

BIBLIA

ŠTUDIJNÝ PREKLAD MILOŠA PAVLÍKA

Biblia, študijný preklad Miloša Pavlíka
Vydala: KVARTUS MEDIA, k. s.
Distribúcia na Slovensku: Porta libri družstvo
© 2022, Niektoré práva sú vyhradené.

ISBN 978-80-88039-08-2

OBSAH

Predslov nakladateľa	IX
Predslov prekladateľa k Novému zákonu	XI
Predslov prekladateľa ku Starému zákonu	XXVII
Jazyková modernizácia prekladu	XXXI

Starý Zákon

1. kniha Mojžišova – Genesis (Gen.)	1
2. kniha Mojžišova – Exodus (Exod.)	72
3. kniha Mojžišova – Leviticus (Lev.)	133
4. kniha Mojžišova – Numeri (Num.)	178
5. kniha Mojžišova – Deuteronomium (Deut.)	235
Jóšua (Jóš.)	289
Sudcovia (Sud.)	322
Rúth (Rúth)	359
1. kniha Samúelova (1 Sam.)	366
2. kniha Samúelova (2 Sam.)	412
1. kniha Kráľov (1 Král.)	453
2. kniha Kráľov (2 Král.)	497
1. kniha Paralipomenón (1 Par.)	538
2. kniha Paralipomenón (2 Par.)	576
Ezrá (Ezr.)	624
Nechemjá (Nech.)	640
Estér (Est.)	662
Jób (Jób)	674
Žalmy (Žalm/Ž.)	732
Príslovia (Prísl.)	851
Kazateľ (Kaz.)	896
Pieseň piesní (Pies.)	911
Isajá (Is.)	921
Jeremjá (Jer.)	1010
Plač Jeremju (Pl.)	1097
Ezekiél (Ezek.)	1110
Danijél (Dan.)	1196
Hóšea (Hóš.)	1226
Jóél (Jóél)	1243
Amós (Am.)	1250
Óbadjá (Ób.)	1262
Jóna (Jón.)	1265
Míchá (Mích.)	1270
Nachúm (Nach.)	1280
Habakkúk (Hab.)	1286
Sofonjá (Sof.)	1294
Haggaj (Hag.)	1301
Zecharjá (Zech.)	1305
Maleáchi (Mal.)	1323

Nový Zákon

Evanjelium podľa Matúša (Mat.)	1333
Evanjelium podľa Marka (Marek)	1380
Evanjelium podľa Lukáša (Luk.)	1408
Evanjelium podľa Jána (Ján)	1460
Skutky apoštolov (Skut.)	1495
List Rimanom (Rim.)	1551
1. list Korintanom (1 Kor.)	1576
2. list Korintanom (2 Kor.)	1597
List Galafanom (Gal.)	1613
List Efesanom (Ef.)	1622
List Filipanom (Fil.)	1630
List Kolosanom (Kol.)	1637
1. list Tesaloničanom (1 Tes.)	1643
2. list Tesaloničanom (2 Tes.)	1648
1. list Timotejovi (1 Tim.)	1652
2. list Timotejovi (2 Tim.)	1660
List Titovi (Tit.)	1666
List Filémonovi (Filém.)	1670
List Hebrejom (Hebr.)	1672
List Jakuba (Jak.)	1693
1. list Petra (1 Peter)	1699
2. list Petra (2 Peter)	1707
1. list Jána (1 Ján)	1713
2. list Jána (2 Ján)	1719
3. list Jána (3 Ján)	1720
List Júdu (Júd.)	1721
Zjavenie (Zjav.)	1723
 Príbeh Miloša Pavlíka	 1746

PREDSLOV NAKLADATEĽA

Vzácní čitatelia,

s radosťou vám predkladáme prvé vydanie kompletného študijného prekladu Biblie Miloša Pavlíka. Slovenčina sa tak týmto dielom zaradila medzi niekoľko málo jazykov, ktoré „doslovný“ preklad Biblie majú. Čitateľom, a predovšetkým *študentom* Písma, sa tak dostáva do rúk vydanie Biblie, ktoré im umožňuje nazrieť do dejov a posolstiev tejto knihy inak a intenzívnejšie, než to doposiaľ bolo možné. Presvedčenie o Božom vdýchnutí Písom viedlo Miloša Pavlíka ku snahe prekladať tak doslovne, ako to len bolo možné. Jeho cieľom bolo vytvoriť čo najpresnejší „odtlačok“ pôvodných biblických jazykov do češtiny a slovenčiny. Netradičným spôsobom tak aj v preloženom texte zachováva dôrazy a tajomstvá originálov, ktoré sa iným prekladateľom v snahe o jazykovú krásu slova niekedy vytratil. Preklad je doplnený o mimoriadne rozsiahly poznámkový aparát, ktorý obohatí laikov i skúsených odborníkov. Nezaobrá sa však teológiou, ale upresňuje význam jednotlivých slov a fráz v kontexte celého Písma.

V roku 2010 bol majiteľ nakladateľstva Jan Talafant osobne veľmi hlboko oslovený príbehom Miloša Pavlíka, doposiaľ neznámeho božieho muža, ktorý celých dlhých 26 rokov v tichosti a bez akejkoľvek materiálnej podpory v Dolnom Kubíne tento preklad tvoril. Od chvíle, keď sme obaja tento príbeh z úst Milošovho syna Rostislava počuli, vnímali sme našu pomoc s jeho vydaním vo forme a rozsahu, ako si to Miloš Pavlík prial, ako svoju osobnú úlohu.

Po dekáde neľahkého hľadania správnej formy, príprav a usilovnej práce našich spolupracovníkov, sa vďaka veľkej Božej milosti a priazni konečne dostávame ku slovenskému vydaniu knihy, ktorá bola jedným z dôvodov založenia nakladateľstva Kvartus Media. Ako prvý bol vydaný preklad do češtiny, na ktorom si novovzniknutý tím doslova preveril možnosti a úskalia tejto knihy. Ku slovenskému vydaniu sme tak mohli pristúpiť omnoho skúsenejši a pripravení. Nemali sme tak veľkú potrebu zápasíť s jazykovými prostriedkami, ktoré si Miloš Pavlík vybral pre svoje dielo a viac energie sme mohli využiť na porovnávanie s originálnymi textami. Vďaka tomu sme mali dobré podmienky rozoznať zámerné použitie menej moderných výrazov a naopak nezámerné chyby a napríklad archaizmy alebo dialekt nahradiť modernou slovenčinou. Je možné konštatovať, že slovenská verzia prekladu je o stupeň lepšia a prepracovanejšia ako česká.

Prečo si najskôr prečítať predslovy? Obsahujú totiž vysvetlenie prekladateľského prístupu k práci, jeho koncepcie i dôvody, ktoré ho viedli k vytvoreniu celého diela. Dokonca je tiež možné konštatovať, že sú zároveň aj návodom, ako tomuto prekladu porozumieť a čítať ho.

Nasledujú najskôr k Novému a až potom k Starému zákonu. Dôvodom je, že Miloš Pavlík Bibliu prekladal v tomto poradí a preklad vždy zakončil predslovom. Slová ku Starému zákonu teda určitým spôsobom nadväzujú na slová k Novému zákonu.

Určite je správne poznamenať, že cesta jednotlivých textov tohto prekladu do podoby, ktorú dnes držíte v rukách, nebola jednoduchá. Za dobu vzniku prekladu sa niekoľkokrát zmenila technológia písania. Prvé texty boli písané na stroji a rozmnožované cez uhľový papier, ďalšie texty boli písané na šestnásťbitovom počítači v editore nekompatibilným s PC. Len zárazkom sa podarilo napísať program, ktorý previedol texty Nového zákona do podoby použiteľnej na súčasných počítačoch. V ostatných prípadoch sa použil prepis či strojové rozoznávanie znakov. Všade tam hrozilo, že vzniknú chyby alebo diskontinuita. Všetko nakoniec vyústilo do jedného veľkého súboru, ktorý v priebehu zhruba piatich rokov získal viac ako desaťtisíc redakčných

pripomienok. Knihu práve teraz držíte v rukách a je pripravená porozprávať posolstvá a príbehy Biblie tak, ako si to Miloš Pavlík predstavoval a prial.

Znalca prvých vydaní tohto prekladu azda môže prekvapíť nová podoba poznámok, ktoré sa nachádzajú za každou jednotlivou knihou Biblie. Viedli nás k tomu dva dôvody: Prvým je skutočnosť, že práve tento zvolil Miloš Pavlík v Starom zákone, keď s každou novou knihou vrátil číslovanie k číslu 1. Druhým dôvodom je, že sa najmä v dlhších knihách mnohokrát opakujú poznámky s rovnakým číslom. Ich opakované uvedenie by nielen urobilo sadzbu knihy mimoriadne zložitou, ale tiež by zbytočne vzrástol počet stránok. Navzdory tomu veríme, že je táto cesta správna, prehľadná a použiteľná. V prípade viacerých poznámok na jednom mieste je použitých viacero čísel za sebou. Z dôvodov sadzby neoddeľujeme v číslach poznámok tisíciky.

Samozrejme si uvedomujeme, že v texte i navzdory našej snahe a usilovnosti mohli ostať neodhalené chyby, či dokonca vzniknúť nové. Za to sa dopredu ospravedľujeme.

Na tomto mieste by sme radi poďakovali všetkým, ktorí svojimi modlitbami, radami a akoukoľvek ďalšou pomocou pomohli k vydaniu tohto mimoriadneho diela.

Na prvom mieste patrí poďakovanie samotnému prekladateľovi Milošovi Pavlíkovi za to, že prijal poslanie týmto jedinečným spôsobom preložiť Bibliu a svoje dielo dotiahol až do konca. Hneď po ňom patrí vďaka jeho manželke Vaste Pavlíkovej a jeho deťom, ktoré umožnili nášmu nakladateľstvu toto dielo vydať. Menovite synovi Rostislavovi, ktorý vydanie inicioval, podporoval a trpezlivo veril, že sa nám ho podarí dôstojne uskutočniť. Zvlášťne poďakovanie patrí vnučke Eve Turčákovej, ktorá navrhla obálku tejto Biblie. Za zmienku stojí, že práve na obálku zvolila originálne uhľové papiere, ktoré Miloš používal na začiatku osemdesiatych rokov pri práci na Novom zákone. (Vtedy písal na písacom stroji a vždy vytvoril niekoľko kópií daného textu, ktoré potom schovával na rôznych miestach, aby ochránil svoje dielo pred častými kontrolami štátnej bezpečnosti.)

Projekt revízie a vydania slovenského prekladu by sa neobišiel bez nezištnej práce vzniknutého tímu. Ďakujeme Ráchel Polohovej za odbornú podporu v oblasti hebrejštiny a biblických jazykov. Zuzane Smilkovej za vedenie tímu slovenských pravopisných korekcií, ku ktorému sa v priebehu času pridala Lucia Krupová, Alžbeta Kostúriková a Anna Majerčáková. Uznanie patrí aj Lubošovi Kendrovi za stovky hodín práce pri príprave sadzby a za prácu s textom. Za niekoľko rokov mimoriadne zapálenej práce pri prvých korekciách textu a prevod Biblie do mobilnej aplikácie ďakujeme kolegovi, ktorý si neprial byť menovaný.

O niekoľko strán ďalej Vám sám prekladateľ popraje, aby sa Božie slovo, ktoré sa Vám touto formou dostáva do rúk, nevrátilo k Tomu, kto ho posielal, bez účinku, ale aby vykonalo to, čo sa Jemu páči a zdarne vykonalo to, k čomu je poslané.

Za vydavateľský a korekčný tím
Jan Škraňka

PREDSLOV PREKLADATEĽA K NOVÉMU ZÁKONU

Priaznivé prijatie, akého sa dostalo môjmu českému prekladu Nového zákona aj zo strany časti slovenských čitateľov a milovníkov Božieho slova, a želanie vyslovené podakťorými z nich, aby som sa pokúsil o vypracovanie podobne poňatého prekladu do slovenčiny, ma napokon pohlo podujat' sa aj na túto úlohu.

Predkladám teda svoj vlastný, celkom samostatný preklad z gréckeho originálu. Rovnako, ako pri práci na preklade do češtiny, som niekedy prizeral k anglickému prekladu J. N. Darbyho. Pri mojej práci sa mi často vynorili v mysli jeho slová z predslovu k anglickému prekladu Nového zákona. Tieto slová vyjadrujú aj moju túžbu vytvoriť rovnakým duchom sa nesúci preklad český. Preto si dovoľujem sa s nimi pre svoj preklad stotožniť:

„Nebolo nijako mojím úmyslom vytvoriť učené dielo; keďže som však mal prístup ku knihám a rôznym prameňom poučenia, ku ktorým väčšina čitateľov, ktorým je Božie slovo rovnako drahé, prístup nemá, túžil som im poskytnúť, pokiaľ som toho bol schopný, ovocie svojho vlastného štúdia a všetkého, čo som z oných prameňov mohol vyťažiť, aby sa im dostalo Božieho slova v ich materčine, a to v podaní tak dokonalom v tomto jazyku, ako len možno.“

Domnievam sa, že je vhodné na tomto mieste predovšetkým stručne rozobrať grécky text Nového zákona, ktorý bol predlohou aj tohto môjho prekladu do slovenčiny. Mnohé staršie preklady Nového zákona mali za svoju predlohu tzv. „od všetkých prijatý text“, („textus ab omnibus receptus“), ktorý vyšiel v Leydene v Holandsku r. 1633, a ktorého základom boli texty uverejnené v 16. storočí Erazmom Rotterdamským v Bazileji a Robertom Stephanom a Theodorom Bezom v Paríži; ktorísi z týchto textov bol aj predlohou prvého prekladu Nového zákona z gréčtiny do češtiny, ktorý je dielom Jana Blahoslava (1564) a napokon bol pojatý do známej, mnohým milovníkom Božieho slova drahej a donedávna aj na Slovensku hojne používanej Kralickej Biblie. Tieto texty boli výsledkom štúdia a porovnávaní veľmi malého počtu vtedy známych značne neskorých rukopisov gréckeho Nového zákona; knihu Zjavenie mal Erazmus Rotterdamský v rukopise jedinom a to chatrnom a neúplnom (pomohol si tak, že si chýbajúcu časť preložil sám do gréčtiny z latinského prekladu, ktorý mal poruke). No v nasledujúcich stáročiach bolo postupne objavených niekoľko sto ďalších gréckych rukopisov Nového zákona a jeho častí, medzi ktorými sú mnohé veľmi staré, i prekladov, napr. do sýrčiny, z veľkej časti ešte starších; všetky tieto rukopisy sa starostlivo skúmali a porovnávali, takže bolo možné text očistiť od chýb, ktoré sa do neho počas stáročí vlúdili nedbanlivosťou alebo opovážlivosťou ľudí. Tak došlo v novej dobe k uverejneniu radu vydaní gréckeho textu Nového zákona, zostavených podľa toho, ako ktorý z učencov, vynaloživších všetok svoj čas a všetky svoje schopnosti na toto nesmierne namáhavé skúmanie, nájdené rukopisy hodnotil. Nepochybne aj v tomto, ako vo všetkom, čo je zverené človeku, zanechala svoje stopy ľudská slabosť, Božia prozreteľnosť však bdela nad jeho slovom, takže, hoci každý z učencov, ktorí sa revízií textu venovali, postupoval podľa svojich vlastných zásad, sú výsledky, ku ktorým dospeli, takmer rovnaké — s výnimkou niekoľkých málo miest sú rôzne vydania gréckeho Nového zákona takmer vo všetkom navzájom súhlasné a rozdiely medzi nimi pomerne nepočítané a prevažnou väčšinou druhotného významu, je viacero z nich takej povahy, že sa v preklade sotva dajú vyjadriť.

Výsledky usilovnej a úmornej práce učencov, o ktorej som stručne prehovoril v predošlom odstavci, pravdaže nebolo možné ignorovať, a preto sa oproti skorším prekladateľom Nového zákona zriekam „prijatého textu“ ako predlohy pre preklad

svoj, lebo spomenuté skúmania ukázali, že je to text v nejednom mieste nepresný a nespoľahlivý. No na druhej strane sa nijako nestotožňujem s názormi tých moderných vydavateľov, ktorí „prijatý text“ príliš podcenili a vonkoncom zamietli. Mnohí totiž zostavili svoje texty iba na základe rukopisov najstarších, nazdávajúc sa, že čím je rukopis starší, tým musí byť spoľahlivejší a tým menej musí obsahovať chýb odpisovačov a neskorších dodatkov a iných úprav, kým Darby právom poukázal na to, že jednostranné uplatnenie tejto zásady vedie k nesprávnym záverom, lebo hoci je pravda, že starobylosť sama osebe dodáva každému rukopisu istú závažnosť, je treba uvážiť aj to, že nejaký pomerne neskorý rukopis môže niekedy byť presnejším odpisom oveľa starobylejšej a hodnotnejšej predlohy ako nejaký rukopis starší. K najhorším porušeniam textu Nového zákona totiž došlo už v prvých sto rokoch od jeho vzniku a mnohí tzv. cirkevní otcovia a iní učenci 3. a 4. storočia mali poruke oveľa porušenejšie a menej spoľahlivé rukopisy ako zostavovatelia „prijatého textu“ o 13 storočí neskoršie. Na zostavenie textu čo najčistejšieho teda treba starostlivo zvážiť všetky dostupné rukopisné doklady; žiaden jednotlivý rukopis nemôže sám osebe poskytnúť úplne spoľahlivý text, no mnohí moderní vydavatelia neprávom podcenili nejaký hodnotný a závažný rukopis iba preto, lebo bol mladšieho dátumu ako nimi jednostranne preceňované rukopisy staré.

Ako som už vyššie uviedol, bol grécky text, ktorý podľa práve vyložených zásad za svoju predlohu zvolil J. N. Darby, základom aj tohto môjho prekladu do slovenčiny; čitatelia Písma, ktorí sú zvyknutí používať napr. v niektorých kruhoch veriacich obľúbený a zaužívaný slovenský preklad prof. Roháčka alebo iné staršie preklady, vypracované rovnako ako tamten v podstate podľa „prijatého textu“, teda zistia, že text tohto prekladu je v nejednom mieste od týchto starších prekladov odlišný nielen čo do poňatia a spôsobu tlmočenia gréckeho originálu, lež aj čo do voľby samej textovej predlohy. V zhode s ďalšími novšími vydavateľmi som taktiež upustil od odkazov na „prijatý text“ a ostatné rukopisné odchýlky uvádzam vo výbere približne zodpovedajúcom tomu, ktorý podávajú tieto novšie vydania, kde-tu o čosi rozšírejšom. Slová a vety alebo časti slov a viet v niektorých významných rukopisoch chýbajúce, no zo závažných dôvodov do textu pojaté, som dal do hranatých zátvoriek ([...]).

Doslovnosť

Plné presvedčenie o Božom vdýchnutí Písma viedlo ku snahe prekladať tak doslovne, ako len bolo možné; toto bolo bezpodmienečne prvoradou zásadou, ktorej bolo treba podriaďiť všetky ostatné ohľady, ako to povedali autori nemeckého tzv. Elberfeldského prekladu Nového zákona z r. 1855 vo svojom predslove: „Bolo by azda bývalo možné nejaké miesto odiať do lepšej nemčiny, lenže bez toho, aby sme boli chceli byť otrokmi slov, nás stále viedla myšlienka, že záujem o čo najvernejšie tlmočenie pôvodného textu prevyšuje dôležitosť každého iného ohľadu, a to tým skôr, že s plným presvedčením veríme v Božie vdýchnutie Svätého Písma ako zjavenia nekonečnej Božej múdrosti a výrazu Jeho milostivej povahy zjavenej v Kristu Ježišovi. No pretože nikto nemôže plne obsiahnuť celý dosah tohto zjavenia a v niektorej vete je často skryté pochopenie prekladateľa presahujúce zmysel, ktorý sa vo voľnom preklade stráca, no v presnom sa hlbším poučením Ducha svätého dá nájsť, je teda nanajvýš nutné vyjadriť slová pôvodného textu sľaby v zrkadle. Samozrejme, že nie je možné medzi tejto presnosti natoľko zužovať, aby tým veta preložená do iného jazyka stratila všetku zrozumiteľnosť, a teda aj všetok zmysel.“

Zásady týmito slovami vyjadrené som sa teda usiloval uskutočniť aj ja; je celkom možné, že snaha o presný preklad na nejakom mieste vyústila do vyjadrenia nepríliš ľubozvučného a nevelmi uhladeného, nerozpakoval som sa kde-tu použiť aj nie celkom spisovné, zastarané, hovorové a podobné výrazy, úslovia, zvraty a väzby (pokiaľ pravdaže, ich použitie nebolo na ujmu zrozumiteľnosti, resp. ich

povaha nebola v rozpore s vážnosťou slohu, primeraným Božiemu slovu), ak sa tým dosiahlo tesnejšie priláhanie prekladu ku spôsobu, akým sa na dotýčnom mieste vyjadruje grécky text alebo presnejšie vystihnúť jeho zmyslu ako použitím výrazov alebo zvrátov prísne spisovných. Keďže, pravda, nemožno ani zásadu presnosti hnať do takej krajnosti, žeby sa preklad stal nezrozumiteľným, — lebo na druhej strane sa nezriedka zmysel originálu vystihne lepšie voľnejším ako formálne doslovným prekladom, — alebo žeby úsilie o doslovnosť za každú cenu viedlo ku hrubým porušeniam pravidiel spisovnej slovenčiny alebo ku prílišným jazykovým tvrdostiam, bolo neraz žiadúce zo zásady prísne doslovnej presnosti zlavíť a podať preklad voľnejší; v takých prípadoch je doslovný preklad spravidla uvedený v poznámke so značkou „D.“ („doslovne“).

Kde povaha slovenského jazyka alebo záujem zreteľnosti vyžadovali doplnenie textu slovom alebo slovami, ktoré v gréckom texte nie sú, sú tieto slová v lomených zátvorkách. Mnohé výrazy a úslovia sa dajú do slovenčiny preložiť dvoma alebo aj viacerými spôsobmi, z ktorých je každý sám osebe správny; na tieto možné obmeny prekladu upozorňujem poznámkami so značkou „Al.“ („al.“, „alebo“). V poznámkach sú na niektorých miestach, či už v obyčajných zátvorkách alebo bez nich, pripojené rozličné opisy tých miest, ktorých sa dotýčné poznámky týkajú; tieto opisy je treba chápať ako pokusy o plnšie vystihnúť alebo dokreslenie zmyslu príslušných miest, neraz v zneniach, ktoré z rozličných príčin nebolo vhodné začleniť do textu.

Nazdávam sa, že so zásadou prekladu, pokiaľ možno doslovného, nie je v rozpore to, že som sa na mnohých miestach, väčšmi, ako je vari v iných prekladoch obvyklé, odchýlil od slovosledu pôvodného textu. To najmä preto, lebo slovosledom sa zhusta kladie dôraz na niektoré časti vety, a to sa v gréčtine Nového zákona mnoho ráz deje inak ako v slovenčine. Vynímajúc jedného boli všetci pisatelia Nového zákona Židia, a je teda pochopiteľné, že ich gréčtina v rozličnej miere prejavuje známky vplyvu hebrejčiny (hebraizmov); a keďže v hebrejčine sa slovo alebo skupina slov, na ktorej spočíva dôraz, spravidla kladie na prvé miesto vo vete, je tak veľmi často aj v gréčtine Nového zákona. Deje sa tak, pravdaže, niekedy aj v slovenčine, no oveľa častejšie kladie slovenčina zdôraznené slovo na koniec vety, a preto som na mnohých miestach, kde je zrejme, na čom dôraz vo vete spočíva, slovosled v tomto zmysle upravil. Uvediem príklad: V Jánovi 6:35 hovorí Pán Ježiš (v slovoslede pôvodného textu): „Ja som tým chlebom života“; no dôraz tu zrejme spočíva na slovu „ja“, lebo tento výrok osvetľuje význam vyššie použitého obrazu „chleba“; usudzujem, že slovosledom „tým chlebom života som ja“ je zmysel výroku vystihnúť oveľa presnejšie, ako keby sa formálne ponechal slovosled pôvodného textu. Pri viacnásobných podmetoch, pravda, pravidlá o gramatickej zhode prísudku s podmetom neraz vyžadujú, ak je slovosled zmenený, iné číslo alebo aj iný gramatický rod, ako je v pôvodnom texte; na to je niekde upozornené v poznámkach. No v dlhších a zložitejších vetách sú takéto úpravy slovosledu obťažné a nezriedka nie dosť dobre možné, lebo by vyžadovali príliš rozsiahle premiestňovanie slov, a tým by často dochádzalo ku pretŕhaniu vetnej súvislosti, lebo na slovo, ktoré je v pôvodine na konci vety, môže priamo nadväzovať začiatok vety nasledujúcej; vo vetách takejto povahy som teda často od úprav tohto druhu upúšťal, akokoľvek by boli bývali odôvodnené, a ponechával slovosled pôvodný.

Použitie člena

Dôslednému uplatneniu zásady doslovného prekladu je do značnej miery na prekážku skutočnosť, že sa gréčtina, čo do svojich výrazových prostriedkov po nejednej stránke, badateľne líši od slovenčiny. Tak napr. grécke podstatné mená majú člen, podobne ako je to v nemčine a v mnohých iných jazykoch, kým v slovenčine člena niet, takže významové odtiene, ktoré v gréčtine prítomnosť alebo neprítomnosť

člena často vyjadrujú, sa v slovenčine spravidla vyjadriť nedajú. Niekedy bolo možné člen nahradiť ukazovacím zámenom „ten“, „tá“, „to“, pri oslovení potom zámenom osobným („ty“, „vy“), neprítomnosť člena som niekde vyjadril pridaním (v lomenných zátvorkách) číslovky „jeden“ alebo zámena „akýsi“, no nebolo to vhodné vždy a všade, a teda som sa inak zväčša obmedzil na to, že tam, kde sú v pôvodine členom alebo jeho neprítomnosťou vyjadrené významové odtiene osobitne závažné, som to uviedol v poznámkach.

Kristus a *Kristus

V texte som všade vyznačil prítomnosť člena v slove „Kristus“, a to značkou „*“, takže označenie „*Kristus“ znamená, že tento výraz má v danom mieste člen a tam, kde je „Kristus“ bez tejto značky, je v pôvodnom texte bez člena. Toto slovo je prekladom hebrejského „Mašíaš“ („Mesiáš“) a značí „Pomazaný“; s členom je spravidla vyjadrením nie mena, lež titulu, postavenia, kým bez člena je zvyčajne výrazom toho, že tento titul nadobudol povahu vlastného mena Pána Ježiša. V súvislosti s tým ešte na tomto mieste uvediem, že iným Jeho titulom je často „Pán“; tento výraz vyjadruje, že On je ako Človek Pánom všetkých vecí („toho Ježiša“, vraví Peter, „ktorého ste vy ukrižovali, Boh spravil aj Pánom aj Kristom“, Skut. 2:36). No ten istý výraz nezriedka, spravidla bez člena a najmä v citátoch zo Starého zákona, značí tolko, čo starozákonné „Hospodin“; kde je tak, je použité označenie „*Pán“, v menej jasných prípadoch „(*)Pán“.

Obtiažne slovné tvary

Úsilie o presný doslovný preklad sa mnoho ráz stretáva s ťažkosťami aj v oblasti výrazov slovesných. Grécke slovesné časy, ktoré zvyčajne vyjadrujú plynulé trvanie nejakého stavu, deja, činnosti alebo opakovanie deja alebo činnosti, to jest čas prítomný (prézent) a nedokonavý čas minulý (imperpektum), sa najčastejšie dajú jednoducho prekladať nedokonavým slovesom (prostým trvajúcim, opakovacím alebo opätovacím); no niekedy sa týmito časmi vyjadruje aj úmysel, snaha, schopnosť alebo možnosť čosi spraviť alebo vykonať, prítomným časom okrem toho aj dej alebo udalosť, ktorá v blízkej budúcnosti má nastať alebo sa očakáva, a tu bolo mnoho ráz žiaduce použiť rozličné opisy a doslovný preklad je potom spravidla uvedený v poznámkach. Dokonavý minulý čas (perfektum) vyjadruje dej v minulosti skončený, ktorého dôsledky trvajú do prítomnosti, a má neraz aj význam zdôrazňujúci alebo zosilňujúci; prekladá sa spravidla dokonavým slovesom v minulom čase, dosah do prítomnosti je niekedy vhodné vyjadriť prekladom v čase prítomnom, občas rozličnými opismi, na ktoré taktiež spravidla upozorňujem v poznámkach; obdobne sa niekedy čas predminulý (pluskvamperfektum) dá prekladať nedokonavým časom minulým. Neľahké býva vhodné prekladať slovesá v čase neurčitom (aoriste); týmto časom sa vyjadruje jednoduchá udalosť, nastavšia, práve sa dejúca alebo očakávaná, tj. minulá, súčasná alebo budúca, hoci vari najčastejšie sa tento čas používa ako rozprávajúci s významom minulým. Slovesá, ktoré sú v gréčtine v tomto čase, sa vzhľadom na jeho povahu do slovenčiny zvyčajne prekladajú slovesami dokonavými, no to napriek veľkému bohatstvu výrazových prostriedkov, akou sa slovenčina v oblasti slovesných tvarov vďaka rozmanitosti slovenského slovesného vidu vyznačuje, nebolo možné alebo vhodné vždy, takže mnoho ráz bolo najpresnejšie vyjadrenie významu slovesného tvaru času neurčitého v danej súvislosti opäť potrebné použiť rozličné opisy; pokiaľ sa na tieto opisy dali použiť slovesá významovo málo výrazné, pojal som ich do textu spravidla bez poznámky, no ak by bolo bývalo treba použiť slovesá významovo výraznejšie, alebo ak sa dal slovesný výraz v neurčitom čase chápať viacerými spôsobmi, preložil som ho v texte spravidla slovesom nedokonavým a jeho zmysel

som podrobnejšie vysvetlil v poznámkach. Obzvlášť obtiažne je často doslovne prekladať prechodníky neurčitého času, keďže tieto tvary môžu znamenať nielen udalosť predchádzajúcu deju vyjadrenému vo vete slovesnej, lež aj udalosť s ním súčasnú alebo po ňom nasledujúcu, čo však slovenské dokonavé slovesá nevedia prechodníkom vyjadriť, lebo ich prechodník, čo do tvaru prítomný, no čo do použitia nahrádzajúci dnes už v skutočnosti vymiznutý prechodník minulý, vyjadruje vždy len udalosť predchádzajúcu deju vyjadrenému vo vete slovesnej. Kde teda prechodník neurčitého času v gréčtine vyjadruje udalosť s dejom slovesnej vety súčasnú alebo po ňom nasledujúcu, použil som v preklade niekedy prechodník slovesa nedokonavého, alebo, a to oveľa častejšie, opis, buď rozvinutím do vedľajšej vety alebo použitím podstatného mena slovesného alebo iného vhodného výrazu. To spravidla bez poznámky; celkovo som použitie prechodníkov, v gréčtine veľmi hojné, bez poznámok okrem prípadov hodných osobitného zreteľa — obmedzil na mieru v súčasnej slovenčine obvyklú. Primerané opisy bolo často vhodné použiť aj na vyjadrenie zmyslu gréckeho tzv. stredného slovesného rodu (media), ktorý je akýmsi prechodom medzi rodom činným a trpným a do slovenčiny sa zvyčajne prekladá zvratným slovesom, no nezriedka vyjadruje pozoruhodné významové odtiene.

V tejto súvislosti považujem za žiadúce dotknúť sa otázky použitia opisného (zloženého) tvaru trpného slovesného rodu v tomto preklade, lebo sa často, ako je známe, použitie trpných väzieb s týmto tvarom v dejovom zmysle (viď nasledovný odstavec) v slovenčine tradične pokladá za nežiadúce, ba neprípustné, a odporúča sa im vyhýbať, a buď ich nahrádzať zvratnými trpnými väzbami alebo opisovať prevedením do činného rodu. Sklon k tomu badať aj v niektorých novších slovenských prekladoch Nového zákona, no nazdávam sa, že nie vždy sú tieto náhradné väzby v preklade z gréckeho textu v zhode s požiadavkou presnosti prekladu, ako som sa ju pokúsil vyložiť a zdôvodniť vyššie, ba naopak veľmi často to tak nie je. Väzby so zvratnými slovesami sú totiž, hoci niekedy majú zreteľne trpný zmysel, na druhej strane vo veľmi mnohých prípadoch nejednoznačné, a prevodom do činnej formy sa v preklade nielen stráca dôraz na trpnú stránku deja, aký väzba s trpným rodom v pôvodine vyjadruje, lež aj možnosť odlišenia od väzieb, v ktorých je činný rod v gréčtine, takže sa v preklade stiera rozdiel vo významových odtieňoch medzi týmito dvoma spôsobmi vyjadrovania vyprávanych dejov, a to i vtedy, keď ide o nahrádzanie trpných väzieb bez uvedenia činiteľa deja väzbami s činným rodom a nevyjadreným podmetom v 3. osobe množného čísla (napr. „zabili ho“ namiesto „bol zabitý“), keďže sa väzby tohto druhu vyskytujú aj v gréckom texte Nového zákona (viď napr. Luk. 12:20, pozn. p). Tieto skutočnosti vedú k záveru, že ak sa má dôsledne dbať na presnosť, to jest, pokiaľ je možné, na doslovnosť prekladu, a to považujem pri preklade Božieho slova, ako som vyššie uviedol, za požiadavku prvoradej dôležitosti, nie je možné za každú cenu trvať na zamietaní väzieb s trpným rodom vo vyššie spomenutom tvare. Napokon ani súčasní slovenskí gramatici takéto väzby nijako nepokladajú za zásadne nesprávne.

To, pravdaže, na druhej strane neznamená, žeby vždy bolo nežiadúce nahrádzať väzby s opisným tvarom trpného rodu inými vhodnými väzbami. V tejto súvislosti nie je bezvýznamné pripomenúť, že sa trpný rod dokonavých slovies v slovenčine dá chápať v dvojakom zmysle: dejovom, ak dotyčná väzba opisuje udalosť, čin, úkon a pod., ktorým sa čosi uskutoční, a stavovom, ak ide o vyjadrenie výsledku takého činu alebo úkonu; nie vždy sa dá rozpoznať, v akom zmysle sa trpná väzba v tom či onom prípade má chápať. V Skut. 21:30 napr. čítame „dvere boli hneď zamknuté“, tj. „ktosi ich zamkol“, ide o dejový zmysel; naproti tomu výrok v Jánovi 20:19, „kde boli učeníci, boli... dvere zamknuté“, značí, že Pán Ježiš prišiel „pri zamknutých dverách“, ako vo v. 26, kde je v gréčtine tá istá väzba; na obidvoch týchto miestach ide o zmysel

stavový. Tu sa, pravda, v preklade na zmysel trpných väzieb ešte ako-tak dá usúdiť z kontextu, ale v slovenčine to nie je vždy tak, zato v gréčtine je jedno a to isté sloveso v Skut. 21:30 v neurčitom a u Jána 20:19 v dokonavom minulom čase, lebo v gréčtine sa rozdiel medzi spomenutými dvoma zmyslami trpných väzieb často, ba spravidla, hoci ani tam nie vždy jednoznačne, vyjadruje zodpovedajúcim použitím týchto dvoch časov; niekedy je dokonavým slovesom v zloženom tvare trpného rodu v stavovom zmysle možné prekladať aj trpný rod slovíe v prítomnom čase (napr. trpný rod prítomného času slovesa „hypotassó“, „podriaďujem“ značí „som podriaďovaný“ alebo „podriaďujem sa“, ale aj „som podriaďený“ v stavovom zmysle). V tomto preklade všade tam, kde z kontextu nebolo celkom zrejmé, o aký zmysel trpnej väzby ide, som sa usiloval pripojiť vysvetľujúcu poznámku (slová „je napísané“ alebo „stojí napísané“, uvádzajúce citáty zo Starého zákona, treba bez takejto poznámky vždy chápať v stavovom zmysle, a taktiež spravidla aj trpné prídavia, ktoré nadobúdajú povahu prídavného alebo spodstatneného prídavného mena v platnosti prívlastku, doplnku alebo menného prísudku), no mnoho ráz sa na zreteľnejšie vyjadrenie dejového zmyslu zišlo práve nahradenie zloženej trpnej väzby väzbou zvratnou (pokiaľ sa, pravdaže, dala chápať jednoznačne v trpnom zmysle), podmetovým slovesom alebo nejakým vhodným opisom; to najmä tam, kde sa opisný tvar trpného rodu akosi nevedojak pociťuje skôr v stavovom ako v dejovom zmysle, alebo kde išlo o odlišenie od väzby v stavovom zmysle v blízkej súvislosti, a často aj v rozkazovacom spôsobe a v iných prípadoch, a to napriek tomu, že sa tým niekedy o čosi oslabil trpný zmysel použitej väzby, čo nie vždy a za všetkých okolností je na závalu; napokon ani v samotnej gréčtine nie je vždy možné jednoznačne rozpoznať, kde ide o trpný a kde o stredný slovesný rod (viď vyššie), ktorého použitie zodpovedá v podstate slovenským zvratným alebo podmetovým slovesám; vo väčšine gramatických časov majú obidva rody spoločné tvary a aj v tých časoch, kde majú tvary rozdielne (v čase neurčitom a budúcom), sa u niektorých slovíe rôznou mierou prejavuje oslabenie vlastného významu trpného rodu a priblíženie sa k významu rodu stredného.

Skôr ako ukončím tento odsek, spomeniem ešte v súvislosti s jeho predmetom, že som vo svojom preklade v záujme zreteľnosti zaviedol akési rozlišujúce obmedzenie významu niektorých dvojvidových slovíe. Sloveso „počuť“ používam spravidla v dokonavom zmysle, v zmysle nedokonavom ho spravidla nahrádzam slovesom „čuť“ alebo „počuť sa“; naproti tomu dávam slovesu „poznať“ vždy význam nedokonavý, jeho dokonavý zmysel vyjadrujem slovesom „spoznať“. Kde som použil sloveso „znať“, v zmysle, pravda, nedokonavom, treba ho spravidla chápať ako preklad gréckeho „oida“, značiaceho tzv. vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1, (pozn. uv). Sloveso „odpovedať“ používam taktiež v zmysle nedokonavom, na vyjadrenie jeho dokonavého zmyslu som vyhradil sloveso „odvetiť“; obidve slovesá sú tu prekladmi rozličných tvarov gréckeho slovesa „apokrinomai“, ktoré vždy chápam v zmysle odpovede, — hoci ono podľa niektorých značí aj „ozývam sa“, „ujímam sa slova“, „začínam hovoriť“ a pod., pretože pri jeho použití vždy čosi predchádza, na čo ono v istom zmysle označuje odpoveď. V evanjeliách časté úslovie „apokritheis eipen“ prekladám „v odpveti povedal“, tvar „apekrithe“ prekladám „odvetil“, zriedkavé „apekrinato“ naproti tomu „dal (za) odpoveď“; sú to tvary neurčitého času, prvý je gramaticky trpného, druhý stredného rodu, no obidva sa používajú v činnom zmysle. Úslovie „apokrisin didómi“ (len u Jána 1:22 a 19:9) prekladám ako „dávam odpveti“.

Nespisovný obrat „čo“

O používaní vzťažných zámen sa dá povedať v podstate to isté, ako o používaní prechodníkov vyššie: V gréčtine sa používajú v hojnom počte, no v tomto slovenskom preklade som ich použitie obmedzil na mieru v slovenčine obvyklú a ich zmysel som teda vyjadroval rozličnými opismi, spravidla opäť bez poznámok, okrem prípadov

hodných osobitného zreteľa. V tejto súvislosti spomeniem, že som vo viac-menej výnimočných prípadoch zámeno „ktorý“ nahradil nie celkom spisovným výrazom „čo“, no to iba preto, že pri snahe o doslovný preklad som sa nevedel inak vyhnúť neobratnému hromadeniu oného zámena. Taktiež som sa uchýlil k nespisovnému zvratu so zámenom „čo“ tam, kde som sa usiloval doslovne reprodukovat' hebraizujúcu vzťažnú väzbu, v preklade ktorej toto zámeno zodpovedá hebrejskej vzťažnej častici „ašer“, viď Zj. 3:8, pozn. 102).

Spojky aby, žeby, ale, lež

Spojku „aby“ som použil zásadne iba na preklad gréckej spojky „hina“ alebo iných spojok („hopós“, „mépote“, „mépós“ a i.), ktoré spravidla uvádzajú rýdzo účelové vety; na opisné preklady väzieb krátených neurčitkom a pod., pokiaľ sa dosť dobre nedali preložiť doslovne, som použil menej výrazne účelovú spojku „žeby“. Pokiaľ je to inak, je na to zvyčajne upozornené v poznámkach. Grécka spojka „alla“ sa v odporovacích súvetiach po zápore dá niekedy chápať v dvoch významových odtieňoch, ktoré som sa pokúsil v preklade rozlíšiť použitím spojok „ale“ a „lež“, a to tak, že spojka „ale“ mi zmierňuje protiklad a dodáva súvetiu akési prípustkové zafarbenie, blížiac sa svojím významom spojke „hoci“ („síce nie, ale predsa“), kým spojku „lež“ používam v zmysle skôr zdôrazňujúcom protiklad („vôbec nie, lež naopak“). Napr. v Jánovi 9:9 spojku „ale“ v texte chápem v zmysle „nie je to síce on, ale môže sa tak zdať, lebo ozaj mu je podobný“; poznámkou 462 rozumiem možnosť nahradenia tejto spojky spojkou „lež“ v zmysle „vôbec to nie je on, je mu len podobný“. Obdobne napr. Luk. 10:20, kde spojku „ale“ podľa poznámky 674) by som oproti „lež“ v texte („tamto je nie dôvod na radosť, máte čosi lepšie“) chápam v zmysle „ale nie že sa vôbec nemáte radowať, lebo sa máte z čoho“.

Zámerné použitie nespisovného slova „zpráva“

Túto gramatickú kapitolu zakončím poznámkou o tom, že som sa v záujme zreteľnosti v dvoch výnimočných prípadoch odchýlil od súčasných pravidiel slovenského pravopisu a pridržal pravopisu staršieho. Slovo „správa“ má v tejto terajšej pravopisej podobe dvojaký význam, značiak jednak „zvest“ a jednak „spravovanie“, „vedenie“ čohosi; aby som rozlíšil tieto dva významy, píšem toto slovo, ak ním v prvom spomenutom zmysle prekladám grécke „akoé“, podľa staršieho pravopisu „zpráva“; slovo „akoé“ je totiž v liste Rimanom 10:16 v blízkej súvislosti s výrazom „euangelion“, všade prekladanom „blahá zvest“, takže tu ho nebolo vhodné taktiež preložiť slovom „zvest“, i použil som výraz „zpráva“ v tejto rozlišujúcej podobe tu a podľa toho potom aj na niekoľkých ďalších miestach, kde sa tento výraz vyskytuje. Podobne slovo „zmena“ podľa terajších pravopisných pravidiel značí jednak „pravidelný pracovný čas“, jednak „zmenenie“, „premenu“ čohosi; použil som teda pre prvý zmysel tohto slova (iba u Luk. 1:5,8) starší pravopisný tvar „smena“ a písanie „zmena“ som vyhradil pre druhý uvedený zmysel (iba v Hebr. 7:12).

Zámerné použitie niektorých výrazov

S vašim dovolením stručne preberiem niektoré výrazy v pôvodnom texte, ktorých preklad vyžaduje bližšie vysvetlenie, pokiaľ také vysvetlenie nie je podané v poznámkach k miestam, kde sa oné výrazy vyskytujú. Hoci sa zaiste nedá ten istý grécky výraz vždy prekladať tým istým slovenským slovom, usiloval som sa o to jednak, pokiaľ to bolo možné a vhodné, a najmä som dbal o to, aby tam, kde sa v blízkej súvislosti v pôvodnom texte vyskytujú tie isté alebo príbuzné výrazy, boli v tej istej súvislosti tými istými alebo príbuznými výrazmi preložené aj do slovenčiny, a aby v blízkej súvislosti neboli v slovenskom texte použité rovnaké alebo príbuzné výrazy tam, kde v gréčtine sú výrazy rôzne; pokiaľ ide o súbežné miesta v evanjeliách, použil som tie

isté výrazy tam, kde sú v rôznych evanjeliách výrazy rovnaké, a rôzne tam, kde sa v nich príslušné súbežné miesta líšia. Niekde sa, pravda, ani tieto zásady nedali plne dodržať, no potom je na to spravidla opäť poukázané v poznámkach.

Niektoré pojmy, ktoré majú závažný význam pre náležité pochopenie zvesti a učenia Nového zákona, nadobudli vplyvom nesprávnych tradičných cirkevných náuk v priebehu stáročí v mysliach väčšiny ľudí zmysel, aký v Novom zákone nemajú, a ak sú nevhodne preložené, budí sa tým dojem, ako by Božím slovom boli zdôvodnené mnohé pojmy, zriadenia a zvyklosti, ktoré boli svojvoľne zavedené v náboženskom svete podľa myšlienok ľudí a nie podľa myšlienok Božích, a ktoré, pravdaže, v Novom zákone v skutočnosti nemajú nijaký podklad. Bolo preto mojou snahou prekladať tak, aby bol akýkoľvek taký dojem vylúčený, a vyhnúť sa všetkým výrazom, ktoré by budili nesprávne predstavy.

Jednorázovo vysvetlené výrazy

Niektoré výrazy sú v poznámkach vysvetlené raz navždy a pri ich ďalších výskytoch sa na tieto vysvetlenia neodkazuje, napr. „veľkňaz“ (Mat. 2:4), „pustina“, „kajať sa“, „pokánie“ (kap. 3:1,2), „učeník“, „písmár“ (kap. 5:1,20), „mocné činy“ (kap. 7:22), „právomoc“, „apoštol“ (kap. 10:1,2), „Židia“ v Jánovom evanjeliu (Ján 1:19).

Cirkev

Tak si mnohí pod pojmom „cirkev“ dnes predstavujú akúsi náboženskú spoločnosť; no slovo „ekklésia“, ktoré sa tak zvyčajne prekladáva, značí „zhromaždenie“, pôvodne najmä zhromaždenie občanov gréckych obcí na prejednávanie verejných záležitostí. Preto som tento výraz všade, kde sa v Novom zákone vyskytuje, preložil slovom „zhromaždenie“, nech značí zhromaždenie akéhokoľvek – zhromaždenie Izraëla v pustine (Skut. 7:38), „riadne zhromaždenie“ efezskej obce alebo zhluk davu (kap. 19:39,41), všeobecné zhromaždenie Kristovcov (viď nižšie) v nebesiach (Hebr. 12:23) alebo zhromaždenie veriacich na nejakom mieste (1 Tes. 1:1) alebo v súkromnom dome (Rim. 16:5). Písmo toto slovo použilo na označenie Božieho zhromaždenia, Svätým Duchom vytvoreného duchovného útvaru alebo tela, zloženého zo všetkých skutočných veriacich a spojeného s Kristom ako oslávenou Hlavou v nebesiach.

Kristovci

Výraz „Christianos“, vyskytujúci sa v Novom zákone trikrát (Skut. 11:26; 26:28; 1 Peter 4:16) značí „prívrženca alebo nasledovníka Krista“; tento význam je plne vystihnutý názvom „Kristovec“, ktorý som na preklad tohto výrazu na všetkých troch miestach použil. Obvyklé „kresťan“ vzniklo tak, že slovo „Christianos“ bolo vo svojej pôvodnej hláskovej podobe vo veľmi starej dobe prevzaté do jazyka veľkomoravských Slovanov, v ňom zdomácnelo a odvtedy nastavšími hláskoslovnými zmenami nadobudlo terajšiu podobu, v ktorej sa však súvislosť so slovom „Christos“ („Kristus“) už nepociťuje; skôr pôsobí nežiadúcim, to jest nepravdivým, dojmom odvodenosti od slova „krst“.

Episkopos

Slovo „episkopos“ značí „dozorcu“, a tak som ho všade preložil. „Dozorcovia“ bývali v každom miestnom zhromaždení niekoľkí (Skut. 20:28; Fi1. 1:1) a boli to starší bratia, tešiaci sa pre svoj príkladný život všeobecnej vážnosti, dôvere a morálnej autorite, ktorých apoštoli alebo ich priami zmocnenci ustanovovali na výkon služby dozoru nad zachovávaním Božieho poriadku v miestnych zhromaždeniach. Aj toto slovo bolo v dávnej dobe prevzaté do jazyka našich predkov a v ňom nadobudlo podobu „biskup“; tento výraz, pravda, dnes označuje vysokého cirkevného hodnostára,

predstaveného viac-menej rozsiahlej oblasti cirkevnej správy, a to je zrejme taktiež zmysel veľmi vzdialený pôvodnému významu tohto slova v Novom zákone. V každom miestnom zhromaždení tiež bývali niekoľkí „obsluhovatelia“ (gr. „diakonoí“); o zriadení tejto služby sa dozvedáme v 6. kapitole Skutkov a bola to služba týkajúca sa hmotných potrieb veriacich. Dnes používaný výraz „diakon“ tiež budí predstavy nesúhlasiace s jeho pôvodným významom.

Kňaz, kňazstvo

V tejto súvislosti ešte poznamenám, že Nový zákon vonkoncom nepozná pojem „kňazov“ alebo „kňazstva“ ako osobitnej od ostatných odlišnej triedy Kristovcov; pokiaľ sa v ňom vyskytujú tieto výrazy, potom alebo značia kňazov v zmysle Starého zákona (židovských), ojedinele aj kňazov nepravých božstiev národov, alebo sa týkajú toho, že kňazmi v novozákonnom zmysle sú čo do svojho postavenia všetci skutoční Kristovci; pojem „kňaza“ totiž značí kohosi, kto prináša obete, a v novozákonnej dobe ide iba o také obete, ktoré všetci skutoční Kristovci môžu a majú prinášať (Rim. 12:1; Hebr. 13:15,16; 1 Peter 2:5). V osobitnom a jedinečnom zmysle je, pravdaže, Kňazom sám Pán Ježiš. A pojem „duchovných“ (Gal. 6:1), proti predstavám väčšiny ľudí v dnešnej dobe, neznačí osoby ustanovené od ľudí za „duchovných“, lež osoby Svätým Duchom ovládané a duchovne zmýšľajúce, oproti „duševným“ podľa 1 Kor. 2:14,15.

Veľká noc, Turíce, Letnice a Minutie

„Veľká noc“ a „Turíce“ alebo „Letnice“ sú názvy náboženských sviatkov, ktoré bez akéhokoľvek podkladu v Novom zákone ľudia zaviedli v „kresťanstve“; ak sa, ako sa v prekladoch Nového zákona mnoho ráz deje, týmito názvami označujú starozákonné sviatky „Minutie“ (Mat. 26:2) a „Päťdesiatka“ (1 Kor.16:8), vzniká nepravdivý dojem, ako by tamtie sviatky „kresťanského“ náboženského sveta boli zdôvodnené Božím slovom. Preto sa v tomto preklade pre spomenuté starozákonné sviatky dôsledne používajú názvy „Minutie“ a „Päťdesiatka“ alebo „deň Päťdesiatky“, ktoré súhlasia s významom názvov v pôvodnom texte a nemýlia.

Evanjelium

„Evanjelium“ je prepis gréckeho „euangelion“, ktoré jednoducho značí „dobrú, šťastnú al. blahú zvest al. správu“, a to v celkom všeobecnom zmysle (viď napr. 1 Tes. 3:6), hoci, pravdaže, má v Novom zákone spravidla osobitný zmysel Božej zvesti o Jeho kralovaní, o Jeho Synovi Pánu Ježišovi a záchrane v ňom. Pre dotýčny pojem sa v tomto preklade všade používa názov „blahá zvest“; odvodené sloveso „euangelizó“ alebo „euangelizomai“, ktoré sa v gréčtine používa v obdobnom význame ako „euangelion“, prekladám „prinášam blahú zvest“, „hlásam blahú zvest“ alebo iným podobným výrazom, „euangelisté“ potom „hlásateľ blahej zvesti“. Výraz „evanjelium“ som použil jedine v nadpisoch kníh Nového zákona, ktoré sú pod týmto menom všeobecne známe.

Zaužívané výrazy

Z rozličných príčin som však niektoré zaužívané výrazy, pokiaľ nebudia nesprávne predstavy, ponechal; tak prekladám „potérion“ zaužívaným výrazom „kalich“, pokiaľ je tento výraz použitý v prenesenom zmysle, (napr. „kalich hnevu“, Zjav. 14:9), a o „kalichu“ pri Večeri Pána; inak toto slovo prekladám „pohár“. Sloveso „baptizó“, ktoré vlastne značí „ponáram“ alebo „namáčam“, prekladám zvyčajným výrazom „krstím“, pokiaľ má taký význam; obdobne príbuzné výrazy „baptisma“ („krst“) a „baptisté“ („krstiteľ“). Na preklad gréckeho slovesa „kéryssó“, ktoré vlastne znamená „hlásam“, „vyhlasujem“, som na mnohých miestach, kde sa to javilo vhodným, použil zaužívaný výraz „kážem“, no vyhýbal som sa výrazu „kazateľ“ ako prekladu

gréckeho „kéryx“, ktoré v súhlase s jeho významom prekladám „hlásateľ“. Pod označením „kazateľ“ sa totiž dnes často rozumie ľuďmi ustanovený platený činovník náboženskej spoločnosti a to je opäť predstava Novému zákonu vonkoncom cudzia.

Chrám

Jeruzalemský chrám zaujímal v novozákonnej dobe rozsiahlu oblasť, v ktorej okrem vlastnej chrámovej budovy (svätyne) bola sústava nádvorí, rozličných prilahlých budov, stĺpových siení, hradieb a brán; celý súbor sa v gréckom texte označuje názvom „hieron“, vlastná chrámová budova slovom „naos“. Obidva tieto výrazy vlastne značia „chrám“; v slovenskom texte som na ich rozlíšenie opäť použil značku „*“, takže „*chrám“ je preklad slova „hieron“, „chrám“ bez značky značí „naos“. Podobne to bolo aj pri chrámoch pohanských božstiev, takže pri príležitostných zmienkach o nich sú použité tie isté výrazy a v slovenskom texte to isté rozlíšenie.

Služobník, sluha, otrok, nevoľník, čeladník

Pre pojem „služobník“ a príbuzné pojmy „služba“, „slúžiť“ je v pôvodnom texte niekoľko výrazov, ktoré sa vzájomne líšia svojimi významovými odtieňmi. Pojednáam teraz o niektorých z nich v stručnom prehľade.

„Dúlos“ značí „otroka“, obdobne výrazy od tohto slova odvodené. Vzhľadom na to, že tieto výrazy nie sú v terajšej dobe bez akejsi hanlivej príchuti, použil som v preklade zväčša radšej miernejší výraz „nevoľník“ a slová od neho odvodené; slovo „otrok“ a jeho odvodeniny som použil iba tam, kde spomenutá hanlivá príchut' nie je na závädu.

„Diakonos“ a odvodené výrazy sa od predošlých líšia tým, že „dulos“ vyjadruje skôr vzťah k páňovi, „diakonos“ vzťah k službe alebo práci. Toto slovo a jeho odvodeniny prekladám spravidla výrazmi vyjadrujúcimi pojem „obsluhy“, „posluhovania“; pokiaľ slovo „diakonos“ značí osobu vykonávajúcu isté služby v miestnom zhromaždení, je spravidla preložené „obsluhovateľ“, ako už bolo vyššie uvedené; na preklad výrazu „diakonia“ („služba“) je často použité slovo „starostlivosť“, najmä ak ide o službu týkajúcu sa hmotných potrieb veriacich.

„Pais“ a ženská zdobnenina „paidiské“ tohto slova vlastne značí osoby mladého veku, potom mladistvé osoby služobné a služobné osoby vôbec. Pokiaľ sú tieto výrazy v Novom zákone použité v tomto poslednom zmysle, prekladám ich „sluha“, „služka“.

Výraz „oiketés“ značí „domáceho služobníka“; prekladám ho slovom „čeladník“, „oiketeia“, „domáce služobníctvo“, slovom „čelad“.

„Latreia“ a k tomuto podstatnému menu príslušné sloveso „latreuó“ značí vždy službu Bohu — alebo, v pohanskom svete, aj službu modlám v zmysle uctievania, prinášania pocty, klaňania sa; tieto výrazy spravidla, pokiaľ ide o službu pravému Bohu, prekladám slovami „svätá služba“, „konám svätú službu“.

Niekedy som na preklad týchto a ešte podaktorých iných slov, od výkladu ktorých tu upúšťam, lebo sú vysvetlené v poznámkach ku príslušným miestam, použil všeobecné výrazy „služobník“, „služba“, „slúžiť“, no potom som vždy pripojil poznámku vysvetľujúcu význam dotýčnych výrazov v pôvodnom texte alebo odkaz na iné miesto, kde sa takáto poznámka dá nájsť.

Vybierači dávok, colníci

„Vybierači dávok“, po grécky „telónai“, boli ľudia, ktorých rímska vrchnosť poverila vyberaním ciel, mýt a iných verejných dávok a poplatkov. Boli predmetom všeobecnej nenávisť a pohrdania, pretože sa zväčša, nie súc nijako kontrolovaní a majúci teda príležitosť na beztriestné neviazané vydieranie poplatníkov, nenáležite obohacovali, a v Júdsku a v Galilei okrem toho aj preto, lebo ako Židia, slúžiaci nenávideným Rimanom, boli považovaní za zradcov.

Démon

„Daimonion“ a ojedinele (Mat. 8:31) sa vyskytujúci v podstate rovnoznačný výraz „daimón“ značí „zlého ducha“. Čo do prekladu týchto výrazov som myslel na slovo „bes“, no napokon som sa rozhodol pre prepis týchto výrazov na výraz „démon“, ktorý zdomácnel v slovenčine rovnako ako aj v iných moderných európskych jazykoch. Tento pojem, (ktorým sa niekedy označujú aj božstvá pohanov), treba rozlíšovať od pojmu „diabla“ čiže „Satana“; „diabol“ je jeden, „démonov“ je mnoho.

Dieťa, nedospelá osoba alebo výraz vzťahu

Slovom „dieťa“, v množnom čísle „deti“, prekladám grécke „teknon“, súvisiace so slovesom „tikto“, „rodím“, a značí teda „dieťa“ vo vzťahu k rodičom; pre zdrobneninu „teknia“ množného čísla tohto slova, láskyplný výraz vyjadrujúci nežné otcovské city, som vyhradil slovo „děticky“. Naproti tomu značí „pais“ „dieťa“ ako nedospelú osobu; keďže môže byť mužského alebo ženského rodu, prekladám ho „chlapec“ alebo „dievča“, pokiaľ, ako som uviedol vyššie, neznačí „sluhu“; obdobne množné číslo („chlapci“, Mat. 2:16, „dietky“, kap. 21:15). Zdrobneninu „paidion“ tohto slova prekladám „dieťaťko“ alebo „chlapček“, „dievčaťko“, v množnom čísle („paidia“) „dieťaťká“ alebo „malé dietky“. Rozdiel vo význame slov „teknia“ a „paidia“ ukazuje obzvlášť názorne oddiel v 1. liste Jána, kap. 2:12–28: Oslovenie „děticky“ („teknia“) vo vv. 12 a 28 sa týka všetkých veriacich, lebo apoštol voči nim všetkým má vzťah milujúceho otca, a zahŕňa teda všetkých, o ktorých je reč v oddiele medzi týmito dvoma veršami, tj. „otcov“, „mladíkov“ aj „dieťaťká“; oproti tomu značí výraz „dieťaťká“ vo vv. 13 a 18 najnižší stupeň duchovného rastu veriacich, na rozdiel od pokročilejších „mladíkov“ a duchovne plne vyspelých „otcov“. Raz (Ján 6:9) sa vyskytuje iná zdrobnenina „paidarion“, ktorú som preložil „chlapča“. Pokiaľ sú slovenské výrazy, uvedené v tomto odstavci, použité na preklad iných gréckych slov, je na to poukázané v poznámkach.

Život, žitie, živobytie

Pojem „života“ sa v gréčtine Nového zákona vyjadruje najčastejšie tromi výrazmi, ktoré som sa pokúsil v preklade rozlíšiť takto:

Slovom „život“ (no nie v spojení „spôsob života“, „občiansky život“ a pod.) spravidla prekladám grécke slovo „zoe“, ktoré značí život ako princíp, život v absolútnom zmysle, život, ako ho má Boh a jeho Syn, život, ktorý Syn zjavil na tomto svete. Človek sa stáva účastníkom tohto života mocou Svätého Ducha na základe viery v Pána Ježiša Krista. Niekedy sa však tento výraz používa v súvislosti s prirodzeným životom ľudí a iných tvorov a s pobytom človeka na zemi vzhľadom na jeho trvanie.

Slovo „žitie“ (niekedy „duša“) spravidla používam na preklad gréckeho „psyché“, výrazu, ktorý značí prirodzený život človeka a iných tvorov a pravdaže aj „dušu“, nehmotnú a neviditeľnú zložku ľudskej bytosti.

„Živobytie“ je najčastejším prekladom slova „bios“, ktoré značí život alebo spôsob života človeka na zemi a aj hmotné prostriedky na uchovanie tohto života.

Kriesiť, budiť, vstávať spomedzi mŕtvych

Pojem „vzkriesenia“ alebo „precitnutia“ mŕtvych, ktorý patrí k ústredným predmetom učenia Nového zákona, sa v pôvodnom texte vyjadruje najmä dvoma slovesami, „anistemi“ a „egeiro“, a výrazmi od nich odvodenými. Prvé z týchto sloves má pôvodný význam „pozdvihujem“, „dávam vstať“, v niektorých tvaroch v podmetovom zmysle „vstávam“, „dvíham sa“, potom aj „budím“, „kriesim“, prípadne „precítam“, „som kriesený“; predpona „ana-“, tohto slovesa značí smer dohora, no má aj význam „opäť“, takže sa sloveso dá chápať aj v zmysle „opäť pozdvihujem“ atď. Druhé sloveso má naopak prvotný význam „budím“ a aj „kriesim“, no potom aj „pozdvihujem“, „vztyčujem“, v podmetovom význame a v strednom a trpnom rode „precítam“, „som

kriesený“, prípadne „vstávam“. Obidve tieto slovesá sa, pravdaže, používajú nielen o mŕtvych; v iných spojeniach nie sú v tomto preklade vždy prísne rozlišované, ibaže sa obidve vyskytujú v texte v blízkej vzájomnej súvislosti a potom je každé z nich preložené iným slovenským slovesom. No kde sa používajú o mŕtvych a najmä o vzkriesení Pána Ježiša, usiloval som sa dbať o ich rozlíšenie, a to tak, že som prihliadal k ich prvotným významom a aj k tomu, že sa sloveso „anistémí“ v Novom zákone častejšie vyskytuje v zmysle podmetovom (neprechodnom), kým „egeiró“ častejšie v zmysle predmetovom (prechodnom); v týchto spojeniach teda spravidla prekladám „anistémí“ výrazmi odvodenými od slovesa „vstať“ alebo „vstávať“, „egeiró“ tvarmi slovesa „(vz)kriesiť“. V súlade s týmto rozlíšením som obdobne prekladal aj príslušné podstatné mená slovesné: „anastasis“, odvodené od „anistémí“ výrazom „(opätovné) vstanie“, „egersis“ od „egeiró“ (iba u Mat. 27:53) „vzkriesenie“.

V súvislosti s týmto predmetom treba ešte urobiť poznámku o častom spojení „egeiró („anistémí“, „anistamai“) ek (tón) nekrón“, ktoré sa prekladá „kriesim („dávam vstať“, „vstávam“) z mŕtvych“. Grécka predložková väzba „ek (tón) nekrón“ však v tomto spojení značí, že ktosi bol medzi mŕtvymi, tj. bol mŕtvy ako ostatní mŕtvi, počítal sa medzi mŕtvych, a z tohto prostredia al. postavenia je vzkriesený al. povstáva, takže potom už medzi mŕtvymi nie je, kým ostatní mŕtvi v smrti ostávajú. Nazdávam sa, že obvyklým prekladom „z mŕtvych“ nie je tento zmysel dosť jasne a dôrazne vyjadrený, a že väčšina čitateľov táto väzba nehovorí nič viac ako, že ktosi bol mŕtvy a ožil. Vytvorilo sa aj podstatné meno „zmŕtvychvstanie“, ktoré sa, povedal by som, bežne považuje jednoducho za rovnoznačné s výrazom „vzkriesenie“. V tomto spojení som teda predložku „z“ nahradil tento zmysel zreteľnejšie vyjadrujúcou predložkou „spomedzi“ (tú som, pravdaže, použil aj v iných spojeniach), takže túto väzbu prekladám „spomedzi mŕtvych“; tým je uvedený zmysel hádam vyjadrený dostatočne zreteľne. Dôležité je potom rozlíšenie pojmov alebo väzieb „anastasis (hé) ek nekrón“, čo prekladám „opätovné vstanie ([vstanie]) spomedzi mŕtvych“ (Luk. 20:35; Skut. 4:2; 1 Peter 1:3), so zmyslom vyššie vyloženým, a „anastasis (tón) nekrón“, čo prekladám „(opätovné) vstanie mŕtvych“; tento výraz značí jednoducho, že vstávajú alebo vstanú mŕtvi, či už všetci alebo iba niektorí. Obidva tieto výrazy sa často prekladajú tým istým slovom „zmŕtvychvstanie“, čím sa, pravda, tento závažný rozdiel stiera.

Mäso a telo

Veľmi dôležitý je rozdiel medzi dvoma pojmami, ktoré sa v gréčtine Nového zákona označujú výrazmi „sarx“ a „sóma“, a je vážnym nedostatkom mnohých slovenských prekladov, že oba tieto výrazy tlmočia jedným a tým istým slovenským slovom „telo“. Je síce pravda, že na niektorých miestach Nového zákona sa tieto dva výrazy svojimi významami k sebe navzájom veľmi blížia, ba niekde sa takmer dá povedať, že značia jedno a to isté, no inde, a to väčšinou, sú vyjadrením dvoch veľmi odlišných pojmov, ktoré je potrebné starostlivo rozlišovať. „Sarx“ vlastne značí a v Novom zákone označuje hmotnú podstatu tela, ľudského aj zvieracieho, a v prenesenom zmysle „ľudskosť“, aj svätú ľudskosť Pána Ježiša, v súhrne všetkého, čo je pre človeka podstatné, a najmä všetko, čo je hmotnej podstaty v ľudskom živote a jeho vonkajších okolnostiach. Nezriedka však má aj veľmi výrazný prízvuk morálny, lebo tiež označuje stav neobráteného človeka, a teda aj sídlo hriechu v človeku a tú stránku ľudskej bytosti, ktorá svojimi túžbami smeruje proti Duchu. „Sóma“ naproti tomu značí „telo“ ako ústrojný celok, nástroj života, a v duchovnom zmysle znamená aj „telo Krista“, to jest zhromaždenie. Aby som tieto dva pojmy v preklade dôsledne rozlíšil, preložil som „sarx“ všade — s výnimkou Hebr. 10:20 — slovom „mäso“, napriek „tvrdej nezvyklosti“ tohto výrazu, ako sa už pred mnohými rokmi vyjadril iný, a hoci niet pochyby, že slovo „mäso“ znie v mnohých spojeniach nevelmi ľubozvučne; slovo „telo“ som potom vyhradil pre preklad výrazu „sóma“. Rozdiel medzi týmito dvoma

pojmy sú veľmi názorne osvetlené napr. v Kol. 2:23, kde „nešetrenie tela, nie v akejsi cti“ nevedie ku podrobeniu a umŕtveniu „mäsa“, lež naopak k jeho uspokojeniu a vyvýšeniu, lebo živí jeho náboženskú pýchu. Naše „telo“ môže byť nástrojom oslávenia Boha (1 Kor. 6:20), no naše „mäso“ nikdy; naše „telo“ môže byť služobníkom Ducha, nie však naše „mäso“, pretože jeho „zmyšľanie“ je zásadne „nepriateľstvo voči Bohu“ (Rim. 8:7). Pre pojem „mäsa“ má gréčtina ešte slovo „kreas“, ktoré značí „mäso“ ako pokrm a v Novom zákone sa vyskytuje dvakrát (Rim. 14:21; 1 Kor. 8:11) a to v množnom čísle; preložil som ho „mäsité pokrmy“.

Druhý, ďalší, podobný

Dbal som tiež o dôsledné rozlíšenie pojmov vyjadrených prídavnými menami „allos“ a „heteros“; obidve značia „iný“, rozdiel medzi nimi je ten, že „allos“ spravidla značí „iný“ v zmysle „nie ten istý“, „heteros“ „inaký“, „iného druhu“, „iných vlastností“, „odlišný“. Výraz „iný“ som vyhradil pre preklad slova „heteros“, „allos“ prekladám „druhý“ alebo „ďalší“, pokiaľ je inak, je bližšie vysvetlenie pravidla podané v poznámkach. Slovo „druhý“, pravdaže, značí aj radovú číslovku („druhý v poradí“) a niekedy je teda aj prekladom gréckej radovej číslovky „deuteros“; kde je tak, je to takisto uvedené v poznámke, ak to nie je zrejme z textovej súvislosti.

Veci, tie veci a všetko

V gréčtine častý výraz „ta“ (množné číslo spodstatneného ukazovacieho zámena „to“ stredného rodu) spravidla prekladám „veci“ alebo „tie veci“, obdobne zosilnené ukazovacie zámeno „tauta“ („tieto veci“, niekedy jednoducho „toto“), „panta“ („všetky veci“, niekedy jednoducho „všetko“) a podobne.

Amen

Slovo „amén“ je hebrejské a značí „vpravde“, „zaiste“. Vo výrokoch Pána Ježiša v evanjeliách, uvádzaných týmto výrazom, som ho preložil (v období so znením „verily“ v anglickom texte, kde je tento výraz prevzatý z autorizovaného prekladu) slovom „veru“, čo, pravda, nijako nevyučuje použitie tohto slova na preklad aj niektorých iných gréckych výrazov; inde som ho ponechal nepreložený.

Dávať vzniknúť, priviesť na svet

Pojem „narodenia“, „splodenia“ vyjadruje gréčtina Nového zákona najčastejšie dvoma slovesami, „gennaó“ a „tiktó“. Prvé značí jednoducho „dávam vznik“, „privádzam na svet“, a v danom spojení sa používa o otcovi ako aj o matke; prekladám ho spravidla tvarmi sloves „splodiť“ alebo „zrodiť“. Sloveso „tiktó“ sa používa iba o matke, lebo vyjadruje pojem pôrodu; prekladám ho tvarmi slovesa „(po)rodiť“, v strednom a trpnom rode „narodiť sa“. Ojedinele (Jak. 1:15,18) sa vyskytuje sloveso „apokyeó“, ktoré prekladám tvarmi slovesa „(s)plodiť“.

Ospravedlniť alebo obhájiť?

Sloveso „ospravedlniť“, „ospravedľňovať“, sa v bežnej reči zvyčajne chápe v zmysle „vysvetliť a tým obhájiť, alebo aj jednoducho prepáčiť, nevšimáť si akékoľvek previnenie, nežiadúce správanie alebo opomenutie čohosi, čo sa malo vykonať“. Ak sa ktosi „ospravedľňuje“, chce tým v podstate povedať, že jeho previnenie atď. vlastne ani previnením nebolo, a preto sa stáby dovoľáva svojho práva na to, aby sa mu prepáčilo. No týmto slovesom sa v prekladoch Nového zákona vo všeobecnosti tlmočí grécke sloveso „dikaióō“ a ja sa obávam, že tento preklad nielenže nie vždy zodpovedá zmyslu spomenutého gréckeho slovesa, lež že dokonca môže vyvolávať veľmi nesprávne a neželateľné predstavy. Sú, pravdaže, v Novom zákone miesta, kde sa použitie tohto slovesa do istej miery blíži spomenutému zmyslu slovesa

„ospravedlniť“ v bežnej slovenčine; tak je predovšetkým často v evanjeliách, kde ide o dokázanie alebo preukázanie Božej spravodlivosti, alebo aj o snahu človeka o to, aby svoju spravodlivosť dokázal; v takýchto spojeniach prekladám „dikaiō“ spravidla tvarmi slovesa „obhájiť“, napr. Mat. 11:19; Luk. 7:29; 10:29 a tiež 1 Tim. 3:16 (nieže som toto sloveso použil jedine na preklad tohto gréckeho výrazu). Ale tam, kde ide o Božie „ospravedlnenie“ hriešnika z milosti na základe viery, to jest v rade miest predovšetkým v listoch Rimanom a Galatom, mám obavu, že použitie slovesa „ospravedlniť“ môže na niektorých čitateľov pôsobiť dojemom alebo hoci len akýmsi podtónom spochybnenia ohavnosti a hlbokej závažnosti hriechu človeka, ako by on bol čímsi, na čom nevelmi záleží a nad čím sa teda dá stáby „prizmúriť oko“; no takáto predstava v skutočnosti vedie ku zľahčeniu Božej svätosti a spovrhneniu pokánia, ktoré má byť hlbokým a prenikavým súdom duše nad celou minulosťou človeka, a k podceneniu nesmiernej hodnoty vykupiteľského diela Pána Ježiša a nepredstaviteľnej tarchy a hĺbky Jeho utrpenia na kríži, ktoré Mu hriech človeka spôsobil, aj Božej lásky a Jeho milosti, ktorá odpúšťa hriechy za takúto otrasnú cenu; áno, keby Boh mohol hriešnika „ospravedlniť“ v takom zmysle, v akom sa tento výraz v každodennej reči chápe, nebol by musel Jeho milovaný Syn priniesť takúto bezpríkladne ťažkú obeť! Aby som sa teda vyhol tomuto splytčeniu predstavy ohavnosti hriechu a Božej svätosti na jednej a Jeho lásky a milosti na druhej strane, použil som na preklad slovesa „dikaiō“ všade tam, kde sa týka Božieho zaobchádzania s hriešnikom v milosti, tvary slovesa „uznať“ („uznávať“) za spravodlivého“; tento výraz, nazdávam sa, dostatočne zrejme vyjadruje dosah tohto činu Božej milosti bez toho, žeby vyvolával nežiadúce spovrchňujúce predstavy. Tá istá úvaha platí o používaní slovesného podstatného mena „ospravedlnenie“, — ktoré sa samozrejme bežne chápe v obdobnom zmysle ako sloveso „ospravedlniť“, na preklad gréckeho „dikaiōsis“; to som v súhlase s jeho významom preložil v Rim. 4:25 „uznanie za spravodlivých“ a v kap. 5:18 v čosi odlišnej súvislosti „priznávanie spravodlivosti“. Kdekoľvek som potom v tomto preklade použil sloveso „ospravedlniť (sa)“, prípadne jeho odvodeniny, treba ho rozumieť vždy len v takom zmysle, v akom sa v bežnej slovenčine používa.

Hriech, hrešiť

Sloveso „hrešiť“ je treba v tomto preklade chápať vždy len v zmysle „páchať hriechy“, nie „karhať“ alebo „kliat“, „nadávať“; „hriech“ potom treba chápať vždy len v zmysle konania proti Božej vôli, alebo tej črty prirodzenosti človeka, ktorá k takému konaniu vedie, nie ako „neprijemnosť“, „mrzutosť“ a podobne.

Božie kráľovstvo a kraľovanie nebies

Slovo „basileia“ má pôvodný význam „kraľovanie“, tj. „panovanie“, „vláda“, „kráľovská moc a jej vykonávanie“, a potom značí aj „kráľovstvo“, tj. oblasť alebo okruh, ktorý kraľovaniu alebo vláde kohosi podlieha. Jedným z ústredných predmetov učenia Božieho slova je pojem, ktorý sa v Novom zákone označuje výrazom „basileia tú Theú“, a ktorý značí „Božie kraľovanie“ alebo „Božie kráľovstvo“; pre Evanjelium podľa Matúša je príznačný výraz „basileia tón úranón“, „kraľovanie („kráľovstvo“) nebies“; čo sa tohto predmetu týka, uvedomil som si pri práci na tomto slovenskom preklade, že je nie celkom presné, keď sa slovo „basileia“ v týchto spojeniach prekladá vždy len výrazom „kráľovstvo“, ako sa v prekladoch Nového zákona vo všeobecnosti deje, — ja sám som ešte vo svojom preklade do češtiny všade použil zodpovedajúci výraz „kráľovství“, — a považujem za vonkoncom možné, že tento zaužívaný nedostatok prihliadania na vyššie uvedený pôvodný význam tohto výrazu nemalo prispieť k tomu, že sa v predstavách mnohých čitateľov Nového zákona pojem „Božieho kráľovstva“ nevelmi líši od pojmu „neba“, najmä ak sa väzba „basileia tón úra-nón“ prekladá jej zmysel

skresľujúcim výrazom „kráľovstvo nebeské“ (toto sa, pravda, netýka 2 Tim. 4:18, kde „nebeské kráľovstvo“ je doslovným prekladom výrazu „basileia hé epúrarios“, vyskytujúceho sa v Novom zákone iba na tomto mieste). No tento pojem v skutočnosti značí Božiu vládu, ktorá sa má podľa prorockých predpovedí viditeľne v sláve zaviesť na zemi, oproti terajšiemu stavu, keď táto zem je javiskom všeobecného odpadnutia od Boha a vzbury proti Nemu; „Božie kraľovanie“ je teda protikladom vlády človeka v terajšom stave hriechu a odcudzenia od Boha, „kraľovanie nebies“ potom vyjadruje to, že budú „kraľovať nebesá“ (porov. Dan. 4:23), tj. nebeskú Božiu vládu na zemi. Už teraz sa Božia vláda uskutočňuje v morálnom zmysle pri tých, ktorí Jeho zvrchovanosť v poslušnosti viery uznávajú a Jemu sa podriaďujú. Výraz „kraľovanie“ som potom použil tam, kde „basileia“ značí skôr stav vecí, skutočnosť panovania, „kráľovstvo“ tam, kde ide o oblasť alebo okruh, v ktorom sa tento stav vecí uskutočňuje a prejavuje; raz bude zahŕňať celú zem, dnes je to oblasť morálna, prirodzenými zmyslami nezbadateľná, jestvujúca v dušiach Bohu poddaných a v spoločnosti takých. Nie vždy sa, pravdaže, dajú spomenuté dva významové odtiene s určitosťou od seba navzájom odlíšiť, takže sa výraz „basileia“ nezriedka dá chápať v oboch zmysloch.

Chváliť a honosiť sa

Sloveso „kauchaomai“, „chválím sa“, som v záujme odlíšenia od výrazu „chváliť“, používaného v inom zmysle, prekladal zásadne „honosím sa“, okrem miest, kde toto sloveso v neurčitom čase bolo treba preložiť dokonavým slovesom; tam som, keďže sloveso „honosiť sa“ nemá dokonavú zložku, použil sloveso „pochváliť sa“. Výrazy „kauchésis“ a „kauchéma“ značia „chválu“ v zmysle „chválenia sa“, pričom prvý vyjadruje skutočnosť toho, že sa ktosi chváli, druhý to, čím sa chváli, hoci aj tieto dva pojmy do seba navzájom často zasahujú; na preklad týchto výrazov som použil alebo slovesné podstatné meno „honosenie sa“ alebo podľa textovej súvislosti v tom, či onom mieste rozličné opisy s použitím slovesa „honosiť sa“; kde sa mi zdalo žiadúce, podal som bližšie vysvetlenie v poznámkach.

Záchrana, záchrana

Sloveso „sózō“ má, podobne ako všetky výrazy od neho odvodené, veľmi široký význam záchrany alebo vyslobodenia zo záhuby, nebezpečenstva alebo ohrozenia alebo vôbec pomoci v akomkoľvek nežiadúcom, nepríjemnom a nemilom postavení alebo nešťastí, tiež napríklad uzdravenia z choroby a pod., a v Novom zákone sa používa, pravdaže, i o záchrane duše pre večnosť a oslobodení od moci hriechu, ale aj v zmysle morálnej záchrany od neželateľných vplyvov prostredia atď. Na preklad tohto slovesa a jeho odvodenín v Novom zákone do slovenčiny sa často používa sloveso „spasiť“ a výrazy od neho odvodené (napr. „spasenie“, „spása“, „Spasiteľ“), ktoré napriek tomu, že taktiež majú podobne všeobecný význam ako sloveso „sózō“ a jeho odvodeniny v gréčtine, aj keď vari o čosi užší – tuším mnohí čitatelia Božieho slova chápu alebo aspoň majú sklon chápať, len vo veľmi zúženom zmysle záchrany pre večnosť, čo môže, ak sa toto sloveso použije v takej súvislosti, v akej o tento jeho význam vôbec nejde, viesť k pomýlenému pochopeniu príslušných miest. Preto som v tomto svojom preklade sloveso „spasiť“ a ani výrazy od neho odvodené vôbec nikdy nepoužil a sloveso „sózō“ prekladám podľa textovej súvislosti rozličnými inými slovesami, napr. „zachraňujem“, „vyslobodzujem“, „ušetrujem“, „uchraňujem“, „pomáham“ a podobnými odvodenými výrazmi.

LXX

Na osvetlenie významu niektorých gréckych výrazov sú niekedy v poznámkach odkazy na ich použitie v gréckom preklade Starého zákona, ktorý bol vyhotovený v Egypte v 3. storočí pred narodením Pána Ježiša a je známy pod menom „Septuaginta“ (lat.

„sedemdesiat“, podľa domnelého počtu prekladateľov). Tento preklad, podľa ktorého sa v Novom zákone uvádza väčšina citovaných miest zo Starého zákona, sa stalo zvykom označovať symbolom „LXX“ (rímska číslica 70), ktorý som taktiež v poznámkach použil.

Text v súvislosti celku

Niektorým čitateľom sa možno bude zdať nezvyklé, že text tohto prekladu nie je graficky tak usporiadaný ako v niektorých iných prekladoch, napr. v preklade prof. Roháčka, kde každý verš textu tvorí samostatný odstavec. Tu sa žiada pripomenúť, že rozdelenie textu Písma na kapitoly a verše je s výnimkou niektorých častí Starého zákona umelé a značne neskorého pôvodu a bolo zavedené nielen pre ľahšie nájdenie hľadaných miest v texte, lež aj z dôvodov liturgických, tj. na rozdelenie textu na oddiely, ktorých predčítanie v kostoloch bolo cirkevne predpísané na isté dni v roku. Spôsob, akým je text usporiadaný napr. v Roháčkovom preklade, budí dojem, ako by každý verš bol akýmsi samostatným celkom, a nezriedka sťažuje pochopenie myšlienkovj súvislosti textu, lebo často začína nový verš, ba niekedy aj nová kapitola, uprostred vety, takže súvislosť textu je sľaby pretrhnutá. Novšie preklady podávajú text v súvislosti celku, takže sa v nich pochopeniu prirodzenej súvislosti myšlienok nekladú prekážky. Preto som text svojho prekladu tiež takto usporiadal. Čísla kapitol sú vysadené iniciálou a verše sú číslované priamo v texte číslicami v obyčajných zátvorkách. Pri rozdelení na odstavce som sa riadil podľa zmyslu textu.

Iné číslovanie veršov

V odkazoch na rozličné miesta Starého zákona v poznámkach je číslovanie veršov kde-tu odlišným od číslovania v Roháčkovom a aj v niektorých iných prekladoch. To sa týka najmä odkazov na niektoré žalmy s nadpismi, ktoré sa proti poňatiu napr. prof. Roháčka nerátajú za verše.

Pramene poznámok

Poznámky, ktoré sprevádzajú tento preklad, sú sčasti moje vlastné, sčasti prevzaté z poznámok J. N. Darbyho k jeho anglickému prekladu Nového zákona (niekde, pravda, s úpravami primeranými prekladu do slovenčiny), alebo zostavené podľa podkladov vybraných aj z iných prameňov, ktoré mi boli dostupné. Aj tento predsoľ som zostavil s použitím rozličných prameňov.

A teraz mi ostáva už len poručiť túto skromnú prácu „Kráľovi vekov, neskaziteľnému, neviditeľnému, jedinému Bohu“, ktorému „česť a sláva na veky vekov“ (1 Tim. 1:17), „ktorý je mocný spraviť oveľa hojnejšie nad všetky veci, ktoré si vyprosujeme alebo na ktoré myslíme, podľa tej moci, ktorá v nás vyvíja svoju činnosť“ (Ef. 3:20); kiev sa Mu v Jeho milosti zaľúbi použiť ju na duchovný úžitok Jeho draho vykúpeného ľudu pre radosť Jeho srdca a slávu Jeho Mena!

Prekladateľ Miloš Pavlík (V Dolnom Kubíne v januári 1998)

PREDSLOV PREKLADATEĽA KU STARÉMU ZÁKONU

Priaznivé prijatie môjho českého a slovenského prekladu Nového zákona medzi čitateľmi a milovníkmi Svätého Písma, ako aj želanie vyslovené niektorými z nich, aby som sa pokúsil aj o preklad Starého zákona, ma napokon primálo odhodlať sa uskutočniť aj túto úlohu, ktorú sa mi teraz, po desiatich rokoch práce, s Božou milostivou pomocou podarilo dokončiť.

Predlohou tohto prekladu mi bol ten istý hebrejský (v niektorých knihách sčasti amorejský) tzv. „masóretsky“ text, podľa ktorého je vypracovaná valná väčšina známych mi iných prekladov novej doby, text zostavený židovskými učencami z dochovaných rukopisov v 9. storočí nášho letopočtu; a keďže v hebrejskom písme niet zvláštnych znakov pre samohlásky, (len spoluhláska „j“ (zvaná v abecede „jód“) niekde značí aj dlhé „í“, a spoluhlásku „v“ („váu“) niekde možno čítať ako „ú“ (al. v dvojhláske „u“, ako napr. priam vo „váu“ tu vyššie) al. „ó“,) a hebrejčina od babylonského zajatia prestala byť živou rečou, (porov. Nech. 8:8, pozn. 353), zaistili správnu výslovnosť vypracovaním značiek pre samohlásky (bodky al. dvojbody a trojbody a malé čiarky al. iné drobné značky pod a nad znakmi spoluhlások). Tiež zaviedli prízvučné znamienka, ktorých význam zodpovedá významu rozdeľovacích znamienok (tj. bodiek, čiarok, dvojbodiek, bodkočiarok atď.) v našom terajšom písme vo vetách, kde udávajú vzájomné vzťahy jednotlivých ich častí.

Kde potom mali títo učenci (zvaní tiež „masóretmi“) podozrenie, že niektoré písané slovo je zatažené chybou zavinenou opisovačom, takže by na jeho mieste malo byť uvedené iné, nedovolili si spoluhláskovú skladbu dotyčného výrazu meniť, lež zaviedli v ňom samohlásky výrazu, o ktorom predpokladali, že by na tamtom mieste mal stáť, a ktorý potom v poznámke pod čiarou uviedli. Výraz podľa ich súdu chybný potom označili aramejským slovom „kethív“, tj. „písané“, výraz pod čiarou potom nazvali „keré“, ktoré v to istom jazyku značí „čítané“. V preklade som v poznámkach použil výrazy „písaný text“ a „čítaný text“; pokiaľ „písaný text“ dával jasný zmysel, uprednostnil som ho v preklade, „čítaný text“ som potom v texte prekladu uviedol tam, kde „písaný text“ v danej súvislosti zmysel nedával alebo kde jeho skutočné znenie nebolo možné odhadnúť, pretože sa samohlásky „čítaného textu“ k nemu nijako nehodili.

Božie meno

V tejto súvislosti si treba povšimnúť jeden výraz, ktorý sa všade v SZ vyskytuje v tvare „písaného textu“ bez toho, žeby tak bol označovaný (to sa volá „keré perpetuum“, tj. „trvalé“ (al. „stále“, „ustavičné“) keré“). Ide o Božie Meno, vzhľadom na ktoré masóreti vytvorili akúsi „ohradu okolo zákona“, t. j., keďže zákon zakazuje vyslovovať Božie Meno pre daromnosť¹, nech sa nevyslovuje vôbec, a preto pri čítaní al. citovaní tých miest Písma, kde je uvedené, nech sa miesto neho vyslovuje volačo iné, totiž „Adónáj“ tj. „Pán“, no ak je takýto názov Boha uvedený pred týmto Menom, nech sa miesto neho vyslovuje „Elóhím“, tj. „Boh“. Ono Meno potom je tvarom slovesa „hávah“, tj. „byť“, ktoré sa okrem neho vyskytuje len na niekoľkých málo miestach SZ (Nech. 6:6, pozn. 56, Jób 37:6, („Bud“,) Kaz. 2:22 a 11:3, pozn. 98, a Is. 16:4 („bud“)) a tu vari značí „Jestvujúci“ al. „Stávajúci sa“ (porov. Exod. 3:14, pozn. 111, kde však je použité čosi odlišné, ale podobné a oveľa častejšie sa v SZ vyskytujúce sloveso „hájah“), a jeho spoluhlásková skladba je „Jhvh“, takže tam, kde sa malo vyslovovať

1) Hebr. „massoráh“ al. „massóreth“ značí „odkaz“ al. „podanie“, „tradíciu“.

2) Pozri Exod. 20:7.

„Adónáj“, nadobúda podobu „Jehóváh“, (prvá samohláska je pozmenená v dôsledku istých hláskoslovných pravidiel hebrejskej gramatiky), kde ho potom (čosi zriedkavejšie, napr. v Gen. 15:2), mal zastupovať názov „Elóhím“, má v „písanom texte“ tvar „Jehóvi“ (posledná samohláska „i“ je krátka, lebo inak by bolo nutné vložiť spoluhlásku „j“, ktorá značí dlhé „í“ v slove „Elóhím“, no v tomto slove jej niet). Aké bolo skutočné znenie tohto Mena, je ňľahko zistiť, najmä vzhľadom na zriedkavý výskyt tvarov dotýčného slovesa v SZ, podaktorí navrhujú tvar „Jahveh“, no sotva sa dá s určitosťou povedať, že pravom; mnohí prekladatelia si potom pomáhajú tak, že miesto skutočného znenia používajú tvar „písaného textu“, „Jehóváh“, napriek tomu, že tento tvar vlastne nedáva zmysel. No pozdáva sa výraz „l'Éternel“, tj. „Večný“, vo francúzskom preklade J. N. Darbyho, ale tí, ktorí tento preklad previedli do angličtiny, použili vyššie uvedený výraz „Jehóváh“; za zmienku stojí aj nemecký preklad židovských autorov M. Bubera a F. Rosenzweiga, v ktorom sa toto Meno uvádza v podobe osobného zámena „On“, vypísaného veľkými písmenami („ON“, nem. „ER“). V Septuaginte, gréckom preklade SZ, vyhotovenom v 3. storočí pred našim letopočtom v Egypte, ktorého názov znamená po latinsky 70 podľa domnelého počtu učencov, ktorí ho vypracovali, a pre ktorý sa používa skratka LXX, tj. rímska číslica 70, je toto Meno uvedené výrazom „Kyrios“, tj. „Pán“, a tak je podané aj všade v Novom zákone, a obdobne („Dominus“) aj vo Vulgate, latinskom preklade Písma, zostavenom koncom 4. a začiatkom 5. storočia nášho letopočtu Hieronymom, učencom ilýrskeho pôvodu. Keďže sa tento preklad podáva v knihách Nového zákona, vypracovaných pod vedením Svätého Ducha, počínam si v svojom preklade podobne, pričom využívam skutočnosť, že v slovenčine aj v češtine jestvuje výraz značiaci „pána“, vl. pôvodne „hospodára“, „hlavu domu“, no ktorý sa v terajšej podobe týchto jazykov nepoužíva v inom zmysle než ako pomenovanie Boha, totiž „Hospodin“, (proti niektorým iným jazykom slovanským, v ktorých je obdoba „gospodin“ tohto výrazu bežným zdvorilostným označením mužských osôb rovnako ako slovenské „pán“ a české „pán“ al. „pan“), ktorý som teda vyhradil pre preklad tohto Mena všade, kde sa vyskytuje (na odlišenie od slova „Pán“, ktorým prekladám iný výraz, totiž „Adónáj“). Nie som v tom, pravdaže, sám, k tomu istému záveru zrejme došiel aj prof. Roháček vo svojom slovenskom preklade, a v českom preklade Kralickí aj iní. Kde potom v poznámkach pod čiarou podávam doslovné znenie miest, kde sa toto Meno vyskytuje, a ktoré sú v texte podané vo voľnejšom preklade, uvádzam iba jeho spoluhláskovú skladbu („Jhvh“). Vyskytuje sa aj skratka „Jáh“ tohto Mena, pozri Exod. 15:2, pozn. 496, ktorú ponechávam nepreloženú.

Pokiaľ potom ide o iné názvy Božej Bytosti, je slovo „Elóhím“, ktoré prekladám jednoducho „Boh“ bez akýchkoľvek označení, v skutočnosti množné číslo (tzv. majestátne, tj. vyjadrujúce vznešenosť al. veličenstvo) slova „Éloáh“ majúceho ten istý význam, ale bez významového odtieňa, ktorý dodáva množné číslo; kde sa vyskytuje tento tvar, prekladám ho rovnako, ale so znamienkom „+“ („+Boh“, pozri napr. Deut. 32:15). Tento výraz v oboch uvedených tvaroch sa, pravda, používa aj o bohoch pohanských národov, no potom má množné číslo najčastejšie doslovný význam, („bohovia“), niekedy sa však používa aj v obdobnom zmysle ako o pravom Bohu, pozri napr. Exod. 32:1,4, pozn. 1118. Ďalším pomenovaním Boha je „Él“, vl. „Silný“, „Mocný“; prekladám ho taktiež rovnako, ale (JE VYZNAČENÉ KAPITÁLKAMI) so znamienkom „*“, teda „*Boh“, a opäť podobne aj o pohanských bohoch, („*boh“), pozri napr. Is. 45:20nn., aj množné číslo („élím“, tj. „*bohovia“, pozri napr. Exod. 15:11).

Slovo „Adónáj“ potom vlastne znamená „moji Páni“, tu je teda v majestátnom množnom čísle slovo „Adón“, tj. „Pán“, pri ktorom koncovka „áj“ značí množné číslo s príponou vyjadrujúcou zámeno „môj“; no táto prípona tu akosi stráca svoj význam, lebo tento tvar sa používa jednoducho v zmysle „Pán“, a nahrádza sa, kde to zmysel vyžaduje, príponami vyjadrujúcimi privlastňovacie zámená iných gramatických osôb,

ktoré potom svoj význam nestrácajú, ako napr. „tvoj Pán“ u Is. 51:22, alebo odpadá, kde je tento výraz súčasťou Božieho výroku, pozri Mal. 1:6, kde slovo „Pánom“ je v množnom čísle bez inej prípony („Adóním“); kde je potom slovo „Adón“ v jednotnom čísle, je v tomto preklade (VYZNAČENÉ KAPITÁLKAMI) opatrené znamienkom „*“, nech už s akoukoľvek zámennou príponou alebo bez nej („*Pán“, „môj *Pán“ a pod.). A obdobne ako výraz, ktorého sa týka predošlý odstavec, má aj toto slovo iný význam než názov Božej Bytosti, ako je to napokon aj v slovenčine; znamená aj „pána“ nevoľníkov, (napr. Gen. 24:12), je zdvorilým oslovením kráľa (napr. 1 Sam. 24:8; Jer. 22:18) al. vysoko postavenej osoby, (napr. Gen. 24:10), niekde značí aj „manžela“, pozri napr. Ám. 4:1, pozn. 154, al. „majiteľa“ čohosi (1 Kráľ. 16:24, pozn. 818) a pod. Množné číslo tohto podstatného mena potom spravidla prekladám doslovne, ak má význam tohto druhu, (tj., ak je uvedený s malým začiatočným písmenom, čo sa, pravdaže, týka iba prekladu, lebo v hebrejskom písme niet malých a veľkých litier v tomto zmysle), takže potom nie sú nutné žiadne rozlišovacie znamienka; v prípade potreby bližšieho vysvetlenia stačí odkaz na poznámku pod čiarou.

Zámenné prípony, ktoré som spomenul vyššie, inak zvané príviesne zámená, zastupujú, ak sú pripojené (ako vyššie) k podstatným menám, samostatné zámená privlastňovacie, a ak sú pripojené k slovesným tvarom, zastupujú predmet dotyčného slovesa, pokiaľ na ňom nie je zvláštny dôraz; inak sa pripájajú ku predložke vyjadrujúcej pád al. zmysel, o aký v tom či onom spojení ide.

Vyjadrenie času

Ohľadne slovesných tvarov je treba uviesť, že v hebrejčine, podobne ako v iných semitských jazykoch, niet slovesných časov v tom zmysle, v akom sú v slovenčine a v iných indoeurópskych jazykoch. Miesto toho sa rozlišujú slovesné tvary dokonavé a nedokonavé, pričom sa zo súvislosti musí rozpoznať, (nie vždy, pravda, jednoznačne), či dej al. stav, vyjadrovaný dotyčným slovesným tvarom, nastal akebo nastával v minulosti, či nastáva v prítomnosti, a či nastane al. bude nastávať v budúcnosti, hoci síce dokonavé tvary najčastejšie vyjadrujú minulosť, nedokonavé potom budúcnosť al. prítomnosť, takže sa dokonavé tvary niekedy označujú ako „preteritum“, tj. „minulý čas“, nedokonavé potom „futurum“, tj. „budúci čas“; ale „najčastejšie“ nijako neznačí „vždy“, takže presnejšie je označenie „perfektum“ a „imperfektum“, názvy, aké sa síce zvyčajne používajú v zmysle „minulého času“, no ich vlastný význam je „dokonané“ a „nedokonané“. V preklade potom má slovenčina značnú výhodu voči mnohým iným jazykom v tom, že dokáže dokonavosť al. nedokonavosť veľkej väčšiny sloves presne vyjadriť, čo sa o mnohých iných jazykoch nedá povedať; a ak to azda niekedy z rozličných príčin nie je dosť dobre možné, dajú sa použiť opisy; pre nedokonavosť pomocou spôsobových sloves, („chcieť“, „môcť“, „smieť“, „musieť“, atď., pozri napr. Gen. 2:16 a ďalej, pozn. 74), pre dokonavosť pomocou slovesa „dať sa“, pozri napr. Gen. 15:11, pozn. 424.

„Mesiac“ ako časť roka sa v SZ prevažnou väčšinou volá „chódeš“, no na niekoľkých miestach sa v tomto zmysle používa výraz „jérach“, príbuzný názvu „mesiaca“ ako nebeského telesa („járéach“); kde je tak, je v preklade opäť (VYZNAČENÉ KAPITÁLKAMI) použité znamienko „*“ („*mesiac“).

Mená a názvy

Vlastné mená osôb, miest³, zemí a pod. ponechávam väčšinou v tom znení, v akom sú uvedené v pôvodine, len niektoré mená všeobecne známe podávam v ich zaužívanej poslovenčenej („Eva“, „Isák“, „Mojžiš“, „Jerúsalem“ atď.), alebo inej zaužívanej (napr. „Egypt“ a odvodené slová) podobe, pričom pri ich prvom výskyte spravidla uvádzam

3) Tvar slova „mesto“, nie vari „miesto“.

v poznámkach pod čiarou znenie pôvodiny. To platí aj o menách uvádzaných v nadschách kníh, zväčša ako mená ich autorov, ktoré upravujem tak, aby som čitateľom uľahčil orientáciu, ale vyhybam sa pritom, ako aj všade v texte v tomto preklade SZ, zaužívanej koncovke „áš“ mužských mien, (pokiaľ, pravda, táto koncovka nie je súčasťou tých mien v ich znení v pôvodine, ako napr. meno kráľa Jóaša, 2 Král. 11:2, a i.), ktorá je zrejme poslovenčením koncovky „as“ pogrčtených tvarov dotých mien, uvedených v LXX, prevzatej pravdepodobne prostredníctvom latinčiny. V nasledovnom Úvode sú vlastné mená spravidla uvádzané v podstate v tom znení, v akom ich podáva jeho francúzsky text.

Poznámkový aparát

Poznámky sú tu, proti spôsobu obvyklému vo väčšine iných mne známych prekladov, aj v mojich vlastných prekladoch Nového zákona, označované nie písmenami abecedy tak, že sa na každej stránke znova začína písmenom „a“, lež číslicami, počínajúc od začiatku každej knihy znova, takže pri opätovnom výskyte slova, predmetu atď., ktorý bol označený poznámkou v tej istej knihe, sa uvedie znova to isté číslo poznámky. Ak sa potom v poznámkach odkazuje na iné poznámky v tej istej knihe, sú čísla týchto poznámok podané tým istým spôsobom ako v texte, tj. drobnejšími číslicami vyššie, kým čísla poznámok v iných knihách, na ktoré sa odkazuje, sú v tom istom postavení a formáte ako písmená v texte poznámky. Pokiaľ ide o poznámky v nasledovnom Úvode, sú to zväčša moje poznámky ako prekladateľa, ktorých v pôvodine tohto Úvodu niet, podobne ako v preklade Písma; tam kde sú poznámky autora, sú ako také označené; k jednej takej poznámke (9) som pripojil malé doplnenie, (k pozn. 56 tri doplnenia), ktoré je tam označené podľa toho („pozn. prekl.“); doplnenie čosi obširnejšie som obdobne pripojil k tamojšej poznámke 42.

Na objasnenie významu niektorých slov a výrokov v texte Písma sa v poznámkach na niektorých miestach odvolávam na niektoré iné preklady, novšie aj staré; zo starých prekladov uvádzam znenie LXX a Vulgaty podľa vlastného pohľadu do nich, ohľadne ostatných starých prekladov môžem o nich podať údaje len v literatúre, lebo nemám možnosti ich posúdiť priamo.

Ako vo väčšine iných mne známych prekladov, sú aj v tomto slová al. časti slov, ktorých v pôvodine Písma niet, ale ktorými bolo treba doplniť text v záujme patričného vyjadrenia významu dotých slov al. výrokov, vypísané ležatým písmom (kurzívou). Toto sa, pravda, týka len textu Písma, v nasledovnom Úvode je kurzíva použitá, ako je inde obvyklé, na zdôraznenie dotých slov.

Kiež sa velebenému nebeskému Bohu v Jeho neskonalej milosti zaľúbi použiť Si aj toto skromné dielo na úžitok a požehnanie Jeho draho vykúpeného ľudu pre radosť Jeho srdca a slávu Jeho Mena!

JAZYKOVÁ MODERNIZÁCIA PREKLADU

Zhostiť sa korektorskej úlohy na študijnom preklade Biblie Miloša Pavlíka bola v mnohých ohľadoch veľká výzva. Na jednej strane bolo dôležité opraviť v súčasnej slovenčine už nepoužívané archaizmy a dialektové slová, no na strane druhej bolo potrebné rešpektovať Pavlíkov rukopis prekladu. Dôležité je tiež upozorniť, že pôvodný text Miloša Pavlíka vydávame s niektorými drobnými úpravami, ktoré však žiadnym spôsobom nezmenili zámary a dielo prekladateľa. Argumentom nám bol pôvodný hebrejský a grécky text, oporou zase súčasný slovník slovenského jazyka Slovenskej akadémie vied, prípadne tolerované zastarané výrazy.

Najľahšou časťou korekcie bolo opraviť drobné preklepy, ktorých vďaka autorovej presnosti a poctivej práci nebolo veľa, a tiež menšie gramatické chyby, ktorých sa ako rodený Čech žijúci na Slovensku dopustil. Boli to napr. veľké písmená na začiatku riadku, interpunkcia, použitie predložiek v, vo, k, ku a ďalších, správne použitie predpón a prípon, použitie správnej koncovky pri skloňovaní niektorých podstatných mien mužského rodu v genitíve singuláru (pre životné podstatné mená nesprávna koncovka -u namiesto -a, napr. Póťiferu – Póťífera, pre neživotné podstatné mená nesprávna koncovka -a namiesto -u, napr. Chárána – Cháránu alebo Jordána – Jordánu), taktiež správne použitie podstatných mien mužského rodu v genitíve plurálu (napr. nesprávne šeklov namiesto šekelov). Opravené boli tiež tvary skloňovania vlastných podstatných mien ženského rodu nekončiace sa v nominatíve singuláru na -a (napr. nie k Hágári, ale k Hágár, nie k Támári, ale k Támár atď.). U mien a oslovení sme upravili archaicky používaný vokatív. Niekedy bolo nutné opraviť slovenčine podobné slová z českého jazyka (napr. balzám-balzam, synagoga-synagóga atď.). Na iných miestach nám Miloš Pavlík ukázal, ako málo niektoré slová slovenčiny poznáme a použil na prvý pohľad výraz nespisovný, po porovnaní so slovníkom slovenského jazyka však naopak správny.

Najnáročnejšou skúškou pre korektorov bolo samozrejme nahradenie archaických alebo nárečových slov, ktoré sa už v modernej slovenčine nepoužívajú. V prekladanom preklade tak nenájdete napríklad slová *mater*, *mať*, *zaobchodiť*, *zahlušiť* alebo *nachodiaci*, ktoré sme nahradili dnes bežne používanými slovami *matka*, *zaobchádzať*, *zabiť* alebo *nachádzajúci*. Dávno používané tvary sloves typu *prichodí*, *vchodí* boli zmenené na dnešné *prichádza*, *vchádza* atď. V prípade dvojtvarov sme uprednostnili bežnejší, *šatu* teda nájdete v podobe *šaty*. Vzhľadom na bežnú hebrejskú skladbu vety sme si niektoré opisné podania typu *budeme prenocovať* dovolili upraviť na *prenocujeme*.

Naopak, v žiadnom prípade sme si nedovolili zmeniť výrazy na miestach, ktoré Miloš Pavlík úmyselne prekladal so zámerom presnejšie vyjadriť skrytý význam originálneho biblického jazyka na úkor krásy slovenčiny alebo dokonca v rozpore s pravidlami slovenského pravopisu. Kde sme si neboli istí, zmeny sme neurobili. Práve preto v preklade práve na týchto miestach zachováваме niektoré archaizmy, netradične tvarované slová, výrazy, či nie tak bežný slovosled. Typickými môže byť sloveso *khazovať* alebo bohemizmy, napríklad *prchať* či *poraziť* (*baránka*). V prvom prípade slovenčina nedisponuje slovom, ktoré by tak silno vyjadrovalo únik z miesta, v druhom prípade sa pôvodný výraz používa v hlbšom, rituálnom význame než iba *zabiť*, zároveň sú aj v slovenčine tieto výrazy tolerované. Niektoré z archaizmov sme zachovali pre absenciu moderného výrazu, v texte tak nájdete *bahry*, *mandel* alebo *opánky*. Ich použitie je zvyčajne veľmi dobre odôvodnené v poznámkach.

Špecialitou prekladu Miloša Pavlíka je preklad mien v tvare, ako sú uvedené v pôvodnom texte. Pokiaľ je to možné, nepoužíva slovenské znenie mena, ale nakoniec sám v poznámkach upozorňuje na znenie či význam mena, ktoré by sa použitím

zaužívaného výrazu vytratilo, včítane jeho modifikácií. Odporúčame si pri čítaní uvedomiť význam daného mena uvedeného v poznámke. Napríklad v názvoch kníh častokrát meno vyjadruje celú vetu (napr. Dánijjél – Boh je môj sudca, prípadne Boh mi vládne) alebo je prerozpráváním toho, o čom kniha je. V texte tak súbežne nájdeme výrazy ako napríklad *David*, *Dávid* a *Dávid*, alebo *Nevúchadneccar* a *Nevúchadrecar*, či *Jónáthán* a *Jehónáthán*, atď.

Nutnosťou bolo zachovať Pavlíkove novotvary, ktoré vytvoril z dôvodu presnejšieho dodržania významu a tvaru z originálneho jazyka, v prípade Starého zákona z hebrejčiny a aramejčiny a v prípade Nového zákona z gréčtiny. Príkladom môže byť slovo kerúb, pre ktorý existuje v slovenčine zaužívané slovo cherub alebo cherubín, ale v študijnom preklade je zachovaný Pavlíkov tvar kerúb. Ďalším príkladom je slovo letúnstvo, ktoré vyjadruje všetko lietajúce živočíšstvo, nielen vtáctvo. Pre tento význam v slovenčine adekvátny výraz neexistuje. To platí tiež pre tvary slovesa zajesť, ktoré Pavlík používa naprieč celou Bibliou. Bolo náročné nájsť presný slovenský výraz, ktorý by zodpovedal českému pojist, použitému v českej verzii študijného prekladu. Zámerne sme toto sloveso doplnili o zvrtné zámeno a predkladáme výraz *zajedli si*, ktorý sa viac blíži k vypovedajúcej hodnote miesta v Písme. V prípade slova farisej sa použilo zaužívané slovo farizej.

Čo sa týka porovnania náročnosti opráv Starého a Nového zákona, jednoznačne ťažšia úloha bola práca so Starým zákonom. Súvisí to s rozdielnou vetnou stavbou a celkovo gramatikou hebrejského jazyka, v ktorom bol napísaný Starý zákon. Keďže je grécka gramatika slovenskej podstatne bližšia, odzrkadlilo sa to aj v práci s textom Nového zákona. Na záver je treba dodať, že Miloš Pavlík napriek tomu, že bol Čech a nemal lingvistické vzdelanie, disponoval vynikajúcou znalosťou slovenského jazyka a jeho bohatá slovná zásoba je obdivuhodná. Slovenský čitateľ Biblie – študijného prekladu Miloša Pavlíka sa tak zoznámí s neuveriteľne presnou podobou Písma, s akou sa ešte v slovenskom jazyku nemal možnosť stretnúť.

Zuzana Smilková
vedúca tímu redakcie slovenského jazyka

STARÝ ZÁKON

PRVÁ KNIHA MOJŽIŠOVA (GENESIS)

Na začiatku stvoril Boh nebesá a zem. (2)I stala sa¹ zem pustotou² a prázdnotou³ a nad tvárou⁴ hlbiny⁵ nastala tma a nad tvárou⁴ vôd sa vznášajúci⁶ Boží Duch²²⁶. (3)A Boh povedal: Nech nastáva¹³⁰⁵ svetlo; i nastalo¹ svetlo (4)a Boh to svetlo uvidel, že je dobré, i spravil Boh rozlíšenie⁷ medzi svetlom a medzi tmou. (5)A svetlu dal Boh názov deň⁸ a tme dal názov noc⁸; i nastal¹ večer a nastalo¹ ráno, deň prvý⁹.

(6)A Boh povedal: Nech vprostred vôd vzniká¹³⁰⁵ klenba¹⁰ a nech je¹³⁰⁵ hranicou⁷¹¹ medzi vodami a vodami. (7)A Boh tú klenbu¹⁰ zriadil¹² a spravil hranicu⁷ medzi vodami, ktoré sú voči klenbe¹⁰ zospodu, a medzi vodami, ktoré sú voči klenbe¹⁰ zvrchu; a tak sa stalo¹. (8)A tej klenbe¹⁰ dal Boh názov nebesá⁸; i nastal¹ večer a nastalo¹ ráno, deň druhý.

(9)A Boh povedal: Nech sa vody spod nebies zhrňajú³⁰⁵ na jedno miesto³⁵³ a nech sa ukazuje¹³⁰⁵ súš; a tak sa stalo¹. (10)A Boh dal súši názov zem⁸ a súhrnu vôd dal názov moria⁸¹⁴; a Boh uvidel, že to je dobré. (11)A Boh povedal: Nech zem dáva³⁰⁵ vyrásť¹⁵ mladému porastu¹⁶, býliu¹⁷ vysemeňujúcemu sa semenom¹⁵, ovocnému¹⁸ stromoviu¹⁷ rodiacemu¹² na zemi ovocie¹⁸ podľa svojho¹⁹ druhu, v ktorom bude jeho semä; a tak sa stalo¹ (12)a zem vydala mladý porast¹⁶, býlie¹⁷ vysemeňujúce sa semenom¹⁵ podľa svojho²⁰ druhu²¹ a stromovie¹⁷ rodiace¹² ovocie¹⁸, v ktorom bolo jeho semä, podľa svojho¹⁹ druhu²¹. A Boh uvidel, že to je dobré; (13)i nastal¹ večer a nastalo¹ ráno, deň tretí.

(14)A Boh povedal: Nech na klenbe¹⁰ nebies vznikajú¹³⁰⁵ zdroje svetla²² na rozlíšenie⁷ medzi dňom a medzi nocou; i budú za znamenia²³ a²⁴ na určené obdobia a na dni a roky²⁵ (15)a budú na klenbe¹⁰ nebies za zdroje svetla²² na osvetľovanie na zemi; a tak sa stalo¹ (16)A Boh zriadil¹² dva veľké zdroje svetla²², väčší²⁶ zdroj svetla²² na ovládanie¹¹² dňa a menší²⁶ zdroj svetla²² na ovládanie¹¹² noci, a hviezdy; (17)a Boh

ich umiestnil na klenbe¹⁰²⁷ nebies na osvetľovanie na zemi (18)a na vládu¹¹² vo dne aj v noci a na rozlíšenie⁷ medzi svetlom a medzi tmou. A Boh uvidel, že to je dobré; (19)i nastal¹ večer a nastalo¹ ráno, deň štvrtý.

(20)A Boh povedal: Nech sa vody rozhemžujú³⁰⁵ hemžením¹⁵²⁸ živých bytostí²⁹³⁰ a nad zemou na tvári⁴ klenby¹⁰ nebies nech sa rozlieta³⁰⁵ letúnstvo¹⁷²⁸³¹.

(21)A Boh stvoril veľké vodné zvieraťá³² a všetky pohybujúce sa³³ živé bytosti²⁹³⁰, ktorými sa zahemžili³⁴ vody, podľa ich druhov, aj všetko okrídlené letúnstvo¹⁷³¹ podľa jeho druhu; a Boh uvidel, že to je dobré (22)A Boh ich požehnal výkonom: Plodte³⁵ a množte sa a naplňajte³⁶ vody v moriach¹⁵, a letúnstvo¹⁷³¹ nech sa množí³⁶³⁰⁵ na zemi. (23)I nastal¹ večer a nastalo¹ ráno, deň piaty.

(24)A Boh povedal: Nech zem vydáva³⁰⁵ živé bytosti²⁹³⁰ podľa ich³⁷ druhu, dobytok¹⁷³⁸ a plazivce³³ tvorstvo³¹ a živočíšstvo zeme podľa jeho druhu; a tak sa stalo¹, (25)a Boh zhotovil¹² živočíšstvo zeme podľa jeho druhu a dobytok¹⁷³⁸ podľa jeho druhu a všetko plazivé³³ tvorstvo³¹ pôdy³⁹ podľa jeho druhu; a Boh uvidel, že to je dobré.

(26)A Boh povedal: Zhotovujeme¹²³⁰⁵ človeka⁴⁰ v náš obraz, podľa našej podoby⁴¹, a nech majú³⁰⁵ moc⁴² nad rybami²⁹ mora⁴³ a nad letúnstvom¹⁷³¹ nebies a nad dobytkom¹⁷³⁸ a nad celou zemou a nad všetkým plazivým³³ tvorstvom³¹, plaziacim sa²⁹ po zemi. (27)I stvoril Boh človeka⁴⁰ v svoj obraz, stvoril ho v obraz Boha, stvoril ich mužským pohlavím a ženským pohlavím.

(28)A Boh ich požehnal, i povedal im Boh: Plodte³⁵ a množte sa a naplňajte³⁶ zem a podmaňujte³⁶ ju a majte moc⁴² nad rybami²⁹ mora⁴³ a nad letúnstvom¹⁷³¹ nebies a nad všetkým živočíšstvom, pohybujúcim sa³³ po zemi. (29)A Boh povedal: Hľa, dal som vám všetko býlie¹⁷ vysemeňujúce¹⁵ sa semenom, ktoré je na tvári⁴ celej zeme, a všetko stromovie¹⁷, na ktorom je ovocie³⁸

stromovia¹⁷, vysemeňujúce¹⁵ sa semenom; to vám bude za potravu. (30)A všetkému živočíšstvu zeme a všetkému letúnstvu³¹ nebies a všetkému pohybujúcemu sa³³ po zemi, v čom je duša života⁴⁴, som dal za potravu všetku zeleň býlia¹⁷; a tak sa stalo¹.

(31)A Boh uvidel všetko, čo bol spravil¹², a hľa, bolo to veľmi dobré. I nastal večer a nastalo ráno, deň šiesty.

2 I boli nebesá a zem a všetko ich osadenstvo⁴⁵ dohotovené⁴⁶ (2)a v deň siedmy mal Boh dohotovené^{46 47} svoje dielo⁸⁹⁴, ktoré bol konal^{12 48}, a od všetkého svojho diela⁸⁹⁴, ktoré bol konal^{12 48}, v deň siedmy prestal⁴⁹. (3)A Boh deň siedmy požehnal a posvätil ho, lebo v ňom prestal⁴⁹ od všetkého svojho diela⁸⁹⁴, ktoré Boh svojou činnosťou^{12 50} stvoril.

(4)Toto⁵¹ sú dejiny vzniku⁵² nebies a zeme pri ich vzniku stvorením⁵³ v deň zriadenia^{12 54} nebies a zeme od Hospodina, Boha, (5)kým¹³² na zemi ešte nebolo žiadneho poľného krovia⁵⁵ a nevzrástalo ešte žiadne poľné býlie^{17 55}, lebo Hospodin, Boh, nedával⁴⁸ na zem pršať a nebolo človeka na obrábanie⁷⁴³ pôdy³⁹ (6)ale zo zeme vystupovali výpary a všetku tvár⁴ pôdy³⁹ zvlažovali. (7)A Hospodin, Boh, na človeka stvárnil⁵⁶ prach⁵⁷ z pôdy³⁹ a v jeho nozdry vdýchol vanutie⁵⁸ života⁵⁹, i stal sa človek živou dušou^{60 89}.

(8)A Hospodin, Boh, v Édene⁶¹, na východe³³⁰, vysadil záhradu, a človeka, ktorého vytvoril⁵⁶, tam postavil³⁸⁴. (9)A Hospodin, Boh, dal, aby z pôdy³⁹ vyrástlo všetko stromovie¹⁷, žiadúce výzorom⁶² a dobré na poskytovanie potravy⁶³, aj strom^{17 64} života⁵⁹ vprostred záhrady, a strom^{17 64} poznania dobrého a zlého⁶⁵.

(10)A na zavlažovanie záhrady vychádzala z Édenu rieka a odtadiaľ sa delila a stala sa štyrmi hlavnými prúdmi^{66 89}; (11)meno prvého^{9 66}: Píson, on, ktorý⁶⁶ obteká⁶⁷ celú zem Chavilá, kde je zlato, (12)a zlato onej zeme je dobré; tam je bdelion⁶⁸ a kameň onyx⁶⁹. (13)A meno rieky druhej: Gíchón, on, ktorý obteká⁶⁷ celú zem Kúš. (14)A meno rieky tretej: Hiddekel⁷⁰, on, ktorý tečie⁷¹ na východ od Aššúra^{72 319}. A rieka štvrtá je on, Peráth⁷³.

(15)A Hospodin, Boh, vzal človeka a usadil¹⁷⁸ ho v záhrade Éden na jej obrá-

banie⁷⁴³ a na jej strážení⁴⁴⁷. (16)A Hospodin, Boh, človekovi rozkázal výrok: Zo všetkého stromovia¹⁷ záhrady smieš⁷⁴ ľubovoľne⁷⁵ jedávať, (17)ale zo stromu^{17 64} poznania dobrého a zlého⁶⁵, z neho jedávať nebudeš⁷⁴, lebo v deň svojho zjedenia z neho istotne⁷⁵ budeš musieť⁷⁴ umrieť⁹³.

(18)A Hospodin, Boh, povedal: Nie je dobré človekovi byť osamote⁵⁶⁰; musím⁷⁴ mu zriadiť¹² pomoc, stáby jeho náprotivok⁷⁶. (19)A Hospodin, Boh, bol z pôdy³⁹ vytvoril⁵⁶ všetko poľné živočíšstvo⁷⁷ a všetko letúnstvo¹¹ nebies, i priviedol ho k človekovi na zistenie⁷⁸, čo mu bude dávať za názvy^{79 80}, a všetko, čo mu človek bude dávať za názvy^{79 80}, živým bytostiam^{29 30 80}, ono že bude jeho⁸⁰ meno. (20)A človek nazval všetok dobytok^{38 79} a letúnstvo^{11 79} nebies a všetko poľné živočíšstvo^{77 79} menami⁸¹, ale pomoc, stáby jeho náprotivok⁷⁶, sa Ádámovi⁸² nenašla⁸³.

(21)A Hospodin, Boh, uvrhol na človeka tuhý spánok, i zaspal⁸⁴; a vzal jedno z jeho rebier a na jeho miesto vsadil mäso⁸⁵, (22)a to rebro, ktoré z človeka vzal, vybudoval Hospodin, Boh, v ženu a priviedol ju k človekovi, (23)a človek povedal: Táto je tentoraz kosť z mojej kosti a mäso z môjho mäsa; tejto sa bude dostávať názvu⁷⁹ mužica⁸⁶, lebo ona⁸⁷ bola vzatá z muža. (24)Preto bude muž opúšťať svojho otca a svoju mať a ulipne na⁸⁸ svojej žene, i budú¹⁴⁸ jedným mäsom⁸⁹. (25)A oni obaja, človek aj jeho žena, boli¹⁴⁸ nahí a nehanbili sa.

3 A zo všetkého poľného živočíšstva⁷⁷, ktoré Hospodin, Boh, zhotovil¹², najchytрейším sa prejavil¹ had; i povedal k žene: Je ozaj tak, že Boh povedal: Nebudete⁷⁴ jedávať zo všetkého stromovia¹⁷ záhrady? (2)A žena k hadovi povedala: Z ovocia¹⁸ stromovia¹⁷ záhrady jedávame⁹⁰, (3)ale z ovocia^{18 91} stromu^{17 64}, ktorý je vprostred záhrady, povedal Boh: Z neho nebudete⁷⁴ jedávať ani naň siahať⁹², aby ste nemuseli⁷⁴ umrieť⁹³. (4)A had povedal k žene: Vôbec⁷⁵ nemusíte⁷⁴ umrieť⁹³, (5)pretože Boh vie, že v deň vášho zjedenia z neho – tu¹³² budú vaše oči otvorené, i budete! ako Boh⁹⁴, poznajúc dobré a zlé⁶⁵. (6)A žena zistila⁷⁸, že ten strom^{17 64} je dobrý na poskytovanie potravy⁶³ a že

on je túžbou⁹⁵ očiam, a že ten strom je žiadúci na dodanie chápavosti⁹⁶, i vzala z jeho ovocia⁹⁸ a zjedla a dala spolu⁹⁷ aj svojmu mužovi, i zjedol (7) a oči ich oboch boli otvorené, i spoznali, že sú oni nahí; i pozošivali⁹⁸ listie figovníka a nahli si zástery. (8) A počuli hlas⁹⁹ Hospodina, Boha, prechádzajúceho sa pri ochladení¹⁰⁰ dňa¹⁰¹ v záhrade; a človek a jeho žena sa pred tvárou¹⁰² Hospodina, Boha, skryli vprostred stromovia¹⁷ záhrady. (9) A Hospodin, Boh, na človeka¹⁰⁸ zavolať a povedal mu: Kde si ty? (10) I povedal: Počul som v záhrade tvoj hlas⁹⁹ a zlakol som sa, lebo som ja nahý, a skryl som sa. (11) I povedal: Kto ti oznámil¹⁰³, že si ty nahý? Či si zjedol z toho stromu, ktorý som ti zakázal, žeby si z neho nejedol¹⁰⁴? (12) A človek povedal: Žena, ktorú si mi dal, žeby bola so mnou, ona mi z toho stromu dala, i zjedol som. (13) A Hospodin, Boh, povedal žene: Čo si to¹⁰⁵ spravila? A žena povedala: Oklamal ma had, i zjedla som. (14) A Hospodin, Boh, povedal k hadovi: Pretože si spravil toto, si³⁰⁵ ty prekliaty nad všetok dobytok³⁸ a nad všetko poľné živočíšstvo⁷⁷; po všetky dni svojho života⁵⁹ budeš chodiť po svojom bruchu a žrať prach⁵⁷. (15) A medzi teba a medzi ženu zavádzam¹⁰⁶ nepriateľstvo, aj medzi semä tvoje a medzi semä jej; ono ti musí⁷⁴ potrieť¹⁰⁷ hlavu a ty mu budeš potierať päť¹⁰⁸. (16) K žene povedal: Veľmi budem množiť¹⁰⁹ tvoje utrpenie¹¹⁰ v tvojom tehotenstve¹¹¹, deti⁶⁵¹ budeš rodiť v trápení¹¹⁰, i bude tvoja túžba za tvojím mužom a on nad tebou bude vládnuť¹¹². (17) A Ádámovi⁸² povedal: Pretože si poslúchol hlas svojej ženy a zjedol si zo stromu¹⁷⁶⁴, ktorý som ti zakázal¹⁰⁴ výrok: Nebudeš⁷⁴ z neho jedávať, bude pôda³⁹ tvojou vinou prekliata; po všetky dni svojho života⁵⁹ z nej budeš jedávať v utrpení¹¹⁰, (18) i bude ti vynášať¹¹⁴ trnie¹⁷ a bodlač¹⁷ a budeš jedávať poľné bylie¹⁷⁵⁵. (19) Chlieb budeš v pote svojho obličaja⁴⁸⁵ jedávať až po svoj návrat do pôdy³⁹, lebo z nej si bol vzatý, lebo si ty prach⁵⁷ a do prachu⁵⁷ sa musíš⁷⁴ navrátiť.

(20) A človek nazval meno svojej ženy Eva¹¹⁵, lebo ona bola¹ matkou všetkého živého.

(21) A Hospodin, Boh, Ádámovi⁸² a jeho žene spravil odevy z kože a obliekol ich.

(22) A Hospodin, Boh, povedal: Hľa, človek sa stal¹ poznaním¹¹⁶ dobrého a zlého⁶⁵ staťby jedným z nás¹¹⁷; a teraz aby sa nestalo, žeby vystrel¹¹⁸ svoju ruku a vzal aj zo stromu¹⁷⁶⁴ života⁵⁹ a zjedol a žil⁴⁸ navždy¹¹⁹! (23) A Hospodin, Boh, ho zo záhrady Édena vypudil¹¹⁸¹²⁰ obrábať⁷⁴³ pôdu³⁹, odkiaľ bol vzatý. (24) Tak¹³² človeka vyhnal¹²¹ a od východu k záhrade Édenu postavil cherubov s plameňom¹²² kmitajúceho¹²³ meča strážiť⁴⁴⁷ cestu ku stromu¹⁷⁶⁴ života⁵⁹.

4 A človek Evu, svoju ženu, spoznal¹²⁴, i otehotnela a porodila Kajina¹²⁵ a povedala: S Hospodinom¹²⁶ som nadobudla¹²⁵ muža. (2) A ďalej porodila¹²⁷ jeho brata, Abela¹²⁸; a Abel sa stal¹ pastierom drobného dobytku¹²⁹ a Kajin sa stal¹ obrábačom⁷⁴³ pôdy¹³⁰.

(3) A po uplynutí¹³¹ *koľkýchsi* dní sa stalo¹, že¹³² Kajin z úrody¹⁸ pôdy priniesol Hospodinovi dar¹³³; (4) a Abel, aj on, priniesol z prvotín¹³⁴ svojho drobného dobytku a z ich tuky¹³⁵. A Hospodin pozrel¹³⁶ na Abela a na jeho dar¹³³¹³⁷, (5) ale na Kajina a na jeho dar¹³³ nepozrel¹³⁶¹³⁷. A Kajin sa veľmi rozhneval¹³⁸ a jeho tvár sklesla; (6) a Hospodin ku Kajinovi povedal: Prečo si sa rozhneval¹³⁸ a prečo sklesla tvoja tvár? (7) Či sa nepovzniesie¹³⁹, ak budeš konať správne? No¹³² ak správne konať nebudeš, leží¹³²⁹ hriech¹⁴⁰ pri vchode²²⁰, i bude jeho dychtivosť za tebou, ale vládnuť¹¹² budeš ty nad ním¹¹³.

(8) A Kajin k Abelovi, svojmu bratovi, prehovoril, a pri ich pobyte¹⁰³⁹ v poli sa stalo, že¹³² sa Kajin proti Abelovi, svojmu bratovi, pozdvihol a zabil ho. (9) A Hospodin ku Kajinovi povedal: Kde je Abel, tvoj brat? I povedal: Nevie; či som ja strážcom svojho brata? (10) A povedal: Čo si spravil? Čuj – krv¹⁴¹ tvojho brata ku mne kričí¹⁴² z pôdy! (11) A ty teraz budeš³⁰⁵ prekliaty od¹⁴³ pôdy, ktorá otvorila svoje ústa na prijatie krvi¹⁴¹ tvojho brata z tvojej ruky. (12) Keď budeš obrábať⁷⁴³ pôdu, nebude ti nadale dávať¹²⁷ svojho bohatstva¹⁴⁴; budeš na zemi pobeťahom a bežencom¹⁴⁵. (13) A Kajin k Hospodinovi povedal: Môj trest za vinu¹⁴⁶ je ťažší¹⁴⁷ než sa dá uniesť¹⁴⁸;

(14)hľa, dnes si ma odohnal¹²¹ z povrchu tváre^{4 149} pôdy³⁹ a pred tvárou tvojou¹⁰² sa budem ukrývať a stanem sa¹ na zemi po-behajom a bežencom¹⁴⁵, i stane sa¹, že kto-koľvek ma zastihne^{150 151}, ma bude chcieť⁷⁴ zabiť. (15)A Hospodin mu povedal: Preto, ktokoľvek Kajina zabije¹⁵⁰, bude to sedem-krát pomštené. A Hospodin na Kajina položil³⁸⁴ znamenie, aby ho neskoliť^{104 152}, ktokoľvek ho zastihne^{150 151}. (16)A Kajin z prítomnosti tváre¹⁵³ Hospodina odišiel¹²¹ i usídlil sa v zemi Nód¹⁵⁴, na východ od Édena.

(17)A Kajin spoznal¹²⁴ svoju ženu, i ote-hotnela a porodila Chanócha, i dal sa budovať mesto¹⁵⁵ a meno toho mesta nazval podľa mena svojho syna Chanóch. (18)A Chanóchovi sa narodil íräd a íräd splodil Mechújáéla a Mechújáél splodil Methúšáéla a Methúšáél splodil Lemecha. (19)A Lemech si vzal dve ženy; meno jednej – Ádá, a meno druhej – Cillá. (20)A Ádá porodila Jávála; on sa stal otcom obyvateľov¹⁵⁶ stanu a *chovateľov* dobytky¹⁵⁷. (21)A meno jeho brata – Júvál; on sa stal otcom všetkých chápujúcich sa lýry¹⁵⁸ a flauty¹⁵⁹. (22)A Cillá – aj ona porodila, Túvál-Kajina, kováča¹⁶⁰ všetkých nástrojov z mosadze¹⁶¹ a železa¹⁶²; a Túvál-Kajinova sestra bola Naamá¹⁶³.

(23)A Lemech svojim ženám povedal:

Adá a Cillá, čujte¹⁶⁴ môj hlas, ženy Lemecha, vpustite v uši¹⁶⁵ môj výrok¹⁶⁶, že¹⁶⁷ som za svoju pomliaždeninu¹⁶⁸ zabil muža a za svoju sinavicu¹⁶⁹ chlapca¹⁷⁰;

(24)ak¹⁶⁷ bude Kajin pomstený sedem-krát, Lemech zato¹⁷¹ sedemdesiat-sedem-krát.

(25)A Ádám svoju ženu opäť spoznal, i porodila syna a jeho meno nazvala Šéth^{106 172}... Pretože mi Boh pripravil¹⁰⁶ iné¹⁷³ semä namiesto Abela, pretože ho Kajin zabil. (26)A Šéthovi – aj jemu sa narodil syn a jeho meno nazval Enóš¹⁷⁴; vtedy sa začalo s vzývaním mena¹⁷⁵ Hospodina.

5 Toto je kniha rodokmeňov⁵² Ádáma. V deň Božieho stvorenia⁵⁴ Ádáma¹⁷⁶ – zhotovil¹² ho v podobu Boha, (2)stvoril ich mužským pohlavím a ženským pohlavím a požehnal ich a v deň ich vzniku stvorením⁵³ nazval ich meno Ádám^{40 82}.

(3)A Ádám prežil tridsať a sto rokov a splodil v svoju podobu, podľa svojho obrazu syna a jeho meno nazval Šéth. (4)A dní Ádáma po jeho splodení Šétha bolo¹ osemsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (5)A všetkých dní Ádáma, ktoré prežil, bolo¹ deväťsto rokov a tridsať rokov, i umrel.

(6)A Šéth prežil päť rokov a sto rokov a splodil Enóša. (7)A po svojom splodení Enóša prežil Šéth sedem rokov a osemsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (8)A všetkých dní Šétha bolo¹ dvanásť rokov a deväťsto rokov, i umrel.

(9)A Enóš prežil deväťdesiat rokov a splodil Kénána. (10)A po svojom splodení Kénána prežil Enóš pätnásť rokov a osemsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (11)A všetkých dní Enóša bolo¹ päť rokov a deväťsto rokov, i umrel.

(12)A Kénán prežil sedemdesiat rokov a splodil Mahalaleéla. (13)A po svojom splodení Mahalaleéla prežil Kénán štyridsať rokov a osemsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (14)A všetkých dní Kénána bolo¹ desať rokov a deväťsto rokov, i umrel.

(15)A Mahalaleél prežil päť rokov a šesťdesiat rokov a splodil Járeda. (16)A po svojom splodení Járeda prežil Mahalaleél tridsať rokov a osemsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (17)A všetkých dní Mahalaleéla bolo¹ päť a deväťdesiat rokov a osemsto rokov, i umrel.

(18)A Járed prežil dva a šesťdesiat rokov a sto rokov a splodil Chanócha. (19)A po svojom splodení Chanócha prežil Járed osemsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (20)A všetkých dní Járeda bolo¹ dva a šesťdesiat rokov a deväťsto rokov, i umrel.

(21)A Chanóch prežil päť a šesťdesiat rokov a splodil Methúšelacha. (22)A po svojom splodení Methúšelacha chodil^{48 177} Chanóch tristo rokov s Bohom, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (23)A všetkých dní Chanócha bolo¹ päť a šesťdesiat rokov a tristo rokov; (24)A Chanóch chodil^{48 177} s Bohom, a nebolo ho, lebo ho Boh vzal.

(25)A Methúšelach prežil sedem a osemdesiat rokov a sto rokov a splodil Lemecha. (26)A po svojom splodení Lemecha prežil Methúšelach dva a osem-

desiat rokov a sedemsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (27)A všetkých dní Methúšelacha bolo¹ deväť a šesťdesiat rokov a deväťsto rokov, i umrel.

(28)A Lemech prežil dva a osemdesiat rokov a sto rokov a splodil syna (29) a jeho meno nazval Nóach¹⁷⁸ výrok: Tento nás bude môcť⁷⁴ potešiť¹⁷⁹ ohľadne⁹¹ našich prác a ohľadne⁹¹ námahy¹¹⁰ našich rúk z príčiny⁹¹ pôdy, ktorú Hospodín prekial. (30)A po svojom splodení Nóacha prežil Lemech päť a deväťdesiat rokov a päťsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (31)A všetkých dní Lemecha bolo¹ sedem a sedemdesiat rokov a sedemsto rokov, i umrel. (32)A keď Nóach dosiahol vek¹⁸⁰ päťsto rokov, splodil⁴³⁶ Nóach Šéma¹⁸¹, Cháma¹⁸² a Jáfetha¹⁸³.

6 A keď sa ľudstvo⁴⁰ na tvári⁴ pôdy začalo množiť¹⁸⁴ a narodili sa im dcéry, stalo sa¹, (2)že¹³² dcéry ľudí⁴⁰ videli⁴⁸ Boží synovia, že ony sú¹⁸⁵ pekné⁴²⁹, i brali⁴⁸ si zo všetkých, ktoré si vyvolovali^{48 186}, za ženy. (3)A Hospodín povedal: Môj Duch²²⁶ sa s ľudstvom^{40 187} nebude navždy¹¹⁹ priet¹⁸⁸, veď¹⁸⁹ aj ono predsa⁹⁰ je mäso; i bude jeho dní sto a dvadsať rokov. (4)V oných dňoch boli⁴⁸ na zemi obri, a tak aj potom, čo Boží synovia vchádzali k dcéram¹²⁴ ľudí⁴⁰ a ony im rodili. Toto¹⁹¹ sú siláci¹⁹², ktorí odvždy¹⁹³ boli vychýrení muži¹⁹⁴. (5)A Hospodín pozoroval^{48 79}, že sa zloba ľudstva⁴⁰ na zemi rozmnožila a že každá predstava²⁷⁸ myšlienok jeho srdca každý deň¹⁹⁵ bola vonkoncom¹⁹⁶ zlá; (6)i bolo⁴⁸ Hospodinovi ľúto, že ľudstvo⁴⁰ na zemi zriadil¹², i rmútil sa^{48 197} v svojom srdci¹⁹⁸. (7)A Hospodín povedal: Ľudstvo⁴⁰, ktoré som stvoril, musím⁷⁴ z povrchu tváre^{4 149} pôdy³⁹ vyhladiť¹⁹⁹, od ľudí po dobytok^{17 38}, po plazivé³³ tvorstvo³¹ a po letúnstvo^{17 31} nebies, lebo mi je ľúto, že som ich spravil. (8)Ale Nóach našiel v očiach Hospodina priazeň²⁰⁰.

(9)Toto⁵¹ sú príbehy⁵² Nóacha. Nóach, spravodlivý muž, bol¹ medzi svojimi súčasníkmi²⁰¹ dokonalejší²⁰²; Nóach chodil^{48 177} s Bohom. (10)A Nóach splodil troch synov: Šéma, Cháma a Jáfetha. (11)A zem bola pred Božou tvárou^{203 204} skazená²⁰⁵, lebo¹⁹² bola zem naplnená násilensvom²⁰⁶. (12)A Boh na zem pozrel, a⁴⁶³ hľa, bola

skazená²⁰⁵, pretože všetko mäso skazilo^{205 207} svoju cestu²⁰⁸ na zemi.

(13)A Nóachovi Boh povedal: Pred moju tvár²⁰³ prišiel²⁰⁹ koniec všetkého mäsa, pretože sa zem od⁷²⁵ nich naplnila násilensvom²⁰⁶; a hľa, ja^{566 1288} – chystám sa ich zničiť^{205 207 225} aj so zemou. (14)Urob si schranu²¹⁰ z góferového²¹¹ dreva²¹²; v tej schrane^{210 213} musíš⁷⁴ narobiť komôrok²¹⁴ a zdnu aj zvonku²¹⁵ ju vysmoliť smolou²¹⁶. (15)A toto bude spôsob, ktorým ju budeš⁷⁴ robiť: dlhá schrana²¹⁰ bude tristo laktov²¹⁷, jej šírka päťdesiat laktov²¹⁷ a jej výška tridsať laktov²¹⁷. (16)Tej schrane²¹⁰ musíš⁷⁴ urobiť svetlík²¹⁸ a zvrchu ju dohotoviť⁴⁶ na lakeť^{217 219}, a dvere^{220 221} schrany²¹⁰ vsadiť²⁸⁴ v jej boku; musíš⁷⁴ jej²²² urobiť dolné, druhé a tretie dĺžky²²³. (17)A²²⁴ ja, hľa, ja^{556 1288} – uvádzam²²⁵ na zem potopu vôd na vykynozenie²⁰⁵ všetkého mäsa, v ktorom je duch²²⁶ života⁵⁹, spopod nebies; všetko, čo je na zemi, musí⁷⁴ zahynúť. (18)Ale s tebou chcem¹⁷ ustanoviť²²⁷ svoju zmluvu, i vojdeš do schrany²¹⁰ ty a s tebou tvoji synovia aj tvoja žena a ženy tvojich synov. (19)A zo všetkého živého, zo všetkého mäsa, do schrany²¹⁰ budú⁷⁴ vchádzať dvojice z každého na ich zachovanie nažive s tebou; budú to samce a samica²²⁸; (20)z letúnstva^{17 31} podľa jeho druhu²¹ a z dobytky^{7 38} podľa jeho druhu²²⁹, zo všetkého plazivého³³ tvorstva³¹ pôdy podľa jeho druhu²¹, z každého k tebe budú⁷⁴ vchádzať dvojice na ich zachovanie nažive. (21)A ty si vezmi od všetkého jedlého, čo sa jedáva, a narob pre seba zásob²³⁰, a to bude na jedenie²³¹ tebe aj im²³². (22)A Nóach to spravil; podľa všetkého, čo mu Boh rozkázal, tak spravil.

7 A Hospodín Nóachovi povedal: Vojdi ty a celý tvoj dom do schrany²¹⁰, lebo teba som zistil⁷⁹ v tomto pokolení²⁰¹ pred svojou tvárou²⁰³ ako spravodlivého. (2)Zo všetkého čistého dobytky³⁸ si musíš⁷⁴ vziať sedem a sedem, samca²³³ a jeho samicu²³⁴, a z dobytky³⁸, ktorý nie je čistý, dvojice, samca²³³ a jeho samicu²³⁴; (3)z letúnstva³¹ nebies tiež sedem a sedem, samca a samicu²²⁸, na zachovanie semena na tvári⁴ celej zeme nažive, (4)lebo ešte sedem dní a²³⁵ ja dávam^{225 236} na zem pršať, štyridsať dní a štyridsať nocí, a všetko, čo⁵⁴⁴

jestvuje^{227 237}, čo som zhotovil¹², z povrchu tváre¹⁴⁹ pôdy vyhladím¹⁹⁹. (5) A Nóach *tak* spravil podľa všetkého, čo mu Hospodin rozkázal.

(6) A Nóach *bol* vo veku¹⁸⁰ šesťsto rokov, keď¹³² tá potopa vôd na zemi nastala¹; (7) i vošiel Nóach a s ním jeho synovia aj jeho žena a ženy jeho synov pred vodami^{102 725} potopy do schrany²¹⁰. (8) Z čistého dobytká³⁸ a z dobytká³⁸, ktorý *je* nie čistý, a z letúnstva³¹ a zo všetkého, čo sa po pôde plazí³³, (9) vošlo dvojce *a* dvojce k Nóachovi do schrany²¹⁰, samec a samica²²⁸, podľa *toho*, čo Nóachovi rozkázal Boh. (10) A o sedem dní sa stalo¹, že¹³² sa vody potopy dostali¹ na zem.

(11) V roku šesťsto rokov života^{59 238} Nóača, v druhom mesiaci, v sedemnásty deň mesiaca²³⁸, v tento deň boli preborené všetky žriedla rozsiahlejš²³⁹ hlbiny⁵ a boli otvorené stavidlá²⁴⁰ nebies, (12) i *bol* na zemi *po*²⁴¹ štyridsať dní a štyridsať nocí prival. (13) Práve v tento deň²⁴² vošiel Nóach a Šém a Chám a Jáfeth, synovia Nóača, a s nimi žena Nóača a tri ženy jeho synov do schrany²¹⁰, (14) oni *aj* všetko živočíšstvo podľa svojho druhu²²⁹ a všetok dobytok^{17 38} podľa svojho druhu²²⁹ a všetko plazivé³³ tvorstvo³¹, čo⁵⁴⁴ sa plazí³³ po zemi, podľa svojho druhu²¹, a všetko letúnstvo^{17 31} podľa svojho druhu²¹, všetka vtáč²⁴³, všetko okrídlené, (15) i vošli k Nóachovi do schrany²¹⁰, dvojce *a* dvojce zo všetkého mäsa, v ktorom *bol* duch²²⁶ života⁵⁹. (16) A tí vojení, samec a samica²²⁸ zo všetkého mäsa, vošli podľa *toho*, čo mu Boh rozkázal; a Hospodin za ním zavrel.

(17) A potopa bola na zemi *po*²⁴¹ štyridsať dní, i rozmnožili sa vody a vzniesli¹³⁹ schranu²¹⁰, i vystúpila³⁶⁸ z povrchu zeme¹⁴⁹. (18) A vody sa na zemi vzmohli²⁴⁴ a veľmi rozmnožili, takže¹³² schrana²¹⁰ plávala^{48 245} na tvári⁴ vôd. (19) A vody sa na zemi vzmohli²⁴⁴ veľmi, veľmi, takže¹³² všetky vysoké vrchy, ktoré *sú* pod všetkými nebesami, boli zaplavené²⁴⁶; (20) na pätnásť lakťov²¹⁷ nad *ich* výšku²⁴⁷ sa vody vzmohli²⁴⁴, takže¹³² boli vrchy zaplavené²⁴⁶. (21) I zahynulo všetko mäso, čo⁵⁴⁴ sa pohybuje³³ na zemi, z²⁴⁸ letúnstva^{17 31 249} a z²⁴⁸ dobytká^{17 38 249} a zo²⁴⁸ všetkého živočíšstva²⁴⁹ a zo²⁴⁸ všetkého hemživého tvorstva^{30 249},

čo⁵⁴⁴ sa hemží na zemi, a všetko ľudstvo⁴⁰; (22) všetko, čo *malo* v svojich nozdrách vanutie⁵⁸ ducha²²⁶ života⁵⁹, zo²⁵⁰ všetkého, čo *bolo* na suchu, pomrelo. (23) Tak¹³² bolo vyhladené¹⁹⁹ všetko, čo⁵⁴⁴ jestvovalo²³⁷, čo *bolo* na tvári⁴ pôdy, od ľudí⁴⁰ po dobytok^{17 38}, po plazivé³³ tvorstvo³¹ a po letúnstvo^{17 31} nebies; áno¹³², boli zo zeme vyhladení¹⁹⁹ a ostal iba Nóach a ktorí s ním *boli* v schrane²¹⁰. (24) A vody na zemi v svojej mohutnosti trvali^{48 244} *po*²⁴¹ päťdesiat a sto dní.

8 A Boh si pripomenul Nóača a všetko živočíšstvo a všetok dobytok^{17 38}, ktorý s ním *bol* v schrane²¹⁰, i dal Boh po zemi prejsť vetru²²⁶ a vody klesli, (2) a boli upchaté žriedla hlbiny⁵ aj stavidlá²⁴⁰ nebies a prival z nebies *bol* zastavený. (3) A vody z povrchu zeme¹⁴⁹ postupne²⁵¹ ustupovali⁴⁸ späť²⁵² a po uplynutí¹³¹ päťdesiat a sto dní boli opadnuté⁴⁸. (4) A schrana²¹⁰ v siedmom mesiaci, v sedemnásty deň mesiaca²³⁸, spočinula¹⁷⁸ na vrchoch Arárat; (5) a vody postupne opadávali²⁵³ do desiateho mesiaca, a v desiatom mesiaci, v prvý⁹ deň mesiaca²³⁸, bolo vidieť^{48 254} temená²⁵⁵ vrchov.

(6) A po uplynutí¹³¹ štyridsiatich dní sa stalo, že¹³² Nóach otvoril okno²⁵⁶ schrany²¹⁰, ktoré²⁵⁷ bol urobil, (7) a vypustil¹²⁰ krkavca, i vyletoval stále a vracal sa²⁵⁸, až do vysušenia²⁶⁹ vôd z povrchu zeme¹⁴⁹. (8) I vypustil¹²⁰ zo svojej blízkosti²⁵⁹ holubicu na zistenie⁷⁸, či vôd z povrchu tváre¹⁴⁹ pôdy ubudlo²⁶⁰. (9) A holubica nenašla chodidlu¹⁰⁵⁹ svojej nohy odpočívadlo²⁶¹, i vrátila sa k nemu do schrany²¹⁰, pretože na tvári⁴ celej zeme *boli* vody; i vystrel¹¹⁸ svoju ruku a vzal ju a vniesol ju k sebe do schrany²¹⁰. (10) A počkal²⁶² ešte sedem ďalších⁷³ dní a opäť holubicu zo schrany²¹⁰ vypustil^{120 127}, (11) a holubica k nemu vletela²⁰⁹ k času večera, a hľa, v jej zobáku²⁶³ odtrhnutý²⁶⁴ list²⁶⁵ olivy; i spoznal Nóach, že vôd z povrchu zeme¹⁴⁹ ubudlo²⁶⁰. (12) Vydržal teda²⁶⁶ ešte sedem ďalších⁷³ dní a vypustil¹²⁰ holubicu, *ale* už sa k nemu viac nevrátila¹²⁷.

(13) A v roku prvom⁹ a šiestom, v prvom²⁶⁷ mesiaci, v prvý⁹ deň mesiaca²³⁸, sa stalo¹, že vody z povrchu zeme¹⁴⁹ boli obschnuté^{648 268}; a Nóach odstránil¹⁸⁰¹ kryt

schrany²¹⁰, i pozrel, a⁴⁶³ hľa, tvár pôdy bola obschnutá^{48 268}. (14)A v druhom mesiaci, v siedmy a dvadsiaty deň mesiaca²³⁸, bola zem suchá^{48 269}.

(15)A Boh k Nóachovi prehovoril výrokom: (16)Vyjdí zo schrany²¹⁰, ty a s tebou tvoja žena aj tvoji synovia a ženy tvojich synov; (17)vyveď so sebou všetko živočíšstvo, ktoré je s tebou, zo²⁵⁰ všetkého mäsa, z²⁴⁸ letúnstva^{17 31 249} a z²⁴⁸ dobytky^{17 38 249} a zo²⁴⁸ všetkého plazivého³³ tvorstva^{31 249}, čo⁵⁴⁴ sa plazí³³ po zemi, nech¹³² sa na zemi hemžia a plodia³⁵ a množia sa^{36 270} po zemi. (18)A Nóach vyšiel a s ním jeho synovia aj jeho žena a ženy jeho synov; (19)zo schrany²¹⁰ vyšlo podľa svojich rodov²⁷¹ všetko živočíšstvo, všetko plazivé³³ tvorstvo³¹ a všetko letúnstvo^{17 31}, všetko pohybujúce sa³³ po zemi. (20)A Nóach Hospodinovi zbudoval oltár a vzal zo všetkého čistého dobytky^{17 38} a zo všetkého čistého vtáctva^{17 31 272} a na tom oltári vzniesol vzostupné obete²⁷³. (21)A Hospodin zavoňal²⁷⁴ lúbeznú vôňu²⁷⁵; i povedal Hospodin v svojom srdci^{198 276}: Nebudem už viac zlorečiť¹²⁷ pôde²⁷⁷ vinou človeka⁴⁰, za to, že zmýšľanie²⁷⁸ srdca človeka⁴⁰ je od jeho mladosti³⁹ zlé, a nebudem už viac biť^{127 152} všetko živé tak, ako²⁷⁹ som spravil. (22)Po všetky dni zeme nebude prestávať^{49 280} sejba a žatva, a chlad a horúčava, a leto a zima²⁸¹, a deň a noc.

9 A Boh Nóacha a jeho synov požehnal a povedal im: Plodte³⁵ a množte sa a naplňajte³⁶ zem, (2) a nech na všetko živočíšstvo zeme a na všetko letúnstvo^{17 31} nebies prichádza^{282 305} strach z vás a bázeň z vás; ohľadne²⁴⁸ všetkého²⁴⁹, čím sa hmýri³³ pôda, a ohľadne²⁴⁸ všetkých rýb²⁴⁹ mora⁴³, tie sú⁴⁸ dané do vašej ruky. (3)Všetko pohybivé³³ tvorstvo³¹, ono, ktoré je živé, vám bude za potravu; ako zelené býlie¹⁷ som vám všetko dal. (4)Ibaže nebudete⁷⁴ mäso jedávať s jeho žitím²⁸³, jeho krvou, (5)ale iba vašu krv budem ohľadne vašich žití²⁸³ požadovať²⁸⁴, budem ju požadovať²⁸⁴ z ruky každého živočícha aj z ruky človeka, žitie²⁸³ človeka budem požadovať²⁸⁴ z ruky každého²⁸⁵ jeho brata. (6)Preliavši krv človeka – jeho krv bude³⁰⁵ človekom prelievaná, lebo človek bol zhotovený^{12 286} v Boží obraz. (7)A vy

plodte³⁵ a množte sa, rojte²⁸⁷ sa na zemi a množte sa³⁶ na nej.

(8)A Boh prevravel k Nóachovi a k jeho synom s ním výrokom: (9)A ja, hľa, ja^{556 1288} – ustanovujem^{225 227} svoju zmluvu s vami a s vašim semenom po vás (10) a so všetkými živými bytosťami^{29 30}, ktoré sú²⁸⁸ s vami, z²⁴⁸ letúnstva^{17 31 249}, z²⁴⁸ dobytky^{17 38 249} a zo²⁴⁸ všetkého živočíšstva zeme s vami, zo²⁵⁰ všetkého, čo opúšťa schranu^{210 289}, ohľadne všetkého živočíšstva²⁹⁰ zeme. (11)Ustanovujem²²⁷ teda²⁹¹ s vami svoju zmluvu, i nebude už všetko mäso hubené⁴³³ vodami potopy a nie že ešte bude potopa na spustošenie²⁰⁵ zeme. (12)A Boh povedal: Toto je znamenie zmluvy, ktorú ja zavádzam²⁹² medzi mnou a medzi vami a medzi všetkými živými bytosťami^{29 30}, ktoré sú²⁸⁸ s vami, do nedohľadných pokolení²⁹³: (13)V oblaci²⁹⁴ som umiestnil^{292 295} svoju dúhu, i bude za znamenie zmluvy medzi mnou a medzi zemou, (14) a keď oblačou²⁹⁴ zaoblačím²⁹⁶ nad zemou, bude sa diať¹⁴⁸, že¹³² sa v oblaci²⁹⁴ bude ukazovať^{448 254} dúha, (15) i budem si pripomínať²⁹⁷ svoju zmluvu, ktorá je medzi mnou a medzi vami a medzi všetkými živými bytosťami^{29 30 288} zo²⁴⁸ všetkého mäsa²⁴⁹, i nebudú vody viac potopou⁸⁹ na vykynoženie²⁰⁵ všetkého mäsa. (16)A tá dúha bude⁴⁸ v oblaci²⁹⁴, i budem na ňu pozeráť na pripomenutie si zmluvy trvalej²⁹³ medzi Bohom a medzi všetkými živými bytosťami^{29 30 288} zo²⁴⁸ všetkého mäsa²⁴⁹, ktoré je²⁹⁸ na zemi. (17)A Boh povedal k Nóachovi: Toto je znamenie zmluvy, ktorú som ustanovil²²⁷ medzi mnou a medzi všetkým mäsom, ktoré je na zemi.

(18)A synovia Nóacha, tí, ktorí⁵⁴⁴ vyšli zo schrany²¹⁰, boli⁴⁸ Šém a Chám a Jáfeth; a Chám, on bol otec Kenáana. (19)Tito traja boli synovia Nóacha a od týchto sa rozptýlila celá zem²⁹⁹. (20)A Nóach začal byť pôdohospodárom³⁰⁰ a vysadil vinicu, (21) i vypil si z vína a opojil sa a vprostred svojho stanu sa obnažil. (22)A Chám, otec Kenáana, nahotu svojho otca uvidel a dal vedieť¹⁰³ svojim dvom bratom vonku³⁰¹. (23)A Šém a Jáfeth vzali šat a položili si ju oni obaja každý na svoje plece, i išli⁴⁸ pospiatky a zakryli nahotu svojho otca,

so svojími tvármi naspät'³⁰², a nahotu svojho otca neuvideli. (24)A Nóach sa po svojom víne³⁰³ prebral a dozvedel sa, čo mu jeho mladší³⁰⁴ syn vykonal; (25)i povedal: *Nech je prekliaty Kenán, nech je*³⁰⁵ nevoľníkom nevoľníkov svojim bratom. (26)A povedal:

*Nech je velebený*⁴⁰⁹ Hospodin, Boh Šéma,

a Kenán nech je³⁰⁵ mu³⁰⁶ nevoľníkom;

(27)nech Boh dáva³⁰⁵ rozšírenie

Jáfethovi^{183 307}

a nech pobýva^{305 308} v stanoch

Šéma, a Kenán nech je³⁰⁵ mu³⁰⁶

nevoľníkom.

(28)A Nóach žil⁴⁸ po potope tristo rokov a päťdesiat rokov. (29)A všetkých dní Nóacha bolo⁴⁸ deväťsto rokov a päťdesiat rokov, i umrel.

10 A toto⁵¹ sú rodokmene⁵² synov Nóacha, Šéma, Cháma a Jáfetha, lebo¹³² sa im po potope narodili synovia: (2)Synovia Jáfetha: Gómer a Mágóg a Mádaj³⁰⁹ a Jáván a Tuvál a Mešech a Tirás. (3)A synovia Gómera: Aškenaz a Rífath a Tógarmá. (4)A synovia Jávána: Eliáš a Taršíš, Kittím a Dódáním. (5)Od týchto sa odlúčili³¹⁰ ostrovy³¹¹ národov v ich zemiach, každý²⁸⁵ podľa svojho jazyka, podľa ich čeladi^{271 312} v ich národoch.

(6)A synovia Cháma: Kúš a Micrajim a Pút³¹³ a Kenán. (7)A synovia Kúša: Ševá a Chavílá a Savtá a Raemá a Savtechá. A synovia Raemu: Ševá a Dedán. (8)A Kúš splodil Nimróda³¹⁴; on začal byť na zemi mocný¹⁹². (9)On sa stal' pred tvárou^{203 204} Hospodina mocným¹⁹² poľovníkom³¹⁵; preto sa vraví: ako Nimród mocný¹⁹² poľovník³¹⁵ pred tvárou^{203 204} Hospodina. (10)A začiatkom³¹⁶ jeho³¹⁷ kráľovstva bol' Bável³¹⁸ a Erech a Akkad a Kalné v zemi Šineár. (11)Z onej zeme vyšiel Aššúr³¹⁹ a zbudoval Nínivé a Rechóvóth-Ír a Kálach (12)a Resen medzi Nínivé a medzi Kálachom – to³²⁰ je to veľké mesto. (13)A Micrajim splodil Lúdím a Anámím a Lehávím a Naftuchím (14)a Pathrusím a Kasluchím, odkiaľ pošli^{321 1256} Pelíšti, a Kaftórim³²². (15)A Kenán splodil Cídóna, svojho prvorodeného, a Chéthá (16)a Jevúsiho a Emórího a Gírgášího (17)a Chivvího a Arkího a Síního (18)a Arvádího a Cemářího a Cha-

máthího³²³. A potom sa čelade³¹² Kenániho³²³ rozptýlili. (19)A pomedzie Kenániho³²³ bolo od Cídóna, na tvojom vstupe do Gerára, po Gazzu; na tvojom vstupe do Sodomy a do Gomorrhy a do Admy a Cevójim, po Lášu. (20)Toto³²⁴ sú synovia Cháma podľa ich čeladi³¹², podľa ich jazykov, v ich zemiach, v ich národoch.

(21)Narodilo sa ich aj Šémovi, áno, jemu, otcovi všetkých synov Évera, staršiemu³²⁵ bratovi Jáfetha. (22)Synovia Šéma: Élam a Aššúr a Arpachšád a Lúd a Arám³²⁶. (23)A synovia Aráma: Úc a Chúl a Gether a Maš. (24)A Arpachšád splodil Šálacha a Šalach splodil Évera (25)a Éverovi sa narodilo dvojce synov; meno jedného Peleg³²⁷, lebo v jeho dňoch bola rozdelená³²⁷ zem²⁹⁹, a meno jeho brata Joktán. (26)A Joktán splodil Almódáda a Šálefa a Chacarmávetha a Járacha (27)a Hadóráma a Úzála a Diklu (28)a Óvála a Avímáela a Ševu (29)a Ófira a Chavílu a Jáváva; všetci títo sú synovia Joktána. (30)A ich sídlisko bolo pri Měši, na tvojom vstupe k Sefáru, vrchu východu. (31)Toto³²⁴ sú synovia Šéma podľa ich čeladi³¹², podľa ich jazykov, v ich zemiach, podľa ich národov.

(32)Toto⁵¹ sú čelade³¹² synov Nóacha podľa ich rodokmeňov⁵², v ich národoch; a od týchto sa po potope odlúčili³¹⁰ národy na zemi.

11 A celá zem bola' jedna reč³²⁸ a jedny slová; (2)a pri nástupe ich cesty³²⁹ na východ³³⁰ sa stalo', že³²¹ v zemi Šineár našli rovinu³³¹ a usídlili sa tam. (3)A povedali jeden k druhému³³²: Nože sa³³³, robme^{305 334} tehly a vypaľujme³⁰⁵ ich ohňom³³⁴. A stala sa' im tehla³³⁵ kameňom^{89 335} a zemská živica³³⁶ sa im stala' maltou⁸⁹. (4)A povedali: Nože sa³³³, budujme³⁰⁵ si mesto a vežu, ktorej³³⁷ vrchol²⁵⁵ bude v nebesiach³³⁸, a robme³⁰⁵ si meno¹⁸¹, abysme neboli¹⁴⁸ rozptýlení po tvári⁴ všetkej zeme. (5)A Hospodin zostúpil pozrieť to mesto a tú vežu, ktorú synovia ľudí⁴⁰ budovali⁴⁸. (6)A Hospodin povedal: Hľa, jeden ľud a oni všetci³⁷⁵ majú⁵⁰⁰ jednu reč³²⁸, a toto je ich začiatok s činnosťou, a teraz si nebudú chcieť⁷⁴ dať zabrániť v ničom³³⁹, čo zamýšľajú vykonať. (7)Nože sa³³³, zostupujme³⁰⁵ a máťme^{305 318} tam ich

reč³²⁸, čo³⁴⁰ jeden nebude rozumieť³⁴¹ reč³²⁸ druhého³³². (8) A Hospodin ich otdiaľ rozptýlil po tvári⁴ celej zeme, i nechali budovanie mesta. (9) Podľa toho nazvali³⁴² jeho meno Bável³¹⁸, lebo tam Hospodin zmiatol³¹⁸ reč³²⁸ celej zeme a otdiaľ ich Hospodin po tvári⁴ celej zeme rozptýlil.

(10) Toto⁵¹ sú rodokmene⁵² Šéma: Šém bol vo veku¹⁸⁰ sto rokov, i splodil Arpachšáda, dva roky po potope. (11) A po svojom splodení Arpachšáda prežil Šém päťsto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (12) A Arpachšád prežil päť a tridsať rokov a splodil Šálacha. (13) A po svojom splodení Šálacha prežil Arpachšád tri roky a štyristo rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (14) A Šálach prežil tridsať rokov a splodil Évera. (15) A po svojom splodení Évera prežil Šálach tri roky a štyristo rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (16) A Éver prežil štyri a tridsať rokov a splodil Pelega. (17) A po svojom splodení Pelega prežil Éver tridsať rokov a štyristo rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (18) A Peleg prežil tridsať rokov a splodil Reúa. (19) A po svojom splodení Reúa prežil Peleg deväť rokov a dvesto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (20) A Reú prežil dva a tridsať rokov a splodil Serúga. (21) A po svojom splodení Serúga prežil Reú sedem rokov a dvesto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (22) A Serúg prežil tridsať rokov a splodil Náchóra. (23) A po svojom splodení Náchóra prežil Serúg dvesto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (24) A Náchór prežil deväť a dvadsať rokov a splodil Teracha. (25) A po svojom splodení Teracha prežil Náchór devätnásť rokov a sto rokov, i plodil⁴⁸ synov a dcéry. (26) A Terach prežil sedemdesiat rokov a splodil Abbráma³⁴³, Náchóra a Hárána.

(27) A toto⁵¹ sú rodokmene⁵² Teracha: Terach splodil Abbráma, Náchóra a Hárána a Hárán splodil Lóta³⁴⁴. (28) A Hárán umrel pred tvárou⁴ Teracha, svojho otca³⁷⁶, v zemi svojho narodenia⁶⁰³ v Úre Kasdím^{322 345}. (29) A Abbrám a Náchór si vzali ženy; meno ženy Abbráma – Sáraraj³⁴⁶ a meno ženy Náchóra – Milká, dcéra Hárána, otca Milky a otca Jisky. (30) A Sáraraj bola neschopná rodiť, nemala¹⁷⁴ plodu⁷⁸². (31) A Terach vzal Abbráma, svojho syna, a Lóta, syna

Hárána, syna svojho syna, a Sáraraj, svoju nevestu, ženu Abbráma, svojho syna, a vyšli spolu³⁴⁷ z Úra Kasdím^{322 345} pobrať sa do zeme Kenáan. A prišli až po Chárán a tam sa usídlili. (32) A dní Teracha bolo¹⁴⁸ päť rokov a dvesto rokov, a v Cháráne Terach umrel.

12 A Hospodin bol k Abbrámovi povedal: Pober sa ty³⁴⁸ zo svojej zeme a zo svojho príbuzenstva⁶⁰³ a z domu svojho otca do zeme, ktorú ti chcem⁷⁴ ukázať, (2) a chcem⁷⁴ ťa spraviť veľkým národom⁸⁹ a požeňať ťa a tvoje meno urobiť veľkým, aby si bol požehnaním, (3) a žehnať žehnajúcich teba a zlorečiacoho teba preklínať, i budú v tebe požehnané⁷²⁹ všetky čeláde³¹² zeme³⁹. (4) A Abbrám sa pobral podľa toho, čo k nemu Hospodin prehovoril, a Lót sa pobral s ním; a Abbrám bol pri svojom vyjdení z Chárána vo veku¹⁸⁰ päť rokov a sedemdesiat rokov. (5) A Abbrám vzal Sáraraj, svoju ženu, a Lóta, syna svojho brata, a všetko ich nadobudnuté³⁴⁹, čo nadobudli³⁵⁰, aj duše³⁵¹, ktoré si v Cháráne zadovážili¹², a vyšli pobrať sa do zeme Kenáan. I prišli do zeme Kenáan (6) a Abbrám prešiel cez tú zem³⁵² až po kraj³⁵³ Šechema, až po strom³⁵⁴ Mórée. A vtedy bol v zemi Kenáan³²³. (7) A Abbrámovi sa ukázal Hospodin a povedal: Túto zem chcem⁷⁴ dať tvojmu semenu. A tam Hospodinovi, ktorý⁵⁴⁴ sa mu ukázal, zbudoval oltár. (8) A otdiaľ sa odsťahoval ku vrchu na východnej strane³⁵⁵ Bét-Éla^{238 356} a rozložil svoje stany²⁹, majúc od západu³⁵⁷ Bét-Él a od východu Aj, a tam Hospodinovi zbudoval oltár a dal sa vzývať meno¹⁷⁵ Hospodina.

(9) A Abbrám ďalej cestoval^{148 329}, stále postupujúc³⁵⁸ k juhu³⁵⁹. (10) A v zemi nastal hlad a Abbrám zostúpil do Egypta pobudnúť tam ako cudzinec^{495 521}, lebo ten hlad v zemi bol ťaživý. (11) A ako sa priblížil ku príchodu do Egypta, stalo sa¹, že¹³² povedal k Sáraraji, svojej žene: Nuž hľa³⁶⁰, viem⁴⁸, že ty si žena výzorom krásna, (12) a keď ťa budú vidieť Egypťania, stane sa¹, že^{132 361} povedia: toto⁸⁷ je jeho žena, i zabijú ma a teba budú nechávať nažive. (13) Vrav³⁶², prosím³⁶⁰, že si ty moja sestra, aby so mnou tvojou príčinou bolo dobre, i bude^{48 365} moja duša pre teba³⁶³ žiť³⁶⁴.

(14)A za³⁶⁵ príchodu Abráma do Egypta sa stalo¹, že¹³² Egypťania ženu uvideli, že ona je¹⁸⁵ veľmi krásna; (15)a uvideli ju kniežatá⁵⁵⁴ faraóna a voči faraónovi ju vychválili, i bola žena vzatá v dom faraóna; (16)a *on* je príčinou Abrahámovi urobil dobre, i dostalo sa¹ mu drobného dobytky a hovädzieho dobytky a oslov a nevolníkov a slúžok a oslíc a tiav. (17)Ale Hospodin faraóna pre Sáraraj, ženu³⁶⁶ Abraháma, ráňal⁴⁸ veľkými ranami, aj jeho dom; (18)a faraón Abrahámu povolal³⁶⁷ a povedal: Čo si mi toto vykonal? Prečo si mi neoznámil¹⁰³, že ona je tvoja žena? (19)Prečo si povedal: ona je moja sestra, takže¹³² som si ju vzal za ženu? A teraz, hľa, tvoja žena, vezmi ju a pober sa. (20)A faraón o ňom dal rozkaz *svojim* mužom, i poslali ho preč¹²⁰, aj jeho ženu a všetko, čo mal⁵⁰⁰.

13 A Abrahám vystúpil³⁶⁸ z Egypta, on a jeho žena a všetko, čo mal⁵⁰⁰, a Lót s ním, k juhu³⁵⁹. (2)A Abrahám *bol* veľmi bohatý na dobytok¹⁵⁷ a na striebro a na zlato; (3)i pobral sa na svojich cestách³⁶⁹ od juhu³⁵⁹ až po Béth-Él, až po to miesto³⁵³, kde bol⁴⁸ na začiatku jeho stan, medzi Béth-Élom a medzi Ajou, (4)k miestu³⁵³ oltára, ktorý tam sprvoti zriadil¹². A tam sa Abrahám dal vyzývať meno¹⁷⁵ Hospodina.

(5)A aj Lótovi, ktorý sa poberal s Abrahámom, patrila^{148 370} drobný dobytok a hovädzí dobytok a stany. (6)A zem im nepostačila³⁷¹ na bývanie spolu, lebo ich imanie³⁴⁹ bolo⁴⁸ mnohé a nemohli⁴⁸ spolu bývať. (7)A medzi pastiermi dobytky¹⁵⁷ Abraháma a medzi pastiermi dobytky¹⁵⁷ Lóta nastala¹ zrada; a vtedy v zemi býval Kenaan a Perizz³²³. (8)AAbrahám k Lótovi povedal: Nech, prosím³⁶⁰, nie je³⁰⁵ rozvadenosť medzi mnou a medzi tebou a medzi mojimi pastiermi a medzi tvojimi pastiermi, veď *sme* my bratia³⁷². (9)Či nie je celá zem pred tvou tvárou²⁰³? Odlúč sa³¹⁰, prosím³⁶⁰, spredu mňa³⁷³; ak vľavo, potom¹³² pôjdem doprava, a ak vpravo, potom¹³² sa budem obracať doľava. (10)A Lót pozdvihol¹³⁹ svoje oči a uvidel celú oblasť³⁷⁴ Jordána⁸⁵¹, že *bola* celá³⁷⁵, pred Hospodinovým spustošením^{205 376} Sodomy³⁷⁷ a Gomorrh³⁷⁸, zavraždovaným územím,

ako záhrada Hospodina, ako zem Egypta, na tvojom vstupe *do* Cóara³⁷⁹. (11)I vyvolil¹⁸⁶ si Lót celú oblasť³⁷⁴ Jordána⁸⁵¹, takže¹³² sa Lót vybral³²⁹ na východ³³⁰ a odlúčili sa³¹⁰ každý²⁸⁵ spred³⁷³ svojho brata: (12)Abrahám sa usídlil v zemi Kenáan a Lót sa usídlil v mestách³⁸⁰ tej oblasti³⁷⁴ a dal sa stanovovať³⁸¹ až po Sodomu. (13)A muži Sodomy *boli* zlí a veľmi hriešni voči Hospodinovi.

(14)A Hospodin k Abrahámovi po odlúčení sa³¹⁰ Lóta z jeho blízkosti³⁸² povedal: Nože pozdvihni³⁶⁰ svoje oči a pozri od miesta³⁵³, kde ty si, k severu a k juhu³⁵⁹ a k východu a k západu³⁵⁷, (15)lebo celú tú zem, ktorú ty vidíš, navždy³⁸³ chcem⁷⁴ dať tebe a tvojmu semenu (16)a spôsobiť³⁸⁴, že tvoje semä *bude* ako prach⁵⁷ zeme, takže, ak bude kto⁸⁴¹ môcť zrátať prach⁵⁷ zeme, bude sa vedieť⁷⁴ zrátať aj tvoje semä. (17)Vstaň, prejdí³⁸⁵ cez tú zem³⁵² na jej dlžku a na jej šírku, lebo ju chcem⁷⁴ dať tebe. (18)A Abrahám sa dal stanovovať³⁸¹ a prišiel a usídlil sa medzi stromami^{354 386} Mamréa³⁸⁷, ktoré je v Chevróne, a tam zbudoval Hospodinovi oltár.

14 A v dňoch Amrafela, kráľa Šineára, Arjócha, kráľa Ellasára, Kedorlaómera, kráľa Éláma, a Tideála, kráľa národov³⁸⁸, sa stalo¹, (2)že *oni* začali¹² vojnu s Bérom, kráľom Sodomy, a s Birschom, kráľom Gomorrh, Šineávom, kráľom Admy, a Šemeéverom, kráľom Cevójima, a kráľom Bely; to³²⁰ je Cóar. (3)Všetci títo podnikli spoločnú výpravu³⁸⁹ do doliny³⁹⁰ Siddím; to³⁹¹ je³⁹² more Solj³⁹³. (4)Dvanásť rokov Kedorlaómera obsluhovali^{48 743} a trinásteho roku sa vzbúrili; (5)a v štrnástom roku prišiel Kedorlaómer a tí králi, ktorí *boli* s ním, a pobili¹⁵² Refáim³²² v Ásteróth-karnajim a Zúzím v Hame a Émím v Šávě³⁹⁴. Kir-játájim³²² (6)a Chórího³²³ na ich vrchu Séir až po Él³⁵⁴. Páran, ktoré je pri pustine. (7)A vrátili sa a prišli k Én-mišpátu, to³²⁰ je Kádés, a pobili¹⁵² celé územie³⁹⁵ Amalékího³²³ a aj Emórího³²³, bývajúceho v Chacacón-Támáre. (8)I vyšiel kráľ Sodomy a kráľ Gomorrh a kráľ Admy a kráľ Cevójima a kráľ Bely – to³²⁰ je Cóar – a v doline³⁹⁰ Siddím sa zoradili na boj³⁹⁶ s nimi, (9)s Kedorlaómerom, kráľom Éláma, a Tideálom, kráľom národov³⁸⁸, a Amrafelom,

kráľom Šineára, a Arjóchom, kráľom El-lására, štyria králi s piatimi. (10)A do-lina³⁹⁰ Siddím – jamy³⁹⁷ a jamy³⁹⁷ zemskej živice³³⁶, a kráľ Sodomy a kráľ Gomorrhry utekali⁴⁸ a pozapadali⁸⁵² ta, a zvýšni utiekli na vrchy³⁹⁸. (11)A všetko imanie³⁴⁹ Sodomy a Gomorrhry a všetko ich jedivo pobrali a ušli; (12)a zobrali Lóta a jeho imanie³⁴⁹ – syna brata Abráma – a odišli; lebo¹³² on v Sodome býval.

(13)A prišiel istý ubehlík a dal vedieť¹⁰³ Abrahámovi, Hebrejovi³⁹⁹, kým¹³² on pobý-val³⁰⁸ medzi stromovým^{17 354 386} Mamréa³⁸⁷, Emórího³²³, brata Eškóla a brata Anéra; a oni boli účastníci⁴⁰⁰ zmluvy s Abrahámom⁴⁰¹. (14)A keď Abrahám počul, že jeho brat bol zajatý, vypravil⁴³⁶ svojich vycvičencov⁴⁰², zrodencov svojho domu⁴⁰³, osemnásť a tristo, a prenasledoval⁴⁸ ich až po Dán. (15)A v noci sa proti nim rozde-lil⁴⁰⁴, on a jeho nevoľníci, a porazil¹⁵² ich a prenasledoval ich⁴⁸ až po Chóvu, ktorá je zľava voči Damasku. (16)A vrátil všetko imanie³⁴⁹ a aj Lóta, svojho brata, s jeho imaním^{349 405} priviedol späť⁴⁰⁶, a aj ženy a ľud. (17)A po jeho návrate od porážky¹⁵² Kedorlaómera a tých kráľov, ktorí boli s ním, mu do doliny³⁹⁰ Šavě³⁹⁴, to³⁹¹ je do-lina³⁹⁰ kráľa, vyšiel v ústrety kráľ Sodomy. (18)A Malki-cedek⁴⁰⁷, kráľ Šáléma, vy-niesol chlieb a víno, a on bol Bohu, Najvyššiemu⁴⁰⁸, kňazom; (19)i požehnal ho a povedal: *Nech je Abrahám požehnaný* Богом, Najvyšším¹²⁵ ne-bies a zeme, (20)a *nech je velebený* Бог, Najvyšší⁴⁰⁸, ktorý vydal tvojich protivníkov v tvoju ruku. I dal mu zo všetkého desia-tok⁷³⁵. (21)A kráľ Sodomy k Abrahámovi po-vedal: Daj mi duše³⁵¹ a imanie³⁴⁹ si vezmi. (22)A Abrahám povedal ku kráľovi Sodomy: Pozdvihol som svoju ruku k Hospodinovi, Богу, Najvyššiemu⁴⁰⁸, vlastníkov¹²⁵ ne-bies a zeme, (23)ak od nitky čo aj po re-menec opánky, áno¹³², ak vezmem⁴¹⁰ zo všetkého, čo *patrí* tebe, nech¹³² nevravíš: ja som Abráma spravil boháčom – (24)bezo mňa⁴¹¹, iba čo mladíci⁴⁶⁹ zjedli a podiel mužov, ktorí išli so mnou, Anéra, Eškóla a Mamréa³⁸⁷, oni svoj podiel môžu⁷⁴ vziať.

15 Po týchto veciach sa k Abrahámovi vo videní dostalo¹ slovo Hospo-dina, výrok: Nemusíš⁷⁴ sa báť, Abrahám,

štitom ti, tvojou odmenou⁷⁷⁴ veľmi mno-hou som ja. (2)A Abrahám povedal: Pane⁴¹², Hospodine, čo mi chceš⁷⁴ dať? Ved¹³² ja odchádzam bezdetný a majiteľom⁴¹³ môjho domu bude⁴¹⁴ on, Damaštan Elie-zer⁴¹⁵. (3)A Abrahám povedal: Hľa, nedal si mi semená, a hľa, dediacim po mne bude syn môjho domu⁴⁰³. (4)A hľa, slovo Hospodina k nemu, výrok: Tento tvojím dedičom⁴¹⁶ nebude, lež *ten*, ktorý bude vychádzať z tvojich útrobov, on bude tvojím dedičom⁴¹⁶. (5)A vyviedol ho von³⁰¹ a po-vedal: Nože sa zahľad¹³⁶⁰ do nebies a sčítaj⁴¹⁷ hviezdy, ak ich budeš môcť sčítať⁴¹⁷. A po-vedal mu: Také bude tvoje semä. (6)I uve-ril Hospodinovi⁴¹⁸; a priznal mu^{286 419} spravodlivosť (7)a povedal k nemu: Ja som Hospodin, ktorý som ťa vyviedol z Úra Kasdím^{322 345} dať ti túto zem zaujať ju za vlastníctvo⁴¹⁶. (8)A povedal: Pane, Hos-podine, po čom mám⁷⁴ poznať, že ju za vlastníctvo mám⁷⁴ dostať⁴¹⁶? (9)A povedal k nemu: Vezmi⁶⁹⁶ mi trojročnú jalovicu a trojročnú kozu a trojročného barana a hrdličku a holúbka⁴²⁰. (10)I vzal⁶⁹⁶ mu všetko toto⁴²¹ a rozpolil ich vprostred a dal od každého²⁸⁵ jeho polovicu oproti jej opaku⁴²², ale vtáctvo²⁴³ nerozpolil. (11)A na tie mŕtvolky sa zniesli supy⁴²³ a Abrahám sa dal ich zaháňať⁴²⁴. (12)A slnko bolo⁴⁸ na zájdenie, keď¹³² na Abráma padol tuhý spánok, a hľa, padajúca naň hrôza, hlboká⁴²⁵ temnota. (13)A povedal k Abrahámovi: Nech isto⁴²⁶ vieš³⁰⁵, že tvoje semä bude cudzincom⁴⁴⁶ v zemi nepatriacej im, a budú im otročiť⁴⁷³, a utláčať⁴²⁷ ich budú štyristo rokov; (14)ale ja práve ten národ, ktorému budú otročiť⁴⁷³, budem súdiť⁴²⁸, a tak potom budú vychádzať s veľkým imaním³⁴⁹. (15)A ty k svojim otcom bu-deš vchádzať v pokoji, budeš pochová-vaný v pekných⁴²⁹ šedinách⁴²⁹; (16)a sem sa bude⁴³⁰ vracat štvrté pokolenie, lebo nepravosť¹⁴⁶ Emórího³²³ doposiaľ nie je⁴⁸ naplnená⁴⁹¹. (17)I stalo sa¹, – slnko zašlo a nastala¹ hustá tma, – že¹³² hľa, dymia-ca pec a ohnivá fakla⁴³², ktorá prešla medzi tými kusmi. (18)V onen deň uzavrel⁴³³ Hospodin s Abrahámom zmluvu výrokom: Túto zem, od rieky Egypta po tú veľkú rieku, rieku Peráth⁷³, som dal tvojmu semenu, (19)Kéniho³²³ a Kenizzího³²³

a Kadmóniho³²³ (20) a Chittího³²³ a Perizího³²³ a Refáim³²² (21) a Emóriho³²³ a Kenaaního³²³ a Girgášího³²³ a Jevúsího³²³.

16 A Sárar, žena Abráma, mu nerozrodila; a mala⁵⁰⁰ slúžku, Egyptanku, jej meno Hágár. (2) A Sárar k Abrámovi povedala: Nuž hľa³⁶⁰, Hospodin ma uzavrel, žeby som nerozrodila⁴³⁴; nože vojdi³⁶⁰ k mojej slúžke, azda budem budovaná⁴³⁵ z nej. A Abrám poslúchol hlas Sárare, (3) a Sárar, žena Abráma, vzala Hágár, Egyptanku, svoju slúžku, po uplynutí¹³¹ desiatich rokov bývania²³⁸ Abráma v zemi Kenáan, a dala ju Abrámovi, svojmu mužovi, jemu za ženu. (4) A vošiel k Hágár, i otehotnela; a keď zistila⁷⁸, že otehotnela, stratila jej veliteľka⁴³⁶ v jej očiach vážnosť. (5) A Sárar k Abrámovi povedala: Moje príkorie na teba! Ja som dala svoju slúžku v tvoju náruč, a keď zistila⁷⁸, že otehotnela, stratila som⁴³⁶ v jej očiach vážnosť. Nech medzi mnou a medzi tebou rozsudzuje³⁰⁵ Hospodin! (6) A Abrám k Sárari povedal: Hľa, tvoja slúžka je v tvojej ruke, sprav jej, čo⁵⁴⁴ je v твоjich očiach dobré. A Sárar sa ju dala týrať⁴²⁷, i zutekala od jej tváre¹⁰².

(7) A pri prameni vód v pusti, pri tom prameni na ceste do Šúra, ju zastihol¹⁵¹ Anjel⁴³⁷ Hospodina (8) a povedal: Hágár, slúžka Sárare, odkiaľže si prišla a kam ideš? A povedala: Ja utiekam od tváre¹⁰² Sárare, svojej veliteľky. (9) A Anjel⁴³⁷ Hospodina jej povedal: Vráť sa k svojej veliteľke a podďaj sa⁴²⁷ pod jej ruky. (10) A Anjel⁴³⁷ Hospodina jej povedal: Veľmi budem množiť¹⁰⁹ tvoje semä, takže¹³² z príčiny množstva sa nebude môcť⁷⁴ spočítavať⁴⁴⁷ (11) A Anjel⁴³⁷ Hospodina jej povedal: Hľa ťa – si tehotná a dochádza k tomu, že porodíš²²⁵ syna, a jeho meno nazveš Jiřmáel⁴³⁸, lebo Hospodin počul o tvojom týraní^{427 756}; (12) a on bude človek ako divý osol⁴³⁹, jeho ruka proti všetkým a ruka všetkých proti nemu, a bude pobývať³⁰⁸ pred tvárou⁴ všetkých svojich bratov. (13) I nazvala meno Hospodina hovoriaceho k nej: Ty si Boh videnia⁴⁴⁰; lebo povedala: Či som tu po jeho uvidení mňa tiež neuvidela⁴⁴⁰? (14) Preto tej studni dali názov⁸ Beér-lachaj-róí⁴⁴¹, hľa, medzi Káděšom a medzi Báredom.

(15) A Hágár porodila Abrámovi syna, a Abrám nazval meno svojho syna, ktorého Hágár porodila, Jiřmáel. (16) A pri Hágárinom porodení Jiřmáela Abrámovi bol Abrám vo veku¹⁸⁰ osemdesiat rokov a šesť rokov.

17 A keď bol¹⁴⁸ Abrám vo veku¹⁸⁰ deväťdesiat rokov a deväť rokov, ukázal sa⁴³⁶ Abrámovi Hospodin a povedal mu: Ja som Boh, Všemocný⁴⁴²; choď¹⁷⁷ pred mojou tvárou a buď dokonálny, (2) i chcem⁷⁴ medzi mnou a medzi tebou zaviesť²⁹² svoju zmluvu a rozmnožiť ťa v hojnosť hojnosti. (3) A Abrám padol na svoju tvár a Boh s ním prehovoril výrokmi: (4) Ja⁴⁴³ – hľa, moja zmluva s tebou, a staneš sa¹ otcom⁸⁹ spústy národov; (5) a nie že sa tvoje meno ešte bude nazývať Abrám³⁴³, lež¹³² bude tvoje meno Abrahám⁴⁴⁴, lebo som ťa spravil²⁹² otcom⁴⁴⁵ spústy národov. (6) A chcem⁷⁴ ťa rozplodiť v hojnosť hojnosti a spraviť²⁹² ťa národmi^{89 445}; budú z teba vychádzať aj králi. (7) A chcem⁷⁴ medzi mnou a medzi tebou a medzi твоjim semenom po tebe do ich pokolení ustanoviť²²⁷ svoju zmluvu za zmluvu trvalú²⁹³, žeby som bol¹⁰³⁹ Bohom⁸⁹ tebe a tvojemu semenu po tebe. (8) A tebe a tvojemu semenu po tebe chcem⁷⁴ dať zem tvojho pútnictva⁴⁴⁶, celú zem Kenáan, do trvalej držby²⁹³, i stanem sa¹ im Bohom⁸⁹. (9) A Boh k Abrahámovi povedal: A ty budeš³⁰⁵ zachovávať⁴⁴⁷ moju zmluvu, ty a tvoje semä po tebe do ich pokolení. (10) Toto⁸⁷ je moja zmluva, ktorú budete³⁰⁵ zachovávať⁴⁴⁷, medzi mnou a medzi vami a medzi твоjim semenom po tebe: každý mužského pohlavia u vás⁴⁴⁸ nech je³⁰⁵ obrezaný⁴⁴⁹, (11) i budete³⁰⁵ obrezávaní⁴⁴⁹ na mäse⁴⁶¹ vašej predkožky, to¹³² sa stane¹ znamením⁸⁹ zmluvy medzi mnou a medzi vami. (12) A každý mužského pohlavia u vás⁴⁴⁸, vo vašich pokoleniach⁴⁴⁸, bude³⁰⁵ obrezávaný⁴⁴⁹ vo veku¹⁸⁰ osem dní, zrodeneč⁴⁵⁰ domu⁴⁰³ aj kúpení^{125 450} za peniaze⁴⁵¹, zo stránky každého⁴⁵² syna cudziny⁴⁵³, ktorý nie je z tvojho semena. (13) Musí⁷⁴ byť⁴⁵⁴ obrezaný⁴⁴⁹ zrodeneč⁴⁵⁰ tvojho domu⁴⁰³ aj kúpení^{125 450} za tvoje peniaze⁴⁵¹, i stane sa¹ moja zmluva na vašom mäse⁴⁶¹ zmluvou trvalou^{89 293}; (14) a neobrezaneč⁴⁵⁵ mužského pohlavia, ktorého

mäso⁴⁶¹ predkožky nebude obrezávané⁴⁴⁹, áno¹³², oná duša bude³⁰⁵ vytáť¹¹⁰⁷ zo svojho ľudu⁶⁴⁴ – porušil moju zmluvu.

(15)A Boh k Abrahámovi povedal: Sáraraj, tvoja žena – jej meno nebudeš nazývať Sáraraj³⁴⁶, lebo⁴⁸⁸ bude jej meno Sárá⁴⁵⁶; (16)a ju budem žehnať, a tiež ti dám z nej syna, áno¹³², budem ju žehnať, i bude sa stávať¹ národmi⁸⁹; budú z nej povstávať¹ králi národností⁴⁵⁷. (17)A Abrahám padol na svoju tvár a zasmial sa a povedal v svojom srdci: Či sa storočnému⁴⁵⁸ čo bude rodiť? A ak Sárá deväťdesiatročná⁴⁵⁸ bude rodiť⁴¹⁰! (18)A k Bohu Abrahám povedal: Kiež pred tvou tvárou žije³⁰⁵ Jišmáél! (19)A Boh povedal: Naozaj dochádza k tomu, že ti Sárá, tvoja žena, porodí¹²⁵ syna, a jeho meno nazveš Isák⁴⁵⁹, a chcem⁷⁴ s ním ustanoviť²²⁷ svoju zmluvu za zmluvu trvalú²⁹³ jeho semenu po ňom. (20)Vypočul som ťa aj ohľadne Jišmáela, hľa, požehnal som ho a chcem⁷⁴ ho rozplodiť a rozmnožiť ho v hojnosť hojnosti; bude môcť⁷⁴ splodiť dvanásťročné náčelníkov⁴⁶⁰ a chcem⁷⁴ ho spraviť veľkým národom^{89 445}, (21)ale svoju zmluvu chcem⁷⁴ ustanoviť²²⁷ s Isákom, ktorého ti má⁷⁴ porodiť Sárá k tomuto určenému času v budúcom¹⁷³ roku. (22)I dokončil¹⁴⁶ Boh reč s ním a spred³⁷³ Abraháma vystúpil³⁶⁸.

(23)A Abrahám vzal Jišmáela, svojho syna, a všetkých zrodencov svojho domu⁴⁰³ a všetko kúpené^{125 450} za jeho peniaze⁴⁵¹ – každého mužského pohlavia medzi ľuďmi⁸⁴¹ domu Abraháma – a priam v ten istý⁷⁰⁶ deň²⁴², ako s ním Boh prehovoril, obrezal mäso⁴⁶¹ ich predkožíek. (24)A pri obrezaní mäsa⁴⁶¹ svojej predkožky bol Abrahám vo veku¹⁸⁰ deväťdesiat deväť rokov, (25)A Jišmáél, jeho syn, bol pri obrezaní mäsa⁴⁶¹ svojej predkožky vo veku¹⁸⁰ trinásť rokov. (26)Priam v ten istý⁷⁰⁶ deň²⁴² bol obrezaný Abrahám a Jišmáél, jeho syn, (27)a s ním boli obrezaní všetci muži jeho domu, zrodencov⁴⁵⁰ domu⁴⁰³ aj kúpení^{125 450} za peniaze⁴⁵¹ spopri²⁵⁹ synov cudziny^{453 462}.

18 A Hospodin sa mu ukázal medzi stromami^{354 386} Mamréa³⁸⁷, keď¹³² on za horúčavy dňa sedel pri vchode²²⁰ stanu. (2)I pozdvihol¹³⁹ svoje oči a pozrel, a⁴⁶³ hľa, traja muži zastaví pred

ním; a keď ich uvidel, rozbehol¹⁴⁶ sa od vchodu²²⁰ stanu im v ústrety a poklonil sa k zemi (3)a povedal: Pane⁴¹², ak som, prosím³⁶⁰, našiel v твоjich očiach priazeň²⁰⁰, kiež, prosím³⁶⁰, neprechádzaš³⁰⁵ spred^{373 464} svojho nevoľníka. (4)Nože³⁶⁰ nech sa môže⁷⁴ priniesť⁶⁹⁶ trocha vody⁴⁶⁵, i umyte svoje nohy a pohovte si⁴⁶⁶ pod stromom, (5)a chcem⁷⁴ priniesť⁶⁹⁶ kúšтик⁴⁶⁷ chleba⁸⁴⁴, i posilnite svoje srdce; potom pôjdete ďalej, veď ste preto prešli popri vašom nevoľníkovi. A povedali: Tak môžeš⁷⁴ spraviť, podľa toho, čo si prehovoril.

(6)A Abrahám sa poponáhlal do stanu k Säre a povedal: Poponáhlaj sa, zamieš tri sey⁴⁶⁸ hrubej a jemnej múky a narob¹² posúchov. (7)A Abrahám sa rozbehol k hovädziemu dobytku a vzal teľa, útle a pekné⁴²⁹, a dal ho sluhovi⁴⁶⁹ a ten sa poponáhlal ho pripraviť¹². (8)A vzal smotanú⁴⁷⁰ a mlieko⁴⁷⁰ a teľa, ktoré pripravil¹², a dal pred ich tvár, a on pred nimi pod stromom stál, keď¹³² jedli⁴⁸.

(9)A povedali k nemu: Kde je Sárá, tvoja žena? I povedal: Hľa, v stane. (10)A povedal: Isto⁴⁷¹ sa k tebe podľa doby života⁴⁷² chcem⁷⁴ vrátiť, a hľa, Sárá, tvoja žena, bude mať⁵⁰⁰ syna. A Sárá pri vchode²²⁰ stanu – a ten bol¹⁶⁵ za ním – načúvala. (11)A Abrahám a Sárá boli starí, pokročilého veku⁴⁷³; Säre bolo prestalo sa diať¹ spôsobom⁴⁷⁴, ako ho majú ženy. (12)A Sárá sa vo svojom vnútri zasmiala s výrok: Nastane¹ mi po mojom schátraní⁴⁷⁵ rozkoš⁶¹? Aj môj pán je starý. (13)A Hospodin k Abrahámovi povedal: Prečo toto, že sa Sárá zasmiala s výrokom: či ešte popravde budem rodiť, keď¹³² som ja ostarela? (14)Či bude aká vec pre⁸¹ Hospodina príliš čudná⁴⁷⁶? Na určený čas sa k tebe podľa doby života⁴⁷² chcem⁷⁴ vrátiť a Sárá bude mať⁵⁰⁰ syna. (15)A Sárá zaprela výrok: Nesmiala⁴⁸ som sa; lebo sa bála⁴⁸. A povedal: Nie, lež⁴⁸⁸ si sa zasmiala.

(16)Atímuži odtiaľ vstali a pozreli na dol smerom k Sodome⁴⁷⁷ a Abrahám išiel s nimi odpovedať¹²⁰ ich. (17)A Hospodin si povedal⁵³³: Či ja pred Abrahámom¹⁰² mám tajiť²²⁵, čo ja robím? (18)Ved¹³² Abrahám sa isto⁴⁷¹ musí⁷⁴ stať veľkým a mocným⁴⁷⁸ národom⁸⁹ a všetky národy

zeme v ňom budú požehnané⁷²⁹, (19)lebo ho poznám⁴⁸, že bude rozkazovať⁴⁷⁹ svojím deťom⁶⁵¹ a svojmu domu po sebe, takže¹³² budú zachovávať⁴⁴⁷ cestu Hospodina na uskutočňovanie¹² spravodlivosti a práva⁴⁸⁰, za účelom Hospodinovho uvedenia *toho* na Abraháma, čo o ňom prehovoril. (20)A Hospodin povedal: Keďže rev Sodomy a Gomorrrhy je mnohý a keďže ich hriech je⁴⁸ veľmi ťažký, (21)nuž³⁶⁰ musím⁷⁴ zostúpiť a pozrieť, či konali¹² celkom podľa ich⁴⁸¹ kriku, ktorý⁵⁴⁴ ku mne došiel, a ak nie, musím⁷⁴ zvedieť.

(22)A tí muži sa odtiaľ obrátili a išli⁴⁸ k Sodome, a Abrahám ešte vždy stál pred tvárou Hospodina. (23)A Abrahám sa priblížil a povedal: Či vari chceš⁷⁴ zmiest⁵⁰² spravodlivého so zločinným? (24)Možno sú vprostred toho mesta päťdesiat spravodliví; či vari chceš⁷⁴ zmiest⁵⁰² a nebudeš odpúšťať¹⁹⁹ tomu miestu³⁵³ pre tých päťdesiatich spravodlivých, ktorí sú v jeho vnútri? (25)Ďaleko ti od konania podľa tejto veci, usmrtiť spravodlivého so zločinným a *žeby* sa stalo¹ – ako spravodlivý, tak aj⁴⁸² zločinný; ďaleko ti *od toho*! Či sudca všetkej zeme nebude vykonávať súd⁴⁸⁰? (26)A Hospodin povedal: Ak v Sodome budem môcť⁷⁴ nájsť päťdesiatich spravodlivých vprostred mesta, potom¹³² celému tomu miestu³⁵³ ich príčinou odpustím¹³⁹. (27)A Abrahám odvetil a povedal: Hľa, prosím³⁶⁰, odhodlal som sa hovoriť k Pánovi⁴¹², hoci¹³² som ja prach⁵⁷ a popol⁴⁸³; (28)možno budú piati z tých päťdesiatich spravodlivých chýbať – či pre piatich budeš ničiť^{205 207} celé mesto? I povedal: Nebudem ničiť^{205 207}, ak tam budem môcť⁷⁴ nájsť štyridsiaticich a piaticich. (29)A ešte k nemu ďalej prehovoril¹²⁷ a povedal: Možno sa tam budú môcť⁷⁴ nájsť štyridsiati? I povedal: Nebudem *tak* konať príčinou štyridsiaticich. (30)A povedal: Nech sa, prosím³⁶⁰, Pán⁴¹² nehnevá^{138 305}, že¹³² prehovorím! Možno sa tam budú môcť⁷⁴ nájsť tridsiati? I povedal: Nebudem *tak* konať, ak tam budem môcť⁷⁴ nájsť tridsiaticich. (31)A povedal: Hľa, prosím³⁶⁰, odhodlal som sa hovoriť k Pánovi⁴¹²; možno sa tam budú môcť⁷⁴ nájsť dvadsiati? I povedal: Nebudem ničiť^{205 207} príčinou dvadsiaticich.

(32)A povedal: Nech sa, prosím³⁶⁰, Pán⁴¹² nehnevá^{138 305}, že¹³² prehovorím ešte len tento raz: vari sa tam budú môcť⁷⁴ nájsť desiati? I povedal: Nebudem ničiť^{205 207} príčinou desiaticich. (33)A keď Hospodin skončil⁴⁶ s rečou k Abrahámovi, odišiel a Abrahám sa vrátil k svojmu miestu³⁵³.

19 A za večera prišli do Sodomy dvaja anjeli⁴³⁷, a v bráne⁴⁸⁴ Sodomy sedel Lót. A Lót *ich* uvidel, i vstal im v ústrety a poklonil sa, obličaj⁴⁸⁵ k zemi, (2) a povedal: Hľa, prosím³⁶⁰, moji páni^{412 486}, uchýľte sa¹³⁰¹, prosím³⁶⁰, do⁴⁸⁷ domu vášho nevoľníka a prenocujte a umyte svoje nohy, a môžete⁷⁴ zavčas vstať a ísť svojou cestou. I povedali: Nie, lež⁴⁸⁸ prenocujeme na priestranstve⁴⁸⁹. (3)Ale naliehal⁴⁸ na nich veľmi, i uchýlili sa¹³⁰¹ k⁴⁸⁷ nemu a vošli do jeho domu, i spravil im hostinu⁷⁵¹ a napielkol nekvasených *chlebov*, i jedli. (4)Skôr ako líhali, tu¹³² sa dookola proti domu postavili muži toho mesta, muži Sodomy, od mladíka⁴⁶⁹ až po starca, všetok ľud zo všetkých strán⁴⁹⁰, (5) i volali⁴⁸ na Lóta¹³⁰⁸ a vraveli⁴⁸ mu: Kde sú tí muži, ktorí k tebe vošli *tejto* noci? Vyveď ich k nám, nech¹³² ich môžeme⁷⁴ spoznať¹²⁴. (6)A Lót k nim vyšiel ku vchodu²²⁰ a zavrel za sebou dvere (7) a povedal: Nesmiete⁷⁴ predsa³⁶⁰, moji bratia, robiť zlé! (8)Hľa, prosím³⁶⁰, mám⁵⁰⁰ dve dcéry, ktoré nespoznali muža, nože³⁶⁰ ich k vám môžem⁷⁴ vyviesť a spravte im podľa *toho*, čo je dobré vo vašich očiach, len týmto mužom nič⁴⁹¹ nesmiete⁷⁴ robiť, veď predsa vošli v tien⁴⁹² môjho trámovia. (9)A povedali: Choď *ta*⁴⁹³! A povedali: Tento jeden *sem*⁴⁹⁴ prišiel bývať ako cudzinec⁴⁹⁵ a bude robiť veľkého sudcu⁴⁹⁶. Teraz tebe budeme robiť⁴⁹⁷ horšie od nich! A dotierali⁴⁸ veľmi na toho muža, na Lóta, a priblížili sa vylomiť dvere. (10)A tí muži vystreli¹¹⁸ svoju ruku a vtiahli Lóta k sebe do domu a dvere zavreli. (11)A tých mužov, ktorí *boli pri* vchode²²⁰ domu, ranili¹⁵² slepotou⁴⁹⁸, od malého až po veľkého, takže¹³² až do únavy márne hľadali⁴⁹⁹ vchod²²⁰.

(12)A k Lótovi tí muži povedali: Koho tu ešte máš⁵⁰⁰? Zata *alebo* svojich synov *alebo* svoje dcéry *alebo* každého, koho máš⁵⁰⁰ v meste, z tohto miesta³⁵³ vyveď, (13)lebo sa my chystáme toto miesto³⁵³

zničiť^{205 207 225}, pretože ich krik v tvár Hospodina je veľký a Hospodin nás vyslal¹²⁰ zničiť^{205 207} ho. (14)A Lót vyšiel a prehovoril k ženíchom svojich dcér⁵⁰¹, chystajúcim sa pojať²²⁵ jeho dcéry, i povedal: Vstaňte, vyjdite z tohto miesta³⁵³, lebo sa Hospodin chystá toto mesto zničiť^{205 207 225}. Ale v očiach ženíchov jeho dcér⁵⁰¹ sa zdal¹⁴⁸ staby žartujúcim⁵⁴⁶.

(15)A akonáhle vzišlo svitanie⁸⁶⁷, tu¹³² tí anjeli⁴³⁷ sa na Lóta dali naliehať výtkom: Vstaň, vezmi svoju ženu a svoje dve dcéry, nachádzajúce sa tu, aby si nemusel⁷⁴ byť zmetený⁵⁰² s nepravosťou^{146 503} tohto mesta. (16)Ale on váhal⁴⁸, i zmocnili sa tí muži jeho ruky a ruky jeho ženy a ruky dvoch jeho dcér v Hospodinovom zlútovaní nad ním a vyviedli ho a nechali ho zvonku³⁰¹ voči mestu; (17)a za vyváždzania ich von³⁰¹ sa stalo¹, že¹³² povedali: Ujdi pre svoje žitie²⁸³, nesmieš⁷⁴ sa obzerať za sebou ani sa zastavovať nikde na⁵⁰⁴ roviny³⁷⁴, ujdí na vrchy³⁹⁸, aby si nemusel⁷⁴ byť zmetený⁵⁰². (18)A Lót k nim povedal: Nie, prosím³⁶⁰, Pane^{412 505}; (19)hľa, prosím³⁶⁰, tvoj nevoľník našiel v tvojich očiach priazeň²⁰⁰ a veľkým si spravil svoje milosrdenstvo⁵⁰⁶, ktoré si pri mne⁵³¹ vykonal na zachovanie mojej duše²⁸³ nažive, ale ja nemôžem ujsť na vrchy³⁹⁸, aby sa ma nedržalo^{88 507} zlé, takže¹³² by som umrel. (20)Hľa, prosím³⁶⁰, toto mesto je blízke na uniknutie ta, a ono je nepatrné⁵⁰⁸; nech, prosím³⁶⁰, smiem^{74 305} ujsť ta – či ono nie je nepatrné⁵⁰⁸? – a moja duša bude žiť. (21)I povedal k nemu: Hľa, povolil som tvojej tvári⁵⁰⁹ aj ohľadne tejto veci, nepodvracaj⁵¹⁰ mesto, ako si prehovoril; (22)poponáhľaj sa, ujdí ta, lebo až do tvojho dôjdenia ta nebudem môcť nič⁴⁹² spraviť. Preto nazvali meno toho mesta Cóar⁵⁰⁸. (23)Keď Lót došiel do Cóara, vyšlo⁴³⁶ nad zem slnko; (24)a Hospodin na Sodomu a na Gomorrhú dal z blízkosti²⁵⁹ Hospodina z nebies pršať síru a oheň (25)a podvrátil⁵¹⁰ tieto mestá a všetku tú roviny³⁷⁴ a zahubil všetkých obyvateľov tých miest⁵¹¹ a rastlinstvo pôdy³⁹. (26)A jeho žena sa spoza neho obzrela, i stala sa¹ stĺpom soli.

(27)A Abrahám sa za rána zavčasou pobral k miestu⁵⁵³, kde bol stál pri tvári

Hospodina, a pozrel nadol smerom k Sodome a Gomorrhe⁴⁷⁷ a smerom k celej zemi⁴⁷⁷ tej roviny³⁷⁴ a uvidel, že⁴⁶³ hľa, zo zeme vystupoval^{148 368} dym ako dym taviacej pece. (29)A pri Božom ničení^{205 207} miest⁵¹¹ tej roviny³⁷⁴ sa stalo¹, že¹³² si Boh pripomenul Abraháma a vypustil^{120 512} Lóta sprostred podvrátenia⁵¹⁰, pri podvracaní⁵¹⁰ miest⁵¹¹, v ktorých³⁸⁰ Lót býval⁴⁸.

(30)A Lót z Cóara vystúpil³⁶⁸ a usídlil sa na vrchoch³⁹⁸, a dve jeho dcéry s ním, lebo bývať v Cóare sa bál⁴⁸; i usídlil sa v jaskyni, on a dve jeho dcéry. (31)I povedala prvorođená k mladšej⁵¹³: Náš otec je starý a v zemi niето muža na vojdenie k nám¹²⁴ podľa spôsobu⁵¹⁴ celej zeme. (32)Pod, môžeme⁷⁴ nášho otca napojiť vínom a lahnúť s ním a zachovať nažive semä od nášho otca. (33)I napojili v onú noc svojho otca vínom a prvorođená vošla a ľahla so svojím otcom, a nevedel⁴⁸ o⁵¹⁵ jej ľahnúti ani o⁵¹⁵ jej vstaní. (34)A na druhý deň⁵¹⁶ sa stalo¹, že¹³² prvorođená k mladšej⁵¹³ povedala: Hľa, včera som ľahla so svojim otcom; môžeme⁷⁴ ho napojiť vínom aj tejto noci a vojdi, ľahni s ním, nech¹³² môžeme⁷⁴ zachovať semä od nášho otca nažive. (35)I napojili svojho otca vínom aj v tamtú⁵¹⁷ noc a mladšia⁵¹³ vstala a ľahla s ním, a nevedel⁴⁸ o⁵¹⁵ jej ľahnúti ani o⁵¹⁵ jej vstaní. (36)A obe Lótove dcéry od svojho otca otehotneli, (37)i porodila prvorođená syna a jeho meno nazvala Móav⁵¹⁸; on je podnes otcom Móava⁵¹⁹. (38)A mladšia⁵¹³, aj ona porodila syna a jeho meno nazvala Ben-ammí⁵²⁰; on je podnes otcom detí⁶⁵¹ Ammóna.

20 A Abrahám odtadiaľ nastúpil cestu³²⁹ do zeme juhu³⁵⁹ a usídlil sa medzi Káděšom a medzi Šúrom a býval⁴⁸ ako cudzinec^{495 521} v Geráre. (2)A o Säre, svojej žene, Abrahám vravel⁴⁸: Ona je moja sestra; a Avímelech, kráľ Gerára, poslal a dal Sáru priviesť^{522 559}. (3)Ale v sne noci prišiel k Avímelechovi Boh a povedal mu: Hľa ťa – si mŕtvý⁵²³, pre⁵²⁴ ženu, ktorú si priviedol, lebo¹³² ona je manželkou⁵²⁵ manžela⁴⁰⁰. (4)Ale Avímelech sa k nej nebol priblížil; i povedal: Pane⁴¹², či chceš⁷⁴ pozabíjať národ⁵²⁶ aj⁵²⁷ spravodlivý? (5)Či mi on nepovedal: ona je moja sestra? A ona – aj ona povedala:

on je môj brat. Toto som spravil¹² v úprimnosti⁵²⁸ svojho srdca a v čistote⁵²⁹ svojich dlaní¹⁰⁵⁹. (6) A Boh k nemu v sne povedal: Viem⁴⁸ aj ja, že si toto spravil¹² v úprimnosti⁵²⁸ svojho srdca, a ja som ťa aj zadržal od zhrěšenia voči mne; preto som ti na ňu nedal siahnúť. (7) A teraz ženu toho muža vráť, lebo on je prorok a bude sa za teba modliť, i budeš žiť³⁶⁴; ale ak nie si ochotný vrátiť⁵³⁰, vedz, že istotne⁷⁵ musíš⁵⁷⁴ umrieť ty aj všetci, ktorých máš⁵⁰⁰. (8) A za rána Avímelech zavčasu vstal a povolal³⁶⁷ všetkých svojich nevoľníkov a všetky tieto slová vyslovil v ich uši, a tí muži sa veľmi zľakli⁷³¹. (9) A Avímelech povolal³⁶⁷ Abraháma a povedal mu: Čo si nám to vykonal¹² a čím som voči tebe zhrěsil, že si na mňa a na moje kráľovstvo uviedol veľký hriech? Vykonal¹² si pri mne⁵³¹ konania, aké sa nemajú konať¹² 532. (10) A Avímelech k Abrahámovi povedal: Čo si mal⁴⁸ na zreteli⁷⁸, že si vykonal¹² túto vec? (11) A Abrahám povedal: Lebo som si povedal⁵³³: na tomto mieste³⁵³ zaiste nieto Božej bázně⁷³¹ a pre moju ženu³⁶⁶ ma zabijú. (12) A popravde aj moja sestra, dcéra môjho otca, ona je, len nie dcéra mojej matky, i stala sa' mi ženou⁸⁹; (13) a keď ma Boh z domu môjho otca vyviedol na potulky⁵³⁴, stalo sa', že¹³² som jej povedal: Toto bude tvoja láskavosť⁵⁰⁶, ktorú pri mne⁵³¹ budeš⁷⁴ robiť¹²: na každom mieste³⁵³, kam budeme prichádzať, o mne vrav: on je môj brat. (14) A Avímelech priviedol⁵⁵⁹ drobný dobytok a hovädzí dobytok a nevoľníkov a slúžky a dal Abrahámovi, a Sáru, jeho ženu, mu vrátil; (15) a Avímelech povedal: Hľa, moja zem je pred tvojou tvárou, usídlí sa, kdekôľvek to bude v твоjich očiach dobré⁵³⁵. (16) A Sára povedal: Hľa, dal som tvojmu bratovi tisíc peňazí¹⁴⁵¹ 536; hľa, to⁵³⁷ ti bude zastretím⁵³⁸ očí pre všetkých, ktorí sú s tebou, a pred všetkými⁵³⁹. I bolo jej⁵⁴⁰ urobené zadost'⁵⁴¹. (17) A Abrahám sa modlil k Bohu a Boh Avímelecha a jeho ženu a jeho služobné uzdravil, i rodili⁴⁸, (18) lebo Hospodin bol pre Sáru, ženu³⁶⁶ Abraháma, koldokola každú maternicu domu²³⁸ Avímelecha pevne⁵⁴² uzavrel.

21 A Hospodin sa podľa toho, čo bol povedal, o Sáru postaral¹¹⁰¹ 1393, áno¹³², Hospodin Sára spravil podľa toho,

čo bol prehovoril; (2) i otehotnela a Abrahámovi syna, jeho starobe⁵⁹ 545, porodila Sára v určený čas, o ktorom s ním bol prehovoril Boh. (3) A Abrahám meno svojho syna, ktorý⁵⁴⁴ sa mu narodil, ktorého mu porodila Sára, nazval Isák. (4) A Abrahám Isáka, svojho syna, vo veku¹⁸⁰ osem dní obrezal podľa toho, čo mu bol rozkázal Boh. (5) A Abrahám bol, keď sa mu narodil Isák, jeho syn⁵⁴³, vo veku¹⁸⁰ sto rokov. (6) A Sára povedala: Boh mi spôsobil¹² smiech; každý, kto⁵⁴⁴ o tom bude počuť, sa bude smiať⁴⁵⁹ so mnou⁵⁴⁵. (7) A povedala: Kto by bol Abrahámovi riekol: Sára bude dojiť deti⁶⁵¹! Áno, porodila som syna jeho starobe⁵⁹ 545! (8) A dieťa⁷⁸² rástlo⁴⁸ a bolo odstavené, a Abrahám v deň odstavenia Isáka usporiadal¹² veľkú hostinu⁷⁵¹. (9) A Sára uvidela syna Hágár, Egyptanky, ktorého porodila Abrahámovi, posmievať⁴⁶⁰ sa⁵⁴⁶; (10) i povedala Abrahámovi: Vyžeň¹²¹ túto služobnú aj jej syna, nebude preds a syn tejto služobnej dediť so synom mojím, s Isákom. (11) A táto vec bola⁴⁸ v očiach Abraháma pre⁵⁴⁷ jeho syna veľmi nemilá⁵⁴⁸; (12) ale Boh k Abrahámovi povedal: Nech to v твоjich očiach ohľadne chlapca⁴⁶⁹ ani ohľadne tvojej služobnej nie je³⁰⁵ nemilé⁵⁴⁸; všetko, čo k tebe Sára povedala – poslúchni na⁷⁶⁴ jej hlas, lebo ti semä bude nazývané v Isákovi. (13) Ale aj syna služobnej – chcem⁷⁴ ho ustanoviť³⁸⁴ národom⁸⁹, pretože on je tvoje semä. (14) A Abrahám za rána zavčasu vstal a vzal chlieb a mech vody a dal Hágár – položil¹³⁸⁴ na jej plece – aj dieťa⁷⁸², a prepustil¹²⁰ ju, i odišla a dala sa blúdiť v pustine Beér-ševy. (15) A keď sa voda z mecha minulá⁵⁴⁹, pohodila⁴³⁶ dieťa⁷⁸² pod jeden z krov (16) a odišla a usadla sama⁵⁵⁰ oproti⁵⁵¹, na vzdialenosť asi dostrelu⁵⁵² luku, lebo si povedala⁵³³: Nech nepozerám³⁰⁵ v smrť dieťaťa⁷⁸². Usadla teda²⁹¹ oproti⁵⁵¹, i pozdvihla svoj hlas a zaplakala. (17) A hlas chlapca⁴⁶⁹ počul Boh a z nebies na Hágár¹³⁰⁸ zavolať Boží Anjel⁴³⁷ a povedal jej: Čo je ti, Hágár? Nemusíš⁷⁴ sa báť⁷³¹, lebo Boh počul hlas chlapca⁴⁶⁹ tam, kde on je. (18) Vstaň, zdvihni chlapca⁴⁶⁹ a uchop⁵⁵³ ho svojou rukou, lebo ho chcem⁷⁴ ustanoviť³⁸⁴ veľkým národom⁸⁹. (19) A Boh otvoril jej oči, i uvidela studňu

vody; a pobrala sa a naplnila vodou mech a napojila chlapca⁴⁶⁹. (20)A s chlapcom⁴⁶⁹ bol Boh, i vyrástol a usídlil sa v pustine, a stal sa strelcom z luku. (21)I usídlil sa v pustine Páran a jeho matka mu vzala ženu zo zeme Egypta.

(22)A v onej dobe sa stalo, že¹³² k Abrahámovi prevravel Avímelech a Píchól, veliteľ⁵⁵⁴ jeho vojska⁴⁵, výrok: Vo všetkom, čo ty konáš¹², je s tebou Boh; (23)nuž¹³² mi tu teraz pri Bohu prisahaj: ak sa budeš⁴¹⁰ dopúšťať klamu voči mne *alebo* voči môjmu splodenstvu⁵⁵⁵ *alebo* voči môjmu potomstvu⁵⁵¹ Podľa láskavosti³⁰⁶, v ktorej som zaobíšiel¹² s tebou⁵³¹⁵⁵⁶, budeš³⁰⁵ zaobchádzať¹² so mnou a so zemou⁵³¹⁵⁵⁶, v ktorej si sa ako cudzinec usídlil⁴⁹⁵⁵²¹. (24)A Abrahám povedal: Ja chcem⁷⁴ prisahať. (25)A Abrahám sa s Avímelechom prei⁴⁸⁵⁵⁷ o studňu vody, ktorú nevoľníci Avímelecha odňali⁵⁵⁸. (26)AAvimelech povedal: Nevie⁴⁸, kto túto vec vykonal, a ani ty si mi nedal vedieť¹⁰³ ani ja som o *tom* nepočul, iba ak dnes. (27)A Abrahám prihnal⁵⁵⁹ drobný dobytok a hovädzí dobytok a dal Avímelechovi, a oni dvaja uzavreli zmluvu⁴³³. (28)A osobitne⁵⁶⁰ postavil⁹⁴² Abrahám sedem jahniat⁵⁶¹ zo stáda¹²⁹; (29)a Avímelech k Abrahámovi povedal: Čo oných sedem jahniat⁵⁶¹ – tieto, ktoré si postavil⁹⁴² osobitne⁵⁶⁰? (30)I povedal: Že môžeš⁷⁴ prijať⁵⁵⁹ sedem jahniat⁵⁶¹ z mojej ruky, aby mi *to* bolo za svedectvo, že som túto studňu vykopal. (31)Preto tomuto miestu³⁵³ dali názov⁸ Beér-ševa⁵⁶², že tam oni dvaja odprisahali (32)a v Beér-ševe uzavreli zmluvu⁴³³. A Avímelech vstal, aj Píchól, veliteľ⁵⁵⁴ jeho vojska⁴⁵, a vrátili sa do zeme Pelíštim³²². (33)A Abrahám v Beér-ševe⁵⁶³ zasadil tamarišku⁵⁶⁴ a dal sa tam vzývať meno⁷⁵ Hospodina, večného BOHA²⁹³⁵⁶⁵; (34)a býval⁴⁸⁵⁶³ v zemi Pelíštim³²² ako cudzinec⁴⁹⁵⁵²¹ mnoho dní.

22 A po týchto veciach sa stalo¹, že¹³² Boh Abraháma vyskúšal; i povedal k nemu: Abrahám! I povedal: Hľa, ja⁵⁶⁶. (2)A povedal: Nože vezmi³⁶⁰ svojho syna, svojho jediného, ktorého miluješ⁴⁸, Isáka, a pober sa ty³⁴⁸ do zeme Mórijjáh⁵⁶⁷ a tam ho na jednom z vrchov, o ktorom k tebe chcem⁷⁴ povedať, vynes za vzostupnú *obet*²⁷³. (3)A Abrahám za rána

zavčasu vstal a osedlal svojho osla, i vzal so sebou dvoch svojich sluhov⁴⁶⁹ a Isáka, svojho syna, a nakáľal drev na vzostupnú *obet*²⁷³ a vstal a pobral sa k miestu³⁵³, o ktorom mu Boh povedal.

(4)V tretí deň – tu¹³² pozdvihol Abrahám svoje oči a uvidel z daleka to miesto³⁵³; (5)ak svojim sluhom⁴⁶⁹ Abrahám povedal: Vy ostaňte⁵⁶⁸ tu s oslom a ja a chlapec⁴⁶⁹ pôjdeme tamto, kde¹³² sa chceme⁷⁴ pokloniť a vrátiť sa⁵⁶⁹ k vám. (6)A Abrahám vzal dreva na vzostupnú *obet*²⁷³ a naložil³⁸⁴ na Isáka, svojho syna, a v svoju ruku vzal oheň a nôž; a išli⁴⁸ oni dvaja spolu. (7)A Isák k Abrahámovi, svojmu otcovi, prevravel a povedal: Môj otče! I povedal: Hľa, ja⁵⁶⁶, môj synu! A povedal: Hľa, oheň a dreva, a kde dobyť⁵⁷⁰ na vzostupnú *obet*²⁷³? (8)A Abrahám povedal: Boh si dobyť⁵⁷⁰ na vzostupnú *obet*²⁷³ bude vedieť⁷⁴ zaopatriť⁵⁷¹, môj synu. A išli⁴⁸ oni dvaja spolu. (9)A keď prišli na to miesto³⁵³, o ktorom mu bol Boh povedal, zbudoval⁴³⁶ tam Abrahám oltár a urovnal dreva, i poviazal Isáka, svojho syna, a položil³⁸⁴ ho na oltár zvrchu na dreva; (10)a Abrahám vystrel¹¹⁸ svoju ruku a vzal nôž na utratenie⁵⁷² svojho syna. (11)Tu¹³² na neho¹³⁰⁸ z nebies zavolať Anjel⁴³⁷ Hospodina a povedal: Abrahám, Abrahám! I povedal: Hľa, ja⁵⁶⁶. (12)A povedal: Nemusíš⁷⁴ vystierať¹¹⁸ svoju ruku na chlapca⁴⁶⁹ a nemusíš⁷⁴ mu spraviť nič⁵⁷³, lebo teraz viem⁴⁸, že ty si ctiteľom⁷³¹ Boha, keďže¹³² si mi⁵⁷⁴ neodoprel⁵⁷⁵ svojho syna, svojho jediného. (13)A Abrahám pozdvihol¹³⁹ svoje oči a uvidel, že⁴⁶³ hľa, vzadu⁵⁷⁶ v húšti⁵⁷⁷ za svoje rohy uviaznutý⁵⁷⁸ baran; a Abrahám *ta* zašiel a toho barana vzal a vzniesol za vzostupnú *obet*²⁷³ miesto svojho syna. (14)A Abrahám nazval meno toho miesta³⁵³ Hospodin vie⁷⁴ zaopatriť⁵⁷¹⁵⁷⁹; ako sa³⁴² dnes vraví: na vrchu Hospodina sa bude zaopatrovať⁵⁷¹.

(15)A Anjel⁴³⁷ Hospodina na Abraháma¹³⁰⁸ z nebies zavolať druhý raz (16)a povedal: *Sám* pri sebe som odpri-sahal, – vyhlásené⁵⁸⁰ Hospodinom, – že, pretože si spravil túto vec a neušetril⁵⁷⁵ si svojho syna, svojho jediného, (17)že *ta* budem bohato⁵⁸¹ žehnať a tvoje semä veľmi množiť¹⁰⁹, ako hviezdy nebies a ako

piesok, ktorý je na brehu³²⁸ mora, a tvoje semä sa bude zmocňovať⁴¹⁶ brány⁴⁸⁴ svojich nepriateľov⁵⁸², (18) i budú v tvojom semene žehnané⁵⁸³ všetky národy zeme, pretože si poslúchol na⁷⁶⁴ môj hlas. (19) A Abrahám sa vrátil k svojim sluhom⁴⁶⁹, i vstali a odišli spolu do Beér-ševy. A Abrahám v Beér-ševe býval⁴⁸.

(20) A po týchto veciach sa stalo, že¹³² sa Abrahámovi dalo vedieť¹⁰³ výrok: Hľa, Milká, aj ona porodila Náchórovi, tvojmu bratovi, synov: (21) Ťá, jeho prvorođeného, a Búza, jeho brata, a Kemúela, otca Aráma, (22) a Keseda a Chazóa a Pildáša a Jidláfa a Bethúela; (23) a Bethúel splodil Rebeku⁵⁸⁴. Týchto ôsmich porodila Náchórovi, bratovi Abraháma, Milká; a jeho súložnica, ktorej⁵⁸⁵ meno bolo Reúmá, tiež¹³² porodila, aj ona, Tevacha a Gachama a Tachaša a Maachu.

23 A života⁵⁹ Sárý bolo¹⁴⁸ sto rokov a dvadsať rokov a sedem rokov – roky života⁵⁹ Sárý; (2) i umrela Sárá v Kirjath-Arbe; to³²⁰ je Chevrón v zemi Kenáan. A Abrahám prišiel za Sárú smútiť⁵⁸⁶ a ju oplakávať.

(3) A Abrahám vstal spred tváre³⁷³ svojej mŕtve⁵⁸⁷ a prehovoril k synom Chétha výrok: (4) Ja som u vás cudzincom⁴⁴⁶ a želiarom⁵⁸⁸; dajte mi u vás držbu hrobu, nech¹³² svoju mŕtvu⁵⁶⁷ od svojej tváre¹⁵³ môžem⁷⁴ pochovať. (5) A synovia Chétha Abrahámovi odvetili výrok: k nemu: (6) Počuj nás, môj pane: ty si vprostred nás Boží šľachtic^{460 589}; pochovaj svoju mŕtvu⁵⁸⁷ v najvzácnejšom⁵⁹⁰ z našich hrobov, nikto²⁸⁵ z nás ti⁵⁷⁴ svoj hrob na pochovanie⁵⁹¹ tvojej mŕtve⁵⁸⁷ nebude odpierať⁵⁹². (7) A Abrahám vstal a ľudu zeme, synom Chétha, sa poklonil (8) a prehovoril s nimi výrok: Ak je vaša myseľ⁵⁹³ pre pochovanie mojej mŕtve⁵⁸⁷ od mojej tváre¹⁵³, počujte ma a prihovorte sa za mňa u Efróna, syna Cóchara, (9) aby mi bol ochotný prenechať^{530 594} jaskyňu Machpély, ktorá mu patrí, ktorá je na konci jeho pola; nech mi ju za peniaze⁴⁵¹ v plnej hodnote⁵⁹⁵ je³⁰⁵ ochotný prenechať^{530 594} v držbu hrobu vprostred vás. (10) A Efrón sedel vprostred synov Chétha; i odvetil Efrón, Chitti³²³, Abrahámovi v uši synov Chétha, pred všetkými prichádzajúcimi v bránu⁴⁸⁴

jeho mesta, výrok: (11) Nie, môj pane; počuj ma: to pole ti dám, aj tú jaskyňu, ktorá je na ňom, dám ti ju; pred očami synov môjho ľudu ti ju dám; pochovaj svoju mŕtvu⁵⁸⁷. (12) A Abrahám sa pred tvárou ľudu zeme poklonil (13) a k Efrónovi v uši ľudu zeme prehovoril výrok: Ale, ak si to ty, počuj ma! Dám peniaze⁴⁵¹, cenu toho pola, vezmi odo mňa, nech¹³² tam svoju mŕtvu⁵⁸⁷ môžem⁷⁴ pochovať. (14) A Efrón Abrahámovi odvetil výrok: k nemu: (15) Môj pane, počuj ma: zem za štyristo šeklov⁵⁹⁶ striebra⁴⁵¹ medzi mnou a medzi tebou – čo to⁵⁹⁷ je? Len¹³² svoju mŕtvu⁵⁸⁷ pochovaj! (16) A Abrahám na⁷⁷⁵ Efróna poslúchol, i odvážil Abrahám Efrónovi striebro⁴⁵¹, ako bol prehovoril v uši synov Chétha, štyristo šeklov⁵⁹⁶ striebra⁴⁵¹, bežných obchodníkov⁵⁹⁸.

(17) Tak¹³² bolo pole Efróna, ktoré bolo v Machpéle, ktoré bolo pred Mamréom^{376 387}, pole aj jaskyňa, ktorá je na ňom, aj všetko stromovie⁷, ktoré bolo na tom poli, ktoré bolo na celom jeho pozemku⁵⁹⁹ vókol, zaistené²²⁷ (18) pred očami synov Chétha za vlastníctvo^{157 600} Abrahámovi medzi všetkými prichádzajúcimi v bránu⁴⁸⁴ jeho mesta. (19) A potom teda Abrahám do jaskyne pola Machpély, pred Mamréom^{376 387} – to⁵⁹⁷ je Chevrón v zemi Kenáan – Sárú, svoju ženu, pochoval. (20) A to pole aj tá jaskyňa, ktorá je na ňom, bolo Abrahámovi spomedzi²⁵⁹ synov Chétha zaistené²²⁷ v držbu hrobu.

24 A Abrahám bol starý, pokročilého veku⁴⁷³, a Hospodin Abraháma vo všetkom pozhnal. (2) I povedal Abrahám k svojmu nevoľníkovi, staršiemu jeho domu, vládnucemu vo všetkom, čo mal⁵⁰⁰: Polož³⁸⁴, prosím³⁶⁰, svoju ruku pod moje stehno⁶⁰¹, (3) lebo¹³² tá chcem⁷⁴ zaviazat prisahou pri Hospodinovi, Bohu nebies a Bohu zeme, že môjmu synovi nebudeš prívádzať⁵⁵⁹ ženu z dcér Kenaaního³²³, v ktorého strede⁶⁰² ja bývam, (4) lež⁴⁸⁸ pôjdeš do mojej zeme a do môjho príbuzenstva⁶⁰³, nech¹³² môjmu synovi, Isákoví, môžeš⁷⁴ príviesť⁵⁵⁹ ženu. (5) A ten nevoľník k nemu povedal: Možno tá žena nebude ochotná ísť za mnou do tejto zeme; či musím⁷⁴ tvojho syna, nech bude akokoľvek, zaviesť späť^{406 604} do zeme, odkiaľ si vyšiel?

(6)A Abrahám k nemu povedal: Chráň sa, aby si tá môjho syna späť nezavádzal⁴⁰⁶. (7)Hospodin, Boh nebies, ktorý ma vzal z domu môjho otca a zo zeme môjho príbuzenstva⁶⁰³ a ktorý ku mne prehovoril a ktorý mi odpriahol výrok: túto zem chcem⁷⁴ dať tvojmu semenu – on pred tvojou tvárou²⁰³ bude posielat svojho anjela⁴³⁷, i budeš môcť⁷⁴ priviesť⁵⁵⁹ môjmu synovi ženu odtiaľ. (8)A ak tá žena nebude ochotná za tebou ísť, potom¹³² budeš od tejto mojej prísahey oslobodený, len tam môjho syna nesmieš⁷⁴ späť zavádzať⁴⁰⁶. (9)I položil ten nevoľník svoju ruku pod stehno⁶⁰¹ Abraháma, svojho pána, a odpriahol mu ohľadne tejto veci.

(10)A ten nevoľník vzal desať tiav z tiav svojho pána a odišiel; a všetko bohatstvo⁶⁰⁵ jeho pána bolo v jeho ruke⁶⁰⁶. Vstal teda²⁹¹ a odišiel do Aram-naharajim⁶⁰⁷, do mesta Náchóra. (11)A zvonku³⁰¹ voči mestu dal ťavám pokľakať ku studni vody, v čas večera, v čas vychádzania žien načierajúcich vodu, (12)a povedal: Hospodine, Bože môjho pána Abraháma, daj, prosím³⁶⁰, žeby sa mňa⁶⁰⁸ dnes zdarilo⁶⁰⁹, a uskutočniť¹² láskavosť⁵⁰⁶ pri mojom pánovi Abrahámovi^{531 556}. (13)Hľa, ja som sa postavil pri prameni vody a dcéry mužov mesta vychádzajú vodu načierať; (14)nuž¹³² nech sa stane¹³⁰⁵, že tá dievčina⁴⁶⁹, ku ktorej budem vraviť: nakloň⁶¹⁰, prosím³⁶⁰, svoje vedro, nech¹³² sa môžem⁷⁴ napiť, a ktorá⁴ povie: pi, a chcem⁷⁴ napojiť aj tvoje ťavy, – ju si prisúdil svojmu nevoľníkovi, Isákovi, a tak⁶¹¹ budem môcť⁷⁴ spoznať, že si pri mojom pánovi⁵³¹ láskavosť⁵⁰⁶ uskutočnil^{12 556}.

(15)A skôr ako on skončil⁴⁶ s rečou⁶¹⁴ sa stalo¹, že¹³² hľa, vychádzala Rebeká, ktorá sa narodila Bethúelovi, synovi Milky, ženy Náchóra, brata Abraháma, a na jej pleci jej vedro. (16)A tá dievčina⁴⁶⁹ bola výzorom veľmi pekná⁴²⁹, panna, áno¹³², nebol ju spoznal muž; i zostúpila ku prameňu a naplnila svoje vedro a vystúpila³⁶⁸. (17)A ten nevoľník sa rozbehol jej v ústrety a povedal: Daj mi, prosím³⁶⁰, uskrnúť⁶¹² trochu vody z tvojho vedra. (18)I povedala: Pi, môj pane. A náhlivo⁶¹³ zložila svoje vedro na svoju ruku a napojila ho; (19)a keď ho dosť napojila⁶¹⁴, povedala⁴³⁶:

Aj tvojim ťavám budem dotiaľ načierať, než sa dosť napijú⁶¹⁴. (20)A poponáhla sa a vyprázdnila svoje vedro do napájadla a zasa sa rozbehla ku studni načierať, i načrela všetkým jeho ťavám. (21)A ten muž, pozerajúc na ňu s úžasom⁶¹⁵, mlčal, chcjúc zvedieť⁶¹⁶, či Hospodin jeho cestu spravil úspešnou či nie.

(22)A keď sa ťavy dosť napili⁶¹⁴, stalo sa¹, že¹³² ten muž priniesol⁵⁵⁹ krúžok⁶¹⁷ zo zlata, jeho váha beka⁵⁹⁶, a dva náramky na jej ruky, ich váha desať šeklov⁵⁹⁶ zlata, (23)a povedal: Čia si ty dcéra? Oznam¹⁰³ mi, prosím³⁶⁰. Či⁶¹⁸ jesto v dome tvojho otca miesto^{353 619} pre nás⁸³⁵ na prenocovanie? (24)I povedala. Ja som dcéra Bethúela, syna Milky, ktorého porodila Náchórovi. (25)A povedala k nemu: Aj slamy aj krmiva je u nás veľa, aj miesto na prenocovanie.

(26)A ten muž schýlil hlavu⁶²⁰ a poklonil sa Hospodinovi (27)a povedal: *Nech je velebený*⁴⁰⁹ Hospodin, Boh môjho pána Abraháma, ktorý neodňal⁶²¹ svoju láskavosť⁵⁰⁶ a svoju vernosť⁶²² z blízkosti môjho pána³⁶². Ja som bol na ceste a Hospodin ma zaviedol v dom bratov môjho pána. (28)A tá dievčina⁴⁶⁹ sa rozbehla a dala o týchto veciach vedieť¹⁰³ domu svojej matky. (29)A Rebeká mala brata⁵⁰⁰, ktorého⁵⁸⁵ meno bolo Láván; i rozbehol sa Láván k tomu mužovi von³⁰¹ ku prameňu. (30)A pri³⁶⁵ uvidení toho krúžku⁶¹⁷ a tých náramkov na rukách svojej sestry, a ako počul¹⁰⁴³ slová Rebeky, svojej sestry, výrok: tak ku mne ten muž prehovoril, stalo sa¹, že¹³² prišiel k tomu mužovi, a hľa, on stál pri ťavách pri prameni. (31)I povedal: Vojdi, požehnaný Hospodina, načo budeš stať vonku³⁰¹? Veď¹³² som ja pripravil⁶²³ dom a miesto³⁵³ ťavám.

(32)I vošiel ten muž do domu a odstrojil⁶²⁴ ťavy; a dal ťavám slamu a krmivo a vodu na umytie jeho nôh a nôh mužov, ktorí boli s ním. (33)I bolo mu⁶⁰⁸ predložené³⁸⁴ jest, ale on povedal: Nebudem dotiaľ jest, než prehovorím, čo mám prehovoríť⁶²⁵. I povedal: Hovor. (34)A povedal: Ja som nevoľník Abraháma, (35)a môjho pána Hospodin veľmi požehnal, i stal sa veľkým, a dal mu drobný dobytok a hovädzí dobytok a striebro a zlato a nevoľníkov

a slúžky a ťavy a osly, (36)a Sára, žena môjho pána, porodila po svojom ostarení môjmu pánovi syna, i dal mu všetko, čo má⁵⁰⁰. (37)A môj pán ma zaviazal prísahou s výrokom: nesmieš⁷⁴ môjmu synovi priviesť⁵⁵⁹ ženu z dcér Kenaaniho³²³, v ktorej zemi ja bývam; (38)ak nepôjdeš⁴¹⁰ do domu môjho otca a do mojej rodiny^{271 312}; *aby* si mohol⁷⁴ priviesť môjmu synovi ženu! (39)I povedal som k svojmu pánovi: Možno za mnou tá žena nepôjde? (40)A povedal ku mne: Hospodin, pred tvár²⁰³ ktorého som chodil^{48 177}, s tebou bude posielat svojho anjela⁴³⁷ a spravi tvojú cestu úspešnou, *aby* si môjmu synovi mohol⁷⁴ priviesť⁵⁵⁹ ženu z mojej rodiny^{271 312} a z domu môjho otca. (41)Od mojej prísahy⁶²⁶ budeš slobodný potom, keď budeš môcť⁷⁴ prísť k mojej rodine^{271 312} a ak ti nebudú chcieť⁷⁴ dať, vtedy¹³² sa staneš¹ od mojej prísahy⁶²⁶ slobodným. (42)I prišiel som dnes k tomu prameňu a povedal som: Hospodine, Bože môjho pána Abraháma, ak chceš, prosím³⁶⁰, spraviť⁶²⁷ úspešnou moju cestu, po ktorej ja idem, – (43)hľa, ja stojím pri prameni vody; nuž¹³², nech sa stane¹³⁰⁵, že mladica⁶²⁸ tá, ktorá⁵⁴⁴ bude vychádzať načierať, ku ktorej⁵⁸⁵ budem vravieť: napoj ma, prosím³⁶⁰, z trochy vody zo svojho vedra, (44)a povie ku mne: pi aj ty a chcem⁷⁴ načrieť aj tvojim ťavám, ona *bude* tou ženou, ktorú Hospodin prisúdil synovi môjho pána. (45)Skôr ako som ja mohol⁷⁴ dokončiť⁴⁶ reč v svojom srdci^{198 276}, tu¹³² hľa, vychádzala Rebeká, a jej vedro na jej pleci, i zostúpila ku prameňu a načrela; i povedal som k nej: Napoj ma, prosím³⁶⁰. (46)I zložila náhlivo⁶¹³ zo seba⁶²⁹ svoje vedro a povedala: Pi, a chcem⁷⁴ napojiť aj tvoje ťavy. I napil som sa, a aj ťavy napojila. (47)A spýtal som sa jej a povedal som: Čia si ty dcéra? A povedala: Dcéra Bethúela, syna Náchóra, ktorého mu porodila Milká. I založil³⁸⁴ som na jej nos krúžok⁶¹⁷ a na jej ruky náramky (48)aschýlil som hlavu⁹²⁰ a poklonil som sa Hospodinovi a dal som sa velebiť⁴⁰⁹ Hospodina, Boha môjho pána Abraháma, ktorý ma viedol⁴⁸ po ceste pravdy^{622 630} zaopatrit^{559 631} dcéru brata môjho pána jeho synovi. (49)A teraz, ak chcete pri mojom

pánovi⁵³¹ uskutočniť^{12 556 627} láskavosť⁴⁵⁰⁶ a vernosť⁶²², oznámte¹⁰³ mi, a ak nie, oznámte¹⁰³ mi, nech¹³² sa môžem⁷⁴ obrátiť napravo alebo naľavo.

(50)I odvetil Láván a Bethúel, i povedali: Táto vec vyšla od Hospodina, nemôžeme k tebe prehovoriť zlé ani dobré⁶⁵. (51)Hľa, Rebeká *je* pred tvou tvárou, vezmi a choď, a nech *je*³⁰⁵ ženou synovi tvojho pána podľa *toho*, čo prehovoril Hospodin. (52)A ako nevoľník Abraháma ich slová počul, stalo sa¹, že¹³² sa Hospodinovi poklonil k zemi; (53)i vybral ten nevoľník náčinia⁶³² zo striebra a náčinia⁶³² zo zlata a rúcha a dal Rebeké; aj jej bratovi a jej matke dal drahocenné veci.

(54)I jedli⁴⁸ a pili⁴⁸, on aj muži, ktorí *boli* s ním, a prenocovali⁴⁸; a keď ráno vstali, povedal⁴³⁶: Prepustite¹²⁰ ma k môjmu pánovi. (55)I povedal jej brat a jej matka: Nech s nami dievčina⁴⁶⁹ môže⁷⁴ pobudnúť *niekoľko* dní, vari⁶³³ desať, potom pôjde^{305 634}. (56)I povedal k nim: Nemali by ste⁷⁴ ma zdržiavať⁶³⁵, lebo¹³² Hospodin spravil moju cestu úspešnou; prepustite¹²⁰ ma, nech¹³² môžem⁷⁴ odísť k svojmu pánovi. (57)A povedali: Povolajme^{305 367} dievčinu⁴⁶⁹ a spýtajme³⁰⁵ sa jej úst. (58)A povolali³⁶⁷ Rebekú a povedali k nej: Či pôjdeš s týmito mužom? A povedala: Pôjdem. (59)I prepustili¹²⁰ Rebekú, svoju sestru, a jej pestúnku⁶³⁶ a nevoľníka Abraháma a jeho mužov, (60)i požehnali Rebekú a povedali: Ty si naša sestra – staň sa¹ tisícmi⁸⁹ desiatistícov a nech sa tvoje semä zmocňuje^{305 416} brány⁴⁸⁴ nenávidiacich ho⁵⁸².

(61)A Rebeká vstala, aj jej dievky⁶³⁷, i nasadli na ťavy a pobrli sa za tým mužom; a ten nevoľník Rebekú vzal a pobral sa. (62)A Isák bol prišiel z cesty⁶³⁸ k Beér-lachaj-rór⁴⁴¹, lebo¹³² on býval v zemi juhu³⁵⁹; (63)i bol Isák za nastávania večera vyšiel rozjímať⁶³⁹ na poli. I pozdvihol svoje oči a uvidel, že⁴⁶³ hľa, prichádzajú ťavy. (64)A Rebeká pozdvihla svoje oči a uvidela Isáka, i zosadla z ťavy⁶²⁹ (65)a povedala k nevoľníkovi: Kto *je* ten muž, ktorý⁵⁴⁴ tamto ide na poli nám v ústrety? A nevoľník povedal: On,⁶⁴⁰ môj pán. I vzala závoj a zastrela sa. (66)A nevoľník Isákovi vyrozprával⁴⁷⁷ všetky veci, ktoré vykonal¹². (67)A Isák ju uviedol do

stanu svojej matky, i vzal Rebeku a stala sa! mu ženou⁸⁹, a miloval⁴⁸ ju. I dostalo sa Isákovi po jeho matke⁶⁴¹ útechy⁷⁹.

25 A Abrahám pojal ešte ďalšiu¹²⁷ ženu, ktorej⁵⁸⁵ meno bolo Ketúrú; (2) i porodila mu Zimrána a Jokšána a Medána a Midjána a Jišbáka a Súacha. (3) A Jokšán splodil Ševu a Dedána; a synovia Dedána boli! Aššúrim a Letúšim a Leummím³²². (4) A synovia Midjána: Ěfá a Ěfer a Chanóch a Avidá a Eldáá; všetci títo boli synovia Ketúry. (5) A Abrahám dal všetko, čo mal⁵⁰⁰, Isákovi. (6) A synom súložníč, ktoré Abrahám mal⁵⁰⁰, dal Abrahám dary a odoslal¹²⁰ ich, za svojho ešte živobytia, spred³⁷³ Isáka, svojho syna, na východ, do zeme východu.

(7) A toto^{51 642} sú dni rokov života⁵⁹ Abraháma, ktoré prežil: sto rokov a sedemdesiat rokov a päť rokov; (8) i skonak umrel Abrahám v pekných⁴²⁹ šedinách⁴²³, súc starý a sýty⁶⁴³, a bol pripojený²³⁰ k svojmu ľudu⁶⁴⁴; (9) a Isák a Jišmáel, jeho synovia, ho pochovali do jaskyne Machpély na pole Efróna, syna Cóchara, Chittího³²³, ktoré bolo pred Mamréom^{376 387} – (10) pole, ktoré bol Abrahám od²⁵⁹ synov Chéthu kúpil; tam bol pochovaný Abrahám a Sárá, jeho žena. (11) A po smrti Abraháma sa stalo, že¹³² Boh požehnal Isáka, jeho syna; a Isák býval⁴⁸ pri Beér-lachaj-ró⁴⁴¹.

(12) A toto⁵¹ sú rodokmene⁵² Jišmáela, syna Abraháma, ktorého Abrahámovi porodila Hágár, Egyptanka, slúžka Sára, (13) a toto⁵¹ sú mená synov Jišmáela v ich pomenovaniach⁶⁴⁵ podľa ich rodokmeňov⁵²: prvorodený Jišmáela Nevajóth a Kédár a Adbeél a Mivsám (14) a Mišmá a Dúmá a Massá, (15) Chadad a Témá, Jetúr, Náfiš a Kedmá. (16) Toto³²⁴ sú oni, synovia Jišmáela, a toto⁵¹ sú ich mená v ich dedinách⁶⁴⁶ a v ich táboriskách⁶⁴⁷ – dvanástoro náčelníkov⁴⁶⁰ ich rodov. (17) A toto^{51 642} sú roky života⁵⁹ Jišmáela: sto rokov a tridsať rokov a sedem rokov; i skonak umrel a bol pripojený²³⁰ k svojmu ľudu⁶⁴⁴. (18) A pobývali^{48 308} od Chavíly po Súr, ktorý je naproti Egyptu³⁷⁶, na tvojom vstupe do Aššúra; usadil sa⁶⁴⁸ pred tvárou⁴ všetkých svojich bratov.

(19) A toto⁵¹ sú rodokmene⁵² Isáka, syna Abraháma. Abrahám splodil Isáka

(20) a Isák bol! pri svojom pojatí Rebeky, dcéry Bethúela, Arammího⁶⁴⁹ z Paddan-Aráma, sestry Lávána, Arammího⁶⁴⁹, za ženu vo veku¹⁸⁰ štyridsať rokov. (21) A Isák sa dal k Hospodinovi úpieť⁶⁵⁰ za svoju ženu, lebo ona bola neschopná rodiť, a Hospodin sa mu dal uprosiť⁶⁵⁰ a Rebeká, jeho žena, otehotnela. (22) A deti⁶⁵¹ v jej vnútri spolu zápasili^{48 652}, i povedala: Ak je tak, načo ja toto⁶⁵³...? A pobrala sa dopýtať²⁸⁴ sa Hospodina⁶⁵⁴ (23) a Hospodin jej povedal:

V tvojom lone⁶⁵⁵ sú dva národy
a z tvojich útrobo sa budú odlučovať³¹⁰
dva kmene⁶⁵⁶;
i bude kmeň⁶⁵⁶ od kmeňa⁶⁵⁶ silnejší
a starší⁶⁵⁷ bude obsluhovať⁷⁴³
mladšieho⁵¹³.

(24) A keď sa naplnili jej dni rodenia, hľa⁴³⁶, v jej lone⁶⁵⁵ dvojčatá; (25) a vyšiel prvý, červený⁶⁵⁸, celý³⁷⁵ ako plášť zo srsti, i nazvali jeho meno Ěsáv⁶⁵⁹. (26) A potom vyšiel jeho brat a jeho ruka sa držala za pätú Ěsáva; i nazvali jeho meno Jákób⁶⁶⁰. A pri ich narodení bol Isák vo veku¹⁸⁰ šesťdesiat rokov. (27) A keď chlapi vyrástli, stal sa¹⁴³⁶ Ěsáv mužom znalým lovu, mužom poľa, a Jákób mužom tichým⁶⁶¹, obyvateľom stanov. (28) A Isák si zamíloval Ěsáva, pretože divina⁶⁶² mu bola po chuti⁶⁶³, a Rebeká milovala Jákóba.

(29) A Jákób navaril pokrmu⁶⁶⁴ a Ěsáv prišiel z poľa, súc⁶⁶⁵ vyčerpaný⁶⁶⁶. (30) A Ěsáv k Jákóbovi povedal: Daj mi, prosím³⁶⁰, zhltnúť z toho červeného⁶⁵⁸, tohto červeného⁶⁵⁸, lebo ja som vyčerpaný⁶⁶⁶. Preto nazvali jeho meno Edóm⁶⁵⁸. (31) A Jákób povedal: Najsamprv⁶⁶⁷ mi predaj svoje prvorodenstvo. (32) A Ěsáv povedal: Hľa, ja odchádzam k smrti, načo mi teda²⁹¹ toto – prvorodenstvo! (33) A Jákób povedal: Najsamprv⁶⁶⁷ mi odprisahaj. I odprisahal mu a predal svoje prvorodenstvo Jákóbovi; (34) a Jákób Ěsávovi dal chlieb a pokrm⁶⁶⁴ zo šošovice, i zajedol a vypil a vstal a odišiel. Tak¹³² Ěsáv prvorodenstvo znevážil.

26 I nastal! v zemi hlad, okrem toho prvého hladu, ktorý nastal! v dňoch Abraháma; a Isák odišiel k Avimelechovi, kráľovi Pelistím³²², do Gerára. (2) A ukázal sa mu Hospodin a povedal:

Nesmieš⁷⁴ zostúpiť do Egypta; zdržiavaj sa v zemi, o ktorej ti vravím; (3) bývaj ako cudzinec^{495 521} v tejto zemi, i budem s tebou a požehnám ťa, lebo všetky tieto zeme chcem⁷⁴ dať tebe a tvojmu semenu a dodržať⁴²²⁷ prísahu, ktorou som odprisahal Abrahámovi, tvojmu otcovi. (4) A tvoje semä budem množiť ako hviezdy nebies a chcem⁷⁴ tvojmu semenu dať všetky tieto zeme, a v tvojom semene budú všetky národy zeme žehnané⁵⁸³, (5) pretože Abrahám poslúchol na⁷⁶⁴ môj hlas a zachoval⁴⁴⁷ moje nariadenia⁶⁶⁸, moje rozkazy, moje ustanovenia a moje poučenia⁶⁶⁹. (6) A Isák býval⁴⁸ v Geráre.

(7) A muži toho miesta³⁵³ sa pýtali⁴⁸ na jeho ženu, i povedal: Ona je moja sestra; lebo sa bál⁴⁸ povedať: moja žena (aby ma muži toho miesta³⁵³ pre Rebeku nechceli⁷⁴ zabiť, lebo ona je výzorom pekná⁴²⁹). (8) A keď tam pobudol dlhší čas⁶⁷⁰, stalo sa, že Avímelech, kráľ Pelištím³²², pozrel oknom nadol a uvidel, že⁴⁶³ hľa, Isák s Rebekou, svojou ženou, laškuje⁶⁷¹. (9) A Avímelech Isáka povolal³⁶⁷ a povedal: Hľa, ona je zaiste tvoja žena – a ako to, že si povedal: ona je moja sestra? A Isák k nemu povedal: Pretože som si povedal⁵³³: aby som pre ňu nemusel⁷⁴ umrieť. (10) A Avímelech povedal: Čo si nám toto vykonal? O málo, žeby bol voľakto⁶⁷² z ľudu s tvojou ženou⁹⁰⁰ lahol, a mohol⁷⁴ si na nás uviesť vinu. (11) A Avímelech všetkému ľudu rozkázal výrok: Kto⁵⁴⁴ na tohto muža alebo na jeho ženu siahne⁶⁷³, bude istotne⁷⁵ musieť⁷⁴ umrieť.

(12) A Isák v onej zemi sial⁴⁸ a v onom roku dosiahol⁶⁷⁴ stonásobok, lebo¹³² ho Hospodin požehnal. (13) I stal sa tento muž veľkým a stával⁴⁸ sa stále a stále väčším⁶⁷⁵, než sa stal veľmi veľkým, (14) a dostalo¹ sa mu bohatstva^{157 676} drobného dobytká a bohatstva^{157 676} hovädzieho dobytká a početného nevolníctva, takže¹³² sa mu Pelištím³²² jali závidieť (15) a všetky studne, ktoré vykopali nevoľníci jeho otca v dňoch Abraháma, jeho otca, – Pelištím³²² ich pozasýpali⁶⁷⁷ a ponapľňali ich hlinou⁵⁷. (16) A Avímelech k Isákovi povedal: Odíď z našej blízkosti³⁸², lebo si od nás oveľa mocnejší⁴⁷⁸. (17) A Isák odtadiaľ odišiel a utáboril sa⁶⁷⁸ v doline⁶⁷⁹ Gerára

a býval⁴⁸ tam. (18) A Isák zasa⁶⁸⁰ vykopal studne vody, ktoré vykopali v dňoch Abraháma, jeho otca, a Pelištím³²² ich po smrti jeho otca pozasýpali⁶⁷⁷, a nazval ich menami⁸¹ podľa mien, ktorými ich nazval⁸¹ jeho otec. (19) A nevoľníci Isáka sa v doline⁶⁷⁹ dali kopáť a našli tam studňu živej⁶⁸¹ vody; (20) ale pastieri Gerára sa s pastiermi Isáka povadili výrok: Tá voda patrí nám; i nazval meno tej studne Ěsek⁶⁸², pretože sa s ním preli⁴⁸. (21) I vykopalí ďalšiu⁷⁷³ studňu, ale povadili sa aj o ňu; i nazval jej meno Sitná⁶⁸³. (22) I odšťahoval sa odtadiaľ a vykopal ďalšiu⁷⁷³ studňu, o ktorú⁵⁸⁵ sa nepovadili, i nazval jej meno Rechóvóth⁶⁸⁴ a povedal: Lebo teraz nám Hospodin uvoľnil miesto, i rozplodíme sa v zemi.

(23) A odtadiaľ vystúpil³⁶⁸ do Beér-ševy (24) a onej noci sa mu ukázal Hospodin a povedal: Ja som Boh Abraháma, tvojho otca; nemusíš⁷⁴ sa báť⁷³¹, lebo som s tebou ja, i budem ťa žehnať a tvoje semä množiť – pre Abraháma, môjho nevoľníka. (25) I zbudoval tam oltár a dal sa vzývať meno⁷⁷⁵ Hospodina a rozložil tam svoj stan. A nevoľníci Isáka tam vyhľbili studňu. (26) A z Gerára sa k nemu pobral Avímelech a Achuzzath, jeho priateľ, a Píchól, veliteľ⁵⁵⁴ jeho vojska⁴⁵, (27) a Isák k nim povedal: Prečo ste ku mne prišli, keď¹³² ma vy nenávidíte⁴⁸ a zapudili¹²⁰ ste ma zo svojej blízkosti³⁸²? (28) I povedali: Zrejme⁶⁸⁵ sme zistili⁷⁸, že je⁴⁸ s tebou Hospodin, i povedali sme: nuž, nech je^{305 360} medzi nami⁶⁸⁶ prísaha⁶²⁶ – medzi nami a medzi tebou, i chceme⁷⁴ s tebou uzavrieť zmluvu^{433 687} – (29) ak s nami⁵³¹ budeš zaobchádzať⁴²⁰ zle⁶⁸⁸, ako sme sa my teba nedotkli a ako sme s tebou⁵³¹ zaobíšli¹² len dobre⁶⁸⁸ a prepustili¹²⁰ sme ťa v pokoji; ty si teraz požehnaný Hospodina. (30) I usporiadal¹² im hostinu⁷⁵¹, i zajedli a vypili (31) a za rána zavčasú vstali a odprisahali si navzájom⁶⁸⁹, a Isák ich prepustil¹²⁰, i odišli v pokoji z jeho blízkosti²⁵⁹. (32) A v onen deň sa stalo, že¹³² prišli nevoľníci Isáka a dali mu vedieť¹⁰³ o studni, ktorú vykopal; i povedali mu: Našli sme vodu. (33) I nazval ju Šiveá⁶⁹⁰; preto je až po tento deň meno toho mesta Beér-ševa⁵⁶².

(34)A keď bol Éšáv vo veku¹⁸⁰ štyridsať rokov, pojal⁴³⁶ za ženu Jehúdíth, dcéru Beériho, Chittího³²³, a Básmath, dcéru Élóna, Chittího³²³; (35)a tie sa stali Isákovi a Rebeke horkostou ducha.

27 A keď Isák ostarel a jeho oči vyhasli, takže nevidel⁶⁹¹, stalo sa, že¹³² zavolať Éšáva, svojho staršieho³²⁵ syna, a povedal k nemu: Môj synu! I povedal k nemu: Hľa, ja⁵⁶⁶. (2)A povedal: Nuž, hľa³⁶⁰, ostarel som, nepoznám⁴⁸ deň svojej smrti; (3)teraz teda²⁹¹, prosím³⁶⁰, zober⁶⁹² svoj výstroj⁶³² – svoj tulec a svoj luk – a vyjdi na pole a ulov mi úlovok^{662 693}, (4)i priprav¹² mi lahôdku⁶⁹⁴ podľa toho, ako to ľúbim⁴⁸, a dones mi, nech¹³² si môžem⁷⁴ zjesť, aby tá moja duša mohla⁷⁴ požehnať ešte skôr ako budem umierať. (5)A Rebeká pri hovorení Isáka k Éšávovi, svojmu synovi, načúvala⁴⁸; a Éšáv odišiel na pole uloviť úlovok^{662 693}, žeby ho doniesol⁶⁹⁵.

(6)A Rebeká prevravela k Jákóbovi, svojmu synovi, výrok: Hľa, počula som tvojho otca hovoriaceho k Éšávovi, tvojmu bratovi, výrok: (7)dones mi divinu⁶⁶² a priprav¹² mi lahôdku⁶⁹⁴, nech¹³² si môžem⁷⁴ zjesť, a požehnám ťa pred tvárou²⁰³ Hospodina pred svojou smrťou³⁷⁶. (8)A teraz, môj synu, poslušni na⁷⁶⁴ môj hlas podľa toho, čo ti ja prikazujem: (9)choď, prosím³⁶⁰, ku drobnému dobytku a vezmi⁶⁹⁶ mi odtiaľ dve pekné⁴²⁹ kozlatá, nech¹³² ich môžem⁷⁴ upraviť¹² tvojmu otcovi na lahôdku⁶⁹⁴ podľa toho, ako to ľúbim⁴⁸, (10)tu¹³² môžeš⁷⁴ doniesť svojmu otcovi, nech¹³² si zaje, aby ťa pred svojou smrťou³⁷⁶ mohol¹⁷⁴ požehnať. (11)A Jákób k Rebeke, svojej matke, povedal: Hľa, Éšáv, môj brat, je muž srstnatý a ja muž hladký⁶⁹⁷; (12)možno ma môj otec bude ohmatávať, i stanem sa¹⁶⁹⁸ v jeho očiach staby podvodníkom⁶⁹⁹, i budem na seba uvádzať zlorečenie a nie požehnanie. (13)A jeho matka mu povedala: Tvoje zlorečenie na mňa, môj synu; len poslušni na⁷⁶⁴ môj hlas a choď, prines⁶⁹⁶ mi. (14)I odišiel a vzal a doniesol svojej matke, a jeho matka pripravila¹² lahôdku⁶⁹⁴ podľa toho, ako to jeho otec ľúbil⁴⁸. (15)A Rebeká vzala rúcha Éšáva, svojho staršieho³²⁵ syna, cenné⁷⁰⁰, ktoré⁷⁰¹

boli u nej v dome, a Jákóba, svojho mladšieho³⁰⁴ syna, obliekla, (16)a na jeho ruky a na hladkú⁶⁹⁷ časť⁷⁰² jeho krku navliekla⁷⁰³ kože kozliat, (17)a lahôdku⁶⁹⁴ a chlieb – to, čo pripravila¹² – dala v ruku Jákóba, svojho syna.

(18)I prišiel k svojmu otcovi a povedal: Môj otče! I povedal: Hľa, ja⁵⁶⁶; kto si ty, môj synu? (19)A Jákób k svojmu otcovi povedal: Ja som Éšáv, tvoj prvorodený; spravil¹² som podľa toho, čo si ku mne prehovoril. Vstaň, prosím³⁶⁰, sadni a zajedz si z môjho úlovku⁶⁶², aby ma tvoja duša mohla⁷⁴ požehnať. (20)A Isák k svojmu synovi povedal: Čo toto, že si tak rýchlo natrafil^{674 704}, môj synu? I povedal: Lebo Hospodin, tvoj Boh, mi⁶⁰⁸ nadhnal⁷⁰⁵. (21)A Isák k Jákóbovi povedal: Nože sa priblíž³⁶⁰, nech¹³² ťa môžem⁷⁴ ohmatať, môj synu, či si ty naozaj⁷⁰⁶ môj syn Éšáv či nie. (22)A Jákób sa k Isákovi, svojmu otcovi, priblížil, i ohmatal ho a povedal: Hlas je hlas Jákóba, ale ruky sú ruky Éšáva. (23)A nerozpoznal ho, pretože jeho ruky boli ako ruky Éšáva, srstnaté, a požehnal ho. (24)I povedal: Si ty naozaj⁷⁰⁶ môj syn Éšáv? A povedal: Som⁷⁰⁷. (25)I povedal: Podaj mi to bližšie, nech¹³² si môžem⁷⁴ zjesť z úlovku⁶⁶² môjho syna, aby tá moja duša mohla⁷⁴ požehnať. A podal mu to bližšie, i zajedol si, a doniesol mu víno, i vypil. (26)A Isák, jeho otec, k nemu povedal: Nože sa priblíž³⁶⁰ a pobožkaj ma, môj synu. (27)I priblížil sa a pobožkal ho, i zavoňal²⁷⁴ vôňu jeho rúch, i požehnal ho a povedal:

Pozri, vôňa môjho syna ako vôňa poľa, ktoré Hospodin požehnal.

(28)A nech ti dáva³⁰⁵ Boh z rosy nebies a z úrodnosti⁷⁰⁸ zeme, aj hojnosť obilia a muštu;

(29)nech sú³⁰⁵ ti národnosti⁴⁵⁷ nevojníkmi

a kmene⁶⁵⁶ nech sa ti klaňajú³⁰⁵;

bud' pánom⁷⁰⁹ svojim bratom a nech sa ti klaňajú³⁰⁵ synovia tvojej matky;

preklínajúci ťa nech sú prekliati a žehnajúci ťa požehnani.

(30)I stalo sa, ako Isák skončil⁴⁶ s žehnaním Jákóba, – tu¹³² sa stalo, práve len čo Jákób⁷¹⁰ vyšiel z blízkosti tváre³⁸² Isáka,

svojho otca, že¹³² Ěsáv, jeho brat, prišiel zo svojho lovu. (31)I pripravil¹² aj on lahôdku⁶⁹⁴ a doniesol svojmu otcovi, i povedal svojmu otcovi: Nech môj otec ráči⁷⁴ 305 vstať a zajesť si z úlovku⁶⁶² svojho syna, aby ma tvoja duša mohla⁷⁴ požehnať. (32)A Isák, jeho otec, mu povedal: Kto si ty? I povedal: Ja som tvoj syn, tvoj prvorodený, Ěsáv. (33)A Isák sa zľakol nesmierne veľkým ľakom⁷¹ a povedal: Kto to teda ulovil⁷² úlovok⁶⁶² a doniesol mi? I zajedol som si zo všetkého skôr ako si prichádzal a požehnal som ho; požehnaným aj bude. (34)Ako Ěsáv počul slová svojho otca, tu¹³² skríkol veľkým krikom a nesmiernou horkosťou⁷³ a povedal svojmu otcovi: Požehnaj ma, aj mňa⁷⁰⁷, môj otče! (35)I povedal: Prišiel s podvodom tvoj brat a tvoje požehnanie vzal. (36)A povedal: Či je tak, pretože nazvali jeho meno Jákób⁶⁶⁰? Lebo¹³² ma už⁷¹⁴ dvakrát oklamal⁶⁶⁰ – moje prvorodenstvo vzal, a hľa, teraz vzal moje požehnanie. A povedal: Či si nevyhradil požehnanie mne? (37)A Isák odvetil a povedal Ěsávovi: Hľa, ustanovil³⁸⁴ som ti ho pánom⁷⁰⁹ a všetkých jeho bratov som mu dal za nevoľníkov a opatril⁷⁵ som ho obilím a mladým vínom – čože teda mám⁷⁴ spraviť tebe, môj synu? (38)A Ěsáv k svojmu otcovi povedal: Či máš⁵⁰⁰ iba ono jedno požehnanie, môj otče? Požehnaj ma, aj mňa⁷⁰⁷, môj otče! A Ěsáv pozdvihol¹³⁹ svoj hlas a rozplakal sa. (39)A Isák, jeho otec, odvetil a povedal k nemu:

Hľa, tvoje sídlo bude mimo úrodnosti⁷⁰⁸ zeme a mimo rosy⁷¹⁶ nebies zvrchu, (40)i budeš žiť na svojom meči⁷¹⁷ a budeš obsluhovať⁷⁴³ svojho brata; ale keď sa budeš sem-ta potulovať⁷¹⁸, stane sa¹, že¹³² jeho jarmo budeš môcť⁷⁴ strhnúť⁷¹⁹ zo svojho krku⁶²⁹.

(41)A Ěsáv Jákoba pre požehnanie, ktorým ho jeho otec požehnal, znenávidel⁷²⁰, i povedal si⁵³³ Ěsáv v svojom srdci: Blížia sa dni oplakávania⁷²¹ môjho otca, potom¹³² budem môcť⁷⁴ Jákoba, svojho brata, zabiť. (42)A Rebeke boli slová Ěsáva, jej staršieho³²⁵ syna, oznámené¹⁰³, i poslala a dala povolať³⁶⁷ 522 Jákoba, svojho mlad-

šieho³⁰⁴ syna, a povedala k nemu: Hľa, Ěsáv, tvoj brat, sa voči tebe utešuje¹⁷⁹ 722 tým, že ťa zabije⁷²³. (43)Teraz teda²⁹¹, môj synu, poslušni na⁷⁶⁴ môj hlas, i vstaň, zutekaj si²⁴⁸ k Lávánovi, môjmu bratovi, do Cháránu (44)a ostaň u neho nejaký čas⁷⁴ doiaľ, než sa zlost tvojho brata bude môcť⁷⁴ odvrátiť – (45)do odvrátenia hnevu tvojho brata od teba, než¹³² zabudne, čo si mu vykonal¹²; potom¹³² budem môcť⁷⁴ poslať a dať ťa odtadiaľ priviesť⁴⁵²² 559. Načo mám byť hneď o vás oboch pripravená jedného dňa?

(46)A k Isákovi Rebeká povedala: Z⁷²⁵ dcér Chéthsa sa mi v mojom živote⁵⁹ zbridilo; ak bude Jákób pojiť ženu z dcér Chéthsa, ako tieto, z dcér tejto zeme, načo mi život⁵⁹? (28:1)A Isák na Jákoba¹³⁰⁸ zavolať a požehnal ho a prikázal mu a povedal mu: Nesmieš⁷⁴ pojať ženu z dcér Kenána; (2)vstaň, choď do Paddan-Aráma, do domu Bethúéla, otca tvojej matky, a odtadiaľ si vezmi ženu z dcér Lávána, brata tvojej matky. (3)A Boh, Všemocný, nech ťa žehná³⁰⁵ a dáva³⁰⁵ ti rozplodiť sa a rozmnožuje³⁰⁵ ťa, i staneš sa¹ 305 množstvom⁸⁹ 726 ľudu⁶⁴⁴; (4)a nech ti dáva³⁰⁵ požehnanie Abraháma, tebe i tvojmu semenu s tebou, na zaujatie zeme tvojho pútnictva⁴⁴⁶, ktorú Boh dal Abrahámovi, za tvoje vlastníctvo⁴¹⁶. (5)A Isák Jákoba odoslal, i odišiel do Paddan-Aráma k Lávánovi, synovi Bethúéla, Arammího³²³ 649, bratovi Rebeke, matky Jákoba a Ěsáva.

(6)A Ěsáv si uvedomil⁷⁸, že Isák Jákoba požehnal a vyslal¹²⁰ 727 ho do Paddan-Aráma vziať si odtadiaľ ženu, že¹³² mu pri svojom žehnaní jemu prikázal výrok: nesmieš⁷⁴ pojať ženu z dcér Kenána, (7)a že Jákób na⁷⁷⁵ svojho otca a na⁷⁷⁵ svoju matku poslušol a do Paddan-Aráma odišiel, (8)a uvedomil si⁷⁸ Ěsáv, že dcéry Kenána sú v očiach Isáka, jeho otca, zlé; (9)i odišiel Ěsáv k Jišmáelovi a okrem svojich žien si za ženu vzal Machalath, dcéru Jišmáéla, syna Abraháma, sestru Nevajótha.

(10)A Jákób vyšiel z Beér-ševy a pobral sa k Cháránu; (11)i dospel na akési miesto³⁵³ a prenocoval tam, lebo slnko zašlo. A z kameňov z toho miesta³⁵³ jeden vzal

a položil³⁸⁴ v miestach svojho záhlavia a na onom mieste³⁵³ lahol. (12)I prisnilo sa mu, že¹³² hľa, na zem postavený rebrík, a jeho vrchol²⁵⁵ zasahujúci do nebies, a hľa, po ňom vystupujúci³⁶⁸ a zostupujúci Boží anjeli⁴³⁷. (13)A hľa, zastal na ňom Hospodin a povedal: Ja som Hospodin, Boh Abraháma, tvojho otca, a Boh Isáka. Zem, na ktorej ty ležiš, chcem⁷⁴ dať tebe a tvojmu semenu; (14)a tvoje semä bude ako prach⁵⁷ zeme, i budeš sa rozmáhať⁷²⁸ k západu³⁵⁷ a k východu a k severu a k juhu³⁵⁹, i budú v tebe požehnané⁷²⁹ všetky čelade^{271 312} zeme³⁹, aj v tvojom semene. (15)A hľa, ja som s tebou a všade⁷³⁰, kam pôjdeš, ťa budem chrániť⁴⁴⁷, a chcem⁷⁴ ťa priviesť späť⁴⁰⁶ na túto pôdu³⁹, lebo ťa dotiaľ nebudem opúšťať, než vykonám, o čom som k tebe prehovoril. (16)A Jákób zo svojho spánku precitol a povedal: Vprave je na tomto mieste³⁵³ Hospodin, a ja som nevedel⁴⁸¹! (17)I zhrozil⁷³¹ sa a povedal: Čo za hrozné⁶⁷³¹ miesto³⁵³ je toto! Toto nie je, iba ak Boží dom, a toto je brána nebies. (18)A Jákób za rána zväčasu vstal a vzal ten kameň, ktorý si bol položil³⁸⁴ v miestach svojho záhlavia, a postavil^{384 732} ho za pamätný stĺp, a na jeho vrchol²⁵⁵ naniesol¹⁹⁴⁵ oleja; (19)a meno oného miesta³⁵³ nazval Béth-Él³⁵⁶; kým však²⁹¹ prv bolo meno toho mesta Lúz. (20)A Jákób sľúbil⁷³³ sľub, výrok: Ak bude Hospodin, Boh, so mnou, a bude ma na tejto ceste, ktorou sa ja poberám, chrániť⁴⁴⁷, a dá mi chlieb na jedenie a rúcho na obliekanie, (21)a ak sa budem môcť⁷⁴ v pokoji navrátiť do domu svojho otca, potom¹³² mi bude Hospodin Bohom⁸⁹ (22)a tento kameň, ktorý som postavil³⁸⁴ za pamätný stĺp, bude Božím domom, a zo všetkého, čo mi budeš dávať, ti budem spolaľhivo⁷³⁴ odvádzať desiatok⁷³⁵.

29 A Jákób vykročil⁷³⁶ a prišiel do zeme detí⁶⁵¹ východu. (2)A pozrel, a⁴⁶³ hľa, studňa v poli, a tam, hľa, tri stáda drobného dobytky, pri nej ležiaci¹³²⁹, lebo z onej studne stáda napájali, a kameň na otvore²⁶³ tej studne bol veľký⁷³⁷; (3)a keď sa ta všetky stáda zhromaždili, odvažovali^{48 436} ten kameň z otvoru^{263 629} tej studne a napájali⁴⁸ drobný dobytok a ten kameň dávali⁴⁸ späť⁴⁰⁶ na otvor²⁶³ tej stu-

dne, na jeho miesto³⁵³. (4)A Jákób im povedal: Moji bratia, odkiaľ ste vy? I povedali: My sme z Cháránu. (5)A povedal im: Či poznáte⁴⁸ Lávána, syna Náchóra? I povedali: Poznáme⁴⁸. (6)A povedal im: Či sa mu dobre vodi⁷³⁸? I povedali: Dobre⁷³⁸, a hľa, Ráchél, jeho dcéra, prichádza s drobným dobytkom. (7)A povedal: Hľa, ešte je biely deň⁷³⁹, nie je čas zhromažďovania hovädzieho dobytku¹⁵⁷; napojte drobný dobytok a choďte, paste. (8)I povedali: Nemôžeme dotiaľ, než budú mŕtvi⁷⁴ byť zhromaždené všetky stáda; potom¹³² odvalia z otvoru^{263 629} studne kameň a drobný dobytok napojíme. (9)Zakiaľ ešte on s nimi hovoril, tu¹³² prišla Ráchél s drobným dobytkom, ktorý patrila jej otcovi, lebo ona bola pastierkou. (10)A ako Jákób uvidel Ráchél, dcéru Lávána, brata jeho matky, stalo sa¹, že¹³² sa Jákób priblížil a ten kameň z otvoru^{263 629} studne odvalil a drobný dobytok Lávána, brata jeho matky, napojil. (11)A Jákób Ráchél pobožkal, i pozdvihol¹³⁹ svoj hlas a rozplakal sa. (12)A Jákób Ráchél oznámil¹⁰³, že on je brat jej otca a že on je syn Rebeky, i rozbehla sa a dala viesť¹⁰³ svojmu otcovi. (13)A za Lávánovho počutia zvesti⁷⁴⁰ o Jákóbovi, synovi jeho sestry, sa stalo, že¹³² sa mu rozbehol v ústrety a objal ho a pobožkal ho a uviedol ho do svojho domu; i vyzroprával⁴¹⁷ Lávánovi všetky tieto veci. (14)A Láván mu povedal: Veruže⁷⁴¹ si ty moja kosť a moje mäso. I ostal u neho po dobu jedného mesiaca⁷⁴².

(15)A Láván Jákóbovi povedal: Či mi budeš, že si ty môj brat, preto¹³² slúžiť⁷⁴³ zadarmo? Oznám mi, čo má byť tvojou odmenou. (16)A Láván mal⁵⁰⁰ dve dcéry; meno staršej³²⁵ – Léa⁷⁴⁴, a meno mladšej³⁰⁴ – Ráchél⁷⁴⁵; (17)a oči Léy boli bezvýrazné⁷⁴⁶, kým¹³² Ráchél bola krásna zjavom⁷⁴⁷ a krásna výzorom⁷⁴⁸. (18)A Jákób si bol zamiloval Ráchél; i povedal: Budem ti slúžiť⁷⁴³ sedem rokov za Ráchél, tvoju mladšiu³⁰⁴ dcéru. (19)A Láván povedal: Lepšie mi bude dať ju tebe ako by mi bolo dať ju⁷⁴⁹ druhému⁷⁷³ mužovi; ostať pri mne. (20)I odslúžil⁷⁴³ Jákób za Ráchél sedem rokov, ktoré¹³² pri jeho láske k nej boli v jeho očiach ako jednotlivé⁷⁵⁰ dni.

(21)A Jákób k Lávánovi povedal: Sem³³³ svoju ženu, lebo moje dni sa vyplnili, nech¹³² k nej môžem⁷⁴ vojsť. (22)A Láván zhromaždil²³⁰ všetkých mužov toho miesta³⁵³ a usporiadil⁷⁵⁰ hostinu⁷⁵¹; (23)a za večera sa stalo¹, že¹³² vzal Léu, svoju dcéru, a uviedol ju k nemu, i vošiel k nej. (24)A Láván jej dal Zilpu, svoju služku, Léi, svojej dcére, za služku. (25)A ráno sa stalo¹⁶⁹⁸, že¹³² hľa, ona – Léa. I povedal k Lávánovi: Čo si mi toto vykonal¹²? Či som u teba neodsúžil⁷⁴³ za Ráchél? I prečo si ma oklamal? (26)A Láván povedal: V našom mieste³⁵³ sa tak nerobi¹² – vydávať mladšiu⁵¹³ pred prvorodenou^{376 752}. (27)Vyplň týždeň s touto⁷⁵³, nech¹³² ti môžeme⁷⁴ dať aj túto – za službu⁷⁴³, ktorou u mňa budeš slúžiť⁷⁴³ ešte ďalších⁷⁷³ sedem rokov. (28)A Jákób tak spravil a vyplnil týždeň s touto⁷⁵³, i dal mu Ráchél, svoju dcéru, jemu za ženu. (29)A Láván dal Ráchél, svojej dcére, Bilhu, svoju služku, jej za služku. (30)I vošiel aj k Ráchél, a Ráchél aj miloval⁴⁸ väčšmi od Léy. A odsúžil⁷⁴³ u neho ešte ďalších⁷⁷³ sedem rokov.

(31)A keď Hospodin zbadal⁷⁸, že Léa je odstrkovaná⁷⁵⁴, otvoril⁴³⁶ jej maternicu, ale Ráchél bola neschopná rodiť. (32)A Léa otehotnela a porodila syna a jeho meno nazvala Reúvén⁷⁵⁵, lebo povedala: Pretože Hospodin pozrel v moju biedu^{427 756}, lebo teraz ma bude môj muž milovať. (33)A ešte otehotnela a porodila syna a povedala: Že Hospodin počul, že som ja odstrkovaná⁷⁵⁴, preto¹³² mi dal aj tohto; i nazvala jeho meno Šimeón⁷⁵⁷. (34)A ešte otehotnela a porodila syna a povedala: Teraz, tentoraz⁷⁵⁸ sa ku mne môj muž bude chcieť⁷⁴ pripojiť⁷⁵⁹, lebo som mu porodila troch synov. Preto jeho meno nazvali Lévi⁷⁵⁹. (35)A ešte otehotnela a porodila syna a povedala: Tentoraz budem chváliť Hospodina. Preto jeho meno nazvala Júdá⁷⁶⁰. I zastala s rodením⁷⁶¹.

30 A keď Ráchél badala^{48 78}, že Jákóbovi nerodila⁴⁸, dala⁴³⁶ sa Ráchél žiarliť na svoju sestru⁷⁶² a k Jákóbovi povedala: Sem³³³ deti⁶⁵¹ mne; a ak nie, umriem ja. (2)I vzbíkol¹³⁸ na Ráchél Jákóbov hnev, i povedal: Či som ja na mieste Boha, ktorý plod lona⁶⁵⁵ pred tebou⁴⁰² zadržal? (3)I povedala: Hľa, moja služobná

Bilhá – vojdi k nej, nech¹³² rodí na moje kolená, i budem aj ja budovaná⁴³⁵ z nej. (4)I dala mu Bilhu, svoju služku, za ženu, a Jákób k nej vošiel, (5)a Bilhá otehotnela a porodila Jákóbovi syna. (6)A Ráchél povedala: Boh ma obhájil⁷⁶³ a aj vy-počul⁷⁶⁴ môj hlas a dal mi syna; preto jeho meno nazvala Dán⁷⁶⁵. (7)A Bilhá, služka Ráchél, ešte otehotnela a porodila Jákóbovi druhého syna. (8)A Ráchél povedala: Zápasila som⁴⁸ so svojou sestrou Božími⁷⁶⁶ zápasmi; aj som premohla. A nazvala jeho meno Naftálí⁷⁶⁷.

(9)A keď Léa zbadala⁷⁸, že zastala s rodením⁷⁶¹, vzala⁴³⁶ Zilpu, svoju služku, a dala ju Jákóbovi za ženu; (10)a Zilpá, služka Léy, porodila Jákóbovi syna; (11)a Léa povedala: Na šťastie⁷⁶⁸; a nazvala jeho meno Gád⁷⁶⁹. (12)A Zilpá, služka Léy, porodila Jákóbovi druhého syna; (13)a Léa povedala: Na moju blaženosť, lebo ma dcéry nazvú blaženou a nazvala jeho meno Ašér⁷⁷⁰.

(14)A v dňoch zatvy pšenice sa Reúvén pobral a našiel v poli bobule⁷⁷¹, i doniesol ich k Léi, svojej matke. A Ráchél k Léi povedala: Daj mi, prosím³⁶⁰, z bobúl⁷⁷¹ tvojho syna. (15)I povedala jej: Či je to málo, že si mi vzala⁷⁷² muža, takže¹³² by si vzala aj bobule⁷⁷¹ môjho syna? A Ráchél povedala: Nech teda za cenu⁷⁷³ bobúl⁷⁷¹ tvojho syna leží²⁰⁵ tejto noci s tebou. (16)A keď Jákób za večera prišiel z poľa, vyšla⁴³⁶ mu Léa v ústrety a povedala: Musíš⁷⁷⁴ vojsť ku mne, lebo som si ta naozaj⁷⁷⁴ najala⁷⁷⁴ za bobule⁷⁷¹ svojho syna. I ľahol onej noci s ňou (17)a Boh obrátil sluch k Léi⁷⁷⁵, i otehotnela a porodila Jákóbovi piateho syna. (18)A Léa povedala: Boh mi dal moju mzdu⁷⁷⁴, že som svojmu mužovi dala svoju služku; a nazvala jeho meno Jissáschár^{774 776}. (19)A Léa opäť otehotnela a porodila Jákóbovi šiesteho syna; (20)a Léa povedala: Boh mi venoval dobré veno pre mňa⁷⁷⁷, tentoraz bude môj muž bývať pri mne, lebo som mu porodila šiestich synov. A nazvala jeho meno Zevulún⁷⁷⁸. (21)A potom porodila dcéru a nazvala jej meno Díná⁷⁷⁹.

(22)A Boh si pripomenul Ráchél, i obrátil Boh k nej sluch⁷⁷⁵ a otvoril jej maternicu, (23)i otehotnela a porodila

syna, i povedala: Boh odňal²³⁰ moju pohanu. (24)A nazvala jeho meno Jozef⁷⁸⁰ výrok: Hospodin mi pridáva^{127 780 781} ďalšieho¹⁷³ syna.

(25)A ako Ráchel porodila Jozefa, stalo sa, že¹³² Jákób k Lávánovi povedal: Prepusti¹²⁰ ma, nech¹³² môžem⁷⁴ odísť do svojho miesta³⁵³ a k svojej zemi; (26)daj mi moje ženy a moje dieťa⁷⁸², za ktoré som ťa obsluhoval^{148 743}, nech¹³² môžem⁷⁴ odísť, lebo ty poznáš⁴⁸ moju službu⁷⁴³, ktorú som ti odslúžil⁷⁴³. (27)A Láván k nemu povedal: Ak som, prosím³⁶⁰, našiel v tvojich očiach priazeň²⁰⁰ – zistil⁷⁸³ som, že¹³² ma Hospodin pre teba³⁶³ požeňnal. (28)A povedal: Urči mi svoju mzdu⁷⁷⁴ a budem ti ju dávať. (29)I povedal k nemu: Ty vieš⁴⁸, ako som ti slúžil^{148 743} a čím sa pri mne stal tvoj dobytok¹⁵⁷; (30)veď bolo málo toho, čo ti patrilo³⁷⁰ pred mnou^{376 784}, a rozmohlo sa⁷²⁸ v množstvo, a Hospodin ťa za mojou nohou⁷⁸⁵ žehnal⁴⁸. A teraz – kedy aj ja budem môcť⁷⁴ čosi spraviť pre svoju domácnosť^{786 835}? (31)I povedal: Čo ti mám⁷⁴ dať? A Jákób povedal: Nemusíš⁷⁴ mi dávať nič⁵⁷³; ak mi chceš⁷⁴ spraviť túto vec, chcem⁷⁴ obrátiť^{252 787}, budem pásť tvoj drobný dobytok, budem ho strážiť: (32)Všetkým tvojím drobným dobytkom dnes budem prechádzať vyčleniť odtiaľ každé škvrnité a strakaté dobyčťa⁵⁷⁰ a každé čierne⁷⁸⁸ dobyčťa⁵⁷⁰ medzi jahňatami a strakaté a škvrnité medzi kozami, a to bude moja mzda⁷⁷⁴. (33)A v budúci⁷⁸⁹ deň za mňa bude odpovedať moja spravodlivosť, keď budeš prichádzať ohľadne mojej mzdy^{774 790}, pred tvou tvárou⁷⁹¹: všetko, čo nebude⁷⁹² škvrnité a strakaté medzi kozami a čierne⁷⁸⁸ medzi jahňatami, to⁷⁹³ bude u mňa za ukradnuté. (34)A Láván povedal: Hľa, kiež sa deje¹ podľa tvojho slova. (35)A v onen deň vyčlenil pásikavé a strakaté kozy⁷⁹⁴ a všetky škvrnité a strakaté kozy, všetko, na čom bolo biele, a všetko čierne⁷⁸⁸ medzi jahňatami, a dal v ruku svojich synov, (36)a medzi sebou a medzi Jákóbov určil³⁸⁴ vzdialenosť⁷⁹⁵ troch dní; a Jákób pašol ostatné⁷⁹⁶ ovce a kozy^{129 797} Lávána.

(37)A Jákób si nabral čerstvého prútia⁷ bieleho topola a mandľoňa a platana a lúpaním na nich vytvoril⁷⁹⁸ biele

olúpané miesta obnažovaním bielych, ktorá bola na prútoch, (38)a nakládal⁷⁹⁹ tých prútov, ktoré olúpali, v žľaby, v napájadlá na vodu, pred drobný dobytok, kam⁸⁰⁰ ovce a kozy^{129 797} prichádzali piť, a pri svojom prichádzaní piť sa honili^{48 801}. (39)A barany a kozy^{129 797} sa páril^{48 801} naproti tým prútom, a ovce a kozy^{129 797} rodili⁴⁸ pásikavé, škvrnité⁸⁰² a strakaté. (40)A Jákób odlúčil³¹⁰ jahňatá a obrátil⁸⁰³ tvár drobného dobytká k pásikavému a všetkému čiernemu⁷⁸⁸ medzi drobným dobytkom Lávána, a seba postavil¹⁰⁶ stáda osobitne⁵⁶⁰ a nepostavil¹⁰⁶ ich ku drobnému dobytku Lávána. (41)A bolo⁴⁸ tak, že¹³² pri každom honení sa⁸⁰¹ silne vyvinutých oviec a kôz^{129 797} Jákób prúty v žľaby pred oči oviec a kôz^{129 797} kládol^{48 384}, aby sa páril^{801 804} pri tých prútoch, (42)ale pri zoslabnutosti drobného dobytká ich nekládol³⁸⁴, takže¹³² sa zoslabnutých kusov dostávalo¹⁴⁸ Lávánovi a silných⁸⁰⁵ Jákóbovi. (43)I rozmohol sa⁷²⁸ ten muž veľmi, veľmi a dostalo sa¹ mu mnohých oviec a kôz^{129 797} a slúžok a nevoľníkov a tiav a oslov⁸⁰⁵.

31 I počul slová synov Lávána vo výroku: Jákób pobral všetko, čo mal⁵⁰⁰ náš otec, a z toho, čo náš otec mal⁵⁰⁰, si zriadil¹² všetku túto slávu¹²³⁴. (2)A Jákób zbadal⁷⁸ tvár Lávána, že¹³² hľa, on voči nemu⁵³¹ nie je ako predtým⁸⁰⁶. (3)A Hospodin k Jákóbovi povedal: Vráť sa do zeme svojich otcov a k svojmu príbuzenstvu⁶⁰³ a budem s tebou. (4)I poslal Jákób a dal povolať^{367 522} Ráchel a Léu na pole k svojmu drobnému dobytku (5)a povedal im: Ja badám⁷⁸ tvár vášho otca, že ku mne nie je ako predtým⁸⁰⁶, ale Boh môjho otca bol¹⁴⁸ so mnou (6)a vy viete, že som sa vášho otca naobsluhoval⁷⁴³ všetkou svojou silou⁸⁰⁷, (7)ale váš otec si zo¹⁰⁴⁵ mňa urobil blázna a moju odmenu desať ráz zmenil, ale Boh mu nedal zaobísť so mnou zle⁸⁰⁸. (8)Ak povedal takto: tvoju mzdu⁷⁷⁴ budú škvrnité kusy, tu¹³² sa všetok drobný dobytok dal rodiť⁸⁰⁹ škvrnité, a ak povedal takto: tvoju mzdu⁷⁷⁴ budú pásikavé, tu¹³² sa všetok drobný dobytok dal rodiť⁸⁰⁹ pásikavé. (9)Tak¹³² Boh dobytok¹⁵⁷ vášho otca odňal a dal mne. (10)A v čas honenia sa⁸⁰¹ drobného dobytká sa stalo, že¹³² som pozdvihol svoje oči a v sne som

uvidel, že⁴⁶³ hľa, kozly⁸¹⁰ vyskakujúce na kozy¹²⁹ boli pásikavé, škvrnité⁸⁰² a krôpkavé. (11)A Boží Anjel⁴³⁷ ku mne v sne povedal: Jákób! A povedal som: Hľa, ja⁵⁶⁶. (12)A povedal: Nože pozdvihni³⁶⁰ svoje oči a pozri: všetky kozly⁸¹⁰ vyskakujúce na kozy¹²⁹ sú pásikavé, škvrnité⁸⁰² a krôpkavé, lebo som zbadal⁷⁸ všetko, čo ti Láván robí⁷². (13)Ja som Boh Béh-Éla³⁵⁶, kde si pomazal pamätný stĺp, kde si mi slúbil⁷³³ sľub. Teraz vstaň, vyjdi z tejto zeme a vráť sa do zeme svojho príbuzenstva⁶⁰³. (14)A Ráchél a Léa odvetili a povedali mu: Či ešte máme⁵⁰⁰ v dome nášho otca podiel alebo dedičstvo? (15)Či nie sme ním považované za cudzozemky⁴⁵³? Veď nás predal⁸¹¹ a dokonale strávil⁸¹² aj naše peniaze⁴⁵¹. (16)Áno, všetko bohatstvo, ktoré Boh odňal od nášho otca, ono patrí nám a našim deťom⁶⁵¹; teraz teda²⁹¹ sprav všetko, čo k tebe Boh povedal.

(17)A Jákób vstal a vysadil^{139 368} svoje deti⁶⁵¹ a svoje ženy na tavy (18)a pozháňal všetok svoj dobytok¹⁵⁷ a všetko svoje nadobudnuté³⁴⁹, čo nadobudol³⁵⁰, dobytok¹⁵⁷ ním dobyť^{125 813}, ktorý nadobudol³⁵⁰ v Paddan-Aráme, aby prišiel⁸¹⁴ k Isákoví, svojmu otcovi, do zeme Kenáan. (19)A keď Láván odišiel strihať svoje ovce¹²⁹, ukradla⁴⁹⁶ Ráchél domácich bôžikov⁸¹⁵, ktorí patrili jej otcovi; (20)a Jákób preštil⁸¹⁶ Lávána, Arammího^{323 649}, tým, že mu neoznánil¹⁰³, že on uteká. (21)I zutekal on aj všetko, čo mal⁵⁰⁰, áno¹³², vstal a prešiel riekou⁸¹⁷ a uprel^{384 818} svoju tvár na pohorie³⁹⁸ Gileád.

(22)A v tretí deň bolo Lávánovi oznámené¹⁰³, že Jákób zutekal. (23)I vzal so sebou svojich bratov a vyrazil⁸¹⁹ za ním cestou siedmich dní, a v pohorí³⁹⁸ Gileád ho dohoniť^{88 507}. (24)Ale v sne noci k Lávánovi, Arammímu^{323 649}, prišiel Boh a povedal mu: Chráň sa, aby si s Jákómom nehovoril od dobrého po zlé⁶⁵⁵. (25)Láván teda²⁹¹ Jákóba dostihol a Jákób bol založil⁸²⁰ v pohorí³⁹⁸ svoj stan; aj Láván so svojimi bratmi v pohorí³⁹⁸ Gileáde svoj stan založil⁸²⁰. (26)A Láván Jákóbovi povedal: Čo si to spravil, že¹³² si ma preštil⁸¹⁶ a moje dcéry si odviedol ako vojnové zajatkyne⁸²¹? (27)Prečo si sa utajil s útekou a preštil⁸¹⁶ si ma a neoznánil¹⁰³ si mi? A bol

by som ťa vyprevadil¹²⁰ s veselosťou a pri piesňach, pri tamburine⁸²² a pri lyre¹⁵⁸. (28)Ani si mi nedovolil pobožkať svojich synov a svoje dcéry; to¹²²⁹ si svojím činom vykonal pochabosť. (29)Je v moci mojej ruky zaobísť¹² s vami zlé⁸⁰⁸, ale minulej noci ku mne prevravel Boh vášho otca výrok: Chráň sa od hovorenia s Jákómom od dobrého po zlé⁶⁵⁵. (30)Ale teraz, nech si si už raz odišiel⁸²³, pretože si sa veľmi roztúžil⁸²⁴ po dome svojho otca, no prečo si ukradol mojich bohov? (31)A Jákób odvetil a povedal Lávánovi: Pretože⁸²⁵ som sa bál⁴⁸, lebo som si povedal⁵³³: aby si svoje dcéry nechcel¹⁷⁴ vyrvať z mojej blízkosti³⁸². (32)U koho svojich bohov budeš môcť⁷⁴ nájsť, nebude⁷⁴ žiť; pred našimi bratmi si poprezeral⁸²⁶, čo je u mňa, a vezmi si. Ale Jákób nevedel, že ich ukradla Ráchél. (33)A Láván vstúpil v stan Jákóba a v stan Léy a v stan oboch služobných a nenašiel; i vyšiel zo stanu Léy a vstúpil v stan Ráchél. (34)A Ráchél bola domácich bôžikov⁸¹⁵ vzala a vložila³⁸⁴ v sedlo tavy a usadla na nich. A Láván prekutral⁸²⁷ celý stan a nenašiel. (35)I povedala k svojmu otcovi: Nech v očiach môjho pána neblčí^{138 305}, že nemôžem pred tebou⁸²⁸ vstať, lebo mi je podľa spôsobu⁸²⁹ žien. I poprehladával a domácich bôžikov⁸¹⁵ nenašiel. (36)A Jákób sa rozhneval¹³⁸ a s Lávánom sa povadil; i odvetil Jákób a povedal Lávánovi: Čo je moje prestúpenie⁸³⁰, čo je môj hriech, že si sa za mnou tak ohnivo prihnal⁸³¹? (37)Veď si prekutral⁸²⁷ všetky moje veci⁶³² – čo si našiel zo všetkých vecí⁶³² svojho domu? Predlož³⁸⁴ to tu pred mojich bratov a svojich bratov, nech¹³² medzi nami dvoma môžu^{74 305} rozhodnúť⁵⁵⁷. (38)Ja som bol u teba týchto dvadsať rokov; tvoje ovce a tvoje kozy nezmetali a baranov tvojho drobného dobytká som nejedával⁴⁸; (39)roztrhaného som neprisol k tebe, jeho stratu som znášal ja – z mojej ruky si ho požadoval¹⁷⁵, ukradnuté vo dne aj ukradnuté v noci. (40)Bývalo¹⁴⁸ so mnou⁸³² tak, že ma vo dne zožierala⁴⁸ horúcosť a v noci mráz, a môj spánok ubiehal⁴⁸ od mojich očí. (41)Toto mi bolo dvadsať rokov v tvojom dome; odslúžil⁷⁴³ som ti štrnásť rokov za tvoje dve dcéry a šesť rokov za tvoj drobný

dobytok, a moju odmenu si desať ráz zmenil. (42) Keby *pri* mne nebol býval¹⁴⁸ Boh môjho otca, Boh Abraháma a bázeň⁸³³ Isáka, bol by si ma teraz isto prepustil¹²⁰ naprázdno. Boh moju biedu^{427 756} a lopotu mojich dlani¹⁰⁵⁹ uvidel a minulej noci posúdil^{557 834}. (43) A Láván odvetil a povedal k Jákóbovi: Dcéry *sú* moje dcéry a synovia *sú* moji synovia a drobný dobytok *je* môj drobný dobytok, a všetko, čo ty vidíš, ono *patrí* mne; ale pre moje dcéry⁸³⁵, čo dnes pre tieto⁸³⁵ môžem⁷⁴ spraviť alebo pre ich synov⁸³⁵, ktorých porodili? (44) Teraz teda²⁹¹ pod', môžeme⁷⁴ uzavrieť zmluvu⁴³³, ja a ty, nech¹³² je na svedectvo medzi mnou a medzi tebou.

(45) A Jákób vzal kameň, i vyzdvihol ho za pamätný stĺp, (46) a svojim bratom Jákób povedal: Nazbierajte kameňov. I nabrali⁸³⁶ kameňov a spravili hromadu, a tam, na tej hromade, zajedli si. (47) A Láván jej dal názov⁸ Jegar sáhadúth⁸³⁷, a Jákób jej dal názov⁸ Gáleéd⁸³⁷; (48) a Láván povedal: Táto hromada je dnes svedectvom medzi mnou a medzi tebou. Preto jej meno nazvali Gáleéd (49) a Micpá⁸³⁸, pretože povedal: Nech na mňa a na teba dozerá^{305 839} Hospodin, keď budeme stratení jeden druhému z dohľadu^{332 840}; (50) ak budeš moje dcéry utláčať⁴²⁷ alebo ak budeš pojiť ženy okrem mojich dcér... niet pri nás človeka⁸⁴¹, pozri, svedkom medzi mnou a medzi tebou je Boh. (51) A Láván Jákóbovi povedal: Hľa, táto hromada, a hľa, pamätný stĺp, ktorý som medzi mnou a medzi tebou zasadil⁸⁴² – (52) táto hromada je svedkom a pamätný stĺp je svedkyňou⁸⁴³, že ja nebudem prekračovať túto hromadu k tebe, ani ty že nebudješ prekračovať túto hromadu ku mne ani tento pamätný stĺp, na zlé. (53) Nech medzi nami rozsudzuje³⁰⁵ Boh Abraháma a Boh Náchóra, Boh ich otca! A Jákób odprisahal pri bázni⁸³³ svojho otca Isáka. (54) A Jákób v pohorí³⁹⁸ obetoval obeť a zavolať³⁶⁷ svojich bratov ješ' chlieb⁸⁴⁴, i zajedli si chleba⁸⁴⁴ a v pohorí³⁹⁸ prenocovali.

(55)⁸⁴⁵ A Láván za rána zavčasu vstal a pobozkal svojich synov a svoje dcéry a požehnal ich, i odišiel Láván a vrátil sa k svojmu miestu³⁵³.

32 A Jákób sa pobral svojou cestou, i natrafili naň Boží anjeli⁴³⁷; (2) a ako ich Jákób uvidel, povedal: Toto je Boží tábor⁸⁴⁶, i nazval meno oného miesta³⁵³ Machanájim⁸⁴⁶.

(3) A Jákób pred svojou tvárou vyslal poslov⁴³⁷ k Ésávi, svojmu bratovi, do zeme Séir na územie^{395 847} Edóma (4) a prikázal im výrok: Takto musíte⁷⁴ povedať mojmu pánovi, Ésávi: Takto povedal tvoj nevoľník Jákób: Pobýval som⁴⁸ ako cudzinec^{495 521} u Lávana a zdržal som sa⁶³⁵ doteraz, (5) a dostalo sa¹ mi býkov^{156 848} a oslov¹⁵⁶, drobného dobytká a nevoľníkov¹⁵⁶ a služok^{156 805}, i poslal som dať vedieť¹⁰³ svojmu pánovi na nájdenie priazne²⁰⁰ v tvujich očiach. (6) A poslovia⁴³⁷ sa k Jákóbovi vrátili s výrok: Prišli sme k tvojmu bratovi, k Ésávi, a ide ti tiež v ústrety, a s ním štyristo mužov. (7) Tu¹³² sa Jákób veľmi zlakol⁷³¹ a prišlo mu úzko; i rozdelil ľud, ktorý *bol* s ním, aj drobný dobytok a hovädzí dobytok a ťavy, na dva húfy⁸⁴⁶, (8) lebo¹³² si povedal⁵³³: Ak Ésáv bude prichádzať k jednému húfu⁸⁴⁶ a pobije¹⁵² ho, potom¹³² húf⁸⁴⁶, ktorý⁵⁴⁴ bude zvyšovať, azda unikne⁸⁴⁹. (9) A Jákób povedal: Bože môjho otca Abraháma a Bože môjho otca Isáka, Hospodine, ktorý⁵⁴⁴ si ku mne povedal: vráť sa k svojej zemi a k svojmu príbuzenstvu⁶⁰³ a budem s tebou zaobchádzať dobre, (10) som⁴⁸ *primálny* na všetky tvoje láskavosti⁵⁰⁶ a na všetku tvoju vernosť^{622 850}, ktorú si usku-točnil¹² so svojim nevoľníkom, lebo som tento Jordán⁸⁵¹ prešiel o svojej palici a teraz som sa stal' dvoma húfmi^{89 846 852}. (11) Vyslobod' ma, prosím⁸⁶⁰, z ruky môjho brata, z ruky Ésáva, lebo ja sa ho bojím⁷³¹, aby neprichádzal a nepobil¹⁵² ma⁸⁵², matku aj s deťmi⁶⁵¹. (12) Áno¹³², ty si povedal: isto⁸⁵³ s tebou budem zaobchádzať dobre a chcem⁷⁴ spôsobiť³⁸⁴, že tvoje semä *bude* ako piesok mora, ktorý z *príčiny* množstva nemôže byť⁸⁵⁴ spočítavaný⁴¹⁷.

(13) A v onú noc tam prenocoval; i vzal z toho, čo⁵⁴⁴ mu prišlo v⁸⁵⁵ ruku, dar¹³³ Ésávi, svojmu bratovi: (14) dvesto kôz a dvadsať kozlov, dvesto oviec a dvadsať baranov, (15) tridsať dojčiacich tiav a ich mladé, štyridsať kráv a dvadsať bujakov⁸⁵⁶, dvadsať oslíc a desať mladých oslov,

(16)a dal v ruku svojich nevoľníkov, každé⁸⁵⁷ stádo osobitne⁵⁶⁰, a k svojim nevoľníkom povedal: Postupujte⁸⁵⁸ pred mnou³⁷⁶ a medzi stádom a medzi stádom nechajte³⁸⁴ medzeru. (17)A prvému prikázal výrok: Keď ťa bude stretávať Ěsáv, môj brat, a bude sa ťa pýtať výrok: komu ty *patríš* a kam ideš, a komu *patrí* toto⁸⁵⁹ pred tebou³⁷⁶, (18)potom¹³² musíš⁷⁴ povedať: tvojmu nevoľníkovi, Jákóbovi; je to^{597 860} dar¹³³ poslaný môjmu pánovi, Ěsávovi, a hľa, aj on *ide* za nami. (19)A aj druhému aj tretiemu aj všetkým idúcim za stádami prikázal výrok: K Ěsávovi musíte⁷⁴ hovoriť, keď ho zastihniete^{151 861}, podľa tohto slova, (20)a tiež musíte⁷⁴ povedať: Hľa, tvoj nevoľník Jákób *ide* za nami. Povedal¹³³ si totiž: Musím⁷⁴ ho udobriť⁸⁶² darom¹³³, ktorý⁵⁴⁴ pôjde pred mnou³⁷⁶ a potom jeho tvár budem môcť⁷⁴ uvidieť; možno ma bude chcieť⁷⁴ prijať⁸⁶³. (21)A dar¹³³ bol prepravený⁸⁵⁸ pred ním³⁷⁶ a on v tú noc prenocoval v tábore⁸⁴⁶.

(22)A v noci on⁸⁶⁴ vstal a vzal svoje dve ženy a svoje dve slúžky a jedenástich svojich synov⁷⁸² a prešiel brod⁸⁶⁵ Jabbók – (23)vzal ich teda²⁹¹ a prepravil⁸⁵⁸ ich cez potok⁶⁷⁹; a prepravil⁸⁵⁸, čo mal⁵⁰⁰. (24)A Jákób bol ponechaný⁸⁶⁶ osamote⁵⁶⁰; a do vzhádzania svitaní⁸⁶⁷ s ním ktosi⁸⁴¹ zápolil⁴⁸. (25)A keď zistil⁷⁸, že voči nemu *nič* nemôže⁷⁴ zmôcť, udrel^{436 868} v jeho bedrový kĺb⁸⁶⁹; a Jákóbov bedrový kĺb⁸⁶⁹ sa pri jeho zápolení s ním vymkol. (26)A povedal: Pustí¹²⁰ ma, lebo vzišlo svitanie⁸⁶⁷. I povedal: Nebudem ťa púšťať¹²⁰, iba ak ma požehnáš. (27)A povedal k nemu: Aké⁸⁷⁰ je tvoje meno? I povedal: Jákób. (28)A povedal: Nie už Jákób sa bude nazývať⁸⁷¹ tvoje meno, lež Isráel⁸⁷², lebo si bojoval^{48 873} s Bohom aj s ľuďmi⁸⁷⁴ a *premo*hol si⁸⁷⁵. (29)A Jákób sa spýtal a povedal: Oznam¹⁰³ mi, prosím³⁶⁰, svoje meno. I povedal: Prečo toto, že sa⁸⁷⁶ pýtaš na moje meno? A požehnal ho tam. (30)A Jákób nazval meno toho miesta³⁵³ Pení-Ěl⁸⁷⁷ – lebo som tvárou do tváre uvidel Boha a moje žitie²⁸³ bolo zachované⁸⁷⁸. (31)A keď prešiel Penú-Ělom⁸⁷⁷, vyšlo⁸⁷⁹ mu slnko; a on kríval na svoje bedro. (32)Preto deti⁶⁵¹ Isráela po tento deň tú napínajúcu šlachu⁸⁸⁰, ktorá je na bedrovom kĺbe⁸⁶⁹,

nejedávajú, lebo v bedrový kĺb⁸⁶⁹ Jákóba udrel⁸⁶⁸, v tú napínajúcu šlachu⁸⁸⁰.

33 A Jákób pozdvihol¹³⁹ svoje oči a uvidel, že⁴⁶³ hľa, prichádza Ěsáv a s ním štyristo mužov; i rozdelil dietky⁷⁸² na Léu a na Ráchel a na obe slúžky⁸⁸¹ (2)a postavil³⁸⁴ dopredu⁸⁸² slúžky a ich dietky⁷⁸² a ako nasledujúce⁸⁸³ Léu a jej dietky⁷⁸² a ako posledných⁸⁸³ Ráchel a Jozefa; (3)a on postúpil⁸⁵⁸ pred nich³⁷⁶ a až do svojho priblíženia sa až k svojmu bratovi sa sedemkrát poklonil k zemi. (4)A Ěsáv sa mu rozbehol v ústrety a objal ho a padol na jeho krk a pobožkal ho, i rozplakali sa. (5)A pozdvihol¹³⁹ svoje oči a uvidel ženy a dietky⁷⁸², i povedal. Kým ti sú títo? A povedal: Dietkami⁷⁸², ktorými tvojho nevoľníka obdaril⁸⁸⁴ Boh. (6)I priblížili sa slúžky, ony a ich dietky⁷⁸², a poklonili sa, (7)a priblížila sa aj Léa a jej dietky⁷⁸² a poklonili sa, a nato¹⁷³ sa priblížil Jozef a Ráchel a poklonili sa. (8)A povedal: Načo ti je všetok tento hŕf, ktorý som stretol? I povedal: Na nájdienie priazne²⁰⁰ v očiach môjho pána. (9)A Ěsáv povedal: Mám¹⁷⁴ vela, môj brat; čo máš⁵⁰⁰, nech ostáva¹ tebe. (10)A Jákób povedal: Nie, prosím³⁶⁰, ak som našiel, prosím³⁶⁰, v твоjich očiach priazeň²⁰⁰, potom¹³² kiež chceš⁷⁴ vziať⁸⁸⁵ môj dar¹³³ z mojej ruky, lebo veď som uvidel tvoju tvár, ako by som bol uvidel tvár⁸⁸⁶ Božíu, a prijal si ma blahovoľne⁸⁸⁷. (11)Vezmi⁸⁸⁵, prosím³⁶⁰, moje požehnanie, ktoré ti bolo priveденé, pretože mi Boh bol⁴⁸ priaznivý⁸⁸⁴ a pretože mám¹⁷⁴ všetko. A naliehal⁴⁸ na neho, i vzal⁸⁸⁵; (12)a povedal: Nech sa berieme³⁰⁵ na cestu³²⁹ a ideme³⁰⁵, i pôjdeme pred tebou⁸⁸⁸. (13)I povedal k nemu: Môj pán vie, že dietky⁷⁸² sú útle, a na mne je *starostlivosť* o brezivé⁸⁸⁹ ovce a kozy^{129 797} a kravy⁸⁹⁰, a ak ich presilia⁸⁹¹ jeden deň, uhynú⁴³⁶ všetok drobný dobytok. (14)Nech, prosím³⁶⁰, môj pán postupuje^{305 858} pred svojím nevoľníkom³⁷⁶ a ja si ďalej požením podľa svojej pohodlnosti⁸⁹², podľa kroku⁸⁹³ dobytká⁸⁹⁴, ktorý je pred mnou³⁷⁶, a podľa kroku⁸⁹³ dietok⁷⁸², než budem môcť⁷⁴ dôjsť ku svojmu pánovi do Séira. (15)A Ěsáv povedal. Nože³⁶⁰ nech môžeš^{74 305} pri tebe zanechať⁷⁹⁹ niektorých z ľudu, ktorý je so mnou. I povedal: Načo

toto⁸⁷⁶? Nech nachádzam³⁰⁵ v očiach svojho pána priazeň²⁰⁰. (16)A Ěsáv sa v onen deň vrátil svojou cestou do Sėira.

(17)A Jákób sa vybral³²⁹ do Sukkóth a zbudoval si dom a svojmu dobytku¹⁵⁷ zriadil¹² ohradu⁸⁹⁵, preto meno toho miesta³⁵³ nazval Sukkóth. (18)A Jákób pri svojom príchode z Paddan-Arámu prišiel pokojne⁸⁹⁶ smerom na mesto Šechem, ktoré je v zemi Kenáan, a pred mestom³⁷⁶ sa utáboril⁶⁷⁸. (19)A kus⁸⁹⁷ poľa, kde rozložil svoj stan, kúpil¹²⁵ z ruky synov Chamóra, otca Šechema, za sto kesít⁸⁹⁸. (20)I postavil⁹⁴² tam oltár a dal mu názov⁸ Ěl-Elóhé-Jisráel⁸⁹⁹.

34 A Díná, dcéra Lėy, ktorú ona porodila Jákóbovi, vyšla pozrieť dcéry tej zeme, (2)i uzel ju Šechem, syn Chamóra, Chivvího³²³, náčelníka⁴⁶⁰ tej zeme, i vzal ju a ľahol s ňou⁹⁰⁰ a ponížil^{427 901} ju. (3)A na Díne, dcere Jákóba, ulipla⁸⁸ jeho duša, i zamiloval si tú dievčinu⁴⁶⁹ a hovoril⁴⁸ k srdcu tej dievčiny⁴⁶⁹. (4)I prevravel Šechem k Chamórovi, svojmu otcovi, výrok: Vezmi mi toto dievčatko^{782 902} za ženu. (5)A Jákób počul, že Dínu, jeho dcéru, poškvŕnil⁹⁰³, ale jeho synovia boli¹⁴⁸ s jeho dobytkom¹⁵⁷ v poli a Jákób do ich príchodu pomlčal. (6)A Chamór, otec Šechema, vyšiel k Jákóbovi prehovoriť s ním; (7)a synovia Jákóba prišli z poľa, ako o tom počuli⁹⁰⁴, i zarmútili sa tí muži a veľmi sa rozhnevali¹³⁸, pretože v Isráelovi¹²⁸⁵ spáchal^{12 903} bezbožnosť⁹⁰⁵ – ľahnúť s dcérou⁹⁰⁰ Jákóba, a tak sa nerobiť^{12 532}. (8)A Chamór s nimi prehovoril výrok: Šechem, môj syn – jeho duša sa privinula k⁹⁰⁶ vašej dcére; dajte mu ju, prosím³⁶⁰, za ženu; (9)a zošvagrite⁹⁰⁷ sa s nami, môžete⁷⁴ nám dávať svoje dcéry a naše dcéry si môžete⁷⁴ brať, (10)a môžete⁷⁴ bývať s nami a zem bude pred vašou tvárou – osídľite⁹⁰⁸ a obchádzajte⁹⁰⁹ ju a nadobudnite v nej držbu⁹¹⁰. (11)A Šechem k jej otcovi a k jej bratom povedal: Nech vo vašich očiach nachádzam³⁰⁵ priazeň²⁰⁰, a čo ku mne budete vraviť, chcem⁷⁴ dať; (12)uložte mi veľmi vysoké⁹¹¹ veno alebo dar, i chcem⁷⁴ dať podľa toho, čo ku mne budete vraviť, len¹³² mi tú dievčinu⁴⁶⁹ dajte za ženu. (13)A synovia Jákóba oslovili Šechema a Chamóra, jeho otca, s les-

ťou; i prehovorili – lebo Dínu, ich sestru, poškvŕnil – (14)a povedali k nim: Túto vec nemôžeme vykonať – dať svoju sestru mužovi, ktorý má⁵⁰⁰ predkožku, lebo ona⁹¹² je nám hanbou. (15)Môžeme⁷⁴ vám dať súhlas len vtedy⁹¹³, ak budete ako my, žeby bol u vás⁴⁴⁸ každý mužského pohlavia obrezaný⁹¹⁴. (16)Potom¹³² vám budeme dávať⁴⁴⁸ naše dcéry a budeme si brať vaše dcéry a budeme s vami bývať a staneme sa¹ jedným ľudom⁸⁹. (17)Ale ak nebudete chcieť⁷⁴ poslúchnuť na⁷⁷⁵ nás, žeby ste boli obrezaní⁹¹⁴, potom¹³² našu dcéru vezmeme a odídeme.

(18)I boli⁴⁸ ich slová Chamórovi aj Šechemovi, synovi Chamóra, vhod⁹¹⁵, (19)a ten mladík⁴⁶⁹ nezameškal^{635 916} tú vec vykonať, lebo mal⁴⁸ v dcére Jákóba potešenie⁹¹⁷, a on bol najváženejší⁹¹⁸ z celého domu svojho otca. (20)I vošiel Chamór a Šechem, jeho syn, do brány⁴⁸⁴ ich mesta a prehovorili k mužom ich mesta výrok: (21)Títo muži, oni sú voči nám pokojní⁹¹⁹, nech teda²⁹¹ v zemi bývajú³⁰⁵ a ju obchádzajú⁹⁰⁹, veď¹³² zem je, hľa, na obe strany⁹²⁰ rozsiahla pred ich tvárou²⁰³. Môžeme⁷⁴ si brať za ženy ich dcéry a naše dcéry môžeme⁷⁴ dávať im; (22)len vtedy⁹¹³ nám chcú⁷⁴ tí muži dať súhlas bývať s nami, stať sa¹ jedným ľudom⁸⁹, ak bude u nás⁴⁴⁸ každý mužského pohlavia obrezaný⁹¹⁴, ako sú obrezaní oni. (23)Ich stáda¹⁵⁷ a ich imanie⁹²¹ a všetok ich dobytok³⁸ – či oné veci nebudú naše⁵⁰⁰? Len máme⁷⁴ dať súhlas a budú bývať s nami. (24)I poslúchli na⁷⁷⁵ Chamóra a na⁷⁷⁵ Šechema, jeho syna, všetci vychádzajúci bránou^{484 922} jeho mesta, a dali sa obrezať⁴⁴⁹, každý mužského pohlavia, všetci vychádzajúci bránou^{484 922} jeho mesta.

(25)A v tretí deň, v ich stave¹⁰³⁹ trpiacich bolestí, sa stalo¹, že¹³² dvaja synovia Jákóba, Šimeón a Léví, bratia Díny, vzali každý²⁸⁵ svoj meč a smelo⁹²³ napadli⁹²⁴ mesto⁹²⁵ a všetkých mužského pohlavia pozabíjali, (26)aj Chamóra a Šechema, jeho syna, zabili ostrím²⁶³ meča, a Dínu vzali z domu Šechema a vyšli. (27)Na smrteľne ranených prišli synovia Jákóba a vyplienili mesto, pretože poškvŕnili ich sestru, (28)pobrali ich drobný dobytok a ich hovädzí dobytok a ich oslov a čo

bolo v meste a čo v poli, (29) a všetko ich bohatstvo, a všetku ich drobotinu a ich ženy zajali, a všetko, čo *bolo* v domoch⁹²⁶, tiež¹³² ukoristili⁹²⁷. (30) A Jákób k Šimeónovi a k Lévimu povedal: Zarmútili ste ma zošklivením⁹²⁸ mňa medzi obyvateľstvom¹⁵⁶ zeme – medzi Kenaaním³²³ a medzi Perizzím³²³, a ja – mužov⁹²⁹ neveľa⁹³⁰, i môžu⁷⁴ sa na mňa^{852 931} zhrnúť⁷³⁰ a po-
biť^{152 932} ma^{852 931} a môžem⁷⁴ byť zničený ja aj môj dom. (31) I povedali: Či mal^{74 903} našu sestru mať za neviestku⁹³³?

35 A Boh k Jákóbovi povedal: Vstaň, vystúp³⁶⁸ do Béth-Éla a usídlí sa tam a zriadí¹² tam oltár Bohu, ktorý⁵⁴⁴ sa ti ukázal pri tvojom úteku od tváre Ěsáva, tvojho brata. (2) A Jákób k svojmu domu a ku všetkým, ktorí *boli* s ním, povedal: Odstráňte cudzích⁴⁵³ bohov⁹³⁴, ktorí *sú* vprostred vás, a očistite sa a zmeňte svoje ošatenia, (3) nech¹³² môžeme⁷⁴ vstať a vystúpiť³⁶⁸ do Béth-Éla, lebo¹³² tam chcem⁷⁴ zriadiť¹² oltár Bohu, ktorý⁵⁴⁴ mi odvetil v deň mojej tiesne⁹³⁵, a *on* bol so mnou na ceste, ktorou som išiel⁴⁸. (4) I dali Jákóbovi všetkých cudzích⁴⁵³ bohov⁹³⁴, ktorí *boli* v ich ruke, aj náušnice^{617 936}, ktoré *boli* v ich ušiach, a Jákób ich skryl⁹³⁷ pod strom³⁵⁴, ktorý *bol* blízko Šechema. (5) I vydali sa na cestu³²⁹ a na mestách, ktoré *boli* zôkol-vôkol nich, bola¹⁴⁸ Božia hrôza, a za synmi Jákóba sa nehнали^{48 819 938}.

(6) A Jákób prišiel do Lúza, ktorý *je* v zemi Kenáan – to³²⁰ *je* Béth-Él – on aj všetok ľud, ktorý *bol* s ním. (7) A zbudoval tam oltár a dal tomu miestu³⁵³ názov⁸ Él-Béth-Él⁹³⁹, lebo tam sa mu Boh objavil pri jeho úteku od tváre svojho brata. (8) A Devóra, pestúnka⁶³⁶ Rebeky, umrela, i bola pochovaná pod Béth-Élom, pod dubom³⁵⁴, i nazval jeho meno Allón-bachúth⁹⁴⁰.

(9) A Jákóbovi sa pri jeho príchode z Paddan-Arámu opäť ukázal Boh a požehnal ho; (10) a Boh mu povedal: Tvoje meno Jákób – už sa tvoje meno nebude nazývať Jákób, lež bude tvoje meno Isráél. A⁹⁴¹ nazval jeho meno Isráél. (11) A Boh mu povedal: Ja som Boh, Všemocný; plod³⁵ a množ sa³⁶ – bude z teba národ, áno¹³², množstvo⁷²⁶ národa⁶⁴⁴, aj králi budú vychádzať z tvojich bedier⁶⁰¹. (12) A zem, ktorú

som dal Abrahámovi a Isákovi – chcem⁷⁴ ju dať tebe, a tvojmu semenu po tebe chcem⁷⁴ dať tú zem. (13) A Boh na tom mieste³⁵³, kde s ním prehovoril, spred neho³⁷³ vystúpil³⁶⁸. (14) A Jákób na tom mieste³⁵³, kde s ním prehovoril, vztýčil⁹⁴² pamätný stĺp, pamätný stĺp z kameňa, a naliat naň liatu *obet'*^{942 943} a⁹⁴⁴ naniesol⁹⁴⁵ naň oleja. (15) A Jákób meno toho miesta³⁵³, kde s ním Boh prehovoril, nazval Béth-Él.

(16) I vydali sa z Béth-Éla na cestu³²⁹, a bol¹⁴⁸ ešte kus⁹⁴⁶ cesty⁹⁴⁷ ku príchodu do Efráthy, keď¹³² Ráchél porodila, a mala⁴⁸ pri svojom pôrode veľké ťažkosti¹³²⁶; (17) a v jej veľkých ťažkostiach¹³²⁶ pri jej pôrode sa stalo¹, že¹³² jej pôrodná baba povedala: Nemusiš⁷⁴ sa báť, lebo aj tento ti *bude* synom. (18) A pri vychádzaní jej duše, lebo umrela, sa stalo¹, že¹³² nazvala jeho meno Ben-óni⁹⁴⁸; ale jeho otec mu dal názov⁸ Benjámin⁹⁴⁹. (19) A Ráchél umrela a bola pochovaná na ceste do Efráthy, to³²⁰ *je* Béth-léchem⁹⁵⁰. (20) A Jákób na jej hrobe vztýčil⁹⁴² pamätný stĺp; to^{597 951} *je* pamätný stĺp hrobu Ráchél podnes.

(21) A Isráél sa vydal na cestu³²⁹ a rozložil svoj stan z druhej strany Migdal-édéra^{238 952}. (22) A pri pobývaní³⁰⁸ Isráela v onej zemi sa stalo¹, že¹³² sa Reúvén po-
bral a ľahol s Bilhou⁹⁰⁰, súložnicou svojho otca; to¹³² Isráél počul.

A synovia Jákóba boli¹⁴⁸ dvanásti: (23) Synovia Léy: prvorođený Jákóba Reúvén, a Šimeón a Lévi a Júd a Jissáschár a Zevulún. (24) Synovia Ráchél: Jozef a Benjámin. (25) Synovia Bilhy, slúžky Ráchél: Dán a Naftáli. (26) A synovia Zilpy, slúžky Léy: Gád a Ašér. Toto³²⁴ *sú* synovia Jákóba, ktorí ním boli splodení⁹⁵³ v Paddan-Aráme.

(27) A Jákób prišiel k Isákovi, svojmu otcovi, do Mamréa³⁸⁷, Kirjath-Arbá, to³²⁰ *je* Chevrón, kde ako cudzinec býval^{148 495 521} Abrahám aj Isák. (28) A dní Isáka bolo¹⁴⁸ sto rokov a osemdesiat rokov; (29) i skončil Isák a umrel a bol pripojený²³⁰ k svojmu ľudu⁶⁴⁴, *súč* starý a nasýtený⁶⁴³ dňami, a pochovali ho Ěsáv a Jákób, jeho synovia.

36 A toto⁵¹ *sú* rodokmene⁵² Ěsáva; on *je* Edóm.

(2) Ěsáv svoje ženy pojal z dcér Kenána: Ádu, dcéru Élóna, Chittího³²³, a Oho-

lívámu, dcéru Anu, dcéru⁹⁵⁴ Civeóna, Chivího³²³, (3) a Básmath, dcéru Jišmáela, sestru Nevájótha. (4) A Ádá Ésávi porodila Elifáza a Básmath porodila Reúela (5) a Oholivámá porodila Jeúša a Jaeláma a Kóracha; toto⁵¹ sú synovia Ésáva, ktorí sa mu narodili⁹⁵³ v zemi Kenáan. (6) A Ésáv vzal svoje ženy a svojich synov a svoje dcéry a všetky duše svojho domu a svoj hovädzí dobytok¹⁵⁷ a všetko svoje zvieratstvo³⁸ a všetko svoje imanie⁹²¹, ktoré v zemi Kenáan nadobudol³⁵⁰, a odišiel od tváre Jákoba, svojho brata, do inej zeme, (7) lebo ich nadobudnutého³⁴⁹ bolo¹⁴⁸ priveľa na bývanie⁹⁵⁵ spolu a zem ich pútnictva⁴⁴⁶ ich z príčiny⁹⁵⁶ ich bohatstva^{157 957} nemohla⁴⁸ uniesť³⁷¹. (8) I usídlil sa Ésáv v pohorí³⁹⁸ Séir; Ésáv, on je Edóm.

(9) A toto⁵¹ sú rodokmene⁵² Ésáva, otca Edóma⁹⁵⁸, v pohorí³⁹⁸ Séir: (10) Toto⁵¹ sú mená synov Ésáva: Elifáz, syn Ády, ženy Ésáva, Reúél, syn Básmath, ženy Ésáva. (11) A synovia Elifáza boli¹⁴⁸: Témán, Ómár, Cefó a Gaetám a Kenaz. (12) A Elifázovi, synovi Ésáva, bola¹⁴⁸ súdožnicou Timná, i porodila Elifázovi Amaléka. Toto⁵¹ sú synovia Ády, ženy Ésáva. (13) A toto⁵¹ sú synovia Reúela: Nachath a Zerach, Šammá a Mizzá. Toto⁵¹ boli¹⁴⁸ synovia Básmath, ženy Ésáva. (14) A toto⁵¹ boli¹⁴⁸ synovia Oholivámy, dcéry Anu⁹⁵⁴, dcéry Civeóna, ženy Ésáva, i porodila Ésávi Jeúša a Jaeláma a Kóracha.

(15) Toto⁵¹ sú šejkovia⁹⁵⁹ synov Ésáva. Synovia Elifáza, prvorođeného Ésáva: šejk⁹⁵⁹ Témán, šejk⁹⁵⁹ Ómár, šejk⁹⁵⁹ Cefó, šejk⁹⁵⁹ Kenaz, (16) šejk⁹⁵⁹ Kórach, šejk⁹⁵⁹ Gaetám, šejk⁹⁵⁹ Amalék. Toto⁵¹ sú šejkovia⁹⁵⁹ Elifáza v zemi Edóma⁹⁵⁸; toto⁵¹ sú synovia Ády.

(17) A toto⁵¹ sú synovia Reúela, syna Ésáva: šejk⁹⁵⁹ Nachath, šejk⁹⁵⁹ Zerach, šejk⁹⁵⁹ Šammá, šejk⁹⁵⁹ Mizzá. Toto⁵¹ sú šejkovia⁹⁵⁹ Reúela v zemi Edóma⁹⁵⁸; toto⁵¹ sú synovia Básmath, ženy Ésáva. – (18) A toto⁵¹ sú synovia Oholivámy, ženy Ésáva: šejk⁹⁵⁹ Jeúš, šejk⁹⁵⁹ Jaelám, šejk⁹⁵⁹ Kórach. Toto⁵¹ sú šejkovia⁹⁵⁹ Oholivámy, dcéry Anu⁹⁵⁴, ženy Ésáva. (19) Toto⁵¹ sú synovia Ésáva a toto⁵¹ ich šejkovia⁹⁵⁹; on je Edóm.

(20) Toto⁵¹ sú synovia Séira, Chórího³²³, obyvateľa tej zeme: Lótán a Šóvál a Civeón

a Aná (21) a Dišón a Écer a Dišán. Toto⁵¹ sú šejkovia⁹⁵⁹ Chórího³²³, synovia Séira v zemi Edóma⁹⁵⁸. (22) A synovia Lótána boli¹⁴⁸: Chóri a Hémám; a sestra Lótána bola Timná. (23) A toto⁵¹ sú synovia Šóvála: Alván a Mánachath a Évál, Šefó a Ónám. (24) A toto⁵¹ sú synovia Civeóna: aj Ajjá aj Aná; on je Aná, ktorý v pustine pri pasení oslov Civeónovi, svojmu otcovi, našiel teplé pramene⁹⁶⁰. (25) A toto⁵¹ sú deti⁶⁵¹ Anu: Dišón a Oholivámá, dcéra Anu. (26) A toto⁵¹ sú synovia Dišána: Chemdán a Ešbán a Jithrán a Kerán. (27) Toto⁵¹ sú synovia Écera: Bilhán a Zaaván a Akán. (28) Toto⁵¹ sú synovia Dišána: Úc a Arán.

(29) Toto⁵¹ sú šejkovia Chórího³²³: šejk⁹⁵⁹ Lótán, šejk⁹⁵⁹ Šóvál, šejk⁹⁵⁹ Civeón, šejk⁹⁵⁹ Aná, (30) šejk⁹⁵⁹ Dišón, šejk⁹⁵⁹ Écer, šejk⁹⁵⁹ Dišán. Toto⁵¹ sú šejkovia⁹⁵⁹ Chórího³²³ podľa ich šejkov^{959 961} v zemi Séir.

(31) A toto⁵¹ sú králi, ktorí v zemi Edóma⁹⁵⁸ kraľovali⁴⁸ pred kraľovaním³⁷⁶ kráľa synom Isráela. (32) Kraľoval⁴⁸ teda²⁹¹ v Edóme⁹⁵⁸ Bela, syn Beóra, a meno jeho mesta Dinháva. (33) A Bela umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Jóváv, syn Zeracha z Bocyry. (34) A Jóváv umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Chušám zo zeme Temániho³²³. (35) A Chušán umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Hadad, syn Bedada, pobíviš¹⁵² Midjána⁹⁵⁸ na poli Móáva⁹⁵⁸; a meno jeho mesta Avíth. (36) A Hadad umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Samlá z Masréky. (37) A Samlá umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Šáúl z Rechóvóth pri rieke. (38) A Šáúl umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Baalchánán, syn Ach-bóra. (39) A Baalchánán, syn Achbóra, umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Hadar, a meno jeho mesta Páu, a meno jeho ženy Mehétaveél, dcéra Matréda, dcéra⁹⁵⁴ Mé-Záháva.

(40) A toto⁵¹ sú mená šejkov⁹⁵⁹ Ésáva podľa ich čeladi³⁷², podľa ich území³⁵³, v ich pomenovaniach⁶⁴⁵: šejk⁹⁵⁹ Timná, šejk⁹⁵⁹ Alvá, šejk⁹⁵⁹ Jethéth, (41) šejk⁹⁵⁹ Oholivámá, šejk⁹⁵⁹ Élá, šejk⁹⁵⁹ Pínón, (42) šejk⁹⁵⁹ Kenaz, šejk⁹⁵⁹ Témán, šejk⁹⁵⁹ Mivcár, (43) šejk⁹⁵⁹ Magdíel, šejk⁹⁵⁹ Íram. Toto⁵¹ sú šejkovia⁹⁵⁹ Edóma⁹⁵⁸ podľa ich bydlísk v zemi ich držby. Otec Edóma⁹⁵⁸ bol on, Ésáv.

37 A Jákób býval⁴⁸ v zemi pútnictva⁴⁴⁶ svojho otca, v zemi Kenáan.

(2) Toto⁵¹ sú príbehy⁵² Jákóba. Jozef bol¹⁴⁸ vo veku¹⁸⁰ sedemnást rokov so svojimi bratmi pastierom pri drobnom dobytku⁹⁶²; a on slúžil⁹⁶³ so synmi Bilhy a so synmi Zilpy, žien svojho otca; a Jozef o nich prinášal⁴⁸ k ich otcovi zlé správy^{156 964}. (3) A Izráel miloval⁴⁸ Jozefa väčšmi od všetkých svojich synov, lebo on mu bol synom staroby⁵⁹, a zhotovil¹² mu tuniku⁹⁶⁵ s dlhými rukávmi⁹⁶⁶. (4) A jeho bratia si všímali^{48 78}, že ich otec ho miluje⁴⁸ väčšmi od všetkých jeho bratov, i nenávideli⁴⁸ ho a nevedeli⁴⁸ k nemu pokojne^{896 967} prehovoriť⁹⁶⁸. (5) A Jozefovi sa prisnil sen, i oznámil¹⁰³ ho svojim bratom, i znenávideli ho ešte väčšmi⁹⁶⁹, (6) lebo¹³² k nim povedal: Počujte, prosím³⁶⁰, tento sen, ktorý sa mi prisnil⁹⁷⁰, (7) že¹³² sme my, hľa, vprostred poľa zväzovali snopy⁹⁷¹, a hľa, môj snop⁹⁷¹ povstal a ostal aj vztyčený⁹⁴², a hľa, vaše snopy⁹⁷¹ boli okolo⁹⁷² a môjmu snopu⁹⁷¹ sa dali klaňať. (8) A jeho bratia mu povedali: Či budeš ako kráľ⁹⁷³ nad nami kraľovať? Azda⁹⁷⁴ budeš ako vládca⁹⁷³ medzi nami vládnuť? A pre jeho sny a pre jeho slová ho ešte väčšmi znenávideli⁹⁶⁹. (9) A prisnil sa mu ešte ďalší¹⁷³ sen, i vyrozprával⁴⁷⁷ ho svojim bratom, i povedal: Hľa, ešte sa mi⁹⁷⁰ prisnil sen, a hľa, klaňali sa mi slnko a mesiac a jedenást hviezd. (10) A vyrozprával⁴⁷⁷ to svojmu otcovi a svojim bratom, a jeho otec sa na neho osopil⁹⁷⁵ a povedal mu: Čo tento sen, ktorý sa ti prisnil⁹⁷⁰? Či naozaj⁹⁷³ máme⁷⁴ prísť, ja a tvoja mať a tvoji bratia, klaňať sa ti k zemi? (11) A jeho bratia na neho žiarili^{48 762}, ale jeho otec si tú vec⁹⁷⁶ zapamätal^{447 977}.

(12) A jeho bratia odišli pásť drobný dobytok svojho otca v Šecheme; (13) a Izráel povedal k Jozefovi: Či tvoji bratia nepasú v Šecheme? Pod', lebo¹³² tá k nim chceme⁷⁴ poslať. I povedal mu: Hľa, ja⁵⁶⁶. (14) A povedal mu: Nože chod'³⁶⁰, pozri sa⁷⁸, či sa dobre vodí tvojim bratom a či sa dobre vodí drobnému dobytku⁹⁷⁸, a prines mi späť⁴⁰⁶ správu⁹⁷⁶. I poslal ho z doliny³⁹⁰ Chevrón; a prišiel do Šechema. (15) I zastihol¹⁵¹ ho akýsi muž, keď¹³² hľa, blúdil⁹⁷⁹ v poli; i spýtal sa ho ten muž v-

rokom: Čo hľadáš? (16) I povedal: Ja hľadám svojich bratov; oznám¹⁰³ mi, prosím³⁶⁰, kde oni pasú. (17) A ten muž povedal: Vzdialili sa³²⁹ odtiaľto, lebo som ich počul vraviť⁹⁸⁰; Podme³⁰⁵ do Dóthajnu. Jozef teda²⁹¹ odišiel za svojimi bratmi a v Dóthaje ich našiel. (18) I uvideli ho zďaleka a skôr ako sa k nim mohol⁷⁴ priblížiť, a zosnovali na neho úklad na jeho usmrtenie. (19) A povedali si navzájom⁶⁸⁹: Hľa, prichádza tento⁹⁸¹ odborník na sny⁹⁸²; (20) nuž¹³² teraz poďte a môžeme⁷⁴ ho zabíť a hodiť ho v jednu z cisterien⁹⁸³, a povieme: Zožrala ho zlá zver³⁰; i budeme vidieť, čím budú¹⁶⁹⁸ jeho sny. (21) Ale počul to Reúvén a vyslobodil ho z ich ruky, lebo¹³² povedal: Neubíjajme^{305 152} žitíc²⁸³¹. (22) A Reúvén k nim povedal (za účelom vyslobodenia ho z ich ruky na jeho privedenie späť⁴⁰⁶ k svojmu otcovi): Nesmiete⁷⁴ prelievať krv; hodte ho do tejto cisterny⁹⁸³, ktorá je v pustine, ale ruku na neho nesmiete⁷⁴ vystríeť¹¹⁸. (23) Ako Jozef k svojim bratom prišiel, stalo sa¹, že¹³² Jozefa vyzliekli z jeho tuniky⁹⁶⁵, z tej tuniky⁹⁶⁵ s dlhými rukávmi⁹⁶⁶, ktorá bola na ňom, (24) a vzali ho a hodili ho do tej cisterny⁹⁸³; a tá cisterna⁹⁸³ bola prázdna, vody v nej nebolo.

(25) A usadli zajať si chleba⁸⁴⁴; i pozdvihli⁹⁹ svoje oči a uvideli, že⁴⁶³ hľa, z Gileáda prichádza karavána Jišmáélím^{322 996} a ich távy nesúce vonné koreniny a balzam a ladanum⁹⁸⁴, poberajúc sa dopraviť to nadol⁹⁸⁵ do Egypta. (26) A Júdá k svojim bratom povedal: Čo za úžitok, keď svojho brata budeme zabíjať a zatajíme jeho krv? (27) Poďte a môžeme⁷⁴ ho predat' Jišmáélím^{322 996}, a nech na ňom nie je³⁰⁵ naša ruka, veď on je náš brat, naše mäso. A jeho bratia uposlúchli. (28) I brali sa⁴⁸ pomimo Midjánim^{322 372 996}, obchodníci^{598 986}; i vytiahli a vyzdvihli Jozefa z tej cisterny⁹⁸³ a predali Jozefa Jišmáélím^{322 996} za dvadsať šekelov⁵⁹⁶ striebra, i zaviedli⁹⁸⁷ Jozefa do Egypta. (29) A Reúvén sa vrátil k tej cisterne⁹⁸³, a hľa, Jozefa v cisterne⁹⁸³ nebolo; i roztrhol svoje rúcha (30) a vrátil sa k svojim bratom a povedal: Ten malý^{782 988} – niet ho, a ja – kam ja pôjdem?

(31) I vzali Jozefovu tuniku⁹⁶⁵ a zabili⁹⁷² chlpáča⁹⁸⁹ z kôz a namočili tú tuniku⁹⁶⁵

v krvi, (32) i odoslali¹²⁰ a dali zaniešť⁵²² tú tuniku s dlhými rukávmi⁹⁶⁶ k svojmu otcovi s odkazom⁹⁹⁰: Túto sme našli, zisti⁸²⁶, prosím³⁶⁰, či to⁵⁹⁷ je tunika⁹⁶⁵ tvojho syna či nie. (33) I poprezerala⁸²⁶ ju a povedal: Tunika⁹⁶⁵ môjho syna! Zožrala ho zlá zver³⁰ – nepochybné⁹⁹¹ bol Jozef rozorvaný na kusy⁹⁹². (34) A Jákób roztrhol svoje šatstvo a na svoje bedrá⁹⁹³ vzal³⁸⁴ vrecovinu a prejavoval⁴⁸ zármutok nad svojím synom veľa dní. (35) A všetci jeho synovia a všetky jeho dcéry povstali utešovať¹⁷⁹ ho, ale odmietal⁴⁸ dať sa utešiť¹⁷⁹ a vravel⁴⁸: Lebo⁴⁸⁸ 994 k svojmu synovi smútiac budem zostupovať do šéla⁹⁹⁵. Tak¹³² ho jeho otec oplakával⁴⁸.

(36) A tí Midjánim³²² 996 ho do Egypta predali Pótifarovi, dvoranovi faraóna, veľiteľovi⁵⁵⁴ osobnej stráže⁹⁹⁷.

38 A v onej dobe sa stalo¹, že¹³² Júdá zostúpil z blízkosti²⁵⁹ svojich bratov a odbočil k mužovi, Adullámimu³²³, ktorého⁵⁸⁵ meno bolo Chirá; (2) a tam Júdá uvidel dcéru muža, Kenaaního³²³, ktorého⁵⁸⁵ meno bolo Šúa; i pojal ju a vošiel k nej, (3) i otehotnela a porodila syna, i nazval jeho meno É. (4) A ešte otehotnela a porodila syna, i nazvala jeho meno Ónán. (5) A ešte ďalej⁹⁹⁸ porodila syna, i nazvala jeho meno Šélá; a keď ho porodila, 999 bol¹⁴⁸ v Chezíve. (6) A Júdá Érovi, svojmu prvorodenému, vzal ženu, ktororej⁵⁸⁵ meno bolo Támár. (7) Ale É, prvorodený Júdu, sa stal¹ v očiach Hospodina zlým a Hospodin ho usmrtil. (8) A Júdá povedal Ónánovi: Vojdi k žene svojho brata a splň jej švagrovskú povinnosť¹⁰⁰⁰ a vzbud²²⁷ 1001 semä svojmu bratovi. (9) Ale Ónán vedel⁴⁸, že to semä nebude patriť jemu, i stávalo sa¹⁴⁸, kedykoľvek¹⁰⁰² vošiel k žene svojho brata, že¹³² ho zmaril²⁰⁵ 1003 vypustením k zemi, aby nedal¹⁰⁴ semena svojmu bratovi. (10) A čo robil⁴⁸, bolo¹⁴⁸ v očiach Hospodina zlé, i usmrtil aj jeho. (11) A Júdá Támár, svojej neveste, povedal: Obývaj ako vdova dom¹⁰⁰⁴ svojho otca, kým Šélá, môj syn, bude dorastať; lebo si povedal⁵³³: Aby nemusel⁷⁴ umrieť aj on, ako jeho bratia. A Támár odišla a dala sa obývať dom¹⁰⁰⁴ svojho otca.

(12) A dni pribúdali⁴⁸ 1005 a dcéra Šúu, žena Júdu, umrela; a keď Júdá nadobudol

útechu¹⁷⁹, vystúpil¹³⁶⁸ 436 ku strihačom svojich oviec¹²⁹ do Timny, on a jeho priateľ Chirá, Adullámi³²³. (13) A Támár sa dalo vedieť¹⁰³ výrokom: Hľa, tvoj svokor vystupuje³⁶⁸ do Timny strihať svoje ovce¹²⁹. (14) I zložila³⁰¹ zo seba⁶²⁹ rúcha svojho vdovstva a zastrela sa závojom a prestrojila¹⁰⁰⁶ sa, i usadla pri vchode²²⁰ 1007 do Énajim, ktoré¹⁰⁰⁸ je na ceste do Timny; lebo bola zistila⁷⁸, že Šélá dorástol a ona mu nebola daná za ženu. (15) A Júdá ju uvidel a považoval⁴⁸ ju za neviestku, lebo bola zastrela svoju tvár, (16) i odbočil k nej na cestu a povedal: Nože³³³, prosím³⁶⁰, nech k tebe môžem⁷⁴ 305 vojsť; lebo nespoznal, že ona je jeho nevesta. I povedala: Čo mi chceš⁷⁴ dať, keď ku mne chceš⁷⁴ vojsť? (17) A povedal: Ja chcem⁷⁴ poslať¹²⁰ 1009 kozľa zo stáda¹²⁹. I povedala: Či⁹⁷⁴ chceš⁷⁴ dať záloh, než ho pošleš⁷⁴ 1010. (18) A povedal: Čo má byť zálohom, ktorý ti mám⁷⁴ dať? I povedala: Tvoj pečatný prsteň a tvoja retiazka¹⁰¹¹ a palica, ktorá je v tvojej ruke. I dal jej a vošiel k nej, i otehotnela od neho¹⁰¹². (19) A vstala a odišla a zložila¹³⁰¹ zo seba⁶²⁹ závoj a obliekla sa v rúcha svojho vdovstva. (20) A Júdá v ruke svojho priateľa, Adullámiho³²³, poslal kozľa, vyzdvihnúť záloh z ruky tej ženy, ale ju nenašiel. (21) I dal sa spytovať mužov jej miesta³⁵³ výrokom: Kde je oná chrámová smilnica¹⁰¹³, ktorá bola v Énajim na ceste? A povedali: Tu sa chrámová smilnica¹⁰¹³ nevyskytla¹. (22) I vrátil sa k Júdovi a povedal: Nenašiel som ju, a aj muži toho miesta³⁵³ povedali: Chrámová smilnica¹⁰¹³ sa nevyskytla¹. (23) A Júdá povedal: Môže⁷⁴ si to nechať¹⁰¹⁴, aby sme neboli na hanbu¹⁰¹⁵; hľa, poslal som toto kozľa, ale ty si ju nenašiel. (24) A asi o tri mesiace sa stalo¹, že¹³² sa Júdovi dalo vedieť¹⁰³ výrokom: Támár, tvoja nevesta, sa dopustila smilstva, a hľa, je zo smilstiev¹⁰¹² 1016 aj tehotná. A Júdá povedal: Vyvedte ju, lebo¹³² musí⁷⁴ byť upálená¹⁰¹⁷. (25) Keď ona bola vyvádzaná, poslala⁴³⁶ ona ku svojmu svokrovi s výrokom: Ja som tehotná od muža¹⁰¹², ktorému patria tieto veci. A odkázala⁹⁹⁰: Zisti⁸²⁶, prosím³⁶⁰, komu patria tieto veci: to pečatidlo a tá retiazka¹⁰¹¹ 1018 a tá palica. (26) A Júdá poprezerala⁸²⁶ a povedal: Je¹⁰¹⁹ spravodlivejšia

odo mňa, lebo ved¹⁰²⁰ som ju nedal Šélovi, svojmu synovi, za ženu. A ďalej ju už nepoznával^{124 127}. (27)A v čase jej pôrodu sa stalo¹⁶⁹⁸, že¹³² hľa, v jej lone⁶⁵⁵ dvojčatá; (28)a pri jej pôrode sa stalo¹, že¹³² *jeden* vystrčil⁸⁰³ ruku a pôrodná baba vzala¹⁰²¹ a na jeho ruku uviazala šarlátovú niť¹⁰²² s výrokom: Tento vyjde prvý. (29)A ako svoju ruku vŕhalo späť⁴⁰⁶, stalo sa¹, že¹³² hľa, vyšiel jeho brat; i povedala: Ako¹⁰²³ si prerazil^{1024 1025} Prerazenie¹⁰²⁴ na teba^{1026 1} A nazvali jeho meno Perec¹⁰²⁴. (30)Potom vyšiel jeho brat, na ktorého ruke *bola* tá červená niť¹⁰²², a jeho meno nazvali Zárach¹⁰²⁷.

39 A Jozef bol dopravený na dol^{1985 1028} do Egypta, a z ruky Jiš-máelím^{322 996}, ktorí ho tam nadol dopravil^{985 1028}, ho kúpil Pótifar, dvoran faraóna, veliteľ⁵⁵⁴ osobnej stráže⁹⁹⁷, Egyptan¹⁰²⁹. (2)A s Jozefom bol^{1 48} Hospodin, i stal sa^{1 698} mužom pôsobiacim prospech^{1029 1030}; a bol^{1 48} v dome svojho pána, Egyptana¹⁰³¹. (3)A jeho pán zistil¹⁷⁸, že s ním je Hospodin, a všetko, čo on konal, robil Hospodin prospešným¹⁰³⁰ v jeho ruke. (4)A Jozef našiel v jeho očiach priazeň²⁰⁰ a obsluhoval⁴⁸ ho, i ustanovil ho¹⁰³² nad svojím domom, a všetko, čo mal¹¹⁷⁴, zveril⁸⁰³ v jeho ruku. (5)A odvtedy, čo ho ustanovil¹⁰³² v svojom dome a nad všetkým, čo mal¹¹⁷⁴, bolo^{1 48} *tak*, že¹³² Hospodin dom toho Egyptana pre Jozefa³⁶³ požehnal, i bolo^{1 48} požehnanie Hospodina vo všetkom, čo mal¹¹⁷⁴, v dome aj v poli. (6)A všetko, čo mu *pat-rilo*, ponechal v ruke Jozefa a o nič⁵⁷³ sa pri ňom¹⁰³³ nestaral^{48 1034}, iba ak o chlieb⁸⁴⁴, ktorý on jedával.

A Jozef bol^{1 48} krásny zjavom⁷⁴⁷ a krásny výzorom⁷⁴⁸; (7)a po týchto veciach sa stalo, že¹³² k Jozefovi sa žena jeho pána dala pozdvihovať¹³⁹ svoje oči a vravieť: Lahni so mnou. (8)I odmietal⁴⁸ a žene svojho pána vravel⁴⁸: Hľa, môj pán pri mne¹⁰³³ nevie^{48 1034}, čo je v jeho dome, a všetko, čo má¹¹⁷⁴, zveril⁸⁰³ v moju ruku; (9)v tomto dome niet väčšieho odo mňa a z mojej právomoci⁵⁷⁴ nevyňal^{573 1035} nikom teba, pretože ty si jeho žena; i ako by som mohol vykonať^{12 854} toto veľké zlo, takže¹³² by som zheřil voči Bohu? (10)A za³⁶⁵ jej hovorenia k Jozefovi¹⁰³⁶

deň po dni¹⁰³⁷ bolo^{1 48} *tak*, že¹³² na⁷⁷⁵ ňu neposlúchol ohľadne ľahnutia vedľa¹⁰³⁸ nej, ohľadne zotrvania¹⁰³⁹ s ňou. (11)A za jedného takéhoto¹⁰⁴⁰ dňa¹⁰⁴¹ sa stalo¹, že¹³² vošiel do domu vykonať svoju povinnosť⁸⁹⁴, a nikoho⁸⁴¹ z mužov domu¹⁰⁴² tam v dome nebolo; (12)i chytila ho za jeho rúcho s výrokom: Lahni so mnou. I nechal svoje rúcho v jej ruke a zutekal a vyšiel von³⁰¹. (13)A ako uvidela¹⁰⁴³, že svoje rúcho nechal v jej ruke a zutekal von³⁰¹, stalo sa¹, (14)že¹³² povolala³⁶⁷ mužov svojho domu¹⁰⁴² a prevravela k nim výrokom: Pozrite, priviedol nám akéhosi Hebreja^{399 1029 1044} na posmech⁵⁴⁶ z¹⁰⁴⁵ nás – prišiel ku mne ľahnúť so mnou, i skríkla¹⁰⁴⁶ som silným hlasom, (15)a ako počul¹⁰⁴³, že som zvýšila svoj hlas a skríkla¹⁰⁴⁶, stalo sa¹, že¹³² nechal svoje rúcho vedľa¹⁰³⁸ mňa a zutekal a vyšiel von³⁰¹. (16)I uložila jeho rúcho, do prichodu jeho pána do svojho domu, vedľa¹⁰³⁸ seba (17)a prehovorila k nemu podľa týchto slov výrokom: Ten hebrejský^{399 1044} nevoľník, ktorého si nám priviedol, ku mne prišiel na posmech⁵⁴⁶ z¹⁰⁴⁵ mňa¹⁰⁴⁷, (18)ale za³⁶⁵ môjho zvýšenia môjho hlasu, lebo¹³² som skríkla¹⁰⁴⁶, sa stalo¹, že¹³² nechal svoje rúcho vedľa mňa a zutekal von³⁰¹.

(19)A ako jeho pán počul slová¹⁰⁴³ svojej ženy, ktoré k nemu prehovorila výrokom: Podľa týchto slov mi spravil tvoj nevoľník, stalo sa¹, že¹³² vzbĺkol¹³⁸ jeho hnev; (20)a Jozefov pán ho vzal a vsadil⁸⁰³ ho do veže¹⁰⁴⁸, miesta³⁵³, kde boli väznení¹¹⁴⁷ väzni kráľa; i bol^{1 48} tam, vo veži¹⁰⁴⁸. (21)Ale s Jozefom bol^{1 48} Hospodin a obrátil¹⁰⁴⁹ k nemu milosrdenstvo⁵⁰⁶, i vložil⁸⁰³ svoju priazeň^{200 1050} v oči veliteľa⁵⁵⁴ veže¹⁰⁴⁸, (22)a veliteľ⁵⁵⁴ veže¹⁰⁴⁸ v ruku Jozefa zveril⁸⁰³ všetkých väzňov, ktorí vo veži¹⁰⁴⁸ boli, a vykonávateľom¹² všetkého, čo tam vykonávali¹², sa stal¹ on. (23)A veliteľ⁵⁵⁴ veže¹⁰⁴⁸ nehladel¹⁰⁵¹ vôbec na nič¹⁰⁵² v jeho ruke, lebo s ním *bol* Hospodin a čo on vykonával¹², robil Hospodin prospešným¹⁰²³.

40 A po týchto veciach sa stalo¹, že čašník kráľa Egypta a jeho pekár sa previnili¹⁰⁵³ voči svojmu pánovi, voči kráľovi Egypta. (2)A faraón sa na svojich dvoch dvoranov, na predstaveného⁵⁵⁴ čašníkova a na predstaveného⁵⁵⁴ pekárova,

nazlostil (3) a dal ich pod dozor¹⁰⁵⁴ domu veliteľa⁵⁵⁴ osobnej stráže⁹⁹⁷ do veže¹⁰⁴⁸, miesta³⁵³, kde *bol* väznený¹¹⁴⁷ Jozef. (4) A veliteľ¹⁵⁵⁴ osobnej stráže⁹⁹⁷ k nim¹⁰⁵⁵ Jozefa pridelil¹⁰³², *aby* ich obsluhoval⁴⁸; i boli¹⁴⁸ pod dozorom¹⁰⁵⁴ *rad* dní.

(5) A im obidvom sa prisnil⁹⁷⁰ sen, každému^{285 970} jeho sen, v jednej noci, každému^{285 970} podľa výkladu jeho sna, čašníkov i aj pekárov⁹⁷⁰, ktorí *patrili* kráľovi Egypta, ktorí *boli* väznení¹¹⁴⁷ vo veži¹⁰⁴⁸.

(6) A Jozef k nim za rána prišiel a uvidel ich, a hľa ich – mračili sa¹⁰⁵⁶. (7) I spýtal sa dvoranov faraóna, ktorí s ním *boli* pod dozorom¹⁰⁵⁴ domu jeho pána, výrokom: *Prečo sú* dnes vaše tváre mrzuté¹⁰⁵⁷? (8) A povedali k nemu: Prisnil sa nám⁹⁷⁰ sen a niet schopného vyložiť¹⁰⁸² ho. A Jozef k nim povedal: Či *neprisluhujú* výkladu Bohu? Nože mi povyprávajte^{360 417}.

(9) I povyprával⁴¹⁷ Jozefovi svoj sen predstavený⁵⁵⁴ čašníkov a povedal mu: V mojom sne *bolo*, že¹³² hľa, pred mojou tvárou vinič, (10) a na tom viniči tri výhonky a on *stáby* pučal; jeho kvet vzišiel, jeho strapce vytvorili zrelé¹⁰⁵⁸ hrozňá. (11) A v mojej ruke *bola* čaša faraóna, i vzal som tie hrozňá a vytlačil som ich do čaše faraóna, a tú čašu som dal na dľaň¹⁰⁵⁹ faraóna. (12) A Jozef mu povedal: Toto *je* jeho výklad: tie tri výhonky – *ony sú* tri dni; (13) ešte tri dni a¹⁰⁶⁰ faraón bude pozdvihovať^{139 1061} tvoju hlavu a uvedie ťa späť⁴⁰⁶ na tvoje miesto¹⁰⁶², i budeš podávať čašu faraóna v jeho ruku podľa prvého¹⁰⁶³ poriadku^{480 1064}, keď si bol¹⁴⁸ jeho čašníkom. (14) Len keby si ma podržal v svojej pamäti¹⁰⁶⁵, keď sa ti dobre povodí, a uskutočnil¹², prosím³⁶⁰, pri mne⁵³¹ láskavosť^{506 556} a chcel¹⁷⁴ ma pripomenúť¹⁰⁶⁵ faraónovi a¹⁰⁶⁶ pomôcť mi von¹⁰⁶⁷ z tohto domu, (15) lebo som bol zo zeme Hebrejov^{399 521 1044} doslova¹⁰⁶⁸ ukradnutý a ani tu som nič⁵⁷³ nevykonal, prečo by ma boli mali¹⁷⁴ strčiť³⁸⁴ v dieru^{983 1069}.

(16) A keď predstavený⁵⁵⁴ pekárov zistil⁷⁸, že dobre vyložil, povedal⁴³⁶ k Jozefovi: Ja tiež v svojom sne – nuž¹³², hľa, na mojej hlave tri koše bieleho chleba¹⁰⁷⁰, (17) a vo vrchnom koši – od všetkého pokrmu faraóna, výrobky¹⁵⁶ pekára, a z toho koša z mojej hlavy⁶²⁹ ich žralo vtáctvo^{17 31 272}.

(18) A Jozef odvetil a povedal: Toto *je* jeho výklad: tie tri koše – *ony sú* tri dni; (19) ešte tri dni a¹⁰⁶⁰ faraón bude pozdvihovať^{139 1061} tvoju hlavu z teba⁶²⁹ a povesí ťa na drevo, i bude vtáctvo^{17 31 272} z teba⁶²⁹ žrať tvoje mäso.

(20) A v tretí deň, deň narodenia faraóna, sa stalo, že¹³² usporiadal¹² všetkým svojim služobníkom hostinu⁷⁵¹, a vprostred svojich služobníkov pozdvihol^{139 1061} hlavu predstaveného⁵⁵⁴ čašníkov a hlavu predstaveného⁵⁵⁴ pekárov, (21) i uviedol predstaveného⁵⁵⁴ čašníkov späť⁴⁰⁶ do jeho čašnictva, *aby* dával⁴⁸ čašu na dľaň¹⁰⁵⁹ faraóna, (22) a predstaveného⁵⁵⁴ pekárov povesil, podľa *toho*, ako im Jozef podal výklad¹⁰⁷¹. (23) Ale predstavený⁵⁵⁴ čašníkov si Jozefa nepripamätal¹⁰⁶⁵, lež¹³² na neho zabudol.

41 A po uplynutí¹³¹ celých dvoch rokov¹⁰⁷² sa stalo¹, že sa snilo faraónovi; a⁴⁶³ hľa, stál nad riekou¹⁰⁷³, (2) a hľa, z tej rieky¹⁰⁷³ vzhádzalo sedem kráv, krásnych výzorom a tučného mäsa¹⁰⁷⁴, i pásli sa⁴⁸ v trstí¹⁰⁷⁵. (3) A hľa, za nimi z tej rieky¹⁰⁷³ vzhádzalo ďalších¹⁷³ sedem kráv, mrzkých¹⁰⁵⁷ výzorom a chudého¹⁰⁷⁶ mäsa¹⁰⁷⁴, i zastali vedľa tých kráv na brehu³²⁸ rieky¹⁰⁷³; (4) a tie kravy, mrzké¹⁰⁵⁷ výzorom a chudého¹⁰⁷⁶ mäsa¹⁰⁷⁴, zožrali tých sedem kráv krásnych výzorom a tučných. A faraón precitol; (5) i zaspal a prisnilo sa mu druhý raz, a⁴⁶³ hľa, na jednom stebľe vzhádzalo sedem klasov, tučných a pekných⁴²⁹, (6) a hľa, za nimi vyrastalo sedem klasov tenkých¹⁰⁷⁶ a vysušených východným vetrom, (7) a tie tenké¹⁰⁷⁶ klasy pohltili¹⁰⁷⁷ tých sedem klasov tučných a plných. A faraón precitol, a hľa – sen.

(8) A za rána sa stalo¹, že¹³² jeho duch²²⁶ bol rozrušený¹⁰⁷⁸, i poslal a dal zavolať⁵²² všetkých písmárov¹⁰⁷⁹ Egypta a všetkých jeho¹⁰⁸⁰ mudrcov a povyprával⁴¹⁷ im faraón svoje sny^{156 1081}; i nebolo schopného vyložiť¹⁰⁸² ich faraónovi. (9) Tu¹³² faraóna oslovil predstavený⁵⁵⁴ čašníkov výrokom: Ja dnes musím pripomenúť^{1065 1083} svoje previnenia¹⁰⁸⁴. (10) Faraón sa nazlostil na svojich nevoľníkov a dal ma pod dozor¹⁰⁵⁴ domu veliteľa⁵⁵⁴ osobnej stráže⁹⁹⁷, mňa a predstaveného⁵⁵⁴ pekárov; (11) a v jednej noci sa nám prisnil⁹⁷⁰ sen, mne aj jemu⁹⁷⁰,

každému^{285 970} podľa výkladu jeho sna sa nám prisnilo⁹⁷⁰. (12)A *bol tam* s nami hebrejský^{399 521 1044} mladík⁴⁶⁹, nevoľník *patriaci* veliteľovi⁵⁴⁴ osobnej strážne⁹⁹⁷, ktorému⁵⁸⁵ sme ich povyprávali⁴¹⁷, i vložil nám naše sny, každému²⁸⁵ podal výklad¹⁰⁷¹ podľa jeho sna. (13)A stalo sa podľa *toho*, ako nám výklad podal¹⁰⁷¹, tak sa stalo: mňa uviedli späť⁴⁴⁰⁶ na moje miesto¹⁰⁶² a jeho povesili.

(14)A faraón poslal a dal Jozefa zavolať⁵²², a vyviedli ho rýchlo z diery^{983 1069}, i oholil sa a vymenil svoje šatstvo a vošiel k faraónovi. (15)A faraón k Jozefovi povedal: Prisnil sa mi⁹⁷⁰ sen a nieto schopného vložil¹⁰⁸² ho, ale o tebe som ja počul výrok, že vieš sen počuť^{341 1207} na jeho vyloženie. (16)A Jozef faraónovi odvetil výrokom: Ďaleko *odo mňa*^{411 1121} – pokojom¹⁰⁸⁵ faraónovi bude odpovedať Boh. (17)A faraón k Jozefovi prehovoril: V svojom sne som, hľa, ja stál na brehu³²⁸ rieky¹⁰⁷³, (18)a hľa, z rieky¹⁰⁷³ vzhádzalo sedem kráv tučného mäsa¹⁰⁷⁴ a krásnych zjavom⁷⁴⁷, i pásli sa⁴⁸ v trstí¹⁰⁷⁵. (19)A hľa, za nimi vzhádzalo sedem ďalších¹⁷³ kráv, úbohých¹⁰⁸⁶ a zjavom⁷⁴⁷ veľmi mrzkých¹⁰⁵⁷ a biedneho¹⁰⁸⁷ mäsa¹⁰⁷⁴ – v celej zemi Egypta som takých mrzkých¹⁰⁸⁸ neuvidel. (20)A tie biedne¹⁰⁸⁷ a mrzké¹⁰⁵⁷ kravy zožrali tých sedem prvých, tučných; (21)i vošli do ich vnútra, ale sa nepoznalo, že do ich vnútra vošli, lebo¹³² ich výzor *bol* mrzký¹⁰⁵⁷ ako na začiatku; i precitol som. (22)A v svojom sne som videl, že⁴⁶³ hľa, na jednom stebľe vzhádzalo sedem klasov, plných a pekných⁴²⁹, (23)a hľa, za nimi vyrastalo sedem klasov scvrknutých¹⁰⁸⁹, tenkých¹⁰⁷⁶, vysušených východným vetrom; (24)a tie tenké¹⁰⁷⁶ klasy pohltili¹⁰⁷⁷ tých sedem pekných⁴²⁹ klasov. A prevravel som k pismárom¹⁰⁷⁹, ale nebolo¹⁰⁹⁰, kto by mi podal vysvetlenie^{103 1091}.

(25)A Jozef k faraónovi povedal: Sen faraóna – *on je* jeden; Boh faraónovi oznámil¹⁰³, čo sa chystá konať²²⁵. (26)Sedem pekných⁴²⁹ kráv – *ony sú* sedem rokov, a sedem pekných⁴²⁹ klasov – *ony sú* sedem rokov; *on je to* jeden sen; (27)a tých sedem kráv biednych¹⁰⁸⁷ a mrzkých¹⁰⁵⁷, vzhádzajúcich za nimi – *ony sú* sedem rokov, a tých sedem klasov biednych¹⁰⁸⁷,

východným vetrom vysušených, bude sedem rokov hladu. (28)To⁷⁹³ je to slovo, ktoré¹⁰⁹² som k faraónovi prehovoril: Boh ukázal faraónovi, čo sa chystá konať²²⁵. (29)Hľa, prichádza sedem rokov veľkej hojnosti v celej zemi Egypta, (30)a po nich povstane sedem rokov hladu a všetka tá hojnosť bude v zemi Egypta zabudnutá a zem zhubí^{46 1093} hlad, (31)i nebude sa z príčiny⁷²⁵ oného hladu potom o tej hojnosti v zemi vedieť¹⁰⁹⁴, lebo *on bude* veľmi ťaživý. (32)A ohľadne opakovania toho sna faraónovi dvakrát – pretože¹⁰⁹⁵ tá vec je od³⁸² Boha pevne určená¹⁰⁹⁶ a Boh jej uskutočnenie¹² urýchľuje¹⁰⁹⁷. (33)A teraz nech¹⁰⁹⁸ faraón vyhlíada^{305 571} rozumného¹⁰⁹⁹ a múdreho muža a ustanovuje^{106 305 1100} ho nad zemou Egypta – (34)nech¹⁰⁹⁸ faraón zariaďuje^{12 305}, nech¹³² poveruje^{1100 1101} poverencov¹¹⁰² nad zemou a v siedmich rokoch hojnosti vyhradí päťnu zeme¹¹⁰³ Egypta, (35)a nech¹⁰⁹⁸ zhromažďujú³⁰⁵ všetok pokrm z týchto prichádzajúcich priaznivých¹¹⁰⁴ rokov a kopia^{305 1105} zrno pod ruku faraóna za pokrm v mestách a uchovávajú^{305 447} ho, (36)a ten pokrm sa stane¹ zásobou¹¹⁰⁶ zemi na sedem rokov hladu, ktoré v zemi Egypta budú nastávať¹, i nebude zem hladom ničená¹¹⁰⁷.

(37)A tá reč bola⁴⁸ faraónovi aj všetkým jeho služobníkom vhod⁹¹⁵ (38)a faraón k svojim služobníkom povedal: Či budeme vedieť⁷⁴ nájsť muža¹¹⁰⁸ ako tento¹¹⁰⁹, v ktorom je Boží Duch¹¹¹⁰? (39)A k Jozefovi faraón povedal: Keďže¹¹¹¹ ti Boh dal^{1110 1112} vedieť všetko toto, niet rozumného¹⁰⁹⁹ a múdreho ako ty¹¹¹³. (40)Ty budeš nad mojim domom a na tvoj rozkaz^{263 1114} sa bude chystať¹¹¹⁵ všetok môj ľud; iba o trón budem väčší od teba. (41)A faraón k Jozefovi povedal: Pozri, postavil⁸⁰³ som ťa nad celou zemou Egypta. (42)A faraón zo svojej ruky⁶²⁹ stiahol¹⁹⁰¹ svoj prsteň a dal ho na ruku Jozefa a obliekol ho v rúcha z kmentu¹¹¹⁶ a na jeho šíju vložil³⁸⁴ reťaz¹¹¹⁷ zo zlata; (43)a dal ho voziť¹¹¹⁸ v druhom voze¹¹¹⁹, ktorý mu *patrial*, a pred jeho tvárou volali: Abrech¹¹²⁰! I postavil⁸⁰³ ho nad celou zemou Egypta. (44)A faraón k Jozefovi povedal: Ja som faraón a nikto⁸⁴¹ v celej zemi Egypta nebude môcť⁷⁴ pozdvihnúť svoju ruku ani

svoju nohu bez teba^{411 1121}. (45)A faraón nazval meno Jozefa Cofnath-Paenéach¹¹²² a dal mu za ženu Asnath, dcéru Pótífera, kňaza v Óne¹¹²³. A Jozef vyšiel na zem¹¹²⁴ Egypta.

(46)A Jozef *bol*, keď zastal¹¹²⁵ pred tvárou faraóna, kráľa Egypta, vo veku¹⁸⁰ tridsať rokov. I vyšiel Jozef spred tváre¹⁵³ faraóna a prešiel celou zemou Egypta.

(47)A v siedmich rokoch hojnosti vy-nášala^{12 48} zem po hrstiach¹¹²⁶, (48)i zhromažďovali^{48 1127} všetok pokrm zo siedmich rokov, ktoré v zemi Egypta nastali¹, a znášal^{48 803 1127} pokrm v mestá, pokrm z polí¹⁵⁶ mesta, ktoré *boli* zôkol-vôkol neho, znášal^{48 803 1127} doprostred neho. (49)I nakopil¹¹⁰⁵ Jozef zrna ako piesku mora, veľmi mnoho, až¹¹²⁸ prestali¹¹²⁷ spočítovať⁴¹⁷, lebo *mu* počtu nebolo.

(50)A Jozefovi sa narodilo, skôr ako prišiel rok hladu, dvoje synov, ktorých mu porodila Asnath, dcéra Pótífera, kňaza v Óne; (51)a meno prvorođeného nazval Jozef Menaššé¹¹²⁹... Pretože mi Boh dal zabudnúť na všetku moju námahu¹¹³⁰ a *na* celý dom môjho otca. (52)A meno druhého nazval Efrájim¹¹³¹... Pretože ma Boh v zemi mojej biedy^{427 756} spravil plodným.

(53)A skončilo sa⁴⁶ sedem rokov hojnosti, ktoré v zemi Egypta nastali¹, (54)a začalo¹¹³² podľa *toho*, čo povedal Jozef, prichádzať¹⁸⁴ sedem rokov hladu. I bol^{1 48} vo všetkých zemiach hlad, *ale* v celej zemi Egypta bol^{1 48} chlieb, (55)a keď celá zem Egypta vyhladovala a ľud sa dal kričať na faraóna³⁰⁸ o chlieb, povedal⁴³⁶ faraón všetkým Egyptanom¹¹³³: Chodte k Jozefovi; čo vám povie, spravte. (56)A na celej tvári⁴ zeme bol hlad, i otvoril Jozef všetko, v čom¹¹³⁴ *čo bolo*, a dal sa predávať Egyptanom¹¹³³ zbožie¹¹³⁵. A hlad sa v zemi Egypta rozmohol¹¹³⁶; (57)a celá zem prichádzala^{48 1134} do Egypta k Jozefovi kupovať zbožie¹¹³⁵, lebo hlad sa rozmohol¹¹³⁶ na celej¹¹³⁷ zemi.

42 A Jákób sa dozvedel⁷⁸, že v Egypte jesto zbožie, i povedal Jákób svojim synom: Načo na seba vzájomne pozeráte? (2)A povedal: Hľa, počul som, že v Egypte jesto zbožie, zostúpte *ta* a nakúpte nám zbožie¹¹³⁵ odtiaľ,

nech¹³² ostávame nažive¹¹³⁸ a neumierame. (3)I zostúpili desiat bratia Jozefa nakúpiť¹²⁷⁴ zrno z Egypta, (4)*ale* Benjámina, brata Jozefa, Jákób s jeho bratmi nepustil¹¹⁸, lebo si povedal⁵³³: Aby ho nestretávala nehoda. (5)I prišli synovia Isráela nakúpiť zbožie¹¹³⁵ vprostred prichádzajúcich, lebo v zemi Kenáan bol^{1 48} hlad.

(6)A Jozef – on *bol* vladárom nad zemou; on, ktorý⁵⁴⁴ predával¹¹³⁹ zbožie¹¹³⁵ všetkému ľudu zeme. Bratia Jozefa teda²⁹¹ prišli a poklonili sa mu, obličaj⁴⁸⁵ k zemi; (7)a keď Jozef svojich bratov uvidel, spoznal⁴³⁶ ich, *ale* sa k nim *neznal*^{48 1140}, i hovoril⁴⁸ s nimi tvrdo¹⁴¹ a povedal k nim: Odkiaľ ste prišli? I povedali: Zo zeme Kenáan, nakúpiť¹²⁷⁴ pokrmu. (8)I spoznal Jozef svojich bratov, *ale* oni ho nepoznali.

(9)A Jozef *si* pripomenul sny, ktoré sa *mu* o nich prisnili⁹⁷⁰, i povedal k nim: Vy ste vyzvedači, prišli ste pozrieť nahotu¹¹⁴² zeme. (10)I povedali k nemu: Nie, môj pane, lež¹³² tvoji nevoľníci prišli nakúpiť¹²⁷⁴ pokrmu. (11)My všetci³⁷⁵ *sme* synovia jedného muža; my, poctivci *sme* my, tvoji nevoľníci nie sú^{1 48} vyzvedači. (12)I povedal k nim: Nie, lež⁴⁸⁸ ste prišli pozrieť nahotu¹¹⁴² zeme. (13)A povedali: Tvoji nevoľníci *boli* dvanásť bratia, my *sme* synovia jedného muža v zemi Kenáan, a hľa, najmladší³⁰⁴ je dnes s naším otcom, a jeden – niet ho. (14)A Jozef k nim povedal: *To* je ono, čo som k vám prehovoril výrokom: Vy ste vyzvedači. (15)Týmto^{913 1143} musíte⁷⁴ byť podrobení skúške: *pri* živote faraóna¹¹⁴⁴, ak budete môcť odtiaľ⁷⁴ vyjsť⁴¹⁰, iba ak pri príchode¹¹⁴⁵ vášho najmladšieho³⁰⁴ brata sem! (16)Pošlite jedného z vás, nech¹³² vášho brata môže⁷⁴ priviesť⁵⁵⁹, a vy budete uväznení¹¹⁴⁷, i budú vaše slová podrobované skúške, či je pri vás pravda⁶²², a ak nie, *pri* živote faraóna¹¹⁴⁴, že *ste* vy vyzvedači. (17)I dal ich všetkých spolu¹¹⁴⁶ *na* tri dni pod dozor¹⁰⁵⁴.

(18)A v tretí deň k nim Jozef povedal: Spravte toto a ostňte nažive¹¹³⁸; ja sa bo-jím Boha: (19)Ak *ste* vy poctivci, bude³⁰⁵ jeden váš brat sputnaný¹¹⁴⁷ v dome vášho dozoru¹⁰⁵⁴ a vy chodte, dopravte zbožie *vzhľadom* na hladovanie vašich domov, (20)*ale* vášho najmladšieho³⁰⁴ brata mu-síte⁷⁴ dopraviť ku mne, i budú vaše slová

overené¹¹⁴⁸ a nebudete musieť⁷⁴ umrieť. I spravili tak (21)a vraveli⁴⁸ si navzájom⁶⁸⁹: Isto *sme* my vinovatí voči nášmu bratovi¹¹⁴⁹, ktorého duše úzkosť^{935 1150} *sme* zbadali⁷⁸ pri jeho úpení k nám o zmlovanie, *ale* *sme* neposlúchli; preto táto úzkosť^{935 1150 1151} prišla na nás. (22)A Reúvén im odvetil výrok: Či som k vám neprevravel výrok: Nesmiete⁷⁴ hrešiť proti tomu malému^{782 988?} Ale ste neposlúchli – a veru¹¹⁵² sa jeho krv, hľa, požaduje^{48 284}. (23)A oni nevedeli⁴⁸, že Jozef rozumie³⁴¹, lebo medzi nimi *bol* tlmočník; (24)i odvrátil sa¹¹⁵³ spred nich³⁷³ a zaplakal¹¹⁵⁴. A keď k nim prišiel späť²⁵², prehovoril⁴³⁶ k nim; a vzal z ich blízkosti²⁵⁹ Šimeóna a pred ich očami ho sputnal¹¹⁴⁷.

(25)A Jozef rozkázal, aby ich nádoby⁶³² naplnili zrnom, a vrátiť ich peniaze^{451 1155} každému²⁸⁵ do jeho vreca¹¹⁵⁶, a dať im stravu na cestu; a tak im spravili. (26)I vyložili³⁶⁸ svoje zbožie na svoje osly a odišli odtiaľ. (27)A keď jeden v hostinci otvoril svoje vrece¹¹⁵⁶, dať obrok svojmu oslovi, uvidel⁴³⁶ svoje peniaze⁴⁵¹, a⁴⁶³ hľa, ony *boli*¹¹⁵⁷ v otvore⁴⁶³ jeho mecha¹¹⁵⁸. (28)I povedal svojim bratom: Moje peniaze⁴⁵¹ *boli*¹¹⁵⁷ vrátené, a veru¹¹⁵², hľa, *sú*¹¹⁵⁷ v mojom mechu¹¹⁵⁸. I zastalo¹¹⁵⁹ ich srdce¹¹⁶⁰ a so strachom¹¹⁶¹ sa obracali^{48 1162} k sebe navzájom⁶⁸⁹ s výrok: Čo nám toto Boh spravil?

(29)I prišli k Jákóbovi, svojmu otcovi, do zeme Kenán a oznámili¹⁰³ mu všetky svoje príhody¹¹⁶³ výrok: (30)Ten muž, pán tej zeme, s nami hovoril⁴⁸ tvrdo¹¹⁴¹ a považoval^{48 803 1164} nás za vyzvedačov¹¹⁶⁵ v tej zemi¹¹⁶⁶; (31)i povedali sme k nemu: my *sme* poctivci, nie *sme* vyzvedači; (32)*boli* *sme* my dvanásti bratia, synovia nášho otca; jeden – niet ho, a najmladší³⁰⁴ je dnes s našim otcom v zemi Kenán. (33)A ten muž, pán tej zeme, k nám povedal: Týmto^{913 1143} budem môcť⁷⁴ spoznať, že vy *ste* poctivci: jedného z vašich bratov nechajte u mňa a *vzhľadom* na hladovanie vašich domov *si* naberte a choďte, (34)*ale* svojho najmladšieho³⁰⁴ brata ku mne dopravte, i budem môcť⁷⁴ spoznať, že vy *ste* nie vyzvedači, že *ste* vy poctivci. Budem vám môcť⁷⁴ odovzdať vášho brata a budete smieť⁷⁴ obchádzať⁹⁰⁹ zem.

(35)A keď oni vyprázdnili svoje vreca¹¹⁵⁶, stalo sa¹⁶⁹⁸, že¹³² hľa, každý²⁸⁵ *mal* v svojom vreci¹¹⁵⁶ uzlík svojich peňazí⁴⁵¹, i uvideli uzlíky svojich peňazí^{451 1155}, oni aj ich otec, a zľakli sa. (36)A Jákób, ich otec, k nim povedal: Mňa *ste* pripravili o deti; Jozef – niet ho, a Šimeón – niet ho, a Benjámina chcete vziať¹¹⁶⁷. Všetky tieto veci³⁷⁵ sú proti mne¹¹⁶⁸! (37)A Reúvén k svojmu otcovi prevravel výrok: Môžeš⁷⁴ usmrtiť mojich dvoch synov, ak ho nebudem môcť⁷⁴ dopraviť k tebe; zver⁸⁰³ ho na moju ruku a ja ho k tebe musím⁷⁴ priviesť späť⁴⁰⁶. (38)I povedal: Mój syn s vami nebude zostupovať; veď jeho brat je⁴⁸ mŕtvy a zostal on sám⁵⁶⁰, a ak ho na ceste, ktorou pôjdete, stretne nehoda, zošlete^{436 985 1169} moje šediny⁴²³ do šeóla⁹⁹⁵ v zármutku¹¹⁷⁰.

43 Ale hlad v zemi *bol* ťaživý, (2)a ako dojedli zbožie⁶¹⁴, ktoré dopravili z Egypta, stalo sa¹, že¹³² k nim ich otec povedal: Choďte zasa²⁵², nakúpíte¹²⁷⁴ nám trochu pokrmu. (3)A Júda k nemu prevravel výrok: Ten muž k nám veľmi¹¹⁷¹ dôrazne vyhlásil výrok: Nebudete vidieť moju tvár, iba ak *bude* s vami váš brat. (4)Ak si ochotný prepustiť^{120 1172} nášho brata s nami, chceme⁷⁴ zostúpiť a pokrmu ti nakúpiť¹²⁷⁴, (5)*ale* ak nie si ochotný *ho* prepustiť^{120 1172}, nebudeme zostupovať, pretože ten muž k nám povedal: nebudete vidieť moju tvár, iba ak *bude* s vami váš brat. (6)A Izráel povedal: Prečo *ste* mi urobili zle prezradením¹⁰³ tomu mužovi, že¹¹⁷³ ešte máte brata^{500?} (7)A povedali: Ten muž sa na nás a na našu rodinu⁶⁰³ podrobne¹¹⁷¹ vypytoval⁴⁸ výrok: Či je ešte živý váš otec? či máte brata^{1174?} I podali sme mu správu¹⁰³ podľa zmyslu²⁶³ týchto slov. Či *sme* vôbec¹¹⁷¹ mohli vedieť¹²⁰⁷, že *bude* vraviť: Dopravte svojho brata nadol^{1985 1028?} (8)A Júda k Izráelovi, svojmu otcovi, povedal: Pošli toho chlapca⁴⁶⁹ so mnou, i budeme môcť⁷⁴ vstať a ísť, nech¹³² ostávame³⁰⁵ aj my aj ty aj naša drobotina nažive¹¹³⁸ a neumierame³⁰⁵. (9)Ja budem za neho ručiť; buď ho môcť⁷⁴ požadovať¹¹⁷⁵ z mojich rúk; ak ho nedopravím k tebe *aby* som ho mohol⁷⁴ postaviť⁷⁹⁹ pred tvoju tvár; potom¹³² budem *po* všetky dni vinný hriechom voči

tebe. (10)Veď keby sme neboli otáľali⁴⁸, veru by sme sa teraz boli už dvakrát¹⁷⁶ vrátili. (11)A Isráel, ich otec, k nim povedal: Ak je teda tak, spravte toto: naberte v svoje nádoby⁶³² z najlepšieho výnosu¹⁷⁷ zeme a tomu mužovi nadol zaneste⁹⁸⁵ dar¹³³ 178. trochu balzámu a trochu medu, vonného korenia a ladana⁹⁸⁴, pistáciových orechov¹⁷⁹ a mandlí. (12)A vezmite v svoju ruku dvojaké peniaze⁴⁵¹, a tie peniaze⁴⁵¹ vrátené v otvore²⁶³ vašich mechov¹⁵⁸ v svojej ruke¹⁸⁰ vráťte; možno to⁷⁹³ bol omyl. (13)A svojho brata vezmite a vstaňte, chodte zasa²⁵² k tomu mužovi; (14)a Бог, Všemocný, nech¹⁰⁹⁸ vám dáva³⁰⁵ zľutovanie¹¹⁸¹ pred tvárou²⁰³ toho muža, nech¹³² vám prepustí¹²⁰ vášho druhého⁷³ brata aj Benjámina. A ja, keď budem¹¹⁸² o deti pripravený, budem¹¹⁸² o deti pripravený. (15)I vzali tí muži tamten¹¹⁸³ dar¹³³ a dvojaké peniaze⁴⁵¹ vzali v svoju ruku, aj Benjámina; a vstali a zostúpili do Egypta, a zastali pred tvárou²⁰³ Jozefa.

(16)A Jozef Benjámina s nimi uvidel, i povedal tomu, ktorý bol nad jeho domom: Uveď tých mužov do domu a zakož zakáľačku¹¹⁸⁴ a priprav, lebo tí muži budú v poludnie jesť so mnou. (17)A ten muž urobil podľa toho, čo Jozef povedal, i uviedol ten muž tých mužov do domu Jozefa. (18)A tí muži sa zľakli, že boli uvedení do domu Jozefa, a povedali si⁵³³: My sme sem uvádzaní pre tie peniaze³⁶⁶ 451 vráťtie sa prv¹¹⁸⁵ v naše mechy¹⁵⁸, aby sa mohli na nás zosypať a na nás sa vrhnúť a vziať nás za nevoľníkov aj s našimi oslami¹¹⁸⁶. (19)I priblížili sa k tomu mužovi, ktorý bol nad domom Jozefa, a pri vchode²²⁰ do domu k nemu prehovorili (20)a povedali: Prosím¹¹⁸⁷, môj pane, dovolili sme si prv¹¹⁸⁵ zostúpiť⁹⁸⁵ 1188 na nakúpenie¹²⁷⁴ pokrmu; (21)a keď sme prišli do hostinca, stalo sa, že¹³² sme otvorili svoje mechy¹⁵⁸, a¹¹⁸⁹ hľa, peniaze⁴⁵¹ každého²⁸⁵ v otvore²⁶³ jeho mecha¹⁵⁸, naše peniaze⁴⁵¹ v svojej váhe¹¹⁹⁰. I priniesli sme ich¹¹⁵⁷ v svojej ruke späť⁴⁰⁶, (22)a doniesli sme nadol⁹⁸⁵ v svojej ruke ďalšie peniaze⁴⁵¹ na nakúpenie¹²⁷⁴ pokrmu. Kto naše peniaze⁴⁵¹ v naše mechy¹⁵⁸ vložil³⁸⁴, nevieme. (23)I povedal: Pokoj vám, nebojte sa; váš Boh a Boh vášho otca dal poklad vo vaše mechy¹⁵⁸. Vaše pe-

niaze⁴⁵¹ ku mne došli¹¹⁵⁷. A vyviedol k nim Šimeóna, (24)a uvidel ten muž tých mužov do domu Jozefa a dal im voľu, i umyli svoje nohy, a ich oslom dal obrok.

(25)A do príchodu Jozefa v poludnie¹¹⁹¹ pripravili ten dar¹³³, lebo počuli, že tam budú ešte chlieb⁸⁴⁴. (26)A keď Jozef prišiel do domu, priniesli⁴³⁶ mu do domu dar¹³³, ktorý bol v ich ruke, a poklonili sa mu k zemi. (27)I spýtal sa, či sa majú dobre¹¹⁹², a povedal: Či sa má dobre váš otec¹¹⁹², starec, o ktorom ste prevraveli? Či on ešte žije? (28)A povedali: Tvojmu nevoľníkovi, nášmu otcovi, sa vodí dobre¹¹⁹²; on ešte žije. A schýlili hlavy⁶²⁰ a poklonili sa. (29)I pozdvihol¹⁹⁹ svoje oči a uvidel Benjámina, svojho brata, syna svojej matky, a povedal: Či je toto¹¹⁹³ váš najmladší³⁰⁴ brat, o ktorom ste ku mne prevraveli? A povedal: Nech je³⁰⁵ tí Boh priaznivý¹¹⁹⁴, môj synu! (30)A Jozef sa náhlivo⁶¹³ – lebo sa nad jeho bratom vznietili jeho vnútorné city¹¹⁸¹ – jal hľadať, kde by si mohol poplakať, i vošiel do izby¹¹⁹⁵ a poplakal si tam; (31)a umyl svoju tvár a vyšiel, i ovládol sa a povedal: Predkladajte³⁸⁴ chlieb⁸⁴⁴! (32)I dali sa predkladať³⁸⁴ jemu osobitne⁵⁶⁰ a im osobitne⁵⁶⁰ a Egyptanom jediacim s ním osobitne⁵⁶⁰, lebo Egyptania nemôžu¹¹⁹⁶ jedávať chlieb⁸⁴⁴ s Hebrejmi¹³⁹⁹ 1044, lebo oná vec je Egyptanom ošklivosťou¹²⁶⁷. (33)A sedeli⁴⁸ pred jeho tvárou, prvorođený podľa svojej prvorodenstva a mladší⁵¹³ podľa svojej mladosti¹¹⁹⁷, i pozerali⁴⁸ tí muži začudovane jeden na druhého³³² 1162. (34)A nosili⁴⁸ k nim porcie¹¹⁹⁸ z blízkosti jeho¹¹⁹⁹ tváre²²⁰, a Benjáminova porcia¹¹⁹⁸ bola⁴⁸ päťkrát hojnejšia od porcií¹¹⁹⁸ ich všetkých³⁷⁵. I pili⁴⁸ 1200 a opojili sa s ním.

44 A tomu, ktorý bol nad jeho domom, prikázal výrokom: Naplň mechy¹⁵⁸ tých mužov pokrmom podľa toho, čo môžu uniesť¹³⁹, a peniaze⁴⁵¹ každého²⁸⁵ vlož³⁸⁴ v otvor²⁶³ jeho mecha¹⁵⁸; (2)a v otvor²⁶³ mecha¹⁵⁸ najmladšieho³⁰⁴ musíš⁷⁴ vložiť³⁸⁴ môj pohár, ten pohár zo striebra, a peniaze⁴⁵¹ za jeho zbožie. I spravil podľa slov Jozefa, ktoré vyslovil. (3)Keď sa ráno rozsvetilo, boli⁴³⁶ tí muži prepustení¹²⁰, oni aj ich osly; (4)keď oni opustili mesto²⁸⁹ 1201 – nedošli ďaleko –

povedal⁴³⁶ Jozef tomu, ktorý *bol* nad jeho domom: Vstaň, vyraz⁸¹⁹ za tými mužmi, a keď ich dostihneš, musíš^{74 436} k nim povedať: Prečo ste za dobré zaplatili zlým? (5) Či toto nie je to, z čoho¹²⁰² môj pán pija? A on z neho¹²⁰² predsa¹²⁰³ vešti⁷⁸³! Tým, čo ste spravili, ste sa zachovali zle! (6) I dostihol ich a vyslovil k nim tieto slová; (7) i povedali k nemu: Prečo môj pán hovorí podľa týchto slov¹²⁰⁴? Ďaleko je tvojim nevoľníkom od konania podľa tohto slova¹²⁰⁴. (8) Hľa, peniaze⁴⁵¹, ktoré sme našli v otvore²⁶³ našich mechov¹¹⁵⁸, sme k tebe zo zeme Kenáan priniesli späť⁴⁰⁶, i ako by sme z domu tvojho pána kradli striebro alebo zlato? (9) U koho z tvojich nevoľníkov sa bude môcť⁷⁴ nájsť, nech¹³² umrie, a aj my budeme nevoľníkmi⁸⁹ tvojmu pánovi. (10) I povedal: Aj to⁷⁹³ teraz tak bude, podľa vašich slov: U koho sa bude môcť⁷⁴ nájsť, bude mi nevoľníkom¹²⁰⁵, a vy budete^{1 698} nevinní^{1205 1206}. (11) I zložili^{985 1169} každý²⁸⁵ svoj mech¹¹⁵⁸ náhlivo⁶¹³ na zem a otvorili každý²⁸⁵ svoj mech¹¹⁵⁸; (12) i dal sa prehľadávať – začal pri najstaršom³²⁵ a skončil⁶¹⁴ pri najmladšom³⁰⁴, a pohár sa našiel v mechu¹¹⁵⁸ Benjámina. (13) I roztrhli svoje šatstvo a každý²⁸⁵ naložil na svojho osla a vrátili sa do mesta.

(14) I vošiel Júda a jeho bratia do domu Jozefa, a on tam ešte *bol*, i padli pred jeho tvárou k zemi (15) a Jozef im povedal: Čo je toto za skutok, ktorý ste uskutočnili¹²? Či ste nevedeli⁴⁸, že muž, ktorý je ako ja¹¹¹³, predsa¹²⁰³ vie veštiť^{783 1207}? (16) A Júda povedal: Čo môjmu pánovi máme povedať¹²⁰⁷? Čo máme prehovoriť¹²⁰⁷ a čím sa máme obhájiť^{1207 1208}? Boh našiel vinu¹⁴⁶ tvojich nevoľníkov; hľa, my¹²⁰⁹ – nevoľníci nášmu pánovi, aj my aj *ten*, v ktorého ruke sa ten pohár našiel. (17) I povedal: Ďaleko je mi od takéhoto¹²¹⁰ konania. Ten muž, v ktorého ruke sa ten pohár našiel, on mi bude nevoľníkom¹²⁰⁵ a vy v pokoji vystúpte³⁶⁸ k svojmu otcovi.

(18) I priblížil sa k nemu Júda a povedal: Prosím¹¹⁸⁷, môj pane, dovoľ³⁶⁰, nech tvoj nevoľník smie^{74 305} vysloviť slovo v uši môjho pána a nech na tvojho nevoľníka neblčí^{138 305} tvoj hnev, veď *kto* je podobný tebe¹¹¹³, *je ako faraón*. (19) Môj pán sa svojich nevoľníkov spýtal výrok: či máte

otca alebo brata¹¹⁷⁴? (20) I povedali sme k môjmu pánovi: Máme otca, starca¹¹⁷⁴, a dieťa⁷⁸² jeho staroby⁵⁹, najmladšieho³⁰⁴, ktorého⁵⁸⁵ brat umrel, a on zostal sám⁵⁶⁰ po svojej matke a jeho otec ho miluje⁴⁸. (21) I povedal si k svojim nevoľníkom: Doprajte ho nadol^{985 1028} ku mne, nech¹³² na neho môžem⁷⁴ uprieť³⁸⁴ svoje oko. (22) A povedali sme k môjmu pánovi: Ten chlapec⁴⁶⁹ nemôže svojho otca opustiť, a ak svojho otca opustí, *on* umrie⁴³⁶. (23) I povedal si k svojim nevoľníkom: Ak váš najmladší³⁰⁴ brat s vami nebude zostupovať^{985 1028}, nebudete viac¹²⁷ vidieť moju tvár. (24) A keď sme vystúpili³⁶⁸ k tvojmu nevoľníkovi, môjmu otcovi, stalo sa, že¹³² sme mu slová môjho pána oznámili¹⁰³; (25) a keď náš otec povedal: Chodte zasa²⁵², nakúpte¹²⁷⁴ nám trochu pokrmu, (26) povedali sme⁴³⁶: Nemôžeme zostúpiť⁹⁸⁵; ak bude s nami náš najmladší³⁰⁴ brat, potom¹³² zostúpime⁹⁸⁵, pretože nemôžeme uvidieť tvár toho muža, ak jeho, nášho najmladšieho³⁰⁴ brata, s nami nebude. (27) A tvoj nevoľník, môj otec, k nám povedal: Vy viete⁴⁸, že mi moja žena porodila dvoch; (28) a jeden z mojej blízkosti²⁵⁹ odišiel¹²¹¹, i povedal som: Áno, nepochybne⁹⁹¹ bol na kusy⁹⁹² rozorvaný, a doposiaľ som ho nevidel; (29) a ak vezmete z blízkosti mojej tváre³⁸² aj tohto a stretne¹¹⁶³ ho nehoda, zošlete^{436 985 1169} moje šediny⁴²³ do šéola⁹⁹⁵ v nešťasti^{1170 1212}. (30) A teraz: za³⁶⁵ môjho príchodu ku tvojmu nevoľníkovi, môjmu otcovi, ak ten chlapec⁴⁶⁹ – nebude⁴³⁶ ho s nami, a jeho život²⁸³ je späť s jeho životom^{283 1213}, (31) a keď uvidí¹²¹⁴, že toho chlapca⁴⁶⁹ niet, stane sa^{1 436}, že¹³² umrie, a tvoj nevoľník zošlú^{985 1169} šediny tvojho nevoľníka, nášho otca, do šéola⁹⁹⁵ v zármutku¹¹⁷⁰. (32) Lebo tvoj nevoľník sa za toho chlapca⁴⁶⁹ pred mojím otcom^{382 1215} zaručil výrok: Ak ho k tebe nebudem môcť⁷⁴ dopraviť, potom¹³² budem⁴⁸ voči svojmu otcovi *po* všetky dni *vinný* hriechom. (33) Teraz teda²⁹¹ nech, prosím³⁶⁰, smie^{74 305} ostať tvoj nevoľník namiesto toho chlapca⁴⁶⁹ nevoľníkom môjmu pánovi a ten chlapec⁴⁶⁹ nech smie^{74 305} vystúpiť³⁶⁸ so svojimi bratmi. (34) Veď ako by som mohol⁷⁴ vystúpiť^{368 1207} k svojmu otcovi a ten chlapec⁴⁶⁹ – nebolo by ho so mnou? Aby

som nemusel⁷⁴ hľadiet¹²⁰⁷ na nešťastie¹²¹², ktoré by postihovalo¹⁵¹ môjho otca.

45 Tu¹³² sa Jozef nedokázal voči všetkým pred ním stojacim ovládnuť, i zvolal: Vyvedte všetkých ľudí¹²¹⁶ spredu mňa³⁷¹! A keď sa Jozef dával¹²¹⁷ svojim bratom spoznať, nezostalo¹²¹⁸ s ním nikoho⁸⁴¹. (2)I dal sa hlasno plakať¹²¹⁹, i počuli to¹²²⁰ Egypťania a počul to¹²²⁰ dom faraóna. (3)A Jozef povedal k svojim bratom: Ja som Jozef – či ešte je živý môj otec? A jeho bratia mu nedokázali odvetiť, lebo ním¹²²¹ boli ohúrení¹²²². (4)A Jozef k svojim bratom povedal: Nože sa priblížite³⁶⁰ ku mne. I priblížili sa, a povedal. Ja som Jozef, váš brat, ja, ktorého ste predali do Egypta; (5)a teraz sa nemusíte⁷⁴ rmuť¹²²³ a vo vašich očiach nemusí⁷⁴ blčať^{138 1224}, že ste ma sem predali, lebo ma Boh pred vami^{376 1225} poslal na záchranu života. (6)Teraz¹²²⁶ totiž je po dva roky vo vnútri zeme hlad a ešte bude päť rokov, čo nebude orby ani žatvy; (7)a Boh ma pred vami^{376 1225} poslal zaopatriť^{384 1227} vám na zemi zvyšok a zachovať vám život veľkým vyslobodením¹²²⁸. (8)Nuž teda¹²²⁹ nie vy ste ma sem poslali, lež¹²³⁰ Boh, a určil³⁸⁴ ma faraónovi za otca a celému jeho domu za pána a vládcu v celej zemi Egypta. (9)Poponáhľajte sa a vystúpte³⁶⁸ k môjmu otcovi, a povedzte k nemu: Takto povedal tvoj syn Jozef: Boh ma určil³⁸⁴ za pána celému Egyptu; zostúp⁹⁸⁵ ku mne, nech nemeškáš^{305 1218}, (10)i budeš bývať¹²²³¹ v zemi Góšen a budeš mi nablízku¹²³², ty aj tvoj dom a tvoje deti⁶⁵¹ a deti⁶⁵¹ tvojich detí⁶⁵¹, aj tvoj drobný dobytok a tvoj hovádzí dobytok a všetko, čo ti patrí, (11)a budem ťa tam živiť, – lebo ešte bude päť rokov hladu – aby si nemusel⁷⁴ schudobnieť ty aj tvoj dom a všetko, čo ti patrí. (12)A hľa, vaše oči vidia, aj oči môjho brata Benjámina, že sú to moje ústa, ktoré k vám hovoria, (13)i musíte⁷⁴ vyličiť^{103 1233} môjmu otcovi všetku moju slávu¹²³⁴ v Egypte a všetko, čo ste uvideli, a poponáhľaj sa a dopraviť môjho otca sem nadol^{985 1028}. (14)I padol na krk Benjámina, svojho brata, a rozplakal sa; aj Benjámín sa rozplakal na jeho krku. (15)A vybozkával všetkých svojich bratov a plakal⁴⁸ nad nimi; a potom sa s ním jeho bratia dali hovoriť.

(16)A správu o tom¹²³⁵ bolo⁴⁸ počuť v dome¹²³⁶ faraóna výrok: Prišli bratia Jozefa; i bola⁴⁸ faraónovi aj jeho služobníkom vítaná⁹¹⁵. (17)A faraón k Jozefovi povedal: Povedz svojim bratom: Spravte toto: Naložte na¹²³⁷ svoje zvieratstvo a choďte, vjdite do zeme Kenáan (18)a vezmite svojho otca a svoje domácnosti⁷⁸⁶ a prídte ku mne, i chcem⁷⁴ vám dať bohatstvo¹²³⁸ zeme Egypta, a jedzte tuk¹²³⁹ zeme. (19)A ty si⁴⁸ poverený rozkazom¹²⁴⁰: Spravte toto: Vezmite si zo zeme Egypta vozy pre vašu drobotinu⁸³⁵ a pre vaše ženy⁸³⁵, a vysadte^{139 368 1241} svojho otca a prídte. (20)A nech vaše oko nemá³⁰⁵ ľútosť nad vašimi vecami^{632 1242 1243}, veď bohatstvo¹²³⁸ celej zeme Egypta – ono pripadne¹²⁴⁴ vám.

(21)A synovia Isráela tak spravili a Jozef im dal podľa slova²⁶³ faraóna vozy a dal im výživu na cestu. (22)A im všetkým³⁷⁵, každému²⁸⁵, dal šatstvo na striedanie¹²⁴⁵, ale Benjáminovi dal tristo šekelov⁵⁹⁶ striebra a päťoro šatstva na striedanie¹²⁴⁵. (23)A svojmu otcovi poslal toto¹²⁴⁶, desať oslov s nákladom¹²⁴³ z bohatstva^{1238 1247} Egypta, a desať oslíc nesúcich zrno a chlieb⁸⁴⁴, a¹²⁴⁸ stravu jeho otcovi na cestu. (24)A prepustil¹²⁰ svojich bratov, i odišli; a povedal k nim: Nesmiete⁷⁴ sa na ceste hnevať¹²⁴⁹.

(25)I vystúpili³⁶⁸ z Egypta a prišli do zeme Kenáan k Jákobovi, svojmu otcovi, (26)a dali mu vedieť¹⁰³ výrok: Jozef ešte žije; a že on je vládcom v celej zemi Egypta. A jeho srdce zoslablo¹²⁵⁰, lebo im neuveril; (27)i vyslovili k nemu všetky slová Jozefa, ktoré vyslovil k nim. Ale keď uvidel vozy, ktoré poslal Jozef na jeho privezenie^{139 1251}, ožil⁴³⁶ duch Jákoba, ich otca; (28)i povedal Isráel: Dost – Jozef, môj syn, ešte žije; pôjdem a budem ho vidieť skôr ako budem umierať.

46 I vydal sa na cestu³²⁹ Isráel a všetko, čo mu patrilo, a prišiel do Beér-ševy, a obetoval Bohu svojho otca Isáka obete. (2)A Boh prevravel¹²⁵² k Isráelovi vo vedeniach noci a povedal: Jákób, Jákób! I povedal: Hľa, ja³⁶⁶. (3)A povedal: Ja som Boh, Boh tvojho otca; nemusíš⁷⁴ mať strach zo zostúpenia^{985 1243} do Egypta, pretože tam ťa chcem⁷⁴ ustanoviť³⁸⁴ veľkým

národom⁸⁹. (4) Ja do Egypta budem zostupovať⁹⁸⁵ s tebou a ja ťa isto¹²⁵³ budem aj vyvádzať³⁶⁸, a Jozef bude klásť¹⁰⁶ svoju ruku na tvoje oči. (5) A Jákób z Beér-ševy vstal a synovia Isráela vysadili^{139 368} Jákóba, svojho otca, aj svoju drobotinu a svoje ženy do vozov¹²⁴¹, ktoré poslal faraón na jeho privezenie^{139 1251}; (6) i vzali svoje stáda¹⁵⁷ a svoje nadobudnuté³⁴⁹, čo v zemi Kenáan nadobudli³⁵⁰, a prišli do Egypta, Jákób a všetko jeho semä s ním, (7) jeho synovia a synovia jeho synov s ním, jeho dcéry a dcéry jeho synov – áno¹³², všetko svoje semä uviedol so sebou do Egypta.

(8) A toto⁵¹ sú mená synov Isráela, prichádzajúcich¹²⁵⁴ do Egypta: Jákób a jeho synovia: Prvorodený Jákóba Reúvén; a synovia Reúvéna: Chanóch a Pallú a Checrón a Karmí. (10) A synovia Šimeóna: Jemúel a Jámín a Óhad a Jáchín a Cóchar a Šául, syn Kenáančanky. (11) A synovia Léviho: Géršón, Keháth a Merári. (12) A synovia Júdu: Ér a Ónán a Šelá a Perec a Zárach; ale Ér a Ónán v zemi Kenáan umreli. A synovia Pereca boli: Checrón a Chámúl. (13) A synovia Jissášchára: Tóla a Puvvá a Jóv a Šimrón. (14) A synovia Zevulúna: Sered a Élón a Jachleél. (15) Toto³²⁴ sú synovia Léy, ktorých Jákóbovi porodila v Paddan-Aráme; a Dínu, jeho dcéru. Všetkých duší jeho synov a jeho dcér *bolo* tridsať a tri.

(16) A synovia Gáda: Cifjón a Chaggi, Šúní a Ecbón, Éri a Aródí a Arelí. (17) A synovia Ášéra: Jimná a Jišvá a Jišví a Bería a Serách, ich sestra. A synovia Beriu: Chever a Malkiél. (18) Toto³²⁴ sú synovia Zilpy, ktorú dal Láván Léi, svojej dcére, a týchto porodila Jákóbovi, šesťnásť duší.

(19) Synovia Ráchél, ženy Jákóba: Jozef a Benjámin. (20) A Jozefovi sa v zemi Egypta narodilo, čo mu porodila Asnath, dcéra Potífera, kňaza v Óne, Menaššea a Efrájima. (21) A synovia Benjámina: Belá a Becher a Ašbél, Gérá a Naamán, Échí a Róš, Muppím a Chuppím a Árd. (22) Toto³²⁴ sú synovia Ráchél, ktorých porodila Jákóbovi, všetkých duší štrnásť.

(23) A synovia Dána: Chuším. (24) A synovia Naftáliho: Jachceél a Gúní a Jécer

a Šillém. (25) Toto³²⁴ sú synovia Bilhy, ktorú dal Láván Ráchél, svojej dcére; i porodila týchto Jákóbovi, všetkých duší sedem.

(26) Všetkých duší prichádzajúcich¹²⁵⁴ Jákóbovi¹²⁵⁵ do Egypta, pochádzajúcich¹²⁵⁶ z jeho bedra⁶⁰¹, okrem zien synov Jákóba, všetkých duší *bolo* šesťdesiat a šesť, (27) a synovia Jozefa, ktorí sa mu narodili v Egypte, duše dve; všetkých duší domu²³⁸ Jákóba, prišlých do Egypta, *bolo* sedemdesiat¹²⁵⁷.

(28) I poslal pred sebou³⁷⁶ k Jozefovi Júdu na zavedenie¹²⁵⁸ do Góšena pred ním³⁷⁶, i prišli do zeme Góšen. (29) A Jozef zapriahol v^{1147 1259} svoj kočiari¹¹¹⁹ a vystúpil³⁶⁸ Isráelovi, svojmu otcovi, v ústrety do Góšena, a keď sa mu ukázal, padol⁴³⁶ na jeho krk a dlho¹²⁶⁰ na jeho krku plakal⁴⁸. (30) A Isráel k Jozefovi povedal: Teraz už¹²⁶¹ môžem umrieť¹²⁶² po svojom uvidení tvojej tváre, že¹²⁶³ ty si ešte nažive.

(31) A Jozef svojim bratom a domu svojho otca povedal: Musím⁷⁴ vystúpiť¹²⁶⁸ a dať vedieť¹⁰³ faraónovi a povedať k nemu: Moji bratia a dom môjho otca, ktorí *boli* v zemi Kenáan, ku mne prišli; (32) a tí muži *sú* pastieri drobného dobytká¹³⁰, lebo sa zaoberajú stádom^{157 1264}, a prihnali svoj drobný dobytok a svoj hovädzí dobytok a všetko, čo majú⁵⁰⁰. (33) A keď sa stane¹, že vás faraón bude povelávať³⁶⁷ a povie: Čo je vašim zamestnaním¹²⁶⁵, (34) musíte^{74 436} povedať: Tvoji nevoľníci sa od našej mladosti^{59 1265} až doteraz zaoberajú stádom^{157 1264}, aj my aj naši otcovia, – aby ste sa mohli⁷⁴ usídliť^{1207 1266} v zemi Góšen, lebo Egypta-nom je každý pastier drobného dobytká¹³⁰ predmetom ošklivosti¹²⁶⁷.

47 A Jozef prišiel a dal vedieť¹⁰³ faraónovi, i povedal: Môj otec a moji bratia a ich drobný dobytok a ich hovädzí dobytok a všetko, čo majú⁵⁰⁰, prišli zo zeme Kenáan, a hľa, oni *sú* v zemi Góšen. (2) A vzal z celého počtu⁴⁹⁰ svojich bratov piatich mužov a predstavil⁷⁹⁹ ich tvári faraóna; (3) a faraón k jeho bratom povedal: Čo je vašim zamestnaním¹²⁶⁵? I povedali k faraónovi: Tvoji nevoľníci *sú* pastieri drobného dobytká¹³⁰, aj my aj naši otcovia. (4) A povedali k faraónovi: Prišli sme ako cudzinci bývať^{495 521} v tejto zemi,

lebo drobný dobytok, ktorý majú⁵⁰⁰ tvoji nevoľníci, nemá¹⁷⁷⁴ paše, lebo v zemi Kenáan je hlad ťaživý. Nech sa teda²⁹¹ teraz, prosíme³⁶⁰, tvoji nevoľníci smú⁷⁴ usídlit¹²⁶⁶ v zemi Góšen. (5)A faraón k Jozefovi prevravel výrok: Tvoj otec a tvoji bratia prišli k tebe; (6)zem Egypta – ona je pred tvou tvárou, usad' svojho otca a svojich bratov v najlepšej časti zeme, nech bývajú³⁰⁵ v zemi Góšen, a ak vieš⁴⁸, že¹³² medzi nimi sú aj muži schopní¹²⁶⁸, potom¹³² ich ustanovíš^{305 384} správcami⁵⁵⁴ stáda¹⁵⁷ nad tým, čo je moje²³⁸.

(7)A Jozef priviedol Jáková, svojho otca, a postavil¹²⁶⁹ ho pred tvár faraóna; a Jákób faraóna pozhňal. (8)A faraón k Jákovovi povedal: Koľko¹²⁷⁰ je dní rokov tvojho života⁵⁹? (9)A Jákób k faraónovi povedal: Dni rokov môjho pútnictva⁴⁴⁶ je tridsať a sto rokov; dni rokov môjho života⁵⁹ boli¹⁴⁸ nemnohé a zlé a nedosiahli dni¹²⁷¹ rokov života⁵⁹ mojich otcov v dňoch ich pútnictva⁴⁴⁶. (10)A Jákób faraóna pozhňal a vyšiel spred tváre¹⁵³ faraóna.

(11)A Jozef svojho otca a svojich bratov usadil a dal im držbu v zemi Egypta, v najlepšej časti zeme, v zemi Raemsés, podľa toho, čo rozkázal faraón. (12)A Jozef svojho otca a svojich bratov a celý dom svojho otca živil⁴⁸ chlebom⁸⁴⁴ podľa počtu¹²⁷² ich drobotiny.

(13)A na celej zemi nebolo chleba, lebo hlad bol veľmi ťaživý, a zem Egypta aj zem Kenáan od⁷²⁵ hladu zomdlela¹²⁷³. (14)A Jozef pozberal všetky peniaze⁴⁵¹, ktoré⁵⁴⁴ sa našli¹¹⁵⁷ v zemi Egypta a v zemi Kenáan, za zbožie, ktoré oni kupovali¹²⁷⁴, a tie peniaze⁴⁵¹ Jozef vniesol v dom faraóna. (15)A zo zeme Egypta a zo zeme Kenáan peniaze vymizli^{1157 1275}; a všetci Egyptania prichádzali⁴⁸ k Jozefovi s výrok: Daj³³³ nám chlieb, veď¹³² prečo máme⁷⁴ v tvojej prítomnosti¹²⁷⁶ mrieť, keďže¹²⁷⁹ peniaze⁴⁵¹ posli^{1157 1275}? (16)A Jozef povedal: Dajte³³³ svoje stáda¹⁵⁷, i budem vám dávať¹²⁷⁷ za vaše stáda¹⁵⁷, ak peniaze⁴⁵¹ posli^{1157 1275}. (17)I prihnali svoje stáda¹⁵⁷ k Jozefovi a Jozef im dal¹²⁷⁷ chlieb za kone a za bohatstvo^{157 1278} drobného dobytká a za bohatstvo^{157 1278} hovädzieho dobytká a za osly, a v onom roku ich za všetky ich stáda¹⁵⁷ zaopatroval⁴⁸ chlebom.

(18)A keď sa onen rok skončil¹²⁷⁵, prišli⁴³⁶ k nemu v druhom roku a povedali k nemu: Nebudeme pred mojím pánom¹⁰² tajiť, že, keďže¹²⁷⁹ peniaze⁴⁵¹ vymizli^{1157 1275} a bohatstvo^{157 1278} dobytká³⁸ prešlo k môjmu pánovi, nezvyšilo pred tvárou²⁰³ môjho pána nič, iba ak naše telá a naša pôda³⁹. (19)Prečo máme⁷⁴ pred tvojimi očami²⁰³ aj my aj naša pôda³⁹ hynúť¹²⁸⁰? Kúp nás a našu pôdu³⁹ za chlieb a budeme my a naša pôda³⁹ nevoľníkmi faraónovi, a daj¹²⁷⁷ semä, nech¹³² ostávame nažive¹¹³⁸ a nemrieme a pôda³⁹ nepustne. (20)I kúpil Jozef všetku pôdu³⁹ Egypta faraónovi, lebo Egyptania predali každú²⁸⁵ svoje pole, lebo na nich tuho doliehal^{48 1136} hlad, a zem sa dostala¹ faraónovi. (21)A ľud – previedol ho k mestám, od konca územia⁵⁹⁹ Egypta až po jeho koniec. (22)Len pôdu³⁹ kňazov nekúpil, lebo kňazi mali⁵⁰⁰ od faraóna²⁵⁹ vyhradený podiel¹²⁸³, i jedávali⁴⁸ svoj vyhradený podiel¹²⁸³, ktorý im dal faraón, takže svoju pôdu³⁹ nepredali. (23)A Jozef k ľudu povedal: Hľa, dnes som kúpil vás aj vašu pôdu³⁹ faraónovi; hľa¹²⁸¹, semä pre vás⁸³⁵, i budete⁷⁴ osievať pôdu³⁹ (24) a s úrodami bude¹⁴⁸ tak, že¹³² pätinu budete dávať faraónovi a štyri časti¹²⁸² budú vám na osievanie poľa a za pokrm vám a tým, ktorí sú vo vašich domoch, a za pokrm vašej drobotiny. (25)I povedali: Zachoval si nás nažive; nech nachádzame³⁰⁵ priazeň²⁰⁰ v očiach môjho pána, i budeme¹⁴⁸ nevoľníkmi faraónovi. (26)A Jozef to uložil³⁸⁴ za ustanovenie¹²⁸³ na pôde³⁹ Egypta¹²⁸⁴ po tento deň: pätina faraónovi; len pôda samotných⁵⁶⁰ kňazov sa faraónovi nedostala¹.

(27)A Isráel¹²⁸⁵ býval⁴⁸ v zemi Egypta, v zemi Góšen, i nadobúdali⁴⁸ v nej držbu a naplodili³⁵ a rozmnožili sa³⁶ veľmi.

(28)A Jákób v zemi Egypta prežil sedemnášť rokov, i bolo¹⁴⁸ dní Jáková, rokov jeho života⁵⁹, sedem rokov a štyridsať a sto rokov. (29)A keď sa dni Isráela priblížili k smrti, povolal^{367 436} svojho syna, Jozefa, a povedal mu: Ak som, prosím³⁶⁰, našiel v твоjich očiach priazeň²⁰⁰, polož³⁸⁴, prosím³⁶⁰, svoju ruku pod moje stehno⁶⁰¹, že¹³² pri mne⁵³¹ uskutočníš¹² láskavosť⁵⁰⁶ a vernosť^{556 622}: Nebudeš³⁰⁵ ma, prosím³⁶⁰, pochovávať v Egypte, (30)lež¹³² keď¹³²

budem musieť⁷⁴ lahnúť so svojimi otcami, ma vynášať^{139 436} z Egypta a pochovávať ma na ich pohrebisku. I povedal: Ja budem robiť¹² podľa tvojho slova. (31)A povedal: Odprisahaj mi. I odprisahal mu; a Isráel sa na zhlaví²⁵⁵ svojho lôžka¹²⁸⁶ poklonil.

48 A po týchto veciach sa stalo¹, že¹³² Jozefovi povedali: Hľa, tvoj otec chorie. I vzal so sebou oboch svojich synov, Menaššéa a Efrájima; (2)a Jákóbovi dali vedieť¹⁰³ a povedali: Hľa, prišiel k tebe tvoj syn Jozef. A Isráel zobral svoje sily¹²⁸⁷ a posadil sa na lôžku. (3)A Jákób k Jozefovi povedal: V zemi Kenáan, v Lúze, sa mi ukázal Boh, Všemocný, a požehnal ma (4)a povedal ku mne: Hľa, ja^{366 1288}, dávajúci ti rozplodiť sa, i chcem⁷⁴ ťa rozmnožiť a spraviť²⁹² ťa množstvom^{89 445 726} ľudu⁶⁴⁴; a túto zem chcem⁷⁴ dať tvojmu semenu po tebe za trvalú držbu²⁹³. (5)A teraz: obaja tvoji synovia, narodení tebe v zemi Egypta, do môjho príchodu k tebe¹¹⁹¹ do Egypta, oni *patria* mne, Efrájim a Menaššé mi budú ako Reúvén a Šimeón. (6)Ale tvoja rodina⁶⁰³, ktorú sploďiš¹²⁸⁹ po nich, ti budú *patríť* tebe; budú nazývaní podľa mena svojich bratov v ich¹²⁹⁰ dedičstve. (7)A ja – pri mojom príchode z Paddána predom mnou v zemi Kenáan na ceste umrela Ráchél, kým ešte *bol* kus⁹⁴⁶ cesty⁹⁴⁷ ku príchodu *do* Efráthy, i pochoval som ju tam na ceste *do* Efráthy – to³²⁰ je Bét-hléchem.

(8)A Isráel uvidel synov Jozefa a povedal: Kto sú títo? (9)A Jozef k svojmu otcovi povedal: Oni sú moji synovia, ktorých mi tu Boh dal. I povedal: Priveď⁵⁵⁹ ich, prosím³⁶⁰, ku mne, nech¹³² ich požehnám. (10)A oči Isráela boli od staroby oslabené¹²⁹¹, nevedel rozpoznať⁷⁸; i potisol ich bližšie k nemu, i dal sa ich bozkávať ich a objímať ich. (11)A k Jozefovi Isráel povedal: Nepredpokladal^{148 1292} som uvidieť tvoju tvár, a hľa, Boh mi dal uvidieť¹²⁹³ aj tvoje semä. (12)A Jozef ich vyviedol z blízkosti¹²⁹⁴ jeho kolien³⁸² a poklonil sa svojím obličajom⁴⁸⁵ k zemi; (13)a Jozef ich oboch vzal – Efrájima *od* seba vpravo, zľava od Isráela, a Menaššéa *od* seba vľavo, sprava *od* Isráela – a potisol bližšie k nemu. (14)Ale Isráel svoju pravú ruku vystrel¹¹⁸ a položil¹⁰⁶ na hlavu Efrájima,

hoci¹³² on *bol* mladší⁵¹³, a svoju ľavicu na hlavu Menaššéa; prekrížil¹²⁹⁵ svoje ruky, lebo Menaššé *bol* prvorodený. (15)I požehnal Jozefa a povedal: Boh, pred ktorého tvárou²⁰³ chodil^{48 177} moji otcovia Abrahám a Isák, Boh, ktorý ma pasie¹²⁹⁶, *od začiatku* môjho bytia¹²⁹⁷ po tento deň, (16)Anjel⁴³⁷, ktorý⁵⁴⁴ ma vyslobodzuje¹²⁹⁶ *od všetkého* zla, nech žehná³⁰⁵ týchto chlapcov⁴⁶⁹ a nech sa v nich ozýva^{305 1298} moje meno a meno mojich otcov Abraháma a Isáka, a nech sa vo vnútri zeme¹²⁹⁹ rozplemeňujú^{305 1300} v množstvo!

(17)A Jozef zbadal⁷⁸, že jeho otec kládol¹⁰⁶ svoju pravú ruku na hlavu Efrájima, i bolo¹⁴⁸ *to* v jeho očiach zlé; uchopil teda²⁹¹ ruku svojho otca na jej odtiahnutie¹³⁰¹ z hlavy⁶²⁹ Efrájima na hlavu Menaššéa; (18)a Jozef k svojmu otcovi povedal: Nie tak, môj otče, lebo prvorodený je tento, polož³⁸⁴ svoju pravú ruku na jeho hlavu. (19)Ale jeho otec odoprel a povedal: Viem⁴⁸, môj synu, viem⁴⁸; aj on bude ľudom⁸⁹ a aj on bude veľký, ale jeho mladší¹³⁰⁴ brat predsa bude od neho väčší a jeho semä bude hojnosťou^{1205 1302} národov. (20)A v onen deň ich požehnal výrok: V tebe¹³⁰³ bude Isráel¹²⁸⁵ žehnať výrok: Nech ťa Boh ustanovuje^{305 384} *takým* ako Efrájima a ako Menaššéa. A postavil³⁸⁴ Efrájima pred Menaššéa^{376 752 1304}. (21)A Isráel k Jozefovi povedal: Hľa, ja sa chystám umrieť²²⁵, ale Boh bude¹⁴⁸ s vami a uvedie vás späť⁴⁰⁶ do zeme vašich otcov; (22)a ja som dal tebe, od tvojich bratov naviac¹³⁰⁵, jeden pruh zeme¹³⁰⁶, ktorý som svojím mečom a svojím lukom vzal¹³⁰⁷ z ruky Emóriho³²³.

49 A Isráel zavola na svojich synov¹³⁰⁸ a povedal: Zhromaždite sa²³⁰, nech¹³² vám môžem⁷⁴ oznámiť¹⁰³, čo vás v posledku dní bude stretávať.

(2)Zídte sa a načúvajte¹³⁰⁹, synovia Jákoba, áno¹³², obráťte sluch¹³⁰⁹ k Isráelovi¹⁷⁵, svojmu otcovi.

(3)Reúvén, ty si môj prvorodený, moja sila a prvotina¹³¹⁰ mojej mužnosti¹³¹¹,

výbornosť¹³¹² dôstojnosti¹³¹³ a výbornosť¹³¹² moci¹³¹⁴.

(4)Vzkypenie¹³¹⁵ – ako voda¹³¹⁶! Nebudeš môcť⁷⁴ vyniknúť¹³¹²,

lebo si vystúpil³⁶⁸ na ležisko svojho otca; vtedy si sa dopustil znesvätenia¹³¹⁷.

Vystúpil³⁶⁸ na svoju posteľ!

(5) Šimeón a Lévi, bratia – ich meče¹³¹⁸ sú nástroje⁶³² násilia¹³¹⁹.

(6) Nech moja duša nevchádza³⁰⁵ v ich radu¹³²⁰, nech sa moja česť¹³²¹ nezjednocuje³⁰⁵ s ich zidením^{726 1322}, lebo v svojom hneve pozabíjali mužstvo¹³²³

a v svojej svojvôli¹³²⁴ ochromili hovädzi dobytok^{1325 1325}.

(7) Nech je prekliaty ich hnev, lebo je krutý¹³¹⁴, a ich zúrivosť, lebo bola⁴⁸ tvrdá¹³²⁶.

Chcem⁷⁴ ich rozdeliť v Jákóbovi¹²⁸⁵, áno¹³², rozptýliť ich v Isráelovi¹²⁸⁵.

(8) Júdá – ty! Tvoji bratia ťa budú³⁰⁵ chváliť⁷⁶⁰,

tvoja ruka bude³⁰⁵ v tyle tvojich nepriateľov, deti⁶⁵¹ tvojho otca sa ti budú³⁰⁵ klaňať.

(9) Júdá je mláďa¹³²⁷ leva; vystúpil³⁶⁸ si od koristi, môj synu! Zohol sa¹³²⁸, vystrel sa¹³²⁹ ako lev a ako levica¹³³⁰ – kto ho bude zobúdzat¹³³¹?

(10) Od Júdu sa nebude odvracať^{1301 1332} žezlo ani spomedzi jeho nôh¹³³³ palica¹³³⁴ zákonodarcu¹³³⁵,

až než bude prichádzať šíló¹³³⁶, – a jemu poslušnosť národnosti^{457 1337} –

(11) priväzujúci¹¹⁴⁷ svojho somára k viniču a žriebä⁶⁵¹ svojej oslice k ušľachtilej réve;

vypral¹³³⁸ svoje oblečenie vo víne a svoj plášť¹³³⁹ v krvi hrozien,

(12) oči iskriace¹³⁴⁰ od vína a zuby biele od mlieka.

(13) Zevulún bude pobývať³⁰⁸ pri pobreží morí,

i bude on pri pobreží lodí a jeho pomedzie¹³⁴¹ naproti Cídónu.

(14) Jissáschár – kostnatý osol, vystierajúci sa¹³²⁹ medzi dvoma ohradami¹³⁴²;

(15) i spoznal⁷⁸ pohodlie¹³⁴³, že je dobré, a zem, že je príjemná¹³⁶³,

a zhýbol svoje plece¹³⁴⁴ na nosenie a dostal sa¹ k robote¹³⁴⁵ nevoľníka.

(16) Dán bude svoj ľud súdiť⁷⁶³ ako jeden z kmeňov¹³⁷² Isráéla¹²⁸⁵.

(17) Dán bude hadom na ceste, rohatá¹³⁴⁶ vretenica na chodníku¹³⁴⁷,

hryzúca zadné nohy¹³⁴⁸ koňa, takže¹³² jeho jazdec padne naspäť¹³⁴⁹.

(18) Čakám^{48 1350} na tvoju záchranu¹³⁵¹, Hospodine!

(19) Gád⁷⁶⁹ – vojensky ho bude prepadať^{1352 1353} vojsko^{1353 1354}, ale on bude vojensky prepadať^{1352 1353} zadný voj^{1348 1355}.

(20) Ohľadne¹³⁵⁶ Ášéra, jeho chlieb bude tučný

a on bude dodávať^{1303 1357} lahôdky kráľa.

(21) Naftáli – vypustená¹¹⁸ jelenica, podávajúci^{803 1357 1358} krásne výroky.

(22) Jozef – plodný výhonok¹³⁵⁹, plodný výhonok¹³⁵⁹ nad prameňom; vetvy¹³⁶⁰ vychádzajú^{48 1350} nad múr.

(23) Hoci¹³² ho lukostrelci¹³⁶¹ naplnili horkosťou¹³⁶²

a dali sa strieľať¹³⁶³, a znenávideli⁷²⁰ ho,

(24) ale jeho luk¹³⁶³ ostal pevný¹³⁶⁴ a ramená jeho rúk nadobudli hybkosť¹³⁶⁵

od rúk Jákóbovho Mocného, – odtadiaľ je pastier, kameň Isráéla, – (25) od Boha tvojho otca;

i bude ti pomáhať, a skrze Všemocného¹²⁶,

i bude ťa ťehnať požehnaniami nebies zvrchu,

požehnaniami hlbiny⁵ rozkladajúcej sa¹³²⁹ dolu,

požehnaniami prs a maternice.

(26) Požehnania tvojho otca vynikli²⁴⁴ nad¹³⁶⁶ požehnania mojich predkov¹³⁶⁷,

až po vytúžené veci^{156 1368} večných vrškov²⁹³;

budú sa dostávať hlave Jozefa

a temenu¹³⁶⁹

zasväteného¹³⁷⁰ spomedzi¹³⁷¹ svojich bratov.

(27) Benjámin bude rvať ako vlk;

za rána bude jesť korisť

a k večeru bude rozdeľovať lup.

(28) Všetci títo sú kmene¹³⁷² Isráéla¹²⁸⁵, dvanástoro, a toto je, čo im prehovoril ich otec a požehnal ich, ktorých požehnal každého²⁸⁵ podľa jeho požehnaní. (29) A prikázal im a povedal k nim: Ja už budem pripojený^{230 1373} k svojmu ľudu; pochovajte ma k mojim otcom do jaskyne, ktorá je

na poli Efróna, Chittího³²³, (30) v jaskyni, ktorá je na poli Machpély, ktorá je pred Mamréom^{376 387} v zemi Kenáan, ktorú Abrahám spopri²⁵⁹ Efróna⁴⁶², Chittího³²³, kúpil s tým poľom v držbu hrobu. (31) Tam pochovali Abraháma a Sáru, jeho ženu, tam pochovali Isáka a Rebeku, jeho ženu, a tam som pochoval Léu. (32) Kúpa toho poľa a jaskyne, ktorá je na ňom, sa uskutočnila spopri²⁵⁹ synov⁴⁶² Chéthá. (33) A keď Jákob dokončil⁴⁶ prikazovanie svojim synom, pritiahol^{436 1374} svoje nohy k lôžku a skonal a bol pripojený²³⁰ k svojmu ľudu⁶⁴⁴.

50 A Jozef padol na tvár svojho otca a rozplakal sa nad ním a bozkal ho; (2) i prikázal Jozef svojim služobníkom, lekárom, jeho otca zabalzamovať; a lekári Isráela zabalzamovali, (3) a vyplnilo sa mu¹³⁷⁵ štyridsať dní, lebo tak sa vyplňajú¹³⁷⁵ dni balzamovaných, a Egyptania ho sedemdesiat dní oplakávali⁴⁸. (4) A keď dni jeho oplakávania prešli, prehovoril⁴³⁶ Jozef k domu faraóna výrok: Ak som, prosím³⁶⁰, našiel vo vašich očiach priazeň²⁰⁰, prehovoríte, prosím³⁶⁰, v úši faraóna výrok: (5) Môj otec ma prisahou zaviazal výrok: Hľa, ja už umriem¹³⁷³; v mojom hrobe, ktorý som si vyhlbil v zemi Kenán, tam ma budeš⁷⁴ pochovávať. A teraz nech, prosím³⁶⁰, smiem⁷⁴ vystúpiť³⁶⁸ a pochovať svojho otca a vrátiť sa. (6) A faraón povedal: Vystúp³⁶⁸ a pochovaj svojho otca podľa toho, ako ťa prisahou zaviazal. (7) I vystúpil³⁶⁸ Jozef pochovať svojho otca a s ním vystúpili³⁶⁸ všetci služobníci faraóna, starší jeho domu, a všetci starší zeme Egypta (8) a všetok dom Jozefa a jeho bratia a dom jeho otca; len svoju drobotinu a svoj drobný¹³⁷⁶ dobytok a svoj hovädzí dobytok nechali v zemi Góšen. (9) A vystúpili³⁶⁸ s ním aj kočé^{156 1377} aj rajtári¹³⁷⁸, i bol⁴⁸ ten sprievod⁸⁴⁶ veľmi slávny¹³⁷⁹. (10) I prišli po holohumnicu Átád, ktorá je za Jordánom⁸⁵¹, a tam sa dali nariekať⁵⁸⁶ veľmi veľkým a¹³⁸⁰ bolestným¹³⁷⁹ nárekom⁵⁸⁶, i vykonal¹² za svojho¹³⁸¹ otca smútok¹³⁸² po sedem dní. (11) A keď obyvateľstvo¹⁵⁶ tej zeme, Kenánj³²³, zbadalo⁷⁸ ten smútok¹³⁸² na holohumnici Átád, povedali⁴³⁶: Toto majú⁵⁰⁰ Egyptania ťažký¹³⁷⁹ smútok. Preto jej meno nazvali

Ável-Micrajim¹³⁸³, ktorá je za Jordánom⁸⁵¹. (12) A jeho synovia mu spravili tak, podľa toho, čo im prikázal, (13) i vyniesli³⁸⁶ ho jeho synovia do zeme Kenáan a pochovali ho v jaskyni poľa Machpély, ktorú Abrahám s poľom kúpil v držbu hrobu spopri²⁵⁹ Efróna⁴⁶², Chittího³²³, pred Mamréom^{376 387}.

(14) A po pochovaní svojho otca sa Jozef vrátil do Egypta, on aj jeho bratia a všetci, ktorí⁵⁴⁴ s ním vystúpili³⁶⁸ pochovať jeho otca.

(15) A keď si bratia Jozefa uvedomili⁷⁸, že ich otec je mŕtvý, povedali⁴³⁶ s⁵³³: Čo ak sa Jozef k nám bude chcieť⁷⁴ zachovať nepriateľsky^{720 1384} a s úrokmi¹³⁸⁵ nám oplatiť⁴⁰⁶ všetko zlé, ktoré sme mu narobili? (16) I poslali k Jozefovi odkaz¹³⁸⁶: Tvoj otec pred svojou smrťou³⁷⁶ prikázal výrok: (17) Takto musíte⁷⁴ povedať Jozefovi: Ach, odpusť^{139 1387}, prosím³⁶⁰, prestúpenie⁸³⁰ svojich bratov a ich hriech, lebo¹³⁸⁸ ti narobili zlé! Teraz teda²⁹¹, prosíme³⁶⁰, odpusť¹³⁹ ohľadne prestúpenia⁸³⁰ nevoľníkov Boha tvojho otca! A pri ich reči k nemu sa Jozef rozplakal; (18) a jeho bratia tiež prišli a padli pred jeho tvárou a povedali: Hľa, my¹²⁰⁹ – za nevoľníkov tebe! (19) A Jozef k nim povedal: Nech sa nebojíte³⁰⁵ – či¹³⁸⁹ som ja na mieste Boha? (20) Hoci¹³² ste vy proti mne zmysleli zlé, Boh to zmyslel na dobré, za účelom pôsobenia¹² ako v tento deň – zachovania mnohého ľudu nažive; (21) nech sa teda²⁹¹ už¹³⁹⁰ nebojíte³⁰⁵, ja budem vás a vašu drobotinu živiť. A potešil¹⁷⁹ ich a prehovoril k ich srdcu.

(22) A Jozef býval⁴⁸ v Egypte, on a dom jeho otca. A Jozef prežil sto a desať rokov (23) a Efrájimovi Jozef uvidel deti^{651 1391} tretieho pokolenia; aj deti⁶⁵¹ Máchíra, syna Menaššéa, sa narodili na kolená Jozefa. (24) A Jozef povedal k svojim bratom: Ja už umriem¹³⁷³; ale o vás sa Boh isto¹³⁹² bude starať^{1101 1393} a vyvedie³⁶⁸ vás z tejto zeme do zeme, ktorú Abrahámovi a Isákovi a Jákobovi prisahou sľúbil¹³⁹⁴. (25) A Jozef synov Isráela prisahou zaviazal výrok: Boh sa o vás isto¹³⁹² bude starať^{1101 1393}, musíte⁷⁴ odtiaľto vyniesť³⁶⁸ moje kosti. (26) A Jozef umrel vo veku¹⁸⁰ sto a desať rokov, i zabalzamovali ho a uložili³⁸⁴ v Egypte v rakvu¹³⁹⁵.

GENESIS

poznámky prekladateľa a odkazy

- 1 Ďalej zväčša v zmysle „bola“, tj.⁴⁸ „stala sa a bola“ a obdobne; tiež „prejavila sa“, ako v kap. 3:1, porov. 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244, no pozri Is. 45:18 (v. 2), „je“, „vzniká“, ako vo v. 6 (v. 3), ďalej obdobne.
- 2 AL „beztvárnosťou“. Pozri Is. 34:11; 45:18.
- 3 AL „pustou (al. „beztvárnou“) a prázdnu“.
- 4 Tj. „povrchom“, ďalej v takýchto spojeniach obdobne; tento výraz je vždy v množnom čísle. Táto predložková väzba značí aj „pred tvárou“ (kap. 11:28 a ďalej).
- 5 AL „oceána“, „vodstva“ (nesúvisí s „vôd“ tu a ďalej), „priepasti“.
- 6 AL „poletujúci“, „trepotajúci sa“, ako vták nad mladými, vari aj „sa rozkrídľujúci“ ako vták sediaci na vajciach alebo kryjúci mladé, tvar vyskytujúci sa iba tu a v Deut. 32:11, pozri tam pozn. 1129, sloveso v inom tvare a s iným významom ešte u Jer. 23:9, pozn. 1202. „Duch“ je tu, ako v SZ často (no nie vždy) ženského rodu.
- 7 AL „rozdelenie“, „rozhranie“, „hranicu“, ako vo v. 7; tam a vo v. 4 vl. „i rozlíšil (al. „rozdelil“) Boh“, v texte opis pre predložkovú väzbu nižšie. Vv. 14 a 18 obdobne.
- 8 VL „svetlo Boh nazval dňom“, ďalej obdobne, opis v texte zachováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 9 D. „jeden“ („číslo jeden“), ďalej obdobne.
- 10 VL „rozloha“, „priestor“, tj. „čosi rozprestreté“, ďalej obdobne.
- 11 VL „rozlišujúcou“, „rozdeľujúcou“, ďalej obdobne.
- 12 VL „spravil“, „urobil“, ďalej obdobne, no nie ako nižšie a vo v. 4. To isté sloveso je vo vv. 11n. a ďalej.
- 13 VL „uvidí“, ďalej obdobne.
- 14 Množné číslo tu značí „veľké more“, „oceán“, no nie ako vo v. 2; možno tak chápať aj množné číslo vo v. 22. Význam výrazu zahŕňa aj veľké rieky.
- 15 VL „vypučať“, „vyženie“, al. „poskytujúce(mu) (al. „nesúce[mu]“) semä“, preklad v texte na obidvoch miestach vo v. 11 a ohľadne druhého aj vo v. 12 zachováva príbuznosť výrazov, aká je v hebrejskom znení a ktorá vari dovoľuje chápať obidve úslovja aj v zosilnenom zmysle, ako v hebrejčine je často („vypučať bujne tráve“, „oplývajúce(mu) hojnosťou semena“). V. 20 obdobne.
- 16 AL „mladej tráve“, „siatine“, v. 12 obdobne.
- 17 AL „byline“, „strom(u)“, tu v hromadnom zmysle ako v texte; ďalej obdobne.
- 18 AL „plodnému“, „plod“; značí aj „úrodu“. Ďalej obdobne.
- 19 Tj. „stromovia“, al. „jeho“ („ovocia“).
- 20 Tu sa jednoznačne vzťahuje na „býlie“.
- 21 Tu (nie vo v. 11) tvar majúci podľa niektorých zmysel „podľa svojich (jeho“) druhov“.
- 22 AL „nositeľov svetla“, „svetelné telesá“, „lampy“, al. jednoducho „svetlá“, ďalej obdobne, no nie presne ten istý výraz ako vo vv. 3nn., hoci príbuzný.
- 23 AL „stanú sa znameniami“⁴⁸⁹, v. 15 obdobne.
- 24 AL „to jest“.
- 25 Tj. „na rozoznávanie určených období a dní a rokov“.
- 26 D. „veľký“, ako vyššie, „malý“, zmysel ako v texte.
- 27 D. „dal na klenbu“.
- 28 Tu som sa pokúsil zosilnený zmysel vyjadriť použitím predpony „roz-“.
- 29 Výraz je v jednotnom čísle v hromadnom zmysle, pozri v. 11⁷.
- 30 AL možno „živého tvorstva“, no nesúvisí so „stvoril“ vo v. 21. Inak „dychu (al. „duše“) živočíchstva“ (al. „života“); tiež „rozhemžujú hemživým tvorstvom živého dychu“ (al. „živého duše“). Vv. 21 a 24 obdobne.
- 31 AL „vtáctvo“ (vo v. 21 D. „letúnstvo krídel“²⁹), ďalej obdobne, no výraz značí i iné lietavé živočchy, „všetko, čo lieta“, pozri Lev. 11:19n. Obdobne sa vo vv. 24nn. mieni „všetko, čo sa plazí“, nielen „plazy“ v obvyklom zmysle.
- 32 AL „veľké krokodile“ (al. „ryby“, „veľryby“), tiež „hady“, no nie ako v kap. 3:1 a ďalej, pozri Exod. 7:9, pozn. 216.
- 33 AL „lezuce“, „plaziace sa“, „hmýriace sa“, „mrviace sa“, vo v. 21 aj „víriace al. rojace sa“. Ten istý výraz je aj vo vv. 24nn. a 30.
- 34 AL „hemžia“.
- 35 Tj. „potomstvo“, „buďte plodní“.
- 36 AL „naplňte a rozmnožte sa a naplňte“, ďalej obdobne.
- 37 V orig. „jej“²⁹.
- 38 AL vôbec „veľké cicavce“, „zver“.
- 39 AL „hliny“, „zeme“, no nie ako vo v. 1 a inde; hebr. „adáma“, súvisí s „človek“ („ádám“).
- 40 Hebr. „ádám“, tu v hromadnom zmysle („ľudí“, „ľudstvo“, „ľudské pokolenie“, „ľudský rod“).
- 41 AL „nášho vzoru“.
- 42 AL „vládu“, ako vo v. 18, „nech sa im dostáva moci“ (al. „vlády“), „nech panujú“ (al. „sa ujímajú panovania“). V. 28 obdobne. Iné sloveso ako vo v. 18 a v kap. 3:16¹², no tu v podstate rovnakého významu.
- 43 Tu možno, podobne ako vo v. 10⁴ (no tu, oproti onému miestu, jednotné číslo), tiež vôbec „vodstva“.
- 44 AL „dych života“, „živá duša“, „živý dych“. Pozri vv. 20n.³⁰
- 45 VL „vojsko“, „zástup“, „dav“, tu v zmysle „všetko, čo v nich je“. Ďalej obdobne.
- 46 AL „dokončené“, „dokonané“, vl. „ucelené“. Ďalej obdobne; nesúvisí so „zhotovujeme“ v kap. 1:26.
- 47 VL „siedmy bol Boh dohotovil“, zmysel ako v texte.
- 48 VL „vykonal“, tu azda v zmysle „dal sa konať a ďalej konať“. Ďalej obdobne.
- 49 AL „odpočinul“, ďalej obdobne. Pozri Exod. 16:23, pozn. 575.
- 50 AL „na vykonanie“ (al. „uskutočnenie“).
- 51 D. „tieto“, tj. „takéto“, ďalej obdobne.
- 52 AL „dejiny pôvodu“, vl. „dejiny zrodenia“; vlastný význam je „potomstvo“, „splodenstvo“, potom „rodokmeň“, „rodokmene“, tj. „dejiny rodu al. rodov“, tu a ďalej zmysel ako v texte.

- 53 Vl. „pri ich stvorení“, znenie v texte vyjadruje zmysel trpného rodu tu použitého slovesného tvaru.
- 54 Tu tvar činného rodu.
- 55 D. „všetkého krovia („všetko bylie“) poľa“, ďalej obdobne.
- 56 Al. „zhnietol“, „sformoval“ (v. 7), „uhnietol“ (vv. 8, 19), nesúvisí so „stvoril“ v kap. 1:1 a inde.
- 57 Al. „hlinu“, „zeminu“, nesúvisí so „zem“ v kap. 1:1 ani s „pôdy“ nižšie.
- 58 Al. „závan“, „dych“, značí aj „dušu“ al. „ducha“ (Prísl. 20:27), no nesúvisí s „vdýchol“ vyššie ani s „dušou“ nižšie.
- 59 V hebrejčine množné číslo, vyjadrujúce súhrn všetkých dní a iných období aj udalostí a iných prejavov života; v tomže zmysle sa týka ďalej aj iných výrazov, vyjadrujúcich podobné pojmy.
- 60 Al. „bytosťou“, ako v kap. 1:20; „osobou“ al. „osobnosťou“, porov. Lev. 21:11, pozn. 688.
- 61 Značí „radosť“, „slasť“, „rozkoš“, „blaho“, „ľúbeznosť“.
- 62 Al. „na pohľad“, „lahodiace pohľadu“.
- 63 D. „na jedenie“.
- 64 Tu zmysel ako v texte.
- 65 Al. možno „toho aj oného“, tj. „všetkých vecí“ v zmysle „vyššieho, takmer staby Božskému podobného vedenia“, ďalej obdobne; úslovie „dobré a zlé“ sa totiž zavše používa asi v zmysle „to aj ono“, záporne „ani to ani ono“, „tak ani onak“, pozri kap. 24:50; 31:24, 29; porov. aj Mat. 22:10.
- 66 Al. „riekami“, D. „štyrmi hlavami“ (v. 10); al. „prvej“, „ona, ktorá“ (v. 11); „rieka“ je v hebrejčine mužského rodu.
- 67 Vl. „obchodi“, „obkľučuje“.
- 68 Hebr. „bedóláh“, podľa väčšiny vykladačov vonná živica ktoréhosi stromu, ktorá sa používala na vykurovanie; podľa niektorých ide o „krištál“ alebo „perly“.
- 69 Hebr. „šóham“, meno drahokamu alebo možno polodrahokamu, ktorý sa sotva dá spoľahlivo určiť.
- 70 Tj. Tigris.
- 71 Vl. „ide“, „poberá sa“, „smeruje“.
- 72 Podaktorí podľa LXX prekladajú „tečie naproti“ (al. „smerom“) k Aššúru“.
- 73 Tj. Eufrat.
- 74 D. „budeš“, ďalej obdobne, v preklade podľa súvislosti aj iné spôsobové slovesá.
- 75 Al. „hojne“, „neobmedzene“, D. „jedením“ (v. 16); D. „smrťou“ (v. 17; kap. 3:4).
- 76 VA „pomoc jemu zodpovedajúcu“ (al. „primeranú“), „pomoc asi (tj. „približne“) ako on“.
- 77 D. „živočíchstvo poľa“, ďalej obdobne.
- 78 Vl. „pozretie“, „uvidenie“ (kap. 2:19), „(u)videla“ (kap. 3:6), zmysel ako v texte; al. „spoznala“, „všimla si“, ďalej obdobne.
- 79 Vl. „čím ho bude nazývať“ (v. 19), „táto bude nazývaná“ (v. 23). Pozri kap. 1:38; 3. pád je v hebrejčine aj vo v. 20.
- 80 Al. „názov“, tj. „každému tvorovi“, obdobne aj „každej živjej bytosti“ a „jej“ nižšie.
- 81 D. „nazval všetkému dobytku... mená“. Ďalej obdobne.
- 82 Ako „človek“ vyššie, no tu bez člena v platnosti vlastného mena.
- 83 Vl. „náprotivok, Ádámovi nikto nenašiel“.
- 84 Nesúvisí so „spánok“ vyššie.
- 85 Vl. „a jeho miesto uzavrel mäsom“.
- 86 Tj. „žena“, ako vo v. 22 a všade ďalej, lebo hebrejský výraz značiaci „ženu“ („iššáh“) je odvodený od „iš“, „muž“.
- 87 D. „táto“.
- 88 Al. „prilipne k“, no znenie v texte lepšie v preklade uchováva význam predložkovej väzby v pôvodine. Ďalej obdobne.
- 89 D. „budú (al. „stanú sa“) v jedno mäso.“ V. 7 a ďalej obdobne.
- 90 Al. „smieme jesť“ (al. „jedávať“).
- 91 Al. „o ovoci“, „čo sa týka ovocia“, ďalej obdobne. Tá istá predložková väzba je aj v kap. 18:14 so zmyslom ako v texte tam.
- 92 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 93 Al. „umierať“, tj. „stať sa smrteľnými“, kap. 2:17 a ďalej obdobne.
- 94 Al. „bohovia“.
- 95 Tj. „predmetom túžby“, „žiadúci“, no nie ako nižšie.
- 96 Al. „prezieravosti“, „opatrnosti“, „rozumovej zdatnosti“, „inteligencie“, „aby človeka spravil (al. „robit“) chápavým“ atď.
- 97 D. „s ňou“.
- 98 Al. „posplietali“, „pospájali“.
- 99 Al. „zvuk“, tj. „šelest krokov“.
- 100 Vl. „vetre“, „vanku“, zmysel ako v texte.
- 101 Tj. „k večeru“.
- 102 D. „od tváre“, ďalej obdobne. Nie ako v kap. 11:28⁴.
- 103 Al. „vyjavil“, „prezradil“, „ohlásil“.
- 104 D. „rozkázal z neho nejest“, ďalej obdobne. Pozri Exod. 8:22, pozn. 260.
- 105 D. „čo je toto, čo si“.
- 106 Al. „uvádzam“, „zriaďujem“, „ustanovujem“, „zavádzam“, vl. „kladím“, „zakladám“. Pozri kap. 4:25¹⁷².
- 107 Tu aj „rozdrvíť“, „rozšliapať“.
- 108 Tu aj „chniapať po päte“, „číhať na päťu“, „strojiť úklady päte“, „zraňovať päťu“. Porov. Žalm 89:51, pozn. 2096.
- 109 Al. „množiť a množiť budem“, D. „množením budem množiť“.
- 110 Al. „bolest“, „zármuťok“, „námahu“, ďalej obdobne, no vo v. 16 nižšie čosi odlišný výraz, ale príbuzný a rovnakého významu.
- 111 Al. možno „tvoje utrpenie a strasť tvojho tehotenstva“, D. „tvoje utrpenie a tvoje tehotenstvo“.
- 112 Al. „panovať“, „mať vládu“, kap. 1:18 obdobne. „Ovládanie“ v kap. 1:16 je príbuzný výraz.
- 113 Slovo „túžba“ vyššie (iný výraz ako vo v. 6) značí nien túžbu ženy za mužom alebo muža za ženou v zmysle pohlavnej žiadostivosti, lež aj dychtivosť šelmy za korisťou, v ktorom význame ho, – pravda, v prenese al. obrazom zmysle, – najpravdepodobnejšie treba chápať v kap. 4:7, ale nie je v takom istom zmysle

- celkom vylúčený ani na tomto mieste; potom by tu toto slovo značilo snahu ženy o opanovanie muža a záver vety by potom bolo treba preložiť „ale vládnúť bude on nad tebou“, obdobne ako v kap. 4:7 (tam aj „ovládnuť môžeš ty jeho“, al. v zmysle výzvy – „ovládni al. premôž ty jeho“). Okrem obidvoch týchto miest sa spomenuté slovo vyskytuje ešte len v Pies. 7:10.
- 114 Vl. „pôsobiť, že vyrastie“.
- 115 Hebr. „Chavváh“, tj. „život“, „živá“, „životodarná“.
- 116 Al. „znalosťou“.
- 117 Al. „stal takým... z nás, aby poznal dobré a zlé“. Porov. kap. 2:3⁵⁰.
- 118 Vl. „poslal“, ďalej obdobne.
- 119 D. „do večnosti“.
- 120 Tu aj „vypustil“, „prepustil“, zosilnený tvar toho istého slovesa. Ďalej obdobne, v kap. 18:16 ten istý tvar so zmyslom ako tam v texte.
- 121 Al. „vyhodil“, iné sloveso ako vo v. 23.
- 122 D. „kerúbov a plameň“, podľa iných „čepel“.
- 123 Al. „mihotajúceho sa“, „krúžiaceho“, „meňavého“, „blyskotajúceho sa“.
- 124 Výraz tu a všade ďalej v takomto a podobnom spojení použitý na zjemňujúce označenie pohlavného styku (aj v homosexuálnom zmysle, kap. 19:5 a Sud. 19:22); ten istý význam má iné úslovie, použité v kap. 6:4 a inde ďalej.
- 125 Značí „nadobudnutie“, „zisk“, tiež „kúpu“, obdobne ako „nadobudla“ nižšie; toto sloveso značí aj „stvoríť“, takže „vlastníkom“ v kap. 14:19 možno prekladať aj „stvoriteľom“, v. 22 tamže a ďalej obdobne.
- 126 Tj. „s Hospodinovou pomocou“, „skrze Hospodina“, ďalej obdobne.
- 127 D. „pridala⁷⁸⁰ k rodeniu“, „pokračovala⁴⁸ v rodení“, ďalej obdobne.
- 128 Hebr. „Hevel“, tj. „dych“, „vánok“ (Jób 7:16), al. „márnosť“, „ničota“ (Žalm 144:4).
- 129 Tj. „oviec a kôz“, tak aj všade ďalej. Výraz sa niekde prekladá „stádo“, v kap. 31:19 a 38: 12n. zmysel ako v texte tam.
- 130 Al. „Abel sa dal pást drobný dobytok a Kajin sa dal obrábať pôdu“.
- 131 D. „na konci“, vl. „od konca“.
- 132 D. „a“, „i“.
- 133 Al. „obet“, „dar ako prejav pocty“ (ako v kap. 32:13, 18 a inde), pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 134 Al. „prvorodených“, tj. „zvierat“.
- 135 Vl. „tukov“, tj. „tučných častí ich tiel“, al. možno aj v zmysle „tuku každého z nich“.
- 136 Al. „sa zadíval“, tj. „so záľubou al. uspokojením“, „prizrel sa“, „obrátil zreteľ“, v. 5 obdobne.
- 137 Al. „venoval pozornosť Abelovi a jeho daru“ (al. „obeti“), v. 5 obdobne.
- 138 D. „Kajinovi veľmi vbzúbko“, ďalej obdobne, no toto sloveso sa používa iba v prenesenom zmysle, o blku hnevu, ako tu, aj hlbokého zármutku (1 Sam. 15:11, pozn. 626).
- 139 Vl. „nezdvihne“, pozri Jób 11:15; tu D. „či nebude pozvesenie“ (al. „zdvihnutie“), výraz odvodený od slovesa „náša“, „vzniest“, „zdvihnúť“, ktoré však má veľmi rozsiahlu stupnicu významov a značí aj vôbec „niesť“, „vziať“, a tiež „odpustiť“, pozri v. 13¹⁴⁸. Tu niektorí prekladajú „či nebudeš prijatý“ (al. „prijemný“).
- 140 Znamená aj „obet za hriech“ (potom by „leží“ poukazovalo na obetné zviera, ležiace na zemi; v inom zmysle „čiča“, ako šelma na korisť¹¹³) al. „trest“, pozri Zech. 14:19.
- 141 Vl. „krvi“, množné číslo tu má zosilňujúci al. zdôrazňujúci význam („vraždou preliata krv“), ďalej obdobne.
- 142 D. „Hlas krvi tvojho brata, kričiacich ku mne“.
- 143 Tj. „prekriatím zbavený všetkého úžitku z“, alebo „čo sa týka“, ako v kap. 33⁹¹. Predložka ako „z“ vo v. 10.
- 144 Al. „sily“, „moci“, „schopnosti“, tj. „nebude ti naďalej slúžiť svojou silou“ atď.
- 145 Al. „tulákom a utečencom“, znenie v texte uchováva v preklade vzájomnú podobnosť výrazov, aká je v hebrejčine. Pozri 1 Kráľ. 14:15, pozn. 776.
- 146 Al. „nepravosť“, „zvrátenosť“.
- 147 Vl. „väčšia“.
- 148 D. „väčšia od onesenia“, al. „moja vina je väčšia než sa dá odpustiť“ (D. „väčšia od odpustenia“), pozri v. 7³⁹, no výraz pre vinu („ávón“) značí aj „trest za vinu“ a nasledujúci text sa zdá svedčiť skôr pre správnosť znenia v texte.
- 149 D. „z postavenia na tvári“, al. možno „sponad tváre“, ďalej obdobne.
- 150 D. „každý zastihnúvši¹⁵¹ ma“, v. 15 obdobne.
- 151 Al. „vypátra“, „dopadne“, „objavi“, vl. „nájde“.
- 152 Vl. „neudrel“, tj. „smrteľne“, iný výraz ako „zabil“ vo v. 8 a nižšie. Ďalej obdobne.
- 153 D. „z postavenia voči tvári“, nie presne tá istá, ale tú istú súčasť zloženej predložky obsahujúca a zmyslom podobná väzba ako vo v. 14¹⁰².
- 154 Súvisí s „utečencom“ vo vv. 12 a 14; značí „útek“, „túlanie sa“, „poneveranie sa“.
- 155 D. „i stal sa budovateľom mesta“ (al. „budujúcim mesto“).
- 156 V orig. jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 157 Al. „stáda“, iný výraz ako v kap. 1:24n.; vl. „bohatstva“, „majetku“, súvisí s menom Kajin¹²⁵, no výraz sa často používa v zmysle ako v texte, pričom sa mieni hlavne (nie výhradne) hovädzí dobytok. Porov. slovenské „dobytok“, pôvodne „čosi dobyť“.
- 158 Al. „harfy“, „citary“.
- 159 Al. „pišťaly“, „šalmaje“, „fujary“, inak „zaoberaajúcich sa (al. „zaobchodiacich“) s lýrou a flautou“, tj. „hrájúcich na lýre a flaute“.
- 160 Al. „ostriča“, „brusiča“.
- 161 Al. „medi“, „bronzu“, tak aj všade ďalej.
- 162 Al. „cvičiteľa (vl. „cibriteľa“) všetkých spracúvajúcich mosadz a železo“.
- 163 Hebr. „Naamá“, tj. „pôvabná“, aj „bola pôvabná“. V kap. 49:15 odvodené sloveso.
- 164 Al. „ženám, Áde a Cille, povedal: Čujte“.
- 165 Sloveso odvodené od slova „ucho“.
- 166 Al. „prepožičajte (al. „nastavte“) uši môjmu výroku“.

- 167 Al. „lebo“ (v. 23), „keď“, „že“ (v. 24).
 168 Al. „ranu“, „podliatinu“, „pomliaždenie“, „zranenie“, „spôsobenie podliatiny“.
 169 Al. „hrču“, „udretie“.
 170 Pozri kap. 30:26⁷⁸²; tu značí „mládika“, „šuhaja“.
 171 Vl. „a Lemech“.
 172 Tj. „pripravený“, „určený“, „ustanovený“, odvodené od dotyčného slovesa¹⁰⁶.
 173 Al. „druhé“, „ďalšie“, „nové“, „nasledovné“, vl. „neskoršie“, ďalej obdobne.
 174 Tj. „slabý“, „chatrný“, „smrteľný“, výraz všeobecne značiaci človeka ako smrteľníka (Žalm 8:4; 103:15).
 175 Al. „dovolaním sa mena“, „odvolávaním sa na meno“, D. „v mene“, „v meno“; tiež „s nazývaním sa menom“, no pozri kap. 12:8; 13:4; 21:33; 26:25.
 176 Al. „deň stvorenia Ádama Bohom“ (al. „od Boha“).
 177 Al. „putoval“, „pohyboval sa“, význam výrazu zahŕňa celý spôsob života.
 178 Tj. „oddych“, „odpočinok“, tvar slovesa preloženého „usadil“ v kap. 2:15, „spôčinula“ v kap. 8:4 a podobne inde.
 179 Iné sloveso ako vyššie¹⁷⁸, no zdá sa, že je odvodené od príbuzného al. toho istého kmeňa, takže na tomto mieste jeho význam zahŕňa aj pojem „odpočinok“, „úľavy“, porov. kap. 27:42⁷²².
 180 D. „sa stal synom“, ďalej obdobne.
 181 Tj. „meno“, ako v kap. 11:4, „preslávenosť“, „vychýrenosť“.
 182 Tj. „čierny“, podľa iných „horúci“.
 183 Tj. „rozšírenie“, „rozpätie“.
 184 Al. „keď ľudstvo... začalo s množením“, predložková väzba ako v kap. 4:26. Ďalej obdobne.
 185 Al. „dcéry ľudí si všímali al. na dcéry ľudí hľadeli... lebo ony boli“. Ďalej obdobne.
 186 Al. „obľubovali“, ďalej obdobne.
 187 D. „v ľudstve“, tj. „vo veci ľudstva“, „čo sa týka ľudstva“, al. „medzi ľudstvom“.
 188 Vl. „pravotiť“, tj. „stať sa do nekonečna pretahovať súdny spor, lež ho rázne ukončí výkonom rozsudku“. Inak sa podľa podaktorých dá chápať aj v zmysle „sa... ponižovať al. zahadzovať“.
 189 D. „v tom, že“, tj. „pretože“.
 190 Al. „prieť v ich blúdeniach; ono“; al. „prieť; ono v ich blúdeniach“.
 191 D. „oni“.
 192 Al. „hrdinovia“, „bojovníci“, „bohateri“.
 193 D. „od veku“ (al. „večnosti“).
 194 D. „muži mena“, porov. kap. 5:32¹⁸¹.
 195 Al. „celý deň“, „ustavične“, „stále“.
 196 Vl. „jediné“, „výhradne“, „nie iná než“.
 197 Al. „mal bolesť“ (al. „žiaľ“).
 198 D. „k svojmu srdcu“, možno v zmysle „žiaľ al. zármutok prenikal k Jeho srdcu“. Ďalej obdobne.
 199 Vl. „vytrieť“.
 200 Al. „milosť“, „náklonnosť“, „blahovoľu“; al. „Nóach dostaloh (al. „Nóachovi sa dostalo“) „priazne“ atď. Ďalej obdobne.
 201 D. „v svojich pokoleniach“, tj. „za svojej doby“; týka

- sa prostredia, v ktorom Nóach žil. Kap. 7:1 obdobne, no tam jednotné číslo.
 202 Al. „bezchybný“, „úprimný“, „poctivý“, vl. „celý“, „úplný“.
 203 D. „ohľadne Božej tváre“, „čo do Božej tváre“, ďalej obdobne. Nie ako v kap. 11:28 a ďalej⁴.
 204 Tu možno aj „do Božej tváre“, tj. „Bohu do tváre“ v zmysle stať sa výzývavého postoja.
 205 Al. „porušená“, „zvrhľá“, „zem sa... porušila“ (al. „zvrhla“), na konci v. 12 obdobne („porušilo“, „spravilo skazenou“ [al. „zvrhlou“]). Vo v. 17 a kap. 9:11, 15 zosilnený tvar toho istého slovesa („na úplnú al. dokonalú skazu“), obdobne aj v kap. 13:10.
 206 Al. „násilím“, „krivdou“, „útlakom“.
 207 Tu iný tvar toho istého slovesa so zmyslom ako v texte („spôsobilo skazu“, v. 13 a ďalej obdobne).
 208 Tj. „svoj spôsob života“, „životnú dráhu“.
 209 Al. „vošiel“, „vstúpil“, tj. „predo Mnou nastal“. To isté sloveso je aj v kap. 8:11.
 210 Vl. „skriňu“, „debnu“, ďalej obdobne, pozri Exod. 2:3, pozn. 46.
 211 Al. „živičnatého“, možno „sosnového“ alebo „cédrového“.
 212 Množné číslo („dosák“, „trámov“).
 213 Vl. „u tej schraný“, „s tou schranou“, tj. „ako jej súčasť“.
 214 Al. „kabin“, „ciel“, vl. „hniezd“, ďalej obdobne.
 215 D. „z domu aj z ulice“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
 216 Vl. „potiahnúť poťahom“, „pokryť pokrývkou“ (al. „prikrovom“), tj. „smoly“; výraz sčasti súvisí s „gófer“ vyššie. Väzba sa dá chápať aj v zmysle „dokladne ju vysmoliť“.
 217 Hebr. „ammáh“, asi pol metra.
 218 Tj. „svetelný otvor“, „okno“, „vikier“.
 219 Tj. vari „uzavrieš ju strechou al. krytom zvýše jedného laktá“.
 220 Tj. „dverový otvor“, „vchod“, ako v kap. 4:7.
 221 Tu význam tohto výrazu vari zahŕňa aj vlastné „dvere“, na čo sa zdá poukazovať nasledovné „vsadiť“.
 222 D. „ju“, tj. „urobíš ju tak, že v nej budú“.
 223 Tj. „urobíš ju trojpodlažnú“.
 224 Al. „lebo“.
 225 Tj. „chystám sa uviesť“, vl. „ja, uvádzajúci“, v. 13 a ďalej obdobne.
 226 Al. „dýchanie“, „dych“, ďalej obdobne. Tým istým výrazom je označený „Duch“ v kap. 1:2 a ďalej.
 227 Al. „uzavrieť“, vl. „postaviť“, „vyzdvihnúť“, tj. „spôsobí, aby (pevne) stála“, „potvrdiť“. Ďalej obdobne; tvar toho istého slovesa je aj v kap. 7:4.
 228 Ako „mužským pohľadávaním a ženským pohľadávaním“ v kap. 1:27 a 5:2.
 229 Tohto miesta sa netýka predošlá²¹ poznámka.
 230 D. „nahromadiť (al. „nazbierať“) k sebe“ (al. „pre seba“), sloveso všeobecne vyjadrujúce pojem „hromadenia“, „zhromažďovania“, „pripájania“ čohosi k čomu si al. kohosi ku komusi. No značí aj „odňať“ (kap. 30:23, porov. slovenské „zobrať“ [komusi čosi]).

- 231 Al. „za potravu“, ako v kap. 1:29n.
 232 Al. možno „a budeš mať ty aj oni čo jesť“.
 233 Ako „muža“ v kap. 2:23.
 234 Ako „ženu“ v kap. 2:22.
 235 D. „ešte o sedem dní“.
 236 Al. „chystám sa dať“.
 237 D. „stojí“, tj. „trvá“, ďalej obdobne.
 238 Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
 239 Al. „hlbokej“, no nesúvisí s „hlbiny“ nižšie; vl. „veľkej“, „mnohej“.
 240 Vl. „mreže“, potom „zamrežované otvory“, „padacie dvere“, „okná“.
 241 Al. „i nastal... na“ (v. 12, v. 17 obdobne), „sa boli vzdali (ako vo vv. 18nn.) na“ (v. 24).
 242 Al. „V ten istý deň“, D. „v kosť tohto dňa“, kap. 17:23 obdobne.
 243 Al. „každý vták“, iný výraz ako „letúnstvo“ vyššie.
 244 Súvisí s výrazom v kap. 6:4¹⁹².
 245 Al. „sa pohybovala“, vl. „chodila“.
 246 Vl. „prikryté“, „pokryté“, zosilnený tvar.
 247 Vl. „zvrchu“, nesúvisí s „vrchy“ nižšie a vo v. 19.
 248 Al. „ohľadne“.
 249 Vl. „v letúnstve“, „medzi letúnstvom“, ďalej obdobne.
 250 Tejto predložky sa netýkajú predoslé²⁴⁸ 249 poznámky.
 251 D. „chodením a ustupovaním späť“ (al. „vracaním sa“).
 252 Al. „sa vracali“, ďalej obdobne.
 253 D. „vody boli chodené a opadávanie“.
 254 Al. „sa ukázali“ (al. „objavili“), ďalej obdobne.
 255 D. „hlavy“, ďalej obdobne.
 256 Tohto výrazu sa netýkajú predoslé²³⁸ 240 poznámky.
 257 Tj. „okno“, al. „ktorú“, tj. „schranu“.
 258 Al. „vyletel a poletoval sem i ta“, D. „vyletel vyletovaním (vl. „vyšiel vychádzaním“) a vracaním sa“.
 259 D. „z postavenia pri sebe“, „spopri seba“, ďalej obdobne.
 260 Vl. „či sa veda... zľahčili“ (al. „znižili“), tj. „splytli“. Ďalej obdobne.
 261 Tj. „miesto na oddych al. odpočinok“, súvisí s menom Nóach, pozri kap. 5:29¹⁷⁸; pozri aj Sud. 13:2, pozn. 667.
 262 Sloveso značí aj „byť plný úzkosti“, „báť sa“ (Deut. 2:25, pozn. 154), tu teda možno aj „úzkostlivo vyčkal“, význam slovesa je aj „rodiť“, „pracovať k pôrodu“ (napr. Is. 54:1), a aj toto vari dodáva výroku akési zafarbenie vzhľadom na očakávanie Nóacha. No podľa podaktorých tu ide o tvar príbuzného slovesa, použitého vo v. 12²⁶⁶, ktoré túto významovú stupnicu nemá.
 263 Vl. „ústach“, ďalej obdobne.
 264 Al. „jednotlivý“, tj. „odtrhnutý z olisteného konára“, podľa niektorých „čerstvý“, „čerstvo odtrhnutý“.
 265 Výraz spravidla značí „listie“, tu sa teda možno dá chápať aj v zmysle „odtrhnutý olistený konár“.
 266 Vl. „i (al. „a“) vydržal“, tu oproti v. 10²⁶² trpný rod, ktorým chápem s podaktorými v zmysle „zdržal sa“, tj. „ovládol sa ešte“, „dal sa ovládnuť trpezlivosťou“, takže bola potlačená jeho nedočkavosť, aby už-úž mohol

- zo schrany vyjsť. Trpný rod tohto slovesa sa v SZ vyskytuje ešte len u Ezek. 19:5, pozri tam pozn. 875.
 267 Tohto miesta sa netýka predoslá⁹ poznámka.
 268 Vl. „boli obskli“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
 269 Al. „vysušená“, „vyschnutá“, vl. „bola... vyschla“, no je to tvar iného slovesa ako vo v. 13, tohože ako vo v. 7 a súvisiaceho so „súš“ v kap. 1:9n.
 270 Al. „i (al. „a“) al. „takže“) sa budú na zemi hemžiť a plodiť a množiť sa“, al. v dokonavom zmysle³⁶.
 271 Al. „rodín“, „čeladi“, „druhov“, no nie ako v kap. 1:11 a inde; ďalej obdobne.
 272 Tu v tomto zúženom zmysle.
 273 Tj. „spravil, żeby sa vzniesli al. vystúpili nahor vznášajúce sa al. nahor vystupujúce obete“, D. „vzostupy“. Ďalej obdobne; pozri Lev. 1:3, pozn. 7, a porov. Hebr. 7:27; 13:15; Jak. 2:21; 1 Peter 2:5.
 274 Vzhľadom na nasledovné „voňu“ možno vari chápať aj v zosilnenom zmysle („so záľubou al. slasťou zavoniať“). Ďalej obdobne.
 275 Al. „u(s)pokojujúcu voňu“, vl. „voňu ľúbivosti“ (al. „u[s]pokojenia“).
 276 Tu nie v zmysle naznačenom v predosléj¹⁹⁸ poznámke.
 277 Najskôr v zmysle „zlorečenou volať al. za zlorečenú považovať pôdu“.
 278 Al. „zámer“, „sklon“; ako „predstava“ v kap. 6:5.
 279 D. „podľa toho, čo“.
 280 Tu v zmysle „zanikať“.
 281 Al. „jesen“, pojem zahŕňa celú chladnú časť roka.
 282 Al. „padá“, vl. „sa dostáva“, al. „na všetkom... je“ (al. „bude“).
 283 Al. „dušou“, ďalej obdobne; vo v. 4 vl. „v jeho žití, jeho krvi“, tj. „v takom stave“.
 284 Al. „vyhladávať“, tj. „vyvodzovať dôsledky zo zodpovednosti za ňu“. Značí aj „dopytovať sa“, ako v kap. 25:22. Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
 285 D. „muža“, „človeka“, no nie ako vyššie a vo v. 6, zmysel ako v texte; ďalej obdobne.
 286 D. „lebo človeka zhotovil“, podmet nie je vyjadrený, tu je, pravdaže, podmetom „Boh“, takže zmysel je „on (tj. „Boh“) človeka zhotovil“, ďalej obdobne, pozri aj kap. 11:9³⁴².
 287 Al. „(za)hemžite“, ako v kap. 1:20n., tj. „hojne sa (roz)množite“.
 288 Al. „s každou živou bytosťou, ktorá je“, vv. 15n. obdobne.
 289 Al. „vychodí zo schrany“, ako v kap. 8:16, no tu väzba bez predložky. Ďalej obdobne.
 290 Al. „od všetkého... po všetko živočíchstvo“.
 291 D. „a (n. „i“) ustanovujem“, ďalej obdobne.
 292 Vl. „dávam“, ďalej obdobne.
 293 Vl. „do pokolení veku“ (al. „večnosti“), ďalej obdobne. V kap. 49:26 iný výraz v podstate rovnakého významu.
 294 Značí „oblaky“ v hromadnom zmysle.
 295 Al. „umiestňujem“.
 296 D. „pri mojom zaoblačení oblačou“, tj. „keď husto zaoblačím“; tento zosilnený význam podčiarkuje aj zosilňujúci tvar tu použitého slovesa.

- 297 Al. „nad zemou a keď sa v oblaci bude ukazovať dúha, bude sa diať, (15)že si budem pripomínať“.
- 298 Tj. „mäso“; al. „sú“, tj. „bytosti“.
- 299 Tj. „obyvateľstvo (celej) zeme“.
- 300 D. „mužom pôdy“.
- 301 D. „na ulici“; „von“ v kap. 15:5 a ďalej je D. „do ulice“.
- 302 D. „otca, a ich tváre naspäť“, ten istý výraz ako „pospiatky“ vyššie.
- 303 D. „zo svojho vína“, tj. „zo svojej opitosti z vína“.
- 304 Al. „najmladší“, D. „malý“.
- 305 Al. „Kenán, bude“, kap. 1:3 a ďalej obdobne; v kap. 1:26 aj „chceme (al. možno „chcime“)⁷⁴ zhotoviť“, kap. 11:3 a ďalej obdobne.
- 306 Al. „im“, tj. „Šémovi a jeho (v. 26, „Šémovi a Jáfethovi a ich“, v. 27) potomstvu...“.
- 307 Vl. „nech Boh rozširuje Jáfetha“, porov. kap. 1:5⁸.
- 308 Pozri Exod. 24:16 a ďalej, pozn. 863.
- 309 Tj. „Média“, „Médovia“.
- 310 Al. „oddelili“, „rozišli“, „rozptýlili“, no nie ako v kap. 9:19. Ďalej obdobne.
- 311 Tu značí „pobrežia“, tj. „pobrežné krajiny Stredomoria s prilehlými ostrovmi“; ide o obyvateľov týchto krajín, pozri kap. 9:19²⁹⁹.
- 312 Tu značí „rody“, „kmene“, „kľany“.
- 313 Týmto menami sa neskoršie nazvali krajiny: Etiópia, Egypt a Líbya.
- 314 Tj. „budeme sa búriť“, „chcime⁷⁴ 305 sa vzbúriť“, tvar slovesa na konci v. 4 v kap. 14.
- 315 D. „silákom (al. „hrdinom“) lovu“, ďalej obdobne.
- 316 Nesúvisí so „začal“ vo v. 8.
- 317 D. „z jeho“, „od jeho“.
- 318 Tj. „Babylón“, pozri 2 Král. 17:24; značí „zmätok“, pozri kap. 11:7.
- 319 Al. „vyšiel do Aššúra“, tj. „do Asýrie“.
- 320 D. „on“ al. „ono“, vl. „ona“, lebo „mesto“ a názvy miest sú v hebrejčine ženského rodu; ďalej obdobne. Netýka sa druhého „to“ tu nižšie.
- 321 D. „vyšli“, ako vo v. 11.
- 322 Všetky tieto mená s koncovkou „-ím“, vyznačujúcou množné číslo, sú mená kmeňov al. národov („potomci Micrajima sú Lúdania“ atď.).
- 323 Al. „Jevúsana a Emórcšana... a Chamáthšana“; al. „Jevúsovca a Emórovca... a Chamáthovca“; aj toto sú mená kmeňov al. národov, al. možno ich praotcov. Tak tiež značí „Kenáanito“ vo v. 18n. národ Kenáančanov a obdobne aj iné takéto mená s koncovkou „-i“ ďalej. Porov. kap. 32:10⁸⁵².
- 324 D. „tito“.
- 325 D. „veľkému“.
- 326 Tj. „Sýria“.
- 327 Tj. „rozdelenie“, „rozštiepenie“, od slovesa toho istého významu nižšie.
- 328 Vl. „pera“, ďalej obdobne. Ten istý výraz je aj v kap. 22:17 a ďalej v takom význame ako tam.
- 329 Al. „pri ich odchode“, vl. „výberaní“, „uvolňovaní“, tj. „stanových kolíkov“. Ďalej obdobne.
- 330 Al. (vl.) „od východu“, kap. 2:8 a ďalej obdobne.
- 331 Výraz značí vl. „rozsadlinu“, „preliačinu“, no v SZ sa používa najmä o širokých rovinatých údoliach veľkých riek.
- 332 D. „povedali muž k svojmu priateľovi“ (al. „druhoví“), ďalej obdobne.
- 333 Značí vl. „Daj“, tu použité v platnosti citoslovca so zmyslom ako v texte; porov. ruské „davaj!“
- 334 Súvisí s „tehly“ nižšie, resp. s „vypalujeme“ vyššie, zmysel teda asi je „chceme al. chcime narobiť množstvo tehál a dôkladne ich vypáliť“.
- 335 V hromadnom zmysle („tehly“, „kamenie“).
- 336 Tj. „prírodný decht“, „asfalt“.
- 337 Vl. „vežu, a jej“.
- 338 Al. „v nebesá“, tj. „bude siahať do nebies“.
- 339 D. „teraz od nich nebude odvracané (vl. „odrezávané“) všetko“.
- 340 V zmysle „takže“ al. „aby“.
- 341 Vl. „počuť“; al. „nech jeden nerozumie“.
- 342 Al. možno „nazval Hospodín“; pozri kap. 9:6²⁸⁶; al. v obdobnom zmysle ako v Exod. 25:37, pozn. 892. Ďalej obdobne.
- 343 Meno (hebr. „Avrám“) značí „vysoký al. vyvýšený otec“, al. „otec je vyvýšený“.
- 344 Značí „zastretie“, „zahalenie“.
- 345 Tj. „obyvateľov Babylóna“; používa sa aj na označenie zeme („v kasdejdom Úre“).
- 346 Tj. „moja kňažná“, podľa iných „bojovná“, „škriepna“.
- 347 D. „s nimi“.
- 348 D. „tebe“, tj. „sám sebe“, „čo sa teba týka“, „chod si“, zdôrazňuje vari osobné povolanie Abraháma.
- 349 Vl. „majetok“, „imanie“, súvisí s nasledovným „nadbudli“, takže možno „bohatstvo“; často značí „dobytok“ „stáda“ (kap. 13:6; 36:7; Num. 35:3), podobne ako iný výraz v kap. 4:20¹⁵⁷.
- 350 Al. „zisk, ktorý získali“.
- 351 Tj. „nevoľníkov“, výraz je v jednotnom čísle v hromadnom zmysle („nevoľníctvo“).
- 352 D. „v tej zemi“.
- 353 Al. „miesto“, „stanovište“, „pozemok“, „územie“.
- 354 Al. „dub“ al. „tereblintu“ al. iný druh stromu; možno vari chápať aj v hromadnom zmysle („dúbravu“, „tereblintový háj“ atď.). V kap. 35:4 a 8 sú pribuzné výrazy obdobného významu.
- 355 D. „na východe čo do“ (al. *vzhľadom* na“).
- 356 Meno miesta značiace „Boží dom“.
- 357 D. „mora“, tj. Stredozemného.
- 358 D. „Abrám cestoval chodením a cestovaním“.
- 359 Hebr. „Negev“, vl. „suchosť“, „vyprahnutosť“, meno oblasti v južnej časti Kenáana, hraničiacej s púšťou; nejde vždy presne o pohyb južným smerom v zmysle „juhu“ ako svetovej strany.
- 360 Al. „Hľa, prosím“ (v. 11), „Nože vprav“ (v. 13); ďalej obdobne.
- 361 Al. „krásna; (12)i stane sa, že ta budú vidieť Egyptania a“.
- 362 Al. „povedz“.
- 363 V príčinnom zmysle.

- 364** Al. „ostane nažive“, obdobne ako vo v. 12; možno v zmysle „aby so mnou nebolo tvojou príčinou zle a aby som pre teba neumrel“.
- 365** D. „podľa“, zmysel ako v texte.
- 366** D. „ohľadne veci Sáráje, ženy“, ďalej v podobných spojeniach obdobne.
- 367** Vl. „Abrámovi zavolať“, tj. „odkázal al. prikázal mu dostaviť sa“, ďalej obdobne. Tá istá predložková väzba je v kap. 31:54 v čosi odlišnom významovom odtieni, v akom sa toto sloveso (pravda, s prostým 4. pádom) používa aj v slovenčine („pozval“).
- 368** Tj. smerom nahor.
- 369** Výraz súvisiaci s oným v kap. 11:2³²⁹, a obdobného významu.
- 370** D. „bol“, tj. „aj Lót... mal“. Ďalej obdobne.
- 371** D.³²⁹ „zem ich neuniesla“ (al. „nezniesla“).
- 372** D. „my muži, bratia“, tj. „muži, ktorí sú bratia“, ďalej obdobne.
- 373** D. „z postavenia predto mnou al. pri mne“, ďalej obdobne.
- 374** Vl. „kruh“, „okruh“, výraz značiaci spravidla rovinu na dolnom toku – pri terajšom ústí – Jordánu, neskoršie zväčša zaplavenú Mŕtvym morom. Vo v. 12 predchádza člen („tej“), čo azda dodáva tomuto výrazu povahu takmer vlastného mena.
- 375** D. „že jej celok bol“, kap. 11:6 a ďalej obdobne.
- 376** D. „pred tvárou Hospodinovho spustošenia“, zmysel ako v texte; ďalej v takýchto spojeniach obdobne, možno aj v kap. 11:28, v zmysle časovom aj miestnom.
- 377** Hebr. „Sedóm“, značí „pálenie“, „horenie“, podľa iných „sputnaná“.
- 378** Hebr. „Amoráh“, značí „potopenie“, podľa iných „nevoľníctvo“, „otroctvo“.
- 379** Mesto v Egypte, iné ako v kap. 14:2, 8 a 19:22n. a 30.
- 380** Al. možno „medzi mestami“, ďalej obdobne.
- 381** Tj. „v stanoch bývať“, „táboriť“, vo v. 12 tiež „utáboril sa“, „so stanmi došiel“, vo v. 18 „so stanmi sa dal putovať ďalej“.
- 382** D. „z postavenia s ním“, no iná predložka ako v kap. 8:8²⁵⁹, ale obdobného významu ako tamtá.
- 383** D. „po večnosť“.
- 384** Al. „zariadiť“, „ustanoviť“, najobvyklejší význam tohto slovesa je „položiť“, „založiť“, „klásť“, ako napr. v kap. 28:11 a inde.
- 385** Al. „poprechádzaj sa“.
- 386** Al. „pri stromoch“, tiež „v dúbrave“ (al. „terebintovom háji“).
- 387** Pozri kap. 14:13; toto meno bolo aj ďalším pomenovaním Chevróna (kap. 23:17, 19; 25:9; 35:27; 49:30; 50:13).
- 388** Al. „Gójima“.
- 389** D. „sa spojili“ al. „zjednotili“, zmysel ako v texte.
- 390** Al. „nižiny“, ďalej obdobne.
- 391** D. „ona“, vl. „on“, lebo „dolina“ je v hebrejčine mužského rodu.
- 392** Tj. „teraz“, po zničení Sodomy a Gomorrry, porov. kap. 13:10.
- 393** Tj. Mŕtve more.
- 394** Al. „nižine“ al. „doline“ (nie ako vo v. 3) al. „na rovine“ al. „pláni“.
- 395** Vl. „pole“.
- 396** Al. „vojnu“, ako vo v. 2.
- 397** Al. „žumpy“, vl. „studne“, „pramene“.
- 398** V hebrejčine jednotné číslo, značiace „horstvo“, „horský hrebeň“.
- 399** Hebr. „lvri“; tento výraz sa spravidla vykladá v zmysle „ktorý prešiel“, totižto „z druhej strany“, tj. Eufrata, ale môže súvisieť aj s menom Évera, pozri kap. 10:21; 11:14nn.
- 400** D. „páni“, zmysel ako v texte. Tento výraz sa všeobecne používa za označenie osoby majúcej vzťah (napr. majiteľa al. účastníka) k akémukoľvek predmetu alebo osobe alebo voláčim vyznačenej. Značí aj „manžela“, kap. 20:3.
- 401** D. „zmluvy Abráma“, tj. „boli spojenci Abráma“.
- 402** Al. „osvedčených (al. „vyskúšaných“) mužov“.
- 403** Tj. ktorých rodičia slúžili v jeho domácnosti ako nevoľníci. Kap. 15:3 obdobne.
- 404** Tj. „rozdelil svojich mužov na niekoľko skupín, aby na nich udelil z niekoľkých strán“.
- 405** D. „brata, a jeho imanie“.
- 406** Ako „vrátil“ vyššie.
- 407** Značí „Kráľ spravodlivosti“.
- 408** Hebr. „Ěl Eljón“, „Ěl“ značí vl. „Mocný“, „Ěljón“ sa spravidla prekladá „Najvyšší“.
- 409** Ako „požehnaný“ vyššie.
- 410** Tj. „že nijakým činom nevezmem“, „to sa nikdy nestane“, ďalej obdobne.
- 411** Al. „mimo mňa“, tu v zmysle „s tým nechcem mať nič spoločné“.
- 412** Hebr. „Adónaj“, množné číslo od „Adóni“, „môj Pán“, sa spravidla používa v takomto význame.
- 413** Al. „dedičom“, no nie ako vo v. 3 a nesúvisí so slovesom „dediť“ vo v. 4; D. „synom majetku“.
- 414** Al. „správcom (podľa niektorých „synom osvojenia“, tj. „osvojeným synom“) môjho domu je“.
- 415** Značí „Boh je moja pomoc“.
- 416** Vl. „po tebe dediť“, znenie v texte zachováva v preklade význam zámennej prípony 2. osoby pri slovese (možno „ti dediť“, oproti v. 3, kde je čo do zmyslu preložená väzba so 4. pádom (D. „dediacim mňa“, v. 4); al. „zdediť ju“, to isté sloveso (v. 7, ďalej obdobne). To isté sloveso je použité v kap. 22:17 a ďalej v zmysle ako tam v texte.
- 417** Al. „spriš“, ďalej obdobne, iný výraz ako „zráta(ť)“ v kap. 13:16. Značí aj „vy(roz)právať“, ako v kap. 24:66 a ďalej.
- 418** Vl. „uveril v (al. „spoločal sa na“) Hospodina“.
- 419** Pozri Rim. 4:3; inak „započítal mu“, pozri Lev. 7:18, pozn. 537; iné sloveso ako „spočítat“⁴¹⁷.
- 420** Značí „vtáča“ vôbec, porov. Deut. 32:11, kde v množnom čísle značí „orlíčatá“.
- 421** D. „šetky tieto“, tj. „zvieratá“.
- 422** D. „v ústrety (ako v kap. 14:17) jej druhovi al. priateľovi“ (vzhľadom na „muža“²⁸⁵) vyššie, zmysel ako v texte, porov. kap. 11:3³³².

- 423** V hebr. jednotné číslo v hromadnom zmysle; vo v. 11 tiež „dravé vtáctvo“ vôbec.
- 424** VL „odvievať“, „odmetať“, pozri Žalm 147:18, pozn. 2752.
- 425** VL „veľká“.
- 426** D. „vedením“, tj. „vediac“.
- 427** AL „týrať“, „trápiť“, „ponižovať“, ďalej obdobne; v kap. 16:9 zvrtný tvar toho istého slovesa („daj sa utláčať“ atď.), tamže vo v. 11 a ďalej odvodené podstatné meno.
- 428** D. „súdiaci“, „sudca“ („budem sudcom *vzhľadom na* ten národ“).
- 429** AL „dobrých“, kap. 6:2 a ďalej obdobne.
- 430** D. „budú“, tj. „tvoji potomci v štvrtom pokolení“.
- 431** D. „plná“, „celá“, „uspokojená“, „nasýtená“. Pozri kap. 29:6⁷⁸.
- 432** D. „fakla ohňa“.
- 433** Tvar slovesa vyjadrujúceho pojem „rozrezať“, „rozsekať“, podľa zvyklosti potvrdzovať zmluvy prechádzaním medzi kusmi rozsekaných tiel obetných zvierat, porov. vv. 10 a 17. Tamto sloveso je aj v kap. 9:11 v inej súvislosti s ustanovením zmluvy.
- 434** D. „uzavrel od (tj. „čo sa týka“) rodenia“, al. možno „vymkol od rodenia“. Nesúvisí s „uzavrel“ v kap. 15:18.
- 435** Tj. „bude sa mi dostávať potomstva“, ďalej obdobne.
- 436** D. „a zistila, že otehotnela, a jej veliteľka stratila“, kap. 5:32 a ďalej v podobných spojeniach obdobne.
- 437** VL „Posol“, „Jednateľ“, „Poverenec“ (kap. 33:14^{89a}; Mal. 3:1, pozn. 1). Ďalej obdobne.
- 438** Značí „Boh bude počuť“.
- 439** Tj. „neskrotný“, D. „divý osl človeka“.
- 440** AL „zjavenia sa“, „zjavovania sa“, al. „Ty, Bože, ma vidíš“ (al. „na mňa hľadíš“); al. „Či tu tiež nevidím potom, čo sa mi zjavil“, al. „Či som tu tiež nevidela potom (al. „nepohľadela za tým“), ktorý ma vidí“ (al. „na mňa hľadí“).
- 441** Tj. „studňa Živého hľadacieho na al. viadiaceho mňa“, „studňa Živého ktorý je al. bol videný al. sa zjavuje al. zjavil“, „studňa Živého, ktorý je Boh videnia al. zjavovania sa“.
- 442** Hebr. „Šaddaj“, „Všemocný“ je vždy prekladom tohto výrazu.
- 443** Tj. „som to al. tu som ja“, al. „čo sa mňa týka“.
- 444** Hebr. „Avráhám“, tj. „otec spústy“.
- 445** VL „dal za otca“ (v. 5), „dať ťa v (al. „za“) národy“ (nie ako „dať“ vo v. 6 vyššie), zmysel ako v texte (v. 6, ďalej obdobne).
- 446** AL „návštevnickva“, „cudzinctva“, v hebrejčine množné číslo („tvojich ciest al. putovaní“ ako kočovníka, porov. kap. 2:7⁵⁹). Súvisí s výrazom preloženým „cudzinec“ v kap. 15:13 a 23:4, o ktorom pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
- 447** VL „chrániť“, „strážiť“, ako v kap. 2:15; 3:24; ďalej obdobne.
- 448** VL „ohladne vás“, al. „k vám *patriaci*“, vo v. 12 nižšie tá istá predložková väzba; ďalej obdobne.
- 449** V dejovom zmysle, al. „nech sa dá obrezať“, ďalej

obdobne; vo v. 10, D. „po tebe: byť obrezaný (al. „dať sa obrezať“) každý (al. možno „obrezanie [al. „obrezanosť“] každého“) ... ohladne vás“.

- 450** Možno chápať aj v hromadnom zmysle, „zrodenectvo“, ako vo v. 27; „kúpení“ nižšie je preklad jednotného čísla podstatného mena značiaceho súhrn všetkého kúpeného, tu teda všetkých kúpených nevoľníkov. Ďalej obdobne.
- 451** AL „striebro“.
- 452** AL možno „za peniaze od ktoréhokoľvek“, no predložková väzba tu nie je presne tá istá ako vo v. 27, kde je tento zmysel vyjadrený jednoznačne.
- 453** Nesúvisí s „pútnictva“ vo v. 8⁴⁶. Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 454** D. „obriezku (tj. „bezpodmienečne“) bude“ (al. „nech je“).
- 455** D. „s predkožkou“, nesúvisí so slovesom „obrezať“ v tomto oddiele.
- 456** Hebr. „Sáráh“, tj. „kňažná“, ženská podoba výrazu v kap. 12:15 a ďalej^{55a}.
- 457** Hebr. „ammím“, množné číslo výrazu spravidla prekladaného „ľud“, používaného najčastejšie na označenie Božieho ľudu, Izráela; v množnom čísle spravidla značí národy uvedené do akéhosi vzťahu k Bohu, na rozdiel od „gójim“, výrazu prekladaného „národy“, napr. tu vyššie, a značiaceho „národy“ vo všeobecnom zmysle, často – nie vždy – v nepriateľskom postoji voči Bohu, „pohanov“. Znenie „národnosti“ v texte je pokusom o riešenie ťažkosti vyplývajúcej z toho, že slovo „ľud“ nemá v slovenčine významovo zodpovedajúce množné číslo.
- 458** D. „synovi sto rokov“, „dcéra deväťdesiat rokov“.
- 459** Hebr. „Jicchák“, tj. „bude sa smiať“, ten istý tvar ako „zasmial sa“ vo v. 17.
- 460** AL „šejkov“, „kniežat“, no nesúvisí s menom Sára⁴⁵⁶.
- 461** Pozri Lev. 6:10 a ďalej, pozn. 481.
- 462** Tu v zmysle „z postavenia, v akom pri nich boli ako ich nevoľníci“. Ďalej obdobne.
- 463** AL „a uvidel, že“, kap. 6:12 a ďalej obdobne.
- 464** Tu v zmysle „neobchodiš“.
- 465** Tu a všade inde je toto slovo vždy v množnom čísle.
- 466** AL „uvelejte sa“, „urobte si pohodlie“, vl. „oprite sa“.
- 467** VL „úlomok“, „odrobinku“.
- 468** Hebr. „seáh“, asi 8 litrov.
- 469** VL „mladíkovi“, „chlapcovi“, ako napr. v kap. 14:24 a inde; ďalej obdobne. Podobne je použité slovo „dievky“ v kap. 24:61, to isté ako tamže vo v. 14 a ďalej.
- 470** Obidva tieto výrazy značia aj „tvaroh“ al. „syr“.
- 471** D. „návratom“ (v. 10), „staním sa“, „bytím“ (v. 18).
- 472** Tj. „o takto rok“.
- 473** D. „pokročili v dňoch“, ďalej obdobne.
- 474** VL „cestou“, „dráhou“, „chodom al. behom vecí“ („ako to chodí“).
- 475** AL „uvädnúť“, „odkvitnúť“, vl. „vyčerpaní“, „opotrebovaní“, „zvetšení“.
- 476** AL „pre Hospodina podivuhodná“, „úžasná“, „nezvyčajná“, „nepochopiteľná“, D. „od Hospodina čudnejšia“ atď., tu v zmysle „obťažná“, „nemožná“.

- 477** D. „nadol na tvár Sodomy“, ďalej obdobne.
- 478** AL. „početným“, výraz značí aj „dúži“, „jadrný“, „dôkladný“, „mohutný“, „pevný“. V kap. 26:16 tvar slovesa od tohto výrazu odvodeného.
- 479** VL. „lebo som ho spoznal, aby rozkazoval“.
- 480** VL. „súdu“, ako vo v. 25 (súvisí so „sudca“ tam), tj. „spravodlivého súdu al. úsudku al. rozhodovania“ („rozhodnutia“).
- 481** D. „jej“, tj. „Sodomy“, al. „Gomorrhý“.
- 482** D. „ako spravodlivý, ako“.
- 483** Slovo „popol“ v hebrejčine („éfer“) znie podobne ako „prach“ („áfár“).
- 484** Tj. v priestore v bašte brány, kde sa konávali zasadanania mestskej rady, súdov a pod.; možno vari chápať aj v zmysle „v mestskej rade“, „medzi mestskými hodnotármi“.
- 485** VL. „nozdrý“.
- 486** Tu vyžaduje textová súvislosť preklad v tomto doslovnom zmysle.
- 487** VL. „odbočte, prosím, k“, ďalej obdobne.
- 488** VL. „lebo“, „pretože“.
- 489** Tj. „v priestore pri samej bráne vonku v meste“.
- 490** D. „od konca“ so zmyslom „od jedného konca do druhého“, porov. kap. 47:2, 21.
- 491** D. „žiadnu vec“.
- 492** Tj. „pod ochranu“, pozri Num. 14:9, pozn. 522.
- 493** VL. „ustúp ďalej“.
- 494** AL. „Sám“, tj. „samotný“.
- 495** Slová „bývať ako cudzinca“ sú prekladom slovesa, ktoré súvisí s výrazom v kap. 17:8⁴⁴⁶, a tu je použité v hanlivom zmysle („priešlec“, „skaderuka-skadenoha“).
- 496** AL. „bude ustavične súdiť“, D. „bude súdením súdiť“.
- 497** AL. možno „a teraz bude... sudcu! Budeme ti robiť“.
- 498** D. „slepotami“, v zmysle alebo „úplnou slepotou“ alebo „slepotou každého z nich“.
- 499** D. „takže sa unavili nájsť“, tj. „aby sa im podarilo nájsť“, zmysel ako v texte.
- 500** D. „kto ti tu ešte patri“, tak aj vo v. 8; kap. 11:6 a ďalej v takýchto a podobných spojeniach obdobne.
- 501** VL. „k svojím zaťom“, ako vo v. 12, tu „nastávajúcím“. Ďalej obdobne.
- 502** AL. „zachvátený“, kap. 18:23n. a ďalej obdobne.
- 503** D. „v neprávosti“, tj. „zahrnutý“; al. „v trestu“, pozri Zech. 14:19.
- 504** D. „zastavovať na celej“.
- 505** Aj tu vari možno chápať ako vo v. 2⁴⁸⁶.
- 506** Pozri 2 Par. 6:42.
- 507** AL. „neprichyťovalo“, „sa za mnou nefahalo“, v kap. 31:23 tvar toho istého slovesa („sa ho chytíl“).
- 508** AL. „malé“, „bezvýznamné“, vl. „maličkosťou“, „nepatrnosťou“, „bezvýznamnosťou“, hebr. „miceár“, porov. Žalm 42:6, pozn. 1189; obdobný význam má aj meno mesta vo v. 22 a ďalej.
- 509** AL. „prijal som tvoju tvár“. Pozri kap. 4:7¹³⁹.
- 510** VL. „nepreklopíť“, ako nádobu dnom nahor, al. možno „neprevrátiť naruby“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 511** Tvar slova „mesto“, nie vari „miesto“.
- 512** Tu azda v zmysle „vyslobodil“, „vyprostil“, „vymaňil“.
- 513** VL. „mladej“, „malej“, „nepatrnej“, súvisí s menom „Cóar“⁵⁰⁸, tiež „bezvýznamnej“, „nízkej“, „pohrdanej“ („nižšej“, „pohrdanejšej“). Ďalej obdobne.
- 514** D. „cesty“, porov. kap. 18:11⁴⁷⁴, kde obdobný zmysel, hoci iný výraz.
- 515** VL. „v“ („vo veci“, tj. „čo do“), al. „pri“ („nevedel nič pri“), nižšie obdobne.
- 516** Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
- 517** Ako „onú“ vo v. 33, no so zdôrazňujúcim členom.
- 518** Tj. „od otca“.
- 519** Tj. „národa Móavcov“, porov. kap. 10:15nn³²³.
- 520** Tj. „syn môjho ľudu“.
- 521** Tu, pravdaže, nie v hanlivom zmysle.
- 522** VL. „a Sárú priviedol“, ďalej obdobne.
- 523** V zmysle „si synom smrti“, tj. „umrieš“, ďalej obdobne.
- 524** V príčinnom zmysle.
- 525** D. „je vydatá za“, no sloveso súvisí s nasledovným „manžela“, azda v zmysle „riadne al. právoplatne vydatá“, „veď ona je predsa vydatá“.
- 526** Tj. „mňa s celým mojim domom“, tak aj „ty“ vo v. 3, porov. koniec v. 7.
- 527** Tj. „aj keď je“.
- 528** AL. „poctivosti“, vl. „celosti“, „neporušenosti“.
- 529** AL. „nevinosti“.
- 530** D. „ak ťa niet vracajúceho“, zmysel ako v texte. Netýka sa kap. 24:5, 8 a ďalej.
- 531** AL. „mne“, „čo sa mňa týka“, D. „so mnou“, kap. 19:19 a ďalej obdobne, v kap. 24:49 iná predložka v tejto súvislosti rovnakého významu.
- 532** D. „nebudú konať“, „nekonajú“, zmysel ako v texte („to sa nerobí“), porov. kap. 2:16⁷⁴.
- 533** Tu aj „pomyslel“, kap. 18:17 a ďalej obdobne.
- 534** „Vyviedol na potulky“ al. vari „mi... dal viesť túlavý (al. „kočovný“) život“ je v hebr. jediné slovo.
- 535** D. „usídlí sa v dobrom v твоjich očiach“, zmysel ako v texte.
- 536** VL. „tisíc kusov (tj. „mincí zo“) striebra“, tj. „tisíc strieborníakov“.
- 537** D. „ono“, al. tiež „on“, tj. Abrahám.
- 538** AL. „závojom“.
- 539** AL. „u všetkých“, „so všetkými“, tá istá predložková väzba ako „s tebou“ vyššie; tiež „čo sa týka všetkých“.
- 540** AL. „je ti“, „nech je ti“, „bude ti“.
- 541** AL. „bola (al. „si“ atď⁵⁴⁰) pokarhaná“ (al. „usvedčená“ al. „napravená“), „i bola vec napravená“ (al. „daná do poriadku“).
- 542** AL. „celkom“, „vonkoncom“, D. „uzavretím“.
- 543** D. „pri narodení Isáka, jeho syna, jemu“.
- 544** Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 545** AL. „ohľadne mňa“, al. aj jednoducho „mne“, no nie v zmysle posmechu, lež radosti, „pre mňa“ v príčinnom zmysle. 3. pád je aj vo vv. 2 a 7, no tam skôr v cieľovom zmysle (azda „na potechu v jeho starobe“), ak nie v zmysle „syna jeho staroby“²³⁸.

- 546** Súvisí s menom Isák⁴⁵⁹; al. „zistila al. zbadala, že syn... Abrahámovi, je posmievať“. Tvarom tohto slovesa je aj „žartujúci“ v kap. 19:14.
- 547** V príčinnom zmysle, al. „vzhľadom na“, „čo sa týkalo“.
- 548** Al. „zarmucujúca“, vl. „zlá“, ďalej obdobne.
- 549** Sloveso ako v kap. 2:146 („došla“, „bolo, hotové“, tj. „voda vyčerpaná“, „koniec“).
- 550** Al. „usadla si“.
- 551** Al. „obďaleč“, pozri 2 Sam. 18:13, pozn. 731.
- 552** D. „vzdialenosť ako streľci z (vl. „napínači“, nie ako vo v. 20) luku“, tj. azda „ako ďaleko by dostrelili streľci“.
- 553** Al. „podopri“, „posilni“, sloveso a predložková väzba ako „chytí za“ v Exod. 4:4.
- 554** Al. „knieža“, „náčelník“, „vodca“, kap. 12:15 a ďalej obdobne.
- 555** Tieto dva výrazy, v podstate rovnakého významu, sa vyskytujú vždy spolu.
- 556** Vl. „ktorú som uskutočnil (al. „vykonal“) pri tebe“, ďalej obdobne.
- 557** Al. „Avímelecha napomenul“ (al. „pokarhal“), „dal sa robiť Avímelechovi výčitky“. V čosi inom zmysle je toto sloveso v kap. 31:37, 42.
- 558** Al. „uchvátili“, „násilím obsadili“.
- 559** Al. „vzal“, to isté sloveso je vo v. 30, kap. 20:2 a ďalej obdobne.
- 560** Vl. „ich ako osobitné“ (al. „obzvlášťne“ al. „samotné“ al. „osamote“ [vl. „jemu samotnému“, kap. 2:18]), ďalej obdobne.
- 561** Al. „mladých oviec“. Pozri Lev. 14:10, pozn. 460.
- 562** Tj. „studňa prísahy“, al. „studňa siedmich“.
- 563** D. „A v Beér-ševe“ (v. 33); „a Abrahám býval“ (v. 34).
- 564** Al. „vysadil háj“.
- 565** Pozri Is. 40:28; Dán. 12:7; Mich. 5:2.
- 566** Vl. „Hľa ma“, tj. „hľa, tu som“. Ďalej obdobne.
- 567** Tj. „vyhliadnutá (al. „uvidená“) od Jáha“, al. „môj učiteľ je Jáh“. Pozri Exod. 15:2.
- 568** Vl. „Ostaňte si“, porov. v. 2³⁴⁸.
- 569** Pozri Hebr. 11:19.
- 570** Vl. „jedno („jeden“ al. „jedna“) zo stáda“, tj. „kus drobného dobytká“, nesúvisí však s výrazom v kap. 4:2¹²⁹.
- 571** Vl. „uvidieť“, „vyhliadnuť“, ďalej obdobne⁵⁶⁷.
- 572** Al. „zabitie“, „porazenie“, výraz, ktorý sa používa najmä o zabíjaní obetných al. jatčných zvierat.
- 573** Vl. „hocičo“.
- 574** Vl. „odo mňa“, ďalej obdobne.
- 575** Al. „pre mňa neušetril“, obdobne ako vo v. 16, vl. „odo mňa nezadržal“. Porov. Rim. 8:32, kde „neušetril“ je v pôvodine to isté sloveso ako tu a vo v. 16 v LXX.
- 576** Tj. „za ním“.
- 577** Vl. „spleti“, tj. „konárov“.
- 578** Al. „chytený“.
- 579** Hebr. „Jhvh-jireh“, pozri predslov.
- 580** Výraz uvádzajúci prorocké výroky al. veštby, porov. Num. 24:3, 4, 15, 16; Jer. 23:31.
- 581** D. „žehnaním“.
- 582** Tj. „vlády nad nimi“.
- 583** Al. „i budú sa prejavovať v tvojom semene požehnanými“, „i budú si v tvojom semene navzájom žehnať“.
- 584** Hebr. „Rivkáh“, tj. „pútavá“, „príťažlivá“, „podmanivá“.
- 585** D. „a jej“, ďalej obdobne.
- 586** Al. „nariekať“, „bedovať“.
- 587** D. „svojho mŕtveho“, vl. „svojej mŕtvol“, tj. „mŕtvej osoby“, ďalej obdobne; výraz je v hebrejčine gramaticky mužského rodu.
- 588** Vl. „obyvateľom“, „osadníkom“, tu v zmysle „obyvateľom prechodným al. dočasným a preto bezprávnym“.
- 589** Tu v takomto zmysle; značí vl. „vznešeného“, „vysúšeného“.
- 590** Al. „najskvelšom“, vl. „výbere“, „vŕkve“.
- 591** D. „od pochovania“, tj. „takže by si nemohol pochovať“, al. v zmysle „ohľadne pochovania“.
- 592** Al. „pred tebou... uzatvárať“, iný výraz ako v kap. 22:12⁵⁷⁵.
- 593** Al. „duša“, ako v kap. 2:7⁶⁰.
- 594** Tu D. „mi dával“, ďalej obdobne, sloveso ako „dám“ vo vv. 11 a 13.
- 595** Vl. „za plné peniaze“.
- 596** „Šekel“, jednotka váhy, sa rovná približne 15, podľa iných približne 10 gramom; súvisí s „odvážil“ vo v. 16. Pre pol šekela sa používal názov „beka“ (kap. 24:22).
- 597** D. „ona“, tj. „zem“ (v. 15), „jaskyňa“ al. „Machpéla“ (v. 19). Ďalej obdobne.
- 598** Vl. „cestujúcemu“, tj. „za účelom obchodu“, tu možno v hromadnom zmysle („obchodníctvu“).
- 599** Al. „vnútri všetkého jeho ohraničenia“, výraz, tu preložený „pozemok“, inde (kap. 47:21 a ďalej) často „územie“, značí aj „hranicu“, „pomedzie“.
- 600** Tu vl. „kúpu“, „zisk“, tj. „kúpené al. získané vlastníctvo“.
- 601** Výraz (hebr. „járech“) značiaci tu a v kap. 47:29 časť stehna pri pohlavnom úde, pri ktorom, ako poukazujucom na plodiacu silu, a teda vlastne pri všetkom potomstve, sa tu aj tam mala vykonať slávnostná prísaha. Inde tento výraz značí „bedro“, no aj tam sa často uvádza do súvislosti s mužskou plodiacou schopnosťou; takto však završuje prekládám aj niektoré iné hebrejské výrazy, ako v kap. 35:11 a 37:34⁹⁹³.
- 602** Vl. „vnútri“.
- 603** Al. „rodiska“ (v. 4), „narodenia“ (v. 7), kap. 11:28 a ďalej obdobne.
- 604** D. „či tvojho syna vracanim budem vracať“.
- 605** Al. „majetok“, „poklad“, „hodnota“, D. „dobré“, tj. „všetko dobré al. hodnotné“.
- 606** Tj. „pod jeho správou“, pozri v. 2.
- 607** Meno značí „Sýria dvoch riek“, tj. „Mezopotámia“.
- 608** D. „mojej tvári“, ďalej obdobne.
- 609** Vl. „daj... mojej tvári dnes stretnúť zdar“.
- 610** Al. „nachýľ“, „znížiť“, „spustiť“.
- 611** D. „v tej“, tj. „tou“.
- 612** Al. „prehltnúť“.
- 613** D. „A poponáhľala sa a“, ako vo v. 20. Ďalej obdobne.

- 614 D. „a skončila s jeho napájaním a“, „než skončia s pitím“, väzba ako vo v. 15⁴⁶, pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589. Ďalej obdobne.
- 615 Al. „s prkvapením“, „zmätene“, „súc ňou udivený“, „žasnúc nad ňou“.
- 616 Tj. „mlčiac rozmýšľal“.
- 617 Tj. „krúžok na zavesenie do nosa“, tiež „náušnicu“.
- 618 Al. „prosím, či“.
- 619 Al. „je dom... miestom“, al. vari „má al. obsahuje dom... miesto“.
- 620 Vl. „sa sklonil“, no nesúvisí s „poklonil sa“ nižšie. Ďalej obdobne.
- 621 Vl. „nezanechal“, „neopustil“, „neprestal“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na nasledujúcu predložkovú väzbu.
- 622 Al. „pravdu“, „pevnosť“, „spohľadnosť“, „správnosť“, „pravosť“.
- 623 Vl. „uprázdnil“, „uvoľnil“, „vypratá“, sloveso ako v Exod. 7:23, pozn. 230, tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 624 Al. „odviazal“, „odpásal“, „odsedlal“.
- 625 Al. „vyslovím svoje slová“, tiež „svoje veci“ (al. „záležitosť“). Znenie v texte je v záujme zachovania príbuznosti výrazov (aj ohľadne nasledovného „hovor“) v preklade.
- 626 Vl. „prísahy so zaklínaním sa“, iný výraz ako vo v. 3 a ďalej.
- 627 D. „ak si... robiaci“, tj. „ochotný spraviť al. urobiť“. Ďalej obdobne.
- 628 Al. „panna“, no nie ako vo v. 16.
- 629 D. „z polohy na seba“, ďalej obdobne, predložka ako v kap. 4:14⁴⁹.
- 630 Tu v zmysle „po správnej al. pravej al. spoľahlivej ceste“.
- 631 Al. „priviesť“, ako vo v. 3 a ďalej, no nesúvisí s „viedol“ tu vyššie.
- 632 Al. „nádoby“, „predmety“, „veci“, tu aj „skvosty“, „klenoty“, porov. Prísł. 20:15; 25:4, pozn. 91; Is. 61:10, pozn. 675.
- 633 D. „alebo“, tu v zmysle ako v texte, al. „povedzme“, „napríklad“.
- 634 Al. „pôjdeš“.
- 635 Al. „omeškávať“, „oneskorovať“. Ďalej obdobne.
- 636 Vl. „dojku“.
- 637 Tu v zmysle „služky“, porov. kap. 18:7; 22:3⁴⁶⁹.
- 638 D. „prišiel od príchodu“.
- 639 Al. podľa niektorých, „prechádzať sa“, výraz nieistého významu, vyskytuje sa iba tu.
- 640 Al. „To je“, v texte doslovný preklad.
- 641 Tj. „po smrti jeho matky“ al. „v zármutku za jeho matkou“.
- 642 Tu, pravda, v zmysle „toľké“, „také mnohé“.
- 643 Al. „nasýtený“, „uspokojený“, „plný“, tj. „splniac zmysel svojho života a súc tým plne uspokojený“, iný výraz ako v kap. 15:16⁴³.
- 644 V hebrejčine množné číslo, ako v kap. 17:16⁴⁵⁷, tu vari v zmysle „k zástupom svojho ľudu“. Kap. 17:14 a ďalej obdobne, v takom zmysle aj „národa“ v kap. 35:11.
- 645 D. „menách“, ako vyššie; zmysel je „mená... ktorými al. podľa toho, ako boli pomenovaní“.
- 646 Al. „osadách“, „ohradách“, „dvoroch“, „mestách“, no nie ako napr. v kap. 4:17.
- 647 Al. „palácoch“, „hradoch“, no skôr ide o táboriská beduínov.
- 648 D. „padol“, tj. „položil sa“, „zniesol sa“ smerom nadol, ako „zosadla“ v kap. 24:64; pozri aj Is. 9:8 („padlo“), podľa niektorých v zmysle „umrel“, no pozri kap. 16:12.
- 649 Tj. „Sýrcana“.
- 650 Al. „sa u Hospodina prihovára“, „vyhovel jeho úpeňiu“ (al. „prihováraniu sa“).
- 651 Al. „synovia“, kap. 3:16 a ďalej obdobne; v kap. 32:11 predložková väzba ako v Lev. 2:2, pozn. 52.
- 652 Al. „sa potýkali“ (al. „stískali“ al. „utláčali“), „na seba narážali“.
- 653 Al. „taktó“.
- 654 Al. „poradiť s Hospodinom“, „skúmať u Hospodina“.
- 655 Vl. „bruchu“, „brušnej dutine“, ďalej obdobne.
- 656 Al. „národy“, no nie ako vyššie, „plemená“, hebr. „leummim“ (v. 3). Ďalej obdobne.
- 657 Vl. „početný“ (tj. „rokmí“), „mnohý“, „veľký“, „význačný“, al. „početnejší“ atď.
- 658 Al. „ryšavý“. Vo v. 30 výraz príbuzný a v podstate rovnakého významu, no nie presne ten istý, rovnaký ako tam spomenuté priezvisko Ešáva.
- 659 Tj. „chlpatý“.
- 660 Hebr. „Jaakóv“, tj. „chytač za päť“, „ľstivec“, súvisí aj so slovesom „oklamal“ v kap. 27:36.
- 661 Al. „jednoduchým“, „krotkým“, „domácim“, „poctivým“, porov. príslušné podstatné meno v kap. 20:5⁵²⁸.
- 662 Ako „lovu“ vo v. 27.
- 663 D. „divina bola v (tj. „pre“) jeho ústa“, zmysel ako v texte.
- 664 Vl. „variva“, „váre“, tj. „čosi vareného“, ďalej obdobne; čosi zosilnený zmysel vo v. 29 som sa pokúsil vyjadriť tvarom „navaril“ predošlého slovesa.
- 665 D. „a on bol“.
- 666 Tj. „hladom, smädом a únavou“.
- 667 Al. „teraz“, „hneď“, D. „podľa dňa“.
- 668 Súvisí so „zachoval“ vyššie (čo treba zachovať). V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle („súhrn všetkých mojich nariadení; netýka sa podstatných mien v tomto verši nasledujúcich).
- 669 Al. „pokyny“, „zákony“.
- 670 D. „keď sa mu tam dni pretiahli“ (al. „predĺžili“).
- 671 Al. „sa láska“ (al. „mazná“), súvisí taktiež (pozri kap. 21:9⁵⁴⁶) s menom Isák, tu v zmysle „ľúbostnej hry“.
- 672 D. „jeden“.
- 673 Al. „bude siahať“. Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 674 Al. „zistil“, no nie ako napr. vo v. 28, vl. „našiel“.
- 675 D. „a pokračoval pokračovaním (vl. „išiel idením“) a stával sa veľkým“.
- 676 Al. „zisku z“, tj. azda „zbohatol z“.
- 677 Vl. „upchali“, „poupchávali“.
- 678 Al. „usadil sa“, vl. „zložil sa“, tj. smerom nadol, „spočinul“.

- 679** Značí často aj „rieku“ al. „potok“, „bystrinu“, no tu aj inde dolinu, ktorou potok preteká, často, pravda, len v dobe dažďov.
- 680** D. „Isák sa vrátil a“, zmysel ako v texte; ďalej obdobne.
- 681** Tj. „tryskajúcej“, „pramenistej“, „čerstvej“, „tečúcej“.
- 682** Tj. „spor“, „skriepka“.
- 683** Hebr. „Sitnáh“, tj. „odpor“, „protivenstvo“.
- 684** Tj. „priestory“, „priestranstvá“, „voľné miesta“, množné číslo tu má azda zosilňujúci zmysel („rozsiahle priestranstvo“).
- 685** D. „zistením“, „videním“.
- 686** Tu sa tvar tejto predložkovej väzby líši od druhého „medzi nami“ nižšie; tento rozdiel, ktorý sa sotva dá vhodne vystihnúť v slovenčine, vyjadruje to, že prvé „medzi nami“ značí vl. „medzi oboma našimi zmluvnými stranami“, kým druhé „nami“ sa týka Avímelecha a jeho ľudí oproti Isákovi. Zmysel celého úslovja je teda „medzi nami, to jest medzi našou stranou a medzi tebou“.
- 687** AL „i“ bude (al. „nech je“) s tebou uzavretá zmluva“.
- 688** AL „ak nám budeš robiť (al. „preukazovať“) zlé“, „sme ti spravili (al. „preukázali“) len dobré“, znenie v texte zachováva v preklade význam predložkovej väzby, aká je v hebrejčine.
- 689** D. „odprisahal muž svojmu bratovi“, porov. kap. 9:5. Ďalej obdobne.
- 690** Hebr. „Šiveáh“, tj. „prísaha“, no nie ako napr. vo v. 28.
- 691** D. „zoslabli od al. čo do videnia“, porov. kap. 16:2⁴³⁴.
- 692** AL „zodvihni“, pozri kap. 4:7³³⁹.
- 693** Tu azda opäť v zosilnenom zmysle („pekný kus diviny“, „pousiluj sa uloviť“).
- 694** Výraz je vždy v množnom čísle, možno tiež v zosilnenom zmysle („voľačo obzvlášťne“).
- 695** D. „úlovok doniesť ho“, obdobne ako „uloviť“ vyššie.
- 696** AL⁵⁵⁹ „prines“, ako napr. vo v. 13 a v kap. 18:4n, no nie ako „dones“ tu vo vv. 4n. a ďalej, ani ako „zober“ vo v. 3. Kap. 15:9 a ďalej obdobne.
- 697** AL „holý“, ďalej obdobne.
- 698** Tu vari aj v zmysle „vyjdem najavo“, „prejavím sa“, „ukážem sa“, ďalej obdobne.
- 699** AL „posmievať“, no nie ako v kap. 21:9, „šibal“.
- 700** AL „žiadúčne“, „krásne“, „elegantne“, „parádne“.
- 701** Možno v zmysle „najcennejšie, aké“.
- 702** D. „hladkosť“, „holosť“.
- 703** Sloveso ako „obliekla“ vo v. 15, ale spojené s inou predložkou.
- 704** D. „sa poponáhlal natrafiť“.
- 705** AL „priviedol do cesty“, vl. „dal, žeby ma stretlo“, porov. kap. 24:12⁶⁰⁹.
- 706** D. „tento“, tu v zmysle „práve al. presne ten“.
- 707** D. „ja“, vo vv. 34 a 38 azda v zmysle „veď som tu aj ja“.
- 708** VL „tučnosti“, tj. „hojnosti“ (nie ako nižšie), „blahobytu“, výraz je v množnom čísle, ktoré tu vyjadruje mnohostrannosť tohto pojmu.
- 709** AL „veliteľom“, ale iný výraz ako v kap. 21:22⁵⁵⁴; značí vl. „pána otrokov“ (jeho ženská podoba je napr. „veliteľka“ v kap. 16:4) a súvisí s výrazom v kap. 6:4¹⁹².
- 710** D. „stalo, len Jákob vyjdením“ (al. „vychádzaním“).
- 711** AL „sa rozochvel nesmierne veľkým rozochvením“, „sa zdesil... zdesením“.
- 712** D. „Kto teda bol on, ten⁵⁴⁴ ulovíš“.
- 713** AL „veľkým a nesmierne horkým (al. „nesmierne veľkým a horkým“) krikom“.
- 714** D. „toto“, „teraz“, no nie ako nižšie.
- 715** VL „podoprel“, „posilnil“.
- 716** D. „od (v zmysle „ďaleko od“) úrodnosti... a od (v tom istom zmysle) rosy“, mnohí prekladajú „bude z úrodnosti zeme a z rosy“ al. „v úrodnosti zeme a v rose“, no textovej súvislosti, nazdám sa, lepšie zodpovedá znenie v texte.
- 717** Tj. „súc odkázaný na svoj meč“.
- 718** Tj. „povedieš kočový život“, podľa iných, „keď budeš panovať“, al. „nariekať“.
- 719** VL „odlomiť“, tj. „zlomením odstrániť“.
- 720** AL „dal sa prenasledovať“, „Ésáv sa Jákobovi... dal robiť úklady“, Ďalej obdobne.
- 721** AL „náreku pre“, tj. „smrti“.
- 722** Tu i „uspokojuje“, „ulavuje si“, tj. „chystá sa pomstiť sa ti“, pozri aj Is. 1:24, pozn. 117.
- 723** D. „zabitím teba“.
- 724** D. „ďalšie (al. „nasledovné“ al. „potomné“) dni“.
- 725** D. „z (al. „od“) tváre“, kap. 6:13 a ďalej obdobne; netýka sa slov „z dcér“ nižšie v tomto verši a ďalej.
- 726** AL „zidením“, „zhromaždením“, pozri Exod. 12:6, pozn. 377.
- 727** Tu má zosilnený tvar slovesa možno ten význam, že vyslanie Jáköba do Paddan-Aráma bolo prejavom osobitnej priazne („a že ho ešte aj vyslal“).
- 728** AL „rozširovať“, „rozprestierať“, „rozlievať“, „rozsy-pávať“, tiež „prepukávať“, „prerážať“, „prenikať“ (kap. 38:29¹⁰²⁴). Ďalej obdobne.
- 729** Poznámka ku kap. 22:18 a ďalej⁵⁸³ sa tohto miesta netýka.
- 730** VL „v každom mieste“ al. „vo všetkých miestach“.
- 731** AL „bál“, „zlakol“, „hrôzu (al. „bázeň“, kap. 20:11, al. „lak“ al. „posvätnú úctu“) budiace“ (al. „vyžadujúce“). V kap. 22:12 prídavné (v preklade spodstatnené) meno („bojácim sa“, „majúcim v úcte“) odvodené od tohto slovesa.
- 732** Porovnaj kap. 35:14⁹⁴².
- 733** Tj. možno „urobil slávnostný“.
- 734** AL „poctivo“, „spravodlivo“, D. „desiatimi“, „desiatkou“.
- 735** Tj. „desiatinu“, D. „a všetko, čo... ti desiatimi (al. „desiatkou“) budem oddesiatkovať“, zmysel ako v texte; netýka sa kap. 14:20, kde je preklad doslovný.
- 736** D. „pozdvihol svoje nohy“.
- 737** AL „na otvore tej studne bol veľký kameň“.
- 738** AL „Či mu je pokoj?“, „Pokoj.“ Tento výraz vyjadruje pojem „neporušenosti“, „celosti“, „úplnosti“, „uspokojenia“, „dobrobytu“, a potom aj „pokoj“, „mieru“. Pozri príbuzné sloveso v kap. 15:16⁴³¹.

- 739** D. „deň je ešte veľký“, tj. „je ešte ďaleko do večera“.
- 740** Súvisí s predošlým „počúť“, ďalej obdobne.
- 741** Al. „len“ (tj. „nič inak ako to, že“), „nech je akokoľvek“.
- 742** D. „u neho jeden mesiac dní“.
- 743** Vl. „otročiť“, ďalej obdobne. V kap. 2:5 a ďalej zmysel ako v texte; inak v jednoznačnom spojení so 4. pádom niekde prekladám „obsluhovať“ (netýka sa kap. 39:4 a 40:4).
- 744** Hebr. „Léáh“, tj. „únava“, „chabosť“.
- 745** Tj. „ovca“.
- 746** Al. „slabé“, „chúlostivé“, „kalné“.
- 747** Al. „zovňajškom“, al. vari „postavou“.
- 748** (ako napr. v kap. 12:11) „obličajom“, „tvárou“. Inak možno použitie obidvoch týchto v podstate súznačných výrazov chápať v zmysle zdôraznenia Ráchelinej krásy („krásna po všetkých stránkach“).
- 749** D. „Lepšie moje danie jej tebe od môjho dania jej“.
- 750** D. „jedny“.
- 751** Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 752** Tu sa možno dá chápať aj v doslovnom zmysle, porov. aj kap. 6:11²⁰⁴.
- 753** D. „týždeň tejto“, tj. „vyčká po sedem dní svadobnej slávnosti“, v. 28 obdobne.
- 754** Al. „odstrčená“, „ohŕdaná“, „zaznávaná“, „nemilovaná“, „podceňovaná“, v stavovom zmysle, al. „je odstrkovaná“ atď. v dejevom zmysle, vl. „nenávidená“, no tu zmysel ako v texte al. tuto vyššie. Ďalej obdobne.
- 755** Tj. „pozrite, syn“.
- 756** Tu a v kap. 16:11 a ďalej aj v takomto zmysle („strach“, „núdzu“, „tieseň“).
- 757** Tj. „počutie“.
- 758** V hebrejčine tieto dva výrazy navzájom nesúvisia.
- 759** Al. „prilnúť“, „prilipnúť“, nižšie „pripojenie“, „prilínutie“, „prilipnutie“, no nesúvisí s výrazom v kap. 2:24⁸⁸.
- 760** Hebr. „Jehúdáh“, tj. „bude al. nech bude chválený“.
- 761** D. „od rodenia“.
- 762** Al. „závidieť svojej sestre“. Znenie v texte zachováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 763** Al. „rozhodol pre mňa“, „urobil mi spravodlivosť“, vl. „ma rozsúdil“.
- 764** D. „počul na“, vl. „v“. Kap. 21:12 a ďalej obdobne.
- 765** Tj. „sudca“.
- 766** Al. možno „tuhými“, „ťažkými“, „húževnatými“.
- 767** Tj. „môj zápas“.
- 768** Podľa čítaného textu „Prišlo šťastie“, iní prekladajú „prišla čata al. zástup“ (tj. „vojska“).
- 769** Tj. „šťastie“, podľa iných „čata“, „vojenský zástup“, pozri kap. 49:19³⁵³.
- 770** Tj. „blažený“.
- 771** Hebr. „dúdám“, plody rastliny zvanej mandragora, známe tiež pod názvom „jablčka lásky“, lebo sa, možno oprávnenne, považovali za podporujúce pohlavnú žiadostivosť a plodnosť.
- 772** D. „Či je málo tvoje vzatie môjho“.
- 773** D. „na mieste“, ako vo v. 2.
- 774** Al. možno „draho“, D. „najatím“, „za mzdu“, ten istý výraz je vo v. 18 a v kap. 15:1 a ďalej a súvisí s ním aj sloveso „najala“ vo v. 16; vo v. 18 je obsiahnutý aj v mene Jissáchar.
- 775** Al. „vypočul Léu“, znenie v texte zachováva v preklade zmysel hebrejskej predložkovej väzby, inej ako vo v. 6. Obdobne vo v. 22; tá istá predložková väzba je aj v kap. 23:16 a ďalej.
- 776** Tj. „je mzda“, „on dá mzdu“.
- 777** Al. „ma odbaroval dobrým darom (súvisí čiastočne s nasledovným „bývať“) – mňa“.
- 778** Tj. „bývanie“.
- 779** Hebr. „Dínáh“, tj. „súdne rozhodnutie“, „rozsudok“.
- 780** Hebr. „Jóséf“, tj. „on pridáva“, ako nižšie; tam sa tento tvar dá chápať aj v zmysle³⁰⁵ „kiež mi pridáva“ (al. „chce⁷⁴ pridať“).
- 781** Súvisí aj s „odňať“ („ásať“) vo v. 23²³⁰.
- 782** Vl. „zrodencov“, „splodencov“, označuje tu a často aj inde deti útleho veku; iný výraz ako „deti“ napr. vo v. 16⁵¹.
- 783** Al. „uhádol“, „predvídal“, výraz vl. značí „veštenie“ (nie ako v kap. 22:16⁵⁸⁰).
- 784** Tj. „pred mojim príchodom“.
- 785** Tj. „kdekoľvek som vkročil“, podľa iných v zmysle „od môjho príchodu“, al. „mojim chodením“ (al. „kráčaním“, tj. „pôsobením“).
- 786** D. „svoj dom“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 787** Tj. „odvrátiť sa od al. vzdať sa svojho úmyslu odísť“, „vrátiť sa k rozhodnutiu ostať pri tebe“.
- 788** Al. vôbec „tmavé“.
- 789** D. „zajtrajší“.
- 790** Al. možno „keď pôjde o moju mzdu“.
- 791** Al. „spravodlivosť, lebo ona ohľadne mojej mzdy bude prichádzať pred tvoju tvár“.
- 792** D. „všetky dobyčtá, ktoré nebudú“.
- 793** D. „ono“.
- 794** Výraz značí aj „barany“, no tu zrejme nie.
- 795** D. „cestu“.
- 796** Vl. „zvyšné“, „zvyšujúce“.
- 797** Tu vyžaduje gramatický tvar (množné číslo) prívlastku vo v. 36 a slovesných prídastí vo v. 38 a obdobne ďalej preklad v tomto znení.
- 798** D. „a olúpал na nich“, zmysel ako v texte.
- 799** Al. „vystavil“, tu možno v zmysle „nastrojil“, „nastražil“, nesúvisí s „(ne)kládol“ vo vv. 41n. a inde. To isté sloveso je v kap. 33:15 („zanechám al. určím za sprievod“), 43:9 a 47:2.
- 800** Al. „keď“.
- 801** Al. „páril“, ako vo vv. 39 a 41, „kotneli“ („stávali sa kotnami“), ďalej obdobne; vo v. 38 prekladajú podakto-ri „aby pri... piť sa páril al. kotneli“.
- 802** „Pásikavé“ („akuddím“) a „škvrnité“ („nekuddím“) sú výrazy znejúce podobne.
- 803** Al. „postavil“, no nie ako nižšie, „usmernil“, vl. „dal“, „umiestnil“, ďalej obdobne.
- 804** D. „na ich párenie sa“.
- 805** Al. „zoslabnuté kusy patrilí Lávánovi a silné“. Pozri kap. 13:5³⁷⁰. Ďalej obdobne.
- 806** D. „ako včera a predvčerom“, vl. „včera a pred tromi dňami“.

- 807** Al. „mocou“, „schopnosťou“.
- 808** Tj. „uškodiť al. ublížiť mi“, ďalej obdobne; znenie v texte zachováva v preklade zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine, ako v kap. 26:29⁶⁸⁸, kde je sloveso nie presne to isté, ale rovnakého významu.
- 809** Al. „plodiť“, v pôvodine tvar množného čísla, tu spoločný pre obidva gramatické rody.
- 810** Nie ako v kap. 30:35.
- 811** Al. „vydal za cenu“, „zavil sa nás“, „vydal nás naspas“.
- 812** D. „zjedením zjedol“.
- 813** D. „dobytok jeho dobytia“, „zisk jeho získania“, no nie ako „nadobudnuté“ a „nadobudol“ vyššie a nižšie. Možno vari chápať aj v zmysle „ktorého množstvo si dobyť“, al. „o ktorý sa nalopotil“.
- 814** D. „na prídienie“ (al. „príchod“).
- 815** Hebr. „teráfim“, figúrky domácich bôžikov.
- 816** D. „ukradol srdce“, tj. „rozum“, „vedomosť“, tj. „odňal mu možnosť dozvedieť sa o jeho úmysle odísť“. V. 26 obdobne, vo v. 27 D. len „okradol“ v tom istom zmysle.
- 817** Al. možno „Rieku“, tj. „Eufrat“.
- 818** Al. „usmernil“, „nastavil“, „obrátil“, no nie ako v kap. 30:40⁸⁰³.
- 819** Ako „prenasledoval“ v kap. 14:14, znenie v texte zachováva v preklade zmysel hebrejskej predložkovej väzby. Ďalej obdobne.
- 820** Al. „upevnil“, vl. „zarazil“, „vbil“ (vyvoláva predstavu zatĺkania stanovov kolíkov).
- 821** D. „ako zajatkyne (vl. „zajaté“) meča“.
- 822** Pozri Exod. 15:20, pozn. 538.
- 823** D. „teraz, odchodom si odišiel“, tj. „odišiel si, darmo je“, al. „musel si odísť“.
- 824** D. „pretože si túžbou zatúžil“.
- 825** Tj. „zutekal som tajne, pretože“.
- 826** Al. „rozpoznej“, ďalej obdobne.
- 827** Vl. „prehmatal“.
- 828** D. „od tvojej tváre“.
- 829** D. „lebo mi je cesta“, pozri kap. 18:14⁷⁴.
- 830** Al. „previnenie“, „pochybenie“, „poklesok“. Pozri aj 1 Kráľ. 12:19, pozn. 713.
- 831** Vl. „za mnou rozpálil“ (al. „rozohnil“).
- 832** D. „Býval som“.
- 833** Al. „strach“, tj. „Ten, ktorý bázeň (al. „strach“) vyvoláva“, al. „ktorého sa treba báť“, „postrach“.
- 834** Tu naskôr v zmysle „prejavil Svoju neľúbosť vzhľadom na to, ako sa so mnou zaobchodilo“, al. možno „pokarhal al. usvedčil ňu“.
- 835** Vl. „ale mojim dcéram“, „čo dnes týmto“, „alebo ich synom“, kap. 24:23 a ďalej obdobne; tu tiež „ohľadne mojich dcér“ atď.
- 836** Ako „vzal“ vo v. 45; nesúvisí s „nazbierajte“ vyššie tu.
- 837** Tj. „hromada svedectva“, prvý názov v aramejčine, druhý v hebrejčine.
- 838** Hebr. „Micpáh“, tj. „hliadka“, „stráž“, „dozorstvo“, „strážna al. vyhlídková veža“, „rozhládňa“.
- 839** D. „nech medzi mnou a medzi tebou dozerá“, al. „nech bdie (al. „stráži“, al. „je strážcom“) medzi mnou a medzi tebou“.
- 840** D. „budeme ukrytí (v stavovom zmysle) muž od svojho druhu“.
- 841** Vl. „muža“, al. možno „nikoho“ (kap. 31:50); kap. 32:24 obdobne, porov. kap. 9:5²⁸⁵. Obdobne aj kap. 13:16 a ďalej.
- 842** Vl. „vbil“, „vrazil“, „vrhol“, „vstrelil“, iné sloveso ako vo v. 25⁸²⁰.
- 843** Lebo v hebrejčine je „hromada“ mužského a „pamätný stĺp“ ženského rodu.
- 844** Značí často aj „pokrm“, „jedlo“ vôbec, najmä v spojení s pojmom spoločného stolovania.
- 845** Tu v hebrejskom texte začína kap. 32.
- 846** Tj. „vojenský tábor“, „lezenie“, „vojsko“, „pluk“, „čata“, „vojenský oddiel“, hebr. „machanéh“, meno „Machanájim“ nižšie značí „dva tábory“ atď. Ten istý výraz je vo v. 7 a ďalej.
- 847** Nesúvisí so „zeme“ vyššie.
- 848** Al. „hovädzie dobytka“, no nie ako vo v. 7 tu ani ako v kap. 29:7.
- 849** D. „zvyšovať, sa dostane k úniku“.
- 850** D. „ja som menší od všetkých tvojich láskavostí a od všetkej tvojej vernosti“.
- 851** Hebr. „Jardén“, tj. „stekajúci“, „splývajúci“, „zostupujúci“.
- 852** Tj. „všetko, čo mám, sa rozrástlo na dva húfy“. Ďalej obdobne; porov. kap. 14:10, kde do „jám zemskej smoly“ pozapadali, pravdaže, nie králi osobne, lež ich vojská.
- 853** D. „dobrým zaobchádzaním“.
- 854** D. „nebude“.
- 855** D. „z toho príšlého v jeho“.
- 856** Iný výraz ako „býkov“ vo v. 5.
- 857** D. „stádo“.
- 858** D. „prejdite“, „prechádzajte“, ako vo v. 10, ďalej obdobne; iný tvar tohože slovesa je vo vv. 21 a 23.
- 859** D. „tieto“, tj. „dobytčatá“.
- 860** „Dar“ je totiž v hebrejčine tiež ženského rodu.
- 861** D. „pri vašom zastihnutí ho“.
- 862** D. „Musím prikryť jeho tvár“, sloveso ako v kap. 6:14²¹⁶ („zalepiť mu oči“).
- 863** D. „moju tvár povzniesť“. Pozri kap. 4:7¹³⁹.
- 864** Podľa tzv samaritánskeho textu „A v onú noc“.
- 865** Súvisí s „prešiel“ vyššie, vl. teda „prechod“.
- 866** Al. „ostal“.
- 867** Al. „rána“, kap. 19:15 a ďalej obdobne.
- 868** Vl. „siahol“, ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
- 869** D. „udrži“ (al. „jamku (ako „dlaň“ v kap. 40:11¹⁰⁵⁹) jeho bedra“, tj. „jamku jeho bedrového kľbu“ (v ktorej sa pohybuje hlavica kľbu); ďalej obdobne.
- 870** D. „Čo“.
- 871** D. „vravieť“.
- 872** Hebr. „Jisrá-Él“, tj. „Boží bojovník“ („zápasník“, „knieža“). Porov. kap. 11:29³⁴⁶; 17:15⁴⁵⁶; 21:22⁵⁵⁴.
- 873** Al. „zápasil“, no nie ako v kap. 30:8, ani ako „zápolil“ tu vo v. 24.
- 874** Vl. „mužmi“.
- 875** Al. „lebo si sa kniežatsky správal k Bohu aj k ľuďom (vl. „si kniežatsky zaobchodil s Bohom aj s ľuďmi“) a dokázal (al. „zvládol“) si to“.

- 876 Al. „prečo sa takto“, „prečož sa“. Ďalej obdobne.
- 877 Tj. „Božia tvár“; tvar „Penú-Él“ vo v. 31 má rovnaký význam.
- 878 Vl. „vyslobodené“, ako vo v. 11, „uniklo“, tj. „záhube“.
- 879 Al. „objavilo sa“, tiež „vzišlo“, no iné sloveso ako vo vv. 24 a 26.
- 880 Podľa iných „tú šľachu, ktorá sa zošmykla“.
- 881 Azda v zmysle „dietyky na Léine a Ráchéline a oboch slúžok“.
- 882 D. „najprv“.
- 883 Al. „neskoršie“, ďalej obdobne, čosi iný tvar ako v kap. 4:25¹⁷³.
- 884 Al. „milostivo obdaroval“, súvisí s „priazeň“ vo vv. 8 a 10. To isté sloveso je vo v. 11 „bol milostivý“, „preukázal milosť al. priazeň“).
- 885 N. „prijat“, ďalej obdobne, no nie ako „prijal“ na konci v. 10.
- 886 D. „staby videním tváre“.
- 887 Pozri Lev. 1:4, pozn. 11.
- 888 Iná predložková väzba ako vo v. 14; tiež „vedľa teba“.
- 889 Al. „dojčiaci“, no nie ako v kap. 32:15.
- 890 Vl. „hovädzí dobytok“, porov. kap. 30:36⁷⁹⁷.
- 891 Al. „uženú“, tiež „budú⁴⁸ biť“, tj. „bitím poháňať“.
- 892 Vl. „jemnosti“, „miernosti“, „kludu“, tj. „tak pohodlne (atď.), ako mi to vyhovuje al. ako mi treba“.
- 893 D. „nohy“.
- 894 D. „majetku“, výraz vl. značí „prácu“, „dielo“ (kap. 2:2n.), potom „výsledok práce“, „výtvor“, a prácou nadobudnutý „majetok“, značí aj „úkol“, „poslanie“ (súvisí s výrazom v kap. 16:7; 32:3 [tam nesúvisí s predošlým „vyslal“] a inde⁴³⁷), „povinnosť“ (kap. 39:11).
- 895 Al. „búdy“, „kólne“, tj. „chlievy“, „stajne“, hebr. „sukköth“.
- 896 Al. „šťastne“, „bezpečne“, „v zdraví“, „bez úhony“ (al. „nehody“); pozri kap. 29:6⁷³⁸; podľa iných „prišiel do Šaléma“.
- 897 Vl. „diel“, „podiel“, „prídel“.
- 898 Jednotka váhy, slúžiaca za označenie peňažnej jednotky, ktorej hodnota nie je známa; niektorí sa nazdávajú, že zodpovedala štyrom šekelom (kap. 23:15n.⁵⁹⁶).
- 899 Tj. „Boh, Boh Izráel“.
- 900 V hebrejčine väzba so 4. pádom („priľahol al. prespal ju“); tak sa dá chápať aj obdobná väzba v kap. 26:10 a 35:22, tam však, aj tu vo v. 7, nie jednoznačne.
- 901 Tu značí aj „znásilnil“.
- 902 Al. „túto dcérenku“, ženský tvar dotýčného výrazu⁷⁸².
- 903 Tj. „Šechem“, al. vôbec „ktosi“, tj. „že Díná... bola poškvrnená“ (v. 5), „v Izráelovi bola spáchaná“ (v. 7); „mala naša sestra byť považovaná“ (v. 31). Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 904 D. „podľa (tj. „v dôsledku“, al. „za“) svojho počutia“.
- 905 Vl. „bláznovstvo“, no v hebrejčine má tento výraz a výrazy príbuzné veľmi často, ak nie vždy, morálny príznak ako v texte. Pozri Zech. 11:15, pozn. 486.
- 906 Al. „sa priťahla (al. „priľnúla“ al. „ulipla“) na“ (nie ako vo v. 3), „sa roztúžila (al. „túži“) po“.
- 907 Al. „zošvagruje“.
- 908 Rozkazovací spôsob.
- 909 Al. „precestúvajte“, tj. „za účelom obchodu“, teda „obchodujte v nej“, porov. kap. 23:16⁵⁹⁸; napokon aj slovenské „obchod“ má pôvodný význam „obchádzanie“ v tom istom zmysle. V. 21 a ďalej obdobne.
- 910 Najskeôr v zmysle „usaďte sa v nej ako majitelia pôdy al. pozemkov“, „ako plnoprávni občania“.
- 911 D. „veľmi na mňa vystupňujte“, vl. „rozmnožte“, „zvážšte“ („nahromaďte“, „navalte“, „zafážte ma“), zmysel ako v texte.
- 912 Tj. „predkožka“.
- 913 D. „v tomto“, tj. „v takomto prípade“, „za tejto podmienky“, vo v. 22 vari v zmysle „len v tomto im treba vyhovieť“.
- 914 D. „ako my ohľadne obrezanosti každého, kto je mužského pohlavia u vás“⁴⁴⁸ (v. 15); „na nás, dať sa obrezať“ (al. „ohľadne obrezanosti“ v. 17); „len v tomto... v obrezanosti každého, kto je mužského pohlavia u nás“⁴⁴⁸ (v. 22).
- 915 D. „slová v očiach Chamóra aj v očiach Šechema, jeho syna, dobré“. Ďalej obdobne.
- 916 Tu aj „nezaváhal“, zosilnený tvar tohto slovesa.
- 917 Al. „bol dcére Jákoba naklonený“, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 918 Al. „najviac znamenal“, „za najdostojnejšieho platil“.
- 919 Al. „mierumilovní“, „neškodní“, porov. kap. 33:18⁸⁹⁶.
- 920 D. „ruky“, tj. „dosť“, „veľmi“, „tak či onak“.
- 921 Al. „zisk“, ako „dobytia“ („získania“)⁸¹³, súvisí so „stáda“ vyššie, pozri kap. 4:1¹²⁵.
- 922 Al. vari „z brány“.
- 923 Al. „bez obáv“, „bezpečne“, „bezstarostne“, „nehrozene“ (v zmysle „nie súc ničím ohrození“).
- 924 D. „prišli na“, ako vo v. 27.
- 925 Al. „a napadli bezstarostne (al. „dôverujúce“ al. „nič zlého netušiaci“) mesto“.
- 926 D. „v dome“, tj. azda „v každom dome“, al. v hromadnom zmysle.
- 927 Ako „vyplienili“ vo v. 27.
- 928 Vl. „zosmradením“.
- 929 D. „dospelých“. Pozri Deut. 2:34, pozn. 166.
- 930 D. „muži počtu“, tj. „toľko, že sa dajú ľahko spočítať“.
- 931 Možno chápať aj v doslovnom zmysle, ako v závere verša.
- 932 Al. „skolia“, ako v kap. 4:15, ak sa⁹³¹ mieni Jákob osobne.
- 933 Al. „robieť sľaby neviestkou“, „s našou sestrou zaobchodí ako s neviestkou“.
- 934 D. „bohov cudziny“.
- 935 Al. „úzkosti“, „protivenstva“.
- 936 Nosené ako amulety.
- 937 Al. „zakopal“.
- 938 Tu aj „neslidiť“.
- 939 Tj. „Bon Božieho domu“.
- 940 Tj. „dub“³⁵⁴ plaču“.
- 941 Al. možno „Izráel, lebo bol“.

- 942** Al. „postavil“, ako v kap. 21:28n.; 33:20, no nie ako v kap. 28:18, ani ako „vyzdvihol“ v kap. 31:45. Sloveso použité tu súvisí s nasledovným „pamätný stĺp“ (vl. „čosi vztyčené“ [al. „postavené“]), ktorému tu dodáva, alebo ktoré jemu dodáva, zdôrazňujúci význam, azda v tom zmysle, že toto „vztyčenie pamätného stĺpa“ bolo teraz dôsledkom a vedomým prejavom Jákobovej životnej skúsenosti s Bohom, oproti jeho vnútornému stavu, v akom bol pri obdobnom postavení pamätného stĺpa v kap. 28; vtedy bolo „postavenie“ kameňa, na ktorom bol ležal, za „pamätný stĺp“ akési druhorodé al. druhoradé, takmer stáby nevdojaké al. mimochodom vykonané, kým teraz to bol cieľavedomý čin ústredného významu – „pamätný stĺp, pamätný stĺp (tu druhý raz a vo v. 20 aj trochu iný tvar ako tam) z kameňa“. Tak aj vo v. 20. Podobne možno chápať obdobnú väzbu „nalial... liatu obeť“ nižšie, vyjadrujúcu ďalšiu myšlienku, ktorá v kap. 28 chýba.
- 943** „Liata obeť“ je v hebrejčine jedno slovo značiace „čosi liate“.
- 944** Al. možno „takže“, „totiž“, „to jest“, no znenie v texte odlišuje „nanesenie oleja“ od „liatej obete“, lebo „liata obeť“ spravidla spočívala v obetovaní al. nalievaní vína, nie oleja (Exod. 29:40; Lev. 23:13; Num. 15:5, 7; 28:7, 14; Deut. 32:38 atď.); tu sa to, pravda, výslovné nehovorí.
- 945** Vl. „nalial“, no nie ako „nalial“ vyššie.
- 946** Hebr. „kibráh“, dĺžková miera neznámej hodnoty.
- 947** D. „zeme“; netýka sa slova „cestu“ vyššie.
- 948** Tj. „syn môjho zármutku“ (al. „nešťastia“).
- 949** Tj. „syn pravice“.
- 950** Tj. „dom chleba“.
- 951** Aj „pamätný stĺp“ je ženského rodu v hebrejčine.
- 952** Meno značí „vežu stáda“; pozri Mich. 4:8.
- 953** Al. „sa mu narodili“, ako často inde, no to by sa netýkalo Benjámina. Rovnako možno chápať aj obdobný výrok v kap. 36:5.
- 954** Al. „dcéru Any, dcéry“, ďalej obdobne; no pozri vv. 20, 24n. a 29 (v. 2); al. „dcéra Matrédy, dcéry“ (v. 39).
- 955** D. „bolo viac od bývania“.
- 956** D. „od tváre“.
- 957** Tj. „pre množstvo ich stád al. dobytká“. V hebrejčine množné číslo.
- 958** Tj. „národa Edómcov“, ďalej obdobne, porov. kap. 10:15nn.³²³
- 959** Tj. „náčelníci al. hlavy rodín al. kmeňov“, ďalej obdobne, iný výraz ako v kap. 17:20⁴⁶⁰.
- 960** Podľa podaktorých „mulice“.
- 961** Al. „čo sa týka ich šejkov“, „medzi ich šejkmi“, al. možno „podľa ich šejkovstiev“, tj. „kmeňov al. rodín“, okruhov ich náčelnickej právomoci.
- 962** Al. „Jozef sa vo veku... bratmi spriatelil (al. „zdrúžil“) medzi drobným dobytkom“.
- 963** Al. „bol ako mladík“, pozri kap. 18:7⁴⁶⁹.
- 964** Al. „Jozef prinášal... otcovi ich zlé (al. „špatné“) klebetenie“ (al. „ohováranie“), tj. „správy o ňom“.
- 965** Al. „odev“, ako v kap. 3:21, tu značí spodný šat, akúsi košeľu, všeobecne rozličnej dĺžky.
- 966** Al. „siahajúcu po členky“, výraz značiaci vl. „dlane“ al. „chodidlá“ (no nie ako v kap. 40:11¹⁰⁵⁹), teda vl. „tuniku po dlane al. po chodidlá al. po oboje“; podľa iných „tuniku mnohých farieb“ al. „zošitú z mnohých častí“. Ide o časť odevu, akú nosili vznešení a vážení ľudia, a ktorou boli ako takí vyznačení. Pozri 2 Sam. 13:18n.
- 967** Tu v zmysle „vlúdne“, „láskavo“; „k pokoju“, pozri kap. 29:6⁷³⁸.
- 968** Al. „nevedeli ho pozdraviť“ („povedať mu „pokoju“⁹⁶⁷“).
- 969** D. „i pridali (súvisí s menom „Jozef“, pozri kap. 30:24⁷⁸⁰) ešte nenávidenia ho“.
- 970** D. „ktorý som vysnil“, ďalej obdobne.
- 971** D. „zväzky“, ďalej obdobne, súvisí s predošlým „zväzovali“.
- 972** Al. „sa obracali okolo“, „ho obklopovali“.
- 973** D. „kralovaním“, „vládnutím“, tj. „neobmedzene“, „vonkoncom“, al. možno „skutočne“, „naozaj“, „dokonca“, al. „či vôbec kedy“, „či je to vôbec možné, žeby“, ako vo v. 10, kde je obdobná väzba (D. „príchodom“).
- 974** Tu vl. „ak“, porov. kap. 14:23⁴¹⁰.
- 975** Al. „ho pokarhal“, znenie v texte uchováva v preklade predchádzajúcu (v pôvodine nasledovnú) predložkovú väzbu.
- 976** Al. „reč“, „slovo“.
- 977** Tj. „zachoval v pamäti“; tiež „si všimol“, no iný výraz ako vo v. 4, „tej veci venoval pozornosť“.
- 978** Vl. „pozri (al. „zisti“) pokoj (al. „dobrobyt“) svojich bratov a pokoj (al. „dobrobyt“) drobného dobytká“. Porov. kap. 29:6⁷³⁸; 33:18⁸⁹⁶.
- 979** Al. „potuloval (al. „ponevierať“) sa“.
- 980** D. „som počul vraviacich“.
- 981** Al. „tamto prichádza“.
- 982** D. „pán (pozri kap. 14:13⁴⁰⁰) snov“.
- 983** Al. „jám“, „prieptasti“, ďalej obdobne, pozri príbuzný a v podstate súznačný výraz v kap. 14:10³⁹⁷.
- 984** Druh vonnej živice, podľa podaktorých „myrhu“.
- 985** Al. „zniesť to“, tj. smerom nadol; ďalej aj iné tvary, zmysel al. v texte.
- 986** Tu, pravda, množné číslo.
- 987** Al. „dopravili“, no nie ako vo v. 25.
- 988** Tu použité v zmysle al. v texte, láskavé al. blahosklonné pomenovanie oveľa mladšieho súrodenca najstarším.
- 989** Pozri Lev. 4:23, pozn. 122.
- 990** D. „a povedali“, ďalej obdobne.
- 991** D. „rozorvaním“.
- 992** Vyjadruje význam zosilneného tvaru slovesa; inak vari „Jozef bol rozorvaný – rozorvaný na kusy“.
- 993** Iný výraz ako v kap. 24:2⁶⁰; ako „boky“ v Exod. 12:11; 28:42.
- 994** Al. „isto“.
- 995** Pozri Žalm 6:5. Tento výraz označuje stav umretých; je odvodený od kmeňa značiaceho „otázku“ sl. „žiadost“, vyjadruje teda záhadnosť, neznámosť stavu odíslych duší, alebo neánsytnosť, dravosť smrti. Iní ho odvodzujú od kmeňa značiaceho „hlbinu“, „dutinu“.
- 996** Pozri Sud. 8:24, pozn. 522.

- 997** V hebrejčine množné číslo („vojakov osobnej stráže“, „osobných strážnych“).
- 998** D.¹²⁷ „ešte pridala (al. „pokračovala“⁴⁸) a“.
- 999** D. „pri jej porodení ho“.
- 1000** Pozri Deut. 25:5, pozn. 908.
- 1001** AL. „vyvolať“, „vyvedť“ smerom nahor, „vyzdvihnúť“, vl. „sprav, žeby povstalo“.
- 1002** AL. „ak“.
- 1003** Zosilnený tvar, ako v kap. 6:17 a 9:11, 15.
- 1004** AL. „usaď sa... v dom“, „ostávaj v dome“, znenie v texte uchováva v preklade väzbu s prostým 4. pádom, aká je v hebrejčine. Na konci verša obdobne.
- 1005** TJ. „čas plynul“.
- 1006** VL. „zahalila“, no v zmysle ako v texte („zakuklila“, „zamaskovala“, tj. vari „zastrela sa závojom, a tak sa prestrojila“), porov. v. 19.
- 1007** Tu najskôr v zmysle „pri ceste, kadiaľ sa vchádza“, al. možno „pri bráne“.
- 1008** TJ. „Enajim“, al. „ktorý“, tj. „vchod“.
- 1009** Zosilnený tvar tu možno v zmysle „isto chcem poslať“. Netyka sa ostatných výskytov tvarov slovesa „poslať“ v tomto oddiele.
- 1010** D. „až do tvojho poslania“; inak „Ak“⁹⁷⁴ (tu v zmysle „áno, ak“) chceš dať... pošleš.“
- 1011** TJ. retiazka al. šnúrika, na ktorej sa nosil zavesený pečatný prsteň.
- 1012** VL. „ním“ („skrze neho“), „mu“, ďalej obdobne.
- 1013** D. „oná svätá“, tj. „zasvätená“ pohanskej modle Aštóreth, k uctievaniu ktorej patrila aj chrámová prostitúcia; ďalej obdobne.
- 1014** D. „vziať“.
- 1015** VL. „pohrdanie“, „posmech“.
- 1016** AL. „smilstva“, ak sa množné číslo chápe v zosilňovacom zmysle („nehanebného smilstva“).
- 1017** AL. „ju, nech je upalovaná“.
- 1018** Tu na rozdiel od v. 18 množné číslo, vari poukazuje na jednotlivé ohnivky retiazky.
- 1019** VL. „stala sa“, v zmysle kap. 27:12⁶⁹⁸.
- 1020** AL. „lebo to vykonala, pretože“.
- 1021** AL. „baba ju uchopila“.
- 1022** VL. „šarlát“ al. „červen“, tj. vôbec „čosi šarlátové al. červené“.
- 1023** AL. „čo“, tj. „prečo“ al. „čo to, že“.
- 1024** AL. „pretrhol“, „pretrhnutie“, „trhlina“. To je aj význam mena „Perec“ nižšie.
- 1025** AL. „Čo? Prerazil si?“.
- 1026** AL. „čo za trhlínu si pri sebe (al. „skrze seba“) pretrhol“.
- 1027** TJ. „vzchádzanie“, Is. 60:3, „úsvit“.
- 1028** Tu aj „zavedený nadol“, ďalej obdobne.
- 1029** D. „egyptský muž“, porov. kap. 13:8³⁷². Netyka sa tvarov slova „Egyptan“ bez takéhoto označenia. Ďalej obdobne, ohľadne v. 14 porov. Exod. 2:19, pozn. 78.
- 1030** AL. „zdar“, „pôsobcom prosperu“ (al. „zdaru“, v. 2), „zďárnym“ (v. 3).
- 1031** AL. „svojho egyptského pána“.
- 1032** AL. „poveril (nesúvisí so „zveril“ nižšie) ho dozomom“ (iný výraz ako v kap. 40:3 a ďalej)¹⁰⁵⁴.
- 1033** TJ. „keď ho mal pri sebe k službe“, v. 8 obdobne.
- 1034** VL. „o ničom... nevedel“, ako obdobne vo v. 8, tj. „nepotreboval vedieť“, „nič si nezisťoval“ (al. „neoveroval“, „nevšimál“).
- 1035** AL. „a neobmedzil ma v ničom“.
- 1036** AL. možno „napriek jej prehováraniu Jozefa“, „akoľvek k Jozefovi hovorila al. Jozefa prehovárala“.
- 1037** AL. „každý deň“, D. „deň-deň“.
- 1038** AL. „blízko“.
- 1039** D. „bytia“, tj. „žeby bol“. Kap. 4:8 a ďalej obdobne; tu v zmysle „aby s ňou voľačo mal“.
- 1040** D. „A podľa tohto“.
- 1041** AL. „okolo tejto doby“.
- 1042** AL. „z domácich ľudí“, ďalej obdobne.
- 1043** D. „A za (vl. „podľa“) jej uvidenia“ (v. 13), „za („podľa“) jeho počutia“ (v. 15), „za („podľa“) počutia jeho pánom slov“ (v. 19). Kap. 24:30 a ďalej obdobne.
- 1044** Tento výraz neskôr používali, viacmenej v pohrdlivom al. hanlivom zmysle (porov. kap. 19:8⁴⁹⁵), o Isráelovcov okolité národy; zdá sa, že je v podobnom významom odmietni použitý aj tu („akéhosi privandrovalca“, „kohosi, koho ktovie kde zobral“).
- 1045** D. „v“, tj. „aby v nás mal predmet posmechu“, v. 17 a kap 31:7 obdobne.
- 1046** AL. „zvolala“, sloveso ako „povolala“ vyššie.
- 1047** Tu možno aj v zmysle „aby si so mnou zalaškoval al. sa pohral“, „aby sa zabavil al. povyrazil na môj účet“, pozri kap. 26:8⁶⁷¹.
- 1048** VL. „do okružného domu“ (al. „budovy“), ďalej obdobne.
- 1049** AL. „naklonil“.
- 1050** AL. „vlozil priazeň k nemu“ (D. „jeho [tj. „jeho sa týkajúcu“] priazeň“), al. „jeho pôvab“, tj. „jeho milú al. láskavú al. príjemnú povahu“.
- 1051** AL. „nedozeral“.
- 1052** D. „nehľadel na všetko, čokoľvek bolo“, zmysel ako v texte.
- 1053** VL. „zhrešili“.
- 1054** VL. „pod stráž“, doslovnejšie „v strážení“, tj. „dal ich strážiť“, teda „vsadil ich do žalára“, ďalej obdobne. Nesúvisí so „strážou“ nižšie.
- 1055** VL. „s nimi“.
- 1056** AL. „boli zachmúrení“ (al. „mrzutí, nie ako vo v. 7), „smutní“, „v zlej nálade“, tiež „nahnevani“, „namosúrení“, „napajedení“, „podráždení“.
- 1057** N. „zasmušlil“, vl. „zlé“, ďalej obdobne.
- 1058** VL. „k zrelosti (al. „dozrievaniu“) priviedli“.
- 1059** AL. „ruku“, no nie ako vo v. 13; výraz značí aj „chodidlo“ nohy (kap. 8:9), no jeho pôvodný význam je „výduť“, „priehlbina“, „jamka“, takže potom môže značiť hocičo majúce takú podobu, tu teda „dlaň“, no pozri aj kap. 32:25⁸⁶⁹ a Num. 7:14 a ďalej, pozn. 214.
- 1060** D. „ešte v troch dňoch“.
- 1061** Vo v. 13 v zmysle „bude vyvyšovať“, vo v. 19 „bude odnímať“, vo v. 20 zahŕňa zmysel slovesa obidva významy.
- 1062** AL. „úrad“, „postavenie“, „hodnosť“.
- 1063** D. „prvého“.

- 1064** Tj. „podľa toho, ako bolo prv al. pôvodne rozhodnuté al. usúdené“.
- 1065** D. „zapamätal si (al. „spomínal u seba na“) mňa“ (v. 14, „pripomenutí“ nižšie a obdobne v kap. 41:9 je to isté sloveso); „nespomenul“ (v. 23).
- 1066** Al. „faraónovi, aby si mohol“⁷⁴.
- 1067** D. „vyviest ma“, zmysel ako v texte
- 1068** Al. „popravde“, al. tiež „nehanebne“, „mrzko“, „násilne“, D. „ukradnutím“.
- 1069** Tento výraz totiž tiež značí „väzenie“.
- 1070** Al. podľa iných „tri prútené koše“, al. „tri koše Chórho“ (napr. kap. 14:6, al. „chórijské“).
- 1071** D. „vyložil“, ako vo v. 16.
- 1072** D. „na konci dvoch rokov dní“.
- 1073** Výraz, ktorý sa používal najmä pre rieku Nil aj pre umelé zavodňovacie kanále v Egypte, zásobované vodou z Nílu.
- 1074** D. „tučných mäsom“, ďalej obdobne.
- 1075** Al. „tráve“, egyptské slovo.
- 1076** Vl. „tenkého“, ako vo vv. 6n. a ďalej.
- 1077** Al. „strávil“.
- 1078** Al. „znpokojený“, „pohnutý“, pozri Sud. 13:25, pozn. 697.
- 1079** Al. „učencov“, mužov, ktorí sa vyznali v egyptskom posvätnom písme (hieroglyfoch).
- 1080** Tj. „Egypta“.
- 1081** Tj. „všetko, čo sa mu minule noci snívalo“.
- 1082** D. „vykladajúceho“, „vykladača“.
- 1083** D. „pripomínam“.
- 1084** Vl. „prehrešenia“.
- 1085** Al. „ku pokoji“, inak „dobrým“, „blahom“, porov. kap. 37:14⁹⁷⁸.
- 1086** Al. „slabých“, „chabých“.
- 1087** Vl. „tenkého“, „chudého“, no nie ako vo vv. 4 a 6n. Ďalej obdobne.
- 1088** D. „som ako tieto čo do mrzkosti“ (vl. „zla“).
- 1089** Al. „uvädnutých“, „vyprahnutých“.
- 1090** Al. „nieto“.
- 1091** D. „nebolo (al. „nieto“) oznamujúceho mi“.
- 1092** Al. „tá vec, o ktorej“.
- 1093** Tj. „dokonale al. do krajnosti zhubí“, „dohotovi jej zhubu“, „spraví jej koniec“ „skoncuje s ňou“ („zem bude, hotová“, tj. „v koncoch“).
- 1094** Al. „nebude z príčiny... potom tá hojnosť v zemi známa“, tj. „nikto na ňu nespomenie“.
- 1095** Al. „to značí, že“.
- 1096** Al. „rozhodnutá“.
- 1097** Al. „súri“.
- 1098** Nie ako „nech“ vo v. 34¹³².
- 1099** Al. „prezieravého“, „obozretného“, „chápavého“.
- 1100** Al. možno „dáva ustanoviť“ (v. 33), „dáva poveriť“ (v. 34).
- 1101** Sloveso ako „ustanovil“ v kap. 39:5, no nie ako tu vo v. 33.
- 1102** Al. „poveruje správou (al. „dozorom“, „úradom“) správcom“ (al. „dozorcov“, „úradníkov“).
- 1103** Tj. „päťnu úrody zeme“, D. „odpäťnuje zem“, porov. kap. 28:22⁷³⁵.
- 1104** D. „dobrých“.
- 1105** Al. „hromadia“, „sypú na hromadu“, nesúvisí so „zhromažďujú“ vyššie. Ďalej obdobne.
- 1106** Súvisí so slovesom „poveruje“ vo v. 34 („voľacím, čo je určené al. vyhradené [nie ako „vyhradiť“ vo v. 34] na istý účel“).
- 1107** Sloveso ako „uzavrel“ v kap. 15:18⁴³³, tu teda vl. „zrezávaná“, „rozrezávaná“, „rozsekávaná“, „vytínaná“, „vyrúbávaná“. Kap. 17:14 a ďalej obdobne.
- 1108** Al. možno „či sa bude môcť nájsť muž“.
- 1109** Al. „nájsť takého ako tento, muž“.
- 1110** Tu možno aj „duch bohov“, v. 39 a ďalej obdobne.
- 1111** Vl. „potom, čo“, tj. „podľa toho, že“, zdôvodňuje úsudok vyjadrený v hlavnej vete.
- 1112** D. „po Božom daní (tj. „podľa Božieho dania“) tebe“.
- 1113** Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 1114** Tj. „keď ty rozkážeš“.
- 1115** Al. „Prípravovať“, „strojiť“, tiež „vyzbrojovať“, tu asi v zmysle „robiť prípravu na al. opatrenia pre činnosť navrhnutú Jozefom vo vv. 34nn. Preklady „podľa tvojho rozkazu sa bude riadiť“ a „tvoje ústa bude bozkávať“ nezdopovedajú tu použitej predložkovej väzbe.
- 1116** Tkanina z jemnej egyptskej bavlny al. ľanu, pozri Exod. 25:4 a 39:28.
- 1117** Al. „náhrdelník“.
- 1118** Al. „mu jazdiť“, no súvisí s nasledovným „v... voze“.
- 1119** Tj. vo voze (al. „kočiar“, ako v kap. 46:29, nie ako „vozy“ v kap. 45:19 a ďalej), ktorý prislúchal druhej najvyššej osobnosti v zemi, hneď po kráľovi.
- 1120** Podľa niektorých egyptské slovo s významom „skláňajte hlavu al. kolená“; iní tento výraz považujú za hebrejský s významom „klakať“.
- 1121** Vo v. 16 v zmysle „kdeže ja, lež Boh“, vo v. 44 „bez tvojho vedomia al. súhlasu al. dovolenia“.
- 1122** Väčšinou sa považuje za egyptské meno (v LXX sa uvádza v tvare „Psonthompanéch“), alebo varí skôr titul, ktorý sa čo do svojho významu vykladá rozlične; podľa niektorých „Boh hovorí a on žije“, podľa iných „Poklad slávneho odpočinku“ al. „Záchranca sveta al. veku“ al. „Udržievateľ života“. Iní tento výraz odvodzujú z hebrejčiny s významom „Zjavovateľ tajomstiev“.
- 1123** Mesto v Egypte, neskoršie známe pod gréckym menom Heliopolis, tj. „mesto slnka“, neďaleko terajšej Káhiry. Porov. Jer. 43:13, pozn. 1665.
- 1124** Tj. „ujal sa svojej vlády nad zemou“.
- 1125** D. „bol pri svojom zastaní“.
- 1126** Tj. „bohato“, „hojne“ („plnými hrstami“).
- 1127** Al. „zhromažďoval Jozef“, ďalej obdobne.
- 1128** Al. „takže“.
- 1129** Hebr. „Menaššeh“, tj. „pôsobiaci zabudnutie“.
- 1130** Al. „lopotu“, „trýzeň“, „strasť“, „biedu“, no nie ako vo v. 52.
- 1131** Tj. „dvojaký plod al. úroda“.
- 1132** Slová „a skončilo sa“ a „a začalo“ znejú v hebrejčine navzájom podobne („vattikhilénah“, „vattchilénah“).
- 1133** Al. „(celému) Egyptu“, ďalej obdobne.
- 1134** Množné číslo; vo v. 56 vl. „všetky miesta al. skladištia al. sýpky, v ktorých“, vo v. 57 „všetky zeme prichá-

- dzali“, jednotné číslo slova „zem“ možno chápať v hromadnom zmysle („celý svet“) alebo v zmysle „každá zem“; v takýchto spojeniach býva sloveso v množnom čísle.
- 1135** „Predávať zbožie“ a „(na)kupovať zbožie“ je v hebrejčine jedno slovo, sloveso odvodené od výrazu prekladaného „zbožie“ („predávať zbožie“ je tvar tohto slovesa značiaci vl. „dávať kupovať zbožie“, „umožňovať kupovanie zbožia“).
- 1136** Vl. „hlad (v...) bol“¹⁴⁸ silný“ (al. „tuhý“, „krušný“).
- 1137** Al. „v každej“.
- 1138** Al. „budeme žiť“, ďalej obdobne.
- 1139** D. „on, ten predávajúci“, tj. „predajca al. predávateľ“.
- 1140** Vl. „sa voči nim pretvaroval“ (al. „správal cudzo“), no je to tvar toho istého slovesa ako „spoznal“ vyššie; znenie v texte je pokusom o čo najužšie priblíženie sa k pôvodine čo do gramatického tvaru aj príbuznosti výrazov. Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 1141** Al. „prísne“, „drsne“, „stroho“, vl. „tvrdé (atď.) veci al. reči“. Pozri kap. 49:7¹³²⁶.
- 1142** Tj. „zistiť neopivené miesta“.
- 1143** Tu v zmysle ako v texte („takto“, „týmto spôsobom“).
- 1144** Al. „ako že faraón žije“.
- 1145** Tj. „iba keď príde“, al. „pod podmienkou príchodu“.
- 1146** Vl. „zhromaždiť ich“.
- 1147** Al. „sputnaní“, ako vo v. 19, kde sa lepšie pozdáva toto znenie vzhľadom na v. 24. Kap. 39:20 a ďalej obdobne; to isté sloveso je aj v kap. 46:29 a 49:11.
- 1148** V stavovom zmysle, al. „budú sa ukazovať pravdivými“, súvisí s „pravda“ vo v. 16.
- 1149** Al. „pykáme pre nášho brata“.
- 1150** Al. „trýzeň“.
- 1151** Tu aj „nehoda“ (nie ako vo v. 4), „nepriazeň“, „neprijemnosť“.
- 1152** Al. „a tiež“.
- 1153** Tj. „odišiel na chvíľu“; nesúvisí s „prišiel späť“ nižšie.
- 1154** Al. „rozplakal sa“.
- 1155** Tu je „striebro“ v množnom čísle, možno v zmysle „každému jeho striebro“, al. „strieborné mince“. Netýka sa ostatných výskytov slova „peniaze“ v tomto oddiele bez takéhoto označenia.
- 1156** Vl. „vrecoviny“, ako v kap. 37:34; ďalej obdobne.
- 1157** D. „ono bolo“, tj. „striebro“, ďalej obdobne.
- 1158** Iný výraz ako „vrece“ vo v. 25 a ďalej.
- 1159** Vl. „vyšlo“, tj. „vyčerpalo (al. „vyprázdnilo“) sa“, „skončilo“, „bolo v koncoch“.
- 1160** Al. „vyšla (tj. „odišla od nich“, „opustila ich“) ich odvaha“ (al. „dobrá nálada“, al. tiež „rozum“, „pochoť“).
- 1161** Al. „chvením“, „triaskou“.
- 1162** Al. „a prejavovali strach“, D. „a báli (al. „chveli“) sa“, zmysel ako v texte. Kap. 43:33 obdobne („prejavovali začudovanie [D. „čudovali sa“) jeden ku druhému“).
- 1163** D. „všetky veci prichodievajú sa im“ (al. „postretšie ich“). Ďalej obdobne.
- 1164** Tj. „vydával“.
- 1165** Al. „robit nás stáby vyzvedačmi“, „zaobchodil s nami ako s vyzvedačmi“.
- 1166** D. „vyzvedačov (tj. „prezeračov“, „preskúmavačov“) tej zeme“.
- 1167** Vl. „budete brať“, zmysel ako v texte.
- 1168** Al. „prišli (vl. „dostali sa“) na mňa“.
- 1169** Tu v zmysle „spustíte“, „spôsobíte zostúpenie“, „dostanete nadol“. Ďalej obdobne.
- 1170** Al. „so zármutkom“, al. možno aj „zármutkom“ v príčinnom zmysle. Ďalej obdobne.
- 1171** D. „dôrazným vyhlásením“ (v. 3), „vypytovaním“, „vedením“ (v. 7).
- 1172** D. „prepúšťajúci (ho)“, zmysel ako v texte.
- 1173** D. „či“, ako vo v. 7.
- 1174** Vážba ako v kap. 19:12 a ďalej⁵⁰⁰, no tu je slovo „patrí“ (D. „je“, vl. „jesto“, iný výraz ako v kap. 13:5³⁷⁰), v texte. Kap. 33:9 a ďalej obdobne, niekde aj v zápornom zmysle, kde je v hebrejskom texte výraz značiaci „nieto“; tak v kap. 11:30 (D. „nebolo jej“, 3. pád) a ďalej.
- 1175** Iné sloveso ako v kap. 9:5 a ďalej²⁸⁴, no v takejto súvislosti obdobného významu.
- 1176** D. „boli toto dvakrát“ (al. „tento druh raz“).
- 1177** Vl. „z oslavnej piesne“, „chválospevu“, tj. „z toho, čo je slávou“, „z výkvetu“; podľa iných „zo žatvy“, vl. „zo zožatého al. odrezaného“, ako plodonosná al. kvetnatá vetva. Porov. príbuzný výraz v Num. 13:23, pozn. 497.
- 1178** Al. „toto: v svoje nádoby naberte a tomu mužovi darom nadol занeste z najlepšieho výnosu zeme“.
- 1179** Podaktorí sa nazdávajú, že ide o vlašské al. iné orechy.
- 1180** Tu tiež „svojou rukou“.
- 1181** V hebrejčine množné číslo, lebo tento výraz vl. značí „vnútorné city“, ako vo v. 30 (ešte doslovnejšie „vnútornosti“); no zároveň tu má množné číslo zosilňujúci význam („veľké al. srdečné zlútovanie“). Iný výraz ako v kap. 19:16.
- 1182** Al. „som“, „som bol“.
- 1183** D. „tento“.
- 1184** Vl. „dobytča“, no výraz súvisí s predošlým „zakol“, značí teda „dobytča určené na zaklanie“. Znenie v texte je pokusom zachovať aj v preklade príbuznosť výrazov, ktorá možno aj tu má zosilňujúci význam („zakol pekný kus dobytka“).
- 1185** D. „na začiatku“.
- 1186** Al. „nevoľníkov, aj naše osly“.
- 1187** Výraz úctivej prosby, iný ako v kap. 12:11 a inde³⁶⁰. Vyskytuje sa vždy v spojení s oslovením „môj pane“ („Pane“).
- 1188** D. „zostúpením sme na začiatku zostúpili“.
- 1189** Al. „do hostinca a otvorili sme svoje mechy, stalo sa (al. „ukázalo sa“, „vyšlo najavo“), že“.
- 1190** Al. „podľa svojho váhy“, tj. „v svojej plnej hodnote“, „do posledného haliera“.
- 1191** Tj. „než Jozef na poľudnie prišiel“, ďalej obdobne.
- 1192** D. „spýtal sa na nich, na pokoj“ (al. „dobrobyt“), „či má pokoj (al. „dobrobyt“) váš starý otec“ (v. 27), „otcovi, pokoj“ (al. „dobrobyt“, v. 28), porov. kap. 37:14⁹⁷⁸.

- 1193 Al. „tento“.
- 1194 Al. „milostivý“, „naklonený“, porov. kap. 6:8²⁰⁰.
- 1195 Vl. „vnútornej (tj. „súkromnej“, nesúvisí s „vnútorné city“ vyššie) izby“.
- 1196 Al. „nesmú“, „Egyptanom neslobodno“.
- 1197 Odvodené od „mladší“ vyššie⁵¹³ („nižšieho postavenia“, „malosti“).
- 1198 Al. „dary“, „príspevky“, ďalej obdobne, súvisí s „nosiť“ na začiatku verša („prínosy“, tam teda možno „hojné al. vybrané porcie“.
- 1199 Al. azda „nosil (potom asi skôr „dával nosiť“) k nim Jozef porcie z blízkosti svojej“.
- 1200 Al. „hodovali“.
- 1201 Tu azda aj „vyšli za mesto“.
- 1202 D. „v čom“ („v čom býva to, čo pija“, porov. kap. 39:14, 17¹⁰⁴⁵), al. „čím“ („čo používa na pitie“); „z neho“ nižšie obdobne.
- 1203 D. „veštením“.
- 1204 Al. „pán vyslovuje slová (al. „veci“) ako tieto“, „konania veci ako táto“.
- 1205 Týchto miest sa netýka predošlá⁸⁹ poznámka.
- 1206 Al. „slobodní“, „proští obvinenia“.
- 1207 Vl. „veštiť“, ako vo v. 5, tu zmysel ako v texte (v. 15), „pánovi budeme vraviť“, „čo budeme hovoriť“, „čím sa budeme obhajovať“ (v. 16), „ako budem vystupovať“, „aby som nehladel“ (v. 34). Kap. 43:7 a ďalej obdobne.
- 1208 Vl. „preukázať ako spravodliví“.
- 1209 Tj. „hľa, tu sme“, porov. kap. 22:1 a ďalej⁵⁶⁶.
- 1210 D. „tohto“.
- 1211 Vl. „vyšiel“.
- 1212 D. „v zlom“, v. 34 obdobne.
- 1213 D. „v jeho žiti“ („vpletené v jeho žitie“); pozri 1 Sam. 18:1, pozn. 726.
- 1214 Vl. „a za jeho uvidenia“, pozri v. 30³⁶⁵.
- 1215 Tj. „dostal ho al. povolenie vziať ho so sebou“, al. „si ho vyžiadal z blízkosti svojho otca tak (al. „pod podmienkou“), že“.
- 1216 Vl. „každého muža“, ďalej obdobne.
- 1217 D. „A pri Jozefovom dávaní sa“.
- 1218 D. „nezastalo“, ako v kap. 28:13, tj. „neostalo stáť“, no nesúvisí so „stojacich“ tu vyššie. V. 9 obdobne („nezostávaš“, tj. „tam, kde si“, vl. „nestojíš“).
- 1219 D. „vydal svoj hlas v pláč“.
- 1220 Al. „načúval(i)“⁴⁸.
- 1221 Tj. „jeho výrokom“; vl. „z neho“, obdobne ako v kap. 27:46⁷²⁵, teda D. „od (al. „z“) jeho tváre“, takže možno aj „náhlu zmenou výrazu jeho tváre“.
- 1222 Vyjadruje úžas aj zdesenie.
- 1223 Al. „trápiť“, súvisí s výrazom v kap. 3:16¹¹⁰.
- 1224 Tu značí aj „nevôľu“, „rozhorčenie“, všetko v zmysle „voči sebe samým al. navzájom“.
- 1225 Tu možno aj v zmysle „pred vašimi očami“, „očividne“, „aby ste to jasne videli“. Porov. kap. 6:11²⁰³.
- 1226 D. „toto“, tj. „tohto času“.
- 1227 Tu aj „zachovať“, „uchovať“ (nesúvisí so „zachovať“ nižšie), „ponechať“.
- 1228 Al. „únikom“⁸⁴⁹, „na veľké vyslobodenie“ (al. „únik“).
- 1229 D. „A teraz“, zmysel ako v texte. Kap. 31:28 obdobne.
- 1230 Al. „lebo to bol“.
- 1231 Al. „môžeš?“ sa usidiť“.
- 1232 Al. „budeš mať blízko ku mne“.
- 1233 Tu aj „vyhlásiť“, „ohlásiť“.
- 1234 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 1235 D. „A ten hlas“.
- 1236 Prostý 1. al. 4. pád tu možno chápať v zmysle „čo sa týkalo domu“, al. možno „správu o tom si vypočul dom“.
- 1237 Vl. „zaťažte“, iný výraz ako v kap. 42:25 aj ako v kap. 44:13.
- 1238 Al. „úžitok“, „radosť“, „krásu“, „zdar“, „výkvet“, vl. „dobré“, „dobrotu“, ďalej obdobne.
- 1239 Výraz značiaci v prenesenom zmysle to, čo je v čomkoľvek najlepšie, tu teda „najlepšie plodiny“.
- 1240 D. „tebe sa rozkázalo“, no zmysel je skôr ako v texte („si poverený rozkázaf im“); v takomto zmysle prekladajú na tomto mieste aj LXX.
- 1241 Tj. „na voz“; tiež „privezte“, v kap. 46:5 „odviezť... vo vozoch“. Pozri v. 27 a kap. 46:5¹²⁵¹.
- 1242 Tj. „domácim zariadením, ktoré v zemi Kenáan zanecháte“.
- 1243 Vl. „neľutuje vaše veci“ (v. 20); „nesúcich“, ako nižšie (v. 23); „sa báť zostúpiť“ (kap 46:3); opisy v texte sú v záujme uchovania predložkových väzieb, nasledujúcich po slovesách, v preklade.
- 1244 Al. „bude patriť“.
- 1245 D. „výmeny (al. „striedania“) šatstva“, ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
- 1246 D. „podľa tohto“, tj. „súpisu“, „ako nasleduje“.
- 1247 Možno v zmysle „najlepších vecí z bohatstva“.
- 1248 Al. možno „totiž“, „to jest“.
- 1249 Vl. „triast“, „chvieť“, či už hnevom al. rozčúlením alebo z inej príčiny (nepokojom, strachom). Porov. v. 5¹²²⁴.
- 1250 Vl. „stuhlo“, „stfpló“, „znecitlivo“.
- 1251 Tu a ďalej v takomto zmysle.
- 1252 Ako „povedal“ nižšie.
- 1253 D. „vystúpením“.
- 1254 Al. „príšliach“.
- 1255 Tj. „duši k Jákobovi patriacich a s ním ako s hlavou rodiny prichádzajúcich“, „Jákobových ľudí prichádzajúcich“.
- 1256 Vl. „vyšlých“ (al. „vychádzajúcich“), nesúvisí s „prichádzajúcich“ vyššie.
- 1257 LXX, a podľa nich aj Štefan v Skut. 7:14, uvádzajú počet „sedemdesiat dva“.
- 1258 Vl. „poučenie“, „ukázanie“, tj. „cesty“.
- 1259 Al. „pristrojil“.
- 1260 D. „ešte“, „opäť“, tj. „znova a znova“.
- 1261 Vl. „Tentoraz“.
- 1262 Al. „nech umieram“.
- 1263 Al. „lebo“, „pretože“.
- 1264 D. „lebo sú muži stáda“, v. 34 obdobne.
- 1265 Al. „činnosťou“, vl. „vašími činmi“, al. možno „vašími činnosťami“, tj. „činnosťou každého z vás“. Obdobne aj „našej mladosti“ vo v. 34.

- 1266** AL „aby ste mohli bývať“, kap. 47:4 obdobne.
- 1267** AL „oškľivosťou“, „ohavnosťou“; vl. „lebo každý... dobytká je predmetom oškľivosti Egypťanov“.
- 1268** AL „zdatní“, „statoční“, „súci“, D. „muži schopnosti“ atď. Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 1269** Iné sloveso „predstavil“ vo v. 2.
- 1270** D. „ako čo“.
- 1271** Tj. „počet dní“, inak azda „nevyrovnali sa dňom“.
- 1272** AL „mier“, „potreby“, D. „úst“, tj. „potreby úst podľa ich počtu“.
- 1273** AL „bola vyčerpaná al. ochabnutá al. unavená“.
- 1274** Sloveso ako „kupovať zbožie“ v kap. 41:57 a ďalej¹¹³⁵.
- 1275** AL „boli spotrebované“ (al. „utratené“, „vyčerpané“, nie ako vo v. 13¹²⁷³), „skončili“, ako na začiatku v. 18.
- 1276** AL „naproti tebe“, „pred tebou“, no nie ako vo vv. 18n.
- 1277** Týchto miest sa predošlá³³³ poznámka netýka.
- 1278** AL „stádo“, no potom v hromadnom zmysle („súhŕn všetkých stád, o ktoré išlo“).
- 1279** VL „ak“, ako vo v. 16.
- 1280** AL „mrieť“, ako vo v. 15, tu som zvolil tento výraz vzhľadom na predošlú „pôda“.
- 1281** Iný výraz ako vyššie, vyskytuje sa v SZ len tu a u Ežek. 16:43.
- 1282** VL „ruky“, zmysel ako v texte.
- 1283** Ako „vyhradený podiel“ vo v. 22.
- 1284** AL „na pôdu Egypta“, tj. stáby „uložil to pôde Egypta za povinnosť“.
- 1285** Tu zrejme v zmysle „Isráel a jeho rodina“, vlastne už začiatok „Isráela“ ako národa. Obdobne „v Isráelovi“ už aj v kap. 34:7 i ďalej, v kap. 49:7 aj „v Jákóbovi“. Porov. kap. 32:10⁸⁵².
- 1286** Hebr. 11:21 cituje podľa LXX, ktorí namiesto „mittáh“ („lôžko“) čítali „matteh“ („palica“, „berla“, „žezlo“); potom im „záhlavie“ vyššie značilo „vrcholec“, „vrchný koniec“ palice.
- 1287** D. „posilnil sa“.
- 1288** Tu, pravda, skôr v zmysle „hľa, som to ja“. Porov. kap. 17:4⁴⁴³.
- 1289** AL „si splodil“.
- 1290** AL „svojom“.
- 1291** AL „otupené“, vl. „otážené“.
- 1292** AL „nečakal“, „nemyslel“, vl. „nesúdil“ („neusudzoval“).
- 1293** AL „ukázal“.
- 1294** Tu možno aj „spomedzi“.
- 1295** AL „preplietol“, „preložil“, no nesúvisí s „položil“ vyššie; inak, podľa druhého významu tu použitého slovesného kmeňa, „zaviedol (al. „položil“) múdro“ (al. „uvážene“, „chápavo“).
- 1296** AL „pásoť“ (v. 15), „vyslobodzovať“ (vl. „vykupuje“, „vykupovať“, v. 16).
- 1297** VL „trvania“.
- 1298** VL „volať“, „nazývať“, „menuje“, no nesúvisí s nasledovným „meno“.
- 1299** Značí alebo „zem Kenáan“ alebo „zem“ v zmysle celého sveta, pozri Mat. 5:5.
- 1300** Súvisí v hebrejčine so slovom „ryba“ a vyvoláva teda predstavu nesmierného množstva rybacieho poteru.
- 1301** AL „odsunutie“, „odvrátenie“, „odstavenie“, „premiestnenie“, „prenesenie“, „preloženie“, no nesúvisí s „položil“ ani s „prekrižil“ vo v. 14, ani s „polož“ vo v. 18. Tvary toho istého slovesa sú v kap. 8:13 a ďalej.
- 1302** VL „plnosťou“, tj. „plným počtom“, porov. Rim. 11:25.
- 1303** AL „Tebou“.
- 1304** Tu v zmysle „dal Efrájimovi prednosť pred Menaš-šéom“.
- 1305** D. „tebe nad tvojich bratov“.
- 1306** VL „jedno plece“, tj. „chrbát vrchu“, hebr. „šechem“, zároveň poukaz aj na mesto Šechem, pozri kap. 33:18.
- 1307** Tj. „vybojoval“.
- 1308** AL „zavolať k svojim synom“, kap. 3:9 a ďalej obdobne.
- 1309** AL „čujte“, „počujte“, na oboch miestach to isté sloveso.
- 1310** VL „začiatok“.
- 1311** AL „životnej (tj. „mužnej plodiacej“) sily“ (nie ako „sila“ vyššie).
- 1312** AL „vynikajúcosť“, „prednosť“, (vl. „nadbytok“, „prebytok“) sloveso vo v. 4 obdobne („dôjsť výbornosti al. prednosti“). Nesúvisí s „vynikli“ vo v. 26.
- 1313** AL „vynývosti“, „povznesenia“⁷³⁹, „vznešenosti“⁵⁸⁹.
- 1314** AL „odvahy“, „smelosti“, „sily“, no nie ako „sila“ ani ako „mužnosti“ vyššie. Tenže výraz je vo v. 7 v odlišnom zmysle („bezohľadný“, „násilný“, no nie ako vo v. 5¹³¹⁹).
- 1315** AL „bublanie“, „klokotanie“, tj. „búrivosť“, „prudkosť“, „dravosť“, „bujnosť“, poukazuje na neskrtnosť vášne al. telesnej žiadostivosti; al. tiež „spupnosť“, „nadutosť“, „svojvôľa“, „roztopáš“.
- 1316** Tj. „vriaca voda“.
- 1317** AL „poškvrnenia“, „znečistenia“, „prestúpenia al. porušenia príkazu al. zásady svätosti“ vl. „vtedy si ho (tj. „ležisko“) znesvätil“ atď., v texte opis s ohľadom na to, že predmet slovesa nie je uvedený.
- 1318** AL „zbrane“; význam tohto slova, ktoré sa v SZ vyskytuje jedine tu, je nejasný; podľa podaktorých „úklady“, „nástrahy“.
- 1319** AL „krivdy“, „ukrutnosti“.
- 1320** AL „tajnosť“, „tajnú radu“.
- 1321** AL „sláva“, pozri Žalm 7:5.
- 1322** VL „v ich zidení“, tj. „s nimi v ich zidení“.
- 1323** D. „muža“, „býka“, tu v hromadnom zmysle ako v texte.
- 1324** AL „záľube“; nie ako vo v. 4¹³¹⁵.
- 1325** Podaktorí prekladajú „zbúrali múr“.
- 1326** AL „prísna“, „drsná“, „strohá“. Tvar toho istého slovesa („byť tvrdý“ atď.) je aj v kap. 35:16n.
- 1327** VL „mača“, „šťaňa“.
- 1328** AL „ľahol“, „spoložil sa“, „ležal“, ďalej obdobne; iný výraz ako nižšie, ale v podstate rovnakého významu.
- 1329** AL „leži vystretý“, kap. 4:7 a ďalej obdobne.

- 1330** Al. „lev“, no nie ako vyššie; tiež „ako lev, áno, ako lev“.
- 1331** Vl. „stavať na nohy“, „pohýnať vstať“.
- 1332** Tu v zmysle „nebude odstraňované“, „nebude sa pomáhať“.
- 1333** Tj. azda „z jeho lona“.
- 1334** Al. „berla“.
- 1335** Al. „panovníka“, „vládcu“, vl. „jeho nôh to, čo je ustanovené“, al. možno „ten, ktorý je ustanovený“, tj. „zákonodarca“, „panovník“, „vládca“, súvisí s výrazom v kap. 47:26¹²⁸³. Tu je zmysel najskôr ako v texte, pozri Num. 21:18, pozn. 808 a 809.
- 1336** Hebr. „šílóh“, výraz neistého významu; vykladá sa spravidla v zmysle „nosiť pokoja al. odpočinku al. blahobytu“, no staré preklady sú zrejme vypracované podľa znenia „šelló(h)“, tj. „ten, komu ona (tj. „palica al. berla“) patrí“, porov. Ezek. 21:27. Iní chápu tento výraz ako meno miesta, kde neskoršie bol umiestený stan svedectva.
- 1337** Tj. „jemu budú poslušné (al., podľa niektorých, „k nemu sa pripoja al. zhromaždia“) národnosti“.
- 1338** Al. „vyperie“; inak „šíló, a jemu... národnosti; priviažuc svoje... réve, vyprat“ (al. „vyperie“).
- 1339** Al. „závoj“, „pláštenku“.
- 1340** Výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu; prekladá sa rozlične („červené“, „kalné“, „veselé“, „jasné“, „radostné“, „osviežené“, „divé“).
- 1341** Al. „najzadnejšia končina“, vl. „strana“. Porov. Exod. 26:22 a ďalej, pozn. 917.
- 1342** Al. „ovčincami“, no význam tohto výrazu, ktorý sa v SZ vyskytuje len tu a v Sud. 5:16, je nie celkom jasný; podľa niektorých ide o „bremená“ al. „sedlové kapsy“ (porov. „nosenie“ vo v. 15), podľa iných o „ohniská“ al. „hromady popola“.
- 1343** Vl. „odpočinok“, výraz príbuzný slovu v kap. 8:9²⁶¹, a všeobecne v podstate toho istého významu, tu zmysel ako v texte („spokojný al. pohodlný život“).
- 1344** Al. vari „uhol (ako „odbočil“ v kap. 38:1) svojím plecom“.
- 1345** Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 1346** Al. možno „škrvnitá“.
- 1347** Al. „hradskej“.
- 1348** Vl. „päty“ (v. 17), „pätu“ (v. 19, nesúvisí s menom Gád).
- 1349** Al. „pospiaty“, ako v kap. 9:23.
- 1350** Al. „dychtivo čakám“.
- 1351** Al. „vyslobodenie“.
- 1352** Al. „premáhať“.
- 1353** Obidva tieto výrazy („vojensky [...] bude prepadať“ je v hebrejčine jediné slovo) súvisia v pôvodine s menom Gád, pozri kap. 30:11^{768 769}.
- 1354** Al. „čata vojska“, al. „banda záškodníkov“, takže tiež „záškodnícky ho bude prepadať banda záškodníkov“.
- 1355** Al. „ale nakoniec bude vojensky víťazíť (al. „ich vojensky prepadať“) on“.
- 1356** Al. „Od“, „Z“, no nazdá sa, že vetnej súvislosti najlepšie vyhovuje znenie v texte. Porov. kap. 3:3⁹¹.
- 1357** Al. „podávať“, „vydávať“, „prinášať“ (v. 20), „vydávajúci“, „vynášajúci“ (v. 21).
- 1358** Vl. 54⁴⁴ „ten, ktorý podáva“, tvar mužského rodu (súvisí s „Naftáli“, nie s „Jelencia“).
- 1359** D. „syn plodného stromu“, al. „plodný syn“.
- 1360** D. „dcéry“.
- 1361** D. „páni⁴⁰⁰ šípov“.
- 1362** Al. „nepriateľsky s ním zaobišli“.
- 1363** Nesúvisí s „lukostrelci“ vo v. 23 vyššie.
- 1364** Vl. „v pevnosti“, tj. „odolnosti“, „stálosti“.
- 1365** Al. „obratnosť“, „pružnosť“, „ohybnosť“, al. „súhybké“ atď.
- 1366** Al. „prevýšili“, znenie v texte uchováva v preklade zmysel hebrejskej predložkovej väzby (možno takmer „zvítazili nad“, „premošli“).
- 1367** Al. „rodičov“, „roditelov“, „ploditeľov“.
- 1368** Al. „túžby“, „žiadúce veci“, ako „túžbou“ v kap. 3:6; podľa iných „po hranice“.
- 1369** Iný výraz ako v kap. 8:5²⁵⁵; al. „budú patriť hlave... a temenu“, „budú pre (al. „budú sa dostávať na“) hlavu... a temeno“.
- 1370** Al. „oddeleného“.
- 1371** Al. „korunovaného vprostred“, pozri Exod. 29:6, pozn. 1023.
- 1372** Iný výraz ako v kap. 25:16 a ďalej⁶⁵⁶, odvodený od kmeňa značiaceho „rozvetkovať sa“, vyjadruje teda pojem „vetvy“, „konára“, značí tiež „palicu“, „berlu“, ako „žezlo“ vo v. 10.
- 1373** Vl. „Ja som pripájaný“ (kap. 49:29), „ja som mŕtvý“ (kap. 50:5, 24, porov. kap. 20:3, pozn. 523), tj. „dochádza k tomu“. Ďalej obdobne.
- 1374** Sloveso ako „pripojený“ nižšie.
- 1375** Tj. „vyčkali s jeho pohrebom“, ďalej obdobne; porov. kap. 29:27⁷⁵³.
- 1376** Nesúvisí s „drobotinu“ vyššie.
- 1377** Výraz príbuzný slovu „kočiar“ v kap. 46:29 a rovnakého významu, jednotné číslo tu značí „huf al. sprievod kočov“, ale nasledovné „rajtári“ je v množnom čísle.
- 1378** Tj. „jazdci na koňoch“, oproti výrazu „jazdec“ v kap. 49:17, ktorý síce tiež môže značiť, a tam asi aj značí, „jazdca na koni“, ale súvisí s „koče“ tu vyššie a zahŕňa v svojom význame aj pojem „jazdca na voze“.
- 1379** Al., vo v. 9, „veľkolepý“, „veľkolepým dojomom pôsobiaci“. vl. „ťažký“, azda aj v zmysle „vážny“, „úctu budiaci“. Ten istý výraz je vo vv. 10n. v zmysle ako v texte.
- 1380** Al. „nariekať veľkým a veľmi“.
- 1381** Tj. „Jozef“, al. „usporiadali za jeho“.
- 1382** Al. „usporiadal(i)... smútočný obrad“, ďalej obdobne.
- 1383** Tj. „smútok Egypťanov“.
- 1384** Tu azda v takomto zmysle.
- 1385** D. „a oplatením“ (al. „vrátením“).
- 1386** D. „odkázali (sloveso ako „prikázal“ nižšie, tu v takomto význame) k Jozefovi výrok“.
- 1387** Al. „veď odpust“, „odpust predsa“, výraz úctivej prosby, iný ako nasledovné „prosím(e)“ aj ako v kap. 43:20¹⁸⁷.

1388 Al. „že“.

1389 D. „lebo“, „ved“.

1390 D. „teraz“.

1391 Tj. „uvidel Efrájimovi *patriace* deti“.

1392 D. „staraním sa“^{1101 1393}.

1393 Tu v takomto zmysle, pozri Exod. 3:16, pozn. 117.

1394 D. „ktorú (tj. „čo do ktorej“, „o ktorej“) ... odprisahal“.

1395 Al. „skriňu“, „truhlicu“, iný výraz ako v kap. 6:14 a ďalej²¹⁰.

DRUHÁ KNIHA MOJŽIŠOVA (EXODUS)

A toto¹ sú mená synov Izráela, ktorí¹⁹⁶ prišli do Egypta; s Jákómom; každý prišiel so svojím domom²: (2) Reúvén, Šimeón, Lévi a Júd, (3) Jissáschár, Zevulún a Benjámin, (4) Dán a Naftáli, Gád a Ášér. (5) A všetkých duší pochádzajúcich³ z bedra¹⁰⁴ Jákoba bolo^{7 12} sedemdesiat duší; a Jozef bol¹² v Egypte.

(6) I umrel Jozef a všetci jeho bratia a celé ono pokolenie.

(7) A synovia Izráela sa rozplodili⁴ a rozrojili⁵ a rozmnožili a zmohutneli⁶ v hojnosť hojnosti, a zem ich bola plná⁷.

(8) I povstal nad Egyptom nový kráľ, ktorý Jozefa nepoznal⁷; (9) i povedal k svojmu ľudu: Hľa, ľud detí⁸⁶ Izráela je mnohý⁸ a mocnejší⁶ od nás; (10) nože sa⁹, počnajme si^{10 36} voči nemu výmyselne¹¹, aby sa nemnožil, takže¹³ by sa stalo¹², keď budú nadchodiť vojny^{277 447}, žeby¹³ sa aj on pridral k nenávidiacim nás a vojny sa zúčastnil¹⁴ proti nám a vystúpil¹⁵ zo zeme. (11) I ustanovili¹⁶ nad ním vedúcich¹⁷ robot¹⁸ za účelom jeho utlačania¹⁹ ich nútenými prácami²⁰; i vybudoval faraónovi mestá skladísk, Pithóm a Raamsés. (12) Ale podľa toho, ako ho utlačali¹⁹, tak sa množil a tak sa rozmáhal²¹, i pocitovali⁷ z²² detí⁸⁶ Izráela hrôzu²³, (13) a Egypťania deti⁸⁶ Izráela nemilosrdne²⁴ nútili⁷ k nevoľníckej práci²⁵ (14) a strpčovali⁷ ich život²⁶ ťažkou²⁷ nevoľníckou prácou²⁸ v hline²⁹ a pri³⁰ tehlách a všemožnými³¹ nevoľníckymi prácami²⁸ v poli; všetky ich nevoľnícke práce²⁸, v ktorých nevoľnícky pracovali^{7 25}, sa vyžadovali nemilosrdne²⁴. (15) A kráľ Egypta povedal k pôrodným babám, Hebrejkám³², z ktorých jednej meno bolo Šifrá a meno druhej Púá, (16) áno¹³, povedal: Pri vašom pomáhaní k pôrodu Hebrejkám³², keď¹³ budete pozerať na stolicu³³ – ak to³⁴ bude syn, potom¹³ ho musíte³⁴ usmrtiť, a ak to³⁵ bude dcéra, potom¹³ nech žije^{7 10}. (17) Ale tie pôrodné baby sa báli^{7 516} Boha a nekonali^{7 36} podľa toho, čo k nim kráľ Egypta prehovoril, a nechávali⁷ dietky³⁷ nažive;

(18) a kráľ Egypta tie pôrodné baby povolal³⁸ a povedal im: Prečo ste spravili³⁶ túto vec, že¹³ ste dietky³⁷ nechávali⁷ nažive? (19) A pôrodné baby k faraónovi povedali: Lebo Hebrejky³² sú nie ako egyptské ženy, lebo sú ony zdatné³⁹ – skôr ako k nim pôrodná baba môže⁹⁴ prísť, už aj porodí. (20) A Boh tým pôrodným babám urobil dobre; a ľud sa rozmnožil, i zmohutneli⁶ veľmi; (21) a pretože sa tie pôrodné baby báli^{7 516} Boha, stalo sa¹², že¹³ im zriadil³⁶ domy. (22) A faraón všetkému svojmu ľudu rozkázal výrok: Každého narodeného syna – budete¹⁰ ho hádzať do rieky⁴⁰, a každú dcéru budete¹⁰ nechávať nažive.

2 I pobral sa muž⁷⁸ z domu Léviho a pojal dcéru Léviho (2) a tá žena otehotnela a porodila syna a zistila⁴¹ na ňom, že je on pekný⁴², i skrývala⁷ ho po⁴³ tri mesiace; (3) a keď ho ďalej skrývať nedokázala, vzala⁴⁴ pre neho⁴⁵ schránku⁴⁶ zo šariny⁴⁷ a vymazala ju mazom⁴⁸ a dechtom⁴⁹ a položila¹⁶ v ňu dieťa³⁷ a položila¹⁶ v trstie⁵⁰ na pokraji²²² rieky⁴⁰, (4) a obďaleč⁵¹ sa postavila jeho sestra prezvedieť, čo sa s ním⁵⁸⁹ bude robiť. (5) I zostúpila k rieke⁴⁰ dcéra faraóna umývať⁵² sa a pozdĺž⁵³ rieky⁴⁰ chodili jej dievky⁵⁴; i uvidela vprostred trstia⁵⁰ tú schránku⁴⁶ a poslala svoju služobnú, aby ju priniesla⁵⁵, (6) a otvorila, i uvidela ho, to dieťa³⁷, a hľa, chlapec plakal, i zľutovala sa nad ním a povedala: Toto je z dietok³⁷ Hebrejov³². (7) A jeho sestra k dcére faraóna povedala: Či mám⁹⁴ ísť, nech¹³ ti zavolám dojčiacu ženu z Hebrejok³², aby ti to dieťa³⁷ dojčila? (8) A dcéra faraóna jej povedala: Choď. A dievča⁵⁶ odišlo a zavolalo mať toho dieťaťa³⁷ (9) a dcéra faraóna jej povedala: Odnes toto dieťa³⁷ a oddojč mi ho a ja ti budem dávať⁵⁷ mzdu. A tá žena dieťa³⁷ vzala a oddojčila ho; (10) a keď dieťa³⁷ vyrástlo, zaviedla⁴⁴ ho k dcére faraóna a stal sa¹² jej⁵⁸ synom⁵⁹, a jeho meno nazvala Mojžiš⁶⁰ a povedala: Lebo som ho vytiahla z vód.

(11)A v oných dňoch, keď¹³ Mojžiš bol vyrástol, sa stalo^{12 44}, že¹³ vyšiel k svojim bratom, i pozrel⁶¹ na ich nútené práce²⁰, a uvidel Egyptana⁶², že Hebreja^{32 62}, jedného z jeho bratov, bije^{63 64}. (12)I obzrel²³⁰ sa sem aj ta⁶⁵, a keď uvidel, že nikoho⁶⁶ niet, skolil^{44 63} toho Egyptana⁶² a zahrabal⁶⁷ ho v piesku. (13)A v druhý deň vyšiel, a hľa, dvaja hebrejskí³² muži⁶² rúvúci sa⁷⁰; i povedal vinníkovi⁶⁸: Prečo svojho druhu⁶⁹ biješ⁶³? (14)I povedal: Kto ťa nad nami ustanovil⁶ veliteľom^{17 59 62} a sudcom⁵⁴⁵? Či ma ty zamýšľaš⁷⁰ zabiť, ako si zabil toho Egyptana? I zľakol sa Mojžiš a povedal si⁷⁰: Tá vec je isto známa⁷. (15)A túto vec⁷¹ počul faraón a chcel⁷² Mojžiša zabiť, ale Mojžiš pred tvárou⁷³ faraóna zutekal a usídlil sa v zemi Midjána; i usadol⁷⁴ pri studni. (16)A kňaz Midjána mal⁷⁵ sedem dcér, i prišli a načreli vody a naplnili žľaby napojiť drobný dobytok svojho otca. (17)I prišli pastieri a odohnali ich, ale Mojžiš vstal a pomohol im⁷⁶ a ich drobný dobytok napojil. (18)A keď prišli k Reúélovi, svojmu otcovi, povedal⁴⁴: Čože ste dnes tak zavčasu prišli⁷⁷? (19)I povedali: Akýsi Egyptan⁷⁸ nás vyprostil z ruky pastierov a aj nám ochotne načrel⁷⁹ vody a napojil drobný dobytok. (20)A povedal svojim dcéram: A kde je on? Prečo toto, že ste toho muža opustili? Povolajte^{38 80} ho, nech¹³ môže⁹⁴ zajať chleba⁸¹. (21)A Mojžiš pristal ostať s tým mužom; i dal Mojžišovi Cippóru, svoju dcéru, (22)a porodila syna, i nazval jeho meno Géršóm⁸², lebo povedal: Stal som sa¹² návštevníkom⁸³ v cudzej⁸⁴ zemi.

(23)A za oných mnohých dní⁸⁵ sa stalo¹², že¹³ kráľ Egypta umrel a deti⁸⁶ Isráela sa z príčiny nevoľníckej práce²⁸ dali vzdychať a úpieť, a ich volanie o pomoc vystúpilo¹⁵ z⁸⁷ nevoľníckej práce²⁸ k Bohu (24)a Boh ich stonanie počul, i pripomenul si Boh svoju zmluvu s Abrahámom, s Isákom a s Jákóбом; (25)i pozrel Boh na deti⁸⁶ Isráela – a Boh ich vzal na vedomie⁸⁸.

3 A Mojžiš pásol⁷ drobný dobytok Jithróa, svojho testu, kňazu Midjána; i zahnal drobný dobytok za pustinu a prišiel k Božiemu vrchu Chórév. (2)I ukázal sa mu v plameni ohňa

sprostred kra⁸⁹ Anjel⁹⁰ Hospodina; i pozrel, a⁹¹ hľa, ker⁸⁹ horiaci⁷³⁶ ohňom, ale ten ker⁸⁹ nebol strávený⁷⁴⁰. (3)A Mojžiš si povedal⁷⁰: Nuž, musím⁹⁴ zabočiť^{92 93}, nech¹³ vidím toho veľké videnie, prečo ten ker⁸⁹ nemôže⁹⁴ zhoriť⁷³⁶. (4)A Hospodin uvidel, že zabočil⁹³ pozrieť⁶¹, i zavolať Boh na neho⁹⁵ sprostred kra⁸⁹ a povedal: Mojžiš, Mojžiš! I povedal: Hľa, ja⁹⁶. (5)A povedal: Nech sa sem nepribližuješ^{10 741}; zobuj svoje sandále zo⁹⁷ svojich nôh, lebo miesto⁹⁸, na ktorom ty stojíš, – ono je svätou pôdou^{99 1213}. (6)A povedal: Ja som Boh tvojho otca, Boh Abraháma, Boh Isáka a Boh Jákóba. A Mojžiš skryl svoju tvár, lebo dostal strach pred dvanásť sa^{73 100} na Boha⁹⁵. (7)A Hospodin povedal: Veru¹⁰¹ som uvidel biedu¹⁰² môjho ľudu, ktorý je v Egypte, a počul som ich krik z príčiny⁷² jeho pohoničov¹⁰³, lebo poznám⁷ jeho bolesti¹⁰⁴, (8)i zostúpil som vyprostiť ho z ruky Egyptanov a dať mu vystúpiť¹⁵ z onej zeme do zeme dobrej a priestranej, do zeme pretekajúcej¹¹⁵² mliekom a medom, do miesta⁸⁸ Kenaaného a Chittího a Emórího a Perizího a Chivvího a Jevúsího¹⁰⁵. (9)A teraz, hľa, došiel krik detí⁸⁶ Isráela ku mne, a tiež som uvidel útlisk¹⁰⁶, ktorým ich Egyptania utiskávajú¹⁰⁶; (10)teraz teda¹⁰⁷ pod, nech¹³ ťa môžem⁹⁴ poslať k faraónovi, a vyved²⁵² môj ľud, deti⁸⁶ Isráela, z Egypta. (11)A Mojžiš k Bohu povedal: Kto som ja, že mám⁹⁴ ísť k faraónovi a že mám⁹⁴ vyviešť²⁵² deti⁸⁶ Isráela z Egypta? (12)I povedal: Veď budem s tebou, a toto ti bude znamením, že som ťa poslal ja: keď vyvedieš²⁵² ľud¹⁰⁸ z Egypta, budete na tomto vrchu obsluhovať^{109 661} Boha. (13)A Mojžiš k Bohu povedal: Hľa, keď ja prídem k deťom⁸⁶ Isráela a budem im vraviť: poslať ma k vám Boh vašich otcov, povedia⁴⁴ mi: čo je jeho menom¹⁰⁰? čo k nim mám⁹⁴ povedať? (14)A Boh k Mojžišovi povedal: Som¹¹¹, kým¹¹² Som¹¹¹; a povedal: Takto musíš⁹⁴ povedať deťom⁸⁶ Isráela: poslať ma k vám Som¹¹¹.

(15)A ešte Boh k Mojžišovi povedal: Takto musíš⁹⁴ povedať k deťom⁸⁶ Isráela: Poslať ma k vám Hospodin, Boh vašich otcov, Boh Abraháma, Boh Isáka a Boh Jákóba; toto je navždy¹¹³ moje meno a toto je pripomienka mňa¹¹⁴ všetkým

pokoleniam¹¹⁵. (16) Chod' a zhromaždi⁸⁰¹ starších Isráela a povedz k nim: Ukázal sa mi Hospodin, Boh vašich otcov, Boh Abraháma, Isáka a Jáköba, s výrokom: Bedlivo¹¹⁶ som sa dal sledovať¹¹⁷ vás aj čo sa vám robí^{36 118} v Egypte (17) a povedal som: Povedím vás nahor z biedy¹⁰² Egypta do zeme Kenaaního a Chittiho a Emóriho a Perizziho a Chivvího a Jevúsiho¹⁰⁵, do zeme pretekajúcej¹¹⁵² mliekom a medom. (18) I poslušnu tvoj hlas, i musíš⁹⁴ ty a Isráelovi starší vojsť ku kráľovi Egypta a musíte⁹⁴ k nemu povedať: Stretol sa s nami Hospodin, Boh Hebrejov³²; a teraz, prosím⁹², nech smieme^{10 94} odísť cestou troch dní v pustinu a Hospodinovi, nášmu Bohu, obetovať. (19) Ale ja viem⁷, že vás kráľ Egypta nebude chcieť⁹⁴ nechať⁶³¹ odísť, ani¹¹⁹ skrze silnú ruku¹²⁰, (20) i budem vystierať¹²¹ svoju ruku a biť^{63 122} Egypt všemožnými³¹ svojimi čudsnými činmi, ktoré v jeho strede¹²³ budem konať³⁶, a potom vás bude musieť⁹⁴ prepustiť¹²⁴. (21) A tomuto ľudu chcem⁹⁴ dať priazeň¹²⁵ v očiach Egyptanov, a keď budete odchádzať, stane sa¹², že nebudete odchádzať naprázdno, (22) lebo¹³ každá žena¹²⁶ bude¹⁰ vypytovať¹²⁷ od svojej spolubyvatelky⁸⁶³ a od návštevníčky¹²⁷ svojho domu náčinia¹²⁸ zo striebra a náčinia¹²⁸ zo zlata a ošatenia, i budete ich môcť⁹⁴ navliecť¹⁶ na svojich synov a na svoje dcéry; a tak Egyptanov¹²⁹ olúpiť.

4 A Mojžiš odvetil a povedal: A ak mi nebudú veriť a nebudú chcieť⁹⁴ poslušnúť na¹³⁰ môj hlas, lebo⁵⁶¹ budú vraviť: neukázal sa ti Hospodin...? (2) A Hospodin k nemu povedal: Čo je toto v tvojej ruke? I povedal: Palica. (3) A povedal: Hoď ju na zem. I hodil ju na zem a stala sa¹² hadom⁵⁹, a Mojžiš sa pred ním^{22 73} dal prechať. (4) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Vystri¹²¹ svoju ruku a uchváť ho za¹³¹ chvost. I vystrel¹²¹ svoju ruku a chytil zaň, a v jeho dlani¹³² sa stal¹² palicou⁵⁹... (5) Aby verili, že sa ti ukázal Hospodin, Boh ich otcov, Boh Abraháma, Boh Isáka a Boh Jáköba. (6) A ešte mu Hospodin povedal: Nože⁹² vstrč svoju ruku v svoje záhrenie. I vstrčil svoju ruku v svoje záhrenie a vytiahol ju, a hľa, jeho ruka bola postihnutá malomocenstvom¹³³, ako sneh. (7) A pove-

dal: Daj svoju ruku späť¹³⁴ do svojho záhrenia. I dal svoju ruku späť¹³⁴ do svojho záhrenia a vytiahol ju zo svojho záhrenia, a hľa, bola zasa¹³⁵ ako *ostatné* jeho mäso... (8) Ak ti teda¹⁰⁷ nebudú veriť a nebudú chcieť⁹⁴ poslušnúť hlas prvého znamenia, stane sa¹², že¹³ uveria hlasu znamenia nasledovného¹³⁶; (9) a ak nebudú veriť ani druhému z týchto znamení a nebudú chcieť⁹⁴ poslušnúť tvoj hlas, nech sa stane^{10 12}, že¹³ budeš naberať z vôd rieky⁴⁰ a vylievat na suchú zem¹³⁷, i stane sa¹² tá voda, ktorú budeš naberať z rieky⁴⁰, áno¹³, na suchej zemi¹³⁷ sa stane¹² krvou⁵⁹.

(10) A Mojžiš k Hospodinovi povedal: Prosím¹³⁸, Pane⁵³⁴, ja nie som výrečný¹³⁹, ani od prvšia¹⁴⁰ ani od tvojho prehovorovania k tvojmu nevoľníkovi, lebo som ja ťažkopádny¹⁴¹ ústami a ťažkopádny¹⁴¹ jazykom. (11) A Hospodin k nemu povedal: Kto dal¹⁶ človekovi ústa? Alebo kto mu dáva byť¹⁶ nemý alebo hluchý alebo vidomý alebo slepý? Či nie ja, Hospodin? (12) A teraz choď, a ja budem s tvojimi ústami a budem ťa poučať, čo máš⁹⁴ hovoriť. (13) I povedal: Prosím¹³⁸, Pane⁵³⁴, ráč poslanie uskutočniť⁹² skrze¹⁴² volakoho, koho budeš posilať. (14) I vzbĺkol¹⁴³ proti Mojžišovi hnev Hospodina, i povedal: Či je Áron¹⁴⁴, Léviovec, nie tvoj brat? Viem, že on vie⁹⁴ dobre hovoriť¹⁴⁵, a on ti aj, hľa, bude vychádzať v ústrety¹⁴⁶, a keď ťa bude vidieť, bude⁴⁴ sa radovať v svojom srdci, (15) i budeš¹⁰ k nemu hovoriť a vkladať¹⁶ slová v jeho ústa, a ja budem s tvojimi ústami a s jeho ústami a budem vás poučať, čo máte⁹⁴ konať; (16) a k ľudu za teba¹⁴⁷ prehovorí on, i stane sa, že on ti bude¹² sťaby ústami a ty mu budeš¹² sťaby Bohom. (17) A v svoju ruku musíš¹⁰ vziať túto palicu, ktorou budeš konať znamenia.

(18) A Mojžiš odišiel a vrátil sa k Jetherovi, svojmu testovi, a povedal mu: Nech, prosím⁹², smiem^{10 94} ísť a vrátiť sa k svojim bratom, ktorí sú v Egypte, nech¹³ vidím, či oni ešte sú živí. A Jithró Mojžišovi povedal: Choď s pokojom.

(19) A Hospodin k Mojžišovi v Midjáne povedal: Choď, vráť sa do Egypta, lebo všetci muži, ktorí¹⁹⁶ sa usilovali¹² o tvoje žitie¹⁴⁸, pomreli. (20) A Mojžiš vzal svoju

ženu a svojich synov a usadil ich k jazde¹⁴⁹ na osla a vrátil sa do zeme Egypta; a v svoju ruku vzal Mojžiš Božiu palicu.

(21)A Hospodin k Mojžišovi povedal: Pri svojom odchode k návratu do Egypta hľadaj na všetky záznaky, ktoré som vložil¹⁶ v tvoju ruku, a vykonaj ich pred tvárou faraóna, ale ja budem zosilňovať¹⁵⁰ jeho srdce, takže¹³ nebude chcieť⁹⁴ prepustiť¹²⁴ ľud; (22)a povedz k faraónovi: Takto povedal Hospodin: Isráel je môj syn, môj prvorođený, (23)i vravím k tebe: Prepust'¹²⁴ môjho syna, nech¹³ mi slúži^{109 661}; a ak odmietneš²³³ ho prepustiť¹²⁴, hľa, ja sa chystám syna tvojho, prvorođeného tvojho, zabíť²²¹.

(24)A na ceste v hostinci sa stalo¹², že¹³ ho Hospodin stretol a chcel^{7 72} ho usmrtiť; (25)a Cipporá vzala ostrý kameň a odrezala¹⁵¹ predkožku svojho syna a hodila¹⁵² ju k jeho nohám¹⁵³ a povedala: Zaiste¹⁵⁴ si mi ty ženích krvi¹⁵⁵! (26)I upustil od neho. Ženích krvi¹⁵⁵ – to vtedy povedala ohľadne obriezky¹⁵⁵.

(27)A k Árónovi Hospodin povedal: Choď v ústrety¹⁴⁶ Mojžišovi do pustiny. I odišiel a stretol ho na Božej hore a pobozkal ho; (28)a Mojžiš Árónovi oznámil¹⁵⁶ všetky slová Hospodina, ktorý¹⁵⁷ ho poslal, a všetky znamenia, ktoré mu prikázal. (29)I odišiel Mojžiš a Áron a zhromaždili všetkých starších detí⁸⁶ Isráela (30)a Áron prehovoril všetky slová, ktoré Hospodin prehovoril k Mojžišovi, a vykonával znamenia. (31)A ľud uveril, keď¹³ počuli, že sa Hospodin detí⁸⁶ Isráela zaujal¹¹⁷ a že si všimol⁴¹ ich biedu¹⁰²; i schýlili hlavy¹⁵⁸ a poklonili sa.

5 A potom Mojžiš a Áron vošli a povedali k faraónovi: Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Prepust'¹²⁴ môj ľud, nech¹³ mi v pustine môžu⁹⁴ usporiadať slávnosť¹⁵⁹. (2)A faraón povedal: Kto je Hospodin, na¹³⁰ ktorého hlas mám⁹⁴ poslušnúť¹⁶⁰ ohľadne prepustenia¹²⁴ Isráela? Hospodina nepoznám⁷ a ani Isráela prepúšťať¹²⁴ nebudem. (3)I povedali: Stretol sa s nami Boh Hebrejov³²; nech, prosím³⁶⁰, smieme^{10 94} ísť cestou troch dní v pustinu a Hospodinovi, nášmu Bohu, obetovať, aby nás nechcel⁹⁴ prepadať¹⁶¹ morom²⁷² alebo mečom. (4)A kráľ Egypta k nim

povedal: Načo, Mojžiš a Áron, odtrhate¹⁶² ľud od jeho prác? Choďte k svojim povinnostiam²⁰¹! (5)A faraón povedal: Hľa, ľud zeme je teraz mnohý, i navádzate⁷ ich upúšťať^{163 164} od ich povinností²⁰.

(6)A v onen deň rozkázal faraón pohoničom¹⁰³ medzi ľudom a jeho predákmi¹⁶⁵ výrok: (7)Nebudete⁹⁴ ľudu naďalej dávať¹⁶⁶ na robenie¹⁶⁷ tehál slamu ako doposiaľ¹⁶⁸; nech idú¹⁰ oni a slamy si naberujú^{10 169}, (8)ale určený počet¹⁷⁰ tehál, ktorý oni zhotovujú³⁶ doposiaľ¹⁶⁸, na nich budete⁹⁴ nakladať¹⁶, nebudete⁹⁴ z neho zľavovať¹⁷¹, lebo sú oni leniví; preto oni kričia s výrok: podme¹⁰, obetujeme¹⁰ nášmu Bohu. (9)Nech lopota²⁸ na tých ľuďoch¹⁷² ťažšie dolieha¹⁰ a nech v nej pracujú^{10 36} a nehľadia¹⁰ na lživé reči. (10)A pohoniči¹⁰³ ľudu a jeho predáci¹⁶⁵ vyšli a prevraveli k ľudu výrok: Takto povedal faraón: nejdem vám dávať²²¹ slamu – (11)choďte vy, zožehňte¹⁷³ si slamu, kde¹⁷⁴ budete môcť⁹⁴ nájsť, ale³⁶¹ z vašej práce²⁸ nebude ničoho¹⁷⁵ zľaveného¹⁷¹.

(12)A po celej zemi Egypta sa ľud po slamu rozišiel paberkovať¹⁶⁹ paberký¹⁷⁶ (13)a pohoniči¹⁰³ súrili výrok: Plňte¹⁷⁷ svoje pracovné úkoly¹⁷⁸, úlohu¹⁷⁹ dňa v jej deň, ako keď slama bola¹⁸⁰. (14)A predáci¹⁶⁵ detí⁸⁶ Isráela, ktorých nad nimi pohoniči¹⁰³ faraóna ustanovili¹⁶, boli bití^{7 63} s výrok: Prečo ste nesplnili¹⁷⁷ svoj predpísaný podiel¹⁸¹ výroby tehál¹⁶⁷ ako doposiaľ¹⁶⁸, ani včera ani dnes? (15)I vošli predáci¹⁶⁵ detí⁸⁶ Isráela a kričali k faraónovi s výrok: Prečo takto robíš svojim nevoľníkom⁷ (16)Slamy tvojim nevoľníkom dávanej niet, ale tehly, vravia nám, zhotovuj³⁶; a hľa, tvoji nevoľníci sú bití⁶³, ale chybil¹⁸² tvoj ľud. (17)I povedal: Leniví ste vy, leniví, preto vy vravíte: podme¹⁰, obetujeme¹⁰ Hospodinovi. (18)A teraz choďte, robte²⁵ a slama sa vám dávať nebude, ale určený počet¹⁷⁰ tehál budete⁹⁴ odovzdávať.

(19)A pri výroku: nebudete⁹⁴ odnámať¹⁷¹ od vašich tehál, od úlohy¹⁷⁹ dňa v jej deň, zistili⁴¹ predáci¹⁶⁵ detí⁸⁶ Isráela, že je s nimi zle¹⁸³; (20)i stretli Mojžiša a Árona, stojacich pri ich vychádzaní spopri¹⁸⁴ faraóna naproti nim¹⁸⁵, (21)a povedali k nim: Nech na vás Hospodin pozerá¹⁰ a súdi¹⁰, čo¹⁸⁶ ste zošklivilí¹⁸⁷ našu vôňu v očiach faraóna

a v očiach jeho služobníkov daním meča v ich ruku na zabíjanie nás! (22) A Mojžiš sa vrátil k Hospodinovi a povedal: Pane⁵³⁴, načo si tomuto ľudu spravil zle? Načo toto, že si ma poslal? (23) Áno¹³, odvtedy čo som vošiel k faraónovi prehovoríť v tvojom mene, robíť on tomuto ľudu zle, a ty si svoj ľud ešte vždy¹⁸⁸ nevyprostil!

6 A Hospodin k Mojžišovi povedal: Teraz budeš vidieť, čo faraónovi budem robiť, takže ich skrze silnú ruku¹²⁰ bude musieť²⁴ prepustiť¹²⁴ a skrze silnú ruku¹²⁰ ich zo svojej zeme bude vyháňať¹⁸⁹.

(2) A Boh k Mojžišovi prehovoril a povedal k nemu: Ja som Hospodin; (3) áno¹³, ukázal som sa Abrahámovi, Isákovi a Jákóbovi *Воном, Всемощным*¹⁹⁰, ale moje meno Hospodin – tak som sa im spoznať nedal¹⁹¹. (4) A tiež som s nimi ustanovil¹⁹² svoju zmluvu – dať im zem Kenáana, zem ich pútnictva¹⁹³, v ktorej bývali ako cudzinci¹⁹⁴; (5) a ja som tiež počul stonanie detí⁸⁶ Isráela, ktoré Egyptania nútia k nevoľníckej práci²⁵, a pripomenul som si svoju zmluvu. (6) Preto deťom⁸⁶ Isráela povedz: Ja som Hospodin a chcem⁹⁴ vás vyviešť²⁵² spod bremien²⁰ Egyptanov¹²⁹ a vyprostiť vás z ich nevoľníctva²⁸ a vykúpiť vás vzťahnutým ramenom a veľkými súdmi⁵⁴⁵, (7) a vziať vás za svoj¹⁹⁵ ľud a stanem sa¹² vám Bohom⁵⁹, i budete môcť⁹⁴ spoznať, že vašim Bohom som ja, Hospodin⁶⁵⁷, ktorý¹⁹⁶ vás vyvádza²⁵² spod bremien²⁰ Egyptanov¹²⁹. (8) A chcem⁹⁴ vás uviesť do zeme, ktorú som zdvihnutím svojej ruky sľúbil¹⁹⁷ dať Abrahámovi, Isákovi a Jákóbovi, a chcem⁹⁴ ju dať za vlastníctvo¹⁹⁸ vám; ja³⁸⁴ Hospodin.

(9) A Mojžiš k deťom⁸⁶ Isráela takto prehovoril, ale z *причины* úzkosti ducha a z *причины* tvrde²⁷ nevoľníckej práce²⁸ k Mojžišovi neobrátili sluch¹⁹⁹.

(10) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (11) Vojdi, hovor k faraónovi, kráľovi Egypta, že¹³ má⁹⁴ deti⁸⁶ Isráela zo svojej zeme prepustiť¹²⁴. (12) A Mojžiš pred tvárou²⁰⁰ Hospodina prehovoril výrokom: Hľa, neobrátili ku mne sluch¹⁹⁹ deti⁸⁶ Isráela, i ako ma bude poslúchať faraón? A ja som perami²⁰¹ neobrezaný²⁰²! (13) I prehovoril Hospodin k Mojžišovi a k Árónovi a dal im rozkaz pre deti⁸⁶

Isráela a pre faraóna, kráľa Egypta, o vyvedení²⁵² detí⁸⁶ Isráela zo zeme Egypta.

(14) Toto¹ sú hlavy domu ich otcov: Synovia Reúvéna, prvorodeného Isráela: Chanóch a Pallú, Checrón a Karmi; toto¹ sú čelade²⁰³ Reúvéna. (15) A synovia Šimeóna: Jemúel a Jámín a Óhad a Jáchin a Cóchar a Šául, syn Kenáančianky; toto¹ sú čelade Šimeóna.

(16) A toto¹ sú mená synov Léviho po ich rodokmeňoch²⁰⁴: Géršón a Keháth a Merári. A roky života²⁶ Léviho: sedem a tridsať a sto rokov. (17) Synovia Géršóna: Livní a Šimeí, po ich čeladiach²⁰³. (18) A synovia Kehátha: Amráam a Jicchár a Chevrón a Uzzíel. A roky života²⁶ Kehátha: tri a tridsať a sto rokov. (19) A synovia Meráriho: Machlí a Múší. Toto¹ sú čelade²⁰³ Léviho po ich rodokmeňoch²⁰⁴. (20) A Amráam si vzal za ženu Jócheved, svoju tetu, i porodila mu Áróna a Mojžiša. A roky života²⁶ Amráama: sedem a tridsať a sto rokov. (21) A synovia Jicchára: Kórach a Nefeg a Zichrí. (22) A synovia Uzzíela: Mišáel a Elcáfán a Sithrí. (23) A Árón si vzal za ženu Eliševu, dcéru Amminádava, sestru Nachšóna, i porodila mu Nádava a Avihúa a Eleázara a Íthamára. (24) A synovia Kóracha: Assír a Elkáná a Aviásáf; toto¹ sú čelade²⁰³ Korchího^{105 205}. (25) A Eleázár, syn Áróna, si vzal za ženu sebe jednu z dcér Pútiéla, i porodila mu Pínchása. Toto¹ sú hlavy otcov Léviovcov²⁰⁶ po ich čeladiach²⁰³; (26) onen Árón a Mojžiš, ku ktorým Hospodin povedal: Vyvedte²⁵² deti⁸⁶ Isráela podľa ich oddielov²⁰⁷ zo zeme Egypta, (27) oni, ktorí¹⁹⁶ o vyvedení²⁵² detí⁸⁶ Isráela z Egypta hovorili²⁰⁸ k faraónovi, kráľovi Egypta; onen Mojžiš a Árón.

(28) A v deň hovorenia Hospodina k Mojžišovi v zemi Egypta sa stalo², (29) že¹³ Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: Ja som Hospodin; hovor k faraónovi, kráľovi Egypta, všetko, čo ja hovorím k tebe. (30) A Mojžiš pred tvárou²⁰⁰ Hospodina povedal: Hľa, ja som perami²⁰¹ neobrezaný²⁰², i ako bude ku mne faraón obracať sluch¹⁹⁹?

7 A Hospodin k Mojžišovi povedal: Pozri, dal som ťa faraónovi miesto Boha a Árón, tvoj brat, bude tvojím prorokom²⁰⁹,

(8) A faraón Mojžiša a Áróna povolal³⁸ a povedal: Úpejte²³⁸ k Hospodinovi, nech¹³ tie žaby odo mňa a od môjho ľudu ráči⁹⁴ odňať⁹³, potom¹³ chcem⁹⁴ ľud prepustiť¹²⁴, nech¹³ Hospodinovi obetujú. (9) A Mojžiš faraónovi povedal: Dožičím ti tú česť²³⁹ – nakeď mám⁹⁴ za teba a za tvojich služobníkov a za tvoj ľud prosiť²³⁸ za vykán-trenie¹⁵¹ žiab od teba a z²⁴⁰ tvojho domu, nech zvyšujú¹⁰ iba v rieke⁴⁰? (10) I povedal: Nazajtra. A povedal: Podľa²⁴¹ tvojho slova, aby si vedel, že nieto *takého* ako Hospodin, náš Boh²⁴²; (11) i budú žaby od teba a z²⁴⁰ tvojho domu a od tvojich služobníkov a od tvojho ľudu odňať⁹³; zvyšovať budú iba v rieke⁴⁰. (12) I vyšiel Mojžiš a Árón z blízkosti²⁴³ faraóna; a Mojžiš sa dal volať²⁴⁴ k Hospodinovi ohľadne²⁴⁵ žiab, ktoré na faraóna priviedol^{16 246}, (13) a Hospodin spravil podľa Mojžišovho slova a žaby z domov, z dvorov²⁴⁷ aj z polí vyhynuli; (14) i pozhrňali ich – hromady a hromady – a zem zosmradla. (15) Ale keď faraón uvidel, že nastala úľava²⁴⁸, otupil^{44 219} svoje srdce a neobrátil k nim sluch¹⁹⁹ – podľa *toho*, čo Hospodin prehovoril.

(16) A Hospodin povedal k Mojžišovi: Povedz k Árónovi: Vztiahni svoju palicu a udrži⁶³ prach zeme, i stane sa¹² v celej zemi Egypta komármí^{59 249}. (17) I spravili tak a Árón vztiahol svoju ruku so svojou palicou a udrel⁶³ prach zeme, i vznikli¹² komáre^{249 277} na ľuďoch²⁵⁰ aj na dobytku²⁵¹, všetok prach zeme sa v celej zemi Egypta stal¹² komármí²⁴⁹. (18) Aj pismári²¹⁷ sa dali tak konať svojimi čarami na vyvolanie²⁵² komárov²⁴⁹, ale nemohli⁷. I boli¹² na ľuďoch²⁵⁰ aj na dobytku²⁵¹ komáre^{249 277} (19) a pismári²¹⁷ k faraónovi povedali: Toto²⁵³ je Boží prst²⁵⁴! Ale srdce faraóna zosilnelo^{150 218}, i neobrátil k nim sluch¹⁹⁹, podľa *toho*, čo Hospodin prehovoril.

(20) A Hospodin povedal k Mojžišovi: Za rána zavčasu vstaň a postav sa pred tvár²⁰⁰ faraóna – hľa, chystá sa vyjsť²²¹ k vode, i musíš⁹⁴ k nemu povedať: Takto povedal Hospodin: Prepustiť¹²⁴ môj ľud, nech mi slúžia^{109 661}, (21) lebo, ak nie si ochotný môj ľud prepustiť^{124 255}, hľa, ja^{96 256} – chystám sa na teba a na tvojich služobníkov a na tvoj ľud a na tvoje domy poslať²²¹

strečky²⁵⁷, i budú domy Egyptanov¹²⁹ plné⁷ strečkov²⁵⁷, a aj pŕda⁹⁹, na ktorej ony sú. (22) A v onen deň chcem⁹⁴ vyznačiť²⁵⁸ zem Góšen, v ktorej predlieva²⁵⁹ môj ľud, nech tam nebude²⁶⁰ strečkov²⁵⁷, aby si vedel, že vnútri zeme *som* ja, Hospodin; (23) chcem⁹⁴ teda¹⁰⁷ zaviest¹⁶ rozlíšenie²⁶¹ medzi mojím ľudom a medzi tvojím ľudom; toto znamenie bude nastávať¹² zajtra. (24) A Hospodin tak spravil, i vnikli sužujúce²⁶² strečky²⁵⁷ v dom faraóna a dom jeho služobníkov a v celej zemi Egypta bola zem od²² strečkov²⁵⁷ nakazená²⁶³.

(25) A faraón zavolať na Mojžiša⁹⁵ a Áróna²⁶⁴ a povedal: Chodte, obetujte svojmu Bohu v zemi²⁶⁵. (26) A Mojžiš povedal: Nepatrí sa²⁶⁶ takto konať, lebo by sme Hospodinovi, nášmu Bohu, obetovali osklivosť Egyptanov^{129 267}. Hľa, ak budeme obetovať osklivosť Egyptanov^{129 267} pred ich očami, nebudú⁴⁴ nás kameňovať? (27) Pôjdeme¹⁰ v pustinu cestou troch dní a dáme sa Hospodinovi, nášmu Bohu, obetovať podľa *toho*, čo k nám bude vraviť. (28) A faraón povedal: Ja vás chcem⁹⁴ prepustiť¹²⁴, nech¹³ obetujete Hospodinovi, vášmu Bohu, v pustine, len nech sa, keď odídete¹⁰⁸, príliš²⁶⁸ nevzdalujete¹⁰. Prihovárajte sa²³⁸ za mňa. (29) A Mojžiš povedal: Hľa, ja vychoďm²²¹ z tvojej blízkosti²⁴³ a budem úpieť²³⁸ k Hospodinovi, nech¹³ budú strečky²⁵⁷ od faraóna a od jeho služobníkov a od jeho ľudu zajtra odňať⁹³, len nech faraón naďalej neklame^{10 166}, nechcej prepustiť^{124 260} ľud obetovať Hospodinovi. (30) A Mojžiš z blízkosti²⁴³ faraóna vyšiel a dal sa úpieť²³⁸ k Hospodinovi (31) a Hospodin spravil podľa slova Mojžiša a odňal⁹³ strečky²⁵⁷ od faraóna, od jeho služobníkov a od jeho ľudu – nezvyšil ani jeden. (32) Ale faraón svoje srdce aj tentoraz otupil²¹⁹ a neprepustil¹²⁴ ľud.

9 A Hospodin povedal k Mojžišovi: Vojdi k faraónovi a prehovor k nemu: Takto povedal Hospodin, Boh Hebrejov³²: Prepustiť¹²⁴ môj ľud, nech¹³ mi slúžia^{109 661}, (2) lebo ak si odmietavý²³³ prepustiť¹²⁴ a ešte vždy na nich pevne trváš²⁶⁹, (3) hľa, ruka Hospodina je²²¹ na tvojom²⁷⁰ dobytku²⁷¹, ktorý je v poli, na koňoch²⁷⁰, na osloch²⁷⁰, na ťavách²⁷⁰, na hovädzom

dobytku²⁷⁰ a na drobnom dobytku²⁷⁰ – veľmi ťažká rana²⁷². (4)A Hospodin spraví rozdiel²⁵⁸ medzi dobytkom²⁷¹ Izráela a medzi dobytkom²⁷¹ Egyptanov, takže¹³ z ničoho²⁷³, čo *patrí* deťom⁸⁶ Izráela, nebude hynúť nič²⁷⁵. (5)A Hospodin uložil¹⁶ určený čas výrokom: Túto vec bude konať Hospodin v zemi zajtra. (6)A na druhý deň²⁷⁴ Hospodin túto vec vykonal, takže¹³ všetok dobytok²⁷¹ Egyptanov uhynul, ale z dobytká²⁷¹ detí⁸⁵ Izráela neuhynulo ani jedno; (7)a faraón si poslom zistil, že²⁷⁵ hľa, z dobytká²⁷¹ Izráela ani⁴⁸⁸ jedno neuhynulo. Ale srdce faraóna bolo otupelo²⁷⁹, i neprepustil¹²⁴ ľud.

(8)A Hospodin povedal k Mojžišovi a k Árónovi: Vezmite si plné svoje hrste²⁷⁶ sadzí²⁷⁷ z taviacej pece a Mojžiš nech ju pred očami faraóna rozpráší¹⁰ k nebesiam; (9)i istane sa¹² na celej zemi Egypta jemným práskom⁵⁹ a *ten* sa na ľuďoch²⁵⁰ aj na dobytku²⁵¹ v celej zemi Egypta stane¹² vredovitou⁵⁹ 278 prepukajúcou pluzgiermi. (10)I vzali sadze²⁷⁷ z taviacej pece a stúpili pred tvár²⁰⁰ faraóna a Mojžiš ich rozprášil k nebesiam, i nastala u ľudí²⁵⁰ aj u dobytká²⁵¹ 279 pluzgiermi prepukajúca vredovitosť²⁷⁸; (11)a z príčiny²² vredovitosti²⁷⁸ nemohli pismári²¹⁷ pred tvárou²⁰⁰ Mojžiša stáť, lebo vredovitosť²⁷⁸ nastala¹² u pismárov²¹⁷ aj u všetkých Egyptanov²⁷⁹. (12)Ale Hospodin zosilnil¹⁵⁰ srdce faraóna, i neobrátil k nim sluch¹⁹⁹, podľa *toho*, čo Hospodin k Mojžišovi prehovoril.

(13)A Hospodin povedal k Mojžišovi: Za rána zavčasu vstaň a postav sa pred tvár²⁰⁰ faraóna a povedz k nemu: Takto povedal Hospodin, Boh Hebrejov³²: Prepust'¹²⁴ môj ľud, nech¹³ mi slúžia¹⁰⁹ 661, (14)lebo tentoraz sa ja chystám na tvoje srdce²⁸⁰ poslať²²¹ všetky svoje pohromy²⁸¹, aj medzi²⁸² tvojich služobníkov a medzi²⁸² tvoj ľud²⁸³, aby si vedel, že v celej zemi nieto takého ako ja²⁴², (15)lebo som teraz vystrel¹²¹ svoju ruku a môžem⁹⁴ raniť⁶³ 122 284 teba aj tvoj ľud morom²⁷², i musel by si⁹⁴ 284 byť zo zeme odstránený, (16)ale napriek tomu som ťa ponechal stáť²⁸⁵ pre túto príčinu, pre príčinu ukázania t'286 svojej moci a cieľom rozhlásenia³⁴ môjho mena v celej zemi. (17)Ešte sa vyvyšuješ proti môjmu ľudu, nechcejúc ho prepus-

tiť¹²⁴? (18)Hľa, ja⁹⁶ 256 – chystám sa zajtra okolo²⁸⁷ *tejto* doby dať²²¹ pršať veľmi ťažké²⁶² krupobitie, ktorému podobné²⁴² nenastalo¹² v Egypte odo dňa jeho založenia až doteraz. (19)A teraz pošli, daj zabezpečiť²⁸⁸ 289 svoj dobytok²⁷¹ a všetko, čo máš⁷⁵ v poli; každý človek a zviera²⁵¹ 290, ktoré sa bude môcť⁹⁴ nájsť²⁹¹ v poli a nebude sa môcť⁹⁴ utiecť²⁹² do domu – tu¹³ na nich spadne krupobitie a pomrú. (20)Ten, kto¹⁹⁶ sa zo služobníkov faraóna bá¹²³ slova Hospodina, zahnal²⁹⁴ svojich nevoľníkov a svoj dobytok²⁷¹ do domov, (21)ale kto svoje srdce nepriložil¹⁶ k slovu Hospodina, ten¹³ nechal svojich nevoľníkov a svoj dobytok²⁷¹ v poli. (22)A Hospodin povedal k Mojžišovi: Vztiahni svoju ruku naproti nebesiam, nech¹³ sa v celej zemi Egypta na ľudí²⁵⁰ aj na dobytok²⁵¹ aj na všetko poľné býlie²⁹⁵ 296 dostane¹² krupobitie. (23)A Mojžiš vztiahol svoju palicu naproti nebesiam a Hospodin dal hrmenie²⁹⁷ a krupobitie a na zem prišiel oheň, a Hospodin dal na zem Egypta pršať krupobitie. (24)I nastalo¹² krupobitie – a medzi krupobitím²⁹⁸ vmiešaný²⁹⁹ oheň – veľmi ťažký²⁶², ktorému podobné²⁴² nenastalo¹² v zemi Egypta, odkedy sa stal¹² národom⁵⁹ 520. (25)A krupobitie v celej zemi Egypta potľklo⁶³ všetko, čo *bolo* v poli, od ľudí²⁵⁰ až po dobytok²⁵¹, aj všetko poľné býlie²⁹⁵ 296 potľklo⁶³ krupobitie, a polámalo všetko poľné stromové²⁹⁵ 296. (26)Len v zemi Gósen, kde *boli* deti⁸⁵ Izráela, krupobitie nenastalo¹².

(27)A faraón poslal a dal povolať²⁸⁹ Mojžiša³⁸ a Áróna³⁸ a povedal k nim: Tentoraz som zhršil; ten, *ktorý je*¹⁹⁶ spravodlivý, je Hospodin, a tí, *ktorí sú*¹⁹⁶ hanební³⁰⁰, *som* ja a môj ľud. (28)Úpejte²³⁸ k Hospodinovi, nech¹³ je dosť trvania³⁰¹ Božieho hrmenia²⁹⁷ a krupobitia, a chcem⁹⁴ vás prepustiť¹²⁴ a nebudete naďalej ostávať¹⁶⁶ 302. (29)A Mojžiš k nemu povedal: Za³⁰³ svojho opustenia³⁰⁴ mesta³⁰⁵ budem rozprestierať¹²⁵³ svoje dlane¹³² k Hospodinovi – hrmenie²⁹⁷ bude končiť³⁰⁶ a nie že ešte bude krupobitie, aby si vedel, že zem *patrí* Hospodinovi. (30)Ale ty a tvoji služobníci – viem⁷, že sa ešte nebudete báť tváre⁷³ 307 Hospodina, Boha. (31)I bol potľčený ľan a jačmeň, lebo jačmeň *mal* klas

a ľan kvet³⁰⁸, (32) *ale* pšenica a špalda³⁰⁹ neboli potlčené, lebo *boli* ony neskoré. (33) A Mojžiš z blízkosti faraóna²⁴³ vyšiel za mesto³⁰⁵ a rozprestrel¹²⁵³ svoje dlane¹³² k Hospodinovi, i skončilo³⁰⁶ hrmenie a krupobitie, a dážď sa prestal na zem vylievať³¹⁰. (34) Ale keď faraón uvidel, že skončil³⁰⁶ dážď a krupobitie a hrmenie²⁹⁷, dal sa⁴⁴ ďalej hrešiť¹⁶⁶ a otupil¹²¹⁹ svoje srdce, on aj jeho služobníci, (35) i zosilnelo^{150 218} srdce faraóna a neprepustil¹²⁴ deti⁸⁵ Izráela, podľa *toho*, čo Hospodin skrze³¹¹ Mojžiša prehovoril.

10 A Hospodin povedal k Mojžišovi: Vojdi k faraónovi, lebo som ja otupil¹²¹⁹ jeho srdce a srdce jeho služobníkov cieľom predstavenia²³¹ týchto svojich znamení v jeho³¹² strede¹²³ (2) a aby si v uši³¹³ svojho syna a syna svojho syna mohol rozprávať^{314 315}, ako³¹⁶ som sa vysporiadal³¹⁷ s Egypťanmi³¹⁸, a moje znamenia, ktoré som medzi nimi³¹⁹ uskutočnil¹⁶, i budete vedieť, že ja *som* Hospodin. (3) I vošiel Mojžiš a Árón k faraónovi a povedali k nemu: Takto povedal Hospodin, Boh Hebrejov³²: Dokedy odmietaš^{7 220 223} pokoriť sa pred mojou tvárou⁷³? Prepust'¹²⁴ môj ľud, nech¹³ mi slúžia^{109 661}, (4) lebo ak si ty odmietavý²³³ prepustiť¹²⁴ môj ľud, hľa, ja^{96 256} – chystám sa zajtra v tvoje územie²³⁴ uviesť²²¹ kobylky²⁷⁷, (5) i zahalia vzhľad³²⁰ zeme, takže¹³ *nikto* nebude schopný zem vidieť, i zožerú ostatok ušetrého³²¹, čo¹⁹⁶ vám je zanechané⁶³²² od krupobitia, a ožerú všetko stromovie²⁹⁵, ktoré¹⁹⁶ vám vyrástlo z poľa, (6) a naplnia tvoj dom a domy všetkých tvojich služobníkov a domy všetkých Egypťanov¹²⁹, čo neuvideli tvoji otcovia ani otcovia tvojich otcov odo dňa ich ocitnutia sa^{12 323} na pôde⁹⁹ až po deň tento. A otočil sa²³⁰ a vyšiel z blízkosti²⁴³ faraóna.

(7) A služobníci faraóna k nemu povedali: Dokedy nám tento bude nástrahou^{59 831}? Prepust'¹²⁴ tých ľudí³²⁴, nech¹³ obsluhujú^{109 661} Hospodina, svojho Boha; či ešte nevieš, že Egypt je zhubený? (8) I bol privedený Mojžiš a Árón späť¹³⁴ k faraónovi, i povedal k nim: Chodte, obsluhujte^{109 661} Hospodina, vášho Boha; ktorí³²⁵ sú tí, čo¹⁹⁶ majú⁹⁴ ísť? (9) A Mojžiš povedal: Pôjdeme s našimi mladými³²⁶ aj s našimi

starými³²⁶, s našimi synmi³²⁶ aj s našimi dcérami³²⁶, s našim drobným dobytkom³²⁶ aj s našim hovädzím dobytkom³²⁶ pôjdeme, lebo máme⁷⁵ slávnosť Hospodina. (10) I povedal k nim: Nech je¹⁰ Hospodin s vami tak, ako³²⁷ ja budem prepúšťať¹²⁴ vás aj vašu drobotinu. Dajte si pozor³²⁸, lebo pred vašou tvárou je³²⁹ pohroma³³⁰. (11) Nie tak – chodte si^{92 331} vy^{196 332} muži³³³ a obsluhujte^{109 661} Hospodina, lebo vy to³⁴ žiadate⁷². I vyhнали¹⁸⁹ ich z blízkosti tváre¹⁸⁴ faraóna.

(12) A Hospodin povedal k Mojžišovi: Vztiahni svoju ruku na zem Egypta po kobylky^{277 334}, nech¹³ na zem Egypta vystupujú¹⁵ a zožierajú všetko býlie²⁹⁵ zeme, všetko, čo krupobitie nechalo zvýšiť¹³². (13) A Mojžiš na zem Egypta vztiahol svoju palicu a Hospodin celý onen deň a celú noc v zem uvádzal^{7 335} východný vietor⁵⁰⁹; keď nastalo¹² ráno, priniesol^{144 336 337} východný vietor⁵⁰⁹ kobylky²⁷⁷, (14) i vystúpili¹⁵ kobylky²⁷⁷ na celú zem Egypta a spočinuli³³⁸ v celom území²³⁴ Egypta – veľmi sužujúce^{262 339}; pred nimi³⁴⁰ sa také kobylky²⁷⁷ ako ony²⁴² nevyskytli¹² ani po nich takých nebude. (15) I prikryli vzhľad³²⁰ celej zeme, takže¹³ bola zem zatemnená, a zožrali všetko býlie²⁹⁵ zeme a všetko ovocie stromovia²⁹⁵, ktoré krupobitie ostavilo, i nebolo v celej zemi Egypta ostavené nič³⁴¹ zelené na stromovi²⁹⁵ ani na poľnom býľ^{295 296}.

(16) A faraón sa poponáhľal povolať Mojžiša³⁸ a Áróna³⁸ a povedal: Zhrešil som voči Hospodinovi, vášmu Bohu, aj voči vám; (17) teraz teda¹⁰⁷ odpusť³³⁶, prosím⁹², môj hriech, iba tentoraz, a úpejte²³⁸ k Hospodinovi, vášmu Bohu, nech¹³ len zo mňa⁹⁷ ráči⁹⁴ sňať⁹³ túto zhubu³⁴². (18) I vyšiel z blízkosti²⁴³ faraóna a dal sa úpieť²³⁸ k Hospodinovi, (19) a Hospodin obrátil vietor⁵⁰⁹ od západu³⁴³, veľmi silný, ktorý¹³ kobylky²⁷⁷ odniesol^{336 337} a vrazil ich do mora Trstia^{50 344}; v celom území²³⁴ Egypta nezvýšila jedna kobylka. (20) Ale Hospodin zosilnil¹⁵⁰ srdce faraóna, i neprepustil¹²⁴ deti⁸⁶ Izráela.

(21) A Hospodin povedal k Mojžišovi: Vztiahni svoju ruku naproti nebesiam, nech¹³ na zemi Egypta nastáva¹² tma, i bude sa pre tmú³⁴⁵ tápať. (22) A Mojžiš

svoju ruku vztiahol naproti nebesiam, i nastala¹² v celej zemi Egypta tma, hlboká tma³⁴⁶, na tri dni; (23) nevideli⁷ sa navzájom³⁴⁷ a po tri dni nikto⁶⁶ nevstal zo svojho miesta³⁴⁸, ale všetky deti⁸⁶ Isráela mali^{7 349} v svojich príbytkoch svetlo. (24) A faraón povolal¹³⁸ Mojžiša a povedal: Chodte, obsluhujte^{109 661} Hospodina, len váš drobný dobytok a váš hovädzí dobytok nech sa zadržiava¹⁰; aj vaša drobotina nech ide¹⁰ s vami. (25) A Mojžiš povedal: Ty tiež musíš⁹⁴ dať v naše ruky obeť a vzostupné obeť³⁵⁰, ktoré¹³ pripravíme³⁶ Hospodinovi, nášmu Bohu. (26) A pôjde s nami aj náš dobytok²⁷¹, nebude zanechávané³²² ani kopyto, lebo z neho budeme brať na obsluhovanie^{109 661} Hospodina, nášho Boha, a my nevieme, až do nášho príchodu ta, čím máme⁹⁴ Hospodina obsluhovať^{109 661}. (27) Ale Hospodin zosilnil¹⁵⁰ srdce faraóna, i znechcelo sa mu ich prepustiť¹²⁴; (28) i povedal mu faraón: Odiď spredom mňa³⁵¹, chráň sa, nech viac nevidíš¹⁶⁶ moju tvár, lebo v deň tvojho uvidenia mojej tváre budeš musieť⁹⁴ umrieť. (29) A Mojžiš povedal: Správne si prehovoril: nebudem viac vidieť¹⁶⁶ tvoju tvár.

11 (A Hospodin bol k Mojžišovi povedal: Ešte jednu ranu chcem⁹⁴ uviesť na faraóna a na Egypt¹²⁹, potom vás bude chcieť⁹⁴ prepustiť¹²⁴; dokonca³⁵² vás, za³⁰³ jeho prepúšťania¹²⁴ vás celkom, odtiaľto bude vyháňať¹⁸⁹. (2) Nuž prehovor⁹² v uši³¹³ ľudu, nech¹³ pýtajú, každý muž¹²⁶ od¹⁸⁴ svojho priateľa⁶⁹ a každá žena¹²⁶ od¹⁸⁴ svojej priateľky³⁵³, náčinia¹²⁸ zo striebra a náčinia¹²⁸ zo zlata. (3) A Hospodin dal ľudu v očiach Egyptanov priazeň¹²⁵; tiež bol ten muž, Mojžiš, veľmi veľký v zemi Egypta, v očiach služobníkov faraóna aj v očiach ľudu.) (4) A Mojžiš povedal: Takto povedal Hospodin: Ja okolo polnoci budem vychádzať v stred Egypta (5) a všetko prvorodené v zemi Egypta pomrie, od prvorodeného faraóna, sediaceho na svojom³⁵⁴ tróne, po prvorodeného³⁵⁵ slúžky, ktorá je za žarnovmi, a všetko prvorodené dobytko²⁵¹, (6) i nastane¹² v celej zemi Egypta veľký krik, ktorému podobný²⁴² nebol vyvolaný³⁵⁶, a jemu podobný²⁴² sa nebude pridávať^{166 357}, (7) ale proti žiadnemu z detí^{86 273} Isráela ani pes nebude ostríť

svoj jazyk³⁵⁸, proti žiadnemu od človeka⁵⁷² až po dobytok²⁵¹, aby ste vedeli, aký³⁵⁹ rozdiel bude robiť²⁵⁸ Hospodin medzi Egyptanmi a medzi Isráelom. (8) A všetci títo tvoji služobníci zostúpia ku mne a budú sa mi klaňať s výrokom: vyjde ty a všetok ľud, ktorý ťa nasleduje³⁶⁰. A potom budem môcť⁹⁴ vyjsť. A vyšiel z blízkosti²⁴³ faraóna v blku¹⁴³ hnevu. (9) (A Hospodin bol k Mojžišovi povedal: Faraón k vám¹⁹⁹ nebude obracať sluch – cieľom rozmnoženia mojich zázrakov v zemi Egypta; (10) a Mojžiš a Árón všetky tieto zázraky pred tvárou²⁰⁰ faraóna vykonal³⁶, ale Hospodin bol zosilnil¹⁵⁰ srdce faraóna, takže¹³ neprepustil¹²⁴ deti⁸⁶ Isráela zo svojej zeme.)

12 A Hospodin v zemi Egypta prevravel k Mojžišovi a k Árónovi výrok: (2) Tento mesiac vám bude začiatkom³⁶¹ mesiacov; on vám bude prvým z mesiacov⁴⁰¹ roka. (3) Prehovorte k celému zhromaždeniu³⁶² Isráela výrok: V desiaty deň tohto mesiaca⁴⁰¹ – tu¹³ si budú brať¹⁰ každý² dobytko³⁶³ pre dom³⁶⁴ otcov³⁶⁵ – dobytko³⁶³ pre dom³⁶⁴; (4) a ak bude dom príliš malý³⁶⁶ na dobytko^{363 367}, potom¹³ si ho vezme¹⁰ on a jeho spoluobyvateľ^{186 3}, ktorý bude¹⁹⁶ blízky jeho domu, podľa počtu duší; každého² budete¹⁰ na dobytko^{363 368} počítat podľa miery³⁶⁹ jeho jedenia³⁷⁰. (5) Dobytko³⁶³ vám bude¹⁰ bezchybné³⁷¹, ročný³⁷² samec³⁷³; budete¹⁰ ho brať z oviec alebo z kôz (6) a budete¹⁰ ho uchovávať³⁷⁴ do štrnásteho dňa tohto mesiaca⁴⁰¹ a medzi dvoma večerami³⁷⁵ ho porazia^{10 376}, celé zidenie³⁷⁷ zhromaždenia³⁶² Isráela, (7) a vezmú¹⁰ z krvi a dajú¹⁰ na obidve veraje a na vrchný trám dverí na dome, v ktorom ho budú jesť. (8) A v túto noc budú¹⁰ jesť mäso pečené ohňom a nekvasené chleby; budú¹⁰ ho jesť s horčicami³⁷⁸. (9) Nech z neho nejete¹⁰ surové ani varené, uvarené vo vode, lež iba pečené ohňom, jeho hlavu s jeho holaňami³⁷⁸ a s jeho vnútornosťami^{277 378}; (10) a nesmiete⁹⁴ z neho ostaviť nič do rána, alebo do rána z neho ostavené budete¹⁰ spaľovať ohňom¹⁰³². (11) A budete¹⁰ ho jesť takto: svoje boky opášané, svoje sandále na svojich nohách a svoju palicu v svojej ruke, a budete¹⁰ ho jesť v chvate – to³⁴ je

minutie³⁷⁹ Hospodina³⁸⁰. (12)I budem v túto noc prechádzať³⁸¹ zemou³⁸² Egypta a biť⁶³ v zemi Egypta všetko prvorođené, od ľudí²⁵⁰ až po dobytok²⁵¹, a proti všetkým bohom Egypta vykonávať súd³⁸³, ja³⁸⁴ Hospodin. (13)Ale vám bude⁷ tá krv za znamenie na domoch, kde vy ste, a keď krv budem vidieť, budem⁴⁴ vás mňať³⁸⁵, i nebude na vás³⁸⁶ pri mojom biť⁶³ v zemi Egypta nešťastia¹⁰⁸⁵ na skazu. (14)A tento deň sa vám stane¹⁰ pamiatkou⁵⁹ a budete¹⁰ ho sláviť¹⁵⁹ ako slávnosť³⁸⁷ Hospodina³⁸⁰, po svojich pokoleniach¹⁰⁶⁶ ho budete¹⁰ sláviť¹⁵⁹ trvalým ustanovením^{388 399}. (15)Sedem dní budete¹⁰ jedávať nekvasené *chleby*; hneď v prvý deň budete¹⁰ odstraňovať^{164 389} zo svojich domov kvas³⁹⁰, lebo každý jediaci kysnuté – áno¹³, oná duša bude¹⁰ z Isráela vyťatá¹⁵¹, od prvého dňa po deň siedmy. (16)I budete¹⁰ mať^{349 391} v prvý deň svätú schôdzu^{392 1213} a v siedmy deň svätú schôdzu^{392 1213}; žiadna²⁷³ práca⁶⁶⁷ sa nesmie⁹⁴ v nich³⁹³ konať, iba ak to, čo je ktorejkoľvek duši na jedenie³⁹⁴, to³⁴ jedin³⁹⁵ smiete konať³⁹⁶. (17)Budete¹⁰ teda¹⁰⁷ zachovávať³⁹⁷ nekvasené *chleby*³⁹⁸, že som práve v tento deň⁸⁴⁰ vyviedol²⁵² vaše vojská²⁰⁷ zo zeme Egypta, takže¹³ tento deň budete¹⁰ zachovávať³⁹⁷ po svojich pokoleniach¹⁰⁶⁶ – trvalé ustanovenie^{388 399}. (18)Nekvasené *chleby* budete¹⁰ jesť v prvý mesiac od štrnásteho dňa⁴⁰⁰ toho mesiaca⁴⁰¹ navečer po deň jedenadvadsiaty toho mesiaca⁴⁰¹ navečer; (19)po sedem dní sa vo vašich domoch nesmie⁹⁴ nájsť kvas³⁹⁰, lebo každý jediaci z kysnutého – áno¹³, oná duša bude¹⁰ zo zhromaždenia³⁶² Isráela vyťatá¹⁵¹, spomedzi⁴⁰² cudzincov^{83 277 402 403} aj spomedzi⁴⁰² domácní^{277 402 404} zeme. (20)Nič kysnuté⁷²³ nesmieť⁹⁴ jesť; vo všetkých svojich príbytkoch budete¹⁰ jesť nekvasené *chleby*.

(21)A Mojžiš povolal³⁸ všetkých starších Isráela a povedal k nim: Vyberte⁴⁰⁵ a vezmite si po svojich čeladiach^{203 406} dobyťčatá⁴⁰⁷ a porazte³⁷⁷ Minutie³⁷⁹; (22)a vezmite zväzok yzopu⁴⁰⁸, ten¹³ namočte v krvi, ktorá *bude* v mise, a naneste na vrchný trám dverí a na⁴⁰⁹ obidve veraje z krvi, ktorá *bude* v mise; a vy až do rána nesmieť⁹⁴ vychádzať, nikto⁶⁶, z dverí⁴¹⁰ svojho domu, (23)lebo¹³

Hospodin prejde³⁸¹ ráňať²³⁵ Egyptanov¹²⁹, a keď uvidí krv na vrchnom tráme dverí a na obidvoch verajách, minie⁴⁴ Hospodin tie dvere^{385 410} a nebude ničiteľovi dovoľovať⁶³¹ vojsť ráňať²³⁵ do vašich domov. (24)A toto slovo⁴¹¹ budete¹⁰ navždy⁴¹² zachovávať³⁹⁷ za ustanovenie¹⁸¹ tebe a tvojim deťom⁸⁶; (25)a keď budete vchádzať do zeme, ktorú vám Hospodin bude dávať podľa *toho*, čo prehovoril, stane sa^{10 12}, že¹³ budete zachovávať⁴³⁹⁷ túto službu^{109 661}; (26)a keď k vám vaše deti⁸⁶ budú vraviť: Čím vám je táto⁴¹³ služba^{109 661}? stane sa^{10 12}, (27)že¹³ budete vraviť: ona je obeťou Minutia³⁷⁹ Hospodinovi³⁸⁰, ktorý v Egypte pri svojom ránaní²³⁵ Egyptanov¹²⁹ minul domy³⁸⁵ detí⁸⁶ Isráela, takže¹³ naše domy ušetril⁴¹⁴. A ľud schýlil hlavy¹⁵⁸ a poklonili sa; (28)a deti⁸⁶ Isráela sa pobrali a spravili podľa *toho*, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi a Árónovi; tak spravili.

(29)A v polnoci sa stalo¹², že¹³ Hospodin pobil⁶³ všetko prvorođené v zemi Egypta, od prvorođeného faraóna, sediaceho na svojom³⁵⁴ tróne, až po prvorođeného väzňa⁴¹⁵, ktorý bol v žalári⁴¹⁶, a všetko prvorođené zvieratstva²⁵¹. (30)A faraón onej noci vstal, on aj všetci jeho služobníci a všetci Egyptania (a v Egypte nastal¹² veľký krik, lebo nebolo domu, kde by nebolo mŕtveho), (31)i povolal v noci Mojžiša³⁸ a Áróna³⁸ a povedal: Vstaňte, vyjdite sprostred môjho ľudu, aj vy aj deti⁸⁶ Isráela, a choďte a obsluhujte^{109 661} Hospodina podľa vašej reči. (32)Vezmite aj svoj drobný dobytok aj svoj hovädzí dobytok podľa *toho*, čo ste prehovorili, a choďte, a požehnajte aj mňa. (33)A Egyptania sa na ľud dali vyvíjať nátlak, *chcejúc* ich náhlivo⁷⁷ vypudiť¹²⁴ zo zeme, lebo vraveli: My všetci⁴¹⁷ sme mŕtvi⁴¹⁸. (34)A ľud vyložil^{15 336} svoje cesty, skôr ako mohlo⁹⁴ vykysnúť, svoje dieže zaviazané v svojich ošateniach, na svoje plecيا; (35)a deti⁸⁶ Isráela spravili podľa slova Mojžiša, i vypýtali od Egyptanov náčinia¹²⁸ zo striebra a náčinia¹²⁸ zo zlata a ošatenia, (36)a Hospodin ľudu dal v očiach Egyptanov priazeň¹²⁵, i vyhovel im, a tak Egyptanov¹²⁹ olúpili.

(37)A deti⁸⁶ Isráela sa dali na cestu⁴¹⁹ z Raemsésa do Sukkóth, asi šesťstotisíc

peších⁴²⁰ – mužov³³³, okrem drobotiny, (38) a vystúpilo¹⁵ s nimi aj mnoho primiešaných²⁷⁷ a drobného dobytká a hovädzieho dobytká, veľmi početné⁴²¹ stádo^{271 422}. (39) A cesto, ktoré vyniesli²⁵² z Egypta, upiekli na nekvasené posúchy, lebo nevykyslo, pretože boli z Egypta vyhnani¹⁸⁹ a nemohli⁷ predlievať, a ani si neupravili³⁶ stravu⁴²³. (40) A bývanie detí⁸⁶ Izráela, čo bývali⁷ v Egypte, *trvalo* tridsať rokov a štyristo rokov, (41) a po uplynutí⁴²⁴ tridsať rokov a štyristo rokov sa stalo, ako¹³, práve v tento deň⁸⁴⁰ sa stalo¹², že všetky vojská²⁰⁷ Hospodina zo zeme Egypta vyšli²⁵². (42) To³⁴ je noc bdenia⁴²⁵ Hospodinovi, ohľadne ich vyvedenia²⁵² zo zeme Egypta; to³⁴ je táto noc Hospodina⁴⁰¹, bdenie⁴²⁵ pre všetky deti^{45 86 426} Izráela po ich pokoleniach¹⁰⁶⁶.

(43) A Hospodin povedal k Mojžišovi a Árónovi: Toto je ustanovenie³⁸⁸ Minutia³⁷⁹: Nesmie⁹⁴ z neho⁴²⁷ byť žiadny²⁷³ syn cudziny⁸⁴, (44) ale každý nevoľník kohokolvek⁶⁶, kúpa za peniaze⁴²⁸, keď¹³ ho obrežeš, vtedy z neho⁴²⁷ bude¹⁰ byť; (45) želiar⁴²⁹ ani námezdný⁴³⁰ z neho⁴²⁷ byť nesmie⁹⁴. (46) Bude¹⁰ sa byť v jednom dome, nič z jeho mäsa nesmieš⁹⁴ vyniesť z domu von⁴³¹, a kosti²⁷⁷ v ňom nesmieť⁹⁴ lámať⁸¹⁹. (47) Bude¹⁰ ho dodržiavať³⁶ celé zhromaždenie³⁶² Izráela; (48) a kedykoľvek s tebou bude pobývať¹⁹⁴ cudziniec⁸³ a zachce⁹⁴ sa mu držať³⁶ Minutia³⁷⁹ Hospodinovi³⁸⁰, musí u neho⁴³² každý mužského pohlavia byť obrezaný^{433 434}, a vtedy nech sa približuje¹⁰ dodržiavať³⁶ ho, i stane sa¹² stáby domácom⁴⁰⁴ zeme; ale žiadny²⁷³ neobrezanec⁴³⁵ z neho⁴²⁷ byť nesmie⁹⁴; (49) pre domáceho^{45 404} aj pre cudzinca⁸³ pobývajúceho^{65 194} vprostred vás bude jeden zákon⁴³⁶. (50) A všetky deti⁸⁶ Izráela spravili podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi a Árónovi; tak spravili.

(51) A práve v tento deň⁸⁴⁰ sa stalo, že Hospodin deti⁸⁶ Izráela podľa ich oddielov²⁰⁷ vyvedol²⁵² zo zeme Egypta.

13 A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrokom: (2) Posväť mi všetko prvorodené, prebárajúce každú maternicu⁴³⁷ medzi deťmi⁸⁶ Izráela, medzi ľuďmi²⁵⁰ aj medzi dobytkom²⁵¹; ono *patrí*

mne. (3) A Mojžiš povedal k ľuďu: *Treba* si pamätať tento deň, v ktorý ste vyšli²⁵² z Egypta, z domu nevoľníkov, lebo vás stadiaľ silou *svojej* ruky vyvedol²⁵² Hospodin, i nebude¹⁰ sa byť kysnuté. (4) Vy vychádzate²⁵² dnes, v mesiaci Ávív⁴³⁸; (5) a keď *ta* Hospodin bude uvádzať do zeme Kenaaního a Chittího a Emóriho a Chivvího a Jevúsího¹⁰⁵, ktorú tvojim otcom odprisahal dať tebe, zem pretekajúcu¹¹⁵² mliekom a medom, stane sa^{10 12}, že¹³ v tomto mesiaci budeš odsluhovať túto službu^{109 439 661}. (6) Sedem dní budeš¹⁰ byť nekvasené *chleby* a v siedmy deň *bude* slávnosť Hospodinovi; (7) nekvasené *chleby* sa budú¹⁰ byť *po* tých sedem dní a nebude¹⁰ sa u teba⁴³² vidieť⁴⁴⁰ kysnuté, a nie *že* sa u teba⁴³², v celom tvojom území²³⁴, bude¹⁰ vidieť⁴⁴⁰ kvas³⁹⁰. (8) A v onen deň budeš¹⁰ svojmu synovi dávať vedieť¹⁵⁶ výrokom: *To je*, pretože toto mi spravil Hospodin pri mojom vyjdení²⁵² z Egypta; (9) i bude¹⁰ ti to na znamenie na tvojej ruke a na pamiatku medzi tvojimi očami, aby bol zákon⁴³⁶ Hospodina v твоich ústach, lebo *ta* Hospodin silnou rukou¹²⁰ vyvedol²⁵² z Egypta. (10) I budeš¹⁰ toto ustanovenie³⁸⁸ zachovávať³⁹⁷ v jeho určený čas od roka do roka⁴⁴¹. (11) A keď *ta* Hospodin bude uvádzať do zeme Kenaaního¹⁰⁵ podľa *toho*, čo odprisahal tebe a tvojim otcom, a dá ti ju, stane sa^{10 12}, (12) že¹³ všetko prebárajúce maternicu⁴³⁷ budeš venovať⁴⁴² Hospodinovi a každé prvé mláďa⁴⁴³ z potomstva dobytká²⁵¹, čo sa ti bude *dostávať*¹², samce³⁷³ – Hospodinovi; (13) a každé prvé mláďa⁴⁴³ osla budeš vykupovať¹⁰ kusom drobného dobytká³⁶³, a ak nebudeš vykupovať, potom¹³ mu musíš⁹⁴ zlomiť väz; aj všetko prvorodené ľudí²⁵⁰ medzi svojimi deťmi⁸⁶ budeš¹⁰ vykupovať. (14) A keď sa *ta* tvoj syn v budúcnosti⁴⁴⁴ bude pýtať výrokom: čo je toto? stane sa^{10 12}, že¹³ k nemu budeš vraviť: Hospodin nás silou *svojej* ruky vyvedol²⁵² z Egypta, z domu nevoľníkov, (15) a keď faraón zatvrdnuto²¹⁰ odmietal^{7 445} nás prepustiť¹²⁴, stalo sa¹², že¹³ Hospodin pozabíjal všetko prvorodené v zemi Egypta, od prvorodeného ľudí²⁵⁰ až po prvorodené dobytká²⁵¹; preto ja všetko prebárajúce maternicu⁴³⁷, samce³⁷³, obetujem Hospodinovi, a všetko prvorodené zo

svojich detí⁸⁵ vykupujem. (16)To¹³ bude¹⁰ za znamenie na tvojej ruke a za členky medzi tvojimi očami, lebo nás Hospodin silou svojej ruky vyviedol z Egypta.

(17)A keď bol ľud od faraóna prepustený^{108 124}, stalo sa¹², že¹³ ich Boh nevedol⁷ cestou zeme Pelištím²⁰⁶, hoci⁴⁴⁶ ona bola blízka, lebo Boh povedal: Aby ľud neľutoval, keby zbadal⁴¹ boj^{447 448}, takže¹³ by sa vrátili⁴⁴⁹ do Egypta; (18)lež¹³ Boh ľud obrátil cestou pustyne, mora Trstia^{50 344}, a deti⁸⁶ Isráela vystúpili¹³ zo zeme Egypta zošíkované⁴⁵⁰. (19)A Mojžiš so sebou vzal kosti Jozefa, lebo on synov Isráela slávnostnou prísahou zaviazal⁴⁵¹ výrok: Boh sa o vás isto⁴⁵² bude starať¹⁷, i budete¹⁰ odtiaľto so sebou vynášať¹⁵ moje kosti. (20)I dali sa na cestu⁴¹⁹ zo Sukkóth a utáborili sa⁴⁵³ v Étáme na pokraji⁴⁵⁴ pustyne; (21)a pred ich tvárou išiel Hospodin, vo dne v stĺpe oblaku viesť ich a v noci v stĺpe ohňa svietiť im na pochod⁴⁵⁵ vo dne aj v noci; (22)stĺp oblaku vo dne ani stĺp ohňa v noci pred tvárou ľudu neodstupoval.

14 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (2)Prehovor k deťom⁸⁶ Isráela, nech¹³ sa obracajú¹³⁵ a utáborujú⁴⁵³ pred³⁴⁰ Pí-hachíróth medzi Migdólom a medzi morom; pred³⁴⁰ Baal-Cefónom, oproti nemu, sa budete¹⁰ utáborovať⁴⁵³ pri mori. (3)A faraón si o deťoch⁸⁶ Isráela povie^{70 456}: sú oni v zemi zblúdení⁴⁵⁷, zavrela sa nad nimi pustina; (4)i chcem⁹⁴ zosilniť¹⁵⁰ srdce faraóna, nech¹³ za nimi vyrazí⁴⁵⁸, a budem môcť⁹⁴ byť vo faraónovi a vo všetkej jeho vojenskej moci⁴⁵⁹ oslávený⁴⁶⁰, i budú Egyptania vedieť, že ja som Hospodin. A spravili tak. (5)A kráľovi Egypta bolo oznámené¹⁵⁶, že ľud zutekal, i prevrátilo sa srdce faraóna a jeho služobníkov proti ľudu, i povedali: Čo sme toto spravili, že sme Isráela prepustili¹²⁴ zo svojej služby⁴⁰⁹! (6)I zapriahol v⁴⁶¹ svoj voz⁴⁶² a vzal so sebou svoj ľud, (7)a vzal šesťsto vybraných vozov⁴⁶² a na nich na všetkých⁴¹⁷ štítonoscov⁴⁶³, (8)a Hospodin zosilnil¹⁵⁰ srdce faraóna, kráľa Egypta, takže¹³ vyrazil⁴⁵⁸ za deťmi⁸⁶ Isráela; a deti⁸⁶ Isráela vychádzali so zdvihnutou rukou^{120 464}. (9)Egyptania teda⁴⁰⁷ za nimi vyrazili⁴⁵⁸ a dostihli ich, táboria-

cich⁴⁵³ pri mori, – všetky kone vozov⁴⁶² faraóna, jeho rajtári⁴⁶⁵ a jeho vojenská moc⁴⁵⁹, – pri Pí-hachíróth, pred³⁴⁰ Baal-Cefónom.

(10)A faraón sa priblížil⁷⁴¹, i pozdvihli³³⁶ deti⁸⁶ Isráela svoje oči, a hľa, za nimi sa vypravivší⁴¹⁹ Egyptania, a deti⁸⁶ Isráela sa veľmi zľakli a dali sa kričať k Hospodinovi (11)a k Mojžišovi povedali: Či z príčiny nedostatku hrobov, že ich v Egypte niet, si nás odviedol⁴⁶⁶ umrieť v pustine? Čo si nám toto vykonal – vyvieť⁴²⁵² nás z Egypta? (12)Či toto je nie to⁴⁶⁷, čo sme k tebe v Egypte hovorili? výrok: nechaj⁴⁶⁸ nás, nech¹³ obsluhujeme¹⁰⁹ Egyptanov? Áno⁴⁶⁹, obsluhovať¹⁰⁹ Egyptanov by bolo pre nás⁴⁵ lepšie od nášho umretia v pustine! (13)A Mojžiš k ľudu povedal: Nech sa nebojíte¹⁰, postavte sa a vidte záchranu Hospodina, ktorú pre vás⁴⁵ dnes bude uskutočňovať³⁶, lebo Egyptanov, ktorých vidíte dnes, už nikdy¹⁷³ viac vidieť nebudete¹⁶⁶. (14)Bude za vás⁴⁵ bojovať⁴⁴⁷ Hospodin a vy budete mlčať⁴⁷⁰.

(15)A Hospodin k Mojžišovi povedal: Čo ku mne kričíš?⁴⁷¹ Hovor k deťom⁸⁶ Isráela, nech¹³ sa berú vpred⁴¹⁹, (16)a ty zdvihni svoju palicu a vztiahni svoju ruku na more a rozpolti ho, nech¹³ deti⁸⁶ Isráela vchádzajú v stred mora po suchu¹³⁷; (17)a ja, hľa, ja^{96 256} – chystám sa zosilniť^{150 221} srdce Egyptanov, nech¹³ vchádzajú za nimi, i budem môcť⁹⁴ byť vo faraónovi a vo všetkej jeho vojenskej moci⁴⁵⁹, v jeho vozoch⁴⁶² a v jeho rajtároch⁴⁶⁵ oslávený⁴⁶⁰ (18)a v mojom nadobudnutí slávy^{460 472} vo faraónovi, v jeho vozoch⁴⁶² a v jeho rajtároch⁴⁶⁵ Egyptania spoznajú, že ja som Hospodin. (19)A Boží Anjel⁹⁰, idúci pred³⁴⁰ táborom⁴⁷³ Isráela, sa pobral⁴¹⁹ a zašiel im zozadu⁴⁷⁴ a stĺp oblaku sa pobral⁴¹⁹ spred nich⁴⁷⁵ a zastal im zozadu⁴⁷⁴ (20)a vošiel medzi tábor⁴⁷³ Egyptanov a medzi tábor⁴⁷³ Isráela, i stal sa¹² oblakom a tmou⁴⁷⁶ a osvetľoval noc⁴⁷⁷, a celú noc sa jeden k druhému⁴⁷⁸ nepriblížil⁷⁴¹. (21)A Mojžiš vztiahol svoju ruku na more a Hospodin silným⁴⁷⁹ východným vetrom za celú noc more zahnal⁴⁸⁰ a spravil¹⁶ more suchom^{59 481}, i rozpoltili sa vody (22)a deti⁸⁶ Isráela vošli v stred mora po suchu¹³⁷

a vody im sprava *od* nich a zľava *od* nich *boli* múrom. (23)A v päťach sa rozo-
hnali⁴⁵⁸ Egyptania, i vošli za nimi, všetky
kone faraóna a jeho vozy⁴⁶² a jeho raj-
tári⁴⁶⁵, doprostred mora; (24)a za rannej
hliadky sa stalo¹², že¹³ Hospodin v stĺpe
ohňa a oblaku pozrel na tábor⁴⁷³ Eryp-
ťanov nadol, i zmiatol⁴⁸² tábor⁴⁷³ Eryp-
ťanov (25)a porúchal⁴⁸³ kolesá²⁷⁷ jeho vozi-
diel, takže¹³ ich s ťažkosťou³²⁶ poháňali⁷.
A Egyptania povedali: Prchajme¹⁰ pred
Isráelom^{22 73}, lebo za nich⁴⁵ proti Eryp-
ťanom bojuje⁴⁴⁷ Hospodin!

(26)A Hospodin povedal k Mojžišovi:
Vztiahni svoju ruku na more, nech¹³ vody
padajú späť¹³⁵ na Egypt, na jeho vozy⁴⁶²
a na jeho rajtárov⁴⁶⁵. (27)A Mojžiš svoju
ruku na more vztiahol a more sa za nastá-
vania²³⁰ rána vrátilo k svojmu stálemu po-
hybu, a Egyptania pri stretnutí sa s ním⁴⁸⁴
prchali, ale Hospodin Erypťanov striasol
v stred mora. (28)A keď vody padli späť¹³⁵,
zaplavili^{44 485} vozy⁴⁶² a rajtárov⁴⁶⁵ všetkej
vojenskej moci^{459 486} faraóna, vojených
za nimi v more; neostalo z nich⁴⁸⁷ ani⁴⁸⁸
jedného; (29)ale deti⁸⁶ Isráéla boli pre-
šli stredom mora po suchu¹³⁷ a vody im
sprava *od* nich a zľava *od* nich *boli* múrom.
(30)Tak¹³ Hospodin v onen deň Isráéla
zachránil pred rukou^{73 489} Erypťanov,
a Isráél uvidel Erypťanov na brehu²²² mora
mŕtvych, (31)i spoznal⁴¹ Isráél mocnú⁴⁹⁰
ruku⁴⁹¹ Hospodina, ktorou Hospodin za-
pôsobil¹³⁶ proti Erypťanom, i báli sa^{7 516},
ľud, Hospodina a verili⁷ v Hospodina
a v Mojžiša, jeho nevoľníka.

15 Vtedy spieval Mojžiš a deti⁸⁶ Isrá-
éla Hospodinovi túto pieseň,
i prevraveli výrokom:

Budem¹⁰ Hospodinovi spievať,
lebo je⁷ slávne^{492 493} vyvýšený,
koňa⁴⁹⁴ a jeho jazdca^{494 495} hodil v more.

(2)Mojou silou a spevom je Jáh⁴⁹⁶,
i stal sa¹² mi záchranou^{59 497};
on⁴⁹⁸ je môj Бог, i budem¹⁰ ho
oslavovať^{492 499},

Boh môjho otca, i budem¹⁰ ho
velebiť⁵⁰⁰.

(3)Hospodin je muž boja⁴⁴⁷,
Hospodin je jeho meno;

(4)vozidlá faraóna a jeho vojenskú
moc⁴⁵⁹ vrhol v more

a výkvet⁵⁰¹ jeho dôstojníkov⁴⁶³,
tí sa utopili v mori Trstia^{50 344};

(5)zaplavujú ich vodstvá⁵⁰²,
klesli v hĺbky⁵⁰³ tak ako kameň^{242 494}.

(6)Tvoja pravica, Hospodine, je
vznešená⁵⁰⁴ v moci,

tvoja pravica, Hospodine, drví⁵⁰⁵
nepriateľa⁴⁹⁴

(7)a vo veľkosti⁵⁰⁶ svojej vyvýšenosti
zrážaš⁸¹⁶ povstalcov *proti* tebe⁵⁰⁷,
vypúšťaš¹²⁴ prejav svojho hnevu⁵⁰⁸ –
stravuje⁷⁴⁰ ich ako strnisko⁷⁷⁶.

(8)A dychom⁵⁰⁹ tvojich nozdier sa
nahrnuli⁵¹⁰ vody,

privalý⁵¹¹ sa postavili tak ako
mandel²⁴²,

vodstvá⁵⁰² v srdci mora stuhli.

(9)Nepriateľ povedal: Budem
prenasledovať,

budem dostihovať, deliť lup, moja
duša sa nimi bude sýtiť⁵¹²;

budem tasiť svoj meč,
moja ruka sa ich bude zmocňovať⁵¹³.

(10)Zadul si svojím dychom⁵⁰⁹ –
zaplavilo⁴⁸⁵ ich more,

prepadli sa v mohutné⁵¹⁴ vody ako
olovo.

(11)Kto je medzi Боими taký ako ty²⁴²,
Hospodine?

Kto taký ako ty²⁴², skvejúci sa^{504 515}
v svätosti,

budiaci bázeň⁵¹⁶ v chválospevoch,
konajúci divy²⁷⁷?

(12)Vztiahol si svoju pravicu –
pohlcuje ich zem!

(13)V svojom zmilovaní⁵¹⁷ dovedieš
tento ľud,

ktorý si vykúpil, vyprevadíš⁵¹⁸ v svojej
sile ku príbytku⁵¹⁹ tvojej svätosti.

(14)Dopočujú sa národnosti⁵²⁰, budú
sa triať⁵²¹,

obyvateľov Pelešeth⁵²² zachváti
úzkosť⁵²³;

(15)vtedy budú rozrušení⁵²⁴ šejkovia⁵²⁵
Edóma⁵²⁶, vodcovia⁵²⁷ Móáva⁵²⁶ –

bude ich zachvacovať chvenie,
všetci obyvatelia Kenáana sa rozplynú.

(16)Bude na nich padať des a hrôza,
mocou⁴⁹⁰ tvojho ramena⁴⁹¹ budú

musieť⁹⁴ stíchnuť ako kameň,
než bude môcť⁹⁴ prejsť tvoj ľud,

Hospodine,

než bude môcť⁹⁴ prejsť ľud, ktorý si nadobudol⁵²⁸.

(17) Budeš ich uvádzať a zasadzovať⁵²⁹ ich na vrchu tvojho dedičstva⁵³⁰, na mieste⁵³¹, ktoré si pripravil⁵³² na svoje bývanie, Hospodine, v svätyni⁵³³, Pane⁵³⁴, ktorú zriadia⁵³⁵ tvoje ruky.

(18) Hospodin bude kraľovať navždy¹¹³ a večne⁵³⁶!

(19) Áno, kone²⁷⁷ faraóna s jeho vozmi^{326 462}

a s jeho jazdcami^{326 465} vošli v more a Hospodin na nich vody mora vrhol späť¹³⁴,

ale deti⁸⁶ Izráela boli prešli stredom mora po suchu¹³⁷.

(20) A Mária⁵³⁷, prorokynia, sestra Áróna,

vzala v svoju ruku tamburínu⁵³⁸

a za ňou vyšli s tamburínami⁵³⁸

a s tancami⁵³⁹ všetky ženy, (21) a Mária im⁵⁴⁰ odpovedala⁷:

Spievajte Hospodinovi, lebo je slávne^{492 493} vyvýšený,

koňa⁴⁹⁴ a jeho jazdca^{494 495} hodil v more.

(22) A Mojžiš Izráela pohol k odchodu⁴¹⁹ od mora Trstia^{50 344}, i vyšli do pustiny Šúr a ušli v pustine tri dni a našli vody. (23) A prišli do Máry⁵⁴¹, ale vodu z Máry nemohli⁷ piť, lebo bola ona horká; preto jej⁵⁴² meno nazvali Mára, (24) a dali sa, ľud, na Mojžiša hundrať výrok: Čo budeme piť? (25) I dal sa kričať k Hospodinovi a Hospodin mu ukázal¹²¹⁹ drevo, ktoré^{13 543} do vody hodil^{189 544} a voda zosladla. Tam mu uložil¹⁶ ustanovenia^{181 277}

a práva^{277 545} a tam ho preskúšal⁵⁸⁷ (26) a povedal: Ak budeš naozaj⁵⁴⁶ poslúchať hlas Hospodina, tvojho Boha, a konať to, čo je¹⁹⁶ správne⁵⁴⁷ v jeho očiach, a poddávať⁷ uši^{313 548} jeho rozkazom a zachovávať^{7 397} všetky jeho ustanovenia¹⁸¹, nebudem na teba dopúšťať¹⁶ žiadnu²⁷³ chorobu, ktorú som dopustil¹⁶ na Egyptanov¹²⁹, lebo ja som Hospodin, uzdravujúci ťa. (27) I prišli do Élim a tam bolo dvanásť prameňov vody a sedemdesiat paliem, i utáborili sa⁴⁵³ tam pri vode.

16 A keď sa dali na cestu⁴¹⁹ z Élim, prišli¹⁴⁴, celé zhromaždenie³⁶² detí⁸⁶ Izráela, v pätnásť deň druhého mesiaca⁴⁰¹ po ich vyjdení⁵⁴⁹ zo zeme Egypta do pus-

tiny Sín, ktorá je medzi Élim a medzi Sínajom, (2) a v pustine sa dali, celé zhromaždenie³⁶² detí⁸⁶ Izráela, na Mojžiša a na Áróna hundrať; (3) a deti⁸⁶ Izráela k nim povedali: Kiež by sme boli umrelí⁵⁵⁰ rukou¹²⁰ Hospodina v zemi Egypta za⁵⁵¹ nášho sedenia pri kotloch^{277 552} mäsa, za⁵⁵¹ nášho jedenia chleba do sýtosti! Áno, vyviedli ste nás do tejto pustiny na usmrtenie celého tohto zástupu³⁷⁷ hladom! (4) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Hľa, ja^{96 256} – chystám sa dať²²¹ vám dážd chleba z nebies; a ľud vyjde¹⁰, i nazberajú¹⁰ dávku¹⁷⁹ dňa v jej deň, aby som ho mohol¹⁹⁴ preskúšať⁵⁸⁷, či bude chodiť⁵⁵³ v mojom zákone^{436 554} a či nie. (5) A v šiesty deň sa stane^{10 12}, že pripravia⁵³⁵, čo si budú donášať⁵⁵⁵, i bude^{10 12} to dvojnásobok toho⁵⁵⁶, čo každý deň⁵⁵⁷ budú zbierať. (6) I povedal Mojžiš a Árón ku všetkým deťom⁸⁶ Izráela: Večer – tu¹³ spoznáte, že vás zo zeme Egypta vyviedol Hospodin, (7) a ráno, tu¹³ uvidíte slávu⁵⁵⁸ Hospodina, pretože on počul vaše hundrania⁵⁵⁹ na Hospodina – ved¹³ čo sme my, že hundrete na nás? (8) A Mojžiš povedal: V tom⁵⁶⁰, že vám Hospodin dá⁵⁵⁹ za večera mäso na jedenie a za rána chleba dosýta, pretože Hospodin počul vaše hundrania⁵⁵⁹, ktorými na neho hundrete; ved¹³ čo sme my? Nie na nás sú vaše hundrania, lež⁵⁶¹ na Hospodina. (9) A k Árónovi Mojžiš povedal: Povedz k celému zhromaždeniu³⁶² detí⁸⁶ Izráela: Priblížte sa⁷⁴¹ k tvári Hospodina, lebo on počul vaše hundrania. (10) A pri hovorení Áróna k celému zhromaždeniu³⁶² detí⁸⁶ Izráela sa stalo¹², že¹³ sa otočili²³⁰ k pustine, a hľa, v oblaku sa ukázala sláva⁵⁵⁸ Hospodina, (11) a Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (12) Počul som hundrania detí⁸⁶ Izráela; prehovor k nim výrok: Medzi dvoma večermi³⁷⁵ budete jesť mäso a za rána budete sytení chlebom, i budete vedieť, že vašim Bohom som ja, Hospodin⁶⁵⁷.

(13) A za večera sa stalo¹², že¹³ sa zdvihli prepelice²⁷⁷ a pokryli tábor⁴⁷³, a za rána vznikla² okolo tábora⁴⁷³ vrstva⁵⁶² rosy; (14) a keď sa vrstva⁵⁶² rosy zdvihla, hľa⁴⁴, na tvári¹¹⁴² pustiny čosi drobné⁵⁶³, šupinkovité⁵⁶⁴, drobné⁵⁶³ ako inovať na zemi; (15) to¹³ deti⁸⁶ Izráela uvideli a vraveli⁷ si

navzájom³⁴⁷: Čo⁵⁶⁵ je to³⁴⁷⁵⁶⁶ Nespoznali totiž, čo to je, a Mojžiš k nim povedal: To³⁴ je chlieb, ktorý vám Hospodin dal za pokrm. (16) Toto je vec¹⁷⁹, ktorú Hospodin rozkázal: Nazbierajte si z neho každý² podľa miery³⁶⁹ svojho jedenia³⁷⁰, ómer⁵⁶⁷ na hlavu⁵⁶⁸; na počet vašich duší⁵⁶⁹ budete¹⁰ brať každý² pre tých⁴⁵, ktorí sú v jeho stane. (17) A deti⁸⁶ Isráela tak spravili, i nazbierali ktorý¹⁹⁶ veľa a ktorý¹⁹⁶ málo⁵⁷⁰, (18) ale keď merali ómerom⁵⁶⁷, nemal⁷ 44 ten, kto¹⁹⁶ veľa nazbieral⁵⁷⁰, prebytku a ten, kto¹⁹⁶ málo nazbieral⁵⁷⁰, nemal⁷ nedostatku; každý² nazbieral podľa miery³⁶⁹ svojho jedenia³⁷⁰. (19) A Mojžiš k nim povedal: Nikto² nech z toho⁵⁷¹ nič neostavuje¹⁰ do rána. (20) Ale neobrátili k Mojžišovi sluch¹⁹⁹ a niektorí⁵⁷² z toho⁵⁷¹ do rána ostavili, i vzdulo sa to červami⁸⁵⁰ a zosmradlo, a Mojžiš sa na nich nazlosť. (21) I zbierali⁷ to⁵⁷¹ za každého rána⁵⁷³, každý² podľa miery³⁶⁹ svojho jedenia³⁷⁰, a keď sa slnko rozpálilo, roztápalo sa⁷ 44 to. (22) A v šiesty deň sa stalo¹², že nazbierali dvojnásobok chleba, dva ómery⁵⁶⁷ na jedného, a všetci náčelníci⁵⁷⁴ zhromaždenia³⁶² prišli a dali vedieť¹⁵⁶ Mojžišovi, (23) i povedal k nim: To³⁴ je, čo prehovoril Hospodin: zajtra bude odpočívanie svätej soboty⁵⁷⁵ 1213 Hospodinovi. Čo chcete⁹⁴ piecť, pečte, a čo chcete⁹⁴ variť, varte, a všetok prebytok si odložte na uchovanie³⁷⁴ do rána. (24) I odložili si ho do rána podľa toho, čo Mojžiš rozkázal, a nezosmradol ani sa v ňom nevyskytli¹² červy²⁷⁷. (25) A Mojžiš povedal: Dnes ho jedzte, lebo dnes je sobota⁵⁷⁵ Hospodinovi, dnes to³⁴ vonku⁵⁷⁶ nebudete nachádzať. (26) Budete⁹⁴ to³⁴ zbierať šesť dní, ale v siedmy deň je sobota⁵⁷⁵, vtedy⁵⁷⁷ toho nebude. (27) Ale v siedmy deň sa stalo¹², že niektorí z ľudu vyšli zbierať, ale nenašli; (28) a Hospodin k Mojžišovi povedal: Dokedy budete odmietať²³³ zachovávanie³⁹⁷ mojich rozkazov a mojich zákonov⁴³⁶? (29) Pozrite, že⁵⁷⁸ vám Hospodin dal odpočinok⁵⁷⁵, preto vám on dáva v šiesty deň chleba na dva dni⁵⁷⁹; seď každý² na svojom⁵⁸⁰, nikto² nech v siedmy deň nevychádza¹⁰ zo svojho miesta⁹⁸. (30) Odpočinuli¹⁶⁴ teda¹⁰⁷, ľud, v siedmy deň. (31) A jeho⁵⁷¹ meno nazvali, dom Isráela, manna⁵⁶⁵,

a on bol ako semä koriandra, biely, a jeho chuť ako chuť oblátky s medom.

(32) A Mojžiš povedal: Toto je vec¹⁷⁹, ktorú Hospodin rozkázal: Naplňte tým⁵⁷¹ ómer⁵⁶⁷ na uchovanie³⁷⁴ vašim pokoleniam, aby videli chlieb, ktorým som vás v pustine krmil⁷, keď som vás vyviedol¹⁰⁸ zo zeme Egypta. (33) A k Árónovi Mojžiš povedal: Vezmi jeden krčah a daj tam plný ómer⁵⁶⁷ 581 manny⁵⁶⁵ a ulož ho pred tvár Hospodina na uchovanie³⁷⁴ vašim pokoleniam. (34) Podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi, tak¹³ ho Árón uložil pred svedectvo³⁴⁰ na uchovanie³⁷⁴, (35) a deti⁸⁶ Isráela jedávali mannu štyridsať rokov, až po svoj príchod do obývanej zeme⁵⁸², mannu jedávali⁷ až po svoj príchod na pokraj⁴⁵⁴ zeme Kenáan. (36) A ómer⁵⁶⁷, to³⁴ je desatina éfy⁵⁸³.

17 A celé zhromaždenie³⁶² detí⁸⁶ Isráela nastúpilo cestu⁴¹⁹ z pustyiny Sín na svoje cestovania⁵⁸⁴ podľa príkazov⁵⁸⁵ Hospodina, i utáborili sa⁴⁵³ v Refídím; a na pitie pre ľud⁵⁸⁶ nebol vody; (2) Ľud sa teda¹⁰⁷ s Mojžišom dal vadiť, i povedali: Dajte nám vodu, nech¹³ môžeme⁹⁴ piť! A Mojžiš im povedal: Čo sa vadíte so mnou⁴⁷¹? Čo pokúšate⁵⁸⁷ Hospodina⁴⁷¹? (3) Ale ľud tam bol⁷ smädny po vode, i hundral⁷ ľud na Mojžiša a vravel⁷: Načo toto? Vyviedol¹⁵ si nás z Egypta usmrtiť mňa⁵⁸⁸ a moje⁵⁸⁸ deti⁸⁶ a môj⁵⁸⁸ dobytok²⁷¹ smädom? (4) A Mojžiš sa dal k Hospodinovi kričať výrokom: Čo mám⁹⁴ s týmto ľudom⁵⁸⁹ spraviť⁵⁹⁰? Ešte trocha a ukameňujú ma. (5) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Prejdi pred tvárou ľudu a vezmi so sebou niektorých z starších Isráela, a v svoju ruku vezmi palicu, ktorou si uderel⁶³ rieku⁴⁰, i odíď; (6) hľa, ja⁹⁶ 256, budem stáť tam na skale v Chóréve pred tvárou, i udries¹⁰ 63 v skalu a vyjdú z nej vody a ľud sa napije. A Mojžiš tak pred očami starších Isráela spravil (7) a meno toho miesta⁹⁸ nazval Massá⁵⁹¹ a Merívá⁵⁹², podľa zvyadu detí⁸⁶ Isráela a podľa ich pokúšania⁵⁸⁷ Hospodina výrokom: Či je a či nie je Hospodin v našom strede¹²³?

(8) I prišiel Amalék⁵²⁶ a dal sa s Isráelom v Refídím do boja⁴⁴⁷; (9) a Mojžiš povedal k Jóšui⁵⁹³: Vyber⁵⁹⁴ nám mužov a vyjdí, daj sa do boja⁴⁴⁷ proti Amalékovi⁵²⁶; ja sa

mienim zajtra postaviť²²¹ na temä⁵⁹⁵ pahrbka a v mojej ruke bude Božia palica. (10)A Jósua spravil podľa toho, čo mu Mojžiš povedal, dať sa proti Amalékovi⁵²⁶ do boja⁴⁴⁷, a Mojžiš a Árón a Chúr vystúpili¹⁵ na temä⁵⁹⁵ pahrbka; (11)a ako Mojžiš mal svoju ruku vztyčenú, dialo sa^{7 12}, že¹³ premáhal^{7 596} Isráel, no¹³ ako svojou rukou poľavoval^{338 597}, tu¹³ premáhal^{7 596} Amalék⁵²⁶. (12)A keď ruky Mojžiša boli ťažké, vzali⁴⁴ kameň, ten¹³ pod neho položili¹⁶ a usadol naň a Árón a Chúr podopreli^{131 598} jeho ruky, jeden odtiaľto a jeden odtiaľto, a jeho ruky vytrvali¹² v stálosti⁵⁹⁹ až do zájdenia slnka, (13)a Jósua Amaléka⁵²⁶ a jeho ľud zneškodnil⁶⁰⁰ ostrím⁵⁸⁵ meča. (14)A Hospodin povedal k Mojžišovi: Toto zapíš na pamiatku v knihu a vlož¹⁶ v uši³¹⁸ Jósua, že pripomienku Amaléka⁵²⁶ chcem⁹⁴ naskrze⁶⁰¹ vyhladiť⁶⁰² spod nebies. (15)A Mojžiš zbudoval oltár a nazval jeho meno Hospodin, môj prapór⁶⁰³, (16)i povedal. Pretože je ruka na tróne⁶⁰⁴ Jáha⁴⁹⁶ – boj⁴⁴⁷ Hospodina³⁸⁰ proti Amalékovi⁵²⁶ od pokolenia do pokolenia.

18 A keď Jithró, kňaz Midjána, test Mojžiša, počul o všetkom¹¹³⁴, čo Boh spravil Mojžišovi⁵⁸⁹ a Isráelovi, svojmu ľudu⁵⁸⁹, že Hospodin Isráela vyvedol²⁵² z Egypta, (2)vzal⁴⁴ Jithró, test Mojžiša, Cippóru, ženu Mojžiša, po odoslani¹²⁴ jej, (3)a dvoch jej synov, z ktorých jedného meno bolo Géršóm⁸², lebo povedal: Stal som sa¹² návštevníkom⁸³ v cudzej⁸⁴ zemi, (4)a meno jedného Elízer⁶⁰⁵, lebo Boh môjho otca mi bol pomocou a vyprostil ma od meča faraóna. (5)I prišiel Jithró, test Mojžiša, a jeho synovia a jeho žena k Mojžišovi do pustiny, kde on pri Božom vrchu táboril^{453 606}, (6)a odkázal⁶⁰⁷ Mojžišovi: Prišiel som k tebe ja, tvoj test Jithró, a tvoja žena a s ňou dvaja tvoji synovia. (7)A Mojžiš svojmu testovi vyšiel v ústrety a poklonil sa a pobožkal ho, i položili jeden druhému⁶⁰⁸ otázku⁶⁰⁹, či sa im dobre vodi⁶¹⁰, (8)i vošli do stanu a Mojžiš svojmu testovi vyrozprával³¹⁴ všetko, čo na osoh⁶¹¹ Isráela Hospodin spravil faraónovi⁵⁸⁹ a Egyptanom⁵⁸⁹, všetky útrapy²⁷⁷, ktoré ich na ceste postihli²⁹¹, a Hospodin ich vyprostil. (9)A Jithró sa zaradoval nad všetkým

dobrým, ktoré Hospodin preukázal³⁶ Isráelovi, že ho⁶¹² vyprostil z ruky Egyptanov, (10)a Jithró povedal: *Nech je velený⁶¹³ Hospodin, ktorý vás vyprostil z ruky Egyptanov a z ruky faraóna, ktorý vyprostil ľud spod ruky Egyptanov.* (11)Teraz viem⁷, že Hospodin je väčší od všetkých bohov, lebo vo veci, ktorou sa nadmul⁶¹⁴, je on nad nimi. (12)A Jithró, test Mojžiša, vzal pre Boha^{45 615} vzostupnú obeť³⁵⁰ a iné obete; a prišiel Árón a všetci starší Isráela ješť s testom Mojžiša pred Božou tvárou chlieb⁸¹.

(13)A na druhý deň²⁷⁴ sa stalo¹², že¹³ Mojžiš usadol rozsudzovať⁵⁴⁵ ľud; a ľud pred Mojžišom stál⁷ od rána až do večera; (14)a keď test Mojžiša pozoroval^{7 41} všetko, čo on ľudu⁵⁸⁹ robil, povedal: Čo je toto za vec, ktorú ty ľudu⁵⁸⁹ robíš? Prečo ty sedíš sám³⁹⁵ a všetok ľud pred tebou od rána do večera musí stáť⁶¹⁶? (15)A Mojžiš svojmu testovi povedal: Pretože ľud ku mne prichádza dopytovať sa⁶¹⁷ Boha. (16)Keď majú nejakú⁶¹⁸ záležitosť¹⁷⁹, príde to ku mne, i rozsudzujem⁵⁴⁵ medzi jedným a medzi druhým⁶⁰⁸, a dávam na vedomie⁶¹⁹ Božie ustanovenia¹⁸¹ a jeho zákony⁴³⁶. (17)A test Mojžiša k nemu povedal: Tá vec, ktorú ty robíš, je nie dobrá; (18)celkom⁶²⁰ sa môžeš⁹⁴ utrápiť⁶²¹ aj ty aj tento ľud, ktorý je s tebou, lebo tá vec je pre teba príliš ťažká⁶²², nemôžeš ju robiť sám³⁹⁵. (19)Poslúchni teraz na¹³⁰ môj hlas, chcem⁹⁴ ti poradiť a Boh kiež bude¹⁰ s tebou: buď ty za ľud⁴⁵ voči Bohu a ty prednášaj⁶²³ Bohu záležitosti¹⁷⁹ (20)a vysvetľuj im⁶²⁴ ustanovenia¹⁸¹ a zákony⁴³⁶ a dávaj im na vedomie⁶¹⁹ cestu, ktorou majú⁹⁴ chodiť^{553 625}, a činnosť, ktorú majú⁹⁴ činiť⁸⁰², (21)a ty nech si zo všetkého ľudu vyhladáš¹⁰ zdatných mužov⁶²⁶, majúcich Boha v úcte⁵¹⁶, mužov pravdy⁶²⁷, nenávidiacich nespravodlivý zisk, a nech ich nad nimi ustanovuješ^{10 16} za predstavených¹⁷ tisícov, predstavených¹⁷ stovák, predstavených¹⁷ päťdesiatok a predstavených¹⁷ desiatok, (22)nech¹³ ľud v každej dobe rozsudzujú⁵⁴⁵; nech¹³ sa deje¹², že každú väčšiu⁶²⁸ záležitosť¹⁷⁹ budú prednášať⁶²³ tebe, ale každú menšiu⁶²⁸ záležitosť¹⁷⁹ budú rozsudzovať⁵⁴⁵ oni. Tak¹³ zo seba⁹⁷ časť bremena zloží⁶²⁹, nech¹³ sa to oni ujmú^{336 337} s tebou.

(23) Ak túto vec budeš robiť, keď¹³ ti tak rozkáže Boh, potom¹³ budeš môcť obstať⁶³⁰ a aj všetok tento ľud bude v pokoji vchádzať na svoje miesto⁹⁸. (24) A Mojžiš poslušol hlas svojho testu a spravil všetko, čo povedal; (25) i vybral⁵⁹⁴ Mojžiš zo všetkého Izráela zdatných mužov⁶²⁶ a určil⁶³¹ ich za hlavy nad ľudom, predstavených¹⁷ tisícov, predstavených¹⁷ stovák, predstavených¹⁷ päťdesiatok a predstavených¹⁷ desiatok, (26) i dali sa rozsudzovať⁵⁴⁵ ľud v každej dobe – obťažné²⁷ záležitosti^{179 277} prednášali⁶²³ Mojžišovi a každú menšiu⁶²⁸ záležitosť¹⁷⁹ rozsudzovali⁵⁴⁵ oni. (27) A Mojžiš svojho testu prepustil²⁴ a on odišiel⁶³² do svojej zeme.

19 V treťom mesiaci po vyjdení⁵⁴⁹ detí⁸⁶ Izráela zo zeme Egypta, v tento deň prišli v pustinu Sínaj, (2) lebo¹³ boli nastúpili cestu⁴¹⁹ z Refidim a prišli v pustinu Sínaj a v pustine sa utáborili⁴⁵³ – áno¹³, tam sa Izráel utáboril⁴⁵³ oproti vrchu. (3) A Mojžiš vystúpil¹⁵ k Bohu a Hospodin na neho⁹⁵ z toho vrchu zavolať výrok: Takto musíš⁹⁴ povedať domu Jákoaba a oznámiť¹⁵⁶ deťom⁸⁶ Izráela: (4) Vy ste videli⁷, čo som spravil Egyptanom, i niesol^{7 336 337} som vás na krídlach orlov a priviedol som vás k sebe; (5) a teraz, ak budete naozaj³⁴⁶ poslúchať na môj hlas¹⁹⁰ a zachovávať³⁹⁷ moju zmluvu, potom¹³ sa mi stanete¹² obzvláštnym pokladom⁶³³ nad všetky národnosti^{520 634}, lebo⁶³⁵ celá⁶³⁶ zem patrí mne, (6) ale vy mi budete kráľovstvom kňazov a svätým národom⁵²⁰. Toto⁶³⁷ sú slová, ktoré budeš¹⁰ vyslovovať k deťom⁸⁶ Izráela.

(7) A Mojžiš prišiel a povolal starších³⁸ ľudu a predložil¹⁶ im³⁴⁰ všetky tieto veci¹⁷⁹, ktoré mu Hospodin rozkázal, (8) a všetok ľud spolu odvetil, i povedali: Všetko, čo Hospodin prehovoril, budeme konať. A Mojžiš slová ľudu priniesol k Hospodinovi späť¹⁹⁴ (9) a Hospodin k Mojžišovi povedal: Hľa, ja sa chystám k tebe prísť²²¹ v hustote mraku, aby pri mojom hovorení s tebou ľud počul, a tiež aby v teba navždy¹¹³ dôverovali. A Mojžiš Hospodinovi oznámil¹⁵⁶ slová ľudu (10) a Hospodin k Mojžišovi povedal: Choď k ľudu a posväť ich dnes a zajtra a nech vyperú¹⁰ svoje ošatenia, (11) a na

tretí deň nech sú^{7 10} pripravení⁵³⁵, lebo v tretí deň bude Hospodin pred očami všetkého ľudu zostupovať na vrch Sínaj. (12) A ľudu vôkol musíš⁹⁴ uložiť obmedzenie⁶³⁸ výrokom: chráňte sa³⁹⁷ vystupovať¹⁵ na vrch alebo siahť na jeho okraj⁴⁵⁴; každý, kto¹⁹⁶ siahne na vrch, musí⁹⁴ istotne⁶³⁹ byť usmrtený. (13) Nesmie⁹⁴ na neho siahť ruka, lež⁵⁶¹ musí⁹⁴ byť na smrť⁶⁴⁰ ukameňovaný alebo naskrz⁶⁴⁰ poprestrieľaný, či⁶⁴¹ zvierat²⁵¹, či⁶⁴¹ človek³²⁴, nesmie⁹⁴ ostávať nažive¹⁷⁹, pri predĺženom zvuku⁶⁴² poľnice⁶⁴³ oni budú¹⁰ vystupovať¹⁵ na vrch. (14) A Mojžiš z vrchu zostúpil k ľudu a posvätil ľud, i vyprali svoje ošatenia; (15) a povedal k ľudu: Buďte pripravení⁵³⁵ na tretí z dní; nech sa nepribližujete^{10 682} k žene.

(16) A v tretí deň sa pri nastávaní¹² rána stalo¹², že¹³ nastalo¹² hrmenie^{297 644} a blesky a na vrchu mohutný⁶⁴⁵ oblak a veľmi silný zvuk trúby⁶⁴⁶, i rozchvel⁶⁴⁷ sa všetok ľud, ktorý bol v tábore⁴⁷³. (17) A Mojžiš ľud z tábora⁴⁷³ vyviedol²⁵² v ústrety Bohu, i postavili sa na úpäť⁶⁴⁸ vrchu; (18) a vrch Sínaj sa celý⁴¹⁷ rozdyml⁶⁴⁹, pretože⁶⁵⁰ naň v ohni zostúpil Hospodin, a jeho dym vystupoval^{7 15} ako dym taviacej pece, a celý vrch sa veľmi roztriasol⁶⁴⁷. (19) A stále zaznieval⁶⁵¹ zvuk trúby⁶⁴⁶, a veľmi silný⁶⁵²; Mojžiš hovoril a Boh mu hlasom⁶⁵³ odpovedal. (20) A Hospodin zostúpil na vrch Sínaj, na temä⁵⁹⁵ vrchu, i povolal Hospodin na temä⁵⁹⁵ vrchu Mojžiša³⁸ a Mojžiš vystúpil¹⁵. (21) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Zostúp, vyslov proti ľudu napomenutie⁶⁵⁴, aby sa nepokúšali preniknúť⁶⁵⁵ k Hospodinovi pozrieť, lebo¹³ by mnoho z nich padlo; (22) a aj kňazi, ktorí¹⁹⁶ sa približujú⁶⁸² k Hospodinovi, nech sa posväcujú¹⁰, aby Hospodin nevyrážal proti nim⁶⁵⁶. (23) A Mojžiš k Hospodinovi povedal: Ľud nebude môcť vystúpiť¹⁵ ku vrchu Sínaj, lebo ty si proti nám vyslovil napomenutie⁶⁵⁴ výrokom: opatri vrch obmedzením⁶³⁸ a posväť¹⁰ ho. (24) A Hospodin k nemu povedal: Choď, zostúp, a vystúpiš^{10 15} ty s a tebou Áron, ale kňazi a ľud nech sa nepokúšajú¹⁰ preniknutím vystúpiť^{15 655} k Hospodinovi, aby nevyrážal proti nim⁶⁵⁶. (25) A Mojžiš k ľudu zostúpil a prevravel k nim.

20 A Boh vyslovil všetky tieto slová výrokom:

(2) Tvojím Bohom *som* ja, Hospodin⁶⁵⁷, ktorý som ťa vyviedol^{252 696} zo zeme Egypta, z domu nevoľníkov; (3) nesmieš⁹⁴ mať^{349 391} predomnou^{340 658} ďalších⁶⁹⁰ bohov.

(4) Nesmieš⁹⁴ si zhotoviť³⁶ sochu⁶⁵⁹ ani žiadne²⁷³ zobrazenie⁶⁶⁰ *toho*, čo je v nebesiach zvrchu, ani čo je na zemi zospodu, ani čo je vo vodách zospodu voči zemi; (5) nesmieš⁹⁴ sa im klaňať a nesmieš⁹⁴ im slúžiť^{109 661}, ja, Hospodin, tvoj Boh, *som* Boh žiarlivý, navštevujúci^{117 662} neprávosť⁶⁶³ otcov na deťoch⁸⁶, na treťom a na štvrtom *pokolení* medzi nenávidiacimi⁴³² ma (6) a preukazujúci³⁶ láskavosť⁵¹⁷ tisícim medzi milujúcimi⁴³² ma a medzi zachovávajúcimi^{397 432} moje rozkazy.

(7) Meno Hospodina, svojho Boha, nesmieš⁹⁴ vysloviť^{336 664} pre daromnosť⁶⁶⁵, lebo Hospodin *toho*, kto jeho meno bude pre daromnosť⁶⁶⁵ vyslovovať^{336 664}, nebude nechávať bez trestu⁶⁶⁶.

(8) Pamätaj na deň soboty⁵⁷⁵, svätiť ho. (9) Šesť dní budeš¹⁰ pracovať^{109 337} a vykonáš¹⁰ všetko svoje zamestnanie⁶⁶⁷, (10) *ale* siedmy deň je sobota⁵⁷⁵ Hospodinovi, tvojmu Bohu; žiadne²⁷³ zamestnanie⁶⁶⁷ vykonávať nesmieš⁹⁴, ty ani tvoj syn ani tvoja dcéra, tvoj nevoľník ani tvoja služobná ani tvoj dobytok²⁵¹ ani cudzinec⁸³ pri tebe⁵⁰⁷, ktorý je v твоjich bránach, (11) lebo šesť dní vytváral^{17 36} Hospodin nebesá a zem, more a všetko, čo v nich je, a v siedmy deň spočinul³³⁸; preto Hospodin siedmy deň požehnal a posvätil ho.

(12) Váž⁴⁶⁰ si svojho otca a svoju mat, aby sa na pôde⁹⁹, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať²²¹, mohli⁹⁴ predĺžiť tvoje dni.

(13) Nesmieš⁹⁴ vraždiť.

(14) Nesmieš⁹⁴ cudzoložiť.

(15) Nesmieš⁹⁴ kradnúť.

(16) Proti svojmu blížnemu^{69 668} nesmieš vypovedať⁷⁸⁵ lživým svedectvom⁷⁹⁷.

(17) Nesmieš⁹⁴ byť chtivý domu svojho blížneho^{69 668}, nesmieš⁹⁴ byť chtivý ženy svojho blížneho^{69 668} ani jeho nevoľníka ani jeho služobnej ani jeho hovädzieho dobyťčata ani jeho osla ani čohokoľvek²⁷³, čo tvojmu blížnemu^{69 668} *patrí*.

(18) A všetok ľud, tí badali⁴¹ hrmenie⁶⁴⁴ a blesky a zvuk trúby⁶⁴⁶ a dymiaci vrch; to¹³ keď ľud zbadal⁴¹, zatackali sa⁴⁴ a zastali z daleka (19) a povedali k Mojžišovi: Hovor s nami ty, veď¹³ budeme počuť⁶⁶⁹, ale nech s nami nehovorí Boh, aby sme nemuseli⁹⁴ umrieť. (20) A Mojžiš k ľudu povedal: Nemusíte⁹⁴ sa báť⁶⁷⁰, lebo Boh prišiel cieľom preskúšania⁵⁸⁷ vás a preto, aby bola jeho bázeň⁶⁷¹ pred vašou tvárou^{340 658}, aby ste nehrešili. (21) I zastal ľud z daleka a Mojžiš sa priblížil⁶⁸² ku mrákave⁶⁷², kde bol Boh.

(22) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Takto musíš⁹⁴ povedať k deťom⁸⁵ Isráela: Vy ste zistili⁴¹, že som s vami prehovoril z nebies; (23) nesmiete⁹⁴ popri mne⁶⁷³ zhotovovať³⁶ bohov zo striebra, ani bohov zo zlata si nesmiete⁹⁴ zhotovovať³⁶. (24) Budeš¹⁰ mi zhotovovať³⁶ oltár zo zeminy⁹⁹ a na ňom obetovať⁶⁷⁴ svoje vzostupné *obete*³⁵⁰ a svoje *obete* pokojných hodov⁶⁷⁵, svoj drobný dobytok a svoj hovädzí dobytok; na každom mieste⁹⁸, kde budem dávať pripomínať moje meno, budem k tebe prichádzať a žehnať ťa. (25) A ak mi budeš chcieť⁹⁴ zhotoviť³⁶ oltár z kameňov, nesmieš⁹⁴ nimi budovať s otesávaním, lebo ak nad ním mávneš¹⁰⁴⁶ svojím dlátom, znesvätiš^{44 112} ho; (26) ani k môjmu oltáru nesmieš⁹⁴ vystupovať¹⁵ po stupňoch, aby nad ním nebola odkrývaná tvoja nahota.

21 A toto⁶³⁷ sú práva⁵⁴⁵, ktoré im³⁴⁰ budeš¹⁰ predkladať¹⁶: (2) Kedykoľvek budeš kupovať⁴⁵²⁸ nevoľníka, Hebreja³², bude¹⁰ slúžiť¹⁰⁹ šesť rokov a v siedmom bude¹⁰ zadarmo⁶⁷⁶ odchádzať⁶⁷⁷ ako slobodný; (3) ak prichádzal sám⁶⁷⁸, bude¹⁰ odchádzať⁶⁷⁷ sám⁶⁷⁸, ak bol on manželom⁶⁷⁹ ženy, bude¹⁰ s ním odchádzať⁶⁷⁷ aj jeho žena, (4) ak mu bude dávať ženu jeho pán a ona mu porodí synov alebo dcéry, bude¹⁰ ostávať¹² tá žena a jej dievky³⁷ svojmu⁶⁸⁰ pánovi a on bude¹⁰ odchádzať⁶⁷⁷ sám⁶⁷⁸. (5) No¹³ ak ten nevoľník výslovne⁶⁸¹ povie: milujem svojho pána, svoju ženu a svoje deti⁸⁶, nebudem¹⁰ odchádzať⁶⁷⁷ slobodný, (6) potom¹³ ho jeho pán privedie¹⁰ bližšie⁶⁸² k Bohu⁶⁸³ a privedie¹⁰ ho bližšie⁶⁸² ku dveriam alebo k zárubni, i prebodne¹⁰ jeho pán

jeho ucho bodcom a bude⁷¹⁰ mu slúžiť¹⁰⁹ navždy¹¹³.

(7)A kedykoľvek bude voľakto⁶⁶ za služobnú predávať svoju dcéru, nebude *ona* môcť⁹⁴ odísť⁶⁷⁷ spôsobom⁶⁸⁴ odchádzania⁶⁷⁷ nevoľníkov; (8)ak sa svojmu pánovi zneľúbí⁶⁸⁵ (ak⁶⁸⁶ ju určil sebe), potom¹³ ju dovoľní¹⁰ vykúpiť; pre svoju vierolomnosť⁶⁸⁷ voči nej nebude mať právomoc⁶⁸⁸ predat' ju cudziemu⁸⁴ ľudu. (9)A ak ju bude chcieť⁹⁴ určiť svojmu synovi, bude¹⁰ voči nej konať podľa práva⁵⁴⁵ dcér; (10)ak pre neho^{45 689} bude chcieť⁹⁴ vziať ďalšiu⁶⁹⁰, nesmie⁹⁴ ubrať⁶⁹¹ jej⁶⁹² poživné⁶⁹³, jej⁶⁹² zao-diatia⁶⁹⁴ a spolunažívania s ňou⁶⁹⁵; (11) ak jej tieto tri veci nebude vykonávať, potom¹³ *ona* bude môcť⁹⁴ odísť⁶⁷⁷ zadarmo⁶⁷⁶, bez penazi⁴²⁸.

(12)Kto človeka⁶⁶ udrie^{63 696}, takže *on* umrie, bude musieť⁹⁴ byť istotne⁶³⁹ usmrtený, (13)*ale* kto nenastrojil⁶⁹⁷ úklad⁶⁹⁸ a Boh v jeho ruku dopustil⁶⁹⁹, potom¹³ ti chcem⁹⁴ určiť¹⁶ miesto⁹⁸, kam bude môcť⁹⁴ uprchnúť; (14)*ale* kedykoľvek sa voľakto⁶⁶ na svojho blízkeho^{63 668} bude opovažovať⁶¹⁴ zabiť ho ľstou⁷⁰⁰, z blízkosti²⁴³ môjho oltára ho musíš⁹⁴ vziať na smrť, (15)a kto udrie^{63 696} svojho otca *alebo* svoju mať, bude musieť⁹⁴ byť istotne⁶³⁹ usmrtený, (16)a kto človeka⁶⁶ ukradne⁶⁹⁶ a predá⁶⁹⁷ ho, *alebo* bude nájdený v jeho ruke, bude musieť⁹⁴ byť istotne⁶³⁹ usmrtený, (17)a kto bude svojmu otcovi *alebo* svojej matke zlorečiť⁶⁹⁶, bude musieť⁹⁴ byť istotne⁶³⁹ usmrtený. (18)A kedykoľvek sa budú muži vadiť⁷⁰¹ a jeden druhého⁶⁰⁸ udrie⁶³ kameňom *alebo* pástou, *ale* nebude mrieť, lež¹³ ľahne⁷⁰² na ležisko – (19)ak bude môcť⁹⁴ vstať a bude sa vonku⁴³¹ o svojej barle⁷⁰³ prechádzať⁷⁰⁴, potom¹³ bude¹⁰ ten, *ktory*⁷⁹⁶ ho udrel^{63 696}, uznaný za nevinného⁶⁶⁶, len bude musieť⁹⁴ nahradiť⁶³¹ jeho nečinnosť⁷⁰⁵ a dať ho splna vyliečiť⁷⁰⁶. (20)A kedykoľvek voľakto⁶⁶ svojho nevoľníka *alebo* svoju služobnú bude biť⁶³ kyjakom⁷⁰⁷, takže¹³ pod jeho rukou umrie, bude musieť⁹⁴ byť istotne⁷⁰⁸ potrestaný⁷⁰⁹, (21)iba ak bude môcť⁹⁴ vydržať⁶³⁰ deň *alebo* dva dni, nebude⁹⁴ trestaný⁷⁰⁹, lebo *on, to sú* jeho peniaze⁴²⁸. (22)A kedykoľvek sa budú muži ruvať⁷¹⁰ a strčiať⁷¹¹ do tehotnej ženy⁷¹², takže¹³ jej dietky³⁷

budú vychádzať²⁵², *ale* nebude nastávať⁴¹² úraz, bude^{10 713} istotne pokutovaný⁷¹⁴ podľa *toho*, čo na neho bude chcieť⁹⁴ uvaliť^{231 715} manžel⁶⁷⁹ tej ženy, i zaplatí^{10 631} podľa rozhodcov⁷¹⁶. (23)A ak úraz bude nastávať⁴¹², potom¹³ budeš musieť⁹⁴ dať žitie¹⁴⁸ za žitie¹⁴⁸, (24)oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu, (25)spáleninu za spáleninu, pomliaždeninu⁷¹⁷ za pomliaždeninu⁷¹⁷, sinavicu⁷¹⁸ za sinavicu⁷¹⁸. (26)A kedykoľvek voľakto⁶⁶ bude biť⁶³ v oko svojho nevoľníka *alebo* v oko svojej služobnej, takže¹³ ho vyrazí⁷¹⁹, potom¹³ ho za jeho oko bude musieť⁹⁴ prepustiť¹²⁴ ako slobodného; (27)a ak bude vybijáť⁷⁰² zub svojho nevoľníka *alebo* zub svojej služobnej, bude ho musieť⁹⁴ prepustiť¹²⁴ ako slobodného za jeho zub.

(28)A kedykoľvek muža *alebo* ženu bude klat' býk, takže¹³ umrie, bude ten býk musieť⁹⁴ byť na smrť⁶⁴⁰ ukameňovaný a jeho mäso sa nebude⁹⁴ jesť, *ale* majiteľ⁶⁷⁹ býka *bude* nevinný. (29)No¹³ ak býk – *on bol* od prvsia¹⁴⁰ klavý a bolo *to* u jeho majiteľa⁶⁷⁹ dosvedčené^{654 720}, a nedával *naň* pozor³⁹⁷, takže¹³ usmrtil muža *alebo* ženu, bude ten býk musieť⁹⁴ byť ukameňovaný a aj jeho majiteľ⁶⁷⁹ bude musieť⁹⁴ byť usmrtený; (30)ak na neho bude uvažované^{231 715} zadoštučenie⁷²¹, potom¹³ zaplatí^{10 631} výkupné⁷²² svojho žitia¹⁴⁸ podľa všetkého, čo na neho bude uvažované^{231 715}, (31)či klal syna a či klal dcéru, bude¹⁰ sa mu robiť podľa tohto súdu⁵⁴⁵. (32)Ak býk bude klat' nevoľníka *alebo* služobnú, bude⁷²³ musieť⁹⁴ dať jeho pánovi tridsať šeklov⁷²⁴ striebra a býk bude¹⁰ musieť⁹⁴ byť ukameňovaný. – (33)A kedykoľvek voľakto⁶⁶ bude otvárať jamu⁷²⁵ *alebo* kedykoľvek voľakto⁶⁶ bude vyhlbovať jamu⁷²⁵ a nebude ju prikrývať a padne ta býk *alebo* osol, (34)bude musieť⁹⁴ škodu nahradiť^{726 727} majiteľ⁶⁷⁹ tej jamy – vyplatí¹³⁴ peniaze⁴²⁸ jeho majiteľovi a usmrtené sa bude¹⁰ dostávať¹² jemu. – (35)A kedykoľvek voľač⁶⁶ býk bude klat' býka jeho blízkeho^{69 668}, takže¹³ uhynie, potom¹³ živého býka predajú¹⁰ a peniaze⁴²⁸ zaň⁷²⁸ rozdelia¹⁰, a budú¹⁰ deliť¹⁰ usmrteného; (36)*alebo*, ak sa vedelo⁷, že býk – *on bol* od prvsia¹⁴⁰ klavý a jeho majiteľ⁶⁷⁹ *naň* nedával pozor³⁹⁷, bezpodmienečne⁷²⁹ bude musieť⁹⁴ škodu nahradiť^{726 727} býkom

za býka a usmrtený sa bude¹⁰ dostávať¹² jemu.

22 Kedykoľvek voľakto⁶⁶ bude kradnúť býka alebo drobné dobyčča³⁶³ a zabije⁷³⁰ ho alebo ho predá, bude musieť⁹⁴ škodu nahradiť^{726 727} piatimi kusmi hovädzieho dobytku za býka alebo štyrmi kusmi drobného dobytku za drobné dobyčča³⁶³ (2)⁷³¹(ak bude zloděj môcť⁹⁴ byť dopadnutý²⁹¹ pri vlamaní a bude udtretý⁶³, takže¹³ umrie, nebude za neho⁴⁵ vina krvi⁷³², (3)ak nad ním vzíde⁷³³ slnko, vina krvi⁷³² za neho⁴⁵ bude); škodu bude musieť⁹⁴ nahradiť^{726 727}, bezpodmienečne⁷²⁹, ak nebude mať⁷³⁴ čím, potom¹³ bude¹⁰ za svoju krádež predaný. (4)Ak sa ukradnuté preukazateľne⁷³⁵ nájde v jeho ruke živé, od býka až po osla, až po drobné dobyčča³⁶³, bude musieť⁹⁴ škodu nahradiť^{726 727} dvojnásobne.

(5)Kedykoľvek voľakto⁶⁶ bude dávať spásť⁷³⁶ pole alebo vinicu, totiž¹³ vyženie¹²⁴ svoje zvieratstvo⁷³⁶, nech¹³ sa napasie^{736 737} v poli iného⁶⁹⁰, bude musieť⁹⁴ škodu nahradiť^{726 727} z najlepšieho zo svojho poľa a z najlepšieho zo svojej vinice. – (6)Kedykoľvek bude vznikáť⁷³⁸ oheň a zachvátiť²⁹¹ trnie⁷³⁹, takže¹³ ním bude strávený⁷⁴⁰ stoh alebo stojaté zbožie alebo pole, škodu bezpodmienečne⁷²⁹ bude musieť⁹⁴ nahradiť^{726 727} ten, kto⁹⁶ požiar⁷³⁶ založil^{696 736}. – (7)Kedykoľvek voľakto⁶⁶ bude dávať k svojmu blížnemu^{69 668} do opatery³⁹⁷ peniaze⁴²⁸ alebo veci¹²⁸ a bude to z domu toho muža ukradnuté – ak bude zloděj môcť⁹⁴ byť dopadnutý²⁹¹, bude musieť⁹⁴ škodu nahradiť^{726 727} dvojnásobne, (8)ak zloděj nebude môcť⁹⁴ byť dopadnutý²⁹¹, potom¹³ bude¹⁰ majiteľ⁶⁷⁹ toho domu privedený blížšie⁷⁴¹ k Bohu⁶⁸³, či⁷⁴² nevystrelí¹²¹ svoju ruku na majetok⁶⁶⁷ svojho blížneho^{69 668}. (9)Ohľadne každého druhu⁷⁷⁹ prestúpenia⁷⁴³, ohľadne býka⁷⁴⁴, ohľadne osla⁷⁴⁴, ohľadne drobného dobyčča^{363 744}, ohľadne plášťa, ohľadne všetkého strateného, o čom sa bude vravieť, že je to³⁴ toto⁷⁴⁵ – záležitosť¹⁷⁹ ich oboch bude¹⁰ prihádzať pred Boha⁶⁸³; koho Boh⁶⁸³ bude vyhlasovať za zloviného⁷⁴⁶, bude musieť⁹⁴ svojmu blížnemu⁶⁹ škodu nahradiť^{726 727} dvojnásobne. (10)Kedykoľvek voľakto⁶⁶ bude dávať k svojmu blížnemu^{69 668}

do opatery³⁹⁷ osla alebo býka alebo drobné dobyčča³⁶³ či¹³ akýkoľvek²⁷³ kus dobytky²⁵¹, a uhynie alebo bude dochrámané alebo zajaté bez toho, že by kto videl⁷⁴⁷, (11)bude¹⁰ medzi nimi oboma nastávať¹² prísaha⁷⁴⁸ Hospodina⁷⁴⁹, či nevystrelí¹²¹ svoju ruku na majetok⁶⁶⁷ svojho blížneho^{69 668}, a jeho majiteľ⁶⁷⁹ to uzná^{10 750}, i nebude musieť^{94 751} škodu nahrádzať^{726 727}, (12)ale ak bolo preukazateľne⁷³⁵ kradnuté z jeho blízkosti²⁴³, bude musieť⁹⁴ jeho majiteľovi⁶⁷⁹ škodu nahradiť^{726 727}. (13)Ak bolo na kusy⁷⁵² rozorvané, bude musieť⁹⁴ priniesť dôkaz⁷⁵³; rozorvané nebude musieť⁹⁴ hradiť⁷⁵⁴. – (14)A kedykoľvek si ho⁷⁵⁵ voľakto⁶⁶ z blízkosti^{243 756} svojho blížneho^{69 668} bude vypožičiavať⁷⁵⁷ a bude dochrámané alebo uhynie bez toho, že by pri ňom⁷⁵⁸ bol jeho majiteľ^{679 747}, bezpodmienečne⁷²⁹ bude musieť⁹⁴ škodu nahradiť^{726 727}, (15)ak jeho majiteľ⁶⁷⁹ bol pri ňom⁷⁵⁸, nebude musieť⁹⁴ škodu hradiť^{726 727}; ak bolo najaté, jeť to⁷⁵⁹ zarátané⁷⁶⁰ v najomnom zaň.

(16)A kedykoľvek muž bude zvädzáť⁷⁶¹ pannu, ktorá nie je zasnúbená, a ľahne s ňou, bezpodmienečne⁷⁶² si ju bude musieť⁹⁴ kúpiť⁷⁶³ za ženu; (17)ak jej otec bude rozhodne⁷⁶⁴ odmietať²³³ dať mu ju, bude musieť⁹⁴ odvážiť striebro⁴²⁸ podľa vena⁷⁶⁵ panien. – (18)Bosorku nesmieš⁹⁴ nechať žiť. – (19)Každý ľahnúvši⁷⁶⁶ so zvieratom²⁵¹ musí⁹⁴ byť istotne⁶³⁹ usmrtený. – (20)Kto obetuje⁶⁹⁶ bohom, nie samotnému³⁹⁵ Hospodinovi, musí⁹⁴ byť odovzdaný⁷⁶⁷.

(21)A cudzincovi⁸³ nesmieš⁹⁴ ubližovať a nie že ho smieš⁹⁴ utíkať¹⁰⁶, lebo ste boliť cudzinci⁸³ v zemi Egypta. (22)Žiadnu⁷⁷³ vdovu ani sirotu nesmieš⁹⁴ týrať¹¹⁹; (23)ak ju⁷⁶⁸ budeš akokoľvek⁷⁶⁹ týrať¹¹⁹, potom, ak ku mne bude úpenlivo⁷⁶⁹ kričať, istotne⁷⁶⁹ jej⁷⁶⁸ krik budem počuť⁷⁷⁰, (24)i vzbĺkne¹⁴³ môj hnev a budem vás zabíjať mečom a stanú sa vdovami vaše ženy a sirotami vaše deti⁸⁵. (25)Ak môjmu ľudu⁷⁷¹, chudobnému⁷⁷² pri tebe, budeš požičiavať peniaze⁴²⁸, nesmieš⁹⁴ voči nemu byť ako úžerník, nesmieš⁹⁴ na neho uvaliť^{16 715} úžeru. – (26)Ak vôbec⁷⁷³ budeš do zálohu brať plášť svojho blížneho^{69 668}, do zájednia slnka mu ho musíš⁹⁴ vrátiť, (27)lebo on je jeho jediným³⁹⁵ prikrytím, on je

ošatením jeho koži – na čo bude líhať? I stane sa¹², keď bude ku mne kričať, že¹³ budem počuť⁷⁷⁰, lebo ja som milostivý¹²⁵.

(28) Nesmieš⁹⁴ zlorečiť Bohu⁶⁸³ a nie že smieš⁹⁴ preklikať náčelníka⁵⁷⁴ svojho ľudu. (29) Nesmieš⁹⁴ zdržiavať⁷⁷⁴ svoju plnú⁷⁷⁵ úrodu⁷⁷⁶ ani svoju štavu⁷⁷⁷. Prvorodeného zo svojich synov budeš⁹⁴ dávať mne; (30) tak budeš robiť so svojím hovädzím dobytkom^{589 778}, so svojím drobným dobytkom⁵⁸⁹: sedem dní bude¹⁰ pri svojej matke, v ôsmy deň ho budeš⁹⁴ dávať mne. (31) Budete¹⁰ mi svätými ľuďmi^{324 1213}; nesmiete⁹⁴ jesť mäso v poli rozorvaného; budete¹⁰ ho hádzať psovi.

23 Nesmieš⁹⁴ vynášať^{336 779} nepravdivý⁷⁸⁰ chýr; nech so zlovoľným neprikladáš^{10 231} svoju ruku k tomu, aby si bol^{12 781} skrivodlivým svedkom⁷⁸². (2) Nesmieš⁹⁴ sa dať¹² za mnohými⁷⁸³ na zlé⁷⁸⁴ a nie že smieš⁹⁴ pri spore vypovedať⁷⁸⁵ prevracaním⁷⁸⁶ sa za mnohými⁷⁸³ na prevracanie⁷⁸⁶ druhých⁷⁸⁷, (3) a nie že smieš⁹⁴ núdznemu⁷⁸⁸ v jeho spore nadŕžať⁷⁸⁹. – (4) Kedykoľvek budeš stretať býka svojho nepriateľa alebo jeho osla blúdiaceho, bezpečne⁷⁹⁰ mu ho musíš⁹⁴ priviesť späť¹³⁴. (5) Kedykoľvek budeš vidieť osla toho, kto ťa nenávidí⁶⁹⁶, ležať^{791 792} pod svojím bremenom a chce¹⁷ by si upustil^{468 793} od ulahčenia mu, bez váhania^{790 794} mu musíš⁹⁴ ulahčiť s ním⁷⁹⁵. (6) Nesmieš⁹⁴ prevracat⁷⁸⁶ právo⁵⁴⁵ svojho nemajetného⁷⁹⁶ v jeho spore, (7) od podvodnej záležitosti^{179 797} budeš¹⁰ zachovávať odstup⁷⁹⁸ a nevinného a spravodlivého nebudeš⁹⁴ zabíjať, lebo zlovoľnému spravodlivosť nebudem priznávať⁷⁴⁶. (8) A nesmieš⁹⁴ brať úplatok, lebo úplatok oslepuje prezieravých⁷⁹⁹ a prekrúca slová spravodlivých. (9) A cudzinca⁸³ nesmieš⁹⁴ utíkať¹⁰⁶ – veď¹³ vy poznáte⁷ dušu⁸⁰⁰ cudzinca⁸³, lebo ste cudzincami⁸³ boli⁷ v zemi Egypta.

(10) A svoju zem budeš¹⁰ šesť rokov osievať a jej úrodu zväzovať⁸⁰¹, (11) ale siedmy rok jej budeš¹⁰ ulavovať a nechávať ju ležať, nech¹³ sa najedia nemajetní⁷⁹⁶ tvojho ľudu, a ostatok po nich môže⁹⁴ zožrať poľné živočíšstvo²⁹⁶. Tak budeš¹⁰ robiť so svojou vinicou⁵⁸⁹, so svojou olivnicou⁵⁸⁹, (12) šesť dní budeš¹⁰ robiť svoje roboty⁸⁰², ale v deň siedmy budeš¹⁰ prestá-

vať^{164 575}, aby si mohol⁹⁴ odpočinúť⁴³⁸ tvoj býk⁷⁴⁴ a tvoj osol⁷⁴⁴ a oddýchnuť⁸⁰³ syn tvojej služobnej aj cudzinec⁸³. (13) A vo všetkom, čo som k vám povedal, sa budete¹⁰ mať na pozore³⁹⁷ a meno iných⁶⁹⁰ bohov nesmiete⁹⁴ pripomínať – nesmie⁹⁴ sa počuť v твоich ústach.

(14) Tri razy⁸⁰⁴ v roku mi budeš usporiadať slávnosť¹⁵⁹. (15) Budeš¹⁰ zachovávať³⁹⁷ slávnosť nekvasených chlebov – sedem dní budeš¹⁰ jesť nekvasené chleby podľa toho, čo som ti rozkázal, na určený čas mesiaca Ávív⁴³⁸, lebo v ňom si vyšiel z Egypta, a nech sa pred mojou tvárou neukazujú¹⁰ prázdni; (16) a slávnosť žatvy, prvotín⁸⁰⁵ твоich prác³⁶, toho, čo si v poli zasieval; a slávnosť zvozu⁸⁰¹ pri vyjdení⁸⁰⁶ roka, pri zväzani⁸⁰¹ твоich prác³⁶ z poľa. (17) Trikrát v roku bude¹⁰ každý tvoj mužský⁸⁰⁷ prichádzať ukázať sa pred tvár⁸⁰⁸ Pána, Hospodina. (18) Krv mojej obete nesmieš⁹⁴ obetovať s kysnutým¹¹⁹⁸ a tuk mojej slávnosti²⁷⁷ nesmie⁹⁴ ostať cez noc⁸⁰⁹ do rána. (19) Najlepšie¹¹⁹⁹ z prvotín⁸⁰⁵ svojej pôdy budeš¹⁰ vnášať v dom Hospodina, svojho Boha. Kozla nesmieš⁹⁴ variť v mlieku jeho matky.

(20) Hľa, ja pred tvou tvárou³⁴⁰ posielam svojho Anjela⁹⁰ na tvoju ochranu³⁹⁷ po ceste a na tvoje vedenie k miestu⁹⁸, ktoré som určil¹³⁵. (21) Maj sa pred jeho tvárou⁷³ na pozore³⁹⁷ a poslúchaj na¹³⁰ jeho hlas, nech v ňom nevzbudzuje¹⁰ rozhorčenie⁸¹⁰, lebo nebude odpúšťať^{336 811} ohľadne vašich prestúpení^{277 743}, lebo v ňom⁸¹² je moje meno; (22) áno, ak budeš vpravde⁵⁴⁶ poslúchať na¹³⁰ jeho hlas a konať všetko, čo budem hovoriť, budem nepriateľom твоich protivníkov⁸¹³, a protivníkom твоjich protivníkov⁸¹³, (23) lebo môj Anjel⁹⁰ pôjde pred tvou tvárou a uvedie ťa k Emórimu a Chittimu a Perizzimu a Kenaanému, Chivvimu a Jevúsimu¹⁰⁵, ktorého vyhubím⁸¹⁴. (24) Nesmieš⁹⁴ sa klaňať ich bohom a nesmieš⁹⁴ im slúžiť^{109 661} a nesmieš⁹⁴ konať podľa ich konaní, lež⁵⁶¹ ich naskrze⁸¹⁵ musíš⁹⁴ vykynozíť⁸¹⁶ a ich stĺpy⁸¹⁷ na márne kúsky⁸¹⁸ potrieskať⁸¹⁹. (25) I budete¹⁰ obsluhovať^{109 661} Hospodina, svojho Boha, a on požehná tvoj chlieb a tvoju vodu; a spomedzi teba^{812 820} budem odnímať⁹³ chorobu, (26) v tvojej zemi nebude

potrativšej⁸²¹ ani neplodnej⁸²¹, i budem naplnať počet tvojich rokov. (27) Budem pred tvou tvárou³⁴⁰ vypúšťať¹²⁴ svoju hrôzu a do zmätku privádzať⁸²² všetok ľud, tých, medzi ktorých budeš prichádzať, a všetkých tvojich nepriateľov k tebe budem obracať⁶³¹ šijou⁸²³, (28) a pred tvou tvárou budem posilať sršne²⁷⁷, ktoré¹³ Chivviho, Kenaaného a Chittiho³²³ spred tvojej tváre⁸²⁴ vyženú¹⁸⁹. (29) Nebudem ho⁸¹⁴ pred tvou tvárou⁷³ vyháňať¹⁸⁹ v jednom roku, aby sa zem nestávala¹² pustou, takže¹³ by sa proti tebe rozmnožilo poľné živočíšstvo²⁹⁶; (30) budem ho⁸¹⁴ pred tvou tvárou⁷³ vyháňať¹⁸⁹ po troške⁸²⁵, než sa budeš môcť⁹⁴ rozplodiť a zaujať⁵³⁰ zem. (31) A tvoje pomedzie²³⁴ som určil²³¹ od mora Trstia^{50 344} až po more Pelištím^{206 826} a od pustiny až po Rieku⁸²⁷, lebo obyvatelov tej zeme chceme⁹⁵ dať vo vašu ruku, i vyženieš¹⁸⁹ ich od svojej tváre. (32) Nesmieš⁹⁴ ohľadne nich ani ohľadne ich bohov uzavrieť zmluvu⁸²⁸; (33) nech nebývajú¹⁰ v tvojej zemi, aby tá nezvádzali hrešiť voči mne, lebo⁸²⁹ by si obsluhoval^{109 661} ich bohov, lebo^{829 830} to by ti bolo nástrahou^{59 831}.

24 A k Mojžišovi povedal⁸³², Vystúp¹⁵ k Hospodinovi, ty a Árón, Nádáv a Avihú a sedemdesiati zo starších Isráela, a z ďaleka sa pokloňte; (2) a Mojžiš nech sa priblíži^{10 682} k Hospodinovi sám³⁹⁵, ale oni nech sa nepribližujú^{10 682}, a ľud, tí nech s ním nevystupujú^{10 15}. (3) I prišiel Mojžiš a všetky slová Hospodina a všetky práva⁵⁴⁵ vyrozprával³¹⁴ ľudu; a všetok ľud jedným hlasom odvetil, i povedali Všetky slová, ktoré Hospodin vyslovil, budeme vykonávať. (4) A Mojžiš všetky slová Hospodina zapísal a za rána zavčas vstal a pod vrchom zbudoval oltár a dvanásť stĺpov⁸⁷⁷ podľa dvanástich kmeňov⁷⁰⁷ Isráela (5) a poslal mladíkov¹¹⁶⁴ detí⁸⁶ Isráela, nech¹³ vynesú vzostupné obete³⁵⁰ a nech obetujú⁶⁷⁴ obete pokojných hodov⁶⁷⁵ Hospodinovi, býky. (6) A polovicu krvi Mojžiš vzal a dal¹⁶ v misy⁸³³ a polovicu krvi kropením naniesol na¹⁰³⁴ oltár, (7) a vzal knihu zmluvy a dal sa čítať⁸³⁴ v uši³¹³ ľudu, i povedali: Všetko, čo Hospodin vyslovil, budeme konať a budeme poslúchať. (8) A Mojžiš vzal krv a kropením naniesol

na¹⁰³⁴ ľud a povedal: Hľa, krv zmluvy, ktorú s vami uzavrel⁸²⁸ Hospodin ohľadne⁸³⁵ všetkých týchto slov^{179 836}. (9) I vystúpil¹⁵ Mojžiš a Árón, Nádáv a Avihú a sedemdesiati zo starších Isráela (10) a uvideli Isráelovho Boha, a pod jeho nohami stáby práca⁸³⁷ z priesvitného⁸³⁸ zafíru⁹⁸⁵ a čo do lesku⁸³⁹ ako samy nebesá⁸⁴⁰; (11) a na významných⁸⁴¹ z detí⁸⁶ Isráela nevystrel^{121 832} svoju ruku, i uzreli Boha a jedli⁷ a pili⁷.

(12) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Vystúp¹⁵ ku mne na vrch a buď tam, nech¹³ ti môžem⁹⁴ dať tabule z kameňa a zákon⁴³⁶ a rozkazy²⁷⁷, ktoré som napísal na ich počúvanie⁸⁴². (13) I vstal Mojžiš, aj Jósua, jeho pobočník¹⁰⁰⁷, a Mojžiš vystúpil¹⁵ na Boží vrch, (14) a k starším povedal: Počkajte⁸⁴³ tu na nás, než sa k vám budeme môcť⁹⁴ vrátiť; a hľa, sú s vami Árón a Chúr – kto bude mať volajaké záležitosti^{179 844}, môže⁹⁴ sa priblížiť⁶⁸² k nim. (15) A Mojžiš vystúpil¹⁵ na vrch a vrch prikryl oblak, (16) i usadila sa⁸⁶³ sláva⁵⁵⁸ Hospodina na vrchu Sínaj a oblak ho prikryval⁷ po⁸⁴⁵ šesť dní, a v siedmy deň zavola⁸³² sprostred oblaku na Mojžiša⁹⁵, (17) a výzor slávy⁵⁵⁸ Hospodina na temene⁵⁹⁵ vrchu bol pred očami detí⁸⁶ Isráela ako stravujúci⁷⁴⁰ oheň. (18) A Mojžiš vošiel v stred oblaku a vystúpil¹⁵ k Hospodinovi, i ostal¹² Mojžiš na tom vrchu štyridsať dní a štyridsať nocí.

25 A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrok: (2) Prehovor k deťom⁸⁶ Isráela, nech¹³ mi prinášajú⁵⁵ obeť venovania¹⁰⁴⁹; nech moju obeť venovania¹⁰⁴⁹ berú^{10 846} spopri¹⁸⁴ každého človeka⁶⁶, ktorého srdce ho⁸⁴⁷ bude ponúkať¹²¹². (3) A toto bude moja obeť venovania¹⁰⁴⁹, ktorú spopri¹⁸⁴ nich budete¹⁰ brať⁸⁴⁶: zlato a striebro a mosadz⁸⁴⁸ (4) a modrý purpur⁸⁴⁹ a červený purpur⁸⁴⁹ a červcový⁸⁵⁰ šarlát⁸⁴⁹ a kment⁸⁵¹ a kozíu srsť⁸⁵² (5) a načervenené⁸⁵³ kože baranov a kože jazvecov⁸⁵⁴ a drevo^{543 855} akácií⁸⁵⁶, (6) olej na svetlenie⁸⁵⁷, vonné látky do oleja na pomazávanie⁸⁵⁸ a do kadiva¹⁰⁷² z vonných korenín⁸⁵⁹, (7) a ónyxov⁸⁶⁰ kamene⁸⁶¹ a kamene na vsadzovania^{858 978} do ornátu⁸⁶² a do náprsníka⁸⁶²; (8) a zhotovia^{10 36} mi svätyňu⁵³³, nech¹³ sa môžem⁹⁴ usídlit⁸⁶³ vprostred nich. (9) Podľa všetkého, čo sa ti ja chystám ukázať²²¹, vzor⁸⁶⁴ obydlia⁸⁶³

a vzor⁸⁶⁴ všetkých jeho zariadení¹²⁸, priam¹³ tak *ich* budete¹⁰ zhotovovať³⁶.

(10) Zhotovia^{10 36} teda¹⁰⁷ z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ skrinku⁸⁶⁵, jej dĺžka dva lakte⁸⁶⁶ a pol a jej šírka laket⁸⁶⁶ a pol a jej výška laket⁸⁶⁶ a pol, (11) a budeš¹⁰ ju potahovať rýdzim zlatom – budeš¹⁰ ju potahovať zdnu aj zvonku⁸⁶⁷ – a zhotovíš^{10 36} na ňu dookola obrubu zo zlata (12) a uleješ¹⁰ k nej štyri kruhy zo zlata, ktoré¹³ dáš¹⁰ nad jej štyri podstavce⁸⁶⁸, totiž¹³ dva kruhy na jej jednu stranu¹⁰⁷⁴ a dva kruhy na jej druhú stranu¹⁰⁷⁴, (13) a zhotovíš^{10 36} z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ tyče a budeš¹⁰ ich potahovať zlatom, (14) a tie tyče musíš⁹⁴ vsunúť v tie kruhy po stranách¹⁰⁷⁴ skrinky⁸⁶⁵ na nosenie^{336 337} skrinky⁸⁶⁵ na nich; (15) v kruhoch skrinky⁸⁶⁵ tie tyče budú¹⁰ ostávať¹², nesmú⁹⁴ sa od nej odpojiť⁹³. (16) A do tej skrinky⁸⁶⁵ musíš⁹⁴ dať svedectvo, ktoré tebe chcem⁹⁴ dať. (17) A zhotovíš^{10 36} z rýdzeho zlata zľutovnicu⁸⁶⁹, jej dĺžka dva lakte⁸⁶⁶ a pol a jej šírka laket⁸⁶⁶ a pol, (18) a zhotovíš^{10 36} dvoch kerúbov zo zlata – budeš¹⁰ ich zhotovovať³⁶ ako tepanú⁸⁷⁰ prácu z oboch koncov⁸⁷¹ zľutovnice⁸⁶⁹; (19) zhotov³⁶ teda¹⁰⁷ jedného kerúba z tohto konca^{871 872} a jedného kerúba z tohto konca^{871 872}, zo zľutovnice^{869 871} tých kerúbov budete¹⁰ zhotovovať³⁶ na oboch jej koncoch. (20) A tí kerúbi budú¹⁰ nahor rozpínať¹²⁵³ krídla, zastierajúc svojimi krídlami zľutovnicu^{869 935}, a ich tváre k sebe navzájom³⁴⁷; tváre kerúbov nech smerujú^{10 873} k zľutovnici⁸⁶⁹; (21) a tú zľutovnicu⁸⁶⁹ musíš⁹⁴ dať zvrchu na skrinku⁸⁶⁵ a do tej skrinky⁸⁶⁵ musíš⁹⁴ dať svedectvo, ktoré tebe chcem⁹⁴ dať, (22) i budem sa tam s tebou stretávať⁹⁵³ a sponad zľutovnice⁸⁶⁹, spomedzi dvoch kerúbov, ktorí budú nad skrinkou svedectva, s tebou budem hovoriť o všetkom, čo ti pre deti⁸⁶ Isráela budem rozkazovať.

(23) A zhotovíš^{10 36} z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ stôl, jeho dĺžka dva lakte⁸⁶⁶ a jeho šírka laket⁸⁶⁶ a jeho výška laket⁸⁶⁶ a pol, (24) a budeš¹⁰ ho potahovať rýdzim zlatom a zhotovíš^{10 36} k nemu dookola obrubu zo zlata (25) a zhotovíš^{10 36} k nemu dookola trnoží⁸⁷⁴ na šírku dlane a k tej jeho trnoži⁸⁷⁴ dookola zhotovíš^{10 36} obrubu zo zlata. (26) A zhotovíš^{10 36} k nemu štyri kruhy zo zlata a tie kruhy musíš⁹⁴ dať na

štyri uhly, ktoré budú pri jeho štyroch nohách; (27) tie kruhy budú¹⁰ tesne pri trnoži⁸⁷⁴ za lôžiska⁸⁷⁵ pre tyče na nosenie^{336 337} stola. (28) A zhotovíš^{10 36} z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ tyče a budeš¹⁰ ich potahovať zlatom, i bude sa na nich stôl nosiť^{17 336 337}. (29) A zhotovíš^{10 36} k nemu⁸⁷⁶ podnosy^{877 878} a panvy^{878 879} k nemu⁸⁷⁶ a kanvice⁸⁸⁰ k nemu⁸⁷⁶ a čaše^{878 881} k nemu⁸⁷⁶, ktorými sa bude vylievat⁸⁸²; zhotovíš^{10 36} ich z rýdzeho zlata. (30) A na ten stôl budeš¹⁰ ustavične pred moju tvár²⁰⁰ dávať predkladné chleby^{277 883}.

(31) A z rýdzeho zlata zhotovíš^{10 36} svietnik⁸⁸⁴ – ten svietnik⁸⁸⁴ bude¹⁰ zhotovovaný³⁶ ako tepaná⁸⁷⁰ práca; bude¹⁰ z neho⁸⁷¹ jeho päťica⁸⁸⁵ a jeho vetvy^{277 886}, jeho kalichy⁸⁸⁷, jeho hlavice⁸⁸⁸ a jeho kvety, (32) a to šesť vetiev^{886 889} vychádzajúcich z jeho strán, tri vetvy^{886 889} svietnika⁸⁸⁴ z jednej strany a tri vetvy^{886 889} svietnika⁸⁸⁴ z druhej strany, (33) tri mandľoňovité⁸⁹⁰ kalichy⁸⁸⁷ na jednej vetve⁸⁸⁶, hlavica⁸⁸⁸ a kvet, a tri mandľoňovité⁸⁹⁰ kalichy⁸⁸⁷ na jednej vetve⁸⁸⁶, hlavica⁸⁸⁸ a kvet; tak pri šiestich vetvách^{886 889} vychádzajúcich zo svietnika⁸⁸⁴, (34) a na svietniku^{884 891} štyri mandľoňovité⁸⁹⁰ kalichy⁸⁸⁷, jeho hlavice⁸⁸⁸ a jeho kvety, (35) totiž¹³ hlavica⁸⁸⁸ pod dvoma vetvami^{886 889} z neho a hlavica⁸⁸⁸ pod dvoma vetvami^{886 889} z neho a hlavica⁸⁸⁸ pod dvoma vetvami^{886 889} z neho, ohľadne šiestich vetiev^{886 889} vychádzajúcich zo svietnika⁸⁸⁴, (36) ich hlavice⁸⁸⁸ a ich vetvy^{886 889} budú¹⁰ z neho⁸⁷¹, celý⁴¹⁷ bude jedinou tepanou⁸⁷⁰ prácou z rýdzeho zlata. (37) A zhotovíš^{10 36} k nemu⁸⁷⁶ sedem lúčov (a jeho lampy sa budú^{10 892} zažiháť^{77 893} a bude sa^{10 892} svietiť¹⁷ na jednu⁹⁹⁵ náprotivnú stranu) (38) a štipce k nemu⁸⁷⁶ a zhášadlá⁸⁹⁴ k nemu⁸⁷⁶ z rýdzeho zlata. (39) Bude sa^{10 892} zhotovovať³⁶ so všetkými týmito náčinami¹²⁸ z kikkára⁸⁹⁵ rýdzeho zlata; (40) pozri teda¹⁰⁷ a zhotov³⁶ ich podľa ich vzoru⁸⁶⁴, ktorý si ty uschopňovaný⁸⁹⁶ vidieť na vrchu.

26 A obydlie⁸⁶³ budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ z desiatich kobercov z tkaného kmentu⁸⁵¹ a modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červeného⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹; tie⁸⁹⁷ budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ s kerúbmi umeleckej práce⁸⁹⁸. (2) Dĺžka jedného koberca osem a dvadsať lakťov^{866 899} a šírka

jedného koberca štyri lakte^{866 899}, pre všetky koberce jedna miera. (3) Päť kobercov bude¹⁰ pripájaných k sebe navzájom⁹⁰⁰ a päť kobercov pripájaných k sebe navzájom⁹⁰⁰, (4) a z modrého purpuru⁸⁴⁹ zhotovíš^{10 36} očka na okraji²²² jedného koberca od konca v spoji⁹⁰¹, a tak budeš¹⁰ robiť pri okraji²²² koncového koberca na druhej strane spoja⁹⁰². (5) Päťdesiat očiek budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ na jednom koberci a päťdesiat očiek budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ na konci koberca, ktorý bude na druhej strane spoja⁹⁰²; očka budú protilahlé voči sebe navzájom⁹⁰⁰. (6) A zhotovíš^{10 36} zo zlata päťdesiat sponiek a tými sponkami koberce k sebe navzájom⁹⁰⁰ budeš¹⁰ pripájať, nech¹³ bude obydlie⁸⁶³ zjednotené⁹⁰³.

(7) A z kože srsti⁸⁵² zhotovíš^{10 36} koberce za stan na obydlí^{863 904}; tých⁸⁹⁷ kobercov budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ jedenásť⁹⁰⁵. (8) Dĺžka jedného koberca tridsať lakťov^{866 899} a šírka jedného koberca štyri lakte^{866 899}, pre jedenásť kobercov⁴⁵ jedna miera, (9) a budeš¹⁰ spájať päť kobercov osobitne³⁹⁵ a šesť kobercov osobitne³⁹⁵, a šiesty koberec na priečelnej strane⁹⁰⁶ stanu budeš¹⁰ zdvojiť⁹⁰⁷. (10) A zhotovíš^{10 36} päťdesiat očiek na okraji²²² jedného koncového koberca v spoji⁹⁰¹ a päťdesiat očiek na okraji²²² druhého koberca spoja^{901 908}, (11) a zhotovíš^{10 36} päťdesiat sponiek z mosadze⁸⁴⁸ a budeš¹⁰ tie sponky navliekať v očka, a tak spájať stan, nech¹³ bude zjednotený⁹⁰³. (12) A presahujúci⁹⁰⁹ previs kobercov⁹¹⁰ stanu, presahujúca⁹⁰⁹ polovica koberca, bude previsovať¹⁰ na zadnej strane⁹¹¹ obydlia⁸⁶³, (13) a čo presahuje^{909 912} na dĺžke kobercov stanu, lakť⁸⁶⁶ odtiaľto a lakť⁸⁶⁶ odtiaľto, bude¹⁰ prevesované po stranách obydlia⁸⁶³, odtiaľto a odtiaľto, na jeho pokrytie.

(14) A zhotovíš^{10 36} ku stanu kryt z načervenených⁸⁵³ koží baranov a zvrchu kryt z koží jazvevcov⁸⁵⁴.

(15) A z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ k obydlíu⁸⁶³ zhotovíš^{10 36} stojaté dosky; (16) dĺžka dosky desať lakťov⁸⁶⁶ a šírka jednej dosky lakť⁸⁶⁶ a pol, (17) k jednej doske dva čapy⁹¹³ navzájom⁹⁰⁰ späť; tak budeš¹⁰ robiť so všetkými doskami⁵⁸⁹ obydlia⁸⁶³. (18) Zhotovíš^{10 36} teda¹⁰⁷ k obydlíu⁸⁶³ dosky, dvadsať dosák k južnému⁹¹⁴ smeru, na

juh⁹¹⁵, (19) a pod tých dvadsať dosák budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ štyridsať podstavcov⁹¹⁶ zo striebra, dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku k jej dvom čapom⁹¹³ a dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku k jej dvom čapom⁹¹³, (20) a dvadsať dosák na druhú stranu¹⁰⁷⁴ obydlia⁸⁶³, ku smeru na sever, (21) a k nim⁸⁷⁶ štyridsať podstavcov⁹¹⁶ zo striebra, dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku a dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku, (22) a na zadnú stenu⁹¹⁷ obydlia⁸⁶³, k západu³⁴³, budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ šesť dosák, (23) a dve dosky budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ do kútov⁹¹⁸ obydlia⁸⁶³ na zadnej stene⁹¹⁷, (24) a budú¹⁰ zospodu dvojité⁹¹⁹ a budú¹⁰, každá na svojom vrchole⁵⁹⁵, dokonale zjednotené⁹²⁰ do jedného kruhu⁹²¹; tak bude¹⁰ s nimi oboma⁵⁸⁹, budú¹⁰ do oboch kútov⁹¹⁸. (25) Bude¹⁰ teda¹⁰⁷ osem dosák a k nim⁸⁷⁶ šesťdesiat podstavcov⁹¹⁶ zo striebra, dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku a dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku.

(26) A z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ zhotovíš^{10 36} zvlaky⁹²², päť na dosky jednej strany¹⁰⁷⁴ obydlia⁸⁶³ (27) a päť zvlakov⁹²² na dosky druhej strany¹⁰⁷⁴ obydlia⁸⁶³ a päť zvlakov⁹²² na dosky strany¹⁰⁷⁴ obydlia⁸⁶³ na zadnej stene^{917 923} k západu³⁴³, (28) a prostredný zvlak⁹²² vprostred dosák⁹²⁴ sa prevlečie^{10 892 925} od konca ku koncu. (29) A dosky budeš¹⁰ potahovať zlatom a budeš¹⁰ k nim⁸⁷⁶ zhotovovať³⁶ zo zlata kruhy, ložíská⁸⁷⁵ pre zvlaky⁹²², a zvlaky⁹²² budeš¹⁰ potahovať zlatom. (30) Tak¹³ budeš¹⁰ stavať¹⁹² obydlie⁸⁶³ podľa jeho právoplatného plánu^{545 926}, ktorý si bol uschnopnený⁸⁹⁶ vidieť na vrchu.

(31) A z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeneho purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹ zhotovíš^{10 36} oponu; tá⁸⁹⁷ sa bude^{10 892} zhotovovať³⁶ umeleckou prácou^{898 927} s kerúbmi (32) a musíš⁹⁴ ju dať na štyri stĺpy z akácií⁸⁵⁶, potiahnuť zlatom (vešiaky⁹²⁸ na nich⁸⁷⁶ zo zlata), na štyroch podstavcoch⁹¹⁶ zo striebra. (33) A tú oponu musíš⁹⁴ dať popod sponky⁹²⁹ a vniesť ta, zdnu⁹³⁰ voči opone⁹³¹, skrinku⁸⁶⁵ svedectva, i bude vám tá opona hranicou⁹³² medzi svätyňou⁹³³ a medzi najsvätejšou svätyňou⁹³⁴. (34) A na skrinku⁸⁶⁵ svedectva v najsvätejšej svätyni⁹³⁴ musíš⁹⁴ dať žltovnicu⁸⁶⁹.

(35)A zvonku⁹³⁰ voči opone⁹³¹ musíš⁹⁴ umiestniť¹⁶ stôla naproti stolu na stranu¹⁰⁷⁴ obydlia⁸⁶³ k juhu⁹¹⁵ svietnik⁸⁸⁴, a stôl musíš⁹⁴ dať na stranu¹⁰⁷⁴ severu. (36)A ku východu⁴¹⁰ stanu zhotovíš^{10 36} z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹ záclonu⁹³⁵ prácov⁹²⁷ vyšivača⁹³⁶, (37)a k tej záclone⁹³⁵ zhotovíš^{10 36} päť stĺpov z akácií⁸⁵⁶ a budeš¹⁰ ich potahovať zlatom, vešiaky⁹²⁸ na ne⁸⁷⁶ zo zlata, a budeš¹⁰ k nim zlievať päť podstavcov⁹¹⁶ z mosadze⁸⁴⁸.

27 A z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ zhotovíš^{10 36} oltár piatich laktov⁸⁶⁶ dĺžky a piatich laktov⁸⁶⁶ šírky – ten oltár bude¹⁰ štvorcový⁹³⁷ – a jeho výška tri lakte⁸⁶⁶, a na jeho štyroch uhloch zhotovíš^{10 36} jeho rohy, jeho rohy budú¹⁰ z neho, a budeš¹⁰ ho potahovať mosadzou⁸⁴⁸. (3)A zhotovíš^{10 36} k nemu⁸⁷⁶ nádoby⁵⁵² na vyberanie popola z neho⁸⁷⁶ a lopatky k nemu⁸⁷⁶ a rajnice k nemu⁸⁷⁶ a vidlice k nemu⁸⁷⁶ a nádoby k nemu⁸⁷⁶ na oheň⁸⁹⁴, a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ budeš¹⁰ používať³⁶ mosadz⁸⁴⁸. (4)A zhotovíš^{10 36} k nemu rošt zhotovením^{36 837 938} mreže z mosadze⁸⁴⁸, a na tú mrežu zhotovíš^{10 36} z mosadze⁸⁴⁸ štyri kruhy na jeho⁹³⁹ štyri konce, (5)a musíš⁹⁴ ju dať popod rímsu⁸⁴⁰ oltára zospodu, i bude¹⁰ tá mreža v samom strede⁹⁴¹ oltára. (6)A k oltáru zhotovíš^{10 36} tyče, tyče z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶, a budeš¹⁰ ich potahovať mosadzou⁸⁴⁸, (7)a tyče k nemu budú¹⁰ vsunuté v kruhy, nech¹³ budú⁷ tie tyče na oboch stranách¹⁰⁷⁴ oltára pri jeho nosení^{336 337}. (8)Budeš¹⁰ ho zhotovovať³⁶ dutý⁹⁴², z tablíc, podľa toho, ako sa ti ukázalo^{892 943} na vrchu, tak budú¹⁰ robiť.

(9)A zriadíš^{10 36} ohradu⁹⁴⁴ obydlia⁸⁶³, k južnému⁹¹⁴ smeru, na juh⁹¹⁵, závesy k ohrade⁹⁴⁴ z tkaného kmentu⁸⁵¹, dĺžky sto laktov^{866 899} k jednej strane⁹⁴⁵, (10)a jej stĺpov dvadsať, a ich dvadsať podstavcov⁹¹⁶ z mosadze⁸⁴⁸, vešiaky⁹²⁸ na stĺpoch⁸⁷⁶ a ich spojovacie tyče zo striebra, (11)a tak na dĺžku ku smeru na sever, závesy dĺžky sto laktov a jej stĺpov dvadsať, a ich dvadsať podstavcov⁹¹⁶ z mosadze⁸⁴⁸, vešiaky⁹²⁸ na stĺpoch⁸⁷⁶ a ich spojovacie tyče zo striebra. (12)A šírka ohrady⁹⁴⁴ ku smeru na západ³⁴³, závesy päťdesiatich laktov⁸⁶⁶, stĺpov k nim⁸⁷⁶ desať a ich podstavcov⁹¹⁶

desať, (13)a šírka ohrady⁹⁴⁴ ku smeru na východ, ku vzchádzaniu⁹⁴⁶: päťdesiat laktov⁸⁶⁶, (14)závesov na jedno krídlo⁹⁴⁷ päťnásť laktov⁸⁶⁶, stĺpy k nim⁸⁷⁶ tri a ich podstavce⁹¹⁶ tri, (15)a na druhé krídlo⁹⁴⁷ päťnásť laktov závesov, stĺpy k nim⁸⁷⁶ tri a ich podstavce⁹¹⁶ tri, (16)a na bránu ohrady⁹⁴⁴ záclona⁹³⁵ dvadsiatich laktov⁸⁶⁶ z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹, práca vyšivača⁹³⁶, stĺpy k nim⁸⁷⁶ štyri a ich podstavce⁹¹⁶ štyri. (17)Všetky stĺpy ohrady⁹⁴⁴ dookola budú¹⁰ pospájané striebrom¹²³⁸, vešiaky⁹²⁸ na nich⁸⁷⁶ zo striebra a ich podstavce⁹¹⁶ z mosadze⁸⁴⁸; (18)dĺžka ohrady⁹⁴⁴ sto laktov⁸⁶⁶ a šírka päťdesiat na päťdesiat⁹⁴⁹ a výška päť laktov⁸⁶⁶ tkaného kmentu, a ich⁹⁴⁸ podstavce⁹¹⁶ z mosadze⁸⁴⁸; (19)na všetky náčinia¹²⁸ obydlia⁸⁶³ pre všetku službu¹⁰⁹ v ňom⁸⁷⁶ a na všetky kolíky⁹⁵⁰ k nemu⁸⁷⁶ a na všetky kolíky⁹⁵⁰ k ohrade^{876 944} sa použije mosadz⁸⁴⁸.

(20)A ty deťom⁸⁶ Isráela musíš⁹⁴ rozkázať, nech¹³ k tebe prinášajú⁵⁵ čistý olej olivy, z rozdrvenia⁹⁵¹, na svietenie⁸⁵⁷, na zažatie⁸⁹³ ustavičného svetla^{952 1065}; (21)v stane stretávania⁹⁵³ zvonku⁹³⁰ voči opone⁹³¹, ktorá bude¹⁰ nad⁹⁵⁴ svedectvom, ho bude spravovať⁹⁵⁵ Árón a jeho synovia od večera do rána pred tvárou Hospodina – trvalé ustanovenie^{388 399} ich pokoleniam zo strany^{184 956} detí⁸⁶ Isráela.

28 A ty do svojej blízkosti sprostred detí⁸⁶ Isráela povolaj⁹⁵⁷ Áróna, svojho brata, a s ním jeho synov, na jeho kňazovanie mne – Áróna, Nádáva a Avíhúa, Eleázára a Íthámára, synov Áróna, (2)a zhotovíš^{10 36} Árónovi, svojmu bratovi, sväté rúcha¹²¹³ na slávu⁵⁵⁸ a na krásu⁹⁵⁸; (3)ty teda¹⁰⁷ budeš¹⁰ hovoriť ku všetkým, ktorí sú¹⁹⁶ múdri srdcom⁸⁵⁸, ktorých som naplnil duchom⁵⁰⁹ múdrosti, nech¹³ zhotovujú³⁶ Árónovi rúcha⁹⁵⁹ na jeho posvätenie na jeho kňazovanie mne. (4)A toto⁶³⁷ budú¹⁰ rúcha, ktoré budú¹⁰ zhotovovať³⁶: náprsník a ornát a plášť a tuniku⁹⁶⁰ zo stávkovej tkaniny⁹⁶¹, turban a opasok⁹⁶² – zhotovia^{10 36} teda¹⁰⁷ Árónovi, tvojmu bratovi, a jeho synom sväté rúcha¹²¹³ na jeho kňazovanie mne.

(5)Oni teda¹⁰⁷ musia⁹⁴ vziať zlato a modrý purpur⁸⁴⁹ a červený purpur⁸⁴⁹ a červcový⁸⁵⁰

šarlát⁸⁴⁹ a kment⁸⁵³ (6) a zo zlata, modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹, červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹ zhotovovať³⁶ umeleckou prácou^{898 927} ornát; (7) na oboch jeho koncoch na ňom bude^{10 963} dvojce spájajúcich⁹⁶⁴ náplecníkov⁹⁴⁷, takže¹³ bude spojený⁹⁶⁵ v jedno⁹⁶⁶. (8) A šerpa⁹⁶⁷ jeho ornátu⁸⁶², ktorá bude na ňom, bude podľa svojho⁹⁶⁸ vypracovania³⁶ z toho istého⁹⁶⁹ – zo zlata, modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹. (9) A musíš⁹⁴ vziať dva ónyxové⁸⁶⁰ kamene⁸⁶¹ a vyryť na nich mená synov Isráela, (10) šesť z ich mien na jednom kameni a mená šiestich ostatných na druhom kameni, podľa ich narodení, (11) prácou vyrezávača⁹⁷⁰ do kameňa, ako vyrývaniami pečatidla budeš¹⁰ vyrývať na tie dva kamene mená⁹⁷¹ synov Isráela; budeš¹⁰ ich upravovať³⁶ tak, aby boli obložené⁹⁷² rámcami⁹⁷³ zo zlata, (12) a tie dva kamene musíš⁹⁴ založiť¹⁶ na náplecníky⁹⁴⁷ ornátu za kamene pripomienky deťom⁸⁶ Isráela⁹⁷⁴, i bude Árón nosiť^{7 336} ich mená na pripomienku pred tvár Hospodina na oboch svojich pleciach⁹⁴⁷. (13) Zhotovíš^{10 36} teda¹⁰⁷ zo zlata rámce⁹⁷³ (14) a dve retiazky z rýdzeho zlata; budeš¹⁰ ich zhotovovať³⁶ skrútené⁹⁷⁵, spracovaním³⁶ ako povrázky, a tie retiazky, ktoré budú ako povrázky⁹⁷⁶, musíš⁹⁴ dať na tie rámce⁹⁷³.

(15) A zhotovíš^{10 36} umeleckou prácou^{898 927} náprsník súdu⁵⁴⁵; budeš¹⁰ ho zhotovovať³⁶ podľa vypracovania³⁶ ornátu⁹⁶⁸, zo zlata, modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵³ ho budeš¹⁰ zhotovovať³⁶. (16) Budeš¹⁰ štvorcový⁹³⁷, súc zdvojený^{907 977}, jeho dĺžka na pиаď a jeho šírka na pиаď, (17) a musíš⁹⁴ naň nasádzať sady⁹⁷⁸ kameňov⁷⁷⁷, štyri rady kameňov^{777 979}; prvý⁹⁸⁰ rad bude rad sardu⁹⁸¹, topasu⁹⁸² a smaragdu⁹⁸³, (18) a druhý rad karbunkul⁹⁸⁴, zafir⁹⁸⁵ a diamant⁹⁸⁶, (19) a tretí rad ligúr⁹⁸⁷, achát⁹⁸⁸ a ametyst⁹⁸⁹, (20) a štvrtý rad chryzolit⁹⁹⁰, ónyx⁸⁶⁰ a jaspis⁹⁹¹. Budú¹⁰ v svojich sadách^{978 992}, zapustené⁹⁹³ do zlata. (21) A tých kameňov bude¹⁰ podľa mien synov Isráela dvanásť, podľa ich mien, s vyrývaniami ako pečatidlo, budú¹⁰ každý² podľa svojho mena⁹⁹⁴, pre

dvanásť kmeňov^{45 707}, (22) a na náprsník zhotovíš^{10 36} krútením⁹⁷⁵ retiazky, spracovaním³⁶ ako povrázka⁹⁷⁶, z rýdzeho zlata, (23) a zhotovíš^{10 36} na náprsník dva kruhy zo zlata a tie dva kruhy musíš⁹⁴ dať na dva konce náprsníka (24) a na tie dva kruhy, na konce náprsníka, musíš⁹⁴ dať tie dva povrázky⁹⁷⁶ zo zlata, (25) a dva konce tých dvoch povrázok⁹⁷⁶ musíš⁹⁴ dať na tie dva rámce⁹⁷³ a musíš⁹⁴ ich dať na náplecníky⁹⁴⁷ ornátu na jeho prednú stranu⁹⁹⁵. (26) A zhotovíš^{10 36} zo zlata dva kruhy a musíš⁹⁴ ich založiť¹⁶ na dva konce náprsníka, na jeho okraj²²², ktorý bude naproti ornátu dovnútra⁹⁹⁶, (27) a musíš⁹⁴ zhotoviť³⁶ zo zlata dva kruhy a dať ich na dve strany⁹⁴⁷ ornátu odzdola z jeho prednej strany⁹⁹⁵, do blízkosti miesta⁹⁹⁷ jeho spojenia⁹⁰², zvrchu k šerpe⁹⁶⁷ ornátu, (28) a náprsník musia⁹⁴ priviazať o jeho kruhy ku kruhom ornátu tkanicou⁹⁹⁸ z modrého purpuru⁸⁴⁹, aby bol⁷⁸¹ nad šerpou⁹⁶⁷ ornátu a aby sa náprsník od ornátu⁹⁷ neodchyľoval. (29) A Árón bude¹⁰ mená synov Isráela nosiť^{7 336} na⁹⁹⁹ náprsníku súdu⁵⁴⁵ na svojom srdci pri svojom vstupovaní do svätyne⁹³³ ustavične na pripomienku pred tvárou¹⁰⁰⁰ Hospodina. (30) A do náprsníka súdu⁵⁴⁵ musíš⁹⁴ dať Urím¹⁰⁰¹ a Tummím¹⁰⁰², nech¹³ budú⁷ na srdci Áróna pri jeho vstupovaní pred tvár Hospodina, i bude¹⁰ Árón ustavične nosiť^{7 336} súd⁵⁴⁵ detí⁸⁶ Isráela pred tvár Hospodina na svojom srdci.

(31) A zhotovíš^{10 36} plášť ornátu¹⁰⁰³, celý z modrého purpuru⁸⁴⁹, (32) a vprostred neho bude^{7 10} otvor¹⁰⁰⁴ pre jeho hlavu¹⁰⁰⁵; pri jeho otvore¹⁰⁰⁴ dookola bude^{10 963} lem²²², práca tkáča¹⁰⁰⁶; bude¹⁰ pri ňom⁹⁶³ ako otvor¹⁰⁰⁴ drôtené košeľe – nesmie⁹⁴ sa roztrhnúť. (33) A na jeho podolku zhotovíš^{10 36} granátové jabĺčka z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹, na jeho podolku dookola, a medzi nimi²⁹⁸ dookola zvončeky zo zlata – (34) zvonček zo zlata a granátové jabĺčko, zvonček zo zlata a granátové jabĺčko na podolku plášťa dookola; (35) to¹³ bude^{7 10} na Árónovi na službu¹⁰⁰⁷, i bude^{7 10} počuť jeho zvuk pri jeho vstupovaní do svätyne⁹³³ pred tvár Hospodina a pri jeho vychádzaní, nech¹³ nemusí⁹⁴ umrieť. (36) A zhotovíš^{10 36} z rýdzeho zlata

lesklý štítok a ako vyrývaniami pečatidla naň musíš⁹⁴ vyryť: Svätosť¹⁰⁰⁸ Hospodinovi; (37) a musíš⁹⁴ ho pripnúť¹⁶ na tkanicu⁹⁹⁸ z modrého purpuru⁸⁴⁹, nech¹³ bude⁷ na turbane – na prednej strane⁹⁹⁵ turbana bude¹⁰, (38) takže¹³ bude⁷¹⁰ na čele Áróna a Árón poniesie⁷³³⁶ nepravosť⁶⁶³ *ohľadne* svätých vecí, ktoré budú deti⁸⁶ Isráela posväcovať, ohľadne všetkých darov z ich svätých vecí; bude⁷¹⁰ teda¹⁰⁷ ustavične na jeho čele, aby im boli na blahovoľné prijatie¹⁰⁰⁹ pred tvárou Hospodina.

(39) A z kmentu⁸⁵¹ budeš¹⁰ tkať¹⁰¹⁰ tuniku⁹⁶⁰ a zhotoviš¹⁰³⁶ z kmentu⁸⁵¹ turban a prácou⁹²⁷ vyšívачa⁹³⁶ budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ opasok⁹⁶².

(40) A synom Áróna budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ tuniky⁹⁶⁰ a zhotoviš¹⁰³⁶ im opasky⁹⁶², a vysoké turbany¹⁰¹¹ im budeš¹⁰ zhotovovať³⁶ na slávu⁵⁵⁸ a na krásu⁹⁵⁸, (41) a Áróna, svojho brata, a s ním jeho synov do nich musíš⁹⁴ obliecť a pomazať ich a naplniť ich ruku¹⁰¹² a posvätiť ich, nech¹³ mi kňazujú⁷. (42) A zhotov³⁶ im spodky z plátna na zakrytie mäsa¹⁰¹³ nahoty; nech budú¹⁰ od bokov až po stehná^{1014 1015} (43) a nech budú⁷¹⁰ na Árónovi a na jeho synoch pri ich vstupovaní do stanu stretávania⁹⁵³ alebo pri ich približovaní sa k oltáru na službu¹⁰⁰⁷ v svätyni⁹³³, nech¹³ nenesú nepravosť⁶⁶³ a neumrú – trvalé ustanovenie^{388 399} jemu a jeho semenu po ňom.

29 A toto⁶³⁷ je vec, ktorú s nimi⁵⁸⁹ budeš¹⁰ konať na ich posvätenie na kňazovanie mne: vezmi jedného mladého býka¹⁰¹⁶ a dva bezchybné³⁷¹ barany (2) a chlieb z nekvasených vecí, totiž¹³ nekvasené praclíky¹⁰¹⁷ zarobené¹⁰¹⁸ olejom a nekvasené lievance¹⁰¹⁹ pomazané olejom; budeš¹⁰ ich robiť³⁶ z jemnej múky z pšenice (3) a musíš⁹⁴ ich dať na jednu slamenicu¹⁰²⁰ a v tej slamenici¹⁰²⁰ ich pri-niesť bližšie⁷⁴¹ a priviesť aj toho býka a oba barany. (4) A Áróna a jeho synov musíš⁹⁴ priviesť bližšie⁷⁴¹ ku vchodu⁴¹⁰ stanu stretávania⁹⁵³ a umyť ich vodou¹⁰²¹ (5) a musíš⁹⁴ vziať tie rúcha a obliecť Áróna v tuniku⁹⁶⁰ a plášť ornátu¹⁰⁰³ a ornát a náprsník a opásť¹⁰²² ho šerpou⁹⁶⁷ ornátu, (6) a na jeho hlavu založiť¹⁶ turban a na turban dať svätú korunu^{1023 1213}, (7) a vziať olej na po-

mazávanie⁸⁵⁸ a naliať na jeho hlavu a pomazať ho.

(8) A musíš⁹⁴ bližšie priviesť⁷⁴¹ jeho synov a obliecť ich v tuniky⁹⁶⁰ (9) a navinúť¹⁰²⁴ na každého z nich opasok⁹⁶², na Áróna aj jeho synov, a uviazať im vysoké turbany^{1011 1025}, i dostane sa¹² im trvalým ustanovením^{388 399} kňazského úradu¹⁰²⁶. A musíš⁹⁴ naplniť ruku¹⁰¹² Áróna aj ruku¹⁰¹² jeho synov; (10) musíš⁹⁴ teda¹⁰⁷ ku priečeliu¹⁰²⁷ stanu¹⁰²⁸ stretávania⁹⁵³ bližšie priviesť⁷⁴¹ býka a na hlavu toho býka položiť¹⁰²⁹ Árón a jeho synovia svoje ruky (11) a pred tvárou Hospodina, pri vchode⁴¹⁰ stanu stretávania⁹⁵³, býka musíš⁹⁴ poraziť³⁷⁷ (12) a z krvi býka vziať a nanieť⁶³¹ svojím prstom na rohy oltára, a všetku krv vyliat k základu oltára. (13) A musíš⁹⁴ vziať všetok tuk, pokrývajúci vnútornosti²⁷⁷, a veľký lalok¹⁰³⁰ na pečeni a obe obličky s tukom, ktorý je na nich, a dať ich na oltár zmeniť¹⁰³⁶ na dym¹⁰³¹; (14) a mäso býka a jeho kožu a jeho lajnáť²⁷⁷ budeš¹⁰ spaľovať ohňom¹⁰³² zvonku⁹³⁰ voči táboru^{473 931} – je to³⁴ obeť za hriech¹⁰³³. (15) A musíš⁹⁴ vziať jedného barana a Árón a jeho synovia položia¹⁰ na¹⁰²⁹ hlavu toho barana svoje ruky, (16) a toho barana musíš⁹⁴ poraziť³⁷⁷ a jeho krv vziať a kropením nanieť na¹⁰³⁴ oltár dookola, (17) a rozdeliť toho barana na jeho diely¹⁰³⁵ a jeho vnútornosti²⁷⁷ a jeho holene umyť a dať na tie diely¹⁰³⁵ a na jeho hlavu (18) a celého barana dať na oltár zmeniť¹⁰³⁶ na dym¹⁰³¹ – je to³⁴ vzostupná obeť³⁵⁰ Hospodinovi, lúbezná¹⁰³⁷ vôňa¹⁰³⁸; je to³⁴ ohňová obeť Hospodinovi.

(19) A musíš⁹⁴ vziať druhého barana a Árón a jeho synovia položia¹⁰ na¹⁰²⁹ hlavu toho barana svoje ruky, (20) a musíš⁹⁴ toho barana zahlušiť³⁷⁷ a vziať z jeho krvi a dať na konček¹⁰³⁹ ucha Áróna a na konček¹⁰³⁹ pravého ucha jeho synov a na palec ich pravej ruky a na palec ich pravej nohy, a kropením krv nanieť na¹⁰³⁴ oltár dookola, (21) a vziať z krvi, ktorá bude na oltári, aj z oleja na pomazávanie⁸⁵⁸, a nastriekať na Áróna a na jeho rúcha a na jeho synov a na rúcha jeho synov s ním, i bude posvätený on aj jeho rúcha a jeho synovia a rúcha jeho synov s ním. (22) A z toho barana musíš⁹⁴ vziať tuk a chvost¹⁰⁴⁰ a tuk

pokrývajúci vnútornosti²⁷⁷ a veľký lalok¹⁰³⁰ pečene a obe obličky s tukom, ktorý *je* na nich, a pravé rameno¹⁰⁴¹, lebo *je* to baran zasvätenia¹⁰⁴², (23) a jeden pecen¹⁰⁴³ chleba a jeden pralík¹⁰⁷ pečiva¹⁰⁴⁴ s olejom, a jeden lievanec¹⁰¹⁹ zo slamenice¹⁰²⁰ nekvasených vecí, ktorá *bude* pred tvárou Hospodina, (24) a položiť¹⁶ to všetko na dlane¹³² Árona a na dlane¹³² jeho synov a budeš¹⁰ to¹⁰⁴⁵ pred tvárou Hospodina obracať¹⁰⁴⁶ *za obeť* obracania¹⁰⁴⁶, (25) a musíš⁹⁴ vziať z ich ruky a dať na oltár, na vzostupnú obeť³⁵⁰, zmeniť¹⁰³⁶ na dym¹⁰³¹ na ľubeznú¹⁰³⁷ vôňu pred tvárou Hospodina; *je* to³⁴ ohňová obeť Hospodinovi. (26) A musíš⁹⁴ vziať hruď z barana zasvätenia¹⁰⁴², ktorý¹⁰⁴⁷ *je* pre Árona¹⁰⁴⁸, a budeš¹⁰ ju pred tvárou Hospodina obracať¹⁰⁴⁶ *za obeť* obracania¹⁰⁴⁶, a dostane sa¹² jej za podiel tebe; (27) a musíš⁹⁴ posvätiť¹⁰ hruď *obete* obracania¹⁰⁴⁶ a rameno¹⁰⁴¹ *obete* venovania¹⁰⁴⁹, ktorá bola zobracaná¹⁰⁴⁶ a ktorá bola venovaná¹⁰⁵⁰, z barana zasvätenia¹⁰⁴², z *toho*, čo *patrí* Áronovi¹⁰⁴⁸ a z *toho*, čo *patrí* jeho synom¹⁰⁴⁸; (28) a Áronovi a jeho synom sa *toho* dostane¹⁰¹², podľa trvalého ustanovenia¹⁸¹³⁹⁹, zo strany¹⁸⁴ detí⁸⁶ Isráela, lebo *je* to³⁴ obeť venovania¹⁰⁴⁹, a *obetou* venovania¹⁰⁴⁹ zo strany¹⁸⁴ detí⁸⁶ Isráela bude¹⁰ z obetí ich pokojných hodov⁶⁷⁵ – ich obeť venovania¹⁰⁴⁹ Hospodinovi.

(29) A sväté rúcha¹²¹³, ktoré *patria* Áronovi¹⁰⁴⁸, budú¹⁰ po ňom *patríť* jeho synom¹⁰⁴⁸ na pomazávanie v nich a na napĺňanie ich ruky¹⁰¹² v nich. (30) Kňaz, ktorý *bude* na jeho mieste, z jeho synov, ich bude¹⁰ obliekať sedem dní, keď *bude* vstupovať do stanu stretávania⁹⁵³ na službu¹⁰⁰⁷ v svätyni⁹³³.

(31) A barana zasvätenia¹⁰⁴² musíš⁹⁴ vziať a jeho mäso na svätom mieste⁹⁸ uvariť, (32) i zaje¹⁰ Áron a jeho synovia *pri* vchode⁴¹⁰ stanu stretávania⁹⁵³ mäsa toho barana a chleba, ktorý *bude* v slamenici¹⁰²⁰; (33) zjedia¹⁰ teda¹⁰⁷ tých vecí¹⁰⁵¹, ktorými bolo urobené zadost'¹⁰⁵² na naplnenie ich ruky¹⁰¹², na ich posvätenie, *ale* cudziar¹⁰⁵³ *ich* ješť nesmie⁹⁴, lebo *sú* ony sväté¹²¹³. (34) A ak *bude* čo z mäsa zasvätenia¹⁰⁴⁶ *alebo* z chleba pozostávať až do rána, potom¹³ budeš¹⁰ pozostávajúce spaľovať ohňom¹⁰³²; nesmie⁹⁴ sa ješť, lebo *je*

ono sväté¹²¹³. (35) Takto teda¹⁰⁷ budeš¹⁰ konať s Áronom⁵⁸⁹ a s jeho synmi⁵⁸⁹, podľa všetkého, čo som ti rozkázal; sedem dní budeš¹⁰ naplňať ich ruku¹⁰¹².

(36) A denne¹⁰⁵⁴ budeš¹⁰ obetovať³⁶¹⁰⁵⁵ býka *obete* za hriech¹⁰³³ za zadostučinenia¹⁰⁵⁶ a vykonávať očistenie na oltári¹⁰⁵⁷ svojím urobením zadost'¹⁰⁵² na ňom¹⁰⁵⁸, a musíš⁹⁴ ho pomazať na jeho posvätenie. (37) Sedem dní budeš¹⁰ na oltári¹⁰⁵⁸ robiť zadost'¹⁰⁵² a posväcovať ho, a oltár *bude* nanajvyš svätý⁹³⁴; všetko, čo¹⁹⁶ oltár zavadí¹⁰⁵⁹, *bude* posväcované.

(38) A toto *je*, čo budeš¹⁰ obetovať³⁶¹⁰⁵⁵ na oltári: dva ročné³⁷² barance¹⁰⁶⁰ za deň, ustavične; (39) jedného baranca¹⁰⁶⁰ budeš¹⁰ obetovať³⁶¹⁰⁵⁵ za rána a druhého baranca¹⁰⁶⁰ budeš¹⁰ obetovať³⁶¹⁰⁵⁵ medzi dvoma večermi³⁷⁵, (40) a k jednému barancovi¹⁰⁶⁰ desatinu⁵⁸³ jemnej múky, zarobenej¹⁰¹⁸ štvrtinou hína¹⁰⁶¹ oleja z rozdrvenia⁹⁵¹, a liatu obeť¹⁰⁶², štvrtinu hína¹⁰⁶¹ vína, (41) a druhého baranca¹⁰⁶⁰ budeš¹⁰ obetovať³⁶¹⁰⁵⁵ medzi dvoma večermi³⁷⁵; podľa *obete* daru¹⁰⁶³ z rána a podľa jej liatej *obete*¹⁰⁶² budeš¹⁰ konať s touto⁵⁸⁹¹⁰⁶⁴ na ľubeznú¹⁰³⁷ vôňu ohňovej *obete* Hospodinovi – (42) ustavičná vzostupná obeť³⁵⁰¹⁰⁶⁵ po vašich pokoleniach¹⁰⁶⁶ *pri* vchode⁴¹⁰ stanu stretávania⁹⁵³ pred tvárou Hospodina, kam budem prichádzať¹⁰⁶⁷ stretávať sa⁹⁵³ s vami¹⁰⁶⁸ hovoriť tam k tebe; (43) a budem ta prichádzať¹⁰⁶⁷ stretávať sa⁹⁵³ s deťmi⁸⁶¹⁰⁶⁸ Isráela – to¹³ *bude* posvätené mojou slávou⁵⁵⁸, (44) i *chcem*⁹⁴ posvätiť stan stretávania⁹⁵³ a oltár, aj Árona a jeho synov *chcem*⁹⁴ posvätiť na kňazovanie mne. (45) I *chcem*⁹⁴ sa usadiť⁸⁶³ vprostred detí⁸⁵ Isráela a stanem sa¹²¹⁰⁶⁹ im Bohom⁹⁹, (46) i spoznajú, že *ja som* Hospodin, ich Boh, ktorý som ich vyviedol²⁵² zo zeme Egypta, aby som sa usadil⁸⁶³¹⁰⁷⁰ vprostred nich, ja, Hospodin, ich Boh.

30 A zhotovíš¹⁰³⁶ oltár na vykiadzanie⁸⁵⁸¹⁰⁷¹ kadivom¹⁰⁷¹¹⁰⁷². Budeš¹⁰ ho zhotovovať³⁶ z dreva⁵⁴³⁸⁵⁵ akácií⁸⁵⁶; (2) lakeť⁸⁶⁶ jeho dĺžka a lakeť⁸⁶⁶ jeho šírka – bude¹⁰ štvorcový⁹³⁷ – a dva lakte⁸⁶⁶ jeho výška; jeho rohy *budú* z neho (3) a budeš¹⁰ ho poťahovať rýdzim zlatom, jeho zvršok aj jeho steny¹⁰⁷³ dookola a jeho rohy, a zhotovíš¹⁰³⁶ k nemu dookola obrubu

zo zlata (4) a dva kruhy zo zlata k nemu budeš¹⁰ zhotovovať³⁶, zdola voči jeho ob-
rube⁸³¹; budeš¹⁰ ich zhotovovať³⁶ na jeho
dva uhly¹⁰⁷⁴ na oboch jeho stranách; to¹³
budeš¹⁰ za ložíška⁸⁷⁵ pre tyče⁴⁵ na jeho
nosenie^{336 337} na nich, (5) a tie tyče zhotovíš^{10 36} z dreva^{543 885} akácií⁸⁵⁶ a budeš¹⁰ ich
potahovať zlatom. (6) A musíš⁹⁴ ho dať
pred oponu^{1027 1028}, ktorá bude naproti
skrinke^{865 1075} svedectva, pred zľutovni-
cou^{869 1027 1028}, ktorá bude nad svedectvom,
kam budem prichádzať¹⁰⁶⁷ stretávať sa⁹⁵³
s tebou¹⁰⁶⁸. (7) A Árón na ňom za každého
rána¹⁰⁷⁶ na dym zmení^{10 1031} kadivo^{1071 1077}
z vonných korenín⁸⁵⁹, bude¹⁰ ho meniť
na dym^{1031 1077} pri svojom naprávaní lámp,
(8) aj pri svojom zažíhaní⁸⁹³ lámp medzi
dvoma večermi³⁷⁵ ho bude¹⁰ Árón¹⁰⁷⁸ me-
niť na dym^{1031 1077} – ustavičné vykiadza-
nie^{1065 1071 1079} pred tvárou Hospodina po
vašich pokoleniach¹⁰⁶⁶. (9) Nesmiete⁹⁴ na
ňom obetovať⁸⁹³ nepatričné¹⁰⁵³ kadivo¹⁰⁷²
ani vzostupnú obeť³⁵⁰ ani obeť daru¹⁰⁶³ ani
naň nesmiete⁹⁴ liať liatu obeť¹⁰⁶², (10) ale
jeden raz v roku urobí¹⁰ Árón zadost'¹⁰⁵²
na jeho rohoch¹⁰⁵⁸ krvou¹⁰⁸⁰ obete za
hriech¹⁰³³, krvou na zadostučinenia^{858 1056};
jeden raz v roku na ňom¹⁰⁵⁸ bude^{10 1081} robiť
zadost'¹⁰⁵² po vašich pokoleniach¹⁰⁶⁶; on¹⁰⁸²
je nanajvyš svätý⁹³⁴ Hospodinovi.

(11) A Hospodin k Mojžišovi prehovo-
ril výrok: (12) Kedykoľvek budeš zisťo-
vať^{336 337} úhrn¹⁰⁸³ synov Isráela ohľadne ich
prehliadaných^{117 1084}, potom¹³ dajú¹⁰ každý²
pri ich prehliadaní^{117 1084} výkupné⁷²¹ svojej
duše¹⁴⁸ Hospodinovi, nech¹³ medzi nimi³⁸⁶
pri ich prehliadaní^{117 1084} nenastáva¹² ne-
šťastie¹⁰⁸⁵. (13) Toto budú¹⁰ dávať – každý,
kto¹⁹⁶ prechádza ku prehliadaným^{117 1084},
pol šekla⁷²⁴, podľa šekla^{724 899} svätyně⁹³³ (še-
kel⁷²⁴ je dvadsať gér); pol šekla⁷²⁴ ako obeť
venovania¹⁰⁴⁹ Hospodinovi. (14) Každý,
kto¹⁹⁶ prechádza ku prehliadaným^{117 1084}, od
dvadsaťročného³⁷² a vyššie¹⁰⁸⁶, bude¹⁰ dávať
Hospodinovi obeť venovania¹⁰⁴⁹, (15) bo-
hatý nebude¹⁰ pridávať¹⁰⁸⁷ a núdny⁷⁸⁸
nebude¹⁰ uberať¹⁰⁸⁸ od pol šekla⁷²⁴ na da-
nie Hospodinovej obete venovania¹⁰⁴⁹ na
urobenie zadost'¹⁰⁵² za vaše duše^{148 1058}.
(16) Budeš¹⁰ teda¹⁰⁷ od¹⁸⁴ synov Isráela brať
peniaze⁴²⁸ na zadostučinenia^{858 1056} a dávať
ich¹⁰⁸⁹ na službu¹⁰⁹ stanu stretávania⁹⁵³,

nech¹³ budú^{7 1089} synom Isráela na pripo-
mienku pred tvárou Hospodina na uro-
benie zadosť¹⁰⁵² za vaše duše^{148 1058}.

(17) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril
výrok: (18) A zhotovíš^{10 36} umývadlo¹⁰⁸
z mosadze⁸⁴⁸ a jeho základňu z mosa-
dze⁸⁴⁸, na umývanie, a musíš⁹⁴ ho dať me-
dzi stan stretávania⁹⁵³ a medzi oltár a dať
ta vodu, (19) a Árón a jeho synovia z nej
budú¹⁰ umývať svoje ruky a svoje nohy.
(20) Budú¹⁰ sa umývať pri svojom vstupovaní
do stanu stretávania⁹⁵³, nech¹³ nemu-
sia⁹⁴ mrieť, alebo pri svojom približovaní⁶⁸²
sa k oltáru na službu¹⁰⁰⁷, meníť ohňovú
obeť Hospodina na dym¹⁰³¹. (21) Budú¹⁰
teda¹⁰⁷ umývať svoje ruky a svoje nohy,
nech¹³ nemusia⁹⁴ mrieť, a to sa im stane^{10 12}
trvalým ustanovením^{388 399}, jemu a jeho se-
menu po ich pokoleniach¹⁰⁸⁶.

(22) A Hospodin k Mojžišovi prehovo-
ril výrok: (23) A ty si vezmi vonné
látky, najlepšie¹⁰⁸³ – tekutej myrhy päťsto
šeklov a vonnej škoricе polovicu toho¹⁰⁹⁰,
päťdesiat a dvesto, a vonnej trstiny päť-
desiat a dvesto (24) a kassie päťsto,
podľa šekla^{724 899} svätyně⁹³³, a hín¹⁰⁶¹ oleja
olivý, (25) a spracujes^{10 36} to¹⁰⁹⁰ na olej
na sväté pomazávanie^{858 1213}, voňavku¹⁰⁹¹,
vonnú zmes¹⁰⁹², prácou⁹²⁷ voňavkára¹⁰⁹³;
bude¹⁰ to olej na sväté pomazávanie^{858 1213},
(26) a budeš¹⁰ ním pomazávať stan stretá-
vania⁹⁵³ a skrinku⁸⁶⁵ svedectva (27) a stôl
a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a svietnik⁸⁸⁴
a náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a oltár na vykiadza-
nie^{858 1079} (28) a oltár vzostupných obetí^{277 350}
a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a umýva-
dlo¹⁰⁸ a jeho základňu (29) a budeš¹⁰ pos-
väcovať tieto veci¹⁰⁴⁵, nech¹³ sa stanú¹²
nanajvyš svätými⁹³⁴; všetko, čo¹⁹⁶ o ne za-
vadí¹⁰⁵⁹, bude posväcované. (30) A Áróna
a jeho synov musíš⁹⁵ pomazať a posvätiť
ich na kňazovanie mne; (31) a k deťom⁸⁶
Isráela budeš¹⁰ hovoriť výrok: Toto mi
bude olejom na sväté pomazávanie^{858 1213}
po vašich pokoleniach¹⁰⁶⁶; (32) nesmie⁹⁴
sa⁸⁹² liať na mäso človeka a nesmiete⁹⁴
prípravovať³⁶ jemu podobného²⁴² v jeho
zložení^{170 1094}, on je svätý¹²¹³ – svätým¹²¹³
vám bude¹⁰. (33) Každý, kto bude mie-
šať¹⁰⁹³ jemu podobný²⁴² a kto z neho bude
nanášať⁶³¹ na cudziara¹⁰⁵³, ten¹⁴ bude zo
svojho ľudu¹⁰⁹⁵ vyťatý¹⁵¹.

(34)A Hospodin k Mojžišovi povedal: Vezmi si vonné koreniny⁸⁵⁹ – stakté¹⁰⁹⁶ a onychu¹⁰⁹⁷ a galbanum¹⁰⁹⁸, vonné koreniny⁸⁵⁹, a čisté kadidlo¹⁰⁷², nech bude¹⁰ všetkého rovnako¹⁰⁹⁹, (35)a spracujes¹⁰³⁶ tieto veci¹⁰⁴⁵ na kadivo¹⁰⁷², voňavinu¹⁰⁹¹, prácou⁹²⁷ voňavkára¹⁰⁹³, posolené, rýdze, sväté¹²¹³. (36)A z neho musíš⁹⁴ roztliť na prach¹¹⁰⁰ a dať z neho pred²¹⁵ svedectvo v stane stretávania⁹⁵³, kam budem prichádzať¹⁰⁶⁷ stretávať sa⁹⁵³ s tebou¹⁰⁶⁸. Bude¹⁰ vám nanajvyš sväté⁹³⁴; (37)kadivo¹⁰⁷², ktoré budeš pripravovať⁹³⁶ v jeho zložení^{170 1094}, nesmiete⁹⁴ pripravovať⁹³⁶ sebe; bude¹⁰ ti sväté¹²¹³ Hospodinovi. (38)Každý², kto bude pripravovať⁹³⁶ jemu podobné²⁴² voňať ho¹⁰¹, ten¹⁴ bude¹⁰ zo svojho ľudu¹⁰⁹⁵ vyťatý¹⁵¹.

31 A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrok: (2)Pozri, menom som povolal Becaleéla, syna Úrího, syna Chúra, *patriaceho* k vetve¹¹⁰² Júdu, (3)a naplnil som ho Božím Duchom⁵⁰⁹ v múdrosti a v chápanosti a vo vedomosti¹¹⁰³ a vo všetkej schopnosti^{667 1104} (4)vymýšľať domyselné veci¹⁰⁵, pracovať⁹³⁶ v zlate a v striebre a v mosadzi⁸⁴⁸ (5)a vo vyrezávaní⁹⁷⁰ kameňov²⁷⁷ na vsadzovanie⁹⁷⁸ a vo vyrezávaní⁹⁷⁰ dreva⁵⁴³ – pracovať⁹³⁶ na všetkom diele⁶⁶⁷. (6)A s ním som ja, hľa, dal Oholíáva, syna Achísámácha, *patriaceho* k vetve¹¹⁰² Dána, a v srdce každého múdreho srdcom⁸⁵⁸ som dal múdrosť, nech¹³ zhotovia⁹³⁶ všetko, čo som rozkázal tebe: (7)stan stretávania⁹⁵³ a skrinku⁸⁶⁵ pre svedectvo⁴⁵ a zlutovnicu⁸⁶⁹, ktorá *bude* na nej, a všetky zariadenia¹²⁸ stanu, (8)a¹¹⁰⁶ stôl a náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a rýdzy¹¹⁰⁷ svietnik⁸⁸⁴ a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a oltár na vykladzanie^{858 1079} (9)a oltár vzostupných obetí^{277 350} a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a umývadlo¹¹⁰⁸ a jeho základňu (10)a farebné¹¹⁰⁹ rúcha, totiž¹³ sväté rúcha¹²¹³ Árónovi, kňazovi, a rúcha jeho synov na kňazovanie (11)a olej na pomazávanie⁸⁵⁸ a kadivo^{1071 1072} z vonných korenín⁸⁵⁹ do svätyne⁹³³ podľa všetkého, čo som ti rozkázal, že majú⁹⁴ zhotovovať⁹³⁶.

(12)A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrok: (13)A ty prehovor k deťom⁸⁶ Isráela výrok: Najmä budete¹⁰ zachovávať³⁹⁷ moje soboty⁵⁷⁵, lebo to³⁴ je znamenie

medzi mnou a medzi vami po vašich pokoleniach¹⁰⁶⁶ na vedomie¹¹⁰, že vás posväcujem ja, Hospodin¹¹¹¹. (14)Budete¹⁰ teda¹⁰⁷ sobotu⁵⁷⁵ zachovávať⁴³⁹⁷, lebo ona vám *bude* svätou¹²¹³; znesväčujúci¹¹¹² ju bude musieť⁹⁴ byť istotne⁶³⁹ usmrtený, lebo každý, kto⁹⁶ v nej bude vykonávať zamestnanie⁶⁶⁷, áno¹³, tá duša bude¹⁰ sprostred¹¹¹³ svojho ľudu¹⁰⁹⁵ vyťatá¹⁵¹. (15)Zamestnanie⁶⁶⁷ sa bude¹⁰ vykonávať šesť dní, ale v siedmy deň – sobota⁵⁷⁵ odpočívania¹¹⁴, svätá¹²¹³ Hospodinovi; každý, kto⁹⁶ bude vykonávať zamestnanie⁶⁶⁷ v deň soboty⁵⁷⁵ bude musieť⁹⁴ byť istotne⁶³⁹ usmrtený. (16)Deti⁸⁶ Isráela teda¹⁰⁷ budú¹⁰ sobotu⁵⁷⁵ zachovávať³⁹⁷ na uskutočňovanie⁹³⁶ odpočinku⁵⁷⁵ po svojich pokoleniach¹⁰⁶⁶ – trvalá zmluva³⁹⁹. (17)To³⁴ je navždy¹¹³ medzi mnou a medzi deťmi⁸⁶ Isráela znamením, lebo šesť dní vytváral¹⁷³⁶ Hospodin nebesá a zem a v siedmy deň prestal^{164 575} a oddychol st⁸⁰³.

(18)A dal Mojžišovi za²⁸⁷ svojho dokončenia^{108 177} hovorenia s ním na vrchu Sínaj dve tabule svedectva, tabule z kameňa, popísané Božím prstom.

32 A keď ľud badal⁷⁴¹, že Mojžiš zostúpil z vrchu odkladá¹¹⁵, zišiel sa^{44 116} ľud u Áróna¹¹¹⁷ a povedali k nemu: Vstaň, zhotov⁹³⁶ nám bohov, ktorí pôjdu¹¹¹⁸ pred nami³⁴⁰, lebo tento Mojžiš, muž, ktorý nás vyviedol¹⁵ zo zeme Egypta – nevieme⁷, čo sa s ním⁵⁸⁹ stalo. (2)A Árón k nim povedal: Postfňajte¹¹¹⁹ krúžky¹¹²⁰ zo zlata, ktoré sú v ušiach vašich žien, vašich synov a vašich dcér, a prineste¹¹²¹ ich ku mne. (3)A postfňali si¹¹¹⁹, všetok ľud, krúžky¹¹²⁰, ktoré boli v ich ušiach, a priniesli¹¹²¹ k Árónovi; (4)tie¹³ vzal z ich ruky a vtlesnal¹¹²² to¹⁰⁹⁰ v kadlub¹¹²³ a spracoval⁹³⁶ to¹⁰⁹⁰ v teľa¹¹²⁴ – zliatinu, i povedali: Toto⁶³⁷ sú tvoji bohovia, Isráel, ktorí ťa vyviedli^{15 1118} zo zeme Egypta. (5)To¹³ Árón zbada⁴¹ a zbudoval pred tým^{340 1090} oltár, i zvolal Árón a povedal: Zajtra *bude* slávnosť Hospodina^{380 1125}; (6)a na druhý deň²⁷⁴ zavčas vstali a obetovali vzostupné *obete*³⁵⁰ a priniesli⁶⁸² *obete* pokojných hodov⁶⁷⁵, i usadol ľud jest a piť, a povstali vystrájať¹¹²⁶.

(7)A Hospodin k Mojžišovi prehovril: Choď, zostúp, lebo ľud, ktorý si

vyviedol¹⁵ zo zeme Egypta, sa zvrhol^{1719 1127}. (8) Chytr¹¹²⁸ sa odvrátili⁹³ od cesty, ktorú som im prikázal; zhotovili³⁶ si tela¹¹²⁴ – zliatinu, a dali sa mu klaňať a obeťovať⁶⁷⁴ mu a povedali: Toto⁶³⁷ sú tvoji bohovia, Isráel, ktorí ťa vyviedli^{15 1118} zo zeme Egypta. (9) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Vidím^{41 1129} tento ľud, že⁹¹ hľa, je to³⁴ ľud tvrdej šije; (10) teraz ma¹¹³⁰ teda¹⁰⁷ nechaj, nech¹³ proti nim môže⁹⁴ vzbĺknúť¹⁴³ môj hnev, nech¹³ s nimi môžem⁹⁴ skoncovať^{177 1131} a teba spraviť veľkým národom^{59 520}.

(11) A Mojžiš sa Hospodina, svojho Boha, dal uprosovať¹¹³², i povedal: Načo, Hospodine, má⁹⁴ blčať¹⁴³ tvoj hnev proti tvojmu ľudu, ktorý si veľkou mocou a silnou rukou vyviedol²⁵² zo zeme Egypta? (12) Načo majú⁹⁴ Egyptania vraviť výrok: vyviedol²⁵² ich v zlé, na ich pozabíjanie vo vrchoch a na ich zhubenie^{177 1131} s povrchu tváre^{1133 1142} pôdy? Odvrát sa od blku⁵⁰⁸ svojho hnevu a daj sa pohnúť k ľútosti pre zlé voči tvojmu ľudu! (13) Spomeň na Abraháma, na Isáka a na Isráela, tvojich nevoľníkov, ktorým si sám pri sebe odprisahal a ku ktorým si prehovoril: Budem vaše semä množiť ako hviezdy nebies a celú túto zem, ako¹³⁴ som povedal, chcem⁹⁴ vášmu semenu dať, nech¹³ ju navždy¹¹³ zdedia⁵³⁰. (14) A Hospodin sa dal pohnúť k ľútosti pre zlé, ktoré, ako prehovoril, chcel svojmu ľudu vykonať.

(15) A Mojžiš sa otočil²³⁰ a zostúpil z vrchu, a v jeho ruke boli dve tabule svedectva, tabule popísané z oboch svojich strán, odtiaľto aj odtiaľto boli ony popísané, (16) a tie tabule – ony boli Božie dielo, a písmo¹¹³⁵ – ono bolo Božie písmo¹¹³⁵, na tie tabule vyryté. (17) A Jósua počul hlas ľudu pri jeho pokrikovaní a povedal k Mojžišovi: V tábore⁴⁷³ je hluk¹¹³⁶ boja⁴⁴⁷. (18) I povedal: Nie je to hlas ozývajúcich sa¹¹³⁷ hrdinstvom¹¹³⁸ a nie je to hlas ozývajúcich sa¹¹³⁷ porážkou¹¹³⁹; ja počujem hlas ozývajúcich sa¹¹³⁷ spevom. (19) A keď sa priblížil⁷⁴¹ k táboru⁴⁷³, stalo sa, že¹³ uvidel tela¹¹²⁴ a tance, i vzbĺkol¹⁴³ Mojžišov hnev, takže¹³ tabuľami mrštil zo svojich rúk a pod vrchom ich roztrieštil⁸¹⁹; (20) a to tela¹¹²⁴, ktoré zhotovili³⁶, vzal a ohňom spálil¹⁰³² a rozdrvil do rozmelenia¹¹⁴⁰ a roz-

sypal¹¹⁴¹ na hladinu¹¹⁴² vody a deti⁸⁶ Isráela tým napojil. (21) A k Árónovi Mojžiš povedal: Čo ti tento ľud vykonal³⁶, že si naň uviedol ten veľký hriech? (22) A Árón povedal: Nech neblčí¹⁴³ môjho pána hnev; ty poznáš⁷ tento ľud, že on je v zlom¹¹⁴³, (23) i povedali mi: Zhotov³⁶ nám bohov, ktorí pôjdu¹¹¹⁸ pred nami³⁴⁰, lebo tento Mojžiš, muž, ktorý nás vyviedol¹⁵ zo zeme Egypta – nevieme⁷, čo sa s ním⁵⁸⁹ stalo. (24) I povedal som im: kto má⁷⁵ zlato, nech ho strháva^{10 1119}, i dali mi ho a hodil som ho v oheň a vyšlo²⁵² toto tela¹¹²⁴. (25) A Mojžiš si všimol⁴¹ ľud, že on je rozpustený¹¹⁴⁴, lebo mu Árón, na výsmech¹¹⁴⁵ medzi povstávajúcimi proti nim⁵⁰⁷, popustil¹¹⁴⁴; (26) i zastal Mojžiš v bráne tábora⁴⁷³ a povedal: Kto je za Hospodina¹¹⁴⁶, ku mne! A zhromaždili sa⁸⁰⁷ k nemu všetci synovia Léviho; (27) i povedal im: Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Priložte¹⁶ každý² svoj meč na svoje stehno^{1014 1015}, prejdite táborem⁴⁷³ tam aj späť¹¹⁴⁷ od brány ku bráne a zabite každý² svojho brata a každý² svojho druhu⁶⁹ a každý² svojho blízkeho⁷⁴¹. (28) A synovia Léviho spravili podľa Mojžišovho slova, i padlo z ľudu v onen deň asi tritisíc mužov. (29) A¹¹⁴⁸ Mojžiš povedal: Naplňte dnes svoju ruku¹⁰¹² pre Hospodina, áno, každý² svojím synom a svojím bratom¹¹⁴⁹, a to na uvedenie⁶³¹ požehnania na vás dnes.

(30) A na druhý deň²⁷⁴ sa stalo, že¹³ Mojžiš k ľudu povedal: Vy ste zhrušili veľkým hriechom, ale chcem⁹⁴ teraz vystúpiť¹⁵ k Hospodinovi, možno budem môcť za váš hriech urobiť³¹⁵ zadosť¹⁰⁵². (31) I vrátil sa Mojžiš k Hospodinovi a povedal: Ach¹¹⁵⁰, tento ľud zhrušil veľkým hriechom, že¹³ si zhotovili³⁶ bohov¹¹¹⁸ zo zlata! (32) Ale teraz, ak ich hriech chceš⁹⁴ odpustiť³³⁶... a ak nie, vytri⁶⁰² ma prosím⁹², zo svojej knihy, ktorú si spísal. (33) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Zo svojej knihy budem vytrieť⁶⁰² toho, kto je ten, ktorý voči mne zhrušil. (34) A teraz choď, veď ľud, kam som ti prehovoril; hľa, pôjde pred tebou³⁴⁰ môj Anjel⁹⁰; ale v deň môjho porátania sa^{117 662} – potom¹³ sa s nimi pre ich hriech budem chcieť⁹⁵ porátať^{117 662 1151}. (35) A Hospodin ľud ráňal⁷²³, pretože zhotovili³⁶ tela¹¹²⁴, ktoré zhotovil³⁶ Árón.

33 A k Mojžišovi Hospodin prehovril: Chod', vystúp¹⁵ odtiaľto, ty aj ľud, ktorý si vyviedol¹⁵ zo zeme Egypta, do zeme, o ktorej¹³⁴ som Abrahámovi, Isákovi a Jákobovi odprisahal výrok: chcem⁹⁴ ju dať tvojmu semenu (2) a budem pred tebou³⁴⁰ posilať anjela⁹⁰ a vyháňať¹⁸⁹ Kenaaního, Emóriho a Chittího a Perizzího, Chivvího a Jevúsího¹⁰⁵), (3) do zeme pretekajúcej¹¹⁵² mliekom a medom; lebo nebudem vystupovať¹⁵ v tvojom strede¹²³, lebo ty si ľud tvrdej šije, aby som s tebou na ceste nemusel⁹⁴ skoncovať^{177 131}. (4) A keď ľud počul toto nepriaznivé¹¹⁵³ slovo, zosmutneli^{44 1154} a nevzali²³¹, nikto⁶⁶ na seba svoje, ozdoby, (5) lebo¹³ Hospodin k Mojžišovi povedal: Povedz k deťom⁸⁶ Isráéla: vy ste ľud tvrdej šije, môžem jednej chvíle vystúpiť^{15 315} v tvojom strede^{123 1155} a skoncovať^{177 131} s tebou; teraz teda¹⁰⁷ zo seba⁹⁷ zosním svoje ozdoby, nech¹³ viem, čo s tebou⁵⁸⁹ mám spraviť⁵⁹⁰. (6) Od¹¹⁵⁶ vrchu Chóréva maliť teda¹⁰⁷ deti⁸⁶ Isráéla svoje ozdoby zo seba¹¹⁵⁷ stiahnuť¹¹⁵⁸.

(7) A Mojžiš bral a zvonku⁹³⁰ voči táboru^{473 931} si rozložil stan, ďaleko¹¹⁵⁹ od tábora⁴⁷³, a dal mu názov¹¹⁶⁰ stan stretávania⁹⁵³; i bolo⁷ tak, že každý hľadajúci Hospodina vychádzal ku stanu stretávania⁹⁵³, ktorý bol zvonku⁹³⁰ voči táboru^{473 931}. (8) A za²⁸⁷ vychádzania Mojžiša ku¹¹⁶¹ stanu stretávania⁹⁵³ bolo⁷ tak, že vstávali, všetok ľud, a postavili sa každý² pri vchode⁴¹⁰ svojho stanu a za Mojžišom pozerali⁷, než vstúpil¹¹⁶² do stanu. (9) A za²⁸⁷ vstupovania Mojžiša do stanu bolo⁷ tak, že zostupoval stĺp oblaku a zastal¹¹⁶³ pri vchode⁴¹⁰ stanu a s Mojžišom hovoril⁷, (10) a všetok ľud vidal⁷ ten stĺp oblaku, pri vchode⁴¹⁰ stanu stojací¹¹⁶³, i vstával⁷ všetok ľud a klaňali sa⁷, každý² pri vchode⁴¹⁰ svojho stanu; (11) a Hospodin hovoril⁷ k Mojžišovi tvárou do tváre, ako hovorí muž k svojmu druhovi⁶⁹. A vracal sa⁷ do tábora, ale jeho pobočník¹⁰⁰⁷ Jósua, syn Núna, mladík¹¹⁶⁴, sa nevzdaloval sprostred stanu.

(12) A Mojžiš povedal k Hospodinovi: Pozri, ty ku mne vravíš: Vyved¹⁵ tento ľud, ale ty si mi nedal na vedomie⁶¹⁹, koho so mnou chceš⁹⁴ poslať – a ty si povedal: Pozná⁷ ťa menom, a tiež si v mojich očiach našiel priazeň¹²⁵. (13) Teraz teda¹⁰⁷,

ak som, prosím⁹², priazeň¹²⁵ v твоjich očiach našiel, mi daj, prosím⁹², spoznať⁶¹⁹ tvoju cestu, nech¹³ môžem⁹⁴ spoznať teba, takže v твоjich očiach priazeň¹²⁵ budem môcť⁹⁴ nájsť¹¹⁶⁵; a pováž⁴¹, že tento národ⁵²⁰ je tvojím ľudom. (14) I povedal: Moja prítomnosť¹¹⁶⁶ tiež pôjde, i dám ti odpočinúť si³³⁸. (15) A povedal k nemu: Ak nepôjde aj tvoja prítomnosť^{1166 1167}, nemáš prečo⁹⁴ nás odtiaľto vyvádzať¹⁵; (16) áno¹³, podľa čoho¹¹⁶⁸ sa bude môcť⁹⁴ spoznať, že som našiel v твоjich očiach priazeň¹²⁵ ja aj tvoj ľud? Či nie podľa toho¹¹⁶⁸, že pôjdeš¹¹⁶⁹ s nami, nech¹³ sme odlišení¹¹⁷⁰, ja aj tvoj ľud, od každého ľudu, ktorý je¹¹⁷¹ na tvári¹¹⁴² zeme⁹⁹⁷.

(17) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Chceme⁹⁴ spraviť aj túto vec, o ktorej¹³⁴ si prehovril¹¹⁷², lebo si našiel priazeň¹²⁵ v mojich očiach a poznám⁷ ťa menom. (18) I povedal: Ukáž mi, prosím⁹², svoju slávu⁵⁵⁸. (19) A povedal: Ja budem nechávať všetku svoju dobrotu¹¹⁷³ prejsť popri tvojej tvári a ozvem sa¹¹⁷⁴ pred tvou tvárou menom Hospodin; a budem obdarúvať priazňou¹²⁵, koho¹¹⁷⁵ chceme⁹⁴ priazňou¹²⁵ obdarovať¹¹⁷⁵, a ľutovať, koho^{1176 1177} chceme⁹⁴ poľutovať^{1176 1177}. (20) A povedal: Moju tvár nebudeš môcť uvidieť, lebo nemožno človekovi uvidieť ma a ostať¹¹⁷⁸ nažive¹¹⁷⁹. (21) A Hospodin povedal: Hľa, miesto⁹⁸ pri mne, i budeš¹⁰ stáť na skale (22) a pri prechádzaní mojej slávy⁵⁵⁸ sa stane, že¹³ ťa budem nechávať vstrčeného¹⁶ v pukline¹¹⁸⁰ skaly a robiť nad tebou clonu^{935 1250} svojou dlaňou¹³² až po moje prejdenie, (23) a keď svoju dlaň¹³² budem odtahovať⁹³, uvidíš⁴⁴ môj chrbát, ale moja tvár sa nebude ukazovať¹¹⁸¹.

34 A Hospodin k Mojžišovi povedal: Vyteš si dve tabule z kameňov, ako tie prvé, a na tie tabule chceme⁹⁴ napísať slová, ktoré boli⁷ na tých prvých tabuliach, ktoré si roztrieštil⁸⁹, (2) a k ránu buď pripravený, nech¹³ za rána vystúpiš¹⁵ na vrch Sínaj a budeš mi tam stáť na temene⁵⁹⁵ vrchu; (3) a nech nikto⁶⁶ nevystupuje^{10 15} s tebou a nech sa ani na celom vrchu nikto⁶⁶ neukazuje^{10 1181}, ani drobny dobytok ani hovädzi dobytok nech sa naproti onému vrchu nepasie¹⁰. (4) I vytesal Mojžiš z kameňov dve tabule, ako tie

prvé, a za rána zavčas vstal a vystúpil¹⁵ na vrch Sínaj podľa toho, čo mu Hospodin rozkázal, a tie dve tabule z kameňov vzal v svoju ruku.

(5) A Hospodin zostúpil v oblaku a postavil sa tam s ním a ozval sa¹⁷⁴ menom Hospodin; (6) áno¹³, Hospodin prešiel popri jeho tvári a zvolal¹⁷⁴: Hospodin, Hospodin, Боh súcítny¹⁷⁷ a milostivý¹²⁵, zdĺhavý¹¹⁸² k hnevu¹¹⁸³ a oplývajúci¹¹⁸⁴ láskavosťou⁵¹⁷ a vernosťou⁶²⁷, (7) zachováajúci¹¹⁸⁵ láskavosť⁵¹⁷ voči tisícim, odpúšťajúci³³⁶ nepravosť⁶⁶³ a prestúpenie⁷⁴³ a hriech, ale celkom¹¹⁸⁶ bez trestu nenechávajúci⁶⁶⁶, navštevujúci¹¹⁷ 662 nepravosť⁶⁶³ otcov na deťoch⁸⁶ až po deti⁸⁶ detí⁸⁶ do tretieho a štvrtého pokolenia. (8) A Mojžiš náhlivo⁷⁷ schýlil hlavu¹⁵⁸ k zemi a poklonil sa (9) a povedal: Ak som, prosím⁹², našiel priazeň¹²⁵ v твоjich očiach, Pane, nech Pán ide¹⁰, prosím⁹², v našom strede¹²³, hoci⁴⁴⁶ je to³⁴ ľud tvrdej šije, a keď odpúšťaš¹⁰ ohľadne našej nepravosti⁶⁶³ a ohľadne nášho hriechu a keď si nás chceš¹⁰ 94 privlastniť¹¹⁸⁷. (10) I povedal: Hľa, ja uzatváram zmluvu⁸²⁸; pred všetkým tvojím ľudom budem konať divy, aké neboli uskutocnené¹¹⁸⁸ na celej¹¹⁸⁹ zemi a vo všetkých národoch⁵²⁰ 1189, a všetok ľud, v ktorého strede¹²³ si ty, uvidí dielo Hospodina, lebo to³⁴, čo ja sa chystám spraviť²²¹ s tebou, bude budiť bázeň⁵¹⁶.

(11) Hľaď si³⁹⁷ 1190 toho, čo ti ja dnes prikazujem – hľa, ja⁹⁶ 256, chystám sa od tvojej tváre vyhnať¹⁸⁹ 221 Emóriho a Kenaaního a Chittího a Perizzího a Chivvího a Jevúsiho¹⁰⁴; (12) daj si na seba pozor³⁹⁷ 1190, aby si vzhľadom na obyvateľov²⁷⁷ tej zeme, ku ktorej prichádzaš, neuzatváral zmluvu⁸²⁸, aby sa v tvojom strede¹²³ nestávali¹² nástrahou⁵⁹ 831, (13) lež⁵⁶¹ budete¹⁰ váľať ich oltáre a trieskať⁸¹⁹ ich stĺpy⁸¹⁷ a rúbať¹⁵¹ ich ašéry¹¹⁹¹, (14) lebo sa nesmieš⁹⁴ klaňať druhému⁶⁹⁰ bohu, lebo Hospodin, – jeho meno je Žiarlivý, – on je žiarlivý Боh; (15) aby sa nestalo, žeby si uzatváral zmluvu⁸²⁸ vzhľadom na obyvateľov²⁷⁷ tej zeme, a keď vyjdú¹¹⁹² smilniť za svojimi bohmí a dajú sa svojim bohom obeťovať, žeby ťa pozvali³⁸ 44 a žeby si sa dal jesť z ich¹¹⁹³ obete, (16) a z ich¹¹⁹³ dcér by si sa dal brať svojim synom a ich¹¹⁹³

dcéry by vyšli¹¹⁹² smilniť za svojimi bohmí a vyjsť¹¹⁹² smilniť za ich¹¹⁹⁴ bohmí by zviadli твоjich synov. – (17) Nesmieš⁹⁴ si zhotoviť³⁶ boha – zliatinu. – (18) Budeš¹⁰ zachovávať⁴⁹⁷ slávnosť nekvasených chlebov; sedem dní budeš¹⁰ jedávať nekvasené chleby, ktoré som ti prikázal, v určený čas mesiaca Ávív⁴³⁸, lebo v mesiaci Ávív⁴³⁸ si vyšiel z Egypta. – (19) Všetko prebárajúce maternicu⁴³⁷ patrí mne, aj všetok tvoj dobytok²⁷¹, ktorý sa bude rodiť ako samec³⁷³, prvé mláďa⁴⁴³, býk aj kus drobného dobytky³⁶³, (20) a prvé mláďa⁴⁴³ osla budeš¹⁰ vykupovať kusom drobného dobytky³⁶³, a ak nebudeš vykupovať, potom¹³ mu musíš⁹⁴ zlomiť väz. Každého prvorođeného zo svojich synov budeš¹⁰ vykupovať a nikto sa pred mojou tvárou nesmie⁹⁴ 1195 ukázať s prázdnom. – (21) Šesť dní budeš¹⁰ pracovať¹⁰⁹ 337 a v siedmy deň budeš¹⁰ odpočívať¹⁶⁴ – budeš¹⁰ odpočívať¹⁶⁴ v dobe orby aj v žatve. – (22) A budeš¹⁰ mi usporiadať³⁶ slávnosť týždňov, prvotín⁸⁰⁵ žatvy pšenice, a slávnosť zvozu⁸⁰¹ pri skončení roka. (23) Trikrát v roku sa každý tvoj mužský⁸⁰⁷ bude¹⁰ ukazovať v prítomnosti¹¹⁶⁶ PÁNA, Hospodina, Boha Isráela, (24) lebo národy⁵²⁰ budem pred tvojou tvárou vypudzovať a tvoje územie²³⁴ rozširovať a nikto⁶⁶ pri tvojom vystúpení¹⁵ ukázať sa v prítomnosti¹¹⁶⁶ Hospodina, tvojho Boha, trikrát v roku, nebude žiadostivý tvojej zeme. (25) Moju krvavú obeť¹¹⁹⁶ nesmieš⁹⁴ zahľúšať³⁷⁷ 1197 s kysnutým¹¹⁹⁸ a obeť slávnosti Minutia³⁷⁹ nesmie⁹⁴ ostať cez noc⁸⁰⁹ do rána. (26) Najlepšie¹¹⁹⁹ z prvotín⁸⁰⁵ svojej pôdy⁹⁹ budeš¹⁰ vnášať v dom Hospodina, svojho Boha. Kozľa nesmieš⁹⁴ variť v mlieku jeho matky.

(27) A Hospodin povedal k Mojžišovi: Tieto slová si zapíš, lebo podľa zmyslu¹⁰⁰⁴ týchto slov som s tebou a s Isráelom uzavrel zmluvu⁸²⁸. – (28) A pobudol tam s Hospodinom štyridsať dní a štyridsať nocí a nezajedol chleba a nevypil vody, a slová zmluvy, desať slov, napísal¹²⁰⁰ na tabule.

(29) A pri zostupovaní Mojžiša z vrchu Sínaj – a dve tabule svedectva boli pri jeho zostupovaní z toho vrchu v Mojžišovej ruke – sa stalo¹², že¹³ Mojžiš nevedel¹², že pri hovorení¹²⁰¹ s ním sa plet jeho tváre

rozžiarila¹²⁰², (30) *ale* uvidel Áróň a všetky deti⁸⁶ Isráela Mojžiša, že⁹¹ hľa, pleť jeho tváre žiarila^{7 1202}, a zo strachu ucúvli¹²⁰³ od priblíženia^{682 1204}, sa k nemu, (31) *ale* Mojžiš na nich⁹⁵ zavolať a Áróň a všetci náčelníci⁵⁷⁴ v zhromaždení³⁶² sa k nemu vrátili a Mojžiš k nim prehovoril, (32) *a* potom sa priblížili⁶⁸² všetky deti⁸⁶ Isráela, i dal im rozkazy o všetkom, o čom¹²⁰⁵ s ním prehovoril Hospodin na vrchu Sínaj. (33) A Mojžiš s nimi prestal¹⁷⁷ hovoriť¹²⁰⁶, a bol na svoju tvár dal závoj, (34) *ale* pri svojom vstupe pred tvár Hospodina k hovorení s ním Mojžiš¹²⁰⁷ až do svojho vyjdenia závoj mal odložený⁹³, i vychádzal⁷ a hovoril⁷ k deťom⁸⁶ Isráela o tom¹²⁰⁵, čo mu bolo rozkazované, (35) *a* deti⁸⁶ Isráela videli⁷, že pleť Mojžišovej tváre žiarila^{7 1202}, a Mojžiš až do svojho vstupu k hovorení s ním opäť na svojej tvári mal^{7 134} závoj.

35 A Mojžiš zvolal¹¹¹⁶ celé zhromaždenie³⁶² detí⁸⁶ Isráela a povedal k nim: Toto⁶³⁷ sú veci¹⁷⁹, ktoré Hospodin rozkázal konať: (2) Šesť dní sa bude¹⁰ vykonávať zamestnanie⁶⁶⁷, ale v siedmy deň budete¹⁰ mať⁴⁷⁵ sviatok¹²⁰⁸, sobotu⁵⁷⁵ odpočívania¹¹¹⁴ Hospodinovi; každý vykonávajúci v ňom zamestnanie⁶⁶⁷ musí⁹⁴ byť usmrtený, (3) v žiadnom²⁷³ z vašich príbytkov v deň soboty⁵⁷⁵ nesmiete⁹⁴ zažať oheň.

(4) A Mojžiš k celému zhromaždeniu³⁶² detí⁸⁶ Isráela prevravel výrok: Toto⁶³⁷ je vec¹⁷⁹, ktorú Hospodin rozkázal výrok: (5) Vyberte spomedzi¹⁸⁴ seba *obet* venovania¹⁰⁴⁹ Hospodinovi; každý ochotný¹²⁰⁹ svojím srdcom⁸⁵⁸ nech ju prináša¹⁰, *obet* venovania¹⁰⁴⁹ Hospodinovi – zlato a striebro a mosadz⁸⁴⁸ (6) *a* modrý purpur⁸⁴⁹ a červený purpur⁸⁴⁹ a červcový⁸⁵⁰ šarlát⁸⁴⁹ a kment⁸⁵¹ a koziu srst⁸⁵² (7) *a* načervenené⁸⁵³ kože baranov a kože jazvecov⁸⁵⁴ a drevo^{543 855} akácií⁸⁵⁶ (8) *a* olej na svietenie⁸⁵⁷ *a* vonné látky do oleja na pomazávanie⁸⁵⁸ a do kadiva¹⁰⁷² z vonných koenín⁸⁵⁹ (9) *a* ónyxov⁸⁶⁰ kamene⁸⁶¹ a kamene na vsadzovania^{858 978} do ornátu a do náprsníka. (10) A všetci múdri srdcom⁸⁵⁸ medzi nami nech prichádzajú¹⁰ a zhotovujú^{10 36} všetko, čo Hospodin rozkázal: (11) obydlie⁸⁶³, stan k nemu⁸⁷⁶ a kryt k nemu⁸⁷⁶, sponky k nemu⁸⁷⁶ a dosky k nemu⁸⁷⁶,

zvlnky⁹²² k nemu⁸⁷⁶, stĺpy k nemu⁸⁷⁶ a podstavce⁹¹⁶ k nemu⁸⁷⁶, (12) skrinku⁸⁶⁵ a tyče k nej⁸⁷⁶, zľutovnicu⁸⁶⁹ a oponu na zastretie^{858 935}, (13) stôl a tyče k nemu⁸⁷⁶ a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a predkladné chleby^{277 883}, (14) svietnik⁸⁵⁴ na svietenie^{857 858} a náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a lampy k nemu⁸⁷⁶ a olej na svietenie^{857 858}, (15) *a* oltár na vykádžanie^{858 1079} a tyče k nemu⁸⁷⁶ a olej na pomazávanie⁸⁵⁸ a kadivo¹⁰⁷² z vonných koenín⁸⁵⁹ a záclonu⁹³⁵ vchodu⁴¹⁰ na vchod⁴¹⁰ obydlia⁸⁶³ (16) *a* oltár vzostupných *obetí*^{277 350} a rošt z mosadze⁸⁴⁸, ktorý k nemu *patri*, a tyče k nemu⁸⁷⁶ a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a umývadlo¹¹⁰⁸ a jeho základňu, (17) závesy ohrady⁹⁴⁴, jej stĺpy a ich podstavce⁹¹⁶ a záclonu⁹³⁵ brány ohrady⁹⁴⁴, (18) kolíky⁹⁵⁰ k obydlíu^{858 863} a kolíky⁹⁵⁰ k ohrade^{858 944} a povrazy k nim⁸⁷⁶ (19) *a* farebné⁸⁵⁸ rúcha na službu¹⁰⁰⁷ v svätyni⁹³³, sväté rúcha¹²¹³ Áróňovi, kňazovi, *a* rúcha jeho synov na kňazovanie.

(20) *A* rozišli¹²¹⁰ sa, celé zhromaždenie³⁶² detí⁸⁶ Isráela, spred tváre⁸²⁴ Mojžiša, (21) *a* poprichodili, každý¹²¹¹, koho povzbudilo^{336 337} jeho srdce, a každý, koho ponúkol¹²¹² jeho duch⁵⁰⁹; prinášali⁷ *obet* venovania¹⁰⁴⁹ Hospodinovi na dielo⁶⁶⁷ na stane⁸⁵⁸ stretávania⁹⁵³ a na všetku službu¹⁰⁹ v ňom⁸⁷⁶ a na sväté rúcha¹²¹³. (22) *I* prichádzali⁷, muži s ženami³⁷⁸, každý, *kto bol ochotný*¹²⁰⁹ srdcom⁸⁵⁸; prinášali⁷ náramky^{277 1214} a krúžky^{277 1120} a prstene²⁷⁷ a náhrdelníky²⁷⁷, všemožné⁸³¹ veci^{128 1215} zo zlata, totiž¹³ každý¹²¹¹, kto¹⁹⁶ oddal¹⁰⁴⁶ *obet* oddania¹⁰⁴⁶ zlata Hospodinovi. (23) *A* každý¹²¹¹, u koho sa našiel modrý purpur⁸⁴⁹ a červený purpur⁸⁴⁹ a červcový⁸⁵⁰ šarlát⁸⁴⁹ a kment⁸⁵¹ a kozia srst⁸⁵² a načervenené⁸⁵³ kože baranov a kože jazvecov⁸⁵⁴ – poprinášali *ich*. (24) Všetci venujúci¹⁰⁵⁰ *obet* venovania¹⁰⁴⁹ striebra a mosadze⁸⁴⁸, poprinášali *obet* venovania¹⁰⁴⁹ Hospodinovi, a každý, u koho sa našlo drevo^{543 855} akácií⁸⁵⁶ na všetko dielo⁶⁶⁷ služby¹⁰⁹ – poprinášali *ho*, (25) *a* každá žena múdra srdcom⁸⁵⁸ sa dala priasť svojimi rukami a priniesla¹²¹⁶ priadzu, modrý purpur⁸⁴⁹ a červený purpur⁸⁴⁹ a červcový⁸⁵⁰ šarlát⁸⁴⁹ a kment⁸⁵¹, (26) *a* všetky ženy, ktoré povzbudilo^{336 337} ich srdce v múdrosti, sa dali priasť koziu srst⁸⁵² (27) *a* náčelníci⁵⁷⁴ poprinášali

ónyxové⁸⁶⁰ kamene⁸⁶¹ a kamene na vsadzovanie^{858 978} do ornátu a do náprsníka, (28) vonné látky²⁷⁷ a olej na svietenie⁸⁵⁷, a do¹²¹⁷ oleja na pomazávanie⁸⁵⁸ a do kadiva¹⁰⁷² z vonných korenín⁸⁵⁹. (29) Každý muž a žena, ktorých srdce ich⁸⁴⁷ ponúklo¹²¹² prispieť¹²¹⁸ na všetko dielo⁶⁶⁷, ktoré Hospodin rozkázal vykonať skrze³¹¹ Mojžiša, poprínášali, deti⁸⁶ Isráela, dobrovoľnú obeť¹²⁰⁹ Hospodinovi.

(30) A Mojžiš k deťom⁸⁶ Isráela povedal: Pozrite, Hospodin menom povolal Becaleéla, syna Úrího, syna Chúra, *patriaceho* k vetve¹⁰² Júdu, (31) a naplnil ho Božím duchom⁵⁰⁹ v múdrosti a v chápatosti a vo vedomosti¹⁰³ a vo všetkej schopnosti^{667 1104} (32) a na vymýšľanie dômyselných vecí¹¹⁰⁵, na prácu³⁶ v zlate a v striebre a v mosadzi⁸⁴⁸ (33) a vo vyrezávaní⁹⁷⁰ kameňov²⁷⁷ na vsadzovanie⁹⁷⁸ a vo vyrezávaní⁹⁷⁰ dreva⁵⁴³ – na prácu³⁶ na všetkom dômyselnom¹¹⁰⁵ diele⁶⁶⁷; (34) a dal v jeho srdce, aby vedel poučat'¹²¹⁹, on aj Oholiáv, syn Achísámacha, *patriaci* k vetve¹¹⁰² Dána; (35) naplnil ich múdrosťou srdca na vykonávanie všetkého diela⁶⁶⁷ vyrezávača⁹⁷⁰ a umelca⁹⁷⁰ drevá⁵⁴³ – na vyšívacia⁹³⁶ modrým purpúrom⁸⁴⁹ a červeným purpúrom⁸⁴⁹, červcovým⁸⁵⁰ šarlátom⁸⁴⁹ a kmentom^{851 1221} a tkáča¹⁰⁰⁶, konajúcich všetko dielo⁶⁶⁷ a vymýšľajúcich dômyselné veci¹¹⁰⁵.

36 I dal sa Becaleél a Oholiáv a každý muž múdry srdcom⁸⁵⁸, v ktorého¹²¹⁶ Hospodin dal múdrosť a chápatosť na poznanie^{1103 1222} vykonávania všetkého diela^{667 1223} na službu^{109 858} svätyne⁹³³, do práce³⁶ podľa¹²²⁴ všetkého, čo Hospodin rozkázal.

(2) A Mojžiš zavolať na Becaleéla⁹⁵ a na Oholiáva⁹⁵ a na každého muža⁹⁵ múdrego srdcom⁸⁵⁸, v ktorého¹²¹⁶ srdce Hospodin dal múdrosť, každého, ktorého srdce ho⁸⁴⁷ povzbudilo^{336 337} pristúpiť⁷⁴¹ k dielu⁶⁶⁷ na jeho vykonanie, (3) i prevzali spred tváre⁸²⁴ Mojžiša všetku obeť venovania¹⁰⁴⁹, ktorú na dielo⁶⁶⁷ k službe^{109 858} svätyne⁹³³, vykonať ho, poprínášali deti⁸⁶ Isráela, a ony k nemu stále¹²²⁵ za každého rána⁵⁷³ prinášali dobrovoľnú obeť¹²⁰⁹, (4) takže¹³ všetci múdri, tí, ktorí¹⁹⁶ vykonávali dielo⁶⁶⁷ svätyne⁹³³, muž za mužom¹²²⁶ prišli od svojho diela⁶⁶⁷, ktoré oni vykonávali,

(5) a prevraveli k Mojžišovi výrokom: Prinášajú, ľud, viac¹²²⁷ od potreby toho¹²²⁸, čo má slúžiť¹²²⁹ dielu⁶⁶⁷, ktoré Hospodin rozkázal vykonať. (6) Mojžiš teda¹⁰⁷ rozkázal, nech¹³ v tábore^{473 1230} rozhlásia výrok¹²³¹: *Ziadny muž ani žena nech už nevývíja^{10 36} činnosť⁶⁶⁷ pre obeť venovania^{45 1049} na svätyňu^{858 933}* I bolo ľudu zabránené ďalej prinášať¹²³², (7) lebo sa dostalo¹² materiálu⁶⁶⁷ dosť im na všetko dielo⁶⁶⁷, vykonať ho, ba nadbytok.

(8) A dali sa zhotovovať^{36 1224}, každý múdry srdcom⁸⁵⁸ medzi vykonávajúcimi dielo⁶⁶⁷ na obydlí^{858 863}, desať kobercov z tkaného kmentu⁸⁵¹ a modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹; zhotovili³⁶ ich s kerúbmi umeleckej práce⁸⁹⁸. (9) Dĺžka jedného koberca osem a dvadsať laktov^{866 899} a šírka jedného koberca štyri lakty^{866 899}, pre všetky koberce jedna miera; (10) a päť kobercov pripojili jeden k jednému a päť kobercov pripojili jeden k jednému, (11) a z modrého purpuru⁸⁴⁹ zhotovili³⁶ očká na okraji²²² jedného koberca od konca v mieste spojenia⁹⁰³; tak spravili pri okraji²²² koncového koberca na druhej strane spoja⁹⁰². (12) Päťdesiat očiek zhotovili³⁶ na jednom koberci a päťdesiat očiek zhotovili³⁶ na konci koberca, ktorý bol na druhej strane spoja⁹⁰²; očká boli protiahle jedno k jednému. (13) A zhotovili³⁶ zo zlata päťdesiat sponiek a tými sponkami pripojili koberce jeden k jednému, i bolo obydlie⁸⁶³ zjednoten⁹⁰³.

(14) A z kozej srsti⁸⁵² zhotovili³⁶ koberce za stan na obydlí^{863 904}, tých⁸⁹⁷ kobercov zhotovili³⁶ jedenásť⁹⁰⁵. (15) Dĺžka jedného koberca tridsať laktov^{866 899} a štyri lakty⁸⁶⁶ šírka jedného koberca, pre jedenásť kobercov jedna miera, (16) a spojili päť kobercov osobitne³⁹⁵ a šesť kobercov osobitne³⁹⁵. (17) A zhotovili³⁶ päťdesiat očiek na okraji²²² jedného koncového koberca v mieste spojenia⁹⁰³ a päťdesiat očiek na okraji²²² druhého koberca spoja^{902 908}, (18) a zhotovili³⁶ päťdesiat sponiek z mosadze⁸⁴⁸ na spojenie stanu, na zjednotenie⁹⁰³.

(19) A zhotovili³⁶ ku stanu kryt z načervených⁸⁵³ koží baranov a zvrchu kryt z koží jazvecov⁸⁵⁴.

(20) A z dreva^{543 855} akácii⁸⁵⁶ k obydlíu⁸⁶³ zhotovili³⁶ stojaté dosky; (21) dĺžka dosky desať laktov⁸⁶⁶ a šírka jednej dosky lakť⁸⁶⁶ a pol, (22) k jednej doske dva čapy⁹¹³ jeden k jednému pripäté; tak spravili so všetkými doskami⁵⁸⁹ obydlia⁸⁶³. (23) zhotovili³⁶ teda¹⁰⁷ k obydlíu⁸⁶³ dosky, dvadsať dosák k južnému⁹¹⁴ smeru, na juh⁹¹⁵, (24) a pod tých dvadsať dosák zhotovili³⁶ štyridsať podstavcov⁹¹⁶ zo striebra, dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku k jej dvom čapom⁹¹³ a dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku k jej dvom čapom⁹¹³, (25) a dvadsať dosák na druhú stranu¹⁰⁷⁴ obydlia⁸⁶³, ku smeru na sever, (26) a k nim⁸⁷⁶ štyridsať podstavcov⁹¹⁶ zo striebra, dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku a dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku, (27) a na zadnú stenu⁹¹⁷ obydlia⁸⁶³, k západu³⁴³, zhotovili³⁶ šesť dosák, (28) a dve dosky zhotovili³⁶ do kútov⁹¹⁸ obydlia na zadnej stene⁹¹⁷, (29) a boliť zospodu dvojité⁹¹⁹ a boliť, každá na svojom vrchole⁵⁹⁵, dokonale zjednotené⁹²⁰ do jedného kruhu⁹²¹; tak spravili s nimi oboma⁵⁸⁹, s oboma kútmí^{589 918}. (30) Bolo⁷ teda¹⁰⁷ osem dosák a ich šesťnásť podstavcov⁹¹⁶ zo striebra, dva podstavce⁹¹⁶ a dva podstavce⁹¹⁶ pod jednu dosku. – (31) A zhotovili³⁶ zvlaky⁹²² z dreva^{543 855} akácii⁸⁵⁶, päť na dosky jednej strany¹⁰⁷⁴ obydlia⁸⁶³ (32) a päť zvlakov⁹²² na dosky druhej strany¹⁰⁷⁴ obydlia⁸⁶³ a päť zvlakov⁹²² na dosky obydlia⁸⁶³ na zadnej stene^{917 923} k západu³⁴³, (33) a zhotovili³⁶ prostredný zvlak⁹²² vprostred dosák⁹²⁴ na prevlečenie⁹²⁵ od konca ku koncu. (34) A dosky potiahli¹²³³ zlatom a zhotovili³⁶ k nim⁸⁷⁶ zo zlata kruhy, ložiská⁸⁷⁵ pre zvlaky⁹²², a zvlaky⁹²² potiahli¹²³³ zlatom.

(35) A z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹ zhotovili³⁶ oponu; zhotovili³⁶ ju umeleckou prácou^{898 927} s kerúbmi (36) a k nej zhotovili³⁶ štyri stĺpy z akácii⁸⁵⁶, potiahnuté zlatom (vešiaky⁹²⁸ na nich⁸⁷⁶ zo zlata), a uliali k nim štyri podstavce⁹¹⁶ zo striebra.

(37) A ku vchodu⁴¹⁰ stanu zhotovili³⁶ z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹ záclonu⁹³⁵ prácou⁹²⁷ vyšivača⁹³⁶, (38) a k nej⁸⁷⁶ päť stĺpov a vešiaky⁹²⁸

na ne⁸⁷⁶ a potiahli¹²³³ ich hlavice¹²³⁴ a ich spojovacie tyče zlatom; a ich päť podstavcov⁹¹⁶ bolo z mosadze⁸⁴⁸.

37 A Becaleél zhotovil³⁶ z dreva^{543 855} akácii⁸⁵⁶ skrinku⁸⁶⁵, jej dĺžka dva lakťe⁸⁶⁶ a pol a jej šírka lakť⁸⁶⁶ a pol a jej výška lakť⁸⁶⁶ a pol, (2) a potiahol ju zdnu aj zvonku⁸⁶⁷ rýdzim zlatom a zhotovil³⁶ k nej dookola obrubu zo zlata (3) a ulial k nej štyri kruhy zo zlata nad jej štyri podstavce⁸⁶⁸, totiž¹³ dva kruhy na jej jednu stranu¹⁰⁷⁴ a dva kruhy na jej druhú stranu¹⁰⁷⁴, (4) a zhotovil³⁶ z dreva^{543 855} akácii⁸⁵⁶ tyče a potiahol ich zlatom, (5) a tie tyče vsunul v kruhy po stranách¹⁰⁷⁴ skrinky⁸⁶⁵ na nosenie^{336 337} skrinky⁸⁶⁵. (6) A z rýdžeho zlata zhotovil³⁶ zľutovnicu⁸⁶⁹, jej dĺžka dva lakťe⁸⁶⁶ a pol a jej šírka lakť⁸⁶⁶ a pol, (7) a zhotovil³⁶ dvoch kerúbov zo zlata – zhotovil³⁶ ich ako tepanú⁸⁷⁰ prácu z oboch koncov⁸⁷¹ zľutovnice⁸⁶⁹, (8) jedného kerúba z tohto konca^{871 872} a jedného kerúba z tohto konca^{871 872}, zo zľutovnice^{869 871} tých kerúbov zhotovil³⁶, z oboch jej koncov⁸⁷¹. (9) A tí kerúbi rozpínali^{7 1253} krídla nahor, zastierajúc svojimi krídlami zľutovnicu^{869 935}, a ich tváre k sebe navzájom³⁴⁷; tváre kerúbov smerovali^{7 873} k zľutovnici⁸⁶⁹.

(10) A zhotovil³⁶ z dreva^{543 855} akácii⁸⁵⁶ stôl, jeho dĺžka dva lakťe⁸⁶⁶ a jeho šírka lakť⁸⁶⁶ a jeho výška lakť⁸⁶⁶ a pol, (11) a potiahol ho rýdzim zlatom a zhotovil³⁶ k nemu dookola obrubu zo zlata (12) a zhotovil³⁶ k nemu dookola trnož⁸⁷⁴ na šírku ruky a k tej jeho trnoži⁸⁷⁴ dookola zhotovil³⁶ obrubu zo zlata (13) a ulial k nemu štyri kruhy zo zlata a dal tie kruhy na štyri uhly, ktoré boli pri jeho štyroch nohách; (14) tie kruhy boli tesne pri trnoži⁸⁷⁴ ako ložiská⁸⁷⁵ pre tyče na nosenie^{336 337} stola. (15) A tyče na nosenie^{336 337} stola zhotovil³⁶ z dreva^{543 855} akácii⁸⁵⁶ a potiahol ich zlatom. (16) A zhotovil³⁶ nádoby¹²⁸, ktoré patrili na stôl¹²³⁵; podnosy^{877 878} k nemu⁸⁷⁶ a panvy^{878 879} k nemu⁸⁷⁶ a čaše^{878 881} k nemu⁸⁷⁶ a kanvice⁸⁸⁰ k nemu⁸⁷⁶, ktorými sa malo⁹⁴ vylievat⁸⁸², z rýdžeho zlata.

(17) A zhotovil³⁶ z rýdžeho zlata svietnik⁸⁸⁴ – ten svietnik⁸⁸⁴ zhotovil³⁶ ako tepanú⁸⁷⁰ prácu; z neho⁸⁷¹ bola jeho päťca⁸⁸⁵ a jeho vetvy^{277 886}, jeho kalichy⁸⁸⁷, jeho

hlavice⁸⁸⁸ a jeho kvety, (18) a to šesť vetiev^{886 889} vychádzajúcich z jeho strán, tri vetvy^{886 889} svietnika⁸⁸⁴ z jednej strany a tri vetvy^{886 889} svietnika⁸⁸⁴ z druhej strany, (19) tri mandľoňovité⁸⁹⁰ kalichy⁸⁸⁷ na jednej vetve⁸⁸⁶, hlavica⁸⁸⁸ a kvet, a tri mandľoňovité⁸⁹⁰ kalichy⁸⁸⁷ na druhej vetve⁸⁸⁶, hlavica⁸⁸⁸ a kvet; tak pri šiestich vetvách^{886 889} vychádzajúcich zo svietnika⁸⁸⁴, (20) a na svietniku^{884 891} štyri mandľoňovité⁸⁹⁰ kalichy⁸⁸⁷, jeho hlavice⁸⁸⁸ a jeho kvety, (21) totiž³ hlavica⁸⁸⁸ pod dvoma vetvami^{886 889} z neho a hlavica⁸⁸⁸ pod dvoma vetvami^{886 889} z neho a hlavica⁸⁸⁸ pod dvoma vetvami^{886 889} z neho, ohľadne šiestich vetiev^{886 889} vychádzajúcich zo svietnika⁸⁸⁴; (22) ich hlavice⁸⁸⁸ a ich vetvy^{886 889} boli⁷ z neho⁸⁷¹, celý⁴¹⁷ bol jedinou tepanou⁸⁷⁰ prácou z rýdzeho zlata. (23) A zhotovil³⁶ k nemu⁸⁷⁶ sedem lúč a štipce k nemu⁸⁷⁶ a zhrádlá⁸⁹⁴ k nemu⁸⁷⁶ z rýdzeho zlata. (24) Zhotovil³⁶ ho so všetkými náčinami¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ z kikkára⁸⁹⁵ rýdzeho zlata.

(25) A zhotovil³⁶ z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ oltár na vykiadanie^{858 1079}; lakeť⁸⁶⁶ jeho dĺžka a lakeť⁸⁶⁶ jeho šírka, štvorcový⁹³⁷, a dva lakte⁸⁶⁶ jeho výška; jeho rohy boli z neho (26) a potiahol ho rýdzim zlatom, jeho zvršok aj jeho steny¹⁰⁷³ dookola a jeho rohy, a zhotovil³⁶ k nemu dookola obrubu zo zlata (27) a dva kruhy zo zlata k nemu zhotovil³⁶, zdola voči jeho obrube⁹³¹ na jeho dva uhly¹⁰⁷⁴ na oboch jeho stranách, za ložiska⁸⁷⁵ pre tyče na jeho nosenie^{336 337} na nich; (28) a tie tyče zhotovil³⁶ z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ a potiahol ich zlatom.

(29) A prácou⁹²⁷ voňavkára¹⁰⁹³ pripravil³⁶ olej na sväté pomazávanie^{858 1213} a kadivo¹⁰⁷² z vonných korenín⁸⁵⁹.

38 A z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶ zhotovil³⁶ oltár vzostupných obetí^{277 350}, jeho dĺžka päť lakťov⁸⁶⁶ a jeho šírka päť lakťov⁸⁶⁶, štvorcový⁹³⁷, a jeho výška tri lakte⁸⁶⁶, (2) a na jeho štyroch uhloch zhotovil³⁶ rohy, jeho rohy boli z neho, a potiahol ho mosadzou⁸⁴⁸. (3) A zhotovil³⁶ všetky náčinia¹²⁸ k tomu oltáru⁸⁷⁶: hrnce⁵⁵² a lopatky a rajnice, vidlice a nádoby na oheň⁸⁹⁴; všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ zhotovil³⁶ z mosadze⁸⁴⁸. (4) A k tomu oltáru zhotovil³⁶ rošt, zhotovením^{36 837 938} mreže

z mosadze⁸⁴⁸ popod jeho rímšu⁹⁴⁰ zospodu do samého jeho stredu⁹⁴¹. (5) A ulial štyri kruhy na štyri konce u roštu z mosadze⁸⁴⁸ ako ložiska⁸⁷⁵ pre tyče. (6) A tyče zhotovil³⁶ z dreva^{543 855} akácií⁸⁵⁶, a potiahol ich mosadzou⁸⁴⁸ (7) a vsunul tie tyče v kruhy po stranách oltára na jeho nosenie^{336 337} na nich Zhotovil ho dutý⁹⁴², z tablíc.

(8) A zhotovil³⁶ umývadlo¹¹⁰⁸ z mosadze⁸⁴⁸ a jeho základňu z mosadze⁸⁴⁸, zo zrkadiel¹²³⁶ posluhovačiek¹²³⁷, ktoré poslúhovali¹²³⁷ pri vchode⁴¹⁰ stanu stretávania⁹⁵³.

(9) A zriadil³⁶ ohradu⁹⁴⁴, k južnému⁹¹⁴ smeru, na juh⁹¹⁵, závesy ohrady⁹⁴⁴ z tkaného kmentu⁸⁵¹, sto lakťov^{866 899}; (10) stĺpov k nim⁸⁷⁶ dvadsať a ich dvadsať podstavcov⁹¹⁶ z mosadze⁸⁴⁸, vešiaky⁹²⁸ na stĺpoch⁸⁷⁶ a ich spojovacie tyče zo striebra, (11) a ku smeru na sever sto lakťov^{866 899}, stĺpov k nim⁸⁷⁶ dvadsať a ich dvadsať podstavcov⁹¹⁶ z mosadze⁸⁴⁸; vešiaky⁹²⁸ na stĺpoch⁸⁷⁶ a ich spojovacie tyče zo striebra. (12) A ku smeru na západ⁹⁴³; závesy päťdesiat lakťov^{866 899}, stĺpov k nim⁸⁷⁶ desať a ich podstavcov⁹¹⁶ desať, vešiaky⁹²⁸ na stĺpoch⁸⁷⁶ a ich spojovacie tyče zo striebra. (13) A ku smeru na východ, ku vzhádzaniu⁹⁴⁶: päťdesiat lakťov⁸⁶⁶, (14) závesov k jednému krídlu⁹⁴⁷ pätnásť lakťov⁸⁶⁶, stĺpy k nim⁸⁷⁶ tri a ich podstavce⁹¹⁶ tri, (15) a na druhé krídlo⁹⁴⁷, odtiaľto a odtiaľto voči bráne ohrady⁹⁴⁴, pätnásť lakťov⁸⁶⁶ závesov, stĺpy k nim⁸⁷⁶ tri a ich podstavce⁹¹⁶ tri. (16) Všetky závesy ohrady⁹⁴⁴ dookola boli z tkaného kmentu⁸⁵¹ (17) a podstavce⁹¹⁶ k stĺpom z mosadze⁸⁴⁸, vešiaky⁹³¹ na stĺpoch⁸⁷⁶ a ich spojovacie tyče zo striebra a potiahnutie ich hlavic¹²³⁴ zo striebra, a oni boli pospájané striebrom¹²³⁸, všetky stĺpy ohrady⁹⁴⁴. – (18) A záclona⁹³⁵ brány ohrady⁹⁴⁴, práca vyšívača⁹³⁶, bola z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹, a to dvadsať lakťov⁸⁶⁶ dĺžka, a výška všade¹²³⁹, rovnako ako závesov ohrady⁹⁴⁴, päť lakťov⁸⁶⁶; (19) a stĺpy k nim^{876 948} štyri a ich podstavce⁹¹⁶ štyri, z mosadze⁸⁴⁸, vešiaky⁹²⁸ na nich⁸⁷⁶ zo striebra, a potiahnutie ich hlavic¹²³⁴ a spojovacie tyče k nim⁸⁷⁶ zo striebra. (20) A všetky kolíky⁹⁵⁰ k obydlíu⁸⁶³ a k ohrade⁹⁴⁴ boli z mosadze⁸⁴⁸.

(21) Toto je výpočet¹²⁴⁰ vecí¹²⁴¹ obydlia⁸⁶³, obydlia⁸⁶³ svedectva, ktorý bol vypočítaný¹²⁴⁰, podľa príkazu¹⁰⁰⁴ Mojžiša, službou¹⁰⁹ Lévióvcov²⁰⁶ v ruke¹²⁴² Íthamára, syna Áróna, kňaza. (22) A Becaleél, syn Úrího, syna Chúra, *patriaci* k vetve¹¹⁰² Júdu, zhotovil³⁶ všetko, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi, (23) a s ním Oholíáv, syn Achisámácha, *patriaci* k vetve¹¹⁰² Dána, vyrezávač⁹⁷⁰ a umelec^{898 1220} a vyšívac⁹³⁶ modrým purpúrom⁸⁴⁹ a červeným purpúrom⁸⁴⁹ a červcovým⁸⁵⁰ šarlátom⁸⁴⁹ a kmentom^{851 1221}. (24) Všetkého zlata, použitého³⁶ na dielo⁶⁶⁷ vo všetkom diele⁶⁶⁷ svätyne⁹³³ (a bolo⁷ to zlato z obete venovania¹⁰⁴⁹) bolo deväť a dvadsať kikkárov⁸⁹⁵ a sedemsto a tridsať šeklov⁷²⁴, podľa šekla^{724 899} svätyne⁹³³; (25) a striebra od prehliadaných¹⁰⁸⁴ zo zhromaždenia^{362 1243} bolo sto kikkárov⁸⁹⁵ a tisíc a sedemsto a päť a sedemdesiat šeklov⁷²⁴, podľa šekla^{724 899} svätyne⁹³³, (26) beka⁷²⁴ na hlavu⁵⁶⁸, pol šekla⁷²⁴, podľa šekla^{724 899} svätyne⁹³³, na každého prešlého ku prehliadaným¹⁰⁸⁴, od dvadsaťročného³⁷² a vyššie¹⁰⁸⁶ – na¹²⁴⁴ šesťsto tisíc a tritisíc a pästo a päťdesiat. (27) A striebra na zlievanie podstavcov⁹¹⁶ k svätyni^{876 933} a podstavcov⁹¹⁶ k opone⁸⁷⁶ bolo⁷ sto kikkárov⁸⁹⁵, sto podstavcov⁹¹⁶ na sto kikkárov⁸⁹⁵, kikkár⁸⁹⁵ na podstavec⁹¹⁶. (28) A použitím tých tisíc a sedemsto a päť a sedemdesiat šeklov¹²⁴⁵ zhotovil³⁶ vešiaky⁹²⁸ k stĺpom a potiahol ich hlavice¹²³⁴ a pospájal¹²³⁸ ich. (29) A mosadze⁸⁴⁸ z obete venovania¹⁰⁴⁹ bolo sedemdesiat kikkárov⁸⁹⁵ a tisíc a štyristo šeklov⁷²⁴, (30) a z nej¹²³⁶ zhotovil³⁶ podstavce⁹¹⁶ ku vchodu^{410 876} stanu a oltár z mosadze⁸⁴⁸ a rošt z mosadze⁸⁴⁸, ktorý k nemu *patril*, a všetky náčinnia¹²⁸ k tomu oltáru⁸⁷⁶, (31) a podstavce⁹¹⁶ ohrady⁹⁴⁴ dookola a podstavce⁹¹⁶ brány ohrady⁹⁴⁴ a všetky kolíky⁹⁵⁰ k obydlíu^{863 876} a všetky kolíky⁹⁵⁰ k ohrade^{876 944} dookola.

39 A z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ zhotovili³⁶ farebné¹¹⁰⁹ rúcha na službu¹⁰⁰⁷ v svätyni⁹³³, áno¹³, zhotovili³⁶ sväté rúcha¹²¹³, ktoré boli pre Áróna⁴⁵, podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi. (2) Zhotovili³⁶ teda¹⁰⁷ zo zlata, modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného

kmentu⁸⁵¹ ornát; (3) i roztepalí plechy zo zlata¹²⁴⁶ a narezali vlákien^{998 1247} na zapracovanie umeleckou prácou^{898 927} medzi modrý purpur^{298 849} a medzi červený purpur^{298 849} a medzi červcový⁸⁵⁰ šarlát^{298 849} a medzi kment^{298 851}. (4) Zhotovili³⁶ k nemu spájajúce⁹⁶⁴ náplecníky⁹⁴⁷, na oboch svojich koncoch bol spojený⁹⁶⁵ v jedno⁹⁶⁶. (5) A šerpa⁹⁶⁷ jeho ornátu⁸⁶², ktorá bola na ňom, ona bola podľa svojho⁹⁶⁸ vypracovania³⁶ z toho istého⁹⁶⁹ – zo zlata, modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹, podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi. (6) A upravili³⁶ ónyxové⁸⁶⁰ kamene⁸⁶¹ tak, aby boli obložené⁹⁷² rámcami⁹⁷³ zo zlata, s vyrytými na nich, ako vyrývaniami pečatidla, menami⁹⁷¹ synov Isráela, (7) a založil¹⁶ ich na náplecníky⁹⁴⁷ ornátu za kamene pripomienky deťom⁸⁶ Isráela⁹⁷⁴, podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi.

(8) A zhotovil³⁶ umeleckou prácou^{898 927} náprsník podľa vypracovania³⁶ ornátu⁹⁶⁸, zo zlata, modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹ a tkaného kmentu⁸⁵¹. (9) Bol⁷ štvorcový⁹³⁷, zdvojený^{907 977} ten náprsník zhotovili³⁶, jeho dĺžka na piad⁷ a jeho šírka na piad⁷, zdvojeného^{907 977}, (10) a nasádzali naň⁹⁷⁸ štyri rady kameňov^{277 979}: rad sardu⁹⁸¹, topasu⁹⁸² a smaragdu⁹⁸³ bol prvý⁹⁸⁰ rad, (11) a druhý rad karbunkul⁹⁸⁴, zafír⁹⁸⁵ a diamant⁹⁸⁶, (12) a tretí rad ligúr⁹⁸⁷, achát⁹⁸⁸ a ametyst⁹⁸⁹, (13) a štvrtý rad chryzolit⁹⁹⁰, ónyx⁸⁶⁰ a jaspis⁹⁹¹ – obložené, zapustené⁹⁹³ do zlata v svojich sadách^{978 992}. (14) A tie kamene – bolo ich podľa mien synov Isráela dvanásť, podľa ich mien, s vyrývaniami ako pečatidla, každý² podľa svojho mena, pre dvanásť kmeňov^{45 707}. (15) a na náprsník zhotovili³⁶ krútením⁹⁷⁵ retiazky, spracovaním³⁶ ako povrázka⁹⁷⁶, z rýdzeho zlata, (16) a zhotovili³⁶ dva rámce⁹⁷³ zo zlata a dva kruhy zo zlata a dali tie dva kruhy na dva konce náprsníka (17) a na tie dva kruhy, na konce náprsníka, dali tie dva povrázky⁹⁷⁶ zo zlata, (18) a dva konce tých dvoch povrázkov⁹⁷⁶ dali na tie dva rámce⁹⁷³ a dali ich na náplecníky⁹⁴⁷ ornátu na jeho prednú stranu⁹⁹⁵. (19) A zhotovili³⁶ zo zlata dva kruhy a založili¹⁶ ich

na dva konce náprsníka, na jeho okraj²²², ktorý *bol* naproti ornátu dovnútra⁹⁹⁶, (20) a zhotovili³⁶ zo zlata dva kruhy a dali ich na dve strany⁹⁴⁷ ornátu odzdola z jeho prednej strany⁹⁹⁵, do blízkosti miesta⁹⁹⁷ jeho spojenia⁹⁰², zvrchu k šerpe⁹⁶⁷ ornátu, (21) a náprsník priviazali o jeho kruhy ku kruhom ornátu tkanicou⁹⁹⁸ z modrého purpuru⁸⁴⁹, aby *bol*⁷⁸¹ nad šerpou⁹⁶⁷ ornátu a *aby* sa náprsník od ornátu⁹⁷ neodchyľoval, podľa *toho*, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi.

(22) A zhotovili³⁶ prácou tkáča¹⁰⁰⁶ plášť ornátu¹⁰⁰³, celý z modrého purpuru⁸⁴⁹, (23) a otvor¹⁰⁰⁴ plášta vprostred neho ako otvor¹⁰⁰⁴ drôtenej košeľe; pri jeho otvore⁹⁶³ 1004 dookola lem²²² – nesmel⁹⁴ sa roztrhnúť. (24) A na podolku plášta zhotovili³⁶ granátové jabĺčka z modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹, tkané, (25) a zhotovili³⁶ zvončeky z rýdzeho zlata a dali tie zvončeky medzi tie granátové jabĺčka²⁹⁸ na podolok plášta dookola, medzi tie granátové jabĺčka²⁹⁸ – (26) zvonček z zlata, granátové jabĺčko, zvonček z zlata, granátové jabĺčko, na podolok plášta dookola, na službu¹⁰⁰⁷, podľa *toho*, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi.

(27) A prácou tkáča¹⁰⁰⁶ zhotovili³⁶ Áronovi a jeho synom tuniky⁹⁶⁰ z kmentu⁸⁵¹ (28) a turban z kmentu⁸⁵¹ a ozdobné vysoké turbany¹⁰¹¹ 1248 z kmentu⁸⁵¹ a spodky z plátna, z tkaného kmentu⁸⁵¹; (29) a opasok⁹⁶² z tkaného kmentu⁸⁵¹ a modrého purpuru⁸⁴⁹ a červeného purpuru⁸⁴⁹ a červcového⁸⁵⁰ šarlátu⁸⁴⁹, prácou⁹²⁷ vyšívača⁹³⁶, podľa *toho*, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi.

(30) A zhotovili³⁶ lesklý štítok, svätú korunu¹⁰²³ 1213, z rýdzeho zlata, a napísali naň, *ako* vyrývaniami pečatidla, nápis¹¹³⁵: Svätosť¹⁰⁰⁸ Hospodinovi; (31) a dali naň tkanicu⁹⁹⁸ z modrého purpuru⁸⁴⁹, *aby ho mohli* dať na turban zvrchu, podľa *toho*, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi.

(32) I bola všetka práca¹⁰⁹ 337 na obydlí⁸⁵⁸ 863 stanu stretávania⁹⁵³ skončená¹⁷⁷, keď *ju* deti⁸⁶ Izráela vykonali³⁶ podľa všetkého, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi; tak spravili³⁶. (33) A priniesli obydlie⁸⁶³ k Mojžišovi: stan a všetky jeho zariade-

nia¹²⁸, sponky k nemu⁸⁷⁶, dosky k nemu⁸⁷⁶, zvlaky⁹²² k nemu a stĺpy k nemu⁸⁷⁶ a podstavce⁹¹⁶ k nemu⁸⁷⁶, (34) a kryt z načervenených⁸⁵³ koží baranov a kryt z koží jazvecov⁸⁵⁴, a oponu na zastretie⁸⁵⁸ 935, (35) skrinku⁸⁶⁵ svedectva a tyče k nej⁸⁷⁶ a zľutovnicu⁸⁶⁹, (36) stôl, všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a predkladné chleby²⁷⁷ 883, (37) rýdži¹⁰⁰⁷ svietnik⁸⁸⁴ a lampy k nemu⁸⁷⁶, zoradené lampy¹²⁴⁹, a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a olej na svietenie⁸⁵⁷ 858, (38) a oltár zo zlata a olej na pomazávanie⁸⁵⁸ a kadivo¹⁰⁷² z vonných korenín⁸⁵⁹ a záclonu⁹³⁵ vchodu⁴¹⁰ stanu, (39) oltár z mosadze⁸⁴⁸ a rošt z mosadze⁸⁴⁸, ktorý k nemu *patril*, tyče k nemu⁸⁷⁶ a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶, umývadlo¹⁰⁰⁸ a jeho základňu, (40) závesy ohrady⁹⁴⁴, stĺpy k nim⁸⁷⁶ a ich podstavce⁹¹⁶ a záclonu⁹³⁵ na bránu ohrady⁹⁴⁴, povrazy k nej⁸⁷⁶ a kolíky⁹⁵⁰ k nej⁸⁷⁶, a všetky zariadenia¹²⁸ na službu¹⁰⁹ 876 obydlia⁸⁶³ do stanu stretávania⁹⁵³, (41) farebné¹¹⁰⁹ rúcha na službu¹⁰⁰⁷ v svätyni⁹³³, sväté rúcha¹²¹³ Áronovi, kňazovi, a jeho synom na kňazovanie. (42) Podľa všetkého, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi, tak deti⁸⁶ Izráela všetku prácu¹⁰⁹ 337 vykonali³⁶, (43) a Mojžiš všetko dielo⁶⁶⁷ uvidel, že⁹¹ hľa, vykonali³⁶ všetko podľa toho, čo Hospodin rozkázal – tak spravili³⁶, a Mojžiš ich pozhľnal.

40 A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrok: (2) V deň prvého mesiaca, v prvý⁹⁸⁰ deň mesiaca⁴⁰¹, budeš¹⁰ stavať¹¹⁹² obydlie⁸⁶³ stanu stretávania (3) a musíš⁹⁴ tam umiestniť¹⁶ skrinku⁸⁶⁵ svedectva a nad⁹⁵⁴ skrinkou⁸⁶⁵ zriadiť zastretie⁹³⁵ 1250 oponou¹²⁵¹, (4) a vniesť stôl a zostaviť¹²⁴⁹ zostavu¹²⁴⁹ naň *patriacu*⁸⁷⁶ a vniesť svietnik⁸⁸⁴ a zažať⁸⁹³ lampy na ňom⁸⁷⁶ (5) a pred skrinku²¹⁵ 865 svedectva dať oltár zo zlata na vykiadanie¹⁰⁷⁹ a založiť¹⁶ záclonu⁹³⁵ vchodu⁴¹⁰ k obydlíu⁸⁶³, (6) a pred obydlie²¹⁵ 863 stanu stretávania⁹⁵³ dať oltár vzostupných *obetí*²⁷⁷ 350 (7) a umývadlo¹⁰⁰⁸ dať medzi stan stretávania⁹⁵³ a medzi oltár a dať tam vodu, (8) a vytýčiť¹⁶ dookola ohradu⁹⁴⁴ a na bránu ohrady⁹⁴⁴ dať záclonu⁹³⁵.

(9) A musíš⁹⁴ vziať olej na pomazávanie⁸⁵⁸ a pomazať obydlie⁸⁶³ a všetko, čo *bude* v ňom, a posvätiť ho a všetky jeho zariadenia¹²⁸, i stane sa¹² svätým¹²¹³,

(10)a pomazať oltár vzostupných obetí^{277 350} a všetky náčinia¹²⁸ k nemu⁸⁷⁶ a posvätiť oltár, i stane sa¹² oltár nanajvyš svätým⁹³⁴; (11)a pomazať umývadlo¹⁰⁰⁸ a jeho základňu a posvätiť ho. (12)A Áróna a jeho synov musíš⁹⁴ priviesť bližšie⁷⁴¹ ku vchodu⁴¹⁰ stanu stretávania⁹⁵³ a umyť ich vodou¹⁰²¹, (13)a obliecť Áróna v sväté rúcha¹²¹³ a pomazať ho a posvätiť ho, i bude mi kňazovať; (14)a musíš⁹⁴ priviesť bližšie⁷⁴¹ jeho synov a obliecť ich v tuniky⁹⁶⁰ (15)a pomazať ich podľa toho, ako pomažeš ich otca, i budú mi kňazovať; a stane sa¹², že im bude¹²⁵² ich pomazanie trvalým kňazovaním³⁹⁹ po ich pokoleniach¹⁰⁶⁶. (16)A Mojžiš spravil podľa všetkého, čo mu Hospodin rozkázal – tak spravil.

(17)A v prvom mesiaci, v druhom roku, v prvý⁹⁸⁰ deň mesiaca⁴⁰¹ sa stalo¹², že bolo obydlie⁸⁶³ postavené¹⁹², (18)lebo¹³ Mojžiš postavil¹⁹² obydlie⁸⁶³ a zapustil⁶³¹ jeho podstavce⁹¹⁶ a založil¹⁶ jeho dosky a vsunul⁶³¹ zvlaky⁹²² k nemu⁸⁷⁶ a postavil¹⁹² jeho stĺpy (19)a na obydlie⁸⁶³ prestrel¹²⁵³ stan a naň zvrchu položil¹⁶ kryt stanu podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (20)A vzal a do skrinky⁸⁶⁵ dal svedectvo a na skrinku⁸⁶⁵ založil¹⁶ tyče a zvrchu dal na skrinku⁸⁶⁵ zľutovnicu⁸⁶⁹ (21)a skrinku⁸⁶⁵ vniesol do obydlia⁸⁶³ a založil¹⁶ oponu na zastretie^{858 935}, takže¹³ nad⁹⁵⁴ skrinkou⁸⁶⁵ svedectva zriadil zastretie^{935 1250} podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (22)A stôl dal v stane stretávania⁹⁵³ na stranu^{1014 1015} obydlia⁸⁶³ k severu zvonku⁹³⁰ voči opone⁹³¹ (23)a zostavil¹²⁴⁹ na ňom pred tvárou²⁰⁰ Hospodina zostavu¹²⁴⁹ chlebov⁷⁷⁷ podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (24)A svietnik⁸⁸⁴ umiestnil¹⁶ v stane stretávania⁹⁵³ na stranu^{1014 1015}

obydlia⁸⁶³ k juhu⁹¹⁴ (25)a lampy pred tvárou²⁰⁰ Hospodina zažal⁸⁹³ podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (26)A oltár zo zlata umiestnil¹⁶ v stane stretávania⁹⁵³ pred²¹⁵ oponu (27)a zakadil¹⁰⁷¹ na ňom kadivom^{1071 1072} z vonných korenín⁸⁵⁹ podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (28)A založil¹⁶ záclonu⁹³⁵ vchodu⁴¹⁰ obydlia⁸⁶³ (29)a ku vchodu⁴¹⁰ obydlia⁸⁶³ stanu stretávania⁹⁵³ umiestnil¹⁶ oltár vzostupných obetí^{277 350} a obetoval na ňom vzostupnú obeť³⁵⁰ a obeť daru¹⁰⁶³ podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (30)A medzi stan stretávania⁹⁵³ a medzi oltár umiestnil¹⁶ umývadlo¹⁰⁰⁸ a dal tam vodu na umývanie (31)a Mojžiš a Árón a jeho synovia z neho umývali⁷ svoje ruky a svoje nohy; (32)umývali sa pri svojom vstupovaní do stanu stretávania⁹⁵³ a pri svojom približovaní sa⁷⁴¹ k oltáru podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (33)A k obydliu⁸⁶³ a k oltáru dookola postavil¹⁹² ohradu⁹⁴⁴ a na bránu ohrady⁹⁴⁴ dal záclonu⁹³⁵. Tak¹³ Mojžiš dielo⁶⁶⁷ dokončil¹⁷⁷.

(34)A stan stretávania⁹⁵³ prikryl oblak a obydlie⁸⁶³ naplnila sláva⁵⁵⁸ Hospodina, (35)takže¹³ Mojžiš nemohol do stanu stretávania⁹⁵³ vstúpiť, lebo sa nad ním¹²⁵⁴ usadil⁸⁶³ oblak a obydlie⁸⁶³ naplnila sláva⁵⁵⁸ Hospodina.

(36)A pri pozdvihnutí oblaku sponad obydlia⁸⁶³ sa deti⁸⁶ Isráela pri všetkých svojich cestovaniach⁵⁸⁴ dávali na cestu⁴¹⁹, (37)a ak sa oblak nepozdvihoval, vtedy¹³ sa na cestu⁴¹⁹ nedávali až po deň jeho pozdvihnutia, (38)lebo vo dne bol nad obydľím¹²⁵⁴ oblak Hospodina a v noci v¹²⁵⁵ ňom bol oheň pred očami celého domu Isráela pri všetkých ich cestovaniach⁵⁸⁴.

EXODUS

- 1 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51.
- 2 D. „s Jákóбом; prišli muž a jeho dom“. Ďalej obdobne.
- 3 Pozri Gen. 46:26, pozn. 1256.
- 4 VL „synovia Izráela naplndili“, pozri Gen. 1:22, pozn. 35 a 36.
- 5 Pozri Gen. 9:7, pozn. 287.
- 6 Sloveso odvodené od výrazu v Gen. 18:18, pozn. 478, ktorý je aj tu vo v. 9.
- 7 VL „bola nimi naplnená“ (n. „sa nimi naplnila“), takže „bola plná“. Ďalej obdobne.
- 8 AL „hojnejší“, „početnejší“.
- 9 Pozri Gen. 11:3, pozn. 333; tu možno aj „pozor!“
- 10 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 11 AL „dovtipne“, „prefikane“, „usilujeme sa ho prekabátiť“ (al. „mu prejsť cez rozum“).
- 12 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 13 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 14 AL „viest vojnu (al. „bojovať“) sa dal“.
- 15 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 16 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 17 Pozri Gen. 21:22, pozn. 554.
- 18 TJ. „nútených prác“, pozri Gen. 49:15, pozn. 1345; iný výraz ako nižšie.
- 19 Pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
- 20 AL „ich bremenami“ (al. „nosením bremien“), odvodené od „nosenie“ v Gen. 49:15. Ďalej obdobne.
- 21 Pozri Gen. 28:14, pozn. 728.
- 22 Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 23 Význam výrazu zahŕňa aj „ošklivosť“, ako „sa mi... zbridilo“ v Gen. 27:46.
- 24 AL „prísne“, „tvrdó“, „kruto“, D. „v nemilosrdnosti“ atď. Pozri Gen. 42:7, pozn. 1141; 49:7, pozn. 1326.
- 25 „Nútili k nevoľníckej práci“ je v hebrejčine jedno slovo „zotročovali“, no zmysel je ako v texte). Tvar toho istého slovesa je aj „nevoľnícky pracovali“ vo v. 14 (pozri Gen. 29:15 a ďalej, pozn. 743), kde sa dá tiež čítať „práce, ktoré nimi al. skrze nich (tj. „Egyptania skrze Izráelovcov“) nevoľnícky konali“, tj. „ktoré ich nútili nevoľníckou prácou konať“. Ďalej obdobne.
- 26 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59, no tu množné číslo aj v zmysle „život každého z nich“.
- 27 AL „tvrdou“, no nesúvisí s výrazom vo v. 13²⁴. Ďalej obdobne.
- 28 AL „ťažkou otročinou“ (al. „drinou“, „lopotou“), ďalej obdobne. Pozri aj Gen. 29:27, pozn. 743.
- 29 AL „bate“, „malte“, no potom v zmysle „s maltou“.
- 30 Tá istá predložka ako „v“ vyššie a nižšie.
- 31 D. „všetkými“, ako nižšie; ďalej obdobne.
- 32 Pozri Gen. 14:13, pozn. 399; 40:15, pozn. 521 a 1044.
- 33 TJ. „stolicu, na ktorej bude žena rodiť“, no význam tohto výrazu nie je jasný; LXX prekladajú „na rodenie“.
- 34 D. „on“, „ono“, „ona“, podľa gramatického rodu a pádu podstatného mena, na ktoré sa zámeno vzťahuje, prípadne jednoducho „ono“, ak zastupuje podstatné meno. Ďalej obdobne.
- 35 D. „ona“.
- 36 Pozri Gen. 1:7 a ďalej, pozn. 12; v kap. 23:16 a ďalej od tohto slovesa odvodené podstatné meno; pozri aj kap. 5:13¹⁷⁸.
- 37 Pozri Gen. 21:8, a ďalej, pozn. 782.
- 38 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 39 VL „živé“, tj. „životaschopné“, „plné životnej sily“, „k životu sa majúce“, „čulé“, „silné“.
- 40 Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
- 41 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 42 VL „dobrý“.
- 43 AL „skryla ho na“.
- 44 Pozri Gen. 5:32, pozn. 436.
- 45 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 46 Pozri Gen. 6:14, pozn. 210, tu značí, pravdaže, skôr „vahan“, „slamenicu“, „kôš“.
- 47 V hromadnom zmysle, al. „rákosia“, „trstia“.
- 48 Pozri Gen. 11:3, pozn. 336, no tu súvisí s „vymazala“ vyššie; porov. Gen. 6:14, pozn. 216, kde však sú použité iné výrazy.
- 49 AL „smolou“, no aj tu iný výraz ako v Gen. 6:14.
- 50 AL „rákosia“, ďalej obdobne, no nie ako vyššie⁴⁷, ani ako v Gen. 41:2, pozn. 1075; aj tu, ako tam, ide pravdepodobne o výraz egyptského pôvodu.
- 51 D. „z diaľky“.
- 52 AL „kúpať“.
- 53 D. „na ruke“, porov. Gen. 34:21, pozn. 920, možno aj v zmysle „pozdlž ramena rieky“.
- 54 Pozri Gen. 24:61, pozn. 637.
- 55 Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 56 Pozri Gen. 24:43, pozn. 628.
- 57 D. „ja budem dávať tvoju“.
- 58 3. pád.
- 59 Pozri Gen. 2:24 a ďalej, pozn. 89.
- 60 Hebr. „Móšeh“, tj. „vytiahnutý“.
- 61 Ako „uvidel“ nižšie, tu nasledovná predložková väzba vyžaduje preklad ako v texte. Ďalej v podobných súvislostiach obdobne.
- 62 Pozri Gen. 39:1, pozn. 1029; tu vo v. 14, D. „mužom, veliteľom“.
- 63 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 64 D. „egyptského muža bijúceho (al. „udrevšieho“, „skolvisieho“) muža hebrejského... bratov“.
- 65 D. „sem aj sem“, „ta aj tá“, „tak aj tak“.
- 66 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 67 Pozri Gen. 35:4, pozn. 937.
- 68 AL „zlovoľnému“, ako v Gen. 18:23 a 25, tu v zmysle „tomu, ktorý ruvačku zavinil al. druhému krivdil al. ubližoval“.
- 69 AL „priateľ“, „spoločníka“, „súkmeňovca“, „suseda“.
- 70 VL „vraviš“, porov. Gen. 20:11, pozn. 533, ktorá sa týka aj slov „povedal si“ tu nižšie a obdobne aj ďalej.
- 71 Tu aj „reč“, „slovo“, tj. „správu o tej veci“.
- 72 VL „usiloval sa“, „snažil sa“, sloveso značí aj „hľadať“, ako v Gen. 37:15n. Pozri aj Gen. 31:39 a 43:9, pozn. 1175.

- 73 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 74 Ako „usídlil sa“ vyššie, tu zmysel ako v texte.
- 75 Pozri Gen. 19:12 a ďalej, pozn. 500.
- 76 Vl. „vyslobodil (al. „zachránil“) ich“.
- 77 Pozri Gen. 24:18, pozn. 613, tu D. „ste sa dnes popo-náhľali prísť“.
- 78 D. „povedali: Egypťský muž“⁶⁶. Obdobne aj „muž“ vo v. 1 („ktosi“, „jeden“).
- 79 Al. „načrel vepľa“, D. „načretím načrel“.
- 80 Al. „pozvite“ (Gen. 31:54).
- 81 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 82 Tj. „vyhnanstvo“, „hosť“, „návštevník“, al. tiež „cudzincom al. návštevníkom tam“, „opustený cudzinec al. návštevník“⁸³.
- 83 Tj. „bezprávnym návštevníkom“, „prišielcom“, „pútnikom“, „cudzincom“, no nesúvisí s „cudzej“ nižšie⁸⁴. Ďalej obdobne.
- 84 Al. „neznámej“, výraz odvodený od slovesa, ktoré má základný význam „ostro prezať“ a ktorého isté tvary majú význam „rozpoznávať“, ale tiež „pretvarovať sa“, „tváriť sa cudzo“, „robiť sa neznámym“, pozri Gen. 42:7, pozn. 1140. V pojme „cudzí“ v zmysle tohto výrazu je vyjadrená najmä zvláštnosť, nezvyčajnosť až podivnosť cudzinca, resp. cudzej krajiny atď., ktorý (ktorá) sa svojou rečou, možno nezrozumiteľnou, zvykmi, spôsobom života atď. líši od toho, čo je domácim bežné (porov. 1 Peter 4:4), kým výraz, ktorého sa týka predošlá poznámka⁸³, značí predovšetkým pojem dočasného bývania v zemi, ktorá prechodnému obyvateľovi je nie domovom a v ktorej on teda nemá práv, aké majú tamjší občania (porov. 1 Peter 2:11).
- 85 Vl. „v oných mnohých dňoch“, tj. „v ich priebehu“.
- 86 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 87 Al. „z príčiny“, ako vyššie“.
- 88 Al. „rozpoznal ich postavenie“, „vedel“ (al. „spoznal“) čo robí“.
- 89 Vl. „trnitého kra“, možno „ostružiny“; ďalej obdobne.
- 90 Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 91 Pozri Gen. 6:12 a ďalej, pozn. 463.
- 92 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 93 Pozri Gen. 48:17, pozn. 1301; v kap. 34:34 D. „závoj odkladal“, zmysel ako v texte.
- 94 Pozri Gen. 2:16, pozn. 74.
- 95 Pozri Gen. 3:9, pozn. 1308; tá istá predložková väzba je aj tu vo v. 6 a ďalej.
- 96 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 566.
- 97 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 98 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 99 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 100 Al. „lebo sa bál“ (al. „zľakol“) dívať sa“, znenie v texte uchováva v preklade zmysel tu v hebrejčine použitej predložkovej väzby.
- 101 Al. „dobré“, „zreteľné“, „zaiste“, D. „videním“.
- 102 Pozri Gen. 29:32, pozn. 756.
- 103 Al. „utláčateľov“ (nesúvisí so slovesom v kap. 1:11¹⁹), „tyranov“, „drábov“, „hadjúchov“, „vydieračov“, „trápičov“.
- 104 Al. „strasti“ (nie ako „biedu“ vyššie), „žiale“.
- 105 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 106 Al. „ubíjanie“, „gníavenie“, „dlávenie“, „súžbu“, „tieseň“, „deptanie“, „žmýkanie“, „ubíjajú“, atď., ďalej obdobne; nie ako v kap. 1:11¹⁹.
- 107 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 108 D. „v (al. „pri“) tvojom vyvedení ľudu“, no mieni sa v stavovom zmysle, ako sa to pokúša vyjadriť opis v texte. Ďalej obdobne.
- 109 Pozri Gen. 29:15 a ďalej, pozn. 743.
- 110 Al. „aké je jeho meno“, ako v Gen. 32:27, tu v texte doslovný preklad vzhľadom na opakovanie slova „čo“ nižšie.
- 111 Al. „Budem“, ako vo v. 12, tiež „Stávam (al. „Budem stávať“) sa“, ako čosi iné podobné sloveso, pozri Nech. 6:6, pozn. 55, súvisiace v hebrejčine s Božím menom, ktoré sa v tomto preklade tu vo v. 15 a všade inde nahrádza výrazom Hospodin. Blížišie pozri v predslove.
- 112 Al. „čím“, n. „ten, ktorý“.
- 113 Pozri Gen. 3:22, pozn. 719.
- 114 D. „moja pripomienka“, zmysel ako v texte; tiež „moja pamiatka“, „sláva“, „chvála“, „slávny chýr“, „slávne meno“, „vôňa“. Pozri Žalm 30:4; 97:12; 102:12; 135:13; Is. 26:8; Hóš. 12:5; 14:7.
- 115 D. „pripomienka pokoleniu pokolenia“, zmysel ako v texte.
- 116 D. „sledovaním“ atď.¹¹⁷
- 117 Al. „pozorovať“, „zaujímať sa o“, „dbať o“, „myslieť na“, ďalej obdobne.
- 118 Al. „čo sa s vami⁵⁹⁸ robí“, „ako sa s vami⁵⁹⁸ zaobchodí“.
- 119 Al. „iba ak“.
- 120 D. „v silnej ruke“, tj. „ani keby bol nútený (al. „iba ak by bol prinútený“) silnou rukou“. Ďalej obdobne.
- 121 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 122 Tu aj „raňat“, „pustošiť“, „ničiť“, „trestať“, „na Egypt útočiť“. Ďalej obdobne.
- 123 Pozri Gen. 24:3, pozn. 602.
- 124 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120; v kap. 18:2 odvodený výraz vyskytujúci sa ešte len u Mích. 1:14 a v inom zmysle v 1 Kráľ. 9:16 („do vena“).
- 125 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200; tu v kap. 22:27 a 34:6 výraz od tohto odvodený a obdobného významu.
- 126 Al. „každá žena“, porov. Gen. 9:5, pozn. 285. Kap. 11:2 obdobne.
- 127 Al. „prechodnej obyvateľky“, „prišielkyne“, pričastie slovesa preloženého v Gen. 19:9 a ďalej¹⁹⁴ „bývať ako cudzinec“.
- 128 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 129 Al. „Egypt“, ďalej obdobne.
- 130 Pozri Gen. 21:12, pozn. 764.
- 131 Vl. „uchváť za jeho“, ďalej obdobne.
- 132 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 133 Pozri Lev. 14:2, pozn. 447.
- 134 Pozri Gen. 14:16 a ďalej, pozn. 406.
- 135 Pozri Gen. 8:3 a ďalej, pozn. 252.
- 136 Pozri Gen. 33:2, pozn. 883.
- 137 Al. „súš“, ako v Gen. 1:9, ďalej obdobne, na konci v. 9 čosi odlišný tvar.

- 138 Pozri Gen. 43:20, pozn. 1187.
 139 D. „muž slov“.
 140 Vl. „ani od včerajška ani od predvčerajška“, obdobne ako v Gen. 31:2, pozn. 806. Obdobne aj ďalej.
 141 D. „ťažký“.
 142 D. „Pane, pošli, prosím, skrze ruku“ (al. „rukou“, vl. „ruke“). Ďalej obdobne.
 143 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138; v kap. 11:8 odvodené podstatné meno.
 144 Hebr. „Aharón“, tj. „nosiť svetla“.
 145 Al. „je dobrý rečník“, D. „hovorením (al. „slovom“, „rečou“) vie hovoriť“ (al. „hovori“).
 146 Nesúvisí so „stretol“ vo vv. 24 a 27.
 147 D. „k ľudu ti“.
 148 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
 149 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1118.
 150 Al. „spevňovať“, „posmeľovať“, „odolným robiť“, ďalej obdobne.
 151 Sloveso iného kmeňa ako „obrezať“ v Gen. 17:10nn. a ďalej; ako „uzavrel“ tamže 15:18, pozri tam pozn. 433 a kap. 17:14, pozn. 1107; netýka sa v. 26 tu. To isté sloveso je v kap. 8:9 a ďalej.
 152 Al. „pristrčila“.
 153 Vl. „spravila, žeby sa dotkla jeho nôh“.
 154 Al. „Lebo“.
 155 Pozri Gen. 4:10n., pozn. 141; aj na konci v. 26 je D. „obriezok“, azda v obdobnom zdôrazňujúcom zmysle.
 156 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
 157 Al. „ktorými“.
 158 Pozri Gen. 24:26, pozn. 620.
 159 „Usporiadať slávnosť“ je v hebrejčine jediné slovo, ako „sláviť“ v kap. 12:14.
 160 Al. „Hospodin, žeby som poslúchal na jeho hlas“.
 161 Sloveso ako „stretol“ v kap. 4:24, 27, nie ako „stretol sa“ tu vyššie.
 162 Al. „vzďaľujete“, „odvádzate“, vl. „uvoľňujete“.
 163 Al. „oslobodzujete ich“ (potom by dokonavý zmysel? bol „dali ste sa ich oslobodzovať“).
 164 Pozri Gen. 2:2, pozn. 49.
 165 Vl. „úradníkom“, „pisárom“, tu zmysel ako v texte, ďalej obdobne. Pozri v. 14.
 166 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
 167 Pozri Gen. 11:3, pozn. 334; „výroby tehlá“ vo v. 14 je tvar toho istého slovesa.
 168 Pozri Gen. 31:2, pozn. 806.
 169 Vl. „po stebľách (al. „po strnisku“) nazberajú“, v. 12 obdobne, v hebrejčine jediné slovo, odvodené od „steblo“ al. „strnisko“, pozri v. 12¹⁷⁶.
 170 Al. „aľe mieru“, v kap. 30:32, 37 príbuzný výraz so zmyslom ako tam v texte.
 171 Vl. „odnímať“, „zmenšovať“, „znižovať“, ďalej obdobne.
 172 Pozri Gen. 45:1, pozn. 1216.
 173 Pozri Gen. 24:48, pozn. 631.
 174 Vl. „skade“.
 175 D. „žiadna vec“.
 176 Vl. „stebľá“, „strniská“, tj. „po strniskách roztrúsené stebľá“, v hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle. Vzájomná príbuznosť výrazov tu azda naznačuje usilovné al. práčne hľadanie.
 177 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
 178 Vl. „svoje diela“³⁶, zmysel ako v texte; nie ako „úlohu“ nižšie.
 179 Vl. „vec“, „záležitosť“, al. „slovo“, tu možno v zmysle „príkaz“; ďalej obdobne.
 180 D. „ako pri bytí (al. „jestvovaní“) slamy“.
 181 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
 182 Al. „zhrešil“, „previnil sa“.
 183 D. „uvideli sa predáci... v zlom“.
 184 Pozri Gen. 8:8 a ďalej, pozn. 259.
 185 Vl. „im v ústrety“, ako v kap. 7:15, no nesúvisí so „stretli“ tu vyššie.
 186 Tj. „lebo“, al. možno „súdi vás, ktorí“.
 187 Pozri Gen. 34:30, pozn. 928.
 188 D. „ľud vyprostením“.
 189 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
 190 Pozri Gen. 17:1, pozn. 442.
 191 Al. „im známym nestal“.
 192 Sloveso ako v Gen. 6:18, pozn. 227.
 193 Pozri Gen. 17:8, pozn. 446.
 194 Pozri Gen. 19:9, pozn. 495; 20:1, pozn. 521.
 195 D. „vziať si vás za“.
 196 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
 197 D. „ktorú (tj. „o ktorej“, „čo do ktorej“) som zdvihol svoju ruku“, tj. „odprisahal“.
 198 Al. „dedičstvo“.
 199 Pozri Gen. 23:16 a ďalej, pozn. 775.
 200 Pozri Gen. 6:11, pozn. 203.
 201 Tj. „čo do pier“.
 202 Vl. „s predkožkou“⁴³⁵, tj. „neokresaný“, „neobratný“.
 203 Pozri Gen. 10:5, pozn. 312.
 204 Pozri Gen. 2:4, pozn. 52.
 205 Tj. „Kórachovca“, pravda, v hromadnom zmysle.
 206 Hebr. „Lévijím“, pozri Gen. 10:14, pozn. 322; týka sa aj ostatných mien s koncovkou „-ím“.
 207 Pozri Gen. 2:1, pozn. 45, tu v zmysle „vojensky usporiadaných oddielov al. zástupov“. Ďalej obdobne.
 208 Al. „oni, tí o vyvedení... hovoriaci“ (al. „prehovrivší“).
 209 Al. „hovorcom“, no nesúvisí s „hovoriť“ vo v. 2 a inde.
 210 Sloveso odvodené od dotyčného výrazu²⁷, al. možno naopak.
 211 Al. „zasahovať svojou rukou“.
 212 Al. „a mojím vzťahnutím“, „skrze moje vzťahnutie“.
 213 Pozri Gen. 5:32 a ďalej, pozn. 180.
 214 Tj. „predveďte na svoj prospech a na dôkaz svojho tvrdenia, že vás Boh poslal“, al. tiež „podajte od seba“, „zo svojej strany“, „čo sa vás týka“.
 215 Tu a ďalej možno aj v zmysle pozn. 204 v citovanom mieste²⁰⁰.
 216 Al. „drakom“, „jašterom“, „netvorom“, „obludou“, ďalej obdobne, tiež „hadom“, no nie ako v kap. 4:3, pozri Gen. 1:21, pozn. 32.
 217 Pozri Gen. 41:8, pozn. 1079.

- 218** Tu v podmetnom význame, al. „zosilnil“ s neurčitým osobným podmetom v zmysle „bolo zosilnené“.
- 219** Vl. „otťaželo“, vl. „je tupé“ (al. „ťažké“), ďalej obdobne.
- 220** Tu v zmysle trvalého postoja („je odmietavý“). Ďalej obdobne.
- 221** Pozri Gen. 6:13, pozn. 225; v kap. 5:10 D. „niet mňa dávajúceho vám“.
- 222** Pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 223** Pozri Gen. 42:15, pozn. 913, 1143.
- 224** Pozri Gen. 1:26, pozn. 29.
- 225** Al. „Egyptanom sa odnechce“, vl. „Egyptania sa unavia“, porov. Gen. 19:11, pozn. 499.
- 226** Vl. „rieky“, ako napr. v Gen. 2:10, no nie ako „rieky“ tu nižšie a inde v tomto oddiele⁴⁰.
- 227** Al. „rybníky“, „močariská“, tu ide o mláky zvyšujúce po nílskych záplavách.
- 228** Ako „súhrnu“ v Gen. 1:10, tu najskôr ide o vodné nádrže, ktoré boli súčasťou egyptskej sústavy zavlažovania krajiny vodou z Nílu.
- 229** V hebrejčine množné číslo s významom „v drevených i v kamenných nádržiach“.
- 230** Al. „obrátil“, ako v Gen. 18:22; 24:49, no nie ako tu vo v. 15 a ďalej. Tvar toho istého slovesa je aj v kap. 14:27 („za obratu k ránu“). V kap. 2:12 zmysel ako tam v texte.
- 231** Pozri Gen. 3:15, pozn. 106; v kap. 10:1 aj „vykonania“, „uskutočnenia“, no nie ako vo v. 2 tam.
- 232** „Kopáním hľadať“ je v hebrejčine jediné slovo, ktoré značí „kopať“ (Gen. 21:30; 26:18n.), aj „hľadať“, „pátrať“.
- 233** Al. „spurný“ (kap. 8:2 a ďalej); „vzoprieť sa“ (kap. 4:23), „vzpiera sa“ (kap. 7:14).
- 234** Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 235** Vl. „raniť“, „udrieť“, no nie ako v kap. 7:17 a ďalej.
- 236** Vl. „vnútornú izbu tvojho ležiska“, nesúvisí s nasledujúcim „lôžko“.
- 237** Kapitola 8 začína v hebrejskom texte tu.
- 238** Vl. „snažne proste“, „prihovárať sa“, vo vv. 8 a 29n. znenie v texte uchováva v preklade zmysel nasledovnej predložkovej väzby v hebrejčine. Vo v. 9 a ďalej to isté sloveso. Pozri Gen. 25:21, pozn. 650.
- 239** D. „Osláv (al. „pochváľ“) sa (vl. „okrášli [al. „ozdob“] sa“) voči mne“, vl. „nado mňa“ (al. „nado mnou“; „vvyšš al. vytiahni sa nado mnou“), zmysel ako v texte; podľa iných „Urči al. ustanov mi“, tj. „nakedý“, ako nižšie.
- 240** Al. „od“, ako vyššie.
- 241** Tj. „Nech sa stane podľa“.
- 242** Al. „že niet podobného (al. „rovného“) Hospodovi, nášmu Bohu“. Ďalej obdobne, dotyčná častica, tu v texte preložená „ako“, je na mnohých miestach v čosi inom ako tu, no v podstate súznačnom tvare, tak aj v tejto knihe kap. 15:11.
- 243** Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
- 244** Vl. „kričať“, ako v kap. 5:15.
- 245** Pozri Gen. 12:17, pozn. 366.
- 246** Vl. azda „faraónovi uložil“ (za trest al. donucovací prostriedok).
- 247** Al. „dedín“, pozri Jós. 13:23.
- 248** Vl. „oddych“, „vzduch“ („čistý vzduch“), tiež „priestor“ („voľno“).
- 249** Al. „vošmi“, jednotné číslo tohto výrazu načim azda chápať v hromadnom zmysle (tak „komáre“ v hebrejskom texte vv. 17n.), takže vo v. 16, na konci v. 17 a na začiatku v. 18 varí „mračnami komárov“, „spúšťami vší“.
- 250** Pozri Gen. 6:1nn., pozn. 40.
- 251** Pozri Gen. 1:24, pozn. 17, 38.
- 252** Al. „vyvedenie“, no nie ako vo vv. 5nn. (tu nie v zmysle „nahor“, lež v zmysle „von“, ako napr. „vyved“ v kap. 3:10 a inde). Ďalej obdobne.
- 253** D. „ono“, vl. „ona“, lebo „prst“ je v hebrejčine ženského rodu.
- 254** Al. možno „prst bohov“, pozri Gen. 41:38, pozn. 1110.
- 255** Pozri Gen. 43:4n., pozn. 1172.
- 256** Pozri aj Gen. 48:4, pozn. 1288.
- 257** Al. „ovady“, bližšie neurčený druh bodavého hmyzu. V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 258** Al. „oddeliť“, „odlíšiť“, „osobitne (al. „stranou“) postaviť“ (al. „položiť“), no súvisí s „čudesnými“ v kap. 3:20, takže výraz možno zároveň naznačuje, že pôjde o prejav záračnej Božej moci¹⁷⁹. Ďalej obdobne.
- 259** Vl. „na ktorej stojí“, tj. „má svoje stanovisko al. miesto pobytu“, možno v zmysle „ešte vždy“, porov. Gen. 45:1, 9, pozn. 1218.
- 260** D. „na nebytie (n. „cieľom nebytia“) tam“, ďalej obdobne.
- 261** Vl. „vykúpenie“, „oslobodenie“, tj. „vykúpením al. oslobodením rozlíšim“.
- 262** Vl. „ťažké“, tj. „ťažké súženie pôsobiace“, „obťažujúce“. Ďalej obdobne.
- 263** Al. možno „zamorená“⁷⁹, tu (nie vždy ďalej) v stavovom zmysle.
- 264** D. „a Arónovi“, pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 265** Tj. „v Egypte“.
- 266** Al. „nie je v poriadku“, vl. „zariadené“ (al. „ustanovené“, „uložené“, „upevnené“).
- 267** Tj. „čo je Egyptanom ošklivosťou“, pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 268** D. „vzdáľovaním sa“.
- 269** Al. „vždy ich zadržíavaš“, znenie v texte uchováva v preklade zmysel hebrejskej predložkovej väzby. Porov. kap. 4:4³¹; tiež Deut. 9:17, pozn. 429, no tam je iné sloveso obdobného významu.
- 270** Al. „proti tvojmu“, ďalej obdobne.
- 271** Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 272** Al. „nákaza“, „mor“, ako v kap. 5:3.
- 273** D. „zo všetkého“, ďalej obdobne.
- 274** D. „od (al. „zo“) zajtrajška“, porov. slovenské „zrána“, „zvečera“ a pod.
- 275** D. „faraón poslal, a“.
- 276** D. „plnosť svojich hrstí“, výraz značí aj „páste“ (Prisl. 30:4, pozn. 1240).
- 277** V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle; sloveso niekde v množnom čísle, inde v jednotnom.
- 278** Al. „vredmi“²⁷⁷.

- 279 Al. možno „medzi ľuďmi aj medzi dobytkom“, v. 11 obdobne.
- 280 Vl. „k tvoju srdcu“. Porov. Gen. 6:6, pozn. 198.
- 281 Al. „rany“, no nie ako vo v. 3.
- 282 Al. „na“, no nie ako vyššie v tomto verši.
- 283 Tiež „proti tvojim služobníkom a proti tvoju ľudu“, ako vo v. 17.
- 284 Al. „a budem ráňať“, „i budeš musieť“, no zmysel je najskôr ako v texte, al. vari „lebo keby som teraz vystrel... a ráňa... morom, musel by si“.
- 285 Tj. „žiť“, „jestvovať“, al. „ponechal vo vysokom postavení“, vl. „postavil“, „vyvyšil“ (no nie ako vo v. 17), zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 286 Al. možno „ukázania na tebe“, ako LXX.
- 287 Al. „za“, vl. „podľa“.
- 288 Al. „do bezpečia uviesť“.
- 289 Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
- 290 Al. „všetci ľudia a všetko zvieratstvo“.
- 291 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 292 Al. „nebude uvádzané“ (tj. „spolu s ostatnými“), vl. „zhromažďované“.
- 293 Al. „zlakol“.
- 294 Vl. „primal uprchnúť“, „poslal do bezpečia“, no nesúvisí so „zabezpečiť“ vo v. 19.
- 295 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 296 Pozri Gen. 2:5, pozn. 55.
- 297 D. „hlasy“, „zvuky“.
- 298 D. „vprostred krupobitia“, ďalej obdobne.
- 299 Al. „vmiešavajúci sa“, vl. „seba sa držiaci“ (al. „chytajúci“), „kopiáci sa“, podľa iných „vôkol blýskajúci“.
- 300 Al. „zli“, „podli“, „zlovolní“, ako v Gen. 18:23, 25.
- 301 Vl. „dost (D. „veľa“) od bytia“, tj. „nech už prestane“.
- 302 Vl. „stát“, porov. kap. 8:22²⁵⁹.
- 303 Pozri Gen. 12:14, pozn. 365.
- 304 Vl. „vyjdenia z“, najskôr v stavovom zmysle („akonáhle budem vonku z“).
- 305 Pozri Gen. 44:4, pozn. 1201.
- 306 Vl. „prestávať“, ako v Gen. 18:11, no nie ako na konci v. 33 tu. Ďalej obdobne.
- 307 Al. „že ešte nebudete mať úctu pred tvárou“.
- 308 Al. „puk“.
- 309 Druh pšenice, podľa iných „raž“, al. akýsi druh viky.
- 310 D. „sa na zem nevyliat“, zmysel ako v texte.
- 311 D. „skrže ruku (al. „rukou“, vl. „v ruke“) Mojžiša“.
- 312 Porov. Gen. 32:10n.; 34:30, pozn. 852.
- 313 Al. „sluch“, v texte doslovný preklad. Ďalej obdobne.
- 314 Al. „vyhlasovať“, „rozhlasovať“, ako v kap. 9:16; tiež „vyratúvať“, „vymenúvať“, sloveso ako v Gen. 15:5, pozn. 417. Ďalej obdobne.
- 315 Pozri Gen. 39:9, pozn. 1207.
- 316 Vl. „čo“, „čím“.
- 317 Al. „som zatočil“ (al. „sa porátal“, „sa zahral“).
- 318 Al. „som sa vypomstil na Egyptanoch“, „si posvietil na Egyptanov“, „sa prejavil proti Egyptanom“ (al. „medzi Egyptanmi“, „pri Egyptanoch“).
- 319 Al. „pri nich“, „na nich“.
- 320 D. „oko“.
- 321 Vl. „úniku“, porov. Gen. 32:8, pozn. 849.
- 322 Vl. „zvyšujúce“, ďalej obdobne, znenie v texte uchováva zmysel v hebrejčine použitého trpného rodu ako aj tu nasledujúcej predložkovej väzby. To isté sloveso je vo vv. 12 a 26.
- 323 Vl. „nastania“, „bytia“, ako „pobyte“ v Gen. 4:8, pozn. 1039.
- 324 Pozri Gen. 32:28, pozn. 874.
- 325 D. „kto a kto“.
- 326 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 327 Pozri Gen. 8:21, pozn. 279.
- 328 D. „pozerajte“, „hľadte“, „dívajte sa“.
- 329 Tj. „čaká vás“.
- 330 Al. „nešťastie“, „nehoda“, vl. „zlé“.
- 331 Tu sa hádam dá chápať najskôr v takomto zmysle, al. vari „chodte teda“, tj. „pre mňa za mňa“.
- 332 Tj. „vy, ktorí ste“.
- 333 Výraz značiaci muža v jeho sile a zdatnosti; v Gen. 6:4, pozn. 192, je príbuzný výraz.
- 334 D. „v kobyľky“, väzbu v texte treba chápať v celom al. účelom zmysle („privolať kobyľky“).
- 335 Al. „na celý... v zem uviedol“.
- 336 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 337 Tu zmysel ako v texte.
- 338 Pozri Gen. 8:4, pozn. 178.
- 339 Tu možno chápať aj v zmysle „veľké množstvo“, „masy“.
- 340 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 341 D. „všetko“, ďalej obdobne.
- 342 Vl. „smrť“.
- 343 Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 344 Tj. „červeného mora“, ďalej obdobne.
- 345 Al. „v tme“, v pôvodine väzba s prostým 4. pádom.
- 346 „Hlboká tma“ je v hebrejčine jedno slovo.
- 347 Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
- 348 D. „spodod seba“.
- 349 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 350 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 351 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 352 D. „vyhnaním“, „vyháňaním“.
- 353 Al. „družky“, „spoločníčky“, „susedy“, ženská podoba „priateľa“ vyššie.
- 354 Al. možno „majúceho sedieť na jeho“, no zdá sa, že textovej súvislosti lepšie zodpovedá doslovný preklad v texte.
- 355 Al. „po prvorodené“.
- 356 Vl. „nenastal“, „ktorému podobného nebolo“⁷¹², sloveso ako „nastane“ vyššie, no tuto je tvar trpného rodu, ktorého zmysel sa usilujem vyjadriť opisom v texte.
- 357 Tj. „nebude ho viac“, slovenské úslovie „sa nebude pridávať“ tu možno chápať v oboch jeho významoch („nebude pridávané“ aj „nebude nastávať“).
- 358 Tj. „brechať“.
- 359 Al. „že“.
- 360 D. „ktorý je pri tvojich nohách“, vl. „v tvojich nohách“ (možno v zmysle „tebe v päťach“, porov. Gen. 30:30, pozn. 785, kde však je iná predložková väzba).
- 361 D. „hlavou“.

- 362** „Zhromaždenie“ značí morálny celok, stáby jednu osobu pred Bohom (Lev. 4:13; 8:3 a inde). Pozri aj kap. 25:22 a ďalej³⁶³. No niekedy tento výraz značí jednoducho „zhluk“, „schôdzu“ akéhokoľvek druhu, aj „zrotenie“, pozri napr. Num. 16:5 a ďalej, aj napr. „roj“ včiel (Sud. 14:8).
- 363** Pozri Gen. 22:7n., pozn. 570.
- 364** Al. „na dom“, tj. „pre al. na každý dom jedno dobytča“.
- 365** 2. pád množného čísla.
- 366** Al. „nepočetný“.
- 367** Vl. „dom menší od súcosti (D. „bytia“) na dobytča“ (D. „od dobytčafa“), zmysel ako v texte.
- 368** Iná predložková väzba ako tie, ktorých sa týkajú poznámky vyššie^{364 367}.
- 369** Pozri Gen. 47:12, pozn. 1272; v kap. 16:21 s inou predložkou, ale v podstate toho istého zmyslu.
- 370** D. „pokrmu“, zmysel ako v texte („podľa toho, koľko zje al. môže zjesť on a jeho domácnosť“).
- 371** Vl. „dokonalé“.
- 372** D. „syn roka“, ďalej obdobne.
- 373** Pozri Gen. 6:19, pozn. 228; v kap. 34:19 od tohto výrazu odvodené sloveso.
- 374** Al. „strážič“, „opatrovať“, „naň dozerať“, D. „bude“¹² vám na uchovávanie“ al. „stane sa vám predmetom uchovávaní“ atď., pozri Gen. 26:5, pozn. 668. Ďalej obdobne.
- 375** Tj. „medzi západom slnka a objavením sa prvej hviezdy al. zotmením“.
- 376** Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 377** Pozri Gen. 28:3, pozn. 726; na rozdiel od „zhromaždenia“ vo v. 3 a ďalej³⁶² značí zidenie zhromaždenia, tj. všetkých jeho príslušníkov, v istý čas.
- 378** Pozri Lev. 2:2 a ďalej, pozn. 52.
- 379** Al. „prejdenie“, „preskočenie“, „obídenie“, „ušetrenie“, ďalej obdobne; tu značí samotnú skutočnosť minúti, pozri v. 13, no inde sa tento výraz používa aj pre obeť pri nej prinášané a zvieratá pri nej obetované, ako napr. tu vo v. 21. Túto šírku stupnice významov tohto výrazu vidno napr. vo vv. 43–48, kde sa prechádza od jedného jeho významu ku druhému.
- 380** Vl. „Hospodínovi“ al. „Hospodinom“, tj. „že Hospodín minie al. minul“.
- 381** Nesúvisí s „minúti“ vo v. 11.
- 382** Al. „v celej zemi“.
- 383** V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle („tvrdý al. ťažký al. neúprosny al. zdrvujúci atď. súd“).
- 384** Al. „ja som“.
- 385** Al. „šetriť vás“, D. „budem mňať al. prechádzať (nie ako vo v. 12³⁸¹) nad vami“. Ďalej obdobne.
- 386** Al. „medzi vami“, „pri vás“, D. „vo vás“, ďalej obdobne.
- 387** Al. „slávnostne (al. „radostne“) sláviť“.
- 388** Iný výraz ako vo v. 24 a ďalej³⁸¹, ale príbuzný; ako v Gen. 26:5.
- 389** Tu v takomto zmysle („spravíte, żeby prestal“, tj. „účinkovať“).
- 390** Nesúvisí s „nekvasené“ vyššie.
- 391** V kap. 20:3 tiež jednotné číslo, pozri Deut. 4:34, pozn. 275.
- 392** Vl. „zvolanie“, tj. „budete zvolaní“.
- 393** Tj. „v týchto dňoch“.
- 394** D. „čo je jedné každou dušou“.
- 395** Pozri Gen. 2:18 a ďalej, pozn. 560.
- 396** D. „ono jediné bude vami konané“.
- 397** Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 398** Tu v zmysle „slávnosť al. sviatok nekvasených chlebov“.
- 399** Pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 400** D. „v štrnásty deň“, tj. „začnete v štrnásty deň“.
- 401** Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
- 402** Pozri Gen. 7:21, pozn. 248, 249.
- 403** Tu v zmysle príslencov medzi Isráelovcami.
- 404** Vl. „pochodiacich (al. „vyraštených“) zo“, tj. „rodených Isráelovcov“. Ďalej obdobne.
- 405** Al. „vyčleňte“, vl. „vytiahnite“, ako v Gen. 37:28.
- 406** Tu aj „pre svoje čelade“.
- 407** Pozri Gen. 4:2, pozn. 129, tu v zmysle ako v texte. Nesúvisí s „dobytča“ tu vo v. 3 a ďalej.
- 408** Rastlina, ktorá sa používala ako liečivá aj k takým účelom ako tu.
- 409** Al. „a potrite vrchný trám dverí a“, vl. „spôsobte dotknutie sa vrchného trámu“ atď., sloveso ako v kap. 4:25^{152 153}, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 410** Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 411** Al. „túto vec“.
- 412** Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 413** Al. „čo znamená táto vaša“.
- 414** Vl. „vyprostil“, ako napr. v kap. 2:19, „vymanil“, „vyňal“ („urobil výnimku“).
- 415** Vl. „zajatca“, tu v zmysle „zatknutého“.
- 416** D. „v dome diery“, porov. Gen. 40:15, pozn. 1069.
- 417** Pozri Gen. 11:6 a ďalej, pozn. 375.
- 418** Pozri Gen. 20:3, pozn. 523.
- 419** Pozri Gen. 11:2, pozn. 329.
- 420** Vl. „nožných“, tj. „na nohách“.
- 421** D. „ťažké“, porov. kap. 10:14³⁹⁹.
- 422** Al. možno „veľmi veľké bohatstvo“.
- 423** Tj. „stravu na cestu“, „proviant“.
- 424** Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
- 425** V hebrejčine množné číslo, ktoré tu má zdôrazňujúci význam („starostlivého al. pozorného al. bedlivého dbania“, tj. zachovávaní pamiatky tejto udalosti; výraz súvisí so slovesom „zachovávať“ napr. tu vo v. 24³⁹⁷).
- 426** Tj. „pre nich na zachovávanie“.
- 427** D. „v ňom“, tj. „mať v ňom al. na ňom účasť“ („na ňom sa priživovať“), al. „ním“ („ním sa živiť“). Ďalej obdobne.
- 428** Tj. „za peniaze kúpený“, pozri Gen. 17:12, pozn. 125, 451.
- 429** Pozri Gen. 23:4, pozn. 588.
- 430** Al. „najatý“, súvisí s „mzdou“ v Gen. 30:18, pozri tam aj v. 16, pozn. 774.
- 431** Pozri Gen. 9:22, pozn. 301.
- 432** Pozri Gen. 17:10, pozn. 448.

- 433 Al. „všetko mužského pohlavia byť obrezané“.
- 434 Pozri Gen. 17:10, pozn. 449.
- 435 Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.
- 436 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 437 Vl. „preborenie každej matrice“, no výraz sa používa iba v zmysle ako v texte. Ďalej obdobne.
- 438 Mesiac zreých klasov, marec až apríl.
- 439 Al. možno „horlivo (al. „radostne“) zachovávať túto službu“.
- 440 Al. „ukazovať“.
- 441 D. „od dní do dní“, zmysel ako v texte.
- 442 Al. „prenášať“, „prenechávať“, pozri Ezek. 16:21, pozn. 681.
- 443 Ako „všetko prebárajúce“ vo v. 12 vyššie. Ďalej obdobne.
- 444 Vl. „zajtra“.
- 445 D. „faraón zatvrdzoval“, tj. „svoje srdce“.
- 446 Vl. „lebo“, ako nižšie, tu hádam v zmysle „neviedol ich tak, ako by sa bolo dalo predpokladať, lebo“. Obdobne možno v kap. 34:9 („možno je moja prosba prímelá, lebo“).
- 447 Al. „vojnu“, ako v kap. 1:10, ďalej obdobne. V kap. 14:14 a ďalej sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený.
- 448 D. „neľutoval pri ich zbadaní boja“ (al. „vojny“).
- 449 Al. „a nevrátili sa“.
- 450 Vl. „v pätkách“, tj. „po päť v rade“, al. „opášané“.
- 451 D. „dal synom Isráela prisahu odprisať“.
- 452 Pozri Gen. 50:25, pozn. 1392.
- 453 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 454 Vl. „konci“, ďalej obdobne.
- 455 Vl. „jidenie“, „chôdzu“.
- 456 Al. „povedal“.
- 457 Al. „zamotani“, „zmätení“.
- 458 Pozri Gen. 31:23, pozn. 819; to isté sloveso je „v päťach sa rozohnali“ vo v. 23, tam však bez predmetu, preto v texte opis.
- 459 Al. „všetkom jeho vojsku“, ďalej obdobne, no nie ako napr. v kap. 12:17. Pozri kap. 18:21⁶²⁶.
- 460 Al. „poctený“, vl. „spravený ťažkým“, tj. „bude sa mi dostávať váhy“ („vážnosti“, „váženosti“, „závažnosti“). Ďalej v takýchto spojeniach obdobne.
- 461 Pozri Gen. 46:29, pozn. 1259.
- 462 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1377, no vo v. 6 má jednotné číslo skôr doslovný význam. Výraz tu, pravda, značí vojnové vozy.
- 463 Al. „pobočníkov“, výraz je odvodený od číslovky „tri“ a značí vl. mužov, ktorí v trojiciach stáli na vojnových vozoch, no tiež „dostojníkov“, takže potom „nad nimi všetkými dôstojníkovi“.
- 464 Pozri Num. 15:30, pozn. 601, tu v zmysle „smelo“, „bez bázne“, „verejne“, „neskrývane“.
- 465 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 466 Vl. „vzal“, nesúvisí s „vyvíesť“ nižšie.
- 467 D. „toto slovo“ al. „táto vec“.
- 468 Vl. „upust od“.
- 469 Al. „Ved“, „lebo“.
- 470 Al. „zmlkať“, „zanemievateľ“, možno „úžasom“.
- 471 Al. „Čo? Kričíš ku mne?“ Ďalej obdobne.
- 472 Vl. „oslávení“ (atď.⁴⁶⁹), no je to tvar trpného rodu, ktorého význam sa opisom v texte pokúšam vystihnúť.
- 473 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 474 Vl. „spoza nich“.
- 475 D. „od ich tváre“, ďalej obdobne.
- 476 Tj. „Egyptanom“.
- 477 Tj. „Isráelovcom“.
- 478 D. „tento k tomuto“.
- 479 Al. „prudkým“.
- 480 Al. „odviedol“.
- 481 Iný výraz ako vo v. 16 a ďalej¹³⁷, ten istý ako v Gen. 7:22 a príbuzný slovesu v kap. 8:13 tamže, pozn. 268; tu vl. „položil more za sucho“.
- 482 Al. „poplietol“, „uviedol do neporiadku“.
- 483 Al. „odvrátil stranou“, „odňal“.
- 484 Vl. „jemu v ústrety“, ako napr. v kap. 4:14 a inde, tu v zmysle ako v texte.
- 485 Vl. „prikryli“, zosilnený tvar, ďalej obdobne.
- 486 V hebrejčine 3. pád („patriciach ku... moci“, porov. Gen. 17:10 a ďalej, pozn. 448).
- 487 Vl. „v nich“ („medzi nimi“).
- 488 D. „do“ al. „po“ („všetci do jedného zahynuli“, kap. 9:7 a ďalej obdobne).
- 489 Al. „vyslobodil z ruky“.
- 490 D. „veľkú“, ďalej obdobne.
- 491 Al. „veľkú moc“ (al. „silu“), ďalej obdobne.
- 492 Nesúvisí s „oslavovať“ vo v. 2 ani s „oslávnený“ v kap. 14:4 a obdobne ďalej⁴⁶⁰.
- 493 D. „vyvýšením“.
- 494 Možno chápať aj v hromadnom zmysle (vo vv. 1 a 21 „konstvo“, „nazdedctvo“, vo v. 5 „kamenie“, vo v. 6 „dav nepriateľov“).
- 495 Ako v Gen. 49:17, pozri pozn. 1378 ku kap. 50:9 tamže.
- 496 „Jáh“ je skratka mena prekladaného výrazom „Hospodin“, pozri kap. 3:14¹¹¹, no zdá sa, že vyjadruje skôr absolútnosť ako trvalosť, stálosť Jeho Bytia. Pozri Žalm 68:4, pozn. 1612. Ohľadne predošlého „spevom“ pozri Žalm 81:2, pozn. 66 a 1974.
- 497 Al. „vyslobodením“.
- 498 D. „tento“.
- 499 Al. „ozdobovať“, al. tiež „zriaďovať mu príbytok“ (al. „obydlie“), súvisí s výrazom vo v. 13¹⁹.
- 500 Al. „vyvyšovať“, no nie ako vo v. 1.
- 501 Vl. „výber“ (súvisí s „vyberaných“ v kap. 14:7), „elita“.
- 502 Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
- 503 Nesúvisí s „vodstvá“ (al. „hlbiny“) vyššie.
- 504 Vl. „oslávnená“, „zvelebená“, „vyvýšená“, „oslavujúca sa“, v. 11 obdobne, no nesúvisí s „oslávnený“ v kap. 14:5 a ďalej, ani so „slávne“ tu vo v. 1, ani s „oslavovať“ vo v. 2, no zato s „mohutné“ vo v. 10.
- 505 Al. „zotiera“, „triešti“, sloveso vyskytujúce sa len tu a v Sud. 10:8, pozn. 594.
- 506 Vl. „množstvo“, „hojnosti“.
- 507 D. „tvojich povstalcov“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.

- 508** D. „vysielal svoj hnev“, vl. „svoj blk al. žiar al. planutie“, pozri Gen. 4:5, pozn. 138, tu odvodený výraz, zmysel ako v texte; tento výraz sa používa vždy o Božom hneve.
- 509** Pozri Gen. 1:2 a ďalej, pozn. 226.
- 510** AL. „nakopili“, „nahromadili“, no nesúvisí s „hromada“ nižšie.
- 511** AL. „prúdy“, vl. „valiace sa (al. „prúdiace“) vody“.
- 512** VL. „plniť“.
- 513** AL. „ich vyháňať“, tiež „ich ochudobňovať“, „privádzať na zizinu“.
- 514** AL. „velebné“, „veličstvenné“, „majestátne“, D. „vody velebnosti“ atď.
- 515** Tu v takomto zmysle, porov. Is. 42:21, pozn. 2043; sloveso sa vyskytuje len na týchto troch miestach.
- 516** Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
- 517** Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 518** VL. „zavedieš (nesúvisí s „dovedieš“ vyššie) k napájadlu“, ako pastier stádo, „dovedieš k oddychu“ (al. „osvieženiu“).
- 519** Výraz značí aj „ovčinec“, „salaš“, „pastvisko“.
- 520** Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 521** AL. „budú znepokojované“ (al. „vzrušované“, „mätené“, „desené“). Sloveso ako v Gen. 45:24, pozn. 1249.
- 522** Tj. „Palestiny“, vl. „zeme Pelištím“.
- 523** AL. „starosť“, „zármuť“, „zvrátenie sa“, „bolesť“. Výraz súvisí so slovesom v Deut. 2:25, pozn. 154.
- 524** AL. „zarazení“, „vytlakani“, „zdrvení hrôzou“.
- 525** Pozri Gen. 36:15, pozn. 959.
- 526** Pozri Gen. 36:9, pozn. 958.
- 527** Výraz značí vl. „barany“ (staby „vodcov stáda“).
- 528** Pozri Gen. 4:1, pozn. 125.
- 529** AL. „vštepovať“, „upevňovať“, tj. „dávať zakoreniť“.
- 530** AL. „vlastníctva“, „podielu“, v kap. 23:30 a ďalej príbuzné sloveso „ujiť sa vlastníctva“, „zaberať“, „dediť“, ďalej obdobne.
- 531** AL. „základe“, vl. „na určenom (al. „pripravenom“) mieste“, pozri Ján 14:2. Nesúvisí s nasledujúcim „prípravil“, no zato so „zriadia“ na konci verša.
- 532** AL. „spravil“, „zriadil“, no nie ako nižšie. Ďalej obdobne.
- 533** VL. „svätom (al. „oddelenom“) mieste“, ďalej obdobne.
- 534** Pozri Gen. 15:2, pozn. 412.
- 535** AL. „upevnia“, „založia“, no nie ako „zasadzovať“ vyššie⁵²⁹. Ďalej obdobne.
- 536** D. „na večnosť“, no nie ako predošlé „navždy“, výraz vl. značí „natrvalo“, „nastalo“, zmysel ako v texte.
- 537** Hebr. „Mirjám“, tj. „ich vzbura“.
- 538** Hebr. „tóf“, bubienok s rolníkmi, ďalej obdobne.
- 539** VL. „pri al. v tamburínach (tj. „za zvukov tamburín“) a v tanečných zboroch“.
- 540** Zámeno mužského rodu, týka sa „Mojžiša a deti“ (al. „synov“⁸⁶) Izráela“ v. 1.
- 541** Hebr. „Máráh“, tj. „horkosť“.
- 542** Tj. „Máry“.
- 543** AL. „ukázal strom, ktorý“, tj. „z ktorého konár alebo iný kus dreva“. Kap. 7:19 a ďalej obdobne; „strom“ značí v hebrejčine aj „drevo“.
- 544** Tu v tomto zmysle („vlozil“, „dal“).
- 545** Pozri Gen. 18:19, pozn. 480, tu v kap. 2:14 a ďalej aj iné tvary a odvodené výrazy, zmysel ako v texte na dotýknych miestach.
- 546** AL. „usilovne“, „starostlivo“, D. „poslúchaním“ („poslušne“).
- 547** AL. „úprimné“, „riadne“, „poctivé“, „náležité“.
- 548** Pozri Gen. 4:23, pozn. 165, tu je preklad zvolený vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom.
- 549** VL. „ohladne ich vyjdenia“.
- 550** D. „Kto nám chce⁹⁶ dať umrieť“, zmysel ako v texte.
- 551** Pozri Gen. 12:14, pozn. 365.
- 552** AL. „hrncoch“, ďalej obdobne.
- 553** Pozri Gen. 5:22, pozn. 177.
- 554** Tj. „v obore ním vymedzenom“, al. „podľa môjho zákona“, tj. „v súlade s ním“. Ďalej obdobne.
- 555** D. „vnášať“, tj. „brať k sebe“.
- 556** D. „dvojnásobok nad“.
- 557** Pozri Gen. 39:10, pozn. 1037.
- 558** Výraz súvisí so slovesom v kap. 14:4, pozn. 460, a značí vl. „tiaž“, „farchu“, tj. „váhu“, „hodnotu“, potom „česť“, „skvelosť“, „nádhru“.
- 559** D. „skrze jeho počutie (vl. „v [al. „pri“] jeho počutí“) vašich hundraní“, ďalej obdobne; netýka sa v. 9.
- 560** Tj. azda „v tom spoznáte...“, pozri vv. 6n.
- 561** Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 562** AL. „nános“, „náplav“, vl. „čosi ležiace“ (al. „ulahnuté“).
- 563** AL. „jemné“, „tenké“, pozri Gen. 41:3n. a 6n., pozn. 1076.
- 564** AL. „zrnité“, „vločkovité“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 565** Hebr. „man“; netýka sa slova „čo“ nižšie vo v. 15.
- 566** AL. „to je dar“ (al. „podiel, údel“), no textová súvislosť svedčí skôr pre správnosť znenia v texte; tak prekladajú aj LXX.
- 567** Asi 3,6 litra; výraz značí aj „snop“, pozri Lev. 23:10nn., pozn. 732.
- 568** AL. „lebkú“, no zmysel je „na jednotlivca“.
- 569** Tj. „osôb v domácnosti každého“.
- 570** D. „ten, kto množil, a ten, kto zmenšoval“, ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
- 571** D. „z neho“, tj. „chleba“ (tak doslovne aj vo v. 32), ďalej obdobne.
- 572** D. „muži“⁶⁶.
- 573** D. „za rána – za rána“.
- 574** Pozri Gen. 17:20, pozn. 460; 23:6, pozn. 289.
- 575** VL. „odpočinku“, „kludu“, „prestania“, pozri Gen. 2:2, pozn. 49, „dňa odpočinku“ (al. „kludu“, „prestania“), ďalej obdobne, hebr. „šabbath“, súvisí s predošlým „odpočívanie“ („šabbathón“) a v podstate značí to isté; príbuznosť výrazov tu opäť má zdôrazňujúci význam („veľké al. slávne odpočívanie“). Vo v. 29 je, nazdáms sa, zmysel skôr ako v texte (al. „deň odpočinku“ atď.); v tom istom zmysle možno tento výraz chápať aj vo vv. 25nn. Podobne „odpočinku“ v kap. 31:16.
- 576** D. „v poli“.
- 577** D. „v ňom“, tj. „v siedmomi dňmi“.
- 578** AL. „Pozrite: pretože“.

- 579 D. „chlieb dvoch dní“, tj. „dvojďňovú dávku“.
- 580 VL. „na tom, čo má pod sebou (al. „čo je pod ním“); porov. kap. 10:23⁴⁸“.
- 581 D. „plnosť (al. „náplň“) ómera“.
- 582 Niektorí chápu v zmysle „zeme, ktorú mali obývať“.
- 583 „Éfa“ sa rovnala asi 36 litrom; aj v kap. 29:40 ide o „desatinu éfy“.
- 584 Výraz odvodený od slovesa „nastúpilo cestu“ vyššie. Pozri Gen. 13:3, pozn. 369.
- 585 D. „úst“, ďalej obdobne.
- 586 D. „na pitie ľudu“ (2. pád, pozri Num. 1:53, pozn. 63).
- 587 AL. „skúšate“, ako v kap. 15:25 a ďalej; ako „vyskúšal“ v Gen. 22:1.
- 588 TJ. „ľud(u)“.
- 589 AL. „tomuto ľudu“, kap. 2:4 a ďalej obdobne.
- 590 AL. „Čo si mám... počať“.
- 591 Hebr. „Massáh“, tj. „pokušenie“, „skúška“⁵⁸⁷.
- 592 Hebr. „Meriváh“, tj. „rozvadenosť“ (Gen. 13:8).
- 593 Hebr. „Jehóšua“, tj. „Hospodin je Záchranca (al. „Vysloboditeľ“), to isté meno ako „Ježiš“, pozri Mat. 1:21; Hebr. 4:8.
- 594 Pozri Gen. 6:2, pozn. 186; sloveso má vl. význam „vybrať al. zvoliť po preskúšaní“, porov. „Vyvolený“ u Is. 42:1, pozn. 2008.
- 595 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 596 Pozri Gen. 7:18nn., 49:26, pozn. 244 a 1366 (no tu bez predložkovej väzby).
- 597 AL. „svojej ruke povoľoval“, tj. „dožičiaval oddych al. spočin“, „svoju ruku spúšťal“.
- 598 AL. „opreli sa o“, „uchopili“, sloveso iné, ale približne rovnakého významu ako v kap. 4:4¹³, no predložková väzba tá istá ako tam.
- 599 AL. „vernosti“, „spoľahlivosti“.
- 600 AL. „ochromil“, „oslabil“, „zrazil“, „zdolal“, „pokoril“.
- 601 D. „vyhladením“⁶⁰².
- 602 Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
- 603 Hebr. „Jvh-nissí“, pozri predslov a Num. 21:8n., pozn. 793.
- 604 AL. „nad trónom“, „na trón“, al. „proti (nie ako „proti“) nižšie) trónu“.
- 605 Pozri Gen. 15:2, pozn. 415.
- 606 AL. „kde on táboril – to je Boží vrch“.
- 607 VL. „povedal k“, tu zmysel ako v texte.
- 608 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 609 N. „spýtali sa jeden druhého“, v texte opis vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom, ako je v pôvodine, ktorá sa však dá chápať aj v zmysle nasledovnej⁶¹⁰ poznámky.
- 610 Pozri Gen. 43:27, pozn. 1192, tu D. „vypýtali sa muž na svojho druhu, na pokoj“ (al. „dobroty“).
- 611 AL. možno „čo vzhľadom na“.
- 612 D. „Isráelovi, ktorého“.
- 613 Pozri Gen. 14:20, pozn. 409.
- 614 AL. „prejavili pýchu“ (al. „spupnosť“), „pyšne (al. „spupne“) sa zachovali“. Ďalej obdobne.
- 615 AL. možno „priniesol (al. „privedol“) Bohu“.
- 616 VL. „je postavený“, iné sloveso ako „stál“ vo v. 13.
- 617 Pozri Gen. 25:22, pozn. 284.
- 618 D. „keď im nastáva¹² nejaká“.
- 619 AL. „vykladám“, „vysvetľujem“, „vyučujem“. Ďalej obdobne.
- 620 AL. „isto“, „dokonca“, „ešte nakoniec“, D. „utrápením sa“ atď.⁶²¹
- 621 AL. „vyčerpať“, „vysiliť“, tiež „zošalieť“.
- 622 D. „od teba ťažšia“.
- 623 VL. „prinášaj (al. „vnášaj“) k“, ďalej obdobne.
- 624 AL. „upozorňuj ich na“, „vystríhaj (al. „poučuj“) ich vzhľadom na“.
- 625 D. „cestu, nech ňou chodia“; netýka sa slov „ktoré majú činiť“ nižšie.
- 626 D. „mužov zdatnosti“, pozri kap. 14:4⁵⁹, tu v zmysle ako v texte („schopnosti“, „súcosti“, „sily“, „bohatstva“, tu všetko v zmysle morálnych hodnôt, múdrosti a životných skúseností, hoci inde máva tento výraz takýto široký význam aj v inom zmysle, pozri napr. Deut. 8:17n., pozn. 406).
- 627 Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 628 VL. „veľkú“, „malú“.
- 629 VL. „Tak si odľahčí“ (al. „sa odbremeň“), opis v texte uchováva v preklade zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 630 AL. „vydržať“ (al. „zniesť“), tj. „túto namáhavú službu“, „vytrvať“, tj. „v tejto činnosti“, „dostať“, tj. „svojím úkonom al. povinnosťami“, vl. „stáť“, tj. „ostať na svojom mieste“, porov. Gen. 45:1, 9, pozn. 1218; ďalej obdobne.
- 631 D. „dal“, kap. 3:19 a ďalej obdobne.
- 632 AL. „prepustil, i odišiel si“, porov. Gen. 12:1, pozn. 348.
- 633 AL. „stanete vlastníctvom“ (al. „majetkom“). Pozri Kaz. 2:8, pozn. 72.
- 634 VL. „väčšmi od (al. „najväčšmi zo“) všetkých národností“, al. jednoducho „majetkom zo všetkých národností“, tj. „vyberaným al. vyvoleným“. Ďalej obdobne.
- 635 AL. možno „hoci“, porov. kap. 13:17⁴⁴⁶.
- 636 AL. „každá“.
- 637 D. „tieto“, ďalej obdobne (al. „títo“, „tento“, „táto“, podľa gramatického rodu a čísla v slovenčine).
- 638 D. „ľud vókol budeš obmedzovať“, zmysel ako v texte.
- 639 Pozri Gen. 2:17, pozn. 75.
- 640 D. „kameňovaním“, „strieľaním“.
- 641 VL. „ak“.
- 642 D. „pri predĺžení“, zmysel ako v texte.
- 643 Pozri Lev. 25:10, pozn. 794.
- 644 Ako „zvuk“ tu nižšie a vo v. 19, „hlas“ tamže a inde, no tu množné číslo („hromy“).
- 645 AL. „hustý“, no nie ako vo v. 9, vl. „ťažký“.
- 646 VL. „rohu“.
- 647 AL. „vyfakal“, „vydesil“, porov. Gen. 27:33, pozn. 711; 42:28, pozn. 1162. Vo v. 18 to isté sloveso.
- 648 D. „naspodu“.
- 649 TJ. „bol samý dym“. Netýka sa konca tohto verša.
- 650 D. „od tváre toho, že“.
- 651 D. „A stal sa idúcim“, tj. „pokračujúcim“, umysel ako v texte, porov. Gen. 8:3; pozn. 251; 26:13, pozn. 675.
- 652 AL. „A zvuk trúby sa stával veľmi silným“ (al. „čoraz silnejším“).

- 653 Tj. „hlasno“ al. „počuteľne“, porov. v. 9.
- 654 AL. „vážnu výzvu“, „zaprisahanie“, vl. „napomeň (atď.) ľud“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Ďalej obdobne.
- 655 AL. „preraziť“, „přelomiť (al. „predrať“) sa“, vl. „aby neprenikali“ atď., vo v. 24 D. „nech neprenikajú vystúpiť“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 656 Tj. „útočné“, „sa na nich... nevŕhal“ (al. „neoboroval“), sloveso ako v Gen. 28:14, pozn. 728; 38:29, pozn. 1024.
- 657 AL. „Ja som Hospodin, tvoj Boh.“ Kap. 16:12 a ďalej obdobne.
- 658 Tu odlišná predložková väzba, značiaca aj „vedľa al. okrem al. nado mňa“, porovnaj Lev. 2:2 a ďalej, pozn. 52.
- 659 Hebr. „pesel“, odvodené od slovesa „pasal“, vyjadrujúceho pojem „tesania“, „vyrezávania“, „rytia“, no značí akýkoľvek výrobok sochárskej, rezbárskej al. ryteckej práce, napr. aj sochu uliatu z kovu, a je to všeobecný výraz pre „modlu“.
- 660 AL. „podobu“, „spodobnenie“, „znázornenie“.
- 661 Tj. „mať ich za svojich pánov“ a tu teda „ich uctievať“, lebo to prislúcha iba Hospodinovi, ako v kap. 3:12 a ďalej obdobne. Tu a v kap. 23:24 a v Deut. 5:9, pozn. 243, vl. „dať sa urobiť ich služobníkom“ (al. „ctiteľom“), v Deut. 13:2 obdobne.
- 662 Tu aj „trestajúci“, ďalej obdobne.
- 663 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146; ohľadne kap. 28:43 pozri Lev. 5:1, pozn. 129.
- 664 Tu zmysel ako v texte („povzniesť [„bude povznášať“] hlas na vyslovenie“).
- 665 AL. „ničotnosť“, „prázdnotu“, „márnosť“, tiež „lož“⁷⁸⁰.
- 666 AL. „uznávať za nevinného“, „ospravedlňovať“, „oslobodzovať“ v zmysle súdneho rozhodnutia. Ďalej obdobne.
- 667 AL. „činnosť“, „robotu“, „dielo“, kap. 12:16 a ďalej obdobne. Pozri Gen. 33:14, pozn. 894.
- 668 AL. „spolu-človekovi“, al. vôbec „proti druhému“, ďalej obdobne, keďže tento výraz často nadobúda takýto všeobecnejší zmysel, ako napr. v úsloví „jeden k druhému“ (Gen. 11:3, pozn. 332) a pod., hoci túto sa, pravda, mieni najmä „tvoj súkmeňovec“, tj. „spolu-Isráelovec“. Ďalej obdobne.
- 669 AL. „poslúchať“.
- 670 Tu v zmysle „mať strach“.
- 671 Tu v zmysle „posvätná úcta al. vážnosť“.
- 672 AL. „hustej temnote“, „čierňave“, „chmúre“.
- 673 AL. „okrem mňa“, vl. „so mnou“, tj. „keď máte mňa“, al. „napriek mne“.
- 674 Tohto slovesa tu sa netýka pozn. 273 k Gen. 8:20.
- 675 Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 676 AL. „nemusi sa vykupovať“.
- 677 VL. „vychádzať“²⁵², ďalej obdobne, tj. „z domu svojho pána na slobodu“.
- 678 VL. „v svojej osobe“ (al. „v svojom tele“), v tomto zmysle sa však tento výraz používa iba v takomto spojení.
- 679 Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 680 Tj. „jej“.
- 681 AL. „určito“, „rozhodne“, „trvajúc na tom“, D. „prevravením“ (al. „výrokom“).
- 682 VL. „priblížiť“, „dá mu priblížiť sa“, ďalej obdobne.
- 683 Tj. „k miestu, kde Boh sídli vprostred Svojho ľudu“, pozri kap. 20:24; 25:8; inak „k bohom“, tj. „sudcom“ ako zástupcom Boha, pozri Žalm 82:1, 6.
- 684 D. „podľa“.
- 685 D. „ak bude v očiach svojho pána nemilá“ (al. „nevhod“, vl. „zlá“).
- 686 VL. „ktorý“; netýka sa „ak“ na začiatku verša.
- 687 AL. „zradu“, „podvod“, „podlosť“, „vierolomné (atď.) zaobchádzanie“.
- 688 Pozri Gen. 1:18 a ďalej, pozn. 112.
- 689 Tj. „pán pre svojho syna“, al. „pre seba“, tj. „syn pre seba“.
- 690 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 691 AL. „obmedziť“, „odoprieť“, „urobiť ujmu ohľadne“. Pozri kap. 5:8, 11⁷¹.
- 692 Tj. „tamtej prvej“.
- 693 VL. „mäsa“ ako pokrmu, zmysel ako v texte.
- 694 VL. „prikrýť“, „zastretia“ (Gen. 20:16, pozn. 538).
- 695 D. „jej spolunažívania“, zmysel ako v texte („manželskej povinnosti voči nej“).
- 696 D. „Udrevší človeka“, kap. 20:2 a ďalej obdobne.
- 697 Týchto miest sa poznámka⁶⁹⁶ netýka.
- 698 AL. „nechal“, tj. „nechcel zabiť“.
- 699 AL. „vypustil“, „voviedol“, „vhnal“.
- 700 AL. „prefikanosťou“, „úskokom“, „zákernosťou“, al. „úmyselne“, „premyslene“.
- 701 AL. „ruvať“, „biť“, „prať“, „zápasíť“.
- 702 VL. „lež padne“, nesúvisí s nasledovným „ležisko“ (v. 18), pôsobí, aby vypadol“ (v. 27).
- 703 AL. „palici“, no nie ako v kap. 4:2 a ďalej, ani ako v Gen. 49:10, pozn. 1334; výraz tu použitý vl. značí „opierku“ al. „oporu“ akéhokoľvek druhu, tu zmysel ako v texte.
- 704 AL. „sem-ta chodiť“.
- 705 Tj. „stratu času v dôsledku jeho neschopnosti práce“; výraz vl. značí „odpočívanie“, „prestanie“, a súvisí s tým, čo je uvedené v kap. 16:23⁷⁵.
- 706 AL. „vyhojiť“, „uzdraviť“, vl. „vyliečením ho vyliečiť“ atď., zmysel ako v texte („postarať sa o jeho úplné vyliečenie“ atď.).
- 707 AL. „obuškom“, pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 708 D. „trestom“, vl. „pomstou“.
- 709 VL. „bude... na ňom vykonaná pomsta“, „bude musieť... vytrpieť pomstu“, vo v. 21 azda aj „nebude trest vykonávaný“, sloveso ako „pomštené“ v Gen. 4:15, „pomštený“ tamže v. 24.
- 710 Ako v kap. 2:13, iné sloveso ako vo v. 18⁷⁰¹.
- 711 AL. „vrazia“, nesúvisí s „úraz“ nižšie.
- 712 AL. „udrú (nie ako napr. vo v. 20⁶³) tehotnú ženu“.
- 713 Tj. „ten, kto potrat zavinil“.
- 714 D. „bude pokutou pokutovaný“ al. „trestom trestaný“, no nie ako vo vv. 20n.^{708 709}
- 715 AL. „čo mu... uložiť“, ďalej obdobne, znenie v texte uchováva v preklade význam predložkovej väzby, aká je v pôvodine. V. 30 obdobne.

716 Al. „pred rozhodcami“, „za prizvania rozhodcov“.

717 Pozri Gen. 4:23, pozn. 168.

718 Pozri Gen. 4:23, pozn. 169.

719 Pozri Gen. 6:17 a ďalej, pozn. 205 a 207.

720 Tu zmysel ako v texte, trpný tvar vyskytujúci sa v SZ len tu.

721 Al. „výkupné“, no nie ako nižšie, vl. „prikrýtie“ (Gen. 6:14, pozn. 216, tu v zmysle „prikrýtie viny“); nesúvisí s „nebude... prikrývať“ vo v. 33. Pozri aj kap. 25:17⁸⁶⁹.

722 Al. „výplatu“ (nesúvisí s predošlým „zaplatí“); v tomto výraze ide skôr o sumu peňazí, alebo možno inú hodnotu, ktorou sa malo vykúpenie uskutočniť, kým predošlý výraz⁷²¹ značí skôr účel, na ktorý sa výkupné použilo.

723 Tj. „majiteľ býka“, al. „bude sa“.

724 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.

725 Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.

726 Nie ako vo v. 19⁶³¹.

727 Al. „spraviť nápravu“, „dať vec do poriadku“, pozri Gen. 15:16, pozn. 431; ďalej obdobne.

728 D. „jeho peniaze“, zmysel ako v texte.

729 Al. „plne“, D. „náhradou škody“ atď.⁷²⁷

730 Ako „zakol“ v Gen. 43:16; nesúvisí s „kľat“ tu vo v. 28 a ďalej.

731 Kapitola 22 začína v hebrejskom texte tu.

732 D. „za (vl. „ohľadne“) neho krvi“ pozri Gen. 4:10, pozn. 141, tu zmysel ako v texte, ďalej obdobne.

733 Pozri Gen. 32:31, pozn. 879.

734 Pozri Gen. 33:9 a ďalej, pozn. 1174.

735 D. „nájdením sa“, tvar trpného rodu („tým, že sa nájde“, v. 4), „kradnutím“ (v. 12).

736 Al. vôbec „spustošiť“, „vyplieniť“, „poškodiť“, sloveso značí aj „(z)horieť“ (kap. 3:2n.), „vypáliť“, „podpáliť“, „založiť“ (požiar), ako vo v. 6; tam je aj „požiar“ výraz odvođený od toho istého kmeňa, takže sa možno dá chápať aj vo všeobecnom zmysle „skaza“, „zhuba“, „spustošenie“, a použitie navzájom príbuzných výrazov tam azda má zmysel „kto bol ako podpaľač s určitosťou (al. „preukazateľne“, ako vo v. 4) zistený“, al. „kto zavinil túto hroznú skazu“. Príbuzný výraz je aj „zvieratstvo“ (ako v Gen. 45:17), tu teda možno „pasúci sa al. škodu robiaci dobytok“.

737 Al. „narobiť škodu“, nesúvisí s „nahraď škodu“ nižšie.

738 Vl. „vychádzať“²⁵².

739 Al. „trnisté krovie“, výraz je (oproti Gen. 3:18) v množnom čísle („trne“, „trnisté kry“).

740 Al. „pohltený“, vl. „zožratý“, „zjednený“. Kap. 3:2 a ďalej obdobne.

741 Vl. „priblížený“, ale iné sloveso ako v kap. 21:6⁶⁸². Kap. 3:5 a ďalej obdobne, no tu trpný rod tohto slovesa, vyskytujúci sa už len u Jós. 7:14, pozn. 274.

742 Tj. „na zistenie, či“.

743 Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.

744 Tu sa možno dá chápať aj v hromadnom zmysle.

745 Al. „toto je ono“.

746 Vl. „robiť zlovoľným“, zmysel ako v texte („odsudzovať“), odvođené od prídavného mena „zlovoľný“

v Gen. 18:23. Kap. 23:7 obdobne („za spravodlivého nebudem vyhlasovať“, „spravodlivým nebudem robiť“). Ďalej tiež obdobne.

747 D. „zajať – niet (al. „nebude“) vidiaceho“. V. 14 obdobne.

748 Tj. „vykonávať al. uskutočňovať sa prísaha“.

749 Tj. „prísaha pri Hospodínovi“.

750 Vl. „prijme“, „vezme“.

751 Tj. „majiteľ domu“, inak vari „nebude nutné“.

752 D. „rozorvaním“.

753 Vl. „svedectvo“ (Gen. 31:44 a inde).

754 Ako „nahraď škodu“ vo v. 12 a inde v celom tomto oddiele.

755 Tj. „voľajaké dobyťca“.

756 Nesúvisí s nasledovným „blížneho“.

757 Al. „vypytovať“, ako v kap. 3:22.

758 Al. vari „pri tom“.

759 Tj. „náhrada škody“.

760 Vl. „prišlo to“, zmysel ako v texte.

761 Al. „oklamávať“, „lákať“.

762 D. „kúpením“, „zaplatením vena“.

763 Tj. „zaplatiť vena a vziať si ju“.

764 D. „odmietaním“.

765 Al. „ceny“, súvisí s „kúpiť“ vo v. 16.

766 V zmysle ako vo v. 16.

767 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960, 29, pozn. 966.

768 D. „ho“, „jeho“, lebo „sirota“ je v hebrejčine mužského rodu.

769 D. „týraním“, „krikom“, „(vy)počutím“.

770 Al. „(ho) vypočúvať“.

771 Tj. „voľakomu z môjho ľudu“.

772 Al. „úbohému“, „skľúčenému“, „nešťastnému“.

773 D. „vzatím do zálohu“.

774 Pozri Gen. 24:56, pozn. 635, tu v zmysle „otáľal s obetovaním“.

775 Al. možno „zrelú“.

776 D. „svoju plnosť“ (al. možno „zrelosť“), zmysel ako v texte.

777 Vl. „slzu“, tu značí „štavu vytlačenú z olív a z hrozna“.

778 Pozri Gen. 49:6, pozn. 1323.

779 Tu v zmysle „vzbudzovať“, „podnecovať“, no tu sa toto sloveso dá chápať aj podobne ako v Gen. 27:3, pozn. 692 v zmysle „brať“, tj. „prijímať“.

780 Vl. „prázdný“, „bezcný“, „daromný“⁶⁶⁵.

781 D. „k bytiu“ (al. „staniu sa“). Ďalej obdobne.

782 D. „svedkom krivdy“, zmysel ako v texte, pozri Gen. 6:11, pozn. 206.

783 Tj. „nasledovať väčšinu“, „pridať sa k väčšine“, nižšie „na nasledovanie väčšiny“.

784 Množné číslo, vari v zdôrazňujúcom zmysle, al. „zlé činy“ (al. „ciele“).

785 Vl. „odpovedať“, tu v zmysle svedeckej výpovede.

786 Vl. „naťahovaním“, na konci verša a ďalej obdobne, sloveso ako „vzťahni“ v kap. 7:19 a obdobne v kap. 6:6 a ďalej.

787 Al. „súdu“, „práva“.

788 Al. „slabému“, „nízkemu“, „vychudnutému“, ďalej obdobne. Pozri Gen. 41:19, pozn. 1086.

- 789** Vl. „núdzneho... ctiť“ (al. „ozdobovať“), tu zmysel ako v texte.
- 790** Al. „bezpodmienečne“, „istotne“, „ochotne“, D. „pivedením späť“ (v. 4), „ulahčením“ (v. 5).
- 791** D. „osla nenávidiaceho ťa, ležiaceho“, preklad v texte pre zreteľnosť.
- 792** Pozri Gen. 4:7 a ďalej, pozn. 1329.
- 793** D. „upustil by si“, zmysel azda ako v texte, no pozri nasledovnú⁷⁹⁴ poznámku.
- 794** Al. „bremenom, upustíš... mu? Bez váhania“.
- 795** Tj. „s tým, ktorý ťa nenávidí“, zmysel je „pomôžeš mu ulahčiť“.
- 796** Al. „potrebného“, „nedostatok trpiaceho“, „núdzneho“, ďalej obdobne, no nie ako vo v. 3⁷⁸⁸, ani ako v kap. 22:25⁷⁷². Tu ide vari o „nemajetného z tvojho ľudu“.
- 797** Al. „ľživej (al. „klamnej“) záležitosti“, vl. „záležitosti podvodu al. ľži al. klamu“, kap. 5:9 a ďalej obdobne.
- 798** Al. „budeš sa držať ďaleko“.
- 799** Al. „jasnozrivých“.
- 800** Tj. „čítanie“, „pocity“ („ako mu je“).
- 801** Vl. „zhromažďovať“, sloveso jako v Gen. 6:21, pozn. 230, kap. 3:16 a ďalej obdobne.
- 802** Al. „činiť svoje činnosti“, „uskutočňovať svoje skutky“, kap. 18:20 obdobne; tu možno aj v zmysle „budeš usilovne robiť al. pracovať“.
- 803** Al. „bol občerstvený“, „nabral dych“, súvisí s „duša“ v Gen. 1:30, pozn. 44.
- 804** D. „nohy“, tj. „kroky“.
- 805** Súvisí s „prvorodený“ v kap. 4:22 a ďalej.
- 806** Tj. „na konci“.
- 807** Tj. „osoba mužského pohlavia“.
- 808** Vl. „sa... bude ukazovať ku tvári“, preklad v texte je pokusom o vystihnúť významovej zhody slovesa s nasledovnou cieľovou predložkovou väzbou.
- 809** Vl. „prenocovať“.
- 810** Vl. „nech ho nerozhorčuješ“, znenie v texte zachováva v preklade význam predložkovej väzby v pôvodine; sloveso ako v Gen. 49:23, pozn. 1362.
- 811** Tu aj „znášať“, porov. Gen. 4:13, pozn. 148.
- 812** D. „vnútri neho“, ďalej obdobne.
- 813** Pozri Žalm 8:2, pozn. 70, 228.
- 814** D. „Jevúsímu, a vyhubím ho“, týka sa všetkých národov spomenutých vyššie. Obdobne aj vo vv. 29n.
- 815** D. „vykynožením“.
- 816** Sloveso ako „zrážaš“ v kap. 15:7, zosilnený tvar.
- 817** Tu aj „sochy“, no nie ako v kap. 20:4⁶⁵⁹; ako „pamätný stĺp“ v Gen. 28:18 a obdobne ďalej.
- 818** D. „potrieskaním“, „rozlámaním“.
- 819** Al. „rozlámať“, sloveso ako „lámať“ v kap. 12:46, „vylomiť“ v Gen. 19:9. Ďalej obdobne.
- 820** Tu možno azda chápať aj doslovne („z tvojich vnútorností“).
- 821** Tj. ani medzi ľuďmi ani medzi dobytkom.
- 822** Al. „porážať“, „potierať“.
- 823** Tj. „pred tebou na útek“.
- 824** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 825** D. „troška – troška“, „málo – málo“.
- 826** Tj. Stredozemné.
- 827** Pozri Gen. 31:21, pozn. 817.
- 828** Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 829** Al. „takže“.
- 830** Al. „mne; keby si obsluhoval ich bohov, potom“.
- 831** Al. „okom“ (na chytnutie zveri), „slučkou“, „vnadidlom“.
- 832** Tj. „Boh“, al. „sa povedalo“, tj. „bolo povedané“. Ďalej obdobne.
- 833** Al. „čáše“, „panvy“.
- 834** Vl. „volať“, „urobil prevolanie“.
- 835** Al. „na základe“.
- 836** Al. „o všetkých týchto veciach“.
- 837** Tj. „výtvor“, „dielo“.
- 838** D. „priesvitnosti“, podľa iných „dlažby“.
- 839** Al. „jasu“, „čistoty“.
- 840** Vl. „podstata (D. „kost“) nebies“. Kap. 12:17 a ďalej obdobne.
- 841** Al. „vznešených“, vl. „oddelených“, zmysel ako v texte alebo tu vyššie.
- 842** Súvisí so „zákon“ vyššie.
- 843** Vl. „ostaňte“, zmysel ako v texte, kde je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 844** D. „bude účastníkom (pozri Gen. 14:13, pozn. 400) záležitostí“, zmysel ako v texte.
- 845** Al. „prikrýť na“.
- 846** Pozri Gen. 27:9, pozn. 696, tu sa týka slovesa „prinášajú“ v tomto verši vyššie.
- 847** Al. „ktorého jeho srdce“, ďalej obdobne.
- 848** Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 849** Tj. „priadze týmito farbami ofarbené“.
- 850** Tj. „vyrobený zo sušených červcov“ (druh hmyzu, žijúci na istom druhu duba); výraz v hebrejčine nesúvisí s predošlým „červený“ ani s obdobným výrazom vo v. 5⁸⁵³. Výraz značí aj „červý“ (kap. 16:20, no nie tam vo v. 24, kde je iný výraz).
- 851** Pozri Gen. 41:42, pozn. 1116, materiál bielej farby. Tu ide o priadzu používanú na výrobu tejto tkaniny.
- 852** D. „kozy“, v prenesenom zmysle „kozie chlpy“, tj. „tkaniny z nich vyrobené“.
- 853** Tj. „na červeno ofarbené“, nesúvisí s „červený“ vo v. 4, lež s výrazmi v Gen. 25:25 a 30, pozn. 658.
- 854** Hebr. „tachaš“, množné číslo „techaším“, výraz neistého významu, podľa podaktorých ide o „delfín“ al. iný druh podobných morských cicavcov, al. o „tulene“.
- 855** Vl. „drevá“, tj. „kusy dreva“, ďalej obdobne.
- 856** Strom príbuzný agátu, al. možno ide práve o agát.
- 857** Al. „do lúč“, pozri Gen. 1:14, pozn. 22, tu jednotné číslo, ktoré potom načim chápať v hromadnom zmysle („všetko zariadenie na svietenie“). V kap. 35:14 ten istý výraz, no tam na začiatku verša iba v zmysle ako v texte, al. možno „na lampy“, tj. „ako podstavec na lampy“.
- 858** D. „oleja pomazávania“, ďalej obdobne. Netýka sa obdobných predložkových väzieb bez tohto označenia.
- 859** Iný výraz ako „vonné látky“ vyššie.
- 860** Pozri Gen. 2:12, pozn. 69.
- 861** D. „a kamene ónyxu“, ďalej obdobne.

- 862** Pozri kap. 28:5–30; tam vo v. 8 a v kap. 39:5 čosi odlišný súznačný výraz.
- 863** Al. „a budem pobývať“, kap. 24:16 a ďalej obdobne, sloveso ako v Gen. 9:27 a ďalej, pozn. 308. Toto sloveso (hebr. „šáchan“) je výraz prevzatý zo života kočovníkov a značí pôvodne „bývať v stane“, no potom aj „bývať“, „sídliť“ vôbec, obdobne ako od neho odvodený výraz „obydlie“ („sídlo“, „príbytok“, no nie ako v kap. 10:23 a 12:20, hebr. „miškán“, iný výraz je „stan“ [„óhél“) v kap. 26:7 a ďalej) vo v. 9 a ďalej. Porov. Ján 1:14; Zjav. 21:3, kde týmto výrazom presne zodpovedajú grécke výrazy „skénoó“ („pobývam“, „bývam“ [v stane]) a „skéné“ („stan“, „obydlie“). Od tohto slovesa sú odvodené aj slová „spoluobyvateľka“ („šechéneth“) v kap. 3:22 a „spoluobyvateľ“ („šáchéh“) v kap. 12:4.
- 864** Al. „nákras“, „plán“, „podobu“.
- 865** Pozri Gen. 50:26, pozn. 1395.
- 866** Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 867** Pozri Gen. 6:14, pozn. 215.
- 868** Al. „nohy“, no nie ako vo v. 26.
- 869** Hebr. „kappóreth“, odvodené od „kafar“ (Gen. 6:14, pozn. 216), „kipper“, „prikrýť“, „pokryť“, „zakryť“, „prikrývať“ atď., výraz teda vlastne značí „pokryvku“, „veko“, „vrchnák“, a tým „zlutovnica“, pravda, ako hmotný predmet bola, prikrývajú „skrinku“, no spomenutý hebrejský výraz značí aj „zadosťučinenie“ za hriechy (zakrytie) hriechov), ako napr. v kap. 29:36 a na mnohých ďalších miestach, ktoré je výrazom Božieho zlutovania, a toto „zlutovnica“ tiež obrazne vyjadrovala, zakrývajú tabule zákona, ktorý hriechy pripomínal (porov. aj Gen. 32:20, pozn. 862, kde je použité to isté sloveso), a v tomto zmysle vlastne bola v stane svedectva a neskôr v chráme predmetom ústredného významu (porov. 2 Par. 28:11), zaujímajúc miesto Božieho trónu (pozri tu v. 22, 2 Sam. 6:2 a i.). Preto som na preklad tohto výrazu tu a ďalej použil zaužívaný výraz „zlutovnica“, zvolený zrejme s opretím sa o preklad „hilastérión“ v LXX, majúci obdobný význam.
- 870** Al. „točenú“, „sústruhovanú“, ďalej obdobne.
- 871** Tj. najskôr „z toho istého kusa zlata ako zlutovnicu“, inak aj „na oboch koncoch“, ďalej obdobne, no je tu iná predložka ako „na“ na konci verša 19. V takom istom zmysle aj „z neho“ vo vv. 31 a 36 a v kap. 37:17 a 22 („všetko z jedného kusa zlata“).
- 872** D. „z konca odtiaľto“.
- 873** D. „sú“, „budú“, kap. 37:9 obdobne.
- 874** Al. „lištu“, „latu“, vl. „užáver“, „upevnenie“, tj. „lištu na upevnenie nôh stola“. Ďalej obdobne.
- 875** Al. azda „zásuvky“, „zasúvadlá“, tj. „do čoho sa voľáčo zasúva“, D. „domy“ v takomto prenesenom zmysle.
- 876** D. „jeho“, ďalej obdobne; netýka sa obdobných výrazov bez tohto označenia.
- 877** Al. „misy“.
- 878** Nie ako v kap. 24:6⁸³³.
- 879** Pozri Gen. 32:25, pozn. 869; 40:11, pozn. 1059, tu zmysel ako v texte, možno aj „naberačky“, „lyžice“.
- 880** Al. „krčahy“, „krčiažky“.
- 881** Al. „misky“, „šálky“.
- 882** Tj. „prinášať mokrá čiže liata obeť“, pozri napr. kap. 29:40. Tu použitý tvar sa dá odvodiť aj od slovesa značiaceho „zakrývať“, „zastierať“ (v. 20, iné sloveso ako to, ktorého sa týka poznámka vyššie⁸⁶⁹), no lepší zmysel dáva znenie v texte.
- 883** Vl. „chleby prítomnosti“ (tj. „Božej“), D. „tváre“, ako vyššie.
- 884** Hebr. „menóráh“, vl. „stojan pod lampy“.
- 885** Al. „podstavec“, no nie ako vo v. 12⁸⁸⁸, podľa podaktorých „driek“ atď., pozri nižšie⁸⁸⁶, no je to iný výraz ako tam, značiaci inde „bedro“, pozri Gen. 24:2, pozn. 601, tu v takomto prenesenom zmysle.
- 886** Al. „ramená“, podľa podaktorých „driek“, „kmeň“, „os“, „hlavný al. ústredný stĺp“, no pozri v. 32 a ďalej. Iný výraz ako v kap. 31:2¹¹⁰².
- 887** Tj. „ozdoby v podobe kvetných kalichov“.
- 888** Al. „makovice“, guľovité ozdoby na svietniku.
- 889** Tu množné číslo.
- 890** D. „utvorené na spôsob mandľového kvetu“, no v hebrejčine jediné slovo, slovesné trpné prídastie.
- 891** Tj. vari „na jeho drieku“.
- 892** D. „lampy bude voľátko“, ďalej obdobne.
- 893** Vl. „pôsobíť vystupovanie nahor“, tj. „ich svetla“, výraz, ktorý sa zvyčajne používa v súvislosti so vzostupnou obeťou, pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 894** Al. „nádobky na ohorené knóty“, ten istý výraz je v kap. 27:3 a 38:3 so zmyslom ako v texte tam.
- 895** 3 000 šeklov (Gen. 23:14, pozn. 596).
- 896** Al. „privádzaný“, „pripúšťaný“, „uspôsobovaný“, al. „uschopený“ atď., opisné znenia v texte aj tuto vyššie sú pokusy o čo najpresnejšie vystihnutie zmyslu tejto hebrejskej väzby, ktorej doslovný preklad je obťažný. Ďalej obdobne.
- 897** D. „ich“, tj. „koberce“, ďalej obdobne.
- 898** Vl. „práce vymýšľajúceho“, tj. „pôvodcu plánu al. návrhu“.
- 899** Tu D. „lakti“, tj. „merané na lakte“, obdobne D. „v šekli“ v kap. 30:13 a ďalej.
- 900** D. „žena k (al. „voči“) svojej sestre“, porov. Gen. 26:31, pozn. 689; lebo „koberec“ aj „očko“ sú v hebrejčine ženského rodu; tak aj „čapy“ vo v. 17.
- 901** Al. „šve“.
- 902** Výraz tu preložený „strana spoja“ je príbuzný „spoju“⁹⁰¹ a v podstate s ním súznačný; tu zmysel ako v texte, ale možno sa tu dá chápať aj v zmysle „v druhom spojení“, tj. „v druhej päťke navzájom k sebe pripojených kobercov“. Ten istý výraz je „miesto spojenia“ v kap. 36:11, 17 a obdobne v kap. 28:27; tam možno značí miesto stiahnutia ornátu šerpou, ktorým boli obidva jeho diely k sebe navzájom pritiažené, ak, pravda, neboli po stranách zošíte, ale to sa nikde nespomína.
- 903** D. „nech sa obydlie stane jedným“, v. 11 a kap. 36:13, 18 obdobne.
- 904** Tj. „prikrývajúci obydlie“.
- 905** D. „jedenásť kobercov budeš ich zhotovovať“, tj. „tak ich budeš zhotovovať“, „budeš ich zhotovovať v počte jedenásť“. Kap. 36:14 obdobne.
- 906** D. „na prednej strane tváre“, ďalej obdobne.

- 907 Tj. „na dvojce prekladať“, kap. 28:16 obdobne.
- 908 Tj. „koberca, ktorého okraj je druhou stranou spoja“.
- 909 Vl. „nadbytočný“, „zvyšujúci“, ďalej obdobne.
- 910 D. „previs v kobercoch“, tj. „čo do al čo sa týka kobercov“.
- 911 Al. „nad zadnou stranou“, v hebr. množné číslo („na zadných miestach al. častiach“).
- 912 D. „a v⁹¹⁰ prebytku“.
- 913 D. „ruky“.
- 914 Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 915 Nesúvisí s predošlým „južnému“.
- 916 Iný výraz ako v kap. 25:12⁸⁶⁸.
- 917 Výraz príbuzný slovu spravidla prekladanému „bedro“ (Gen. 24:2, pozn. 601), no používa sa len v zmysle ako v texte alebo v podobnom význame, pozri Gen. 49:13, pozn. 1341; tu a ďalej je v dvojnom čísle.
- 918 Al. „za kúty“ (v. 23), „budú dvoma kútmi“ (v. 24), kap. 36:28n. obdobne.
- 919 D. „dvojčatá“.
- 920 Vl. „pospolu“, odvodené od „jeden“, porov. vv. 6 a 11⁹⁰³.
- 921 Tu tento výraz („tabbaath“), ktorý inde v celom tomto oddiele znamená „kruhy“ pripievňované na rozličné tu opísované predmety na zasúvanie tyčí na ich nosenie al. spojenie, spolu s mnohými inými prekladateľmi chápem, ako vidno z prekladu v texte, v prenesenom zmysle ako „celok“, „jednotu“, „zlúčenie al. splynutie“. V tomto zmysle ho tu preložili LXX („symblésis“) a obdobné znenie má aj Vulgata („compago“). Toto chápanie spomenutého výrazu sa možno dá do istej miery oprieť o jeho súvislosť so slovesom „tava“, ktoré má význam „ponoriť“, „vnoriť“, „vtlačiť“, „byť ponorený al. vnorený al. vtlačený“ (zosilnený tvar „sa utopili“ v kap. 15:4), „vniknúť“, a teda hádam aj „vplynúť“, „splynúť“.
- 922 Tj. „tyče al. žrde na prevliekanie“.
- 923 Tj. „tej strany obydľia, kde bude jeho zadná stena“.
- 924 Tj. „vprostred každej dosky“.
- 925 Al. „preženie al. sa *ním* dosiahne“, D. „zvlak... bude volakto prevliekajúci al. prehŕňajúci al. *ním* dosahujúci“, kap. 36:33 obdobne, no tam v zmysle „žeby bol prevlečený al. prebiehal al. dosiahal“. Sloveso súvisí so „zvlak“ vyššie.
- 926 Tu v takomto zmysle; výraz znamená, že tento plán bol výsledkom Božieho záväzného úsudku al. rozhodnutia, čo som sa pokúsil vyjadriť pridaním slova „právoplatného“.
- 927 Al. „zhotoví ako umelecká práca“. V. 36 a ďalej obdobne.
- 928 Al. „háky“, „kolíky“.
- 929 Pozri v. 6.
- 930 D.⁸⁶⁷ „z domu“ (v. 33), „z ulice“ (v. 35).
- 931 Tj. „do priestoru za oponou“ („takže bude na oponu staby hľadieť zvnútra“), v. 35 a ďalej obdobne.
- 932 Pozri Gen. 1:4, pozn. 7.
- 933 Vl. „svätosťou“, „oddelením“, tj. „miestom svätosti al. oddelenia“, ďalej obdobne, iný výraz ako v kap. 15:17³³³, ale príbuzný.
- 934 D. „svätyňou⁹³³ svätýň⁹³³“, tj. „miestom najsvätejším zo svätých miest“. Ďalej obdobne.
- 935 Súvisí so slovesom „zastierajúť“ v kap. 25:20 a 37:9, kde sa dá čítať aj „zaciľňujúť“, vl. „zaciľňajúť... na („vrhajúť tieň na“) žltovnicu“. Pozri kap. 33:22¹²⁵⁰.
- 936 Al. „vytkávača“, „tkáča“.
- 937 Vl. „štvorcovaný“, tj. „spravený ako štvorec“.
- 938 Tu v takomto zmysle.
- 939 Tj. „roštu“, pozri kap. 38:5.
- 940 Al. „rám“, „obrubu“ okolo vnútorných stien oltára.
- 941 D. „až do polovice“, zmysel al. v texte. Kap. 38:4 obdobne.
- 942 Vl. „vyhlbený“.
- 943 Obdobne ako v kap. 25:40 a 26:30⁸⁹⁶, no na tomto mieste s ohľadom na tu použitú väzbu s neurčitým osobným podmetom som nevedel v preklade inak vhodne vyjadriť zmysel než ako je ponaný v texte.
- 944 Pozri Gen. 25:16, pozn. 646, no v jednotnom čísle má tento výraz vždy taký alebo podobný význam ako tu; tiež „dvor“ (kap. 8:13²⁴⁷), „nádvorie“, no tu som dal prednosť výrazu v texte, lebo na mnohých miestach je zrejme, že sa mieni skôr „plot“ al. „oplotenie“ dvora ako sám dvor, a „ohrada“ v slovenčine značí oboje.
- 945 Ako „smeru“ vyššie.
- 946 Tj. „slnka“, iný výraz ako „východ“ vyššie.
- 947 Vl. „plece“, časť oploštenia ohrady na jednej al. druhej strane od vchodu (kap. 27:14n.); azda „tkanice na pleciah“, spájajúce predný a zadný diel ornátu, al. jednoducho „vrchné okraje“ oboch týchto dielov, navzájom spojené (kap. 28:7 a ďalej, vo v. 12 na oboch miestach ten istý výraz, vo v. 27 značí „strany“, tj. „postranné okraje“, predného dielu).
- 948 Tj. vari „k jednotlivým úsekom záclony medzi stĺpmi“, v obdobe k „závesom“ na ostatnom oplostení (v. 16); „stĺpov“ (v. 18).
- 949 Tj. „všade päťdesiat“.
- 950 Tj. „stanové kolíky“, iný výraz ako v kap. 26:32 a ďalej⁹²⁸.
- 951 Tj. „olej vytiekajúci ihneď po rozdrvení olív“.
- 952 Vl. „lampy“, no potom v hromadnom zmysle, obdobne ako v kap. 25:6⁸⁹⁷, toto však je iný výraz ako „svietenie“ tam aj tu vyššie.
- 953 Ako „určené obdobia“ v Gen. 1:14, no tu, pravda, jednotné číslo; výraz značí aj „určené al. ustanovené al. dohodnuté miesto“ a súvisí so „zhromaždením“ tu v kap. 12:3⁸⁶²; „stan stretávania“ bol miestom určeným na stretávanie sa Hospodina so zástupcami zhromaždenia Izraela, aby in oznamoval Svoje príkazy a Svoje rozhodnutia. Súvisí aj so slovesom „stretávať sa“ v kap. 25:22 a ďalej.
- 954 Al. „pred“.
- 955 Al. „usporiadúvať“, „v poriadku udržiavať“, „upravovať“, ako „urovnal“ v Gen. 22:9.
- 956 Tj. „ako ich zástupcov al. predstaviteľov“.
- 957 Al. „uvedť“, D. „k sebe... priblížiť“⁷⁴¹.
- 958 Al. „nádheru“, „okrasu“, „velebnosť“, „chválu“, no je to, pravdaže, iný výraz ako predošlé „slávu“.
- 959 Vl. „Áronove rúcha“, „rúcha Árona“. Netýka sa v. 4.

- 960** Pozri Gen. 37:3, pozn. 965.
- 961** Al. „vyšívanej (al. „vzorkovanej“) látky“.
- 962** Výraz takto tu preložený sa používa o opasku Áró-na aj o opaskoch jeho synov na prepásanie tuník.
- 963** Vl. „mu bude“, tj. „na oboch svojich koncoch bude mať“. Ďalej obdobne; netýka sa slov „na ňom“ vo v. 8.
- 964** Al. „spojených“, v stavovom zmysle.
- 965** Tu v dejovom zmysle.
- 966** Pridané na vyjadrenie zmyslu tu použitého zosilného tvaru slovesa.
- 967** Súvisí s „umeleckej“ v kap. 26:1 a obdobne ďalej a značí teda „umeleckú al. umne vymyslenú prácu“; tu zmysel ako v texte, na rozdiel od výrazu „opasok“⁹⁶² sa toto slovo používa jedine o opasku na ornáte veľkňaza.
- 968** Al. „jeho“, tj. „ornátu“, potom v zmysle „bude rovnako vypracovaná al. zhotovená ako ornát“. V. 15 obdobne.
- 969** D. „z neho“, porov. kap. 25:19⁸⁷¹, tu v zmysle „z tejže látky al. materiálu“.
- 970** Al. „rytka“, no nesúvisí s tvarmi slovies „vyryť“, „vyryvať“, v tomto oddiely, no zato s „vyrezávaní“ v kap. 31:5 a obdobne ďalej.
- 971** Vl. „porývať (tj. „rytím popisovať“) tie dva kamene podľa mien“, kap. 39:6 obdobne. Netýka sa v. 9.
- 972** Al. „robiť obloženími“, kap. 39:6 obdobne.
- 973** Al. „lemami“, „obrúbami“, tiež „pletencami“, al. „zasadené v rámce“ atď. Výraz súvisí so slovesom vo v. 20⁹⁹³. Ďalej obdobne.
- 974** Tj. „v ich záujme pred Bohom“.
- 975** Tj. „zhotovené krútením zlatého drôtu“, al. „ako šnúrk“, v. 22 obdobne.
- 976** Al. „skrútené, točenou prácou, a tie stočené retiazky“, v. 22 a ďalej obdobne.
- 977** Tj. „štvorec vznikne preložením kusu látky dvojnásobnej dĺžky na dvoje“. Kap. 39:9 obdobne.
- 978** Tj. „posádzať ho sadami“, D. „naplniť (al. „vyplniť“) na ňom náplne“ (al. „výplne“). V. 20 a ďalej obdobne.
- 979** Drahokamy, ktorých mená v preklade nasledujú, sa zväčša nedajú spoľahlivo stotožniť s kameňmi v dnešnej dobe známymi pod týmito menami, ktoré tu teda načim chápať viacbnej ako dohady.
- 980** Pozri Gen. 1:5, pozn. 9.
- 981** Hebr. „ódem“, drahokam červenej farby, možno „karneol“ al. „rubín“.
- 982** Hebr. „pítđáh“, možno „chryzolit“.
- 983** Hebr. „báreketh“, význam podľa väčšiny vykladačov ako v texte.
- 984** Hebr. „nófek“, možno „tyrkys“.
- 985** Hebr. „sappír“, aj tu, ako v kap. 24:10, sa vidí, že znenie v texte je spoľahlivé.
- 986** Hebr. „jahálóm“, možno „jaspis“.
- 987** Hebr. „lešem“, znenie v texte podľa LXX, podľa doktorých „opál“.
- 988** Hebr. „ševó“, znenie v texte podľa LXX.
- 989** Hebr. „achlámáh“, znenie v texte podľa LXX, podľa iných „korund“ al. „jaspis“.
- 990** Hebr. „taršiš“, možno „topas“ al. „beryl“.
- 991** Hebr. „jošpéh“, možno „beryl“ al. „ónyx“.
- 992** Tu aj „ložiskách“, do ktorých budú (al. „boli“, v kap. 39:13) zasadené.
- 993** Vl. „votkané“¹⁰¹⁰, tu zmysel ako v texte.
- 994** Tj. „na každom kameni bude meno jedného zo synov al. kmeňov Isráela“.
- 995** D. „od naproti jeho tvári“, kap. 25:37 a ďalej obdobne.
- 996** D.⁸⁶⁷ „do domu“.
- 997** Al. „priam (al. „tesno“) k miestu“.
- 998** Pozri Gen. 38:18, pozn. 1011, tu zmysel ako v texte.
- 999** Vl. „v“, ako „prí“ nižšie, iná predložka ako nasledovné „na“, aj ako iné „na“ (v cieľovom zmysle) na konci verša.
- 1000** Al. „pred tvár“, ako vo v. 30.
- 1001** Tj. „svetlo“, „žiar“, „ohneň“, vl. „svetlá“ atď., azda v zosilňujúcom zmysle.
- 1002** Tj. „dokonalosť“, „celistvosť“, „úplnosť“, vl. „dokonalosti“ atď., azda v zosilňujúcom zmysle.
- 1003** Tj. „na nosenie pod ornátom“.
- 1004** Pozri Gen. 29:2, pozn. 263.
- 1005** Vl. „otvor jeho (al. „jeho otvor“) hlavy“, al. tiež „otvor na jeho vrchu“ (al. „vrchole“, Gen. 8:5, pozn. 255).
- 1006** Iný výraz ako v kap. 26:36⁹³⁶; nesúvisí ani so slovesom vo v. 39¹⁰¹⁰.
- 1007** Al. možno „na vykonávanie služby (al. „úradu“), ďalej obdobne, iný výraz ako v kap. 10:26 a ďalej, nesúvisiaci so slovesom „slúžiť“ v kap. 3:12 a ďalej¹⁰⁰⁹; ako „obsluhoval“ v Gen. 39:4. „Pobočník“ v kap. 24:13 a ďalej je tvar toho istého slovesa.
- 1008** Al. „Svätý“.
- 1009** D. „čeľa na blahovoľné prijatie (tj. „na dosiahnutie blahovoľného prijatia“) pre nich al. ohľadne ich“. Pozri Lev. 1:3n., pozn. 11 a 14.
- 1010** Tj. „tkať ako stávkový al. vzorkovanú tkaninu“, súvisí s výrazom vo v. 4⁹⁶¹.
- 1011** N. možno „čiapky“, no pozri kap. 29:9, pozn. 1025; „vysoké turbany“ je v hebrejčine jedno slovo, no nie ako vo v. 4 a ďalej; je odvodené od kmeňa vyjadrujúceho pojem „výšky“.
- 1012** Tj. „obefou“, aby boli schopní k Bohu pristupovať a slúžiť Mu ako kňazi. Porov. kap. 29:22¹⁰⁴².
- 1013** Pozri Lev. 6:10 a ďalej, pozn. 481.
- 1014** Pozri Gen. 24:2, pozn. 601.
- 1015** Tu v takomto zmysle, v kap. 32:27 tiež „k svojmu boku“, podobne ako v kap. 40:22 a 24 („stranu“).
- 1016** D. „vezmi jedného býka, syna hovädzieho dobytká“, zmysel ako v texte.
- 1017** Al. „koláče“, no výraz súvisí s kmeňom značiacim „dierovať“, „prevrtať“, azda teda „dierované pečivo“.
- 1018** Vl. „zmiešané“, tiež „poliate“, no pozri Lev. 2:4, pozn. 60.
- 1019** Al. „oblátky“, „tenké placky“, výraz však súvisí s kmeňom majúcom význam „plávať“, takže vari „pečivo z liateho (stáby „vyplutého“ na panvu) cesta“, „palacinky“.
- 1020** Al. „na jeden kôš“, ako v Gen. 40:16nn., no predložková väzba tu naznačuje, že išlo skôr o „kôš“ plochého tvaru v zmysle prekladu v texte. Ďalej obdobne.

1021 Al. „okúpať ich vo vode“.

1022 Vl. „odiť“, súvisí s výrazom tu aj inde preloženým „ornáť“. Sloveso sa vyskytuje len tu a v Lev. 8:7.

1023 Súvisí s kmeňom značiacim „oddelenie“ v zmysle „zasvätenia Bohu“. Pozri Num. 6:2nn., pozn. 246 a 247.

1024 Vl. „opásť“, no nie ako vo v. 5¹⁰²², ani nesúvisí s nasledovným „opasok“, no zato so „zástery“ v Gen. 3:7

1025 Tj. „oviazať im hlavy vysokými turbanmi“.

1026 Tj. „postavenia kňazov“ aj „vykonávania kňazskej služby“.

1027 D. „tváři“, ďalej obdobne.

1028 Al. „jednouchu“, „pred stan“, ďalej obdobne.

1029 Al. „o hlavu... oprieť“, ďalej obdobne.

1030 Vl. „a privesok“ (al. „výchleok“), „previsnutú (al. „prechádzajúcu“) časť“.

1031 Al. „na oltári ich spáliť“, ďalej obdobne, no sloveso značí aj „vykidať“ vonným dymom (kap. 30:7n. a ďalej) a je, na rozdiel od slovesa použitého vo v. 14¹⁰³², vyjadrením toho, že tieto časti tela obetovaného zvierata boli spaľované na počtu Bohu, lebo k Nemu sa nahor vznášal ich dym. Porov. 1037 Gen. 8:21, pozn. 274.

1032 Tj. „aby ich oheň strávil“, ide o ich zničenie.

1033 Pozri Gen. 4:7, pozn. 140.

1034 Tj. „pokropiť al. skropiť ňou“, kap. 24:6 a ďalej obdobne, opisom v texte sa v preklade uchováva zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.

1035 Al. „rozkušovať... na jeho kusy“, tj. „rozsekať“, „roztransírovať“. Ďalej obdobne.

1036 Vl. „barana na oltári zmeniť“, v. 13 a ďalej obdobne, no znenie v texte presnejšie vyjadruje význam slovesného tvaru, použitého tu aj vo v. 13, aj smerový zmysel príslôvkovej väzby tu aj tam, inej, ale v podstate rovnakého významu ako predložková väzba vo v. 16¹⁰³⁴.

1037 Pozri Gen. 8:21, pozn. 275.

1038 Al. „obet, ľúbezňá voňa Hospodinovi“.

1039 Al. „lalôčik“.

1040 Lebo chvost druhu oviec a baranov, vtedy a tam chovaných, bol veľmi tučný, keďže bol pre tieto zvieratá akousi zásobárňou tuku, podobne ako hrby tiav.

1041 Al. „stehno“, tj. prednej nohy, „lopatku“, iný výraz ako „krídlo“ atď.⁹⁴⁷, aj ako „stehná“^{1014 1015}.

1042 Vl. „naplnenia“, tj. „rúk“¹⁰¹², „slávnostného uvedenia do úradu“. Výraz je v množnom čísle v zosilňujúcom (závažnost veci zdôrazňujúcom) zmysle.

1043 Vl. „kruh“, ako v Gen. 13:10, pozn. 374, tj. „okrúhly pecen“.

1044 D. „chleba“, ako vyššie, porov. Gen. 31:54, pozn. 844.

1045 D. „ich“, tj. „tieto veci“.

1046 Vl. „tým... sem-ta pohybovať“ (al. „mávať“), obdobne nasledovné podstatné meno slovesné a obdobne aj ďalej; v kap. 35:22 tie isté výrazy so zmyslom ako v texte tam; podobne aj v kap. 20:25 („sa nad ním zaženies“).

1047 Tj. „baran“, al. „ktorá“, tj. „hrud“, al. možno „ktoré“, tj. „zasvätenie“.

1048 Pozri Lev. 2:3, pozn. 56.

1049 Al. „dobrovoľnej dávky“ (al. „príspevku“), vl. „povýšenia“, „povznesenia“, tj. azda „čo bolo sľaby povýšenie

na úroveň daru Bohu, aby sa stalo svätým podielom kňazov“. Iní vykladajú tento výraz doslovne v zmysle „obete pozdvihovania“, tj. „posvätenia pozdvihovaním pred Bohom“, obdobne ako „obracania“ vyššie, no tak ho nemožno chápať všade; pozri v. 28.

1050 Al. „vyhradená“, podľa iných „pozdvihnutá“¹⁰⁴⁹, vl. „odobratá“, „vybratá“ („vyzdvihnutá“), tj. od izráelskeho ľudu, pozri v. 28. Ďalej obdobne.

1051 D. „jesť ich“.

1052 Sloveso, od ktorého je odvodený výraz prekladajú „zlutovnica“⁸⁶⁹.

1053 Iný výraz ako „návštevník“⁸³, nesúvisiaci ani s „cudzej“⁸⁴, lež odvodený od slovesa značiaceho „odrodiť al. odcudzíť sa“, tiež „byť odporný“, a vyjadrujúci predovšetkým nelúbošť, aká sa pociťovala proti cudzincom (nie Izráelcom – „nepriateľ“, „odrodilec“, „odpadlík“, „ktosi, koho sa načím štiť“, tuto najmä „nesvatý“, „neposvätený“, „nečistý“, „všedný“, „obyčajný“, „cudzí postaveniu a službe kňaza“, tj. „nie kňaz“, ako „nepatričné“ v kap. 30:9 a inde, pozri Lev. 22:10).

1054 Ako „za deň“ vo v. 38.

1055 Al. „prípravovať“ (al. „poskytovať“), tj. „na obetovanie“, „postarávať sa o“, „zariaďovať“, vl. „vykonávať“, tj. „obetovanie“, ďalej obdobne.

1056 Tu podstatné meno, v zmysle „za zadosť robiace obete“, na rozdiel od slovesného tvaru nižšie¹⁰⁵², v zmysle činu al. úkonu.

1057 Tj. „očisťovať (súvisí s „hriech“, teda vl. „očisťovať od hriechu“, „rozhrášovať“) oltár“, znenie v texte zachováva v preklade zmysel tu použitéj hebrejskej predložkovej väzby.

1058 Al. možno „zaň“ (v. 36), „za oltár“ (v. 37), no predložková väzba je tu tá istá ako vo v. 36 vyššie¹⁰⁵⁷, kde by sa napokon tiež dalo povedať „za oltár“. Ďalej obdobne.

1059 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.

1060 Al. „jahňatá“, „mladé barany“ (al. „ovce“), ďalej obdobne.

1061 Hín sa rovnal asi 6 litrom.

1062 Pozri Gen. 35:14, pozn. 943.

1063 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.

1064 D. „s ňou“, tj. „s večernou obeťou“.

1065 D. „vzostupná obeť ustavičnosti“, kap. 27:20 a ďalej obdobne.

1066 Al. „do všetkých vašich pokolení“, kap. 12:14 a ďalej obdobne.

1067 Pridané s ohľadom na cieľový al. smerový zmysel predošlého „kam“ al. „ta“.

1068 Vl. „vám“ („vychádzať vám v ústrety“, no nie ako v kap. 4:14 a ďalej). Ďalej obdobne.

1069 Pozri Gen. 27:12, pozn. 698.

1070 D. „Egypta na moje usadenie sa“ (al. „pobývanie“).

1071 Obidva tieto výrazy sú odvodené od slovesa v kap. 29:13¹⁰³¹.

1072 Výraz „kadivo“ používam na označenie rozličných vonných živíc a iných látok používaných na vykladanie; slovom „kadidlo“ označujem jedine živicu stromu kadidlovníka.

- 1073** AL „strany“, no nie ako vo v. 4.
- 1074** VL „rebrá“, zmysel ako v texte, kap. 25:12 a ďalej obdobne. Netýka sa miest bez tohto označenia.
- 1075** AL možno „nad skrinkou“, tá istá predložka ako „nad“ nižšie, potom v obdobnom zmysle ako tam („zastierajú skrinku“).
- 1076** D „za rána – za rána“.
- 1077** AL „zakadí (al. „zadymí“) kadivom“, ďalej obdobne.
- 1078** D „pri Árónovom zažihaní... ho bude“.
- 1079** Ako „kadivo“ vo v. 1, tu zmysel ako v texte („pálenie kadiva“).
- 1080** D „z krvi“ („vezmúc z krvi“).
- 1081** AL možno „v roku sa na ňom bude“, ako v kap. 25:37 a inde⁸⁹².
- 1082** TJ „oltár“.
- 1083** D „hlavu“, zmysel ako v texte.
- 1084** TJ „podrobovaných prehliadke“, „posudzovaných“ čo do ich schopnosti vojenskej služby; tiež „sčítaných“, „zratúvaných“. Nesúvisí s predošlým „ohľadne“.
- 1085** AL „pohroma“, vl. „rana“, „úder“, porov. príbuzný výraz obdobného významu v kap. 9:14²⁸¹. Kap. 12:13 a ďalej obdobne.
- 1086** VL „zvrchu“, zmysel ako v texte.
- 1087** VL „množiť“.
- 1088** VL „zmenšovať“. Porov. kap. 16:17n.⁵⁷⁰
- 1089** Pozri Gen. 42:27, pozn. 1157.
- 1090** D „jej“, tj. „myrhy“, vl. „jeho“, lebo „myrha“ je v hebrejčine mužského rodu (v. 22), „ho“ (v. 25). Ďalej obdobne.
- 1091** Vo v. 25 aj „masť“, vo v. 35 ten istý výraz vo všeobecnejšom zmysle.
- 1092** AL „miešanú masť“.
- 1093** AL „miešača masť“, „lekárnička“, tvar slovesa použitého vo v. 33, od ktorého sú odvodené oba predošlé výrazy^{1091 1092}.
- 1094** TJ „pomernom zložení“, „zložení čo do pomerného množstva jeho zložiek“.
- 1095** Pozri Gen. 25:8, pozn. 644.
- 1096** Preklad LXX hebrejského „nataf“, výrazu odvodeného od kmeňa značiaceho „kvapkať“ a tu označujúceho živicu dnes neznámeho stromu al. kra.
- 1097** Tak prekladajú LXX hebr. „šechéleth“, zložku vonného kadiva, vyrábaného z istých druhov morských mušlí.
- 1098** Hebr. „chelbenáh“, utuhnutá živiciatá šťava listia istých rastlín.
- 1099** D „nech bude diel za diel“, zmysel ako v texte.
- 1100** D „roztĺčť rozmelením“ (al. „rozprášením“, tj. „rozmelením na prach“), zmysel ako v texte.
- 1101** D „v ňom“ („v jeho dyme“, „ľubovať si al. mať slasť v ňom a v jeho voni“, porovnaj, ohľadne predložkovej väzby, Gen. 39:14, pozn. 1045).
- 1102** AL „kmeňu“, iný výraz ako napr. v kap. 24:4⁷⁰⁷, ale v podstate rovnakého významu a značiaci, podobne ako tamten, tiež „palicu“, ako napr. v kap. 4:2 a inde.
- 1103** AL „znalosti“, „poznaní“.
- 1104** Tu najskôr zmysel ako v texte („zručnosti“, „umeň“, „schopnosti konať všetku prácu al. dielo al. povinnosť al. poslanie al. úlohu“).
- 1105** AL „umelecké diela“, vl. „vymýšľať výmysly“ (al. „vymysleniny“), no nie v hanlivom zmysle; pozri, aj čo do predošlého „vymýšľať“, kap. 26:1⁸⁹⁸, a 28:8⁹⁶⁷, tu možno v zosilňujúcom zmysle „umného vymýšľania vecí vysokej umeleckej úrovne“. Ten istý výraz je v kap. 35:33 so zmyslom ako v texte.
- 1106** AL možno „totiž“, „to jest“.
- 1107** TJ „z rýdzeho zlata“, al. „čistý“.
- 1108** VL „nádrž“, „vodojem“, „zásobník vody“, nesúvisí s „umývanie“ v kap. 30:18 nasledujúcim.
- 1109** Slovo neistého významu, podľa LXX „služobné“, podľa iných „pletené“ al. „ľemované“.
- 1110** D „vedenie“.
- 1111** AL „že ja som Hospodin, posväčujúci vás“.
- 1112** AL „znesvätiš“, ďalej obdobne, sloveso, aj v kap. 20:25, ako v Gen. 49:4, pozn. 1317; tvar je v množnom čísle, no nasledovné sloveso v jednotnom.
- 1113** D „z vnútra“.
- 1114** AL „deň úplného odpočinku“.
- 1115** AL „zostúpiť... váha“ (al. „otáľa“).
- 1116** Sloveso, od ktorého je odvodené slovo preložené „zidenie“ v kap. 12:6³⁷⁶.
- 1117** AL „k Árónovi“, no nie ako „k“ nižšie.
- 1118** AL „boha, ktorý pôjde“, ďalej obdobne.
- 1119** Sloveso ako v Gen. 27:40, pozn. 719, tu (nie vo v. 3) zosilnený tvar.
- 1120** Pozri Gen. 24:22, pozn. 617.
- 1121** AL „vneste“, ďalej obdobne.
- 1122** AL „vpratal“, „vopchal“ (2 Kráľ. 5:23, pozn. 282), vl. „uzavrel“ (2 Sam. 20:15, pozn. 459; Pies. 8:9, pozn. 264), podľa iných „stváril“, „sformoval“, za nie celkom spoľahlivého predpokladu, že toto sloveso značí to isté, čo príbuzný výraz v Gen. 2:7n., pozn. 56.
- 1123** Hebr. „cheret“, výraz, ktorý je použitý len tu a u Is. 8:1, pozri tam pozn. 482, odvodený od nepoužívaného kmeňa, majúceho v príbuzných semitských jazykoch význam „otesávať“, „vyryvať“, „vyrezávať“, „sústružiť“, a preto sa tu často chápe v zmysle „dláto“, „rydlo“, a podobne aj vo vyššie citovanom oddiele Is. 8:1 („pisadlo“, „špicatý kolík“, používaný na vyryvanie písma do hlinených tabuliek a pod.), takže sa toto miesto prekladá „a stváril¹¹²² to dlátom al. rydlom“, no slabá stránka prekladu v tomto zmysle je, nazdám sa, v tom, že toto by sa predsa mohlo týkať iba predmetu z „krúžkov“ už uliateho, o ktorom je reč len na druhom mieste, takže by sa potom patrilo prekladať „stváril to dlátom, spracujúc to v teľa“, lenže pre chápanie tohto miesta v takomto význame niet v pôvodnom znení dostatočnej opory. No dotýčný výraz môže značiť aj „vytesanú al. vysústruženú al. sústružením vyhlbenú (a teda „dutú“) vec“, rovnako ako príbuzné slovo „charitím“ (podľa niektorých vlastne množné číslo tohože výrazu) v 2 Kráľ. 5:23 („vrecia“, ale pôvodne vari skôr „schránky“, „truhlice“) a u Is. 3:22 („vrecúška“, „kapsičky“, no pôvodne asi „krabičky“, „puzdierka“), takže sa tu potom preklad „kadlub“, „forma“, priam nůka; napokon dáva tomuto miestu taký zmysel aj český kráľický preklad aj podakotré iné preklady. Inak

- sa tento výraz dá chápať aj v prenesenom zmysle „podoby“, „tvaru“, obdobne ako v spomenutom oddiele Is. 8:1, kde môže značiť aj „sloh“, „spôsob vyjadrovania“ (porovnaj v slovenčine používaný výraz „štyl“, ktorý v latinčine, odkiaľ je prevzatý, taktiež pôvodne znamenal „písadlo“, „rydlo“, na písanie na voskom potiahnutých tabličkách), takže by sa tu dalo aj povedať „vtelil to v podobu al. tvar, totiž spracoval to“ atď.
- 1124** Al. „býčka“.
- 1125** Tu, pravda, iba v zmysle „*patriaca* Hospodinovi“, „pre Hospodina“.
- 1126** Al. „zabávať sa“, „veseliť sa“, „žartovať“, pozri Gen. 17:19, pozn. 459; 21:9, pozn. 546; 26:8, pozn. 671; 39:17, pozn. 1047.
- 1127** Tu zmysel ako v texte („dal sa zvrhlo al. prevrátené konať“).
- 1128** Vl. „náhlivo“, „chvatne“.
- 1129** Vl. „uvidel som“, „pozrel som na“, atď.¹⁴¹
- 1130** D. „mi“ („mi daj pokoj“, „mi dovoľ al. dožiť“).
- 1131** Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 1132** Vl. „Mojžiš sa dal Hospodina... chlácholiti“ (al. „utišovať“), D. „obmäkčovať (al. „uhládzať“, „oslabovať“) tvár Hospodina, svojho Boha“.
- 1133** Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
- 1134** Al. „ktorú“, tj. „o ktorej“, kap. 18:1 a ďalej obdobne.
- 1135** Tj. „čo bolo napísané“, „rukopis“.
- 1136** Al. „zvuk“, ako „hlas“ tu vyššie a inde.
- 1137** Vl. „odpovedajúcich“, no sloveso znamená aj „striedavo spievať“, tj. tak, že dve alebo niekoľko skupiny spievajúcich si zborovým spevom striedavo navzájom odpovedajú. Takýto význam má toto sloveso na konci verša, kde som sa to pokúsil vyjadriť pridaním slova „spevom“.
- 1138** Al. „víťazstvom“, „premáhaním“, „zdolávaním“, pozri Gen. 7:18, pozn. 244, kde je príbuzné sloveso.
- 1139** Al. „zdravenosťou“, „slabosťou“, „pokorením“.
- 1140** Sloveso („rozmlenia“) ako v kap. 30:36¹⁰⁰, tu iný tvar; D. „až než bolo rozmlenené“.
- 1141** Al. „roztrúsil“.
- 1142** Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 1143** Al. „on smeruje v zlé“, „má sklon k zlému“, so znením v texte porov. 1 Jána 5:19.
- 1144** Al. „bezuzdný“, „neviazaný“, „nespútaný“, vl. „uvolnený“¹⁶², v zmysle ako v texte al. tu vyššie; na konci verša obdobne, to isté sloveso („povolil“ [uzdu], „uvolnil“).
- 1145** Al. „hanbu“, „potupu“, „zlú povesť“, „šúškание“.
- 1146** Al. „*patri* Hospodinovi“.
- 1147** D. „prechádzajte... a vracajte sa“, „prejdite... a vráťte sa“, tj. „vykonajte prechádzanie a vracanie sa“, „prejdite táborm skrz naskrz“.
- 1148** Al. možno „mužov, (29) lebo“.
- 1149** Al. „každý proti svojmu synovi a proti svojmu bratovi“, al. „Posväťte sa dnes pre Hospodina (al. „Hospodinovi“), áno, každý v svojom synovi a v svojom bratovi“.
- 1150** Pozri Gen. 50:17, pozn. 1387.
- 1151** Al. „prihliadnutia – potom k nim... budem prihliadať“.
- 1152** D. „tečúcej“, kap. 3:8 a ďalej obdobne.
- 1153** Vl. „zlé“.
- 1154** Al. „dali sa smútiť“ (al. „nariekať“).
- 1155** Tu aj v zmysle „v tvoj stred“.
- 1156** Al. „pri“, znenie v texte značí „od doby svojho pobytu pri“.
- 1157** Tohto miesta sa predošlá⁹⁷ poznámka netýka.
- 1158** Al. „zvlečené“, inak „pri vrchu Chóréve si teda... ozdoby stiahli“ (al. „zvliekli“).
- 1159** Vl. „v dialke“ (al. „vzdialenosti“).
- 1160** Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 1161** Al. „do“.
- 1162** D. „pozerali až po jeho vstup“ (al. „až do jeho vstupu“), opis v texte pre zreteľnosť.
- 1163** Súvisí so „stĺp“ vyššie.
- 1164** Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 1165** Al. „teba, aby som v tvojich... mohol nájsť“, azda v zmysle „takže sa bude prejavovať al. aby sa prejavovalo, že som... našiel“. Porov. v. 16.
- 1166** Vl. „tvár“, ďalej obdobne⁸⁸³.
- 1167** D. „ak niečo (al. „nebude“) tvojej tváre idúcej“.
- 1168** Vl. „v čom“, „čím“, ďalej obdobne.
- 1169** D. „v tvojom idení“, „tvojím idením“.
- 1170** Sloveso²⁵⁸ ako v Gen. 18:14, pozn. 476, takže tiež „nech sa prejavím podivuhodnejšími“ (atď.).
- 1171** Al. „od všetkých (al.¹⁷⁰ „nech sa prejavím najpodivuhodnejšími zo všetkých“) národností (pozri Gen. 17:16, pozn. 457), ktoré sú“.
- 1172** Al. „uskutočniť aj toto slovo, ktoré si vyslovil“.
- 1173** Al. „všetko svoje dobré“ (al. „blaho“, „požehnanie“).
- 1174** Vl. „zvolám“, ako v kap. 34:6, „zavolám“, „vyhlásim“, tu som znenie v texte zvolil pre nasledovnú predložkovú väzbu („menom“, vl. „v mene“, zmysel ako v texte). Ďalej obdobne.
- 1175** Al. „láskavo sa budem správať, ku komu“, „budem šetriť, koho“, ďalej obdobne. Pozri Gen. 33:11, pozn. 884.
- 1176** Al. „súcitom odbarúvať, koho“, ďalej obdobne.
- 1177** Pozri Deut. 30:3, pozn. 1081. V kap. 34:6 odvodené prídavné meno.
- 1178** D. „lebo ma človek nebude vidieť, aby ostal“.
- 1179** Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
- 1180** Al. „dutine“, „diere“.
- 1181** Al. „moju tvár nebude vidieť“, ďalej obdobne.
- 1182** Al. „neochotný“, vl. „pomalý“.
- 1183** Tj. „nie ihneď sa hnevajúci“, „trpezlivý“, „zhovievavý“. „Hnev“ je v hebrejčine v množnom čísle v zosilňujúcom zmysle, al. možno s poukazom na jednotlivé prípady.
- 1184** Vl. „mnohý“, „hojný“.
- 1185** Al. „dbajúci o“, „opatrujúci“, „strážiaci“, no nie ako napr. v kap. 12:24³⁹⁷.
- 1186** Al. „nijako“, „vôbec“, D. „nechaním bez trestu“⁶⁶⁶.
- 1187** Al. „zdediť“, „prijať za vlastníctvo“ (al. „dedičstvo“). Pozri Num 18:20, pozn. 718.
- 1188** Sloveso ako „stvoril“ v Gen. 1:1; používa sa aj ako tu, o veľkých neobyčajných činoch al. udalostiach.

- 1189** AL. „v každej“, tj. „v žiadnej“, „v každom (tj. „v žiadnom“) z národov“.
- 1190** Tieto znenia sú tu zvolené vzhľadom na väzbu s 3. pádom osobného zámena, ktorú sa nimi umožňuje v preklade zachovať; slová „na seba“ vo v. 12 značia, že ide o trpný rod. Sloveso iné ako v kap. 10:10³²⁸.
- 1191** Posvätné koly, zasádzované vedľa oltárov na počtu pohanskej modly Ášéry, možno totožnej a Aštóreth, pozri Gen. 38:21, pozn. 1013.
- 1192** VL. „dajú sa“ (v. 15), „by sa dali“, „a dať sa“ (v. 16), opisy v texte vzhľadom na predložkovú väzbu, s ktorou sa tu sloveso „smilniť“ pojí.
- 1193** VL. „jeho“²⁷⁷.
- 1194** TJ. „dcér“.
- 1195** D. „a nesmú sa pred mojou tvárou“, zmysel ako v texte.
- 1196** D. „krv mojej obete“, ako v kap. 23:18.
- 1197** AL. možno „krv mojej obete“¹⁹⁶ nesmieš prelievať“.
- 1198** TJ. „pokým všetko kysnuté ešte nie je odstránené“. Pozri aj Lev. 2:2 a ďalej, pozn. 52.
- 1199** D. „začiatok“, zmysel ako v texte.
- 1200** Neznámená nutne, že ich napísal Mojžiš, pozri v. 1; výrok možno chápať aj v zmysle „slová... boli napísané“.
- 1201** AL. „hovorením“, „skrze hovorenie“, tj. „tým, že s ním hovoril“.
- 1202** Sloveso (hebr. „káran“), ktoré sa v SZ okrem tohto oddielu vyskytuje ešte len v Žalme 69:31 v inom tvare (príčasti) v zmysle ako tam v texte („rohatý“); je odvodené od slova „keren“, „roh“, pozri napr. Gen. 22:13 a mnoho iných miest, no ohľadne jeho použitia tu pozri Jób 42:14, pozn. 1901; Hab. 3:4, pozn. 224. Vulgata sa napriek tomu pridržiava aj tu toho istého zmyslu ako v spomenutom mieste v Žalme 69 a prekladá „bola rohatá“ („cornuta esset“); preto sa niekedy Mojžiš zobrazuje s rohami na čele.
- 1203** VL. „zľakli sa“, „boli jaťi (al „zachvátení“) strachom“¹²⁰⁴, zmysel ako v texte naznačuje, nazdám sa, nasledovná predložková väzba ako aj „sa... vrátili“ vo v. 31.
- 1204** AL.⁷³ „báli sa priblížiť“.
- 1205** D. „i rozkázal im všetko, čo“, zmysel ako v texte.
- 1206** D. „Mojžiš skončil od hovorenia s nimi“, zmysel ako v texte.
- 1207** D. „pri vstupe Mojžiša pred... s ním“.
- 1208** VL. „svätosť“, tj. „svätý deň“.
- 1209** AL. „dobrovoľný“, súvisí so slovesom vo v. 21¹²². Ďalej obdobne.
- 1210** VL. „vyšli“.
- 1211** D. „každý muž“, zmysel ako v texte; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 1212** VL. „ochotným (al „dobrovoľným“) spravil“, kap. 25:2 a ďalej obdobne.
- 1213** D. „rúcha svätosti“, kap. 3:5 a ďalej obdobne.
- 1214** AL. „spony“, „brošne“, iný výraz ako v Gen. 24:22 a ďalej.
- 1215** Tu je tento výraz v jednotnom čísle („každú al. vše-možnú vec“). Ďalej obdobne.
- 1216** AL. „a všetky ženy múdre srdcom sa dali... a po-prinášali“ (kap. 35:25); „všetci... muži, v ktorých“ (kap. 36:1, ďalej obdobne).
- 1217** TJ. „a všetko, čo bolo treba do“.
- 1218** D. „priniesť voľačo“, sloveso ako „prinášali“ nižšie.
- 1219** AL. „ukazovať“, tj. „ako sa čo robí“ (Gen. 46:28, pozn. 1258). Kap. 15:25 obdobne.
- 1220** Tu aj „zručného remeselníka“, ďalej obdobne.
- 1221** AL. „v (al „na“) modrom purpure... a v (al „na“) kmente“.
- 1222** Tu hádam aj „vedenie“ v zmysle „aby vedeli vyko-návať“.
- 1223** AL. „vedomosť, ako vykonávať všetko dielo“.
- 1224** AL. „spravil Becaleel... svätynie podľa“. V. 8 ob-dobne.
- 1225** VL. „ešte“.
- 1226** D. „muž – muž“.
- 1227** D. „Rozmnožujú... prinášanie“.
- 1228** VL. „dostatku („uspokojenia al. nasýtenia potre-by“) na to“.
- 1229** D. „potreby (al „dostatku“) služby“.
- 1230** AL. „táborom“, „cez tábor“, „po tábore“.
- 1231** VL. „nech táborom nechajú prejsť hlas výrokom“.
- 1232** D. „zabránené od prinášania“.
- 1233** D. „potiahol“¹²¹⁶.
- 1234** D. „hlavy“, iný výraz ako v kap. 25:31 a ďalej⁸⁸⁸.
- 1235** AL. „k stolu“, „ktoré mali byť na stole“.
- 1236** D. „v zrkadlách“, tj. „použitím zrkadiel“, „zrkadla-mi“, ďalej obdobne, porov. Gen. 44:5, pozn. 1202. Za zrkadlá totiž vtedy slúžili vyleštené kovové dosky.
- 1237** Oba tieto výrazy vyjadrujú pojem „vojenskej služ-by“ a „ľudu k vojenskej službe povolaného al. ju vy-konávajúceho“ (ako „oddieľy“ v kap. 6:26, „zástupy“ v kap. 7:4, „vojská“ v kap. 12:17 atď.²⁰⁷), no obdobne sa vzťahujú aj na iné druhy verejnej služby, najmä na vykonávanie rozličných úkonov v službe Bohu, takže tu teda vari ide o ženy, ktoré boli povolané k voľajá-kým službám pri stane stretávania, o ktorých inak nemáme podrobnejších správ. No inak tieto výrazy vyjadrujú aj predstavu „početných davov al. zástu-pov“ vôbec (Gen. 2:1, pozn. 45); tu ich teda možno chápať aj jednoducho v zmysle „zhromaždených al. nakopených al. tiesniacich sa žien, ktoré sa zhro-mažďovali“ atď.
- 1238** TJ. „striebornými spojovacími tyčami“.
- 1239** D. „v celej šíрке“, zmysel ako v texte.
- 1240** AL. „zoznam“, „prehľad“, „ktorých zoznam (al „prehľad“) bol vyhotovený“, tvary slovesa ako v kap. 30:12nn¹⁰⁸⁴.
- 1241** VL. „Tieto sú vypočítané (atď.¹²⁴⁰) veci“, ale nasle-dovné sloveso je v jednotnom čísle ako v texte.
- 1242** TJ. „pod dozorom al. správou“, porov. Gen. 24:10, pozn. 606.
- 1243** AL. možno „prehliadaných zhromaždením“.
- 1244** TJ. „na každého... vyššie, ktorých bolo“.
- 1245** D. „A s tými tisíc... sedemdesiat šeklami“.
- 1246** AL. „roztepali zlato na plechy“.
- 1247** AL. „rozrezali ich na vlákna“.

1248 Vl. „ozdoby vysokých turbanov“, zmysel ako v texte, al. možno „ozdobné pokrývky hlavy – vysoké turbany“.

1249 Vl. „lampy radu“ (al. „zoradenia“), možno aj v zmysle „lampy na zoradenie“ (kap. 39:37); al. „usporiadať poriadok (al. „usporiadanie“), „zoradiť rad“, tj. „predkladných chlebov“ (kap. 40:4, v. 23 obdobne; sloveso tu použité je to isté ako „spravovať“⁹⁵⁵ a „urovnať“ v Gen. 22:9, a podstatné mená, ktorých sa na všetkých tu citovaných miestach táto poznámka týka, sú od neho odvodené).

1250 D. „zastrieť“ (tj. „skrinku zastrieť“), opisom v texte sa usilujem v preklade uchovať zmysel predložkovej väzby v pôvodnom znení. V. 21 a kap. 33:22 obdobne; porov. kap. 25:20 a 37:9⁹³⁵, kde je tá istá predložková väzba.

1251 Al. (iný opis) „nad skrinku dať na zastretie oponu“.

1252 D. „stane sa byť (al. „bytie“) im“.

1253 Ako „rozprestierať“ v kap. 9:29 a obdobne vo v. 33 tamže, „rozpínať“ v kap. 25:20 a obdobne 37:9; nesúvisí so „zastretie“ tu vo v. 21 a inde.

1254 Al. „na ňom“, ďalej obdobne.

1255 Al. možno „na“, no nie ako „na(d)“ vyššie.

TRETIA KNIHA MOJŽIŠOVA (LEVITICUS)

A Hospodin na Mojžiša¹ zavola a zo stanu stretávania² k nemu prehovoril výrokom: (2)Prehovor k deťom³ Isráela a povedz k nim: Kedykoľvek bude človek z vás Hospodinovi predkladať⁴ obetný dar⁴ z dobytká⁵, budete⁶ svoj obetný dar⁴ predkladať⁴ z hovädzieho dobytká alebo z drobného dobytká. (3)Ak jeho obetným darom⁴ bude vzostupná obeť⁷ z hovädzieho dobytká, bezchybný⁸ samec⁹, nech ho privádza⁶ bližšie⁴, ku vchodu¹⁰ stanu stretávania² ho bude⁶ bližšie privádzať⁴ na svoje blahovoľné prijatie^{11 12} pred tvárou Hospodina (4)a položí⁶ na¹³ hlavu vzostupnej obeť⁷ svoju ruku, i bude blahovoľne prijatý¹¹ na svoj prospech¹⁴, urobiť zadost'¹⁵ za seba¹⁶. (5)A mladého býka¹⁷ pred tvárou Hospodina porazí^{18 68} a synovia Áróna, kňazi, bližšie prinesú^{4 6} krv a kropením tú krv nanesú⁶ dookola na¹⁹ oltár, ktorý je pri vchode¹⁰ stanu stretávania², (6)a vzostupná obeť⁷ sa stiahne^{6 20} a rozdelí^{6 20} sa²¹ na jej diely²², (7)a synovia Áróna, kňaza, dajú⁶ na oltár oheň a na oheň urovnajú^{6 23} drevá, (8)a tie diely²², s hlavou a s lojom^{24 25}, urovnajú^{6 23} synovia Áróna, kňazi, na drevá, ktoré budú na ohni, čo bude na oltári, (9)a jeho vnútornosti^{26 27} a jeho holene sa budú^{6 20} umývať vodou a kňaz to všetko dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ ako vzostupnú obeť⁷, ohňovú obeť, ľubeznú³⁰ vôňu Hospodinovi.

(10)A ak jeho obetný dar⁴ bude z drobného dobytká, z oviec alebo z kôz, za vzostupnú obeť⁷, bezchybný⁸ samec⁹, nech ho privádza⁶ bližšie⁴ (11)a na strane³¹ oltára k severu ho pred tvárou Hospodina porazí^{18 68}, a jeho krv kropením nanesú⁶ synovia Áróna, kňazi, na¹⁹ oltár dookola, (12)i rozdelí⁶ sa^{20 21} na jeho diely²², aj s jeho hlavou aj s jeho lojom^{24 25}, a kňaz ich urovná^{6 23} na drevá, ktoré budú na ohni, čo bude na oltári, (13)a vnútornosti^{26 27} a holene sa budú^{6 20} umývať vodou a kňaz to všetko predloží^{4 6} a dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹, je to³² vzostupná obeť⁷, ohňová obeť, ľubezná³⁰ vôňa Hospodinovi.

(14)A ak jeho obetným darom⁴ Hospodinovi bude vzostupná obeť⁷ z vtáctva³³, potom³⁴ predloží^{4 6} svoj obetný dar⁴ Hospodinovi z hrdličiek alebo z mláďat³⁵ holubice, (15)i prinesie⁶ ho kňaz bližšie⁴ k oltáru a jeho hlavu odkrúti^{6 36} a dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹, a jeho krv bude⁶ vytlačená pri stene³⁷ oltára, (16)a jeho hrvoľ s jeho perím^{38 66} odníme⁶ a zahodí⁶ ho vedľa oltára k východu na miesto³⁹ popola⁴⁰; (17)a natrhne^{6 41} ho na jeho krídlach, – nebude⁶ ich oddeľovať⁴², – i dá⁶ ho kňaz zmeniť²⁸ na dym²⁹ na drevá, ktoré budú na ohni; je to³² vzostupná obeť⁷, ohňová obeť, ľubezná³⁰ vôňa Hospodinovi.

2 A kedykoľvek bude volakto⁴³ Hospodinovi predkladať⁴ prínos^{4 44} obeť daru⁴⁵, bude⁶ jeho prínosom^{4 44} jemná múka, i naley^{6 46} na ňu oleja a dá⁶ na ňu kadidlo⁴⁷ (2)a prinesie⁶ ju k synom Áróna, kňazom, a hrstou odtadiaľ naberie^{6 48} plnú svoju hrst'⁴⁹, z jej jemnej múky⁵⁰ i z oleja na nej⁵¹ so všetkým kadidlom^{47 52} na nej⁵¹; to³⁴ kňaz ako jej⁵⁰ pamätnú⁵³ časť⁵⁴ dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ ako ohňovú obeť, ľubeznú³⁰ vôňu Hospodinovi. (3)A čo bude⁵⁵ ostavené z obeť daru⁴⁵, bude pre Áróna a pre jeho synov⁵⁶ ako nanajvyššie sväté⁵⁷ z ohňových obeť Hospodina.

(4)A kedykoľvek bude predkladať⁴ prínos^{4 44} obeť daru⁴⁵ pečeného v peci, nech sú to z jemnej múky nekvasené praclíky⁵⁸ zarobené^{59 60} olejom alebo nekvasené lievance⁶¹ pomazané olejom; (5)ak tvojím prínosom^{4 44} bude obeť daru⁴⁵ na plechu^{62 63}, nech bude⁶ z jemnej múky, zarobená^{59 60} olejom, nekvasená – (6)rozlámať ju na zlomky¹⁹⁶, a naley^{6 46} na ňu oleja; je to³² obeť daru. (7)A ak tvojím prínosom^{4 44} bude obeť daru z panvice^{62 64}, nech bude⁶ pripravovaná⁶⁵ z jemnej múky s olejom⁶⁶; (8)i zanesie⁶ obeť daru⁴⁵, čo bude pripravovaná⁶⁵ z týchto vecí, Hospodinovi, totiž³⁴ predloží^{4 6} ju⁶⁷ kňazovi, ktorý³⁴ ju prinesie^{6 68} bližšie⁶⁹ k oltáru, (9)a kňaz vyberie^{6 70} z obeť daru jej pamätnú⁵³ časť⁵⁴, ktorú³⁴ dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹

ako ohňovú obeť, lúbeznu³⁰ vôňu Hospodinu. (10)A čo bude⁵⁵ ostavené z obete daru⁴⁵, bude pre Áróna a pre jeho synov⁵⁶ ako nanajvýš sväté⁵⁷ z ohňových obetí Hospodina.

(11)Žiadna⁷¹ obeť daru⁴⁵, ktorú budete Hospodinovi predkladať⁴, nesmie⁷² byť pripravovaná⁶⁵ kysnutá, lebo žiadny⁷¹ kvas a žiadny⁷¹ med – nesmiete⁷² z neho meniť na dym²⁹ za ohňovú obeť Hospodinovi. (12)Obetný dar⁴ z prvej úrody⁷³ – budete⁶ ich Hospodinovi predkladať⁴, ale na oltár ako lúbezna³⁰ vôňa vystupovať⁷⁴ nebudú⁶. (13)A každý prínos⁴⁴⁴ tvojej obete daru⁴⁵ bude⁶ soľou⁷⁵ solený, lebo³⁴ na obetiach daru⁴⁵ nesmieš⁷² nechávať chýbať⁷⁶ soľ⁷⁵ zmluvy tvojho Boha; ku každému svojmu prínosu⁴⁴⁴ budeš⁶ predkladať⁴ soľ⁷⁵.

(14)A ak budeš Hospodinovi predkladať⁴ obeť daru⁴⁵ z prvotín⁷⁷, budeš⁶ za obeť daru⁴⁵ zo svojich prvotín⁷⁷ predkladať⁴ zelené klasy²⁶, pražené v ohni, drvinu⁷⁸ z nového obilia; (15)i musíš⁷² na ňu dať olej a naklášť⁷⁹ na ňu kadidla⁴⁷; je to³² obeť daru⁴⁵. (16)A kňaz dá⁶ jej pamätnú⁵³ časť⁵⁴ z drviny⁷⁸ z nej⁵¹ a z oleja na nej⁵¹ so všetkým kadidlom⁴⁷ na nej⁵¹ zmeniť²⁸ na dym²⁹ ako ohňovú obeť Hospodinovi.

3 A ak jeho prínosom⁴⁴⁴ bude obeť pokojných hodov⁸⁰ – ak on bude bližšie privádzať⁴ z hovädzieho dobytká, či samca⁹ či samicu⁹, nech pred tvár Hospodina bližšie privádza⁴⁶ bezchybný⁸ kus (2)a položí⁶ na¹³ hlavu svojho obetného daru⁴ svoju ruku a pri vchode¹⁰ stanu stretávania² ho porazí⁶ 18⁶⁸, a krv nanesú⁶ synovia Áróna, kňazi, kropením na¹⁹ oltár dookola; (3)a z obete pokojných hodov⁸⁰ sa predloží⁴⁶ 20 ohňová obeť Hospodinovi, tuk pokrývajúci vnútornosti²⁶, totiž³⁴ všetok tuk, ktorý je na vnútornostiach²⁶, (4)a obe obličky a tuk, ktorý je na nich, ktorý je na slabinách⁸¹, a veľký lalok⁸² na pečeni; bude⁶ 20 sa²¹ odnímať s obličkami⁵² (5)a synovia Áróna to³² dajú⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ so vzostupnou obeťou⁷ 52, ktorá bude na drevách, ktoré bude na ohni, ako ohňovú obeť, lúbeznu vôňu Hospodinovi.

(6)A ak jeho prínos⁵⁴⁴ k obeti pokojných hodov⁸⁰ Hospodinovi bude z drobného dobytká, samec⁹ alebo samica⁹,

nech ho bližšie privádza⁴⁶ bezchybný⁸, (7)ak on ako svoj obetný dar⁴ bude predkladať⁴ ovcu⁸³, vtedy³⁴ nech ju privedie⁶ bližšie⁴ pred tvár Hospodina (8)a položí⁶ na¹³ hlavu svojho obetného daru⁴ svoju ruku a pri priečelí⁸⁴ stanu stretávania² ho porazí⁶ 18⁶⁸ a jeho krv nanesú⁶ synovia Áróna kropením na¹⁹ oltár dookola; (9)a z obete pokojných hodov⁸⁰ sa predloží⁴⁶ 20 ohňová obeť Hospodinovi, jej tuk, celý⁸ chvost⁸⁵, – bude⁶ 20 sa²¹ odnímať pri samej chrbtici, – a tuk pokrývajúci vnútornosti²⁶, totiž³⁴ všetok tuk, ktorý je na vnútornostiach²⁶, (10)a obe obličky a tuk, ktorý je na nich, ktorý je na slabinách⁸¹, a veľký lalok⁸² na pečeni; bude⁶ 20 sa²¹ odnímať s obličkami⁵² (11)a kňaz to³² dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ ako pokrm⁸⁶ ohňovej obete Hospodinovi.

(12)A ak jeho obetným darom⁴ bude koza⁸³, potom³⁴ ju privedie⁶ bližšie⁴ pred tvár Hospodina (13)a položí⁶ na¹³ jej hlavu svoju ruku a pri priečelí⁸⁴ stanu stretávania² ju porazí⁶ 18⁶⁸ a jej krv nanesú⁶ synovia Áróna kropením na¹⁹ oltár dookola; (14)i predloží⁴⁶ z nej svoj⁶⁸ obetný dar⁴, ohňovú obeť Hospodinovi, tuk pokrývajúci vnútornosti²⁶, totiž³⁴ všetok tuk, ktorý je na vnútornostiach²⁶, (15)a obe obličky a tuk, ktorý je na nich, ktorý je na slabinách⁸¹, a veľký lalok⁸² na pečeni; bude⁶ 20 sa²¹ odnímať s obličkami⁵² (16)a kňaz to²⁶² dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ ako pokrm⁸⁶ ohňovej obete na lúbeznu³⁰ vôňu. Všetok tuk patrí Hospodinovi – (17)trvalé ustanovenie⁸⁷ 88 po vašich pokoleniach⁸⁹ vo všetkých vašich príbytkoch: žiadny⁷¹ tuk a žiadnu⁷¹ krv nesmiete⁷² jesť.

4 A Hospodin k Mojšiovi prehovoriť výrok: (2)Prehovor k deťom³ Isráela výrok: Kedykoľvek voľakto⁴³ bude hrešiť⁹⁰ poblúdením⁹¹ od⁹² ktoréhokoľvek z⁹³ rozkazov Hospodina vo veciach⁹⁴, ktoré sa nemajú robiť⁹⁵, takže³⁴ sa zachová⁶⁵ podľa⁹² niektorej⁹⁶ 170 z nich – (3)ak bude hrešiť pomazaný kňaz previnením⁹⁰ ľudu⁹⁷, potom³⁴ za svoj hriech, ktorým zhrešil, privedie⁶ bližšie⁴ mladého býka⁹⁷, bezchybného⁸, Hospodinovi ohľadne hriechu; (4)toho býka teda⁹⁸ dopraví⁶ 99 ku vchodu¹⁰ stanu stretávania² pred tvár Hospodina a položí⁶ na¹³ hlavu

toho býka svoju ruku a pred tvárou Hospodina toho býka porazí^{16 68}. (5)A pomazaný kňaz vezme⁶ z krvi toho býka a vnesie⁶ ju do stanu stretávania²; (6)i namočí⁶ kňaz v tej krvi svoj prst a sedemkrát z tej krvi nastrieka⁶ pred tvárou Hospodina naproti opone¹⁰⁰ svätýne¹⁰¹; (7)a z tej krvi dá⁶ kňaz na rohy oltára na vykiaľanie^{102 103} vonnými koreninami¹⁰⁴ pred tvárou Hospodina, ktorý je v stane stretávania², a všetku krv toho býka bude⁶ vylievat' k základu oltára vzostupných obetí^{7 26}, ktorý je pri vchode¹⁰ stanu stretávania²; (8)a všetok tuk býka obete za hriech z neho musí⁷³ vybrať⁷⁰, tuk povlaku¹⁰⁵ na vnútornostiach²⁶, totiž³⁴ všetok tuk, ktorý je na vnútornostiach²⁶, (9)a obe obličky a tuk, ktorý je na nich, ktorý je na slabínach⁸¹, a veľký lalok⁸² na pečeni; bude^{6 20} sa²¹ odnámať s obličkami⁵² (10)tak, ako je vyberaný⁷⁰ z hovädzieho dobyčťa¹⁰⁶ obete pokojných hodov⁸⁰, a kňaz to²⁶² dá⁶ na oltár vzostupných obetí^{7 26} zmeniť²⁸ na dym²⁹. (11)A koža toho býka a všetko jeho mäso s jeho hlavou⁵² a s jeho hoľnami⁵² a jeho vnútornosti²⁶ a jeho lajná²⁶, (12)teda³⁴ celý býk, sa vynesie^{6 20} von¹⁰⁷ voči táboru^{108 109} na čisté miesto³⁹, na výsypku popola⁴⁰, a spáli^{6 20 110} sa²¹ na drevách – ohňom¹¹⁰ bude⁶ na výsypke popola⁴⁰ spaľovaný¹¹⁰.

(13)A ak bude blúdiť⁹¹ celé zhromaždenie¹¹¹ Isráela, – a vec bude pred očami¹¹² zidenia¹¹³ skrytá, – a vykonajú niektorú¹⁷⁰ vec voči⁹² ktorémukoľvek¹¹⁴ z⁹³ rozkazov Hospodina vo veciach⁹⁴, ktoré sa nemajú robiť⁹⁵, takže sa previnia⁹⁰, (14)a hriech, ktorým voči nemu¹⁵ zhršili, bude spoznaný, potom³⁴ zidenie¹¹³, tí ohľadne hriechu bližšie privedú⁴⁶ mladého býka¹⁷ a dopravia^{6 99} ho ku priečeliu⁸⁴ stanu stretávania² (15)a starší zhromaždenia¹¹¹ položia⁶ pred tvárou Hospodina svoje ruky na¹³ hlavu toho býka a ten býk sa pred tvárou Hospodina porazí^{6 18 20}, (16)a pomazaný kňaz vnesie⁶ z krvi toho býka do stanu stretávania²; (17)i naberie⁶ kňaz svojím prstom¹⁶ z tej krvi a sedemkrát nastrieka⁶ pred tvárou Hospodina: naproti opone¹⁰⁰, (18)a z tej krvi musí⁷² dať na rohy oltára, ktorý je pred tvárou Hospodina tvárou, ktorý je v stane stretávania², a všetku krv

bude⁶ vylievat' k základu oltára vzostupných obetí^{7 26}, ktorý je pri vchode¹⁰ stanu stretávania²; (19)a všetok jeho tuk z neho musí⁷³ vybrať⁷⁰ a dať na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹. (20)A s tým býkom¹¹⁷ urobí⁶ podľa toho, čo sa robí^{20 118} s býkom¹¹⁷ obete za hriech, tak s ním¹¹⁷ bude⁶ robiť; tak³⁴ za nich kňaz urobí zadost'¹⁵, i bude im odpustené. (21)A ten býk sa vynesie^{6 20} von¹⁰⁷ voči táboru^{108 109} a spáli^{6 20 110} sa²¹ tak, ako spálili¹¹⁰ toho prvého býka; je to³² obet' za hriech zidenia¹¹³.

(22)Keď bude hrešiť náčelník¹¹⁹ a v poblúdení⁹¹ vykoná niektorú¹⁷⁰ vec voči⁹² ktorémukoľvek¹¹⁴ z⁹³ rozkazov Hospodina, svojho Boha, vo veciach⁹⁴, ktoré sa nemajú robiť⁹⁵, takže³⁴ sa previniť⁹⁰, (23)a jeho hriech, v ktorom¹²⁰ zhršil, mu bude oznámený¹²¹, potom³⁴ dopraví^{6 99} svoj obetný dar⁴, chlpáča¹²² z kôz, bezchybného⁸ samca⁹, (24)a položí⁶ na¹³ hlavu toho chlpáča¹²² svoju ruku a porazí^{6 18} ho⁶⁸ na mieste³⁹, kde porážajú¹⁸ vzostupnú obet'⁷, pred tvárou Hospodina; je to³² obet' za hriech. (25)A kňaz vezme⁶ z krvi tej obete za hriech svojím prstom a dá⁶ na rohy oltára vzostupných obetí^{7 26} a krv bude⁶ vylievat' k základu oltára vzostupných obetí^{7 26}, (26)a všetok jej tuk musí⁷² dať na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ ako tuk obete pokojných hodov⁸⁰; tak³⁴ za neho kňaz urobí⁶ zadost'¹⁵ ohľadne^{92 123} jeho hriechu, i bude mu odpustený.

(27)A ak poblúdením⁹¹ zhrší jeden¹²⁴ z ľudu zeme svojím vykonaním niekto-rej¹⁷⁰ veci voči rozkazom¹¹⁴ Hospodina vo veciach⁹⁴, ktoré sa nemajú robiť⁹⁵, takže³⁴ sa previniť⁹⁰, (28)a jeho hriech, ktorým zhršil, mu bude oznámený¹²¹, potom³⁴ dopraví^{6 99} svoj obetný dar⁴, chľpaňu¹²² z kôz, bezchybnú⁸, samicu⁹, za svoj hriech, ktorým zhršil, (29)a položí⁶ na¹³ hlavu obete za hriech svoju ruku a porazí^{6 18 68} obet' za hriech na mieste³⁹ vzostupných obetí^{7 26}. (30)A kňaz vezme⁶ z jej krvi svojím prstom a dá⁶ na rohy oltára vzostupných obetí^{7 26} a všetku krv bude⁶ vylievat' k základu oltára; (31)a všetok jej tuk musí⁷² odňať, ako býva odňatý¹¹⁸ tuk z obete¹²⁵ pokojných hodov⁸⁰; ten³⁴ dá⁶ kňaz na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ na ľúbeznu³⁰ vôňu Hospodinovi; tak³⁴ za neho kňaz urobí⁶

zadost¹⁵, i bude mu odpustené. (32)A ak za svoj obetný dar⁴ na *obet* za hriech chce⁷² dopraviť⁹⁹ ovcu, nech ju dopravuje^{6 99}, bezchybnú⁸ samicu⁹, (33)a položí⁶ na¹³ hlavu *obete* za hriech svoju ruku a porazí⁶ ¹⁸ ju⁶⁸ ohľadne hriechu na mieste³⁹, kde porážajú¹⁸ vzostupnú *obet*⁷. (34)A kňaz vezme⁶ z krvi *obete* za hriech svojím prstom a dá⁶ na rohy oltára vzostupných *obetí*^{7 26} a všetku krv bude⁶ vylievat' k základu oltára; (35)a všetok jej tuk musí⁷² odňať, ako sa odníma tuk ovce z obete pokojných hodov⁸⁰, a kňaz to²⁶² dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ s ohňovými *obetami*⁵² Hospodina. Tak³⁴ za neho kňaz urobí⁶ zadost'¹⁵, za jeho hriech, ktorým zhrešil, i bude mu odpustený.

5 A kedykoľvek voľakto⁴³ bude hrešiť, keď³⁴ počuje hlas zakliatia a on bude svedkom, alebo zistí¹²⁶ alebo sa dozvie, ak nebude oznamovať¹²⁷, potom³⁴ si odnesie²⁸¹ svoju neprávost'^{128 129}, (2)alebo keď voľakto^{43 130} zavadí o¹³¹ akúkoľvek⁷¹ nečistú vec alebo o¹³¹ zdochlinu nečistého živočícha alebo o¹³¹ zdochlinu nečistého dobytkaa⁵ alebo o¹³¹ zdochlinu nečistého ležúceho³⁵¹ tvora, čo³⁴ nezbadá¹³², jednak³⁴ on bude nečistý a bude¹¹⁸ vinný⁹⁰; (3)alebo kedykoľvek zavadí o¹³¹ nečistotu²²³ človeka, nech to bude akákoľvek⁷¹ jeho nečistota^{133 223}, ktorou⁵⁶³ sa môže⁷² znečistiť, čo³⁴ nezbadá¹³², a keď on sa to dozvie, bude^{118 134} vinný⁹⁰. (4)Alebo kedykoľvek bude voľakto⁴³ planou rečou¹³⁵ svojimi perami prisahať o vykonaní¹³⁶ zlého alebo o vykonaní¹³⁶ dobrého¹³⁷, o hocičom^{71 136}, čo človek môže⁷² v prisaha naplano povedať¹³⁵, čo³⁴ nezbadá¹³², a keď on si to uvedomí¹³⁸, bude^{118 134} vinný⁹⁰ jednou¹³⁶ z týchto vecí. (5)A kedykoľvek jednou¹³⁶ z týchto vecí bude vinný⁹⁰, stane sa^{6 198}, že³⁴ vyzná, čím pri nej zhrešil, (6)a privedie⁶ svoju *obet* za previnenie⁹⁰ Hospodinovi, za svoj hriech, ktorým zhrešil, samicu⁹ z drobného dobytkaa, ovcu alebo chľapa¹²² z kôz ohľadne hriechu, a kňaz za neho od^{92 123} jeho hriechu urobí⁶ zadost'¹⁵.

(7)A ak jeho ruka nebude môcť⁷² dosiahnuť dosť¹³⁹ na dobyť¹⁴⁰, potom³⁴ za svoju¹⁴¹ vinu⁹⁰, ktorou zhrešil, Hospodinovi prinesie⁶ dve hrdličky alebo dve mláďatá³⁵ holubice, jedno ohľadne hriechu

a jedno na vzostupnú *obet*⁷. (8)I prinesie⁶ ich ku kňazovi; ten^{34 142} predloží¹⁴⁶ ako prvé to, ktoré bude ohľadne hriechu; jeho hlavu teda⁹⁸ poodkrúti^{6 36 143} spredu¹⁴⁴ jeho krku, ale nebude⁶ oddeľovať⁴², (9)a z krvi tej *obete* za hriech nastrieka⁶ na stenu³⁷ oltára a zvyšok¹⁴⁵ krvi¹⁴⁶ bude⁶ vytláčaný k základu oltára; je to³² *obet* za hriech. (10)A to druhé bude⁶ robiť vzostupnou *obetou*^{7 276} podľa predpisu¹⁴⁷; tak³⁴ urobí⁶ kňaz ohľadne^{92 123} jeho hriechu, ktorým zhrešil, za neho zadost'¹⁵, i bude mu odpustený.

(11)A ak jeho ruka nebude stačiť na dve hrdličky alebo na dve mláďatá^{35 148} holubice, potom³⁴ ten, ktorý zhrešil, za svoj obetný dar⁴ prinesie⁶ desatinu éfy¹⁴⁹ jemnej múky za¹⁴¹ hriech; nebude⁶ na ňu nanášať⁷⁹ oleja a nebude⁶ na ňu dávať kadidla^{47 150}, lebo je to³² *obet* za hriech. (12)I prinesie⁶ ju ku kňazovi a kňaz z nej hrstou naberie^{6 48} plnú svoju hrst'⁴⁹ ako jej pamätnú⁵³ časť⁵⁴ a dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ s ohňovými *obetami*⁵² Hospodina; je to³² *obet* za hriech. (13)Tak³⁴ za neho kňaz urobí⁶ zadost'¹⁵, za jeho hriech, ktorým zhrešil ohľadne⁹² niektoréj¹⁷⁰ z týchto vecí, i bude mu odpustený; a dostane^{6 198} sa kňazovi ako *obet* daru⁴⁵.

(14)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (15)Kedykoľvek sa voľakto⁴³ bude dopúšťať vyslovenej nepoctivosti¹⁵¹ a poblúdením⁹¹ zhreší ohľadne^{92 152} svätých vecí Hospodina, potom³⁴ Hospodinovi privedie⁶ svoju *obet* za previnenie⁹⁰, bezchybného⁸ barana zo stáda¹⁵³, podľa tvojho odhadu^{154 155} ceny¹⁵⁶ šekelov^{157 158} podľa šekela^{155 157} svätyne¹⁰¹, ohľadne previnenia⁹⁰. (16)A čím ohľadne^{92 152} tej svätej veci zhrešil, musí⁷² nahradiť¹⁵⁹ a pridať k tomu^{32 52} päťtinu toho³² a dať ju kňazovi, a kňaz za neho baranom *obete* za previnenie⁹⁰ bude⁶ robiť zadost'¹⁵, i bude mu odpustené.

(17)A ak sa voľakto⁴³ (kedykoľvek bude hrešiť, takže³⁴ vykoná niektorú¹⁷⁰ vec proti ktorémukkoľvek^{92 114} z⁹³ rozkazov Hospodina vo veciach⁹⁴, ktoré sa nemajú robiť⁹⁵, čo³⁴ si neuvedomí¹³⁸) predsa³⁴ previni⁹⁰ a odnesie²⁸¹ si svoju neprávost'^{128 129}, (18)potom³⁴ privedie⁶ bezchybného⁸ barana zo stáda¹⁵³ podľa tvojho odhadu^{154 155} ohľadne previnenia^{90 160} ku kňazovi a kňaz za neho

urobí⁶ zadosť¹⁵, za jeho poblúdenie⁹¹, ktorým poblúdil¹⁶¹, čo³⁴ si on neuvedomil¹³⁸, i bude mu odpustené. (19) *Je to³⁴ obeť za previnenie⁹⁰; aj tak¹⁶² sa voči Hospodinovi prevíní⁹⁰.*

6 A Hospodin k Mojižišovi prehovoril výrok: (2) Kedykoľvek volakto⁴³ bude hrešiť a dopustí sa vyslovenej nepoctivosti¹⁵¹ proti Hospodinovi, totiž³⁴ sa proti svojmu súkmeňovcovi¹⁶³ dopustí zapretia ohľadne¹⁶⁴ uloženej veci¹⁶⁵ alebo ohľadne¹⁶⁴ ručného zálohu alebo ohľadne¹⁶⁴ lúpeže^{166 167}, alebo svojho súkmeňovca¹⁶³ podvedie¹⁶⁸, (3) alebo nájde stratenú vec a ohľadne¹⁶⁴ nej sa dopustí zapretia¹⁶⁷, a odprisahá ľživo¹⁶⁹ o niektorú¹⁷⁰ zo všetkých vecí, ktoré človek môže⁷² vykonať, takže v nich¹²⁰ zhreší¹⁷⁶, (4) potom³⁴, kedykoľvek bude hrešiť a previniť sa, sa stane^{6 198}, že³⁴ vráti ulúpené¹⁷¹, čo ulúpil¹⁷¹, alebo podvodne získané¹⁶⁸, čo podvodne získal¹⁶⁸, alebo uloženú vec¹⁶⁵, ktorá u neho bola uložená¹⁶⁵, alebo stratenú vec, ktorú našiel, (5) alebo čokoľvek¹⁷², o čom ľživo¹⁶⁹ prisahal, a nahradí¹⁵⁹ to³² v jeho vlastnej hodnote¹⁷³ a musí⁷² k tomu^{32 52} pridať pätinu¹⁷⁴ toho³²; musí⁷² to³² dať, komu to³² patrí, v deň svojej *obete* za previnenie⁹⁰. (6) A musí⁷² priviesť svoju *obeť* za previnenie⁹⁰ Hospodinovi, bezchybného⁸ barana zo stáda¹⁵³ podľa tvojho odhadu^{154 155}, ku kňazovi za¹⁴¹ previnenie⁹⁰ (7) a kňaz za neho pred tvárou Hospodina urobí⁶ zadosť¹⁵, i bude mu odpustené v¹⁷⁵ ktorejkoľvek⁹⁰ veci, ktorú robil, takže sa v nej¹²⁰ prevíní^{90 176}.

(8)¹⁷⁷ A Hospodin k Mojižišovi prehovoril výrok: (9) Rozkáž Árónovi a jeho synom výrok: Toto¹⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ vzostupnej *obete*: Ona, vzostupná *obeť*⁷, bude na ohnisku¹⁸⁰, na oltári, celú¹⁸¹ noc do rána, a oheň oltára na ňom bude⁶ horieť¹⁸². (10) A kňaz si oblečie⁶ svoj úbor z plátna a na svoje mäso⁴⁸¹ si musí⁷² obliecť svoje spodky z plátna a vyberie^{6 70} popol⁴⁰, na ktorý oheň na oltári vzostupnú *obeť*⁷ bude stravovať, a nasype^{6 79} ho vedľa oltára; (11) a stiahne⁶ svoje rúcha a oblečie⁶ si iné¹⁸³ rúcha a popol⁴⁰ vynesie⁶ von¹⁰⁷ voči táboru^{108 109} na čisté miesto³⁹. (12) A oheň na oltári – bude⁶ na ňom horieť¹⁸², nesmie⁷² vyhasnúť, a kňaz na ňom

za každého rána¹⁸⁴ zapáli^{6 185} dreva a usporiada^{6 23} na ňom vzostupnú *obeť*⁷ a na dym na ňom zmení^{6 29} tuk¹⁸⁶ *obetí* pokojných hodov⁸⁰. (13) Na oltári bude⁶ horieť¹⁸² ustavičný¹⁸⁷ oheň¹⁸⁸, nesmie⁷² vyhasnúť.

(14) A toto¹⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ *obete* daru⁴⁵: Predkladajte⁴ ju, synovia Áróna, pred tvár Hospodina k oltáru¹⁸⁹; (15) *jeden* teda⁹⁸ z nej svojou hrstou vyberie^{6 70}, z jemnej múky *obete* daru⁴⁵ a z oleja na nej⁵¹ a všetko kadidlo⁴⁷ na nej⁵¹, ktoré je na *obeti* daru⁴⁵, a zmení⁶ na oltári na dym²⁹ ako ľubeznú³⁰ vôňu jej pamätnej⁵³ časti⁵⁴ Hospodinovi. (16) A čo⁵⁵ bude z nej ostávať, budú⁶ jesť Árón a jeho synovia; bude⁶ sa jesť ako nekvasené *chleby* na svätom mieste³⁹, v ohrade¹⁹⁰ stanu stretávania² to³² budú⁶ jesť. (17) Nesmie⁷² sa piecť kysnuté; dal som to³² za ich podiel z mojich ohňových *obetí* – ono je nanajvyš sväté⁵⁷, ako *obeť* za hriech a ako *obeť* za previnenie⁹⁰. (18) Smie⁷² ho jedávať každý mužského pohlavia medzi synmi Áróna – trvalé ustanovenie^{88 191} po vašich pokoleniach⁸⁹ – z¹⁹² ohňových *obetí* Hospodina; všetko, čo o ne zavádza¹³¹, bude posvätené¹⁹³.

(19) A Hospodin k Mojižišovi prehovoril výrok: (20) Toto¹⁷⁸ je obetný dar⁴ Áróna a jeho synov, ktorý budú⁶ predkladať⁴ Hospodinovi v deň jeho pomazania¹⁹⁴: desatina éfy¹⁴⁹ jemnej múky – ustavičná *obeť* daru^{45 188}, polovica z nej za rána a polovica z nej za večera. (21) Bude⁶ pripravovaná⁶⁵ na plechu⁶³ s olejom⁶⁶; bude⁶ ju prinášať premiešanú¹⁹⁵, pečené kusy *obete* daru⁴⁵, zlomky¹⁹⁶ bude⁶ predkladať⁴, ľubeznú³⁰ vôňu Hospodinovi. (22) A obetovať^{165 277} ju bude⁶ kňaz pomazaný miesto neho¹⁹⁷ z jeho synov – trvalé ustanovenie^{88 191}; bude⁶ pre Hospodina celá menená na dym²⁹, (23) tak³⁴ sa bude⁶ diať¹⁹⁸ s každou *obetou* daru⁴⁵ kňaza, celou; nesmie⁷² sa jesť.

(24) A Hospodin k Mojižišovi prehovoril výrok: (25) Prehovor k Árónovi a k jeho synom výrok: Toto¹⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ *obete* za hriech: *Obet* za hriech bude⁶ porážaná¹⁸ pred tvárou Hospodina na mieste³⁹, kde je porážaná¹⁸ vzostupná *obeť*⁷; ona je nanajvyš svätá⁵⁷; (26) kňaz, ktorý⁵⁵ ju za hriech bude obetovať^{199 200}, ju bude⁶ jedávať na svätom mieste³⁹ – bude⁶

sa ješ' v ohrade¹⁹⁰ stanu stretávania². (27) Všetko, čo zavadí o¹³¹ jej mäso, bude posvätené¹⁹³, a keď z jej krvi bude striekať na rúcho, musíš⁷² oparať, na čo striekalo, na svätom mieste³⁹, (28) a nádoba^{201 202} z hlíny²⁰³, v ktorej bola varená, musí⁷² byť rozbitá, a ak bola uvarená v nádobe^{201 202} z mosadze²⁰⁴, tá³⁴ bude⁶ vytretá²⁰⁵ a vypláknutá²⁰⁶ vodou. (29) Smie⁷² ju jedávať každý mužského pohlavia medzi kňazmi; ona je nanajvyš svätá⁵⁷; (30) ale žiadna⁷¹ obeť za hriech, z ktorej krvi bolo vnášané do stanu stretávania² na urobenie zadost'¹⁵ v svätyni¹⁰¹, sa ješ' nesmie⁷²; musí⁷² byť spálená ohňom¹⁰⁰.

7 A toto⁷⁸ je zákon⁷⁹ obete za previnenie⁹⁰; ona je nanajvyš svätá⁵⁷: (2) *Obet' za previnenie*⁹⁰ budú⁶ porážať¹⁸ na mieste³⁹, kde porážajú¹⁸ vzostupnú obeť⁷, a jej krv sa bude^{6 20} kropením nanášať dookola na¹⁹ oltár (3) a bude sa^{6 20} z nej predkladať⁴ všetok jej tuk, chvost⁸⁵ a tuk, ktorý⁵⁵ pokrýva vnútornosť^{26 27}, (4) a obe obličky a tuk, ktorý je na nich, ktorý je na slabinách⁸¹, a veľký lalok⁸² na pečeni; bude sa^{6 20 21} odnámať s obličkami⁵² (5) a kňaz to²⁶² dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ ako ohňovú obeť Hospodinovi; je to³² obeť za previnenie⁹⁰. (6) Smie⁷² ju jedávať každý mužského pohlavia medzi kňazmi, na svätom mieste³⁹ sa bude⁶ ješ'; ona je nanajvyš svätá⁵⁷. (7) Ako obeť za hriech, tak²⁰⁷ obeť za previnenie⁹⁰, je pre ne⁵⁶ jeden zákon⁷⁹; kňaz, ktorý ňou bude robiť zadost'¹⁵ – jemu sa bude⁶ dostávať¹⁹⁸. (8) A kňaz, ktorý⁵⁵ bude predkladať^{4 199} voľáciu vzostupnú obeť^{7 208} – tomu kňazovi, jemu sa bude⁶ dostávať¹⁹⁸ koža vzostupnej obete, ktorú predloží^{4 209}. (9) A každá obeť daru⁴⁵, ktorá bude pečená v peci, a všetko pripravené⁶⁵ v panvici⁶⁴ a na plechu⁶³ – kňazovi, ktorý⁵⁵ to³² bude predkladať^{4 199}, jemu sa bude⁶ dostávať¹⁹⁸. (10) A každá obeť daru⁴⁵, zarobená^{59 60} olejom aj suchá²¹⁰, sa bude⁶ dostávať¹⁹⁸ všetkým synom Árona – jeden bude ako druhý²¹¹.

(11) A toto⁷⁸ je zákon⁷⁹ obete pokojných hodov⁸⁰, ktorá sa bude^{6 20} predkladať⁴ Hospodinovi: (12) Ak ju kto bude predkladať⁴ za ďakovnú obeť²¹², potom³⁴ s ďakovnou obeťou^{52 212} predloží^{4 6} nekvasené pracíky⁵⁸ zarobené^{59 60} olejom alebo nekva-

sené lievance⁶¹, pomazané olejom a jemnú múku, premiešanú¹⁹⁵ – pracíky⁵⁸ zarobené^{59 60} olejom. (13) S pracíkami^{52 58} bude⁶ predkladať⁴ za svoj prínos⁴⁴ kysnutý chlieb, so svojou ďakovnou obeťou^{52 212 213} pokojných hodov⁸⁰; (14) a z nej predloží^{4 6} po jednom z celého prínosu⁴⁴ za obeť venovania²¹⁴ Hospodinovi – kňazovi, ktorý⁵⁵ vykropí krv obete pokojných hodov⁸⁰, jemu sa bude⁶ dostávať¹⁹⁸. (15) A mäso jeho ďakovnej obete^{212 213} pokojných hodov⁸⁰ sa bude⁶ ješ' v deň jeho prínosu^{44 212}, nesmie⁷² z neho odložiť do rána. (16) A ak obeťou jeho prínosu⁴⁴ bude splnenie sľubu²¹⁶ alebo dobrovoľná obeť²¹⁷, bude⁶ sa ješ' v deň jeho predloženia⁴ jeho obete a čo bude⁵⁷ z nej²²² ponechané, smie⁷² sa ješ' aj na druhý deň²¹⁸; (17) ale čo bude⁵⁵ ponechané z mäsa jeho obete²¹³ pokojných hodov⁸⁰ v tretí deň, musí⁷² byť spálené ohňom¹⁰⁰, (18) a ak sa predsa¹⁹ z mäsa jeho obete²¹³ pokojných hodov⁸⁰ v tretí deň ješ' bude, nebude ten, kto⁵⁷ ju predloží⁴, blahovoľne prijímaný¹¹, nebude sa mu²²⁰ počítať⁵³⁴; bude poškvrnený²²¹ a duša, ktorá⁵⁵ z nej²²² zje, poniesie²⁸¹ svoju neprávosť^{128 129}. (19) A mäso, ktoré zavadí o¹³¹ čokolvek⁷¹ nečisté, sa nesmie⁷² ješ', musí⁷² byť spálené ohňom¹⁰⁰; a mäso – každý čistý smie⁷² ješ', (20) ale duša, ktorá bude ješ' mäso z obete pokojných hodov⁸⁰, ktorá je pre Hospodina⁵⁶, a bude na nej jej nečistota²²³, potom³⁴ oná duša bude⁶ zo svojho ľudu²²⁴ vyťatá²²⁵, (21) a kedykoľvek voľakto⁴³ bude siahať na¹³¹ čokolvek⁷¹ nečisté nečistotou²²³ človeka alebo nečistého zvieraťa⁵ alebo akoukoľvek⁷¹ nečistou osklivosťou^{317 366} a zje z mäsa obete pokojných hodov⁸⁰, ktorá je pre Hospodina⁵⁶, potom³⁴ tá duša bude⁶ vyťatá²²⁵ zo svojho ľudu²²⁴.

(22) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (23) Prehovor k deťom³ Izráela výrokom: Nesmiete⁷² ješ' žiadny⁷¹ tuk hovädzieho dobytku ani oviec²⁶ ani kôz²⁶, (24) tuk zdochliny a tuk rozorvaného síce³⁸ smie⁷² byť použitý⁶⁵ na akúkoľvek⁷¹ činnosť²²⁶, ale ješ' ho nijako²²⁷ nesmiete⁷², (25) lebo každý, kto zje tuk z dobytku, z ktorého sa predkladá^{4 20} ohňová obeť Hospodinovi – toho³⁴ ktorá⁵⁵ duša zje, bude⁶ zo svojho ľudu²²⁴ vyťatá²²⁵. (26) Ani

žiadnu⁷¹ krv nesmiete⁷² v žiadnom⁷¹ z vašich príbytkov jesť, od vtáctva³³ ani od dobytku⁵ ²²⁸. (27) Každá duša, ktorá bude jesť akúkoľvek⁷¹ krv – áno³⁴, tá duša bude⁶ zo svojho ľudu²²⁴ vyťatá²²⁵.

(28) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (29) Prehovor k deťom³ Izráela výrokom: Ten, kto⁵⁵ bude predkladať⁴ Hospodinovi svoju obeť²¹³ pokojných hodov⁸⁰, nech dopravuje⁶ Hospodinovi zo svojej obete²¹³ pokojných hodov⁸⁰ svoj prínos⁴⁴⁴; (30) jeho ruky nech dopravujú⁶ Hospodinovi ohňovú obeť: tuk, s hruďou⁵² nech ho dopravuje⁶; hruď²²⁹ na obracanie²³⁰ jej ako obete obracania²³⁰ pred tvárou Hospodina; (31) a tuk dá⁶ kňaz na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ a hruď sa dostane⁶ ¹⁹⁸ Árónovi a jeho synom. (32) Aj pravé rameno²³¹ budete⁶ dávať kňazovi za obeť venovania²¹⁴ z vašich obetí²¹³ pokojných hodov⁸⁰; (33) kto⁵⁵ zo synov Áróna bude predkladať⁴ krv obete pokojných hodov⁸⁰ a tuk²³², jemu sa bude⁶ dostávať¹⁹⁸ pravé rameno²³¹ za podiel, (34) lebo hruď obete obracania²³⁰ a rameno²³¹ obete venovania²¹⁴ som vzal spopri²³³ detí³ Izráela, z ich obetí²¹³ pokojných hodov⁸⁰, a dal som ich spopri²³³ detí³ Izráela trvalým ustanovením⁸⁸ ¹⁹¹ Árónovi a jeho synom. (35) Toto je pomazanie Áróna a pomazanie²²⁴ jeho synov z ohňových obetí Hospodina v deň, keď ich bližšie priviedol⁴ ²³⁵ ²³⁶ k zastávaniu kňazstva Hospodinovi, (36) čo Hospodin v deň ich pomazania trvalým ustanovením⁸⁷ ⁸⁸ rozkázal dávať im spopri²³³ detí³ Izráela po ich pokoleniach⁸⁹.

(37) Toto⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ ohľadne vzostupnej obete⁷, ohľadne obete daru⁴⁵ a ohľadne obete za hriech a ohľadne obete za previnenie⁹⁰ a ohľadne obete zasvätenia²³⁷ a ohľadne obete pokojných hodov⁸⁰, (38) ktorý Hospodin rozkázal Mojžišovi na vrchu Sínaj v deň svojho rozkázania deťom³ Izráela ohľadne predkladania⁴ obetných darov⁴ Hospodinovi v pustine Sínaja.

8 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2) Vezmi²⁷⁴ Áróna a s ním jeho synov a rúcha a olej na pomazávanie²³⁸ a býka na obeť za hriech a dva barany a slamenicu²³⁹ nekvasených chlebov (3) a zvolaj²⁴⁰ celé zhromaždenie¹¹¹ ku

vchodu¹⁰ stanu stretávania². (4) A Mojžiš spravil podľa toho, čo mu Hospodin rozkázal, a keď sa zhromaždenie¹¹¹ ku vchodu¹⁰ stanu stretávania zišlo²⁴⁰, (5) povedal¹³⁴ Mojžiš ku zhromaždeniu¹¹¹: Toto⁷⁸ je vec²⁶⁹, ktorú Hospodin rozkázal vykonať. (6) A Mojžiš priviedol Áróna a jeho synov bližšie⁴ ²³⁶ a umyl ich vodou²⁴¹ (7) a dal na neho tuniku²⁴² a ovinul²⁴³ ho opaskom²⁴⁴ a obliekol ho v plášť a dal na neho ornát a ovinul²⁴³ ho šerpou²⁴⁵ ornátu a opasal²⁴⁶ ho ňou²⁴⁷ (8) a založil⁷⁹ naň náprsník a do náprsníka dal Úrím a Tummím²⁴⁸ (9) a na jeho hlavu založil⁷⁹ turban, a na turban, na jeho prednú stranu²⁴⁹, založil⁷⁹ lesklý štítok zo zlata, svätú korunu²⁵⁰ ²⁵¹, podľa toho, čo Mojžišovi rozkázal Hospodin. (10) A Mojžiš vzal olej na pomazávanie²³⁸ a pomazal obydlie²⁵² a všetko, čo v ňom bolo, a posvätil ho, (11) a nastriekal z neho sedemkrát na oltár a pomazal oltár a všetky náčinia²⁰¹ k nemu⁵¹ a umývadlo²⁵³ a jeho základňu na ich posvätenie, (12) a nalial z oleja na hlavu Áróna a pomazal ho na jeho posvätenie.

(13) A Mojžiš bližšie priviedol⁴ ²³⁶ synov Áróna a obliekol ich v tuniky²⁴² a navinul²⁴³ na každého z nich opasok²⁴⁴ a uviazal im vysoké turbany²⁵⁴ ²⁵⁵ podľa toho, čo Mojžišovi rozkázal Hospodin. (14) A priviedol bližšie⁴ ²³⁶ býka obete za hriech a Árón a jeho synovia položili na¹³ hlavu býka obete za hriech svoje ruky; (15) toho³⁴ porazili¹⁸ a Mojžiš vzal krv a svojím prstom naniesol²⁵⁶ na rohy oltára dookola a oltár očistil²⁰⁰ ²⁵⁷, a krv vylial k základu oltára a posvätil ho urobením zadostí¹⁵ na ňom²⁵⁸. (16) A vzal všetok tuk, ktorý bol na vnútornostiach²⁶, a veľký lalok⁸² pečene a obe obličky a tuk na nich⁵¹; to³⁴ dal Mojžiš na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹. (17) A toho býka, totiž³⁴ jeho kožu a jeho mäso a jeho lajná²⁶ spálil ohňom¹¹⁰ zvonku voči táboru¹⁰⁸ ¹⁰⁹ podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (18) A priviedol bližšie⁴ ²³⁶ barana vzostupnej obete⁷ a Árón a jeho synovia položili na¹³ hlavu toho barana svoje ruky; (19) toho³⁴ porazili¹⁸ a krv Mojžiš kropením naniesol dookola na¹⁹ oltár (20) a toho barana rozdelili na jeho diely²² a Mojžiš jeho hlavu a tie diely²² a loj²⁴ zmenil na dym²⁹,

(21) a vnútornosti²⁶ a holene umyli vodou a Mojžiš dal celého barana na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹; to³² bola vzostupná obet⁷ na ľubeznú³⁰ vôňu, bola to³² ohňová obet Hospodinovi podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (22) A priviedol bližšie⁴²³⁶ druhého barana, barana zasvätenia²³⁷, a Árón a jeho synovia položili na¹³ hlavu toho barana svoje ruky; (23) toho³⁴ porazili¹⁸ a Mojžiš vzal z jeho krvi a dal na konček²⁵⁹ pravého ucha Áróna a na palec jeho pravej ruky a na palec jeho pravej nohy; (24) a priviedol bližšie⁴ synov Áróna a dal Mojžiš z tej krvi na konček²⁵⁹ ich pravého ucha a na palec ich pravej ruky a na palec ich pravej nohy; a tú krv Mojžiš kropením naniesol dookola na¹⁹ oltár. (25) A vzal tuk a chvost⁸⁵ a všetok tuk, ktorý bol na vnútornostiach²⁶, a veľký lalok⁸² pečene a obe obličky a tuk na nich⁵¹ a pravé rameno²³¹ (26) a zo slamenice²³⁹ nekvasených chlebov, ktorá bola pred tvárou Hospodina, vzal jeden nekvasený praclík⁵⁸, totiž³⁴ jeden praclík⁵⁸ pečiva²⁶⁰ s olejom a jeden lievanec⁶¹; to³⁴ položil⁷⁹ s tukom a na pravé rameno²³¹ (27) a dal to všetko na dlane²⁶¹ Áróna a na dlane²⁶¹ jeho synov a dal to²⁶² obracať²³⁰ ako obet obracania²³⁰ pred tvárou Hospodina. (28) A Mojžiš to²⁶² z ich dlani^{125 261} vzal a dal na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ za vzostupnú obet⁷ ich zasvätenia²³⁷ na ľubeznú³⁰ vôňu; bola to³² ohňová obet Hospodinovi. (29) A Mojžiš vzal hrud' a dal sa obracať²³⁰ ju ako obet obracania²³⁰ pred tvárou Hospodina; dostala sa¹⁹⁸ z barana zasvätenia²³⁷ za podiel Mojžišovi podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (30) A Mojžiš vzal z oleja na pomazávanie²³⁸ a z krvi, ktorá bola na oltári, a nastriekal na Áróna a na jeho rúcha a na jeho synov a na rúcha jeho synov s ním a posvätil Áróna a jeho rúcha a jeho synov a rúcha jeho synov s ním.

(31) A Mojžiš k Árónovi a k jeho synom povedal: Mäso varte pri vchode¹⁰ stanu stretávania² a tam ho budete⁶ jesť, aj chlieb, ktorý je v slamenici²³⁹ obete zasvätenia²³⁷, podľa toho, čo som rozkázal výrokom: Budú⁶ to³² jesť Árón a jeho synovia. (32) A čo⁵⁵ bude ostávať z mäsa¹⁴⁶ a z chleba¹⁴⁶, budete⁶ spaľovať ohňom¹¹⁰; (33) a od vchodu¹⁰ stanu stretávania² ne-

smiete⁷² po sedem dní odchádzať²⁶³, po deň vyplnenia dní vášho zasväcovania²³⁷, lebo po sedem dní bude vaša ruka naplnená²⁶⁴. (34) Ako sa vykonalo²⁰ v tento deň, rozkázal Hospodin konať na urobenie zadost'¹⁵ za vás, (35) a pri vchode¹⁰ stanu stretávania² budete⁶ zostávať dňom aj nocou po sedem dní a zachovávať²⁶⁵ nariadenie²⁶⁶ Hospodina, nech³⁴ nemusíte⁷² mrieť, lebo tak mi bolo rozkázane²⁶⁷. (36) I vykonali Árón a jeho synovia všetky veci²⁶⁸, ktoré Hospodin skrze²⁶⁹ Mojžiša rozkázal.

9 A v ôsmy deň sa stalo¹⁹⁸, že Mojžiš povolal Áróna a jeho synov a starších²⁷⁰ Izráela (2) a k Árónovi povedal: Vezmi si mladé teľa^{271 272} na obet za hriech a barana na vzostupnú obet⁷, bezchybné⁸; tie³⁴ priveď bližšie⁴²³⁶ pred tvár Hospodina (3) a k deťom³ Izráela budeš⁶ hovoriť výrokom: Vezmite chlpáča¹²² z kôz na obet za hriech a teľa²⁷² a jahňa⁸³, ročne²⁷³, bezchybné⁸, na vzostupnú obet⁷, (4) a hovädzie dobyčča¹⁰⁶ a barana na pokojné hody⁸⁰, na obetovanie pred tvárou Hospodina, a obet daru⁴⁵, zarobenú^{59 60} olejom, lebo dnes sa vám Hospodin ukáže. (5) I priviedli²⁷⁴, čo Mojžiš rozkázal, ku priečeliu⁸⁴ stanu stretávania² a celé zhromaždenie¹¹¹ sa priblížilo⁴²³⁶, i zastali pred tvárou Hospodina. (6) A Mojžiš povedal: Toto¹⁷⁸ je vec²⁶⁹, ktorú rozkázal Hospodin; musíte⁷² ju vykonať, nech³⁴ sa vám môže⁷² ukázať sláva²⁷⁵ Hospodina.

(7) A k Árónovi Mojžiš povedal: Priblíž sa⁴²³⁶ k oltáru a obetuj^{65 276} svoju obet za hriech a svoju vzostupnú obet⁷ a urob zadost'¹⁵ za seba²⁷⁷ aj za ľud²⁷⁷ a obetuj^{65 276} prínos⁴⁴⁴ ľudu a urob za nich²⁷⁷ zadost'¹⁵ podľa toho, čo rozkázal Hospodin. (8) A Árón sa priblížil⁴²³⁶ k oltáru a porazil¹⁸ teľa²⁷² obete za hriech, ktoré bolo pre neho^{56 278}, (9) a synovia Áróna k nemu bližšie priniesli⁴²³⁶ krv, i namočil v krvi svoj prst a dal na rohy oltára, a krv vylial k základu oltára (10) a tuk a obličky a veľký lalok⁸² z pečene z obete za hriech dal na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi, (11) a mäso a kožu spálil ohňom¹¹⁰ zvonku voči táboru^{108 109}. (12) A porazil¹⁸ vzostupnú obet⁷ a synovia Áróna mu podali²⁷⁹

krv, i naniesol ju kropením dookola na¹⁹ oltár; (13) a podali²⁷⁹ mu vzostupnú *obet'*⁷ po jej dieloch^{22 280} a hlavu; to³⁴ na oltári zmenil na dym²⁹, (14) a vnútornosti²⁶ a holine umyl a dal na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ so vzostupnou *obetou*^{7 52}. (15) A predložil⁴ prínos^{4 44} ľudu; vzal teda⁹⁸ chlpáča¹²² *obete* za hriech, ktorý bol pre ľud^{56 278}, a porazil¹⁸ ho a obetoval ho za hriech²⁰⁰ ako toho prvého; (16) a predložil⁴ vzostupnú *obet'*⁷ a obetoval^{65 276} ju podľa predpisu¹⁴⁷. (17) A predložil⁴ *obet'* daru⁴⁵ a naplnil z nej svoje dlane²⁶¹; tú³⁴ dal na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ okrem vzostupnej *obete'* rána. (18) A porazil¹⁸ hovädzie dobyčča¹⁰⁶ a barana obete pokojných hodov⁸⁰, ktorá bola pre ľud^{56 278}, a synovia Áróna mu podali²⁷⁹ krv, i naniesol ju kropením dookola na¹⁹ oltár, (19) a tuk¹⁸⁶ z toho hovädzieho dobyčča¹⁰⁶ a z toho barana, a chvost⁸⁵ a povlak¹⁰⁵ a obličky a veľký lalok⁸² pečene, (20) i položili⁷⁹ tuk¹⁸⁶ na hrude, a ten tuk¹⁸⁶ dal na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ (21) a hrude a pravé rameno²³¹ sa Árón dal obracať²³⁰ ako *obet'* obracania²³⁰ pred tvárou Hospodina podľa *toho*, čo Mojžiš rozkázal. (22) A Árón povzniesol²⁸¹ svoje ruky k ľudu a požehnal ich, a zostúpil od obetovania^{65 276} *obete* za hriech a vzostupnej⁷ a pokojných hodov⁸⁰.

(23) I vošiel Mojžiš a Árón do stanu stretávania², a keď vyšli, požehnali¹³⁴ ľud. A všetkému ľudu sa ukázala sláva²⁷⁵ Hospodina, (24) lebo³⁴ z prítomnosti tváre²⁸² Hospodina vyšiel oheň a strávil na oltári vzostupnú *obet'* a tuk¹⁸⁶; to³⁴ všetok ľud uvidel, i skríkli a padli na svoje tváre.

10 A synovia Áróna Nádáv a Avihú vzali každý²⁸³ svoju kadidelnicu²⁸⁴ a dali v ne oheň a nakládli⁷⁹ naň kadiva²⁸⁵ a predložili⁴ pred tvár Hospodina nepatrichý²⁸⁶ oheň, čo im nerozkázal²⁸⁷; (2) i vyšiel z prítomnosti tváre²⁸² Hospodina oheň a strávil ich, takže³⁴ pred tvárou Hospodina umreli. (3) A Mojžiš k Árónovi povedal: To³² je, čo Hospodin prehovoril výrok: V približujúcich^{5 236 288} sa ku²⁸⁹ mne chcem^{72 290} byť posväcovaný²⁹¹ a pred tvárou všetkého ľudu chcem^{72 290} byť oslavovaný²⁷⁵. A Árón mlčal^{118 292}. (4) A Mojžiš zavolať na Míšáela¹ a na Elcáfána¹, synov Uzzíela, strýka Áróna,

a povedal k nim: Pristúpte^{4 236}, odneste^{281 293} svojich bratov z blízkosti²³³ priečelia⁸⁴ svätyne¹⁰¹ von¹⁰⁷ voči táboru^{108 109}. (5) I pristúpili^{4 236} a v ich tunikách²⁴² ich von¹⁰⁷ voči táboru^{108 109} odniesli^{281 293} podľa *toho*, čo Mojžiš prehovoril. (6) A Mojžiš povedal k Árónovi a Eleázárovi a Íthámárovi, jeho synom: Svoje hlavy nebudete⁶ nechávať rozstrapatené²⁹⁴ a svoje rúcha nesmiete⁷² roztrhnúť²⁹⁵, nech³⁴ nemusíte⁷² umrieť a nech neprichádza hnev²⁹⁶ na celé zhromaždenie¹⁰¹; ale vaši bratia, celý dom Isráela, smú⁷² oplakávať spálenie¹¹⁰, ktoré spôsobil²⁹⁷ Hospodin; (7) a od vchodu¹⁰ stanu stretávania² nesmiete⁷² odchádzať²⁶³, aby ste nemuseli⁷² umrieť, lebo je na vás olej pomazania Hospodina. I zachovali sa⁶⁵ podľa slova Mojžiša.

(8) A Hospodin k Árónovi prehovoril výrok: (9) Nebudeš⁶ piť vína ani nič opojné²⁹⁸, ty ani tvoji synovia, pri vašom vchádzaní do stanu stretávania², nech³⁴ nemusíte⁷² umrieť – trvalé ustanovenie^{87 88} po vašich pokoleniach⁸⁹; (10) to³⁴ na rozlišovanie^{42 299} medzi svätým a medzi všedným³⁰⁰ a medzi nečistým a medzi čistým (11) a na vyučovanie²⁹⁹ detí³ Isráela všetkým ustanoveniam⁸⁷, o ktorých k nim Hospodin skrze²⁶⁹ Mojžiša prehovoril.

(12) A Mojžiš prehovoril k Árónovi a k Eleázárovi a k Íthámárovi, jeho synom, ktorí⁵⁵ pozostávali³⁰¹: Vezmite *obet'* daru⁴⁵, ktorá⁵⁵ ostáva z ohňových *obetí* Hospodina, a zjedzte ju nekvasenú³⁰² vedľa oltára, lebo ona je nanajvýš svätá⁵⁷, (13) takže³⁴ ju máte⁷² jesť na svätom mieste³⁹, lebo to³² je vyhradený podiel¹⁹¹ tvoj a vyhradený podiel¹⁹¹ tvojich detí³ z ohňových *obetí* Hospodina, lebo tak mi bolo rozkázane²⁶⁷. (14) Aj hruď *obete* obracania²³⁰ a rameno²³¹ *obete* venovania²¹⁴ budete⁶ jesť na čistom mieste³⁹, ty a s tebou tvoji synovia a tvoje dcéry, lebo tieto veci boli dané za vyhradený podiel¹⁹¹ tvoj a vyhradený podiel¹⁹¹ tvojich detí³ z obetí pokojných hodov⁸⁰ detí³ Isráela. (15) Rameno²³¹ *obete* venovania²¹⁴ a hruď *obete* obracania²³⁰ budú⁶ prinášať s ohňovými *obetami*⁵² tuku¹⁸⁶ na obracanie²³⁰ *obete* obracania²³⁰ pred tvárou Hospodina; to³⁴ bude tebe a s tebou tvojim deťom³ za trvalý vyhradený podiel^{188 191} podľa *toho*, čo Hospodin rozkázal.

(16)A Mojžiš sa dal usilovne hľadať³⁰³ chlpáča¹²² *obete* za hriech, a hľa, bol spálený¹¹⁰; i nazlostil sa na Eleázára a na Íthámára, synov Áróna, ktorí⁵⁵ pozostávali³⁰¹, s výrokom: (17)Prečo ste *obet* za hriech na svätom mieste^{39 251} nezjedli? Veď ona je nanajvýš svätá⁵⁷ a dala²⁰ sa²¹ vám na nesenie²⁸¹ nepravosti^{128 129} zhromaždenia¹¹, na robenie zadostí¹⁵ za nich pred tvárou Hospodina. (18)Hľa, jej krv nebola vnesená do svätyne¹⁰¹, do vnútra³⁰⁴; zaiste³⁰³ ste ju mali⁷² v svätyni¹⁰¹ jest podľa toho, čo som rozkázal. (19)A Árón prehovoril k Mojžišovi: Hľa, dnes pred tvár Hospodina predložili⁴ svoju *obet* za hriech a svoju vzostupnú *obet*⁷, a stretli ma takéto veci³⁰⁵; a keby som dnes *obet* za hriech zjedol, či by to bolo Hospodinovi vhod³⁰⁶? (20)To³⁴ keď Mojžiš počul, uspokojil sa^{34 306}.

11 A Hospodin prehovoril k Mojžišovi a k Árónovi výrok k nim: (2)Prehovorte k deťom³ Isráela výrokom: Toto je živočišstvo, ktoré zo všetkého zvieratstva⁵, ktoré je na zemi, smiete⁷² jedávať: (3)Všetko majúce rozdelené kopyto^{307 308}, totiž³⁴ majúce kopytá³⁰⁸ celkom³⁰³ rozštípené³⁰⁷, prežuvajúce³⁰⁹ medzi zvieratstvom^{5 146} – smiete⁷² ich jedávať, (4)ale³⁴¹ toto z prežuvajúcich³⁰⁹ a z majúcich rozdelené³⁰⁷ kopyto³⁰⁸ jedávať nesmiete⁷²; ťavu, lebo ona prežúva³⁰⁹, ale kopytá³⁰⁸ rozdeleného jej niet³¹⁰; ona vám *bude* nečistá; (5)ani damana³¹¹, lebo on prežúva³⁰⁹, ale kopyto³⁰⁸ rozdelené nemá³⁰⁷; on vám *bude* nečistý; (6)ani zajaca, lebo on prežúva³⁰⁹, ale kopyto³⁰⁸ rozdelené nemá³⁰⁷; on vám *bude* nečistý; (7)ani ošípanú, lebo ona kopyto³⁰⁸ rozdelené má³⁰⁷, takže³⁴ má kopyto³⁰⁸ celkom³⁰³ rozštípené³⁰⁷, ale ona nevyvracia vývratok³¹²; ona vám *bude* nečistá. (8)Z ich mäsa nesmiete⁷² jedávať a na ich zdochlinu nesmiete⁷² siahať¹³¹ – to²⁶² vám *bude* nečisté.

(9)Toto smiete⁷² jedávať zo všetkého, čo je vo vodách: všetko, čo vo vodách, v moriach³¹³ a v riekach, má³¹⁴ plutvy²⁶ a šupiny²⁶, smiete⁷² ich jedávať, (10)ale všetko, čo plutvy²⁶ a šupiny²⁶ nemá³¹⁰, v moriach³¹³ a v riekach, zo všetkého vo vodách sa hemžiaceho³⁵⁰ *tvorstva*³¹⁵ a zo všetkých živých bytostí^{26 316}, ktoré *sú* vo vodách, (11)tie³⁴ vám budú⁶ ošklivosťou^{317 366},

z ich mäsa nesmiete⁷² zjest a ich zdochlinu si budete⁶ oškliviť³¹⁷. (12)Všetko, čo vo vodách nemá³¹⁰ plutvy²⁶ a šupiny²⁶, to³² vám *bude* ošklivosťou^{317 366}.

(13)A tieto si budete⁶ oškliviť³¹⁷ z letúnstva³¹⁸ (nesmú⁷² sa jest, ony *sú* ošklivosťou^{317 366}): orla³¹⁹ a orlosupa³²⁰ a morského orla³²¹ (14)a sokola³²², vôbec³⁴ dravé vtáčstvo³²³ podľa jeho druhu³²⁹, (15)každého krkavca³²⁴ podľa jeho druhu³²⁹ (16)a pštrosu³²⁵ a pštrosa³²⁶ a čajku³²⁷ a jastraba³²⁸ podľa jeho druhu³²⁹ (17)a sovu³³⁰ a kormorána³³¹ a ibisa³³² (18)a vodnú sliepku³³³ a stepnú sliepku³³⁴ a egyptského supu³³⁵ (19)a bociana³³⁶ a volavku³³⁷ podľa jej druhu³²⁹ a dudka³³⁸ a netopiera. (20)Všetko hemživé³⁵⁰ *tvorstvo*³¹⁵, ktoré³⁵⁵ lieta³¹⁸, ktoré³⁵⁵ chodí po štyroch³³⁹ – ono vám *bude* ošklivosťou^{317 366}; (21)iba³⁴⁰ toto zo všetkého hemživého³⁵¹ *tvorstva*³¹⁶, ktoré³⁵⁵ lieta³¹⁸, smiete⁷² jedávať: to, ktoré³⁵⁵ chodí po štyroch³³⁹, čo má³¹⁵ zvrchu na svojich nohách stehienka³⁴¹ na skákanie na nich³⁴² po zemi; (22)z nich smiete⁷² jedávať tieto: arbeha^{343 344} podľa jeho druhu³²⁹ a soleáma³⁴³ podľa jeho druhu³²⁹ a chagóla³⁴³ podľa jeho druhu³²⁹ a chágáva³⁴³ podľa jeho druhu³²⁹. (23)Inak³⁴ všetko hemživé³⁵⁰ *tvorstvo*³¹⁶, ktoré³⁵⁵ lieta³¹⁸, ktoré má³¹⁴ štyri nohy³³⁹ – ono vám *bude* ošklivosťou^{317 366} (24)a týmito môžete⁷² sami seba³⁷⁰ znečistiť³⁴⁵; každý, kto⁵⁵ zavadí o¹³¹ ich zdochlinu, bude až do večera nečistý, (25)a každý, kto⁵⁵ zdvihne^{281 346} volajakú ich zdochlinu³⁴⁷, musí⁷² oprať svoje rúcha a ostane až do večera nečistý³⁴⁸. (26)Ohľadne všetkého zvieratstva⁵, toho³², ktoré má³⁴⁹ rozdelené³⁰⁷ kopyto³⁰⁸, ale celkom³⁰³ rozštípené³⁰⁷ ono nie je, a nie je ono prežuvajúce³⁰⁹ – tie³² vám *budú* nečisté; každý, kto⁵⁵ na ne siahne¹³¹, bude nečistý. (27)A všetko chodiace na svojich tlapách²⁶¹ medzi všetkým živočišstvom¹⁴⁶, ktoré³⁵⁵ chodí po štyroch, tie³² vám *budú* nečisté; každý, kto⁵⁵ zavadí o¹³¹ ich zdochlinu, bude až do večera nečistý, (28)a kto⁵⁷ zdvihne^{281 346} ich zdochlinu musí⁷² oprať svoje rúcha a ostane až do večera nečistý³⁴⁸. Ony vám *budú* nečisté.

(29)A toto vám *bude* nečisté medzi lezúcim³⁵⁰ *tvorstvom*³¹⁵, ktoré³⁵⁵ lezie^{350 351} po zemi: krt a myš a jašterica podľa svojho

druhu³²⁹, (30) a anáka³⁴³ a kóch³⁴³ a letáa³⁴³ a chómet³⁴³ a chameleón³³³, (31) tieto vám medzi všetkým lezúcim³⁵⁰ tvorstvom³¹⁵ budú nečisté, každý, kto⁵⁵ o ne zavadiť¹³¹, keď budú uhynuté³⁵², bude až do večera nečistý, (32) a všetko, na čo z nich čosi bude padať, keď budú uhynuté³⁵², bude nečisté, ohľadne⁹² každej nádoby^{201 202 353} z dreva alebo rúcha alebo kože alebo vreca, každého náradia^{201 202 353}, ktorými sa koná práca²²⁶ – musí⁷² byť vnesené do vody a ostane až do večera nečisté³⁴⁸, potom³⁴ ostane čisté³⁴⁸. (33) A každá nádoba^{201 202} z hlíny²⁰³, do vnútra³⁵⁴ ktorej čosi z nich bude padať – všetko, čo bude v jej vnútri³⁵³, bude nečisté, a ju musíte⁷² roztrieť³⁵⁵; (34) na čo zo všetkého jedla, ktoré sa jedáva, bude prichádzať voda z nej, bude nečisté, a každý nápoj, ktorý sa pija, bude v každej takej nádobe^{201 202} nečistý, (35) a všetko, na čo bude padať čosi z ich zdochliny, bude nečisté; pec a kozub sa musí⁷² rozbiť³⁵⁶; ony sú nečisté a nečisté vám budú⁶. (36) Ale³⁴⁰ ohľadne⁹² žriedla a cisterny³⁵⁷, súhrnu³⁵⁸ vôd, ten bude čistý, ale čo zavadiť³⁵⁹ o¹³¹ ich zdochlinu, bude nečisté³⁶⁰, (37) a kedykoľvek z ich zdochliny bude čosi padať na akékoľvek⁷¹ semeno na siatie¹⁰², ktoré sa seje, bude ono čisté, (38) ale kedykoľvek na semeno bude nanesená^{193 256} voda a bude naň padať čosi z ich zdochliny, bude vám ono nečisté. (39) A kedykoľvek bude uhynutý¹⁹³ kus³⁶¹ dobytká⁵ takého, že³⁶² vám je na jedenie³⁶³, bude, kto⁵⁵ siahne na¹³¹ jeho zdochlinu, až do večera nečistý, (40) a kto⁵⁵ z jeho zdochliny zje, musí⁷² oprat' svoje rúcha a ostane až do večera nečistý³⁴⁸, a kto⁵⁵ zdvihne^{281 346 364} jeho zdochlinu, musí⁷² oprat' svoje rúcha a ostane až do večera nečistý³⁴⁸.

(41) A všetko lezúce³⁵⁰ tvorstvo³¹⁵, ktoré⁵⁵ lezie^{350 351} po zemi, ono je ošklivosťou^{317 366}, nesmie⁷² sa jesť; (42) všetko, čo⁵⁵ chodí po bruchu, a všetko, čo⁵⁵ chodí po štyroch³³⁹, vrátane všetkého majúceho väčší počet nôh³⁶⁵, ohľadne všetkého lezúceho³⁵⁰ tvorstva³¹⁶, ktoré⁵⁵ lezie^{350 351} po zemi, nesmie⁷² ich jesť, lebo ony sú ošklivosťou^{317 366}. (43) Nesmie⁷² sami seba³⁶⁷ poškvŕňovať^{317 368} hocakým^{71 369} lezúcim³⁵⁰ tvorom³¹⁵, ktorý⁵⁵ lezie^{350 351}, a nesmie⁷² sa nimi dá-

vať³⁷⁰ znečisťovať, takže³⁴ by ste nimi boli spravení nečistými³⁷¹. (44) Lebo ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴, dáte⁶ sa teda⁹⁸ posvätiť³⁷⁰ a stanete sa^{6 198} svätými, lebo svätý som ja, a nesmie⁷² sami seba³⁶⁷ dávať^{370 372} znečisťovať hocakým^{71 369} lezúcim³⁵⁰ tvorom³¹⁵, ktorý⁵⁵ sa plazí³⁷³ po zemi; (45) lebo ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴, ktorý⁵⁵ vás vyvádza^{74 374} zo zeme Egypta na to, aby som sa s vami stal^{198 375} Bohom⁵²², stanete sa^{6 198} teda⁹⁸ svätými, lebo svätý som ja.

(46) Toto⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ o zvieratse³⁷⁶ a o letúnstve^{318 376} a o každej živej bytosti^{316 376}, ktorá⁵⁵ sa hmýri³⁷³ vo vodách, a ohľadne³⁷⁷ každej bytosti³¹⁶, ktorá⁵⁵ lezie³⁵¹ po zemi, (47) na rozlišovanie^{42 299} medzi nečistým a medzi čistým, a medzi živočíštvom jedlým³⁷⁸ a medzi živočíštvom, ktoré sa jesť nesmie⁷².

12 A Hospodin k Mojižišovi prehovril výrok: (2) Prehovor k deťom³ Isráela výrok: Kedykoľvek žena bude donášať plod³⁷⁹ a rodiť dieťa mužského pohlavia, potom³⁴ ostane na sedem dní nečistá³⁴⁸, ako v dni odľúčenia³⁸⁰ v svojej nevoľnosti³⁸¹ bude nečistá. (3) A v ôsmy deň bude⁶ obrezávané mäso⁴⁸¹ jeho predkožky (4) a ona bude⁶ po tridsať dní a tri dni ostávať v krvi³⁸² očistiek³⁸³; až do vyplnenia dní svojho očisťovania³⁸⁴ nesmie⁷² o nič⁷¹ sväte zavadiť¹³¹ a do svätyne³⁸⁵ nesmie⁷² vstúpiť. (5) A ak bude rodiť dieťa ženského pohlavia, potom³⁴ ostane na dva týždne nečistá³⁴⁸, ako v svojom odľúčení^{380 386}, a s krvou³⁸² očistiek³⁸³ bude⁶ ostávať³⁸⁷ po šesťdesiat dní a šesť dní. (6) A pri vyplnení dní jej očisťovania³⁸⁴ pre syna alebo pre dcéru musí⁷² dopraviť ku vchodu¹⁰ stanu stretávania jahň⁸³, ročn⁶³⁸⁸, na vzostupnú obeť⁷, a mláďa³⁵ holubice alebo hrdličku na obeť⁷ za hriech, ku kňazovi; (7) ten³⁴ to³² predloží⁴⁶ pred tvár Hospodina a urobí³⁸⁹ za ňu zadost'¹⁵, i ostane čistá³⁴⁸ od toku³⁹⁰ svojej krvi³⁸². Toto⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ o tej³⁷⁶, ktorá⁵⁵ porodí, ohľadne mužského alebo ohľadne ženského pohlavia; (8) a ak jej ruka nebude môcť⁷² zohnať¹³⁹ dost'¹³⁹ na dobyčá¹⁴⁰, potom³⁴ prinesie^{6 274} dve hrdličky alebo dve mláďatá³⁵ holubice, jedno na vzostupnú obeť⁷ a jedno na obeť⁷ za hriech, a kňaz za ňu urobí⁶ zadost'¹⁵, i ostane čistá³⁴⁸.

13 A Hospodin prehovoril k Mojžišovi a k Árónovi výrokom: (2)Človek – kedykoľvek sa na koži jeho mäsa bude vyskytovať¹⁹⁸ navreliná³⁹¹ alebo vyrážka³⁹² alebo svetlá škrvna³⁹³, takže³⁴ sa na koži jeho mäsa vyskytne¹⁹⁸ stáby nákaza³⁹⁴ malomocenstva, potom³⁴ bude⁶ privedený k Árónovi, kňazovi, alebo k jednému z jeho synov, kňazov, (3)a kňaz tú nákažu³⁹⁴ na koži jeho mäsa pozrie⁶; ak sa vlas na tej nákaže³⁹⁴ zmenil na biely a tá nákaža³⁹⁴ je výzorom hlbšia³⁹⁵ od kože jeho mäsa, je to³² nákaža³⁹⁴ malomocenstva; i pozrie⁶ ho³⁹⁶ kňaz a vyhlási⁶ ho³⁹⁶ za nečistého³⁹⁷. (4)Ale ak tá svetlá škrvna³⁹³ – ona je na koži jeho mäsa biela a nie je výzorom hlbšia³⁹⁵ od kože a vlas sa nezmenil na biely, potom³⁴ dá⁶ kňaz tú nákažu³⁹⁴ na sedem dní zatvoriť (5)a v siedmy deň ho³⁹⁶ kňaz pozrie⁶, a hľa, nákaža³⁹⁴ v jeho očiach ostala rovnakou³⁹⁹, nerozšírila sa nákaža³⁹⁴ na koži; i dá⁶ ho³⁹⁶ kňaz druhý raz zatvoriť na sedem dní (6)a v siedmy deň ho³⁹⁶ kňaz pozrie⁶ druhý raz, a hľa, nákaža³⁹⁴ zoslabla a nerozšírila sa nákaža³⁹⁴ na koži; i vyhlási⁶ ho³⁹⁶ kňaz za čistého³⁹⁷, je to³² vyrážka³⁹² 400, operie⁶ teda⁹⁸ svoje rúcha a ostane čistým³⁴⁸. (7)Ale ak sa vyrážka³⁹² 400 po svojom ukázaní sa kňazovi na jeho očistenie³⁸³ zreteľne⁴⁰¹ na koži rozširuje, potom³⁴ bude⁶ ukázaná kňazovi druhý raz (8)a kňaz pozrie⁶ 402, a⁴⁰³ hľa, vyrážka³⁹² 400 sa na koži rozšírila, i vyhlási⁶ ho kňaz za nečistého³⁹⁷, je to³² malomocenstvo.

(9)Kedykoľvek sa na človekovi bude vyskytovať¹⁹⁸ nákaža³⁹⁴ malomocenstva, potom³⁴ bude⁶ privedený ku kňazovi (10)a kňaz pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, na koži biela navreliná³⁹¹, ktorá⁴⁰⁴ zmenila vlas na biely, a na tej navreline³⁹¹ oživenie⁴⁰⁵ živého mäsa – (11)je to³² zastarané malomocenstvo na koži jeho mäsa, i vyhlási⁶ ho kňaz za nečistého³⁹⁷; nemusí⁷² ho dávať zatvoriť, lebo on je nečistý. (12)Ale ak malomocenstvo na koži naskrze⁴⁰⁶ bujnie⁴⁰⁷, takže³⁴ malomocenstvo pokryje všetku kožu tej nákaže³⁹⁴ 398, od jeho hlavy až po jeho nohy, kamkoľvek oči kňaza dovidia⁴⁰⁸, (13)potom³⁴ kňaz pozrie⁶ 402, a⁴⁰³ hľa, malomocenstvo pokrylo všetko jeho mäso, i vyhlási⁶ tú nákažu³⁹⁴ 398 za čistú³⁹⁷; zmenil sa celý⁴⁰⁹ na bieleho, on

je čistý. (14)Ale v deň ukázania sa živého mäsa na ňom bude nečistý, (15)i pozrie⁶ kňaz to živé mäso a vyhlási⁶ ho za nečistého³⁹⁷; to živé mäso, ono je nečisté, je to³² malomocenstvo. (16)Ale⁴¹⁰ kedykoľvek živé mäso bude opäť miznúť⁴¹¹ a zmení sa na biele, potom³⁴ príde⁶ ku kňazovi (17)a kňaz ho pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, nákaža³⁹⁴ sa zmenila na bielu, i vyhlási⁶ kňaz tú nákažu³⁹⁴ 398 za čistú³⁹⁷, on je čistý.

(18)A mäso – kedykoľvek sa na ňom, na jeho koži, bude vyskytovať¹⁹⁸ vred⁴¹² a zhojí sa, (19)a na mieste³⁹ toho vredu⁴¹² vznikne¹⁹⁸ biela navreliná³⁹¹ alebo biela červenkastá svetlá škrvna³⁹³, potom³⁴ sa ukáže⁶ kňazovi (20)a kňaz pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, je výzorom nižšia³⁹⁵ od kože a jej vlas sa zmenil na biely, i vyhlási⁶ ho kňaz za nečistého³⁹⁷; je to³² nákaža³⁹⁴ malomocenstva, rozbujnela sa⁴⁰⁷ na vrede⁴¹². (21)Ale ak ju kňaz pozrie, a⁴⁰³ hľa, niet na nej bieleho vlasu a ona nie je nižšia od kože a zoslabla ona, potom³⁴ ho dá⁶ kňaz na sedem dní zatvoriť, (22)a ak sa na koži zreteľne⁴⁰¹ rozširuje, potom³⁴ ho kňaz vyhlási⁶ za nečistého³⁹⁷ – je to³² nákaža³⁹⁴. (23)Ale ak tá svetlá škrvna³⁹³ ostáva rovnakou³⁹⁹, aká bola⁴¹³, je to³² jazva⁴¹⁴ po vrede⁴¹²; kňaz ho teda⁹⁸ vyhlási⁶ za čistého³⁹⁷.

(24)Alebo: mäso, kedykoľvek sa na jeho koži bude vyskytovať¹⁹⁸ popálenina od ohňa a nastane¹⁹⁸ oživenie⁴⁰⁵ tej popáleniny, biela svetlá škrvna³⁹³, – červenkastá alebo biela⁴¹⁵, – (25)a pozrie ju⁴¹⁶ kňaz, a⁴⁰³ hľa, vlas na tej svetlej škrvne³⁹³ sa zmenil na biely a ona je výzorom hlbšia³⁹⁵ od kože; je to³² malomocenstvo, rozbujnelo sa⁴⁰⁷ na popálenine, i vyhlási⁶ ho kňaz za nečistého³⁹⁷; je to³² nákaža³⁹⁴ malomocenstva. (26)Ale ak ju kňaz pozrie, a⁴⁰³ hľa, niet na svetlej škrvne³⁹³ bieleho vlasu a ona nie je nižšia od kože, a zoslabla ona, potom³⁴ ho kňaz dá⁶ na sedem dní zatvoriť (27)a v siedmy deň ho kňaz pozrie⁶; ak sa na koži zreteľne⁴⁰¹ rozširuje, potom³⁴ ho kňaz vyhlási⁶ za nečistého³⁹⁷, je to³² nákaža³⁹⁴ malomocenstva, (28)ale ak tá svetlá škrvna³⁹³ ostáva rovnakou³⁹⁹, aká bola⁴¹³, nerozšírila sa na koži a zoslabla ona, je to³² navreliná³⁹¹ po popálenine⁴¹⁷, i vyhlási⁶ ho kňaz za čistého³⁹⁷, lebo je to³² jazva⁴¹⁴ po popálenine⁴¹⁷.

(29)A muž alebo žena – kedykoľvek sa na ňom bude vyskytovať¹⁹⁸ náказа³⁹⁴ na hlave alebo na brade⁴¹⁸ (30)a pozrie tú náказu^{394 416} kňaz, a⁴⁰³ hľa, je výzorom hlbšia³⁹⁵ od kože a vlas na nej žltý, tenký⁴¹⁹, i vyhlási⁶ ho kňaz za nečistého, je to³² prašivina⁴²⁰, je to³² malomocenstvo hlavy alebo brady⁴¹⁸. (31)Ale keď kňaz náказu³⁹⁴ tej prašiviny⁴²⁰ pozrie, a⁴⁰³ hľa, nie je výzorom hlbšia³⁹⁵ od kože, ale niet na nej čierneho vlasu, potom³⁴ dá⁶ kňaz náказu^{394 398} tej prašiviny⁴²⁰ na sedem dní zatvoriť (32)a v siedmy deň kňaz tú náказu³⁹⁴ pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, prašivina⁴²⁰ sa nerozšírila a nevyskytol sa¹⁹⁸ na nej žltý vlas a nie je tá prašivina⁴²⁰ výzorom hlbšia³⁹⁵ od kože, (33)potom³⁴ sa on oholí^{6 421}, ale nebude⁶ holiť⁴²¹ tú prašivinu⁴²⁰ a kňaz tú prašivinu^{398 420} dá⁶ druhý raz na sedem dní zatvoriť (34)a v siedmy deň kňaz tú prašivinu⁴²⁰ pozrie⁶, a hľa, nerozšírila sa tá prašivina⁴²⁰ na koži a nie je ona výzorom hlbšia³⁹⁵ od kože, i vyhlási⁶ ho kňaz za čistého³⁹⁷; operie⁶ teda⁹⁸ svoje rúcha a ostane čistý³⁴⁸. (35)Ale ak sa po jeho vyhlásení za čistého⁴²² prašivina⁴²⁰ na koži zreteľne⁴⁰¹ rozširuje (36)a kňaz ho³⁹⁶ pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, prašivina⁴²⁰ sa na koži rozšírila, nemusí⁷² kňaz pátrať po žltom vlase⁴²³, on je nečistý. (37)Ale ak v jeho očiach ostala prašivina⁴²⁰ rovnakou³⁹⁸ a vyrástol na nej čierny vlas, prašivina⁴²⁰ sa zzhojila; on je čistý a kňaz ho za čistého vyhlási^{6 397}.

(38)A muž alebo žena – kedykoľvek sa na koži jeho mäsa budú vyskytovať¹⁹⁸ svetlé škvrny³⁹³, biele, svetlé škvrny³⁹³, (39)a kňaz pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, na koži ich mäsa bledé⁴²⁴, biele, svetlé škvrny³⁹³ – je to³² lišaj⁴²⁵, rozbujnel sa⁴⁰⁷ na koži; on je čistý. (40)A muž, kedykoľvek jeho hlava bude plešivieť, je on lysý⁴²⁶; on je čistý; (41)a ak jeho hlava bude plešivieť od okrajov⁴²⁷ jeho tváre, je on holý nad čelom⁴²⁸, on je čistý. (42)Ale kedykoľvek sa na lysine⁴²⁶ alebo na holine nad čelom⁴²⁸ bude vyskytovať¹⁹⁸ biela červenkastá náказа³⁹⁴, je to³² malomocenstvo rozbujnejšie sa⁴⁰⁷ na lysine⁴²⁶ alebo na holine nad čelom⁴²⁸; (43)a kňaz ho³⁹⁶ pozrie⁶, a hľa, navreliná³⁹¹ tej náказы³⁹⁴ na jeho lysine⁴²⁶ alebo na jeho holine nad čelom⁴²⁸ je biela,

červenkastá, výzorom ako malomocenstvo⁴²⁹ kože mäsa; (44)on je muž malomocný, on je nečistý, kňaz ho vyhlási⁶ za vonkoncom⁴³⁰ nečistého³⁹⁷; jeho náказа³⁹⁴ je na jeho hlave.

(45)A malomocný, na ktorom je náказа³⁹⁴ – svoje rúcha bude⁶ mať⁴³¹ roztrhnuté a svoju hlavu bude⁶ mať⁴³¹ obnaženú^{294 295} a fúz⁴³² si⁴³³ musí⁷² zahaliť, i bude⁶ volať: Nečistý, nečistý! (46)Po všetky dni, čo na ňom bude náказа³⁹⁴, ostane nečistený³⁴⁸ – on bude nečistý. Bude⁶ bývať oddelene⁴³⁴, jeho príbytok bude zvonku voči táboru^{108 109}.

(47)A rúcho – kedykoľvek sa na ňom bude vyskytovať¹⁹⁸ náказа³⁹⁴ malomocenstva, na rúchu z vlny alebo na rúchu z ľanu⁴³⁵, (48)či na osnove či na útku, z⁴³⁶ ľanu aj z⁴³⁶ vlny, alebo na koži alebo na akomkoľvek⁷¹ výrobku²²⁶ z kože, (49)a tá náказа³⁹⁴ na rúchu alebo na koži alebo na osnove alebo na útku alebo na akomkoľvek⁷¹ predmete^{201 202} z kože bude¹²⁴ zelenkastá alebo červenkastá, je to³² náказа³⁹⁴ malomocenstva a bude⁶ ukázaná kňazovi, (50)a kňaz tú náказu³⁹⁴ pozrie⁶ a dá⁶ tú náказu^{394 398} na sedem dní zatvoriť (51)a v siedmy deň tú náказu³⁹⁴ pozrie⁶; kedykoľvek sa rozšíri tá náказа³⁹⁴ na rúchu alebo na osnove alebo na útku alebo na koži, nech je to čokoľvek^{71 436} z⁴³⁶ výrobkov^{26 226}, čo sa z kože zhotovuje^{65 437}, je tá náказа³⁹⁴ zhubné⁴³⁸ malomocenstvo; ona je nečistá, (52)i spáli sa^{6 20 110} to rúcho alebo osnova alebo útok z vlny^{146 439} alebo z ľanu^{146 439} alebo akýkoľvek predmet^{201 202} z kože, na ktorom sa tá náказа³⁹⁴ bude vyskytovať¹⁹⁸, lebo je to³² zhubné⁴³⁸ malomocenstvo; bude⁶ to spálené ohňom¹¹⁰. (53)Ale ak kňaz uvidí, že⁴⁰³ hľa, náказа³⁹⁴ sa na rúchu alebo na osnove alebo na útku alebo na akomkoľvek⁷¹ predmete^{201 202} z kože nerozšírila, (54)potom³⁴ kňaz rozkáže⁶, nech³⁴ to, na čom tá náказа³⁹⁴ je, operú, a dá⁶ to³² druhý raz na sedem dní zatvoriť; (55)a kňaz po vypraní⁴⁴⁰ tej náказы^{394 441} pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, náказа^{394 398} nezmenila svoj vzhľad⁴⁴², hoci³⁴ sa náказа³⁹⁴ nerozšírila; ona je nečistá, musí⁷² ju³⁹⁸ spáliť ohňom¹¹⁰, je to³² rozožieranie⁴⁴³ na jej³⁹⁸ obrátí⁴²⁶ alebo na jej³⁹⁸ ošúchaní^{428 444}. (56)Ale ak kňaz uvidí,

že⁴⁰³ hľa, náказа³⁹⁴ po svojom vypraní⁴⁴⁰ zoslabla, potom³⁴ ju z rúcha alebo z kože alebo z osnovy alebo z útku vytrhne⁶, (57) a ak sa na rúchu alebo na osnove alebo na útku alebo na akomkoľvek⁷¹ predmete^{201 202} z kože ešte ukáže, rozbuji- nieva sa⁴⁰⁷ ona, musíš⁷² to³² spáliť oh- ňom¹¹⁰, na čom tá náказа³⁹⁴ je. (58) Ale rú- cho alebo osnova alebo útok alebo aký- koľvek⁷¹ predmet^{201 202} z kože, čo budeš prať a náказа³⁹⁴ stadiaľ¹⁴⁴⁵ zide, to³⁴ sa ope- rie^{6 20} druhý raz a ostane čisté³⁴⁸.

(59) Toto¹⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ o nákeze^{377 394} ma- lomocenstva rúcha z vlny alebo z ľanu alebo osnovy alebo útku alebo akéhokoľ- vek predmetu^{201 202} z kože ohľadne jeho vyhlásenia za čistý³⁹⁷ alebo ohľadne jeho vyhlásenia za nečistý³⁹⁷.

14 A Hospodín k Mojžišovi preho- -voril výrok: (2) Toto¹⁷⁸ bude zákon^{179 446} postihnutého malomocen- stvom⁴⁴⁷ v deň jeho očistenia³⁸³: Tu³⁴ bude⁶ privedený ku kňazovi (3) a kňaz vyjde⁶ von¹⁰⁷ voči táboru^{108 109} i pozrie⁶ kňaz, a⁴⁰³ hľa, náказа³⁹⁴ malomocenstva na ma- lomocnom⁴⁴⁸ sa zhojila. (4) Kňaz teda⁹⁸ rozkáže⁶, nech³⁴ sa pre toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť, prinesú^{20 274} dva živé čisté vtáčiky⁴⁴⁹ a drevo cédra a červcový šar- lát⁴⁵⁰ a yzop⁴⁵¹, (5) a kňaz rozkáže⁶, nech³⁴ sa jeden vtáčik⁴⁴⁹ porazí^{18 20} do⁴⁵² ná- doby^{201 202} z hlíny²⁰³ nad živou⁴⁵³ vodou; (6) toho živého vtáčika⁴⁴⁹ – musí⁷² vziať jeho a drevo cédra a červcový šarlát⁴⁵⁰ a yzop⁴⁵¹ a namočiť to²⁶², aj živého vtá- čika⁴⁴⁹, v krvi vtáčika⁴⁴⁹ nad živou⁴⁵³ vodou porazeného¹⁸ (7) a na toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť od malomocenstva, sedem- krát nastriekať a vyhlásiť ho za čistého³⁹⁷, a toho živého vtáčika⁴⁴⁹ vypustiť⁴⁵⁴ na voľné pole⁴⁵⁵. (8) A ten, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť, musí⁷² oprat svoje rúcha a oholiť⁴²¹ všetok svoj vlas⁴⁵⁶ a okúpať sa vo vode²⁴¹, i bude čistý, a potom bude smieť⁷² vstúpiť do tábora¹⁰⁸, ale voči svojmu stanu bude ostávať⁴⁵⁷ sedem dní zvonku¹⁰⁹. (9) A v sied- my deň sa stane^{6 198}, že³⁴ bude musieť⁷² oholiť⁴²¹ všetok svoj vlas⁴⁵⁶, svoju hlavu aj svoju bradu⁴¹⁸ aj svoje obočia⁴⁵⁸, áno, ³⁴ všetok svoj vlas⁴⁵⁶ bude musieť⁷² oholiť⁴²¹ a oprat svoje rúcha a okúpať svoje mäso vo vode²⁴¹ a bude čistý.

(10) A v ôsmy deň musí⁷² dodať²⁷⁴ dva bezchybné⁶ barance⁸³ a jednu bezchybnú⁸ ročnú⁴⁵⁹ ovečku⁴⁶⁰ a tri desatiny⁷³⁴ jemnej múky za obeť daru⁴⁵, zarobenú^{59 60} olejom, a jeden lóg⁴⁶¹ oleja; (11) a kňaz, ktorý⁵⁵ bude očisťovať, postaví⁶ toho človeka⁴⁶², ktorý⁵⁵ sa bude dávať očistiť, a toto všetko²⁶² pred tvár Hospodina pri vchode¹⁰ stanu stretávania² (12) a kňaz vezme⁶ jed- ného baranca⁸³ a predloží^{4 6} ho za¹⁴¹ previne- nie⁹⁰, a lóg⁴⁶¹ oleja, a poobracia^{6 230} to²⁶² za obeť obracania²³⁰ pred tvárou Hospo- dina; (13) a toho baranca⁸³ porazí^{6 18} na mieste³⁹, kde porážajú¹⁸ obeť za hriech a vzostupnú obeť⁷, na mieste³⁹ svätom²⁵¹, lebo obeť za previnenie⁹⁰, ona je, ako obeť za hriech⁴⁶³, pre kňaza⁵⁶; ona je nanajvýš svätá⁵⁷. (14) A kňaz vezme⁶ z krvi obete za previnenie⁹⁰ a dá⁶ kňaz na konček²⁵⁹ prave- ho ucha toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očis- tiť, a na palec jeho pravej ruky a na palec jeho pravej nohy; (15) a z lôgu⁴⁶¹ oleja kňaz vezme⁶ a naleje⁶ na ľavú dlaň²⁶¹ kňaza⁴⁶⁴ (16) a kňaz z oleja, ktorý bude na jeho ľavej dlani²⁶¹, naberie⁶ svojím prstom¹¹⁶ a sedemkrát z toho oleja svojím prstom nastrieka⁶ pred tvárou Hospodina; (17) a z ostatku oleja, ktorý bude na jeho dlani²⁶¹, musí⁷² kňaz dať na konček²⁵⁹ prave- ho ucha toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očis- tiť, a na palec jeho pravej ruky a na palec jeho pravej nohy, na krv obete za previne- nie⁹⁰, (18) a čo⁵⁵ bude ostávať z oleja¹⁴⁶, ktorý bude na dlani²⁶¹ kňaza, musí⁷² dať na hlavu toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť, a pred tvárou Hospodina za neho kňaz urobí⁶ zadost'¹⁵, (19) lebo³⁴ kňaz uskutoč- ní^{65 276} obeť za hriech, takže³⁴ za toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť od svojej nečis- toty²²³, zadost' urobí¹⁵. A potom sa bude^{6 20} porážať¹⁸ vzostupná obeť⁷ (20) a kňaz bude⁶ vznášať⁴⁶⁵ vzostupnú obeť⁷ a obeť daru⁴⁵ na oltári; tak³⁴ za neho kňaz bude⁶ robiť zadost'¹⁵, i bude čistý.

(21) Ale ak on je núdzny⁶⁰² a jeho ruka nestačí¹⁴⁸, potom³⁴ dodá^{6 274} jedného ba- ranca⁸³ za¹⁴¹ previnenie⁹⁰ na obeť obraca- nia²³⁰ na urobenie zadost'¹⁵ za neho a jednu desatinu⁷³⁴ jemnej múky, zarobenú^{59 60} olejom, na obeť daru⁴⁵, a lóg⁴⁶¹ oleja, (22) a dve hrdličky alebo dve mláďatá³⁵ holubice, na ktoré jeho ruka bude sta-

čít¹⁴⁸, i stane sa^{6 198} jedno *obeťou* za hriech a jedno vzostupnou *obeťou*; (23) dopraví⁶ to²⁶² teda⁹⁸ v ôsmy deň na svoje očistenie³⁸³ ku kňazovi ku vchodu¹⁰ stanu stretávania² pred tvár Hospodina (24) a kňaz vezme⁶ baranca⁸³ *obete* za previnenie⁹⁰ a lóg⁴⁶¹ oleja a poobracia^{6 230} to²⁶² pred tvárou Hospodina ako *obeť* obracania²³⁰, (25) a toho baranca⁸³ *obete* za previnenie⁹⁰ porazí^{6 18} a kňaz vezme⁶ z krvi *obete* za previnenie a dá⁶ na konček²⁵⁹ praveho ucha toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť, a na palec jeho pravej ruky a na palec jeho pravej nohy; (26) a z oleja kňaz bude⁶ nalievať na lavú dlaň²⁶¹ kňaza⁴⁶⁴ (27) a kňaz z oleja, ktorý bude na jeho ľavej dlani²⁶¹, svojím pravým prstom sedemkrát nastrieka⁶ pred tvárou Hospodina, (28) a z oleja, ktorý bude na jeho dlani²⁶¹, kňaz dá⁶ na konček²⁵⁹ praveho ucha toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť, a na palec jeho pravej ruky a na palec jeho pravej nohy; na miesto³⁹ krvi *obete* za previnenie⁹⁰, (29) a čo⁵⁵ bude ostávať z oleja, ktorý bude na dlani²⁶¹ kňaza, musí⁷² dať na hlavu toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť, na urobenie zadostí¹⁵ za neho pred tvárou Hospodina. (30) A jednu z hrdličiek alebo z mláďat³⁵ holubice, z tých, na ktoré jeho ruka stačila¹⁴⁸, spraví⁶, (31) na čo jeho ruka stačila¹⁴⁸, jedno *obeťou* za hriech a jedno vzostupnou *obeťou*^{7 276} s *obeťou* daru^{45 52}; tak³⁴ kňaz za toho, kto⁵⁵ sa bude dávať očistiť, pred tvárou Hospodina urobí⁶ zadostí¹⁵.

(32) Toto¹⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ o tom³⁷⁷, na ktorom je náказа³⁹⁴ malomocenstva, ktorého ruka nestačí¹⁴⁸, pri jeho očisťovaní³⁸³.

(33) A Hospodin k Mojšižovi a k Árónovi prehovoriť výrokom: (34) Keď budete môcť⁷² vstúpiť do zeme Kenán, ktorú sa ja chystám dať⁵⁷⁶ vám v držbu, a ja budem na *volaktory* dom zeme vašej držby dopúšťať²⁵⁶ náказu³⁹⁴ malomocenstva, (35) potom³⁴ ten, ktorého⁵²⁴ ten dom bude, príde⁶ a podá⁶ správu¹²⁷ kňazovi výrokom: Vidí sa^{118 126} mi staby náказа³⁹⁴ v dome⁴⁶⁶. (36) A kňaz rozkáže⁶, nech³⁴ ten dom vyprázdnia⁴⁶⁷, skôr ako kňaz bude vstupovať náказu³⁹⁴ pozrieť, nech³⁴ všetko, čo je v dome, nie je nečisté, a potom kňaz bude môcť⁷² vstúpiť pozrieť dom; (37) pozrie⁶ teda⁹⁸ tú náказu³⁹⁴, a⁴⁰³ hľa, náказа³⁹⁴

je na stenách³⁷ domu, jamky zelenkasté alebo červenkasté a výzorom nižšie³⁹⁵ od *povrchu* steny³⁷. (38) Kňaz teda⁹⁸ z domu vyjde⁶ ku vchodu¹⁰ domu a dá⁶ dom na sedem dní zatvoriť (39) a v siedmy deň sa kňaz vráti⁶ a pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, náказа³⁹⁴ sa na stenách³⁷ domu rozšírila; (40) i rozkáže⁶ kňaz, nech³⁴ vytrhajú tie kamene, na ktorých tá náказа³⁹⁴ je, a vyhodia ich von¹⁰⁷ voči mestu¹⁰⁹, na nečisté miesto³⁹, (41) a dom sa zdnu⁴⁶⁸ dookola musí^{20 72} oškrabať⁴⁶⁹ a prach⁴⁷⁰, ktorý zoškrabú, vysypú⁶ von¹⁰⁷ voči mestu¹⁰⁹, na nečisté miesto³⁹, (42) a namiesto tých kameňov vezmú⁶ a vsadia⁶ iné¹⁸³ kamene, a musí⁷² sa²⁰ vziať iná¹⁸³ hlina⁴⁷⁰ a dom sa omietne^{6 20}. (43) A ak sa náказа³⁹⁴ v dome opäť bude vyskytovať⁴¹¹ a prepukne⁴⁰⁷ potom, čo vytrhali kamene, a po oškrabaní a po omietnutí⁴⁷¹ domu, (44) potom³⁴ kňaz príde⁶ a pozrie⁶, a⁴⁰³ hľa, náказа sa v dome rozšírila; je to³² zhubné⁴³⁸ malomocenstvo v dome, ono je nečisté. (45) I zvalá sa^{6 20 356} ten dom – jeho kamene a jeho drevo⁴⁷² a všetka hlina⁴⁷⁰ toho domu, to³⁴ sa vynesie^{6 20} von¹⁰⁷ voči mestu¹⁰⁹, na nečisté miesto³⁹. (46) A kto⁵⁵ vstúpi²³² do toho domu, po všetky dni, čo ho zatvorili, bude až do večera nečistý; (47) a kto⁵⁵ v tom dome bude spať⁴⁷³, musí⁷² oprať svoje rúcha, a kto⁵⁵ v tom dome bude jesť⁴⁷³, musí⁷² oprať svoje rúcha. (48) Ale ak kňaz bude vstupovať a starostlivo⁴⁷⁴ pozrieť, a⁴⁰³ hľa, náказа³⁹⁴ sa v dome po omietnutí⁴⁷¹ ne-rozšírila, potom³⁴ kňaz vyhlási⁶ ten dom za čistý³⁹⁷, lebo náказа³⁹⁴ sa zhojila.

(49) A na očistenie toho domu²⁵⁷ sa prinesú^{6 20 274} dva vtáčiky⁴⁴⁹ a drevo⁴⁷⁴ a červcový šarlát⁴⁵⁰ a yzop⁴⁵¹; (50) a jeden vtáčik⁴⁴⁹ sa porazí^{6 18 20} do⁴⁵² nádoby^{201 202} z hlíny²⁰³ nad živou⁴⁵³ vodou, (51) a vezme^{6 475} drevo cédra a yzop⁴⁵¹ a červcový šarlát⁴⁵⁰ a živého vtáčika⁴⁴⁹ a namočí^{6 475} to²⁶² v krvi vtáčika⁴⁴⁹ porazeného¹⁸ a v živjej⁴⁵³ vode a sedemkrát nastrieka^{6 475} na dom; (52) tak³⁴ dom krvou vtáčika⁴⁴⁹ a živou⁴⁵³ vodou a živým vtáčikom⁴⁴⁹ a drevom cédra a yzopom⁴⁵¹ a červcovým šarlátom⁴⁵⁰ očistí^{6 257 475}, (53) a toho živého vtáčika⁴⁴⁹ vypustí^{6 20 454 475} von¹⁰⁷ voči mestu¹⁰⁹ na voľné pole⁴⁵⁵. Tak³⁴ za dom urobí^{6 475} zadostí¹⁵, i ostane čistý³⁴⁸.

(54) Toto¹⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ ohľadne akejkolvek⁷¹ náказы³⁹⁴ malomocenstva a ohľadne prašiviny⁴²⁰ (55) a ohľadne malomocenstva na rúchu a ohľadne domu (56) a ohľadne navreliny³⁹¹ a ohľadne vyrážky³⁹² a ohľadne svetlej škvrny³⁹³ (57) na poučenie⁴⁷⁶ o dni, kedy je kto čistý⁴⁷⁷, a o dni, kedy je kto nečistý⁴⁷⁷. Toto¹⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ o malomocenstve³⁷⁶.

15 A Hospodin k Mojžišovi a k Áronovi prehovril výrokom: (2) Prehovorte k deťom⁷ Izráela a povedzte k nim: Ktorýkoľvek muž⁴⁷⁸ – kedykoľvek bude mať výtok^{479 480} zo svojho mäsa⁴⁸¹, jeho výtok⁴⁷⁹ – on bude⁴⁸² nečistý. (3) A toto¹⁷⁸ bude jeho nečistota²²³ pri jeho výtoku⁴⁷⁹: Či jeho mäso⁴⁸¹ svoj⁴⁸³ výtok⁴⁷⁹ ako hlien vypustí a či sa jeho mäso⁴⁸¹ pred svojím⁴⁸³ výtokom^{112 479} uzavrie, je to³² jeho nečistota²²³. (4) Každé ležisko, na ktorom ten, kto⁵⁵ má výtok^{479 480}, bude ležať, bude nečisté, a každý predmet^{201 202}, na ktorom bude sedieť, bude nečistý; (5) a každý²⁸³, kto bude siahať na¹³¹ jeho ležisko, musí⁷² oprat' svoje rúcha a okúpať sa⁶ vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸, (6) a ten, kto⁵⁵ bude sedieť na predmete^{201 202}, na ktorom sedel ten, kto⁵⁵ má výtok^{479 480}, musí⁷² oprat' svoje rúcha a okúpať sa vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸, (7) a ten, kto⁵⁵ siahne na¹³¹ mäso toho, kto⁵⁵ má výtok^{479 480}, musí⁷² oprat' svoje rúcha a okúpať sa vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸. (8) A kedykoľvek ten, kto⁵⁵ má výtok^{479 480}, bude plúvať na čistého, potom³⁴ on musí⁷² oprat' svoje rúcha a okúpať sa vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸, (9) a každé vozidlo⁴⁸⁴, na ktorom sa ten, kto⁵⁵ má výtok^{479 480}, povezie⁴⁸⁵, bude nečisté, (10) a každý, kto⁵⁵ siahne na¹³¹ čokoľvek⁷¹, čo bolo pod ním, bude až do večera nečistý, a ten, kto⁵⁵ to²⁶³ zdvihne²⁸¹, musí⁷² oprat' svoje rúcha a okúpať sa vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸, (11) a každý, na koho ten, kto⁵⁵ má výtok^{479 480}, bude siahať¹³¹ a svoje ruky vodou neoplákol, ten³⁴ musí⁷² oprat' svoje rúcha a okúpe sa⁶ vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸. (12) A nádoba^{201 202} z hliny²⁰³, na ktorú ten, kto⁵⁵ má výtok^{479 480}, bude siahať¹³¹, musí⁷² byť roztrieštená, a každá nádoba^{201 202} z dreva musí⁷² byť vypláknutá⁴⁸⁶ vodou.

(13) A kedykoľvek bude ten, kto⁵⁵ má výtok^{479 480}, od svojho výtoku⁴⁷⁹ čistý⁴⁸⁷, vtedy³⁴ si naráta⁶ na svoje vyhlásenie za čistého³⁹⁷ sedem dní, i operie⁶ svoje rúcha a okúpe⁶ svoje mäso v živej⁴⁵³ vode²⁴¹ a ostane čistý³⁴⁸. (14) A v ôsmy deň si musí⁷² priniesť²⁷⁴ dve hrdičky alebo dve mláďatá³⁵ holubice a prísť pred tvár Hospodina ku vchodu¹⁰ stanu stretávania² a dať ich kňazovi, (15) a kňaz z nich spraví⁶ jedno obeťou za hriech a jedno vzostupnou obeťou^{7 276}; tak³⁴ za neho kňaz pred tvárou Hospodina urobí⁶ zadost'¹⁵ ohľadne^{92 123} jeho výtoku⁴⁷⁹.

(16) A muž, kedykoľvek z neho bude vychádzať⁶⁵² výlev⁴⁸⁸ semena, potom³⁴ okúpe⁶ všetko svoje mäso vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸, (17) a každé rúcho a každá koža, na ktorú sa výlev⁴⁸⁸ semena bude dostávať¹⁹⁸, to³⁴ sa operie⁶ vo vode a ostane až do večera nečistý³⁴⁸, (18) a žena, s ktorou⁴⁸⁹ muž bude ležať s výlevom⁴⁸⁸ semena – tí³⁴ sa okúpú⁶ vo vode²⁴¹ a ostanú až do večera nečistý³⁴⁸.

(19) A žena, kedykoľvek bude mať výtok^{479 480} (jej výtok⁴⁷⁹ v jej mäse⁴⁸¹ bude krv), bude⁶ po sedem dní v svojom odlúčení³⁸⁰ a každý, kto⁵⁵ na ňu siahne¹³¹, bude až do večera nečistý, (20) a všetko, na čom v svojom odlúčení³⁸⁰ bude ležať, bude nečisté, a všetko, na čom bude sedieť, bude nečisté, (21) a každý, kto⁵⁵ siahne na¹³¹ jej ležisko, musí⁷² oprat' svoje rúcha a okúpať sa vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸, (22) a každý, kto⁵⁵ siahne na¹³¹ akýkoľvek⁷¹ predmet^{201 202}, na ktorom ona sedela, musí⁷² oprat' svoje rúcha a okúpať sa⁴ vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸; (23) ak on len⁹⁸ bude pri ležisku alebo pri predmete^{201 202 490}, na ktorý ona sadá, bude svojím zavadením⁴⁹¹ oň^{131 492} až do večera nečistý³⁴⁷. (24) A ak s ňou⁴⁸⁹ vôbec⁴⁹³ bude ležať muž a bude sa na neho dostávať¹⁹⁸ jej poškvrna^{380 494}, potom³⁴ ostane po sedem dní nečistý³⁴⁸ a každé ležisko, na ktorom bude ležať, bude nečisté. (25) A žena, kedykoľvek bude mať výtok^{479 480}, výtok⁴⁷⁹ svojej krvi, mnoho dní mimo času⁴⁹⁵ svojho odlúčenia³⁸⁰, alebo kedykoľvek bude mať výtok^{479 480} vyše času svojho odlúčenia³⁸⁰, bude ona po všetky dni výtoku⁴⁷⁹ svojho

znečistenia²²³ ako v dni⁴⁹⁶ svojho odlúčenia³⁸⁰, nečistá; (26) *po všetky dni jej*⁴⁹⁷ výtoku⁴⁷⁹ jej⁴⁹⁸ bude každé ležisko, na ktorom bude ležať, ako ležisko jej⁴⁹⁷ odlúčenia³⁸⁰, a každý predmet^{201 202}, na ktorom bude sedieť, bude nečistý ako nečistota^{223 499} jej odlúčenia³⁸⁰. (27) A každý, kto⁵⁵ na to²⁶² siahne¹³¹, bude nečistý, i operie⁶ svoje rúcha a okúpe sa⁶ vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistý³⁴⁸.

(28) A ak od svojho výtoku⁴⁷⁹ ostane čistá³⁴⁸, vtedy³⁴ si naráta⁶ sedem dní a potom bude čistá. (29) A v ôsmy deň si musí⁷² priniesť²⁷⁴ dve hrdlíčky alebo dve mláďatá³⁵ holubice a dopraviť ich ku kňazovi ku vchodu¹⁰ stanu stretávania² (30) a kňaz spraví⁶ jedno obeť^{ou} za hriech a jedno vzostupnú obeť^{ou}²⁷⁶; tak³⁴ za ňu kňaz pred tvárou Hospodina urobí⁶ zadost'¹⁵ ohľadne^{92 123} výtoku⁴⁷⁹ jej znečistenia²²³.

(31) Tak³⁴ budete⁶ oddeľovať^{118 500} detí³ Isráela od ich nečistoty²²³, nech³⁴ v svojej nečistote^{223 501} nemusia⁷² mrieť pri svojom znečisťovaní⁵⁰¹ môjho obydľia²⁵², ktoré je v ich strede.

(32) Toto¹⁷⁸ je zákon¹⁷⁹ o tom³⁷⁶, kto⁵⁵ má výtok^{479 480} a o tom³⁷⁶, z ktorého vychádza⁶⁵² výlev⁴⁸⁸ semena na jeho znečisťovanie ním, (33) a o trpiacej³⁷⁶ nevoľnosťou^{381 502} v svojom odlúčení³⁸⁰, totiž³⁴ o postihnutosť^{376 503} svojím výtokom^{479 504} ohľadne mužského pohlavia aj ohľadne ženského pohlavia, a ohľadne muža, ktorý bude ležať s nečistou⁴⁸⁹.

16 A Hospodin k Mojžišovi prehovril po smrti dvoch synov Áróna pri ich priblížení sa^{4 236} pred tvár Hospodina, keď³⁴ umreli; (2) Hospodin teda⁹⁸ k Mojžišovi povedal: Prehovor k Áronovi, svojmu bratovi, nech³⁴ nie v ktorýkoľvek⁷¹ čas vstupuje do svätyne¹⁰¹ zdnu⁴⁶⁸ voči opone¹⁰⁹ k žltovnici^{189 505 506}, ktorá je na skrinke⁵⁰⁷, nech³⁴ nemusí⁷² mrieť, lebo sa nad žltovnicou⁵⁰⁵ v oblaku budem ukazovať. (3) Do svätyne¹⁰¹ bude⁶ Árón vstupovať takto⁵⁰⁸: s mladým býkom^{17 66} na obeť⁷ za hriech a baranom na vzostupnú obeť⁷; (4) musí⁷² si obliecť svätú tuniku^{242 251} z plátna a na jeho mäse⁴⁸¹ budú⁶ spodky z plátna a musí⁷² sa ovinúť²⁴³ opaskom²⁴⁴ z plátna a obkružiť⁵⁰⁹ turbanom z plátna; to³² sú sväté rúcha²⁵¹, i umyje⁶

svoje mäso vodou²⁴¹ a oblečie⁶ si ich. (5) A od²³³ zhromaždenia¹¹¹ detí³ Isráela musí⁷² vziať dva chlpáče¹²² z kôz na obeť⁷ za hriech a jedného barana na vzostupnú obeť⁷; (6) a Árón privedie⁶ bližšie^{4 236} býka obeť⁷ za hriech, ktorý⁵¹⁰ bude pre neho^{56 511}, a urobí⁶ zadost'¹⁵ v prospech svoj a v prospech svojho domu.

(7) A vezme⁶ tie dva chlpáče¹²² a postaví⁶ ich pred tvár Hospodina pri vchode¹⁰ stanu stretávania² (8) a na tie dva chlpáče¹²² dá⁶ Árón lós, jeden lós pre Hospodina a jeden lós za capa odchodu⁵¹²; (9) a toho chlpáča¹²², na ktorého vyjde⁷⁴ lós pre Hospodina, privedie⁶ Árón bližšie^{4 236} a spraví⁶ ho obeť^{ou} za hriech²⁷⁶, (10) a ten chlpáček¹²², na ktorého vyjde⁷⁴ lós za capa odchodu⁵¹², sa bude⁶ pred tvár Hospodina postavovať živý na urobenie na ňom zadost'¹⁵ jeho vypustením^{54 513} do pustiny za capa odchodu⁵¹².

(11) A Árón bližšie privedie^{4 6 236} býka obeť⁷ za hriech, ktorý⁵¹⁰ bude pre neho^{56 511}, a urobí⁶ zadost'¹⁵ v prospech svoj a v prospech svojho domu, totiž³⁴ porazí^{6 18} býka obeť⁷ za hriech, ktorý⁵¹⁰ bude pre neho^{56 511}, (12) a vezme⁶ kadidelnicu²⁸⁴ plnú⁴⁹ žeravého uhlia z ohňa z oltára¹²⁵ z prítomnosti²⁸² tváre Hospodina a plné svoje hrste⁵¹⁴ kadiva²⁸⁵ z vonných korenín¹⁰⁴, rozdrveného⁵¹⁵; to³⁴ vnesie⁶ zdnu⁴⁶⁸ voči opone¹⁰⁹ (13) a kadivo²⁸⁵ dá⁶ pred tvárou Hospodina na oheň, nech³⁴ oblak kadiva²⁸⁵ zakryje žltovnicu⁵⁰⁵, ktorá je nad svedectvom, nech³⁴ nemusí⁷² mrieť. (14) A vezme⁶ z krvi býka a svojím prstom sedemkrát nastrieka⁶ na povrch⁵¹⁶ žltovnice⁵⁰⁵ k východu a sedemkrát svojím prstom nastrieka⁶ z krvi pred žltovnicu^{505 599}. (15) A porazí^{6 18} chlpáča¹²² obeť⁷ za hriech, ktorý bude pre ľud^{56 511}, a jeho krv vnesie⁶ dovnútra⁵¹⁷ voči opone¹⁰⁹ a spraví⁶ s jeho krvou⁵¹⁸ podľa toho, čo spravil s krvou¹⁷⁷ býka, totiž³⁴ nastrieka⁶ ňou na žltovnicu⁵⁰⁵ a pred žltovnicu^{505 599}. (16) Tak³⁴ urobí⁶ zadost'¹⁵ za svätyňu¹⁰¹ ohľadne^{92 123} nečistôt²²³ detí³ Isráela a ohľadne^{92 123} ich prestúpení⁵¹⁹ čo do všetkých ich hriechov, a tak spraví⁶ so stanom¹⁷⁷ stretávania², ktorý⁵⁵ s nimi sídli²⁵² vprostred ich nečistôt²²³. (17) A keď on vstúpi³⁵² urobiť v svätyňi¹⁰¹ zadost'¹⁵, nesmie⁷² až do jeho vyjdenia

byť v stane stretávania² žiadny⁷¹ človek; i urobí zadost'¹⁵ v prospech svoj a v prospech svojho domu a v prospech celého zidenia¹³ Isráela. (18)A vyjde⁶ k oltáru, ktorý je pred tvárou Hospodina, a urobí⁶ zaň zadost'¹⁵, totiž³⁴ vezme⁶ z krvi býka a z krvi chlpáča¹²² a dá⁶ na rohy oltára dookola (19)a sedemkrát naň svojím prstom z krvi nastrieka⁶, i očistí⁶ ho a posväti⁶ ho ohľadne^{92 123} nečistôt²²³ detí³ Isráela.

(20)A keď skončí⁵²⁰ s robením⁹² zadost'¹⁵ za svätýňu¹⁰¹ a za stan stretávania² a za oltár, privedie^{6 134} bližšie^{4 236} toho živého chlpáča¹²², (21)i položí⁶ Áron na¹³ hlavu toho živého chlpáča¹²² obe svoje ruky a vyzná⁶ nad ním všetky neprávosti¹²⁸ detí³ Isráela a všetky ich prestúpenia⁵¹⁹ ohľadne všetkých ich hriechov a vloží^{6 256} ich na hlavu toho chlpáča¹²²; toho³⁴ vypustí^{6 454} skrze²⁶⁹ pripraveného⁵²¹ muža do pusty, (22)nech³⁴ ten chlpáč¹²² na seba zanesie^{281 293} všetky ich neprávosti¹²⁸ do odlahlej zeme; vypustí^{6 454} teda⁹⁸ toho chlpáča¹²² v pustinu. (23)A Áron vstúpi⁶ do stanu stretávania² a stiahne⁶ rúcha z plátna, ktoré si obliekol pri svojom vstupe do svätýne¹⁰¹, a nechá⁶ ich tam, (24)a okúpe⁶ svoje mäso vo vode²⁴¹ na svätom mieste³⁹, i oblečie⁶ si svoje rúcha a vyjde⁶ a vykoná^{6 65 276} svoju vzostupnú obeť⁷ a vzostupnú obeť⁷ ľudu a urobí⁶ zadost'¹⁵ v svoj prospech a v prospech ľudu. (25)A tuk obete za hriech musí⁷² dať na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹. (26)A ten, kto⁵⁵ vypustí^{232 454} chlpáča¹²², ktorý bol za capa odchodu⁵¹², musí⁷² oprat'svoje rúcha a okúpať svoje mäso vo vode²⁴¹ a potom bude smieť⁷² vstúpiť do tábora¹⁰⁸. (27)A býk obete za hriech a chlpáč¹²² obete za hriech, ktorých krv bola vnesená na urobenie zadost'¹⁵ v svätyni¹⁰¹, sa musia^{20 72} vyniesť von¹⁰⁷ voči tábora^{108 109} a spália⁶ ich ohňom¹¹⁰, ich kože a ich mäso a ich lajná²⁶, (28)a ten, kto⁵⁵ ich spáli^{110 222}, musí⁷² oprat'svoje rúcha a okúpať svoje mäso vo vode²⁴¹ a potom bude smieť⁷² vstúpiť do tábora¹⁰⁸.

(29)A trvalým ustanovením^{87 88 522} sa vám stane^{6 198 523} V siedmom mesiaci, v desiaty deň toho mesiaca⁵²⁴, budete⁶ ponížovať⁵²⁵ samých seba³⁶⁷ a nesmiete⁷² konať žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶, domáci^{526 527} aj cudzinec⁵²⁸, ktorý⁵⁵ bude pobývať⁴⁵²⁹

vprostred vás, (30)lebo v tento deň sa za vás bude²⁰ robiť zadost'¹⁵ na očistenie vás; od všetkých svojich hriechov budete pred tvárou Hospodina očisťovaní. (31)To³² vám bude sobotou⁵³⁰ odpočívania⁵³¹, keď³⁴ samých seba³⁶⁷ ponížite⁵²⁵ – trvalé ustanovenie^{87 88}. (32)A zadost'urobí^{6 15} kňaz, ktorý bude pomazaný¹⁹³ a ktorého ruka bude naplnená^{193 532 533} na kňazovanie namiesto jeho otca, i oblečie⁶ si rúcha z plátna, sväté rúcha²⁵¹, (33)a urobí⁶ zadost'¹⁵ za svätú svätýňu^{251 385} a za stan stretávania² a za oltár bude⁶ robiť zadost'¹⁵, a za kňazov a za všetok ľud zidenia¹³ bude⁶ robiť zadost'¹⁵. (34)A toto sa vám stane^{6 198} trvalým ustanovením^{87 88 522} na robenie zadost'¹⁵ za deti³ Isráela ohľadne^{92 123} všetkých ich hriechov jeden raz v roku. I spravilo sa²⁰ podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal.

17 A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrokom: (2)Prehovor k Áronovi a k jeho synom a ku všetkým deťom³ Isráela a povedz k nim: Toto¹⁷⁸ je vec²⁶⁸, ktorú Hospodin rozkázal výrokom: (3)Ktorýkoľvek muž^{462 478} z domu Isráela, ktorý bude porážať¹⁸ hovädzie dobyčča¹⁰⁶ alebo ovcu⁸³ alebo kozu⁸³ v tábore¹⁰⁸ alebo ktorý bude porážať¹⁸ hocíčo zvonku voči tábora^{108 109} (4)a nedopraví to³² ku vchodu¹⁰ stanu stretávania² predložiť⁴ Hospodinovi obetný dar⁴ ku priechliu⁸⁴ obydlia²⁵² Hospodina – onému mužovi⁴⁶² sa bude počítat'⁵³⁴ krv; preliat krv, i bude⁶ onen muž⁴⁶² vytýat'²²⁵ sprostred⁵³⁵ svojho ľudu – (5)preto, aby deti³ Isráela dopravovali svoje obete⁵³⁶, ktoré oni zabíjajú⁵³⁷ vo voľnom poli⁴⁵⁵ – nech³⁴ ich Hospodinovi dopravujú¹¹⁸ ku vchodu¹⁰ stanu stretávania², ku kňazovi, a obetujú^{118 537} ich Hospodinovi za obete pokojných hodov⁸⁰. (6)A kňaz nanesie⁶ krv kropením na¹⁹ oltár Hospodina pri vchode¹⁰ stanu stretávania² a tuk dá⁶ na oltár zmeniť²⁸ na dym²⁹ na lúbeznu³⁰ vôňu Hospodinovi; (7)a nebudú⁶ už obetovať⁵³⁸ svoje obete chlpáčom^{122 539}, za ktorými oni chodia smilniť⁵⁴⁰. Toto im bude⁶ trvalým ustanovením^{87 88} po ich pokoleniach⁸⁹.

(8)A musíš⁷² k nim povedať: Ktorýkoľvek muž^{462 478} z domu Isráela aj z cudzincov^{26 528}, ktorý bude pobývať⁵²⁹ vprostred nich, keď⁵⁴¹ bude vznášať⁴⁶⁵ vzostupnú⁷

alebo inú obeť (9) a nebude ju dopravovať ku vchodu¹⁰ stanu stretávania² obetovať²⁷⁶ ju Hospodinovi, potom³⁴ musí⁷² onen muž⁴⁶² byť vytatý²²⁵ zo svojho ľudu²²⁴.

(10) A ktorýkoľvek muž^{462 478} z domu Izráela aj z cudzincov^{26 528}, kto⁵⁵ pobýva⁵²⁹ vprostred vás, keď⁵⁴¹ bude ješť akúkoľvek⁷¹ krv, potom³⁴ budem proti duši, ktorá⁵⁵ bude ješť krv, zameriavať^{256 542} svoju tvár a ju vytínať²²⁵ sprostred⁵³⁵ jej ľudu, (11) lebo žitie⁵⁴³ mäsa – ono je v krvi a ja som vám ju dal na oltár na robenie zadostí¹⁵ za vaše duše, lebo krv – ona robí zadostí¹⁵ žitiu^{543 544}. (12) Preto som deťom³ Izráela povedal: Žiadna⁷¹ duša z vás nesmie⁷² ješť krv, ani cudzinec⁵²⁸, kto⁵⁵ pobýva⁵²⁹ vprostred vás, nesmie⁷² krv ješť, (13) a ktorýkoľvek muž⁴⁷⁸ z domu Izráela aj z cudzincov^{26 528}, kto⁵⁵ pobýva⁵²⁹ vprostred vás, keď⁵⁴¹ bude loviť úlovok⁵⁴⁵, cicavca⁵⁴⁶ alebo vtáka⁵⁴⁷, ktorý sa smie⁷² ješť, potom³⁴ musí⁷² vyliať jeho krv a prikryť ju zeminou⁴⁷⁰, (14) lebo žitie⁵⁴³ všetkého mäsa, jeho krv, ona je za⁵⁴⁸ jeho žitie^{543 549}; povedal som teda⁹⁸ deťom³ Izráela: Krv žiadneho⁷¹ mäsa nesmiete⁷² ješť, lebo žitie⁵⁴³ všetkého mäsa, to³² je jeho krv; každý jediaci ju bude musieť⁷² byť vytatý²²⁵. (15) A každá duša, ktorá bude ješť zdochlinu alebo rozorvané, z domáчих^{26 146 526} aj z cudzincov^{26 146 528}, tá³⁴ musí⁷² opratť svoje rúcha a okúpať sa vo vode²⁴¹ a ostane až do večera nečistá³⁴⁸; potom³⁴ ostane čistá³⁴⁸; (16) a ak nebude prať a svoje mäso nebude kúpať²⁴¹, potom³⁴ ponesie²⁸¹ svoju nepravosť^{128 129}.

18 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2) Prehovor k deťom³ Izráela a povedz k nim: Ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴; (3) nesmiete⁷² konať⁶⁵ podľa konaní⁵⁵⁰ zeme Egypta, v ktorej ste bývali, a nie že smiete⁷² konať⁶⁵ podľa konaní⁵⁵⁰ zeme Kenáan, kam sa vás ja chystám viesť⁵⁷⁶, a nie že smiete⁷² chodiť⁵⁵¹ v ich ustanoveniach^{87 552}; (4) budete⁶ vykonávať⁶⁵ moje predpisy¹⁴⁷ a budete⁶ zachovávať²⁶⁵ moje ustanovenia⁸⁷ na chodenie⁵⁵¹ v nich⁵⁵²; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴, (5) áno³⁴, budete⁶ zachovávať²⁶⁵ moje ustanovenia⁸⁷ a moje predpisy¹⁴⁷, v ktorých⁵⁵³ človek, ak ich bude vykonávať⁶⁵, bude¹³⁴ žiť. Ja som Hospodin.

(6) Žiadny človek^{462 478} sa nesmie⁷² priblížiť²³⁶ k nikomu⁷¹ pokrýve príbuznému⁵⁵⁴ na odkrytie nahoty; ja som Hospodin. (7) Nesmieš⁷² odkryť nahotu svojho otca ani nahotu svojej matky; ona je tvoja mať, nesmieš⁷² odkryť jej nahotu. (8) Nesmieš⁷² odkryť nahotu ženy svojho otca; to³² je nahota tvojho otca. (9) Nahotu svojej sestry, dcéry tvojho otca alebo dcéry tvojej matky, potomkyne⁵⁵⁵ domu alebo potomkyne⁵⁵⁵ vonkajška^{556 557} – nesmieš⁷² odkryť ich nahotu. (10) Nahotu dcéry tvojho syna alebo dcéry tvojej dcéry – nesmieš⁷² odkryť ich nahotu, lebo ony sú tvoja nahota. (11) Nahotu dcéry ženy tvojho otca, potomkyne⁵⁵⁵ tvojho otca – ona je tvoja sestra, nesmieš⁷² odkryť jej nahotu. (12) Nesmieš⁷² odkryť nahotu sestry tvojho otca, ona je blízka príbuzná⁵⁵⁴ tvojho otca. (13) Nesmieš⁷² odkryť nahotu sestry tvojej matky, lebo ona je blízka príbuzná⁵⁵⁴ tvojej matky. (14) Nesmieš⁷² odkryť nahotu brata tvojho otca, k jeho žene sa nesmieš⁷² priblížiť²³⁶, ona je tvoja strýna. (15) Nesmieš⁷² odkryť nahotu svojej nevesty, ona je žena tvojho syna, nesmieš⁷² odkryť jej nahotu. (16) Nesmieš⁷² odkryť nahotu ženy tvojho brata; to³² je nahota tvojho brata. (17) Nesmieš⁷² odkryť nahotu ženy a jej dcéry, dcéru jej dcéry ani dcéru jej syna nesmieš⁷² pojať na odkrytie jej nahoty, ony sú blízke príbuzenstvo⁵⁵⁴ – to³² je nehanebnosť⁵⁵⁸. (18) A nie že smieš⁷² pojať ženu k jej sestre za sokyňu⁵⁵⁹ na odkrytie jej nahoty popri nej⁵² za jej života⁵⁶⁰, (19) a nie že sa smieš⁷² priblížiť²³⁶ k žene v odlúčení³⁸⁰ jej nečistoty²²³ na odkrytie jej nahoty, (20) a nie že si smieš⁷² dovoliť^{256 561} prilahnúť k žene svojho súkmeňovca¹⁶³ na vypustenie semena⁵⁶², na znečistenie sa²²³ ňou⁵⁶³.

(21) A zo svojho semena nesmieš⁷² prepustiť⁵⁶⁴ Mólechovi⁵⁶⁵ a nie že smieš⁷² zniesvať⁵⁶⁶ meno svojho Boha – ja som Hospodin; (22) a nie že smieš⁷² s mužským pohlavím⁵⁶⁷ lahnúť, ako sa líha s ženou⁵⁶⁸ – to³² je ošklivosť⁵⁶⁹; (23) a nesmieš⁷² si dovoliť^{256 561} prilahnúť⁵⁶² pri žiadnom⁷¹ zvierati⁵⁶³ na znečistenie sa²²³ ním⁵⁶³, a nie že sa žena smie⁷² postaviť pred zvierať⁵⁹⁹ na podlahnutie⁵⁷⁰ jemu⁵⁷¹ – to³² je zvrátenosť⁵⁷².

(24) Žiadnou z týchto vecí⁵⁷³ sa nebudete⁶ znečisťovať⁵⁷⁴, lebo všetkými týmito vecami sú⁵⁷⁵ znečistené národy, ktoré sa ja chystám vypudiť^{454 576} pred vašou tvárou¹⁷², (25) a znečistila sa zem, navštívim⁵⁷⁷ teda⁹⁸ jej nepravosť⁴²⁸ na nej, i vydávi tá zem svojich obyvateľov. (26) Vy teda^{98 578} budete⁶ zachovávať²⁶⁵ moje ustanovenia⁸⁷ a moje predpisy¹⁴⁷ a nesmiete⁷² robiť nič zo všetkých týchto ošklivostí⁵⁶⁹, domáci^{526 527} aj cudzinec⁵²⁸, ktorý⁵⁵ pobýva⁵²⁹ vprostred vás (27) (lebo všetky tieto ošklivosti⁵⁶⁹ robili¹¹⁸ ľudia⁴⁶² tej zeme, ktorí boli pred vami⁵⁷⁹, a zem sa znečistila), (28) nech³⁴ vás zem nemusí⁷² vydáviť pri vašom znečisťovaní^{223 580} jej, ako vydávala národy, ktoré boli pred vami⁵⁷⁹. (29) Lebo každý, kto bude vykonávať voľačo zo všetkých týchto ošklivostí⁵⁶⁹ – potom³⁴ budú duše, ktoré⁵⁵ ich vykonávajú⁵⁸¹, musieť⁷² byť vytatē²²⁵ sprostred⁵³⁵ svojho ľudu. (30) Budete⁶ teda⁹⁸ zachovávať²⁶⁵ moje nariadenie²⁶⁶, nech nerobíte nič⁵⁸² z ustanovení⁸⁷ ošklivostí⁵⁶⁹, ktoré sa robili¹¹⁸ pred vami⁵⁷⁹, a nesmiete⁷² sa nimi znečisťovať⁵⁷⁴; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴.

19 A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrok: (2) Prehovor ku všetkému zhromaždeniu¹¹ detí³ Isráela a povedz k nim: Musíte⁷² byť svätí, lebo svätý som ja, Hospodin, váš Boh.

(3) Každý²⁸³ budete⁶ ctíť svoju mat⁵⁸³ a svojho otca a budete⁶ zachovávať²⁶⁵ moje soboty⁵³⁰; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴. (4) Nebudete⁶ sa obracať k modlám⁵⁸⁴ a nesmiete⁷² si zhotoviť⁶⁵ boha – zliatinu; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴.

(5) A kedykoľvek budete Hospodinovi obetovať obeť pokojných hodov⁸⁰, budete⁶ ju obetovať na svoje blahovoľné prijatie¹¹; (6) bude⁶ sa jesť v deň vášho obetovania a na druhý deň²¹⁸, ale čo bude⁵⁵ ponechané až do tretieho dňa, musí⁷² byť spálené ohňom¹¹⁰, (7) a ak sa predsa²¹⁹ v tretí deň ješť bude, bude ona poškvrnou²²¹, nebude blahovoľne prijímaná¹¹, (8) a zajediaci si jej⁵⁸⁵ poniesie²⁸¹ svoju nepravosť^{428 129}, lebo znesvätil⁵⁶⁶ svätú vec⁵⁸⁶ Hospodina, i bude⁶ oná duša vytatē²²⁵ zo svojho ľudu²²⁴.

(9) A pri vašom žatí žatvy vašej zeme nesmieš⁷² celkom dožinať⁵⁸⁷ okraje^{26 427} svojho poľa, a nie že smieš⁷² zbierať pa-

berky²⁶ svojej žatvy, (10) a nie že smieš⁷² paberkovať⁵⁸⁸ svoju vinicu a nie že smieš⁷² zbierať opadané⁵⁸⁹ ovocie svojej vinice – to²⁶³ budeš⁶ prenechávať chudobnému⁵⁹⁰ a cudzincovi⁵²⁸; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴.

(11) Nesmiete⁷² kradnúť a nie že smiete⁷² oklamávať⁵⁹¹ a nie že sa smiete⁷² ktokoľvek⁴⁶² proti svojmu súkmeňovcovi^{163 592} dopúšťať vierolomnosti⁵⁹³ (12) a nie že smiete⁷² v mojom mene prisahať podvodne^{593 594}, takže³⁴ by si meno svojho Boha znesväcoval⁵⁶⁶; ja som Hospodin. (13) Svojho blížneho⁵⁹⁵ nesmieš⁷² vydierať¹⁶⁸ a nie že smieš⁷² lúpiť¹⁷¹; plat⁵⁹⁶ námezdneho⁵⁹⁷ nesmieš⁷² pri tebe ostať cez noc⁵⁹⁸ až do rána.

(14) Nesmieš⁷² zlorečiť hluchému a nie že smieš⁷² položiť²⁵⁶ prekážku pred slepého⁵⁹⁹, lež³⁴ budeš⁶ mať úctu⁶⁰⁰ pred svojím Bohom¹¹²; ja som Hospodin. (15) V súde¹⁴⁷ sa nesmieš⁷² dopustiť⁶⁵ krivdy; nesmieš⁷² dať prednosť osobe⁶⁰¹ núdzného⁶⁰² a nesmieš⁷² nadŕžať osobe⁶⁰³ mocného⁶⁰⁴; budeš⁶ svojho súkmeňovca¹⁶³ súdiť¹⁶⁷ v spravodlivosti. (16) Nesmieš⁷² medzi svojím ľudom chodiť ako ohovárač⁶⁰⁵; nesmieš⁷² sa postaviť proti krvi⁶⁰⁶ svojho blížneho⁵⁹⁵; ja som Hospodin. (17) Nesmieš⁷² svojho brata v svojom srdci nenávidieť; vážne⁶⁰⁷ svojho súkmeňovca¹⁶³ musíš⁷⁵ pokarhať⁶⁰⁸, nech³⁴ pre neho nenesieš²⁸¹ hriech^{129 609}. (18) Nesmieš⁷² sa pomstiť a nie že sa smieš⁷² na deti³ svojho ľudu trvalo hnevať⁶¹⁰, lež³⁴ budeš⁶ svojmu blížnemu preukazovať lásku tak ako sám^{611 612} sebe^{613 614}; ja som Hospodin.

(19) Budete⁶ zachovávať²⁶⁵ moje ustanovenia⁸⁷; tvoj dobytok⁵ – nesmieš⁷² nechať páriť sa⁵⁷⁰ dvojaký druh, svoje pole nesmieš⁷² osievať dvojakým druhom a rúcho dvojakého druhu, utkané zo zmesi rozličnej priadze⁶¹⁵, sa na teba nesmie⁷² dostať⁶¹⁶.

(20) A kedykoľvek muž so ženou⁵⁶⁷, ktorá⁴⁰⁴ je slúžkou odovzdanou⁶¹⁷ inému mužovi a nijako⁶¹⁸ nebola vykúpená ani⁴¹⁰ sa jej nedalo²⁰ slobody⁶¹⁹, bude ležať s vypustením⁶²⁰ semena, bude sa⁶ diať¹⁹⁸ vyšetrovanie⁶²¹; nebudú⁷² usmrčovani, lebo nebola oslobodená⁶¹⁹, (21) ale on prinesie⁶ Hospodinovi ku vchodu¹⁰ stanu

stretávania² svoju *obet'* za previnenie⁹⁰ – barana za¹⁴¹ previnenie⁹⁰, (22) a tým baranom za¹⁴¹ previnenie⁹⁰ za neho kňaz pred tvárou Hospodina urobí⁶ zadost'¹⁵, za jeho hriech, ktorým zhrešil, i bude mu ohľadne^{92 123} jeho hriechu, ktorým zhrešil, odpustené.

(23) A keď budete môcť⁷² vstúpiť do zeme a nasádzať všemožného⁷¹ stromovia⁶²², poskytujúceho potravu⁶²³, potom³⁴ jeho predkožku – jeho ovocie – ako predkožku budete⁶ odstraňovať⁶²⁴; po tri roky vám bude⁶ neobrezaným⁶²⁵, nebude sa smieť⁷² jesť⁶²⁶, (24) a v štvrtom roku sa všetko jeho ovocie ďakovnou slávnosťou⁶²⁷ Hospodinovi bude⁶ stávať¹⁹⁸ svätým^{251 628}, (25) a v piatom roku budete smieť⁷² jeho ovocie jesť pri rozmnožení⁶²⁹ jeho výťažku⁶³⁰ pre vás⁶³¹.

(26) Nesmiete⁷² nič jesť s krvou⁵². – Nesmiete⁷² sa zaoberať veštením⁶³² a predpovedaním^{633 634}. – (27) Nesmiete⁷² do okružla strihať⁶³⁵ svoju hlavu po stranách⁶³⁶ a nie že smieš⁷² zohaviť⁶³⁷ okraje⁴²⁷ svojej brady⁴¹⁸, (28) a nie že smiete⁷² na svoje mäso robiť²⁵⁷ zárezy²⁶ pre mŕtveho⁶³⁸ a nie že na seba smiete⁷² robiť²⁵⁷ značky^{26 639} tetovaním⁶⁴⁰; ja som Hospodin. – (29) Nebudeš⁶ zneuctievať⁵⁶⁶ svoju dcéru, nechávajúc ju⁶⁴¹ smilniť⁶⁴², nech³⁴ nesmilní zem a nech sa zem nenaplní nehanebnosťou^{558 643}. – (30) Moje soboty⁵³⁰ budete⁶ zachovávať²⁶⁵ a moju svätýňu³⁸⁵ budete⁶ ctíť⁵⁸³; ja som Hospodin. – (31) Nesmiete⁷² sa obracať na vyvolávačov duchov⁶⁴⁴ a nie že sa smiete⁷² zháňať⁶⁴⁵ za jasnovidcami na znečisťovanie sa nimi; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴.

(32) Pred šedinami^{26 112 599} musíš⁷² po-vstať a mať ohľad na osobu⁶⁰³ starca, lebo³⁴ budeš⁶ mať úctu⁶⁰⁰ pred svojím Bohom¹¹²; ja som Hospodin. (33) A kedykoľvek pri tebe vo vašej zemi bude pobývať⁵²⁹ cudzinec⁵²⁸, nesmieš⁷² mu ubližovať; (34) ako domáci^{526 527} z vás vám bude cudzinec⁵²⁸, ktorý⁵⁵ pri vás bude pobývať⁵²⁹, a budeš⁶ mu preukazovať lásku tak ako sám^{611 612} sebe^{613 614}, lebo ste boli cudzincami⁵²⁸ v zemi Egypta; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴. (35) V súde¹⁴⁷ sa nesmiete⁷² dopustiť⁶⁵ krivdy v meraní, vo vážení⁶⁴⁶ a v zisťovaní obsahu⁶⁴⁷; (36) budete⁶ mať⁶⁴⁸ spravodlivé váhy⁶⁴⁹, spravodlivé závažia⁶⁵⁰,

spravodlivú éfu¹⁴⁹ a spravodlivý hín⁶⁵¹; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴, ktorý som vás vyviedol⁶⁵² zo zeme Egypta.

(37) Budete⁶ teda⁹⁸ zachovávať²⁶⁵ všetky moje ustanovenia⁸⁷ a všetky moje predpisy¹⁴⁷ a vykonávať ich. Ja som Hospodin.

20 A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrokom: (2) A k deťom³ Isráela musíš⁷² povedať: Ktorýkoľvek muž^{462 478} z detí³ Isráela a z cudzincov^{26 528}, ktorý⁵⁵ bude pobývať⁴⁵²⁹ medzi Isráelom, ktorý zo svojho semena bude dávať Mólchovi⁵⁶⁵, musí⁷² istotne⁶⁵³ byť usmrtený; ľud zeme ho musí⁷² zahádzať⁶⁵⁴ kame-ním⁶⁵⁵, (3) a ja proti onému mužovi⁴⁶² budem zameriavať^{256 542} svoju tvár a vytínať²²⁵ ho sprostred⁵³⁵ jeho ľudu, lebo dal zo svojho semena Mólchovi⁵⁶⁵ za účelom znečistenia mojej svätyně³⁸⁵ a na zne-svätenie⁵⁶⁶ mena mojej svätosti. (4) A ak budú, ľud zeme, akokoľvek⁶⁵⁶ pred oným mužom^{112 462} pri jeho dávaní zo svojho semena Mólchovi⁵⁶⁵ zakrývať svoje oči, takže ho neusmrčia⁶⁵⁷, (5) potom³⁴ svoju tvár proti onému mužovi⁴⁶² budem upierať^{79 658} ja, aj proti jeho čeladi⁶⁵⁹, a vytínať²²⁵ jeho a všetkých, ktorí⁵⁵ v smilstve budú cho-diť⁵⁴⁰ za ním, takže budú chodiť v smil-stve^{540 660} za Mólchom⁵⁶⁵, sprostred⁵³⁵ ich ľudu. – (6) A duša, ktorá sa bude obracať na vyvolávačov duchov⁶⁴⁴ a na jasnovidcov na chodenie v smilstve^{540 660} za nimi – áno³⁴, proti onej duši budem zameriavať^{256 542} svoju tvár a vytínať²²⁵ ho sprostred⁵³⁵ jeho ľudu. (7) Budete⁶ sa teda⁹⁸ posväcovať⁶⁶¹ a budete⁶ svätí, lebo ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴, (8) i budete⁶ zachovávať²⁶⁵ moje ustanovenia⁸⁷ a budete⁶ ich vykonávať; ja som Hospodin, posväcujúci vás⁶⁶².

(9) Kedykoľvek bude ktorýkoľvek človek^{462 478}, ktorý bude zlorečiť svojmu ot-covi alebo svojej matke, musí⁷² byť istotne⁶⁵³ usmrtený – zlorečil¹¹⁸ svojmu ot-covi alebo svojej matke, jeho krv^{382 663} bude na ňom. (10) A muž, ktorý bude cudzoložiť s ženou⁵⁶⁷ iného muža, ktorý bude cudzoložiť s ženou⁵⁶⁷ svojho blíž-neho⁵⁹⁵, musí⁷² byť istotne⁶⁵³ usmrtený, cudzoložník aj cudzoložnica. (11) A muž, ktorý bude ležať s ženou⁵⁶⁷ svojho otca, odkryje nahotu svojho otca; oni obaja

musia⁷² byť istotne⁶⁵³ usmrtení, ich krv^{382 663 664} bude na nich. (12)A muž, ktorý bude ležať so svojou nevestou⁵⁶⁷ – oni obaja musia⁷² byť istotne⁶⁵³ usmrtení; dopustili sa⁶⁵ zvrátenosti⁵⁷², ich krv^{382 663 664} bude na nich. (13)A muž, ktorý bude ležať s mužským pohľadom⁵⁶⁷, ako sa líha s ženou⁵⁶⁸ – oni sa obaja dopustili⁶⁵ oškli- vosti⁵⁶⁹; musia⁷² byť istotne⁶⁵³ usmrtení, ich krv^{382 663 664} bude na nich. (14)A muž, ktorý bude pojiť ženu a jej mať – to³² je nehanebnosť⁵⁵⁸, ohňom musia⁷² spáliť¹¹⁰ jeho aj ich, nech³⁴ nebude nehaneb- nosti⁵⁵⁸ vprostred vás. (15)A muž, ktorý si bude dovoľovať^{256 561} príľahnutie⁵⁶² pri zvieratí⁵⁶³, musí⁷² byť istotne⁶⁵³ usmr- tený, a to zviera⁵ musíte⁷² zabiť. (16)A že- na, ktorá sa bude približovať²³⁶ k akému-koľvek⁷¹ zvieratu⁵, žeby ju príľahlo^{570 665} – potom³⁴ musí⁷² zabiť tú ženu aj to zviera⁵; musia⁷² byť istotne⁶⁵³ usmrtení, ich krv^{382 663 664} bude na nich. (17)A muž, ktorý bude pojiť svoju sestru, dcéru svojho otca alebo dcéru svojej matky, a bude vidieť jej nahotu a ona bude vidieť jeho nahotu – to³² je hanba⁶⁶⁶, i budú⁶ vy- ťať²²⁵ pred očami detí³ svojho ľudu; od- kryl nahotu svojej sestry, poniesie²⁸¹ svoju nepravosť^{128 129}. (18)A muž, ktorý bude ležať s ženou⁵⁶⁷ trpiacou nevoľnosťou^{381 502} a odkryje jej nahotu, obnaží jej tok³⁹⁰ a ona odkryje tok³⁹⁰ svojej krvi³⁸² – po- tom³⁴ budú⁶ obaja vyťatí²²⁵ sprostred⁵³⁵ svojho ľudu. (19)A nahotu sestry svojej matky a sestry svojho otca nesmieš⁷² od- kryť, lebo taký⁶⁶⁷ obnaží svoju blízku prí- buznu⁵⁵⁴; ponесú²⁸¹ svoju nepravosť^{128 129}. (20)A muž, ktorý bude ležať so svojou strynou⁵⁶⁷, odkryje nahotu svojho strýka – svoj hriech¹²⁹ ponесú²⁸¹, budú umierať bezdetní. (21)A muž, ktorý bude pojiť ženu svojho brata – to³² je poškvrna^{380 668}, odkryje nahotu svojho brata; budú bez- detní.

(22)Budete⁹ teda⁹⁸ zachovávať²⁶⁵ všetky moje ustanovenia⁸⁷ a všetky moje pred- pisy¹⁴⁷ a vykonávať ich, nech³⁴ vás ne- musí⁷² vydávať zem, kam sa vás ja chystám uviesť⁵⁷⁶ na bývanie v nej; (23)a nesmiete⁷² chodiť⁵⁵¹ v ustanoveniach^{87 552} národov, ktoré²⁶ sa ja chystám vypudiť^{454 576} pred vašou tvárou¹¹², lebo oni všetky tieto veci

robili¹¹⁸, i zbrldil sa mi v nich (24)a vám som povedal: Ich pôdy⁶⁶⁹ sa budete zmoc- ňovať⁶⁷⁰ vy a ja ju chcem⁷² dať vlastniť⁶⁷⁰ vám, zem pretekajúcu⁶⁷¹ mliekom a me- dom, ja, Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴, ktorý som vás vyčlenil⁴² z⁶⁷² národnosti⁶⁷³. (25)I bu- dete⁶ robiť rozdiel⁴² medzi zvieratstvom⁵ čistým a nečistým⁶⁷⁴ a medzi letúnstvom³¹⁸ nečistým a čistým⁶⁷⁴ a nesmiete⁷² sami seba³⁶⁸ poškvrňovať³⁶⁸ zvieratstvom⁵ a le- túnstvom³¹⁸ a hocičím^{71 369}, čo sa plazí^{373 675} po pôde⁶⁶⁹, čo som vám vyčlenil^{42 672} za nečisté, (26)a budete⁶ mi svätými, lebo svätý som ja, Hospodin, a vás som vy- členil⁴² z⁶⁷² národnosti⁶⁷³ na to, aby ste patrili^{375 648} mne⁶⁷⁶. (27)A muž alebo žena – kedykoľvek bude v nich duch vyvoláva- nia mŕtvych⁶⁴⁴ alebo jasnovidecťo, budú musieť⁷² byť istotne⁶⁵³ usmrtení, budú ich musieť⁷² zahádzať⁶⁵⁴ kamením⁶⁵⁵, ich krv^{382 663 664} bude na nich.

21 A Hospodin k Mojžišovi pove- dal: Povedz ku kňazom, synom Áróna, áno³⁴, povedz k nim: Nik z vás sa medzi svojím ľudom²²⁴ nesmie⁷² znečistiť pre mŕtveho^{638 676}, (2)iba ak pre svojho pokrvne príbuzného⁶⁷⁷, blízkeho⁶⁷⁶ jemu – pre svoju mať⁶⁷⁶ alebo pre svojho otca⁶⁷⁶ alebo pre svojho syna⁶⁷⁶ alebo pre svoju dcéru⁶⁷⁶ alebo pre svojho brata⁶⁷⁶ (3)alebo pre svoju sestru, pannu, jemu blízku⁶⁷⁶, ktorá sa nedostala¹⁹⁸ mužovi – pre ňu⁶⁷⁶ sa smie⁷² znečistiť. (4)Hodnosť⁶⁷⁸ medzi svojím ľudom²²⁴ sa nesmie⁷² znečistiť na svoje znesvätenie^{566 679}; (5)nesmú⁷² na svo- jej hlave vyháľať⁶⁸⁰ lysinu⁴²⁶ a nie že smú⁷² strihať⁴²¹ okraje⁴²⁷ svojej brady⁴¹⁸ a nie že smú⁷² na svojom mäse vyrezávať zárezy²⁶. (6)Budú⁶ svätí svojmu Bohu a nesmú⁷² meno svojho Boha znesväcovať⁵⁶⁶, lebo oni predkladajú⁴ ohňové obete Hospo- dina, pokrm⁸⁶ ich Boha, budú⁶ teda⁹⁸ svätí. (7)Nesmú⁷² pojať ženu smilniacu⁶⁸¹ alebo zneuctenú⁵⁶⁶, ani ženu od svojho muža vyhnanú⁶⁸² nesmú⁷² pojať, lebo on⁶⁸³ je svätý svojmu Bohu; (8)uznáč⁶ ho teda⁹⁸ za svätého^{291 684}, lebo on predkladá⁴ pokrm⁸⁶ svojho Boha – bude⁶ ti svätým, lebo svätý som ja, Hospodin, posväčujúci vás⁶⁶². (9)A dcéra kňaza⁶⁸⁵, kedykoľvek bude zneuctievaná⁵⁶⁶ smilstvom, zne- uctieva⁵⁶⁶ svojho otca; bude musieť⁷² byť

spálená ohňom¹¹⁰. (10)A kňaz, ktorý je⁵⁵ väčší od svojich bratov⁶⁸⁶, na ktorého hlavu bol vylievávaný olej na pomazávanie²³⁸ a ktorého⁶⁸⁷ ruku naplnili²⁶⁴ na obliečenie rúch, nesmie⁷² svoju hlavu nechať rozstrapatenú²⁹⁴ a nie že smie⁷² svoje rúcha roztrhnúť²⁹⁵, (11)a nie že smie⁷² vojsť ku ktorejkoľvek⁷¹ mŕtvej osobe⁶⁸⁸, nesmie⁷² sa znečistiť pre svojho otca⁶⁷⁶ ani pre svoju mať⁶⁷⁶ (12)a nie že smie⁷² zo svätyn³⁸⁵ vyjsť ani svätyn³⁸⁵ svojho Boha zneuctiť⁵⁶⁶, lebo je na ňom zasvätenie²⁵⁰, olej pomazania jeho Boha; ja som Hospodin. (13)A ženu on musí⁷² pojať v jej panenstve; (14)vдовu ani vyhnau⁶⁸² ani zneuctiť⁵⁶⁶, smilniacu⁶⁸¹ – tieto⁶⁸⁹ nesmie⁷² pojať, iba pannu zo svojho ľudu²²⁴ za ženu smie⁷² pojať. (15)A svoje semä medzi svojím ľuďom²²⁴ nesmie⁷² zneuctiť⁵⁶⁶, lebo ja som Hospodin, posväcujúci ich⁶⁶².

(16)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (17)Prehovor k Árónovi výrok: Nikto⁴⁶² z tvojho semena po ich pokoleniach⁸⁹, pri kom bude vada, sa nesmie⁷² priblížiť²³⁶ predkladať⁶ pokrm⁸⁶ svojho Boha, (18)lebo žiadny⁷¹ muž, pri ktorom chyba bude, sa priblížiť²³⁶ nesmie⁷²; nikto⁴⁶² slepý alebo chomý alebo vtvári znetvorený⁶⁹⁰ alebo majúci niektorý úd pridlhý⁶⁹¹, (19)alebo muž, pri ktorom bude zlomenina nohy alebo zlomenina ruky (20)alebo hrbatý alebo zakrpatený^{419 692} alebo majúci beľmo⁶⁹³ v svojom oku alebo majúci svrab⁶⁹⁴ alebo lišaj⁶⁹⁵ alebo rozdrvené semenníky²⁶. (21)Žiadny⁷¹ muž zo semena Áróna, kňaza, pri ktorom bude chyba, nesmie⁷² pristúpiť⁶⁹ predkladať⁴ ohňové obete Hospodina; je pri ňom chyba, nesmie⁷² pristúpiť⁶⁹ predkladať⁴ pokrm⁸⁶ svojho Boha. (22)Jest pokrm⁸⁶ svojho Boha smie⁷², z vecí nanajvyš svätých⁷ a z vecí svätých, (23)iba k opone nesmie⁷² vojsť a k oltáru nesmie⁷² pristúpiť⁶⁹, lebo je pri ňom chyba, nech³⁴ moje svätyn^{385 696} nezneuctieva⁵⁶⁶, lebo ja som Hospodin, posväcujúci ich⁶⁶². (24)A Mojžiš prehovoril k Árónovi a k jeho synom a ku všetkým deťom³ Isráela.

22 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (2)Prehovor k Árónovi a k jeho synom, ako sa majú⁷²

zdržiavať^{250 697} od svätých vecí deť³ Isráela (nech³⁴ nezneuctievajú⁵⁶⁶ meno mojej svätosti), ktoré mi ony posväcujú; ja som Hospodin. (3)Povedz k nim: Každý muž po vašich pokoleniach⁸⁹, zo všetkého vášho semena, ktorý sa bude približovať²³⁶ k svätým veciam, čo deti³ Isráela posväcujú Hospodinovi, ak bude na ňom jeho nečistota²²³, potom³⁴ bude⁶ oná duša vytatá²²⁵ z prítomnosti²⁸² mojej tváre; ja som Hospodin. (4)Žiadny muž⁴⁷⁸ zo semena Áróna, ak on je malomocný alebo majúci výtok^{479 480}, nesmie⁷² jest zo svätých vecí⁶⁹⁸, kým nebude čistý; a kto³⁵ siahne na¹³¹ čokoľvek⁷¹ znečistené⁶⁹⁹ mŕtvym⁶³⁸, alebo muž, z ktorého vychádzal výlev⁴⁸⁸ semena, (5)alebo muž⁴⁶², ktorý siahal na¹³¹ čokoľvek⁷¹ ležúce³⁵⁰, čo mu je nečisté, alebo na¹³¹ človeka, ktorý mu je nečistý akoukoľvek⁷¹ svojou nečistotou²²³ – (6)osoba⁴³, ktorá na to³² bude siahať¹³¹, tá³⁴ ostane až do večera nečistá²⁴⁸ a nesmie⁷² jest zo svätých vecí, iba keď svoje mäso okúpe vo vode²⁴¹; (7)vtedy³⁴, keď slnko zájde, bude¹³⁴ očistená a potom bude smieť⁷² jest zo svätých vecí, lebo je to³² jej pokrm⁸⁶. (8)Zdochliny ani rozorvaného nesmie⁷² jest na znečistenie sa²²³ ním⁵⁶³; ja som Hospodin. (9)Budú⁶ teda⁹⁸ zachovávať^{118 265} moje nariadenie²⁶⁶, nech³⁴ za to⁷⁰⁰ nenesú²⁸¹ hriech¹²⁹ a neumrú v ňom⁵⁶³, keby ho⁷⁰¹ zneuctievali⁵⁶⁶; ja som Hospodin, posväcujúci ich⁶⁶².

(10)A žiadny⁷¹ neoprávnený²⁸⁶ nesmie⁷² jest sväté^{527 702}, želiar⁷⁰³ kňaza ani námezdny⁵⁹⁷ nesmie⁷² jest sväté^{527 702}, (11)ale kedykoľvek kňaz voľakoho⁴³ riadne⁷⁰⁴ za svoje peniaze⁷⁰⁵ bude kupovať, bude on smieť⁷² z neho⁶⁹⁸ jest, aj zrodenectvo⁷⁰⁶ jeho domu⁷⁰⁷ – oni budú smieť⁷² jest z jeho pokrmu^{86 698}. (12)A dcéra kňaza, kedykoľvek sa bude dostávať mužovi neoprávnenému^{286 708}, nebude ona smieť⁷² jest z obete venovania^{214 698} svätých vecí, (13)ale kedykoľvek dcéra kňaza bude vдовou alebo vyhnanou⁶⁸² a nebude mať³¹⁰ semena, a vráti sa do domu svojho otca ako za svojej mladosti⁵⁶⁰; bude smieť⁷² jest z pokrmu^{86 698} svojho otca, ale žiadny⁷¹ neoprávnený²⁸⁶ z neho⁶⁹⁸ jest nesmie⁷². (14)A kedykoľvek voľakto⁴⁶² bude jest svätú vec v poblúdení⁹¹, potom³⁴ k nej⁵²

pridať jej päťnásť⁷⁰⁹ a dáť s tou svätou vecou^{710 711} kňazovi. (15)A nesmú⁷² znevätovať⁵⁶⁶ sväté veci detí³ Isráela, ktoré *ony* venujú⁷⁰ Hospodinovi, (16)takže³⁴ *by na seba*⁷¹² uvalili^{281 713} nepravosť^{128 129} previnenia⁹⁰ jedením ich svätých vecí, lebo ja som Hospodin, posväcujúci ich⁶⁶².

(17)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (18)Prehovor k Árónovi a k jeho synom a ku všetkým deťom³ Isráela a povedz k nim: Ktokoľvek⁴⁷⁸ z domu Isráela alebo z cudzincov^{26 528} medzi Isráelom, kto bude predkladať⁴ svoj obetný dar⁴ podľa ktoréhokoľvek^{71 714} z ich sľubov²¹⁶ alebo ako ktorúkoľvek⁷¹ z ich dobrovoľných obetí²¹⁷, ktoré budú Hospodinovi predkladať⁴ za vzostupnú obeť⁷ (19)na vaše blahovoľné prijatie^{11 12} – *nech bude bez chyby*⁸, samec⁹ z hovädzieho dobytká¹⁴⁶, z oviec¹⁴⁶ alebo z kôz¹⁴⁶. (20)Nesmiete⁷² predkladať⁴ nič⁷¹, na čom je chyba, lebo *to* vám nebude na blahovoľné prijatie¹¹. (21)A kedykoľvek bude voľakto⁴⁶² Hospodinovi predkladať⁴ obeť pokojných hodov⁸⁰ na splnenie⁷¹⁵ sľubu²¹⁶ alebo za dobrovoľnú obeť²¹⁷ z hovädzieho dobytká¹⁴⁶ alebo z drobného dobytká¹⁴⁶, nech bude⁶ na blahovoľné prijatie¹¹ bezchybná⁸, žiadna⁷¹ chyba na nej nesmie⁷² byť. (22)Slepé alebo dolámané alebo dokaličené⁷¹⁶ alebo s nádormi⁷¹⁷ alebo majúce svrab⁶⁹⁴ alebo lišaj⁶⁹⁵ – tieto nesmiete⁷² Hospodinovi predkladať⁴ a nesmiete⁷² z nich dávať ohňové obete na oltár Hospodinovi; (23)*ani* hovädzie dobyťča¹⁰⁶ ani drobné dobyťča¹⁴⁰, majúce niektorý úd pridlhý⁶⁹¹ alebo prikrátky⁷¹⁸ – to³² smieš⁷² spraviť dobrovoľnou obeťou^{217 276}, ale za sľub²¹⁶ nebude blahovoľne prijímané¹¹; (24)*ani* popučené ani roztlčené ani vytrhnuté ani vyrezané⁶⁷⁹ nesmiete⁷² predkladať⁴ Hospodinovi; *ani* vo vašej zemi *tak* nebudete smieť⁷² konať. (25)*Ani* z ruky syna cudziny⁷²⁰ nesmiete predkladať⁴ pokrm⁸⁶ vášho Boha, od žiadnych⁷¹ týchto, lebo pri nich je ich skazenosť⁷²¹, je pri nich chyba – nebudú⁷²² blahovoľne prijímané¹¹ na váš prospech¹⁴.

(26)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (27)Kedykoľvek sa bude rodiť hovädzie dobyťča¹⁰⁶ alebo ovca alebo koza, vtedy³⁴ ostane^{6 198} sedem dní pod svojou matkou a od ôsmeho dňa a naďa-

lej bude môcť⁷² byť blahovoľne prijaté¹¹ za obetný dar⁴ ohňovej obete Hospodinovi; (28)*ale* kravu¹⁰⁶ alebo ovcu¹⁴⁰ – nesmiete⁷² ju a jej mláďa³⁵ poraziť¹⁸ v jeden deň. (29)A kedykoľvek budete Hospodinovi obetovať ďakovnú²¹² obeť, budete⁶ obetovať na vaše blahovoľné prijatie¹¹; (30)v ten istý⁷²³ deň sa bude⁶ ješť, nesmiete⁷² z nej nič nechať do rána; ja som Hospodin. (31)Budete⁶ teda⁹⁸ zachovávať²⁶⁵ moje rozkazy a vykonávať ich; ja som Hospodin; (32)a nesmiete⁷² zneuctievať⁵⁶⁶ meno mojej svätosti, lež³⁴ budem^{6 724} vprostred detí³ Isráela posväcovaný²⁹¹, ja⁷²⁵ Hospodin, posväcujúci vás⁶⁶², (33)ktorý⁵⁵ vás vyváždam^{374 652} zo zeme Egypta na to, aby som sa vám stal^{198 375} Bohom⁵²², ja⁷²⁵ Hospodin.

23 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (2)Prehovor k deťom³ Isráela a povedz k nim: Sviatky^{2 726} Hospodina, ktoré budete⁶ vyhlasovať, sväté zhromaždenie^{251 727} – toto¹⁷⁸ budú *ony*, moje sviatky^{2 726}:

(3)Šesť dní sa bude⁶ vykonávať zamestnanie²²⁶ a v deň siedmy bude sobota⁵³⁰ odpočívania⁵³¹, sväté zhromaždenie^{251 727}, žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶ vykonávať nesmiete⁷², je to³² sobota⁵³⁰ Hospodina vo všetkých vašich príbytkoch.

(4)Toto¹⁷⁸ sú sviatky^{2 726} Hospodina, sväté zhromaždenie^{251 727}, ktoré v ich určené obdobia^{2 726} budete⁶ vyhlasovať: (5)V prvom mesiaci, v štrnásty deň toho mesiaca⁵²⁴, medzi dvoma večermi⁷²⁸, je Minutie⁷²⁹ Hospodina⁷³⁰.

(6)A v pätnásty deň tohto mesiaca⁵²⁴ je slávnosť nekvasených chlebov Hospodinovi⁷³⁰; po sedem dní budete⁶ ješť nekvasené chleby. (7)V prvý deň budete⁶ mať⁶⁴⁸ sväté zhromaždenie^{251 727}, žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶ prácou⁷³¹ nesmiete⁷² vykonávať; (8)a po sedem dní budete⁶ Hospodinovi predkladať⁴ ohňovú obeť. V siedmy deň bude sväté zhromaždenie^{251 727}, žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶ prácou⁷³¹ nesmiete⁷² vykonávať.

(9)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (10)Prehovor k deťom³ Isráela a povedz k nim: Keď budete môcť⁷² vstúpiť do zeme, ktorú sa vám ja chystám dať⁵⁷⁶, a budete žať jej žatvu, potom³⁴ budete⁶ prinášať snop⁷³² z prvej

úrody⁷³ vašej žatvy ku kňazovi; (11) on³⁴ ten snop⁷³² bude⁶ obracať²³⁰ pred tvárou Hospodina na vaše blahovoľné prijatie¹¹²; na druhý deň²¹⁸ po sobote^{530 733} ho bude⁶ kňaz obracať²³⁰. (12) A v deň vášho obracania²³⁰ toho snopu⁷³² budete⁶ za vzostupnú *obet'*⁷ Hospodinovi obetovať^{65 276} bezchybné⁸ jahňa⁸³, ročné³⁸⁸, (13) a k nemu⁵¹ *obet'* daru⁴⁵, dve desatiny⁷³⁴ jemnej múky, zarobenú^{59 60} olejom, ohňovú *obet'* Hospodinovi, lúbeznú³⁰ vôňu, a k nej⁵¹ liatu *obet'*⁷³⁵, štvrť hína⁶⁵¹ vína. (14) A chleba ani praženého zrnia, totiž³⁴ z nového obilia, nesmiete⁷² jesť až priam do tohto dňa⁷³⁶, až do vášho prinesenia obetného daru⁴ vášho Boha⁷³⁷ – trvalé ustanovenie^{87 88} po vašich pokoleniach⁸⁹ vo všetkých vašich príbytkoch.

(15) A od dňa nasledujúceho po sobote^{530 733}, od dňa vášho prinesenia snopu⁷³² obracania²³⁰, si budete⁶ rátať sedem týždňov⁵³⁰; nech budú⁶ úplné⁸ – (16) až po deň nasledujúci po siedmej sobote^{530 733} budete⁶ rátať päťdesiat dní a budete⁶ Hospodinovi predkladať⁴ novú *obet'* daru⁴⁵. (17) Zo svojich príbytkov budete⁶ prinášať chleby²⁶ obracania²³⁰, dva, nech budú⁶ z dvoch desatín⁷³⁴ jemnej múky; budú⁶ pečené kysnuté, prvotiny^{77 738} Hospodinovi. (18) A s tými chlebmí^{26 52} budete⁶ predkladať⁴ sedem bezchybných⁸ jahniat⁸², ročných²⁷³, a jedného mladého býka¹⁷ a dva barany – tie budú⁶ vzostupnou *obetou'*⁷ Hospodinovi; a k nim⁵¹ *obet'* daru⁴⁵ a liatu *obet'*^{735 739} k nim⁵¹, ohňovú *obet'*, lúbeznú³⁰ vôňu Hospodinovi. (19) A jedného chlpáča¹²² z kôz budete⁶ robiť *obetou'* za hriech a dve ročné²⁷³ jahňatá⁸³ *obetou'*²⁷⁶ pokojných hodov⁸⁰, (20) i bude⁶ ich⁷⁴⁰ kňaz s chleбом⁵² z prvotín⁷⁷ obracať²³⁰ za *obet'* obracania²³⁰ pred tvárou Hospodina, s dvoma jahňatami^{52 83}; budú⁶ sväté²⁵¹ Hospodinovi, pre kňaza⁵⁶. (21) A priam v tento deň⁷³⁶ budete⁶ robiť vyhlásenie⁷⁴¹ – bude⁶ vám to svätým zhromaždením^{251 727 742}, žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶ prácou⁷³¹ nesmiete⁷² vykonávať – trvalé ustanovenie^{87 88} vo všetkých vašich príbytkoch po vašich pokoleniach⁸⁹. (22) A pri vašom žatí žatvy vašej zeme nesmie⁷² celkom dožínať⁷⁴³ okraje^{26 427} svojho poľa, a nie že smie⁷² zbierať paberky²⁶ svojej žatvy – to²⁶³ musí⁷² pre-

nechať chudobnému⁵⁹⁰ a cudzincovi⁵²⁸; ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴.

(23) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (24) Prehovor k deťom³ Isráela výrok: V siedmom mesiaci, v prvý⁷⁴⁵ deň mesiaca⁵²⁴, budete⁶ mať⁶⁴⁸ odpočívania⁵³¹, pamiatku trúbenia⁷⁴⁶, sväté zhromaždenie^{251 727}; (25) žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶ prácou⁷³¹ nesmiete⁷² vykonávať, ale Hospodinovi budete⁶ predkladať⁴ ohňovú *obet'*.

(26) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (27) Ale³⁴⁰ v desiaty deň tohto siedmeho mesiaca⁵²⁴ je on, deň⁷⁴⁷ zadostučinení⁷⁴⁸; budete⁶ mať⁶⁴⁸ sväté zhromaždenie^{251 727} a ponížovať⁴²⁵ samých seba³⁶⁷ a predkladať⁴ Hospodinovi ohňovú *obet'*, (28) a priam v tento deň⁷³⁶ nesmiete⁷² vykonávať žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶, lebo je to³² deň zadostučinení⁷⁴⁸ na urobenie zadostí¹⁵ za vás pred tvárou Hospodina, vášho Boha; (29) áno, každá duša, ktorá sa priam v tento deň⁷³⁶ nebude ponížovať⁴²⁵, tá³⁴ bude vyťatá²²⁵ zo svojho ľudu²²⁴, (30) a každá duša, ktorá bude priam v tento deň⁷³⁶ vykonávať akékoľvek⁷¹ zamestnanie²²⁶ – potom³⁴ tú dušu sprostred³³⁵ jej ľudu budem vykynožovať. (31) Nesmiete⁷² žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶ vykonávať – trvalé ustanovenie^{87 88} po vašich pokoleniach⁸⁹ vo všetkých vašich príbytkoch. (32) Bude vám to³² sobotou⁵³⁰ odpočívania⁵³¹, keď³⁴ budete ponížovať⁴²⁵ samých seba³⁶⁷, v deviaty deň mesiaca navečer – od večera do večera budete⁶ odpočívať svojím odpočinkom^{530 749}.

(33) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (34) Prehovor k deťom³ Isráela výrok: V pätnásty deň tohto siedmeho mesiaca⁵²⁴ bude po sedem dní slávnosť búdok⁷⁵⁰ Hospodinovi. (35) V prvý deň bude sväté zhromaždenie^{251 727}, žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶ prácou⁷³¹ nesmiete⁷² vykonávať; (36) po sedem dní budete⁶ Hospodinovi predkladať⁴ ohňovú *obet'*; v ôsmy deň budete⁶ mať⁶⁴⁸ sväté zhromaždenie^{251 727} a predkladať⁴ Hospodinovi ohňovú *obet'*; to³² bude slávnostné zhromaždenie⁷⁵¹, žiadne⁷¹ zamestnanie²²⁶ prácou⁷³¹ nesmiete⁷² vykonávať.

(37) Toto⁷⁸ sú sviatky^{2 726} Hospodina, ktoré budete⁶ vyhlasovať za sväté zhromaždenie^{251 727} na predkladanie⁴ ohňovej *obete*

Hospodinovi, vzostupnej *obete*⁷ a *obete* daru⁴⁵ – žertvy⁷⁵² a liatych *obeti*⁷³⁵, úlohy⁷⁵³ dňa v jej deň, (38)okrem sobôt⁵³⁰ Hospodina a okrem vašich darov a okrem všetkých vašich sľubov²¹⁶ a okrem všetkých vašich dobrovoľných *obeti*⁷¹⁷, ktoré Hospodinovi budete dávať. (39)Ale³⁴⁰ v pätnásty deň siedmeho mesiaca⁵²⁴, keď zveziete^{352 754} úrody zeme, budete⁶ po sedem dní sláviť Hospodinovi slávnosť⁷⁵⁵; v prvý deň bude odpočívanie⁵³¹. (40)A v prvý deň si budete⁶ prinášať²⁷⁴ výhonky⁷⁵⁶ ozdobného stromovia^{622 757}, haluze^{261 758} paliem a vetvy²⁶ husto olisteného stromovia⁶²² a vrúb⁷⁵⁹ od potoka⁷⁶⁰ a budete⁶ sa po sedem dní pred tvárou Hospodina, vášho Boha, veseliť⁷⁶¹. (41)I budete⁶ to^{32 762} sláviť ako slávnosť⁷⁵⁵ Hospodinovi po sedem dní v roku – trvalé ustanovenie^{87 88} po vašich pokoleniach⁸⁹; budete⁶ to^{32 762} sláviť⁷⁵⁵ v siedmom mesiaci, (42)po sedem dní budete⁶ bývať⁷⁶¹ v búdkach⁷⁵⁰, všetci domáci⁵²⁶ v Izráelovi budú⁶ bývať⁷⁶¹ v búdkach⁷⁵⁰, (43)aby vedeli vaše pokolenia, že som v búdky⁷⁵⁰ ubytoval deti³ Izráela, keď som ich vyviedol^{352 652} zo zeme Egypta, ja, ⁷²⁵ Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴. (44)A Mojžiš na sviatky^{2 92 726} Hospodina prehovoril k deťom³ Izráela.

24 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2)Rozkáž deťom³ Izráela, nech³⁴ k tebe prinášajú²⁷⁵ čistý olej olivy, z rozdrvenia⁷⁶³, na svietenie⁷⁶⁴, na zažatie⁷⁶⁵ ustavičného svetla^{186 766}. (3)Zvonku voči opone¹⁰⁹ svedectva v stane stretávania² ho⁷⁶² bude⁶ Árón spravovať⁷⁶⁷ od večera do rána pred tvárou Hospodina – trvalé ustanovenie^{87 88} po vašich pokoleniach⁸⁹; (4)na rýdzom⁷⁶⁸ svietniku⁷⁶⁹ bude⁶ ustavične spravovať⁷⁶⁷ lampy pred tvárou Hospodina.

(5)A musíš⁷² vziať jemnú múku a upiecť z nej⁷⁷⁰ dvanásť praelíkov⁵⁸, z dvoch desiatín^{734 770} jeden praelík⁵⁸, (6)a poklášť⁷⁹ ich dvoma radmi, šesť v rade, na čistý stôl pred tvár Hospodina, (7)a na každý rad dať čisté kadidlo⁴⁷; to³⁴ sa chlebu stane¹⁹⁸ pamätnou⁵³ časťou^{54 522 771}, ohňovou *obetou* Hospodinovi. (8)V každý deň soboty^{530 772} sa^{20 21} to³² bude⁶ pred tvárou Hospodina ustavične spravovať⁷⁶⁷; spopri²³³ deti³ Izráela, trvalou zmluvou⁸⁸. (9)Toho³⁴ sa do-

stane^{6 198} Árónovi a jeho synom, i budú⁶ to³² jedávať na svätom mieste^{39 251}, lebo je to³² pre neho a pre jeho synov⁵⁶ ako najvyšš sväte⁵⁷ z ohňových *obeti* Hospodina trvalým ustanovením^{88 191}.

(10)I vyšiel syn izráelskej ženy, ktorý⁴⁰⁴ bol synom Egyptana⁷⁷³ vprostred detí³⁷⁷⁴ Izráela, a v tábore¹⁰⁸ sa poruvali⁷⁷⁵, syn tej Izráelovkyne a izráelský muž; (11)a syn tej izráelskej ženy sa dal rúhať Menu⁷⁷⁶ a zlorečiť, i uviedli ho k Mojžišovi. A meno jeho matky: Šelómith, dcéra Divrího, *patriaceho* k vetve⁷⁷⁷ Dána. (12)I nechali ho pod dozorom⁷⁷⁸ do podania im pokynu⁷⁷⁹ podľa úst Hospodina; (13)a Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (14)Vyveď toho, ktorý⁵⁵ zlorečil, von¹⁰⁷ voči táboru^{108 109} a všetci, ktorí⁵⁵ ho počuli, položia⁶ svoje ruky na¹³ jeho hlavu a zahádzu⁶⁵⁴ ho, celé zhromaždenie¹¹¹. (15)A k deťom³ Izráela musíš⁷² prehovoriť výrokom: Kedykoľvek bude ktokoľvek^{462 478} zlorečiť svojmu Bohu, potom³⁴ si odnesie²⁸¹ svoj hriech¹²⁹, (16)a rúhajúci sa menu Hospodina musí⁷² istotne⁶⁵³ byť usmrtený, celé zhromaždenie¹¹¹, tí naň istotne⁷⁸⁰ musia⁷² nahádzať⁶⁵⁴; ako cudzinec⁵²⁸ tak²⁰⁷ domáci⁵²⁶ musí⁷² pre svoje rúhanie⁵⁰¹ Menu⁷⁷⁶ byť usmrtený. (17)A kedykoľvek voľakto⁴⁶² bude zražať⁷⁸¹ ktorúkoľvek⁷¹ ľudskú bytosť⁷⁸², musí⁷² istotne⁶⁵³ byť usmrtený, (18)a zrazivší⁷⁸¹ kus⁷⁸² dobytku⁵ musí⁷² škodu nahradiť¹⁵⁹ kusom^{782 783} za kus^{782 783}. (19)A kedykoľvek voľakto⁴⁶² bude spôsobovať²⁵⁶ na svojom súkmeňovcovi¹⁶³ poškodenie na tele⁷⁸⁴ – podľa toho, čo urobí, tak sa bude⁶ robiť jemu: (20)zlomeninu za zlomeninu, oko za oko, zub za zub – podľa toho, aké poškodenie⁷⁸⁴ na človekovi spôsoboval²⁵⁶, tak sa bude⁶ spôsobovať²⁵⁶ jemu. (21)Zrazivší⁷⁸¹ zviera³ teda⁹⁸ musí⁷² nahradiť škodu¹⁵⁹, ale zrazivší⁷⁸¹ človeka musí⁷² byť usmrtený. (22)Bude⁶ pre vás⁵⁶ jedno právo⁴⁷, ako cudzinec⁵²⁸, tak²⁰⁷ bude⁶ domáci⁵²⁶, lebo ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴. (23)A Mojžiš prehovoril k deťom³ Izráela, i vyviedli toho, ktorý⁵⁵ zlorečil, von¹⁰⁷ voči táboru^{108 109} a zahádzali⁶⁵⁴ ho kamením⁶⁵⁵; tak³⁴ spravili deti³ Izráela podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi.

25 A Hospodin k Mojžišovi na vrchu Sínaj prehovoril výkonom: (2)Prehovor k deťom³ Isráela a povedz k nim: Keď budete môcť⁷² vstúpiť do zeme, ktorú sa vám ja chystám dať⁵⁷⁶, vtedy³⁴ bude⁶ zem odpočívat'¹⁷⁸ odpočinkom^{530 749} Hospodina⁷³⁰. (3)Šesť rokov budeš⁶ osievať svoje pole a šesť rokov budeš⁶ prerezávať svoju vinicu a zväžať⁸⁰⁴ jej úrodu, (4)ale v siedmom roku bude⁶ zem mat'⁶⁴⁸ sobotu⁵³⁰ odpočívania⁵³¹, sobotu⁵³⁰ Hospodina⁷³⁰; svoje pole nesmieš⁷² osievať a svoju vinicu nesmieš⁷² prerezávať, (5)samorastlé⁷⁸⁵ od tvojej⁷⁸⁶ žatvy nesmieš⁷² žať a hrozná svojho neprerazaného viniča⁷⁸⁷ nesmieš⁷² oberať – zem bude⁶ mat'⁶⁴⁸ rok odpočívania⁵³¹. (6)A vám nastane¹⁹⁸ sobota⁵³⁰ zeme na poskytovanie potravy⁷⁸⁸, tebe a tvojmu nevoľníkovi a tvojej služobnej a tvojmu námezdnému⁵⁹⁷ a tvojmu želiarovi⁷⁰³, ktorí⁵⁵ pobývajú⁵²⁹ pri tebe; (7)aj tvojmu dobytku⁵ a živočíštvu, ktoré bude v tvojej zemi, bude všetka jej úroda za potravu⁷⁸⁸.

(8)A budeš⁶ si rátať sedem sedmíc⁵³⁰ rokov, sedem rokov sedemkrát, takže³⁴ budeš mat'⁶⁴⁸ dní siedmich sedmíc⁵³⁰ rokov, deväťatštyridsiatic rokov. (9)Vtedy³⁴ budeš⁶ rozozvučovať hlalo-
liace⁷⁸⁹ trúby^{26 790 791 792}; v siedmom mesiaci, v desiaty deň mesiaca⁵²⁴, v deň zadosťučinení⁷⁴⁸, budete⁶ rozozvučovať trúby^{26 790 791} po celej vašej zemi. (10)I budete⁶ posväcovať rok päťdesiateho roka⁷⁹³ a vyhlasať v zemi slobodu všetkým jej obyvateľom; on vám bude⁶ zvučaním polnice⁷⁹⁴, i budete sa vracat' každý²⁸³ k svojej držbe a každý²⁸³ k svojej čeladi⁵⁵⁹ sa budete vracat'. (11)On, rok päťdesiateho roka⁷⁹³, vám bude⁶ zvučaním polnice⁷⁹⁴; nebudete⁷² siať a nie že budete⁷² žať jeho⁷⁹⁵ samorastlé^{785 796} a nie že budete⁷² oberať jeho⁷⁹⁵ neprerazané viniče^{787 796}, (12)lebo on je zvučaním polnice⁷⁹⁴, bude⁶ vám svätý²⁵¹; z poľa budete⁶ jest⁷⁹⁷ jeho⁷⁹⁵ úrodu. (13)V tomto roku zvučania polnice⁷⁹⁴ sa každý²⁸³ budete vracat' k svojej držbe.

(14)A kedykoľvek tvojmu súkmeňovcovi¹⁶³ budete predávať, čo je na predaj⁷⁹⁸, alebo pri kúpe z ruky tvojho súkmeňovca¹⁶³, nesmieť⁷² sa navzájom⁷⁹⁹ poškodzovať. (15)Podľa počtu⁸⁰⁰ rokov po

zvučaní polnice⁷⁹⁴ budeš⁶ od²³³ svojho súkmeňovca¹⁶³ kupovať, podľa počtu⁸⁰⁰ rokov úrod⁷⁹⁶ ti bude⁶ predávať: (16)podľa mnohosti⁸⁰¹ rokov budeš⁶ rozmnožovať kúpnu cenu toho³² a podľa mála⁸⁰¹ rokov budeš⁶ zmenšovať kúpnu cenu toho³², lebo on ti predáva počet úrod; (17)a nesmieť⁷² jeden druhého⁸⁰² poškodzovať, lež³⁴ budeš⁶ mať úctu⁶⁰⁰ pred svojím Bohom¹¹², lebo ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴. (18)I budete⁶ vykonávať moje ustanovenia⁸⁷ a moje predpisy¹⁴⁷ budete⁶ zachovávať⁴²⁶⁵ a budete⁶ ich vykonávať; potom³⁴ budete v⁸⁰³ tej zemi bezpečne bývať (19)a zem bude dávať svoje plody, i budete jest do zýtosti a bezpečne v⁸⁰³ nej bývať. (20)A keď budete vravieť: Čo budeme jest v siedmom roku? Hľa, nemáme⁷² siať a nemáme⁷² zväžať⁸⁰⁴ svoje úrody? – (21)nuž³⁴, privolám⁸⁰⁵ vám svoje požehnanie v šiestom roku, nech³⁴ vykoná svoje úrody na tri roky, (22)a keď budete siať v ôsmy rok, budete³⁴ jest zo starej⁸⁰⁶ úrody; do deviateho roka, do dôjdenia jeho⁷⁹⁵ úrody, budete jest starej⁸⁰⁶. (23)A zem sa nesmie⁷² predávať navždy⁸⁰⁷, lebo zem patrí mne, lebo vy ste u mňa cudzinci⁵²⁸ a želiari⁷⁰³ (24)a v celej zemi vašej držby budete⁶ zemi dávať právo na vykúpenie⁸⁰⁸.

(25)Kedykoľvek sa tvoj brat bude ocitáť v tiesni a predá čosi zo svojej držby, vtedy³⁴ príde⁶ jeho výkupca⁸⁰⁸, blízky jemu⁸⁰⁹, a vykúpi^{6 808}, čo jeho brat predal⁸¹⁰. (26)A kedykoľvek voľakto⁴⁶² výkupcu⁸⁰⁸ nemá⁶⁴⁸ a jeho ruka je¹¹⁸ súca¹⁴⁸, takže³⁴ si môže⁷² zohnat'⁸¹¹, koľko je dost¹³⁹ na vykúpenie^{808 812} toho³², (27)potom³⁴ musí⁷² sčítať⁶ roky od predaja⁸¹³ toho³² a prebytok⁸¹⁴ vrátiť⁶ tomu⁴⁶², komu to predal, a môže⁷² sa vrátiť k svojej držbe; (28)a ak jeho ruka nezoženie⁸¹¹ dost¹³⁹ na vrátenie⁸¹² mu, potom³⁴ ostane¹⁹⁸, čo predal⁸¹⁰, v ruke toho, kto⁵⁵ to³² kúpil²³², až do roka zvučania polnice⁷⁹⁴, a pri zvučaní polnice⁷⁹⁴ bude⁶ uvoľnené⁸¹⁵ a on sa vráti⁶ k svojej držbe.

(29)A kedykoľvek voľakto⁴⁶² bude predávať obytný dom⁸¹⁶ v hradenom meste⁸¹⁷, potom³⁴ jeho⁸¹⁸ právo na vykúpenie⁸⁰⁸ potrvá¹⁹⁸ až do dovŕšenia roku od jeho predaja⁸¹³; po celý rok⁸¹⁹ potrvá¹⁹⁸ jeho⁸¹⁸ právo na vykúpenie⁸⁰⁸. (30)Ale ak ho

nebude môcť⁷² vykúpiť⁸⁰⁸, než sa mu vyplní dovŕšený rok⁸²⁰, potom³⁴ ten dom, ktorý je v meste, čo má³¹⁴ múr⁸¹⁷, navždy⁸⁰⁷ ostane⁸²¹ tomu, *kto* ⁵⁵ ho kúpil²³², po jeho pokoleniach⁸⁹, nebude⁶ pri zvučení polnice⁷⁹⁴ uvoľňovaný⁸¹⁵. (31) *Ale* domy dedín⁸²², ktoré nemajú³¹⁰ dookola múr⁸¹⁷, sa budú⁶ 823 počítať za pole zeme, bude pre ne⁸²³ právo na vykúpenie⁸⁰⁸, takže³⁴ pri zvučení polnice⁷⁹⁴ budú⁶ uvoľňované⁸¹⁵ 823. (32) *Ale* mestá Lévióvcov⁸²⁴, domy miest⁸²⁵ ich držby – Lévióvcov⁸²⁴ bude *patriť* trvalé právo⁸⁸ na vykúpenie⁸⁰⁸, (33) *a čo* *kto* od⁸²⁶ Lévióvcov⁸²⁴ bude vykupovať⁸⁰⁸, to³⁴ bude⁶ uvoľňované⁸¹⁵ – predaj⁸¹³ domu, totiž³⁴ v meste⁸¹⁷ jeho držby, – pri zvučení polnice⁷⁹⁴, lebo mestá Lévióvcov⁸²⁴, to³² *bude* ich držba vprostred detí³ Isráela. (34) *Ale* polia²⁶ obvodov²⁶ 827 ich miest⁸²⁵ sa nebudú smieť⁷² predávať, lebo ony *budú* ²⁶ ich trvalou držbou⁸⁸.

(35) *A* kedykoľvek sa tvoj brat bude ocitať v tiesni a jeho ruka pri tebe zoslabne⁸²⁸, vtedy³⁴ sa ho ujmeš⁶ 829, cudzinca⁵²⁸ *alebo* želiara⁷⁰³, nech³⁴ pri tebe ožije. (36) *Nebudeš* ⁶ od²³³ neho brať úrok ani prirážku⁸³⁰, lež³⁴ budeš⁶ mať úctu⁶⁰⁰ pred svojím Bohom¹¹², nech³⁴ tvoj brat pri tebe oživa. (37) *Nesmieš* ⁷² mu svoje peniaze⁷⁰⁵ dať na úrok a nie že svoj pokrm smieš⁷² dať na rozmnoženie⁸³⁰; (38) *ja som* Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴, ktorý som vás vyviedol⁶⁵² zo zeme Egypta na to, aby som vám dal³⁷⁵ zem Kenáana a stal sa¹⁹⁸ 375 vám Bohom⁵²².

(39) *A* kedykoľvek sa tvoj brat pri tebe bude ocitať v tiesni a bude ti predávaný, nesmieš⁷² po ňom ako po otrokovi požadovať⁸³¹ otroctvo⁸³² otroka. (40) *Budeš* ⁶ pri tebe ako námezdný⁵⁹⁷, ako želiar⁷⁰³, až do roka zvučania polnice⁷⁹⁴ bude⁶ pri tebe slúžiť⁸³³; (41) *potom* ³⁴ spopri⁸³⁴ teba⁸³⁵ bude odchádzať⁶ 836, on a s ním jeho deti³, a vracať⁶ k svojej čeladi⁶⁵⁹ a k držbe svojich otcov sa bude⁶ vracať, (42) *lebo* oni *sú* moji nevoľníci, ktorých som vyviedol⁶⁵² zo zeme Egypta; nesmú⁷² byť predávaní predajom nevoľníka⁸³⁷. (43) *Nesmieš* ⁷² nad ním s tvrdosťou panovať⁸³⁸, lež³⁴ budeš⁶ mať úctu⁶⁰⁰ pred svojím Bohom¹¹². (44) *A* tvoj nevoľník⁸³⁷ a tvoja služobná⁸³⁷, ktoré budeš mať⁶⁴⁸, – od²³³ národov, ktoré *budú* okolo

vás, z nich budete⁶ kupovať nevoľníka⁸³⁷ a služobnú⁸³⁷, (45) *a tiež* z detí³ želiarov⁷⁰³, ktorí⁵⁵ budú ako cudzinci bývať⁵²⁹ pri vás, z nich budete⁶ kupovať, aj z ich čelade⁶⁵⁹, ktorá *bude* pri vás, ktorú vo vašej zemi splodia, tí³⁴ sa vám budú stávať⁶ majetkom⁵²² 839 (46) *a* budete si ich privlastňovať pre svoje deti³ 840 po vás na zdedenie⁸⁴¹ *ako* majetku⁸³⁹ natrvalo⁸⁸. Na nich smiete⁷² 842 uvažovať⁸³¹ otroctvo⁸³², *ale* nad vašimi bratmi, deťmi³ 838 Isráela, muž nad svojím bratom⁸³⁸ – nesmieš⁷² nad ním s tvrdosťou panovať⁸³⁸.

(47) *A* kedykoľvek sa bude vzmáhať¹⁴⁸ 843 ruka cudzinca⁵²⁸ *alebo* želiara⁷⁰³ pri tebe a tvoj brat sa pri ňom bude ocitať v tiesni a predávať sa cudzincovi⁵²⁸, želiarovi⁷⁰³ pri tebe, *alebo* potomkovi⁸⁴⁴ čelade⁶⁵⁹ cudzinca⁵²⁸, (48) *bude* mať⁶⁴⁸ potom, čo bude predaný, právo na vykúpenie⁸⁰⁸, jeden z jeho bratov ho bude môcť⁷² vykúpiť – (49) *alebo* jeho strýko *alebo* syn jeho strýka ho bude môcť⁷² vykúpiť, *alebo* ho bude môcť⁷² vykúpiť *iný* z jeho pokrvných príbuzných²⁶ 554 z jeho čelade⁶⁵⁹, *alebo* , ak sa *rozmôže* ¹⁴⁸ 843 jeho ruka, bude¹³⁴ sa môcť⁷² vykúpiť *sám* . (50) *I* bude účtovať⁶ 845 s kúpivším ho od roku svojho predania⁸⁴⁶ jemu *až* po rok zvučania polnice⁷⁹⁴, a cena⁷⁰⁵ jeho predaja⁸¹³ 847 bude⁶ 118 848 podľa počtu⁸⁰⁰ rokov – bude⁶ 848 *ako* za dní námezdneho⁵⁹⁷ u neho⁸⁴⁹. (51) *Ak* *bude* ešte veľa rokov⁸⁰⁰, bude⁶ podľa nich⁸⁰¹ vracať svoje výkupné⁸⁰⁸ z ceny⁷⁰⁵ svojej kúpy⁸⁵⁰, (52) *a* ak ešte *až* do roka zvučania polnice⁷⁹⁴ zvýši málo rokov⁸⁰⁰, tie³⁴ mu bude⁶ účtovať⁸⁴⁵; podľa počtu⁸⁵¹ rokov bude⁶ vracať svoje výkupné⁸⁰⁸. (53) *Bude* ⁶ u neho rok po⁸⁵² roku ako námezdny⁵⁹⁷, nesmie⁷² sa²⁰ nad ním pred tvojimi očami⁸⁵³ s tvrdosťou panovať⁸³⁸. (54) *A* ak nebude takto⁸⁵⁴ vykupovaný⁸⁵⁵, potom³⁴ bude⁶ odchádzať⁸³⁶ on a s ním jeho deti³ v roku zvučania polnice⁷⁹⁴, (55) *lebo* deti³ Isráela sú nevoľníkmi mne; oni *sú* moji nevoľníci, ktorých som vyviedol⁶⁵² zo zeme Egypta, ja,⁷²⁵ Hospodin, ich Boh⁷⁴⁴.

26 *Nesmie* ⁷² si zhotovovať⁶⁵ modly⁸⁵⁶ a nie že si smiete⁷² vztyčiť⁸⁵⁷ sochu⁸⁵⁸ ani stĺp⁸⁵⁹, a nie že smiete⁷² vo vašej zemi umiestniť²⁵⁶ kameň *voláča* zobrazujúci⁸⁶⁰ na skláňanie sa pred ním,

lebo ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴. (2) Moje soboty⁵³⁰ budete⁶ zachovávať²⁶⁵ a moju svätyniu³⁸⁵ budete⁶ ctíť⁵⁸³; ja som Hospodin.

(3) Ak budete chodiť⁵⁵¹ v mojich ustanoveniach^{87 552} a zachovávať²⁶⁵ moje rozkazy a vykonávať ich, (4) potom³⁴ vám budem dávať⁸⁶¹ dažď v ich čas a zem bude dávať svoj výnos a poľné stromovie^{622 862} bude dávať svoje ovocie, (5) i bude vaša⁸⁶¹ mlatba⁸⁶³ dosťhovať¹⁴⁸ obračku a obračka bude dosťhovať¹⁴⁸ sejub, takže³⁴ budete dosťť jesť svoj chlieb a bezpečne bývať vo vašej zemi. (6) A budem dávať v zemi pokoj, i budete líhať a nebude naháňajúceho strach⁸⁶⁴, a budem odstraňovať⁸⁶⁵ zo zeme zlú zver a vašou zemou nebude prechádzať meč (7) a svojich nepriateľov poženiete⁸⁶⁶, i budú od meča⁸⁶⁷ padať pred vašou tvárou; (8) a piati z vás poženú⁸⁶⁶ sto a sto z vás poženie⁸⁶⁶ desatisíc, takže³⁴ budú vaši nepriatelia od meča⁸⁶⁷ padať pred vašou tvárou. (9) I obrátim sa k vám a budem vás robiť plodnými⁸⁶⁸ a množiť⁸²¹ vás a svoju zmluvu s vami upevňovať⁸²¹, (10) i budete jeť staré⁸⁰⁶ zásoby⁸⁶⁹ a staré⁸⁰⁶ spred nového⁸⁷⁰ odpratúvať⁸⁷¹. (11) A svoje obydlie²⁵² chcem⁷² umiestniť²⁵⁶ vprostred vás a moja duša si vás nebude oškliviť⁸⁷², (12) lež³⁴ sa budem prechádzať vprostred vás a stanem sa¹⁹⁸ vám Bohom⁵²² a vy mi budete ľudom⁵²². (13) Ja som Hospodin, váš Boh⁷⁴⁴, ktorý som vás vyvedol⁶⁵² zo zeme Egypta, žeby ste im neboli⁸⁷³ nevoľníkmi, a polámal som priečne drevo⁸⁷⁴ vášho jarma, i dal som vám chodiť vzpriamene.

(14) Ale ak ma nebudete poslúchať a všetky⁸⁷⁵ tieto rozkazy nebudete vykonávať (15) a ak budete zamietvať⁸⁷⁶ proti mojim ustanoveniam⁸⁷ a ak si vaša duša bude oškliviť⁸⁷² moje práva¹⁴⁷, takže nebudete vykonávať⁸⁷⁷ všetky⁸⁷⁵ moje rozkazy, aby ste porušovali moju zmluvu⁸⁷³, (16) veruže vám zasa ja budem vykonávať toto, že³⁴ na vás budem dopúšťať⁸⁷⁸ hrôzu⁸⁷⁹, suchotiny⁸⁸⁰ a horúčku⁸⁸¹, čo vyháša^{882 883} oči a vysiluje^{882 884} dušu; i budete svoje semä siať nadarmo⁸⁸⁵, lebo³⁴ ho pohltia⁸⁸⁶ vaši nepriatelia. (17) A budem zameriavať^{256 542} svoju tvár proti vám, i budete porážaní pred tvárou vašich nepriateľov, takže³⁴ nad vami budú¹¹⁸ panovať⁸³⁸ nenávidiaci

vás, i budete prchať, hoci³⁴ nebude prenasledujúceho⁸⁶⁶ vás.

(18) A ak ma ani pri⁸⁸⁷ týchto veciach⁸⁸⁸ nebudete poslúchať, potom³⁴ k vášmu trestaniu⁸⁸⁹ budem pridávať sedemkrát⁸⁹⁰ viac za vaše hriechy⁸⁹⁰ (19) a lámať spupnosť⁸⁹¹ vašej sily⁸⁹² a robiť²⁵⁶ nebesá nad vami⁸⁹³ stáby železom a vašu zem stáby mosadzou²⁰⁴ (20) a nadarmo⁸⁸⁵ sa vyčerpá⁸⁹⁴ vaša zdatnosť⁸⁹⁵, lebo³⁴ vám vaša zem nebude dávať svojho výnosu a stromovie⁶²² zeme nebude dávať svojho ovocia. (21) A ak budete chodiť⁵⁵¹ v rozpore⁸⁹⁶ so mnou⁸⁹⁷ a nebudete ochotní poslúchať ma, potom³⁴ na vás budem uvádzať ešte sedemkrát⁸⁹⁸ viac⁸⁹⁸ bitia⁸⁹⁹ podľa vašich hriechov⁹⁰⁰ (22) a posielat proti vám poľnú zver⁸⁶²; tá³⁴ vás bude pripravovať o deti a kántriť²²⁵ váš dobytok⁵ a uberať⁹⁰¹ vás, i budú vaše cesty pustnúť.

(23) A ak sa mi týmito vecami nebudete dávať napraviť⁸⁸⁹, lež³⁴ budete chodiť⁵⁵¹ v rozpore⁸⁹⁶ so mnou⁸⁹⁷, (24) potom³⁴ veru ja budem zakročovať⁹⁰² v rozpore⁸⁹⁶ s vami⁸⁹⁷ a budem vás biť⁷⁸¹, áno⁹⁰³, ja, sedemkrát⁸⁹⁰ viac za vaše hriechy⁸⁹⁰ (25) a privádzať na vás meč pomstiaci sa pomstou zmluvy⁹⁰⁴, i budete zhŕňaní⁹⁰⁵ do vašich miest⁸²⁵ a budem doprostred vás vpúšťať⁴⁵⁴ mor a budete vydávaní v ruku nepriateľa. (26) Keď vám zlomím palicu³⁵² chleba^{86 906}, potom³⁴ bude desať žien piecť váš chlieb v jednej peci a budú vám váš chlieb späť⁹⁰⁷ dávať⁹⁰⁸ na váhu⁹⁰⁹, i budete jeť a nebudete sa môcť⁷² nasýtiť.

(27) A ak pri⁹¹⁰ tomto⁹¹¹ ma nebudete poslúchať, lež³⁴ budete chodiť⁵⁵¹ v rozpore⁸⁹⁶ so mnou⁸⁹⁷, (28) potom³⁴ s vami budem zaobchádzať⁹⁰² v popudenosti⁹¹² odporu⁸⁹⁷ a budem vás trestať⁸⁸⁹ veru aj ja sedemkrát⁸⁹⁰ viac za vaše hriechy⁸⁹⁰, (29) takže³⁴ budete jeť mäso svojich synov, aj mäso svojich dcér budete jeť, (30) a budem plieniť⁹¹³ vaše výšiny⁹¹⁴ a vytínať²²⁵ vaše slnečné koly⁹¹⁵ a klást²⁵⁶ vaše mŕtvolý⁹¹⁶ na mŕtvolý^{916 917} vašich zahnojenosti⁹¹⁸ a moja duša si vás bude oškliviť⁸⁷²; (31) a vaše mestá budem vydávať zrúcania a vaše svätynce³⁸⁵ pustošiť, a nie že budem privoniavať k⁹¹⁹ vôni vašich lúbezností³⁰. (32) A ja budem pustošiť zem, takže³⁴ sa vaši nepriatelia, ktorí⁵⁵ v nej budú bývať,

nad ňou budú hroziť⁹²⁰; (33)a vás budem rozprašovať medzi národy a tasíť za vami meč, i bude sa vaša zem stávať¹⁹⁸ spustliskom⁹²⁰ a vaše mestá sa budú stávať¹⁹⁸ zručaninami²⁶. (34)Vtedy sa zem bude tešiť⁹²¹ zo svojich sobôt⁵³⁰, po všetky dni svojho spustošenia⁹²², kým³⁴ vy budete v zemi vašich nepriateľov; vtedy zem bude odpočívať⁹²³ a vyrovnávať⁹²¹ si svoje soboty⁵³⁰; (35)za všetky dni svojho spustošenia⁹²² bude odpočívať⁹²³, čo neodpočinula⁹²³ vo vaše soboty⁵³⁰ za vášho bývania v⁸⁰³ nej. (36)A tí, kto⁵⁵ zvýšia medzi vami, – potom³⁴ v ich srdce v zemi ich nepriateľov uvediem zbabelosť⁹²⁴, i zaplaším¹⁸⁶⁶ ich šesť⁹²⁵ odviateho listia a budú prchať behom *sťa pred* mečom⁹²⁶ a budú padať, hoci³⁴ nebude prenasledujúceho⁸⁶⁶; (37)a budú sa potkýnať o seba navzájom⁷⁹⁹, ako pred mečom⁸⁷⁰, hoci³⁴ prenasledujúceho⁸⁶⁶ nebude, a nebude sa vám dostávať¹⁹⁸ schopnosti postaviť sa voči⁹²⁷ tvári vašich nepriateľov. (38)I budete blúdiť⁹²⁸ medzi národmi a zem vašich nepriateľov vás bude pohlcovať⁸⁸⁶; (39)a tí, ktorí⁵⁵ zvýšia medzi vami, budú pre svoju nepravosť^{128 501} zotlievať⁹²⁹ v zemiach vašich nepriateľov; a aj pre nepravosti^{128 501} ich otcov budú zotlievať⁹²⁹ s nimi.

(40)I budú vyznávať⁹³⁰ svoju nepravosť¹²⁸ a nepravosť¹²⁸ svojich otcov v ich nevernosti^{151 501}, ktorou sa spreneverili¹⁵¹ voči mne, a aj ako chodili^{118 551} v rozpore⁸⁹⁶ so mnou⁸⁹⁷ – (41)aj ja som zakročoval¹⁹⁰² v rozpore⁸⁹⁶ s nimi⁸⁹⁷ a zavádzal som ich v zem ich nepriateľov. Ak sa vtedy ich neobrezané⁹³¹ srdce bude chcieť⁷² pokoriť, ak vtedy *trest* za svoju nepravosť^{128 932} budú chcieť⁷² prijať^{921 933}, (42)potom³⁴ si budem pripomínať svoju zmluvu s Jákobom⁹³⁴ a aj svoju zmluvu s Isákom⁹³⁴ a aj svoju zmluvu s Abrahámom⁹³⁴ si budem pripomínať, a budem si pripomínať tú zem, (43)lebo³⁴ tá zem bude od nich opustená⁹³⁵ a v svojom spustošení⁹²² bez⁹³⁶ nich⁹³⁷ sa bude tešiť⁹²¹ zo svojich sobôt⁵³⁰ a oni budú prijímať^{921 933} *trest* za svoju nepravosť^{128 932 933}, pretože, a práve preto, že sa zamietavo postavili⁸⁷⁶ proti mojim právam¹⁴⁷ a ich duša si zošklivila⁸⁷² moje ustanovenia⁸⁷. (44)Ale ani takto⁹³⁸, pri ich pobyte⁹³⁹ v zemi ich nepriateľov,

ich nebudem zamietat⁹⁴⁰ a nie že si ich budem oškliviť⁸⁷² na ich vyhubenie^{883 941}, na zrušenie mojej zmluvy s nimi, lebo ja som Hospodin, ich Boh⁷⁴⁴, (45)lež³⁴ si pre nich⁹⁴² budem pripomínať zmluvu s predkami^{934 943}, ktorých som pred očami národov vyvedol⁶⁵² zo zeme Egypta na to, aby som sa im stal^{198 375} Bohom⁵²², ja, ⁷²⁵Hospodin.

(46)Toto¹⁷⁸ sú ustanovenia¹⁹¹ a predpisy¹⁴⁷ a zákony⁷⁹, ktoré Hospodin zaviedol²⁵⁶ medzi sebou a medzi deťmi³ Isráela na vrchu Sínaj skrze²⁶⁹ Mojžiša.

27 A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrok: (2)Prehovor k deťom³ Isráela a povedz k nim: Kedykoľvek volakto⁴⁶² bude chcieť⁷² splniť⁷¹⁵ sľub^{216 944}, budú osoby⁴³ pre Hospodina podľa svojho hodnotenia^{154 155 945}; (3)i bude^{6 118} tvoje hodnotenie¹⁵⁴ mužského pohlavia od veku⁹⁴⁶ dvadsať rokov až po vek⁹⁴⁶ šesťdesiat rokov – tu³⁴ bude^{6 118} tvoje hodnotenie¹⁵⁴ päťdesiat šekelov¹⁵⁷ striebra podľa šekela^{155 157} svätyne¹⁰¹, (4)a ak to⁹⁴⁷ bude ženské pohlavie, potom³⁴ tvoje hodnotenie¹⁵⁴ bude^{6 118} tridsať šekelov¹⁵⁷, (5)a ak od veku⁹⁴⁶ päť rokov až po vek⁹⁴⁶ dvadsať rokov, potom³⁴ tvoje hodnotenie¹⁵⁴ mužského pohlavia bude^{6 118} dvadsať šekelov¹⁵⁷ a ohladne ženského pohlavia desať šekelov¹⁵⁷; (6)a ak od veku⁹⁴⁶ jedného mesiaca až po vek⁹⁴⁶ päť rokov, potom³⁴ tvoje hodnotenie¹⁵⁴ mužského pohlavia bude^{6 118} päť šekelov¹⁵⁷ striebra a tvoje hodnotenie¹⁵⁴ ohladne ženského pohlavia tri šekele¹⁵⁷ striebra. (7)A ak od veku⁹⁴⁶ šesťdesiat rokov a vyššie⁹⁴⁸, ak mužské pohlavie, potom³⁴ bude^{6 118} tvoje hodnotenie¹⁵⁴ pätnásť šekelov¹⁵⁷, a ohladne ženského pohlavia desať šekelov¹⁵⁷. (8)A ak on bude v tiesni a nie podľa⁹⁴⁹ tvojho hodnotenia¹⁵⁴, potom³⁴ sa postaví^{6 20 21} pred tvár kňaza a kňaz ho ohodnotí^{6 154 950} – podľa toho⁸⁰¹, čo ruka toho, kto⁵⁸ sľúbil, bude môcť⁷² stihnúť^{148 951}, ho kňaz bude⁶ hodnotiť^{154 950}.

(9)A ak pôjde o dobytok⁵, z ktorého Hospodinovi predkladajú⁴ obetné dary^{4 26}, bude⁶ všetko sväté⁵⁸⁶, čo kto z neho Hospodinovi bude dávať; (10)nesmie⁷² ho vymeniť a nie že ho smie⁷² nahradiť, dobré zlým alebo zlé dobrým, a ak predsa⁹⁵² bude nahrádzať dobyťčá⁵ dobyťčatom⁵, potom³⁴

bude^{6 118} ono aj jeho náhrada bude⁶ čím^{si} svätým⁵⁸⁶. (11)A ak pôjde o akýkoľvek⁷¹ dobytok⁵ nečistý, z ktorého Hospodinovi obetné dary^{4 26} nepredkladajú⁴, potom³⁴ sa to dobyťčá⁵ postaví^{6 20} pred tvár kňaza (12)a kňaz ho ohodnotí^{6 154 950}, či je dobré a či je zlé⁹⁵³; podľa tvojho, kňaz, ohodnotenia¹⁵⁴, tak bude⁶; (13)a ak ho akoľkoľvek⁹⁵² bude chcieť⁷² vykúpiť, potom³⁴ k tvojmu ohodnoteniu^{52 154} pridá⁶ päťinu.

(14)A kedykoľvek voľakto⁴⁶² za svätý⁵⁸⁶ Hospodinovi bude chcieť⁷² posvätiť svoj dom, potom³⁴ ho kňaz ohodnotí^{6 154 950}, či je dobrý a či je zlý⁹⁵³; podľa toho, ako ho kňaz bude hodnotiť^{154 950}, tak bude platné⁹⁵⁴; (15)a ak ten, kto⁵⁵ posvätil, bude chcieť⁷² svoj dom vykúpiť, potom³⁴ k tomu^{32 52} pridá⁶ päťinu ceny⁷⁰⁵ tvojho hodnotenia^{52 154} a dostane sa^{6 198} mu.

(16)A ak voľakto⁴⁶² Hospodinovi bude chcieť⁷² posvätiť časť⁹⁵⁵ poľa svojej držby, potom³⁴ tvoje ohodnotenie¹⁵⁴ nastane^{6 198} podľa⁸⁰¹ jeho osiata⁹⁵⁶: osiatie chόμεrom^{957 958} jačmeňa za päťdesiat šekelov¹⁵⁷ striebra. (17)Ak svoje pole bude chcieť⁷² posvätiť od roka zvučania poľnice⁷⁹⁴, bude ostávať⁹⁵⁴ pri tvojom hodnotení¹⁵⁴, (18)ale ak svoje pole bude chcieť⁷² posvätiť po zvučení poľnice⁷⁹⁴, potom³⁴ mu kňaz spočíta⁶ cenu⁷⁰⁵ podľa⁸⁰¹ rokov, ktoré⁵⁵ budú ostávať až po rok zvučania poľnice⁷⁹⁴, a od tvojho hodnotenia¹⁵⁴ sa urobí⁶ zrážka⁹⁵⁹. (19)A ak svoje pole ten, kto⁵⁵ ho posvätil, bude chcieť⁷² akokoľvek⁹⁵² vykúpiť, potom³⁴ k nemu^{52 968} pridá⁶ päťinu ceny⁷⁰⁵ tvojho ohodnotenia¹⁵⁴ a ostane^{6 821} mu; (20)ale ak to pole nebude vykupovať alebo ak to pole voľakomu⁴⁶² inému¹⁸³ predá, nebude už môcť⁷² byť vykúpené (21)a stane sa^{6 198} to pole pri svojom uvoľnení⁸¹⁵ pri zvučení poľnice⁷⁹⁴ svätým⁵⁸⁶ Hospodinovi ako pole odovzdané⁹⁶⁰; jeho držby sa bude⁶ dostávať¹⁹⁸ kňazovi.

(22)A ak Hospodinovi bude chcieť⁷² posvätiť pole, ktoré kúpil⁹⁶¹, ktoré je nie z polí²⁶ jeho držby, (23)potom³⁴ mu kňaz spočíta⁶ sumu tvojho hodnotenia¹⁵⁴ až po

rok zvučania poľnice⁷⁹⁴ a on v onen deň zaplatí²⁵⁶ tvoje hodnotenie^{154 962} ako svätú vec⁵⁸⁶ Hospodinovi; (24)v roku zvučania poľnice⁷⁹⁴ sa pole bude vracatť tomu, od²³³ koho ho kúpil, človekovi⁴⁶², ktorému patrí držba zeme.

(25)A všetko tvoje hodnotenie¹⁵⁴ bude⁶ podľa šekla^{155 157} svätyne¹⁰¹; a šekel¹⁵⁷ bude⁶ dvadsať gér.

(26)Ale³⁴¹ prvorodené, ktoré sa bude rodiť ako prvé pre Hospodina⁵⁶, medzi dobytkom⁵ – nikto⁴⁶² ho nemôže⁷² posvätiť, či hovädzie dobyťčá¹⁰⁶ či drobné dobyťčá¹⁴⁰, ono patrí Hospodinovi. (27)A ak je z dobyťka^{6 146} nečistého, potom³⁴ sa vyplatí^{6 20 963} podľa tvojho hodnotenia^{154 155} a pridá⁶ sa²⁰ k nemu^{52 968} päťina; a ak nebude vykupované, potom³⁴ bude⁶ podľa tvojho hodnotenia^{154 155} predané. (28)Ale³⁴¹ nič⁷¹ odovzdané⁹⁶⁰, čo kto⁴⁶² Hospodinovi bude odovzdať⁹⁶⁰, zo⁹⁶⁴ všetkého, čo mu patrí, z⁹⁶⁴ ľudí⁹⁶⁵ a dobyťka⁶ a z⁹⁶⁴ polí²⁶ jeho držby, nesmie⁷² byť predávané a nie že smie⁷² byť vykupované; všetko odovzdané⁹⁶⁰ – ono je nanajvýš sväté⁵⁷ Hospodinovi. (29)Nik⁷¹ odovzdaný záhube^{960 966}, kto z⁹⁶⁴ ľudí⁹⁶⁵ bude záhube odovzdaný^{960 966}, nesmie⁷² byť vyplatený⁹⁶³; musí⁷² byť istotne⁶⁵³ usmrtený.

(30)A každý desiatok⁹⁶⁷ zeme, zo⁹⁶⁴ semena zeme, z⁹⁶⁴ ovocia stromovia⁶²², on patrí Hospodinovi, je svätý⁵⁸⁶ Hospodinovi, (31)a ak bude voľakto⁴⁶² chcieť⁷² časť⁹⁵⁵ svojho desiatku⁹⁶⁷ akokoľvek⁹⁵² vykúpiť, pridá⁶ k nemu^{52 968} päťinu. (32)A každý desiatok⁹⁶⁷ z hovädzieho dobyťka alebo z drobného dobyťka, zo všetkého, čo bude prechádzať pod palicou⁹⁶⁹, desiate bude⁶ sväté⁵⁸⁶ Hospodinovi; (33)nesmie⁷² sa²⁰ skúmať^{423 970}, či je dobré či zlé⁹⁵³, a nesmie⁷² sa^{20 21} nahrádzať, a ak sa²¹ predsa⁹⁵² nahrádzať bude²⁰, potom³⁴ bude^{6 118} ono aj jeho náhrada bude⁶ čím^{si} svätým⁵⁸⁶, nesmie⁷² byť vykúpené.

(34)Toto⁷⁸ sú rozkazy, ktoré Hospodin rozkázal Mojžišovi pre deti³ Isráela na vrchu Sínaj.

LEVITICUS

- 1 Pozri Gen. 3:9, pozn. 1308.
- 2 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 3 Pozn Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 4 AL možno „podávať“, vl. „približovať“, „bližšie prinášať“ (al. „privádzať“), ďalej obdobne, tvar slovesa ako v Exod. 22:8, pozn. 741. Nasledovný výraz „obetný dar“ (hebr. „korbán“, porov. Marka 7:11) je odvodený od toho istého slovesa (vl. „čosi približené [al. „bližšie prinesené“, „privedené“], povedzme teda vari „prínos“).
- 5 Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 6 Pozri Gen. 1:3 a ďalej, pozn. 305.
- 7 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273, hebr. „óláh“; LXX toto slovo prekladajú výrazom „holokautóma“, značiacim „čosi celkom spálené al. spaľované“, al. „holokaussis“, „úplné spálenie al. spaľovanie“, podľa ktorého sa v slovenských prekladoch Písma pre tento pojem zažívalo označenie „zápalná obeť“, obdobne je aj vo väčšine mne známych inojazyčných prekladov. Pokus o zdôvodnenie tohto označenia v Roháčkovom preklade kap. 6:9 vôbec nezodpovedá hebrejskému zneniu tohto miesta, keďže slová „A... *preto že hori*“, vložené prekladateľom zrejme taktiež podľa LXX, celkom skresľujú zmysel celej vety; hebrejský názov tohto druhu obete nijako nesúvisí s pojmom „pálenia“ alebo „horenia“.
- 8 Pozri Exod. 12:5, pozn. 371.
- 9 Pozri Gen. 6:19, pozn. 228.
- 10 Pozri Gen. 4:7 a ďalej, pozn. 220.
- 11 D. „na svoju (tj. „jeho sa týkajúcu“) blahovôľu“ v zmysle „na dosiahnutie blahovôle al. blahovôleňho prijatia“ (v. 3), „dostane sa mu blahovôle“ (sloveso, od ktorého je výraz preložený „blahovôľa“ odvodený, al. možno naopak, v. 4). Ďalej obdobne.
- 12 Tu možno aj „podľa svojej dobrej vôle“, no lepší zmysel dáva znenie v texte (pozri v. 4).
- 13 Pozri Exod. 29:10, pozn. 1029.
- 14 D. „sebe“, „pre seba“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 15 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
- 16 AL „to bude blahovôleňho prijaté na jeho prospech... za neho“, vyššie¹¹⁴ obdobne.
- 17 D. „syna hovädzieho dobytká“, kap. 4:3 a ďalej D. „býka, syna hovädzieho dobytká“.
- 18 Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 19 Pozri Exod. 29:16, pozn. 1034.
- 20 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 21 D. „rozdel²⁰ ju“, ďalej obdobne.
- 22 Pozri Exod. 29:17, pozn. 1035.
- 23 Pozri Exod. 39:37, pozn. 1249.
- 24 AL „tukom“, no nie ako napr. v Gen. 4:4 a inde. Výraz tu použitý sa v SZ vyskytuje len trikrát (ešte vo v. 12 a v kap. 8:20) a to vždy v spojení so vzostupnou obeťou.
- 25 AL „diely a hlavu a loj“, ďalej obdobne.
- 26 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 27 Tu aj „vnútro“, „vnútrajšok“.
- 28 Pozri Exod. 29:18, pozn. 1036.
- 29 Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
- 30 Pozri Gen. 8:21, pozn. 275. V kap. 26:31 odvodený výraz.
- 31 Pozri Exod. 40:22, pozn. 1014 a 1015.
- 32 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 33 Pozri Gen. 8:20, pozn. 17, 31 a 272.
- 34 Pozri Gen. 4:8, pozn. 132.
- 35 D. „deti“ (al. „synov“), ďalej obdobne.
- 36 AL „odštipne“, „odlomí“, „odtrhne“, no nesúvisí s „natrhne“ vo v. 17.
- 37 Pozri Exod. 30:3, pozn. 1073.
- 38 AL, podľa podaktorých, „obsahom“, tj. „nečistotou“, „odpadom“.
- 39 Pozri Gen. 1:9 a ďalej, pozn. 353.
- 40 AL „mastnoty“, možno „mastného popola“, ďalej obdobne.
- 41 VL „roztrhne“, zmysel ako v texte vyplýva z nasledovného.
- 42 Sloveso ako v Gen. 1:4, pozn. 7.
- 43 D. „volaktorá duša“, ďalej obdobne.
- 44 Tu som použil tento výraz na odlišenie od výrazu „obete daru“⁴⁵, použitého tu v blízkej súvislosti; v kap. 3:1, 6 a 7:13nn. obdobne od slova „obeť“, v kap. 9:7 od „obetuj“.
- 45 Výrazom „obeť daru“ sa tu a na mnohých iných miestach prekladá hebr. „minchá“, značiace asi pôvodne akýkoľvek „dar“ kohokoľvek komukoľvek (Gen. 32:13, 18 a inde), najmä ako prejav pocty al. oddanosti, aj „daň“, „dávku“, „poplatok“ vrchnosti (Sud. 3:15 a na iných miestach), potom akúkoľvek „obeť“ Bohu (Gen. 4:4n. a inde), no najčastejšie, ako tu a ďalej, značí nekrvavú obeť pokrmu rastlinného pôvodu.
- 46 Pozri Gen. 35:14, pozn. 945.
- 47 Pozri Exod. 30:1, pozn. 1072.
- 48 „Hrsťou... naberie“ je tvar slovesa odvodeného od slova „hrst“ (Gen. 41:47).
- 49 D. „plnosť (al. „náplň“) svojej hrste“, ďalej obdobne.
- 50 Tj. „z jemnej múky obete“, ďalej obdobne.
- 51 Pozri Exod. 25:29, pozn. 876.
- 52 VL „na (al. „nad“) všetko kadidlo“, tj. „ku všetkému kadidlu“, okrem (nie vo vylučovacom zmysle) všetkého kadidla“, „popri všetkom kadidle“, ďalej v takýchto spojeniach obdobne.
- 53 AL „pripomienkovú“, „pamiatkovú“.
- 54 AL „obeť“, al. jednoducho „jej pamiatku“, tj. časť obete, ktorá sa spaľovala na pripomínanie pred Hospodinom.
- 55 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 56 AL „bude patriť Áronovi a jeho synom“, ďalej obdobne.
- 57 Pozri Exod. 26:33, pozn. 934.
- 58 Pozri Exod. 29:2, pozn. 1017.
- 59 Pozri Exod. 29:2, pozn. 1018.

- 60 Dá sa sotva pochybovať o tom, že tento výraz tu značí viac ako „pomazanie“ a že je tu v takom zmysle zámerne použitý. Vlastný význam tohto slovesa je „zmiešať“, „premiešať“, v zápornom zmysle aj „zmiast“, tj. „pomiešať piate cez deviate“ (Gen. 11:7, 9, pozn. 318). V Žalme 92:10, pozri tam pozn. 2141, ide nielen o „pomazanie“ na zasvätenie; lež o preniknutie celej bytosti životnou silou; preto sa tam hovorí o „čerstvom“ oleji.
- 61 Pozri Exod. 29:2, pozn. 1019.
- 62 Tj. „pripravená al. pečená na plechu“, vo v. 7 obdobne, tam vari aj „panvicová“, „kotlíková“.
- 63 Al. „panve“, no nie ako v Exod. 24:6, pozn. 833, ani ako tamže v kap. 25:29, pozn. 878.
- 64 Al. „kotlíka“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 7:9.
- 65 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 66 Vl. „v oleji“, kap. 1:16 a ďalej obdobne. Porov. Jós. 7:15, pozn. 277.
- 67 Vl. „priblížiš ju ku“⁶⁹.
- 68 Al. „kňazovi, i prinesieš²⁰ sa“²¹, kap. 1:5 a ďalej obdobne.
- 69 Sloveso ako v Exod. 21:6, pozn. 682, iné ako tu vyššie⁴⁶⁷.
- 70 Sloveso ako v Exod. 29:27, pozn. 1050.
- 71 D. „každá“, „všetka“, ďalej obdobne.
- 72 Pozri Gen. 2:17, pozn. 74.
- 73 D. „zo začiatku“, zmysel ako v texte.
- 74 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 75 Pozri Num. 18:19, pozn. 717.
- 76 D. „z obeti“¹²⁵ daru nesmieš odstraňovať“, pozri Exod. 12:15, pozn. 164 a 388, tu zmysel ako v texte.
- 77 Pozri Exod. 23:16 a ďalej, pozn. 805; iný výraz ako tu vo v. 12⁷³.
- 78 Al. možno „vylúpané (al. „vymlátané“) zrná“, ďalej obdobne.
- 79 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 80 Al. „obetovanie pokojných obeti“ (okrem Am. 5:22 vždy v množnom čísle).
- 81 Al. „bokoch“, „bedrách“ (nie ako v Gen. 24:2, pozn. 601), „križoch“, „ľadviach“.
- 82 Pozri Exod. 29:13, pozn. 1030.
- 83 Al. „jahňa“, „barana“ (v. 7), „kozol“ (v. 12). Ďalej obdobne.
- 84 Pozri Exod. 29:10, pozn. 1027.
- 85 Pozri Exod. 29:22, pozn. 1040.
- 86 D. „chlieb“, pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 87 Pozri Exod. 12:17, pozn. 388.
- 88 Pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 89 Pozri Exod. 12:14 a ďalej, pozn. 1066.
- 90 „Hrešiť“ („chátá“) a „hriech“ („chattáth“, pozri Gen. 4:7, pozn. 140) tu aj inde značí vl. „míňanie sa cieľa“ (Sud. 20:16), odchýľovanie sa od toho, čo je správne, „vina“ al. „previnenie“ („ášam“) je vzhľadom k voľakomu, voči komu máme zodpovednosť, tu, pravdaže, voči Bohu.
- 91 Al. „z pohlúdenia“, vl. „z pohlúdení“, inak „neúmyselne“, „nevdojak“, „v (al. „z“) nepozornosti“, ďalej obdobne. Obdobný význam má aj príbuzné sloveso vo v. 13 („neúmyselne [atď.] hrešiť“).
- 92 Al. „ohľadne“, porov. Gen. 3:3, pozn. 91.
- 93 D. „od všetkých“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 94 Al. možno „pohlúdením ohľadne ktoréhokolvek zo zákazov (tj. „vecí zakázaných od“) Hospodina“ (v. 2), „a bude vykonávať jeden zo všetkých zákazov (v tom istom zmysle) Hospodina“ (v. 13, vv. 22 a 27 obdobne).
- 95 Pozri Gen. 20:9, pozn. 532.
- 96 Tj. „vykoná niektorú“, znenie v texte je vzhľadom na predložkovú väzbu v pôvodine.
- 97 Tj. „previnením ako hociktorý iný človek“, „previnením človeka z ľudu“.
- 98 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 99 Al. „privedie“, no nie ako napr. tu vo v. 3; v kap. 7:29 „prináša“, no nesúvisí s „prínos“ nižšie. Ďalej obdobne.
- 100 D. „na tvár opony“, azda „postrieka tvár (tj. „po-vrch“, Gen. 1:2, pozn. 4) opony“.
- 101 Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
- 102 Pozri Exod. 25:6, pozn. 858.
- 103 Pozri Exod. 30:1, pozn. 1071.
- 104 Pozri Exod. 25:6, pozn. 859.
- 105 Ako „pokrývajúci“ v kap. 3:3, 9 a 14, znenie v texte tu zvolené vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu. Ten istý výraz je aj v kap. 9:19.
- 106 Značí „býka“ aj „kravu“.
- 107 Tu vl. „na miesto zvonku“⁴⁶⁸.
- 108 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 109 Pozri Exod. 29:14, pozn. 930 a 931.
- 110 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 111 Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 112 Predložková väzba ako v Gen. 3:8, pozn. 102.
- 113 Pozri Exod. 12:6, pozn. 377.
- 114 Tj. „uchylujúcu sa od ktoréhokolvek“, ďalej obdobne. Porov. Gen. 16:2, pozn. 434.
- 115 Tj. „rozkazu“ al. „zákazu“.
- 116 D. „namočí kňaz svoj prst“, ako vo v. 6, tu je znenie v texte zvolené vzhľadom na nasledovnú odlišnú predložkovú väzbu. Ďalej obdobne.
- 117 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 118 Al. „robieva“, vl. „urobilo“, tj. „urobilo a ďalej robí“. Ďalej obdobne.
- 119 Pozri Gen. 17:20, pozn. 460; 23:6, pozn. 589.
- 120 Al. „ktorym“, no nie ako vo vv. 14, 28, 35, kde je pros-tá vzťažná častica bez predložky. Ďalej obdobne.
- 121 Al. „sa mu stane známym“.
- 122 Al. „kozla“, ďalej obdobne, no znenie v texte je do-slovným prekladom výrazu použitého v pôvodine, ako „srstnatý“ v Gen. 27:11, obdobne jeho ženská podoba vo v. 28 a ďalej. Nesúvisí s „kôz“ nižšie V inom význame je tento výraz použitý v kap. 17:7⁵³⁹.
- 123 Tu a ďalej v zmysle „očistením od“ al. „zbavením“.
- 124 D. „jedna duša“.
- 125 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629; netýka sa v. 35.
- 126 Pozri Gen. 2:19 a ďalej, pozn. 78.
- 127 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 128 Al. „vinu“, pozri Gen. 4:16, pozn. 146, no nesúvisí s „previnením“ tu v kap. 4:3, pozn. 90. Ďalej obdobne.
- 129 Tj. „bude za ňu zodpovedný“, možno aj v zmys-le „uvalí na seba trest za svoju nepravosť“, porov. Gen. 4:13, pozn. 148. Ďalej obdobne.

- 130 Al. „alebo voľakto, kto“ (al. „ktorý“).
- 131 Al. „bude siahaf na“ (ďalej obdobne); to by značilo úmyselný, znenie v texte neúmyselný dotyk (pozri nižšie v tomto verši, no nie vždy sa tieto dva významy dajú rozlíšiť), al. „bude sa dotýkať“, čo by zahŕňalo obidva významy, no dávam prednosť zneniu v texte alebo tu vyššie, lebo v nich obidvoch sú slovesá spojené s predložkovými väzbami, ktoré svojím významom plne zodpovedajú predložkovej väzbe, aká je použitá v hebrejčine.
- 132 D. „čo bude pred ním“¹³² skryté al. utajené“, zmysel ako v texte (vo v. 4 „čo si v tej chvíli neuvedomí“, no nesúvisí s „uvedomí“ nižšie).
- 133 D. „človeka ohľadne každej jeho nečistoty“.
- 134 Pozri Gen. 5:32, pozn. 436.
- 135 Al. „voľakto nerozvážnou rečou“ (al. „táraním“), ďalej obdobne.
- 136 VL „na vykonanie“, „k vykonaniu“, tj. „že vykoná“. Ďalej obdobne; táže predložková väzba je na konci verša aj vo v. 5 so zmyslom ako v texte.
- 137 Pozri Gen. 2:9, pozn. 65.
- 138 Ako „sa to dozvie“ vo v. 3 a inde, tu zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 139 VL „dostatok“, „dostatočnosť“.
- 140 Pozri Gen. 22:7, pozn. 570.
- 141 Al. „potom ako svoju obeť za“, ďalej obdobne.
- 142 Al. „kňazovi a“.
- 143 Tj. „čiasťočne odkrúti“ atď.³⁶; tento zmysel tu vyplýva zo slov na konci verša.
- 144 VL „z polohy oproti“.
- 145 VL „zvyšujúce“ (al. „ponechané“), iný výraz ako v kap. 2:3 a ďalej³⁵.
- 146 VL „v krvi“, porov. Gen. 7:21, pozn. 248 a 249. Ďalej obdobne.
- 147 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480; v kap. 19:15 odvodené sloveso.
- 148 VL „ak jeho ruka nebude môcť dospieť ku dvom... mláďatám“, sloveso ako „dosiahol“ v Gen. 31:25 („nebude môcť stihnúť obstarat dve...“). Tvar tohože slovesa je aj v kap. 14:21 (tam D. „niet jeho ruky stačiacej“), 22. a 30nn., v inom zmysle i v kap. 26:5.
- 149 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
- 150 Pozri Num. 5:15.
- 151 Al. „zrady“, „zvrátenosti“, „nevery“, „vierolomnosti“, D. „sa... nepoctivosťou bude dopúšťať nepoctivosti“, atď. Kap. 6:1 a ďalej obdobne.
- 152 Tu v zmysle „takže vezme al. odníme čosi z al. od“, ďalej obdobne.
- 153 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
- 154 VL „hodnotenia“.
- 155 Pozri Exod. 30:13, pozn. 899.
- 156 D. „striebrá“, „peňazi“, tj. „barana takejto ceny“.
- 157 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 158 Tj. „viacerých“, „najmenej dvoch“; al. „podľa tvojho odhadu šeklami striebra“.
- 159 Pozri Exod. 21:34, pozn. 727.
- 160 Al. „odhadu previnenia“.
- 161 Al. „ktorého sa neúmyselne (atď.⁹¹) dopustil“.
- 162 D. „za previnenie; previnením“.
- 163 Al. „susedovi“, „blížnemu“, no nie ako v Exod. 20:16 a ďalej, pozn. 69, 668; súvisí s výrazom spravidla prekladaným „ľud“, teda vari „voľakomu zo svojho ľudu“, ďalej obdobne.
- 164 D. „v(o)“, potom vo v. 2 všade 5. (podľa staršieho poňatia 6.) pád miesto 2; tá istá predložka ako „proti“ v kap. 6:2 vyššie, aj ako v kap. 5:15 a ďalej¹⁵⁵.
- 165 Tj. „veci zverenej na úschovu“, pozri Gen. 41:36, pozn. 1106, tu v takomto zmysle. V. 4 obdobne.
- 166 Značí „lúpenie“ aj „čosi ulúpené“¹⁷¹.
- 167 VL „takže svojmu súkmeňovcovi zaprie uložení vec alebo... lúpež“, opismi v texte sa v preklade uchováva zmysel predložkových väzieb v pôvodine. Ďalej obdobne.
- 168 Al. „utlačiť“, „vydrie“, „využije“, „vykoristi“; ďalej obdobne.
- 169 VL „na lož“, „o lži“, vo v. 3 predložka ako nasledovné „o“, vo v. 5 iná, ale v tomto spojení v podstate rovnakého zmyslu.
- 170 D. „jednej“, kap. 4:2 a ďalej obdobne.
- 171 Al. „násilne odňaté“, „uchvátené“; „násilne odňal“, „uchvátil“. Pozri Gen. 21:25, pozn. 558. Ďalej obdobne.
- 172 D. „alebo zo (al. „od“, „ohľadne“) všetkého“, ďalej obdobne.
- 173 D. „v jeho hlave“ („hlavnej istine al. čiastke“, „kapi-tálu“).
- 174 D. „pätiny“, možno s ohľadom na to, že vyššie boli vymenované rozličné prípady previnení voči majetku súkmeňovca.
- 175 Predložka ako „za“ vyššie v tomto verši.
- 176 D. „vykonal na previnenie sa (al. „previniť sa“) v nej“. V. 3 obdobne.
- 177 Kapitola 6 začína v hebrejskom texte len tu.
- 178 Pozri Exod. 19:6, pozn. 637.
- 179 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 180 Nesúvisí s „oheň“ nižšie, no zato s „horieť“ na konci verša.
- 181 Al. „každú“.
- 182 VL „bude pálený“ (nesúvisí so „zapáliť“ vo v. 12), tj. „udržiavaný“.
- 183 Pozri Exod. 4:25, pozn. 173.
- 184 Pozri Exod. 16:21, pozn. 573.
- 185 Tj. „na oheň príloží“.
- 186 Pozri Gen. 4:4, pozn. 135.
- 187 Al. „bude ustavične horieť“.
- 188 Pozri Exod. 27:20, pozn. 1065.
- 189 D. „k tvári oltára“, ďalej obdobne.
- 190 Pozri Exod. 27:9, pozn. 944.
- 191 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 192 Al. možno „pokoleniach ohľadne“.
- 193 V stavovom zmysle; inak „každý, kto o... bude posvätený“, ďalej obdobne.
- 194 Tvar trpného rodu („v deň, keď bude pomazaný“).
- 195 Tj. „s olejom“, iné sloveso ako v kap. 2:4⁵⁹ 60.
- 196 Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 197 Tj. „ktorý má byť po ňom pomazaný namiesto neho“; al. možno „bude ju miesto neho obetovať pomazaný kňaz“.

- 198 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
 199 Al. „za hriech obetoval“, ďalej obdobne.
 200 Al. možno „od hriechu ňou očistiť“ (al. „očistil“), sloveso ako v Exod. 29:36, pozn. 1057. Ďalej obdobne.
 201 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
 202 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
 203 Výraz značí „hrnčiarsku hlinu“ a nesúvisí s výrazom v Gen. 2:7, pozn. 57, ani s žiadnym z výrazov v tamtej poznámke uvedených.
 204 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
 205 Vl. „vyleštená“.
 206 Al. možno „bude vyčistená, to jest vymytá“.
 207 D. „ako“, ako vyššie.
 208 D. „predkladať vzostupnú obeť muža“ (al. „človeka“).
 209 Al. „predložil“, ďalej obdobne.
 210 Značí aj „spustošená“, teda vari „ochudobnená“, „chudá“, „nemastná“.
 211 D. „muž ako jeho brat“, porov. Gen. 26:31, pozn. 689.
 212 Al. „za obeť chvály“ (al. „velebenia“), „na vďaku“ (al. „chválu“, „velebenie“), „ako prejav vďaky“ atď. Ďalej obdobne.
 213 Vl. „s ďakovnou obeťou svojich“, ďalej obdobne.
 214 Pozri Exod. 29:27, pozn. 1049.
 215 Tu v zmysle „prinesenia“, „predloženia“, no iný tvar ako „predloženia“ vo v. 16.
 216 Al. „prísľúbená obeť“, ako „sľub“ v Gen. 28:20, tu v takomto zmysle.
 217 Vl. „dobrovoľnosť“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
 218 Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
 219 D. „(z)jedením“, tvar trpného rodu („tým, že bude [z]jedené“).
 220 Al. „jesť bude, nebude blahovoľne prijatá; tomu, kto ju predloží, sa nebude“ (D. „ten, kto ju predloží – nebude sa mu“).
 221 Al. „ohavnosťou“, „oškľivosťou“, no nie ako vo v. 21.
 222 Tj. „z obete“, al. „z neho“, tj. „z mäsa al. ostaveného“.
 223 Al. „znečistenie“, kap. 5:3 a ďalej obdobne.
 224 Pozri Gen. 25:8, pozn. 644.
 225 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
 226 Tu aj „účel“, „potrebu“, inak pozri Gen. 33:14, pozn. 894; Exod. 12:16, pozn. 667. Ďalej obdobne.
 227 D. „jedením“, tu oproti v. 18 tvar činného rodu.
 228 Vl. „patriacu vtáctvu ani dobytku“, porov. Gen. 17:12, pozn. 448.
 229 Al. „s hruďou“, ale iná predložka ako vyššie.
 230 Pozri Exod. 29:24, pozn. 1046.
 231 Pozri Exod. 29:22, pozn. 1041.
 232 D. „ten predkladajúci krv... a tuk zo synov Áróna“, ďalej obdobne.
 233 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
 234 Tj. „patrí k pomazaniu... a k pomazaniu“.
 235 Tj. „Hospodin“, al. v zmysle „boli privedení“.
 236 Pozri Exod. 29:4, pozn. 741.
 237 Pozri Exod. 29:22, pozn. 1042.
 238 Pozri Exod. 25:6, pozn. 858.
 239 Pozri Exod. 29:3, pozn. 1020.
 240 Tvar slovesa ako v Exod. 32:1, pozn. 1116.
 241 Pozri Exod. 29:4, pozn. 1021.
 242 Pozri Gen. 37:3, pozn. 965.
 243 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024, tu (nie vo v. 13) v preklade s inou predponou ako tam s ohľadom na odlišnú nasledovnú predložkovú väzbu.
 244 Pozri Exod. 28:4, pozn. 962.
 245 Pozri Exod. 28:8, pozn. 967.
 246 Pozri Exod. 29:5, pozn. 1022.
 247 Tj. „šerpou“, al. „odiaľ ho ním“, tj. „ornátom“.
 248 Pozri Exod. 28:30, pozn. 1001 a 1002.
 249 Pozri Exod. 26:9, pozn. 906.
 250 Pozri Exod. 29:6, pozn. 1023.
 251 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
 252 Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
 253 Pozri Exod. 30:18, pozn. 1108.
 254 Pozri Exod. 28:40, pozn. 1011.
 255 Pozri Exod. 29:8, pozn. 1025.
 256 Vl. „dal“, ďalej obdobne.
 257 Tu predložková väzba odlišná, v zmysle prekladu. Netýka sa miest bez tohto označenia.
 258 Pozri Exod. 29:36n, pozn. 1058.
 259 Pozri Exod. 29:20, pozn. 1039.
 260 Pozri Exod. 29:23, pozn. 1044.
 261 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059; značí aj zvieracie „tla-py“ (kap. 11:27 a ďalej).
 262 D. „ich“, tj. „tie veci“. Kap. 3:16 a ďalej obdobne.
 263 Vl. „z východu... vychádzať“.
 264 Pozri Exod. 28:41, pozn. 1012.
 265 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
 266 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
 267 Pozri Gen. 45:19, pozn. 1240 (tamajšia poznámka o LXX sa tohto miesta netýka).
 268 Al. „uskutočnil... všetky slová“, v. 5 a ďalej obdobne. Pozri Exod. 5:13 a ďalej, pozn. 179.
 269 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
 270 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
 271 Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124.
 272 D. „tela, syna hovädzieho dobytká“.
 273 Pozri Exod. 12:5, pozn. 372.
 274 Pozri Gen. 20:14 a ďalej, pozn. 559.
 275 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558; tu v kap. 10:3 odvodené sloveso (Exod. 14:4, pozn. 460).
 276 Vl. „vykonaj“, „uskutočni“, tj. „obetovanie“, kap. 6:22 a ďalej obdobne. To isté sloveso je použité v kap. 5:10, kde sa tiež dá čítať „to druhé bude obetovať ako vzostupnú obeť“, a ďalej v takýchto spojeniach obdobne. Pozri Exod. 29:38, pozn. 1055.
 277 Tu v zmysle „na prospech svoj“, ako napr. v Exod. 8:28; ďalej obdobne.
 278 Tu aj „za neho“, ďalej obdobne.
 279 Vl. „dali (al. „umožnili“) nájsť“, tj. „dali k ruke al. žeby bola naporúdzí“, tvar slovesa ako v kap. 12:8⁸¹¹.
 280 Al. „rozdelenú na jej diely“, predložková väzba ako v kap. 1:6.
 281 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
 282 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
 283 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
 284 Al. „nádobu na oheň“ (Exod. 27:3, pozn. 894).
 285 Pozri Exod. 30:1, pozn. 1071 a 1072.

- 286** Pozri Exod. 29:33; 30:9, pozn. 1053.
- 287** Al. možno „zakázal“ („rozkázal *nerobiť*“, porov. Gen. 3:11, pozn. 104).
- 288** Al. „približujúcimi“, „skrze približujúcich“.
- 289** Tu aj „v blízkych“ atď.²⁸⁸
- 290** Al. „mám“, „musím“.
- 291** Tj. „žeby sa ku Mne približovali ako ku Svätému“, al. „ako Svätý sa prejavovať“, „byť za Svätého uznávaný“, pozri Ezek. 20:20 a ďalej, pozn. 911.
- 292** Al. „pomlčal“, „zamlkol“, „zanemel“.
- 293** Tu v takomto zmysle.
- 294** Vl. „uvolňovať“, pozri Exod. 32:25, pozn. 1144, tu zmysel ako v texte; tiež „obnažovať“, tj. oholením.
- 295** Oboje na znak smútku; slová „nebudete nechávať rozstrapatené“ („al-tifráú“) a „nesmiete roztrhnúť“ („ló-tifrómu“) znejú v hebrejčine podobne; obdobne aj v kap. 13:45 a 21:10, kde pravda, sú iné tvary tých istých slovies.
- 296** D. „a zlostí sa“, sloveso ako „sa... nazlostil“ v Gen. 40:2, tu neurčitý osobný podmet²⁰.
- 297** D. „ktorým spálil“, „ktoré zapálil“, možno v zosilňujúcom zmysle („úplne al. vonkoncom al. na prach spálil“).
- 298** Al., podľa podaktorých, „ani ovocného vína“.
- 299** Tj. „aby ste boli schopní triezvou myslou rozlišovať“, v. 11 a ďalej obdobne.
- 300** Al. „obyčajným“, „nesvätým“.
- 301** Tj. „ostávali nažive“, tu v takomto zmysle.
- 302** Al. možno, „s nekvasenými *chlebmí*“.
- 303** D. „hľadaním hľadať“, „dopytovaním sa dopytovať na“ (kap. 10:16, pozri Deut. 4:29, pozn. 261), „jedením“ (v. 18), „rozštiepením“ (kap. 11:3, 7, 26).
- 304** D. „ku tvári“, lebo vnútro svätyně sfáby ukázalo vchodiacemu svoju tvár.
- 305** D. „vecí ako tieto“.
- 306** Pozri Gen. 34:18, pozn. 915; vo v. 20 to isté úslovie.
- 307** Vl. „rozdeľujúce kopyto“ al. „rozdelené na kopyte“; „rozštiepujúce kopytá“ al. „rozštiepené na kopytách“. Ďalej obdobne.
- 308** Výraz preložený „kopyto“ súvisí s predošlým „rozdelené“, tu teda vari „rozdelenosť“, tj. „čosi rozdelené“, takže pôvodne azda značil „rozdelené kopyto“ párnokopytníkov, ale sa používa napr. aj o „kopytách“ koní (Is. 5:28 a inde).
- 309** D. „vyzdvihujúce (al. „nahor vynášajúce“) vývratok“, ďalej obdobne.
- 310** Al. „rozdeleného nemá“, no iná väzba ako vo v. 3 a 5n. Pozri Gen. 33:9 a ďalej, pozn. 1174. Ďalej obdobne.
- 311** Hebr. „šáfán“, cicavec o čosi väčší ako králik a výzorom aj spôsobom života králikovi al. zajacovi podobný, ale patriaci medzi kopytníky; v sústave živočíchov ho zaraďujú do príbuzenstva nosorožca al. hrocha. Žije v skalitých oblastiach Sýrie a okolitých území.
- 312** Iné sloveso ako ve v. 3–6³⁰⁹, možno v zdôrazňujúcom zmysle „vôbec al. nijako neprežúva“.
- 313** Pozri Gen. 1:10, pozn. 14.
- 314** Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 315** Al. „hemženia“, ďalej obdobne, pozri Gen. 1:20.
- 316** Pozri Gen. 1:20, pozn. 29 a 30.
- 317** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053 (tu čosi iný príbuzný a súznačný výraz), „sa... štiť“ tamže kap. 7:26.
- 318** Pozri Gen. 1:20, pozn. 31; ten istý výraz je tu vo v. 20n.
- 319** Al. „supa“, hebr. „nešer“. O mnohých názvoch živočíchov, ktoré nasledujú, platí v podstate to, čo je uvedené v pozn. 979 k Exod. 28:17 o názvoch tam vymenovaných drahokamov. Je možné, že niektoré názvy označujú živočchy dnes už vyhynuté.
- 320** Al. „riečného orla“, hebr. „peres“, názov súvisí so slovesom vo v. 3nn.³⁰⁷; možno označuje dotýčného dravého vtáka ako na kusy trhajúceho („rozdeľujúceho“) svoju korisť.
- 321** Hebr. „oznijáh“, možno „kaňu“.
- 322** Hebr. „dááh“, možno „luniaka“.
- 323** Hebr. „ajjáh“, podľa iných „a krahulca“ (al. iného dravého vtáka).
- 324** Hebr. „órév“, ako v Gen. 8:7.
- 325** D. „dcéru pštrosa“.
- 326** Hebr. „tachmás“, nesúvisí s predošlým „pštrosicu“ („bath-hajjaannáh“); podľa iných ide o akýsi druh veľkej sovy.
- 327** Hebr. „šáchaf“, podľa iných „kukučku“ al. „jastraba“, no nesúvisí s nasledovným.
- 328** Hebr. „néc“ (možno „sokola“).
- 329** Pozri Gen. 1:12, pozn. 21.
- 330** Hebr. „kós“, podľa iných „pelikána“.
- 331** Hebr. „šalach“, podľa iných „potápku“.
- 332** Hebr. „janšúf“, podľa podaktorých „volavku“, „ušatú sovu“, „výra“.
- 333** Al. možno „ibisa“, no iný výraz (hebr. „tinšemeth“) ako „ibisa“ vyššie; podľa podaktorých ide o akýsi druh sovy. Ten istý výraz označuje aj istý druh plaza, podľa väčšiny vykladačov „chameleóna“ (v. 30).
- 334** Hebr. „kááth“, podľa iných „pelikána“ al. „volavku“.
- 335** Hebr. „ráchám“, výraz takmer totožný s názvom, akým sa označuje „egyptský sup“ v arabčine.
- 336** Hebr. „chasídáh“, tu je znenie v texte pravdepodobne spoľahlivé.
- 337** Hebr. „anáfáh“, podľa väčšiny vykladačov význam ako v texte.
- 338** Hebr. „dúchifath“, aj tu sa väčšina vykladačov zhoduje v chápaní ako v texte.
- 339** Tu (nie vo v. 27) v zmysle „ležúce“, aj s väčším počtom nôh; v takomto zmysle sa možno dá chápať aj obdobné úslovie vo v. 23. Porov. v. 42.
- 340** Al. „ale“, ako vo v. 4 a ďalej.
- 341** Ako „holene“ v Exod. 12:9 a ďalej.
- 342** Al. „nimi“.
- 343** Rozličné druhy kobyliiek (v. 22) a jašteríc (v. 30), ktoré sa dnes sotva dajú spoľahlivo stotožniť s druhmi v dnešnej dobe známymi.
- 344** Týmto názvom sú označené „kobyľky“ v Exod. 10:4 a ďalej.
- 345** Tj. „sa znečistíte, ak im nebudete vyhýbať“.
- 346** Tj. „kto, uvidiac ležať na zemi, vezme do ruky“. Porov. Gen. 27:3, pozn. 692.

- 347** D. „z ich zdochlin“, chápem v hromadnom zmysle („jednu z ich zdochlín“, tj. „zdochlinu voľaktorého z týchto tvorov“).
- 348** D. „znečistí sa až do večera“, zmysel ako v texte („znečistí sa a bude až do večera považovaný za nečistého“). Slovenské sloveso „ostane“ tu možno chápať v oboch jeho významoch („stane sa“ aj „zostane“). Ďalej obdobne.
- 349** D. „zvieratstva, ktoré ono“.
- 350** AL. „hemživým“, „hemžiacim sa“, ako vo v. 10 a ďalej, tu v zmysle ako v texte. Ďalej obdobne.
- 351** D. „ležúcim“, no iný tvar ako vyššie. Ďalej obdobne.
- 352** D. „pri (al „v“) ich uhynutí“; pozri Exod. 3:12, pozn. 108. Ďalej obdobne.
- 353** AL. „zo všetkého náčinia“ (al. „riadu“), „všetkého náradia“, potom jednotné číslo načim chápať v hromadnom zmysle. V. 34 obdobne.
- 354** D. „v stred“, ďalej obdobne.
- 355** Pozri Exod. 23:24, pozn. 819.
- 356** AL. „zväťat“, ďalej obdobne.
- 357** Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.
- 358** Ako v Gen. 1:10.
- 359** D. „ale zavadišvie“ (al. „zavadiš“³⁶⁰). Ďalej obdobne.
- 360** AL. „kto zavadi... bude nečistý“.
- 361** D. „uhynie z“.
- 362** D. „dobytká, ktorý“.
- 363** AL. „za pokrm“.
- 364** Tu aj „kto odnesie“²⁹³.
- 365** D. „až po každého množiaceho nohy“, zmysel ako v texte.
- 366** Výraz odvodený od dotyčného slovesa³¹⁷ al. možno naopak.
- 367** D. „svoje duše“; netýka sa v. 24.
- 368** Tu a ďalej v takomto zmysle.
- 369** Tu aj „všelijakým“, „všemožným“, „kadejakým“, ďalej obdobne.
- 370** AL. „nesmiete nimi sami seba“, ako vo v. 24, no nie ako tu vyššie³⁶⁷. V. 44 obdobne.
- 371** VL. „znečistení“, opis v texte sa pokúša vyjadriť zmysel tu použitého tvaru trpného rodu, (azda „uvedení do postavenia nečistých“).
- 372** Tu v zmysle „nesmiete sami seba svoje duše“.
- 373** Pozri Gen. 1:21, 24, pozn. 33.
- 374** AL. „vyviedol“, ďalej obdobne.
- 375** Pozri Exod. 23:1, pozn. 781.
- 376** D. „zákon zvieratstva“, ďalej obdobne.
- 377** AL. „o“, no nie ako vyššie³⁷⁶.
- 378** D. „jedným“.
- 379** VL. „semä“, D. „vysemeňovať sa“, ako v Gen. 1:11; žena, ktorá donosi plod, je tu sľaby prirovnaná k rastline prinášajúcej úrodu.
- 380** VL. „zahnaní“, „vyhostenia“, súvisí s „bežencom“ v Gen. 4:14, pozri tam aj v. 16, pozn. 154. Tvar ktorý je tu použitý, sa vzťahuje predovšetkým na mesačný krvotok žien a vyjadruje teda (pozri nižšie kap. 15:19nn.) pojem „nečistoty“, „poškvrnenosti“, pre ktorú bola žena v dňoch menštruácie sľaby „vyhostená“ al. „zahnaná“.
- 381** Výraz, ktorý sa používa predovšetkým o mesačnom krvácaní žien.
- 382** Pozri Gen. 4:10n., pozn. 141; tu vari vzhľadom na dlhodobé trvanie výtoku.
- 383** Značí aj „menštruáciu“, v kap. 13:7 a ďalej je zmysel ako v texte tam.
- 384** Výraz príbuzný predošlému „očistiek“; značí aj „čistotu“, „jasnosť“, „skvelosť“, tu teda vari v zmysle „do dosiahnutia plnej čistoty“ („skvenia sa čistotou“). Ďalej obdobne.
- 385** Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 386** AL. „ako za svojho odlúčenia“, porov. Gen. 12:14, pozn. 365.
- 387** AL. „pre krv očistiek bude⁶ sedieť“, tj. „ostávať doma“.
- 388** D. „syna jeho roka“.
- 389** AL. „kňazovi; (7)a to sa predloží²⁰... a urobí sa“²⁰.
- 390** VL. „prameňa“, „studne“, porov. Marka 5:29. Ďalej obdobne.
- 391** AL. „vyvýšenina“, „opuch“, „hrča“.
- 392** AL. „chrasta“, „vred“, no nie ako vo v. 18.
- 393** AL. „pluzgie“, „podliatina“.
- 394** Ako „ranami“ v Gen. 12:17, súvisí so slovesom (tam „ráňal“) tu v kap. 5:2 a ďalej¹³¹, teda vl. „dotyk“, „zásah“, tiež „pohroma“, tu a ďalej v tomto oddiele je hľadám najvhodnejší preklad ako v texte. Výraz sa používa aj bez výslovného označenia v zmysle „malomocenstva“ (v. 22), a slovom „malomocenstvo“ sa označujú aj iné podobné choroby, aj poškodenia (plesňou, hnilobou atď.) rozličných predmetov (tkanín, výrobkov z kože, stien domov a pod., vv. 47–59), vzhľadom pripomínajúce toto ochorenie. V. 30 sa zdá naznačovať, že „malomocenstvo“ tu značí jednoducho „znečisťujúcu nákazu“.
- 395** D. „a výzor tej náказы je hlbší“, ďalej obdobne.
- 396** TJ. „toho človeka“, al. „ju“, tj. „nákazu“ (v hebrejčine mužského rodu). Ďalej obdobne, aj vo v. 36 (aj „prašivina“ je mužského rodu v hebrejčine).
- 397** Pozri Exod. 22:9, pozn. 746.
- 398** TJ. „toho, kto tú nákazu má“ (vv. 4, 13, 17, 31, v. 33 obdobne), „na ktorej tá nákaza je“ (v. 12), „to (toho)“, na čom tá nákaza je“ (v. 50, 55).
- 399** D. „zastala“, tj. „nepokročila“, pozri Gen. 45:1, 9, pozn. 1218. Ďalej obdobne.
- 400** Tu vl. „miesto vyrážky“, zmysel ako v texte, rovnaký ako vo v. 2. Ďalej obdobne.
- 401** D. „rozšírením sa“.
- 402** AL. „rozširuje a bola ukázaná... kňaz pozrel“. V. 13 obdobne.
- 403** Pozri Gen. 6:12 a ďalej, pozn. 463.
- 404** D. „a ona“, ďalej obdobne.
- 405** TJ. „bujnenie“, „rozširovanie sa“ (nie ako vo v. 12), no súvisí s nasledovným „živého“.
- 406** D. „bujnením“ atď.⁴⁰⁷
- 407** AL. „rozširuje sa“, „prepuká“, ako v Exod. 9:9. Ďalej obdobne.
- 408** D. „na všetok dohľad (al. „pohľad“) očí kňaza“.
- 409** Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.

- 410 Vl. „alebo“, zmysel najskôr ako v texte.
 411 Pozri Gen. 8:3, pozn. 252.
 412 Al. „zápal“, ďalej obdobne.
 413 Al. „na svojom“, pozri Exod. 16:29, pozn. 580.
 414 Vl. „zatvrdlina“.
 415 Al. „a bujnenie tej popáleniny sa stane bielou svetlou škvrnou – červenastou alebo bielou“.
 416 Al. „potom ju pozrie“⁶, ďalej obdobne.
 417 D. „navrelina popáleniny“, ďalej obdobne.
 418 Výraz značí „bradu“ ako časť obličaja aj „vlasy na brade“ al. „fúzy“.
 419 Pozri Gen. 41:3, 6n., pozn. 1076; Exod. 16:14, pozn. 563.
 420 Al. „svrab“, ďalej obdobne.
 421 Al. „ostrihá“, ďalej obdobne.
 422 Vl. „očistení“³⁸³, tu zmysel ako v texte.
 423 Al. „dbať na (al. „všimať si“) žltý vlas“, tj. „či tam žltý vlas je či ho niet“. Ďalej obdobne³⁷⁰.
 424 Vl. „slabnúce“, sloveso ako „zoslabla“ vo v. 6 a ďalej.
 425 Al. „vyrážka“, no nie ako vo v. 2 a ďalej³⁹².
 426 Tj. na temene, vzadu na hlave; ten istý výraz ako „lyšina“ vo vv. 42n. je vo v. 55 so zmyslom ako v texte tam.
 427 Al. „uhlov“, „kútov“, ďalej obdobne.
 428 „Holý nad čelom“ je v hebrejčine jedno slovo, nesúvisiace ani s „oplešivie“ ani s „lysý“ vo v. 40 a vyjadrujúce pojem „výšky“ („vysoké čelo“). To isté platí o výraze „holina nad čelom“ vo v. 42; tenže výraz je vo v. 55 so zmyslom ako v texte tam.
 429 D. „ako výzor malomocenstva“.
 430 D. „vyhlási nečistým za“.
 431 D. „jeho rúcha budú“, ďalej obdobne, v stavovom zmysle, ktorý v doslovnom preklade nepreniká dosť jasne.
 432 Iný výraz ako vo v. 29⁴¹⁸, majúci užší význam, ako v texte (súvisí s výrazom značiacim „peru“, pozri Gen. 11:1 a ďalej, pozn. 328), podľa niektorých však značí aj „bradu“ v podobnom zmysle ako tamten.
 433 D. „na fúze sa“.
 434 Vl. „osamote“, pozri Gen. 2:18 a ďalej, pozn. 560, kde príbuzný výraz.
 435 Okrem Hôš. 2:5 a 9 vždy v množnom čísle.
 436 Vl. „ohladne“, „čo sa týka“ (vv. 48, 51), „ohladne všetkého“ (v. 51).
 437 Al. „na čo sa koža spracúva“.
 438 Vl. „trýznivé“, „pálčivé“, „bodavé“, „dráždivé“.
 439 Tu v zmysle „čo patrí medzi vlnu“ (lan), tj. „medzi veci al. výrobky z vlny“ (lanu).
 440 Zosilnený tvar trpného rodu („po tom čo bola vypratá al. riadne opratá“).
 441 Al. „kňaz tú náказu po vypraní“.
 442 Pozri Exod. 10:5, pozn. 320.
 443 Vl. „predieravenie“, zmysel ako v texte; výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
 444 Tj. „na jej obrátom alebo ošúchanom mieste al. časti“, podľa iných „na jej rube alebo na jej líci“.
 445 D. „z nich“.
 446 Tj. „vám bude zákonom“, v zmysle „týmto sa budete (tj. „máte al. musíte“) riadiť“.
 447 Vl. „malomocného“, ale na rozdiel od v. 3 a kap. 13:44n. tvar trpného rodu, ktorého význam sa usilujem vyjadriť opisom v texte.
 448 Vl. „od (tj. staby „odišla od“, al. možno „ohladne“, porov. Gen. 3:3, pozn. 91) malomocného“.
 449 Pozri Gen. 7:14, pozn. 243, tu značí najskôr „vrabce“ alebo iný druh malých vtáčikov.
 450 Pozri Exod. 25:4, pozn. 849 a 850.
 451 Pozri Exod. 12:22, pozn. 408.
 452 Tj. „zahluší a dá al. vloží do“.
 453 Tj. „tečúcou“, „pramenistou“, nie z cisterny.
 454 Pozri Gen. 3:23, pozn. 118 a 120.
 455 D. „na tvár poľa“.
 456 Al. „ochlpenie“, po celom tele, zmysel ako vo v. 9.
 457 Al. „bývať“.
 458 D. „klenby svojich očí“.
 459 D. „dcéru jej roka“.
 460 Pozri Gen. 21:27nn., pozn. 561; od predošlého „barance“ sa tento výraz líši iba príponou značiacou ženský rod.
 461 Dvanásťna hína (Exod. 29:40, pozn. 1061).
 462 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
 463 Al. „obeť za previnenie je ako obeť za hriech, ona je“.
 464 Takto doslovne; pravidla sa chápe v zmysle „na svoju ľavú dlaň“, inak azda „na dlaň iného kňaza“.
 465 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
 466 Al. „Vidí (al. „ukazuje“) sa, že mám“³¹⁴ v dome náказu“.
 467 Pozri Gen. 24:31, pozn. 623.
 468 Pozri Gen. 6:14, pozn. 215.
 469 Podaktorí prekladajú „a musí (tj. „kňaz“) dať dom zdnu dookola oškrabať“.
 470 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
 471 Tvar trpného rodu („potom čo bol dom omietnutý“).
 472 Pozri Exod. 25:5, pozn. 855.
 473 D. „a ten spiaci v tom dome“, „a ten jediaci v tom dome“.
 474 D. „kňaz bude vstúpením vstupovať a“.
 475 Tj. „kňaz“, pozri vv. 6n.
 476 Tvar slovesa, od ktorého je odvodené slovo prekladané „zákon“.
 477 D. „v deň (tj. „vo veci dňa“) (ne)čistého“.
 478 D. „Muž – muž“, tj. „muž ako muž“, „ten či onen muž“.
 479 Tu a ďalej v tomto oddiele ide o hnisavý al. hlienovitý výtok pri kvapavke mužov; vo vv. 16nn. v zmysle tam uvedenom v texte.
 480 D. „bude tečúci“, ďalej obdobne, tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁴⁷⁹ odvodený, al. možno naopak.
 481 Tu a v kap. 6:10 a ďalej ako zjemňujúci výraz pre „prírodnosť“.
 482 Al. „mäsa, bude on pre svoj výtok“.
 483 Al. „jeho“.
 484 Al. „sedadlo vo vozidle“.
 485 Al. „sedlo, na ktorom... bude jazdiť“.
 486 Al. „a každý predmet... bude opláknutý“.
 487 Al. možno „môcť byť očistený“.

- 488** Súvisí s „ležať“ vo v. 18 a ďalej; pozri Exod. 16:13n., pozn. 562.
- 489** Väzba ako v Gen. 34:2, pozn. 900; ohľadne v. 34 tu pozri Gen. 26:10; 35:22; 34:7.
- 490** Al. možno „a či sa to³² týka ležiska alebo predmetu“.
- 491** Al. „pri svojom zavadení“.
- 492** Al., podľa iných, „a ak voľačo³² bude na ležisku alebo na predmete... zavadením o to“³².
- 493** Al. „snád“, „azda“, „dokonca“, D. „ležaním“.
- 494** Tu v takomto zmysle („poškvrna al. znečistenie jej odlúčenia“). Nesúvisí, pravdaže, s „nečistý“ nižšie, ani s „poškvrnu“ v kap. 7:18.
- 495** D. „v nie čase“.
- 496** Množné číslo.
- 497** 2. pád.
- 498** 3. pád, al. možno „pre ňu“, v príčinnom zmysle.
- 499** Al. „podľa znečistenia“ (al. „nečistoty“).
- 500** V zmysle „zasvätenia Bohu“, al. „robiť zdržanlivými“, „budete v oddelení al. zdržanlivosti udržiavať“, pozri Exod. 29:6, pozn. 1023; Num. 6:2nn., pozn. 246, 247.
- 501** Al. „pre (al. „skrze“) svoju nečistotu“, ďalej obdobne.
- 502** Tu od dotyčného výrazu³⁸¹ odvodené prídavné meno.
- 503** D. „tečúcom“.
- 504** Tu vo všeobecnom zmysle.
- 505** Pozri Exod. 25:17, pozn. 869.
- 506** Al. „naproti zltovnici“.
- 507** Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
- 508** D. „v tomto“ al. „týmto“, tj. „spôsobom“, al. „s týmto“, ako „s“ nižšie⁶⁶.
- 509** Sloveso, od ktorého je odvodený výraz preložený „turban“ tu a inde. V SZ sa vyskytuje iba tu a v čosi odlišnom význame u Is. 22:18.
- 510** Tj. „býk“, al. „korá“, tj. „obeť“.
- 511** Tu v zmysle „v jeho záujme“, „za neho“, v. 15 obdobne.
- 512** Al. „zmiznutia“, podľa iných „na úplné zmiznutie“, tj. „jeden kozol bude lósom určený za obeť Hospodino- vi a jeden za kozla, ktorý má odísť al. zmiznúť“ (al. „jeden na úplné zmiznutie“), pozri nižšie vv. 10 a 21n. a Deut. 32:36, pozn. 1193; 1 Sam. 9:7, pozn. 386; 20:19 („Ezel“); Prísł. 20:14 („odídúc“); Jer. 2:36 („odchádzas“). Predložková väzba je na oboch miestach tá istá v zmysle, nazdám sa, ako je uvedené. Podaktorí považujú slovo značiace „kozla odchodu“ al. „úplné zmiznutie“ (hebr. „azázél“) za meno akéhosi v pustine sídliaceho zlého ducha v protiklade k Hospodinovi a prekládajú podľa toho vo v. 8 „jeden lós pre Hospodina a jeden lós pre Azázéla“ a ve vv. 10 a 26 „k Azázélovi“ al. „pre Azázéla“.
- 513** Al. „zadosť, na jeho vypustenie“.
- 514** Pozri Exod. 9:8, pozn. 276; iný výraz ako „hrst“ v kap. 2:2 tu^{48 49}.
- 515** D. „drobného“, ako v Exod. 16:14, pozn. 563, tj. „nadrobno al. na prach rozdrveného“.
- 516** Pozri Gen. 1:2, pozn. 4, tu hádam v zmysle „na prednú (východnú) stranu“.
- 517** Tu D. „na miesto zdnu“⁴⁶⁸, obdobne ako „von“ v kap. 4:12 a ďalej¹⁰⁷.
- 518** Iná predložková väzba ako nižšie¹¹⁷.
- 519** Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
- 520** Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 521** Al. „naporúdzi súceho“, vl. „včasného“.
- 522** Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 523** Al. „To sa vám stane trvalým ustanovením“.
- 524** Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
- 525** Pozri Gen. 15:13 a ďalej, pozn. 427.
- 526** Pozri Exod. 12:19, pozn. 404.
- 527** Jednotné číslo.
- 528** Pozri Exod. 2:22, pozn. 83; 12:19, pozn. 403.
- 529** Sloveso ako v Gen. 20:1, pozn. 495 a 521.
- 530** Pozri Exod. 16:23, pozn. 575; v kap. 23:15 a 25:8 zmysel ako tam v texte.
- 531** Pozri Exod. 31:15, pozn. 1114.
- 532** Pozri Exod. 28:41, pozn. 1012.
- 533** D. „ktorého bude pomazávať a ktorého ruku bude plniť“, porov. kap. 1:6 a ďalej²⁰.
- 534** Al. „sa bude pripisovať“ (al. „účtovať“), tj. „na farču“, v kap. 7:18 ten istý výraz v zmysle „v prospech“. Pozri aj Gen. 15:6, pozn. 419.
- 535** Pozri Exod. 31:14, pozn. 1113.
- 536** Tj. „zvieratá, ktoré boli na obetovanie súce“.
- 537** Al. „obetujú“, ako nižšie v tomto verši, no tu je zmysel ako v texte.
- 538** Tj. „v poli“ alebo hocikde mimo stanu stretávania, pozri vv. 8n.
- 539** Tak niektoré okolité národy nazývali démonov, ktorým prinášali obeť (1 Kor. 10:20), lebo si ich predstavovali ako akési chlpaté postavy podobajúce sa napoly ľuďom a napoly zvieratám; pozri Is. 13:21; 34:14. Táto skutočnosť možno viedla ku spojeniu al. stotožneniu predstavy takej bytosti s „kozlom odchodu“⁵¹²; porovnaj s tým aj v „kresťanských“ krajinách ešte doteraz rozšírenú ľudovú predstavu „čerta“.
- 540** D. „oni smilnia“, pozri Exod. 34:15n., pozn. 1192. Ďalej obdobne.
- 541** Al. „ktorý“.
- 542** Al. „namierovať“, „obracat“, „upierať“.
- 543** Pozri Gen. 9:4n., pozn. 283.
- 544** Tj. „tým, že jej vyliatie al. preliatie znamená obetovanie života“, al. možno „zadosť za dušu“, ale je tu iná predložková väzba ako v spojení „za vaše duše“ vyššie.
- 545** Pozri Gen. 25:28; 27:3, pozn. 662.
- 546** Ako „živočícha“ v Gen. 9:5, tu v zmysle ako v texte.
- 547** Pozri Gen. 8:20, pozn. 31, 272.
- 548** Al. „ako“.
- 549** D. „v jeho žiti“, tj. „podstatu jeho života“.
- 550** Al. „činov“, „skutkov“, „činnosti“, znením v texte sa usilujem v preklade uchovať príbuznosť výrazov, aká je v pôvodine.
- 551** Pozri Gen. 5:22, pozn. 177.
- 552** Pozri Exod. 16:4, pozn. 554.
- 553** Al. „ktorými“ („v moci ktorých“).
- 554** D. „mäsu (iný výraz ako nižšie – ten istý výraz je vo vv. 12n. preložený „blízka príbuzná“, obdobne

- v kap. 20:19 a ďalej) svojho mäsa". Vo v. 17 odvodený výraz preložený „blízke príbuzstvo“.
- 555** D. „narodenej“, v platnosti podstatného mena; al. „príbuzenstva“, pozri Gen. 24:4, pozn. 603. Nesúvisí s „príbuznému“ vo v. 6.
- 556** D. „ulice“.
- 557** Tj. „narodenej v dome alebo narodenej vonku“, „splodenej manželky alebo splodenej nemanželsky“.
- 558** Al. „necudnosť“, „podlosť“, „ohavnosť“.
- 559** Vl. „na súperenie“ (al. „nepriateľstvo“), zmysel ako v texte; tiež „na súžovanie al. tieseň al. zármutok“.
- 560** Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 561** D. „a nesmieš dať svoje“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 562** D. „k semení“ (al. „na semä“), no výraz preložený „prilahnutie“ značí aj „vypustenie al. vylatie“ (semena, podobne ako príbuzný výraz „výlev“⁴⁸⁸), al. priamo „súlož“, takže možno prekladať aj „nesmieš dať žene... svoje vypustenie semena“ (potom vl. „ohľadne semena“), porovnaj obdobnú väzbu podobného zmyslu v kap. 15:18 (v. 20); al. „svoje vypustenie“ (semena) al. „svoju súlož“, ten istý výraz ako „prilahnutie“ vo v. 20 (v. 23).
- 563** Al. „pri nej“, „v nej“, kap. 5:3 a ďalej obdobne, vo v. 23 tu dvakrát ťažie predložková väzba.
- 564** Al. „prenechať“, „dať napospas“, vl. „dať previesť“ v zmysle „dať al. nechať prejsť“, tj. „ohňom“.
- 565** Modla Ammónovcov, ktorej sa spaľovaním v ohni obetávali malé deti.
- 566** Pozri Gen. 49:4, pozn. 1317.
- 567** Pozri Gen. 26:10; 35:22, pozn. 900.
- 568** Al. „ako líha žena“, D. „lahnúť lahnutiami“ (al. „líhaniami“) ženy, v zmysle buď ako v texte, pozri pozn. 900 k Gen. 34:2, alebo ako v tejto poznámke vyššie, porov. Gen. 19:32nn., takže väzbu v doslovnom znení možno chápať v obojakom zmysle.
- 569** Pozri Gen. 43:35; 46:34, pozn. 1267.
- 570** Tvar slovesa v kap. 19:19 preloženého „páriť sa“, používaného o dobytku, iný výraz ako „prilahnutie“ tu vyššie a vo v. 20. Znenie v texte je v danej súvislosti primeraným, nazdám sa, použitím pôvodného významu tohto slovesa („lahnúť“, „položiť sa“, súvisí čiastočne s iným slovesom príbuzného významu, vyskytujúcim sa napr. v Gen. 4:7; 29:2; 49:9, 14, pozn. 1329).
- 571** D. „jeho“ („zhanobenie al. sprznenie od neho“⁶⁶⁵).
- 572** Al. „neporiadok“, „zmätok“, „porušenie Božieho poriadku“.
- 573** D. „Všetkými týmito vecmi“, ako nižšie.
- 574** Al. možno „dať (al. „dávať“) znečisťovať“.
- 575** Vl. „boli“, v dejovom zmysle, no s trvalým účinkom, ako to vyjadruje znenie v texte.
- 576** Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 577** Pozri Exod. 20:5, pozn. 662.
- 578** Al. „Ale vy“.
- 579** Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 580** Al. „pre vaše znečisťovanie“, v príčinnom zmysle.
- 581** Al. „vykonávali“, „budú vykonávať“.
- 582** Vl. „na nerobenie ničoho“, „proti robeniu (al. „na zabránenie“) robenia čohosi“.
- 583** Al. „sa budete báť svojej matky“, ďalej obdobne.
- 584** Vl. „ničotám“, „ničotnostiam“, „márnostiam“.
- 585** Tj. „obete“, al. „ho“, tj. „ostaveného“.
- 586** Vl. „svätosť“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 587** Vl. „nesmieš dohotovovať“⁵²⁰ ohľadne žatia“.
- 588** Nesúvisí ani so „zbierať“ nižšie a vo v. 9 ani s „paberky“ vo v. 9; sloveso tiež značí „prísne al. tvrdo zaobchodiť“, teda možno aj „plieniť“, „pustošiť“, „drancovať“, tj. „nešetrne do posledného zrnka hrozna dooberať“.
- 589** Al. „poodtrhané“, „roztrúsené“, „rozsypané“, „roztratené“.
- 590** Pozri Exod. 22:25, pozn. 772.
- 591** Al. „luhať“, „podvádzať“, „zapierať“.
- 592** Al. možno „nesmiete proti sebe navzájom“, obdobne ako v Gen. 11:3, pozn. 332; 26: 31, pozn. 689.
- 593** Al. „klamu“, „podvodu“, nesúvisí s „oklamávať“ vyššie⁵⁹¹. Vo v. 12 príbuzný výraz.
- 594** Vl. „podvodom“, „klamom“, al. „k podvodu“ (al. „klamu“).
- 595** Pozri Exod. 20:16 a ďalej, pozn. 668.
- 596** Al. „mzda“, no nesúvisí s nasledovným „námezdneho“.
- 597** Pozri Exod. 12:45, pozn. 430.
- 598** Pozri Exod. 23:18, pozn. 809.
- 599** D. „pred tvár slepeho“, kap. 16:14 a ďalej obdobne.
- 600** Al. „bázeň“, sloveso ako vo v. 3⁵⁸³, tu v texte opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 601** D. „povzniesť“²⁸¹ tvár“.
- 602** Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 603** Vl. „ctiť (nie ako vo v. 3), (al. „ozdobovať“) tvár“, pozri Exod. 23:3, pozn. 789.
- 604** Vl. „velkého“.
- 605** Al. „klebetník“, „roznášač urážok“ (al. „očierňovani“).
- 606** Tj. „životu“.
- 607** Al. „dôrazne“, „úprimne“, al. „istotne“, „radšej“, D. „pokarhaním“ atď.⁶⁰⁸
- 608** Al. „napomenúť“, „svojmu blížnemu dohovoriť“, pozri Gen. 21:25, pozn. 557.
- 609** Al. „pokarhať a nebuďes na ňom znášať hriech“.
- 610** Vl. „nesmieš na... ľudu udržiavať“ (al. „chovať“), tj. „hnev al. nenávisť al. nevoľu“.
- 611** Al. „k svojmu... mať (al. „pocitovať“) lásku... sám k“. Ďalej obdobne.
- 612** Pozri Exod. 8:10 a ďalej, pozn. 242.
- 613** D. „tak ako sám ty“, tj. „ako čo sa týka teba“.
- 614** Vl. „svojho blížneho milovať tak ako sám seba“, opisy v texte a tu vyššie⁶¹¹ uchovávajú v preklade zmysel predložkovej väzby, s ktorou sa v pôvodine spája sloveso „milovať“. Ďalej obdobne.
- 615** Výraz tu preložený „utkané zo zmesi rôznej priadze“ („šatnáz“) sa považuje za cudzie (nie hebrejské) slovo a odvodzuje sa alebo z arabčiny a aramejčiny v zmysle ako v texte alebo z egyptského pomenovania istého druhu plátna, no pozri Deut. 22:11, kde je podané vysvetlenie jeho významu.
- 616** Vl. „vyjsť“, „vystúpiť“, smerom nahor.
- 617** Al. „určenou“, „zasnúbenou“, vl. „opustenou“ tj. „vydanou napospas al. do moci“.

- 618 D. „vykúpením“, tvar trpného rodu („staním sa vykúpenou“).
- 619 Al. „prepustenie“, „prepustená“, výrazy vyskytujúce sa len tu.
- 620 Ako „priliahnutie“ v kap. 18:20⁵⁶².
- 621 Al. „trest“, no tento výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu, súvisí so slovesom v kap. 13:36 preloženým „pátrať“.
- 622 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 623 D. „stromovia potravny“ (al. „jedenia“), pozri Gen. 2:9, pozn. 63.
- 624 Tj. „budete toto stromovie považovať stáby za „neobrezané“, tj. „nečisté“, a podľa toho s ním zaobchádzať“, „odstránenie“ nečistého ovocia sa tu prirovnáva k vykynutiu „obriezky“. Sloveso tu preložené „ako predkožku odstraňovať“ sa v SZ vyskytuje len tu a v inom zmysle u Hab. 2:16.
- 625 D. „neobrezanými“, tj. „stromami“, inak pozri Exod. 6:12, pozn. 202, tu, pravda, v inom zmysle ako tam.
- 626 Tj. „z neho ješť“, porov Gen. 2:9, pozn. 63.
- 627 Vl. „ovocie chválami“, zmysel ako v texte.
- 628 Al. „slávnosťou stane svätým Hospodini“.
- 629 Vl. „pridaní“, „prírastku“, pozri Gen. 30:24, pozn. 780.
- 630 Al. „úrody“ (Gen. 47:24), „výnosu“, „príjmu“.
- 631 Al. „ješť na pridanie jeho výťažku vám“, tj. „na obohatenie vás jeho výťažkom“.
- 632 Pozri Gen. 30:27; 44:5, 15, pozn. 783. Súvisí s výrazom značiacim „had“ v Gen. 3:1; porov. „Pythón“ v Skut. 16:16.
- 633 Súvisí s výrazom značiacim „oblak“, teda vari „hádaním z oblakov“.
- 634 Vl. „nesmiete veštiť a predpovedať“.
- 635 Al. „holiť“, vl. „nesmieš zaokrúhľovať“.
- 636 D. „zaokrúhľovať okraj⁴²⁷ svojej hlavy“.
- 637 Pozri Gen. 6:12, pozn. 205 a 207.
- 638 D. „pre dušu“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 639 Vl. „písanie“, tiež „rytie“, „vyrývanie“.
- 640 Al. „vtlačáním“, možno „vpaľovaním“.
- 641 Al. „dopúšťajúc“ (al. „dovoľujúc jej“), úmyselne al. nedbanlivosťou, D. „nechávaním jej“ atď.
- 642 Al. „robiac ju (D. „robením jej“) neviestkou“ (al. „smilnicou“).
- 643 Slová „smilniť“ a „nehanebnosť“ znejú v hebrejčine podobne („zánáh“, „zimmáh“).
- 644 Al. „na duchov mŕtvych“, v kap. 20:27 zmysel ako v texte.
- 645 Pozri Exod. 2:15 a ďalej, pozn. 72.
- 646 Vl. „v miere, vo váhe“.
- 647 Al. „objemu“.
- 648 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 649 Tj. „nástroje al. zariadenia na váženie“, nie ako vo v. 35⁶⁴⁶.
- 650 D. „kamene“.
- 651 Pozri Exod. 29:40, pozn. 1061.
- 652 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 653 Pozri Exod. 19:12, pozn. 639 a 696.
- 654 Al. „zasypať“, vl. „ukameňovať“, nesúvisí s nasledovným „kamením“, ale sa používa iba v tomto zmysle. Ďalej obdobne.
- 655 D. „kameňom“, v hromadnom zmysle.
- 656 Tj. „z akejkoľvek príčiny al. pohnútky“, al. možno „úmyselne“, D. „zakrytím“.
- 657 Al. „aby ho neusmrtili“, vl. „na neusmrtenie ho“.
- 658 Porov. slovenské „vložím sa do toho“.
- 659 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 660 D. „za ním smilniť“ (al. „na smilnenie“, „ohľadne smilnenia“), v. 6 obdobne.
- 661 Al. možno „dávať posvätiť“.
- 662 Al. „váš Posvätiťel“, al. „ja, Hospodin, vás posväcujem“. Ďalej obdobne.
- 663 Tj. „vina za preliatie jeho krvi“, ďalej obdobne, porov. kap. 5:1 a ďalej¹²⁹.
- 664 Množné číslo tu, pravda, aj v zmysle „krv každého z nich“.
- 665 Al., povedzme, „si ju podložilo“, v zmysle činného náprotivku slovesa „podlahnúť“ (nesúvisí s „priliahnutie“⁵⁶²), použitého v preklade kap. 18:23 v svojom vlastnom trpnom význame; tu D. „zvieratu prilahnúť (al. „podložiť si“) ju“, tj. „na priliahnutie al. podloženie si jej“. Takýto činný význam má napokon toto sloveso v hebrejčine aj v spomenutom oddiele kap. 18:23⁵⁷¹, kde som v preklade v záujme zrozumiteľnosti dal v preklade prednosť obvyklejšíemu trpnému zneniu, no tuto je činný zmysel väzby v hebrejčine vyjadrený natoľko jednoznačne, že záujem presnosti si vynútil použitie takéhoto v danej súvislosti nezvyčajného výrazu.
- 666 Nesúvisí s „nehanebnosť“ v kap. 18:17 a ďalej⁵⁵⁸.
- 667 Tj. „kto tak urobí“.
- 668 Tu vo všeobecnom zmysle, netýka sa mesačného krvotoku.
- 669 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 670 Pozri Gen. 15:8; 22:17, pozn. 416.
- 671 Pozri Exod. 3:8 a ďalej, pozn. 1152.
- 672 Al. „odlíšil od“, v. 25 obdobne.
- 673 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 674 D. „voči (ne)čistému“.
- 675 Al. vari „bude plaziť“ („čo uvidíte plaziť sa“).
- 676 Al. „boli pre mňa“ (kap. 20:26), „mŕtvym“ al. „pri mŕtvom“ (kap. 21:1, ďalej obdobne).
- 677 D. „pre svoje mäso“, ako „mäsu“⁵⁵⁴.
- 678 Al. „pán“, „vládca“, pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 679 Al. „Nesmie sa znečistiť na svoje znesvätenie, súc hodnosťarom medzi svojím ľudom“.
- 680 Al. „vysťrihovať“, súvisí s nasledovným „lysinu“ (nie so „strihať“ nižšie), možno v zosilňujúcom zmysle („niakým činom nesmú“, podobne aj na konci verša).
- 681 Al. „smilnicu“, „neviestku“, v texte doslovný preklad (slovesné príčastie).
- 682 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 683 Tj. „každý kňaz“.
- 684 Tu zmysel ako v texte.
- 685 Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 686 Tj. „veľkňaz“.
- 687 D. „a jeho“.
- 688 D. „mŕtvej duši“.
- 689 Tj. „žiadnu z takýchto“.
- 690 Al. „alebo ploskonosý“.

- 691** D. „alebo vystretý“ (al. „pretiahnutý“, „predĺžený“), ďalej obdobne, výraz v tejto súvislosti nie celkom jasného významu.
- 692** Al. „vycivený“, „dengľavý“.
- 693** Al. „slzenie“, od zápalu, výraz neistého významu, podľa niektorých „karpavý“.
- 694** Iný výraz ako v kap. 13:30⁴²⁰.
- 695** Iný výraz ako v kap. 13:39⁴²⁵.
- 696** Al. „moje sväté veci“.
- 697** Tj. „kedy sa majú zdržať“.
- 698** Pozri Exod. 12:43, pozn. 427. Netýka sa vv. 6n. a 13.
- 699** Al. „kohokoľvek znečisteného“.
- 700** Tj. „ak by nezachovávali“.
- 701** Tj. „nariadenie“, al. možno „pokrm“.
- 702** Tj. „svätú vec“, „nič sväté“, ďalej obdobne.
- 703** Pozri Gen. 23:4, pozn. 588.
- 704** D. „kúpou“, al. „za svoj majetok“, súvisí s „kupovať“ nižšie; pozri Gen. 4:1, pozn. 125.
- 705** Pozri Gen. 17:13, pozn. 451.
- 706** Pozri Gen. 17:27, pozn. 450.
- 707** Pozri Gen. 14:14, pozn. 403.
- 708** Al. jednoducho „dostane cudziarovi“⁶⁸⁵.
- 709** Tj. „k peňažnej hodnote toho, čo zjedol, pridá päť-nu tejto hodnoty“.
- 710** Tj. „s jej hodnotou v peniazoch“.
- 711** Al. „nahradí“²⁵⁶ tú svätú vec“.
- 712** Al. „na nich“, tj. „na deti Izráela“, takémuto chápaniu tohto miesta dáva prednosť väčšina známych mi prekladov, no nazdám sa napriek tomu, že znenie podané v texte tu dáva lepšie k textovej súvislosti priliehajúci zmysel, podľa ktorého napokon toto miesto prekladajú aj LXX a Vulgata a ktorého sa pridŕžajú aj niekoľké iné preklady, medzi nimi aj preklad prof. Roháčka.
- 713** Al. „naložili“, tj. „dal niesť“, inak „kňazovi, (15)nech³⁴ neznesvácujú... Hospodinovi, (16)a nevalia“.
- 714** Al. „ako ktorýkoľvek“, ako nižšie.
- 715** Tvar slovesa preloženého v Exod. 8:22 „vyznačiť“, pozri tam pozn. 258; tu teda azda ide o splnenie sľubu vyhradením al. oddelením, vyčlenením obetného zvierata na tento účel.
- 716** Al. „doraňané“, „ochromené“.
- 717** Al. „vredmi“, no nie ako v kap. 13:18⁴¹².
- 718** Al. možno „dobyťca... nedorastené“ (al. „okýptené“), výraz nie celkom jasného významu.
- 719** Tj. „vyklieštené“, obdobný význam majú aj všetky predošlé slovesné príčastia v tomto verši.
- 720** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 721** Al. „porušenosť“, „zvrhlosť“, pozri Gen. 6:11n., pozn. 205, kde je príbuzný výraz.
- 722** Tj. „také obete“.
- 723** D. „v onen“.
- 724** Al. „svätosti, nech³⁴ som“ (al. „budem“).
- 725** Al. „ja som“.
- 726** Tu, pravda, v množnom čísle, zmysel ako v texte („obdobia al. dni určené na približovanie sa Bohu“).
- 727** Pozri Exod. 12:16, pozn. 392.
- 728** Pozri Exod. 12:6, pozn. 375.
- 729** Pozri Exod. 12:11, pozn. 379.
- 730** Pozri Exod. 12:11, pozn. 380.
- 731** Vl. „službou“⁸³³, pozri Exod. 1:14 a ďalej, pozn. 28.
- 732** Pozri Exod. 16:16, pozn. 567; iný výraz ako v Gen. 37:7, pozn. 971.
- 733** D. „od zajačrajša soboty“, ďalej obdobne; tu sa mieni sobota po Minutí.
- 734** Tj. „desatiny éfy“¹⁴⁹.
- 735** Pozri Gen. 35:14, pozn. 943.
- 736** Pozri Exod. 24:10, pozn. 840.
- 737** Tj. „patriaceho al. prislúchajúceho vášmu Bohu“.
- 738** Al. možno „z prvotin“, ako vo v. 20.
- 739** V pôvodine množné číslo, tj. „ku každému z nich“, al. možno v zdôrazňujúcom zmysle.
- 740** Tj. o ktorých sa hovorilo vo v. 18.
- 741** Ako „vyhlasovať“ vo vv. 2 a 4, tu opis vzhľadom na to, že je tu sloveso bez predmetu.
- 742** Al. „budete mať“⁶⁴⁸ svätú schôdzu“.
- 743** Vl. „nesmieš dohotovovať“⁵²⁰ svojím žatím“ (al. „pri svojom žatí“), iná predložková väzba ako v kap. 19:9⁵⁸⁷.
- 744** Pozri Exod. 6:7 a ďalej, pozn. 657.
- 745** Pozri Gen. 1:5, pozn. 9.
- 746** Vl. „hluku“, „zvučania“, „pokriku“.
- 747** Al. „onen deň“.
- 748** Pozri Exod. 29:36, pozn. 1056, množné číslo tu vari aj v zosilňujúcom (závažnosť veci zdôrazňujúcom) zmysle.
- 749** Možno v zosilňujúcom zmysle („dokonale si odpočinite“). Ďalej obdobne.
- 750** Pozri Gen. 33:17, pozn. 895, tu zmysel ako v texte.
- 751** Výraz tu preložený „slávnostné zhromaždenie“ je v hebrejčine jedno slovo a nesúvisí ani so „slávnosťou“ vo v. 34 ani so „zhromaždenie“⁷⁷¹, lež so slovesom preloženým v Gen. 16:2 a 20:18 „uzavrel“, ktoré má aj význam „zadržať“, „zastaviť“, „zabrániť“ (Num. 16:48, 50), takže výraz „slávnostné zhromaždenie“ tu vl. značí „zastavenie al. prerušenie al. zdriazvanie sa v všetkej každodennej činnosti, no používa sa v zmysle ako v texte.“
- 752** Ako „obeť“ napr. v kap. 3:1 a inde, tento výraz je tu použitý na odlíšenie od nasledovného „liatych obetí“ a značí akýkoľvek iný druh obete než „liatu obeť“; tu sa uvádza azda ako zhrnutie predošlého výčtu.
- 753** Pozri Exod. 5:13, pozn. 179.
- 754** Pozri Exod. 23:16, pozn. 801.
- 755** Pozri Exod. 12:14, pozn. 159 a 387.
- 756** Vl. „plody“, „ovocia“, tu najskôr v zmysle ako v texte („výnos al. výsledky pestovania ozdobného stromovia“, tj. „načo sa ono pestuje al. vysadzuje“).
- 757** D. „stromovia ozdoby“.
- 758** Výraz je tu použitý najskôr vzhľadom na dlaňovitú al. vejárovitú podobu palmových listov.
- 759** Al. „topolov“.
- 760** Pozri Gen. 26:19, pozn. 679.
- 761** Al. „a na sedem dní sa pred... Boha, budete môcť rozveseliť“. V. 42 obdobne.
- 762** Tj. „tento čas al. sviatok“ (kap. 23:41), „ustavičné svetlo“ (kap. 24:3).
- 763** Pozri Exod. 27:20, pozn. 951.
- 764** Pozri Exod. 25:6, pozn. 857.
- 765** Pozri Exod. 25:37, pozn. 893.

- 766** Pozri Exod. 27:20, pozn. 952.
767 Pozri Exod. 27:21, pozn. 955.
768 Pozri Exod. 31:8, pozn. 1107.
769 Pozri Exod. 25:31, pozn. 884.
770 Vl. „upieť (tj. „pečením spracovať“) ju na“, „dve desatiny na“, porov. Gen. 2:7, pozn. 56, 57.
771 Tu v tom zmysle, že sa kadidlo páliło namiesto chleba, sfaby zastupujúc ho.
772 D. „V deň soboty – v deň soboty“.
773 Pozri Gen. 39:1, pozn. 1029.
774 Al. „Egyptána, doprostred detí“, tj. „pomedzi detí“.
775 Pozri Exod. 2:13; 21:22, pozn. 710.
776 Tj. „menu Hospodin“, ďalej obdobne.
777 Pozri Exod. 31:2, pozn. 1102.
778 Pozri Gen. 40:3, pozn. 1054.
779 Al. „návodu“, „usmernenia“, vl. „do vysvetlenia (al. „objasnenia“) im“.
780 D. „nahádzaním“.
781 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
782 D. „dušu človeka“ (v. 17), „duš(o)u“ (v. 18).
783 Al. „život(om)“, „žítie“, „žitím“.
784 Vl. „chybu“, ako v kap. 21:17 a ďalej.
785 Vl. „vytrúsené“, „vydrobené“, tj. „čo samo od seba vyrastie z vytrúsených al. vydrobených zŕn“.
786 Tj. „vlaňajšej“.
787 D. „svojoho odeleného“ (al. „zasväteného“)²⁵⁰. Ďalej obdobne.
788 Pozri Gen. 2:9, pozn. 63, tu odlišné slovesné tvary rovnakého významu.
789 Al. „hlučné“, „hlučiace“.
790 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
791 Vl. „spôsobovať rozlahnutie sa trúbenia“ (D. „prejdenie [al. „rozídenie sa“] trúby“), al. „dávať rozlahnúť sa trúbeniu“ (D. „prejsť [al. „rozísť sa“] trúbe“), ďalej obdobne. Porov. Exod. 36:6, pozn. 1231.
792 D. „trúbu hlaholu“ (al. „hluku“)⁷⁴⁶.
793 Al. „päťdesiatich rokov“.
794 Vl. „ozvenou sa šíriacim zvukom“ (al. „trúbením“); výraz však značí aj „barana“ a v prenesenom zmysle „baraní roh“ (pozri Jós. 6:5, pozn. 209), takže tu podľa iných ide vl. o „trúbenie na baraní roh“. Ďalej obdobne.
795 Tj. „toho roka“, v tomto roku vyrastené obilie a v tomto roku neprerazané viniče (v. 11n.); „deviateho roka“ (v. 22).
796 Tu množné číslo, možno v zmysle „samorastlé obilie na poli každého z vás“, „vinič na viniči každého z vás“ (v. 11); „úrody každého roka“ (v. 15).
797 Tj. „nebudete zväzaf do stodôl“.
798 Tu ide najmä o predaj poľností.
799 Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
800 D. „V počte“, ďalej obdobne, porov. Exod. 26:2, pozn. 899.
801 Vázba ako v Gen. 47:12, pozn. 1272; v kap. 27:8 a 18 s inou predložkou, ale v podstate toho istého zmyslu.
802 D. „muž svojoho súkmeňovca“.
803 D. „na“, azda v zmysle „na celej rozlohe“ al. „na pôde tej zeme“.
804 Pozri Exod. 23:10, pozn. 801.
805 D. „rozkážem“, tj. „rozkazom privolám“.
806 Tj. „skoršej“, „predošlej“, ďalej obdobne.
807 Al. „s konečnou platnosťou“, vl. „do zániku“, tj. „vlastníckeho práva al. držby“.
808 „Právo na vykúpenie“ je v hebrejčine jedno slovo, trpné príchastie slovesa „vykúpiť“ vo v. 25 a ďalej, ktorého tvarom je aj „výkupca“ tamže a ďalej („právo na to, aby bola vykúpená“, povedzme „vykúpiteľnosť“). Tenže výraz je „vykúpenie“ vo v. 26 a „výkupné“ vo v. 51 a ďalej. Vo v. 32 v zmysle „právo ich domov na vykúpenie“.
809 Tj. „jeho blízky príbuzný“, majúci právo vykúpenia.
810 D. „vykúpi predané“ (vl. „predaj“, tj. „čo bolo na predaj“, obdobne ako vo v. 14) svojho brata“, v. 28 obdobne.
811 Pozri Gen. 4:14 a ďalej, pozn. 151.
812 D. „zohnať podľa dostatočnosti (al. „dostatku“) vykúpenia“, v. 28 obdobne.
813 Vl. „roky predaja“, potom v stavovom zmysle („predanosti“, tj. „roky, v ktorých to bolo predané“, tj. „v drže kúpivšieho“). Ďalej obdobne.
814 Tj. časť kúpnej ceny podľa počtu rokov zvyšujúcich do roku zvučania poľnice.
815 D. „vyjde“⁸³⁶, ďalej obdobne.
816 D. „dom bývania“.
817 Vl. „v meste (D. „mesta“, obdobne aj. vo v. 33) múru“ (al. „hradby“, v. 29), al. „hradbu“, „hradby“²⁶ (vv. 30n.).
818 Tj. „domu“.
819 D. „po dni“, zmysel ako v texte.
820 D. „až do vyplnenia mu dovŕšeného roka“.
821 Al. „bude určený“ (al. „ustanovený“, „potvrdený“)⁹⁵⁴, tj. „za vlastníctvo“, Ďalej obdobne.
822 Pozri Gen. 25:16, pozn. 646.
823 Vl. „bude“, tj. „každý taký dom“, ďalej obdobne.
824 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
825 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
826 Al. „z“.
827 Al. „predmestí“, výraz je odvodený od slovesa značiaceho „vyháňať“ a označuje teda oblasť v okolí miest určenú najmä na vyhánanie dobytku na pašu.
828 Al. „ochabne“, „poklesne“, vl. „zakolíše“.
829 Sloveso a predložková väzba ako „chytí zaň“ v Exod. 4:4, tu zmysel ako v texte.
830 Tj. pri vracaní vypožičaných potravín. Vo v. 37 príbuzný výraz v podstate toho istého významu.
831 Al. „naň ako na otroka uvalovať“, v. 46 obdobne.
832 Vl. „ho zotročovať“ (v. 46 obdobne) otroctvom“ (al. „otrockou prácou“), tj. „tvrdó al. neľútostne zotročovať“ (toto sa v. 46 netýka); opisom v texte sa usilujem v preklade uchovať zmysel predložkovej väzby v pôvodine.
833 Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
834 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
835 Pozri Gen. 17:27, pozn. 462.
836 Pozri Exod. 21:2, pozn. 677.
837 Pozri Gen. 17:12, pozn. 450.
838 Pozri Gen. 1:26, pozn. 42, tu aj „po ňom... šliapať“ („ho... deptať“). V. 46 obdobne.

- 839** Al. „držbou“, ako vo v. 41 a inde. Ďalej obdobne.
- 840** Al. „zanechávať ich za dedičstvo svojim deťom“.
- 841** Al. „privlastnenie“, nesúvisí s predošlým slovesom⁸⁴⁰.
- 842** Al. „majetku. Na nich smiete natrvalo“.
- 843** Tu bez predmetu, zmysel ako v texte, al. „dosiahť úspech“, „zmáhať sa na čosi“.
- 844** Vl. azda „výhonku“, „odnoži“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 845** Ako „sčítať“ vo v. 27.
- 846** Tvar trpného rodu („keď bol predaný al. sa predal“).
- 847** Tj. „cena, za ktorú sa predal“.
- 848** Tj. „sa zhodnotí al. zaráta“.
- 849** Tj. „doba jeho práce u neho sa mu zaráta ako doba práce námezdného“.
- 850** Tj. „vráti ako výkupnú cenu, za ktorú sa dal kúpiť, po odrátaní čiastky zodpovedajúcej počtu rokov od svojho predaja a mzdy (podľa v. 50) za tamtie roky“.
- 851** D. „podľa úst“ (al. „ako ústa“), iná predložková väzba ako vo v. 51⁸⁰¹.
- 852** D. „v“, zmysel ako v texte.
- 853** Tj. „nesmieš to dopustiť“.
- 854** D. „týmto“, tj. „možnosťami al. spôsobmi“, al. „v týchto“, tj. „rokoch“.
- 855** Al. „ak sa... nebude vykupovať“.
- 856** Vl. „ničotné (al. „bezcné“) veci“, zmysel ako v texte.
- 857** Al. „postaviť“⁸⁵⁴.
- 858** Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
- 859** Pozri Exod. 23:24, pozn. 817.
- 860** D. „kameň zobrazenia“ (al. „zobrazovania“).
- 861** D. „a budem dávať vaše“ (v. 4), „vám“ (v. 5).
- 862** Pozri Gen. 2:5, pozn. 55.
- 863** Vl. „rozšľapávanie“, „drvenie al. vydrobovanie šľapaním“, lebo obilie sa vtedy a tam mlátilo tak, že sa drvilo okovanými valcami založenými v smyčkoch faháných dobytkom, ktorý pritom po mlate rozložené obilie rozšľapával a tak tiež vydroboval zrnó. Pozri Deut. 25:4, pozn. 905.
- 864** Al. „plašiaceho“, „zastrašujúceho“, vl. „rozchvievajúceho“ (Exod. 19:16, pozn. 647).
- 865** Pozri Exod. 12:15, pozn. 389.
- 866** Al. „budete prenasledovať“ (al. „naháňať“), „obrať na útek“, ďalej obdobne.
- 867** Vl. „mečom“.
- 868** Al. „vás rozplodzovať“.
- 869** D. „zostarené staré“.
- 870** Pozri Exod. 14:19, pozn. 475.
- 871** D. „vynášať“.
- 872** Al. „duša vás nebude zavrňovať“, ďalej obdobne.
- 873** D. „od bytia im“ (v. 13), „na vaše porušovanie (al. „zrušenie“) mojej zmluvy“ (v. 15).
- 874** Ktoré nútili ujarmeného chodiť zhrbene, pozri koniec verša; výraz súvisí so slovesom v kap. 25:35⁸²⁸, a vyjadruje teda pojem zníženia, zrazenia, stlačenia nadol, v doslovnom aj prenesenom zmysle.
- 875** Al. „žiadne“.
- 876** Al. „pohrdávi“, „stávať sa zamietavo“ (al. „pohrdavo“), vl. „zamietat“ (al. „pohrdať“), opis v texte al. tuto vyššie v záujme uchovania nasledovnej predložkovej väzby v preklade.
- 877** Pozri Exod. 8:22, pozn. 260.
- 878** Al. „určovať“, „nakladať“, sloveso ako v Gen. 39:4, pozn. 1032 („nad vami ustanovovať“, tj. sľaby „vydávať vás do moci“ toho, čo je ďalej vymenované).
- 879** Al. „strach“, „nešťastie“, „skazu“.
- 880** Al. „závrat“.
- 881** Al. „zimnicu“.
- 882** D. „vyhášajúce“, „unúvajúce“, vzťahuje sa na vyššie vymenované plagi.
- 883** Vl. „nivoči“, „hubi“, pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 884** Al. „vyčerpáva“ (nie ako vo v. 20⁸⁹⁴), „zoslabuje“, „umára“. Sloveso sa v SZ vyskytuje len tu, no pozri 1 Sam. 2:33, pozn. 176.
- 885** Al. „naprázdno“.
- 886** Al. „strávia“, vl. „zjedia“, tj. „úrodu z neho“. Ďalej obdobne.
- 887** Al. „po“.
- 888** D. „ma až po tieto veci“, zmysel ako v texte al. tu vyššie⁸⁸⁷.
- 889** Al. „naprávaniu“, „nápravnej výchove“, ďalej obdobne.
- 890** Al. „na základe vašich hriechov“.
- 891** Al. „pýchu“, „nadutosť“.
- 892** Al. „moci“.
- 893** D. „vaše nebesá“.
- 894** Al. „do krajnosti vynaložiť“, „ku koncu prísť“, „u konca bude“. Pozri Gen. 47:15, pozn. 1275.
- 895** Al. „moc“, „sila“ (nie ako vo v. 19⁸⁹²), „schopnosť“, „zručnosť“. Pozri Gen. 31:6, pozn. 807.
- 896** Vl. „v odpore“, „v protivní“ (vo vv. 24, 27 a 40n. preklad ohľadne predložky s týmto výrazom spojenjej zodpovedá pôvodine); znenie v texte zvolené vzhľadom na nasledovnú (v pôvodine predchádzajúcu) predložkovú väzbu.
- 897** Inak vari „ak budete so mnou zaobchádzať“⁹⁰² v odpore“, ďalej obdobne.
- 898** D. „na vás sedemkrát pridávať“, sloveso ako vo v. 18, no tu odlišná predložková väzba, porov. Gen. 4:2 a ďalej, pozn. 127.
- 899** Al. „rán“, ale v jednotnom čísle, potom teda v hromadnom zmysle („výprasku“). Výraz je odvodený od slovesa v kap. 24:17⁸⁸¹.
- 900** Iná predložková väzba ako vo v. 18 a ďalej⁸⁹⁰.
- 901** Vl. „zmenšovať“, tj. „počtom“.
- 902** Vl. „pôjdem“, sloveso ako „chodiť“ vyššie, ktoré vl. značí aj „správať sa“, „konať“, „vieť svoj život“, napokon obdobne ako aj v slovenčine („zakročiť“, „zaobchodiť“ a pod.).
- 903** Al. „aj“, „tiež“.
- 904** Tj. „plnou al. vrchovitou mierou sa pomstiaci za porušenie zmluvy“.
- 905** Al. „budete sa utahovať“ (al. „zhŕňať“).
- 906** Tj. „oporu al. podporu, akou je chlieb al. vôbec pokrm“, „chlieb al. pokrm udržiavajúci vás nažive“.
- 907** Tj. azda „po upečení a vybratí z pece“.

- 908** Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 909** Tj. „odvažovať“.
- 910** Vl. „v“, iná predložka ako vo v. 18⁸⁸⁷.
- 911** Al. „skrze toto“ (al. „týmto“), obdobne ako vo v. 23 („ak sa ani týmto nenaučíte al. nedáte pohnúť k poslušnosti“).
- 912** Al. „pálave“, ako „zlost“ v Gen. 27:44.
- 913** Al. „rozvrácať“, „nivočiť“, sloveso ako „budem zničený“ v Gen. 34:30.
- 914** Tj. miesta na vrchoch, kde sa obetovalo pohanským božstvám.
- 915** Špicaté koly používané v spojení s uctievaním slnka.
- 916** Ako v Gen. 15:11, o ľudských mŕtvotách sa tento výraz používa v hanlivom zmysle („mrciny“).
- 917** Tu značí „trosky“ al. „rozvaliny“ modiel.
- 918** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1054.
- 919** Tj. „mať záľubu vo“, pozri Exod. 30:38, pozn. 1101.
- 920** Sloveso ako „pustošiť“ vyššie, tu zmysel ako v texte. Odvodený výraz je i vo v. 33.
- 921** Al. „bude uspokojovaná (al. „sa bude uspokojovať“) ohľadne“, sloveso ako v kap. 1:4 a ďalej¹¹; na konci verša iný tvar toho istého slovesa so zmyslom ako v texte („preplácať“, ako dlžobu, pozri v. 35). To isté sloveso je aj vo vv. 41 a 43 so zmyslom ako v texte tam⁹³³.
- 922** Tvar trpného rodu („svojej spustošenosti“).
- 923** Pozri Gen. 2:2, pozn. 49.
- 924** Al. „bojazlivosť“, „zmäčkosť“, „slabosť“.
- 925** Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 926** D. „prchaním meča“, zmysel ako v texte. Netýka sa v. 37.
- 927** Al. „čeliť“, „odolať“, D. „dostávať postavenia sa voči“ atď., zmysel ako v texte.
- 928** Al. „ponevierať sa“, „strácať sa“, „hynúť“, „miznúť“.
- 929** Al. „rozplývať sa“, „zanikať“.
- 930** Al. „priznávať si“, „uznávať“.
- 931** Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.
- 932** Pozri Gen. 4:13, pozn. 148.
- 933** Tj. „za spravodlivý uznávať“, al. „svoju nepravosť uznávať“, al. „odčisťovať“, v obdobnom zmysle ako „vyrovnať“ vo v. 34, tj. „budú sa z nej kajať“.
- 934** D. „zmluvu Jáкова“, tj. „týkajúcu sa Jáкова“, ďalej obdobne.
- 935** V stavovom zmysle; nesúvisí s nasledovným „spustošením“.
- 936** D. „od“ („stranou al. súc opustená od“).
- 937** Al. „súc ich zbavená“.
- 938** D. „toto“, zmysel ako v texte.
- 939** Pozri Gen. 4:8, pozn. 1039.
- 940** Al. „nimi nebudem pohrďať“, sloveso ako vo v. 43⁸⁷⁶, no tu preklad doslovný.
- 941** Al. „na skoncovanie s nimi“.
- 942** Al. „vzhľadom na nich“, tj. „v ich záujme al. v ich prospech“.
- 943** D. „zmluvu prvých“ (al. „skorších“), zmysel ako v texte.
- 944** Al. „sľubom oddeliť“ (al. „vyhradiť“, „vyčleniť“)⁷¹⁵, tu nielen obeť zvierat, lež hocičo zo svojho majetku al. aj vlastnú osobu, napr. sľubom „náziara“, pozri Num. 6.
- 945** Tj., ak by išlo o ich vykúpenie.
- 946** D. „syna“, vo v. 5 a ďalej aj „dieťa(ta)“³.
- 947** D. „ona“.
- 948** D. „zvrchu“, zmysel ako v texte.
- 949** D. „v tiesni od“ („líšiť sa svojimi možnosťami od“, al. „ohľadne“).
- 950** Al. „odhadne“, ďalej obdobne, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz¹⁵⁴.
- 951** Tu, oproti kap. 5:11 a ďalej, bez predložkovej väzby.
- 952** Al. „vôbec“, D. „nahradením“ (vv 10, 33), „vykúpením“ (vv. 13, 19, 31).
- 953** D. „ohodnotí medzi dobrým a medzi zlým“. Ďalej obdobne.
- 954** Pozri Gen. 6:18, pozn. 227.
- 955** D. „od“, „z“, tj. „čosi od al. z“.
- 956** D. „semena“ (al. „osiva“), tj. „podľa toho, čím je al. bolo osiate“.
- 957** Asi 360 litrov.
- 958** Al. „semena (al. „osiva“) za chómer“.
- 959** Pozri Exod. 5:8, 11, pozn. 171.
- 960** Tento neľahko preložiteľný výraz (hebr. „chérem“) označuje všetko (osobu či zviera či vec), čo je v akomkoľvek zmysle nenávratne odovzdané (zasvätené) Bohu (aj sám čin al. vyhlásenie, ktorým sa toto odovzdanie uskutočňuje), takže je to naďalej nedotknuteľné; pritom môže ísť o odovzdanie smrti zasvätenej osoby na usmernenie (pozri Exod. 22:20, pozn. 767) alebo veci s čímsi zlým spojenou na zničenie (potom tento výraz možno chápať v zmysle „preklatia“, „zlorečenia“) alebo o odovzdanie al. zasvätenie v osobitnom zmysle („prepudnutie“) do Božieho vlastníctva, takže vlastnícke právo hocikoho iného neodvolateľne zaniká. Obdobný význam má aj príbuzné sloveso, prekladané v tomto oddiele „odovzdať“, inde aj inak, pozri Num. 21:2, pozn. 786.
- 961** D. „pole jeho kúpy“.
- 962** Tj. „peniaze v takej hodnote“.
- 963** Al. „vykúpi“, ale iný výraz ako nižšie al. napr. vo vv. 20n. Ďalej obdobne.
- 964** Pozri Gen. 7:22, pozn. 250.
- 965** Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 966** Tu v tomto zúženom zmysle, pozri Exod. 22:20, pozn. 767.
- 967** Pozri Gen. 14:20, pozn. 735.
- 968** Tj. „k jeho hodnote“.
- 969** Tj. „palicou pastiera“, pri spočítaní stáda.
- 970** Al. „rozmyšľať“, „podrobne (al. „presne“) rozlišovať“, no nie sloveso ako v Gen. 1:4 a ďalej, pozn. 7.

ŠTVRTÁ KNIHA MOJŽIŠOVA (NUMERI)

A Hospodin k Mojžišovi v pustine Sínaja, v stane stretávania¹, v prvý² deň druhého mesiaca²² v druhom roku po ich vyjdení³ zo zeme Egypta prehovoril výrokom: (2) Zistite⁴ úhrn⁵ celého zhromaždenia⁶ detí⁷ Isráela podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, v počte mien, všetkých mužského pohlavia podľa ich hláv^{9 11}, (3) od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16 63} v Isráelovi; tých¹⁷ podľa ich vojenských oddielov^{9 15} budete¹⁸ podrobovať prehliadke¹⁹, ty a Áróň. (4) A bude¹⁸ u vás jeden muž za každú²⁰ vetvu²¹, muž, ktorý¹⁷ bude hlavou domu²² svojho otca; (5) a toto²³ sú mená mužov, ktorí pri vás budú stáť: za Reúvéna Elícúr, syn Sedeúra; (6) za Šimeóna Šelúmíel, syn Cúrišaddája; (7) za Júdu Nachšón, syn Ammínádáva; (8) za Jissáschára Nethaneél, syn Cúára; (9) za Zezulúna Eliáv, syn Chélóna; (10) za synov Jozefa, za Efrajima Elišámá, syn Ammíhúda; za Menaššéa Gamliél, syn Pedáhcura; (11) za Benjámina Avidán, syn Gideóniho; (12) za Dána Achíezer, syn Ammíšaddája; (13) za Ášéra Pageiél, syn Ochrána; (14) za Gáda Eljásáf, syn Deúéla; (15) za Naftáliho Achíra, syn Ěnána. (16) Toto²³ sú povolávaní²⁴ zhromaždenia^{6 63}, náčelníci²⁵ vetiev²¹ svojich otcov; oni sú hlavy tisícov Isráela. (17) I vzal Mojžiš a Áróň týchto mužov, ktorí boli označení menami, (18) a v prvý² deň druhého mesiaca²² zvolali²⁶ celé zhromaždenie⁶, i dali sa po²⁷ svojich čeladiach⁸, podľa domov^{9 10} svojich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, podľa svojich hláv^{9 11}, zapísať do rodových zoznamov²⁸. (19) Podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi, tak²⁹ ich podrobili³⁰ prehliadke¹⁹ v pustine Sínaja.

(20) I bolo³¹ synov Reúvéna, prvorodeného Isráela, ich rodov³¹ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, v počte mien, podľa ich hláv^{9 11}, všetkých mužského pohlavia od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (21) podrobených prehliadke¹⁹ me-

dzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Reúvéna, šestaštyridsattisíc a päťsto.

(22) Ohľadne synov³² Šimeóna, ich rodov³¹ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, jeho podrobených prehliadke¹⁹ v počte mien, podľa ich hláv^{9 11}, všetkých mužského pohlavia od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (23) podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Šimeóna: deväťapäťdesiattisíc a tristo.

(24) Ohľadne synov³² Gáda, ich rodov³¹ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (25) podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Gáda: päťštyridsattisíc a šesťsto a päťdesiat.

(26) Ohľadne synov³² Júdu, ich rodov³¹ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (27) podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Júdu: štyriasedemdesiattisíc a šesťsto.

(28) Ohľadne synov³² Jissáschára, ich rodov³¹ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (29) podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Jissáschára: štyriapäťdesiattisíc a štyristo.

(30) Ohľadne synov³² Zezulúna, ich rodov³¹ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (31) podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Zezulúna: sedemapäťdesiattisíc a štyristo.

(32) Ohľadne synov³² Jozefa: ohľadne synov³² Efrajima, ich rodov³¹ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (33) podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Efrajima: štyridsattisíc a päťsto.

(34)Ohľadne synov³² Menaššéa, ich rodov³¹ podľa ich čeladi⁸⁹, podľa domov⁹¹⁰ ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (35)podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Menaššéa: dvaatridsattisíc a dvesto.

(36)Ohľadne synov³² Benjámina, ich rodov³¹ podľa ich čeladi⁸⁹, podľa domov⁹¹⁰ ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (37)podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Benjámina: päťatridsattisíc a štyristo.

(38)Ohľadne synov³² Dána, ich rodov³¹ podľa ich čeladi⁸⁹, podľa domov⁹¹⁰ ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (39)podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Dána: dvašesťdesiattisíc a sedemsto.

(40)Ohľadne synov³² Ášéra, ich rodov³¹ podľa ich čeladi⁸⁹, podľa domov⁹¹⁰ ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (41)podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Ášéra: jedenaštyridsattisíc a päťsto.

(42)Ohľadne synov³² Naftáliho, ich rodov³¹ podľa ich čeladi⁸⁹, podľa domov⁹¹⁰ ich otcov, v počte mien, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16}, (43)podrobených prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, *patriacich* k vetve²¹ Naftáliho: triapätidesiat tisíc a štyristo.

(44)Toto²³ sú tí, ktorí boli²¹⁴ prehliadke podrobení¹⁹, ktorých prehliadke podrobil¹⁹ Mojžiš a Árón a náčelníci²⁵ Isráéla; to boli⁵⁹ dvanásť mužů, každý³³ jednotliviec³⁴ za dom svojich otcov, (45)a všetkých prehliadke podrobených¹⁹ zo¹⁶⁹ synov Isráéla podľa domov⁹¹⁰ ich otcov, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16} v Isráélovi, (46)všetkých, ktorí boli²¹⁴ podrobení prehliadke¹⁹, teda³⁵ bolo⁵⁹ šesťstotisíc a tritisíc a päťsto a päťdesiat.

(47)Ale Léviomcom³⁶, *patriacim* k vetve²¹ svojich³⁷ otcov, nebolo určené podrobiť sa³⁸ prehliadke¹⁹ medzi nimi³⁹, (48)lebo²⁹ Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (49)Len⁴⁰ vetvu²¹ Léviho nebudeš⁴¹

podrobovať prehliadke¹⁹ a nie že budeš⁴¹ zisťovať⁴⁴ ich úhrn⁵ medzi deťmi^{7 39} Isráéla, (50)lež²⁹ ty ustanov^{19 42} Léviomcov³⁶ nad obydľím⁴³ svedectva a nad všetkými jeho zariadeniami⁴⁴ a nad všetkým, čo k nemu *patri*; oni budú¹⁸ obydľie⁴ a všetky jeho zariadenia⁴⁴ nosiť^{45 46} a oni ho budú¹⁸ obsluhovať⁴⁷ a okolo obydľia sa ukladať^{48 49}, (51)a keď sa obydľie⁴³ bude dávať na cestu^{50 51}, budú¹⁸ ho skladať⁵² Léviomci³⁶, a keď sa obydľie⁴³ bude ukladať^{48 51}, budú¹⁸ ho vztýčovať⁵³ Léviomci³⁶, a približivší sa^{54 55} neoprávnený⁵⁶ bude musieť⁴¹ byť usmrtený. (52)A deti⁷ Isráéla sa budú¹⁸ ukladať⁴⁸ každý³³ pri svojom húfe⁵⁷ a každý³³ pri svojej zástave podľa svojich vojenských oddielov^{9 15}, (53)a Léviomci³⁶ sa budú¹⁸ ukladať⁴⁸ okolo obydľia⁴³ svedectva, nech²⁹ nad zhromaždením^{6 58} detí⁷ Isráéla nie je⁵⁹ rozhnevánie⁶⁰; i budú¹⁸ Léviomci³⁶ dbať⁶¹ na starostlivosť⁶² o obydľie^{43 63} svedectva. (54)A deti⁷ Isráéla spravili podľa všetkého, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi; tak spravili.

2 A Hospodin k Mojžišovi a k Árónovi prehovoril výrokom: (2)Deti⁷ Isráéla sa budú¹⁸ ukladať⁴⁸ každý³³ pri svojej zástave pod znameniami podľa domov^{9 10 64} svojich otcov; v odstupe⁶⁵ dookola voči stanu stretávania¹ sa budú¹⁸ ukladať⁴⁸.

(3)K východu teda³⁵, ku vzhádzaniu⁶⁶ sa ukladajúci^{48 67}: zástava húfu⁵⁷ Júdu podľa ich vojenských oddielov^{9 15}, a náčelník²⁵ synov²² Júdu Nachšón, syn Amminádava, (4)a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, štyriasedesiattisíc a šesťsto. (5)A pri ňom⁶⁹ sa ukladajúci^{48 67}: vetva²¹ Jissáschára a náčelník²⁵ synov²² Jissáschára Nethaneél, syn Cúara, (6)a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ v ňom⁷⁰, štyriapätidesiattisíc a štyristo; (7)vetva²¹ Zevulúna a náčelník²⁵ synov²² Zevulúna Eliáv, syn Chélóna, (8)a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ v ňom⁷⁰, sedemapätidesiattisíc a štyristo. (9)Všetkých, ktorí boli²¹⁴ prehliadke podrobení¹⁹, *patriacich* k húfu⁵⁷ Júdu: stotisíc a osemdesiattisíc a šesťtisíc a štyristo podľa ich vojenských oddielov^{9 15}; budú¹⁸ sa na cestu dávať⁵⁰ najprv.

(10) Zástava húfu⁵⁷ Reúvéna k juhu⁷¹ podľa ich vojenských oddielov^{9 15}, a náčelník²⁵ synov²² Reúvéna Elícúr, syn Šedeúra, (11) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ v ňom⁷⁰, šesťastyridsatísic a päťsto. (12) A pri ňom⁶⁹ sa ukladajúci^{48 67}: vetva²¹ Šimeóna a náčelník²⁵ synov²² Šimeóna Šelúmiél, syn Cúri-šaddája, (13) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, deväťpäťdesiatísic a tristo; (14) a vetva²¹ Gáda a náčelník²⁵ synov²² Gáda Eljášáf, syn Reúéla⁷², (15) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, päťastyridsatísic a šesťsto a päťdesiat. (16) Všetkých prehliadke podrobených¹⁹ *patriacich* k húfu⁵⁷ Reúvéna: stotisíc a jedenapäťdesiatísic a štyristo a päťdesiat podľa ich vojenských oddielov^{9 15}; tí²⁹ sa budú¹⁸ dávať na cestu⁵⁰ druhí.

(17) Potom²⁹ sa bude¹⁸ dávať na cestu⁵⁰ stan stretávania¹, húf⁵⁷ Léviocov³⁶ vprostred húfov⁵⁷; podľa toho, ako sa budú ukladať⁴⁸, tak sa budú¹⁸ dávať na cestu⁵⁰, každý³³ na svojej strane⁷³, podľa svojich zástav⁹.

(18) Zástava húfu⁵⁷ Efrajima podľa ich vojenských oddielov^{9 15} k západu⁷⁴, a náčelník²⁵ synov²² Efrajima Elíšámá, syn Ammihúda, (19) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, štyridsatísic a päťsto. (20) A pri ňom⁶⁹ vetva²¹ Menaššea a náčelník²⁵ synov²² Menaššea Gamlíel, syn Pedáhcura, (21) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, dvaatridsatísic a dvesto, (22) a vetva²¹ Benjámina a náčelník²⁵ synov²² Benjámina Avídán, syn Gideóniho, (23) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, päťatridsatísic a tristo. (24) Všetkých, ktorí *boli*⁷⁴ prehliadke podrobení¹⁹, *patriacich* k húfu⁵⁷ Efrajima: stotisíc a osemtisíc a sto podľa ich vojenských oddielov^{9 15}; tí²⁹ sa budú¹⁸ dávať na cestu⁵⁰ tretí.

(25) Zástava húfu⁵⁷ Dána k severu podľa ich vojenských oddielov^{9 15} a náčelník²⁵ synov²² Dána Achiezer, syn Ammíšaddája, (26) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, dvašesťdesiatísic a sedemsto. (26) A pri ňom⁶⁹ sa

ukladajúci^{48 67}: vetva²¹ Ášera a náčelník²⁵ synov²² Ášera Pageíel, syn Ochraňa, (28) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, jednaštyridsatísic a päťsto, (29) a vetva²¹ Naftáliho a náčelník²⁵ synov²² Naftáliho Achíra, syn Énána, (30) a jeho vojska^{15 16}, totiž²⁹ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸, triapäťdesiatísic a štyristo. (31) Všetkých, ktorí *boli*⁷⁴ prehliadke podrobení¹⁹, *patriacich* k húfu⁵⁷ Dána: stotisíc a sedemapäťdesiatísic a šesťsto; budú¹⁸ sa dávať na cestu⁵⁰ ako poslední z ich zástav^{9 75}.

(32) Toto²³ sú prehliadke podrobení¹⁹ z¹⁶⁹ detí⁷ Isráela podľa domov^{9 10} ich otcov; všetkých prehliadke podrobených¹⁹ z¹⁶⁹ húfov⁵⁷ podľa ich vojenských oddielov¹⁵: šesťstotisíc a tritisíc a päťsto a päťdesiat. (33) Ale Léviocvom³⁶ nebolo podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi, určené podrobiť sa³⁸ prehliadke¹⁹ medzi deťmi^{7 39} Isráela. (34) I spravili deti⁷ Isráela podľa všetkého, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal; tak sa ukladali^{48 59} podľa svojich zástav⁹ a tak sa dávali⁵⁹ na cestu⁵⁰, každý³³ podľa svojich čeladi^{8 9}, po domoch^{10 76} svojich otcov.

3 A toto²³ sú rodokmene³¹ Áróna a Mojžiša v deň hovorenia Hospodina s Mojžišom na vrchu Sínaj (2) a toto²³ sú mená synov Áróna: prvorođený Nádáv, a Avihú, Eleázár a Íthámár; (3) toto²³ sú mená synov Áróna, pomazaných kňazov, ktorých ruku naplnili⁷⁷ na kňazovanie. (4) Ale Nádáv a Avihú pred tvárou Hospodina umreli pri svojom predkladaní⁷⁸ nepatričného⁵⁶ ohňa pred tvár Hospodina v pustine Sínaja, a nedostalo sa⁷⁹ im synov, kňazovali⁵⁹ teda³⁵ v prítomnosti⁸⁰ Áróna, ich otca, Eleázár a Íthámár.

(5) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (6) Prived' bližšie⁵⁴ vetvu²¹ Léviho a postav ju pred tvár Áróna, kňaza, nech²⁹ ho obsluhujú^{59 47}, (7) i budú^{18 59} dbať^{61 81} na jeho nariadenia^{62 81} a na starostlivosť⁶² celého zhromaždenia^{6 82} pred stanom⁸³ stretávania¹ o slúženie⁸⁴ službou⁸⁵ pri obydli^{43 63} (8) a budú¹⁸ mať na starosti⁶¹ všetky zariadenia^{44 86} stanu stretávania¹ a starostlivosť⁶² detí^{7 82} Isráela o slúženie⁸⁴ službou⁸⁵ pri obydli^{43 63}. (9) Léviocvom teda³⁵ musí⁴¹ dať Árónovi a jeho synom; oni sú

mu daní – daní⁸⁷ zo strany⁸⁸ detí⁷ Isráela; (10) a Áróna a jeho synov musíš⁴¹ povediť^{19 42}, nech²⁹ sa venujú^{59 61} svojmu kňazskému úradu⁸⁹; a priblíživší sa^{54 55} neoprávnený⁵⁶ bude musieť⁴¹ byť usmrtený.

(11) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (12) A ja – hľa, som Lévióvcov³⁶ sprostred detí⁷ Isráela vzal miesto všetkého prvorodeného, prebárajúceho maternicu⁹⁰, z detí⁷ Isráela, i budú Lévióvcí³⁶ patriť mne, (13) lebo mne *patriť* všetko prvorodené. V deň môjho pobitia⁹¹ všetkého prvorodeného v zemi Egypta som si posvätil všetko prvorodené v Isráelovi, od ľudí⁹² po dobytok⁹³; budú *patriť* mne, ja som Hospodin⁹⁴.

(14) A Hospodin k Mojžišovi v pustine Sínaja prehovoril výrokom: (15) Podrob synov Léviho prehliadke¹⁹ podľa domov^{9 10} ich otcov, podľa ich čeladi^{8 9}, všetkých mužského pohlavia od veku¹² *jedného* mesiaca a vyššie¹³ – tých⁹⁵ musíš⁴¹ podrobiť prehliadke¹⁹. (16) A Mojžiš ich na príkaz⁹⁶ Hospodina, podľa *toho*, čo mu bolo rozkázané, prehliadke podrobil¹⁹.

(17) A toto²³ boli⁵⁹ synovia Léviho v svojich pomenovaniach⁹⁷: Géršón a Keháth a Merári. (18) A toto²³ sú mená synov Géršóna podľa ich čeladi^{8 9}: Livní a Šimeí. (19) A synovia Kehátha podľa svojich čeladi^{8 9}: Amráma a Jicchár, Chevróna a Uzziél. (20) A synovia Meráriho podľa svojich čeladi^{8 9}: Machlí a Múší. Toto²³ sú oni, čelade⁸ Léviho podľa domov^{9 10} ich otcov.

(21) Géršónova je⁹⁸ čelad⁸ Livního⁹⁹ a čelad⁸ Šimeího⁹⁹; toto²³ sú oni, čelade⁸ Géršunního^{99 100}. (22) Prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸ v počte všetkých mužského pohlavia, od veku¹² *jedného* mesiaca a vyššie¹³, *bolo* sedemtisíc a päťsto. (23) Čelade Géršunního^{99 100} sa ukladali⁴⁸ za obydľí⁴³ k západu⁷⁴ (23) a náčelníkom²⁵ otcovského domu¹⁰¹ Géršunního^{32 99 100} bol Eljáásaf, syn Láéla. (25) A predmetom starostlivosti^{62 102} synov Géršóna pri stane stretávania¹ *bolo* obydlie⁴³, totiž²⁹ stan, jeho kryt a záclona¹⁰³ vchodu¹⁰⁴ stanu stretávania¹, (26) a závesy ohrady¹⁰⁵ a záclona¹⁰³ vchodu¹⁰⁴ ohrady¹⁰⁵, ktorá *bola* pri obydľí⁴³ a pri oltári dookola, aj s povrazmi k nemu¹⁰⁶, na všetku službu⁸⁵ v ňom¹⁰⁶.

(27) A Keháthova je⁹⁸ čelad⁸ Amrámiho^{99 100} a čelad⁸ Jiccháriho^{99 100} a čelad⁸ Chevróního^{99 100} a čelad⁸ Uzziéliho^{99 100}; toto²³ sú oni, čelade⁸ Keháthího^{99 100}, (28) v počte všetkých mužského pohlavia, od veku¹² *jedného* mesiaca a vyššie¹³ osemtisíc a šesťsto, majúci na starosti⁶¹ opateru⁶² svätyne¹⁰⁷. (29) Čelade⁸ synov Kehátha sa ukladali⁴⁸ po strane¹⁰⁸ obydľí⁴³ k juhu⁷¹ (30) a náčelníkom²⁵ otcovského domu¹⁰¹ čeladi^{8 32} Keháthího^{99 100} bol Elícáfán, syn Uzziéla. (31) A predmetom ich starostlivosti^{62 102} *bola* skrinka¹⁰⁹ a stôl a svietnik¹¹⁰ a oltáre, teda²⁹ zariadenia⁴⁴ svätyne¹⁰⁷, ktorými obsluhovali⁴⁷, a záclona^{103 111} a všetka práca⁸⁵ okolo toho^{17 106}. (32) A náčelníkom²⁵ náčelníkov²⁵ Léviho^{99 100} bol Eleázár, syn Áróna, kňaza, dozorca¹¹² *nad* majúcimi⁶³ na starosti⁶¹ opateru⁶² svätyne¹⁰⁷.

(33) Meráriho je⁹⁸ čelad⁸ Machlího⁹⁹ a čelad⁸ Múšího⁹⁹; toto²³ sú oni, čelade⁸ Meráriho^{99 100}, (34) a prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸ v počte všetkých mužského pohlavia od veku¹² *jedného* mesiaca a vyššie¹³ šesťtisíc a dvesto, (35) a náčelníkom²⁵ otcovského domu¹⁰¹ čeladi^{8 32} Meráriho^{99 100} bol Cúriél, syn Avichájila; ukladali sa⁴⁸ po strane¹⁰⁸ obydľí⁴³ k severu. (36) A predmetom poverenia^{102 112} synov Meráriho opaterou⁶² *boli* dosky obydľí⁴³ a zvlaky¹¹³ k nemu¹⁰⁶ a stĺpy k nemu¹⁰⁶ a podstavce¹¹⁴ k nemu¹⁰⁶ a všetka práca⁸⁵ okolo toho^{17 106} (37) a stĺpy ohrady¹⁰⁵ a ich podstavce¹¹⁴ a kolíky k nim¹⁰⁶ a povrazy k nim¹⁰⁶.

(38) A pred obydľí^{43 83} k východu, pred stanom⁸³ stretávania¹ ku vzhádzaniu⁶⁶ sa ukladajúci⁴⁸: Mojžiš a Árón a jeho synovia, venujúci sa⁶¹ opatere⁶² svätyne¹¹⁵ ohľadne starostlivosti⁶² detí^{7 82} Isráela; a priblíživší sa^{54 55} neoprávnený⁵⁶ mal⁴¹ byť usmrtený.

(39) Všetkých prehliadke podrobených¹⁹ Lévióvcov³⁶, ktorých na príkaz⁹⁶ Hospodina prehliadke podrobil¹⁹ Mojžiš a Árón, podľa ich čeladi^{8 9}, všetkých mužského pohlavia, od veku¹² *jedného* mesiaca a vyššie¹³ *bolo* dvaadväťtisíc.

(40) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Podrob prehliadke¹⁹ všetko prvorodené mužského pohlavia, *patriace* k synom

Isráela, od veku¹² *jedného* mesiaca a vyššie¹³, a zisti⁴ počet ich mien; (41) i musíš⁴¹ vziať mne – ja *som* Hospodin⁹⁴ – Lévi-ovcov³⁶ miesto všetkého prvorodeného medzi synmi Isráela a dobytok⁹³ Lévi-ovcov³⁶ miesto všetkého prvorodeného medzi dobytkom⁹³ detí Isráela. (42) A Mojiš podľa *toho*, čo mu Hospodin rozkázal, všetko prvorodené medzi synmi Isráela prehliadke podrobil¹⁹; (43) i bolo⁵⁹ všetkého prvorodeného mužského pohlavia v počte mien, od veku¹² *jedného* mesiaca a vyššie¹³, *patriacich* k podrobeným prehliadke¹⁹ medzi nimi⁶⁸, dvadwadsatisíc, tri a sedemdesiat a dvesto.

(44) A Hospodin k Mojišovi prehovoril výrok: (45) Vezmi Lévi-ovcov³⁶ miesto všetkého prvorodeného medzi deťmi⁷ Isráela a dobytok⁹³ Lévi-ovcov³⁶ miesto ich dobytk⁹³, i budú¹⁸ Lévi-ovci³⁶ *patríť* mne – ja *som* Hospodin⁹⁴; (46) a sumy výkupného¹¹⁶ *za* tých tri a sedemdesiat a dvesto⁶³ z prvorodenstva detí⁷ Isráela, o ktorých je *ho* viac nad Lévi-ovcov³⁶ ¹¹⁷, (47) tie²⁹ budeš¹⁸ vyberať po päť¹¹⁸ šekelov¹¹⁹ na hlavu¹¹, budeš¹⁸ ich vyberať podľa šekela¹¹⁹ ¹²⁰ svätyne¹⁰⁷; šekel¹¹⁹ je dvadsať gér. (48) A tie peniaze¹²¹ musíš⁴¹ dať Árónovi a jeho synom, sumy výkupného¹¹⁶ *za* tých⁶³, o ktorých je viac¹¹⁷ medzi nimi. (49) Mojiš teda³⁵ peniaze¹²¹ súm výkupného¹¹⁶ od⁸⁸ tých, o ktorých bolo viac nad¹¹⁷ vykúpených Lévi-ovcami³⁶ ⁶³, vybral, (50) od⁸⁸ prvorodenstva detí⁷ Isráela vybral peniaze¹²¹, päť-äšesťdesiat a tristo a tisíc podľa šekela¹¹⁹ ¹²⁰ svätyne¹⁰⁷, (51) a dal Mojiš tie peniaze¹²¹ súm výkupného¹¹⁶ Árónovi a jeho synom na príkaz⁹⁶ Hospodina, podľa *toho*, čo Hospodin Mojišovi rozkázal.

4 A Hospodin k Mojišovi prehovoril výrok: (2) Zisti⁴ úhrn⁵ synov Kehátha sprostred synov Léviho podľa ich čeladi⁸ ⁹, podľa domov⁹ ¹⁰ ich otcov, (3) od veku¹² tridsať rokov a vyššie¹³ až po vek¹² päťdesiat rokov, všetkých prístupujúcich k povolaniu¹⁵ ¹⁶, k vykonávaniu zamestnania¹²² v stane stretávania¹.

(4) Toto²³ bude služba⁸⁵ synov Kehátha v stane stretávania¹, nanajvýš svätá¹²³; (5) že²⁹ príde Árón a jeho synovia, keď sa bude tábor⁵⁷ dávať na cestu⁵⁰ ⁵¹, a snímú¹⁸ oponu *na* zastretie⁶³ ¹²⁴ a prikryjú¹⁸ ňou

skrinku¹⁰⁹ svedectva (6) a dajú¹⁸ na ňu pokrovec z kože jazveca¹²⁵ a zvrchu prestrú¹⁸ rúcho celé z modrého purpuru¹²⁶ a vsunú¹⁸ ¹²⁷ tyče k nej¹⁰⁶ *patriace* (7) a na stôl prítomnosti¹²⁸ budú¹⁸ prestierať rúcho z modrého purpuru¹²⁶ a dajú¹⁸ naň podnosy¹²⁹ a panvy¹³⁰ a čaše¹³¹ a kanvice¹³² *na* liatu *obet*⁶³ ¹³³; bude¹⁸ na ňom aj ustavičný chlieb¹³⁴. (8) A na to¹³⁵ budú¹⁸ prestierať rúcho z červcového¹³⁶ šarlátu¹²⁶ a prikryjú¹⁸ ho krytom z kože jazveca¹²⁵ a vsunú¹⁸ ¹²⁷ tyče k nemu¹⁰⁶ *patriace*. (9) A vezmú¹⁸ rúcho z modrého purpuru¹²⁶ a prikryjú¹⁸ svietnik¹¹⁰ na svietenie¹³⁷ a lampy k nemu¹⁰⁶ a štipce k nemu¹⁰⁶ a zhašádlá¹³⁸ k nemu¹⁰⁶ a všetky nádoby⁴⁴ *na* olej⁶³ k nemu¹⁰⁶, ktorými pri ňom obsluhujú⁴⁷, (10) a dajú¹⁸ ho a všetky náčinia⁴⁴ k nemu¹⁰⁶ *patriace* do obalu¹³⁹ z kože jazveca¹²⁵ a dajú¹⁸ na nosidlá. (11) A na oltár zo zlata budú¹⁸ prestierať rúcho z modrého purpuru¹²⁶ a prikryjú¹⁸ ho krytom z kože jazveca¹²⁵ a vsunú¹⁸ ¹²⁷ tyče k nemu¹⁰⁶ *patriace*, (12) a všetky náčinia⁴⁴ na obsluhu⁴⁷ ⁶³, ktorými v svätyni¹⁰⁷ obsluhujú⁴⁷, vezmú¹⁸ a dajú¹⁸ do rúcha z modrého purpuru¹²⁶ a prikryjú¹⁸ ich krytom z kože jazveca¹²⁵ a dajú¹⁸ na nosidlá. (13) A oltár zbavia¹⁸ popola¹⁴⁰ a prestrú¹⁸ naň rúcho z červeného purpuru¹²⁶ (14) a dajú¹⁸ naň všetky náčinia⁴⁴ k nemu¹⁰⁶, ktorými pri ňom obsluhujú⁴⁷, nádoby na oheň¹³⁸, vidlice a lopatky a rajnice, všetky náčinia⁴⁴ k oltáru¹⁰⁶, a prestrú¹⁸ naň pokrovec z kože jazveca¹²⁵ a vsunú¹⁸ ¹²⁷ tyče k nemu¹⁰⁶ *patriace*. (15) A keď dokončí¹⁴¹ Árón a jeho synovia prikrývanie svätyne¹⁰⁷ a všetkých zariadení⁴⁴ svätyne¹⁰⁷, keď sa bude tábor⁵⁷ dávať na cestu⁵⁰ ⁵¹, potom budú¹⁸ ¹⁴² prichádzať synovia Kehátha nosiť⁴⁵ ⁴⁶, *ale* do toho, čo je sväté¹⁴³, nesmú⁴¹ zasahovať¹⁴⁴, inak²⁹ umrú¹⁴⁵. Tieto veci sú zo stanu¹⁴⁶ stretávania¹ predmetom nosenia⁴⁵ ⁴⁶ ¹⁰² ¹⁴⁷ synov Kehátha.

(16) A predmetom dozoru¹⁰² ¹¹² Eleázára, syna Áróna, kňaza, bude olej na svietenie¹³⁷ ¹⁴⁸ a kadivo¹⁴⁹ z vonných korenín¹⁵⁰ a ustavičná *obet* *daru*¹³⁴ ¹⁵¹ a olej na pomazávanie¹⁴⁸, dozoru¹¹² *na* celým obydlím⁴³ ⁶³ a *na* všetkým⁶³, čo je v ňom, v svätyni¹⁰⁷ a v jej zariadeniach⁴⁴.

(17) A Hospodin k Mojišovi a k Árónovi prehovoril výrok: (18) Nesmiete⁴¹ ne-

chať vyhubiť^{152 342} kmeň¹⁵³ čeladi¹⁸ Keháthiho^{99 100} sprostred Léviovcov³⁶, (19) spravte im teda³⁵ toto, nech²⁹ pri svojom približovaní sa¹⁵⁴ k najsvätejšej svätyni^{123 155} ostanú nažive¹⁵⁶ a neumrú: Nech prichádzajú¹⁸ Árón a jeho synovia a zaradia¹²⁷ ich, muž a za mužom k jeho práci⁸⁵ a k jeho predmetu nosenia^{45 46 102 147}, (20) nech²⁹ neprichádzajú zahliadnuť¹⁵⁷ to¹⁵⁸, čo je sväté, a neumrú.

(21) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (22) Zisti⁴ úhrn⁵ synov Géršóna, aj ich, podľa domov^{9 10} ich otcov, podľa ich čeladi^{8 9}, (23) od veku¹² tridsať rokov a vyššie¹³ po vek¹² päťdesiat rokov ich budeš¹⁸ podrobovať prehliadke¹⁹, každého, kto²¹⁴ pristupuje uskutočňovať¹⁵⁹ povolanie^{15 16}, slúžiť⁸⁴ službou⁸⁵ pri stane stretávania¹. (24) A toto²³ bude služba⁸⁵ čeladi⁸ Géršunního^{99 100} ohľadne predmetu slúženia^{84 102}, totiž²⁹ ohľadne predmetu nosenia^{45 46 102 147}: (25) že²⁹ budú nosiť^{45 46 59} koberce obydla⁴³, jeho kryt a kryt z jazvečiny¹⁶⁰, ktorý je na ňom zvrchu, záclonu¹⁰³ vchodu¹⁰⁴ stanu stretávania¹ (26) a závesy ohrady¹⁰⁵ a záclonu¹⁰³ vchodu¹⁰⁴, brány ohrady¹⁰⁵, ktorá je pri obydli⁴³ a pri oltári dookola, a povrazy k tomu^{106 135} a všetky náčinia⁴⁴ na práci^{63 85} okolo toho^{106 135 161}, a všetkým, čo sa pri tom¹³⁵ má⁴¹ vykonať, tým²⁹ budú^{18 59} slúžiť. (27) Všetka služba⁸⁵ synov Géršunního¹⁰⁰ ohľadne všetkého, čo majú nosiť^{45 46 147}, a ohľadne všetkého, čím majú slúžiť^{84 162}, sa bude¹⁸ diať¹⁶³ na príkaz⁹⁶ Árona a jeho synov, a všetko, čo majú nosiť^{45 46 147 162}, im¹⁶⁴ budete¹⁸ zverovať^{19 42} do opatery⁶². (28) Toto²³ je služba⁸⁵ synov Géršunního¹⁰⁰ pri stane stretávania¹ a ich povinnosti⁶² budú pod správou¹⁶⁵ Íthamára, syna Árona, kňaza.

(29) Synovia Meráriho – budeš¹⁸ ich podrobovať prehliadke¹⁹ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, (30) od veku¹² tridsať rokov a vyššie¹³ až po vek¹² päťdesiat rokov ich budeš¹⁸ podrobovať prehliadke¹⁹, každého, kto²¹⁴ pristupuje k povolaniu^{15 16} slúžiť⁸⁴ službou⁸⁵ pri stane stretávania¹. (31) A toto bude povinnosťou⁶² ich nosenia^{45 46} ohľadne všetkej ich služby^{85 166} pri stane stretávania¹: dosky obydla⁴³ a zvlaky¹¹³ k nemu¹⁰⁶ a stĺpy k nemu¹⁰⁶ a podstavce¹¹⁴ k nemu¹⁰⁶ (32) a stĺpy ohrady¹⁰⁵ dookola a ich podstavce¹¹⁴ a ko-

líky k nim¹⁰⁶, so všetkými náčiniami^{144 166} k tomu^{106 135} a so všetkou pracou^{85 166} okolo toho^{106 135 161}, a menami budete¹⁸ vypočítavať¹¹⁹ predmety⁴⁴, ktoré budú mať za povinnosť⁶² nosiť^{45 46 167}. (33) Toto²³ je služba⁸⁵ čeladi⁸ synov Meráriho, totiž všetka ich služba^{85 168} pri stane stretávania¹ pod správou¹⁶⁵ Íthamára, syna Árona, kňaza.

(34) A Mojžiš a Árón a náčelníci²⁵ zhromaždenia⁶ podrobili prehliadke¹⁹ synov Keháthiho¹⁰⁰ podľa ich čeladi^{8 9} a podľa domov^{9 10} ich otcov, (35) od veku¹² tridsať rokov a vyššie¹³ až po vek¹² päťdesiat rokov, všetkých, ktorí²¹⁴ pristupovali k povolaniu^{15 16}, k službe⁸⁵ pri stane stretávania¹; (36) i bolo⁵⁹ prehliadke podrobených¹⁹ podľa ich čeladi^{8 9} dvetisíc sedemsto a päťdesiat. (37) Toto²³ sú prehliadke podrobení¹⁹ z¹⁶⁹ čeladi⁸ Keháthiho^{99 100}, každý, kto²¹⁴ slúžil⁸⁴ pri stane stretávania¹, ktorých na príkaz⁹⁶ Hospodina skrze¹⁶⁵ Mojžiša prehliadke podrobil¹⁹ Mojžiš a Árón.

(38) A prehliadke podrobení¹⁹ zo¹⁶⁹ synov Géršóna, podľa ich čeladi^{8 9} a podľa domov^{9 10} ich otcov, (39) od veku¹² tridsať rokov a vyššie¹³ až po vek¹² päťdesiat rokov, každého, kto²¹⁴ pristupoval k povolaniu^{15 16}, k službe⁸⁵ pri stane stretávania¹: (40) bolo⁵⁹ teda³⁵ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi¹⁶⁸ podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, dvetisíc a šesťsto a tridsať. (41) Toto²³ sú prehliadke podrobení¹⁹ z¹⁶⁹ čeladi⁸ synov Géršóna, každý, kto²¹⁴ slúžil⁸⁴ pri stane stretávania¹, ktorých na príkaz⁹⁶ Hospodina prehliadke podrobil¹⁹ Mojžiš a Árón.

(42) A prehliadke podrobení¹⁹ z¹⁶⁹ čeladi^{8 9} synov Meráriho podľa ich čeladi^{8 9}, podľa domov^{9 10} ich otcov, (43) od veku¹² tridsať rokov a vyššie¹³ až po vek¹² päťdesiat rokov, každého, kto²¹⁴ pristupoval k povolaniu^{15 16}, k službe⁸⁵ pri stane stretávania¹: (44) bolo⁵⁹ teda³⁵ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi¹⁶⁸ podľa ich čeladi^{8 9} tritisíc a dvesto. (45) Toto²³ sú prehliadke podrobení¹⁹ z¹⁶⁹ čeladi⁸ synov Meráriho, ktorých na príkaz⁹⁶ Hospodina skrze¹⁶⁵ Mojžiša prehliadke podrobil¹⁹ Mojžiš a Árón.

(46) Všetkých, ktorí boli²¹⁴ prehliadke podrobení¹⁹, ktorých prehliadke podro-

bil¹⁹ Mojžiš a Árón a náčelníci²⁵ Isráéla, Léviuvcov^{36 170} podľa ich čeladi^{8 9} a podľa domov^{9 10} ich otcov, (47)od veku¹² tridsať rokov a vyššie¹³ až po vek¹² päťdesiat rokov, každého, kto²⁴ pristupoval k slúženiu⁸⁴ službou⁸⁵ obsluhovania⁸⁴ a službou⁸⁵ nosenia^{45 46} pri stane stretávaní¹; (48)bolo⁵⁹ teda³⁵ prehliadke podrobených¹⁹ medzi nimi⁶⁸ osemtisíc a päťsto a osemdesiat; (49)na príkaz⁹⁶ Hospodina ich skrze¹⁶⁵ Mojžiša ustanovili^{19 42}, muža za mužom nad jeho službou⁸⁵ a nad predmetom jeho nosenia^{45 46 102 147}, boli teda³⁵ ustanovení^{19 42} ním⁷¹, ako Hospodin Mojžišovi rozkázal.

5 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2)Rozkáž deťom⁷ Isráéla, nech²⁹ z tábora⁵⁷ vypudzuju¹⁷² každého malomocného a každého majúceho výtok¹⁷³ a každého znečisteného pri mŕtvom¹⁷⁴, (3)od mužského po ženské pohlavie ich musíte⁴¹ vypudiť¹⁷², von¹⁷⁵ voči táboru^{57 176} ich musíte⁴¹ vypudiť¹⁷², nech²⁹ neznečisťujú tábor⁵⁷ tých⁷⁷, vprostred ktorých ja pobyvám¹⁷⁸. (4)A deti⁷ Isráéla tak spravili, áno²⁹, vypudili¹⁷² ich von¹⁷⁵ voči táboru^{57 176} podľa toho, čo Hospodin k Mojžišovi prehovoril – tak deti⁷ Isráéla spravili.

(5)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (6)Prehovor k deťom⁷ Isráéla: Kedykoľvek muž alebo žena budú páchať²⁵⁰ ktorýsi zo všetkých hriechov ľudí⁹² tým, že sa dopustia⁷⁹ vyslovenej nepoctivosti¹⁸⁰ proti Hospodinovi, takže²⁹ sa oná duša previniť¹⁸¹, (7)vtedy²⁹ nech svoj hriech, ktorý spáchali²⁵⁰, vyznajú¹⁸, a čím sa kto previniť¹⁸¹, sa vráti^{18 182} vo vlastnej hodnote¹⁸³ toho¹⁷ a musí⁴¹ sa¹⁸² k tomu^{17 184} pridať pätina toho¹⁷ a dáť sa¹⁸² tomu, voči ktorému sa previniť¹⁸¹. (8)A ak ten človek¹⁸⁵ nemá¹⁸⁶ príbuzného¹⁸⁷ na vrátenie dlžoby¹⁸⁸ jemu, pripadne vrátená dlžoba¹⁸⁸ Hospodinovi, kňazovi, okrem²⁸⁵ barana zadosťučinenia^{189 190}, ktorým sa za neho bude^{18 182} robiť zadosť¹⁹¹. (9)Aj každá obeť venovania¹⁹², patriaca ku ktorejkoľvek zo svätých vecí¹⁹³ detí⁷ Isráéla, ktoré predkladajú⁷⁸ kňazovi, sa bude¹⁸ dostávať¹⁶³ jemu, (10)a čiekoľvek¹⁹⁴ sväté vecí sa jemu budú¹⁸ dostávať¹⁶³; čo mu kto¹⁸⁶ bude dávať, sa bude¹⁸ dostávať¹⁶³ jemu.

(11)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (12)Prehovor k deťom⁷

Isráéla a povedz k nim: Kedykoľvek sa žena ktoréhokoľvek muža^{20 194} bude odvracať a dopustí sa vyslovenej nevery¹⁸⁰ proti nemu, (13)takže²⁹ s ňou¹⁹⁵ iný muž ľahne s výlevom¹⁹⁶ semena, a pred očami¹⁹⁷ jej muža to bude skryté, pretože²⁹ sa ona utají, že^{29 198 199} bola²⁰⁰ znečistená, a svedka proti nej nebude a nebude pristihnutá, (14)ale na neho príde²⁰¹ duch žiarlivosti, takže²⁹ sa na svoju ženu, ktorá^{202 203} bola²⁰⁰ znečistená, dá žiarliť, alebo na neho príde²⁰¹ duch žiarlivosti, takže²⁹ sa dá žiarliť na svoju ženu, ktorá^{202 204} znečistená nebola²⁰⁰, (15)vtedy²⁹ ten muž svoju ženu privedie¹⁸ ku kňazovi a prinesie¹⁸ jej obetný dar⁷⁸ za ňu, desatinu éfy²⁰⁵ hrubej múky z jačmeňa; nesmie⁴¹ na ňu naliať oleja a nesmie⁴¹ na ňu dať kadidla, lebo ona je obeťou daru¹⁵¹ veľkej žiarlivosti²⁰⁶, daru¹⁵¹ pripomienky, pripomínajúcej nepravosť²⁰⁷. (16)A kňaz ju privedie¹⁸ bližšie⁷⁸ a postaví¹⁸ ju pred tvár Hospodina; (17)i vezme¹⁸ kňaz svätú vodu v nádobe^{208 209} z hlíny²¹⁰, a z prachu²¹¹, ktorý je na podlahe obydli⁴³, kňaz bude brať¹⁸ a dáť do tej vody, (18)a tú ženu kňaz postaví¹⁸ pred tvár Hospodina a obnaží^{18 212} hlavu tej ženy, a obeť daru¹⁵¹ pripomienky (ona je obeťou daru¹⁵¹ veľkej žiarlivosti²⁰⁶) dá¹⁸ na jej dlane²¹³; a v ruke kňaza bude¹⁸ voda veľkej horkosti²⁰⁶, ktorá²¹⁴ pôsobí prekliatie. (19)A kňaz ju zaprisahá¹⁸ a povie¹⁸ k tej žene: Ak s tebou¹⁹⁵ nefahal iný muž a ak si sa neodvrátila znečistením²¹⁵, súc pod svojim mužom²¹⁶, buď bezpečná pred touto vodou^{197 217} veľkej horkosti²⁰³, ktorá²¹⁴ pôsobí prekliatie; (20)ale ak si sa odvrátila, súc pod svojím mužom²¹⁶, a ak si sa znečistila, lebo²⁹ si prilahnutie pri tebe dovolil²¹⁸ muž okrem²¹⁹ tvojho muža, – (21)vtedy²⁹ kňaz tú ženu zaprisahá¹⁸ prisahou kľatby²²⁰, i povie¹⁸ kňaz tej žene: Nech ťa Hospodin robí¹⁸ kľatbou^{220 221 222} a prisahou²²³ vprostred tvojho ľudu, takže ti Hospodin dá bedro²²⁴ vpadnuté a lono²²⁵ opuchnuté²²⁶, (22)a nech táto voda, ktorá²¹⁴ pôsobí prekliatie, vojde¹⁸ v tvoje útroby spraviť tvoje lono²²⁵ opuchnutým a tvoje bedro²²⁴ vpadnutým. A ťa žena povie¹⁸: Ámén, ámén²²⁷. (23)A kňaz tieto kľatby^{206 220} zapíše v knihu a zmyje^{18 228} do tej vody²²⁹ veľkej horkosti²⁰⁶ (24)a tou

vodou veľkej horkosti²⁰⁶, ktorá²¹⁴ pôsobí preklatie, napojí¹⁸ tú ženu, nech²⁹ tá voda, ktorá²¹⁴ pôsobí preklatie, v ňu na veľkú horkosť²⁰⁶ vojde. (25)A kňaz z ruky tej ženy vezme¹⁸ tú *obef* daru¹⁵¹ veľkej žiarlivosti²⁰⁶ a poobracia^{18 230} tú *obef* daru¹⁵¹ pred tvárou Hospodina a predloží^{18 78} ju na oltár, (26)a hrstou kňaz z tej *obete* daru¹⁵¹ naberie^{18 231} jej pamätnú časť²³²; tú²⁹ dá¹⁸ na oltár zmeniť²³³ na dym²³⁴. A potom tú ženu napojí¹⁸ tou vodou; (27)a keď ju tou vodou napojí, stane sa^{142 163}, ak sa znečistila a dopustila vyslovenej nevery¹⁸⁰ proti svojmu mužovi, že v ňu tá voda, ktorá²¹⁴ pôsobí preklatie, vojde na veľkú horkosť²⁰⁶, takže²⁹ jej lono²²⁵ opuchne a jej bedro²²⁴ vpadne a tá žena sa stane¹⁶³ kľatbou^{221 222} vprostred svojho ľudu. (28)A ak sa tá žena neznečistila a je ona čistá, potom²⁹ bude bezpečná²¹⁷ a bude semenom oplodňovaná²³⁵.

(29)Toto²³ je zákon²³⁶ o veľkej žiarlivosti²⁰⁶, keď sa žena bude odvracať, súc pod svojím mužom²¹⁶, a znečistí sa, (30)alebo o mužovi²³⁷, na ktorého²³⁸ bude prichádzať²⁰¹ duch žiarlivosti, takže²⁹ sa dá na svoju ženu žiarliť; vtedy^{29 239} tú ženu postaví¹⁸ pred tvár Hospodina, nech²⁹ pri nej kňaz vykoná všetko podľa tohto zákona^{236 240}. (31)Potom²⁹ bude muž bez^{217 241} viny^{207 241 242}, ale oná žena svoju neprávosť²⁰⁷ poniesie²⁴³.

6 A Hospodín k Mojžišovi prehovoril výrok: (2)Prehovor k deťom⁷ Isráela a povedz k nim: Kedykoľvek sa muž alebo žena bude chcieť⁴¹ oddeliť²⁴⁴ slúbením²⁴⁵ sľubu zasvätenca²⁴⁶ na zasvätenie sa²⁴⁷ Hospodinovi, (3)bude¹⁸ sa zdržiavať²⁴⁷ vína²⁴² aj *všetkého* opojného²⁴⁸, nesmie⁴¹ piť octu z vína ani octu z ničoho opojného²⁴⁸, ani nesmie⁴¹ piť žiadnej²⁴⁹ šťavy z hrozna ani nesmie⁴¹ jesť hrozna čerstvého ani sušeného. (4)Po všetky dni svojho zasvätenectva²⁴⁷ nesmie⁴¹ jesť z ničoho²⁴⁹, čo je pripravované²⁵⁰ z viniča, od jadier až po šupu. (5)Po všetky dni sľubu jeho zasvätenectva²⁴⁷ nesmie⁴¹ cez jeho hlavu prejsť britva; do vyplnenia dní, ktoré zasväcuje²⁴⁷ Hospodinovi, bude¹⁸ svätá²⁵¹; nechá rásť uvoľnenosť vlasov^{252 253} svojej hlavy. (6)Po všetky dni svojho zasvätenectva²⁴⁷ Hospodinovi nesmie⁴¹ pri-

stúpiť k mŕtvej osobe²⁵⁴, (7)k svojmu otcovi ani k svojej matke, k svojmu bratovi ani k svojej sestre, nesmie⁴¹ sa pri nich znečistiť, keď budú mŕtvi²⁵⁵, lebo na jeho hlavu je zasvätenectvo²⁴⁷ jeho Boha. (8)Po všetky dni svojho zasvätenectva²⁴⁷ bude on svätý Hospodinovi (9)a kedykoľvek pred ním voľakto²⁵⁶ v okamihu náhle²⁵⁷ bude umierať, takže²⁹ sa znečistí²⁵⁸ hlava^{182 259} jeho zasvätenectva²⁴⁷, vtedy²⁹ svoju hlavu v deň svojho očistenia oholí^{18 260}, bude¹⁸ ju holiť²⁶⁰ v siedmy deň (10)a v ôsmy deň ku kňazovi ku vchodu¹⁰⁴ stanu stretávania¹ musí⁴¹ priniesť dve hrdličky alebo dve mláďatá²⁶¹ holubice (11)a kňaz spraví¹⁸ jedno *obefou* za hriech^{221 262} a jedno vzostupnú *obefou*^{221 262 263} a urobí¹⁸ za neho zadost'¹⁹¹ čo do^{264 265} toho, čím pri tom mŕtvom¹⁷⁴ zhrešil, a v onen deň jeho hlavu posväťí¹⁸. (12)A on dni svojho zasvätenectva²⁴⁷ Hospodinovi zasväťí^{18 247} a za²⁶⁶ previnenie¹⁸¹ privedie¹⁸ ročného²⁶⁷ baranca²⁶⁸, ale skoršie²⁶⁹ dni budú musieť⁴¹ prepadať, lebo jeho zasvätenectvo²⁴⁷ bolo znečistené.

(13)A toto²³ je zákon²³⁶ zasvätenca²⁴⁶ v deň vyplnenia dní jeho zasvätenectva²⁴⁷: Bude¹⁸ sa²⁷⁰ privádzať¹⁸² ku vchodu¹⁰⁴ stanu stretávania¹ (14)a predloží^{18 78} Hospodinovi svoj obetný dar⁷⁸, jedného bezchybného²⁷¹ ročného²⁶⁷ baranca²⁶⁸ na vzostupnú *obef*²⁶³ a jednu bezchybnú²⁷¹ ročnú²⁷² ovečku²⁷³ na *obef* za hriech a jedného bezchybného²⁷¹ barana na pokojné hody²⁷⁴ (15)a slamenicu²⁷⁵ nekvasených *chlebov* z jemnej múky, praelíkov²⁷⁶ zarobených²⁷⁷ olejom a nekvasených lievancov²⁷⁸ pomazaných olejom za²⁹ *obef* daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶, a liate *obete*¹³³ k nim¹⁰⁶; (16)to²⁹ kňaz predloží^{18 78} pred tvár Hospodina a vykoná^{18 262} jeho *obef* za hriech a jeho vzostupnú *obef*²⁶³ (17)a toho barana bude¹⁸ robiť²⁶² obetou pokojných hodov²⁷⁴ Hospodinovi so slamenicou²⁷⁵ nekvasených *chlebov*; tiež²⁹ kňaz vykoná^{18 262} jeho *obef* daru¹⁵¹ a jeho liatu *obef*¹³³. (18)A zasvätenec²⁴⁶ pri vchode¹⁰⁴ stanu stretávania¹ oholí^{18 260} hlavu svojho zasvätenectva²⁴⁷ a vlasy²⁵² hlavy svojho zasvätenectva²⁴⁷ vezme¹⁸ a dá¹⁸ na oheň, ktorý bude pod obetou pokojných hodov²⁷⁴. (19)A kňaz vezme varené plece²⁷⁹ z barana a jeden nekvasený praelík²⁷⁶ zo slamenice²⁷⁵ a jeden nekvasený lievanec²⁷⁸; to²⁹ dá¹⁸ na dlane²³³

zasvätenca²⁴⁶ po jeho oholení²⁶⁰ si svojho zasvätenectva^{246 280}; (20) a kňaz to¹³⁵ poobracia^{18 230} za obeť obracania²³⁰ pred tvárou Hospodina; to¹⁷ je sväté⁶²⁸¹ a je to pre kňaza²⁸² popri hrudi¹⁸⁴ obete obracania²³⁰ a popri ramene^{184 283} obete venovania¹⁹². A potom bude zasvätenec smieť⁴¹ piť víno. (21) Toto²³ je zákon²³⁶ zasvätenca²⁴⁶, ktorý bude robiť sľub²⁸⁴, jeho obetného daru⁷⁸ Hospodinovi k jeho zasvätenectvu²⁴⁷, okrem toho^{219 285}, na čo bude stačiť jeho ruka podľa povahy²⁸⁷ jeho sľubu; tak bude robiť¹⁸, ako sľuboval, podľa zákona^{236 288} svojho zasvätenectva²⁴⁷.

(22) A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrokom: (23) Prehovor k Árónovi a k jeho synom výrokom: Takto budete¹⁸ žehnať deti⁷ Izráela, výrokom k nim:

(24) Nech ťa Hospodin žehná¹⁸ a nech ťa zachováva^{18 61},

(25) nech na teba²⁸⁹ Hospodin svieti¹⁸ svojou tvárou a nech je¹⁸ ti milostivý²⁹⁰,

(26) nech k tebe Hospodin povznáša^{18 45 291} svoju tvár a udeľuje^{18 127} ti pokoj²⁹².

I uvedú^{18 127} na deti⁷ Izráela moje meno a ja ich budem žehnať.

7 A v deň Mojžišovho dokončenia¹⁴¹ vztýčovania⁵³ obydlia⁴³, keď²⁹ ho pomazal a posvätil ho, aj všetky jeho zariadenia⁴⁴, aj oltár a všetky náčinia⁴⁴ k nemu¹⁰⁶, tiež²⁹ ich pomazal a posvätil ich, sa stalo¹⁶³, (2) že²⁹ náčelníci²⁵ Izráela – oni boli hlavami domov¹⁰ svojich otcov, oni boli náčelníkmi²⁵ vetiev²¹, ktorí²¹⁴ stáli nad tými, ktorí boli²¹⁴ podrobení²⁹³ prehliadke¹⁹ – predložili⁷⁸ (3) a pred tvár Hospodina dopravili svoje obetné dary⁷⁸: šesť krytých vozov a dvanásť kusov hovädzieho dobytká, voz za dvoch náčelníkov²⁵ a hovädzie dobytká²⁹⁴ za jedného²²; i priviezli ich bližšie⁷⁸ ku priečeliu²⁹⁵ stanu stretávania¹. (4) A Hospodin k Mojžišovi prevravel výrokom: (5) Vezmi ich od nich⁸⁸, nech²⁹ budú na slúženie⁸⁴ službou⁸⁵ stanu stretávania¹, a daj ich Lévióvcovi³⁶, každému³³ podľa povahy²⁸⁷ jeho služby⁸⁵. (6) A Mojžiš tie vozy a ten hovädzí dobytok vzal a dal ich Lévióvcovi³⁶: (7) dva vozy a štyri kusy hovädzieho dobytká dal synom Géršóna podľa povahy²⁸⁷ ich služby⁸⁵ (8) a štyri

vozy a osem kusov hovädzieho dobytká dal synom Meráriho podľa povahy²⁸⁷ ich služby⁸⁵ pod správou¹⁶⁵ Íthámára, syna Áróna, kňaza. (9) A synom Kehátha nedal, lebo ich²⁹⁶ bola služba⁸⁵ svätyne¹⁰⁷; nosili^{145 46} na pleciah^{252 297}.

(10) A náčelníci²⁵ popredkladali⁷⁸ dary na odovzdanie²⁹⁸ oltára v deň jeho pomazania²⁹⁹, totiž²⁹ pred oltár³⁰⁰ popredkladali⁷⁸ náčelníci²⁵ každý svoj obetný dar⁷⁸.

(11) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Každý náčelník na svoj deň³⁰¹, tak budú predkladať⁷⁸ každý svoj obetný dar⁷⁸.

(12) Ten, ktorý²¹⁴ svoj obetný dar⁷⁸ v prvý deň predkladal⁷⁸, teda³⁵ bol Nachšón, syn Amminádava, patriaci k vetve²¹ Júdu,

(13) a jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na obeť daru¹⁵¹, (14) jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (15) jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú obeť²⁶³, (16) jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na obeť za hriech, (17) a na obeť pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto bol obetný dar⁷⁸ Nachšóna, syna Amminádava.

(18) V druhý deň predložil⁷⁸ Nathaneél, syn Cúra, náčelník²⁵ Jissáschára; (19) predložil⁷⁸ svoj obetný dar⁷⁸: jednu misu³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jednu rajnicu zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na obeť daru¹⁵¹, (20) jednu panvicu²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plnú kadiva¹⁴⁹, (21) jedného mladého býka³⁰³, jedného barana, jedného ročného²⁶⁷ baranca²⁶⁸ na vzostupnú obeť²⁶³, (22) jedného chlpáča³⁰⁴ z kôz na obeť za hriech, (23) a na obeť pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto bol obetný dar⁷⁸ Nathaneéla, syna Cúra.

(24) V tretí deň náčelník²⁵ synov²² Zevulúna Eliáv, syn Chélóna; (25) jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna raj-

nica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na *obet* daru¹⁵¹, (26)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (27)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú *obet*²⁶³, (28) jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na *obet* za hriech, (29)a na *obet* pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Eliáva, syna Chélóna.

(30)V štvrtý deň náčelník²⁵ synov²² Reuvéna Elicúr, syn Sedeúra; (31)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na *obet* daru¹⁵¹, (32)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (33)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú *obet*²⁶³, (34)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na *obet* za hriech, (35)a na *obet* pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Elicúra, syna Sedeúra.

(36)V piaty deň náčelník²⁴ synov²² Šimeóna Šelumiel, syn Cúrišaddája; (37)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na *obet* daru¹⁵¹, (38)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (39)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú *obet*²⁶³, (40)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na *obet* za hriech, (41)a na *obet* pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Šelumiéla, syna Cúrišaddája.

(42)V šiesty deň náčelník²⁵ synov²² Gáda Eljásáf, syn Deúéla; (43)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na *obet* daru¹⁵¹, (44)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹

zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (45)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú *obet*²⁶³, (46)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na *obet* za hriech, (47)a na *obet* pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Eljásáfa, syna Deúéla.

(48)V siedmy deň náčelník²⁵ synov²² Efrájima Elišámá, syn Ammihúda; (49)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na *obet* daru¹⁵¹, (50)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (51)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú *obet*²⁶³, (52)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na *obet* za hriech, (53)a na *obet* pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Elišámu, syna Ammihúda.

(54)V ôsmy deň náčelník²⁵ synov²² Menáššea Gamliél, syn Pedáhúra; (55)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na *obet* daru¹⁵¹, (56)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (57)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú *obet*²⁶³, (58)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na *obet* za hriech, (59)a na *obet* pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Gamliéla, syna Pedáhúra.

(60)V deviaty deň náčelník²⁵ synov²² Benjámina Avidán, syn Gideóniho; (61)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na *obet* daru¹⁵¹, (62)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (63)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú *obet*²⁶³, (64)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na *obet* za hriech,

(65)a na obeť pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸, toto *bol* obetný dar⁷⁸ Avidána, syna Gideóniho.

(66)V desiaty deň náčelník²⁵ synov²² Dána Achiezer, syn Ammíšaddája; (67)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na obeť daru¹⁵¹, (68)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (69)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú obeť²⁶³, (70)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na obeť za hriech, (71)a na obeť pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Achiezer, syna Ammíšaddája.

(72)V jedenásty deň *bol* deň náčelníka²⁵ synov²² Ášera Pageiéla, syna Ochra; (73)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na obeť daru¹⁵¹, (74)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (75)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú obeť²⁶³, (76)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na obeť za hriech, (77)a na obeť pokojných hodov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Pageiéla, syna Ochra.

(78)V dvanásty deň *bol* deň náčelníka²⁵ synov²² Naftáliho Áchíru, syna Énána; (79)jeho obetný dar⁷⁸: jedna misa³⁰² zo striebra, jej váha tridsať a sto šekelov¹¹⁹, jedna rajnica zo striebra, sedemdesiat šekelov¹¹⁹ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, obe plné jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, na obeť daru¹⁵¹, (80)jedna panvica²¹³ z desiatich šekelov¹¹⁹ zlata, plná kadiva¹⁴⁹, (81)jeden mladý býk³⁰³, jeden baran, jeden ročný²⁶⁷ baranec²⁶⁸ na vzostupnú obeť²⁶³, (82)jeden chlpáč³⁰⁴ z kôz na obeť za hriech, (83)a na obeť pokojných ho-

dov²⁷⁴ dva kusy hovädzieho dobytká, päť baranov, päť capov³⁰⁵, päť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸; toto *bol* obetný dar⁷⁸ Áchíru, syna Énána.

(84)Toto²³ *boli dary* na odovzdanie²⁹⁸ oltára v deň jeho pomazania²⁹⁹ od⁸⁸ náčelníkov²⁵ Isráela: dvanásť mís³⁰² zo striebra, dvanásť rajníc zo striebra, dvanásť panvíc²¹³ zo zlata; (85)jedna misa³⁰² zo striebra tridsať a sto šekelov¹¹⁹ a jedna rajnica zo striebra sedemdesiat, všetkého striebra nádob²⁰⁸ dvetisíc a štyristo, podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷; (86)dvanásť panvíc²¹³ zo zlata, plných kadiva¹⁴⁹, panvica²¹³ po desať³⁰⁷ podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷; všetkého zlata panvíc dvadsať a sto. (87)Všetkého hovädzieho dobytká na vzostupnú obeť²⁶³: dvanásť býkov; dvanásť baranov, dvanásť ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸ a obeť daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶; a dvanásť chlpáčov³⁰⁴ z kôz na obeť za hriech; (88)a všetkého hovädzieho dobytká na obeť⁶³ pokojných hodov²⁷⁴: dvadsať a štyri býky; šesťdesiat baranov, šesťdesiat capov³⁰⁵, šesťdesiat ročných³⁰⁶ barancov²⁶⁸. Toto *boli dary* na odovzdanie²⁹⁸ oltára po jeho pomazaní²⁹⁹.

(89)A kedykoľvek Mojžiš vošiel³⁰⁸ do stanu stretávania¹ hovoriť s ním, tu²⁹ počúval⁵⁹ hlas hovoriaceho k nemu zo³⁰⁹ zltovnice³¹⁰, ktorá *bola* na skrinke¹⁰⁹ sveďectva, spomedzi dvoch kerúbov; tak²⁹ k nemu hovorieval⁵⁹.

8 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2)Prehovor k Árónovi a povedz k nemu: Pri tvojom zažihaní³¹¹ lámp bude¹⁸ tých sedem lámp svietiť ku prednej strane³¹² svietnika¹¹⁰. (3)A Árón tak spravil: Ku prednej strane³¹² svietnika¹⁰ sa dal zažiháť³¹¹ jeho lampy podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (4)A vypracovanie³¹³ svietnika¹¹⁰ *bolo* toto: *bol* tepanou³¹⁴ prácou, až po svoju päťicu³¹⁵, až po svoje kvety²⁵² *bol* on tepanou³¹⁴ prácou podľa videnia³¹⁶, ktoré Hospodin dal vidieť³¹⁷ Mojžišovi, tak svietnik¹¹⁰ zhotovili²⁵⁰.

(5)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (6)Vezmi Léviuvcov³⁶ sprostred detí⁷ Isráela a očisti ich; (7)a na ich očistenie s nimi³¹⁸ budeš¹⁸ robiť takto: Nastriekaj na nich vodu na očistenie⁶³, i prejdú¹⁸ po celom svojom mäse britvou³¹⁹ a operú¹⁸

svoje rúcha, nech²⁹ sa očistia. (8) A vezmú¹⁸ mladého býka³⁰³ a k nemu¹⁰⁶ *obet* daru¹⁵¹, jemnú múku zarobenú²⁷⁷ olejom, a druhého mladého býka³⁰³ budeš¹⁸ brať na *obet* za hriech; (9) a musíš⁴¹ Lévióvcov³⁶ priviesť bližšie⁷⁸ ku priečeliu²⁹⁵ stanu stretávania¹ a zvolat^{18 26} celé zhromaždenie⁶ detí⁷ Isráela; (10) Lévióvcov³⁶ teda³⁵ budeš¹⁸ privádzať bližšie⁷⁸ pred tvár Hospodina a deti⁷ Isráela položia¹⁸ na³²⁰ Lévióvcov³⁶ svoje ruky (11) a Árón Lévióvcov³⁶ poobracia^{18 230} za *obet* obracania²³⁰ tvári Hospodina zo strany⁸⁸ detí⁷ Isráela, nech²⁹ budú⁵⁹ na slúženie⁸⁴ službou⁸⁵ Hospodinovi⁶³. (12) A Lévióvcí³⁶ musia⁴¹ položiť svoje ruky na³²⁰ hlavu tých býkov, i sprav jedného *obetou* za hriech²⁶² a jedného vzostupnou *obetou*^{262 263} Hospodinovi na urobenie zadost¹⁹¹ za Lévióvcov³⁶; (13) i musíš⁴¹ Lévióvcov³⁶ postaviť pred tvár Áróna a pred tvár jeho synov a poobracat²³⁰ ich za *obet* obracania²³⁰ Hospodinovi. (14) Tak²⁹ budeš¹⁸ Lévióvcov³⁶ sprostred detí⁷ Isráela vyčleňovať³²¹, i dostanú sa¹⁶³ Lévióvcí³⁶ mne. (15) A potom budú¹⁸ Lévióvcí³⁶ prichádzať obsluhovať⁸⁴ stan stretávania¹. Tak²⁹ ich budeš¹⁸ očisťovať a obracať²³⁰ ich za *obet* obracania²³⁰, (16) lebo oni sú mi daní – daní⁸⁷ sprostred detí⁷ Isráela, miesto prebárajúceho každú maternicu⁹⁰, všetkého prvorodeného medzi deťmi⁷ Isráela, som ich vzal sebe, (17) lebo všetko prvorodené medzi deťmi⁷ Isráela *patrí* mne, medzi ľuďmi⁹² aj medzi dobytkom⁹³, v deň môjho pobitia⁹¹ všetkého prvorodeného v zemi Egypta som si ich posvätil, (18) a miesto všetkého prvorodeného medzi deťmi⁷ Isráela som vzal Lévióvcov³⁶ (19) a dal som Lévióvcov³⁶ za dar³²² Árónovi a jeho synom sprostred detí⁷ Isráela na slúženie⁸⁴ službou⁸⁵ detí^{7 82} Isráela pri stane stretávania¹ a na robenie zadost¹⁹¹ za deti⁷ Isráela, nech²⁹ nebude medzi deťmi⁷ Isráela pohromy³²³ pre približovanie³²⁴ sa deti⁷ Isráela k svätyni¹⁰⁷. (20) I spravil Mojžiš a Árón a celé zhromaždenie⁶ detí⁷ Isráela s Lévióvcami^{36 318} podľa všetkého, čo Hospodin Mojžišovi ohľadne Lévióvcov³⁶ rozkázal; tak s nimi³¹⁸ deti⁷ Isráela spravili; (21) a Lévióvcí³⁶ sa očistili³²⁵ a oprali svoje rúcha a Árón ich poobracal²³⁰ za *obet* obracania²³⁰ tvári Hospodina, a urobil za nich

Árón zadost¹⁹¹ a očistil ich. (22) A potom sa Lévióvcí³⁶ dali prichádzať k slúženiu⁸⁴ službou⁸⁵ pri stane stretávania¹ pred tvárou Áróna a pred tvárou jeho synov podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi o Lévióvcov³⁶ rozkázal; tak s nimi³¹⁸ spravili.

(23) A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrokom: (24) Toto je, čo sa týka Lévióvcov³⁶: od veku¹² päť a dvadsať rokov a vyššie¹³ bude^{18 326} prichádzať uskutočňovať⁴¹⁵⁹ povolanie^{15 16} v službe⁸⁵ stanu stretávania¹, (25) od veku¹² päťdesiat rokov bude^{18 326} od povolania^{15 16} služby⁸⁵ odstupovať^{327 328} a nebude^{41 326} už slúžiť⁸⁴; (26) bude síce³⁵ smieť⁴¹ prísľuhovať⁴⁷ svojim bratom pri stane stretávania¹ v zachovávaní⁶¹ povinností⁶², ale sám slúžiť^{84 329} nebude⁴¹. Takto budeš¹⁸ robiť s Lévióvcami^{36 318} pri ich povinnostiach^{62 330}.

9 A Hospodin v pustine Sínaja v druhom roku po ich vyjdení^{3 426} zo zeme Egypta, v prvom mesiaci, k Mojžišovi prehovril výrokom: (2) Nech²⁹ deti⁷ Isráela v pustine usporadujú²⁵⁰ Minutie³³¹ v jeho určený čas^{1 332}; (3) budete ho¹⁸ usporadovávať²⁵⁰ v štrnásť deň v tomto mesiaci medzi dvoma večermi³³³ v jeho určený čas^{1 332}. Podľa všetkých jeho ustanovení³³⁴ a podľa všetkých jeho predpisov³³⁵ ho budete¹⁸ usporadovávať²⁵⁰. (4) A Mojžiš ohľadne usporiadania²⁵⁰ Minutia³³¹ prehovril k deťom⁷ Isráela, (5) i usporiadali²⁵⁰ Minutie³³¹ v prvom mesiaci v prvý deň mesiaca²² v pustine Sínaja; podľa všetkého, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal, tak deti⁷ Isráela spravili. (6) Ale vyskytli sa¹⁶³ muži, ktorí boli⁵⁹ pri mŕtvole¹⁷⁴ človeka znečistení, takže²⁹ Minutie³³¹ v onen deň držať²⁵⁰ nemohli; i pristúpili⁷⁸ pred tvár Mojžiša a pred tvár Áróna (7) a povedali k nemu oní muži: My *sme* pri mŕtvole¹⁷⁴ človeka znečistení; prečo máme⁴¹ byť ukrátení³³⁶, žeby *sme* nemohli predkladať⁷⁸ obetný dar⁷⁸ Hospodina v jeho určený čas^{1 332} vprostred detí⁷ Isráela? (8) A Mojžiš k nim povedal: Počkajte³³⁷, než²⁹ budem počuť, čo vám³³⁸ Hospodin bude rozkazovať.

(9) A Hospodin k Mojžišovi prehovril výrokom: (10) Prehovor k deťom⁷ Isráela výrokom: Kedykoľvek bude ktokoľvek²⁰ u vás³³⁹ alebo vo vašich pokoleniach³³⁹ pri

mŕtvom¹⁷⁴ znečistený alebo na ďalekej ceste, bude^{18 59} tiež³⁵ držať²⁵⁰ Minutie³³¹ Hospodina³⁴⁰; (11) budú¹⁸ ho držať²⁵⁰ v druhom mesiaci v štrnásty deň medzi dvoma večermi³³³, budú¹⁸ ho ješť s nekvasenými chlebmí¹⁸⁴ a horčinami. (12) Nesmú⁴¹ z neho nič zanechať do rána a kosti²⁵² v ňom nesmú⁴¹ lámať; budú¹⁸ ho usporadovať²⁵⁰ podľa všetkého ustanovenia³³⁴ Minutia³³¹. (13) Ale ten človek¹⁸⁵, ktorý bude čistý a nedostane sa¹⁶³ na cestu a opomenie³⁴¹ držať²⁵⁰ Minutie³⁴¹, vtedy²⁹ bude¹⁸ oná duša vyťatá³⁴² zo svojho ľudu³⁴³, lebo nepredložil⁷⁸ obetný dar⁷⁸ Hospodina v jeho určený čas³³²; ten človek¹⁸⁵ poniesie⁴⁵ svoj hriech³⁴⁴. (14) A kedykoľvek bude s vami pobývať³⁴⁵ cudzinec³⁴⁶ a bude⁵⁹ držať²⁵⁰ Minutie³³¹ Hospodina³⁴⁰, bude¹⁸ tak robiť podľa ustanovenia³³⁴ minutia³³¹ a podľa jeho predpisu³³⁷, bude¹⁸ pre vás jedno ustanovenie³³⁴, aj pre cudzinca³⁴⁶ aj pre domáceho³⁴⁷ zeme.

(15) A v deň vztýčenia⁵³ obydlia⁴³ prikryl obydlie⁴³, totiž stan²⁴⁸ svedectva, oblak, a navečer bol nad obydlím^{43 349} do rána staby vzhľad ohňa. (16) Tak bolo ustavične, prikryval ho oblak a v noci vzhľad ohňa, (17) a pri povel⁹⁶ pozdvihnutia³⁵⁰ oblaku sponad stanu³⁴⁹, vtedy²⁹ sa potom deti⁷ Isráela dávali na cestu⁵⁰, a na mieste³⁵¹, kde sa oblak usadzoval³⁵², tam sa deti⁷ Isráela ukladali⁴⁸ – (18) na povel⁹⁶ Hospodina sa deti⁷ Isráela dávali na cestu⁵⁰ a na povel⁹⁶ Hospodina sa ukladali⁴⁸. Ukladali sa⁴⁸ na³⁵³ všetky dni, čo nad obydlím^{43 349} zostával³⁵² oblak, (19) a pri dlhšom zdržaní oblaku nad obydlím^{43 349}, po veľa dní, vtedy²⁹ dbali^{59 61} deti⁷ Isráela na nariadenie⁶² Hospodina a na cestu sa nedávali⁵⁰, (20) a stávalo sa³⁵⁴, že bol oblak nad obydlím^{43 349} po neveľa³⁵⁵ dní – ukladali sa⁴⁸ na povel⁹⁶ Hospodina a na cestu sa dávali⁵⁰ na povel⁹⁶ Hospodina, (21) a stávalo sa³⁵⁴, že tam bol oblak od večera do rána, a keď sa za rána oblak pozdvihol, dávali¹⁴² sa na cestu⁵⁰, alebo deň a noc, a keď sa oblak pozdvihol, dávali¹⁴² sa³⁵⁶ na cestu⁵⁰, (22) alebo dva dni alebo mesiac alebo celý rok³⁵⁷ – pri dlhšom zdržaní oblaku nad obydlím^{43 349}, za zostávania³⁵² nad ním³⁴⁹, ostávali deti⁷ Isráela utáborené³⁵³ a na cestu sa nedávali⁵⁰, a dávali sa na cestu⁵⁰ pri jeho pozdvihnutí. (23) Ukladali sa⁴⁸

na povel⁹⁶ Hospodina a na cestu sa dávali⁵⁰ na povel⁹⁶ Hospodina a dbali^{59 61} na nariadenie⁶² Hospodina na príkaz⁹⁶ Hospodina skrze¹⁶⁵ Mojžiša.

10 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (2) Zhotov²⁵⁰ si dve pozauny zo stiebra; budeš¹⁸ ich zhotovovať²⁵⁰ ako tepanú³¹⁴ prácu, i budú^{18 59} ti na povolávanie³⁵⁸ zhromaždenia⁶ a na vypravovanie húfov⁵⁷ na cestu³⁵⁹. (3) A keď na ne zatrubia, zhromaždiť^{18 142} sa³⁶⁰ k tebe ku východu¹⁰⁴ stanu stretávajú¹ celé zhromaždenie⁶, (4) a keď budú trubiť na jednu, zhromaždia^{18 142} sa³⁶⁰ k tebe náčelníci²⁵, hlavy tisícov Isráela. (5) A keď budete trubiť na poplach³⁶¹, dajú^{18 142} sa na cestu⁵⁰ húfy⁵⁷, ktoré²¹⁴ sa ukladajú^{48 362} k východu, (6) a keď budete trubiť na poplach³⁶¹ druhý raz, dajú^{18 142} sa na cestu⁵⁰ húfy⁵⁷, ktoré²¹⁴ sa ukladajú^{48 362} k juhu⁷¹; k ich nástupu na cestu budú¹⁸ na poplach³⁶¹ trubiť. (7) Aj pri zvolávaní²⁶ zidenia³⁶³ budú¹⁸ trubiť, ale nie na poplach³⁶¹. (8) A na tie pozauny budú¹⁸ trubiť synovia Áróna, kňazi; tie²⁹ sa vám stanú^{18 163} trvalým ustanovením^{221 334 364} po vašich pokoleniach³⁶⁵; (9) a kedykoľvek vo vašej zemi pôjdete do boja³⁶⁶ na utláčateľa, ktorý²¹⁴ vás bude utláčať³⁶⁷, vtedy²⁹ budete¹⁸ tými pozaunami robiť poplach³⁶¹, i budete pripomínaní tváre³⁶⁸ Hospodina, vášho Boha, a budete pred svojimi nepriateľmi¹⁹⁷ zachraňovaní. (10) A v deň vašej veselosti a na vaše sviatky^{1 369} a na začiatky³⁷⁰ vašich mesiacov, vtedy²⁹ budete¹⁸ na tie pozauny trubiť nad svojimi vzostupnými obeťmi²⁶³ a nad obeťmi svojich pokojných hodov²⁷⁴, i budú⁵⁹ vám na pripomienku pred tvárou vášho Boha – váš Boh som ja, Hospodin³⁷¹.

(11) A v druhom roku, v druhom mesiaci, v dvadsiaty deň v mesiaci, sa stalo¹⁶³, že sa oblak sponad obydlia⁴³ svedectva pozdvihol (12) a deti⁷ Isráela sa podľa svojich cestovných oddielov^{9 359 372} dali na cestu^{50 373} z pustiny Sínaja, a oblak sa usadil³⁵² v pustine Párán. (13) To²⁹ sa dali na cestu^{50 373} po prvý raz, na povel⁹⁶ Hospodina skrze¹⁶⁵ Mojžiša.

(14) I dala sa ako prvá na cestu^{50 373} podľa ich vojenských oddielov^{9 15} zástava húfov⁵⁷ detí⁷ Júdu a nad jej vojskom^{15 16} bol Nachšón, syn Ammínádava, (15) a nad

vojskom^{15 16} vetvy²¹ detí⁷ Jissáschára *bol* Nethaneél, syn Cúara, (16) a nad vojskom^{15 16} vetvy²¹ detí⁷ Zevulúna *bol* Eliáv, syn Chélóna. (17) A bolo zložené⁵² obydlie⁴³ a na cestu sa dali^{50 373} synovia Géršóna a synovia Meráriho, obydlie⁴³ nesúc^{45 46}.

(18) A na cestu sa dala^{50 373} podľa ich vojenských oddielov^{9 15} zástava húfov⁵⁷ detí⁷ Reúvéna a nad jej vojskom^{15 16} *bol* Elícúr syn Šedeúra, (19) a nad vojskom^{15 16} vetvy²¹ detí⁷ Šimeóna *bol* Šelúmiél, syn Cúrišad-dája, (20) a nad vojskom^{15 16} vetvy²¹ detí⁷ Gáda *bol* Eljásáf, syn Deúéla. (21) A na cestu sa dali^{50 373} Keháthím¹⁰⁰, nesúc^{45 46} svätyňu¹⁵, a než prišli, bolo obydlie⁴³ vztýčené^{53 374}.

(22) A na cestu sa dala^{50 373} podľa ich vojenských oddielov^{9 15} zástava húfov⁵⁷ detí⁷ Efrajima, a nad jej vojskom^{15 16} *bol* Elísámá, syn Ammihúda, (23) a nad vojskom^{15 16} vetvy²¹ detí⁷ Menaššéa *bol* Gamliél, syn Pedáhcura, (24) a nad vojskom^{15 16} vetvy²¹ detí⁷ Benjámina *bol* Avidán, syn Gideóniho.

(25) A na cestu sa dala^{50 373} podľa ich vojenských oddielov^{9 15} zástava húfov⁵⁷ detí⁷ Dána, zadný voj všetkých húfov^{57 375}, a nad jej vojskom^{15 16} *bol* Achiezer, syn Ammíšaddája, (26) a nad vojskom^{15 16} vetvy²¹ detí⁷ Ášéra *bol* Pageiél, syn Ochraha, (27) a nad vojskom^{15 16} vetvy²¹ detí⁷ Naf-táliho *bol* Achíra, syn Ěnána. (28) Toto²² boli cestovné oddiely^{359 372} detí⁷ Isráela podľa ich vojenských oddielov^{9 15}, tak²⁹ sa dávali⁵⁹ na cestu^{50 373}.

(29) A Mojžiš povedal Chóvávovi, synovi Reúéla, Mídjáního¹⁰⁰, testá Mojžiša: My sa dávame na cestu^{50 373} k miestu³⁵¹, o ktorom³⁷⁶ nám Hospodin povedal: chcem⁴¹ ho dať vám; poď s nami a spravíme ti dobre, lebo Hospodin o Isráelovi prehovoril dobré. (30) I povedal k nemu: Nepôjdem, lež pôjdem do svojej zeme a do svojho príbuzenstva³⁷⁷. (31) A povedal: Vari³⁷⁸ nás nechceš⁴¹ opustiť! Veď predsa poznáš⁵⁹ táboriská²⁵² pre nás³⁷⁹ v pustine a môžeš⁴¹ nám byť miesto očí³⁸⁰, (32) a ak s nami pôjdeš a nastane¹⁶³ oné dobré, ktorým Hospodin s nami bude dobre nakladať³⁸¹, stane sa, že²⁹ dobre spravíme^{381 382} tebe^{318 383}.

(33) I vypravili sa⁵⁰ od vrchu Hospodina cestou troch dní a pred ich tvárou sa ces-

tou troch dní poberala⁵⁰ skrinka¹⁰⁹ zmluvy Hospodina vypátrať im odpočívadlo³⁸⁴, (34) a nad nimi vo dne pri ich nástupe cesty^{50 373} z tábora oblak Hospodina. (35) A pri nástupe skrinky¹⁰⁹ na cestu^{50 373} sa dialo^{59 163}, že Mojžiš vrel⁵⁹.

Povstaň, Hospodine, nech²⁹ sa rozutekávajú³⁸⁵ tvoji nepriatelia, nech²⁹ nenávidiaci ťa prchajú pred tvou tvárou¹⁹⁷.

(36) A pri jej spočívaní¹³⁸⁶ vrel:

Navráť sa, Hospodine, ku množstvám tisícov Isráela.

11 Ale ľud *bol*³⁸⁷ ako oplakávač³⁸⁸; *to bolo* v sluchu³⁸⁹ Hospodina zlé, a keď to Hospodin počul, vzbĺkol^{142 390} jeho hnev, takže²⁹ sa proti nim³⁹¹ rozho-rel a na konci húfu sa dal zožierať³⁹² oheň Hospodina. (2) A ľud sa rozkričal na Mojžiša a Mojžiš sa dal modliť k Hospodinovi a oheň uhasol³⁹³. (3) A meno oného miesta³⁵¹ nazval³⁹⁴ Tavérá³⁹⁵, lebo sa oheň Hospodina proti nim³⁹¹ rozho-rel.

(4) A zberba³⁹⁶, ktorá *bola* vprostred³⁹⁷ neho³⁹⁴, tí lačno³⁹⁸ zadychtili a aj detí⁷ Isráela sa opäť³⁹⁹ rozplakali, i vpravili⁵⁹: Kto nás bude kŕmiť mäsom? (5) Pripomíname⁵⁹ si ryby²⁵², ktoré sme zadarmo jedávali v Egypte, a uhorky a melóny a pór a cibuľu a cesnak, (6) a teraz je naša duša vysušená, ničoho²⁴⁹ niet, iba ak na tú mannu hľadáme⁴⁰⁰. (7) A manna – ona *bola* ako semä koriandra a jej výzor⁴⁰¹ ako výzor⁴⁰¹ bdélie⁴⁰², (8) chodili⁵⁹, ľud, sem-ta, zbierali⁵⁹ a drvili⁵⁹ v mlynčoch alebo roztľkali v mažiari⁴⁰³ a varili v hrnci⁴⁰⁴ a spracúvali ju na posúchy, a jej chuť *bola*⁵⁹ ako chuť pečiva⁴⁰⁵ z oleja^{406 407}, (9) a pri zostupe rosy na⁵⁷ tábor v noci naň zostupovala manna.

(10) A Mojžiš počul ľud plačúci po svojich čeladiach^{8 9}, každého³⁵ pri vchode¹⁰⁴ jeho stanu; a že veľmi vzbĺkol³⁹⁰ hnev Hospodina, bolo¹⁴² v očiach Mojžiša zlé. (11) Mojžiš teda³⁵ k Hospodinovi povedal: Prečo robíš⁵⁹ svojmu nevoľníkovi zle a prečo som v твоjich očiach nenašiel priazeň⁴⁰⁸, takže si nakládal¹²⁷ všetko bremä^{147 409} tohto ľudu na mňa? (12) Či som ja otehotnel všetkým týmto ľuďom? Azda som ho splodil⁴¹⁰ ja, že si ku mne vrel: Zanes^{45 46} ho na svojich prsiach⁴¹¹,

ako pestún nosí dojča, na pôdu⁴¹², ktorú si prisahou slúbil⁴¹³ jeho otcom? (13) Odkiaľ sa mi *dostane* mäsa, žeby som *ho* dal⁴⁰⁹ všetkému tomuto ľudu? Veď predomnou plačú⁴¹⁴ s výrokom: Daj nám mäsa, nech²⁹ jeme! (14) Nemôžem všetok tento ľud niesť⁴⁵ ja samotný⁴¹⁵, lebo je mi príliš ťažký⁴¹⁶; (15) a ak mi³¹⁸ chceš⁴¹ robiť⁴¹⁷ takto, nože³⁷⁸ ma radšej⁴¹⁸ zabi, ak som v твоjich očiach našiel priazeň⁴⁰⁸, nech²⁹ nehladím na svoje nešťastie⁴¹⁹. (16) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Zhromaždi⁴²⁰ mi sedemdesiat mužov zo starších Isráela, ktorých poznáš⁵⁹, že oni sú starší ľudu a jeho predáci⁴²¹, a priveď⁴²² ich ku stanu stretávania¹ a tam sa s tebou postavia¹⁸; (17) i chcem⁴¹ zostúpiť a prehovoriť tam s tebou a odňať z Ducha, ktorý je na tebe, a položiť¹²⁷ na nich, nech²⁹ majú s tebou účasť na nesení⁴⁵ bremena¹⁴⁷ 423 ľudu, takže²⁹ ho neponesieš ty samotný⁴¹⁵; (18) a k ľudu musíš⁴¹ povedať: Na zajtrajšok sa posväťte a budete jesť mäso, lebo ste sa v sluch³⁸⁹ Hospodina rozplakali s výrokom: Kto nás bude kŕmiť mäsom – áno, dobre nám *bolo* v Egypte! Hospodin vám teda³⁵ mäso dá a budete jesť; (19) nie jeden deň budete jesť ani dva dni ani päť dní ani desať dní ani dvadsať dní, – (20) až po celý mesiac⁴²⁴, až bude⁴²⁵ vychádzať z vašich nozdier a stane sa¹⁶³ vám odpornosťou²²¹, pretože ste pohrdli Hospodinom, ktorý je vprostred³⁹⁷ vás, a rozplakali ste sa pred jeho tvárou s výrokom: Prečo toto, že sme vyšli⁴²⁶ z Egypta? (21) A Mojžiš povedal: Ľudu, vprostred³⁶⁷ ktorého ja *som*, je šesťstotisíc peších⁴²⁷, a ty si povedal: Chcem⁴¹ im dať mäsa, nech²⁹ jedia⁵⁹ po celý mesiac⁴²⁴¹ (22) Či sa im bude¹⁸² môcť⁴¹ nazahľúšať⁴²⁸ drobného dobytká a hovädzieho dobytká, nech²⁹ im postačí⁴²⁹? Azda im *kto* bude môcť⁴¹ zhrnúť⁴²⁰ všetky ryby mora, nech²⁹ im postačí⁴²⁹? (23) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Či je ruka Hospodina krátka? Teraz budeš vidieť, či sa pred tebou bude môcť⁴¹ uskutočniť⁴³⁰ moje slovo a či nie.

(24) A Mojžiš vyšiel a prehovoril slová Hospodina k ľudu a zhromaždiť⁴²⁰ sedemdesiatich mužov zo starších ľudu a postavil ich okolo stanu, (25) a Hospodin v oblaku zostúpil a prehovoril k nemu,

a odňal z Ducha, ktorý *bol* na ňom, a dal na sedemdesiatich mužov, tých starších, a za spočínutia³⁸⁶ Ducha na nich sa stalo¹⁶³, že²⁹ sa dali prorokovať, *ale* nepokračovali⁴³¹. (26) A v tábore⁵⁷ zvýšili⁴³² dvaja muži, meno jedného Eldád a meno druhého Médád, a Duch na nich spočinul³⁸⁶, a oni *boli* medzi zapísanými⁴³³, *ale* k stanu nevyšli, a dali sa prorokovať v tábore⁵⁷; (27) i pribehol mladík⁴³⁴ a podal správu⁴³⁵ Mojžišovi, i povedal: Eldád a Médád prorokujú v tábore⁵⁷. (28) A Jósua, pobočník⁴⁷ Mojžiša od svojich mládeneckých rokov⁴³⁶, odvetil a povedal: Môj pane, Mojžišu, zadrž ich⁴³⁷! (29) A Mojžiš mu povedal: Ty azda horlíš⁴³⁸ pre mňa? Ach, kiež⁴³⁹ by všetok ľud Hospodina *boli* proroci, *takže* by na nich Hospodin dával svojho Ducha!

(30) A Mojžiš sa stiahol⁴²⁰ do tábora, on aj starší⁶⁷ Isráela. (31) A z blízkosti⁸⁸ Hospodina vyrazil⁵⁰ vietor a prihnal od mora⁷⁴ prepelice⁴⁴⁰; tie²⁹ vrhol na tábor⁵⁷, asi na cestu *jedného* dňa tak a asi na cestu *jedného* dňa tak⁴⁴¹, okolím⁴⁴² tábora⁵⁷, a asi na dva lakte⁴⁴³ nad povrch⁴⁴⁴ zeme. (32) A ľud *bol*⁵⁹ hore⁴⁴⁵ celý onen deň a celú noc a celý deň zajtrajška a hromadili⁵⁹ 420 prepelice²⁵² – kto²¹⁴ nazbieral málo⁴⁴⁶, nahromadil⁴²⁰ desať chómerov⁴⁴⁷; to²⁹ si rozložili široko-ďaleko⁴⁴⁸ v okolí⁴⁴² tábora⁵⁷. (33) Mäso *bolo* ešte medzi ich zubami, skôr ako mohlo⁴¹ byť požuté³⁴², keď²⁹ proti ľudu vzbĺkol³⁹⁰ hnev Hospodina a Hospodin uderil⁹¹ medzi ľudom⁴⁴⁹ rozsiahlym⁴⁵⁰ úderom⁴⁵¹. (34) I nazvali meno oného miesta³⁵¹ Kivróth-hattaavá⁴⁵², lebo tam pochovali ľud, tých, ktorí²¹⁴ dychtili. (35) Z Kivróth-hattaavy sa ľud dal na cestu⁵⁰ do Chacéróth, i pobudli⁴⁵³ v Chacéróth.

12 A Mirjám sa dala, aj Árón, hovoriť proti Mojžišovi pre⁴⁵⁴ kúšsku⁴⁵⁵ ženu, ktorú *bol* pojal, lebo *bol* pojal kúšsku⁴⁵⁵ ženu⁴⁵⁶; (2) i vraveli⁵⁹: Či hovoril⁵⁹ Hospodin práve len skrze Mojžiša⁴⁵⁷? Či nehovoril⁵⁹ aj skrze nás⁴⁵⁷? To²⁹ Hospodin počul; (3) a ten muž, Mojžiš, *bol* oveľa tichší⁴⁵⁸ od⁴⁵⁹ všetkých ľudí na povrchu⁴⁴⁴ pôdy⁴¹². (4) A Hospodin k Mojžišovi a k Árónovi a k Mirjám zrazu povedal: Vyjdite vy traja ku stanu stretávania¹; oni

traja teda³⁵ vyšli (5) a Hospodin zostúpil v stĺpe oblaku a zastal *pri* vchode¹⁰⁴ stanu; i zavolał Áróna a Mirjám a oni⁴⁶⁰ dvaja vyšli, (6) a povedal: Nože³⁷⁸ počujte moje slová: Ak medzi vami je⁴⁶¹ prorok⁴⁶² Hospodina, dávam sa⁴⁶¹ mu spoznať vo videní, hovorím⁴⁶¹ k nemu⁴⁵⁷ v sne. (7) Nie tak môj nevoľník Mojžiš, ktorý⁴⁶³ je v celom mojom dome hodný dôvery⁴⁶⁴; (8) k nemu⁴⁵⁷ hovorím⁴⁶¹ ústami k ústam a zreteľne⁴⁶⁵ a nie v hádankách⁴⁶⁶, a podobu⁴⁶⁷ Hospodina smie⁴¹ pozorovať. Prečo ste sa teda³⁵ nezlakli proti môjmu nevoľníkovi, proti Mojžišovi, hovorí? (9) I vzbĺkol³⁹⁰ proti nim hnev Hospodina; i odišiel (10) a oblak sa sponad stanu³⁴⁹ vzdialil; a hľa, Mirjám postihnutá malomocnosťou⁴⁶⁸, ako sneh, a Árón sa k Mirjám otočil⁵⁵⁴, a hľa, postihnutá malomocnosťou⁴⁶⁸. (11) A Árón povedal k Mojžišovi: Prosím⁴⁶⁹, môj pane, neráč na nás uvažovať^{378 470} hriech, ktorého sme sa bláznivo dopustili⁴⁷¹ a ktorým sme zhrešili! (12) Vari³⁷⁸ ona nebude ako mŕtve, keď pri jeho vychádzaní z matrice jeho matky je už²⁹ polovica jeho mäsa skazená³⁹²! (13) A Mojžiš sa dal k Hospodinovi kričať výrokom: Bože, prosím³⁷⁸, daj jej, prosím³⁷⁸, uzdravenie⁴⁷²! (14) A Hospodin k Mojžišovi povedal: A ak by jej⁴⁷³ otec napľul priamo⁴⁷⁴ v jej tvár, či by sa nemusela⁴¹ po sedem dní hanbiť⁴⁷⁵? Nech bude¹⁸ po sedem dní zavretá zvonku voči tábora^{57 176} a potom môže⁴¹ byť prijatá⁴²⁰. (15) Bola teda³⁵ Mirjám na sedem dní zavretá zvonku voči tábora^{57 176} a ľud sa nedal na cestu⁵⁰, kým nebola Mirjám prijatá⁴²⁰. (16) A potom sa ľud z Chacéróth na cestu⁴⁰ da uložili sa⁴⁸ v pustine Chárána.

13 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2) Vyšli si mužov, nech²⁹ preskúmajú zem Kenán, ktorú sa ja chystám dať⁴⁷⁶ deťom⁷ Isráela; vysielajte¹⁸ budete¹⁸ po jednom mužovi⁴⁷⁷ na každú vetvu²¹ ich otcov; každý medzi nimi *nech bude* náčelník²⁵. (3) Mojžiš ich teda³⁵ z pustiny Párán na príkaz²⁶ Hospodina vyslal; oni všetci⁴⁷⁸ – hlavy²⁹ detí⁷ Isráela boli oni. (4) A toto²³ sú ich mená: za vetvu²¹ Reúvéna Šammúa, syn Zakkúra; (5) za vetvu²¹ Šimeóna Šáfát, syn Chórího; (6) za vetvu²¹ Júdu Kálév, syn Jefunnéa; (7) za vetvu²¹

Jissáschára Jigeál, syn Jozefa; (8) za vetvu²¹ Efrajima Hóšéa, syn Núna; (9) za vetvu²¹ Benjámina Paltí, syn Ráfúa; (10) za vetvu²¹ Zevulúna Gaddiél, syn Sódího; (11) za vetvu²¹ Jozefa, za vetvu²¹ Menáššéa Gaddí, syn Súsího; (12) za vetvu²¹ Dána Ammiél, syn Gemáliho; (13) za vetvu²¹ Ášéera Sethúr, syn Mícháéla; (14) za vetvu²¹ Naftáliho Nachbí, syn Vofsiho; (15) za vetvu²¹ Gáda Geúél, syn Máchího. (16) Toto²³ sú mená mužov, ktorých Mojžiš vyslal preskúmať zem; a Hóšéovi, synovi Núna, dal Mojžiš názov⁴⁸⁰ Jósua⁴⁸¹.

(17) Mojžiš ich teda³⁵ vyslal preskúmať zem Kenán, i povedal k nim: Vystúpte⁴⁸² tadiaľto Negevom⁴⁸³, a vystúpte⁴⁸² na vrchy⁴⁸⁴ (18) a poprezerajte zem, aká⁴⁸⁵ ona je, aj ľud, ktorý²¹⁴ na nej býva, či on je silný či chabý⁴⁸⁶, či nepočetný⁹⁶⁷ a či mnohý, (19) a aká⁴⁸⁵ je tá zem, v ktorej on býva, či je ona dobrá a či zlá, a aké⁴⁸⁵ mestá, v ktorých on býva, či v táboroch⁵⁷ a či v pevnostiach⁴⁸⁷, (20) a aká⁴⁸⁵ tá zem, či je ona tučná⁴⁸⁸ a či chudá, či v nej jesto stromovíe⁴⁸⁹ a či ho niet. A nech si dodáte¹⁸ odvahy^{490 491} a prineste^{422 490} z ovocia tej zeme. A tie dni boli dni prvotín⁴⁹² hrozien.

(21) I vystúpili⁴⁸² a preskúmali zem od pustiny Cín po Rechóv, ku vstupu do Chamátha; (22) vystúpili⁴⁸² teda³⁵ Negevom⁴⁸³ a prišli po Chevrón, a tam boli Achímán, Šešaj a Talmaj, splodenci⁴⁹³ Anáka⁴⁹⁴; a Chevrón bol zbudovaný sedem rokov pred Cónom⁴⁹⁵ v Egypte. (23) A prišli po Nachal-eškól⁴⁹⁶ a odrezali³⁴² odtadiaľ letorast⁴⁹⁷ a jeden strapec hrozien, a dali sa ho niesť^{45 46} na nosidlách v dvojici, aj z granátových jabĺk a z fig⁴⁹⁸; (24) onému miestu³⁵¹ dali názov⁴⁸⁰ Nachal-eškól, podľa toho strapca, ktorý synovia Isráela odtadiaľ odrezali³⁴². (25) A po uplynutí⁴⁹⁹ štyridsať dní sa od preskúmania zeme vrátili.

(26) I pobrali sa a prišli k Mojžišovi a k Árónovi a k celému zhromaždeniu⁶ detí⁷ Isráela do pustiny Párán, ku Káděšu, a priniesli stadiaľ⁵⁰⁰ im a celému zhromaždeniu⁶ zvesti⁵⁰¹ a ukázali im ovocie zeme. (27) A dali sa mu rozprávať⁵⁰² a povedali: Prišli sme do zeme, kam si nás vyslal, a ona veru preteká⁵⁰³ mliekom a medom, a toto je jej ovocie; (28) ibaže

ľud v tej zemi bývajúci je silný⁵⁰⁴ a mestá opevnené⁴⁸⁷, veľmi veľké, a uvideli sme tam aj splodencov⁴⁹³ Anáka⁴⁹⁴. (29)V zemi juhu⁴⁸³ býva Amálék a vo vrchoch⁴⁸⁴ býva Chittí a Jevúsí a Emórí⁵⁰⁵ a pri mori a pozdĺž Jordánu⁵⁰⁶ býva Kenaani⁵⁰⁵. (30)A Kálév sa pred Mojžišom⁵⁰⁷ dal umlčovať ľud výrok: Smelo⁵⁰⁸ vystúpme^{18 482} a zmocnime sa^{18 509} jej, veď ju isto⁵⁰⁸ budeme vedieť⁴¹ premôcť⁵¹⁰! (31)Ale tí muži, ktorí boli vystúpili⁴⁸² s ním, vraveli⁵⁹: Nebudeme moc⁵¹⁰ vystúpiť⁴⁸² proti tomu ľudu, lebo on je od nás mocnejší. (32)A vynášali^{59 511} pred deťmi^{7 507} Isráela ohováranie tej zeme, ktorú boli preskúmali, výrok: Tá zem, ktorou sme prešli na jej preskúmanie, to¹⁷ je zem zožierajúca³⁹² svojich obyvateľov, a všetok ľud, ktorý sme v jej strede uvideli, sú muži vysokej postavy⁵¹² (33)a uvideli sme tam aj obrov, synov Anáka⁴⁹⁴ z obrov, a pripadali sme⁵⁹ si⁵¹³ ako kobyľky⁵¹⁴, a takí sme boli⁵⁹ v ich očiach.

14 Tu²⁹ sa pozdvihlo⁴⁵ celé zhromaždenie⁶, i vydali svoj hlas, a ľud, tí onú noc preplakali⁵¹⁵ (2)a všetky deti Isráela sa dali na Mojžiša⁵⁸ a na Áróna⁵⁸ hundrať a vraviť k nim, celé zhromaždenie: Kiež by sme boli pomreli v zemi Egypta, alebo v tejto pustine kiež by sme pomreli! (3)Áno²⁹, prečo⁵¹⁶ nás Hospodin uvádza do tejto zeme na padnutie mečom? Naše ženy a naša drobotina – budú sa stávať¹⁶³ korisťou²²¹! Či nám nebude lepšie⁵¹⁷ vrátiť sa do Egypta? (4)A dali sa vraviť k sebe navzájom⁵¹⁸: Zvoľme^{18 519} si hlavu a do Egypta sa vráťme¹⁸!

(5)I padol Mojžiš a Árón pred tvárou celého zidenia³⁶³ zhromaždenia⁶ detí Isráela na svoje tváre; (6)a Jósua, syn Núna, a Kálév, syn Jefunnéa, z tých, ktorí²¹⁴ preskúmali zem, roztrhli svoje rúcha (7)a k celému zhromaždeniu⁶ detí Isráela prevraveli výrok: Tá zem, ktorou sme prešli preskúmať ju, tá zem je veľmi, veľmi dobrá; (8)ak bude Hospodin v nás mať⁵⁹ potešenie⁵²⁰, potom²⁹ nás do tejto zeme uvedie a dá nám ju, zem, ktorá preteká⁵⁰³ mliekom a medom, (9)len⁴⁰ sa proti Hospodinovi nesmiete⁴¹ búriť, vy sa predsa³⁵ ľudu tej zeme nemusíte⁴¹ báť, lebo oni budú naším pokrmom⁵²¹ – ich

ochrana⁵²² sa sponad nich odvrátila⁵²³ a s nami je Hospodin; nesmiete⁴¹ sa ich báť. (10)Ale celé zhromaždenie⁶, tí vraveli⁵⁹: Zahádzať⁵²⁴ ich kameňmi!

A v stane stretávajú sa všetkým deťom^{7 525} Isráela ukázala sláva⁵²⁶ Hospodina (11)a Hospodin povedal k Mojžišovi: Dokedy mnou bude tento ľud pohrďať a dokedy vo mňa nebudú dôverovať⁵²⁷ pri všetkých znameniach, ktoré som vprostreď³⁹⁷ neho vykonal? (12)Chcem⁴¹ ho pobíť⁹¹ morom a vydediť ho⁵²⁸ a národom²²¹ väčším a mocnejším⁵²⁹ od neho spraviť teba. (13)A Mojžiš k Hospodinovi povedal: A počuje to Egypt⁵³⁰, lebo si tento ľud svojou mocou vyviedol⁴⁸² z jeho stredu³⁹⁷, (14)i povedia to obyvateľom²⁵² tejto zeme; tí počuli⁵³¹, že ty, Hospodine, si vprostreď³⁹⁷ tohto ľudu, ktorému sa ty, Hospodine, okom v oko ukazuješ⁵⁹, že²⁹ tvoj oblak stojí nad nimi a ty v stĺpe oblaku chodíš pred ich tvárou za dňa a v stĺpe ohňa v noci, (15)a ak tento ľud usmrtíš ako jedného muža, prevracia¹⁴² národy, ktoré počuli zvest⁵³² o tebe⁵³³, výrok: (16)Zu svojho nedostatku schopnosti uviesť tento ľud do zeme, ktorú im prisahou sľúbil⁴¹³, preto²⁹ ich Hospodin⁵³⁴ v pustine pozabíja¹⁴²⁸. (17)Teraz teda³⁵ nech sa, prosím³⁷⁸, veľkou ukazuje^{18 535} moc Pána podľa toho, ako si prehovoril výrok: (18)Hospodin, zdľhavý k hnevu⁵³⁶ a oplývajúci⁵³⁷ láskavosťou⁵³⁸, odpúšťajúci nepravosť²⁰⁷ a prestúpenie⁵³⁹, ale celkom⁵⁴⁰ bez trestu nenechávajúci⁵⁴¹, navštevujúci^{19 542} nepravosť²⁰⁷ otcov na deťoch⁷ do tretieho a štvrtého pokolenia. (19)Odpusti, prosím³⁷⁸, ohľadne nepravosti²⁰⁷ tohto ľudu podľa veľkosti svojej láskavosti⁵³⁸ a podľa toho, ako si voči tomuto ľudu bol⁵⁹ znášavlivý⁵⁴³ od Egypta až doposiaľ! (20)A Hospodin povedal: Odpustil som podľa tvojho slova; (21)ale napriek tomu, ako že ja som živý a že slávou⁵²⁶ Hospodina bude naplnená celá zem, (22)pretože všetci tí muži, ktorí²¹⁴ videli moju slávu⁵²⁶ a moje znamenia, ktoré som vykonal v Egypte a v pustine, tí²⁹ sa ma takto⁵⁴⁴ desaťkrát dali pokúšať⁵⁴⁵ a neposlúchli na⁵⁴⁶ môj hlas, – (23)ak budú vidieť⁵⁴⁷ tú zem, ktorú som prisahou sľúbil⁴¹³ ich otcovi, a nebude ju vidieť nikto²⁴⁹ pohrdnuvší

mnou! (24)Ale svojho nevoľníka Káléva, keďže sa pri ňom⁵⁴⁸ prejavil¹⁶³ iný⁵⁴⁹ duch⁵⁵⁰, takže²⁹ sa ma dal plne nasledovať⁵⁵¹, áno²⁹, chcem⁴¹ ho uviesť do tej zeme, takže ta vojde a jeho semá ju bude zaujímať za vlastníctvo⁵⁵². – (25)Nože²⁹, v doline⁵⁵³ býva Amaléki a Kenaani⁵⁰⁵ – zajtra sa otočte⁵⁵⁴ a vykročte⁵⁰ si⁵⁵⁵ pustinou, cestou k moru⁶³ Trstia⁵⁵⁶!

(26)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (27)Dokedy – s týmto zlým zhromaždením⁶, ktoré na mňa⁵⁸ hundre? Počul som hundrania detí⁷ Isráela, ktoré⁵⁵⁷ na mňa⁵⁸ hundrú. (28)Povedz k nim: Ako že ja som živý – vyhlásen⁵⁵⁸ Hospodinom – ak vám³¹⁸ nebudem robiť⁵⁴⁷ tak, podľa toho, čo ste prehovorili v môj sluch³⁸⁹! (29)Vaše mŕtvolý⁵⁵⁹ budú padať v tejto pustine, áno²⁹, všetci vaši prehliadke podrobení¹⁹, podľa všetkého vášho počtu, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, čo ste na⁵⁸ mňa vyhundrali⁵⁶⁰ – (30)ak vy budete⁵⁴⁷ vstupovať do zeme, o ktorej som zdvihnutím ruky slúbil⁵⁶¹ vás v nej usadiť³⁵², iba ak Kálév, syn Jefunnéa, a Jósua, syn Núna! (31)A vaša drobotina, o ktorej³⁷⁶ ste povedali: Budú sa stávať¹⁶³ koristou²²¹, áno²⁹, budem ich uvádzať, nech²⁹ spoznajú⁵⁶² tú zem, proti ktorej ste sa vy postavili zamietavo⁵⁶³, (32)a vaše mŕtvolý⁵⁵⁹ – vy – budú padať v tejto pustine, (33)a vaše deti⁷ budú po štyridsať rokov v pustine pastiermi⁵⁶⁴ a ponesú⁴⁵ vaše smilstvá⁵⁶⁵ 566 do doplnenia⁵⁶⁷ vašich mŕtvol⁵⁵⁹ v pustine. (34)Podľa počtu dní, čo ste preskúmavali zem, štyridsať dní, – deň za rok, deň za rok ponesiete⁴⁵ svoje neprávosti²⁰⁷ 565, po štyridsať rokov, a spoznáte moje nepriateľstvo⁵⁶⁸! (35)Ja, Hospodin, som prehovoril – ak nebudem⁵⁴⁷ robiť toto tomuto zlému zhromaždeniu⁶ 318 tých, ktorí²¹⁴ sa zhromaždili³⁶⁰ 569 570 proti mne⁵⁸ 571! V tejto pustine musia⁴¹ skončiť⁵⁶⁷ a v nej⁵⁷² pomrieť!

(36)A tí muži, ktorých Mojžiš vyslal preskúmať zem, ktorí²⁹ sa vrátili a vynášaním⁵¹¹ ohovárania o tej zemi⁵⁸ pohli k hundraníu na neho⁵⁸ celé zhromaždenie⁶, (37)áno²⁹, tí muži, ktorí vniesli⁵¹¹ zlé ohováranie tej zeme, ranou⁵⁷³ 574 pred tvárou Hospodina pomreli, (38)ale Jósua, syn Núna, a Kálév, syn Jefunnéa,

z oných mužov, ktorí²¹⁴ odišli preskúmať zem, ostali nažive⁵⁶.

(39)A keď Mojžiš tieto slová prehovoril ku všetkým deťom⁷ Isráela, zarmútili sa¹⁴², ľud, veľmi; (40)i vstali za rána za včasu a pokúsili sa vystúpiť¹⁴⁸² 575 na temeno⁵⁷⁶ vrchu s výrok: Hľa, my⁵⁷⁷ – vystúpme¹⁸ 482 teda³⁵ k miestu³⁵¹, o ktorom³⁷⁶ Hospodin prehovoril, lebo sme zhrešili. (41)A Mojžiš povedal: Prečo toto? Vy prestupujete⁸⁴⁷ príkaz⁹⁶ Hospodina a to¹⁷ sa nemôže⁴¹ podariť; (42)nech nevstupujete¹⁸ 482, lebo Hospodina niet vprostred³⁸⁷ vás, aby ste nemuseli⁴¹ 578 byť pred tvárou vašich nepriateľov porazení. (43)Veď je tam pred vašou tvárou Amaléki a Kenaani⁵⁰⁵, i padnete mečom, pretože ste sa predsa odvrátili od nasledovania Hospodina⁵⁵¹ a Hospodin s vami nebude. (44)Ale sa opovážili na temeno⁵⁷⁶ vrchu vystupovať⁴⁸², ale skrinka¹⁰⁹ zmluvy Hospodina a Mojžiš sa z vnútra tábora⁵⁷ nevzdialili. (45)I zostúpil Amaléki a Kenaani⁵⁰⁵, ktorý²¹⁴ býval na onom vrchu, a pobíli⁹ ich a rozprášili⁵⁷⁹ ich až po Chormu⁵⁸⁰.

15 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (2)Prehovor k deťom⁷ Isráela a povedz k nim: Keď budete môcť⁴¹ vstúpiť do zeme vašich sídlisk, ktorú sa ja vám chystám dať⁴⁷⁶, (3)a budete obetovať²⁶² ohňovú obeť Hospodinovi, obeť vzostupnú²⁶³ alebo obeť na splnenie⁵⁸¹ sľubu alebo pri dobrovoľnej obeti⁵⁸² alebo na vaše sviatky¹³⁶⁹ na prípravenie²⁵⁰ lúbeznej⁵⁸³ vône Hospodinovi, z hovädzieho dobytká alebo z drobného dobytká, (4)vtedy²⁹ ten, kto²¹⁴ bude Hospodinovi predkladať⁷⁸ svoj obetný dar⁷⁸, predloží¹⁸ 78 za obeť daru¹⁵¹ desatinu⁵⁸⁴ jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ štvrtinou hína⁵⁸⁵ oleja, (5)a vína na liatu obeť¹³³ musí⁴¹ pripraviť²⁵⁰ štvrtinu hína⁵⁸⁵, so vzostupnou obeťou¹⁸⁴ 263 alebo k inej obeti, k jednému jahňatu²⁶⁸; (6)alebo k baranovi musí⁴¹ pripraviť²⁵⁰ za obeť daru¹⁵¹ dve desatiny⁵⁸⁴ jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, tretinou hína⁵⁸⁵, (7)a vína na liatu obeť¹³³ budeš¹⁸ predkladať⁷⁸ tretinu hína⁵⁸⁵, lúbeznu⁵⁸³ vôňu Hospodinovi. (8)A kedykoľvek vzostupnou obeťou²⁶³ alebo obeťou na splnenie⁵⁸¹ sľubu alebo obeťou pokojných hodov²⁷⁴ Hospodinovi budeš robiť²⁶² mladého

býka³⁰³, (9) vtedy²⁹ sa s mladým býkom^{184 303} predložia^{18 78 182} za obeť daru¹⁵¹ tri desatiny⁵⁸⁴ jemnej múky, zarobenej²⁷⁷ olejom, pol hína⁵⁸³, (10) a vína na liatu obeť¹³³ budeš¹⁸ predkladať⁷⁸ pol hína⁵⁸³, ohňovú obeť, ľubeznú⁵⁸³ vôňu Hospodinovi. (11) Takto sa bude^{18 182} robiť s jedným hovädzím dobyččatom^{294 318} alebo s jedným baranom³¹⁸ alebo s drobným dobyččatom^{318 586} z oviec¹⁴⁶ alebo z kôz^{146 587}, (12) podľa počtu, ktorý budete obetovať^{†262}, tak budete¹⁸ robiť s každým jedným³¹⁸, podľa ich počtu. (13) Každý domáci³⁴⁷ bude¹⁸ takto pripravovať²⁵⁰ tieto veci na predkladanie⁷⁸ ohňových obetí, ľubeznej⁵⁸³ vône Hospodinovi, (14) a kedykoľvek s vami bude pobývať³⁴⁵ cudzinec³⁴⁶, alebo kto bude vprostred vás po vašich pokoleniach³⁶⁵, a bude obetovať²⁶² ohňovú obeť, ľubeznú⁵⁸³ vôňu Hospodinovi – podľa toho, ako vy budete robiť, tak bude¹⁸ robiť. (15) V zidení³⁶³ bude jedno ustanovenie³³⁴ pre vás aj pre cudzinca³⁴⁶, ktorý²¹⁴ bude u vás pobývať³⁴⁵, ustanovenie³³⁴ trvalé³⁶⁴ po vašich pokoleniach³⁶⁵; ako vy, tak⁵⁸⁸ bude cudzinec³⁴⁶ pred tvárou Hospodina, (16) jeden zákon²³⁶ a jedno právo³³⁵ bude pre vás aj pre cudzinca³⁴⁶, ktorý²¹⁴ bude s vami pobývať³⁴⁵.

(17) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (18) Prehovor k deťom⁷ Isráela a povedz k nim: Keď vstúpíte³⁰⁸ do zeme, kam sa vás ja chystám uviesť⁴⁷⁶, (19) vtedy²⁹ sa pri vašom jedení chleba tej zeme stane^{18 163}, že budete Hospodinovi venovať⁵⁸⁹ obeť venovania¹⁹², (20) ako prvotinu⁵⁹⁰ vašich dieží⁵⁹¹ budete¹⁸ za obeť venovania¹⁹² venovať⁵⁸⁹ praclík²⁷⁶, budete¹⁸ ho venovať⁵⁸⁹ tak ako obeť venovania z holohumnice; (21) z prvotiny⁵⁹⁰ vašich dieží⁵⁹¹ budete¹⁸ Hospodinovi po vašich pokoleniach³⁶⁵ dávať obeť venovania¹⁹².

(22) A kedykoľvek budete blúdiť⁵⁹² a všetky tieto rozkazy⁵⁹³, ktoré Hospodin prehovoril k Mojžišovi, nebudete vykonávať, (23) všetko, čo⁵⁹³ vám Hospodin skrze¹⁶⁵ Mojžiša rozkázal odo dňa, kedy to Hospodin rozkázal, aj naďalej po vašich pokoleniach³⁶⁵, (24) vtedy²⁹ sa stane^{18 163}, ak to bude vykonané mimo dohľadu⁵⁹⁴ zhromaždenia⁶ poblúdením⁵⁹⁵, že²⁹ zapatria²⁵⁰, celé zhromaždenie⁶, jedného

mladého býka³⁰³ na vzostupnú obeť^{263 596} na ľubeznú⁵⁸³ vôňu Hospodinovi a obeť daru¹⁵¹ k nemu¹⁰⁶ a liatu obeť¹³³ k nemu¹⁰⁶ podľa predpisu³³⁵, a jedného chl páča³⁰⁴ z kôz na obeť za hriech⁵⁹⁶, (25) a kňaz za celé zhromaždenie⁶ detí⁷ Isráela urobí¹⁸ zadost'¹⁹¹, i bude im odpustené, lebo to¹⁷ bolo poblúdenie⁵⁹⁵ a oni za svoje poblúdenie⁵⁹⁵ priniesli svoj oboetný dar⁷⁸, ohňovú obeť Hospodinovi, totiž²⁹ obeť za hriech pred tvár Hospodina. (26) Tak²⁹ bude celému zhromaždeniu detí⁷ Isráela odpustené, aj cudzincovi³⁴⁶, ktorý²¹⁴ bude pobývať³⁴⁵ vprostred vás, lebo všetkému ľudu sa tak stalo poblúdením⁵⁹⁵.

(27) A ak poblúdením⁵⁹⁵ bude hrešiť jednotlivá⁵⁹⁷ duša, vtedy²⁹ za⁵⁹⁸ hriech predloží⁷⁸ ročnú²⁷² kozu (28) a kňaz za tú dušu, ktorá²¹⁴ poblúdila⁵⁹², urobí¹⁸ zadost'^{189 599} za ňu pred tvárou Hospodina zadost'¹⁹² v jej hriechu poblúdením⁵⁹⁵, i bude jej odpustené. (29) Domáci³⁴⁷ medzi deťmi⁷ Isráela aj ohľadne⁶⁰⁰ cudzinca³⁴⁶, ktorý²¹⁴ bude pobývať³⁴⁵ vprostred vás, – ohľadne konajúceho v poblúdení⁵⁹⁵ pre vás bude¹⁸ jeden zákon²³⁶. (30) Ale duša, ktorá bude konať so zdvihnutou rukou⁶⁰¹, z domácich²⁵² aj z cudzincov²⁵², tá¹⁷ sa rúha⁶⁰² Hospodinovi, i bude¹⁸ tá duša sprostred³⁴⁷ svoho ľudu vyfatá³⁴², (31) lebo si znevážila slovo Hospodina a porušila jeho rozkaz – istotne⁶⁰³ bude musieť⁴¹ byť⁶¹⁰ vyfatá^{342 604} oná duša, jej nepravosť²⁰⁷ bude na nej.

(32) A keď boli deti⁷ Isráela v pustine, pristihli^{142 605} muža zbierajúceho⁶⁰⁶ drevá v deň soboty⁶⁰⁷; (33) a tí, ktorí²¹⁴ ho pri zbieraní^{606 608} dreví pristihli⁶⁰⁵, ho priviedli bližšie⁷⁸ k Mojžišovi a k Árónovi a k celému zhromaždeniu⁶, (34) i nechali⁶⁸³ ho pod dozorom⁶⁰⁹, lebo nebolo objasnené, čo sa s ním³¹⁸ má⁴¹ spraviť. (35) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Ten muž bude istotne⁶⁰³ musieť⁴¹ byť⁶¹⁰ usmrtený – zahádzať⁵²⁴ ho kameňmi, celé zhromaždenie⁶, zvonku voči táboru^{57 176}. (36) Vyviedli ho teda³⁵ von¹⁷⁵ voči táboru^{57 176} a zahádzali⁵²⁴ ho kameňmi; tak²⁹ ho usmrtili podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi.

(37) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (38) Prehovor k deťom⁷ Isráela

a povedz k nim, nech²⁹ si po svojich pokoleniach³⁶⁵ urobia na cýpy⁶¹¹ svojich rúch odznak⁶¹²; za odznak⁶¹² na cíp⁶³ ⁶¹¹ *nech si* totiž²⁹ dajú tkanicu z modrého purpuru¹²⁶; (39) tá²⁹ vám bude⁵⁹ odznakom^{221 612 613}, a keď ju budete vidieť, budete¹⁴² si pripomínať všetky rozkazy Hospodina a budete ich vykonávať a nebudete sa obzerat'⁶¹⁴ za svojimi srdcami a za svojimi očami⁶¹⁵, za ktorými by ste chodili⁵⁹ smilniť⁶¹⁶; (40) aby ste si pripomínali a vykonávali všetky moje rozkazy a boli⁵⁹ svätí vášmu Bohu – váš Boh *som* ja, Hospodin, ktorý som vás vyviedol⁴²⁶ zo zeme Egypta na to, aby som sa s vám Bohom^{221 617} stal^{163 618}, ja, ⁶¹⁹ Hospodin, váš Boh.

16 A Kórach, syn Jicchara, syna Kehátha, syna Léviho, zobral aj Dáthána a Aviráma, synov Eliáva, a Óna, syna Peletha, synov Reúvéna, (2) i povstali pred tvárou⁶²⁰ Mojžiša, aj muži zo synov Isráela, päťdesiat a dvesto, náčelníci²⁵ zhromaždenia⁶, povolávaní²⁴ schôdzou¹⁶³, vychýrení muži⁶²¹, (3) a zišli sa⁶²² proti Mojžišovi⁵⁸ a proti Árónovi⁵⁸ a povedali k nim: Máte dosť⁶²³! Veď celé zhromaždenie⁶, oni všetci, sú svätí a Hospodin je vprostred nich, prečo sa teda³⁵ nad zídanie³⁶³ Hospodina vyvyšujete⁴⁵? (4) To²⁹ keď Mojžiš počul, padol¹⁴² na svoju tvár; (5) potom²⁹ ku Kórachovi a k celému jeho zroteniu⁶ prehovoril výrok: Ráno – potom²⁹ Hospodin bude dávať spoznať⁶²⁴ toho, kto je jeho²², a toho, kto je²¹⁴ svätý, i privedie ho bližšie^{78 625} k sebe, lebo²⁹ k sebe bude bližšie privádzať^{78 625} toho, v kom bude nachádzať⁶²⁶ záľubu⁶²⁷. (6) Spravte toto: vezmite si kadidelnice⁶²⁸, Kórach a celé jeho zhromaždenie⁶, (7) a dajte do nich oheň a nakladte na ne kadiva¹⁴⁹, pred tvárou Hospodina zajtra, i stane sa¹⁶³, že muž, ktorého si Hospodin bude obľubovať^{626 627 629}, on je ten, kto²¹⁴ je svätý. Máte dosť⁶²³, synovia Léviho! (8) A ku Kórachovi Mojžiš povedal: Počujte, prosím, synovia Léviho: (9) Či je podľa vás⁶³⁰ málo, že vás Boh Isráela odlíši⁶³¹ od⁶³² zhromaždenia⁶ Isráela na privádzanie vás bližšie^{78 625} k sebe, na slúženie⁸⁴ službou⁸⁵ pri obydli^{43 63} Hospodina, na státie pred tvárou zhromaždenia⁶, na vykonávanie úradu⁴⁷ pre nich⁶³³? (10) Aj teba privedol bližšie^{78 625}, aj

všetkých tvojich bratov, synov Léviho, s tebou, a požadujete^{59 634} aj kňazský úrad⁸⁹? (11) Takže ty a celé tvoje zhromaždenie⁶ *ste* tí, ktorí²¹⁴ sa zhromažďujú⁶³⁵ proti Hospodinovi^{58 57}, veď²⁹ Árón – čím je on, že na neho⁵⁸ hundrete?

(12) A Mojžiš poslal a dal povolať Dáthána a Aviráma⁶³⁶, synov Eliáva, ale tí povedali: Nebudeme sa zdvíhať! (13) Či je málo, že si nás vyviedol⁴⁸² zo zeme pretekajúcej⁵⁰³ mliekom a medom na usmrtenie nás v pustine, že sa dokonca⁶³⁷ chceš⁴¹ aj hrať na pána nad nami? (14) Veru si nás do zeme mliekom a medom pretekajúcej⁵⁰³ neuviedol, aby si nám dal⁶³⁸ vlastníctvo⁶³⁹ polí²⁵² a viníc^{252 640}! Či chceš⁴¹ oči oných mužov vypichať? Nebudeme sa zdvíhať! (15) A Mojžiš sa veľmi rozhneval³⁹⁰ a povedal k Hospodinovi: Kiež sa neobraciáš^{18 554} k ich *obeti* daru¹⁵¹! Nezobral⁶⁴¹ som od nich ani jedného osla a ani jednému z nich som neublížil.

(16) A ku Kórachovi Mojžiš povedal: Buďte zajtra, ty a celé tvoje zhromaždenie⁶, pred tvárou Hospodina, ty a oni aj Árón, (17) a vezmite každý³³ svoju kadidelnicu⁶²⁸ a dajte na ne kadivo¹⁴⁹ a prineste ich bližšie⁷⁸ k tvári Hospodina, každý³³ svoju kadidelnicu⁶²⁸, päťdesiat a dvesto kadidelnic⁶²⁸, aj ty a Árón, každý³³ svoju kadidelnicu⁶²⁸. (18) Vzali teda³⁵ každý³³ svoju kadidelnicu⁶²⁸ a dali na ne oheň a nakládli¹²⁷ na ne kadiva¹⁴⁹ a zastali pri vchode¹⁰⁴ stanu stretávania¹, aj Mojžiš a Árón, (19) a Kórach proti nim⁵⁸ ku vchodu¹⁰⁴ stanu stretávania¹ zvolal²⁶ celé zhromaždenie⁶.

A celému zhromaždeniu⁶ sa ukázala sláva⁵²⁶ Hospodina (20) a Hospodin k Mojžišovi a k Árónovi prehovoril výrok: Oddel'te^{631 642} sa sprostred tohto zhromaždenia⁶, nech²⁹ s nimi za okamih skončujem⁶⁴³! (22) I padli na svoje tváre a povedali: Bože, Bože duchov všetkého mäsa²², keď jeden muž hreší, budeš¹⁴² sa hnevať⁶⁰ na celé zhromaždenie? (23) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (24) Prehovorte ku zhromaždeniu⁶ výrok: Zdvihnite sa⁶⁴⁴ z okolia⁶⁴⁵ blízkosti obydli^{43 646} Dáthána a Aviráma!

(25) A Mojžiš povstal a zašiel k Dáthánovi a Avirámovi a starší Isráela zašli za

ním; (26) a ku zhromaždeniu⁶ prehovoril výrok: Nože⁷⁸ odstúpte⁵²³ spreď stanov⁶⁴⁷ týchto zlovoľných mužov a nech nesiahate¹⁸ na⁶⁴⁸ nič²⁴⁹, čo je ich²², aby ste nemuseli⁴¹ byť zmetení so všetkými ich hriechmi⁶⁴⁹! (27) Zdvihli sa⁶⁴⁴ teda³⁵ spreď obydlia⁶⁴⁷ Kóracha, Dáthána a Aviráma zo všetkých strán⁶⁴⁵ a Dáthán a Avírám vyšli⁴²⁶ postaviť⁶⁵⁰ sa *pri* vchodoch¹⁰⁴ svojich stanov, aj ich ženy a ich synovia a ich drobotina. (28) A Mojžiš povedal: Týmto budete vedieť, že ma Hospodin poslal uskutočniť²⁵⁰ všetky tieto skutky⁶⁵¹, že⁶⁵² *to je* nie z môjho srdca: (29) Ak títo budú mrieť spôsobom smrti⁶⁵³ každého človeka⁶⁵⁴ a je⁶⁵⁵ pre nich⁶⁵⁶ určované¹⁹ určenie⁶⁵⁷ každého človeka⁶⁵⁴, neposlal ma Hospodin; (30) no²⁹ ak Hospodin bude konať⁶⁵⁸ čosi nezvyčajné⁶⁵⁹, takže²⁹ pôda⁴¹² roztrvori svoje ústa a pohltí ich a všetko, čo je ich²², a *oni* živí zostúpia do šeoľa⁶⁶⁰, vtedy²⁹ budete vedieť, že títo muži pohrdli Hospodinom. (31) A ako on dokončil¹⁴¹ 661 vyslovovanie všetkých týchto slov, stalo sa¹⁶³, že²⁹ pôda⁴¹², ktorá *bola* pod nimi, sa rozpoltila (32) a zem otvorila svoje ústa a pohltila ich aj ich domácnosti⁶⁶² a všetkých ľudí³², ktorí *boli* pri Kórachovi, a všetko imanie⁶⁶³, (33) i zostúpili oni aj všetci, ktorí *boli* ich²² 664, živí do šeoľa⁶⁶⁰ a prikryla ich⁶⁶⁵ zem, i zmizli⁶⁶⁶ sprostred zídienia³⁶³. (34) A všetci Isráelovci⁶⁶⁷, ktorí *boli* okolo nich, pri ich kriku⁶⁶⁸ prchli, lebo vraveli: Aby nás nemohla⁴¹ pohltiť zem! (35) Ale z blízkosti⁸⁸ Hospodina vyšiel⁴²⁶ oheň a strávil³⁹² tých päťdesiat a dve sto mužov, predloživších⁷⁸ kadivo¹⁴⁹ 669.

(36)⁶⁷⁰ A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (37) Povedz k Eleázárovi, synovi Áróna, kňaza, nech²⁹ spomedzi požiariu⁶⁷¹ pozbiera⁶⁷² kadidelnice⁶²⁸, a oheň ďaleko roztrús, lebo sú⁵⁹ posvätené – (38) kadidelnice⁶²⁸ týchto, ktorí²¹⁴ zhrešili proti svojim dušiam, nech²⁹ ich spracujú na roztepané plechy, potáh na oltár, lebo ich prinášali⁵⁹ blízko⁷⁸ k tvári Hospodina, takže²⁹ sú⁵⁹ posvätené, i budú¹⁸ deťom⁷ Isráela za znamenie. (39) Eleázár, kňaz, teda³⁵ vzal tie kadidelnice⁶²⁸ z mosadze⁶⁷³, ktoré tí spálení prinášali⁵⁹ 78, a roztepali ich na potáh na oltár, (40) pripomienku deťom⁷ Isráela, aby sa nikto¹⁸⁵ neopráv-

nený⁵⁶, ktorý nie je zo semena Áróna, nepribližoval⁷⁸ vykidať kadivom¹⁴⁹ pred tvár Hospodina a nemusel⁴¹ obísť¹⁶³ 674 ako Kórach a ako jeho zrotenie⁶ podľa *toho*, čo k nemu Hospodin prehovoril skrze¹⁶⁵ Mojžiša.

(41) Ale na druhý deň⁶⁷⁵ sa dali, celé zhromaždenie⁶ detí⁷ Isráela, na Mojžiša⁵⁸ a na Áróna⁵⁸ hundrať výrok: Vy *ste* tí, ktorí²¹⁴ usmrtili⁶⁷⁶ ľud Hospodina! (42) A keď proti Mojžišovi⁵⁸ a proti Árónovi⁵⁸ bolo zhromaždenie⁶ zvolané²⁶ 308, stalo sa¹⁶³, že²⁹ sa otočili⁵⁵⁴ ku stanu stretávania¹, a hľa, prikryl ho oblak a ukázala sa sláva⁵²⁶ Hospodina, (43) a keď prišiel Mojžiš a Árón ku priečeliu²⁹⁵ stanu stretávania¹, (44) prehovoril Hospodin k Mojžišovi a k Árónovi výrok: (45) Pozdvihnite sa sprostred tohto zhromaždenia⁶, nech²⁹ s nimi za okamih skončujem⁶⁴³! I padli na svoje tváre (46) a Mojžiš povedal k Árónovi: Vezmi kadidelnicu⁶²⁸ a daj na ňu oheň z³⁰⁹ oltára a naklad¹²⁷ kadiva¹⁴⁹ a chvatom zanes ku zhromaždeniu⁶ a urob za nich zadost'¹⁹¹, lebo z prítomnosti tváre⁶⁷⁷ Hospodina vyšlo⁴²⁶ rozhnevane⁶⁰ – začala pohroma³²³. (47) Árón teda³⁵ podľa *toho*, čo Mojžiš prehovoril, vzal a rozbehol sa dprostred zídienia³⁶³, a hľa, medzi ľuďom začala pohroma³²³, i dal kadivo¹⁴⁹ 678 a urobil za ľud zadost'¹⁹¹; (48) i zastal medzi mŕtvymi a medzi živými a pohrome⁵⁷³ 679 bolo zabránené. (49) Ale mŕtvych pri tej pohrome⁵⁷³ 679 680 bolo štrnásťtisíc a sedemsto, okrem²⁸⁵ tých, ktorí²¹⁴ zomreli pri veci Kóracha. (50) A keď sa Árón vrátil k Mojžišovi, ku vchodu¹⁰⁴ stanu stretávania¹, bolo⁴² pohrome⁵⁷³ 679 zabránené.

17 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (2) Prehovor k deťom⁷ Isráela a vezmi od⁸⁸ nich po palici⁶⁸¹ na *každý* dom⁹ otca, od⁸⁸ všetkých ich náčelnikov²⁵ podľa domov⁹ 10 ich otcov, dvanásť palíc, meno každého⁶⁸² budeš¹⁸ písať na jeho palicu, (3) a na palicu Léviho budeš¹⁸ písať meno Áróna, lebo *bude* jedna palica na *každú* hlavu⁹ domu otcov, (4) a uložíš¹⁸ 683 ich v stane stretávania¹ pred³⁰⁰ svedectvom, kam prichádzam stretávať sa¹ s vami⁶⁸⁴, (5) i stane sa, že muž, v ktorom nachádzam⁶⁵⁵ záľubu⁶²⁷, – jeho palica bude pučať; tak²⁹ chcem⁴¹

spred seba⁶⁴⁷ umlčať⁶⁸⁵ hundrania detí⁷ Isráela, ktoré⁵⁵⁷ na vás⁵⁸ hundrú.

(6) Mojžiš teda³⁵ k deťom⁷ Isráela prehovoril a všetci ich náčelníci²⁵ mu dali za každého náčelníka²⁵ po jednej palici⁶⁸⁶, podľa domov^{9 10} ich otcov, dvanásť palíc, a vprostred ich palíc bola palica Áróna; (7) a Mojžiš tie palice v stane svedectva uložil⁶⁸³ pred tvár Hospodina (8) a na druhý deň⁶⁷⁵, keď Mojžiš do stanu svedectva vstúpil, sa stalo^{142 163 687}, že²⁹ hľa, bola vypučala palica Áróna za dom Léviho, áno²⁹, vyhnala puky²⁵² a dala vykvetnúť kvetu⁶⁸⁸ a uzriť dala mandliam. (9) A Mojžiš všetky tie palice z prítomnosti tváre⁶⁷⁷ Hospodina vynesol ku všetkým deťom⁷ Isráela, i uvideli a vzali každý³³ svoju palicu. (10) A Hospodin k Mojžišovi povedal: Daj palicu Áróna zasa⁵⁰⁰ pred³⁰⁰ svedectvo do opatery⁶² na znamenie pre synov spurnosti, nech²⁹ spredu mňa⁶⁴⁷ môže^{41 689} ukončiť⁶⁴³ ich hundrania, nech²⁹ nemusia⁴¹ pomrieť. (11) A Mojžiš spravil podľa toho, čo mu Hospodin rozkázal, tak spravil.

(12) A deti⁷ Isráela k Mojžišovi prevraveli výrokom: Hľa, hynieme⁶⁹⁰, mizneme^{666 690} my všetci⁴⁷⁸; mizneme^{666 690}; (13) každý, kto sa vôbec priblíži^{78 691} k obydliu⁴³ Hospodina, umiera – či je⁵⁹ vari s nami načisto⁶⁹² koniec⁵⁶⁷?

18 A Hospodin povedal k Árónovi: Ty a tvoji synovia a dom tvojho otca ponesiete⁴⁵ pochybenie^{207 243} ohľadne⁶⁹³ svätyni¹¹⁵, a ty a s tebou tvoji synovia ponesiete⁴⁵ pochybenie^{207 243} svojho kňazského úradu^{89 694}; (2) a aj svojich bratov, vetvu²¹ Léviho, kmeň¹⁵³ tvojho otca, nechávaj približovať sa^{78 695} s tebou, nech²⁹ sú k tebe pripájaní⁶⁹⁶ a obsluhujú⁴⁷ ťa, keď²⁹ ty a s tebou tvoji synovia *budete* pri priečeli²⁹⁵ stanu svedectva, (3) i budú¹⁸ dbať⁶¹ na tvoje nariadenia⁶² a na starostlivosť⁶² o celý stan⁶³, len⁴⁰ k svätým predmetom^{208 697} a k oltáru sa nesmú⁴¹ približovať⁷⁸, nech²⁹ nemusia⁴¹ mrieť aj oni aj vy. (4) Budú¹⁸ teda³⁵ pripojení⁶⁹⁶ k tebe a budú^{18 59} dbať⁶¹ na starostlivosť⁶² o stan⁶³ stretávania¹ ohľadne všetkej služby⁸⁵ *pri* stane⁶³, a neoprávnený⁵⁸ sa k nim nesmie⁴¹ priblížiť⁷⁸. (5) Budete^{18 59} teda³⁵ dbať⁶¹ na starostlivosť⁶² o svätýňu^{63 107} a na starostli-

vosť⁶² o oltár⁶³, nech²⁹ už nad deťmi^{7 58} Isráela nie je⁵⁹ rozhnevanie⁶⁰; (6) a ja, hľa, som vašich bratov, Lévíovcov³⁶, vzal sprostred detí⁷ Isráela, vám sú daní darom pre Hospodina na slúženie⁸⁴ službou⁸⁵ *pri* stane⁶³ stretávania¹, (7) a ty a s tebou tvoji synovia sa budete¹⁸ venovať⁶¹ svojmu kňazskému úradu⁸⁹ pri všetkých záležitostiach⁶⁹⁸ oltára a *pri tom*, čo je zdnu voči opone⁶⁹⁹; tak²⁹ budete^{18 59} slúžiť⁸⁴. Váš kňazský úrad⁸⁹ vám dávam ako službu⁸⁵ daru⁷⁰⁰, a neoprávnený⁵⁶, ktorý²¹⁴ sa približí⁷⁸, musí⁴¹ byť usmrtený.

(8) A Hospodin k Árónovi prehovoril: A ja, hľa, som tebe oddal starostlivosť⁶² o moje obete⁶⁸³ venovania¹⁹² pri všetkých posvätených veciach detí⁷ Isráela; tebe som ich dal *vzhľadom* na pomazanie, aj tvojim synom, za trvalý vyhradený podiel^{364 701}. (9) Toto bude pre teba²⁸² z nanajvyš svätého¹²³, od ohňa⁷⁰²: všetky ich prínosy^{78 703}, ako⁷⁰⁴ všetky ich *obete* daru¹⁵¹ a ako⁷⁰⁴ všetky ich *obete* za hriech a ako⁷⁰⁴ všetky ich *obete* za previnenie¹⁸¹, ktoré mi budú opakovane prinášať⁷⁰⁵, to¹⁷ bude nanajvyš sväté¹²³ tebe aj tvojim synom⁷⁰⁶. (10) Ako nanajvyš sväté^{123 707} to¹⁷ budeš¹⁸ jest, bude¹⁸ to¹⁷ jest každý mužského pohlavia, bude¹⁸ ti to sväté^{697 706}. (11) A toto bude pre teba²⁸²; *obet'*²⁵² venovania¹⁹² ich darov aj všetky *obete* obracania²³⁰ od¹⁶⁹ detí⁷ Isráela; dal som ich tebe a s tebou tvojim synom a tvojim dcéram za trvalý vyhradený podiel^{364 701}; každý čistý v tvojom dome to¹⁷ smie⁴¹ jest. (12) Všetko najlepšie⁷⁰⁸ z oleja⁷⁰⁹ a všetko najlepšie⁷⁰⁸ z muštu a obilie z ich prevej úrody⁷¹⁰, ktoré budú dávať Hospodinovi – dal som ich tebe, (13) prvotiny⁴⁹² všetkého, čo *bude* v ich zemi, ktoré budú prinášať Hospodinovi, *to* bude pre teba²⁸², každý čistý v tvojom dome to¹⁷ smie⁴¹ jest. (14) Všetko odovzdané⁷¹¹ v Isráelovi bude pre teba²⁸², (15) všetko prebárajúce maternicu⁹⁰, *patrí*ace ku všetkému mäsu, ktoré budú predkladať⁷⁸ Hospodinovi, z ľudí^{92 146} aj z dobytká^{93 146}, bude pre teba²⁸², ale⁴⁰ prvorodené ľudí⁹² musí⁴¹ dať riadne⁷¹² vykúpiť⁷¹³, aj prvorodené nečistého dobytká⁹³ musí⁴¹ dať vykúpiť⁷¹³. (16) A sumy výkupného zaň⁶³: od veku¹² *jedného* mesiaca budeš¹⁸ dávať vykupovať⁷¹³ podľa svojho hodnotenia^{120 714}

piatimi šekelami¹¹⁹ striebra podľa šekela^{119 120} svätyne¹⁰⁷, to¹⁷ je dvadsať gér. (17) Ale⁴⁰ prvorodené hovädzieho dobytky alebo prvorodené oviec²⁵² alebo prvorodené kôz²⁵² nebudeš⁴¹ dávať vykupovať⁷⁷³, tie¹⁷ sú sväté; ich krv budeš¹⁸ kropením nanášať na⁷⁵ oltár a ich tuk budeš¹⁸ meniť na dym²³⁴ za ohňovú obeť na lúbežnú⁵⁸³ vôňu Hospodinovi (18) a ich mäso bude pre teba²⁸², ako hruď obracania²³⁰ a ako pravé rameno⁷¹⁶. (19) Všetky obete venovania¹⁹² zo svätých vecí, ktoré budú detí⁷ Izráela venovať⁵⁸⁹ Hospodinovi, som dal tebe a s tebou tvojim synom a tvojím dcéram za trvalý vyhradený podiel³⁶⁴ 701, je to¹⁷ trvalá zmluva³⁶⁴ soli⁷¹⁷ pred tvárou Hospodina, tebe a s tebou tvojmu semenu.

(20) A Hospodín k Árónovi povedal: V ich zemi nebudeš mať dedičstvo⁷¹⁸ a nie že sa ti vprostred nich bude dostávať¹⁶³ podiel; tvojím podielom a tvojím dedičstvom⁶³⁹ vprostred detí⁷ Izráela budem ja. (21) A synom Léviho, hľa, som za dedičstvo⁶³⁹ dal všetky desiatky²⁵² 719 za ich službu⁸⁵, ktorou oni slúžia⁸⁴, službu⁸⁵ pri stane⁶³ stretávania; (22) a detí⁷ Izráela sa naďalej nebudú smieť⁴¹ približovať⁷⁸ ku stanu stretávania¹, aby tak na seba uvalili hriech⁷²⁰ k smrti, (23) lež²⁹ poslúži⁸⁴ Léviotec, on, službou⁸⁵ pri stane⁶³ stretávania¹, a ich⁷²¹ nepravosť^{207 722} ponesú^{18 45 243} oni⁷²³ – trvalé ustanovenie^{334 364} po vašich pokoleniach³⁶⁵; a nebudú vprostred detí⁷ Izráela dedit⁷¹⁸ dedičstvo^{639 724}, (24) lebo som Léviomcom³⁶ za dedičstvo⁶³⁹ dal desiatky²⁵² 719 detí⁷ Izráela, ktoré za obeť venovania¹⁹² venujú⁵⁸⁹ Hospodinovi; preto som im povedal: Nebudete vprostred detí⁷ Izráela dedit⁷¹⁸ dedičstvo^{639 724}.

(25) A Hospodín k Mojžišovi prehovoril výrokom: (26) A k Léviomcom³⁶ budeš¹⁸ hovoriť a vravieť k nim: Kedykoľvek budete od⁸⁸ detí⁷ Izráela brat⁷²⁵ desiatok, ktorý som vám od⁸⁸ nich za vaše dedičstvo⁶³⁹ dal, vtedy²⁹ z neho budete¹⁸ venovať⁵⁸⁹ Hospodinovu obeť venovania¹⁹², desiatok⁷¹⁹ z desiatku⁷¹⁹, (27) a vaša obeť venovania¹⁹² sa vám započíta⁷²⁶ ako obilie z holohumnice a ako plný výťažok⁷²⁷ z lisu. (28) Tak aj vy budete¹⁸ venovať⁵⁸⁹ Hospodinovu obeť venovania¹⁹² zo všetkých vašich desiatkov⁷¹⁹, ktoré budete

brat⁷²⁵ od⁸⁸ detí⁷ Izráela, totiž²⁹ budete¹⁸ z toho¹⁷ dávať Hospodinovu obeť venovania¹⁹² Árónovi, kňazovi. (29) Zo všetkých vašich darov budete¹⁸ každú Hospodinovu obeť venovania¹⁹² z toho¹⁷ vyberať^{589 728}, zo všetkého najlepšieho⁷⁰⁸ z toho¹⁷, – posvätený diel toho¹⁷. (30) I budeš¹⁸ k nim vravieť: Keď z toho budete vyberať^{589 728} najlepšie⁷⁰⁸ z toho^{17 729}, započíta⁷²⁶ sa to³⁵ Léviomcom ako výnos⁷³⁰ holohumnice a ako výnos⁷³⁰ lisu. (31) A jest¹ to smiete⁴¹ na ktoromkoľvek²⁴⁹ mieste³⁵¹, vy aj vaše domácnosti⁶⁶², lebo to¹⁷ vám je mzdou za vašu službu⁸⁵ pri stane⁶³ stretávania¹, (32) a neponesiete⁴⁵ za to¹⁷ hriech²⁴³, keď z toho¹⁷ budete vyberať^{589 728} najlepšie⁷⁰⁸ z toho^{17 729}, a nebudete znesväcovať posvätených vecí detí⁷ Izráela a nebudete mrieť.

19 A Hospodín k Mojžišovi a k Árónovi prehovoril výrokom: (2) Toto je ustanovenie³³⁴ zákona²³⁶, ktoré Hospodín rozkázal výrokom: Prehovor k deťom⁷ Izráela, nech²⁹ k tebe privádzajú⁴²² ryšavú kravu, bezchybnú²⁷¹, na ktorej niet vady, na ktorú jarmo nebolo vyložené^{482 731}, (3) a musíte⁴¹ ju dať Eleázárovi, kňazovi, nech²⁹ ju vyvedie⁴²⁶ von¹⁷⁵ voči táboru^{57 176} a pred jeho tvárou sa porazí^{18 182 428}, (4) a Eleázár, kňaz, naberie¹⁸ svojím prstom z jej krvi a sedemkrát z jej krvi nastrieka¹⁸ naproti priecheliu²⁹⁵ stanu stretávania¹; (5) a tú kravu pred jeho očami spália^{18 732}, jej koža a jej mäso a jej krv s jej lajnami^{184 252} sa bude^{18 182} spalovať⁷³², (6) a kňaz vezme¹⁸ drevo cédra a yzop⁷³³ a červcový¹³⁶ šarlát¹²⁶; to²⁹ hodí¹⁸ do prostred horenia⁶⁷¹ tej kravy⁷³⁴. (7) A kňaz operie¹⁸ svoje rúcha a okúpe¹⁸ svoje mäso vo vode⁷³⁵ a potom bude smieť⁴¹ vstúpiť do tábora⁵⁷, ale až do večera ostane kňaz nečistý⁷⁵², (8) aj ten, kto²¹⁴ ju spálil⁷³⁶, musí⁴¹ oprat svoje rúcha vo vode a okúpe¹⁸ svoje mäso vo vode⁷³⁵ a ostane až do večera nečistý⁷⁵². (9) A popol⁷³⁷ tej kravy volakto¹⁸⁵ čistý zmetie^{18 420 738} a uloží^{18 683} zvonku voči táboru^{57 176} na čistom mieste³⁵¹, i ostane¹⁶³ pre zhromaždenie⁶ detí⁷ Izráela k uchovaniu⁶² na vodu⁷³⁹ proti pokŕvneniu^{63 740}; je to¹⁷ obeť za hriech⁷⁴¹. (10) A ten, kto²¹⁴ popol⁷³⁷ tej kravy zmietol^{736 738}, operie¹⁸ svoje rúcha a ostane až do večera nečistý⁷⁵². To²⁹ sa stane^{18 163} deťom⁷ Izráela aj cudzincovi³⁴⁶,

ktorý²¹⁴ bude pobývať³⁴⁵ vprostred nich, trvalým ustanovením^{221 334 364}.

(11) Ten, kto²¹⁴ medzi všetkými ľudskými bytosťami⁷⁴² siahne⁷⁴³ na⁶⁴⁸ mŕtveho, ten^{29 744} ostane na sedem dní nečistý⁷⁵²; (12) on si ňou⁷⁴⁵ bude konať¹⁸ očisťovanie^{325 746} v tretí deň a v siedmy deň – bude čistý, ale ak sa neočistí^{325 746} v tretí deň a v siedmy deň, nebude čistý. (13) Každý, kto siahne⁷³⁶ na⁶⁴⁸ mŕtveho zo všetkých ľudských bytostí^{146 742}, ktorý musel⁴¹ umrieť, a nebude sa očisťovať^{325 746}, znečistí obydlie⁴³ Hospodina, i bude¹⁸ oná duša vyťatá³⁴² z Isráela, lebo na neho nebola kropením nanesená⁷¹⁵ voda proti poškvrneniu^{63 740} – je nečistý, ešte je jeho nečistota²¹⁵ na ňom. (14) Takýto²³ je zákon²³⁶: Kedykoľvek človek v stane bude mrieť, bude každý, kto²¹⁴ do toho stanu vstúpi, a každý, kto v tom stane bude, po sedem dní nečistý⁷⁵². (15) a každá otvorená nádoba^{208 209}, na ktorej niet obviazania tkanicou, ona sa stane⁶⁶³ nečistou, (16) a každý, kto na voľnom poli⁷⁴⁷ bude siahať na⁶⁴⁸ prebodnutého mečom alebo na⁶⁴⁸ zomretého⁷⁴⁸ alebo na⁶⁴⁸ kosti²⁵² človeka alebo na⁶⁴⁸ hrob, bude nečistý⁷⁵² po sedem dní; (17) vtedy²⁹ pre toho nečistého vezmú¹⁸ z prachu²¹ od spálenia⁶⁷¹ tej obete za hriech, a naň sa do nádoby^{208 209} dá^{18 182} živá⁷⁴⁹ voda (18) a voľakto¹⁸⁵ čistý vezme¹⁸ yzop⁷³³, ten²⁹ v tej vode namočí¹⁸ a nastrieka¹⁸ na ten stan a na všetky zariadenia²⁰⁸ a na osoby⁷⁵⁰, ktoré sa tam vyskytnú¹⁶³, a na toho, ktorý²¹⁴ siahol na⁶⁴⁸ kosti²⁵² alebo na⁶⁴⁸ prebodnutého alebo na⁶⁴⁸ zomretého⁷⁴⁸ alebo na⁶⁴⁸ hrob; (19) ten čistý teda³⁵ na nečistého v tretí deň a v siedmy deň nastrieka¹⁸ a v siedmy deň ho očistí^{325 746}, i operie¹⁸ svoje rúcha a okúpe¹⁸ sa vo vode⁷³⁵ a navečer sa stane čistým. (20) A ten¹⁸⁵, kto sa znečisťuje a nedáva sa očistiť^{325 746}, vtedy²⁹ tá duša bude¹⁸ sprostred zidenia³⁶³ vyťatá³⁴², lebo svätyňa⁷¹⁵ Hospodina znečistil, voda proti poškvrneniu^{63 740} na neho nebola kropením nanesená⁷¹⁵, on je nečistý. (21) To²⁹ sa vám stane^{18 163} trvalým ustanovením^{221 334 364}. A ten nastriekavší tou vodou proti poškvrneniu^{63 740} musí⁴¹ oprat svoje rúcha, a ten, kto²¹⁴ na vodu⁷⁵¹ proti poškvrneniu^{63 740} siahne⁶⁴⁸, bude až do večera ne-

čistý⁷⁵², (22) a všetko, na čo nečistý bude siahať⁶⁴⁸, bude nečistý, a osoba⁷⁵⁰, ktorá²¹⁴ bude dotknutá⁶⁴⁸, bude až do večera nečistá⁷⁵².

20 A deti⁷ Isráela, celé zhromaždenie⁶, prišli v prvom mesiaci v pustinu Cín a ľud ostal v Kádési; a tam Mirjám umrela a tam bola pochovaná.

(2) A pre zhromaždenie⁶ sa nedostalo¹⁶³ vody, i zbehli^{622 753} sa na Mojžiša⁵⁸ a na Áróna⁵⁸ (3) a s Mojžišom sa ľud dal vadiť, i prevraveli výrok: Ach, kiez by sme boli⁷⁵⁴ zhytni pri zhytní našich bratov pred tvárou Hospodina! (4) A prečo ste zidenie³⁶³ Hospodina zaviedli do tejto pustiny, aby sme tam pomreli⁷⁵⁵ my aj naše zvieratstvo? (5) A prečo ste nás vytiahli⁴⁸² z Egypta zaviesť nás k tomuto zlému miestu³⁵¹ – nie miestu³⁵¹ sejbý a figovníkov²⁵² a viniča a granátovníkov²⁵², ani vody na pitie nie! (6) I prišiel Mojžiš a Árón od tváre zidenia³⁶³ ku vchodu¹⁰⁴ stanu stretávania¹ a padli na svoje tváre, i ukázala sa im sláva⁵²⁶ Hospodina, (7) a Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (8) Vezmi palicu a zvolaj²⁶ zhromaždenie⁶, ty aj Árón, tvoj brat, a prehovorte pred ich očami ku skalisku⁷⁵⁶, nech²⁹ dá svoju vodu, takže²⁹ im vodu zo skaliska⁷⁵⁶ budeš môcť⁴¹ vyvieť⁴²⁶ a napojiť zhromaždenie⁶ aj ich zvieratstvo. (9) Mojžiš teda³⁵ z prítomnosti tváre⁶⁷⁷ Hospodina podľa toho, čo mu rozkázal, vzal palicu (10) a zvolali²⁶, Mojžiš a Árón, zidenie³⁶³ ku stene⁷⁵⁷ skaliska^{756 758} a povedal im: Nože³⁷⁸ počujte, neposlúšni⁷⁵⁹: Či vám z tohto skaliska⁷⁵⁶ budeme môcť⁴¹ vyvieť⁴²⁶ vodu? (11) A Mojžiš zdvihol svoju ruku a udrel⁸¹ v skalisko⁷⁵⁶ svojou palicou, dvakrát, i vyšlo veľa vody, a napilo sa zhromaždenie⁶ aj ich zvieratstvo. (12) Ale Hospodin k Mojžišovi a k Árónovi povedal: Pretože ste vo mňa neprejavili dôveru⁵²⁷ posvätiť⁷⁶⁰ ma v očiach detí Isráela, preto nebudete smieť⁴¹ uviesť toto zidenie³⁶³ do zeme, ktorú som im dal. (13) Toto⁷⁶¹ sú vody rozvadenosti, ktorou⁷⁶² sa deti Isráela povadili s Hospodinom, ale prejavil sa v nich⁷⁶³ ako Svätý⁷⁶⁴.

(14) A Mojžiš z Kádésu vyslal poslovy⁷⁶⁵ ku kráľovi Edóma: Takto povedal tvoj brat Isráel: Ty poznáš všetky útrapy²⁵²,

ktoré nás postihli⁶⁰⁵, (15)ako²⁹ naši otco-
via zostúpili do Egypta, i bývali sme⁵⁹
v Egypte po veľa dní, ale Egyptania ubli-
žovali⁵⁹ nám aj našim otcom⁷⁶⁶, (16)no²⁹
keď sme kričali k Hospodinovi, vypočul¹⁴²
náš hlas, i vyslal anjela⁷⁶⁵ a z Egypta nás
vyvedol⁴²⁶, a hľa, my sme v Kádési, meste
na pokraji⁷⁶⁷ tvojho územia⁷⁶⁸ – (17)nech,
prosím⁷⁷⁸, smieme⁴¹ prejsť tvojou zemou!
Nebudeme prechádzať poľami²⁵² ani vi-
nicami²⁵² a nebudeme piť vody zo studní,
pôjeme cestou kráľa⁷⁶⁹, nebudeme odbo-
čovať⁷⁷⁰ napravo ani naľavo, dokiaľ tvojím
územím⁷⁶⁸ budeme prechádzať. (18)Ale
Edóm k nemu povedal: Nesmieš⁴¹ mnou⁷⁷¹
prechádzať, aby som ti nemusel⁴¹ vytiah-
nuť⁴²⁶ v ústrety s mečom⁷⁷². (19)A deti⁷
Isráéla k nemu povedali: Budeme vystupo-
vať⁴⁸² hradskou⁷⁷³, a ak budeme piť z tvojej
vody, ja a môj dobytok⁷⁷⁴, potom²⁹ za ňu
budem platiť⁷⁷⁵, iba – nič viac⁷⁷⁶ – nech svo-
jimi nohami smiem⁴¹ prejsť. (20)I povedal:
Nesmieš⁴¹ prejsť. A Edóm mu vytiahol⁴²⁶
v ústrety s početným⁷⁷⁷ ľudom⁷⁷² a so sil-
nou rukou⁷⁷². (21)Tak²⁹ Edóm odmietol
nechať Isráéla⁷⁷⁸ prejsť svojím územím⁷⁶⁸
a Isráél spred⁶⁴⁷ neho odbočil¹⁷⁰.

(22)Dali sa teda³⁵ na cestu⁵⁰ z Kádésa
a prišli – deti⁷ Isráéla, celé zhromažde-
nie⁶, – pod vrch Hór; (23)a Hospodin pri
vrchu⁷⁷⁹ Hór, na pomedzí⁷⁶⁸ zeme Edóma,
k Mojžišovi a k Árónovi prevravel výro-
kom: (24)Árón musí⁴¹ byť pripojený⁴²⁰
k svojmu ľudu³⁴³, lebo nesmie⁴¹ vstúpiť do
zeme, ktorú som dal deťom⁷ Isráéla, za
to, že ste sa pri vodách⁷⁸⁰ rozvadenosti⁷⁶²
stali neposlušnými^{759 781} mojim ústam.
(25)Vezmi Áróna a Eleázára, jeho syna,
a vyved⁴⁸² ich na vrch Hór (26)a Árónovi
stiahni jeho rúcha a obleč nimi Eleázára,
jeho syna, a Árón bude pripájaný⁴²⁰...,
lebo²⁹ tam umrie. (27)Mojžiš teda³⁵ spravi-
l podľa toho, čo mu Hospodin rozkázal,
a vyvedol⁴⁸² ich pred očami celého zhro-
maždenia⁶ na vrch Hór, (28)a Mojžiš
stiahol Árónovi jeho rúcha a obliekol
nimi Eleázára, jeho syna, a Árón tam
na temene⁵⁷⁶ vrchu Hór umrel; a Mojžiš
a Eleázár z toho vrchu zostúpili (29)a vi-
deli⁵⁹, celé zhromaždenie⁶, že Árón zo-
snul, i dali sa oplakávať Áróna, všetok
dom Isráéla, na tridsať dní.

21 A keď Kenaani⁵⁰⁵, kráľ Arada⁷⁸²,
obývajúci Negev⁴⁸³, počul, že ces-
tou Athárim⁷⁸³ prichádza Isráél, dal sa
proti Isráélovi bojovať⁷⁸⁴ a zajal z neho
zajatcov²⁵². (2)A Isráél sľúbil²⁴⁵ Hospo-
dinovi sľub, výrok: Ak popravde⁷⁸⁵
chceš⁴¹ tento ľud dať v moju ruku, vtedy²⁹
budem ich mestá robiť odovzdanými^{771 786}.
(3)A Hospodin vypočul⁷⁸⁷ hlas Isráéla
a Kenaaniho⁵⁰⁵ vydal, i spravili ich a ich
mestá odovzdanými^{771 786} a meno toho
miesta³⁵¹ nazvali Chormá⁵⁸⁰.

(4)A od vrchu Hór sa na obídenie⁷⁸⁸
zeme Edóma vypravili⁵⁰ cestou k moru⁶³
Trstia⁵⁵⁶, a duša ľudu po ceste zmalomy-
selnela⁷⁸⁹, (5)i dal sa ľud hovoriť proti
Bohu a proti Mojžišovi: Prečo ste nás
z Egypta vytiahli⁴⁸² na smrť v pustine?
Veď niet chleba a niet vody, a v tom mi-
zernom⁷⁹⁰ chlebe sa našej duši zhnusilo.
(6)A Hospodin proti ľudu vypustil¹⁷² hady,
pálčivce⁷⁹¹; tie²⁹ ľud štípali⁵⁹, takže²⁹ veľa
ľudu z Isráéla pomrelo; (7)a ľud prišiel
k Mojžišovi, i povedali: Zhrešili sme, že
sme hovorili⁵⁹ proti Hospodinovi a proti
tebe; modli⁷⁹² sa k Hospodinovi, nech²⁹
tie hady²⁵² od nás odnima. Mojžiš sa
teda³⁵ dal za ľud modliť⁷⁹² (8)a Hospodin
k Mojžišovi povedal: Zhotov²⁵⁰ si pál-
čivca⁷⁹¹ a založ¹²⁷ ho na žrd⁷⁹³, i stane sa¹⁶³,
že ktokoľvek²⁴⁹ uštipnutý, ak ho uvidí,
ostane¹⁴² nažive¹⁵⁶. (9)Mojžiš teda³⁵ zho-
toval²⁵⁰ hada z mosadze⁶⁷³ a založil¹²⁷ ho
na žrd⁷⁹³; a ak voľakoho¹⁸⁵ uštipol had a on
pohľadel na toho hada z mosadze⁶⁷³, stalo
sa¹⁶³, že²⁹ ostal nažive¹⁵⁶.

(10)A deti⁷ Isráéla sa dali na cestu⁵⁰
a uložili sa⁴⁸ v Óvóth; (11)a z Óvóth sa dali
na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Ijjé-Avárím⁷⁹⁴
v pustine, ktorá je smerom k Móavu^{795 796 797}
od vzhádzania⁶⁶ slnka; (12)odtiaľ sa
dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v doline⁷⁹⁸
Zereda; (13)odtiaľ sa dali na cestu⁵⁰
a uložili sa⁴⁸ z druhej strany⁷⁹⁹ Arnóna,
ktorý je v pustine, ktorý²¹⁴ vychádza z úze-
mia⁷⁶⁸ Emóriho⁵⁰⁵, lebo Arnón je pome-
dzie⁷⁶⁸ Móava⁷⁹⁶, medzi Móavom⁷⁵⁶ a me-
dzi Emórim⁵⁰⁵. (14)Preto sa v knihe bo-
jov³⁶⁶ Hospodina vravi:

...Váhéva⁸⁰⁰ v Súfe, a potôčiky⁷⁹⁸
Arnóna (15)a prúd⁸⁰¹ potokov^{798 802},
ktorý sa skláňa^{59 770} k sídlisku⁸⁰³ Ára

a naráža⁵⁹ na pomedzie⁷⁶⁸ Móáva⁷⁹⁶.

(16)A otdiaľ¹ k Bečuru⁸⁰⁴; to¹⁷ je tá studňa, o ktorej³⁷⁶ Hospodin k Mojžišovi povedal: Zhromaždi⁴²⁰ ľud a dám im vodu.

(17)Vtedy Isráel spieval túto pieseň:

Vystúp⁴⁸², studňa, ozývajte sa jej⁸⁰⁵,

(18)studňa – vykopali ju vodcovia⁸⁰⁶,

vyhlbili ju veľmoži⁸⁰⁷ ľudu palicou

zákonodarcu^{808 809}, svojimi berlamí⁸¹⁰.

A z pustiny do Mattany (19)a z Mattany do Nachaliéla a z Nachaliéla do Bámóth (20)a z Bámóth do prievy⁸¹¹, ktorá je na poliach²⁵² Móáva⁷⁹⁶; k temenu⁵⁷⁶ Pisgy; tá²⁹ hladí⁵⁹ nadol smerom k púšti^{795 812}.

(21)A Isráel vyslal poslov⁷⁶⁵ k Síchónovi, kráľovi Emóriho⁵⁰⁵, s výrokom: (22)Nech smiem⁴¹ prejsť tvou zemou; nebudeme odbočovať⁷⁷⁰ do polí²⁵² a do viníc, nebudeme piť vody zo studní²⁵²; cestou kráľa⁷⁶⁹ pôjdeme, dokiaľ tvojím územím⁷⁶⁸ budeme prechádzať. (23)Ale Síchón Isráela svojím územím⁷⁶⁸ prejsť nenechal⁷⁷⁸, lež²⁹ zhromaždil⁴²⁰ Síchón všetok svoj ľud a vytiahol⁴²⁶ v ústretu Isráelovi do pustiny, i prišiel do Jáhaca a dal sa proti Isráelovi bojovať⁷⁸⁴, (24)no²⁹ Isráel ho porazil⁹¹ ostrím⁸¹³ meča a zmocnil sa⁵⁰⁹ jeho zeme od Arnóna po Jabbók, po synov Ammóna⁷⁹⁷, lebo pomedzie⁷⁶⁸ synov Ammóna bolo pevné. (25)Isráel teda³⁵ zabral všetky tieto mestá a vo všetkých mestách Emóriho⁵⁰⁵ sa Isráel usídlil, v Češbóne a vo všetkých jeho osadách⁸¹⁴, (26)lebo Češbón, to¹⁷ bolo mesto Síchóna, kráľa Emóriho⁵⁰⁵, a on bol bojoval^{59 784} proti skoršiemu²⁶⁹ kráľovi Móáva⁷⁹⁶ a všetku zem až po Arnón z jeho ruky vzal. (27)Preto skladatelia prísloví⁸¹⁵ vravia:

Príďte do Češbónu, nech je budované¹⁸

a upevňuje sa¹⁸ mesto Síchóna,

(28)lebo z Češbónu vyšiel oheň,

z hradiska⁸¹⁶ Síchóna plameň,

strávil³⁹² Ár Móáva⁷⁹⁶, pánov⁸¹⁷ výšin

Arnóna.

(29)Beda ti, Móáv⁷⁹⁶, si⁵⁹ zahubený^{666 690}, ľud Kemóša⁸¹⁸!

Jeho synov, utečencov⁸¹⁹, a jeho dcéry

vydal⁸²⁰ v zajatie kráľovi Emóriho⁵⁰⁵,

Síchónovi!

(30)I dali sme sa ich ostreľovať⁸²¹

– zahubený je^{666 690} Češbón až po

Dívón –

a vyčínať až po Nófach, ktorý je⁸²² až po Médu.

(31)Isráel sa teda³⁵ usídlil v zemi Emóriho⁵⁰⁵ (32)a Mojžiš dal skrze poslov⁸²³ preslieďť Jaezér, i dobyli jeho osady⁸¹⁴ a vypudili⁸²⁴ Emóriho⁵⁰⁵, ktorý tam bol.

(33)A otočili sa⁵⁵⁴ a vystúpili⁴⁸² cestou k Bášanu⁶³; a Óg, kráľ Bášanu, im vytiahol⁴²⁶ v ústrety, on aj všetok jeho ľud, k boju do Edrei. (34)A Hospodin k Mojžišovi povedal: Nemusíš⁴¹ sa ho báť, lebo som dal v tvoju ruku jeho aj všetok jeho ľud aj jeho zem, i spravíš¹⁸ mu³¹⁸ podľa toho, čo si spravil Síchónovi, kráľovi³¹⁸ Emóriho⁵⁰⁵, ktorý býval v Češbóne. (35)Jeho teda³⁵ aj jeho synov a všetok jeho ľud pobili⁹¹, takže⁸²⁵ mu nezanechali prežívajúceho⁸²⁶, a zmocnili sa⁵⁰⁹ jeho zeme.

22 A deti⁷ Isráela sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ na stepiach⁸²⁷ Móavových^{796 828} z druhej strany⁷⁹⁹ voči Jordánu¹⁷⁶ – od Jericha⁸²⁹.

(2)A všetko, čo Isráel spravil Emórimu^{318 505}, sa dozvedel⁸³⁰ Bálák, syn Cippóra; (3)a Móáv⁷⁹⁶ dostal z⁸³¹ toho ľudu veľký strach⁸³², lebo on bol mnohý a Móáv⁷⁹⁶ zo⁸³¹ synov Isráela pocítil hrôzu⁸³³. (4)Móáv⁷⁹⁶ teda³⁵ povedal ku starším Midjána: Tá svorka³⁶³ teraz bude spásat⁸³⁴ všetko v našom okolí⁴⁴² ako hovädzí dobytok²⁹⁴ spása⁸³⁴ zeleň poľa. A Bálák, syn Cippóra, bol v onej dobe kráľom Móáva^{22 796}; (5)i vyslal poslov⁷⁶⁵ k Bileámovi, synovi Beóra, do Pethóra, ktorý je pri rieke⁸³⁵ v zemi⁶³ detí⁷ jeho ľudu, povolať ho⁶³⁶ výrokom: Hľa, z Egypta vyšiel⁴²⁶ ľud, hľa, zahalil vzhľad⁴⁰¹ zeme, a on býva naproti mne. (6)Teraz teda³⁵ poď, prosím³⁷⁸, prekľaj mi tento ľud, lebo on je odo mňa mocnejší⁵²⁹; možno sa mi bude dariť⁸³⁶, že naň budem môcť⁴¹ udrieť a vyhnat ho zo zeme, lebo viem⁵⁹: koho žehnáš, je pozhnaný, a koho preklínaš, bude prekliatym. (7)Starší Móáva⁷⁹⁶ a starší Midjána teda³⁵ odišli, a veštebné⁸³⁷ v ich ruky, a prišli k Bileámovi a prehovorili k nemu slová Báláka, (8)i povedal k nim: Prenocujte tu a budem vám môcť⁴¹ odovzdať⁸³⁸ slovo podľa toho, čo ku mne bude hovoriť Hospodin. Hodnotári⁸⁰⁶ Móáva⁷⁹⁶ teda³⁵ u Bileáma ostali.

(9)A k Bileámovi prišiel Boh a povedal: Kto sú títo muži u teba? (10)A Bileám povedal k Bohu: Odkázal mi⁸³⁹ Bálák, syn Cippóra, kráľ Móáva⁷⁹⁶: (11)Hľa, ľud, ktorý²¹⁴ vyšiel⁴²⁶ z Egypta, i zahalil vzhľad⁴⁰¹ zeme; teraz teda³⁵ poď, zloreč mu pre mňa, možno budem môcť proti nemu bojovať⁷⁸⁴ a vyhnáť ho. (12)A Boh k Bileámovi povedal: Nesmieš⁴¹ s nimi ísť, nesmieš⁴¹ ten ľud preklínať, lebo on je požehnaný. (13)A keď Bileám za rána vstal, povedal¹⁴² k hodnostárom⁸⁰⁶ Báláka: Chodte do vašej zeme, lebo Hospodin odmietol povoliť⁴⁸⁰ mi ísť s vami. (14)A hodnostári⁸⁰⁶ Móáva⁷⁹⁶ vstali, a keď prišli k Bálákovi, povedali¹⁴²: Bileám odmietol s nami ísť.

(15)Bálák teda³⁵ ešte znova vyslal⁴³¹ hodnostárov⁸⁰⁶ viacerých a váženějších⁸⁴⁵ od týchto; (16)a keď prišli k Bileámovi, povedali¹⁴² mu: Takto povedal Bálák, syn Cippóra: Neráč sa⁸⁴¹ dať odradiť⁸⁴² od cesty⁸⁴³ ku mne, (17)lebo ťa chceme⁴¹ poctiť veľkou⁸⁴⁴ ctou⁸⁴⁵ a spraviť všetko, čo ku mne budeš vravieť, poď teda³⁵, prosím³⁷⁸, zloreč pre mňa tomuto ľudu! (18)A Bileám odvetil a povedal k služobníkom Báláka: Keby mi dával Bálák svoj dom plný⁸⁴⁶ striebra a zlata, nemohol by som prestúpiť⁸⁴⁷ príkaz⁹⁶ Hospodina, môjho Boha, vykonaním malej alebo veľkej veci. (19)No²⁹ teraz tu, prosím³⁷⁸, aj vy túto noc ostaňte, než²⁹ budem vedieť, čo so mnou Hospodin naďalej bude hovoriť⁴³¹. (20)A v noci Boh k Bileámovi prišiel a povedal mu: Ak ťa tí muži prišli pvolať⁶³⁶, vstaň, choď s nimi, ale len to slovo, ktoré k tebe budem hovoriť, smieš⁴¹ uskutočniť²⁵⁰ ⁸⁴⁸. (21)Keď teda Bileám za rána vstal, osedlal¹⁴² svoju oslicu a pobral sa s hodnostármi⁸⁰⁶ Móáva⁷⁹⁶; (22)ale že sa on pobral, vzbĺkol³⁹⁰ Boží hnev a v cestu sa mu ako protivník⁸⁴⁹ postavil Anjel⁷⁶⁵ Hospodina, keď²⁹ on išiel na svojej oslici a s ním dvaja jeho sluhovia⁴³⁴. (23)A keď oslica uvidela Anjela⁷⁶⁵ Hospodina, postavivšieho sa v cestu, a v jeho ruke vytasený jeho meč, uhla¹⁴² ⁷⁷² oslica z cesty a išla v pole, a Bileám sa dal oslicu biť⁹¹, aby ňou pohol⁷⁷² ⁸⁵⁰ na cestu. (24)A Anjel⁷⁶⁵ Hospodina zastal v úvoze medzi viničami⁶³ – múrik odtiaľto a múrik odtiaľto – (25)a keď oslica Anjela⁷⁶⁵ Hospodina uvi-

dela, pritla¹⁴² sa ku stene a k tej stene pritla¹⁴² nohu Bileáma; i dal sa ju zasa biť⁹¹ ⁴³¹. (26)A Anjel⁷⁶⁵ Hospodina zasa prešiel⁴³¹ a zastal na úzkom mieste, kde nebolo cesty uhnúť⁷⁷² napravo ani nľavo; (27)a keď oslica Anjela⁷⁶⁵ Hospodina uvidela, lahla¹⁴² ⁸⁵¹ pod Bileámom; i vzbĺkol³⁹⁰ hnev Bileáma a dal sa ju biť⁹¹ palicou. (28)A Hospodin otvoril ústa oslice, i povedala Bileámovi: Čo som ti vykonala²⁵⁰, že si ma zbil⁹¹, teraz⁸⁵² tri razy⁸⁵³ ⁸⁵⁴? (29)A Bileám povedal oslici: Ved' si so mnou zahrávaš⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶! Keby tak bol v mojej ruke meč, to⁸⁵⁷ by som ťa hneď⁸⁵⁸ zabil! (30)A oslica k Bileámovi povedala: Či som ja nie tvoja oslica, takže na mne jazdiš⁸⁵⁵ od začiatku tvojho bytia⁸⁵⁹ po tento deň? Či som kedy⁸⁶⁰ bola zvyknutá⁸⁶¹ robiť ti takto? I povedal: Nie.

(31)A Hospodin odkryl oči Bileáma, takže²⁹ uvidel Anjela⁷⁶⁵ Hospodina, postavivšieho sa v cestu, a v jeho ruke vytasený jeho meč, i schýlil hlavu⁸⁶² a sklonil sa na svoj obličaj⁸⁶³; (32)a Anjel⁷⁶⁵ Hospodina k nemu povedal: Načo si svoju oslicu zbil⁹¹, teraz⁸⁵² tri razy⁸⁵³ ⁸⁵⁴? Hľa, ja som vyšiel ako protivník⁸⁴⁹, lebo táto cesta je zvrátená⁸⁶⁴, proti mne; (33)a tá oslica ma uvidela a vzhľadom na moju prítomnosť⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ uhla⁷⁷², teraz⁸⁵² tri razy⁸⁵³ ⁸⁵⁴; keby nebola pred mojou tvárou¹⁹⁷ uhla⁷⁷², to⁸⁵⁷ by som bol hneď⁸⁵⁸ zabil zasa ja teba⁸⁶⁷ a ju by som bol nechal nažive. (34)A Bileám k Anjelovi⁷⁶⁵ Hospodina povedal: Zhrešil som, lebo som nevedel¹⁹, že si sa mi ty postavil v ústrety v cestu; teraz sa teda³⁵, ak je to v твоjich očiach zlé, budem vracáť domov⁸⁶⁸. (35)A Anjel⁷⁶⁵ Hospodina k Bileámovi povedal: Choď s tými mužmi, ale jedine to slovo, ktoré k tebe budem hovoriť, smieš⁴¹ prehovoriť. Bileám sa teda³⁵ pobral s hodnostármi⁸⁰⁶ Báláka.

(36)A keď Bálák počul, že prišiel Bileám, vyšiel¹⁴² ⁴²⁶ mu v ústrety do mesta Móáva⁷⁹⁶, ktoré je na území⁷⁶⁸ Arnóna, ktorý je na okraji⁷⁶⁷ územia⁷⁶⁸. (37)A Bálák k Bileámovi povedal: Či som k tebe naliehavo⁸⁶⁹ neposlal pvolať ťa⁶³⁶? Prečo si sa nepobral ku mne? Či ťa nemôžem popravde poctiť⁸⁴⁵? (38)A Bileám k Bálákovi povedal: Hľa, prišiel som k tebe – či teraz budem vôbec⁸⁶⁹ môcť čokoľvek prehovoriť?

Musím⁴¹ prehovoríť to slovo, ktoré Boh bude vkladáť¹²⁷ v moje ústa. (39)A Bileám sa pobral s Bálákom a prišli do hradiska⁸¹⁶ Chucóth; (40)a Bálák obetoval hovädzí dobytok a drobný dobytok a naposielal Bileámovi a hodnostárom⁸⁰⁶.

(41)A za rána sa stalo¹⁶³, že²⁹ Bálák vzal Bileáma a vyviedol⁴⁸² ho na výšiny¹⁰⁹⁰ Baa-la⁸⁷⁰, a odtadiaľ uvidel okraj⁷⁶⁷ ľudu⁸⁷¹.

23 A Bileám povedal k Bálákovi: Zbuduj mi tu sedem oltárov a prihotov mi tu sedem býkov a sedem baranov. (2)A Bálák spravil podľa toho, čo Bileám prehovoril, i obetoval⁸⁷² Bálák a Bileám na každom oltári býka a barana. (3)A Bileám Bálákovi povedal: Postav sa k svojej vzostupnej obeti²⁶³, ja²⁹ odchádzam – možno tam bude⁸⁷³ Hospodin, takže ma stretne⁸⁷⁴, a čokoľvek⁸⁷⁵ mi bude ukazovať, to²⁹ ti oznámim⁴³⁵. A odišiel na holý vršok (4)a Boh sa k Bileámovi dostavi¹⁸⁷³; ten²⁹ k nemu povedal: Zriadil⁸⁷⁶ som sedem oltárov a na každom oltári som obetoval⁸⁷² býka a barana. (5)A Hospodin v ústa Bileáma vložil¹²⁷ slovo a povedal: Vráť sa k Bálákovi a budeš¹⁸ hovoriť takto. (6)Vrátil sa teda k nemu, a hľa, pri svojej vzostupnej obeti²⁶³ stál⁸⁷⁷ on a všetci hodnostári⁸⁰⁶ Móáva⁷⁹⁶; (7)i ujal⁸⁷⁸ sa svojej⁸⁷⁹ prípovede^{815 880} a povedal:

Z Áráma⁸⁸¹ ma viedol Bálák, kráľ Móáva⁷⁹⁶, z vrchov východu:

Podť, prekľaj mi Jákóba, áno²⁹, podť, uriekni⁸⁸² Isráéla!

(8)Čo môžem⁴¹ zlorečiť? Boh nezlorečí⁵⁹!

A čo môžem⁴¹ urieknuť⁸⁸²? Hospodin neuriekol¹⁸⁸²!

(9)Veď ho vidím z temena⁵⁷⁶ skál, áno²⁹, pozorujem ho z vrškov: Hľa, ľud – pobýva³⁵² osamote⁴¹⁵ a medzi národy sa neráta!

(10)Kto sčíta¹⁸⁸³ prach²¹ Jákóba alebo štvrtinu počtu Isráéla?

Kiež moja duša bude¹⁸ umierať smrťou úprimných⁸⁸⁴

a kiež moja budúcnosť⁸⁸⁵ bude¹⁸ taká ako jeho⁸⁸⁶!

(11)A Bálák k Bileámovi povedal: Čo si mi vykonal²⁵⁰? Vzal som ťa na zlorečenie mojím nepriateľom, a hľa – žehnás a⁸⁸⁷ žehnás! (12)I odvetil a povedal:

Či nemám⁴¹ pri hovorení dbať⁶¹ na to, čo Hospodin vložil¹²⁷ v moje ústa? (13)A Bálák mu povedal: Podť, prosím³⁷⁸, so mnou na iné⁵⁴⁹ miesto³⁵¹, odkiaľ ho budeš vidieť – jedine jeho okraj⁷⁶⁷ budeš vidieť a všetok ho⁴⁷⁸ vidieť nebudeš, a zloreč mu pre mňa odtadiaľ. (14)Vzal ho teda³⁵ na pole strážcov⁸⁸⁸, na temeno⁵⁷⁶ Pisgy, a zbudoval sedem oltárov a na každom oltári obetoval⁸⁷² býka a barana. (15)A on k Bálákovi povedal: Postav sa sem k svojej vzostupnej obeti²⁶³ a ja sa poberám⁸⁷³ sem⁸⁸⁹. (16)A k Bileámovi sa dostavil⁸⁷³ Hospodin a vložil¹²⁷ slovo v jeho ústa a povedal: Vráť sa k Bálákovi, nech²⁹ hovoríš takto. (17)Vrátil sa teda³⁵ k nemu, a hľa, stál pri svojej vzostupnej obeti^{263 877} a s ním hodnostári⁸⁰⁶ Móáva⁷⁹⁶. A Bálák mu povedal: Čo prehovoril Hospodin? (18)I ujal⁸⁷⁸ sa svojej⁸⁷⁹ prípovede^{815 880} a povedal:

Vstaň, Bálák, a čuj a obráť ku mne uši³⁸⁹, synu Cippóra!

(19)Boh je nie človek¹⁸⁵, aby luhal, ani syn človeka⁸⁹⁰, aby sa kajal⁸⁹¹,

či on povedal a nebude konať, prehovoril a nebude uskutočňovať¹⁸⁹²?

(20)Hľa, žehnanie som prevzal⁸⁹³; on²⁹ požeňnal, i nemôžem⁴¹ to zvrátiť⁸⁹⁴.

(21)Neuzrie sa¹⁸² v Jákóbovi ohavnosť a neuvidí sa¹⁸² v Isráélovi námaha⁸⁹⁶,

je s ním Hospodin, jeho Boh, a v ňom je jasavý pokrik^{361 897} kráľa.

(22)Boh, vyvedší⁴²⁶ ich z Egypta, je mu stáby rohmi^{898 899} reéma⁹⁰⁰.

(23)Lebo niet hádania⁹⁰¹ proti Jákóbovi ani veštbý⁸³⁷ proti Isráélovi; za⁹⁰² času⁹⁰³ sa bude o Jákóbovi a o Isráélovi vraviť: Čo Boh spôsobil!

(24)Hľa, povstávať bude ľud ako levica⁹⁰⁴ a pozdvíhať sa⁴⁵ ako lev; nebude líhať, než bude môcť⁴¹

zhltnúť³⁹² korisť

a napiť sa krvi poprebodaných.

(25)A Bálák k Bileámovi povedal: Ani mu nijako⁹⁰⁵ nemusíš⁴¹ zlorečiť ani ho nijako⁸⁸⁷ nemusíš⁴¹ žehnať. (26)A Bileám odvetil a povedal k Bálákovi: Či som k tebe neprehovoril výrokom: Čokoľvek²⁴⁹ prehovorí Hospodin, to¹⁷ musím⁴¹ konať? (27)A Bálák k Bileámovi povedal: Podť, prosím³⁷⁸, chcem⁴¹ ťa vziať na iné⁵⁴⁹

miesto³⁵¹, možno bude v Božích očiach správne⁸⁸⁴, aby si mu pre mňa zlorečil⁵⁹ odtadiaľ. (28)Bálák teda³⁵ vzal Bileáma na temeno⁵⁷⁶ Peóra, ktorý²¹⁴ sa nakláňa smerom k púšti^{795 812}; (29)a Bileám k Bálákovi povedal: Zbuduj mi tu sedem oltárov a prihotov mi tu sedem býkov a sedem baranov. (30)A Bálák spravil podľa toho, čo Bileám prehovoril, a na každom oltári obetoval⁸⁷² býka a barana.

24 A Bileám si uvedomil⁸³⁰, že Hospodinovi bolo vhod⁹⁰⁶ Isráela žehnať; neodišiel teda³⁵, ako pri predošlých príležitostiach⁹⁰⁷, vyhľadávať⁸⁷⁴ znamenia na predpovede⁹⁰¹, lež²⁹ nastavil⁹⁰⁸ svoju tvár k pustine; (2)a keď Bileám pozdvihol⁴⁵ svoje oči, uvidel⁴⁴² Isráela usadiťšieho sa¹⁷⁸ podľa svojich kmeňov¹⁵³, i ocitol sa⁶³ na ňom⁹⁰⁹ Boží Duch; (3)ujal⁸⁷⁸ sa teda³⁵ svojej⁸⁷⁹ prípovede^{815 880} a povedal:

Vyhlásené⁵⁵⁸ Bileámom, synom Beóra, áno²⁹, vyhlásené⁵⁵⁸ mužom⁹¹⁰

pootvoreného⁹¹¹ oka,

(4)vyhlásené⁵⁵⁸ počúvajúcim Božie

výroky, ktorý vníma vnemy⁹¹²

Všemocného, padajúcim⁹¹³ a očí odkrytých:

(5)Či⁹¹⁴ sú pekné tvoje stany, Jákob, tvoje príbytky, Isráel!

(6)Rozložili sa^{770 915} ako doliny⁷⁹⁸, ako záhrady pozdĺž rieky,

ako stromy aloe, ktoré vysadil

Hospodin, ako cédre pozdĺž vôd.

(7)Voda bude crkať⁹¹⁶ z jeho výhonkov⁹¹⁷ a pri hojných vodách bude jeho semä, a od Agaga bude vyšší jeho kráľ a povznášať sa bude⁴⁵ jeho kráľovstvo.

(8)Вон, vyvedší⁴²⁶ ho z Egypta, je mu ťažby rohmí^{898 899} reéma⁹⁰⁰;

bude pohlcovať³⁹² národy, svojich utláčateľov,

a drviť⁹¹⁸ ich kosti, ich²⁹ prerážať⁹²⁸ svojimi šípmi⁹¹⁹.

(9)Zohol sa⁹²⁰, ľahol ako lev a ako levica⁹⁰⁴ – kto ho bude budiť⁹²⁰?

Žehnajúci⁶⁷ ťa – každý nech bude požehnaný a preklínajúci⁶⁷ ťa – každý prekliaty.

(10)I vzbĺkol³⁹⁰ hnev Báláka na Bileáma, takže²⁹ Bálák tlesol v svoje dlane²¹³ a povedal k Bileámovi: Zavolať som ťa na zlorečenie mojim nepriateľom, a hľa – žehnáš

a⁸⁸⁷ žehnáš, teraz⁸⁵³ trikrát! (11)Teraz si teda zmizni⁹²¹ na svoje miesto³⁵¹ – povedal som: Chcem⁴¹ ťa veľmi⁹⁰⁵ poctiť⁸⁴⁵, ale hľa, Hospodin ťa pred tou ctou^{197 845} zadržal⁹²². (12)A Bileám k Bálákovi povedal: Či som aj k tvojim poslom⁷⁶⁵, ktorých si ku mne vyslal, neprehovoril výrokom: (13)Keby mi dával Bálák svoj dom plný⁸⁴⁶ striebra a zlata, nemohol by som prestúpiť⁸⁴⁷ príkaz⁹⁶ Hospodina vykonaním dobrej alebo zlej⁹²³ veci zo svojho srdca – čo bude hovoriť Hospodin, to¹⁷ musím⁴¹ prehovoriť? (14)Teraz teda³⁵, hľa, ja odchádzam k svojmu ľudu; poď, chcem⁴¹ ti poradiť, čo⁹²⁴ tento ľud v posledku dní bude robiť tvojmu ľudu.

(15)I ujal⁸⁷⁸ sa svojej⁸⁷⁹ prípovede^{815 880} a povedal:

Vyhlásené⁵⁵⁸ Bileámom, synom Beóra, áno²⁹, vyhlásené⁵⁵⁸ mužom⁹¹⁰ pootvoreného⁹¹¹ oka,

(16)vyhlásené⁵⁵⁸ počúvajúcim Božie výroky

a vediacim vedenie⁹²⁵ Najvyššieho⁹²⁶,

vnímajúcim vnemy⁹¹² Všemocného,

padajúcim⁹¹³ a očí odkrytých:

(17)Budem ho vidieť, no²⁹ nie teraz, budem môcť⁴¹ zbadať ho, no²⁹ nie blízko;

z Jákoba vystúpi⁹²⁷ hviezda a z Isráela povstane žezlo¹⁵³

a spreráža⁹²⁸ sluchy⁹²⁹ Móava⁷⁹⁶

a znivočí⁹³⁰ všetkých synov⁹³¹ lomozu⁹³².

(18)A Edóm sa stane¹⁶³ vlastníctvom⁵⁵²

a vlastníctvom⁵⁵² sa stane¹⁶³ Séir –

jeho⁹³³ nepriatelja,

no²⁹ Isráel bude prejavovať²⁵⁰ moc⁹³⁴.

(19)A z Jákoba sa bude¹⁸² panovať⁹³⁵,

a kto²¹⁴ nažive ostane⁸²⁶ z mesta,

zahubí sa^{182 936}.

(20)A uvidel Amáléka, i ujal⁸⁷⁸ sa svojej⁸⁷⁹ prípovede^{815 880} a povedal:

Amálék je prvotina⁵⁹⁰ národov,

ale jeho posledok – záhuba navždy!

(21)A uvidel Kénioho⁵⁰⁵, i ujal⁸⁷⁸ sa

svojej⁸⁷⁹ prípovede^{815 880} a povedal:

Pevný⁹³⁷ je tvoj príbytok – len²⁹ založí¹²⁷

svoje hniezdo⁹³⁸ na skalisku⁷⁵⁶!

(22)Ibaže Kajin⁹³⁹ bude prepadať⁹⁴⁰

skaze⁹⁴¹ –

dokedy⁹⁴², než ťa Aššúr⁹⁴³ bude

odvádzať do zajatia?

(23)A ujal¹⁸⁷⁸ sa svojej⁸⁷⁹ prípovede^{815 880} a povedal:

Beda! Kto bude žiť, keď to Boh uskutoční^{1944?}

(24)A lode od pobrežia⁹⁴⁵ Kittím⁹⁴⁶ – tie²⁹ pokoria⁹⁴⁷ Aššúra⁹⁴³ a pokoria⁹⁴⁷ Évera⁹⁴⁸, ale aj to¹⁷ – záhuba navždy!

(25)A Bileám vstal a odišiel a vrátil sa k svojmu miestu³⁵¹, a aj Bálák odišiel svojou cestou.

25 A Isráel sa usídlil v Šittím, a ľud začal chodiť smilniť⁶¹⁶ k dcéram Móáva⁷⁹⁶, (2)i pozvali⁶³⁶ ľud na obete ich bohov a ľud sa dal jesť a ich bohom sa klaňať⁹⁴⁹, (3)i pripojili⁹⁵⁰ sa Isráel k Baal-Peórovi⁹⁵¹, takže²⁹ proti Isráelovi vzbĺkol³⁹⁰ hnev Hospodina (4)a Hospodin k Mojžišovi povedal: Vezmi všetky hlavy⁹⁵² ľudu a poobiešaj ich pred Hospodinom⁹⁵³ naproti slnku, nech²⁹ sa blk⁹⁵⁴ hnevu Hospodina od Isráela môže⁴¹ odvrátiť. (5)A Mojžiš povedal k sudcom Isráela: Pozabíjajte každý³³ svojich mužov, ktorí²¹⁴ sa pripojili⁹⁵⁰ k Baal-Peórovi⁹⁵¹.

(6)A hľa, prišiel muž zo synov Isráela a privedol⁵⁴ k svojim bratom Midjanku pred očami⁹⁵⁵ Mojžiša a pred očami⁹⁵⁵ celého zhromaždenia⁶ detí⁷ Isráela, kým²⁹ oni *pri* vchode¹⁰⁴ stanu stretávajú¹ plakali. (7)To²⁹ uvidel Pinchás, syn Eleazára, syna Áróna, kňaza, i povstal sprostred zhromaždenia⁶ a vzal v svoju ruku kopiju (8)a vstúpil za tým mužom z Isráela do šiatra a prebodol oboch, muža z Isráela aj tú ženu skrze jej brucho⁹⁵⁶, i bola pohroma^{573 679} z detí^{7 309} Isráela sňatá⁹⁵⁷. (9)Ale mŕtvych pri tej pohrome^{573 679 680} bolo⁵⁹ štyriadväťtisíc.

(10)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (11)Pinchás, syn Eleazára, syna Áróna, kňaza, *odvrátil* moje popudenie z detí^{7 309} Isráela svojím horlením mojou horlivosťou, takže²⁹ som v svojej horlivosti s detmi⁷ Isráela neskoncoval⁶⁴³; (12)preto povedz: Hľa, ja mu dávam svoju zmluvu – pokoj! (13)Tá²⁹ sa stane¹⁶³ jemu a jeho semenu po ňom zmluvou trvalého kňazského úradu^{364 694}, pretože sa rozhorlil⁴³⁸ pre svojho Boha a urobil zadosť¹⁹¹ za deti⁷ Isráela. (14)A meno toho muža z Isráela, toho zabitého⁹¹, ktorý bol zabíty⁹¹ s tou Midjankou: Zimrí, syn Sálúa,

náčelník²⁵ domu otca *patriaceho* k Šimeónovcom, a meno tej ženy, tej zabitej⁹¹, tej Midjanky: Kozbí, dcéra Cúra; on *bol* hlavou rodov domu otca v Midjáne.

(16)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (17)Potláčať Midjánim⁹⁵⁸ Áno²⁹, musíte⁴¹ ich biť⁹¹, (18)lebo oni sú vám protivníkmi⁹⁵⁹ svojimi klamstvami, ktorými voči vám klamlivo konali⁹⁹ ohľadne veci Peóra a ohľadne veci Kozbí, dcéry náčelníka²⁵ Midjána, ich sestry, zabitej⁹¹ v deň pohromy^{573 679} ohľadne veci Peóra.

26 A po tej pohrome^{573 679} sa stalo, že²⁹ Hospodin k Mojžišovi a k Eleázárovi, synovi Áróna, kňaza, prehovoril výrokom: (2)Zistite⁴ úhrn⁵ celého zhromaždenia⁶ detí⁷ Isráela od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, podľa domov⁹⁹ ich otcov, všetkých vychádzajúcich¹⁴ k vojsku^{15 16} v Isráelovi. (3)Mojžiš a Eléázar, kňaz, ich teda³⁵ na stepiach⁸²⁷ Móáva^{796 828} pri Jordáne – Jeríchu – oslovili výrokom: (4)Od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³..., podľa *toho*, čo rozkázal Hospodin Mojžišovi.

Deti⁷ Isráela, ktoré²¹⁴ vychádzali⁴²⁶ zo zeme Egypta, teda³⁵ *boli*⁹⁶⁰ (5)Reúvén, prvorođený Isráela; synovia Reúvéna: Chanóch, čelad⁸ Chanóchiho^{99 100}; Pallúova *je*⁹⁸ čelad⁸ Pallúiho^{99 100}; (6)Chechrónova *je*⁹⁸ čelad⁸ Chechróniho^{99 100}; Karmího *je*⁹⁸ čelad⁸ Karmího⁹⁹. (7)Toto²³ *sú* čelade⁸ Reúvéniho^{99 100}, a ich podrobených prehládke¹⁹ bolo⁵⁹ triaštyridsaťtisíc a sedemsto a tridsať. (8)A synovia Pallúa: Eliáv; (9)a synovia Eliáva: Nemúél a Dáthán a Avírám – oni, Dáthán a Avírám, povolávaní²⁵ zhromaždením⁶³, ktorí na Mojžiša a na Áróna zaútočili⁹⁶¹ v zrotení⁶ Kóracha pri ich útočení na Hospodina⁹⁶¹; (10)a zem otvorila svoje ústa a pohltila ich aj Kóracha pri pomretí toho zrotenia⁶, keď oheň strávil^{392 962} tých päťdesiat a dvesto mužov, i stali sa¹⁶³ výstražným znamením²²¹. (11)No²⁹ synovia Kóracha nepomreli.

(12)Synovia Šimeóna, podľa svojich čeladi^{8 9}: Nemúélova *je*⁹⁸ čelad⁸ Nemúéliho^{99 100}, Jámínova *je*⁹⁸ čelad⁸ Jámíniho^{99 100}, Jáchínova *je*⁹⁸ čelad⁸ Jáchíniho^{99 100}, (13)Zerachova *je*⁹⁸ čelad⁸ Zarchiho^{99 100}, Šáulova *je*⁹⁸ čelad⁸ Šáulího^{99 100}. (14)Toto²³

sú čelade⁸ Šimeóniho^{99 100}, dvaadvadsaťtisíc a dvesto.

(15) Synovia Gáda, podľa svojich čeladi^{8 9}: Cefónova je⁹⁸ čelad⁸ Cefóniho^{99 100}, Chaggiho je⁹⁸ čelad⁸ Chaggiho⁹⁹, Súnioho je⁹⁸ čelad⁸ Súnioho⁹⁹, (16) Ozniho je⁹⁸ čelad⁸ Ozniho⁹⁹, Ériho je⁹⁸ čelad⁸ Ériho⁹⁹, (17) Aródova je⁹⁸ čelad⁸ Aródiho^{99 100}, Areélova je⁹⁸ čelad⁸ Areéliho^{99 100}. (18) Toto²³ sú čelade⁸ synov Gáda podľa ich podrobených prehliadke^{9 19}, štyridsaťtisíc a päťsto.

(19) Synovia Júdu: Ér a Ónán, ale Ér a Ónán umreli v zemi Kenáan; (20) takže²⁹ synovia Júdu podľa svojich čeladi^{8 9} boli⁵⁹: Šélova je⁹⁸ čelad⁸ Šelániho^{99 100}, Perecova je⁹⁸ čelad⁸ Parciho^{99 100}, Zerachova je⁹⁸ čelad⁸ Zarchiho^{99 100}. (21) A synovia Pereca boli⁵⁹: Checrónova je⁹⁸ čelad⁸ Checróniho^{99 100}, Chámúlova je⁹⁸ čelad⁸ Chemúliho^{99 100}. (22) Toto²³ sú čelade⁸ Júdu podľa ich podrobených prehliadke^{9 19}, šesťasedesiatšesťtisíc a päťsto.

(23) Synovia Jissáschára podľa svojich čeladi^{8 9}: Tóla – čelad⁸ Tóláho^{99 100}, Puvváova je⁹⁸ čelad⁸ Púniho^{99 100}, (24) Jášúvova je⁹⁸ čelad⁸ Jášúviho^{99 100}, Šimrónova je⁹⁸ čelad⁸ Šimróniho^{99 100}. (25) Toto²³ sú čelade⁸ Jissáschára podľa ich podrobených prehliadke^{9 19}, štyriašesťdesiatšesťtisíc a štyristo.

(26) Synovia Zevulúna podľa svojich čeladi^{8 9}: Seredova je⁹⁸ čelad⁸ Sereddiho^{99 100}, Élónova je⁹⁸ čelad⁸ Élóniho^{99 100}, Jachleélova je⁹⁸ čelad⁸ Jachleéliho^{99 100}. (27) Toto²³ sú čelade⁸ Zevulóniho^{99 100} podľa ich podrobených prehliadke^{9 19}, šesťdesiatšesťtisíc a päťsto.

(28) Synovia Jozefa podľa svojich čeladi^{8 9}: Menaššé a Efrájim; (29) synovia Menaššéa: Máchirova je⁹⁸ čelad⁸ Máchiriho^{99 100}, a Máchír splodil Gileáda a Gileádova je⁹⁸ čelad⁸ Gileádiho^{99 100}. (30) Toto²³ sú synovia Gileáda: Íezer – čelad⁸ Íezriho^{99 100}; a Chélekova je⁹⁸ čelad⁸ Chelkiho^{99 100}, (31) a Asríél – čelad⁸ Asríéliho^{99 100}, a Šechem – čelad⁸ Šichmiho^{99 100}, (32) a Šemidá – čelad⁸ Šemidáho^{99 100}, a Chéfer – čelad⁸ Chefriho^{99 100}, (33) a Celofchád, syn Chéfera; nedostalo sa¹⁶³ mu synov⁷⁹, lež iba dcéry, a meno dcér Celofcháda: Machlá a Nóa a Choglá a Milká a Tircá. (34) Toto²³ sú čelade⁸ Menaššéa a ich

podrobení prehliadke¹⁹, dvaapäťdesiatšesťtisíc a sedemsto.

(35) Toto²³ sú synovia Efrájima podľa svojich čeladi^{8 9}: Šútálachova je⁹⁸ čelad⁸ Šutalchiho^{99 100}, a Becherova je⁹⁸ čelad⁸ Bachriho^{99 100}, a Tachanova je⁹⁸ čelad⁸ Tachaniho^{99 100}. (36) A toto²³ sú synovia Šutálacha: Éránova je⁹⁸ čelad⁸ Érániho^{99 100}. (37) Toto²³ sú čelade⁸ synov Efrájima podľa ich podrobených prehliadke^{9 19}, dvaatridsaťtisíc a päťsto; toto²³ sú synovia Jozefa podľa svojich čeladi^{8 9}.

(38) Synovia Benjámina podľa svojich čeladi^{8 9}: Belova je⁹⁸ čelad⁸ Baleiho^{99 100}, Ašbéllova je⁹⁸ čelad⁸ Ašbéliho^{99 100}, Achirámovala je⁹⁸ čelad⁸ Achirámiho^{99 100}, (39) Šefúfámova je⁹⁸ čelad⁸ Šufámiho^{99 100}, Chúfámova je⁹⁸ čelad⁸ Chufámiho^{99 100}. (40) A synovia Belu boli⁵⁹: Arid a Naamán – čelad⁸ Ardiho^{99 100}, Naamánova je⁹⁸ čelad⁸ Naamiho^{99 100}. (41) Toto²³ sú synovia Benjámina podľa svojich čeladi^{8 9} a ich podrobení prehliadke¹⁹, päťštyridsaťtisíc a šesťsto.

(42) Toto²³ sú synovia Dána podľa svojich čeladi^{8 9}: Šúchámova je⁹⁸ čelad⁸ Šúchámiho^{99 100}. Toto²³ sú čelade⁸ Dána podľa ich čeladi^{8 9}; (43) Všetkých čeladi⁸ Šúchámiho^{99 100}, podľa ich podrobených prehliadke^{9 19}, štyriašesťdesiatšesťtisíc a štyristo.

(44) Synovia Ášéra podľa svojich čeladi^{8 9}: Jimnova je⁹⁸ čelad⁸ Jimnu⁹⁹, Jišviho je⁹⁸ čelad⁸ Jišviho⁹⁹, Beriova je⁹⁸ čelad⁸ Berího^{99 100}. (45) Ohľadne synov Beriú³¹: Chéverova je⁹⁸ čelad⁸ Chevriho^{99 100}, Malkiélova je⁹⁸ čelad⁸ Malkiéliho^{99 100}; (46) a meno dcéry Ášéra Sárach. (47) Toto²³ sú čelade⁸ synov Ášéra podľa ich podrobených prehliadke^{9 19}, triapäťdesiatšesťtisíc a tristo.

(48) Synovia Naftáliho podľa svojich čeladi^{8 9}: Jachceélova je⁹⁸ čelad⁸ Jachceéliho^{99 100}, Gúnniho je⁹⁸ čelad⁸ Gúnniho⁹⁹, (49) Jécerovala je⁹⁸ čelad⁸ Jicriho^{99 100}, Šillémova je⁹⁸ čelad⁸ Šillémiho^{99 100}. (50) Toto²³ sú čelade⁸ Naftáliho podľa ich čeladi^{8 9} a ich podrobení prehliadke¹⁹, päťštyridsaťtisíc a štyristo.

(51) Toto²³ sú prehliadke podrobení¹⁹ zo¹⁶⁹ synov Isráela, šesťstotisíc a tisíc⁹⁶³ a sedemsto a tridsať.

(52) A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrok: (53) Týmto⁹⁶⁴ bude¹⁸ zem rozdeľovaná za⁹⁶⁵ dedičstvo⁶³⁹ podľa počtu

mien⁹⁶⁶, (54)početnému⁹⁶⁷ budeš¹⁸ rozmnožovať jeho dedičstvo^{639 968} a nepočtetnému⁹⁶⁷ budeš¹⁸ zmenšovať jeho dedičstvo^{639 968}, každému³³ bude¹⁸ dávané jeho dedičstvo⁶³⁹ podľa množstva²⁸⁷ jeho podrobených prehliadke¹⁹, (55)ale⁴⁰ deliť sa bude¹⁸ zem lósom, dedičstva sa budú uji- mať⁷¹⁸ podľa mien vetiev²¹ svojich otcov, (56)na základe rozhodnutia⁹⁶⁹ sa bude¹⁸ deliť ich⁹⁷⁰ dedičstvo⁶³⁹ medzi početný⁹⁶⁷ a nepočetný^{967 971}.

(57)A toto²³ sú prehliadke podrobení¹⁹ Léviho podľa svojich čeladí^{8 9}: Géršónova je⁹⁸ čelad⁸ Géršunního^{99 100}, Keháthova je⁹⁸ čelad⁸ Keháthího^{99 100}, Meráriho je⁹⁸ čelad⁸ Meráriho⁹⁹, (58)A toto²³ sú čelade⁸ Léviho: čelad⁸ Livního⁹⁹, čelad⁸ Chevróního^{99 100}, čelad⁸ Machlího⁹⁹, čelad⁸ Múšího⁹⁹, čelad⁸ Korchího^{99 100}, A Keháth zplodil Amráma, (59)a meno ženy Amráma Jócheved, dcéra Léviho, ktorú Lévi splodil v Egypte; tá²⁹ Amrámovi porodila Áróna a Mojžiša a Mirjám, ich sestru. (60)A Árónovi sa narodili Nádáv a Avihú a Eleázár a Íthamár; (61)a Nádáv a Avihú umreli pri svojom predkladaní⁷⁸ nepatričného⁵⁶ ohňa pred tvár Hospodina. (62)A ich podrobených prehliadke¹⁹ bolo⁹⁹ triadvadsaťtisíc, všetkých mužského pohlavia od veku¹² jedného mesiaca a vyššie¹³, lebo im nebolo určené podrobiť sa³⁸ prehliadke¹⁹ medzi synmi³⁹ Isráela, lebo im Hospodin medzi synmi³⁹ Isráela nedal dedičstvo⁶³⁹.

(63)Toto²³ sú prehliadke podrobení¹⁹ Mojžišom⁶³ a Eleázárom, kňazom⁶³, ktorí prehliadke podrobili¹⁹ synov Isráela na stepiach⁸²⁷ Móáva^{796 828} pri Jordáne – Jerichu; (64)a medzi týmito nebolo⁵⁹ nikoho^{185 972} z prehliadke podrobených¹⁹ Mojžišom⁶³ a Árónom, kňazom⁶³, ktorí prehliadke podrobili¹⁹ synov Isráela v pustine Sínaja, (65)lebo o nich Hospodin povedal: Istotne⁶⁰³ v pustine budú musieť⁴¹ pomrieť! I neostal z nich nikto^{185 972}, iba ak Kálév, syn Jefunnéa, a Jósua, syn Núna.

27 I priblížili sa⁵⁴ dcéry Celofcháda, syna Chéfera, syna Gileáda, syna Máchíra, syna Menaššéa, *patriaceho* k čeladiam⁸ Menaššéa, syna Jozefa (a toto²⁹ sú mená jeho dcér: Machlá a Nóa a Choglá a Milká a Tircá), (2)a zastali pred tvárou Mojžiša a pred tvárou Eleázára, kňaza,

a pred tvárou náčelníkov²⁵ a celého zhromaždenia⁶ pri vchode¹⁰⁴ stanu stretávania¹ s výrokom: (3)Náš otec umrel v pustine, no²⁹ on nebol⁵⁹ medzi zrotením^{6 39} tých, ktorí²¹⁴ sa zrotili^{360 369 570} proti Hospodinovi^{58 571}, v zrotení⁶ Kóracu, lež⁹⁷³ umrel v svojom hriechu⁹⁷⁴, a synov sa mu nedostalo⁷⁹ – (4)prečo má⁴¹ byť meno nášho otca sprostred jeho čelade⁸ vylučované³³⁶, pretože nemal¹⁸⁶ syna? Daj nám držbu vprostred bratov nášho otca! (5)Mojžiš teda³⁵ ich prípad^{335 975} predložil⁷⁸ tvári Hospodina.

(6)A Hospodin k Mojžišovi prevravel výrokom: (7)Dcéry Celofcháda hovoria správne, pravdaže⁷⁸⁵ im držbu dedičstva⁶³⁹ vprostred bratov ich otca musíš⁴¹ dať a dedičstvo⁶³⁹ ich otca na ne previesť. (8)A k deťom⁷ Isráela budeš¹⁸ hovoriť výrokom: Kedykoľvek bude mrieť muž a nebude mať¹⁸⁶ syna, vtedy²⁹ jeho dedičstvo⁶³⁹ budete¹⁸ prevádzať na jeho dcéru, (9)a ak nebude mať¹⁸⁶ dcéru, vtedy²⁹ jeho dedičstvo⁶³⁹ budete¹⁸ dávať jeho bratom, (10)a ak nebude mať¹⁸⁶ bratov, vtedy²⁹ jeho dedičstvo⁶³⁹ budete¹⁸ dávať bratom jeho otca, (11)a ak jeho otec nebude mať¹⁸⁶ bratov, vtedy²⁹ jeho dedičstvo⁶³⁹ budete¹⁸ dávať jeho telesne príbuznému⁹⁷⁶, jemu najbližšiemu⁹⁷⁷ z jeho čelade⁸, nech²⁹ ho za vlastníctvo zaujíma⁵⁵². To²⁹ sa stane^{18 163} deťom⁷ Isráela ustanovením^{221 334} práva³³⁵ podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal.

(12)A Hospodin k Mojžišovi povedal: Vystúp⁴⁸² na toto pohorie⁴⁸⁴ Avárim, nech²⁹ vidíš zem, ktorú som dal deťom⁷ Isráela, (13)a keď ju uvidíš, budeš¹⁴² musieť⁴¹ aj ty byť pripojený⁴²⁰ k svojmu ľudu³⁴³ podľa toho, ako bol pripojený⁴²⁰ Áron, tvoj brat, (14)podľa toho, ako ste v pustine Cína, pri rozvadenosti⁷⁶² zhromaždenia⁶, ostali neposlušní^{759 781} môjmu príkazu⁹⁶ posvätiť⁷⁶⁰ ma ohľadne vody⁹⁷⁸ v ich očiach. (Toto²³ sú vody rozvadenosti⁷⁶² – Kádés v pustine Cína.) (15)A Mojžiš k Hospodinovi prehovoril výrokom: Kiež Hospodin, Boh duchov všetkého mäsa, nad zhromaždením⁶ ráč^{18 41} ustanoviť^{19 42} muža, (17)ktorý bude pred ich tvárou vychádzať⁴²⁶ a ktorý bude pred ich tvárou vstupovať⁹⁷⁹, ktorý ich bude vyvádzať⁴²⁶ a ktorý ich bude uvádzať⁹⁷⁹, nech²⁹ nebude zhromaždenie⁶

Hospodina ako stádo⁹⁸⁰ tých, ktorí nemajú¹⁸⁶ pastiera. (18)A Hospodin k Mojžišovi povedal: Vezmi si Jósua, syna Núna, muža, v ktorom je Duch, a polož na³²⁰ neho svoju ruku (19)a postav ho pred tvár Eleázára, kňaza, a pred tvár celého zhromaždenia⁶ a pred ich očami ho rozkazom ustanov⁹⁸¹; (20)a prenes⁸⁴⁰ na neho zo svojej cti⁹⁸², aby poslúchali, celé zhromaždenie⁶ detí Isráela. (21)On²⁹ bude¹⁸ stávať pred tvárou Eleázára, kňaza; ten²⁹ sa pre neho bude¹⁸ dopytovať na súd³³⁵ 983 Úrím⁹⁸⁴ pred tvárou Hospodina; na jeho príkaz⁹⁶ budú¹⁸ vychádzať⁴²⁶ a na jeho príkaz⁹⁶ budú¹⁸ vstupovať⁹⁷⁹, on a s ním všetky deti Isráela, totiž celé zhromaždenie⁶. (22)A Mojžiš spravil podľa toho, čo mu Hospodin rozkázal; vzal teda³⁵ Jósua a postavil ho pred tvár Eleázára, kňaza, a pred tvár celého zhromaždenia⁶ (23)a položil na³²⁰ neho svoju ruku a rozkazom ho ustanovil⁹⁸¹ podľa toho, čo Hospodin skrze¹⁶⁵ Mojžiša prehovoril.

28 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2)Rozkáz deťom⁷ Isráela a povedz k nim: Moje obetné dary⁷⁸, môj pokrm⁵²¹ k mojim ohňovým obetiam⁶ mojej ľúbeznej⁵⁸³ vône budete¹⁸ dbať⁶¹ predkladať⁷⁸ mi v časy na to¹⁷ 106 určené¹³³². (3)A povedz im: Toto bude ohňová obet, ktorú budete¹⁸ predkladať⁷⁸: jahňatá²⁶⁸, ročné³⁰⁶, bezchybné²⁷¹, dve za deň, ustavičná vzostupná obet¹³⁴ 263, (4)jedno jahňa²⁶⁸ budeš¹⁸ obetovať²⁶² za rána a druhé jahňa²⁶⁸ budeš¹⁸ obetovať²⁶² medzi dvoma večermi³³³, (5)a desatinu éfy²⁰⁵ jemnej múky na obet⁶ daru¹⁵¹, zarobenej²⁷⁷ olejom z rozdrvenia⁹⁸⁵, štvrtinou hína⁵⁸⁵ – (6)ustavičnú vzostupnú obet¹³⁴ 263, zavedenú²⁵⁰ na⁹⁸⁶ vrchu Sínaj na ľúbeznu⁵⁸³ vôňu, ohňovú obet⁶ Hospodinovi, (7)a k nej¹⁰⁶ liatu obet¹³³, štvrtinu hína⁵⁸⁵ na jedno jahňa²⁶⁸, v svätyni¹⁰⁷ nalej⁹⁸⁷ liatu obet¹³³ opojného nápoja²⁴⁸ Hospodinovi. (8)A druhé jahňa²⁶⁸ budeš¹⁸ obetovať²⁶² medzi dvoma večermi³³³, ako obet⁶ daru¹⁵¹ rána a ako liatu obet¹³³ k nej¹⁰⁶ ho budeš¹⁸ obetovať²⁶², ohňovú obet⁶, ľúbeznu⁵⁸³ vôňu Hospodinovi.

(9)A v deň soboty⁶⁰⁷ dve jahňatá²⁶⁸, ročné³⁰⁶, bezchybné²⁷¹, a dve desatiny⁵⁸⁴ jemnej múky, obet⁶ daru¹⁵¹, zarobenú²⁷⁷ olejom, a liatu obet¹³³ k nej¹⁰⁶ – (10)vzostupnú

obet²⁶³ soboty⁶⁰⁷ v jej⁹⁸⁸ sobotu⁶⁰⁷, popri¹⁸⁴ ustavičnej vzostupnej obeti¹³⁴ 263 a liatej obeti¹³³ k nej¹⁰⁶.

(11)A v začiatkoch vašich mesiacov budete¹⁸ Hospodinovi za vzostupnú obet²⁶³ predkladať⁷⁸ dva mladé býky³⁰³ a jedného barana, sedem ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, bez chyby²⁷¹, (12)a tri desatiny⁵⁸⁴ jemnej múky, obet⁶ daru¹⁵¹, zarobenú²⁷⁷ olejom, na jedného býka, a dve desatiny⁵⁸⁴ jemnej múky, obet⁶ daru¹⁵¹, zarobenú²⁷⁷ olejom, na jedného barana, (13)a po desatine⁵⁸⁴ 989 jemnej múky, obet⁶ daru¹⁵¹, zarobenú²⁷⁷ olejom, na jedno jahňa²⁶⁸ – vzostupná obet²⁶³, ľúbezna⁵⁸³ vôňa, ohňová obet⁶ Hospodinovi. (14)A k nim¹⁰⁶ liate obeti¹³³: pol hína⁵⁸⁵ na býka a tretina hína⁵⁸⁵ na barana a štvrtina hína⁵⁸⁵ na jahňa²⁶⁸ – vína. Toto je vzostupná obet²⁶³ mesiaca v jej⁹⁸⁸ mesiaci po mesiacoch roka. (15)A popri¹⁸⁴ ustavičnej vzostupnej obeti¹³⁴ 263 sa bude¹⁸ za hriech²⁶⁶ obetovať²⁶² jeden chlпáč³⁰⁴ z kôz a liata obet¹³³ k nemu¹⁰⁶.

(16)A v prvom mesiaci, v štrnásty deň mesiaca²², je Minutie³³¹ Hospodina³⁴⁰, (17)a v pätnásty deň tohto mesiaca²² slávnosť – po sedem dní sa budú¹⁸ jesť nekvasené chleby. (18)V prvý deň bude svätá schôdza⁶⁹⁷ 990, žiadne²⁴⁹ zamestnanie¹²² pracou⁸⁵ nesmiete⁴¹ vykonávať (19)a Hospodinovi za ohňovú obet⁶, vzostupnú obet²⁶³, budete¹⁸ predkladať⁷⁸ dva mladé býky³⁰³ a jedného barana, sedem ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸ – budete¹⁸ ich mať⁷⁹ bez chyby²⁷¹ – (20)a k nim¹⁰⁶ obet⁶ daru¹⁵¹, jemnú múku zarobenú²⁷⁷ olejom; budete¹⁸ obetovať²⁶² tri desatiny⁵⁸⁴ na býka a dve desatiny⁵⁸⁴ na barana, (21)po desatine⁵⁸⁴ 989 budeš¹⁸ obetovať²⁶² na jedno jahňa²⁶⁸ – na tých sedem jahniat²⁶⁸ – (22)a jedného chlпáča³⁰⁴ za hriech²⁶⁶ na urobenie zadost¹⁹¹ za vás. (23)Toto⁹⁹¹ budete¹⁸ obetovať²⁶² okrem²⁸⁵ vzostupnej obete²⁶³, ktorá je ustavičnou vzostupnou obeťou¹³⁴ 221 263; (24)ako toto⁹⁹¹ budete¹⁸ obetovať²⁶² denne⁹⁹² po sedem dní pokrm⁵²¹ ohňovej obete⁶ ľúbeznej⁵⁸³ vône Hospodinovi; to sa bude¹⁸ obetovať²⁶² popri¹⁸⁴ ustavičnej vzostupnej obeti¹³⁴ 263 a liatej obeti¹³³ k nej¹⁰⁶. (25)A v siedmy deň budete¹⁸ mať⁷⁹ svätú schôdzu⁶⁹⁷ 990, žiadne²⁴⁹ zamestnanie¹²² pracou⁸⁵ nesmiete⁴¹ vykonávať.

(26)A v deň vašich prvotín⁴⁹², pri vašom predkladaní⁷⁸ novej⁹⁹³ *obete* daru¹⁵¹ Hospodinovi, vo vašich týždňoch⁹⁹⁴, budete¹⁸ mať⁷⁹ svätú schôdzu^{697 990}, žiadne²⁴⁹ zamestnanie¹²² prácou⁸⁵ nesmiete⁴¹ vykonávať, (27)a za vzostupnú *obet*²⁶³ na ľúbeznu⁵⁸³ vôňu Hospodinovi budete¹⁸ predkladať⁷⁸ dva mladé býky³⁰³, jedného barana, sedem ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, (28)a k nim¹⁰⁶ *obet* daru¹⁵¹, jemnú múku zarobenú²⁷⁷ olejom, tri desatiny⁵⁸⁴ na jedného býka a dve desatiny⁵⁸⁴ na jedného barana, (29)po desatine^{584 989} na jedno jahňa²⁶⁸ – na tých sedem jahniat²⁶⁸ – (30)jedného chlpáča³⁰⁴ z kôz na urobenie zadost'¹⁹¹ za vás; (31)*to* budete¹⁸ obetovať²⁶² okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*^{134 263} a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ – budete¹⁸ ich mať⁷⁹ bez chyby²⁷¹ – a liatych *obeti*¹³³ k nim¹⁰⁶.

29 A v siedmom mesiaci, v prvý deň mesiaca²², budete¹⁸ mať⁷⁹ svätú schôdzu^{697 990}, žiadne²⁴⁹ zamestnanie¹²² prácou⁸⁵ nesmiete⁴¹ vykonávať, budete¹⁸ mať⁷⁹ deň trúbenia³⁶¹, (2)a vzostupnou *obetou*²⁶³ na ľúbeznu⁵⁸³ vôňu Hospodinovi budete¹⁸ robiť²⁶² jedného mladého býka³⁰³, jedného barana, sedem ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸ – bez chyby²⁷¹ – (3)a k nim¹⁰⁶ *obet* daru¹⁵¹, jemnú múku zarobenú²⁷⁷ olejom, tri desatiny⁵⁸⁴ na býka a dve desatiny⁵⁸⁴ na barana (4)a jednu desatinu⁵⁸⁴ na jedno jahňa²⁶⁸ – na tých sedem jahniat²⁶⁸ – (5)a jedného chlpáča³⁰⁴ z kôz za hriech²⁶⁶, na urobenie zadost'¹⁹¹ za vás, (6)okrem²⁸⁵ mesačnej vzostupnej *obete*^{263 995} a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a ustavičnej vzostupnej *obete*^{134 263} a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatych *obeti*¹³³ k nim¹⁰⁶ podľa predpisu³³⁵, na ľúbeznu⁵⁸³ vôňu, ohňovú *obet* Hospodinovi.

(7)A v desiaty deň tohto siedmeho mesiaca²² budete¹⁸ mať⁷⁹ svätú schôdzu^{697 990}, i budete¹⁸ ponížiť⁴⁹⁷ sami seba⁹⁹⁶; žiadne²⁴⁹ zamestnanie¹²² nesmiete⁴¹ vykonávať. (8)A budete¹⁸ za vzostupnú *obet*²⁶³ Hospodinovi, ľúbeznu⁵⁸³ vôňu, predkladať⁷⁸ jedného mladého býka³⁰³, jedného barana, sedem ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸ – budete¹⁸ ich mať⁷⁹ bez chyby²⁷¹ – (9)a k nim¹⁰⁶ *obet* daru¹⁵¹, jemnú múku zarobenú⁵⁸⁴ olejom, tri desatiny⁵⁸⁴ na býka, dve desatiny⁵⁸⁴ na jedného barana, (10)po desa-

tine^{584 989} na jedno jahňa²⁶⁸ – na tých sedem jahniat²⁶⁸ – (11)jedného chlpáča³⁰⁴ z kôz za hriech²⁶⁶, na urobenie zadost'¹⁹¹ za vás, okrem²⁸⁵ *obete* za hriech na zadostučinenia^{189 190} a ustavičnej vzostupnej *obete*^{134 263} a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatych *obeti*¹³³ k tomu⁹⁹⁷.

(12)A v pätnásty deň siedmeho mesiaca budete¹⁸ mať⁷⁹ svätú schôdzu^{697 990}, žiadne²⁴⁹ zamestnanie¹²² prácou⁸⁵ nesmiete⁴¹ vykonávať, i budete¹⁸ po sedem dní sláviť Hospodinovi²⁴⁰ slávnosť⁹⁹⁸. (13)a budete¹⁸ predkladať⁷⁸ vzostupnú *obet*²⁶³, ohňovú *obet*, ľúbeznu⁵⁸³ vôňu Hospodinovi: trinásť mladých býkov³⁰³, dva barany, štrnásť ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸ – budú¹⁸ bez chyby²⁷¹ – (14)a k nim¹⁰⁶ *obet* daru¹⁵¹, jemnú múku zarobenú²⁷⁷ olejom, tri desatiny⁵⁸⁴ na jedného býka, – na trinásť býkov – dve desatiny⁵⁸⁴ na jedného barana – na tie dva barany – (15)a po desatine^{584 989} na jedno jahňa²⁶⁸ – na štrnásť jahniat²⁶⁸ – (16)a jedného chlpáča³⁰⁴ z kôz za hriech²⁶⁶, okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*²⁶³ a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatej *obete*¹³³ k nej¹⁰⁶.

(17)A v druhý deň dvanásť mladých býkov³⁰³, dva barany, štrnásť ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, bez chyby²⁷¹, (18)a *obet* daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶ a liate *obete*¹³³ k nim¹⁰⁶, k býkom, k baranom a k jahňatám²⁶⁸ v ich počte podľa predpisu³³⁵, (19)a jedného chlpáča³⁰⁴ z kôz za hriech²⁶⁶, okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*²⁶³ a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatej *obete*¹³³ k tomu⁹⁹⁷.

(20)A v tretí deň jedenásť býkov, dva barany, štrnásť ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, bez chyby²⁷¹, (21)a *obet* daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶ a liate *obete*¹³³ k nim¹⁰⁶, k býkom, k baranom a k jahňatám²⁶⁸ v ich počte podľa predpisu³³⁵, (22)a jedného chlpáča³⁰⁴ za hriech²⁶⁶, okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*²⁶³ a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatej *obete*¹³³ k nej¹⁰⁶.

(23)A v štvrtý deň desať býkov, dva barany, štrnásť ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, bez chyby²⁷¹, (24)*obet* daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶ a liate *obete*¹³³ k nim¹⁰⁶, k býkom, k baranom a k jahňatám²⁶⁸ v ich počte podľa predpisu³³⁵, (25)a jedného chlpáča³⁰⁴ z kôz za hriech²⁶⁶, okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*²⁶³ a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatej *obete*¹³³ k nej¹⁰⁶.

(26)A v piaty deň deväť býkov, dva barany, štrnásť ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, bez chyby²⁷¹, (27)a *obeť* daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶ a liate *obete*¹³³ k nim¹⁰⁶, k býkom, k baranom a k jahňatám²⁶⁸ v ich počte podľa predpisu³³⁵, (28)a jedného chlpáča³⁰⁴ za hriech²⁶⁶, okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*²⁶³ a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatej *obete*¹³³ k nej¹⁰⁶.

(29)A v šiesty deň osem býkov, dva barany, štrnásť ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, bez chyby²⁷¹, (30)a *obeť* daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶ a liate *obete*¹³³ k nim¹⁰⁶, k býkom, k baranom a k jahňatám²⁶⁸ v ich počte podľa predpisu³³⁵, (31)a jedného chlpáča³⁰⁴ za hriech²⁶⁶, okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*²⁶³ a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatej *obete*¹³³ k nej¹⁰⁶.

(32)A v siedmy deň sedem býkov, dva barany, štrnásť ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, bez chyby²⁷¹, (33)a *obeť* daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶ a liate *obete*¹³³ k nim¹⁰⁶, k býkom, k baranom a k jahňatám²⁶⁸ v ich počte podľa predpisu³³⁵, (34)a jedného chlpáča³⁰⁴ za hriech²⁶⁶, okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*²⁶³ a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatej *obete*¹³³ k nej¹⁰⁶.

(35)V ôsmy deň budete¹⁸ mať⁷⁹ slávnostné zhromaždenie⁹⁹⁹, žiadne²⁴⁹ zamestnanie¹²² prácou⁸⁵ nesmiete⁴¹ vykonávať (36)a za vzostupnú *obeť*²⁶³, ohňovú *obeť*, lúbeznú⁵⁸³ vôňu Hospodinovi, budete¹⁸ predkladať⁷⁸ jedného býka, jedného barana, sedem ročných³⁰⁶ jahniat²⁶⁸, bez chyby²⁷¹, (37)*obeť* daru¹⁵¹ k nim¹⁰⁶ a liate *obete*¹³³ k nim¹⁰⁶, k býkovi, k baranovi a k jahňatám²⁶⁸ v ich počte podľa predpisu³³⁵, (38)a jedného chlpáča³⁰⁴ za hriech²⁶⁶, okrem²⁸⁵ ustavičnej vzostupnej *obete*²⁶³ a *obete* daru¹⁵¹ k nej¹⁰⁶ a liatej *obete*¹³³ k nej¹⁰⁶. (39)Toto⁹⁹¹ budete¹⁸ Hospodinovi obetovať²⁶² na vaše sviatky³⁶⁹, okrem²⁸⁵ vašich sľubov a vašich dobrovoľných *obetí*⁵⁸² vo vašich vzostupných *obetiach*²⁶³ a vo vašich *obetiach* daru¹⁵¹ a vo vašich liatych *obetiach*¹³³ a vo vašich *obetiach* pokojných hodov^{274 1000}.

(40)¹⁰⁰¹A Mojžiš k deťom⁷ Izráela prevravel podľa všetkého, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal.

30 A k hlavám vetiev²¹ detí⁷ Izráela Mojžiš prehovoril výrokom: Toto

je vec, ktorú rozkázal Hospodin: (2)Kedykoľvek muž bude sľubovať²⁴⁵ Hospodinovi sľub alebo odprisahanie prísahou¹⁰⁰² uviazať záväzok na svoju¹⁰⁰² dušu, nesmie⁴¹ svoje slovo zľahčiť¹⁰⁰³, musí⁴¹ urobiť podľa všetkého, čo²¹⁴ vychádza z jeho úst. (3)No²⁹ kedykoľvek sľub Hospodinovi bude sľubovať²⁴⁵ žena, takže²⁹ si uviaže záväzok¹⁰⁰² v dome svojho otca v svojej mladosti¹⁰⁰⁴, (4)a jej otec počuje jej sľub a jej záväzok, ktorý uviazala na svoju¹⁰⁰² dušu, a pomlčí k nej jej otec, vtedy²⁹ všetky jej sľuby ostanú v platnosti⁸⁹² a v platnosti ostane⁸⁹² každý záväzok, ktorý uviazala na svoju¹⁰⁰² dušu. (5)No²⁹ ak jej jej otec v deň svojho počutia vysloví nesúhlas¹⁰⁰⁵, nebude ostávať v platnosti⁸⁹² žiadny²⁴⁹ jej sľub a záväzok, ktorý¹⁰⁰⁶ na svoju¹⁰⁰² dušu uviazala, a Hospodin jej bude ochotný⁴¹ odpustiť, lebo jej otec jej vyslovil nesúhlas¹⁰⁰⁵. (6)A ak aj¹⁰⁰⁷ bude patriť¹⁶³ mužovi a *bude mať* na sebe svoje sľuby alebo nerozvážny výrok¹⁰⁰⁸ svojich¹⁰⁰⁹ pier, ktorý uviazala na svoju¹⁰⁰² dušu, (7)čo²⁹ jej muž počuje v deň svojho počutia a pomlčí k nej, vtedy²⁹ ostanú jej sľuby v platnosti⁸⁹² a v platnosti ostávať budú⁸⁹² jej záväzky, ktoré uviazala na svoju¹⁰⁰² dušu. (8)No²⁹ ak jej jej muž v deň svojho počutia bude vyslovovať nesúhlas¹⁰⁰⁵ a zruší jej sľub, ktorý *bude mať* na sebe¹⁰⁰⁹, a nerozvážny výrok¹⁰⁰⁸ jej pier, ktorý uviazala na svoju¹⁰⁰² dušu, vtedy²⁹ jej Hospodin¹⁰¹⁰ bude ochotný⁴¹ odpustiť. (9)Ale sľub vdovy a vyhnanej¹⁰¹¹, všetko, čo na svoju dušu uviaže¹⁰⁰², bude na nej ostávať v platnosti⁸⁹², (10)no²⁹ ak v dome svojho muža urobí sľub²⁸⁴, (11)čo²⁹ počuje jej muž a pomlčí k nej, nevysloví jej nesúhlas¹⁰⁰⁵, vtedy²⁹ všetky jej sľuby a každý jej záväzok, ktorý uviazala na svoju¹⁰⁰² dušu, bude ostávať v platnosti⁸⁹². (12)A ak to¹³⁵ jej muž v deň svojho počutia výslovne¹⁰¹² bude rušiť, nebude ostávať v platnosti⁸⁹² žiadna²⁴⁹ výpoveď¹⁰¹³ jej pier, ako⁷⁰⁴ jej sľuby a ako⁷⁰⁴ záväzok jej duše, jej muž to¹³⁵ zruší a Hospodin jej bude ochotný⁴¹ odpustiť. (13)Každý sľub a každú prísahu zaväzujúcu¹⁰¹⁴ na poníženie⁹⁴⁷ duše – jej muž to¹³⁵ môže⁴¹ potvrdiť⁸⁹² a jej muž to¹³⁵ môže⁴¹ zrušiť. (14)No²⁹ ak k nej jej muž bude stále¹⁰¹² mlčať odo dňa ku dňu,

vtedy²⁹ všetky jej sluby alebo všetky jej záväzky, ktoré *ona má* na sebe¹⁰⁰⁹, potvrdí⁸⁹²; potvrdí⁸⁹² ich tým, že¹⁰¹⁵ k nej odo dňa svojho počutia bude mlčať⁵⁹. (15) Ale ak ich po svojom počutí predsa¹⁰¹² bude rušiť, vtedy²⁹ jej pochybenie²⁰⁷ poniesie^{45 243}. (16) Toto²³ sú ustanovenia⁷⁰¹, ktoré Hospodin rozkázal Mojžišovi: medzi mužom a jeho ženou, medzi otcom a jeho dcérou, v jej mladosti¹⁰⁰⁴ v dome svojho otca.

31 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2) Vykonaj náležitu¹⁰¹⁶ pomstu detí⁷ Izráela zo stránky Midjánim^{88 958 1017}; potom budeš musieť⁴¹ byť pripojený⁴²⁰ k svojmu ľudu²⁴³. (3) A Mojžiš k ľudu prehovoril výrokom: Vyzbrojte sa, muži z vás, na vojenskú službu^{15 16}, nech²⁹ tiahnu¹⁰¹⁸ na Midján uskutočniť⁸⁴⁰ proti Midjánu pomstu Hospodina. (4) Po tisíc na vetvu^{21 1019}, po všetkých vetvách^{9 21} Izráela, musíte⁴¹ vyslať na vojenskú službu^{15 16}. (5) Boli teda³⁵ z tisícov Izráela vyčlenení¹⁰²⁰, tisíc na vetvu²¹, dvanásťtisíc vyzbrojených do vojska^{15 16}, (6) a Mojžiš ich vyslal, tisíc na vetvu²¹, na vojenskú výpravu^{15 16}, ich a Pinchása, syna Eleázara, kňaza, na vojenskú výpravu^{15 16}, aj sväté náčinia^{44 697 1021} a¹⁰²² pozauny na trúbenie^{63 361} v jeho ruke¹⁰²³. (7) Vytiahli teda³⁵ do pola^{15 1024} na Midján podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal, a pozabíjali všetkých mužského pohlavia (8) a pozabíjali aj kráľov Midjána, popri¹⁸⁴ iných ich poprebodaných – Évího a Rekema a Cúra a Chúra a Revu, piatich kráľov Midjána, aj Bileáma, syna Beóra, mečom zabili, (9) a synovia Izráela pozajímali ženy Midjána a ich drobotinu a ukoristili¹⁰²⁵ všetok ich dobytok⁹³ a všetky ich stáda⁷⁷⁴ a všetko ich bohatstvo, (10) a všetky ich mestá v ich sídliskách a všetky ich táboriská¹⁰²⁶ vypálili ohňom. (11) A všetok lup a všetku korisť v ľudoch⁹² a v dobytku^{93 1000} vzali (12) a dopravili k Mojžišovi a k Eleázarovi, kňazovi, a ku zhromaždeniu⁶ detí⁷ Izráela – zajatectvo a korisť a lup, do tábora⁵⁷ na stepi⁸²⁷ Móáva^{796 828}, ktoré sú pri Jordáne – Jerichu.

(13) I vyšiel im Mojžiš a Eleázár, kňaz, a všetci náčelníci²⁵ zhromaždenia v ústrety von⁷⁵ voči táboru^{57 176}, (14) a Mojžiš sa na vrchných veliteľov¹⁰²⁷ brannej

moci¹⁰²⁸, vodcov⁸⁰⁶ tisícov a vodcov⁸⁰⁶ stovák, ktorí²¹⁴ prichádzali z vojnovéj výpravy^{15 16 1029}, nazlostil, (15) i povedal k nim Mojžiš: Či ste všetky ženské¹⁰³⁰ nechali nažive? (16) Hľa – ony sa synom Izráela, skrze slovo Bileáma⁹²⁴, stali¹⁶³ príčinou^{221 1020} nevery proti Hospodinovi vo veci Peóra, takže²⁹ v zhromaždenie⁶ Hospodina dopadla^{163 1031} pohroma^{573 679}! (17) Teraz teda³⁵ pozabíjajte všetko mužského pohlavia medzi drobotinou a zabite každú ženu poznávajú muža ľahnutím s mužským pohlavím⁶³, (18) ale všetku drobotinu medzi ženami, ktoré ľahnutie s mužským pohlavím⁶³ nepoznali, si nechajte nažive. (19) A vy sa na sedem dní uložte⁴⁸ zvonku voči táboru^{57 176}, každý voľakoho⁷⁵⁰ zabíviš a každý siahnuvší na⁶⁴⁸ prebodnutého, musíte⁴¹ sa v tretí deň a v siedmy deň očisťovať⁴²⁵, vy aj vaše zajatectvo. (20) A každé rúcho a každý predmet^{208 209} z kože a každý výrobok z kozej srsti¹⁰³² a každú nádobu^{208 209} z dreva si musíte⁴¹ očistiť³²⁵.

(21) A Eleázár, kňaz, povedal k mužom z vojska^{15 16}, ktorí²¹⁴ vstúpili do boja³⁶⁶: Toto je ustanovenie³³⁴ zákona²³⁶, ktoré¹⁰³³ Hospodin rozkázal Mojžišovi: (22) Ale⁴⁰ zlato a striebro, mosadz⁶⁷³, železo, cín a olovo, (23) každú vec, ktorá môže⁴¹ prísť v oheň, musíte⁴¹ pretiahnuť ohňom a bude očistená, len⁴⁰ sa musí⁴¹ očistiť vodou proti poškvrneniu^{63 740}, a všetko, čo v oheň prísť nemôže⁴¹, musíte⁴¹ pretiahnuť vodou. (24) A v siedmy deň musíte⁴¹ oprat' svoje rúcha a budete čisti, a potom budete smieť⁴¹ vstúpiť do tábora.

(25) A Hospodin k Mojžišovi prevravel výrokom: (26) Zisti⁴ úhrn⁵ koristi – zajatectva v ľudoch⁹² aj v dobytku^{93 1000}, ty a Eleázár, kňaz, a hlavy otcov¹⁰³⁴ zhromaždenia⁶, (27) a korisť napoly rozdelíš^{18 1035} medzi podstúpivších boj^{366 1036}, ktorí²¹⁴ vyšli⁴²⁶ na vojenskú výpravu^{15 16}, a medzi celé zhromaždenie⁶, (28) a pre Hospodina musíš⁴¹ vybrať^{589 728 1037} dávku od⁸⁸ bojovníkov¹⁰³⁸, ktorí²¹⁴ vyšli⁴²⁶ na vojenskú výpravu^{15 16}, po jednom¹⁰³⁹ z päťsto, z ľudí⁹² a z hovädzieho dobytku a z oslov a z drobného dobytku; (29) to budete brať z ich polovice a musíš⁴¹ to dať Eleázarovi, kňazovi, za obeť venovania¹⁹² Hospodinovi,

(30) a z polovice detí⁷ Isráela budeš¹⁸ brať jedno vyňaté¹⁰⁴⁰ z päťdesiatich, z ľudí⁹² a z hovädzieho dobytká a z oslov a z drobného dobytká a zo všetkého zvieratstva⁹³, a dávať ich Léviomcom³⁶, majúcim na starosti⁶¹ opateru⁶² obydliá⁴³ Hospodina. (31) I spravil Mojžiš a Eleázár, kňaz, podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (32) A korist, ostatok lupu¹⁰⁴¹, ktorý ľud vojska¹⁵ ukoristil¹⁰²⁵, bola⁵⁹: drobného dobytká šesťstotisíc a sedemdesiat tisíc a päťtisíc, (33) a hovädzieho dobytká dvašesťdesiat tisíc, (34) a oslov jedenašesťdesiat tisíc, (35) a ľudských duší²⁵² 742, z žien, ktoré nepoznali ľahnutie s mužským pohlavím⁶³, všetkých duší²⁵² dvatridsat tisíc, (36) bola⁵⁹ teda³⁵ polovica, podiel tých, ktorí²¹⁴ vyšli⁴²⁶ na vojenskú výpravu¹⁵, z počtu drobného dobytká trisťtisíc a tridsat tisíc a sedem tisíc a päťsto, (37) a dávka Hospodinovi z drobného dobytká bola⁵⁹ šesťstopäťdesiat; (38) a hovädzieho dobytká šesťatridsat tisíc a dávka Hospodinovi z nich dvašesťdesiat, (39) a oslov tridsat tisíc a päťsto a dávka Hospodinovi z nich jedenašesťdesiat, (40) a ľudských duší²⁵² 742 šesťnásťtisíc a dávka Hospodinovi z nich dvaťatridsať duší. (41) A dávku dal Mojžiš Eleázárovi, kňazovi, za obeť venovania¹⁹² Hospodinovi podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal. (42) A z polovice pre deti⁷ Isráela, ktorú Mojžiš oddelil¹⁰³⁵ od mužov¹⁰⁴², ktorí²¹⁴ vytiahli do poľa¹⁵ 1024, – (43) polovica pre zhromaždenie⁶ 63 teda³⁵ bola⁵⁹ z drobného dobytká trisťtisíc a tridsat tisíc, sedem tisíc a päťsto, (44) a hovädzieho dobytká šesťatridsat tisíc, (45) a oslov tridsat tisíc a päťsto, (46) a ľudských duší²⁵² 742 šesťnásťtisíc, – (47) Mojžiš teda vzal z polovice pre deti⁷ Isráela jedno vyňaté¹⁰⁴⁰ z päťdesiatich, z ľudí⁹² aj z dobytká⁹³, a dal ich Léviomcom³⁶, majúcim na starosti⁶¹ opateru⁶² obydliá⁴³ Hospodina, podľa toho, čo Mojžišovi Hospodin rozkázal.

(48) A k Mojžišovi sa priblížili⁵⁴ vrchní veliteľia¹⁰²⁷, nadriadení¹⁰⁴³ tisícom vojska¹⁵, vodcovia⁸⁰⁶ tisícov a vodcovia⁸⁰⁶ stovák, (49) a povedali k Mojžišovi: Tvoji nevoľníci zistili⁴ úhrn⁵ bojovníkov¹⁰³⁸, ktorí sú pod našou správou¹⁶⁵, a nikto³³

z nás nechýba¹⁹ 1044, (50) chceme⁴¹ teda³⁵ Hospodinovi predložiť⁷⁸ obetný dar⁷⁸ – každý³³, čo dosiahol¹⁶⁰⁵, predmety²⁰⁸ 252 zo zlata: náramky²⁵² 1045 a zápästné krúžky²⁵² 1046, prstene²⁵², náušnice²⁵² a náhrdelníky²⁵², na urobenie zadostí¹⁹¹ za naše duše pred tvárou Hospodina. (51) Mojžiš teda³⁵ a Eleázár, kňaz, od⁸⁸ nich to zlato vzali, amý¹⁰⁴⁷ umelecký predmet²⁰⁸ 252 1048, (52) i bolo⁵⁹ všetkého zlata obeť venovania¹⁹², ktoré¹⁰⁴⁹ venovali⁵⁸⁹ Hospodinovi, šesťnásťtisíc sedemsto a päťdesiat šekelov¹¹⁹, od vodcov⁸⁰⁶ tisícov a od vodcov⁸⁰⁶ stovák. (53) (Muži vojska¹⁵ ukoristili¹⁰²⁵ každý³³ pre seba.) (54) A Mojžiš a Eleázár, kňaz, to zlato od vodcov⁸⁰⁶ tisícov a stovák vzali a vniesli ho do stanu stretávania¹ za pripomienku deťom⁷ Isráela pred tvárou Hospodina.

32 A deťom⁷ Reúvéna a deťom⁷ Gáda patrili⁹⁹ 79 mnohý dobytok⁷⁷⁴, veľmi početný⁵²⁹; i uvideli zem Jazéera a zem Gileádu, a¹⁰⁵⁰ hľa, ten kraj³⁵¹ – kraj³⁵¹ pre dobytok⁶³ 774 1051. (2) I prišli synovia Gáda a synovia Reúvéna a prevraveli k Mojžišovi a k Eleázárovi, kňazovi, a k náčelníkom²⁵ zhromaždenia výrok: (3) Atáróth a Dívón a Jazér a Nimrá a Češbón a Eleále a Sevám a Névó, a Beón, (4) zem, ktorú pobil⁹¹ Hospodin pred tvárou zhromaždenia⁶ Isráela, to¹⁷ je zem pre dobytok⁶³ 774 1051, a tvoji nevoľníci dobytok⁷⁷⁴ majú¹⁰⁵². (5) A povedali: Ak sme v tvojich očiach našli priazeň⁴⁰⁸, nech je¹⁸ táto zem daná v držbu tvojim nevoľníkom, nemusíš⁴¹ nás viesť cez¹⁰⁵³ Jordán.

(6) A Mojžiš synom Gáda a synom Reúvéna povedal: Či majú⁴¹ vaši bratia vstúpiť do boja³⁶⁶, kým²⁹ vy budete sedieť tu? (7) A prečo chcete⁴¹ odradiť¹⁰⁰⁵ srdce detí⁷ Isráela od prejdenia do zeme, ktorú im dal Hospodin? (8) Tak spravili vaši otcovia, keď som ich z Káděš-barnéy vyslal³⁰⁸ poprezeráť tú zem; (9) a vystúpili⁴⁸² po Nachal-eškól⁴⁹⁶ a poprezerali tú zem, ale odradili¹⁰⁰⁵ srdce detí⁷ Isráela, aby nebolo vstupu do zeme, ktorú im dal Hospodin. (10) A v onen deň vzbĺkol³⁹⁰ hnev Hospodina, i odprisahal výrok: (11) Ak budú vidieť⁵⁴⁷ tí muži, ktorí²¹⁴ vystúpili⁴⁸² z Egypta, od veku¹² dvadsať rokov a vyššie¹³, tú pôdu⁴¹², ktorú som prisahou

slúbil⁴³ Abrahámovi, Isákovi a Jákóbovi, lebo ma nenasledovali⁵⁹ plne⁵⁵¹, (12) iba ak Kálév, syn Jefunnéa, Kenizz¹⁰⁵⁴, a Jóšua, syn Núna, lebo *tí* Hospodina plne nasledovali⁵⁵¹! (13) A že proti Isráelovi vzbĺkol³⁹⁰ hnev Hospodina, vodil⁵⁹ ¹⁴² ich *po* štyridsať rokov sem-ta¹⁰⁵⁵ v pustine, do vymretia¹⁰⁵⁶ celého pokolenia, ktoré²¹⁴ robilo to, čo v očiach Hospodina *bolo* zlé. (14) Nuž²⁹ hľa – povstali ste miesto vašich otcov, plemeno¹⁰⁵⁷ hriešnych ľudí¹⁸⁵, na blk⁹⁵⁴ hnevu Hospodina voči Isráelovi ešte prikladat! (15) Veď ak sa budete odvracať od nasledovania⁵⁵¹ jeho, zanechá¹⁴² ho ešte naďalej⁴³¹ v pustine, takže²⁹ všetkému tomuto ľudu spôsobíte vyhubyenie¹⁰⁵⁸!

(16) I priblížili sa k nemu¹⁵⁴ ¹⁰⁵⁹ a povedali: Chceme⁴¹ tu zbudovať ovčince¹⁰⁶⁰ pre náš dobytok⁷⁷⁴ a mestá pre našu drobotinu, (17) no²⁹ my *sami* chvátajúc pôjdeme vyzbrojení pred tvárou detí⁷ Isráela, až než ich dovedieme k ich miestu³⁵¹, kým naša drobotina bude ostávať v opevnených mestách¹⁰⁶¹, mimo tváre¹⁰⁶² obyvateľov zeme. (18) Do našich domov sa nebudeme vracat, než si synovia Isráela pri-vlastnia⁷¹⁸ každý³³ svoje vlastníctvo⁶³⁹ ¹⁰⁶³, (19) lebo s nimi z druhej strany⁷⁹⁹ voči Jordánu¹⁷⁶ a ďalej vlastníctvo mat⁷¹⁸ nebudeme, ak nám pripadne¹⁰⁶⁴ naše vlastníctvo⁶³⁹ z tejto strany⁷⁹⁹ Jordánu od vzchádzania⁶⁶.

(20) A Mojžiš k nim povedal: Ak chcete⁴¹ spraviť túto vec, ak pred tvárou Hospodina pôjdete vyzbrojení do boja³⁶⁶ (21) a každý z vás³³⁹ vyzbrojený pred tvárou Hospodina prejde Jordán, než *on* svojich nepriateľov od svojej tváre¹⁹⁷ vypudí⁸²⁴, (22) a keď bude zem pred tvárou Hospodina podmanená, potom¹⁴² sa budete vracat, vtedy²⁹ budete pred Hospodinom⁶³⁰ a pred Isráelom⁶³⁰ nevinní a táto zem sa vám pred tvárou Hospodina dostane¹⁶³ v držbu. (23) No²⁹ ak tak nebudete konať, hľa, zhršli ste proti Hospodinovi a uvedomte si svoj hriech, že¹⁰⁶⁵ vás bude vedieť⁴¹ nájsť⁶⁰⁵. (24) Zbudujte si mestá pre svoju drobotinu a salaše pre svoj drobný dobytok, a to, čo²¹⁴ vyšlo¹⁰⁶⁶ z vašich úst, nech robíte¹⁸.

(25) I prevraveli – synovia Gáda a synovia Reúvéna – k Mojžišovi výrok: Tvoji

nevoľníci budú robiť podľa *toho*, čo môj pán rozkazuje: (26) naša drobotina, naše ženy, náš dobytok⁷⁷⁴ a všetko naše zvieratstvo⁹³ budú v mestách Gileádu (27) a tvoji nevoľníci, každý vyzbrojený k vojsku¹⁵ ¹⁶ ⁶³, budú pred tvárou Hospodina prechádzať do boja³⁶⁶ podľa *toho*, ako môj pán hovorí.

(28) A Mojžiš o nich rozkázal Eleázarovi, kňazovi, a Jóšuovi, synovi Núna, a hlavám otcov¹⁰³⁴ vetiev²¹ ²² detí⁷ Isráela, (29) i povedal k nim Mojžiš: Ak synovia Gáda a synovia Reúvéna budú prechádzať Jordán s vami, každý vyzbrojený do boja³⁶⁶ pred tvárou Hospodina, a zem bude pred vašou tvárou podmanená, vtedy²⁹ im budete¹⁸ dávať v držbu zem Gileádu, (30) no²⁹ ak s vami vyzbrojení prechádzať nebudú, vtedy²⁹ nadobudnú¹⁸ držbu¹⁰⁶⁷ vprostred vás v zemi Kenáanu. (31) A synovia Gáda a synovia Reúvéna odvetili výrok: Ako Hospodin k tvojim nevoľníkom prehovoril, tak budeme robiť – (32) my budeme prechádzať vyzbrojení pred tvárou Hospodina v zem Kenáan a držba nášho vlastníctva⁶³⁹ z tejto strany⁷⁹⁹ voči Jordánu¹⁷⁶ *bude* naša¹⁰⁶⁸.

(33) Mojžiš im teda³⁵ – deťom⁷ Gáda a deťom⁷ Reúvéna a polovici kmeňa¹⁵³ Menaššea, syna Jozefa, – dal kráľovstvo Síchóna, kráľa Emóriho⁵⁰⁵, a kráľovstvo Óga, kráľa Bášanu, zem podľa jej miest¹⁰⁶⁹ v jej hraniciach⁷⁶⁸, mestá tej zeme dookola. (34) A synovia Gáda vybudovali Dívón a Ataróth a Árór (35) a Atróth-Šófán a Jazér a Jagbehu (36) a Béth-Nimru a Béth-Harán *ako* opevnené mestá¹⁰⁶¹, aj ovčince¹⁰⁶⁰. (37) A synovia Reúvéna vybudovali Češbón a Eleále a Kir-játajim (38) a Névo a Baal-Meón, ktorých mená boli zmenené¹⁰⁷⁰, a mená miest¹⁰⁶⁹, ktoré vybudovali, nazvali *inými* menami. (39) A synovia Máchíra, syna Menaššea, sa pobrali do Gileádu a dobyli ho a vypudili⁸²⁴ Emóriho⁵⁰⁵, ktorý v ňom *bol*, (40) a Mojžiš dal Gileád Máchírovi, synovi Menaššea, i usídlil sa v ňom. (41) A Jáir, syn Menaššea, sa pobral a dobyl ich¹⁰⁷¹ dediny¹⁰⁷², i nazval ich Chavóth-Jáir¹⁰⁷³. (42) A Návach sa pobral a dobyl Kenáth a jeho osady⁸¹⁴, i dal mu názov⁴⁸⁰ Návach podľa svojho mena¹⁰⁷⁴.

33 Toto²³ sú cestovania³⁵⁹ detí⁷ Isrá-
 éla, ktoré^{557 1075} po svojich oddie-
 loch¹⁰⁷⁶ pod správou¹⁶⁵ Mojžiša a Árona
 vyšli⁴²⁶ zo zeme Egypta; (2) a Mojžiš ich
 východiská¹⁰⁷⁷ na príkaz⁹⁶ Hospodina za-
 písal¹⁰⁷⁸, a toto²³ sú ich cestovania³⁵⁹ podľa
 ich východísk¹⁰⁷⁷; (3) V prvom mesiaci
 teda³⁵, v pätnásty deň prvého mesiaca²²,
 sa dali na cestu⁵⁰ z Raemsésa, na druhý
 deň⁶⁷⁵ po Minuti^{63 331}, vyšli⁴²⁶ detí⁷ Isráéla
 so zdvihnutou rukou^{601 1079} pred očami
 všetkých Egypťanov, (4) kým²⁹ Egypťania
 pochovávali, čo Hospodin medzi nimi po-
 bil⁹¹, všetko prvorodené; aj proti ich bo-
 hom vykonal Hospodin súd¹⁰⁸⁰. (5) Deti⁷
 Isráéla sa teda³⁵ dali na cestu⁵⁰ z Raem-
 sésa a uložili sa⁴⁸ v Sukkóth; (6) a ze
 Sukkóth sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸
 v Étháme, ktorý je na pokračí⁷⁶⁷ pustiny;
 (7) a z Éthámu sa dali na cestu⁵⁰ a obrá-
 til sa späť³²⁷ na Pí-hachíróth, ktoré je pri
 Baal-Cefóne¹⁰⁸¹, a uložili sa⁴⁸ pred⁴⁹⁵ Mig-
 dólom; (8) a od Pí-hachíróth sa dali na
 cestu⁵⁰ a prešli stredom mora do pustiny
 a pustinou Éthámu išli⁵⁹ cestou troch dní
 a uložili sa⁴⁸ v Máre; (9) a z Máry sa dali
 na cestu⁵⁰ a prišli do Élím; a v Élím *bolo*
dvanásť prameňov vody a sedemdesiat pa-
 liem, i uložili sa⁴⁸ tam. (10) A z Élím sa dali
 na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ pri mori Trstia⁵⁵⁶;
 (11) a od mora Trstia⁵⁵⁶ sa dali na cestu⁵⁰
 a uložili sa⁴⁸ v pustine Sína; (12) a z pus-
 tiny Sína sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸
 v Dofke; (13) a z Dofky sa dali na cestu⁵⁰
 a uložili sa⁴⁸ v Álúši; (14) a z Álúša sa dali
 na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Refídím, a tam
 nebolo vody pre ľud na pitie. (15) A z Re-
 fídím sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸
 v pustine Sínaja; (16) a z pustiny Sínaja
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Kivróth-
 hattaavá⁴⁵¹; (17) a z Kivróth-hattaavá⁴⁵¹
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Chacéróth;
 (18) a z Chacéróth sa dali na cestu⁵⁰ a ulo-
 žili sa⁴⁸ v Rithme; (19) a z Rithmy sa dali
 na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Rimmón-Pá-
 reci; (20) a z Rimmón-Páreci sa dali na
 cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Livne; (21) a z Livny
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Risse;
 (22) a z Rissy sa dali na cestu⁵⁰ a uložili
 sa⁴⁸ v Kehéláthá; (23) a z Kehéláthá sa
 dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ na vrchu Šáfer;
 (24) a z vrchu Šáfer sa dali na cestu⁵⁰

a uložili sa⁴⁸ v Charáde; (25) a z Charády
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Makhé-
 lóth; (26) a z Makhélóth sa dali na cestu⁵⁰
 a uložili sa⁴⁸ v Táchathe; (27) a z Táchatu
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Tárachu;
 (28) a z Tárachu sa dali na cestu⁵⁰ a ulo-
 žili sa⁴⁸ v Mitke; (29) a z Mitky sa dali
 na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Chašmóne;
 (30) a z Chašmóny sa dali na cestu⁵⁰ a ulo-
 žili sa⁴⁸ v Móseróth; (31) a z Móseróth
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Bené-
 Jaakán; (32) a z Bené-Jaakán sa dali na
 cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Chór-haggidgád;
 (33) a z Chór-haggidgád sa dali na cestu⁵⁰
 a uložili sa⁴⁸ v Jotbáthá; (34) a z Jotbáthá
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Avróne;
 (35) a z Avróny sa dali na cestu⁵⁰ a uložili
 sa⁴⁸ v Ecjón-Gáveri; (36) a z Ecjón-Gáveru
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v pustine
 Cína, to¹⁷ je Kádés; (37) a z Kádésa sa dali
 na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ pri vrchu⁷⁷⁹ Hór na
 pokračí⁷⁶⁷ zeme Edóma.

(38) A Árón, kňaz, na príkaz⁹⁶ Hoso-
 dina vystúpil⁴⁸² na vrch Hór a umrel tam,
 štyridsiateho roku po³ vyjdení detí⁷ Isráéla
 zo zeme Egypta, v piatom mesiaci, v prvý
 deň mesiaca²². (39) A Árón *bol* pri svojej
 smrti na vrchu Hór vo veku¹⁰⁸² triadva-
 sať a sto rokov. (40) A pri príchode detí⁷
 Isráéla sa dal načúvať¹⁰⁸³ Kenaan⁵⁰⁵, kráľ
 Aradu⁷⁸², ktorý²⁰² býval v zemi Kenáan na
 juhu⁴⁸³.

(41) A od vrchu Hór sa dali na cestu⁵⁰
 a uložili sa⁴⁸ v Calmóne; (42) a z Calmóny
 sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Púnóne;
 (43) a z Púnónu sa dali na cestu⁵⁰ a ulo-
 žili sa⁴⁸ v Óvóth; (44) a z Óvóth sa dali na
 cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Ijjé-Avárím⁷⁹⁴ na po-
 medzí⁷⁶⁸ Móáva^{796 828}; (45) a z Ijjím^{794 1084} sa
 dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ v Dívón-Gáde;
 (46) a z Dívón-Gádu sa dali na cestu⁵⁰
 a uložili sa⁴⁸ v Almón-Divláthájím¹⁰⁸⁵;
 (47) a z Almón-Divláthájím¹⁰⁸⁵ sa dali
 na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸ vo vrchoch Avá-
 rím^{794 1084} pred⁴⁹⁵ Névom¹⁰⁸⁶ (48) a z vrchov
 Avárím^{794 1084} sa dali na cestu⁵⁰ a uložili sa⁴⁸
 na stepiach⁸²⁷ Móáva^{796 828} pri Jordáne –
 Jeríchu, (49) a pri Jordáne sa uložili⁴⁸ od
 Béth-Hajšimóth po Ávél-Haššittím¹⁰⁸⁷ na
 stepiach⁸²⁷ Móáva^{796 828}.

(50) A Hospodin na stepiach⁸²⁷ Mó-
 áva^{796 828} pri Jordáne – Jeríchu k Mojžišovi

prehovoril výrokom: (51)Prehovor k deťom? Isráela a povedz k nim: Keď vy prejdete¹⁰⁸⁸ Jordán do zeme Kenáan, (52)vtedy²⁹ všetkých obyvateľov zeme pred svojou tvárou¹⁹⁷ vypudíte^{18 824} a všetky ich zobrazenia zničíte¹⁸, aj všetky ich zliate podobizne¹⁰⁸⁹ musíte⁴¹ zničiť a všetky ich výšiny musíte⁴¹ vyplieniť¹⁰⁹⁰, (53)i zmocníte sa^{18 509 1091} zeme a usídlite sa¹⁸ v nej, lebo vám som tú zem dal na jej ujetie za vlastníctvo^{509 1091}, (54)ale lósom si tú zem za dedičstvo rozdelíte^{18 718 1092} podľa svojich čeladi^{18 9}: početnému⁹⁶⁷ budete¹⁸ množiť jeho dedičstvo^{639 968} a nepočetnému⁹⁶⁷ budeš¹⁸ zmenšovať jeho dedičstvo^{639 968}. Kam komu lós bude vychádzať⁴²⁶, tam sa mu bude dostávať¹⁶³, dedičstva sa budete¹⁸ ujiť⁷¹⁸ podľa vetiev²¹ vašich otcov. (55)No²⁹ ak obyvateľov zeme pred svojou tvárou¹⁹⁷ nebudete vypudzo-vať⁸²⁴, potom²⁹ sa vám to, čo z nich budete ostavovať, stane¹⁶³ trňmi²²¹ vo vašich očiach a ostňami²²¹ vo vašich bokoch, takže²⁹ sa vás v zemi, v ktorej budete bývať, dajú utláčať³⁶⁷, (56)a stane sa¹⁶³, že podľa toho, čo som zamýšľal⁵⁹ vykonať im, budem konať vám.

34 A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2)Rozkáž deťom⁷ Isráela a povedz k nim: Keď vy vstúpite¹⁰⁸⁸ do zeme Kenáan, bude toto²³ zem, ktorá vám bude pripadať v dedičstvo⁶³⁹, zem Kenáan podľa jej hraníc⁷⁶⁸, (3)i bude⁵⁹ váš¹⁰⁹³ južný okraj^{929 1094} od pustiny Cína pozdĺž¹⁰⁹⁵ Edóma, a vaše¹⁰⁹³ južné pomedzie^{768 1094} bude⁵⁹ od okraja⁷⁶⁷ mora Soli¹⁰⁹⁶ na východ, (4)i bude sa vaše¹⁰⁹³ pomedzie⁷⁶⁸ vinúť¹⁰⁹⁷ od juhu⁴⁸³ ku¹⁰⁹⁸ vzostupu¹⁰⁹⁹ Akrabím¹¹⁰⁰ a prejde k Cínu a jeho zakončenia¹¹⁰¹ budú⁵⁹ od juhu⁴⁸³ ku¹⁰⁹⁸ Kádés-barneí, i vyjde k Chacar-Addáru a prejde k Ac-mónu, (5)a od Ac-móna sa pomedzie⁷⁶⁸ bude vinúť^{59 1097} k potoku⁷⁹⁸ Egypta a jeho zakončenia¹¹⁰¹ budú⁵⁹ pri mori^{74 1102}.

(6)A západné pomedzie^{768 1094}: tým²⁹ sa vám stane¹⁶³ veľké more⁷⁴ a pobrežie⁷⁶⁸; toto vám bude západným pomedzím^{768 1094}.

(7)A toto vám bude severným pomedzím^{768 1094}: od veľkého mora⁷⁴ si musíte⁴¹ vyznačiť¹¹⁰³ vrch Hór; (8)od vrchu Hór budete¹⁸ vyznačovať¹¹⁰³ ku vstupu do Chamátha a zakončenia¹¹⁰¹ pomedzia⁷⁶⁸ budú⁵⁹

pri Cedáde¹¹⁰² (9)a pomedzie⁷⁶⁸ vyjde k Zif-rónu a jeho zakončenia¹¹⁰¹ budú⁵⁹ pri Chacar-Énáne; toto vám bude severným pomedzím^{768 1094}.

(10)A za pomedzie⁷⁶⁸ k východu si budete¹⁸ určovať¹¹⁰⁴: od Chacar-Énana k Šefámu (11)a od Šefáma pomedzie⁷⁶⁸ zostúpi k Rivle od východu k¹⁰⁹⁸ Ájínu, a keď pomedzie⁷⁶⁸ zostúpi, narazí¹⁴² na¹¹⁰⁵ breh¹¹⁰⁶ mora Kinnereth¹¹⁰⁷ k východu¹¹⁰⁸, (12)i zostúpi pomedzie⁷⁶⁸ k Jordánu a jeho zakončenia¹¹⁰¹ budú⁵⁹ pri mori Soli¹⁰⁹⁶. Toto²³ bude vaša¹⁰⁹³ zem podľa jej pomedzí⁷⁶⁸ dookola.

(13)A Mojžiš deťom⁷ Isráela rozkázal výrokom: Toto²³ je zem, ktorú si za dedičstvo budete¹⁸ lósom rozdeľovať^{718 1092}, ktorú Hospodin rozkázal dať deviatim vetvám²¹ a polovici vetvy²¹, (14)lebo vetva²¹ detí⁷ Reúvéniho^{99 100} podľa domov^{9 10} svojich otcov a vetva²¹ detí⁷ Gádiho^{99 100} podľa domov^{9 10} svojich otcov dostali, a polovica vetvy²¹ Menaššea, aj tí dostali svoje dedičstvo⁶³⁹, (15)dve vetvy²¹ a polovica vetvy²¹ dostali svoje dedičstvo⁶³⁹ z tejto strany⁷⁹⁹ voči Jordánu⁷⁶ – Jerichu⁸²⁹, od vzhádza-nia⁶⁶.

(16)A Hospodin k Mojžišovi prehovoril výrokom: (17)Toto²³ sú mená mužov, ktorí vám zem za dedičstvo budú¹⁸ rozdeľovať^{718 1092}: Eleázár, kňaz, a Jósua, syn Núna, (18)a po jednom náčelníkovi^{25 1109} budete¹⁸ brať na rozdeľovanie dedičstva^{718 1092} zeme z každej vetvy²¹; (19)a toto²³ sú mená tých mužov: za vetvu²¹ Júdu Kálév, syn Jefunnéa; (20)a za vetvu²¹ detí⁷ Šimeóna Samúel¹¹¹⁰, syn Ammíhúda; (21)za vetvu²¹ Benjámina Elidád, syn Kislóna; (22)a za vetvu²¹ detí⁷ Dána náčelník²⁵ Bukki, syn Joglího; (23)za deti⁷ Jozefa, za vetvu²¹ detí⁷ Menaššea náčelník²⁵ Channíel, syn Éfóda, (24)a za vetvu²¹ detí⁷ Efrájima Kemúel, syn Siftána; (25)a za vetvu²¹ detí⁷ Zevulúna náčelník²⁵ Elicáfán, syn Parnacha; (26)a za vetvu²¹ detí⁷ Jissáschára náčelník²⁵ Paltíel, syn Azzána; (27)a za vetvu²¹ detí⁷ Ášera náčelník²⁵ Achihúd, syn Šelómiho; (28)a za vetvu²¹ detí⁷ Naftáliho náčelník²⁵ Pedaheél, syn Ammíhúda. (29)Toto²³ sú tí, ktorým Hospodin rozkázal uviesť deti⁷ Isráela do dedičstva^{718 1092} v zemi Kenáan.

35 A Hospodin na stepiach⁸²⁷ Mó-
áva^{796 828} pri Jordáne – Jeríchu –
k Mojžišovi prehovoril výrokom: (2) Roz-
káž deťom⁷ Isráela, nech²⁹ z dedičstva⁶³⁹
svojej držby dajú mestá na bývanie Lévi-
ovcom³⁶, aj obvody^{252 1111} miest^{22 1096} v ich
okoliach Lévióvcov³⁶ dáte¹⁸, (3) i dostanú
sa¹⁶³ im mestá na bývanie a ich obvody¹¹¹¹
budú²⁹ pre ich dobytok^{93 1112} a pre ich
imanie^{663 1112} a pre všetko ich zvierat-
stvo^{1112 1113}. (4) A obvody¹¹¹¹ miest¹⁰⁶⁹, ktoré
Lévióvcov³⁶ budete dávať, budú od múru⁸¹⁶
mesta, totiž²⁹ navonok¹¹¹⁴, tisíc laktov⁴⁴³
dookola; (5) a zvonku voči mestu¹⁷⁶ name-
ráte^{18 1115} smerom⁹²⁹ k východu dvetisíc lak-
tov^{443 1116} a smerom⁹²⁹ k juhu⁴⁸³ dvetisíc lak-
tov^{443 1116} a smerom⁹²⁹ k západu⁷⁴ dvetisíc
laktov^{443 1116} a smerom⁹²⁹ k severu dvetisíc
laktov^{443 1116} a mesto vprostred; toto im
bude obvodmi¹¹¹¹ miest¹⁰⁶⁹. (6) A mestá,
ktoré Lévióvcov³⁶ budete dávať, budú šesť
miest¹⁰⁹⁶ útočišťa, ktoré budete¹⁸ dávať na
uprchnutie tam toho, kto²¹⁴ voľakoho za-
bije^{1117 1118}, a k nim budete¹⁸ dávať štyridsať
a dve mestá; (7) všetkých miest¹⁰⁹⁶, ktoré
Lévióvcov³⁶ budete dávať, bude štyridsať
a osem miest¹⁰⁹⁶, ony¹¹¹⁹ a ich obvody¹¹¹¹.
(8) A mestá, ktoré budete dávať, budú
z držby detí⁷ Isráela; od⁸⁸ početného⁹⁶⁷ bu-
dete¹⁸ množiť⁹⁶⁸ a od⁸⁸ nepočetného⁹⁶⁷ bu-
dete¹⁸ zmenšovať⁹⁶⁸, každý^{33 971} zo svojich
miest¹⁰⁹⁶ bude¹⁸ dávať Lévióvcov³⁶ podľa
rozsahu²⁸⁷ svojho dedičstva⁶³⁹, ktoré za
dedičstvo bude dostávať⁷¹⁸.

(9) A Hospodin k Mojžišovi preho-
voril výrokom: (10) Prehovor k deťom⁷
Isráela a povedz k nim: (11) Keď vy
prejdete¹⁰⁸⁸ Jordán do zeme Kenáan,
vtedy²⁹ si zvolíte¹⁸ mestá – budú vám
mestami útočišťa, nech²⁹ ta utečie, kto
voľakoho⁷⁵⁰ neúmyselne⁵⁹⁵ udretím⁹¹ za-
bije^{1118 1120}, (12) i budú²⁹ vám tie mestá za
útočie pred pomstiteľom^{197 1121}, nech²⁹
ten, kto²¹⁴ zabil^{1117 1118}, nemusí⁴¹ umrieť,
než bude stáť¹¹²² pred tvárou zhromažden-
ia⁶ k súdu³³⁵. (13) A mestá, ktoré budete
dávať – šesť miest¹⁰⁹⁶ vám bude mestami
útočišťa; (14) tri z tých miest¹⁰⁹⁶ budete¹⁸
dávať z tejto strany⁷⁹⁹ Jordánu a tri z tých
miest¹⁰⁹⁶ budete¹⁸ dávať v zemi Kenáan;
budú mestami útočišťa. (15) Týchto šesť
miest¹⁰⁹⁶ útočišťa bude pre deti⁷ Isráela

aj pre cudzincov³⁴⁶ aj pre bývajúceho¹¹²³
vprostred vás na uprchnutie ta každému
voľakoho⁷⁵⁰ neúmyselne⁵⁹⁵ skolivšiemu⁹¹.

(16) No²⁹ ak ho udrie⁹¹ nástrojom^{208 209} zo
železa, takže²⁹ umrie, je on vrah^{1118 1124} –
vrach^{1118 1124} musí⁴¹ byť istotne^{603 610} usmrtený;
(17) a ak ho udrie⁹¹ ručným kameňom¹¹²⁵,
čím môže⁴¹ umrieť, a umrie, je on vrah^{1118 1124}
– vrach^{1118 1124} musí⁴¹ byť istotne^{603 610} usmr-
tený; (18) alebo ak ho udrie⁹¹ ručným ná-
strojom^{208 209} z dreva¹¹²⁵, čím môže⁴¹ umrieť,
a umrie, je on vrah^{1118 1124} – vrach^{1118 1124} musí⁴¹
byť istotne^{603 610} usmrtený; (19) vraha^{1118 1124}
musí⁴¹ usmrtiť pomstiteľ¹¹²¹ krvi, on; musí⁴¹
ho usmrtiť pri svojom natražení na ne-
ho¹¹²⁶. (20) A ak do neho v nenávisti bude
strkať alebo na neho v úklade¹¹²⁷ čosi hodí,
takže²⁹ umrie, (21) alebo ho v nepriateľ-
stve svojou rukou udrie⁹¹, takže²⁹ umrie,
musí⁴¹ ten, kto²¹⁴ udrel⁹¹, istotne^{603 610} byť
usmrtený, on je vrah^{1118 1124}; vraha^{1118 1124}
musí⁴¹ usmrtiť pomstiteľ¹¹²¹ krvi pri svo-
jom natražení na neho¹¹²⁶.

(22) No²⁹ ak do neho strčí nevdojak¹¹²⁸,
nie v nepriateľstve, alebo na neho nie
v úklade¹¹²⁷ hodí akýkoľvek²⁴⁹ predmet^{208 209}
(23) alebo voľakým²⁴⁹ kameňom, ktorým
môže umrieť, ktorý²⁹ (nie že si to všim-
ne¹¹²⁹) na neho bude zhadzovať, takže²⁹
umrie, ale on mu nebol nepriateľom a ne-
chcel mu zle¹³⁰, (24) vtedy²⁹ medzi tým,
kto²¹⁴ udrel⁹¹, a medzi pomstiteľom¹¹²¹ krvi
rozsúdia¹⁸, zhromaždenie⁶, podľa týchto
predpisov³³⁵ (25) a vyprostia¹⁸, zhromaž-
denie⁶, toho, kto²¹⁴ zabil¹¹¹⁸, z ruky pomsti-
teľa¹¹²¹ krvi a uvedú¹⁸ ho, zhromaždenie⁶,
späť⁵⁰⁰ do mesta jeho útočišťa, kam upr-
chol, a bude¹⁸ v ňom bývať⁵⁹ až do smrti
veľknaza¹³¹, ktorého pomazali svätým ole-
jom⁶⁹⁷. (26) No²⁹ ak ten, kto²¹⁴ zabil¹¹¹⁸, úze-
mie⁷⁶⁸ mesta svojho útočišťa, kam uprchol,
azda¹¹³² bude opúšťať¹¹³³ (27) a pomstiteľ¹¹²¹
krvi ho zvonku voči územiu^{176 768} mesta
jeho útočišťa zastihne⁶⁰⁵ a toho, kto²¹⁴ za-
bil¹¹¹⁸, pomstiteľ¹¹²¹ krvi zabije¹¹¹⁸, nebude
na ňom¹¹³⁴ krvi¹¹³⁵, (28) lebo mal⁴¹ do smrti
veľknaza¹³¹ sedieť v meste svojho útočišťa.
A po smrti veľknaza¹³¹ sa ten, kto²¹⁴ zabil¹¹¹⁸,
bude smieť⁴¹ vrátiť do zeme svojej držby.

(29) A tieto veci sa vám stanú^{18 163} ustano-
vením³³⁴ práva³³⁵ po vašich pokoleniach³³⁹
vo všetkých vašich príbytkoch.

(30) Ktokoľvek²⁴⁹ skoliš⁹¹ voľakoho⁷⁵⁰ – ten, kto²¹⁴ zabil¹¹¹⁸, musí⁴¹ podľa výroku¹¹³⁶ svedkov byť zabý¹¹¹⁸, ale jeden svedok nebude môcť⁴¹ proti nikomu⁷⁵⁰ vypovedať¹¹³⁷ na smrť¹¹³⁸, (31) a nie že smiete⁴¹ prijať zadostučinenie¹¹³⁹ za žitie¹¹⁴⁰ vraha^{1118 1124}, ktorý je vinný smrťou, lež⁹⁷³ musí⁴¹ istotne^{603 610} byť usmrtený, (32) a nie že smiete⁴¹ prijať zadostučinenie³⁹ za uprchnuvšieho do mesta svojho útočiska na návrat k bývaní v zemi pred smrťou¹¹⁴¹ kňaza. (33) Nesmiete⁴¹ predsa³⁵ znesväcovať zem, v ktorej vy ste, lebo krv – ona zem znesväčuje, a zemi nemôže⁴¹ byť urobené zadost'¹⁹¹ ohľadne krvi, ktorá v nej bola preliata, iba ak krvou preliavšieho ju; (34) a nesmieš⁴¹ znečisťovať zem, v ktorej vy bývate, vprostred ktorej ja pobývam¹⁷⁸, lebo ja, Hospodin, pobývam^{178 1142} vprostred detí⁷ Izraela.

36 I priblížili sa⁵⁷ hlavy otcov¹⁰³⁴ čelade⁸ detí⁷ Gileáda, syna Máchíra, syna Menaššea, z čelade⁸ detí⁷ Jozefa, a prehovorili pred tvárou Mojžiša a pred tvárou náčelníkov²⁵, hláv otcov¹⁰³⁴ detí^{7 22} Izraela; (2) i povedali: Môjmu pánovi rozkázal Hospodin dať zem deťom⁷ Izraela v dedičstvo⁶³⁹ lósom, a dedičstvo⁶³⁹ Celofcháda, nášho brata, bolo môjmu pánovi Hospodinom rozkázané dať jeho dcéram; (3) a ak sa stanú¹⁶³ ženami²²¹ každá jednému zo synov iných kmeňov¹⁵³ detí⁷ Izraela, bude¹⁴² ich dedičstvo⁶³⁹ odňaté³³⁶ od dedičstva⁶³⁹ našich otcov¹⁰³⁴ a pridané¹¹⁴⁴ k dedičstvu⁶³⁹ vetvy²¹ tých, ku ktorým sa budú dostávať¹⁶³, bude teda³⁵ odňaté³³⁶ od lósu dedičstva⁶³⁹ nášho; (4) a keď deťom⁷ Izraela bude nastávať¹⁶³ zvučanie poľ-

nice¹¹⁴³, vtedy²⁹ ich dedičstvo⁶³⁹ ostane pridané¹¹⁴⁴ k dedičstvu^{639 1145} vetvy²¹ tých, ku ktorým sa budú dostávať¹⁶³, a od dedičstva⁶³⁹ vetvy²¹ našich otcov bude ich dedičstvo⁶³⁹ odňaté³³⁶.

(5) A Mojžiš na príkaz⁹⁶ Hospodina rozkázal deťom⁷ Izraela výrok: Vetva²¹ synov Jozefa hovorí správne; (6) toto²³ je vec¹¹⁴⁶, ktorú Hospodin dcéram Celofcháda rozkázal výrok: Smú⁴¹ sa stať¹⁶³ ženami²²¹ každá tomu, kto im bude vhod¹¹⁴⁷, len⁴⁰ sa musia⁴¹ stať¹⁶³ ženami²²¹ patriacim k čeladi⁸ vetvy²¹ ich otcov, (7) nech²⁹ dedičstvo⁶³⁹ detí^{7 22} Izraela neobchádza⁷⁸⁸ od vetvy²¹ k vetve²¹, lebo deti⁷ Izraela majú⁴¹ každý³³ lipnúť na¹¹⁴⁸ dedičstve⁶³⁹ vetvy²¹ svojich otcov, (8) a každá dcéra vlastniaca⁵⁵² dedičstvo⁶³⁹ od vetiev²¹ detí⁷ Izraela nech sa stáva^{18 163} ženou²²¹ jednému z čelade⁸ vetvy²¹ svojich otcov, aby synovia Izraela vlastnili⁵⁵² každý³³ dedičstvo⁶³⁹ svojich otcov¹⁰³⁴, (9) nech²⁹ dedičstvo⁶³⁹ neobchádza⁷⁸⁸ od vetvy²¹ k inej⁵⁴⁹ vetve²¹, lež⁹⁷³ majú⁴¹ vetvy²¹ detí⁷ Izraela lipnúť každá^{33 1149} na¹¹⁴⁸ svojom dedičstve⁶³⁹.

(10) Podľa toho, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal, tak dcéry Celofcháda spravili, (11) i stali sa¹⁶³ Machlá, Tircá a Choglá a Milká a Nóa, dcéry Celofcháda, ženami²²¹ synov svojich strýkov (12) z čelade⁸ detí⁷ Menaššea, syna Jozefa, im sa stali¹⁶³ ženami²²¹ a ich dedičstvo⁶³⁹ ostalo¹⁶³ pri vetve²¹ čelade⁸ ich otca.

(13) Toto²³ sú rozkazy a predpisy³³⁵, ktoré Hospodin rozkázal skrze¹⁶⁵ Mojžiša na stepiach⁸²⁷ Móáva^{796 828} pri Jordáne – Jerichu.

NUMERI

- 1 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953
- 2 Pozri Gen. 1:5, pozn. 9.
- 3 Pozri Exod. 16:1, pozn. 549.
- 4 Pozri Exod. 30:12, pozn. 337.
- 5 Pozri Exod. 30:12, pozn. 1083.
- 6 Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 7 Pozri Gen. 3: 16 a ďalej, pozn. 651.
- 8 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 9 Al. „ohľadne (al. „čo sa týka“) ich čeladi“, „po ich čeladiach“, ďalej obdobne.
- 10 V hebrejčine jednotné číslo, azda v zmysle „každého podľa domu“. Ďalej obdobne.
- 11 Pozri Exod. 16:16, pozn. 568.
- 12 Pozri Lev. 27:3, pozn. 946.
- 13 Pozri Lev. 27:7, pozn. 948.
- 14 Tj. „schopných vychodiť“.
- 15 Al. „vojenskej službe“, „vojnovému ťaženiu“, ďalej obdobne, pozri Exod. 12:17, pozn. 207; 38:8, pozn. 1237. Ten istý výraz je „povolanie“ v kap. 4:3 a ďalej, značiaci službu a činnosť Lévióvcov.
- 16 Tu, pravda, jednotné číslo.
- 17 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 18 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 19 Al. „prehliadať“, „prezerať“, pozri Exod. 30:12nn, pozn. 1084. Ďalej obdobne.
- 20 D. „u vás muž – muž za“, pozri Lev. 15:2, pozn. 478. Ďalej obdobne.
- 21 Pozri Exod. 31:2, pozn. 1102.
- 22 3. pád, v kap. 2:3, D. „synom“, kap. 1:1 a ďalej obdobne.
- 23 Pozri Exod. 19:6, pozn. 637.
- 24 Tj. tí, ktorí bývali spravidla zvolávaní na prejednávanie záležitostí zhromaždenia.
- 25 Pozri Gen. 17:20, pozn. 460; 23:6, pozn. 589.
- 26 Pozri Exod. 35:1, pozn. 1116.
- 27 Iná predložka ako „podľa“ nižšie a vo v. 2n.⁹
- 28 Al. „i zaradili sa po... hláv do svojho rodu al. pôvodu“, „ohlásili po... hláv svoj rod al. pôvod“.
- 29 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 30 Al. „zoznamov (19)podľa... Mojžišovi; i podrobili (al. „podrobil“) ich“.
- 31 Pozri Gen. 2:4, pozn. 52.
- 32 Al. „*Patriacich* k synom“, ďalej obdobne.
- 33 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 34 D. „jeden“, inak „muži, jeden muž“.
- 35 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 36 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
- 37 Al. možno „Lévióvcom podľa vetvy⁹ ich“.
- 38 Al. jednoducho „Lévióvci... neboli podrobení“ (al. „sa nepodrobili“), opisom v texte je azda presnejšie vyjadrený zmysel veľmi zriedkavo sa vyskytujúceho slovesného tvaru, ktorý je tu použitý. Kap. 2:33 a ďalej obdobne.
- 39 D. „vprostred nich“, ďalej obdobne.
- 40 Al. „ale“ (no nie ako vo v. 47), „lenže“. Ďalej obdobne.
- 41 Pozri Gen. 2:17, pozn. 74.
- 42 Tu v tomto zmysle (Gen. 39:5, pozn. 1032; 41:34, pozn. 1101).
- 43 Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 44 Pozri Exod. 25:9, pozn. 128.
- 45 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 46 Tu a ďalej v takomto al. obdobnom zmysle.
- 47 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 48 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 49 Tu v zmysle „na jeho opateru al. ochranu“. Pozri v. 53.
- 50 Pozri Gen. 11:2, pozn. 329.
- 51 D. „pri dávaní sa obydliť na cestu“, „pri ukladaní sa obydliť“, opisy v texte v záujme zreteľnosti. Ďalej obdobne.
- 52 Al. „znášať“, „strhávať“, smerom nadol, nesúvisí s „ukladať“⁴⁸. Ďalej obdobne.
- 53 Al. „stavať“.
- 54 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 55 Tu od tohto slovesa⁵⁴ odvodené prídavné meno.
- 56 Pozri Exod. 29:33, 30:9, pozn. 1053, tu a ďalej v odbornej súvislosti v zmysle „nie Lévióvec“ („nepovolany“).
- 57 Pozri Gen. 32:2, 7, pozn. 846.
- 58 Tj. „ohľadne zhromaždenia“, tiež „pred zhromaždením“, „na zhromaždenie“, tj. „proti zhromaždeniu“. Ďalej obdobne.
- 59 D. „nenastane“⁶³ (n. „na zhromaždenie... sa nedostane“), v zmysle „natrvalo“ („a nie je al. neostáva ďalej“). V. 20 a ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 60 Podstatné meno súvisiace so slovesom „sa... nazlosť“ v Gen. 40:2; toto sloveso je aj v kap. 16:22.
- 61 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 62 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
- 63 Al. „držať (vl. „strážitiť“⁶¹) stráž nad obydľím“, v pôvodine väzba významom sa rovnajúca prostému 2. pádu („starostlivosť al. stráž *týkajúcu* sa obydliť“); pozri Žalm 16:3, pozn. 430. Ďalej obdobne, väzba niekedy vyjadrená zámennou príponou.
- 64 Tu možno aj „zmenami *patriacimi* k domom“³⁷.
- 65 Vl. „od naproti“, znenie v texte azda podáva zmysel tejto príslovky v danej súvislosti.
- 66 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 67 Množné číslo.
- 68 D. „ich podrobených prehliadke“.
- 69 Tj. „vojsku“, al. „nej“, tj. „zástave“.
- 70 D. „jeho podrobených prehliadke“.
- 71 Pozri Exod. 26:18, pozn. 915.
- 72 Tj. „Deúéla“, ako v kap. 1:14; 7:42, 47; 10:20; na tomto mieste zrejme došlo k chybe odpisovača (lity D a R vyzerajú v hebrejskom písme navzájom veľmi podobne).
- 73 D. „ruke“, porov. Gen. 34:21, pozn. 920.
- 74 Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 75 Tu najskôr zmysel ako v texte, al. „poslední za ich (tj. „všetkých ostatných“) zástavami“.
- 76 Al. „každý... pri dome al. s domom“.
- 77 Pozri Exod. 28:41, pozn. 1012.
- 78 Pozri Lev. 1:2, pozn. 4.

- 79 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 80 Al. „pred tvárou“, no iná predložková väzba ako vyššie.
- 81 Tieto dva výrazy sa v tomto oddiele vyskytujú obzvlášť často a to v mimoriadne širokej stupnici významov; preto je tu použitá obzvlášť značná rozmanitosť slovenských výrazov na ich preklad.
- 82 Tj. „starostlivosť, ktorú malo zhromaždenie vykonať“. Ďalej obdobne.
- 83 Pozri Exod. 29:10, pozn. 1027 a 1028.
- 84 Al. „pracovanie“, pozri Gen. 29:15, pozn. 743; ďalej obdobne.
- 85 Al. „prácou“, pozri Gen. 29:27, pozn. 743; Exod. 1:14, pozn. 28; Lev. 23:7, pozn. 731, tu vari v zmysle „vernú al. svedomitú službu“, „usilovnú prácu“. Ďalej obdobne.
- 86 Al. „opatrovať všetky zariadenia“.
- 87 Al. „splna (al. „bezvýhradne“, „istotne“) daní“.
- 88 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 89 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1026.
- 90 Pozri Exod. 13:2, pozn. 437.
- 91 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 92 Pozri Gen. 6:1nn, pozn. 40.
- 93 Pozri Gen. 1:24, pozn. 17, 38.
- 94 Al. možno „mne – mne, Hospodino“.
- 95 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 96 D. „ústa“, ďalej obdobne.
- 97 Pozri Gen. 25:13, pozn. 645.
- 98 Vl. „Géršónovi *patrí*“, ďalej obdobne.
- 99 Al. „livníjská“ (al. „livníovská“), ďalej obdobne.
- 100 Tj. „Géršónovcov“, vl. „Géršónovca“, porov. Gen. 10:16nn, pozn. 323. Ďalej obdobne; podobné mená, odvodené od mien miest al. krajov, niekedy v množnom čísle, (s koncovkou „-ím“), označujú ich obyvateľov.
- 101 D. „domu otca“.
- 102 D. „(ich) starostlivosťou“⁶² (vv. 25, 31), „poverením“¹¹² (v. 36), zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 103 Pozri Exod. 26:36, pozn. 935.
- 104 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 105 Pozri Exod. 27:9, pozn. 944.
- 106 Tj. „stanu“, ďalej obdobne; pozri Exod. 25:29; 27:19, pozn. 876.
- 107 Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
- 108 Pozri Exod. 40:22, pozn. 1015.
- 109 Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
- 110 Pozri Exod. 25:31, pozn. 884.
- 111 Tu značí „oponu“, pre ktorú sa inde používa iný výraz (Exod. 26:31 a ďalej).
- 112 Al. „poverenec“, vl. „majúci dozor al. poverenie“, tvar slovesa vo v. 10¹⁹⁴². Ten istý výraz je vo v. 36 so zmyslom ako tam v texte.
- 113 Pozri Exod. 26:26, pozn. 922.
- 114 Pozri Exod. 26:19, pozn. 916.
- 115 Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 116 D. „a výkupné“, množné číslo, opis v texte pre zreteľnosť. Ďalej obdobne.
- 117 D. „dvesto prevyšujúcich al. presahujúcich nad Lévíovcov z prvorodenstva synov Isráela“. Ďalej obdobne.
- 118 D. „vyberať päť – päť“.
- 119 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 120 Pozri Exod. 30:13, pozn. 899.
- 121 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 122 Pozri Gen. 33:14, pozn. 894; Exod. 12:16, pozn. 667.
- 123 Pozri Exod. 26:33, pozn. 934.
- 124 Pozri Exod. 26:36, pozn. 935.
- 125 Pozri Exod. 25:5, pozn. 854.
- 126 Pozri Exod. 25:4, pozn. 849.
- 127 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 128 Tj. „predkladných chlebov“, pozri Exod. 25:30, pozn. 883; 33:14, pozn. 1166.
- 129 Pozri Exod. 25:29, pozn. 877.
- 130 Pozri Exod. 25:29, pozn. 879.
- 131 Pozri Exod. 25:29, pozn. 881.
- 132 Pozri Exod. 25:29, pozn. 880.
- 133 Pozri Gen. 35:14, pozn. 943.
- 134 Pozri Exod. 29:42, pozn. 1065.
- 135 Pozri Lev. 3:16 a ďalej, pozn. 263.
- 136 Pozri Exod. 25:4, pozn. 850.
- 137 Pozri Exod. 25:6, pozn. 857.
- 138 Pozri Exod. 25:38 (v. 9) a 27:3 (v. 14), pozn. 894.
- 139 Al. možno „púzdra“, vl. „krytu“, ako vo v. 8 a inde, no spôsob, akým je tu tento výraz použitý, naznačuje zmysel ako v texte alebo tu vyššie.
- 140 Pozri Lev. 1:16, pozn. 40, tu odvodené sloveso so zmyslom ako v texte.
- 141 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 142 Pozri Gen. 5:32 a ďalej, pozn. 436.
- 143 Al. „do svätyně“¹⁰⁷.
- 144 Al. „ale k tomu... nesmú dosahovať“, tj. „nesmú tak ďaleko zachádzať al. sa odvažovať“, sloveso ako v Lev. 5:2 a ďalej, pozn. 131, ale spojené s inou predložkou, ktorá mu dodáva významu ako v texte alebo tu vyššie.
- 145 Al. „nosiť, nech do toho... nezasahujú a neumrú“, tj. „prídu len vtedy, keď bude všetko poprikrývané (pobalené), aby sa tak nestalo“.
- 146 D. „v stane“, porov. Gen. 7:21, pozn. 248 a 249. Ďalej obdobne.
- 147 Al. „bremenom“, „nákladom“, no súvisí so slovesom „nosiť“.
- 148 Pozri Exod. 25:6, pozn. 858.
- 149 Pozri Exod. 30:1, pozn. 1072.
- 150 Pozri Exod. 25:6, pozn. 859.
- 151 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 152 Tu v tomto zmysle.
- 153 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 154 Tvar slovesa ako v Exod. 21:6, pozn. 682, iného ako napr. tu v kap. 1:51 a ďalej⁵⁴.
- 155 Al. „k nanajvyšš svätému“, tj. „k tomu, čo je nanajvyšš sväté“.
- 156 Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
- 157 Vl. „uvidieť na okamih“, D. „uvidieť ako prehltnutie sliny“ (Jób 7:19).
- 158 Al. „podľa podaktorých“, „neprichádzajú dívať sa pri zabaľovaní (al. „za zabaľovania“, Gen. 12:17, pozn. 365, vl. „pri prehltnutí al. za prehltnutia“) toho“.
- 159 Sloveso odvodené od nasledujúceho „povolanie“, ako „poslušovali“ v Exod. 38:8, pozn. 1237.

- 160 D. „jazveca“¹²⁵.
 161 Al. „na ich prácu“.
 162 Vl. „ohľadne každého (al. „všetkého“) predmetu ich nosenia a ohľadne každého (al. „všetkého“) (predmetu) ich slúženia“, ďalej obdobne.
 163 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
 164 D. „na nich“ („na ich bedrá al. zodpovednosť“).
 165 Pozri Gen. 24:10, pozn. 606.
 166 Tu možno aj „ku (al. „pri“) všetkej ich službe“, „so všetkou ich službou“. Ďalej obdobne.
 167 D. „predmety povinnosti ich nosenia“.
 168 D. „ohľadne všetkej ich služby“, tu hádam zmysel ako v texte.
 169 Pridané pre zreteľnosť.
 170 4. pád, al. „s (tj. „medzi“) Lévióvcami“.
 171 D. „jeho ustanovení“.
 172 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
 173 Pozri Lev. 15:2, pozn. 479 a 480.
 174 Pozri Lev. 19:28, pozn. 638.
 175 Pozri Lev. 4:12, pozn. 107.
 176 Pozri Exod. 29:14, pozn. 930 a 931.
 177 D. „ich tábor“.
 178 Pozri Exod. 24:16 a ďalej, pozn. 863.
 179 D. „ľudí dopustením al. na dopustenie sa“.
 180 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.
 181 Pozri Lev. 4:2, pozn. 90; tu vprostred v. 7, „a jeho previnenie“, zmysel ako v texte.
 182 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
 183 Pozri Lev. 6:5, pozn. 173.
 184 Pozri Lev. 2:2, pozn. 52.
 185 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
 186 Pozri Gen. 33:9 a ďalej, pozn. 1174.
 187 Al. „výkupcu“, ako v Lev. 25:25, pozri tam pozn. 809.
 188 Ako „previnenie“¹⁸¹, tu v takomto zmysle.
 189 Pozri Exod. 29:36, pozn. 1056.
 190 Pozri Lev. 23:27, pozn. 748.
 191 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
 192 Pozri Exod. 29:27, pozn. 1049.
 193 D. „ku všetkým svätým veciam“.
 194 D. „a muž – jeho“ (v. 10); „Muž – muž, kedykoľvek sa jeho žena“ (v. 11).
 195 Väzba ako v Gen. 34:2, pozn. 900.
 196 Pozri Lev. 15:16, pozn. 488.
 197 Predložková väzba ako v Gen. 3:8, pozn. 102.
 198 Al. „ale“.
 199 D. „sa utají, že (al. „ale“) ona“.
 200 Al. „je“, ďalej obdobne.
 201 Vl. „cez neho prejde“.
 202 D. „a ona“.
 203 Tu aj „lebo ona“.
 204 Tu aj „hoci ona“.
 205 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
 206 D. „daru žiarlivosti“ (v. 15 a ďalej); „voda horkosti“ (v. 18 a ďalej); al. vari „túto ťažkú kľatbu“ (v. 23).
 207 Pozri Lev. 5:1, pozn. 128.
 208 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
 209 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
 210 Pozri Lev. 6:28, pozn. 203.
 211 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57; v kap. 19:17 značí aj „popol“.
 212 Pozri Lev. 10:6, pozn. 294, tu v zmysle „odkryje“.
 213 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059; 32:25, pozn. 869.
 214 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
 215 Pozri Lev. 5:3, pozn. 223.
 216 Tj. „pod mocou svojho muža“, inak „znečistením s iným miesto svojho muža“ (v. 19), „k inému miestu svojho muža“ (vv. 20, 29).
 217 Vl. „slobodná (al. „oslobodená“) od (tj. „od účinku“) tejto vody“. Pozri Exod. 21:19, pozn. 666. Ďalej obdobne.
 218 Pozri Lev. 18:20, pozn. 257, 561, 562, no tu iná predložková väzba ako tam; inak „lebo svoje vypustenie semena v teba (tj. „do teba“) dal“ (al. „vpravil“).
 219 Vl. „zďaleka od“, pozri Gen. 41:44, pozn. 411 a 1121, tu ešte zdôraznené predponou „z-“ al. „od-“.
 220 Al. „hrozby“.
 221 Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
 222 D. „dáva za kľatbu“, tj. „robi prekliatou“.
 223 Tj. „kľatbou ako dôsledkom prisahy“.
 224 Pozri Gen. 24:2, pozn. 601, tu obdobne o ženskom ústrojenstve („panvu“, „maternicu“).
 225 Pozri Gen. 25:23, pozn. 655.
 226 D. „ľudu, daním Hospodina tvojho bedra vpadnutého a lona opuchnutého“.
 227 Tj. „popravde“, „veru“, „tak nech sa stane“.
 228 Vl. „zotrie“, pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
 229 Tj. „opláchnie tou vodou zápis v knihe, aby zapísané kľatby do nej sľaby prešli“.
 230 Pozri Exod. 29:24, pozn. 1046.
 231 Pozri Lev. 2:2, pozn. 48.
 232 Pozri Lev. 2:2, pozn. 53 a 54.
 233 Pozri Exod. 29:18, pozn. 1036.
 234 Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
 235 Vl. „osievaná“ (al. „osemeňovaná“). Porov. Lev. 12:2, pozn. 379; tu je prirôvanie skôr k úrodu prinášajúcej pôde.
 236 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
 237 Pozri Lev. 11:46, pozn. 377.
 238 Al. „keď na neho“.
 239 Al. „žiarliť a“.
 240 Al. „vykoná (al. „uskutoční“) celý tento zákon“.
 241 Tu v takomto zmysle.
 242 Vl. „od viny“¹⁹⁷ (kap. 5:31), „od vína“ (kap. 6:3).
 243 Pozri Lev. 5:1, pozn. 129.
 244 Pozri Lev. 27:2, pozn. 944.
 245 Pozri Gen. 28:20, pozn. 733.
 246 Hebr. „názír“, súvisí s nasledovným výrazom²⁴⁷.
 247 Al. „oddeleného na oddelenie sa“, no nie ako vyššie²⁴⁴, pozri Lev. 21:12, pozn. 250; tu vari v zmysle „plného zasvätenia“. Sloveso, od ktorého sú tieto výrazy odvodené, je aj vo v. 3 a ďalej; príbuzný, no nie presne ten istý výraz je aj „zasvätenectvo“ vo vv. 4nn., značiaci „stav zasväteného“, povedzme „zasvätenosť“.
 248 Pozri Lev. 10:9, pozn. 299.
 249 D. „každej“, „všetkej“, ďalej obdobne.
 250 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
 251 Tj. „hlava“, al. „svätý“, tj. „zasvätenec“.

- 252 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 253 Tj. „voľne rásť dlhé vlasy“, v texte doslovný preklad.
- 254 Pozri Lev. 21:11, pozn. 688.
- 255 D. „v (al. „pri“) ich smrť“, v stavovom zmysle („v ich mŕtvosti“).
- 256 D. „mŕtvý“, možno v zmysle „vôbec voľakto“ al. „azda voľakto“.
- 257 Tj. „vonkoncom náhle“, „neočakávane“.
- 258 Tj. „ak sa ho dotkne“.
- 259 Al. „takže znečistí (al. „on znečistí“) hlavu“.
- 260 Pozri Lev. 13:33, pozn. 421.
- 261 Pozri Lev. 1:14, pozn. 35.
- 262 Pozri Lev. 5:10, pozn. 277.
- 263 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 264 Pozri Lev. 4:2, pozn. 92.
- 265 Pozri Lev. 4:26, pozn. 123.
- 266 Pozri Lev. 4:3 a ďalej, pozn. 141.
- 267 Pozri Lev. 12:6, pozn. 388.
- 268 Pozri Lev. 3:7, pozn. 83.
- 269 Vl. „prvé“, ďalej obdobne.
- 270 Pozri Lev. 1:6, pozn. 21.
- 271 Pozri Exod. 12:5, pozn. 371.
- 272 Pozri Lev. 14:10, pozn. 459.
- 273 Pozri Lev. 14:10, pozn. 460.
- 274 Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 275 Pozri Exod. 29:3, pozn. 1020.
- 276 Pozri Exod. 29:2, pozn. 1017.
- 277 Pozri Lev. 2:4, pozn. 59 a 60.
- 278 Pozri Exod. 29:2, pozn. 1019.
- 279 Ako „ramená“ v Gen. 49:24 a ďalej.
- 280 Tj. svojich vlasov, ktoré boli jeho zasvätenectva viditeľným znakom; ich oholenieľ sfaby zo seba zholil svoje zasvätenectvo.
- 281 Vl. „svätosť“, „svätá vec“.
- 282 Pozri Lev. 2:3, pozn. 56.
- 283 Pozri Exod. 29:22, pozn. 1041.
- 284 D. „ktorý bude sľubovať“.
- 285 Ako v Gen. 26:1, nie ako tu v kap. 5:20²¹⁹.
- 286 Pozri Lev. 14:22, pozn. 148.
- 287 Al. „rozsať“, D. „úšť“, tu a ďalej väzba rovnakého zmyslu ako v Gen. 47:12, pozn. 1272.
- 288 Al. „popri zákone“, ako vo v. 20¹⁸⁴; potom v zmysle „popri tom al. okrem toho, čo mu zákon zasvätenectva prikazuje“.
- 289 Al. „k tebe“, ako vo v. 26.
- 290 Al. „prijaznivý“, porov. Gen. 6:8, pozn. 200.
- 291 Al. „zanáša“, tj. „zameriava“, „obracia“.
- 292 Pozri Gen. 29:6, pozn. 738.
- 293 Tj. „predstavenými podrobených“.
- 294 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 295 Pozri Exod. 29:10, pozn. 1027.
- 296 D. „na nich“¹⁶⁴.
- 297 Pozri Exod. 28:12, pozn. 947.
- 298 Al. „zasvätenie“, no nie ako v kap. 6²⁴⁷ ani ako napr. v Exod. 29:22, pozn. 1042. Tu ide o slávnostné uvedenie oltára v činnosť al. jeho odovzdanie na používanie; výraz je odvodený od kmeňa značiaceho aj „výuku“, „výcvik“, tj. „prípravu“ na akúsi činnosť (pozri Prisl. 22:6, pozn. 972), takže sa tu možno dá myslieť aj na „vybavenie“, „vystrojenie“ oltára, na ktoré vlastne dary, o ktorých je tu reč, aj slúžili.
- 299 Tvar trpného rodu („v deň, kedy bol pomazaný“).
- 300 Pozri Exod. 7:9, pozn. 215.
- 301 D. „Jeden náčelník na deň, jeden náčelník na deň“.
- 302 Pozri Exod. 25:29, pozn. 877.
- 303 Pozri Lev. 1:5, pozn. 17.
- 304 Pozri Lev. 4:23, pozn. 122.
- 305 Pozri Gen. 31:10, pozn. 810.
- 306 Pozri Exod. 12:5, pozn. 372.
- 307 D. „desať – desať panvica“.
- 308 D. „pri Mojžišovom vojení“ (al. „vchádzaní“), „za Mojžišovho vojdenia“ (al. „vchádzania“), pozri Exod. 3:12, pozn. 108. Ďalej obdobne.
- 309 Al. „sponad“, pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 310 Pozri Exod. 25:17, pozn. 869.
- 311 Pozri Exod. 25:37, pozn. 893.
- 312 D. „prednej strane tváre“.
- 313 Pozri Exod. 28:8, pozn. 36.
- 314 Pozri Exod. 25:18, pozn. 870.
- 315 Pozri Exod. 25:31, pozn. 885.
- 316 Ako v kap. 12:7⁴⁶⁵, nie ako vo v. 6 tam.
- 317 Vl. „podľa vzhľadu, ktorý Hospodin ukázal“, znenie v texte uchováva v preklade približnosť výrazov v pôvodine.
- 318 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 319 Vl. „nechajú po celom... prejsť britvu“.
- 320 Pozri Exod. 29:10, pozn. 1029.
- 321 Pozri Lev. 20:24, pozn. 42.
- 322 D. „daných“, ako vo v. 16.
- 323 Pozri Exod. 30:12, pozn. 1085.
- 324 Vl. „skrce približovanie“, D. „v (al. „pri“) približovaní“. Sloveso ako v Exod. 21:6, pozn. 682.
- 325 Sloveso ako v Exod. 29:36, pozn. 1057; pozri aj Lev. 8:15, pozn. 258.
- 326 Tj. „každý Léviovec“, al. „(ne)bude sa“¹⁸².
- 327 Pozri Gen. 8:3 a ďalej, pozn. 252.
- 328 Tj. sfaby „vracať sa“³²⁷ do doby, keď týmto povinnosťami nepodliehal.
- 329 Al. „vlastnú službu vykonávať“, D. „službou slúžiť“ (al. „prácou⁸⁵ pracovať“), v danej súvislosti najskôr v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 330 Al. „ohľadne ich povinností“.
- 331 Pozri Exod. 12:11, pozn. 379.
- 332 Tu v zmysle¹⁶ ako v Gen. 1:14.
- 333 Pozri Exod. 12:6, pozn. 375.
- 334 Pozri Exod. 12:17, pozn. 388.
- 335 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 336 Pozri Exod. 21:10, pozn. 691.
- 337 Vl. „(po)stojte“, porov. Gen. 45:9, pozn. 1218.
- 338 Al. „o vás“, „ohľadne vás“, „čo sa vás týka“.
- 339 Pozri Gen. 17:10, 12, pozn. 448.
- 340 Pozri Exod. 12:11, pozn. 380.
- 341 Al. „zanedbať“, „upustiť od“, pozri Exod. 14:12, pozn. 468.
- 342 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.

- 343 Pozri Gen. 25:8, pozn. 644.
 344 Pozri Lev. 5:1, pozn. 129.
 345 Sloveso ako v Gen. 20:1, pozn. 495 a 521.
 346 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83; 12:19, pozn. 403.
 347 Pozri Exod. 12:19, pozn. 404.
 348 D. „obydlie ohľadne stanu“, zmysel najskôr ako v texte.
 349 Pozri Exod. 40:35, pozn. 1254, v. 17 a ďalej obdobne.
 350 Tj. „povelenie danom pozdviutím oblaku ako znamením“.
 351 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
 352 Pozri Exod. 25:8, pozn. 863.
 353 Al. „ostávali utáborení (al. „uložení“ al. „táborili“) po“, v. 22 obdobne.
 354 Al. „bývalo“, no nie ako „bol“ nižšie.
 355 Pozri Gen. 34:30, pozn. 930.
 356 Al., podľa iných, „či sa oblak pozdvihol vo dne a či v noci, vtedy sa dávali“.
 357 Pozri Lev. 25:29, pozn. 819.
 358 Výraz ako v Exod. 12:16, pozn. 392, tu značí činnosť zvolávajúceho.
 359 Pozri Exod. 17:1, pozn. 584.
 360 Pozri Exod. 25:22, pozn. 953.
 361 Pozri Lev. 23:24, pozn. 746, tu možno aj „traslavými tónmi“; vo v. 9 sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený.
 362 Al. „táboria“, „ležia“.
 363 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
 364 Pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
 365 Pozri Exod. 12:14 a ďalej, pozn. 1033.
 366 Pozri Gen. 14:8, pozn. 396.
 367 Al. „trápiča... bude trápiť“, „protivníka... bude sa vám protiiviť“, ďalej obdobne.
 368 Al. „pred tvárou“, ako napr. v kap. 6:20 a inde, no iná predložková väzba ako nižšie¹⁹⁷.
 369 Pozri Lev. 23:2, pozn. 726.
 370 D. „hlavách“.
 371 Pozri Exod. 6:7 a ďalej, pozn. 657.
 372 Tu v takomto zmysle.
 373 Al. „Isráela nastúpili cestu (al. „sa vypravili“) na svoje cestovania“, ďalej obdobne.
 374 D. „než prišli, obydlie vztýčili“, tj. „Geršónovci a Meráriovci“.
 375 Vl. „zhŕňajúca al. zaklúčujúca (tvar slovesa v Gen. 6:21, pozn. 230) zložka pre všetky húfy“.
 376 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
 377 Pozri Gen. 24:4, pozn. 603.
 378 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
 379 Vl. „naše táboření“ (al. „ukladanie sa“)48, zmysel ako v texte.
 380 Vl. „za oči“, „stať sa nám očami“²²¹.
 381 „Bude dobre nakladať“ a „dobře spravíme“ sú preklady toho istého slovesa, v hebrejčine sa líšia iba predložkové väzby³⁸³ a použité slovesné časy.
 382 Al. „že dobre spravíme aj“, „že tiež dobre spravíme“.
 383 Iná predložková väzba ako „s nami“ vyššie, kde je význam ako v texte, oproti tejto väzbe, vyjadrený jednoznačne.
 384 Al. „táborisko“, no nie ako vo v. 31, pozri Gen. 49:15, pozn. 1343.
 385 Pozri 2 Sam. 22:15, pozn. 866.
 386 Tj. „ukladaní na odpočinok“, pozri Gen. 8:4, pozn. 178. V kap. 11:25n. tvary toho istého slovesa, no bez tohto významového odtieňa.
 387 Al. „sa stal takým“.
 388 Tj. „mŕtvych na pohreboch“, „nariekači“, „bedujúci“, tiež „sťažovatelia“, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu a v Plači 3:29.
 389 D. „v ušiach“, ďalej obdobne, ohľadne kap. 23:18 pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
 390 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
 391 Al. „medzi nimi“.
 392 Al. „pohlcovať“, „ničiť“, „hubiť“, ďalej obdobne.
 393 Vl. „klesol“, „ľahol“.
 394 Tj. „ľud(u)“, vo v. 3 tiež „nazvali“¹⁸².
 395 Hebr. „Taveéráh“, „požiar“, odvodené od „rozhorol“ nižšie a vo v. 1.
 396 Hebr. „asafsuf“, odvodené zdvojením (porov. slovenské „mšmaš“) od slovesa⁴²⁰ „ásaf“, „hromadiť“, „dokopy zhŕňať al. spájať“; značí teda „čosi nahromadené al. zohnané“, „odkiaľsi zohnanú zmes ľudí“, možno ide o „primiešaných“, o ktorých je zmieka v Exod. 12:38, hoci tam je použitý iný výraz.
 397 D. „vo vnútri“, ďalej obdobne.
 398 D. „dychtivosťou“, pozri Gen. 3:6, pozn. 95, tu zmysel ako v texte.
 399 D. „sa vrátili a“.
 400 D. „mannu naše pohľady“ (vl. „oči“).
 401 Pozri Exod. 10:5, pozn. 320.
 402 Pozri Gen. 2:12, pozn. 68.
 403 Al. možno „tlkom“ (al. „palicou“), lebo tento výraz, súvisiaci s predošlým „roztľkali“ a vyskytujúci sa v SZ iba na tomto mieste, značí celé zariadenie na spomenutú činnosť slúžiace, tj. „mažiar“ (nádobu) aj s „tlkom“ al. „palicou“ al. podobnou súčasťou.
 404 Al. „piekli v panve“.
 405 Al. „pochůtky“, „lahôdky“.
 406 Al. „s olejom“.
 407 Predošlý výraz⁴⁰⁵ značí aj „vlhkosť“, „štavu“, „miazgu“, a potom aj „životnú silu“, „sviežosť“ (Žalm 32:4), a preto podaktorí toto miesto prekladajú „čerstvého (lepšie vari „čerstvosti“, „sviežosti“) oleja“.
 408 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
 409 D. „nenašiel priazeň – na nakladenie všetkého bremena“ (v. 11), „mäsa na danie“ (v. 13).
 410 Al. „porodil“.
 411 Al. „v svojom lone“ (al. „nárúci“).
 412 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
 413 D. „si odpriahal“, ďalej obdobne.
 414 Al. „na mňa (al. „proti mne“) plačú“, tj. „s plačom kričia“.
 415 Pozri Gen. 2:18 a ďalej, pozn. 560; ohľadne kap. 23:9 pozri Lev. 13:46, pozn. 434.
 416 Vl. „lebo je ťažší odo mňa“, tj. „nad moju silu“.
 417 Al. „so mnou chceš nakladať“.
 418 D. „zabitím“.

- 419 Al. „biedu“, „utrpenie“, vl. „zlé“, „zlo“.
- 420 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 421 Pozri Exod. 5:6, 10, pozn. 165.
- 422 Pozri Gen. 20:14, pozn. 559.
- 423 D. „nech s tebou nesú na (al. „v“) bremene“, opis v texte vyjadruje zmysel tejto predložkovej väzby.
- 424 D. „po mesiac dní“.
- 425 Al. „kým (al. „dokiaľ“) nebude“.
- 426 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 427 Pozri Exod. 12:37, pozn. 420.
- 428 Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 429 D. „a nájde sa¹⁸² im“, tj. „dosť“, zmysel ako v texte.
- 430 D. „či sa ti bude môcť prihodiť“ (al. „fa... postretnúť“).
- 431 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 432 Pozri Exod. 10:5, pozn. 322.
- 433 Tj. v zozname tých, ktorí sa mali dostanoviť na vyššie spomenuté zidenie.
- 434 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 435 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 436 Al. „najlepších rokov“, „kvetu svojho života“, ale tiež „pobočník Mojžiša, jeden z jeho mládenčov“ (al. „vyberaných“, „najlepších“, „výkvetu“).
- 437 Al. „zabráň im“, sloveso ako v Gen. 23:6, pozn. 592.
- 438 Al. „žiarliš“, „závidíš im“, sloveso ako v Gen. 30:1, pozn. 762.
- 439 D. „A kto chce⁴¹ dať“, pozri Exod. 16:3, pozn. 550.
- 440 Vl. azda „a prehnal sa... s prepelcami“.
- 441 Tj. „na vzdialenosť jednodennej cesty na šíрку aj na dĺžku“.
- 442 D. „okoliami“, tj. „všetkými smermi“, ďalej obdobne.
- 443 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 444 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 445 Vl. „povstal“, zmysel ako v texte.
- 446 Pozri Exod. 16:18, pozn. 570.
- 447 Pozri Lev. 27:16, pozn. 957.
- 448 D. „rozložením“.
- 449 Al. „medzi ľud“, „v ľud“, ako „proti ľudu“ vyššie.
- 450 Pozri Gen. 7:11, pozn. 239.
- 451 Pozri Lev. 26:21, pozn. 899.
- 452 Tj. „Hroby dychtivosti“ (al. „túžby“).
- 453 D. „boli“⁵⁹.
- 454 Pozri Gen. 21:11, pozn. 547.
- 455 Hebr. „Kušith“, značí alebo „Kúšovkyňu“⁴⁵⁶, tj. „ženu z rodu Kúša“ (Gen. 10:6), alebo „Kúšanku“⁴⁵⁶, ženu pochádzajúcu z oblasti na juh od Egypta, obývanú ľuďmi tmavej pleti a označovanú tak tiež menom Kúš, porov. Gen. 2:13.
- 456 Al. „lebo bol za ženu pojal Kúšovkyňu“ (al. „Kúšanku“).
- 457 Al. „v Mojžišovi“, „k Mojžišovi“, „v nás“, „k nám“. Ďalej obdobne.
- 458 Al. „pokornejší“, D. „veľmi tichý“ (al. „pokorný“), zmysel ako v texte alebo.
- 459 „ďaleko najtichší al. najpokornejší zo“. Ďalej obdobne.
- 460 Al. „zavolať: Áron a Mirjám! A oni“.
- 461 Al. „bude“, „budem sa dávať“ (v. 6), „budem hovoriť“ (vv. 6, 8).
- 462 D. „je (al. „bude“) váš prorok“, tj. „je (bude) voľajaký váš prorok“, „je (bude) voľakto z váš prorokom“.
- 463 D. „on“.
- 464 Al. „osvedčený“, „spoľahlivý“, „verný“.
- 465 Vl. „videním“, tj. „viditeľne“, nie ako vo v. 6, hoci je to takmer ten istý výraz.
- 466 Al. „záhadách“, „podobnosťach“, porov. Jána 16:29.
- 467 Al. „vzhľad“, „postavu“, nesúvisí s predošlým výrazom⁴⁶⁶.
- 468 Pozri Lev. 14:2, pozn. 447.
- 469 Pozri Gen. 43:20, pozn. 1187.
- 470 Al. „nakladať“⁴⁷, pozri Lev. 5:1, pozn. 129.
- 471 Al. „ktorým sme sa bláznilo zachovali“, „sa ako blázni ukázali“.
- 472 Vl. „uzdrav ju, prosím“, opis v texte zachováva v preklade zmysel väzba s 3. pádom v pôvodine.
- 473 Privlastňovacie zámeno, ako nižšie.
- 474 D. „naplúťim“.
- 475 Al. „by nebola po sedem dní zhanobená“ (al. „potupená“).
- 476 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 477 D. „jedného muža – jedného muža“.
- 478 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 479 Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 480 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 481 Pozri Exod. 17:9, pozn. 593; Hôš. nadpis, pozn. 1.
- 482 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 483 Al. „južnou stranou“, ďalej obdobne, pozri Gen. 13:1, pozn. 359.
- 484 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 485 D. „čo“, „čím“.
- 486 Al. „nevládný“, „neschopný obrany“, „klesajúci“.
- 487 Al. „hradených (vl. „nepristupných“, „nedobytných“) miestach“, ďalej obdobne. Vo v. 28 tvar slovesa obdobného významu, od ktorého je tento výraz odvodený.
- 488 Tj. „úrodná“, porov. Gen. 45:18, pozn. 1239, no tam je použitý iný výraz.
- 489 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 490 Vl. „sily“.
- 491 Al. „ukážete (al. „dokážete“) svoju silu“ (al. „odvahy“), pozri Gen. 48:2, pozn. 1287.
- 492 Pozri Exod. 23:16 a ďalej, pozn. 805.
- 493 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782, tu, pravda, v inom zmysle ako tam.
- 494 Rod obrov, pozri v. 33 a Deut. 2:10.
- 495 Mesto v delte Nílu.
- 496 Tj. „Údolie (Gen. 26:17, pozn. 679) strapca hrozna“.
- 497 Súvisí s výrazom v Gen. 43:11, pozn. 1177.
- 498 Al. „z granátovníkov a z figovníkov“, tj. „poodrezovali letorasty“.
- 499 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
- 500 Vl. „späť“, pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 501 D. „slovo“, „reč“.
- 502 Pozri Exod. 10:2, pozn. 314.
- 503 Pozri Exod. 3:8 a ďalej, pozn. 1152.
- 504 Al. „mocný“, „dravý“, „divoký“.
- 505 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 506 Pozri Exod. 2:5, pozn. 53.

- 507** D. „k Mojišovi“, tj. možno „*obracajúc sa k Mojišovi*“, v. 32 obdobne.
- 508** D. „vystúpením“, „premožením atď.“⁵¹⁰
- 509** Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 510** AL. „zmôžeme“, „na ňu stačíme“, to isté sloveso je vo v. 31.
- 511** Tj. „hovoriť“, „vyslovovali“, no vlastný zmysel tu použitého slovesa podáva znenie v texte („vydávali [al. „vypúšťali“]⁴²⁶ zo seba“ [„chrlili“]).
- 512** VL. „muži rozmeru“, tj. „veľkého“, ako „miera“ v Exod. 26:2, tu zmysel ako v texte.
- 513** D. „a boli sme v svojich očiach“, obdobne ako na konci verša.
- 514** Hebr. „chágáv“ (Lev. 11:22, pozn. 343).
- 515** D. „v (al. „cez“ [„skrze“]) onú noc plakali“⁵⁹, zmysel azda ako v texte.
- 516** AL. „Prečože“.
- 517** AL. „najlepšie“, D. „dobre“.
- 518** Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
- 519** AL. „Ustanovme“, D. „dajme“.
- 520** Pozri Gen. 34:19, pozn. 917.
- 521** D. „chlebom“, ďalej obdobne, pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 522** D. „tieň“, pozri Gen. 19:8, pozn. 492.
- 523** Pozri Gen. 49:10, pozn. 1301, 1332.
- 524** Pozri Lev. 20:2, pozn. 654.
- 525** AL. možno „pred všetkými deťmi“.
- 526** Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 527** AL. „veriť“, ďalej obdobne.
- 528** AL. „vyhnať ho z (al. „zbaviť ho“) jeho vlastníctva“.
- 529** Pozri Gen. 18:18, pozn. 478.
- 530** AL. „počujú tu Egyptania“, lebo predoslé „počuje“ znie v pôvodine „počujú“, no pozri „jeho“ nižšie, a podstatné mená v jednotnom čísle, vyjadrujúce hromadné pojmy, sa v hebrejčine často spájajú so slovesami v množnom čísle.
- 531** AL. „počujú“.
- 532** VL. „počutie“, tj. „čo počuť“.
- 533** D. „tvoje počutie“, zmysel ako v texte.
- 534** D. „Z Hospodinovo nedostatku... preto ich“.
- 535** VL. „zveličuje“, zmysel ako v texte.
- 536** Pozri Exod. 34:6, pozn. 1182 a 1183.
- 537** Pozri Exod. 34:6, pozn. 1184.
- 538** Pozri 2 Par. 6:42.
- 539** Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
- 540** Pozri Exod. 34:7, pozn. 1186.
- 541** Pozri Exod. 20:7, pozn. 666.
- 542** Tu v tomto zmysle, pozri Exod. 3:16, pozn. 117; 20:5, pozn. 662.
- 543** D. „niesol“, „znášal“, zmysel azda ako v texte, tiež „tomuto ľudu odpúšťal“, no nie ako „odpustiť“ vyššie a obdobne vo v. 20.
- 544** VL. „toto“, tj. „ako toto“, „ako práve teraz a predtým“.
- 545** AL. „skúšať“, „vystavili (al. „podrobili“) skúške“ (al. „pokúšaníu“), pozri Exod. 17:2, 7, pozn. 578.
- 546** Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 547** Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 548** VL. „s ním“.
- 549** Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 550** AL. „iné zmyšľanie“.
- 551** AL. „takže sa ma plne pridržal“, D. „bol“⁵⁹ plne (vl. „naplnil“, tj. „svoje chodenie“) za mnou“. V. 43 a ďalej obdobne, porov. Gen 19:26.
- 552** Pozri Gen. 15:7, pozn. 416; v kap. 24:18 tu s týmto slovesom súvisiace podstatné meno; tam je zmysel „stane sa dobytým územím“, „upadne v porobu“.
- 553** Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 554** Pozri Exod. 7:23, pozn. 230; v kap. 16:15 v zmysle „obracaf zreteľ“, „prihliadať“.
- 555** Hoci mnohé preklady toto slovkovo opomínajú alebo podávajú v znení čosi odlišného zmyslu (napr ako v Gen. 12:1, pozn. 348), považoval som za žiaduce ho tu v preklade doslovne zachovať, lebo jeho doslovný zmysel na tomto mieste, nazdávam sa, dodáva to-muto príkazu osobitě zafarbenie („tak ste si želali“⁶⁰ a národov v nížine bývajúcich sa bojíte, nože si teda choďte“).
- 556** Pozri Exod. 10:19, pozn. 344.
- 557** Tu a ďalej aj „ktorými oni“.
- 558** Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 559** Pozri Lev. 26:30, pozn. 916.
- 560** Tj. „k čomu ste ma svojim hundraním donútili“, inak „ktorí ste sa na mňa dali hundrať“, no pozri v. 25⁵⁵.
- 561** Pozri Exod. 6:8, pozn. 197.
- 562** AL. „všimnú si“, tj. „dbajú“⁵⁹ o“. Netýka sa v. 34.
- 563** Pozri Lev. 26:15, pozn. 876.
- 564** Tj. „povedú život kočovných pastierov“, v protiklade k usadlému životu v zemi prísľubu, ktorý im bude na štyridsať rokov odopretý.
- 565** Tj. „trest al. pokutu za ne“.
- 566** Pozri Gen. 38:24, pozn. 1016.
- 567** AL. „dovršenia“, tj. „počtu“, tj. „než vy všetci do posledného v tejto pustine popadáte“, inak „do úplného zničenia al. zmiznutia“, tj. „zotlenia“. Pozri Lev. 26:20, pozn. 894, v. 35 obdobne. Sloveso, ktorého tvarom je tento výraz, je aj v kap. 17:13 so zmyslom ako v texte tam; tak aj v kap. 32:13¹⁰⁶.
- 568** VL. „odvrátenie“, „odcudzenie“, tj. „spoznáte, čo to je, keď sa ja od vás odvrátim al. vám odcudzím al. stanem sa vašim nepriateľom“.
- 569** VL. „zhromaždených“⁵³⁰, kap. 27:3 obdobne.
- 570** AL. „zroteniu... zrotili“, ako v kap. 27:3.
- 571** Tu jednoznačne v tomto zmysle.
- 572** D. „a tam“.
- 573** Pozri Exod. 9:14, pozn. 281.
- 574** Tu možno „porážkou“.
- 575** AL. „dali sa vystupovať“.
- 576** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 577** Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
- 578** D. „a (tj. „a [al. „takže“] *niet toho, že*)“ nebudete musieť“, zmysel ako v texte.
- 579** VL. „zdrvíli“, „potreli“.
- 580** AL. „do úplného zničenia“, súvis s výrazom v Exod. 22:20, pozn. 767, pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 581** Pozri Lev. 22:21, pozn. 715.

- 582 Pozri Lev. 7:16, pozn. 217.
 583 Pozri Lev. 1:9, pozn. 30.
 584 Pozri Lev. 23:13, pozn. 734.
 585 Pozri Exod. 29:40, pozn. 1061.
 586 Pozri Gen. 22:7, pozn. 570.
 587 Tj. „s jahňatom alebo s kozľatom“.
 588 D. „ako“, ako vyššie.
 589 Pozri Exod. 29:27, pozn. 1050.
 590 D. „začiatok“, ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
 591 Iný výraz ako v Exod. 8:3 atď., slovo nejasného významu, podľa podakotých „cesta“ al. „drviny“ („šrotu“), potom by mnohé číslo bolo treba chápať v zmysle „cesta al. drviny každého z vás“.
 592 Pozri Lev. 4:13, pozn. 91.
 593 AL „ktorýkoľvek z týchto rozkazov“ (v. 22), „čokoľvek“ (v. 23).
 594 Tj. „bez vedomia“, D. „z al. od (tj. „stranou od“) očí“¹⁹⁷, porov. Lev. 4:13, pozn. 112.
 595 Pozri Lev. 4:2, pozn. 91.
 596 AL „shromaždenie spraví jedného... vzostupnou obeťou“²⁶², na konci verša obdobne.
 597 AL možno „ktorási“, „hociktorá“, D. „jedna“.
 598 Pozri Lev. 4:3 a ďalej, pozn. 141.
 599 Možno v zdôrazňujúcom zmysle („plne al. dokonale“).
 600 AL „pre“, ako nižšie.
 601 D. „v (al. „pri“) zdvihnutej ruke“, tj. „vyzývavo“, „svojoľne“, „vzdorne“, „úmyselne“, „vedome“.
 602 AL „vysmieva“.
 603 D. „vyfatím“ (v. 31), „smrťou“ (v. 35 a ďalej).
 604 Hebr. „hikkáreth tikkáreth“.
 605 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
 606 Sloveso jako v Exod. 5:12, pozn. 169, tu v zmysle ako v texte.
 607 Pozri Exod. 16:23, pozn. 575.
 608 D. „ho drevá zbierajúceho“.
 609 Pozri Gen. 40:3, pozn. 1054.
 610 Pozri Gen. 2:17, pozn. 75.
 611 VL „krídla“, inak „okraje“, ďalej obdobne.
 612 Tj. „čosi význačné al. nápadné“; výraz súvisí s kmeňom značiacim „ligotať al. trblietať al. skvieť sa“ (príbužný výraz je „lesklý štítok“ v Exod. 28:36) a teda „byť nápadný“, „upútať pozornosť al. pohľad“; tiež „strapce“ al. „fábor“ al. „stužku“ (značí aj „čosi ako kvet“, teda vari „ružicu“, „kokardu“) na „cipe“, al. „strapce“ („francle“), al. jednoducho „ozdobný („nápadný“, „pozornosť al. pohľad upútavajúci“) lem“ na „okrají“ rúcha. Ďalej obdobne; jednotné číslo v texte v hromadnom zmysle.
 613 AL, podľa LXX, „a na odznak (al. „strapce“ atď.)⁶¹² nech dajú al. pripevnia... (39)tú budete mať pri odznaku“ („strapci...“).
 614 Sloveso ako „preskúmajú“ v kap. 13:2 a obdobne ďalej („vymýšľať si“, „špekulovať“).
 615 Tj. „za myšlienkami vašich sŕdc a za tým, čo vábi vaše oči“.
 616 Pozri Exod. 34:15n., pozn. 1192; ten istý opis je použitý tu v kap. 25:1 v spojení s inou predložkovou väzbou.
 617 Pozri Exod. 6:7.
 618 Pozri Exod. 23:1, pozn. 781.
 619 Pozri Lev. 22:33, pozn. 725.
 620 Pozri Gen. 6:11, pozn. 204.
 621 Pozri Gen. 6:4, pozn. 194.
 622 Pozri Exod. 32:1, pozn. 1116.
 623 AL „priveľa“, vl. „veľa“, D. „Dost (atď.) vám“.
 624 Tu aj „bude označovať“.
 625 N. „dá mu priblížiť sa“, ďalej obdobne, v hebrejčine väzba so 4. pádom, ktorú znenie v texte v preklade uchováva.
 626 AL „nachádza“ (v. 5), „obľubuje“ (v. 7).
 627 Pozri Gen. 6:2, pozn. 186, tu vo v. 5 v pôvodine predložková väzba, ktorú opis v texte prekladu uchováva; to isté sloveso je vo v. 7, no tam bez onej predložkovej väzby.
 628 Pozri Lev. 10:1, pozn. 285.
 629 Tj. „ukazovať, že si ho obľúbil al. obľubuje“.
 630 VL „od vás“, porov. Gen. 3:3, pozn. 91, tu vari v zmysle „z vašej strany“, tj. „z vášho hľadiska“. Ďalej obdobne.
 631 Sloveso ako v Gen. 1:4, pozn. 7.
 632 Pozri Lev. 20:24, pozn. 672.
 633 D. „ich vykonávanie úradu“, zmysel ako v texte.
 634 AL „usilujete sa o“.
 635 AL „sú zhromaždení“.
 636 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
 637 D. „hraniť sa na pána“.
 638 AL „a nedal nám“.
 639 AL „dedičstvo“, ďalej obdobne, pozri Exod. 15:17, pozn. 530, iný výraz ako v kap. 14:24³⁵².
 640 AL „dedičstvo (tj. „zdedenie“) polí a viníc“, al. v zmysle „dedičstvo spočívajúce v poliach a viniciach“.
 641 Pozri Gen. 27:3, pozn. 692.
 642 AL „odlúčte“, „vzdialte“.
 643 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
 644 Sloveso ako vo vv. 12 a 14, no tu tvar trpného rodu, v tejto súvislosti vari naznačujúci zmysel „dajte sa vyzdvihnúť al. vyvieť“, „dajte si povedať a vyjdite“. V. 27 obdobne.
 645 AL „zo všetkých strán“, ako vo v. 27.
 646 D. „z okolia patriaceho k obydlíu“, „zo všetkých strán u obydli“ (al. „pri obydlí“).
 647 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
 648 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
 649 Pozri Gen. 19:15, pozn. 503.
 650 D. „postavujú“.
 651 AL „vykonať všetky tieto výkony“, „uiniť všetky tieto činy“.
 652 AL „lebo“.
 653 D. „podľa smrti“, „ako smrťou“.
 654 AL „všetkých ľudí al. všetkého ľudstva“⁹².
 655 AL „bude“⁶²⁹.
 656 AL „na nich“⁵⁸, „nad nimi“.
 657 Pozri kap. 3:36¹¹²; inak „o nich usudzované usúdením“, tiež „budú navštevovaní navšštením“, znenie v texte al. tu vyššie uchováva v preklade zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.

- 658 Pozri Exod. 34:10, pozn. 1188.
- 659 Výraz odvodený od predošlého slovesa⁶⁵⁸, vyskytujúci sa len tu.
- 660 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 661 Pozri Gen. 24:30 a ďalej, pozn. 1043.
- 662 D. „domy“, tu zmysel najskôr ako v texte.
- 663 Pozri Gen. 12:5, pozn. 349 a 350.
- 664 AL. „*patrí k nim*“.
- 665 D. „nad nimi“ („zavrela sa nad nimi“).
- 666 AL. „stratili sa“, „zhynuli“, vl. „boli zahubení“, ďalej obdobne.
- 667 D. „všetok Izráel“.
- 668 D. „hlase“.
- 669 AL. „vykiaľanie“, pozri Exod. 30:8, pozn. 1079.
- 670 Tu v hebrejskom texte začína kap. 17.
- 671 AL. vari „spáleniska“, „žiaroviska“.
- 672 VL. „vyzdvihne“⁵⁸⁹.
- 673 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 674 AL. „pochodiť“ („aby sa s ním nemuselo stať“, al. „aby nemusel dopadnúť tak“).
- 675 Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
- 676 AL. možno „usmrčujete“⁵⁹.
- 677 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 678 TJ. „do kadidelnice“, al. „vydal zakadenie“⁶⁶⁹.
- 679 Tu a ďalej v takomto zmysle; iný výraz ako vo vv. 46n.³²³, ale pribuzný a v podstate rovnakého významu.
- 680 AL. „zomretých tou pohromou“.
- 681 D. „palicu – palicu“.
- 682 D. „muž – jeho meno“.
- 683 Sloveso ako „nechali“ v kap. 15:34; pozri Gen. 8:4, pozn. 178.
- 684 Pozri Exod. 29:42n., pozn. 1067 a 1068.
- 685 AL. „potlačiť“, „zraziť“, „zhodiť“, vl. „spôsobiť opadnutie“ (al. „pokles“, Gen. 8:1).
- 686 D. „dali za (al. „na“) náčelníka jednu palicu, za (al. „na“) náčelníka jednu palicu“.
- 687 TJ. „ukázalo sa“.
- 688 Ten istý výraz ako „lesklý štítok“ v Exod. 28:36 a ďalej⁶¹².
- 689 TJ. „Árónova palica“, al. „spurnosti, i budeš spredu mňa môcť“.
- 690 AL. „zahynuli sme“, „zmizli sme“ („je po nás“, „sme hotoví“), ďalej obdobne.
- 691 D. „každý bližiaci sa, bližiaci sa“.
- 692 D. „hynutím“, „zahynutím“.
- 693 Tu tomtó zmysle, tj. „zodpovednosť za znesvätenie“.
- 694 Obdobne ako vyššie⁶⁹³, tj. „zodpovednosť za pochybenie v kňazskej službe a službe Léviuvcov“.
- 695 AL. „privádzaj bližšie“.
- 696 AL. „nech sa k tebe pripájajú“, ďalej obdobne, pozri Gen. 29:34, pozn. 759.
- 697 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 698 Pozri Exod. 18:16, pozn. 179.
- 699 Pozri Exod. 26:33, pozn. 930 a 931.
- 700 TJ. „ako prednosť al. výsadu“ („čestnú službu“).
- 701 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 702 TJ. „uchované al. ušetrené pred ohňom“, al. „z ohňových *obetí*“, potom našim jednotné číslo chápať v hromadnom zmysle.
- 703 Pozri Lev. 2:1, pozn. 44.
- 704 TJ. „napríklad“, „totiž“, „to jest“, tá istá predložka ako „pre“ vyššie. Ďalej obdobne.
- 705 D. „budú vracat“, zmysel ako v texte („znova a znova nosiť“).
- 706 AL. „*bude ako nanajvyš sväté pre teba a pre tvojich synov*“²⁸².
- 707 D. „V nanajvyš svätom“, tj. „v hodnote al. povahe nanajvyš svätého“, „vo vedomí tejto hodnoty al. povahy“. Inak „na nanajvyš svätom *mieste*“, pozri Exod. 29:37.
- 708 D. „všetok tuk“ (al. „smotanú“), pozri Gen. 45:18, pozn. 1239.
- 709 Iný výraz ako „olej“ napr. v kap. 15:9 a na mnohých iných miestach. Značí vl. „čerstvo vylisovaný“ olej; súvisí aj s výrazom znamenajúcim „poludnie“ a v prenesenom zmysle „plné denné svetlo“ (pribuzný výraz je „svetlík“ v Gen. 6:16) a značí teda vari aj „jasný al. iskrivý“, tj. „čirý“ olej.
- 710 Pozri Lev. 2:12, pozn. 73.
- 711 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 712 AL. „pravdaže“, „samozrejme“, D. „vykúpením“.
- 713 D. „ľudi vykúpením budeš vykupovať“, tj. „musíš vykúpiť“, no zmysel je ako v texte, pozri Exod. 13:13, iba ak by sa „budeš vykupovať“ („musíš vykúpiť“) chápalo v zmysle „bude sa vykupovať“ („musí sa vykúpiť“). Ďalej obdobne.
- 714 Pozri Lev. 5:15, pozn. 154.
- 715 Pozri Exod. 29:16, pozn. 1034.
- 716 Pozri Exod. 29:22, pozn. 1041.
- 717 Soľ bola symbolom nezrušiteľnosti zmluvy. Pozri Lev. 2:13, pozn. 75.
- 718 AL. „vlastníctvo“, „nebudeš dediť“ (al. „vlastniť“), sloveso ako v Exod. 23:30 a 32:13, pozn. 530.
- 719 Pozri Gen. 14:20, pozn. 735.
- 720 VL. „aby niesli⁴⁵ hriech“, D. „na nesenie hriechu“, zmysel ako v texte.
- 721 TJ. „deti Izráela“.
- 722 AL. „pochybenie“, ako vo v. 1.
- 723 TJ. „Léviuici“.
- 724 AL. možno „deti Izráela vôbec nič (al. „nijako“) dediť“ (al. „vlastniť“).
- 725 Tu aj. „dostávať“.
- 726 Pozri Lev. 7:18, pozn. 534.
- 727 Pozri Exod. 22:29, pozn. 776.
- 728 Tu v danej súvislosti v takomto zmysle, al. „vyzdvi-hovať“, „vynášať“, v. 30 a ďalej obdobne.
- 729 D. „Pri vašom vyberaní jeho najlepšieho z neho“, v. 32 obdobne, opis v texte pre zreteľnosť.
- 730 Ako „úroda“ v Lev. 25:7 a ďalej.
- 731 N. „vyzdvihnuté“, D. „nevystúpilo“, hebr. „ló álah aléhá ól“.
- 732 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 733 Pozri Exod. 12:22, pozn. 408.
- 734 TJ. „ohňa al. žiaru, v ktorom tá krava horí“, v texte doslovný preklad.

- 735** Pozri Exod. 29:4, pozn. 1021.
- 736** D. „aj ten spálivší ju“, ďalej obdobne.
- 737** Ako v Gen. 18:27, nie ako v Lev. 1:16.
- 738** Al. „zhrabe“, „zhrnie“, „zozbiera“, ďalej obdobne.
- 739** Tj. „na prípravu vody“.
- 740** Pozri Lev. 15:24, pozn. 380, tu tento výraz, pravdaže, značí poškvrnu akéhokoľvek druhu a odlúčenie ako jej dôsledok; D. „vodu poškvrnenia“ (al. „odlúčenia“), zmysel ako v texte („na poškvrnenie al. odlúčenie“, tj. „na odstránenie poškvrnenia a zrušenie al. odvolanie odlúčenia“).
- 741** Al. „očistenie (al. „očisťovanie“) od hriechu“.
- 742** Pozri Lev. 24:17, pozn. 782.
- 743** D. „Ten, kto siahne ohľadne (tj. „týka sa“) každej duše človeka“, ďalej obdobne.
- 744** Al. možno „Ak siahne kto... bytosťami na mŕtveho, potom“.
- 745** Tj. „tou vodou“.
- 746** Vl. „on sa ňou bude zbavovať hriechu“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 747** Pozri Lev. 14:7, pozn. 455.
- 748** Ako „mŕtveho“ napr. vo v. 13, tu a vo v. 18 na rozdiel od „prebodnutého“ vyššie.
- 749** Pozri Lev. 14:6, pozn. 453.
- 750** Pozri Lev. 22:6, pozn. 43.
- 751** Tu vari aj „do vody“.
- 752** Pozri Lev. 11:25, pozn. 348.
- 753** Tu aj „zrotili“, „zosypali“.
- 754** Al. „Kiež by sme boli tiež“.
- 755** D. „pustiny k smrti tam“.
- 756** Iný výraz ako „skala“ v Exod. 17:6 a 33: 21n.
- 757** D. „tvári“.
- 758** Al. jednoducho „ku skalisku“, no nie ako vo v. 8, pozri Lev. 6:14, pozn. 189.
- 759** Al. „spurní“, „škriepni“.
- 760** Pozri Lev. 10:3, pozn. 291.
- 761** D. „ony“.
- 762** Al. „Merívy, kde“, pozri Exod. 17:7, pozn. 592.
- 763** Al. „nimi“, tj. „vo vodách“, „vodami“, al. možno „medzi nimi“, tj. „deťmi Izráela“.
- 764** Vl. „bol posvätený“ (al. „posvätil sa“) ⁷⁶⁰, tu zmysel ako v texte.
- 765** Pozri Gen. 32:3, pozn. 437.
- 766** Al. „zaobchodili zle s nami aj s našimi otcami“.
- 767** Vl. „konci“.
- 768** Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 769** Tj. „hlavnou hradskou“.
- 770** Pozri Gen. 39:21, pozn. 1049.
- 771** Tj. „mojim územím“.
- 772** D. „v meči“, tj. „v moci al. sile al. účinnosti meča“, ďalej obdobne, porov. Exod. 3:19, pozn. 120.
- 773** Al. „jazdnou dráhou“, „naviŕšenou (al. „nasypanou“) cestou“, iný výraz ako vo v. 17⁷⁶⁹.
- 774** Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 775** D. „dám jej kúpnu cenu“.
- 776** Al. „to nie je nič“, „to nestojí za reč“, D. „niet vecí“ (al. „rečí“), zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 777** Pozri Exod. 12:38, pozn. 421.
- 778** Vl. „dať Izráelovi“, ďalej obdobne, znenie v texte uchováva v preklade väzbu so 4. pádom, aká je v pôvodine.
- 779** D. „vo vrchu“, tj. vari „v blízkosti vrchu“, al. „v pohorí“, pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 780** Al. „čo sa týka vôd“.
- 781** Tu odvodené sloveso.
- 782** Al. „kráľ Arad“.
- 783** Výraz nejasného významu, podľa podaktorých „cestou vyzvedačov“.
- 784** Al. „viest vojnu“, ďalej obdobne.
- 785** Al. „vonkoncom“, „naskrze“, D. „daním“.
- 786** Tu od toho istého kmeňa⁷⁷¹ odvodené sloveso.
- 787** Pozri Gen. 30:6, pozn. 764.
- 788** Pozri Gen. 2:11, pozn. 67.
- 789** Al. „stratila trpezlivosť“.
- 790** Al. „nie súcom“, „bezcennom“, hebr. „kilókel“, výraz vyjadrujúci pohrdanie, porov. napr. slovenské „halabala“ a pod.
- 791** Tj. „pôsobiace páľčivú bolesť svojím uštipnutím“, názov istého druhu jedovatých hadov touto vlastnosťou vyznačených; výraz súvisí so slovesom „spáliť“⁷³².
- 792** Al. „prihovor“ („al. prihovárať“), ďalej obdobne.
- 793** Ako „prápor“ v Exod. 17:15, pozn. 603, vl. „čosi vyzdvihnúť“, „viditeľný znak“.
- 794** Tj. „kopy al. hromady priechodov“ (tj. asi „na priechodoch“).
- 795** Pozri Gen. 18:16, pozn. 477.
- 796** Pozri Gen. 19:37, pozn. 519.
- 797** Tu v zmysle „územie Móávcov“, ďalej obdobne.
- 798** Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 799** Al. „druhého brehu“, D. „od prechodu“, porov. Gen. 14:13, pozn. 399. Pokiaľ ide o postavenie vzhľadom k Jordánu, používa sa tento výraz o oboch jeho brehoch, podľa toho, na ktorú stranu Jordána sa hovoriaci v duchu stavia; v preklade potom pravidla značí „z tejto strany“ východný, „z druhej strany“ západný breh, no pozri kap. 22:18²⁹.
- 800** Al. „s Váhévom“.
- 801** Al. „tok“, „spád“.
- 802** Al. „a doliny: Arnón (15) a svah dolín“.
- 803** Vl. „bývanie“.
- 804** Al. „k studni“.
- 805** Pozri Exod. 32:18, pozn. 1137.
- 806** Pozri Gen. 21:22, pozn. 554.
- 807** Al. „knížatá“, „šľachtici“.
- 808** Pozri Gen. 49:10, pozn. 1334 a 1335.
- 809** Al. „podľa zákonodarcu“, „zmocnení zákonodarcou“.
- 810** Pozri Exod. 21:19, pozn. 703, tu tento výraz značí „berlu“ ako odznak moci al. hodnosti, „žezlo“.
- 811** Al. „doliny“, no nie ako napr. vo v. 12⁷⁹⁸; značí úzku dolinu so strmými svahmi po stranách.
- 812** Al. „Ješímónu“.
- 813** Pozri Exod. 17:13, pozn. 585.
- 814** Al. „dcérskych (al. „závislých“) mestách“ (al. „mes-tečkách“), vl. „jeho dcérach“. Ďalej obdobne; pozri 2 Sam. 20:19, pozn. 383.

- 815** AL.⁸⁸⁰ „podobienstiev“, no nie ako v kap. 12:8⁴⁶⁶, „pripovedi“, „básmických výrokov“, inak „tí, kto hovoria v prísloviach al. používajú príslovia“ atď., „básmici“.
- 816** AL. „mesta“, ale iný výraz ako vo v. 27; v kap. 35:4 príbuzný výraz, zmysel ako tam v texte.
- 817** Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 818** Meno božstva uctievaného Móavcami a Ammónovcami.
- 819** AL. „uniknuvších“.
- 820** AL. „synov vydali za utečencov (tj. „spravili utečencami al. ubehlíkmi“) a jeho dcéry“.
- 821** AL. „hádzal na nich“ (tj. „kamene“ a i.).
- 822** AL. „vyčítať do rozduchania ohňa, ktorý bol“ (tj. „sa rozšíril“).
- 823** D. „Mojžiš poslal“ (al. „vyslal“).
- 824** VL. „vydedili“, tj. „vyhnali z al. zbavili jeho dedičstva al. vlastníctva“.
- 825** VL. „až“, tj. „natolko al. tak ďaleko, že“.
- 826** AL. „nikoho uniknuvšieho“, no nie ako vo v. 29⁸¹⁹.
- 827** AL. „rovinách“, „plánach“.
- 828** AL. „Móáva“⁷⁹⁷.
- 829** TJ. „na brehu Jordána naproti Jerichu“ (z hľadiska Jericha to bol „druhý al. náprotivný breh“). No dá sa čítať aj „z tejto strany voči Jordánu – Jerichu“, ako v kap. 34:15.
- 830** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 831** Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 832** VL. „Móav sa toho ľudu veľmi zľakol“, opisné znenie v texte zachováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 833** Pozri Exod. 1:12, pozn. 23.
- 834** VL. „zlizovať“, „vylizovať“, nižšie obdobne.
- 835** Pozri Gen. 31:21, pozn. 817.
- 836** VL. „možno budem môcť“, ako vo v. 11, nie ako tu nižšie⁴¹.
- 837** VL. „veštbý“, ako v kap. 23:23, tu v zmysle ako v texte („odmena za veštbý“, výraz je tu [nie v kap. 23:23] v množnom čísle).
- 838** VL. „priniesť späť“⁵⁰⁰.
- 839** D. „Poslal ku mne“, tj. „odkaz po týchto mužoch“.
- 840** VL. „dať“, ďalej obdobne.
- 841** VL. „Nemusíš“⁴¹ sa, prosím“³⁷⁸.
- 842** VL. „zdržať“.
- 843** D. „idenia“, „odchodu“.
- 844** D. „veľmi“.
- 845** AL. „oslaviť veľkou slávou“; obdobný význam má príbuzný výraz vo v. 15.
- 846** Pozri Lev. 2:2, pozn. 49.
- 847** AL. „prejsť“, tj. „obísť“, „nedbať“, kap. 14:41 a ďalej obdobne.
- 848** AL. „len tú vec, o ktorej“³⁷⁶ „.., smieš vykonať“.
- 849** AL. „sa ako protivník (hebr. „sátán“, no tu je zmysel ako v textu) voči nemu“.
- 850** D. „pohnúť (al. „na pohnutie“) ňou“.
- 851** Pozri Gen. 4:7 a ďalej, pozn. 1329.
- 852** D. „toto“.
- 853** Pozri Exod. 23:14, pozn. 804.
- 854** Pozri Gen. 29:34, pozn. 758.
- 855** VL. „si si... zahrála“ (a pokračuješ v tom, v. 29), „si sa dal jazdiť“ (obdobne, v. 30).
- 856** Pozri Exod. 10:2, pozn. 317 a 318, tu tiež „si ku mne dovoľuješ“, „si robíš so mnou, čo chceš“, „správaš sa ku mne rozpustene“, čo do predložkovej väzby pozri Gen. 31:7 a 39:14, 17, pozn. 1045, kde sú, pravda, použité iné slovesá, ale v podobnej súvislosti a s podobným významom.
- 857** AL. „isto“.
- 858** AL. „na mieste“, D. „teraz“.
- 859** Pozri Gen. 48:15, pozn. 1297.
- 860** D. „zvykom“, „zvyklosťou“.
- 861** AL. „Či kedy bolo mojou obýčajou“.
- 862** Pozri Gen. 24:26, pozn. 620.
- 863** Pozri Gen. 19:1, pozn. 485, zmysel väzby ako tam.
- 864** AL. „nerozvážna“, „splášená“, vl. „strmá“, „zrzáza“, tj. „ženúca do záhuby“.
- 865** Pozri Exod. 33:14, pozn. 1166.
- 866** AL. „pred mojou tvárou“, ako v Gen. 6:10, pozn. 203, ale iná predložková väzba ako nižšie¹⁹⁷.
- 867** Pozri v. 29.
- 868** D. „ku mne“, tj. „k sebe“; inak „pôjdem si⁵⁵⁵ spať“.
- 869** D. „poslaním“ (v. 37), „mocou“, „mohúcnosťou“ (v. 38).
- 870** Týmto názvom, ktorý znamená „pán“ (Gen. 14:13, pozn. 400), označovali národy susediace s Isráelom rozličné božstvá, ktoré uctievali.
- 871** TJ. „tábora Isráelovcov“.
- 872** VL. „vzniesol“, pozri Gen. 8:20, pozn. 273. Netýka sa kap. 22:40 tu.
- 873** AL. „možno sa bude dostavovať“, vl. „stretat“, slovo ako „stretne“⁸⁷⁴, zmysel najskôr ako v texte (v. 3); D. „Boh Bileáma stretol“, to isté sloveso, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine (v. 4, v. 16 obdobne). Vo v. 15 bez predmetu a bez predložky, zmysel ako v texte („poberám sa na stretnutie“).
- 874** D. „stretnúť ma“, „ku stretnutiu mňa“, ako „v ústrety“ napr. v kap. 22:36 a i. V kap. 24:1 obdobne so zmyslom ako v texte tam.
- 875** D. „vec (tj. „nech to bude akákoľvek vec“), čo“.
- 876** Pozri Exod. 27:21, pozn. 955.
- 877** VL. „k svojej... sa (bol) postavil“, ďalej obdobne.
- 878** AL. „chopil“, pozri Gen. 27:2, pozn. 692.
- 879** TJ. „slova na vyslovenie svojej“.
- 880** AL. „vyniesol“⁴⁵ (pozri Exod. 20:7, pozn. 664) svoju príповід“, výraz odvodený od slovesa (al. možno naopak), ktorého tvarom je dotýčný výraz⁸¹⁵.
- 881** Pozri Gen. 10:22, pozn. 326.
- 882** AL. „privolaj zlé na“, „zasyp (al. „zaval“) zlými slovami“, „očierň“. Ďalej obdobne.
- 883** AL. „sčíta“.
- 884** AL. „spravodlivých“, „riadnych“, „správnych“, vl. „priamych“, vo v. 27 sloveso obdobného zmyslu.
- 885** AL. „môj koniec“ (al. „posledok“), „čo bude potom“.
- 886** D. „bude ako on“. Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 887** D. „žehnaním“, vo v. 11 a v kap. 24:10 aj „hľa – dokonca“.

- 888 Al. „Cófím“.
- 889 Tj. „tamto“.
- 890 Pozri Gen. 2:20, pozn. 82.
- 891 Al. „sa dával potešovať“ (Gen. 37:35, pozn. 179).
- 892 Pozri Gen. 6:18; 23:17; 26:3, pozn. 227.
- 893 Al. „prijal“, tj. „žehnaním som bol poverený“, „žehnanie mi bolo uložené“.
- 894 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 895 Al. „pretváрка“, „neuprimnosť“, „modlárstvo“, „nepravosť“, no nie ako napr. v kap. 5:15²⁰⁷.
- 896 Pozri Gen. 41:51, pozn. 1130; tu možno aj „útlak“, „krivda“, tj. „vynútená námaha al. lopota“.
- 897 Tu v takomto zmysle.
- 898 Výraz neistého významu, podľa iných „silou“ al. „hybkosťou“; potom by množné číslo bolo treba chápať v zosilňujúcom zmysle.
- 899 Al. „Boh ich vyviedol z Egypta; má (vl. „sú [al. „pat-ria“) mu“) rohy“ (atď.⁸⁹⁸).
- 900 Druh antilopy, podľa iných „byvola“, LXX „jedno-rožca“.
- 901 Tj. „predpovede podľa znamení“; výraz je v množ. čísle v kap. 24:1 so zmyslom ako tam („znamenia na predpovede“ je v hebr. jediné slovo). Pozri aj Lev. 19:26, pozn. 632.
- 902 Pozri Gen. 12:14, pozn. 365.
- 903 Tj. „pride čas, keď“.
- 904 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1330.
- 905 D. „zlzorečením“ (v. 25), „čtou“ atď.⁸⁴⁵ (kap. 24:11).
- 906 Pozri Gen. 34:18, pozn. 915.
- 907 Vl. „krokoch“, D. „ako krok pri kroku“, zmysel ako v texte.
- 908 Al. „obrátil“, „uprel“, pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
- 909 Vl. „dostal sa (tj. „prišiel“) na neho“.
- 910 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 911 Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 15.
- 912 Al. „vidí (ako „uzreli“ v Exod. 4:11) videnie“ (ako v Gen. 15:1, no nie ako tu v kap. 12:6 ani 8⁴⁶⁵).
- 913 Tj. azda „na tvár“, „klaňajúcim sa“.
- 914 D. „čo“.
- 915 Tu trpný rod, zmysel ako v texte.
- 916 Al. „kvapkať“, „potečie“.
- 917 Tento výraz (hebr. „doljáv“) chápe drvivá väčšina prekladateľov ako tvar množného al. dvojného čísla slova „delí“, ktoré sa v SZ vyskytuje ešte len v Is. 40:15; tam je v jednotnom čísle a nepochybné, pravdaže, znamená „vedro“ al. „okov“, takže toto miesto tu v prevažnej väčšine prekladov znie „voda potečie z jeho vedár“ (al. „okovov“). No podľa niekoľkých iných sa tento výraz dá považovať aj za skrátený tvar množného čísla „doljótáv“ pribuzného slova „dálth“, značiaceho „výhonok“ al. „vetvu“ (Jer. 11:16; Ezek. 17:6n.; 19:11 a i.), a toto chápanie som, napriek tomu, že predpokladá použitie nepravidielného skráteného tvaru, v texte prekladu uprednostnil najmä preto, lebo dáva zmysel, nazdávam sa, oveľa lepšie priliehajúci k textovej súvislosti ako tuto vyššie spomenuté znenie. Napokon sa tuto použitý tvar dotýčného hebrejského výrazu nedá považovať za celkom pravidelný ani vtedy, ak sa chápe v zmysle „vedár“ al. „okovov“; lebo potom sa miesto „delí“ (Is. 40:15) predpokladá v jednotnom čísle odchýlny tvar „dolí“, a aj tak je dotýčný výraz skráteným tvarom, použitý miesto pravidelného „doljáv“.
- 918 Al. „rozmietať“, „roztierat“, tj. „potierať“.
- 919 Al. „do nich vnárat svoje šípy“.
- 920 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328 a 1331.
- 921 Al. „vypadni“, vl. „zutekaj“.
- 922 Tj. „nepustil ňu k nej“; porov. ohľadne predložkovej väzby, Gen. 16:2, pozn. 434, a 22:12, pozn. 274, kde sú, pravda, použité iné slovesá.
- 923 Pozri Gen. 2:9, pozn. 65.
- 924 Možno v zmysle „čo do toho al. vzhľadom na to, čo“. Pozri kap. 31:16; Zjav. 2:14.
- 925 Al. „vedomosť“, „poznajúceho poznanie“ (al. „znalosť“).
- 926 Pozri Gen. 14:18, pozn. 408.
- 927 Al. „vykročí“, vl. „vyšliape“, sloveso značí aj „rozšliapať“ (Is. 63:3), „šliapať v lise“ (Sud. 9:27; Mich. 6:15; Pl. 1:15).
- 928 Ako vo v. 8⁹¹⁹, tu aj „roztriešti“, „rozmece“.
- 929 Pozri Lev. 13:41, pozn. 427, takže možno aj „okraje (al. „kúty“, „končiny“) územia“, tj. „rozmece Móava až do posledných končín jeho zeme“. Výraz sa používa aj na označenie svetových strán. Ďalej obdobne.
- 930 Hebr. „karkar“, tvar slovesa značiaceho („pod)kopať“, tu zmysel ako v texte, zdvojenie azda v zosilňujúcom zmysle. V súbežnom oddiele Jer. 48:45 je miesto tohto výrazu „kodkód“, „temeno hlavy“, takže sa podaktor nazdávajú, že tu ide o omyl odpisovača² a že teda toto miesto našim chápať v zmysle pozn. 931.
- 931 „a temeno hlavy všetkých synov“.
- 932 Výraz nejasného významu, pozri Jer. 48:45, pozn. 1810.
- 933 Tj. „Isráela“.
- 934 Al. „silu“, „statočnosť“, „vítazstvo“, „bude mocne (atď.) konať“.
- 935 Pozri Gen. 1:26, pozn. 42; Lev. 25:43, pozn. 838.
- 936 Al. „ostávajúci nažive sa zahubí mimo („vonku z“, „stranou od“) mesta“.
- 937 Pozri Gen. 49:24, pozn. 1364, tu „pevnosť“ al. „stálosť“ v platnosti pridávneho mena.
- 938 Pozri Gen. 6:14, pozn. 214; hebr. „kén“, slovná hra s menom „Kéni“.
- 939 Tj. „Kéni“, meno kmeňa.
- 940 D. „dostávať sa“¹⁶³ (ku)“.
- 941 Pozri Exod. 22:5n., pozn. 736.
- 942 Tj. „ako dlho ešte“.
- 943 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 944 D. „žiť pri jeho (tj. „tohoto“) uskutočnení Bohom“.
- 945 D. „ruky“, porov. Exod. 2:5, pozn. 53.
- 946 Tj. „Cypru“.
- 947 Pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
- 948 Pozri Gen. 10:21 a 11:14nn.
- 949 Al. „pred ich bohmí sa skláňať“.
- 950 Al. „pripriahol“, „spriahol“, ďalej obdobne.
- 951 Tj. „Baalovi⁸⁷⁰ vrchu Peóra“ (kap. 23:28).

- 952 Tj. „vodcov“, „náčelníkov“.
- 953 Al. „povešaj ich Hospodinovi“.
- 954 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 955 Porov. Gen. 6:11, pozn. 204.
- 956 Al. „lono“, „ohanbie“, vl. „do jej brucha“ atď.
- 957 Vl. „bolo pohrome... zabránené“, ako v kap. 16:48, 50, tu na preklad tohto slovesa zvolený iný výraz vzhľadom na predložkovú väzbu, s ktorou je tu spojené.
- 958 Al. „útočiť na (al. „napádať“) Midjáním“, „nepriateľsky zaobchodiť s Midjáním“, „byť protivníkmi Midjáním“. Pozri Gen. 10:14, pozn. 322.
- 959 Sloveso ako vyššie⁹⁵⁸, ale s inou predložkou.
- 960 Al. „Mojžišovi a deťom Isráela, ktoré vychádzali zo zeme Egypta“.
- 961 Pozri Exod. 2:13; 21:22, pozn. 710, al. „proti Mojžišovi“⁵⁸ a proti Áronovi⁵⁸ sa dali brojiť, ďalej obdobne.
- 962 D. „pri strávení ohňa“, zmysel ako v texte, opis pre zreteľnosť.
- 963 Tj. „šesťstojedentisíc“.
- 964 3. pád množného čísla.
- 965 Vl. „v“, tj. „do“.
- 966 Tj. „osôb“.
- 967 D. „mnohému“, „nemnohému“ („malému“, „nepatrnému“), no tieto dva výrazy sú nie navzájom príbuzné; kap. 13:18 a ďalej obdobne.
- 968 Tj. „dáš za dedičstvo viac“ („menej“). Kap. 35:8 obdobne.
- 969 Al. „výsledku“, „výroku“, D. „na ústach“⁹⁶.
- 970 D. „jeho“, tj. „každého kmeňa“^{97a}.
- 971 Totiž „kmeň“, tj. „tak, že sa bude prizeráť na početnosť každého kmeňa“.
- 972 Al. „nebolo ani jedného muža“, v. 65 obdobne.
- 973 Pozri Gen. 18:15, pozn. 488.
- 974 Al. „pre svoj hriech“.
- 975 Tj. „právnú vec al. záležitosť“.
- 976 D. „jeho mäsu“, pozri Lev. 18:6, pozn. 554.
- 977 D. „blízkemu“, zmysel ako v texte.
- 978 D. „vo vode“, tj. „vo veci vody“.
- 979 „Vychádzať a vstupovať“ je v hebrejčine úslovie vyjadrujúce pojem spôsobu života jednotlivca a celého jeho priebehu v každodenných podrobnostiach, najmä v jeho stykoch s druhými; obdobne „vyvádzať a uvádzať“ (tvary tých istých dvoch slovies) nižšie.
- 980 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
- 981 D. „mu rozkážeš“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 982 Al. „hodnosti“, „dôstojnosti“, „velebnosti“, „lesku“, „veličenstva“.
- 983 Tj. „úsudok“, „rozsudok“, „právny výrok al. rozhodnutie“.
- 984 Pozri Exod. 28:30, pozn. 1001.
- 985 Pozri Exod. 28:20, pozn. 951.
- 986 Al. možno „obetovanú“²⁶² pri, tj. „prvý raz“.
- 987 Ako „nalial“ v Gen. 35:14, pozri tam pozn. 942.
- 988 Tj. „v každú“, ďalej obdobne.
- 989 D. „a desatinu – desatinu“.
- 990 Pozri Exod. 12:16, pozn. 392.
- 991 D. „tieto“, tj. „obete“.
- 992 D. „ku dňu“, „za deň“, zmysel ako v texte.
- 993 Tj. „z novej úrody“.
- 994 Tj. „pri vašej slávnosti týždňov“ (Exod. 34:22, pozri Lev. 23:15n.).
- 995 D. „okrem vzostupnej obete mesiaca“.
- 996 Pozri Lev. 11:43 a ďalej, pozn. 367.
- 997 D. „a ich liatych obetí“, tj. „liatych obetí k nim“ („ku všetkým týmto obetiam“).
- 998 Pozri Exod. 12:14, pozn. 387.
- 999 Pozri Lev. 23:36, pozn. 751.
- 1000 Tj. „dobrovoľných obetí spočívajúcich vo vašich... hodov“ („okrem vzostupných obetí atď., ktoré budete prinášať ako splnenie svojich sľubov alebo ako dobrovoľné obete“). Kap. 31:11 a 25 obdobne („korisť [...] spočívajúcu v ľudoch a v dobytku“).
- 1001 Tu v hebrejskom texte začína kap. 30.
- 1002 Al. možno „slávnostnú prísahu“, „slávnostne zaviazaf svoju“ (znenie v texte zachováva v preklade predložkovú väzbu pôvodiny). Ďalej obdobne.
- 1003 Tj. „nesplnením“, vl. „dať znesvätiť“, sloveso ako v Gen. 49:4, pozn. 1317.
- 1004 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 1005 Al. „zamietne“, „zakáže“, „zabráni“, „prekazi“, ďalej obdobne.
- 1006 D. „nebudú ostávať... všetky jej sľuby a záväzky, ktoré“.
- 1007 D. „patrením“.
- 1008 Al. „táraninu“, „trepnutie“.
- 1009 Al. „a budú na nej jej sľuby... výrok jej“, ďalej obdobne.
- 1010 Al. „nesúhlas, potom zruší... dušu, a Hospodin jej“.
- 1011 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 1012 D. „(z)rušením“ (vv. 12, 15), „mlčaním“ (v. 14).
- 1013 Al. „prejav“, vl. „vyjdenie“, tj. „čo vyšlo spomedzi“.
- 1014 D. „prísahu záväzku“.
- 1015 D. „ich, lebo“ (al. „pretože“).
- 1016 D. „Vypomsti“.
- 1017 V zmysle „zbaví sa („preč od“) toho, žeby ste s Midjáním mali do činenia“.
- 1018 D. „sú“, „budú“, zmysel ako v texte („nech budú na to, aby tiahli“).
- 1019 D. „Tisíc na vetvu – tisíc na vetvu“.
- 1020 Al. „vydaní“, „dodaní“, „odovzdaní“, „vybrání“, tvar toho istého slovesa je vo v. 16 so zmyslom ako v texte („podnetom“, „dadaním príčiny al. podnetu“).
- 1021 Al. „náčinnia svätyne“.
- 1022 Al. „totiž“.
- 1023 Al. „správe“¹⁶⁵.
- 1024 Tu od dotyčného výrazu¹⁵ odvodené sloveso (nie ako vo v. 3^{101b}).
- 1025 Pozri Gen. 34:29, pozn. 927; nesúvisí s „korisť“ tu vo vv. 11n.
- 1026 Pozri Gen. 25:16, pozn. 647.
- 1027 Vl. „poverených“ (al. „ustanovených“⁴²), tj. „dozorom a velením“. Ďalej obdobne.
- 1028 Al. „vojska“, no nie ako vo v. 6¹⁵, lež ako „bohatstvo“ vo v. 9, tu v takomto zmysle.

- 1029** D. „z (vojenskej) výpravy *do vojny*“³⁶⁶.
1030 Tj. „osoby ženského pohlavia“.
1031 Vl. „nastala“, „dostala sa“.
1032 Pozri Exod. 25:4, pozn. 852.
1033 Tj. „ustanovenie“, al. „ktorý“, tj. „zákon“.
1034 Tj. „rodov al. rodín“.
1035 D. „korisť rozpolíš“ (v. 27), „Mojžiš rozpolil“ (v. 42).
1036 Vl. „chopivších sa boja“, „ktorí viedli boj“.
1037 Tu možno čítať aj „a Hospodinovi musíš venovať“.
1038 D. „mužov boja“³⁶⁶.
1039 D. „jednu dušu“.
1040 Vl. „uchopené“, „uchvátené“, tj. možno „lósom určené“, „vylosované“.
1041 Iný výraz ako „lup“ vo v. 11; ako „korisťou“ v kap. 14:3, 31.
1042 Tj. „od ich podielu“.
1043 D. „ktorí boli al. patrili k“.
1044 Tu v zmysle ako v texte („nie je postrádaný al. zistený ako chýbajúci“).
1045 Oproti nasledovnému¹⁰⁴⁶ na nosenie na hornej časti ramena.
1046 Ako „náramky“ v Gen. 24:22.
1047 D. „všetko“.
1048 D. „predmet práce“, tj. „umelecky vypracovaný“.
1049 Tj. „zlato“, al. „ktorú“, tj. „obet“.
1050 Pozri Gen. 18:2, pozn. 463.
1051 Tj. „vhodný pre chov dobytká“. Ďalej obdobne.
1052 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
1053 Vl. „nás nechávať (al. „nám dávať“) prekročiť“. Pozri Gen. 32:21, 23, pozn. 858.
1054 Tj. „potomok Kenaza“ (1 Par. 4:13); inak „syn Jefunéa, Kenizího“.
1055 Vl. „nechal (nesúvisí so „zanechá“ vo v. 15) ich... potulovať sa“ (al. „blúdiť“).
1056 Vl.⁵⁶⁷ „vymiznutia“, „skončenia“, pozri aj Gen. 47:15, pozn. 1275.
1057 Al. „potomstvo“, „splodenstvo“, „dorast“, „prírástok“, vyskytuje sa v SZ len tu.
1058 Vl. „všetok tento ľud vyhubíte“ (al. „vykántrite“, Gen. 6:17, pozn. 205), opis v texte zachováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.
1059 Al. podľa niektorých, „dali sa na neho naliehať“.
1060 Vl. „salaše (ako vo v. 24) drobného dobytká“.
1061 D. „mestách pevnosti“⁴⁸⁷, ďalej obdobne.
1062 Vl. „preč od tváre“, „ukrytá pred tvárou“¹⁹⁷.
1063 D. „vracať po privlastnení si synov Isráela – mužá jeho vlastníctva“, zmysel ako v texte, kde je opis pre zreteľnosť.
1064 D. „ak k nám príde“.
1065 Al. voľnejšie „a vedzte, že váš hriech“, v texte doslovný preklad.
1066 D. „a to vyšlé“.
1067 Pozri Gen. 34:10, pozn. 910.
1068 D. „s nami“.
1069 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
1070 D. „Baal-Meón, zmenený menom“, opis v texte pre zreteľnosť.
1071 Tj. „tamojších obyvateľov“.
1072 Al. „táboriská“, „stanové sídliská“, hebr. „chav-vóth“, iný výraz ako vo v. 42⁸¹⁴.
1073 Tj. „dediny“¹⁰⁷² Jáfra“.
1074 Vl. „Nóvach, svojim menom“ („nazval ho... svojím menom“).
1075 Tu aj „keď“.
1076 Pozri Exod. 12:17, pozn. 207.
1077 Tj. „miest(a), odkiaľ sa pri svojich cestovaniach dávali na cestu“.
1078 Al. „spísal“.
1079 Tu v zmysle Exod. 14:8, pozn. 464.
1080 Pozri Exod. 12:12, pozn. 383.
1081 Al. „naproti Baal-Cefónu“, D. „na tvári (al. „pred tvárou“) Baal-Cefóna“.
1082 Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
1083 Väčšina mne známych prekladov podáva toto miesto v zmysle „o príchode... počul“, možno podľa kap. 21:1 alebo podľa LXX, tu v texte však je podaný doslovný preklad hebrejského znenia, iného ako v kap. 21:1; predložková väzba tu je taká istá ako v Gen. 21:12, pozn. 764, takže sa tomuto miestu dá rozumieť aj v zmysle „na príchod... poslúchol“, tj. „venoval správe o príchode Isráelovcov bedlivú pozornosť a podľa nej sa zariadil“ (totiž tak, ako to čítať v kap. 21:1).
1084 Tu skrátený názov („kopy al. hromady“, v. 45; „prechodov“, vv. 47n.).
1085 Al. „Almóna pri (vl. „k“, „do“) Divláthájim“, ďalej obdobne.
1086 Tj. „pred vrchom menom Névó“.
1087 Al. „plán akácií“.
1088 Vl. „budete prešli“.
1089 D. „všetky ich podobizne zliatin“.
1090 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913 a 914.
1091 Ten istý tvar toho istého slovesa ako vo v. 52⁸²⁴, tu v takomto zmysle, na konci verša iný tvar toho istého slovesa.
1092 Tu v takomto zmysle.
1093 D. „vám“⁷⁹.
1094 D. „okraj („pomedzie“) juhu“⁴⁸³ (vv. 3n.), „pomedzi(m) západu“⁷⁴ (v. 6), „pomedzím severu“ (vv. 7, 9).
1095 D. „na rukách“, porov. Exod. 2:5, pozn. 53.
1096 Pozri Gen. 14:3, pozn. 393.
1097 Al. „zatačat“, „zahýbať“.
1098 Al. „voči“, „vzhľadom na“, tj. možno „na juh (na východ) od“.
1099 Al. „svahu“, „vyvýšenie“.
1100 Tj. „šfúrov“.
1101 Al. „vyústenia“, „krajné (al. „medzné“) body“ (al. „výbežky“).
1102 Vl. „k moru“ („prebiehať až k moru“), ďalej obdobne.
1103 Al. „vytýčiť“, ďalej obdobne.
1104 Al. „vymeriavať“.
1105 Al. „otrie sa o“, tj. „dotkne sa“.
1106 Al. „stranu“, pozri Exod. 27:14, pozn. 947.
1107 Tj. „Gennésaretského jazera“.
1108 Tj. „na východný breh al. stranu“.
1109 D. „a jedného náčelníka – jedného náčelníka“.

- 1110** Pozri 1 Sam. 1:20, pozn. 50.
1111 Pozri Lev. 25:34, pozn. 827.
1112 Všetky tri tieto výrazy značia v podstate to isté a sú tu použité najskôr v zosilňujúcom zmysle súhrnu všetkého ich imania, spočívajúceho predovšetkým v množstve stád.
1113 Al. „ich živobytie“.
1114 D. „do ulice“, zmysel ako v texte.
1115 Tj. najskôr od vonkajšieho okraja tisícľaktovej oblasti, vymaranej od mestského múra. Celkový rozsah „obvodov“ čiže „predmestí“ teda azda bol 3 000 lakťov v každom smere; 1 000 lakťov, vari pastvín, od mestského múra, a navyše ďalších 2 000 lakťov, vari polí a vinohradov.
1116 Pozri Exod. 26:2, pozn. 899.
1117 D. „tam zabíviašieho“.
1118 Sloveso ako „vraždiť“ v Exod. 20:13, no tu značí neúmyselné zabitie, pozri v. 11 a ďalej.
1119 D. „ich“ (4. pád).
1120 D. „uprchnie zabivší, udrevší dušu neúmyselne“.
1121 Ako „výkupca“ v Lev. 25:26, tj. blízky príbuzný zabitého, oprávnený vykonať pomstu na tom, kto ho zabil.
1122 D. „do jeho státiť“, „po jeho státiť“.
1123 Tu v zmysle „prechodne sa zdržiavajúceho“.
1124 Tu v tomto zmysle.
1125 D. „kameňom ruky“, tj. „kameňom, ktorý môže v ruke držať“ V. 18 obdobne.
1126 Tj. „kedykoľvek na neho natrafí“.
1127 Al. „v zlom úmysle“.
1128 Al. „bez úmysla“, vl. „v okamihu“, tj. „neočakávane“.
1129 D. „v (al. „pri“) nevidení“.
1130 D. „nesnažil (al. „neusiloval sa o“, „nehľadal“) jeho zlé“.
1131 D. „veľkého kňaza“.
1132 Al. „kedy“, „vôbec“, D. „opúšťaním“ atď¹¹³³.
1133 Pozri Gen. 9:10, pozn. 289; 44:4, pozn. 1201.
1134 D. „nebude mu“.
1135 Al. „nebude mať viny za preliatu krv“. Pozri Lev. 20:9, pozn. 662.
1136 D. „úst“.
1137 Pozri Exod. 23:2, pozn. 785.
1138 Azda v zmysle „výpoveď jedného svedka nestačí na to, aby bol voľakto na smrť odsúdený“.
1139 Pozri Exod. 21:30, pozn. 721.
1140 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
1141 D. „do smrti“, „po smrti“.
1142 Al. „lebo ja som Hospodin pobývajúcí“.
1143 Pozri Lev. 25:10, pozn. 793.
1144 Pozri Gen. 30:24, pozn. 780.
1145 Al., možno „bude⁵⁹ naďalej⁴³¹ pri dedičstve“.
1146 Al. „reč“, „slovo“.
1147 D. „ženami dobrému v ich očiach“.
1148 Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
1149 „Vetva“ je v hebrejčine mužského rodu.

PIATA KNIHA MOJŽIŠOVA (DEUTERONOMIUM)

Toto¹ sú slová, ktoré Mojžiš vyslovil² ku všetkému Izráelovi na tejto strane³ Jordánu v pustine, v stepi⁴ proti Súfu, medzi Páránom a medzi Tófelom a Lávánom a Chacéróth a DÍ-Záhávom. (2)Od Chóréva je cestou k pohoriu⁵⁶ Séír po Káděš-barnéu jedenásť dní.

(3)A v štyridsiatom roku, v jedenástom mesiaci, v prvý⁷ deň mesiaca⁴⁷, sa stalo²⁴⁵, že Mojžiš k deťom⁸ Izráela prehovoril podľa všetkého, čo mu Hospodin pre⁹ nich rozkázal (4)po svojom porazení¹⁰ Síchóna, kráľa Emóriho¹¹, ktorý býval v Chešbóne, a Óga, kráľa Bášána, ktorý býval v Aštaróth a¹² v Edrei, (5)na tejto strane³ Jordána v zemi Móáva¹⁹ začal Mojžiš objasňovať tento zákon¹⁴ výrokom: (6)Hospodin, náš Boh, k nám na Chóréve prehovoril výrokom: Máte dosť¹⁵ pobytu¹⁶ pri tomto vrchu; (7)otočte sa¹⁷ a vykročte¹⁸ si¹⁹ a vstúpte v pohorie⁵ Emóriho¹¹ a ku všetkým jeho susedom²⁰ v stepi⁴, v pohorí⁵ a v nížine²¹ a v Negeve²² a na pobreží mora, v zem Kenáan a Levánón²³, až po tú veľkú riekú, riekú Peráth²⁴. (8)Pozri, položil²⁵ som tú zem pred vašu tvár, vstúpte a zmocnite sa²⁶ tej zeme, ktorú Hospodin vašim otcom, Abrahámovi, Isákovi a Jákóbovi, prisahou sľúbil²⁷ dať im a ich semenu po nich. (9)A v onen čas som k vám prevravel výrokom: Nebudem vás môcť niesť²⁸ ja sám²⁹ – (10)Hospodin, váš Boh, vás rozmnožil, takže³⁰, hľa vás, ste dnes v množstve ako hviezdý nebies; (11)nech Hospodin, Boh vašich otcov, k vám, ako vy ste, pridáva³¹ tisíckrát viac, a žehná³¹ vás podľa toho, čo k vám prehovoril. (12)Ako mám³³ ja sám²⁹ niesť²⁸ vašu ťarchu³⁴ a vaše bremä³⁵ a vašu zvuďu? (13)Dosadíte³⁷ si podľa svojich kmeňov³⁸ mužov múdrych a rozumných³⁹ a uznávaných⁴⁰, nech³⁰ ich môžem³³ ustanoviť⁴¹ za vaše hlavy. (14)Tu³⁰ ste mi odvetili a povedali: To slovo, ktoré si vyslovil², je dobré uskutočniť⁴² 43. (15)Vzal som teda⁴⁴ hlavy vašich kmeňov³⁸, mužov múdrych a uznávaných⁴⁰, a určil²⁵ som ich za hlavy

nad vami, vodcov⁴⁵ tisícov a vodcov⁴⁵ sto-vák a vodcov⁴⁵ päťdesiatich a vodcov⁴⁵ desiatich a predákov⁴⁶ vašich kmeňov³⁸ 47, (16)a vašim sudcom som v onen čas rozkázal výrokom: Načúvať medzi vašimi bratmi⁴⁸ – vtedy³⁰ budete môcť³³ medzi mužom a medzi jeho bratom a medzi cudzincom⁴⁹ u neho⁵⁰ súdiť v spravodlivosti; (17)nesmiete³³ v súde⁵¹ rozlišovať⁵² osobu⁵³, ako malého, tak⁵⁴ veľkého musíte³³ vypočuť, nesmiete³³ mať strach⁵⁵ z⁵⁶ 57 človeka⁵⁸, lebo je to⁵⁹ Boží⁶⁰ súd⁵¹; a vec, ktorá vám⁶¹ bude príliš obťažná⁶² 63, budete³¹ predkladať⁶⁴ mne a ja ju budem vypočuť. (18)A v onen čas som vám rozkázal všetky veci, ktoré máte³³ konať.

(19)I dali sme sa od Chóréva na cestu¹⁸ a prešli sme celú onú veľkú a hroznú⁶⁵ pustinu, ktorú ste videli¹³¹ cestou k pohoriu⁵⁶ Emóriho¹¹, podľa toho, čo nám Hospodin, náš Boh, rozkázal, a prišli sme až po Káděš-barnéu. (20)Tu³⁰ som k vám povedal: Prišli ste až po pohorie⁵ Emóriho¹¹, ktoré nám Hospodin, náš Boh, dal; (21)pozri, Hospodin, tvoj Boh, položil²⁵ tú zem pred tvoju tvár – vystúp⁶⁶, ujmi sa vlastníctva²⁶ podľa toho, čo k tebe prehovoril Hospodin, Boh tvojich otcov. Nesmieš³ sa báť⁶⁵ ani sa strachovať. (22)A vy všetci⁶⁷ ste sa ku mne priblížili¹⁴⁶ a povedali ste: Mali by sme³³ pred našou tvárou vyslať mužov, nech³⁰ nám tú zem môžu³³ prepátrať⁶⁸ a priniesť nám stadiaľ zvest⁶⁹ o ceste, ktorou máme³³ vystúpiť⁶⁶, a o mestách, do ktorých máme³³ vojsť. (23)I bola¹³¹ mi tá vec vhod⁷⁰; vzal som z vás teda⁴⁴ dvanásť mužov, jedného muža za každý kmeň³⁸, (24)i otočili sa¹⁷ a vystúpili⁶⁶ do toho pohoria⁵ a prišli až po Nachal-eškól⁷¹ a presledili ju⁷² (25)a v svoju ruku vzali z ovocia tej zeme; to³⁰ dopravili nadol k nám a priniesli nám stadiaľ zvest⁶⁹, i povedali: Tá zem, ktorú nám Hospodin, náš Boh, dal, je dobrá. (26)No³⁰ vy ste neboli¹³¹ ochotní⁷³ vystupovať⁶⁶ a prejavili ste neposlušnosť¹¹⁴ príkazu⁷⁴ Hospodina, vášho Boha, (27)i dali

ste sa v svojich stanoch šomrať a vraviť: V svojej nenávisti k nám⁷⁵ nás Hospodin⁷⁶ vyviedol⁷⁷ zo zeme Egypta vydať nás v ruku Emóriho⁷¹, zničiť⁷⁸ nás. (28) Kam sa my chystáme vystupovať^{66 79}? Naši bratia roztopili⁸⁰ naše srdcia výrokom: Uvideli sme tam ľud väčší a vyšší od nás, mestá veľké a opevnené⁸¹ do nebies, a tiež synov Anákim^{82 83}. (29) Tu³⁰ som k vám povedal: Nesmiete³³ sa desiť ani pred nimi^{84 85} pociťovať bázeň^{55 65}; (30) Hospodin, váš Boh, ktorý²⁵¹ sa poberá pred vašou tvárou, on bude za vás⁸⁶ bojovať⁸⁷ podľa všetkého, čo s vami pred vašimi očami spravil v Egypte (31) aj v pustine, kde si zistil⁸⁸, ako ťa Hospodin, tvoj Boh, nosil^{28 131}, ako človek⁵⁸ nosí¹²⁸ svojho syna, celou cestou, ktorou ste sa poberali¹³¹ až po svoj príchod až po toto miesto⁸⁹. (32) Ani v tejto veci ste neboli dôverčiví⁹⁰ v Hospodina, vášho Boha⁹¹, (33) ktorý²⁵¹ sa poberal cestou pred vašou tvárou vyhľadať⁹² vám miesto⁸⁹ na vaše utáborenie sa⁹³, v ohni v noci ukazať vám cestu, ktorou sa máte³³ pobe- rať, a v oblaku za dňa. (34) A Hospodin počul hlas vašich slov a nahneval sa⁹⁴ a odprisahal výrokom: (35) Ak voľakto⁵⁸ z týchto mužov⁹⁵, toto zlé pokolenie, bude vidieť⁹⁶ túto dobrú zem, ktorú som prisahou slúbil²⁷ dať vašim otcom, (36) s výnimkou Káléva, syna Jefunnéa, on ju bude vidieť a jemu chcem³³ dať zem, po ktorej šliapal¹³¹, aj jeho deťom⁸, pretože plne nasledoval¹³¹ Hospodina⁹⁷. (37) Aj proti mne⁹⁸ sa Hospodin vašou príčinou popudil s výrokom: Ani ty ta nebudeš smieť³³ vstúpiť. (38) Józua, syn Núna, ktorý²⁵¹ stojí pred tvojou tvárou, on ta bude smieť³³ vstúpiť, jeho posilni, lebo on Izráela má³³ podeliť dedičstvom^{99 100 101}. (39) A vaša drobotina, o ktorej¹⁰² ste povedali: Bude koristou¹⁰³, a vaše deti⁸, ktoré dnes nepoznajú¹³¹ dobré ani zlé¹⁰⁴, ony ta budú vstupovať a im ju budem⁷² dávať a ony ju⁷² budú zaujímať²⁶. (40) No³⁰ vy si¹⁰⁵ spravte otočku¹⁷ a vykročte¹⁸ do pustiny cestou k moru⁶ Trstia¹⁰⁶. (41) I odvetili ste a povedali ste ku mne: My sme zhrešili voči Hospodinovi; musíme³³ vstúpiť⁶⁶ a dať sa bojovať⁸⁷ podľa všetkého, čo nám Hospodin, náš Boh, rozkázal. A opásali¹⁰⁷ ste každého¹⁰⁸ jeho¹⁰⁹ vojno-

vým náčiním^{110 111} a na ľahkú váhu ste vzali vystúpenie^{66 112} na vrch; (42) a Hospodin ku mne povedal: Povedz im: Nesmiete³³ vystupovať⁶⁶ ani bojovať⁸⁷, lebo nie som⁹⁰ vprostred¹¹³ vás, nech³⁰ nemusíte³³ pred tvárou vašich nepriateľov byť porazení. (43) Prehovoriť som teda⁴⁴ k vám, ale ste neposlúchli, lež³⁰ ste sa vzopreli¹¹⁴ príkazu⁷⁴ Hospodina a nadmuli¹¹⁵ ste sa a na vrch ste vystúpili⁶⁶, (44) no³⁰ vyšiel¹⁷ vám v ústrety Emóri⁷¹, ktorý²⁵¹ býval na onom vrchu, i dali sa vás prenasledovať, ako robievajú včely, a na Séire vás rozprášili až po Chormu¹¹⁶. (45) A vrátili ste sa a pred tvárou Hospodina ste sa rozplakali, no³⁰ Hospodin na¹¹⁷ váš hlas nepočul a nie že voči vám otvoril ucho¹¹⁸. (46) I ostali ste veľa dní v Káděši, toľko dní, koľko¹¹⁹ ste tam ostali.

2 I otočili¹⁷ sme sa a cestou k moru⁶ Trstia¹⁰⁶ sme vykročili¹⁹ do pustiny podľa toho, čo ku mne Hospodin prehovoriť, a po veľa dní sme obchádzali^{120 131} pohorie⁵ Séir. (2) A Hospodin ku mne prevravel výrokom: (3) Máte dost¹⁵ obchádzania¹²⁰ tohto pohoria⁵, spravte si¹⁹ otočku¹⁷ na sever. (4) A ľudu rozkáž výrokom: Vy prechádzate pomedzím¹²¹ vašich bratov, detí⁸ Éšáva, ktorí²⁵¹ bývajú v Séire; tí³⁰ budú pred vami^{84 85} pociťovať bázeň^{55 65}, musíte³³ sa teda⁴⁴ mať veľmi na pozore¹²²; (5) nesmiete³³ sa s nimi¹²³ dávať do sporov¹²⁴, lebo z ich zeme vám nebudem dávať ani šlapaj chodidla¹²⁵ nohy, lebo som pohorie⁵ Séir dal za dedičstvo¹²⁶ Éšávovi. (6) Pokrm od¹²⁷ nich budete³¹ kupovať¹²⁸ za peniaze¹²⁹, nech³⁰ môžete³³ jesť, a tiež vodu budete³¹ od¹²⁷ nich za peniaze¹²⁹ získavať¹³⁰, nech³⁰ môžete³³ piť; (7) veď Hospodin, tvoj Boh, ťa vo všetkej činnosti tvojich rúk požehnal, pozná¹³¹ tvoje prechádzanie tejto veľkej pustiny – po týchto štyridsať rokov bol Hospodin, tvoj Boh, s tebou, neutrpel si nedostatku ničoho¹³².

(8) I prešli sme od¹²⁷ našich bratov, detí⁸ Éšáva, ktorí²⁵¹ bývajú v Séire, od cesty stepou^{4 6}, od Élatha a od Ecjón-Gávera, a otočili¹⁷ sme sa a prešli sme cestou pustiny Móáva¹³. (9) A Hospodin ku mne povedal: Nesmieš³³ Móáva¹³ napádať¹³³ ani sa s nimi¹²³ dávať do sporov¹²⁴, do boja⁸⁷, lebo z jeho zeme ti nebudem dávať de-

dičstvo¹²⁶, lebo Ár som dal za dedičstvo¹²⁶ deťom⁸ Lóta. (10) (Predtým¹³⁴ v nej⁷² bývali Emmím⁸³, ľud veľký a početný a vysoký, ako Anákím^{82 83}. (11) Oni tiež bývali považovaní za Refáim^{83 135}, ako Anákím^{82 83}, ale Móávci im dávali názov Emmím⁸³. (12) A v Séire predtým¹³⁴ bývali Chórim⁸³, ale synovia Éšáva ich pred svojou tvárou⁸⁴ vypudili¹³⁷ a vyhubili⁷⁸ a usadili sa miesto nich, ako spravil Izráel so zemou¹³⁸ svojho dedičstva¹²⁶, ktorú im dal Hospodin.) (13) Teraz vstaňte a prekročte si¹⁹ potok¹³⁹ Zered. Potok¹³⁹ Zered sme teda⁴⁴ prekročili, (14) a dní, čo sme odišli z Kádés-barney, než sme prekročili potok¹³⁹ Zered, bolo tridsať a osem rokov, až po vymiznutie¹⁴⁰ celého toho pokolenia bojovníkov¹⁴¹ sprostred¹⁴² tábora¹⁴³, podľa toho, čo im Hospodin odprisahal; (15) a bola¹³¹ aj ruka Hospodina proti nim na ich vykynožovanie¹⁴⁴ sprostred¹⁴² tábora¹⁴³ až po ich vymiznutie^{140 145}.

(16) A keď všetci tí bojovníci¹⁴¹ sprostred¹⁴² tábora¹⁴³ smrťou vymizli¹⁴⁰, stalo sa²⁴⁵, (17) že Hospodin ku mne prehovoril výrok: (18) Ty dnes budeš prechádzať pomedzím¹²¹ Móáva¹³, Árom, (19) a budeš sa blížiť¹⁴⁶ k¹⁴⁷ deťom⁸ Ammóna; nesmieš³³ ich napádať¹³³ ani sa s nimi¹²³ dávať do sporov¹²⁴, lebo zo zeme detí¹⁸ Ammóna ti nebudem dávať dedičstvo¹²⁶, lebo som ju za dedičstvo¹²⁶ dal deťom⁸ Lóta. (20) (Ona tiež bývala považovaná za zem Refáim^{83 135}; predtým¹²⁴ v nej Refáim^{83 135} bývali a Móávci im dávali názov¹³⁶ Zamzummi⁸³, (21) ľud veľký a početný a vysoký, ako Anákím^{82 83}, a Hospodin ich pred ich tvárou⁸⁴ pohubil⁷⁸ [i vypudili¹³⁷ ich a usadili sa miesto nich], (22) ako spravil pre synov⁸⁶ Éšáva, ktorí²⁵¹ bývajú v Séire, keď pred ich tvárou⁸⁴ pohubil⁷⁸ Chóriho¹¹, takže³⁰ ich vypudili¹³⁷ a bývajú¹³¹ miesto nich až po tento deň. (23) A Avvim⁸³, ktorí²⁵¹ bývajú v dedinách¹⁴⁸ až po Gazzu – vyhubili⁷⁸ ich Kaftórim⁸³, ktorí²⁵¹ vyšli⁷⁷ z Kaftóra, a usadili sa miesto nich.) (24) Vstaňte, dajte sa na cestu¹⁸ a prekročte potok¹³⁹ Arnón! Pozri, dal som v tvoju ruku Síchóna, kráľa Chešbóna, Emórho¹¹, a jeho zem; začni, ujmí sa vlastníctva²⁶ a stretni sa¹²⁴ s ním¹²³ v boji⁸⁷; (25) tohto dňa budem začínať uvádzať²⁵ strach z teba a bázeň⁶⁵

z teba na národnosti^{149 150} pod všetkými nebesami²⁴⁴, ktoré, keď budú počuť zvesti¹⁵¹ o tebe⁶, upadnú¹⁵² pred tvou tvárou⁸⁴ v trasenie¹⁵³ a zvjíanie¹⁵⁴.

(26) Vyslal som teda⁴⁴ z pustiny Kedémóth k Síchónovi, kráľovi Chešbóna, poslov¹⁵⁵ so slovami pokoja, s výrok: (27) Nech smiem³³ prejsť tvou zemou – verejnou cestou, tak¹⁵⁶ pôjdem, nebudem sa odvracať¹⁵⁷ napravo ani naľavo; (28) pokrm mi budeš³³ predávať¹²⁸ za peniaze¹²⁹, nech³⁰ sa najm, aj vodu mi budeš³³ dávať za peniaze¹²⁹ nech³⁰ sa napijem, iba nech smiem³³ svojimi nohami prejsť, (29) ako mi spravili synovia Éšáva, ktorí²⁵¹ bývajú v Séire, a Móávci, ktorí²⁵¹ bývajú v Áre, než budem môcť³³ prejsť Jordán do zeme, ktorú nám dal Hospodin, náš Boh. (30) Ale Síchón, kráľ Chešbóna, nebol¹³¹ ochotný⁷³ nechať nás prejsť ním¹⁵⁸, lebo Hospodin, tvoj Boh, zatvrdil¹⁵⁹ jeho ducha a spevnil¹⁶⁰ jeho srdce, za účelom dania ho v tvoju ruku, ako tohto dňa¹⁶¹. (31) A Hospodin ku mne povedal: Pozri, začal som Síchóna a jeho zem vystavovať^{25 162} pred tvoju tvár¹⁶³; začni, ujmaj sa vlastníctva²⁶ na zaujatie²⁶ jeho zeme. (32) I vytiahol⁷⁷ nám Síchón v ústrety, on aj všetok jeho ľud, k bitke⁸⁷ do Jáha, (33) a Hospodin, náš Boh, ho vystavil^{25 162} pred našu tvár¹⁶³, i pobili¹⁰ sme ho aj jeho synov a všetok jeho ľud, (34) a v onen čas sme dobyli všetky jeho mestá a všetky mestá sme uviedli do odozvdania^{164 165}, mužstvo¹⁶⁶ a ženy a drobtinu, nezanechali sme prežívajúceho¹⁶⁷, (35) iba dobytok¹⁶⁸ sme si za korist vzali¹⁶⁹ a lup z miest¹⁷⁰, ktoré sme dobyli. (36) Od Aróera, ktorý je na brehu¹⁷¹ potoka¹³⁹ Arnón, a mesta, ktoré je v doline¹³⁹, až po Gileád sa nevyskytlo²⁴⁵ hradisko¹⁷² príliš nám neprístupné^{163 173}; tie všetky vystavil^{25 162} Hospodin, náš Boh, pred našu tvár¹⁶³. (37) Iba k zemi detí⁸ Ammóna si sa nepriblížil¹⁴⁶, k celému okraju¹⁷⁴ potoka¹³⁹ Jabbók ani k mestám v pohorí^{5 6} a k ničomu¹⁷⁵, čo Hospodin, náš Boh, zakázal¹⁷⁶.

3 A otočili sme sa¹⁷ a vystúpili sme⁶⁶ cestou k Bášanu⁶; a Óg, kráľ Bášana, nám vytiahol⁷⁷ v ústrety, on aj všetok jeho ľud, k bitke⁸⁷ v Edrei. (2) A Hospodin ku mne povedal: Nech sa ho nebojíš^{31 65}, lebo

som jeho aj všetok jeho ľud a jeho zem dal v tvoju ruku, a spraviš mu¹³⁸, ako si spravil Síchónovi, kráľovi¹³⁸ Emóriho¹¹, ktorý býval v Chešbóne. (3)A Hospodin, náš Boh, v našu ruku dal aj Óga, kráľa Bášana, a všetok jeho ľud, i porazili¹⁰ sme ho, takže¹⁷⁷ sa mu nezanechalo¹⁷⁸ prežívajúceho¹⁶⁷; (4)a v onen čas sme dobyli všetky jeho mestá, nebolo hradiska¹⁷², ktoré by sme im neboli odňali¹⁷⁹, šesťdesiat miest¹⁷⁰, celú výmeru¹⁸⁰ Argóva, kráľovstva Óga v Bášane. (5)Všetky tieto mestá boli opevnené⁸¹ vysokými múrmi^{181 182}, vrátami¹⁸³ a závorami¹⁸², okrem¹⁸⁴ miest¹⁷⁰ vidieckych¹⁸⁵; tých veľmi veľa. (6)I uviedli sme ich do odovzdania^{164 165}, ako sme spravili so Síchónom, kráľom¹³⁸ Chešbóna, uvedením všetkých miest¹⁷⁰ do odovzdania^{164 165}, mužstva¹⁶⁶, žien a drobotiny. (7)A všetok dobytok¹⁶⁸ a lup z miest¹⁷⁰ sme si vzali za korisť¹⁶⁹. (8)Vzali sme teda⁴⁴ v onen čas tú zem z ruky dvoch kráľov Emóriho¹¹, ktorí boli¹⁸⁶ na tejto strane³ Jordánu, od potoka¹³⁹ Arnón po vrch Chermón (9)(Cídončania dávajú Chermónu názov¹³⁶ Sirjón a Emóri¹¹ mu dávajú názov¹³⁶ Senír), (10)všetky mestá náhornej plošiny¹⁸⁷ a všetok Gileád a všetok Bášan až po Salchu a Edrei, mestá kráľovstva Óga v Bášane. (11)Iba Óg, kráľ Bášana, totiž zvýšil z ostatku Refáim^{83 135} – hľa, jeho pohovka¹⁸⁸, pohovka¹⁸⁸ zo železa, či ona nie je v Rabbath-bené-Ammón¹⁸⁹? Deväť laktov¹⁹⁰ jej dĺžka a štyri lakte jej šírka, podľa laktá^{190 191} muža. (12)A tejto zeme sme sa v onen čas zmocnili²⁶, od Aróéra, ktorý je nad potokom¹³⁹ Arnón; a polovicu pohoria⁵ Gileád a jeho miest¹⁷⁰ som dal Reúvénimu¹⁹² a Gádímu¹⁹² (13)a ostatok Gileáda a všetok Bášan, kráľovstvo Óga, som dal polovici kmeňa³⁸ Menaššéa. (Celá výmera¹⁸⁰ Argóva, totiž¹⁹³ celý onen Bášan, sa nazýva zemou Refáim^{83 135}; (14)celú výmeru¹⁸⁰ Argóva, až po pomedzie¹²¹ Gešúrího¹¹ a Maacháthiho¹¹, zabral Jáír, syn Menaššéa, a nazval to¹⁹⁴ – Bášan – podľa svojho mena Chavvóth-Jáir^{195 196}, po tento deň.) (15)A Gileád som dal Máchírovi; (16)a Reúvénimu¹⁹² a Gádímu¹⁹² som dal od Gileáda až po potok¹³⁹ Arnón, stred doliny¹³⁹ a jej okraj¹²¹, až po Jabbók, potok¹³⁹,

pomedzie¹²¹ detí⁸ Ammóna, (17)a step⁴ a Jordán a jeho okraj¹²¹ od Kinneretha¹⁹⁷ až po more stepí⁴, more Soli¹⁹⁸, pod svahmi¹⁹⁹ Pisgy od vzhádzania²⁰⁰.

(18)A v onen čas som vám rozkázal výrokom: Hospodin, váš Boh, vám dal túto zem zaujať²⁶ ju; vyzbrojení budete³¹ prechádzať pred tvárou vašich bratov, synov Isráela, všetci účastníci vojny²⁰¹. (19)Iba vaše ženy a vaša drobotina a vaše stáda²⁰² – viem¹³¹, že máte²²⁵ veľa stád, – budú³¹ ostávať vo vašich mestách, ktoré som vám dal, (20)než Hospodin, váš Boh, bude chcieť³³ dať klud²⁰³ vašim bratom ako vám, keď³⁰ sa aj oni zmocnia²⁶ zeme, ktorú im Hospodin, váš Boh, dal na druhej strane³ Jordánu; vtedy³⁰ sa vrátite³¹, každý¹⁰⁸ k svojmu dedičstvu¹²⁶, ktoré som vám dal. (21)A Jósuovi som v onen čas rozkázal výrokom: Tvoje oči, ony videli²⁰⁴ všetko, čo Hospodin, váš Boh, vykonal týmto dvom kráľom¹³⁸; tak bude Hospodin konať všetkým kráľovstvám¹³⁸, kam sa ty chystáš prejsť⁷⁹. (22)Nesmiete³³ sa ich báť⁶⁵, lebo Hospodin, váš Boh, on bojuje^{87 204} za vás⁸⁶.

(23)A v onen čas som sa k Hospodinovi obrátil s prosbou o milosť²⁰⁵ výrokom: (24)Pane, Hospodine, ty si svojmu nevoľníkovi začal ukazovať svoju veľkosť²⁰⁶ a svoju silnú ruku, lebo kto je Bohom v nebesiach alebo na zemi, ktorý by uskutočňoval skutky⁶⁰⁸ ako tvoje²⁰⁷ a mocné činy ako tvoje²⁰⁷! (25)Nech, prosím²⁰⁸, smiem^{31 33} prejsť a nech smiem^{31 33} uvidieť tú dobrú zem, ktorá je na druhej strane³ Jordánu, toto pôvabné²⁰⁹ pohorie⁵ a Levánón²¹! (26)No³⁰ Hospodin sa vašou príčinou na mňa rozhneval²¹⁰ a neobrátil ku mne sluch²¹¹; i povedal Hospodin ku mne: Máš dosť¹⁵; nech už viac²¹² ku mne v tejto veci nehovoriš³¹! (27)Výstup⁶⁶ na temeno²¹³ Pisgy a pozdvihni²⁸ svoje oči na západ²¹⁴ a na sever a na juh²¹⁵ a na vzhádzanie²⁰⁰ a pozri svojimi očami, lebo tento Jordán nesmieš³³ prejsť. (28)Ale rozkáž Jósuovi a posilni ho a povzbud¹⁶⁰ ho, lebo on bude prechádzať pred tvárou tohto ľudu a on ich máš³³ podeliť dedičstvom^{99 100 101} zeme, ktorú budeš vidieť. (29)I ostali sme v prievre²¹⁶ proti Béth-Peóru.

4 A teraz, Izráel, obráť sluch k²¹ ustanoveniam²¹⁷ a k právam²¹⁸, ktoré vás ja vyučujem vykonávať, aby ste žili a mohli³³ vstúpiť a zaujať²⁶ zem, ktorú vám dal Hospodin, Boh vašich otcov. (2) Nesmiete³³ k slovu, ktorým vám ja rozkážem, pridávať a nesmiete³³ od neho uberať²¹⁹ na zachovávanie¹²² rozkazov Hospodina, vášho Boha, ktoré vám rozkážem ja. (3) Vaše oči, ony videli²⁰⁴, čo Hospodin spravil pri Baal-Peórovi²²⁰, že každého toho⁵⁸, ktorý za Baal-Peórom²²⁰ odišiel, – Hospodin, tvoj Boh, ho zahubil⁷⁸ sprostred¹⁴² teba, (4) a vy, ktorí²⁵¹ lipnete na²²¹ Hospodinovi, svojom Bohu, vy všetci²²² ste dnes živí. (5) Pozri, vyučoval¹³¹ som vás ustanoveniam²¹⁷ a právam²¹⁸ podľa toho, čo mi Hospodin, môj Boh, rozkázal, konať tak vnútri zeme, kam sa vy chystáte vstúpiť⁷⁹ zaujať²⁶ ju; (6) to³⁰ budete³¹ zachovávať¹²² a vykonávať, lebo to¹⁹⁴ bude vaša múdrosť a vaša rozumnosť²²³ pred očami národnosti¹⁴⁹, ktoré, keď budú počúvať všetky tieto ustanovenia²¹⁷, povedia¹⁵²: Tento veľký národ predsa len je múdry a rozumný²²³ ľud. (7) Áno, ktorý je veľký národ, ktorý²²⁴ by mal²²⁵ bohov sebe takých blízkyh ako Hospodin, náš Boh, pri každom našom volaní k nemu? (8) A ktorý je veľký národ, ktorý²²⁴ by mal²²⁵ také spravodlivé ustanovenia²¹⁷ a práva²¹⁸ ako celý tento zákon⁴, ktorý ja dnes predkladám²⁵ pred vašu tvár? (9) Len si daj na seba pozor^{122 226}, áno³⁰, veľmi dávaj pozor¹²² na svoju dušu, aby si nezabúdala na veci, ktoré tvoje oči uvideli, tie³⁰ aby po všetky dni tvojho života²²⁷ neodpadávali¹⁵⁷ od tvojho srdca, lež³⁰ ich budeš³¹ dávať na vedomie svojim deťom⁸ a deťom⁸ svojich detí⁸, (10) deň, keď si stál¹³¹ pred tvárou Hospodina, svojho Boha, na Chóréve, keď bol Hospodin ku mne povedal²²⁸: Zvolaj²²⁹ mi ľud, nech³⁰ im môžem³³ dať vypočuť svoje slová, žeby sa učili, aj svoje deti⁸ vyučovali, mať ma v úcte⁶⁵ po všetky dni, čo oni budú živí na zemi²³⁰. (11) I priblížili ste sa⁶⁴ a zastali ste pod vrchom, a vrch horel ohňom až po srdce nebies – tma, oblak a mrákava²³¹ – (12) a sprostred²⁷³ ohňa k vám prehovoril Hospodin, zvuk²³² slov ste vy počuli, ale podobu²³³ ste nevideli, jedine zvuk²³².

(13) I oznámil²³⁴ vám svoju zmluvu, ktorú vám rozkázal vykonávať, tých desať slov, a napísal ich na dve tabule z kameňov.

(14) A mne v onen čas Hospodin rozkázal vás vyučovať ustanoveniam²¹⁷ a právam²¹⁸, aby ste ich vykonávali²³⁵ v zemi, kam sa vy chystáte prejsť⁷⁹ zaujať²⁶ ju. (15) Musíte³³ sa teda⁴⁴ ohľadne svojich duší veľmi striežiť¹²², lebo ste v deň hovorenia Hospodina k vám na Chóréve vprostred ohňa nevideli žiadnu⁷⁵ podobu²³³; (16) aby ste sa nechceli³³ zvrhnúť^{236 423} a zhotoviť⁴² si sochu²³⁷ podoby²³³ akejkoľvek¹⁷⁵ postavy²³⁸, tvárnosti mužskej alebo ženskej, (17) tvárnosti akéhokoľvek¹⁷⁵ zvieraťa¹⁶⁸, ktoré je na zemi, tvárnosti akéhokoľvek¹⁷⁵ okrídleného vtáka²³⁹, ktorý lieta po nebesiach, (18) tvárnosti čohokoľvek¹⁷⁵ plaziaceho sa²⁴⁰ po pôde²³⁰, tvárnosti akýchkoľvek¹⁷⁵ rýb¹⁸¹, ktoré sú vo vodách zospodu voči zemi; (19) a aby si nepozdvihoval²⁸ svoje oči k nebesiam, a keby si uvidel slnko, mesiac a hviezdy, všetko osadenstvo²⁴¹ nebies, aby si sa nedával¹⁵² zviazať²⁴², žeby³⁰ si sa im dal klaňať a slúžiť²⁴³ im, ktoré Hospodin, tvoj Boh, pridelil všetkým národnostiam¹⁴⁹ pod všetkými nebesami²⁴⁴, (20) no³⁰ vás Hospodin vzal a vyviedol¹⁷ vás z taviacej pece zo železa, aby ste sa mu stali^{245 246} ľudom¹⁰³ vo vlastníctve^{6 247}, ako tohto dňa¹⁶¹.

(21) A Hospodin sa proti mne pre vaše slová²⁴⁸ popudil a odprisahal, že nesmiem prejsť²³⁵ Jordán a že nesmiem vstúpiť²⁴⁶ do tej dobrej zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ za vlastníctvo²⁴⁷. (22) Áno, ja sa chystám umrieť⁷⁹ v zemi tejto, ja nebudem prechádzať⁷⁹ Jordán – ten³⁰ budete prechádzať⁷⁹ vy a túto dobrú zeme budete zaujímať²⁶. (23) Dávajte si na seba pozor^{122 226}, aby ste nezabúdali na zmluvu Hospodina, svojho Boha, ktorú s vami uzavrel²⁴⁹, a nezhotovali⁴² si sochu²³⁷ podoby²³³ čohokoľvek¹⁷⁵, čo ti Hospodin, tvoj Boh, zakázal¹⁷⁶. (24) Veď Hospodin, tvoj Boh, on je stravujúci²⁵⁰ oheň, Boh žiarlivý.

(25) Kedykoľvek budeš plodiť deti⁸ a deti⁸ detí⁸ a dlho budete bývať v tej zemi a budete sa zvrhať^{236 423} a zhotovíte⁴² sochu²³⁷, podoby²³³ čohokoľvek¹⁷⁵, takže³⁰ budete konať⁴², čo je²⁵¹ v očiach Hospodina

zlé, na dráždenie²⁵² ho, (26)beriem¹³¹ dnes za svedkov proti vám nebesá aj zem, že istotne²⁵³ budete musieť¹³³ byť rýchlo²⁵⁴ vyštván²⁵⁵ z povrchu²⁵⁶ zeme, kam sa chystáte prejsť⁷⁹ Jordán zaujať²⁶ ju, nebudete môcť³³ predĺžiť na nej svoje dni, lebo²⁵⁷ budete musieť³³ byť istotne²⁵³ zničení⁷⁸. (27)A Hospodin vás rozptýli medzi národnosťami¹⁴⁹ a ohľadne²⁵⁸ počtu vás bude zvyšovať málo medzi národmi, kam vás Hospodin bude zaháňať, (28)a dáte sa tam slúžiť²⁴³ bohom zhotoveným⁴² rukami človeka, drevu a kameňu, ktorí nevidia a nepočujú a nevidia a nečuchajú. (29)A stadiaľ budete túžiť za Hospodinom, vašim Bohom²⁵⁹, i nájsť²⁶⁰ ho, ak ho budeš vyhľadávať²⁶¹ celým svojím srdcom a celou svojou dušou. (30)Keď ti bude úzko²⁶² a keď ťa všetky tieto veci v posledku dní postihnú²⁶⁰, budeš sa vracáť¹⁵² k Hospodinovi, svojmu Bohu, a poslúchať na¹⁷ jeho hlas, (31)lebo Hospodin, tvoj Boh, je Boh súcitný²⁶⁴, nebude sa ťa vzdávať²⁶⁵ ani ti škodiť²³⁶ ani zabúdať na zmluvu s tvojimi otcami, ktorú im príslahou potvrdil²⁷.

(32)Áno, len²⁰⁸ sa²⁶⁶ spýtaj na skoršie²⁶⁷ dni, ktoré nastali²⁴⁵ pred tebou²⁶⁸, na dobu odo dňa, keď Boh stvoril človeka na zemi, a na to, či od konca nebies až po koniec²⁶⁹ nebies bola spravená²⁷⁰ taká veľká vec ako táto²⁰⁷, alebo či sa počulo o čomsi jej podobnom¹⁰² ²⁷¹, (33)či ktorý ľud počul hlas Boha hovoriaceho²⁷² sprostred²⁷³ ohňa, ako si počul ty, a ostal nažive²⁷⁴! (34)Alebo či sa ktorí bohovia pokúsili²⁷⁵ prísť vziať si národ sprostred¹⁴² národa skúškami a znameniami a zázrakmi a bojom⁸⁷ a silnou rukou a vzťahnutým ramenom a veľkými hroznými⁶⁵ činmi, ako všetko, čo vám spravil Hospodin, váš Boh, v Egypte pred tvojimi očami? (35)Ty si bol uschnutý²⁷⁶ vidieť, aby si spoznal²⁴⁶, že Hospodin – on je Boh, okrem²⁷⁷ neho iného²⁷⁸ niet. (36)Z nebies ti dal počuť svoj hlas na tvoje ponaučenie²⁷⁹ a na zemi ti ukázal svoj veľký oheň a sprostred²⁷³ toho ohňa si počul jeho slová; (37)a pretože⁴⁴ sa zamieroval rod tvojich otcov, našiel aj⁴⁴ záľubu v jeho semene²⁸⁰ po ňom a vyviedol⁷⁷ ťa²⁸¹ v svojej prítomnosti²⁸² svojou veľkou silou²⁸³

z Egypta (38)na vypudenie¹³⁷ národov od teba väčších a mocnejších²⁸⁴ pred tvou tvárou⁸⁴, na uvedenie teba, aby ti dal²⁴⁶ ich zem za dedičstvo²⁴⁷, ako tohto dňa¹⁶¹. (39)Nech teda⁴⁴ dnes spoznávaš³¹ a opäť si berieš³¹ k²⁸⁵ srdcu¹⁰⁷, že Hospodin – on je Boh v nebesiach zvrchu a na zemi zospodu a iného²⁷⁸ niet, (40)a nech zachovávaš³¹ ¹²² jeho ustanovenia²¹⁷ a jeho rozkazy, ktoré ti ja dnes rozkazujem, takže bude²⁸⁶ dobre tebe aj tvojim deťom⁸ po tebe, a aby si mohol³³ predĺžiť svoje dni na pôde²³⁰, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, po všetky dni.

(41)Vtedy Mojžiš vyčlenil²⁸⁷ tri mestá na tejto strane³ Jordánu od vzhádzania²⁰⁰ slnka (42)na uprchnutie tam toho, kto volákoho zabije²⁸⁸ ²⁸⁹, ktorý svojho blížneho²⁹⁰ zabije²⁸⁹ nevďojak²⁹¹, ktorý²⁹² k nemu od prvšia²⁹³ nemal nenávisť, nech³⁰ uprchne do jedného z týchto miest¹⁷⁰ a ostane nažive²⁷⁴: (43)Becer v pustine v zemi náhornej plošiny¹⁸⁷, patriaci Reúvéniemu¹⁹², a Rámóth v Gileáde, patriace Gádímu¹⁹², a Gólán v Bášáne, patriace Menaššimu¹⁹².

(44)A toto¹ je zákon¹⁴, ktorý Mojžiš predložil⁴¹ tvári detí⁸ Isráela, (45)toto¹ sú svedectvá a ustanovenia²¹⁷ a práva²¹⁸, o ktorých¹⁰² Mojžiš k deťom⁸ Isráela prehovoril²⁹⁴, keď vyšli⁷⁷ ²²⁸ z Egypta, (46)na tejto strane³ Jordána, v prievre²¹⁶ proti Béth-Peóru, v zemi Síchóna, kráľa Emórího¹¹, ktorý býval v Chešbóne, ktorého porazil¹⁰ Mojžiš a synovia Isráela, keď vyšli⁷⁷ ²²⁸ z Egypta, (47)a zmocnili sa²⁶ jeho zeme aj zeme Óga, kráľa Bášána, dvoch kráľov Emórího¹¹, ktorí boli na tejto strane³ Jordánu od vzhádzania²⁰⁰ slnka, (48)od Áróéra, ktorý je na brehu¹⁷¹ potoka¹³⁹ Arnón, až po pohorie⁵ Sión, to¹⁹⁴ je Chermón, (49)a celej stepi⁴, tejto strany³ ²⁹⁵ Jordánu, od vzhádzania²⁰⁰ až po more²¹⁴ stepi⁴ ¹⁹⁸ pod svahmi¹⁹⁹ Pisgy.

5 A Mojžiš zavolať na všetok Isráel²⁹⁶ a povedal k nim: Počuj, Isráel, ustanovenia²¹⁷ a práva²¹⁸, o ktorých ja dnes hovorím²⁹⁴ vo vaše uši, nech³⁰ sa ich učíte a dávate pozor¹²² na vykonávanie ich.

(2)Hospodin, náš Boh, s nami na Chóréve uzavrel zmluvu²⁴⁹; (3)nie s našimi otcami Hospodin túto zmluvu uzavrel²⁴⁹,

lež²⁵⁷ s nami – *to sme* my, títo tu, dnes žijúci. (4)Tvárou v tvár s vami Hospodin na vrchu prehovoril sprostred²⁷³ ohňa (5)(ja som stál v onen čas medzi Hospodinom a medzi vami oznamovať²³⁴ vám slovo Hospodina, lebo ste z⁵⁶ toho ohňa pocítili bázeň^{55 65} a na vrch ste nevystúpili⁶⁶), výrokem:

(6)Ja som Hospodin, tvoj Boh²⁹⁷, ktorý som ťa vyviedol⁷⁷ zo zeme Egypta, z domu nevoľníkov; (7)nesmieš³³ mať²⁹⁸ predomnou^{266 299} ďalších³⁰⁰ bohov.

(8)Nesmieš³³ si zhotoviť⁴² sochu²³⁷, žiadne¹⁷⁵ zobrazenie²³³ toho, čo je v nebesiach zvrchu ani čo je na zemi zospodu ani čo je vo vodách zospodu voči zemi; (9)nesmieš³³ sa im klaňať a nesmieš³³ im slúžiť²⁴³, lebo ja, Hospodin, tvoj Boh, som²⁹⁷ Boh žiarlivý, navštevujúci^{301 302} neprávosť³⁰³ otcov na detoch⁸, na treťom a na štvrtom pokolení medzi nenávidiacimi³⁰⁴ ma (10)a preukazujúci⁴² láskavosť³⁰⁵ tisícom medzi milujúcimi³⁰⁴ ma a medzi zachovávajúcimi³⁰⁴ moje rozkazy.

(11)Meno Hospodina, svojho Boha, nesmieš³³ vysloviť^{28 306} pre daromnosť³⁰⁷, lebo Hospodin toho, kto jeho meno bude vyslovovať^{28 306} pre daromnosť³⁰⁷, nebude nechávať bez trestu³⁰⁸.

(12)Dbaj¹²² na deň soboty³⁰⁹, sviatíť ho podľa toho, čo ti Hospodin, tvoj Boh, rozkázal. (13)Šesť dní budeš³¹ pracovať^{310 311} a vykonávať všetko svoje zamestnanie³¹², (14)ale siedmy deň je sobota³⁰⁹ Hospodinovi, tvojmu Bohu, žiadne¹⁷⁵ zamestnanie³¹² vykonávať nesmieš³³, ty ani tvoj syn ani tvoja dcéra ani tvoj nevoľník ani tvoja služobná ani tvoje hovädzie dobytká³¹³ ani tvoj osol ani žiadny¹⁷⁵ tvoj dobytok¹⁶⁸ ani cudzinec⁴⁹ u teba⁵⁰, ktorý je v твоjich bránach³¹⁴, aby si tvoj nevoľník a tvoja služobná odpočívali²⁰³ rovnako ako²⁷¹ ty; (15)i budeš³¹ si spomínať, že si bol³¹ nevoľníkom v zemi Egypta a Hospodin ťa stadiaľ silnou rukou a vztiahnutým ramenom vyviedol⁷⁷; preto ti Hospodin, tvoj Boh, rozkázal dodržiavať⁴² deň soboty³⁰⁹.

(16)Váž³¹⁵ si svojho otca a svoju matku podľa toho, čo ti Hospodin, tvoj Boh, rozkázal, aby sa mohli³³ predĺžiť tvoje dni a aby ti bolo dobre na pôde²³⁰, ktorú sa ti

Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹.

(17)Nesmieš³³ vraždiť.

(18)A nesmieš³³ cudzožložiť.

(19)A nesmieš³³ kradnúť.

(20)A nesmieš³³ proti svojmu blížnemu²⁹⁰ vypovedať³¹⁶ nepravdivým svedectvom.

(21)A nesmieš³³ byť chtivý ženy svojho blížneho²⁹⁰ a nesmieš³³ byť chtivý domu svojho blížneho²⁹⁰, jeho poľa ani jeho nevoľníka ani jeho služobnej, jeho hovädzieho dobytká³¹³ ani jeho osla ani čohokoľvek¹⁷⁵, čo tvojmu blížnemu²⁹⁰ patrí.

(22)Tieto slová vyslovil² Hospodin k celému vášmu zideniu³¹⁷ na tom vrchu sprostred²⁷³ ohňa, oblaku a mrákavy²³¹ mocným³¹⁸ hlasom a nič nepridal, a napísal ich na dve tabule z kameňov; tie³⁰ dal mne. (23)A ako ste sprostred²⁷³ tmy počuli ten hlas, kým³⁰ ten vrch horel ohňom, stalo sa, že³⁰ hlavy vašich vetiev³¹⁹ a vaši starší sa priblížili⁶⁴ ku mne (24)a povedali: Hľa, Hospodin, náš Boh, nám ukázal svoju slávu²²⁰ a svoju veľkosť²⁰⁶ a počuli sme sprostred²⁷³ ohňa jeho hlas; tohto dňa sme zakúsili⁸⁸, že Boh prehovoril s človekom a on ostal nažive²⁷⁴. (25)No³⁰ teraz³²¹ – prečo máme³³ umrieť? Veď nás môže³³ stráviť²⁵⁰ tento veľký oheň; ak my budeme ešte naďalej počúvať²¹² hlas Hospodina, nášho Boha, potom pomrieme. (26)Veď kto zo všetkého mäsa, kto počuje hlas živého Boha, hovoriaceho²⁷² sprostred²⁷³ ohňa, rovnako ako²⁷¹ my, predsa³⁰ ostane nažive²⁷⁴? (27)Priblíž⁶⁴ sa ty a vypočuj všetko, čo Hospodin, náš Boh, bude vravieť, a všetko, čo Hospodin, náš Boh, bude hovoriť k tebe, budeš ty hovoriť k nám, i budeme počuť a vykonávať. (28)A Hospodin pri vašom hovorení ku mne počul hlas vašich slov, i povedal ku mne Hospodin: Počul som hlas slov tohto ľudu, ktoré k tebe vyslovili²; dobre povedali³²² všetko, čo prehovorili. (29)Kiež³²³ sa im dostane²⁴⁵ takého³²⁴ ich srdca³²⁵, žeby ma po všetky dni mali v úcte^{65 246} a zachovávali^{122 246} všetky moje rozkazy, aby natrvalo³²⁶ bolo dobre im aj ich deťom⁸¹ (30)Choď, povedz k nim. Zájďte si^{19 105} späť³²⁷ do svojich stanov; (31)a ty tu stoj so mnou, nech³¹ k tebe prehovorím všetok rozkaz a ustanovenia²¹⁷ a práva²¹⁸,

ktorým ich budeš vyučovať, nech³⁰ sa *ich* v zemi, ktorú sa im ja chystám dať⁷⁹ na zaujatie²⁶ jej, dajú vykonávať. – (32) Musíte³³ teda⁴⁴ dbať¹²² o konanie podľa *toho*, čo vám Hospodin, váš Boh, rozkázal, nesmiete³³ sa odvracať¹²⁷ napravo ani naľavo. (33) Celou tou cestou, ktorú vám Hospodin, váš Boh, prikázal, musíte³³ ísť, aby ste žili a *bolo* vám dobre a *aby ste* v zemi, ktorú budete zaujímať²⁶, mohli³³ predĺžiť svoje dni.

6 A toto¹ je rozkaz, ustanovenia²¹⁷ a práva²¹⁴, ktorým rozkázal Hospodin, váš Boh, vás vyučovať na vykonávanie v zemi, kam sa vy chystáte prejsť⁷⁹ zaujať²⁶ ju: (2) aby si mal v úcte⁶⁵ Hospodina, svojho Boha, na zachovávanie¹²² všetkých jeho ustanovení³²⁸ a jeho rozkazov, ktoré ti ja dnes rozkazujem, – ty aj tvoj syn aj syn tvojho syna, *po* všetky dni tvojho života²²⁷, a aby sa tvoje dni mohli³³ predĺžiť. (3) Budeš³¹ teda⁴⁴ poslúchať, Izráel, a budeš³¹ dbať¹²² o vykonávanie, žeby ti *bolo* dobre a žeby ste sa veľmi rozmnožovali podľa *toho*, čo k tebe prehovoril Hospodin, Boh tvojich otcov, v zemi pretekajúcej³²⁹ mliekom a medom.

(4) Počuj, Izráel: Hospodin, náš Boh, *je* Hospodin jeden; (5) i budeš³¹ Hospodina, svojho Boha, milovať celým svojím srdcom a celou svojou dušou a celou svojou silou³³⁰ (6) a tieto slová, ktoré ti ja dnes prikazujem, budú³¹ na tvojom srdci (7) a budeš³¹ ich vstěpovať svojím deťom⁸ a hovoriť o nich³³¹ pri svojom sedení v tvojom dome a pri svojom chodení po ceste a pri svojom líhaní aj pri svojom vstávaní, (8) a budeš³¹ ich uväzovať³³² za znamenie na svoju ruku a budú³¹ za členky medzi tvojimi očami (9) a budeš³¹ ich písať na veraje svojho domu a na svoje brány³¹⁴. (10) A keď sa stane²⁴⁵, že ťa Hospodin, tvoj Boh, bude uvádzať do zeme, ktorú tvojim otcom, Abrahámovi, Isákovi a Jákobovi, prísahou sľúbil²⁷ dať tebe, mestá veľké a pekné²⁰⁹, ktoré si nezbudoval, (11) a domy plné všetkého dobrého, ktoré si neaplnil, a vykresané cisterny, ktoré si nevykresal, vinice a olivnice, ktoré si nevyšádzal, a naješ sa a nasýtiš sa, (12) daj si na seba pozor^{122 226}, aby si nezabúdal na Hospodina, ktorý ťa vyviedol⁷⁹ zo zeme

Egypta, z domu nevoľníkov. (13) Budeš³¹ Hospodina, svojho Boha, mať v úcte⁶⁵ a jemu budeš³¹ slúžiť²⁴³ a v jeho mene budeš³¹ prisahať; (14) nesmiete³³ chodiť za inými³⁰⁰ bohmi z bohov národností¹⁴⁹, ktoré sú okolo vás³³³ (15) (lebo vprostred¹¹³ teba *je* Hospodin, tvoj Boh, Boh žiarlivý), aby proti tebe nemusel³³ vzbĺknúť³³⁴ hnev Hospodina, tvojho Boha, takže³⁰ by ťa vyhubil⁷⁸ z povrchu tváre²⁵⁶ pôdy²³⁰.

(16) Nesmiete³³ Hospodina, svojho Boha, pokúšať³³⁵, ako ste pokúšali^{151 335} v Mase³³⁶; (17) bedlivo³³⁷ budete³¹ zachovávať¹²² rozkazy Hospodina, svojho Boha, a jeho svedectvá a jeho ustanovenia²¹⁷, ktoré ti rozkázal, (18) a vykonáš³¹, čo *je*²⁵¹ správne³³⁸, a čo *je*²⁵¹ dobré v očiach Hospodina, aby ti bolo dobre a *aby si* vstúpil a mohol³³ zaujať²⁶ tú dobrú zem, ktorú Hospodin prísahou sľúbil²⁷ tvojim otcom, (19) na vytisnutie³³⁹ tvojich nepriateľov od tvojej tváre⁸⁴ podľa *toho*, čo Hospodin prehovoril.

(20) Kedykoľvek sa ťa bude neskoršie³⁴⁰ tvoj syn spytovať výrokom: Čo sú to za svedectvá a³⁴¹ ustanovenia²¹⁷ a predpisy²¹⁸, ktoré vám Hospodin, náš Boh, rozkázal? – (21) vtedy³⁰ svojmu synovi musíš³³ povedať: Boli sme¹³¹ nevoľníkmi faraónovi v Egypte a Hospodin nás z Egypta silnou rukou vyviedol⁷⁷, (22) a napôsobil²⁵ Hospodin v Egypte znamení a veľkých a ničivých³⁴² zázrakov¹⁰¹⁶ proti faraónovi a proti celému jeho domu, (23) no³⁰ nás stadiaľ vyviedol⁷⁷, aby nás priviedol³⁴³, žeby nám dal¹⁴⁶ zem, ktorú prísahou sľúbil²⁷ našim otcom. (24) A Hospodin nám rozkázal vykonávať všetky tieto ustanovenia²¹⁷, mať v úcte⁶⁵ Hospodina, nášho Boha, na dobré nám *po* všetky dni nášho života, ako tohto dňa¹⁶¹. (25) A bude nám spravodlivosťou, ak budeme dbať¹²² o vykonávanie všetkého tohto rozkazu, pred tvárou Hospodina, nášho Boha, podľa *toho*, čo nám rozkázal.

7 Keď ťa Hospodin, tvoj Boh, bude uvádzať do zeme, do ktorej sa ty chystáš vstúpiť⁷⁹ zaujať²⁶ ju, a zmetie³⁴⁴ od tvojej tváre početné národy – Chittiho a Girášihu a Emóriho a Kenáaniho a Perizzihu a Chivviho a Jevúšihu¹, sedem národov početnejších a mocnejších²⁸⁴ od teba,

(2)a vystaví^{25 162} ich Hospodin pred tvoju tvár¹⁶³, takže³⁰ ich budeš biť¹⁰, budeš³¹ ich vonkoncom³⁴⁵ uvádzať do odovzdania^{164 165}, nesmieš³³ *vzhľadom* na nich uzatvárať zmluvu²⁴⁹ a nesmieš³³ im preukazovať priazeň³⁴⁶ (3)a nesmieš³³ sa s nimi³⁴⁷ zošvagrovať, svojho dcéru nesmieš³³ dávať jeho synovi a jeho dcéru svojmu synovi nesmieš brať, (4)lebo by tvojho syna odvracali^{157 178} od nasledovania mňa³⁴⁸, takže³⁰ by sa dali slúžiť²⁴³ iným³⁰⁰ bohom a vzbĺkol³³⁴ by proti vám hnev Hospodina, i vyhubil⁷⁸ by vás rýchlo²⁵⁴; (5)lež im¹³⁸ budete³¹ robiť takto: ich oltáre budete³¹ váľať⁴³⁴⁹, ich stĺpy³⁵⁰ trieštiť³⁵¹ a ich aséry³⁵² stínať a ich sochy²³⁷ ohňom páliť³⁵³, (6)lebo ty si ľud svätý Hospodinovi, tvojmu Bohu, v tebe Hospodin, tvoj Boh, našiel záľubu²⁸⁰, aby si sa mu stal^{245 246} ľudom¹⁰³ ako obzvláštny poklad³⁵⁴ nad všetky národnosti^{149 355}, ktoré sú na tvári pôdy²³⁰.

(7)Nie z príčiny toho, žeby vás bolo zo všetkých národností¹⁴⁹ najviac³⁵⁶, po vás Hospodin zatúžil¹⁵⁷ a vo vás našiel záľubu²⁸⁰, veď ste vy zo všetkých národností¹⁴⁹ najmenší³⁵⁸, (8)lež z⁷ lásky Hospodina k vám a z príčiny svojho dodržania¹²² prísahy, ktorou odprisahal vašim otcom, vás Hospodin silnou rukou vyvedol⁷⁷ a vykúpil ťa z domu nevoľníkov, z ruky faraóna, kráľa Egypta. (9)Nech teda⁴⁴ vieš^{31 359}, že Hospodin, tvoj Boh, on je Boh, Бoг verný, zachováva¹²² zmluvu a láskavosť³⁰³ k milujúcim ho a zachováva¹²² jeho rozkazy do tisíc pokolení, (10)a odplácajúci⁸⁶² nenávidiacim ho, každému do jeho tváre na jeho skazu; nebude odkladať³⁶⁰ nenávidiacemu ho, bude mu odplácať⁸⁶² do jeho tváre. (11)Budeš³¹ teda⁴⁴ zachovávať¹²² rozkazy a ustanovenia²¹⁷ a predpisy²¹⁴, ktoré ti ja dnes rozkazujem, na vykonávanie ich.

(12)A za to, že tieto predpisy budete poslúchať a budete ich zachovávať¹²² a vykonávať, sa stane²⁴⁵, že³⁰ Hospodin, tvoj Boh, ti zachová¹²² zmluvu a láskavosť³⁰³, ktorú prísahou sľúbil²⁷ tvojim otcom, (13)i bude ťa milovať¹³¹ a požehná ťa a rozmnoží ťa a požehná tvoj plod³⁶¹ lona³⁶² a plod tvojej pôdy²³⁰, tvoje obilie aj tvoj mušt aj tvoj olej³⁶³, vrh³⁶⁴ tvojho hovädzieho dobytká³⁶⁵ a prírastky tvojho

drobného dobytká na pôde²³⁰, ktorú tvojim otcom prísahou sľúbil²⁷ dať tebe. (14)Budeš požehnaný nad všetky národnosti^{149 355}, nebude v tebe neplodného ani neplodnej, ani medzi tvojím dobytkom¹⁶⁸, (15)a Hospodin od teba odvráti¹⁵⁷ každú nemoc a žiadnu¹⁷⁵ zo zlých chorôb Egypta, ktoré poznáš¹³¹, na teba nebude uvádzať⁴¹, lež³⁰ ich uvalí²⁵ na všetkých nenávidiacich ťa. (16)I budeš pohlcovať²⁵⁰ všetky národnosti¹⁴⁹, ktoré sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá vydávať; tvoje oko sa nad nimi nesmie³³ zmlúvať a nesmieš³³ slúžiť²⁴³ ich bohom, lebo to¹⁹⁴ by ti bolo nástrahou³⁶⁶. (17)Ak si v svojom srdci budeš vravieť³⁶⁷: Tieto národy sú odo mňa početnejšie, ako ich budem môcť vypudiť¹³⁷? – (18)nesmieš³³ pred nimi^{84 85} pociťovať bázeň^{55 65}, dobre³⁶⁸ si musíš³¹ pamätať³⁶⁹, čo spravil Hospodin, tvoj Boh, faraónovi¹³⁸ a celému Egyptu^{138 370}, (19)tie veľké skúšky, ktoré videli¹³¹ tvoje oči, a znamenania a zázraky, aj silnú ruku a vztiahnuté rameno, ktorým ťa Hospodin, tvoj Boh, vyvedol⁷⁷. Tak bude Hospodin, tvoj Boh, robiť všetkým národnostiam^{138 149}, pred tvárou^{84 85} ktorých si ty plný bázne³⁷¹. (20)Ba aj sršne¹⁸¹ Hospodin, tvoj Boh, proti nim³⁷² bude vypúšťať^{373 374} až po záhubu zvyšujúcich a pred tvojou tvárou⁸⁴ sa skrývajúcich. (21)Nesmieš³³ sa pred ich tvárou^{84 85} desiť, lebo vprostred¹¹³ teba je Hospodin, tvoj Boh, Бoг veľký a hrozny⁶⁵. (22)A Hospodin, tvoj Boh, tieto národy od tvojej tváre pozmetá³⁴⁴ po troške³⁷⁵, nebudeš môcť s nimi rýchlo²⁵⁴ skoncovať³⁷⁶, aby sa proti tebe nemnožilo poľné živočíšstvo³⁷⁷, (23)ale ich vystaví^{25 162} Hospodin, tvoj Boh, pred tvoju tvár¹⁶³ a zmätie¹⁴⁴ ich veľkým zmätkom^{144 378} až po ich vyhubenie^{78 379}, (24)a ich kráľov dá v tvoju ruku a ich meno budeš môcť³³ spopod nebies zničiť, nikto⁵⁸ sa nebude môcť³³ postaviť proti tvojej tvári, než ich vyhubíš^{78 235}, (25)Sochy²³⁷ ich bohov budete³¹ páliť ohňom³⁵³, nesmieš³³ byť chtivý striebra ani zlata na nich a vziať si ho, aby si sa ním nedával zvädzať³⁸⁰, lebo to¹⁹⁴ je osklivosťou³⁸¹ Hospodinovi, tvojmu Bohu⁶, (26)a osklivosť³⁸¹ nesmieš³³ vnášať do svojho domu, lebo³⁰ by si sa stal²⁴⁵ odovzdaným¹⁶⁴ rovnako ako²⁷¹ ono³⁸²; budeš³¹ sa ho³⁸² vonkoncom³⁸³ štítiť a budeš³¹ si

ho³⁸² vonkoncom³⁸³ ošklivit³⁸⁴, lebo ono³⁸² je odovzdané¹⁶⁴.

8 Budete³¹ dbať¹²² o vykonávanie všetkého rozkazu, ktorý ti ja dnes rozkazujem, aby ste žili a množili sa a vstupovali a zmocňovali sa²⁶ zeme, ktorú Hospodin prisahou sľúbil²⁷ vašim otcom; (2) i budeš³¹ si pripomínať celú cestu, ktorou ťa Hospodin, tvoj Boh, previedol za týchto štyridsať rokov v pustine za účelom poníženia^{385 386} ťa, na vyskúšanie³³⁵ ťa, na spoznanie *toho*, čo je v tvojom srdci, či budeš zachovávať¹²² jeho rozkazy či nie. (3) Ponížil^{385 386} ťa teda a nechal ťa hľadať; potom³⁰ ti dal jesť mannu, ktorú si nepoznal¹³¹ ani³⁸⁷ nepoznali¹³¹ tvoji otcovia, za účelom poučenia ťa³⁸⁸, že nie o³⁸⁹ samotnom²⁹ chlebe budeš³¹ človek žiť, lež²⁵⁷ ž³⁹⁰ človek budeš³¹ žiť o³⁸⁹ každej výpovedi³⁹¹ úst Hospodina; (4) tvoja šata z³⁹² teba neschátrala³⁹³ a tvoja noha neopuchla za týchto štyridsať rokov. (5) Mal by si³³ teda⁴⁴ svojím srdcom spoznať, že ako človek⁵⁸ vychováva³⁹⁴ svojho syna, je Hospodin, tvoj Boh, vychovávateľom³⁹⁴ tvojím³⁹⁵, (6) a zachovávať¹²² rozkazy Hospodina, svojho Boha, o chodení jeho cestami a o chovaní ho v úcte⁶⁵.

(7) Veď Hospodin, tvoj Boh, sa chystá uviesť⁷⁹ ťa do dobrej zeme, zeme potokov¹³⁹ vôd, prameňov a hlbokých vodstiev³⁹⁶, vyvierajúcich⁷⁷ v údoliach^{181 397}, v pohoriach^{5 181}, (8) zeme pšenice a jačmeňa, viniča a figovníkov¹⁸¹, granátovníkov^{181 398}, zeme olejných olív^{181 399} a medu, (9) zeme, v ktorej nebudeš jedávať chlieb v skrovnosti⁴⁰⁰ – nebudeš v nej mať nedostatku ničoho¹⁷⁵, zeme, ktorej kamene sú železo, a z jej horstiev budeš dolovať⁴⁰¹ meď⁴⁰²; (10) a keď budeš jesť a nasýtiš sa, budeš¹⁵² velebiť⁴⁰³ Hospodina, svojho Boha, za dobrú zem, ktorú ti dal. (11) Daj si *na* seba pozor^{122 226}, aby si nezabúdal *na* Hospodina, svojho Boha, v nezachovávaní¹²² jeho rozkazov a jeho predpisov²¹⁸ a jeho ustanovení³²⁸, ktoré ti ja dnes rozkazujem, (12) aby, keď budeš jesť a nasýtiš sa a pekné⁶²⁰⁹ domy budeš budovať a usídliš sa (13) a tvoj hovädzí dobytok a tvoj drobný dobytok sa bude množiť, a množiť sa ti bude striebro a zlato a množiť sa ti bude všetko, čo budeš mať²²⁵, (14) sa ne-

pozdvihlo¹⁵² tvoje srdce, takže³⁰ by si zabúdal *na* Hospodina, svojho Boha, ktorý²⁵¹ ťa vyviedol¹⁷⁷ zo zeme Egypta, z domu nevoľníkov, (15) ktorý²⁵¹ ťa previedol⁴⁰⁴ veľkou a hroznou⁶⁵ pustinou – hady¹⁸¹ – páľčivce^{181 405} a šťúry¹⁸¹ a smädná zeme, kde niet vody, – ktorý²⁵¹ ti vyviedol¹⁷⁷ vodu zo skaly z kremeňa, (16) ktorý²⁵¹ ti dáva⁴⁰⁹ v pustine jesť mannu, čo tvoji otcovia nepoznali, za účelom poníženia^{385 386} ťa, za účelom vyskúšania³³⁵ ťa, na urobenie ti dobre v tvojej budúcnosti, (17) a vravel³⁶⁷ by si v svojom srdci: všetko toto bohatstvo⁴⁰⁶ mi zadovážila⁴² moja schopnosť²⁸³ a sila⁴⁰⁷ mojej ruky; (18) lež³⁰ *aby* si si pripomínal Hospodina, svojho Boha, že⁴⁰⁸ on je ten, ktorý²⁵¹ ti dáva⁴⁰⁹ schopnosť²⁸³ zadovážiť⁴² si bohatstvo⁴⁰⁶, za účelom uskutočnenia⁴¹⁰ zmluvy, ktorú prisahou sľúbil²⁷ tvojim otcom, ako tohto dňa¹⁶¹. (19) No³⁰ ak napriek tomu⁴¹¹ *na* Hospodina, svojho Boha, budeš zabúdať a pôjdeš za inými³⁰⁰ bohmi a budeš im slúžiť²⁴³ a klaňať sa im, stane sa, – dosvedčujem^{131 412} dnes proti vám, – že istotne²⁵³ budete musieť³³ zahynúť²⁵⁵, (20) ako národy, ktoré sa Hospodin chystá k zahynutiu doviest^{79 255} pred vašou tvárou – tak budete musieť³³ zahynúť²⁵⁵ za to, že ste neposlúchali na¹⁷ hlas Hospodina, vášho Boha.

9 Počuj, Izráel: ty sa dnes chystáš prejsť⁷⁹ Jordán⁷⁹ pristúpiť⁴¹³ k ovládnutiu^{26 414} národov od teba väčších a mocnejších²⁸⁴, miest¹⁷⁰ veľkých a opevnených⁸¹ do nebies, (2) ľudu veľkého a vysokého, synov Anákim^{82 83}, ktorých ty poznáš^{131 415}, veď si ty počul: kto sa bude môcť³³ postaviť pred tvár synov Anáka⁸²? (3) Nech teda⁴⁴ dnes vieš^{31 131}, že Hospodin, tvoj Boh, on, ktorý²⁵¹ sa chystá prejsť⁷⁹ pred твоjou tvárou, on, stravujúci²⁵⁰ oheň, ich bude hubiť⁷⁸ a on ich pred tvojou tvárou bude pokorovať, i budeš ich môcť³³ rýchlo²⁵⁴ vypudiť¹³⁷ a k zahynutiu ich doviest²⁵⁵ podľa *toho*, čo k tebe Hospodin prehovoril. (4) Nech v svojom srdci, keď ich Hospodin, tvoj Boh, spred tvojej tváre⁴¹⁶ vytisne^{228 339}, nevraviš³⁶⁷ výrok: Hospodin ma priviedol zaujať²⁶ túto zem pre moju spravodlivosť⁴¹⁷! Veď³⁰ pre zlovolnosť^{417 418} týchto národov sa Hospodin chystá ich pred tvojou tvárou⁸⁴ vypudiť^{79 137}, (5) nie pre

svojou spravodlivosťou⁴¹⁷ a pre úprimnosť^{417 419} svojho srdca ta pristupuješ⁴¹³ k zaujatiu²⁶ ich zeme, lež²⁵⁷ sa Hospodin, tvoj Boh, pre zlovolnosť^{4417 418} týchto národov chystá ich pred tvojou tvárou⁸⁴ vypuditi^{79 137}, a za účelom uskutočnenia⁴¹⁰ zmluvy, ktorú Hospodin, tvoj Boh, prisahou potvrdil²⁷ tvojim otcom, Abrahámovi, Isákovi a Jákóbovi. (6) Mal by si³³ teda⁴⁴ spoznať, že nie pre tvoju spravodlivosť⁴¹⁷ sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ túto dobrú zem zaujať²⁶ ju, lebo ty si ľud tvrdej šije.

(7) Pamätaj (nech nezabúdaš³¹) na to, ako si Hospodina, svojho Boha, v pustine hneval^{94 131}, odo dňa, keď si vyšiel⁷⁷ zo zeme Egypta, až po váš príchod až po toto miesto⁸⁹ ste boli¹³¹ spurní¹¹⁴ voči Hospodinovi⁴²⁰. (8) Aj pri Chóréve ste Hospodina rozhnevali⁹⁴ a Hospodin sa proti vám⁹⁸ popudil na vyhubyenie⁷⁸ vás; (9) keď som vystúpil^{66 228} na vrch prijať tabule z kameňov, tabule zmluvy, ktorú s vami Hospodin uzavre¹²⁴⁹, vtedy³⁰ som na vrchu ostal po štyridsať dní a štyridsať nocí, chleba som nezjedol a vody som nevpil. (10) A Hospodin mi dal dve tabule z kameňov, popísané Božím prstom, a na nich podľa všetkých slov⁴²¹, ktoré s vami Hospodin na vrchu Sínaj sprostred²⁷³ ohňa v deň zidenia³¹⁷ prehovril. (11) A po uplynutí⁴²² štyridsať dní a štyridsať nocí sa stalo²⁴⁵, že mi Hospodin dal dve tabule z kameňov, tabule zmluvy, (12) a Hospodin ku mne povedal: Vstaň, zostúp rýchlo²⁵⁴ z tohto vrchu, lebo ľud, ktorý si vyviedol⁷⁷ z Egypta, sa zvrhol^{236 423}. Rýchlo²⁵⁴ sa odvrátili¹⁵⁷ od cesty, ktorú som im prikázal, zhotovili⁴² si zliatinu. (13) A Hospodin ku mne prevravel výrok: Vidím^{88 131} tento ľud, že⁴²⁴ hľa, je to¹⁹⁴ ľud tvrdej šije; (14) ustúp^{265 425} odo mňa, nech³⁰ ich môžem³³ vyhubiť⁷⁸ a ich meno vytrieť⁴²⁶ spod nebies, a teba spravíť národom od neho⁴²⁷ mocnejším²⁸⁴ a početnejším¹⁰³. (15) Otočil som sa¹⁷ teda⁴⁴ a zostúpil som z vrchu, a vrch horel ohňom, a na oboch mojich rukách boli dve tabule zmluvy, (16) a uvidel som, že⁴²⁴ hľa, ste zhrešili voči Hospodinovi, vášmu Bohu: zhotovili⁴² ste si teľa⁴²⁸ – zliatinu; rýchlo²⁵⁴ ste sa odvrátili¹⁵⁷ od cesty, ktorú vám Hospodin rozkázal. (17) A chytil som

za⁴²⁹ tie dve tabule a mrštil som nimi z³⁹² oboch svojich rúk a pred vašimi očami som ich roztrieštil³⁵⁰.

(18) A hodil som sa pred tvár Hospodina ako prvý raz, na štyridsať dní a štyridsať nocí, – chleba som nezjedol a vody som nevpil, – za všetky vaše hriechy, ktorými ste zhrešili páchaním⁴² toho, čo je v očiach Hospodina zlé, na dráždenie²⁵² ho, (19) lebo som mal¹³¹ hrôzu^{55 430} z⁵⁶ hnevu a popudenia, ktorým sa Hospodin proti vám⁹⁸ nahneval⁹⁴ na vyhubyenie⁷⁸ vás. Ale Hospodin ku mne obrátil sluch²¹ aj v onom prípade⁴³¹. (20) Aj proti Árónovi⁹⁸ sa Hospodin veľmi popudil na jeho zahubyenie⁷⁸; dal som sa teda⁴⁴ v onen čas modliť tiež za Áróna. (21) A vaše prehrešenie⁴³², ktoré ste zhotovili⁴², teľa⁴²⁸, som vzal a spálil som ho ohňom³⁵³ a rozťkol som ho na drvinu⁴³³, nadobro, do rozdrvenia⁴³⁴, na prach⁴³⁵, a jeho prach^{435 436} som hodil do potoka¹³⁹, ktorý²⁵¹ stekal z vrchu. (22) Aj v Tavére a v Masse a v Kivróth-hattaave ste sa prejavili²⁴⁵ takými, že ste Hospodina hnevali^{94 437}; (23) a pri Hospodinom vyslaní vás z Káděš-barnéy, výrokom: Vystúpte⁶⁶ a zmocnite sa²⁶ zeme, ktorú som vám dal, vtedy³⁰ ste sa vzopreli¹¹⁴ príkazu⁷⁴ Hospodina, vášho Boha, a nedôverovali ste⁴³⁸ mu a neposlúchli ste na¹¹⁷ jeho hlas. (24) Boli ste¹³¹ spurní¹¹⁴ voči Hospodinovi⁴²⁰ odo dňa môjho spoznania vás.

(25) Hodil som sa teda⁴⁴ pred tvár Hospodina na tých štyridsať dní a tých štyridsať nocí, ako som sa bol hodil predtým, lebo Hospodin hovoril o vyhubyení⁷⁸ vás, (26) a dal som sa k Hospodinovi modliť a povedal som: Pane, Hospodine, kiež neničíš^{31 236} svoj ľud a svoje vlastníctvo²⁴⁷, ktoré si svojou veľkosťou²⁰⁶ vykúpil, ktoré si silnou rukou vyviedol⁷⁷ z Egypta! (27) Spomeň na svojich nevoľníkov, na Abraháma, na Isáka a na Jákóba; kiež sa neotáčáš^{73 31} k zatvrdenosti¹⁵⁹ tohto ľudu a k jeho zlovôli⁴³⁹ a k jeho hriechu, (28) aby nevraveli v zemi⁴⁴⁰, skadiaľ si nás vyviedol⁷⁷: Zo svojho nedostatku schopnosti uviesť ich do zeme, o ktorej¹⁰² k nim prehovoril, a zo svojej nenávisťi k nim ich Hospodin⁴⁴¹ vyviedol⁷⁷ usmrtiť ich v pustine. (29) Veď³⁰ sú oni tvoj ľud a tvoje vlastníctvo²⁴⁷, ktoré si vyviedol⁷⁷

svojou veľkou mocou a svojím vzťahom tým ramenom!

10 V onen čas ku mne Hospodin povedal: Vyteš si dve tabule z kameňov, ako tie prvé, a vystúp⁶⁶ ku mne na vrch a zhotov⁴² si skrinku⁴⁴² z dreva, (2) nech³⁰ na tie tabule môžem³³ napísať tie slová, ktoré boli¹³¹ na tých prvých tabuliach, čo si roztrieštil³⁵⁰, nech³⁰ ich môžeš³³ vložiť⁴¹ v tú skrinku⁴⁴². (3) Zhotovil⁴² som teda⁴⁴ skrinku⁴⁴² z drieb akácií⁴⁴³ a vytesal som dve tabule z kameňov, ako tie prvé, a vystúpil⁶⁶ som na vrch, a tie dve tabule boli v mojich rukách. (4) I napísal Hospodin na tie tabule podľa prvého zápisu⁴⁴⁴ tých desať slov, ktoré k vám⁴⁴⁵ na vrchu Sínaj prehovoril sprostred²⁷³ ohňa v deň zide-
nia³⁷, a dal ich Hospodin mne. (5) A otočil¹⁷ som sa a zostúpil som z vrchu, a tie tabule som vložil⁴¹ v skrinku⁴⁴², ktorú som zhotovil⁴², a ostali⁴⁴⁶ tam podľa toho, čo mi Hospodin rozkázal. (6) (A deti⁸ Isráela sa dali na cestu¹⁸ z Beéróth-Bené-Jaakán do Mósery; tam umrel Áron a tam bol pochovaný, a kňazovať sa miesto neho dal Eleázár, jeho syn. (7) Stadiaľ sa dali na cestu¹⁸ do Gudgódy a z Gudgódy do Jotbáthá, zeme potokov¹³⁹ vód.) (8) V onen čas vyčlenil²⁸⁷ Hospodin kmeň³⁸ Lévího na nosenie²⁸ skrinky⁴⁴² zmluvy Hospodina, aby stáli²⁴⁶ pred tvárou Hospodina na jeho službu⁴⁴⁷ a na žehnanie v jeho mene až po tento deň. (9) Preto sa Lévímu nedostalo²⁴⁵ podielu ani dedičstva²⁴⁷ s jeho bratmi, jeho dedičstvom²⁴⁷ je Hospodin, on, podľa toho, čo k nemu Hospodin, tvoj Boh, prehovoril.

(10) A ja som ostal stáť na vrchu ako tých prvých štyridsať dní a štyridsať nocí a Hospodin ku mne aj v onom prípade⁴³¹ obrátil sluch²¹, nemal¹³¹ Hospodin vôľu⁷³ vás zničiť²³⁶. (11) Hospodin teda⁴⁴ ku mne povedal: Vstaň, pober sa k nástupu cesty⁴⁴⁸ pred tvárou ľudu, nech³⁰ môžu³³ vstúpiť a zmocniť sa²⁶ zeme, ktorú som ich otcom prisahou sľúbil²⁷ im dať.

(12) A teraz, Isráel, čo Hospodin, tvoj Boh, od⁴⁴⁹ teba žiada, iba ak mať Hospodina, svojho Boha, v úcte⁶⁵, chodiť po všetkých jeho cestách, milovať ho a slúžiť²⁴⁶ Hospodinovi, svojmu Bohu, celým svojím srdcom a celou svojou dušou,

(13) zachovávať¹²² rozkazy Hospodina a jeho ustanovenia³²⁸, ktoré ti ja dnes rozkážem tebe na dobré? (14) Hľa, Hospodinovi, tvojmu Bohu, patria nebesá a nebesá nebies, zem a všetko, čo je na nej, (15) no jedine po tvojich otcoch Hospodin zatúžil³⁵⁷ a miloval²⁴⁶ ich a našiel záľubu v ich semene²⁸⁰ po nich, vo vás, zo⁴⁵⁰ všetkých národností¹⁴⁹, ako tohto dňa¹⁶¹. (16) Obrežete³¹ teda⁴⁴ predkožku svojho srdca a svoju šíju už nesmiete³³ zatvrdzovať¹⁵⁹, (17) lebo Hospodin, váš Boh, on je Boh bohov a Pán pánov, Boh veľký, mohutný⁴⁵¹ a hrozny⁶⁵, ktorý nedáva prednosť žiadnej osobe⁴⁵² a neprijíma úplatok, (18) uplatňujúci⁴² právo²¹⁸ siroty a vdovy a milujúci cudzinca⁴⁹, takže mu dáva²⁴⁶ chlieb a šatu; (19) cudzinca⁴⁹ teda⁴⁴ budete³¹ milovať, lebo ste boli cudzincami⁴⁹ v zemi Egypta. (20) Hospodina, svojho Boha, budeš³¹ mať v úcte⁶⁵, jemu budeš³¹ slúžiť²⁴³ a na ňom budeš³¹ lipnúť²²¹ a v jeho mene budeš³¹ prisahať; (21) on je tvoja chvála⁴⁵⁴ a on je tvoj Boh, ktorý pre teba vykonal tieto veľké a hrozne⁶⁵ veci, ktoré tvoje oči uvideli. (22) Tvoji otcovia zostúpili do Egypta v sedemdesiatich dušiach⁴⁵⁵, no³⁰ teraz tá Hospodin ohľadne množstva pripodobnil hviezdám⁴⁵⁶ nebies.

11 Budeš³¹ teda⁴⁴ Hospodina, svojho Boha, milovať a budeš³¹ zachovávať¹²² jeho nariadenia⁴⁵⁷ a jeho ustanovenia²¹⁷ a jeho predpisy²¹⁸ a jeho rozkazy po všetky svoje dni. (2) Ved¹³⁰ poznáte¹³¹ dnes – lebo nejde o vaše deti⁸, ktoré nepoznajú¹³¹ a ktoré nezakúsili⁸⁸, – výchovu³⁹⁴ Hospodina, vášho Boha, jeho veľkosť²⁰⁶, jeho silnú ruku a jeho vzťahnuté rameno (3) a jeho znenania a jeho konania, ktoré vykonal vprostred Egypta faraónovi, kráľovi Egypta, a celej jeho zemi, (4) a ktoré vykonal vojenskej moci⁴⁰⁶ Egypta, jeho koňom a jeho vozom⁴⁵⁸, na ktoré⁴⁵⁹ v prúdoch vyliel⁴⁶⁰ vody mora Trstia¹⁰⁶ pri ich honbe⁴⁶¹ za nimi, takže³⁰ Hospodin spôsobil ich skazu⁴⁶² až po tento deň. (5) a čo vám vykonal v pustine po váš príchod na toto miesto⁸⁹, (6) a čo vykonal Dáthánovi a Avírámovi, synom Eliáva, syna Reuvéna, ako zem roztvorila svoje ústa a pohltila ich aj ich domácnosti⁴⁶³ a ich stany a všetko jestvujúce⁴⁶⁴, čo k nim patrilo⁴⁶⁵,

vprostred¹¹³ všetkého Isráela. (7)Veď *sú* to vaše oči, ktoré²⁵¹ videli⁴⁶⁶ všetky veľké konania Hospodina, ktoré vykonal; (8)budete³¹ teda⁴⁴ zachovávať¹²² všetok rozkaz, ktorý vám ja dnes rozkazujem, aby ste nadobúdali silu a mohli³³ vstúpiť a zaujať²⁶ zem, kam sa vy chystáte prejsť⁷⁹ zaujať²⁶ ju, (9)a aby ste mohli³³ predĺžiť *svoje* dni na pôde²³⁰, ktorú Hospodin vašim otcom prisahou sľúbil²⁷ dať vám a vášmu semenu, zem pretekajúcu³²⁹ mliekom a medom.

(10)Veď tá zem, kam sa ty chystáš vstúpiť⁷⁹ zaujať²⁴ ju, nie je ako zem Egypta, odkiaľ ste vyšli⁷⁷, ktorú si posieval svojím semenom a zavlažoval⁴⁶⁷ svojou nohou⁴⁶⁸ ako záhradu zelín¹⁸¹, (11)lež³⁰ tá zem, kam sa ty chystáš prejsť⁷⁹ zaujať²⁶ ju, je zem vrchov a dolín³⁹⁷, vodou sa napája⁴⁶⁹ dažďom z nebies, (12)zem, o ktorú sa Hospodin, tvoj Boh, stará⁴⁷⁰, oči Hospodina, tvojho Boha, *sú* ustavične na⁴⁷¹ nej⁴⁷², od začiatku roka po posledok roka, (13)a ak budete naozaj⁴⁷³ obracať sluch k mojim rozkazom⁴⁷⁴, ktoré vám ja dnes rozkazujem, takže budete Hospodina, vášho Boha, milovať²⁴⁶ a slúžiť^{243 246} mu celým svojím srdcom a celou svojou dušou, stane sa²⁴⁵, (14)že³⁰ budem dávať dážď vašej zemi⁶ v jeho čas, raný⁴⁷⁵ aj neskorý⁴⁷⁶, takže³⁰ budeš zväzť⁴⁷⁷ svoje obilie, svoj mušt a svoj olej³⁶³, (15)a pre tvoj dobytok¹⁶⁸ budem dávať v tvojom poli trávu, i budeš sa mŕč³³ najesť a nasýtiť.

(16)Dajte si na seba pozor^{122 226}, aby sa vaše srdce nedávalo mámiť, takže³⁰ by ste sa odvracali¹⁵⁷ a slúžili²⁴³ iným³⁰⁰ bohom a klaňali sa im, (17)i vzbľkol³³⁴ by proti vám hnev Hospodina, takže³⁰ by uzavrel nebesá a nebolo by dažďa a pôda²³⁰ by nedávala svojho výnosu, i museli by ste³³ rýchlo^{254 478} vyhynúť²⁵⁵ z povrchu²⁵⁶ dobrej zeme, ktorú sa vám Hospodin chystá dať⁷⁹. (18)Musíte³³ teda⁴⁴ tieto moje slová položiť⁴¹ na svoje srdce a uviazať³³² ich za znamenie na svoju ruku, nech³⁰ budú za členky medzi vašimi očami (19)a budete³¹ im vyučovať svoje deti⁸, takže o nich³³¹ budete hovoriť²⁴⁶ pri svojom sedení v svojom dome a pri svojom chodení po ceste a pri svojom líhaní aj pri svojom vstávaní (20)a budeš³¹ ich písať na veraje svojho domu a na svoje brány³¹⁴, (21)aby

sa množili vaše dni a dni vašich detí⁸ na pôde²³⁰, ktorú Hospodin vašim otcom prisahou sľúbil²⁷ im dať na dni nebies⁴⁷⁹ nad zemou.

(22)Ak totiž budete bedlivo³³⁷ zachovávať¹²² všetok tento rozkaz, ktorý vám ja dnes rozkazujem vykonávať, – milovať Hospodina, svojho Boha, chodiť po všetkých jeho cestách a lipnúť²²¹ na ňom, – (23)vtedy³⁰ Hospodin všetky tieto národy spred vašej tváre⁴¹⁶ vypudí¹³⁷, takže národy od vás väčšie a mocnejšie²⁸⁴ budete mŕč³³ ovládnuť²⁶. (24)Každé miesto⁸⁹, v ktoré bude šliapať chodidlo¹²⁵ vašej nohy, sa bude dostávať²⁴⁵ vám, vaše územie¹²¹ bude od pustiny a Levánóna^{23 480}, od Rieky⁴⁸¹, rieky Peráth²⁴, až po najzadnejšie^{482 483} more. (25)Nikto⁸⁸ sa nebude mŕč³³ postaviť proti vašej tvári; na tvár celej zeme, po ktorej budete šliapať, bude Hospodin, váš Boh, uvádzať²⁵ strach z vás a bázeň⁶⁵ z vás podľa *toho*, čo k vám prehovoril. (26)Pozri, ja dnes pred vašu tvár kladím²⁵ požehnanie aj zlorečenie; (27)požehnanie, ak budete obracať sluch k rozkazom⁴⁷⁴ Hospodina, svojho Boha, ktoré vám ja dnes rozkazujem, (28)a zlorečenie, ak nebudete k rozkazom Hospodina, svojho Boha, obracať sluch⁴⁷⁴, lež³⁰ sa od cesty, ktorú vám ja dnes rozkazujem, budete odvracať¹⁵⁷ chodiť za inými³⁰⁰ bohmi, ktorých nepoznáte¹³¹.

(29)A keď ťa Hospodin, tvoj Boh, bude uvádzať do zeme, kam sa vy chystáte vstúpiť⁷⁹ zaujať²⁶ ju, stane sa^{31 245}, že³⁰ na vrchu Gerizzím budeš dávať požehnanie a na vrchu Éval zlorečenie – (30)či ony nie *sú* na druhej strane³ Jordánu cestou k zachádzaniu⁴⁸⁴ slnka v zemi Kenáaního¹¹, ktorý²⁵¹ býva v stepi⁴ naproti Gilgálu, vedľa stromov⁴⁸⁵ Móreá? (31)Áno, vy sa chystáte prejsť⁷⁹ Jordán pristúpiť⁴⁷³ k zaujatiu²⁶ zeme, ktorú sa vám Hospodin, váš Boh, chystá dať⁷⁹, i budete ju mŕč³³ zaujať²⁶ a usídlit' sa v nej.

(32)Budete³¹ teda⁴⁴ dbať¹²² o vykonávanie všetkých ustanovení²⁷ a predpisov²¹⁸, ktoré ja dnes kladím²⁵ pred vašu tvár.

12 Toto¹ *sú* ustanovenia²⁷ a predpisy²¹⁸, o vykonávanie ktorých budete³¹ dbať¹²² v zemi, ktorú ti Hospodin, Boh tvojich otcov, dá na zaujatie²⁶ jej na

všetky dni, čo na tej pôde²³⁰ budete žiť. (2) Vonkoncom²⁵³ musíte³³ spustošiť²⁵⁵ všetky miesta⁸⁹, kde národy, ktoré sa vy chystáte ovládnuť^{26 79}, obsluhovali^{131 243} svojich bohov na vysokých vrchoch a na pahrbkoch a pod každým zeleným stromom; (3) áno³⁰, musíte³³ pováľať²⁴⁹ ich oltáre a roztrieštiť³⁵¹ ich stĺpy³⁵⁰, a ich ašéry³⁵² ohňom popáliť³⁵³ a sochy²³⁷ ich bohov sporázať a vykynožiť²⁵³ ich meno z oného miesta⁸⁹.

(4) Hospodinovi, svojmu Bohu, tak robíť nebudete³³, (5) lež²⁵⁷ k miestu⁸⁹, ktoré Hospodin, váš Boh, zo všetkých vašich kmeňov³⁸ bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰ na vloženie⁴¹ tam svojho mena, za svoje sídlo⁴⁸⁶, sa pohrniete^{31 261 487} a tam budeš³¹ vstupovať¹³¹, (6) a tam budete³¹ prinášať svoje vzostupné⁴⁸⁸ a iné obete a svoje desiatky⁴⁸⁹ a obeť venovania⁴⁹⁰ vašej ruky a svoje splňania sľubov⁴⁹¹ a svoje dobrovoľné obete⁴⁹² a prvorodené kusy zo⁴⁹³ svojho hovädzieho dobytká a svojho drobného dobytká. (7) A tam budete³¹ pred tvárou Hospodina, svojho Boha, jedávať a budete sa veseliť vo všetkom podnikaní^{494 495} svojej ruky, ktorým⁴⁹⁶ tá Hospodin, tvoj Boh, požehnal, vy aj vaše domácnosti⁴⁶³. (8) Nebudete konať podľa všetkého, čo⁴⁹⁷ my konáme tu dnes, každý¹⁰⁸ čokoľvek¹⁷⁵, čo je²⁵¹ v jeho očiach správne³³⁸, (9) lebo ste doteraz nedospeli⁴¹³ ku kľudu⁴⁹⁸ a k dedičstvu²⁴⁷, ktoré sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹; (10) no³⁰ keď budete mať prejdený Jordán a bývať v zemi, ktorou sa vás Hospodin, váš Boh, chystá ako dedičstvom podeliť^{79 100}, a dá⁴⁹⁹ vám kľud²⁰³ od všetkých vašich nepriateľov zo všetkých strán⁵⁰⁰, takže³⁰ budete bezpečne⁵⁰¹ bývať, (11) vyskytne sa^{152 245} miesto⁸⁹, v ktorom Hospodin, váš Boh, nájde záľubu²⁸⁰, aby tam dal pobývať^{246 502} svojmu menu; tam budete³¹ prinášať všetko, čo vám ja rozkazujem, svoje vzostupné⁴⁸⁸ a iné obete a svoje desiatky⁴⁸⁹ a obeť venovania⁴⁹⁰ vašej ruky a všetok výber⁵⁰³ splňania svojich sľubov⁴⁹¹, ktoré budete Hospodinovi sľubovať. (12) Budete sa teda⁴⁴ pred tvárou Hospodina, vášho Boha, veseliť vy aj vaši synovia a vaše dcéry aj vaši nevoľníci a vaše služobné aj Lévióvec⁵⁰⁴, ktorý bude vo vašich bránach³¹⁴, lebo on nemá⁵⁰⁵ podielu ani dedičstva²⁴⁷ s tebou.

(13) Daj si na seba pozor^{122 226}, aby si svoje vzostupné obete⁴⁸⁸ nevznášal¹⁹⁶ na hociktorom¹⁷⁵ mieste⁸⁹, ktoré budeš vidieť, (14) lež v mieste⁸⁹, ktoré Hospodin bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰ v jednom z tvojich kmeňov³⁸, tam budeš³¹ vznášať⁴⁵⁰⁶ svoje vzostupné obete⁴⁸⁸ a tam budeš³¹ konať všetko, čo ti ja rozkazujem. (15) Ale vo všetkých svojich bránach³¹⁴ budeš smieť³³ podľa všetkej žiadostivosti svojej duše zabíjať⁵⁰⁷ a mäso jedávať podľa pozhennania Hospodina, svojho Boha, ktoré ti udelí²; bude ho smieť jesť nečistý aj čistý, ako gazelu alebo ako jeleňa⁵⁰⁸, (16) len krv ješ nesmiete³³, budete³¹ ju vylievať na zem ako vodu.

(17) Nebudeš v svojich bránach³¹⁴ smieť⁵⁰⁹ jedávať desiatok⁴⁸⁹ zo svojho obilia a svojho muštu a svojho oleja³⁶³ ani prvorodené kusy svojho hovädzieho dobytká a svojho drobného dobytká ani žiadne¹⁷⁵ prislúbené obete³⁹¹, ktoré budeš sľubovať, ani obeť venovania⁴⁹⁰ tvojej ruky, (18) lež to⁵¹⁰ budeš³¹ jedávať pred tvárou Hospodina, svojho Boha, v mieste⁸⁹, v ktorom Hospodin, tvoj Boh, bude nachádzať záľubu²⁸⁰, ty aj tvoj syn a tvoja dcéra aj tvoj nevoľník a tvoja služobná aj Lévióvec⁵⁰⁴, ktorý bude v tvojich bránach³¹⁴, a budeš sa pred tvárou Hospodina, svojho Boha, vo všetkom podnikaní^{494 495} tvojej ruky veseliť. (19) Daj si na seba pozor^{122 226}, aby si Lévióvcu⁵⁰⁴ nikdy, pokiaľ budeš žiť na⁵¹¹ svojej pôde, nezanedbával¹⁵¹².

(20) Keď Hospodin, tvoj Boh, podľa toho, čo k tebe prehovoril, bude rozširovať tvoje územie¹²¹, a budeš vravieť³⁶⁷: Chceme³³ jesť mäso, lebo tvoja duša bude po jedení mäsa túžiť, budeš podľa všetkej túžby svojej duše smieť³³ mäso jesť. (21) Ak bude miesto⁸⁹, ktoré Hospodin, tvoj Boh, bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰ na vloženie⁴¹ tam svojho mena, od teba ďaleko, potom³⁰ budeš smieť³³ zabiť⁵⁰⁷ zo svojho hovädzieho dobytká alebo zo svojho drobného dobytká, ktorý ti Hospodin dá, podľa toho, čo som ti rozkázal, a najesť sa v svojich bránach³¹⁴ podľa všetkej túžby svojej duše, (22) áno, ako sa jedáva gazela a jeleň⁵⁰⁸, tak to⁵¹⁰ budeš jesť, nečistý a čistý to⁵¹⁰ budú smieť³³ jesť rovnako⁵¹³. (23) Len buď pevný⁵¹⁴ ohľadne nejedenia⁵¹⁵

krvi, lebo krv, to¹⁹⁴ je žitie⁵¹⁶, a nesmieš³³ s mäsom⁵¹⁷ ješť žitie⁵¹⁶ – (24)nesmieš³³ ju ješť, na zem ju musíš³³ vyliať ako vodu; (25)nesmieš³³ ju ješť, aby bolo dobre tebe aj tvojim deťom⁸ po tebe, keď budeš konať čo²⁵¹ je v očiach Hospodina správne³³⁸. (26)Len svoje posvätené⁵¹⁸ veci, ktoré budeš mať²⁹⁸, a svoje splnenia sľubov⁴⁹¹ budeš musieť³³ pobrať^{28 519} a prísť k miestu⁸⁹, ktoré Hospodin bude chcieť³³ vyvolať²⁸⁰, (27)a mäso a krv spravíš^{31 520} na oltári Hospodina, svojho Boha, svojimi vzostupnými obeťami⁴⁸⁸, a krv tvojich ostatných obetí sa bude³¹ vylievať na oltár Hospodina, tvojho Boha, no³⁰ mäso budeš smieť³³ ješť. (28)Daj pozor¹²², nech³⁰ poslúchaš všetky tieto slová, ktoré ti ja dnes rozkazujem, aby bolo natrvalo³²⁶ dobre tebe aj tvojim deťom⁸, keď budeš konať, čo²⁵¹ je v očiach Hospodina dobré a správne³³⁸.

(29)Keď Hospodin, tvoj Boh, pred tvou tvárou⁸⁴ bude vytínať⁵²¹ národy tam, kam sa ty chystáš prísť⁷⁹ ovládnuť²⁶ ich, a budeš ich môcť³³ ovládnuť a usidlíš sa v ich zemi, (30)daj si na seba pozor^{122 226}, aby si podľa nich⁵²² po vyhubení¹⁷⁸ ich pred tvou tvárou⁸⁴ nepadal v nástrahu^{366 523}, totiž³⁰ aby si sa nevyppytoval^{1261 524} na ich bohov s výrokom⁵²⁵: Ako tieto národy obsluhovali²⁴³ svojich bohov, priam³⁰ tak budem konať aj ja. (31)Tak nesmieš³³ robiť Hospodinovi, svojmu Bohu, lebo oni svojim bohom robili¹³¹ všetko, čo je Hospodinovi ošklivosťou^{361 526}, čo on nenávidí¹³¹, veď aj svojich synov a svoje dcéry svojim bohom ohňom spaľovali³⁵³. (32)⁵²⁷Každé slovo, ktoré vám ja dnes prikazujem, budete³¹ zachovávať¹²² na vykonávanie, nesmiete³³ k nemu pridávať ani od neho uberať²¹⁹.

13 Kedykoľvek vprostred¹¹³ teba bude povstávať prorok alebo komu sa sníva⁵²⁸ sen, a ohlásí²⁵ ti⁵²⁹ znamenie alebo zázrak¹⁰¹⁶, (2)a dostaví sa⁵³⁰ to znamenie alebo ten zázrak¹⁰¹⁶, o ktorom¹⁰² k tebe prehovoril výrok: Podme³¹ za inými³⁰⁰ bohmi (ktorých nepoznáš¹³¹) a slúžme^{31 243} im, (3)nesmieš³³ k slovám oného proroka alebo k snu oného, komu sa sníva⁵²⁸, obrátiť sluch⁴⁷⁴, lebo vás Hospodin, váš Boh, skúša na poznanie, či ste milov-

níkmi⁵³¹ Hospodina, vášho Boha, celým svojím srdcom a celou svojou dušou. (4)Pôjdete^{31 532} za Hospodinom, svojim Bohom, a jeho budete³¹ mať v úcte⁶⁵ a jeho rozkazy zachovávať¹²² a na¹¹⁷ jeho hlas poslúchať a na ňom lipnúť²²¹, (5)a onen prorok alebo onen, komu sa sníva⁵²⁸ sen, bude musieť³³ byť usmrtený, lebo hovoril¹³¹ o zvrate^{102 157 533} proti Hospodinovi, vášmu Bohu, – ktorý²⁵¹ vás vyviedol⁷⁷ zo zeme Egypta, a ktorý²⁵¹ ťa vykúpil z domu nevoľníkov, – na zvedenie²⁴² ťa z cesty, po ktorej chodiť ti Hospodin, tvoj Boh, rozkázal. Tak³⁰ sprostred¹⁴² seba budeš³¹ plieniť⁵³⁴ zlé.

(6)Kedykoľvek ťa bude tvoj brat, syn tvojej matky, alebo tvoj syn alebo tvoja dcéra alebo žena tvojej náruče⁵³⁵ alebo tvoj priateľ⁵³⁶, ktorý je ako tvoja duša, potajmo³⁴⁹ nabádať⁵³⁷ výrok: Podme³¹ a obsluhujme^{31 243} iných³⁰⁰ bohov (ktorých nepoznáš¹³¹ ty ani tvoji otcovia) (7)z bohov národností¹⁴⁹, ktoré sú okolo vás³³³, blízkych tebe alebo ďalekých od teba, od konca zeme až po koniec²⁶⁹ zeme, (8)nesmieš³³ mu privoľovať⁷³ a nesmieš³³ k nemu obracať sluch⁴⁷⁴ a tvoje oko sa nad ním nesmie³³ zmlúvať a nesmieš³³ ho⁵³⁸ šetriť ani kryť, (9)lež²⁵⁷ ho bezpodmienečne⁵³⁹ musíš³³ zabiť; tvoja ruka bude³⁰ proti nemu ako prvá⁵⁴⁰ na jeho usmrtenie a ruka všetkého ľudu ako nasledovná^{483 540}, (10)a zasypeš^{31 541} ho kameňmi, nech³⁰ umrie, lebo sa usiloval¹³¹ odvieť²⁴² ťa od⁵⁴² Hospodina, tvojho Boha, ktorý²⁵¹ ťa vyviedol⁷⁷ zo zeme Egypta, z domu nevoľníkov, (11)nech³⁰ počujú, všetok Izráel, a boja sa⁶⁵ a nerobia naďalej²¹² zlé veci ako tieto⁵⁴³ vprostred¹¹³ teba.

(12)Kedykoľvek budeš počuť o⁵⁴⁴ jednom z tvojich miest¹⁷⁰, ktoré sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ na bývanie tam, výrok, (13)že sprostred¹⁴² teba vyšli⁷⁷ muži-ničomníci^{545 676}, ktorí³⁰ zviedli²⁴² obyvateľov svojho mesta výrok: Podme³¹ a obsluhujme^{31 243} iných³⁰⁰ bohov (ktorých nepoznáte¹³¹), (14)vtedy³⁰ budeš³¹ pátrať^{261 524 546} a vyšetrovať a riadne⁵⁴⁷ sa vypytovať, a hľa, pravda, reč⁵⁴⁸ sa potvrdila – táto ošklivosť³⁸¹ bola vykonaná vprostred teba! (15)Naskrze⁵⁴⁹ musíš³³ obyvateľov oného mesta ostrím⁵⁵⁰ meča pobiť¹⁰ – do

odovzdania uved^{164 165} ho⁵⁵¹ aj všetko, čo v ňom⁵⁵¹ bude, aj dobytok¹⁶⁸ z neho⁵⁵¹ – ostrím⁵⁵⁰ meča, (16) a všetok lup z neho⁵⁵¹ musíš³³ zhromaždiť do stredu jeho⁵⁵¹ priestranstva⁵⁵² a ohňom spáliť⁵⁵³ mesto a všetok lup z neho⁵⁵¹, cele, pre Hospodina, tvojho Boha⁵⁵³, i bude³¹ trvalo³²⁶ kopou súťín, nebude³³ sa už budovať. (17) A z odovzdaného¹⁶⁴ nesmie³³ nič⁵⁵⁴ ulipnúť⁵²¹ tvojej ruke, aby sa Hospodin odvracal od žiaru⁵⁵⁵ svojho hnevu a preukázal²⁵ ti zľutovanie⁵⁵⁶ a poľutoval ťa¹⁰⁸¹ a rozmnožil ťa podľa toho, čo prisahou sľúbil²⁷ tvojim otcom, (18) keď budeš poslúchať na¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, na zachovávanie¹²² všetkých jeho rozkazov, ktoré ti ja dnes rozkážem, na vykonávanie toho, čo je²⁵¹ v očiach Hospodina, tvojho Boha, správne³³⁸.

14 Vy ste deťmi⁸ Hospodinovi, vášmu Bohu; nesmiete³³ sa rezať⁵⁵⁷ a nesmiete³³ robiť lysinu medzi svojimi očami⁵⁵⁸ pre mŕtveho, (2) lebo ty si ľud svätý Hospodinovi, svojmu Bohu, a v tebe našiel Hospodin záľubu²⁸⁰, aby si sa mu stal^{245 246} ľudom¹⁰³ ako obzvláštny poklad³⁵⁴ nad všetky národnosti^{149 355}, ktoré sú na tvári pôdy²³⁰.

(3) Žiadnu¹⁷⁵ ošklivosť³⁸¹ nesmieš³³ ješť; (4) toto je zvieratstvo¹⁶⁸, ktoré ješť smiete³³; hovädzí dobytok³¹³, dobytča⁵⁵⁹ z oviec⁵⁶⁰ a dobytča⁵⁵⁹ z kôz⁵⁶⁰, (5) jeleň⁵⁰⁸ a gazela a jachmúr^{561 562} a kozorožec a dišón⁵⁶¹ a teo^{561 563} a zemer^{561 564} (6) a všetko zvieratstvo¹⁶⁸ majúce rozdelené kopyto^{565 566}, totiž³⁰ majúce kopytá⁵⁶⁶ celkom⁵⁶⁷ na dvoje rozštiepené⁵⁶⁵, prežúvajúce⁵⁶⁸ medzi zvieratstvom^{95 168} – smiete³³ ho ješť, (7) ale⁵⁶⁹ toto z prežúvajúcich⁵⁶⁸ a z majúcich rozdelené rozštiepené kopytá^{565 566} ješť nesmiete³³: ťavu ani zajaca ani damana⁵⁷⁰, lebo ony prežúvajú⁵⁶⁸, ale kopyto⁵⁶⁶ rozdelené nemajú⁵⁶⁵; ony vám budú nečisté, (8) ani ošipaný, lebo ona kopyto⁵⁶⁶ rozdelené má⁵⁶⁵, no³⁰ nie vyvracanie⁵⁷¹; ona vám bude nečistá. Z ich mäsa nesmiete³³ ješť a na ich zdochlinu nesmiete³³ siahať⁵⁷².

(9) Toto smiete³³ ješť zo všetkého, čo je vo vodách: všetko, čo má²²⁵ plutvy¹⁸¹ a šupiny¹⁸¹, smiete³³ ješť, (10) no³⁰ čokoľvek¹⁷⁵, čo plutvy¹⁸¹ a šupiny¹⁸¹ nemá⁵⁰⁵, ješť nesmiete³³, to¹⁹⁴ vám bude nečisté.

(11) Všetku čistú vtáč⁵⁷³ smiete ješť, (12) no³⁰ toto je, čo z nich ješť nesmiete³³: orol⁵⁷⁴ a orlosup⁵⁷⁵ a morský orol⁵⁷⁶ (13) a sokol⁵⁷⁷, vôbec²⁸ dravé vtáctvo^{578 579}, a luniak⁵⁸⁰ podľa jeho druhu, (14) ani žiadneho¹⁷⁵ krkavca⁵⁸¹ podľa jeho druhu, (15) ani pštrosciu⁵⁸² ani pštrosa⁵⁸³ ani čajku⁵⁸⁴ ani jastraba⁵⁸⁵ podľa jeho druhu⁵⁸⁶ (16) ani sovu⁵⁸⁷ ani ibisa⁵⁸⁸ ani vodnú sliepku⁵⁸⁹ (17) ani stepnú sliepku⁵⁹⁰ ani egyptského supu⁵⁹¹ ani kormorána⁵⁹², (18) a bocian⁵⁹³ a volavka⁵⁹⁴ podľa jej druhu a dudok⁵⁹⁵ a netopier. (19) Aj všetko hemživé⁵⁹⁶ tvorstvo⁵⁹⁷, lietajúce⁵⁹⁸ – ono vám bude nečisté, nesmú sa ješť; (20) všetko letúnstvo⁵⁹⁸ čisté ješť smiete³¹.

(21) Nesmiete ješť žiadnu¹⁷⁵ zdochlinu; môžeš³³ ju dať cudzincovi⁴⁹, ktorý bude v твоjich bránach³¹⁴, nech³⁰ ju zje, alebo ju cudzozemcovi⁵⁹⁹ predať, veď si ty ľud svätý Hospodinovi, svojmu Bohu. Kozla nesmieš³³ variť v mlieku jeho matky.

(22) Desiatok⁴⁸⁹ budeš³¹ poctivo odvádzať zo všetkej úrody svojej sejby⁶⁰⁰, ktorá rok čo rok vychádza z poľa, (23) a budeš³¹ jedávať pred tvárou Hospodina, svojho Boha, v mieste⁸⁹, ktoré bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, aby tam dal pobývať^{246 502} svojmu menu, desiatok⁴⁸⁹ svojho obilia, svojho muštu a svojho oleja³⁶³ a prvorodených kusov svojho hovädzieho dobytku a svojho drobného dobytku, aby si sa učil mať Hospodina, svojho Boha, po všetky dni v úcte⁶⁵. (24) A ak bude cesta pre teba⁶⁰¹ dlhá⁶⁰², takže to⁵¹⁰ nebudeš môcť dopraviť⁶⁰³, lebo miesto⁸⁹, ktoré Hospodin, tvoj Boh, bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰ na vloženie⁴¹ tam svojho mena, bude od teba⁶⁰¹ ďaleko – ak ťa Hospodin, tvoj Boh, bude žehnať, (25) budeš to⁴⁴ môcť³³ premeniť²⁵ na peniaze¹²⁹ a peniaze¹²⁹ zaviazat⁴⁶⁰⁴ v svoju ruku, a pôjdeš³¹ k miestu⁸⁹, v ktorom Hospodin, tvoj Boh, bude nachádzať záľubu²⁸⁰, (26) a peniaze¹²⁹ budeš môcť³³ dať za⁶⁰⁵ čokoľvek¹⁷⁵, čoho tvoja duša bude žiadostivá z⁴⁹³ hovädzieho dobytku alebo z⁴⁹³ drobného dobytku alebo z⁴⁹³ vína alebo z⁴⁹³ čohokoľvek opojného⁶⁰⁶, čo si tvoja duša bude želať, a budeš tam ješť pred tvárou Hospodina, svojho Boha, a budeš sa veseliť ty aj tvoj dom. (27) A Lévioc⁵⁰⁴, ktorý bude v твоjich bránach³¹⁴, – nesmieš³³

ho zanedbávať⁵¹², lebo on nemá⁵⁰⁵ podielu ani dedičstva²⁴⁷ s tebou.

(28)Po uplynutí⁴²² troch rokov budeš³¹ všetok desiatok zo svojej úrody v onom roku vynášať⁷⁷ a ukladať⁶⁰⁷ v svojich bránach³¹⁴; (29)i príde Léviovec⁵⁰⁴, lebo on nemá⁵⁰⁵ podielu ani dedičstva²⁴⁷ s tebou, a cudzinec⁴⁹ a sirota a vdova, ktorí budú v твоjich bránach³¹⁴, a najedia sa a nasýtia sa, aby ťa Hospodin, tvoj Boh, žehnal vo všetkej robote tvojej ruky, ktorú robíš^{42 608}.

15 Po uplynutí⁴²² siedmich rokov budeš³¹ uskutočňovať⁴² sprostovanie⁶⁰⁹; (2)a toto bude spôsob⁶¹⁰ toho sprostovania⁶⁰⁹: Každý veriteľ⁶¹¹ bude povinný spustiť^{609 612} svoju ruku, ktorou⁶¹³ svojmu blížnemu^{290 614} požičal, nesmie³³ na svojho blížneho²⁹⁰ a⁶¹⁵ na svojho brata naliehať⁶¹⁶, lebo vyhlásili sprostovanie⁶⁰⁹ Hospodina⁶¹⁷. (3)Na cudzozemca⁵⁹⁹ naliehať⁶¹⁶ smieš³³, ale čo bude tvoje⁶¹⁸ u tvojho brata, musí³³ tvoja ruka nechať tak⁶¹². (4)Len aby v tebe⁶¹⁹ nebol⁶²⁰ nemajetného⁶²¹, veď ťa Hospodin v zemi, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ za dedičstvo²⁴⁷ na zaujatie²⁶, bude bohato⁶²² žehnať, (5)ak len budeš naozaj⁴⁷³ poslúchať na¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, aby si dbal^{122 246} o vykonávanie všetkého tohto rozkazu, ktorý ti ja dnes rozkazujem. (6)Áno, Hospodin, tvoj Boh, ťa požehná podľa toho, čo k tebe prehovoril, takže³⁰ budeš na záloh požičiavať mnohým⁶²³ národom⁶²⁴, no³⁰ ty na záloh vypožičiavať nebudeš, a budeš vládnuť nad mnohými⁶²³ národmi, no³⁰ nad tebou vládnuť nebudú.

(7)Kedykoľvek v tebe⁶¹⁹ voľaktory⁶²⁵ z твоjch bratov voľaktorej⁶²⁵ z brán^{314 626} v tvojej zemi, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, bude nemajetný^{621 627}, nesmieš³¹ pred svojím nemajetným⁶²¹ bratom spevniť^{160 628} svoje srdce ani uzavrieť svoju ruku, (8)lež²⁵⁷ mu svoju ruku musíš³³ štedro⁶²⁹ otvoriť a ochotne⁶²⁹ mu na záloh požičať⁶²⁴ dosť⁶³⁰ na jeho nedostatok⁶, čoho sa mu nedostáva. (9)Daj si na seba pozor^{122 226}, aby pri tvojom srdci nebol ničomný nápad^{610 631}, myšlienka^{367 525}. Priblížil sa³⁴⁶ siedmy rok, rok sprostovania⁶⁰⁹, a tvoje oko by sa zamračilo⁶³² na

tvojho nemajetného⁶²¹ brata a nechcel³³ by si mu dať, i jal by sa proti tebe volať k Hospodinovi a na tebe by bol¹³¹ hriech. (10)Ochotne⁶²⁹ mu dáš³¹ a pri tvojom dávaní mu nebude³¹ tvoje srdce mrzuté⁶³², veď pre⁶³³ túto vec ťa Hospodin bude žehnať vo všetkej tvojej robote⁶⁰⁸ a vo všetkom podnikaní⁴⁹⁴ tvojej ruky. (11)Nemajetní^{181 621}, pravda, sprostred¹⁴² zeme nebudú miznúť; preto ti ja rozkazujem výrokom: Štedro⁶²⁹ budeš³¹ otvárať svoju ruku svojmu bratovi, chudobnému⁶³⁴ u teba⁵⁰ a nemajetnému⁶²¹ u teba⁵⁰ v tvojej zemi.

(12)Kedykoľvek ti bude predávaný tvoj brat Hebrejka⁶³⁵, alebo Hebrejka⁶³⁵, potom³⁰ ti odslúži³¹⁰ šesť rokov a v siedmom roku ho spopri⁴⁴⁹ seba budeš³¹ prepúšťať³⁷³ slobodného; (13)a keď ho spopri⁴⁴⁹ seba slobodného budeš prepúšťať³⁷³, nebudeš³¹ ho prepúšťať³⁷³ naprázdno; (14)hojne⁶²⁹ ho budeš³¹ obdarúvať⁶³⁶, zo svojho drobného dobytku a zo svojej holohumnice a zo svojho lisu mu budeš³¹ dávať, čím ťa Hospodin, tvoj Boh, požehnal, (15)a budeš³¹ pamätať, že si bol nevoľníkom v zemi Egypta a Hospodin, tvoj Boh, ťa vykúpil; preto ti ja dnes rozkazujem túto vec. (16)No³⁰ ak k tebe bude vravieť: Nechcem³³ spopri⁴⁴⁹ teba odchádzať⁶³⁷, lebo ťa miluje¹³¹, aj tvoj dom, lebo mu je dobre pri tebe, stane sa²⁴⁵, (17)že³⁰ budeš smieť³³ vziať bodec a vraziť²⁵ ho jeho uchom a v dvere, i stane sa²⁴⁵ ti natrvalo³²⁶ nevoľníkom; a tak aj so svojou služobnou¹³⁸ budeš³¹ robiť. (18)Pri tvojom prepúšťaní³⁷³ ho spopri⁴⁴⁹ teba ako slobodného sa ti to nebude musieť³³ vidieť⁶³⁸ obťažné⁶², veď ti za šesť rokov vyslúžil³¹⁰ dvojnásobok mzdy námezdného⁶³⁹, a Hospodin, tvoj Boh, ťa požehná vo všetkom, čo budeš robiť.

(19)Každé prvorodené, ktoré sa bude rodiť medzi твоjím hovädzím dobytkom a medzi твоjím drobným dobytkom, samca, budeš³¹ posväcovať Hospodinovi, svojmu Bohu; s prvorodeným svojho hovädzieho dobyťčata³¹³ nesmieš³³ pracovať^{310 311} a prvorodeného svojho drobného dobytku nesmieš³³ strihať; (20)budeš³¹ ho jedávať rok po³⁴⁰ roku pred tvárou Hospodina, svojho Boha, v mieste⁸⁹,

ktoré Hospodin bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, ty aj tvoj dom. (21)No³⁰ ak na ňom bude vada, *ak bude* chromý alebo slepý, akákoľvek⁷⁵ zlá vada, nesmieš³³ ho Hospodinovi, svojmu Bohu, obetovať; (22)smieš³³ ho ješť v svojich bránach³⁴, nečistý a čistý rovnako⁵¹³, ako gazelu *alebo* ako jeleňa⁵⁰⁸; (23)len jeho krv ješť nesmieš³³, budeš³¹ ju vylievat' na zem ako vodu.

16 Treba dbať¹²² na mesiac Avív⁶⁴⁰ na usporiadanie⁴² minútia⁶⁴¹ Hospodina, tvojho Boha⁶¹⁷, lebo v mesiaci Avív⁶⁴⁰ ťa Hospodin, tvoj Boh, v noci vyviedol¹⁷ z Egypta. (2)Nazabíjaš³¹507 teda⁴⁴ minútie⁶⁴¹ Hospodina, tvojho Boha⁶¹⁷, drobného dobytká a hovädzieho dobytká, v mieste⁸⁹, ktoré Hospodin bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, aby tam dal pobývať²⁴⁶502 svojmu menu; (3)nesmieš³³ k nemu⁶⁴² ješť kysnuté, *po* sedem dní k nemu⁶⁴² budeš³¹ jedávať nekvasené *chleby*, chlieb tiesne⁶⁴³ (lebo si zo zeme Egypta vyšiel¹⁷ v chvate), aby si na deň svojho vyjdenia⁷ zo zeme Egypta pamätal *po* všetky dni svojho života²²⁷. (4)V celom tvojom území¹²¹ sa u teba³⁰⁴ *po* sedem dní nesmieš³³ ukázať⁶⁴⁴ kvas⁶⁴⁵ a z mäsa toho, čo⁶⁴⁶ navečer v prvý deň budeš zabíjať⁵⁰⁷, nesmieš³³ nič ostať cez noc⁶⁴⁷ do rána.

(5)Minútie⁶⁴¹ nebudeš smieť⁵⁰⁹ zabíjať⁵⁰⁷ vo volaktore⁶²⁵648 zo svojich brán³¹⁴, ktoré sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, (6)lež²⁵⁷ v mieste⁸⁹649, ktoré Hospodin, tvoj Boh, bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, aby tam dal pobývať²⁴⁶502 svojmu menu, budeš³¹ Minútie⁶⁴¹ zabíjať⁵⁰⁷, navečer za⁶⁸² zachádzania slnka, v určený čas⁶⁵⁰ tvojho vyjdenia⁷ z Egypta. (7)A budeš³¹ variť a ješť v mieste⁸⁹, v ktorom Hospodin, tvoj Boh, bude nachádzať záľubu²⁸⁰, a za rána sa môžeš³³ otočiť¹⁷ a ísť k svojim stanom. (8)Nekvasené *chleby* budeš³¹ ješť *po* šesť dní, a v siedmy deň *bude* slávnostné zhromaždenie⁶⁵¹ Hospodina, tvojho Boha⁶¹⁷; nesmieš³³ vykonávať zamestnanie³¹².

(9)Budeš³¹ si rátať sedem týždňov: od priloženia⁶⁵² kosáka v stojatom *obilí* budeš³¹ začínať rátať – sedem týždňov; (10)potom³⁰ usporiadaš³¹42 Hospodinovi, svojmu Bohu, slávnosť týždňov, plnú mieru⁶⁵³ dobrovoľnej *obete*⁴⁹², ktorú budeš³¹ dávať, podľa *toho*, čím ťa Hospodin,

tvoj Boh, bude žehnať, (11)a budeš sa pred tvárou Hospodina, svojho Boha, veseliť, ty aj tvoj syn a tvoja dcéra aj tvoj nevoľník a tvoja služobná aj *Léviovec*⁵⁰⁴, ktorý *bude* v твоjich bránach³¹⁴, aj cudzinec⁴⁹ a sirota a vdova, ktorí *budú* vprostred¹¹³ teba, v mieste⁸⁹, ktoré Hospodin, tvoj Boh, bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, aby tam dal pobývať²⁴⁶502 svojmu menu, (12)a budeš³¹ si spomínať, že si bol¹³¹ nevoľníkom v zemi Egypta, a budeš³¹ zachovávať¹²² a vykonáš³¹ tieto ustanovenia⁴⁷⁷.

(13)*Po* sedem dní si budeš³¹ držať⁴⁰ slávnosť búdok⁶⁵⁴, keď zvezieš²²⁸477 zo svojej holohumnice a zo svojho lisu, (14)a budeš sa na svojej slávnosti veseliť, ty aj tvoj syn a tvoja dcéra aj tvoj nevoľník a tvoja služobná aj *Léviovec*⁵⁰⁴ a cudzinec⁴⁹ a sirota a vdova, ktorí *budú* v твоjich bránach³¹⁴. (15)*Po* sedem dní budeš³¹ Hospodinovi, svojmu Bohu, sláviť v mieste⁸⁹, ktoré Hospodin bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, lebo ťa Hospodin, tvoj Boh, bude žehnať vo všetkej tvojej úrode a vo všetkej robote⁶⁰⁸ твоjích rúk, nech sa teda⁴⁴ veru rozveselíš³¹655.

(16)Trikrát v roku sa každý tvoj mužský⁶⁵⁶ budeš³¹ ukazovať tvári Hospodina, tvojho Boha, v mieste⁸⁹, ktoré bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰: na slávnosť nekvasených *chlebov* a na slávnosť týždňov a na slávnosť búdok⁶⁵⁴, a nesmieš³¹ sa tvári Hospodina ukázať naprázdno; (17)každý¹⁰⁸ podľa *toho*, čo jeho ruka môže darovať⁶⁵⁷, podľa požehnania Hospodina, ktoré ti udelí²⁵.

(18)Vo všetkých svojich bránach³¹⁴, ktoré sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, si budeš³¹ zriaďovať²⁵ sudcov a úradníkov⁴⁶, vo všetkých svojich kmeňoch³⁸, nech³⁰ súdia ľud spravodlivým súdom²¹⁸. Nesmieš³¹ prevracat' ⁶⁵⁸právo²¹⁸, nesmieš³³ rozlišovať⁵² osobu⁵³, nesmieš³³ prijímať úplatok, lebo úplatok oslepuje oči múdrych a prekrúca slová spravodlivých; (20)o spravodlivosť, o spravodlivosť sa budeš³¹ usilovať²⁹⁵461, aby si žil a mohol¹³³ sa zmocniť²⁶ zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹.

(21)Nesmieš³³ si zasadiť ašéru³⁵², žiadny⁷⁵ strom vedľa oltára Hospodina, svojho Boha, ktorý si budeš zriaďovať⁴², (22)a nie že si smieš³³ vztyčovať stĺp³⁵⁰, čo Hospodin, tvoj Boh, nenávidí.

17 Nesmieš³³ Hospodinovi, svojmu Bohu, obetovať hovädzie dobytká³¹³ ani kus drobného dobytká⁵⁵⁹, na ktorom bude vada, akákoľvek⁷⁵ zlá vec, lebo to¹⁹⁴ je Hospodinovi, tvojmu Bohu, oškľivou³⁸¹.

(2)Kedykoľvek sa vprostred¹¹³ teba vo voľaktorej⁶²⁵ z tvojich brán³¹⁴, ktoré sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, bude nachádzať²⁶⁰ muž (alebo žena), ktorý bude robiť, čo je²⁵¹ v očiach Hospodina, tvojho Boha, zlé, prestúpením⁶⁵⁹ jeho zmluvy, (3)i poberie sa a bude obsluhovať²⁴³ iných³⁰⁰ bohov a klaňať sa im, aj slnku alebo mesiacu alebo čomukoľvek¹⁷⁵ z osadenstva^{241 660} nebies, čo som zakázal⁶⁶¹, (4)čo³⁰ ti bude oznámené⁶²⁴, takže³⁰ počuješ, vtedy³⁰ budeš³¹ dôkladne⁵⁴⁷ pátrať^{261 524 546}, a hľa, pravda, reč⁵⁴⁸ sa potvrdila – táto oškľivosť³⁸¹ bola vykonaná v Izráelovi! (5)Musíš³³ teda⁴⁴ oného muža alebo onú ženu, ktorí túto zlú vec vykonali, vyviešť⁷⁷ k svojim bránam³¹⁴, toho muža alebo tú ženu, a zasypeš^{31 541} ich kameňmi, nech³⁰ umrú. (6)Ten, kto je hoden smrti⁶⁶², bude³¹ usmrcovaný podľa³⁸⁹ výpovedi⁶⁶³ dvoch svedkov alebo troch svedkov, nesmieš³³ byť usmrcovaný podľa³⁸⁹ výpovede⁶⁶³ svedka jedného. (7)Ruka svedkov bude³¹ ako prvá⁵⁴⁰ proti nemu na jeho usmrtenie a ruka všetkého ľudu ako nasledovná^{483 540}. Tak³⁰ sprostred¹⁴² seba budeš³¹ plieniť⁵³⁴ zlé.

(8)Kedykoľvek ti⁶¹ bude volajaká záležitosť⁶⁶⁴ príliš čudná^{63 665}, ohľadne právnej veci²¹⁸ medzi krvou a krvou, medzi sporom a sporom alebo medzi ranou⁶⁶⁶ a ranou^{666 667}, záležitosti^{664 668} rozporov v tvojich bránach³¹⁴, vtedy³⁰ budeš musieť³³ vstať a vystúpiš^{31 66} k miestu⁸⁹, v ktorom Hospodin, tvoj Boh, bude nachádzať záľubu²⁸⁰, (9)a prídeš³¹ k Léviiovským⁵⁰⁴ kňazom a k sudcovi, ktorý bude v oné dni, a budeš³¹ sa spytovať^{261 524}, i oznámia²³⁴ ti výrok⁶⁶⁴ o tej právnej veci^{218 669}, (10)i zachováš³¹ sa⁴² podľa³⁸⁹ výpovede⁶⁶³ toho výroku⁶⁶⁴, ktorý ti budú oznamovať²³⁴ z oného miesta⁸⁹, ktoré Hospodin bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, a budeš³¹ dbať¹²² o konanie v súlade so všetkým⁶⁷⁰, čím ťa budú poučat; (11)budeš³¹ konať podľa³⁸⁹ výpovede⁶⁶³ náuky^{14 671}, ktorou ťa budú poučat,

a podľa³⁸⁹ právneho rozhodnutia²¹⁸, ktoré ti budú vraviť, nesmieš³³ sa od výroku⁶⁶⁴, ktorý ti budú oznamovať²³⁴, odchýliť¹⁵⁷ vpravo ani vľavo. (12)A ten⁵⁸, kto bude konať v svojvůli⁶⁷², nie s obrátením sluchu ku⁴⁷⁴ kňazovi, ktorý²⁵¹ tam bude stáť k službe⁴⁴⁷ Hospodinovi, tvojmu Bohu, alebo k⁴⁷⁴ sudcovi, potom³⁰ je onen človek⁵⁸ hoden smrti⁶⁶², i budeš³¹ plieniť⁵³⁴ zlé z Izráela; (13)to³⁰ všetok ľud bude počut, i bude sa báť⁶⁵ a nebude už svojvoľne konať^{115 673}.

(14)Keď budeš môcť³³ prísť do zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, a zmocniť sa²⁶ jej a usídiť sa v nej, a budeš vraviť: Chcem³³ nad sebou ustanoviť⁴¹ kráľa, ako všetky národy, ktoré sú okolo mňa³³³, (15)musíš³¹, pravdaže⁶⁷⁴, nad sebou ustanoviť⁴¹ kráľa⁶⁷⁵, v ktorom Hospodin, tvoj Boh, bude nachádzať záľubu²⁸⁰; musíš³¹ nad sebou ustanoviť⁴¹ kráľa⁶⁷⁵ sprostred¹⁴² svojich bratov, nebudeš smieť⁵⁰⁹ nad seba postaviť²⁵ cudzozemca^{599 676}, ktorý⁶⁷⁷ nebude tvoj brat. (16)Len si nebude smieť⁴³³ zaobstarávať veľa koní⁶⁷⁸, nech³⁰ nevedie ľud späť⁶⁷⁹ do Egypta⁶⁸⁰ za účelom zaobstarávania množného koňstva^{678 681}, lebo vám Hospodin povedal: Už sa naďalej nesmiete³³ vracat' ⁴²¹² touto cestou do Egypta. (17)A nie že si bude smieť³³ brať veľa žien⁶⁷⁸, nech³⁰ sa neodvracia¹⁵⁷ jeho srdce, a nie že si bude smieť³³ zaopatrovat' veľmi veľa striebra a zlata⁶⁷⁸. (18)A za⁶⁸² jeho sedenia na tróne jeho kralovania sa stane^{31 245}, že si na knihu⁶⁸³ napíše odpis⁶⁸⁴ tohto zákona¹⁴ od⁶⁸⁵ kňazov a Léviiovcov⁵⁰⁴ (19)ten³⁰ bude^{31 131} pri ňom a bude³¹ v ňom po všetky dni svojho života²²⁷ čítať⁴⁷¹, aby sa učil mať Hospodina, svojho Boha, v úcte⁶⁵ a zachovávať¹²² všetky slová tohto zákona¹⁴ a týchto ustanovení¹²⁷ na ich vykonávanie, (20)nech sa nepozdvihne⁶⁸⁶ jeho srdce nad³⁵⁵ jeho bratov a nech sa neodchýli^{157 686} od rozkazu vpravo ani vľavo, aby za svojho kralovania mohol³³ predĺžiť svoje dni, on aj jeho deti⁸ vprostred¹¹³ Izráela.

18 Léviiovským⁵⁰⁴ kňazom, nikomu z kmeňa^{38 687} Léviho, sa nebude dostávať²⁴⁵ podielu ani dedičstva²⁴⁷ s Izráelom; budú jedávať ohňové obete Hospodina a jeho dedičstvo²⁴⁷, (2)no³⁰ vprostred¹¹³ jeho bratov sa mu dedičstva²⁴⁷

dostávať²⁴⁵ nebude – jeho dedičstvom²⁴⁷ je Hospodin, on, podľa toho, čo k nemu prehovoril.

(3)A toto bude právom^{218 688} kňazov spopri¹²⁷ ľudu, spopri¹²⁷ obetujúcich obete, či hovädzie dobyč³¹³, či kus drobného dobytk⁵⁵⁹: kňazovi sa teda⁴⁴ dá¹⁷⁸ plece⁶⁸⁹ a čeluste a slez⁶⁹⁰; (4)budeš³¹ mu dávať prvú úrodu⁶⁹¹ svojho obilia, svojho muštu a svojho oleja³⁶³ a prvú striž⁶⁹¹ vlny svojho drobného dobytk³¹. (5)Veď v ňom našiel Hospodin, tvoj Boh, záľubu²⁸⁰ nad všetky tvoje kmene^{38 355 450}, aby stál²⁴⁶ k službe⁴⁴⁷ v mene Hospodina, on aj jeho synovia, po všetky dni.

(6)A kedykoľvek bude prichádzať Lévívec⁵⁰⁴ z voľaktorej⁶²⁵ z tvojich brán³¹⁴ zo všetkého Izráela, kde on⁶⁹² pobýva^{131 693 694}, a príde vo všetkej žiadostivosti svojej duše k miestu⁸⁹, ktoré Hospodin bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, (7)potom³⁰ bude slúžiť⁴⁴⁷ v mene Hospodina, svojho Boha, ako všetci jeho bratia, Lévíovci⁵⁰⁴, ktorí²⁵¹ tam budú stáť pred tvárou Hospodina. (8)Budú jedávať rovnaký podiel⁶⁹⁵, okrem toho, čo predá⁶⁹⁶ po otchoch.

(9)Keď ty prídeš do zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, nesmieš³³ sa učiť konať podľa ošklivosti³⁸¹ oných národov. (10)Nesmieš³³ sa v tebe nájsť²⁶⁰, kto by svojho syna alebo svoju dcéru previedol⁶⁹⁷ ohňom⁶⁹⁸, veštec veštíeb⁶⁹⁹, predpovedač⁷⁰⁰ ani hádač⁷⁰¹ ani bosorák (11)ani zaklínač zaklínadlom ani kto by sa dopytoval⁶⁹⁷ vyvolávača duchov⁷⁰² ani jasnovidca ani kto by svoju pozornosť obracal^{261 487 697} k mŕtvym, (12)lebo každý robiaci tieto veci je Hospodinovi⁶ ošklivosťou³⁸¹ a pre⁶³³ tieto ošklivosti³⁸¹ sa Hospodin, tvoj Boh, chystá pred tvou tvárou⁸⁴ ich⁷⁰³ vypudiť^{79 137}. (13)Budeš³¹ plne⁷⁰⁴ pri Hospodinovi, svojom Bohu⁷⁰⁵, (14)kým^{257 706} tieto národy, ktoré sa ty chystáš ovládnuť^{26 79}, obracajú sluch k²⁷¹ predpovedačom⁷⁰⁰ a k veštcom, no³⁰ ty – Hospodin, tvoj Boh, ti to nedovolil⁷⁰⁷.

(15)Hospodin, tvoj Boh, chce³³ pre teba⁸⁶ sprostred¹⁴² teba, spomedzi tvojich bratov, dať povstať prorokovi, podobnému mne²⁷¹; k nemu budete³¹ obracať sluch²⁷¹ – (16)podľa všetkého, čo si od⁴⁴⁹ Hospodina, svojho Boha, na Chóréve

v deň zídienia³¹⁷ vyžiadal výrok: Nechcem³¹ naďalej počúvať²¹² hlas Hospodina, môjho Boha, a nie že ešte chcem³¹ vidieť tento veľký oheň, nech³⁰ nemusím³³ umrieť. (17)A Hospodin ku mne povedal: Dobre povedali³²², čo prehovorili. (18)Chcem³³ pre nich⁸⁶ sprostred¹⁴² ich bratov dať povstať prorokovi, podobnému²⁷¹ tebe, a dať v jeho ústa svoje slová, i bude k nim hovoriť všetko, čo mu budem rozkazovať. (19)A stane sa²⁴⁵, že ten⁵⁸, kto nebude obracať sluch²⁷¹ k mojim slovám, ktoré on v mojom mene bude hovoriť – budem to ja od⁴⁴⁹ neho vyhľadávať²⁶¹. (20)Ale⁵⁶⁹ prorok, ktorý sa bude opovažovať¹¹⁵ hovoriť v mojom mene slovo, ktoré hovoriť som mu nerozkázal, alebo ktorý bude hovoriť v mene iných³⁰⁰ bohov – potom³⁰ bude onen prorok hoden smrti⁶⁶². (21)No³⁰ ak v svojom srdci budeš vraviť³⁶⁷: Ako budeme môcť³³ poznať slovo, ktoré neprehovoril Hospodin? – (22)Keď bude prorok hovoriť v mene Hospodina a to slovo sa nebude plniť^{245 708} ani sa dostavovať⁵³⁰, je to¹⁹⁴ slovo, ktoré neprehovoril Hospodin, ten prorok prehovoril v svojvůli⁶⁷² – nemusíš³³ pred ním^{84 5} mať strach⁵⁵.

19 Keď Hospodin, tvoj Boh, bude vytínať⁵²¹ národy, ktorých zem sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, a budeš ich môcť³³ ovládnuť²⁶ a usidlíš sa v ich mestách a v ich domoch, (2)budeš si musieť³³ vprostred svojej zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ na zaujatie²⁶ jej, vyčleniť²⁸⁷ tri mestá, (3)zriaďť⁷⁰⁹ si cestu a rozdeliť územie¹²¹ svojej zeme, ktorú ti Hospodin, tvoj Boh, chce³³ udeliť za dedičstvo¹⁰⁰, na trije. To³⁰ bude¹³¹ na uprchnutie tam každého, kto voľakoho zabije^{288 289}.

(4)A toto¹ je vec⁶⁶⁴ toho, kto²⁵¹ voľakoho zabije^{288 289}, ktorý tam bude smieť³³ uprchnúť, nech³⁰ ostane nažive²⁷⁴: Kto svojho blízkeho²⁹⁰ udrie¹⁰ nevojak²⁹¹, lebo³⁰ on k nemu od prvsia²⁹³ nemal nenávisť, (5)keď azda³⁰ so svojím blížnym²⁹⁰ príde v les rúbať dreva a jeho ruka sa zaženie sekera uťnúť⁵²¹ drevo⁷⁰ a železo sa uvoľní³⁴⁴ z topora⁷⁷¹ a zasiahne²⁶⁰ jeho blízkeho²⁹⁰, ktorý³⁰ umrie, bude on smieť³³ uprchnúť do voľaktoreho⁶²⁵ z týchto

miest¹⁷⁰, nech³⁰ ostane nažive²⁷⁴, (6)aby sa za tým, ktorý zabil^{288 289}, nehna⁴⁶¹ pomstiteľ⁷¹² krvi, lebo jeho srdce je horúce, a nedostihol ho, lebo cesta je ďaleká⁷¹³, a neubí¹⁰ mu žitie^{516 714}, hoci³⁰ voči nemu niet rozsudku²¹⁸ smrti, lebo on k nemu od prvé²⁹³ nemal nenávisť. (7) Preto ti ja prikazujem výrok: Musíš³³ si vyčleniť⁴²⁸⁷ tri mestá. (8)A keď Hospodin, tvoj Boh, bude rozširovať tvoje územie¹²¹ podľa toho, čo prisahou sľúbil²⁷ tvojim otcom, a dá ti celú zem, o ktorej prehovoril, že ju dá⁷⁵ tvojim otcom, (9)ak budeš zachovávať⁷²² všetok tento jeho rozkaz, ktorý ti ja dnes rozkazujem, na jeho vykonávanie, – milovať Hospodina, svojho Boha, a choďť po všetky dni po jeho cestách, – vtedy³⁰ si budeš môcť³³ pridať ešte tri mestá k týmto trom, (10)nech³⁰ vprostred¹¹³ tvojej zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ za dedičstvo²⁴⁷, nie je prelievaná nevinná krv, nech³⁰ sa nedostane²⁴⁵ krv^{716 717} na teba.

(11)No³⁰ kedykoľvek bude kto⁵⁸ mať voči svojmu blížnemu²⁹⁰ nenávisť a postriehne⁷¹⁸ si na neho a povstane proti nemu⁷⁹ a ubije¹⁰ mu žitie^{516 714}, takže³⁰ umrie, a uprchnie do voľaktorého⁶²⁵ z týchto miest¹⁷⁰, (12)vtedy³⁰ starší jeho mesta pošlú³¹ a dajú ho stadiaľ vziať⁷²⁰ a vydajú³¹ ho v ruku pomstiteľa⁷¹² krvi, nech³⁰ umrie; (13)tvoje oko sa nad ním nesmie³³ zmlúvať, lež³⁰ budeš³¹ z Isráela plieniť⁵³⁴ nevinnú⁷²¹ krv a bude ti dobre.

(14)Nesmieš³³ posúvať medzu¹²¹ svojho blízkeho²⁹⁰, ktorú vymedzili predkovia²⁶⁷ v tvojom dedičstve²⁴⁷, čo budeš dediť¹⁰⁰ v zemi, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ na zaujatie²⁶ jej.

(15)Proti nikomu⁵⁸ ohľadne akejkolvek¹⁷⁵ neprávosti³⁰³ a ohľadne akéhokolvek¹⁷⁵ prehrešenia akýmkoľvek¹⁷⁵ hriechom, ktorým môže^{33 722} hrešiť, nebude platné⁷²³ jediné svedectvo⁷²⁴; podľa³⁸⁹ výpovede⁶⁶³ dvoch svedkov alebo podľa³⁸⁹ výpovede⁶⁶³ troch svedkov bude výrok⁷²⁵ nadobúdať platnosť^{723 726}. (16)Kedykoľvek proti voľakomu⁵⁸ bude povstávať skriovdlivý svedok⁷²⁷ vypovedať³¹⁶ proti nemu o odpadnutí^{102 157 533 728}, (17)vtedy³⁰ zastanú³¹ tí dvaja muži, ktorí majú²²⁵ spor⁷²⁹, pred tvárou Hospodina – pred tvárou kňazov

a sudcov, ktorí v oných dňoch budú, (18)a sudcovia sa dajú³¹ riadne⁵⁴⁷ pátrať^{261 524 546}, a hľa, ten svedok je svedok živý⁷³⁰, vypovedal¹³¹⁶ lož proti svojmu bratovi, (19)i vykonáte³¹ mu¹³⁸ podľa toho, čo si zaumienil vykonať svojmu bratovi¹³⁸. Tak³⁰ sprostred¹⁴² seba budeš³¹ plieniť⁵³⁴ zlé; (20)to³⁰ budú počuť ostatní⁷³¹ a budú sa báť⁶⁵ a nebudú už naďalej vprostred¹¹³ teba konať²¹² podľa tejto zlej veci⁷³². (21)A tvoje oko sa nesmie³³ zmlúvať – žitie⁵¹⁶ za žitie⁵¹⁶, oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu.

20 Kedykoľvek budeš vychádzať⁷⁷ do boja⁸⁷ proti svojmu nepriateľovi a uvidíš kone¹⁸¹ a vozy^{181 458}, ľud od teba početnejší, nesmieš³³ pred nimi^{84 85} počítovať bázeň^{55 65}, lebo je s tebou Hospodin, tvoj Boh, ktorý²⁵¹ ťa vyvedol⁶⁶ zo zeme Egypta. (2)A pri vašom nástupe⁷³³ do boja⁸⁷ sa stane^{31 245}, že³⁰ prístúpi⁷³⁴ kňaz a prehovorí k ľudu (3)a povie k nim: Počuj, Isráel, vy dnes nastupujete⁷³³ do boja⁸⁷ proti svojim nepriateľom, nech vaše srdce nemalomyseľne^{31 735} a nech pred ich tvárou^{84 85} nepočítujete³¹ bázeň^{55 65} a netrasiete³¹ a nedesíte³¹ sa, (4)lebo ten, ktorý²⁵¹ s vami ide⁷³⁶ za vás⁸⁶ bojovať⁸⁷ s vašimi nepriateľmi, zachrániť vás⁷³⁷, je Hospodin, váš Boh. (5)A predáci⁴⁶ k ľudu prehovorí³¹ výrok: Kto je ten⁵⁸, ktorý zbudoval nový dom a nezavšatil ho? Nech ide³¹ a vracia sa k svojmu domu, aby neumieral v boji⁸⁷, takže³⁰ by ho zasväcoval voľakto⁵⁸ iný³⁰⁰. (6)A kto je ten⁵⁸, ktorý vysadil vinicu a nezačal ju používať⁷³⁸? Nech ide³¹ a vracia sa k svojmu domu, aby neumieral v boji⁸⁷, takže³⁰ by ju začínal používať⁷³⁸ voľakto⁵⁸ iný³⁰⁰. (7)A kto je ten⁵⁸, ktorý si zasnúbil ženu a nepojal ju? Nech ide³¹ a vracia sa k svojmu domu, aby neumieral v boji⁸⁷, takže³⁰ by ju pojmá voľakto⁵⁸ iný³⁰⁰. (8)A predáci⁴⁶ ďalej k ľudu prehovorí²¹² a povie: Kto je muž bojavlivý a malomyselný⁷³⁵ srdcom? Nech ide³¹ a vracia sa k svojmu domu, nech³⁰ sa srdce jeho bratov neroztápa⁸⁰ ako srdce jeho. (9)A keď predáci⁴⁶ dokončia⁷³⁹ hovorenie⁷⁴⁰ k ľudu, stane sa^{31 245}, že³⁰ v čelo⁷⁴¹ ľudu postaví⁷⁴² veliteľov⁴⁵ vojenských oddielov⁷⁴³.

(10)Kedykoľvek sa budeš blížiti⁶⁴ k mestu útočiť^{87 747} naň, vtedy³⁰ voči nemu

urobíš³¹ prevolanie^{296 744} k mieru (11) a stane sa²⁴⁵, ak ti bude odpovedať mierom a otvorí ti, vtedy³⁰ sa stane²⁴⁵, že všetok ľud, ktorý²⁵¹ sa v ňom nájde, tí ti budú na robotovanie⁷⁴⁵ a budú ti slúžiť⁶³³. (12) No³⁰ ak s tebou mier nebude chcieť⁴³³ uzavrieť, lež³⁰ podnikne⁴² s tebou boj⁸⁷, vtedy³⁰ proti nemu budeš³¹ začínať obliehanie¹⁰²³, (13) a keď ho Hospodin, tvoj Boh, dá v tvoju ruku, budeš^{31 152} všetkých mužského pohlavia pobíjať¹⁰ ostrím⁵⁵⁰ meča, (14) len ženy a drobotinu a dobytok¹⁶⁸ a všetko, čo v meste bude, všetok lup z neho, si budeš³¹ brať za korisť¹⁶⁹ a budeš³¹ jesť lup od svojich nepriateľov, ktorý ti Hospodin, tvoj Boh, dá. (15) Tak budeš³¹ robiť všetkým mestám od teba veľmi ďalekým¹³⁸, ktoré nie sú z miest¹⁷⁰ týchto národov; (16) len z miest¹⁷⁰ týchto národností¹⁴⁹, ktoré sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ za dedičstvo²⁴⁷, nesmieš³³ nechať nažive nič¹⁷⁵ dýchajúce⁷⁴⁶, (17) lež²⁵⁷ ich naskrze⁶⁷⁴ budeš³¹ uvádzať do odovzdania^{164 165}, Chittího a Emóriho, Kenaniho a Perizzího, Chivvího a Jevúsího¹¹, podľa toho, čo ti Hospodin, tvoj Boh, rozkázal, (18) aby vás neučili robiť podľa všetkých ich osklivostí³⁸¹, ktorých narobili svojim bohom¹³⁸, takže³⁰ by ste sa voči Hospodinovi, svojmu Bohu, dali hrešiť.

(19) Kedykoľvek budeš v obliehaní proti mestu¹⁰²³ po veľa dní pri útoku^{87 747} naň na jeho opanovanie^{778 822}, nemusíš³³ nič²³⁶ jeho stromovie⁷⁴⁸ zasekávaním sekery doň⁷⁴⁹, lebo z neho môžeš³³ jesť, takže³⁰ ho nemusíš³³ vytrínať⁵²¹; či je poľný strom³⁷⁷ človek, aby sa dostal⁷⁵⁰ v obľahnutie¹⁰²⁶ od⁵⁶ teba? (20) Len stromovie⁷⁴⁸, o ktorom¹⁰² budeš vedieť, že ono je nie stromovie⁷⁴⁸ poskytujúce potravu⁷⁵¹, to¹⁹⁴ môžeš³³ nič²³⁶ a vytrínať⁵²¹ a budovať obliehacie zariadenie¹⁰²⁶ proti mestu, ktoré s tebou vedie⁴² vojnu⁸⁷, až po jeho padnutie⁷⁵².

21 Kedykoľvek sa na pôde²³⁰, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ na zaujatie²⁶ jej, bude nachádzať zabíj⁷⁵³, padlý v poli, – nevie sa¹³¹, kto ho ubil¹⁰, – (2) vtedy³⁰ vyjdú^{31 71} tvoji starší a tvoji sudcovia a zistia³¹ vzdialenosť⁷⁵⁴ k mestám, ktoré budú okolo³³³ toho zabitého⁷⁵³; (3) a stane sa³¹, že³⁰ mesto k tomu zabitému⁷⁵³ najbližšie, totiž³⁰ starší toho

mesta, vezmú³¹ jalovicu z hovädzieho dobytky, s ktorou sa nepracovalo^{131 310 311}, ktorá neťahala¹³¹ v jarme, (4) a tú jalovicu starší oného mesta zavedú³¹ nadol do drsnej⁷⁵⁵ doliny¹³⁹, v ktorej⁷⁵⁶ sa nepracuje^{310 311} ani sa neseje, a tam, v doline¹³⁹, zlomia³¹ tej jalovici väz. (5) A pristúpia^{31 734} kňazi, synovia Lévího, lebo v nich našiel Hospodin, tvoj Boh, záľubu²⁸⁰, aby mu slúžili^{246 447} a aby v mene Hospodina žehnali²⁴⁶, a každý rozpor⁷²⁹ a každá škoda⁶⁶⁶ sa bude³¹ prejednávať⁷⁵⁷ podľa³⁸⁹ ich výroku⁶⁶³, (6) a všetci starší oného mesta, najbližší k zabitému⁷⁵³, budú³¹ nad jalovicou, ktorej²⁵¹ bol v doline¹³⁹ zlomený väz, umývať svoje ruky (7) a vypovedia^{31 316 758} a prevravia³¹: Naše ruky nepreliali túto krv a naše oči nevideli¹³¹; (8) poskytni zadostučinenie⁷⁵⁹, Hospodine, svojmu ľudu, Izráelovi, ktorý si vykúpil, a kiez nedopúšťaš^{25 31} nevinnú⁷²¹ krv vprostreď¹⁴² svojho ľudu, Izráela! Tak³⁰ bude vzhľadom na nich tá krv prikrýť⁷⁶⁰ (9) a ty budeš³¹ môcť³³ vyplieniť⁵³⁴ sprostred¹⁴² seba nevinnú⁷²¹ krv, lebo budeš konať, čo je²⁵¹ v očiach Hospodina správne³³⁸.

(10) Kedykoľvek budeš vychádzať⁷⁷ do boja⁸⁷ proti svojim nepriateľom a Hospodin, tvoj Boh, ho vydá v tvoju ruku a zjmeš z neho zajatcov¹⁸¹, (11) a medzi zajatectvom uvidíš ženu zjavom⁷⁶¹ krásnu a zatúžiš po³⁵⁷ nej a vezmeš si ju za ženu, (12) vtedy³⁰ ju budeš³¹ môcť³³ uviesť doprostred svojho domu, nech³⁰ ostríháš⁷⁶² svoju hlavu a upraví⁴² svoje nechty (13) a odloží¹⁵⁷ zo seba³⁹² šatu svojho zajatia⁷⁶³ a posedí v tvojom dome a oplače svojho otca a svoju mať za celý Mesiac⁷⁶⁴; potom k nej smieš³³ vojsť a stať sa jej manželom⁷⁶⁵ a ona sa ti stane^{245 766} ženou¹⁰³, (14) no³⁰ ak v nej prestaneš⁷⁶⁷ mať potešenie⁷⁶⁸, stane sa²⁴⁵, že³⁰ ju podľa jej želania⁷⁶⁹ budeš³¹ smieť³³ prepustiť⁴⁷³, ale nijako⁷⁷⁰ ju nesmieš³³ za peniaze¹²⁹ predávať, nesmieš³³ s ňou zaobchádzať násilne⁷⁷¹, za to, že si ju ponížil³⁸⁵.

(15) Kedykoľvek bude muž mať²⁹⁷ dve ženy, jednu milovanú a jednu odstrkovanú⁷⁷², a porodia mu synov, milovaná aj odstrkovaná⁷⁷², a prvorodeného syna bude mať²⁹⁷ odstrkovaná⁷⁷², (16) vtedy³⁰ sa v deň jeho podelovania¹⁰⁰ svojich synov

tým, čo bude mať²⁹⁷, stane^{31 245}, že nebude smieť⁵⁰⁹ prvorodeným spraviť syna milovanej proti synovi⁷⁷³ odstrkovanej⁷⁷², (17)lež²⁵⁷ za prvorodeného bude musieť³³ uznať⁵² syna odstrkovanej⁷⁷², takže mu dá²⁴⁶ dvojnásobný podiel⁷⁴ zo všetkého⁴⁹³, čo sa u neho³⁰⁴ bude nachádzať, lebo on je prvotina⁷⁷⁵ jeho mužnosti⁷⁷⁶, jemu patrí právo²¹⁸ prvorodenstva.

(18)Kedykoľvek bude kto⁵⁸ mať²⁹⁷ syna vzdorovitého a spurného¹¹⁴, ktorý nebude poslušný na¹⁷ hlas svojho otca ani na¹⁷ hlas svojej matky, a hoci ho budú napomínať^{394 777}, nebude¹⁵² k nim obracať sluch²¹, (19)vtedy³⁰ ho jeho otec a jeho matka schytia^{31 778} a vyvedú^{31 77} ho k starším jeho mesta a ku bráne⁷⁷⁹ jeho miesta⁸⁹ (20)a povedia³¹ k starším jeho mesta: Tento náš syn je vzdorovitý a spurný¹¹⁴, nie je poslušný na¹⁷ náš hlas, je zhýralec⁷⁸⁰ a pijan. (21)Všetci ľudia⁵⁸ jeho mesta ho teda⁴⁴ zahádžu⁷⁸¹ kameňmi, nech³⁰ umrie. Tak³⁰ sprostred¹⁴² seba budeš plieniť⁵³⁴ zlé; to³⁰ všetok Isráel bude počuť a bude sa báť⁶⁵.

(22)A kedykoľvek na voľakom⁵⁸ bude hriech trestný smrťou⁷⁸² a on bude usmrtený a povesíš ho na drevo⁷⁸³, (23)nesmie³³ jeho mŕtvolu na dreve⁷⁸³ ostať cez noc⁶⁴⁷, lež²⁵⁷ ju v ten istý⁷⁸⁴ deň bezpodmienečne⁷⁸⁵ musíš³³ pochovať³¹, lebo povesený je zlourečením⁷⁸⁶ od Boha, a nesmieš³³ znečisťovať pôdu²³⁰, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ za dedičstvo²⁴⁷.

22 Nesmieš³³ vidieť zatúlané⁷⁸⁷ hovädzie dobyčča³¹³ svojho brata alebo kus jeho drobného dobyčka⁵⁵⁹ a odtiahnuť sa od nich⁷⁸⁸; pravdaže⁷⁸⁵ ich svojmu bratovi musíš³³ priviesť späť⁶⁷⁹, (2)a ak ti tvoj brat nebude blízko alebo ho nebudeš poznať⁴⁷⁸⁹, vtedy³⁰ ho musíš³³ zobrať⁷⁹⁰ doprostred svojho domu a ostane^{31 245} pri tebe, kým ho tvoj brat bude vyhľadávať^{235 261}; potom³⁰ mu ho budeš môcť³³ vrátiť. (3)Tak budeš³¹ robiť aj⁴⁴ s jeho oslom¹³⁸ a tak budeš³¹ robiť s jeho šatou¹³⁸ a tak budeš³¹ robiť s akoukoľvek⁷⁷⁵ stratenou vecou¹³⁸ tvojho brata, ktorá sa mu⁷⁹¹ môže³³ stratiť a budeš ju nachádzať; nesmieš⁵⁰⁹ vyhnúť⁷⁸⁸. (4)Nesmieš³³ vidieť osla tvojho brata alebo jeho hovädzie dobyčča³¹³ spadnuté na ceste a odtiahnuť

sa⁷⁸⁸ od nich; pravdaže⁷⁸⁵ ich s ním budeš³¹ pozdvihovať.

(5)Na žene sa nesmie³³ vyskytnúť^{245 792} úbor^{110 793 916} muža⁷⁹⁴ ani nesmie³³ muž⁷⁹⁴ obliecť šatu ženy, lebo všetci robiaci tieto veci sú oškľivosťou³⁸¹ Hospodinovi, tvojmu Bohu⁶.

(6)Kedykoľvek sa tvojej tvári po ceste na akomkoľvek⁷⁷⁵ strome alebo na zemi bude natriať hniezdo vtáka⁷⁹⁵, mláďata alebo vajcia, a matka sediaci⁷⁹⁶ na mláďatách alebo na vajciach, nebudeš³¹ brať matku s mláďatami⁶⁴²; (7)matku ihneď⁷⁸⁵ musíš³³ prepustiť³⁷³ a mláďatá si vziať, aby ti bolo dobre, nech³⁰ môžeš³³ predĺžiť svoje dni.

(8)Kedykoľvek budeš budovať nový dom, potom³⁰ na svoju strechu zriadiš^{31 42} zábradlie, nech³⁰ na svoj dom neuvažuješ⁴¹ krv^{716 717}, keby nebodaj z neho voľakto⁷⁹⁷ padal.

(9)Svoju vinicu nesmieš³³ osievať dvojakým druhom, aby všetok úžitok⁷⁹⁸, – semä, ktoré budeš zasievať, aj úroda vine, – neprepadal⁷⁹⁹. (10)Nesmieš³³ orať hovädzím dobyččatom³¹³ aj oslom spolu. (11)Nesmieš obliecť nič utkané zo zmesi rozličnej priadze⁸⁰⁰, vlny a ľanu spolu.

(12)Na štyri cípy⁸⁰¹ svojej prikrývky⁸⁰², ktorou sa budeš prikrývať⁸⁰³, si budeš³¹ zhotovovať⁴² strapce⁸⁰⁴.

(13)Kedykoľvek muž bude mať pojatú ženu a vojde k nej a dá sa nenávidieť ju (14)a zvalovať⁴¹ na ňu⁸⁰⁵ veci, ktoré dávajú podnet k rečiam⁸⁰⁶, a vynášať⁸⁰⁷ o nej zlú povesť⁸⁰⁸ a vravieť: Pojal som túto ženu a priblížil som sa⁶⁴ k nej a nezistil²⁶⁰ som pri nej známok panenstva⁸⁰⁹, – (15)vtedy³⁰ vezme otec tej dievčiny, aj jej mať, a k starším mesta do brány^{779 810} vynesú³¹⁷⁷ známky panenstva⁸⁰⁹ dievčiny (16)a otec dievčiny k starším povie: Dal som svoju dcéru za ženu tomuto mužovi, i dal sa nenávidieť ju, (17)a hľa, on dal⁴¹ podnety k rečiam⁸⁰⁶ výrokom: Pri tvojej dcére som nezistil²⁶⁰ známok panenstva⁸⁰⁹ – a toto¹ sú známky panenstva⁸⁰⁹ mojej dcéry. A rozostrú³¹ tú plachtu⁸¹¹ pred tvárou starších mesta. (18)Starší oného mesta teda⁴⁴ toho muža vezmú³¹ a potrestajú^{31 777} ho, (19)totiž³⁰ ho postihnú³¹ pokutou sto šekelov⁸¹² striebra, ktoré³⁰ dajú³¹ otcovi tej dievčiny, lebo

o panne Isráela vyniesol⁸⁰⁷ zľú povest⁸⁰⁸, a ona mu bude ostávať²⁴⁵ ženou¹⁰³, po všetky svoje dni ju nebude smieť^{509 813} odoslať³⁷³. (20) No³⁰ ak sa tá reč⁵⁴⁸ prejaví²⁴⁵ pravdou, že sa známky panenstva⁸⁰⁹ pri dievčine nezistili²⁶⁰, (21) vtedy³⁰ tú dievčinu vyvedú^{31 77} ku vchodu⁸¹⁴ domu jej otca a ľudia⁵⁸ jej mesta ju zasypú^{31 541} kameňmi, nech³⁰ umrie, lebo smilnením v dome⁸¹⁵ svojho otca spáchala⁴² v Isráelovi bezbožnosť⁸¹⁶. Tak³⁰ sprostred¹⁴² seba budeš plieniť⁵³⁴ zlé.

(22) Kedykoľvek bude môcť³³ byť pristihnutý²⁶⁰ muž ľahnúvši s ženou, manželkou⁷⁶⁵ manžela⁸¹⁷, vtedy³⁰ umrú³¹ oni obidvaja, muž, ktorý²⁵¹ ľahol s tou ženou, aj tá žena; tak z Isráela budeš plieniť⁵³⁴ zlé.

(23) Kedykoľvek bude dievčina, panna, zasnúbená mužovi, a v meste ju nájde iný muž a ľahne s ňou, (24) vtedy³⁰ ich oboch musíte³³ vyvieť⁷⁷ ku bráne⁷⁷⁹ oného mesta a zasypať⁵⁴¹ ich kameňmi, nech³⁰ umrú, dievčinu preto, že nekričala¹³¹, súc v meste, a muža preto, že ponížil^{185 818} ženu svojho blízkeho²⁹⁰. Tak³⁰ sprostred¹⁴² seba budeš plieniť⁵³⁴ zlé. (25) No³⁰ ak muž nachádza zasnúbenú dievčinu v poli a spácha ten muž na nej násilie⁸¹⁹ a ľahne s ňou, potom³⁰ ten muž, ktorý s ňou ľahol, umrie sám²⁹ (26) a dievčine nesmieš³³ spraviť nič¹³², dievčina nemá⁵⁰⁵ hriechu k smrti⁶, lebo ako keď voľakto⁵⁸ povstáva proti svojmu blížnemu²⁹⁰ a zavraždí mu život^{516 714}, taká je táto vec, (27) lebo ju muž našiel v poli, zasnúbená dievčina kričala¹³¹, ale nemala^{505 820} záchrancu⁸²¹.

(28) Kedykoľvek nachádza muž dievčinu, pannu, ktorá nie je¹³¹ zasnúbená, a schytiť⁷⁷⁸ ju⁸²² a ľahne s ňou a budú pristihnutí²⁶⁰, (29) vtedy³⁰ ten muž, ktorý²⁵¹ s ňou ľahol, dá³¹ otcovi tej dievčiny päťdesiat šeklov⁸¹² striebra a bude mu za ženu⁸²³, za to, že ju ponížil^{1385 818}, po všetky svoje dni ju nebude smieť^{509 813} odoslať³⁷³.

(30) Nikto⁸²⁴ nesmie³³ pojať ženu svojho otca, lebo³⁰ nesmie³³ odhrnúť cíp⁸⁰¹ rúcha svojho otca.

23 V zidenie³¹⁷ Hospodina nesmie³³ vstúpiť rozdrvením pomliaždený⁸²⁵ ani majúci mužský úd odrezaný⁵²¹; (2) v zidenie³¹⁷ Hospodina nesmie³³ vstúpiť miešanec⁸²⁶, ani jeho³⁰⁴ desiate pokolenie

nesmie³³ v zidenie³¹⁷ Hospodina vstúpiť. (3) V zidenie³¹⁷ Hospodina nesmie³³ vstúpiť Ammóni¹¹ ani Móáv¹¹, ani ich³⁰⁴ desiate pokolenie nikdy⁸²⁷ nesmie³³ v zidenie³¹⁷ Hospodina vstúpiť (4) preto, že vás na ceste neprivilali⁸²⁸ s chlebom a s vodou⁸²⁹, keď ste vyšli^{77 228} z Egypta, a že proti tebe najali⁸³⁰ Bileáma, syna Beóra z Pethóra v Aram-naharajim⁸³¹ na zlorečenie tebe, (5) ale Hospodinovi, tvoju Bohu, sa nezaľúbilo⁷³ obrátiť k Bileámovi sluch²¹, i zmenil Hospodin, tvoj Boh, zlorečenie na požehnanie, lebo tá Hospodin, tvoj Boh, miloval¹³¹. (6) Pokiaľ budeš žiť⁵¹, nesmieš vyhľadávať²⁶¹ ich blaho⁸³² ani ich dobro, nikdy¹²⁰⁷.

(7) Nesmieš³³ si oskliviť³⁸⁴ Edómca, lebo on je tvoj brat, nesmieš³³ si oskliviť³⁸⁴ Egyptana, lebo si bol¹³¹ návštevníkom⁴⁹ v jeho zemi. (8) Deti⁸, ktoré sa im budú rodiť, ich³⁰⁴ tretie pokolenie bude smieť³³ vstúpiť v zidenie³¹⁷ Hospodina.

(9) Kedykoľvek s vojskom^{834 833} budeš vychádzať⁷⁷ proti svojim⁸³⁴ nepriateľom, vtedy³⁰ sa musíš³³ chrániť¹²² pred akoukoľvek¹⁷⁵ zlou vecou⁸⁴; (10) kedykoľvek. medzi vami⁸³⁵ bude voľakto⁵⁸, kto v dôsledku⁸³⁶ príhody v noci nebude čistý, vtedy³⁰ vyjde^{31 77} von⁸³⁷ voči tábora^{143 838}, do stredu tábora¹⁴³ vstúpiť nebude smieť³³, (11) a za obratu¹⁷ k večeru sa stane^{31 245}, že sa bude musieť³³ okúpať vo vode⁸³⁹ a za⁶⁸² zachádzania slnka bude smieť³³ do stredu tábora¹⁴³ vstúpiť. (12) A budeš^{31 131} mať²⁹⁸ miesto^{174 840} zvonku voči tábora^{143 838}, a tam budeš³¹ vychádzať von^{837 841}, (13) a medzi svojimi nástrojmi⁸⁴² budeš³¹ mať²⁹⁸ rýlik⁸⁴³ a keď vonku^{837 841} sadneš^{228 844}, stane sa^{31 245}, že³⁰ ním zakopeš⁸⁴⁵ a zasa⁸⁴⁶ prikryješ svoj výkal. (14) Veď vprostred¹³ tvojho tábora¹⁴³ sa prechádza Hospodin, tvoj Boh, na tvoje vyslobodenie a na vystavenie^{25 162} tvojich nepriateľov pred tvoju tvár¹⁶³, tvoj tábor¹⁴³ teda⁴⁴ bude^{31 131} svätý, nech³⁰ pri tebe⁸⁴⁷ nevidí nič nehanebné⁸⁴⁸ a neodvráti sa od sprevádzania ťa⁸⁴⁹.

(15) Nevoľníka, ktorý sa spopri⁴⁴⁹ svojho pána bude uchýľovať⁸⁵⁰ k tebe, nesmieš³³ jeho pánovi vydať¹¹⁷⁹; (16) bude ostávať³¹ s tebou, vprostred¹³ teba, v mieste⁸⁹, ktoré si bude chcieť³³ zvoliť²⁸⁰ vo voľaktovej⁸²⁵ z tvojich brán³¹⁴, kde mu to bude vyhovovať⁸⁵¹. Nesmieš³³ mu ubližovať.

(17) Nesmieš³³ sa vyskytnúť²⁴⁵ chrámová smilnica⁸⁵² z dcér Izráela a nesmieš³³ sa vyskytnúť²⁴⁵ chrámový smilník⁸⁵³ zo synov Izráela; (18) odmenu neviestky ani plat⁸⁵⁴ psa⁸⁵⁵, pri akomkoľvek¹⁷⁵ sľube, nesmieš³³ vnášať v dom Hospodina, svojho Boha⁸⁵⁶, lebo toto obidvoje je⁸⁵⁷ ošklivosťou³⁸¹ Hospodinovi, tvojmu Bohu⁶.

(19) Svojmu bratovi nesmieš³³ ukladať⁸⁵⁸ úrok⁸⁵⁹ – úrok⁸⁵⁹ z peňazí¹²⁹, úrok⁸⁵⁹ z pokrmu, úrok⁸⁵⁹ zo žiadnej¹⁷⁵ veci, ktorú možno³³ 178 úrokovať⁸⁶⁰; (20) cudzozemcovi⁵⁹⁹ úrok⁸⁵⁹ ukladať⁸⁵⁸ smieš³³, no³⁰ svojmu bratovi nebudeš³¹ úrok⁸⁵⁹ ukladať⁸⁵⁸, aby tá Hospodin, tvoj Boh, žehnal vo všetkom podnikaní⁴⁹⁴ tvojej ruky na zemi, kam sa ty chystáš vstúpiť⁷⁹ zaujať²⁶ ju.

(21) Kedykoľvek Hospodinovi, svojmu Bohu, budeš sľubovať⁸⁶¹ sľub, nesmieš³³ meškať³⁶⁰ splniť⁸⁶² ho, lebo Hospodin, tvoj Boh, ho⁸⁶³ zaiste⁸⁶⁴ bude od⁴⁴⁹ teba vyhladávať²⁶¹ a bude⁸⁶⁵ na tebe hriech. (22) No³⁰ ak chceš³³ prestať so sľubovaním⁸⁶⁶, nebude na tebe hriechu; (23) výpoveď³⁹¹ svojich pier musíš³³ dodržať¹²² a budeš³¹ podľa toho, čo si Hospodinovi, svojmu Bohu, sľúbil, obetovať⁴⁵²⁰ dobrovoľnú obet⁸⁶⁸, o ktorej¹⁰² si svojimi ústami prehovoril.

(24) Kedykoľvek budeš vstupovať do vine svojho blízkeho²⁹⁰, vtedy³⁰ sa smieš³³ podľa svojho želania⁷⁶⁹ do svojej sýtosti najesť hrozna, ale nesmieš³³ dať do svojej nádoby¹¹⁰ 793. (25) Kedykoľvek budeš vstupovať v stojaté obilie svojho blízkeho²⁹⁰, vtedy³⁰ smieš³³ svojou rukou natrhať klasov, ale kosákom nad stojatým obilím svojho blízkeho²⁹⁰ nesmieš³³ mávať⁸⁶⁹ 870.

24 Kedykoľvek muž bude pojiť ženu a stane sa jej manželom⁷⁶⁵, vtedy³⁰ sa stane³¹ 245 766: ak bude prestať v jeho očiach nachádzať⁷⁶⁷ priazeň⁸⁷¹, lebo pri nej zistil²⁶⁰ volačo nehanebné⁸⁴⁸, a napíše jej listinu⁶⁸³ rozluky, ktorú³⁰ dá v jej ruku, a odošle³⁷³ ju zo svojho domu (2) a ona z jeho domu vyjde⁷⁷ a odíde a doštane sa²⁴⁵ inému³⁰⁰ mužovi (3) a ten nasledovný⁴⁸³ muž sa dá ju nenávidieť a napíše jej listinu⁶⁸³ rozluky, ktorú³⁰ dá v jej ruku, a odošle³⁷³ ju zo svojho domu, alebo keď ten nasledovný⁴⁸³ muž, ktorý si ju vzal za ženu, umrie, (4) nebude ju jej prvý manžel⁸¹⁷, ktorý ju odoslal¹³⁷³, smieť⁵⁰⁹ opäť

pojať⁸⁷², aby mu bola²⁴⁶ ženou, potom, čo bola správaná znečistenou⁸⁷³, lebo to¹⁹⁴ je pred tvárou Hospodina ošklivosť³⁸¹ a nesmieš³³ zem, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ za dedičstvo²⁴⁷, zväzdať na hrešenie.

(5) Kedykoľvek muž bude mať novo pojatú⁸⁷⁴ ženu, nebude musieť⁴³ vychádzať⁴⁷⁷ vo vojenskej službe⁸⁷⁵ a nesmieš³³ sa¹⁷⁸ na neho prichádzať⁸⁷⁶ s žiadnou¹⁷⁵ záležitosťou⁶⁶⁴ 877, budeš³¹ voľný jeden rok pre svoj dom, nech³⁰ rozveselíš ženu⁸⁷⁸, ktorú pojal.

(6) Nesmieš³³ sa¹⁷⁸ brať v záloh žarnov⁸⁷⁹ ani vrchný mlynský kameň⁸⁸⁰, lebo potom sa⁸⁸¹ v záloh berie život⁵¹⁶.

(7) Kedykoľvek bude môcť³³ byť dopadnutý²⁶⁰ človek⁵⁸ kradnúcí⁸⁸² 883 volačoho⁸⁸⁴ zo svojich bratov, z detí⁸ Izráela, ktorý³⁰ s ním zaobchádza násilne⁷⁷¹ alebo ho predá, vtedy³⁰ onen kradoš⁸⁸⁵ umrie³¹; tak³⁰ sprostred¹⁴² seba budeš plieniť⁵³⁴ zlé.

(8) Dbaj¹²² na seba ohľadne náказы⁸⁸⁶ 887 malomocenstva, musíš veľmi dbať¹²² 888 o správanie⁴² podľa všetkého, čím vás budú poučať levíovski⁵⁰⁴ kňazi; budete³¹ dbať¹²² o správanie⁴² podľa toho, čo som vám prikázal. (9) Pamätaj, čo Hospodin, tvoj Boh, spravil Mirjám na ceste, keď ste vyšli⁷⁷ 228 z Egypta.

(10) Kedykoľvek budeš svojmu blízke- nemu²⁹⁰ 614 požičovať pôžičku čohokoľ- vek⁵⁵⁴, nesmieš³³ vstupovať do jeho domu na prevzatie⁸⁸⁹ jeho zálohu. (11) Budeš³¹ stáť vonku⁸⁹⁰ 891 a ten⁵⁸, ktorému⁶¹⁴ ty budeš požičovať, bude vynášať záloh k tebe von⁸³⁷ 891; (12) a ak on bude človek⁵⁸ chudobný⁶³⁴, nesmieš³³ s jeho zálohom ľahnúť, (13) bezpodmienečne⁸⁹² mu za⁶⁸² zachádzania slnka záloh musíš³³ vrátiť, nech³⁰ v svojom plášti ľahne a požehná ťa; to³⁰ ti bude pred tvárou Hospodina, tvojho Boha, spravodlivosťou.

(14) Nesmieš³³ odierať⁸⁹³ chudobného⁶³⁴ a nemajetného⁶²¹ námezdného⁶³⁹ z tých bratov alebo z cudzincov⁴⁹ 181 u teba⁵⁰, ktorí budú v tvojej zemi, v твоjich bránach³¹⁴; (15) jeho mzdu musíš³³ vyplatiť²⁵ v jeho deň a nebude⁸⁹⁴ nad ním zachádzať slnko, lebo on je chudobný⁶³⁴ a k tomu on povznáša²⁸ svoju dušu⁸⁹⁵, nech³⁰ proti tebe nevolá k Hospodinovi; potom³⁰ by na tebe bol hriech.

(16) Otcovia nesmú³³ byť usmrčovani za deti⁸ ani nesmú³³ byť usmrčované deti⁸ za otcov; budú³¹ usmrčovani každý¹⁰⁸ pre hriech⁴⁷⁷ svoj.

(17) Nesmieš³³ prevracať⁶⁵⁸ právo²¹⁸ cudzinca⁴⁹, siroty, ani nesmieš³³ do zálohu vziať rúcho vdovy; (18) a budeš³¹ si spomínať, že si bol nevoľníkom v Egypte a stadiaľ ťa Hospodin, tvoj Boh, vykúpil; preto ti ja prikazujem vykonávať túto vec.

(19) Kedykoľvek budeš na svojom poli žať svoju žatvu a na poli zabudneš snop⁸⁹⁶, nesmieš³³ sa vracat vziať ho; bude sa dostávať²⁴⁵ cudzincovi⁴⁹, sirote a vdove, aby ťa Hospodin, tvoj Boh, žehnal vo všetkom diele⁶⁰⁸ tvojich rúk. (20) Kedykoľvek budeš oťkať svoju olivu⁸⁹⁷, nesmieš za sebou dooklepkať⁸⁹⁸; bude sa dostávať²⁴⁵ cudzincovi⁴⁹, sirote a vdove. (21) Kedykoľvek budeš obrať svoju vinicu, nesmieš za sebou paberkovať⁸⁹⁹; bude sa dostávať²⁴⁵ cudzincovi⁴⁹, sirote a vdove. (22) A budeš³¹ si spomínať, že si bol nevoľníkom v zemi Egypta; preto ti ja prikazujem vykonávať túto vec.

25 Kedykoľvek medzi mužmi bude rozpor⁷²⁹ a oni pristúpia⁷³⁴ k súdu a rozsúdia *ich* a za spravodlivého uznajú spravodlivého a za zlovoľného uznajú zlovoľného, (2) vtedy³⁰ sa stane³¹: Ak bude zlovoľný hoden⁹⁰⁰ bitia¹⁰, vtedy³⁰ ho sudca dá³¹ položiť⁹⁰¹ a biť¹⁰ pred svojou tvárou počtom rán úmerne⁹⁰² jeho zlovoľi; (3) smie³³ sa¹⁷⁸ udrieť¹⁰ štyridsať ráz, nesmie³³ sa¹⁷⁸ pridať, aby, *keby* sa k jeho bitiu¹⁰ pridával výprask⁹⁰³ väčší⁶⁰² nad tieto rany, tým³⁰ nebol tvoj brat pred tvojimi očami zľahčený⁹⁰⁴.

(4) Nesmieš³³ založiť hovädziemu dobyťčatú³¹³ náhubok pri jeho mlatbe⁹⁰⁵.

(5) Kedykoľvek budú bratia bývať spolu a jeden z nich umrie a nebude mať⁵⁰⁵ syna, nesmie³³ sa žena zomretého dostať²⁴⁵ cudziemu⁹⁰⁶ mužovi von⁹⁰⁷; má³³ za ňou prísť jej švagor a vezme³¹ si ju za ženu; tak³⁰ jej má³³ splniť švagrovskú povinnosť⁹⁰⁸ (6) a stane sa³¹ 245, že prvorođený, ktorého bude rodiť, bude povstávať⁹⁰⁹ pre meno⁹¹⁰ jeho zomretého brata, nech³⁰ jeho meno nebude z Isráela vytierané⁴²⁶. (7) No³⁰ ak ten muž nebude naklonený⁷⁶⁸ svoju švaginú pojať, vtedy³⁰ jeho švagriná vystúpi³¹ 66

do brány⁷⁷⁹ 810 k starším a povie³¹: Môj švagor odmieta³¹⁹¹ vzbudiť⁹⁰⁹ svojmu bratovi meno v Isráelovi, nie je¹³¹ ochotný⁷³ splniť mi švagrovskú povinnosť⁹⁰⁸. (8) Starší jeho mesta ho teda⁴⁴ povolajú⁹¹² a prehovoria³¹ k nemu, a ak sa postaví a povie: Nie som naklonený¹³¹ 768 pojať ju, (9) pristúpi³¹ 152 734 k nemu pred očami starších jeho švagriná a stiahne³¹ z³⁹² jeho nohy jeho sandál a napluje³¹ v jeho tvár a ujme³¹ sa slova⁷⁵⁸ a povie: Takto sa robí mužovi, ktorý nechce³³ budovať dom svojho brata! (10) A jeho meno v Isráelovi bude nazvané Dom toho, ktorému²⁵¹ bol stiahnutý sandál.

(11) Kedykoľvek sa budú muži spolu navzájom⁹¹³ ruvať⁹¹⁴ a žena jedného sa priblíži⁶⁴ vyprostiť svojho muža z ruky bijúceho¹⁰ ho a vystrie⁹¹⁵ svoju ruku a uchopí⁸¹⁹ 916 ho v jeho studných miestach, (12) vtedy³⁰ jej ruku⁹¹⁷ utneš³¹, tvoje oko sa nesmie³³ zmlúvať.

(13) Nesmieš³³ v svojom vrecúšku mať²⁹⁸ dvojaké závažie⁹¹⁸, väčšie a menšie; (14) nesmieš³³ v svojom dome mať dvojakú éfu⁹¹⁸ 919, väčšiu a menšiu. (15) Závažie⁹¹⁸ 920 budeš³¹ mať²⁹⁸ riadne⁹²¹ a spravodlivé a éfu budeš³¹ mať²⁹⁸ riadnu⁹²¹ a spravodlivú, aby sa na pôde²³⁰, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, mohli³³ predĺžiť tvoje dni, (16) lebo každý robiaci tieto veci, každý dopúšťajúci sa⁴² nepoctivosti⁹²², je oškľivosťou³⁸¹ Hospodinovi, tvojmu Bohu⁶.

(17) Treba pamätať, čo ti vykonal Amálék na ceste, keď si vyšiel¹⁷ 228 z Egypta, (18) ako ťa na tvojej ceste stretol a pobil zadný voj medzi vami⁸³⁵, všetkých oslabených za tebou, keď³⁰ ty si bol vyčerpaný⁹²³ a ustáť; a *on* sa nebál⁶⁵ Boha. (19) Keď ti teda⁴⁴ Hospodin, tvoj Boh, dá²³⁵ kľud²⁰³ od všetkých tvojich nepriateľov zo všetkých strán⁵⁰⁰ v zemi, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ za dedičstvo²⁴⁷ na zaujatie²⁶ jej, stane sa³¹ 245, že pamiatku Amáléka budeš musieť³³ vytrieť⁴²⁶ spopod nebies; nesmieš³³ zabúdať.

26 A keď budeš môcť³³ prísť do zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹ za dedičstvo²⁴⁷, a zaujať²⁶ ju, a usídlíš sa v nej, stane sa³¹ 245, (2) že³⁰ budeš musieť³³ vziať z prvej úrody⁶⁹¹ všet-

kého plodu pôdy²³⁰, ktorý budeš dopravovať zo svojej zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, a vložíš⁴¹ v kôš a poberať sa k miestu⁸⁹, ktoré Hospodin, tvoj Boh, bude chcieť³³ vyvoliť²⁸⁰, aby tam dal pobývať^{246 502} svojmu menu, (3) a prísť ku kňazovi, ktorý v oných dňoch bude, a povedať k nemu: Vyznávam^{31 234 924} dnes Hospodinovi, svojmu Bohu, že som prišiel do zeme, ktorú dať nám Hospodin, náš Boh, prisahou sľúbil²⁷ našim otcom. (4) A kňaz ten kôš vezme z tvojej ruky a uloží⁶⁰⁷ ho pred oltár⁹²⁵ Hospodina, tvojho Boha, (5) i ujmeš sa³¹ slova⁷⁵⁸ a pred tvárou Hospodina, svojho Boha, budeš³¹ vraviť: Môj otec *bol* hynúci^{255 926} Arammí^{11 927}, i zostúpil do Egypta a usadil sa tam ako cudzinec⁶⁹³ s málo osobami^{966 928} a stal sa²⁴⁵ tam veľkým, mocným²⁸⁴ a početným národom. (6) No³⁰ Egyptania sa nám dali ubližovať a utláčať³⁸⁵ nás a uvaľovať²⁵ na nás ťažkú⁹²⁹ nevoľnícku prácu⁹³⁰, (7) i dali sme sa kričať k Hospodinovi, Bohu našich otcov, a Hospodin počul⁹³¹ náš hlas a uvidel⁹³² našu biedu⁶⁴³ a našu námahu⁹³³ a náš útlak⁹³⁴ (8) a vyvedol⁷⁷ nás Hospodin z Egypta silnou rukou a vztiahnutým ramenom a veľkou hrôzou a znameniami a zázrakmi (9) a priviedol nás k tomuto miestu⁸⁹ a dal nám túto zem, zem pretekajúcu³²⁹ mliekom a medom. (10) A teraz, hľa, som priniesol prvú úrodu⁶⁹¹ plodu pôdy²³⁰, ktorú si mi, Hospodine, dal. A uložíš^{31 607} to¹⁹⁴ pred tvár Hospodina, svojho Boha, a pred tvárou Hospodina, svojho Boha, sa pokloníš³¹ (11) a budeš sa veseliť vo všetkom dobrom⁴¹⁷, čo Hospodin, tvoj Boh, dal tebe aj tvojmu domu, ty aj Lévióvec⁵⁰⁴ a cudzinec⁴⁹, ktorý *bude* vprostred¹¹³ teba.

(12) Kedykoľvek v treťom roku, roku desiatku⁴⁸⁹, budeš môcť³³ dokončiť⁷⁷⁹ odvádzanie⁹³⁵ všetkého desiatku⁴⁸⁹ svojej úrody, ktorý³⁰ budeš dávať Lévióvcovi⁵⁰⁴, cudzincovi⁴⁹, sirote a vdove, nech³⁰ sa v твоjich bránach³¹⁴ najedia a nasýtia, (13) vtedy pred tvárou Hospodina, svojho Boha, budeš vraviť³¹: Vyratal^{334 936} som, čo *je*²⁵¹ posvätené, zo svojho domu a dal som aj Lévióvcovi⁵⁰⁴, cudzincovi⁴⁹, sirote a vdove podľa všetkého tvojho rozkazu, ako si mi rozkázal, z твоjich rozkazov

som *žiadny* neprestúpil⁶⁵⁹ a nezapodul. (14) Nežjedol som z toho¹⁹⁴ v svojom zármutku a *nič* z toho¹⁹⁴ som nevyprat^{534 936} ako nečisté⁹³⁷, nedal som z toho¹⁹⁴ pre mŕtveho^{86 938}, poslúchol som na¹¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, spravil som podľa všetkého, čo si mi rozkázal. (15) Pohľad nadol zo sídla svojej svätosti, z nebies, a požehnaj svoj ľud, Izráela, a pôdu²³⁰, ktorú si nám dal podľa *toho*, čo si prisahou sľúbil²⁷ našim otcom, zem pretekajúcu³²⁹ mliekom a medom.

(16) Tohto dňa ti Hospodin, tvoj Boh, rozkazuje vykonávať tieto ustanovenia²¹⁷ a predpisy²¹⁸, budeš³¹ teda⁴⁴ dbať¹²² celým svojím srdcom a celou svojou dušou, aby si ich vykonával^{131 939}. (17) Dnes si Hospodina pohl k výroku⁹⁴⁰, že ti bude²⁴⁶ Bohom¹⁰³ a že máš³³ chodiť²⁴⁶ po jeho cestách a zachovávať¹²² jeho ustanovenia²¹⁷ a jeho rozkazy a jeho predpisy²¹⁸ a poslúchať na¹¹⁷ jeho hlas; (18) a Hospodin dnes teba pohl k výroku⁹⁴⁰, že mu budeš²⁴⁶ ľudom *ako* obzvláštny poklad³⁵⁴, podľa *toho*, ako k tebe prehovoril, a že budeš zachovávať^{122 246} všetky jeho rozkazy, (19) aby tá tak⁴⁴ spravil²⁴⁶ vyvýšeným⁹⁴¹ nado všetky národy, ktoré vytvoril⁴², na chválu⁴⁵⁴ a na vychýrenosť⁸⁰⁸ a na ozdobu⁹⁴², a aby si bol²³⁵ ľudom svätým Hospodinovi, svojmu Bohu, podľa *toho*, ako prehovoril.

27 I prikázal ľudu Mojžiš a starší⁶⁶⁸ Izráela výkonom: Zachovávaj¹²² všetky rozkazy, ktoré ja vám dnes rozkazujem; (2) a v deň, keď budete môcť³² prejsť Jordán do zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, sa stane^{31 245}, že³⁰ si budeš stavať^{410 943} veľké kamene a vakovať ich vakovkou⁹⁴⁴ (3) a písať na ne všetky slová tohto zákona¹⁴, keď prejdeš²²⁸, aby si vstupoval do zeme, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹, zeme pretekajúcej³²⁹ mliekom a medom, podľa *toho*, čo Hospodin, Boh твоjich otcov, k tebe prehovoril. (4) A keď prejdete²²⁸ Jordán, stane sa^{31 245}, že budete stavať^{410 943} tieto kamene, o ktorých¹⁰² vám ja dnes prikazujem, na vrchu Éval, a budeš ich vakovať vakovkou⁹⁴⁴, (5) a zbuduješ tam Hospodinovi, svojmu Bohu, oltár, oltár z kameňov; nesmieš³³ nad ním mávať⁸⁶⁹ železom⁸⁷⁰, (6) oltár Hospodinovi, svojmu

Bohu, budeš³¹ budovať z neporušených⁹²¹ kameňov a na ňom Hospodinovi, svojmu Bohu, vznášať⁵⁰⁶ vzostupné *obete*⁴⁸⁸ (7) a obetovať *obete* pokojných hodov⁹⁴⁵, ktorých³⁰ tam zješ, a budeš sa veseliť pred tvárou Hospodina, svojho Boha, (8) a na tie kamene budeš³¹ písať všetky slová tohto zákona¹⁴ – dôkladne⁵⁴⁷ vyrývaj⁹⁴⁶!

(9) I prehovoril Mojžiš a léviovskí⁵⁰⁴ kňazi ku všetkému Isráelovi výrokom: Mlč a počuj, Isráel! Tohto dňa si bol spravý²⁷⁰ ľudom¹⁰² *patriacim* Hospodinovi, tvojmu Bohu; (10) budeš³¹ teda⁴⁴ poslúchať na¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, a vykonávať¹⁷¹ jeho rozkazy a jeho ustanovenia¹⁷, ktoré ti ja dnes rozkazujem.

(11) A v onen deň rozkázal Mojžiš ľudu výrokom: (12) Tito budú³¹ na zehnanie ľudu stáť na vrchu Gerizím, keď prejdete²²⁸ Jordán: Šimeón a Lévi a Júda a Jissachár a Jozef a Benjámin; (13) a títo budú³¹ na zlorečenie stáť na vrchu Évál: Reúvén, Gád a Áššér a Zevulún, Gád a Naftáli. (14) Léviovci⁵⁰⁴ sa ujmú³¹ slova⁷⁵⁸ a povedia³¹ ku všetkým mužom Isráela vysokým⁹⁴⁷ hlasom:

(15) *Nech je prekliaty človek*⁵⁸, ktorý bude zhotovovať⁴² a potajmo⁹⁴⁸ postaví⁴¹ sochu²³⁷ alebo zliatinu, ošklivosť³⁸¹ Hospodinovi⁶, dielo rúk remeselníka⁹⁴⁹! A odvetia³¹, všetok ľud, a povedia³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(16) *Nech je prekliaty zľahčujúci*⁹⁰⁴ svojho otca alebo svoju mať! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(17) *Nech je prekliaty posúvajúci medzu*¹²¹ svojho blížneho²⁹⁰! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(18) *Nech je prekliaty myliaci slepého na ceste*! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(19) *Nech je prekliaty prevracajúci*⁶⁵⁸ právo²¹⁸ cudzinca⁴⁹, siroty a vdovy! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(20) *Nech je prekliaty ľahnuvší s ženou svojho otca, lebo odhrnul cíp*⁸⁰¹ *rúcha* svojho otca! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(21) *Nech je prekliaty ľahnuvší s akýmkoľvek*¹⁷⁵ dobytkom¹⁶⁸! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(22) *Nech je prekliaty ľahnuvší so svojou sestrou, dcérou svojho otca alebo dcérou svojej matky*! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(23) *Nech je prekliaty ľahnuvší so svojou testinou*! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(24) *Nech je prekliaty bijúci*^{10 951} svojho blížneho²⁹⁰ potajmo⁹⁴⁹! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

(25) *Nech je prekliaty berúci úplatok na ubítie*^{10 951} žitia^{516 714}, nevinnnej krvi! A všetok ľud povie³¹: Ámén!

(26) *Nech je prekliaty, kto nebude dodržiavať*⁴¹⁰ všetky slová tohto zákona¹⁴ na vykonávanie ich! A všetok ľud povie³¹: Ámén⁹⁵⁰!

28 A ak budeš naozaj⁴⁷³ poslúchať na¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, takže budeš dbať^{122 246} o vykonávanie všetkých jeho rozkazov, ktoré ti ja dnes rozkazujem, stane sa²⁴⁵, že³⁰ ťa Hospodin, tvoj Boh, spraví vyvýšeným⁹⁴¹ nad všetky národy zeme (2) a prídu na teba všetky tieto požehnania a dostihnú ťa, ak budeš na¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, poslúchať.

(3) Požehnaný budeš ty v meste a požehnaný budeš ty v poli.

(4) Požehnaný bude tvoj plod³⁶¹ lona³⁶² a plod tvojej pôdy²³⁰ a plod tvojho dobytk¹⁶⁸,

vrh³⁶⁴ tvojho hovädzieho dobytk³⁶⁵ a prírastky tvojho drobného dobytk¹⁶⁸.

(5) Požehnaný bude tvoj kôš a tvoja dieža.

(6) Požehnaný budeš ty pri svojom vstupovaní a požehnaný budeš ty pri svojom vychádzaní⁹⁵².

(7) Tvojich nepriateľov, povstávajúcich proti tebe, bude Hospodin klásť²⁵ porazených pred tvoju tvár⁹⁵³, jednu cestou budú voči tebe vychádzať⁷⁷ a siedmimi cestami budú pred tvojou tvárou prchať. (8) Hospodin k tebe⁹⁵⁴ bude prikazovať⁹⁵⁵ požehnanie v твоjich sýpkach a vo všetkom podnikaní⁴⁹⁴ tvojej ruky a požehná ťa v zemi, ktorú sa ti Hospodin, tvoj Boh, chystá dať⁷⁹. (9) Hospodin si ťa chce³³ ustanoviť^{410 956} za ľud svätý, podľa toho, čo ti prísahou sľúbil²⁷, ak budeš zachovávať¹²² rozkazy Hospodina, svojho Boha, a choď po jeho cestách, (10) takže³⁰ všetky národnosti¹⁴⁹ zeme zistia⁹³², že nad tebou je¹³¹ vzývanie⁹⁵⁷ meno^{958 959} Hospodina, i budú¹³¹ pred tebou^{84 85} počítovať bázeň^{55 65}.

(11)A Hospodin ti dá blahobytné⁹⁶⁰ oplývať⁹⁶¹ tvojím plodom³⁶¹ lona³⁶² a plodom tvojho dobytká¹⁶⁸ a plodom tvojej pôdy²³⁰ na pôde²³⁰, ktorú Hospodin tvojím otcom prisahou sľúbil¹²⁷ dať tebe. (12)Hospodin ti bude otvárať svoju blahodarnú⁹⁶² pokladnicu⁹⁶³, nebesá, na dávanie dažďa tvojej zemi a na žehnanie všetkého diela⁶⁰⁸ tvojej ruky, takže³⁰ budeš¹³¹ požíčovať⁹⁶⁴ mnohým⁶²³ národom, no³⁰ ty vypožičiavať⁹⁶⁴ nebudeš. (13)A Hospodin ťa spraví hlavou¹⁰³ a nie zadkom^{103 941 965} a budeš sa dostávať²⁴⁵ len nahor⁹⁶⁶ a nebudeš sa dostávať²⁴⁵ naspod, ak budeš obracať sluch k rozkazom⁴⁷⁴ Hospodina, svojho Boha, ktoré ti ja dnes rozkazujem, na zachovávanie¹²² a na vykonávanie, (14)a nebudeš sa odvracať¹⁵⁷ od žiadneho¹⁷⁵ zo slov, ktoré vám ja dnes rozkazujem, napravo ani naľavo, na chodenie za inými³⁰⁰ bohmi, na slúženie²⁴³ im.

(15)No³⁰ ak nebudeš poslúchať na¹¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, na zachovávanie¹²² a na vykonávanie všetkých jeho rozkazov a jeho ustanovení²¹⁷, ktoré ti ja dnes rozkazujem, stane sa²⁴⁵, že³⁰ na teba prídu všetky tieto zlorečenia a dosiahnú ťa:

(16)Prekliaty budeš ty v meste a prekliaty budeš ty v poli.

(17)Prekliaty bude tvoj kôš a tvoja dieža.

(18)Prekliaty bude tvoj plod³⁶¹ lona³⁶² a plod tvojej pôdy²³⁰ a plod tvojho dobytká¹⁶⁸,

vrh³⁶⁴ tvojho hovädzieho dobytká³⁶⁵ a prírastky tvojho drobného dobytká.

(19)Prekliaty budeš ty pri svojom vstupovaní a prekliaty budeš ty pri svojom vychádzaní¹⁹⁵².

(20)Hospodin proti tebe bude vypúšťať^{4373 374} kliatbu⁹⁶⁷, zmätok^{144 378} a tupenie vo všetkom podnikaní⁴⁹⁴ tvojej ruky, ktoré budeš vykonávať, až do tvojho zničenia^{78 379} a do tvojho rýchleho²⁵⁴ zahynutia²⁵⁵ následkom⁵⁶ zloby tvojich skutkov, lebo⁹⁶⁸ si ma opustil. (21)Hospodin bude pôsobiť, že na tebe uviazne^{221 969} mor, než ťa celkom zapudí^{235 376} z povrchu²⁵⁶ pôdy²³⁰, kam sa ty chystáš vstúpiť⁷⁹ zaujať²⁶ ju. (22)Hospodin ťa bude biť¹⁰ suchotinami¹⁹⁷⁰ a horúčkou⁹⁷¹ a rozpálením⁹⁷² a rozohnením⁹⁷² a mečom⁹⁷³ a sneťou⁹⁷⁴ a hrdzou^{974 975},

i budú ťa prenasledovať¹³¹ až do tvojho zahynutia²⁵⁵. (23)A tvoje nebesá⁹⁷⁶, ktoré sú nad tvojou hlavou, sa stanú²⁴⁵ mosadzou⁹⁷⁷ a zem, ktorá je pod tebou, železom; (24)za dažď tvojej zeme bude Hospodin dávať prach⁹⁷⁸ a zeminu^{979 980}, z nebies na teba zostupujúcu až do tvojho zničenia^{78 379}. (25)Hospodin ťa bude klásť²⁵ porazeného pred tvár⁹⁵³ tvojich nepriateľov; jednou cestou voči nemu budeš vychádzať⁷⁷ a siedmimi cestami budeš pred jeho tvárou prchať, a staneš sa²⁴⁵ sem-ta preháňaným⁹⁸¹ po všetkých kráľovstvách^{982 983} zeme; (26)a tvoje mŕtvolý sa stanú^{181 245} pokrmom¹⁰³ všetkému vtáctvu⁹⁸⁴ nebies a zvieratstvu¹⁶⁸ zeme a nebude plašiacim⁹⁸⁵. (27)Hospodin ťa bude biť¹⁰ vredovitou⁹⁸⁶ Egypta a hrčami⁹⁸⁷ a svrabom⁹⁸⁸ a chrastami, ktoré¹⁸¹ si nebudeš môcť vyhojiť. (28)Hospodin ťa bude biť¹⁰ šialenstvom a slepotou a pomätenosťou⁹⁸⁹ srdca⁹⁹⁰ (29)a staneš sa²⁴⁵ v poludnie tápačím ako tápe slepec v temnote a svoje cesty nebudeš privádzať ku zdaru a na všetky dni sa staneš²⁴⁵ len odieraným⁸⁹³ a olupovaným⁹⁹¹ a nebude záchrancu⁸²¹. (30)Budeš si zasubovať ženu a bude ju przníť⁹⁹² iný³⁰⁰ muž; budeš budovať dom a nebudeš v ňom bývať; budeš vysádzať vinicu a nebudeš začínať ju používať⁷³⁸. (31)Tvoje hovädzie dobytčá³¹³ bude pred tvojimi očami zmárnené⁶⁹⁹³ a nebudeš z neho jesť; tvoj osol bude spred tvojej tváre⁴¹⁶ ulúpený⁹⁹¹ a nebude ti vracaný; tvoj drobný dobytok, ovce, budú vydané tvojim nepriateľom, ale nebudeš mať^{505 820} záchrancu⁸²¹. (32)Tvoji synovia budú vydaní, aj tvoje dcéry, inému³⁰⁰ ľudu pred zrakom tvojich očí, po celý deň po nich prahnúcich⁹⁹⁴, ale tvoja ruka nebude pri sile⁹⁹⁵. (33)Plod tvojej pôdy²³⁰ a všetku tvoju lopotu⁹⁹⁶ bude pohlcovať²⁵⁰ ľud, ktorý nepoznáš¹³¹, takže³⁰ budeš¹³¹ po všetky svoje dni len odieraný⁸⁹³ a gniavený⁹⁹⁷. (34)I staneš sa²⁴⁵ šialeným z videnia⁹⁹⁸ svojich očí; ktoré budeš vidieť; (35)Hospodin ťa bude biť¹⁰ zlou vredovitou⁹⁸⁶ na kolenách a na stehnách⁹⁹⁹, ktorú si nebudeš môcť vyhojiť, od chodidla¹²⁵ tvojej nohy až po tvoje temeno. (36)Hospodin bude odvádzať teba aj tvojho kráľa, ktorého budeš mať nad sebou postaveného^{943 1000},

medzi národ, ktorý nepoznáš¹³¹ ty ani tvoji otcovia, a budeš¹³¹ tam obsluhovať²⁴³ iných³⁰⁰ bohov, drevo a kameň. (37) I budeš¹³¹ medzi všetkými národmi, kam ťa Hospodin bude zaháňať, na zdesenie¹⁰⁰¹ a za prislovie a na posmech¹⁰⁰². (38) Budeš na pole vynášať⁷⁷ veľa osiva, no³⁰ zväzať⁴⁷⁷ málo, lebo to¹⁹⁴ budú ožierať kobyľky¹⁸¹; (39) vinice budeš vysádzať a obrábať³¹⁰ 311, no³⁰ piť vína ani obrať nebudeš, lebo to¹⁹⁴ budú pohlcovať²⁵⁰ červy¹⁸¹; (40) olivy¹⁰⁰⁴ budeš mať²⁹⁸ v celom svojom území¹²¹, no³⁰ olejom¹⁰⁰⁵ sa natierať nebudeš, lebo tvoje olivy¹⁰⁰⁶ budú opadávať³⁴⁴ 1007; (41) synov a dcéry budeš plodiť, no³⁰ nebudú ti patriť²⁹⁸ 1008, lebo pôjdu v zajatie. (42) Všetkého tvojho stromovia⁷⁴⁸ a plodu tvojej pôdy²³⁰ sa bude zmocňovať²⁶ 1009 hmyz¹⁰¹⁰ 1011. (43) Cudzinec⁴⁹, ktorý bude vprostred¹¹³ teba, bude nad teba vystupovať⁶⁶ vyššie a vyššie¹⁰¹², no³⁰ ty budeš zostupovať¹⁰¹³ nižšie a nižšie¹⁰¹⁴; (44) on ti bude požičiavať⁹⁶⁴ a nebudeš ty jemu požičiavať⁹⁶⁴; on sa bude stávať²⁴⁵ hlavou¹⁰³ a ty sa budeš stávať²⁴⁵ zadkom¹⁰³ 965.

(45) I prídu na teba všetky tieto zlolenia a budú ťa prenasledovať a stíhať ťa až do tvojho zničenia⁷⁸ 379, lebo si neposlúchol na¹¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, ohľadne zachovávaní¹²² jeho rozkazov a jeho ustanovení³²⁸, ako ti rozkázal, (46) a ony sa pri tebe stanú²⁴⁵ trvalým znamením¹⁰³ a¹⁰¹⁵ predmetom údivu¹⁰³ 326 1016. (47) Za to, že si Hospodina, svojho Boha, neobsluhoval¹³¹ 243 v radoosti¹⁰¹⁷ a v pohode¹⁰¹⁸ srdca z hojnosti všetkého, (48) budeš potom⁴⁴ obsluhovať³¹⁰ svojich nepriateľov, ktorých Hospodin, tvoj Boh, proti tebe bude vypúšťať³⁷³ 374, v hlade a v smäde a v nahote a v nedostatku všetkého; a na tvoju šiju sa položí¹²⁵ 178 jarmo zo železa, až do zničenia⁷⁸ teba. (49) Hospodin na teba bude privádzať²⁸ národ z ďaleka, od konca zeme, ako by prilietal orol¹⁷⁴, ktorého jazyk nebudeš rozumieť¹⁰¹⁹, (50) národ divnej¹⁰²⁰ tváre, ktorý nebude šetriť²⁸ 1021 tvár starca ani nebude milostivý³⁴⁶ mladíkovi¹⁰²² (51) a bude pohlcovať¹³¹ 250 plod tvojho dobytká¹⁶⁸ a plod tvojej pôdy²³⁰ až do tvojho zničenia⁷⁸ 379, ktorý ti nebude ponechávať obilia, muštu ani oleja³⁶³, vrhu³⁶⁴ tvojho hovädzieho dobytká³⁶⁵ ani

prírastkov tvojho drobného dobytká, než ťa vyhubí²³⁵ 255; (52) a bude ti pôsobiť tie-seň¹⁰²³ vo všetkých твоjich bránach až do pádu¹⁰¹³ 1024 твоjich vysokých¹⁰²⁵ a opevnených⁸¹ múrov¹⁸², na ktoré si sa v celej svojej zemi spoliehal, áno³⁰, bude ti pôsobiť tiešeň¹⁰²³ v celej tvojej zemi, ktorú ti dal Hospodin, tvoj Boh. (53) Budeš aj ješ svoj plod³⁶¹ lona³⁶², mäso svojich synov a svojich dcér, čo ti Hospodin, tvoj Boh, dal, v obľahnutí¹⁰²⁶ a v zovretí¹⁰²⁷, ktorým ti tvoj nepriateľ bude pôsobiť úzkosť¹⁰²⁸. (54) Muž zmäkčilý¹⁰²⁹ a veľmi rozmaznaný¹⁰³⁰ medzi vami⁸³⁵ – jeho oko sa na jeho brata a na ženu jeho náruče⁵³⁵ a na ostatok jeho detí, ktoré si bude ponechávať¹⁰³¹, bude mračiť⁶³², (55) aby nemusel voľfaktorému⁶²⁵ z nich dať¹⁰³² z mäsa svojich detí⁸, ktoré bude ješ, pretože mu v obľahnutí¹⁰²⁶ a v zovretí¹⁰²⁷, ktorým ti tvoj nepriateľ vo všetkých твоjich bránach³¹⁴ bude pôsobiť úzkosť¹⁰²⁸, nič¹⁷⁵ nezvýšilo¹⁰³³. (56) Zmäkčilá¹⁰²⁹ a rozmaznaná¹⁰³⁰ medzi vami⁸³⁵, ktorá sa pre rozmazanosť¹⁰³⁰ a pre zmäkčilosť¹⁰²⁹ 1034 nepokúsi postaviť chodidlo¹⁰²⁵ svojej nohy na zem – jej oko sa bude mračiť⁶³² na muža jej náruče⁵³⁵ a na jej syna a na jej dcéru (57) a na jej lôžko¹⁰³⁵, ktoré²⁵¹ bude vychádzať⁷⁷ spomedzi jej nôh¹⁰³⁶, a na jej deti⁸, ktoré bude rodiť, lebo ich v nedostatku všetkého v obľahnutí¹⁰²⁶ a v zovretí¹⁰²⁷, ktorým ti tvoj nepriateľ vo všetkých твоjich bránach³¹⁴ bude pôsobiť úzkosť¹⁰²⁸, bude potajmo⁹⁴⁹ ješ. (58) Ak nebudeš dbať¹²² o vykonávanie všetkých slov tohto zákona¹⁴, napísaných v tejto knihe, aby si mal v úcte⁶⁵ 246 toto slávne¹⁰³⁷ a hrozné⁶⁶⁵ meno Hospodina, svojho Boha, (59) potom³⁰ Hospodin bude zasadzovať úžasné rany⁹⁰³ tebe a rany⁹⁰³ tvojemu semenu¹⁰³⁸, rany⁹⁰³ veľké a stále¹⁰³⁹ a nemoci zlé a stále¹⁰³⁹, (60) aj všetky choroby Egypta, z⁵⁶ ktorých máš hrôzu⁵⁵ 131 430, na teba späť privedie⁶⁷⁹, nech³⁰ na teba uviaznu²²¹ 969, (61) aj všelijakú¹⁷⁵ nemoc a všelijakú¹⁷⁵ ranu⁹⁰³, o ktorej¹⁰² nie je napísané v knihe tohto zákona¹⁴, – Hospodin ich bude na teba vyvádzať⁶⁶ 1040 až do tvojho zničenia⁷⁸ 379, (62) takže³⁰ zvýšite v malom počte osôb¹⁶⁶ 928, miesto toho, že ste boli¹³¹ 30 do množstva ako hviezdy nebies, lebo si neposlúchol na¹¹⁷ hlas

Hospodina, vášho Boha. (63)A stane sa²⁴⁵. Ako sa Hospodin nad vami radoval¹³¹ z pôsobenia¹⁰⁴¹ vám dobrého a z rozmnožovania¹⁰⁴¹ vás, tak sa bude Hospodin nad vami radowať z hubenia^{250 1041} vás a z ničenia^{78 1041} vás, i budete strhnúť z povrchu²⁵⁶ pôdy²³⁰, kam sa chystáš vstúpiť⁶⁷⁹ zaujať²⁶ ju, (64)a Hospodin ťa rozptýli medzi všetky národnosti od konca zeme až po koniec zeme²⁶⁹ a tam budeš obsluhovať^{131 243} iných³⁰⁰ bohov, ktorých nepoznáš¹³¹ ty ani tvoji otcovia, drevo a kameň; (65)a medzi onými národmi nebudeš nachádzať kludu a nie že sa chodidlú¹²⁵ tvojej nohy bude dostávať²⁴⁵ odpočívadla¹⁰⁴², lež³⁰ ti tam Hospodin dá srdce rozochvené¹⁰⁴³ a hasnutie¹⁰⁴⁴ očí a zomdlievanie¹⁰⁴⁵ duše. (66)I stane sa²⁴⁵ tvoj život²²⁷ pred tebou visiáciom¹⁰⁴⁶ a budeš sa lakať v noci aj za dňa a nebudeš v svoj život²²⁷ veriť. (67)Za rána budeš vraviť: Kiež by bol³²³ večer, a za večera budeš vraviť: Kiež by bolo³²³ ráno, pre ľakanie¹⁰³⁴ svojho srdca, ktorým sa budeš lakať, a pre vídenie^{998 1034} svojich očí, ktoré budeš vidieť. (68)A Hospodin ťa zavedie späť⁶⁷⁹ do Egypta na lodiach cestou, o ktorej¹⁰² som ti povedal: Už ju viac nebudeš vidieť²¹²; a tam sa budete svojim nepriateľom predávať za nevoľníkov a za slúžky, a kupujúceho nebude. –

29 Toto sú slová zmluvy, ktorú Hospodin Mojžišovi rozkázal uzavrieť²⁴⁹ s deťmi⁸ Izráela v zemi Móáva¹³, okrem²⁷⁷ zmluvy, ktorú s nimi uzavrel²⁴⁹ na Chóréve.

(2)¹⁰⁴⁷A Mojžiš zavolať na²⁹⁶ všetok Izráel a povedal k nim: Vy ste uvideli všetko, čo Hospodin pred vašimi očami v zemi Egypta spravil faraónovi¹³⁸ a všetkým jeho služobníkom¹³⁸ a všetkej jeho zemi¹³⁸, (3)veľké skúšky, ktoré tvoje oči uvideli, oné znamenia a veľké zázraky, (4)ale až po tento deň vám Hospodin nedal srdce na poznanie a oči na vídenie a uši na počutie. (5)I vodil som vás po štyridsať rokov pustinou; vaše šaty z³⁹² vás neschátrali³⁹³ a nie že schátrali³⁹³ tvoj sandál z³⁹² tvojej nohy, (6)chleba ste nezjedli a nie že ste sa napili vína alebo čohokoľvek opojného⁶⁰⁶, aby ste vedeli, že ja som Hospodin, váš Boh²⁹⁷. (7)A prišli ste k tomuto miestu⁸⁹ a vyšiel¹⁷ nám v ústrety do

boja⁸⁷ Síchón, kráľ Chešbóna, a Óg, kráľ Bášana, a porazili¹⁰ sme ich (8)a vzali sme ich zem a dali sme ju za dedičstvo²⁴⁷ Reúvéniému¹⁹² a Gádímu¹⁹² a polovici kmeňa³⁸ Menašího¹⁹². (9)Budete³¹ teda⁴⁴ zachovávať¹²² všetky slová tejto zmluvy a vykonávať ich, aby ste nadobúdali prospech vo všetkom¹⁰⁴⁸, čo budete konať.

(10)Vy dnes stojíte, vy všetci⁶⁷, pred tvárou Hospodina, svojho Boha, – vaše hlavy, vaše kmene³⁸, vaši starší, vaši predáci⁴⁶, všetci muži Izráela, (11)vaša drobotina, vaše ženy a cudzinec⁴⁹ u teba⁵⁰, ktorý je vnútri tvojho tábora¹⁴³, od štiepajúceho tvoje dreva po načierajúceho tvoju vodu, (12)na tvoje prejedenie¹⁰⁴⁹ v zmluvu Hospodina, tvojho Boha, a v jeho prísahu¹⁰⁵⁰, ktorú Hospodin, tvoj Boh, s tebou dnes uzatvára²⁴⁹ (13)za účelom ustanovenia^{410 943 1000} si ťa dnes za ľud, i bude ti on Bohom¹⁰³ podľa toho, čo prehovoril k tebe, a podľa toho, čo prísahou sľúbil²⁷ tvojim otcom, Abrahámovi, Isákovi a Jákóbovi. (14)No³⁰ nie s vami, so samotnými²⁹ vami, ja uzatváram²⁴⁹ túto zmluvu a túto prísahu¹⁰⁵⁰, (15)lež²⁵⁷ s tým, ktorý je tu s nami, stojac dnes pred tvárou Hospodina, nášho Boha, aj¹⁰⁵¹ s tým, ktorého tu dnes s nami niet. (16)Veď vy viete¹³¹, ako sme bývali v zemi Egypta a ako sme prešli stredom¹⁰⁵² národov, kde ste prešli, (17)a uvideli ste ich ohavnosť¹⁰⁵³, ich zahnojenosť¹⁰⁵⁴, drevo a kameň, striebro a zlato, ktoré u nich je, – (18)aby medzi vami nebolo muža alebo ženy alebo čelade¹⁰⁵⁵ alebo kmeňa³⁸, ktorého srdce by sa dnes otáčalo¹⁷ od blízkosti⁴⁴⁹ Hospodina, nášho Boha, na odídenie obsluhovať²⁴³ bohov oných národov, aby medzi vami nebolo koreňa plodiaceho žľč¹⁰⁵⁶ a palinu¹⁰⁵⁷, (19)takže³⁰ by sa stalo²⁴⁵, žeby volakto pri svojom počutí slov tejto prísahy¹⁰⁵⁰ sa dal aj žehnať¹⁰⁵⁸ si výrok³⁶⁷: Povedí sa mi dobre⁸³², aj keď²⁵⁷ budem chodiť v zaťatosti svojho srdca, – chcúc tak zmiesť^{1059 1060} zavlážené¹⁰⁶¹ so smädným¹⁰⁶²; (20)Hospodin nebude ochotný⁷³ mu odpustiť, lež²⁵⁷ bude vtedy¹⁰⁶³ proti onému človekovi⁵⁸ dymíť hnev Hospodina a jeho žiarlivosť a spočinie⁷⁹⁶ na ňom všetka kliatba^{1050 1064}, zapísaná v tejto knihe, a Hospodin jeho meno vytrie⁴²⁶

spod pod nebies (21) a podľa všetkých prísa¹⁰⁵⁰ zmluvy, zapísanej v tejto knihe zákona¹⁴, ho Hospodin na nešťastie¹⁰⁶⁵ odlúči²⁸⁷ od¹⁰⁶⁶ všetkých kmeňov³⁸ Isráéla. (22) I povie neskoršie⁴⁸³ pokolenie, vaši potomci¹⁰⁶⁷, ktorí budú povstávať z tých po vás, a cudzozemec⁵⁹⁹, ktorý bude prichádzať z ďalekej zeme, keď³⁹⁰ uvidia rany⁹⁰³ onej zeme a jej neduhy, ktoré na ňu Hospodin uvalil¹⁰⁶⁸, (23) jej pôdu¹⁰⁶⁹ – samú¹⁰⁷⁰ síru a soľ, spálenisko¹⁰⁷¹, nebude osievaná a nebude vynášať¹⁰⁷² a nebude na nej vzhádzať žiadna¹⁷⁵ bylina¹⁰⁷³, ako podvrátenie Sodomy a Gomorrh, Admy a Cevójim, ktoré Hospodin v svojom hneve a v svojom popudení podvrátil¹⁰⁷⁴ – (24) tu³⁰ všetky národy povedia: Prečo Hospodin takto spravil tejto zemi¹³⁸? Čo značí toto veľké vzbĺknutie³³⁴ jeho hnevu? (25) I povedia: Pretože opustili zmluvu Hospodina, Boha svojich otcov, ktorú s nimi uzavrel²⁴⁹, keď ich vyviedol⁷⁷ 228 zo zeme Egypta, (26) a odišli a dali sa obsluhovať²⁴³ iných³⁰⁰ bohov a klaňať sa im, bohov, ktorých nepoznali¹³¹, ktorých³⁰ im nepridelil, (27) i vzbĺkol³³⁴ proti onej zemi hnev Hospodina, takže na ňu uviedol²⁴⁶ všetko zlorečenie, zapísané v tejto knihe, (28) i odorval ich Hospodin v hneve a v popudení a vo veľkom rozhorčení³⁴ z povrchu²⁵⁶ ich pôdy²³⁰ a vyhodil ich do inej³⁰⁰ zeme, ako tohto dňa¹⁶¹. (29) Skryté veci patria Hospodinovi, nášmu Bohu, no⁴² zjavené⁶¹⁰⁷⁵ navždy⁸²⁷ patria nám a našim deťom⁸ na vykonávanie všetkých slov tohto zákona¹⁴.

30 No³⁰ stane sa²⁴⁵, keď na teba budú prichádzať všetky tieto veci¹⁰⁷⁶, požehnanie a zlorečenie, ktoré som predložil²⁵ tvojej tvári, a medzi všetkými národmi, kam ťa Hospodin, tvoj Boh, zaženie²⁴², si ich opäť budeš privádzať na²⁸⁵ mysel¹⁰⁷⁷ (2) a budeš sa vracáť k Hospodinovi, svojmu Bohu, a poslúchať na¹⁷ jeho hlas podľa všetkého, čo ti ja dnes rozkážem, ty aj tvoje deti⁸, celým tvojim srdcom a celou tvojou dušou, (3) že³⁰ Hospodin, tvoj Boh, odvráti⁶⁷⁹ 1078 tvoje zjatie¹⁰⁷⁹ 1080 a poľutuje ťa¹⁰⁸¹ a zasa⁸⁴⁶ ťa zhromaždí zo všetkých národností¹⁴⁹, kam ťa Hospodin, tvoj Boh, rozptýlil. (4) Bárs budú tvoji zahnaní¹⁸¹ 242 na konci nebies, bude ťa Hospo-

din, tvoj Boh, vedieť³³ zhromaždiť stadiaľ, a stadiaľ ťa vziať (5) a bude ťa Hospodin, tvoj Boh, uvádzať do zeme, ktorej sa tvoji otcovia zmocnili²⁶, i budeš sa jej môcť³³ zmocniť²⁶ a spraviť ti dobre a rozmnoží ťa viac od tvojich otcov; (6) a Hospodin, tvoj Boh, obreže tvoje srdce a srdce tvojho semena, takže budeš Hospodina, svojho Boha, celým svojím srdcom a celou svojou dušou milovať²⁴⁶, v záujme¹⁰⁸² tvojho života¹⁰⁵⁰ 1064. (7) A všetky tieto kľatby¹⁰⁵⁰ 1064 Hospodin, tvoj Boh, uvedie²⁵ na tvojich nepriateľov a na tvojich nenávisníkov, ktorí ťa prenasledovali¹³¹, (8) a ty budeš zasa⁸⁴⁶ poslúchať na¹⁷ hlas Hospodina a vykonávať všetky jeho rozkazy, ktoré ti ja dnes rozkážem. (9) A Hospodin, tvoj Boh, ti dá vo všetkom diele⁶⁰⁸ tvojej ruky blahobytné⁹⁶⁰ oplývať⁹⁶¹ tvojím plodom³⁶¹ lona³⁶² a plodom tvojho dobytká¹⁶⁸ a plodom tvojej pôdy²³⁰, lebo sa Hospodin bude vracáť k radosti nad tebou na dobré, ako sa radoval¹³¹ nad tvojimi otcami, (10) keď¹⁰⁸³ budeš na¹⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, poslúchať na zachovávanie¹²² jeho rozkazov a jeho ustanovení³²⁸, zapísaných v tejto knihe zákona¹⁴, keď¹⁰⁸³ sa celým svojím srdcom a celou svojou dušou k Hospodinovi, svojmu Bohu, budeš vracáť. (11) Veď tento rozkaz, ktorý ti ja dnes prikážem, – on nie je pre teba⁶¹ príliš čudný⁶³ 665, ani on nie je ďaleko; (12) on nie je v nebesiach, aby sa muselo vraviť: kto nám môže³³ vystúpiť⁶⁶ do nebies a priniesť¹⁰⁸⁴ nám ho a povedať nám¹⁰⁸⁵ ho, nech³⁰ ho môžeme³³ vykonávať? – (13) a nie že on je z druhej strany¹⁰⁸⁶ pri mori, aby sa muselo vraviť: Kto nám môže³³ prejsť ku druhej strane¹⁰⁸⁶ mora a priniesť¹⁰⁸⁴ nám ho a povedať nám¹⁰⁸⁵ ho, nech³⁰ ho môžeme³³ vykonávať? (14) Lež²⁵⁷ je ti to slovo veľmi blízko, v tvojich ústach a v tvojom srdci, na jeho vykonávanie.

(15) Pozri, dnes som predložil²⁵ tvojej tvári život²²⁷ a dobré aj smrť a zlé, (16) keď ti dnes rozkážem milovať Hospodina, svojho Boha, a chodiť po jeho cestách a zachovávať¹²² jeho rozkazy a jeho ustanovenia²¹⁷ a jeho predpisy²¹⁸, nech³⁰ žiješ¹³¹ a rozmnožíš sa a Hospodin, tvoj Boh, ťa požehná v zemi, kam sa ty chystáš vstúpiť⁷⁷ zaujať²⁶ ju. (17) No³⁰ ak sa tvoje srdce

bude otáčať¹⁷, takže³⁰ nebudeš poslúchať a budeš sa dávať zviať²⁴² a dáš sa klaňať sa iným³⁰⁰ bohom a slúžiť²⁴³ im, (18)oznamujem^{131 234} vám dnes, že istotne²⁵³ budete musieť³³ zahynúť²⁵³, nebudete môcť³³ predĺžiť *svoje* dni na pôde²³⁰, kam vstúpiť sa ty chystáš prejsť⁷⁹ Jordán na zaujatie²⁶ jej. (19)Za svedkov proti vám som dnes povolal nebesá aj zem; predložil²⁵ som tvojej tvári život²²⁷ aj smrť, požehnanie aj zlorečenie, nech³⁰ sa môžeš³³ rozhodnúť pre²⁸⁰ život²²⁷, aby si žil, ty aj tvoje semä, (20)v milovaní Hospodina, svojho Boha, v poslúchaní na¹⁷ jeho hlas a v lipnutí na²²¹ ňom, lebo to¹⁹⁴ je tvoj život²²⁷ a dĺžka tvojich dní k bývaniu na pôde²³⁰, ktorú Hospodin prísahou sľúbil²⁷ tvojim ocom, Abrahámovi, Isákovi a Jákobovi, dať im.

31 Mojžiš sa teda⁴⁴ pobral a vyslovil tieto slová² ku všetkému Izraelovi; (2)i povedal k nim: Ja som dnes vo veku¹⁰⁸⁷ sto a dvadsať rokov, nemôžem už vychádzať ani vstupovať⁹⁵², a Hospodin ku mne povedal: Nesmieš³³ prejsť tento Jordán! – (3)Hospodin, tvoj Boh, on kráča¹⁰⁸⁸ pred tvou tvárou, on spred tvojej tváre⁸⁴ bude vedieť³³ vyhubiť tieto národy, i budeš ich môcť³³ ovládnuť²⁶; Jóšua, on kráča¹⁰⁸⁸ pred tvou tvárou podľa *toho*, čo Hospodin prehovoril. (4)A Hospodin s nimi¹³⁸ spraví podľa *toho*, čo spravil so Síchonom¹³⁸ a s Ógom¹³⁸, kráľmi¹³⁸ Emóriho¹¹, a s ich zemou¹³⁸, ktorých vyhubil⁷⁸, (5)takže³⁰ ich Hospodin vystaví^{25 162} pred vašu tvár¹⁶³, i spravíte³¹ s nimi¹³⁸ podľa všetkého rozkazu, ako som vám rozkázal. (6)Buďte silní a buďte odvážni¹⁰⁸⁹, nech sa nebojíte^{31 65} a nech sa nedesíte pred ich tvárou⁸⁴, lebo Hospodin, tvoj Boh, on, ktorý²⁵¹ ide s tebou, *od* teba nebude ustupovať¹⁰⁹⁰ ani ťa opúšťať.

(7)A Mojžiš povolal¹⁹² Jóšua a povedal k nemu pred očami všetkého Izraela: Buď silný a buď odvážny¹⁰⁸⁹, lebo ty tento ľud budeš uvádzať do zeme, ktorú Hospodin ich ocom prísahou sľúbil²⁷ dať im, a ty ich ňou¹⁰⁹¹ ako dedičstvom máš³³ podeliť^{99 100 101}. (8)Hospodin, on, ktorý²⁵¹ ide pred tvou tvárou, on bude s tebou, nebude *od* teba ustupovať¹⁰⁹⁰ ani ťa opúšťať, nech sa nebojíš^{31 65} a nech sa nestračuješ.

(9)A Mojžiš tento zákon¹⁴ zapísal a dal ho kňazom, synom Léviho, ktorí²⁵¹ nosili²⁸ skrinku⁴⁴² zmluvy Hospodina, a všetkým starším Izraela, (10)a rozkázal im Mojžiš výrok: Po uplynutí⁴²² siedmich rokov v určený čas⁶⁵⁰ roku sprostovania⁶⁰⁹, na slávnosť búdok⁶⁵⁴, (11)keď príde všetok Izrael²²⁸ ukázať sa pred tvár Hospodina, tvojho Boha, v mieste⁸⁹, ktoré *on* bude chcieť³³ vyvolať²⁸⁰, budeš³¹ tento zákon¹⁴ pred všetkým Izraelom predčítovať v ich uši. (12)Zvolaj²²⁹ ľud, mužov aj ženy aj drobotinu aj cudzincov⁴⁹ u teba⁵⁰, ktorí budú¹⁸¹ v tvojich bránach³¹⁴, aby počúvali a aby sa učili a mali v úcte⁶⁵ Hospodina, vášho Boha, a dbali¹²² o vykonávanie všetkých slov tohto zákona¹⁴; (13)aj ich deti⁸, ktoré *ho* nepoznajú¹³¹, budú³¹ počuť a učiť sa mať v úcte⁶⁵ Hospodina, vášho Boha, *po* všetky dni, čo budete žiť na pôde²³⁰, kam sa vy chystáte prejsť⁷⁹ Jordán zaujať²⁶ ju.

(14)A Hospodin k Mojžišovi povedal: Hľa, tvoje dni sa priblížili¹⁶⁴ k smrti; zavolaj Jóšua a postavte sa pri stane stretávania⁶⁵⁰, nech³⁰ mu môžem³³ dať svoje rozkazy¹⁰⁹². Pobral sa teda⁴⁴ Mojžiš, aj Jóšua, a pri stane stretávania⁶⁵⁰ sa postavili (15)a pri stane sa ukázal Hospodin v stĺpe oblaku, a ten oblakový stĺp zostal nad vchodom⁸¹⁴ stanu. (16)A Hospodin k Mojžišovi povedal: Hľa ťa – už ľahneš¹⁰⁹³ so svojimi otcami, a tento ľud povstane a *odíde*¹⁰⁹⁴ smilniť za bohmi cudzozemcov^{181 599} zeme, kam sa on medzi¹¹³ nich^{181 1095} chystá vstúpiť⁷⁹, a opustí ma a poruší moju zmluvu, ktorú som s ním uzavrel²⁴⁹. (17)A v onen deň proti nemu vzbĺkne³³⁴ môj hnev, takže³⁰ ich budem musieť³³ opustiť a skryť pred nimi⁸⁴ svoju tvár, i dospeje²⁴⁵ k pohlteniu²⁵⁰ a postihnú²⁶⁰ ho mnohé nešťastia¹⁰⁶⁵ a úzkosti¹⁰⁹⁶; a v onen deň *si* povie³⁶⁷: Či nie preto ma postihli²⁶⁰ tieto nešťastia¹⁰⁶⁵, že niet môjho Boha v mojom stane¹¹³? (18)No³⁰ ja budem v onen deň mať svoju tvár naskrze¹⁰⁹⁷ skrytú pre všetky zlá, ktoré napáchal⁴², lebo sa otočil¹⁷ k iným³⁰⁰ bohom. (19)No³⁰ teraz si napíšete túto pieseň a nauč ju deti⁸ Izraela, vlož⁴¹ ju v ich ústa, aby mi táto pieseň bola proti deťom⁸ Izraela svedkom¹⁰³, (20)lebo ho budem uvádzať na pôdu²³⁰, ktorú som prísahou

slúbil²⁷ jeho otcom, pretekajúcu³²⁹ mliekom a medom, takže³⁰ sa naje a nasýti a stučnie a otoč¹⁷ sa k iným³⁰⁰ bohom a dajú sa im slúžiť²⁴³ a mnou pohrdnú a moju zmluvu porušia. (21)No³⁰ keď ho budú postihovať²⁶⁰ mnohé nešťastia¹⁰⁶⁵ a úzkosti¹⁰⁹⁶, stane sa²⁴⁵, že³⁰ táto pieseň ako svedok vypovie³¹⁶ do jeho tváre¹⁰⁹⁸, – lebo nebude miznúť z pamäti a¹⁰⁹⁹ z úst jeho semena, – že poznám¹³¹ jeho zmysla¹¹⁰⁰, ktoré on utvára^{42 1101} dnes, skôr ako ho budem uvádzať do zeme, ktorú som prisahou slúbil²⁷. (22)Mojžiš teda⁴⁴ túto pieseň v onen deň napísal a dal sa ju deti⁸ Isráela učiť. (23)A Jósuovi, synovi Núna, rozkázal¹¹⁰² výrok: Buď silný a buď odvážny¹⁰⁸⁹, lebo ty budeš deti⁸ Isráela uvádzať do zeme, ktorú som im prisahou slúbil²⁷, a ja budem s tebou.

(24)A ako Mojžiš dokončil^{228 739} písanie slov tohto zákona¹⁴ na knihu⁶⁸³ až do ich dohotovenia¹¹⁰³, stalo sa²⁴⁵, (25)že³⁰ Mojžiš Léviomcom⁵⁰⁴, nosiacim²⁸ skrinku⁴⁴² zmluvy Hospodina, rozkázal výrok: (26)Vezmi túto knihu zákona¹⁴ a položte³¹ ju zo strany skrinky⁴⁴² zmluvy Hospodina, vášho Boha, i bude tam za svedka proti tebe, (27)lebo ja poznám¹³¹ tvoju spurnosť¹¹⁴ a tvoju tvrdú šiju – hľa, za môjho zotrvávania s vami nažive dnes ste boli spurní voči Hospodinovi⁴²⁰, a čím viac po mojej smrti! (28)Zvolajte²²⁹ ku mne všetkých starších vašich kmeňov³⁸ a svojich predákov⁴⁶, nech³⁰ môžem³³ vysloviť tieto slová² v ich uši a za svedkov proti nim povolať nebesá aj zem, (29)lebo viem¹³¹, že po mojej smrti budete naskrze¹⁰⁹⁷ skazene konať¹¹⁰⁴ a odvracať sa¹⁵⁷ od cesty, ktorú som vám rozkázal, takže³⁰ vás v posledku dní stretne zlé, lebo budete robiť, čo v očiach Hospodina zlé je, na dráždenie²⁵² dielom⁶⁰⁸ vašich rúk.

(30)A Mojžiš v uši celého zídienia³¹⁷ Isráela vyslovil všetky slová² tejto piesne až do ich dokončenia¹¹⁰³:

32 Nastavte ucho¹¹⁸, nebesá, a prehovorím, nech³⁰ počúvaš, zem, výroky mojich úst, (2)moja náuka bude kropiť ako dážď, moja reč¹¹⁰⁵ bude kvapkať¹¹⁰⁶ ako rosa, ako mrholenia¹¹⁰⁷ na mladý porast¹¹⁰⁸ a ako pršky¹¹⁰⁹ na bylinstvo^{748 1073}.

(3)Áno, budem prevolávať meno Hospodina,

priznajte³⁷ veľkosť^{206 1110} nášmu Bohu!

(4)Skala! Dokonalé je jeho pôsobenie, lebo všetky jeho cesty sú právom^{218 1111}, Boh vernosti¹¹¹², v ktorom³⁰ niet

krivdy⁹²²,

spravodlivý a úprimný³³⁸ je on.

(5)Zachovala sa k nemu¹¹¹³ zvrhlo^{236 423}

– nie jeho deti⁸, lež ich škvrna¹¹¹⁴,

pokolenie prevrátené¹¹¹⁵ a pokrivené¹¹¹⁶!

(6)Či chcete³³ Hospodinovi odplácať takto, ľud bezbožný⁸¹⁶ a nemúdry?

Či on nie je tvoj Otec, kúpivší¹¹¹⁷ ťa, on, utvorivší⁴² ťa, ktorý³⁰ ťa upevnil?

(7)Pripomeň si dávne dni¹¹¹⁸, uváž roky pokolení¹¹⁸¹ a pokolení¹¹⁸¹,

spýtaj sa svojho otca, ten³⁰ ti môže³³ oznámiť²³⁴, a svojich starších, tí³⁰ ti môžu³³ povedať!

(8)Pri svojom podoľovaní národov dedičstvom^{99 100 101},

pri svojom rozmiestňovaní¹¹¹⁹ detí⁸

Ádáma

vytýčoval¹¹²⁰ Najvyšší^{1121 1122} pomedzia¹²¹

národnosti¹⁴⁹ podľa počtu detí⁸

Isráela,

(9)lebo podielom Hospodina je jeho ľud,

Jákob je údel¹¹²³ jeho dedičstva²⁴⁷.

(10)Nachádzal²⁶⁰ ho v zemi pustiny, áno³⁰, v prázdnote¹¹²⁴ zavýjania

púšte¹¹²⁵,

obchádzal¹¹²⁶ ho, všimal si ho, choval¹¹²⁷

ho ako zornicu svojho oka,

(11)ako orol⁵⁷⁴ vzrušuje svoje hniezdo¹¹²⁸,

poletuje¹¹²⁹ nad svojimi orlícami¹¹³⁰,

rozpína¹¹³¹ svoje krídla, berie ho¹¹³²,

nosí ho¹¹³² na svojej peruti,

(12)vodil ho Hospodin samotný¹¹³³

a nebolo s ním BOHA cudziny¹¹³⁴.

(13)Vozil¹¹³⁵ ho po výšinách zeme, aby

sa najedol plodín¹¹³⁶ poľa,

a dojčil¹¹³¹ ho medom zo skaliska¹¹³⁷

a olejom z kremeňa skaly,

(14)smotanou¹¹³⁸ hovädzieho dobytká

a mliekom¹¹³⁸ drobného dobytká

s tukom jahniat¹¹³⁹ a baranov

z¹¹⁴⁰ Bášana a capov¹¹⁴¹,

s najlepším druhom¹¹⁴² pšenice, a pil si krv hrozna, víno.

(15) No³⁰ Ješurún¹¹⁴³ stučnel a dal sa vyhadzovať¹¹⁴⁴ – stučnel si, stlstel si, pokryl si sa mastnotou – a zamietol +Boha, ktorý ho utvoril^{41 1145}, a znevážil skalu¹¹⁴⁶ svojej záchrany;
 (16) k žiarlivosti ho doháňali cudziarmi^{906 1147}, dráždili²⁵² ho osklivosťami³⁸¹, (17) obetovali démonom¹¹⁴⁸, nie +Bohu, bohom – nepoznali ich, novým, prišli nedávno¹¹⁴⁹, vaši otcovia sa ich nededili.
 (18) Skala tá splodila¹⁵⁰, zabúdaš, a nevšímaš¹³¹ si Boha porodivšieho¹¹⁵¹ ťa.
 (19) To³⁰ Hospodin uvidel a zavrhol, pre dráždenie^{252 836} jeho synmi⁶ a jeho dcérami⁶, (20) i povedal: Budem pred nimi⁸⁴ skrývať svoju tvár, budem vidieť, aký¹¹⁵² bude ich posledok, veď oni sú pokolenie veľkej zvrátenosti¹¹⁵³, deti⁸, v ktorých niet spoľahlivosti¹¹⁵⁴.
 (21) Oni ma dohnali k žiarlivosti nie-BOHOM, vydráždili²⁶⁰ ma svojimi ničotnosťami¹¹⁵⁵, ja ich teda⁴⁴ budem k žiarlivosti doháňať nieľudom, dráždiť²⁶⁰ ich blázňovským⁸¹⁶ národom,
 (22) lebo v mojom hneve oheň vzplanul a bude horieť až do najhlbšieho šeóla¹¹⁵⁶ a pohltí zem aj jej výnos a podpáli¹¹⁵⁷ základy vrchov.
 (23) Budem na nich hromadiť⁷⁹⁰ nešťastia¹⁰⁶⁵, vystrieľané^{739 1158} mať svoje šípy do nich¹¹⁵⁹,
 (24) vysatých hladom a zožieraných horúčkou¹¹⁶⁰ a jedovatou¹¹⁶¹ nákazou¹¹⁶², a budem proti nim^{372 1159} vypúšťať^{4373 374} zub zveri¹⁶⁸ s jedom¹¹⁶³ plúživcov¹¹⁶⁴ prachu^{435 1165}.
 (25) Na ulici^{1166 1167} bude sirobu pôsobiť¹¹⁶⁸ meč a v izbách¹¹⁶⁷ hrôza, aj šuhajovi aj panne, dočfať so sivovlasým¹¹⁶⁹.
 (26) Povedal by som: Musím³³ ich zmiest' ¹¹⁷⁰, odstrániť¹¹⁷¹ ich pamiatku spomedzi ľudí⁵⁸,

(27) keby som sa neobával⁵⁵ dráždenia^{252 1172} od nepriateľa, aby to ich trápiči¹¹⁷³ nechápali myslne¹¹⁷⁴, aby nevraveli:
 Vyvyšila sa naša ruka a nie Hospodin toto všetko spôsobil.
 (28) Veď oni sú národ, ktorému niet rady¹¹⁷⁵, a niet v nich rozumnosti¹¹⁷⁶.
 (29) Kiežby zmúdreli! Pochopili^{1048 1177} by toto, uvažovali by o svojom posledku:
 (30) Ako by mohol³³ jeden hnať⁴⁶¹ tisíc a dvaja na útek obrátiť desaťtisíc, ak nie *preto*, že ich¹¹⁷⁸ Skala ich predala a Hospodin ich vydal napospas¹¹⁷⁹?
 (31) Veď ich¹¹⁷⁸ skala nie je ako naša Skala, sami³⁰ naši nepriatelia budú rozhodcami¹¹⁸⁰!
 (32) Veď ich vinič je z viniča Sodomy a z nív Gomorrh, ich hrozná sú hrozná žľč¹⁰⁵⁶, majú²⁹⁸ jedovaté¹¹⁶¹ strapce,
 (33) ich víno je jed¹¹⁶³ drakov¹¹⁸¹ a skazonosný¹¹⁸² jed¹⁰⁵⁶ vreteníc¹¹⁸³.
 (34) Či to⁷⁹⁴ nie je u mňa uložené¹¹⁸⁴, zapečatené medzi mojimi zásobami¹¹⁸⁵?
 (35) Mne *patrí* pomsta a odplata v čas, keď sa ich noha¹¹⁸⁶ bude šmýkať¹¹⁸⁷, lebo deň ich skazy¹¹⁸⁸ je blízky, a čo je pre nich⁸⁶ pripravené¹¹⁸⁹, prichvátá;
 (36) áno, Hospodin bude vymáhať právo svojmu ľudu¹¹⁹⁰ a zľutúvať¹¹⁹¹ sa nad svojimi nevoľníkmi, keď bude vidieť, že sila¹¹⁹² vymizla¹¹⁹³ a je koniec¹¹⁹⁴ zadržaného¹¹⁹⁵ aj prepusteného^{1196 1197}.
 (37) I povie: Kde sú ich bohovia, skala – na ňu sa spoliehali^{131 1198},
 (38) z obetí, ktorých tuk jedávali, z tekutých¹¹⁹⁹ obetí ktorých víno pili? Nech vstávajú³¹ a pomáhajú³¹ vám, nech je³¹ to nad vami ochranou¹²⁰⁰!
 (39) Pozrite teraz, že ja – ja *som* ON¹²⁰¹, a so mnou¹²⁰² niet Boha, ja usmrcujem a oživím¹²⁰³, zraním¹²⁰⁴ a ja uzdravujem, a niet schopného vyprostiť¹²⁰⁵ z mojej ruky.
 (40) Áno, povznášam²⁸ svoju ruku k nebesiam a poviem: Ja *som* život¹²⁰⁶ navždy!¹²⁰⁷

(41) Ak naostrím svoj blyskotavý meč¹²⁰⁸ a moja ruka bude zasahovať v súde¹²⁰⁹, budem svojim protivníkom¹¹⁷³ splácať^{679 1210} pomstou a svojim nenávisníkom odplácať;
 (42) svoje šípy budem opájať krvou¹²¹¹, kým³⁰ môj meč bude žrať⁷⁵⁰ mäso, krvou¹²¹¹ zabitých⁷⁵³ a zajatcov, hlavou¹²¹¹ vládcov¹²¹² nepriateľa.
 (43) Rozveselte¹²¹³ národy, jeho ľud¹²¹⁴, lebo bude mstiť⁴⁹⁹ krv svojich nevoľníkov a pomstou splácať^{499 679} svojim¹²¹⁵ protivníkom¹¹⁷³, a zadostučinením obdariť⁷⁵⁹ svoju pôdu²³⁰, svoj ľud.
 (44) I prišiel Mojžiš a vyslovil všetky slová² tejto piesne v uši ľudu, on a Hóšea¹²¹⁶, syn Núna; (45) a keď Mojžiš vyslovovanie všetkých týchto slov² ku všetkému Izráelovi dokončil⁷³⁹, (46) povedal¹⁵² k nim: Priložte⁴¹ svoje srdce ku všetkým týmto slovám, ktoré ja dnes proti vám¹²¹⁷ dosvedčujem⁴¹², ktoré budete³¹ rozkazovať svojim deťom⁸, aby dbali^{122 246} o vykonávanie všetkých slov tohto zákona¹⁴. (47) Veď to¹⁹⁴ pre¹²¹⁸ vás nie je ničotné¹²¹⁹ slovo^{548 1220}, lež²⁵⁷ je to¹⁹⁴ váš život²²⁷, a týmto slovom⁵⁴⁸ budete môcť³³ predĺžiť svoje dni na pôde²³⁰, kam sa vy chystáte prejsť⁷⁹ Jordán zaujať²⁶ ju.
 (48) A priam v tento deň⁴⁰⁷ k Mojžišovi prehovoril Hospodin výrokom: (49) Vystúp⁶⁶ na toto pohorie⁵ Avárim, na vrch Névó, ktorý je v zemi Móáva¹³, ktorý je naproti¹²²¹ Jerichu, a pozri zem Kenáana, ktorú sa ja chystám dať⁷⁹ v držbu deťom⁸ Izráela, (50) a umri na vrchu, kam sa ty chystáš vystúpiť^{66 79}, i budeš musieť³³ byť pripojený⁷⁹⁰ k svojmu ľudu¹²²², ako umrel Áron, tvoj brat, na vrchu Hór, a bol k svojmu ľudu¹²²² pripojený⁷⁹⁰, (51) pretože ste sa vprostred detí⁸ Izráela proti mne dopustili nedôvery pri vodách rozvadenosti¹²²³ v Kádéši¹⁶ v pustine⁶ Cín, pretože ste ma vprostred detí⁸ Izráela neposvätili¹²²⁴. (52) Áno, budeš tú zem pred seba vidieť, no³⁰ nesmieš³³ ta vstúpiť, do zeme, ktorú sa ja chystám deťom⁸ Izráela dať⁷⁹.
33 A toto je požehnanie, ktorým Mojžiš, Boží muž, požehnal deti⁸ Izráela pred svojou smrťou; (2) povedal teda⁴⁴:

Hospodin prišiel zo Sínaja a vzišiel^{200 1225} im zo Séira, zaskvel sa z vrchu Párán a dostavil sa¹²²⁶ spomedzi svätých desattisícov; od jeho pravice – oheň vyhlášky¹²²⁷ pre nich^{86 1228}.
 (3) Veru miluje zástupy ľudu¹²²⁹! Všetci jeho svätí sú v tvojej ruke a oni sa primkli k tvojim nohám; smieš³³ sa¹⁷⁸ brat²⁸ z tvojich slov¹²³⁰.
 (4) Mojžiš nám prikázal zákon¹⁴, dedičstvo¹²³¹ zídienia³¹⁷ Jákóba,
 (5) a stal sa²⁴⁵ v Ješurúnovi¹⁴³ kráľom pri zhromažďovaní⁷⁹⁰ hláv ľudu spolu s kmeňmi³⁸ Izráela.
 (6) Reúvén nech žije³¹ a neumiera³¹ a jeho ľud¹⁶⁶ nech bude³¹ nevela¹²³²!
 (7) A toto pre Júdu^{86 1233}; povedal teda⁴⁴: Počuj, Hospodine, hlas Júdu, a kiež ho privedieš³¹ k jeho ľudu, za ktorý^{86 1234} svojimi rukami zápasí¹³¹; kiež budeš³¹ pomocou od jeho trápčiv¹¹⁷³.
 (8) A o Lévim^{86 1233} povedal: Tvoje Tummim¹²³⁵ a tvoje Úrim¹²³⁶ *patrí* mužovi, tvojmu zbožnému³⁰⁵, ktorého si vyskúšal³³⁵ v Masse³³⁶, mal si s ním zvuďu pri vodách Merivy¹²³⁷,
 (9) ktorý²⁵¹ vpravil o svojom otcovi, aj o svojej matke: Nevidel¹³¹ som ho, a k svojim bratom neprihliadal^{50 131 1174} a svojich synov nepoznal¹³¹, lebo zachovávali^{122 1238} tvoju reč¹¹⁰⁵ a všimali si^{1127 1238} tvoju zmluvu.
 (10) Budú Jákóbovi vŕstevovať¹²³⁹ tvoje predpisy²¹⁸ a Izráelovi tvoj zákon¹⁴, budú naproti tvojej nozdre klásť kadivo¹²⁴⁰ a na tvoj oltár cele spaľovanú obeť¹²⁴¹.
 (11) Žehnaj, Hospodine, jeho silu²⁸³, a kiež blahovoľne prijímaš³¹ pôsobenie¹²⁴² jeho rúk!
 Poprerážaj¹²⁰⁴ bedrá¹²⁴³ povstalcov *proti* nemu¹²⁴⁴ a jeho nenávisníkov, nech nepovstávajú!
 (12) O Benjáminovi^{86 1233} povedal: Milovaný Hospodina – v bezpečnosti⁵⁰¹ bude pred ním sídlit⁵⁰²; nad ním bude po celý deň rozostierať svoje krídla¹²⁴⁵ a usídli sa⁵⁰² medzi jeho plecami¹²⁴⁶.

(13) A o Jozefovi^{86 1233} povedal:
Nech je požehnaná od Hospodina
 jeho zem, vzácnosťou^{1211 1247}
 nebies, rosou¹²¹¹, a hĺbčinou^{1211 1248}
 rozkladajúcou sa⁷⁹⁶ dolu,
 (14) a vzácnosťou^{1211 1247} úrod slnka¹²⁴⁹
 a vzácnosťou^{1211 1247} výhonkov¹⁸¹
 mesiacov¹²⁵⁰,
 (15) výkvetom^{1211 1251} prastarých vrchov
 a vzácnosťou^{1211 1247} večných vrškov³²⁶,
 (16) a vzácnosťou^{1211 1247} zeme a jej
 náplne, a blahovôľou^{1211 1252}
 obývajúceho⁵⁰² ker¹²⁵³,
*tieto veci nech pripadajú*³¹ hlave
 Jozefa a temenu¹²⁵⁴ zasväteného¹²⁵⁵
*spomedzi*¹²⁵⁶ svojich bratov.
 (17) Prvorodený jeho hovädzieho
 dobytká
 – *to je nádherna*¹²⁵⁷ jemu *patriaca*¹²⁵⁸,
 jeho rohy – rohy reéma¹²⁵⁹;
 nimi bude kľat národnosti¹⁴⁹, všetky¹²⁶⁰,
do posledných končín zeme.
 A to¹⁹⁴ sú desatisíce Efrájima a to¹⁹⁴ sú
 tisíce Menaššéa.
 (18) A o Zevulúnovi^{86 1233} povedal:
 Vesel sa, Zevulún, v svojom
 vychádzaní¹⁷,
 a ty, Jissaschár, v svojich stanoch!
 (19) Budú volať národnosti^{149 1261} na
 vrchy⁵, tam budú obetovať obete
 spravodlivosti¹²⁶²,
 lebo budú sať nadbytok morí a skryté
*veci*¹²⁶³, zahrabané¹²⁶⁴ v piesku.
 (20) A o Gádovi^{86 1233} povedal:
*Nech je velebený*⁴⁰³ ten, ktorý
 rozširuje¹²⁶⁵ Gáda!
 Usídlil¹²⁶⁶ sa⁵⁰² ako levica¹²⁶⁷
 a rozorval¹²⁶⁶ rameno, ba aj temeno
 hlavy,
 (21) a vyhladiol^{1266 1268} si popredné
 miesto¹²⁶⁹, lebo tam je uchovávaný
 podiel¹²⁷⁰ zákonodarcu^{1271 1272};
 ten³⁰ sa dostavil¹²²⁶ s hlavami ľudu,
 vykonal spravodlivosť Hospodina
 a jeho práva²¹⁸ s Isráélom.
 (22) A o Dánovi^{86 1233} povedal:
 Dán, mláďa¹²⁷³ leva, bude vyskakovať
 z Bášána.
 (23) A o Naftálím^{86 1233} povedal:
 Naftáli, nasýtený blahovôľou¹²⁵² a plný
 požehnaní Hospodina,
 zmocni sa²⁶ západu²¹⁴ a juhu¹²⁷⁴.

(24) A o Ašérovovi^{86 1233} povedal:
*Nech je Ašér požehnaný nad*¹²⁷⁵
 synov¹²⁷⁶,
 nech je³¹ obľúbencom¹²⁷⁷ svojich bratov
 a *nech* namáča¹²⁷⁸ svoju nohu v oleji;
 (25) tvoje závozy¹²⁷⁹ – železo
 a mosadz⁹⁷⁷,
 a tvoj odpočinok¹²⁸⁰ ako tvoje dni.
 (26) Niet *nikoho* ako Boh Ješurúna^{1143 1281},
 jazdiači na nebesiach pri pomáhaní¹²⁸²
 tebe⁵⁰ a v svojej vznešenosti¹²⁸³ na
 oblakoch¹²⁸⁴.
 (27) Boh pradáva na príbytkom,
 a zospodu ramená večnosti³²⁶, on³⁰
 vyženie^{1266 1285} nepriateľa pred tvojou
 tvárou⁸⁴ a povie¹²⁶⁶: Vyhub⁷⁸¹!
 (28) I nastahuje sa^{502 1286} Isráél
 bezpečne⁵⁰¹,
 o samote¹¹³³ prameň Jákóba, do zeme¹²⁸⁷
 obilia a muštu,
 a aj jeho nebesá⁹⁷⁶ budú vykvapkávať¹²⁸⁸
 rosu¹²⁸⁹.
 (29) Blažený si¹²⁹⁰, Isráél! Kto je
 podobný tebe²⁷¹,
 ľud zachránený⁷³⁷ Hospodinom,
 štítom pomoci tebe⁵⁰, ktorý je aj⁴⁴
 mečom tvojej vznešenosti¹²⁸³?
 I budú sa ti tvoji nepriatelia zaliečať¹²⁹¹
 a ty budeš šliapať po ich výšinách¹²⁹².
34 A Mojžiš zo stepí⁴ Móáva¹³ vystú-
 pil¹⁶⁶ na vrch Névó, na temeno²¹³
 Pisgy, ktorá je naproti¹²²¹ Jerichu, a Hos-
 podin mu ukázal všetku zem, Gileád až
 po Dán¹²⁹³ (2) i všetok Naftáli¹²⁹³ a zem
 Efrájima a Menaššéa a všetku zem Júdu
 až po najzadnejšie^{482 483} more (3) a Negev²¹
 a oblasť¹²⁹⁴ roviny³⁹⁷ Jericha, mesta pa-
 liem, až po Cóar. (4) A Hospodin k nemu
 povedal: Túto zem, ktorú som prisáhou
 slúbil¹²⁷ Abrahámovi, Isákovi a Jákóbovi
 výrok: Chcem³³ ju dať tvojmu semenu
 – dal som ti ju tvojimi očami uvidieť, no³⁰
 prejsť ta nesmieš³³. (5) A Mojžiš, nevoľník
 Hospodina, tam, v zemi Móáva¹³, na prí-
 kaz^{74 1295} Hospodina umrel, (6) a pocho-
 val ho v prievre²¹⁶ proti Béth-Peóru, ale
 nikto⁵⁸ po tento deň jeho hrob nepozná¹³¹.
 (7) A Mojžiš bol pri svojej smrti vo
 veku¹⁰⁸⁷ sto a dvadsať rokov; jeho oko
 nevyhaslo a nie že pošla¹²⁹⁶ jeho životná
 sila¹²⁹⁷. (8) A deti⁸ Isráéla sa na tridsať
 dní dali Mojžiša v stepiach⁴ Móáva¹³

oplakávať; potom³⁰ sa dni smútočného plaču¹²⁹⁸ pre Mojžiša⁶ dovŕšili¹⁴⁰.

(9)A Jósua, syn Núna, bol naplnený duchom múdrosti, lebo naň Mojžiš položil¹²⁹⁹ svoje ruky, a deti⁸ Isráela k nemu obrátili sluch⁴⁷⁴ a dali sa konať podľa *toho*, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal.

(10)No³⁰ nepovstal už v Iráelovi prorok ako Mojžiš, ktorého by bol Hospodin po-

znal¹³¹ tvárou v tvár (11)ohľadne všetkých znamení a zázrakov, ktoré ho Hospodin poslal vykonať v zemi Egypta na faraónovi a na všetkých jeho služobníkoch a na všetkej jeho zemi, (12)a ohľadne všetkej sily¹³⁰⁰ ruky a ohľadne všetkej veľkej hrôzy, ktorú Mojžiš pred očami všetkého Isráela uskutočnil⁴².

DEUTERONOMIUM

- 1 Pozri Exod. 19:6, pozn. 637.
- 2 AL „reči, ktoré... prehovoriť“ (ako vo v. 3 a ďalej), ďalej obdobne.
- 3 Pozri Num. 21:13, pozn. 799, tu odlišná predložková väzba, D. „na prechode“.
- 4 Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 5 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 6 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 7 Pozri Gen. 1:5, pozn. 9.
- 8 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 9 AL „vzhľadom na“.
- 10 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152; Exod. 3:20, pozn. 122.
- 11 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 12 Pozri Jós. 12:4.
- 13 Pozri Num. 22:1, pozn. 796 a 828.
- 14 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 15 Pozri Num. 16:3, pozn. 623.
- 16 VL „bývania“, „sedenia“.
- 17 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230; vo v. 40 opis tohto slovesa vzhľadom na spojenie so zvratným zámenom „si“¹⁰⁵, tak aj v kap. 2:3, no tam má toto zámeno význam ako tu¹⁹. Ďalej zmysel ako v texte.
- 18 Pozri Gen. 11:2, pozn. 329.
- 19 Pozri Gen. 12:1, pozn. 348.
- 20 Pozri Exod. 12:4, pozn. 863, tu aj v zmysle „na všetky jeho susedné (tj. „s ním susediace“) miesta“.
- 21 Hebr. „Šefeláh“, pruh úrodnej nížiny v západnej Palestíne.
- 22 Pozri Num. 13:17, pozn. 483.
- 23 Tj. „Libanón“.
- 24 Pozri Gen. 2:14, pozn. 73.
- 25 VL „dal“, ďalej obdobne.
- 26 Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 27 Pozri Num. 11:12, pozn. 413.
- 28 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 29 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 30 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 31 Pozri Gen. 1:26 a ďalej, pozn. 305.
- 32 Pozri Gen. 30:24, pozn. 780.
- 33 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 34 AL „bremä“, no iný výraz ako nižšie³⁵, vyskytujúci sa iba tu a u Is. 1:14.
- 35 Pozri Num. 4:19, pozn. 147.
- 36 Tj. vari „farchu vás samých aj toho, čo máte niesť vy“.
- 37 VL „dajte“, no nie ako vo v. 8²⁵, pozri Gen. 47:15n., pozn. 333.
- 38 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 39 Pozri Gen. 41:33, pozn. 1099.
- 40 VL „známych“, tj. „majúcich dobrú povesť a preto vážených“.
- 41 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 42 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 43 AL „Tá vec je dobrá, ktorú si sa rozhodol vykonať“.
- 44 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 45 Pozri Gen. 12:15; 21:22, pozn. 554.
- 46 Pozri Exod. 5:6, pozn. 165.
- 47 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 48 Tj. azda „pri sporoch medzi vašimi bratmi vždy starostlivo a podrobne vypočúť obidve strany“.
- 49 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83; 12:19, pozn. 403.
- 50 Pozri Exod. 20:10, pozn. 507.
- 51 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 52 Pozri Gen. 31:32, pozn. 832, tu v zmysle ako v texte („dbať al. obzerať sa na“). Ďalej obdobne.
- 53 VL „tvár“, ďalej obdobne.
- 54 D. „ako“, ako vyššie.
- 55 Pozri Num. 22:3, pozn. 832; obdobná väzba s iným slovesom⁶⁵ je použitá tu vo v. 29 a ďalej; ďalšie sloveso⁴³⁰ je použité v obdobnej väzbe v kap. 9:19 a 28:60.
- 56 Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 57 AL „pred⁸⁴ osobou“⁵³.
- 58 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 59 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 60 VL „Bohu patriaci al. prislúchajúci“.
- 61 Pozri Num. 16:9, pozn. 630.
- 62 VL „tvrdá“ (Gen. 49:7, pozn. 1326), ďalej obdobne.
- 63 AL „ktorá bude od vás obťažnejšia“, tj. „nad vaše schopnosti“. Ďalej obdobne.
- 64 Pozri Lev. 1:2, pozn. 4.
- 65 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 66 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 67 Pozri Num. 13:10, pozn. 375.
- 68 Sloveso ako „(vy)kopal(i)“ v Gen. 21:30; 26:18n., pozri Exod. 7:24, pozn. 232.
- 69 Pozri Num. 13:26, pozn. 500 a 501.
- 70 Pozri Gen. 34:18, pozn. 915.
- 71 Pozri Num. 13:23, pozn. 496.
- 72 Tj. „zem“, ďalej obdobne.
- 73 AL „vám sa znechcelo“.
- 74 Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 75 Tj. najskôr „pre svoju nenávisť k nám“, „pretože nás nenávidel“.
- 76 D. „V Hospodinovom nenávidení nás nás“.
- 77 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 78 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 79 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 80 Tj. „malomyselnými spravili“, tvar slovesa ako v Exod. 16:21. Ďalej obdobne.
- 81 Pozri Num. 13:28, pozn. 487, tu sloveso, od ktorého je tamten výraz odvodený.
- 82 Pozri Num. 13:22, pozn. 494.
- 83 Pozri Gen. 10:14, pozn. 322.
- 84 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 85 Tu aj jednoducho „z nich“, ďalej obdobne.
- 86 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 87 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 88 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 89 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.

- 90 D. „vás nebolo dôverivých“ (al. „veriacich“), ďalej obdobne.
- 91 Al. „ste neboli pevní (al. „stáli“)“⁹⁰ v Hospodinovi, vašom Bohu“.
- 92 Tvar slovesa ako „preskúmajú“ v Num. 13:2 a ďalej.
- 93 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 94 Pozri Num. 16:22, pozn. 60.
- 95 Vl. „medzi týmito mužmi“, porov. Gen. 7:21, pozn. 248 a 249. Ďalej obdobne.
- 96 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 97 Pozri Num. 14:24, pozn. 551.
- 98 Al. „na mňa“.
- 99 Pozri Num. 18:20, pozn. 718, tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 100 Al. „uviesť do vlastníctva“, ďalej obdobne.
- 101 Znenie v texte uchováva v preklade väzbu so 4. pádom, aká je v pôvodine.
- 102 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 103 Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 104 Pozri Gen. 2:9, pozn. 65.
- 105 Pozri Num. 14:25, pozn. 555.
- 106 Pozri Exod. 10:19, pozn. 344.
- 107 Sloveso jako v Exod. 29:8, pozn. 1024.
- 108 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 109 Al. možno „ste sa každý svojím“.
- 110 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 111 D. „náčinním jeho („svojho“)“¹⁰⁹ bojovania“⁸⁷.
- 112 Al. „opovážili ste sa (no nie ako v Num. 14:44) vystupovať“.
- 113 D. „vnútri“.
- 114 Al. „prejavili neposlušnosť“, ako vo v. 26, no nesúvisí s predošlým „neposlúchli“. Tvary toho istého slovesa sú v v. 9:7 a 24 a ďalej.
- 115 Pozri Exod. 18:11, pozn. 614.
- 116 Pozri Num. 14:45, pozn. 579 a 580.
- 117 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 118 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
- 119 D. „v Káděši podľa dní, ktoré“, zmysel ako v texte („veď viete, koľko“).
- 120 Pozri Gen. 2:11, pozn. 67.
- 121 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599; v kap. 32:8 čosi odlišný príbuzný a súznačný výraz.
- 122 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 123 Vl. „proti nim“, ďalej obdobne.
- 124 Al. „potýčok“, „zrážok“, „šarvátok“, „vyvolávať spory“ atď. To isté sloveso je vo v. 24 so zmyslom ako v texte tam.
- 125 Pozri Gen. 8:9, pozn. 1059.
- 126 Pozri Num. 24:18, pozn. 552.
- 127 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 128 Pozri Gen. 42:3 a ďalej, pozn. 1274.
- 129 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 130 Al. „si zadovážovať“, „kupovať“, no nie ako vyššie¹²⁸.
- 131 Vl. „spoznal“, tj. „spoznal a teda pozná“, kap. 1:19 a ďalej obdobne.
- 132 Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 133 Pozri Num. 25:17, pozn. 958.
- 134 D. „pred tvárou“, porov. Gen. 13:10, pozn. 376.
- 135 Al. „obrov“, ďalej obdobne.
- 136 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 137 Pozri Num. 21:32, pozn. 824; tu a vo vv. 21n. iný tvar tohto slovesa ako tam, spravidla čosi odlišného významu²⁶, no na týchto miestach má zmysel ako v texte.
- 138 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 139 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 140 Pozri Num. 14:35, pozn. 567.
- 141 Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 142 D. „znútra“.
- 143 Pozri Gen. 32:2, 7, pozn. 846.
- 144 Tvar (hebr. „hummmám“¹⁴⁵) slovesa ako v Exod. 14:24, pozn. 482, tiež „rozháňanie“, „rozprašovanie“, no tu zmysel ako v texte. Tvar príbuzného slovesa v podstate toho istého významu je v kap. 7:23 so zmyslom ako v texte tam; nasledovné „zmätkom“ je odvodený výraz.
- 145 Hebr. „tummám“¹⁴⁴.
- 146 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 147 Vl. „naproti“.
- 148 Pozri Gen. 25:16, pozn. 646.
- 149 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 150 D. „na tvár národnosti“, ďalej obdobne.
- 151 Pozri Gen. 29:13, pozn. 740.
- 152 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 153 Pozri Exod. 15:14, pozn. 521.
- 154 Al. „a budú naplnené úzkosťou“ (al. „strachom“), pozri Gen. 8:10, pozn. 262, a porov. Exod. 15:14, pozn. 523.
- 155 Pozri Gen. 32:3, pozn. 437.
- 156 D. „zemou – cestou, cestou“.
- 157 Pozri Gen. 48:17; 49:10, pozn. 1301.
- 158 Tj. „jeho zemou“, porov. Gen. 32:10, pozn. 852.
- 159 Pozri Exod. 7:3, pozn. 210; v kap. 9:27 odvodené podstatné meno, vyskytujúce sa len tam.
- 160 Al. „posmelil“, „podoprel“, ďalej obdobne.
- 161 Tj. „ako sa tohto dňa veci majú“.
- 162 Azda v zmysle „za cieľ útoku“.
- 163 Al. „vydávať tvojej tvári“, tj. „tebe“, ďalej obdobne.
- 164 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 165 Tu od tohto výrazu odvodené sloveso („spravili odovzdanými“). Pozri Num. 21:3, pozn. 786.
- 166 D. „mužov“, al. vôbec „osoby“, iný výraz ako v Gen. 2:23 a ďalej, pozri Gen. 34:30, pozn. 929. Ďalej obdobne.
- 167 Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
- 168 Pozri Gen. 1:24, pozn. 17, 38.
- 169 Pozri Gen. 34:29, pozn. 927.
- 170 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 171 Pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 172 Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 173 D. „vysoké“ (al. „vysoko“), tj. „nedosiahnuteľné“.
- 174 D. „ruke“, porov. Exod. 2:5, pozn. 53. Ďalej obdobne.
- 175 D. „všetkému“, ďalej obdobne.
- 176 Vl. „rozkázal“, zmysel ako v texte.
- 177 Pozri Num. 21:35, pozn. 825.
- 178 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.

- 179 D. „by sme neboli od nich vzali“.
- 180 Vl. „pruh“, „pás“, tj. „zeme“.
- 181 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 182 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 183 Dvojné číslo, tu značiace dvojkrídlové vráta.
- 184 D. „stranou od“, zmysel ako v texte.
- 185 D. „miest vidiečanov“¹⁸¹.
- 186 Tj. „králi“, al. „ktorá je“, tj. „zem“.
- 187 Al. „mestá roviny“, no iný výraz ako v kap. 34:3³⁹⁷.
- 188 Tu možno vl. „podstavec pohovky“ (al. „ležadla“), podľa niektorých „rakva“ al. „máry“.
- 189 Al. „v Rabbe detí Ammóna“.
- 190 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 191 Pozri Exod. 26:2, pozn. 899.
- 192 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 193 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 194 D. „ich“, tj. „tieto kraje al. časti zeme“; ďalej obdobne, podľa gramatického rodu a čísla podstatného mena, ktorého sa na tom či onom mieste toto zámeno týka.
- 195 Pozri Num. 32:41, pozn. 1073.
- 196 Al. „podľa niektorých“, nazval to podľa svojho mena Bášán-Chavvóth-Jáir“.
- 197 Pozri Num. 34:11, pozn. 1107.
- 198 Pozri Gen. 14:3, pozn. 393.
- 199 Pozri Num. 21:15, pozn. 801 a 802.
- 200 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 201 D. „synovia vojenskej moci“ (Exod. 14:4, pozn. 459).
- 202 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 203 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 204 Vl. „ony sú tie, ktoré videli, D. „tie vidúce“, ďalej obdobne.
- 205 Al. „priazeň“, „dal som sa doprosovať sa u Hospodina milosti“ (al. „priazne“), opis v texte uchováva v preklade cieľový zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 206 Al. „moc“, „silu“.
- 207 D. „uskutočňoval ako tvoje skutky“ (al. „podľa tvojich skutkov“), ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
- 208 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 209 Ako „dobrú“ vyššie, ďalej obdobne.
- 210 Tvar slovesa „prejsť“ vo v. 25, tu zmysel ako v texte („dal priechod svojmu hnevu“).
- 211 Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 212 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 213 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 214 Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 215 Pozri Exod. 26:18, pozn. 915.
- 216 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 217 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 218 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 219 Pozri Exod. 21:10, pozn. 691.
- 220 Pozri Num. 25:3, pozn. 951.
- 221 Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 222 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 223 Al. „chápavosť“, „bystrosť“, na konci verša tvar slovesa, od ktorého je tento výraz odvodený („rozumejúci“, „chápajúci“).
- 224 Al. možno „ktorý národ je taký veľký, že“.
- 225 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 226 Pozri Exod. 34:12, pozn. 1190.
- 227 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 228 D. „pri Hospodinovom výroku ku mne“, v obdobnom zmysle ako v Exod. 3:12, pozn. 108. Obdobne aj ďalej; v kap. 31:24 predložková väzba ako v Gen. 12:14, pozn. 365.
- 229 Pozri Exod. 35:1, pozn. 1116.
- 230 Pozri Gen. 2:7, pozn. 39.
- 231 Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 232 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 233 Pozri Exod. 20:4, pozn. 660; Num. 12:8, pozn. 467.
- 234 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 235 D. „na vaše vykonávanie ich“, ďalej obdobne.
- 236 Pozri Gen. 6:12, 17, pozn. 205 a 207.
- 237 Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
- 238 Al. „figúry“, „sochy“, no nie ako vyššie²³⁷.
- 239 Pozri Gen. 7:14, pozn. 243.
- 240 Pozri Gen. 1:24, pozn. 33.
- 241 Pozri Gen. 2:1, pozn. 45.
- 242 Al. „dohnať“, „primať“, netyka sa kap. 24:4, kde ide o opis slovesného tvaru slovesa „hrešiť“ s významom ako tam v texte („pôsobí hrešenie“). Značí aj „zahnať“, al. „zaviesť“, „zapudiť“, ako v kap. 30:1 a ďalej; tvar toho istého slovesa je aj v kap. 22:1, pozn. 787.
- 243 Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
- 244 Tj. „pod celým nebom“, v texte doslovný preklad.
- 245 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 246 D. „na stanie sa (al. „bytie“) mu“, ďalej obdobne.
- 247 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 248 Al. „vašou príčinou“, množné číslo („príčinou každého z vás“).
- 249 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 250 Pozri Num. 11:1, pozn. 392.
- 251 D. „konať to (člen)“, kap. 1:30 a ďalej obdobne.
- 252 Al. „vyzývanie ho“, tj. „k hnevu al. žiarlivosti“, „hnevovanie“, „zlostenie“, „rozhorčovanie“, „budenie jeho nevôle“, ďalej obdobne.
- 253 D. „vyštváňím“ atď.²⁵⁵; na konci verša tu „zničením“⁷⁸.
- 254 Pozri Exod. 32:8, pozn. 1128.
- 255 Vl. „vyhubení“, „vyhynúť“, ako „zhubení“ v Exod. 10:7. Ďalej obdobne.
- 256 Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
- 257 Al. „lež“ (Gen. 19:2, pozn. 488), ďalej obdobne; tá istá spojka je aj v kap. 29:19 so zmyslom ako tam v texte.
- 258 Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 259 Al. „budete vyhľadávať Hospodina, tvojho Boha“, no nesúvisí s „vyhľadávať“ nižšie²⁶¹. Pozri Exod. 2:15, pozn. 72.
- 260 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 261 Al. „sa za ním zháňať“, sloveso ako v Lev. 10:16, pozn. 304. Ďalej obdobne.
- 262 D. „v tiesni (al. „úzkosti“) tebe“, tj. „tvojej“⁴⁷, tu zmysel ako v texte.
- 263 Al. „veci postihnú, v posledku dní sa budeš vracat“.

- 264 Al. „milosrdný“, „sústrastný“, výraz, ktorý sa používa len o Bohu. Pozri Exod. 34:6, pozn. 1177.
- 265 Al. „opúšťať ňu“, „prenechávať ňu sebe samému“, „nechávať ňu tak“, vl. „nechávať ňu padnúť“ (al. „klesnúť“). Ďalej obdobne.
- 266 Al. „Veď sa predsa“.
- 267 D. „prvé“, ďalej obdobne.
- 268 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 269 Tj. „od jedného konca po druhý“.
- 270 Pozri Exod. 11:6, pozn. 356.
- 271 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 272 Al. „Boha, hovoriaci“.
- 273 Tu doslovne, nie ako vo v. 34¹⁴².
- 274 Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
- 275 Pozri Exod. 20:3, pozn. 391, al. „či sa ktorý boh pokúsil“; podaktorí, okrem iných aj LXX a Vulgata, tu podávajú znenie „či sa Boh pokúsil“, no nazdám sa, že správne je znenie v texte al. tu vyššie. Myslím totiž, že o Všemohúcom sa nedá dosť dobre povedať, že sa o čosi „pokúsil“, a dokonca že sa „pokúsil prísť“!
- 276 Pozri Exod. 25:40, pozn. 896.
- 277 Pozri Num. 5:8 a ďalej, pozn. 219 a 285.
- 278 Vl. „už“, „viac“, „naďalej“, zmysel ako v texte.
- 279 Al. „napomenutie“, „cvičenie“, „nápravnú výchovu“.
- 280 Pozri Num. 16:5, pozn. 627, tá istá predložková väzba je aj v kap. 30:19 so zmyslom ako v texte tam; bez tejto predložkovej väzby v kap. 12:5 a ďalej.
- 281 Al. „otcov a našiel záľubu... po ňom, vyviedol aj teba“.
- 282 Pozri Exod. 33:14n., pozn. 1166; tu aj „v svojej osobe“ al. „v zjavení svojej bytosti“.
- 283 Pozri Lev. 26:20, pozn. 895.
- 284 Pozri Gen. 18:18, pozn. 478.
- 285 D. „a vraciaš⁶⁷⁹ k svojmu“, zmysel ako v texte; kap. 30:1 obdobne.
- 286 Al. „aby bolo“, no nie ako „aby“ nižšie.
- 287 Sloveso ako v Gen. 1:4, pozn. 7.
- 288 Pozri Num. 35:6, pozn. 1117.
- 289 Pozri Num. 35:6, pozn. 1118.
- 290 Pozri Exod. 20:16, pozn. 668.
- 291 D. „v nedostatku vedenia“ (al. „vedomia“).
- 292 D. „a on“, netýka sa slova „ktorý“ vyššie.
- 293 D. „od včerajška“, porov. Exod. 4:10, pozn. 140.
- 294 Al. „ktoré Mojžiš... vyslovil“ (al. „predniesol“), ďalej obdobne.
- 295 Tu väzba bez predložky.
- 296 Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
- 297 Pozri Exod. 20:2, pozn. 657.
- 298 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 299 Pozri Exod. 20:3, pozn. 658.
- 300 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 301 Pozri Exod. 3:16, pozn. 117.
- 302 Pozri Exod. 20:5, pozn. 662.
- 303 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 304 Pozri Gen. 17:10, pozn. 448.
- 305 Pozri 2 Par. 6:42; v kap. 33:8 tu odvodené prídavné meno.
- 306 Pozri Exod. 20:7, pozn. 664.
- 307 Pozri Exod. 20:7, pozn. 665.
- 308 Pozri Exod. 20:7, pozn. 666.
- 309 Pozri Exod. 16:25, pozn. 575.
- 310 Pozri Gen. 29:15 a ďalej, pozn. 743.
- 311 Tu zmysel ako v texte.
- 312 Pozri Exod. 20:9, pozn. 667.
- 313 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 314 Tj. „v твоjich mestách“, „vnútri твоjich miest“; takisto ide v kap. 6:9 a ďalej najskôr o „brány miest“.
- 315 Pozri Exod. 14:4, pozn. 460.
- 316 Pozri Exod. 23:2, pozn. 785.
- 317 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376; v kap. 33:4 čosi odlišný v podstate súzračný výraz.
- 318 Pozri Exod. 14:31, pozn. 490.
- 319 Pozri Exod. 31:2, pozn. 1102.
- 320 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 321 Al. „No hocí je tak“.
- 322 Vl. „dobře spravili“, v hebrejčine jediné slovo.
- 323 D. „Kto dá, že“³⁰, zmysel ako v texte. Porov. Exod. 16:3, pozn. 550; ďalej obdobne.
- 324 D. „tohto“.
- 325 Al. možno „Kiež sa im toto ich srdce stane *takým*“ al., podľa podaktorých, „Kiež im toto ich srdce ostane“.
- 326 Pozri Gen. 9:16, pozn. 293, tu a na podaktorých iných miestach ďalej s predložkou v zmysle ako v texte.
- 327 Pozri Gen. 8:3, pozn. 252.
- 328 Pozri Exod. 12:14, pozn. 388.
- 329 Pozri Exod. 3:8, pozn. 1152.
- 330 Al. „mocou“, „hojnosťou“, výraz, ktorý sa v platnosti podstatného mena vyskytuje iba tu a v 2 Kráľ 23:25; inak sa často používa ako príslovka „veľmi“, napr. tu vo v. 3 a na veľmi mnohých iných miestach.
- 331 D. „v nich“, porov. Luk. 2:49; 1 Tim. 4:15; možno aj „nimi“.
- 332 Sloveso ako „späť“ v Gen. 44:30, pozri tam pozn. 1213.
- 333 Vl. „vašimi okoliami“, pozri Num. 11:31, pozn. 442, ďalej obdobne.
- 334 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138; v kap. 29:24 odvodené podstatné meno.
- 335 Pozri Num. 14:22, pozn. 545.
- 336 Pozri Exod. 17:7, pozn. 591.
- 337 D. „zachovávaním“ (atď.¹²² pozri Num. 37, pozn. 81).
- 338 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 339 Sloveso jako „strkať“ v Num. 35:20, tu v zmysle ako v texte („vystrčenie“, „vyzrazenie“, „vytlačenie“). Ďalej obdobne.
- 340 Al. „nabudúce“, ako „zajtra“ napr. v Exod. 8:29, zmysel ako v texte alebo tu vyššie.
- 341 Al. možno „Čo *značia* tie svedectvá a tie“.
- 342 Vl. „zlých“.
- 343 Al. „uviedol“, nesúvisí s predošlým „vyviedol“.
- 344 Sloveso ako „zobuj“ v Exod. 3:5.
- 345 D. „uvedením do odovzdania“.
- 346 Pozri Gen. 33:11, pozn. 884.
- 347 Vl. „medzi nich“.
- 348 D. „od za (tj. „od chodenia za“) mnou“, pozri Num. 14:43, pozn. 551.
- 349 Tvar slovesa ako v Lev. 11:35, pozn. 357.

- 350 Pozri Exod. 23:24, pozn. 817.
 351 Pozri Exod. 23:24, pozn. 819.
 352 Pozri Exod. 34:13, pozn. 1191.
 353 Pozri Exod. 12:10 a ďalej, pozn. 1032.
 354 Pozri Exod. 19:5, pozn. 633.
 355 Pozri Exod. 19:5, pozn. 634.
 356 D. „z príčiny vašej mnohosti zo všetkých národov“.
 357 Pozri Gen. 34:8, pozn. 906.
 358 Pozri Num. 13:18, pozn. 967.
 359 Al. „Vieš teda“.
 360 Pozri Gen. 34:19, pozn. 635 a 916.
 361 D. „požehná plod tvojho“. Kap. 28:4 a ďalej obdobne.
 362 Pozri Gen. 25:23, pozn. 655.
 363 Pozri Num. 18:12, pozn. 709.
 364 A. „potomstvo“ (Exod. 13:12), výraz značí aj „maternicu (v prenesenom zmysle „samicu“) dobytká“, no používa sa len v zmysle ako tu.
 365 Vl. „tvojich záprahov“, tu zmysel ako v texte.
 366 Pozri Exod. 23:33, pozn. 831.
 367 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
 368 D. „pamätaním“, „pripomínaním“.
 369 Al. „živo si musíš pripomínať“.
 370 Al. „všetkým Egypťanom“.
 371 Vl. „bojazlivý“, „ustrášený“.
 372 Al. „medzi nich“.
 373 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
 374 Tu v zmysle „prudko vyraďať al. vyháňať“, „vystreľovať“, „chrliť“.
 375 Pozri Exod. 23:30, pozn. 825.
 376 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
 377 Pozri Gen. 2:5, pozn. 55.
 378 Tiež „smrteľným strachom“, „nepokojom“, „rozvratom“, kap. 28:20 obdobne.
 379 Tvar trpného rodu („kým nebudú vyhubení“). Ďalej obdobne.
 380 Al. „navnaďovať“, „aby si sa doň nezaplietali“ (al. „neupadal ním [al. „doň ako“] v nástrahu“), súvisí s výrazom vo v. 16³⁶⁶.
 381 Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
 382 Tj. „striebro“ al. „zlato“, ďalej obdobne.
 383 D. „štitením sa“, „ošklivením si“³⁸⁴ al. „ošklivosťou“³⁸¹.
 384 Sloveso súvisiace s predošlým výrazom³⁸¹.
 385 Pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
 386 Tu v zmysle nápravnej výchovy, pozri v. 5³⁹⁴.
 387 Al. možno „ktorú“, „čo“.
 388 Vl.²³⁴ „oznámenia ti“, „dania ti na vedomosť“.
 389 Vl. „na“, tj. „na základe“.
 390 Al. možno „žiť, že“.
 391 Pozri Num. 30:12, pozn. 1013.
 392 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
 393 Pozri Gen. 18:12, pozn. 475; predložková väzba tu azda naznačuje zmysel „schátraním neopadla“.
 394 Al. „ukáži mu“, „napráva“, „napomína“, „cvičí“, „poúča“ (no nie ako vo v. 3³⁸⁸), ďalej obdobne. V kap. 11:2 odvodené podstatné meno.
 395 Vl. „syna, vychováva Hospodin (ešte presnejšie „je Hospodin... vychovávajúci“)... teba“, iný tvar tohto slovesa ako vyššie, opis v texte je pokusom o vyjadrenie rozdielu významových odtičov týchto slovesných tvarov (vyššie použitý tvar značí, čo je u ľudí zvyčajné, druhý potom konkrétny charakter Božej výchovy).
 396 Pozri Gen. 1:2, pozn. 5, tu zmysel ako v texte.
 397 Pozri Gen. 11:2, pozn. 331.
 398 Al. „granátových jablák“.
 399 D. „olivý oleja“¹⁰⁰⁵.
 400 Al. „chudobe“.
 401 Vl. „vytesávať“, „vykresávať“ (kap. 6:11).
 402 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
 403 Pozri Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409.
 404 Nesúvisí s „vyviedol“ nižšie a vo v. 14.
 405 Pozri Num. 21:6, pozn. 791.
 406 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459; 18:21, pozn. 626.
 407 Vl. azda „kostnatosť“, súvisí s „kost“ v Gen. 2:23 a inde, tu v kap. 32:48, pozri Exod. 24:10, pozn. 840.
 408 Al. „lebo“.
 409 D. „ten dávajúci ti“.
 410 Pozri Gen. 6:18, pozn. 227.
 411 N. „predsa“, D. „ak zabudnutím“.
 412 Tu a v kap. 32:46 aj „slávnostne al. dôrazne vyhlásujem“, pozri Gen. 43:3; Exod. 19:21, pozn. 654.
 413 Vl. „vstupiť“, tu zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
 414 Tu možno aj „vypudeniu“¹³⁷, no to by sa týkalo len „národov“ a „ľudu“ vo v. 2, nie „miest“ tu nižšie.
 415 Al. „o ktorých ty vieš“¹⁰².
 416 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
 417 Pozri Num. 27:2, pozn. 974.
 418 Al. „hriešnosť“, „skazenosť“, „bezbožnosť“, „zlodu“.
 419 Al. „správnosť“ atď³³⁸.
 420 Vl. „s Hospodinom“ („priečili ste sa al. ste spurne zaobchodili s Hospodinom“).
 421 Al. „ako všetky slová“, tj. „zápis zhodujúci sa so všetkými slovami“.
 422 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
 423 Pozri Exod. 32:7, pozn. 1127.
 424 Pozri Gen. 6:12 a ďalej, pozn. 463.
 425 Toto znenie (v zmysle „ruky preč“) je tu zvolené vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
 426 Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
 427 Tj. „od tohto národa“.
 428 Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124.
 429 Tj. „zovrel som pevne v rukách“ tabule, ktoré mu predtým voľne spočívali na dlaniach (v. 15). Znenie v texte (ako v Gen. 39:12) podržiava v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
 430 Al. „strach“, „bázeň“, sloveso vyskytujúce sa okrem tohto miesta a kap. 28:60 len ešte u Jába 3:25 a 9:28 a v Žalme 119:39.
 431 D. „kroku“.
 432 D. „váš hriech“, tu v zmysle „prejav hriechu“, „dielo, ktorým ste zhršili“.
 433 Vl. „rozdruvenie“, zmysel azda ako v texte.
 434 Pozri Exod. 32:20, pozn. 1140.
 435 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
 436 Tu aj „popol“.
 437 D. „ste sa prejavili hnevajúcimi Hospodina“.

- 438** Pozri Num. 14:11, pozn. 527.
439 Pozri vv. 4n.⁴¹⁸, tu príbuzný výraz v podstate toho istého významu.
440 AL „obyvatelia zeme“. Pozri Num. 14:13, pozn. 530.
441 D. „Z Hospodinovho nedostatku... nenávisť k nim ich“.
442 Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
443 Pozri Exod. 25:5, pozn. 856.
444 Pozri Exod. 32:16, pozn. 1135.
445 D. „napísal (možno aj v zmysle „napísalo sa“) na... k vám Hospodin“.
446 AL „sú“, D. „boli“ al. „dostali sa“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
447 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
448 Pozri Gen. 13:3, pozn. 359.
449 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
450 AL „vo vás, viac od“, ďalej obdobne.
451 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
452 Pozri Lev. 19:15, pozn. 601.
453 AL „vykonávajúci spravodlivý súd“.
454 AL „sláva“, „chýr“, „predmet chvály“, ďalej obdobne.
455 TJ „v počte 70 duší“.
456 VL „určil (al. „ustanovil“⁴⁷¹) za“ (al. „takým ako“).
457 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
458 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1377; Exod. 14:7, pozn. 462.
459 AL „proti ktorým“, D. „na ktorých tvár“, „proti tvári ktorých“, porov. Lev. 6:14, pozn. 189; tam, pravda, iná predložka.
460 AL „nechal prúdiť“.
461 Pozri Gen. 35:5, pozn. 819; v kap. 16:20 tu väzba s prostým 4. pádom (vl. „spravodlivosť, spravodlivosť [tj. „dokonalú spravodlivosť“] budeš naháňať“), zmysel ako v texte tam. Porov. 2 Tim. 2:22. Obdobná väzba je aj v kap. 32:30; tam, pravda, v doslovnom zmysle, ako „prenasledoval“ v Gen. 14:14 a inde.
462 VL „Hospodin ich zhubil“ (al. „zničil“)²⁵⁵, opis v texte je pokusom o zdôraznenie trvalého účinku, ktorý vyjadruje slovesný tvar v hebrejčine.
463 Pozri Num. 16:32, pozn. 662.
464 Pozri Gen. 7:4, pozn. 237, tu značí všetky domáce zvieratá.
465 AL „čo ich nasledovalo“, pozri Exod. 11:8, pozn. 360.
466 AL „uvideli“, D. „oči uvidievše“ (al. „vidiace“).
467 VL „napájal“.
468 Lebo v Egypte zavlažovali pôdu kanálmi napájanými vodou čerpanou z Nílu sústavou čerpadiel uvádzaných do činnosti otáčaním šliapacích kolies, poháňaných nohami ľudí.
469 D. „vodu pije“ (tvar slovesa ako vo v. 10⁴⁶⁷), v texte opis vzhľadom na väzbu s nasledovným 6. (podľa staršieho poňatia 7, v hebrejčine predchádzajúcim 3) pádom.
470 AL „zaujímá“, „ktorej sa... venuje“.
471 AL „Boh, ustavične stará... Boha, sú“.
472 VL „v nej“, tj. „na ňu al. do nej upreté“.
473 Pozri Exod. 15:26, pozn. 546.
474 Pozri Gen. 23:16 a ďalej, pozn. 775.
475 TJ. „jesenný“, dostávajúci sa v Palestíne od konca októbra do začiatku decembra.
476 TJ. „jarný“, v marci a v apríli, podporujúci dozrievanie plodín.
477 Pozri Exod. 23:10, pozn. 801.
478 Tu vl. „rýchlosťou“, „náhlivosťou“, „chvatom“.
479 D. „dať ako dni nebies“, tj. „na tak dlho, kým budú nebesá trvať“.
480 AL možno, podľa podaktorých, „až po Levánón“, no nie ako „až po“ nižšie.
481 D. „od tej rieky“, pozri Gen. 31:21, pozn. 817. Ďalej obdobne.
482 Pozri Exod. 23:31, pozn. 826.
483 D. „potomné“, „posledné“.
484 VL „od zachodenia“, porov. Gen. 11:2, pozn. 330.
485 Pozri Gen. 12:6, pozn. 354, tu množné číslo. Iný výraz ako „strom“ tu v kap. 12:2 a inde.
486 Hebr. „šechen“, výraz vyskytujúci sa len tu, odvodený od slovesa v Exod. 25:8, pozn. 863. Podľa iných ide o tvar „šechón“ tohto slovesa s významom „na jeho (tj. „svojho mena“) sídlenie n. pobývanie“.
487 Tu v tomto zmysle („budete chodiť často al. v hojnom počte al. dychtivo“, al. „budete upierať svoju pozornosť al. zreteľ“, „budete sa obracať“ (tj. „s otázkami“ atď.), „po mieste... budete pátrať al. sa dopytovať al. zháňať“.
488 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
489 Pozri Gen. 14:20 a ďalej, pozn. 735.
490 Pozri Exod. 29:27, pozn. 1049, jednotné číslo tu v hromadnom zmysle, al. možno jednoducho „a venovanie“, tj. „čokoľvek vaša ruka bude venovať“.
491 Pozri Lev. 7:16, pozn. 216.
492 Pozri Lev. 7:16, pozn. 217.
493 Pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
494 VL „priložení“ (al. „vystreť“, Gen. 3:22, pozn. 118), tj. „k čomu ste priložili al. vystreli ruku“.
495 Tu aj „zo všetkého podnikania“, porov. kap. 9:4⁴¹⁷.
496 AL „pretože“.
497 AL „ako“.
498 Pozri Gen. 49:15, pozn. 1343.
499 TJ. „Hospodin“, al. v zmysle kap. 3:3¹⁷⁸.
500 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
501 Pozri Gen. 34:25, pozn. 923; v kap. 33:12 s predložkou v zmysle jako v texte tam.
502 Tvar slovesa ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
503 Pozri Gen. 23:6, pozn. 590.
504 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
505 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
506 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
507 Pozri Lev. 17:5, pozn. 537.
508 AL „antilopu“, volajáký iný druh ako „gazelu“ vyššie.
509 VL „môcť“, ďalej obdobne; netýka sa miest bez tohto označenia.
510 D. „ho“, tj. „toto všetko“.
511 D. „Léviovca po všetky svoje dni na“, v texte opis v záujme zreteľnosti. Ďalej obdobne.
512 AL „neopúšťal“ (Gen. 2:24; 28:15).
513 VL „spolu“ (Gen. 22:6; Exod. 19:8).
514 VL „silný“.

- 515 Al. „pevne (al. „dôsledne“, „zásadne“) trvaj na neje-dení“, „pevne (atď.) si zaumieň nejest“.
- 516 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 517 Tu oproti Gen. 9:4 predložková väzba doslovne ako v texte.
- 518 Vl. „sväté“.
- 519 Tj. „so sebou na cestu“, „naložiť“.
- 520 Pozri Lev. 5:10; 9:7, pozn. 277.
- 521 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 522 D. „po nich“, „za nimi“, tj. „napodobňujúc al. nasledujúc ich“.
- 523 Tu odvodené sloveso.
- 524 Tu v takomto zmysle, porov. v. 5⁴⁸⁷.
- 525 Al. možno skôr „myšlienkou“, „pomyslením“, „nápadom“³⁶⁷.
- 526 D. „robili všetku oškvivosť Hospodina“, porov. Exod. 8:26, pozn. 267.
- 527 Tu v hebrejskom texte začína kapitola 13.
- 528 D. „alebo snívajúci“, ďalej obdobne.
- 529 Vl. „k tebe“, ako vo v. 2.
- 530 D. „pride“, ďalej obdobne.
- 531 D. „milujúcimi“, tj. „či milujete“.
- 532 Al. „Budete chodiť“.
- 533 Tu odvodené podstatné meno, majúce tu všeobecný význam „odvrátenia“, „zmeny zmysľania“ v zmysle uda-nom nasledovnou predložkovou väzbou.
- 534 Pozri Exod. 22:5n, pozn. 736.
- 535 Ako „záhrenie“ v Exod. 4:6nn.
- 536 Pozri Exod. 2:13, pozn. 69.
- 537 Al. „lákať“, „vabiť“, „zvádzať“, no nie ako vo v. 5.
- 538 D. „nad ním“, ako vyššie („držať nad ním ochrannú ruku“, porov. Exod. 33:22, pozn. 1250, kde je, pravda, použité iné sloveso).
- 539 D. „zabitím“, pozri aj Exod. 21:12, pozn. 696.
- 540 D. „v al. na („v úlohe al. platnosti“, „na mieste“) prvej“ („nasledovnej“). Ďalej obdobne.
- 541 Al. „ukameňuješ“ (Exod. 8:22; 17:4), no nesúvisí s „kameňmi“ nižšie; iný výraz ako v kap. 21:27⁸¹.
- 542 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 543 D. „a nepridávajú k robeniu ako tieto zlé veci“, inak „a nekonajú (al. „sa nesprávajú“) naďalej podľa týchto zlých vecí“ (al. „slov“).
- 544 Pozri Gen. 19:33, pozn. 515.
- 545 Al. „zlosynovia“, „darebáci“, „škodcovia“, D. „muži, synovia ničomnosti“ atď. Pozri 2 Sam. 22:5, pozn. 854.
- 546 Al. „budeš vec prepátrať“, ďalej obdobne.
- 547 Ako „nadobro“ v kap. 9:21.
- 548 Al. „vec“, ako obdobne inde často.
- 549 D. „pobitím“¹⁰.
- 550 Pozri Exod. 17:13, pozn. 585.
- 551 Tj. „mesto“, ďalej obdobne, pozri Is. 3:26, pozn. 277.
- 552 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 553 Al. „pred Hospodinom, tvojím Bohom“.
- 554 Pozri Gen. 22:12, pozn. 573.
- 555 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 556 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181.
- 557 Al. „tetovať“, no nie ako v Lev. 19:28, pozn. 640.
- 558 Pozri Lev. 21:5, pozn. 426, tu azda v zmysle „vyháľat miesto, kde sa spájajú obe obočia“.
- 559 Pozri Gen. 22:7n, pozn. 570.
- 560 Pozri Lev. 3:7, 12, pozn. 83.
- 561 Rozličné druhy antilóp.
- 562 Al., podľa podaktorých, „daniel“.
- 563 Al., podľa podaktorých, „byvol“.
- 564 Al., podľa podaktorých, „kamzík“.
- 565 Pozri Lev. 11:3, pozn. 307.
- 566 Pozri Lev. 11:3, pozn. 308.
- 567 Pozri Lev. 11:3, pozn. 303.
- 568 Pozri Lev. 11:3, pozn. 309.
- 569 Pozri Num. 1:49, pozn. 40.
- 570 Pozri Lev. 11:5, pozn. 311.
- 571 Vl. „vývratok“, pozri Lev. 11:7, pozn. 312, znenie v texte upravené vzhľadom na to, že tu je oproti tamtomu miestu vynechané sloveso.
- 572 Pozri Lev. 5:3, pozn. 131.
- 573 Pozri Gen. 7:14, pozn. 243.
- 574 Pozri Lev. 11:13, pozn. 319.
- 575 Pozri Lev. 11:13, pozn. 320.
- 576 Pozri Lev. 11:13, pozn. 321.
- 577 Pozri Lev. 11:14, pozn. 322, tu je písané „rááh“, pozri Num. 2:14, pozn. 72.
- 578 Pozri Lev. 11:14, pozn. 323.
- 579 Tu 4. pád.
- 580 Al. možno iný dravý vták, hebr. „dájáh“.
- 581 Pozri Lev. 11:15, pozn. 324.
- 582 Pozri Lev. 11:15, pozn. 325.
- 583 Pozri Lev. 11:15, pozn. 326.
- 584 Pozri Lev. 11:15, pozn. 327.
- 585 Pozri Lev. 11:15, pozn. 328.
- 586 Pozri Gen. 1:12, pozn. 21.
- 587 Pozri Lev. 11:17, pozn. 330.
- 588 Pozri Lev. 11:17, pozn. 332.
- 589 Pozri Lev. 11:18, pozn. 333.
- 590 Pozri Lev. 11:18, pozn. 334.
- 591 Pozri Lev. 11:18, pozn. 335, tu oproti tamtomu miestu čosi odchylný tvar „ráchámáh“, pravdaže toho istého významu.
- 592 Pozri Lev. 11:17, pozn. 331.
- 593 Pozri Lev. 11:19, pozn. 336.
- 594 Pozri Lev. 11:19, pozn. 337.
- 595 Pozri Lev. 11:19, pozn. 338.
- 596 Al. „lezuče“.
- 597 Pozri Lev. 11:10, pozn. 315.
- 598 Pozri Gen. 1:20, pozn. 31.
- 599 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 600 Väzba ako v Gen. 28:22, pozn. 734 a 735.
- 601 Vl. „od teba“ („z tvojej strany“, „z tvojho hľadiska“), ako nižšie v tomto verši, kde sa dá chápať aj doslovne ako v texte tam.
- 602 Vl. „mnohá“, ďalej obdobne.
- 603 Vl. „odniesť“²⁸.
- 604 Tj. „do uzlíka a vziať“.
- 605 Al. „vynaložiť (al. „upotrebiť“, „premeniť“, ako vo v. 25) na“.
- 606 Pozri Lev. 10:9, pozn. 298.

- 607** Pozri Num. 17:4, pozn. 683.
- 608** Al. „vo všetkom konaní... ktoré konáš“, „vo všetkom skutku...“, ktorý uskutočňuješ“, „vo všetkej činnosti... ktorú činiš“.
- 609** Tj. „dĺžob“, al. „upúšťanie“, „uvolňovanie“, vl. „spúšťanie“, „sťahovanie“ smerom nadol, „zvesovanie“, pozri v. 2⁶¹².
- 610** Pozri Exod. 5:13, pozn. 179; ve v. 9 ten istý výraz so zmyslom ako tam, porov. Gen. 20:11, pozn. 533.
- 611** D. „pán (Gen. 14:13, pozn. 400) pôžičky“.
- 612** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁶⁰⁹ odvodený; al. „zvesiť“, „nechať klesnúť“, tj. „vztýčenú“, azda výhľadne al. ako prejav smelosti al. sebavedomia (Exod. 14:8, pozn. 464) al. pýchy, spupnosti (Num. 15:30, pozn. 601), „uvolniť“, tj. „zovretú“, ktorou sfaby drží dlžníka v svojej moci. To isté sloveso je vo v. 3 so zmyslom ako tam („položiť“, „odložiť“), porov. Exod. 23:11, kde je tiež použité („ulavovať“).
- 613** Al. „ohľadne toho, čo“.
- 614** D. „proti svojmu blížnemu“, azda v tom zmysle, že pôžičkou na vysoký úrok sa veriteľovi dostáva možnosti dlžníka všelijako využívať na jeho škodu a tým proti nemu zaujímať nepriateľský postoj.
- 615** Al. „alebo“, al. možno „to jest“.
- 616** Al. „nesmie svojho... donucovať“ (al. „poháňať“), tj. „zaplatiť dlžobu“, odvodený výraz je v Exod. 3:7 a ďalej, pozn. 103. Ďalej obdobne.
- 617** Pozri Exod. 12:11, pozn. 380.
- 618** D. „tebe“, tj. „čo ti bude patriť“²⁹⁸, al. „čo budeš mať“.
- 619** Tj. „medzi vami“, ak oslovenie platí Izráelovi ako národu; al. ak ide o jednotlivca (netýka sa v. 7), „u teba“, tj. „v okruhu toho, čo je tvoje a čo ti podlieha“, porov. Gen. 32:10, pozn. 852.
- 620** Al. „Len keď u teba nebude“.
- 621** Pozri Exod. 23:11, pozn. 796.
- 622** D. „žehnaním“.
- 623** Tj. „veľkému počtu“, al. „početným“, „veľkým“, ďalej obdobne.
- 624** Vl. „záloh brať od mnohých národov“, iné sloveso ako „požičal“ vo v. 2. Ďalej obdobne.
- 625** D. „jeden“, ďalej obdobne.
- 626** Tu v zmysle „vo volfaktore z miest“⁷⁰.
- 627** D. „Kedykoľvek... z jedného z tvojich bratov... bude nemajetný“.
- 628** Tu v zmysle „zatvrdiť“.
- 629** D. „otvorením“ (vv. 8, 11), „požičaním na záloh“ (v. 8), „daním“ (v. 10), „obdarovaním“ atď.⁶³⁶ (v. 14).
- 630** Pozri Lev. 5:7, pozn. 139; nesúvisí s „nedostatok“ a „sa... nedostáva“ nižšie.
- 631** D. „nápad ničomnosti“⁵⁴⁵.
- 632** Vl. „stalo sa zlým“, tj. „dal by si sa zle pozeráť“, v. 10 a ďalej obdobne, pozri Gen. 40:7, pozn. 1057.
- 633** V príčinnom zmysle.
- 634** Pozri Exod. 22:25, pozn. 772.
- 635** Pozri Gen. 14:13, pozn. 399.
- 636** Vl. „obkľadať (al. „ovesovať“) náhrdelníkom“, tu zmysel ako v texte.
- 637** Pozri Exod. 21:2, pozn. 677.
- 638** D. „slobodného nebude v tvých očiach“.
- 639** Pozri Exod. 12:45, pozn. 430.
- 640** Pozri Exod. 13:4, pozn. 438.
- 641** Pozri Exod. 12:11, pozn. 379.
- 642** Pozri Lev. 2:2, pozn. 52.
- 643** Pozri Gen. 29:32, pozn. 427 a 756.
- 644** Vl. „území u teba... nesmie byť videný“ (al. „zbadaný“).
- 645** Pozri Exod. 12:15, pozn. 390.
- 646** D. „z toho mäsa, ktoré“, zmysel ako v texte („z mäsa tých zvierat, ktoré“).
- 647** Pozri Exod. 23:18, pozn. 809.
- 648** Tu v zmysle „hociakorej“.
- 649** Vl. „do miesta“, „na miesto“ („lež pôjdeš al. ho dopraviš na miesto... a tam budeš zabíjať“).
- 650** Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 651** Pozri Lev. 23:36, pozn. 751.
- 652** D. „začatia“, tvar slovesa „začneš“ nižšie.
- 653** Al. „dostatok“, výraz vyskytujúci sa len tu.
- 654** Pozri Lev. 23:34, pozn. 750.
- 655** Al. „poveslíš“, D. „staneš veselým“.
- 656** Pozri Exod. 23:17, pozn. 807.
- 657** D. „podľa daru svojej ruky“, zmysel ako v texte.
- 658** Pozri Exod. 23:2, pozn. 786.
- 659** Vl. „prejdením“, tj. „nevšímať“, „obídením“, „neďbaním“, ďalej obdobne.
- 660** Al. „všetkému (al. „celému“) osadenstvu“.
- 661** Pozri Lev. 10:1, pozn. 287.
- 662** Pozri Gen. 20:3, pozn. 523.
- 663** D. „úst“.
- 664** Pozri Exod. 18:16, pozn. 179.
- 665** Pozri Gen. 18:14, pozn. 91 a 476.
- 666** Al. „úderom“, al. možno „úrazom“, „nehodou“, „ublžením“, porov. Lev. 13:2, pozn. 394.
- 667** Tj. „právnej veci, v ktorej by išlo o preliatie krvi, o spor medzi dvoma stranami alebo o ublíženie na tele“.
- 668** Množné číslo.
- 669** Al. „výrok súdu“.
- 670** Vl. „podľa všetkého“, no iná predložka ako vo v. 6 a ďalej³⁸⁹.
- 671** Súvisí s „poučáť“ nižšie a vo v. 10.
- 672** Al. „pýche“, „drzosti“, „nehanebnosti“, „spupnosti“, súvisí so slovesom vo v. 13 a ďalej¹¹⁵.
- 673** Al. „nech všetok ľud počuje a bojí sa a nekoná už“.
- 674** D. „ustanovením“ (kap. 17:15), „uvedením do odovzdania“ (kap. 20:17).
- 675** Al. „kráľom toho“, ďalej obdobne.
- 676** Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 677** Al. „takže on“.
- 678** Vl. „množiť (al. „rozmnožovať“) kone“, opis v texte pre zreteľnosť, ďalej obdobne.
- 679** Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 680** Lebo kone sa dovážali z Egypta.
- 681** D. „koňa“¹⁸¹.
- 682** Pozri Gen. 12:14, pozn. 365.
- 683** Tj. „na list písacieho materiálu, ktorý sa potom zvínie do zvitku“ (= „knihy“). Ďalej obdobne.

- 684** VL „zdvojenie“, „druhopis“, „opakovanie“, nesúvisí s predošlým „napíše“.
- 685** VL „z prítomnosti“⁴¹⁶ tváre“.
- 686** D. „na nepozdvihnutie“, „na neodchýlenie“, iná väzba ako „na ich vykonávanie“ vo v. 19.
- 687** D. „celému kmeňu“.
- 688** Tu v zmysle „podielom, ktorý im právom prislúcha“.
- 689** Pozri Num. 6:19, pozn. 279.
- 690** Štvrtý oddiel žalúdka prežúvavcov.
- 691** Pozri Lev. 2:12, pozn. 73.
- 692** AL „možno „ktorý tam““.
- 693** Sloveso ako v Gen. 20:1, pozn. 495 a 521.
- 694** AL „sa ako cudzinec usadil“.
- 695** D. „jedávať podiel ako podiel“.
- 696** Tj. azda „čo týmto predajom získa“.
- 697** D. „najst prevádzajúci svojho... dcéru“, ďalej obdobne.
- 698** Pozri Lev. 18:21, pozn. 564 a 565.
- 699** Pozri Num. 23:23, pozn. 837.
- 700** Pozri Lev. 19:26, pozn. 633.
- 701** Pozri Lev. 19:26, pozn. 632.
- 702** Pozri Lev. 19:31, pozn. 644.
- 703** Tj. „tamtie národy“, pozri vv. 9 a 14.
- 704** VL „dokonalý“.
- 705** AL „s Hospodínom, svojim Bohom“.
- 706** Tu najskôr v tomto zmysle.
- 707** D. „ti tak nedal“, tj. „robiť al. konať“.
- 708** AL „tá vec sa nebude diať“.
- 709** AL „upraviť“, „pripraviť“, „spevniť“.
- 710** AL „zotnúť (al. „vytnúť“) strom“.
- 711** D. „dreva“, ako vyššie.
- 712** Pozri Num. 35:12, pozn. 1121.
- 713** VL „veľká“, „mnohá“.
- 714** AL „neubil ho *ohladne* (al. „čo sa týka“) života“, ďalej obdobne.
- 715** D. „ktorú prehovoril dať“.
- 716** Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 717** Pozri Lev. 20:11, pozn. 663.
- 718** Iný výraz ako v Exod. 21:13, pozn. 698.
- 719** VL „na neho“, no iná predložka ako „na“ vyššie.
- 720** Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
- 721** Tj. „bez viny preliatu“.
- 722** AL „ktorým sa dá“⁴⁷⁶.
- 723** Pozri Gen. 6:18; 23:17; 26:3, pozn. 227; Num. 30:4, pozn. 892.
- 724** AL „neobstojí jediný svedok“, v zmysle ako v texte; v takomto zmysle prekladajú toto miesto LXX aj Vulgata, ostatné mne známe preklady dávajú prednosť zneniu „nepovstane al. nesmie povstať jediný svedok“, ktoré, pravdaže, načim chápať v podstate v tom istom zmysle, pozri kap. 17:6; Num. 35:30, pozn. 1138. Na konci verša obdobne.
- 725** Tj. „výrok sudcu“.
- 726** Tj. „bude možné vyniesť právoplatný výrok“; inak „na základe výpovede... bude vec potvrdzovaná“.
- 727** Pozri Exod. 23:1, pozn. 782.
- 728** Tj. „od Boha“, tu v takomto zmysle, al. všeobecne „uchýlení al. odvrátení sa“ od Božej cesty v zmysle akejkolvek nepravosti.
- 729** Ako „zveda“ v Gen. 13:7 a inde.
- 730** Pozri Exod. 20:16, pozn. 797.
- 731** VL „zvyšujúci“.
- 732** AL „konať takúto (D. „ako túto“) zlu vec“.
- 733** VL „približovaní“⁴⁴⁶, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 734** Pozri Exod. 21:6, pozn. 682, iné sloveso ako vyššie⁷³³.
- 735** VL „nemäkne“ (v. 3), „mäkký“ (v. 8).
- 736** D. „ten s vami idúci“.
- 737** AL „vyslobodiť vás“, „pomôcť vám“, ďalej obdobne.
- 738** VL „nezaobišiel s ňou ako s obyčajnou al. všednou“, tj. „nie zasvätenou“, „neodsvätil ju“, ďalej obdobne, porov. Lev. 19:25.
- 739** Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 740** D. „A za⁶⁸² dokončenia hovorenia predákov“, ako v kap. 4:10 a ďalej⁷²⁸, tu len iná predložka obdobného významu.
- 741** D. „hlavu“.
- 742** VL „určia“, „ustanovia“, „pridelia“, „poveria“ (Gen. 39:4; 40:4, pozn. 1032; 41:34, pozn. 1101).
- 743** Pozri Exod. 6:26, pozn. 207.
- 744** Tu opis na presnejšie vyjadrenie významového od-tieňa dotýčnej predložkovej väzby na tomto mieste.
- 745** Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 746** VL „žiadny“⁷⁵ dych“, pozri Gen. 2:7, pozn. 58.
- 747** Pozri Jós. 10:34, pozn. 415.
- 748** Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 749** VL „narážaním sekery naň“.
- 750** VL „prišiel“, D. „na prídanie“.
- 751** Pozri Lev. 19:23, pozn. 623.
- 752** VL „zostup“, „klesnutie“, tiež „vzdanie al. pokorenie sa“ („než sa vzdá al. pokorí“).
- 753** VL „prebodnutý“ (Num. 19:16), tu zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 754** VL „zmerajú“, „odmerajú“.
- 755** AL „tvrdej“, vl. „pevnej“, „trvácnej“ (al. „trvalej“), „odolnej“, tj. „ktorá sa nedá obrábať“.
- 756** AL „nadol k trvalo tečúcemu (vl. „trvalému“⁷⁵⁵) po-toku, u ktorého“.
- 757** D. „diať“²⁴⁵, zmysel ako v texte („pri každom rozpo-re atď. sa bude diať al. konať“).
- 758** Tj. „podajú al. urobia svoju (svedeckú) výpoveď“, al. tiež „ujmú sa slova“.
- 759** D. „urob zadost“, pozri Exod. 29:33, pozn. 1052, tu v texte opis vzhľadom na väzbu tohto slovesa s 3. pá-dom. Ďalej obdobne, v kap. 32:43 iný opis vzhľadom na väzbu so 4. pádom na tamtom mieste.
- 760** Pozri 1 Sam. 3:14, pozn. 208.
- 761** Pozri Gen. 29:17, pozn. 747.
- 762** Pozri Lev. 13:33, pozn. 421.
- 763** AL „zajatectva“, tj. „svoju zajateckú šatu“.
- 764** Pozri Num. 11:20, pozn. 424.
- 765** Sloveso jako v Gen. 20:3, pozn. 525; nasledovná po-známká¹⁰³ sa tohto miesta netýka.
- 766** Nie ako „stať sa“ vyššie; ďalej obdobne.
- 767** D. „nebudeš“¹³¹, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.

- 768** Pozri Gen. 34:19, pozn. 917; v kap. 25:7 odlišná predložková väzba so zmyslom ako v texte tam („ochotný“, nie ako nižšie v tamtom verši⁷³, „mať chuť“).
- 769** D. „jej duše“, ďalej obdobne.
- 770** D. „predajom“.
- 771** AL. „zaobchádzať ako s otrokyňou“, ďalej obdobne.
- 772** Pozri Gen. 29:31, pozn. 754.
- 773** D. „proti tvári syna“, porov. Gen. 6:11, pozn. 204; 29:26, pozn. 752; tu iná predložková väzba, ešte výraznejšie vyjadrujúca zmysel naznačený poznámkami tu citovanými.
- 774** VL. „podiel (D. „ústa“, tj. „čo naplnia ústa“, porov. Gen. 47:12, pozn. 1272) dvoch“.
- 775** Pozri Gen. 49:3, pozn. 1310.
- 776** Pozri Gen. 49:3, pozn. 1311.
- 777** AL. „karhať“, „trestať“, ďalej obdobne.
- 778** VL. „vtedy zaň⁴²⁹... chytiť“ (ako v kap. 9:17). Tvar tohože slovesa je v kap. 20:19.
- 779** AL. „do brány“, pozri Gen. 19:1, pozn. 484.
- 780** AL. „márnotrtník“.
- 781** Pozri Lev. 20:2 a ďalej, pozn. 654.
- 782** D. „hriech rozsudku²¹⁸ smrti“, zmysel ako v texte.
- 783** AL. „na strom(e)“.
- 784** D. „v onen“.
- 785** D. „pochovaním“ (kap. 21:23), „privedením späť“⁶⁷⁹ (kap. 22:1), „pozdvihnutím“ (v. 4), „prepustením“ (v. 7).
- 786** Tu najskôr v zmysle „predmetem zlorečenia“, „čímsi zlorečeným“.
- 787** AL. „zahanan“.
- 788** AL. „vyhnúť (al. „uhnúť“) im“, „nechať ich tak“, „nebdať ich“, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu pôvodiny; tiež „skryť sa pred nimi“⁸⁴. Vo v. 3 to isté sloveso bez predložkovej väzby a bez predmetu.
- 789** AL. „vedieť“, tj. „komu zatúlané patrí“.
- 790** Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 791** D. „od neho“.
- 792** AL. „Na žene nesmie byť“, „na ženu sa nesmie doštat“, no nie ako v Lev. 19:19, pozn. 616.
- 793** Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
- 794** Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 795** Pozri Gen. 7:14, pozn. 243.
- 796** Pozri Gen. 4:7 a ďalej, pozn. 1329.
- 797** D. „keby ten, ktorý z neho padá“ (al. „spadne“).
- 798** D. „aby plnosť“.
- 799** D. „nebol posväcovaný“, tj. „nepripadal ako pokuta svätyni“.
- 800** Pozri Lev. 19:19, pozn. 615.
- 801** Pozri Num. 15:38, pozn. 611.
- 802** AL. možno „plášťa“, no súvisí s nasledovným „prikrývať“, ktoré teda možno ... čítať ďalej v pozn. 803.
- 803** značí aj „odievať“, ako v 1 Par. 21:16, pozn. 721.
- 804** Iný výraz ako v Num. 15:38n., pozn. 612, vyskytujúci sa len tu a v 1 Král. 7:17, pozn. 427.
- 805** VL. „klášť jej“ (3. pád), tj. „za vinu“.
- 806** VL. „činy (al. „skutky“, „podnety“) reči“, zmysel ako v texte. V. 17 obdobne.
- 807** Pozri Num. 13:32, pozn. 511, tu aj v zmysle „roznášať“, „rozširovať“.
- 808** VL. „meno“, pozri Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194.
- 809** D. „pri nej panenstiev“, no tento výraz má tu a obdobne ďalej v celom tomto oddiele význam ako v texte.
- 810** Tu miesto predložky cieľová prípona.
- 811** Inde (napr. tu vo v. 5) sa spravidla prekladá „šata“, na tomto mieste zmysel ako v texte („postelné prestieradlo od svadobnej noci“).
- 812** Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 813** Tu aj doslovne („môcť“).
- 814** Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 815** Pozri Gen. 45:16, pozn. 1236.
- 816** Pozri Gen. 34:7, pozn. 905; v kap. 32:6 a ďalej prídavné meno, od ktorého je tento výraz odvodený.
- 817** Pozri Gen. 14:13; 20:3, pozn. 400.
- 818** Pozri Gen. 34:2, pozn. 901.
- 819** AL. „použije... proti nej silu“, tj. „znásilní ju“, nie ako vo v. 24⁸¹⁸, opis v texte al. tu vyššie uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Pozri Exod. 9:2, pozn. 269.
- 820** AL. „nebolo pre ňu“, ďalej obdobne.
- 821** AL. „vysloboditeľa“, „pomocníka“.
- 822** Tu bez predložky.
- 823** AL. „bude mu ženou“¹⁰³.
- 824** Tu začína v hebrejskom texte kapitola 23.
- 825** Tj. takto vyklieštený.
- 826** Tj. potomok Isráelovca zo spojenia s ženou, z iného národa; al. podľa iných, „ľavoboček“, „nemanželské dieťa“. Výraz sa v SZ vyskytuje len ešte u Zech. 9:6.
- 827** Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 828** VL. „nepredišli“, „vám... nevyšli v ústrety“ (al. „na-proti“).
- 829** D. „v chlebe a vo vode“, tj. vari sfaby „chlebom a vodou (tj. „priateľským al. láskavým al. pohostinným zmýšľaním al. postojom takto vyjadreným“) vyznačení al. vystrojení al. odetí“, al. možno jednoducho „vás... nepočastovali chlebom a vodou“. Pozri aj Jós. 7:15, pozn. 277.
- 830** Pozri Gen. 30:16, pozn. 774.
- 831** Pozri Gen. 24:10, pozn. 607.
- 832** Pozri Gen. 29:6, pozn. 738.
- 833** AL. „vo vojsku“, vl. „ako vojsko“.
- 834** AL. „Kedykoľvek vojsko bude vychádzať proti dvojím“.
- 835** D. „v tebe“, „medzi tebou“.
- 836** D. „kto od“, ďalej obdobne.
- 837** Pozri Lev. 4:12, pozn. 107.
- 838** Pozri Exod. 29:14, pozn. 930 a 931.
- 839** Pozri Exod. 29:4, pozn. 1021.
- 840** Pozri Gen. 34:21, pozn. 920, tu v zmysle „postranné miesto“, „kam sa chodí, na stranu“.
- 841** Tu bez predložky, zmysel ako v texte.
- 842** VL. „okrem svojich (tj. „ostatných“) nástrojov“⁶⁴², tiež „okrem svojich zbraní“⁶⁴².
- 843** Tj. „poľnú lopatku“, pozri Exod. 27:19, pozn. 950, tu v takomto zmysle.
- 844** AL. „pri tvojom sadaní vonku“, tj. „kedykoľvek sa tak stane“.
- 845** VL. „vykopeš“, tj. „jamku“.

- 846 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
 847 Al. „medzi vami“⁸³⁵.
 848 D. „neuvidí nehanobnosť (vl. „nahotu“) *žiadnej* veci“. Ďalej obdobne.
 849 D. „od krácania za tebou“, predložková väzba ako v Gen. 19:26.
 850 Pozri Gen. 32:30, pozn. 878.
 851 D. „v jemu dobrom (al. „výhodnom“, „vyhovujúcom“) *mieste*“.
 852 Pozri Gen. 38:21, pozn. 1013.
 853 D. „svätý“⁸⁵², mužská obdoba „chrámovej smilnice“.
 854 Vl. „cenu“.
 855 Tj. „chrámoveho smilníka“⁸⁵³.
 856 Odmeny chrámových smilníc a smilníkov totiž pripadali chrámom Aštóreth.
 857 D. „lebo obidve oné *veci sú*“.
 858 Al. „Od svojho brata nesmieš požadovať“, znenie v texte uchováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine. Ďalej obdobne.
 859 Al. „úžeru“, ako v Exod. 22:25.
 860 Al. podľa podaktorých „na úrok (al. „úžeru“) požičiavať“, „z ktorej možno úrok (al. „úžeru“) platiť“.
 861 Pozri Gen. 28:20, pozn. 733.
 862 Sloveso ako v Gen. 15:16, pozn. 431.
 863 Tj. „sľub“ v zmysle „splnenie sľubu“, „to, čo si sľúbil“.
 864 D. „vyhľadávaním“²⁶¹.
 865 Tj. „ak ho včas nesplníš“.
 866 Vl. „upustiť od (Exod. 23:5, pozn. 468, no tam iná predložková väzba, al. „zanachť“) sľubovania“.
 867 Al. „čo si sľúbil, obetovať Hospodinovi, svojmu Bohu“.
 868 Pozri Lev. 7:16, pozn. 217.
 869 Pozri Exod. 29:24, pozn. 1046.
 870 Al. „kosákom sa na stojaté *obilie*... nesmieš zaháňať“. Ďalej obdobne.
 871 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
 872 D. „nebude sa jej... *môcť vrátiť*³²⁷ k pojatiu jej“, ďalej obdobne.
 873 Al. jednoducho „bola znečistená“, ohľadne opisu v texte pozri Num. 1:47, pozn. 38.
 874 D. „bude mať *pojatú novú*“, tj. „bude novomanželom“.
 875 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
 876 Vl. „prechádzať“, „*nič* presúvať al. *prenášať*“, tj. „*nič* mu ukladať“.
 877 Al. „v (al. „ohľadne“) *žiadnej záležitosti*“.
 878 Al. „poteší (al. „narádosti“) ženu“, „potešenie (al. „radosť“) spraví žene“, al. možno „sa poveseľ s ženou“.
 879 Tu v zmysle „spodný (pevný) kameň ručného mlynčeka, na ktorom sa otáčal.“
 880 vl. „jazdec“ al. „voz“⁴⁵⁸.
 881 D. „lebo on“, tj. „kto tak robí“.
 882 Al. „unášajúci“.
 883 Al. „bude kto pristihnúť, že kradne“ (al. „unáša“).
 884 Pozri Lev. 2:1, pozn. 43.
 885 Al. „únosca“.
 886 Pozri Lev. 13:2, pozn. 394.
 887 Pozri Num. 27:14, pozn. 978.
 888 Vl. „malomocenstva na veľké (D. „veľmi“) dbanie“.
 889 Al. „odovzdanie“, sloveso súvisiace s nasledovným „zálohu“.
 890 Pozri Gen. 9:22, pozn. 301.
 891 Tu aj doslovne.
 892 D. „vrátením“.
 893 Pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
 894 Tj. „skôr ako zájde“.
 895 Tj. „na to on dychtivo čaká“.
 896 Pozri Lev. 23:11, pozn. 732.
 897 Tj. „striasť jej plody“.
 898 Tj. „sklepávať zvyšujúce olivy“.
 899 Pozri Lev. 19:10, pozn. 588; nesúvisí ani s „oberať“ tu vyššie.
 900 D. „synom“ (porov. slovenské „synom smrti“).
 901 Al. „povaľiť“, „položiť“, „povaľ“.
 902 Vl. „dost“, „dostatočne“, D. „podľa dostatočnosti“, zmysel ako v texte.
 903 Odvodené od slovesa vyššie¹⁰ (možno „zbitie“, „bitka“, no iný tvar ako predošlé „bitie“). Pozri Lev. 26:21, pozn. 899.
 904 Al. „ponížený“, „uvedený v pohrdanie“, ďalej obdobne.
 905 Pozri Lev. 26:5, pozn. 863; tu tvar slovesa, od ktorého je tamten výraz odvodený.
 906 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1053.
 907 Tj. „z rodiny“, D. „na ulicu“, „do ulice“.
 908 Al. „za ženu, to jest, švagrovsky ju má pojať“, ďalej obdobne.
 909 Pozri Gen. 38:8, pozn. 1001.
 910 Al. „za meno“, v záujmovom zmysle, al. „na meno“, tj. „na mieste mena“.
 911 Al. „sa zdráha“.
 912 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
 913 D. „spolu muž a jeho brat“.
 914 Pozri Exod. 2:13, pozn. 710.
 915 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
 916 Tu (bez predložky) v takomto zmysle.
 917 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059; netýka sa v. 11.
 918 D. „mať kameň a kameň“ (v. 13, ďalej obdobne), „kameň“ (v. 15).
 919 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
 920 Tu možno v hromadnom zmysle.
 921 Al. „úplné“, „dokonalé“, „neporušené“, ďalej obdobne.
 922 Al. „krivdy“ (Lev. 19:15), „zločinu“.
 923 Pozri Gen. 25:29n., pozn. 666.
 924 Al. „vyhlasujem“.
 925 Pozri Lev. 16:14, pozn. 599.
 926 Tu aj „blúdiaci“.
 927 Pozri Gen. 25:20, pozn. 649.
 928 D. „v osobách (al. „mužstve“) mála“, tj. „v malom počte osôb“. Pozri Gen. 32:10, pozn. 852.
 929 Pozri Exod. 1:14, pozn. 27.
 930 Pozri Exod. 1:14, pozn. 28.
 931 Al. „a keď sme sa dali kričať... otcov, počul Hospodin“.

- 932 Al. „pohľadel na“.
- 933 Pozri Num. 23:21, pozn. 896.
- 934 Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 935 D. „desiatkovanie“, tj. „odvádzanie desiatku“, pozri Gen. 28:22, pozn. 735 a možno aj 734.
- 936 Tu v tomto zmysle („vyniesol“, „odniesol“), ďalej obdobne.
- 937 D. „v nečistom“, tj. „stave“, porov. kap. 13:9⁵⁴⁰; tiež „ako nečistý“ v obdobnom zmysle.
- 938 Tj. azda „na kar“.
- 939 Al. „teda dbať o ich vykonávanie celým... dušou“ (tj. „žeby si ich vykonával celým... dušou“).
- 940 Al. „k vyhláseniu“ (al. „prísľubu“), al. „si Hospodina zvolil“ (tak LXX). V. 18 obdobne.
- 941 Pozri Gen. 17:6, pozn. 445.
- 942 Al. „nádhru“, „skvelosť“, „slávu“, no nie ako napr. v kap. 5:24³²⁰.
- 943 Al. „vztyčovať“, „vyzdvihovať“, ďalej obdobne.
- 944 Al. „ovápnovať ich vápnom“, „bieliť ich belobou“.
- 945 Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 946 Sloveso značí aj „vysvetľovať“, „robiť jasným al. zreteľným“, ako „objasňovať“ v kap. 1:5, takže sa tu dá tiež čítať „urob ich celkom zreteľnými“. V takomto zmysle prekladajú toto miesto aj LXX.
- 947 Al. „silným“ („zvýšeným“, porov. Gen. 39:15, 18).
- 948 Al. „v tajnom (al. „skrýtom“) mieste“, „v úkryte“.
- 949 Pozri Exod. 28:11, pozn. 970, tu v tomto širšom zmysle.
- 950 Pozri Num. 5:22, pozn. 227.
- 951 Al. možno „ubíjajúci“ (al. „ubivší“, „skolivší“). Vo v. 25 obdobný tvar tohto slovesa jednoznačne v takomto zmysle.
- 952 Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 953 Al. „bude robiť Hospodin porazenými“⁹⁴¹... tvárou“, v. 25 obdobne.
- 954 D. „s tebou“ („aby bolo s tebou al. pri tebe“).
- 955 Tj. „rozkazom pridelovať“.
- 956 Tu aj „vyzdvihnúť“, „vyvýšiť“.
- 957 Al. „menované“, no nesúvisí s nasledovným „meno“.
- 958 Pozri Gen. 4:26, pozn. 175, no tu je „meno“ bez predložky.
- 959 Mnohé preklady dávajú prednosť zneniu „že si nazývaný menom“, azda podľa LXX, ktorých preklad sa dá chápať v takom zmysle, no zmysel hebrejského znenia tohto miesta je jednoznačne ten, ktorý je podaný v texte. Tak prekladá aj Vulgata.
- 960 D. „čo do blahobytu“ (al. „dobrého“).
- 961 Al. „mať nadbytok“, potom by, pravda, v preklade všade nasledoval prostý 2. pád, no znenie v texte zodpovedá predložke, s ktorou sa nasledovné „plod“ v zvyšnej časti vety všade spája v pôvodine.
- 962 Al. „osožnú“, „štedrú“, vl. „dobrú“.
- 963 Al. „zásobáren“, „skladíšť“.
- 964 Iné sloveso ako v kap. 15:6³²⁴, aj ako vo v. 2 tamže a ďalej, to isté ako v Exod. 22:25.
- 965 Al. „chvostom“, „kypťom“, tj. „zberbou“, „čvargou“, „spodinou“.
- 966 D. „do vzostupu“.
- 967 Súvisí s „prekliaty“ vo v. 19 a vyššie v tomto oddiele.
- 968 Al. „ktorými“, „že totiž“.
- 969 Pozri aj Gen. 19:19, pozn. 507.
- 970 Pozri Lev. 26:16, pozn. 880.
- 971 Pozri Lev. 26:16, pozn. 881.
- 972 Tj. „rozpalujúcou („rozohňujúcou“) horúčkou“, oba tieto výrazy, iné ako vyššie⁹⁷¹ a vyskytujúce sa len tu, značia azda akési ochorenia sprevádzané vysokými horúčkami, ktoré sa dnes sotva dajú spoľahlivo bližšie určiť.
- 973 Al., podľa iného čítania, „suchom“, „horúčavou“ (Gen. 31:40); tak podľa Vulgaty.
- 974 Tj. „na obil“.
- 975 Al. „žltnutím“, „padlím“.
- 976 Tj. „nebesá nad tebou“, ďalej obdobne.
- 977 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 978 Jemný, ľahký, do všetkého prenikajúci prášok, iný výraz ako ... čítaj ďalej pozn. 979.
- 979 Ťažký a hustý „prach“ (Gen. 2:7, pozn. 57).
- 980 Al. „dážď... bude robiť Hospodin prachom a zemnou“⁹⁴¹.
- 981 D. „dosťaneš sa v preháňanie semta“.
- 982 Al. „všetkými kráľovstvami“, tj. „že ňa všetky kráľovstvá budú semta preháňať“.
- 983 Al. „budeš“¹³¹ na zdesenie (al. „chvenie“) všetkým kráľovstvám“, al., podľa podaktorých, „staneš sa predmetom zlého zaobchodenia al. dostaneš sa v zlé zaobchodenie všetkým kráľovstvám“.
- 984 Pozri Gen. 8:20, pozn. 272.
- 985 Pozri Lev. 26:6, pozn. 864, tu v zmysle „kto by vtáčstvo a zvieratstvo zaplašil“.
- 986 Pozri Exod. 9:9nn, pozn. 278; Lev 13:18nn., pozn. 412.
- 987 Al. možno „hemoroidmi“, podľa čítaného textu výslovne takto, ako v 1 Sam. 6:11, pozn. 316.
- 988 Pozri Lev. 21:20, pozn. 694.
- 989 Al. „chorobnou ustrašenosťou“.
- 990 Al. „mysle“.
- 991 Pozri Lev. 6:4, pozn. 171.
- 992 Pozri Gen. 34:2, pozn. 900, no tu bez predložky. Tak podľa čítaného textu; písaný text tu má obdobný tvar iného v podstate súznačného slovesa, považovaného za uhladenejšie al. jemnejšie.
- 993 Sloveso ako napr. v 1 Sam. 25:11, pozn. 915.
- 994 D. „ľudu, tvoje oči vídiac (al. „hladiac“) a po celý... prahnúc“.
- 995 Al. „moci“, al. „nebude v moci tvojej lopoty“, ako v Gen. 31:29, no tu nie je vyjadrený podmet („vyslobodiť ich al. pomôcť im“).
- 996 Tj. „výsledok tvojej lopoty“.
- 997 Al. „deptaný“, „potieraný“, „drvený“.
- 998 Tj. „pohľadu“, „podívania“, pozri Num. 12:8, pozn. 465.
- 999 Al., podľa iných, „holeniach“, „kýtach“.
- 1000 Tu v zmysle „povýšeného“, „vyvýšeného“, ďalej obdobne.
- 1001 Al. „úzas“.
- 1002 Al. „staneš sa medzi... predmetom zdesenia (al. „úzasu“) a príslovia a posmechu“.

- 1003** Tj. „čo pole a vinica vydá“.
- 1004** Tu v zmysle „stromy“.
- 1005** Nie ako v kap. 7:13 a ďalej³⁶³.
- 1006** Tu v zmysle „plody“.
- 1007** Al. „olivý“¹⁰⁰⁴ budú zhadzovať“.
- 1008** Al. „ostávať“.
- 1009** Zosilnený tvar tohto slovesa so zmyslom „ničiť“, „hubiť“, „pohlcovať“.
- 1010** Hebr. „celácal“, zvukomalebný výraz, naznačujúci cvrčivý zvuk, aký vydáva tento druh hmyzu, možno teda „cikáda“ alebo „svrček“, alebo voľajaký druh kobylky al. saranče.
- 1011** Al. možno „všetko tvoje stromovie a plod... bude padať za obeť (al. „sa bude dávať napospas“) hmyzu“, no znenie v texte al. tu vyššie¹⁰⁰⁹ zodpovedá činnému zmyslu tejto väzby, aký má v pôvodine.
- 1012** D. „hore – hore“, vl. „zvrchu – zvrchu“.
- 1013** Al. „klesať“, tvar toho istého slovesa je vo v. 52.
- 1014** D. „naspod – naspod“, vl. „odspodu – odspodu“.
- 1015** Al. „stanú znamením a trvalým“.
- 1016** Vl. „zázrakom“, ako napr. v kap. 6:22, no tu je zmysel ako v texte.
- 1017** Al. „veselí“, súvisí so slovesom „veseliť sa“ napr. v kap. 12:7 a inde.
- 1018** Al. „dobrobyť“⁹⁶⁰.
- 1019** Vl. „počuť“ (Gen. 11:7, pozn. 341).
- 1020** Pozri Gen. 49:7, pozn. 1314; Num. 13:28, pozn. 504.
- 1021** Pozri Gen. 4:13, pozn. 148, tu v zmysle ako v texte („mať ohľad na“).
- 1022** Pozri Gen. 21:12, pozn. 469.
- 1023** Al. „bude na teba doliehať“ (al. „dorážať“, „dotierať“), „obliehať (al. „obkľučovať“, „tiesniť“) ťa“, znenie v texte uchováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine. Obdobne aj nižšie¹⁰²⁸. V kap. 20:12 príbuzné sloveso, vl. „vtedy ho budeš obliehať“, ohľadne tam použitej opisnej predložkovej väzby pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 460. Obdobne v. 19 tamže, no tam iná predložka obdobného významu, pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 1024** Al. „zrútenia“, „zosutia“.
- 1025** Tu možno aj „vypínajúcich sa“ („pyšné“, „hrdo“).
- 1026** Hebr. „mácór“, súvisí so slovesom vo v. 52¹⁰²³. V kap. 20:20 zmysel ako v texte.
- 1027** Al. „úzkosti“, hebr. „mácók“, súvisí s nasledovným slovesom¹⁰²⁸.
- 1028** Al. „ktorým ťa... bude zvierat“, sloveso obdobného významu ako vyššie¹⁰²³.
- 1029** Al. „chúlостivý“, ďalej obdobne, vo v. 56 odvodené podstatné meno.
- 1030** Al. „spanštený“, ďalej obdobne, vo v. 54 aj „zženstili“, vo v. 56 odvodené podstatné meno.
- 1031** Súvisí s „ostatok“ vyššie.
- 1032** D. „od dania jednému z nich“, porov. Gen. 16:2, pozn. 434.
- 1033** Vl. „pretože sa¹⁷⁸ mu v... nič nezanechalo“ (nie ako vo v. 54¹⁰³¹).
- 1034** Vl. „z rozmaznanosti a zo zmäčklivosti“, ďalej obdobne.
- 1035** Tj. „koláč“, „placentu“.
- 1036** Pozri Gen. 49:10, pozn. 1333.
- 1037** Vl. „vážené“ (Gen. 34:19, pozn. 918), „ctené“, súvisí so „sláva“³²⁰.
- 1038** D. „Hospodin bude úžasnými robiť (tvar slovesa v Gen. 18:14, pozn. 476) rany tvoje a rany tvojho semena“, zmysel ako v texte.
- 1039** Tj. „s trvalým účinkom“, tvar slovesa ako v Gen. 42:20, pozn. 1148, takže možno aj „skutočné“, „ozajstné“, tj. „citeľné“.
- 1040** Porov. Exod. 8:5n, pozn. 15.
- 1041** Al. „pri pôsobení“, „ohľadne pôsobenia“, ďalej obdobne.
- 1042** Pozri Gen. 8:9, pozn. 261.
- 1043** Al. „ustrášené“, „bojazlivé“, súvisí so slovesom v kap. 2:25¹⁵³.
- 1044** Pozri kap. 7:22³⁷⁶ a Lev. 26:16, pozn. 883, tu odvodený výraz, okrem tohto miesta ešte len u Is. 10:22.
- 1045** Al. „chátranie“, „chradnutie“, „ochabovanie“.
- 1046** Al. možno „sa vznášajúcim“, D. „ti spredu visiacim“, tj. „bude ťaby pred tvojimi očami odvíjaný“, „miznúť“. Zmysel je vari „budeš v neprestajnom strachu o svoj život“, „budeš stále myslieť na to, že tvoj život visí na vlásku“.
- 1047** Kapitola 29 začína v hebrejskom texte len tu.
- 1048** Al. „aby ste rozumne robili (al. „vedeli rozumne robiť“) všetko“.
- 1049** Al. „vojdenie“, no pozri Gen. 15:10, 17, 18, pozn. 433.
- 1050** Pozri Gen. 24:41, pozn. 626.
- 1051** Tj. „nielen s tým, ktorý... Boha, lež aj“.
- 1052** D. „vnútro“.
- 1053** Súvisí so slovesom „sa... štiť“ v kap. 7:26.
- 1054** Al. „ohyzdy“, „odpornosti“, pohrdavý výraz odporu k modlám národov.
- 1055** Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 1056** Al. „jed“, podľa podaktorých meno akejsi dnes sotva určiteľnej jedovatej al. horkej rastliny. Ďalej obdobne.
- 1057** Vl. „pučiaceho (Num. 17:5 a ďalej) žĺčou a paliinou“.
- 1058** Al. „bláhať“, „pochvaľovať“.
- 1059** Vl. „za účelom zmetenia“.
- 1060** Sloveso ako v Gen. 18:23, pozn. 502, tu v zmysle „spolu zahrnúť“, ako „prikladať“ v Num. 32:14 (po slovensky by sme asi povedali „vopchať do jedného vreca“).
- 1061** Al. „zavlažneného“, „napité(ho)“.
- 1062** Zmysel asi obdobný ako v Gen 18:23, tu vyjadrený obrazne. Porov. aj kap. 32:36¹¹⁹⁷.
- 1063** Tj. „ak sa nájde volakto takto zmýšľajúci“.
- 1064** Tu v tomto zmysle, ako v Num. 5:21, pozn. 220; ten istý výraz je aj v Lev. 5:1 („zaklätia“).
- 1065** Vl. „na zlé“, ďalej obdobne.
- 1066** Al. „vytlúči zo“.
- 1067** Vl. „synovia“ al. „deti“⁸, no textovej súvislosti lepšie pristane preklad ako v texte.
- 1068** Vl. „ktorými ju Hospodin spravil chorou“, no predložková väzba ako v texte.
- 1069** Ako „zem“ vo v. 22 a inde.

- 1070** D. „všetku jej zem“.
- 1071** Pozri Num. 16:37, pozn. 671.
- 1072** Pozri Gen. 3:18, pozn. 114.
- 1073** AL „tráva“, „osenie“, ďalej obdobne.
- 1074** Pozri Gen. 19:21, pozn. 510; „podvrátenie“ vyššie je odvodený výraz.
- 1075** VL „odkryté“ (nesúvisí s predošlým „skryté“), „odhalené“.
- 1076** AL „keď sa na tebe budú uskutočňovať všetky tieto slová“.
- 1077** AL „brať k²⁸⁵ srdcu“.
- 1078** Tu možno aj „ukončiť“, tj. „vráti ti slobodu“.
- 1079** AL „späť privedie (al. „opäť oslobodí“) tvoje zajatctvo“.
- 1080** AL vari „utrpenie“, „ťažkú skúšku“, „ukázňovanie“, pozri Jóba 42:10, pozn. 1894.
- 1081** AL „prejaví ti (al. „preukáže ti“, „pocíti voči tebe“) súcit“ (al. „milosrdenstvo“, „zľutovanie“, „zľutuje sa nad tebou“). Kap. 13:17 obdobne.
- 1082** AL „za účelom“, tj. „ušetrenia“.
- 1083** AL „lebo“, ako vo v. 9.
- 1084** Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 1085** D. „dať (al. „umožniť“) nám počť“.
- 1086** Pozri Num. 21:13, pozn. 799, tu na začiatku verša oproti kap. 1:1 a ďalej³ tá istá predložková väzba ako v citovanom mieste, nižšie potom predložková väzba iná ako na oboch týchto miestach.
- 1087** Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
- 1088** VL „on prechádza“, tu v zmysle ako v texte (možno „ide celou cestou“).
- 1089** AL „pevní“, „statoční“, ďalej obdobne.
- 1090** AL „opúšťať“, ako v Exod. 4:26, no nesúvisí s „opúšťať“ nižšie.
- 1091** TJ „zemou“.
- 1092** D. „mu môžem rozkazať“.
- 1093** Pozri Gen. 49:29, pozn. 1373.
- 1094** Pozri Exod. 34:15, pozn. 1192.
- 1095** AL „bohmi cudziny, zeme, kam sa on v jej (tj. „cudziny“) stred“.
- 1096** Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 1097** D. „skrytím“ (v. 18), „skazením“ (v. 29).
- 1098** Pozri Gen. 6:11, pozn. 204; 29:26, pozn. 752.
- 1099** D. „nebude zabudnutá“.
- 1100** Pozri Gen. 8:21, pozn. 278.
- 1101** AL „pripravuje“, al. možno „zmýšľanie a čo robí“.
- 1102** TJ „Hospodin“.
- 1103** Pozri Num. 14:33, pozn. 567.
- 1104** AL „smrť sa naskrze budete kazit“²³⁶.
- 1105** Pozri Žalm 119:11, pozn. 2457.
- 1106** Pozri Num. 24:7, pozn. 916.
- 1107** AL „popŕchania“, „prehánky“.
- 1108** Pozri Gen. 1:11, pozn. 16.
- 1109** AL „lejak“, potom množné číslo v zosilňujúcom zmysle („príval“).
- 1110** TJ „vzdajte česť“.
- 1111** TJ „sú podľa práva al. spravodlivosti“.
- 1112** Pozri Exod. 17:12, pozn. 599.
- 1113** AL „Zaobíšla s ním“.
- 1114** AL „chyba“ (Lev. 21:17), „kaz“, tu v morálnom zmysle.
- 1115** AL „pokrútené“, výraz sa však používa len v morálnom zmysle, ako nasledovné ... čítaj ďalej pozn. 1116.
- 1116** „Istivé“, „prefikvané“, „podvodné“.
- 1117** Pozri Gen. 4:1, pozn. 125.
- 1118** Pozri Gen. 9:12, pozn. 293, tu v zmysle ako v texte.
- 1119** Pozri Gen. 30:40, pozn. 310, tu zmysel ako v texte.
- 1120** Pozri Gen. 35:14, pozn. 942.
- 1121** Pozri Gen. 14:18, pozn. 408.
- 1122** D. „Pri Najvyššieho podelovaní národov..., pri jeho... vytýčoval“.
- 1123** AL „odmeraný (al. „vymeraný“) podiel“, vl. „povraz“, aký sa používal na vymeriavanie pozemkov, tu v prenesenom zmysle ako v texte.
- 1124** Pozri Gen. 1:2, pozn. 2.
- 1125** Pozri Num. 23:28, pozn. 812.
- 1126** AL „obkľučoval“, „obkľopoval“, „obiehal“, v zmysle starostlivej pozornosti.
- 1127** Pozri Exod. 34:7, pozn. 1185.
- 1128** TJ „mláďatá v ňom, prinášajú im potravu“.
- 1129** Pozri Gen. 1:2, pozn. 6.
- 1130** Pozri Gen. 15:9, pozn. 420.
- 1131** Pozri Exod. 25:20, pozn. 1253.
- 1132** TJ „hniezdo“¹¹²⁸.
- 1133** Pozri Num. 23:9, pozn. 415.
- 1134** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 1135** Pozri Gen. 41:43, pozn. 1118.
- 1136** AL „výťažkov“, „výnosov“.
- 1137** Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 1138** Pozri Gen. 18:8, pozn. 470.
- 1139** VL „vypasených jahniat“, tj. pasených na výdatnej paši, pozri 1 Sam. 15:9.
- 1140** D. „Synov“.
- 1141** Pozri Gen. 31:10, pozn. 810.
- 1142** D. „s tukom (ako vyššie, pozri Gen. 45:18, pozn. 1239) obličiek“, zmysel ako v texte.
- 1143** Symbolické meno Isráela, odvodené od výrazu v kap. 6:18 a ďalej³³⁸.
- 1144** TJ „kopytami“, „kopať“, „vzpierať sa“.
- 1145** D. „+Boha, utvorivšieho ho“.
- 1146** AL „pohrdol skalou“.
- 1147** Tu v zmysle „cudzími bohmi“.
- 1148** AL „zloduchom“, „príšerám“, výraz vyskytujú ci sa len tu a v Žalme 106:37.
- 1149** AL „z blízka“, tj. „zo susedstva“.
- 1150** AL „porodila“, no nie ako nižšie¹⁵¹.
- 1151** Toto sloveso v tvare, v akom je tu použité, značí vl. „zvijať sa v pôrodných bolestiach“. Pozri Žalm 90:2; Prísł. 8:24.
- 1152** D. „čo“.
- 1153** AL „chytráctva“, „prešibanosti“, „mazanosti všetkými masťami“, „lišiactva“, D. „pokolenie zvrátenosti“ atď., znenie v texte vyjadruje zosilňujúci zmysel množného čísla tohto výrazu, ktorý sa okrem tohto miesta vyskytuje už len, a to často, v knihe Prísloví.
- 1154** AL „vernosti“, výraz prízbuje onému vo v. 4¹¹¹² a v podstate rovnakého významu.
- 1155** TJ „modlami“.

- 1156** Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
1157 AL „zožeravie“.
1158 Tj. „všetky do posledného spotrebované“, „vyčerpané“.
1159 AL „proti nim“, „na nich“, no nie ako vo v. 23 vyššie.
1160 AL „horúčostou“, „pálavou“, „plameňom“, tu podľa súvislosti zmysel najskôr ako v texte.
1161 AL „horkou“, nesúvisí s „jedom“¹¹⁶³; ďalej obdobne.
1162 AL „morom“.
1163 Ako „popudení“ v kap. 9:19 a inde, tu zmysel ako v texte; porov slovenské „jed“.
1164 VL „plúžiacich sa (al. „lezúcich“) tvorov“.
1165 Tj. „v prachu sa plúžiacich“.
1166 AL „zvonku“⁸³⁸, no tu, vzhľadom na nasledovné „v izbách“, skôr v doslovnom zmysle ako v texte.
1167 D. „z (al. „od“²⁵⁸) ulice“ („izieb“).
1168 VL „o deti pripravovať“ (Gen. 42:36; Lev. 26:22), no tu, vzhľadom na nasledovné, skôr v širšom zmysle ako v texte („pôsobiť osamelosť al. opustenosť al. stratu blízkych“).
1169 D. „mužom (al. „človekom“⁵⁸) šedin“¹⁸¹.
1170 VL „odfúknuť“.
1171 Pozri Exod. 12:15, pozn. 164 a 389.
1172 Tu možno aj „potupy“, „pohany“, „výsmechu“.
1173 Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
1174 Tvar slovesa ako v Gen. 42:7, pozn. 1140, pozri aj Exod. 2:22, pozn. 84, tu zmysel ako v texte. V inom zmysle v kap. 33:9.
1175 D. „národ stratený pre rady“.
1176 AL „chápavosti“ (Exod. 36:1), „pochoopenia“, „dôvtipu“.
1177 Tu v tomto zmysle; nesúvisí s „rozumnosti“¹¹⁷⁶.
1178 Tj. „Isráelovcov“ (v. 30), „nepriateľov“ (v. 31).
1179 VL „zatvoril“ (Lev. 13:4 a ďalej), tj. „do ich ruky al. moci“. Kap. 23:15 obdobne.
1180 Pozri Exod. 21:22, pozn. 716, tj. azda „spoznajú to a budú nútení to uznať“.
1181 Pozri Exod. 7:9, pozn. 216.
1182 VL „krutý“, „nemilosrdný“.
1183 AL „kobier“.
1184 AL „uschované“.
1185 AL „v mojej zásobárniach“⁹⁶³, pozri Jer. 50:25, pozn. 1900.
1186 AL „odplata – ich noha sa v svoj čas“.
1187 AL „tackat“, „kolisať“.
1188 AL „náhle pohromy“, „nešťastia“.
1189 VL „veci pre nich pripravené“, no nasledujúce sloveso je v jednotnom čísle.
1190 AL „bude súdiť svoj ľud“, no tu zmysel ako v texte. Pozri Gen. 30:6, pozn. 763.
1191 Pozri Num. 23:19, pozn. 891, tu zmysel ako v texte; tvar slovesa ako „sa dal pohnúť k ľútosti“ v Exod. 32:14.
1192 AL „opora“, „stálosť“, D. „ruka“.
1193 AL „ruka je vysilená“, vl. „vyčerpaná“.
1194 VL „prestanie“.
1195 AL „zatvoreného“, tj. „uväzneného“ al. „podržiavaného v otroctve“.
1196 AL „oslobodeného“, tvar slovesa ako „opustiť“ v kap. 28:2 a ďalej, tu zmysel ako v texte, iné sloveso ako „prepustiť“³⁷³.
1197 Zdá sa, že tu, obdobne ako napr. v Gen. 2:9 a ďalej, pozn. 65 (porov. aj tu kap. 29:19¹⁰⁶²), ide o príslovečné úslovie, značiace jednoducho „koniec všetkých al. všetkého“.
1198 AL „v ňu dôverovali“, „v nej hľadali ochranu“.
1199 Tj. „liatych“, no iný výraz ako v Gen. 35:14, pozn. 943, a inde.
1200 AL „úkrytom“, „útočišťom“.
1201 AL „Ten Istý“, „sám v Sebe jestvujúci“. Tento výraz sa vlastne stáva Božím menom.
1202 Tj. „vedľa mňa“, „okrem mňa“.
1203 AL „udržiťm nažive“.
1204 AL „zlámam“, „potrieskam“, pozri Num. 24:8, 17, pozn. 928. Ďalej obdobne.
1205 AL „vyňať“, „vyrvať“, D. „niet vyprostujúceho“ atď.
1206 AL „živý“, „ja žijem“.
1207 AL „Ako že ja žijem navždy“ (Gen. 3:22, pozn. 119, kap. 23:6 tu obdobne).
1208 D. „blyskotanie svojho meča“.
1209 AL „siahať k (al. „zasahovať do“) súdu“, „chápať sa súdu“, znenia v texte al. tu vyššie uchovávajú v preklade predložkovú väzbu pôvodiny.
1210 Nesúvisí s „odplácať“ na konci verša.
1211 D. „z (al. „od“) krvi“, ďalej obdobne.
1212 VL „slobodníkov“, „slobodných mužov“, „nie nevoľníkov“, v podstate ako v texte prekladajú LXX, no je to výraz neistého významu, podaktorí chápu v zmysle „vlasatou hlavou“ (porov. Num. 6:5, kde „uvoľnenosť“ je jednotné číslo toho istého výrazu) a iní ešte inak (Vulgata napr. „obnaženou [v tomto zmysle „uvoľnenou“] hlavou nepriateľov“, ďalší „od začiatku [„hlavy“] oslobodenia od nepriateľa“ atď.).
1213 VL „rozjasajte“, tj. „k jasavému al. radostnému spevu pohnite“, podľa podaktorých „radostne al. jasavo chváľte al. oslavujte“.
1214 AL „Jasajte al. zajasajte, národy, jeho (tj. „vy, ktorí ste jeho“) ľud“, podľa niektorých „s jeho ľudom“ al. „v ústrety jeho ľudu“, no hebrejský text je tu bez predložky.
1215 AL „jeho“, tj. „ľudu“.
1216 Pozri Num. 13:8, 16.
1217 Tu aj „medzi vami“.
1218 VL „ohladne“, „čo sa týka“²⁵⁸.
1219 AL „márne“, „zbytočné“, vl. „prázdne“.
1220 AL „ved ono slovo pre vás nie je ničotné“.
1221 Pozri Num. 33:7, pozn. 1081.
1222 Pozri Gen. 25:8, pozn. 644.
1223 Pozri Num. 20:13, pozn. 762.
1224 Pozri Lev. 10:3, pozn. 292.
1225 Pozri Gen. 32:31, pozn. 879.
1226 AL „prišiel“, tiež „vzišiel“, no nie ako „prišiel“ ani ako „vzišiel“ vyššie. Ďalej obdobne.
1227 AL „zákona“, no iný výraz ako v kap. 1:5 a ďalej¹⁴, pozri Est. 1:8, pozn. 37.
1228 Ako „im“ vyššie.

- 1229** „Zástupy ľudu“ je preklad množného čísla slova prekladaného „ľud“, inde spravidla „národnosť“¹⁴⁹, no tu je zmysel skôr ako v texte¹²²².
- 1230** Al. možno „bude ich povznášať (al. „povznáša“⁴⁹⁹ ich“) svojimi slovami“¹²²¹.
- 1231** Pozri Exod. 6:8, pozn. 198.
- 1232** Pozri Gen. 34:30, pozn. 930, no podaktorí chápu v zmysle „veľký počet“.
- 1233** Al. „o Júdovi“, ďalej obdobne.
- 1234** D. „zaň“.
- 1235** Pozri Exod. 28:30, pozn. 1002.
- 1236** Pozri Exod. 28:30, pozn. 1001.
- 1237** Pozri Exod. 17:7, pozn. 592.
- 1238** Tj. potomci Léviho, s ktorými je tu ich praotec sto-tožnený. Pozri Exod. 32:26 nn.
- 1239** Al. možno „vysvetľovať“, vl. „Jákoba učíť al. vyučovať“, znenie v texte a tu vyššie zachováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine. Iné sloveso ako v kap. 6:7.
- 1240** Pozri Exod. 25:6 a ďalej, pozn. 1072, tu čosi odlišný tvar toho istého výrazu, vyskytujúci sa len na tomto mieste.
- 1241** D. „celosť“, „celok“, zmysel ako v texte.
- 1242** Al. „kde sa ti ľúbi v pôsobení“.
- 1243** Pozri Gen. 37:34, pozn. 993.
- 1244** Pozri Exod. 15:7, pozn. 507.
- 1245** „Rozostierať svoje krídla“ je v hebrejčine jedno slovo, sloveso vyskytujúce sa len tu.
- 1246** Pozri Exod. 28:12, pozn. 947.
- 1247** Al. „drahocennosťou“, tj. „vzácnym al. drahocenným darom“.
- 1248** Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
- 1249** Tj. „úrod, ktoré sú výsledkom pôsobenia slnka“.
- 1250** Tj. „toho, čo sa v jednotlivých mesiacoch urodí“.
- 1251** D. „hlavou“, tj. „najlepšími vecmi“.
- 1252** Pozri Lev. 1:3, pozn. 11.
- 1253** Pozri Exod. 3:2, pozn. 89.
- 1254** Al. „prídu na hlavu... a na temeno“.
- 1255** Pozri Gen. 49:26, pozn. 1370.
- 1256** Pozri Gen. 49:26, pozn. 1371.
- 1257** Al. „ozdoba“, „sláva“, „lesk“, „velebnosť“.
- 1258** Tj. „jeho nádhery ako prvorodený jeho hovädzieho dobytká“, obraz moci, sily, statočnosti; al. možno „nádhery je mu prvorodený jeho hovädzieho dobytká“.
- 1259** Pozri Num. 23:22, pozn. 900.
- 1260** D. „(po)spolu“, tj. „všetky odrazu“.
- 1261** Al. možno „zástupy ľudu“¹²²⁹.
- 1262** Tj. „spravodlivé al. riadne al. správne obete“.
- 1263** Al. „poklady“, v texte doslovný preklad.
- 1264** Pozri Gen. 35:4, pozn. 937.
- 1265** D. „velebený rozširujúci“, tj. „územie“.
- 1266** Al. „usídli“, ďalej obdobne.
- 1267** Pozri Gen. 49:9, pozn. 1330.
- 1268** Pozri Gen. 22:8, pozn. 571.
- 1269** D. „si začiatok“, porov. Lev. 2:12, pozn. 73.
- 1270** Pozri Gen. 33:19, pozn. 897.
- 1271** Pozri Gen. 49:10, pozn. 1335.
- 1272** Tj. hrob Mojžiša, lebo ten bol pochovaný na území Gáda (kap. 34:6).
- 1273** Pozri Gen. 49:9, pozn. 1327.
- 1274** Iný výraz ako v kap. 3:27²⁵ aj ako v Gen. 12:9, pozn. 359.
- 1275** D. „od“, „zo“ („viac od“, „najviac zo“).
- 1276** Al. „požehnaný synmi“ (al. „deťmi“) ¹²¹¹.
- 1277** Al. „obľúbený u al. od“.
- 1278** Vl. „a namáčajúcim“.
- 1279** Tj. „závery tvojich brán“, výraz vyskytujúci sa len tu, podľa podaktorých „tvoja obuv“.
- 1280** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa len tu, podľa iných „tvoja sila al. tvoj dobrobyt al. tvoja staroba“.
- 1281** Al. „tvoj Boh, Ješurún“.
- 1282** Al. možno „na pomoc“.
- 1283** Al. „velebe“, „veličenstvo“.
- 1284** Iný výraz ako napr. v kap. 1:33 a inde, podľa podaktorých „na oblohe“, no výraz je v množnom čísle.
- 1285** Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 1286** Toto znenie je tu zvolené vzhľadom na cieľovú povahu nasledujúcej predložkovej väzby¹²⁸⁷.
- 1287** Al. „usídli sa Isráel bezpečne, o samote, oko Jákoba upreté do zeme“ (al. „na zem“).
- 1288** Ako „kropiť“ v kap. 32:2.
- 1289** Al. možno „kropiť rosou“.
- 1290** D. „Tvoja blaženosť“ (al. „šťastie“).
- 1291** Vl. „pretvarovať“, „predstierať poslušnosť“.
- 1292** Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
- 1293** Tj. „zem Dána“, ďalej obdobne. Tu aj mesto toho istého mena.
- 1294** Pozri Gen. 13:10, pozn. 374.
- 1295** Al. „podľa výroku“ (nie ako napr. vo v. 4 a inde, al. „výpovede“).
- 1296** Vl. „prchla“.
- 1297** Al. „jeho sviežosť“.
- 1298** D. „dni plaču smútku“.
- 1299** Pozri Exod. 29:10, pozn. 1029.
- 1300** D. „všetkej silnej“, zmysel ako v texte.

JÓŠUA

Apo smrti Mojžiša, nevoľníka Hospodina, sa stalo³², že¹ Hospodin k Jóšui, synovi Núna, pobočníkovi Mojžiša, prevravel výrok: (2)Mojžiš, môj nevoľník, je mŕtvy; a teraz vstaň, prejdi tento Jordán, ty aj všetok tento ľud, do zeme, ktorú sa ja im, defom² Izráela, chystám dať³. (3)Každé miesto⁴, v ktoré bude šliapať chodidlo⁵ vašej nohy, – dal som ho vám, podľa toho, ako som prehovoril k Mojžišovi, (4)od pustiny a tohto Levánóna⁶ až po tú veľkú rieku, rieku Peráth⁷, všetka zem Chittím⁸ až po to veľké more⁹ od zachádzania slnka bude vašim územím¹⁰. (5)Nikto¹¹ sa, po všetky dni tvojho života¹², nebude môcť¹³ postaviť tvojej tvári¹⁴; ako som bol¹⁵ s Mojžišom, budem s tebou, nebudem sa ťa vzdávať¹⁵ ani ťa opúšťať. (6)Buď silný a buď odvážny¹⁶, lebo ty tento ľud máš¹³ podeliť dedičstvom¹⁷ zeme, ktorú som ich otcom prisahou sľúbil¹⁹ dať im. (7)Len buď silný a maj veľkú odvahu²⁰ dbať²¹ o správanie²² podľa všetkého zákona²³, ktorý ti Mojžiš, môj nevoľník, rozkázal; nesmieš¹³ sa od neho odchýliť²⁴ vpravo ani vľavo, aby si nadobúdal prospech²⁵ všade²⁶, kde budeš chodiť²⁷; (8)kniha tohto zákona²³ sa nesmie¹³ vzdialiť od tvojich úst, lež¹ o nej²⁸ budeš²⁹ rozjímať³⁰ dňom aj nocou, aby si mohol¹³ dbať²¹ o správanie²² podľa všetkého toho, čo je²⁶ v nej napísané, lebo vtedy budeš môcť¹³ doviesť svoju cestu ku zduaru a vtedy budeš nadobúdať prospech²⁵. (9)Či som ti nerozkázal: Buď silný a buď odvážny¹⁶? Nech sa nedesíš²⁹ a nestrachuješ²⁹, lebo všade²⁶, kde budeš chodiť²⁷, s tebou bude Hospodin, tvoj Boh.

(10)A Jóšua rozkázal predákovi³¹ ľudu výrok: (11)Prejdite stredom³² tábora³³ a ľudu rozkážte výrok: Pripravte si stravu, lebo ešte tri dni a³⁴ budete prechádzať tento Jordán pristúpiť³⁵ k zaujatiu³⁶ zeme, ktorú sa vám Hospodin, váš Boh, na jej zaujatie³⁶ chystá dať³. (12)A k Reúvénimu³⁷ a ku Gádímu³⁷ a k polovici kmeňa³⁸ Menaššea prevravel

Jóšua výrok: (13)*Treba pamätať na to, čo³⁹ vám Mojžiš, nevoľník Hospodina, rozkázal výrok: Hospodin, váš Boh, sa chystá dať³ vám kľud⁴⁰, áno¹, dal vám túto zem; (14)vaše ženy, vaša drobotina a vaše stáda⁴¹ budú²⁹ ostávať v zemi, ktorú vám dal Mojžiš na tejto strane⁴² Jordánu, a vy zošíkovaní⁴³ budete²⁹ prechádzať pred tvárou svojich bratov, všetci zdatní hrdinovia^{44 45 46}, a budete²⁹ im pomáhať, (15)než bude Hospodin chcieť¹³ dať vašim bratom kľud⁴⁰ ako vám, takže¹ aj oni zaujmú³⁶ zem, ktorú sa im Hospodin, váš Boh, chystá dať³; vtedy¹ sa budete môcť¹³ vrátiť k zemi svojho vlastníctva⁴⁷ a zaujať³⁶ ju, ktorú vám Mojžiš, nevoľník Hospodina, dal na tejto strane⁴² Jordánu, od vzhádzania slnka.*

(16)I odpovedali Jóšui výrok: Všetko, čo si nám rozkázal, budeme konať, a všade²⁶, kam nás budeš posielat, pôjdeme; (17)ako sme vo všetkom⁴⁸ poslúchali⁶⁵ na⁴⁹ Mojžiša, tak budeme poslúchať na⁴⁹ teba, len nech bude²⁹ Hospodin, tvoj Boh, s tebou, ako bol¹⁵ s Mojžišom. (18)Každý, kto⁵⁰ sa bude vzpierat⁵¹ tvojim ústam⁵² a nebude poslúchať tvoje slová ohľadne všetkého, čo budeš rozkazovať, bude musieť¹³ byť usmrtený, len buď silný a buď odvážny¹⁶.

2 A Jóšua, syn Núna, zo Šittím tajne⁵³ vyslal dvoch mužov ako vyzvedačov⁵⁴ s výrok: Poberte sa, popozeraajte zem a Jerichó. Pobrali sa teda⁵⁵ a prišli v dom ženy, neviestky⁵⁴, ktorej⁵⁶ meno bolo Rácháv, a ubytovali sa⁵⁷ tam. (2)A kráľovi Jericha bola podaná správa⁵⁸ výrok: Hľa, prišli sem tejto noci muži zo synov Izráela, prepátrať⁵⁹ zem. (3)I poslal kráľ Jericha k Rácháv odkaz⁶⁰: Vyved⁶¹ tých mužov, tých, čo⁷⁶ k tebe prišli, ktorí prišli do tvojho domu, lebo prišli prepátrať⁵⁹ všetku zem. (4)A tá žena bola tú dvojicu mužov vzala a ukryla ju, i povedala: Áno, tí⁶² muži ku mne prišli, ale som nevedela⁶⁵, odkiaľ oni sú, (5)a keď sa mala brána zatvárať⁶³, za tmy, vyšli^{61 64} tí

muži; neviem⁶⁵, kam tí muži odišli. Žeňte sa chytré⁶⁶ za nimi⁶⁷, nech⁶⁸ ich môžete¹³ dosiahnuť. (6) Ale ona ich bola vyviedla⁶⁹ na strechu a zahrabala⁷⁰ ich medzi ľanové stonky⁷¹, ktoré mala⁷² na streche urovnane⁷³; (7) a tí muži sa za nimi hnali^{65 67} cestou k Jordánu⁷⁴, ku brodom⁷⁵, a potom, ako vyšli⁶¹ tí, ktorí⁷⁶ sa za nimi hnali⁶⁷, zavreli bránu.

(8) A skôr ako oni líhali, tu¹ k nim ona vystúpila⁶⁹ na strechu (9) a povedala k tým mužom: Viem⁶⁵, že Hospodin dal túto zem vám a že na nás padol des z vás, a že všetci obyvatelia tejto zeme z vás⁷⁷ zmalomyselneli⁷⁸, (10) lebo sme počuli, ako Hospodin pri vašom vychádzaní⁶¹ z Egypta pred vašou tvárou⁷⁹ vysušil⁸⁰ vody mora Trstia⁸¹, a čo ste spravili dvom kráľom⁸² Emórfiho⁸³, ktorí boli na druhej strane⁴² Jordánu, Síchónovi⁸² a Ógovi⁸², ktorých ste uviedli do odovzdania^{84 85}, (11) to¹ keď sme počuli, roztopilo sa^{64 86} naše srdce a vašou príčinou⁷⁷ v nikom⁸⁷ neostal⁸⁸ duch⁸⁹, lebo Hospodin, váš Boh, on je Bohom v nebesiach zvrchu aj na zemi zospodu. (12) Teraz mi teda⁵⁵, prosím⁹⁰, pri Hospodinovi odprisahajte, – lebo som voči vám⁹¹ uskutočnila²² milosrdenstvo⁹², – že¹ aj vy budete uskutočňovať²² milosrdenstvo⁹² voči domu⁹¹ môjho otca a chcete¹³ mi dať spoľahlivé znamenie⁹³, (13) že¹ budete nechávať nažive môjho otca a moju matku a mojich bratov a moje sestry a všetko, čo im *patrí*, a chrániť⁹⁴ naše žitia⁹⁵ pred smrťou^{79 96}. (14) A tí muži jej povedali: Naše žitie⁹³ miesto vás k smrti, ak nebudeme oznamovať⁹⁷ túto našu vec, a keď nám Hospodin dá túto zem⁹⁸, stane sa³²³, že¹ voči tebe⁹¹ uskutočníme²² milosrdenstvo⁹² a vernosť⁹⁹. (15) I spustila ich po povraze cez okno, lebo jej dom bol v stene múru^{100 101} a v múre¹⁰⁰ ona bývala; (16) a povedala im: Chodte do vrchov¹⁰², aby na vás nemohli¹³ natrafiť prenasledovatelia^{67 103}, a ta sa na tri dni môžete¹³ uchýliť¹⁰⁴ až do návratu prenasledovateľov^{67 103}, a potom môžete¹³ ísť svojou cestou. (17) A tí muži k nej povedali: My budeme nevinní ohľadne^{105 106} tejto tvojej prísahy, ktorou si nám dala odprisahať, – (18) hľa, keď my budeme vstupovať v túto zem, musíš¹³ uviazat

v okno, ktorým si nás spustila, túto šnúrkou z šarlátových nítí^{107 108} a zhromaždiť¹⁰⁹ svojho otca a svoju matku a svojich bratov a všetok dom tvojho otca k sebe do domu; (19) a stane sa³²³, že každý, kto bude vychádzať⁶¹ z dverí²⁴⁸ tvojho domu na ulicu¹¹⁰ – jeho krv¹¹¹ na jeho hlavu a my budeme nevinní¹⁰⁶, ale každý, kto bude s tebou v dome, – jeho krv¹¹¹ na našu hlavu, ak bude na ňom¹¹² ruka. (20) Ale ak túto našu vec budeš prežrádzať⁴⁹⁷, vtedy¹ budeme⁶⁵ ohľadne¹⁰⁵ tejto tvojej prísahy, ktorou si nám dala odprisahať, nevinní¹⁰⁶. (21) I povedala: Podľa vašich slov, tak to¹³ bude. A prepustila¹¹⁴ ich, i odišli; a uviazala šarlátovú šnúrkou¹⁰⁸ v okno.

(22) A oni odišli a vstúpili do vrchov¹⁰² a ostali tam po tri dni, než sa prenasledovatelia^{67 103} vrátili; a prenasledovatelia^{67 103} po celej ceste hľadali^{65 115} a nenašli. (23) A tí dvaja muži sa vrátili, totiž¹ zostúpili z vrchov¹⁰² a prešli¹¹⁶ a prišli k Jóšuovi, synovi Núna, a vyrozprávali¹¹⁷ mu všetky veci, ktoré⁷⁶ sa im prihodili¹¹⁸; (24) a povedali k Jóšuovi: Veruže lebo Hospodin všetku tú zem v našu ruku, lebo¹ všetci obyvatelia tej zeme z nás⁷⁷ zmalomyselneli⁷⁸.

3 A Jóšua za rána zavčas vstal, i dali sa na cestu¹¹⁹ zo Šittim a prišli až po Jordán, on a všetky deti¹²⁰ Izráela, a skôr ako prechádzali, uložili sa¹²⁰ tam. (2) A po uplynutí¹²¹ troch dní sa stalo³²³, že¹ sudcovia prešli stredom³² tábora³³ (3) a rozkázali ľudu výrok: Ako uvidíte skrinku^{122 123} zmluvy Hospodina, svojho Boha, a léviovských¹²⁴ kňazov, nesúcich¹²⁵ ju, vtedy¹ sa vy budete^{29 126} dávať na cestu¹¹⁹ a pôjdete²⁹ za nimi; (4) len¹²⁷ nech bude²⁹ medzi vami a medzi ňou¹²⁸ vzdialenosť asi¹²⁹ dvetisíc laktov¹³⁰ ohľadne²⁷⁷ miery, nech sa k nej¹²⁸ nepribližujete^{29 131}, aby ste spoznávali cestu, ktorou máte³ ísť, lebo ste tou cestou doposiaľ¹³² neprešli. (5) A Jóšua k ľudu povedal: Posväťte sa, lebo zajtra bude Hospodin vprostred³² vás konať čudné¹³³ veci¹³⁴. (6) A ku kňazom Jóšua prevravel výrok: Uchopte¹²⁵ skrinku¹²² zmluvy a prejdite pred tvárou ľudu. Uchopili¹²⁵ teda⁵⁵ skrinku¹²² zmluvy a pred tvárou ľudu vykročili.

(7) A Hospodin povedal k Jóšuo: Tohto dňa chcem¹³ začať vyvyšovať¹³⁵ ťa

v očiach všetkého Isráela, aby vedeli, že ako som bol⁶⁵ s Mojžišom, budem s tebou; (8) a ty kňazom, nesúcim¹²⁵ skrinku¹²² zmluvy, musíš¹³ rozkázať výrok: Ako prídete¹²³ po okraj¹³⁶ vôd Jordánu, musíte¹³ v Jordáne zastáť.

(9) A Jósua povedal k deťom² Isráela: Pristúpte¹³⁷ sem a počujte slová Hospodina, svojho Boha. (10) A Jósua povedal: Týmto budete môcť¹³ spoznať, že vprostred³² vás je živý Boh, ktorý¹ bude vedieť¹³ pred vašou tvárou⁷⁹ naskrze¹³⁸ vypudí¹³⁹ Kenániho a Chittiho a Chivvího a Perizziho a Girgášihho a Emóriho a Jevúsiho⁸³. (11) Hľa, skrinka¹²² zmluvy PÁNA všetkej zeme pred vašou tvárou prechádza Jordánom¹⁴⁰; (12) a teraz si vezmite dvanásť mužov z kmeňov³⁸ Isráela, po jednom mužovi¹⁴¹ na kmeň³⁸, (13) a za¹⁴² spočinutia⁴⁰ chodidieľ⁵ nôh kňazov, nesúcich¹²⁵ skrinku¹²² Hospodina, PÁNA všetkej zeme, vo vodách Jordánu sa stane³²³, že vody Jordánu, vody, ktoré⁷⁶ zvrchu stekajú, budú rozťaté¹⁴³ a zastavia sa – jeden mandeľ!

(14) A pri nástupe cesty¹¹⁹ ľudu od ich stanov ku prechádzaniu Jordánu sa stalo³²³, že kňazi niesli¹²⁵ skrinku¹²² zmluvy pred tvárou ľudu; (15) a ako nesúci¹²⁵ skrinku¹²² prišli¹²³ až po Jordán a nohy kňazov, nesúcich¹²⁵ skrinku¹²², sa zmocili v okraji¹³⁶ vôd (a Jordán býva⁶⁵ po všetky dni zatvy plný, nad všetky svoje brehy), (16) tu¹ sa vody zastavili, tie, ktoré⁷⁶ stekajú zvrchu, sa pozdvihli¹⁴⁴ – jeden mandeľ! – veľmi ďaleko od Ádáma, mesta, ktoré je stranou od¹⁴⁵ Carthána, a tie, ktoré⁷⁶ stekajú k moru stepi¹⁴⁶, moru Soli¹⁴⁷, vymizli¹⁴⁸, boli odrezané^{143 149}, a ľud, tí prešli na proti Jerichu, a kňazi, nesúci¹²⁵ skrinku¹²² zmluvy Hospodina, stáli pevne¹⁵⁰ na suchu vprostred Jordánu, kým¹ prechádzali, všetok Isráel, po suchu, než dovŕšili¹⁵¹, všetok národ, prechod Jordánu.

4 A ako dovŕšili¹⁵¹, všetok národ, prechod Jordánu, stalo sa³²³, že Hospodin k Jósuovi prevravel výrok: (2) Vezmite si z ľudu dvanásť mužov, po jednom mužovi¹⁴¹ z kmeňa³⁸, (3) a rozkážte im výrok: Vyneste¹²⁵ si odtiaľto, sprostred Jordánu, zo stanovišta nôh kňazov v pevnom postavení¹⁵⁰, dvanásť ka-

meňov a prepravte ich so sebou a uložte⁴⁰ ich v noclažisku, v ktorom budete nocovať tejto noci. (4) A Jósua zavolať na tých dvanásť mužov¹⁵², ktorých určil¹⁵³ zo synov Isráela, po jednom mužovi¹⁴¹ z kmeňa³⁸, (5) a povedal im Jósua: Prejdite ku skrinke^{122 154} Hospodina, svojho Boha, dprostred Jordánu a každý¹⁵⁵ si vyzdvihnite na svoje plece jeden kameň, podľa počtu kmeňov³⁸ detí² Isráela, (6) aby toto bolo znamením vprostred³² vás, keď sa v budúcnosti¹⁵⁶ vaše deti² budú pýtať výrok: Čím vám sú tieto kamene? – (7) vtedy¹ im budete môcť¹³ povedať, že vody Jordánu boli rozťaté¹⁴³ pred skrinkou^{79 122 157} zmluvy Hospodina pri jej prechode Jordánom¹⁴⁰, rozťaté¹⁴³ boli vody Jordánu, a tieto kamene sú na pripomínanie deťom² Isráela navždy¹⁵⁸. (8) A synovia Isráela spravili podľa toho, čo Jósua rozkázal, a vyniesli¹²⁵ sprostred Jordánu dvanásť kameňov podľa toho, čo Hospodin prehovoril k Jósuovi, podľa počtu kmeňov³⁸ detí² Isráela, a prepravili ich so sebou do noclažiska a uložili⁴⁰ ich tam.

(9) A dvanásť kameňov postavil¹⁵⁹ Jósua vprostred Jordánu, kde bolo stanovište¹⁶⁰ nôh kňazov, nesúcich¹²⁵ skrinku¹²² zmluvy, a sú tam po tento deň; (10) a kňazi, nesúci¹²⁵ skrinku¹²², stáli vprostred Jordánu až do naplnenia¹⁵¹ každého slova, ktoré Hospodin rozkázal Jósuovi vysloviť k ľudu podľa všetkého, čo Jósuovi rozkázal Mojžiš. A ľud náhlivo¹⁶¹ prešiel; (11) a ako ľud dovŕšil¹⁵¹ svoj prechod, stalo sa³²³, že pre tvárou ľudu prešla skrinka¹²² Hospodina a kňazi.

(12) Prešli aj⁵⁵ synovia Reúvéna a synovia Gáda a polovica kmeňa³⁸ Menaššea, zošfkovaní⁴³ pred tvárou detí² Isráela podľa toho, čo k nim prehovoril Mojžiš. (13) Asi¹²⁹ štyridsaťtisíc vyzbrojených do vojenskej služby¹⁶² prešlo pred tvárou Hospodina do boja¹⁶³ do stepi¹⁴⁶ Jericha.

(14) V onen deň vyvýšil¹³⁵ Hospodin Jósua v očiach všetkého Isráela, i vzali ho v úctu¹⁶⁴, ako boli vzali v úctu^{164 165} Mojžiša, na všetky dni jeho¹⁶⁶ života¹².

(15) A Hospodin k Jósuovi prehovoril výrok: (16) Rozkáž kňazom, nesúcim¹²⁵ skrinku¹²² svedectva, nech¹ vystúpia⁶⁹ z Jordánu. (17) A Jósua kňazom rozkázal

výrokom: Vystúpte⁶⁹ z Jordánu. (18) A keď kňazi, nesúci¹²⁵ skrinku¹²² zmluvy Hospodina, sprostred Jordánu vystúpili^{69 98}, stalo sa³²³ (chodidlá⁵ nôh kňazov sa odlepili¹⁶⁷ na sucho¹⁶⁸), že sa vody Jordánu vrátili k svojmu miestu⁴ a tiekli⁶⁵ ako predtým¹³² cez všetky svoje brehy.

(19) Ľud teda⁵⁵, tí vystúpili⁶⁹ z Jordánu v desiaty deň prvého mesiaca⁶⁰⁸; a uložili sa¹⁶⁹ v Gilgále na okraji¹³⁶ Jericha, od vzhádzania⁷⁰. (20) A Jósua v Gilgále postavil⁵⁹ týchto dvanásť kameňov, ktoré vzali z Jordánu, (21) a prevravel k deťom² Isráela výrokom: Keď sa vaše deti² v budúcnosti¹⁵⁶ budú svojich otcov pýtať výrokom: Čo tieto kamene? – (22) vtedy¹ svoje deti² budete upovedomovať výrokom: Isráel prešiel tento Jordán po súši¹⁷¹, (23) lebo⁷² Hospodin, váš Boh, vysušil⁸⁰ vody Jordánu pred vašou tvárou⁷⁹, než ste prešli, ako spravil Hospodin, váš Boh, s morom⁸² Trstia⁸¹, ktoré pred našou tvárou⁷⁹ vysušil⁸⁰ až do nášho prejdenia, (24) aby poznali všetky národnosti^{173 174} zeme ruku Hospodina, že ona je silná, aby pojali Hospodina, vášho Boha, na všetky dni v úctu¹⁶⁴.

5 A ako počuli všetci králi Emórího⁸³, ktorí boli na druhej strane⁴² Jordánu na západ⁷⁵, a všetci králi⁷⁴ Kenáaního, ktorí boli pri mori¹⁷⁵, že Hospodin pred tvárou⁷⁹ detí² Isráela vysušil⁸⁰ vody Jordánu až do ich prejdenia, stalo sa³²³, že sa ich srdce roztopilo⁸⁶ a príčinou detí² Isráela⁷⁷ v nich už nebolo^{65 87} ducha⁸⁹.

(2) V onen čas povedal Hospodin Jósuovi: Zhotov²² si kamenné nože¹⁷⁶ a zasa¹⁷⁷ obrež synov Isráela, druhý raz. (3) Jósua si teda⁵⁵ kamenné nože¹⁷⁶ zhotovil²² a obrezal synov Isráela na vršku Arálóth⁷⁸. (4) A toto⁷⁹ je príčina¹⁸⁰, prečo Jósua obrezával⁶⁵: Všetok ľud, ten, ktorý⁷⁶ vyšiel^{61 183} z Egypta, mužskí¹⁸¹, všetci bojovníci¹⁸², pomreli v pustine na ceste, keď z Egypta vyšli^{61 98}; (5) všetok ľud, tí, ktorí⁷⁶ vyšli^{61 183} z Egypta, boli, pravdaže, obrezaní, ale všetok ľud, tí, ktorí⁷⁶ sa narodili¹⁸³ v pustine na ceste, keď z Egypta vyšli^{61 98}, – tých neobrezávali⁶⁵. (6) Áno, štyridsať rokov prechádzali deti² Isráela pustinou, až do vymiznutia¹⁴⁸ všetkého národa bojov-

níkov¹⁸², tých, ktorí⁷⁶ vyšli^{61 183} z Egypta, ktorí neposlúchli na¹⁸⁴ hlas Hospodina, ktorým Hospodin odprisahal neukázať im zem, ktorú ich otcom prisahou sľúbil¹⁹ dať nám, zem pretekajúcu¹⁸⁵ mliekom a medom; (7) a ich synov, tých, ktorí⁷⁶ povstali¹⁸³ miesto nich, tých¹¹³ Jósua obrezal, lebo boli neobrezaní¹⁸⁶, lebo ich na ceste neobrezávali. (8) A ako skončili¹⁵¹, všetok národ, s obrezávaním¹⁸⁷, stalo sa, že¹ až do svojho vyhojenia ostali na svojom¹⁸⁸ v táboře³³. (9) A Hospodin k Jósuovi povedal: Dnes som z vás¹⁸⁹ odvalil hanbu Egypta. Nazvali teda⁵⁵ meno oného miesta⁴ Gilgál¹⁹⁰ – až po tento deň.

(10) A deti² Isráela sa v Gilgále uložili¹⁶⁹, i usporiadali²² Minutie¹⁹¹, v štrnásty deň mesiaca⁶⁰⁸ navečer v stepiach¹⁴⁶ Jericha, (11) a na druhý deň¹⁹² po Minuti^{74 191} jedli⁶⁵ z úrody tej zeme, nekvasené chleby a prazene¹⁹³, priam v tento deň¹⁹⁴. (12) A na druhý deň¹⁹², pri ich jedení¹⁹⁵ z úrod tej zeme, prestala¹⁹⁶ manna, takže¹ deti² Isráela už manny nemali^{65 197}, lež¹ v onom roku jedli⁶⁵ z úrod zeme Kenáan.

(13) A pri pobyte Jósuu pri¹⁹⁸ Jerichu sa stalo³²³, že¹ povzniesol¹²⁵ svoje oči a pohľadel, a¹⁹⁹ hľa, naproti nemu stojaci muž a v jeho ruke jeho vytasený meč; a Jósua k nemu prikročil a povedal mu: Či si ty pri nás či pri našich protivníkoch^{200 201}? (14) I povedal: Nie, lež⁶⁸ ja som Veliteľ²⁰² vojska¹⁶² Hospodina; teraz som prišiel. A Jósua padol na svoju tvár k zemi a poklonil sa a povedal mu: Čo chce môj pán prehovoriť³ k svojmu nevoľníkovi? (15) A Veliteľ²⁰² vojska¹⁶² Hospodina k Jósuovi povedal: Zobuj svoj sandál zo svojej nohy¹⁸⁹, lebo miesto⁴, na ktorom ty stojíš – ono je sväté. A Jósua tak spravil.

6 A Jerichó pred tvárou^{79 203} synov Isráela zatváralo²⁰⁴ a bolo zatvárané²⁰⁵, nebolo vychádzajúceho⁶¹ a nebolo vstupujúceho²⁰⁶. (2) A Hospodin k Jósuovi povedal: Pozri, vydal som Jerichó a jeho kráľa, zdatných hrdinov^{44 45}, v tvoju ruku; (3) i obídete²⁹ mesto, všetci bojovníci¹⁸², pochodom okolo²⁰⁷ mesta, jedenkrát; tak budete²⁹ robiť po šesť dní, (4) a siedmi kňazi ponесú^{29 125} pred skrinkou^{122 154} sedem trúb²⁰⁸, rohov baranov²⁰⁹. A v siedmy deň budete²⁹ mesto obchádzať sedem-

krát a kňazi budú na tie trúby²⁰⁸ trúbiť²¹⁰, (5) a pri predĺženom trúbení²¹¹ na roh barana²⁰⁹, pri vašom počutí hlasu trúby²⁰⁸, sa stane^{29 323}, že všetok ľud, tí budú pokrikovať veľkým pokrikom²¹² a múr¹⁰⁰ mesta sa zrúti²¹³ a ľud, tí vystúpia⁶⁹, každý¹⁵⁵ pred seba²¹⁴.

(6) A Jóšua, syn Núna, zavolať na¹⁵² kňazov a povedal k nim: Uchopte¹²⁵ skrinku¹²² zmluvy a siedmi kňazi poniesú^{29 125} pred skrinkou^{122 154} Hospodina sedem trúb²⁰⁸, rohov baranov²⁰⁹. (7) A k ľudu povedal: Nastúpte²¹⁵ a obidte mesto, a vyzbrojení budú^{29 107 216} pochodovať²¹⁵ pred skrinkou^{122 154} Hospodina.

(8) A ako Jóšua k ľudu prehovoril¹²³, stalo sa³²³, že^{1 217} siedmi kňazi, nesúci¹²⁵ pred tvárou Hospodina sedem trúb²⁰⁸, rohov baranov²⁰⁹, nastúpili²¹⁵ a dali sa trúbiť²¹⁰ na tie trúby²⁰⁸, a za nimi išla skrinka¹²² zmluvy Hospodina, (9) a pred tvárou kňazov, trúbiacich²¹⁰ na trúby²⁰⁸, išli vyzbrojení^{107 216}, a za skrinkou¹²² za stáleho trúbenia^{210 218} na trúby²⁰⁸ išiel zadný voj²¹⁹.

(10) A ľudu Jóšua rozkázal výrokom: Nesmiete¹³ pokrikovať²¹² a nie že sa smiete¹³ ozývať svojím hlasom²²⁰ a nie že smie¹³ vyjsť slovo z vašich úst až do dňa, keď vám poviem²²¹: Pokrikujte²¹²; vtedy¹ budete²⁹ pokrikovať²¹². (11) Dal teda⁵⁵ skrinku¹²² Hospodina obísť mesto pochodom okolo²⁰⁷, jedenkrát; nato' vstúpili do tábora³³ a v tábore³³ prenocovali.

(12) A za rána Jóšua zavčas vstal a kňazi uchopili¹²⁵ skrinku¹²² Hospodina, (13) a siedmi kňazi, nesúci¹²⁵ pred skrinkou¹²² Hospodina sedem trúb²⁰⁸, rohov baranov²⁰⁹, išli za stáleho trúbenia^{210 218} na trúby²⁰⁸, a pred ich tvárou išli vyzbrojení^{107 216}, a za skrinkou¹²² Hospodina išiel za stáleho trúbenia^{210 218} na trúby²⁰⁸ zadný voj²¹⁹; (14) i obišli v druhý deň jedenkrát mesto a vrátili sa do tábora³³. Tak robili⁶⁵ po šesť dní.

(15) A v siedmy deň sa stalo³²³, že¹ zavčas vstali, pri vzhádzaní svítania²²², a podľa toho istého²²³ pokynu^{224 225} obišli mesto sedemkrát – len v tento deň obišli mesto sedemkrát; (16) a siedmy raz sa stalo³²³ (kňazi sa dali trúbiť²¹⁰ na trúby²⁰⁸), že¹ Jóšua k ľudu povedal: Pokrikujte²¹², lebo Hospodin vám toto mesto vydal,

(17) a stane sa^{29 323} toto mesto odovzdaným⁸⁴ Hospodinovi, ono aj všetko, čo je v ňom, len Rácháv, neviestka, ostane²⁹ nažive²²⁶, ona a všetci, ktorí sú s ňou v dome, lebo prichýlila¹⁰⁴ poslov²²⁷, ktorých sme vyslali. (18) No¹ vy sa len chráňte²¹ pred tým⁷⁹, čo bude²⁶ odovzdané⁸⁴, aby sa nestalo, žeby ste do odovzdania uvádzali^{84 85}, ale z toho, čo bude²⁶ odovzdané⁸⁴, vzali a tak tábor³³ Isráela odovzdaným⁸⁴ spravili²²⁸ a do nešťastia ho uvrhli²²⁹.

(19) A všetko striebro a zlato a náčinia²³⁰ z mosadze²³¹ a železa, ono bude sväte²³² Hospodinovi, musí¹³ prísť do pokladnice²³³ Hospodina. (20) Ľud sa teda⁵⁵ dal pokrikovať²¹², kým¹ trúbili^{65 210} na trúby²⁰⁸; a ako ľud počul hlas trúby^{208 234} a keď sa ľud dal veľkým pokrikom pokrikovať²¹², zrútil sa^{64 213} múr¹⁰⁰ a ľud vystúpil⁶⁹ do mesta, každý¹⁵⁵ pred seba²¹⁴, i dobyli mesto (21) a všetko, čo v meste bolo, uviedli do odovzdania^{84 85} ostrím²³⁵ meča, od muža až po ženu, od mladíka až po starca a po hovädzie dobytčá²³⁶ a drobné dobytčá²³⁷ a osla. (22) A tým dvom mužom, ktorí⁷⁶ preslédili²³⁸ zem, Jóšua povedal: Vstúpte do domu tej ženy, neviestky⁵⁴, a vyvedte⁶¹ odtiaľ tú ženu a všetkých, ktorí k nej patria, podľa toho, čo ste jej prisahou sľúbili¹⁹. (23) Tí mladíci, vyzvedači, teda⁵⁵ prišli a vyviedli⁶¹ Rácháv a jej otca a jej mat' a jej bratov a všetkých, ktorí k nej patrili, vyviedli⁶¹ všetkých jej príbuzných^{239 240} a nechali⁴⁰ ich zvonku²⁴¹ voči táboru^{33 242} Isráela. (24) A mesto spálili ohňom²⁴³, aj všetko, čo v ňom bolo, len striebro a zlato a náčinia²³⁰ z mosadze²³¹ a železa dali do pokladnice²³³ domu Hospodina, (25) a Rácháv, neviestku, a dom jej otca a všetkých, ktorí k nej patrili, nechal Jóšua nažive, a ostala²⁴⁴ vprostred Isráela až po tento deň, lebo prichýlila¹⁰⁴ vyzvedačov, ktorých Jóšua vyslal preslédiať²³⁸ Jerichó.

(26) A v onen čas odprisahal Jóšua výrokom: Nech je pred tvárou Hospodina prekliaty muž, ktorý bude stavať¹⁵⁹ a budovať toto mesto, Jerichó! Za²⁴⁵ svojho prvorodeného ho bude zakladať²⁴⁶ a za²⁴⁵ svojho najmladšieho²⁴⁷ bude osádzať jeho vráta²⁴⁸! (27) A s Jóšuom bol⁶⁵ Hospodin a zvesť²⁴⁹ o ňom²⁹⁹ sa dostala³²³ v celú zem.

7 Ale deti² Isráela sa pri tom, čo bolo⁷⁶ odovzdané⁸⁴, dopustili vyslovenej nepoctivosti²⁵⁰, lebo¹ Áchán, syn Karmího, syna Zavidího, syna Zeracha, *patriaci* k vetve²⁵¹ Júdu, z toho, čo bolo⁷⁶ odovzdané⁸⁴, vzal, takže¹ proti deťom² Isráela vzbĺkol²⁵² hnev Hospodina. (2) A Jóšua z Jericha vyslal mužov do Aje, ktorá bola pri Béth-Ávene, na východ²⁵³ voči Béth-Élu, a prevravel k nim výrokom: Vystúpte⁶⁹ a presledte²³⁸ zem. Tí muži teda⁵⁵ vystúpili a presledili²³⁸ Aj, (3) a keď sa k Jóšuovi vrátili, povedali⁶⁴ k nemu: Nech nevystupuje^{29 69} všetok ľud; nech vystupujú^{29 69} asi¹²⁹ dvetisíc mužov alebo asi¹²⁹ tritisíc mužov, tí Aj budú môcť¹³ poraziť²⁵⁴, nemusíš¹³ tam hnať²⁵⁵ všetok ľud, lebo tamtých¹¹³ je málo. (4) Vystúpili⁶⁹ ta teda⁵⁵, z ľudu asi¹²⁹ tritisíc mužov, ktorí pred tvárou mužov Aje prchli, (5) a muži Aje z nich pobili²⁵⁴ asi¹²⁹ tridsať a šesť mužov a od brány²⁵⁶ ich prenasledovali⁶⁵ až po Ševárim a na zostupe²⁵⁷ ich bili^{65 254}. A srdce ľudu sa roztopilo⁸⁶ a stalo sa³²³ stáby vodou²⁵⁸.

(6) A Jóšua roztrhol svoje šatstvo a padol pred skrinkou^{122 154} Hospodina na svoju tvár k zemi, až do večera, on a starší²⁵⁹ Isráela, a dali sa vyhadzovať⁴⁶⁹ prach²⁶⁰ na svoje hlavy, (7) a Jóšua povedal: Beda, Pane, Hospodine, prečo si vlastne²⁶¹ tento ľud previedol cez²⁶² Jordán vydať nás v ruku Emóriho⁸³, vyhubiť²⁶³ nás? Že¹ sme sa neuspokojili²⁶⁴, aby sme ostali²⁴⁴ na druhej strane⁴² Jordánu! (8) Ach²⁶⁵, Pane, čo mám povedať³ potom, čo Isráel k tvári svojich nepriateľov obrátil šiju? (9) To¹ bude počuť Kenáni⁸³ a všetci obyvatelia zeme a postavia sa dookola proti nám a vytnú¹⁴³ naše meno zo zeme – a čo chceš¹³ spraviť pre svoje veľké meno²⁶⁶?

(10) Hospodin k Jóšuovi povedal: Vstaň si – načo toto, že ty padáš na svoju tvár? (11) Isráel zhrušľ, a dokonca prestúpili²⁶⁷ moju zmluvu, ktorú som im rozkázal, a dokonca vzali z toho, čo je⁷⁶ odovzdané⁸⁴, to¹ dokonca ukradli, to¹ dokonca zatajili, to¹ dokonca uložili²²⁸ medzi svoje veci²³⁰! (12) Synovia Isráela teda⁵⁵ nebudú môcť¹³ obstať⁸⁸ pred tvárou svojich nepriateľov, budú k tvári svojich nepriateľov otáčať²⁶⁸ šiju, lebo sa stali³²³ čím si odovzda-

ným^{84 269}; nebudem naďalej^{270 271} s vami, ak nechcete¹³ vykántriť²⁷² to, čo je⁷⁶ odovzdané⁸⁴, sprostred³² seba. (13) Vstaň, posväť ľud, a povedz: Posväťte sa na zajtra, lebo Hospodin, Boh Isráela, povedal takto: Vprostred³² teba, Isráel, je čosi odovzdané⁸⁴, nebudete môcť¹³ obstať⁸⁸ pred tvárou svojich nepriateľov až do vášho odpratania²⁴ toho, čo je⁷⁶ odovzdané⁸⁴, sprostred³² vás. (14) Za rána teda budete privádzaní bližšie^{273 274} po svojich kmeňoch³⁸ a stane sa^{29 323}, že kmeň³⁸, ktorý Hospodin bude zachytávať²⁷⁵, bude²⁹ pristupovať⁴²⁷³ po čeladiach²³⁹, a čelad²³⁹, ktorú Hospodin bude zachytávať²⁷⁵, bude²⁹ pristupovať⁴²⁷³ po domoch, a dom, ktorý Hospodin bude zachytávať²⁷⁵, bude²⁹ pristupovať⁴²⁷³ po mužoch²⁷⁶; (15) a stane sa^{29 323}, že ten, kto bude⁷⁶ zachytený²⁷⁵ s tým²⁷⁷, čo je⁷⁶ odovzdané⁸⁴, bude musieť¹³ byť spálený ohňom²⁴³, on aj všetci, ktorí k nemu patria²⁷⁸, lebo prestúpil²⁶⁷ zmluvu Hospodina, áno¹, že spáchal²² v Isráelovi bezbožnosť²⁷⁹.

(16) Jóšua teda⁵⁵ za rána zavčasu vstal a dal Isráelovi pristupovať²⁷³ po jeho kmeňoch³⁸ a zachytený²⁷⁵ bol kmeň³⁸ Júdu; (17) dal teda⁵⁵ pristupovať⁴²⁷³ čeladiam^{239 107} Júdu a zachytil^{275 280} čelad²³⁹ Zarchiho³⁷; dal teda⁵⁵ pristupovať⁴²⁷³ čeladi²³⁹ Zarchiho³⁷ po mužoch²⁷⁶ a zachytený²⁷⁵ bol Zavidí; (18) dal teda⁵⁵ pristupovať⁴²⁷³ jeho domu po mužoch²⁷⁶ a zachytený²⁷⁵ bol Áchán, syn Karmího, syna Zavidího, syna Zeracha, *patriaci* k vetve²⁵¹ Júdu. (19) A Jóšua k Áchánovi povedal: Nože⁹⁰, môj synu, zlož²²⁸ poctu²⁸¹ Hospodinovi, Bohu Isráela, a urob²⁸² mu vyznanie, a oznám⁹⁷ mi, prosím⁹⁰, čo si vykonal, nech to predomnou⁷⁹ netajíš¹³. (20) A Áchán Jóšuovi odvetil a povedal: Ja som vpravde voči Hospodinovi, Bohu Isráela, zhrušľ a urobil som tak a tak²⁸³; (21) Keď¹ som medzi lupom uvidel jeden pekný plášť²⁸⁴ zo Šineára a dvesto šekelov²⁸⁵ striebra a jednu tyč²⁸⁶ zo zlata, jej váha bola päťdesiat šekelov²⁸⁵, vtedy¹ sa mi toho¹¹³ zachcelo a vzal som to¹¹³, a hľa, je to zahrabané^{270 287} v zemi vprostred môjho stanu, a striebro pod ním²⁸⁸. (22) Jóšua teda⁵⁵ vyslal poslov²²⁷, tí¹ dobehli do stanu, a hľa, bol zahrabaný^{270 288} v zemi a striebro pod ním²⁸⁸; (23) vzali to¹¹³ teda sprostred stanu a pri-

niesli to¹³ k Jóšuovi a ku všetkým deťom² Isráela a vyložili²⁸⁹ to¹³ pred tvár Hospodina. (23)A Jóšua, a s ním všetok Isráel, vzal Áchána, syna Zeracha, a to striebro a ten plášť²⁸⁴ a tú tyč²⁸⁶ zo zlata a jeho synov a jeho dcéry a jeho hovädzi dobytok a jeho osly¹⁰⁷ a jeho drobný dobytok a jeho stan a všetko, čo mu *patrilo*, a vyviedli⁶⁹ ich dolinou²⁹⁰ Áchór^{229 291} (25)A Jóšua povedal: *Prečo si nás uvrhol do nešťastia*^{229 292} V tento deň ťa do nešťastia bude uvrhovať^{229 293} Hospodin! A zahádzali²⁹⁴ ho, všetok Isráel, kamením²⁹⁵ a spálili ho ohňom²⁴³ a zasypali²⁹⁶ ho kameňmi (26) a navršili¹⁵⁹ na neho veľkú hromadu kameňov, až po tento deň, a Hospodin sa odvrátil od žiaru²⁹⁷ svojho hnevu. Preto nazvali meno oného miesta⁴ Dolina²⁹⁰ Áchór^{229 291}, až po tento deň.

8 A Hospodin k Jóšuovi povedal: Nech sa nebojíš^{29 164} a nie že sa budeš²⁹ strachovať; vezmi so sebou všetok bojovný ľud²⁹⁸ a vstaň, vystúp⁶⁹ k Aji; pozri, vydal som kráľa Aje a jeho ľud a jeho mesto a jeho zem v tvoju ruku, (2) i spraviš Aji⁸² a jej kráľovi⁸² ako si spravil Jerichu⁸² a jeho kráľovi⁸², len lup z nej²⁹⁹ a jej dobytok³⁰⁰ si budete²⁹ brať za korisť³⁰¹. Polož²²⁸ si k mestu zálohu spoza neho. (3) Jóšua teda⁵⁵ vstal, aj všetok bojovný ľud²⁹⁸, vystúpil⁶⁹ k Aji; a Jóšua vybral³⁰² tridsaťtisíc mužov, zdatných hrdinov^{44 45}, ktorých¹ v noci vyslal (4) a rozkázal im výrok: Pozrite, vy *budete* v zálohe³⁰³ pri meste odzadu k mestu⁷⁴; nech sa od mesta veľmi nevzdľujete²⁹, lež¹ budete^{29 304} vy všetci³⁰⁵ pripravení¹⁵³. (5) A ja a všetok ľud, ktorý *je* so mnou, – budeme sa približovať²⁷³ k mestu, a keď nám budú vychádzať⁶¹ v ústrety ako v prvý *raz*³⁴⁵, stane sa³²³, že pred ich tvárou budeme prchať⁶⁵, (6) i pôjdu⁶⁵ von⁶¹ za nami, až než ich od mesta oddialime²²¹, lebo budú vraviť: prchajú pred našou tvárou, ako v prvý *raz*³⁴⁵, – i budeme pred ich tvárou prchať⁶⁵, (7) a vy budete²⁹ povstávať zo zálohy a zmocníte sa^{29 36 306} mesta, a Hospodin, váš Boh, ho vydá vo vašu ruku. (8) A ako mesto opanujete^{123 307}, stane sa^{29 323}, že mesto budete ohňom podpaľovať; budete²⁹ konať podľa slova Hospodina. Pozrite, rozkázal som vám. (9) Jóšua ich

teda⁵⁵ vyslal, i odišli k miestu, kde mali číhať³⁰⁸, a ostali medzi Béth-Élom a medzi Ajou, od západu⁷⁵ voči Aji; a Jóšua v onú noc prenocoval vprostred ľudu.

(10) A za rána Jóšua zavčas vstal a podrobil ľud prehliadke³⁰⁹, a vystúpil⁶⁹, on aj starší²⁵⁹ Isráela, pred tvárou ľudu k Aji, (11) a všetok bojovný ľud²⁹⁸, ktorý *bol* s ním, *tí* vystúpili⁶⁹ a priblížili sa³¹⁰ a prišli pred mesto, i uložili sa¹⁶⁹ od severu voči Aji²⁴²; a medzi nimi a medzi Ajou *bola* prieva³¹¹; (12) a vzali³¹² asi¹²⁹ päťtisíc mužov a položili^{228 312} ich za zálohu medzi Béth-Él a medzi Aj od západu⁷⁵ voči mestu²⁴². (13) Tak¹ rozostavili²²⁸ ľud: všetok tábor³³, ktorý *bol* od severu voči mestu²⁴², aj jeho zálohu³¹³ od západu⁷⁵ voči mestu²⁴²; a Jóšua v onú noc odišiel v stred doliny²⁹⁰.

(14) To¹ ako uvidel¹²³ kráľ Aje, stalo sa³²³, že¹ sa muži mesta poponáhľali a zavčas vstali a vytiahli v ústrety Isráelovi do boja¹⁶³, on a všetok jeho ľud na určené miesto³¹⁴ pred step^{146 154 315}, ale on nevedel⁶⁵, že má⁷² odzadu k mestu⁷⁴ zálohu³¹⁶.

(15) A Jóšua a všetok Isráel sa pred ich tvárou nechali poraziť³¹⁷ a dali sa prchať cestou k pustine²⁴, (16) a všetok ľud, ktorý *bol* v meste, *tí* boli zvolaní hnať sa za nimi⁶⁷, i rozohnali sa za Jóšuo⁶⁷ a nechali sa odlákať¹⁶⁷ od mesta, (17) a v Aji a v Béth-Éli nezvýšil nikto¹, kto by nebol vytiahol^{61 318} za Isráelom, lež¹ mesto otvorené opustili a za Isráelom sa rozohnali⁶⁷. (18) A Hospodin k Jóšuo¹ povedal: Rozpriahni sa³¹⁹ oštepom, ktorý *je* v tvojej ruke, k Aji, lebo ju chcem¹³ vydať v tvoju ruku. Jóšua sa teda⁵⁵ oštepom, ktorý *bol* v jeho ruke, rozpriahol³¹⁹ k mestu (19) a záloha v chvate povstala zo svojho miesta⁴, i rozbehli sa, ako vztiahol³¹⁹ svoju ruku¹²³, a vnikli v mesto a dobyli ho a náhlivo¹⁶¹ mesto ohňom podpálili. (20) A muži mesta sa otočili²⁶⁸ za seba a pohľadeli, a¹⁹⁹ hľa, k nebesiam stúpals⁶⁵ dym z mesta, i nebolo⁶⁵ v nich síl³²⁰ uprchnúť tam či¹ tam; a ľud prchajúci v pustinu sa obrátil na prenasledovateľov^{67 103 107}. (21) A keď Jóšua a všetok Isráel uvideli, že záloha mesto dobyla a že dym z mesta stúpa⁶⁵, vrátili sa⁶⁴ a dali sa mužov mesta biť²⁵⁴, (22) a tamtí³²¹ im³²²

z mesta vyšli⁶¹ v ústrety, i ocitli sa^{322 323} vprostred Izráela³²⁴, títo odiaľto a títo odiaľto³²⁵, a bili^{65 254} ich³²², až než im nevýšilo³²⁶ prežívajúceho³²⁷ ani uniknúvšieho³²⁸. (23)A kráľa Aje chytli³⁰⁷ živého a priviedli²⁷³ ho k Jóšuoovi.

(24)A ako Izráel dokončil^{123 329} zabíjanie všetkých obyvateľov Aje v poli, v pustine, do ktorej ich zahnali³³⁰, a oni všetci³⁰⁵ popadali ostrím²³⁵ meča, až do ich vymiznutia¹⁴⁸, stalo sa³²³, že¹ sa všetok Izráel vrátil do Aje a vybili²⁵⁴ ju ostrím²³⁵ meča, (25)a všetkých padlých v onen deň, od muža po ženu, bolo⁶⁵ dvanásťtisíc, všetkých ľudí¹ v Aji⁷⁴; (26)a Jóšua svoju ruku, ktorou sa rozpriahol³¹⁹ oštepom, nestiahol späť³³¹, než všetkých obyvateľov Aje uviedli v odovzdanie^{84 85}. (27)Len dobytok³⁰⁰ a lup z oného mesta si vzal Izráel za korist³⁰¹ podľa slova Hospodina, ktoré prikázal Jóšuoovi. (28)A Jóšua Aj spálil²⁴³ a spravil²²⁸ ju hľbou sutín, trvalou³³², až po tento deň. (29)A kráľa Aje až do času večera poviesil³¹² na strom³³³ a za¹⁴² zachádzania slnka Jóšua rozkázal, nech¹ jeho mŕtvolu zo stromu³³³ snímu, i hodili ju ku vchodu³³⁴ brány mesta a navršili¹⁵⁹ na ňu veľkú hromadu kameňov, až po tento deň.

(30)Vtedy Jóšua na vrchu Évál buďoval Hospodinovi, Bohu Izráela, oltár (31)podľa toho, čo rozkázal Mojžiš, nevoľník Hospodina, deťom² Izráela, ako bolo napísané v knihe zákona²³ Mojžiša, oltár z neporušených³³⁵ kameňov, nad ktorým nezmávali³³⁶ železom³³⁷, a dali sa na ňom vznášať³³⁸ vzostupné obete³³⁹ Hospodinovi a obetovať obete pokojných hodov³⁴⁰. (32)A na tie kamene tam napísal³¹² odpis³⁴¹ zákona²³ Mojžiša, ktorý napísal pred tvárou detí² Izráela. (33)A všetok Izráel a jeho starší²³⁹ a predáci³¹ a jeho sudcovia stáli odiaľto a odiaľto³²⁵ voči skrinke^{122 242} a pred lévióvskými¹²⁴ kňazmi, skrinku¹²² zmluvy Hospodina nosiacimi¹²⁵, ako cudzinec³⁴² tak³⁴³ domáci³⁴⁴, polovica ich naproti vrchu Gerizím a polovica ich naproti vrchu Évál, podľa toho, ako rozkázal Mojžiš, nevoľník Hospodina, žehnať ľud Izráela najprv³⁴⁵. (34)A potom poprečitoval všetky slová zákona²³ Mojžiša, požehnanie aj zlorečenie, podľa

všetkého v knihe zákona²³ napísaného; (35)nebolo⁶⁵ slova zo všetkého, čo Mojžiš rozkázal, ktoré by Jóšua pred všetkým zidením³⁴⁶ Izráela, aj ženami a drobotinou, aj cudzincami³⁴², ktorí⁷⁶ vprostred³² nich chodili¹⁰⁷, nebol prečítal.

9 To¹ ako počuli všetci králi¹²³, ktorí boli na tejto strane⁴² Jordánu, vo vrchoch¹⁰² aj v nížine³⁴⁷ a na celom pobreží veľkého mora⁹ naproti Lévánónu⁶, Chití a Emóri a Kenáani a Perizí a Chivví a Jevúsí⁸³, stalo sa³²³, (2)že¹ sa spolu v jednej mysli³⁴⁸ zhromaždili bojovať¹⁶³ s Jóšuoom a s Izráelom.

(3)A čo Jóšua spravil Jerichu⁸² a Aji⁸², počuli obyvatelia Giveóna, (4)a tí¹³ sa zasa³⁴⁹ zachovali¹²² Istivo³⁵⁰; pobrali sa totiž⁵⁵ a pripravili sa stáby na cestu³⁵¹ a vzali na svoje osly opotrebované vrecia³⁵² a mechy na víno⁷⁴, opotrebované a potrhané a pozaväzované, (5)a na svoje nohy opotrebované a zaplátané sandále a na seba opotrebované šatstvo, a všetok chlieb ich stravy³⁵³ bol vyschnutý^{65 805}, pomrvený^{65 354}. (6)A prišli k Jóšuoovi do tábora³³ v Gilgále⁷⁴ a povedali k nemu a k mužom¹⁰⁷ Izráela: Prišli sme z ďalekej zeme; teraz teda⁵⁵ vzhľadom na nás uzavrite³⁵⁵ zmluvu. (7)A muži¹⁰⁷ Izráela k týmto Chivvím⁸ povedali: Ty možno bývaš vprostred³² mňa³⁵⁶, ako by som teda⁵⁵ mohol^{13 356} vzhľadom na teba uzavrieť³⁵⁵ zmluvu? (8)I povedali k Jóšuoovi: My sme tvoji nevoľníci. A Jóšua k nim povedal: Kto ste vy a odkiaľ prichádzate? (9)I povedali k nemu: Tvoji nevoľníci prišli z veľmi ďalekej zeme pre meno^{266 357} Hospodina, tvojho Boha, lebo sme počuli zvesti²⁴⁹ o ňom⁷⁴ a o všetkom³⁵⁸, čo spravil v Egypte, (10)a o všetkom³⁵⁸, čo spravil dvom kráľom⁸² Emóriho⁸³, ktorí boli na druhej strane⁴² Jordánu, Síchónovi, kráľovi⁸² Češbóna, a Ógovi, kráľovi⁸² Bášana, ktorý bol v Aštáróth. (11)Naši starší a všetci obyvatelia našej zeme k nám teda⁵⁵ prevraveli výrokom: Vezmite v svoje ruky stravu na cestu a choďte im v ústrety a povedzte k nim: My sme vaši nevoľníci; teraz teda⁵⁵ vzhľadom na nás uzavrite³⁵⁵ zmluvu. (12)Toto je náš chlieb; horúci sme si ho vzali za zásobu potravy³⁵¹ zo svojich domov v deň nášho vyjdenia⁶¹ na odchod k vám, a te-

raz, hľa, je vyschnutý^{65 80} a pomrvený^{65 354}; (13) a tieto mechy na víno⁷⁴, ktoré sme naplnili, *boli* nové, a hľa, sú potrhane³⁵⁹, a toto naše šatstvo a sandále sa veľmi dlhou³⁶⁰ cestou³⁶¹ opotrebovali. (14) I vzali tí muži z ich stravy, *ale* sa nespýtali úst Hospodina; (15) A Jóšua s nimi ujednal²² pokoj a uzavrel¹³⁵ *vzhľadom* na nich zmluvu o ponechaní ich nažive, ktorú¹ im náčelníci³⁶² zhromaždenia³⁶³ prisahou potvrdili¹⁹.

(16) A po uplynutí¹²¹ troch dní *potom*, čo *vzhľadom* na nich uzavreli³⁵⁵ zmluvu, sa stalo³²³, že¹ počuli, že oni k nim *majú* blízko³⁶⁴ a že oni bývajú vprostred³² nich.

(17) A synovia Izráela sa dali na cestu¹¹⁹ a v tretí deň prišli k ich mestám; a ich mestá *boli*: Giveón a Kefíra a Beéróth a Kirjath-jeárim; (18) a synovia Izráela ich nevybili²⁵⁴, pretože im náčelníci³⁶² zhromaždenia³⁶³ odprisahali pri Hospodinovi, Bohu Izráela; a všetko zhromaždenie³⁶³ sa na náčelníkov^{362 365} dalo hundrať. (19) A všetci náčelníci³⁶² ku všetkému zhromaždeniu³⁶³ povedali: My sme im odprisahali pri Hospodinovi, Bohu Izráela, a teraz na nich nesmieme³⁶⁶ siahnúť³⁶⁷. (20) Toto im⁸² musíme¹³ spraviť, totiž¹ nechať ich nažive, nech¹ na nás nebude³⁶⁸ rozhnevanie³⁶⁹ pre prisahu, ktorou sme im odprisahali. (21) Náčelníci³⁶² k nim teda⁵⁵ povedali: Musia¹³ ostať nažive²²⁶, i stali sa³²³ všetkému zhromaždeniu³⁶³ štiepačmi drier³⁷⁰ a načieračmi vody³⁷⁰ podľa toho, čo k nim³⁷¹ náčelníci³⁶² prehovorili.

(22) A Jóšua ich povolal³⁷² a prehovoril k nim výrok: Prečo ste nás prelštli³⁵⁰ výrok: My *sme* v veľmi ďaleka³⁶⁴ od vás, hoci¹ vy bývate vprostred³² nás? (23) Teraz teda⁵⁵ *ste* vy prekliati a nemôže¹³ prestať byť nevoľníkom *nikto* z vás³⁷³ a *budete* štiepačmi drier³⁷⁰ a načieračmi vody³⁷⁰ pre dom môjho Boha. (24) I odvetili Jóšuovi a povedali: Pretože tvojim nevoľníkom bolo s istotou³⁷⁴ oznámené⁶⁹, že Hospodin, tvoj Boh, rozkázal Mojžišovi, svojmu nevoľníkovi, dať vám všetku túto zem a pred vašou tvárou⁷⁹ všetkých obyvateľov tej zeme vykántriť²⁷², takže¹ sme z vás⁷⁷ pocítili veľkú³⁷⁵ bázeň^{164 376} o svoje žití⁹⁵ a vykonali sme túto vec. (25) Teraz teda⁵⁵, hľa, my – *sme* v tvojej ruke, sprav nám⁸², čo je

v твоjich očiach dobré a čo správne³⁷⁷ spraviť. (26) Tak im⁸² teda⁵⁵ spravil, totiž¹ vprostil ich z ruky synov Izráela, takže¹ ich nepozabíjali, (27) a v onen deň ich Jóšua ustanovil³⁷⁸ štiepačmi drier³⁷⁰ a načieračmi vody³⁷⁰ pre zhromaždenie^{266 363} a pre oltár²⁶⁶ Hospodina až po tento deň na miesto⁴, ktoré *on* bude chcieť¹³ vyvolať³⁰².

10 A ako Adóní-cedek, kráľ Jerúsalema³⁷⁹, počul¹²³, že Jóšua dobyl Aj a uvidel ju do odovzdania^{84 85} (ako spravil Jerichu⁸² a jeho kráľovi⁸², tak spravil Aji⁸² a jej kráľovi⁸²), a že obyvatelia Giveóna s Izráelom uzavreli mier³⁸⁰ a sú⁶⁵ vprostred³² neho, stalo sa³²³, (2) že¹ sa veľmi zľakli^{164 381}, pretože Giveón *bol* veľké mesto, ako jedno z miest³⁸² kráľovských³⁸³, a že on bol väčší od Aje a všetci jeho muži *boli* hrdinovia⁴⁴. (3) Adóní-cedek, kráľ Jerúsalema, teda⁵⁵ poslal k Chóhamovi, kráľovi Chevróna, a k Pireámovi, kráľovi Jarmútha, a k Jáfiuvi, kráľovi Láchiše, a k Devírovi, kráľovi Eglóna, odkaz³⁸⁴: (4) Vystúpte⁶⁹ ku mne a pomôžte mi, nech¹ môžeme¹³ vybiť²⁵⁴ Giveón, lebo s Jóšuo a so synmi Izráela uzavrel mier³⁸⁰. (5) Zhromaždili sa¹⁰⁹ teda⁵⁵ a vystúpili⁶⁹ piati králi Emóriho⁸³ – kráľ Jerúsalema a kráľ Chevróna a kráľ Jarmútha a kráľ Láchiše a kráľ Eglónu, oni aj všetky ich vojská³³, a položili sa¹⁶⁹ pred Giveónom³⁸⁵ a započali proti nemu vojnu^{163 386}. (6) A muži Giveóna poslali k Jóšuovi do tábora³³ do Gilgála odkaz³⁸⁴: Kiež neodťahuješ^{15 29 387} svoju ruku od svojich nevoľníkov – vystúp⁶⁹ chytro⁶⁶ k nám a prines nám záchranu³⁸⁸ a pomôž nám, lebo sa na nás zhrnúli všetci králi Emóriho⁸³, obývajúci pohorie¹⁰².

(7) Jóšua teda⁵⁵ vystúpil⁶⁹ z Gilgála, on a s ním všetok bojovný ľud²⁹⁸, áno¹, všetci zdatní hrdinovia^{44 45}, (8) a Hospodin k Jóšuovi povedal: Nech pred nimi^{79 389} nepocituješ²⁹ bázeň^{164 376}, lebo som ich vydal v tvoju ruku, nikto¹¹ sa nebude môcť¹³ postaviť proti tvojej tvári. (9) A Jóšua na nich prišiel náhle, *po* celú noc vystupoval^{65 69} z Gilgála; (10) a Hospodin ich pred tvárou Izráela zmietol³⁹⁰, takže¹ ich pri Giveóne porazili^{254 312} veľkou porážkou^{254 407} a prenasledovali^{65 312} ich cestou vzostupu k Bétch-chórónu⁷⁴ a bili^{65 254} ich až po Azéku

a po Makkédu. (11)A pri ich prchani pred tvárou⁷⁹ Isráela – oni boli na zostupe od Béth-chóróna – sa stalo³²³, že¹ na nich Hospodin z nebies hádzal⁶⁵ veľké kamene až po Azéku, takže¹ mreli⁶⁵; viaceri boli tí, ktorí pomreli kameňmi toho krupobitia³⁹¹, od tých, ktorých synovia Isráela pozabíjali mečom.

(12)Vtedy Jóšua v deň vystavenia^{378 392} Emóriho⁸³ Hospodinom⁷⁴ pred tvár³⁹³ synov Isráela k Hospodinovi prehovoril a pred očami Isráela povedal:

Slnko, zastav sa pri Giveóne,
a mesiac v doline²⁹⁰ Ajjálón!

(13)I zastavilo sa slnko a mesiac ostal stáť³⁹⁸, kým národ pomstou stíhal svojich nepriateľov³⁹⁴. (Či to¹³ nie je napísané na knihe³⁹⁵ Jášára³⁹⁶?) A slnko sa zastavilo vprostred³⁹⁷ nebies a prestalo chvátáť³⁹⁸ k zachádzaniu, asi¹²⁹ na celý³⁹⁹ deň. (14)A nenastal³²³ deň ako tento⁴⁰⁰, pred ním⁴⁰¹ ani po ňom, ohľadne vypočutia¹⁸⁴ hlasu človeka¹¹ Hospodinom⁷⁴, lebo Hospodin bojoval¹⁶³ za Isráela²⁶⁶. (15)A Jóšua sa vrátil, a s ním všetok Isráel, do tábora³³, do Gilgála.

(16)A tí⁴⁰² piati králi prchli a uchýlili sa¹⁰⁴ v jaskyni v Makkéde; (17)to¹ bolo Jóšuovi oznámené⁹⁷ výrok: Boli dopadnutí⁴⁰³ tí piati králi, uchýlivší sa¹⁰⁴ v jaskyni v Makkéde. (18)A Jóšua povedal: Privaľte⁴⁰⁴ k ústiu⁴⁰⁵ tej jaskyne veľké kamene a poverťe⁴⁰⁶ mužov strážiť²¹ ju, (19) a vy nech nestojíte²⁹, žeňte sa za svojimi nepriateľmi⁶⁷, nech¹ môžete¹³ pobíť ich zadný voj, nech ich nenechávate^{29 378} vstupovať do ich miest³⁸², lebo ich Hospodin, váš Boh, vydal vo vašu ruku. (20)A ako Jóšua a synovia Isráela dokončili^{123 329} ich pobíjanie²⁵⁴ veľmi veľkou porážkou^{254 407} až do ich vymiznutia¹⁴⁸, stalo sa³²³, že z nich prežili⁴⁰⁸ prežívajúci³²⁷; tí¹ vstúpili do opevnených miest^{382 409}. (21)A všetok ľud sa v pokoji vrátil do tábora³³ k Jóšuovi do Makkédy; pranikto^{11 410} voči deťom² Isráela nenaostřil svoj jazyk⁴¹¹.

(22)A Jóšua povedal: Otvorte ústie⁴⁰⁵ jaskyne a vyvedte⁶¹ tých⁴⁰² piatich kráľov z jaskyne ku mne. (23)I spravili tak a vyvedli⁶¹ tých⁴⁰² piatich kráľov z jaskyne k nemu, kráľa Jerúsálema a kráľa Chevróna a kráľa Jarmútha a kráľa Láchiše

a kráľa Eglónu; (24)a ako týchto kráľov k Jóšuovi vyvedli^{61 123}, stalo sa, že¹ Jóšua zavola na¹⁵² všetkých mužov Isráela a povedal k dôstojníkom⁴¹² bojovníkov¹⁸², ktorí^{76 413} chodili s ním: Pristúpte²⁷³ a položte²²⁸ svoje nohy na krky⁴¹⁴ týchto kráľov. Pristúpili²⁷³ teda³⁵ a položili²²⁸ na ich krky⁴¹⁴ svoje nohy, (25)a Jóšua k nim povedal: Nech sa nebojíte^{29 164} a nestrahujete²⁹, buďte silní a buďte odvážni¹⁶, lebo takto bude Hospodin robiť všetkým vašim nepriateľom⁸², s ktorými vy bojujete¹⁶³. (26)A potom ich Jóšua pobíť²⁵⁴, áno¹, usmrtil ich, i povesil³¹² ich na päť stromov³³³ a na stromoch³³³ ostali³²³ povesení až do večera, (27)a k času zachádzania slnka sa stalo³²³, že Jóšua rozkázal, nech¹ ich zo stromov^{189 333} snímnu, i nahádzali ich do tej jaskyne, kde sa boli uchýlili¹⁰⁴, a na ústie⁴⁰⁵ tej jaskyne nakládli²²⁸ veľkých kameňov, až po sám tento deň¹⁹⁴.

(28)A v onen deň dobyl Jóšua Makkédu a vybil²⁵⁴ ju ostrím²³⁵ meča, aj jej kráľa, a uviedol ich, totiž¹ všetky duše, ktoré v nej boli, do odovzdania^{84 85}, neponechal prežívajúceho³²⁷, a kráľovi⁸² Makkédy spravil, ako spravil kráľovi⁸² Jericha. (29)A od Makkédy prešiel Jóšua a s ním všetok Isráel k Livne a dal sa bojovať¹⁶³ s Livnou, (30)a Hospodin aj ju vydal v ruku Isráela, aj jej kráľa, i vybil²⁵⁴ ju ostrím²³⁵ meča, aj všetky duše, ktoré v nej boli, neponechal v nej prežívajúceho³²⁷, a jej kráľovi⁸² spravil, ako spravil kráľovi⁸² Jericha. (31)A od Livny prešiel Jóšua a s ním všetok Isráel k Láchiši a položil sa¹⁶⁹ pred ňou a dal sa proti nej bojovať¹⁶³, (32)a Hospodin vydal Láchiš v ruku Isráela, takže¹ ju v druhý deň dobyl a vybil²⁵⁴ ju ostrím²³⁵ meča, podľa všetkého, čo spravil Livne⁸². (33)Vtedy na pomoc Láchiši vystúpil⁶⁹ Chórám, kráľ Gezera, ale Jóšua ho porazil²⁵⁴, aj všetok jeho ľud, až potiaľ, že mu neponechal prežívajúceho³²⁷. (34)A od Láchiše prešiel Jóšua a s ním všetok Isráel k Eglónu a položili sa¹⁶⁹ pred ním a zaútočili¹⁶³ naň⁴¹⁵, (35)a v onen deň ho dobyli a vybil²⁵⁴ ho ostrím²³⁵ meča, a všetky duše, ktoré v ňom boli, v onen deň uviedli³¹² do odovzdania^{84 85}, podľa všetkého, čo spravili³¹² Láchiši. (36)A od Eglónu vystúpil⁶⁹ Jóšua a s ním všetok Isráel k Chevrónu

a zaútočili¹⁶³ naň⁴¹⁵ (37) a dobyli ho a vybili²⁵⁴ ho ostrím²³⁵ meča, aj jeho kráľa a všetky jeho⁴¹⁶ mestá⁴¹⁷, a všetky duše, ktoré v ňom boli, neponechali³¹² prežívajúceho³²⁷, podľa všetkého, čo spravili³¹² Eglónu, a uviedli³¹² ho do odovzdania^{84 85}, aj všetky duše, ktoré v ňom boli. (38) A Jóšua a s ním všetok Izráel sa vrátil k Deviru a zaútočil¹⁶³ naň⁴¹⁵ (39) a dobyl ho aj s jeho kráľom a so všetkými jeho⁴¹⁶ mestami⁴¹⁷, ktoré vybili²⁵⁴ ostrím²³⁵ meča, a všetky duše, ktoré v ňom boli, uviedli³¹² do odovzdania^{84 85}, neponechali³¹² prežívajúceho³²⁷, ako spravili³¹² Chevrónu⁸², tak spravili³¹² Deviru⁸² a jeho kráľovi⁸², a ako spravili³¹² Livne⁸² a jej kráľovi⁸².

(40) Tak Jóšua vybil²⁵⁴ všetku zem, pohorie¹⁰² aj Negev⁴¹⁸ a nížinu³⁴⁷ a svahy⁴¹⁹ aj so všetkými ich kráľmi, neponechal prežívajúceho³²⁷, lež' do odovzdania^{84 85} uviedol všetko dychajúce⁴²⁰ podľa toho, čo rozkázal Hospodin, Boh Izráela. (47) Jóšua ich teda⁵⁵ pobil²⁵⁴ od Kádés-barnéy až po Gazzu a všetku zem Góšen⁴²¹ až po Giveón, (42) a všetkých týchto kráľov a ich zem Jóšua podmanil⁴²² na jeden raz⁴²³, lebo za Izráela²⁶⁶ bojoval¹⁶³ Hospodin, Boh Izráela.

(43) A Jóšua sa vrátil, a s ním všetok Izráel, do tábora³³, do Gilgála.

11 To' ako počul Jávín, kráľ¹²³ Chácóra, stalo sa³²³, že' poslal k Jóvávovi, kráľovi Mádóna, a ku kráľovi Šimróna a ku kráľovi Achšáfa (2) a ku kráľom, ktorí boli od severu v pohori¹⁰² a v stepi¹⁴⁶ na juh⁴²⁴ od Kineróth⁴²⁵ a v nížine³⁴⁷ a v pahorkatinách Dóra od západu¹⁷⁵, (3) ku Kenánimu⁸³ od vzhádzania¹⁷⁰ a od západu¹⁷⁵ a k Emórimu a Chittímu a Perizzímu a Jevúsímu⁸³ v pohori¹⁰² a Chivvímu⁸³ pod Chermónom v zemi Micpy⁴²⁶, (4) a oni vytiahli⁶⁹ a s nimi všetky ich vojská³³, veľa ľudu, v množstve ako piesok, ktorý je na brehu⁴²⁷ mora, aj koni¹⁰⁷ a vozov^{107 428} veľmi veľa, (5) a keď sa všetci títo králi zhromaždili, prišli⁶⁴ a spolu sa položili¹⁶⁹ bojovať¹⁶³ s Izráelom k vodám Méróma.

(6) A Hospodin k Jóšuovi povedal: Nech pred nimi^{79 389} nepocituješ²⁹ bázeň^{164 376}, lebo ja sa chystám zajtra ich všetkých³⁰⁵ položiť^{3 378} zabitých⁴²⁹ pred tvár Izráela⁴³⁰; ich kone budeš môcť¹³ ochromiť a ich

vozy⁴³¹ popáliť ohňom²⁴³. (7) Jóšua teda⁵⁵ a s ním všetok bojovný ľud²⁹⁸ na nich k vodám Méróma náhle prišiel a vpadol medzi nich. (8) A Hospodin ich vydal v ruku Izráela, takže' ich pobili²⁵⁴ a prenasledovali⁶⁵ ich až po veľký Cidón a po Misrefóth-majim a po údolie⁴³² Micpeh od vzhádzania¹⁷⁰, a pobili²⁵⁴ ich až potiaľ, že im neponechali prežívajúceho³²⁷. (9) A Jóšua spravil podľa toho, čo mu Hospodin rozkázal: ochromil ich kone a ohňom popálil²⁴³ ich vozy⁴³¹.

(10) A Jóšua sa v onen čas vrátil a dobyl Chácór a jeho kráľa skolil²⁵⁴ mečom, lebo Chácór, to¹³ bola predtým⁴³³ hlava všetkých týchto kráľovstiev; (11) a všetky duše, ktoré v ňom boli, pobili²⁵⁴ ostrím²³⁵ meča v odovzdaní⁸⁴, nebol ostavený nikto⁴³⁴ dychajúci⁴²⁰; a Chácór spálili³¹² ohňom²⁴³. (12) A všetky mestá týchto kráľov a všetkých ich kráľov Jóšua podmanil⁴²² a vybil²⁵⁴ ich ostrím²³⁵ meča a uviedol ich do odovzdania^{84 85} podľa toho, čo rozkázal Mojžiš, nevoľník Hospodina. (13) Len žiadne z miest³⁸², stojacich⁴³⁴ na svojich návršiach⁴³⁵, Izráel nespálil²⁴³, s výnimkou Chácóra, len ten⁴³⁶ Jóšua spálil²⁴³. (14) A všetok lup z týchto miest³⁸² a dobytok³⁰⁰ si synovia Izráela vzali za korist⁴³⁰¹, len všetkých ľudí pobili²⁵⁴ ostrím²³⁵ meča, než ich vykántrili^{272 437}, neponechali nikoho⁴³⁴ dychajúceho⁴²⁰; (15) podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi, svojmu nevoľníkovi, tak rozkázal Mojžiš Jóšuovi a tak Jóšua spravil; nevypustil^{24 438} nič^{439 440} zo všetkého, čo Hospodin Mojžišovi rozkázal.

(16) Jóšua teda⁵⁵ zabral všetku túto zem, pohorie¹⁰² aj všetok Negev⁴¹⁸ a všetku zem Góšen⁴²¹ a nížinu³⁴⁷ a step¹⁴⁶, áno!, vrchy¹⁰² Izráela aj jeho nížinu^{347 441}. (17) od vrchu Chálák⁴⁴², ktorý⁷⁶ prevyšuje⁴⁴³ Séir, až po Baal-Gád v údolí⁴³² Levánóna⁶ pod vrchom⁴⁴⁴ Chermón, a všetkých ich kráľov podmanil⁴²² a porazil²⁵⁴ ich a usmrtil ich. (18) Po veľa dní Jóšua so všetkými týmito kráľmi podnikal^{22 65} vojnu¹⁶³; (19) nevyškytlo sa³²³ mesto, ktoré by sa bolo k synom Izráela zachovalo pokojne^{380 445}, iba ak Chivví⁸³ obývajúci Giveón – všetko zabrali⁴⁴⁶ bojom¹⁶³, (20) lebo to sa stalo³²³ od⁴⁴⁷ Hospodina, zosilniť⁴⁴⁸ ich srdce na vojnové stretnutie⁴⁴⁹ s Izráelom za účelom

uvedenia ich do odovzdania^{84 85}, nie aby sa im dostalo²³ zmlovania, lež⁶⁸ za účelom vykántrenia²⁷² ich podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi.

(21) A Jóšua v onen čas prišiel a povytímal¹⁴³ Anákím^{8 450} z pohoria¹⁰², z Chermóna, z Devira, z Anáva a zo všetkých vrchov¹⁰² Júdu a zo všetkých vrchov¹⁰² Isráela; s ich mestami ich Jóšua uviedol do odovzdania^{84 85}. (22) Nikto z Anákím^{8 450} v zemi detí Isráela nebol ostavený; len v Gazze, v Gathe a v Ašdóde zvýšili. (23) Tak¹ Jóšua zabral všetku zem podľa všetkého, čo Hospodin prehovoril k Mojžišovi, a dal ju Jóšua za dedičstvo⁴⁵¹ Isráelovi podľa ich rozdelení na ich kmene³⁸. A zem nadobudla pokoj⁴⁵² od vojny^{163 453}.

12 A toto¹⁷⁹ boli králi zeme, ktorých synovia Isráela pobili²⁵⁴ a ktorých zem zaujali³⁶ na druhej strane⁴² Jordánu, od vzhádzania slnka, od potoka⁴⁵⁴ Arnón po vrch⁴⁴⁴ Chermón a všetku step¹⁴⁶ od vzhádzania¹⁷⁰: (2) Síchón, kráľ Emóriho⁸³, ktorý⁷⁶ býval v Chešbóne a vládol⁴⁵⁵ od Aróera, ktorý je na brehu⁴²⁷ potoka⁴⁵⁴ Arnón a stredú údolia⁴⁵⁴ a polovice Gileáda až po Jabbók, potok⁴⁵⁴, pomedzie¹⁰ detí² Ammóna, (3) a step¹⁴⁶ po more Kineróth⁴²⁵ od vzhádzania¹⁷⁰ a po more stepi¹⁴⁶, more Soli⁴⁴⁷, od vzhádzania¹⁷⁰, cestou k Béth-Ješimóth⁷⁴, a od juhu⁴⁵⁶ pod svahmi⁴¹⁹ Pisgy. (4) A územie¹⁰ Óga, kráľa Bášana, z ostatku Refáim^{8 457}, ktorý⁷⁶ býval v Ašteróth a v Edrei (5) a vládol⁴⁵⁵ v pohorí¹⁰² Chermón a v Salche a vo všetkom Bášane po pomedzie¹⁰ Geššúriho⁸³ a Maachathiho⁸³ a polovicu Gileáda, územia¹⁰ Síchona, kráľa Chešbóna. (6) Mojžiš, nevoľník Hospodina, a synovia Isráela ich pobili²⁵⁴ a Mojžiš, nevoľník Hospodina, ju⁴⁵⁸ dal za dedičstvo⁴⁷ Reúvénimu³⁷ a Gádímu³⁷ a polovici kmeňa³⁸ Menaššea.

(7) A toto¹⁷⁹ boli králi zeme, ktorých pobil²⁵⁴ Jóšua a synovia Isráela na tejto strane⁴² Jordánu na západ⁷⁵, od Baal-Gáda v údolí⁴³² Levánóna⁶ až po vrch Chálák⁴⁴⁸, ktorý⁷⁶ sa vypína k⁴⁴⁹ Séiru, ktorý^{1 458} dal Jóšua za dedičstvo⁴⁷ kmeňom³⁸ Isráela podľa ich rozdelení, (8) v pohorí¹⁰² aj v nížine^{347 441} a v stepi¹⁴⁶ a na svahoch⁴¹⁹ a v pustine a v Negeve⁴¹⁸: Chitti, Emóri a Kenáani, Perizí, Chivví a Jevúsi⁸³.

(9) Kráľ Jericha – jeden, kráľ Aje, ktorá bola zo strany Béth-Éla – jeden; (10) kráľ Jerúsalamé – jeden; kráľ Chevróna – jeden; (11) kráľ Jarmútha – jeden; kráľ Láchiše – jeden; (12) kráľ Eglónu – jeden; kráľ Gezera – jeden; (13) kráľ Devira – jeden; kráľ Gедера – jeden; (14) kráľ Chormy – jeden; kráľ Aráda – jeden; (15) kráľ Livny – jeden; kráľ Adulláma – jeden; (16) kráľ Makkédy – jeden; kráľ Béth-Éla – jeden; (17) kráľ Tappúacha – jeden; kráľ Chéfera – jeden; (18) kráľ Aféka – jeden; kráľ Laššáróna – jeden; (19) kráľ Mádóna – jeden; kráľ Chácóra – jeden; (20) kráľ Šimrón-meróna – jeden; kráľ Achšáfa – jeden; (21) kráľ Taanácha – jeden; kráľ Megidda – jeden; (22) kráľ Kedeše – jeden; kráľ Jokneáma na Karmeli – jeden; (23) kráľ Dóra na pahorkatine Dóra – jeden; kráľ Gójíma⁴⁵⁹ v Gilgále – jeden; kráľ Tirce – jeden. Všetkých kráľov tridsať a jeden.

13 A Jóšua ostarel, pokročil vekom⁴⁶⁰, a Hospodin k nemu povedal: Ty si ostarel, pokročil si vekom⁴⁶⁰, a na zaujatie³⁶ zvyšuje⁶⁵ veľmi veľa⁴⁶¹ zeme. (2) Toto¹⁸² je zem, ktorá⁷⁶ zvyšuje: všetky okresy Pelištím⁸ a všetok Geššúr^{81 462} (3) od Šíchóra⁴⁶³, ktorý tečie pred Egyptom⁴⁶⁴, až po pomedzie¹⁰ Ekróna na sever, ktorý sa počíta ku Kenáanimu⁸³; piatich pohlavárov^{462 465} Pelištím⁸: Gazzáthí, Ašdódí, Eškelóní, Gittí a Ekrón^{183 462}, a Avím⁸, (4) od juhu⁴⁵⁶ všetka zem Kenáaniho⁸³ a Meará, ktorá patrí Cidóním⁸, až k Aféku, po pomedzie¹⁰ Emóriho⁸³; (5) a zem Givlího⁸³ a všetok Levánón⁶ od vzhádzania slnka, od Baal-Gáda pod vrchom⁴⁴⁴ Chermón po vstup do Chamátha; (6) všetci obyvatelia⁴⁶² pohoria¹⁰² od Levánóna⁶ po Misrefóth-majim, všetci Cidóním^{8 462}; ja ich pred tvárou⁷⁸ synov Isráela budem vypudzovať¹³⁹, len ju⁴⁵⁸ deťom² Isráela za dedičstvo⁴⁵¹ rozlosuj⁴⁶⁶ podľa toho, čo som ti rozkázal. (7) Teraz teda⁵⁵ zem za dedičstvo⁴⁵¹ rozdeľ deviatim kmeňom³⁸ a polovici kmeňa³⁸ Menaššea; (8) s ním⁴⁶⁷ dostali Reúvén³⁷ a Gádí³⁷ svoje dedičstvo⁴⁵¹, ktoré im dal Mojžiš na druhej strane⁴² Jordánu od vzhádzania¹⁷⁰ podľa toho, ako im ich Mojžiš, nevoľník Hospodina, dal, (9) od Aróera, ktorý je na brehu⁴²⁷ potoka⁴⁵⁴ Arnón, a mesta, ktoré

je v strede údolia⁴⁵⁴, a celú náhornú plošinu⁴⁶⁸ Medeby po Dívón (10) a všetky mestá Síchóna, kráľa Emóriho⁸³, ktorý kraľoval⁶⁵ v Chešbóne až po pomedzie¹⁰ detí² Ammóna, (11) a Gileád a územie¹⁰ Geššúriho⁸³ a Maachathiho⁸¹ a celé pohorie¹⁰² Chermón a celý Bášan až po Salchu, (12) celé kráľovstvo Óga v Bášáne, ktorý kraľoval⁶⁵ v Ašteróth a v Edrei; on zvýšil z ostatku Refáim^{8 457}; a Mojžiš ich pobil²⁵⁴ a vypudil¹³⁹ ich. (13) Ale synovia Izráela nevypudili¹³⁹ Geššúriho⁸³ a Maachathiho⁸³, takže¹ Geššúr a Maachath zostal²⁴⁴ vprostreď³² Izráela až po tento deň. (14) Len kmeňu³⁸ Léviho nedal dedičstvo⁴⁵¹; ich dedičstvom⁴⁵¹ sú ohnivé obete Hospodina, Boha Izráela, podľa toho, čo k nemu prehovoril²⁸⁰.

(15) Vetve²⁵¹ detí² Reúvéna, ich čeladiam^{239 469}, teda⁵⁵ Mojžiš dal (16) a dostalo sa³²³ im územia¹⁰ od Aróera, ktorý je na brehu⁴²⁷ potoka⁴⁵⁴ Arnón, a mesta, ktoré je v strede údolia⁴⁵⁴, a celej náhornej plošiny⁴⁶⁸ pri Medebe, (17) Chešbóna a všetkých jeho miest^{382 423}, ktoré sú na náhornej plošine⁴⁶⁸ Dívóna, a výšin Baala⁴⁷⁰ a Béth-Baal-meóna (18) a Jáhace a Kedé-móth a Méfáatha (19) a Kirjáthaim a Sibmy a Cereth-šachara na vrchu nížiny²⁹⁰ (20) a Béth-Peóra a svahov⁴¹⁹ Pisgy a Béth-Ješimóth (21) a všetkých miest³⁸² náhornej plošiny⁴⁶⁸ a celého kráľovstva Síchóna, kráľa Emóriho⁸³, ktorý kraľoval⁶⁵ v Chešbóne, ktorého Mojžiš porazil²⁵⁴, jeho a náčelníkov³⁶² Midjána, Evího a Rekema a Cúra a Chúra a Revu, Síchónových vládarov⁴⁷¹, obyvateľov zeme. (22) A Bileáma, syna Beóra, veľtca, zabili synovia Izráela mečom medzi svojimi poprebodanými⁴⁷². (23) A pomedzím¹⁰ detí² Reúvéna sa stal³²³ Jordán a jeho pomedzie^{10 473}. Toto je dedičstvo⁴⁵¹ detí² Reúvéna po ich čeladiach²³⁹, mestá a ich⁴⁷⁴ dediny⁴⁷⁵.

(24) A vetve²⁵¹ Gáda, deťom² Gáda, ich čeladiam^{239 469}, Mojžiš dal (25) a dostalo sa³²³ im územia¹⁰ Jazéera a všetkých miest³⁸² Gileáda a polovice zeme detí² Ammóna po Aróer, ktorý je pred Rabbou⁴⁶⁴, (26) a od Chešbóna po Rámath-Micpeh a Betónim a od Machanájim³³ po pomedzie¹⁰ Lidevira⁴⁷⁶, (27) a v nížine²⁹⁰ Béth-háráma a Béth-Nimry a Sukkóth a Cáfóna, ostatku

kráľovstva Síchóna, kráľa Chešbóna, Jordánu a jeho pomedzia^{10 473} po okraj¹³⁶ mora Kinnereth⁴²⁵, druhej strany^{42 477} Jordánu od vzhádzania¹⁷⁰. (28) Toto je dedičstvo⁴⁵¹ detí² Gáda po ich čeladiach²³⁹, mestá a ich⁴⁷⁴ dediny⁴⁷⁵.

(29) A polovici kmeňa³⁸ Menaššéa Mojžiš dal a dostalo sa³²³ polovici vetvy²⁵¹ detí² Menaššéa, ich čeladiam^{239 469}, (30) čo¹ sa stalo³²³ ich územím¹⁰; od Machanájim³³ celého Bášána, celého kráľovstva Óga, kráľa Bášána, a všetkých dedín⁴⁷⁸ Jáira, ktoré sú v Bášáne, šesťdesiat miest³⁸². (31) A polovica Gileáda a Aštaróth a Edrei, miest³⁸² kráľovstva Óga v Bášáne, pripadla deťom² Máchíra, syna Menaššéa, polovici detí² Máchíra po ich čeladiach^{239 469}.

(32) Toto je⁴⁷⁹, čo ako dedičstvo rozdelil¹⁷ Mojžiš na stepiach¹⁴⁶ Móáva⁴⁸⁰ z druhej strany⁴⁸¹ voči Jordánu²⁴² od Jericha⁴⁸², od vzhádzania¹⁷⁰. (33) Ale kmeňu³⁸ Léviho Mojžiš dedičstvo⁴⁵¹ nedal; ich dedičstvom⁴⁵¹ je Hospodin, Boh Izráela, podľa toho, čo k nim prehovoril.

14 A toto je⁴⁷⁹, čo detí² Izráela dostali za dedičstvo⁴⁸³ v zemi Kenáanu, čím ich ako dedičstvom podelil^{17 18} Eleázár, kňaz, a Jósua, syn Núna, a hlavy otcov⁴⁸⁴ vetiev²⁵¹ detí² Izráela (2) lósom ich dedičstva⁴⁵¹ podľa toho, čo rozkázal Hospodin skrze⁴⁸⁵ Mojžiša ohľadne deviatich vetiev²⁵¹ a pol vetvy²⁵¹, (3) lebo dedičstvo⁴⁵¹ dvoch vetiev²⁵¹ a pol vetvy²⁵³ ustanovil³⁷⁸ Mojžiš z druhej strany⁴⁸¹ voči Jordánu²⁴² a Léviomcom¹²⁴ dedičstvo⁴⁵¹ vprostreď³² nich nedal, (4) lebo detí² Jozefa boli⁶⁵ dve vetvy²⁵¹, Menaššé a Efrájim, a Léviomcom¹²⁴ podielu v zemi nedali, iba ak mestá na bývanie a ich obvod⁴⁸⁶ pre ich stáda⁴¹ a pre ich majetok⁴⁸⁷; podľa toho, čo Hospodin rozkázal Mojžišovi, tak synovia Izráela spravili a rozdelili zem.

(6) A k Jósuovi v Gilgáde pristúpili¹³⁷ synovia Júdu a Kálév, syn Jefunnéa, Kenizzí⁴⁸⁸, k nemu povedal: Ty poznáš⁶⁵ slovo, ktoré⁴⁸⁹ v Káděš-barnéi prehovoril Hospodin k Mojžišovi, Božiemu mužovi, týkajúce sa⁴⁹⁰ mňa a týkajúce sa⁴⁹⁰ teba. (7) Keď ma Mojžiš, nevolník Hospodina, z Káděš-barného vyslal¹⁹⁸ preslieďť zem, *bol som* ja vo veku⁴⁹¹ štyridsať rokov; i priniesol som mu stadia¹⁴⁹² zvest⁴⁹³ podľa toho,

ako mi *bolo* pri⁴⁹⁴ srdci⁴⁹⁵; (8) *ale* moji bratia, ktorí vystúpili⁶⁹ so mnou, spôsobili roztopenie⁴⁹⁶ srdca ľudu, kým som ja plne nasledoval⁶⁵ Hospodina, svojho Boha⁴⁹⁷. (9) A v onen deň Mojžiš odprisahal výrokom: Ak nebude⁴⁹⁸ zem, v ktorú šliapla tvoja noha, natrvalo⁴⁹⁸ dedičstvom⁴⁵¹ tebe a tvojim deťom², lebo si plne nasledoval⁶⁵ Hospodina, môjho Boha⁴⁹⁷! (10) A teraz, hľa, ma Hospodin zachoval nažive podľa *toho*, čo prehovoril, *po* týchto štyridsať a päť rokov, ktoré Isráel prechádzal pustinou, od doby, keď Hospodin prehovoril toto slovo k Mojžišovi, a ja teraz, hľa, vo veku⁴⁹¹ päťaosemdesiat rokov dosposiaľ som dnes silný ako v deň, keď ma Mojžiš vyslal; aká *bola* moja sila⁴⁹⁹ vtedy, taká⁵⁰⁰ je moja sila⁴⁹⁹ teraz do boja¹⁶³ aj na vychádzanie⁶¹ a na vstupovanie⁵⁰¹. (12) Teraz mi teda⁵⁵ daj toto pohorie¹⁰², o ktorom³⁵⁸ mi ten deň prehovoril Hospodin, lebo ty si v onen deň počul, že sú tam Anákim^{8 450} a mestá veľké a opevnené⁵⁰²; azda *bude* Hospodin so mnou, takže¹ ich budem môcť³³ vypudíť¹³⁹ podľa *toho*, čo Hospodin prehovoril. (13) A Jóšua ho požehnal a dal Kálévovi, synovi Jefunnéa, za dedičstvo⁴⁵¹ Chevrón. (14) Preto po tento deň patrí^{65 197} Chevrón ako dedičstvo⁴⁵¹ Kálévovi, synovi Jefunnéa, Kenizzimú⁴⁸⁸, keďže plne nasledoval⁶⁵ Hospodina, Boha Isráela⁴⁹⁷. (15) A meno Chevróna *bolo* predtým⁴³³ Kirjath-Arba, to^{113 503} *bol* človek veľký medzi Anákim^{8 450}. A zem nadobudla pokoj⁴⁵² od vojny^{163 453}.

15 A vetve²⁵³ Júdu po ich čeladiach²³⁹ padol³²³ lós k pomedziu¹⁰ Edóma, pustina Cín k Negevu⁴¹⁸ na najzadnejšom⁵⁰⁴ juhu⁴⁵⁶ (2) a južné pomedzie^{10 505} mali¹⁹⁷ od okraja³⁶ mora Soli¹⁴⁷, od výbežku²⁸⁶ obráteného²⁶⁸ na juh⁴²⁴, (3) a vyšlo⁶¹ k smeru od juhu⁴²⁴ ku⁵⁰⁶ vzostupu⁵⁰⁷ Akrabábim⁵⁰⁸ a prešlo k Cínu a vystúpilo⁶⁹ od juhu⁴²⁴ ku⁵⁰⁶ Káděš-barnéi a prešlo k Chechrónu a vystúpilo⁶⁹ k Addáru a zahlo⁵⁰⁹ ku Karkái (4) a prešlo k Acmónu a vyšlo⁶¹ k potoku⁴⁵⁴ Egypta a zakončenia⁵⁰ pomedzia¹⁰ boli⁶⁵ pri mori^{9 511}. Toto vám bude južným pomedzím^{10 505}. – (5) A pomedzie¹⁰ na východ: more Soli¹⁴⁶ po koniec⁵¹² Jordánu. – A pomedzie¹⁰ ku⁵⁰⁶ smeru⁵¹³ na sever: od výbežku²⁸⁶ mora, od

konca⁵¹² Jordánu, (6) potom¹ vystúpilo⁶⁹ pomedzie¹⁰ k Běth-chogle a prešlo od severu k Běth-Aráve; a pomedzie¹⁰ vystúpilo⁶⁹ ku kameňu Bóhana, syna Reúvéna, (7) a od doliny²⁹⁰ Achór²⁹¹ pomedzie¹⁰ vystúpilo⁶⁹ k Deviru, a stáčalo sa²⁶⁸ na sever ku Gilgálu, ktorý je naproti vzostupu⁵⁰⁷ Adummím, ktorý je od juhu⁴²⁴ voči potoku^{242 454}, a pomedzie¹⁰ prešlo k vodám Ěn-šemeša a jeho najzadnejšie miesta⁵¹⁰ boli⁶⁵ pri Ěn-rógéli⁵¹¹; (8) a pomedzie¹⁰ vystúpilo⁶⁹ prievou³¹¹ syna Hinnóma k južnej strane⁵¹⁴ Jevúsího^{83 515}, to¹¹³ je Jerusálém, a pomedzie¹⁰ vystúpilo⁶⁷ k temenu⁵¹⁶ vrchu⁵¹⁷, ktorý je pred prievou³¹³ Hinnóma⁴⁷² na západ¹⁷⁵, na konci doliny²⁹⁰ Refáim^{8 457} na sever; (9) potom¹ sa pomedzie¹⁰ pretiahlo z temena⁵¹⁶ toho vrchu⁵¹⁷ ku žriedlu vód Neftóachu a vyšlo⁶¹ k mestám Efróna a pretiahlo sa pomedzie¹⁰ k Baale, to¹¹³ je Kirjath-jeárím, (10) a od Baaly pomedzie¹⁰ zahlo⁵⁰⁹ na západ¹⁷⁵, k pohoriu¹⁰² Séir, a prešlo na severnú stranu⁵¹⁴ Har-jeárím^{518 519}, to¹¹³ je Chesalón, a zišlo k Běth-šemešu a prešlo k Timne; (11) potom¹ pomedzie¹⁰ vyšlo⁶¹ na severnú stranu⁵¹⁴ Ekróna⁵¹⁹, i pretiahlo sa pomedzie¹⁰ k Šikkerónu a prešlo na vrch Baalá a vyšlo⁶¹ k Jachneelu; a zakončenia⁵¹⁰ pomedzia¹⁰ boli pri mori^{9 511}. – (12) A západné¹⁷⁵ pomedzie^{10 505}: veľké more⁹ a jeho pomedzie^{10 473}. To *bolo* pomedzie¹⁰ detí² Júdu vókol po ich čeladiach²³⁹.

(13) A Kálévovi, synovi Jefunnéa, dal³¹² na príkaz⁵² Hospodina Jóšuaovi podiel vprostred detí² Júdu: Kirjath-Arba, mesto otca⁵⁰³ Anáka⁴⁵⁰, to¹¹³ je Chevrón, (14) a Kálév otdiaľ vypudil¹³⁹ troch synov Anáka⁴⁵⁰, Šěšaja a Achimáa a Talmaja, splodencov Anáka⁴⁵⁰. (15) A otdiaľ vystúpil⁶⁹ k obyvateľom⁵²⁰ Devira (a meno Devira *bolo* predtým⁴³³ Kirjath-séfer), (16) a Kálév povedal: Kto bude vedieť³³ poraziť²⁵⁴ Kirjath-séfer a dobyje ho, veru! mu dám Achsu, svoju dcéru, za ženu. (17) I dobyl ho Othniél, syn Kenaza, brata Káléva, a dal mu Achsu, svoju dcéru, za ženu. (18) A pri jej príchode⁵²¹ sa stalo³²³, že! ho pohla⁵²² žiadať od⁴⁴⁷ jej otca pole; potom¹ zosadla⁵²³ z osla¹⁸⁹ a Kálév jej povedal: Čo s tebou^{80 524}? (19) I povedala: Daj mi požehnanie; keď si mi dal zem

sucha⁴²⁴, aj zdroje vôd mi daj⁵²⁵. Dal jej teda⁵⁵ zdroje vrchné a zdroje dolné.

(20) Toto je dedičstvo⁴⁵¹ vetvy²⁵¹ detí² Júdu po ich čeladiach²³⁹. (21) Mestá na okraji⁵⁰⁴ vetvy²⁵¹ 462 526 detí² Júdu pri pomedzí¹⁰ 511 Edóma na juh⁴²⁴ teda⁵⁵ boli: Kabcéel a Éder a Jágur (22) a Kiná a Dimóna a Ádeádá (23) a Kedeš a Chácór a Jithná, (24) Zíf a Telem a Beálóth a (25) Chácór-chadattáh⁵²⁷ a Keríjóth-Chechrón, to¹¹³ je Chácór; (26) Amám a Šemá a Móládá a Chacar-gaddá (27) a Chešmón a Béth-Pelet (28) a Chacar-Šúál a Beér-ševa a Bizzióthjá, (29) Baalá a Ijím a Ácem (30) a Eltólád a Kesíl a Chormá (31) a Ciklag a Madmanná a Sansanná (32) a Leváóth a Šilchím a Ajin a Rimmón; všetkých miest³⁸² dvadsať a deväť, a ich dediny⁴⁷⁵. – (33) V nížine³⁴⁷: Eštáól a Cárea a Ašná (34) a Zánóach a Ěn-ganním, Tappúach a Ěnám (35) Jarmúth a Adullám, Sóchó a Azéká (36) a Šaarajim a Adíthajim a Gedérá a Gedéróthajim; štrnásť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵. (37) Cenán a Chadáša a Migdal-Gád (38) a Dileán a Micpeh a Joktheél, (39) Láchiš a Bockath a Eglón (40) a Kabbón a Lachmás⁵²⁸ a Kithlíš (41) a Gedéróth, Béth-Dágón a Naamá a Makkédá, šestnásť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵. (42) Livná a Ěther a Ášán (43) a Jif-tách a Ašná a Necív (44) a Keílá a Achzív a Máréšá; deväť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵. (45) Ekrón a jeho osady⁵²⁹ a jeho dediny⁴⁷⁵; (46) od Ekrónu a na západ¹⁷⁵ všetko, čo bolo na strane⁵³⁰ Ašdóda a jeho dedín⁴⁷⁵; (47) Ašdód, jeho osady⁵²⁹ a jeho dediny⁴⁷⁵, Gazzá, jej osady⁵²⁹ a jej dediny⁴⁷⁵, až po potok⁴⁵⁴ Egypta a veľké more⁹ a jeho pomedzie¹⁰ 473. – (48) A v pohorí¹⁰²: Šámír a Jattír a Sóchó (49) a Dánná a Kirjath-sanná, to¹¹³ je Devir, (50) a Anáv a Eštemóth a Aním (51) a Góšen a Hólón a Giló, jedenásť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵; (52) Aráv a Dúmá a Ešeán (53) a Jánúm a Béth-Tappúach a Aféká (54) a Chumtá a Kirjath-Arba, to¹¹⁴ je Chevrón, a Cíór, deväť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵; (55) Máón, Karmel a Zíf a Jútá (56) a Jizreel a Jokdeam a Zánóach, (57) Kajin, Giveá a Timná, desať miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵; (58) Chalchúl, Béth-Cúr a Gedór (59) a Maaráth a Béth-anóth a Eltekón, šesť miest³⁸² a ich de-

diny⁴⁷⁵; (60) Kirjath-Baal, to¹¹³ je Kirjath-jeárim, a Rabbá, dve mestá a ich dediny⁴⁷⁵.

– (61) V pustine: Béth-Aráv, Middín a Sekáká (62) a Nibšán a Ír-Hammelach⁵³¹ a Ěn-gedí, šesť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵.

(63) Ale Jevúsího⁸³, obyvateľov Jerúsalema, – synovia Júdu ich nedokázali vypudíť¹³⁹, takže¹ 532 Jevúsí s deťmi² Júdu v Jerúsaleme ostal²⁴⁴ až po tento deň.

16 A deťom² Jozefa vyšiel⁶¹ lós od Jordánu – Jericha – k vodám Jericha od vzhádzania¹⁷⁰, pustina stúpajúca⁶⁹ od Jericha do pohoria¹⁰² Béth-Ělu; (2) a vyšlo⁶¹ 533 od Béth-Ělu k Lúzu a prešlo k pomedziu¹⁰ Arkiho⁸³ k Atáróth (3) a zišlo na západ¹⁷⁵ k pomedziu¹⁰ Jaflethiho⁸³ až po pomedzie¹⁰ dolného Béth-chóróna a po Gázer a jeho zakončenia⁵¹⁰ boli⁶⁵ pri mori⁹ 511. (4) Deti² Jozefa, Efrájim a Menaššé, teda⁵⁵ dostali dedičstvo⁴⁸³.

(5) A územie¹⁰ detí² Efrájima bolo⁶⁵ podľa ich čeladi²³⁹ 469; a pomedzím¹⁰ ich dedičstva⁴⁵¹ od vzhádzania¹⁷⁰ bolo⁶⁵ Ataróth-Addár po vrchný Béth-chórón, (6) a pomedzie¹⁰ vyšlo⁶¹ na západ¹⁷⁵ k Michmethathu od severu; potom¹ pomedzie¹⁰ zahlo⁵⁰⁹ ku vzhádzaniu¹⁷⁰ pri Taanath-Šiló a prešlo podľa neho ku vzhádzaniu¹⁷⁰ na Jánóchu, (7) a od Jánóchy zišlo k Atáróth a Naaráthu a narazilo na⁵³⁴ Jerichó a vyšlo⁶¹ k Jordánu. (8) Od Tappúachu viedlo⁵³⁵ pomedzie¹⁰ na západ¹⁷⁵ k potoku⁴⁵⁴ Káná a jeho zakončenia⁵¹⁰ boli⁶⁵ pri mori⁹ 511. To bolo dedičstvo⁴⁵¹ detí² Efrájima po ich čeladiach²³⁹, (9) okrem¹ miest³⁸² oblastí vyčlenených⁵³⁶ pre deti² 266 Efrájima vprostred dedičstva⁴⁵¹ detí² Menaššéa, všetkých tých miest³⁸² a ich dedín⁴⁷⁵. (10) Ale nevypudili¹³⁹ Kenáaniho⁸³, ktorý⁷⁶ býval v Gázere, takže¹ 532 Kenáni⁸³ vprostred³² Efrájima ostal²⁴⁴ až po tento deň a stal sa³²³ robotujúcim⁵³⁷ nevoľníkom²⁶⁹.

17 Lósu sa dostalo³²³ aj vetve²⁵¹ Menaššéa (lebo on bol prvorodený Jozefa), pre Máchíra, prvorodeného Menaššéa, otca²⁶⁶ Gileáda: keďže on sa prejavil³²³ bojovníkom¹⁸², preto¹ sa mu dostalo³²³ Gileáda a Bášana. (2) Dostalo sa³²³ aj na ostatné deti² Menaššéa po ich čeladiach²³⁹: na deti² Aviezera a na deti² Chéleka a na deti² Asríela a na deti² Šechema a na deti² Chéfera a na deti² Šemídáa; toto¹⁷⁹ sú deti²

Menaššéa, syna Jozefa, mužského pohlavia po svojich čeladiach²⁹.

(3) A Celofchádovi, synovi⁵³⁸ Chéfera, syna Gileáda, syna Máchíra, syna Menaššéa, jemu sa nedostalo²²³ synov, lež iba dcér, a toto¹⁷⁹ boli mená jeho dcér: Machlá a Nóa, Choglá, Milká a Tírcá. (4) Tie¹ predstúpili²⁷³ pred tvár Eleázára, kňaza, a pred tvár Jóšuu, syna Núna, a pred tvár náčelníkov³⁶² s výrokom: Hospodin Mojžišovi rozkázal dať nám dedičstvo⁴⁵¹ vprostred našich bratov. Na príkaz⁵² Hospodina im teda⁵⁵ dali³¹² dedičstvo⁴⁵¹ vprostred bratov ich otcov. (5) A Menaššéovi pripadlo desať podielov^{539 540}, okrem⁵⁴¹ zeme Gileáda a Bášána, ktoré sú z druhej strany⁴⁸¹ voči Jordánu⁴⁴², (6) lebo dcéry Menaššéa za dedičstvo dostali⁴⁸³ dedičstvo⁴⁵¹ vprostred jeho synov a ostatným deťom² Menaššéa sa dostalo³²³ zeme Gileáda.

(7) A územie¹⁰ Menaššéa bolo⁶⁵ od Ášéra k Michmethathu, ktorý je pred Šechemom⁴⁶⁴, a pomedzie¹⁰ viedlo^{65 535} napravo k obyvateľom Ěn-Tappúachu; (8) zeme Tappúachu sa dostalo³²³ Menaššéovi, ale Tappúachu na pomedzí¹⁰ Menaššéa deťom² Efrájima. (9) A pomedzie¹⁰ zišlo k potoku⁴⁵⁴ Káná, na juh⁴²⁴ voči potoku⁴⁵⁴. Tieto⁵⁴² mestá vprostred miest³⁸² Menaššéa patrili Efrájimovi. A územie¹⁰ Menaššéa bolo od severu voči potoku⁴⁵⁴ a jeho zakončenia⁵¹⁰ boli⁶⁵ pri mori^{9 511}; (10) na juh⁴²⁴ patrilo⁵⁴³ Efrájimovi a na sever Menaššéovi a jeho pomedzím¹⁰ bolo⁶⁵ more, a od severu hraničili^{544 534} Ášérom a od vzhádzania¹⁷¹ s⁵³⁴ Jissáschárom. (11) A v Jissáschároví^{462 545} a v Ášéroví^{462 545} sa Menaššéovi dostalo³²³ Bét-Šeána a jeho osád⁵²⁹ a Jivleáma a jeho osád⁵²⁹ aj s obyvateľmi Dóra a jeho osád⁵²⁹ a obyvateľmi Ěn-Dóra a jeho osád⁵²⁹ a obyvateľmi Taanáchu a jeho osád⁵²⁹ a obyvateľmi Megidda a jeho osád⁵²⁹, tri okruhy⁵⁴⁶. (12) Ale synovia Menaššéa nedokázali tieto mestá⁵⁴⁷ zbaviť dedičstva¹³⁹, takže^{1 532} Kenaani⁸³ nadobudol smelosť^{264 548} v tejto zemi ostať²⁴⁴. (13) Stávalo sa^{65 323} síce⁵⁵, kedykoľvek sa synovia Isráela vzmohli⁵⁴⁹, že¹ Kenáaniho primáli³⁷⁸ k robote⁵⁵⁰, ale nijako^{137 551} ho nevypudili^{139 552}.

(14) A synovia Jozefa s Jóšuuom prehovorili výrokom: Prečo si mi dal za dedičstvo⁴⁵¹

jeden lós a jeden podiel⁵³⁹, keď¹ ja som početný ľud, nakoľko ma Hospodin doposiaľ požehnal? (15) A Jóšua k nim povedal: Ak ty si početný ľud, vystúp⁶⁹ si k lesu a tam, v zemi Perizzího⁸³ a Refáim^{8 457}, si vyrúb⁵⁵³, ak ti pohorie¹⁰² Efrájima je⁶⁵ tesné^{398 554}. (16) A synovia Jozefa povedali: Toto pohorie¹⁰² nám nevyhovuje⁵⁵⁵, a medzi všetkými Kenáaniami⁸³, ktorí⁷⁶ bývajú v zemi nížiny²⁹⁰, sú železné vozy^{107 428 556 557}, u tých, ktorí sú v Bét-Šeáne a jeho osadách⁵²⁹ aj u tých, ktorí sú v nížine²⁹⁰ Jizreela. (17) A Jóšua k domu Jozefa, Efrájimovi aj Menaššéovi, prevravel výrok: Ty si početný ľud a máš⁷² veľkú silu⁴⁹⁹; nebude²⁹ ti patriť^{65 197} jeden lós, (18) lež⁶⁸ ti bude²⁹ patriť¹⁹⁷ pohorie¹⁰²; ak to¹³ bude les, potom¹ ho vyrúbeš – aj jeho krajné medze⁵¹⁰ ti budú²⁹ patriť^{65 197}, lebo Kenáaniho⁸¹ budeš môcť¹³ vypudiť¹³⁹, hoci má⁷² železné vozy^{107 428 556}, hoci je on silný.

18 A všetko zhromaždenie³⁶³ detí² Isráela sa zišlo⁵⁵⁸ v Šíle a umiestnilo⁵⁵⁹ tam stan stretávania⁵⁶⁰, a zem bola pred ich tvárou podmanená, (2) no¹ medzi deťmi² Isráela ostalo sedem kmeňov³⁸, ktorých dedičstvo⁴⁵¹ ešte nepridelili. (3) A Jóšua k deťom² Isráela povedal: Dokedy vy budete váhavi⁵⁶¹ pristúpiť³⁵ k zaujatiu³⁶ zeme, ktorú vám dal Hospodin, Boh vašich otcov? (4) Ustanovte⁵⁶² si za každý kmeň³⁸ troch mužov, nech¹ ich môžem³ vyslať, nech¹ vstávajú a prichádzajú zemou a opisujú ju podľa rozsahu⁵⁶³ ich dedičstva^{96 459} a prichádzajú ku mne (5) a rozdelia ju na sedem dielov; Júda bude²⁹ ostávať⁵⁶⁴ na svojom území¹⁰ od juhu⁴²⁴, a dom Jozefa, tí budú²⁹ ostávať⁵⁶⁴ na svojom území¹⁰ od severu, (6) a vy zem budete²⁹ opisovať⁵⁶⁵ sedem dielov; to¹ budete²⁹ prinášať ku mne sem, nech¹ vám vrhnem lós pred tvárou Hospodina, nášho Boha, (7) lebo Lévíovci¹²⁴ vprostred³² vás podielu nemajú⁵⁶⁶, lebo jeho⁵⁶⁷ dedičstvom⁴⁵¹ je kňazský úrad⁵⁶⁸ Hospodina, a Gád a Reúvén a polovica kmeňa³⁸ Menaššéa dostali svoje dedičstvo⁴⁵⁴ z druhej strany⁴⁸¹ voči Jordánu²⁴² od vzhádzania⁷⁰, ktoré im dal Mojžiš, nevoľník Hospodina.

(8) Tí muži teda⁵⁵ vstali a odišli; a Jóšua tým, ktorí⁷⁶ odišli opisovať zem, rozkázal

výrokom: Chodte a prejdite zemou a opíšte ju a vráťte sa ku mne, nech¹ vám tu môžem¹³ hodiť lós, pred tvárou Hospodina v Šile. (9) Ti muži teda⁵⁵ odišli a prešli po tej zemi a rozpisali ju podľa miest³⁸² na sedem dielov na knihu³⁹⁵; tu¹ priniesli k Jóšuovi do tábora³⁹ v Šile (10) a Jóšua im v Šile pred tvárou Hospodina hodil lós a tam Jóšua zem rozdelil deťom² Isráela podľa ich oddielov⁵⁶⁹.

(11) Vzišiel teda⁵⁵ lós detí² vetvy²⁵¹ Benjámina po ich čeladiach²³⁹ a územie¹⁰ ich lósu vyšlo⁶¹ medzi detí² Júdu a medzi detí² Jozefa. (12) A pomedzie¹⁰ ku⁵⁰⁶ strane⁵¹³ na sever mali¹⁹⁷ od Jordánu, i vystúpilo⁶⁹ pomedzie¹⁰ k severnej strane⁵¹⁴ Jericha⁵¹⁵ a pohorím¹⁰² vystúpilo⁶⁹ na západ¹⁷⁵ a jeho zakončenia⁵¹⁰ boli⁶⁵ pri pustine⁵¹¹ Béth-Ávena; (13) a odtadiaľ prešlo pomedzie¹⁰ k Lúzu, na južnú⁴²⁴ stranu⁵¹⁴ Lúzu⁵¹⁹, to¹¹³ je Béth-Él, a pomedzie¹⁰ zišlo k Ataróth-Addár pri vrchu, ktorý je od juhu⁴²⁴ voči dolnému Béth-chórónu²⁴². – (14) A pomedzie¹⁰ sa pretiahlo a zahlo⁵⁰⁹ ku⁵⁰⁶ smeru⁵¹³ západnému⁵⁷⁰ na juh⁴²⁴ od vrchu, ktorý je pred Béth-chórónom⁴⁷² na juh⁴²⁴, a jeho zakončenia⁵¹⁰ boli pri Kirjath-Baali, to¹¹³ je Kirjath-jeárim, mesto detí² Júdu; toto je strana⁵¹³ západu¹⁷⁵. – (15) A južná⁴²⁴ strana⁵¹³ 519; od okraja¹³⁶ Kirjath-jeárim, a pomedzie¹⁰ vyšlo⁶¹ na západ¹⁷⁵, vyšlo⁶¹ teda⁵⁵ ku žriedlu vód Neftóachu, (16) a zišlo pomedzie¹⁰ k okraju¹³⁶ vrchu, ktorý je pred prierovou³¹¹ 464 syna Hinnóma, ktorá je v doline²⁹⁰ Refáim⁸ 457 na sever, a zišlo prierovou³¹¹ Hinnóma ku strane⁵¹⁴ Jevúsího⁸³ na juh⁴²⁴ a zišlo k ěn-rógél (17) a pretiahlo sa severne⁵⁷¹ a vyšlo⁶¹ k ěn-šemešu; potom¹ vyšlo⁶¹ ku Gelílóth, ktoré sú naproti vzostupu⁵⁰⁷ Adummím, a zišlo ku kameňu Bóhana, syna Reúvéna, (18) a prešlo k náprotivnej strane⁵¹⁴ 572 stepi¹⁴⁶ na sever a zišlo ku stepi¹⁴⁶. (19) A pomedzie¹⁰ prešlo k strane⁵¹⁴ Béth-chogly na sever a zakončenia⁵¹⁰ pomedzia¹⁰ boli⁶⁵ pri severnom výbežku²⁸⁶ 511 519 mora Soli¹⁴⁷ pri južnom⁴²⁴ konci⁵¹¹ 513 519 Jordánu; toto je južné⁴²⁴ pomedzie¹⁰ 570. – (20) A ku⁵⁰⁶ smeru⁵¹³ na východ ho⁵⁷³ obmedzuje Jordán. Toto je dedičstvo⁴⁵¹ detí² Benjámina podľa jeho pomedzi¹⁰ vókol po ich čeladiach²³⁹.

(21) A vetve²⁵¹ detí² Benjámina po ich čeladiach²⁴² patrili⁶⁵ 197 mestá: Jerichó a Béth-choglá a Emek-Kecíc (22) a Béth-Aráva a Cemárajim a Béth-Él (23) a Avvím a Párá a Ofrá (24) a Kefar-haammóna⁵⁷⁴ a Ofní a Gáva, dvanásť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵; (25) Giveón a Rámá a Beéróth (26) a Micpeh a Kefirá a Mócá (27) a Rekem a Jirpeel a Tharealá (28) a Célá, Elef a Jevúsí⁸³ 575, to¹¹³ je Jerúsalem, Giveath, Kirjath, štrnásť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵. Toto je dedičstvo⁴⁵¹ detí² Benjámina po ich čeladiach²³⁹.

19 A druhý lós vyšiel⁶¹ Šimeónovi, vetve²⁵¹ detí² Šimeóna po ich čeladiach²⁴², a ich dedičstvo⁴⁵¹ bolo⁶⁵ vprostred dedičstva⁴⁵¹ detí² Júdu. (2) Patrila⁶⁵ 197 im teda⁵⁵ v ich dedičstve⁴⁵¹ Beér-ševa a Ševa a Móládá (3) a Chacar-Šúal a Bálá a Ácem (4) a Eltólád a Bethúl a Chormá (5) a Ciklag a Béth-markavóth a Chacar-súsá (6) a Béth-levaóth a Šárúchen, trinásť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵; (7) Ajin, Rimmón a Ether a Ášan, štyri mestá a ich dediny⁴⁷⁵; (8) a všetky dediny⁴⁷⁵, ktoré sú okolo týchto miest³⁸² 576, až po Baalath-beér, to¹¹³ je Rámá juhu⁴²⁴ 577. Toto je dedičstvo⁴⁵¹ vetvy²⁵¹ detí² Šimeóna po ich čeladiach²³⁹; (9) dedičstvo⁴⁵¹ detí² Šimeóna bolo z podielu⁵³⁹ detí² Júdu, lebo podiel⁵³⁹ detí² Júdu bol⁶⁵ pre nich príliš rozsiahly⁵⁷⁸ 579, takže¹ detí² Šimeóna dostali dedičstvo⁴⁵¹ vprostred ich dedičstva⁴⁵¹.

(10) A tretí lós vzišiel deťom² Zevúluna po ich čeladiach²³⁹, a pomedzie¹⁰ ich dedičstva⁴⁵¹ bolo⁶⁵ až po Saríd; (11) i vystúpilo⁶⁹ ich pomedzie¹⁰ ku⁵⁰⁶ smeru na západ¹⁷⁵ a k Mareále a dosiahlo na⁵³⁴ Dabášeth a dosiahlo⁵³⁴ k⁵⁸⁰ potoku⁴⁵⁴, ktorý je pred Jokneámom⁴⁶⁴. (12) A od Sarida sa obrátilo späť⁴⁵⁸¹ na východ, ku vzhádzaniu slnka, k pomedziu¹⁰ Kislóth-Távóra, a vyšlo⁶¹ k Dávrathu a vystúpilo⁶⁹ k Jáfii, (13) a odtadiaľ prešlo na východ, ku vzhádzaniu¹⁷⁰, ku Gáth-Chéferu, k Éth-kácínu, a vyšlo⁶¹ k Rimmónu, tiahnucemu sa k Néi⁵⁸², (14) a pomedzie¹⁰ ho obišlo⁵⁰⁹ severne⁵⁷¹ k Channáthónu a jeho zakončenia⁵¹⁰ boli⁶⁵ pri prierve³¹¹ Jiftách-éla. (15)... a Kattath a Nahalál a Šimrón a Jidealá a Béth-láchem, dvanásť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵. (16) Toto je dedičstvo⁴⁵¹

detí² Zevúluna po ich čeladiach²³⁹, tieto mestá a ich dediny⁴⁷⁵.

(17) Jissáschárovi vyšiel⁶¹ štvrtý lós, deťom² Jissáschára po ich čeladiach²³⁹, (18) a ich územie¹⁰ bolo⁶⁵ k Jizreelu, totiž¹ Kesullóth a Šúném (19) a Chafárajim a Šión a Anácharáth (20) a Rábbíth a Kiš-jón a Ávec (21) a Remeth a Ěn-ganním a Ěn-chaddá a Béth-paccéc. (22) A pomedzie¹⁰ dosiahlo na⁵³⁴ Távór a Šachacímu a Béth-šemeš; a zakončenia⁵¹⁰ pomedzia¹⁰ boli⁶⁵ pri Jordáne, šestnásť miest³⁸² a ich dediny⁴⁷⁵. (23) Toto je dedičstvo⁴⁵¹ vetvy²⁵¹ detí² Jissáschára po ich čeladiach²³⁹, mestá a ich dediny⁴⁷⁵.

(24) A piaty lós vyšiel⁶¹ vetve²⁵¹ detí² Ášéra po ich čeladiach²³⁹, (25) a ich územím¹⁰ bolo⁶⁵ Chelkath a Chalí a Beten a Achšáf (26) a Allammelech a Ameád a Mišeál, a dosiahlo na⁵³⁴ Karmel k západu¹⁷⁵ a na⁵³⁴ Šichór-livnáth⁴⁶³ (27) a obrátilo sa späť⁵⁸¹ ku vzhádzaniu slnka k Béth-Dágónu a dosiahlo na⁵³⁴ Zevúlun⁴⁶² a na⁵³⁴ prievu³¹¹ Jiftách-él na sever, k Béth-emeke a Neielu a vyšlo⁶¹ ku Kávulu vľavo (28) a k Evrónu a Rechóvu a Chammónu a Káne až po rozsiahly⁵⁷⁸ Cídón; (29) a pomedzie¹⁰ sa obrátilo späť⁵⁸⁸ k Ráme až po opevnené mesto⁴¹⁵ Cór⁵⁸³; potom¹ sa pomedzie¹⁰ obrátilo späť⁵⁸¹ k Chóse a jeho zakončenia⁵¹⁰ boli⁶⁵ pri mori³¹¹ pri pruhu zeme⁵⁸⁴ k Achzívu. (30) ... a Ummá a Afék a Rechóv, dvadsať a dve mestá a ich dediny⁴⁷⁵. (31) Toto je dedičstvo⁴⁵¹ vetvy²⁵¹ detí² Ášéra po ich čeladiach²³⁹, tieto mestá a ich dediny⁴⁷⁵.

(32) A deťom² Naftáliho vyšiel⁶¹ šiesty lós, deťom² Naftáliho po ich čeladiach²³⁹, (33) a ich pomedzie¹⁰ bolo⁶⁵ od Chelafa, od stromu⁵⁸⁵ 586 v Caanannim a Adamí-nekeva a Javneéla po Lakkúm a jeho zakončenia⁵¹⁰ boli⁶⁵ pri Jordáne; (34) a pomedzie¹⁰ sa obrátilo späť⁵⁸¹ na západ¹⁷⁵, k Aznóth-Távóru, a odtiaľ vyšlo⁶¹ k Chukkóku a dosiahlo na⁵³⁴ Zevúlun⁴⁶² k juhu⁴²⁴ a na⁵³⁴ Ášér⁴⁶² k západu¹⁷⁵ a na⁵³⁴ Júdu pri Jordáne⁵⁸⁷ ku vzhádzaniu slnka. (35) A opevnené mestá⁴⁰⁹: Ciddím, Cér a Chammath, Rakkath a Kinnereth (36) a Adámá a Rámá a Chácór (37) a Kedeš a Edreí a Ěn-Chácór (38) a Jireón a Migdal-él, Chorém a Béth-anáth a Béth-šemeš, devätnásť miest³⁸²

a ich dediny⁴⁷⁵. (39) Toto je dedičstvo⁴⁵¹ vetvy²⁵¹ detí² Naftáliho po ich čeladiach²³⁹, mestá a ich dediny⁴⁷⁵.

(40) Vetve²⁵¹ detí² Dána po ich čeladiach²³⁹ vyšiel⁶¹ siedmy lós (41) a územie¹⁰ ich dedičstva⁴⁵¹ bolo⁶⁵ Coreá a Eštál a Ír-šemeš (42) a Šaalabbín a Ajjálón a Jithlá (43) a Ěljón a Timnáthá a Ekrón (44) a Eltekéh a Gibbethón a Baaláth (45) a Jehúd a Bené-berak a Gath-Rimmón (46) a Mé-jarkón a Rakkón s pomedzím¹⁰ naproti Jáfo⁵⁸⁸. (47) Potom¹ 589 sa územie¹⁰ detí² Dána nad to rozšírilo⁵⁹⁰, lebo¹ synovia Dána vystúpili⁶⁹ a dali sa bojovať¹⁶³ s Lešemom, i dobyli ho a vybili²⁵⁴ ho ostrím²³⁸ meča a zmocnili sa³⁶ ho a usídlili sa v ňom a dali Lešemu názov⁵⁹¹ Dán podľa mena Dána, ich otca. (48) Toto je dedičstvo⁴⁵¹ vetvy²⁵¹ detí² Dána po ich čeladiach²³⁹, tieto mestá a ich dediny⁴⁷⁵.

(49) Tak¹ rozdeľovanie dedičstva⁴⁸³ zeme dokončili³²⁹ podľa jeho pomedzí¹⁰; a synovia Izráela dali v svojom strede dedičstvo⁴⁵¹ Jóšuovi, synovi Núna – (50) na príkaz⁵² Hospodina mu dali mesto, ktoré si vyžiadali, Timnath-serach v pohorí¹⁰² Efrájima. I vybudoval ho a usídlil sa v ňom.

(51) Toto¹⁷⁹ sú dedičstvá⁴⁵¹, ktoré za dedičstvá lósom pridelil¹⁷ Eleázár, kňaz, a Jóšua, syn Núna, a hlavy otcov⁴⁸⁴ vetvám²⁵¹ 592 detí² Izráela v Šile pred tvárou Hospodina pri vchode³³⁴ stanu stretávania⁵⁶⁰. I skončili³²⁹ s delením zeme⁵⁹³.

20 A Hospodin k Jóšuovi prehovoril výrok: (2) Prehovor k deťom² Izráela výrok: Ustanovte³⁷⁸ si mestá útočišťa, ako⁵⁹⁴ som k vám prehovoril skrze⁴⁸⁵ Mojžiša, (3) na uprchnutie tam toho, kto voľakoho⁵⁹⁵ neúmyselne⁵⁹⁶, nevdokaj⁵⁹⁷, udretím²⁵⁴ zabije⁵⁹⁸ 599 600, i stanú sa²⁹ 323 vám útočišťom²⁶⁹ pred pomstiteľom⁷⁹ 601 krvi. (4) I uprchne²⁹ k jednému z týchto miest³⁸² a zastane²⁹ pri vchode³³⁴ do brány toho mesta a prednesie v ňu starších oného mesta svoju vec¹⁸⁰, i prijmu²⁹ 109 ho do mesta k sebe a dajú²⁹ mu miesto⁴, nech¹ u nich ostane²⁴⁴. (5) A ak sa pomstiteľ⁶⁰¹ krvi za ním poženie⁶⁷ 602, potom¹ toho, ktorý⁷⁶ zabil⁵⁹⁸ 599, v jeho ruku nebudú²⁹ vydávať⁶⁰³, lebo svojho blížneho⁶⁰⁴ udrel²⁵⁴ nevdokaj⁵⁹⁷ a nemal on k nemu od prvšia⁶⁰⁵ nenávisť. (6) I ostane²⁹ 244

v onom meste až do svojho postavenia sa pred tvár zhromaždenia³⁶³ k súdu²²⁴, do smrti veľkého kňaza, ktorý bude v oných dňoch; vtedy sa ten, *ktorý*⁷⁶ zabil^{598 599}, bude môcť¹³ vrátiť a príde²⁹ do svojho mesta a do svojho domu, do mesta, skadiaľ uprchol.

(7)Posvätili teda⁵⁵ Kedeš v Gálile v pohorí¹⁰² Naftálího a Šechem v pohorí¹⁰² Efrájima a Kirjath-Arbu, to¹¹³ je Chevrón, v pohorí¹⁰² Júdu, (8)a z druhej strany⁴⁸¹ voči Jordánu²⁴² – Jerichu – od vzchádzania¹⁷⁰ ustanovili³⁷⁸ Becer v pustine z vetvy^{251 462} Reúvéna, a Rámóth v Gileáde z vetvy^{251 462} Gáda a Gólán v Bášáne z vetvy^{251 462} Menaššea. (9)Toto¹⁷⁹ boli⁶⁵ mestá určené⁶⁰⁶ pre všetkých synov²⁶⁶ Isráela aj pre cudzincov^{266 342}, ktorí⁷⁶ budú¹⁰⁷ pobývať⁶⁰⁷ vprostred nich, na uprchnutie tam každého, kto volakoho⁵⁹⁵ neúmyselne⁵⁹⁶ skolí^{254 598}, nech¹ nemrie rukou pomstiteľa⁶⁰¹ krvi do svojho postavenia sa pred tvár zhromaždenia³⁶³.

21 A hlavy otcov⁴⁸⁴ Lévióvcov¹²⁴ pristúpili¹³⁷ k Eleázarovi, kňazovi, a k Jóšuovi, synovi Núna, a k hlavám otcov⁴⁸⁴ vetiev²⁵¹ detí^{2 608} Isráela (2)a prehovorili k nim v Šile v zemi Kenáanu výrok: Hospodin skrze⁴⁸⁵ Mojžiša rozkázal dať nám mestá na bývanie a ich obvody⁴⁸⁶ pre náš dobytok³⁰⁰. (3)Synovia Isráela teda⁵⁵ Lévióvcov¹²⁴ zo svojho dedičstva⁴⁵¹ na prikaz⁵² Hospodina dali tieto mestá a ich obvody⁴⁸⁶.

(4)Vyšiel⁶¹ teda⁵⁵ lós čeladiam²⁴⁹ Keháthiho³⁷ a deťom² Áróna, kňaza, z Lévióvcov¹²⁴, sa dostalo³²³ z dedičstva⁴⁵¹ z vetvy^{251 462} Júdu a z vetvy^{251 462} Šimeóniho³⁷ a vetvy^{251 462} Benjámina lósom trinástich miest³⁸², (5)a deťom² Kehátha, ktoré⁷⁶ ostávali, lósom z čeladi^{239 462} vetvy²⁵¹ Efrájima a z vetvy^{251 462} Dána a z polovice vetvy^{251 462} Menaššea desiatich miest³⁸², (6)a deťom² Géršóna lósom z čeladi^{239 462} vetvy²⁵¹ Jissáschára a z vetvy^{251 462} Ášera a z vetvy^{251 462} Naftálího a z polovice vetvy^{251 462} Menaššea v Bášáne trinástich miest³⁸²; (7)deťom² Meráriho po ich čeladiach²³⁹ z vetvy^{251 462} Reúvéna a z vetvy^{251 462} Gáda a z vetvy^{251 462} Zevúluna dvanástich miest³⁸², (8)Tieto mestá teda⁵⁵ a ich obvody⁴⁸⁶ synovia Isráela Lévióvcov¹²⁴ dali

lósom podľa toho, čo rozkázal Hospodin skrze⁴⁸⁵ Mojžiša.

(9)I dali z vetvy^{251 462} detí² Júdu a z vetvy^{251 462} detí² Šimeóna tieto mestá, ktoré vypočítali menami¹⁰⁷, (10)a dostalo sa³²³ ich deťom² Áróna od čeladi²³⁹ Keháthiho³⁷, od detí² Léviho, lebo im patrili¹⁹⁷ prvý lós; (11)i dali im Kirjath-Arbu, mesto otca⁵⁰³ Anáka⁴⁵⁰, to¹¹³ je Chevrón, v pohorí¹⁰² Júdu, a jeho obvody⁴⁸⁶ okolo neho⁵⁷⁶, (12)ale polia¹⁰⁷ toho mesta a jeho dediny⁴⁷⁵ dali Kálévovi, synovi Jefunnéa, v jeho držbu. (13)Dali teda⁵⁵ synom Áróna, kňaza, Chevrón, mesto útočiska toho, kto⁷⁶ by volakoho zabil^{598 599}, a jeho obvody⁴⁸⁶, a Livnu a jej obvody⁴⁸⁶, (14)a Jattir a jeho obvody⁴⁸⁶, a Eštemóu a jej obvody⁴⁸⁶, (15)a Chólón a jeho obvody⁴⁸⁶, a Devir a jeho obvody⁴⁸⁶, (16)a Ajin a jeho obvody⁴⁸⁶, a Juttu a jej obvody⁴⁸⁶, Béth-šemeš a jeho obvody⁴⁸⁶, deväť miest³⁸² z týchto dvoch kmeňov^{38 462}. (17)A z vetvy^{251 462} Benjámina Giveón a jeho obvody⁴⁸⁶, Gevu a jej obvody⁴⁸⁶, (18)Anáthóth a jeho obvody⁴⁸⁶, a Almón a jeho obvody⁴⁸⁶, štyri mestá. (19)Všetky mestá synov Áróna, kňazov: trinásť miest³⁸² a ich obvody⁴⁸⁶.

(20)A ohľadne čeladi²³⁹ detí² Kehátha, Lévióvcov¹²⁴, ktorí⁷⁶ ostávali z detí² Kehátha, tým¹ sa dostalo miest³⁸² ich lósu z vetvy^{251 462} Efrájima; (21)dali im teda⁵⁵ mesto útočiska toho, kto⁷⁶ by volakoho zabil^{598 599}, Šechem v pohorí¹⁰² Efrájima, a Gezer a jeho obvody⁴⁸⁶, (22)a Kivcajim a jeho obvody⁴⁸⁶, a Béth-chórón a jeho obvody⁴⁸⁶, štyri mestá. (23)A z vetvy^{251 462} Dána Elteké a jeho obvody⁴⁸⁶, Gibbethón a jeho obvody⁴⁸⁶, (24)Ajjálón a jeho obvody⁴⁸⁶, Gath-Rimmón a jeho obvody⁴⁸⁶, štyri mestá. (25)A z polovice vetvy^{251 462} Menaššea Taenach a jeho obvody⁴⁸⁶ a Gath-Rimmón a jeho obvody⁴⁸⁶, dve mestá. (26)Všetkých miest³⁸² desať a ich obvody⁴⁸⁶, pre čelade^{242 266} detí² Kehátha, ktoré⁷⁶ ostávali.

(27)A deťom² Géršóna z čeladi²⁴² Lévióvcov¹²⁴: z polovice vetvy^{251 462} Menaššea mesto útočiska toho, kto⁷⁶ by volakoho zabil^{598 599}, Gólán v Bášáne a jeho obvody⁴⁸⁶, a Beešteru a jej obvody⁴⁸⁶, dve mestá; (28)a z vetvy^{251 462} Jissáschára Kišjón a jeho obvody⁴⁸⁶ a Davrath a jeho obvody⁴⁸⁶,

(29) Jarmúth a jeho obvody⁴⁸⁶, Ěn-ganním a jeho obvody⁴⁸⁶, štyri mestá; (30) a z vetvy^{251 462} Ášéra Mišeal a jeho obvody⁴⁸⁶, Avaddón a jeho obvody⁴⁸⁶, (31) Chelkath a jeho obvody⁴⁸⁶, a Rechov a jeho obvody⁴⁸⁶, štyri mestá. (32) A z vetvy^{251 462} Naftáliho mesto útočišťa toho, *kto⁷⁶ by volakoho zabil^{598 599}*, Kedeš v Gálile a jeho obvody⁴⁸⁶, a Chammóth-Dór a jeho obvody⁴⁸⁶, a Kartán a jeho obvody⁴⁸⁶, tri mestá. (33) Všetky mestá Géršunního³⁷ po ich čeladiach²³⁹; trinásť miest³⁸² a ich obvody⁴⁸⁶.

(34) A čeladiam²³⁹ detí² Meráriho, Lévi-ovcom¹²⁴, ktorí⁷⁶ ostávali, od⁴⁴⁷ vetvy²⁵¹ Zevúluna Jokneám a jeho obvody⁴⁸⁶, a Kartu a jej obvody⁴⁸⁶, (35) Dimnu a jej obvody⁴⁸⁶, Nahalál a jeho obvody⁴⁸⁶, štyri mestá. [(36) A z vetvy^{251 462} Reúvéna Becer a jeho obvody⁴⁸⁶, a Jácu a jej obvody⁴⁸⁶, (37) Kedemóth a jeho obvody⁴⁸⁶, a Méfaath a jeho obvody⁴⁸⁶, štyri mestá.]⁶⁰⁹. (38) A z vetvy^{251 462} Gáda mesto útočišťa toho, *kto⁷⁶ by volakoho zabil^{598 599}*, Rámóth v Gileáde a jeho obvody⁴⁸⁶, a Machanajim a jeho obvody⁴⁸⁶, (39) a Chešbón a jeho obvody⁴⁸⁶, Jaezér a jeho obvody⁴⁸⁶; všetky mestá štyri. (40) Všetky mestá pre deti^{2 266} Meráriho po ich čeladiach²³⁹, ktoré⁷⁶ ostávali z čeladi²³⁹ Lévi-ovcov¹²⁴, to¹ bol ich lós: dvanásť miest³⁸².

(41) Všetky mestá Lévi-ovcov¹²⁴ vprostred držby detí² Isráela: štyriaosemdesiat miest³⁸² a ich obvody⁴⁸⁶. (42) Tieto mestá boli, mesto *ako mesto*, s¹ ich obvodmi⁴⁸⁶ okolo nich⁵⁷⁶; tak *bolo* so všetkými týmito mestami⁸⁰.

(43) Dal teda⁵⁵ Hospodin Isráelovi všetku zem, ktorú prisahou sľúbil¹⁹ dať ich otcom, i zaujali³⁶ ju a usídlili sa v nej (44) a Hospodin pre nich²⁶⁶ zaistil kľud⁴⁰ zo všetkých strán⁶¹⁰ podľa všetkého, čo ich otcom prisahou sľúbil¹⁹, takže¹ sa nikto¹ zo všetkých ich nepriateľov nemohol¹⁹ postaviť proti ich tvári; všetkých ich nepriateľov vydal Hospodin v ich ruku. (45) Nepadlo⁶¹¹ nič⁴³⁹ zo všetkých dobrých vecí, o ktorých^{358 612} Hospodin k deťom² Isráela prehovoril; všetko sa uskutočnilo⁶¹³.

22 Vtedy Jóšua povolával³⁷² Reúvéniho³⁷ a Gádiho³⁷ a polovicu vetvy²⁵¹ Menaššea (2) a povedal k nim:

Vy ste zachovali²¹ všetko, čo vám rozkázal Mojžiš, nevoľník Hospodina, aj na¹⁸⁴ hlas môj ste poslúchli ohľadne všetkého, čo som vám rozkázal. (3) Po tieto mnohé dni až po tento deň ste svojich bratov neopustili a zachovávali ste²¹ nariadenia⁶¹⁴ rozkazu⁶¹⁵ Hospodina, vášho Boha. (4) A teraz dal Hospodin, váš Boh, vašim bratom kľud⁴⁰ podľa *toho*, čo k nim prehovoril; teraz sa teda⁵⁵ otočte²⁶⁸ a choďte si⁶¹⁶ do svojich stanov do zeme svojej držby, ktorú vám dal Mojžiš, nevoľník Hospodina, na druhej strane⁴² Jordánu. (5) Len veľmi dbajte²¹ o vykonávanie rozkazu a zákona²³, ktorý vám Mojžiš, nevoľník Hospodina, rozkázal, o milovanie Hospodina, vášho Boha, a o chodenie po všetkých jeho cestách a o zachovávanie²¹ jeho rozkazov a o lipnutie na⁶¹⁷ ňom a o službu⁶¹⁸ jemu celým svojím srdcom a celou svojou dušou. (6) A Jóšua ich požehnal a prepustil¹⁰⁴ ich, i odišli do svojich stanov.

(7) A polovicu kmeňa³⁸ Menaššea obdaril⁶¹⁹ Mojžiš v Bášane a Jóšua jeho polovicu obdaril⁶¹⁹ na tejto strane⁴² Jordánu k západu¹⁷⁵, a keď ich Jóšua tiež prepustil¹⁰⁴ do ich stanov, požehnal aj ich (8) a prevravel k nim výrok: Vráťte sa do svojich stanov so svojimi bohatstvami²⁷⁷ a s veľmi početnými stádami^{41 277}, so striebrom²⁷⁷ a so zlatom²⁷⁷ a s mosadzou^{231 277} a s železom²⁷⁷ a so šatstvom²⁷⁷ vo veľkom³⁷⁵ množstve⁶²⁰; rozdeľte sa o lup od vašich nepriateľov so svojimi bratmi. (9) A deti² Reúvéna a deti² Gáda a polovica kmeňa³⁸ Menaššea sa obrátili späť⁵⁸¹ a pobrali sa z blízkosti⁴⁴⁷ detí² Isráela, z Šíla, ktoré je v zemi Kenáanu, na odchod do zeme Gileáda, do zeme svojej držby, v ktorej držbu nadobudli⁶²¹ podľa príkazu⁵² Hospodina skrze⁴⁸⁵ Mojžiša.

(10) A keď prišli do končín⁶²² Jordána, ktoré sú v zemi Kenáanu, zbudovali⁶⁴ tam synovia Reúvéna a synovia Gáda a polovica kmeňa³⁸ Menaššea pred Jordánom oltár, nápadne⁶²³ veľký oltár; (11) a deti² Isráela počuli výrok: Hľa, synovia Reúvéna a synovia Gáda a polovica kmeňa³⁸ Menaššea zbudovali naproti zemi Kenáanu v končinách^{622 624} Jordánu oltár naproti deťom^{2 625} Isráela. (12) To¹ keď deti² Isráela počuli,

zišlo sa^{64 558} všetko zhromaždenie³⁶³ synov Izráela do Šila vystúpiť⁶⁹ vojenskou výpravou⁶²⁶ proti⁶²⁷ nim.

(13)Vyslali teda⁵⁵ synovia Izráela k synom Reúvena a k synom Gáda a k polovici kmeňa³⁸ Menaššea do zeme Gileáda Pinchása, syna Eleázára, kňaza, (14)a s ním desať náčelníkov³⁶², po jednom náčelníkovi^{362 628} na každý dom otca, zo všetkých vetiev^{251 629} Izráelových, z ktorých⁶³⁰ každý⁷⁵⁵ bol pre tisíce²⁶⁶ Izráela hlavou domu ich otcov⁴⁸⁴. (15)I prišli k synom Reúvena a k synom Gáda a k polovici kmeňa³⁸ Menaššea do zeme Gileáda a prehovorili s nimi výrokom: (16)Takto povedalo všetko zhromaždenie³⁶³ Hospodina: Čo je toto za⁶³¹ vierolomnosť, ktorej ste sa vierolomne dopustili²⁵⁰ proti Bohu Izráela dnešným⁶³² odvrátením od nasledovania Hospodina⁶³³ v svojom zbudovaní¹⁹⁵ si oltára, svojím dnešným⁶³² vzbúrením⁶³⁴ proti Hospodinovi? (17)Či je nám neprávosť⁶³⁵ Peóra⁶³⁶ málo, od ktorej sme sa po tento deň neočistili, hoci^{1 637} v zhromaždení³⁶³ Hospodina nastala³²³ pohroma⁶³⁸, (18)že¹ sa vy dnes musíte¹³ odvracať od nasledovania Hospodina⁶³³? Ale ak sa vy dnes budete proti Hospodinovi búriť, stane sa^{64 323}, že sa zajtra bude hnevať^{639 640} na celé zhromaždenie³⁶³ Izráela. (19)A vôbec⁶⁴¹ – ak je zem vašej držby nečistá, prejdite si⁶¹⁶ do zeme držby Hospodina, kde pobýva^{65 559} obydlie⁶⁴² Hospodina, a nadobudnite držbu⁶²¹ vprostred nás; ale proti Hospodinovi nech sa nebúrite²⁹ a nie že budete²⁹ zamietat⁶⁴³ nás v svojom zbudovaní¹⁹⁵ si oltára okrem⁶⁴⁴ oltára Hospodina, nášho Boha. (20)Či sa Áchán, syn Zeracha, vierolomne nedopustil vierolomnosti²⁵⁰ pri odovzdanom⁸⁴, takže¹ prišlo³²³ rozhnevanie³⁶⁹ na celé zhromaždenie³⁶³ Izráela a nielen on sám zahynul⁶⁴⁵ v svojej neprávosť^{198 635}?

(21)A synovia Reúvena a synovia Gáda a polovica kmeňa³⁸ Menaššea odvetili a oslovili hlavy tisícov Izráela: (22)Boh bohov, Hospodin, Бог богів, Hospodin, ten¹¹³ vie, a Izráel, ten¹¹³ bude vedieť: ak vo vzbúrení a ak vo vierolomnosti²⁵⁰ proti Hospodinovi, – nech nás nezachraňuješ²⁹ tohto dňa! – (23)sme sa dali budovať si oltár na odvrátenie od nasledova-

nia Hospodina⁶³³ a ak na vznašanie³³⁸ na ňom vzostupnej obeť³³⁹ a obeť daru⁶⁴⁶ a ak na vykonávanie⁶⁴⁷ na ňom obetí pokojných hodov³⁴⁰ – Hospodin, on nech vyvodzuje²⁹ dôsledky⁶⁴⁸, (24)lež¹ ak sme toto nespravili z obavy⁶⁴⁹ z jednej veci, s myšlienkou⁶⁵⁰, že neskoršie⁶⁵¹ budú vaše deti² k našim deťom² vraviť výrokom: Čo vás do Hospodina, Boha⁶⁵² Izráela? (25)Veď¹ Hospodin medzi nás a medzi vás, deti² Reúvena a deti² Gáda, položil³⁷⁸ hranicu¹⁰, Jordán! Nemáte⁵⁶⁶ podielu v Hospodinovi! A vaše deti² spôsobia, že naše deti² prestanú mať Hospodina v úcte¹⁶⁴. (26)Povedali sme teda⁵⁵: Nože⁹⁰ si dávajme²⁹ prácu so zbudovaním oltára, nie na vzostupnú³³⁹ ani na inú obeť, (27)lež⁶⁸ bude on svedkom medzi nami a medzi vami a medzi našimi pokoleniami po nás o vernej službe^{618 653} Hospodinovi⁷⁴ pred jeho tvárou našimi vzostupnými³³⁹ a inými našimi obeťami a našimi pokojnými hodmi³⁴⁰, nech¹ vaše deti² neskoršie⁶⁵¹ nevravia našim deťom²: Nemáte⁵⁶⁶ podielu v Hospodinovi! (28)Povedali sme teda⁵⁵: A ak to budú vraviť k nám alebo k našim pokoleniam neskoršie⁶⁵¹, stane sa³²³, že¹ povieme: Pozrite vypodobnenie⁶⁵⁴ oltára Hospodina, ktoré zriadili²² naši otcovia, nie na vzostupnú obeť³³⁹, ani na inú obeť, lež⁶⁸ je ono svedkom medzi nami a medzi vami. (29)Ďaleko nám od toho – búriť sa proti Hospodinovi a odvracať sa dnes od nasledovania Hospodina⁶³³, budovať oltár na vzostupnú obeť³³⁹, na obeť daru⁶⁴⁶ a na inú obeť okrem oltára Hospodina, ktorý je pred jeho obydľím^{154 642}!

(30)A keď počul Pinchás, kňaz, a náčelníci³⁶² zhromaždenia³⁶³ a hlavy tisícov Izráela, ktorí boli s ním, slová, ktoré vyslovili synovia Reúvena a synovia Gáda a synovia Menaššea, bolo^{64 65} im to vhodné⁶⁵⁵ (31)a Pinchás, syn Eleázára, kňaza, k synom Reúvena a k synom Gáda a k synom Menaššea povedal: Dnes sme spoznali, že vprostred nás je Hospodin, lebo ste sa tejto vierolomnosti proti Hospodinovi vierolomne nedopustili²⁵⁰; vyprostili ste teda⁶⁵⁶ deti² Izráela z ruky Hospodina.

(32)I vrátil sa Pinchás, syn Eleázára, kňaza, a náčelníci³⁶² z blízkosti⁴⁴⁷ synov Reúvena a z blízkosti⁴⁴⁷ synov Gáda, zo

zeme Gileáda, do zeme Kenáanu k deťom² Isráela a priniesli stadiaľ⁴⁹² zvest⁴⁹³, (33) a tá zvest⁴⁹³ bola⁶⁵ deťom² Isráela vhod⁶⁵⁵, i dali sa deti² Isráela velebiť⁶⁵⁷ Boha a nehovorili⁶⁵ o vystúpení⁶⁹ vojenskou výpravou⁶²⁶ na spustošenie⁶⁵⁸ zeme, v ktorej deti² Reúvena a deti² Gáda bývali. (34) A synovia Reúvena a synovia Gáda o tom oltári vyhlásili: Že on je medzi nami svedkom, že Hospodin je Boh.

23 A o veľa dní potom, čo Hospodin Isráelovi zaistil klud⁴⁰ od všetkých ich nepriateľov zo všetkých strán⁶¹⁰, keď Jóšua bol ostareľ, pokročil vekom⁴⁶⁰, sa stalo³²³, (2) že Jóšua povolal³⁷² všetok Isráel, jeho starších a jeho hlavy a jeho sudcov a jeho predákov³¹, a povedal k nim: Ja som ostareľ, pokročil som vekom⁴⁶⁰, (3) a vy ste uvideli všetko, čo Hospodin, váš Boh, vykonal všetkým týmto národom⁸² pred vašou tvárou⁷⁹, že Hospodin, váš Boh, bojuje^{163 659} za vás²⁶⁶ on. (4) Pozrite, rozlosoval⁴⁶⁶ som vám tie národy⁴⁶², ktoré⁶⁷⁶ zvyšujú, za dedičstvo⁴⁵¹ vašim kmeňom³⁸, od Jordánu so všetkými⁶⁶⁰ národmi⁴⁶², ktoré som povytínal¹⁴³, až po veľké more⁹ od zachádzania slnka. (5) A Hospodin, váš Boh, on ich pred vašou tvárou⁷⁹ bude vytiskať⁶⁶¹ a z prítomnosti vašej tváre⁶⁶² ich vypudí¹³⁹, i budete môcť¹³ zaujať³⁶ zem podľa toho, čo k vám Hospodin, váš Boh, prehovoril. (6) No! musíte¹³ sa veľmi pevne držať zachovávaní²¹ a vykonávania všetkého toho, čo je⁷⁶ zapísané v knihe zákona²³ Mojžiša, aby nedošlo k uchýleniu²⁴ od toho¹³ vpravo alebo vľavo, (7) aby nedošlo ku vmiešaniu sa medzi tieto národy⁶⁶³, tieto, ktoré⁶⁷⁶ zvyšujú s vami; a nie že sa smiete¹³ zmieňovať o mene⁶⁶⁴ ich bohov ani *ním* zaprisahávať ani slúžiť⁶¹⁸ ani sa klaňať im, (8) lež⁶⁸ budete²⁹ lipnúť na⁶¹⁷ Hospodinovi, svojom Bohu, ako ste konali⁶⁵ až po tento deň. (9) Ved¹ Hospodin pred vašou tvárou⁷⁹ vypudil¹³⁹ veľké a mocné⁶⁶⁵ národy, a vy – až po tento deň sa nikto¹¹ nepostavil proti vašej tvári; (10) jeden muž z vás ženie³³⁰ tisíc, lebo Hospodin, váš Boh, bojuje^{163 659} za vás²⁶⁶ on podľa toho, čo k vám prehovoril. (11) Veľmi sa teda⁵⁵ chráňte²¹ v záujme svojich duší²⁶⁶ – milovať⁶⁶⁶ Hospodina, svojho Boha! (12) Áno,

ak sa akokoľvek⁶⁵³ budete obracať späť⁴⁸¹ a lipnúť na⁶¹⁷ pozostatku týchto národov, týchto, ktoré⁶⁷⁶ zvyšujú s vami, a budete sa s nimi¹⁶⁶⁷ zošvagrovať⁶⁶⁵ a vmiešavať sa⁶⁵ medzi ne a ony medzi vás⁶⁶³, (13) nech istotne⁶⁵³ viete²⁹, že Hospodin, váš Boh, nebude tieto národy naďalej²⁷⁰ pred vašou tvárou⁷⁹ vypudzovať¹³⁹, lež sa vám stanú³²³ pascou²⁶⁹ a nástrahou^{269 668} a metlou^{269 669} na vašich bokoch a ostňami²⁶⁹ vo vašich očiach, až do vášho vyhynutia²⁶³ z povrchu⁶⁷⁰ tejto dobrej pôdy⁶⁷¹, ktorú vám dal Hospodin, váš Boh.

(14) A hľa, ja sa dnes chystám odísť³ cestou všetkej zeme; i viete⁶⁵ v celom svojom srdci a v celej svojej duši, že nesklamalo⁶¹¹ jediné slovo zo všetkých dobrých slov, ktoré^{612 672} o vás Hospodin, váš Boh, prehovoril, všetky sa vám uskutočnili⁶¹³, nesklamalo⁶¹¹ jediné slovo^{612 672}; (15) a ako sa na vás uskutočnilo⁶¹³ každé dobré slovo, ktoré^{612 672} Hospodin, váš Boh, k vám prehovoril, tak na vás Hospodin bude privádzať⁶⁷³ všemožnú³⁴ zľú vec⁶⁷⁴ až do svojho vykánrenia²⁷² vás z povrchu⁶⁷⁰ tejto dobrej pôdy⁶⁷¹, ktorú vám Hospodin, váš Boh, dal, (16) pre vaše prestúpenie^{195 267} zmluvy Hospodina, vášho Boha, ktorú vám rozkázal, keď¹ budete odchádzať a slúžiť⁶¹⁸ iným⁶⁷⁵ bohom a klaňať sa im, takže¹ proti vám vzbĺkne²⁵² hnev Hospodina, i budete musieť¹³ rýchlo⁶⁷⁶ vyhynúť²⁶³ z povrchu⁶⁷⁰ dobrej pôdy⁶⁷¹, ktorú vám dal.

24 A Jóšua zhromaždil¹⁰⁹ všetky kmene³⁸ Isráela do Šechema a po-volal³⁷² starších Isráela a jeho sudcov a jeho predákov³¹; i postavili sa pred Božiu tvár (2) a Jóšua ku všetkému ľudu povedal: Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Vaši otcovia odvždy⁶⁷⁷ bývali⁶⁵ na druhej strane⁴² Rieky⁶⁷⁸, Terach, otec Abraháma a otec Náchóra, a slúžili⁶¹⁸ iným⁶⁷⁵ bohom; (3) no! vzal som vášho otca Abraháma z druhej strany⁴⁹⁰ Rieky⁶⁷⁸ a previedol som ho celou zemou Kenáanu a rozmnožil som jeho semä a dal som mu Isáka (4) a Isákovi som dal Jákoba a Ésáva, a Ésávovi som dal pohorie¹⁰² Séir, aby ho zaujal^{36 679}, a Jákób a jeho deti² zostúpili do Egypta. (5) A poslal som Mojžiša a Áróna a zraňoval^{65 680} som Egypt podľa toho, čo som vprostred³² neho spravil¹⁶⁸¹,

a potom som vás vyviedol⁶¹, (6)áno¹, vyviedol⁶¹ som vašich otcov z Egypta, i prišli ste k moru a za vašimi otcami sa k moru Trstia⁸¹ s vozmi^{107 277 428} a s rajtármi^{277 682 683} prihнали⁶⁷ Egyptania; (7)i dali sa kričať k Hospodinovi a *on* medzi vás a medzi Egyptanov vložil²²⁸ temnotu a uviedol na nich more a zaplavil⁶⁸⁴ ich, a vaše oči uvideli, čo som proti Egyptanom⁶⁸⁵ spravil. A ostali ste *na* veľa dní v pustine (8)a uviedol som vás do zeme Emóriho⁸³, ktorý⁷⁶ býval na druhej strane⁴² Jordánu; tí¹ sa s vami dali bojovať¹⁶³, ale vydal som ich vo vašu ruku, takže¹ ste sa ich zeme zmocnili³⁶, i vykántril²⁷² som ich pred vašou tvárou⁷⁹. (9)Potom¹ povstal Bálák, syn Cippóra, kráľ Móáva⁴⁸⁰, a dal sa proti Isráellovi bojovať¹⁶³, a poslal a povolal³⁷² Bileáma, syna Beóra, na zlorečenie vám, (10)no¹ ja som nebol ochotný⁶⁸⁶ Bileámovi načúvať⁶⁸⁷, lež¹ bol donútený vás žehnať⁶⁸⁸, takže¹ som vás z jeho ruky vyprostil. (11)I prešli ste Jordán a prišli ste k Jeríchu a vládcovia⁶⁸⁹ Jericha sa proti vám dali bojovať¹⁶³, Emóri a Perizí a Kenáani a Chittí a Gírgáší, Chivví a Jevúsí⁸³, ale som ich vydal vo vašu ruku; (12)aj sršne¹⁰⁷ som pred vašou tvárou poslal, ktoré¹ ich spred vašej tváre⁷⁹ vyhnali⁶⁹⁰, – dvoch kráľov Emóriho⁸³, nie tvojím mečom ani tvojím lukom, (13)a dal som vám zem, v ktorej si sa nenalopotil, a mestá, ktoré ste nezbudovali, a usídlili ste sa v nich, jete z viníc a z olivníc⁶⁹¹, ktoré ste nevysádzali. (14)Teraz teda⁵⁵ majte Hospodina v úcte¹⁶⁴ a slúžte⁶¹⁸ mu v úprimnosti⁶⁹² a v pravde⁹⁹ a odvrhnite²⁴ bohov, ktorým vaši otcovia slúžili^{65 618} na druhej strane⁴² Rieky⁶⁷⁸ a v Egypte, a slúžte⁶¹⁸ Hospodinovi. (15)No¹ ak je⁶⁵ vám slúžiť⁶¹⁸ Hospodinovi nevhod⁶⁹³, zvolte³⁰² si dnes, komu budete slúžiť⁶¹⁸, či bohom, ktorým slúžili^{65 618} vaši otcovia, keď⁶⁹⁴ boli na druhej strane⁴² Rieky⁶⁷⁸, a či bohom Emóriho⁸³, v ktorého zemi vy bývate; no¹ ja a môj dom budeme slúžiť⁶¹⁸ Hospodinovi.

(16)A ľud odvetil a povedal: Ďaleko nám od opustenia Hospodina, slúžiť⁶²⁶ iným⁶⁷⁵ bohom, (17)veď Hospodin, on nás a našich otcov vyviedol^{69 659} zo zeme Egypta, z domu nevoľníkov, a on⁶⁹⁵ pred

našími očami vykonal tieto veľké znamenia a zachoval²¹ nás po celej ceste, po ktorej sme kráčali⁶⁵, a medzi všetkými národnosťami¹⁷³, ktorých stredom sme prešli! (18)A Hospodin všetky tie národnosti¹⁷³ spred našej tváre⁷⁹ vyhnal⁶⁹⁰, aj Emóriho⁸³, obývajúceho tú zem; aj my⁶⁹⁶ budeme slúžiť⁶¹⁸ Hospodinovi, lebo naším Bohom je on!

(19)A Jóšua k ľudu povedal: Nebudete môcť slúžiť⁶¹⁸ Hospodinovi, lebo on je Boh svätý, on je Boh žiarlivý, nebude znášať^{125 697} vaše prečiny⁶⁹⁸ a vaše hriechy; (20)ak Hospodina budete opúšťať a slúžiť⁶¹⁸ bohom cudzím^{699 700}, potom¹ sa *on* obráti späť^{581 701} a spravi vám zle a skoncuje s vami⁷⁰² potom, čo vám robil⁶⁵ dobre. (21)A ľud k Jóšuovi povedal: Nie, lež⁶⁸ budeme slúžiť⁶¹⁸ Hospodinovi. (22)A Jóšua povedal k ľudu: Vy *ste sami* proti sebe svedkami, že ste si zvolili³⁰² Hospodina, slúžiť⁶¹⁸ jemu. I povedali: *Sme* svedkami. (23)Teraz teda⁵⁵ odvrhnite²⁴ cudzích⁷⁰⁰ bohov⁶⁹⁹, ktorí sú vprostred³² vás, a nakloňte⁷⁰³ svoje srdce k Hospodinovi, Bohu Isráela. (24)A ľud k Jóšuovi povedal: Budeme slúžiť⁶¹⁸ Hospodinovi, nášmu Bohu, a poslúchať na¹⁸⁴ jeho hlas.

(25)V onen deň teda⁵⁵ Jóšua v Šecheme *vzhľadom* na ľud uzavrel³⁵⁵ zmluvu, ktorú¹ im uložil²²⁸ za ustanovenie⁷⁰⁴ a predpis²²⁴ (26)a tieto slová Jóšua zapísal v knihu Božieho zákona²³; a vzal veľký kameň, ktorý¹ tam postavil¹⁵⁹ pod strom⁷⁰⁵, ktorý *bol* pri svätyni⁷⁰⁶ Hospodina; (27)a ku všetkému ľudu Jóšua povedal: Hľa, tento kameň bude²⁹ medzi nami svedkyňou^{269 707}, lebo on počul všetky výpovede⁷⁰⁸ Hospodina, ktoré s nami prevoril; stane sa^{29 323} teda⁵⁵ svedkyňou^{269 707} proti vám, aby ste sa proti vášmu Bohu⁷⁰⁹ nedopúšťali zapierania⁷⁰⁰. (28)A Jóšua ľud prepustil¹¹⁴, každého¹⁵⁵ k jeho dedičstvu⁴⁵¹.

(29)A po týchto veciach sa stalo³²³, že¹ Jóšua, syn Núna, nevoľník Hospodina, umrel vo veku⁴⁹¹ sto a desať rokov; (30)a pochovali ho na území¹⁰ jeho dedičstva⁴⁵¹ v Timnath-serachu, ktorý je v pohorí¹⁰² Efrájima, od severu voči vrchu²⁴² Gaaš.

(31)A Isráel slúžil^{65 618} Hospodinovi *po* všetky dni Jóšuu a *po* všetky dni starších,

ktorí predĺžili *svoje* dni po Jóšuovi a ktorí poznali⁶⁵ všetky skutky Hospodina, ktoré pre Isráéla^{82 269} uskutočnil⁷¹.

(32)A kosti Jozefa, ktoré synovia Isráéla vyniesli⁶⁹ z Egypta, pochovali v Šecheme, na podiele poľa, ktoré Jákób kú-

pil od⁴⁴⁷ synov Chamóra, otca Šechema, za sto kesít⁷¹²; toho¹ sa dostalo³²³ deťom² Jozefa za dedičstvo⁴⁵¹.

(33)A umrel Eleázár, syn Áróna, a pochovali ho na vršku Pinchása, jeho syna, ktorý mu dali v pohorí¹⁰² Efrájima.

JÓŠUA

- 1 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 2 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 3 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 4 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 5 Pozri Gen. 8:9, pozn. 1059
- 6 Pozri Deut. 3:25, pozn. 23.
- 7 Pozri Gen. 2:14, pozn. 73.
- 8 Pozri Gen. 11:13n., pozn. 322.
- 9 Tj. „Stredozemné“, ďalej obdobne.
- 10 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599; v kap. 18:20 a 19:49 ako v Deut. 32:8, pozn. 121.
- 11 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 12 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 13 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 14 Al. „pred tvoju tvár“, pozri Gen. 6:11, pozn. 203 a porov. aj pozn. 204.
- 15 Pozri Deut. 4:31, pozn. 265.
- 16 Pozri Deut. 31:7, pozn. 1089
- 17 Pozri Num. 33:54, pozn. 1092.
- 18 Pozri Deut. 1:38, pozn. 100 a 101.
- 19 Pozri Num. 11:12, pozn. 413.
- 20 Vl. „buď silný a veľmi odvážny“ (al. „veľmi silný a odvážny“), v texte je použitý opis s ohľadom na nasledovnú väzbu s neurčitkom slovesa „dbať“²¹.
- 21 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 22 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 23 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 24 Pozri Gen. 48:17; 49:10, pozn. 1301.
- 25 Pozri Deut. 29:9, pozn. 1048, tu v zmysle „rozumne konal al. sa správal“, v. 8 obdobne.
- 26 D. „vo všetkom“ (vv. 7, 9), „do všetkého“ (v. 16).
- 27 Al. „vo všetkom, čím budeš prechádzať“, al. možno „za čím budeš chodiť“ („čo budeš sledovať“, „o čo ti pôjde“).
- 28 Pozri Deut. 6:7, pozn. 331.
- 29 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 30 Al. „hovoriť“ (v samovrave, možno „mrmľať“), al. „v nej... čítať“ (nahas); tieto významy naznačujú predošlá zmienka o „ústach“.
- 31 Pozri Exod. 5:6, pozn. 165.
- 32 D. „vnútrom“, ďalej obdobne.
- 33 Pozri Gen. 32:2, 7, pozn. 846.
- 34 Pozri Gen. 40:13, pozn. 1060.
- 35 Pozri Deut. 9:1, pozn. 413.
- 36 Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 37 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 38 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 39 Vl. „slovo, ktoré“, „vec, ktorú“.
- 40 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 41 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 42 Pozri Deut. 1:1, pozn. 3.
- 43 Pozri Exod. 13:18, pozn. 450.
- 44 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 45 Pozri Exod. 18:21, pozn. 626, tu najmä v zmysle „udatní“, „chrabrí“, „bojovní“, ďalej obdobne.
- 46 Al. možno „bratov, všetkých zdatných hrdinov“.
- 47 Pozri Num. 14:24, pozn. 552.
- 48 D. „podľa všetkého, čo (al. „v čom“, „ako“) sme“.
- 49 Pozri Gen. 23:16 a ďalej, pozn. 775.
- 50 D. „Každý muž (al. „človek“), ktorý“.
- 51 Pozri Deut. 1:26, 43, pozn. 114.
- 52 Pozri Num. 3:16, pozn. 96; nesúvisí s „rozkazovať“ nižšie, obdobne aj ďalej.
- 53 Vl. „mlčanlivo“, zmysel ako v texte („nikomu o tom nič nepovedal“).
- 54 Al. jednoducho „dvoch vyzvedačov“, „dom („akejsi al. jednej“, porov. Exod. 2:19, pozn. 78) neviestky“, porov. Gen. 13:8, pozn. 372; 39:1, pozn. 1029. Ďalej obdobne.
- 55 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 56 D. „a jej“, ďalej obdobne.
- 57 Al. „odpočinuli“, „uložili sa“, vl. „lahli“.
- 58 D. „bolo povedané“.
- 59 Pozri Deut. 1:22, pozn. 68.
- 60 Vl. „výrok“, ako vo vv. 1n. a inde.
- 61 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 62 Al. „povedala takto: Ti“.
- 63 D. „a brána bola⁶⁵ na zavretie“.
- 64 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 65 Vl. „nezvedela som“, tj. „nezvedela a teda nevedela a neviem“, kap. 1:5 a ďalej obdobne.
- 66 Pozri Exod. 32:8, pozn. 1128.
- 67 Pozri Gen. 35:5, pozn. 819.
- 68 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 69 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 70 Pozri Gen. 35:4, pozn. 937.
- 71 D. „ľany dreva“ (tj. „stonky“, ktorá je byline ľanu tým, čím je stromu drevnatý kmeň).
- 72 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 73 Sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.
- 74 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 75 Pozri Gen. 32:22, pozn. 865, tu čosi odlišný tvar, majúci však rovnaký význam.
- 76 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 77 Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 78 Al. „rozochveli sa od strachu“, vl. „rozplynuli sa“ (Exod. 15:15).
- 79 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 80 Pozri Gen. 8:7, 14, pozn. 269.
- 81 Pozri Exod. 10:19, pozn. 344.
- 82 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 83 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 84 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 85 Pozri Deut. 2:34, pozn. 165.
- 86 Pozri Deut. 1:28, pozn. 80, iné sloveso ako tu vo v. 9⁷⁸.
- 87 Al. „počuli, roztopilo sa vašou príčinou naše srdce a v nikom“, ďalej obdobne.
- 88 Vl. „nepovstal“, „nevystal“, sloveso ako „vstaň“ v kap. 1:2 a inde, tu v zmysle ako v texte („neobstál“, „neudržal sa“, porov. Gen. 6:18 a ďalej, pozn. 227, kde je použité to isté sloveso).

- 89 Al. „odvaha“, ďalej obdobne, aj iný zmysel. Pozri Gen. 6:17, pozn. 226.
- 90 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 91 Pozri Gen. 19:19 a ďalej, pozn. 531; 21:23 a ďalej, pozn. 556.
- 92 Pozri 2 Par. 6:42.
- 93 D. „znamenie spoľahlivosti“⁹⁹.
- 94 Pozri Gen. 32:30, pozn. 878.
- 95 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 96 Vl. „vyprošovať (al. „vyslobodzovať“) ... zo smrti“.
- 97 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 98 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 99 Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 100 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 101 Al. „v múre (Num. 35:4) hradby“, tj. „v hradobnom („mestskom“) múre“.
- 102 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 103 Tvar toho istého⁶⁷ slovesa.
- 104 Vl. „skryť“, no nie ako vo v. 4 ani ako vo v. 6⁷⁰. Ďalej obdobne.
- 105 Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 106 Al. „slobodní od“ (Gen. 24:41), ďalej obdobne.
- 107 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 108 D. „šnúru nite šarlátu“, v. 21 obdobne.
- 109 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 110 Al. „von“, pozri Gen. 9:22, pozn. 301; Deut. 32:25, pozn. 1166.
- 111 Pozri Lev. 20:11, pozn. 663.
- 112 Tj. „naň položená“.
- 113 D. „ono“, ďalej obdobne, podľa gramatického rodu a čísla podstatných mien, ktorých sa na tom či onom mieste toto zámeno týka.
- 114 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 115 Pozri Deut. 4:29, pozn. 259.
- 116 Tj. „Jordán“, možno „prebrodili sa“⁷⁵, nesúvisí s nasledovným „prišli“.
- 117 Pozri Exod. 10:2, pozn. 314.
- 118 Al. „ich stretli“, vl. „ich našli“ (pozri Gen. 4:14, pozn. 151).
- 119 Pozri Gen. 11:2, pozn. 329.
- 120 Ako „prenocujte“ v Gen. 19:2 a obdobne ďalej, tu zmysel ako v texte, pozri nižšie.
- 121 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
- 122 Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
- 123 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 124 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
- 125 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 126 Al. „ju, budete sa aj vy“.
- 127 Al. „ale“.
- 128 Tj. „skrinkou“, ďalej obdobne.
- 129 D. „ako“.
- 130 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 131 Pozri Lev. 1:2, pozn. 4.
- 132 Pozri Exod. 4:10, pozn. 140, tu v kap. 3:4 vl. „od večerajška-predvčerajška“, v kap. 4:18 „ako včera-predvčerom“, zmysel ako v texte.
- 133 Pozri Gen. 18:14, pozn. 476.
- 134 Al. „čudá“, „divy“, „zázraky“, „vprostred vás čudne (al. „zázračne“) pôsobil“.
- 135 Al. „zveľaďovať“, vl. „zveľičovať“, tj. „robiť veľkým“, ďalej obdobne.
- 136 Pozri Exod. 13:20, pozn. 454.
- 137 Sloveso ako v Exod. 21:6, pozn. 682.
- 138 D. „vypudením“¹³⁹.
- 139 Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
- 140 Al. „v Jordán“, v kap. 4:7 „pri jej prechode v Jordán“.
- 141 D. „jedného muža – jedného muža“.
- 142 Pozri Gen. 12:14, pozn. 365.
- 143 Pozri Gen. 17:14 a ďalej, pozn. 1107.
- 144 Al.⁸⁸ „vyvstali“, „sa vztyčili“.
- 145 D. „zo strany“, zmysel azda ako v texte.
- 146 Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 147 Pozri Gen. 14:3, pozn. 393.
- 148 Pozri Num. 14:35, pozn. 567.
- 149 Tj. „odtiekli“, takže ostalo bezvodné miesto.
- 150 D. „v upevnení“, v kap. 4:3 v zmysle „z miesta, kde nohy kňazov pevne stáli“.
- 151 Pozri Num. 14:33, pozn. 567.
- 152 Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
- 153 Al. „pripravil“, „ustanovil“, „dosadil“, vl. „upevnil“¹⁵⁰, ďalej obdobne.
- 154 Al. „pred skrinku“, pozri Lev. 16:14, pozn. 599. Ďalej obdobne.
- 155 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 156 Pozri Exod. 13:14, pozn. 444.
- 157 D. „pred tvárou skrinky“, iná predložka ako vo v. 5¹⁵⁴.
- 158 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 159 Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 160 D. „Jordána, miesto (predložka) stanovišťa“.
- 161 Pozri Gen. 24:18, pozn. 613.
- 162 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 163 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 164 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 165 Al. „ako mali⁶⁵ v úcte“.
- 166 Tj. „Jóšuu“, al.¹⁶⁵ „po všetky dni jeho“, tj. „Mojžiša“.
- 167 Vl. „odtrhli“, ďalej obdobne.
- 168 Tj. „odlepili sa od dna rieky a postavili sa na suchý breh“.
- 169 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 170 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 171 Ako v Gen. 1:9, pozri tu v. 23 a kap. 2:10⁸⁰. Nesúvisí so „sucho“ vo v. 18 a v kap. 3:17.
- 172 Al. „keď“.
- 173 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 174 D. „za účelom poznania všetkých národov“ (kap. 4:24), „za¹⁴² počutia všetkých kráľov... a všetkých kráľov“ (kap. 5:1), znenia v texte sú v záujme zreteľnosti. Účelová väzba na konci kap. 4:24 je preložená doslovne.
- 175 Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 176 D. „nože skál“, podaktorí prekladajú „ostré nože“.
- 177 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 178 Tj. „predkožiek“.
- 179 Pozri Exod. 19:6, pozn. 637.
- 180 Pozri Exod. 18:16, pozn. 179.
- 181 Pozri Exod. 23:17, pozn. 807.
- 182 Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.

- 183 D. „tí vyjdení“, „tí narodení“, v. 4 a ďalej obdobne.
 184 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
 185 Pozri Exod. 3:8, pozn. 1152.
 186 Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.
 187 Tvar trpného rodu („prestali byť obrezávaní“, „boli všetci obrezaní“).
 188 Pozri Exod. 16:29, pozn. 580.
 189 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
 190 Tj. „odvalenie“.
 191 Pozri Exod. 12:11, pozn. 379.
 192 Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
 193 Tj. „klasy“, pozri Lev. 2:14.
 194 Pozri Exod. 24:10, pozn. 840.
 195 Pozri Num. 27:2, pozn. 974.
 196 Pozri Gen. 2:3, pozn. 49.
 197 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
 198 Tá istá predložka ako vyššie, v tejto súvislosti vl. „v“, tu azda „v okolí al. blízkosti“. Netýka sa predložky „pri“ na konci verš²⁰¹.
 199 Pozri Gen. 18:2, pozn. 463.
 200 Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
 201 Al. „Či ty *patríš* k nám či k našim protivníkom“.
 202 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
 203 Al. „Jerichó príčinou“⁷⁷.
 204 Tj. „svoje brány“.
 205 Al. „zavreté“, „pozatvárané“, tj. „zo všetkých strán al. dôkladne“.
 206 Porov. Num. 27:17, pozn. 979, no tu najskôr v doslovnom zmysle („nikto z mesta nevychádzal ani doň nevstupoval“).
 207 Al. „obídením“, no nie ako vyššie.
 208 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646, iný výraz ako „rohu“ tu vo v. 5.
 209 Pozri Lev. 25:10, pozn. 794.
 210 Nesúvisí s predošlým „trúby“; toto sloveso („táka“) vl. značí „biť“, „tlčiť“, najmä „zatlačiť“, „vbiť“, pozri Gen. 31:25, pozn. 820, a jeho použitie v zmysle ako tu je založené na predstave, že prudké zadutie do trúby je ťažký úderom, podobne ako v Exod. 10:19 silný vietor „vrazil“ (al. možno „vbiť“, to isté sloveso) kobylky do mora.
 211 Pozri Exod. 19:13, pozn. 642; nesúvisí s „trúbiť“ vo v. 4.
 212 Al. „jasaf veľkým jasotom“, „lomoziť veľkým lomozom“, „víťazne (al. „jasavo“) pokrikovať (al. „volať“, „hlaholiť“) veľkým víťazným (al. „jasavým“) pokrikom“ (al. „volaním“, „hlaholom“), ďalej obdobne, pozri Num. 23:21, pozn. 361 a 897.
 213 Al. „zosype“, D. „padne k svojmu spodku“, zmysel ako v texte al. tu vyššie. Ďalej obdobne.
 214 Tj. „vystúpi na zrútený múr, každý tam, kde bude stáť“.
 215 Sloveso ako „prejdete“ napr. v kap. 1:14; nesúvisí s „obídte“ v tomto verši a obdobne vo vv. 3n. a ďalej.
 216 D. „kto je vyzbrojený (al. „každý vyzbrojený“) bude“, ďalej obdobne.
 217 Al. „A stalo sa podľa výroku Jóšuu k ľudu, takže“.
 218 D. „chodením (al. „idením“) a trúbením“, porov. Gen. 8:3, pozn. 251.
 219 Pozri Num. 10:25, pozn. 375.
 220 D. „dávať počut svoj hlas“.
 221 D. „do dňa môjho výroku k vám“, ďalej obdobne.
 222 Pozri Gen. 19:15 a ďalej, pozn. 867.
 223 D. „podľa tohto“.
 224 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
 225 Tu aj „spôsobu“.
 226 Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
 227 Pozri Gen. 32:3, pozn. 437.
 228 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
 229 Al. „zarmútili ho“, pozri Gen. 34:30.
 230 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
 231 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
 232 D. „svätosťou“, ďalej obdobne.
 233 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
 234 D. „a za¹⁴² počutia hlasu trúby ľudom“.
 235 Pozri Exod. 17:13, pozn. 585.
 236 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
 237 Pozri Gen. 22:7n., pozn. 570.
 238 Ako „vyzvedači“ vo v. 23 a obdobne v kap. 2:1, tvar slovesa, ktoré je aj vo v. 25.
 239 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
 240 Tu v zmysle ako v texte.
 241 Pozri Exod. 29:14, pozn. 930.
 242 Pozri Exod. 29:14, pozn. 931.
 243 Pozri Exod. 12:10 a ďalej, pozn. 1032.
 244 Al. „usúdila sa“, ďalej obdobne.
 245 Tj. „za cenu“, totiž „života“, ako „za“ napr. v Gen. 37:28.
 246 Tj. „klást jeho základy“.
 247 Pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
 248 Al. „dvere“, tj. „kridla vrát al. dverí brán“; dvojné číslo, tak aj v kap. 2:19, pozri Deut. 3:5, pozn. 183.
 249 Pozri Gen. 29:13, pozn. 740, tu a v kap. 9:9 čosi odlišný príbuzný výraz.
 250 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.
 251 Pozri Exod. 31:2, pozn. 1102.
 252 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
 253 Pozri Gen. 2:8, pozn. 330.
 254 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
 255 Vl. „unúvať“, „obťažovať“.
 256 D. „pred bránou“¹⁵⁴, tj. azda „pred bránou ich napadli a odtiaľ“.
 257 Al. „svahu“, no nie ako v kap. 10:40 a ďalej⁴¹⁹. Niektorí chápu ako vlastné meno: „v al. na Mórade“.
 258 Al. jednoducho „a stalo sa vodou“²⁶⁹.
 259 Množné číslo.
 260 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
 261 Al. „vôbec“, D. „prevedením“²⁶².
 262 Pozri Num. 32:5, pozn. 1053.
 263 Pozri Deut. 4:26, pozn. 255.
 264 Al. „nerozhodli“, „sme nepristali“ pozri Exod. 2:21.
 265 Pozri Gen. 43:20, pozn. 1187.
 266 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
 267 Vl. „prekročili“, tiež „prešli“, tj. „pomimo“, v zmysle „nevšímavo“, „lahostajne“, pozri Num. 22:18, pozn. 847. Ďalej obdobne.
 268 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.

- 269 Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
 270 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
 271 Tu D. „nebudem pridávať k bytiu al. pobytu“.
 272 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
 273 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
 274 Tvar trpného rodu²⁷³ je na tomto mieste.
 275 Tj. „lósom“, „na ktorý bude nechávať padnúť lós“, sloveso ako „dobyli“ v kap. 6:20. Ďalej obdobne.
 276 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
 277 D. „v tom“, tj. „vo veci toho“, „v súvislosti s tým“, al. „v držaní toho“. Kap. 3:4 a ďalej obdobne.
 278 Al. „aj všetko, čo mu *patri*“.
 279 Pozri Gen. 34:7, pozn. 905.
 280 Pozri Deut. 12:10, pozn. 499.
 281 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
 282 Vl. „daj“, ďalej obdobne.
 283 D. „ako toto a ako toto“.
 284 Al. „slávnostný (al. „obradný“, „prepychový“) háv al. rúcho“.
 285 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
 286 Al. „prút“, „klin“, vl. „jazyk“, ďalej obdobne.
 287 D. „a hľa ich (tj. „tie veci“), zahrabané“. Pozri Gen. 35:4, pozn. 937.
 288 Tj. „plášťom“, ďalej obdobne.
 289 Al. „vysypali“, „vystavili“.
 290 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
 291 Tj. „nešťastia“, „zármutku“²²⁹.
 292 Al. „Ako si... nešťastia!“
 293 Al. „Nech ťa v tento deň... uvrhne“.
 294 Pozri Lev. 20:2, pozn. 654.
 295 Pozri Lev. 20:2, pozn. 655.
 296 Pozri Deut. 13:10, pozn. 541.
 297 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
 298 D. „všetok ľud boja“¹⁶³.
 299 D. „jej lup“, obdobne ako nižšie. Kap. 6:27 a ďalej obdobne.
 300 Pozri Gen. 1:24, pozn. 17, 38.
 301 Pozri Gen. 34:29, pozn. 927.
 302 Pozri Gen. 6:2, pozn. 186.
 303 Vl. „budete číhajúci“, súvisí so „zálohu“ vo v. 2.
 304 Al. „nevzdalujete, nech budete“ (al. „ste“).
 305 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
 306 Pozri Num. 33:53, pozn. 1091.
 307 Pozri Deut. 20:19, pozn. 778.
 308 Vl. „k zálohe“, iný výraz ako vo v. 2, hoci príbuzný, tu so zmyslom ako v texte.
 309 Pozri Num. 1:3, pozn. 19.
 310 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682; iné sloveso ako tu v kap. 7:14 a ďalej²⁷³, pozri pozn. 741 k Exod. 22:8.
 311 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
 312 Al. „vzal“, tj. „Jóšua“, ďalej obdobne.
 313 Tu iný výraz ako vo vv. 2, 7 a 12, značiaci vl. „pätu“, s ďalším významom „úkladu“, „lsti“, porov. Gen. 25:26; 27:36, pozn. 660, tu v zmysle „vojnovkej lsti“.
 314 Al. „na určený čas“.
 315 Al. možno „naproti stepi“.
 316 Al. „že je na neho odzadu k mestu *nastrojend* záloha“, „že sa odzadu k mestu na neho číha“.
 317 Sloveso ako „ráňal“ v Gen. 12:17, tvar trpného rodu tu v zmysle ako v texte („robili sa porazenými“).
 318 D. „žeby neboli vytiahli“.
 319 Ako „vztiahni“ v Exod. 7:19 a obdobne tu vo v. 19 a inde, znenie v texte tu vo v. 18 uchováva v preklade význam predložkovej väzby, ktorá tam a vo v. 26 (nie vo v. 19) v pôvodine nasleduje, zodpovedajúcej 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádu v slovenčine. Ďalej obdobne.
 320 Pozri Deut. 32:36, pozn. 1192, množné číslo tu azda v zosilňujúcom zmysle, al. „nebolo sily v nikom z nich“.
 321 D. „títo“, tj. „záloha“.
 322 Tj. „mužom („muži“, „mužov“) z Aje“.
 323 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
 324 D. „Isráelovi“.
 325 Tj. „útočili na nich z oboch strán, spredu aj zozadu“. V. 33 obdobne.
 326 D. „im nezanechali“ (al. „neponechali“).
 327 Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
 328 Pozri Num. 21:29, pozn. 819.
 329 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
 330 Pozri Deut. 32:30, pozn. 461.
 331 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
 332 Pozri Gen. 9:16, pozn. 293.
 333 Al. „drevo“, ďalej obdobne.
 334 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
 335 Pozri Deut. 27:6, pozn. 921.
 336 Pozri Exod. 29:24, pozn. 1046.
 337 Pozri Deut. 27:5, pozn. 870.
 338 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
 339 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
 340 Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
 341 Pozri Deut. 17:18, pozn. 684.
 342 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83; 12:19, pozn. 403.
 343 D. „ako“, ako vyššie.
 344 Pozri Exod. 12:19, pozn. 404.
 345 Al. „na začiatku“, inak „ako prv (al. „na začiatku“) rozkázal... Isráela“. Ten istý výraz je vo vv. 5n. so zmyslom ako tam v texte.
 346 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
 347 Pozri Deut. 1:7, pozn. 21.
 348 Vl. „jednými ústami“.
 349 Al. „naopak“, v protiklade k tomu, čo sa povedalo v predošlom odstavci.
 350 D. „Isťou“, „v lešti“, pozri Exod. 21:14, pozn. 700. Vo v. 22 odvodené sloveso.
 351 Al., podľa iných, „spravili sa stáby poslami“ (al. „vy-slancami“), „zásobili sa potravou“.
 352 Pozri Gen. 42:25, pozn. 1156.
 353 Tj. „na cestu“, pozri v. 11.
 354 D. „stal sa omrvinkami“, al., podľa iných, „škvrnami“ (príbuzný výraz je v Gen. 30:32), tj. „bol splensivený“.
 355 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
 356 Tj. „Isráela“, ďalej obdobne.
 357 Tu aj „ohľadne mena“, „o meno“, „vzhľadom na meno“, al. jednoducho „k menu“.
 358 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.

- 359 Vl. „potrhali sa“.
- 360 Vl. „mnohou“, „rozsiahlou“.
- 361 D. „od veľkého³⁷⁵ množstva (al. „rozsiahlosti“) cesty“.
- 362 Pozri Gen. 17:20, pozn. 460; 23:6, pozn. 589.
- 363 Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 364 D. „k nim sú blízki“ (v. 16), „sme veľmi ďalekí“ (al. „vzdialení“, v. 22).
- 365 Pozri Num. 14:2, pozn. 58.
- 366 Pozri Deut. 12:17, pozn. 509.
- 367 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 368 Pozri Num. 1:53, pozn. 59.
- 369 Pozri Num. 1:53, pozn. 60.
- 370 Vl. „štiepajúcimi drevá“, „načierajúcimi vodu“ (Deut. 29:11), ďalej obdobne.
- 371 Al. „o nich“.
- 372 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 373 D. „nemôže vymiznúť (vl. „byť vytatý“¹⁴³, tu v takomto zmysle) spomedzi vás nevoľník“.
- 374 D. „bolo oznámením“.
- 375 D. „veľmi“.
- 376 Pozri Deut. 1:29, pozn. 55.
- 377 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 378 Vl. „dal“, ďalej obdobne.
- 379 Hebr. „Jerúsalaím“ („bude sa vyučovať dvojakému pokoju“, al. vari „sídlo pokoja“).
- 380 „Uzavreli mier“ je v hebrejčine jedno slovo, ktoré nesúvisí s „ujednal“²² ani s „uzavrel“³⁵⁵ v kap. 9:15, no zato s „pokoj“ tamže.
- 381 Tj. „Adóní-cedek a všetok jeho ľud al. jeho služobníci“, porov. Gen. 32:10, pozn. 852.
- 382 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 383 Vl. „miest kráľovstva“, tj. „ako mesto, ktoré je sídlom kráľa“.
- 384 Vl. „výrok“.
- 385 Al. „proti Giveónu“, predložka ako nižšie.
- 386 Al. „dali sa proti nemu bojovať“.
- 387 Pozri Deut. 9:14, pozn. 425, tu v zmysle ako v texte.
- 388 Al. „vyslobodenie“, vl. „zachráň (al. „vyslobod“) nás“, opis v texte uchováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 389 Pozri Deut. 1:29, pozn. 85.
- 390 Pozri Exod. 14:24, pozn. 482; Deut. 2:15, pozn. 144.
- 391 Ako v Exod. 9:17 a ďalej, tu najskôr v prenesenom zmysle na živé a výstižné vyličenie toho, ako boli utekajúci zasypávaní kameňmi z nebies. Napokon sa slovo „krupobitie“ často podobne používa aj v slovenčine.
- 392 Pozri Deut. 2:31, pozn. 162.
- 393 Pozri Deut. 2:31, pozn. 163.
- 394 D. „než sa národ pomstil na svojich nepriateľoch“, v hebrejčine väzba bez predložky, ktorú opis v texte v preklade uchováva.
- 395 Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 396 Tj. „úprimného“³⁷⁷, al. možno¹⁰⁷ „úprimných“.
- 397 Al. „v polovici“.
- 398 D. „nechválato“⁶⁵, no slovesný tvar naznačuje skôr zmysel ako v texte. Začiatok v. 13 obdobne (D. „stál“⁶⁵).
- 399 Vl. „dokonalý“, tj. „dokonaný“, „ukončený“.
- 400 D. „nebolo“⁶⁵ ako tento deň“.
- 401 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 402 Vl. „tito“, ďalej obdobne.
- 403 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 404 Súvisí s „hromadu“ v kap. 7:26 a 8:29; pozri aj kap. 5:9¹⁹⁰.
- 405 D. „k ústam“, ďalej obdobne.
- 406 Pozri Gen. 39:4, pozn. 1032.
- 407 Pozri Deut. 25:3, pozn. 903.
- 408 Al. „unikli“, sloveso súvisiace s nasledovným výrazom³²⁷ a vyskytujúce sa len tu.
- 409 D. „do miest pevností“¹⁰⁷, pozri Num. 13:19, pozn. 487. Ďalej obdobne.
- 410 D. „ohľadne muža“ (al. „človeka“), azda v zmysle „nikto, kto bol človekom“.
- 411 V obdobnom zmysle ako v Exod. 11:7, pozn. 358.
- 412 Al. „náčelníkom“, no nie ako napr. v kap. 9:15³⁶², „veliteľom“, no nie ako napr. v kap. 5:14²⁰².
- 413 Tj. „dostoyníci“.
- 414 Tu v zmysle „šije“, no výraz značí aj prednú stranu krku (Gen. 27:16), na rozdiel od „šije“ napr. tu v kap. 7:8.
- 415 Vl. „dal(i) sa proti nemu bojovať“, ako vo v. 31, no sloveso sa tu pojí s inou predložkou a preto je tu na jeho preklad použité iné slovenské sloveso. Obdobne Deut. 20:10, 19, pozn. 747.
- 416 Tj. „Eglóna“ (v. 37), „Devira“ (v. 39).
- 417 Tj. možno „dcérske mestá“, ďalej obdobne, pozri Num. 21:25, pozn. 814, kde je, pravda, použitý iný výraz ako tu.
- 418 Pozri Num. 13:17, pozn. 483.
- 419 Pozri Num. 21:15, pozn. 801 a 802.
- 420 Vl. „každý dych“, pozri Gen. 2:7, pozn. 58, tu zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 421 Nie, pravdaže, „Góšen“ v Egypte (Gen. 45:10 a ďalej).
- 422 Ako „dobyť“ napr. vo v. 39 a inde.
- 423 Vl. „krok“, zmysel ako v texte.
- 424 Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 425 Pozri Num. 34:11, pozn. 1107.
- 426 Pozri Gen. 31:49, pozn. 838.
- 427 Pozri Gen. 22:17, pozn. 328; netýka sa slova „brehy“ v kap. 3:15 a 4:18, tam preloženého doslovne.
- 428 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1377; Exod. 14:7, pozn. 462.
- 429 Vl. „prebodnutých“.
- 430 Pozri Deut. 28:7, pozn. 953.
- 431 Tu oproti v. 4⁴²⁸ výraz ako v Gen. 41:43, pozn. 1111, značiaci tu, pravda, taktiež „vojnové vozy“.
- 432 Pozri Gen. 11:2, pozn. 331.
- 433 Pozri Deut. 2:10, pozn. 134.
- 434 D. „každý“ (v. 11), „všetky mestá, stojace“ (v. 13), ďalej obdobne.
- 435 Ten istý výraz ako „hromada sutín“ v kap. 8:28; tu značí umelo navŕšené násypy, na ktorých sa sídliská zakladali.
- 436 D. „Chácóra osamote (Gen. 2:18, pozn. 560), ktorý“, tu zmysel ako v texte.
- 437 D. „až do ich (al. „svojho“) vykántrenia ich“, ďalej obdobne.

- 438** Tu v tomto zmysle („nezanedbal“, „nevylúčil“, „neodstránil“, tj. „nenechal nevykonané“).
- 439** Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 440** AL. „nezanedbal“⁴³⁸ ani slova“.
- 441** Tu ako všeobecné meno („vrchy aj doliny Izráela“).
- 442** AL. „od hladkého (tj. „lysého“, Gen. 27:11, pozn. 697) vrchu“.
- 443** AL. „týči sa (al. „vypína sa“, „čnie“) nad“; v kap. 12:7 čosi odlišná väzba v zmysle prekladu v texte.
- 444** AL. možno „pohorím“, ďalej obdobne.
- 445** Tu je použitý iný opis toho istého slovesa vzhľadom na odlišnú predložkovú väzbu, s ktorou sa tu toto sloveso pojí.
- 446** AL. možno „všetkých si podrobili al. do moci dostali“.
- 447** Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 448** Pozri Exod. 4:21, pozn. 150.
- 449** D. „na stretnutie vojny“¹⁶³.
- 450** Pozri Num. 13:22, pozn. 494.
- 451** Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 452** AL. „odpočinula“, no nie ako v Gen. 2:2, pozn. 49, „nadobudla klúd“, „ukludnila sa“, „spochinula“, no nie ako v Gen. 8:4, pozn. 178, „oddýchla“, no nie ako v Exod. 23:12, pozn. 803. Nesúvisí ani s „pokoj“ v Gen. 29:6, pozn. 738 a inde.
- 453** AL. možno „od vojen“ (al. „bojov“¹⁰⁷), porov. Exod. 1:10, pozn. 277.
- 454** Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 455** Pozri Gen. 3:16, pozn. 112.
- 456** Pozri Exod. 26:18, pozn. 915.
- 457** Pozri Deut. 2:11, pozn. 135.
- 458** TJ. „ich zem“.
- 459** Pozri Gen. 14:1, pozn. 388.
- 460** Pozri Gen. 18:11, pozn. 473.
- 461** VL. „velké“³⁷⁵ rozmnoženie“, zmysel ako v texte.
- 462** Pozri Deut. 34:1, pozn. 1293.
- 463** Takto sa nazývala rieka Níl (Is. 23:3; Jer. 2:18); tá sa podľa podaktorých miení aj tu (potom by išlo o naj-východnejšie rameno tejto rieky), podľa iných ide na tomto mieste o riečku na území kmeňa Ášéra, ktorá sa spomína v kap. 19:26.
- 464** D. „na tvári (al. „pred tvárou“) Egypta“ (Gen. 1:2; 11:28, pozn. 4), ďalej obdobne, tu zmysel ako v texte („východne od Egypta“).
- 465** Výraz, ktorý sa používa iba o náčelníkoch piatich miest Pelíštim.
- 466** VL. „nechaj pripadnúť“, tj. „lósom“ („nechaj o ňu padnúť lós“).
- 467** TJ. „s jeho druhou polovicou“.
- 468** Pozri Deut. 3:10, pozn. 187.
- 469** AL. „po ich čeladiach“.
- 470** Pozri Num. 22:41, pozn. 870.
- 471** VL. „dosadených“, tj. „poverencov“, vládcov jemu podriadených.
- 472** D. „k svojim poprebodaným“, tj. „ku všetkým, ktorých poprebodali, pridali ešte aj jeho“.
- 473** TJ. „okraje jeho brehov“, ďalej obdobne.
- 474** TJ. „miest“³⁸², „v ich okolí“.
- 475** Pozr Gen. 25:16, pozn. 646.
- 476** TJ. „Ló-devára“, pozri 2 Sam. 9:4; 17:27.
- 477** Pozri Deut. 4:49, pozn. 295.
- 478** Pozri Num. 32:41, pozn. 1072.
- 479** D. „Tieto (tj. „časti územia“) sú“.
- 480** Pozri Num. 22:1, pozn. 796 a 828.
- 481** Pozri Num. 21:13, pozn. 799.
- 482** Pozri Num. 22:1, pozn. 829.
- 483** Pozri Num. 18:20, pozn. 718.
- 484** Pozri Num. 31:26 a ďalej, pozn. 1034.
- 485** Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 486** Pozri Lev. 25:34, pozn. 827.
- 487** Pozri Gen. 34:23, pozn. 921.
- 488** Pozri Num. 32:12, pozn. 1054.
- 489** AL. „poznáš vec (al. „vieš o veci“), o ktorej“.
- 490** Pozri Gen. 21:11, pozn. 547.
- 491** Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
- 492** Pozri Num. 13:26, pozn. 500.
- 493** Pozri Num. 13:26, pozn. 501.
- 494** VL. „ako bolo u môjho“.
- 495** AL. „ako bola pri mojom srdci“ (al. „s [tj. „v súlade s“] mojim srdcom“, „podľa môjho srdca“).
- 496** Sloveso pribuzné onému v Deut. 1:28, pozn. 80, a v podstate toho istého zmyslu.
- 497** Pozri Num. 14:24, pozn. 551.
- 498** Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 499** Pozri Lev. 26:20, pozn. 895; nesúvisí so „silný“ vyššie.
- 500** D. „aká“, ako vyššie.
- 501** Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 502** Pozri Num. 13:28, pozn. 487.
- 503** TJ. „Arba“, po ktorom bolo mesto pomenované („Kir-jath-Arba“ značí „mesto Arbu“, takže v kap. 15:13 sa dá čítať „mesto Arbu, otca“).
- 504** D. „od konca“, ako ve v. 2¹⁹⁶, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 505** D. „pomedzie juhu“⁴²⁴, ďalej obdobne.
- 506** Pozri Num. 34:4, pozn. 1098.
- 507** Pozri Num. 34:4, pozn. 1099.
- 508** Pozri Num. 34:4, pozn. 1100.
- 509** Pozri Num. 34:4, pozn. 1097.
- 510** Pozri Num. 34:4, pozn. 1101.
- 511** Pozri Num. 34:5, pozn. 1102.
- 512** TJ. „ústie“, ďalej obdobne; „more“ na konci verša je, pravdaže, „more Soli“¹⁴⁷.
- 513** Pozri Num. 35:5, pozn. 929.
- 514** Pozri Exod. 27:14, pozn. 947.
- 515** VL. „k strane Jevúšihu od juhu“⁴²⁴, zmysel ako v texte; ďalej obdobne.
- 516** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 517** AL. možno „hrebeň pohoria“¹⁰², ďalej obdobne.
- 518** AL. „vrchu (al. „pohoria“) Jeárim“.
- 519** VL. „k strane Ekróna na sever“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 520** AL. „na obyvateľov“, „proti obyvateľom“. Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 521** AL. „vojdení“, „vstupe“, tj. „do Othniélovho domu“.
- 522** AL. „primala“, „ponúkla“, „naviedla“, „popohnala“, „nahovorila“, sloveso ako v Deut. 13:7, pozn. 537.
- 523** VL. „skĺzla“, „zošmykla sa“.

- 524 Najskôr v zmysle „čo pre teba²⁶⁶ mám spraviť“, „čo ti mám dať“, „čo si želáš“.
- 525 Al. „kiaľ mi dáš“.
- 526 D. „od konca voči vetve“ (al. „vzhľadom na vetvu“)²⁴².
- 527 Al. „Nový Chácór“.
- 528 Al. možno „Lachmám“.
- 529 Pozri Num. 21:25, pozn. 814.
- 530 D. „ruke“, porov. Gen. 34:21, pozn. 920.
- 531 Tj. „mesto soli“, pri Mŕtvom mori.
- 532 Al. „lež“.
- 533 Totiž „pomedzie“.
- 534 Al. „zavadilo o“, sloveso ako „natrafili na“ v Gen. 32:1. Kap. 17:10 a ďalej obdobne.
- 535 Al. „pokračovalo“, vl. „išlo“.
- 536 Al. možno „vyhradených“, vl. „miest, vyčlenení“ (2. pád množného čísla), výraz tu preložený „vyčlenenia“ so zmyslom ako v texte je odvodený od slovesa v Gen. 1:4, pozn. 7 (porov. Deut. 4:41, pozn. 287) a vyskytuje sa len tu.
- 537 Pozri Gen. 49:15, pozn. 1345.
- 538 Al. „A ohľadne Celofcháda, syna“.
- 539 Pozri Deut. 32:9, pozn. 1123.
- 540 D. „I padlo desať povrazov Menaššéa“, zmysel ako v texte.
- 541 Pozri Deut. 3:5, pozn. 184.
- 542 Azda v zmysle „tamojšie“, tj. „mesta v tejto doline al. pozdĺž tohto potoka“.
- 543 Tj. „územie na juh od potoka“.
- 544 Tj. „synovia Menaššéa“.
- 545 Al. „medzi Jissáschárom“, „medzi Ášérom“.
- 546 Al. „hornaté oblasti“, „výšiny“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa len tu.
- 547 Tj. „ich obyvateľov“.
- 548 Al., podľa podaktorých, „docielil to, že mohol“, vl. „uvolil sa“, „Kenánim sa zaľúbilo“ („uráčil sa“), ako by synom Menaššéa preukazoval milosť, že ostane. Sloveso²⁶⁴ značí tiež „začať“ a v takom zmysle ho tu prekladajú LXX aj Vulgata („začať [tj. „opäť nerušene al. pokojne al. smelo“] bývať v [podľa Vulgaty dokonca „v svojej“] zemi“).
- 549 Vl. „nadbudli silu“ (al. „moc“), „zosilneli“.
- 550 Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 551 Al. „vôbec“.
- 552 Al. „celkom ho nepotlačili“ (al. „sa ho nezbavili“).
- 553 Al. možno „sí môžeš¹³ vyrúbať“.
- 554 Tu má dotýčné sloveso³⁹⁸ takýto zmysel.
- 555 Al. „nestačí“, vl. „nenašlo⁴⁰³ sa nám“, tj. „nebolo zistené al. neukázalo sa vyhovujúcim al. postačujúcim“. Pozri Num. 11:22, pozn. 429.
- 556 D. „vozy železa“, tj. „železom okované“.
- 557 Al. možno „a s každým Kenánim... je (tj. „každý Kenánim... má“) železný voz“.
- 558 Pozri Exod. 32:1, pozn. 1116.
- 559 Tvar slovesa ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
- 560 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 561 Pozri Prísł. 18:9, pozn. 836.
- 562 Pozri Deut. 1:13, pozn. 37.
- 563 Pozri Num. 6:21, pozn. 287.
- 564 D. „stát“, ďalej obdobne.
- 565 Al. možno „rozpisovať na“.
- 566 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 567 Tj. „Léviho“, al. „kmeňa Léviho“.
- 568 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1026.
- 569 Ako „rozdelení“ v kap. 11:23; predložková väzba tu odlišná, ale v danej súvislosti rovnakého zmyslu.
- 570 D. „smeru západu“⁴⁷⁵, ďalej obdobne.
- 571 D. „od severu“ al. „na sever“, ďalej obdobne.
- 572 D. „strane náprotivku“.
- 573 Tj. „územie al. dedičstvo kmeňa Benjámina“.
- 574 Tj. „Dedina Ammónovcov“.
- 575 Tu v zmysle „mesto Jevúsiho“.
- 576 Pozri Deut. 6:14, pozn. 333.
- 577 Al. možno „výšina juhu“ (al. „Negevu“).
- 578 Vl. „hojný“, „početný“, „mnohý“.
- 579 Pozri Deut. 1:17, pozn. 63.
- 580 Tu iná predložka.
- 581 Pozri Gen. 8:3, pozn. 252.
- 582 Al., podľa podaktorých, „hraničiacemu s Néou“ al. „vyznačenému ako patriacemu k Néi“. Iní chápu dotýčné slovesné prídastie ako vlastné meno, takže čítajú „k Rimmónu, Methóáru, Néi“.
- 583 Tj. „Týr“.
- 584 D. „pri (al. „od“) povrazu“⁵³⁹, tu zmysel ako v texte.
- 585 Pozri Gen. 12:6, pozn. 354.
- 586 Podaktorí tento výraz tu chápu ako vlastné meno, potom teda „od Élána“.
- 587 Slová „na Júdu“ vyššie sa nijako nemôžu týkať územia Júdovho kmeňa, lebo to bolo od územia Naftáliho veľmi vzdialené, ležiac zo všetkých najjužnejšie, kým Naftáliho podiel bol na krajnom severe zeme a medzi oboma ležali územia niekoľkých iných kmeňov. Možno sa mieni volajaké mesto alebo iné miesto takého mena; podaktorí sa nazdávajú, že hebreský text je tu porušený a malo by sa podľa LXX čítať „a na Jordán“.
- 588 Tj. „Joppe“.
- 589 Tj. „neskoršie“, pozri Sud. 18:1.
- 590 D. „vyšlo od nich“, v zmysle „ďalej ako ony“, tj. „tieto mestá“.
- 591 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 592 Al. „rozdelil... otcov vetiev“⁶⁰⁸.
- 593 Al. „prestali deliť zem“, väzba ako v Exod. 34:33, pozn. 1206.
- 594 Al. „o ktorých“³⁵⁸.
- 595 Pozri Lev. 2:1, pozn. 43.
- 596 Pozri Lev. 4:2, pozn. 91.
- 597 Pozri Deut. 4:42, pozn. 291.
- 598 Pozri Num. 35:6, pozn. 1117.
- 599 Pozri Num. 35:6, pozn. 1118.
- 600 Pozri Num. 35:11, pozn. 1120.
- 601 Pozri Num. 35:12, pozn. 1121.
- 602 Pozri Gen. 35:5, pozn. 938.
- 603 Pozri Deut. 32:30, pozn. 1179.
- 604 Pozri Exod. 20:16, pozn. 668.
- 605 Pozri Exod. 4:10, pozn. 140.
- 606 Vl. „určenia“, výraz súvisiaci s oným v kap. 8:14³¹⁴, a vyskytujúci sa len tu.

- 607** Tvar slovesa ako v Gen. 20:1, pozn. 495 a 521.
- 608** Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 609** Niekoľko rukopisov aj masóretský text vynecháva vv. 36n., no LXH aj iné preklady ich podľa ostatných rukopisov uvádzajú; bez nich by výpočet miest (pozri vv. 40n.) nebol úplný.
- 610** Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 611** AL „nezlyhalo“, „nesklamalo“, „nestalo sa, že by sa nesplnilo“. V texte je doslovný preklad. („neprepadlo“, „neodpadlo“).
- 612** AL „Nesklamalo ani slovo zo všetkých dobrých slov, ktoré“, ďalej obdobne.
- 613** AL „nastalo“, vl. „prišlo“ („ku všetkému došlo“). Ďalej obdobne.
- 614** Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
- 615** AL možno „zachovali ste zachovanie rozkazu“, tj. „starostlivo al. svedomite al. splna ste zachovali rozkaz“.
- 616** Pozri Gen. 12:1, pozn. 348.
- 617** Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 618** Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
- 619** D. „polovici... dal“, tj. „podiel al. dedičstvo“. Ďalej obdobne.
- 620** VL „rozmnožení“.
- 621** Pozri Gen. 34:10, pozn. 910.
- 622** Ako „okresy“ v kap. 13:2.
- 623** VL „vzhľadom“ (Gen. 2:9 a ďalej).
- 624** VL „do končín“, ako ve v. 10, tj. azda „prídúc do končín“, al. „postavili... do končín“, porov. aj kap. 15:4 a ďalej⁵¹.
- 625** VL „na stranu“⁴⁸¹ detí“, predložková väzba ako vyššie⁶²⁴, no v tomto spojení výraz inde preložený „strana“ (vl. „prechod“⁴⁸¹) nadobúda povahu predložky s významom ako v texte, podobne Exod. 28:26, tu azda v nepriateľskom zmysle, alebo aj „na odlúčenie („odcudzenie“) od“, a vyjadruje vari dojem, aký v myšliach ostatných Isráelovcov zbudovanie oného oltára vyvolalo.
- 626** Pozri Num. 31:6, pozn. 15.
- 627** Iná predložka ako vyššie⁶²⁵, pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 58.
- 628** D. „jedného náčelníka – jedného náčelníka“.
- 629** VL „ohľadne všetkých vetiev“, „*patriaciach* ku všetkým vetvám“, predložka ako „na“ vyššie.
- 630** D. „a oni“.
- 631** AL „Čo znamená táto“.
- 632** D. „dnes“.
- 633** Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
- 634** AL „na svoje dnešné vzbúrenie“.
- 635** Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 636** TJ „v súvislosti s Peórom“, pozri Num. 25:3, pozn. 951.
- 637** AL „ked“.
- 638** Pozri Exod. 30:12, pozn. 1085.
- 639** Pozri Num. 16:22, pozn. 60.
- 640** TJ „Hospodin“, al. neosobne, v zmysle asi ako v kap. 9:20³⁶⁹.
- 641** AL „pravdaže“, „zaiste“.
- 642** Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 643** AL možno „opúšťať“, „odpadať“, „odstupovať od“, sloveso ako „sa... búriť“ vyššie, tu je na preklad zvolený iný výraz vzhľadom na odlišnú predložkovú väzbu, spravidla prekladanú prostým 4. pádom.
- 644** Pozri Num. 5:20, pozn. 219.
- 645** D. „a on, muž jeden, nezahynul“, zmysel ako v texte.
- 646** Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 647** Pozri Lev. 6:22, pozn. 276.
- 648** Pozri Gen. 43:9, pozn. 1175.
- 649** AL „starosti“.
- 650** Pozri Deut. 12:30, pozn. 525.
- 651** Pozri Deut. 6:20, pozn. 340.
- 652** D. „čo vám a Hospodinovi, Bohu“, zmysel ako v texte.
- 653** D. „o slúžení službou“ (v. 27), „obrátením späť“, „vrátením“ (kap. 23:12), „vedením“ (v. 13).
- 654** AL „podobu“, „znázornenie“, „model“.
- 655** Pozri Gen. 34:18, pozn. 915.
- 656** AL „tým“, „takže ste vyprostili“, vl. „vtedy“, „tu“.
- 657** Pozri Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409.
- 658** Pozri Gen. 6:17, pozn. 205, 207.
- 659** Pozri Deut. 3:22, pozn. 204.
- 660** D. „a všetky“.
- 661** Pozri Deut. 6:19, pozn. 339.
- 662** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 663** AL „styku s týmito národmi“, vl. „vojdeniu (al. „vstupu“) medzi tieto národy“, zmysel ako v texte al. tu vyššie, ďalej obdobne.
- 664** VL „v mene“, „menom“ (azda „oháňať sa menom“, „honosiť sa [tj. „chlúbe al. odvídne al. honosivo sa zmieňovať“] menom al. v mene“, porov. Žalm 20:7). S touto predložkovou väzbou sa pojí aj nasledovné „zaprisahávať“, preto je nižšie vložené „ním“ (inak „v ňom“, „pri ňom“).
- 665** Pozri Gen. 18:18, pozn. 478.
- 666** VL „ohľadne (al. „v záujme“, ako vyššie) milovania“, al. „vzhľadom na milovanie“, tj. „aby ste milovali“.
- 667** Pozri Deut. 7:3, pozn. 347.
- 668** Pozri Exod. 23:33, pozn. 831.
- 669** AL „bičom“.
- 670** Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
- 671** Pozri Gen. 2:7, pozn. 39.
- 672** AL „každá dobrá vec, o ktorej“, vyššie a v. 15 obdobne.
- 673** AL „uskutočňovať“⁶¹³.
- 674** AL „pôsobíť, aby prichádzalo všemožné zlé slovo“.
- 675** Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 676** VL „chvatom“ (Num. 16:46).
- 677** Pozri Gen. 6:4, pozn. 193.
- 678** Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
- 679** Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 680** Pozri Exod. 8:2, pozn. 235.
- 681** Asi v obdobnom zmysle ako Deut. 1:46, pozn. 119.
- 682** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 683** Tu v zmysle „v moci al. síle vozov a rajtárov“, „vybavení vozmi a rajtármi“.
- 684** VL „pokryť“, „prikryť“, „zahaliť“.

- 685** Al. „medzi Egypťanmi“, „v Egypte“.
- 686** Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.
- 687** Al. „Bileáma poslúchnuť“.
- 688** Al. „lež vás hojne (al. „bohato“, „výslovne“, „predsa“ [tj. „napriek tomu“, „proti svojmu úmyslu“], D. „požehnaním“) požehnal“.
- 689** Al. „občania“, „obyvatelia“, vl. „páni“ (Gen. 14:13, pozn. 400).
- 690** Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 691** D. „jete (tj. „pokrm vám poskytujú“, azda „objedáte al. vyjedáte“) vinice a olivnice“, porov. Gen. 2:9; 3:6, pozn. 63.
- 692** Vl. „dokonalosti“, „celosti“, „úplnosti“, pozri Exod. 12:5, pozn. 371.
- 693** D. „No ak je slúžiť... zlé vo vašich očiach“.
- 694** Al. „ktorí“.
- 695** D. „a ktorý“.
- 696** Al. „áno, my“, „pravdaže my“, „my teda“ (al. „zasa“).
- 697** Tu aj „odpúšťať“.
- 698** Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
- 699** Pozri Gen. 35:2, pozn. 934.
- 700** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 701** Al. možno „sa on odvráti“.
- 702** Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 703** Pozri Gen. 24:14, pozn. 610; tu aj „vzopnite“, „vztiahnite“, tvar slovesa ako „vztiahni“ v Exod. 7:19 a obdobne tu v kap. 8:19 a inde.
- 704** Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 705** Pozri Gen. 35:4, pozn. 354.
- 706** Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 707** Pozri Gen. 31:52, pozn. 843 (aj „kameň“ je v hebrejčine ženského rodu).
- 708** Pozri Žalm 119:11.
- 709** Al. „ohľadne vášho Boha“, pozri Lev. 6:2n., pozn. 164.
- 710** Tj. „aby ste nezapierali vášho Boha“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu vyššie⁷⁰⁹.
- 711** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 712** Pozri Gen. 33:19, pozn. 898.

SUDCOVIA¹

A po smrti Jóšuu sa stalo⁷⁶, že² sa synovia Izráela na Hospodina s otázkou obrátili³ výrok: Kto medzi nami⁴ má⁵ ako prvý⁶ vystúpiť⁷ na Kenáaného^{8,9} bojovať¹⁰ proti nemu? (2) A Hospodin povedal: Vystupovať⁷ bude¹¹ Júdá; hľa, vydal som tú zem v jeho ruku. (3) A Júdá povedal Šimeónovi, svojmu bratovi: Vystúp⁷ so mnou v môj lós, nech² bojujeme¹⁰ proti Kenáanému⁸, a pôjdem aj ja s tebou v tvoj lós. Šimeón s ním teda¹² išiel²¹ (4) a Júdá vystúpil⁷ a Hospodin vydal Kenáaného a Perizzího⁸ v ich ruku, takže² ich v Bezeku pobili¹³, desatisíc mužov. (5) A v Bezeku natrafili na¹⁴ Adóni-Bezeka¹⁵ a dali sa¹⁶ proti nemu bojovať¹⁰ a Kenáaného a Perizzího⁸ porazili¹⁵; (6) a Adóni-Bezek¹⁵ prchol, ale sa rozohnali za ním¹⁷ a chytili¹⁸ ho a osekali palce jeho rúk a jeho nôh. (7) A Adóni-Bezek¹⁵ povedal: Sedemdesiat kráľi s osekanými palcami¹⁹ svojich rúk a svojich nôh bývali^{21,76} paberkujúci²⁰ pod mojím stolom; ako som konal²¹, tak mi Boh odplatil. I priviedli ho do Jerúsalema a tam umrel.

(8) Lebo² synovia Júdu sa proti Jerúsalemu boli dali bojovať¹⁰ a dobyli ho⁴⁸ a vybili¹³ ho⁴⁸ ostrím²² meča a vydali²³ mesto v oheň²⁴; (9) a potom synovia Júdu zostúpili bojovať¹⁰ proti Kenáanému⁸ obývajúceho pohorie²⁵ a Negev²⁶ a nížinu²⁷. (10) A keď Júdá vyšiel na Kenáaného^{8,9}, ktorý¹²³ býval v Chevróne (a meno Chevróna bolo predtým²⁸ Kirjath-Arba²⁹), pobili^{13,30} Šésaja a Achimána a Talmája. (11) A odtiaľ odišiel k obyvateľom⁹ Devira, a meno Devira bolo predtým²⁸ Kirjath-séfer.

(12) A Kálév povedal: Kto bude vedieť⁵ poraziť¹³ Kirjath-séfer a dobyje ho⁴⁸, veru² mu dám Achsu, svoju dcéru, za ženu. (13) I dobyl ho Othniél, syn Kenaza, brata Káléva, mladšieho³¹ od neho, a dal mu Achsu, svoju dcéru, za ženu. (14) A pri jej prichode³² sa stalo⁷⁶, že² ho pohla³³ žiadať od³⁴ jej otca pole³⁵; potom² zosadla³⁶ z osla³⁷ a Kálév jej povedal: Čo s tebou^{38,39}? (15) I povedala mu: Daj⁴⁰ mi požehnanie;

keď si mi dal zem sucha⁴¹, aby si mi dal⁴² aj zdroje vôd. Dal jej teda¹² zdroje vrchné a zdroje dolné.

(16) A synovia Kéního^{8,43}, švagra⁴⁴ Mojžiša, vystúpili⁷ so synmi Júdu od mesta paliem⁴⁵ v pustinu Júdu, ktorá je na juhu⁴¹ Aráda⁴⁶, i išlo sa⁴⁷ a usídlili sa s ľudom.

(17) A Júdá odišiel so Šimeónom, svojím bratom, a pobili¹³ Kenáaného⁸ obývajúceho Cefath a ten⁴⁸ spravili odovzdaným^{49,50}, a meno toho mesta nazvali Chormá⁵¹. (18) A Júdá dobyl Gazzu a jej územie⁵² a Aškelón a jeho⁴⁸ územie⁵² a Ekrón a jeho⁴⁸ územie⁵². (19) A s Júdom bol²¹ Hospodin, takže² sa zmocni⁵³ pohoria²⁵, ale^{54,55} obyvateľov doliny⁵⁶ nevedel vypudiť⁵⁷, lebo mali⁵⁸ železné vozy^{59,60,61}.

(20) A Chevrón dali Kálévi podľa toho, čo prehovoril Mojžiš, i vypudil⁵⁷ odtiaľ troch synov Anáka⁶².

(21) Ale synovia Benjámina nevypudili⁵⁷ Jevúsího⁸, obývajúceho Jerúsalem, takže² Jevúsí⁸ v Jerúsaleme s deťmi⁶³ Benjámina až po tento deň ostal⁶⁴.

(22) A dom Jozefa, aj oni vystúpili⁷ – k Béth-Élu, a Hospodin bol s nimi; (23) i vykonal, dom Jozefa, v⁶⁵ Béth-Éli prieskum⁶⁶; a meno toho mesta bolo predtým²⁸ Lúz. (24) A strážcovia⁶⁷ uvideli muža z mesta vychádzajúceho⁶⁸ a povedali mu: Nože⁶⁹ nám ukáž vchod⁷⁰ do mesta a uskutočníme⁷¹ voči tebe⁷² milosrdenstvo⁷³. (25) Ukázal im teda¹² vchod⁷⁰ do mesta, i vybili¹³ mesto ostrím²² meča, ale toho muža a všetku jeho čelad⁷⁴ prepustili²³; (26) a ten muž odišiel v zem Chittím⁷⁵ a zbuďoval mesto a jeho meno nazval Lúz; to⁴⁸ je jeho meno až po tento deň.

(27) A Menaššé nezbažil dedičstva⁵⁷ Béth-šeán a jeho osady^{76,77} a Taanách a jeho osady^{76,77} a obyvateľov Dóra a jeho osád⁷⁶ a obyvateľov Jivleáma a jeho osád⁷⁶ a obyvateľov Megidda a jeho osád⁷⁶, takže^{2,78} Kenáani⁸ nadobudol smelosť⁷⁹ v tejto zemi ostať⁶⁴. (28) Stalo sa⁷⁶ síce¹², kedykoľvek sa Izráel vzmohol⁸⁰, že² Kená-

aniho⁸ podriadil⁸¹ robote⁸³, ale nijako⁸⁴ ho nevypudil⁸⁶.

(29) Ani Efrájim nevypudil⁵⁷ Kenáního⁸, ktorý¹²³ býval v Gezeri, takže² Kenání⁸ v Gezeri vprostred⁸⁷ neho ostal⁶⁴.

(30) Zevúlún nevypudil⁵⁷ obyvateľov Kitróna ani obyvateľov Nahalóla, takže² Kenání⁸ vprostred⁸⁷ neho ostal⁶⁴ a došli sa¹⁷⁶ k robote⁸³.

(31) Ášér nezabavil dedičstva⁵⁷ obyvateľov Akka ani obyvateľov Cidóna ani Achláv ani Achziv ani Chelbu ani Afikani Rechov⁷⁷, (32) takže² Ášerí⁸⁸ ostal⁶⁴ vprostred⁸⁷ Kenáního⁸, lebo ho nevypudil⁵⁷.

(33) Naftálí nevypudil⁵⁷ obyvateľov Béth-šemeša ani obyvateľov Béth-anátha, takže² ostal⁶⁴ vprostred⁸⁷ Kenáního⁸, obyvateľov zeme, ale obyvatelia Béth-šemeša a Béth-anátha im boli²¹ na robotu⁸³.

(34) A Emóri⁸, tí vytlačili⁸⁹ deti⁶³ Dána do hôr²⁵, takže⁵⁴ im nedali zostupovať k doline⁵⁶ (35) a Emóri⁸ nadobudol smeľosť⁷⁹ ostal⁶⁴ v pohorí²⁵ Cheres, v Ajjálóne a v Šaalvím. Ale moc nadobudla⁹⁰ ruka domu Jozefa, takže² sa dostali¹⁷⁶ k robote⁸³. (36) A územie⁵² Emóriho⁸ bolo od vzostupu⁹¹ Akrabbím⁹², od Sely a vyššie⁹³.

2 A od Gilgála k Bóchím vystúpil? Anjel⁹⁴ Hospodina a povedal: Povediem vás nahor⁹⁵ z Egypta... áno², uviedol som vás do zeme, ktorú som prisáhou sľúbil⁹⁶ vašim otcom, a povedal som: Nebudem nikdy⁹⁷ rušiť svoju zmluvu s vami, (2) no² vy nesmiete⁵ uzatvárať⁹⁸ zmluvu vzhľadom na obyvateľov³⁸ tejto zeme – ich oltáre máte⁵ pováľať¹⁰⁰, ale ste neposlúchli na¹⁰¹ môj hlas. Čo¹⁰² ste toto vykonali? (3) Tiež som teda¹² povedal: Nebudem ich pred vašou tvárou¹⁰³ vyháňať¹⁰⁴; i dostanú sa¹⁷⁶ vám v boky¹⁰⁵ a ich bohovia sa vám stanú¹⁷⁶ nástrahou¹⁰⁶ 107. (4) A za¹⁰⁸ hovorenia Anjela⁹⁴ Hospodina týmito slovami¹⁰⁹ ku všetkým deťom⁶³ Isráela sa stalo¹⁷⁶, že² ľud pozdvihol¹¹⁰ svoj hlas a rozplakali sa, (5) i nazvali meno toho miesta¹¹¹ Bóchím¹¹² a obetovali tam Hospodinovi.

(6) A Jósua ľud prepustil¹²³ a deti⁶³ Isráela odišli, každý¹¹³ k svojmu dedičstvu¹¹⁴ zaujať⁵³ zem. (7) A slúžili²¹ 115, ľud, Hospodinovi po všetky dni Jósua a po všetky dni starších, ktorí predĺžili svoje dni po Jósuovi, ktorí uvideli všetky veľké

skutky⁵⁹ Hospodina, ktoré pre Isráela¹¹⁶ uskutočnil¹¹⁷. (8) A Jósua, syn Núna, nevoľník Hospodina, umrel ve veku¹¹⁸ sto a desať rokov (9) a pochovali ho na území⁹² jeho dedičstva¹¹⁴ v Timnath-Cherese¹¹⁹ v pohorí²⁵ Efrájima od severu voči vrchu Gaas¹²⁰. (10) A tiež všetko ono pokolenie bolo pripojené¹²¹ k svojim otcom a povstalo po nich pokolenie iné¹²², ktoré nepoznalo²¹ Hospodina ani skutky, ktoré⁵⁹ pre Isráela¹¹⁶ uskutočnil¹¹⁷.

(11) A deti⁶³ Isráela sa dali konať, čo bolo¹²³ v očiach Hospodina zlé, i dali sa slúžiť¹¹⁵ Baalím¹²⁴ (12) a Hospodina, Boha svojich otcov, ktorý¹²³ ich vyvieďol¹⁶⁸ zo zeme Egypta, opustili a odišli za bohmi inými¹²², z bohov národností¹²⁵, ktoré boli okolo¹²⁶ nich, a dali sa klaňať sa im a Hospodina dráždiť¹²⁷ – (13) áno², opustili Hospodina a dali sa slúžiť¹¹⁵ Baalovi¹²⁴ a Aštároth¹²⁴.

(14) I vzbĺkol¹²⁸ proti Isráelovi hnev Hospodina, takže² sa dal vydávať ich v ruku olupovačov¹²⁹, ktorí² ich olupovali²¹ 129, a vydávať ich napospas ruke²³⁷ ich nepriateľov z okolia¹³⁰, takže² už nedokázali pred tvárou svojich nepriateľov obstáť¹³¹. (15) Všade¹³², kam vychádzali²¹ 138, bola ruka Hospodina proti nim na zlé podľa toho, čo Hospodin prehovoril, a podľa toho, ako sa im Hospodin zaprisahal, takže² im nastávalo²¹ 176 veľmi úzko. (16) Vtedy² Hospodin vzbudzoval²¹ 133 sudcov¹, ktorí² ich z ruky ich olupovačov¹²⁹ vyslobodzovali²¹ 134, (17) ale ani k svojim sudcom¹ sluch neobracali²¹ 135, lež⁵⁴ chodili²¹ smilniť¹³⁶ za inými¹²² bohmi a klaňali sa²¹ im, chytro¹³⁷ sa odvrátili¹³⁸ z cesty, ktorou ich otcovia chodili²¹ – poslúchali rozkazy Hospodina; nekonali²¹ tak. (18) A keď im Hospodin sudcov¹ vzbudzoval²¹ 133, vtedy² bol²¹ Hospodin s tým sudcom¹ a po všetky dni toho sudcu¹ ich vyslobodzoval²¹ 134 z ruky ich nepriateľov, lebo Hospodin mal ľútosť¹³⁹ nad ich stonaním¹⁴⁰ z príčiny¹⁴¹ ich tiesnitelov⁸⁹ a ich utláčateľov; (19) no² keď sudca¹ umrel¹⁴², stávalo sa²¹ 176, že sa zasa¹⁴³ nad svojich otcov¹⁴⁰ 144 skazili¹⁴⁵ chodením za inými¹²² bohmi, slúžením¹⁴⁶ im a klaňaním sa¹⁴⁶ im. Nezanechali¹⁴⁷ nič zo svojich skutkov a zo svojho zatvrdnutého¹⁴⁸ spôsobu života¹⁴⁹, (20) takže² proti Isráelovi vzbĺkol¹²⁸ hnev

Hospodina; i povedal: Pretože oni, tento národ, prestúpili¹⁵⁰ moju zmluvu, ktorú som rozkázal ich otcom, a neposlúchli môjho hlasu, (21) nebudem ani ja pred ich tvárou¹⁰³ naďalej¹⁵¹ vypudzovať¹⁵⁷ nikoho¹⁵² z národov, ktoré ponechal¹⁵³ Jósua, keď² umrel, (22) za účelom skúšania nimi Isráéla, či oni budú pri chodení¹⁵⁴ medzi nimi dbať⁶⁷ o cestu Hospodina¹⁵⁵ podľa toho, ako dbali^{21 67} ich otcovia, či nie. (23) Hospodin teda¹² tieto národy ponechal¹⁵⁶ bez rýchleho vypudenia⁵⁷ ich¹⁵⁷ a nevydal ich v ruku Jósua.

3 A toto¹⁵⁸ sú národy, ktoré Hospodin ponechal¹⁵⁶ na skúšanie nimi Isráéla, všetkých, ktorí žiadne^{159 160} boje¹⁰ v Kenáane¹⁶¹ nespoznali (2) (len za tým účelom, aby ich pokolenia detí⁶³ Isráélových spoznali¹⁶², na ich poučenie o vojne^{10 163 164}, najmä¹⁶⁵ pretože¹⁶⁶ to^{48 167} predtým²⁸ nespoznali): (3) piatich pohlavárov¹⁶⁸ Pelišitím⁷⁵ a všetok Kenáani a Cidóni a Chivvi⁸ obývajúci pohorie²⁵ Levánón¹⁶⁹, od vrchu Baal-Chermón až po vstup do Chamátha¹⁶¹. (4) Tí² boli na skúšanie nimi Isráéla, na dozvedenie sa¹⁷⁰, či budú poslúchať rozkazy Hospodina, ktoré ich otcom rozkázal skrze⁷¹ Mojžiša.

(5) A deti⁶³ Isráéla bývali²¹ vprostred⁸⁷ Kenáaniho, Chittího a Emóriho a Perizího a Chivvího a Jevúsího⁸ (6) a brali²¹ si ich dcéry za ženy a svoje dcéry dávali²¹ ich synom a slúžili^{21 115} ich bohom; (7) robili²¹ teda¹² deti⁶³ Isráéla, čo bolo¹²³ v očiach Hospodina zlé, i zabudli na Hospodina, svojho Boha, a dali sa slúžiť¹¹⁵ Baalím¹²⁴ a Ašéróth¹⁷², (8) takže² proti Isráélovi vzbĺkol¹²⁷ hnev Hospodina, i vydal ich napospas ruke²³⁷ Kúšana Rišeáthajim, kráľa Aram-naharajim¹⁷³, a deti⁶³ Isráéla obsluhovali^{21 174} Kúšana Rišeáthajim po osem rokov. (9) I dali sa deti⁶³ Isráéla kričať¹⁷⁵ k Hospodinovi a Hospodin deťom⁶³ Isráéla vzbudil¹³³ vysloboditeľa¹³⁴, ktorý² ich vyslobodil¹³⁴, Othniéla, syna Kenaza, brata Káléva, mladšieho³¹ od neho; (10) i ocitol sa¹⁷⁶ na ňom¹⁷⁷ Duch Hospodina, takže² sa dal Isráéla obhajovať¹⁷⁸, i vytiahol⁶⁸ do boja¹⁰ a Hospodin vydal Kúšana Rišeáthajim, kráľa Arama¹⁷³, v jeho ruku, takže² jeho ruka nad Kúšanom Rišeáthajim prevládla¹⁷⁹. (11) A zem nadobudla na štyri-

dsať rokov pokoj¹⁸⁰; potom² Othniél, syn Kenaza, umrel.

(12) A deti⁶³ Isráéla sa dali ďalej robiť¹⁵¹, čo bolo¹²³ v očiach Hospodina zlé, a Hospodin proti Isráélovi posilnil¹⁸¹ Eglóna, kráľa Móáva¹⁸², pretože robili²¹, čo bolo¹²³ v očiach Hospodina zlé. (13) Ten² k sebe zhromaždil¹²¹ synov Ammóna a Amáléka, i pritiahol a Isráéla porazil¹³; a zmocnili sa⁵³ mesta paliem⁴⁵; (14) a deti⁶³ Isráéla obsluhovali^{21 174} Eglóna, kráľa Móáva¹⁸², po osemnásť rokov.

(15) I dali sa deti⁶³ Isráéla kričať¹⁷⁵ k Hospodinovi a Hospodin im vzbudil¹³³ vysloboditeľa¹³⁴, Éhúda, syna Gériu, syna Jemíniho¹⁸³, muža nepoužívajúceho svoju pravú ruku¹⁸⁴. I poslali synovia Isráéla Eglónovi, kráľovi Móáva¹⁸², skrze neho¹⁷¹ dar¹⁸⁵; (16) a Éhúd si zhotovil^{171 186} meč, ktorý mal¹⁸⁷ dvoje ostrie²², jeho dĺžka lakeť¹⁸⁸, a pripásal¹⁸⁹ si ho odspodu voči svojmu šatstvu^{120 190} na svoje pravé stehno¹⁹¹. (17) I podal¹⁹² Eglónovi, kráľovi Móáva¹⁸², ten dar¹⁸⁵; a Eglón bol muž veľmi tlstý. (18) A ako dokončil¹⁹³ podávanie¹⁹² daru¹⁸⁵, stalo sa¹⁷⁶, že² odprevadil^{23 194} ľud, ktorý ten dar¹⁸⁵ priniesol¹⁹⁰, (19) a on sa od sôch^{195 196}, ktoré boli pri Gilgále, vrátil a povedal: Mám⁵⁸ pre teba¹⁹⁷ tajné slovo¹⁹⁸, ó¹²³ kráľu. I povedal: Psť! A všetci, ktorí¹²³ pred ním stáli, spred neho¹⁹⁹ vyšli⁶⁸ (20) a Éhúd k nemu vstúpil; a on sedel v chladnej vrchnej izbe, ktorú mal⁵⁸ sám pre seba²⁰⁰. A Éhúd povedal: Mám⁵⁸ pre teba¹⁹⁷ Božiu reč¹⁹⁸. I povstal zo³⁷ sedadla²⁰¹ (21) a Éhúd vystrel²⁰² svoju ľavú ruku a vzal meč zo³⁷ svojho pravého stehna¹⁹¹ a vrazil ho v jeho brucho, (22) takže² za čepeľou²⁰³ vošla aj rukováť a tuk sa okolo čepele^{203 204} uzavrel, lebo meč z jeho brucha nevytiahol, a vyšla^{68 205} rozkrokom^{206 207}.

(23) A Éhúd vyšiel⁶⁸ stĺpovou sieňou^{206 208} a dvere²⁰⁹ vrchnej izby za sebou²⁰⁴ zavrel a zatarasil²¹⁰.

(24) A keď on vyšiel⁶⁸, prišli³⁰ jeho nevoľníci a uvideli, že²¹¹ hľa, dvere²⁰⁹ vrchnej izby zatarasené²¹⁰; i povedali²¹² si: On isto²¹³ v chladnej komnate²¹⁴ prikrýva svoje nohy²¹⁵. (25) Čakali^{21 216} teda¹² až do rozpačitosti²¹⁷, a hľa, on neotváral²¹⁸ dvere²⁰⁹; vzali teda¹² kľúč²¹⁹ a otvorili, a hľa, ich pán ležiaci mŕtvy na zemi²²⁰.

(26)A Éhúd za²²¹ ich váhania²²² uníkol; a minúv sochy^{195 196 223}, uníkol do Seíry. (27)A keď prišiel¹⁴², stalo sa¹⁷⁶, že² v pohorí²⁵ Efrájima zatrubí^{224 225} na trúbe²²⁶ a synovia Isráela s ním z pohoria²⁵ zostúpili, a on pred ich tvárou; (28)a povedal k nim: Žeňte sa^{17 227} za mnou, lebo Hospodin vašich nepriateľov, Móáva²²⁸, vydal vo vašu ruku. Zostúpili teda¹² za ním a obsadili²²⁹ brody²³⁰ Jordánu naproti Móávu^{182 231} a nedali nikomu¹⁵² prejsť. (29)A v onen čas Móáva²²⁸ pobili¹⁵, asi²³² desaťtisíc mužov, všetkých svalnatých²³³ a všetkých zdatných mužov²³⁴, a nikto¹⁵² neunikol. (30)I bol Móav²²⁸ v onen deň pod rukou Isráela pokorený a zem nadobudla na osemdesiat rokov pokoj¹⁸⁰.

(31)A po ňom²³⁵ sa vyskytol¹⁷⁶ Šamgar, syn Anátha, ktorý² pobil¹⁹ Pelištím⁷⁵, šesťsto mužov, bodcom na hovädzí dobytok^{161 236}, a aj on Isráela vyslobodil¹³⁴.

4 A deti⁶³ Isráela sa dali ďalej robiť¹⁵¹, čo bolo¹²³ v očiach Hospodina zlé, a keď Éhúd umrel, (2)vydal³⁰ ich Hospodin napospas ruke²³⁷ Jávina, kráľa Kenáana, ktorý kráľoval²¹ v Chácóre, a veliteľom²³⁸ jeho vojska²³⁹ bol Sísérá, ktorý²⁴⁰ býval v Charóseth-Gójim²⁴¹. (3)I dali sa deti⁶³ Isráela kričať²⁴² k Hospodinovi, lebo on mal¹⁵⁸ deväťsto železných vozov^{59 60 61}, a on po dvadsať rokov deti⁶³ Isráela násilím tiesnil^{21 89}. (4)A v onej dobe súdila¹ Isráela Devorá, žena-prorokynia²⁴³, žena Lappidótha²⁴⁴, ona; (5)a ona sedávala pod palmou Devóry medzi Rámou a medzi Béth-Élom v pohorí²⁵ Efrájima a synovia Isráela k nej vystupovali^{7 21} na súd²⁴⁵. (6)Tá² poslala a povolala²⁴⁶ Báráka, syna Avínóama z Kedeš-Naftáli, a povedala k nemu: Či nerozkázal Hospodin, Boh Isráela: Choď a vytiahni^{247 248} na vrch Távor a vezmi so sebou desaťtisíc mužov zo synov Naftáliho a zo synov Zevulúna? (7)I chcem⁵ k tebe priťahnuť²⁴⁵ k potoku²⁴⁹ Kíšón Síseru, veliteľa²³⁸ vojska²³⁹ Jávina, a jeho vozy^{59 60} a jeho dav²⁵⁰, a vydať ho v tvoju ruku. (8)A Bárák k nej povedal: Ak pôjdeš so mnou, vtedy² vyjdem²⁵¹, a ak nepôjdeš so mnou, nepôjdem. (9)I povedala: Pravdaže²⁵² s tebou pôjdem, lenže na ceste, ktorou sa chystáš ísť²⁵³, nebude pre teba²⁵⁴ slávy²⁵⁵, lebo Hospodin bude

Síseru vydávať napospas ruke²³⁷ ženy. A Devorá vstala a odišla s Bárákom do Kedeša.

(10)A Bárák do Kedeša zvolal¹⁷⁵ Zevulúna a Naftáliho, i vystúpilo¹ v pätách za ním²⁵⁶ desaťtisíc mužov; aj Devorá s ním vystúpila⁷. (11)A Chever, Kéní^{8 43}, sa odlúčil²⁵⁷ od Kajína²⁵⁸, od deti⁶³ Chováva, švagra⁴⁴ Mojžiša, a rozložil svoje stany⁵⁹ až po strom²⁵⁹ v Caanním, ktorý je pri Kedeši. (12)A Sísеровi oznámili²⁶⁰, že Bárák, syn Avínóama, vystúpil na vrch Távor; (13)Sísérá teda¹² zvolal¹⁷⁵ všetky svoje vozy^{59 60}, deväťsto železných vozov^{59 60 61}, a všetok ľud, ktorý bol s ním, z Charóseth-Gójim²⁴¹ k potoku²⁴⁹ Kíšón.

(14)A Devorá povedala k Bárákov: Vstaň, lebo toto¹⁵⁸ je deň, keď Hospodin vydá Síseru v tvoju ruku! Či nevyšiel⁶⁸ Hospodin pred tvou tvárou? A Bárák z vrchu Távor zostúpil a desaťtisíc mužov za ním; (15)a Hospodin Síseru a všetky jeho vozy^{59 60} a všetko jeho vojsko²⁶¹ pred tvárou Báráka rozprášil²⁶² ostrím²² meča; a Sísérá zostúpil z vozidla^{37 263} a dal sa prchať pešo²⁶⁴. (16)A Bárák sa rozhodol¹⁷ za vozmí^{59 60} a za vojskom²⁶¹ až po Charóseth-Gójim²⁴¹ a všetko vojsko²⁶¹ Síseru padlo ostrím²² meča, nezvyšil ani²⁶⁵ jeden. (17)A Sísérá pešo²⁶⁴ prchol ku stanu Jáel, ženy Chevera, Kéního^{8 43}, lebo medzi Jávinom, kráľom Chácóra, a medzi domom Chevera, Kéního^{8 43}, bol mier. (18)A Jáel vyšla⁶⁸ Sísеровi v ústrety a povedala k nemu: Odboč^{138 266}, môj pane, odboč^{138 266} ku mne, nech sa nebojíš^{137 267}. Odbočil^{137 266} teda¹² k nej do stanu a prikryla ho huňou²⁶⁸; (19)a povedal k nej: Napoj ma, prosím⁶⁹, trochu²⁶⁹ vody²⁷⁰, lebo som smädný²⁷¹. Otvorila teda¹² mech mlieka a napojila ho a prikryla ho; (20)i povedal k nej: Stoj pri vchode²⁷² stanu, a ak voľakto¹⁵² bude prichádzať a spýta sa ťa a povie: Či je tu voľakto¹⁵²? nech sa stane^{11 176}, že² povieš: Nie je. (21)A Jáel, žena Chevera, vzala stanový kolík^{273 274} a svojou rukou uchopila²⁷⁵ kladivo a v tichosti²⁷⁶ k nemu pristúpila a vbila²⁷⁷ kolík²⁷³ v jeho sluchy, takže² prenikol²⁷⁸ v zem; a on bol tvrdo zaspal, lebo² bol vysilený, i umrel. (22)A hľa – Bárák Síseru prenasledujúci; i vyšla⁶⁸ mu Jáel v ústrety a povedala mu:

Pod, lebo² ti chcem⁵ ukázať muža, ktorého ty hľadáš. Vstúpil teda¹² k nej, a hľa, Sísérá ležiaci mŕtvy²²⁰ a v jeho sluchách kolík²⁷³. (23) Tak² Boh v onen deň Jávína, kráľa Kenáana, pred tvárou synov Isráela pokoril (24) a ruka synov Isráela na Jávína, kráľa Kenáana, stále tvrdšie doliehala^{21 279}, než Jávína, kráľa Kenáana, zničili²⁸⁰.

5 A v onen deň sa dala Devóra aj Bárák, syn Avínóama, do spevu slovami²⁸¹:

(2) Za^{282 283} oslobodenie osloboditeľmi^{161 284} v Isráelovi,

za^{282 283} dobrovoľné oddanie sa³⁰⁴ ľudu chváľte Hospodina!

(3) Čujte²⁸⁵, králi, nastavte sluch²⁸⁶, kniežatá, ja budem Hospodinovi, ja budem spievať, budem hrať²⁸⁷ Hospodinovi, Bohu Isráela!

(4) Hospodine, pri tvojom vychádzaní⁶⁹ zo Séira²⁸⁸, pri tvojom vykračovaní²⁸⁹ z územia^{290 291}

Edóma sa zem roztriasla, aj nebesá vykropili, aj mraky vykropili vodu,

(5) vrchy sa rozplynuli²⁹² pred tvárou^{103 141 293} Hospodina; *aj* tento Sínaj, pred tvárou^{103 141 293} Hospodina, Boha Isráela.

(6) V dňoch Šamgara, syna Anátha, v dňoch Jáel spustli²⁹⁴ hradské^{295 296}, a ktorí chodievali²⁹⁷ vyšliapanými cestami²⁹⁸, museli⁵ chodiť pešinami krivolakými;

(7) vodcovstvo²⁹⁹, *tí* zanikli²⁹⁴ v Isráelovi, zanikli²⁹⁴ dovtedy, než som povstala – Devóra, než som povstala, mať v Isráelovi.

(8) Vyvolili³⁰⁰ si nových bohov – vtedy *bol* boj¹⁶¹ v bránach¹⁶¹;

ak bolo³⁰¹ vidieť štít *alebo* oštep medzi štyridsattisícimi v Isráelovi!

(9) Moje srdce³⁰² zákonodarcom³⁰³ Isráela, ktorí¹⁷³ sa dobrovoľne oddali³⁰⁴ v ľude!

Chváľte Hospodina!

(10) Jazdci na bielych³⁰⁵ osliciach¹⁶¹, sediaci na kobercoch^{190 306}, *aj*³⁰⁷ chodiaci na ceste, uvažujte³⁰⁸

(11) o³⁰⁹ hlase^{310 311} rozdeľujúcich *korist*³¹² medzi napájacími žlabmi;

tam budú rozhlasovať^{313 314} spravodlivé činy³¹⁵ Hospodina, spravodlivé činy³¹⁵ jeho vedenia²⁹⁹ v Isráelovi.

Vtedy ľud Hospodina zostúpil k bránam.

(12) Precitni, precitni, Devóra, precitni, precitni, prehovor piesňou, vstaň, Bárák, a zajmi svoje zajatectvo, synu Avínóama!

(13) Potom zostúp, prežívajúci⁵⁹ z vznešených^{316 317} z ľudu;

Hospodine, zostúp ku mne medzi hrdinov^{318 319 320}

(14) z Efrájima; ich kmeňové sídlo³²¹ je v Amálékovi³²².

Za tebou Benjámin medzi tvojím ľudom³²³;

z Máchíra zostúpili zákonodarcovia³⁰³ a zo Zevulúna chápujúci sa^{247 324} palice^{325 326} pisára³²⁷

(15) a vodcovia²³⁸ v Jissáschárovi *boli* s Devórou; ako² Jissáschár, tak Bárák bol v dolinu⁵⁶ vyslaný²³ pešo^{256 264 293}.

Veľké *boli* medzi struhami³²⁸ Reúvéna uznášania³²⁹ srdca;

(16) prečo sedíš²⁷¹ medzi dvoma ohradami³³⁰, načúvať zvukom píšťal³³¹ *pri* stádach¹⁶¹?

Veľké *boli* pri struhách³²⁸ Reúvéna skúmania³³² srdca³³³.

(17) Gileád sa usadil³³⁴ na druhej strane³³⁵ Jordánu, a Dán – prečo má⁵ pobývať³³⁶ na lodiach?

Ášér ostal pri pobreží morí a prebýva³³⁴ na jeho³³⁷ zálivoch³³⁸.

(18) Zevulún – ľud, *ktorý* svoje žitie³³⁹ vydal napospas smrti, *aj* Naftáli na vyvýšeninách poľa.

(19) Prišli králi, dali sa bojovať¹⁰; vtedy sa dali bojovať¹⁰ králi Kenáana v Taanáchu, pri vodách Megidda; zisk peňazí³⁴⁰ nenadobudli³⁴¹.

(20) Z nebies sa dali bojovať¹⁰ hviezdy, zo svojich³⁴² dráh³⁰⁴ sa dali bojovať¹⁰ so Síserom;

(21) strhol ich potok²⁴⁹ Kíšón, potok²⁴⁹ bitiek³⁴³, potok²⁴⁹ Kíšón – môžeš⁵ šliapať, moja duša, silou³⁴⁴!

(22) Vtedy zadupali³⁴⁵ kopytá³⁴⁶ koní⁵⁹ uháňaním^{347 348}, uháňaním³⁴⁷ jeho bohatierov³⁴⁹.

(23) Prekľajte Méróz, povedal anjel⁹⁴ Hospodina, naskrze³⁵⁰ prekľajte jeho obyvateľov,

lebo neprišli na pomoc Hospodinovi¹⁶¹,
na pomoc Hospodinovi¹⁶¹
v hrdinoch^{318 320 351}

(24) Nad ženy^{139 144} žehnaná nech je^{11 352}
Jáel, žena Chevera, Kéního^{8 43},
nech je¹¹ žehnaná nad ženy^{139 144 352}
v stane!

(25) Vyžiadal vodu²⁷⁰, dala mlieko,
v čaši vznešených podala¹⁹² kyslé
mlieko³⁵³,

(26) svoju ruku vystiera²⁰² za
kolíkom²⁷³ a svoju pravicu za
mlatom³⁴⁵ robotníkov³⁵⁴,

a udrie³⁴⁵ Síseru – roztrieštila jeho
hlavu, áno², rozštiepila³⁵⁵, áno²,
prerazila jeho sluchy.

(27) Medzi jej nohy sa zložil³⁵⁶, padol,
ľahol³⁵⁷, medzi jej nohy sa zložil³⁵⁶,
padol³⁵⁷; tam, kde³⁵⁸ sa bol zložil³⁵⁶, tam
ostal ležať³⁵⁹ premožený³⁶⁰.

(28) Oknom nadol pozerá^{271 361}
a beduje^{271 362} mat Síseru,
mrežovinou³⁶².

Prečo sa jeho voz⁶⁰ zdržiava²⁷¹ so
svojím príchodom³⁶⁴, prečo
sa oneskoruje²⁷¹ chod³⁶⁵ jeho
vozidiel²⁶³?

(29) Múdre z³⁶⁶ jej dám³⁶⁷ budú
odpovedať a ona si bude
opakovať³⁶⁸, čo jej bude povedané³⁶⁹:

(30) Či nezhladáva¹⁴ a nerozdeľujú
ľup? Ženu³⁷⁰, dve ženy³⁷⁰ na hlavu
muža³⁷¹, ľup dvojakého³⁷² farebného
rúcha Síserovi,

ľup dvojakého³⁷² farebného rúcha
pestrého vytkávania,
farebné rúcho dvojakého³⁷² pestrého
vytkávania na šijách^{373 374} ľupu³⁷⁵.

(31) Tak nech hynú¹¹ všetci tvoji
nepriatelia, Hospodine, a milujúci
ho – ako vychádzanie⁶⁸ slnka v jeho
moci³⁷⁶!

A zem nadobudla na štyridsať rokov
poko¹⁸⁰.

6 A deti⁶³ Isráela sa dali robiť, čo bolo¹²³
v očiach Hospodina zlé, i vydal ich
Hospodin na sedem rokov v ruku Mid-
jána. (2) A ruka Midjána nad Isráelom
zosilnela^{179 377}; z príčiny^{103 141 293} Midjána si
synovia Isráela zriadili⁷¹ úkryty³⁷⁸, ktoré
boli vo vrchoch, a jaskyne a pevnosti³⁷⁹;
(3) a ak Isráel zasial, stávalo sa^{21 176}, že²

vystúpil⁷ Midján a Amalék a synovia
východu, áno², vystúpili⁷ proti nemu
(4) a položili sa³⁸⁰ proti nim a zničili¹⁴⁵ vý-
nos zeme až po tvoj vstup do Gazzy a ne-
ponechávali nič na živobytie³⁸¹, ani drobné
dobytčá³⁸² ani hovädzie dobytčá³⁸³ ani osla.
(5) Oni totiž vystupovali⁷, aj ich stáda³⁸⁴,
a prichádzali so svojimi stanmi³⁸⁵,
v množstve toľko ako kobyliiek⁵⁹, veru² im
ani ich ťavám nebolo počtu; i prichádzali
v zem ničiť¹⁴⁵ ju, (6) takže² bol Isráel od¹⁴¹
Midjána veľmi oslabený³⁸⁶; i dali sa deti⁶³
Isráela kričať¹⁷⁵ k Hospodinovi.

(7) A keď sa deti⁶³ Isráela príčinou³⁸⁷
Midjána dali k Hospodinovi kričať¹⁷⁵,
stalo sa¹⁷⁶, (8) že² Hospodin k deťom⁶³
Isráela poslal proroka²⁴³; ten² im povedal:
Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Ja
som vás pozdvihol z Egypta a vyviedol⁶⁸
som vás z domu nevoľníkov (9) a vypro-
stil som vás z ruky Egyptanov a z ruky
všetkých vašich tiesniteľov⁸⁹ a pred vašou
tvárou¹⁰³ som ich vyhnal¹⁰⁴ a ich zem som
dal vám (10) a povedal som vám: Ja som
Hospodin, váš Boh³⁸⁸, nesmiete⁵ sa báť²⁶⁷
bohov Emóriho⁸, v ktorého³⁸⁹ zemi vy bý-
vate. Ale neposlúchli ste na¹⁰¹ môj hlas.

(11) I prišiel Anjel⁹⁴ Hospodina a usadol
pod stromom³⁹⁰, ktorý bol v Ofre, ktorý
patril Jóášovi, Aví-Ezrímu³⁹¹; a Gideón,
jeho syn, vytĺkal³⁹² pšenicu v lise³⁹³ na za-
bezpečenie³⁹⁴ jej pred tvárou¹⁰³ Midjána.

(12) A Anjel⁹³ Hospodina sa mu ukázal
a povedal k nemu: Hospodin s tebou,
zdatný²³⁴ hrdina³¹⁸! (13) A Gideón k nemu
povedal: Ach³⁹⁵, môj PANE, ak je Hospodin
s nami, prečo nás teda¹² toto všetko po-
stihlo¹⁴? A kde sú všetky jeho divy, o kto-
rých¹⁶³ nám vyprávali²¹ naši otcovia
výrokom: Či nás Hospodin nevyviedol⁷
z Egypta? No² teraz nás Hospodin zavr-
hol a vydal nás v dľaň³⁹⁶ Midjána.

(14) A Hospodin sa k nemu otočil³⁹⁷ a po-
vedal: Choď v tejto svojej sile³⁹⁸ a vyslo-
bod' Isráela z dlane³⁹⁶ Midjána. Či som
ťa neposlal? (15) I povedal k nemu: Ach³⁹⁵,
PANE, čím mám⁵ Isráela vyslobodiť¹³⁴?
Hľa, môj tisíc³⁹⁹ je v Menaššeevi naj-
slabší³⁸⁶ a ja najmladší⁴⁰⁰ v dome svojho
otca. (16) A Hospodin k nemu povedal:
Veď budem s tebou, takže² Midjána bu-
deš môcť⁵ poraziť¹³ ako jedného muža.

(17)I povedal k nemu: Ak som našiel, prosím⁶⁹, v твоjich očiach priazeň⁴⁰¹, kiež² mi dáš⁷¹ znamenie, že hovoriaci so mnou si ty; (18)kiež sa, prosím⁶⁹, odtiaľto nevzdaluješ až do môjho príchodu k tebe, než² budem môcť⁵ vyniesť⁶⁸ a pred tvoju tvár položiť⁴⁰² svoj dar¹⁸⁵. A povedal: Ja ostávam⁴⁰³ až do tvojho návratu. (19)A Gideón vošiel a spracoval⁷¹ kozľa, a na nekvasené *chleby* éfu⁴⁰⁴ hrubej múky a vložil⁸¹ mäso v kôš a polievku vliat⁹² v hrniec; toť k nemu vyniesol⁶⁸ pod strom^{390 405} a podal⁴⁰⁶. (20)A Anjel⁹⁴ Hospodina k nemu povedal: Vezmi mäso a nekvasené *chleby* a polož⁴⁰² na toto skalisko⁴⁰⁷ a polievku vylej. I spravil tak (21)a Anjel⁹³ Hospodina vytrčil²⁰² koniec palice⁴⁰⁸ a siahol na⁴⁰⁹ mäso a na⁴⁰⁹ nekvasené *chleby*, a zo skaly⁴¹⁰ vyšiel⁷ oheň, ktorý² mäso a nekvasené *chleby* strávil⁴¹¹; a Anjel⁹⁴ Hospodina od jeho očí zmizol⁴¹².

(22)A Gideón spoznal⁴¹³, že to⁴⁸ bol Anjel⁹⁴ Hospodina; povedal teda¹² Gideón: Beda, Pane, Hospodine, lebo, pretože som uvidel Anjela⁹⁴ Hospodina tvárou v tvár⁴¹⁴... (23)A Hospodin mu povedal: Pokoj tebe, nech sa nebojíš^{11 267}, nebudeš musieť⁵ mrieť. (24)Gideón tam teda¹² zbudoval Hospodinovi oltár a dal mu názov⁴¹⁵ Hospodin pokoja⁴¹⁶; ten⁴⁸ je ešte až po tento deň v Ofre Aví-Ezrího³⁹¹.

(25)A v onú noc sa stalo¹⁷⁶, že² mu Hospodin povedal: Vezmi býka z hovädzieho dobytku^{383 417}, ktorý patrí tvojmu otcovi, totiž² toho druhého býka, sedemročného⁴¹⁸, a strhni⁴¹⁹ oltár Baala¹²⁴, ktorý patrí tvojmu otcovi, a ašéru⁴²⁰, ktorá je pred ním, musíš⁵ vyťat²⁸⁰, (26)a na temene⁴²¹ tejto skaly⁴²² zbuduješ¹¹ Hospodinovi, svojmu Bohu, oltár podľa poriadku⁴²³, a vezmi toho druhého býka, ktorého² vznesieš⁴²⁴ ako vzostupnú obeť⁴²⁵ na drevách ašéry⁴²⁰, ktorú budeš vyvíňať²⁸⁰. (27)Gideón teda¹² zo svojich nevoľníkov vzal desiatich mužov a spravil tak, ako k nemu Hospodin prehovoril, ale pretože sa domu svojho otca a mužov toho mesta báli^{21 267} spraviť⁴²⁶ tak vo dne, stalo sa¹⁷⁶, že² tak spravil v noci.

(28)A muži mesta za rána zavčasu vstali, a hľa, oltár Baala¹²⁴ bol zváňaný⁴²⁷ a ašéra⁴²⁰, ktorá bola pred ním, bola vy-

ťatá²⁸⁰ a ten druhý býk bol vznesený^{424 428} na zbudovanom oltári. (29)Vraveli teda¹² jeden k druhému⁴²⁹: Kto vykonal túto vec? I dali sa pátrať⁴³⁰ a hľadať a⁴³¹ povedali: Túto vec vykonal Gideón, syn Jóáša. (30)A k Jóášovi muži mesta povedali: Vyved⁶⁸ svojho syna, lebo² musíš⁵ umrieť, veď zvala⁴²⁷ oltár Baala¹²⁴ a tiež⁴³² vyťal²⁷⁹ ašéru⁴²⁰, ktorá bola pred ním. (31)A Jóáš všetkým mužom, ktorí sa proti nemu postavili, povedal: Či vy chcete⁵ viesť spor⁴³³ za Baala¹²⁴? Chcete⁵ ho vari⁴³⁴ zachraňovať^{134 435}? Kto bude chcieť⁵ za neho viesť spor⁴³³, mal by⁵ ešte za rána⁴³⁶ umrieť. Ak on je boh, nech za seba spor vedie^{11 433}, lebo jeho oltár zvalal⁴²⁷. (32)A v onen deň mu dali názov⁴¹⁵ Jerubbaal⁴³⁷, s výrokem: Nech proti nemu vedie¹¹ spor⁴³³ Baal¹²⁴, lebo jeho oltár zvalal⁴²⁷.

(33)I zhromaždili sa¹²¹, všetok Midján a Amalék a synovia východu spolu, a prešli⁴³⁸ a položili sa³⁸⁰ v roviny⁵⁶ Jizreel. (34)A Gideóna na seba vzal⁴³⁹ Duch Hospodina, i zatrubil²²⁴ na trúbce²²⁶ a Aví-Ezer⁴⁴⁰ bol zvolaný¹⁷⁵ za ním⁴⁴¹, (35)a vyslal⁴⁴² poslov⁹⁴ v celého Menaššea, i bol aj on zvolaný¹⁷⁵ za ním⁴⁴¹, a vyslal⁴⁴² poslov⁹⁴ v Ašéru a v Zevulúna a v Naftáliho, i vystúpili⁷ mu v ústrety.

(36)A Gideón povedal k Bohu: Ak si ochotný vyslobodiť^{134 443} Isráela mojou rukou podľa toho, ako si prehovoril, (37)hľa, ja na holohumnicu pokladám⁴⁴⁴ rúno vlny; ak bude rosa na samotnom²⁰⁰ rúne a na všetkej zemi sucho, vtedy² budem vedieť, že mojou rukou Isráela chceš⁵ vyslobodiť¹³⁴ podľa toho, ako si prehovoril. (38)I stalo sa¹⁷⁶ tak, takže² keď na druhý deň⁴⁴⁵ zavčasu vstal, vyžmýkal³⁰ rúno a vytlačil⁴⁴⁶ z rúna rosu, plnú čašu⁴⁴⁷ vody. (39)A Gideón povedal k Bohu: Nech proti mne neblčí^{11 128} tvoj hnev, že prehovorím, len tento raz⁴⁴⁸; iba tento raz⁴⁴⁸, prosím⁶⁹, na rúne budem konať skúšku⁴⁴⁹: Nech sa, prosím⁷⁰, dostáva^{11 176} sucho na rúno samotné²⁰⁰ a na všetku zem nech sa dostáva^{11 176} rosa. (40)A Hospodin tak v onej noci spravil, takže² sa na rúno samotné²⁰⁰ dostalo¹⁷⁶ sucho a na všetku zem sa dostala¹⁷⁶ rosa.

7 A Jerubbaal, to⁴⁸ bol Gideón, zavčasu vstal, aj všetok ľud, ktorý bol s ním, a položili sa³⁸⁰ pri prameni Charód; a tá-

bor²⁶¹ Midjána im bol⁷⁶ od severu, od výšiny⁴⁵⁰ Móre v rovine⁵⁶. (2)A Hospodin ku Gideónovi povedal: Ľud, ktorý je s tebou, je príliš početný, žeby som vydal⁴⁵¹ Midjána v ich ruku, aby sa Isráel proti mne⁴⁵² nevystavoval⁴⁵³ výrok: Pomohla mi¹³³ 435 moja ruka. (3)Nože⁶⁹ teda¹² urob v uši ľudu vyhlásenie⁴⁴⁹ výrok: Kto je bojazlivý²⁶⁷ 454 a ustráchaný⁴⁵⁵, nech sa vracia¹¹ 456 a z vrchu Gileád ustupuje¹¹ 457! A vrátilo sa⁴⁵⁶ z ľudu dvadsaťadvetisíc mužov, a desať tisícov, *ti* zvýšili. (4)A Hospodin ku Gideónovi povedal: Ešte je ľud početný; zaveď ich nadol⁴⁵⁸ k vode, nech² ti ich tam môžem⁵ prečistiť⁴⁵⁹; a stane sa¹¹, že o kom¹⁶³ k tebe budem vraviť: tento pôjde¹¹ s tebou, ten⁴⁸ s tebou pôjde¹¹, a každý, o kom¹⁶³ k tebe budem vraviť: Tento pri tebe nepôjde¹¹, ten⁴⁸ nepôjde¹¹. (5)Zaviedol⁴⁴² teda¹² ľud nadol⁴⁵⁸ k vode a Hospodin ku Gideónovi povedal: Každý, kto bude z vody⁴⁶⁰ svojím jazykom uchlipkávať, ako uchlipkáva pes, budeš¹¹ ho stavať⁴⁴⁴ osobitne²⁰⁰, aj každého, kto sa na pitie bude zohýňať³⁵⁶ na svoje kolená. (6)I vyšiel¹⁷⁶ počet tých, ktorí¹²³ uchlipkávali, so svojou rukou⁴⁶¹ k svojim ústam, tristo mužov, a všetok zostatok ľudu, *ti* sa na pitie vody pozohýňali³⁵⁶ na svoje kolená. (7)A Hospodin ku Gideónovi povedal: Tými tristo mužmi, ktorí¹²³ uchlipkávali, vás chcem⁵ vyslobodiť¹³⁴ a Midjána v tvoju ruku vydať; a všetok⁴⁶² ľud nech ide¹¹, každý¹¹³ k svojmu miestu¹¹¹. (8)Ľud teda¹² vzal v svoju ruku stravu⁴⁶³ 464 a svoje trúby²²⁶; i prepustil²³ 442 všetkých⁴⁶¹ mužov Isráela, každého¹¹³ k jeho stanom, a na tých tristo mužoch pevne zotrval⁴⁶⁵. A tábor²⁶¹ Midjána mu bol²¹ zdola v rovine⁵⁶.

(9)A v onú noc sa stalo⁷⁶, že² k nemu Hospodin povedal: Vstaň, zostúp proti táboru²⁶¹, lebo som ho vydal v tvoju ruku; (10)a ak sa ty bojíš²⁶⁷ zostúpiť, zostúp ty a Purá, tvoj sluha⁴⁶⁶, k táboru²⁶¹, (11)a počuj, čo budú hovoriť, a potom tvoje ruky budú silnieť, takže² budeš môcť⁵ zostúpiť proti táboru²⁶¹. Zostúpil teda¹² on a Purá, jeho sluha⁴⁶⁶, k okraju⁴⁶⁷ ozbrojencov⁴⁶⁸, ktorí *boli* v tábore²⁶¹ 469; (12)a Midján a Amálék a všetci synovia východu *boli* v rovine⁵⁶ položení²²⁰ 470 v množstve ako kobyľky⁵⁹ a ich távam nebolo počtu –

v množstve ako piesok, ktorý je na brehu⁴⁷¹ mora. (13)A keď Gideón prišiel, hľa³⁰, muž vyprávajúci svojmu druhovi⁴⁷² sen; i povedal: Hľa, prisnil sa mi⁴⁷³ sen, a²¹ hľa, peceň chleba z jačmeňa valiaci sa⁴⁷⁴ proti táboru²⁶¹ Midjána, ktorý² prišiel až po stan⁴⁷⁵ a povalil¹³ ho, takže² padol, i prevrhol⁴⁷⁴ ho nahor⁴⁷⁶ a stan⁴⁷⁵ ostal ležať²²⁰. (14)A jeho druh odvetil a povedal: Toto nie je nič iba ak meč Gideóna, syna Jóáša, muža Isráela; Boh vydal Midjána a všetok tábor²⁶¹ v jeho ruku.

(15)A ako Gideón počul⁴⁷⁷ vyprávanie toho sna a jeho výklad⁴⁷⁸, stalo sa⁷⁶, že² sa poklonil a vrátil sa do tábora²⁶¹ Isráela a povedal: Vstaňte, lebo Hospodin vydal tábor²⁶¹ Midjána v našu ruku. (16)I rozdelil tých tristo mužov na tri skupiny⁴⁷⁹ a v ruku ich všetkých⁴⁸⁰ dal trúby²²⁶ a prázdne krčahy a vprostred tých krčahov fagle (17)a povedal k nim: Odo mňa budete¹¹ odpozorúvať⁴¹³ a tak budete¹¹ konať; a hľa, keď ja vstúpim na okraj⁴⁶⁷ tábora²⁶¹, stane sa¹¹ 30 176, že budete konať tak, ako budem konať ja, (18)a keď na trube²²⁶ budem trúbiť²²⁴ ja a všetci, ktorí sú so mnou, budete¹¹ 30 na trúbach²²⁶ trúbiť²²⁴ aj vy vôkol¹²⁶, všetok tábor²⁶¹, a budete¹¹ vraviť: Hospodinovi¹¹⁶ a Gideónovi¹¹⁶!

(19)Keď teda¹² vstúpil Gideón a sto mužov, ktorí *boli* s ním, na okraj⁴⁶⁷ tábora²⁶¹, na začiatku⁴⁷⁸ prostrednej⁴⁸¹ hliadky, len čo práve⁴⁸² postavili¹³³ strážcov⁶⁷, dali sa³⁰ trúbiť²²⁴ na trúbach²²⁶ za² rozbíjania krčahov, ktoré *boli* v ich ruke. (20)Dali sa teda¹² na trúbach²²⁶ trúbiť²²⁴ tie tri skupiny⁴⁷⁹, i roztrieštili⁴⁷⁸ krčahy a ľavou rukou pevne uchopili fagle⁴⁶⁴ a pravou rukou trúby²²⁶ na trúbenie²²⁴ a dali sa volať: Meč Hospodinovi¹¹⁶ a Gideónovi¹¹⁶! (21)I zastali, každý¹¹³ na svojom⁴⁸³ vôkol voči táboru²⁶¹, a všetok tábor²⁶¹ sa dal do behu, i rozkričali sa⁷³⁹ a rozprchlí sa. (22)A tých tristo, *ti* trúbili²¹ 224 na trúbach²²⁶, a Hospodin obrátil⁸¹ meč jedného proti druhému⁴²⁹, a *to* v celom tábore²⁶¹, a tábor²⁶⁰ sa rozprchol až po Bét-h-Sittá k Ceré, po pomedzie⁴⁷¹ 484 Ávél-Mechóly pred Tabbathom. (23)I *boli* zvolaní²⁴² muži⁵⁹ Isráela z Naftáliho a z Ášéra a zo všetkého Menaššea; *ti* sa rozohnali za Midjánom⁷. (24)A Gideón v celé

pohorie²⁵ Efrájima rozoslať poslov⁹⁴ s odkazom²⁸¹: Zostupujte v ústrety Midjánovi a obsaďte²²⁹ im vody až po Béth-Báru a⁴⁸⁵ Jordán. (25)A chytili²²⁹ dvoch veliteľov²³⁸ Midjána, Óréva a Zeéva, a zabili Óréva na skale Óréva a Zeéva zabili v lise⁴⁸⁶ Zeéva, a hnali sa²¹ po Midjánovi; a hlavu Óréva a Zeéva priniesli ku Gideónovi na druhú stranu⁴⁸⁷ voči⁴⁸⁸ Jordánu.

8 A muži⁵⁹ Efrájima k nemu povedali: Čo¹⁰² si nám vykonal túto vec, nepovolať²⁴⁶ nás, keď si sa pobral bojovať¹⁰ proti Midjánovi? A tuho⁴⁸⁹ sa s ním povadili⁴³². (2)I povedal k nim: Čo som ja teraz vykonal v porovnaní s vami⁴⁹⁰? Či sú nie paberky⁴⁹¹ Efrájima lepšie od obeťačky Aví-Ezera⁴⁴⁰? (3)Vo vašu ruku dal Boh veliteľov²³⁸ Midjána, Óréva a Zeéva, a čo som dokázal vykonať ja v porovnaní s vami⁴⁹⁰? Vtedy ich duch⁴⁹², keď on vyslovil toto slovo¹⁴², od neho^{37 493} upustil⁴⁹⁴.

(4)A Gideón prišiel k Jordánu; prejdúc⁴³⁸, on i tých tristo mužov, ktorí boli s ním, vyčerpaní⁴⁹⁵, ale hotoví prenasledovať⁴⁴², (5)vtedy² povedal mužom Sukkóth: Dajte, prosím⁶⁹, bochníkov⁴⁹⁶ chleba ľudu, ktorý je v pätách za mnou²⁵⁶, lebo oni sú vyčerpaní⁴⁹⁵ a ja sa žením za Zevachom a Calmunnom¹⁷, kráľmi Midjána¹⁸². (6)A predstavení²³⁸ Sukkóth povedali: Či je dľaň³⁹⁶ Zevacha a Calmunnu teraz v tvojej ruke, že tvojmu vojsku²³⁹ máme⁵ dávať chlieb? (7)A Gideón povedal: Preto, keď Hospodin dá Zevacha a Calmunnu¹⁴² v moju ruku, vtedy⁷ budem rozťierať⁴⁹⁷ vaše mäso s trním púšte a s bodlačou⁴⁹⁸. (8)A odtadiaľ vystúpil⁷ k Penú-Élu⁴⁹⁹ a prehovoril k nim⁵⁰⁰ rovnako⁵⁰¹, a muži Penú-Éla⁴⁹⁹ mu odvetili tak, ako odvetili muži Sukkóth. (9)Prevravel teda¹² aj k mužom Penú-Éla⁴⁹⁹ výrok: Pri svojom návrate v pokoji budem váľať⁴²⁷ túto vežu.

(10)A Zevach a Calmunná boli v Karkóri, aj ich tábor²⁶¹ s nimi, asi²³² pätnásťtisíc, všetci tí, ktorí¹²³ ostávali zo všetkého tábora²⁶¹ synov východu, a tých, ktorí¹²³ padli, bolo stoadvadsaťtisíc mužov tasi-vších meč. (11)A Gideón vystúpil⁷ cestou tých, ktorí¹²³ pobývali³³⁴ v stanoch, od východu voči Nóvachu a Jogbehe¹²⁰, a napadol¹³ tábor²⁶¹, keď² bol²¹ tábor²⁶¹ bez obáv⁵⁰². (12)A Zevach a Calmunná sa dali

prchať, i rozohnal sa za nimi¹⁷ a oboch kráľov Midjána¹⁸² chytil²²⁹, Zevacha aj Calmunnu, a všetok tábor²⁶¹ vydasil⁵⁰³.

(13)A keď sa Gideón, syn Jóáša, z boja¹⁰ vrátil od vzostupu⁹¹ z Cheresa⁷²³, (14)chytil^{30 229} mladíka⁴⁶⁶ z mužov Sukkóth a popýpťoval sa ho; ten² mu napísal mená predstavených²³⁸ Sukkóth a tamojších⁵⁰⁴ starších, sedemdesiatich a siedmich mužov, (15)a keď k mužom Sukkóth prišiel, povedal³⁰: Hľa, Zevach a Calmunná, ktorými ste ma zosmiešnilí⁵⁰⁵ výrok: Či je dľaň³⁹⁶ Zevacha a Calmunnu teraz v tvojej ruke, že tvojim mužom, ktorí sú¹²³ vysilení, máme⁵ dávať chlieb? (16)Vzal teda¹² starších mesta a trnie púšte a bodlač⁴⁹⁸ a tým^{48 506} mužov Sukkóth poučil⁵⁰⁷; (17)a vežu Penú-Éla⁴⁹⁹ zvalal⁴²⁷ a mužov toho mesta pozabíjal.

(18)A k Zevachovi a k Calmunnovi povedal: A čo⁵⁰⁸ tí muži, ktorých ste pozabíjali na Távorí? I povedali: Priam ako ty⁵⁰⁹, priam takí^{509 510} boli oni, všetci⁵¹¹ ako výzor⁵¹² synov kráľa. (19)A povedal: To⁴⁸ boli moji bratia, synovia mojej matky; ako že Hospodin je živý, keby ste ich boli nechali nažive, nezabil by som vás. (20)A povedal Jetherovi, svojmu prvorodenému: Vstaň, zabi ich. Ale mladík⁴⁶⁶ nevytasil svoj meč, lebo sa bál^{21 267}, lebo on ešte bol mladík⁴⁶⁶. (21)Povedal teda¹² Zevach a Calmunná: Vstaň ty a vrhni sa⁵¹³ na nás, lebo sila⁵¹⁴ muža je ako on⁵¹⁵. Gideón teda¹² vstal a Zevacha a Calmunnu zabil a pobral mesiačky⁵¹⁶, ktoré boli na šijách³⁷³ ich tiav.

(22)A muži⁶⁰ Isráela ku Gideónovi povedali: Panuj⁵¹⁷ nad nami, aj ty aj tvoj syn aj syn tvojho syna, lebo si nás vyslobodil¹³⁴ z rúk Midjána. (23)A Gideón k nim povedal: Ja nad vami panovať⁵¹⁷ nebudem ani nad vami nebude panovať⁵¹⁷ môj syn – panovať⁵¹⁷ nad vami bude Hospodin. (24)A Gideón k nim povedal: Chcem⁵ si dovoliť od vás vyžiadať⁵¹⁸ toto^{2 519}: Každý¹¹³ mi dajte krúžok⁵²⁰ zo svojho lupu (lebo mali^{58 521} krúžky⁵²⁰ zo zlata, lebo oni boli Jišmáélím^{75 522}). (25)I povedali: Radi⁵¹⁸ budeme dávať. A prestreli šatu a nahádzali ta po krúžku^{520 523} zo svojho lupu; (26) a váha tých krúžkov⁵²⁰ zo zlata, ktoré si vyžiadal, bola²¹ tisíc a sedemsto šekelov⁵²⁴ zlata,

okrem mesiačikov⁵¹⁶ a náušnic⁵²⁵ a rúch z červeného purpuru, ktoré *boli* na kráľoch Midjána¹⁸⁰ a okrem retiazok, ktoré *boli* na šijách³⁷³ ich tiav. (27)A Gideón to⁴⁸ spracoval⁷¹ na ornát a uložil⁴⁴³ ho v svojom meste, v Ofre, a tam sa za ním všetok Isráel dal chodiť smilniť¹³⁶; to² sa stalo¹⁷⁶ Gideónovi a⁵²⁶ jeho domu nástrahou^{106 107}.

(28)Tak² bol Midján pred tvárou synov Isráela pokorený, takže² naďalej¹⁵¹ nepozdvihli¹⁰⁹ svoju hlavu; a zem nadobudla v dňoch Gideóna *na* štyridsať rokov pokoj¹⁸⁰.

(29)A Jerubbaal, syn Jóáša, odišiel a usídlil sa v svojom dome; (30)i dostalo sa¹⁷⁶ Gideónovi sedemdesiatich synov, pochádzajúcich⁵²⁷ z jeho bedra⁹¹, lebo mal^{21 528} mnoho žien. (31)A jeho súložnica, ktorá *bola* v Šecheme, aj ona mu porodila syna, i určil⁸¹ jeho meno: Avímelech. (32)A Gideón, syn Jóáša, umrel v pekných šedinách⁵⁹ a bol pochyvaný v hrobe svojho otca v Ofre Aví-Ezrího³⁹¹.

(33)A ako Gideón umrel, stalo sa¹⁷⁶, že² deti⁶³ Isráela zasa¹⁴³ zašli smilniť¹³⁶ za Baalím¹²⁴ a za boha si určili⁸¹ Baala¹²⁴. -Berith⁵²⁹, (34)a nepripomenuli si deti⁶³ Isráela Hospodina, svojho Boha, ktorý¹²³ ich vyprostil z ruky všetkých ich nepriateľov zo všetkých strán⁵³⁰, (35)a neprejavili⁷¹ súcit⁷³ s domom Jerubbaala-Gideóna podľa všetkého dobrého, čo s Isráelom spravil.

9 A Avímelech, syn Jerubbaala, odišiel do Šechema k bratom svojej matky a prehovoril k nim a ku všetkej čeladi⁷⁴ domu otca svojej matky výrokom: (2)Prehovorte, prosím⁶⁹, v uši všetkých občanov⁵³¹ Šechema: Čo je pre vás¹⁷⁶ lepšie: panovanie⁵⁷⁷ sedemdesiatich mužov nad vami, všetkých synov Jerubbaala, či panovanie⁵⁷⁷ jedného muža nad vami? A mali by ste⁵ pamätať, že *ja som* vaša kosť a vaše mäso. (3)Bratia jeho matky teda¹² o ňom prehovorili v uši všetkých občanov⁵³¹ Šechema všetky tieto slová a ich srdce sa naklonilo⁵³² za Avímelechom, lebo povedali: On je náš brat. (4)I dali mu sedemdesiat šekelov⁵²⁴ striebra z domu Baala¹²⁴.-Berith⁵²⁹, za ktoré⁴²⁰ Avímelech najal mužov ľahkomyselných⁵³³ a smelých⁵³⁴, ktorí išli²¹ za ním. (5)I prišiel v dom svojho otca do

Ofry a pozabíjal svojich bratov, synov Jerubbaala, sedemdesiatich mužov, na jednom kameni⁵³⁵; no² ostal Jóthám, najmladší³¹ syn Jerubbaala, lebo sa skryl¹⁵³⁶.

(6)A zhromaždili¹²¹ sa všetci občania⁵³¹ Šechema a všetok dom Milló⁵³⁷ a pobrali sa a Avímelecha uviedli v kralovanie⁵³⁸, za kráľa, pri strome²⁵⁹ Muccáv⁵³⁹, ktorý je v Šecheme. (7)To² oznámili²⁶⁰ Jóthámovi, i odišiel a zastal na temene⁴²⁰ vrchu Gerizím a pozdvihol¹⁰⁰ svoj hlas a dal sa volať, i povedal im: Obráťte sluch ku¹³⁵ mne, občania⁵³¹ Šechema, a kiez Boh obráti¹¹ sluch k¹³⁵ vám. (8)Kedysi²⁵² sa stromy pobrali pomazať nad sebou kráľa; i povedali olive: Kraluj nad nami. (9)A oliva im povedala: Či sa vzdám svojej tučnosti, ktorú vo mne Boh aj ľudia¹⁵² žehnajú⁵⁴⁰, a odidem sa natriasať⁵⁴¹ nad stromami? (10)Stromy teda¹² povedali figovníku: Poď ty, kraluj nad nami. (11)A figovník im povedal: Či sa vzdám svojej sladkosti a svojho dobrého ovocia⁵⁴² a odidem sa natriasať⁵⁴¹ nad stromami? (12)Stromy teda¹² povedali viniču⁶⁸⁰: Poď ty, kraluj nad nami. (13)A vinič⁶⁸⁰ im povedal: Či sa vzdám svojho muštu, rozveselujúceho Boha aj ľudí¹⁵², a odidem sa natriasať⁵⁴¹ nad stromami? (14)Všetky stromy teda¹² povedali k trnístému kru: Poď ty, kraluj nad nami. (15)A trnistý ker k stromom povedal: Ak vy ma v pravde⁵⁴³ hodľáte pomazať²⁵³ za kráľa nad vami, prídte, uchýľte sa⁵⁴⁴ v moju tóňu; no² ak nie, nech vychádza^{11 68} z trnistého kra oheň a zožiera^{11 411} cédre Levánóna¹⁶⁹. (16)Teraz teda¹²: Ak ste sa v pravde⁵⁴³ a v poctivosti⁵⁴⁵ zachovali⁷¹, keď² ste v kralovanie uviedli⁵³⁸ Avímelecha, a ak ste uskutočnili⁷¹ dobré pri Jerubbaalovi a pri jeho dome⁵⁴⁶ a ak ste spravili podľa zásluhy⁵⁴⁷ jeho rúk jemu, (17)ktorý – môj otec – sa za vás dal bojovať¹⁰ a svoje životie³³⁹ spred *seba* odhodil⁵⁴⁸ a vyprostol vás z ruky Midjána, (18)kým² vy ste dnes povstali proti domu môjho otca a pozabíjali ste jeho synov, sedemdesiatich mužov, na jednom kameni⁵³⁴, a v kralovanie ste uviedli⁵³⁸ Avímelecha, syna jeho služobnej, nad občanmi⁵³¹ Šechema, lebo on je váš brat, – (19)ak ste sa teda¹² v pravde⁵⁴³ a v poctivosti⁵⁴⁵ tohto dňa zachovali⁷¹ pri Jerubbaalovi a pri

jeho dome⁵⁴⁶, veselte sa v Avímelechovi a nech sa aj on veselí¹¹ vo vás; (20)no² ak nie, nech vychádza¹¹⁶⁸ z Avímelecha oheň a zožiera¹¹⁴¹¹ občanov⁵³¹ Šechema aj dom Milló⁵³⁷, a nech vychádza¹¹⁶⁹ oheň z občanov⁵³¹ Šechema a z domu Milló⁵³⁷ a zožiera¹¹⁴¹¹ Avímelecha. (21)A Jóthám pred tvárou¹⁰³ Avímelecha, svojho brata, uprchol a utiekol a pobral sa do Beéry a ostal⁶⁴ tam.

(22)A Avímelech nad Isráéľom vládol²¹⁵⁴⁹ po tri roky (23)a Boh poslal medzi Avímelecha a medzi občanov⁵³¹ Šechema zlého ducha, takže² sa občania⁵³¹ Šechema proti Avímelechovi dopustili nevernosti⁵⁵⁰, (24)aby násilie⁵⁵¹ spáchané na sedemdesiatich synoch¹⁶¹ Jerubbaala prišlo⁵⁵², a ich krv⁵⁵³ aby vložil⁸¹⁵⁵² na Avímelecha, ich brata, ktorý ich pozabíjal, a na občanov⁵³¹ Šechema, ktorí na pozabíjanie jeho bratov posilnili jeho ruky. (25)I nakládl⁸¹ mu občania⁵³¹ Šechema na temenách⁴²¹ vrchov zálohy a dali sa olupovať⁵⁵⁴ všetkých, ktorí popri nich cestou prechádzali. To² bolo oznámené²⁶⁰ Avímelechovi.

(26)I prišiel Gaal, syn Eveda⁵⁵⁵, a jeho bratia, i prešli do Šechema a občania⁵³¹ Šechema v neho zložili dôveru⁵⁵⁶. (27)I vyšli⁶⁸ do poľa a dali sa oberať svoje vinice a šliapať⁵⁵⁷ a usporiadali⁷¹ slávnosť⁵⁵⁸, a vstúpili v dom svojich bohov a dali sa jesť a piť a zlorečiť Avímelechovi. (28)A Gaal, syn Eveda⁵⁵⁵, povedal: Kto je Avímelech a kto Šechem⁵⁵⁹, žeby sme mu⁵⁶⁰ mali⁵ slúžiť¹⁷⁴? Či nie je synom Jerubbaala a Zevúl jeho správcom⁵⁶¹? Slúžte¹⁷⁴ mužom Chamórá⁵⁶², otca Šechema⁵⁵⁹ 562 – áno², prečo by sme mu⁵⁶⁰ my⁵⁶³ mali⁵ slúžiť¹⁷⁴? (29)A kiež by bol tento ľud v mojej ruke⁵⁶⁴, vtedy² by som Avímelecha mohol⁵ odstrániť¹³⁸. A povedal⁵⁶⁵ Avímelechovi: Rozmnož svoje vojsko²³⁹ a vytiahni⁶⁸!

(30)A o slovách¹⁶³ Gaala počul Zevúl, predstavený²³⁸ mesta, i vzbĺkol¹²⁸ jeho hnev, (31)takže² Istivo⁵⁶⁶ vyslal k Avímelechovi poslov⁹⁴ s odkazom²⁸¹: Hľa, do Šechema prichádzajú⁵⁶⁷ Gaal, syn Eveda⁵⁵⁵, a jeho bratia a hľa, štvú⁵⁶⁸ mesto proti tebe. (32)Teraz teda¹² v noci vstaň, ty aj ľud, ktorý je s tebou, a striehni⁵⁶⁹ v poli, (33)a za rána, za vzhádzania slnka, sa

stane¹¹⁷⁶, že budeš môcť⁵ zavčasú vstať a vyrojiť sa⁵⁷⁰ na mesto, a hľa, keď on a ľud, ktorý je s ním, bude na teba vychádzať⁴⁶⁹, spraviš³⁰ mu³⁸ podľa toho, čo tvoja ruka bude dosahovať¹⁴. (34)Avímelech teda¹² v noci vstal, aj všetok ľud, ktorý bol pri ňom, a položili sa proti Šechemu v zálohe⁵⁶⁹, štyri skupiny⁴⁷⁹. (35)A Gaal, syn Eveda⁵⁵⁵, vyšiel⁶⁸ a zastal pri vchode²⁷² do brány mesta; a Avímelech a ľud, ktorý bol s ním, povstal zo zálohy, (36)a Gaal ten ľud uvidel a povedal k Zevúlovi: Hľa, z temien⁴²¹ vrchov zostupuje akýsi ľud. A Zevúl k nemu povedal: Vidíš tieň vrchov ako ľudí¹⁵². (37)A Gaal ešte ďalej prehovoril¹⁵¹ a povedal: Hľa, zostupujú, ľud, z blízkosti⁵⁷¹ vyvýšeniny⁵⁷² zeme a jedna skupina⁴⁷⁹ prichádza²¹ od cesty ku stromu¹⁶¹²⁵⁹ Meónením⁵⁷³. (38)A Zevúl k nemu povedal: Kdeže je tvoja reč, keď⁵⁷⁴ si vravel: kto je Avímelech, žeby sme mu mali⁵ slúžiť¹⁷⁴? Či toto nie je ten ľud, ktorým si pohrdol? Nože⁶⁹ vytiahni⁶⁸ a bojuj¹⁰ proti nemu! (39)A Gaal pred tvárou občanov⁵³¹ Šechema vytiahol⁶⁸ a dal sa proti Avímelechovi bojovať¹⁰; (40)a Avímelech sa dal prenasledovať ho, takže² pred jeho tvárou¹⁰³ prchol, a až ku vchodu²⁷² do brány padli mnohí zabíť⁵⁷⁵. (41)A Avímelech ostal v Arúme a Zevúl Gaala a jeho bratov zahnal¹⁰³, takže v Šecheme neostali⁵⁷⁶.

(42)A na druhý deň⁴⁴⁵ sa stalo¹⁷⁶, že² ľud vytiahol⁶⁸ do poľa; to² bolo oznámené²⁶⁰ Avímelechovi (43)a Avímelech priviedol⁵⁷⁷ ľud a rozdelil ich na tri skupiny⁴⁷⁹ a v poli položil zálohy; a keď uvidel, že²¹¹ hľa, ľud z mesta vychádza⁶⁸, povstal³⁰ proti nim a napadol¹⁹ ich; (44)a Avímelech a skupiny⁴⁷⁹, ktoré boli pri ňom, sa vyrojili⁵⁷⁰ a zastavili sa pri vchode²⁷² do brány mesta, a dve skupiny⁴⁷⁹ sa rozbehli⁵⁷⁰ proti všetkým⁵⁷⁸, ktorí boli v poli, a pobíli¹⁹ ich. (45)A Avímelech po celý onen deň bojoval¹⁰²¹ proti mestu a mesto dobyl a pozabíjal ľud, ktorý bol v ňom, a mesto pováľal a poslal ho soľou.

(46)To² keď počuli všetci obyvatelia⁵³¹ veže⁵⁷⁹ Šechema, vošli³⁰ do krytu⁵⁸⁰ BOHA Beríth⁵²⁸; (47)a Avímelechovi bolo oznámené²⁶⁰, že sa všetci obyvatelia⁵³¹ veže⁵⁷⁹ Šechema zhromaždili. (48)Avímelech teda¹² vystúpil⁷ na vrch Calmón, on aj vše-

tok ľud, ktorý *bol* s ním, a Avímelech vzal v svoju ruku sekeru⁵⁸¹ a naodtínal²⁸⁰ čačiny zo stromov; to² nakládlol⁸¹ na svoje plece a k ľudu, ktorý *bol* pri ňom, povedal: Čo vidíte²⁷¹, že robím²⁷¹, poponáhľajte sa, urobte priam *tak* ako ja⁵⁰⁹. (49) Naodtínali²⁸⁰ teda¹², aj všetok ľud, každý⁷¹³ svojej čačiny a odišli za Avímelechom a nakládli⁸¹ na kryt⁵⁸⁰ a zapálili kryt⁵⁸⁰ nad nimi⁵⁸² ohňom, takže² pomreli aj všetci ľudia¹⁵² z veže⁵⁷⁹ Šechema, muži⁵⁹ aj ženy⁵⁹.

(50) A Avímelech sa pobral k Tévécii a položil sa³⁸⁰ proti Tévécii a dobyl ju. (51) A vprostred mesta bola²¹ pevná⁵⁸³ veža⁵⁷⁹ 584 a tam uprchli všetci muži a ženy a všetci občania⁵³¹ mesta a zavreli za sebou²⁰⁴ a vystúpili⁷ na strechu veže⁵⁷⁹. (52) A Avímelech prišiel až k veži⁵⁷⁹ a dal sa proti nej bojovať¹⁰; i priblížil sa⁴⁰⁶ až ku vchodu²⁷² do veže⁵⁷⁹ podpálil ju ohňom⁵⁸⁵; (53) A jedna žena na hlavu Avímelecha zhodila vrchný žarnov⁵⁸⁶ a rozrazila jeho lebku. (54) I zavola náhlivo na mladíka⁴⁶⁶ 587 nosiaceho¹¹⁰ jeho zbroj⁵⁸⁸ a povedal mu: Vytas svoj meč a usmrť ma, aby o mne nepravili: Zabila ho žena. Jeho mladík⁴⁶⁶ ho teda¹² prebodol, takže² umrel. (55) A keď muži⁵⁹ Isráela zistili⁴¹³, že Avímelech umrel, odišli³⁰ každý⁷¹³ k svojmu miestu¹¹. (56) Tak² Boh vrátil zlé, ktoré Avímelech⁵⁸⁹ spáchal⁷¹ voči svojmu otcovi pozabíjaním svojich sedemdesiatich bratov, (57) a všetko zlé mužov Šechema vrátil na ich hlavu, i ocitlo sa¹⁷⁶ na nich¹⁷⁷ zlorečenie Jótháma, syna Jerubbaala.

10 A po Avímelechovi povstal na vyslobodenie¹³⁴ Isráela Tóla, syn Púu, syna Dódu, muž Jissášchára; ten² býval v Šámíre v pohorí²⁵ Efrájima (2) a súdil¹²¹ Isráela po dvadsať a tri roky. A keď umrel, bol³⁰ pochovaný v Šámíre.

(3) A po ňom povstal Jáir, Gileádí⁴⁸⁸; ten² Isráela súdil¹²¹ po dvadsať a dva roky (4) a dostalo sa⁷⁶ mu tridsiatich synov, jazdiacich na tridsiatich somároch, a mali⁵⁸ tridsať miest⁵⁹⁰; tým² až po tento deň dávajú názov⁴¹⁵ Chavvóth-Jáir⁵⁹¹, ktoré sú v zemi Gileáda. (5) A keď Jáir umrel, bol³⁰ pochovaný v Kámóne.

(6) A deti⁶³ Isráela sa dali ďalej robiť¹⁵¹, čo *bolo*¹²³ v očiach Hospodina zlé; áno²,

dali sa slúžiť¹¹⁴ Baalím¹²⁴ a Aštároth¹²⁴ a bohom Aráma¹⁸² 592 a bohom Cídóna¹⁸² a bohom Móáva¹⁸² a bohom detí⁶³ Ammóna a bohom Pelištím⁷⁵ a opustili Hospodina a prestali mu slúžiť¹¹⁵ 593, (7) takže² proti Isráelovi vzbĺkol¹²⁸ hnev Hospodina, i vydal ich napospas ruke Pelištím⁷⁵ a ruke²³⁶ synov Ammóna. (8) Tí² sa v onom roku dali deti⁶³ Isráela drviť⁵⁹⁴ a gniaviť⁵⁹⁵ 596 na osemnásť rokov, všetky deti⁶³ Isráela, ktoré *boli* na druhej strane³³⁵ Jordánu, v zemi Emóriho⁸, ktorý *bol* v Gileáde. (9) A synovia Ammónovi sa dali prekračovať⁵⁹⁷ Jordán na bojovanie¹⁰ proti Júdovi a proti Benjáminovi a proti domu Efrájima, takže² Isráelovi nastala veľká⁵⁹⁸ úzkosť⁵⁹⁹.

(10) I dali sa deti⁶³ Isráela k Hospodinovi kričať¹⁷⁵ výrok: Zhrešili sme voči tebe, áno², že sme svojho Boha opustili a dali sa slúžiť¹¹⁵ Baalím¹²⁴. (11) A Hospodin k deťom⁶³ Isráela povedal: Či nie od Egyptanov⁶⁰⁰ a od Emóriho⁸, od synov Ammóna a od Pelištím⁷⁵ – (12) aj Cidónim⁸ a Amalék a Máoň vás stiesnili⁸⁹, a keď ste sa dali ku mne kričať²⁴², vyslobodil¹³⁴ som³⁰ vás z ich ruky, (13) ale vy ste opustili mňa a dali ste sa slúžiť¹¹⁵ iným¹²² bohom. Preto vás ďalej vyslobodzovať¹³⁴ 151 nebudem; (14) choďte a kričte⁷⁵ k bohom, v ktorých ste našli záľubu⁶⁰¹, oni nech vám v dobe vašej úzkosti⁶⁰² poskytnú¹¹ vyslobodenie¹³⁴ 599. (15) A deti⁶³ Isráela k Hospodinovi povedali: Zhrešili sme; ty s nami nalož⁷¹ podľa všetkého, čo¹²³ 603 *bude* dobré v твоjich očiach, len nás, prosíme⁶⁹, tohto dňa vyprosti. (16) A odstránili¹³⁸ sprostred⁸⁷ seba cudzích⁶⁰⁴ bohov⁶⁰⁵ a dali sa slúžiť¹¹⁵ Hospodinovi, i stala sa jeho duša netrepezlivou⁶⁰⁶ pre²⁸² tvrdu⁶⁰⁷ Isráela.

(17) A synovia Ammóna boli zvolaní²⁴² a položili sa³⁸⁰ v Gileáde; aj synovia Isráela sa zhromaždili¹²¹ a položili sa³⁸⁰ v Micpe. (18) A ľud, vodcovia²³⁸ Gileáda, povedali jeden k druhému⁴²⁸: Kto *bude* tým mužom, ktorý bude začínať bojovať¹⁰ proti synom Ammóna, bude všetkým obyvateľom Gileáda hlavou¹⁰⁷.

11 A zdatný²³⁴ hrdina³¹⁸ bol²¹ Jiftách, Gileádí⁴⁸⁸, a on *bol* synom ženy-neviestky²⁴²; a splodil Jiftácha Gileád. (2) Aj žena Gileáda mu porodila synov, a keď

synovia tej ženy vyrástli, vyhnali^{30 104} Jiftácha a povedali mu: Nesmieš⁵ mať dedičstvo⁶⁰⁸ v dome nášho otca, pretože ty si synom inej¹²² ženy. (3) Jiftách teda¹² od tváre¹⁰³ svojich bratov ušiel a usídlil sa v zemi Tóv; a zišli sa k Jiftáchovi ľahkomyselní⁵³³ muži a dali sa s ním podnikat výpravu⁶⁰⁹.

(4) A po čase⁶¹⁰ sa stalo¹⁷⁶, že z synovia Ammóna dali s Izráelom bojovať¹⁰; (5) a ako sa synovia Ammóna s Izráelom dali bojovať¹⁰, stalo sa¹⁷⁶, že starší Gileáda odišli priviesť⁵⁷⁷ Jiftácha zo zeme Tóv (6) a povedali Jiftáchovi: Pod a staneš sa¹⁷⁶ nám⁶¹¹ vojvodcom^{107 612}, keď budeme bojovať¹⁰ proti synom Ammóna. (7) A Jiftách starším Gileáda povedal: Či ste ma vy neznenávideli, takže² ste ma vyhnali¹⁰⁴ z domu môjho otca? Prečo ste teda¹² ku mne prišli teraz, keď vám je úzko? (8) A starší Gileáda k Jiftáchovi povedali: Obrátili sme sa teraz na teba⁶¹³ preto, aby si išiel s nami a bojoval¹⁰ proti synom Ammóna a stal sa¹⁷⁶ nám hlavou¹⁰⁷ – všetkým obyvateľom Gileáda. (9) A Jiftách k starším Gileáda povedal: Ak ma vy chcete priviesť²⁵³ späť⁶¹⁴ na bojovanie¹⁰ proti synom Ammóna a Hospodin ich vystaví⁶¹⁵ pred moju tvár⁶¹⁶, budem vám ja hlavou¹⁰⁷? (10) A starší Gileáda k Jiftáchovi povedali: Hospodin nech bude¹¹ svedkom⁶¹⁷ medzi nami, ak nebudeme konať tak, podľa tvojho slova. (11) Jiftách sa teda¹² so staršími Gileáda pobral a ľud ho nad sebou ustanovil⁸¹ hlavou¹⁰⁷ a vojvodcom^{107 612}; a Jiftách vyslovil všetky tieto slová pred tvárou Hospodina v Micpe.

(12) A Jiftách vyslal ku kráľovi detí⁶³ Ammóna poslov⁹⁴ s odkazom²⁸¹: Čo je medzi nami⁶¹⁸, že si ku mne prišiel bojovať¹⁰ v moju zem? (13) A kráľ detí⁶³ Ammóna k poslom⁹⁴ Jiftácha povedal: Pretože Izráel, keď on vystúpil¹⁴² z Egypta, zabral moju zem od Arnóna až po Jabbok a po Jordán; teraz ich⁶¹⁹ teda¹² v pokoji vráť. (14) A Jiftách ku kráľovi detí⁶³ Ammóna ešte znova^{151 620} vyslal poslov⁹⁴ (15) a povedal mu: Takto povedal Jiftách: Izráel nezabral zem Móáva¹⁸² ani zem detí⁶³ Ammóna, (16) lež⁵⁴ keď oni vystúpili¹⁴² z Egypta a Izráel prešiel pustinou až po more Trístia⁶²¹ a prišiel do Kádéša,

(17) vtedy² Izráel vyslal poslov⁹⁴ ku kráľovi Edóma¹⁸² s odkazom²⁸¹: Nech, prosím⁶⁹, smiem⁵ prejsť tvojou zemou. Ale kráľ Edóma¹⁸² ho nevypočul; a poslal aj ku kráľovi Móáva¹⁸², ktorý² nesúhlasil^{21 622}. Izráel teda¹² ostal v Kádéši; (18) potom² prešiel pustinou a zem Edóma¹⁸² a zem Móáva¹⁸² obišiel a k zemi Móáva¹⁸² prišiel od vzhádzania slnka a položili sa³⁸⁰ na druhej strane³³⁵ Arnóna a v územie⁵² Móáva¹⁸² nevstúpili, lebo Arnón je pomedzím⁵² Móáva¹⁸². (19) A Izráel vyslal poslov⁹⁴ k Síchónovi, kráľovi Emóriho⁸, kráľovi Chešbóna, a povedal mu: Nech, prosím⁶⁹, smieme⁵ prejsť tvojou zemou až k môjmu miestu¹¹. (20) No² Síchón sa neodvážil nechať Izráela⁶²³ prejsť svojím územím⁵², lež² zhromaždil¹²¹ Síchón všetok svoj ľud a položili sa³⁸⁰ v Jáhaci a dali sa s Izráelom bojovať¹⁰; (21) a Hospodin, Boh Izráela, vydal Síchóna a všetok jeho ľud v ruku Izráela, takže² ich pobili¹³; a Izráel zaujal⁵³ všetku zem Emóriho⁸ a v onej zemi sa usídlil, (22) ano², zaujali⁵³ všetko územie⁵² Emóriho⁸, od Arnóna až po Jabbók a od pustyne až po Jordán. (23) Nože teda⁶²⁴: Hospodin, Boh Izráela, vypudil⁵⁷ Emóriho⁸ pred tvárou¹⁰³ svojho ľudu, a ty ho⁶²⁵ chceš zaujať⁵²? (24) Či nevlasťníš⁵³ to, čo ti za vlastníctvo dal^{57 626} Kemóš, tvoj boh? Tak² vlasťníme⁵³ všetko, čo pred našou tvárou¹⁰³ vyvlastnil^{57 626} Hospodin, náš Boh. (25) A teraz: či si ty azda lepší⁶²⁷ od Báláka, syna Cippóra, kráľa Móáva¹⁸²? Či sa kedy⁶²⁷ s Izráelom dal priečiť⁴³³? Dal sa vari kedy^{627 628} proti nim bojovať¹⁰? (26) V čas bývania Izráela v Chešbóne a v jeho osadách⁷⁶ a v Aróéri a v jeho osadách⁷⁶ a vo všetkých mestách, ktoré sú na brehoch⁶²⁹ Arnóna, tristo rokov, – prečo ste ich teda¹² nedobyli späť v tej dobe? (27) Ja som teda¹² voči tebe nezhršil, lež² ty so mnou zaobchádzaš⁷¹ zle bojevaním¹⁰ proti mne. Nech Hospodin, Sudca¹, rozsudzuje¹¹ dnes medzi synmi Izráela a medzi synmi Ammóna.

(28) Ale kráľ detí⁶³ Ammóna neobrátil sluch k¹⁹⁵ slovám Jiftácha, ktoré mu odkázal⁶³⁰. (29) I ocitol sa¹⁷⁶ na Jiftáchovi¹⁷⁷ Duch Hospodina; a prešiel Gileád a Menaššea³²² a prešiel Micpu Gileáda a od Micpy Gileáda prešiel na synov⁶³¹ Ammóna.

(30)A Jiftách sľúbil⁶³² Hospodinovi sľub; i povedal: Ak naozaj⁶²⁷ budeš vydávať synov Ammóna v moju ruku, (31)potom² sa stane¹⁷⁶, že čokoľvek¹²³ vychádzajúce⁶⁸, čo mi z dverí²⁰⁹ môjho domu bude vychádzať⁶⁸ v ústrety pri mojom návrate v pokoji od synov Ammóna, toho² sa dostane¹⁷⁶ Hospodinovi a vznesiem⁴²⁴ to⁴⁸ ako vzostupnú obeť⁴²⁵.

(32)A Jiftách prešiel k synom Ammóna bojovať¹⁰ proti nim a Hospodin ich vydal v jeho ruku, (33)takže² ich pobil¹³ od Aróéra až po tvoj vstup do Minnith, dvadsať miest⁵⁹⁰, až po Ávél-Kerámim, veľmi veľkým pobitím¹³⁶³³; i boli synovia Ammóna od¹⁴¹ synov Isráela pokorení.

(34)A keď Jiftách prišiel do Micpy k svojmu domu, hľa³⁰, v ústrety mu za zvukov tamburíny a v tanečnom sprievode⁶³⁴ vychádzala⁶⁸ jeho dcéra; a ona bola len jediná, okrem¹⁴⁰⁶²⁶ nej nemal⁶³⁵ syna alebo dcéry. (35)A ako ju uvidel⁴⁷⁷, stalo sa¹⁷⁶, že² roztrhol svoje rúcha a povedal: Beda, moja dcéra, hlboko⁶²⁸ si ma zrazila⁶³⁶, práve² ty si sa dostala¹⁷⁶ medzi uvrhujúcich ma do nešťastia⁶³⁷! A ja som k Hospodinovi otvoril svoje ústa a nemôžem obrátiť⁴⁵⁵⁶³⁸! (36)I povedala k nemu: Môj otče, otvoril si svoje ústa k Hospodinovi – sprav mi³⁸ podľa toho, čo z tvojich úst vyšlo⁶⁹, potom čo⁶³⁹ ti Hospodin umožnil⁷¹⁶⁴⁰ pomstu⁶⁴¹ nad tvojimi nepriateľmi¹⁴⁰³⁰⁸, nad synmi¹⁴⁰³⁰⁸ Ammóna. (37)A povedala k svojmu otcovi: Kiež sa mi môže⁵¹ spraviť táto vec: Upustiť⁴⁹⁴ odo mňa⁶⁴² na dva mesiace, i budem chodiť a zostupovať⁶⁴³ po vrchoch⁶⁴⁴ a plakať nad svojim panenstvom, a ja moje družky. (38)I povedal: Choď. A odoslal ju na dva mesiace a odišla ona aj jej družky a na vrchoch si poplakala nad svojim panenstvom; (39)a po uplynutí⁶⁴⁵ dvoch mesiacov sa stalo, že² sa vrátila⁴⁵⁵ k svojmu otcovi, i vykonal pri nej³⁸ svoj sľub, ktorý sľúbil⁶³². A ona nespoznala⁶⁴⁶ muža; a v Isráelovi sa stalo¹⁷⁶ zvyklosťou⁶⁴⁷, (40)že od roka k roku⁶⁴⁸ chodievali⁶⁴⁹ dcéry Isráela vyprávať³¹³⁶⁵⁰ o dcére Jiftácha, Gileádiho⁸⁸, po štyri dni v roku.

12 A boli zvolaní²⁴² muži⁵⁹ Efrájima, i prešli do Cáfóna a povedali Jiftáchovi: Prečo si prešiel bojovať¹⁰ proti sy-

nom Ammóna a nás si nepovolal²⁴⁶ ísť s tebou? Budeme tvoj dom nad tebou spaľovať ohňom⁵⁸⁵. (2)A Jiftách k nim povedal: Ocitol som sa v zápase⁶⁵¹ – ja aj môj ľud, so synmi⁶⁵² Ammóna, – veľkom⁵⁹⁸⁶⁵³, a s krikom som vás volal⁶⁵⁴, ale nevyslobodili¹³⁴ ste ma z ich rúky. (3)A keď som zisťoval⁴¹³, že nie si ochotný pomôcť¹³⁴⁴⁴³, položil som³⁰⁸¹ svoje žitie³³⁹ v svoju dľaň³⁹⁶⁵⁴⁸ a prešiel som k synom⁹ Ammóna, a Hospodin ich vydal v moju ruku. Prečo ste teda¹² tohto dňa ku mne vystúpili? bojovať¹⁰ proti mne? (4)A Jiftách zhromaždil všetkých mužov Gileáda a napadol¹⁰⁶⁵⁴ Efrájima; a muži Gileáda Efrájima pobili¹³, lebo boli povedali⁶⁵⁵: Vy, Gileád, ste ubehli z Efrájima vprostred Efrájima, vprostred Menaššea. (5)A Gileád obsadil²²⁹ brody²³⁰ Jordánu naproti Efrájimovi²³¹³²²; a keď ubehli z Efrájima vrelí: Nech smiem⁵ prejsť, a muži Gileáda mu povedali: Či si ty Efráthi⁶⁵⁵, a povedal: Nie, stávalo sa²¹¹⁷⁶, (6)že² mu povedali: Nože⁶⁹ povedz: Šibbóleth⁶⁵⁶; a ak povedal: Šibbóleth⁶⁵⁷, lebo² nevedel⁷⁹⁹ vyslovovať⁶⁵⁸ správne⁶⁵⁹, chopili sa¹⁸³⁰ ho a pri brodoch²³⁰ Jordánu ho zabili⁶⁶⁰. A v onej dobe z Efrájima padlo štyridsaťadvetisíc⁶⁶¹.

(7)A Jiftách súdil¹²¹ Isráela po šesť rokov; a keď Jiftách, Gileádi⁸⁸, umrel, bol³⁰ pochovaný v ktoromsi z miest⁵⁹⁰⁶⁶² Gileádu.

(8)A po ňom sa dal Isráela súdiť¹ Ivcán z Béth-láchema, (9)ktorému²⁴⁰ sa dostalo¹⁷⁶ tridsiatich synov, a odoslal²³ von⁶⁶³⁶⁶⁴ tridsať dcér a svojim synom priviedol tridsať dcér odinakia⁶⁶⁵. A súdil¹²¹ Isráela po sedem rokov, (10)a keď Ivcán umrel, bol³⁰ pochovaný v Béth-lácheme.

(11)A po ňom sa dal Isráela súdiť¹ Élón, Zevulóni⁸⁸, a súdil¹²¹ Isráela po desať rokov; (12)a keď Élón, Zevulóni⁸⁸, umrel, bol³⁰ pochovaný v Ajjálóne v zemi Zevuluna.

(13)A po ňom sa dal Isráela súdiť¹ Avdón, syn Hilléla, Pireáthóni⁸⁸, (14)ktorému²⁴⁰ sa dostalo¹⁷⁶ štyridsiatich synov a tridsiatich vnukov⁶⁶⁶, jazdiacich na sedemdesiatich somároch; a súdil¹²¹ Isráela po sedem rokov. (15)A keď Avdón, syn Hilléla, Pireáthóni⁸⁸, umrel, bol³⁰ pochovaný v Pireáthóne v zemi Efrájima, v pohorí²⁵ Amalékího⁸.

13 A deti⁶³ Isráela sa dali ďalej robiť¹⁵¹, čo bolo¹²³ v očiach Hospodina zlé, a Hospodin ich na štyridsať rokov vydal v ruku Pelištím⁷⁵.

(2)I vyskytol sa¹⁷⁶ jeden muž z Corey, z čeľade⁷⁴ Dániho⁸⁸, a jeho meno Mánóach⁶⁶⁷; a jeho žena bola neplodná a nerodila²¹. (3)No² tej žene sa ukázal Anjel⁹⁴ Hospodina a povedal k nej: Nože⁶⁹ hľa, ty si neplodná a nerodíš²¹, ale otehotnieš a porodíš syna; (4)no² teraz, prosím⁶⁹, daj na seba pozor⁶⁷, nech² nepiješ vína ani nič opojné⁶⁶⁸ a neješ nič¹⁵⁹ nečisté, (5)lebo hľa, ty – dochádza k tomu, že otehotnieš^{253 669} a že porodíš²⁵³ syna, na ktorého²⁴⁰ hlavu nebude smieť⁵ vystúpiť⁷ bratva⁶⁷⁰, lebo ten chlapec⁴⁶⁶ bude od lona³⁶⁸ zasvätencom⁶⁷¹ Bohu, a on bude začínať Isráela z ruky Pelištím⁷⁵ vyslobodzovať¹³⁴.

(6)A žena prišla a prevrávala k svojmu mužovi výrok: Prišiel ku mne Boží muž, ktorého výzor bol ako výzor Božieho Anjela⁹⁴, veľmi hrozný²⁶⁷, ale nespýtala som sa ho, odkiaľ on je, ani mi neoznámil²⁶⁰ svoje meno; (7)a povedal mi: Hľa, ty – dochádza k tomu, že otehotnieš^{253 669} a že porodíš²⁵³ syna, a teraz nech nepiješ¹¹ vína ani nič opojné⁶⁶⁸ a neješ¹¹ žiadnu¹⁵⁹ nečistotu⁶⁷², lebo ten chlapec⁴⁶⁶ bude od lona³⁶⁸ až po deň svojej smrti zasvätencom⁶⁷¹ Bohu.

(8)Mánóach sa teda¹² dal úpieť⁶⁷³ k Hospodinovi; i povedal: Ach³⁹⁵, Pane, ten Boží muž, ktorého si poslal, – nech k nám, prosím⁶⁹, ešte smie⁵ prísť a poučiť⁶⁷⁴ nás, čo máme⁵ robiť s chlapcom⁴⁶⁶, ktorý¹²³ sa narodí. (9)A Boh vypočul¹⁰¹ hlas Mánóacha, takže² Boží Anjel⁹⁴ ešte k žene prišiel, keď² ona sedela v poli a Mánóacha, jej muža, pri nej nebolo. (10)A žena sa náhlivo⁶⁷⁵ rozbehla a dala vedieť²⁶⁰ svojmu mužovi; i povedala k nemu: Hľa, ukázal sa mi ten muž, ktorý v ktorýsi deň ku mne prišiel.

(11)A Mánóach vstal a pobral sa za svojou ženou a prišiel k tomu mužovi a povedal mu: Či si ty ten muž, ktorý si prehovoril k tejto žene? I povedal: Ja. (12)A Mánóach povedal: Vtedy, keď⁶⁷⁶ sa máš uskutočniť⁶⁷⁷ tvoje slovo⁶⁷⁸, čo bude povinnosťou²⁴⁵ ohľadne toho chlapca⁴⁶⁶ a činnosťou¹⁷⁷ okolo neho⁶⁷⁹? (13)A Anjel⁹⁴

Hospodina k Mánóachovi povedal: Pred všetkým¹⁰³, čo som povedal k žene, nech sa chráni^{11 67}; (14)Z ničoho¹⁵⁹, čo pochádza⁵²⁷ z vínnej révy⁶⁸⁰, nech neje¹¹ a nech nepije¹¹ víno a nič opojné⁶⁶⁸ a neješ¹¹ žiadnu¹⁵⁹ nečistotu⁶⁷²; nech zachováva^{11 67} všetko, čo som jej rozkázal.

(15)A Mánóach k Anjelovi⁹⁴ Hospodina povedal: Nech ťa, prosím⁶⁹, smieme⁵ pozdržať a pred tvoju tvár pripraviť^{71 681} kozľa. (16)A Anjel⁹⁴ Hospodina k Mánóachovi povedal: Bárs by si ma zdržiaval, nebudem z tvojho pokrmu^{682 683} ješť, no² ak chceš⁵ pripraviť⁷¹ vzostupnú obeť⁴²⁵, môžeš⁵ ju Hospodinovi vzniesť⁴²⁴. Mánóach totiž nevedel²⁷¹, že je to⁴⁸ Anjel⁹⁴ Hospodina. (17)A Mánóach k Anjelovi⁹⁴ Hospodina povedal: Aké⁶⁸⁴ je tvoje meno? Lebo keď sa tvoje slovo má⁵ uskutočniť⁶⁷⁷, uctíme^{30 540 685} ťa⁶⁸⁶. (18)A Anjel⁹⁴ Hospodina mu povedal: Prečo toto, že sa⁶⁸⁷ pýtaš na moje meno, ktoré²⁴⁰ je nepochopiteľné⁶⁸⁸? (19)A Mánóach priniesol⁵⁷⁷ to kozľa a obeť daru¹⁸⁵ a vzniesol⁴²⁴ na skale Hospodinovi; ten² svojím pôsobením⁷¹ konal div⁶⁸⁸, kým² sa Mánóach a jeho žena dívali, (20)lebo² pri vystupovaní⁷ plameňa z oltára^{38 689} k nebesám sa stalo¹⁷⁶, že² Anjel⁹⁴ Hospodina v plameni oltára⁶⁸⁹ vystúpil⁷. To² keď Mánóach a jeho žena videli, padli³⁰ na svoje tváre k zemi. (21)A Anjel⁹⁴ Hospodina sa už naďalej Mánóachovi ani jeho žene neukázal¹⁵¹. Vtedy Mánóach spoznal, že to⁴⁸ bol Anjel⁹⁴ Hospodina, (22)i povedal Mánóach k svojej žene: Istotne⁶⁹⁰ budeme musieť⁵ umrieť, lebo sme uvideli Boha⁶⁹¹. (23)Ale jeho žena mu povedala: Keby bol Hospodin pojal záľubu v usmrtení⁶⁹² nás, nebol by vzal z našej ruky vzostupnú obeť⁴²⁵ ani obeť daru¹⁸⁵ a nie žeby nám bol ukázal všetky tieto veci a nie žeby nám práve teraz⁶⁹³ čosi také⁶⁹⁴ ohlásil⁶⁹⁵.

(24)A žena porodila syna a nazvala jeho meno Šimšón; a chlapec⁴⁶⁶ vyrástol a Hospodin ho požehnal. (25)A v tábore²⁶¹ Dána⁶⁹⁶ medzi Coreou a medzi Eštáólom ho začal pobádať⁶⁹⁷ Duch Hospodina.

14 A Šimšón zostúpil do Timny a v Timne uvidel ženu z dcér Pelištím⁷⁵, (2)a vystúpil⁷ a podal svojmu otcovi a svojej matke správu²⁶⁰; i povedal:

Uvidel som v Timne ženu z dcér Pelištím⁷⁵; teraz mi ju teda¹² vezmite za ženu. (3)I povedal mu jeho otec a jeho matka: Či nieťo medzi dcérami tvojich bratov a vo všetkom mojom ľuďe ženy, že ty ideš pojať ženu z Pelištím⁷⁵, neobrezaných^{69b}? A Šimšón svojmu otcovi a svojej matke povedal: Tú⁴⁸ mi vezmi, lebo ona je^{271 699} v mojich očiach správna⁷⁰⁰. (4)No² jeho otec a jeho matka nevedeli²¹, že to⁴⁸ je od Hospodina, že on⁷⁰¹ hľadá príležitosť ohľadne³⁰⁹ Pelištím⁷⁵; a v onen čas Pelištím⁷⁵ nad Isráélom panovali⁵⁷.

(5)Zostúpil teda¹² Šimšón a jeho otec a jeho matka a prišli až po vinice Timny; a hľa, v ústrety mu zarezal hrivnatec⁷⁰² z levov. (6)I prišiel⁷⁰³ na neho Duch Hospodina, takže² ho roztrhal stáby roztrhaním kozlaťa a nič⁷⁰⁴ nebolo v jeho ruke. A svojmu otcovi ani svojej matke neoznámil²⁶⁰, čo spravil. (7)A zostúpil a prehovoril s tou ženou³⁸, ktorá² bola^{271 699} v očiach Šimšóna správna⁷⁰⁰; (8)a keď sa po istom čase⁶¹⁰ vracal²¹ pojať ju, odbočil^{30 138} pozrieť mršinu⁷⁰⁵ toho leva, a hľa, v tele leva roj⁷⁰⁶ včiel a med, (9)i vybral⁷⁰⁷ ho do svojich dlaní³⁹⁶ a išiel²¹ a pri chôdzi jedol⁷⁰⁸. A keď prišiel k svojmu otcovi a k svojej matke, dal³⁰ im a zajedli, ale neoznámil²⁶⁰ im, že ten med vybral⁷⁰⁷ z tela toho leva.

(10)A jeho otec zostúpil k tej žene a Šimšón tam usporiadal⁷¹ hostinu⁷⁰⁹, lebo tak robievali ženisi⁷¹⁰. (11)A ako ho uvideli⁴⁷⁷, stalo sa¹⁷⁶, že² priviedli⁵⁷⁷ tridsiatich spoločníkov⁷¹¹, aby pobudli¹⁷⁶ s ním; (12)a Šimšón im povedal: Nože⁶⁹ vám chcem⁵ dať hádať hádanku; ak mi ju správne⁷¹² za sedem dní hostiny⁷⁰⁹ vyložíte²⁶⁰, keď² uhádnete^{14 713}, vtedy² vám dám tridsať košiel⁷¹⁴ a tridsať rúch na striedanie⁷¹⁵, (13)no² ak mi ju nebudete môcť vyložiť²⁶⁰, vtedy² dáte vy mne tridsať košiel⁷¹⁴ a tridsať rúch na striedanie⁷¹⁵. Povedali mu teda¹²: Daj hádať svoju hádanku, nech² ju počujeme. (14)I povedal im:

Z jedáka⁷¹⁶ vyšlo⁶⁸ jedlo a zo silného vyšlo⁶⁸ sladké.

I nedokázali po tri dni tú hádanku vyložiť²⁶⁰ (15)a v štvrtý⁷¹⁷ deň sa stalo¹⁷⁶, že² žene Šimšóna povedali: Nahovor⁷¹⁸ svojho muža, nech² pre nás¹¹⁶ tú hádanku vykladá²⁶⁰, aby sme teba aj dom tvojho

otca nemuseli⁵ spáliť ohňom⁵⁸⁵; či ste nás pozvali²⁴⁶ na ožobráčenie^{53 719} nás? Či nie? (16)Ale žena Šimšóna sa pred ním⁷²⁰ už bola rozplakala a povedala: Len ma nenávidíš^{21 721} a nemiluješ²¹ ma; synom môjho ľudu si dal hádať hádanku a mne si ju nevyložil²⁶⁰. I povedal jej: Hľa, nevyložil²⁶⁰ som svojmu otcovi ani svojej matke, a mám⁵ vyložiť²⁶⁰ tebe? (17)Ale preplakala pred ním⁷²⁰ tých sedem dní, čo mali^{21 528} hostinu⁷⁰⁹, a v siedmy deň sa stalo¹⁷⁶, že² jej vyložil²⁶⁰, lebo ho donútila^{21 722}; i vyložila²⁶⁰ hádanku synom svojho ľudu. (18)A v siedmy deň, skôr ako slnko⁷²³ zachádzalo, mu muži mesta povedali: Čo sladšie od medu? A čo silnejšie od leva?

I povedal k nim:

Keby ste neboli orali²¹ mojou jalovicou, neboli by ste uhádli^{14 713} moju hádanku.

(19)A prišiel⁷⁰³ na neho Duch Hospodina; i zostúpil v Aškelón⁷²⁴ a pobil¹³ z nich tridsiatich mužov a vzal z nich zvrátené veci a tie rúcha na striedanie⁷¹⁵ dal vyložiť²⁶⁰ tú hádanku. A vzbĺkol¹²⁸ jeho hnev; i vystúpil⁷ v dom svojho otca. (20)A žena Šimšóna sa dostala¹⁷⁶ za jeho spoločníka⁷¹¹, ktorý mu bol priateľom⁴⁷².

15 A po istom čase⁶¹⁰, v dňoch žatvy pšenice, sa stalo¹⁷⁶, že² Šimšón svoju ženu prišiel s kozlaťom⁷²⁵ navštíviť⁷²⁶; a povedal²¹² si: Musím⁵ vojsť k svojej žene do izby. Ale jej otec mu nedal vojsť; (2)i povedal jej otec: Povedal²¹² som si veru⁷²⁷, že si ju isto⁷²⁷ znenávidel⁷²¹, takže² som ju dal tvojmu spoločníkovi⁷¹¹. Či nie je jej mladšia³¹ sestra krajšia⁷²⁸ od nej? Nože⁶⁹ – nech sa za teba dostáva^{11 176} miesto nej. (3)A Šimšón im⁷²⁹ povedal: Tentoraz som²¹ bez viny⁷³⁰ ohľadne³⁰⁹ Pelištím⁷⁵, ak s nimi ja budem nakladať⁷¹ zle. (4)A Šimšón sa pobral a pochytil²²⁹ tristo líšok⁷³¹, a vzal fakle a obrátil⁷³² chvost k chvostu a vložil⁸¹ po jednej fakli medzi dva chvosty, (5)a podpálil⁷³³ na fakliach oheň a vypustil²³ ich v stojaté obilie⁷³⁴ Pelištím⁷⁵ a popálil⁷³³ od stohov⁵⁹ až po stojaté obilie a po sady⁵⁹ olív^{59 735}. (6)A Pelištím⁷⁵ povedali: Kto toto vykonal? I povedali: Šimšón, zať Timního⁸⁸, lebo vzal jeho ženu a dal ju jeho spoločníkovi⁷¹¹. A Pelištím⁷⁵ vystúpili⁷ a spálili ju aj jej otca ohňom⁵⁸⁵.

(7)A Šimšón im⁷²⁹ povedal: Ak chcete⁵ konať takto⁵⁰¹, vtedy len čo sa na vás vypomstím, potom chceme⁵ prestať. (8)I pobil¹³ ich, stehno⁷³⁶ na bedro^{191 737}, veľkým pobitím¹³; a zostúpil a usidlil sa v rozsadline skaliska⁴⁰⁷ Ětám.

(9)A Pelištím⁷⁵ vystúpili⁷ a položili sa³⁸⁰ v Júdovi³²² a roztiahli sa do Lechí.

(10)A muži⁵⁹ Júdu povedali: Prečo ste proti nám vystúpili⁷? I povedali: Vystúpili⁷ sme sputnať Šimšóna a naložiť⁷¹ s ním³⁸ podľa toho, ako naložil⁷¹ on s nami³⁸.

(11)Zostúpili teda¹², tritisíc mužov z Júdu, do rozsadliny skaliska⁴⁰⁷ Ětám a povedali Šimšónovi: Či nevieš²¹, že Pelištím⁷⁵ nad nami panujú⁵¹⁷? Čo¹⁰² si nám teda¹² toto vykonal? I povedal im: Podľa toho, čo vykonali mne³⁸, tak som vykonal im³⁸. (12)A povedali mu: Zostúpili sme sputnať ťa, vydať ťa v ruku Pelištím⁷⁵. A Šimšón im povedal: Odprisahajte mi, že sa na mňa nebudete vrhať⁴⁵³ vy. (13)Prevraveli teda¹² k nemu výrokom: Nie, lež⁵⁴ ťa chceme⁵ iba⁷³⁸ sputnať a vydáme ťa v ich ruku, ale nijako⁷³⁸ ťa nechceme⁵ usmrtiť. Sputnali ho teda¹² dvoma novými povrazmi a vyviedli⁶⁸ ho od skaliska⁴⁰⁷; (14)on prišiel až k Lechí a Pelištím⁷⁵ sa mu v ústrety dali pokrikovať⁷³⁹, i prišiel⁷⁰³ na neho Duch Hospodina a povrazy, ktoré boli na jeho ramenách, sa stali štaby lanovými vláknami⁷⁴⁰, ktoré zhoreli⁷³² v ohni, takže² jeho putá splynuli⁷⁴¹ z jeho rúk³⁷. (15)A našiel¹⁴ čelust⁷⁴² osla, čerstvú⁷⁴³, i vystrel²⁰² svoju ruku a vzal ju a pobil¹³ ňou tisíc mužov. (16)A Šimšón povedal:

Čelustou⁷⁴² osla hromadu⁷⁴⁴, dve hromady⁷⁴⁴,
čelustou⁷⁴² osla som pobil¹³ tisíc mužov.

(17)A ako skončil^{193 477} hovorenie, stalo sa⁷⁶, že² čelust⁷⁴² zo svojej ruky zahodil; a dal⁴⁴² tomu miestu¹¹¹ názov⁴¹⁵ Rámáth-Lechí⁷⁴⁵.

(18)A vysmädol veľmi a dal sa volať k Hospodinovi, i povedal: Ty si dal rukou⁷⁴⁶ svojho nevoľníka toto veľké vyslobodenie^{134 747}, mám⁵ azda¹² teraz umrieť smädом a padnúť v ruku⁷⁴⁸ neobrezaných⁶⁹⁸? (19)A Boh rozčesol prehĺbeninu⁷⁴⁹, ktorá je v Lechí, a vyšli⁶⁸ z nej vody; i napil sa a jeho duch⁷⁵⁰ sa vrátil⁴⁵⁵, takže²

ožil. Preto nazval⁴⁴² meno toho⁴⁸ Ěn-hak-kóre⁷⁵¹; ten⁷⁵² je v Lechí až po tento deň.

(20)I súdil²¹ Isráela v dňoch Pelištím⁷⁵ po dvadsať rokov.

16 A Šimšón odišiel do Gazzy a uvidel tam ženu-neviestku²⁴², i vošiel k nej. (2)Výrok ku Gazzáthim^{88 753}: Prišiel sem Šimšón! Rozostavili sa teda¹² vôkol⁷⁵⁴ a striehli^{21 569} na neho v bráne mesta po celú noc; a po celú noc sa správali²¹ ticho s výrokom²¹²: Až do svetla rána, potom² ho budeme môcť⁵ zabiť. (3)A Šimšón poležal až do polnoci a o polnoci vstal a schytil^{18 755} dvre^{56 209} brány mesta a obe veraje a vytrhol⁷⁵⁶ ich so závorou; to² naložil⁸¹ na svoje plec a vyniesol⁷ to⁴⁸ na temä⁴²¹ vrchu, ktorý je pred Chevrónom⁷⁵⁷.

(4)Potom sa stalo⁷⁶, že² sa dal milovať ženu v údolí²⁴⁹ Sórék, a jej meno Delílá. (5)I vystúpili⁷ k nej pohlavári¹⁶⁸ Pelištím⁷⁵ a povedali k nej: Nahovor⁷⁷⁷ ho a zisti⁴¹¹, čím⁷⁵⁸ je jeho sila³⁹⁸ veľká a čím⁷⁵⁹ by sme na neho stačili⁷⁶⁰, takže² by sme ho mohli⁵ sputnať na jeho skrotenie⁷⁶¹; a my – každý⁷¹³ ti dá tisíc a sto šekelov⁵²⁴ striebra. (6)Delílá teda¹² k Šimšónovi povedala: Prezrad²⁶⁰ mi, prosím⁶⁹, čím⁷⁵⁸ je tvoja sila³⁹⁸ veľká a čím⁷⁵⁹ by si mohol⁵ byť sputnaný na svoje skrotenie⁷⁶¹. (7)A Šimšón k nej povedal: Ak by ma sputnávali siedmimi žilami⁷⁶², čerstvými⁷⁶³, ktoré ešte neboli vysušené⁷⁶⁴, vtedy² by som zoslabol⁷⁶⁵ a bol²¹ ako každý iný⁷⁶⁶ človek⁷⁶⁷. (8)Pohlavári¹⁶⁸ Pelištím⁷⁵ jej teda¹² vyniesli⁷ sedem žíl⁷⁶², čerstvých⁷⁶⁵, ktoré ešte neboli vysušené⁷⁶⁴, i sputnala ho nimi; (9)a v izbe jej sedela záloha⁷⁶⁸, i povedala k nemu: Pelištím⁷⁵ na teba, Šimšón! A roztrhli tie žily⁷⁶², ako sa trhá vlákno kúdele pri svojom zavoňaní ohňa, a jeho sila³⁹⁸ nebola spoznaná.

(10)A Delílá k Šimšónovi povedala: Hľa, urobil si si zo⁷⁶⁹ mňa blázna a prehovril si ku mne lož⁷⁷⁰; prezrad²⁶⁰ mi, prosím⁶⁹, teraz, čím⁷⁵⁹ by si mohol⁵ byť sputnaný. (11)I povedal k nej: Ak by ma pevne⁷⁷¹ sputnávali novými povrazmi, ktorými nebola vykonaná práca⁷⁴², vtedy² by som zoslabol⁷⁶⁵ a bol²¹ ako každý iný⁷⁶⁶ človek⁷⁶⁷. (12)Delílá teda¹² vzala nové povrazy a sputnala ho nimi a povedala k nemu: Pelištím⁷⁵ na teba, Šimšón! (A v izbe

sedela záloha.) I roztrhol ich zo svojich ramien³⁷ ako nite⁵⁹.

(13)A Delíla k Šimšónovi povedala: Až doposiaľ si si zo⁷⁶⁹ mňa robil²⁷¹ blázna a hovoril si²⁷¹ ku mne lži; prezrad²⁶⁰ mi, čím⁷⁵⁹ by si mohol⁵ byť sputný. I povedal k nej: Ak budeš votkávať⁷⁷³ sedem kučier⁷⁷⁴ mojej hlavy v osnovu⁷⁷⁵. (14)Prirazila^{277 776} ich teda¹² žrdou^{273 777} a povedala: Pelištím⁷⁵ na teba, Šimšón! I precitol zo svojho spánku a vytrhol⁷⁵⁶ tkáčsku žrd^{273 777 778} aj osnovu. (15)A povedala k nemu: Ako môžeš⁵ vraviť: Milujem ťa, a tvoje srdce nie je so mnou? Teraz si si už⁷⁷⁹ trikrát zo⁷⁶⁹ mňa narobil blázna a neprezradil²⁶⁰ si mi, čím⁷⁵⁸ je tvoja sila³⁹⁸ veľká. (16)A keď na neho po všetky⁷⁸⁰ dni svojimi rečami dotierala^{21 722} a trápila²¹ ho, stalo sa⁷⁶, že² sa jeho duša stala na smrť netrepzlivou⁶⁰⁶, (17)takže² jej celé svoje srdce vyjavil²⁶⁰; i povedal jej: Na moju hlavu nevystúpila⁷ britva⁶⁷⁰, lebo ja som od lona³⁷⁰ svojej matky Božím zasvätencom⁶⁷¹; ak by som bol oholený⁷⁸¹, vtedy² by odo mňa moja sila³⁹⁸ odstúpila¹³⁸, takže² by som zoslabol⁷⁶⁵ a bol²¹ ako každý⁷⁸² človek⁷⁸³. (18)I spoznala⁴¹³ Delíla, že jej vyjavil²⁶⁰ celé svoje srdce; poslala teda¹² a pohlavárov¹⁶⁸ Pelištím⁷⁵ povolala²⁴⁶ výrok: Tentoraz vystúpte⁷, lebo mi vyjavil²⁶⁰ celé svoje srdce. Pohlavári¹⁶⁸ Pelištím⁷⁵ k nej teda¹² vystúpili⁷ a vynesli⁷ v svojej ruke peniaze³⁴⁰. (19)I uspala ho na svojich kolenách a povolala muža⁷⁸⁴ a dala oholiť^{4781 785} sedem kučier⁷⁷⁴ jeho hlavy; tak² na jeho skrotenie⁷⁶¹ spôsobila znesvätenie^{786 787} a jeho sila³⁹⁸ od neho⁵⁷¹ odstúpila¹³⁸. (20)I povedala: Pelištím⁷⁵ na teba, Šimšón! Precitol teda¹² zo svojho spánku a povedal²¹² si: Budem môcť⁶⁹ vyjsť ako v predošlých prípadoch⁷⁸⁸ a vytriasť sa⁷⁸⁹; ale on nevedel²¹, že Hospodin od neho⁵⁷¹ odstúpil¹³⁸. (21)A Pelištím⁷⁵ sa ho chopili¹⁸ a vypíchali jeho oči a zaviedli ho nadol do Gazzy a sputnali ho mosadznými okovami⁷⁹⁰; a stal sa⁷⁶ mletiarom v dome väzňov. (22)No² vlas jeho hlavy začal rásť, ako bol oholený⁷⁸¹.

(23)A pohlavári¹⁶⁸ Pelištím⁷⁵ sa zhromaždili¹²¹ na obetovanie veľkej obete Dágonovi, ich bohu, a na veselicu; i povedali: Náš boh vydal v našu ruku Šimšóna, nášho nepriateľa. (24)A ľud, tí ho uvideli

a chválili svojho boha, takže vraveli²¹: Náš boh vydal v našu ruku nášho nepriateľa a pustošiteľa⁷⁹¹ našej zeme a toho, ktorý rozmnožil našich zabitých⁵⁷⁵. (25)A keď sa ich srdce potešilo⁷⁹², stalo sa⁷⁶, že² povedali: Povolajte²⁴⁶ Šimšóna, nech² nám tancuje⁷⁹³! Povolali teda¹² Šimšóna z domu väzňov, i dal sa pred ich tvárou žartovať⁷⁹⁴; a postavili ho medzi dva stĺpy⁷⁹⁵. (26)A Šimšón povedal k chlapcovi⁴⁶⁶, ktorý¹²³ ho držal za⁷⁹⁶ ruku: Nechaj⁷⁹⁷ ma, nech² 798 nahmatám tie dva stĺpy⁷⁹⁵, na ktorých je dom založený⁷⁹⁹, nech² sa môžem⁵ o ne oprieť⁸⁰⁰. (27)A dom bol²¹ plný mužov a žien, aj všetci pohlavári¹⁶⁸ Pelištím⁷⁵ ta prišli, a na streche bolo asi²³¹ tritisíc mužov a žien, ktorí¹²³ sa dívali na tanec⁷⁹³ Šimšóna. (28)A Šimšón sa dal k Hospodinovi volať výrokom: Pane, Hospodine, pripomeň si ma, prosím⁶⁹, a posilni¹⁸¹ ma, prosím⁶⁹, len tentoraz, ó¹²³ Bože, nech² sa na³⁰⁹ Pelištím⁷⁵ jednou pomstou môžem⁵ vypomstiť za³⁰⁹ obe svoje oči! (29)I objal⁸⁰¹ Šimšón tie dva prostredné stĺpy^{795 802}, na ktorých bol dom založený⁷⁹⁹ (a nalahol na ne⁸⁰³), jeden svojou pravcou a jeden svojou ľavicou; (30)A Šimšón povedal: Nech mrie¹¹ moje žitie^{339 804} s Pelištím⁷⁵! I vypál sa^{532 805} mocne⁸⁰⁶ a dom padol na pohlavárov¹⁶⁸ a na všetok ľud, ktorý v ňom bol, takže² mŕtvych, ktorých usmrtil pri svojej smrti, bolo viac od tých, ktorých usmrtil v svojom živote⁸⁰⁷. (31)A zostúpili jeho bratia a všetok dom jeho otca a vyzdvihli¹²⁷ ho a vynesli⁷ a pochovali ho medzi Coreou a medzi Eštáólom v hrobe Mánóacha, jeho otca. A on súdil^{17 21} Izráela po dvadsať rokov.

17 I vyskytol sa⁷⁶ v pohorí²⁵ Efrájima muž, ktorého²⁴⁰ meno bolo Míchájú; (2)ten² svojej matke povedal: Tisíc a sto šekelov⁵²⁴ striebra, čo ti bolo odobraté⁸⁰⁸, a ty si zakliala⁸⁰⁹ a povedala si to aj v moje uši – hľa, to striebro je u mňa, vzal som ho ja. A jeho matka povedala: Nech je požehnaný môj syn od Hospodina. (3)I vrátil tých tisíc a sto šekelov⁵²⁴ striebra svojej matke a jeho matka povedala: To striebro som plne⁸¹⁰ posvätila Hospodinovi zo svojej ruky pre svojho syna¹¹⁶ na zhotovenie⁷¹ sochy¹⁹⁵ a zliatiny, a teraz ti ho chcem⁵ vrátiť. (4)Vrátil teda¹²

to striebro svojej matke a jeho matka vzala dvesto *šekelov*⁵²⁴ striebra a dala ho zlatníkovi; ten² ho spracoval⁷¹ na sochu¹⁹⁵ a zliatinu. To² sa dostalo¹⁷⁶ v dom Míchá-jhúa. (5)A ten muž, Míchá⁸¹¹, mal⁵⁸ dom bohov, i zhotovil⁷¹ ornáta domácych bôžikov⁸¹², i naplnil ruku⁸¹³ jedného zo svojich synov, takže² sa mu stal¹⁷⁶ kňazom¹⁰⁷.

(6)V oných dňoch⁵⁹ nebolo v Isráelovi kráľa; každý¹¹³ robil, čo *bolo*¹²³ v jeho očiach správne⁸¹⁴.

(7)I vyskytol sa¹⁷⁶ mladík⁴⁶⁶ z Béth-lechema Júdu, z čelade⁷⁴ Júdu, a on *bol* Lévi-ovec a on pobýval²¹336 tam. (8)A ten muž z toho mesta, z Béth-lechema Júdu, odišiel pobývať³³⁶, kde⁸¹⁵ by čo mohol⁵ nájsť; a pri konaní svojej cesty prišiel v pohorí²⁵ Efrájima až k domu Míchú (9)a Míchá mu povedal: Odkiaľ prichádzaš? I povedal k nemu: Ja *som* Lévi-ovec z Béth-lechema Júdu a idem ja pobývať³³⁶, kde⁸¹⁵ čo budem môcť⁵ nájsť. (10)A Míchá mu povedal: Ostaň⁶⁴ pri mne a staň sa¹⁷⁶ mi otcom¹⁰⁷ a kňazom¹⁰⁷ a ja ti budem dávať desať *šekelov*⁵²⁴ striebra za rok⁶⁴⁸ a vybavenie rúchami⁸¹⁶ a tvoju obživu. A Lévi-ovec vošiel (11)a privolil Lévi-ovec ostať⁶⁴ s tým mužom; i stal sa¹⁷⁶ mu ten mladík⁴⁶⁶ sťaby jedným z jeho synov; (12)a Míchá naplnil ruku⁸¹³ toho Lévi-ovca, i stal sa¹⁷⁶ mu ten mladík kňazom¹⁰⁷ a bol²¹ v dome Míchú. (13)A Míchá povedal: Teraz viem²¹, že mi Hospodin bude robiť dobre, lebo sa mi kňazom¹⁰⁷ stal¹⁷⁶ Lévi-ovec.

18 V oných dňoch⁵⁹ nebolo v Isráelovi kráľa; a v oných dňoch⁵⁹ si kmeň⁸¹⁷ Dániho⁸⁷ hľadal dedičstvo¹¹⁴ na bývanie, lebo mu až po onen deň vprostred kmeňov⁸¹⁷ Isráela nič za⁸¹⁸ dedičstvo¹¹⁴ neprípadlo. (2)I vyslali synovia Dána zo svojej čelade⁷⁴ piatich mužov zo svojho kruhu⁸¹⁹, mužov zdatných²³⁴820, z Corey a z Eštáola, presliediť⁸²¹ zem a vyšetrit' ⁸²²ju; i povedali k nim: Choďte, vyšetrite⁸²² zem. Prišli teda¹² v pohorí²⁵ Efrájima až k domu Míchú a prenocovali tam; (3)keď oni *boli* pri dome Míchú, rozpoznali³⁰ oni hlas toho mladíka⁴⁶⁶, toho Lévi-ovca, i odbočili¹³⁸266 tam a povedali mu: Kto ťa sem priviedol a čo ty tuto⁸¹⁵ robíš a čo tu máš⁵⁸? (4)I povedal k nim: Tak⁵⁰¹ a tak⁵⁰¹ mi³⁸ spravil Míchá a najal⁸²³ ma, i stal som sa¹⁷⁶

mu kňazom¹⁰⁷. (5)A povedali mu: Obráť sa, prosím⁶⁹, na Boha s otázkou³²⁴, nech² vieme, či naša cesta, na ktorej ideme, bude úspešná. (6)A kňaz k nim povedal: Choďte s pokojom, vaša cesta, ktorou pôjdete, je pred Hospodinom.

(7)A tí piati muži odišli a prišli do Lájíše a uvideli ľud bývajúci vprostred nej v bezpečí⁵⁰²825, podľa spôsobu²⁴⁵ Cidónim⁷⁵, majúci pokoj¹⁸⁰ a bezpečne sa cítiaci⁵⁰²826, a v zemi nebolo nijako⁸²⁷ škodiacych⁸²⁸, ani vlastniaceho⁵³ úradnú moc⁸²⁹; a oni *boli* vzdialení od Cidónim⁷⁵ a nič⁸²⁷ nemali⁶³⁵ s ľuďmi⁷⁶⁷. (8)I prišli k svojim bratom do Corey a Eštáolu a ich bratia im povedali: Čo vy? (9)I povedali: Hore sa⁸³⁰, nech² proti nim môžeme⁵ vystúpiť⁷, lebo sme uvideli zem, že²¹ hľa, je veľmi dobrá, a vy *ste* nečinní⁸³¹; nech neleňte¹ odísť pristúpiť⁸³² k zaujatiu⁵³ zeme (10)(ako vstúpite⁴⁷⁷, budete prichádzať k ľudu bezpečne sa cítiacemu⁵⁰²826 a zemi rozsiahlej na obe strany⁸³³); veď ju Boh dal v našu ruku, miesto¹¹¹, kde nieto nedostatku ničoho, čo⁸³⁴ v zemi je.

(11)Vypravili sa⁷⁵⁶ teda¹² odtadiaľ z čelade⁷⁴ Dániho⁸⁸, z Corey a z Eštáolu, šesťsto mužov opásaných¹⁸⁹ vojnovým náčiním⁵⁸⁸835, (12)i vystúpili⁷ a položili sa³⁸⁰ v Kirjath-jeárim v Júdovi³²², preto tomuto miestu¹¹¹ až po tento deň dávajú²¹ názov⁴¹⁵ Machanéh-Dán⁶⁹⁶ – hľa, za Kirjath-jeárim. (13)A odtadiaľ prešli v pohorie²⁵ Efrájima a prišli až k domu Míchú; (14)a tí piati muži, tí, ktorí¹²³ boli odišli presliediť⁸²¹ zem, Lájíš, sa ujali slova a povedali k svojim bratom: Či viete²¹, že v týchto domoch⁸³⁶ je ornáta domáci bôžikovia⁸¹² a socha¹⁹⁵ a zliatina? Teraz teda¹² vedzte, čo máte⁵ robiť. (15)Odbočili¹³⁸266 teda¹² ta a vošli do domu toho mladíka⁴⁶⁶, Lévi-ovca domu⁸³⁷ Míchú, a položili mu otázku⁸³⁸, ako sa mu vodí⁸³⁹; (16)a *pri* vchode²⁷² do brány¹⁶¹ stálo šesťsto mužov, opásaných¹⁸⁹ svojím vojnovým náčiním⁵⁸⁸835, zo synov Dána. (17)A tí piati muži, ktorí boli odišli presliediť⁸²¹ zem, vystúpili⁷, vošli tam, vzali sochu¹⁹⁵ a ornáta domácych bôžikov⁸¹² a zliatinu, kým² kňaz zastal *pri* vchode²⁷² do brány¹⁶¹, aj tých šesťsto mužov, ktorí *boli*¹²³ opásaní⁵⁹189 vojnovým náčiním⁵⁸⁸835,

(18) tamť⁸⁴⁰ teda¹² vošli v dom Míchu a vzali sochu¹⁹⁵ a ornát a domácich bôžikov⁸¹² a zliatinu; a kňaz k nim povedal: Čo vy robíte? (19) A povedali mu: Mlč, polož⁸¹ svoju ruku na svoje ústa a pod⁸ s nami, aby si sa stal^{176 552} otcom¹⁰⁷ a kňazom¹⁰⁷ nám; či je ti lepšie byť⁸⁴¹ kňazom domu jedného muža či aby si bol⁸⁴¹ kňazom kmeňu⁸¹⁷ a čeľadi⁷⁴ v Isráéľovi? (20) A srdce kňaza sa potešilo^{792 842}, i vzal ornát a domácich bôžikov⁸¹² a sochu¹⁹⁵ a vošiel v stred⁸⁷ tohto ľudu. (21) I otočili sa³⁹⁷ a odišli, a dopredu⁸⁴³ pustili^{81 844} drobotinu a dobytok³⁸⁴ a to, čo bolo¹²³ cenné⁸⁴⁵. (22) Keď oni boli od domu Míchu vzdialení, boli³⁰ zvolaní¹⁷⁵ muži, ktorí boli v domoch, čo boli pri dome Míchu, a dohonili⁸⁴⁶ synov Dána; (23) a dali sa na⁵⁸⁷ synov Dána volať; tí² obrátili⁸⁴⁷ svoju tvár a povedali k Míchovi: Čo je ti, že si sa zhromaždil^{175 848}? (24) I povedal: Vzali ste mojich bohov, ktorých som si zaopatril⁷¹, aj kňaza, a odišli ste, a čo ešte mám⁵⁸? Čo teda¹² toto, že vravíte: Čo je ti? (25) A synovia Dána k nemu povedali: Nech nás nenútiš¹¹ počúvať⁸⁴⁹ tvoj hlas, aby sa na vás nemuseli⁵ vrhnúť⁵¹³ muži rozhorcenej duše⁸⁵⁰, takže² by si sa zbavil¹²¹ žitia³³⁹ svojho aj žitia^{339 851} svojho domu.

(26) A synovia Dána odišli svojou cestou a Míchá zistil⁴¹³, že oni sú od neho silnejší, i otočil sa³⁹⁷ a vrátil sa⁴⁵⁵ do svojho domu. (27) A oni odniesli⁵⁷⁷, čo si Míchá zaopatril⁷¹, aj s kňazom⁸⁵², ktorého mal^{21 528}, a prišli k Lájiši, k ľudu majúcemu pokoj¹⁸⁰ a bezpečne sa cítiacemu^{502 826}, a pobili¹³ ich ostrím²² meča a mesto spálili ohňom⁵⁸⁵; (28) a nebolo vyprošťujúceho, lebo ono bolo vzdialené od Cidóna a oni nič⁸²⁷ nemali⁶³⁵ s ľuďmi⁷⁶⁷; a ono bolo v doline⁵⁶, ktorá je pri Bét-rechóve. I vybudovali to mesto a usídlili sa v ňom (29) a meno toho mesta nazvali Dán, menom ich otca, ktorý sa narodil Isráéľovi, ale sprvoti, pravda, bolo meno toho mesta Lájiš. (30) A synovia Dána si postavili⁸⁵³ tú sochu¹⁹⁵ a Jehónánthán, syn Géršóma, syna Mojžiša⁸⁵⁴, on a jeho synovia boli²¹ kmeňu Dána kňazmi až po deň opustenia⁸⁵⁵ zeme, (31) a sochu¹⁹⁵ Míchu, ktorú si zaopatril⁷¹, pri sebe¹¹⁶ mali umiestnenú^{81 21} po všetky dni pobytu Božieho domu v Šíle.

19 A v oných dňoch, keď² v Isráéľovi nebolo kráľa, sa stalo¹⁷⁶, že² sa vyskytol¹⁷⁶ muž-Léviovce²⁴², pobývajúcí³³⁶ na zadnej strane⁸⁵⁶ pohoria²⁵ Efrájima; ten² si vzal ženu-súložnicu²⁴² z Bét-lechema Júdu. (2) A jeho súložnica sa proti nemu dopustila smilstva⁵⁵⁰ a odišla z jeho blízkosti³⁴ do domu svojho otca do Bét-lechema Júdu a pobudla¹⁷⁶ tam rad dní,⁸⁵⁷ štyri mesiace. (3) A jej muž vstal a išiel za ňou prehovoriť k jej srdcu a priviesť ju späť⁶¹⁵; a s ním jeho sluha⁴⁶⁶ a dvojica⁸⁵⁸ oslov; a uviedla ho v dom svojho otca, a keď ho otec tej dievčiny uvidel, zaradoval sa³⁰ pri stretnutí s ním⁸⁵⁹. (4) A jeho test, otec tej dievčiny, ho zdržal⁴⁶⁵, takže² u neho ostal tri dni, i jedli²¹ a pili²¹ a prenocovali tam. (5) A v štvrtý deň sa stalo¹⁷⁶, keď² za rána zavčasu vstali, že² sa zdvihol⁸⁶⁰ na odchod; a otec tej dievčiny k svojmu zatovi povedal: Posilni svoje srdce kústikom⁸⁶¹ chleba⁶⁸² a potom pôjdete. (6) Usadli teda¹² oni obaja spolu a najedli a napili sa; a otec tej dievčiny k tomu mužovi povedal: Privoľ, prosím⁶⁹, a prenocuj, nech² sa teší^{792 842} tvoje srdce; (7) a keď sa ten muž zdvihol⁸⁶⁰ na odchod, dal sa³⁰ jeho test na neho naliehať, takže² tam zasa⁴³ prenocoval. (8) A za rána v piaty deň zavčasu vstal na odchod, ale otec tej dievčiny povedal: Posilni, prosím⁶⁹, svoje srdce. Predleli²²² teda¹² až do naklonenia^{532 805} dňa a jedli²¹ oni obaja, (9) a keď sa ten muž zdvihol⁸⁶⁰ na odchod, on aj jeho súložnica, povedal³⁰ mu jeho test, otec tej dievčiny: Nože⁶⁹, hľa, deň sa nachýlil^{494 862} k večeru⁸⁶³, prenocujte, prosím⁶⁹ – hľa, líhanie³⁸⁰ dňa, prenocuj tu, nech² sa teší^{792 842} tvoje srdce, a zajtra sa zavčasu dáte na svoju cestu a odídeš k svojmu stanu. (10) Ale ten muž nebol²¹ ochotný⁶²² prenocovať, lež² sa zdvihol⁸⁶⁰ a odišiel; i prišiel až pred Jevús, to⁴⁸ je Jerusálema, a s ním dvojica⁸⁵⁸ osedlaných oslov, aj jeho súložnica s ním. (11) Keď oni boli pri Jevúsi, a deň sa hlboko⁸⁶⁴ zniesol, povedal³⁰ jeho sluha⁴⁶⁶ k svojmu pánovi: Poď, prosím⁶⁹, môžeme⁵ odbočiť^{138 266} do tohto mesta Jevúsího⁸ a prenocovať v ňom. (12) A jeho pán k nemu povedal: Nebudeme odbočovať^{438 266} do mesta cudzozemcov⁶⁰⁴, ktorí⁵⁹

nie sú z detí⁶³ Isráéla, lež² prejdeme až do Givey. (13)A povedal svojmu sluhovi⁴⁶⁶: Poď, nech² sa dostávame v blízkosť jedného⁸⁶⁵ z miest¹¹¹, kde² prenocujeme, v Givei alebo v Ráme. (14)Prešli teda¹² a pobrali sa a neďaleko Givey, ktorá *patrí* Benjáminovi, im zašlo slnko; (15)odbočili^{138 266} teda¹² tam, aby vošli⁵⁵² prenocovať v Giveu. A keď vošiel, usadol³⁰ na priestranstvo⁸⁶⁶ mesta, no² nebolo nikoho¹⁵² ochotného prijať^{121 443} ich do domu prenocovať; (16)ale hľa, od svojej práce z poľa prišiel za večera akýsi¹⁵² starec, muž z pohoria²⁵ Efrájima, ktorý bol v Givei cudzincom⁸⁶⁷, kým² ľudia¹⁵² toho miesta¹¹¹ boli deti⁶³ Jemíního¹⁸³; (17)a pozdvihol¹¹⁰ svoje oči a uvidel na priestranstve⁸⁶⁶ mesta muža-pocestného²⁴², i povedal ten muž, starec²⁴²: Kam ideš a odkiaľ prichádzaš? (18)A povedal k nemu: My z Bét-lechema Júdu prechádzame až k zadnej strane⁸⁵⁶ pohoria²⁵ Efrájima; ja som odtiaľ a odišiel som až do Bét-lechema Júdu, a ja mám do činenia⁸⁶⁸ s domom Hospodina⁸⁶⁹, ale nieto nikoho¹⁵¹ ochotného prijať^{121 443} ma do domu, (19)a jesto aj slama aj krmivo pre naše osly a aj chlieb a víno jesto pre mňa a pre tvoju služobnú aj pre mladíka⁴⁶⁶, ktorý je s tvojimi nevolníkmi, nieto nedostatku ničoho⁸³⁴. (20)A ten muž, ten starec²⁴², povedal: Pokoj tebe; len nechaj všetko, čoho je ti treba⁸⁷⁰, na mne, len nech nebudeš¹¹ chcieť⁵ prenocovať na priestranstve⁸⁶⁶. (21)A uviedol ich do svojho domu a namiešal *krmiva* jeho oslom, i umyli svoje nohy a najedli a napili sa. (22)Keď oni potešovali^{792 842} svoje srdce, hľa³⁰, dom obklopili muži toho mesta, muži-ničomníci⁸⁷¹, búšili na dvere a dali sa vraviť k tomu mužovi, majiteľovi^{242 531} toho domu, tomu starcovi, výrokom: Vyveď toho muža, ktorý prišiel do tvojho domu, nech² ho môžeme⁵ spoznať⁸⁷²! (23)A majiteľ^{242 531} domu k nim vyšiel a povedal k nim: Nie, moji bratia, nech predsa⁶⁹ nepáchate¹¹ zlé; keďže⁶³⁹ tento muž vstúpil do môjho domu, nech nekonáte¹¹ túto bezbožnosť⁸⁷³. (24)Hľa, moja dcéra, panna, a jeho súdožnica – nože⁶⁹ ich môžem⁵ vyviest⁶⁸, ponížte^{761 874} ich a spravte im³⁹, čo bude¹²³ dobré vo vašich

očiach, ale tomuto mužovi nesmiete⁵ robiť nič⁸²⁷ z tejto bezbožnosti⁸⁷³. (25)No² tí muži neboli²¹ ochotní⁶²² mu načúvať; a ten muž svoju súdožnicu schytil⁷⁵⁵ a vyviedol⁶⁸ k nim *na ulicu*⁸⁷⁵, i spoznávali^{21 872} ju a násilia sa na nej dopúšťali^{21 550 876} po celú noc až do rána a prepustili²³ ju za vzhádzania úsvitu. (26)A za nastávania rána tá žena prišla a *pri vchode*²⁷² do domu, kde *bol* jej pán, ostala ležať⁸⁷⁷ až do rozodenia⁸⁷⁸. A jej pán za rána vstal a otvoril dvere²⁰⁹ domu a vyšiel⁶⁸ k odchodu svojou cestou, a hľa, tá žena, jeho súdožnica, ležiaca *pri vchode*^{220 272} do domu, a jej ruky na prahu. (28)A povedal k nej: Vstaň, nech² ideme. Ale nebolo odpovedajúceho. Vzal ju teda¹² na osla a vstal ten muž a odišiel k svojmu miestu¹¹¹.

(29)A keď prišiel do svojho domu, vzal³⁰ nôž a schytil⁷⁵⁵ svoju súdožnicu a rozdelil ju podľa jej kosti⁸⁷⁹ na dvanásť dielov⁸⁸⁰ a rozoslal²³ ju do všetkých území⁵² Isráéla; (30)i dialo sa^{21 176} *tak*, že každý, kto¹²³ to videl, nato² povedal: Nič ako toto sa neudialo¹⁷⁶ a nie že sa uvidelo *za dobu* odo dňa vystúpenia¹⁷ detí⁶³ Isráéla zo zeme Egypta až po tento deň; porozmýšľajte⁸¹ si o tom^{48 881}, poraďte sa a prehovorte!

20 A vyšli⁶⁸ všetci synovia Isráéla a zhromaždenie⁷⁰⁶ sa zišlo⁸⁸² ako jeden muž, v rozsahu od Dána³²² až po Beér-ševu, aj zem Gileáda, k Hospodinovi do Micpy; (2)a dostavili sa stúpy⁸⁸³ všetkého ľudu, všetky kmene⁸¹⁷ Isráéla, v zidení⁸⁸⁴ Božieho ľudu, štyristotisíc mužov, peších⁸⁸⁵, tasiacich meč; (3)a synovia Benjámina počuli, že synovia Isráéla vystúpili⁷ do Micpy. A synovia Isráéla povedali: Hovorte – ako sa udialo¹⁷⁶ toto zlé? (4)A ten Léviovec²⁴², muž tej ženy, tej zavraždenej, odvetil a povedal: Prišiel som ja aj moja súdožnica prenocovať do Givey, ktorá *patrí* Benjáminovi, (5)a občania⁵³¹ Givey proti mne povstali a v noci sa proti mne postavili okolo domu⁸⁸⁶; mňa zamýšľali²¹ zabiť a mojej súdožnici sa naponižovali^{761 874}, až umrela. (6)Schytil^{18 755} som teda¹² svoju súdožnicu a rozrezal⁸⁸⁰ som ju a rozoslal²³ som ju v každý kraj⁸⁸⁷ dedičstva¹¹⁴ Isráéla, lebo v Isráelovi spáchali⁷¹ nehanebnosť⁸⁸⁸ a bezbožnosť⁸⁷³. (7)Hľa,

vy všetci⁴⁸⁰, synovia Isráela – dajte⁴⁰ si⁸⁸⁹ tu slovo a radu.

(8)A všetok ľud povstal ako jeden muž s výrokom: Nepôjdeme nikto¹⁵² k svojmu stanu a nebudeme sa nikto¹⁵² vzdalať¹³⁸ k svojmu domu! (9)A teraz: toto je vec, ktorú musíme⁵ vykonať Givei³⁸: Podľa lósu⁸⁹⁰ proti nej! (10)A vezmeme desať mužov na sto, po všetkých kmeňoch⁸¹⁷ Isráela, a sto na tisíc a tisíc na desaťtisíc, na obstaranie⁵⁷⁷ stravy ľudu, aby pri svojom príchode naložili⁷¹ 552 s mestom Geva³⁸ 891 Benjámina podľa všetkej bezbožnosti⁸⁷³, ktorú v Isráelovi spáchali⁷¹. (11)A zhromaždili¹²¹ sa, všetci muži Isráela, k mestu, združení ako jeden muž.

(12)A kmene⁸¹⁷ Isráela vyslali do všetkých čeladi⁸⁹² Benjámina mužov s odkazom²⁸¹: Čo¹⁰² toto zlé, ktoré sa medzi vami udialo⁷⁶? (13)Teraz teda¹² vydajte tých mužov-ničomníkov⁸⁷¹, ktorí sú v Givei, nech² ich môžeme⁵ usmrtiť a zlé z Isráela vyplieniť⁷³. Ale Benjámin, tí neboli²¹ ochotní⁶²² na¹⁰¹ hlas svojich bratov, synov Isráela, poslúchnuť, (14)lež² sa synovia Benjámina z miest⁵⁹⁰ zhromaždili¹²¹ do Givei vytiahnuť⁶⁸ do boja¹⁰ so synmi Isráela; (15)i boli v onen deň synovia Benjámina z miest⁵⁹⁰ podrobení prehliadke⁸⁹³, dvadsaťašesťtisíc mužov tasiacich meč, okrem obyvateľov Givei – aj tí boli podrobení prehliadke⁸⁹³; sedemsto vybraných³⁰⁰ 894 mužov – (16)zo všetkého tohto ľudu bolo sedemsto vybraných³⁰⁰ 894 mužov, nepoužívajúcich svoju pravú ruku¹⁸², každý z nich⁸⁹⁵ schopný z praku strieľať⁸⁹⁶ kameňom k vlasu a nemíňal sa. (17)Aj muži Isráela okrem Benjámina boli podrobení prehliadke⁸⁹³: štyristotisíc mužov tasiacich meč, každý z nich⁸⁹⁵ bojovník⁸⁹⁷.

(18)I povstali a vystúpili⁷ do Béth-Éla a obrátili sa s otázkou na Boha³ 824; i povedali synovia Isráela: Kto medzi nami⁴ má⁵ ako prvý⁶ vystúpiť⁷ do boja¹⁰ so synmi Benjámina? A Hospodin povedal⁸⁹⁰: Júdá ako prvý⁶. (19)Synovia Isráela teda¹² za rána vstali a položili sa³⁸⁰ pred Giveou; (20)i vytiahli⁶⁸ muži Isráela do boja¹⁰ s Benjáminom a zoradili sa⁸⁹⁸ muži Isráela na boj¹⁰ ku Givei; (21)no² synovia Benjámina z Givei vytiahli⁶⁸ a v onen

deň z Isráela⁸⁹⁹ k zemi porúbali¹⁴⁵ dvaadvadsaťtisíc mužov. (22)No² ľud – muži Isráela – si dodal odvahu⁹⁰⁰, i zoradili sa⁸⁹⁸ opäť¹⁵¹ na boj¹⁰ na mieste¹¹, kde sa boli zoradili⁸⁹⁸ v prvý deň, (23)no² synovia Isráela vystúpili⁷ a až do večera pred tvárou Hospodina plakali²¹ a na Hospodina⁸²⁴ sa s otázkou obracali³ 21 výrokom: Či sa mám⁵ opäť priblížiť¹⁵¹ 406 k boju¹⁰ so synmi Benjámina, môjho brata? A Hospodin povedal: Vystúpte⁷ proti nemu⁹.

(24)A v druhý deň sa synovia Isráela priblížili¹⁹² k synom Benjámina⁹ (25)a Benjámin im v ten druhý deň z Givei vytiahol⁶⁸ v ústrety, i porúbali¹⁴⁵ zo synov⁸⁹⁹ Isráela k zemi ešte osemnásťtisíc mužov; títo všetci boli muži tasiaci meč. (26)I vystúpili⁷ všetci synovia Isráela a všetok ľud a prišli do Béth-Éla a rozplakali sa a ostali tam pred tvárou Hospodina a v onen deň sa až do večera postili²¹ a vznášali²¹ 424 pred tvár Hospodina vzostupné obete⁴²⁵ a obete pokojných hodov⁹⁰¹; (27)a obrátili sa synovia Isráela s otázkou³ na Hospodina⁸²⁴ – lebo² v oných dňoch tam bola skrinka⁹⁰² Božej zmluvy (28)a stával pred ňou⁹⁰³ Pínchás, syn Eleázara, syna Áróna, – výrokom: Či mám⁵ ešte opäť vytiahnuť⁶⁹ 151 do boja¹⁰ so synmi Benjámina, môjho brata, či mám⁵ prestať? A Hospodin povedal: Vystúpte⁷, lebo ho zajtra chceme⁵ vydať v tvoju ruku.

(29)A Isráel položil⁸¹ ku Givei⁹ vókol zálohy (30)a v tretí deň vystúpili⁷ synovia Isráela proti synom Benjámina⁹ a zoradili sa⁸⁹⁸ proti Givei⁹ ako v predošlých prípadoch⁷⁸⁸ (31)a synovia Benjámina vytiahli⁶⁸ v ústrety ľudu, boli odlákani od mesta a začali dobíjať¹³ smrteľne ranených⁵⁷⁵ z ľudu, ako v predošlých prípadoch⁷⁸⁸, na hradske⁹⁰⁴, z ktorých jedna stúpa⁷ k Béth-Élu a jedna polom ku Givei, asi²²² tridsiatich mužov z Isráela⁸⁹⁹; (32)synovia Benjámina si totiž²² povedali²¹²: Oni sú pred našou tvárou porazení ako ponajprv. (Lebo² synovia Isráela si povedali²¹²: Prchajme¹¹, nech² ich³⁹ môžeme⁵ odlákať od mesta na hradske⁹⁰⁴.) (33)A všetci muži Isráela povstali zo svojho miesta¹¹ a zoradili sa⁸⁹⁸ v Baal-Támári, než² záloha Isráela zo svojho miesta¹¹, z pláne⁹⁰⁵ pri Geva⁸⁹¹ 906, urobila výpad, (34)a spredu

voči Givei prišlo desaťtisíc vyberaných^{300 894} mužov zo všetkého Izráela. Izostřil sa⁹⁰⁷ boj¹⁰, ale oni⁹⁰⁸ nevedeli²¹, že na nich dolieha^{409 909} pohroma⁹¹⁰. (35) A Hospodin Benjámina pred tvárou Izráela porazil a synovia Izráela v ten deň z Benjámina⁸⁹⁹ porúbali¹⁴⁵ dvadsaťapäťtisíc a sto mužov; títo všetci boli muži tasiaci meč. (36) A synovia Benjámina zistili⁴¹³, že sú²¹ porazení; a synovia Izráela Benjáminovi uvoľnili⁹¹¹ miesto¹¹, lebo sa spojili⁵⁰² na zálohu, ktorú ku Givei⁹ položili⁸¹, (37) a záloha prichváta a vyrojila sa⁵⁷⁰ proti Givei⁹, i pritiahla^{247 248} záloha a vybila¹³ mesto ostrím²² meča. (38) A muži Izráela mali^{21 59 528} so zálohou dohodu⁹¹². Vytvor veľký⁹¹³ oblak⁹¹⁴ dymu (aby mu dali vystupovať^{7 841}) z mesta! (39) A muži Izráela sa v boj¹⁰ obrátili⁵⁹ a Benjámin začal dobýjať¹³ smrteľne ranených⁵⁷⁵ z mužov⁵⁹ Izráela⁸⁹⁹, asi²³² tridsiatich mužov, lebo si povedali²¹²: Isto²¹³ je on⁹¹⁵ pred našou tvárou úplne⁹¹⁶ porazený ako v prvý boj¹⁰. (40) Tu² začal z mesta vystupovať⁷ oblak⁹¹⁴, stúp dymu, a Benjámin sa otočil¹³⁹⁷ za seba a hľa, celé mesto vystupovalo²¹ k nebesám! (41) A muži Izráela sa obrátili⁵⁹ a muži Benjámina boli zdesení^{59 917}, lebo zistili⁴¹¹, že na nich⁵⁹ dolahla^{409 909} pohroma⁹¹⁰, (42) i otočili sa³⁹⁷ pred tvárou mužov⁵⁹ Izráela na cestu do pustiny, ale bitka¹⁰ ich⁵⁹ dohnala^{21 846} a tí⁹¹⁸ z miest⁵⁹⁰ ich⁵⁹ ničili¹⁴⁵ vprostred nich⁵⁹. (43) Obklúčili Benjámina, prenasledovali²¹ ho, drvili^{21 919} ho v táborisku⁹²⁰ až naproti Givei od vzhádzania slnka. (44) I padlo z Benjámina osemnásťtisíc mužov; áno², všetci títo boli zdatní²³⁴ muži. (45) A otočili sa^{397 921} a dali sa na útek do pustiny ku skalisku⁴⁰⁷ Rimmón, a po hradských⁹⁰⁴ ich⁵⁹ napaberkovali⁹²² päťtisíc mužov a hnali sa v päťach⁸⁴⁶ za nimi⁵⁹ až po Gideóm a dvetisíc mužov z nich⁵⁹ pobili¹³, (46) takže² všetkých v onen deň padlých z Benjámina bolo dvadsaťapäťtisíc mužov tasiacich meč; áno², všetci títo boli zdatní²³⁴ muži. (47) Otočili sa^{397 921} teda¹² a utiekli do pustiny ku skalisku⁴⁰⁷ Rimmón, šesťsto mužov, a na skalisku⁴⁰⁷ Rimmón ostali po štyri mesiace. (48) A muži⁵⁹ Izráela sa vrátili k synom Benjámina⁹²³ a ostrím²²

meča ich z miest⁵⁹⁰ nedotknutých⁹²⁴ pobili¹³ až po dobytok⁹²⁵, až po všetko, čo¹²³ sa naskytlo^{14 926}; tiež vydali²³ všetky mestá, ktoré¹²³ sa naskytli^{14 926}, v oheň²⁴.

21 A muži Izráela v Micpe boli odpri-sahali⁵⁹ výrokem: Nikto¹⁵² z nás nebude dávať svoju dcéru za ženu Benjáminovi⁹²⁷. (2) I prišiel ľud do Béth-Éla, i sedeli²¹ tam pred Božou tvárou až do večera. A pozdvihli¹¹⁰ svoj hlas a rozplakali sa usedavým⁹²⁸ plačom (3) a dali sa vraviť: Prečo, Hospodine, Bože Izráela, sa v Izráelovi stalo¹⁷⁶ toto, že dnes z Izráela⁸⁹⁹ jeden kmeň⁸¹⁷ chýba⁵⁵²? (4) A na druhý deň⁴⁴⁵ sa stalo¹⁷⁶, že² ľud zavčasu vstal a zbudovali tam oltár a dali sa vznášať⁴²⁴ vzostupné obete⁴²⁵ a obete pokojných hodov⁹⁰¹; (5) a synovia Izráela povedali. Kto je ten, ktorý zo všetkých kmeňov⁸¹⁷ Izráela nevystúpil⁷ v zidanie⁸⁸⁴ k Hospodinovi (lebo o tom, ktorý by nevystúpil⁷ k Hospodinovi do Micpy, bola vykonaná¹⁷⁶ slávnostná⁹²⁸ prisaha výrokem: Istotne⁶⁹⁰ bude musieť⁵ byť usmrtený)? (6) I rozlútovali sa¹⁵⁹ synovia Izráela voči Benjáminovi, svojmu bratovi, a povedali: Dnes bol vylomený⁹²⁹ z Izráela jeden kmeň⁸¹⁷; (7) čo budeme robiť ohľadne žien pre nich¹¹⁶, pre tých pozostávajúcich¹¹⁶? Ved² sme my pri Hospodinovi odprisahali nedávať im z našich dcér za ženy! (8) Povedali teda¹²: Ktorý⁹³⁰ je z kmeňov⁸¹⁷ Izráela, čo nevystúpil⁷ k Hospodinovi do Micpy? A hľa, do tábora²⁶¹, do zidania⁸⁸⁴, neprišiel nikto¹⁵² z Jávěš-Gileáda, (9) lebo ľud bol podrobený prehliadke⁸⁹³, a hľa, nikoho¹⁵² z obyvateľov Jávěš-Gileáda tam nebolo. (10) Zhromaždenie⁷⁰⁶ tam teda¹² vyslalo dvanásťtisíc zdatných mužov^{234 820}, i rozkázali im výrokem: Choďte a ostrím²² meča pobite¹³ obyvateľov Jávěš-Gileáda, aj ženy a drobotinu; (11) a toto je vec, ktorú budete¹¹ konať: odovzdanými⁴⁹ budete¹¹ robiť⁵⁰ všetkých mužského pohlavia a každú ženu spoznavšiu ľahnutie s mužským pohlavím. (12) I našli¹⁴ medzi obyvateľmi Jávěš-Gileáda štyristo dievčín, panien, ktoré nespoznali muža ľahnutím s mužským pohlavím, a uviedli ich do tábora²⁶¹ v Šíle, ktoré je v zemi Kenáana. (13) A poslali, celé zhromaždenie⁷⁰⁶, odkaz⁹³¹ k synom Benjámina, ktorí boli na

skalisku⁴⁰⁷ Rimmón, a vyhlásilo im mier, (14) a Benjámín sa v onej dobe vrátil, i dali im ženy, ktoré zachovali nažive z obyvateľov Jávěš-Gileáda; ale nespravili im tak dosť⁹³².

(15) A ľud sa rozľútostil¹³⁹ o Benjámína, že Hospodin spravil medzi kmeňmi⁸¹⁷ Isráéla trhlinu⁹³³; (16) a starší zhromaždenia⁷⁰⁶ povedali: Čo budeme robiť ohľadne žien tých pozostávajúcich¹¹⁶, keď ženy z Benjámína sú²¹ vyhubené^{59 934}? (17) A povedali: Dedičstvo⁹³⁵ pre ušetrené^{161 936} z Benjámína³¹⁶! Nech² nie je vyhládzaný⁹³⁷ kmeň⁸¹⁷ z Isráéla! (18) No² my im nemôžeme dávať ženy z našich dcér, lebo synovia Isráéla odprisahali výrok: *Nech je preklatý dávajúci ženu Benjámínovi*⁹²⁷! (19) No² povedali: Hľa, od roka k roku⁶⁴⁸ býva slávnosť Hospodina v Šíle, ktoré je od severu voči Béth-Élu, od vzhádzania slnka voči hradskej⁹⁰⁴ ktorá¹²³ stúpa⁷ od Béth-Éla k Šechemu a od juhu⁴¹ voči Levóne; (20) i prikázali synom Benjámína

výrokom: Chodte a postriehnite⁵⁶⁹ si vo viniciach (21) a pozrite, a hľa, keď budú vychádzať¹⁶⁸ dcéry Šíla tancovať v tanečnom sprievode⁶³⁴, tu² vyjdite⁶⁸ z viníc a chyťte si z dcér Šíla každý¹¹³ svoju ženu a odíďte v zem Benjámína. (22) A keď budú ich otcovia alebo ich bratia k nám⁹³⁸ prichádzať sťažovať si⁴³³, stane sa¹⁷⁶, že² k nim povieme: Dožičte nám ich⁹³⁹, lebo sme nie pre každého¹¹² opatрили⁵⁷⁷ jeho ženu v boji¹⁰; veď nie vy ste im ich dali, takže by ste teraz⁶⁹³ boli vinovatí. (23) A synovia Benjámína tak spravili a uniesli¹¹⁰ podľa svojho počtu ženy z tých, ktoré¹²³ tancovali, ktoré uchvátili, a odišli a vrátili sa k svojmu dedičstvu¹¹⁴ a vybudovali mestá a usídlili sa v nich. (24) A synovia Isráéla sa odtadiaľ v onen čas rozišli každý¹¹³ k svojmu kmeňu⁸¹⁷ a k svojej čeladi⁷⁴, áno², vyšli⁶⁸ odtadiaľ každý¹¹³ k svojmu dedičstvu¹¹⁴. – (25) V oných dňoch nebolo v Isráélovi kráľa; každý¹¹³ robil, čo bolo¹²³ v jeho očiach správne⁸¹⁴.

SUDCOVIA

- 1 Tu a obdobne ďalej v tejto knihe aj „vodcovia“, „správcovia“, „obrancovia“, obdobne aj sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený, v kap. 3:10 a ďalej.
- 2 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 3 Vl. „sa Hospodina spýtali“, opis v texte uchováva v preklade význam predložkovej väzby v pôvodine, porov. napr. Gen. 37:10, pozn. 975. Tu sa táto predložková väzba dá prekladať, ako LXX, aj „skrze Hospodina“, potom v zmysle „domáhali sa toho, žeby sa im skrze Hospodina dostalo pokynu“.
- 4 Vl. „nám“, tj. „*patriaci k nám*“, porov. Gen. 17:10, pozn. 448; tiež azda „pre nás“, „za nás“, porov. Gen. 31:43, pozn. 835.
- 5 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 6 D. „na začiatku“.
- 7 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 8 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 9 Al. „ku (al. „proti“) Kenáanimu“, no nie ako „proti“ nižšie a vo v. 3 ani ako napr. v Deut. 20:3. Ďalej obdobne, pozri Jós. 15:15, pozn. 520.
- 10 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 11 Pozri Gen. 1:26 a ďalej, pozn. 305.
- 12 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 13 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 14 Pozri Gen. 4:15, pozn. 151.
- 15 Al. „pána Bezeka“, tj. „panujúceho v Bezeke“, ďalej obdobne.
- 16 Al. „v Bezeke dopadli Adóni-Bezeka; dali sa totiž“.
- 17 Pozri Gen. 35:5, pozn. 819.
- 18 Sloveso ako v Exod. 4:4, pozn. 131; Num. 31:30, pozn. 1040.
- 19 D. „králi osekani na palcoch“.
- 20 Vl. „zbierajúci“ (Exod. 16:21 a i.), tj. „odpadky jedál“, príbuzný výraz je „paberky“ v Lev. 19:9; 23:22.
- 21 D. „vykonal“, „dal sa konať“, tj. „dal sa konať a ďalej konať“. V. 3 a ďalej obdobne.
- 22 D. „ústami“.
- 23 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 24 Tu zmysel ako v texte, al. „odstránili (staby „poslali preč“) ohňom“ (al. „v ohni“).
- 25 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 26 Pozri Num. 13:17, pozn. 483.
- 27 Pozri Deut. 1:7, pozn. 21.
- 28 Pozri Deut. 2:10, pozn. 134.
- 29 Pozri Jós. 14:15, pozn. 503.
- 30 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 31 Pozri Gen. 9:24, pozn. 304.
- 32 Pozri Jós. 15:18, pozn. 521.
- 33 Pozri Jós. 15:18, pozn. 522.
- 34 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 35 Tu oproti Jós. 15:18 vl. „to pole“, tj. azda „pole vopred vyhladené“, al. „to územie“ (Gen. 14:7, pozn. 395).
- 36 Pozri Jós. 15:18, pozn. 523.
- 37 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 38 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 39 Pozri Jós. 15:18, pozn. 524.
- 40 Tu oproti Jós. 15:19 výraz ako v Gen. 29:21; 30:1, pozn. 333. Ďalej obdobne.
- 41 Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 42 Pozri Jós. 15:19, pozn. 525.
- 43 Pozri Gen. 15:19; Num. 24:21.
- 44 Ako „testa“ v Exod. 3:1 a ďalej, no porov. kap. 4:11 tu s Num. 10:29. Výraz všeobecne značí príbuzného zo strany manželky.
- 45 Pozri Deut. 34:3.
- 46 Al. „v Negeve Arádu“, tj. „v tej časti Negeva²⁶, ktorá patrí k Arádu“.
- 47 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 48 Vl. „ho“, D. „ju“, lebo ide o „Čefath“, meno mesta, ktoré je, ako všetky mená miest, v hebrejčine ženského rodu. Kap. 1:8 a ďalej obdobne.
- 49 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 50 Pozri Num. 21:2, pozn. 786.
- 51 Pozri Num. 14:45, pozn. 580.
- 52 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 53 Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 54 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 55 Al. vari „ale zmocnil sa len pohoria, lebo“.
- 56 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 57 Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
- 58 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 59 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 60 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1377; Exod. 14:7, pozn. 462.
- 61 Pozri Jós. 17:16, pozn. 556.
- 62 Pozri Num. 13:22, pozn. 494.
- 63 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 64 Pozri Jós. 6:25, pozn. 244.
- 65 Al. azda „u“ (al. „pri“, „v okolí“), al. „ohľadne“ („vo veci al. záležitosti“).
- 66 Vl. „i preskúmali... Béth-Él“, opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 67 Tvar slovesa v Gen. 17:9, pozn. 447.
- 68 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 69 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 70 Al. „vstup“, tu v zmysle „miesto na vniknutie“.
- 71 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 72 Pozri Gen. 19:19 a ďalej, pozn. 531; 21:23 a ďalej, pozn. 556.
- 73 Pozri 2 Par. 6:42.
- 74 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 75 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 76 Pozri Num. 21:25, pozn. 814.
- 77 Pozri Jós. 17:12, pozn. 547.
- 78 Al. „lež“.
- 79 Pozri Jós. 17:12, pozn. 264 a 548.
- 80 Pozri Jós. 17:13, pozn. 549.
- 81 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 82 Al. „podrobil“, no nesúvisí s nasledovným „robote“.
- 83 Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 84 D. „vypudením“.

- 85 Al. „vôbec“.
- 86 Pozri Jós. 17:13, pozn. 552.
- 87 D. „vnútri“, ďalej obdobne.
- 88 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 89 Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 90 Al. „dôležitosť (al. „vážnosť“, „závažnosť“) nadobudla“, „mocne zasiahla“, vl. „otážela“.
- 91 Pozri Num. 34:4, pozn. 1099.
- 92 Pozri Num. 34:4, pozn. 1100.
- 93 D. „zvrchu“, ako napr. v Gen. 22:9 a inde.
- 94 Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 95 Týmto slovami sa cituje Boží prísľub v Exod. 3:17 (vtedy, pravdaže, už splnený), preto je tu v hebrejskom texte tvar zodpovedajúci slovenskému budúcu času v nedokonavom vide a teda tak preložený, hoci všetky iné mne známe preklady sem, možno podľa LXX a Vulgaty, kladú čas minulý („vyviedol som? vás“).
- 96 Pozri Num. 11:12, pozn. 413.
- 97 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 98 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 99 Al. „s obyvateľmi“, no nie ako „s vami“ vo v. 1.
- 100 Tvar slovesa ako v Lev. 11:35, pozn. 357; Deut. 12:3, pozn. 349.
- 101 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 102 Al. možno „Prečo“.
- 103 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 104 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 105 Možno v obdobnom zmysle ako v Num. 33:55; LXX prekladajú „stanú sa vám tiesňami“, Vulgata „aby ste mali nepriateľov“, autori oboch týchto prekladov zrejme namiesto „ciddím“ („boky“) čítali „cárim“ („utiskovatelia“, „nepriatelia“, ako napr. Num. 10:9), porov. Num. 2:14, pozn. 72.
- 106 Pozri Exod. 23:33, pozn. 831.
- 107 Pozri Gen. 2:24 a ďalej, pozn. 89.
- 108 Pozri Gen. 12:14, pozn. 365.
- 109 Vl. „za vyslovovania... týchto slov“.
- 110 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 111 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 112 Tj. „plačúci“ (množné číslo).
- 113 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 114 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 115 Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
- 116 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 117 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 118 Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
- 119 Tj. „Timnath-serachu“, Jós. 24:30.
- 120 Pozri Exod. 29:14, pozn. 931.
- 121 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 122 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 123 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 124 Mená „Baal“ (pozri Num. 22:41, pozn. 870) a „Aštóreth“ (pozri Gen. 38:21, pozn. 1013), v množnom čísle („Baalim a Aštároth“), sú súhrnným označením božstiev obyvateľov Kenáana, ktoré si predstavovali v mužskej („Baalim“) a ženskej („Aštároth“) podobe.
- 125 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 126 Pozri Deut. 6:14, pozn. 333.
- 127 Pozri Deut. 4:25, pozn. 252.
- 128 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
- 129 Al. „plieniteľov“, „pustošiteľov“, obdobne blízko príbuzné, no nie celkom to isté sloveso vo v. 14 nižšie.
- 130 Pozri Num. 16:24, 27, pozn. 645.
- 131 Al. „pred tvár... sa postaviť“.
- 132 D. „vo všetkom“, ďalej obdobne.
- 133 Vl. „dával povstať“, „postavoval“, „pozdvihoval“, ďalej obdobne.
- 134 Al. „zachraňovali“, ďalej obdobne.
- 135 Pozri Gen. 23:16 a ďalej, pozn. 775.
- 136 Pozri Exod. 34:15n., pozn. 1192.
- 137 Pozri Exod. 32:8, pozn. 1128.
- 138 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 139 Pozri Gen. 6:6 („bolo Hospodinovi úto“); Exod. 13:17 („neľutoval“).
- 140 D. „z (al. „od“) ich stonania“, ďalej obdobne.
- 141 D. „z (al. „od“) tváre“, pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 142 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 143 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 144 Tu, pravdaže, v porovnávacom zmysle, ako napr. „od neho“ v kap. 13.
- 145 Pozri Gen. 6:12, pozn. 205 a 207.
- 146 Al. „slúžiť“, „na slúženie“, tj. „chodením...“, aby slúžili“, nižšie obdobne.
- 147 D. „nenechali padnúť“, tj. „neodhodili“.
- 148 Vl. „tvrdého“, „nepoddajného“.
- 149 D. „svojej tvrde (tj., podľa podaktorých, „tvrdó [ich predchodcami] ušliapanej“) cesty“.
- 150 Pozri Jós. 7:11, pozn. 267.
- 151 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 152 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 153 Vl. „opustil“, tu zmysel ako v texte.
- 154 Al. „ohľadné chodenia“, „vzhľadom na chodenie“.
- 155 LXX a iné staré preklady a podle nich aj takmer všetky novšie preklady uvádzajú toto miesto v znení „budú dbať o cestu Hospodina na chodenie po nej“, lebo LXX a iní namiesto „bám“ („v nich“, tj. „vprostred nich“, „medzi nimi“) čítali podľa podaktorých rukopisov „báh“ („v nej“, „na nej“, „po nej“). „Bám“ v masóretskej forme však dáva dobrý zmysel, nadväzujúci na „skúšania nimi“ (taktiež „bám“) vyššie, takže nevidím príčinu toto znenie opravovať a prekladám ako v texte. Podaktorí chápú toto „bám“ v zmysle „v príkazoch“, tj. „podľa príkazov“, no o tých v predošlých veršoch nieto zmienky.
- 156 Tj. „ponechal v kľude“, pozri Gen. 8:4, pozn. 178.
- 157 D. „bez vypudenia ich rýchlo“¹⁵⁷.
- 158 D. „tieto“, ďalej obdobne.
- 159 D. „všetky“, ďalej obdobne.
- 160 Tu hádam možno chápať aj doslovne („vedeli iba o niektorých“).
- 161 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 162 D. „len za účelom spoznania pokolení detí Izraela“, zmysel ako v texte, kde opis je v záujme zrozumiteľnosti.
- 163 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 164 Tj. „aby boli poučení, čo je to vojna“.

- 165 Ako „len“ vyššie.
- 166 AL „aspoň tých, ktorí“.
- 167 D „ich“, tj. „tieto veci“, vo všeobecnom zmysle, nie vari výslovné „vojny“ al. „boje“, lebo „vojna“ („boj“) je v hebrejčine ženského rodu, kým zámenná prípona, v texte preložená „to“, ktorej doslovný preklad znie „ich“, je rodu mužského. Niekedy sa, pravda, takáto mužská zámenná prípona vzťahuje aj na podstatné mená ženského rodu.
- 168 Pozri Jós. 13:3, pozn. 465.
- 169 Pozri Deut. 3:25, pozn. 23.
- 170 AL „spoznanie“¹⁶², tu je azda vhodnejší výraz v texte.
- 171 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 172 Pozri Exod. 34:13, pozn. 1191; tu je tento výraz použitý v obdobnom zmysle ako „Aštároth“ v kap. 2:13¹²⁴.
- 173 Pozri Gen. 24:10, pozn. 607.
- 174 Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
- 175 AL „bedovať“, tvar toho istého slovesa je aj v kap. 4:10 a ďalej so zmyslom ako tam v texte („zvolaný“ u Jós. 8:16).
- 176 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 177 Pozri Num. 24:2, pozn. 909.
- 178 „Súdiť“ v zmysle „dopomáhať mu k právu“.
- 179 VL „nadobudla (al. „prejavila“) silu“ (al. „moc“), tj. „zvítazila“.
- 180 Pozri Jós. 11:23, pozn. 452.
- 181 AL „spravil nad Isráela silnejším“.
- 182 Pozri Num. 22:1, pozn. 828, obdobne aj o iných zemiach al. národov a kmeňoch.
- 183 Tj. „Benjáminovca“.
- 184 D „viazaného na svojej pravej ruke“, tj. „ľaváka“.
- 185 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 186 Tu aj „pripísal“.
- 187 D „meč, a jemu“.
- 188 Iný výraz ako v Gen. 6:15 a ďalej, pozn. 217, vyskytujúci sa len tu a značiaci vl. „palicu“. Podľa väčšiny vykladčov ide o tzv. „malý (tj. „zmenšený o dĺžku prstov“) laket“, podľa LXX „piad“.
- 189 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024; Lev. 8:7, 13, pozn. 243.
- 190 Ako „úbor“ v Lev. 6:10, množné číslo.
- 191 Pozri Gen. 24:2, pozn. 601.
- 192 Pozri Lev. 1:2, pozn. 4.
- 193 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 194 Tu v tomto zmysle, pozri Gen 18:16.
- 195 Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
- 196 AL možno „kamenných lomov“; podaktorí chápu ako vlastné meno („Pesillím“) miesta.
- 197 D „k tebe“, „na teba“.
- 198 Pozri Exod. 18:16, pozn. 179.
- 199 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 200 Ako „osamote“ v Gen. 2:18, pozn. 560.
- 201 Značí i „trón“ (Deut. 17:18 a inde).
- 202 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 203 VL „plameňom“, ďalej obdobne, porov. Gen. 3:24, pozn. 122, kde však je iný výraz.
- 204 AL „za čepelou“, obdobne ako vo v. 23 (nie ako „za čepelou“ vo v. 22 vyššie) a ako „za ním zavrel“ v Gen. 7:16. Ďalej obdobne.
- 205 Tj. „čepel“, no pozri nižšie²⁰⁶.
- 206 Tento výraz sa vyskytuje len tu a jeho význam je nejasný, takže ho vykladači chápu rozlične; podľa podaktorých „a vyšiel výkal“, iní sloveso²⁰⁵ (tvar mužského rodu, lebo to je rod slova „čepel“ v hebrejčine) vzťahujú na Éhúda a prekladajú „a vyšiel na plochú strechu“, alebo, považujúc dotýčný výraz za vlastné meno akéhosi miesta, „vyšiel do Paršdeóna“.
- 207 VL „do rozkroku“²⁰⁶, ďalej obdobne.
- 208 Aj toto je výraz nejasného významu, vyskytujúci sa len tu; podľa iných „schodištom“ al. „vikierom“.
- 209 Množné (v kap. 11:31 dvojné) číslo poukazuje na obidve krídla dverí.
- 210 Tj. „zavrel na závoru“, ďalej obdobne.
- 211 Pozri Gen. 18:2, pozn. 463.
- 212 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 213 VL „len“ („asi nebude inak“).
- 214 AL „izbe“ (Deut. 32:25), nie ako tu vo v. 20 a ďalej.
- 215 Zjemňujúci výraz pro vykonávanie telesnej potreby.
- 216 VL „čakali úzkostlivo, pozri Gen. 8:10, pozn. 262, ktorej posledná veta sa však tohto miesta netýka.
- 217 Tj. „až si nevedeli rady“, al. „do sklamania“, tj. v svojom očakávaní, vl. „do zahanbenia“.
- 218 D „nebolo ho otvárajúceho“.
- 219 Tj. „klúč na odstránenie závor“.
- 220 D „pán padnutý k zemi, mŕtvý“, ďalej obdobne.
- 221 VL „až do“, tj. „do konca“.
- 222 AL „predlievania“ (Exod. 12:39). Ďalej obdobne.
- 223 D „a on minul sochy a“.
- 224 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
- 225 AL možno „zatrubili“, tj. „zatrubilo sa“⁴⁷.
- 226 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 227 AL možno „prenasledujte“, tj. „nepriateľov“.
- 228 Pozri Gen. 19:37, pozn. 519.
- 229 Ako „dobyli“ napr. v kap. 1:8.
- 230 Pozri Jós. 2:7, pozn. 75.
- 231 AL „odňali Móávi²²⁸ brody Jordána“. Ďalej obdobne.
- 232 D „ako“.
- 233 D „tučných“, vari v zmysle „vyberaných“, „výkvet“, porov. Num. 18:12, pozn. 708.
- 234 Pozri Jós. 1:14, pozn. 45.
- 235 Tj. „po Éhúdovi“.
- 236 Tj. „na poháňanie hovädzieho dobytká“.
- 237 D „predal ich Hospodin v ruku“, zmysel ako v texte. Kap. 2:14 a ďalej obdobne; netýka sa kap. 5:18.
- 238 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 239 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 240 D „a on“, ďalej obdobne.
- 241 Pozri Gen. 14:1, pozn. 388.
- 242 Sloveso toho istého významu aj podobného znenia („caak“) ako v kap. 3:9 a ďalej¹⁷⁵ („zaak“).
- 243 AL „jednoducho „Devóra, prorokynia“, pozri Jós. 2:1, pozn. 54. Ďalej obdobne.
- 244 AL, podľa podaktorých, „žena fakiel“ (al. „plameňov“), tj. „svetlo šíriaca“, „plamenná“.
- 245 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 246 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 247 Ako „vytiahli“ v Gen. 37:28.

- 248 Tu v podmetnom zmysle.
 249 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
 250 Al. „množstvo“, „spústu“ (Gen. 17:4), tj. „ľudu“.
 251 Al. „so mnou, vyjdem tiež“.
 252 D. „lidením“.
 253 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
 254 D. „nebude tvojej“.
 255 Pozri Deut. 26:19, pozn. 942.
 256 Al. „v jeho sprievode“, D. „v (al. „pri“) jeho nohách“, porov. Exod. 11:8, pozn. 360.
 257 Pozri Gen. 10:5, pozn. 310.
 258 Pozri Num. 24:22, pozn. 939.
 259 Pozri Gen. 12:6, pozn. 354.
 260 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
 261 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
 262 Al. „zmialol“, pozri Deut. 2:15, pozn. 144.
 263 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1119; Exod. 15:4.
 264 D. „svojimi nohami“, „na svojich nohách“.
 265 D. „až po“.
 266 Al. „uchýľ sa“, ďalej obdobne.
 267 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
 268 Výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
 269 D. „málo“.
 270 Al. vôbec „nápoja“, porov. Gen. 31:54, pozn. 844.
 271 VL „som vysmádol“, ďalej obdobne.
 272 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
 273 Pozri Exod. 27:19, pozn. 950.
 274 D. „koľik stanu“.
 275 VL „v svoju ruku vložila“⁸¹.
 276 Al. „tajnosti“.
 277 Pozri Gen. 31:25, pozn. 820.
 278 VL „vkázol“³⁶.
 279 D. „chodením chodila“²¹ a bola²¹ tvrdá“, porov. Gen. 8:3, pozn. 251; Jós. 6:9, 13, pozn. 218.
 280 Pozri Gen. 17:14 a ďalej, pozn. 1107.
 281 Ako „výrokom“ napr. v kap. 1:1 a inde.
 282 D. „v“, ďalej obdobne, pozri Num. 27:2, pozn. 974.
 283 Tu v spojení s „chváľte“ na konci verša.
 284 Pozri Exod. 32:25, pozn. 1144; Lev 10:6, pozn. 294, tu v zmysle ako v texte; tiež „vedenie vodcami“.
 285 Al. „Načúvajte“.
 286 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
 287 VL „spievať, budem spievať s doprovodom strunového nástroja“.
 288 Porov. Deut. 33:2.
 289 Pozri Gen. 49:22, pozn. 1350.
 290 VL „poľa“³⁵.
 291 Al. „prechádzaní (al. „kráčaní“) územím“.
 292 Al. „roztriekli“, al. „rozhojdali“, „rozchveli“, „roztriasli“, no nie ako vo v. 4.
 293 Možno chápať v zmysle ktorejkoľvek z obidvoch tu citovaných^{103 141} poznámok.
 294 VL „ustali“, „skončili“ (Exod. 9:33n., pozn. 307), tj. „ustala a skončila všetka premávka al. pohyb na nich“, ako to hádam vyjadruje čosi voľnejší preklad (al. „stíchli“) v texte, „odpočinuli“ (Jób 14:6, pozn. 134). V. 7 obdobne.
 295 Pozri Gen. 49:17, pozn. 1347.
 296 Tu možno aj „karavany“ (Gen. 37:25).
 297 Al. „chceli chodiť“, D. „a chodiaci“.
 298 Al. „chodievali“²⁹⁷ hradskými“, no nie ako vyššie²⁹⁵.
 299 Al. „vedenie“, ako vo v. 11, výraz nejasného významu. Vo v. 7 sa poíj so slovesom v množnom čísle, takže azda vyjadruje hromadný pojem, ako v texte (v zmysle „zbor vodcov“); podľa iných „dedinský ľud“ („vymizol“, lebo sa presťahoval do miest); potom vo v. 11 vari v zmysle „spravodlivé činy voči dedinskému ľudu“.
 300 Pozri Gen. 6:2, pozn. 186.
 301 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
 302 Tj. „patrí“ al. „sa nesie k“.
 303 Pozri Gen. 49:10, pozn. 1335; vo v. 9 (nie vo v. 14) iný tvar toho istého slovesa s obdobným významom.
 304 Al. „dobrovoľními sa stali“ (al. „urobili“, „prejavili“). V. 2 obdobne.
 305 Al., podľa podaktorých, „sivočervených“.
 306 Tu azda v zmysle ako v texte („prestieraných na jazdné zvieratá ako sedlá“).
 307 Al. „v ľude – chváľte Hospodina! – (10)jazdiacim..., sediacim na kobercoch! Vy“.
 308 Al. „zhovárajte sa“, „spievajte“.
 309 Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
 310 Al. „z príčiny (al. „ďaleko od“) hlasu“.
 311 Al. „zhovárajte sa (al. „spievajte“) hlasnejšie od hlasu“.
 312 Al., podľa iných, „strelcov z luku“.
 313 Al. „vyprávať“ s chválou, „velebiť“, „oslavovať“, „ospevovať“.
 314 Al. „nech rozhlasujú“ atď.³¹³
 315 D. „spravodlivosti“, množné číslo vari aj v zmysle „dokonalú spravodlivosť“.
 316 D. „patriaci k vznešeným“, pozri Num. 2:3, pozn. 22, ďalej obdobne.
 317 Al. „zostúp, prežívajúci, k vznešeným“.
 318 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
 319 Al. „medzi hrdinami“.
 320 Al. možno „vznešených“³¹⁷; ľud Hospodina, zostúp ku mne medzi hrdinov“ (al. „hrdinami“, „v hrdinoch“, tj. „v povahe al. úlohe hrdinov“, „ako hrdinovia“). Ďalej obdobne.
 321 D. „koreň“, zmysel najskôr ako v texte, pozri kap. 12:15.
 322 Pozri Deut. 34:1, pozn. 1293.
 323 Pozri Gen. 25:8, pozn. 644.
 324 Množné číslo.
 325 Ako „žezlo“ v Gen. 49:10.
 326 VL „za palicu“ (Exod. 4:4, pozn. 131, kde, pravda, iné sloveso), „narábajúci s (al. vládnucci) palicou“.
 327 Al. „učenca“, „písmára“, „kancelára“, tiež „veliteľa“, „vládcu“.
 328 Tj. „zavodňovacích kanáloch“, podľa podaktorých „v oddeleniach“, tj. „čeladiach“, „rodinách“, al. „medzi oddeleniami“ atď., lebo výraz súvisí so slovesom „deliť“, „rozdeľovať“ (Gen. 10:25, pozn. 327). Možno tieto zavodňovacie struhy slúžili na rozdelenie územia na časti patriace jednotlivým čeladiam.

- 329 Al. „úvahy“, „predstavy“, „plány“. Súvisí s výrazom vo vv. 9, 14³⁰³.
- 330 Pozri Gen. 49:14, pozn. 1342.
- 331 D. „pískotom“ znenie v texte hádam vyjadruje zmysel množného čísla tohto výrazu.
- 332 Al. „porady“, „dopyty“, súvisí so slovesom „pátrať“ v Deut. 13:14, pozn. 546.
- 333 V činnom zmysle (tj. „srdce skúmalo“, nie „bolo skúmané“).
- 334 Pozri Exod. 25:8, pozn. 863.
- 335 Pozri Deut. 1:1, pozn. 3.
- 336 Pozri Gen. 12:10, pozn. 495 a 521; tu a obdobne v kap. 19:1 jednoducho „bývať“.
- 337 Tj. „pobrežia“.
- 338 Vl. „zárezoch“, „trhlinách“, „prielomoch“, zmysel ako v texte („na rozorvanom al. členitom pobreží“).
- 339 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 340 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 341 Al. „nedostali“, vl. „nevzali (sť)“.
- 342 Al. vari „sa dali (tj. „začalo sa“) bojovať – hviezdy zo svojich“.
- 343 Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa len tu; podľa podaktorých „potok chrabrých“, „potok stretávaní“, „starobylý potok“, aj.; niektorí chápu ako iné meno potoka Kíšon („potok Kadúmmím“).
- 344 Tj. „silno“; al. „pošlapávať... silu“, tj. „silákov“.
- 345 Vl. „udreli“, ako vo v. 26, „zabúšili“. „Mlat“ vo v. 26 (nie ako „kladivo“ v kap. 4:21) je výraz od tohto slovesa odvodený.
- 346 Vl. „päty“ (Gen. 3:15 a inde).
- 347 Al. „tryskom“, v pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle, al. v zmysle „každého z nich“.
- 348 D. „od uháňania“, netýka sa slova „uháňaním“ zdola.
- 349 Al. „statočných“, „silných“, „mohutných“.
- 350 D. „prekliatim“.
- 351 Tu možno aj doslovne („Hospodinovi, ktorý bol v hrdinoch“, tj. „v nich al. skrze nich bojoval“).
- 352 Tj. „nech je najpožehnannejšia z žien“.
- 353 Al. „podala smotanú“ (Gen. 18:8, pozn. 470).
- 354 Vl. „namáhajúcich sa“, „ťažko pracujúcich“.
- 355 Pozri Num. 24:8, 17, pozn. 928; Deut. 32:39; 33:11, pozn. 1204.
- 356 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328.
- 357 Al. „medzi jej nohami bol sklonený²⁷¹, padnutý²⁷¹, ležal²⁷¹“, ďalej obdobne.
- 358 D. „na mieste, kde“.
- 359 D. „padol“, ako vyššie, tu v zmysle ako v texte.
- 360 Al. „naskrze zničený“, „odbavený“, „odbytý“.
- 361 Sloveso ako v Gen. 26:8, no tu oproti onému miestu tvar trpného rodu, značiaci tiež „nahýňa al. nakláňa sa“, ako „hlád“ v Num. 21:20 a obdobne v kap. 23:28 a i. tamže.
- 362 Vl. „kričím“, „volá“, „jačím“.
- 363 Al. „zamrežovaným oknom“, „vetracím otvorom“.
- 364 Pozri Exod. 32:1, pozn. 1115.
- 365 D. „oneskorujú kroky“.
- 366 D. „Múdrosti“, zmysel ako v texte.
- 367 Pozri Gen. 17:15, pozn. 456, tu, pravda, množné číslo.
- 368 D. „vracať“.
- 369 D. „jej (tj. „k nej prevrvené“) reči“.
- 370 D. „maternicu“ (Gen. 49:25), ďalej obdobne, tu zmysel ako v texte.
- 371 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 372 Tj. azda „na obidvoch stranách pestro vytkávaného al. vyšívaného“, ďalej obdobne.
- 373 Pozri Jós. 10:24, pozn. 414.
- 374 Al. „na krky“ (al. „šije“), tj. možno ozdoby na krky ukoristeného dobytká, vedeného k obeti, al. zajatcov vedených v triumfálnom sprievode, al. ozdoby na šijách ukoristených tiav (kap. 8:21).
- 375 Al. „podľa niektorých“, „na krky (al. „šije“) plieniteľov“³⁵⁹; podľa znenia v texte azda „rúcha (al. možno „ozdoby“), ktoré boli na šijách zajatcov“, al. v zmysle predošlej poznámky³⁷⁴.
- 376 Porov. sloveso v Gen. 7:18, pozn. 244.
- 377 Tu v zmysle zosilnenia al. utuženia útlaku.
- 378 Al. „útluky“, „útočistia“, „skryše“, „priehlbne“, „prielomy“ (vo vrchoch), výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 379 Al. „nepriístupné miesta“.
- 380 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 381 Al. „nič živé“.
- 382 Pozri Gen. 22:7, pozn. 570.
- 383 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 384 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 385 D. „aj ich stany“.
- 386 Al. „zubozžený“, „ochudobnený“, tvar slovesa súvisiaceho s prídavným menom (vl. „slabý“, „úbohý“, zmysel ako v texte) vo v. 15, pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 387 Tu doslovne, nie ako vo v. 21⁴¹.
- 388 Pozri Exod. 6:7 a ďalej, pozn. 657.
- 389 D. „ktorých“, no týka sa „Emóriho“ (v hromadnom zmysle), nie vari „bohov“.
- 390 Pozri Gen. 35:4, pozn. 354.
- 391 Al. „otcovi Ezriho“, ďalej obdobne.
- 392 Al. „mlátil“, no nie vtedy a tam obvyklým spôsobom, pozri Lev. 26:5, pozn. 863, akým by to v „lise“³⁹³ asi nebolo bývalo možné, lež ručne, takže je tu použité sloveso ako v Deut. 24:20, pozn. 897.
- 393 Tj. v priehlbni vytesanej v skale, v ktorej sa šliapalo hrozno.
- 394 Al. „odstránenie“, „odnesenie“, „ukrytie“, pozri Exod. 9:20, pozn. 294.
- 395 Pozri Gen. 43:20, pozn. 1187.
- 396 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 397 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
- 398 Pozri Lev. 26:20, pozn. 895.
- 399 Tj. „moja čelad“.
- 400 Pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
- 401 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
- 402 Al. „nechať (Num. 17:4, pozn. 687) pred tvou tvárou“; to isté sloveso je vo v. 20, kde však je výraznejšie vyjadrený smerový al. cieľový zmysel.
- 403 Al. „sedím“.
- 404 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
- 405 Vl. „na miesto (al. „k miestu“) pod stromom“.

- 406 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682, iné sloveso ako v kap. 5:25¹⁹², pozri pozn. 741 k Exod. 22:8.
- 407 Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 408 Pozri Exod. 21:19, pozn. 703; Num. 21:18, pozn. 810.
- 409 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 410 Ako v Exod. 17:6 a 33:21n., oproti v. 20⁴⁰⁷.
- 411 Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
- 412 Vl. „odišiel“.
- 413 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 414 Al. možno „Hospodine, pretože som predsa (al. „áno, pretože som“) ... v tvár!“
- 415 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 416 Hebr. „Jhvh-šalóm“, pozri predslov.
- 417 Tu varí v tomto hromadnom zmysle.
- 418 D. „siedmich rokov“.
- 419 Ako „zrážas“ v Exod. 15:7.
- 420 Pozri Exod. 34:13, pozn. 1191.
- 421 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 422 Iný výraz ako vo v. 20⁴⁰⁷ a 21⁴¹⁰, podľa iných „pevnosti“ al. „opevneného miesta“, no nie ako vo v. 23⁷⁹; LXIX chápu ako vlastné meno miesta („Máoz“).
- 423 Ako „zoradenie“ v Exod. 39:37, pozn. 1249, príbuzný výraz je v Lev. 24:6 („rady“). Tu je význam tohto slova nejasný a vykladá sa rozlične („s narovnaním al. usporiadaním derva“, tj. k obetiam, „s usporiadaním al. riadnym zostavením kameňov“, „podľa poriadku al. predpisu“ Mojžiša atď.).
- 424 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 425 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 426 D. „od spravenia“, „pred spravením“¹⁰³, tj. „z obavy pred následkami tohto činu“.
- 427 Tvar slovesa ako v Lev. 11:35, pozn. 357.
- 428 Al. možno „vznášať“²⁷¹, lebo asi ešte horel al. azda dohárал.
- 429 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 430 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 431 Al. možno „A keď to vypátrali a vyhládali“³⁰.
- 432 D. „ved“, ako vyššie.
- 433 Al. „vadiť sa“ (Gen. 26:20nn.; 31:36), ďalej obdobne.
- 434 D. „Ak ho budete“.
- 435 Tu možno aj „podporovať“, „podpierať“, al. „mu pomáhať“, ako v kap. 7:2, no tam sa sloveso spája s 3. pádom („záchranu mi zabezpečila“), kým tu s 4. pádom.
- 436 D. „nech než je ráno“, al. „do rána“, tj. „zajtrajšieho“.
- 437 Tj. „nech Baal vedie spor“ al. „s Baalom sa povedie spor“.
- 438 Tj. Jordán.
- 439 D. „Gideónom sa odial“, „v Gideóna sa obliekol“ (Gen. 38:19), tj. „do Gideóna vstúpil al. Gideóna naplnil“.
- 440 Tj. „dom Aví-Ezrího“³⁹¹.
- 441 Tj. „aby ho nasledoval“, pozri Num. 14:24, pozn. 551.
- 442 Tj. „Gideón“, al. „vyslal“, ďalej obdobne.
- 443 Pozri Gen. 20:7, pozn. 530.
- 444 Pozri Gen. 30:38, pozn. 799; v kap. 7:5 ako taktiež kap. 33:15; 43:9.
- 445 Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
- 446 Al. „vstal a vyžmýkal rúno, vytlačil“.
- 447 D. „plnosť čaše“.
- 448 D. „krok“.
- 449 D. „skúšať“, sloveso je bez predmetu, preto v texte opis. Kap. 7:3 obdobne (D. „vyhlás“).
- 450 Al. „smerom k výšine“.
- 451 D. „početný (al. „početnejší“) od môjho vydania“.
- 452 Al. „nado mnou“, „nado mňa“.
- 453 Al. „sám seba neoslavoval“.
- 454 Prídavné meno odvodené od dotyčného²⁶⁷ slovesa.
- 455 Al. „vyfakaný“, „trasúci sa“.
- 456 Pozri Gen. 8:3, pozn. 252.
- 457 Al. možno „zoskakuje“, „schádza“, „zahýba“, „obracia sa“, „zavčasu odchádza“, sloveso neistého významu, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 458 Al. „daj im zostúpiť“, ďalej obdobne.
- 459 Vl. „pretaviť“, „podrobiť skúške tavením“, ako drahé kovy, tu v prenesenom zmysle.
- 460 Predložková väzba tu azda (oproti „pitie vody“ bez predložky vo v. 6) naznačuje zmysel „čosi al. trochu vody“ („z množstva vody, ktoré si mohli podať rukou k ústam“, pozri v. 6).
- 461 D. „v (al. „pri“) svojej ruke“, tj. „pri priložení al. priblížení al. za priloženia al. priblíženia svojej ruky“.
- 462 Tj. „ostatný(ch) al. zvyšný(ch)“.
- 463 Pozri Jós. 9:5, pozn. 353.
- 464 D. „vzali stravu – ľud – v svoju ruku“.
- 465 Pozri Exod. 9:2, pozn. 269; to isté sloveso s tou istou predložkovou väzbou je aj vo v. 20 (D. „za fagle“, netýka sa nasledujúceho slova „trúby“). Obdobne aj v kap. 19:4 so zmyslom ako tam v texte.
- 466 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 467 D. „koncu“, ďalej obdobne.
- 468 D. „päťiek“, pozri Exod. 13:18, pozn. 450.
- 469 Tj. „na okraj tábora, kde boli postavené stráže“.
- 470 Tu azda toto sloveso vyjadruje zmysel „tam, kam napadali al. sa zosypali“ (tj. „útokom“).
- 471 Pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 472 Pozri Exod. 2:13, pozn. 69.
- 473 D. „vysnil som“.
- 474 Al. „hrnúci sa“, vl. „sem-ta sa prevracajúci al. zmietajúci“, sloveso ako v Gen. 3:24, pozn. 123. To isté sloveso v inom tvare je použité na konci verša v zmysle ako tam v texte, pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
- 475 Tj. azda „môj (hovoriaceho) stan“, al. „stany“ v hromadnom zmysle.
- 476 D. „ku smeru zvrchu“, v zmysle „spodkom nahor“ („hore nohami“, „naruby“).
- 477 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 478 Vl. „rozlomenie“, tj. „rozluštenie“ (porov. pôvodný význam tohto slovenského výrazu [„rozlučnutie“]), tvar slovesa, ktoré je aj vo v. 20.
- 479 Al. „oddiely“, no nesúvisí s „rozdelení“ vyššie; D. „hlavy“, ďalej obdobne; výraz značí aj „začiatok“ (v. 19).
- 480 D. „ich celku“, ďalej obdobne, pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 481 Tj. „druhej nočnej“ al. „polnočnej“, rozoznávali sa tri hliadky: „prvá“ (Pláč 2:19), „druhá al. polnočná“ tu a „posledná al. ranná“ (Exod. 14:24).
- 482 D. „postavením“.

- 483** Pozri Exod. 16:29, pozn. 580.
- 484** Al. „svah“, inak vari „breh Jordána u“.
- 485** Al. „totiž“, ak, podľa podaktorých, slovo „vody“ vyššie značí „vody Jordána“.
- 486** Nie ako v kap. 6:11³⁹³; tu ide vl. o spodnú nádrž lisu, do ktorej šťava vytlačaná z hrozna stekala, no výraz sa používa aj na označenie celého lisu (Deut. 15:14 a inde).
- 487** Vl. „z druhej strany“ (Num. 21:13, pozn. 799), tu zmysel ako v texte.
- 488** Pozri Exod. 29:14, pozn. 930 a 931.
- 489** D. „v silu“, „silou“, „mocou“, ako „násilím“ v kap. 4:3.
- 490** D. „vykonalo ako vy“.
- 491** Súvisí s „paberkovať“ v Lev. 19:10, pozn. 588.
- 492** Al. „hnev“, „nelúbošť“.
- 493** Tu v zmysle „od útoka na neho al. proti nemu“.
- 494** Pozri Deut. 9:14, pozn. 263 a 425, tu v zmysle ako v Exod. 4:26.
- 495** Pozri Gen. 25:29, pozn. 666.
- 496** Pozri Exod. 29:23, pozn. 1043, iný výraz ako „peceň“ v kap. 7:13.
- 497** Tj. ťaby mláťacím smykom, „mlátením rozdrvovať“ v zmysle Lev. 26:5, pozn. 863.
- 498** Nie ako „bodlať“ v Gen. 3:18, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 16. Podľa mnohých značí „mláťacie smyky“⁴⁹⁷; potom by, pravda, predložkovú väzbu tu použitú bolo načim chápať v zmysle nástroja.
- 499** Pozri Gen. 32:31, pozn. 877.
- 500** Tj. „tamojším obyvateľom“, ďalej obdobne; meno miesta často značí zároveň aj jeho obyvateľov.
- 501** D. „ako toto“.
- 502** Pozri Gen. 34:25, pozn. 923 („nič zlé netušiaci“). V kap. 20:36 sloveso v zmysle ako tam v texte.
- 503** Pozri Exod. 19:16, pozn. 647.
- 504** D. „jej“⁴⁸, tj. „mesta Sukkóth“.
- 505** Al. „potupili“, „zhanobili“, sloveso ako „vydal naspas“ v kap. 5:18.
- 506** Tu D. „nimi“, tj. „týmito vecmi“.
- 507** Al. „a s tým... oboznámil“.
- 508** Vl. „Kde“, tj. „kde sú“, no k tomuto základnému významu tejto opytovacej častice sa nijako nehodí odpoveď na ňu v ďalšom texte; preto ju väčšina prekladateľov tejto odpovede prispôsobuje a podáva v znení „akí“, tj. „akí boli“; lenže taký zmysel táto časť nikdy inde nemá. No používa sa ona aj všeobecne na zosilnenie al. zdôraznenie akejkoľvek otázky a pod. so stratou pôvodného významu „kde?“ (porov. slovenské „kdeže!“ v zmysle „vôbec nie!“), napr. Gen. 27:33 „kto to teda“, v. 37 „čože teda“, kap. 43:11 „ak je teda tak“, Exod. 33:16 „podľa čohože“; súdim teda, že tu sa dá chápať v zmysle všeobecnej otázky, ako sa to pokúšam vyjadriť prekladom v texte („čože?“, „akože?“, „čo s tými...?“, „povedzte mi volačo o...“), v ktorej, pravda, môže byť vyššie spomenutý zúžený zmysel („akíže boli?“) zahrnutý a spytovaní ju tak vari aj pochopili. LXX prekladajú „kde“, aj v gréčtine, pravda, sa táto časť dá chápať vo všeobecnejšom zmysle („akože?“).
- 509** Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 510** D. „ako“, ako vyššie⁵⁰⁹.
- 511** D. „jeden“, tj. „jednotne“, „spolu“, „ako jeden muž“, „jeden ako druhý“.
- 512** Pozri Gen. 29:17, pozn. 747.
- 513** Pozri Exod. 5:3, pozn. 161.
- 514** Pozri Exod. 32:18, pozn. 1138.
- 515** D. „lebo ako muž je jeho sila“.
- 516** Ozdoby v podobe polmesiačikov, ktoré sa na krky tiav vešali; tu možno ako trofej víťaza.
- 517** Pozri Gen. 3:16, pozn. 112.
- 518** Vl. „žiadosťou (al. „vyžiadanim“) si od vás chcem vyžiadať“ (v. 24), „dávaním“ (v. 25).
- 519** Al. „Chcem si od vás vyžiadať žiadosť (tj. „predmet žiadosti al. vyžiadania“), totiž“.
- 520** Tj. vari „prsteň“ al. „náušnicu“ al. „nosný krúžok“ (Gen. 24:22, pozn. 617), ďalej obdobne.
- 521** Tj. „Midjánci“.
- 522** Tento výraz tu (pozri Gen. 37:25, 27n., 36) všeobecne značí kožovné kmene (beduínov, nomádov), ktorých príslušníci nosievali také ozdoby.
- 523** Vl. „náhádzali ta každý“¹³ (tj. „každý ta hodil“) krúžok“.
- 524** Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 525** D. „kvapiek“, podľa podoby náušník.
- 526** Al. možno „totiž“, takže by „Gideónovi“ vyššie neznalo Gideóna osobne (porov. vv. 32 a 35), lež jeho dom a jeho potomstvo.
- 527** Pozri Gen. 46:26, pozn. 1256.
- 528** Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 529** Tj. „Baala („pána“⁵³¹) zmluvy“.
- 530** Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 531** Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 532** Pozri Exod. 23:2, pozn. 786.
- 533** Al. „ničomných“, al. vari „chudobných“, vl. „prázdnych“, hebr. „rékim“, porov. „raka“ u Mat. 5:22, ktoré s týmto slovom súvisí. Ďalej obdobne.
- 534** Al. „spuných“, „bujných“, „svojoľných“, „opovážlivých“, „ku všetkému ochotných“, pozri Gen. 49:4, pozn. 1315.
- 535** Al. možno „na jednej skale“ (al. „skalnej ploche“).
- 536** Pozri Gen. 31:27 („utajil“); Jós. 2:16, pozn. 104.
- 537** Al. „bašty“.
- 538** Al. „spravili kráľom“, v hebrejčine jediné slovo, tvar slovesa „kraľovať“.
- 539** Vl. „postaveného“ (Gen. 35:14, pozn. 942), tj. „zasadeného“, al. možno „pamätného“, majúceho povahu pomníka, ako „pamätný stĺp“ Jáškoba, označený príbuzným výrazom. Pozri aj Jós. 24:26. Výraz sa tu dá chápať ako vlastné meno.
- 540** Al. „ktorou skrze mňa chvália (al. „ctia“) Boha aj ľudí“.
- 541** Al. „vznášať“, „klátiť“, „kolísať“, „hojdať“, „mykať“.
- 542** Pozri Deut. 32:13, pozn. 1136, tu jednotné číslo, možno v hromadnom zmysle.
- 543** Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 544** Pozri Deut. 32:37, pozn. 1198.
- 545** Al. „úprimnosti“, vl. „dokonalosti“.

- 546** Al. „ak ste dobre zaobchodili s Jerubbaalom a s jeho domom“, v. 19 obdobne.
- 547** Vl. „činnosti, akej prislúcha odplata (al. „odmena“), al. tiež „odplaty“, „odmeny“, potom v zmysle „odplaty patriacej jeho rukám“.
- 548** Tj. „vydal do nebezpečenstva“; ten istý význam má aj podobné úslovie v kap. 12:3.
- 549** Sloveso súvisiace s „veliteľ“²³⁸ v tvare vyskytujúcom sa v tomto význame len tu a v podobnom vari v 1 Par. 20:3; pozri tam pozn. 689; no podľa podakťových ide o iné sloveso, ktorého odlišný tvar je použitý v Num. 16:13 („sa... hrať na pána“).
- 550** Pozri Exod. 21:8, pozn. 688; al. „sa Avímelechovi spreneverili“ atď., opis v texte umožňuje v preklade zachovať predložkovú väzbu, s akou sa toto sloveso v pôvodine spája. Kap. 19:2 (D. „smilnila“, „dala sa smilniť“) a 25⁸⁷⁶ obdobne.
- 551** Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 552** Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 553** Pozri Lev. 20:11, pozn. 663.
- 554** Pozri Lev. 6:4, pozn. 171, iné sloveso ako tu v kap. 2:14¹²⁹.
- 555** Al. „nevoľníka“.
- 556** Al. „na neho spoľahli“, iné sloveso ako ve v. 15⁵⁴⁴, súvisiace s výrazom v kap. 8:11⁵⁰².
- 557** Tj. „šliapaním tlačit al. lisovať hrozno“.
- 558** Tj. „oberačku“, pozri Lev. 19:24, pozn. 627.
- 559** Tu značí „mesto Šechem a jeho obyvatelov“ v hromadnom zmysle.
- 560** Tj. „Avímelechovi“.
- 561** Al. „dozorcom“, „poverencom“, pozri Gen. 41:34, pozn. 1102.
- 562** Pozri Gen. 33:19 a ďalej; nasledovné „Šechema“ tu možno značiť aj syna Chamóra tam spomenutého.
- 563** Tj. „Šechem“⁵⁵⁹, nadväzuje na slová „a kto Šechem“ vyššie.
- 564** D. „A kto dá tento ľud v moju ruku“, pozri Exod. 16:3, pozn. 550.
- 565** Al. „povedal o“.
- 566** D. „ľestou“, „v lesti“, no výraz je nieistého významu a vyskytuje sa v SZ len tu.
- 567** Al. možno „prišli“, D. „sú prichádzajúci“ (al. „prišli“). V. 33 obdobne.
- 568** Al. „popudzujú“, vl. „tiesnia“, „tlačia“ („vyvíjajú nátlak na“), „búria“, „poburujú“, podľa iných „zneniateľujú“ al. „uzatvárajú“, „opevňujú“.
- 569** Al. „polož zálohu“, ďalej obdobne. Pozri Deut. 19:11, pozn. 718.
- 570** Al. „vyraziť“, vl. „rozťahnuť (al. „rozprestrieť“, „rozšíriť“) sa“, tj. „podniknúť útok na širokom fronte al. obchvatom“. Ďalej obdobne.
- 571** Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
- 572** Al. možno „stredú“, D. „pupka“.
- 573** Al. „Veščov“.
- 574** D. „Kdeže sú tvoje ústa, ktorými“.
- 575** Pozri Deut. 21:1nn, pozn. 753; tiež „smrteľne ranen“ (Gen. 34:27).
- 576** Al. „takže sa... už neuslídili“, D. „zahnal od ostávajúcia (al. „bývania“) v Šecheme“.
- 577** Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 578** Al. „sa vrhli na všetkých“.
- 579** Tu azda „pevnosti“, „bašty“, iný výraz ako vo v. 6⁵³⁷, hoci vo vv. 46nn. a 49 sa možno mieni to isté miesto.
- 580** Al. „pivnice“, „jamy“, „pevnosti“, no nie ako vyššie⁵⁷⁹, slovo nieistého významu, vyskytujúce sa v SZ len v tomto oddiele a v 1 Sam. 13:6, pozn. 522.
- 581** D. „sekery“, možno v zmysle „veľkú sekeru“.
- 582** Tj. „nad zhromaždenými v ňom“.
- 583** Al. „silná“.
- 584** D. „veža pevnosti“ (al. „sily“).
- 585** Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 586** D. „kotúč-jazdca“, pozri Deut. 24:6, pozn. 879 a 880.
- 587** Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
- 588** Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 589** D. „vrátil zlé Avímelecha, ktoré“.
- 590** Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 591** Pozri Num. 32:41, pozn. 1073.
- 592** Pozri Gen 10:22, pozn. 326.
- 593** Vl. „neslúžili²¹ mu“, opis v texte lepšie vyjadruje zmysel tu použitého slovesného tvaru.
- 594** Pozri Exod. 15:6, pozn. 505, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tam a tu.
- 595** Pozri Deut. 28:33, pozn. 997.
- 596** Hebr. „vajjireacú vajrócecu“.
- 597** Al. „prekročili“, no zmysel je skôr ako v texte.
- 598** Pozri Jós. 9:24, pozn. 375.
- 599** D. „Isráelovi sa veľmi zúžilo“ („stiesnilo“), v texte opis v záujme zreteľnosti. Vo v. 14 obdobný opis uchováajúci v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine (vl. „nech vás vyslobodzujú“).
- 600** Al. „z Egypta“.
- 601** Pozri Num. 16:5, pozn. 627.
- 602** Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 603** Al. „ty nám sprav, čokoľvek“.
- 604** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 605** Pozri Gen. 35:4, pozn. 934.
- 606** Pozri Num. 21:4, pozn. 789, tu v zmysle sfaby „nevydržala už zotrvať v hneve“.
- 607** Pozri Num. 23:21, pozn. 896.
- 608** Pozri Num. 18:20, pozn. 718.
- 609** Vl. „s nim vychádzat“⁶⁸, úslovie, ktoré sa používa o podnikaní lúpeživých výprav al. najazdov.
- 610** D. „od dní“, tj. „po akomsi počte dní“.
- 611** Al. „nech² sa nám staneš“.
- 612** Pozri Jós. 10:24, pozn. 412.
- 613** Al. „Vrátili sme sa⁴⁵⁵ k tebe“.
- 614** Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 615** Pozri Deut. 2:31, pozn. 162.
- 616** Pozri Deut. 2:31, pozn. 163.
- 617** D. „počujúcim“, zmysel ako v texte.
- 618** Al. „Čo máme spolu do činenia“, D. „Čo mne a tebe“, tu aj ďalej v tomto oddiele znamená „ja“ Isráela a „ty“ Ammóna, al. naopak, podľa toho, kto hovorí, nie vari Jiftácha a kráľa synov Ammóna osobne.

- 619 Tj. „tieto časti zeme“.
- 620 Tu D. „ešte pridal a“.
- 621 Pozri Exod. 10:19, pozn. 344.
- 622 Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.
- 623 Tj. „nedôveroval Isráelovi“, no v pôvodine textu je väzba s 4. pádom, ktorej zmysel je podaný opisom v texte prekladu.
- 624 D. „A teraz“.
- 625 Tj. „ľud“, totiž „jeho územie“³²².
- 626 Tu v tomto zmysle.
- 627 D. „ty dobrým dobrý“, „priečením sa“⁴³³, „bojovaním“ (v. 25), „vydaním“ (v. 30), „zrazením“⁶³⁶ (v. 35).
- 628 D. „Ak sa bojovalím dal“, zmysel ako v texte.
- 629 D. „rukách“, porov. Exod. 2:5, pozn. 53.
- 630 Pozri Num. 22:10, pozn. 839.
- 631 Tj. „proti synom“.
- 632 Pozri Gen. 28:20, pozn. 733.
- 633 Al. „takže ich porazil... veľmi veľkou porážkou“.
- 634 D. „pri (al. „v“) tamburínach (Exod. 15:20, pozn. 538) a v tancoch“ (al. „tanečných sprievodoch“), množné číslo v zosilňujúcom zmysle. Kap. 21:21 obdobne.
- 635 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 636 Al. „ponížila“, „pokorila“, „zarmútila“, tvar slovesa v kap. 5:27³⁵⁶.
- 637 Pozri Jós. 6:18, pozn. 229.
- 638 Pozri Gen. 30:31, pozn. 787.
- 639 Tu azda v zmysle „keďže“, „len keď“. Ďalej obdobne.
- 640 Al. „čo Hospodin za (al. „pre“) teba vykonal“.
- 641 V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle („úplnú al. dokonálu pomstu“).
- 642 Tu v zmysle „ponechaj ma osamote“.
- 643 Tj. vari „budem sem-ta chodiť al. potulovať sa al. obchádzať“²⁷⁹ (tak Vulgata).
- 644 Al. možno „a vystupovať na vrchy“, lebo podľa podaktorých má sloveso značiace zvyčajne „zostupovať“ tu výnimočne význam „vystupovať nahor“.
- 645 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
- 646 Pozri Gen. 4:1, pozn. 124.
- 647 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 648 D. „od dní ku dňom“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 649 Tu azda v zmysle „vychádzavali“, „schádzavali sa“.
- 650 Al. „vzdávať (al. „spievať“) chválu“, potom by nasledná predložková väzba značila 3. pád.
- 651 Al. „sporu“, „potýčke“, „zvade“, ďalej obdobne.
- 652 D. „a synovia“.
- 653 D. „Stal som sa mužom zápasu“⁶⁵¹ – ... – veľmi“ (tj. „veľkého“), zmysel ako v texte.
- 654 D. „kričať“¹⁷⁵ som na vás“, v pôvodine väzba zodpovedajú slovenskému prostému 4. pádu, ktorú opis v texte v preklade uchováva. Obdobná väzba je vo v. 4, kde vzhľadom na ňu je zvolený v texte podaný preklad slovesa, ktoré sa tam s ňou spája³⁰.
- 655 Tj. „Efrájimovi“ (v. 4), „Efrájimovec“ (v. 5).
- 656 Tj. „prúd“, „príval“ (Žalm 69:2; Is. 27:12) al. tiež „klas“ (Gen. 41:5nn.).
- 657 Tak sa toto slovo vyslovovalo v efrájimskom nárečí.
- 658 Al. „nesústredoval sa (podľa podaktorých rukopisov „nedával pozor“, tvar slovesa „bín“ [„jávín“, ako napr. Is. 28:9, pozn. 1417] miesto slovesa „kún“ [„jáchín“⁷⁹⁹, pozri 1 Sam. 13:1, pozn. 511]) na vyslovovanie“.
- 659 D. „tak“, zmysel ako v texte.
- 660 Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 661 Z hebrejského znenia nie je jednoznačne zrejme, či ide o číslo 2 040 a či 42 000; LXX a Vulgata prekladajú v poslednejšom zmysle.
- 662 D. „v mestách“, zmysel azda ako v texte.
- 663 Pozri Gen. 9:22, pozn. 301.
- 664 Tu v zmysle „povyďával z domu“.
- 665 Al. „zvonku“, pozri Gen. 6:14, pozn. 215.
- 666 D. „synov synov“.
- 667 Ako „odpočívadlo“ v Gen. 8:9, pozn. 261.
- 668 Pozri Lev. 10:9, pozn. 298.
- 669 Tu D. „hľa, ty si tehotná“, zmysel ako v texte.
- 670 Al. možno „nebudú... nožnice“, iný výraz ako v Num. 6:5.
- 671 Pozri Num. 6:2, pozn. 246.
- 672 Pozri Lev. 5:3, pozn. 223.
- 673 Pozri Gen. 25:21, pozn. 650.
- 674 Pozri Gen. 46:28, pozn. 1258.
- 675 Pozri Gen. 24:18, pozn. 613.
- 676 D. „Teraz“, zmysel ako v texte. Netýka sa v. 17, kde je preklad doslovný.
- 677 D. „príst“.
- 678 D. „tvoje slová“, no mnohé rukopisy majú jednotné číslo ako v texte podľa tvaru predošlého slovesa. Inak vari „sa má uskutočniť, čo tvoje slová znamenajú“.
- 679 Al. „jeho sa týkajúcou“, tj. „čím sa máme ohľadne toho chlapca správať a čo robiť“.
- 680 D. „z révy (ako „vinič[u]“ v kap. 9:12n.) vína“.
- 681 Tu možno aj „predložiť“ („urobiť, aby bolo pred tvou tvárou“).
- 682 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 683 Pozri Exod. 12:43, pozn. 427.
- 684 D. „Kto“, tj. „kto si a aké“.
- 685 Tu v tomto zmysle („pozveme a pohostíme“).
- 686 Al. možno „Veď nech ťa uctíme, keď sa tvoje slovo má uskutočniť“.
- 687 Pozri Gen. 32:29, pozn. 876.
- 688 Al. „úžasné“, „divuplné“, pozri Is. 9:6; súvisí so slovesom v Gen. 18:14, pozn. 476, ktorého tvar je aj tu vo v. 19. Výraz sa vyskytuje len tu a v Žalme 139:6, pozn. 2634.
- 689 Tj. „(zo) skaly“, ktorá Mánóachovi slúžila za oltár.
- 690 Pozri Gen. 2:17, pozn. 75.
- 691 Al. možno „jedného z bohov“, al. jednoducho „boha“, pozri napr. „boha“ v 1 Sam 5:7.
- 692 Al. „zatúžil (al. „si zažela“) usmrtiť“.
- 693 Tj. azda „práve keď by nás bol chcel usmrtiť“; D. „za tohto času“, ako v tento čas“, tak aj v kap. 21:22.
- 694 D. „nám ako toto“.
- 695 D. „dal počuť“.
- 696 Al. „v Machanéh-Dán“ (kap. 18:12).
- 697 Al. „znepokojovať“ (Gen. 41:8, pozn. 1078), „podúrať“, „nabádať“, „popoháňať“, „postrkovať“, „ním počal

- hýbat“ (al. „sácat“), „na neho narážať“ (al. „mocne pôsobiť“), sloveso naznačuje silné hnutie mysle.
- 698** Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.
- 699** Tu hádam v zmysle „prejavila al. ukázala sa“.
- 700** Pozri Num. 23:27, pozn. 884.
- 701** Tj. „Šimšón“.
- 702** Výraz značí mladšie levieho samca.
- 703** Vl. „prešiel“, „preskočil“.
- 704** D. „čokoľvek“.
- 705** Vl. „pád“, tj. „čo padlo“.
- 706** Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 707** Al. „vyškrabal“, vl. „zmocnil sa“ (Gen. 1:26, 28, pozn. 42). Ďalej obdobne.
- 708** D. „a išiel idením (al. „chôdzou“) a jedením“²⁷⁹.
- 709** Vl. „pijatiť“, ďalej obdobne.
- 710** Al. „mládici“ (nie ako napr. v kap. 8:14⁴⁶⁶), „mládenci“ (Deut. 32:25).
- 711** Al. „priateľov“, „družbov“, „svadobčanov“.
- 712** D. „vyloženie“.
- 713** Nesúvisí s „hádat“ a „hádkanku“ vyššie.
- 714** Výraz značí jemné plátenné časti odevu.
- 715** Pozri Gen. 45:22, pozn. 1245; al. „sviatočných rúch“.
- 716** Tu skôr „žrúta“, no potom by sa žiadalo ďalej položiť „žrdlo“, tu nevhodné.
- 717** Tu som sa v súhlase s nemnohými výnimočne pridržiaval znenia podľa LXX a niektorých iných starých prekladov, lepšie zapadajúce do textovej súvislosti ako znenie „siedmy“ masóretskeho textu, uprednostňované prevažnou väčšinou známych mi novších prekladov.
- 718** Vl. „presti“, „zlákaj“, „navnad“, pozri Exod. 22:16, pozn. 761.
- 719** Pozri Deut. 28:42, pozn. 1009.
- 720** Pozri Num. 11:13, pozn. 414.
- 721** Pozri Gen. 29:31, pozn. 754.
- 722** Vl. „stiesnila“, „do úzkych priviedla“, „zovrela“, pozri Deut. 28:53, 55, 57, pozn. 1028. Kap. 16:16 obdobne.
- 723** Vl. „páliace“, „bodavé“, tým istým výrazom (hebr. „cheres“) sú označené „chrasty“ v Deut. 28:27, tu zmysel ako v texte; obdobne podľa niektorých aj v kap. 8:13 („od vzhádzania slnka“, tj. azda „od východu“).
- 724** Tj. „medzi jeho obyvateľov“⁵⁰⁰; preto „z nich“ nižšie.
- 725** Pozri Jós. 7:15, pozn. 277, tu v zmysle „prinášajúc jej kozla do daru“.
- 726** D. „navštívil“, ako v Exod. 20:5, pozn. 117, nie, pravdaže, podľa tamojšej pozn. 662.
- 727** D. „výrokom“ (al. „pomyslením“); „znenávidením“.
- 728** Al. „lepšia“.
- 729** Al. „o nich“.
- 730** D. „oslobodený“ (Gen. 24:8).
- 731** Al. možno „šakalov“.
- 732** Sloveso ako v Exod. 7:23, pozn. 230.
- 733** Pozri Exod. 22:5n, pozn. 736.
- 734** Tu (nie nižšie) množné číslo, značiace najskôr obilie na jednotlivých poliach.
- 735** Al. „po vinice a olivy“.
- 736** Pozri Exod. 29:22, pozn. 1041.
- 737** Tj. „rozdrvením nohy až po bedro“, pravdepodobne úslovie vyjadrujúce veľkosť al. drvivost pobitia al. porážky.
- 738** D. „sputnaním“, „usmrtením“.
- 739** Pozri Jós. 6:5, pozn. 212; v kap. 7:21 v zmysle „na poplach“.
- 740** D. „ako ľanmi“, zmysel ako v texte.
- 741** Sloveso ako „roztápalo sa“ v Exod. 16:21, tu v zmysle ako v texte („stiekli“, tj. „smerom nadol“) vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 742** Hebr. „lechi“, ako vo vv. 9 a 14 a ďalej.
- 743** Tj. „ešte nespráchnivenú“.
- 744** Slovná hra založená na tom, že slová „osol“ a „hromada (Exod. 8:14) znejú v hebrejčine rovnako („chamór“).
- 745** Tj. „výšina al. vrštek čeluste“.
- 746** Al. „v ruku“.
- 747** Tu iný tvar, značiaci aj „víťazstvo“. Pozri 1 Sam. 11:9, pozn. 473.
- 748** Al. možno „smädom alebo padnúť rukou“⁷⁴⁶.
- 749** Vl. „mažiar“, podľa tvaru prehlbeniny.
- 750** Pozri Jós. 2:11, pozn. 89, tu aj „sviežosť“, „životná sila“.
- 751** Tj. „prameň volajúceho“.
- 752** D. „ktorý“.
- 753** Tj. „Obyvateľom Gazzy bolo povedané“.
- 754** Al. „dali sa chodiť... sem-ta“ (al. „obchádzať“, tj. „hliadkovať“).
- 755** Vl. „chytíť za“, pozri Deut. 21:19 pozn. 778, sloveso ako „uchváť“ v Exod. 4:4. Predložka je aj u „obe veraje“ nižšie. Ďalej obdobne, v kap. 19:25 a 29 sloveso ako „chytíť“ v Exod. 4:4.
- 756** Sloveso ako v Gen 11:2, pozn. 329.
- 757** Pozri Jós. 13:3, pozn. 464.
- 758** Tj. „prečo“, „čím je to“.
- 759** Tu v zmysle „čím to dosiahnuť“, vo vv. 6 a 10 možno aj v zmysle „akými putami“.
- 760** Vl. „mohli“; al. možno „sa na neho mohli dostať“, predložková väzba sa dá chápať aj ako 3. pád („[sa] mu mohli [dostať] na kožu“).
- 761** Pozri Gen. 15:13, pozn. 427; Deut 8:3, pozn. 385.
- 762** Al. „povrazmi“ (nie ako vo v. 11 a v kap. 15:13n.), „šlachami“, „húžvami“, „viničovými úponkami“ (al. „prúťmi“), ďalej obdobne, výraz v tejto súvislosti neistého významu, značiaci vl. „čosi ostávajúce al. prebytočné al. previsnuté“.
- 763** Nie ako v kap. 15:15⁷⁴³, lež ako v Gen. 30:37, tj. „zeleňými“ (ak by výraz „žily“ značil „prúty“ a pod.), „vlhkými“, „šťavnatými“, „surovými“. Ďalej obdobne.
- 764** Tvar slovesa ako v Gen. 8:13, pozn. 268.
- 765** Vl. „ochorel“ (Gen. 48:1).
- 766** D. „ako jeden“, zmysel ako v texte, al.
- 767** „ako jeden z ľudí“ (Gen. 1:26, pozn. 40), tj. „iných“, „obyčajných“, pozri Žalm 73:6; Jer. 32:20. Obdobne tu v kap. 18:7.
- 768** Al. „a mala⁵⁸ zálohu sediacu v izbe“.
- 769** Pozri Gen. 31:7, pozn. 1045.
- 770** D. „lži“, množné číslo ako vo v. 13, tu v zosilňujúcom zmysle („mrzkú al. nehanebnú lož“), al. „živé veci“.

- 771 D. „sputnávaním“.
- 772 Pozri Exod. 20:9, pozn. 667.
- 773 Souvisí s Exod. 28:32; 35:35, pozn. 1006.
- 774 AL „pletencov“, „vrkočov“.
- 775 D. „zotkávať... s osnovou“.
- 776 AL „pribíla“, „zasekla“, tj. „upevnila“.
- 777 Tu značí tento výraz „latu“, „tyč“, aká sa v najstarších dobách používala miesto tkáčskeho člnka.
- 778 D. „vytrhol žrd' krosien“, al., podľa iných „tkaniva“, výraz, ktorý sa v SZ vyskytuje len tu a u Jába 7:6, kde značí „člnok“, teda vari „žrd'-člnok“⁷⁷⁷.
- 779 D. „Toto si sí“.
- 780 AL „celé“.
- 781 Pozri Lev. 13:33, pozn. 421.
- 782 Tu doslovne, nie ako vo vv. 7 a 11⁷⁶⁶.
- 783 AL „ako všetci ľudia“ (Gen. 1:26, pozn. 40).
- 784 D. „toho (tj. „vopred zjednaného“) muža“.
- 785 D. „oholila“, „ustrihla“, zmysel ako v texte.
- 786 VL „znesvátla“, v texte obdobný opis ako v Gen. 49:4, pozn. 1317, kde je použitý iný tvar toho istého slovesa; tu v zmysle „zrušenie zasvätenectva“.
- 787 Takmer všetky známe mi preklady podávajú toto miesto v (formálne, pravdaže, vonkoncom správnom) znení „a začala ho týrať“⁷⁶¹ (al. „ponižovať“, „pokorovať“, „donucovať“, „premáhať“, „krotiť“, podľa LXX „a on začal byť stýraný“ [atd.]); no nazdávam sa, že rovnako správne znenie, ktoré podávam v texte, hoci jemu podobného v niktorom zo známych mi prekladov nenachádzam, neporovnateľne lepšie zodpovedá textovej súvislosti ako znenia uvedené tu vyššie.
- 788 Pozri Num. 24:1, pozn. 907.
- 789 AL „striasť zo seba“, tj. možno „putá“, ktoré sa v rozspatosti nazdával mať na sebe, al. ktorými ho možno Delilá v spánku poviažala; al. jednoducho „vymaniť al. vyprostiť sa“.
- 790 D. „dvoma mosadkami“ (Gen. 4:22, pozn. 161), zmysel ako v texte (porov. slovenské „železá“).
- 791 AL „ničiteľa“, „hubiteľa“, nie ako v kap. 2:14¹²⁹.
- 792 D. „bolo dobré“, tj. „dobro sa cítilo“.
- 793 AL „hrá“, „predvádza žart“ (al. „zábavu“), ďalej obdobne.
- 794 AL „vystrájať“ (Exod. 32:6, pozn. 1126), sloveso príbuzné predložnému⁷⁹³.
- 795 Súvisí s „postavili“ vo v. 25.
- 796 Pozri Exod. 4:4, pozn. 131, sloveso ako „chytí“ tamže.
- 797 Pozri Num. 17:4, pozn. 683.
- 798 AL možno „zaved' ma, kde“.
- 799 AL „na ktorých dom spočívá“, pozri Exod. 15:17, pozn. 535. To isté sloveso je v kap. 12:6 so zmyslom ako tam v texte⁶⁵⁸.
- 800 Pozri Gen. 18:4, pozn. 466.
- 801 VL „ovinuť“, tj. „ramenami“.
- 802 D. „stĺpy stredu“.
- 803 AL „oprel sa o ne“, no nie ako vo v. 26⁸⁰⁰, „vzoprel sa proti nim“, sloveso a predložková väzba ako v Exod. 29:10, pozn. 1029.
- 804 AL jednoducho „nech mriem“.
- 805 AL „pretiahol sa“.
- 806 D. „silou“³⁹⁸, tj. „celou silou“.
- 807 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 808 AL možno „odcudzené“, „ukradnuté“.
- 809 AL „prekliala“, tj. „zlodeja“.
- 810 D. „posvätením“.
- 811 Hebr. „Mícháň“, skrátený tvar mena Míchájhú („kto je ako Jáh“, Exod. 15:2, pozn. 496).
- 812 Pozri Gen. 31:19, pozn. 815.
- 813 Obdobne ako v Exod. 28:41, pozn. 1012.
- 814 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 815 D. „v čom“ (kap. 17:9n.), „v tomto“ (kap. 18:3), ďalej obdobne.
- 816 AL „súpravu (súvisí so slovesom v Exod. 27:21, pozn. 955) rúch“.
- 817 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 818 Pozri Deut. 13:9, pozn. 540.
- 819 VL „zo svojich koncov“, tj. „najzadnejších al. krajných medzi“, tu v zmysle „z toho, čo je medzi krajnými medzami obsiahnuté al. zahrnuté“.
- 820 Tu D. „mužov-synov (v kap. 21:10 „mužov zo synov“) zdatnosti“.
- 821 Pozri Jós. 6:22 a ďalej, pozn. 238.
- 822 Pozri Deut. 13:14, pozn. 546.
- 823 Pozri Gen. 30:16, pozn. 774.
- 824 Na týchto miestach majú LXX inú predložkovú väzbu ako v kap. 1:1, ktorá sa dá chápať aj v tom zmysle ako tam, ale tiež v zmysle textu prekladu.
- 825 Tu podstatné meno tohto zmyslu s predložkou.
- 826 Tu slovesné prídastie tohto zmyslu.
- 827 Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 828 AL „obťažujúcich“, „hanobiacich“.
- 829 Výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu, takže je hebrejské znenie tohto miesta nejasné; podľa podaktorých, opierajúcich sa o LXX a príbuzný výraz v arabčine, „ľud bývajúci... citiaci (a v zemi... škodiacich), vlastníci bohatstvo“.
- 830 D. „Vstaň“, „vstávaj“, zmysel ako v texte, no podaktoré rukopisy majú znenie „vstaňte“ al. „vstávajte“.
- 831 AL „váhavi“, „pomali“, „mlčite“.
- 832 Pozri Deut. 9:1, pozn. 413.
- 833 Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
- 834 D. „každej veci, ktorá“, ďalej obdobne.
- 835 D. „náčiním vojny“¹⁰.
- 836 Pozri v. 22.
- 837 AL „Léviovca, to jest domu“.
- 838 VL „spýtali sa ho“, v pôvodine väzba s 3. pádom, ktorú opis v texte v preklade uchováva.
- 839 D. „o pokoji“, pozri Gen. 29:6, pozn. 738.
- 840 D. „títo“, tj. „tamtí piati muži“.
- 841 Pozri Deut. 4:14, pozn. 235 (tu D. „či je lepšie svoje bytie“, nižšie obdobne).
- 842 Tu oproti kap. 16:25 slovesný tvar.
- 843 D. „pred svojou („ich“) tvár“.
- 844 Tu v tomto zmysle („umiestili“, „postavili“).
- 845 VL „ťažké“ („váž[e]né“), možno aj doslovne („batožinu“).
- 846 Pozri Gen. 31:23, pozn. 507.
- 847 Sloveso ako v Num. 34:4, pozn. 1097.

- 848** VL „že si bol zvolaný“, ako vo v. 22, porov. Gen. 32:10, pozn. 852.
- 849** D. „u nás nedávaš počť“.
- 850** VL „rozhorčení (D. „horčí“, porov. Gen. 49:23, pozn. 1362) v duši“.
- 851** Tj. staby „sám sebe zobral (tj. „odňal“) žitie svoje aj žitie“.
- 852** D. „aj kňaza“.
- 853** Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 854** Tak podľa mnohých rukopisov; masóretský text má znenie „syn Menaššea“, podľa ktorého toto miesto preložili aj LXX (nie Vulgata), no vo väčšine hebrejských Biblií je litera „n“ v mene „Menaššé“ (ktorou jedine sa toto meno v hebrejskom znení, ak nie sú vyznačené samohlásky, od mena Mojžiša líši) vysunutá nad úroveň riadku, takže je oprávnená domnienka, že tam bola dodatočne vložená, aby meno Mojžiša nebolo uvádzané do spojenia s modlářským kňazovaním Jehónáthána, ktorý je touto zmenou označený ako syn bezbožného kráľa Menaššea (2 Král. 21; 2 Par. 33, tj. ako osoba toho istého charakteru). To potvrdzujú aj niektoré staré pramene, okrem iných aj Jeronym, pôvodca Vulgaty.
- 855** AL vari „osirotenia“, vl. „obnaženia“, tj. „odvedenia ľudu do zajatia“.
- 856** Pozri Exod. 26:22, pozn. 917.
- 857** AL možno „tam rok a“.
- 858** AL „pár“, vl. „záprah“.
- 859** D. „jeho stretnutí“.
- 860** AL „vstal“, ako vo v. 3, no nie ako „vstali“ vo v. 5 vyššie.
- 861** Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 862** Tu vl. „ochabol“, „poklesol“.
- 863** AL „zotmeniu“, vl. „k zániku“, tj. „nastaniu večera“.
- 864** D. „veľmi“.
- 865** D. „sa približujeme¹⁹² v jedno“.
- 866** Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 867** Pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
- 868** D. „ja chodím“.
- 869** Tj. „som Léviovec“.
- 870** VL „všetok tvoj nedostatok“, ako vo v. 19, tu zmysel ako v texte.
- 871** Pozri Deut. 13:13, pozn. 545.
- 872** Pozri Gen. 4:1; 19:5, pozn. 124.
- 873** Pozri Gen. 34:7, pozn. 905.
- 874** Pozri Gen. 34:2, pozn. 901.
- 875** AL „von“, pozri Deut. 32:25, pozn. 1166.
- 876** AL „znásilňovali ju“, „zneužívali ju“, sloveso ako Num. 22:29, pozn. 856.
- 877** D. „padla“, tj. „padla a ležala“.
- 878** D. „svetla“.
- 879** Tj. azda „zhybov“.
- 880** Pozri Exod. 29:17, pozn. 1035.
- 881** VL „zamerajte (al. „uprite“) si na to srdce al. myšlienky al. pozornosť“, inak vari „posviette si na to“.
- 882** Pozri Exod. 32:1, pozn. 1116.
- 883** VL „rohy“, v zmysle „rohy al. nárožia budovy“, tj. „vedúce osobnosti“, „hlavy“, pozri 1 Sam. 14:38; Is. 28:16.
- 884** Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 885** Pozri Exod. 12:37, pozn. 420.
- 886** AL „obklopili dom“, ako v kap. 19:22, tu opis vzhľadom na predošlú predložkovú väzbu.
- 887** D. „pole“.
- 888** Pozri Lev. 18:17, pozn. 558.
- 889** Možno v zmysle „si navzájom“.
- 890** Tj. „podľa Božieho výroku lósom“. Pozri v. 18.
- 891** To isté čo „Giveá“ vo v. 9 a inde; tu sa v preklade chápe ako nesklonné meno stredného rodu.
- 892** D. „kmeňov“, ako vyššie, zmysel jako v texte; LXX má znenie „v celom kmeni“.
- 893** Pozri Num. 1:3, pozn. 19, tu azda skôr „podrobili sa al. dali sa podrobiť prehliadke“.
- 894** Tu v zmysle „vynikajúcich“, „neobyčajne statočných“.
- 895** D. „každý tento“.
- 896** D. „tento z praku striedajúci“.
- 897** Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 898** Ako v Gen. 14:8, sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.
- 899** Pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
- 900** Pozri Num. 13:20, pozn. 491.
- 901** Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 902** Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
- 903** Pozri Lev. 6:14, pozn. 189.
- 904** Pozri Num. 20:19, pozn. 773; nie ako v kap. 5:6²⁹⁵. V kap. 5:20 zmysel ako v texte.
- 905** AL „rúbániska“, „lúky“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa len tu; podľa podaktorých „jaskyne“, podľa LXX a Vulgaty „od západu“.
- 906** Tu vari ide o iné miesto ako Giveá.
- 907** AL „stal sa tuhým“ (al. „ľútym“, „zúrivým“), vl. „ofaž“.
- 908** Tj. „synovia Benjámina“.
- 909** Sloveso preložené „ráňal“ v Gen. 12:17, porov. Lev. 13:2, pozn. 394, týkajúcu sa podstatného mena od tohto slovesa odvodeného (nie ako „pohroma“ tu⁹¹⁰).
- 910** Pozri Num. 11:15, pozn. 419.
- 911** AL „ponechali“, vl. „dali“.
- 912** Pozri Exod. 27:21, pozn. 953, tu v zmysle ako v texte.
- 913** D. „Rozmnož“, „zväčši“.
- 914** AL „znamenie“, „návesť“.
- 915** Tj. „Isráel“.
- 916** D. „porazením“, tvar trpného rodu.
- 917** Pozri Exod. 15:15, pozn. 524.
- 918** D. „a ktorí“, tj. „ktorí prišli“.
- 919** Sloveso jako v kap. 9:27⁵⁵⁷, tu zmysel ako v texte.
- 920** Pozri Num. 10:33, pozn. 384.
- 921** Tj. „ktorí ostali nažive“.
- 922** Pozri Lev. 19:10, pozn. 588.
- 923** Tj. „na ostatok územia Benjáminovho kmeňa“.
- 924** AL „neporušených“, tj. vari „z miest do tej doby neobliehaných“ („vojnovú nedotknutých“), al. možno „z miest celých“ v zmysle „so všetkým, čo v nich bolo“; D. „miest nedotknutosti“, atď., výraz súvisiaci s „bezchybný“ v Lev. 1:3, pozn. 8, a inde a vyskytujúci sa v SZ ešte v Žalme 38:3 a 7 a u Is. 1:6, kde značí „zdravé“, tj. „neporušené“, „nezranené“, „chorobou nedotknuté“

- miesta na tele. Niektoré rukopisy majú znenie „z miest ľudí“ (Deut. 2:34, pozn. 166, tj. „obývaných“, al. možno „od ľudí z miest“).
- 925** Pozri Gen. 1:24, pozn. 17, 38.
- 926** Tj. „na čo prišli“, nižšie obdobne, tu v takomto zmysle.
- 927** Tj. „nikomu z Benjámínovho kmeňa“, al. možno „do Benjámína“, tj. „do kmeňa Benjámína“. V. 18 obdobne.
- 928** Al. „horkým“, D. „veľkým“ (v. 2), „veľká“ (v. 5).
- 929** Al. „odtrhnutý“, „odrezaný“.
- 930** D. „Kto jeden“ (tj. „volaktory“).
- 931** D. „poslali... a prehovorili“.
- 932** Pozri Num. 11:22, pozn. 429, tu D. „nenašli im tak“.
- 933** Pozri Gen. 38:29, pozn. 1024.
- 934** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 935** Pozri Num. 24:18, pozn. 552.
- 936** Pozri Exod. 10:5, pozn. 321, tj. „pre to, čo bolo ušetrené“.
- 937** Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
- 938** Al. „na nás“.
- 939** Pozri Gen. 33:5, pozn. 884.

RÚTH

Av dňoch sudcovania sudcov¹ sa stalo⁸, že² v zemi nastal⁸ hlad; i odišiel muž z Bét-lechema Júdu³ pobývať⁴ v končinách⁵ Móáva³, on a jeho žena a dvaja jeho synovia; (2)a meno toho muža *bolo* Elímelech a meno jeho ženy Noomí a meno dvoch jeho synov Machlón a Kiljón, Efráthim⁶ z Bét-lechema Júdu. Prišli teda⁷ v končiny⁵ Móáva³ a ostali⁸ tam.

(3)A Elímelech, muž Noomí, umrel, takže² zvýšila ona a dvaja jej synovia; (4)tí si priviedli⁹ ženy, Móávčanky, meno jednej Orpá a meno druhej Rúth, a bývali¹³ tam asi¹⁰ po desať rokov. (5)A aj oni obaja umreli, a zvýšila tá žena po svojich dvoch zrodencoch¹¹ a po svojom mužovi¹².

(6)A povstala a vracala sa¹³ z končín⁵ Móáva³, ona aj dve jej nevesty, lebo v končinách⁵ Móáva³ počula, že sa Hospodin postaral o¹⁴ svoj ľud, aby im dal¹⁵ chlieb. (7)Vyšla¹⁷ teda⁷ z miesta¹⁸, kam sa dostala⁸, a s ňou dve jej nevesty, a poberali sa¹³ cestou k návratu do zeme Júdu³. (8)A Noomí dvom svojim nevestám povedala: Choďte, vráťte sa každá¹⁹ k domu svojej matky, nech Hospodin pri vás²⁰ uskutočňuje^{21,22} láskavosť²³, akú ste uskutočnili²¹ pri zomretých²⁰ a pri mne^{20,24}; (9)nech vám Hospodin dáva²², žeby² ste našli²⁵ každá¹⁹ uspokojenie²⁶ v dome svojho muža. A vybozkala ich, i pozdvihli svoj hlas a rozplakali sa (10)a povedali jej: Chceme²⁷ sa predsa s tebou vracat' k tvojmu ľudu. (11)A Noomí povedala: Vráťte sa, moje dcéry, prečo by ste išli so mnou? Či mám²⁸ ešte v svojich útrobach synov, ktorí² by sa vám stali⁸ mužmi²⁹? (12)Vráťte sa, moje dcéry, choďte, veď som pristará, žeby som sa dostala³⁰ za muža; keby som povedala: je pre mňa³¹ nádej, že sa hoci tejto noci za muža dostanem⁸ a dokonca synov porodím – (13)či by ste preto čakali, než budú veľkí? či by ste sa preto uzatvárali, takže by ste sa nedostali^{8,30} za muža? Nie, moje dcéry; veď mi je horko, väčšmi od vás³², lebo proti mne vyšla^{17,33} ruka Hospodina. (14)I pozdvihli svoj hlas a rozplakali sa

opäť³⁴; a Orpá svoju svokru pobožkala³⁵, kým² Rúth na nej ulipla³⁶.

(15)Tá² povedala: Hľa, tvoja švagriná sa vrátila k svojmu ľudu a k svojim bohom – vráť sa za svojou švagrinou! (16)A Rúth povedala: Nech na mňa nenaliehaš³⁷ ohľadne opustenia teba, ohľadne odvrátenia sa³⁸ od nasledovania teba³⁹, lebo kam⁴⁰ pôjdeš, pôjdem, a kde⁴¹ budeš nocovať, nocovať budem; tvoj ľud je môj ľud a tvoj Boh je môj Boh. (17)Kde⁴¹ budeš umierať, umierať budem a tam chcem²⁷ byť pochovaná; takto nech mi Hospodin robí²² a takto nech pridáva^{22,42}, že *len*⁴³ smrť môže²⁷ spôsobiť odlúčenie⁴⁴ medzi mnou a medzi tebou. (18)Keď teda⁷ zistila⁴⁵, že sa ona prejavuje ako pevne rozhodnutá ísť⁴⁶ s ňou, prestala⁴⁷ ju prehovárať⁴⁸. (19)Išli¹³ teda⁷ ony dve, až po svoj vstup do Bét-lechema; a za⁴⁹ ich vstupu do Bét-lechema sa stalo⁸, že² nad nimi celé mesto upadlo do vzrušenia, takže² vraveli^{13,50}: Či toto⁵¹ je Noomí? (20)I vravela¹³ k nim⁵⁰: Nech mi nedávate²² názov⁵² Noomí⁵³; dajte mi názov⁵² Mára⁵⁴, lebo mi Všemocný⁵⁵ spôsobil veľkú⁵⁶ horkosť. (21)Ja som odišla plná a Hospodin ma späť priviedol¹⁷ s prázdnom⁵⁸; prečo mi máte²⁷ dávať názov⁵² Noomí? Veď sa Hospodin vyslovil⁵⁹ proti mne, áno², Všemocný⁵⁵ na mňa dopustil utrpenie⁶⁰.

(22)Tak² sa vrátila Noomí a s ňou Rúth, Móávčanka, jej nevesta, ktorá sa odvrátila od končín⁵ Móáva⁴; a ony prišli do Bét-lechema na začiatku žatvy jačmeňa.

2A Noomí mala²⁸ príbuzného⁶¹, ktorého mal²⁸ jej muž, muža mocného⁶² bohatstvom⁶³, z čelade⁶⁴ Elímelecha, ktorého⁶⁵ meno *bolo* Bóaz. (2)A Rúth, Móávčanka, k Noomí povedala: Nech, prosím⁶⁶, smiem²⁷ ísť na pole a paberkovať⁶⁷ medzi klasi mi za tým, v ktorého očiach budem nachádzať priazeň⁶⁸. I povedala jej: Choď, moja dcéra. (3)Pobrala sa teda⁷ a prišla a dala sa paberkovať⁶⁷ v poli za žencami; a naskytlo sa, čo sa jej malo naskytnúť⁶⁹: diel poľa patriaceho Bóazovi,

ktorý *bol* z čeľade⁶⁴ Elímeelecha. (4) A hľa, Bóaz prišiel z Bét-lechem a povedal žencom: Hospodin s vami! I povedali mu: Nech ťa Hospodin žehná²¹! (5) A Bóaz svojmu sluhovi⁷⁰, ktorý *bol*⁷¹ postavený nad žencami, povedal: Komu *patrí* táto mladica⁷⁸? (6) A ten sluha⁷⁰, ktorý *bol*⁷¹ postavený nad žencami, odvetil a povedal: To⁷² je mladica⁷⁸, Móávčanka, ktorá sa vrátila s Noomí z končín⁵ Móáva³, (7) a povedala: Nech, prosím⁶⁶, smiem²⁷ paberkovať⁶⁷, žeby² som nazbierala⁷³ medzi snopmi⁷⁴ za žencami; a prišla a zotráva⁷⁵ od času rána až do tejto chvíle; jej prestávky doma *bolo* málo.

(8) A Bóaz povedal k Rúth: Či si nepočula⁷⁶, moja dcéra? Nech nechodíš²² paberkovať⁶⁷ na iné⁷⁷ pole ani nemusíš²⁷ odtiaľto prechádzať, lež² sa môžeš²⁷ takto držať³⁶ pri mojich dievčencoch⁷⁸, (9) tvoje oči na pole, ktoré žnú, nech² ideš¹³ za nimi; či som mladíkom⁷⁰ nezakázal, žeby sa ťa nedotýkali⁷⁹? A ak vysmädneš, zájdeš⁴⁷ k nádobám a napiješ sa z *toho*, čo mladíci⁷⁰ budú načierať. (10) I padla na svoju tvár a poklonila sa k zemi a povedala k nemu: Prečo som našla v твоjich očiach priazeň⁶⁸, že mi venuješ pozornosť^{15 80 81}, hoci² *som* ja cudzozemka⁸²? (11) A Bóaz odvetil a povedal jej: Bolo mi podrobne⁸³ oznámené⁸⁴ všetko, čo si spravila so svojou svokrou po smrti tvojho muža, a že si opustila svojho otca a svoju mat' a zem svojho narodenia⁸⁵ a pobrala si sa k ľudu, ktorý si predtým⁸⁶ nepoznala¹³. (12) Kiež Hospodin ráci^{22 27} odplatiť tvoj skutok a kiež je²² neukrátená⁸⁷ tvoja odmena od Hospodina, Boha⁸⁸ Isráela, pod ktorého krídla si sa prišla utiecť⁸⁹. (13) I povedala: Kiež nachádzam²² v твоjich očiach priazeň⁶⁸, môj pane, *pretože* si ma potešil⁹⁰ a *pretože* si prehovoril k srdcu svojej slúžky, hoci² ja *ani* jednou⁹¹ z твоjich slúžok nemôžem²⁷ byť. (14) A v čas jedla jej Bóaz povedal: Pristúp⁹² sem, nech² zaješ z chleba a omočíš svoj kústik⁹³ v octe⁹⁴. Usadla teda⁷ po boku žencov, i podal⁹⁵ jej pražené zrníe, a najedla a nasýtla sa a ostalo jej⁹⁶. (15) A povstala paberkovať⁶⁷; a Bóaz svojim sluhom⁷⁰ rozkázal výrok: Nech paberkuje^{22 67} aj medzi snopmi⁷⁴, a nesmiete²⁷ ju obťažovať⁹⁷; (16) a ešte⁹⁸ jej

aj zo zväzkov⁹⁹ musíte²⁷ vyťahovať a upúšťať¹⁰⁰, nech² si napaberkuje⁶⁷, a nesmiete²⁷ sa na ňu osopovať¹⁰¹.

(17) I paberkovala^{13 67} na tom poli až do večera; a povýtka¹⁰², čo napaberkovala⁶⁷, a bola¹³ *toho* asi¹⁰ éfa¹⁰³ jačmeňa; (18) to² pozberala⁹, a keď prišla do mesta, uvidela⁴⁷ jej svokra, čo napaberkovala⁶⁷, i vyňala a dala jej, čo nechala po svojom nasýtení¹⁰⁴. (19) A jej svokra k nej povedala: Kde si dnes paberkovala^{13 67} a kam si zašla pracovať¹⁰⁵? Nech je²² požehnaný všimnuvší si ťa^{80 81}. Oznámila⁸⁴ teda⁷ svojej svokre, u koho pracovala¹³, i povedala: Meno muža, u ktorého som dnes pracovala¹³, je Bóaz. (20) A Noomí povedala svojej neveste: *Nech* je on požehnaný Hospodinom, ktorý sa nevzdal¹⁰⁰ svojho súcitu²³ s živými aj s mŕtvymi! A Noomí jej povedala: Ten muž je nám blízky, on je z našich výkupcov¹⁰⁶. (21) A Rúth, Móávčanka, povedala: Veď ku mne aj povedal: Mala by si²⁷ sa pridržiavať³⁶ pri mladých ľuďoch^{70 107}, ktorých¹⁰⁸ mám²⁸, než *oni* dokončia¹⁰⁹ všetku žatvu *toho*, čo mám²⁸. (22) A Noomí k Rúth, svojej neveste, povedala: Dobre, moja dcéra, že budeš¹¹⁰ vychádzať^{17 111} s jeho dievčencami⁷⁸, nech² na inom⁷⁷ poli na teba nedotierajú³⁷. (23) Zotrvala³⁶ teda⁷ medzi dievčencami⁷⁸ Bóaza paberkovať⁶⁷ až do dokončenia¹⁰⁹ žatvy jačmeňa a žatvy pšenice. A ostávala^{13 112} so svojou svokrou.

3 A Noomí, jej svokra, jej povedala: Moja dcéra, či by som ti nemala²⁷ pohľadať miesto odpočinku¹¹³, aby ti bolo dobre? (2) Nože teda¹¹⁴; či nie je Bóaz, s ktorého dievčencami⁷⁸ si bola, náš príbuzný⁶¹? Hľa, on sa chystá tejto noci na holohumnici previevať¹¹⁵ jačmeň¹¹⁶; (3) umyješ^{22 117} a pomažeš^{22 118} sa teda⁷ a vezmeš^{9 22} na seba svoje šatstvo a zostúpiš²² na holohumnicu. Nech tomu mužovi až do jeho dokončenia¹⁰⁹ jedenia a pitia nedávaš²² o sebe vedieť; (4) a keď ľahne¹¹⁹, bude²² sa diať⁸, že² zistíš¹²⁰ miesto¹⁸, kde bude ležať, a vstúpiš a odkryješ jeho nohy¹²¹ a ľahneš, a on ti bude musieť²⁷ oznámiť⁸⁴, čo máš²⁷ robiť. (5) I povedala k nej: Všetko, čo vravíš, budem robiť.

(6) Zostúpila teda⁷ na holohumnicu a urobila podľa všetkého, čo jej jej svokra

prikázala; (7) a keď sa Bóaz najedol a napil a jeho srdce sa potešilo¹²², vstúpil¹⁴⁷ ľahnúť na okraji¹²³ hromady¹²⁴. I vstúpila v tichosti¹²⁵ a odkryla jeho nohy¹²¹ a ľahla. (8) A vprostred noci sa stalo⁸, že² sa ten muž zľakol¹²⁶ a zavrteľ¹²⁷ sa, a hľa, v jeho nohách¹²¹ leží žena; (9) i povedal: Kto si ty? A povedala: Ja som Rúth, tvoja služobná; kiež teda⁷ rozprestrieš^{22 128} nad svojou služobnou svoje krídlo, lebo si ty výkupca¹⁰⁶. (10) I povedal: Ty nech si požehnaná Hospodinom, moja dcéra, ukázala si, že tvoja neskoršia¹²⁹ láskavosť^{123 130} je lepšia od prvej¹³¹, nechceš¹³² odísť za mládeňcami, či chudobnými¹³² a či bohatými. (11) Nože teda¹⁴, moja dcéra: nech sa nebojíš^{22 133}; všetko, čo si vravela, ti chcem²⁷ spraviť, veď každá brána¹³⁴ môjho ľudu vie³, že ty si zdatná žena¹³⁵. (12) A teraz: ať keď ja som, zaiste, popravde výkupca¹⁰⁶, no² je ešte¹³⁶ výkupca¹⁰⁶ bližší¹³⁷ odo mňa. (13) Ostaň¹³⁸ tejto noci a za rána sa stane⁸: ak tá bude chcieť²⁷ vykúpiť¹⁰⁶, dobre, môže²⁷ vykúpiť¹⁰⁶; no² ak nebude naklonený¹³⁹ tá vykúpiť¹⁰⁶, vtedy² tá chcem²⁷ vykúpiť¹⁰⁶ ja, ako že je Hospodin živý. Polež až do rána.

(14) Poležala teda až do rána v jeho nohách¹²¹. Potom² povstala skôr ako mohol²⁷ jeden druhého¹⁴⁰ rozoznať¹⁸¹; i povedal: Nech nie je známe, že na holohumnicu prišla žena. (15) Povedal tiež: Podaj¹⁴¹ plášť, ktorý je na tebe, a pridrž¹⁴² ho¹⁴³. Pridržala¹⁴² ho¹⁴³ teda⁷, i nameral šesť éf¹⁰³ ječmeňa; to² na ňu naložil¹⁴⁴ a vstúpil do mesta. (16) A ona prišla k svojej svokre; tá² povedala: Ako je s tebou¹⁴⁵, moja dcéra? Oznámila⁸⁴ jej teda⁷ všetko, čo pre ňu²¹ ten muž spravil, (17) a povedala: Dal mi týchto šesť éf¹⁰³ jačmeňa, lebo povedal: Nech k svojej svokre neprichádzaš²² s prázdnom³⁸. (18) I povedala: Posed¹⁴⁶, moja dcéra, než budeš vidieť, ako vec bude dopadať, lebo ten muž nebude mať pokoja¹⁴⁷, iba ak dnes vec privedie ku koncu¹⁰⁹.

4 A Bóaz vystúpil¹⁴⁸ v bránu a usadol tam; a hľa, pomimo išiel ten výkupca¹⁰⁶, o ktorom¹⁴⁹ bol Bóaz prehovoril; i povedal: Odboč¹⁵⁰, usadni tu, ty tam¹⁵¹! Odbočil¹⁵⁰ teda⁷ a usadol; (2) i privedol^{95 152} desiatich mužov zo starších mesta a po-

vedal: Usadnite tu; i usadli. (3) A povedal tomu výkupcovi¹⁰⁶: Noomí, ktorá⁷ sa vrátila z končín⁵ Móava³, predáva^{13 153} diel poľa, ktorý patrí¹ nášmu bratovi, Elímelechovi, (4) a ja som si povedal¹⁵⁴, že tá musím²⁷ upozorniť¹⁵⁵ výrokom: kúp ho, pred tými, ktorí⁷¹ tu sedia, totiž² pred staršími môjho ľudu. Ak chceš²⁷ vykúpiť¹⁰⁶, vykúp¹⁰⁶, no² ak nechceš²⁷ nikto vykúpiť¹⁰⁶, oznám⁸⁴ mi, nech² viem, lebo nieta s výnimkou teba nikoho na vykúpenie¹⁰⁶, a po tebe som ja. I povedal: Ja chcem²⁷ vykúpiť¹⁰⁶. (5) A Bóaz povedal: V deň tvojej kúpy toho poľa z ruky Noomí ho kúpiš²² aj od¹⁵⁶ Rúth, Móávčanky, ženy¹⁵⁷ toho, ktorý⁷¹ zomrel, vzbudiť¹⁵⁸ meno toho, ktorý⁷¹ zomrel, nad jeho dedičstvom¹⁵⁹. (6) A ten výkupca¹⁰⁶ povedal: Nemôžem si vykúpovať¹⁰⁶, aby som nepoškodzoval¹⁶⁰ dedičstvo¹⁵⁹ svoje. Vykúp si ty to, čo ja mám právo vykúpiť^{106 161}, lebo ja vykúpovať¹⁰⁶ nemôžem.

(7) I bývalo predtým¹⁶² v Isráelovi pri vykúpaní^{106 162} a pri vymieňaní na potvrdenie¹⁶³ akejkolvek¹⁶⁴ veci toto: jeden stiahol svoj sandál a dal ho druhému¹⁴⁰; toto bolo v Isráelovi osvedčením. (8) Ten výkupca¹⁰⁶ teda⁷ Bóazovi povedal: Kúp si; a stiahol svoj sandál. (9) A Bóaz starším a všetkému ľudu povedal: Vy ste dnes svedkami, že z ruky Noomí kupujem^{13 153} všetko, čo patrilo Elímelechovi, a všetko, čo patrilo Kiljónovi a Machlónovi; (10) a tiež si za ženu kupujem^{13 153} Rúth, Móávčanku, ženu Machlóna, vzbudiť¹⁵⁸ meno toho, ktorý⁷¹ zomrel, nad jeho dedičstvom¹⁵⁹, nech² meno toho, ktorý⁷¹ zomrel, nebude odtínané¹⁶⁵ od jeho bratov⁸⁸ a od brány^{134 166} jeho miesta¹⁸ – vy ste dnes svedkami. (11) A všetok ľud, ktorý bol v bráne, aj starší, povedali: Sme svedkami; kiež Hospodin ženu, ktorá⁷¹ vstupuje do tvojho domu, robí^{22 167} takou ako Ráchel a ako Léa, ktoré obidve vybudovali dom Isráela; a konaj v Efráthe⁶ zdatne^{135 168} a nadobudni v Bét-lecheme chýr¹⁶⁹; (12) a nech je²² tvoj dom ako dom Pereca, ktorého Támár porodila Júdovi, ohľadne¹⁷⁰ semena, ktoré kiež ti Hospodin dáva²² z tejto mladice⁷⁸.

(13) Bóaz teda⁷ Rúth pojal a stala sa⁸ mu ženou²⁹, i vošiel k nej a Hospodin jej dal

otehotnenie a porodila syna. (14)A ženy povedali k Noomí: *Nech je velebený Hospodin, ktorý ti dnes¹⁷¹ neodňal¹⁷² výkupu¹⁰⁶, a nech je²² jeho meno oslavované¹⁶⁹ v Isráéľovi*; (15)a nech sa ti stane⁸ obnoviteľom²⁹ ¹⁷³ žitia¹⁷⁴ a podporou²⁹ ¹⁷⁵ tvojich šedin¹⁷⁶, lebo ho porodila tvoja nevesta, ktorá ťa miluje¹³, ona, ktorá je ti lepšia od siedmich synov. (16)A Noomí to dieťa¹¹ vzala a pojala¹⁴⁴ ho v svoju náruč¹⁷⁷ a stala sa⁸ mu pestúnkou²⁹. (17)A susedy¹⁷⁸ mu

dali názov⁵², meno, s výrokom: Noomí sa narodil syn! A jeho meno nazvali Óvéd¹⁷⁹; on sa stal otcom Jíšaja, otca Dávida.

(18)A toto⁵¹ sú rodokmene¹⁸⁰ Pereca: Perek splodil Checróna (19)a Checrón splodil Ráma a Rám splodil Ammínádáva (20)a Ammínádáv splodil Nachšóna a Nachšón splodil Salmu¹⁸¹ (21)a Salmón splodil Bóaza a Bóaz splodil Óvéda (22)a Óvéd splodil Jíšaja a Jíšaj splodil Dávida.

RÚTH

- 1 Pozri Sud., nadpis, pozn. 1.
- 2 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 3 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293; ohľadne „Móáva“ pozri Num. 22:1, pozn. 828.
- 4 Pozri Gen. 12:10, pozn. 495 a 521.
- 5 D. „poliach“, ďalej obdobne.
- 6 Pozri Sud. 12:5, pozn. 655, tu značí obyvateľov al. rodákov z Bét-lechema, lebo toto mesto sa tiež nazývalo menom Efráth, ako tu v kap. 4:11 („úrodnosť“, pozri Gen. 35:19, pozn. 950, a porov. tam s kap. 41:52, pozn. 1131).
- 7 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 8 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 9 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 10 D. „ako“.
- 11 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782, tu je hádam vhodnejší tento doslovný preklad.
- 12 Vl. „od „bola zanechaná al. opustená od“) svojich dvoch zrodencov a od svojho muža“.
- 13 Vl. „vrátila sa“, tu v zmysle „nastúpila cestu späť a poberala sa“, v. 4 a ďalej obdobne.
- 14 Pozri Exod. 3:16, pozn. 117.
- 15 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 16 Al. „takže (tj. „tým, že“) im dal“, potom D. „daním im“.
- 17 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 18 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 19 D. „žena“, porov. Gen. 9:5, pozn. 285.
- 20 Pozri Gen. 20:9, pozn. 531.
- 21 Pozri Gen. 1:7 a ďalej, pozn. 12.
- 22 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 23 Pozri 2 Par. 6:42.
- 24 Al. „Hospodin s vami zaobchádza v láskavosti, v akej ste zaobchádzali¹⁹ so zomretými a so mnou“. Pozri Gen. 21:23, pozn. 556.
- 25 D. „a nájdite“.
- 26 Pozri Gen. 49:15, pozn. 1343.
- 27 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 28 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 29 Pozri Gen. 2:24 a ďalej, pozn. 89.
- 30 D. „som staršia od dostania sa“ (al. „bytia“, v. 12), „na nedostanie sa“ (al. „nebytie“, v. 13).
- 31 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 32 Al. „je mi pre vás (tj. „pretože so mnou trpíte“) veľmi horko“.
- 33 Al. „vytiahla“, tj. „do boja“.
- 34 D. „ešte“.
- 35 Tj. „rozlúčila sa s ňou“.
- 36 Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 37 Sloveso ako v Exod. 5:3, pozn. 161, tu zmysel ako v texte³⁸; kap. 2:22 obdobne.
- 38 Al. „ma nenútiš opustiť ňu, odvrátiť sa“.
- 39 Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
- 40 D. „k čomu“, „do čoho“.
- 41 D. „v čom“.
- 42 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 43 Tj. „pridáva, ak čokoľvek iné ako“, predošlé slová majú význam slávnostného uistenia, porov. Gen. 14:23, pozn. 410.
- 44 D. „odlúčiť“, pozri Gen. 10:5, pozn. 310, v texte opis v záujme uchovania nasledovnej predložkovej väzby v preklade.
- 45 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 46 Vl. „ako pevná ohľadne idenia“.
- 47 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 48 D. „k nej hovoriť“, zmysel ako v texte.
- 49 Pozri Gen. 12:14, pozn. 365.
- 50 Tj. „ženy v meste“, ďalej obdobne.
- 51 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 52 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 53 Tj. „môj pôvab al. lúbeznosť“, porov. podobné meno v Gen. 4:22, pozn. 163.
- 54 Pozri Exod. 15:23, pozn. 541.
- 55 Pozri Gen. 17:1, pozn. 442.
- 56 Pozri Jós. 9:24, pozn. 375.
- 57 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 58 D. „prázdno“, „naprázdno“.
- 59 Pozri Exod. 23:2, pozn. 785.
- 60 Al. „nešťastie“, „pohromu“, vôbec „zlé“, „mi urobil zle“ (al. „ublížil“, „uškodil“).
- 61 Al. „priateľa“, „známeho“, výraz značí aj „príbuzenstvo“, „priateľstvo“. Príbuzný výraz toho istého významu je v kap. 3:2.
- 62 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 63 Pozri Deut. 8:17n., pozn. 406.
- 64 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 65 D. „a jeho“, ďalej obdobne.
- 66 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 67 Pozri Sud. 1:7, pozn. 20.
- 68 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
- 69 D. „naskytol sa jej osud“ (al. „údel“, „náhoda“), opis v texte umožňuje v preklade uchovať vzájomnú príbuznosť výrazov, aká je v pôvodine.
- 70 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 71 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 72 D. „Ona“, ďalej obdobne, podľa gramatického rodu podstatného mena, na ktoré sa toto zámeno vzťahuje.
- 73 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 74 Pozri Lev. 23:10n., pozn. 732.
- 75 D. „stojí“, zmysel ako v texte, porov. Gen. 45:9, pozn. 1218.
- 76 Tj. „Však si počula“.
- 77 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 78 Pozri Gen. 24:61, pozn. 469.
- 79 Pozri Gen. 3:11, pozn. 104.
- 80 Al. snad „ma poctievaš svojou pozornosťou“. V. 19 obdobne.
- 81 Pozri Deut. 33:9, pozn. 1174; v kap. 3:14 to isté sloveso v zmysle ako v texte tam al. tu vo v. 19.
- 82 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 83 D. „oznámením“.

- 84 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
 85 Pozri Gen. 24:7, pozn. 603.
 86 Pozri Gen. 31:2, pozn. 806.
 87 Pozri Deut. 25:15, pozn. 921.
 88 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
 89 Pozri Deut. 32:37, pozn. 1198.
 90 Pozri Gen. 5:29, pozn. 179.
 91 Al. „ako jedna“.
 92 Sloveso ako v Exod. 21:6, pozn. 682.
 93 Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
 94 Al. možno, podľa podaktorých, „v kyslastej omáčke“, „v limonáde“.
 95 Tj. vari „Bóaz“, al. „podali“. Ďalej obdobne.
 96 D. „a nechala“ (al. „ostavila“), tj. „zvyšok“.
 97 Pozri Sud. 18:7, pozn. 828.
 98 Al. „schválne“, „dokonca“, „naviac“, D. „vyťahovaním“.
 99 Al. „snpov“, no nie ako vyššie⁹⁴.
 100 Al. „opúšťať“, tj. „za sebou nechávať“, „nechávať ležať“. Ve v. 20 to isté sloveso so zmyslom ako tam v texte.
 101 Pozri Gen. 37:10, pozn. 975.
 102 Pozri Sud. 6:11, pozn. 392.
 103 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
 104 D. „od svojej sytosti“, zmysel ako v texte.
 105 D. „si pracovala“¹³, opis v texte umožňuje v preklade uchovať smerový zmysel otázky, vyjadrený predošlou opytovacou časticou.
 106 Pozri Lev. 25:25, pozn. 809.
 107 Tu azda v tomto zmysle¹⁰⁸.
 108 Al. „pri dievčencoch, ktoré“, ako vo vv. 22n.⁷⁸; potom by tu išlo o nepravdivý tvar množného čísla tohto slova. V tom istom zmysle prekladajú na tomto mieste LXX.
 109 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
 110 Al. „Bude dobre, moja dcéra, ak budeš“.
 111 Tj. „na pole“.
 112 Pozri Jós. 6:25, pozn. 244.
 113 Ako „odpočívadlo“ v Gen. 8:9, pozn. 261.
 114 Pozri Sud. 11:23, pozn. 624.
 115 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
 116 D. „tejto noci previevať holohumnicu jačmeňa“, tj. azda „previať všetok jačmeň na holohumnici“.
 117 Pozri Exod. 29:4, pozn. 1021.
 118 Ako „natierať“ v Deut. 28:40.
 119 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
 120 Vl. „spoznáš“, „dozvieš sa“, zmysel ako v texte.
 121 D. „od jeho nôh“, tj. „miesto v nohách jeho ležiska“, ďalej obdobne.
 122 Pozri Sud. 16:25, pozn. 792.
 123 D. „konci“.
 124 Tj. „vymláteného obilia“.
 125 Pozri Sud. 4:21, pozn. 276, tu čosi odlišný tvar rovnakého významu.
 126 Pozri Exod. 19:16, pozn. 647.
 127 Al. „zohol“, „naklonil“, „obrátil“, „pretiahol“, sloveso ako v Sud. 16:29, pozn. 801; tu trpný rod; toto sloveso sa vyskytuje, takisto v trpnom rode, ešte len u Jóba 6:18.
 128 Pozri Exod. 25:20, pozn. 1253.
 129 D. „poslednejšia“, „posledná“.
 130 Tu azda vl. „počestnosť“, „správnosť“, tj. „vôľa správne konať“.
 131 Al. „prejavila si svoju láskavosť na konci lepšie od prvšia“.
 132 Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
 133 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
 134 Tj. „celé mesto“, pozri Deut. 6:9, pozn. 314.
 135 Al. „múdra (al. „výborná“) žena“, vl. „žena zdatnosti“ atď., pozri Exod. 18:21, pozn. 626. Kap. 4:11 obdobne.
 136 Vl. „aj“, „tiež“.
 137 Pozri Lev. 25:25, pozn. 809.
 138 Vl. „Prenocuj“, no nesúvisí s nasledujúcim „noci“.
 139 Pozri Deut. 25:7, pozn. 768.
 140 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
 141 Pozri Gen. 47:15, pozn. 333.
 142 Sloveso ako v Exod. 4:4, pozn. 131; Num. 31:30, pozn. 1040.
 143 Vl. „chýť zaň“, ďalej obdobne, pozri Deut. 9:17, pozn. 429.
 144 Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
 145 D. „Kto (tj. „aká“, „v akom postavení“) si ty“.
 146 Tj. „buď pokojná“, „vyčkaj“.
 147 Pozri Jós. 11:23, pozn. 452.
 148 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
 149 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
 150 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
 151 D. „akýsi nemenovaný“, tj. „ten a ten“.
 152 Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
 153 „Predala“ tu azda v zmysle „rozhodla sa predat“, pozri vv. 5 a 9. „Kupujem“ vo vv. 9n. obdobne.
 154 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
 155 D. „že musím odkryť (Deut. 29:29, pozn. 1075) tvoje ucho“.
 156 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
 157 Al., podľa Vulgaty a niektorých iných starých prekladov, „z ruky Noomí kúpiš aj Rúth, Móávčanku, ženu“, obdobne ako vo v. 10.
 158 Pozri Gen. 38:8, pozn. 1001.
 159 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
 160 Pozri Gen. 6:13, pozn. 207.
 161 Vl. „ty môj predmet vykúpenia“, ten istý výraz ako „právo na vykúpenie“ v Lev. 25:24, pozn. 808, ktorý je aj tu vo v. 7.
 162 Pozri Deut. 2:10, pozn. 134.
 163 Pozri Gen. 23:17, pozn. 227, tu zosilnený tvar („vyhlásenie platnosti“).
 164 D. „každej“, „všetkej“.
 165 Pozri Gen. 17:14 a ďalej, pozn. 1107.
 166 Jednotné číslo tu azda v hromadnom zmysle; potom teda „od brán“, al. „vytínané... z brány al. z brán“.
 167 Pozri Gen. 17:5, pozn. 445.
 168 Vl. „pôsob... zdatnosť al. čo je zdatné“¹³⁵.
 169 D. „a nazvi... meno“ (v. 11, pozri Gen. 6:4, pozn. 194), „nazývané“, tj. „menované“, „vyhlasované“ (v. 14).
 170 Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.

171 Tj. vari „až podnes“, al. „dnes ukázal al. prejavil, že“.

172 Pozri Exod. 12:15, pozn. 164 a 389.

173 Vl. „(na)vracajúcim“⁵⁷.

174 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.

175 Al. „obživou“.

176 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.

177 Pozri Deut. 13:6, pozn. 535.

178 Pozri Exod. 3:22, pozn. 866.

179 Tj. „služobník“, v zmysle „ctiteľ“, tj. „Boží“, pozri Exod. 20:5, pozn. 661, al. „nevoľník“, „pracujúci“.

180 Pozri Gen. 2:4, pozn. 52, Exod. 19:6, pozn. 637.

181 Tj. „Salmóna“, ako vo v. 21.

PRVÁ KNIHA SAMÚELOVA

I vyskytol sa¹ jeden muž z Rámáthajim-cóim, z pohoria² Efrájima, a jeho meno Elkáná, syn Jerócháma, syna Elíhúa, syna Tóchúa, syna Cúfa, Efráthi³; (2) ten⁵ mal⁶ dve ženy, meno jednej Channá a meno druhej Peninná, a Peninne sa dostalo⁷ dietok⁷, no⁵ Channá dietok⁷ nemala⁸. (3) A onen muž od roka k roku⁹ vystupoval¹⁰ kľaňať sa a obetovať Hospodinovi zástupov¹¹ v Šíle, a tam boli dvaja synovia Elího, Chofní a Pinchás, kňazi Hospodina¹³; (4) a v deň, keď⁵ Elkáná obetoval, sa stávalo³², že⁵ dával³² Peninne a všetkým jej synom a všetkým jej dcéram podiely¹⁴, (5) a Channe dával jeden dvojnásobný podiel¹⁴, lebo Channu miloval³², ale Hospodin bol uzavrel jej maternicu (6) a jej sokyňa¹⁵ ju tiež neprestajne¹⁶ dráždila¹⁷ s úmyslom rozčulovať¹⁸ ju, pretože Hospodin bol jej maternicu naskrze uzavrel. (7) A keď tak robieval¹⁹ rok po roku²⁰, za každého²¹ jej vystupovania¹⁰ v dom Hospodina ju tak dráždievala¹⁷, takže⁵ plakávala³² a nejedávala, (8) a Elkáná, jej muž, jej vravieval³²: Channá, prečo plačeš a prečo neješ a prečo je rmútené²² tvoje srdce? Či ti ja som nie lepší od desiatich synov?

(9) A Channá po jedení v Šíle a po vypití povstala (a Elí, kňaz, sedel na stolci²³ pri veraji chrámu Hospodina); (10) a ona bola zahorknutá v duši²⁴, i dala sa modliť k Hospodinovi a usedavo²⁴ sa rozplakala (11) a sľúbila²⁵ sľub, takže⁵ povedala: Hospodine zástupov¹¹, ak chceš²⁶ naozaj²⁴ pozrieť na strasť²⁷ svojej služobnej a pripomenúť si ma a nebudeš zabúdať svoju služobnú a chceš²⁶ dať svojej služobnej semä mužského pohlavia²⁸, vtedy⁵ ho na všetky dni jeho života²⁹ chcem²⁶ dať Hospodinovi a na jeho hlavu nebude vystupovať¹⁰ britva³⁰. (12) A keď v svojom modlení pred tvárou Hospodina dlho zotrávala³¹, stalo sa¹, že⁵ si Elí všimol³² jej ústa, (13) a Channá – ona hovorila svojím srdcom, iba jej pery sa zachvievali, no⁵ jej hlas nebolo počuť a Elí ju považoval³² za

opitú; (14) a povedal k nej Elí: Až dokedy sa budeš opíjať? Odvrhni³⁵ od seba³⁶ svoje víno³⁷! (15) A Channá odvetila a povedala: Nie, môj pane, ja som žena duchom ťažko trpiaca³⁸ a vína ani ničoho opojného³⁹ som nepila³², lež⁵ som svoju dušu vyliala pred tvár Hospodina. (16) Kiež svoju služobnú neprirovnávaš⁴² k ničomnici⁴⁰ 41, lebo som až doposiaľ hovorila³² z mnohej svojej ustarostenosti a svojho žiaľu¹⁶. (17) A Elí odvetil a povedal: Choď v pokoji a kiež Boh Izráela dáva⁴², čo si si od neho⁴³ svojou žiadosťou⁴⁴ vyžadovala³². (18) I povedala: Kiež tvoja služka nachádza⁴² v tvojich očiach priazeň⁴⁵! A odišla tá žena svojou cestou a zjedla, a nemala³² už svoju tvár⁴⁷.

(19) A za rána zavčasu vstali a pred tvárou Hospodina sa poklonili a vrátili sa a prišli do svojho domu do Rámy. A Elkáná spoznal Channu, svoju ženu, a Hospodin si ju pripomenul, (20) a pri skončení⁴⁸ dní⁴⁹, čo Channá otehotnela, sa stalo¹, že⁵ porodila syna a jeho meno nazvala Samúel⁵⁰, lebo, povedala, som ho od Hospodina vyžiadala. (21) A ten muž, Elkáná, vystúpil¹⁰, aj všetok jeho dom, obetovať Hospodinovi výročnú obet⁵¹ aj svoj sľub⁵², (22) no⁵ Channá nevystúpila¹⁰, lež⁵³ povedala svojmu mužovi: Keď bude ten chlapec⁵⁴ môcť²⁶ byť odstavený; potom⁵ ho chcem²⁶ uviesť, nech⁵ sa ukáže pred tvárou tvári Hospodina a ostane tam navždy⁵⁵. (23) A Elkáná, jej muž, jej povedal: Sprav, čo bude⁵⁶ dobré v tvojich očiach, ostaň, než ho odstaviš⁵⁷, kiež len Hospodin ráči²⁶ 42 potvrdiť⁵⁸ svoje slovo. Žena teda⁵⁹ ostala a dojíčila³² svojho syna, než ho odstavila⁵⁷, (24) a ako ho odstavila⁶⁰, vzala ho so sebou nahor⁶¹ s tromi býkmi⁶² a jednou éfou⁶³ hrubej múky a mechom vína a uviedla ho v dom Hospodina v Šíle; a ten chlapec⁵⁴ bol ešte chlapcom⁵⁴ 64. (25) A tie býky⁶⁵ porazili⁶⁶ a chlapca⁵⁴ uviedli k Elímu; (26) i povedala: Prosím⁶⁷, môj pane, ako že je živá tvoja duša, môj pane, ja som tá žena,

ktorá⁵⁶ sa postavila tu⁶⁸ pri tebe modliť sa k Hospodinovi. (27) Za tohto chlapca⁵⁴ som sa modlila³² a Hospodin mi dal, čo som si svojou žiadosťou od neho^{43,44} vyžadovala³²; (28) aj ja som ho teda⁵⁹ požičala Hospodinovi⁶⁹ – po všetky dni, čo on bude žiť, bude vypožičaný Hospodinom⁶⁹. I poklonili sa tam Hospodinovi (2:1) a Chaná sa dala modliť a povedala:

Moje srdce sa rozjasalo

v Hospodinovi,

môj roh⁷⁰ sa v Hospodinovi vyvýšil,

moje ústa sa rozšírili nad mojimi

nepriateľmi,

lebo som sa rozveselila v tvojom

vyšlobodení⁷¹.

(2) Nieto svätého ako Hospodin, lebo
nieto *nikoho* okrem teba, nieto skaly
ako náš Boh;

(3) nech nemnožíte⁴² reč pyšnú,

pyšnú^{72,73}, aby z vašich úst

vychádzala⁷⁴ drzosť⁷⁵,

lebo Hospodin je Boh vedomosti⁷⁶

a zlé skutky nie sú schvaľované^{32,77,78}.

(4) Luky⁶⁵ mocných⁷⁹ sú poľamané

a potkýnajúci sa⁸⁰ sa opásali

životaschopnosťou⁸¹,

(5) nasýtení sa dávajú³² najímať⁸² za

chlieb a hladní⁸³ vymizli⁸⁴;

aj neplodná porodila sedem a deťmi⁸⁵

oplývajúca⁸⁶ ochabla⁸⁷.

(6) Hospodin usmrcuje aj oživuje,

zosiela⁸⁸ v šeo⁸⁹ aj povznáša,

(7) Hospodin ochudobňuje⁹⁰ aj

obohacuje, znižuje a tiež povyšuje,

(8) pozdvihuje núdzneho⁹¹ z prachu⁹²

a vyvyšuje nemajetného⁹³ z hnoja⁹⁴

na posadenie s veľmožmi⁹⁵, i obdarúva

ich vlastníctvom⁹⁶ trónu slávy⁹⁷,

lebo Hospodinovi *patria* stĺpy zeme

a na nich založil⁹⁸ svet.

(9) Bude strážiť³³ nohy svojich

zbožných⁹⁹, ale zlovoľní budú

umŕčovaní¹⁰⁰ v tme,

lebo nie zručnosťou¹⁰¹ sa vzomáha¹⁰²

muž.

(10) Hospodin – jeho odporcovia^{65,103} sa

budú desiť¹⁰⁴, v nebesiach na nich⁶⁵

Hospodin bude hrmieť¹⁰⁵;

Hospodin bude súdiť končiny zeme;

i bude dávať silu svojmu kráľovi

a vyvyšovať roh⁷⁰ svojho pomazaného.

(11) A Elkáná odišiel do Rámy k svojmu domu a ten chlapec⁵⁴ sa stal obsluhujúcim¹⁰⁵ Hospodina v prítomnosti¹⁰⁶ Élího, kňaza.

(12) Ale synovia Élího boli ničomníci¹⁰⁷, nepoznali³² Hospodina. (13) I *bolo* obyčajou¹⁰⁸ kňazov voči ľudu, že keď ktokoľvek¹⁰⁹ obetoval obeť, prišiel¹¹⁰ za¹¹¹ varenia mäsa sluha⁵⁴ kňaza a v jeho ruke *bola* vidlica *majúca* tri hroty, (14) ktorú⁵ vrazil¹¹² v misu¹¹³ alebo v hrniec alebo v kotol alebo v panvu¹¹⁴; všetko, čo vidlica vytáhovala¹¹, bral kňaz pre seba. Tak robili v Šíle všetkému Isráelu¹¹⁵, *všetkým*, ktorí⁵⁶ ta prichádzali. (15) Aj predtým *ako* na dym menili¹¹⁶ tuk – tu⁵ prišiel sluhá⁵⁴ kňaza a povedal človekovi¹¹⁷, ktorý⁵⁶ obetoval: Daj mäsa na upečenie kňazovi, lebo od teba nebude brať mäsa vareného, lež surové¹¹⁸; (16) a ak k nemu ten človek¹¹⁷ povedal: Ved¹¹⁹ hneď¹²⁰ budú na dym meniť^{116,121} tuk, potom⁵ si vezmi podľa *toho*, čo si tvoja duša bude želať – vtedy⁵ povedal: Nie, lež⁵ musíš²⁷ dať teraz, a ak nie, vezmem násilím. (17) Hriech tých mladíkov⁵⁴ bol³² teda⁵⁹ v prítomnosti¹⁰⁶ Hospodina veľmi veľký, lebo ľudia¹¹⁷ dary^{65,122,123} Hospodinovi¹²⁴ znevažovali³².

(18) A Samúel v prítomnosti¹⁰⁶ Hospodina obsluhoval¹⁰⁵, chlapec⁵⁴ ovinutý ornátom¹²⁵ z plátna; (19) a jeho matka mu zhotovovala¹²⁶ malý plášť, ktorý⁵ mu vynášala^{10,32} od roka k roku⁹ pri svojom vystupovaní¹⁰ so svojím mužom na obetovanie výročnej obete⁵¹; (20) a Élí Elkánu a jeho ženu žehnal a vrazil: Kiež ti Hospodin ráci²⁶ prideliť^{42,127} semä z tejto ženy miesto vyžiadaného¹²⁸, ktorý bol vyžiadaný¹²⁹ na Hospodinovi¹³⁰. A odchádzali k jeho¹³¹ miestu¹³². (21) Kedykoľvek Hospodin na Channu obrátil zreteľ¹³³, vtedy⁵ otehotnela, i porodila troch synov a dve dcéry. A ten chlapec⁵⁴ Samúel vyrástol pri Hospodinovi.

(22) A Élí veľmi ostarel a počul o všetkom¹³⁴, čo všetkému Isráelovi¹¹⁵ robili jeho synovia, aj ako líhali s ženami, ktoré⁵⁶ posluhovali¹³⁵ pri vchode¹³⁶ stanu stretávaní¹³⁷, (23) a vrazil³² im: Prečo robíte veci ako tieto¹³⁸, o ktorých¹³⁴ ja počúvam, o vašich zlých veciach¹³⁴, od všetkého ľudu¹³⁹, o týchto veciach^{134,140}? (24) Nie, moji

synovia, lebo nie je dobrá povest¹⁴¹, ktorú počúvam: Zvodcovia¹⁴² ľudu Hospodina!¹⁴³ (25) Ak bude hrešiť človek¹⁴⁷ voči človekovi¹⁴⁷, vtedy⁵ o ňom¹³⁴ rozhodne^{144 145} Boh, no⁵ ak bude človek¹⁴⁷ hrešiť voči Hospodinovi, kto sa pre neho⁴⁷⁷ bude robiť rozhodcom^{144 146}? No⁵ neposlúchali hlasu svojho otca; lebo sa Hospodin naklonil k ich usmrteniu¹⁴⁷. (26) A ten chlapec⁵⁴ Samúél ďalej¹⁴⁸ rástol³² a bol zadobre¹⁴⁹ aj s Hospodinom a aj s ľuďmi^{117 150}.

(27) A k Élímu prišiel Boží muž a povedal k nemu: Takto povedal Hospodin: Či som sa zreteľne¹⁵¹ zjavil¹⁵² domu tvojho otca za ich pobytu¹⁵³ v Egypte, pri dome¹⁵⁴ faraóna, (28) áno⁵, vyvolil¹⁵⁵ si ho zo všetkých kmeňov¹⁵⁶ Isráela za kňaza, na vystupovanie¹⁰ pred môj oltár, na vykiadanie kadivom¹⁵⁷, na nosenie¹⁵⁸ ornátu pred mojou tvárou? A dal som domu tvojho otca všetky ohňové obete¹⁸⁵ Isráela; (29) prečo šliapete po mojich obetiach^{65 123} a po mojich daroch^{65 122 123 159}, ktoré som v príbytku¹⁶⁰ rozkázal? A svojich synov si vážiš^{32 161} nado¹⁶² mňa, na vaše tlstnutie z najlepšieho¹⁶³ zo všetkých darov^{65 122 123} Isráela, to jest¹⁶⁴ môjho ľudu. (30) Takže je Hospodinom, Bohom Isráela, vyhlásené¹⁶⁵: Povedal som, pravda¹⁶⁶: Tvoj dom a dom tvojho otca bude navždy⁵⁵ chodiť¹⁶⁷ pred mojou tvárou; no⁵ teraz je Hospodinom vyhlásené¹⁶⁵: Ďaleko mi od toho, lež⁵³ váziacich¹⁶¹ si ma si budem vážiť¹⁶¹, ale podceňujúci ma budú zľahčovaní. (31) Hľa, prichádzajú dni, keď⁵ budem odsekať rameno¹⁶⁸ tvoje a rameno¹⁶⁸ domu tvojho otca, aby nebolo¹⁶⁹ v tvojom dome starca, (32) a medzi všetkým, čo dobrého sa bude¹⁷⁰ robiť¹⁷¹ s Isráelom, budeš badať protivníka¹⁷² príbytku¹⁶⁰, a nikdy¹⁷³ nebude starca v tvojom dome. (33) A muž, ktorého ti od⁴³ svojho oltára nebudem vytínať¹⁷⁴, bude na vyhasenie¹⁷⁵ tvojich očí a na vysilenie¹⁷⁶ tvojej duše, a všetok dorast¹⁷⁷ tvojho domu bude mrieť v mužnom veku¹⁷⁸; (34) a znamením ti bude toto, čo bude prichádzať na tvých dvoch synov, na Chofního a Pinchása: Oni obaja budú v jeden deň mrieť. (35) A chcem²⁶ si vzbudiť¹⁷⁹ dôveryhodného¹⁸⁰ kňaza; ten bude konať podľa toho, čo je v mojom srdci a v mojej duši, i zbudujem mu trvalý¹⁸⁰

dom, a bude³² po všetky dni chodiť¹⁶⁷ pred tvárou môjho pomazaného. (36) A stane sa¹, že každý pozostalý v tvojom dome bude prichádzať pokloniť sa mu za mincu zo striebra a peceň¹⁸¹ chleba a povie: Priputi ma, prosím¹⁸², k jednej z kňazských činností¹⁸³, aby som mohol²⁶ zjesť¹⁸⁴ kúsik¹⁸⁵ chleba.

3 A ten chlapec⁵⁴ Samúél pred tvárou Élího obsluhoval¹⁰⁵ Hospodina; a slovo Hospodina bolo³² v oných dňoch vzácné, nebolo častého¹⁸⁶ videnia.

(2) I stalo sa¹ v onen čas¹⁸⁷, keď⁵ Élí ležal na svojom mieste¹³² (a jeho oči sa stávali¹⁸⁸ slabnucími¹⁸⁹, nebol schopný vidieť) (3) a Božia lampa ešte nebola zahášaná¹⁹⁰ a Samúél ležal v chráme Hospodina, kde bola Božia skrinka¹⁹¹, (4) že⁵ Hospodin zavolať na Samúela¹⁹²; ten⁵ povedal: Hľa, ja¹⁹³. (5) A zabehol k Élímu a povedal: Hľa, ja¹⁹³, lebo si ma povolal¹⁹⁴. I povedal: Nevolal som, vráť sa, ľahni. Odišiel teda⁵⁹ a ľahol, (6) no⁵ Hospodin ešte znova zavolať¹⁹⁵: Samúél! A Samúél vstal a odišiel k Élímu a povedal: Hľa, ja¹⁹³, lebo si ma povolal¹⁹⁴. I povedal: Nevolal som, môj synu, vráť sa, ľahni. (7) To⁵ Samúél ešte nepoznal Hospodina a ešte mu slovo Hospodina nebolo zjavované¹⁵². (8) A Hospodin znova Samúela zavolať¹⁹⁵, po tretí raz, i vstal a odišiel k Élímu a povedal: Hľa, ja¹⁹³, lebo si ma povolal¹⁹⁴. Tu⁵ Élí pochopil, že chlapca⁵⁴ povolával¹⁹⁴ Hospodin; (9) povedal teda⁵⁹ Élí Samúelovi: Choď, ľahni, a ak na teba¹⁹² bude volať, stane sa^{1 42}, že⁵ budeš vraviť: Hovor, Hospodine, lebo tvoj nevoľník počúva. Samúél teda⁵⁹ odišiel a ľahol na svojom mieste¹³².

(10) A Hospodin prišiel a zastal a zavolať ako v predošlých prípadoch¹⁹⁶: Samúél, Samúél! A Samúél povedal: Hovor, lebo tvoj nevoľník počúva. (11) A Hospodin k Samúelovi povedal: Hľa, ja sa chystám vykonať¹⁹⁷ v Isráelovi vec, o ktorej¹³⁴ ktokoľvek bude počúvať¹⁹⁸, budú znieť obe jeho uši; (12) v onen deň budem uskutokňovať¹⁹⁸ proti Élímu¹⁹⁹ všetko, čo som prehovoril proti jeho domu¹⁹⁹, započiat aj dokončenie²⁰⁰. (13) Áno⁵, oznámil²⁰¹ som mu, že ja sa chystám jeho dom navždy⁵⁵ súdiť¹⁹⁷ za nepravosť²⁰², o ktorej¹³⁴ vie³², lebo²⁰³ jeho synovia na seba pri-

volávajú zlodejov²⁰⁴, a nespôsobil pri nich zábranu^{189 205}. (14) Takže som teda⁵⁹ domu²⁰⁶ Élího odprisahal: Ak sa bude²⁰⁷ nepravosť²⁰² domu Élího vôbec kedy⁵⁵ považovať za prikrytú^{208 209} obeťou alebo darom¹²²!

(15) A Samúel poležal až do rána; potom⁵ otvoril dvere²¹⁰ domu Hospodina. A Samúel mal strach z oznámenia^{201 211} toho videnia²¹² Élímu, (16) no⁵ Élí Samuéla zavolať a povedal: Samúel, môj synu! I povedal: Hľa, ja¹⁹³. (17) A povedal: Aké to bolo²¹³ slovo, čo²¹⁴ k tebe prehovoril? Nože¹⁸², nesmieš²⁶ to predto mnou²¹⁵ tajiť – takto nech ti Hospodin robí⁴² a takto nech pridáva^{42 195}, ak budeš²¹⁶ predto mnou²¹⁵ tajiť čokoľvek²¹⁷ zo všetkých slov, ktoré²¹⁴ k tebe prehovoril. (18) Samúel mu teda⁵⁹ všetky tie slová oznámil²⁰¹ a nič pred ním²¹⁵ nezatajil; i povedal: On je Hospodin; nech robí⁴², čo bude⁵⁶ dobré v jeho očiach.

(19) A Samúel vyrástol a Hospodin bol³² s ním a nedal niktorému z²¹⁸ jeho slov padnúť k zemi, (20) i spoznal všetok Izráel, od Dána⁸⁵⁶ až po Beér-ševu, že Samúel je Hospodinom poverený¹⁸⁰ ako prorok²¹⁹. (21) A Hospodin sa v Šíle ďalej ukazoval¹⁹⁵, lebo sa Hospodin v Šíle Samúelovi zjavil¹⁵² slovom Hospodina.

4 A Samúelovo slovo sa všetkému Izráelovi uskutočnilo¹²²⁰.

A všetok Izráel vytiahol⁷⁴ v ústrety Pelištím²²¹ do boja²²², i položili sa²²³ pred Even-ezerom²²⁴, a Pelištím²²¹ sa položili²²³ v Afeku; (2) a Pelištím²²¹ sa zoradili²²⁵ v ústrety Izráelovi, i rozprúdila sa bitka²²² a Izráel bol pred tvárou Pelištím²²¹ porazený, i pobili¹¹² v bojovom šíku asi²²⁶ štyritisíc mužov. (3) A ľud prišiel do tábora²²⁷ a starší Izráela povedali: Prečo nás dnes Hospodin pred tvárou Pelištím²²¹ porazil? Vezmime⁴² k sebe z Šíla skrinku¹⁹¹ zmluvy Hospodina, áno⁵, môže²⁶ prísť v náš stred²²⁸ a vyslobodiť⁷¹ nás z dlane²²⁹ našich nepriateľov. (4) Ľud teda⁵⁹ poslal do Šíla a skrinku¹⁹¹ zmluvy Hospodina zástupov¹¹², sídliačeho medzi kerúbmi²³⁰, odtiaľal vyzdvihli¹⁵⁸; a so skrinkou¹⁹¹ Božej zmluvy tam boli dvaja synovia Élího, Chofní a Pinchás.

(5) A za¹¹¹ príchodu skrinky¹⁹¹ zmluvy Hospodina do tábora²²⁷ sa stalo¹, že⁵

sa všetok Izráel dal pokrikovať veľkým pokrikom²³¹, až sa zem otriasala^{32 232}, (6) a hlas toho pokriku²³¹ počuli Pelištím²²¹ a povedali: Čo je toto za^{213 233} hlas veľkého pokriku²³¹ v tábore²²⁷ Hebrejov^{234 235}? A keď sa dozvedeli, že do tábora²²⁷ vošla skrinka¹⁹¹ zmluvy Hospodina, (7) zľakli sa^{110 236} Pelištím²²¹, lebo povedali: Do tábora²²⁷ prišiel Boh²³⁷! A povedali: Beda nám, lebo predtým²³⁸ sa nič ako toto nestalo¹! (8) Beda nám, kto nás bude môcť²⁶ vyprostiť z rúk týchto veličenstvených²³⁹ bohov? Toto²⁴⁰ sú oní bohovia, ktorí⁵⁶ pobili^{112 241} Egypťanov všetkým pobitím²⁴² v pustine; (9) dodajte si odvahu²⁴³, staňte sa¹⁴⁴ mužmi²⁴⁵, Pelištím²²¹, aby ste nemuseli²⁶ slúžiť²⁴⁶ Hebrejom^{234 235}, ako oni slúžia²⁴⁶ vám; nech sa teda⁵⁹ stanete^{142 244} mužmi²⁴⁵ a dajte sa⁴² bojovať²²². (10) Pelištím²²¹ sa teda⁵⁹ dali bojovať²²² a Izráel bol porazený, takže⁵ prchli každý²⁴⁷ k svojim stanom, a pobitie^{242 248} bolo³² veľmi veľké, lebo⁵ z Izráela padlo tritisíc peších²⁴⁹, (11) a Božia skrinka¹⁹¹ bola vzatá i obaja synovia Élího boli usmrtení, Chofní a Pinchás.

(12) A z bojového šíku vybehol muž z Benjámina a došiel v onen deň do Šíla, a jeho šatstvo²⁵⁰ bolo roztrhnuté a na jeho hlave hlina²⁵¹; (13) i prišiel, a hľa, na kraji²⁵² cesty na stolci²³ sedel Élí, dychtivo vyzerajúc²⁵³, lebo jeho srdce bolo plné úzkosti²⁵⁴ o Božiu skrinku¹⁹¹. A keď ten muž prišiel podať správu²⁰¹ v meste, dalo sa¹¹⁰ celé mesto bedákať²⁵⁵; (14) a Élí hlas toho kriku počul a povedal: Čo je toto za^{213 233} hlas lomozu²⁵⁶? A ten muž náhlivo²⁵⁷ prišiel a podal Élímu správu²⁰¹; (15) a Élí bol vo veku²⁵⁸ deväťdesiat a osem rokov a jeho oči boli zmeraveli^{58 259}, takže⁵ nebol³² schopný vidieť. (16) A ten muž k Élímu povedal: Ja som prišlý z bojového šíku, lebo⁵ som ja dnes z bojového šíku prchol. I povedal: Ako dopadla vec²⁶⁰, môj synu? (17) A zvestovateľ odvetil a povedal: Izráel pred tvárou Pelištím²²¹ prchol, lebo⁵ veru nastala¹ v ľude veľká porážka^{248 261} a usmrtení boli aj obaja tvoji synovia, Chofní a Pinchás, a Božia skrinka¹⁹¹ bola vzatá. (18) A za¹¹¹ jeho pripomenutia Božej skrinky¹⁹¹ sa stalo, že⁵ zo svojho stolca^{23 262} pri strane²⁵² brány spadol nazad a zlomil

si²⁶³ väz a umrel, lebo on *bol* muž starý a ťažký; a on súdil^{32 264} Izráela *po* štyridsať rokov.

(19)A jeho nevesta, žena Pinchása, *bola* tehotná, *len* porodit', a keď počula zvesť o vzatí²⁷⁰ Božej skrinky¹⁹¹ a *že* je mŕtvy jej svokor a jej muž, zohla sa^{110 265} a porodila, lebo na ňu prišli²⁶⁶ jej bolesti; (20)a za¹¹¹ času jej umierania, keď⁵ tie, *ktoré*⁵⁶ stáli pri nej, prehovorili: Nech sa nebojíš^{42 236}, lebo si porodila syna, – tu⁵ neodvetila a nepriložila⁹⁸ svoje srdce. (21)A tomu chlapcovi⁵⁴ dala názov²⁶⁷ Íchávód²⁶⁸, s výrokom: Sláva⁹⁷ z Izráela odišla do vyhnanstva²⁶⁹, *vzhľadom* na vzatie²⁷⁰ Božej skrinky¹⁹¹ a na jej svokra a jej muža. (22)Povedala teda⁵⁹: Sláva⁹⁷ z Izráela odišla do vyhnanstva²⁶⁹, lebo Božia skrinka¹⁹¹ bola vzatá.

5 A Pelištím²²¹ Božiu skrinku¹⁹¹ vzali a vniesli ju od Even-ezera²²⁴ do Ašdóda; (2)áno⁵, vzali Pelištím²²¹ Božiu skrinku¹⁹¹ a vniesli ju v dom Dágóna a postavili ju vedľa Dágóna. (3)A keď Ašdódím²⁷¹ na druhý deň²⁷² zavčasu vstali, ležal^{110 273} Dágón svojou tvárou k zemi pred skrinkou^{191 274} Hospodina. Vzali teda⁵⁹ Dágóna a dali ho späť²⁷⁵ na jeho miesto¹³²; (4)a keď za rána zavčasu vstali na druhý deň²⁷², hľa¹¹⁰, Dágón ležal²⁷³ svojou tvárou k zemi pred skrinkou^{191 274} Hospodina a Dágónova hlava a obe dlane²²⁹ jeho rúk odťaté¹⁷⁴ na prahu; zvýšil na ňom len rybáci driek²⁷⁶. (5)Preto až po tento deň kňazi Dágóna – a nikto z tých²⁷⁷, *ktorí*⁵⁶ vstupujú v dom Dágóna – na prah Dágóna v Ašdóde nešliapu.

(6)A proti Ašdódím^{199 271} ťažko zasiahla²⁷⁸ ruka Hospodina, i postihol ich skazou²⁷⁹ a ranil^{112 242} ich hrčami²⁸⁰, Ašdód a všetko jeho územie^{281 282}; (7)keď teda⁵⁹ muži Ašdóda zistili²⁸³, že je tak, povedali¹¹⁰: Skrinka¹⁹¹ Boha²³⁷ Izráela nesmie²⁶ u nás ostávať, lebo jeho ruka tvrdo dolieha^{32 284} na nás aj na Dágóna, nášho boha. (8)Poslali teda⁵⁹ a zhromaždili²⁸⁵ k sebe všetkých pohlavárov²⁸⁶ Pelištím²²¹ a povedali: Čo si máme²⁶ počať¹²⁶ so skrinkou^{115 191} Boha²³⁷ Izráela? I povedali: Skrinka¹⁹¹ Boha²³⁷ Izráela sa môže²⁶ preniesť²⁸⁷ do Gathu. Skrinku¹⁹¹ Boha Izráela teda⁵⁹ preniesli²⁸⁷, (9)no⁵ potom, čo ju preniesli²⁸⁷, sa stalo¹, že⁵ ruka Hospodina

bola^{32 288} proti tomu mestu²⁸⁹ – veľmi veľký zmätok²⁹⁰, i dal sa ľud¹¹⁷ mesta biť^{112 242}, od malého až po veľkého, takže⁵ sa im vyrazili²⁹¹ hrče²⁸⁰. (10)Odoslali²⁹² teda⁵⁹ Božiu skrinku¹⁹¹ do Ekróna, no⁵ za¹¹¹ príchodu Božej skrinky¹⁹¹ do Ekróna sa stalo¹, že⁵ sa Ekróním²⁷¹ dali kričať²⁵⁵ s výrokom: Preniesli²⁸⁷ ku mne²⁹³ skrinku¹⁹¹ Boha²³⁷ Izráela na usmrtenie mňa²⁹³ a môjho²⁹³ ľudu! (11)I poslali a zhromaždili²⁸⁵ všetkých pohlavárov²⁸⁶ Pelištím²²¹ a povedali: Pošlite skrinku¹⁹¹ Boha²³⁷ Izráela preč²⁹², nech⁵ ostáva³² na svojom mieste¹³² a neusmrcuje mňa²⁹³ a môj²⁹³ ľud! Nastal¹ totiž v celom tom meste strach²⁹⁰ zo smrti²⁹⁴, ruka Hospodina tam veľmi ťažko zasiahla²⁷⁸ (12)a tí¹¹⁷, ktorí nepomreli, boli ranení^{112 242} hrčami²⁸⁰. I vystupovalo^{10 32} volanie mesta o pomoc k nebesiam.

6 A skrinka¹⁹¹ Hospodina pobudla¹ na území²⁹⁵ Pelištím²²¹ *po* sedem mesiacov; (2)a Pelištím²²¹ povolali¹⁹⁴ kňazov a veľtcov s výrokom: Čo si máme²⁶ počať¹²⁶ so skrinkou^{115 191} Hospodina? Dajte nám na vedomie²⁹⁶, s čím⁶² ju máme²⁶ odoslať²⁹² k jej miestu¹³². (3)I povedali: Ak odosielate²⁹² skrinku¹⁹¹ Boha²³⁷ Izráela, nech ju neodosielate^{42 292} naprázdno, lež⁵³ mu bezpodmienečne²⁹⁷ musíte²⁶ poslať späť²⁷⁵ *obeť* za previnenie²⁹⁸, vtedy budete môcť²⁶ byť vyhojení a stane sa vám známym, prečo sa jeho ruka od vás neodvracia³⁵. (4)A povedali: Čo má byť *obetou* za previnenie²⁹⁸, ktorú mu máme²⁶ späť poslať²⁷⁵? I povedali: Počet²⁹⁹ pohlavárov²⁸⁶ Pelištím²²¹: Päť hrčí²⁸⁰ zo zlata a päť myší zo zlata, lebo *prišla* jedna spúšť²⁶¹ na vás všetkých³⁰⁰ aj na vašich pohlavárov²⁸⁶. (5)Musíte²⁶ teda⁵⁹ zhotoviť¹²⁶ vypodobnenia svojich hrčí²⁸⁰ a vypodobnenia svojich myší, ktoré⁵⁶ ničia³⁰¹ zem; tak⁵ budete vzdávať česť^{97 302} Bohu²³⁷ Izráela, možno bude ochotný²⁶ nadľahčiť svoju ruku sponad vás a sponad vašich bohov a sponad vašej zeme. (6)Áno⁵, prečo máme²⁶ otupovať³⁰³ svoje srdce, ako svoje srdce otupili³⁰³ Egypťania a faraón; či ich, *akonáhle* sa s nimi vysporiadal³⁰⁴, ihneď⁵ neprepustili³⁰⁵, takže⁵ odišli? (7)Teraz teda⁵⁹ vezmite a pripravte¹²⁶ jeden nový voz a dve dojčiace³⁰⁶ kravy, na ktoré nebolo vyložené¹⁰ jarmo³⁰⁷, a tie kravy do

toho voza zapriahnite³⁰⁸ a ich teľatá⁸⁵ zažeňte späť²⁷⁵ domov, aby nešli³⁰⁹ za nimi, (8) a vezmite skrinku¹⁹¹ Hospodina a dajte ju do toho voza, a veci³¹⁰ zo zlata, ktoré mu späť pošlete⁷⁵ ako obeť za previnenie²⁹⁸, musíte²⁶ vložiť¹²⁷ v schránku po jej boku, a odoslať²⁹² ju, nech⁵ odíde. (9) A budete²⁶ pozerat': Ak bude vystupovať¹⁰ cestou k jeho pomedziu^{124 281}, k Béth-šemešu, spôsobil nám túto veľkú pohromu³¹¹ on; a ak nie, vtedy⁵ spoznáme, že na nás nesiahla³¹² jeho ruka, stalo sa¹ nám to³¹³ náhodou³¹⁴.

(10) Tí muži teda⁵⁹ tak spravili a vzali dve dojčiacie³⁰⁶ kravy a zapriahli³⁰⁸ ich do voza a ich teľatá⁸⁵ zatvorili³¹⁵ doma, (11) a do voza položili¹²⁷ skrinku¹⁹¹ Hospodina a schránku a myši zo zlata a vypodobnenia svojich hemoroidov³¹⁶; (12) a kravy sa cestou dali priamo na cestu k Béth-šemešu¹²⁴, odišli jednou hradskou³¹⁷ a idúc bučali^{318 319} a neuchýlili sa³⁵ napravo ani naľavo, a pohlavári²⁸⁶ Pelištím²²¹ za nimi išli až po pomedzie²⁸¹ Béth-šemeša. (13) A v Béth-šemeši³²⁰ práve žali v nížine³²¹ pšenicu³²², i pozdvihli¹⁵⁸ svoje oči a uvideli skrinku¹⁹¹, i zaradovali sa, že ju uvideli³²³. (14) A voz došiel na pole Jóšuu, Béth-šimšého²⁷¹, a tam zastal; a *bol* tam veľký kameň, i rozstieпали drevá toho voza a tie kravy vznikli³²⁴ ako vzostupnú obeť³²⁵ Hospodinovi. (15) A Léviovci³²⁶ zosňali skrinku¹⁹¹ Hospodina a schránku, ktorá *bola* pri nej, v ktorej *boli* veci³¹⁰ zo zlata; to⁵ položili¹²⁷ na ten veľký kameň a muži z Béth-šemeša v onen deň vznášali^{32 324} vzostupné obete³²⁵ a obetovali *iné* obete Hospodinovi. (16) To⁵ piati pohlavári²⁸⁶ Pelištím²²¹ uvideli, i vrátili sa v onen deň do Ekróna.

(17) A toto²⁴⁰ sú hemoroidy³¹⁶ zo zlata, ktoré Pelištím²²¹ Hospodinovi poslali späť²⁷⁵ ako obeť za previnenie²⁹⁸: za Ašdód jeden, za Gazzu jeden, za Aškelón jeden, za Gath jeden, za Ekrón jeden; (18) a myši zo zlata, počet²⁹⁹ všetkých miest³²⁷ Pelištím²²¹, za piatich pohlavárov²⁸⁶, od opevnených miest^{65 327 328} až po dedinské sídliská⁶⁵ vidiečanov⁶⁵ a po veľkú lúku, na ktorú³²⁹ uložili³³⁰ skrinku¹⁹¹ Hospodina; *td*³³¹ je až po tento deň na pozemku³³² Jóšuu, Béth-šimšého²⁷¹.

(19) No⁵ pobil^{112 333} medzi ľuďmi¹¹⁷ z Béth-šemeša, lebo nazreli v skrinku¹⁹¹ Hospodina, áno⁵, pobil^{112 333} medzi ľuďmi sedemdesiat ľudí¹¹⁷, päťdesiat na tisíc³³⁴ ľudí¹¹⁷. Ľud sa teda⁵⁹ zarmútil, lebo Hospodin na ľud udelil¹¹⁷ veľkým úderom^{242 335}; (20) i povedali muži z Béth-šemeša: Kto bude môcť obstáť pred tvárou Hospodina, tohto svätého Boha? A ku komu *on* z našej blízkosti³⁶ bude vystupovať¹⁰? (21) I poslali poslov³³⁶ k obyvateľom Kirjath-jeárim s odkazom³³⁷: Pelištím²²¹ vrátili skrinku¹⁹¹ Hospodina; zostúpte, vyneste¹⁰ ju k sebe.

7 A muži z Kirjath-jeárim prišli a skrinku¹⁹¹ Hospodina vyniesli¹⁰ a vniesli ju do domu Avinádáva na pahorku³³⁸ a na opatrovanie³³ skrinky¹⁹¹ Hospodina posvätili Eleázara, jeho syna.

(2) I stalo sa, odo dňa usídlenia skrinky¹⁹¹ v Kirjath-jeárim, že⁵ sa dni rozmnožili, áno⁵, pribudlo¹ dvadsať rokov; vtedy⁵ sa všetok dom Isráela roztesknil³³⁹ za Hospodinom. (3) A Samuél ku všetkému domu Isráela prevravel výrok: Ak ste vy ochotní celým svojím srdcom sa vrátiť³⁴⁰ k Hospodinovi, odstráňte³⁵ sprostred seba cudzích³⁴¹ bohov³⁴² a Aštároth³⁴³ a uprite³⁴⁴ svoje srdce na Hospodina a slúžte³⁴⁵ jemu samotnému³⁴⁶, i bude vedieť²⁶ vyprostiť vás z rúk Pelištím²²¹. (4) I odstránili³⁵ deti⁸⁵ Isráela Baalím³⁴³ a Aštároth³⁴³ a dali sa slúžiť²⁴⁵ Hospodinovi samotnému³⁴⁶.

(5) A Samuél povedal: Zhromaždite všetok Isráel do Micpy a budem sa za vás modliť k Hospodinovi. (6) Boli teda⁵⁹ zhromaždení do Micpy a dali sa vodu čerpať a pred tvárou Hospodina vylievať a postíť sa v onen deň a vraviať tam: Zhrešili sme voči Hospodinovi. A Samuél sa dal deti⁸⁵ Isráela v Micpe súdiť²⁶⁴. (7) A Pelištím²²¹ počuli, že sa deti⁸⁵ Isráela zhromaždili do Micpy, a pohlavári²⁸⁶ Pelištím²²¹ proti Isráelovi¹⁹⁹ vystúpili¹⁰; to⁵ počuli synovia Isráela a dostali z³⁴⁷ Pelištím²²¹ strach²¹, (8) i povedali synovia Isráela k Samuélovi: Nech sa od nás mlčaním neodvraciaš^{42 348}, od volania²⁵⁵ k Hospodinovi, nášmu Bohu, nech⁵ nás z rúk Pelištím²²¹ ráci²⁶ vyslobodí⁷¹. (9) A Samuél vzal jedno cicajúce jahniatko³⁴⁹ a vzniesol³²⁴ ho celé ako vzostupnú obeť³²⁵ Hospodinovi, i dal sa Samuél za Isráela k Hospodinovi kričať²⁵⁵

a Hospodin mu odvetil; (10)stalo sa totiž⁵⁹, keď Samúel vznášal³²⁴ vzostupnú obeť³²⁵, že sa priblížili^{110 350} Pelištím²²¹ na boj²²² proti Isráelovi; a v onen deň Hospodin na Pelištím²²¹ zahrmel¹⁸ silným³⁵¹ zvukom³⁵², takže⁵ ich uviedol v zmätok³⁵³ a boli pred tvárou Isráela porazení (11)a muži Isráela vytiahli⁷⁴ od Micpy a dali sa Pelištím²²¹ prenasledovať a biť¹¹² ich až pod Bét-hár.

(12)A Samúel vzal jeden kameň, ktorý⁵ položil¹²⁷ medzi Micpu a medzi Šen³⁵⁴, a jeho meno nazval Even-ezer²²⁴ a povedal: Až doposiaľ nám Hospodin pomáha³². (13)Tak⁵ boli Pelištím²²¹ pokorení a už naďalej v územie²⁸¹ Isráela neprichádzali¹⁹⁵, a ruka Hospodina bola³² proti Pelištím²²¹ po všetky dni Samuéla, (14) a mesť, ktoré Pelištím²²¹ Isráelovi odňali³⁵⁵, boli Isráelovi navrátené od Ekróna až po Gath a ich územie²⁸¹ Isráel z ruky Pelištím²²¹ vyprostil. A medzi Isráelom a medzi Emórim³⁵⁶ bol³² mier.

(15)A Samúel súdil^{32 264} Isráela po všetky dni svojho života²⁹ (16) a za každého²¹ roku po roku²⁰ chodil³² a obchádzal³² Bét-hár a Gilgál a Micpu a na všetkých týchto miestach¹³² Isráela súdil^{32 264}, (17) a jeho návrat býval³⁵⁷ do Rámy, lebo tam bol jeho dom; aj tam súdil^{32 264} Isráela a zbudoval Hospodinovi oltár.

8 A ako Samúel ostarel, stalo sa¹, že za sudcov²⁶⁴ Isráelovi ustanovil¹²⁷ svojich synov; (2) a meno jeho prvorodeného syna bolo Jóél a meno druhého Avijjá, sudcovia²⁶⁴ v Beér-ševe. (3) Ale jeho synovia nechodili³² jeho cestami, lež⁵ sa naklonili³⁵⁸ za nespravodlivým ziskom a brali³² úplatky⁶⁵ a prevracali^{32 358} právo¹⁰⁸; (4) i zhromaždili sa všetci starší Isráela a prišli k Samúelovi do Rámy (5) a povedali k nemu: Hľa, ty si ostarel a tvoji synovia nechodia³² tvojimi cestami; nože³⁵⁹ nám ustanov¹²⁷ kráľa na súdenie²⁶⁴ nás, ako všetkých národov. (6) No⁵ táto reč, ako povedali: Daj nám kráľa na súdenie²⁶⁴ nás, bola³² v očiach Samuéla nemilá³⁶⁰, i dal sa Samúel modliť k Hospodinovi.

(7) A Hospodin k Samúelovi povedal: Poslúchni na³⁶¹ hlas ľudu ohľadne všetkého, čo k tebe povedali, lebo nie teba zavrhlí, lež⁵³ zavrhlí mňa ohľadne kra-

ľovania³⁶² nad nimi. (8) Podľa všetkých svojich skutkov, ktoré uskutočnili³⁶³ odo dňa môjho vyvedenia¹⁰ ich z Egypta až po tento deň, takže⁵ ma opustili a dali sa slúžiť³⁴⁵ iným³⁶⁴ bohom, tak oni spravili aj tebe¹⁵. (9) Teraz teda⁵⁹ poslúchni na³⁶¹ ich hlas, ibaže proti nim budeš³⁶⁵ vyslovovať vystríhanie³⁶⁶ a oznamovať³⁷⁰¹ im obyčaj¹⁰⁸ kráľa, ktorý nad nimi bude kralovať.

(10) Samúel teda⁵⁹ všetky slová Hospodina prevravel k ľudu, k tým, ktorí⁵⁶ od neho¹³⁹ žiadali kráľa, (11) i povedal: Toto²⁴⁰ bude obyčaj¹⁰⁸ kráľa, ktorý nad vami bude kralovať: Vašich synov bude brať a stavať¹²⁷ si v svoje vozidlá a medzi svojich rajtárov³⁶⁷ alebo budú behať³⁶⁸ pred jeho vozidlami³⁶⁹, (12) alebo na ustanovovanie¹²⁷ si za veliteľov³⁷⁰ tisícov a veliteľov³⁷⁰ päťdesiatok, a na oranie jeho orby a na žatie jeho žatvy, a na zhotovovanie¹²⁶ jeho vojnového náčinia^{310 371} a zariadenia³¹⁰ jeho vozov^{65 372}, (13) a vaše dcéry bude brať za voňavkárky a za kuchárky⁴¹³ a za pekárky, (14) a najlepšie vaše polia a vaše vinice a vaše olivnice bude brať a dávať svojim nevoľníkom, (15) a desiatky z vášho semena a z vašich viníc bude brať³⁷³ a dávať svojim klieštencom a svojim nevoľníkom, (16) a najlepších vašich nevoľníkov a vaše slúžky a vašich mládencov a vaše osly bude brať a používať¹²⁶ na svoje účely³⁷⁴, (17) a bude brať desiatky z vášho drobného dobytku³⁷³ a vy mu budete nevoľníkmi²⁴⁵. (18) A v onen deň budete z príčiny²⁴⁷ vášho kráľa, ktorého ste si zvolili¹⁵⁵, bedákať²⁵⁵, ale Hospodin vám v onen deň nebude odpovedať.

(19) No⁵ ľud, tí odmietli poslúchnuť na³⁶¹ hlas Samuéla, áno⁵, povedali: Nie, lež bude⁴² nad nami kráľ (20) a budeme^{32 42} aj my ako všetky národy a náš kráľ nás bude⁴² súdiť²⁶⁴ a bude⁴² pred našou tvárou vychádzať⁷⁴ a vybojovať²²² naše boje²²². (21) A Samúel vypočul všetky tieto slová ľudu a vyslovil ich v uši Hospodina, (22) a Hospodin k Samúelovi povedal: Poslúchni na³⁶¹ ich hlas a daj im ku kráľovaniu³⁷⁵ kráľa. A Samúel k mužom Isráela povedal: Chodte každý²⁴⁷ k svojmu mestu.

9 I vyskytol sa muž z Benjámina, a jeho meno Kiš, syn Aviéla, syna

Ceróra, syna Bechóratha, syna Afíacha, syna muža Jeminího³⁷⁶, mocný⁷⁹ bohatstvom³⁷⁷, (2) a dostalo sa¹ mu syna, a jeho meno Šáú³⁷⁸, mladého³⁷⁹ a pekného¹⁴⁹, takže⁵ nebolo muža zo synov Isráéla krajšieho¹⁴⁹ od neho, od svojho pleca a nahor³⁸⁰ vyššieho od všetkého ľudu.

(3) A Kíšovi, otcovi Šáúla, sa stratili³⁸¹ oslice; a Kíš k Šáúlovi, svojmu synovi, povedal: Nože¹⁸² vezmi so sebou jedného zo sluhov⁵⁴ a vstaň, choď tie oslice hľadať.

(4) Prešiel teda⁵⁹ pohorím² Efrájima a prešiel zemou Šalíšá, ale ich nenašli³⁸², a prešli zemou Šaalím a nebolo ich, a prešiel zemou Jeminího³⁷⁶ a nenašli³⁸². (5) Keď oni prišli v zem Cúf, povedal¹¹⁰ Šáúľ sluhovi⁵⁴, ktorý bol s ním: Poď a vracajme sa⁴², aby môj otec neupúšťal od oslíc³⁸³ a neupadol v úzkosť o nás. (6) I povedal mu: Hľa, prosím¹⁸², v tomto meste je Boží muž, a ten muž je predmetom úcty³⁸⁴, všetko, čo hovorí, istotne nastáva³⁸⁵, podme⁴² teraz ta, možno nám bude môcť²⁶ oznámiť²⁰¹ našu cestu, na ktorej máme²⁶ ísť.

(7) A Šáúľ svojmu sluhovi⁵⁴ povedal: Hľa, podme⁴² teda⁵⁹, ale čo tomu mužovi máme²⁶ priniesť? Veď chlieb z našej batožiny³¹⁰ pošiel³⁸⁶, takže⁵ niet daru na prinesenie tomu Božiemu mužovi – čo máme pri sebe³⁸⁷? (8) A sluha opäť Šáúlovi odvetil¹⁹⁵ a povedal: Hľa, v mojej ruke sa našlo^{382 388} štvrt šekela³⁸⁹ striebra, to⁵ Božiemu mužovi môžem²⁶ dať, nech⁵ nám oznámi²⁰¹ našu cestu. (9) (Keď predtým³⁹⁰ v Isráélovi voľakto¹¹⁷ išiel dopytovať sa³⁹¹ Boha³⁹², vravieval takto³⁹³: Podte, nech⁵ ideme k vidiacemu; lebo dnešnému prorokovi³⁹⁴ bol predtým³⁹⁰ dávaný názov²⁶⁷ vidiaci.) (10) A Šáúľ k svojmu sluhovi⁵⁴ povedal: Dobrá je tvoja reč; poď, pôjdeme. A vyšli do mesta, kde bol Boží muž.

(11) Keď oni vystupovali¹⁰ po svahu³⁹⁵ k mestu¹²⁴, zastihli^{110 382} oni dievčence⁵⁴ vychádzajúce⁷⁴ čerpať vodu, i povedali im: Či je tu³⁹⁶ vidiaci? (12) I odvetili im a povedali: Je – hľa, pred tvou tvárou; teraz sa poponáhľaj, lebo dnes prišiel k mestu, ľud má⁶ totiž dnes na výšine obeť. (13) Za¹¹¹ vášho príchodu do mesta ho hneď³⁹⁷ môžete²⁶ zastihnúť³⁸², skôr ako bude vystupovať¹⁰ na výšinu jeť, lebo ľud až do jeho príchodu nebude jeť, lebo on bude žeh-

nať obeť; potom budú pozvaní jeť. Teraz teda⁵⁹ vystúpte, lebo ho – priam³⁹⁸ dnes – ho môžete²⁶ zastihnúť³⁸². (14) Vystúpili¹⁰ teda⁵⁹ v mesto; keď oni prichádzali v stred mesta, tu⁵, hľa¹¹⁰, v ústrety im vychádzal⁷⁴ Samúel vystúpiť¹⁰ na výšinu. (15) A Hospodin bol jeden deň pred príchodom³⁶⁹ Šáúla upozornil³⁹⁹ Samuéla výrokom: (16) Zajtra okolo⁴⁰⁰ tejto doby k tebe budem posielat muža zo zeme Benjámina, i musíš²⁶ ho pomazať za panovníka⁴⁰¹ nad mojím ľudom, Isráéloom, nech⁵ môj ľud vyslobodí⁷¹ z ruky Pelištím²²¹, áno, pozrel som na svoj ľud, lebo ku mne došiel jeho krik. (17) Keď teda⁵⁹ Samúel Šáúla uvidel, oznámil^{110 201} mu Hospodin: Hľa, muž, o ktorom¹³⁴ som k tebe povedal: Tento⁴⁰² bude⁴² v mojom ľude udržiavať poriadok⁴⁰³.

(18) A keď sa Šáúľ vprostred brány priblížil³⁵⁰ k Samúelovi, povedal¹¹⁰: Oznám²⁰¹ mi, prosím¹⁸², kde tu⁴⁰⁴ je dom vidiaceho. (19) A Samúel Šáúlovi odvetil a povedal: Vidiaci som ja; vystúp¹⁰ pred mojou tvárou na výšinu a dnes si so mnou zajezďte, a za rána ta budem môcť²⁶ prepustiť³⁰⁵ a oznámiť²⁰¹ ti všetko, čo je v tvojom srdci; (20) a ohľadne oslíc, ktoré⁵⁶ sa ti stratili³⁸¹ pred tromi dňami⁴⁰⁵, nemusíš²⁶ k nim prikladať¹²⁷ svoje srdce, lebo sa našli³⁸². No⁵ na koho sa upiera všetka túžba Isráéla? Či nie na teba a na všetok dom⁴⁰⁶ tvojho otca? (21) A Šáúľ odvetil a povedal: Či som ja nie syn Jeminího³⁷⁶, z najmenšieho⁴⁰⁷ kmeňa¹⁵⁶ Isráéla? A moja čelad¹⁴⁰⁸ je najnepatrnejšia^{407 409} zo všetkých čeladi⁴⁰⁸ kmeňa¹⁵⁶ Benjámina – prečo si teda⁵⁹ ku mne vyslovil slovo ako toto^{138 410}? (22) A Samúel vzal Šáúla a jeho sluhu⁵⁴ a uviedol ich do sály⁴¹¹ a dal im miesto na čele⁴¹² pozvaných, a tých³¹³ bolo asi²²⁶ tridsať mužov. (23) A Samúel povedal kuchárovi⁴¹³: Podaj ten podiel¹⁴, ktorý som ti dal, o ktorom¹³⁴ som k tebe povedal: Odlož¹²⁷ ho pri sebe. (24) A keď kuchár⁴¹³ vyzdvihol rameno⁴¹⁴ a to, čo bolo⁵⁶ na ňom, a položil¹²⁷ pred tvár Šáúla, povedal¹¹⁰: Hľa, to, čo bolo⁵⁶ vyhradené⁴¹⁵, polož¹²⁷ pred svoju tvár a jedz, lebo to bolo na určený deň⁴¹⁶ pre teba⁴¹⁷ dané na uchovanie^{33 418} s výrokom⁴¹⁹: Pozvem ľud. Šáúľ teda⁵⁹ oného dňa so Samúelom jedol.

(25)A keď z tej výšiny zostúpili v mesto, prehovoril¹¹⁰ so Šáúlom na streche; (26)a precitli⁴²⁰ zavraždu a za vzostupu dňa sa stalo¹, že⁵ Samúél na streche na Šáúla⁹² zavola výrok: Vstaň, nech⁵ ťa prepustím³⁰⁵. Šáúl teda⁵⁹ vstal a oni dvaja, Samúél a on, vyšli⁷⁴ na ulicu⁴²¹. (27)Keď oni zostupovali na okraj⁴²² mesta, povedal¹¹⁰ Samúél k Šáúlovi: Povedz sluhovi⁵⁴, nech⁵ postupuje⁴²³ pred nami³⁶⁹ (i postúpil⁴²³), a ty na chvíľku⁴²⁴ postoj, nech⁵ ti môžem²⁶ dať vypočuť Božie slovo.

10 A Samúél vzal fľašu oleja, ktorý⁵ vylial na jeho hlavu, a pobožkal ho a povedal: Či nie *preto*, že ťa Hospodin pomazal za panovníka⁴⁰¹ nad svojim dedičstvom⁴²⁵? (2)Keď dnes z mojej blízkosti⁴³ odídeš⁴²⁶, vtedy⁵ pri hrobe Ráchel na území²⁸¹ Benjámina v Celcachu budeš nachádzať³⁸² dvoch mužov; tí⁵ k tebe povedia: Oslice, ktoré si odišiel hľadať, sa našli³⁸², a hľa, tvoj otec nechal starosti o oslice⁴²⁷ a je³² úzkostlivý o vás, s výrokom: Čo si mám²⁶ počať¹²⁶ *vzhľadom* na svojho syna? (3)I budeš pokračovať odtiaľ a ďalej a prichádzať až po strom⁴²⁸ Távór a tam ťa budú nachádzať³⁸² traja muži vystupujúci¹⁰ k Bohu *do* Bét-Éla, jeden nesúci¹⁵⁸ tri kozlatá, jeden nesúci¹⁵⁸ tri pecne⁴²⁹ chleba a jeden nesúci¹⁵⁸ mech vína; (4)i budú sa ťa spytovať, či sa máš dobre⁴³⁰, a dávať ti dva chleby; tie⁵ z ich ruky musíš²⁶ vziať. (5)Potom budeš prichádzať k Božej výšine, kde sú posádky⁴³¹ Pelištím²²¹, a za¹¹¹ tvojho príchodu *tamtade* k mestu sa bude diať¹, že⁵ budeš stretávať sprievod⁴³² prorokov, zostupujúcich z výšiny, a pred ich tvárou varyto⁴³³ a tamburína⁴³⁴ a šalmaj a lýra⁴³⁵, a oni budú prorokovať⁴³⁶. (6)I príde⁴³⁷ na teba Duch Hospodina, takže⁵ sa dáš prorokovať⁴³⁶ s nimi a budeš premieňaný na iného³⁶⁴ človeka¹¹⁷; (7)a keď sa stane¹, že sa ti budú prihadzovať³⁸⁵ tieto znamenia, sprav¹¹⁰ si, čo tvoja ruka bude nachádzať³⁸², lebo Boh *bude* s tebou. (8)A keď⁴³⁸ predou mnou³⁶⁹ budeš zostupovať *do* Gilgála, budem¹¹⁰, hľa, ja k tebe zostupovať na vznášanie³²⁴ vzostupných *obeti*³²⁵ a na obetovanie obetí pokojných hodov⁴³⁹. Budeš²⁶ čakať sedem dní až do môjho príchodu k tebe; vtedy⁵ ti budem dávať na vedomie²⁹⁶, čo máš²⁶ robiť.

(9)A ako on otočil⁴⁴⁰ svoje plece⁴⁴¹ na odchod z blízkosti⁴³ Samúéla, stalo sa¹, že⁵ mu Boh vymenil srdce za iné³⁶⁴, a v onen deň sa prihodili³⁸⁵ všetky tieto znamenia; (10)a keď prišli ta, k tomu pahorku⁴⁴², hľa¹¹⁰, sprievod⁴³² prorokov, jemu v ústrety, i prišiel⁴³⁷ na neho Boží Duch, takže⁵ sa vprostred nich dal prorokovať⁴³⁶. (11)A keď všetci predtým^{238 443} ho poznajúci uvideli, že⁴⁴⁴ hľa, dal sa prorokovať⁴³⁶ s prorokmi, stalo¹¹⁰ sa¹, že⁵ ľud povedal, jeden k druhému⁴⁴⁵: Čo sa toto stalo synovi¹¹⁵ Kíša? Či aj Šáúl je medzi prorokmi? (12)A ktosi¹¹⁷ odtadiaľ odvetil a povedal: A kto je ich otec? Preto sa stalo¹ príslovím^{243 446}: Či aj Šáúl je medzi prorokmi? (13)A keď skončil²⁰⁰ s prorokovaním^{362 436 447}, prišiel¹¹⁰ na výšinu (14) a strýko Šáúla k nemu a k jeho sluhovi⁵⁴ povedal: Kam ste odišli? I povedal: Hľadať oslice, a keď sme zistili³⁸³, že *ich* niet, prišli sme¹¹⁰ k Samúélovi. (15)A strýko Šáúla povedal: Oznam²⁰¹ mi, prosím¹⁸², čo vám Samúél povedal. (16)A Šáúl povedal k svojmu strýkovi: Pravdivo⁴⁴⁸ nám oznámil²⁰¹, že sa oslice našli. *Ale* vec⁴⁴⁹ kráľovstva, čo Samúél povedal, mu neoznánil²⁰¹.

(17)A Samúél zvolal⁴⁵⁰ ľud k Hospodinovi *do* Micpy (18)a povedal k synom Isráela: Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Ja som Isráela vyviedol¹⁰ z Egypta a vyprostil som vás z ruky Egyptanov a z ruky všetkých kráľovstiev, ktoré⁵⁶ vás utískali⁴⁵¹, (19)no⁵ vy ste dnes zavrhlí svojho Boha, toho, ktorý⁴⁵² vám je Vysloboditeľom⁷¹ zo všetkých vašich strastí⁴⁵³ a vašich tiesní⁹⁷⁰, a povedali ste mu: Ale⁴⁵⁴ musíš²⁶ nad nami ustanoviť¹²⁷ kráľa. Teraz sa teda⁵⁹ postavte pred tvár Hospodina po vašich kmeňoch¹⁵⁶ a po vašich tisícoch. (20)A keď Samúél bližšie priviedol⁴⁵⁵ všetky kmene¹⁵⁶ Isráela, bol¹¹⁰ zachytený⁴⁵⁶ kmeň¹⁵⁶ Benjámina; (21)a keď kmeň¹⁵⁶ Benjámina priviedol bližšie⁴⁵⁵ po jeho čeladiach⁴⁰⁸, bola¹¹⁰ zachytená⁴⁵⁶ čelad⁴⁰⁸ Matriho a bol zachytený⁴⁵⁶ Šáúl, syn Kíša. I dali sa ho hľadať, ale nenašiel sa³⁸²; (22)ešte sa teda⁵⁹ na Hospodina obrátili s otázkou⁴⁵⁷, či *ten* muž už prišiel sem, a Hospodin povedal: Hľa, on sa skryl⁴⁵⁸ medzi batožinu³¹⁰. (23)I pribehli a vzali ho odtadiaľ, a keď sa

postavil vprostred ľudu, bol¹¹⁰ od svojho pleca a nahor³⁸⁰ vyšší od všetkého ľudu. (24)A Samúel ku všetkému ľudu povedal: Či vidíte³², v kom našiel Hospodin záľubu⁴⁵⁹, že vo všetkom ľude niet jemu podobného⁴⁶⁰? I zajasali²³¹, všetok ľud, i povedali: Nech žije⁴² kráľ!

(25)I prehovoril Samúel k ľudu o práve^{108 134 461} kráľovania; to⁵ zapísal v knihu, ktorú⁵ uložil³³⁰ pred tvár Hospodina. Potom⁵ Samúel všetok ľud prepustil³⁰⁵, každého²⁴⁷ k jeho domu, (26)a odišiel aj Šaúl k svojmu domu do Givey a s ním odišla skupina oddaných^{81 462}, na ktorých srdce siahol³¹² Boh. (27)No⁵ ničomníci¹⁰⁷ povedali: Čo? Tento nás má²⁶ vyslobodiť⁷¹? I znevážili si ho a neprinesli mu daru¹²², no⁵ stal sa¹²⁴⁴ staby hluchým.

11 I vystúpil¹⁰ Nácháš, Ammóni³⁵⁶, a položil sa²²³ pred Jávěš-Gileádom, a všetci muži z Jávěša k Náchášovi povedali: Uzavri vzhľadom na nás zmluvu⁴⁶³ a budeme ti slúžiť²⁴⁶. (2)A Nácháš, Ammóni³⁵⁶, k nim povedal: Týmto ju vzhľadom na vás chcem²⁶ uzavrieť⁴⁶³: Vypichnutím vám každému praveho oka, a to³¹³ uvediem¹²⁷ ako pohanu na všetok Izráel. (3)A starší Jávěša k nemu povedali: Povoľ⁴⁶⁴ nám sedem dní, nech⁵ môžeme²⁶ poslať poslov³³⁶ do celého územia Izráela²⁸¹, a ak nebude schopného⁴⁶⁵ nás vyslobodiť^{71 340}, vtedy⁵ k tebe vyjdeme⁷⁴. (4)A poslovia³³⁶ prišli do Givey Šaúla a vyslovili tie slová v uši ľudu, i pozdvihli¹⁵⁸, všetok ľud, svoj hlas a rozplakali sa. (5)A hľa, prišiel Šaúl za hovädzím dobytkom z poľa, i povedal Šaúl: Čo je ľudu, že plačú? I vyrozprávali⁴⁶⁶ mu slová mužov z Jávěša (6)a na Šaúla pri jeho počutí týchto slov prišiel⁴³⁷ Boží Duch, i vzbĺkol⁴⁶⁷ veľmi jeho hnev, (7)a vzal dvojicu⁴⁶⁸ hovädzieho dobytká a rozsekal ju a rozoslal²⁹² skrze tých poslov^{336 469} v celé územie²⁸¹ Izráela s odkazom³³⁷; Kto z nás nebude ochotný vytiahnuť^{74 340} za Šaúlom a za Samúelom – takto sa bude nakladať⁴²⁶ s jeho hovädzím dobytkom¹¹⁵. A na ľud padol strach⁴⁷⁰ z Hospodina, i vytiahl⁷⁴ ako jeden muž. (8)A v Bezeke ich podrobil^{19 471} prehliadke⁴⁷², i bolo^{32 244} synov Izráela tristitisíc a mužov⁶⁵ Júdu tridsattisíc.

(9)A poslom³³⁶, tým, ktorí⁵⁶ prišli, povedali: Takto musíte²⁶ povedať mužom⁶⁵ Jávěš-Gileáda: Zajtra za horúčosti slnka sa vám bude dostávať¹ vyslobodenia⁴⁷³. A poslovia³³⁶ prišli a mužom Jávěša podali správu²⁰¹, i zaradovali sa. (10)A muži Jávěša povedali: Zajtra k vám chceme²⁶ vyjsť⁷⁴ a môžete²⁶ s nami naložiť⁴²⁶ podľa čohokoľvek⁴⁷⁴, čo bude⁵⁶ vo vašich očiach dobré. (11)A na druhý deň²⁷² sa stalo¹, že⁵ Šaúl zostavil¹²⁷ ľud na tri skupiny⁴⁷⁵ a prišli za rannej hliadky⁴⁷⁶ v strede tábora²²⁷ a až do horúčosti dňa Ammóna bili^{32 112} a stalo sa¹, že⁵ tí, ktorí⁵⁶ zvyšovali, sa rozutekali, tak-že⁵ medzi nimi nezvyšili ani dvaja spolu.

(12)A ľud povedal k Samúelovi: Kto to povedal⁴⁷⁷: Má²⁶ nad nami Šaúl kráľovať? Vydajte tých ľudí¹¹⁷, nech⁵ ich môžeme²⁶ usmrtiť! (13)Ale Šaúl povedal: V tento deň nesmie²⁶ nikto¹¹⁷ byť usmrcovaný, lebo dnes Hospodin v Izráelovi spôsobil¹²⁶ vyslobodenie⁴⁷³. (14)A Samúel povedal k ľudu: Poďte, nech⁵ ideme do Gilgála a zriadujeme tam nové⁴⁷⁸ kráľovstvo⁴⁷⁹. (15)Všetok ľud teda⁵⁹ odišiel do Gilgála a tam, pred tvárou Hospodina, uviedli Šaúla v kráľovanie³⁷⁵, a obetovali tam pred tvárou Hospodina obete pokojných hodov⁴³⁹; i rozveselil sa tam Šaúl a všetci muži Izráela nesmierne.

12 A Samúel povedal ku všetkému Izráelovi: Hľa, poslúchol som na³⁶¹ váš hlas ohľadne všetkého, čo ste mi povedali, a v kráľovanie som vám uviedol³⁷⁵ kráľa; (2)a teraz, hľa, kráľ pred vašou tvárou chodí¹⁶⁷ a ja som ostarel a ošedivel, a moji synovia, hľa, oni sú s vami; a ja som chodil^{32 167} pred vašou tvárou od svojej mladosti²⁹ až po tento deň. (3)Hľa, ja¹⁹³ – vypovedajte⁴⁸⁰ proti mne pred Hospodinom a pred jeho pomazaným: Čie hovädzie dobyťča⁴⁸¹ som vzal a čieho osla som vzal a koho som podviedol⁴⁸², koho som zgnívil⁴⁸³ a z čej ruky som vzal podplatenie⁴⁸⁴ a zakryl ním svoje oči, nech⁵ vám môžem²⁶ vrátiť. (4)I povedali: Nepodviedol⁴⁸² si nás a nezgnívil⁴⁸³ si nás a z ruky nikoho¹¹⁷ si nevzal nič⁴⁸⁵. (5)A povedal k nim: Svedkom je tohto dňa proti vám Hospodin a svedkom je jeho pomazaný, že ste nič⁴⁸⁵ nenašli³⁸² v mojej ruke. I povedali: Je svedkom.

(6)A Samúél k ľudu povedal: Hospodin, ktorý pripravil^{126 486} Mojžiša a Áróna a ktorý vašich otcov vyviedol¹⁰ zo zeme Egypta! (7)Teraz sa teda⁵⁹ postavte, nech⁵ sa pred tvárou Hospodina súdím o všetky spravodlivé skutky⁴⁸⁷ Hospodina, ktoré vykonal pri vás a pri vašich otcoch, (8)ako prišiel Jákób do Egypta a vaši otcovia sa dali kričať²⁵⁵ k Hospodinovi a Hospodin poslal Mojžiša a Áróna, i vyviedli⁷⁴ vašich otcov z Egypta a usadili ich na tomto mieste¹³². (9)No⁵ keď⁵ na Hospodina, svojho Boha, zabudli, vydal¹⁰⁰ ich napospas ruke⁴⁸⁸ Síseru, veliteľa³⁷⁰ vojska¹¹ Chácóra, a ruke⁴⁸⁸ Pelištím²²¹ a ruke⁴⁸⁸ kráľa Móáva⁴⁸⁹; tí⁵ sa proti nim dali bojovať⁴²², (10)i dali sa kričať²⁵⁵ k Hospodinovi a vraviť: Zhrešili sme, lebo sme opustili Hospodina a dali sme sa slúžiť³⁴⁵ Baalím³⁴³ a Aštároth³⁴³; no⁵ teraz nás vyprosti z ruky našich nepriateľov a budeme slúžiť³⁴⁵ tebe. (11)A Hospodin poslal Jerubbaala a Bedána⁴⁹⁰ a Jiftácha a Samuéla a vyprostil vás z ruky vašich nepriateľov zo všetkých strán⁴⁹¹, i usadili ste sa bezpečne⁴⁹²; (12)no⁵ keď⁵ ste uvideli, že na vás prišiel Nácháš, kráľ detí⁸⁵ Ammóna, povedali ste¹¹⁰ mi: Nie, lež⁵³ nad nami bude⁴² kraľovať kráľ, hoci⁵ vaším kráľom je Hospodin. (13)No⁵ teraz, hľa, kráľ, ktorého ste si zvolili¹⁵⁵, ktorého ste si vyžiadali, a hľa, Hospodin nad vami kráľa ustanovil^{493j} (14)Keby ste len mali Hospodina v úcte^{236 494} a slúžili³⁴⁵ mu a poslúchali na³⁶¹ jeho hlas a nevzpierali sa⁴⁹⁵ príkazom⁴⁹⁶ Hospodina a boli aj vy aj kráľ, ktorý nad vami kraľuje³², nasledovníkmi Hospodina, vášho Boha⁴⁹⁷ⁱ (15)No⁵ ak na³⁶¹ hlas Hospodina poslúchať nebudete a príkazom⁴⁹⁶ Hospodina sa vzopriete⁴⁹⁵, vtedy⁵ bude ruka Hospodina proti vám, ako⁵ proti vašim otcom. (16)Ale teraz sa postavte a pozrite túto veľkú vec, ktorú sa Hospodin pred vašimi očami chystá vykonať¹⁹⁷ⁱ! (17)Či dnes nie je žatva pšenice? Budem volať k Hospodinovi, i bude dávať hromy³⁵² a dážď; vedzte teda⁵⁹ a pozrite, že veľké⁴⁸⁶ je vaše zlo, ktoré ste v očiach Hospodina spáchali¹²⁶ vyžadovaním si kráľa.

(18)I dal sa Samúél k Hospodinovi volať a Hospodin dal v onen deň hromy³⁵² a dážď, takže⁵ sa, všetok ľud, Hospodina

a Samuéla veľmi zľakli²³⁶ (19)a povedali k Samúelovi, všetok ľud: Modli sa za svojich nevoľníkov k Hospodinovi, svojmu Bohu, nech⁵ nemrieme⁴², lebo sme ku všetkým svojim hriechom pridali¹⁹⁵ zlo vyžadovania si kráľa. (20)A Samúél k ľudu povedal: Nech sa nebojíte^{42 236}; vy ste všetko toto zlo spáchali¹²⁶, ale⁴⁹⁸ nech sa neodvraciate^{35 42} od nasledovania Hospodina⁴⁹⁷, lež⁵ musíte²⁶ celým svojím srdcom Hospodinovi slúžiť³⁴⁵ (21)a nesmiete²⁶ sa odvracať³⁵, totiž⁴⁹⁹ za ničotnosťami^{65 500}, ktoré nemôžu²⁶ osožiť ani nemôžu²⁶ vyrvať⁵⁰¹, lebo sú^{20 313} ničotnosťami^{65 500}. (22)Veď Hospodin nechce²⁶ svoj ľud zanechať⁵⁰², pre⁵⁰³ svoje veľké meno, lebo sa Hospodin rozhodol spraviť vás ľuďom²⁴⁵ pre seba⁴⁷. (23)Nuž a ja – ďaleko mi od zhrešenia voči Hospodinovi, od⁵⁰⁴ prestania modliť sa za vás, a budem vás poučať o⁵⁰⁵ dobrej a správnej⁵⁰⁶ ceste. (24)Len⁴⁹⁸ majte Hospodina v úcte^{236 494}, nech⁵ mu vpravde⁴⁹⁷ celým svojím srdcom slúžite³⁴⁵; áno, pozrite, čo veľké s vami spravil. (25)No⁵ ak sa stále⁵⁰⁷ budete správať zle, budete musieť²⁶ byť zmetení⁵⁰⁸ aj vy aj váš kráľ.

13 Šául bol pri začatí svojho kraľovania⁵⁰⁹ vo veku²⁵⁸... rokov⁵¹⁰; a keď nad Isráelom kraľoval³² dva roky⁵¹¹, (2)vyvolil^{110 155} si Šául z Isráela tritisíc, i boli³², dvetisíc, so Šáulom v Michmáši a na vrchu Béth-Ěl, a tisíc, tí boli³² s Jónáthánom v Givei Benjámina, a ostatok ľudu prepustil³⁰⁵, každého²⁴⁷ k jeho stanom. (3)A Jónáthán pobil^{112 512} posádku⁴³¹ Pelištím²²¹, ktorá bola v Geva⁵¹³; o tom⁵ Pelištím²²¹ počuli. A Šául v celej zemi dal trúbiť^{514 515} na trúbach⁵¹⁶ s výrokom: Nech Hebreji²³⁴ počujú^{42 517i}! (4)A všetok Isráel, tí počuli výrok: Šául pobil^{112 512} posádku⁴³¹ Pelištím²²¹, takže⁵ aj všetok Isráel upadol medzi⁵¹⁸ Pelištím²²¹ v ošklivosť⁵¹⁹. I boli zvolaní⁴⁵⁰, ľud, za Šáulom do Gilgála (5) a Pelištím²²¹ sa zhromaždili²⁸⁵ bojovať²²² s Isráelom, tridsattisíc vozov³⁷² a šesttisíc rajtárov³⁶⁷ a ľudu v množstve ako piesku, ktorý je na brehu⁵²⁰ mora; i vystúpili¹⁰ a položili sa²²³ v Michmáši východne od Béth-Ávéna. (6)A keď zistili²⁸³, mužstvo Isráela, že mu nastalo úzko, lebo ľud upadol v tieseň, poskrývali¹¹⁰ sa⁴⁵⁸, ľud,

v jaskyniach a v rozsadinách a medzi skaliskami⁵²¹ a v krytoch⁵²² a v jamách⁵²³ (7) a Hebreji^{234 524} prešli Jordán do zeme Gáda a Gileáda, a Šául, ten³¹³ bol ešte v Gilgále a všetok ľud, tí sa ho dali s chvením⁵²⁵ nasledovať⁵²⁶.

(8) I vyčkal sedem dní do času určeného⁴¹⁶ podľa Samúela⁴³⁸, ale Samúel do Gilgála neprichádzal³² a ľud sa z jeho blízkosti³⁶ rozptyľoval³²; a Šául povedal: Privede³⁵⁰ ku mne vzostupnú obeť³²⁵ a obeť pokojných hodov⁴³⁶! A vzniesol³²⁴ vzostupnú obeť³²⁵, (10) no⁵ ako vznášanie³²⁴ vzostupnej obete³²⁵ dokončil^{200 441}, stalo sa¹, že⁵ hľa, prišiel Samúel, i vyšiel mu Šául v ústrety pozdraviť⁵²⁷ ho. (11) A Samúel povedal: Čo si spravil? A Šául povedal: Keď som uvidel, že ľud sa z mojej blízkosti³⁶ rozptyľuje³², a ty si neprichádzal³² podľa určených⁴¹⁶ dní a pri Michmáši sa zhromažďovali^{285 528} Pelištím²²¹, (12) tu⁵ som si povedal⁵²⁹: Teraz budú Pelištím²²¹ zostupovať ku mne do Gilgála a ja som sa pred Hospodinom neprihovoril³³⁰; i vzhopil som sa a vzniesol³²⁴ som vzostupnú obeť³²⁵. (13) A Samúel k Šáulovi povedal: Zachoval si sa po chabo, nedodrži³³ si rozkaz Hospodina, svojho Boha, ktorým ti rozkázal; áno, teraz by bol Hospodin tvoje kralovanie nad Izraelom navždy⁵⁵ upevnil³⁴⁴, (14) no⁵ takto³⁵⁹ tvoje kralovanie nebude môcť²⁶ obstáť⁵⁸ – Hospodin si pohľadal muža podľa svojho srdca, i prikázal⁵³¹ ho Hospodin za panovníka⁴⁰¹ nad svojím ľudom, lebo si nedodrži³³, čo ti Hospodin rozkázal.

(15) A Samúel vstal a vystúpil¹⁰ z Gilgála do Givy Benjámina, a Šául podrobil prehliadke⁴⁷² ľud, tých, ktor⁵⁶ sa pri ňom pozhľadávali³⁸², asi²²⁶ šesťsto mužov.

(16) A Šául a Jónáthán, jeho syn, a ľud, ktor⁵⁶ sa pri nich pozhľadával³⁸², ostávali v Geva⁵¹³ Benjámina a Pelištím²²¹ sa položili²²³ v Michmáši; (17) a z tábora²²⁷ Pelištím²²¹ vyšla⁷⁴ tlupa hubiteľov⁵³², tri skupiny⁴⁷⁵: Jedna skupina⁴⁷⁵ zatáčala⁴⁴⁰ k ceste k Ofre¹²⁴ do zeme Šúal (18) a jedna skupina⁴⁷⁵ zatáčala⁴⁴⁰ cestou k Bét-chórónu¹²⁴ a jedna skupina⁴⁷⁵ zatáčala⁴⁴⁰ cestou k územiu²⁸¹, ktoré⁵³⁶ sa skláňalo¹²⁴ nad prievu⁵³³ Cevóim k pustine. (19) A v celej zemi Izraela sa nemohol¹²⁶ nájsť³⁸² kovár⁵³⁴, lebo

Pelištím²²¹ povedali: Aby si Hebreji^{234 235} nemohli²⁶ narobiť mečov⁶⁵ alebo kopí⁶⁵, (20) takže⁵ zostupovali, všetok Izrael, každý²⁴⁷ na naostrenie svojej radlice a svojho rýla a svojej sekery a svojho kosáka, k Pelištím²²¹, (21) keď⁵ na kosákoch a na rýloch a na trojzubci⁵³⁵ a na sekerách nastalo¹ otupenie⁵³⁵ ostrí⁵³⁶, a na opravu bodca⁵³⁷, (22) takže⁵ sa v deň vojny²²² stávalo¹³², že⁵ sa v ruke všetkého ľudu, ktorý bol so Šáulom a s Jónáthánom, nenašiel³⁸² meč ani kopíja, ale sa našiel³⁸² u Šáula a u Jónáthána, jeho syna. (23) A ku priesmyku pri Michmáši¹²⁴ vyšla⁷⁴ hliadka⁵³⁸ Pelištím²²¹.

14 A istého dňa sa stalo, že⁵ Jónáthán, syn Šáula, povedal k sluhovi⁵⁴, nosiacemu¹⁵⁸ jeho zbroj³¹⁰: Poď, nech⁵ môžeme²⁶ prejsť ku hliadke^{199 538} Pelištím²²¹, ktorá je z druhej strany⁵³⁹ tamto. No⁵ svojmu otcovi nedal vedieť²⁰¹; (2) a Šául ostával na okraji⁴²² Givy pod granátovníkom, ktorý bol v Migróne, aj ľud, ktorý bol s ním, asi²²⁶ šesťsto mužov. (3) (A ornát nosil^{558 540} Achijjá, syn Achítuva, brata Íchavóda, syna Pinchása, syna Élího, kňaza Hospodina v Šíle.) A ľud nevedel³², že Jónáthán odišiel.

(4) A medzi priesmykmi, ktorými sa Jónáthán usiloval³² prejsť proti hliadke⁵³⁸ Pelištím²²¹, bol útes³⁵⁴ skaliska⁵²¹ zo strany⁵³⁹ odtiaľto a útes³⁵⁴ skaliska⁵²¹ zo strany⁵³⁹ odtiaľto, a meno jedného Bócec a meno jedného Sené; (5) jeden útes³⁵⁴ ako stĺp od severu naproti Michmáši a jeden od juhu⁵⁴¹ naproti Geva⁵¹³. (6) Jehónáthán⁵⁴² teda⁵⁹ povedal k sluhovi⁵⁴, nosiacemu¹⁵⁸ jeho zbroj³¹⁰: Poď, nech⁵ môžeme²⁶ prejsť ku hliadke^{199 538} týchto neobrezancov⁵⁴³, azda bude Hospodin pôsobiť¹²⁶ pre nás⁴¹⁷, veď pre Hospodina⁴⁷⁷ niet prekážky k záchrane⁷¹ početnými alebo nemnohými. (7) A nosič⁵⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰ mu povedal: Sprav, čokoľvek⁴⁷⁴ je v tvojom srdci, vykroč⁵⁴⁴ ty⁵⁴⁵, hľa, ja som s tebou podľa tvojho srdca⁵⁴⁶. (8) A Jehónáthán povedal: Hľa, my prechádzame k tým mužom, nech⁵ sa im môžeme²⁶ ukázať¹⁵²; (9) ak k nám budú vraviť takto: Počkajte⁵⁴⁷ až do nášho dôjdenia⁵⁴⁸ k vám, vtedy⁵ zastaneme na svojom⁵⁴⁹ a nebudeme k nim vystupovať¹⁰; (10) no⁵ ak budú vraviť takto:

Vystúpte¹⁰ proti nám, vtedy⁵ vystúpime¹⁰, lebo ich Hospodin vdal v našu ruku a toto nám *bude* znamením.

(11) Oni obaja sa teda⁵⁹ ukázali¹⁵² hliadke⁵³⁸ Pelištím²²¹ a Pelištím²²¹ povedali: Hľa, Hebreji²³⁴ vychádzajú⁷⁴ z dier, kde sa skryli⁴⁵⁸. (12) A muži z tej hliadky⁵³⁸ oslovili⁵⁵¹ Jónáthána a nosiča¹⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰ a povedali: Vystúpte¹⁰ k nám, nech⁵ vám čosi⁴⁴⁹ môžeme²⁶ dať vedieť²⁰¹! A Jónáthán k nosičovi¹⁵⁸ svojej zbroje³¹⁰ povedal: Vystupuj¹⁰ za mnou, lebo ich Hospodin vydal v ruku Isráéla. (13) A Jónáthán sa vyšplhal¹⁰ na svojich rukách a na svojich nohách a nosič¹⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰ za ním, i padali³² pred tvárou Jónáthána a nosič¹⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰ za ním usmrcoval, (14) takže⁵ prvý úder²⁴², ktorým udrel¹¹² Jónáthán a nosič¹⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰, robil¹³ asi⁵²² asi²²⁶ dvadsať mužov, asi²²⁶ na pol brázdy na jutre⁴⁶⁸ poľa. (15) A v tábore nastalo¹ zdesenie⁵²⁵, v poli a medzi všetkým ľudom, hliadka⁵³⁸ a tlupa hubiteľov⁵³² – zdesili sa⁵²⁵ aj oni, a zem sa zatrasila⁵⁵⁴; to⁵ sa stalo¹ na zdesenie⁵²⁵ od Boha¹²⁴.

(16) A pozorovatelia⁵⁵⁵ Šáula¹³ v Givei Benjámina zistili²⁸³, že⁴⁴⁴ hľa, ten dav²⁵⁶ upadol v neporiadok⁵⁵⁶ a pobieha sem-ta⁵⁵⁷; (17) a Šául povedal ľudu, ktorý *bol* s ním: Nože¹⁸² vykonajte prehliadku⁴⁷² a zistite²⁸³, kto z našej blízkosti⁴³ odišiel. Vykonali teda⁵⁹ prehliadku⁴⁷² a hľa, nebolo Jónáthána a nosiča¹⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰. (18) A Šául povedal Achijjovi: Prines³⁵⁰ Božiu skrinku¹⁹¹; lebo Božia skrinka¹⁹¹ v onen deň bola, *kde* aj synovia Isráéla⁵⁵⁸. (19) A zakiaľ Šául hovoril³² ku kňazovi, stalo sa, že ryk²⁵⁶, ktorý *bol* v tábore²²⁷ Pelištím²²¹, stále pokračoval⁵⁵⁹ a množil sa; Šául teda⁵⁹ povedal ku kňazovi: Stiahni²⁸⁵ svoju ruku⁵⁶¹, (20) lebo *bol* Šául a všetok ľud, ktorý *bol* s ním, odvolaný²⁵⁵ 562, i prišli k hotovej bitke²²² 563, lebo⁵ hľa, *bol* meč jedného proti druhému⁴⁴⁵, zmätok²⁹⁰ veľmi veľký. (21) A u Pelištím²²¹ boli⁵⁶⁴ ako predtým²³⁸ istí Hebreji²³⁴, ktorí s nimi vystúpili¹⁰ v tábor vôkol, a aj oni – byť s Isráélom, ktorý *je* so Šáulom a Jónáthanom! (22) A keď všetci muži Isráéla, ktorí⁵⁶ sa skryli⁴⁵⁸ v pohorí² Efrájima, počuli, že Pelištím²²¹ zutekali, vyrazili¹¹⁰ v boj²²² aj oni v päťách⁵⁶⁵ za nimi.

(23) Tak⁵ Hospodin v onen deň Isráéla vyslobodil⁷¹ a boj²²² prešiel k Bét-Avénu.

(24) A muži Isráéla boli v onen deň zomlení⁶⁵ námahou⁵⁶⁶, a Šául *bol* ľud prisahou zaviazal⁵⁶⁷ výrok: *Nech je prekliaty ten¹¹⁷, kto bude jesť pokrm⁵⁶⁸, až do večera*, než⁵ sa na svojich nepriateľoch³⁶² vypomstím; takže⁵ ľud neokúsil pokrmu⁵⁶⁸. (25) A všetci zo zeme⁵⁶⁹ vošli v les; a na povrchu⁵⁷⁰ pôdy⁵⁷¹ *bol*³² med, (26) a keď ľud do lesa vošiel, hľa¹¹⁰, tok⁵⁷² medu! *Ale* nebolo dosiahajúceho svojou rukou k svojim ústam, lebo sa ľud bál²³⁶ 494 tej prisahy. (27) No⁵ Jónáthán pri zaprisahávaní ľudu Isráéla svojím otcom¹²⁴ nebol počul, i vytrčil⁵⁷³ koniec palice, ktorá *bola* v jeho ruke, a omočil ju v pláste medu a priložil svoju ruku opäť²⁷⁵ k svojim ústam, i rozjasnili sa jeho oči. (28) A ktosi¹¹⁷ z ľudu sa ujal slova⁵⁵¹ a povedal: Tvoj otec slávnostne⁵⁷⁴ zaprisahal ľud výrok: *Nech je prekliaty ten¹¹⁷, kto bude dnes jesť pokrm⁵⁶⁸*; a ľud je vysilený⁵⁷⁵. (29) A Jónáthán povedal: Mój otec uviedol zem⁵⁶⁹ do ťažkosti⁵⁷⁶; pozrite, prosím¹⁸², že sa moje oči rozjasnili, keď som okúsil trochu tohto medu! (30) Čím viac, keby *bol* ľud dnes slobodne⁵⁷⁷ zajadol z lupu *od* svojich nepriateľov, ktorý dosiahol³⁸²! Veď teraz nebolo³² pobitie²⁴² Pelištím²²¹ rozsiahle⁸⁶ 578 (31) A v ten deň udierali³² 112 medzi Pelištím²²¹ od Micháša k Ajjálónu; a ľud *bol*³² veľmi vysilený⁵⁷⁵.

(32) I vrhol sa⁵⁷⁹ ľud na lup a nabrali drobného dobytká a hovädzieho dobytká a teliat⁵⁸⁰, ktorých⁵ nazrážali⁶⁶ k zemi, a ľud sa dal jesť s krvou⁵⁸¹, (33) i podali Šáulovi správu²⁰¹ výrok: Hľa, ľud, *oni* hrešia voči Hospodinovi jedením s krvou⁵⁸¹. I povedal: Spreneverili ste sa⁵⁸²; privaľte ku mne teraz⁵⁸³ veľký kameň. (34) A Šául povedal: Rozíďte sa medzi ľud a povedzte im: Privedte každý²⁴⁷ svoje hovädzie dobytká⁴⁸¹ a každý²⁴⁷ svoje drobné dobytká⁵⁸⁴ bližšie³⁵⁰ ku mne a tu³⁹⁶ ich usmrťe⁶⁶ a zjedzte a nebudete²⁶ voči Hospodinovi hrešiť jedením s krvou⁵⁸¹ 585. Privedli³⁵⁰ teda⁵⁹, všetok ľud, každý²⁴⁷ svoje hovädzie dobytká⁴⁸¹ tej noci v svojej ruke a usmrli⁶⁶ tam.

(35) A Šául zbudoval Hospodinovi oltár; ním začal budovať oltáre Hospodinovi.

(36)A Šául povedal: Zostupujme⁴² v noci za Pelištím²²¹ a koristime^{42 586} medzi nimi až do svetla rána a neponechávajme⁴² z nich⁵⁸⁷ nikoho¹⁷. I povedali: Sprav, čokoľvek⁴⁷⁴ je⁵⁸⁸ dobré v твоjich očiach. A kňaz povedal: Približujme sa⁴⁵⁵ sem k Bohu; (37)a Šául sa na Boha obrátil s otázkou⁴⁵⁷: Či mám²⁶ zostúpiť za Pelištím²²¹? Či ich chceš²⁶ vydať v ruku Izráela? No⁵ neodvetil^{19 589} mu v onen deň. (38)A Šául povedal: Pristúpte bližšie³⁵⁰ sem, všetky stĺpy⁵⁹⁰ ľudu, a zvezďte a zistite²⁸³, v čom dnes nastal tento hriech⁵⁹¹, (39)lebo, ako že je živý Hospodin, ktorý⁵⁶ vyslobodzuje⁷¹ Izráela, bárs by to³¹³ bolo pri Jónáthánovi, mojom synovi, že istotne⁵⁹² bude musieť²⁶ umrieť. Ale zo všetkého ľudu nebolo odpovedajúceho mu; (40)povedal teda⁵⁹ ku všetkému Izráelovi: Vy budete⁴² na jednej strane^{539 593} a ja a Jónáthán, môj syn, budeme⁴² na jednej strane^{539 593}. A ľud k Šáulovi povedal: Sprav, čo bude⁵⁶ dobré v твоjich očiach. (41)A Šául povedal k Hospodinovi, Bohu Izráela: Vyďaj⁵⁹⁴ dokonaly⁵⁹⁵ výrok⁵⁹⁶! Bol zachytený⁴⁵⁶ Šául a Jónáthán a ľud vypadol⁵⁹⁷; (42)a Šául povedal: Vrhnite⁵⁹⁸ medzi mnou a medzi Jónáthánom, mojím synom. A bol zachytený⁴⁵⁶ Jónáthán.

(43)A Šául k Jónáthánovi povedal: Oznám²⁰¹ mi, čo si vykonal. A Jónáthán mu oznámil²⁰¹, i povedal: Iba⁵⁹⁹ som okúsil trochu medu na konci palice, ktorá je v mojej ruke. Hľa, ja¹⁹³, musím²⁶ umrieť. (44)A Šául povedal: Takto nech Hospodin robí⁴² a takto nech pridáva^{42 195}, že²¹⁶ istotne⁵⁹² umrieť musíš²⁶, Jónáthán! (45)A ľud k Šáulovi povedal: Či má²⁶ umrieť Jónáthán, ktorý toto veľké vyslobodenie⁷¹ v Izráelovi spôsobil¹²⁶? Ďaleko od toho! Ako že je živý Hospodin – ak smie^{26 207} ktorý z vlasov jeho hlavy padnúť na zem! Veď dnes zapôsobil¹²⁶ s Bohom⁶⁰⁰! Tak⁵ ľud Jónáthána oslobodil⁶⁰¹, takže⁵ neumrel. (46)A Šául upustil od⁶⁰² prenasledovania⁴⁹⁷ Pelištím²²¹ a Pelištím²²¹ odišli k svojmu miestu¹³².

(47)Šául sa teda⁵⁹ ujal⁴⁵⁶ kraľovania nad Izráelom a dal sa bojovať²²² vôkol proti všetkým jeho nepriateľom: Proti Móávovi a proti synom Ammóna a proti Edómovi

a proti kráľom Córy a proti Pelištím²²¹; a všade⁶⁰³, kam sa otáčal⁴⁴⁰, trestal⁶⁰⁴. (48)A počínal³² si¹²⁶ zdatne⁶⁰⁵; a pobil¹¹² Amáléka a vyprostil Izráela z ruky jeho olupovačov⁶⁰⁶.

(49)A synovia Šáula boli³²: Jónáthán a Jišví a Malkí-šua, a meno jeho dvoch dcér: Meno prvorodenej Mérav a meno mladšej⁶⁰⁷ Míchál; (50)a meno ženy Šáula Achínóam, dcéra Achímáaca, a meno veliteľa³⁷⁰ jeho vojska¹¹ Avínér⁶⁰⁸, syn Néra, strýka Šáula. (51)A Kiš, otec Šáula, a Nér, otec Avnéra, boli synovia Aviéla.

(52)A po všetky dni Šáula bola³² tá živá⁶⁰⁹ vojna²²² proti Pelištím²²¹; a keď Šául uvidel ktoréhokoľvek⁴⁷⁴ statočného⁷⁹ muža a ktoréhokoľvek⁴⁷⁴ zdatného⁸¹ muža⁶¹⁰, pribral^{110 285} ho k sebe.

15 A Samúel k Šáulovi povedal: Mňa poslal Hospodin pomazať ťa za kráľa nad jeho ľuďom, nad Izráelom; teraz teda⁵⁹ poslúchni hlas slov Hospodina: (2)Takto povedal Hospodin zástupov^{11 12}: Uvážil⁶¹¹ som, čo spravil Izráelovi¹¹⁵ Amálék, čo mu položil¹²⁷ v cestu, keď on vystúpil^{10 426} z Egypta. (3)Teraz choď a Amáléka pobi¹¹², a spravte⁴² odovzdaným^{612 613} všetko, čo má, a nesmieš²⁶ sa nad ním zlutovať, lež⁵ musíš²⁶ usmrtiť od muža po ženu, od batolafa až po dojča, od hovädzieho dobyčťa⁴⁸¹ až po drobné dobyčťa⁵⁸⁴, od ťavy až po osla. (4)Šául teda⁵⁹ predvolal⁶¹⁴ ľud a v Telám ich podrobil prehliadke⁴⁷², dvestotisíc peších²⁴⁹ a desaťtisíc mužov Júdu.

(5)A Šául prišiel až k mestu Amáléka a dal sa zápasit⁶¹⁵ v doline⁶¹⁶; (6)a Šául povedal ku Kénimu^{356 617}: Odíďte, odvráťte sa³⁵, zostúpte sprostred Amálékiho³⁵⁶, aby som ta nemusel²⁶ zobrat²⁸⁵ s ním, lebo ty si preukázal¹²⁶ súcit⁶¹⁸ so všetkými deťmi⁸⁵ Izráela, keď ony vystúpili^{10 426} z Egypta. Kéni^{356 617} sa teda⁵⁹ sprostred Amáléka odvrátil³⁵ (7)a Šául Amáléka pobil¹¹² od Chavíly po tvoj vstup do Šúra, ktorý je pred Egyptom⁶¹⁹, (8)a Agága, kráľa Amáléka, chytil^{19 471 620} živého a všetok ľud ostrím⁵³⁶ meča spravil^{19 471} odovzdaným^{612 613}; (9)ale zlutoval sa Šául a ľud nad Agágom a nad najlepším z drobného dobyčka a hovädzieho dobyčka a krmnými dobyčťami⁶²¹ a nad jahňatami a nad všetkým, čo bolo⁵⁶

dobré, a neboli³² ochotní⁶²² spraviť ich odovzdanými^{612 613}, ale všetok dobytok⁶²³ podradný⁶²⁴ a zoslabený⁶²⁵, ten³¹³ odovzdaným⁶¹² spravili⁶¹³.

(10)A k Samúelovi sa dostalo¹ slovo Hospodina výrok: (11)Je³² mi ľúto, že som Šáula uviedol v kráľovanie³⁷⁵ za kráľa, lebo sa od nasledovania mňa⁴⁹⁷ odvrátil a moje slová neuskutočnil⁵⁸. A Samúel bol zdrený⁶²⁶ a po celú noc kričal^{32 255} k Hospodinovi. (12)A keď Samúel zavčasu za rána vyšiel v ústrety Šáulovi, bola¹¹⁰ Samúelovi podaná správa²⁰¹ výrok: Šául prišiel do Karmela⁶²⁷, a hľa, chystá sa postaviť¹⁹⁷ si pomník⁶²⁸, a obrátil sa a prešiel a zostúpil do Gilgála. (13)I prišiel Samúel k Šáulovi a Šául mu povedal: Ty si požehnaný Hospodinom; slovo Hospodina som uskutočnil⁵⁸. (14)A Samúel mu povedal: A čo tento hlas drobného dobytky v mojich ušiach a hlas hovädzieho dobytky, ktorý ja počujem? (15)A Šául povedal: Tie³¹³ priviedli od Amalékého³⁵⁶, lebo sa ľud zlutoval nad najlepším z drobného dobytky a hovädzieho dobytky za účelom obetovania Hospodinovi, tvojmu Bohu, a ostatok sme spravili odovzdaným^{612 613}. (16)A Samúel k Šáulovi povedal: Pozhovej^{464 629}, nech⁵ si môžem²⁶ oznámiť²⁰¹, čo ku mne dnes v noci prehovoril Hospodin. I povedal mu: Hovor.

(17)A Samúel povedal: Či si sa ty, keď si bol malý v svojich očiach, nestal hlavou kmeňov¹⁵⁶ Izráela, keď ťa Hospodin pomazal za kráľa nad Izráelom? (18)A Hospodin ťa poslal na cestu⁶³⁰ a povedal: Choď a sprav odovzdanými^{12 13} tých hriešnikov, Amaléka, a daj sa bojovať²²² proti nemu až do spravenia im ich konca^{200 631}. (19)Prečo si teda⁵⁹ na³⁶¹ hlas Hospodina neposlúchol, lež⁵ si sa vrhol⁵⁷⁹ na lup, takže si spravil, čo je⁵⁶ v očiach Hospodina zlé? (20)A Šául k Samúelovi povedal: Veď som na³⁶¹ hlas Hospodina poslúchol a išiel som³² cestou, ktorou ma Hospodin poslal⁶³⁰, a priviedol som Agága, kráľa Amaléka, a Amaléka som spravil odovzdaným^{612 613}, (21)ale ľud z lupu vzal drobný dobytok a hovädzi dobytok, prvý⁶³² z odovzdaného⁶¹², na obetovanie Hospodinovi, tvojmu Bohu, v Gilgále. (22)A Samúel povedal:

Či má⁶ Hospodin zaľúbenie vo⁶³³ vzostupných³²⁵ a iných obetiach, ako v⁶³³ poslúchaní na³⁶¹ hlas Hospodina?

Hľa, poslúchanie je lepšie od obete, venovanie pozornosti od tuku baranov!

(23)Veď spurnosť je ako hriech veštenia a tvrdošijnosť⁶³⁴ ako modlárstvo a bôžikovia⁶³⁵; keďže si zavrhol slovo Hospodina, preto⁵ ťa zavrhol ohľadne kráľovania^{362 636}.

(24)A Šául k Samúelovi povedal: Zhrešil som, lebo som prestúpil⁶³⁷ príkaz⁴⁹⁶ Hospodina a tvoje slová, lebo som sa bál^{32 236} ľudu, takže⁵ som poslúchol na³⁶¹ ich hlas. (25)Teraz teda⁵⁹, prosím¹⁸², odpusti¹⁵⁸ môj hriech a vráť sa so mnou, nech⁵ sa Hospodinovi klaniam. (26)A Samúel k Šáulovi povedal: Nebudem sa s tebou vracat', lebo si zavrhol slovo Hospodina a Hospodin zavrhol teba, aby si viac nebol^{362 638} kráľom nad Izráelom. (27)A keď sa Samúel obrátil k odchodu, zachytil^{110 639} cíp⁶⁴⁰ jeho plášťa; ten⁵ sa odtrhol (28)A Samúel k nemu povedal: Dnes Hospodin od teba³⁶ odtrhol kráľovanie nad Izráelom¹²⁴ a dal ho tvojmu blížnemu⁶⁴¹, lepsiemu od teba, (29)veď predsa Nádej⁶⁴² Izráela nebude luhať ani ľutovať, lebo on je nie človek, žeby mal ľutovať. (30)I povedal: Zhrešil som; teraz ma, prosím¹⁸², pocti⁶⁴³ pred staršími môjho ľudu a pred Izráelom a vráť sa so mnou, nech⁵ sa pokloním Hospodinovi, tvojmu Bohu. (31)Samúel sa teda⁵ vrátil za Šáulom a Šául sa Hospodinovi poklonil.

(32)A Samúel povedal: Privedeť³⁵⁰ ku mne Agága, kráľa Amaléka. A Agág k nemu prišiel veselo⁶⁴⁴; a povedal si⁵²⁹: Isto horkosť smrti uhla³⁵. (33)A Samúel povedal: Ako pripravoval¹² tvoj meč ženy o deti, tak bude nad ženy⁶⁴⁵ bezdetnou tvoja matka. A Samúel v Gilgále pred tvárou Hospodina Agága rozsekal. (34)A Samúel odišiel do Rámy a Šául vystúpil do svojho domu v Givei Šáula. (35)A Samúel už viac Šáula nevidel¹⁹⁵ až do dňa svojej smrti, lebo sa Samúel nad Šáulom rmútil¹³²; a Hospodinovi bolo ľúto³², že Šáula v kráľovanie nad Izráelom uviedol³⁷⁵.

16 A Hospodin k Samúelovi povedal: Dokedy sa ty budeš nad Šáúlom rmútiť, že⁵ som ho ja ohľadne kraľovania³⁶² nad Isráélom zavrhol? Naplň svoj roh olejom a choď, chcem²⁶ ťa poslať k Jíšajovi, Béth-lechemímu²⁷¹, lebo som si vyhladiol⁶⁴⁶ kráľa medzi jeho synmi⁶⁴⁷. (2)A Samúel povedal: Ako mám²⁶ ísť? Keď⁵ to počuje Šáúl, potom⁵ ma zabije. I povedal Hospodin: Musíš²⁶ so sebou⁶⁴⁸ vziať jalovicu z hovädzieho dobytku a povedať: Prišiel som obetovať Hospodinovi; (3)a povoláš⁴² 194 k⁶⁴⁹ obeti Jíšaja a ja ti budem dávať na vedomie²⁹⁶, čo máš²⁶ robiť, a musíš²⁶ mi pomazať, koho ti budem chcieť²⁶ povedať. (4)A Samúel spravil, čo Hospodin prehovoril, a prišiel do Béth-lechemu; a starší mesta sa pri stretnutí s ním zlakli⁵²⁵ a povedali: Je tvoj príchod pokojný? (5)I povedal: Pokojný⁶⁵⁰, prišiel som obetovať Hospodinovi; posväťte sa a pridte k⁶⁴⁹ obeti so mnou. A posvätil Jíšaja a jeho synov a povolal¹⁹⁴ ich na obeť.

(6)A pri ich príchode sa stalo¹, že⁵ uvidel Eliáva a povedal si⁵²⁹: Isto⁶⁵¹ je pred Hospodinom jeho pomazaný. (7)Ale Hospodin k Samúelovi povedal: Nech nepozeraš⁴² na jeho výzor a na výšku jeho vzrastu (lebo som ho zavrhol), nie totiž o to ide, ako človek hľadá, lebo človek hľadá na výzor⁶⁵², no⁵ Hospodin hľadá na srdce⁶⁵³. (8)A Jíšaj zavolať na Avinádáva¹⁹² a dal mu prejsť pred tvárou Samuéla, i povedal: Ani v tomto nenašiel Hospodin záľubu⁴⁵⁹. (9)A Jíšaj dal prejsť Šammovi, i povedal: Ani v tomto nenašiel Hospodin záľubu⁴⁵⁹. (10)Tak⁵ dal Jíšaj pred tvárou Samuéla prejsť svojim siedmim synom a Samúel k Jíšajovi povedal: V týchto Hospodin záľubu nenašiel⁴⁵⁹.

(11)A Samúel k Jíšajovi povedal: Či sú tí mladíci⁵⁴ všetci⁶⁵⁴? I povedal: Ešte zvyšuje³² najmladší⁶⁰⁷; ten⁵, hľa, je pastierom pri drobnom dobytku⁶⁵⁵. A Samúel k Jíšajovi povedal: Pošli a daj ho priviesť⁶⁵⁶ 657, lebo do jeho príchodu sem nemôžeme²⁶ zasadnúť k stolu⁶⁵⁸. (12)Poslal teda⁵⁹ a uviedol ho; a on bol červenolíc⁶⁵⁹ s krásnymi očami⁶⁶⁰ a pekný¹⁴⁹ na pohľad; a Hospodin povedal: Vstaň a pomaz ho, lebo toto²⁴⁰ je on. (13)I vzal Samúel roh oleja a vprostred jeho bratov ho po-

mazal, a od oného dňa a naďalej⁶⁶¹ na Dávída⁶⁶² blahodarne⁶⁶³ pôsobil³² 664 Duch Hospodina. A Samúel vstal a odišiel do Rámy.

(14)A od Šáúla³⁶ 262 665 sa Duch Hospodina odvrátil³⁵ a dal sa ho znepokojovať⁶⁶⁶ mučivý⁶⁶⁷ duch od Hospodina¹³⁹. (15)A služobníci Šáúla k nemu povedali: Hľa, prosím¹⁸², znepokojuje⁶⁶⁶ ťa mučivý⁶⁶⁷ duch od Boha, (16)nech, prosím¹⁸², náš pán ráči²⁷ 42 povedať svojim nevoľníkom pred svojou tvárou, nech⁵ hladajú nadaného⁶⁶⁸ muža, hrájúceho na lýre⁴³⁵, a kedykoľvek sa na tebe ocitne⁶⁷⁴ mučivý⁶⁶⁷ duch⁴²⁶ od Boha, stane sa¹, že⁵ svojou rukou zahrá a bude³² ti lepšie. (17)A Šáúl k svojim služobníkom povedal: Nože¹⁸² mi muža dobre vediacieho hrať vyhladiť⁶⁴⁶ a ku mne uveďte. (18)I odvetil jeden zo sluhov⁵⁴ a povedal: Hľa, uvidel som syna Jíšaja, Béth-lechemího¹³ 271, znalého hrania a zdatného junáka⁷⁹ 81 a bojovníka⁶⁶⁹ a rozumného⁶⁷⁰ v reči a švárneho muža⁶⁷¹, a je s ním Hospodin. (19)Šáúl teda⁵⁹ k Jíšajovi poslal poslovc³³⁶ a odkázal⁶⁷²: Pošli ku mne Dávída, svojho syna, ktorý je pri drobnom dobytku. (20)A Jíšaj vzal osla, chlieb a mech vína a jedno kozľa; to⁵ skrze⁶⁷³ Dávída, svojho syna, poslal Šáúlovi. (21)A Dávid prišiel k Šáúlovi a zastal pred jeho tvárou; ten⁵ si ho veľmi zamiloval, i stal sa¹ mu nosičom¹⁵⁸ zbroje³¹⁰ (22)a k Jíšajovi Šáúl poslal odkaz³³⁷: Nech, prosím¹⁸², Dávid stojí⁴² pred mojou tvárou, lebo našiel³⁸² v mojich očiach priazeň⁴⁵. (23)A kedykoľvek sa na Šáúlovi ocitol¹ 674 duch od Boha, stávalo³² sa¹, že⁵ Dávid vzal lýru⁴³⁵ a zahral svojou rukou a Šáúlovi sa uľavilo a bolo³² mu lepšie a mučivý⁶⁶⁷ duch sa od neho³⁶ 262 665 odvracal³² 35.

17 A Pelištím²²¹ zhromaždili²⁸⁵ svoje vojská²²⁷ na boj²²²; i zhromaždili²⁸⁵ sa pri Sóchu, ktoré patrí Júdovi⁸⁵⁶, a položili sa²²³ medzi Sóchom a medzi Azérou v Efes-dammím. (2)A Šáúl a muži⁶⁵ Isráela sa zhromaždili²⁸⁵ a položili sa²²³ v doline³²¹ Élá⁶⁷⁵ a zoradili sa²²⁵ v ústrety Pelištím²²¹ na boj²²²; (3)a Pelištím²²¹ stáli na vrchu odtiaľto a Isráel, tí stáli na vrchu odtiaľto a medzi nimi bola prieva⁵³³.

(4)I vyšiel⁷⁴ z tábora²²⁷ Pelištím²²¹ popredný bojovník⁶⁷⁶, jeho meno Goljáth

z Gathu, jeho výška šesť laktov⁶⁷⁷ a piad', (5)a na jeho hlave prilba z mosadze⁶⁷⁸; a odetý bol on pancierom zo šupín, a váha toho panciera päťtisíc šekelov³⁸⁹ mosadze⁶⁷⁸ (6)a na jeho nohách holene z mosadze⁶⁷⁸ a medzi jeho plecami oštep z mosadze⁶⁷⁸ (7)a násada⁶⁷⁹ jeho kopije ako vratidlo tkáčov⁶⁸⁰ a čepel⁶⁸¹ jeho kopije – šesťsto šekelov³⁸⁹ železa; a pred jeho tvárou išiel nosič¹⁵⁸ štítu. (8)I zastal a zavolať do¹⁹² bojového šíku Izráela a povedal im: Prečo ste vychádzali⁷⁴ zoradiť sa²²⁵ na boj²²²? Či som ja nie Pelišti³⁵⁶ a vy nevoľníci Šáula¹³? Vyberte si muža, nech⁵ ku mne zostupuje; (9)ak bude môcť so mnou bojovať²² a poraziť¹¹² ma, vtedy⁵ sa vám staneme¹ nevoľníkmi²⁴⁵, no⁵ ak budem ja premožiteľom jemu⁶⁸² a porazím¹¹² ho, vtedy⁵ sa stanete¹ nevoľníkmi²⁴⁵ nám a budete obsluhovať²⁴⁶ nás. (10)I povedal ten Pelišti³⁵⁶: Ja som tohto dňa bojové šíky Izráela potupil; dajte mi muža, nech⁵ spolu bojujeme²²¹! (11)A keď tieto slová toho Pelištiho³⁵⁶ počul Šául a všetok Izráel, boli¹¹⁰ združení¹⁰⁴ a veľmi sa zľakli.

(12)A Dávid bol syn istého⁶⁸⁴ Efráthiho²⁷¹ z Bét-lechema Júdu; a jeho meno bolo Jíšaj a on mal⁶ ôsmich synov a v dňoch Šáula vstupoval³² medzi mužov ako starší. (13)A traja najstarší⁶⁸⁶ synovia Jíšaja odišli, odišli za Šáulom do boja²²²; a mená⁶⁵ jeho troch synov, ktorí odišli v boj²²²: Eliáv, prvorođený, a druhý po ňom⁶⁸⁷ Avinádáv a tretí Šammá; (14)a Dávid, ten³¹³ bol najmladší⁶⁰⁷, a traja najstarší⁶⁸⁶ odišli za Šáulom. (15)A Dávid spred Šáula³⁶ odišiel a vrátil sa k paseniu drobného dobytku svojho otca do Bét-lechema.

(16)A ten Pelišti³⁵⁶ sa približoval³² za rozodnievania⁶⁸⁸ aj za nastávania večera⁶⁸⁹ a staval³² sa po štyridsať dní.

(17)A Jíšaj Dávidovi, svojmu synovi, povedal: Nože¹⁸² vezmi pre svojich bratov⁴¹⁷ éfu⁶³ tohto praženého zrnia a týchto desať chlebov a zabehni v tábor²²⁷ k svojim bratom, (18)a týchto desať rezňov syra poniesieš⁴² veliteľovi³⁷⁰ tisíce a budeš sa môcť²⁶ podávať¹³³ na svojich bratov, či sa majú dobre⁴³⁰, a od nich vziať doklad⁶⁹⁰.

(19)A Šául a oni a všetci muži Izráela boli v doline³²¹ Elá⁶⁷⁵, bojujúc²²² s Peliš-

tím²²¹; (20)a Dávid za rána zavčasú vstal a drobný dobytok nechal na starosti⁶⁹¹ strážcovi³³ a zdvihol sa¹⁵⁸ a odišiel podľa toho, čo mu Jíšaj rozkázal, a prišiel k vozovej hradbe⁶⁹², keď⁵ vojenská sila⁶⁹³, vychádzajúca⁷⁴ do bojového šíku, sa dala pokrikovať²³¹ k⁶⁴⁹ bitke²²², (21)I zoradil sa²²⁵ Izráel aj Pelištím²²¹, bojový šík v ústrety bojovému šíku; (22)Dávid teda⁵⁹ nechal⁶⁹⁴ batožinu³¹⁰ zo seba²⁶² na starosti⁶⁹¹ ruke strážcu³³ batožín³¹⁰ a rozbehol sa v bojový šík a položil svojím bratom otázku⁶⁹⁵, či sa majú dobre⁴³⁰. (23)A keď on s nimi hovoril, hla¹⁰, vystupoval¹⁰ z bojových šíkov Pelištím²²¹ popredný bojovník⁶⁷⁶, jeho meno Goljáth, Pelišti³⁵⁶, z Gathu, a prehovoril podľa tamtych⁶⁸⁴ slov; to⁵ Dávid počul. (24)A všetci muži Izráela, keď oni toho muža uvideli⁴²⁶, vtedy⁵ pred jeho tvárou²¹⁵ prchali³², lebo⁵ sa veľmi báli³² 236. (25)A mužstvo Izráela vravelo³²: Či ste uvideli tohto muža, ktorý⁵⁶ vystupuje¹⁰? Veď vystupuje¹⁰ na tupenie Izráela; a stane sa¹, že muž, ktorý ho bude vedieť²⁶ poraziť¹¹², – kráľ ho chce²⁶ obohatiť veľkým bohatstvom a dať mu svoju dcéru a dom jeho otca spraviť v Izráelovi slobodným⁶⁹⁶. (26)A Dávid k mužom, ktorí⁵⁶ pri ňom stáli, prevravel výrokom: Čo sa bude robiť mužovi¹¹⁵, ktorý tohto Pelištiho³⁵⁶ bude vedieť²⁶ poraziť¹¹² a potupu od Izráela²⁶² odvráti³⁵? Veď kto je tento neobrezaný⁵⁴³ Pelišti³⁵⁶, že potupil bojové šíky živého Boha? (27)A ľud k nemu podľa tamtoho⁶⁸⁴ slova prevravel výrokom: Tak sa bude robiť mužovi¹¹⁵, ktorý ho poraziť¹¹². (28)A pri jeho hovorčení s tými mužmi načúval³² Eliáv, jeho najstarší⁶⁸⁶ brat, i vzbĺkol⁴⁶⁷ proti Dávidovi hnev Eliáva, i povedal: Načo toto, že si zostúpil? A na koho si hodil⁶⁹¹ trochu oného drobného dobytku v pustine? Poznám³² ja tvoju spupnosť⁶⁹⁷ a zlo tvojho srdca, že si prišiel za účelom pozerania na bitku¹²⁴ 222. (29)A Dávid povedal: Čo som teraz vykonal? Či to³¹³ nebolo slovo⁶⁹⁸? (30)I obrátil sa od⁶⁹⁹ neho naproti inému³⁶⁴ a prehovoril podľa tohto slova, a odvetili mu, ľud, slovom⁷⁰⁰ podľa slova predoslého⁷⁰¹.

(31)A slová, ktoré Dávid prehovoril, bolo počuť, i boli oznámené²⁰¹ pred tvárou Šáula; ten⁵ ho dal priviesť⁶⁵⁶ 657

(32) a Dávid k Šáúlovi povedal: Nech pre neho^{503 702} srdce človeka neklesá⁷⁰³; tvoj nevoľník pôjde a bude s týmto Pelištím³⁵⁶ bojovať²²². (33) A Šáúl k Dávidovi povedal: Nebudeš môcť ísť na tohto Pelištího^{199 221} bojovať²²² s ním, veď si ty mladík⁵⁴ a on je od svojej mladosti²⁹ bojovníkom⁶⁶⁹.

(34) A Dávid k Šáúlovi povedal: Tvoj nevoľník je³² svojmu otcovi pastierom pri drobnom dobytku⁶⁵⁵, a ak prišiel lev, alebo aj medveď, a uniesol¹⁵⁸ zo stáda dobytčá⁵⁸⁴, (35) vyšiel^{74 110} som za ním a skolil¹¹² som ho a vyprostil som ho z jeho tlamy, a ak sa postavil⁵⁸ proti mne, chytil¹¹⁰ som ho za⁷⁰⁴ fúz a skolil¹¹² som ho a usmrtil som ho. (36) Aj leva aj medveďa tvoj nevoľník skolil¹¹², i stane sa tento neobrezaný⁵⁴³ Pelišti³⁵⁶ sťahy jedným z nich, lebo potupil bojové šíky živého Boha. (37) A Dávid povedal: Hospodin, ktorý ma vyprostil z tlapy⁷⁰⁵ leva a z tlapy⁷⁰⁵ medveďa, on ma bude vedieť²⁶ vyprostiť z ruky tohto Pelištího³⁵⁶. A Šáúl k Dávidovi povedal: Chod' a nech bude⁴² Hospodin s tebou. (38) A Šáúl odel Dávda svojím šatstvom²⁵⁰ a na jeho hlavu dal prilbu z mosadze⁶⁷⁸ a odel ho pancierom; (39) a Dávid si zvrchu voči svojmu šatstvu^{250 706} pripásal¹²⁵ svoj meč a pokúsil sa⁷⁰⁷ vykročiť, lebo to nebol vyskúšal⁷⁰⁸; a povedal Dávid k Šáúlovi: Nebudem môcť v tomto⁷⁰⁹ chodiť, lebo som to nevyskúšal⁷⁰⁸. I stiahol³⁵ to⁷⁰⁹ Dávid zo seba²⁶² (40) a vzal v svoju ruku svoju palicu a vybral¹⁵⁵ si z potoka⁶¹⁶ päť hladkých kameňov a vložil¹²⁷ ich vo výstroj^{310 710} pastierov, ktorý mal⁶, totiž v kapsu, a v svoju ruku svoj prak, a pristúpil bližšie³⁵⁰ k Pelištímu³⁵⁶.

(41) A Pelišti³⁵⁶ sa postupne priblížil^{455 559 711} k Dávidovi a pred jeho tvárou muž nesúci¹⁵⁸ štít; (42) a keď Pelišti vzhliadol a uvidel Dávda, znevážil¹¹⁰ si ho, lebo bol mladík⁵⁴, a to červenolící a krásny⁷¹² výzorom. (43) I povedal Pelišti³⁵⁶ k Dávidovi: Či som ja pes, že ty na mňa¹⁹⁹ prichádzaš s palicami^{62 716}? A dal sa Pelišti³⁵⁶ Dávidovi zlorečiť skrze svojich bohov, (44) a povedal Pelišti³⁵⁶ k Dávidovi: Poď ku mne⁷³, nech⁵ môžem²⁶ dať tvoje mäso vtáctvu⁷¹⁴ nebies a zverí⁷¹⁵ poľa. (45) A Dávid k Pelištímu³⁵⁶ povedal: Ty na mňa¹⁹⁹ prichádzaš s mečom⁶² a s kopijou⁶² a s ošte-

pom^{62 716}, no⁵ ja na teba¹⁹⁹ prichádzam s menom^{62 716 717} Hospodina zástupov¹¹², Boha bojových šikov Izráela, ktoré si potupil; (46) tohto dňa tá Hospodin bude vydávať⁷¹⁸ v moju ruku, i budem tá mŕtve²⁶ skolit¹¹² a zosňať³⁵ z teba²⁶² tvoju hlavu a dať tohto dňa vtáctvu⁷¹⁴ nebies a živočístvu zeme mŕtvolý⁶⁵ z tábora²²⁷ Pelištím²²¹, i zvedia, všetka zem, že Izráel má⁹ Boha, (47) a zvedia, všetko toto zídienie⁷¹⁹, že nie mečom⁶² a kopijou^{62 716} Hospodin vyslobodzujú⁷¹, lebo boj²²² je pre Hospodina⁴¹⁷, i vydá vás v našu ruku.

(48) A keď Pelišti³⁵⁶ povstal a vyšiel a priblížil sa⁴⁵⁵ v ústrety Dávidovi, stalo sa¹, že⁵ sa Dávid náhlivo²⁵⁷ rozbehol v bojový šík v ústrety Pelištímu³⁵⁶; (49) i čiahol⁵⁷³ Dávid svojou rukou k svojmu výstroju^{310 710} a vzal odtadiaľ kameň; ten⁵ vystrelil z praku, takže⁵ udrel¹¹² Pelištího³⁵⁶ na jeho čelo, a kameň v jeho čelo vnikol, i padol na svoju tvár k zemi. (50) Tak⁵ sa Dávid prakom⁶² a kameňom^{62 716} stal silnejším⁷²⁰ od Pelištího³⁵⁶, takže⁵ Pelištího³⁵⁶ skolil¹¹² a usmrtil, hoci⁵ v ruke Dávda nebolo meča. (51) A Dávid sa rozbehol a postavil sa k Pelištímu³⁵⁶ a vzal jeho meč a vytasil ho z jeho pošvy a dorazil⁷²¹ ho a odťal¹⁷⁴ ním jeho hlavu. A keď Pelištím²²¹ uvideli, že ich hrdina⁷⁹ je mŕtvy, dali¹¹⁰ sa na útek (52) a muži Izráela povstali, aj Júdá, a dali sa pokrikovať²³¹ a prenasledovať Pelištím²²¹ až po tvoj vstup v prievru⁵³³ a po brány Ekróna; a smrteľne ranení⁷²² z Pelištím²²¹ padali³² po ceste k Šaarajim¹²⁴ až po Gath a po Ekrón. (53) A synovia Izráela sa od zápalistej honby⁷²³ za Pelištím vrátili a dali sa olupovať⁷²⁴ ich tábory²²⁷. (54) A Dávid vzal hlavu Pelištího³⁵⁶ a vniesol ju do Jerúsálama a jeho zbroj³¹⁰ zložil¹²⁷ v svojom stane.

(55) A ako Šáúl uvidel⁴⁴¹ Dávda vychádzajúceho⁷⁴ v ústrety Pelištímu³⁵⁶, povedal k Avnérovi, veliteľovi³⁷⁰ vojska¹¹: Či syn je tento mladík⁵⁴, Avné? A Avné povedal: Ako že je živá tvoja duša, ó⁵⁶ kráľu, – ak viem^{32 2071} (56) A kráľ povedal: Spýtaj sa ty, či syn je tento šuhaj. (57) A za¹¹ návratu Dávda od pobitia¹¹² Pelištího³⁵⁶, vtedy⁵ ho Avné vzal a uviedol ho pred tvár Šáúla, a hlava Pelištího³⁵⁶ bola v jeho ruke. (58) A Šáúl k nemu povedal: Či syn ty si,

ty chalan^{54?} I povedal: Syn tvojho nevoľníka Jíšaja, Béth-lechemího²⁷¹.

18 A ako on ku kráľovi dohovori⁴⁴¹ 725, stalo sa¹, že⁵ sa duša Jehónáthána spiala s dušou⁷²⁶ Dávida, takže⁵ si ho Jehónáthán zamiloval ako svoju dušu; (2) a Šául ho v onen deň vzal a nedal mu vrátiť sa v dom jeho otca. (3) A Jehónáthán a Dávid uzavreli zmluvu⁴⁶³, pretože⁷²⁷ ho on miloval⁴²⁶ ako svoju dušu, (4) a Jehónáthán si zobliekol⁸⁷⁵ plášť, ktorý mal na sebe, a dal ho Dávidovi, a svoje šatstvo⁷⁵⁰ až po svoj meč a po svoj luk a po svoj opasok⁷²⁸. (5) A Dávid sa dal vychádzať⁷⁴, kamkoľvek⁷²⁹ ho Šául posielal; počínal si rozvážne⁷³⁰ 756 a Šául ho ustanovil¹²⁷ nad bojovníkmi⁶⁶⁹, a bol³² vhod všetkému ľudu a aj všetkým služobníkom⁷³¹ Šáula.

(6) A pri ich príchode, pri návrate Dávida od pobitia¹¹² Pelištiho³⁵⁶, sa stalo¹, že⁵ vo všetkých miest³²⁷ Isráela v ústrety Šáulovi, kráľovi, vychádzali³² 74 spievať ženy a tanečné sprievody⁷³² za zvukov tamburíny⁷³², s veselostou⁶² a s trianglami⁶² 733, (7) a tie ženy, ktoré⁵⁶ hrali⁷³⁴, si odpovedali³² 735 a vraveli³²:

Šául udrel¹¹² 335 na svoje⁷³⁶ tisíce, no⁵ Dávid na svoje⁷³⁶ desaťtisíce.

(8) A Šául sa veľmi rozhneval⁴⁶⁷, lebo táto reč bola³² zlá v jeho očiach, a povedal si⁵²⁹: Dávidovi dali desaťtisíce a mne dali tisíce – teraz⁵ mu ešte len kráľovanie! (9) A od oného dňa a naďalej Šául na Dávida zazerá³².

(10) A na druhý deň²⁷² sa stalo¹, že⁵ na Šáula prišiel⁴³⁷ mučivý⁶⁶⁷ duch od Boha, takže⁵ sa vprostred domu dal vyčínať⁴³⁶; a Dávid svojou rukou hral ako každodenne⁷³⁷ a v ruke Šáula bola kopija, (11) i hodil Šául tou kopijou, lebo⁵ si povedal⁵²⁹: Musím²⁶ prebiť¹¹² cez Dávida aj cez stenu⁷³⁸. Ale Dávid sa pred jeho tvárou²⁷⁵ dvakrát vyhol.

(12) A Šául pocítil s prítomnosti tváre⁷³⁹ Dávida bázeň²³⁶ 740, lebo Hospodin bol¹ s ním a od Šáula⁴³ sa odvrátil³⁵; (13) preto⁵ ho Šául zo svojej blízkosti⁴³ odstránil³⁵ a ustanovil¹²⁷ si ho veliteľom³⁷⁰ tisíc, takže⁵ sa dal vychádzať⁷⁴ a vstupovať⁷⁴¹ pred tvárou ľudu. (14) A Dávid sa na všetkých svojich cestách prejavil²⁴⁴ ako rozvážne si počínajúci⁷⁵⁶ a Hospodin

bol s ním; (15) a keď Šául zistil²⁸³, že si on veľmi rozvážne počína⁷⁵⁶, dostal¹¹⁰ z⁷⁴² neho strach⁷⁴³, (16) ale všetok Isráel a Júdá Dávida miloval, keď on vychádzal⁷⁴ a vstupoval⁷⁴¹ pred ich tvárou.

(17) A Šául k Dávidovi povedal: Hľa, moja staršia⁶⁸⁶ dcéra Mérav; tú³¹³ ti chcem²⁶ dať za ženu, len mi buď²⁴⁴ zdatným⁸¹ mužom²⁴⁵ 610 a bojuj boje²²² Hospodina. Lebo⁵ si Šául povedal⁵²⁹: Nech sa na neho nedostáva¹⁴² ruka moja, lež⁵ nech sa na neho dostáva¹⁴² ruka Pelištím²²¹. (18) A Dávid k Šáulovi povedal: Kto som ja a kým je môj rod, čelad⁴⁰⁸ môjho otca, v Isráelovi, že mám²⁶ kráľovi byť zaťom? (19) Ale v dobe, keď sa Mérav, dcéra Šáula, mala dať⁷⁴⁴ Dávidovi, sa stalo¹, že⁵ ona bola daná za ženu Adriéľovi, Mecholáthímu²⁷¹.

(20) Ale Míchál, dcéra Šáula, si Dávida zamilovala³²; to⁵ Šáulovi oznámili²⁰¹, i bola³² tá vec⁷⁴⁵ správna⁷⁴⁶ v jeho očiach, (21) i povedal si⁵²⁹ Šául: Musím²⁶ mu ju dať, nech⁵ mu je nástrahou²⁴⁵ 747 a nech sa na neho dostáva¹⁴² ruka Pelištím²²¹. A k Dávidovi Šául povedal: Teraz⁵⁸³ sa so mnou⁷⁴⁸ druhý raz⁷⁴⁹ budeš spriazňovať⁷⁵⁰.

(22) A svojim služobníkom Šául rozkázal: K Dávidovi potajmo⁷⁵¹ prehovorte výrok: Hľa, kráľ má³² v tebe zaľúbenie a všetci jeho služobníci ťa milujú³², teraz sa teda⁵⁹ s kráľom⁷⁴⁸ spriazni⁷⁵⁰. (23) Nevoľníci kráľa teda⁵⁹ tieto slová vyslovili v uši Dávida a Dávid povedal: Či je vo vašich očiach bezvýznamné⁷⁵² spriazniť sa⁷⁵⁰ s kráľom⁷⁴⁸? A ja som človek¹¹⁷ chudobný a bezvýznamný⁷⁵². (24) A služobníci Šáula mu podali správu²⁰¹ výrok: Dávid sa vyslovil podľa týchto slov; (25) a Šául povedal: Takto musíte²⁶ povedať Dávidovi: Kráľ nemá⁹ túžbu po⁶³³ vene⁷⁵³, lež⁵ po⁶³³ sto predkožkách Pelištím²²¹ na vypomstienie sa na nepriateľoch kráľa. Lebo⁵ Šául pojal zámer nechať Dávida padnúť rukou Pelištím²²¹. (26) Jeho služobníci teda⁵⁹ oznámili²⁰¹ Dávidovi tieto jeho slová a v očiach Dávida bola³² tá vec správna⁷⁴⁶ – spriazniť sa⁷⁵⁰ s kráľom⁷⁴⁸. A dni sa neaplnili (27) a Dávid už povstal a odišiel, on aj jeho muži, a pobil¹¹² z⁵⁸⁷ Pelištím²²¹ dvesto mužov, a Dávid priniesol ich predkožky, i dodali ich kráľovi v plnom počte⁷⁵⁴ na spriaznenie sa⁷⁵⁰ s kráľom⁷⁴⁸;

Šául mu teda⁵⁹ Míchál, svoju dcéru, dal za ženu. (28)I zistil²⁸³ Šául a spoznal, že s Dávidom je Hospodin, a Míchál, dcéra Šáula, ho milovala³²; (29)Šául teda⁵⁹ počítal³² ešte väčšiu bázeň^{195 236 740 z⁷⁴²} Dávida a stal sa¹ Šául Dávidovi na všetky dni nepriateľom. (30)A náčelníci³⁷⁰ Pelištím²²¹ sa dali podniknúť výpravy⁷⁵⁵ a za každého²¹ ich vyjdenia⁷⁵⁵ sa stávalo¹³², že si Dávid počínal³² rozvážnejšie⁷⁵⁶ od všetkých nevoľníkov Šáula a jeho meno sa stalo veľmi vysoko ceneným.

19 A Šául prehovoril k Jehónáthánovi, svojmu synovi, a ku všetkým svojim služobníkom o usmrtení Dávida. Ale Jehónáthán, syn Šáula, mal³² v Dávidovi veľké⁷⁵⁷ zaľúbenie; (2)podal teda⁵⁹ Jehónáthán Dávidovi správu²⁰¹ výrokom: Šául, môj otec, sa usiluje o tvoje usmrtenie, teraz sa teda⁵⁹, prosím¹⁸², za rána maj na pozore³³ a ostaň⁷⁵⁸ v úkryte a schovaj sa⁴⁵⁸, (3)a ja chcem²⁶ vyjsť⁷⁴ a zastat po boku⁷⁵⁹ svojho otca v poli, kde budeš ty, a ja budem o tebe⁷⁶⁰ hovoriť k svojmu otcovi, a keď uvidím, čo bude, podám¹¹⁰ ti správu²⁰¹. (4)A Jehónáthán k Šáulovi, svojmu otcovi, o Dávidovi⁷⁶⁰ dobre prehovoril výrokom k nemu: Nech kráľ nehreší⁴² proti svojmu nevoľníkovi, proti Dávidovi, pretože voči tebe nezhešil a pretože jeho činy³⁶³ sú pre teba⁴¹⁷ veľmi dobré; (5)áno⁵, položil¹²⁷ svoje život⁷⁶¹ v svoju dľaň^{229 762} a porazil¹¹² Pelištího³⁵⁶, takže⁵ Hospodin všetkému Isráelovi spôsobil veľké vyslobodenie⁴⁷³ – uvidel si a zaradoval si sa, prečo teda⁵⁹ chceš²⁶ usmrtením Dávida bez príčiny hrešiť proti nevinnnej krvi? (6)I poslušoch Šául na³⁶¹ hlas Jehónáthána a odprisahal Šául: Ako že je Hospodin živý – ak má^{26 207} byť usmrtený! (7)A Jehónáthán povolal¹⁹⁴ Dávida, i oznámil²⁰¹ mu Jehónáthán všetky tieto slová a uviedol Jehónáthán Dávida k Šáulovi, i bol³² pred jeho tvárou ako predtým²³⁸.

(8)A opäť nastala¹⁹⁵ vojna²²² a Dávid vytiahol⁷⁴ a dal sa proti Pelištím²²¹ bojovať²²² a udrel¹¹² na nich veľkým úderom^{242 335}, takže⁵ sa pred jeho tvárou⁷¹⁵ dali na útek. (9)Ale na Šáulovi sa ocitol¹⁶⁷⁴ muživý⁶⁶⁷ duch od Hospodina, a keď sedel v svojom dome a v jeho ruke bola jeho kopija a Dávid rukou hral, (10)pokúsil^{110 763} sa

Šául kopijou prebiť¹¹² cez Dávida aj cez stenu⁷³⁸; ten⁵ pred tvárou⁷¹⁵ Šáula učoval, takže⁵ kopiju vbil¹¹² v stenu, a Dávid prchol a vyviazol v onú noc, (11)ale Šául do domu Dávida poslal poslov³³⁶ strážiť³³ ho a za rána ho usmrtiť. A Dávidovi podala správu²⁰¹ Míchál, jeho žena, výrokom: Ak nie si hotový zachrániť^{340 764} svoje život⁷⁶¹ tejto noci, budeš ty zajtra usmrtený. (12)Míchál teda⁵⁹ Dávida spustila oknom, i odišiel a utiekol a vyviazol, (13)a Míchál vzala domácu modlu⁶³⁵, tú⁵ položila¹²⁷ na lôžko, v ktorého⁸⁴⁴ miestach záhlavia⁷⁶⁵ položila¹²⁷ sieťku⁷⁶⁶ z kozej srsti⁷⁶⁷ a prikryla rúchom, (14)a keď Šául poslov³³⁶ poslal Dávida priviesť⁶⁵⁷, povedala¹¹⁰: On chorie. (15)Šául teda⁵⁹ poslov³³⁶ poslal Dávida pozrieť^{283 768}, s výrokom: Vyneste¹⁰ ho na lôžku ku mne na jeho usmrtenie. (16)A keď poslovia³³⁶ prišli, hľa¹¹⁰, na lôžku domáca modla⁶³⁵ a v miestach⁷⁶⁵ jeho záhlavia sieťka⁷⁶⁶ z kozej srsti⁷⁶⁷. (17)Šául teda⁵⁹ povedal k Míchál: Prečo si ma takto ošudila a prepustila³⁰⁵ môjho nepriateľa, takže⁵ vyviazol? A Míchál povedala k Šáulovi: On ku mne povedal: Prepusti³⁰⁵ ma, prečo ťa mám²⁶ usmrtiť?

(18)A Dávid utiekol a vyviazol a prišiel k Samúelovi do Rámy a oznámil²⁰¹ mu všetko, čo mu¹¹⁵ Šául vykonal, i odišiel on a Samúel a usúdili sa v Nájóth; (19)to⁵ bolo Šáulovi oznámené výrokom: Hľa, Dávid je v Nájóth v Ráme. (20)Šául teda⁵⁹ poslal poslov³³⁶ priviesť⁶⁵⁷ Dávida; a keď bolo³² vidieť^{129 769} spoločnosť prorokujúcich⁴³⁶ prorokov a Samuéla stojaceho ako dosadeného^{686 770} nad nimi, ocitol¹¹⁰ sa¹ na Šáulových posloch^{336 674} Boží Duch, takže⁵ sa dali prorokovať⁴³⁶ aj oni. (21)To⁵ oznámili²⁰¹ Šáulovi, i poslal iných³⁶⁴ poslov³³⁶, ale aj oni sa dali prorokovať⁴³⁶; Šául teda⁵⁹ ešte poslal¹⁹⁵ poslov³³⁶, tretích, a aj oni se dali prorokovať⁴³⁶. (22)Odišiel teda⁵⁹ do Rámy aj on; a keď prišiel k veľkej cisterne⁷⁷¹, ktorá je v Séchú, spýtal¹¹⁰ sa: Kde je Samúel a Dávid? A povedali mu: Hľa, v Nájóth v Ráme. (23)I odišiel ta, do Nájóth v Ráme, a ocitol sa¹ na ňom⁶⁷⁴ – aj na ňom – Boží Duch, takže⁵ pri chôdzi stále^{559 772} prorokoval⁴³⁶, než prišiel do Nájóth v Ráme; (24)potom⁵ aj on zoblíkol¹⁸⁵ svoje rúcha a dal sa aj on

prorokovať⁴³⁶ pred tvárou Samúela a ležal^{33 773} nahý *po* celý onen deň a *po* celú noc. Preto vravia: Či aj Šául je medzi prorokmi?

20 A Dávid z Nájóth v Ráme utiekol a prišiel a pred tvárou Jehónáthána povedal: Čo som spravil, čo je mojou nepravosťou²⁰² a čo je mojím hriechom pred tvárou tvojho otca, že sa usiluje o moje žitie⁷⁶¹? (2)I povedal mu: Ďaleko *od toho*, nesmieš²⁶ umrieť; hľa, môj otec nerobí vec veľkú ani⁷⁷⁴ vec malú, žeby⁵ ma neupozorňoval⁷⁷⁵; prečo by teda⁵⁹ môj otec pred mnou²¹⁵ skrýval túto vec? Toho⁴⁰⁴ niet. (3)A Dávid ešte odprisahá a povedal: Tvoj otec isto⁷⁷⁶ vie³², že som našiel v tvojich očiach priazeň⁴⁵, i povedal si⁵²⁹: Jehónáthán nech toto nevie⁴², aby sa nermútil⁷⁷, lebo⁷ veru, *ako že je živý* Hospodin a *že je živá* tvoja duša, *že je len*²²⁶ krok medzi mnou a medzi smrťou.

(4)A Jehónáthán k Dávidovi povedal: Čo tvoja duša vraví⁷⁷⁸, to⁵ pre teba⁴¹⁷ chcem²⁶ spraviť. (5)A Dávid povedal k Jehónáthánovi: Hľa, zajtra je nov mesiac a ja mám²⁶, pravdaže⁷⁷⁶, s kráľom sadnúť jesť, *ale* ma *azda* budeš môcť²⁶ prepustiť³⁰⁵, aby som sa v poli skrýval²⁶ až do tretieho večera. (6)Ak ma tvoj otec vôbec⁷⁷⁶ bude postrádať¹³³, vtedy⁵ môžeš²⁶ povedať: Dávid sa odo mňa naliehavo⁷⁷⁶ vypýtal zabehnúť v Bét-lechem, svoje mesto, lebo tam má⁶ celá jeho čľaď⁴⁰⁸ výročnú obeť⁵¹. (7)Ak bude hovoriť takto: Dobre, *vtedy* má⁶ tvoj nevoľník pokoj; no⁵ ak sa naopak⁷⁷⁶ bude hnevať⁴⁶⁷, vedz, že je³² z jeho strany⁴³ s konečnou platnosťou rozhodnuté^{200 779} o zlom. (8)Azda potom⁵ uskutočníš¹²⁶ zmlovanie⁶¹⁸ nad svojím nevoľníkom, lebo si svojho nevoľníka uviedol v zmluvu⁴⁶³ Hospodina so sebou; no⁵ ak je pri mne nepravosť²⁰², usmrť ma ty, veď až k svojmu otcovi – načo toto, že by si ma uvádzal? (9)A Jehónáthán povedal: Ďaleko ti *od toho*; áno, ak isto⁷⁷⁶ budem vedieť²⁰⁷, že je zo strany⁴³ môjho otca s konečnou platnosťou rozhodnuté^{200 779} o zlom, aby prišlo¹⁸⁴ na teba, a nebudem ti to³¹³ oznamovať^{201 780}! (10)A Dávid povedal k Jehónáthánovi: Kto mi podá správu²⁰¹, ak ti azda tvoj otec bude odpovedať čím si tvrdým⁷⁸¹? (11)A Jehónáthán povedal

k Dávidovi: Poď, nech⁵ môžeme²⁶ vyjsť na pole. Vyšli teda⁵⁹ oni obaja na pole.

(12)A Jehónáthán k Dávidovi povedal: Hospodine, Bože Isráela, ak budem okolo^{11 226 665} *tohto* času zajtra *alebo* pozajtra⁷⁸² mať istotu⁷⁸³ *ohľadne* svojho otca, že⁴⁴⁴ hľa, je dobre pre Dávida, a nebudem potom k tebe posilať, *aby* som ťa upozornil⁷⁷⁵, (13)nech Hospodin takto robí⁴² Jehónáthánovi a takto nech pridáva^{42 195}; ak bude môj otec mať zlo za⁷⁸⁴ dobré proti tebe⁷⁸⁵, vtedy⁵ ťa upozorním⁷⁷⁵ a prepustím³⁰⁵ ťa, nech⁵ môžeš²⁶ v pokoji odísť, a Hospodin bude s tebou, ako bol³² s mojím otcom. (14)A nielen ak ja ešte *budem* živý a *nielen* pri mne⁷⁸⁶ nech uskutočňuje^{42 126} láskavosť⁶¹⁸ Hospodina, tak⁵ eš nebudem musieť²⁶ mrieť, (15)lež⁵ nech svoju láskavosť⁶¹⁸ nikdy⁵⁵ neodtínaš^{42 174} od môjho domu⁴³, ani pri Hospodinovom vytínaní¹⁷⁴ nepriateľov Dávida, každého²⁴⁷, z povrchu tváre⁷⁸⁷ pôdy²⁵¹. (16)I zjednal sa⁷⁸⁸ Jehónáthán s domom Dávida: To⁵ kiež Hospodin vyhladá⁴² z ruky nepriateľov Dávida. (17)A Jehónáthán Dávida v⁷²⁷ svojej láske k nemu⁷⁸⁹ ďalej zaprisahal¹⁹⁵, lebo ho miloval³², ako miloval svoju dušu⁷⁹⁰.

(18)A Jehónáthán mu povedal: Zajtra je nov mesiac a budeš postrádaný¹³³, lebo tvoje sedadlo bude prázdne^{133 791}; (19)musíš²⁶ teda⁵⁹ počkať tri dni⁷⁹², zostúpiť hlboko⁷⁹³ a prísť k miestu, kde si sa skryl v deň činu^{363 794}, a ostať vedľa kameňa Ezel. (20)A ja k jeho strane budem vystreľovať tri šípy, ako vypúšťaním³⁰⁵ si do terča, (21)a hľa, budem posilať sluhu⁵⁴: Choď, nájdí³⁸² šípy; ak budem sluhovi⁵⁴ vravieť zreteľne⁷⁹⁵: Hľa, šípy sú od teba na tejto strane⁷⁹⁶, vezmi ich, vtedy⁵ príď, lebo máš⁶ pokoj a niet ničoho⁴⁴⁹, *ako že* Hospodin je živý. (22)No⁵ ak šuhajovi budem vravieť takto: Hľa, šípy máš⁶ od seba až ďalej, odíď, lebo ťa Hospodin prepustil³⁰⁵. (23)A tá⁷⁹⁷ vec, o ktorej¹³⁴ sme prehovorili, ja a ty, hľa, Hospodin je navždy⁵⁵ medzi mnou a medzi tebou.

(24)Dávid sa teda⁵⁹ v poli skryl; a nastal nový mesiac a kráľ k hodu^{568 798} zasadol jesť, (25)i sadol kráľ na svoje sedadlo ako inokedy¹⁹⁶, na sedadlo *pri* stene¹²⁴, a Jehónáthán povstal⁷⁹⁹ a po boku Šáula sadol

Avnér a miesto¹³² Dávida ostalo prázdne^{133 791}. (26) A Šáúl v onen deň neprehovoril nič⁴⁸⁵, lebo si povedal⁵²⁹: To³¹³ bude dajaká príhoda³¹⁴, takže on nie je čistý, isto nie je čistý. (27) No⁵ keď sa v nasledovný deň²⁷² po nove²⁷⁴ mesiaca, druhého dňa, stalo¹, že⁵ miesto¹³² Dávida ostalo prázdne^{133 791}, povedal¹⁰⁰ kráľ k Jehónáthánovi, svojmu synovi: Prečo syn Jíšaja ani včera ani dnes neprišiel k hodu^{568 798}? (28) A Jehónáthán Šáulovi odvetil: Dávid sa odo mňa⁴³ naliehavo⁷⁷⁶ vypýtal do Bét-lechema (29) a povedal: Prepusti³⁰⁵ ma, prosím¹⁸², lebo máme⁶ v meste rodinnú obeť⁸⁰⁰ a sám³¹³ môj brat ma povolal⁵³¹, takže teda⁸⁰¹, ak som našiel v твоjich očiach priazeň⁴⁵, nech sa, prosím¹⁸², smiem²⁶ vzdialiť⁸⁰² a uvidieť svojich bratov. Preto k stolu kráľa neprišiel. (30) I vzbĺkol⁴⁶⁷ hnev Šáula proti Jehónáthánovi, i povedal mu: Synu zvrhlice⁸⁰³ a buričky⁸⁰⁴, či neviem³², že sa ty na svoju hanbu a na hanbu nahoty⁸⁰⁵ svojej matky tiahneš^{155 806} k⁸⁰⁷ synovi Jíšaja? (31) Preto nikdy¹⁷³, kým syn Jíšaja je živý na zemi²⁵¹, nebudeš môcť²⁶ obstať³⁴⁴ ty ani tvoje kralovanie; teraz teda⁵⁹ pošli a prived⁶⁵⁷ ho ku mne, lebo on je synom smrti. (32) A Jehónáthán Šáulovi, svojmu otcovi, odvetil a povedal k nemu: Prečo má²⁶ byť usmrtený? Čo spravil? (33) A Šáúl po ňom hodil kopijou na jeho skolenie¹¹², takže⁵ Jehónáthán spoznal, že je to³¹³ zo strany jeho otca⁴³ s konečnou platnosťou rozhodnuté^{200 779} – usmrtiť Dávida. (34) I povstal⁸⁰⁸ Jehónáthán od stola⁴³ v blku⁴⁶⁷ hnevu a v druhý deň novu mesiaca nezjedol chleba⁵⁶⁸, lebo bol pre Dávida zarmútený⁷⁷⁷, že ho jeho otec zhanobil⁸⁰⁹.

(35) A za rána sa stalo, že⁵ Jehónáthán podľa dohody¹³⁷ s Dávidom¹²⁴ vyšiel⁷⁴ do poľa a s ním mladý⁶⁰⁷ sluha⁵⁴; (36) a tomu sluhovi⁵⁴ povedal: Nože¹⁸² bež, nachádzaj³⁸² šípy, ktoré ja budem vystreľovať. Sluha⁵⁴ sa rozbehol a on vystrelil šíp tak, aby ho preletel⁸¹⁰; (37) a keď sluha⁵⁴ prišiel až po miesto¹³² šípa, ktorý Jehónáthán vystrelil, zavolať¹⁰⁰ Jehónáthán za sluhom⁵⁴ a povedal: Či nie je šíp od teba až ďalej? (38) A Jehónáthán za sluhom⁵⁴ zavolať: Poponáhľaj sa, chváťaj, nesmieš²⁶ sa zastavovať. A sluha⁵⁴ Jehónáthána šípy

zozbieral a prišiel k svojmu pánovi; (39) no⁵ ten sluha⁵⁴ nič⁴⁸⁵ nevedel³², iba Jehónáthán a Dávid vedeli³² o tej veci¹³⁴. (40) Jehónáthán teda⁵⁹ dal svoje zbrane³¹⁰ sluhovi⁵⁴, ktorý mu *patril*, a povedal mu: Choď, zanes v mesto. (41) Sluha išiel a Dávid povstal zo strany⁶⁹⁹ juhu⁵⁴¹ a padol na svoj obličaj⁸⁸⁵ k zemi a trikrát sa poklonil, i pobožkali jeden druhého⁴⁴⁵ a zaplakali jeden s⁸¹¹ druhým⁴⁴⁵, Dávid až nadmieru⁸¹². (42) A Jehónáthán Dávidovi povedal: Choď v pokoji; ako sme si my odprisahali, my obaja v mene Hospodina výrok: Hospodin nech bude⁴² navždy⁵⁵ medzi mnou a medzi tebou, medzi semenom mojim a medzi semenom твоjim. ⁸¹³ I vstal⁸¹⁴ a odišiel, a Jehónáthán vstúpil v mesto.

21 A Dávid prišiel do Nóva k Achímelechovi, kňazovi, a Achímelech sa pri stretnutí Dávida zlakol⁵²⁵ a povedal mu: Prečo si ty sám³⁴⁶, ty a nikoho¹¹⁷ nieto s tebou? (2) A Dávid Achímelechovi, kňazovi, povedal: Kráľ mi rozkázal *istú* vec a povedal ku mne: O tej veci, v ktorej ťa ja posielam a ktorú som ti rozkázal, nech sa nikto¹¹⁷ nič⁴⁸⁵ nedozvedá⁴², a sluhov⁵⁴ som odkázal na to a to⁸¹⁵ miesto¹³². (3) Teraz teda⁵⁹, čo je pod tvojou rukou, daj v ruku moju, päť chlebov alebo čo bude⁵⁶ nájdené³⁸². (4) A kňaz Dávidovi odvetil a povedal: Nieto pod mojou rukou⁸¹⁶ všedného⁸¹⁷ chleba, ibaže je chlieb svätý; len či sa sluhovia⁵⁴ zdržali³³ od žien! (5) A Dávid kňazovi odvetil a povedal mu: Keďže nám ženy boli neprístupné^{665 818} ako včera, *tak* predvčerom²³⁸, pri mojom vyjdení⁷⁴, ostali¹ teda⁵⁹ ústrojenstvá^{310 819} sluhov⁵⁴ svätými⁸²⁰; toto³¹³ je síce⁵⁹ úloha⁶³⁰ všedná⁸¹⁷, no⁵ predsa zaiste⁸²¹ dnes *každý*¹⁷¹ ostáva na *svojom* ústrojenstve^{310 710 819} svätým⁸²². (6) Kňaz mu teda⁵⁹ dal sväté^{820 823}, lebo tam nebolo chleba, iba ak chleby predkladné^{65 824}, odňaté³⁵ z prítomnosti tváre⁷³⁹ Hospodina na položenie¹²⁷ chleba teplého⁸²⁵ v deň jeho prinesenia⁶⁵⁷. (7) A v onen deň tam *bol* muž zo služobníkov Šáula, pozdržavší sa⁴⁰³ pred tvárou Hospodina, a jeho meno Dóég, Edómí³⁹⁶, predstavený pastierov, ktorí *patrili* Šáulovi. (8) A Dávid Achímelechovi povedal: A niet *toho*, žeby tu pod tvojou rukou bola kopia

alebo meč? Nevzal som totiž v svoju ruku ani svoj meč a ani svoju zbroj³¹⁰, lebo vec kráľa bola³² naliehavá. (9)A kňaz povedal: Meč Goljátha, Pelištího³⁵⁶, ktorého si skollil¹¹² v doline³²¹ Elá⁶⁷⁵, hľa, ten³¹³ je, zabalený v šat, za ornátom; ak si ho chceš²⁶ vziať, vezmi, lebo iného³⁶⁴ okrem neho tu³⁹⁶ niet. A Dávid povedal: Niet jemu podobného⁴⁶⁰, daj mi ho. (10)A Dávid vstal a utiekol oného dňa pred tvárou Šáúla²¹⁵ a prišiel k Áchíšovi, kráľovi Gathu.

(11)A služobníci Áchíša k nemu povedali: Či toto²⁴⁰ nie je Dávid, kráľ zeme? Či nie o tomto si v tanečných sprievodoch⁷³² odpovedali⁷³⁵ výrok: Šáúl udrel¹¹² 335 na svoje⁷³⁶ tisíce, no⁵ Dávid na svoje⁷³⁶ desaťtisíce? (12)A Dávid tieto slová vložil¹²⁷ v svoje srdce a pocítil z⁷⁴² Áchíša, kráľa Gathu, veľkú⁷⁵⁷ bázeň²³⁶ 740, (13)i dal sa v ich očiach predstierať porušenie svojho rozumu⁸²⁶ a robiť sa v ich ruke pomäteným a čarbať po dverách²¹⁰ brány a spúšťať svoju slinu na svoju bradu⁸²⁷. (14)A Áchíš k svojim služobníkom povedal: Hľa, vidíte človeka¹¹⁷ správajúceho sa ako šialenec; načo ste ho ku mne privádzali? (15)Som ja potrebný šialených, že ste tohto privedli ukazovať svoje šialenstvo predomnou? Či má²⁶ tento vstúpiť do môjho domu?

22 A Dávid odtadiaľ odišiel a vyviazol do jaskyne Adullám; to⁵ keď počuli jeho bratia a všetok dom jeho otca, zostúpili¹¹⁰ ta k nemu, (2)a zhromaždili sa k nemu všetci ľudia¹¹⁷ 828 v zovretí⁸²⁹ a každý človek¹¹⁷, ktorý mal⁶ veriteľa⁸³⁰ a každý človek¹¹⁷ zahorknutý v duši, i stal sa¹ nad nimi vodcom²⁴⁵ 370 a boli³² s ním, asi²²⁶ štyristo mužov. (3)A odtadiaľ Dávid odišiel do Miceph Móáva⁸³¹ a ku kráľovi Móáva⁸³¹ povedal: Nech, prosím¹⁸², smie²⁶ môj otec a moja matka vyjsť⁷⁴ k vám⁸³², než budem môcť²⁶ zvedieť, čo so mnou¹¹⁵ Boh bude chcieť²⁶ spraviť. (4)Zaviedol ich teda⁵⁹ ku kráľovi⁸³² 833 Móáva⁸³¹ a usídlili sa pri ňom na všetky dni pobytu Dávida v nedobytnom mieste⁸³⁴.

(5)A Gád, prorok, k Dávidovi povedal: Nesmieš²⁶ v nedobytnom mieste⁸³⁴ ostať; odíď, nech⁵ si⁵⁴⁵ vstúpiš v zem Júdu. Dávid teda⁵⁹ odišiel a vstúpil v les Cháreth. (6)A Šáúl počul, že bol vypátraný⁸³⁵ Dávid

a muži, ktorí boli s ním; a Šáúl sedel v Givei pod tamariškou na výšine a v jeho ruke bola jeho kopija a pred ním⁸³⁶ stáli všetci jeho služobníci, (7)a Šáúl svojim služobníkom, ktorí⁵⁶ pred ním⁸³⁶ stáli, povedal: Nože¹⁸² počujte, synovia Jemínioho³⁷⁶: Vari⁸³⁷ vám všetkým³⁰⁰ bude syn Jíšaja dávať polia a vinice? Bude vám všetkým³⁰⁰ dávať stať sa⁸³⁸ veliteľmi³⁷⁰ tisícov a veliteľmi³⁷⁰ stovák? (8)Veď ste sa vy všetci³⁰⁰ spikli proti mne a niet ochotného upozornit³⁴⁰ ma³⁹⁹ na⁸³⁹ spoločovanie sa⁷⁸⁸ 840 môjho syna so synom Jíšaja, a nieto z vás nikoho nado mnou truchliaceho⁸⁴¹ a ochotného upozornit³⁴⁰ ma³⁹⁹, že môj syn proti mne postavil⁵⁸ 842 môjho služobníka za zákerníka⁸⁴³, ako v tento deň. (9)A Dóég, Edómí³⁵⁶, ktorý⁸⁴⁴ bol postavený nad nevoľníkmi Šáúla, odvetil a povedal: Uvidel som syna Jíšaja prichádzajúceho do Nóva k Achímelechovi, synovi Achítúva; (10)ten sa pre neho⁴¹⁷ 845 s otázkou obrátil na Hospodina⁴⁵⁷ a dal mu stravu a dal mu meč Goljátha, Pelištího³⁵⁶. (11)A kráľ poslal zavolať Achímelecha, syna Achítúva, kňaza, a všetok dom jeho otca a kňazov, ktorí boli v Nóve; i prišli oni všetci³⁰⁰ ku kráľovi. (12)A kráľ povedal: Nože¹⁸² počuj, synu Achítúva. A Achímelech povedal: Hľa, ja¹⁹³, môj pane. (13)A Šáúl povedal: Prečo ste sa proti mne spikli, ty a syn Jíšaja, takže⁵ si mu dal chlieb a meč a obrátil si sa⁸⁴⁶ pre neho⁴¹⁷ 845 s otázkou na Boha⁴⁵⁷ na povstanie proti mne¹⁹⁹ ako zákerník⁸⁴³, ako v tento deň? (14)A Achímelech kráľovi odvetil a povedal: A kto je medzi tvojimi služobníkmi ako Dávid, verný¹⁸⁰ a zať kráľa, ktorý⁵ má³² prístup³⁵ 847 k vypočutiu u teba⁸⁴⁸ a v tvojom dome je vážený¹⁶¹? (15)Začal som sa pre neho⁴¹⁷ 845 s otázkami obracať na Boha⁴⁵⁷ dnes? Ďaleko mi od toho! Nech kráľ nič⁴⁴⁹ nezvaluje⁴² 127 na svojho nevoľníka⁸⁴⁹, na nikoho⁸⁴⁹ z domu⁸⁵⁰ môjho otca, lebo tvoj povedal z tohto všetkého⁸⁵¹ nevedel³² nič⁴⁴⁹ malé ani⁸⁵² veľké. (16)A kráľ povedal: Istotne⁵⁹² musíš²⁶ umrieť, Achímelech, ty aj všetok dom tvojho otca. (17)A behúňom³⁶⁸, ktorí⁵⁶ pred ním⁸³⁶ stáli, kráľ povedal: Obráťte sa a usmrťte kňazov Hospodina, lebo aj ich ruka je s Dávidom, a pretože vedeli³², že on uteká, a neupozornili ma³⁹⁹. Ale slu-

žobníci kráľa neboli³² naklonení⁶²² vystrieť⁵⁷³ svoju ruku, aby sa vrhli¹⁸⁴ ⁸⁵³ na kňazov Hospodina; (18)kráľ teda⁵⁹ povedal Dóégovi: Obráť sa ty a vrhni sa⁸⁵³ na kňazov. A Dóég, Edómí³⁵⁶, on sa na kňazov vrhol⁸⁵³ a usmrtil v onen deň osemdesiatich a piatich mužov nosiacich¹⁵⁸ ornát z plátna, (19)a Nów, mesto kňazov, vybil¹¹² ostrím⁵³⁶ meča od muža až po ženu, od batolaťa až po dočja a po hovädzie dobyčča⁴⁸¹ a osla a drobné dobyčča⁵⁸⁴ – ostrím⁵³⁶ meča. (20)Ale jeden syn Achímelecha, syna¹³ Achítúva, vyviazol, ktorého⁸⁴⁴ meno bolo Evjáthár, a utiekol za Dávidom; (21)a Evjáthár Dávidovi oznámil²⁰¹, že Šáúl pozabíjal kňazov Hospodina. (22)A Dávid Evjáthárovi povedal: Vedel³² som v onen deň, keď tam Dóég, Edómí³⁵⁶, bol, že isto⁸⁵⁴ bude podávať Šáulovi správu²⁰¹; previnil som sa ja proti všetkým dušiam domu tvojho otca. (23)Ostaň so mnou, nech sa nebojíš⁴² ²³⁶; áno, kto sa bude usilovať o žitie⁷⁶¹ moje, bude sa usilovať o žitie⁷⁶¹ tvoje, ale ty pri mne budeš predmetom starostlivosti⁸⁵⁵.

23 I podali Dávidovi správu²⁰¹ výrokom: Hľa, Pelištím²²¹ bojujú²²² proti Keíle, a oni lúpia⁶⁰⁶ holohumnice. (2)Dávid sa teda⁵⁹ na Hospodina s otázkou obrátil⁴⁵⁷ výrokom: Či mám²⁶ ísť, nech⁵ pobijem¹¹² týchto Pelištím²²¹? A Hospodin k Dávidovi povedal: Choď, nech⁵ na Pelištím²²¹ udrieš¹¹² ³³⁵, i budeš môcť²⁶ Keílu oslobodiť⁷¹. (3)A muži Dávda k nemu povedali: Hľa, my sa bojíme²³⁶ tu v Júdovi⁸⁵⁶, a čím skôr, ak pôjdeme ku Keíle proti¹⁹⁹ bojovým šíkom Pelištím²²¹! (4)Dávid sa teda⁵⁹ ešte znova na Hospodina s otázkou obrátil¹⁹⁵ ⁴⁵⁷ a Hospodin mu ovetil a povedal: Vstaň, zostúp ku Keíle, lebo ja sa chystám vydat'¹⁹⁷ Pelištím²²¹ v tvoju ruku. (5)Odišiel teda⁵⁹ Dávid a jeho muži ku Keíle a dal sa proti Pelištím²²¹ bojovať²²² a odohnal ich stáda⁸⁵⁷ a udrel¹¹² na nich veľkým úderom²⁴² ³³⁴, takže⁵ Dávid obyvatelov Keíly oslobodil⁷¹.

(6)A pri úteku⁷²⁷ Evjáthára, syna Achímelecha, k Dávidovi do Keíly sa stalo¹, že sa nadol dostal v jeho ruke ornát. (7)A Šáulovi bolo oznámené²⁰¹, že Dávid vstúpil do Keíly; a Šáúl povedal: Boh sa ho zriekol⁸⁵⁸ pre moju ruku⁸⁵⁹, lebo je³²

zavretý vstupom v mesto s dverami²¹⁰ a závorami⁶⁵. (8)Šáúl teda⁵⁹ predvolal⁶¹⁴ všetok ľud do boja²²², na zostúpenie ku Keíle, na obliehanie proti Dávidovi¹⁹⁹ a proti jeho mužom¹⁹⁹. (9)A Dávid sa dozvedel, že Šáúl proti nemu spríada⁸⁶⁰ zlo; i povedal k Evjáthárovi, kňazovi: Prines³⁵⁰ ornát! (10)A Dávid povedal: Hospodine, Bože Isráela, tvoj nevoľník s istotou⁸⁶¹ počul, že Šáúl sa usiluje vstúpiť do Keíly na zničenie³⁰¹ mesta mojou príčinou. (11)Či ma občania⁸⁶² Keíly budú chcieť²⁶ vydat'⁷¹⁸ v jeho ruku? Či bude Šáúl zostupovať, ako tvoj nevoľník počul? Hospodine, Bože Isráela, podaj, prosím¹⁸², správu²⁰¹ svojmu nevoľníkovi! A Hospodin povedal: Bude zostupovať. (12)A Dávid povedal: Či budú občania⁸⁶² Keíly chcieť²⁶ vydat'⁷¹⁸ mňa a mojich mužov v ruku Šáula? A Hospodin povedal: Budú chcieť²⁶ vydat'⁷¹⁸.

(13)Dávid teda⁵⁹ povstal, aj jeho muži, asi²²⁶ šesťsto mužov, a vyšli⁷⁴ z Keíly a dali sa chodiť, kde³⁹⁶ mohli²⁶ chodiť. A Šáulovi bolo oznámené²⁰¹, že Dávid z Keíly vyviazol; i vzdal sa vyjdenia⁷⁵⁵. (14)A Dávid sa usídlil v pustine, v nedobytných miestach⁸³⁴; usídlil sa totiž⁵⁹ na vrchu v pustine Zíf a Šáúl ho po všetky dni hľadal³², ale Boh ho nevydal v jeho ruku.

(15)A Dávid zistil²⁸³, že Šáúl vyšiel⁷⁴ usilovať sa o jeho žitie⁷⁶¹; i bol Dávid v pustine Zíf v lese. (16)A Jehónáthán, syn Šáula, povstal a pobral sa do lesa k Dávidovi; a posilnil jeho ruku v Bohu (17)a povedal k nemu: Nech sa nebojíš⁴² ²³⁶, lebo ruka Šáula, môjho otca, ťa nebude môcť²⁶ nájsť, a nad Isráelom budeš kraľovať ty, a ja ti budem druhým²⁴⁵ ⁸⁶³, a to⁸⁶⁴ vie aj Šáúl, môj otec. (18)I uzavreli oni obaja pred tvárou Hospodina zmluvu⁴⁶³; a Dávid v lese ostal a Jehónáthán odišiel k svojmu domu.

(19)A k Šáulovi do Gívey vystúpili¹⁰ Zífim²⁷¹ s výrokom: Či sa Dávid neskrýva u nás v nedobytných miestach⁸³⁴ v lese, na pahorku Chachílá, ktorý je od juhu⁸⁶⁵ púšte⁸⁶⁶? (20)Teraz teda⁵⁹ zostúp, ó⁵⁶ kráľu, podľa všetkého tvojjej duše želania zostúpiť, a na nás⁴⁷⁷ bude vydat'⁷¹⁸ ho v ruku kráľa. (21)A Šáúl povedal: Vy ste požehnaní Hospodinom, že ste sa nado mnou zľutovali; (22)choďte, prosím¹⁸², ešte sa uistite³⁴⁴ a vyzvedzte a vypozerujte²⁸³ jeho

miesto¹³², kam sa dostala jeho noha⁸⁶⁷, kto ho tam uvidel, lebo ku mne povedali, že on veľmi⁸⁶⁸ chytráči⁸⁶⁹; (23) vyzozorujte²⁸³ teda⁵⁹ a vyzvedzte všetky jeho skrýše, kde sa skrýva, a vráťte sa naisto⁸⁷⁰ ku mne, i pôjdeme s vami, a ak on je v zemi, stane sa¹, že⁵ ho medzi všetkými tisícimi Júdu budem vedieť²⁶ vystopovať. (24) Povstali teda⁵⁹ a pred Šáúloom³⁶⁹ odišli do Zífa. A Dávid a jeho muži boli v pustine Máón v stepi⁸⁷¹ k juhu⁸⁶⁵ púšte⁸⁶⁶; (25) jeho⁵ sa pobral Šáúl a jeho muži hľadať. To⁵ oznámili²⁰¹ Dávidovi, i zostúpil na skalisko⁵²¹ a ostal v pustine Máón; to⁵ keď počul Šáúl, rozohnal¹⁰⁰ sa v pustinu Máón za Dávidom⁸⁷², (26) i išiel¹³² Šáúl a jeho muži zo strany vrchu odtiaľto a Dávid a jeho muži zo strany vrchu odtiaľto, a Dávid sa dal úzkostlivo náhlit⁸⁷³ pred tvárou²¹⁵ Šáúla ujsť, kým⁵ sa Šáúl a jeho muži k Dávidovi a k jeho mužom obchvatom blížili⁸⁷⁴ polapiť⁶²⁰ ich. (27) No⁵ k Šáúlovi prišiel posol³³⁶ s výrokom: Poponáhľaj sa a poď, lebo na zem zaútočili⁸⁷⁵ Pelištím²²¹. (28) Šáúl sa teda⁵⁹ od honby za Dávidom⁸⁷² vrátil a odišiel v ústrety Pelištím²²¹. Preto onému miestu¹³² dali názov²⁶⁷ Sela-ham-machlekóth⁸⁷⁶. (29) A Dávid odtiaľ vyštúpil¹⁰ a usídlil sa v nedobytných miestach⁸³⁴ v Ěn-gedí.

24 Ako sa Šáúl vrátil od prenasledovania⁴⁹⁷ Pelištím²²¹, stalo sa¹, že⁵ mu podali správu²⁰¹ výrokom: Hľa, Dávid je v pustine Ěn-gedí. (2) Šáúl teda⁵⁹ vzal tritisíc vybraných¹⁵⁵ mužov zo všetkého Isráéla a vyšiel hľadať Dávida a jeho mužov na skálach⁵⁷⁰ 619 665 kozorožcov. (3) I prišiel na ceste k salašom drobného dobytká, kde⁸⁴⁴ bola jaskyňa; tam⁵ Šáúl vstúpil prikryť svoje nohy⁸⁷⁸, a vnútri⁸⁷⁹ tej jaskyne sedeli Dávid a jeho muži. (4) A muži Dávida k nemu povedali: Hľa, deň, o ktorom¹³⁴ ti Hospodin, tvoj Boh, povedal: Hľa, ja sa chystám vydať¹⁹⁷ tvojho nepriateľa v tvoju ruku, nech⁵ mu¹¹⁵ spravíš podľa toho, čo bude dobré v твоjích očiach. A Dávid vstal a potajmo⁷⁵¹ odrezal¹⁷⁴ cíp⁶⁴⁰ plášta, ktorý bol na Šáúlovi, (5) no⁵ potom sa stalo¹, že⁵ srdce Dávida ho udrelo¹¹² 880, pretože cíp⁶⁴⁰ plášta, ktorý bol na Šáúlovi, odrezal¹⁷⁴; (6) i povedal k svojim mužom: Ďaleko mi, skrze Hos-

podina⁸⁸¹, žeby som svojmu pánovi¹¹⁵, pomazanému¹¹⁵ Hospodina, mal²⁶ spraviť⁸⁸² túto vec, vystrieť⁵⁷³ na neho svoju ruku; áno, on je pomazaný Hospodina. (7) A týmito slovami Dávid svojich mužov zadržal⁸⁸³ a nedal im povstať proti¹⁹⁹ Šáúlovi. A Šáúl povstal z jaskyne a vyšiel cestou, (8) a potom z jaskyne povstal Dávid a za Šáúloom zavolať výrokom: Môj pane, ó⁵⁶ kráľu! A keď sa Šáúl obzrel za seba, schýlil¹¹⁰ Dávid hlavu⁸⁸⁴, obličaj⁸⁸⁵ k zemi, a poklonil sa; (9) a Šáúlovi Dávid povedal: Prečo počúvaš slová ľudí⁸⁸⁶, výrok: hľa, Dávid sa usiluje o tvoje zlé? (10) Hľa, tohto dňa vidia³² tvoje oči, že ťa Hospodin dnes vydal v moju ruku v jaskyni, a prehovorilo sa¹²⁹ o zabíí teba, no⁵ zmlieval som¹²⁹ sa nad tebou a povedal som: Nebudem svoju ruku vystierať⁵⁷³ na svojho pána, lebo on je pomazaný Hospodina. (11) A pozri, môj otče, áno, pozri cíp⁶⁴⁰ tvojho plášta v mojej ruke, lebo podľa môjho odrezania¹⁷⁴ cípu⁶⁴⁰ tvojho plášta, a že som ťa nezabil, vedz a pozri, že niet v mojej ruke zla ani prestúpenia⁸⁸⁷ a nezhešil som voči tebe, no⁵ ty strojíš úklady⁸⁸⁸ môjmu životu⁷⁶¹ 889, aby si ho vzal¹⁸⁴. (12) Hospodin bude rozsudzovať medzi mnou a medzi tebou a Hospodin ma na tebe⁸⁹⁰ pomstí, no⁵ moja ruka proti tebe nebude, (13) ako vraví príslovie⁸⁹¹ starých: Zlovôľa vychádza⁷⁴ od zlovoľného, no⁵ moja ruka proti tebe nebude. (14) Za kým vytiahol⁷⁴ kráľ Isráéla? Za kým sa ty zenieš⁸⁷²? Za mŕtvym psom, za jednou blchou! (15) No⁵ zástancom²⁴⁵ 892 sa stane¹ Hospodin, ten⁵ rozsúdi medzi mnou a medzi tebou, i pozrie sa a povedie môj spor⁸⁹³ 894 a bude ma vedieť²⁶ vysúdiť⁸⁹⁰ z tvojej ruky!

(16) A ako Dávid dokončil²⁰⁰ 441 prehovor týmito slovami k Šáúlovi, stalo sa¹, že⁵ Šáúl povedal: Či je toto tvoj hlas, môj synu, Dávid? A Šáúl pozdvihol¹⁵⁸ svoj hlas a rozplakal sa (17) a povedal: Ty si spravodlivejší odo mňa, lebo ty si mi preukázal⁸⁹⁵ dobré, kým⁵ ja som ti preukázal⁸⁹⁵ zlé; (18) to⁵ si ty dnes dal najavo²⁰¹, ako si so mnou uskutočnil¹²⁶ dobré, ako si, keď ma Hospodin vydal⁷¹⁸ v tvoju ruku, ma nezabil¹¹⁰. (19) Ved⁵ ak voľakto¹¹⁷ zastihuje³⁸² svojho nepriateľa, či⁵ ho prepustí³⁰⁵ po dobrotky⁸⁹⁶? I bude ti Hospodin dobrým

odplácať za to, čo si dnes spravil mne¹¹⁵. (20) Nože teda⁸⁰¹, hľa, viem³², že istotne⁸⁹⁷ budeš kraľovať a že v tvojej ruke⁸⁹⁸ bude kráľovstvo Isráela upevnené⁵⁸; (21) teraz mi teda⁵⁹ pri Hospodinovi odprisahaj: Ak budeš²⁰⁷ vytínať¹⁷⁴ moje semä po mne a ak budeš²⁰⁷ vyhláďať⁸⁹⁹ moje meno z domu môjho otca! (22) A Dávid Šáúlovi odprisahal a Šáúl odišiel do svojho domu a Dávid a jeho muži vystúpili¹⁰ na nedobytné miesto⁸³⁴.

25 A Samúel umrel, i zhromaždili sa, všetok Isráel, a dali sa pre neho⁴⁷ nariekať⁹⁰⁰, a pochovali ho v jeho dome v Ráme.

A Dávid povstal a zostúpil do pustiny Párán. (2) A v Máóne *bol* muž, ktorého⁸⁴⁴ hospodárstvo⁹⁰¹ bolo na Karmeli⁹⁰², a ten muž *bol* veľmi bohatý³⁵¹, lebo⁵ mal⁶ tritisíc oviec⁹⁰³ a tisíc kôz; a *bol*³² na Karmeli pri strihaní svojich oviec⁹⁰³. (3) A meno toho muža *bolo* Návál a meno jeho ženy Avigajil, a tá žena *bola* veľmi rozumná⁹⁰⁴ a krásna zjavom⁹⁰⁵ a ten muž *bol* tvrdý⁷⁸¹ a zlý v skutkoch⁹⁰⁶, a on *bol* Káliví^{271 907}. (4) I počul Dávid v pustine, že Návál strihá svoje ovce⁹⁰³; (5) vyslal teda⁵⁹ Dávid desiatich mladíkov⁵⁴ a tým mladíkom⁵⁴ Dávid povedal: Vystúpte¹⁰ na Karmel a vojdite k Náválovi, i spýtajte sa⁴² v mojom mene, či sa má dobre⁴³⁰, (6) a povedzte⁴² takto: K životu⁹⁰⁸! Aj ty sa máj dobre, aj tvoj dom nech sa má dobre, aj všetko, čo ti *patrí*, nech sa má dobre⁹⁰⁹! (7) I počul som teraz, že *sú* u teba⁹¹⁰ strihači; nože⁸⁰¹, pastieri, ktorých máš⁶, bývali³² s nami, neuškodili⁸⁰⁹ sme im a *po* všetky dni ich pobytu na Karmeli im nič⁴⁸⁵ nechýbalo^{32 133 791 911}; (8) spýtaj sa svojich sluhov⁵⁴, oni ti podajú správu²⁰¹. Kiež teda⁵⁹ títo mladíci⁵⁴ nachádzajú^{42 382} v твоjich očiach priazeň⁴⁵, veď sme prišli k dobrému dňu; daj, prosím¹⁸², čo tvoja ruka bude môcť²⁶ nájsť³⁸², svojim nevoľníkom a svojim synovi, Dávidovi. (9) I prišli mladíci⁵⁴ Dávída a prehovorili k Náválovi podľa všetkých týchto slov a stíchli⁹¹².

(10) A Návál služobníkom Dávída odvetil a povedal: Kto *je* Dávid a kto syn Jíšaja? Dnes sa rozmnožili nevoľníci, ktorí⁵⁶ sa odtrhujú⁹¹³ každý²⁴⁷ od³⁴⁷ svojho pána! (11) Mám²⁶ teda⁵⁹ vziať svoj chlieb⁵⁶⁸

a svoju vodu⁹¹⁴ a svoju zakáľačku, čo som nazakáľal⁹¹⁵ svojim strihačom, a dať ľudom¹¹⁷, o ktorých neviem³², odkiaľ oni *sú*? (12) I obrátili sa mladíci⁵⁴ Dávída svojou cestou a vrátili sa a prišli a podali mu správu²⁰¹ podľa všetkých týchto slov; (13) a Dávid povedal svojim mužom: Pripášte¹²⁵ si každý²⁴⁷ svoj meč! Pripásali¹²⁵ si teda⁵⁹ každý²⁴⁷ svoj meč, aj Dávid si svoj meč pripásal¹²⁵, a vystúpili¹⁰ za Dávidom, asi²²⁶ štyristo mužov, a dvesto, *tí* ostali pri batožinách³¹⁰.

(14) A Avigajil, žene Návála, podal jeden mladík⁵⁴ zo sluhov⁵⁴ správu²⁰¹ výrokom: Hľa, Dávid poslal z pustiny poslov³³⁶ pozdraviť⁵²⁷ nášho pána, ale oboril sa⁵⁷⁹ na nich; (15) a *tí* muži *boli* voči nám veľmi dobrí a neuškodili⁸⁰⁹ nám a *po* všetky dni, čo sme sa pri našom pobyte v poli s nimi stýkali³², sme nič⁴⁸⁵ nepoškodili^{32 133 911}, (16) aj nocou aj dňom *boli*³² múrom okolo nás⁹¹⁶, *po* všetky dni nášho pobytu s nimi, keď sme pásli drobný dobytok. (17) Teraz teda⁵⁹ vedz a uváž²⁸³, čo máš²⁶ robiť, lebo na nášho pána a proti všetkému jeho domu je s konečnou platnosťou zosnované^{6200 779} nešťastie⁴⁵³, no⁵ on je ničomník¹⁰⁷, nedá sa k nemu prehovoriť⁹¹⁷.

(18) A Avigajil náhlivo²⁵⁷ vzala dvesto chlebov a dva mechy vína a päť pripravených¹²⁶ kusov drobného dobytky a päť se¹⁹¹⁸ praženého zrnia a sto hrúd hrozienok a dvesto hrúd sušených fig; to⁵ naskládla na osly (19) a svojim sluhom⁵⁴ povedala: Postupujte⁴²³ predom mnou³⁶⁹; hľa, ja prichádzam za vami. Ale svojmu mužovi Náválovi nedala vedieť²⁰¹. (20) A keď ona jazdila na oslovi a zostupovala po odľahlej strane⁹¹⁹ vrchu, stalo sa¹¹⁰, že⁵ hľa, Dávid a jeho muži zostupovali jej v ústrety, takže⁵ ich stretla. (21) A Dávid povedal: Iba na oklamanie⁹²⁰ som strážil^{32 33} všetko, čo tomuto človekovi v pustine *patrí*, takže⁵ zo všetkého, čo mu *patrí*, nič⁴⁸⁵ nechýbalo^{32 133 791 911}; áno⁵, odplatil²⁷⁵ mi zlým miesto dobrým. (22) Takto nech Boh robí⁴² nepriateľom¹¹⁵ Dávída a takto nech pridáva^{42 195}, ak budem²¹⁶ nechávať do svetla rána zo všetkého, čo mu *patrí*, močiaceho na stenu⁹²¹!

(23) A Avigajil Dávída uvidela a náhlivo²⁵⁷ zostúpila z osla²⁶² a padla pred

obličajom⁸⁸⁵ Dávda na svoju tvár a sklonila sa na zem, (24)áno⁵, padla k jeho nohám a povedala: Na mne – ja⁹²², môj pane, – *nech bude tá neprávosť*²⁰², a nech, prosím¹⁸², smie²⁶ tvoja služobná prehovoriť v tvoje uši, a počuj slová svojej služobnej. (25)Kiež, prosím¹⁸², môj pán neupína^{42 127} svoje srdce k tomuto ničomnému človekovi^{117 923 924}, na Návála, lebo aké je jeho meno, taký je⁹²⁵ on: Jeho meno je Návál⁹²⁶ a bezbožnosť⁹²⁷ je pri ňom, a ja, tvoja služobná, som nevidela³² mladíkov⁵⁴ môjho pána, ktorých si vyslal; (26)teraz teda⁵⁹, môj pane, *ako že je živý* Hospodin a živá je tvoja duša, Hospodin, ktorý ťa zarazil pred pridením³⁶² v krvi^{928 929} a pomožením^{71 930} sebe svojou rukou⁹³¹, nech budú⁴² ako Návál tvoji nepriatelia, usilujúci sa o zlé proti môjmu pánovi¹⁹⁹¹ (27)A teraz toto požehnanie, ktoré tvoja služka priniesla môjmu pánovi, to⁵ nech sa dá⁴² mladíkom⁵⁴, ktorí⁵⁶ chodia v sprievode⁹³² môjho pána. (28)Odpusti¹⁵⁸, prosím¹⁸², prestúpenie⁸⁸⁷ svojej služobnej, lebo Hospodin istotne⁹³³ môjmu pánovi chce²⁶ zriadiť¹²⁶ trvalý⁷⁸⁰ dom, lebo môj pán bojuje^{32 222} boje²²² Hospodina a za všetky tvoje dni⁹³⁴ sa pri tebe nenašlo³⁸² zlo. (29)Povstal síce⁵⁹ človek prenasledovať ťa a usilovať sa o tvoje žitie⁷⁶¹, no⁵ duša môjho pána ostane¹ zaviazaná⁹³⁵ v zväzku⁹³⁶ života²⁹ pri Hospodinovi, tvojom Bohu, no⁵ dušu tvojich nepriateľov bude vystreľovať^{333 937} sprostred⁹³⁸ puzdra⁹³⁹ praku. (30)A keď Hospodin môjmu pánovi¹¹⁵ bude robiť podľa všetkého, čo dobrého prehovoriť o tebe⁹⁴⁰, a prikáže⁵³¹ ťa za panovníka⁴⁰¹ nad Isráélom, stane sa¹, (31)že⁵ ti nebude na potknutie sa⁹⁴¹ ani na urážku⁹⁴² srdca môjho pána toto: Ani preliatie krvi bez príčiny ani pomoženie⁷¹ môjho pána *samému* sebe. A keď Hospodin môjmu pánovi spraví dobre, kiež¹⁰ si pripomenieš⁴² svoju služobnú.

(32)A Dávid Avígajil povedal: *Nech je velebený*⁹⁴³ Hospodin, Boh Isráela, ktorý ťa tohto dňa poslal mne v ústrety, (33) *a nech je požehnané tvoje pochoptenie*⁹⁴⁴ a *nech si požehnaná ty*, ktorá si ma tohto dňa zadržala³¹⁵ od pridenia v krvi^{928 929} a pomoženia⁷¹ sebe svojou rukou⁹³¹. (34)No⁵ jednako, *ako že je živý*

Hospodin, Boh Isráela, ktorý ma zarazil pred ublížením⁹³⁰ tebe, keby si mi nebola náhlivo²⁵⁷ prišla v ústrety, áno, ak by bol²⁰⁷ býval Náválovi do svetla rána ostal močiari na stenu⁹²¹ (35)A Dávid vzal z jej ruky, čo mu priniesla, a jej povedal: Vystúp¹⁰ v pokoji k svojmu domu; pozri, poslúchol som na³⁶¹ tvoj hlas a prijal¹⁵⁸ som tvoju tvár.

(36)A Avígajil prišla k Náválovi, a hľa, on mal⁶ v svojom dome hostinu⁹⁴⁵ ako hostinu⁹⁴⁵ kráľa, a srdce Návála pri nej⁹⁴⁶ bolo potešené⁹⁴⁷ a on bol nadmieru opitý, i neoznámila²⁰¹ mu až do svetla rána nič⁴⁴⁹ malé ani veľké; (37) *a za rána*, keď víno³⁷ z Návála vyšlo^{74 426}, sa stalo¹, že⁵ mu jeho žena tieto veci oznámila²⁰¹, a jeho srdce v jeho vnútri zmŕtvelo a on sa stal¹ staby kameňom. (38)A asi²²⁶ o desať dní sa stalo¹, že⁵ Hospodin Návála raniť⁹⁴⁸, takže⁵ umrel.

(39)A keď Dávid počul, že Návál umrel, povedal: *Nech je velebený*⁹⁴³ Hospodin, ktorý rozhodol spor^{893 894} mojej potupy zo strany⁹⁴⁹ Návála a svojho nevoľníka zastavil pred zlom^{362 950 951} a zlo Návála vrátil Hospodin na jeho hlavu. A Dávid poslal a vyslovil sa o^{62 952} Avígajil, vziať si ju za ženu; (40) *i prišli služobníci Dávda k Avígajil na Karmel a prehovorili k nej výrokom: Poslal nás k tebe Dávid, vziať si ťa za ženu. (41)I vstala a poklonila sa, obličaj*⁸⁸⁵ k zemi, a povedala: Hľa, tvoja služobná *bude* za nevoľníčku⁹⁵³, umývať nohy služobníkov môjho pána. (42)A Avígajil náhlivo²⁵⁷ vstala a na oslovi odišla s piatimi svojimi dievkami⁹⁵⁴, ktoré⁵⁶ chodili v jej sprievode⁹³², a pobrała sa za poslami³³⁶ Dávda a stala sa¹ mu ženou²⁴⁵.

(43)A Dávid pojal aj Achínóam, z Jizre-éla, takže⁵ sa mu obidve stali¹ ženami²⁴⁵; (44) *a Šául bol dal Míchál, svoju dcéru, ženu Dávda, Paltímu, synovi Laíša z Gallím.*

26 A k Šáulovi do Givy prišli Zí-fím²⁷¹ s výrokom: Či sa Dávid ne-skrýva na pahrbku Chachílá na pokraji⁶¹⁹ púšte⁸⁶⁶? (2)Šául teda⁵⁹ vstal a zostúpil do pustiny Zíf, a s ním tritisíc mužov, vyberaných^{155 877} Isráela, hľadať Dávda v pustine Zíf. (3)I položil sa²²³ Šául na pahrbku Chachílá, ktorý je na pokraji⁶¹⁹ púšte⁸⁶⁶, pri ceste, a Dávid ostával v pustine a zistil¹²⁸³,

že Šául prišiel do pustiny za ním. (4) Dávid teda⁵⁹ vyslal vyzvedačov a dozvedel sa, že Šául naisto⁸⁷⁰ prišiel; (5) i vstal Dávid a prišiel na miesto¹³², kde sa Šául položil²²³, a uvidel Dávid miesto¹³², kde ľahol Šául a Avnér, syn Néra, veliteľ³⁷⁰ jeho vojska¹¹, i ležal Šául vnútri vozovej hradby^{692 955} a ľud, tí spočívali²²³ okolo neho⁹⁵⁶.

(6) A Dávid sa ujal slova⁵⁵¹ a prevravel k Achímelechovi, Chittímu³⁵⁶, a k Avíšajovi, synovi Cerúje, bratovi Jóava, výrok: Kto so mnou chce²⁶ zostúpiť k Šáulovi do tábora²²⁷? A Avíšaj povedal: Ja pri tebe chcem²⁶ zostúpiť. (7) Prišiel teda⁵⁹ Dávid a Avíšaj v noci k ľudu, a hľa, Šául spiaci ležal vnútri vozovej hradby^{692 955} a v zemi v miestach jeho záhľavia⁷⁶⁵ vtlačená jeho kopija, a okolo neho⁹⁵⁶ ležali Avnér a ľud. (8) A Avíšaj k Dávidovi povedal: Boh dnes vydal⁷⁸ tvojho nepriateľa v tvoju ruku; teraz teda⁵⁹, prosím¹⁸², nech ho smiem²⁶ jedným razom⁹⁵⁷ prebiť¹¹² kopijou až v zem; to⁵ mu nebudem musieť²⁶ opakovať. (9) A Dávid k Avíšajovi povedal: Nebudeš⁴² ho hubiť³⁰¹, lebo kto vystrie⁵⁷³ svoju ruku na Hospodinovho pomazaného a bude uznaný za nevinného⁹⁵⁸? (10) A Dávid povedal: Ako že je živý Hospodin – iba ak ho Hospodin bude chcieť²⁶ raniť⁹⁴⁸ alebo príde jeho deň a umrie alebo zostúpi v bitku²²² a bude zmetený⁵⁰⁸; (11) ďaleko mi, skrze Hospodina⁸⁸¹, od vystretia⁵⁷³ mojej ruky na Hospodinovho pomazaného! No⁵ teraz, prosím¹⁸², vezmi tú kopiju, ktorá je v miestach jeho záhľavia⁷⁶⁵, a ten krčah vody⁹⁵⁹, a my⁵⁴⁵ podme⁴². (12) Dávid teda⁵⁹ vzal kopiju a krčah vody⁹⁵⁹ z miest záhľavia⁷⁶⁵ Šáula a oni⁵⁴⁵ odišli, a nebylo viadiaceho a nebolo zvedevšieho a nebolo precitnuvšieho, lebo oni všetci³⁰⁰ spali, lebo na nich padol tvrdý spánok od Hospodina.

(13) A Dávid prešiel na druhú stranu^{539 960} a zastal na temene⁹⁶¹ vrchu z ďaleka; priestor¹³² medzi nimi bol rozsiahly⁸⁶. (14) A Dávid zavolať na¹⁹² ľud a na¹⁹² Avnéra, syna Néra, výrok: Či nebudeš odpovedať, Avnér? A Avnér odvetil a povedal: Kto si ty, že si zavolať na¹⁹² kráľa? (15) A Dávid k Avnérovi povedal? Či si ty nie muž? A kto je ti podobný⁴⁶⁰ v Izráelovi? A prečo si nedal pozor³³ na svojho pána,

kráľa, keď jeden z ľudu prišiel kráľa, tvojho pána, zahubiť³⁰¹? (16) Nie je dobrá táto vec, ktorú si spravil! Ako že je živý Hospodin, že ste synovia smrti, vy, ktorí ste nad svojím pánom, nad pomazaným Hospodina, nebedlili^{32 331}. Teraz teda⁵⁹ pozri, kde je kopija kráľa aj s krčahom vody⁹⁵⁹, čo bolo v jeho miestach záhľavia⁷⁶⁵!

(17) A Šául rozpoznal^{858 962} hlas Dávida, i povedal: Či je toto tvoj hlas, môj synu, Dávid? A Dávid povedal: Môj hlas, môj pane, kráľu. (18) A povedal: Prečo toto, že sa môj pán naháňa za svojím nevoľníkom⁸⁷²? Áno, čo som spravil a čo za zlo je v mojej ruke? (19) Teraz teda⁵⁹, prosím¹⁸², nech môj pán, kráľ, počuje⁴² slová svojho nevoľníka: Ak tá proti mne podnietil Hospodin, nech vonia⁴² dar²², no⁵ ak synovia ľudí⁸⁸⁶, nech sú oni prekliati pred tvárou Hospodina, lebo ma dnes vyhnali⁹⁶³ zo začlenenia v dedičstvo⁴²⁵ Hospodina, výrok⁹⁶⁴: Choď, slúž³⁴⁵ iným³⁶⁴ bohom! (20) No⁵ jednako⁸⁰¹ nech moja krv nepadá⁴² k zemi mimo tváre⁹⁶⁵ Hospodina; veď kráľ Izráela vytiahol⁷⁴ hľadať jednu blchu, ako by prenasledoval jarabicu na vrchoch!

(21) A Šául povedal: Zhrešil som – vráť sa, môj synu, Dávid, lebo ti už nebudem ubližovať, za to, že sa moje žitie⁷⁶¹ tohto dňa stalo²⁴⁴ drahým v твоjich očiach. Hľa, vykonal som pochabosť a poblúdl som preveľmi⁹⁶⁶. (22) A Dávid odvetil a povedal: Hľa, kopija kráľa; môže²⁶ teda⁵⁹ prejsť jeden zo sluhov⁵⁴ a vziať ju; (23) a Hospodin kiež každému²⁴⁷ navracia⁴² jeho spravodlivosť a jeho vernosť⁹⁶⁷, lebo tá Hospodin dnes vydal v moju ruku, no⁵ nezachcelo sa mi⁶²² vystrieť⁵⁷³ svoju ruku na Hospodinovho pomazaného. (24) Hľa teda⁵⁹: ako tohto dňa bolo³² tvoje žitie⁷⁶¹ závažné^{351 968} v mojich očiach, tak je⁹⁶⁹ závažné^{351 968} žitie⁷⁶¹ moje v očiach Hospodina; on⁵ ma vyproští zo všetkej tiesne⁹⁷⁰. (25) A Šául k Dávidovi povedal: Ty nech si požehnaný, môj synu, Dávid; budeš aj zdarne⁹⁷¹ pôsobiť¹²⁶ aj isto⁹⁷¹ pre-máhať⁹⁷². I odišiel Dávid svojou cestou a Šául sa vrátil k svojmu miestu.

27 A Dávid si povedal⁵²⁹ v svojom srdci⁹⁷³: Teraz budem jedného dňa musieť²⁶ byť zmetený⁵⁰⁸ rukou Šáula; nebude mi dobre, iba ak by⁹⁷⁴ som čím skôr⁹⁷¹

mohol²⁶ vyviaznúť do zeme Pelištím²²¹, takže Šálul odo mňa v beznádeji upustí⁹⁷⁵, hľadať ma ešte po celom území²⁸¹ Isráéla, i budem môcť²⁶ vyviaznúť z jeho ruky. (2)A Dávid vstal a prešiel on aj šesťsto mužov, ktorí boli s ním, k Áchišovi, synovi Máocha, kráľovi Gathu, (3)a pri Áchišovi v Gathe sa Dávid usídlil, on aj jeho muži, každý so svojím domom⁹⁷⁶, Dávid a jeho dve ženy, Achínóam jizreelská a Avígajil, žena Návála, karmelská. (4)A Šálulovi bolo oznámené²⁰¹, že Dávid utiekol do Gathu; už ho teda⁵⁹ naďalej nehľadal¹⁹⁵.

(5)A Dávid povedal k Áchišovi: Ak som, prosím¹⁸², našiel v твоjich očiach priazeň⁴⁵, nech mi dávajú⁴² miesto¹³², nech⁵ sa tam môžem²⁶ usídlieť, vo voľaktorom⁹⁷⁷ z miest³²⁷ na vidieku^{124 295}, lebo prečo má²⁶ tvoj nevoľník bývať pri tebe v meste kráľovskom⁹⁷⁸? (6)Áchiš mu teda⁵⁹ v onen deň dal Ciklag; preto až po tento deň patrí¹³² Ciklag kráľom Júdu. (7)A počet dní, čo Dávid býval³² v zemi Pelištím²²¹, bol¹³² rok⁹⁷⁹ a štyri mesiace.

(8)A Dávid vystúpil¹⁰, aj jeho muži, a zaútočili⁸⁷⁵ na¹⁹⁹ Geššúrího³⁵⁶ a Gezrího³⁵⁶ a Amalékího³⁵⁶, lebo oni obývali zem, kde boli odvždy⁹⁸⁰, tvoj vstup do Šúra až po zem Egypta. (9)A Dávid vybíjal^{32 112} tú zem a nenechával nažive muža ani ženu a bral³² drobný dobytok a hovädzí dobytok a osly a ťavy a rúcha a vracal³² sa a prichádzal³² k Áchišovi; (10)a keď Áchiš povedal: Dnes ste nepodnikli⁹⁸¹ nájazd⁸⁷⁵? povedal¹¹⁰ Dávid: Na juh⁵⁴¹ Júdu⁸⁵⁶ a na juh⁵⁴¹ Jerachmeéliho^{356 856} a na juh⁵⁴¹ Kéního^{354 617 856}. (11)A muža ani ženu nenechával Dávid nažive na privedenie do Gathu, s výrokom⁹⁸²: Aby na nás nepodávali oznámenie²⁰¹ výrokom: Tak Dávid spravil. A taká bola jeho obyčaj¹⁰⁸ po všetky dni, čo býval v zemi²⁹⁵ Pelištím²²¹. (12)A Áchiš v Dávda dôveroval³² s výrokom⁹⁸²: Vonkoncom⁹⁸³ sa uviedol v osklivosť^{519 984} v svojom ľude, v Isráelovi, i stane sa! mi služobníkom²⁴⁵ navždy⁹⁸⁵.

28 A v oných dňoch sa stalo¹, že⁵ Pelištím²²¹ zhromaždili svoje vojská²²⁷ na vojenskú výpravu¹¹, na bojovanie²²² proti Isráelovi; a Áchiš povedal k Dávidovi: Musíš²⁶, pravdaže⁷⁷⁶, vedieť, že so mnou máš²⁶ vytiahnuť⁷⁴ vo voj-

sku^{227 986}, ty aj tvoji muži. (2)A Dávid k Áchišovi povedal: Ty sa teda máš²⁶ dozvedieť, čo tvoj nevoľník vie²⁶ spraviť. A Áchiš povedal k Dávidovi: Teda chcem²⁶ tá na všetky dni ustanoviť¹²⁷ strážcom³³ svojej hlavy¹³.

(3)A Samúel bol umrel a dali sa pre neho⁴¹⁷ nariekať⁹⁰⁰, všetok Isráél, a pochovali ho v Ráme, totiž⁵ v jeho meste. A vyvolávačov duchov⁹⁸⁷ a jasnovidcov bol Šálul odstrániť³⁵ zo zeme.) (4)Pelištím²²¹ sa teda⁵⁹ zhromaždili a pritiahli a položili sa²²³ v Šunéme; aj Šálul zhromaždil všetok Isráél a položili sa²²³ v Gilbói. (5)A keď Šálul uvidel tábor²²⁷ Pelištím²²¹, zľakol sa^{110 236} a jeho srdce sa veľmi rozochvelo⁵²⁵; (6)i obrátil sa Šálul s otázkou na Hospodina⁴⁵⁷, ale Hospodin mu neodpovedal³² ani skrze sny ani skrze Úríim⁹⁸⁸ ani skrze prorokov. (7)Šálul teda⁵⁹ povedal svojim služobníkom: Pohľadajte mi ženu ovládajúcu^{862 989} duchov⁶⁵ mŕtvych^{987 990}, nech⁵ k nej môžem²⁶ zísť, i budem vyzvedať⁹⁹¹ na nej. A jeho služobníci k nemu povedali: Hľa, žena ovládajúca^{862 989} duchov⁶⁵ mŕtvych^{987 990} je v Éndóre.

(8)Šálul sa teda⁵⁹ prestrojil a obliekol iné³⁶⁴ rúcha a odišiel on a s ním dvaja jeho muži a v noci prišli k tej žene; i povedal: Vešti⁹⁹² mi, prosím¹⁸², skrze ducha mŕtveho^{987 993} a vyveď¹⁰ mi, koho ti chcem²⁶ povedať. (9)A tá žena k nemu povedala: Hľa, ty vieš³², čo spravil Šálul, že vyvolávačov duchov⁹⁸⁷ a jasnovidcov povytínal¹⁷⁴ zo zeme; prečo sa ty teda⁵⁹ snažíš položiť pascu na moje žitie⁷⁶¹ k môjmu usmrteniu? (10)Šálul jej teda⁵⁹ pri Hospodinovi odprisahal výrokom: Ako že je živý Hospodin – ak ťa stretne²⁰⁷ trest^{202 994} za túto vec! (11)Tá žena teda⁵⁹ povedala: Koho ti mám²⁶ vyvieť¹⁰? I povedal: Vyveď¹⁰ mi Samuéla.

(12)A keď tá žena Samuéla uvidela, skríkla^{110 255} silným³⁵¹ hlasom a prevravela tá žena výrokom: Prečo si ma oklamal? Ved⁵ ty si Šálul! (13)A kráľ jej povedal: Nech sa nebojíš^{42 236}; ale čo vidíš³²? A tá žena k Šálulovi povedala: Vidím³² akéhosi boha vystupujúceho^{10 995} zo zeme. (14)I povedal jej: Aký⁹⁹⁶ je jeho výzor⁹⁰⁵? A povedala: Vystupuje¹⁰ starý muž, zahalený plášťom. I spoznal Šálul, že je to³¹³ Samúel, i schýlil

hlavu⁸⁸⁴, obličaj⁸⁸⁵ k zemi, a poklonil sa. (15)A Samúel k Šáúlovi povedal: Prečo si ma vyrušil⁹⁹⁷ vyvedením¹⁰ mňa? A Šáúl povedal: Je³² mi veľmi úzko, lebo⁵ proti mne bojujú²²² Pelištím²²¹ a Boh sa odo mňa³⁶ odvrátil³⁵ a neodpovedá³² mi už ani skrze prorokov⁴⁶⁹ ani skrze sny; i zavola som ťa, aby si mi dal¹⁸⁴ na vedomie²⁹⁶, čo mám²⁶ robiť. (16)A Samúel povedal: A prečo sa chceš²⁶ pýtať mňa, keď⁵ sa Hospodin od teba³⁶ odvrátil³⁵ a stal sa tvojím odporcom? (17)Áno⁵, Hospodin si spravil podľa toho, čo prehovoril skrze mňa⁴⁶⁹, áno⁵, vytrhol Hospodin kralovanie z tvojej ruky a dal ho tvojmu blížnemu⁶⁴¹, Dávidovi, (18)keďže si neposlúchol na³⁶¹ hlas Hospodina a neuplatnil¹²⁶ si žiar⁹⁹⁸ jeho hnevu na⁹⁹⁹ Amálékovi; preto ti¹¹⁵ tohto dňa Hospodin spravil túto vec. (19)A Hospodin aj Isráela s tebou vydá v ruku Pelištím²²¹ a zajtra *budeš* ty aj tvoji synovia so mnou; aj tábor²²⁷ Isráela bude Hospodin vydávať v ruku Pelištím²²¹. (20)A Šáúl náhle²⁵⁷ celou svojou výškou¹⁰⁰⁰ padol k zemi, lebo⁵ pocítil veľkú⁷⁵⁷ bázeň²³⁶ 740 zo slov Samuéla, ani v ňom nebolo³² sily¹⁰¹, lebo *po* celý ten deň a celú tú noc nebol zajedol chleba⁵⁶⁸.

(21)A tá žena k Šáúlovi prišla a zbada²⁸³, že je veľmi ostrasený¹⁰⁰¹, i povedala k nemu: Hľa, tvoja slúžka poslúchla na³⁶¹ tvoj hlas, i položila¹²⁷ som svoje žitie⁷⁶¹ v svoju dlaň²²⁹ 762 a poslúchla som tvoje slová, ktoré si ku mne prehovoril. (22)Teraz teda⁵⁹, prosím¹⁸², poslúchni aj ty na³⁶¹ hlas svojej slúžky, nech⁵ pred tvoju tvár smiem²⁶ položiť¹²⁷ kústik¹⁸⁵ chleba, i zajedz, nech⁵ v tebe je sila¹⁰¹, keď pôjdeš svojou cestou. (23)No⁵ odmietol a povedal: Nebudem jesť; ale jeho služobníci a tiež tá žena sa na neho dali naliehať⁹¹³ 1002, i poslúchol ich hlas a vstal zo zeme a usadol na lôžku. (24)A tá žena mala⁶ v dome kŕmne teľa¹⁰⁰³; náhlivo²⁵⁷ ho teda⁵⁹ zabila¹⁰⁰⁴ a vzala hrubú múku, tú⁵ zamiesila a napiekla nekvasených *chlebov* (25)a podala³⁵⁰ tvári Šáúla a tvári¹⁰⁰⁵ jeho služobníkov; i zajedli si a vstali a v onú noc odišli.

29 Pelištím²²¹ zhromaždili všetky svoje vojská²²⁷ k Afeku a Isráel, tí táborili²²³ pri prameni, ktorý je v Jizreéli. (2)A pohlavári²⁸⁶ 1006 Pelištím²²¹ prechádzali po stách a po tisícoch, ale Dávid

a jeho muži prechádzali ako¹⁰⁰⁷ poslední¹⁰⁰⁸ s Áchíšom. (3)A veliteľia³⁷⁰ Pelištím²²¹ povedali: Čo títo Hebreji²³⁴ 235? A Áchíš k veliteľom³⁷⁰ Pelištím²²¹ povedal: Či toto²⁴⁰ nie je Dávid, služobník Šáúla, kráľa Isráela, ktorý pobudol¹ so mnou *po* tieto dni¹⁰⁰⁹ alebo *po* tieto roky, a nie že som pri ňom čokoľvek zistil³⁸² odo dňa jeho prebehnutia¹⁰¹⁰ až po tento deň? (4)Ale veliteľia³⁷⁰ Pelištím²²¹ sa na neho nazlostili, i povedali mu veliteľia³⁷⁰ Pelištím²²¹: Pošli toho človeka¹¹⁷ späť²⁷⁵, nech⁵ sa vracia na svoje miesto¹³², kde si ho poveril¹⁰¹¹, a nezostupuje s nami v bitku²²², nech⁵ sa nám v bitke²²² nestáva¹ protivníkom²⁴⁵, veď čím sa tento môže²⁶ zavdačiť svojmu pánovi? Či nie hlavami týchto¹⁰¹² mužov? (5)Či toto²⁴⁰ nie je Dávid, o ktorom si v tanečných sprievodoch⁷³² odpovedali⁷³⁵ výrokom: Šáúl udrel¹¹² 335 na svoje³⁶ tisíce, no⁵ Dávid na svoje⁷³⁶ desaťtisíce?

(6)A Áchíš zavola na¹⁹² Dávida a povedal k nemu: Ako že je živý Hospodin, si ty správny⁵⁰⁶ a tvoje vychádzanie a tvoje vstupovanie⁷⁴¹ pri mne v tábore²²⁷ je mi vhod⁷³¹, lebo som odo dňa tvojho príchodu ku mne až po tento deň pri tebe nezistil³⁸² závary¹⁰¹³, ale pohlavárom²⁸⁶ ty nie si vhod⁷³¹. (7)Teraz sa teda⁵⁹ vráť a v pokoji odíď, nech⁵ v očiach pohlavárov²⁸⁶ Pelištím²²¹ nepôsobí¹²⁶ ťažkosti¹⁰¹³. (8)A Dávid k Áchíšovi povedal: Ale čo som spravil a čo si pri svojom nevoľníkovi zistil³⁸² odo dňa, keď som sa dostal pred tvoju tvár, až po tento deň, že sa nesmiem²⁶ zúčastniť boja²²² 1014 proti nepriateľom môjho pána, kráľa? (9)A Áchíš odvetil a povedal k Dávidovi: Viem³², veď ty si mi vhod⁷³¹, ako Boží posol³³⁶, ale veliteľia³⁷⁰ Pelištím²²¹ povedali: Nesmie²⁶ s nami vystúpiť¹⁰ v bitku²²². (10)Nože teda⁸⁰¹ za rána zavčasu vstaň, aj služobníci tvojho pána, ktorí prišli s tebou, a keď za rána zavčasu vstanete a budete mať⁶ svetlo, odíďte¹⁰. (11)Dávid teda⁵⁹ zavčasu vstal, on aj jeho muži, k odchodu za rána, k návratu do zeme Pelištím²²¹, a Pelištím²²¹ vystúpili¹⁰ k Jizreálu.

30 A za príchodu Dávida a jeho mužov do Ciklagu v tretí deň sa ukázalo¹²⁴⁴, že⁵ na Negev⁵⁴¹ a na Ciklag boli podnikli nájazd⁸⁷⁵ Amálékím²²¹, i spustošili¹¹²

Ciklag a vypálili ho ohňom¹⁰¹⁵, (2) a ženy, a kto v ňom *bol*, od malého po veľkého, pozajímali; neusmrtili nikoho¹¹⁷, *ale ich* nahnali a odišli svojou cestou. (3) A keď prišiel Dávid a jeho muži do mesta, hľa¹⁰, *bolo* vypálené ohňom¹⁰¹⁵ a ich ženy a ich synovia a ich dcéry boli pozajímané. (4) I pozdvihol¹⁵⁸ Dávid aj ľud, ktorý *bol* s ním, svoj hlas a plakali³², až v nich ku plaču nebolo sily¹⁰¹. (5) Aj obe ženy Dávida boli zajaté, Achínóam jizreélska aj Avigajil, žena Návála, Karmeliho²⁷¹. (6) I nastalo Dávidovi veľmi úzko, lebo hovorili, ľud, o kameňovaní ho, lebo duša všetkého ľudu zahorkla, každého²⁴⁷ pre jeho syna a pre jeho dcéru. No⁵ Dávid sa posilnil²⁴³ v Hospodinovi, svojom Bohu.

(7) A k Evjátharovi, kňazovi, synovi Achímelecha, Dávid povedal: Prines mi sem³⁵⁰, prosím¹⁸², ornát. A Evjáthár priniesol ornát bližšie³⁵⁰ k Dávidovi (8) a Dávid sa na Hospodina s otázkou obrátil⁴⁵⁷ výrok: Mám²⁶ sa hnať za⁸⁷² touto bandou¹⁰¹⁶? Či ju budem môcť²⁶ dosiahnuť? A povedal mu: Žeň sa⁸⁷², lebo istotne¹⁰¹⁷ budeš môcť²⁶ dosiahnuť a istotne¹⁰¹⁷ budeš môcť²⁶ vyprostiť. (9) I pobral sa Dávid, on a šesťsto mužov, ktorí *boli* s ním, a prišli až po potok⁶¹⁶ Besór, kde⁵ sa zastavili¹⁰¹⁸ tí, ktorí⁵⁶ zaostávali (10) a prenasledoval³² Dávid, on a štyristo mužov, a dvesto mužov, ktorí *boli*³² príliš unavení, aby mohli prejsť potok^{616 1019} Besór, *tí* sa zastavili¹⁰¹⁸.

(11) A v poli zastihli³⁸² akéhosi Egypťana¹⁰²⁰ a priviedli⁶⁵⁷ ho k Dávidovi; a dali mu chlieb, i zajedol si, a napojili ho vodou (12) a dali mu kus hrudy sušených fig a dve hrudy hrozienok, i zajedol si a jeho duch¹⁰²¹ sa k nemu vrátil, lebo *po* tri dni a tri noci nebol zajedol si chleba ani sa nenapil vody. (13) A Dávid mu povedal: Komu ty *patríš* a odkiaľ ty si? I povedal: Ja, mladík⁵⁴-Egyptan, som nevoľníkom jednému Amalékimu^{356 1020}, a môj pán ma opustil, lebo som pred tromi dňami ochorel. (14) My sme podnikli nájazd⁸⁷⁵ na juh⁵⁴¹ Keréthiho^{356 856} a na Júdu⁸⁵⁶ a na juh⁵⁴¹ Káléva⁸⁵⁶ a ohňom sme vypálili¹⁰¹⁵ Ciklag. (15) A Dávid k nemu povedal: Či ma môžeš²⁶ nadol zaviesť k tejto bande¹⁰¹⁶? I povedal: Odprisahaj mi pri Bohu: Ak ma chceš^{26 207} usmrtiť *alebo* ak ma chceš^{26 207}

vydat'⁷¹⁸ v ruku môjho pána, a k tejto bande¹⁰¹⁶ ťa môžem²⁶ nadol zaviesť. (16) I zaviedol ho nadol, a hľa, *boli* rozsiati po povrchu⁵⁷⁰ všetkej zeme, jediac a pijúc a oslavujúc¹⁰²² pri tom hojnom³⁵¹ lupe^{62 665 721}, ktorý pobrali zo zeme Pelištím²²¹ a zo zeme Júdu; (17) a Dávid ich bil^{32 112} od úsvitu až do večera na nasledovný deň¹⁰²³, a nie že z nich kto¹¹⁷ vyviazol, iba ak štyristo mladíkov^{54 1024}, ktorí nasadli na ťavy a prchli. (18) A Dávid oslobodil všetkých, ktorých¹⁰²⁵ Amalék pobral, aj obe svoje ženy Dávid oslobodil¹⁰²⁵, (19) a nie že im *kto* chýbal³², od malého až po veľkého a po synov a po dcéry, a z lupu až po všetko, čo im¹⁰²⁶ pobrali, to všetko Dávid navrátil. (20) A Dávid prihnal⁶⁵⁷ všetok drobný dobytok a hovädzí dobytok; keď sa poberali^{32 1027} pred týmto¹⁰¹² dobytkom^{369 857}, vraceli^{32 110}: Toto je lup Dávida.

(21) A Dávid prišiel k tým dvesto mužom, ktorí *boli*³² príliš unavení, aby mohli ísť¹⁰¹⁹ za Dávidom, takže⁵ ich ostavili¹⁰²⁸ pri potoku⁶¹⁶ Besór, i vyšli⁷⁴ v ústrety Dávidovi a v ústrety ľudu, ktorý *bol* s ním; a Dávid sa priblížil³⁵⁰ k tomu ľudu⁸³² a spýtal sa, či sa majú dobre⁴³⁰. (22) Tu⁵ sa ujal slova⁵⁵¹ každý muž zlý a ničomný⁹²³ z mužov, ktorí išli³² s Dávidom; i povedali: Pretože nešli³² so mnou¹⁰²⁹, nedávajme⁴² im z lupu, ktorý sme získali späť, iba ak každý²⁴⁷ svoju ženu a svoje deti⁸⁵, tie⁵ nech berú⁴² so sebou¹⁰²⁷ a nech idú⁴². (23) No⁵ Dávid povedal: Tak nesmiete²⁶ robiť, moji bratia, s tým, čo nám dal Hospodin, ktorý⁵ nás ochránil³³ a vydal bandu¹⁰¹⁶, ktorá⁵⁶ na nás prišla, v našu ruku; (24) ktože¹⁰³⁰ vám bude ohľadne tejto veci načúvať? Lež¹⁰³¹ aký *bude* podiel toho, *kto*⁵⁶ zostúpil v bitku²²², taký¹⁰³² *bude* podiel toho, *kto*⁵⁶ ostal pri batožinách³¹⁰; budú⁴² sa deliť spoločne. (25) Tak⁵ sa dialo¹³² od oného dňa a naďalej³⁸⁰, i spravil^{20 1033} to³¹³ Izráelovi ustanovením^{245 1034} a právom^{108 245} až po tento deň.

(26) A keď Dávid prišiel do Ciklagu, rozoslal^{110 292} z lupu starším Júdu a svojim priateľom⁶⁴ s výrok: Hľa, dar¹⁰³⁵ vám z lupu nepriateľov Hospodina, (27) k tým, ktorí *boli* v Béth-Éli, a k tým, ktorí v Rámóth na juhu⁵⁴¹, a k tým, ktorí v Jattire, (28) a k tým, ktorí v Aróéri, a k tým,

ktorí v Sifmóth, a k tým, ktorí v Eštemói, (29) a k tým, ktorí v Rácháli, a k tým, ktorí v mestách Jerachmeéliho³⁵⁶, a k tým, ktorí v mestách Kéního^{356 617}, (30) a k tým, ktorí v Chorme, a k tým, ktorí v Kór-¹⁰³⁶ášáne, a k tým, ktorí v Atháchu, (31) a k tým, ktorí v Chevróne a na všetkých miestach¹³², kde Dávid chodieval¹³², on aj jeho muži.

31 A Pelištím²²¹ bojovali²²² proti Isráéloví a muži Isráéla pred tvárou²¹⁵ Pelištím prchli a na vrchu Gilbóa padali³² smrteľne ranení⁷²². (2) A Pelištím²²¹ dohnili⁵⁶⁵ Šáúla a jeho synov, i skolili¹¹² Pelištím Jehónáthána a Avínádáva a Malkí-šuu, synov Šáúla, (3) a boj²²² proti Šáúlovi sa zostril¹⁰³⁷ a dopadli³⁸² ho strelci, muži s lukmi^{62 65}, i bol pred tými strelcami²¹⁵ naplnený veľkou⁷⁵⁷ úzkosťou¹⁰³⁸; (4) i povedal Šáúl nosičovi¹⁵⁸ svojej zbroje³¹⁰: Vytas svoj meč a prebodni ma ním, aby nemohli²⁶ prísť títo neobrezanci⁵⁴³, aby ma prebodli a dovolili si na mne hanobenie^{304 1039}. No⁵ nosič¹⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰ nebo³² ochotný⁶²², lebo sa veľmi bál^{32 236}; Šáúl teda⁵⁹ vzal meč a naľahol¹⁰⁴⁰ naň. (5) A keď nosič¹⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰ zistil²⁸³, že Šáúl je³² mŕtvy, naľahol^{110 1040} na meč aj on a umrel s ním.

(6) Tak⁵ umrel Šáúl a traja jeho synovia a nosič¹⁵⁸ jeho zbroje³¹⁰ aj všetci jeho muži oného dňa spolu. (7) A keď zistili²⁸³ muži Isráéla, ktorí boli na tejto strane¹⁰⁴¹ doliny³²¹ a ktorí boli na tejto strane¹⁰⁴¹ Jordánu, že muži Isráéla prchli a že Šáúl a jeho synovia sú³² mŕtvi, opustili¹¹⁰ mestá a prchli, a prišli Pelištím²²¹ a usídlili sa v nich.

(8) A na druhý deň²⁷² sa stalo¹, že⁵ Pelištím prišli zobliekať⁸⁷⁵ zabitých⁷²² a našli³⁸² Šáúla a jeho troch synov padlých na vrchu Gilbóa; (9) i odťali¹⁷⁴ jeho hlavu a zobliekli⁸⁷⁵ jeho zbroj³¹⁰; to⁵ odoslali²⁹² v zem Pelištím dookola na upovedomenie¹⁰⁴² domu ich modiel a ľudu. (10) A jeho zbroj³¹⁰ uložili¹²⁷ v dom Aštároth³⁴³ a jeho telo pribili¹⁰⁴³ na múr¹⁰⁴⁴ Béth-šána. (11) A keď o ňom počuli obyvatelia Jávěš-Gileádu, čo Pelištím²²¹ so Šáúlom¹¹⁵ spravili, (12) vstali¹¹⁰ všetci zdatní⁸¹ muži¹⁰⁴⁵ a išli³² celú noc a vzali telo Šáúla a telá jeho synov od múra¹⁰⁴⁴ Béth-šána a prišli do Jávěše a spálili¹⁰¹⁵ ich tam (13) a ich kosti vzali a pochovali pod tamariškou v Jávěši, a na sedem dní sa dali postiť sa.

1. SAMÚELOVA

- 1 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 2 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 3 Pozri Sud. 12:7, pozn. 655.
- 4 Bol to, pravdaže, Léviovec (1 Par. 6:33–38), ale Levíovci bývali považovaní za patriarchů k tomu kmeňu, na ktorého území bývali. Pozri Sud. 17:7.
- 5 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 6 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 7 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.
- 8 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 9 Pozri Sud. 11:40, pozn. 648
- 10 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368; v kap. 6:7 vl. „nevzišlo“, „nevystúpilo“, zmysel ako v texte.
- 11 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 12 Tu a ďalej ide o označenie Hospodina ako Pána všetkého, čo je v nebi aj na zemi. Pozri Gen. 2:1, pozn. 45.
- 13 Vl. „Hospodinovi“ (3. pád), ďalej obdobne, porov. Exod. 12:11, pozn. 380; Num. 2:3, pozn. 22.
- 14 Tj. z obetnej hostiny.
- 15 Pozri Lev. 18:18, pozn. 559, tu doslovne v zmysle ako v texte.
- 16 Al. „veľmi“, „bolestne“, D. „dráždením“¹⁷, pozri Deut. 32:19, pozn. 252. Vo v. 16 ten istý výraz so zmyslom ako tam v texte.
- 17 Al. „popudzovala“, „jedovala“, pozri Deut. 4:25; 32:21, pozn. 252.
- 18 Al. „hnevať“, „zlosť“, „srdiť“, sloveso vl. značí „hrmieť“ v zmysle „pôsobiť hrmenie“, ako v kap. 2:10; 7:10, tu teda hádam „doháňať k výbuchom hnevu al. zúrivosti al. zlosti“. Podaktorí chápu v zmysle „zastrašovať“ („pôsobiť chvenie“).
- 19 Tj. „Elkána“, al. „robievali“, „robievalo sa“, ďalej obdobne.
- 20 Pozri Lev. 25:53, pozn. 852; inak tu doslovne, nie ako vo v. 3⁹.
- 21 Vl. „od (tj. „pri“) príležitosti“.
- 22 Al. „mrziace sa“, „rozladované“, porov. príbuzné prídatné meno v Gen. 40:7, pozn. 1057.
- 23 Pozri Sud. 3:21, pozn. 201.
- 24 Al. „veľmi“, „horko“ (nie ako „zahorknutá“ vyššie), D. „plačom“ (v. 10); „pozretím“ (v. 11).
- 25 Pozri Gen. 28:20, pozn. 733.
- 26 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 27 Pozri Gen. 16:11 a ďalej, pozn. 427 a 756.
- 28 D. „semä z mužov“, zmysel ako v texte.
- 29 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 30 Pozri Sud. 13:5, pozn. 670.
- 31 Vl. „svoje modlenie... predložovala“ (al. „rozmnžovala“), znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine; tu aj
- 32 „predložila (al. „rozmnžila“), v zmysle „dlho sa modlila“ („predložila n. dala sa predložovať a zotrvala v tom“), v. 3 a ďalej obdobne.
- 33 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 34 Pozri Gen. 15:6, pozn. 419, tu zmysel ako v texte.
- 35 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 36 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 37 Pozri Gen. 9:24, pozn. 303.
- 38 D. „duchom tvrďá“, tj. „tvrdlo postihnutá al. zasiahnutá“, porov. Exod. 1:14, pozn. 24.
- 39 Pozri Lev. 10:9, pozn. 298.
- 40 Vl. „dcére ničomnosti“, porov. kap. 2:12¹⁰⁷.
- 41 Vl. „nekladiť (al. „nestaviať“, D. „nedávať“) pred tvár dcéry ničomnosti“, zmysel ako v texte.
- 42 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 43 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382; tu v kap. 10:2 čosi odlišný súznačný výraz.
- 44 D. „dá tvoju žiadosť (tj. „predmet tvojej žiadosti“), ktorú si si od neho“, zmysel ako v texte; v. 27 obdobne.
- 45 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
- 46 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370
- 47 Tj. „takú ako predtým“, totiž „smutnú al. utrpenú“ (ako by sme povedali „nebola to už ona“, „bola slabý vymenená“).
- 48 Ako v Exod. 34:22, vl. „o obeh“ (D. „obehy“, tj. „obeh všetkých“), tj. „priebeh“, „prebehnutie“.
- 49 Al. možno „roka“⁹⁵.
- 50 Hebr. „Šemúél“, tj. „vypočutý (v zmysle „vyžiadaný prosbou vypočutou“) Воном. Porov. Gen. 16:11, pozn. 438.
- 51 D. „obed dní“.
- 52 Tj. „sľúbení obet“.
- 53 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 54 Pozri Gen. 18:7; 24:14, pozn. 469.
- 55 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 56 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 57 D. „ostaň až po svoje odstavenie ho“, ďalej obdobne.
- 58 Sloveso ako v Gen. 6:18; 23:17, pozn. 227.
- 59 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 60 Tu je preklad doslovný.
- 61 Al. „vyviedla (al. „vyniesla“)“¹⁰ ho so sebou“.
- 62 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 63 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
- 64 Tj. „bol ešte malý“, opakovanie výrazu možno v zosilňujúcom zmysle („malúcke chlapča“).
- 65 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 66 Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 67 Pozri Gen. 43:20, pozn. 1187.
- 68 Vl. „v (al. „na“) tomto“, tj. „mieste“.
- 69 Vl. „dala vyžiadať (tvar toho istého slovesa ako „vyžadovala“ vo v. 27, ktoré značí aj „vypožičať“ [Exod. 3:22; 22:14, pozn. 757]) Hospodinom“ (al. „pre Hospodina“), zmysel ako v texte. Obdobne značí „vypožičaný Hospodinom“ (al. „pre Hospodina“, ako v kap. 2:20¹³⁰) nižšie aj „vyžiadaný Hospodinom al. pre Hospodina“.
- 70 Obráz sily, víťazoslavnej moci.
- 71 Al. „záchrane“, „pomoci“, ďalej obdobne.
- 72 Vl. „povýšenú“ (nesúvisí s „vovýšil“ vo v. 1), „nadutú“.

- 73 D. „nebudete množiť, nebudete hovoriť rečou pyšnou, pyšnou“⁷².
- 74 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 75 Vt. „vychádzalo drzé“.
- 76 Al. „všvedúcnosti“.
- 77 Vt. „nie sú správne al. úprimné al. spravodlivé“, tj. „neprejavujú sa ako al. nie sú považované za také“.
- 78 Al. „podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a Vulgaty, „a ním sú skutky skúmané“ (al. „zvažované“).
- 79 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 80 Al. „klesajúci“, „tackaví“, „vyčerpaní“.
- 81 Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 82 Pozri Gen. 30:16, pozn. 774.
- 83 Vt. „prázdni“.
- 84 Ako v Deut. 15:11, vt. „prestali“, tj. „hladovať“, takže už hladných nieto.
- 85 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 86 D. „mnohá“, ďalej obdobne.
- 87 Al. „zvädla“, „zomdlela“, „oslabla“, „osmutnela“.
- 88 Pozri Gen. 42:38, pozn. 985 a 1169.
- 89 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 90 Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
- 91 Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 92 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 93 Pozri Exod. 23:6, pozn. 796.
- 94 Al. „blata“.
- 95 Pozri Num. 21:18, pozn. 807.
- 96 Pozri Deut. 1:38, pozn. 100.
- 97 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 98 Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
- 99 Pozri Deut. 33:8, pozn. 305.
- 100 Al. „ničenie“, „hynúť“.
- 101 Pozri Lev. 26:20, pozn. 895.
- 102 Pozri Gen. 7:18, pozn. 244.
- 103 Al. „protivníci“, tvar slovesa v Sud. 6:31, pozn. 433, pozri aj Exod. 21:18, pozn. 701.
- 104 Al. „budú drvení“, „potláčani“, „lámani“ (súvisí s „polámané“ vo v. 4), „budú sa rútiť“.
- 105 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 106 D. „pri tvári“.
- 107 Pozri Deut. 13:13, pozn. 545.
- 108 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 109 D. „keď každý muž“.
- 110 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 111 Pozri Gen. 12:14, pozn. 365.
- 112 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 113 Pozri Exod. 31:9, pozn. 1108.
- 114 Pozri Num. 11:8, pozn. 404.
- 115 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 116 Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
- 117 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 118 D. „živé“.
- 119 D. „menením v dym“¹¹⁶.
- 120 Pozri Gen. 25:31, pozn. 667.
- 121 Al. „Nech predsa¹¹⁹ najsamprv na dym menia“.
- 122 Pozri Gen. 4:3, pozn. 133; Lev. 2:1, pozn. 45.
- 123 Jednotné číslo možno aj v zmysle „prinášanie darov“. V. 29 obdobne.
- 124 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 125 Vt. „majúci na sebe navinutý ornát“, pozri Exod. 29:9, pozn. 1024, nie ako v Lev. 8:7, pozn. 243. Ďalej obdobne.
- 126 Pozri Gen. 1:7 a ďalej, pozn. 12.
- 127 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 128 D. „žiadosti“.
- 129 D. „ktorého vyžiadal“ („vyžiadali“), porov. v. 32¹⁷¹. Ďalej obdobne.
- 130 Al.⁶⁹ „miesto vypožičaného (vt. „pôžičky“), ktorý bol vypožičaný (obdobne ako vyššie¹²⁹) pre Hospodina“⁶⁹.
- 131 Tj. „Elkánovmu“.
- 132 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 133 Pozri Exod. 3:16, pozn. 117.
- 134 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 135 Pozri Exod. 38:8, pozn. 1237.
- 136 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 137 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 138 D. „robíte ako tieto veci“, ďalej obdobne.
- 139 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 140 Al. „od všetkého tohto ľudu“.
- 141 Al. „zvest“, „správa“.
- 142 Vt. „pôsobcovia prestupovania“ (Jós. 7:11 a ďalej, pozn. 267).
- 143 Al. „ktorú počúvam, že ju ľud Hospodina rozširuje“ (D. „necháva prechádzať“, al. „obiehať“).
- 144 Sloveso ako v Gen. 48:11, pozn. 1292.
- 145 Al. „ho posúdi“, al. možno „o tom („o tej veci“) rozhodne“, „to posúdi al. rozsúdi“.
- 146 Al. „sudcom“.
- 147 Al. „lebo Hospodin pojal úmysel usmrtiť ich“, pozri Deut. 25:7, pozn. 768.
- 148 D. „Samúél chodil a“, porov. Gen. 8:3, pozn. 251; Jós. 6:9, 13, pozn. 218.
- 149 D. „bol dobrý“, ďalej obdobne.
- 150 Al. „bol v priazni aj u Hospodina a aj u ľudí“.
- 151 Al. „naozaj“, D. „zjavením sa“.
- 152 Pozri Deut. 29:29, pozn. 1075.
- 153 Pozri Gen. 4:8, pozn. 1039.
- 154 Tj. „keď patrili k domu“, pozri Gen. 17:10, pozn. 448.
- 155 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
- 156 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 157 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1077.
- 158 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 159 Al. možno „kopete („nohami“) do mojich obetí a do mojich darov, sloveso ako v Deut. 32:15, pozn. 1144, vyskytujúce sa len tam a tu.
- 160 Tj. „Božom“, ďalej obdobne.
- 161 Pozri Exod. 20:12, pozn. 460.
- 162 D. „odo“, tj. „viac odo“, „viac ako“.
- 163 Vt. „prvého“, D. „začiatku“, zmysel ako v texte.
- 164 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 165 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 166 D. „povedaním“, „výrokom“.
- 167 Pozri Gen. 5:22, pozn. 177, tu v zmysle „vykonávať úrad“.
- 168 Tj. „moc“, „silu“, „podporu“, porov. Deut. 33:27.
- 169 D. „od bytia“, zmysel ako v texte.

- 170 Al. „na mieste všetkého, čo dobrého by sa malo“.
- 171 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 172 Pozri Num. 10:9, pozn. 367; tiež „strast“, „ťažkosť“, „útlak“.
- 173 D. „po všetky dni“, ako vo v. 35.
- 174 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 175 Pozri Lev. 26:16, pozn. 883.
- 176 Sloveso vyskytujúce sa len tu, no príbuzné slovesu v Lev. 26:16, pozn. 884, a v podstate rovnakého významu.
- 177 Al. „prírastok“, pozri Lev. 25:37, pozn. 830, tu v takomto zmysle.
- 178 D. „ako muži“, zmysel ako v texte.
- 179 Pozri Sud. 2:16, pozn. 133.
- 180 Al. „verného“, „spolahlivého“, pozri Num. 12:7, pozn. 464; ten istý výraz je nižšie v tom istom verši so zmyslom ako tam v texte („stály“); tak aj v kap. 3:20 („potvrdený“). Ďalej obdobne.
- 181 Pozri Exod. 29:23, pozn. 1043.
- 182 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 183 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1026, tu množné číslo v zmysle ako v texte.
- 184 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 185 Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 186 Al. „uverejneného“, tj. „všeobecne známeho“, vl. „rozšíreného“, trpný rod slovesa v Gen. 28:14, pozn. 728, vyskytujúci sa len tu a v 1 Par. 13:2, pozri tam pozn. 423.
- 187 Vl. „deň“, tj. „v jeden z oných dní“.
- 188 Vl. „začali“, tj. „stávať sa al. byť“.
- 189 Al. „hasnúci“, no nie ako v kap. 2:33¹⁷⁵, pozri Lev. 13:39, pozn. 424. Vo v. 13 to isté sloveso so zmyslom ako v texte tam²⁰⁵.
- 190 Sloveso jako „vyhasnúť“ v Lev. 6:12, nie ako tu v kap. 2:33¹⁷⁵.
- 191 Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
- 192 Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
- 193 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
- 194 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 195 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 196 Pozri Num. 24:1, pozn. 907.
- 197 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 198 D. „každý počúvajúci ju“.
- 199 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 200 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 201 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 202 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 203 Al. „že“.
- 204 D. „sebe zlorečia“, zmysel ako v texte.
- 205 Al. „obmedzenie“, vl. „nezabránil im“ (al. „neobmedzil ich“), opis v texte umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 206 Al. „o dome“, „ohľadne domu“.
- 207 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 208 Tvar slovesa ako v Exod. 29:33, pozn. 1052, preklad v texte tu (pozri Exod. 25:17, pozn. 869) je zvolený vzhľadom na to, že tu oproti napr. Exod. 30:15 a mnohým iným miestam je použitá väzba bez predložky, v ktorej je „neprávosť“ podmetom. Toto sloveso je tu, jedine na tomto mieste, v zvláštnom tvare, ktorého zmysel som sa pokúsil vyjadriť opisom v texte, no mnohí tento tvar chápú jednoducho ako tvar trpného rodu a teda toto miesto prekládajú v zmysle „ak bude neprávosť... prikrýta“ al. „ak bude za neprávosť... urobené zadost“. Pozri aj Deut. 21:8, pozn. 759, kde je použitý tvar tomuto podobný (taktiež iba na tomto mieste) so zmyslom ako v texte tam.
- 209 A teda „ak bude neprávosť... odpustená“.
- 210 Pozri Sud. 3:23, pozn. 209; ohľadne kap. 23:7 pozri Deut. 3:5, pozn. 183.
- 211 Pozri Num. 22:3, pozn. 832.
- 212 Pozri Num. 12:6, nie ako tu vo v. 1.
- 213 D. „Čo to bolo za“, ďalej obdobne.
- 214 Al. „Aká („Čo za“) ... vec, o ktorej“. Ďalej obdobne.
- 215 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 216 Pozri Rúth 1:17, pozn. 43.
- 217 D. „ktorékoľvek slovo“, „ktorúkoľvek vec“.
- 218 D. „nedal zo všetkých“, ďalej obdobne.
- 219 Al. „je poverený (al. „potvrdený“) ako prorok Hospodina“¹³.
- 220 Tj. „nastalo“, al. „sa dostalo ku všetkému Isráelovi“.
- 221 Pozri Gen. 10:13n, pozn. 322.
- 222 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 223 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 224 Značí „kameň pomoci“, pozri kap. 7:12.
- 225 Ako v Gen. 14:8, sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.
- 226 D. „ako“.
- 227 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 228 D. „v naše vnútro“, ďalej obdobne.
- 229 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 230 D. „obyvajúceho kerúbov“, zmysel ako v texte, al. „sediaceho na kerúboch“.
- 231 Pozri Jós. 6:5, pozn. 212.
- 232 Tvar (ako „upadlo do vzrušenia“ v Rúth 1:19) slovesa ako v Exod. 14:24, pozn. 482, tu v prenesenom zmysle ako v texte.
- 233 Al. „Čo znamená tento“.
- 234 Pozri Gen. 14:13, pozn. 399.
- 235 K tomuto a k ďalším podobným miestam pozri aj Gen. 39:14, pozn. 1044.
- 236 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
- 237 Pozri Sud. 13:22, pozn. 691, porov. v. 8; kap. 5:7 a ďalej obdobne („bohov“ al. „boha“, kap. 6:5 „bohom“ al. „bohu“).
- 238 Pozri Gen. 31:2, pozn. 806.
- 239 Pozri Exod. 15:10, pozn. 514; ako „vznešených“ v Sud. 5:13.
- 240 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 241 Pozri Exod. 3:20, pozn. 122.
- 242 Al. „dorážali... všetkými ranami“. Ďalej obdobne, pozri Lev. 26:21, pozn. 899.
- 243 Pozri Num. 13:20, pozn. 491.
- 244 Al. možno „ostaňte“, al. „prejavte sa“, tj. „zachovajte sa tak“. Ďalej obdobne.

- 245 Pozri Gen. 2:24 a ďalej, pozn. 89.
 246 Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
 247 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
 248 Tu aj „porážka“, no nesúvisí s predošlým „porazený“; vo v. 17 iný výraz, ktorý je od tohto odvodený.
 249 Pozri Exod. 12:37, pozn. 420.
 250 Pozri Sud. 3:16, pozn. 190.
 251 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
 252 Al. „strane“, ako vo v. 18, pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
 253 Pozri Gen. 31:49, pozn. 839, tu zosilňujúci tvar, čo je vyjadrené vyššie pridaným „dychtivo“.
 254 Pozri Sud. 7:3, pozn. 454.
 255 Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
 256 Al. „Čo znamená tento hlas davu“ (al. „spústy“, Gen. 17:4n.). Kap. 14:16, 19 obdobne; výraz tu aj tam značí „lomoz“, „ryk“, aj „lomoziaci al. hluk robiaci dav“.
 257 Pozri Gen. 24:18, pozn. 613.
 258 Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
 259 Vl. „zastali“, „ostali stáť“, tj. „prestali mu slúžiť“, tu zmysel ako v texte.
 260 D. „Čo sa stalo? s vecou“, „čím sa stala? vec“.
 261 Al. „masakra“, „krvavý kúpeľ“. Ten istý výraz je aj v kap. 6:4 so zmyslom ako tam v texte.
 262 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
 263 D. „zlomil sa jeho“.
 264 Pozri Sud., nadpis a kap. 3:10, pozn. 1.
 265 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328.
 266 Vl. „sa na ňu obrátili“, zmysel ako v texte.
 267 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
 268 Tj. „niet slávy“, al., podľa iných, „kde je sláva“.
 269 Pozri Sud. 18:30, pozn. 855, tu zmysel ako v texte.
 270 Tvar trpného rodu („pretože bola vzatá“, v. 19 obdobne).
 271 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
 272 Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
 273 Pozri Sud. 3:25, pozn. 220.
 274 Pozri Lev. 16:14, pozn. 599.
 275 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
 276 D. „len Dágón“, „dág“ značí v hebrejčine „rybu“ – Dágóna si totiž predstavovali a zobrazovali s hlavou a rukami ľudskými a driekom rybacím (porov. „morské panny“ z rozprávok).
 277 D. „všetci tí“, ďalej obdobne.
 278 Pozri Sud. 1:35, pozn. 90, tu zmysel ako v texte.
 279 Vl. „dal sa ich pustošiť“ (Lev. 26:31n., al. „ničiti“, „hubiť“).
 280 Pozri Deut. 28:27, pozn. 987.
 281 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
 282 D. „a jeho územia“, množné číslo hádam v zmysle ako v texte („celé jeho široké okolie“).
 283 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
 284 Pozri Gen. 49:7, pozn. 1326.
 285 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
 286 Pozri Jós. 13:3, pozn. 465.
 287 Vl. „obrátiť“, ďalej obdobne.
 288 Tj. „zaujala stanovisko“, „postavila sa“, „stala sa takou, že bola“.
 289 Al. „prišla („dostala sa“) na to mesto“ (al. „do toho mesta“).
 290 Al. „poplach“, pozri Deut. 7:23, pozn. 144 a 378.
 291 Al. „takže im naskočili“ (al. „prepukli“).
 292 Pozri Gen. 28:6, pozn. 120, oproti tamojšej pozn. 727 tu a obdobne vo v. 11 a v kap. 6:2n. a 8 a 11:7 azda v zmysle „náhlivo al. náliehavo odoslal(i)“. V kap. 30:26 hádam v zmysle „ako prejav obzvláštnej pocty al. pozornosti“, al. „na všetky strany“, v kap. 31:9 „ako znak slávneho víťazstva“, nasledovné „dookola“ najskôr značí „obišli s tým celú zem“.
 293 Porov. Sud. 11:12nn., pozn. 618; tu sfáby hovorí mesto Ekron.
 294 Al. „smrteľný strach (al. „zdesenie“, „poplach“).
 295 Pozri Gen. 14:7, pozn. 395.
 296 Pozri Exod. 18:16, pozn. 619.
 297 D. „poslaním späť“, „vrátením“.
 298 Pozri Lev. 7:1, pozn. 90.
 299 Tj. „podľa počtu“.
 300 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
 301 Pozri Gen. 6:13, pozn. 207.
 302 Al. možno „dávať (tj. „priznávať“) slávu“.
 303 Al. „ku vzdoru podnecovať“, vl. „zaťažovať“, ďalej obdobne, sloveso ako v Exod. 7:14 a ďalej, pozn. 219, tu v zosilňujúcom tvare so zmyslom ako v texte.
 304 Pozri Exod. 10:2, pozn. 317 a 318.
 305 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
 306 Pozri Gen. 33:13, pozn. 889, tu, pravda, jednoznačne v zmysle ako v texte.
 307 Pozri Num. 19:2, pozn. 731 (tu „ló áláh aléchem ól“, aj predošlé „dojčacie“ znie podobne [„álóth“]).
 308 Pozri Gen. 46:29, pozn. 1147.
 309 D. „domov od“, porov. Num. 14:43, pozn. 551.
 310 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
 311 Pozri Exod. 10:10, pozn. 330.
 312 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
 313 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
 314 Pozri Rúth 2:3, pozn. 69 (tu D. „od náhody“, ďalej obdobne).
 315 Pozri Num. 11:28, pozn. 437.
 316 Výraz odvodený od kmeňa v hebrejčine nepoužívaného, značiaceho „pálenie“, v sýrčine „ťažkosť pri stolici“, „zápchu“.
 317 Pozri Num. 20:19, pozn. 773.
 318 Vl. „revai“, sloveso vyskytujúce sa ešte len u Jóba 6:5.
 319 D. „hradskou idením a bučaním“ (al. „revaním“), pozri kap. 2:26, pozn. 148.
 320 Al. „A Béth-šemešskí“, porov. Sud. 14:19, pozn. 724.
 321 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
 322 D. „v Béth-šemeši žali v nížine žatvu pšenice“, zmysel azda ako v texte.
 323 D. „zaradovali sa tomu videniu“.
 324 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
 325 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
 326 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
 327 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
 328 Pozri Num. 32:17, pozn. 1061.

- 329** Podľa LXX a 3 rukopisov „po veľký kameň, na ktorý“; podaktorí navrhujú čítanie „vidiečanov, a svedkom je veľký kameň, na ktorý“.
- 330** Pozri Num. 17:4, pozn. 683.
- 331** Tj. „lúka“³³².
- 332** Al.³²⁹ „ten („kameň“) je... na poli“.
- 333** Tj. „Hospodin“, ako nižšie, al. „bolo pobitých“³²⁹, ďalej obdobne.
- 334** Vari najpriateľnejšie riešenie ťažkosti vyplývajúcej z toho, že v masóretskom texte je za slovami „sedemdesiat ľudí“ jednoducho pripojené „päťdesiat tisíc ľudí“; LXX a Vulgata pridávajú spojku „a“ („a päťdesiat...“), takže podľa nich by pobitých bolo bývalo 50 070, lenže sa, pravdaže, nedá predpokladať, žeby Béth-semeš bol mal toľkých obyvateľov. Znenie ponášané tu v texte značí, žeby tam bolo bývalo asi 1400 ľudí, z čoho by 70 pobitých bola jedna dvadsiatina. No v 3 hebriejskych rukopisoch slová „päťdesiat tisíc ľudí“ chýbajú.
- 335** Porov. Exod. 7:17; inak vari „Hospodin sa dal medzi ľudom udierať veľkým udieraním“. Ďalej obdobne.
- 336** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437; nesúvisí s predošlým „poslali“. Ďalej obdobne.
- 337** Pozri Sud. 7:24, pozn. 281.
- 338** Al. „v Givei“.
- 339** Vl. „dal nariekať“.
- 340** Pozri Gen. 20:7, pozn. 530.
- 341** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 342** Pozri Gen. 35:2, pozn. 934.
- 343** Pozri Sud. 2:11, 13, pozn. 124.
- 344** Sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535.
- 345** Pozri Exod. 20:4, pozn. 661.
- 346** Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 347** D. „z (al. „od“) tváre“, pozri Gen. 27:46, pozn. 725. V kap. 25:10 tá istá väzba so zmyslom ako v texte tam.
- 348** D. „od nás neumlkáš“, v texte opis vzhľadom na dotyčnú predošlú aj nasledovnú predložkovú väzbu.
- 349** D. „jahniatko mlieka“.
- 350** Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
- 351** Vl. „veľkým“, ďalej obdobne.
- 352** Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 353** Pozri Exod. 14:24, pozn. 482; Deut. 2:15, pozn. 144.
- 354** Al. „skalú“, „útes“, vl. „zub“, podľa podoby skalného útvaru, pozri kap. 14:4n.
- 355** D. „od³³⁹ Isráela vzali“.
- 356** Pozri Gen. 10:16nn, pozn. 323.
- 357** Tj. „a vracal sa“.
- 358** Pozri Exod. 23:2, pozn. 786.
- 359** Vl. „teraz“.
- 360** Pozri Gen. 21:11, pozn. 548.
- 361** Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 362** Pozri Gen. 3:3, pozn. 91, tu aj v zmysle „zavrhlí mňa, takže ma vypudili z al. zapudili od kráľovania“. Obdobne kap. 14:24, 15:23 a 26 a 16:1.
- 363** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 364** Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 365** Al. „slávnostne“, D. „vysťríhaním“³⁶⁶.
- 366** Pozri Exod. 19:21, pozn. 654.
- 367** Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
- 368** Tj. „budú behúňmi“, ktorí nielen behali pred kráľovým vozom, lež zastávali aj službu kráľovskej osobnej stráže aj kato.
- 369** Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 370** Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 371** Pozri Sud. 18:11, pozn. 835.
- 372** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1377.
- 373** Tvar slovesa ako v Gen. 28:22, pozn. 735.
- 374** Pozri Exod. 20:9, pozn. 667.
- 375** Pozri Sud. 9:6, pozn. 538.
- 376** Pozri Sud. 3:15, pozn. 183.
- 377** Pozri Deut. 8:17n., pozn. 406.
- 378** Tj. „vyžiadaný al. vyprosený“.
- 379** Al. „mládenca“ (kap. 8:17; Deut. 32:25), no je to tvar slovesa ako v Deut. 12:5, pozn. 280, takže tu aj „vybehaného“, „hodného obľuby“, tj. „výborného“, „vynikajúceho“.
- 380** Pozri Sud. 1:36, pozn. 93.
- 381** Al. „zabehli“, „zatúlali“, „zblúdili“, ďalej obdobne, pozri Deut. 26:5, pozn. 926.
- 382** Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 383** Pozri Exod. 23:5, pozn. 468, tu v zmysle „neprestával o ne dbať al. mať starosť al. na ne myslieť“.
- 384** D. „je vážený“ (al. „ctený“), pozri Exod. 14:4, pozn. 460.
- 385** D. „prichádzaním prichádza“, ďalej obdobne.
- 386** Vl. „vymizol“ (Deut. 32:36, pozn. 1193), „je spotrebovaný“.
- 387** D. „čo je pri nás“ (al. „s nami“).
- 388** Tj. „mám al. našiel som pri sebe“.
- 389** Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 390** Pozri Deut. 2:10, pozn. 134.
- 391** Pozri Gen. 25:22, pozn. 284.
- 392** Pozri Gen. 25:22, pozn. 654.
- 393** D. „Predtým v Isráelovi vravieval takto muž pri svojom idení... Boha“.
- 394** D. „prorokovi dnes“, tj. „komu sa dnes vraví prorok“.
- 395** Pozri Num. 34:4, pozn. 1099.
- 396** D. „v tomto“, ďalej obdobne.
- 397** D. „tak“ („akonáhle pridete... tak“).
- 398** D. „ako“, zmysel ako v texte.
- 399** Pozri Rút 4:4, pozn. 155.
- 400** Pozri Exod. 9:18, pozn. 287.
- 401** Al. „knieža“, „vládcu“.
- 402** Al. „som ti povedal; tento“.
- 403** Vl. „obmedzovať“, „uzatvárať“, sloveso ako v Gen. 16:2, pozn. 434; 20:18.
- 404** D. „toto“, ďalej obdobne.
- 405** D. „dnes (tj. „dnes sú tomu“) tri dni“.
- 406** Al. „komu patrí všetko žiadúce (al. „túžby hodné“) v Isáelovi? Či nie tebe a všetkému domu“.
- 407** Vl. „malého“, tu zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 408** Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 409** Pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
- 410** Al. „prehovoril podľa tohto slova“ (al. „tejto reči“).
- 411** Al. „siene“, „izby“.

- 412 D. „v hlave“.
- 413 Pozri Gen. 37:36, pozn. 997, tu, pravda, jednotné číslo, v zmysle ako v texte. Ženská obdoba tohto výrazu je v kap. 8:13 (jedine na tamtom mieste).
- 414 Pozri Exod. 29:22, pozn. 1041.
- 415 Vl. „čo zvýšilo“, no tu je zmysel ako v texte, ako vidno z ďalšieho textu verša.
- 416 Al. „na stretnutie“, pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 417 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 418 Vl. „uchované“, opis v texte je v záujme zreteľnejšieho vyjadrenia zmyslu dotyčného slovesného tvaru v danej súvislosti.
- 419 Tj. „uchovávané od tej chvíle, keď som povedal“.
- 420 Al. „vstali“, no nie ako „vstaň“ a „vstal“ nižšie.
- 421 Pozri Sud. 19:25, pozn. 875.
- 422 D. „koniec“, ďalej obdobne.
- 423 Pozri Gen. 32:16, pozn. 858.
- 424 Pozri Gen. 25:31, pozn. 667.
- 425 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 426 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 427 D. „nechal veci (al. „záležitosti“) oslíc“, zmysel ako v texte.
- 428 Pozri Gen. 12:6, pozn. 354.
- 429 Pozri Exod. 29:23, pozn. 1043.
- 430 Pozri Gen. 43:27, pozn. 1192.
- 431 Al. možno „stĺpy“ (Gen. 19:26), postavené v zemi za výsostné znamenie (2 Sam. 8:6); tiež „dostoyníci“, „vojenská hodnosť“, „predstavitelia vojenskej moci“ (1 Kráľ. 4:19; 2 Par. 8:16).
- 432 Vl. „určený“ (al. „vymeraný“; Deut. 32:9, pozn. 1123) rad“ (al. „spoločnosť“, „skupinu“).
- 433 Ako „mech“ (kožený) vo v. 3, tu značí strunový nástroj, zvaný tak preto, lebo za jeho ozvučnú dosku slúžila zvieracia koža al. blana.
- 434 Pozri Exod. 15:20, pozn. 538.
- 435 Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.
- 436 Tj. „hovorí a vôbec správať sa pod obzvláštnym priamym pôsobením Božieho Ducha“. V kap. 18:10 značí to isté sloveso obdobné Bohom dopustené pôsobenie ducha zlého (tiež „zúriť“); tam použitý slovesný tvar sa dá chápať aj v zmysle „ukazovať sa ako prorok“, „robiť sa prorokom“, „predstierať prorokovanie“.
- 437 Pozri Sud. 14:6, pozn. 703.
- 438 Tu sa dá možno chápať v zmysle „kedykoľvek“, pozri kap. 13:15¹ a 8nn.
- 439 Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 440 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
- 441 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 442 Al. „ku Givei“, pozri v. 26 a Sud. 19:12nn.
- 443 Tu s predložkou ako v Exod. 4:10, pozn. 140.
- 444 Pozri Gen. 18:2, pozn. 463.
- 445 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 446 Pozri Num. 21:27, pozn. 815.
- 447 Tu aj v zmysle „prestal al. upustil od prorokovania“.
- 448 D. „Oznámením“.
- 449 Al. možno „čo sa týkalo“, „o“, v kap. 14:12 v zmysle ako v texte tam, ohľadne kap. 20:21 a ďalej pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 450 Pozri Sud. 7:23 a ďalej, pozn. 242.
- 451 Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 452 D. „Boha, ktorý on“.
- 453 Al. „nešťastí“, „pohrôm“, pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 454 Podľa LXX, Vulgaty, sýrskeho prekladu a 35 rukopisov „povedali ste: Nie, lež“⁵³.
- 455 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 456 Pozri Jós. 7:14, pozn. 275.
- 457 Pozri Sud. 1:1, pozn. 3; 18:5, pozn. 824. V kap. 14:37 v LXX prostý 4. pád, v kap. 22:10, 13, 15; 23:2; 28:6; 30:7 predložka ako v Sud. 1:1.
- 458 Pozri Gen. 31:27 („utajil“); Jós. 2:16, pozn. 104.
- 459 Pozri Num. 16:5, pozn. 627.
- 460 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 461 Al. možno „vyložil“ (al. „vysvetlil“) Samúel ľudu právo“.
- 462 Al. „pocitívych“, „čestných“, D. „odišla zdatnosť“ (al. „sila“ atď.), tu v morálnom zmysle, výraz je tu použitý na označenie skupiny ľudí touto vlastnosťou vyznačených, obdobne ako v Exod. 14:4, pozn. 459.
- 463 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 464 Sloveso ako v Deut. 4:31, pozn. 265, tu v tomto zmysle. Ďalej obdobne.
- 465 Al. „ochotného“.
- 466 Pozri Exod. 10:2, pozn. 314.
- 467 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138; v kap. 20:34 odvodené podstatné meno.
- 468 Pozri Sud. 19:3, pozn. 858.
- 469 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 470 Ako „ľakanie“ v Deut. 28:67, pozri Gen. 31:42, pozn. 833.
- 471 Tu azda „Šálú“.
- 472 Pozri Num. 1:3, pozn. 19.
- 473 Pozri Sud. 15:18, pozn. 747, iný výraz ako v kap. 2:17¹, ale príbuzný.
- 474 D. „všetkého“, ďalej obdobne.
- 475 Pozri Sud. 7:16, pozn. 479.
- 476 D. „za hliadky rána“. Porov. Sud. 7:19, pozn. 481.
- 477 Vl. „Kto je ten, ktorý“⁵⁶ povedal“.
- 478 Vl. „obnovujeme tam“, tu v zmysle „slávnostne zaviedeme ako čosi nové“.
- 479 Ako „kraľovania“ v kap. 10:25.
- 480 Pozri Exod. 20:16 a ďalej, pozn. 785.
- 481 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 482 Pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
- 483 Pozri Deut. 28:33, pozn. 997.
- 484 Pozri Exod. 21:30, pozn. 721, tu v tomto zmysle; nie ako „úplatky“ v kap. 8:3.
- 485 D. „čokoľvek“.
- 486 Al. „určil“, „ustanovil“, „použil“.
- 487 D. „spravodlivosti“.
- 488 Pozri Sud. 2:14 a ďalej, pozn. 237.
- 489 Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:14, pozn. 182.
- 490 Tj. možno „Avdóna“ (Sud. 12:13), podľa LXX a sýrskeho prekladu, Bárača“.
- 491 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 492 Pozri Gen. 34:25, pozn. 923.

- 493 Vl. „dal“, ďalej obdobne.
- 494 Pozri aj Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 495 Pozri Deut. 1:43, pozn. 114.
- 496 Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 497 D. „za Hospodinom, vašim Bohom“, pozri Num. 14:24, 43, pozn. 551. Ďalej obdobne.
- 498 Pozri Num. 1:49, pozn. 40.
- 499 Al. „lebo“ ako na konci verša a potom v obdobnom zmysle ako tam („lebo to by ste potom išli...“).
- 500 Pozri Gen. 1:2, pozn. 2, tu zmysel ako v Deut. 32:21, pozn. 1155, no tam je použitý iný výraz.
- 501 Tj. možno „vyrvaf al. vyslobodiť al. vyprostiť (vv. 10n.) koho z čoho“, no tiež „vyrvaf al. odňať (Gen. 31:9) komu čo“; prekladatelia tu zväčša dávajú prednosť prvému zmyslu, no nazzám sa, že sa sem skôr hodí zmysel poslednejší ako protiklad ku predošlému „osožiť“ („nič dať ani nič vziať“, „osožiť ani uškodiť“, nedá sa od nich nič očakávať ani sa ich nenačim báť).
- 502 Ako „nechal“ v kap. 10:2; al. „zamietnuť“ (Deut. 32:15), „zavrhnuť“ (Soud. 6:13).
- 503 V príčinnom zmysle, nie ako „pre“ na konci verša. Ďalej obdobne.
- 504 Al. „ohľadne“³⁶².
- 505 D. „v“ („vyučovať v tomto obore“).
- 506 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 507 D. „zlým správaním“.
- 508 Pozri Gen. 19:15, pozn. 502.
- 509 D. „pri svojom kralovaní“, zmysel ako v texte („keď sa stal kráľom“).
- 510 Vykladači tu zväčša predpokladajú medzeru, ako je v texte vyznačené; inak text dáva zmysel „vo veku jedného roka“. V LXX celý tento verš chýba.
- 511 Al. možno „dvadsať rokov“; v hebrejskom písme sú litery B a K, ktoré sa používajú aj ako číslice 2 a 20, navzájom veľmi podobné. Porov. Num. 2:14, pozn. 72.
- 512 Al. „zvalil“, „zručal“, ak išlo o „stĺp“⁴³¹.
- 513 Pozri Sud. 20:10, pozn. 892, al. možno v. 33 tamže, pozn. 906; al. jednoducho „na výšine“, pozri tu kap. 10:5.
- 514 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
- 515 D. „zatrúbil“ al. „dal sa trúbiť“, zmysel ako v texte, porov. Gen. 14:10, pozn. 852.
- 516 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 517 LXX čítali „Otroci („avádím“) miesto „lvrim“, pozri Num. 2:14, pozn. 72) odmietli“ (al. „zrušili“, „odopreli“, tj. azda „poslušnosť“, „vzopreli sa“!).
- 518 Al. možno „voči“, „oproti“.
- 519 Al. „nenávisť“, D. „Isráél... zosmradoľ“ (al. „bol zosmradený“, pozri Gen. 34:30, pozn. 928³⁸⁴).
- 520 Pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 521 Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 522 Pozri Sud. 9:49, pozn. 580.
- 523 Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.
- 524 Súvisí s nasledovným „prešli“, takže LXX tu prekladajú „prešli“ v zmysle „tí, ktorí sa rozhodli prejsť“, tj. „zutekať“.
- 525 Pozri Gen. 27:33, pozn. 711.
- 526 D. „ľud, tí sa rozchveli za ním“⁴⁹⁷.
- 527 Vl. „požehnať“, tu azda zmysel ako v texte.
- 528 Al. „boli zhromaždení“.
- 529 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 530 Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132, no tu proti tamtomu miestu väzba s 3. pádom (D. „tvári Hospodina nezalichotil“).
- 531 Tj. „určil“; ako „rozkázal“ nižšie, tak aj v kap. 25:30. V inom zmysle v kap. 20:29.
- 532 Al. možno „vyšlo hubiteľstvo“ výraz odvodený od slovesa v Gen. 6:13, pozn. 207.
- 533 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 534 Pozri Exod. 28:11, pozn. 970, tu zmysel ako v texte.
- 535 Výrazy nejasného významu, vyskytujúce sa len tu.
- 536 D. „úst“, ďalej obdobne.
- 537 Tj. „bodca na poháňanie dobytká“.
- 538 Al. „posádka“, „predvoj“, ďalej obdobne, výraz príbuzný onému v kap. 10:5⁴³¹, no nie ten istý.
- 539 Pozri Num. 21:13, pozn. 799.
- 540 Tj. „veľkňazom bol“.
- 541 Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 542 Značí „Hospodin je darca“, meno, ktorého je „Jónáthán“ skráteným tvarom.
- 543 Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.
- 544 Vl. „vzchop (al. „vzopni“, „vypni“) sa“ (Sud. 16:30, pozn. 532 a 805).
- 545 Pozri Gen. 12:1, pozn. 348.
- 546 Al. „ako tvoje srdce“.
- 547 Vl. „zastavte sa“, „postojte“.
- 548 Vl. „dočiahnutia“, „siahnutia“, „dotyku“.
- 549 Pozri Exod. 16:29, pozn. 580.
- 550 Tu čosi iný tvar rovnakého významu.
- 551 Vl. „odvetili“, „ujali sa slova“ (v. 28, Sud. 18:14). Ďalej obdobne.
- 552 Tj. „bolo ním usmrtených“.
- 553 Tu značí rozlohu pôdy, aká sa dá jedným záprahom ťažného dobytká za deň zoraf.
- 554 Pozri Exod. 15:14, pozn. 521.
- 555 Al. „vyzvedači“, „strážcovia“.
- 556 Pozri Jós. 2:9, pozn. 78.
- 557 D. „odchádza a sem“, tj. „a prichádza a vracia sa“.
- 558 Podľa LXX „Prines efód („ornát“); lebo on v onen deň nosil efód pred synmi Isráela“.
- 559 D. „i chodil chodením“, pozri Sud. 4:24, pozn. 279. Kap. 17:41 a ďalej obdobne.
- 560 Pozri Gen. 49:33, pozn. 1374.
- 561 Tj. „nechaj tak teraz“, „počkaj zatiaľ“.
- 562 Tu hádam v tomto zmysle („ich pozornosť bola upútaná a odvrátená tým, čo sa dialo v tábore Pelištim“).
- 563 D. „prišli až po bitku“, zmysel azda ako v texte („než ta prišli, pokročil zmätok v tábore natoľko, že prešiel až vo vzájomný boj al. zápas“).
- 564 Al. „Pelištim (3. pád) patrili“, tj. „ako nevoľníci“.
- 565 Pozri Gen. 31:23, pozn. 507.
- 566 Vl. „stiesnení“, „upadli v tieseň“ (kap. 13:6).
- 567 Sloveso ako v Sud. 17:2, pozn. 809; nesúvisí s „prekliaty“ nižšie ani s „prísahy“ vo v. 26 ani so „zaprisahavaní“ vo v. 27.
- 568 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.

- 569 Tj. „všetok ľud zeme“, v. 29 obdobne, porov. Deut. 9:28, pozn. 440.
- 570 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 571 D. „poľa“.
- 572 Vl. „chod“.
- 573 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 574 D. „prísahou“, „zaprisahaním“.
- 575 Ako v Sud. 8:15.
- 576 Nesúvisí s „vysilenie“¹⁷⁶.
- 577 Al. „hojne“, „dobro“, D. „zajedením“.
- 578 Al. „Či by teraz... rozsiahle“ (al. „rozsiahlejšie“)?
- 579 Sloveso súvisí so „supy“ v Gen. 15:11, pozn. 423, teda vari „vrhol sa ako supy na koristi“; tak aj v kap. 15:19. To isté sloveso je v kap. 25:14 so zmyslom ako v texte tam.
- 580 D. „deti“⁸⁵ hovädzieho dobytká“.
- 581 Pozri Lev. 19:26, pozn. 52.
- 582 Pozri Exod. 21:8, pozn. 687.
- 583 Vl. „dnes“.
- 584 Pozri Gen. 22:7, pozn. 570.
- 585 Tu je použitá iná predložka, no zmysel je ten istý.
- 586 Pozri Gen. 34:29, pozn. 927.
- 587 Pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
- 588 Vl. „všetko, čo je“⁵⁶.
- 589 Tu, pravdaže, „Boh“.
- 590 Pozri Sud. 20:2, pozn. 883.
- 591 Tj. „hriech, ktorý je príčinou toho, že Hospodin neodpovedá“.
- 592 Pozri Gen. 2:17, pozn. 75.
- 593 Tu iná predložka so zmyslom ako v texte.
- 594 Pozri Gen. 47:15, pozn. 333.
- 595 Al. „spolahlivý“, „istý“, „pravdivý“.
- 596 Vl. „dokonalosť“ atď.⁵⁹⁵
- 597 Al. „unikol“, vl. „vyšiel“⁷⁴.
- 598 Vl. „Dajte (al. „nechajte“) padnúť“, tj. „žreb(u)“.
- 599 Al. „áno“, „naozaj“, D. „okúsením“.
- 600 Al. „pri Bohu“, tj. „na Božej strane“, „v Božom záujme“.
- 601 Vl. „vykúpil“.
- 602 D. „vystúpil“¹⁰ od“, tj. možno „nad“ („povzniesol sa nad“).
- 603 D. „vo všetkom“.
- 604 Al. „odsudzoval“, tiež „konal zlovoľne“, podľa iných „šíril hrôzu al. nepokoj“, podľa LXX „oslobodzovať“⁷¹ (čítali „jóša“ miesto „jarša“).
- 605 D. „vykonával (al. „pôsobil“, „uskutočňoval“) zdatnosť“⁸¹, tiež „zriadil (al. „vytvoril“) vojenskú moc“⁶⁹³.
- 606 Pozri Sud. 2:14, pozn. 129.
- 607 Pozri Gen. 9:24, pozn. 304; tu v kap. 20:35 aj doslovne.
- 608 Takto sa jeho meno píše len tu, inde všade „Avnér“, ako vo v. 51.
- 609 Al. „ťažká“, vl. „silná“.
- 610 D. „syna zdatnosti“⁸¹, ďalej obdobne.
- 611 Pozri Exod. 3:16, pozn. 117.
- 612 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 613 Pozri Num. 21:2, pozn. 786.
- 614 Tj. „povolal do zbrane“, „zmobilizoval“.
- 615 Podľa takmer všetkých známych mi prekladov, aj LXX a Vulgaty, „dal sa striehnuť“ al. „klásť zálohy“, lebo dotýčný výraz („járev“) sa v týchto prekladoch chápe ako tvar slovesa „árav“ takého významu, pozri napr. Sud. 9:32, pozn. 569, ale tvar nepravdivý, v akom sa toto sloveso nikde inde nevyskytuje. No ten istý tvar je v Gen. 31:36 („sa... povadiť“), Exod. 17:2 a Num. 20:3 (obdobne) a Sud. 6:31n., pozn. 833, ako skrátený, ale inak pravidelný tvar slovesa „rív“ al. „rúv“, pozri aj Exod. 21:18, pozn. 701; preto ho, podobne ako niekoľko iní, obdobne podľa textovej súvislosti prekladám aj tu. Zmysel je tu najskôr „stretávať sa v menších potýčkach al. šarvátkach s nepriateľom“.
- 616 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 617 Pozri Gen. 15:19; Num. 24:21.
- 618 Pozri 2 Par. 6:42.
- 619 Pozri Jós. 13:3, pozn. 464.
- 620 Pozri Deut. 20:19; 22: 28, pozn. 778, 822.
- 621 Al. „dobyťčatami z druhého vrhu“.
- 622 Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.
- 623 Pozri Gen. 33:14, pozn. 894.
- 624 Al. „bezecný“, vl. „opovrhnutiahodný“.
- 625 Vl. „roztápajúci (Exod. 16:21, al. „tratiaci“) sa“, „miznúci“.
- 626 Al. „hlboko zarmútený“ (al. „rozrušený“), D. „Samúelovi vzbĺklo“⁴⁶⁷.
- 627 V Júdsku (Jós. 15:55).
- 628 D. „ruku“.
- 629 Al. „počkaj“, „pozdrž sa“.
- 630 Tj. „dal ti úlohu“, „zveril ti poslanie“ (v. 18), „splnil som úlohu al. poslanie, čo mi Hospodin dal al. zveril“ (v. 20). Obdobne kap. 21:5, kde je tiež D. „cesta“, tj. k vykonaniu toho, čo sa vyššie spomína.
- 631 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 632 D. „začiatok“, porov. Lev. 2:12, pozn. 73.
- 633 Al. „túžbu (...) po“.
- 634 Al. „svojvôľa“.
- 635 Pozri Gen. 31:19, pozn. 815.
- 636 Tu D. „ohľadne (al. „od“) kráľa“, tj. „aby si viac nebol kráľom“.
- 637 Pozri Jós. 7:11, pozn. 267.
- 638 Tu D. „ohľadne (al. „od“) bytia“.
- 639 D. „chytíť za“, pozri Sud. 19:25, pozn. 755.
- 640 Pozri Num. 15:38, pozn. 611.
- 641 Pozri Exod. 20:16, pozn. 668.
- 642 Vl. „Spolahlivosť“, podľa iných „Vítazstvo“, „Sila“, „Výbornosť“, tj. „Hospodin“.
- 643 Pozri Exod. 20:12, pozn. 460, tu v zmysle ako v texte („zaisti mi úctu al. vážnosť“).
- 644 D. „v pôvaboch“ (al. „príjemnostiach“), pozri Jób 38:31, pozn. 1714; tu zmysel ako v texte („v dobrej nálade“).
- 645 Al. „zo žen“, tj. „medzi ženami“.
- 646 Pozri Gen. 22:8, pozn. 571.
- 647 Al. „z jeho synov“⁵⁸⁷.
- 648 D. „v svojej ruke“.
- 649 D. „v“ al. „pri“, „na“ („k účasti pri al. na“). Netyka sa konca v. 5. Kap. 17:2 azda obdobne („pokrikom vyzývať k účasti v al. na“).

- 650 Al. „Značí tvoj príchod pokoj? ... Pokoj“.
- 651 Pozri Sud. 3:24, pozn. 213.
- 652 D. „k očiam“⁶⁵³, pozri Exod. 10:5, pozn. 320.
- 653 Al. „ako človek vidí, lebo človek vidí podľa (al. „ohľadne“) výzoru“⁶⁵², no Hospodin vidí podľa (al. „ohľadne“) srdca“.
- 654 Vl. „úplni“, tj. „v plnom počte“, D. „boli (tj. „ohľadne svojho počtu“) vyčerpaní“, tj. „či už nemá viacerych“, pozri Num. 14:33, pozn. 567.
- 655 Al. „je rád (al. „ľubuje si“) medzi drobným dobytkom“, porov. Gen. 37:2, pozn. 962. Kap. 17:34 obdobne.
- 656 Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
- 657 Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 658 D. „obklopiť“, tj. „stoliť“.
- 659 Pozri Gen. 25:25, pozn. 658, no tu skôr zmysel ako v texte („zdravo červený“).
- 660 D. „s krásou očí“, al. možno „výzoru“⁶⁵².
- 661 Vl. „nahor“, tu zmysel ako v texte.
- 662 Meno značí „milovaný“.
- 663 Al. „úspešne“, „zdarne“.
- 664 Vl. „na Dávida prešiel“⁴³⁷, tu zmysel ako v texte.
- 665 Pozri Sud. 5:5, pozn. 293.
- 666 Al. „desiť“, „strašiť“, ďalej obdobne.
- 667 Al. „neblahý“, „nemilý“, „obťažný“, „tráplivý“, „strastný“, vl. „zlý“, „duch utrpenia“ (al. „nešťastia“, „strasti“).
- 668 D. „znalého“, ako vo v. 18.
- 669 Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 670 Pozri Gen. 41:33, pozn. 1099.
- 671 D. „muža zjavu“ (Gen. 29:17, pozn. 747).
- 672 D. „povedal“.
- 673 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 674 Pozri Num. 24:2, pozn. 909.
- 675 Pozri Gen. 35:4, pozn. 354; meno doliny je to isté ako názov oného stromu.
- 676 D. „muž medzi“ (al. „medzipriestoru“), tj. „medzi obidvoma vojskami“.
- 677 Pozri Gen. 6:14, pozn. 217.
- 678 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 679 D. „drevo“.
- 680 Pozri Exod. 28:32, pozn. 1006.
- 681 Pozri Sud. 3:22, pozn. 303.
- 682 Al. „ak budem môcť“²⁶ ja čo zmôcť voči nemu“ (Gen. 32:25), tu je hádam vhodnejšie väzbu pôvodiny s 3. pádom uchovať v preklade opisom.
- 683 Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú väzbu so 4. pádom, oproti predošlému „nám“.
- 684 D. „tohto“, ďalej obdobne.
- 685 Pozri Rúth 1:2, pozn. 6.
- 686 D. „veľkí“, ďalej obdobne.
- 687 D. „jeho druhý“.
- 688 Vl. „vstávania zavčasu“, tu zmysel ako v texte.
- 689 Pozri Sud. 19:9, pozn. 863.
- 690 Tj. o splnení úlohy; podľa iných „vyzdvihnúť (tj. „vyplatiť“) ich záloh“ (tj. „čo možno založiť“).
- 691 Vl. „prenechal“, sloveso ako v kap. 10:2⁴²⁷, opis v texte hádam vyjadruje zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine. V. 22 obdobne; vo v. 28 doslovný

preklad vo významovom odtieni⁶⁹⁴ vystihujúcom hádam nahnevany tón otázky („komu si hodil na krk“).

- 692 Al. „ohrade“ (al. „opevneniu“), tj. tábora.
- 693 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 694 Tu nasledujúca predložková väzba²⁶² naznačuje zmysel „zhodil al. odhodil (dotyčné sloveso má aj takýto význam, ako „zavhol“ v Sud. 6:13) a prenechal“.
- 695 Pozri Exod. 18:7, pozn. 609.
- 696 Tj. „oslobodeným od daní a dávok“.
- 697 Pozri Deut. 17:12, pozn. 672.
- 698 Al. „reč“, tj. alebo „iba prehovorenie“, al. „príkaz“, tj. „či som nekonal, ako sa mi prikázalo“; iní dávajú prednosť druhému významu výrazu, ktorý je v texte preložený „slovo“, totiž „vec“, „príčina“, a chápu v zmysle „či to nemalo príčinu“.
- 699 D. „od (al. „z“) postavenia vedľa“.
- 700 D. „a vrátili“²⁷⁵ mu... slovo“.
- 701 D. „prvého“, al. „podľa predošlého (al. „prvého“) spôsobu“.
- 702 Al. „pred ním“.
- 703 D. „nepadá“.
- 704 Pozri Exod. 4:4, pozn. 131, sloveso ako „chytí“ tamže.
- 705 Ako „z ruky“ nižšie.
- 706 Pozri Exod. 29:14, pozn. 931.
- 707 Sloveso jako „pristal“ napr. v Exod. 2:21, tu v zmysle ako v texte („bol by rád vykročil“); nasledovné „lebo“ možno naznačuje význam „márne sa pokúsil“.
- 708 Ako v Gen. 22:1, tu v zmysle „nebol zakúsil“, „nemal s tým skúsenosti“, a teda možno „nebol tomu privykol“, nižšie obdobne. Nesúvisí s „pokúsil sa“ vyššie.
- 709 D. „v týchto“, tj. „veciach“, na konci verša obdobne.
- 710 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1245.
- 711 Tu D. „vyšiel idúc (al. „dal sa chodiť chodiac“) a približujúc sa“.
- 712 D. „červenolíc s krásnym“.
- 713 Al. „na mňa“¹⁹⁹.
- 714 Pozri Gen. 8:20, pozn. 31 a 272.
- 715 Pozri Gen. 1:24, pozn. 17 a 38.
- 716 Tu v zmysle „v moci al. síle meča... oštep“ („mena“), „súc vyzbrojený mečom“ atď. V. 43 obdobne, na obidvoch označených miestach, a tak sa dá chápať aj väzba vo vv. 47 a 50.
- 717 Tu miesto obvyklejšieho „v mene“, vzhľadom na predošlý text.
- 718 Sloveso jako „uzavrel“ v kap. 1:5, tu zosilnený tvar s významom jako v texte (staby „uväzňovať“), vyskytujúci sa len v 1. a 2. knihe Samuélovej. V kap. 23:20 čosi iný tvar, v danej súvislosti rovnakého významu. Nie ako „vydá“ vo v. 47 a inde.
- 719 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 720 Pozri Sud. 3:10, pozn. 179, no tu iná predložková väzba.
- 721 Al. „dobil“, zosilnený tvar slovesa „usmrtil“ vo v. 50.
- 722 Pozri Sud. 20:31, pozn. 575.
- 723 Pozri Gen. 31:36, pozn. 831.
- 724 Ako „olupovali“ v Sud. 2:14, pozn. 129.
- 725 Pozri Gen. 24:19, pozn. 614.
- 726 Pozri Gen. 44:30, pozn. 1213.

- 727** Predložka⁴²⁶ „pri“ al. „v“ tu v príčinnom zmysle, porov. Num. 27:3, pozn. 974. Ďalej obdobne; tak možno aj v kap. 23:6.
- 728** Tj. „opasok na nosenie meča“, výraz súvisí so „záster“ v Gen. 3:7, porov. Exod. 29:9, pozn. 1024.
- 729** D. „vo všetkom, kam“ (al. „k čomu“).
- 730** Al. „vychádzať (potom vari v zmysle „konať svoje povinnosti“, „nastúpil svoju službu“, pozri aj v. 30⁷⁵⁵); vo všetkom, kam (al. „k čomu“) ho Šául posielal, si počínal rozvážne“.
- 731** Pozri Gen. 34:18, pozn. 915.
- 732** Pozri Sud. 11:34; 21:21, pozn. 634.
- 733** Al. „za zvukov triangu“, „s trojstrunovými hudobnými nástrojmi“ (obdobne), podľa iných „s ušľachtilými spevmi“, podľa Prísľ. 22:20.
- 734** Sloveso ako v Sud. 16:25, pozn. 793, tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 735** Pozri Exod. 32:18, pozn. 1137.
- 736** Al. „porazil (al. „pobil“) svoje“, nižšie obdobne, pozri Gen. 37:10, pozn. 975.
- 737** D. „ako deň na deň“.
- 738** Tj. „pribíť Dávida k stene“, ďalej obdobne.
- 739** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 740** Pozri Deut. 1:29, pozn. 55.
- 741** Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 742** Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 743** Pozri Num. 22:3, pozn. 832.
- 744** D. „v dobe dávania Méry, dcéry Šáula“.
- 745** Al. „tá reč“, tj. „správa“.
- 746** Pozri Num. 23:27, pozn. 884.
- 747** Pozri Exod. 23:33, pozn. 831.
- 748** Pozri Deut. 7:3, pozn. 347, tu vl. „vo mňa“, tj. „v moju rodinu al. v môj dom“, ďalej obdobne, porov. Gen. 32:10, pozn. 852.
- 749** Al. „dvoma“ (al. „medzi dvoma“, „v jednej [tj. „skrze jednu“) z dvoch“), tj. „ženami“.
- 750** Al. „sa... stávať zaťom“, ďalej obdobne, sloveso (súvisí so „zaťom“ vo v. 18) ako „zošvagrovať sa“ v Deut. 7:3.
- 751** Pozri Rúth 3:7, pozn. 125.
- 752** Al. „nepatrné“, sloveso ako „budú zľahčovaní“ v kap. 2:30. Na konci verša prídastie príbuzného v podstate súznačného slovesa, pozri Deut. 25:3, pozn. 904.
- 753** Pozri Exod. 22:17, pozn. 765.
- 754** Vl. „vyplnili ich kráľovi“, zmysel ako v texte.
- 755** Pozri Sud. 11:3, pozn. 609.
- 756** Al. „úspešnejšie“, v. 5 a ďalej obdobne. Pozri Deut. 29:9, pozn. 1048.
- 757** Pozri Jós. 9:24, pozn. 375.
- 758** Pozri Sud. 6:18, pozn. 403.
- 759** D. „k ruke“, porov. Gen. 34:21, pozn. 920.
- 760** D. „v tebe“, tj. „v tvojej veci“, „v tvoj prospech“, ďalej obdobne.
- 761** Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 762** Pozri Sud. 12:3, pozn. 548.
- 763** Vl. „vynasnažil“, „pousiloval“, tu zmysel ako v texte.
- 764** Al. (vl.) „nechať vyviaznúť“, tvar slovesa preloženého „vyviazol“ ve v. 10 a ďalej.
- 765** Ako v Gen. 28:11; tu v kap. 26:12 (v SZ len tam) čosi odlišný súznačný výraz.
- 766** Na ochranu pred hmyzom.
- 767** Pozri Exod. 25:4, pozn. 852.
- 768** Al. „poslal, chcúť Dávida vidieť“.
- 769** Vo všetkých známych mi prekladoch sa toto miesto podľa LXX a iných starých prekladov podáva v zmysle „keď uvideli“, tj. „poslovia“.
- 770** Tu v zmysle „predstaveného“, „povýšeného“.
- 771** Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.
- 772** Tu D. „chôdzou (al. „idením“) išiel a“.
- 773** D. „padol“, porov. kap. 3:5²⁷¹.
- 774** D. „alebo“.
- 775** Pozri Rúth 4:4, pozn. 155.
- 776** D. „vedením“ (vv. 3, 9, kap. 28:1), „sadnutím“ (v. 5), „postrádaním“⁴⁷³, „vypýtaním sa“ (vv. 6, 28), „rozhněvaním“⁴⁶⁷ (v. 7).
- 777** Pozri Gen. 45:5, pozn. 1223.
- 778** Tj. „si želá al. bude želať“ („aké želanie vysloví“).
- 779** Tu v tomto zmysle („je to hotová vec“).
- 780** Al. „od toho, lebo keby som isto vedel, že... na teba, čiś by som ti to neoznamoval?“
- 781** Pozri Exod. 1:14, pozn. 27.
- 782** D. „tretieho dňa“.
- 783** Vl. „mať vyskúmané“ (al. „vyspytované“, „vypátrané“, Deut. 13:14, pozn. 546).
- 784** D. „ak bude môjmu otcovi“ (al. „pre môjho otca“).
- 785** Tj. „spáchať al. zla sa dopustiť“, al. „na teba“, tj. „uviesť al. uvaliť“.
- 786** Pozri Gen. 20:13, pozn. 531.
- 787** Pozri Gen. 4:13, pozn. 149.
- 788** Vl. „uzavrel“⁴⁶³, tj. „zmluvu“, no toto slovo je tu vypustené.
- 789** D. „v svojom milovaní ho“, obdobne ako nižšie.
- 790** D. „miloval milovaním svojej duše“.
- 791** Tu v tomto zmysle („budeš na ňom chýbať“), al. „bude predmetom pozornosti“. Ďalej obdobne.
- 792** D. „strojnásobiť“ al. „rozdeliť na troje“ (Deut. 19:3), tj. „deň al. dobu čakania“, zmysel ako v texte.
- 793** D. „veľmi“, mnohí, možno podľa Vulgaty, chápu v zmysle „rýchlo“, „náhlivo“.
- 794** Tj. „dohovoru“, pozri kap. 19:1–3.
- 795** D. „vravením“, „výrokom“.
- 796** D. „od teba a tamto“, zmysel ako v texte.
- 797** Tj. „pokiaľ ide o tú“.
- 798** Mnohí podľa LXX prekládajú „k stolu“, ako vo v. 29.
- 799** Al. podľa LXX, „Jehónáthána predišiel“. Porov. v. 34.
- 800** D. „obeť čelade“⁴⁰⁸.
- 801** D. „a teraz“, ďalej obdobne.
- 802** Vl. „vyviaznúť“, ako v kap. 19:10 a ďalej, al. „vyšmyknúť sa“.
- 803** D. „zvrhlej“, tj. „ženy“.
- 804** D. „spurnosti“, „vzbúrenia“, výraz vyskytujúci sa len tu, zmysel azda ako v texte; podľa podaktorých starých prekladov „synu spurnej dievky“, LXX „zbehnutých dievok“, tj. „uprchnutých otrokyn“, vari v zmysle „jednej zo...“

- 805** Tj. „prirodzenia“, „rodidiel“ („odkiaľ si vyšiel“).
- 806** Tu hádam v tomto zmysle, vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu⁸⁰⁷.
- 807** Podľa podaktorých rukopisov „máš (al. „nachádzas“) záľubu v“, podľa LXX „si spoločníkom“ (al. „účastníkom“, „spojencom“).
- 808** Podľa LXX „vyskočil“.
- 809** Pozri Sud. 18:7, pozn. 828.
- 810** D. „šíp spôsobením preletu (vl. „prechodu“) cez al. *pomimo* neho“.
- 811** Al. možno „nad“.
- 812** D. „až Dávid zveličil“, tj. „nadmieru sa rozplakal“.
- 813** Tu v hebrejskom texte začína kap. 21.
- 814** Tj. „Dávid“.
- 815** Pozri Rút 4:1, pozn. 151.
- 816** D. „pod moju ruku“, tj. „nedostalo sa al. neprišlo pod...“ pozri Sud. 6:19, pozn. 405.
- 817** Pozri Lev. 10:10, pozn. 300.
- 818** Al. „odopreté“, vl. „uzavreté“⁸⁰⁸.
- 819** Tj. „pohlavné ústrojenstvo“.
- 820** Vl. „svätosťou“, ďalej obdobne, pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213; netýka sa konca verša⁸²².
- 821** Al. „svätými, hoci toto je úloha všedná; čím (al. „tým“) skôr“.
- 822** Vl. „každý je... posvätený“ (al. „posväcovaný“), no tu je zmysel najskôr ako v texte.
- 823** Tj. „čo bolo sväté“, „svätú vec“.
- 824** Pozri Exod. 25:30, pozn. 883.
- 825** Al. „horúceho“, tj. „čerstvo upečeného“, D. „chleba tepla (al. „horúčosti“)“.
- 826** D. „porušil (vl. „zmenil“) v ich očiach svoj rozum“, zmysel ako v texte.
- 827** Pozri Lev. 13:29, pozn. 418.
- 828** Ako „každý človek“ nižšie, tu preklad zvolený vzhľadom na množné číslo predošlého slovesného tvaru.
- 829** Pozri Deut. 28:53, pozn. 1027.
- 830** Tj. „byl zadlžený“.
- 831** Pozri Sud. 3:12, pozn. 182.
- 832** D. „s vami“, „u vás“, tj. „vyjstí a byť s vami al. u vás“, v. 4 a ďalej obdobne.
- 833** Tu D. „s tvárou (al. „u tváre“) kráľa“.
- 834** Al. „nepriístupnom mieste“, vl. „v pevnosti“, tj. „v jaskyni Adullám“. Ďalej obdobne, v kap. 23:14, 19, 29 čosi odlišný výraz v podstate rovnakého významu.
- 835** D. „vyzvedený“, tj. „že sa o ňom zvedelo“.
- 836** Al. „u neho“, „okolo neho“.
- 837** Al. „tiež“, „aj“, „dokonca“, „ozaj“.
- 838** Vl. „Bude vás všetkých ustanovovať“⁸²⁷, v hebrejčine väzba s 3. pádom, ktorú znenie v texte umožňuje v preklade uchovať.
- 839** Al. „pri“ („keď sa tak robí“).
- 840** Tu v hantlivom zmysle („paktovanie“).
- 841** Vl. „citiaceho sa bolesťou dotknutým“, sloveso ako „chorie“ v kap. 19:14.
- 842** Al. „naviedol“, „nakriatol“, „podnietil“, „poštal“.
- 843** Al. „úklady spriadajúceho“, „strieňúceho v zálohe“ (Sud. 9:32, pozn. 569). Ďalej obdobne.
- 844** D. „a on“, kap. 19:13 a ďalej obdobne.
- 845** Al. „o ňom“, „o neho“.
- 846** D. „Jišaja, твоjim daním (al. „v tvojom daní“) mu chleba a meča a obrátení(m) sa“.
- 847** Tj. „smúci sa uchýliť“.
- 848** Tj. „k tvojej audiencii“, al., podľa podaktorých, „do tvojej tajnej rady“.
- 849** Pozri Deut. 22:14, pozn. 805, no tu predložková väzba v zmysle ako v texte, al. tiež „proti svojmu nevoľníkovi“ („nevznáša proti... žiadneho obvinenia“). Ďalej obdobne.
- 850** D. „na všetok dom“.
- 851** D. „v⁸⁸⁷ (al. možno „o“) tomto všetkom“.
- 852** D. „alebo“.
- 853** Pozri Exod. 5:3, pozn. 161.
- 854** D. „podaním správ“, „oznámením“.
- 855** Al. „opaterý“, „stráženia“, vl. „starostlivosťou“, „opaterou“ (Num. 4:27, pozn. 62), „strážením“, tu zmysel ako v texte.
- 856** Pozri Deut. 34:1, pozn. 1293; v kap. 17:1 aj „k Júdovi“ v tomto zmysle.
- 857** Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 858** Al. „zaobíšiel s ním ako s cudzím“, pozri Deut. 33:9, pozn. 1174.
- 859** D. „v moju ruku“, tj. „v prospech mojej ruky“, „a vydal ho v moju ruku“. LXX miesto „nikkar“, „zriekol sa“ (atď.), čítali „máchar“, „predal“, a preložili teda „Boh ho predal (pozri Sud. 2:14 a ďalej, pozn. 237) do mojich rúk“.
- 860** Al. „kuje“.
- 861** D. „nevoľník počutím“.
- 862** Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 863** Tj. „druhoh najvyššou osobnosťou v zemi“, hneď po kráľovi, porov. Gen. 41:40, 43, pozn. 1119.
- 864** D. „tak“.
- 865** Vl. „sprava“, tj. „od pravej ruky, ak sa hľadá na východ“. Vo v. 24 iná predložka.
- 866** Pozri Num. 23:28, pozn. 812.
- 867** Tj. „kam vedie jeho stopa“.
- 868** D. „chytáčením“⁸⁶⁹.
- 869** Al. „je ľstivý“ (al. „prefikáný“, „[všetkými masťami⁸⁶⁸] mazaný“), „ľstivo (atď.) koná“ (al. „sa správa“).
- 870** Al. „s istotou“ vl. „k istote“, D. „na to, aby sme boli uistení“³⁴⁴, kap. 26:4 obdobne.
- 871** Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 872** Pozri Gen. 35:5, pozn. 819.
- 873** Al. „namáhať“, D. „sa stal úzkostlivo sa náhlacím“ (al. „namáhajúcim“); nesúvisí s „poponáhľaj sa“ vo v. 27.
- 874** Vl. „muži Dávida a jeho mužov obkľúčovali“ (al. „obstupovali“), opis v texte umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 875** Al. „podnikli nájazd“, ďalej obdobne, pozri Sud. 9:33, pozn. 570; v kap. 18:4 a ďalej zmysel ako v texte; porov. Hóš. 7:1, pozn. 294.
- 876** Tj. „skalisko únikov al. rozdelení“.
- 877** Pozri Sud. 20:15n., pozn. 895.
- 878** Pozri Sud. 3:24, pozn. 215.
- 879** Al. „v zadnej časti“, „v kútoch“, pozri Exod. 26:22, pozn. 917, tu taktiež dvojné číslo.

- 880** Tj. „svedomie ho obvinilo“; podaktorí prekladajú „srdce mu zabúšilo“, no v pôvodine je väzba s 4. pádom, ktorej lepšie zodpovedá znenie v texte.
- 881** D. „od (v zmysle „zo strany“) Hospodina“, tj. „kiaľ ma Hospodin od toho uchráni“.
- 882** D. „Hospodina, ak budem robiť²⁰⁷ svojmu... Hospodina“.
- 883** Sloveso ako „roztrhal“ v Sud. 14:6, ktoré je aj v Lev. 1:17, pozn. 41; tam je ďalej vyjadrený pojem obmedzenia al. zadržania v inej súvislosti („nebude... oddeľovať“). Podaktorí chápu toto sloveso tu v zmysle „dôkladne pokarhal“.
- 884** Pozri Gen. 24:26, pozn. 620.
- 885** Pozri Gen. 19:1, pozn. 485.
- 886** Pozri Gen. 6:1nn., pozn. 40.
- 887** Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
- 888** Pozri Exod. 21:13, pozn. 698.
- 889** Predošlé sloveso⁸⁸⁸ („cádať“) je príbuzné slovesu „cúť“, značiacemu „loviť“ (Gen. 27:3; Lev. 17:13) a možno teda vyjadruje aj pojem „postriežky“ v poľovníckom zmysle; podaktorí toto miesto aj prekladajú „naháňaš („ako lovnú zver“) al. loviš svoju dušu“.
- 890** Vl. „od teba“³⁶², tu možno v zmysle „vyslobodením od teba“; v. 15 obdobne („rozsúdením vyslobodíť“).
- 891** Pozri Num. 23:27, pozn. 815.
- 892** Al. „obhajcom“, „ochrancom“, „vymáhateľom al. uplatňovateľom práva“, výraz vyskytujúci sa ešte len v Žalme 68:5.
- 893** Pozri Deut. 19:17, pozn. 729.
- 894** D. „bude sa prieť („povedie spor“, Sud. 6:31, pozn. 433) mojim sporom“, možno v zosilňujúcom zmysle („verne al. spravodlivo povedie al. rozhodne“). Kap. 25:39 obdobne.
- 895** Ako „narobili“ v Gen. 50:15, 17, „odplácať“ v Deut. 32:6.
- 896** D. „na (al. „po“) dobrej ceste“, „dobrou cestou“, zmysel ako v texte.
- 897** D. „kraľovaním“.
- 898** Al. „tvojou rukou“.
- 899** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 900** Pozri Gen. 23:2, pozn. 586.
- 901** Al. „podnik“, „majetok“, vl. „činnosť“, ako napr. v Deut. 2:7, „robotu“³⁶³, tu zmysel ako v texte.
- 902** V Júdsku, pozri Jós. 15:55.
- 903** Pozri Gen. 31:19; 38:12n., pozn. 129.
- 904** D. „dobrá rozumnosť“¹²⁴, pozri 1 Par. 22:12, pozn. 759.
- 905** Pozri Gen. 29:17, pozn. 747.
- 906** Al. „spôsoboch“.
- 907** Tj. „z rodu Káléva“.
- 908** Tj. „ži dlho“.
- 909** D. „Aj ty – pokoj, aj tvoj dom – pokoj, aj všetko, čo ti patrí – pokoj“.
- 910** Predložková väzba ako v Gen. 17:10, pozn. 448, tu v zmysle ako v texte.
- 911** Al. „o nič nebolo treba mať (vo v. 15 „sme nemali“, al. „nemuseli mať“) starosť“.
- 912** Pozri Gen. 8:4, pozn. 178.
- 913** Sloveso ako v Gen. 38:29, pozn. 1024, v tvare, v ktorom sa v SZ vyskytuje len tu.
- 914** Pozri Sud. 4:19, pozn. 270.
- 915** Pozri Gen. 43:16, pozn. 1184.
- 916** Al. „pri nás“, vl. „nad nami“, al. možno „pred nami“.
- 917** D. „syn ničomnosti od prehovorenia (možno „preč al. ďaleko od hovorenia“, tj. „radšej nehovoriť“) k nemu“; v podstate v zmysle prekladu v texte podávajú toto miesto LXX, inak sa dá chápať v zmysle „horší ničomník, než aby bolo možno al. radno k nemu prehovoriť“.
- 918** Pozri Gen. 18:6, pozn. 468.
- 919** D. „v úkryte“, tj. „súc zakrytá vrchom, takže ju z opačnej strany nebolo vidieť“.
- 920** Pozri Lev. 6:5, pozn. 169; 19:12, pozn. 594, tu v trpnom zmysle („aby som bol oklamán al. podvedený“).
- 921** Tj. „kohokoľvek mužského pohlavia“, ďalej obdobne.
- 922** Pozri Gen. 17:4, pozn. 443.
- 923** D. „mužovi ničomnosti“, v kap. 30:22 „muž zlý a muž ničomnosti“.
- 924** Tj. „nemyslí na al. nestará sa o tohto... človeka“, „neznepokojuje sa týmto... človekom“.
- 925** Al. možno „ako *znie* jeho meno, tak sa *správa* al. *prejavuje*“.
- 926** Tj. „bezbožný“ (Deut. 32:6, pozn. 816).
- 927** Hebr. „neváláh“, viz Gen. 34:7, pozn. 905.
- 928** Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 929** Tj. „s prelievaním al. v provinení za prelievanie krvi“, porov. Lev. 20:9, pozn. 663.
- 930** Al. „zadržal (ako v Gen. 30:2, no nie ako tu vo v. 33¹⁵) od pridenia... a pomôženia“. V. 34 obdobne.
- 931** Vl. „pomôžmi tvojej ruke tebe“, tj. „od toho, aby ti tvoja ruka pomohla“. V. 33 obdobne.
- 932** Pozri Sud. 4:10, pozn. 256.
- 933** D. „zriadením“¹²⁶.
- 934** D. „od (tj. možno „od začiatku“, al. ohľadne³⁶²) tých dní“, netýka sa vv. 7 a 16.
- 935** Ako v Exod. 12:34.
- 936** Al. „uzlíku“ (Gen. 42:35), „mešči“, výraz súvisí s predošlým slovesom⁹³⁵ („zabalená v balíku“), možno v zosilňujúcom zmysle („pevne al. natrvalo zaviazaná al. zabalená“).
- 937** Ako „vystrelil z praku“ v kap. 17:49.
- 938** Vl. „vprostred“, tj. stáby „položení vprostred“.
- 939** Al. „jamky“, „vačku“, „prehĺbeniny“, kam sa do praku vkladajú kamene al. čím sa strieľa, D. „dlane“²²⁹, porov. Gen. 32:25, pozn. 869.
- 940** Al. „prehovoril o dobrom pre teba“.
- 941** Al. „tackanie sa“, „úraz“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu; podľa židovského podania „vzlykot“.
- 942** Al. „výčitku“. Pozri Žalm 119:165, pozn. 2523.
- 943** Pozri Gen. 9:26, pozn. 409.
- 944** Al. „obozretnosť“, „dôvtip“, ako „rozum“ v kap. 21:14.
- 945** Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 946** Al. „na nej“, tj. „pri al. na hostine“; zväčša sa prekladá „v ňom“, tj. „v Náválovi“, no dotyčná predložka nemáva tento zmysel. Znenie podané tu v texte (tak

- aj LXX, „ep' auton“, vzťahuje sa na „potos“, „pijatika“) s jej zvyčajným významom súhlasí.
- 947** Pozri Sud. 16:25, pozn. 792.
- 948** Pozri Exod. 8:2, pozn. 235.
- 949** D. „z ruky“.
- 950** VL „zadržal od zla“, no nie ako vo v. 26⁹³⁰ ani ako vo v. 33⁹¹⁵.
- 951** Tj. „pred spáchaním zla“.
- 952** Tu v tomto zmysle („v *záležitosti*“, „ohľadne“).
- 953** Výraz inde prekladaný „služka“, tu napr. vo v. 27, pretože nesúvisí s „nevoľník“, tu napr. vo v. 39, hoci vlastne je ženským náprotivkom tohto výrazu. Tu je preložený ako v texte vzhľadom na predošlé „služobná“, s ktorým v hebrejčine takisto nesúvisí.
- 954** Pozri Gen. 24:61, pozn. 637.
- 955** D. „vo vozovej hradbe“.
- 956** Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
- 957** D. „krokom“.
- 958** Pozri Exod. 21:19, pozn. 666.
- 959** AL „krčah na vodu“, ďalej obdobne.
- 960** Tu bez predložky.
- 961** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 962** Tu v zmysle ako „spoznal“ v Gen. 42:7.
- 963** Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 964** Tj. „ako by povedali“.
- 965** VL „mimo (al. „ďaleko od“) *postavenia* pred tvárou“.
- 966** VL „veľkým⁷⁵⁷ rozmnožením“, zmysel ako v texte.
- 967** Pozri Exod. 17:12, pozn. 599; ohľadne kap. 12:24 pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 968** AL „dôležité“, „hodnotné“.
- 969** AL „bude“.
- 970** Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 971** D. „pôsobením“, „*premáháním*“⁹⁷² (kap. 26:25), „by som vyviaznutím“ (kap. 27:1).
- 972** AL „vítaziť“ (Gen. 30:8).
- 973** Pozri Gen. 8:21, pozn. 198 a 276.
- 974** AL „niet pre mňa *nič* lepšie ako keby“.
- 975** VL „prepadne zúfalstvu“, v texte opis vzhľadom na väzbu tohto slovesa s predložkou.
- 976** Pozri Exod. 1:1, pozn. 2.
- 977** D. „v jednom“.
- 978** D. „kráľovstva“, „kráľovania“.
- 979** D. „dni“.
- 980** Pozri Gen. 6:4, pozn. 193.
- 981** AL, podľa mnohých rukopisov a Pešity, „Kam“ – podľa LXX a Vulgaty „Na koho“ – „ste dnes podnikli“.
- 982** Pozri Deut. 12:30, pozn. 525.
- 983** D. „Uvedením v ošklivosť“^{979 984}.
- 984** Tu iný tvar toho istého slovesa, taký ako v Gen. 34:30, pozn. 928, tu so zmyslom ako v texte.
- 985** D. „služobníkom veku“ (al. „večnosti“).
- 986** AL „v tábor“, tj. „do tábora“.
- 987** Pozri Lev. 19:31, pozn. 644.
- 988** Pozri Exod. 28:30, pozn. 1001.
- 989** Tu ženská podoba tohto výrazu, vyskytujúca sa v tomto al. období význame okrem týchto dvoch miest ešte v 1 Král. 17:17 a u Nach. 3:4.
- 990** AL možno „prevádzateľku (al. „znalkyňu“) vyvolávania duchov“. Ďalej obdobne.
- 991** Pozri Deut. 12:30, pozn. 261 a 524.
- 992** Pozri Num. 23:23, pozn. 837, tu s tým istým výrazom súvisiace sloveso.
- 993** AL možno „ako¹⁰⁰⁷ vyvolávačka duchov“.
- 994** K tomuto miestu pozri aj pozn. 148 tamže.
- 995** VL „vidím bohov vystupujúcich“.
- 996** Pozri Deut. 32:20, pozn. 1152.
- 997** Sloveso ako v Exod. 15:14, pozn. 521.
- 998** Pozri Exod. 15:27, pozn. 508.
- 999** AL „proti“.
- 1000** D. „plnosťou svojho vzrastu“.
- 1001** Pozri Exod. 15:15, pozn. 524.
- 1002** Tu iný tvar v takomto zmysle („ho pohli al. prinútili“, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine, možno staby „dali sa prerážať al. prerazili ním“, tj. „jeho odporom al. odmietaním“. Porov. aj Exod. 19:22, pozn. 656, kde je tá istá predložková väzba).
- 1003** Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124, tu D. „teľa chlieva“, tj. „v chlieve priviazané na krmenie“.
- 1004** Sloveso často značiace aj „obetovať“, napr. v Lev. 17:7 a inde, tu zmysel ako v texte.
- 1005** AL „priniesla (al. „predložila“) pred tvár... a pred tvár“.
- 1006** Tu v zmysle „vojenské oddiely pohľadárov“, porov. Gen. 14:10, pozn. 852.
- 1007** Pozri Deut. 13:9, pozn. 540.
- 1008** Pozri Deut. 13:9, pozn. 483.
- 1009** AL „po tento rok“.
- 1010** VL „odpadnutia“.
- 1011** Pozri Gen. 39:4, pozn. 1032.
- 1012** VL „oných“, ďalej obdobne.
- 1013** VL „zla“, vo v. 7 azda v zmysle „nepôsobí zlým dojomom“, „nevyvolávaš zlé myšlienky“.
- 1014** D. „že nebudem vstupovať (al. „prichádzať“) a bojovať“.
- 1015** Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 1016** Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
- 1017** D. „dosiahnutím“, „vyprostením“.
- 1018** Nesúvisí so „zaostávali“ na konci v. 9.
- 1019** D. „byli unavení (al. „unavenejší“) od prejedania potoka“. Ďalej obdobne, porov. kap. 25:17⁹⁷.
- 1020** Pozri Exod. 2:19, pozn. 78.
- 1021** Pozri Sud. 15:19, pozn. 750.
- 1022** Pozri Exod. 5:1, pozn. 159; podľa podaktorých „tančujúc“.
- 1023** VL „na zajtrajšok“, tj. „do večera, ktorým začínal ďalší deň“.
- 1024** Pozri Jós. 2:1, pozn. 54.
- 1025** AL „získal (al. „dobyť“) späť (al. „vyprostil“) všetko, čo“, ďalej obdobne.
- 1026** AL „si“.
- 1027** VL „keď viedli“ (al. „hnali“, „viezli“ al. inak „dopravovali“), tj. vari ostatný späť získaný majetok a oslobodených zajatcov. To isté sloveso je vo v. 22 v zmysle ako tam v texte.

- 1028** Tj. „nechali, aby ostali“, al. „ich usadili“, „určili im miesto“.
- 1029** Tak podľa masóretského textu; možno v zmysle ako v Sud. 11:12nn., pozn. 618, al. že hovorí každý jednotlivito sám za seba. No všetky známe mi preklady dávajú prednosť zneniu „s nami“ podľa podaktorých rukopisov, LXX, Vulgaty a Pešity.
- 1030** D. „a kto“.
- 1031** Vl. „Lebo“⁵³, no tu je zmysel skôr ako v texte.
- 1032** D. „Lež ako *bude*... v bitku, a (tj. „priam *tak*“) ako“.
- 1033** Tu azda „Dávid“.
- 1034** Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 1035** Vl. „požehnanie“, ako v kap. 25:27.
- 1036** Podľa podaktorých vydaní „v Bór-“, porov. kap. 13:15¹¹.
- 1037** Pozri Sud. 20:34, pozn. 907.
- 1038** Pozri Gen. 8:10, pozn. 262; sloveso značí aj „zvíjať sa“, takže podaktorí toto miesto chápu v zmysle „bol od tých strelcov veľmi ťažko ranený“.
- 1039** Pozri aj Num. 22:29, pozn. 856.
- 1040** Vl. „padol“.
- 1041** Pozri Deut. 1:1, pozn. 3.
- 1042** Vl. „ohlásenie“, „rozhlásenie“, „zvestovanie“ („zvestovateľ“ v kap. 4:17), preklad v texte je zvolený vzhľadom na väzbu so 4. pádom v pôvodine, ktorej v slovenčine zodpovedá väzba podstatného mena slovesného s 2. pádom.
- 1043** Pozri Sud. 16:14, pozn. 776.
- 1044** Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 1045** D. „muži zdatnosti“⁸¹.

DRUHÁ KNIHA SAMUÉLOVA

A po smrti Šáúla sa stalo¹⁰⁵, že¹ sa Dávid vrátil od pobitia² Amáléka, i ostal Dávid dva dni v Ciklagu (2) a v tretí deň sa stalo¹⁰⁵, že¹ hľa, prišiel muž z tábora³ od Šáúla⁴, a jeho rúcha roztrhnuté a na jeho hlave hlina⁵; a pri jeho príchode k Dávidovi sa stalo¹⁰⁵, že¹ padol k zemi a poklonil sa. (3) A Dávid mu povedal: Odkiaľ prichádzaš? I povedal k nemu: Vyviazol som z tábora³ Isráela. (4) A Dávid k nemu povedal: Ako dopadla vec⁶? Oznám⁷ mi, prosím⁸. I povedal: Že ľud⁹ z bitky¹⁰ prchol a množstvo¹¹ z ľudu aj padlo, i pomreli, a aj Šáúl a Jehónáthán, jeho syn, umreli. (5) A Dávid k tomu mladíkovi¹², ktorý⁴⁴⁸ mu podával správu⁷, povedal: Ako si zvedel, že umrel Šáúl a Jehónáthán, jeho syn? (6) A ten mladík¹³, ktorý⁴⁴⁸ mu podával správu⁷, povedal: Náhodou¹⁴ som sa vyskytol¹⁴ na vrchu Gilbóa, a hľa, Šáúl opretý¹⁵ o svoju kopiju a doháňali¹⁶ ³¹ ho vozy¹⁷ a jazdci¹⁹ na koňoch²⁰ ²¹; (7) i obrátil²² sa²³ za seba a uvidel ma a zavolať na²⁴ mňa, i povedal som: Hľa, ja²⁵. (8) A povedal mi: Kto si ty? I povedal som k nemu: Ja som Amalékí²⁶. (9) A povedal ku mne: Postav sa, prosím⁸, nado²⁷ mňa a usmrť ma, lebo ma zachvátila úzkosť²⁸, veď moje žitie²⁹ ešte je celé vo mne. (10) Postavil som sa teda³⁰ nad²⁷ neho a usmrtil som ho, lebo som vedel³¹, že po svojom páde³² žiť nebude, a vzal som korunu³³, ktorá bola na jeho hlave, a náramok³⁴, ktorý bol na jeho ramene, a priniesol som to³⁵ svojmu pánovi sem. (11) I schytil³⁶ Dávid svoje rúcha a roztrhol ich; tak¹ aj všetci muži, ktorí boli s ním, (12) i dali sa nariekať³⁷ a plakať a postili sa³¹ až do večera nad Šáúlom a nad Jehónáthanom, jeho synom, a nad ľudom Hospodina a nad ľudom Isráela, lebo padli mečom.

(13) A Dávid k tomu mladíkovi¹², ktorý⁴⁴⁸ mu podával správu⁷, povedal: Odkiaľ si ty? I povedal: Ja som syn cudzinca³⁸ ³⁹, Amalékího²⁶. (14) A Dávid k nemu povedal: Ako to, že si sa nebál³¹ ⁴⁰ vystrieť⁴¹ svoju ruku na zahubenie⁴² Hospodinovho

pomazaného? (15) I povolal⁴³ Dávid jedného z mladíkov¹² a povedal: Pristúp⁴⁴ a vrhni sa⁴⁵ na neho. I skolil¹² ho, takže¹ umrel, (16) a Dávid k nemu povedal: Tvoja krv⁴⁶ na tvoju hlavu, veď proti tebe tvoje ústa vypovedali³¹ ⁴⁷ výrok: Ja som usmrtil Hospodinovho pomazaného.

(17) A Dávid nad Šáúlom a nad Jehónáthanom žalostne zaspieval⁴⁸ tento žalospiev (18) a nariadil⁴⁹ vyučovať deti⁵⁰ Júdu Luku⁵¹; hľa, je napísaný⁵² na knihe⁵³ Jášára⁵⁴:

(19) Krása⁵⁵, Isráelu, zabitá⁵⁶ na твоjich výšinách; ako padli hrdinovia⁵⁷!

(20) Nech nepodávajú správu⁷ ⁵⁸ v Gathe, nech nerozhlasujete⁵⁸ ⁵⁹ v uliciach Aškelóna,

aby sa neveselili dcéry Pelištím⁶⁰, aby nejasali dcéry neobrezancov⁶¹!

(21) Vrchy v Gilbói, žiadna⁶² rosa ani dážď na vás, ani polia obetí venovania⁶³ ⁶⁴,

lebo tam bol hanebne odhodený⁶⁵ štít hrdinov⁵⁷, štít Šáúla – nebol pomazaný⁶⁶ olejom!

(22) Od krvi zabitých⁵⁶, od tuku hrdinov⁵⁷ luk Jehónáthána neustúpil späť a meč Šáúla sa nevracal naprázdno.

(23) Šáúl a Jehónáthán, milovaní a príjemní⁶⁷ v svojom živote⁶⁸ ⁶⁹, a neboli v svojej smrti odlúčení⁷⁰; od orlov⁷¹ boli³¹ rýchlejší⁷², od levov boli³¹ mohutnejší⁷³.

(24) Dcéry Isráela, plačte pre Šáúla, ktorý⁴⁴⁸ vás s rozkošou⁷⁴ obliekal šarlátom, ktorý⁴⁴⁸ vynášal⁷⁵ na vaše oblečenie ozdoby¹⁸ ⁷⁶ zo zlata!

(25) Ako padli hrdinovia⁵⁷ vprostred bitky¹⁰, Jehónáthán na твоjich výšinách zabitý⁵⁶!

(26) Úzko mi je nad tebou, môj brat Jehónáthán, bol³¹ si mi veľmi milý⁶⁷, tvoja láska ku mne⁷⁷ bola³¹ podivuhodnejšia⁷⁸ od lásky žien!

(27) Ako padli hrdinovia⁵⁷ a zničené⁷⁹ sú vojnové náčinia⁸⁰ ⁸¹!

2 A potom sa stalo¹⁰⁵, že¹ sa Dávid s otázkou obrátil na Hospodina⁸² výrokom: Či mám⁸³ vystúpiť⁷⁵ v niektoré⁸⁴ z miest⁸⁵ Júdu? A Hospodin k nemu povedal: Vystúp⁷⁵. I povedal: Kam mám⁸³ vystúpiť⁷⁵? I povedal: Do Chevrónu. (2) Vystúpil⁷⁵ tam teda³⁰ Dávid a aj dve jeho ženy, Achínóam jizreélská a Avígajil, žena Návála, Karmeliho⁸⁶. (3) Aj svojich mužov, ktorí boli s ním, Dávid vyviedol⁷⁵, každého s jeho domom⁸⁷, i usídlili sa v mestách Chevróna⁸⁸. (4) A prišli muži Júdu a pomazali tam Dávida za kráľa nad domom Júdu.

A podali Dávidovi správu⁷ výrokom: Ktorí pochovali Šáúla, boli muži z Jávěš-Gileádu. (5) A Dávid poslal k mužom v Jávěš-Gileáde poslovo⁸⁹ a odkázal^{49 90} k nim: *Buďte požehnaní Hospodinom vy, ktorí ste vykonalí tento skutok súcitu*^{91 92} so svojím pánom a pochovali ste ho; (6) teraz teda³⁰ kież s vami preukazuje^{58 93} súcit⁹¹ a vernosť⁹⁴ Hospodin, a aj ja vám chcem⁸³ oplatiť⁹³ toto dobré, že ste vykonalí túto vec. (7) No¹ teraz nech sa posilňujú⁵⁸ vaše ruky a prejavte sa^{95 105} ako zdatní⁹⁶ muži⁹⁷; a keďže je váš pán Šáúl mŕtvy, pomazali ma tiež, dom Júdu, za kráľa nad nimi.

(8) A Avnér, syn Néra, veliteľ¹⁹⁸ vojska⁹⁹, ktoré patrilo Šáúlovi, vzal Íšbósetha¹⁰⁰, syna Šáúla, a previedol ho do Machanájim (9) a uviedol ho v kraľovanie¹⁰¹ Gileádu⁴¹⁹ a Aššúrím^{86 419} a Jizreél⁴¹⁹ a nad Efrájimom a nad Benjáminom a nad všetkým Isráélom¹⁰². (10) Pri začatí svojho kraľovania¹⁰³ nad Isráélom bol Íšbóseth, syn Šáúla, vo veku¹⁰⁴ štyridsať rokov a kraľoval³¹ po dva roky; za Dávidom sa dali¹⁰⁵ len tí z domu Júdu¹⁰⁶. (11) A počet dní, čo bol³¹ Dávid kráľom v Chevróne nad domom Júdu, bol³¹ sedem rokov a šesť mesiacov.

(12) I vytiahol¹⁰⁷ Avnér, syn Néra, a služobníci Íšbósetha, syna Šáúla, z Machanájim do Giveóna; (13) a Jóáv, syn Cerúje, a služobníci Dávida vytiahli¹⁰⁷ a stretli sa spolu pri rybníku v Giveóne a posadili sa títo pri rybníku odtiaľto a títo pri rybníku odtiaľto.

(14) A Avnér povedal k Jóávovi: Nože⁸ nech mladíci¹² povstávajú⁵⁸ a pred našou tvárou pohrávajú¹⁰⁸. A Jóáv povedal: Nech

povstávajú⁵⁸. (15) Povstali teda³⁰ a prešli v počte dvanástich, *patriaci* k Benjáminovi a k Íšbósethovi, synovi Šáúla, a dvanásti zo služobníkov Dávida (16) a chytili³⁶ jeden druhého¹⁰⁹ za hlavu¹¹⁰ a svojím mečom¹¹¹ v bok druhého¹⁰⁹, i padli spolu; a tomu miestu¹¹² dali názov¹¹³ Chelkath-haccurím¹¹⁴, ktoré je v Giveóne. (17) A boj¹⁰ sa stal¹⁰⁵ v onen deň nadmieru tuhým¹¹⁵ a Avnér a muži Isráela boli pred tvárou služobníkov Dávida porazení.

(18) A vyskytli sa¹⁰⁵ tam traja synovia Cerúje, Jóáv a Avíšaj a Asáhél; a Asáhél bol na svojich nohách rýchly⁷² ako jedna z gaziel, ktoré sú v poli. (19) A Asáhél sa rozhnal za Avnérom¹¹⁶ a neuhol¹¹⁷ od prenasledovania Avnéra¹¹⁸ zájsť napravo ani naľavo. (20) A Avnér sa obrátil^{22 23} za seba a povedal: Či si toto ty, Asáhél? I povedal: Ja. (21) A Avnér mu povedal: Uhní¹¹⁷ si napravo alebo naľavo a chyt si jedného z mladíkov¹² a vezmi si z neho zvrátené veci¹⁸. Ale Asáhél nebol³¹ ochotný¹¹⁹ odbočiť¹²⁰ od prenasledovania ho¹¹⁸, (22) a Avnér k Asáhélovi opäť povedal¹²¹: Odboč¹²⁰ si od prenasledovania ma¹¹⁸, načo tá mám⁸³ zrazit² k zemi? A ako budem môcť⁸³ pozdvihnúť¹²² svoju tvár k Jóávovi, tvojmu bratovi? (23) No¹ odmietol odbočiť¹²⁰, i ranil² ho Avnér zadným koncom kopije do brucha, takže¹ kopija odzadu vyšla¹⁰⁷, i padol tam a na mieste¹²³ umrel; a stalo sa¹⁰⁵, že každý, kto⁴⁴⁸ prišiel na miesto¹¹², kde Asáhél padol a umrel, tí sa zastavovali³¹. (24) A za Avnérom sa rozhnali¹¹⁶ Jóáv a Avíšaj; a keď slnko zašlo, prišli¹²⁴ oni až k výšine Ammá, ktorá je pred Giachom¹²⁵ cestou k pustine²¹ Giveóna.

(25) A synovia Benjámina sa za Avnérom¹²⁶ zhromaždili a zišli sa¹⁰⁵ v jeden zväz¹²⁷ a zastali na jednej výšine. (26) A Avnér na Jóáva²⁴ zavolať a povedal: Či má⁸³ meč do nekonečna zožierať^{128 7}? Či nevieš³¹, že naposled nastane¹⁰⁵ horkosť? Dokedy nebudeš ľudu nariaďovať¹²⁹ odvrátiť sa od prenasledovania ich bratov¹¹⁸? (27) A Jóáv povedal: Ako že je Boh živý, že keby si nebol prehovoril¹³⁰, veru by potom ľud bol od rána¹³¹ upustil od¹³² prenasledovania navzájom^{118 133}. (28) A Jóáv zatrubil¹³⁴ na trúbe¹³⁵ a všetok ľud sa zastavil a už sa za Isráélom nehнали¹¹⁶, a ďalej nebojovali^{10 121}.

(29)A Avnér a jeho muži išli stepou¹³⁶ po celú onú noc a prekročili Jordán a prešli celý Bithrón a prišli do Machanájim. (30)A Jóáv sa od prenasledovania Avnéra¹³⁸ odvrátil a zhromaždil všetok ľud, i chýbali¹³¹ 137 po služobníkoch Dávida devätnásti muži a Asáhél. (31)A z Benjámina a zo služobníkov Avnéra pobili² služobníci Dávida tristo a šesťdesiatich mužov; tí pomreli. (32)A Asáhél zdvihli¹²² 138 a pochovali ho v dome jeho otca, ktorý bol v Béth-lecheme. A išli³¹ po celú noc, Jóáv a jeho muži, a svitlo im v Chevróne¹³⁹.

3 A vojna¹⁰ medzi domom Šáúla a medzi domom Dávida bola³¹ zdĺhavá; a Dávid sa stával stále¹⁴⁰ silnejším a dom Šáúla, tí sa stávali stále¹⁴⁰ slabšími¹⁴¹.

(2)A v Chevróne sa Dávidovi narodili synovia; a jeho provorodeným¹⁴² bol³¹ Amnón od Achinóam jizreélskej¹⁴³, (3) a jeho druhý¹⁴⁴ Kileáv od Avigajil, ženy¹⁴³ Návála, Karmeliho⁸⁶, a tretí Avšálóm, syn Maachy, dcéry Talmaja, kráľa Gešúra, (4) a štvrtý Adónijjá, syn Chaggíth, a piaty Šefatjá, syn Avitál, (5) a šiesty Jithreám, od Egly, ženy¹⁴³ Dávida. Títo sa Dávidovi narodili v Chevróne.

(6)A za trvania¹⁴⁵ vojny¹⁰ medzi domom Šáúla a medzi domom Dávida sa stalo¹⁰⁵, že¹ si Avnér v dome Šáúla začal dodávať¹⁴⁶ odvahu¹⁴⁷ 148. (7)A Šáúl mal¹⁴⁹ súložnicu, ktorej¹⁵⁰ meno bolo Ricipá, dcéra Ajju, a Íšbóseth k Avnérovi povedal: Prečo si vošiel k súložnici môjho otca? (8)A Avnér sa pre slová Íšbósetha veľmi rozhneval¹⁵¹ a povedal: Či som hlava psa, ja, ktorý dnes vzhľadom na Júdu¹⁵² preukazujem⁹³ súciti⁹¹ s domom Šáúla, tvojho otca, a voči jeho bratom a voči jeho priateľom¹⁸ 153 a nevydal¹⁵⁴ som ťa v ruku Dávida, že¹ na mne dnes vyhľadávaš¹³⁷ 155 nepravosť¹⁵⁶ tej ženy¹⁵⁷? (9)Takto nech Boh Avnérovi robí⁵⁸ a takto nech mu pridáva⁵⁸ 121, že¹⁵⁸ podľa toho, čo Boh odprisahal Dávidovi, tak že¹⁵⁸ mu¹⁵⁹ budem chcieť⁸³ spraviť: (10)Preniesť kráľovanie od domu Šáúla a postaviť¹⁶⁰ nad Izráelom a nad Júdom od Dána¹⁶¹ po Beér-ševu trón Dávida! (11)I nemohol už Avnérovi slovom odpovedať¹⁶², lebo sa ho bá¹⁴⁰ 163.

(12)A Avnér k Dávidovi za¹⁶⁴ seba poslal poslov⁸⁹ s odkazom⁹⁰: Komu patrí

zem? S odkazom⁹⁰: Uzavri so mnou svoju zmluvu¹⁶⁵, a hľa, moja ruka bude pri tebe na obrátenie všetkého Izráela k tebe. (13)I povedal: Dobré, ja s tebou zmluvu chcem⁸³ uzavrieť¹⁶⁵, len¹⁰⁶ jednu vec ja od teba¹⁶⁶ žiadam výrok: Nebudeš moju tvár vidieť, iba ak za svojho privedenia Míchal, dcéry Šáúla, pred moju tvár pri tvojom príchode na uvidenie mojej tváre. (14)A k Íšbósethovi, synovi Šáúla, poslal Dávid poslov⁸⁹ s odkazom⁹⁰: Vydaj moju ženu Míchal, ktorú som si zasnúbil za sto predkožík Pelištím⁶⁰. (15)Íšbóseth teda³⁰ poslal a dal ju priviesť¹⁶⁷ 168 z blízkosti⁴ muža, z blízkosti⁴ Paltiéla¹⁶⁹, syna Láiša; (16) a jej muž išiel³¹ s ňou a pri chôdzi za ňou plakal¹⁷⁰, až po Bachurím, a Avnér k nemu povedal: Chod', vráť sa; i vrátil sa.

(17)A nastal¹⁰⁵ rozhovor¹⁷¹ Avnéra so staršími Izráela s výrok: Aj predtým¹⁷² 173 ste sa prejavili⁹⁵ 105 ako želajúci si¹⁷⁴ Dávida za kráľa nad vami; (18)to¹ teraz uskutočnite⁹³ 175, lebo Hospodin k Dávidovi prevravel výrok: Skrze¹⁷⁶ Dávida, môjho nevoľníka, vyslobodím¹⁷⁷ môj ľud, Izráela, z ruky Pelištím⁶⁰ a z ruky všetkých ich nepriateľov! (19)A Avnér prehovoril aj v uši Benjámina a pobral sa Avnér prehovoriť aj v uši Dávida v Chevróne o všetkom¹⁷⁸, čo bolo vhod Izráelovi¹⁷⁹ a všetkému domu Benjámina¹⁷⁹. (20)Avnér teda³⁰ prišiel k Dávidovi do Chevróna a s ním dvadsiati muži; a Dávid Avnérovi a mužom ktorí boli s ním, usporiadal⁹³ hostinu¹⁸⁰. (21)A Avnér k Dávidovi povedal: Nech smiem⁵⁸ 83 vstať a ísť a zhromažďovať k svojmu páni, kráľovi, všetok Izráel, nech¹ s tebou môžu⁸³ uzavrieť zmluvu¹⁶⁵, i budeš s mŕč⁸³ ujať kráľovania podľa všetkého¹⁸¹, čoho bude žiadostivá tvoja duša. Dávid teda³⁰ Avnéra prepustil¹⁸², takže¹ odišiel v pokoji.

(22)A hľa, služobníci Dávida a Jóáv prišiel z vojenskej výpravy¹⁸³ a priniesli so sebou hojný lup; a Avnéra pri Dávidovi v Chevróne nebolo, lebo ho prepustil¹⁸², takže¹ odišiel v pokoji. (23)Keď teda³⁰ prišli, Jóáv a všetko vojsko⁹⁹, ktoré bolo s ním, podali¹²⁴ Jóávovi správu výrok: Avnér, syn Néra, prišiel ku kráľovi; ten¹ ho prepustil¹⁸², takže¹ odišiel v pokoji.

(24)I prišiel Jóáv ku kráľovi a povedal: Čo si spravil? Hľa, prišiel k tebe Avnér – prečo toto, že si ho prepustil¹⁸², takže¹ si spokojne¹⁸⁴ odišiel? (25)Poznáš Avnéra, syna Néra, že ťa prišiel ošialiť¹⁸⁵ a zvedieť tvoje vychádzanie¹⁰⁷ a tvoje vstupovanie¹⁸⁶ a zvedieť všetko, čo ty robíš. (26)A Jóáv z blízkosti⁴ Dávida vyšiel¹⁰⁷ a poslal za Avnérom poslov⁹⁰, i priviedli ho od cisterny¹⁸⁷ Sírá späť¹⁸⁸; to¹ Dávid nevedel³¹. (27)A keď sa Avnér vrátil do Chevrónu, vzal¹²⁴ ho Jóáv stranou¹¹⁷ doprostred brány prehovoríť s ním v klude a tam ho ranil² v brucho, takže¹ umrel – za krv Asáhéla, jeho brata. (28)To¹ keď Dávid potom¹⁸⁹ zvedel, povedal: Navždy¹⁹⁰ bez viny¹⁹¹ som ja aj moje kráľovstvo pred Hospodínom^{4 192} od krvi^{46 193} Avnéra, syna Néra; (29)nech padá^{58 194} na hlavu Jóáva a na všetok dom¹⁹⁵ jeho otca a nech z domu Jóáva nebude⁵⁸ vytínaný^{196 197} majúci výtok¹⁹⁸ ani postihnutý¹⁹⁹ malomocenstvom²⁰⁰ ani uchopujúci³⁶ vreteno²⁰¹ ani padnutý mečom ani majúci nedostatok chleba. (30)Tak¹ Jóáv a Avíšaj, jeho brat, na²⁰² Avnérovi spáchali vraždu²⁰³, pretože v Giveóne v bitke¹⁰ usmrtil ich brata Asáhéla.

(31)A Dávid k Jóávovi a ku všetkému ľudu, ktorý bol s ním, povedal: Roztrhnite svoje rúcha a opášte sa²⁰⁴ vrecovinou^{205 206} a smúťte³⁷ pred Avnérom²⁰⁷. A kráľ Dávid išiel za márami²⁰⁸; (32)a pochovali Avnéra v Chevróne. A kráľ pri hrobe²⁰⁹ Avnéra pozdvihol¹²² svoj hlas a rozplakal sa, aj všetok ľud sa rozplakal (33)a kráľ o Avnérovi²⁰⁹ zaspieval žalospev⁴⁸ slovami²¹⁰:

Či mal Avnér umrieť ako umiera
bezbožný^{211 212}?

(34)Tvoje ruky neboli sputnané
a tvoje nohy neboli stisnuté²¹³
mosadznými okovami²¹⁴;
padol si ako sa padá²¹² pred tvárou
nespravodlivých ľudí²¹⁵.

A všetok ľud sa nad ním znova rozplakal¹²¹. (35)A keď všetok ľud prišiel pohnúť Dávida jest chlieb²¹⁶, ešte za dňa, odprisahal Dávid výrok: Takto nech mi Boh robí⁵⁸ a takto nech pridáva^{58 121}, ak¹⁵⁸ pred zájdením²¹⁷ slnka budem okúšať chlieb alebo vôbec²¹⁸ čokoľvek. (36)To¹ si povšimni²¹⁹, všetok ľud, i bolo³¹ im to vhod¹⁷⁹, ako všetko, čo kráľ robil³¹, bolo všetkému

ľudu vhod¹⁷⁹. (37)A v onen deň spoznali, všetok ľud, totiž¹ všetok Izrael, že usmrtenie Avnéra, syna Néra, nenastalo¹⁰⁵ od²²⁰ kráľa. (38)A kráľ k svojim služobníkom povedal: Či neviete, že tohto dňa padol v Izraelóvi vojvodca^{98 221} a velíkán? (39)A ja som dnes slabý²²², hoci¹ pomazaný za kráľa, a títo muži, synovia Cerúje, sú mi príliš nepoddajní^{115 223}; kiež Hospodin pôsobiacemu⁹³ zo odpláca^{58 224} podľa jeho zla.

4 A keď syn Šáúla počul, že Avnér v Chevróne umrel, ochabli^{124 225} jeho ruky a všetok Izrael, tí boli otrasení²²⁶. (2)A pri synovi Šáúla sa vyskytli¹⁰⁵ dvaja muži, veliteľia⁹⁸ vojenských oddielov¹⁸³, meno jedného Baaná a meno druhého Récháv, synovia Rimmóna, Beéróthího⁸⁶, zo synov Benjámina, lebo aj Beéróth sa počítalo k Benjáminovi, (3)a Beéróthím⁸⁶ utiekli do Gittaím a sú³¹ tam ako cudzinci³⁹ až po tento deň.

(4)A Jehónáthán, syn Šáúla, mal¹⁴⁹ syna, postihnutého²²⁷ na nohách; bol³¹ pri dôjdení správy o Šáúlovi a Jehónáthánovi²¹ z Jizreéla vo veku¹⁰⁴ päť rokov a jeho pestúnka ho zobrala^{122 228} a dala sa na útek, a v jej chvate pri úteku sa stalo¹⁰⁵, že¹ spadol a ochromel; a jeho meno bolo Mefivóseth²²⁹.

(5)A synovia Rimmóna, Beéróthího⁸⁶, Récháv a Baaná, sa pobrali a vošli za horúčosti dňa do domu Íšbósetha, keď¹ on ležal ležaním²³⁰ na poludnie²¹; (6)a oni vošli až doprostred domu, ako by prinášali¹⁶⁸ pšenicu²³¹, a ranili² ho do brucha a Récháv a Baaná, jeho brat, vyviazli – (7)áno¹, vošli v dom, keď¹ on ležal na svojom lôžku²³² v svojej spálni²³³, a ranili² ho a usmrtili ho a odňali¹²⁰ jeho hlavu, a vzali jeho hlavu a išli³¹ po celú noc cestou cez step^{21 136} (8)a zanesli hlavu Íšbósetha k Dávidovi do Chevrónu a povedali ku kráľovi: Hľa, hlava Íšbósetha, syna Šáúla, tvojho nepriateľa, ktorý sa usiloval³¹ o tvoje žitie²⁹, a Hospodin dal tohto dňa môjmu pánovi, kráľovi, pomstu²³⁴ na Šáúlovi²³⁵ a na jeho semene²³⁵.

(9)A Dávid Réchávovi a Baanovi, jeho bratovi, synom Rimmóna, Beéróthího⁸⁶, odvetil a povedal im: Ako že je živý Hospodin, ktorý vykúpil moju dušu zo

všetkej tiesne²³⁶: (10)Že keď ten, *kto*⁴⁴⁸ mi podával správu⁷ výrokom: Hľa, Šául je³¹ mŕtvy, bol v svojich očiach stáby nositeľom dobrej zvesti²³⁷, chopil^{124 238} som sa ho a zabil som ho v Ciklagu – to aby som mu dal^{1239 240} posolné²³⁷, (11)čím skôr, keď zlovní muži zabili muža spravodlivého v jeho dome na jeho ležadle²⁴¹! Či teda³⁰ teraz nemám⁸³ vyhľadať jeho krv z vašej ruky a odpratať²⁴² vás zo zeme? (12)Rozkázal teda³⁰ Dávid svojim sluhom¹², i zabili ich a osekali ich ruky a ich nohy a poviesili *ich* pri rybníku v Chevróne; a hlavu Išbósetha vzali a pochovali v hrobe Avnéra v Chevróne.

5 A všetky kmene²⁴³ Isráéla prišli k Dávidovi do Chevrónu; i prevraveli výrokom: Hľa, my²⁴⁴ – my *sme* tvoja kosť a tvoje mäso; (2)aj predtým^{172 173}, za kráľovania²⁴⁵ Šáula nad nami, si ty bol³¹ vyvádzaúcim¹⁰⁷ a uvádzajúcim¹⁸⁶ Isráéla a Hospodin ti povedal: Ty budeš⁵⁸ pásť môj ľud, Isráéla; budeš⁵⁸ teda³⁰ ty panovníkom^{246 247} nad Isráéлом. (3)A všetci starší Isráéla prišli ku kráľovi do Chevrónu a kráľ Dávid *vzhľadom* na nich v Chevróne pred tvárou Hospodina uzavrel zmluvu¹⁶⁵, i pomazali Dávida za kráľa nad Isráéлом.

(4)Dávid *bol* pri začatí svojho kráľovania¹⁰³ vo veku¹⁰⁴ tridsať rokov. Kraloval³¹ štyridsať rokov; (5)v Chevróne kraloval³¹ nad Júdom sedem rokov a šesť mesiacov a v Jerúsaleme kraloval³¹ tridsať a tri roky nad všetkým Isráéлом a Júdom.

(6)I odišiel kráľ a jeho muži *do* Jerúsalema na Jevúsího^{26 248}, obyvateľa tej zeme, i prevraveli k Dávidovi výrokom: Nebudeš môcť⁸³ sem vojsť, lež tá slepí a chromí odrazia^{120 249} s výrokom: Dávid sem nesmie^{83 250} vojsť. (7)No! Dávid dobyl pevnosť²⁵¹ Cijjón, to³⁵ je mesto Dávida; (8)a v onen deň Dávid povedal: Ktokoľvek chce pobiť^{2 252} Jevúsího²⁶, musí⁸³ pri vodnej struhe²⁵³ aj poraziť²⁵⁴ aj²⁵⁵ chromých a slepých, nenávidiacich dušu²⁵⁶ Dávida. Preto vravia: Slepý a chromý nesmie⁸³ vojsť do domu. (9)A Dávid sa v tej pevnosti²⁵¹ usídlil a dal jej názov¹³ mesto Dávida; to! sa Dávid dal vybudovávať, od Milló²⁵⁷ a dovnútra²⁵⁸.

(10)A Dávid sa stával stále väčším^{140 259} a Hospodin, Boh zástupov^{99 260}, *bol* s ním.

(11)A Chíram, kráľ Córa⁹⁷³, poslal k Dávidovi poslov⁸⁹ a drevá cédrov a opracováčov²⁶¹ dreva a opracováčov²⁶¹ kameňa múrov¹⁸; tí¹ zbudovali Dávidovi dom. (12)A Dávid spoznal, že ho Hospodin potvrdil²⁶² za kráľa nad Isráéлом a že jeho kráľovstvo povzniesol¹²² v záujme²⁶³ svojho ľudu, Isráéla.

(13)A Dávid po svojom príchode z Chevrónu ešte napojímal súložnic a manželiek²⁶⁴ z Jerúsalema a ešte sa Dávidovi narodili synovia a dcéry, (14)a toto²⁶⁵ sú mená narodených mu v Jerúsaleme: Šammúa a Šóváv a Náthán a Šalamún²⁶⁶ (15)a Jivchár a Elišúa a Nefeg a Jáfia (16)a Elišámá a Eládá a Elifelet.

(17)A Pelištím⁶⁰ počuli, že Dávida pomazali za kráľa nad Isráéлом, i vystúpili⁷⁵ Pelištím⁶⁰ Dávida hľadať; to! keď Dávid počul, zostúpil¹²⁴ na nedobytné miesto²⁵¹; (18)a Pelištím⁶⁰ pritiahli a rozložili²⁶⁷ sa v doline²⁶⁸ Refáim. (19)A Dávid sa s otázkou obrátil na Hospodina⁸² výrokom: Či mám⁸³ vystúpiť⁷⁵ na Pelištím^{60 248}? Či ich chceš⁸³ vydať v moju ruku? A Hospodin k Dávidovi povedal: Vystúp⁷⁵, lebo istotne²⁶⁹ chcem⁸³ Pelištím⁶⁰ v tvoju ruku vydať. (20)Dávid teda³⁰ pritiahol do Baal-perácim a tam ich Dávid pobil² a povedal: Hospodin pred mojou tvárou pretrhol mojich nepriateľov²⁷⁰ ako pretrhnutím²⁷⁰ vód. Preto meno oného miesta nazval Baal^{19 271}-perácim²⁷². (21)A zanechali²⁷³ tam svoje modly a Dávid a jeho muži ich odniesli¹²².

(22)A Pelištím⁶⁰ ešte znova vystúpili^{75 121} a v doline²⁶⁸ Refáim sa rozložili²⁶⁷ (23)A Dávid sa s otázkou obrátil na Hospodina⁸²; ten! povedal: Nesmieš⁸³ vystupovať⁷⁵; obíď poza nich, nech! k nim prídeš zo *strany* oproti balzamovníkom²⁷⁴; (24)a pri tvojom počutí zvuku²⁷⁵ kráčania v korunách²⁷⁶ balzamovníkov²⁷⁴ sa budeš⁵⁸ diať¹⁰⁵, že vtedy budeš rýchlo konať²⁷⁷, lebo vtedy bude Hospodin pred tvou tvárou vychádzať¹⁰⁷ udrieť² na tábor³ Pelištím⁶⁰. (25)A Dávid tak spravil, podľa *toho*, čo mu Hospodin rozkázal, a pobil² Pelištím⁶⁰ od Geva²⁷⁸ až po tvoj vstup do Gezera.

6 A Dávid ešte zhromaždil²⁷⁹ všetkých vybraných²⁸⁰ v Isráéloví, tridsaťtisíc, (2)a povstal a odišiel Dávid a všetok

ľud, ktorý *bol* s ním, smerom na²⁸¹ Baalé Júdu vyzdvihnúť⁷⁵ odtiaľ Božiu skrinku²⁸², ktorá je³¹ nazvaná menom – menom Hospodina zástupov^{99 260}, sídlieceho na nej medzi kerúbmi²⁸³. (3)I naložili²⁸⁴ Božiu skrinku²⁸² do nového voza a odviezli¹²² ju z domu Avinádáva, ktorý *bol* na výšine, a Uzzá a Achjó, synovia Avinádáva, viedli ten nový voz (4)(ktorým¹ ju z domu Avinádáva, ktorý *bol* na výšine, odviezli¹²²), s Božou skrinkou²⁸², a Achjó išiel pred skrinkou^{207 282} (5)a Dávid a všetok dom Izráela pred tvárou Hospodina hrali¹⁰⁸ na všemožných⁸²³ nástrojoch z dreva²⁸⁵ cyporusov²⁸⁶, totiž na lýrach²⁸⁷ a na varytách²⁸⁸ a na tamburinách²⁸⁹ a na hrkálkach a na činelách.

(6)A keď prišli až po holohumnicu Náchóna, čiahol^{41 124} Uzzá na Božiu skrinku²⁸² a zachytil ju²³⁸, lebo hovädziemu dobytku²⁹⁰ povolil²⁹¹; (7)i vzbĺkol¹⁵¹ proti Uzovi hnev Hospodina a Boh ho za to pochybenie²⁹² skolil², takže¹ tam pri Božej skrinke²⁸² umrel; (8)aj Dávid sa rozhneval¹⁵¹, keď Hospodin pri Uzovi spôsobil²⁹³ trhlínu²⁷⁰, a onému miestu¹¹² sa až po tento deň dáva^{31 294 295} názov¹¹³ Perec-Uzzá²⁹⁶. (9)A v onen deň sa Dávid Hospodina zľakol⁴⁰ a povedal: Ako má⁸³ skrinka²⁸² Hospodina vojsť ku mne? (10)Znechcelo sa¹¹⁹ teda³⁰ Dávidovi odsťahovať¹²⁰ skrinku²⁸² Hospodina k sebe do Dávidovho mesta, i uložil ju Dávid stranou¹¹⁷ v dom Óvéd-Edóma, Gittího^{86 297}, (11)a skrinka²⁸² Hospodina ostala v dome Óvéd-Edóma, Gittího^{86 297}, po²⁸³ tri mesiace a Hospodin Óvéd-Edóma a všetok jeho dom požehnal.

(12)A kráľovi Dávidovi bola podaná správa⁷ výrokmi: Hospodin pričínou²⁶³ Božej skrinky²⁸² požehnal dom Óvéd-Edóma a všetko, čo mu *patrí*. I pobral sa Dávid a s radosťou^{298 299} Božiu skrinku²⁸² vyniesol⁷⁵ z domu Óvéd-Edóma v mesto Dávida. (13)A keď nosiči¹²² skrinky²⁸² Hospodina pokročili šiestimi krokmi, stalo sa¹⁰⁵, že¹ obetoval²⁹⁵ hovädzie dobyťčá³⁰⁰ a vykŕmený kus dobytky. (14)A Dávid celou silou pred tvárou Hospodina tancoval³⁰¹; a Dávid *bol* ovinutý ornátom³⁰² z plátna. (15)I vynášali⁷⁵, Dávid a všetok dom Izráela, skrinku²⁸² Hospodina s jasotom^{299 303} a za zvuku^{275 299} trúb¹³⁵.

(16)A keď skrinka²⁸² Hospodina vchádzala v mesto Dávida, stalo sa^{105 124}, že¹ Míchal, dcéra Šáúla, pozrela nadol³⁰⁴ oknom a uvidela kráľa Dávida vrtko sa pred tvárou Hospodina pohybujúceho³⁰⁵ a tancujúceho³⁰¹, i pohrdla ním³⁰⁶ v svojom srdci.

(17)I vnesli skrinku²⁸² Hospodina a postavili³⁰⁷ ju na jej miesto¹¹² v stred stanu, ktorý pre ňu³⁷¹ Dávid rozložil^{117 308}, a Dávid pred tvárou Hospodina vznášal^{31 309} obeť vzostupné³¹⁰ a pokojných hodov³¹¹. (18)A keď Dávid skončil³¹² so vznášaním^{309 313 314} obetí vzostupných³¹⁰ a pokojných hodov³¹¹, požehnal¹²⁴ ľud v mene Hospodina zástupov^{99 260} (19)a všetkému ľudu, všetkému množstvu³¹⁵ Izráela, totiž⁴⁵⁵ od muža až po ženu, každému³¹⁶ pridelil jeden posúch³¹⁷ chleba a jeden pekný kus³¹⁸ a jeden hroznový koláč. A všetok ľud odišiel, každý³¹⁶ k svojmu domu.

(20)A keď sa Dávid vrátil požehnať svoj dom, vyšla^{107 124} Dávidovi v ústrety Míchal, dcéra Šáúla, a povedala: Ako³¹⁹ sa dnes oslávil^{320 321} kráľ Izráela, keď sa dnes odhalil očiam služobných svojich nevoľníkov, ako sa nehanebne odhaľuje jeden³²² z ľahkomyseľných³²³! (21)A Dávid k Míchal povedal: Pred tvárou Hospodina, ktorý nad tvojho otca³²⁴ a nad všetok jeho dom³²⁴ našiel záľubu³²⁵ vo mne, prikázať³²⁶ ma za panovníka²⁴⁷ nad svojím ľuďom, nad Izráelom, – áno!, pred tvárou Hospodina som sa dal hrať^{108 327 328}; (22)a ak budem ešte nad toto³²⁴ zľahčený^{72 329} a stanem sa¹⁰⁵ nízkym v svojich očiach, budem¹²⁴ u tých služobných, ktoré si spomenula³³⁰, u nich budem oslávený^{320 321}. (23)A Míchal, dcéra Šáúla, až po deň jej smrti sa jej *nedostalo*^{105 331} plodu³².

7 A keď sa kráľ usídlil v svojom dome a Hospodin mu zo všetkých strán³³³ dal kľud³³⁴ od jeho nepriateľov, stalo sa¹⁰⁵, (2)že¹ kráľ povedal k Náthánovi, prorokovi: Nože⁸ pozri: Ja bývam v dome z cédrov a Božia skrinka²⁸² býva vprostred kobercov¹⁸. (3)A Náthán ku kráľovi povedal: Čokoľvek²⁵² je v tvojom srdci, choď, sprav, lebo Hospodin je s tebou.

(4)A v onej noci sa stalo¹⁰⁵, že¹ sa k prorokovi Náthánovi dostalo¹⁰⁵ slovo Hospodina výrokmi: (5)Choď a povedz k môjmu nevoľníkovi, k Dávidovi: Takto

povedal Hospodin: Či mi ty chceš⁸³ budovať dom na moje bývanie? (6) Veď som za *dobu* odo dňa môjho vyvedenia⁷⁵ detí⁵⁰ Isráela z Egypta až po tento deň v dome nebyval³¹, lež¹ som bol³¹ pútnikom³³⁵ v stane ako¹ v obydlí^{336 337}; (7) či som kdekoľvek³³⁸, kde³³⁹ som medzi všetkými deťmi⁵⁰ Isráela chodieval³¹, jeden z kmeňov²⁴³ Isráela, ktorému som rozkázal pásť môj ľud, Isráela, vôbec kedy³⁴⁰ oslovil výrok: Prečo ste mi nezbudovali dom z cédrov? (8) No¹ teraz musíš⁸³ môjmu nevoľníkovi, Dávidovi, takto povedať: Takto povedal Hospodin zástupov^{99 260}: Ja som ťa vzal od ovčince³⁴¹, od nasledovania drobného dobytku¹¹⁸, aby si sa stal^{105 342} panovníkom²⁴⁷ nad mojím ľudom, nad Isráelom, (9) a bol³¹ som s tebou všade³³⁸, kam si išiel³¹, a všetkých tvojich nepriateľov som pred tvou tvárou³⁴³ povytínil¹⁹⁶, a urobím³⁵¹ ti veľké meno, ako meno velikánov, ktorí sú na zemi. (10) A svojmu ľudu, Isráelovi, chcem⁸³ ustanoviť³⁴⁴ miesto¹¹² a zasadiť³⁴⁵ ho, takže¹ sa usadí^{246 351} na svojom¹²³ a nebude už znepokojovaný³⁴⁷ a nebude ho nespravodliví³⁴⁸ naďalej utláčať^{121 349} ako prv (11) a za *dobu* odo dňa, keď som nad svojím ľudom, Isráelom, prikázal³²⁶ sudcov³⁵⁰, a tebe som dal³⁵¹ klud³³⁴ od všetkých tvojich nepriateľov. A tebe Hospodin oznamuje^{7 31}, že dom bude zriaďovať⁹³ Hospodin tebe. (12) Keď budú tvoje dni plné a budeš musieť⁸³ ľahnúť so svojimi otcami, vtedy¹ chcem⁸³ po tebe vzbudiť³⁵² tvoje semä, ktoré bude vychádzať¹⁰⁷ z tvojich útrob, a upevniť²⁶² jeho kralovanie; (13) on bude môjmu menu budovať dom, i chcem⁸³ trón jeho kralovania navždy¹⁹⁰ pevným spraviť²⁶². (14) Ja mu budem otcom²⁴⁶ a on mi bude synom²⁴⁶, ktorého pri jeho páchaní nepravosti^{353 354} síce¹ budem trestať³⁵⁵ palicou²⁴³ ľudí³⁵⁶ a ranami³⁵⁷ detí⁵⁰ človeka, (15) ale moja láska³⁵⁸ os⁹¹ sa od neho nebude odvracať¹²⁰, ako som *ju* odvrátil¹²⁰ od Šáula⁴, ktorého som z prítomnosti tvojej tváre³⁵⁸ odstránil¹²⁰, (16) a tvoj dom a tvoje kralovanie bude spravené navždy¹⁹⁰ stálým³⁵⁹ pred tvou tvárou; navždy¹⁹⁰ bude pevný²⁶² tvoj trón. (17) Podľa všetkých týchto slov a podľa všetkého tohto videnia³⁶⁰, tak prehovoril Náthán k Dávidovi.

(18) A kráľ Dávid vstúpil a usadol³⁶¹ pred tvárou Hospodina a povedal: Kto som ja, Pane, Hospodine, a čím³⁶² je môj dom, že si ma priviedol až sem? (19) A toto ešte je³¹ malé v твоjich očiach, Pane, Hospodine, takže¹ si prehovoril aj ohľadne domu svojho nevoľníka *vzhľadom* na ďalekú budúcnosť³⁶³ – je vari¹ toto spôsob³⁶⁴ človeka, Pane, Hospodine? (20) Čo teda³⁰ má⁸³ Dávid ešte naďalej k tebe hovoriť¹²¹? Veď ty, Pane, Hospodine, svojho nevoľníka poznáš³³¹! (21) V dôsledku²⁶³ svojho slova a podľa svojho srdca si spravil všetku túto veľkosť³⁶⁵, aby si upovedomil³⁴² svojho nevoľníka; (22) preto si³¹ veľký³⁶⁶, Hospodine, Bože, a podľa všetkého, čo³⁶⁷ sme svojimi ušami počuli, niet tebe podobného³⁶⁸ a niet Boha okrem teba. (23) A kto je ako tvoj ľud, ako Isráel, jediný národ na zemi, ktorý si Boh prišiel vykúpiť a založiť³⁴⁴ si³⁶⁹ chýr³⁷⁰ a vykonať pre nich^{371 372} veci veľké³⁶⁵ a hrozné⁴⁰, pre tvoju zem³⁷¹, s národmi a ich bohmi³⁷³, pred tvárou³⁴³ tvojho ľudu, ktorý si si vykúpil z Egypta? (24) Áno¹, určil²⁶² si si svoj ľud, Isráela, sebe za ľud navždy¹⁹⁰ a ty, Hospodine, si sa im stal¹⁰⁵ Bohom²⁴⁶. (25) Nože teda³⁷⁴, Hospodine, Bože, navždy¹⁹⁰ potvrd¹⁶⁰ slovo, ktoré si vyslovil o svojom nevoľníkovi a o jeho dome, a sprav podľa toho, čo si vyslovil, (26) a nech sa navždy¹⁹⁰ veľkým stáva^{58 95 105} tvoje meno, výrok: Hospodin zástupov^{99 260} je Bohom nad Isráelom, a nech dom tvojho nevoľníka Dávida bude⁵⁸ upevnený²⁶² pred tvou tvárou, (27) lebo ty, Hospodine zástupov^{99 260}, Bože Isráela, si vyrozumel³⁷⁵ svojho nevoľníka výrok: Dom budem budovať tebe; preto tvoj nevoľník nadobudol³⁷⁶ svoj úmysel³⁷⁷ modliť sa k tebe touto modlitbou. (28) Nože teda³⁷⁴, Pane, Hospodine, ty si ON³⁷⁸, Boh, a tvoje slová sú pravda⁹⁴, a vyslovil si k svojmu nevoľníkovi túto dobrotu³⁶⁵; (29) teraz sa teda³⁰ uvoľ³⁷⁹ a požehnaj dom svojho nevoľníka, aby bol³⁴² navždy³⁸⁰ pred tvou tvárou, lebo ty, Pane, Hospodine, si prehovoril, kiez teda³⁰ bude^{58 381} dom tvojho nevoľníka navždy³⁸⁰ požehnaný tvojím požehnaním³⁸².

8 A potom sa stalo¹⁰⁵, že Dávid pobil² Pelištím⁶⁰ a pokoril ich, i vzal Dávid z ruky Pelištím⁶⁰ vládu nad hlavným

metostom³⁸³; (2) a pobil² Móáva³⁸⁴ a odmeral ich³⁸⁵ povrazom, *dajúc* ich položiť na zem, i odmeral dva povrazy³⁸⁶ na usmrtenie a celý povraz^{386 387} na ponechanie nažive. A Móavci sa Dávidovi stali¹⁰⁵ nevoľníkmi, prinášajúcimi^{122 246} dary^{18 388}.

(3) A Dávid porazil Hadad-ezera, syna Rechóva, kráľa Cóvy, pri jeho výprave³⁸⁹ na opätovné získanie^{188 390} svojej moci³⁹¹ pri rieke³⁹²; (4) a Dávid od neho³⁹³ zajal³⁹⁴ tisíc a sedemsto jazdcov na koňoch³⁹⁵ a dvadsaťtisíc mužov peších³⁹⁶, a Dávid ochromil všetky poťahy³⁹⁷, ale sto poťahov³⁹⁷ od neho³⁹³ si ponechal.

(5) A keď na pomoc Hadad-ezerovi, kráľovi Cóvy, prišiel Arám³⁹⁸ Damasku³⁹⁹, pobil^{2 124} Dávid z Aráma^{384 398 400} dvadsaťdvetisíc mužov; (6) a Dávid v Aráme^{384 398} Damasku³⁹⁹ umiestnil³⁴⁴ posádky⁴⁰¹ a Arámci³⁹⁸ sa Dávidovi stali¹⁰⁵ nevoľníkmi, prinášajúcimi^{122 246} dary^{18 388}; a Hospodin Dávida ochraňoval^{31 177} všade³³⁸, kam chodil³¹. (7) A Dávid pobral štíty zo zlata, ktoré boli³¹ na služobníkoch Hadad-ezera, a dopravil ich do Jerúsalema; (8) a z Betachu a z Béróthaje, miest⁸⁵ Hadad-ezera, vzal kráľ Dávid veľké⁴⁰² množstvo¹¹ mosadze⁴⁰³.

(9) A keď Tóí, kráľ Chamátha, počul, že Dávid pobil² všetku vojenskú moc⁴⁰⁴ Hadad-ezera, (10) poslal¹²⁴ Tóí ku kráľovi Dávidovi Jórama, svojho syna, položiť mu otázku⁴⁰⁵, či sa má dobre⁴⁰⁶, a pozdraviť⁴⁰⁷ ho, za to, že sa dal bojovať⁴¹⁰ proti Hadad-ezerovi a porazil² ho, lebo Hadad-ezer s Tóim stále viedol³¹ vojnu⁴⁰⁸; a v jeho⁴⁰⁹ ruku sa dostali¹⁰⁵ náčinia⁸⁰ zo striebra a náčinia⁸⁰ zo zlata a náčinia⁸⁰ z mosadze⁴⁰³; (11) aj to³⁵ kráľ Dávid posvätil Hospodinovi so striebrom a zlatom, ktoré posvätil od všetkých národov, ktoré podmanil: (12) Od Aráma^{398 410} a od Móáva a od detí⁵⁰ Ammóna a od Pelištím⁶⁰ a od Amaléka a z lupy od Hadad-ezera, syna Rechóva, kráľa Cóvy.

(13) A Dávid si urobil chýr³⁷⁰ pri svojom návrate od pobitia² Aráma^{384 398 410} v priereve⁴¹¹ soli – osemnásťtisíc. (14) A v Edóme umiestnil³⁴⁴ posádky⁴⁰¹, v celom Edóme posádky⁴⁰¹ umiestnil³⁴⁴, a všetci Edómcí sa Dávidovi stali¹⁰⁵ nevoľníkmi, a Hospodin Dávida ochraňoval^{31 177} všade³³⁸, kam chodil³¹.

(15) Dávid sa teda³⁰ ujal kraľovania nad všetkým Izraelom, i stal sa¹⁰⁵ Dávid vykonávateľom súdu⁴¹² a spravodlivosti pre všetok svoj ľud³⁷¹. (16) A nad vojskom⁹⁹ bol Jóáv, syn Cerúje, a zapisovateľom⁴¹³ Jehóšáfát, syn Achilúda, (17) a kňazmi Cádók, syn Achitúva, a Achimelech, syn Evjáthára, a kancelárom⁴¹⁴ Serájá (18) a nad Keréthimí²⁶ a Peléthimí^{26 415} bol Benájáhú⁴¹⁶, syn Jehóádá, a synovia Dávida sa stali¹⁰⁵ ministrami⁴¹⁷.

9 A Dávid povedal: Či vari ešte volakto je, kto pozostáva³¹ domu Šáúla, nech¹ pri ňom môžem⁸³ uskutočniť⁹³ milosrdenstvo^{91 418} pre²⁶³ Jehónáthána? (2) I patrilo domu Šáúla služobník, ktorého¹⁵⁰ meno bolo Cívá, i povolali⁴³ ho k Dávidovi; a kráľ k nemu povedal: Či si ty Cívá? I povedal: Tvoj nevoľník. (3) A kráľ povedal: Či už niet nikoho³⁵⁶ patriaceho domu Šáúla, aby som pri ňom mohol⁸³ uskutočniť⁹³ Božie milosrdenstvo^{91 418}? A Cívá ku kráľovi povedal: Ešte je syn Jehónáthána⁴¹⁹, postihnutý²²⁷ na nohách. (4) A kráľ mu povedal: Kde je on? A Cívá ku kráľovi povedal: Hľa, on je v dome Máchíra, syna Ammiéla, v Ló-dévári.

(5) Kráľ Dávid teda³⁰ poslal a dal ho z domu Máchíra, syna Ammiéla, z Ló-dévára priviesť^{167 168} (6) a Mefivóseth, syn Jehónáthána, syna Šáúla, vstúpil k Dávidovi a padol na svoju tvár a poklonil sa mu; a Dávid povedal: Mefivóseth! I povedal: Hľa, tvoj nevoľník. (7) A Dávid mu povedal: Nech sa nebojíš^{40 58}, lebo pri tebe vpravde⁴²⁰ chcem⁵⁸ uskutočniť⁹³ milosrdenstvo^{91 418} pre²⁶³ Jehónáthána, tvojho otca, a vrátiť ti všetky poľnosti⁴²¹ Šáúla, tvojho otca, a ty budeš ustavične jedávať chlieb²¹⁶ pri mojom stole. (8) I poklonil sa a povedal: Čím je tvoj nevoľník, že si sa obrátil²² k mŕtvemu psovi⁴²², takému ako ja³⁶⁸?

(9) I zavolať kráľ na²⁴ Cívu, sluhu² Šáúla, a povedal k nemu: Všetko, čo patrilo³³¹ Šáúlovi a všetkému jeho domu, som dal synovi tvojho pána; (10) budeš⁵⁸ mu teda³⁰ obrábať⁴²³ pôdu⁵, ty a tvoj dom a tvoji nevoľníci, a budeš⁵⁸ zväzať⁴²⁴, nech¹ syn tvojho pána má³³¹ chlieb²¹⁶ a môže⁸³ ho jedávať, ale Mefivóseth, syn tvojho pána, bude ustavične jedávať chlieb²¹⁶ pri mojom stole. A Cívá mal¹⁴⁹ pätnásť synov

a dvadsiatich nevoľníkov; (11) i povedal Cívá ku kráľovi: Podľa všetkého, čo môj pán, kráľ, svojmu nevoľníkovi rozkázal, tak bude tvoj nevoľník robiť, hoci¹ Mefivóseth by aj pri mojom stole mohol⁸³ jedávať⁴²⁵ ako jeden zo synov kráľa. (12) A Mefivóseth mal⁴⁴⁹ malého syna, ktorého¹⁵⁰ meno bolo Míchá; a všetci obývajúci dom Cívu boli Mefivósethovi nevoľníkmi, (13) a Mefivóseth býval v Jerúsaleme, lebo on ustavične jedával pri stole kráľa; a on bol na obe svoje nohy chromý.

10 A potom sa stalo¹⁰⁵, že¹ umrel kráľ detí⁵⁰ Ammóna a miesto neho sa ujal kráľovania Chánún, jeho syn. (2) A Dávid si povedal⁴²⁶: Mal by som⁸³ prejavíť⁹³ súcit⁹¹ s Chánúnom, synom Nácháša, ako prejavil⁹³ jeho otec súcit⁹¹ so mnou⁴¹⁸. Odkázal⁴²⁷ teda Dávid k jeho úteche⁴²⁸ vzhľadom na jeho otca skrze¹⁷⁶ svojich služobníkov, no¹ keď služobníci Dávída prišli v zem detí⁵⁰ Ammóna, (3) povedali¹²⁴ hodnostári⁹⁸ detí⁵⁰ Ammóna k Chánúnovi, svojmu pánovi: Či je Dávid v твоjich očiach ctiteľom³²¹ tvojho otca, že ti poslal tešiteľov⁴²⁸? Či k tebe Dávid svojich služobníkov neposlal s cieľom²⁶³ vyšetriti⁴²⁹ mesto a na jeho presľudenie⁴³⁰ a na jeho podvrátenie⁴³¹? (4) Chánún teda³⁰ služobníkov Dávída vzal a oholil⁴³² polovicu brady⁴³³ každého z nich a v polovici poodstrihoval¹⁹⁶ ich rúcha⁴³⁴ až po ich zadky a prepustil¹⁸² ich. (5) To¹ oznámili⁷ Dávidovi, i poslal im v ústrety, lebo tí muži boli veľmi zhanobení⁴³⁵, i odkázal⁴³⁶ kráľ: Ostaňte v Jerichu, kým vaše brady⁴³³ budú zarastať, potom¹ sa vrátite⁵⁸.

(6) A synovia Ammóna zistili⁴³⁷, že u Dávída⁴³⁸ upadli v ošklivosť⁴³⁹; poslali teda³⁰ synovia Ammóna a najali Aráma³⁹⁸ Béth-Rechóva a Aráma³⁹⁸ Cóvy, dvadsaťtisíc peších³⁹⁶, a kráľa Maachy, tisíc mužov, a iš-tóva, dvanásťtisíc mužov. (7) To¹ keď Dávid počul, poslal¹²⁴ Jóáva a všetko vojsko⁹⁹ hrdinov⁵⁷; (8) a synovia Ammóna vytiahli¹⁰⁷ a zoradili sa⁴⁴⁰ na boj¹⁰ pri vchode⁴⁴¹ do brány, a Arám³⁹⁸ Cóvy a Rechóva a iš-tóva a Maachá boli osamote⁴⁴² v poli. (9) A keď Jóáv zistil⁴³⁷, že sa bojová čiara⁴⁴³ k nemu dostala spredu⁴⁴⁴ aj zozadu, vybral¹²⁴ 445 zo všetkých vybraných²⁸⁰ v Izráéliovi,

ktorých¹ zoradil⁴⁴⁰ v ústrety Arámovi³⁹⁸, (10) a ostatok ľudu dal pod velenie⁴⁴⁶ Avíšaja, svojho brata, a zoradil⁴⁴⁰ v ústrety synom Ammóna (11) a povedal: Ak bude Arám³⁹⁸ silnejší odo mňa, vtedy¹ mi budeš⁵⁸ pomocou¹⁷⁷ 246, a ak budú synovia Ammóna silnejší od teba, vtedy¹ pôjdem pomôcť¹⁷⁷ tebe. (12) Buď silný a dodajme⁵⁸ si odvahu¹⁴⁷ 447 na prospech nášho ľudu a na prospech miest⁸⁵ nášho Boha, a Hospodín nech robí⁵⁸, čo bude⁴⁴⁸ dobré v jeho očiach. (13) I prikočil⁴⁴ Jóáv a ľud, ktorý bol s ním, k boju¹⁰ proti Arámovi³⁹⁸; ten¹ pred jeho tvárou³⁴³ prchol, (14) a keď uvideli synovia Ammóna, že prchol Arám³⁹⁸, prchli¹²⁴ pred tvárou³⁴³ Avíšaja a vošli v mesto, a Jóáv sa od synov⁴⁴⁹ Ammóna odvrátil a vošiel v Jerúsalem. (15) A keď Arám³⁹⁸ zistil⁴³⁷, že je³¹ pred tvárou Izráela porazený, zhromaždili¹²⁴ 279 sa spolu (16) a Hadar-ezer poslal a dal vyvieť¹⁰⁷ 167 Aráma³⁹⁸, ktorý bol z druhej strany⁴⁵⁰ Rieky⁴⁵¹, i prišli v Chélám a pred ich tvárou Šóvach, veliteľ⁹⁸ vojska⁹⁹ Hadar-ezera. (17) To¹ keď bolo oznámené⁶⁷ Dávidovi, zhromaždil¹²⁴ 279 všetok Izráel a prešiel Jordán a prišiel do Chélama, a Arám³⁹⁸, tí sa v ústrety Dávidovi zoradili⁴⁴⁰ a dali sa s ním bojovať¹⁰, (18) a Arám³⁹⁸ pred tvárou³⁴³ Izráela prchol a Dávid z Aráma³⁸⁴ 398 pozabíjal sedemsto jazdcov na vozoch³⁹⁷ a štyridsaťtisíc jazdcov na koňoch³⁹⁵, a Šóvacha, veliteľ⁹⁸ vojska⁹⁹, skolil², takže¹ tam umrel. (19) A keď všetci králi, služobníci Hadar-ezera, zistili⁴³⁷, že sú³¹ pred tvárou Izráela porazení, uzavreli¹²⁴ s Izráelom mier⁴⁵² a dali sa im slúžiť⁴⁵³, a Arám³⁹⁸, tí sa báli³¹ 40 synom Ammóna ešte pomáhať¹⁷⁷.

11 A pri návrate roka⁴⁵⁴ od času⁴⁵⁵ vyjdenia¹⁰⁷ poslov⁸⁹ 456 457 sa stalo¹⁰⁵, že¹ Dávid poslal Jóáva a s ním všetkých svojich služobníkov a všetok Izráel, aby pohubili⁴² synov Ammóna a začali proti Rabbe⁴⁵⁸ obliehanie⁴⁵⁹, ale Dávid ostával v Jerúsaleme. (2) A za času večera sa stalo¹⁰⁵, že Dávid vstal zo svojho lôžka⁴⁶⁰ a prešiel sa po streche domu kráľa, a z tej strechy⁴⁶⁰ uvidel kúpajúcu⁴⁶¹ sa ženu a tá žena bola výzorom veľmi pekná⁴⁶². (3) I poslal Dávid a dal sa na tú ženu dopýtať¹⁶⁷ 463; i povedali: Či toto²⁶⁵ je nie Bath-ševa, dcéra Eliáma, žena Urijju,

Chittiho²⁶? (4) A Dávid poslal poslov a dal ju priviesť^{167 168}, i vošla k nemu a lahol s ňou; a ona sa bola očistila⁴⁶⁴ od svojej nečistoty⁴⁶⁵. A vrátila sa do svojho domu; (5) a otehotnela tá žena, i poslala a dala Dávidovi podat¹⁶⁷ správu⁷ a povedať¹⁶⁷: Ja som tehotná.

(6) A Dávid odkázal⁴²⁷ Jóávi: Pošli Úrijju, Chittiho²⁶, ku mne. Jóáv teda³⁰ Úrijju, Chittiho²⁶, k Dávidovi poslal (7) a Úrijjá k Dávidovi prišiel a Dávid sa spýtal, či sa má dobre⁴⁰⁶ Jóáv a či sa má dobre⁴⁰⁶ ľud a či dobre pokračuje⁴⁰⁶ vojna¹⁰; (8) a povedal Dávid Úrijjovi: Zostúp k svojmu domu a umy⁴⁶¹ svoje nohy. I vyšiel¹⁰⁷ Úrijjá z domu kráľa a za ním vyšiel^{107 466} dar⁴⁶⁷ kráľa. (9) Ale Úrijjá lahol pri vchode⁴⁴¹ domu kráľa so všetkými nevoľníkmi svojho pána a do svojho domu nezostúpil; (10) to¹ Dávidovi oznámili výrok: Úrijjá nezostúpil do svojho domu. A Dávid k Úrijjovi povedal: Či si ty neprišiel z cesty? Prečo si nezostúpil do svojho domu? (11) A Úrijjá povedal k Dávidovi: Skrinka²⁸² a Júda a Izrael ostávajú v búdach⁴⁶⁸ a môj pán Jóáv a služobníci môjho pána táboria⁴⁶⁹ na tvári poľa, a ja pôjdem do svojho domu jesť a piť a líhať so svojou ženou? Pri tvojom živote a živote tvojej duše – ak budem robiť⁴⁷⁰ túto vec! (12) A Dávid k Úrijjovi povedal: Ostaň tu⁴⁷¹ aj dnes a zajtra ťa chcem⁸³ prepustiť¹⁸². Úrijjá teda³⁰ v onen deň a na druhý deň⁴⁷² v Jerúsáleme ostal (13) a Dávid ho pozval⁴³, aby pred jeho tvárou si zajedol a vypil, i opojil ho, ale navečer vyšiel¹⁰⁷ lahnúť na svoje lôžko s nevoľníkmi svojho pána a do svojho domu nezostúpil.

(14) A za rána sa stalo¹⁰⁵, že¹ Dávid napísal Jóávi list, ktorý¹ poslal skrze¹⁷⁶ Úrijju; (15) a v tom liste napísal výrok: Uvedte Úrijju tvárou v tvár⁴⁷³ najprudšieho boja¹⁰ a spoza neho ustúpte⁵⁸ späť⁴⁷⁴, nech¹ bude skolený² a umrie. (16) A keď Jóáv pri meste vykonal prieskum^{475 476 477}, stalo sa¹⁰⁵, že¹ dal Úrijju na miesto¹¹², kde vedel³¹, že tam budú¹ zdatní⁴⁷⁸ muži⁴⁷⁹; (17) a muži mesta vytiahli¹⁰⁷ a dali sa s Jóávom bojovať¹⁰, i padol *nejeden* z ľudu, zo služobníkov Dávida, a umrel aj Úrijjá, Chitti²⁶. (18) A Jóáv poslal a dal Dávidovi oznámiť^{7 167} všetko týkajúce sa⁴⁸⁰ bitky¹⁰

(19) a poslovi⁸⁹ rozkázal výrok: Ako skončíš^{312 481} reč ku kráľovi o všetkom¹⁷⁸, čo sa týka⁴⁸⁰ bitky¹⁰, (20) vtedy¹ sa stane¹⁰⁵, ak bude kypieť⁴⁸² popudenie kráľa, takže¹ ti povie: Prečo ste sa na bojovanie¹⁰ priblížili⁴⁴ k mestu? Či ste nevedeli³¹, že budú z múra^{460 483} strieľať⁴⁸⁴? (21) Kto skoli¹² Avímelecha, syna Jerubbešetha⁴⁸⁵? Či na neho žena z múra^{460 483} nehodila vrchný žarnov⁴⁸⁶, takže¹ umrel, v Tévécí? Načo ste sa k múru⁴⁸³ priblížili⁴⁴? – že¹ budeš musieť⁸³ povedať: Umrel aj tvoj nevoľník Úrijjá, Chitti²⁶.

(22) Posol⁸⁹ sa teda³⁰ pobral a prišiel a oznámil⁷ Dávidovi všetko, s čím ho Jóáv poslal; (23) povedal teda³⁰ posol⁸⁹ k Dávidovi: Pretože tí muži nad nami prevládli⁷³, keď proti nám²⁴⁸ vytiahli¹⁰⁷ do poľa, tu¹ sme sa na nich dostali¹⁰⁵ až po vchod⁴⁴¹ do brány, (24) i dali sa z múra^{460 483} na tvých nevoľníkov²⁴⁸ strieľať⁴⁸⁴ strelci⁴⁸⁴, takže¹ podaktorí z nevoľníkov kráľa umreli, a umrel aj tvoj nevoľník Úrijjá, Chitti²⁶. (25) A kráľ k tomu poslovi⁸⁹ povedal: Takto musíš⁸³ povedať k Jóávi: Nech nie je⁵⁸ s touto vecou zle v tvých očiach, veď meč zožiera¹²⁸ ako tohto tak aj⁴⁸⁷ tohto; vystupňuj⁴⁸⁸ svoj boj¹⁰ proti tomu mestu²⁴⁸ a zrúcaj⁴⁸⁹ ho – tak¹ ho povzbud⁴⁸⁸. (26) A žena Úrijju počula, že Úrijjá, jej muž, umrel, i dala sa nad svojím manželom¹⁹ nariekať; (27) a keď smútok prešiel, poslal¹²⁴ Dávid a pribral²⁷⁹ ju do svojho domu a stala sa¹⁰⁵ mu ženou²⁴⁶ a porodila mu syna. Ale tá vec, ktorú Dávid vykonal, bola³¹ v očiach Hospodina zlá.

12 I poslal Hospodin k Dávidovi Ná-thána; ten¹ k nemu prišiel a povedal mu: V jednom meste boli³¹ dvaja muži, jeden bohatý a jeden chudobný; (2) bohatému sa dostalo^{105 331} veľmi mnohého drobného dobytky a hovädzieho dobytky, (3) a chudobný nemal⁴⁹⁰ nič²¹⁸, iba ak jednu malú ovečku, ktorú kúpil; a živil³¹ ju, i vyrástla pri ňom a pri jeho deťoch⁵⁰ spolu, žrala z jeho skyvy⁴⁹¹ a pila z jeho čaše a líhala v jeho náručí⁴⁹² a stala sa¹⁰⁵ mu staby dcérou. (4) A k tomu bohatému mužovi prišla návšteva⁴⁹³, i bolo mu ľúto⁴⁹⁴ vziať zo svojho drobného dobytky a zo svojho hovädzieho dobytky na pripravenie⁹³ pre počestného³⁷¹ toho,

ktorý⁴⁴⁸ k nemu prišiel; vzal teda³⁰ ovečku toho chudobného muža a pre muža³⁷¹ toho, ktorý⁴⁴⁸ k nemu prišiel, ju pripravil. (5) Veľmi teda³⁰ vzblkol¹⁵¹ proti tomu mužovi hnev Dávida, i povedal k Náthánovi: *Ako že je živý Hospodin, že ten muž, ktorý toto vykonal, je hoden⁴⁹⁵ smrti*, (6) a tú ovečku musí⁸³ štvornásobne nahradiť²²⁴ za to, že vykonal túto vec a že sa nezľutoval⁴⁹⁴!

(7) A Náthán k Dávidovi povedal: Ten muž si ty! Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Ja som ťa pomazal za kráľa nad Isráelom a ja som ťa vyprostil z ruky Šáúla (8) a dal som ti dom tvojho pána a ženy tvojho pána v tvoju náruč⁴⁹² a dal som ti dom Isráela a Júdu, a ak by *to bolo* málo, vtedy¹ by som ti mohol⁵⁸ pridať⁴⁹⁶ veci ako tieto³⁵ a ako tieto³⁵ 497. (9) Prečo si si znevážil slovo Hospodina na vykonanie toho, čo je v jeho očiach zlé? Úrijju, Chittího²⁶, si skolil² mečom – áno¹, jeho ženu si si vzal za ženu a jeho si zabil mečom synov Ammóna! (10) Teraz sa teda³⁰ meč nikdy¹⁹⁰ nebude odvracať¹²⁰ od tvojho domu, za to, že si si ma znevážil a vzal si ženu Úrijju, Chittího²⁶, na to, aby sa stala¹⁰⁵ 342 ženou²⁴⁶ tebe. (11) Takto povedal Hospodin: Hľa, ja²⁵, chystám sa proti tebe vzbudiť³⁵² 498 nešťastie⁴⁹⁹ z tvojho domu – áno¹, tvoje ženy budem pred tvojimi očami brať a dávať tvojmu blížnemu⁵⁰⁰, nech¹ s tvojimi ženami líha pred očami tohto slnka; (12) ak si *to* ty vykonal v skryte, potom¹ ja túto vec budem konať tvárou v tvár všetkému Isráelovi a tvárou v tvár slnku⁵⁰¹.

(13) A Dávid povedal k Náthánovi: Zhrešil som voči Hospodinovi. A Náthán k Dávidovi povedal: Hospodin, pravda, tvoj hriech preniesol, nebudeš musieť⁸³ umrieť, (14) len, pretože si touto vecou zaiste⁵⁰² nepriateľov Hospodina podnietil rúhať sa⁵⁰³, priam ten syn, ten, ktorý⁴⁴⁸ sa ti narodil⁵⁰⁴, istotne⁵⁰⁵ bude musieť⁸³ umrieť.

(15) I odišiel Náthán do svojho domu a Hospodin raniť⁵⁰⁶ dieťa³³², ktoré žena Úrijju porodila Dávidovi, takže¹ ťažko ochorelo. (16) Dávid sa teda³⁰ pre toho chlapca¹² dal vyhľadávať Boha a dal sa Dávid prísne⁵⁰² postiť, i vošiel a prenocoval *tak*, že¹ ľahol na zem, (17) a postavili

sa nad²⁷ ním starší jeho domu pozdvihnúť ho zo zeme, ale nechcel³¹, a nie že s nimi požil chleba²¹⁶. (18) A v siedmy deň sa stalo¹⁰⁵, že¹ dieťa³³² umrelo, ale nevoľníci Dávida sa báli³¹ 40 oznámiť⁷ mu, že dieťa³³² umrelo, lebo si povedali⁴²⁶: Hľa, ak sme k nemu prehovorili za života⁵⁰⁷ dieťaťa³³², nenačúvali³¹ 124 na⁵⁰⁸ náš hlas; ako mu teda³⁰ máme⁸³ povedať: Dieťa³³² umrelo? Potom¹ vykoná⁵⁰⁹ voľačo zlé. (19) No¹ Dávid spozoroval⁴³⁷, že si jeho nevoľníci šepkajú, i vyrozumel Dávid, že dieťa³³² umrelo; povedal teda³⁰ Dávid k svojim nevoľníkom: Či umrelo dieťa³³²? I povedali: Umrelo. (20) Dávid teda³⁰ povstal zo zeme a umyl⁴⁶¹ sa a pomazal⁵¹⁰ sa a vymenil svoje šatstvo a vstúpil v dom Hospodina a poklonil sa, a vstúpil do svojho domu a požiadal, aby mu predložili³⁴⁴ chlieb²¹⁶, a zajedol si. (21) A jeho nevoľníci k nemu povedali: Čo znamená táto vec, ktorú si spravil? Pre²⁶³ živé dieťa³³² si sa postil³¹ a plakal³¹ si, no¹ akonáhle dieťa³³² umrelo, vstal si a zajedol si si chleba²¹⁶. (22) I povedal: Kým dieťa³³² bolo živé, postil³¹ som sa a plakal³¹ som, lebo som si povedal⁴²⁶: Kto vie³¹? Bude mi Hospodin milostivý a ostane dieťa³³² nažive³¹? (23) No¹ teraz umrelo – načo toto? Budem sa ja postiť³⁸⁸? Či ho môžem ešte priviesť späť³⁸⁸? Ja idem k nemu, ale ono sa ku mne nebude vracat.

(24) A Dávid potešil⁴²⁸ Bath-ševu, svoju ženu, a vošiel k nej a ľahol s ňou, a porodila syna a jeho meno nazval Šalamún²⁶⁶; a Hospodin ho miloval³¹ (25) a odkázal⁴²⁷ skrze¹⁷⁶ Náthána, proroka, aby nazval jeho meno Jedídjá⁵¹², pre²⁶³ Hospodina.

(26) A Jóav bojoval¹⁰ 31 proti Rabbe deti⁵⁰ Ammóna a dobyl kráľovské mesto⁵¹³ (27) a k Dávidovi poslal Jóav poslov⁸⁹ a odkázal⁴³⁶: Bojoval¹⁰ 31 som proti Rabbe; tiež som dobyl mesto vód⁵¹⁴, teraz teda³⁰ zober²⁷⁹ ostatok ľudu a polož sa⁴⁶⁹ proti mestu a doby ho, nie aby som ho dobyl ja, aby nad ním bolo vymenované⁵¹⁵ moje meno. (29) Dávid teda³⁰ zobral²⁷⁹ všetok ľud a pritiahol k Rabbe a dal sa proti nej bojovať¹⁰ a dobyl ju, (30) a vzal korunu⁵¹⁶ ich kráľa⁵¹⁷ z jeho hlavy⁴⁶⁰, ktorej¹⁵⁰ váha⁵¹⁸ bola kikkár⁵¹⁹ zlata, s drahými kameňmi¹⁸ 520, i dostala sa⁴⁰⁵ na hlavu Dávida; a vyniesol¹⁰⁷ lup z mesta, veľké⁴⁰² množ-

stvo¹¹. (31)A ľud, ktorý v ňom *bol*, vyviedol¹⁰⁷ a určil³⁴⁴ k pílám¹⁸ a k bránam⁵²¹ zo železa a k sekerám zo železa a previedol ich k tehelniam^{18 522}; a tak robil všetkým mestám¹⁵⁹ deti⁵⁰ Amnóna. I vrátil sa Dávid a všetok ľud do Jerúsálema.

13 A potom sa stalo¹⁰⁵, že', keďže Avšálóm, syn Dávida, mal¹⁴⁹ krásnu sestru, ktorej¹⁵⁰ meno *bolo* Támár, zamiloval¹²⁴ si ju Amnón, syn Dávida, (2)a príčinou²⁶³ Támár, jeho sestry, bolo³¹ Amnónovi až do ochorenia úzko, lebo ona *bola* panna a Amnón si bol³¹ vedomý, že je⁵²³ neľahko⁷⁸ čokoľvek jej¹⁵⁹ spraviť. (3)A Amnón mal¹⁴⁹ priateľa⁵⁰⁰, ktorého¹⁵⁰ meno *bolo* Jónádáv, syn Šimeu, brata Dávida; a Jónádáv *bol* veľmi dôvtipný⁵²⁴ človek³⁵⁶, (4)i povedal mu: Prečo si ty, synu kráľa, ráno za ránom⁵²⁵ taký ubitý^{141 526}? Či mi nechceš⁸³ povedať? A Amnón mu povedal: Ja milujem Támár, sestru Avšálóma, môjho brata. (5)A Jónádáv mu povedal: Ľahni na svoje lôžko a sprav sa chorým, a keď ťa tvoj otec príde pozrieť, povedz¹²⁴ k nemu: Nech, prosím⁸, smie^{58 83} prísť Támár, moja sestra, a podať mi pokrm²¹⁶; nech¹ to jedlo⁵²⁷ pripraví⁹³ pred mojimi očami, aby som videl, a budem jesť z jej ruky. (6)Amnón teda³⁰ ľahol a spravil sa chorým, a keď ho kráľ prišiel pozrieť, povedal¹²⁴ Amnón ku kráľovi: Nech, prosím⁸, smie^{58 83} prísť Támár, moja sestra, a ušľáť pred mojimi očami dva šúľance⁵²⁸, ktoré¹ budem požívať z jej ruky.

(7)I poslal Dávid domov k Támár odkaz⁹⁰: Chod', prosím⁸, v dom Amnóna, svojho brata, a priprav⁹³ mu jedlo⁵²⁷. (8)Támár teda³⁰ išla v dom Amnóna, svojho brata, a on ležal; i vzala cesto, to¹ zamiesila a pred jeho očami ušľála a upiekla šúľance⁵²⁸, (9)a vzala panvu⁵²⁹, ktorú¹ vyprázdnila⁵³⁰ pred jeho tvár, *ale* Amnón odmietol jesť a povedal: Vyveďte¹⁰⁷ z mojej prítomnosti⁴⁴⁹ všetkých ľudí³⁵⁶! A keď všetkých ľudí³⁵⁶ z jeho prítomnosti⁴⁴⁹ vyviedli¹⁰⁷, (10)povedal Amnón k Támár: Prines to jedlo⁵²⁷ do spálne²³³, nech¹ ho môžem⁸³ požiť z tvojej ruky. A Támár tie šúľance⁵²⁸, ktoré pripravila⁹³, vzala a zanesla Amnónovi, svojmu bratovi, *do* spálne²³³; (11)a keď mu *ich* prisunula⁴⁴ na jedenie, chytil¹²⁴ ju³⁶ a povedal jej: Pod'

ľahni so mnou, moja sestra! (12)I povedala mu: Nie, môj brat, nech ma neponižuješ^{58 349 531}, lebo tak sa nemá⁸³ robiť⁵³² v Izráelovi, nech nerobíš⁵⁸ túto bezbožnosť³³³; (13)a ja – kam budem môcť⁸³ zaháňať⁵³⁴ svoju hanbu? A ty budeš ako jeden z bezbožníkov²¹¹ v Izráelovi. Teraz teda³⁰ prehovor ku kráľovi, veď ma tebe⁵³⁵ nebude odpierať⁵³⁶. (14)*Ale* nebol ochotný¹¹⁹ poslúchnuť na⁵⁰⁸ jej hlas, a bol od nej silnejší, takže¹ ju znásilnil⁵³¹ a zneužil ju⁵³⁷.

(15)Potom¹ ju Amnón znenávidel veľmi veľkou nenávisťou, takže nenávisť, ktorou ju nenávidel³¹, *bola* väčšia od lásky, ktorou ju miloval³¹, i povedal jej: Vstaň, odíď! (16)I povedala mu: Niet príčiny tohto príkoria⁴⁹⁹, poslať ma preč¹⁸², väčšieho od tamtoho⁵³⁸, ktoré si pri mne spáchal⁹³. *Ale* nebol ochotný¹¹⁹ jej načúvať, (17)lež¹ zavola svojho sluhu¹², svojho pobočníka⁵³⁹, a povedal: Nože⁸ vystrčte⁴¹ túto von⁵⁴⁰ z mojej prítomnosti⁴⁴⁹ a zataras⁵⁴¹ za ňou dvere. (18)I *mala* na sebe spodný šat⁵⁴² s dlhými rukávmi⁵⁴³, lebo tak⁵⁴⁴ si dcéry kráľa, panny, obliekali plášte; keď ju teda³⁰ jeho pobočník⁵³⁹ vyviedol¹⁰⁷ von⁵⁴⁰ a dvere za ňou zatarasil⁵⁴¹, (19)naniesla¹²⁴ si¹⁶⁸ Támár na svoju hlavu popol a roztrhla spodný šat⁵⁴² s dlhými rukávmi⁵⁴³, ktorý *mala* na sebe, a svoju ruku položila na svoju hlavu, i išla³¹ a pri chôdzi bedovala^{140 545 546}.

(20)A Avšálóm, jej brat, k nej povedal: Či *pobudol* s tebou Amnón, tvoj brat? Nože teda³⁷⁴, moja sestra, utíš sa⁵⁴⁷, on je tvoj brat, nech k tejto veci neprikladáš^{58 344} svoje srdce. I usúdila sa Támár ako¹ opustená⁵⁴⁸ v dome Avšálóma, svojho brata. (21)A keď o všetkých týchto veciach¹⁷⁸ počul kráľ Dávid, veľmi¹²⁴ sa rozhneval¹⁵¹; (22)a Avšálóm s Amnónom neprehovoril od zlého až po dobré⁵⁴⁹, lebo Avšálóm Amnóna znenávidel, pretože Támár, jeho sestru, ponižil⁵³¹.

(23)A o celé dva roky⁵⁵⁰ sa stalo¹⁰⁵, že¹ u Avšálóma⁵⁵¹ v Baal-Chácóri, ktorý je pri Efrájimovi¹⁶¹, boli³¹ strihači, a Avšálóm pozval⁴³ všetkých synov kráľa; (24)aj ku kráľovi Avšálóm prišiel a povedal: Hľa, prosím⁸, u tvojho nevoľníka *sú* strihači, nech, prosím⁸, ide⁵⁸ kráľ a jeho služobníci

s tvojím nevoľníkom. (25)A kráľ k Avšálómovi povedal: Nie, môj synu, nepôjme predsa⁸ my všetci¹⁰², nech¹ pre⁵⁵² teba nepripadneme na tarchu⁵⁵³. I dal sa na neho naliehať⁵⁵⁴, no¹ nebol naklonený¹¹⁹ ísť, ale požeňal ho. (26)A Avšálóm povedal: Ak nie, nech s nami, prosím⁸, ide⁵⁸ Amnón. A kráľ mu povedal: Načo má⁸³ ísť s tebou? (27)Ale keď sa Avšálóm dal na neho naliehať⁵⁵⁴, poslal¹²⁴ Amnóna a všetkých synov kráľa s ním⁵⁵⁵.

(28)A Avšálóm svojim sluhom¹² rozkázal výrokom: Nož⁸ pozrite! Akonáhle bude srdce Amnóna rozjarené⁵⁵⁶ vínom a budem k vám vravieť: Skoľte² Amnóna, vtedy¹ ho usmrťte⁵⁸; nech sa nebojíte^{40 58}, či nie je tak⁵⁵⁷, že som vám rozkázal ja? Buďte silní a prejavte sa^{95 105} ako zdatní⁹⁶ muži⁹⁷. (29)Spravili teda³⁰ sluhovia¹² Avšálóma Amnónovi¹⁵⁹ podľa toho, čo Avšálóm rozkázal, a všetci synovia kráľa vstali a nasadli každý³¹⁶ na svoju mulicu a prchli, (30)a keď oni boli na ceste, stalo sa^{105 124}, že¹ k Dávidovi došla správa s výrokom: Avšálóm pobil² všetkých synov kráľa a nie že z nich jeden pozostáva³¹. (31)A kráľ vstal a roztrhol svoje rúcha a ľahol na zem, a všetci jeho služobníci stáli, ich rúcha roztrhnuté. (32)Tu¹ sa ujal slova⁵⁵⁸ Jónádáv, syn Šimeu, brata Dávida, a povedal: Nech môj pán nevraví^{58 426}: Usmrtili všetkých mladíkov¹², synov kráľa, lebo umrel len⁴⁴² Amnón, lebo to bolo³¹ uložené³⁴⁴ na príkaz⁵⁵⁹ Avšálóma odo dňa jeho poníženia⁵³¹ Támár, jeho sestry. (33)Teraz teda³⁰ nech môj pán, kráľ, nepríklad^{58 344} k svojmu srdcu tú reč, výrok: Pomreli všetci synovia kráľa, lež umrel len⁴⁴² Amnón. (34)A Avšálóm utiekol. A mladík¹², pozorovateľ⁵⁶⁰, pozdvihol¹²² svoje oči a uvidel, že⁵⁶¹ hľa, z cesty za ním od strany vrchu ide veľa ľudu; (35)a Jónádáv povedal ku kráľovi: Hľa, prichádzajú synovia kráľa; ako tvoj nevoľník prehovoril, tak sa stalo¹⁰⁵. (36)A ako skončil^{312 481} s hovorením, stalo sa¹⁰⁵, že¹ hľa, prišli synovia kráľa, i pozdvihli¹²² svoj hlas a rozplakali sa, a aj kráľ a všetci jeho služobníci sa rozplakali veľmi veľkým plačom.

(37)A Avšálóm utiekol a odišiel k Talma-jovi, synovi Ammíhúda, kráľovi Gešúra,

a Dávid sa po všetky dni rmútil³¹ nad svojim synom. (38)A Avšálóm utiekol a odišiel do Gešúra a pobudol tam tri roky; (39)a Dávid, kráľ, sa roztúžil^{312 562} k Avšálómovi vyjsť⁵⁶³, lebo nadobudol útechu^{428 564} ohľadne Amnóna, že umrel.

14 A Jóáv, syn Cerúje, spoznal, že srdce kráľa túži po Avšálómovi; (2)poslal teda Jóáv do Tekóy a dal odtadiaľ priviesť^{167 168} dôvtipnú⁵²⁴ ženu a povedal k nej: Nech, prosím⁸, predstieraš⁴⁹⁸ smútok, i obleč si, prosím⁸, smútočné rúcha⁵⁶⁵, a nebudeš⁵⁸ sa natierať⁴⁵¹⁰ olejom, lež sa spravíš^{58 105} sťaby ženou už veľa dní sa rmútiacou nad mŕtvym; (3)a vstúpiš⁵⁸ ku kráľovi a budeš⁵⁸ k nemu hovoriť podľa týchto slov. A Jóáv tie slová vložil³⁴⁴ v jej ústa.

(4)Tá tekójska žena teda³⁰ ku kráľovi povedala, – keď bola padla na svoj obličaj⁵⁶⁶ k zemi a poklonila sa, – povedala teda³⁰: Pomôž⁷⁷, ó⁴⁴⁸ kráľu! (5)A kráľ jej povedal: Čo s tebou^{159 567}? I povedala: Naozaj som ja vdova³⁸, lebo môj muž umrel, (6)a tvoja služka mala¹⁴⁹ dvoch synov, a oni obaja sa v poli dali ruvať⁵⁶⁸ a nebolo, kto by ich navzájom odtrhol⁵⁶⁹, takže¹ jeden jedného skolil² a usmrtil ho. (7)A hľa, celá čeľaď⁴⁷⁰ povstala proti tvojej služke a povedali: Vyďaj skolivšieho² svojho brata, nech¹ ho môžeme⁸³ usmrtiť za žitie²⁹ jeho brata, ktorého zabil, takže¹ zahubíme⁵⁷¹ aj dediča⁵⁷²; a uhasia môj žeravý uhlik, ktorý zvýšil, aby nedošlo k uchovaniu^{344 573} mena ani zvýšku môjmu mužovi na povrchu⁵⁷⁴ pôdy⁵. (8)A kráľ k tej žene povedal: Choď k svojmu domu a ja o tebe budem dávať príkaz⁵⁷⁵. (9)A tá tekójska žena povedala ku kráľovi: Na mne, môj pane, ó⁴⁴⁸ kráľu, nech je tá nepravosť¹⁵⁶, a na dome môjho otca, a kráľ a jeho trón nech je bez viny. (10)A kráľ povedal: Toho, kto⁴⁴⁸ k⁵⁷⁶ tebe prehovorí, privedieš^{58 577} ku mne a už naďalej do teba nebude zapárat^{121 254 578}. (11)I povedala: Kiež si, prosím⁸, kráľ pripomína⁵⁸ Hospodina, tvojho Boha, nech pomstiteľ⁵⁷⁹ krvi nemnoží⁵⁸⁰ pôsobenie skazy⁴², aby nemohli⁸³ zahubiť⁵⁷¹ môjho syna! A povedal: Ako že je živý Hospodin – ak bude⁴⁷⁰ padať ktorý z vlasov¹⁸ tvojho syna na zem! (12)A tá žena povedala: Nech, prosím⁸, smie^{58 83} tvoja

slúžka prehovoríť slovo k môjmu pánovi, kráľovi. A povedal: Hovor. (13)A tá žena povedala: Načo teda³⁰ čosi také⁵⁸¹ zamýšľaš³¹ proti Božiemu ľudu⁵⁸²? Áno¹, kráľ toto slovo vyslovuje ako previnilý, lebo kráľ nechce dovoliť návrat^{188 583} svojho zahnaného⁵⁸⁴. (14)Veď istotne⁵⁰⁵ musíme⁸³ umrieť, áno¹, ako voda, ktorá je⁴⁴⁸ rozliata na zem, ktorá nemôže⁸³ byť zozbieraná²⁷⁹, no¹ Boh neodníma¹²² dušu, lež^{1 585} má³¹ na mysli myšlienky⁵⁸⁶, že zahnaný⁵⁸⁴ nemá byť⁵⁸⁷ zahnaný⁵⁸⁴ od neho. (15)A že som teraz prišla prehovoríť ku kráľovi, svojmu pánovi, toto slovo – veď mi ľud nahnal strach^{40 588}, i povedala si⁴²⁶ tvoja slúžka: Nože⁸, musím⁸³ ku kráľovi prehovoríť, možno kráľ bude chcieť⁸³ uskutočniť⁹³ slovo svojej služobnej, (16)keď kráľ bude chcieť⁸³ vypočuť na vyprostenie svojej služobnej z dlane⁵⁸⁹ človeka³⁵⁶ chcejúceho vyštváť^{571 590} mňa a môjho syna spolu z Božieho dedičstva⁵⁹¹. (17)Tvoja slúžka si teda³⁰ povedala⁴²⁶: Nože⁸ mi bude slovo môjho pána, kráľa, na upokojenie⁵⁹², lebo ako Boží anjel⁸⁹, taký je môj pán, kráľ, ohľadne vypočutia dobrého a zlého⁵⁴⁹, a kiez je⁵⁸ Hospodin, tvoj Boh, s tebou!

(18)A kráľ odvetil a povedal k tej žene: Nože⁸, nech predomnou³⁴³ netajíš⁵⁸ vec, na ktorú¹⁷⁸ sa ja teba chcem spýtať⁴⁹⁸. A tá žena povedala: Nech, prosím⁸ môj pán, kráľ, hovorí⁵⁸. (19)A kráľ povedal: Však je s tebou v tomto všetkom ruka Jóaava? A tá žena odvetila a povedala: Ako že je živá tvoja duša, môj pane, ó⁴⁴⁸ kráľu, – ak je⁴⁷⁰ uhnutie doprava alebo uhnutie doľava od čohokolvek²¹⁸, čo prehovoril môj pán, kráľ. Áno, tvoj nevoľník Jóáv, on mi rozkázal a on všetky tieto slová vložil³⁴⁴ v ústa tvojej slúžky; (20)túto vec spravil tvoj nevoľník Jóáv za účelom zmeny⁵⁹³ stavu^{574 594} veci, a môj pán je múdry podľa múdrosti⁵⁹⁵ Božieho anjela⁸⁹, takže¹ vie³⁴² všetko, čo je v zemi.

(21)A kráľ povedal k Jóávovi: Nože⁸ hľa, spravil som⁵⁹⁶ túto vec; choď teda³⁰, priveď toho chalana¹² Avšálóma späť¹⁸⁸. (22)A Jóáv padol na svoju tvár k zemi a poklonil sa a dal sa velebiť⁵⁹⁷ kráľa, i povedal Jóáv: Dnes tvoj nevoľník spoznal, že som našiel priazeň⁵⁹⁸ v твоjich očiach, môj pane, ó⁴⁴⁸ kráľu, lebo môj

pán uskutočnil⁹³ slovo svojho nevoľníka. (23)A Jóáv vstal a odišiel do Gešúra a priviedol Avšálóma v Jerúsalem; (24)a kráľ povedal: Nech sa obracia⁵⁸ do svojho domu, nech¹ nevidí⁵⁸ moju tvár. Avšálóm sa teda³⁰ obrátil do svojho domu a nie že tvár kráľa uvidel.

(25)A vo všetkom Isráelovi sa nevyskytol¹⁰⁵ taký krásny muž ako Avšálóm, na veľkú⁴⁰² chválu; od chodidla⁵⁸⁹ jeho nohy až po jeho temeno hlavy pri ňom nebolo chyby; (26)a pri jeho strihaní⁴³² jeho hlavy, – to¹ bývalo³¹ od konca roka k roku⁵⁹⁹, že ju strihal⁴³², lebo pre⁵⁵² neho bola³¹ ťažká, takže¹ ju strihal^{31 432}, – vtedy¹ navážil dvesto šekelov⁶⁰⁰ vlasu svojej hlavy, podľa váhy⁶⁰¹ kráľa. (27)A Avšálómovi sa narodili traja synovia a jedna dcéra, ktorej¹⁵⁰ meno bolo Támár; to³⁵ bola žena výzorom krásna.

(28)I býval³¹ Avšálóm v Jerusaléme celé dva roky⁵⁵⁰ a nie že tvár kráľa uvidel; (29)Avšálóm teda³⁰ odkázal⁴²⁷ Jóávovi, aby ho poslal³⁴² ku kráľovi, ale nebol ochotný¹¹⁹ k nemu prísť; a odkázal⁴²⁷ ešte druhý raz, ale nebol ochotný¹¹⁹ prísť. (30)Povedal teda³⁰ k svojim nevoľníkom: Pozrite, pozemok⁶⁰² Jóaava je k mojej strane^{603 604}, a on tam má¹⁴⁹ jačmeň; choďte a zapáľte ho ohňom. Nevoľníci Avšálóma teda³⁰ ten pozemok⁶⁰² zapálili ohňom (31)a Jóáv vstal a odišiel k Avšálómovi do domu a povedal k nemu: Načo tvoji nevoľníci ohňom zapálili pozemok⁶⁰², ktorý patrí mne? (32)A Avšálóm k Jóávovi povedal: Hľa, poslal som k tebe odkaz⁹⁰: Príď sem, nech¹ ťa môžem⁸³ poslať ku kráľovi s odkazom⁹⁰: Načo som prišiel z Gešúra? Dobre mi bolo, kým som bol tam, no¹ teraz chcem⁸³ vidieť tvár kráľa, a ak je pri mne nepravosť¹⁵⁶, nech¹ ma usmrtí. (33)I prišiel Jóáv ku kráľovi a podal mu správu; ten¹ privola¹²⁴ Avšálóma, i prišiel ku kráľovi a poklonil sa mu na svoju tvár k zemi, pred tvárou kráľa, a kráľ Avšálóma pobozkal.

15 A potom¹⁸⁹ sa stalo¹⁰⁵, že¹ si Avšálóm zadovážil⁹³ voz⁶⁰⁵ a kone a pred jeho tvárou behali päťdesiat muží. (2)A Avšálóm zavčas vstával³¹ a postavoval sa³¹ po strane⁶⁰³ cesty k bráne²¹, a stávalo sa^{31 105}, že¹ každý človek³⁵⁶, ktorý ma¹³³¹ spor⁶⁰⁶ na predloženie⁶⁰⁷ kráľovi na súd, –

Avšálóm na neho²⁴ zavolať a povedal: Z ktorého⁶⁰⁸ mesta si ty? I povedal: Tvoj nevoľník je z jedného⁶⁰⁹ z kmeňov²⁴³ Izráela. (3) A Avšálóm k nemu povedal: Pozri, tvoje záležitosti⁶¹⁰ sú dobré a poctivé⁶¹¹, ale nemáš⁴⁹⁰, kto by ťa z blízkosti¹⁶⁶ kráľa vypočul⁵⁶⁹. (4) A Avšálóm povedal: Kiež by som bol ustanovený³⁴⁴ sudcom v zemi, aby predom mňa prichádzal každý človek³⁵⁶, ktorý by mal³³¹ spor⁶⁰⁶ alebo súd, a dopomohol by som mu k spravodlivosti⁶¹³! (5) A pri pristúpení⁶¹⁴ voláko³⁵⁶ pokloniť sa mu sa stávalo³¹ 105, že¹ vystrel⁴¹ svoju ruku a chopil sa ho a pobozkal ho, (6) a takýmto spôsobom⁶¹⁵ zaobchádzal³¹ 93 Avšálóm so všetkým Izráelom¹⁵⁹, ktoríkoľvek prichádzali na súd pred⁶⁰⁷ kráľa; tak¹ kradol³¹ Avšálóm srdce mužov Izráela.

(7) A po uplynutí⁶¹⁶ štyridsiatich⁶¹⁷ rokov sa stalo¹⁰⁵, že¹ Avšálóm k Dávidovi povedal: Nech, prosím⁸, smiem⁸³ ísť a splniť²²⁴ v Chevróne sľub, ktorý som sľúbil⁶¹⁸ Hospodinovi, (8) lebo tvoj nevoľník za môjho bývania v Gešúre, v Aráme³⁹⁸, sľúbil⁶¹⁸ sľub výrok: Ak ma Hospodin vôbec kedý bude privádzať späť¹⁸⁸ 619 v Jerúsalem, potom¹ budem Hospodinovi slúžiť⁴⁵³ 620 621. (9) A kráľ mu povedal: Choď v pokoji. Vstal teda³⁰ a odišiel do Chevróna (10) a do všetkých kmeňov²⁴³ Izráela rozoslal Avšálóm tajných poslov⁶²² výrokom: Ako budete počuť hlas⁴⁸¹ trúby¹³⁵, vtedy¹ musíte⁸³ povedať: V Chevróne sa dal kraľovať Avšálóm. (11) A s Avšálómom z Jerúsalema odišli muži, dvesto, ktorí boli zavolaní a odišli podľa svojej úprimnosti⁶²³ a nevedeli³¹ vôbec nič⁶²⁴. (12) A Avšálóm predvolal⁶²⁵ Achítófela, Gilóniho⁸⁶, radcu Dávida, z jeho mesta, z Gilóa, pri svojom obetovaní obetí; a sprisahanie zosilnelo⁶²⁶ a ľudu s Avšálómom stále pribúdalo¹⁴⁰ 627.

(13) A k Dávidovi prišiel spravodajca⁶²⁸ s výrokom: Srdce mužov Izráela sa dalo¹⁰⁵ za Avšálómom. (14) A Dávid všetkým svojim služobníkmi, ktorí s ním boli v Jerúsaleme, povedal: Vstaňte a utekajte⁵⁸, lebo pred tvárou³⁴³ Avšálóma nebudeme mať²³¹ úniku⁶²⁹; poponáhľajte sa na odchod, nie aby sa mohol⁸³ poponáhľať a dostihol nás a zvalil⁵⁸⁴ 630 na nás nešťastie⁴⁹⁹ a vybil² mesto ostrím⁶³¹ meča.

(15) A služobníci kráľa ku kráľovi povedali: Akokoľvek⁶³² si môj pán, kráľ, bude želať⁴⁴⁵ 633 – hľa, tvoji nevoľníci! (16) Kráľ teda³⁰ vyšiel¹⁰⁷ a v pätách za ním⁶³⁴ všetok jeho dom; a desať žien, súložníci, kráľ zanechal²⁷³ na starostlivosť⁴⁷⁵ o dom²¹. (17) A keď vyšiel¹⁰⁷ kráľ a v pätách za ním⁶³⁴ všetok ľud, zastavili sa pri akomsi vzdialenom dome⁶³⁵ (18) a všetci jeho služobníci prechádzali po jeho boku⁶⁰³, aj všetci Keréthiovia²⁶ a všetci Peléthiovia²⁶ 415 a všetci Gittim⁶⁰ 297, šesťsto mužov, ktorí v pätách za ním⁶³⁴ prišli z Gathu, prechádzali pred tvárou kráľa.

(19) A k Ittajovi, Gittimu⁸⁶ 297, kráľ povedal: Načo ideš so mnou aj ty? Vráť sa a ostaň pri kráľovi, veď si ty cudzozemec⁶³⁶ a dokonca vystahovalec⁶³⁷ voči svojmu miestu¹¹² 638. (20) Včera – tvoj príchod, a dnes ťa mám⁸³ nútiť ponevierať sa⁶³⁹ s nami, chodiť, keď ja chodím, kamkoľvek⁶⁴⁰ ja chodím? Vráť sa a zaved' so sebou späť¹⁸⁸ svojich bratov v láskavosti⁹¹ a vernosti⁹⁴ 641! (21) A Ittaj kráľa oslovil⁶⁴² a povedal: Ako že je živý Hospodin a živý je môj pán, kráľ, isteže na mieste¹¹², kde bude môj pán, kráľ, či k smrti, či k životu⁶⁸, áno, tam bude tvoj nevoľník. (22) Dávid teda³⁰ k Ittajovi povedal: Poď a prejdi. I prešiel Ittaj, Gittim⁸⁶ 297, a všetci jeho muži a všetka drobotina, ktorá bola s ním.

(23) A všetka zem, tí silným hlasom plakali, a všetok ľud, tí prechádzali, a kráľ prešiel cez potok⁶⁴³ Kidrón⁶⁴⁴ a pred jeho tvárou prechádzali, všetok ľud, cestou v pustinu²¹. (24) A hľa, aj Cádók a s ním všetci Lévióvcia⁶⁴⁵, nesúci¹²² skrinku²⁸² Božej zmluvy, i postavili⁵³⁰ Božiu skrinku²⁸² a Evjáthar až do skončenia⁶⁴⁶ prechádzania všetkého ľudu z mesta bol hore⁶⁴⁷.

(25) A kráľ povedal Cádókovi: Zanes Božiu skrinku²⁸² späť¹⁸⁸ v mesto; ak budem nachádzať priazeň⁵⁹⁸ v očiach Hospodina, potom¹ ma privedie späť¹⁸⁸ a ukáže mi ju aj svoj⁶⁴⁸ príbytok³⁴¹. (26) No¹ ak bude vraviť takto: Nemám³¹ v tebe potešenia⁶⁴⁹, hľa, ja²⁵, nech mi¹⁵⁹ robíš⁵⁸ podľa toho, čo je dobré v jeho očiach. (27) I povedal kráľ k Cádókovi, kňazovi: Či ty rozumieš⁴³⁷ 650? Vráť sa v pokoji v mesto, a Achímaac, tvoj syn, a Jehónáthán, syn Evjáthara,

vaši dvaja synovia, s vami; (28)pozrite, ja sa až do dôjdenia slova od vás⁴ na podanie mi správy⁷ budem zdržiavať⁶⁵¹ pri brodoch⁶⁵² pustiny. (29)Zaniesol teda³⁰ Cádók a Evjáthár Božiu skrinku²⁸² späť¹⁸⁸ do Jerúsálema a ostali tam.

(30)A Dávid vystupoval⁷⁵ po vzostupe⁶⁵³ Olív⁶⁵⁴, vystupoval⁷⁵ a plakal a mal¹⁴⁹ hlavu zakrytú a išiel on bosý; a všetok ľud, ktorý bol s ním, – zakryli každý³¹⁶ svoju hlavu a vystupovali³¹⁷⁵ s plačom pri vystupovaní⁷⁵.

(31)I vyrozumeli⁷ Dávida výrokom. Achitófel je medzi sprisahancami s Avšálómom. A Dávid povedal: Obráť, prosím⁸, Hospodine, radu Achitófela v pochabosť. (32)A keď Dávid došiel až po temeno²⁷⁶, kde sa poklonil Bohu, stalo sa^{105 124}, že i hľa, v ústrety jemu Chúšaj, Arki⁸⁶, jeho tunika⁴⁴² roztrhnutá a na jeho hlave hlina⁵; (33)a Dávid mu povedal: Ak prejdeš so mnou, potom¹ sa pre⁵⁵² mňa staneš¹⁰⁵ bremenom^{246 553 655}, (34)no¹ ak sa chceš⁸³ vrátiť v mesto a povedať Avšálómovi: Ja budem tvojím nevoľníkom, ó⁴⁴⁸ kráľu, ja, nevoľník tvojho otca odvždy⁶⁵⁶, a teraz budem aj ja tvojím nevoľníkom, vtedy¹ pre mňa³⁷¹ budeš môcť⁸³ prekaziť radu Achitófela. (35)A či tam s tebou nebudú Cádók a Evjáthár, kňazi? Stane^{58 105} sa teda³⁰, že každé slovo, ktoré⁶⁵⁷ budeš počuť z domu kráľa, budeš oznamovať Cádókovi a Evjáthárovi, kňazom; (36)hľa, sú tam s nimi dvaja ich synovia, Achímaac Cádókov⁴¹⁹ a Jehónáthán Evjáthárov⁴¹⁹, skrze nich¹⁷⁶ mi budete odkazovať^{458 427} každé slovo, ktoré⁶⁵⁷ budete počuť. (36)Chúšaj teda³⁰, priateľ⁵⁰⁰ Dávida, vstúpil v mesto; aj Avšálóm vstúpil v Jerúsálém.

16 A keď Dávid prešiel kúštik za temeno^{276 658}, hľa¹²⁴, v ústrety jemu Cívá, sluha¹² Mefivósetha, a dvojica⁶⁵⁹ osedlaných oslov a na nich dvesto chlebov a sto hrúd hrozienok a sto kusov letného ovocia⁶⁶⁰ a mech vína; (2)a kráľ k Cívovi povedal: Čo chceš s týmito vecami⁶⁶¹? A Cívá povedal: Osly sú pre dom kráľa³⁷¹ na jazdu a chlieb a letné ovocie⁶⁶⁰ na jedenie mladíkom^{12 21} a víno na pitie vysileným^{18 21} v pustine. (3)A kráľ povedal: Kde je syn tvojho pána? A Cívá povedal ku kráľovi: Hľa, ostáva v Jerúsáleme, lebo povedal:

Dnes mi budú, dom Izráela, vracat' kraľovanie môjho otca. (4)A kráľ Cívovi povedal: Hľa, všetko, čo patrilo Mefivósethovi, patrí tebe. A Cívá povedal: Klaniam sa³¹, kiez nachádzam⁵⁸ v твоjich očiach priazeň⁵⁹⁸, môj pane, ó⁴⁴⁸ kráľu.

(5)A keď kráľ Dávid prišiel až po Bachúrím, hľa¹²⁴, vychádzal¹⁰⁷ odtadiaľ muž z čelade⁵⁷⁰ domu Šáúla, ktorého¹⁵⁰ meno bolo Šimeí, syn Géro, vychádzal¹⁰⁷ a zlorečil pri vychádzaní¹⁰⁷ (6)a dal sa Dávida a všetkých služobníkov kráľa Dávida a všetok ľud a všetkých hrdinov⁵⁷ jemu sprava a jemu zľava zasypávať⁶⁶² kameňmi; (7)a pri svojom zlorečení hovoril Šimeí takto: Zmizni⁶⁶³, zmizni⁶⁶³, muži krvi^{193 664} a ničomný človeče⁶⁶⁵, (8)Hospodin na teba vrátil všetku krv^{46 193 664} domu Šáúla, miesto ktorého si sa dal kraľovať, a dal Hospodin kraľovanie v ruku Avšálóma, tvojho syna, a hľa, ty²⁵ – si v svojom nešťastí⁴⁹⁹, lebo si ty muž krvi^{193 664}.

(9)A Avíšaj, syn Cerúje, ku kráľovi povedal: Načo máš⁸³ tento mŕtvý pes môjmu pánovi, kráľovi, zlorečiť? Nech, prosím⁸, smiem⁸³ prejsť a zosnať¹²⁰ jeho hlavu. (10)A kráľ povedal: Čo mám s vami do činenia⁶⁶⁶, synovia Cerúje? Veď nech zlorečí⁵⁸, áno¹, lebo mu Hospodin povedal: Zloreč Dávidovi, a kto bude vraviť: Prečo si tak spravil? (11)I povedal Dávid k Avíšajovi a ku všetkým svojim služobníkom: Hľa, môj syn, ktorý vyšiel¹⁰⁷ z mojich útrob, sa usiluje o moje žitie²⁹, čím skôr teda³⁰ teraz syn Jemíního⁶⁶⁷! Nechajte ho⁶⁶⁸, nech zlorečí⁵⁸, keď mu Hospodin povedal. (12)Možno Hospodin bude hľadiť v moju biedu^{669 670} a vráti mi Hospodin dobré namiesto jeho zlorečenia tohto dňa. (13)A Dávid odišiel cestou, aj jeho muži, a Šimeí išiel zároveň s ním po úbočí vrchu a stále^{140 671} zlorečil a hádzal⁶⁶² po ňom⁶⁷² kameňmi a prášil¹ prachom⁶⁷³. (14)I došiel kráľ a všetok ľud, ktorý bol s ním, vyčerpaní⁶⁷⁴, a oddýchol si⁶⁷⁵ tam.

(15)A Avšálóm a všetok ľud mužov¹⁸ Izráela vstúpili v Jerúsálém a Achitófel s ním; (16)a ako prišiel Chúšaj, Arki⁸⁶, priateľ⁵⁰⁰ Dávida, k Avšálómovi, stalo sa¹⁰⁵, že i Chúšaj k Avšálómovi povedal: Nech žije⁵⁸ kráľ, nech žije⁵⁸ kráľ! (17)A Avšálóm povedal k Chúšajovi: Toto je tvoj súcit^{91 676}

s tvojím priateľom⁵⁰⁰? Prečo si so svojím priateľom⁵⁰⁰ neodišiel? (18)A Chúšaj k Avšálómovi povedal: Nie, lež⁵⁷⁷ koho vyvolil⁴⁴⁵ Hospodin a tento ľud a všetci muži¹⁸ Isráela, pri tom³⁵ budem a s ním chcem⁸³ ostať; (19)a podruhé, komu mám⁸³ ja slúžiť⁴⁵³? Či nie pred tvárou jeho syna? Ako som slúžil³¹ 453 pred tvárou tvojho otca, tak budem pred tvárou tvojou.

(20)A Avšálóm povedal k Achítófelovi: Dajte⁶⁷⁸ si radu⁷⁹, čo máme⁸³ robiť.

(21)A Achítófel povedal k Avšálómovi: Vojdi k súložniciam svojho otca, ktoré ponechal⁶⁶⁸ na starostlivosť⁴⁷⁵ o dom, nech¹ všetok Isráel počuje, že si pred svojím otcom⁶⁸⁰ upadol v ošklivosť⁴³⁹, i zosilnejú ruky všetkých, ktorí sú s tebou.

(22)Roztiahli²⁶⁷ 681 teda³⁰ Avšálómovi na streche stan a Avšálóm pred očami všetkého Isráela vošiel k súložniciam svojho otca. (23)A rada Achítófela, ktorou v oných dňoch radil, – ako by sa pýtali⁶⁸² na Božie slovo, takou bola každá rada Achítófela aj Dávidovi aj Avšálómovi.

17 A Achítófel povedal k Avšálómovi: Nech, prosím⁸, smiem⁸³ vybrať⁴⁴⁵ dvanásťtisíc mužov, nech¹ môžeme⁸³ vstať a vyraziť tejto noci za Dávidom¹¹⁶, (2) takže¹ na neho budem môcť⁸³ prísť, kým¹ on je unavený a ochabnutý na ruky⁶⁸³, a vyde-
sit⁶⁸⁴ ho, i prchne všetok ľud, ktorý je s ním, a budem môcť⁸³ skoliť⁸ kráľa samotného⁴⁴² (3)a všetok ľud priviesť späť¹⁸⁸ k tebe; muž, ktorého ty hľadáš, je ako návrat všetkých – všetok ľud bude na poriadku⁶⁸⁵. (4)A toto slovo sa v očiach Avšálóma a v očiach všetkých starších Isráela zvidelo správne⁷⁵⁶; (5)ale Avšálóm povedal: Nože⁸ povolaj⁴³ aj Chúšaja, Arkího⁸⁶, nech¹ počujeme, čo svojimi ústami⁶⁸⁶ aj on... (6)Chúšaj teda³⁰ prišiel k Avšálómovi a Avšálóm k nemu prevravel výrok: Podľa tohto slova sa vyslovil Achítófel – či máme⁸³ jeho slovo uskutočniť⁹³⁷? Ak nie je tak, vyslov sa ty.

(7)A Chúšaj k Avšálómovi povedal: Rada, ktorou poradil Achítófel v tomto prípade⁶⁸⁷, je nie dobrá. (8)A Chúšaj povedal: Ty poznáš⁸³ svojho otca a jeho mužov, že oni sú hrdinovia⁵⁷, a sú oni zahorknutí v duši²¹ ako medvedica o mláďatá pripravená v poli, a tvoj otec je bojovník⁶⁸⁸ a ne-

bude s ľudom nocovať; (9)hľa, teraz je skrytý v jednej zo strží alebo na jednom z iných miest¹¹², a akonáhle medzi nimi⁶⁸⁹ na začiatku kto padne⁴⁸¹, stane sa¹⁰⁵, že¹ o tom volajáký poslucháč počuje a povie: Medzi ľudom, ktorý ide za Avšálómom, nastala¹⁰⁵ porážka⁶⁹⁰, (10)a aj ten³⁵, ktorý je zdatný⁹⁶ muž⁹⁷, ktorého srdce je ako srdce leva, sa bude naskrze⁶⁹¹ rozťapať⁶⁹², lebo všetok Isráel vie, že tvoj otec je hrdina⁵⁷ a tí, ktorí sú s ním, sú zdatní⁹⁶ muži⁹⁷. (11)Preto radím³¹: Nech sa pred teba splna⁶⁹¹ zhromažďuje⁵⁸ 279 všetok Isráel od Dána¹⁶¹ až po Beér-sevu, ohľadne množstva ako piesok, ktorý je pri mori, a ty sám, aby si išiel⁶⁹³ v seč⁶⁹⁴, (12)i príde me na neho na voľaktorom mieste¹¹² 695, kde bude dopadnutý³⁷⁶, a my – na neho, ako padá rosa na pôdu⁵, takže¹ z neho⁴⁰⁰ 438 a zo všetkých mužov⁴⁰⁰, ktorí sú s ním, nebude pozostávať ani jeden. (13)A ak sa bude zhromažďovať²⁷⁹ 696 do mesta, vtedy¹ dajú všetkým Isráelom k onému mestu nanosiť¹²² povrazov a strhneme ho⁶⁹⁶ až do rieky⁶⁴³, až sa tam nenájde ani kamienok.

(14)I povedal Avšálóm a všetci muži Isráela: Rada Chúšaja, Arkího⁸⁶, je lepšia od rady Achítófela. Hospodin totiž³⁰ rozkázal prekaziť tú dobrú radu Achítófela za cieľom²⁶³ 697 Hospodinovho uvedenia nešťastia⁴⁹⁹ na Avšálóma.

(15)A Chúšaj povedal k Cádókovi a k Evjáhárovi, kňazom: Takto⁵⁸¹ a takto⁵⁸¹ poradil Achítófel Avšálómovi a starším Isráela a takto⁵⁸¹ a takto⁵⁸¹ som poradil ja; (16)teraz teda³⁰ náhlivo pošlite a dajte Dávidovi podať správu⁷ 167 výrok: Túto noc by si nemal¹⁸³ prečkávať⁶⁹⁸ v stepiach¹³⁶ 699 pustiny, lež¹ naopak čím rýchlejšie⁶⁹¹ prejsť⁷⁰⁰; aby kráľovi a všetkému ľudu nenastávalo rozdrvenie⁷⁰¹. (17)A Jehónáthán a Achímaac stáli pri Ěn-rógeli, a istá slúžka prišla a podala im správu⁷ a oni odchádzali, aby podali správu⁷ kráľovi Dávidovi, lebo sa nemohli⁷⁰² ukázať vstúpením do mesta. (18)No¹ uvidel ich akýsi mladík¹² a podal správu⁷ Avšálómovi, ale oni obaja náhlivo odišli a vstúpili do domu jedného muža v Bachúrím, ktorý¹⁵⁰ mal¹⁴⁹ na dvore studňu, i zostúpili ta (19)a jeho⁷⁰³ žena vzala a na ústie⁶³¹ studne prestrela plachtu⁷⁰⁴ a na ňu rozsypala krúpy, a nie

že sa voľačo⁷⁰⁵ zvedelo. (20) A k tej žene do domu prišli služobníci Avšálóma a povedali: Kde sú Achímaac a Jehónáthán? A tá žena im povedala: Prešli potôčik⁷⁰⁶ vody. Dali sa teda³⁰ hľadať a nenašli, i vrátili sa do Jerúsáléma.

(21) A po ich odchode sa stalo, že i z tej studne vystúpili⁷⁵ a odišli a podali kráľovi Dávidovi správu⁷, i povedali k Dávidovi: Vstaňte a náhlivo prejdite vody, lebo takto poradil Achítófel proti vám. (22) Vstal teda³⁰ Dávid a všetok ľud, ktorý bol s ním, a až do svetla rána prechádzali Jordán, až nechýbal ani jeden, ktorý by bol Jordán neprešiel.

(23) A keď Achítófel zistil⁴³⁷, že jeho rada nebola uskutočnená⁹³, osedlal¹²⁴ osla a vstal a pobral sa do svojho domu, do svojho mesta, a spravil opatrenie³²⁶ pre svoj dom a zaškrtil sa, i umrel a bol pochovaný v hrobe svojho otca.

(24) A Dávid prišiel do Machanájim a Avšálóm prešiel Jordán, on a s ním všetci muži Isráéla. (25) A Avšálóm nad vojskom⁹⁹ miesto Jóáva ustanovil³⁴⁴ Amásu; a Amásá bol syn muža, ktorého¹⁵⁰ meno bolo Jithrá, Isráélca⁷⁰⁷, ktorý vošiel k Avigajil, dcére Nácháša, sestre Cerúje, matky Jóáva. (26) I položil sa⁴⁶⁹ Isráél a Avšálóm v zemi Gileád.

(27) A ako Dávid prišiel⁴⁸¹ do Machanájim, stalo sa, že i Šóvi, syn Nácháša z Rabby detí⁵⁰ Ammóna, a Máchír, syn Ammiéla z Ló-devára, a Barzillaj, Gileádi⁸⁶, z Rógelím, (28) priniesli^{44 708} lôžka¹⁸ a misy⁷⁰⁹ a hrnčiarске nádoby^{18 80 710 711} a pšenicu a jačmeň a hrubú múku a pražené zrníe a bôby¹⁸ a šošovicu a iné pražené potraviny⁷² (29) a med a smotanú⁷³ a drobný dobytok a kravské syry⁷⁴ Dávidovi a ľudu, ktorý bol s ním, lebo si povedali⁴²⁶: Ľud je v pustine hladný a vyčerpaný⁶⁷⁴ a smädný.

18 A Dávid ľud, ktorý bol s ním, po-drobil prehliadke⁷⁵ a ustanovil³⁴⁴ nad nimi veliteľov⁹⁸ tisícov a veliteľov⁹⁸ stovák (2) a odovzdal^{182 716} ľud z tretiny pod velenie⁴⁴⁶ Jóáva a z tretiny pod velenie⁴⁴⁶ Avíšaja, syna Cerúje, a z tretiny pod velenie⁴⁴⁶ Ittaja, Gitthiho^{86 297}; a k ľudu kráľ povedal: Pravdaže⁷⁷ s vami budem vychádzať¹⁰⁷ aj ja. (3) No! ľud povedal: Nebudeš³⁸ vychádzať¹⁰, lebo ak vari⁷⁷ budeme prchať,

nebudú na nás dbať⁷¹⁸, a ak budú, polovica z nás, mrieť, nebudú na nás dbať⁷¹⁸, veď predsa³⁷⁴ nám podobných je desatisíc⁷¹⁹, takže¹ teraz bude lepšie, ak nám budeš na pomoc z mesta. (4) A kráľ k nim povedal: Budem robiť, čo bude dobré vo vašich očiach. A postavil sa kráľ po strane⁶⁰³ brány a všetok ľud vychádzal¹⁰⁷ po stovkách a po tisícoch. (5) A Jóavovi a Avíšajovi a Ittajovi kráľ rozkázal výrokom: Jemne⁷²⁰, kvôli mne³⁷¹, s tým chalansom¹², s Avšálómom¹⁵⁹¹ To! pri rozkazovaní kráľa všetkým veliteľom⁹⁸ o Avšálómovi počuli, všetok ľud.

(6) I vytiahol¹⁰⁷ ľud do poľa v ústrety Isráélovi a bitka¹⁰ nastala¹⁰⁵ v lese Efrájima (7) a ľud Isráéla, tí tam boli pred tvárou služobníkov Dávida porazení, a porážka⁶⁹⁰ tam v onen deň nastala¹⁰⁵ veľká, dvadsaťtisíc, (8) a bitka¹⁰ tam bola³¹ rozšírená⁷²¹ po povrchu⁵⁷⁴ celej zeme a les pohltil¹²⁸ viac z ľudu⁴⁰⁰ od tých, ktorých⁷²² v onen deň pohltil¹²⁸ meč. (9) A Avšálóm sa naskytoľ¹³ tvári služobníkov Dávida; Avšálóm totiž³⁰ jazdil na mulici a mulica prišla pod vetvovú⁷²³ istého⁴⁴⁸ veľkého stromu⁷²⁴ a za ten strom⁷²⁴ sa zachytila³⁶ jeho hlava, takže¹ uviazol⁷²⁵ medzi nebesami a medzi zemou, lebo mulica, ktorá bola pod ním, zašla ďalej. (10) To! uvidel jeden muž a podal správu⁷ Jóavovi, i povedal: Hľa, uvidel som Avšálóma visiaceho na strome⁷²⁴. (11) A Jóav tomu mužovi, ktorý⁴⁴⁸ mu podal správu⁷, povedal: A hľa, uvidel si, a prečo si ho tam nezrazil² k zemi? A na mne by bolo dať ti desať šekelov⁶⁰⁰ striebra a jeden opasok⁷²⁶. (12) A ten muž povedal k Jóavovi: Aj keby som si ja tisíc šekelov⁶⁰⁰ striebra potážkaval⁷²⁷ na svojich dlaniach⁵⁸⁹, nevystieral⁴¹ by som svoju ruku na syna kráľa, veď v naše uši kráľ tebe a Avíšajovi a Ittajovi rozkázal výrokom: Dávajte pozor⁴⁷⁵, ktokoľvek⁷²⁸, na toho chalana¹², na Avšálóma! (13) Navyše, keby som sa dopustil⁹³ zrady⁷²⁹ proti jeho životu²⁹, a žiadna²¹⁸ vec nemôže⁸³ byť pred kráľom³⁴³ skrytá, vtedy¹ by si sa ty⁷³⁰ staval obďaleč⁷³¹. (14) A Jóav povedal: Nebudem sa pred tvou tvárou takto zdržiavať⁷³². A vzal v svoju dľaň⁵⁸⁹ tri kopije⁷³³ a vrazil ich cez srdce Avšálóma, kým on ešte bol živý, v srdce

stromu⁷²⁴. (15)A okolo sa postavili⁷³⁴ de-siati mladíci¹², nosiči¹²² zbroje⁸⁰ Jóava, a ubili² a usmrtili Avšálóma. (16)A Jóav zatrúbil¹³⁴ na trúbe¹³⁵ a ľud sa od honby¹¹⁶ za Isráelom vrátil, lebo Jóav ľud zadržal späť⁷³⁵. (17)A Avšálóma vzali a hodili ho v lese do istej⁴⁴⁸ veľkej strže a navršili na neho veľmi veľkú hromadu kameňov, a všetok Isráel prchol, každý³¹⁶ k svojmu stanu. (18)A Avšálóm si za svojho života⁶⁸ vzal a vztyčil⁷³⁶ pamätný stĺp, ktorý je v doline²⁶⁸ kráľa, lebo si povedal⁴²⁶. Nemám⁴⁹⁰ syna na²⁶³ uchovanie môjho mena v pamäti⁷³⁷; dal teda³⁰ podľa svojho mena názov¹¹³ tomu pamätnému stĺpu, a až po tento deň sa mu dáva^{31 294 295} ná-zov¹¹³ pomník⁷³⁸ Avšálóma.

(19)A Achímaac, syn Cádóka, povedal: Nech, prosím⁸, smiem^{58 83} bežať a vyrozumiť²³⁷ kráľa, že ho Hospodin vysúdil⁷³⁹ z ruky jeho nepriateľov. (20)A Jóav mu povedal: Ty v tento deň *nebudeš* no-siteľom⁷⁴⁰ dobrej zvesti^{237 741}, lež! zvest' budeš prinášať²³⁷ v iný⁵³⁸ deň, no! v tento deň zvestovať²³⁷ nebudeš⁵⁸, pretože syn kráľa je³¹ mŕtvy. (21)A Jóav povedal Kúšimu^{26 742}: Choď, oznám⁷ kráľovi, čo si uvi-del. A Kúši^{26 742} za Joávovi poklonil a od-behol. (22)A Achímaac, syn Cádóka, ešte dodal¹²¹ a povedal k Jóavovi: Nech! sa deje¹⁰⁵ čokoľvek, nech, prosím⁸, smiem^{58 83} aj ja bežať za Kúšim^{26 742}. A Jóav povedal: Načo toto? Ty pobežíš, môj synu, a ne-má⁴⁹⁰ uspokojujúcej⁷⁴³ dobrej zvesti^{237 741}! – (23)Nech! sa deje¹⁰⁵ čokoľvek, pobežím! – A Jóav mu povedal: Bež! A Achímaac sa rozbehol cestou roviny⁷⁴⁴ a Kúšiho^{26 742} predišiel.

(24)A Dávid sedel medzi dvoma brá-nami, a keď pozorovateľ⁵⁶⁰ vyšiel na strechu brány, na múr⁴⁸³, a pozdvihol¹²² svoje oči, uvidel¹²⁴, že⁵⁶¹ hľa, pribieha ktosi³⁵⁶ samotný⁴⁴². (25)I zavolať pozorovateľ⁵⁶⁰ a podal kráľovi správu⁷, a kráľ povedal: Ak je samotný⁴⁴², je v jeho ústach zvest'^{237 741}. A stále sa blížil^{140 614 745}. (26)A pozorova-teľ⁵⁶⁰ uvidel ďalšieho⁵³⁸ pribiehajúceho muža, i zavolať pozorovateľ⁵⁶⁰ na vrátnika²⁴ a povedal: Hľa, pribieha ktosi³⁵⁶ samotný⁴⁴². A kráľ povedal: Aj toto²⁶⁵ je zves-tovateľ²³⁷. (27)A pozorovateľ⁵⁶⁰ povedal: Ja pozorujem⁴³⁷, že beh toho prvého je

ako beh Achímaaca, syna Cádóka. A kráľ povedal: Toto²⁶⁵ je dobrý človek³⁵⁶ a pri-chádza oznámiť dobrú zvest'^{237 741 746}.

(28)A Achímaac zavolať a povedal ku kráľovi: Pokoj! A poklonil sa kráľovi svo-jím obličajom⁵⁶⁶ k zemi a povedal: *Nech* je velebený⁵⁹⁷ Hospodin, ktorý vydal⁷⁴⁷ mužov, ktorí pozdvihli¹²² svoju ruku proti môjmu pánovi, kráľovi! (29)A kráľ povedal: Vodiť sa dobre⁴⁰⁶ tomu chala-novi¹², Avšálómovi? A Achímaac povedal: Spozoroval⁴³⁷ som veľký rozruch⁷⁴⁸ pri po-sielaní kráľovho nevoľníka Jóavom, áno¹, tvojho nevoľníka, ale nedozvedel som sa, *prečo*⁷⁴⁹. (30)A kráľ povedal: Obráť sa a postav sa tamto. I obrátil sa a ostal stáť. (31)A hľa, prišiel Kúši^{26 742}; a Kúši^{26 742} povedal: Nech môj pán, kráľ, prijíma⁵⁸ dobrú zvest'²⁴⁷, že tá Hospodin dnes vy-súdil⁷³⁹ z ruky všetkých, ktorí⁴⁴⁸ povstá-vali proti tebe! (32)A kráľ ku Kúšimu^{26 742} povedal: Či sa vodiť dobre⁴⁰⁶ tomu chala-novi¹², Avšálómovi? A Kúši^{26 742} povedal: Nech ako ten mladík¹² sú⁵⁸ nepriatelia môjho pána, kráľa, a všetci, ktorí proti tebe povstali na zlé! (33)⁷⁵⁰A kráľ bol bolestne dotknutý³⁴⁷, i vystúpil⁷⁵ na pod-krovie brány a rozplakal sa a takto sa pri svojej chôdzi dal hovoriť: Môj synu, Avšálóm, môj synu, môj synu, Avšálóm! Kiež by som bol umrel ja^{612 751} miesto teba, Avšálóm, môj synu, môj synu!

19 A Jóavovi bolo oznámené⁷: Hľa, kráľ nad Avšálómom plače a rmúti sa. (2)A vyslobodenie⁷⁵² sa v onen deň všetkému ľudu stalo¹⁰⁵ smútkom²⁴⁶, lebo v onen deň ľud počul výrok: Kráľ sa nad svojím synom trápi^{31 753}. (3)A v onen deň sa ľud na príchod v mesto odkradol, ako sa odkráda ľud, tí, ktorí sú⁴⁴⁸ zhanobení⁴³⁵ uprchnutím za bitky¹⁰. (4)A kráľ zahalil svoju tvár a dal sa silným hlasom bedo-vať⁵⁴⁵: Môj synu, Avšálóm, Avšálóm, môj synu, môj synu! (5)A Jóav vstúpil v dom ku kráľovi a povedal: Zostudil si dnes tváre všetkých svojich služobníkov, ktorí⁴⁴⁸ zachránili⁷⁵⁴ žitie²⁹ tvoje a žitie²⁹ tvojich synov a tvojich dcér a žitie²⁹ tvo-jích žien a žitie²⁹ tvojich súložníč (6)milo-vaním nenávidiacich ťa a nenávidením milujúcich ťa, lebo si dnes dal najavo⁷, že pre teba³⁷¹ niet veliteľov⁹⁸ ani služobní-

kov⁷⁵⁵; áno, spoznal som dnes, že keby *bol* dnes Avšálóm živý a my všetci¹⁰² mŕtvi, žeby to potom bolo správne⁷⁵⁶ v твоjich očiach. (7) No¹ teraz vstaň, vyjdi¹⁰⁷ a prehovor k srdcu svojich služobníkov, lebo ti prisahám pri Hospodinovi: Pokiaľ nie si ochotný vyjsť^{107 757} – ak bude⁴⁷⁰ kto³⁵⁶ s tebou prečkávať⁶⁹⁸ túto noc! A toto pre teba³⁷¹ bude horšie od všetkého nešťastia⁴⁹⁹, ktoré na teba prišlo od tvojej mladosti⁶⁸ až doteraz. (8) Kráľ teda³⁰ vstal a usadol v bráne; to¹ bolo všetkému ľudu oznámenie²⁷ výrokom: Hľa, kráľ sedí v bráne. A všetok ľud prišiel pred tvár kráľa.

No¹ Isráel sa bol rozprchol, každý³¹⁶ k svojim stanom, (9) a všetok ľud sa vo všetkých kmeňoch²⁴³ Isráela hašteril, i raveli⁷⁵⁸: Kráľ nás vyprostil z dlane⁵⁸⁹ našich nepriateľov a on nás zachránil⁷⁵⁴ z dlane⁵⁸⁹ Pelištím⁶⁰ a teraz zo zeme utiekol pred Avšálómom⁴⁴⁹; (10) a Avšálóm, ktorého sme nad sebou pomazali, umrel v boji¹⁰. Načo teda³⁰ teraz opomínate privedenie⁷⁵⁹ kráľa späť¹⁸⁸?

(11) A kráľ Dávid Dákovéi a Evjáthárovi, kňazom, odkázal⁴²⁷ výrokom: Prehovorte k starším Júdu výrokom: Načo máte⁸³ byť poslední pri privádzaní kráľa späť¹⁸⁸ do jeho domu, keď ku kráľovi do jeho domu došlo slovo všetkého Isráela? (12) Vy *ste* moji bratia, vy *ste* moja kosť a moje mäso, načo teda³⁰ máte⁸³ byť poslední pri privádzaní kráľa späť¹⁸⁸? (13) A Amásovi musíte⁸³ povedať: Či ty nie si moja kosť a moje mäso? Takto nech mi Boh robí⁵⁸ a takto nech pridáva^{58 121}, ak nebudeš *po* všetky dni veliteľom⁹⁸ vojska⁹⁹ pred mojou tvárou miesto Jóáva! (14) I naklonil^{177 760} srdce všetkých mužov Júdu ako jedného muža, takže¹ kráľovi odkázali⁴²⁷: Vráť sa ty aj všetci tvoji služobníci. (15) Kráľ sa teda³⁰ vrátil a prišiel až po Jordán, a Júda na vyjdenie kráľovi v ústrety prišiel do Gilgála kráľa cez Jordán prepraviť⁷⁶¹.

(16) A Šimeí, syn Géru, syna Jemíního⁶⁶⁷, ktorý *bol* z Bachúrím, náhlivo⁷⁶² zostúpil pri mužoch Dávida v ústrety kráľovi Dávidovi (17) a pri ňom tisíc mužov z Benjámina a Cívá, sluha¹² domu Šáúla, a s ním jeho pätnásť synovia a jeho dvadsiati nevoľníci, i prekročili⁷⁶³ Jordán skôr ako kráľ²¹⁷. (18) A keď preplávala pra-

mica^{761 764} na prepravenie⁷⁶¹ domu kráľa a na vykonanie toho, čo *bolo*⁴⁴⁸ dobré v jeho očiach, padol¹²⁴ Šimeí, syn Géru, pred tvárou kráľa pri jeho prechode cez Jordán (19) a povedal ku kráľovi: Kiež mi môj pán nepočíta^{58 765} nepravosť¹⁵⁶ a nepripomína⁵⁸ si, čoho sa tvoj nevoľník zvrátene dopustil³⁵⁴ v deň, keď môj pán, kráľ, vyšiel¹⁰⁷ z Jerúsálema, takže by si to kráľ prikladal^{344 766} k svojmu srdcu, (20) lebo tvoj nevoľník vie³¹, že som ja zhrešil, takže¹, hľa, prišiel som ja dnes, prvšie ako všetok dom Jozefa⁷⁶⁷, zostúpiť v ústrety svojmu pánovi, kráľovi. (21) Tu¹ sa ujal slova⁵⁵⁸ Avíšaj, syn Cerúje, a povedal: Či nemá⁸³ byť Šimeí usmrtený za toto, že pomazanému Hospodina zlorečil? (22) A Dávid povedal: Čo mám s vami do činenia⁶⁶⁶, synovia Cerúje, že sa mi dnes stáivate¹⁰⁵ protivníkmi^{18 246}? Má⁸³ dnes byť kto v Isráelovi usmrtený? Veď či neviete³¹, že dnes *som* ja kráľom nad Isráelom? (23) A k Šimeímu kráľ povedal: Nemáš⁸³ umrieť. A kráľ mu odprisahal.

(24) A v ústrety kráľovi zostúpil Mefivóseth, syn Šáúla; ten¹ za čas od odchodu kráľa po deň, keď v pokoji prišiel, neupravoval^{31 93} svoje nohy a neupravoval^{31 93} svoj fúz⁷⁶⁸ a nebral³¹ svoje rúcha; (25) a keď prišiel kráľovi v ústrety do Jerúsálema, stalo sa¹⁰⁵, že¹ mu kráľ povedal: Prečo si neodišiel so mnou, Mefivóseth? (26) I povedal: Môj pane, ó kráľu, môj nevoľník ma oklamal; tvoj nevoľník si totiž povedal¹⁴²⁶: Musím⁸³ si osedlať osla a nasadnúť naň a pobrať sa s kráľom, lebo tvoj nevoľník *je* chromý, (27) *ale* doniesol k môjmu pánovi, kráľovi, ohovárania proti tvojemu nevoľníkovi⁷⁶⁹, no¹ môj pán, kráľ, *je* ako Boží anjel⁸⁹, nech teda³⁰ spravíš²⁸, čo *bude*⁴⁴⁸ dobré v jeho očiach. (28) Veď všetok dom môjho otca nebol³¹ pred mojim pánom, kráľom, iba ak mužmi⁷⁷⁰ smrti, no¹ uviedol⁷⁷¹ si svojho nevoľníka medzi jedávajúcich pri tvojom stole²¹; čo teda³⁰ mám⁴⁹⁰ ešte za nárok⁷⁷², áno¹, ku kráľovi ešte kričať⁵⁴⁵? (29) A kráľ mu povedal: Načo ešte budeš hovoriť o svojich veciach^{778 773}? Povedal som: Ty a Cívá si máte⁸³ pole rozdeliť. (30) A Mefivóseth povedal ku kráľovi: Môže⁸³ si vziať hoci všetko, teraz, keď⁷⁷⁴ môj pán, kráľ, v pokoji prišiel do svojho domu.

(31)Aj Barzillaj, Gileádi⁸⁶, zostúpil z Rógelím a prešiel s kráľom Jordán, aby ho cez Jordán vypravdili^{182 342}. (32)A Barzillaj *bol* veľmi starý, vo veku¹⁰⁴ osemdesiat rokov, a on sa dal kráľa za jeho bývania v Machanájim podporovať⁷⁷⁵, lebo on *bol* človek³⁵⁶ veľmi bohatý⁷⁷⁶; (33)a kráľ k Barzillajovi povedal: Poď so mnou ďalej a budem ťa pri sebe v Jerúsáléme žiť⁷⁷⁵. (34)A Barzillaj ku kráľovi povedal: Kolké⁷⁷⁷ budú dni rokov môjho života⁶⁸, žeby som mal⁸³ vystupovať⁷⁷⁵ s kráľom do Jerúsáléma? (35)Ja *som* dnes vo veku¹⁰⁴ osemdesiat rokov; azda viem rozoznávať⁷⁷⁸ medzi dobrým a medzi zlým⁵⁴⁹? Či môžem⁸³ tvoj nevoľník vychutnávať, čo bude jesť a čo bude piť? Či môžem⁸³ ešte načúvať hlasu spevákov a speváčok? Načo sa teda³⁰ ešte tvoj nevoľník má⁸³ stávať¹⁰⁵ pre⁵⁵² môjho pána, kráľa, bremeno^{246 553 655}? (36)Nakrátko⁷⁷⁷ prechádza tvoj nevoľník Jordán s kráľom; načo by ma teda³⁰ kráľ mal odmeňovať⁷⁷⁹ touto odmenou⁷⁷⁹? (37)Nech sa, prosím⁸, smie^{58 83} tvoj nevoľník vrátiť, nech¹ môžem⁸³ umrieť pri hrobe svojho otca a svojej matky, a hľa, nech ďalej s mojím pánom, kráľom, ide⁵⁸ tvoj nevoľník Chimhám, i sprav mu¹⁵⁹, čo *bude* dobré v твоjich očiach. (38)A kráľ povedal: Nech ide⁵⁸ Chimhám so mnou ďalej a ja mu¹⁵⁹ budem robiť, čo *bude*⁴⁴⁸ dobré v твоjich očiach, a všetko, čo si budeš pri mne⁷⁸⁰ želať^{445 781}, budem robiť pre teba³⁷¹. (39)A všetok ľud prešiel Jordán; a keď prešiel kráľ, pobožkal¹²⁴ kráľ Barzillaja a požehnal ho, i vrátil sa k svojmu miestu¹¹². (40)A kráľ prešiel do Gilgála a s ním prešiel Chimhám; a cez Jordán kráľa prepravil⁷⁶¹ všetok ľud Júdu a tiež polovica ľudu Isráéla.

(41)A hľa, ku kráľovi prichádzali všetci muži Isráéla a vraveli ku kráľovi: Prečo ťa naši bratia, muži Júdu, ukradli a cez Jordán prepravili⁷⁶¹ kráľa a jeho dom a všetkých mužov Dávida s ním? (42)A všetci muži¹⁸ Júdu proti mužom^{18 782} Isráéla odvetili: Pretože kráľ je mi⁷⁸³ blízky, načo teda³⁰ toto, že si sa pre túto vec rozhneval^{151 783}? Azda sme sa kedy⁷⁸⁴ od⁷⁸⁵ kráľa najedli? Či nám priniesol¹²² dar⁷⁸⁶? (43)A muži Isráéla odvetili mužom¹⁸ Júdu a povedali: *Patrí* mi⁷⁸³ na kráľovi desať podielov³⁹¹, takže aj

v Dávidovi *som* ja⁷⁸³ nad teba^{783 787}; prečo si ma⁷⁸³ teda³⁰ zľahčil⁷⁸³? A nestalo sa¹⁰⁵ mi⁷⁸³ privedenie môjho⁷⁸³ kráľa späť¹⁸⁸ najsamprv mojou⁷⁸³ vecou? *Ale* reč mužov¹⁸ Júdu bola tvrdšia¹¹⁵ od reči mužov¹⁸ Isráéla.

20 A naskytol sa¹³ tam ničomný človek⁶⁶⁵, a jeho meno Ševa, syn Bichrího, muža Jemíního⁶⁶⁷; ten¹ zatrubil¹³⁴ na trúbu¹³⁵ a povedal: Nemáme⁴⁹⁰ podielu v Dávidovi a *nepatrí* nám dedičstvo⁵⁹¹ v synovi Jísaja; každý³¹⁶ k svojim stanom, Isráél! (2)A všetko mužstvo Isráéla od nasledovania Dávida¹⁸ prešlo^{75 788} za Ševom, synom Bichrího, *ale* muži Júdu od Jordána až po Jerúsálém ušli¹ na⁷⁸⁹ svojom kráľovi.

(3)A Dávid vošiel do svojho domu v Jerúsáléme, i vzal kráľ tých desať žien, súdožnic, ktoré bol ponechal³³⁴ na starostlivosť⁴⁷⁵ o dom²¹, a dal ich v dom stráženia⁷⁹⁰ a živil^{31 775} ich, *ale* nevchádzal³¹ k nim, takže¹ až po deň svojej smrti ostali¹⁰⁵ zavreté⁷⁹¹ vo vdovstve života⁷⁹².

(4)A k Amásovi kráľ povedal: Zvolaj⁵⁴⁵ mi do troch dní mužstvo Júdu a ty stoj tu⁷⁹³. (5)Amásá teda³⁰ odišiel zvolaj⁵⁴⁵ Júdu, *ale* sa oneskoril⁷⁹⁴ nad určený čas^{787 795}, ktorý mu určil^{295 796}; (6)a Dávid povedal k Avišajovi: Teraz nám bude Ševa, syn Bichrího, robiť horšie od Avšálóma; ty vezmi nevoľníkov svojho pána a žehná sa za ním⁷¹⁶, nie aby si našiel opevnené⁶⁷⁹ mestá a ušiel našim očiam⁷⁹⁸. (7)I vytiahli¹⁰⁷ za ním muži Jóáva a Keréthiovia²⁶ a Peléthiovia^{26 415} a všetci hrdinovia⁵⁷; vytiahli¹⁰⁷ teda³⁰ z Jerúsáléma hnať sa za Ševom, synom¹¹⁶ Bichrího. (8)Keď oni *boli* pri veľkom kameni, ktorý je v Givéone, prišiel¹²² pred ich tvár Amásá. (A Jóáv – jeho šat⁷⁹⁵, oblečenie na ňom, *bolo* prepásané²⁰⁴ opaskom⁷²⁶; na jeho bedrách⁸⁰⁰ *bol* v svojej pošve upevnený meč; ten¹, keď on vykročil¹⁰⁷, vypadol¹²⁴.) (9)A Jóáv Amásovi povedal: Či sa máš dobre^{406 801}, ty môj brat? A Jóáv pravou rukou uchopil²³⁸ Amásu za bradu^{110 433} pobožkať ho; (10)no¹ Amásá si nedal pozor⁴⁷⁵ na meč, ktorý *bol* v ruke Jóáva, i raniť² ho ním do brucha, takže¹ jeho útroby vykylol na zem, a nezopakoval mu *to*, i umrel, a keď sa Jóáv a Avišaj, jeho brat, rozhnali za Ševom, synom¹¹⁶ Bichrího, (11)zastal¹²⁴ nad ním ktosi³⁵⁶

z mladíkov¹² Jóáva a povedal: Kto má³¹ potešenie⁶⁴⁹ v Jóávi a kto je za Dávída^{371 802}, za Jóávom! (12)A Amásá sa vprostred hradskej⁸⁰³ váľal v krvi, a ten muž uvidel, že sa všetok ľud zastavuje³¹, i odtiahol ho z hradskej⁸⁰³ na pole, ako uvidel všetkých, ktorí⁴⁴⁸ k nemu prichádzali, že sa zastavovali³¹. (13)Ako bol z hradskej⁸⁰³ odprataný, prešli všetci muži za Jóávom k honbe za Ševom, synom¹⁶ Bichrího; (14)ten¹⁶ prešiel všetkými kmeňmi^{161 243} Isráela do Avéla a Béth-Maachy a ku všetkým Berím⁸⁶; tí¹ sa zišli^{804 805} a taktiež prišli za ním. (15)I prišli a začali proti nemu v Avéli Béth-Maachy obliehanie⁴⁵⁹; a navrhli⁸⁰⁶ voči mestu²⁴⁸ násyp, takže¹ stálo³¹ proti valu⁸⁰⁷, a všetok ľud, ktorý bol s Jóávom, tí na zborenie⁸⁰⁸ podkopávali⁸⁰⁹ múr⁴⁸³. (16)I zavolala z mesta jedna múdra žena: Počujte, počujte! Povedzte, prosím⁸, k Jóávi: Priblíž sa⁶¹⁴ až sem, nech¹ k tebe prehovorím. (17)Priblížil sa⁶¹⁴ teda³⁰ k nej a tá žena povedala: Či si ty Jóáv? I povedal: Ja. A povedala mu: Počuj slová svojej služobnej. I povedal: Ja počúvam. (18)A prevravela výrok: Predtým⁸¹⁰ často⁸¹¹ hovorievali výrok: Nech sa len⁸¹¹ dopytujú⁵⁸ v Avéli; a tak skončili⁸¹². (19)Ja⁷⁸³ som z pokojných a verných Isráela, ty sa usiluješ zahubiť⁸¹³ mesto, a to mať³⁸³ v Isráelovi. Načo sa usiluješ pohlcovať⁷⁰¹ dedičstvo⁵⁹¹ Hospodina? (20)A Jóáv odvetil a povedal: Ďaleko, ďaleko mi od toho – ak chcem^{83 470} pohlcovať⁷⁰¹ alebo ak chcem^{83 470} nič⁴²¹! (21)Nie taká je vec, lež⁶⁷⁷ muž z pohoria⁸¹⁴ Efrájima, jeho meno Ševá, syn Bichrího, pozdvihol¹²² svoju ruku proti kráľovi, proti Dávidovi; vydajte jeho samotného⁴⁴² a budem môcť⁸³ odtiahnuť od mesta⁴⁴⁹. A tá žena k Jóávi povedala: Hľa, jeho hlava bude k tebe hodaná za múr⁴⁸³. (22)A tá žena v svojej múdrosti prišla ku všetkému ľudu, i stali¹⁹⁶ hlavu Ševu, syna Bichrího; tú¹ hodili k Jóávi, i zatrubil¹³⁴ na trúbe¹³⁵ a rozišli sa od mesta⁴⁴⁹, každý³¹⁶ k svojim stanom, a Jóáv sa vrátil v Jerúsalem ku kráľovi.

(23)A všetkému vojsku⁹⁹ Isráela velil⁸¹⁵ Jóáv a nad Keréthiami²⁶ a nad Peléthiami^{26 415} bol Benáj, syn Jehóadu, (24) a nad robotou⁸¹⁶ Adórám, a zapisovateľom⁴¹³ bol Jehóšáfát, syn Achílúda, (25) a kancelárom⁴¹⁴ Ševa⁸¹⁷ a kňazmi Cádók a Evjáthár,

(26) a aj Írá, Jáiri²⁶, sa stal¹⁰⁵ Dávidovi ministrom⁴¹⁷.

21 A v dňoch Dávída nastal¹⁰⁵ na tri roky hlad, rok za rokom, i dal sa Dávid vyhľadávať tvár Hospodina a Hospodin povedal: Pre Šáúla a pre dom krvi^{193 664}, pretože usmrtil Giveóním⁶⁰. (2)Kráľ teda³⁰ Giveóním⁶⁰ povolal⁴³ a povedal k nim (a Giveóním⁶⁰, oni neboli z detí⁵⁰ Isráela, lež z pozostatku Emórim⁶⁰, a synovia Isráela im odpisali, a Šáúl sa v svojej horlivosti pre deti^{50 371} Isráela a Júdu usiloval³¹ ich vybiť), (3)Dávid teda³⁰ ku Giveóním⁶⁰ povedal: Čo pre vás³⁷¹ mám⁸³ spraviť a čím mám⁸³ urobiť zadosť⁸¹⁸? Ved' dožičte požehnanie dedičstvu^{591 819} Hospodina! (4)A Giveóním mu povedali: Ohľadne Šáúla a ohľadne jeho domu nám nejde⁸²⁰ o striebro a zlato a nejde⁸²⁰ nám o nikoho³⁵⁶ v Isráelovi na usmrtenie. I povedal: Čo, vravíte vy, pre vás³⁷¹ mám⁸³ spraviť? (5)I povedali ku kráľovi: Muž, ktorý nás zhubil⁸²¹ a ktorý si o nás uzmyslel, že budeme vykynožení³⁷¹, takže sa neudržíme⁸²² v žiadnom⁸²³ území⁸²⁴ Isráela, – (6)malo by⁸³ sa nám dať siedmich mužov z jeho synov, nech¹ ich v Givei Šáúla, vyvolenca⁴⁴⁵ Hospodina, môžeme⁸³ Hospodinovi obesiť. A kráľ povedal: Ja chcem⁸³ dať. (7)Ale kráľ sa zľutoval⁴⁹⁴ nad Mefívóšethom, synom Jehónáthána, syna Šáúla, pre prísahu pri Hospodinovi²¹, ktorá bola medzi nimi, medzi Dávidom a medzi Jehónáthanom, synom Šáúla.

(8)Vzal teda kráľ dvoch synov Ricpy, dcéry Ajju, ktorých porodila Šáúlovi, Armóniho a Mefívósetha, a piatich synov sestry Míchal⁸²⁵, dcéry Šáúla, ktorých porodila Adriélovi, synovi Barzillaja, Mechóláthiho⁸⁶, (9) a dal ich v ruku Giveóním⁶⁰, i obesili ich na vrchu pred tvárou Hospodina; tak¹ padli, oni siedmi spolu, i boli usmrtení v dňoch žatvy, v prvých, na začiatku žatvy jačmeňa.

(10)A Ricpá, dcéra Ajju, vzala vrecovinu a od začiatku žatvy ju mala rozostretú^{31 117 308} na skale⁸²⁶ až než sa na nich začala vylievat' ⁸²⁷ voda z nebies, a nedala vtáctvu⁸²⁸ nebies na nich spočinúť³³⁴ vo dne ani zverí⁸²⁹ poľa v noci. (11)I bolo Dávidovi oznámené, čo Ricpá, dcéra Ajju,

súložnica Šáúla, spravila, (12) a Dávid sa pobral a vzal kosti Šáúla a kosti Jehónáthána, jeho syna, od občanov^{19 166} Jávěš-Gileáda, ktorí ich ukradli z priestranstva⁸³⁰ Běth-šána, kde ich boli zavesili Pelištím⁶⁰ v deň, keď Pelištím⁶⁰ Šáúla na Gilbói skolili^{2 831}, (13) a vyzdvihol kosti Šáúla a kosti Jehónáthána, jeho syna, odtadiaľ. A zobrali²⁷⁹ kosti tých obesených (14) a pochovali kosti Šáúla a Jehónáthána, jeho syna, v zemi Benjámina v Céhe, v hrobe Kíša, jeho otca, a spravili všetko, čo Dávid rozkázal. A potom sa dal Boh zemi uprosiť⁸³².

(15) A Pelištím^{60 833} ešte nastala¹⁰⁵ bitka¹⁰ s Isráélom, i zostúpil Dávid a pri ňom jeho služobníci a dali sa s Pelištím⁶⁰ bojovať¹⁰. A Dávid bol³¹ vysilený (16) a Jišbí-benóv, ktorý bol zo splodencov^{332 400} Ráfu⁸³⁴, – a váha jeho oštetu bola tristo šekelov⁶⁰⁰ váhy mosadze⁴⁰³, a on bol³¹ novo⁸³⁵ opásaný²⁰⁴, – ten¹ sa dal vraviť o skolení⁸³⁶ Dávida, (17) ale tomu³⁵ prišiel na pomoc Avíšaj, syn Cerúje, a skolil² toho Pelištiho²⁶ a usmrtil ho. Vtedy mu muži Isráéla odprisahali výrok: Nebudeš⁸³ už s nami vychádzať¹⁰⁷ do boja¹⁰, lebo¹ nesmieš⁸³ uhasiť lampu Isráéla.

(18) A potom sa stalo¹⁰⁵, že¹ ešte nastala¹⁰⁵ bitka¹⁰ s Pelištím⁶⁰ v Góve; vtedy Sibbechaj, Chusáthi⁸⁶, skolil² Safa, ktorý bol zo splodencov^{332 400} Ráfu⁸³⁴.

(19) A ešte nastala¹⁰⁵ v Góve bitka¹⁰ s Pelištím⁶⁰, a Elchánán, syn Jaaré-Órgíma, Běth-lachmi⁸⁶, skolil² Goljátha⁸³⁷, Gittiho^{86 297}, ktorého¹⁵⁰ násada⁸³⁸ kopije bola ako vratidlo tkáčov⁸³⁹.

(20) A ešte nastala¹⁰⁵ bitka¹⁰ v Gathe, kde sa vyskytol¹⁰⁵ muž vysokej postavy⁸⁴⁰, ktorý mal prstov svojich rúk a prstov svojich⁸⁴¹ nôh šesť a šesť, počtom⁸⁴² dvadsať a štyri, a aj on bol splodený Ráfom^{834 843}, (21) a keď Isráéla potupil, skolil^{2 124} ho Jehónáthán, syn Šimeu, brata Dávida. (22) Títo štyria boli splodení Ráfom^{834 843} v Gathe a padli rukou Dávida a rukou jeho služobníkov.

22 A Dávid sa v deň, keď ho Hospodin vyprostil z dlane⁵⁸⁹ všetkých jeho nepriateľov a z dlane⁵⁸⁹ Šáúla, Hospodinovi vyslovil slovami tejto piesne, (2) i povedal:

Hospodin je moje skalisko⁸⁴⁴ a moja pevnosť²⁵¹ a je mi záchrancom⁷⁵⁴,
(3) Boh mojej skaly⁸⁴⁵, na neho sa budem spoliehať⁸⁴⁶, môj štít a roh⁸⁴⁷ môjho vyslobodenia¹⁷⁷,
moja výšina⁸⁴⁸ a moje útočisko, môj vysloboditeľ¹⁷⁷ –
vyslobodzujes¹⁷⁷ ma od násilia⁸⁴⁹.
(4) Je hoden velebenia – budem Hospodina volať⁸⁵⁰,
i budem vyslobodzovaný¹⁷⁷ od svojich nepriateľov.
(5) Keď ma obomkli príboje⁸⁵¹ smrti, potoky^{643 852} ničomnosti^{853 854} ma desili⁸⁵⁵,
(6) obopáli ma povrazy šeóla⁸⁵⁶, prepadli⁸⁵⁷ ma nástrahy⁸⁵⁸ smrti,
(7) volal⁸⁵⁰ som Hospodina v svojej tiesni⁸⁵⁹, áno¹, volal⁸⁵⁰ som na²⁴ svojho Boha,
i počul zo svojho chrámu môj hlas a môj v jeho uši krik o pomoc.
(8) I zakolísala sa a roztriasla sa zem, základy nebies sa zachveli³⁴⁷ a zakolísali sa, lebo on sa rozhneval¹⁵¹,
(9) jeho nozdrami vystúpil⁷⁵ dym a z jeho úst straval¹²⁸ oheň, od neho sa vznietili uhľiky,
(10) i nahol¹⁷⁷ nebesá a zostúpil, a pod jeho nohami mračno⁸⁶⁰,
(11) a nasadol na kerúba a rozletel sa a ukázal sa na krídlach vetra,
(12) a za príbytky⁴⁶⁸ zaviedol¹⁷⁷ tmu vôkol seba, nahromadenie vôd, mrákavy oblakov⁸⁶¹,
(13) od žiary⁸⁶² pred ním sa rozehoreli ohnivé uhľiky⁸⁶³.
(14) Hospodin zahrme¹⁸⁶⁴ z nebies, áno¹, Najvyšší⁸⁶⁵ vydal svoj hlas,
(15) i vyslal šípy a rozptýlil ich⁸⁶⁶, blesky^{18 867} a zmiatol ich⁸⁶⁶.
(16) A ukázali sa dná⁸⁶⁹ mora, boli odhaľované základy sveta⁸⁷⁰ pokarhaním⁸⁷¹ Hospodina, od vanutia⁸⁷² dychu jeho nozdier.
(17) Číaha⁴¹ z výšky, berie ma, vyťahuje ma z mnohých vôd,
(18) vyprostuje ma od môjho silného nepriateľa, od nenávidiacich ma, lebo sa ukázali⁹⁵ odo mňa silnejšími^{873 874},

- (19) prepadali⁸⁵⁷ ma v deň mojej pohromy⁸⁷⁵, ale Hospodin sa mi stal oporou.
- (20) A vyviedol¹⁰⁷ ma na priestrannosť, vytrhuje⁸⁷⁶ ma, lebo vo mne našiel potešenie⁶⁴⁹,
- (21) odmeňuje⁷⁷⁹ ma Hospodin podľa mojej spravodlivosti, odpláca¹⁸⁸ mi podľa čistoty mojich rúk,
- (22) lebo som zachoval⁴⁷⁵ cesty Hospodina a neopadol som zlovolne od svojho Boha,
- (23) lebo všetky jeho predpisy⁴¹² sú naproti⁸⁷⁷ mne, aj jeho ustanovenia⁸⁷⁸ – od toho³⁵ sa neodvraciam¹²⁰
- (24) a som voči nemu bezúhonný⁸⁷⁹ a chránim sám seba⁴⁷⁵ pred svojou nepravosťou¹⁵⁶ ³⁴³
- (25) a Hospodin mi odpláca¹⁸⁸ podľa mojej spravodlivosti, podľa mojej čistoty naproti⁸⁷⁷ jeho očiam.
- (26) Pri láskavom⁸⁸¹ sa prejavuješ láskavým⁸⁸¹ ⁸⁸², pri statočnom⁵⁷, bezúhonnom⁸⁷⁹, sa prejavuješ bezúhonným⁸⁷⁹ ⁸⁸²,
- (27) pri očisťujúcom sa⁸⁸³ sa prejavuješ čistým⁸⁸² ⁸⁸³ a pri prevrátenom⁸⁸⁴ sa prejavuješ ľstivým⁸⁸² ⁸⁸⁵
- (28) a pokorený⁸⁸⁶ ľud vyslobodzuješ¹⁷⁷, ale tvoje oko proti povýšeným, ponížuješ *ich*.
- (29) Veď ty si mojou lampou, Hospodine, áno! Hospodin prežaruje⁸⁶² moju tmú;
- (30) áno, skrze teba môžem⁸³ preraziť čatou⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸, skrze svojho Boha môžem⁸³ preskočiť múr.
- (31) Бои – dokonalý⁸⁷⁹ je jeho cesta, reč⁸⁸⁹ Hospodina je osvedčená⁸⁹⁰, on je štítom pre všetkých na neho sa spoliehajúcich³⁷¹ ⁸⁴⁶.
- (32) Veď kto je Богом okrem⁸⁹¹ Hospodina a kto skalou okrem⁸⁹¹ nášho Boha?
- (33) Бои je moja istá⁹⁶ posila⁸⁹² a⁸⁹³ dáva bezúhonnému⁸⁷⁹ jeho cestou poskakovať⁸⁹⁴,
- (34) robiac³⁴⁴ jeho⁸⁹⁵ nohy *takými* ako nohy jeleníc⁸⁹⁶, i postavuje ma na moje výšiny,

- (35) učiac moje ruky boju¹⁰, takže¹ luk z mosadze⁴⁰³ napínajú⁸⁹⁷ moje ramená⁸⁹⁸,
- (36) a dal si mi štít svojho vyslobodenia¹⁷⁷ a tvoja blahosklonnosť⁸⁹⁹ ma⁶⁹⁶ množí.
- (37) Uvoľňuje⁷⁷⁹ miesto mojim kročajam⁹⁰⁰ podo mnou, takže¹ sa moje členky nepodlomili⁹⁰¹.
- (38) Prenasledujem svojich nepriateľov a kynožím⁵⁷¹ ich a nie že sa až do dorazenia⁸²¹ ich odvraciam⁹⁰²,
- (39) dorážam⁸²¹ ich a drvím⁹⁰³ ich, i nepovstávajú, lež! padajú pod moje nohy.
- (40) A obtáčaš ma zdatnosťou⁹⁶ k boju¹⁰, povstalcov *proti* mne⁹⁰⁴ zrážaš⁹⁰⁵ popod mňa,
- (41) a mojich nepriateľov si mi obrátil⁹⁰⁶ šijou⁹⁰⁷, nenávidiacich ma, a zhubil som ich;
- (42) vyzerali, *ale* nebolo vysloboditeľa¹⁷⁷, k Hospodinovi, *ale* neodvetil im,
- (43) i roztíkal som⁹⁰⁸ ich ako prach⁶⁷³ ⁹⁰⁹ zeme, ako blato⁹⁰⁹ ulíc som ich rozmeľoval⁹¹⁰ a rozdupával som ich.
- (44) A vymaňuješ⁷⁵⁴ ma z rozopri⁹¹¹ môjho ľudu, uchovávaš⁴⁷⁵ ma za hlavu⁹¹² národov, bude mi slúžiť⁴⁵³ ⁹¹³ ľud, ktorý nepoznám³¹ ⁹¹³;
- (45) budú sa mi zaliečať⁹¹³ ⁹¹⁴ synovia cudziny⁶³⁶, pri počutí uchom mi budú⁹¹³ poslušní,
- (46) synovia cudziny⁶³⁶ budú vädnúť⁹¹³ ⁹¹⁵ a budú opásaní²⁰⁴ vychádzať⁹¹³ ⁹¹⁶ zo svojich hrádokv⁹¹⁷.
- (47) Živý je Hospodin a *nech* je velebená⁵⁹⁷ moja skala, a *nech* je vyvyšovaný Boh skaly⁸⁴⁵ môjho vyslobodenia¹⁷⁷,
- (48) Бои, ktorý⁴⁴⁸ za mňa⁹⁰⁶ vykonáva pomstu²³⁴ a podrobuje mi⁹¹⁸ národnosti⁹¹⁹
- (49) a vyvádza¹⁰⁷ ma *spomedzi* mojich nepriateľov. Áno!, vyvyšuješ ma *spomedzi* povstalcov *proti* mne⁹⁰⁴, vyprošťuješ ma od násilníka⁹²⁰.

- (50) Preto ťa budem oslavovať⁹²¹,
Hospodine, medzi národmi,
a tvojmu menu pri hudbe spievať⁹²²,
(51) *menu* pôsobiaceho veľké⁹²³
vyslobodzovanie^{177 920} svojho kráľa
a preukazujúceho⁹³ láskavosť⁹¹ svojmu
pomazanému, Dávidovi, a jeho
semenu navždy¹⁹⁰.

23 A toto²⁶⁵ sú posledné slová Dávida:

Vyhlasené⁹²⁴ Dávidom, synom Jíšaja, áno¹, vyhlásené⁹²⁴ mužom⁹²⁵, ktorý⁴⁴⁸ bol vysoko vyzdvihnutý, pomazaným Boha Jáкова a ľúbezným⁶⁷ v hudbu sprevádzaných spevoch⁹²² Isráela:

(2) Mnou hovoril³¹ Duch Hospodina a na mojom jazyku *bolo* jeho slovo.

(3) Boh Isráela mi povedal, skala Isráela prehovorila:

Vládnci⁹²⁶ nad⁹²⁷ ľudmi⁹²⁸ *nech* je spravodlivý, vládnc⁹²⁶ v úcte^{40 929} k Bohu²¹,

(4) áno¹, ako svetlo rána, keď vzhádza slnko, – ráno, nie mrakavy⁹³⁰!

Zo žiarenia⁸⁶², z dažďa je mladý porast⁹³¹ zo zeme.

(5) Ale nie tak môj dom pred Bohom⁹³², a predsa *vzhľadom* na mňa ustanovil³⁴⁴ trvalú zmluvu⁹³³, vybavenú⁴⁴⁰ všetkým a zachovávanú⁴⁷⁵,

áno, všetku moju záchranu¹⁷⁷ a všetko moje potešenie⁹³⁴, ale nedáva sa²⁹⁴ jej rásť⁹³⁵.

(6) No! ničomnosť^{853 854 936} – oni⁹³⁷ všetci¹⁰² budú zahodení⁹³⁸ ako trne, lebo *tie* sa neberú rukou,

(7) lež¹ kto³⁵⁶ na ne chce⁸³ siahnúť⁹³⁹, musí⁸³ byť opatrený⁹⁴⁰ železom a násadou⁸³⁸ kopije, a na mieste sa na prach⁹⁴¹ spaľujú ohňom⁹⁴².

(8) Toto²⁶⁵ sú mená hrdinov⁵⁷, ktorí *patrili* k Dávidovi: Jóšev Bašševeth, Tachemóni⁸⁶, hlava dôstojníkov⁹⁴³ – on, Adínó, Ezín⁸⁶, proti osemsto, ktorých zabil⁹⁴⁴ na jeden raz⁶⁸⁷.

(9) A po ňom Eleázár, syn Dódiho, syna Achóchiho, z⁴⁰⁰ troch hrdinov⁵⁷ pri Dávidovi; pri ich posmechu⁹⁴⁵ voči Pelištím⁶⁰, keď sa tam zhromaždili²⁷⁹ na bitku¹⁰ a muži

Isráela ustúpili^{132 946}, (10) povstal¹²⁴ on a porážal^{2 31} dovtedy medzi Pelištím⁶⁰, až jeho ruka zomdlela a prilipla jeho ruka k meču^{789 947}, takže¹ Hospodin v onen deň spôsobil⁹³ veľké vyslobodenie⁷⁵² a ľud sa za ním vrátil len zlobiekat⁹⁴⁸.

(11) A po ňom Šammá, syn Agéa, Harárho⁸⁶; ten¹, keď sa Pelištím⁶⁰ zhromaždili²⁷⁹ v čatu⁸²⁹ a bol³¹ tam kus⁶⁰² poľa, posiaty šošovicou⁹⁴⁹, a ľud pred tvárou³⁴³ Pelištím⁶⁰ prchol, (12) sa postavil¹²⁴ vprostred toho pozemku⁶⁰² a ubránil ho a pobil² Pelištím⁶⁰, takže¹ Hospodin spôsobil⁹³ veľké vyslobodenie⁷⁵².

(13) A traja z tých tridsiatich hláv zostúpili a prišli za žatvy k Dávidovi do jaskyne Adullám, keď v doline²⁶⁸ Refáim táborila⁴⁶⁹ čata⁸²⁹ Pelištím⁶⁰; (14) a Dávid vtedy bol na nedobytnom mieste²⁵¹ a v Béth-lecheme vtedy bola posádka⁴⁰¹ Pelištím⁶⁰. (15) A Dávid sa roztúžil a povedal: Kto ma⁹⁵⁰ chce⁸³ napojiť vodou zo studne⁹⁵¹ v Béth-lecheme, ktorá je v bráne? (16) A tí traja hrdinovia⁵⁷ spravili prielom⁹⁵² táborom³ Pelištím⁶⁰ a vody zo studne⁹⁵¹ v Béth-lecheme, ktorá je v bráne, načerpali a vyniesli¹²² a dopravili k Dávidovi, ale ju nechcel¹¹⁹ piť, lež¹ ju vylial⁹⁵³ Hospodinovi (17) a povedal: Ďaleko mi, Hospodine, od toho, žeby som toto vykonal⁹⁵⁴! Krv mužov, ktorí⁴⁴⁸ odišli za cenu svojich žití²⁹! A nechcel¹¹⁹ ju piť. Tieto veci vykonalí tí traja hrdinovia⁵⁷.

(18) A Avíšaj, brat Jóáva, syna Cerúje, on bol hlavou istých⁴⁴⁸ troch; a on mával svojou kopijou⁹⁵⁵ nad tristo zabitými^{56 944}, a mal¹⁴⁹ chýr³⁷⁰ medzi tromi. (19) Či nie je tak, že bol preslávený³²¹ nad tých troch⁷⁸⁷ a stal sa im veliteľom^{98 246}? Ale až po tamtych⁹⁵⁶ troch nedočiachol⁹⁵⁷.

(20) A Benájáhú, syn Jehójadu, syna zdatného⁴⁷⁸ muža⁴⁷⁹, veľký⁹⁵⁸ skutkami, z Kavceéla, on skolil² dvoch silných levov⁹⁵⁹ Móáva³⁸⁴; a on zostúpil a vprostred istej⁴⁴⁸ jamy⁹⁵¹ skolil² leva⁹⁶⁰ v deň snehu. (21) A on skolil² akéhosi Egyptana⁹⁶¹, muža budiaceho údiv⁹⁶², a v ruke toho Egyptana bola kopija, i zostúpil k nemu s palicou^{243 963} a vyrval⁹⁶⁴ tú kopiju z ruky toho Egyptana a jeho kopijou ho zabil. (22) Tieto veci spravil Benájáhú, syn Jehójadu, a mal¹⁴⁹ chýr³⁷⁰ medzi tromi

hrdinami⁵⁷; (23) nad tých tridsiatich^{787 965} bol preslávený³²¹, ale k tamtým⁹⁵⁶ trom nedočiachol⁹⁵⁷. A Dávid ho dosadil³⁴⁴ do svojej tajnej rady⁹⁶⁶.

(24) Asáhél, brat Jóáva, z⁴⁰⁰ tých tridsiatich⁹⁶⁵; Elchánán, syn Dódu, z Bét-lechemá; (25) Šammá, Charódi⁸⁶; Elíká, Charódi⁸⁶; (26) Chelec, Paltí⁸⁶; Írá, syn Ikkéša, Tekóí⁸⁶; (27) Avíezer, Annehóthí⁸⁶; Mevúnnaj, Chušáthí⁸⁶; (28) Calmón, Achóchí⁸⁶; Maharaj, Netófathí⁸⁶; (29) Chélev, syn Baanu, Netófathí⁸⁶; Ittaj, syn Rívaja, z Gívey synov Benjámina; (30) Benájáhú Pireáthóní⁸⁶; Chiddaj od potokov⁶⁴³ Gaaše; (31) Aví-álvón, Arváthí⁸⁶; Azmáveš, Barchumí⁸⁶; (32) Eljachbá, Šaalvóní⁸⁶; synovia Jáséna; Jehónáthán; (33) Šammá, Harári⁸⁶; Achíám, syn Šárára, Aráriho⁸⁶; (34) Elifelet, syn Achasbaja, syna Maacháthího⁸⁶; Eliám, syn Achító-fela, Gilóního⁸⁶; (35) Checraj, Karmelí⁸⁶; Paaraj, Arbí⁸⁶; (36) Jigeál, syn Náthána z Cóvy; Bání, Gádi⁸⁶; (37) Celek, Ammóní²⁶; Nacharaj, Beéróthí⁸⁶, nosič¹²² zbroje⁸⁰ Jóáva, syna Cerúje; (38) Írá, Jithrí⁸⁶; Gárev, Jithrí⁸⁶; (39) Úrijjá, Chitti²⁶. Všetkých bolo tridsať a sedem.

24 A opäť vzbĺkol^{121 151} proti Isráelovi hnev Hospodina a došlo k podnieteniu⁹⁶⁷ Dávida proti nim výrokom: Chod', zrátaj⁹⁷⁷ Isráela a Júdu. (2) I povedal kráľ k Jóávovi, veliteľovi⁹⁸ vojenskej moci⁴⁰⁴, ktorý bol s ním: Nože⁸ prejdí všetkými kmeňmi^{161 243} Isráela, od Dána¹⁶¹ po Beér-ševu, a podrobte ľud prehliadke⁷¹⁵, nech¹ môžem⁸³ zvedieť počet ľudu. (3) A Jóav ku kráľovi povedal: Nech¹ Hospodin, tvoj Boh, pridáva¹²¹ k ľudu, akokoľvek veľa ich je⁹⁶⁸, sto ráz⁹⁶⁹, a oči môjho pána, kráľa, nech to vidia, ale naozaj si môj pán, kráľ, ľubuje^{31 649} v tejto veci? (4) Ale slovo kráľa nadobudlo prevahu⁹⁷⁰ proti Jóávovi²⁴⁸ a nad veliteľmi⁹⁸ vojenskej moci⁴⁰⁴; Jóav teda³⁰ a veliteľa⁹⁸ vojenskej moci⁴⁰⁴ pred tvárou kráľa vyšli¹⁰⁷ podrobiť ľud, Isráela, prehliadke⁷¹⁵.

(5) Prešli teda³⁰ Jordán a utáborili sa⁴⁶⁹ v Arórie vpravo⁹⁷¹ od mesta, ktoré je vprostred doliny⁶⁴³ Gáda a k Jaazeru (6) a prišli do Gileádu a k zemi Tachtím-hodší, a prišli do Dán-jaana a okľukou k Cídónu (7) a prišli k pevnosti⁹⁷² Cór⁹⁷³

a všetkým mestám Chivvího²⁶ a Kená-aního²⁶ a vyšli¹⁰⁷ k juhu⁹⁷⁴ Júdu, Beér-ševe. (8) I prešli celou zemou a po uplynutí⁶¹⁶ deviatich mesiacov a dvadsiatich dní prišli do Jerúsalema (9) a Jóav odpovedal výsledok⁹⁷⁵ prehliadky⁹⁷⁶ ľudu kráľovi, i zistilo sa¹⁰⁵ z Isráela osemstotisíc zdatných⁴⁷⁸ mužov⁴⁷⁹ tasiacich meč a mužstva Júdu päťstotisíc mužov.

(10) Ale srdce Dávida ho potom, čo sčítali⁹⁷⁷ ľud, udrelo^{2 978} a Dávid povedal k Hospodinovi: Zhrešil som veľmi tým, čo som spravil; teraz teda³⁰, Hospodine, prenes, prosím⁸, nepravosť¹⁵⁶ svojho nevoľníka, lebo som sa veľmi pochabo zachoval. (11) A keď Dávid za rána vstal, dostalo sa^{105 124} slovo Hospodina ku Gádovi, prorokovi, vidiacemu⁹⁷⁹ Dávida, výrok: (12) Chod'⁹⁸⁰, nech¹ k Dávidovi môžeš⁸³ prehovoriť: Takto povedal Hospodin: Tri veci ja pred teba predkladám, vyvol'⁴⁴⁵ si z nich jednu, tú! ti¹⁵⁹ chcem⁸³ vykonať. (13) Gád teda³⁰ prišiel k Dávidovi a podal mu správu⁷ a povedal mu: Azda ti má⁸³ prísť v tvoju zem sedem rokov hladu? A či tri mesiace tvojho prchania pred tvárou tvojich protivníkov⁹⁸¹, aby ťa oni prenasledovali? A či nastanie¹⁰⁵ troch dní moru v tvojej zemi? Teraz uváž'⁹⁸² a zisti⁴³⁷, čo za slovo mám⁸³ priniesť späť¹⁸⁸ poslašiemu ma. (14) A Dávid ku Gádovi povedal: Je mi veľmi úzko; nech, prosím⁸, upadáme⁵⁸ v ruku Hospodina, lebo jeho zľutovania⁹⁸³ sú mnohé, ale v ruku človeka nech neupadáme⁵⁸.

(15) Hospodin teda³⁰ dopustil⁹⁰⁶ v Isráelovi mor od rána až po dobu určenia⁷⁹⁵, takže¹ z ľudu od Dána¹⁶¹ až po Beér-ševu pomrelo sedemdesiattisíc osôb³⁵⁶. (16) A anjel⁸⁹ vystrel⁴¹ svoju ruku na Jerúsalem pohubiť⁴² ho, ale Hospodin o tú skazu⁹⁸⁴ pocítil ľútosť, i povedal tomu anjelovi⁸⁹ ktorý⁴⁴⁸ hubil⁴² medzi ľuďom: Dost'⁹⁸⁵, odiahni⁹⁸⁶ teraz svoju ruku! A anjel⁸⁹ Hospodina bol pri holohumnici Araunu, Jevúsího²⁶; (17) a Dávid povedal k Hospodinovi, pri svojom zbadaní⁴³⁷ anjela⁸⁹, ktorý⁴⁴⁸ porážal² medzi ľuďom, tu! povedal: Hľa, zhrešil som ja a ja som sa dopustil nepravosti³⁵⁴, ale títo, toto stádo⁹⁸⁷, čo vykonalí? Nech je⁵⁸, prosím⁸, tvoja ruka proti mne a proti domu môjho otca!

(18)A v onen deň prišiel k Dávidovi Gád a povedal mu: Vystúp⁷⁵, postav¹⁶⁰ na holohumnici Araunu, Jevúsího²⁶, Hospodinovi oltár. (19)Dávid teda³⁰ podľa slova Gáda, podľa *toho*, čo rozkázal Hospodin, vystúpil⁷⁵; (20)a Arauná vyzrel³⁸⁸ a uvidel kráľa a jeho služobníkov prechádzajúcich mimo neho, i vyšiel¹⁰⁷ Arauná a poklonil sa kráľovi svojím obličajom⁵⁶⁶ k zemi. (21)A Arauná povedal: Prečo prišiel môj pán, kráľ, k svojmu nevoľníkovi? A kráľ povedal: Kúpiť od teba⁴ túto holohumnicu na zbudovanie oltára Hospodinovi, nech¹ sa môže⁸³ sňať táto pohroma⁹⁸⁹ z ľudu⁴⁶⁰. (22)A Arauná k Dávidovi povedal: Nech môj pán, kráľ, berie⁵⁸ a vznáša^{58 309}, čo bude⁴⁴⁸ dobré v jeho očiach, pozri, hovä-

dzí dobytok na vzostupnú *obet*³¹⁰ a mlátiace smyky⁹⁹⁰ a postroje⁸⁰ hovädzieho dobytku ako drevá; (23)to všetko, ó kráľu, Arauná kráľovi dáva³¹. A Arauná ku kráľovi povedal: Kiež ťa Hospodin, tvoj Boh, ráči^{58 83} blahovoľne prijať⁹⁹¹! (24)A kráľ k Araunovi povedal: Nie, lež⁶⁷⁷ *to* od teba¹⁶⁶ riadne⁹⁹² za cenu chcem⁸³ kúpiť, nebudem predsa³⁰ Hospodinovi, svojmu Bohu, vznášať³⁰⁹ vzostupné *obete*³¹⁰ nič nestojace⁹⁹³. A Dávid tú holohumnicu a ten hovädzí dobytok kúpil za päťdesiat šekelov⁶⁰⁰ striebra (25)a zbudoval tam Dávid Hospodinovi oltár a dal sa vznášať³⁰⁹ *obete* vzostupné³¹⁰ a pokojných hodov³¹¹, a Hospodin sa dal zemi uprosiť⁸³² a pohroma⁹⁸⁹ bola z Isráéla⁴⁶⁰ sňatá.

2. SAMÚELOVA

- 1 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 2 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 3 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 4 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
- 5 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 6 Pozri Sam. 4:16, pozn. 260.
- 7 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 8 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 9 Tj. „Tak, že ľud“, al. možno „I povedal, že: Ľud“.
- 10 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 11 Vl. „rozmnoženie“, zmysel ako v texte.
- 12 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 13 D. „naskytnutím“, tvar slovesa príbuzného nasledovnému¹⁴ a majúceho v podstate tenže význam, no nie je to presne to isté sloveso. Tvar tohto slovesa je aj v kap. 18:9 a 20:1.
- 14 Al. „natrafil“, „ocitol“, „nahodil“.
- 15 Tvar slovesa ako v Gen. 18:4, pozn. 466; koniec v. 9 a v 10³² sa možno zdajú naznačovať, že sa tu týmto slovesom („šaan“) mieni to isté, čo značí iné sloveso („náfal“) v 1 Sam. 31:4, pozn. 1040, a podaktorí ho tak aj prekladajú, no sloveso „šaan“, použité tu, pravda, taký význam inde nemá (iba ak vo vzdialenej ho čosi pripomínajúcom zmysle v Num. 21:15, kde „naráža“ je to isté sloveso) a ani LXX („epestériko“) chápanie v tomto zmysle nepodporuje, no zato by sa tak možno dal chápať preklad Vulgaty („in-cumbat“).
- 16 Pozri 1 Sam. 31:2, pozn. 565.
- 17 Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
- 18 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 19 Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 20 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378, tu tento výraz značí jednoducho „kone“, pojem „jazdcov“ je tu vyjadrený inak („páni“¹⁹ [„majstri“, „ovládači“, „používatelia“] koní).
- 21 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 22 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
- 23 Tu značí „obzrel sa“, tak aj v kap. 2:20.
- 24 Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
- 25 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
- 26 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 27 Al. „pred“.
- 28 Tak podľa Vulgaty a iných prekladov, no ide o výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, ktorého význam je nejasný, takže ho podaktorí prekladajú inak („kíč“, „závrat“, „zmätenosť“, LXX „tma hrôzy al. strachu“).
- 29 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 30 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 31 Vl. „spoznal“, „si uvedomil“, „sa dozvedel“ v takomto zmysle; znenie v texte značí „spoznal (atď.) a teda vedel“. V. 6 a ďalej obdobne.
- 32 Al. možno „naľahnúť“ (1 Sam. 31:4, pozn. 1040).
- 33 Pozri Exod. 29:6, pozn. 1023.
- 34 Pozri Num. 31:50, pozn. 1045.
- 35 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 36 Pozri Sud. 19:25, pozn. 755.
- 37 Pozri Gen. 23:2, pozn. 586.
- 38 Pozri Jós. 2:1, pozn. 54.
- 39 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83; 12:19, pozn. 403.
- 40 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
- 41 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 42 Pozri Gen. 6:17, pozn. 205 a 207.
- 43 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 44 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
- 45 Pozri Exod. 5:3, pozn. 161.
- 46 Pozri Lev. 20:9, pozn. 663.
- 47 Pozri Exod. 23:2, pozn. 785.
- 48 „Žalostne zaspieval“ je v hebrejčine jedno slovo, tvar slovesa súvisiaceho s nasledovným „žalospev“. To isté sloveso je „zaspieval žalospev“ v kap. 3:33.
- 49 D. „povedal“.
- 50 Pozri Gen. 31:6 a ďalej, pozn. 651.
- 51 Tj. azda „Piesni o luku“, možno vzhľadom na 1 Sam. 31:3 al. 20:20–22, 36–38; podľa iných „synov Júdu streľbe z al. používaní luku“.
- 52 Tj. azda „žalospev“.
- 53 Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 54 Pozri Jós. 10:13, pozn. 396.
- 55 Vl. „okrasa“, „ozdoba“.
- 56 Pozri Deut. 21:1, pozn. 753.
- 57 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 58 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 59 Pozri 1 Sam. 31:9, pozn. 1042.
- 60 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 61 Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.
- 62 D. „nie“, tj. „nech nepríde al. nepadne“.
- 63 Pozri Exod. 25:2 a ďalej, pozn. 1049.
- 64 Tj. polia, z úrody ktorých by sa takéto obete mohli prinášať.
- 65 Al. „bol poškvrnený“ (al. „potupený“, „zoškľivený“), trpný rod slovesa v Lev. 26:11 a ďalej, pozn. 872, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 66 Al. „ako by nebol pomazaný“, al. „niet pomazaného“.
- 67 Pozri Gen. 4:22, pozn. 163, tu vo v. 23 a ďalej príbuzné prídavné meno, vo v. 26 tvar slovesa s týmto výrazom súvisiaceho.
- 68 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 69 Pozri Exod. 1:14, pozn. 26.
- 70 Pozri Gen. 10:5, pozn. 310.
- 71 Pozri Lev. 11:13, pozn. 319.
- 72 Vl. „lahší“ („lahkonohi“), „hybkejší“, ďalej obdobne.
- 73 Pozri Gen. 7:18, pozn. 244.
- 74 Hebr. „éden“, pozri Gen. 2:8, pozn. 61, ako všeobecné meno je vždy v množnom čísle.
- 75 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 76 Al. „šperky“, iný výraz ako vo v. 19⁵⁴.
- 77 Al. „láska mi“.
- 78 Pozri Gen. 18:14, pozn. 476.
- 79 Ako „zhubený“ v Exod. 10:7.
- 80 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 81 Pozri Sud. 18:11, pozn. 835.

- 82 Pozri Sud. 1:1, pozn. 3; 18:5, pozn. 824; v kap. 5:19, 23, v LXX predložková väzba ako v Sud. 1:1.
- 83 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 84 D. „jedno“, ďalej obdobne.
- 85 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 86 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 87 Pozri Exod. 1:1, pozn. 2.
- 88 Tj. „chevrónskeho okolia al. územia“.
- 89 Pozri Gen. 16:7, pozn. 437; nesúvisí s predošlým „poslať“. Ďalej obdobne.
- 90 Ohľadne kap. 3:12 a ďalej pozri Sud. 7:24, pozn. 281.
- 91 Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 92 Vl. „tento súcit“⁹¹, zmysel ako v texte.
- 93 Sloveso ako „vykonali“ vo v. 5, pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 94 Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 95 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244; ohľadne kap. 22:18 pozri Žalm 18:17, pozn. 541.
- 96 Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 97 Pozri 1 Sam. 14:52, pozn. 610.
- 98 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 99 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 100 Inak „Ešbaala“ (1 Par. 8:33).
- 101 Pozri Sud. 9:6, pozn. 538.
- 102 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 103 Pozri 1 Sam. 13:1, pozn. 509.
- 104 Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
- 105 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 106 Al. „ale (Num. 1:49, pozn. 40) dom Júdu, tí sa dali za Dávidom“. Ďalej obdobne.
- 107 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 108 Pozri 1 Sam. 18:7, pozn. 734, tu (nie v kap. 6:5) zmysel ako v Sud. 16:25, pozn. 793.
- 109 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 110 Pozri Exod. 4:4, pozn. 131.
- 111 Tj. „bodol (al. „svoj meč vrazil“) každý“.
- 112 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 113 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 114 Tj. „pozemok (Gen. 33:19, pozn. 897) ostrí“.
- 115 Pozri Exod. 1:14, pozn. 27.
- 116 Pozri Gen. 35:5, pozn. 819.
- 117 Pozri Gen. 39:21, pozn. 1049; Num. 20:17, 21, pozn. 770.
- 118 Pozri Num. 14:24, 43, pozn. 551.
- 119 Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.
- 120 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 121 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 122 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 123 Pozri Exod. 16:29, pozn. 580, tu zmysel ako v texte; nesúvisí s „miesto“ nižšie.
- 124 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 125 Pozri Jós. 13:3, pozn. 464.
- 126 Tj. „na Avnérovu výzvu“.
- 127 Ako „zväzok“ v Exod. 12:22.
- 128 Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
- 129 Vl. „vravieť“.
- 130 Pozri v. 14, al. možno v. 27¹³¹.
- 131 Tj. „už od rána“, al. ak sa výrok týka v. 27, „len (al. „až“) od rána“.
- 132 Pozri 1 Sam. 14:46, pozn. 602.
- 133 Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
- 134 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
- 135 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 136 Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 137 Pozri Exod. 3:16, pozn. 117; 1 Sam. 20:18, pozn. 133.
- 138 Al. „odniesli“.
- 139 Tj. „za svitanja dorazili do Chevróna“.
- 140 D. „Dávid chodil a bol“, ďalej obdobne, pozri 1 Sam. 2:26, pozn. 148.
- 141 Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 142 Vl. „ako jeho prvorodený“, „za jeho prvorodeného“. pozri Deut. 13:9, pozn. 540.
- 143 Vl. „skrze Achínóm jizreelsku“, väzba sa dá prekladať aj prostým 3. pádom („*patriaci* al. *narodivší sa* Achínóm jizreelskej“), ako „Dávidovi“ vyššie a vo v. 5, ktoré sa napokon dá preložiť aj „boli Dávidom (al. „od Dávída“) splodení“. Ďalej obdobne.
- 144 Pozri 1 Sam. 17:13, pozn. 687; no tu vari skôr v zmysle „Dávidov druhý“.
- 145 D. „bytia“.
- 146 Al. „si Avné... dodával“¹³¹, vl. „že Avné... Šáúla sa stal (al. „bol“¹³¹) dodávajúcim) si“.
- 147 Pozri Num. 13:20, pozn. 491.
- 148 Al. „že sa Avné pevne držal pri dome Šáúla“.
- 149 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 150 D. „a jej“, ďalej obdobne.
- 151 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
- 152 Al. „som ja hlava psa, ktorá *patrí* Júdovi (al. „k Júdovi“)“? Dnes“.
- 153 Ako „priateľ“ v Gen. 26:26; pozri Sud. 14:11, pozn. 711.
- 154 Pozri Lev. 9:12, pozn. 279, tu zmysel ako v texte.
- 155 Al. „že mne dnes na vrub pripisuješ“, porov. Exod. 20:5, pozn. 662.
- 156 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 157 Al.²¹ „neprávosť s tou ženou“ (al. „*týkajúcu sa* tej ženy“), v texte doslovný preklad.
- 158 Pozri Rúth 1:17, pozn. 42.
- 159 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 160 Pozri Deut. 27:2, pozn. 943; al. tiež „zriadiť“, „upevniť“, pozri Gen. 6:18; 23:17, pozn. 227. Ďalej obdobne.
- 161 Pozri Deut. 34:1, pozn. 1293.
- 162 Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 700.
- 163 D. „od obávania sa ho“.
- 164 Vl. „namiesto“.
- 165 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 166 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 167 Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
- 168 Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 169 Inak. „Paltího“ (1 Sam. 25:44).
- 170 Obdobne ako Sud. 14:9, pozn. 708.
- 171 Al. „porada“, „jednanie“, „dorozumenie“, vl. „slovo“, „reč“.
- 172 Pozri Gen. 31:2, pozn. 806.
- 173 Tu D. „Aj včera aj *pred* tromi *dňami*“.
- 174 Pozri Exod. 2:15, pozn. 72.
- 175 Al. „teraz teda³⁰ konajte“.
- 176 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.

- 177 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
 178 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
 179 Pozri Gen. 34:18, pozn. 915.
 180 Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
 181 Vl. „vo všetkom“, zmysel najskôr ako v texte; mnohí, možno podľa LXX, prekladajú „nado všetkým“, ale slovo „kráľ“ a jeho odvodeniny nebývajú s predložkou tu použitou v takomto zmysle spojené.
 182 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
 183 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354, tu (nie v kap. 4:2 a ďalej) v takomto zmysle.
 184 D. „a idením“, nesúvisí s „pokojí“ vo vv. 21nn.
 185 Pozri Sud. 14:15, pozn. 717.
 186 Pozri Num. 27:17, pozn. 979, tu výraz odvodený od tam použitého slovesa.
 187 Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.
 188 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
 189 Vl. „od potom“, obdobne ako „na druhý deň“⁴⁷². Ďalej obdobne.
 190 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
 191 Al. „slobodný“.
 192 Predložková väzba tu v zmysle „oslobodený od Hospodinovho súdu“.
 193 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
 194 Tj. „krv“⁴⁶.
 195 Al. „ako prúdový vír sa znáša na hlavu... dom“, „divo víri (al. „sa zmietá“) na hlavu Jóaava a na všetkom dome“, sloveso ako v Gen. 8:10, pozn. 262; 1 Sam. 31:3, pozn. 1038, Jer. 23:19, 30:23, pozn. 1221, tu v takomto al. podobnom zmysle, al. tiež „spočíva (al. „ostáva“, „zotráva“) na hlavu... dome“.
 196 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
 197 Tj. „odstraňovaný“, „nech nikdy nechýba“.
 198 Pozri Lev. 15:2, pozn. 479 a 480.
 199 Nie ako v kap. 4:4²²⁷.
 200 Pozri Lev. 14:2, pozn. 447.
 201 Výraz vyskytujúci sa v SZ (okrem miest, kde značí „pruh zeme“, „kraj“) ešte len v Prísł. 31:19, kde má nepochybné takýto význam, takže „uchopujúci vreteno“ tu podľa toho značí „slabocha neschopného zaobchádzať so zbraňou a zaoberajúceho sa ženskou domácou prácou“, „pecúcha“. No zväčša toto miesto prekladajú podľa LXX v zmysle „opierajúci sa o palicu al. barlu“.
 202 Al. „proti“.
 203 Al. „Avnéra zabili“ (al. „zavraždili“), opis v texte umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
 204 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024.
 205 D. „vrecami“, „vrecovinami“.
 206 Al. možno ešte doslovnejšie „majte opášané (tj. „okolo pasu uviazané“) vrecia“ (al. „vrecoviny“).
 207 Pozri Lev. 16:14 a ďalej, pozn. 599.
 208 Vl. „lôžkom“, ako v Gen. 48:2 a inde, tu v zmysle ako v texte.
 209 Vl. „ku hrobu“, „na hrob“, možno v zmysle „príduc al. cestou ku hrobu al. na hrob“ (v. 32), „na Avnéra“ (v. 33).
 210 D. „a povedal“.
 211 Pozri Deut. 32:6, pozn. 816.
 212 D. „ako smrť bezbožného“ (v. 33), „ako pád“ (v. 34).
 213 Al. „zovreté“, vl. „priblížené“, tj. vari „k sebe navzájom“, tvar slovesa ako v kap. 1:15⁴⁴.
 214 Pozri Sud. 16:21, pozn. 790.
 215 D. „synov nespravodlivosti“ (al. „bezprávia“, „krivdy“).
 216 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
 217 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
 218 D. „všetkého“, ďalej obdobne.
 219 Sloveso ako „spoznal“ v Gen. 42:7, pozri tam pozn. 1140.
 220 Tj. „z popudu“.
 221 Tu v zmysle „významná osobnosť“ vôbec.
 222 Ako „útle“ v Gen. 18:7; 33:13; tu v zmysle „ešte neupravený v svojej vážnosti ako kráľ“.
 223 Pozri 1 Sam. 30:10, pozn. 1019.
 224 Vl. „vyrovnáva účet“, pozri Exod. 21:34, pozn. 727. Ďalej obdobne.
 225 Pozri Sud. 8:3, pozn. 494, tu v zmysle ako v texte.
 226 Al. „zmätení“, „upadli v bezradnosť al. rozpaky“, pozri Exod. 15:15, pozn. 521.
 227 Al. „zasiahnutého“, vl. „udretého“², ďalej obdobne.
 228 Pozri Gen. 27:3, pozn. 692.
 229 Inak „Merív-baal“ (1 Par. 8:34).
 230 V pôvodine 4. pád („si odpával svoj poľudňajší spánok“).
 231 D. „ako prinášači pšenice“.
 232 Nesúvisí s predošlým „ležal“.
 233 Pozri Exod. 8:3, pozn. 236; v kap. 10:13 jednoducho len „do vnútornej izby“.
 234 V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle („dokonalú pomstu“).
 235 Pozri 1 Sam. 24:12, pozn. 890.
 236 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
 237 Pozri 1 Sam. 4:17; 31:9, pozn. 1042, tu v zmysle ako v texte; na konci verša odvodený výraz („odmenu od cesty“).
 238 Pozri Sud. 16:3, pozn. 755.
 239 D. „čo (vzťažné zámeno) na moje danie mu“, zmysel ako v texte, al.
 240 „miesto žeby som mu dal“, potom D. „čo namiesto môjho dania (al. „za moje danie“) mu“.
 241 Ako „ležaním“ vo v. 5; al. možno „pri jeho ležaní al. za jeho ležania“.
 242 Pozri Exod. 22:5, pozn. 736.
 243 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
 244 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
 245 D. „bytia kráľom“.
 246 Pozri Gen. 2:24 a ďalej, pozn. 89.
 247 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
 248 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
 249 D. „lež nastane odrazenie teba slepými a chromými“.
 250 Al. „iba ak za tvojho odstránenia [al. „s tvojím odstránením“] slepých a chromých“) – s výrokom (potom v zmysle „tým chceli povedať“, „s pomyslením“, pozri Deut. 12:30, pozn. 525): Dávid sem nebude môcť. LXX prekladajú v zmysle ako v texte, Vulgata v zmysle znenia uvedeného tu vyššie.

- 251** Pozri 1 Sam. 22:4, pozn. 834.
- 252** D. „Každý bijúci“ (obdobne ako v Gen. 6:13, pozn. 225; 20:7, pozn. 530), zmysel azda ako v texte; ďalej obdobne.
- 253** Al. „vodnom žľabe“, „stoke“, výraz vyskytujúci sa v SZ okrem tohto miesta ešte len v Žalme 42:7, pozri tam pozn. 1190, tu je jeho význam nejasný.
- 254** Toto sloveso vl. značí²⁵⁵ „dotknúť sa“, „siahnuť“, pozri Lev. 5:2, pozn. 131 (tu v tomto spojení bez predložky), no tiež „dotknúť sa“ v nepriateľskom zmysle, teda „zasiahnuť“, „udrieť“, „poraziť“, ako „ráňal“ v Gen. 12:17 (tam zosilnený tvar), porov. Lev. 13:2, pozn. 394; podaktorí toto miesto prekladajú „nech do vodnej struhy zhodí“ (al. „zraziť“, „zostriť“ [smerom nadol], „soti“).
- 255** Al., podľa iných, „nech dočiahne al. dospeje (Num. 4:15, pozn. 144, v tomto spojení predložková väzba tu ako v Lev. 5:2, pozn. 131) k vodnej struhe a porazí“. Hebrejské znenie tohto miesta je nejasné a preklad preto neistý; v podstate v tom zmysle ako tu v texte ho preložili LXX.
- 256** Tak podľa písaného textu, LXX a Vulgaty; čítaný text, ktorého sa pridŕžajú všetky známe mi novšie preklady, podáva znenie „nenávidených dušou“.
- 257** Pozri Sud. 9:6, pozn. 537.
- 258** D. „do domu“, viz Gen. 6:14, pozn. 215.
- 259** Tu D. „išiel“³¹ (al. „chodil“³¹) idením (al. „chodením“) a veľkosťou“.
- 260** Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 261** Pozri Exod. 38:23, pozn. 970.
- 262** Sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535.
- 263** Al. „v príčine“, „príčinou“, ďalej obdobne.
- 264** Ako „ženy“ napr. v kap. 2:2 a inde, tu oproti predošlému „súložnice“.
- 265** Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 266** Hebr. „Šelómóh“, tj. „pokojný“.
- 267** Al. „rozliezli“, tj. do šírk, vl. „rozhodili“, ako „rozsiati“ v 1 Sam. 30:16.
- 268** Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 269** D. „vydaním“.
- 270** Al. „prelomil sa (al. „prerazil“) mojimi nepriateľmi“, kap. 6:8 obdobne²⁹³, sloveso ako v Gen. 38:29, pozn. 1024, obdobne aj odvodené podstatné meno nižšie („prietrťou“, „prielomom“, „prerazením“) aj na konci verša²⁷²; tak aj v kap. 6:8²⁹⁶.
- 271** Tento výraz v zložených miestnych menách značí jednoducho „miesto“, možno na základe predstavy, že každé mesto atď. má svoje miestne božstvo (pozri Sud. 2:11, pozn. 124), ktorého meno al. bližšie označenie se potom prenieslo na dotýčné miesto ako jeho názov.
- 272** Tj. „miesto prietrží“ atď.²⁷⁰, množné číslo možno v zosilňujúcom zmysle („veľkej al. zdrvujúcej prietrže“).
- 273** Vl. „opustili“, ďalej obdobne.
- 274** Al., podľa iných, „moruším“, ďalej obdobne.
- 275** Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 276** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 277** Al. „hýbať sebou“, „ponáhľať sa“.
- 278** Pozri Sud. 20:10, pozn. 891, al. možno 33, pozn. 906.
- 279** Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 280** Pozri Sud. 20:15n., pozn. 894.
- 281** Pozri Gen. 2:8 a ďalej, pozn. 330.
- 282** Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
- 283** Pozri 1 Sam. 4:4, pozn. 230; v. 11 obdobne (D. „osídlila dom... na“).
- 284** Pozri Gen. 41:43, pozn. 1118, tu zmysel ako v texte.
- 285** D. „na všetkých drevách“.
- 286** Al., podľa iných, „jedlí“, „borievok“, „sosien“.
- 287** Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.
- 288** Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
- 289** Pozri Exod. 15:20, pozn. 538.
- 290** Tj. „do voza zapriahnutému“.
- 291** Al. „popustili“, tj. „opraty“, pozri Deut. 15:2, pozn. 609; al. „hovädzí dobytok, tie sa odtrhli“ (al. „uvolnili“, „pošmykli“, „spôsobili uvoľnenie“ [al. „otrásenie“, tj. „skrinky“]).
- 292** Al. „omyl“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 293** D. „prethol“²⁷⁰, možno v zosilňujúcom zmysle („spôsobil veľkú al. bolestnú“).
- 294** Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 295** Al. „miestu až... ďal“ (tj. „Dávid“, al. „ďalí“), ďalej obdobne.
- 296** Tj. „trhlina al. prietrž al. prerazenie Uzzu“.
- 297** Tj. „pochádzajúceho z Gathu“.
- 298** Al. „veselosťou“.
- 299** D. „v (al. „za“) radosti“ (al. „veselosti“), ďalej obdobne.
- 300** Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 301** Vl. „viril“, „zvrátil sa“, v. 16 obdobne, tvary slovesa vyskytujúceho sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 302** Pozri 1 Sam. 2:18, pozn. 125.
- 303** Pozri Jós. 6:5, pozn. 212.
- 304** Pozri Sud. 5:28, pozn. 361.
- 305** Al. „Dávda pred... poskakujúceho“.
- 306** Al. „znevážila si ho“, sloveso ako napr. v Gen. 25:34, tu odlišná predložková väzba.
- 307** Pozri Gen. 30:38, pozn. 799.
- 308** Al. „rozťahal“, tu v tomto zmysle (Gen. 12:8; 33:19; Exod. 33:7). Ďalej obdobne.
- 309** Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 310** Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 311** Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 312** Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 313** Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 314** Pozri 1 Sam. 10:13, pozn. 447.
- 315** Al. „spúšte“ (Gen. 17:4n.).
- 316** Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 317** Pozri Exod. 29:2, pozn. 1017.
- 318** Tj. najskôr azda „peknú („hojnú“, „bohatú“) porciu mäsa z obete pokojných hodov“; výraz (hebr. „ešpar“) tu preložený „pekný kus“ sa v SZ vyskytuje len tu a v súbežnom oddiele 1 Par. 16:3 a jeho význam je nejasný, no súvisí azda so slovesom „šáfar“ („byť krásny“, „páčiť sa“ [Žalm 16:6]), príbuzný výraz je „krásne“ v Gen. 49:21; možno to bolo bežne používané označenie hojného podielu na obetnej hostine. V podstate v tu vyššie

- uvedenom zmysle prekladá Vulgata („assaturam bubulae carnis“, „nasycujúcu porciu hovädzieho mäsa“); preklad LXX („escharitén“) súvisí so slovom značiacim „ohnisko“, „kozub“, vari teda „čo si na ohni pečené“. Iní tento výraz chápu jednoducho v zmysle „miery“, „odmeranej dávky“ hocičoho, napr. aj „vína“ a i.
- 319** D. „Čo“.
- 320** AL „bol oslávený“, „bol slávný“³¹.
- 321** Pozri Exod. 14:4, pozn. 460.
- 322** D. „nevoľníkov ako odhaľovanie sa (al. „podľa odhaľovania sa“) odhaľovaním sa (tvar trpného rodu v zvratnom zmysle) jedného“.
- 323** Pozri Sud. 9:4, pozn. 533.
- 324** D. „od (tj. „väčšmi od“) tvojho otca“, ďalej obdobne.
- 325** Pozri Num. 16:5, pozn. 627.
- 326** Pozri 1 Sam. 13:14, pozn. 531.
- 327** Tu aj „tancovať“ (nie ako vo vv. 14 a 16³⁰), „jasať“, „veseliť sa“.
- 328** AL „budem“³¹ (al. „dám sa“) hrať“.
- 329** Tu v zmysle „znevažení“, „potupení“, „zhanobený“. Pozri 1 Sam. 18:23, pozn. 752.
- 330** D. „povedala“.
- 331** Pozri Gen. 11:30 a ďalej, pozn. 370.
- 332** Pozri Gen. 11:30 a ďalej, pozn. 782.
- 333** Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 334** Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 335** VL „chodiacim“, „chodievajúcim“, tvar slovesa ako „chodieval“ vo v. 7, tu zmysel azda ako v texte.
- 336** Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 337** Tj. vari „a obydľím mi bol al. za obydle som mal stan“.
- 338** D. „vo všetkom“.
- 339** Tu aj „kedykoľvek, keď“, tj.³³⁸ „v každom mieste al. v každý čas, čo“.
- 340** D. „Isráel, slovom“ (al. „oslovením“).
- 341** Pozri Exod. 15:13, pozn. 519.
- 342** Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 343** Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 344** Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 345** Pozri Exod. 15:17, pozn. 529; nesúvisí s nasledovným „sa usadiť“.
- 346** Pozri Exod. 24:16, pozn. 863.
- 347** Pozri Exod. 15:14, pozn. 521.
- 348** D. „synovia nespravedlivosti“ (al. „krivdy“, Žalm 37:1, pozn. 1037).
- 349** Pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
- 350** Pozri Sud. nadpis a kap. 3:10, pozn. 1.
- 351** AL „tebe dám“ (al. „dávam“³¹), v. 9 a ďalej obdobne.
- 352** Pozri Sud. 2:16, pozn. 133.
- 353** Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 354** AL „zvrátenom (al. „nesprávnom“) konaní“, tvar slovesa, od ktorého je odvodený výraz spravidla prekladaný „neprávosť“¹⁵⁶. Ďalej obdobne.
- 355** AL „karhať“, „ukáznovať“, pozri Gen. 21:25, pozn. 557.
- 356** Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 357** Ako v Gen. 12:17, vl. „dotykmi“²⁵⁴.
- 358** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 359** Pozri Deut. 28:59, pozn. 1039.
- 360** AL „prorockého výroku“, pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 361** AL „ostal“, „ostal sedieť“.
- 362** D. „kto“, ako vyššie, „kým“.
- 363** D. „na to, čo je od (al. „z“, „zo strany“ [al. „hľadiska“]) ďaleka“¹⁸⁹.
- 364** Pozri Gen. 26:5, pozn. 669, tu azda v zmysle ako v texte.
- 365** Tj. „všetko to, čo je také veľké“, ďalej obdobne.
- 366** AL možno v zmysle „tým si sa prejavil al. ukázal veľkým“⁹⁵.
- 367** Podľa podaktorých vydaní „medzi všetkými („bekol“ namiesto „kekol“, porov. 1 Sam. 30:30, pozn. 1036), o ktorých“. Tak aj LXX a Vulgata.
- 368** Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 369** AL možno „mu“, tj. „ľudu“.
- 370** VL „meno“, porov. Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194.
- 371** Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 372** Tak podľa 4 rukopisov a Vulgaty; podľa masóretského textu „pre vás“ (vl. „vám“), v LXX vynechané.
- 373** Tj. „vyhnaním národov a ich bohov“.
- 374** D. „A teraz“, ďalej obdobne.
- 375** Pozri Rúth 4:4, pozn. 155.
- 376** VL „našiel“, pozri Gen. 4:14, pozn. 151, ďalej obdobne.
- 377** VL „srdce“, inak „svoju smelosť“ (al. „odvahu“).
- 378** Pozri Deut. 32:39, pozn. 1201.
- 379** AL „teraz teda ráč“ (al. „nech sa ti zaľúbi“), no potom by mal nasledovať neurčitok; sloveso ako v Jós. 17:12, pozn. 264, pozri tam aj pozn. 548; LXX a Vulgata aj tu, obdobne ako tam, prekladajú „začíná“.
- 380** Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 381** AL možno „prehovoril, nech bude“ (al. „aby bol“).
- 382** D. „od tvojho požehnania“, možno v zosilňujúcom zmysle („hojne al. bohato tebou al. od teba požehnaný“).
- 383** D. „uzdu matky“, tj. „materského mesta“, „metropole“, pozri kap. 20:19; Num. 21:25, pozn. 814. Tu sa dá chápať aj ako meno mesta (hebr. „Metheg-háammáh“).
- 384** Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:12, pozn. 182.
- 385** Tj. „zajatých Móávcov“.
- 386** Obdobne ako Deut. 32:9, pozn. 1123; porov. aj 1 Sam. 10:5, pozn. 432.
- 387** D. „plnosť povrazu“.
- 388** Pozri Gen. 4:3, pozn. 133; Lev. 2:1, pozn. 45; 1 Sam. 2:17, pozn. 123.
- 389** D. „idení“, „chôdzi“.
- 390** AL „pri svojej výprave na opätovné upevnenie“.
- 391** D. „ruky“, ďalej obdobne.
- 392** Pozri Gen. 31:21, pozn. 817.
- 393** AL možno „z neho“, porov. Gen. 32:10, pozn. 852; na konci verša možno aj „z toho“³⁵, tj. „množstva poľahov“.
- 394** Pozri Sud. 3:28, pozn. 229.
- 395** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 396** Pozri Exod. 12:37, pozn. 420.
- 397** AL „záprahov“, tj. „koní k vozom“, D. „vozy“^{17 18}, zmysel ako v texte al. tu vyššie; ďalej obdobne, v kap. 10:18 v smysle ako v texte tam.

- 398 Tj. „Sýria“, ďalej obdobne, pozri Gen. 24:10, pozn. 607.
- 399 Tj. „Sýria damaská“, ďalej obdobne.
- 400 Pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
- 401 Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 431.
- 402 Pozri Jós. 9:24, pozn. 375.
- 403 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 404 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 405 Pozri Exod. 18:7, pozn. 609.
- 406 Pozri Gen. 43:27, pozn. 1192.
- 407 Pozri 1 Sam. 13:10, pozn. 527.
- 408 D. „bol³¹ mužom vojen Tóiho“, tj. „s Tóim“²¹.
- 409 Tj. „Jórama“.
- 410 Podľa podaktorých rukopisov a podľa LXX „Edóma“, porov. Num. 2:14, pozn. 72. Obdobne v kap. 19:18⁷⁶⁴.
- 411 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 412 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 413 AL „tajomníkom“, „kronikárom“.
- 414 AL „písárom“.
- 415 Výrazom „Keréthi“ (v písanom texte kap. 20:23 odchylné „Keréti“) a Peléthi“ sa tu a ďalej označujú príslušníci kráľovskej osobnej stráže. Boli to azda príslušníci dvoch z Kréty (inak „Kaftóra“, pozri Deut. 2:23, porov. Gen. 10:14) prisťahovaných kmeňov Pelišitím.
- 416 AL „Benájá“, ako v kap. 20:23.
- 417 Ako „kňazmi“ vo v. 17 a inde, tu v zmysle ako v texte, al. „kráľovskými radcami“, „členmi štátnej rady“. Kap. 20:26 obdobne.
- 418 AL „môžem preukázať (al. „uskutočniť“) súciť s ním“, ďalej obdobne.
- 419 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 420 D. „uskutočnením“, „preukázaním“.
- 421 D. „všetko pole“.
- 422 AL „obzrel²³ na mŕtveho psa“. Pozri Num. 16:15, pozn. 554.
- 423 VL „obsluhovať“, pozri. Gen. 2:5 a ďalej, pozn. 743.
- 424 Tj. „úrodu“, vl. „vnášať“, „prinášať“.
- 425 Podľa znenia v texte sa tieto slová týkajú stola Cívu; na tento zmysel sa zdá poukazovať predošlá zmienka o Cívových synoch a nevoľníkoch. No dá sa tiež čítať „robiť: Ale Mefívóseth bude jedávať u môjho stola“, ako opakovanie predošlých slov kráľa. LXX čítali „robiť. A Mefívóseth jedával pri stole Dávida“.
- 426 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 427 Pozri Num. 22:10, pozn. 839.
- 428 Pozri Gen. 5:29, pozn. 179.
- 429 Pozri Deut. 13:14, pozn. 546.
- 430 Pozri Jós. 6:22 a ďalej, pozn. 238.
- 431 Pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
- 432 Pozri Lev. 13:33, pozn. 421.
- 433 Pozri Lev. 13:29, pozn. 418.
- 434 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v 1 Par. 19:4, príbuzný výraz je v Lev. 6:10 preložený „úbor“, inde aj inak.
- 435 Pozri Num. 12:14, pozn. 475.
- 436 D. „povedal“.
- 437 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 438 D. „v Dávidovi“, možno aj v zmysle „v Dávidovom ľude“, porov. Gen. 32:10, pozn. 852. Obdobne kap. 17:12, 13⁶⁹⁶
- 439 Pozri 1 Sam. 13:4, pozn. 518.
- 440 Ako v Gen. 14:8, sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955. To isté sloveso je tu v kap. 23:5 so zmyslom ako tam v texte.
- 441 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 442 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 443 D. „tvár bitky“ (al. „boja“).
- 444 D. „od tváre“.
- 445 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
- 446 D. „v ruku“.
- 447 Tvar toho istého slovesa ako predošlé „bud“ silný“.
- 448 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 449 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 450 Pozri Num. 21:13, pozn. 799.
- 451 Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
- 452 Pozri Jós. 10:1, pozn. 380.
- 453 Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
- 454 Tj. „po roku“, „v nasledovný rok“.
- 455 VL „ohladne času“, „vzhľadom na čas“, tá istá predložka je v kap. 6:19 v zmysle ako v texte tam, porov. Num. 18:9, pozn. 704.
- 456 Pozri kap. 10:2.
- 457 Tak podľa písaného textu masóretského znenia; podľa čítaného textu, podporovaného 25 rukopismi, „roka, za času vychádzania kráľov“, tak je aj v súbežnom mieste 1 Par. 20:1, pozri tam pozn. 679. Tohto čítania se pridŕžajú LXX aj Vulgata a drvivá väčšina ostatných prekladov, naopak tomu som tu dal s ne-mnohými prednosť zneniu písaného textu, ktoré dáva dobrý zmysel, takže nevidím príčinu ho opravovať.
- 458 AL „pred Rabbou“.
- 459 AL „a oblahli Rabbu“, ďalej obdobne; opis v texte umožňuje v preklade uchovať význam predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 460 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 461 Pozri Exod. 2:5, pozn. 52.
- 462 VL „dobrá“.
- 463 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 464 AL „očisťovala“, „dala (al. „dávala“) očistiť“, vl. „posvätila“ atď., pozri Lev. 11:44, pozn. 370; 20:7, pozn. 661, nesúvisí s nasledovným „nečistoty“.
- 465 Pozri Lev. 5:3, pozn. 223.
- 466 Tj. „bol vynesený“.
- 467 Pozri Gen. 43:34, pozn. 1198.
- 468 Pozri Gen. 33:17, pozn. 895; Lev. 23:34, pozn. 750.
- 469 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 470 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 471 D. „v tomto“.
- 472 Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
- 473 D. „naproti tvári“.
- 474 Pozri Gen. 8:3, pozn. 252.
- 475 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 476 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 477 AL „prešetril“ (al. „vystriehol“, „vypozoroval“) mesto“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať význam predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 478 Pozri Jós. 1:14, pozn. 45.
- 479 Pozri 1 Sam. 31:12, pozn. 1045.

- 480 D. „celú vec“ (al. „záležitosť“, „správu“, vl. „slovo“, „reč“), al. „všetky veci“ atď. Ďalej obdobne.
- 481 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 482 Vl. „vystupovať“, „vzhádzať“⁷⁵.
- 483 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 484 Tu, vzhľadom na nasledovné, aj „hádzat“, „vrhať“, tj. „kamene“ a pod., sloveso ako napr. „vrhol“ v Exod. 15:4, no nie ako „nehodila“ tu vo v. 21. V 24 obdobne.
- 485 Tj. „Jerubbaala“ (Sud. 6:32, pozn. 437).
- 486 Pozri Sud. 9:53, pozn. 586.
- 487 D. „tohto a ako“.
- 488 Vl. „zosilni“, na konci verša tiež „podopri“, vl. „posilni“, tvary toho istého slovesa.
- 489 Pozri Sud. 6:25, pozn. 419.
- 490 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 491 Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 492 Ako „záhrieň“ v Exod. 4:6nn.
- 493 Vl. „chôdza“, výraz vyskytujúci sa v SZ ešte len v 1 Sam. 14:26, pozn. 572. Tu zmysel ako v texte.
- 494 Vl. „zlutoval sa“ (v. 6; Exod. 2:6; 1 Sam. 15:3, 9), tiež „ušetril“, preklad v texte tu je zvolený vzhľadom na nasledovnú väzbu so slovesom v neurčitku.
- 495 D. „synom“.
- 496 Pozri Gen. 30:24, pozn. 780.
- 497 Tj. azda „takéto a ešte iné“.
- 498 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 499 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 500 Pozri Exod. 2:13, pozn. 69; 20:16, pozn. 668; tu v kap. 15:37 a 16:16 čosi odlišný tvar v podstate rovnakého významu.
- 501 D. „pred všetkým Izraelom a pred snkom“, no nie ako dvoje „pred“ vo v. 11.
- 502 D. „podnietením rúhať sa“⁵⁰³ (v. 14), „pôstom“ (v. 16).
- 503 Sloveso tu preložené „podnietiť rúhať sa“ zvyčajne znamená „pohŕdať“ (Num. 14:11; Deut. 31:20); tu má význam ako v texte, podľa LXX „rozhnevať“, „popudíť k hnevu“.
- 504 Pozri Exod. 19:12, pozn. 696.
- 505 Pozri Gen. 2:17, pozn. 75.
- 506 Pozri Exod. 8:2, pozn. 235.
- 507 D. „bytia živým“.
- 508 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 509 Al. možno „si urobí“.
- 510 Sloveso ako „natierať“ v Deut. 28:40.
- 511 Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
- 512 Hebr. „Jedidjáh“, tj. „milovaný Jáha“ (Exod. 15:2, pozn. 496).
- 513 D. „mesto kráľovania“ (al. „kráľovstva“, „kráľovskej moci“), tj. „mesto kráľom ovládané“.
- 514 Tj. časť mesta, ktorá ležala pri rieke; Rabbá totiž ležala na oboch brehoch Jabbóka.
- 515 Al. „nazvané“, ako napr. vo v. 25, tu je vhodnejšie znenie ako v texte (al. „prevolané“, „vyhlásené“); nesúvisí s „meno“ nižšie.
- 516 Iný výraz ako v kap. 1:10³³, značiaci tiež „veniec“ odvodený od slovesa vyjadrujúceho pojem „obopínanie“, „obklopenia“, „obtáčania“, teda „veniec obopínajúci hlavu“.
- 517 Al., podľa podaktorých (aj LXX) „korunu Malkáma“, tj. božstva Ammónovcov tak nazývaného.
- 518 Tu najskôr v zmysle „cena“, „hodnota“.
- 519 Pozri Exod. 25:39, pozn. 895.
- 520 Vl. „a drahé kamene“, zmysel azda ako v texte.
- 521 Na kyprenie pôdy, inak „motykám“, „mlátiacim valcom“.
- 522 Al., podľa iných, „k formám na tehly“; obidvoje v podstate značí „k výrobe tehál“.
- 523 D. „a v očiach Amnána bolo“⁵³.
- 524 Vl. „múdry“, ako napr. v Exod. 31:6; Deut. 1:13; tu v zmysle „chytľácky“, „prefikáň“, „mazaný“, v kap. 14:2 obdobne.
- 525 D. „za rána-za rána“.
- 526 Tu aj „zničený“, „utrápený“, vl. „chudý“, „úbohý“, pozri Gen. 41:19, pozn. 1086.
- 527 Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tomto oddiele; nesúvisí s „budem ješ“ nižšie.
- 528 Al. „uliat... dva lievanec“, „upiecť (nie ako „upiekať“ vo v. 8)... dva pecníky“, ďalej obdobne. Aj tieto dva navzájom príbuzné výrazy sa v takomto význame v SZ vyskytujú len v tomto oddiele.
- 529 Al. „pekáč“, „misu“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 530 Al. „vyklopila“, „vysypala“, tj. „ohľadne jej obsahu“, dotýčné sloveso („jácak“) v tomto tvare vl. značí „vyliat“, „naliat“ (Gen. 35:14, pozn. 945; Lev. 8:15 „vyliat“, a j.) a tak sa aj na tomto mieste zväčša prekladá, no podľa textovej súvislosti súdim, že tu ho treba chápať ako v texte (tak preložili aj LXX, „katekenosen“), al. tu vyššie. Napokon sa toto sloveso v inom tvare významom veľmi blíži zmyslu tu vyššie uvedenému (pozri Jós. 7:23, pozn. 289), takže aj preto sa dá na tento význam myslieť; podľa toho by hádam bolo vhodné prekladať „panvu a vyložila ich“, tj. „šúľance“. V tom istom tvare toto sloveso značí aj „postaviť“, „odstaviť“, „uložiť“ (tu kap. 15:24), takže potom obdobne „vzala misu, ktorú postavila“.
- 531 Pozri Gen. 34:2, pozn. 901.
- 532 Pozri Gen. 20:9, pozn. 532.
- 533 Pozri Gen. 34:7, pozn. 905.
- 534 Pozri Exod. 14:21, pozn. 484.
- 535 Pozri Gen. 22:12, pozn. 574.
- 536 Pozri Gen. 22:12, pozn. 575.
- 537 Pozri Gen. 34:2, pozn. 900.
- 538 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 539 Pozri Exod. 24:13, pozn. 1007.
- 540 Pozri Gen. 9:22, pozn. 301.
- 541 Pozri Sud. 3:23n., pozn. 210.
- 542 Pozri Gen. 37:3, pozn. 965.
- 543 Pozri Gen. 37:3, pozn. 966.
- 544 Tj. vari „s takouto šatou pod nimi“.
- 545 Pozri Sud. 3:9; 4:10, pozn. 175.
- 546 Tu D. „išla idením a bedovaním“.
- 547 Pozri Exod. 14:14, pozn. 470, tu, pravda, nie „úzasom“.
- 548 Al. „osamelá“, možno v zmysle „zničená“, „zúfalá“, tvar slovesa „nepustne“ v Gen. 47:19, možno aj „vyhnaná“, „zahnaná“, „vyobcovaná“.

- 549** Pozri Gen. 31:24, pozn. 65.
550 Pozri Gen. 41:1, pozn. 1072.
551 Pozri 1 Sam. 25:7, pozn. 910.
552 Vl. „na“⁵⁵³.
553 Pozri Sud. 1:35, pozn. 90, tu zmysel ako v texte („na⁵⁵² teba nevložíme príliš ťažké bremeno“). Ďalej obdobne, v kap. 15:33 iný výraz, no v tejto súvislosti obdobného zmyslu.
554 Pozri 1 Sam. 28:23, pozn. 1002.
555 Al. „poslal Amnóna s ním a so všetkými synmi kráľa“.
556 Pozri Sud. 16:25, pozn. 792.
557 Al. „či to nebude preto“.
558 Pozri 1 Sam. 14:28, pozn. 551.
559 Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
560 Pozri Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555.
561 Pozri Gen. 18:2, pozn. 463.
562 Al. „roztesknil“, vl. „začal byť stravovaný al. ničeený al. hytnúť“ (Gen. 41:30, pozn. 1093, LXX „zomdlel“), tj. „túžbou“ al. „clivotou“; pozri Žalm 84:2, pozn. 2003; tiež „pevne sa rozhodol“ (1 Sam. 20:7, pozn. 779). Sloveso značí aj „ prestať“ (Exod. 34:33, pozn. 177, a inde), takže
563 tiež, podľa Vulgaty, „prestal Avšálóma prenasledovať“, tj. „na Avšálóma vychádzať“ (Sud. 11:33, pozn. 609).
564 Pozri aj Gen. 24:67.
565 D. „rúcha smútku“.
566 Pozri Gen. 19:1, pozn. 485.
567 Pozri Jós. 15:18, pozn. 524.
568 Pozri Exod. 2:13 a ďalej, pozn. 710.
569 D. „nebolo medzi nimi vytrhujúceho“ (al. „vyprostujuceho“), ďalej obdobne, pozri Deut. 32:39, pozn. 1205.
570 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
571 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
572 Ako „dediacim“ v Gen. 15:3, pozri tam v. 4., pozn. 416.
573 Pozri Gen. 45:7, pozn. 1227.
574 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
575 D. „rozkazovať“, ako napr. v kap. 13:29 a inde.
576 Tu možno aj „o“.
577 D. „Ten prehovoriš k tebe, i privedieš ho“.
578 Tu v prenesenom zmysle vzhľadom na predošlé „prehovori“ („ta osočovať al. karhať al. ohovárať al. ti nadávať al. vytýkať“, tu predložková väzba ako v Lev. 5:2, pozn. 131, ktorú znenie v texte [al. možno „sa o teba obťierať“] v preklade uchováva).
579 Pozri Num. 35:12, pozn. 1121.
580 D. „od (tj. možno „na zabránenie“, al. „ohľadne“⁵⁸³) množenia pomstiteľa krvi“ (tj. „pomstiteľom krvi usutočňovaného“).
581 Vl. „teda ako toto“.
582 Al. „teda takto zmýšľaš o Božom ľude“.
583 Vl. „previnil pre nedostatok (al. „nebytie“) kráľovho dovolenia návratu“.
584 Pozri Deut. 30:4, pozn. 242.
585 Al. možno „rozbiehaná, no nepozdvihuje Boh dušu? Lež“.
586 Tj. „jeho myšlienky sú také“, „on zmýšľa tak“.
587 Al. „vymyslel prostriedky (al. „plány“), ako by (tj. „ako uskutočniť al. dosiahnuť to, aby“) zahnaný nebol“.
588 Tu zosilnený tvar dotýčného slovesa so zmyslom ako v texte.
589 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
590 Tu v tomto zmysle, obdobne ako v Deut. 4:26, pozn. 255, kde, pravda, je použité iné sloveso podobného významu.
591 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
592 Pozri Gen. 49:15, pozn. 1343.
593 Vl. „obrátenia“, „otočenia“.
594 Al. „tvárnosti“, „ako sa vec javí“ (al. „vyzerá“), „ako sa veci majú“.
595 Al. „sľaby múdrosťou“.
596 Podľa mnohých rukopisov „spravil si“, tj. azda „podarilo sa ti to“.
597 Pozri Gen. 14:20, pozn. 409.
598 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
599 Pozri Sud. 11:40, pozn. 648.
600 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
601 D. „kameňa“.
602 Pozri Gen. 33:19, pozn. 897.
603 Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
604 Tj. „vedľa môjho“.
605 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1119.
606 Al. „právnu vec“ (al. „prípady“), pozri Sud. 12:2, pozn. 651, a príbuzné sloveso tamtiež kap. 6:31n., pozn. 433.
607 D. „prídanie ku“, ako v kap. 14:33. Tá istá predložka je „pred“ vo v. 6 (nie vo v. 4).
608 Ako „odkiaľ“ napr. v kap. 1:3.
609 Tu hádam v zmysle „z toho a toho“.
610 Pozri Exod. 18:16, pozn. 178.
611 Vl. „priame“, tj. „správne“, „preukazné“.
612 D. „Kto ma bude ustanovovať“, porov. napr. Exod. 16:3, pozn. 550. Ďalej obdobne.
613 Vl. „priznal by som mu spravodlivosť“, ako v Exod. 23:7, tu v zmysle ako v texte.
614 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
615 D. „a podľa tejto veci“.
616 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
617 Mnohí tu, možno podľa podaktorých vydání LXX a sýrskych prekladov, navrhujú čítanie „štyroch“, no pozri 1 Sam. 20:6 a 28n. a porovnaj s tým ďalší text tohto a nasledovného verša tu; k tomu totiž, čo sa vypráva v tu vyššie citovanom oddiele, došlo, podľa obvyklého stanovenia času biblických dejov, práve štyridsať rokov pred udalosťami tu vylíčenými.
618 Pozri Gen. 28:20, pozn. 733.
619 Al. „Hospodin vpravde (al. „šťastlivo“) bude privádzať spať, D. „Ak bude vracat – vracat ma Hospodin“.
620 Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
621 Pozri Sud. 5:5, pozn. 293.
622 Al. „poslov s osobitným úkolom“, vl. „vyzvedačov“.
623 Pozri Gen. 20:5n., pozn. 528.
624 D. „každú vec“. Porov. Gen. 19:8, pozn. 491.
625 Al. „poslal po“.
626 Vl. „sa stalo silným“ (al. „pevným“, „mohutným“).

- 627 D. „sprisahanie sa stalo silným“⁶²⁶ a ľud s Avšalómom chodiacim a mnohým (al. „početným“, „hojným“).
- 628 Al. „oznamovateľ“, vl. „oznamujúci“, „správu podávajúci“.
- 629 Pozri Gen. 32:8, pozn. 849; 45:7, pozn. 1228.
- 630 Tu iný tvar dotýčného slovesa⁵⁸⁴ so zmyslom ako v texte („spôsobí, aby sa prihnať al. zospalo“).
- 631 D. „ústami“, ďalej obdobne.
- 632 D. „Podľa všetkého, čo“ (al. „ako“).
- 633 Tu v tomto zmysle, al. „akokoľvek môj... bude (al. „chce“) rozhodovať“.
- 634 Pozri Sud. 4:10, pozn. 256.
- 635 D. „pri dome vzdialenosti“ (al. „ďiaľky“); podaktorí chápu ako vlastné meno miesta („v al. pri Béth-Merchaku“).
- 636 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 637 Al. „vyhnanec“, tvar toho istého slovesa ako v Sud. 18:30, pozn. 855.
- 638 Tj. „miestu, kde teraz bývaš“; podľa iných „a dokonca sa chystáš odsťahovať sa na svoje miesto“, tj. „odkiaľ si prišiel“. Podľa jedného rukopisu, LXX, Vulgaty a Pešity „vystahovalec zo svojho miesta“ v tom istom zmysle.
- 639 Al. „mám robiť tulákom“ (al. „utečencom“), pozri Gen. 4:12, 14, pozn. 145.
- 640 D. „na ktoréhoľvek“, tj. „miesto“.
- 641 Al. „zaveď späť svojich bratov – láskavosť a vernosť s tebou“; podľa LXX „zaveď so sebou... a Hospodin s tebou uskutoční láskavosť a vernosť“.
- 642 Pozri 1 Sam. 14:12, pozn. 551.
- 643 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 644 Al. „dolinou Kidrona“.
- 645 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
- 646 Pozri Gen. 47:15, pozn. 1275; Lev. 26:20, pozn. 894.
- 647 Vl. „vystúpil“³¹⁷⁵, tj. „vystúpil a ostal hore (totiž vari na brehu potoka al. okraji doliny) stáť“.
- 648 Al. „jej“, tj. „skrinky“ (v hebrejčine mužského rodu).
- 649 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917.
- 650 Al., podľa iných, „Či si ty vidiaci“ (1 Sam. 9:9).
- 651 Al. „predlievať“ (Exod. 12:39).
- 652 Tj. pri brodoch („beavroth“) v Jordáne neďaleko Jericha; podľa čítaného textu („bear-bóth“), ktorého se pridrižávajú LXX, Vulgata a prevážna väčšina ostatných prekladov, „na stepiach“¹³⁶.
- 653 Pozri Num. 34:4, pozn. 1099.
- 654 Tj. azda „vrchu Oliv“, inak jednoducho „pozdiž oliv“.
- 655 Pozri Num. 4:15, pozn. 147.
- 656 Al. „oddávna“, D. „od času“.
- 657 Al. „každú vec, o ktorej“¹⁷⁸.
- 658 Vl. „od temena“.
- 659 Pozri Sud. 19:3, pozn. 858.
- 660 Al. možno „košov (al. „vriec“, „balíkov“, „hrúd sušeného“, „koláčov“) letného ovocia“ (D. „leta“, obdobne aj vo v. 2).
- 661 D. „Čo tieto veci tebe“ (al. „pre teba“)?
- 662 Pozri Deut. 13:10, pozn. 541; to isté sloveso je vo v. 13.
- 663 D. „vyjdí“¹⁰⁷, zmysel ako v texte („vypadni“).
- 664 Množné číslo tu možno aj v zmysle „krv všetkých al. každého zo zabitých“.
- 665 Pozri 1 Sam. 25:25, pozn. 923.
- 666 D. „Čo mne a vám“, podobne ako v Sud. 11:12, pozn. 618; tu a obdobne ďalej ide, pravdaže, iba o toto úslovie.
- 667 Pozri Sud. 3:15, pozn. 183.
- 668 Pozri Exod. 32:10, pozn. 1130; to isté sloveso je vo v. 21, oproti inému slovesu v kap. 15:16²⁷³.
- 669 Pozri Gen. 29:32, pozn. 756.
- 670 Podľa čítaného textu „v moje oko“, tj. „v moju tvár al. obličaj“.
- 671 Tu D. „vrchu chôdzou (al. „idením“) a“.
- 672 Ako „zároveň s ním“ vyššie.
- 673 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 674 Pozri Gen. 25:29, pozn. 666.
- 675 Pozri Exod. 23:12, pozn. 803.
- 676 Al. možno „tvoje láskavé (al. „priaznivé“) zmyšľanie“.
- 677 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 678 Pozri Gen. 47:15n, pozn. 333.
- 679 Tj. azda „poradte sa navzájom“.
- 680 D. „so svojím otcom“, tj. azda „u svojho otca“, no nie ako v kap. 10:6⁴³⁸.
- 681 Sloveso ako „rozložil“ v Gen. 33:19; Exod. 33:7, tu odlišný tvar, v tejto súvislosti rovnakého významu.
- 682 Al., podľa čítaného textu, „ako by sa voľakto³⁵⁶ pýtal“.
- 683 Al. „ovisnutých (pozri Num. 13:18, pozn. 485) rúk“.
- 684 Pozri Exod. 19:16, pozn. 647.
- 685 Al. „nestečený“, „neporušený“, „v pokoji“, pozri Gen. 29:6, pozn. 738; 33:18, pozn. 896.
- 686 Al. možno „čo má v svojich ústach“.
- 687 D. „kroku“, ďalej obdobne.
- 688 Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 689 Al. „z nich“⁴⁰⁹, tj. z 12 000 spomenutých vo v. 1.
- 690 Pozri 1 Sam. 4:17, pozn. 261.
- 691 D. „roztopeníím“⁶⁹² (v. 10), „zhromaždením“²⁷⁹, tvar trpného rodu („zhromaždením sa“, v. 11), „prejdením“⁷⁰⁰ (v. 16).
- 692 Pozri Deut. 20:8, pozn. 80.
- 693 D. „a tvoja tvár idúca“.
- 694 Al. „boj“, „bitku“, iný (aramejský) výraz ako v kap. 1:4 a ďalej¹⁰.
- 695 D. „na jednom z miest“.
- 696 Tj. „Dávid(a)“⁴³⁸.
- 697 Tu iná predložková väzba ako v kap. 10:3, výraznejšie cieľová.
- 698 Pozri Exod. 23:18, pozn. 809; nesúvisí s „noc“ vyššie. Ďalej obdobne.
- 699 Podľa mnohých rukopisov „pri brodoch“⁶⁵².
- 700 Al. možno „ist al. tiahnuť ďalej“, ako v kap. 15:33, no pozri tu vv. 21n.
- 701 Vl. „aby nebol kráľ a všetok ľud rozdrvený“ (al. „potretý“, „drvivo porazený“, vl. „pohltý“, ako v kap. 20:19n.), v texte opis umožňujúci v preklade uchovať väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 702 Tj. „nemohli si dovoliť al. sa odvážiť“.

- 703 Vt. „tá“ (člen), al. možno „istá“, ako vo v. 17.
- 704 Al. „prikrývku“, pozri Exod. 26:36n., pozn. 935, no nesúvisí s „prestrela“ tu vyššie.
- 705 Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 706 Výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 707 Al. možno „Jiśmáélího“, pozri 1 Par. 2:17; tak podľa podaktorých rukopisov LXX aj tu.
- 708 Toto slovo je v pôvodine až vo v. 29.
- 709 Al. „čáše“, „panvy“.
- 710 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
- 711 Vt. „nádobu hrnčiara“, D. „stvárnovateľa“, „formovateľa“, „modelovača“, tvar slovesa ako v Gen. 2:7, pozn. 57.
- 712 Ako „pražené zrníe“ („kalí“) vyššie, zmysel azda ako v texte; LXX toto slovo tu vynechávajú, Vulgata prekladá „frixum cicer“, „pražený cicer“.
- 713 Pozri Gen. 18:8, pozn. 470.
- 714 Tj. „syry z kravského mlieka“, vt. „syry hovädzieho dobytky“, výraz preložený „syry“ sa v SZ vyskytuje len tu a jeho význam je nejasný; LXX podávajú prepis „safóth“ hebrejského znenia „šáfóth“, Vulgata prekladá „pingues vitulos“, „tučné telatá“.
- 715 Pozri Num. 1:3, pozn. 19.
- 716 Al. „zveril“, „podriadil“. Pozri Jóba 8:4; Žalm 81:12.
- 717 D. „vychádzaním“ (v. 2), „prchaním“ (v. 3).
- 718 Al. „nebude im na nás záležať“, D. „nebudú k nám prikladať [al. „na nás upierať“ [al. „zameriavať“] pozornosť“ [al. „mysleť“, vt. „srdce“]].
- 719 Podľa 2 rukopisov, LXX aj Vulgaty „veď ty si ako desaťtisíc z nás; tomuto zneniu dáva prednosť prevažná väčšina známych mi prekladov, no nazdávam sa, že masóretske znenie, ktorého preklad podávam v texte, dáva dobrý zmysel, takže nevidím príčiny ho opravovať.
- 720 Vt. „podľa jemnosti“, „s jemnosťou“, pozri Gen. 33:14, pozn. 892.
- 721 Vt. „rozptylená“ (Gen. 10:18).
- 722 Vt. „les rozmnožil pohlcovanie (D. „ohľadne pohlčovania“, „v pohlcovaní“), tj. azda „prejavil sa účinnejším al. mohutnejším ohľadne pohlčovania (atď.) medzi ľudom od toho, čo“.
- 723 Vt. „húšť“, „spleť“, „sietivo“, tj. „hustú spleť vetiev“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 724 Pozri Gen. 35:4, pozn. 354.
- 725 Vt. „bol daný“ (al. „umiestený“).
- 726 Ako „zástery“ v Gen. 3:8; v kap. 20:8 ako v 1 Sam. 18:4, pozn. 728.
- 727 Vt. „vážil“, „odvažoval“, tu azda zmysel ako v texte.
- 728 Niekoľko rukopisov, LXX, Vulgata a Pešita majú znenie „Dávajte mi³⁷ pozor“.
- 729 Al. „lži“, „podvodu“, „klamu“.
- 730 Al., podľa čítaného textu, „Nadto by som sa... proti svojmu žitiu, lebo žiadna... skrytá, a ty by si sa“.
- 731 Pozri Gen. 21:16, pozn. 551, D. „spredu“ (al. „odpredu“), tu v zmysle ako v texte („odstúpil by si odo mňa“, tj. „nechal by si ma tak“, „nezastal by si sa mňa“), al. „proti“, tj. „proti mne“.
- 732 Vt. „čakať“, ako v 1 Sam. 10:8, tu v zmysle ako v texte („márin čas“).
- 733 Vt. „palice“²⁴³ („ševátím“), tj. „násady al. rukoväte kopijí“, zmysel azda ako v texte; tak prekladá Vulgata („lanceas“), LXX „belé“, „šipy“, „hádzacie oštepý“. Podľa podaktorých „dýky“.
- 734 Pozri Gen. 37:7, pozn. 972.
- 735 Ako „zadržal“ („chásak“) v Gen. 20:6, pozri tiež 1 Sam. 25:39, pozn. 950; tu aj „šetrlí“, tak LXX („efei-deto“) a podobne aj Vulgata („volens parcere“, „chce-júc šetriť“).
- 736 Pozri Gen. 35:14, pozn. 942; to isté sloveso je „navršili“ ve v. 17.
- 737 Al. „na pripomínanie môjho mena“.
- 738 Al. „miesto“, „znamenanie“, D. „ruka“.
- 739 Pozri 1 Sam. 24:15, pozn. 890.
- 740 D. „mužom“, al. „by si nebol mužom“.
- 741 Ako „posolné“ v kap. 4:10, tu a ďalej zmysel ako v texte; vo v. 25 len „zvest“, a tak aj vo v. 27, kde „dobrú“ je preklad prívlastkového prídavného mena v pôvodine, obdobne ako predošlé „dobrý“.
- 742 Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
- 743 Vt. „nájdenej“, pozri Jós. 17:16, pozn. 555.
- 744 Pozri Gen. 13:10, pozn. 374.
- 745 Tu D. „išiel chôdzou (al. „idením“) a bol blížiaci sa“.
- 746 D. „prichádza na dobrú zvest al. k (tj. „na oznámenie al. k oznámeniu“) dobrej zvesti“.
- 747 Pozri 1 Sam. 17:46, pozn. 718.
- 748 Pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 749 Al. „čo sa stalo“.
- 750 Tu v hebrejskom texte začína kap. 19.
- 751 Tu D. „Kto dá moju smrť“.
- 752 Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
- 753 Pozri Gen. 45:5, pozn. 1223.
- 754 Pozri 1 Sam. 19:11, pozn. 764.
- 755 Tj. „že oni ti nie sú ničím“.
- 756 Pozri Num. 23:27, pozn. 884.
- 757 Pozri Gen. 20:7, pozn. 530.
- 758 D. „hašteril výrokom“.
- 759 Al. „zanedbáivate (al. „ste nečinní vzhľadom na“) privedenie“, „ste ľahostajní ku privedeniu“, vt. „mlčíte o privedení“.
- 760 Tu možno „Hospodin“.
- 761 Pozri Gen. 32:21, 23, pozn. 858; Num. 32:5, pozn. 1053. Tvar toho istého slovesa je „preplávala“ vo v. 18 a súvisí s ním aj nasledovné „pramica“ (vt. „prevoz“, jednotné číslo slova preloženého „brody“⁶⁵², vyskytujúce sa v SZ len tu so zmyslom ako v texte).
- 762 Pozri Gen. 24:18, pozn. 613.
- 763 Sloveso ako v Sud. 14:6, pozn. 703; značí aj „mať šťastie al. úspech“, „zdať sa“, takže tu aj „podarilo sa im prekročiť“.
- 764 Podľa LXX „A poslúžili službou“ (tvar slovesa „ávar“, „prejsť“, čítali ako „ávad“, „slúžiť“⁴¹⁰).
- 765 Pozri Gen. 15:6, pozn. 419.
- 766 D. „z Jerúsalema, kráľovým prikladaním al. („na kráľovo prikladanie“) toho“.
- 767 D. „prvý voči všetkému domu Jozefa“, prevažnou väčšinou sa prekladá „prvý zo všetkého domu Josefa“, no nazdávam sa, že zmysel výroku podáva opisné znenie

- v texte, najmä vzhľadom na to, že hovoriaci bol z kmeňa Benjámina a nie Jozefa. Ten istý zmysel má český kralický preklad; LXX „prvý všetkého Isráela a domu Jozefa“.
- 768** Pozri Lev. 13:45, pozn. 432.
- 769** AL „ale ohovoril svojho nevoľníka pred mojim pánom, kráľom“, opis v texte umožňuje v preklade zachovať význam predložkových väzieb, tu použitých v pôvodine.
- 770** Tj. „odsúdeniami k“.
- 771** Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
- 772** VL „spravodlivosť“, ako napr. v Deut. 6:25, tu v zmysle ako v texte („spravodlivý nárok“).
- 773** AL „vyslovovať svoje slová“, „vraviť svoje reči“, možno v zosilňujúcom zmysle („zdĺha a zoširoka hovoriť“); obdobne sa dá chápať aj znenie v texte („šíriť sa o svojich veciach“).
- 774** D. „potom, čo“.
- 775** AL „živil“, ako vo v. 33, v kap. 20:3 a v Gen. 45:11, pozri aj Rúth 4:15, pozn. 175.
- 776** D. „veľký“.
- 777** D. „ako čo“ (v. 34), „ako málo“ (v. 36, tiež v zmysle „len na kúšтик cesty“).
- 778** VL „vedieť“ („poznať rozdiel“).
- 779** Pozri 1 Sam. 24:17, pozn. 895; „odmenou“ na konci verša je príbuzný výraz (vyskytujúci sa v SZ len ešte u Is. 59:18 a Jer. 51:56), možno v zosilňujúcom zmysle („tak bohato“). Ďalej obdobne.
- 780** AL „na mne“ (al.⁷⁸¹ „na mňa“); s touto predložkou sa nasledovné sloveso⁷⁸¹ spája len na tomto mieste.
- 781** AL možno⁷⁸⁰ v zmysle „akékoľvek želanie al. akúkoľvek žiadosť na mňa vložíš“.
- 782** VL „na mužov“, tj. „na ich slová“.
- 783** Obdobne ako v Sud. 11:12nn., pozn. 618.
- 784** D. „(na)jedením (sa)“.
- 785** Tj. „na útraty“.
- 786** VL „prínos“, tj. „čosi prinesené“, tvar predošlého slovesa¹²², možno v zosilňujúcom zmysle („vôbec kedy al. aký“).
- 787** D. „od teba“, tj. „viac“, obdobne ako napr. na konci verša; podobne aj v kap. 20:5.
- 788** Tu v tomto zmysle, al. možno „pozdvihlo sa“ v zmysle vzbury.
- 789** Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 790** Pozri Exod. 12:6, pozn. 374.
- 791** Pozri 1 Sam. 25:29, pozn. 935, tu v takomto zmysle.
- 792** Hebr. „chajjút“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu; zmysel je azda „(vdovstvo) na dobu trvania svojho života“, al., podľa iných „(ako vdovy) žijúcich mužov“; LXX čítali „chajjóth“, „žijúce“, tj. „vdovy“, podobne prekladá aj Vulgata, „žijú vo vdovstve“.
- 793** AL „ty sa postav (al. „dostav“) sem“.
- 794** Pozri Gen. 24:56, pozn. 635.
- 795** Pozri Exod. 27:21, pozn. 593.
- 796** Sloveso ako v Exod. 21:8n., súvisí s predošlým výrazom⁷⁹⁵.
- 797** Pozri Num. 13:28, pozn. 487.
- 798** VL azda „a vyproští („vehicíl“) sa z dohľadu našich očí“, no väzba je gramaticky nie celkom jasná; niektoré rabínske výklady sa opierajú o čítanie „a uzavrie sa („vehécar“) nám“, podaktoré rukopisy LXX majú znenie „a bude vyprostený (čítali „vehuccal“) od nás“, iné „a zatieni (podľa čítania „vehécal“) naše oči“.
- 799** Pozri Sud. 3:16, pozn. 190, tu jednotné číslo.
- 800** AL „bokoch“ (Exod. 28:42), tj. „v jeho pase“, ako časti tela.
- 801** Tu D. „Či je pokoj“.
- 802** AL „kto patrí Dávidovi“, iná predložka ako „za“ nižšie.
- 803** Pozri Num. 20:19, pozn. 773.
- 804** Pozri Exod. 32:1, pozn. 1116.
- 805** Vulgata má znenie „a zišli sa všetci vyberaní“²⁸⁰ („electi“, podľa čítania „bachurím“ miesto „Berím“). Podaktorí navrhujú čítanie „a všetci Bichrim (tj. „synovia Bichrího“), tí sa zišli“.
- 806** VL „nasyпали“, no nesúvisí s „násyp“ nižšie.
- 807** Iná predložka ako „proti“ aj „voči“ vyššie; tiež „vo vale“, tj. „uprostred valu“, „obohnané valom“.
- 808** AL „zrucanie“, vl. „spôsobenie pádu“.
- 809** AL „narúšali“.
- 810** Pozri Jós. 8:33, pozn. 345, tu zmysel ako v texte („za starých čias“).
- 811** D. „hovorením“, „dopytovaním sa“.
- 812** Tj. „tým bolo s konečnou platnosťou rozhodnuté“.
- 813** VL „usmrtiť“.
- 814** Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 815** D. „A ku všetkému vojsku (tj. „nad všetkým vojskom“, ale iná predložka ako „nad“ nižšie a v kap. 8:16) Isráela bol“, zmysel ako v texte.
- 816** Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 817** Podľa čítaného textu „Ševá“, no nie ako „Ševa“ vo v. 1 a ďalej v tejto kapitole.
- 818** Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
- 819** D. „požehnaj te dedičstvo“, zmysel ako v texte.
- 820** D. „nie je“.
- 821** Pozri Gen. 41:30, pozn. 1106.
- 822** D. „vykynožením od udržania sa“.
- 823** D. „každom“, „všetkom“, kap. 6:5 a ďalej obdobne; tu aj „v celom“, tj. „nikde v“.
- 824** Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 825** Tj. „Méravi“ (1 Sam. 18:16), tak podľa 2 rukopisov, Pešity a niektorých vydaní LXX.
- 826** D. „žatvy si ju rozostrela na skalu“, no zmysel ako v texte.
- 827** D. „sa na nich vyliala“, porov. Exod. 9:33, pozn. 310.
- 828** Pozri Gen. 8:20, pozn. 272.
- 829** VL „živočišstvu“, v kap. 23:11, 13 zmysel ako v texte tam („oddiel vojska“).
- 830** Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 831** D. „v den skolenia Pelištim²¹ Šáula (4. pád) na Gilbói“.
- 832** Pozri Gen. 25:21, pozn. 650.
- 833** 3. pád.
- 834** Pozri Deut. 2:11, pozn. 135, tu jednotné číslo.
- 835** D. „novým“, tj. „mečom“.
- 836** AL „myslieť“⁴²⁶ na skolenie“.
- 837** Pozri 1 Par. 20:5.
- 838** D. „drevo“, ďalej obdobne.

- 839** Pozri Exod. 28:32, pozn. 1006.
- 840** D. „muž rozmeru“, zmysel ako v texte, podľa čítaného textu „muž sváru“ (al. „boja“).
- 841** D. „muž rozmeru, a prstov jeho rúk a prstov jeho“.
- 842** D. „od počtu“.
- 843** Al. „sa narodil(i) Ráfovi“.
- 844** Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 845** Tj. „Boh, ktorý mi je skalou“, v. 47 obdobne.
- 846** Pozri Deut. 32:37, pozn. 1198.
- 847** Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 70.
- 848** Tj. „vyvýšenina, na ktorej sa možno útekom zachrániť“.
- 849** Pozri Gen. 6:11, pozn. 206; 49:5, pozn. 1319.
- 850** Tu aj „dovoľávať sa“, al. „vzývať“, v. 7 obdobne.
- 851** Vl. „búrlivé (al. „triešiace sa“) vlny“.
- 852** Tu aj „prúdy“, „prívaly“.
- 853** Tj. „ničomných ľudí“, kap. 23:6 obdobne.
- 854** Tiež „skazy“, „zla“, kap. 23:6 obdobne, hebr. „belij-jaal“, chápe sa aj ako meno zlého ducha – „Belijjaal“ („Beliar“, 2 Kor. 6:15). V kap. 23:6 je tento výraz sám o sebe, ako ešte len u Jób 34:18 a Nach. 1:15.
- 855** Pozri 1 Sam. 16:14, pozn. 666.
- 856** Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 857** Vl. „predhlonili“, „dobešli“, „dopadli“, al. „predomnou sa objavili“ (al. „vynorili“), v. 19 obdobne.
- 858** Pozri Exod. 32:33, pozn. 831.
- 859** Vl. „v tiesni“ (D. „v úzkom“ [al. „tesnom“, „tiesnivom“], porov. slovenské „v úzkych“), mne“, tj. „mne al. pre mňa určenej“, „na mňa doliehajúcej“.
- 860** Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 861** Pozri Deut. 33:26, pozn. 1284.
- 862** Al. „jasu“, vo v. 29 príbuzné sloveso.
- 863** D. „uhlíky ohňa“.
- 864** Pozri 1 Sam. 2:10, pozn. 18.
- 865** Pozri Gen. 14:18, pozn. 408.
- 866** Tj. „nepriateľov“.
- 867** Jednotné číslo možno aj v zmysle „blýskanie“.
- 868** Pozri Exod. 14:24, pozn. 482 a porov. Deut. 2:15, pozn. 144.
- 869** Vl. „riečiská“.
- 870** Al. „obývanej zeme“.
- 871** Al. „hrozbou“.
- 872** Pozri Gen. 2:7, pozn. 58.
- 873** Pozri Deut. 31:6, pozn. 1089.
- 874** Al. „lebo nado⁷⁸⁷ mňa zosilneli“ (al. „silou vynikli“).
- 875** Pozri Deut. 32:35, pozn. 1088.
- 876** Ako „vytrhajú“ v Lev. 14:40, v zmysle záchrany len tu, v Žalmoch a v Prísloviach.
- 877** D. „napred“, „dopredu“, zmysel ako v texte („sú mi prítomné“). Ďalej obdobne.
- 878** Pozri Exod. 12:14, pozn. 388.
- 879** Al. „dokonalý“, ďalej obdobne, porov. Exod. 12:5, pozn. 371. Na konci v. 26 odvodené sloveso, vyskytujúce sa v tomto tvare len tu a v Žalme 18:25.
- 880** Zvratný tvar tohto slovesa, vyskytujúci sa len tu, v Žalme 18:23 a u Mich. 6:16.
- 881** Pozri 2 Par. 6:41, nižšie odvodené sloveso, vyskytujúce sa v tomto tvare a zmysle len tu a v Žalme 18:25.
- 882** Al. „S láskavým zaobchádzaš láskavo“, ďalej obdobne.
- 883** Dva tvary slovesa súvisiaceho s „čistoty“ vo vv. 21 a 25, vyskytujúce sa len tu a v Žalme 18:26, rozkazovací spôsob u Is. 52:11, druhý z nich ešte u Dán. 12:10.
- 884** Pozri Deut. 32:5, pozn. 1115.
- 885** Sloveso súvisiace s prídavným menom v Deut. 32:5, pozn. 1116, vyskytujúce sa v SZ v tomto tvare len tu a v Žalme 18:26.
- 886** Pozri Exod. 22:25, pozn. 772.
- 887** Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
- 888** Al. podľa iných, „prebehnúť čatou“, „bežať proti čate“, „zaútočiť na (al. „predbehnúť“) čatu“.
- 889** Pozri Žalm 119:11, pozn. 2457.
- 890** Al. „vyskúšaná“, „overená“.
- 891** Pozri Num. 5:20, pozn. 219.
- 892** Pozri Sud. 6:26, pozn. 422, tu v tomto zmysle („ochrana al. opora“).
- 893** Al. „Boh, moja istá posila, on“.
- 894** Hebr. „jattér“, pozri Jób 6:9, pozn. 290, tj. možno „radosťou“, podľa čítaného textu, ktorého sa pridŕžajú staré preklady a takmer všetky známe mi preklady novšie, „v dokonalosť uvoľňuje (tj. [vl.] „uvoľnením robí [LXX „exetinaxen“], „vyrazil“, „vybil“, tj. azda „prerazil al. prebil“, Vulgata „complanavit“, „urovnal“, tam asi prekladateľ čítal „játér“, tvar iného slovesa takého významu, pozri Prísł. 12:26, pozn. 633) dokonalou“) moju cestu“. No nevidím príčiny opravovať písaný text, ktorý dáva dobrý zmysel, pozri prvú polovicu v. 31, a preto som mu dal prednosť. Podaktorí znenie tohto miesta považujú za porušené a navrhujú podľa Žalmu 18:32 a niekoľkých vydaní LXX čítať „robí dokonalou (vl. „dáva ako dokonalú“) moju cestu“.
- 895** Podľa čítaného textu a starých prekladov⁸⁹⁴ „moje“.
- 896** D. „ako jelenice“, zmysel ako v texte. Pozri Žalm 18:33, pozn. 449.
- 897** Vl. „stláčajú“, smerom nadol, zmysel ako v texte.
- 898** Takže pri tom nebolo treba pomáhať si nohou.
- 899** Vl. „tvoje zníženie sa“, tj. „ku mne“, tiež „tvoja odpoveď“, tj. „tvoje vypočutie“.
- 900** D. „Rozširuješ (Deut. 33:20, pozn. 1265) moje kročaje“, zmysel ako v texte; porov. Gen. 26:22, no tam je, oproti tomuto miestu, väzba s 3. pádom.
- 901** Al. „nevyvrtli“, „nezatackali“, „nepošmykli“, „nepoklesli“.
- 902** Tj. „od prenasledovania ich“.
- 903** Pozri Num. 24:8, 17, pozn. 928; Deut. 32:39; 33:11, pozn. 1204.
- 904** Pozri Exod. 15:7, pozn. 507.
- 905** Pozri Sud. 11:33, pozn. 633, iné sloveso ako v Exod. 15:7.
- 906** D. „si mi dal“, ďalej obdobne.
- 907** Al. „dal si mi šíju mojich nepriateľov“, porov. Exod. 23:27, pozn. 823, a pozri aj Jós. 10:24, pozn. 414.
- 908** Sloveso ako „roztľec“ v Exod. 30:36, no ďalej v prvej polovici verša doslovne, nie ako tam podľa pozn. 1100.
- 909** Tj. „na prach („takže boli ako prach“), ďalej obdobne.

- 910** Tu sloveso ako v Exod. 30:36, pozn. 1100.
- 911** Ako „zvada“ v Gen. 13:7, množné číslo.
- 912** Tj. „uchovávaš ma na to, aby si ma spravil hlavou“.
- 913** Al. „slúžil (al. „slúži“) mi“; ďalej obdobne.
- 914** Pozri Deut. 33:29, pozn. 1291, tu iný tvar rovnakého významu.
- 915** Al. „ochabovať“, „slabnúť“, pozri Exod. 18:18, pozn. 621.
- 916** D. „budú sa opasovať“, zmysel ako v texte, tj. azda „vrecovinou“ (kap. 3:31 a i.) na znak smútku; porov. aj Jána 21:18n. No v prevažnej väčšine známych mi prekladov sa tento výraz („vajjachgerú“, tvar slovesa „chágar“, „opásaf [sa]“) chápe rovnako ako „vajjachregú“, ktoré je miesto neho na súbežnom mieste Žalmu 18:45 (pozri tam pozn. 594), možno na základe čudnej domnienky podaktorých, že „chágar“ tu je akousi obmenou tam použitého slovesa „chárag“, „triast al. báť sa“, utvorenou prešmyknutím spoluhlások, v ktorom vidia náznak vnútorného zmätku al. rozochvenia duší, a podáva sa spravidla v znení „budú s chvením (al. „trasením“, „strachom“) vychádzať“, toto sloveso („chárag“) podľa podaktorých značí aj „tackať sa“, „vrávorat“, a tak možno chápať preklad LXX „sfaľúsi“, hoci, pravda, toto grécke sloveso má dosť širokú stupnicu významov; tohto zmyslu sa pridŕžajú aj niektoré novšie preklady. No pozoruhodný je preklad „contrahentur“ Vulgaty, značiaci „budú sťahovaní al. zvieraní al. tiesnení“, tj. „úzkosťou“⁹¹⁷; prekladateľ tu teda, zdá sa, pochopil sloveso „chágar“ v prenesenom zmysle („sťahovaní úzkosťou ako tesno utiahnutým opaskom“), ktorý, povedal by som, veľmi dobre zapadá do textovej súvislosti. Nasledovná predložková väzba⁹¹⁷ by sa podľa toho v jej znení ako v texte dala chápať možno aj v zmysle „počujúť zo svojich hrádok (obdobne ako vo v. 7) poplašné správy“.
- 917** Al. „ohrád“, „úkrytov“, hebr. „misgeróth“, množné číslo výrazu odvodeného od slovesa „ságar“, „uzavrieť“ (tu napr. v kap. 18:28²⁴⁷) a značiaceho teda „čosi uzavreté al. uzavierajúce“, ktoré sa inde, na rozdiel od tohto a ešte dvoch miest (Žalm 18:45 a Mich. 7:17), používa v jednotnom aj množnom čísle na označenie rozličných súčastí zariadenia stanu stretávania aj Šalamúnovho chrámu (Exod. 25:25, pozn. 874; 1 Kráľ. 7:28nn, pozn. 440, a i.). Aj tu stojí za povšimnutie znenie Vulgaty „in angustis suis“ („v svojich úzkostiach“, teda najskôr opäť⁹¹⁶ v prenesenom zmysle, dotýčny výraz v latinčine totiž značí aj „sútesky“, „úžiny“ v zmysle hmotnom), takže s prihliadnutím naň by znel preklad tohto miesta (podľa môjho súdu veľmi príliehavo, hoci iný doklad o takom zmysle dotýčného výrazu nenachodím a preto ho neuplatňujem v texte), „budú zvieraní al. tiesnení“⁹¹⁶ svojimi úzkosťami“ (D. „od [al. „zo“] svojich úzkostí“). Možno sa dá tento výraz tak chápať aj na ostatných dvoch spomenutých miestach, kde je súvislosť rovnaká al. veľmi podobná; LXX aj Vulgata ho, pravda, na každom z týchto troch miest podávajú inak.
- 918** D. „popod mňa skláňajúci“ (al. „znižujúci“, „nechávajúci zostúpiť“).
- 919** Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 920** D. „muža násilí“⁸⁴⁹; množné číslo v zosilňujúcom zmysle („krutého al. bezohľadného násilia“) al. v zmysle „násilných činov“, obdobne vo v. 51 („slávneho al. veľkého vyslobodzovania“, al. „mnohých vyslobodení“).
- 921** Al. „vyznávať“, „chváliť“, „ti ďakovať“.
- 922** Al. „pri speve hrať“ (al. „húšť“), obdobne podstatné meno v kap. 23:1.
- 923** Vl. „zveličujúceho“ („magdíl“), podľa čítaného textu „veže“ („migdól“).
- 924** Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 925** Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 926** Pozri Gen. 3:16, pozn. 112.
- 927** Al. „medzi“.
- 928** Pozri Gen. 1:27, pozn. 40.
- 929** Pozri Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 930** Al. „žiadne mrákavy“, tj. „ráno bez mrákav“.
- 931** Pozri Gen. 1:11, pozn. 16.
- 932** Vl. „s BOHOM“, „u BOHA“.
- 933** Pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 934** Pozri 1 Sam. 15:22, pozn. 633.
- 935** Al. „Nie je tak preda sa môj... BOHOM? Veď so mnou... potešenie; azda sa jej nedáva rásť?“
- 936** Tento výraz sa sám osebe vyskytuje okrem tohto miesta ešte len u Jába 34:18 a Nach. 1:15.
- 937** Tj. zahrnuti vo význame predošlého výrazu⁸⁵³.
- 938** Al. „zahnaní“, súvisí s výrazmi v Gen. 4:14, pozn. 145, 16, pozn. 154.
- 939** Pozri Lev. 5:5, pozn. 137.
- 940** Al. „ozbrojený“, „obrnenný“, vl. „naplnený“.
- 941** D. „spálením“.
- 942** Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 943** Pozri Exod. 14:7, pozn. 463.
- 944** D. „proti (tj. „ktorý bojoval proti“) osemsto zabitých“⁵⁶ (v. 8), al. „proti tristo zabitým“ (v. 18).
- 945** Al. „vyzývání“, „tupení“, tvar slovesa ako „potupil“ v 1 Sam. 17:10.
- 946** Tu bez predložky.
- 947** Tu odlišná predložková väzba, výraznejšie smerového zmyslu.
- 948** Tj. „zabitých nepriateľov“.
- 949** D. „plný šošovice“.
- 950** Al. „Kiež ma volakto“⁶¹², no tu vyhovuje aj doslovné znenie.
- 951** Al. možno „cisterny“, tak¹⁸⁷ podľa čítaného textu jednoznačne. Vo v. 20 v zmysle ako v texte tam.
- 952** Ako „rozpolti“ v Exod. 14:16, „rozčesol“ v Sud. 15:19.
- 953** Pozri Num. 28:7, pozn. 987.
- 954** D. „od môjho vykonania tohto“.
- 955** Al. „dvíhať (D. „budil“) svoju kopiju“.
- 956** Tj. „tých prvých“, v. 23 obdobne.
- 957** D. „neprišiel“, tj. „nevyrovnal sa im“.
- 958** Al. „bohаты“, D. „hojný“, „početný“, „mnohý“.
- 959** D. „levov sily“, tj. „bojovníkov levej sily al. statočnosti“.

- 960** Tu doslovne.
961 Pozri Exod. 2:19, pozn. 78.
962 AL. „nápadného“, „pôsobilého zovňajšku“, D. „muža výzoru“.
963 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
964 Pozri Lev. 6:4, pozn. 171.
965 Pozri v. 13.
966 Pozri 1 Sam. 22:14, pozn. 848.
967 D. „a podnietil“²⁹⁴. Pozri 1 Par. 21:1.
968 D. „ako oni a ako oni“, zmysel ako v texte.
969 D. „sto krokov“.
970 VL. „sa stalo (al. „ukázalo“)“⁹⁵ silným“.
971 Tj. možno „južne“, porov. 1 Sam. 23:19, pozn. 865.
972 Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
973 Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
974 Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
975 D. „počet“, ako vo v. 2.
976 AL. „sčítania“, nesúvisí s predošlým výrazom⁹⁷⁵.
977 Pozri Gen. 15:5, pozn. 417; vo v. 1 ako v Gen. 13:16.
978 Pozri 1 Sam. 24:5, pozn. 880.
979 Iný výraz ako v 1 Sam. 9:9 a ďalej, odvodený od slovesa u Is. 1:1, pozn. 2.
980 VL. „ísť“, zmysel ako v texte („von!“).
981 Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
982 VL. „zvedz“.
983 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181.
984 Pozri Exod. 10:10, pozn. 330.
985 VL. „Veľa“.
986 AL. „spusti“, pozri Jós. 10:6, pozn. 387.
987 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
988 AL. „pozrel nadol“ (Gen. 18:16).
989 Pozri Num. 16:48, pozn. 679; predošlé sloveso „sňať“ je to isté ako „bolo zabránené“ tam, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu. V. 25 obdobne.
990 Pozri Lev. 26:5, pozn. 863.
991 Pozri Lev. 1:3, pozn. 11, tu s oným výrazom súvisiace sloveso.
992 D. „kúpením“.
993 D. „obete zadarmo“, tj. „zadarmo nadobudnuté“.

PRVÁ KNIHA KRÁĽOV

A kráľ Dávid *bol* starý, pokročilého veku¹, i dali sa ho prikrývať rúchami, ale teplo mu nebolo; (2)jeho služobníci mu teda² povedali: Nech môjmu pánovi, kráľovi, hľadáju³ dievčinu, pannu, nech⁴ sa postaví pred tvár kráľa a stáva sa¹⁹⁴ mu ošetrovateľkou⁵, i môže⁶ líhať v tvojej náručí⁷, nech⁴ bude môjmu pánovi, kráľovi, teplo. (3)Dali sa teda² po všetkom území⁸ Isráela krásnu dievčinu hľadať a našli Avišag, šúnémsku⁹, a priviedli ju kráľovi; (4)a tá dievčina *bola* nadmieru krásna a stala sa¹⁹⁴ kráľovi ošetrovateľkou⁵ a dala sa ho obsluhovať¹⁰, no⁴ kráľ ju nespoznával.

(5)A Adónijjá, syn Chaggíth, sa vyvyšoval¹¹ s výrokom: Kralovať budem ja; i zadovážil¹² si voz a kone¹³ a päťdesiatich mužov pred jeho tvárou behajúcich (6)a jeho otec ho po všetky jeho dni¹⁴ nerozmrzol¹⁵ výrokom: Prečo si sa zachoval¹² takto¹⁶? A on *bol* aj¹⁷ zjavom¹⁸ veľmi pekný⁷⁰³, a porodila ho po Avšálómovi. (7)I nastali¹⁹⁴ jeho rozhovory¹⁹ s Jóávom, synom Cerúje, a s Evjáthárom, kňazom; tí⁴ sa dali Adónijju podporovať²⁰, stojac za ním²¹, (8)*ale* Cádók, kňaz, a Benájáhú, syn Jehójadu, a Náthán, prorok, a Šimeí²² a Réi a hrdinovia²³, ktorí *patrili* Dávidovi, pri Adónijjáhuovi²⁴ neboli²⁸. (9)A Adónijjáhu pri kameni Zóheleth, ktorý *je* vedľa Én-rógela, nazabíjal²⁵ drobného dobytká a hovädzieho dobytká a vykŕmeného dobytká, a popozýval všetkých svojich bratov, synov²⁶ kráľa, a všetkých mužov Júdu, služobníkov²⁷ kráľa, (10)*ale* Náthána, proroka²⁶, a Benájáhú²⁶ a hrdinov^{23 26} a Šalamúna, svojho brata²⁶, nepozval.

(11)A Náthán k Bath-ševe, matke Šalamúna, prevravel výrokom: Či si nepočula, že Adónijjáhu, syn Chaggíth, kraľuje²⁸, a náš pán, Dávid, *o tom* nevie²⁸? (12)Teraz teda² pod', nech ti, prosím²⁹, smiem⁶ dobre³⁰ poradiť, a zachráň³¹ žitie³² svoje a žitie³² svojho syna Šalamúna. (13)Choď a vstúp ku kráľovi Dávidovi a povieš³ k nemu: Či si ty, môj pane, neodprisahal

svojej služobnej výrokom: Áno, po mne bude kralovať Šalamún, tvoj syn, a on bude sedieť na mojom tróne? Prečo teda² kraľuje²⁸ Adónijjáhu? (14)Hľa, kým ty tam ešte budeš s kráľom hovoriť, chcem^{6 33} za tebou prísť ja a doplniť³⁴ tvoje slová. (15)Bath-ševa teda² vstúpila ku kráľovi do izby; a kráľ *bol* veľmi starý, a Avišag, šúnémska⁹, kráľa obsluhovala¹⁰.

(16)A Bath-ševa schýlila hlavu³⁵ a poklonila sa kráľovi; a kráľ povedal: Čo s tebou^{36 37}? (17)I povedala mu: Môj pane, ty si pri Hospodinovi, svojom Bohu, odpri-sahal svojej služobnej: Áno, po mne bude kralovať Šalamún, tvoj syn, a on bude sedieť na mojom tróne; (18)no⁴ teraz, hľa, kraľuje²⁸ Adónijjá, a pritom³⁸, môj pane, ó⁶⁵⁹ kráľu, *nič* nevieš²⁸? (19)A nazabíjal²⁵ hovädzieho dobytká a vykŕmeného dobytká a drobného dobytká v hojnosti a popozýval všetkých synov²⁷ kráľa a Evjáthára, kňaza²⁷, a Jóáva, veliteľa^{27 39} vojska⁴⁰, *ale* Šalamúna, tvojho nevoľníka²⁷, nepozval. (20)A ty⁴¹, môj pane, ó⁶⁵⁹ kráľu, – oči všetkého Isráela sú na tebe⁴², aby si im oznámil^{43 44}, kto bude na tróne môjho pána, kráľa, sedieť po ňom; (21)inak⁴ sa stane¹⁹⁴, *akonáhle* môj pán, kráľ, ľahne⁴⁵ so svojimi otcami, že⁴ sa staneme¹⁹⁴, ja aj môj syn Šalamún, *staby* previnilcami^{46 47}.

(22)A hľa, kým ona ešte hovorila s kráľom, prišiel³³ Náthán, prorok, (23)i podali kráľovi správu⁴³ výrokom: Hľa, Náthán, prorok; i vstúpil pred tvár kráľa a poklonil sa kráľovi, *padnúť* na svoj obličaj⁴⁸ k zemi; (24)i povedal Náthán: Môj pane, ó⁶⁵⁹ kráľu, ty si povedal: Po mne bude kralovať Adónijjáhu a on bude sedieť na mojom tróne? (25)Veď dnes zostúpil a nazabíjal²⁵ hovädzieho dobytká a vykŕmeného dobytká a drobného dobytká v hojnosti a popozýval všetkých synov²⁷ kráľa a veliteľov^{27 39} vojska⁴⁰ a Evjáthára, kňaza²⁷, a hľa, jedia a pijú pred jeho tvárou a vravia: Nech žije³ kráľ Adónijjáhu! (26)A mňa²⁷, ktorý⁴⁹ *som* tvoj nevoľník, a Cádóka, kňaza²⁷, a Benájáhú, syna

Jehójádu²⁷, a Šalamúna, tvojho nevoľníka²⁷, nepozval. (27) Ak táto vec bola vykonaná⁵⁰ zo strany môjho pána, kráľa⁵¹, potom⁴ si svojich nevoľníkov⁵² neupovedomil, kto bude sedieť na tróne môjho pána, kráľa, po ňom⁵³.

(28) A kráľ Dávid odvetil a povedal: Povolajte⁵⁴ mi Bath-ševu⁵⁵. Vstúpila teda² pred tvár kráľa a pred tvárou kráľa zastala; (29) a kráľ odprisahal a povedal: *Ako že je živý Hospodin*, ktorý moju dušu vykúpil zo všetkej tiesne, (30) že podľa toho, ako som ti pri Hospodinovi, Bohu Isráela, odprisahal výrokom, že po mne bude kralovať Šalamún, tvoj syn, a na mojom tróne bude miesto môjho syna, že tak chceme⁶ spraviť tohto dňa. (31) A Bath-ševa schýľila hlavu³⁵ obličajom⁴⁸ k zemi a poklonila sa kráľovi a povedala: Nech môj pán, kráľ, žije³ navždy⁵⁶!

(32) A kráľ Dávid povedal: Povolajte⁵⁴ mi Cádóka, kňaza, a Náthána, proroka⁵⁵, a Benájáhú, syna Jehójádu. I vstúpili pred tvár kráľa (33) a kráľ im povedal: Vezmite so sebou nevoľníkov svojho pána a usadte Šalamúna, môjho syna, k jazde⁵⁷ na mulicu⁵⁸, ktorá *patrí* mne, a zaveďte ho nadol ku Gichónu (34) a tam ho pomaze³ Cádók, kňaz, a Náthán, prorok, a kráľa nad Isráelom; a zatrúbte⁵⁹ na trúbe⁶⁰ a povedzte: Nech žije³ kráľ Šalamún! (35) A vystúpte⁶¹ za ním, i príde a usadne na môj trón a on bude miesto môjho syna, k jazde⁵⁷, lebo⁴ jeho som prikázal⁶², aby bol⁴⁴ panovníkom⁶³ nad Isráelom a nad Júdom. (36) A Benájáhú, syn Jehójádu, kráľovi odvetil a povedal: Amén⁶⁴, tak kiež vraví³ Hospodin, Boh môjho pána, kráľa; (37) podľa toho, ako bol Hospodin s mojím pánom, kráľom, tak kiež bude³ so Šalamúnom a kiež robí³ jeho trón väčším od trónu môjho pána, kráľa Dávída!

(38) Zostúpil teda² Cádók, kňaz, a Náthán, prorok, a Benájáhú, syn Jehójádu, a Keréthiovia⁶⁵ a Peléthiovia^{65 66} a usadili Šalamúna k jazde⁵⁷ na mulicu⁵⁸ kráľa Dávída a odprevadili⁶⁷ ho ku Gichónu (39) a Cádók, kňaz, vzal roh oleja zo stanu⁶⁸ a pomazal Šalamúna, a zatrúbili⁵⁹ na trúbe⁶⁰ a povedali, všetok ľud: Nech žije³ kráľ Šalamún! (40) I vystúpili⁶¹ za ním, všetok ľud, a ľud, tí písali na písťa-

lách⁶⁹, i veselili sa veľkým veselím, až zem ich hlasmi pukala²⁸.

(41) To⁴ počul Adónijáhú a všetci pozvaní, ktorí boli s ním, keď oni skončili⁷⁰ jedenie; a keď Jóáv počul zvuk⁷¹ trúby⁶⁰, povedal³³: Prečo ten halas⁷¹ mesta⁷², ktoré⁶⁵⁹ lomozi? (42) A kým on ešte hovoril, hľa³, prišiel Jónáthán, syn Evjáthára, kňaza, a Adónijáhú povedal: Vojdi, lebo ty si zdatný⁷³ muž⁷⁴ a zvestuješ⁷⁵ dobrú vec⁷⁶. (43) A Jónáthán odvetil a povedal Adónijáhúovi: Isté je, že⁷⁷ náš pán, kráľ Dávid, v kralovanie uviedol⁷⁸ Šalamúna (44) i poslal kráľ s ním Cádóka, kňaza, a Náthána, proroka, a Benájáhú, syna Jehójádu, a Keréthiova⁶⁵ a Peléthiova^{65 69} a usadili ho k jazde⁵⁷ na mulicu⁵⁸ kráľa (45) a pri Gichóne ho pomazal Cádók, kňaz, a Náthán, prorok, za kráľa. A odtadiaľ veseliac sa vystúpili⁶¹ a mesto⁷² sa dalo lomoziť; to⁷⁹ je ten halas⁷¹, ktorý ste počuli. (46) A Šalamún aj usadol na kráľovský trón⁸⁰ (47) a aj služobníci kráľa prišli žehnať nášho pána, kráľa Dávída, výrokom: Kiež tvoj Boh robí³ meno Šalamúna lepším od tvojho mena a kiež jeho trón robí³ väčším od tvojho trónu! A kráľ sa na lôžku poklonil (48) a aj kráľ takto¹⁶ povedal: *Nech je velebený⁸¹ Hospodin*, Boh Isráela, ktorý dnes dal sediaceho na mojom tróne, a moje oči to vidia!

(49) A všetci pozvaní, ktorí boli u Adónijáhú⁸², sa zľakli⁸³ a povstávali a poodchádzali každý⁸⁴ na svoju cestu; (50) a Adónijáhú pocítil bázeň⁸⁵ pred tvárou⁸⁶ Šalamúna, i povstal a odišiel a chytil sa rohov⁸⁷ oltára. (51) I podali Šalamúnovi správu⁴³ výrokom: Hľa, Adónijáhú sa bojí^{28 88} kráľa Šalamúna, a hľa, drží²⁸ sa rohov⁸⁹ oltára s výrokom: Nech mi kráľ Šalamún najsamprv⁹⁰ prisahá: Ak chce⁹¹ svojho nevoľníka mečom usmrtiť! (52) A kráľ Šalamún povedal: Ak sa bude prejavovať⁹² ako poctivý⁹³ muž⁹⁴, nebude padať nič z jeho vlasu na zem, no⁴ ak sa pri ňom bude nachádzať zlé, vtedy⁴ umrie. (53) A kráľ Šalamún poslal a vzali ho nadol¹²¹ od oltára⁹⁵, i prišiel a kráľovi Šalamúnovi sa poklonil; a Šalamún mu povedal: Choď k svojmu domu.

2 A dni Dávída sa priblížili⁹⁶ k smrti; i prikázal Šalamúnovi, svojmu sy-

novi, výrok: (2)Ja odchádzam cestou všetkej zeme; budeš³ teda² silný a prejavíš³ sa⁹² ako muž (3)a zachováš^{3 97} nariadenia⁹⁸ Hospodina, svojho Boha, – chodiť jeho cestami, dbať⁹⁷ na jeho ustanovenia⁹⁹, jeho rozkazy a jeho predpisy¹⁰⁰ a jeho svedectvá, ako je napísané v zákone¹⁰¹ Mojžiša, aby si dosahoval prospech¹⁰² vo všetkom, čo budeš robiť, a kamkoľvek¹⁰³ sa budeš obracať¹⁰⁴, (4)aby Hospodín mohol⁶ potvrdiť¹⁰⁵ svoje slovo, ktoré o mne vyslovil výrok: Ak budú tvoji synovia dbať⁹⁷ o svoju cestu k chodeniu pred mojou tvárou vpravde¹⁷⁷, celým svojím srdcom a celou svojou dušou, – výrok: Nebude ti¹⁰⁶ nikto¹⁰⁷ vytínaný^{108 109} z trónu⁹⁵ Izráela. (5)A ty tiež vieš^{3 28}, čo mi vykonal Jóáv, syn Cerúje, čo vykonal dvom veliteľom³⁹ vojska⁴¹ Izráela, Avnérovi, synovi Néra, a Amásovi, synovi Jethera, že⁴ ich pozabíjal a v mier vpustil^{110 111} krv^{112 113} vojny^{114 115} a uviedol¹¹⁶ krv^{117 118} vojny^{114 115} na svoj opasok¹¹⁷, ktorý *bol* na jeho bedrách¹¹⁸, a na svoju obuv¹¹⁹, ktorá *bola* na jeho nohách. (6)Musíš⁶ sa teda² zachovať¹² podľa svojej múdrosti, nech⁴ nenechávaš jeho šediny¹²⁰ zostúpiť¹²¹ v šeól¹²² v pokoji. (7)No⁴ budeš³ preukazovať¹² láskavosť¹²³ synom Barzillaja, Gileádho¹²⁴, nech⁴ budú medzi jedávajúcimi *pri* tvojom stole¹²⁵, lebo tak sa priblížil⁹⁶ ku mne pri mojom úteku pred tvárou⁸⁶ Avšálóma, tvojho brata. (8)A hľa, je pri tebe Šimeí, syn Géru, syna Jeminího¹²⁶, z Bachúrím, ktorý¹²⁷ sa mi v deň môjho odchodu *do* Machanájim ostrým¹²⁸ zlorečením dal zlorečiť; potom⁴ mi on *k* Jordánu prišiel v ústrety, i odpisahal som mu pri Hospodinovi výrok: Ak tá chcem^{6 91} mečom usmrtiť! (9)No⁴ teraz nech ho nenechávaš³ bez trestu¹²⁹, veď ty si múdry muž a budeš vidieť¹³⁰, čo s ním³⁶ máš⁶ spraviť, *aby* si jeho šediny¹²⁰ v šeól¹²² zoslal¹²¹ v krvi.

(10)A Dávid ľahol so svojimi otcami a bol pochovaný v meste Dávida¹³¹. (11)A dní, čo Dávid kraľoval¹²⁸ nad Izráelom, *bolo* štyridsať rokov; sedem rokov kraľoval²⁸ v Chevróne a tridsať a tri roky kraľoval²⁸ v Jerúsaleme. (12)A na trón Dávida, svojho otca, usadol Šalamún a jeho kraľovanie bolo veľmi upevnené¹³².

(13)A Adónijjáhú, syn Chaggíth, prišiel k Bath-ševe, matke Šalamúna; tá⁴ po-

vedala: Či je tvoj príchod pokojný? A povedal: Pokojný¹³³. (14)A povedal: Mám¹³⁴ k tebe čo prehovoriť¹³⁵. I povedala: Hovor. (15)A povedal: Ty vieš²⁸, že kráľovstvo sa dostalo¹³⁴ mne a na mňa ohľadne kraľovania uprel¹¹⁰, všetok Izráel, svoju tvár, ale kráľovstvo sa obrátilo a dostalo¹³⁴ sa môjmu bratovi, lebo sa mu dostalo¹³⁴ od Hospodina; (16)no⁴ ja sa teraz chystám vyžiadať¹³⁶ si od teba⁵¹ jednu vec¹³⁷, kiez nezamietáš^{3 138} moju tvár. I povedala k nemu: Hovor. (17)A povedal: Povedz, prosím²⁹, Šalamúnovi, kráľovi, lebo tvoju tvár nebude zamietat¹³⁸, nech⁴ mi ráči⁶ dať Avíšag, šúnémsku⁹, za ženu. (18)A Bath-ševa povedala: Dobré, ja za teba ku kráľovi budem hovoriť.

(19)Bath-ševa teda² vstúpila ku kráľovi Šalamúnovi prehovoriť s ním³⁶ za Adónijjáhú; a kráľ jej povstal v ústrety a poklonil sa jej, i usadol na svoj trón a dal pristaviť¹¹⁰ trón pre matku¹³⁹ kráľa, i usadla po jeho pravici a povedala: (20)Ja sa chystám vyžiadať¹³⁶ si od teba⁵¹ jednu malú vec¹³⁷, kiez nezamietáš^{3 138} moju tvár. A kráľ jej povedal: Žiadať, matka moja, lebo tvoju tvár nebudem zamietat¹³⁸. (21)I povedala: Nech sa dáva Avíšag, šúnémska⁹, za ženu Adónijjáhúovi, tvoju bratovi. (22)A kráľ Šalamún odvetil a povedal svojej matke: A načo pre Adónijjáhú¹³⁹ žiadaš Avíšag, šúnémsku? Aj kráľovstvo pre neho¹³⁹ žiadať, veď on je môj brat, starší¹⁴⁰ odo mňa, aj pre neho¹³⁹ aj pre Evjáthára, kňaza¹³⁹, aj pre Jóava, syna¹³⁹ Cerúje! (23)A kráľ Šalamún odpisahal pri Hospodinovi výrok: Takto nech mi Boh robí³ a takto nech pridáva^{3 141}, že¹⁴² Adónijjáhú toto slovo vyslovil proti svojej duši! (24)Teraz teda², *ako že* je živý Hospodín, ktorý ma upevnil¹³² a posadil ma na trón Dávida, môjho otca, a ktorý mi zriadil¹² dom podľa *toho*, ako prehovoril, áno, dnes musí⁶ byť Adónijjáhú usmrtený. (25)To⁴ vybavil kráľ Šalamún skrze¹⁴³ Benájáhú, syna Jehójádu; ten⁴ sa na neho vrhol¹⁴⁴, takže⁴ umrel.

(26)A Evjáthárovi, kňazovi, kráľ povedal: Choď *do* Anáthóth¹⁴⁵ na svoje polia, lebo ty si hoden¹⁴⁶ smrťou, ale ťa nechcem⁶ v tento deň usmrtiť, lebo si pred tvárou Dávida, môjho otca, nosil¹¹ skrinku¹⁴⁷

Pána¹⁴⁸, Hospodina, a že si sa natrápil všetkým, čím sa natrápil¹⁴⁹ môj otec. (27) Tak⁴ vyhnal¹⁵⁰ Šalamún Evjáthára z postavenia kňaza¹⁵¹ Hospodinovi, na naplnenie slova Hospodina, ktoré vyslovil o dome Éliho v Šíle.

(28) A tá zvest⁶⁰⁸ došla až k Jóávi; Jóáv sa totiž bol naklonil¹⁵² za Adónijom, hoci⁴ za Avšálómom sa nebol naklonil¹⁵². Prchol teda² Jóáv do stanu Hospodina a chytil sa rohov⁸⁷ oltára. (29) I bolo kráľovi Šalamúnovi oznámené⁴³, že Jóáv prchol do stanu Hospodina, a hľa, je vedľa oltára. Šalamún teda² poslal Benájáhúa, syna Jehójádu, výrok: Choď, vrhni sa na neho¹⁴⁴. (30) A Benájáhú vstúpil do stanu Hospodina a povedal k nemu: Takto povedal kráľ: Vyjdi¹⁵³. I povedal: Nie, lež¹⁵⁴ chcem⁶ umrieť tu. Benájáhú teda² odovzdal¹⁵⁵ slovo kráľovi výrok: Tak prehovoril Jóáv a tak mi odvetil. (31) A kráľ mu povedal: Sprav podľa toho, ako prehovoril, a vrhni sa na neho¹⁴⁴ a pochovaj ho, nech⁴ snímeš¹⁵⁶ zo mňa⁹⁵ a z domu⁹⁵ môjho otca nevinnú¹⁵⁷ krv^{112 113 158}, ktorú Jóáv preliel. (32) A Hospodin vráti jeho krv¹⁵⁸ na hlavu jeho, ktorý sa vrhol na dvoch mužov¹⁴⁴ spravodlivejších a lepších od neho a pozabíjal ich mečom, a nie že môj otec Dávid vedel²⁸, Avnéra, syna Néra, veliteľa³⁹ vojska⁴⁰ Isráéla, a Amásu, syna Jethera, veliteľa³⁹ vojska⁴⁰ Júdu, (33) a ich krv^{112 113 158} sa navždy⁵⁶ vráti na hlavu Jóáva a na hlavu jeho semena, no⁴ Dávidovi a jeho semenu a jeho domu a jeho trónu sa od Hospodina¹⁵⁹ navždy¹⁶⁰ bude dostávať¹⁹⁴ pokoja. (34) Benájáhú, syn Jehójádu, teda² vystúpil⁶¹ a vrhol sa na neho¹⁴⁴ a usmrtil ho, a pochoval¹⁶¹ ho v jeho dome v pustine; (35) a kráľ miesto neho nad vojskom⁴⁰ dosadil¹¹⁶ Benájáhúa, syna Jehójádu, a Cádóka, kňaza, dosadil¹¹⁶ kráľ miesto Evjáthára.

(36) A kráľ poslal a dal povolať^{54 162} Šimeího a povedal mu: Zbuduj si v Jerúsáleme dom a usídlí sa tam, a nesmieš⁶ odtiaľ nikam¹⁶³ vychádzať¹⁵³, (37) lebo⁴ v deň tvojho vyjdenia¹⁵³, keď⁴ budeš prekračovať potok¹⁶⁴ Kidrón, sa stane¹⁹⁴, – musíš⁶ nepochybne¹⁶⁵ vedieť, – že istotne¹⁶⁶ budeš musieť⁶ umrieť, tvoja krv¹⁵⁸ bude na tvojej hlave. (38) A Šimeí kráľovi povedal: To slovo

je dobré; podľa toho, čo môj pán, kráľ, vyslovil, tak bude tvoj nevoľník konať. A Šimeí poveda dñí býval²⁸ v Jerúsáleme, (39) ale po uplynutí¹⁶⁷ troch rokov sa stalo¹⁹⁴, že⁴ Šimeímu utiekli dvaja nevoľníci k Áchíšovi, synovi Maachu, kráľovi Gathu; to⁴ Šimeímu oznámili⁴³ výrok: Hľa, tvoji nevoľníci sú v Gathe. (40) A Šimeí vstal a osedlal svojho osla a pobral sa do Gathu k Áchíšovi hľadať svojich nevoľníkov, a pobral sa Šimeí a svojich nevoľníkov z Gathu priviedol. (41) A Šalamúnovi bolo oznámené⁴³, že sa Šimeí pobral z Jerúsálema do Gathu a vrátil sa; (42) a kráľ poslal a dal Šimeího povolať^{54 162} a povedal k nemu: Či som tá nezaviazal prísahou pri Hospodinovi, keď⁴ som proti tebe dôrazne vyhlásil¹⁶⁸ výrok: V deň tvojho vyjdenia¹⁵³, keď⁴ sa kamkoľvek¹⁶³ budeš poberať, musíš⁶ nepochybne¹⁶⁵ vedieť, že istotne¹⁶⁶ budeš musieť⁶ umrieť? A povedal si ku mne: To slovo je dobré, počul som. (43) Prečo si teda² nedodržiaval⁹⁷ prísahu pri Hospodinovi¹²⁵ a rozkaz, ktorým som na teba vložil povinnosť¹⁶⁹? (44) A kráľ k Šimeímu povedal: Ty vieš²⁸ o všetkom zlom¹⁷⁰, o ktorom¹⁷⁰ vieš²⁸ tvoje srdce, ktoré si vykonal Dávidovi, môjmu otcovi, ale Hospodin všetko tvoje zlé vráti na tvoju hlavu, (45) no⁴ kráľ Šalamún bude požehnaný a trón Dávida bude pred tvárou Hospodina navždy¹⁶⁰ upevnený¹³². (46) A kráľ rozkázal Benájáhúovi, synovi Jehójádu; ten vyšiel¹⁵³ a vrhol sa na neho¹⁴⁴, takže⁴ umrel. I bolo kráľovstvo upevnené¹³² v ruke Šalamúna.

3 A Šalamún sa spriaznil¹⁷¹ s faraónom, kráľom Egypta, lebo⁴ pojal dcéru faraóna a uviedol ju do mesta Dávida¹³¹ na dobu do svojho dokončenia⁷¹ budovania svojho domu a domu Hospodina a múru¹⁷² Jerúsálema vókol. (2) Ibaže obeťovali, ľud, na výšinách¹⁰¹⁰, lebo až do oných dní nebol zbudovaný dom menu Hospodina; (3) no⁴ Šalamún Hospodina miloval²⁸, takže chodil⁴⁴ v ustanoveniach⁹⁹ Dávida, svojho otca, ibaže on obeťoval a na dym menil¹⁷³ na výšinách¹⁰¹⁰.

(4) I odišiel kráľ do Giveóna obetovať tam, lebo to⁷⁹ bola veľká¹⁷⁴ výšina¹⁰¹⁰; na onom oltári vzniesol¹⁷⁵ Šalamún tisíc vzostupných obetí¹⁷⁶. (5) V Giveóne sa Šalamú-

novi v sne za noci ukázal Hospodin; a Boh povedal: Požiadať – čo ti mám⁶ dať? (6) A Šalamún povedal: Ty si uskutočnil¹² so svojím nevoľníkom Dávidom, mojím otcom, veľkú láskavosť¹²³ podľa toho, ako pred tvou tvárou s tebou chodil²⁸ v pravde¹⁷⁷ a v spravodlivosti a v úprimnosti¹⁷⁸ srdca, a zachoval⁹⁷ si mu túto veľkú láskavosť¹²³, že⁴ si mu dal syna sediaceho na jeho tróne, ako tohto dňa. (7) A teraz si, Hospodine, môj Bože, svojho nevoľníka uviedol v kráľovanie⁷⁸ miesto Dávida, môjho otca, a ja som mladý¹⁷⁹ chlapec¹⁸⁰, neviem vychádzať¹⁵³ ani vstupovať¹⁸¹, (8) a tvoj nevoľník je vprostred tvojho ľudu, ktorý si vyvolil¹⁸² ľudu mnohého, ktorý z príčiny množstva nemôže⁶ byť zrátaný¹⁸³ ani spísaný¹⁸⁴. (9) Kiež teda² svojmu nevoľníkovi ráčiš³⁶ dať pozorné¹⁸⁵ srdce na súdenie tvojho ľudu, na rozlišovanie medzi dobrým a medzi zlým – áno, kto bude môcť súdiť tento tvoj početný¹⁸⁶ ľud?

(10) I bolo to slovo Pánov^{148 187} vhod¹⁸⁸, že Šalamún požiadal o túto vec; (11) Boh k nemu teda² povedal: Pretože si požiadal o túto vec a nevyžiadal si si veľa dní¹⁸⁹ a nevyžiadal si si bohatstvo a nepožiadal si o žitie³² svojich nepriateľov, lež⁴ si si vyžiadal pochopenie¹⁹⁰ na načúvanie pri súde, (12) hľa, spravil som¹⁹¹ podľa tvojho slova; hľa, dal som¹⁹¹ ti srdce múdre a rozumne^{190 192}, takže tebe podobný¹⁹³ sa nevyskytol¹⁹⁴ pred tebou¹⁹⁵ a nebude povstávať tebe podobný¹⁹³ po tebe; (13) a tiež som ti dal¹⁹¹, o čo si nepožiadal – aj bohatstvo aj slávu¹⁹⁶, takže za všetky tvoje dni sa medzi kráľmi nevyskytne¹⁹⁴ nikto¹⁰⁷ podobný¹⁹³ tebe. (14) A ak budeš chodiť mojimi cestami na zachovávanie⁹⁷ mojich ustanovení⁹⁹ a mojich rozkazov podľa toho, ako chodil²⁸ Dávid, tvoj otec, budem aj² predlžovať tvoje dni. (15) A Šalamún precitol, a hľa, sen. I prišiel v Jerúsalem a zastal pred skrinkou zmluvy Pána^{148 187} a dal sa vznášať¹⁷⁵ vzostupné obete¹⁷⁶ a konať¹⁹⁷ obete pokojných hodov¹⁹⁸ a všetkým svojim služobníkom usporiadal¹² hostinu¹⁹⁹.

(16) Vtedy ku kráľovi prišli dve ženy, neviestky²⁰⁰, a zastali pred jeho tvárou; (17) a jedna tá žena povedala: Prosím²⁰¹, môj pane, ja a táto žena bývame v jednom dome, i porodila som v tom dome pri nej

(18) a v tretí deň po mojom pôrode²⁰² sa stalo¹⁹⁴, že⁴ porodila aj táto žena. A *boli sme* my spolu, okrem nás dvoch v dome nebolo s nami v dome cudzieho²⁰³. (19) A syn tejto ženy v noci umrel, pretože na neho *naľahla*; (20) i vstala vprostred noci a vzala môjho syna odo²⁰⁴ mňa, kým⁴ tvoja služobná spala, a vložila ho v svoju náruč⁷, a svojho syna, mŕtveho, vložila v moju náruč⁷. (21) A keď som za rána vstala svojho syna nadojiť, hľa³³ – mŕtvy, ale keď som sa na neho za rána pozorne zahľadela¹⁹², hľa³³, nebol²⁸ to môj syn, ktorého som porodila. (22) A tá druhá²⁰⁵ žena povedala: Nie, lež¹⁵⁴ ten živý je môj syn a ten mŕtvy tvoj syn. Ale táto vravela: Nie, lež¹⁵⁴ ten mŕtvy je tvoj syn a ten živý môj syn. Tak⁴ pred tvárou kráľa hovorili²⁸ (23) a kráľ povedal: Táto vraví: Toto²⁰⁶ je môj syn, ten živý, a tvoj syn je ten mŕtvy; a táto vraví: Nie, lež¹⁵⁴ tvoj syn je ten mŕtvy a môj syn ten živý. (24) I povedal kráľ: Podajte²⁰⁷ mi meč. Priniesli teda² meč pred tvár kráľa (25) a kráľ povedal: Rozseknite to živé dieťa²⁰⁸ na dve a dajte jednej polovicu a jednej polovicu. (26) Tu⁴ ku kráľovi povedala tá žena, ktorej syn *bol* ten živý, lebo sa nad jej synom vznietili jej vnútorné city²⁰⁹, áno⁴, povedala: Prosím²⁰¹, môj pane, dajte to živé dieťa²⁰⁸ jej, nech⁴ ho nijako²¹⁰ neusmrcujete! A táto vravela: Nemá⁶ patriť¹⁹⁴ ani mne ani tebe, rozseknite. (27) I ujal sa kráľ slova²¹¹ a povedal: Dajte to živé dieťa²⁰⁸ onej žene²¹² a nijako²¹⁰ ho nebudete⁶ usmrcovať – ona je jeho matka. (28) A všetok Izráel počul o rozsudku^{100 170}, ktorým kráľ rozsúdil, i pocítili pred tvárou⁸⁶ kráľa bázeň⁸⁵, lebo zistili²¹³, že v jeho vnútri je Božia múdrosť na vykonávanie súdu¹⁰⁰.

4 Stal sa¹⁹⁴ teda² Šalamún kráľom nad všetkým Izráelom; (2) a toto²⁰⁶ *boli* hodnostári³⁹, ktorých mal¹³⁴: Kňazom²¹⁴ *bol* Azarjáhú, syn Cádóka, (3) kancelármi²¹⁵ Elíchóref a Achijjá, synovia Šišu, zapisovateľom²¹⁶ Jehóšáfát, syn Achílúda, (4) a nad vojskom⁴⁰ Benájáhú, syn Jehójádu, a kňazmi Cádók a Evjáthár (5) a nad správcami²¹⁷ Azarjáhú, syn Náthána, a ministrom²¹⁸ Závúd, syn Náthána, priateľ²¹⁹ kráľa; (6) a nad domom²²⁰ Achíšár a nad robotou²²¹ Adóníráam, syn Avdu.

(7)A Šalamún mal¹³⁴ dvanásťtisíc správco-
cov²¹⁷ nad všetkým Izráelom, ktorí⁴ záso-
bovali^{28 222} kráľa a jeho dom; mesiac v roku
pripadalo¹⁹⁴ zásobovanie^{222 223} na jedné-
ho²²⁴; (8)a toto²⁰⁶ boli ich mená: Ben-
Chúr²²⁵, v pohorí²²⁶ Efrájima; (9)Ben-
Deker²²⁵, v Mákaci a v Šalvíim a v Béth-
šemeši a Élón-Béth-chánáne; (10)Ben-
Chesed²²⁵ v Arubbóth²²⁷, tomu⁷⁹ *podlieha-*
*lo*²²⁸ Sóchó a všetka zem Chefer; (11)Ben-
Avinádáv²²⁵, *tomu* celá pahorkatina Dóra;
tomu⁷⁹ sa dostala¹⁹⁴ za ženu Táfat, dcéra
Šalamúna; (12)Baaná, syn Achilúda,
tomu Taanách a Megiddó a všetok Béth-
šeán, ktorý je smerom k Carthánu zdola
voči Jizreelu, od Béth-šeána až po Avél-
Mechólu, až po *oblasť* z druhej strany²²⁹
voči Jokneámu; (13)Ben-Gever²²⁵ v Rá-
móth-Gileáde, tomu⁷⁹ dediny Jáira, syna
Menaššéa, ktoré sú v Gileáde; *podliehal*
*mu*²²⁸ pruh²³⁰ Argóva, ktorý je v Bášáne,
šesťdesiat veľkých miest²³¹ s múrmi^{120 172}
a závorami¹²⁰ z mosadze²³²; (14)Achínádáv,
syn Iddu, v²³³ Machanájim; (15)Achímaac
v Naftálím²³⁴ – aj on pojal za ženu dcéru
Šalamúna, Basmath; (16)Baaná, syn Chú-
šaja, v Ašérovi²³⁴ a v Álóth; (17)Jehóšáfát,
syn Párúacha, v Jissášchárovi²³⁴; (18)Ši-
mei, syn Élu, v Benjáminovi²³⁴; (19)Gever,
syn Uriho, v zemi Gileád – zem²³⁵ Síchóna,
kráľa Emóriho⁶⁵, a Óga, kráľa Bášána,
a *bol* jeden správca^{217 236}, ktorý *bol* v tej
zemi.

(20)A Júdu a Izráela *bolo* veľa²³⁷,
ohľadne množstva ako piesku, ktorý je
pri mori, i jedli a pili a veselili sa.

(21)²³⁸I vládol²³⁹ Šalamún nad²⁴⁰ všetký-
mi kráľovstvami od Rieky²⁴¹ po zem Peliš-
tín²⁴² a po pomedzie⁸ Egypta; po všetky
dni jeho života²⁴³ prinášali²⁴⁴ dary^{120 245 246}
a slúžili²⁴⁷ Šalamúnovi. (22)A strava²⁴⁸
Šalamúna na jeden deň bola²⁸: tridsať kó-
rov²⁴⁹ jemnej múky a šesťdesiat kórov²⁴⁹
hrubej múky, (23)desať krmených kusov
hovädzieho dobytká a dvadsať kusov
hovädzieho dobytká z paše a sto kusov drob-
ného dobytká okrem jeleňov^{120 250 251} a ga-
ziel¹²⁰ a jachmúrov^{120 252} a tučnej²⁵³ hy-
diny²⁵⁴. (24)On totiž mal moc²⁵⁵ na všetkej
tejto strane^{256 257} Rieky²⁴¹, od Tífsachu až
po Gazzu, nad²⁴⁰ všetkými kráľmi tejto
strany^{256 258} Rieky²⁴¹, a dostalo sa¹⁹⁴ mu po-

koja zo všetkých strán²²⁹, zovšadiaľ všo-
kol²⁵⁹. (25)A po všetky dni Šalamúna bý-
val²⁸ Júda a Izráel bezpečne, každý⁸⁴ pod
svojím viničom a pod svojím figovníkom,
od Dána²³⁴ až po Beér-ševu. (26)A Šalamún
mal^{128 260} štyridsaťtisíc stajní²⁶¹ koní k svo-
jim vozidlám^{120 262} a dvanásťtisíc jazd-
cov²⁶³; (27)a tamti²⁶⁴ správcovia²¹⁷ zásobo-
vali^{28 222} kráľa Šalamúna a každého, kto⁶⁵⁹
k stolu kráľa Šalamúna pristupoval³⁶,
každý⁸⁴ v svojom mesiaci, nedopúšťali ne-
dostatok ničoho²⁶⁵; (28)a prinášali jač-
meň a slamu koňom a bežcom^{120 266} na
miesto²⁶⁷, kde boli²⁶⁸, každý⁸⁴ podľa svojej
povinnosti¹⁰⁰.

(29)A Boh dal Šalamúnovi veľmi veľa²⁶⁹
múdrosti a chápvosti a obsiahlosť²⁷⁰
rozumu²⁷¹ ako piesok, ktorý je na brehu²⁷²
mora, (30)takže⁴ múdrosť Šalamúna
bola väčšia²⁷³ od múdrosti všetkých synov
východu a od všetkej múdrosti Egypta,
(31)lebo bol²⁸ múdrejší od všetkých
ľudí²⁷⁴, od Éthána, Ezráchího¹²⁴, a Hémána
a Kalkóla a Dardu, synov Máchóla, a jeho
chýr²⁷⁵ sa dostal¹⁹⁴ medzi všetky národy všo-
kol. (32)I prehovoril tritisíc prísloviami
a jeho piesní bolo²⁸ päť a tisíc, (33)a ho-
voril²⁸ o stromoch, od cédra, ktorý je na
Levánóne²⁷⁶, až po yzop²⁷⁷, ktorý vyrastá²⁷⁸
na múre, a hovoril²⁸ o zveri²⁷⁹ a o letún-
stve²⁸⁰ a o plazivom²⁸¹ tvorstve²⁸⁰ a o ry-
bách. (34)A zo všetkých národností²⁸²
prichádzali²⁸ múdrosť Šalamúna počúvať,
od všetkých kráľov⁵¹ zeme, ktorí o jeho
múdrosti¹⁷⁰ počuli.

5 A Chírám, kráľ Córa²⁸³, k Šalamúnovi
poslal svojich služobníkov, lebo po-
čul, že ho pomazali za kráľa miesto jeho
otca; Chírám totiž bol²⁸ vždy²⁸⁴ Dávidovi
priateľom²⁸⁵. (2)A Šalamún Chírámovi
odkázal²⁸⁶ výrok: (3)Ty vieš²⁸ o Dávi-
dovi, mojom otcovi¹⁷⁰, že nemohol menu
Hospodina, svojho Boha, budovať dom
z príčiny²⁸⁷ bojovania^{114 288}, ktorým²⁸⁹ ho
obklopovali²⁸, než ich Hospodin položil¹¹⁰
pod chodidlá²⁹⁰ jeho nôh. (4)No⁴ mne te-
raz Hospodin, môj Boh, dal zo všetkých
strán²⁵⁹ klud²⁹¹, niet protivníka a niet zlej
prihody²⁹², (5)takže⁴, hľa, ja, – zamýš-
ľam²⁹³ menu Hospodina, svojho Boha,
dom zbudovať podľa toho, ako Hospodin
k Dávidovi, môjmu otcovi, prehovoril

výrokom: Tvoj syn, ktorého miesto teba chcem⁶ uviesť¹¹⁶ na tvoj trón, on bude dom môjmu menu budovať. (6) Teraz teda² rozkáž, nech⁴ mi z Levánóna²⁷⁶ vytínajú¹⁰⁸ cédre, a moji nevoľníci budú s tvojimi nevoľníkmi a mzdu tvojich nevoľníkov ti budem dávať podľa všetkého, čo budeš požadovať²⁹⁴, lebo ty vieš²⁸, že medzi nami niet nikoho¹⁰⁷ vediaceho vytínať¹⁰⁸ stromy tak ako Cidónim¹²⁴.

(7) A ako počul Chiráram⁴⁵ slová Šalamúna, stalo sa¹⁹⁴, že sa veľmi zaradoval a povedal: *Nech je dnes velebený⁸¹ Hospodin, ktorý dal Dávidovi múdreho syna nad týmto početným ľudom!* (8) A Šalamúnovi Chiráram odkázal²⁸⁶ výrokom: Počul som, čo si mi odkázal²⁸⁶; ja chcem⁶ uskutočniť¹² všetko tvoje želanie²⁹⁵ ohľadne stromov²⁹⁶ cédrových a ohľadne stromov²⁹⁶ cyprusových. (9) Moji nevoľníci ich budú znášať¹²¹ z Levánóna²⁷⁶ k moru a ja ich budem ako plte²⁹⁷ po mori dopravovať¹¹⁰ až na miesto²⁶⁷, ktoré mi budeš chcieť⁶ odkazom určiť²⁹⁸, a tam ich budem rozoberať a ty ich budeš odnášať¹¹; a ty budeš uskutočňovať¹² moje želanie²⁹⁵ ohľadne dodávania stravy²⁴⁸ môjmu domu¹²⁵. (10) Chiráram sa teda² stal¹⁹⁴ Šalamúnovi dodávateľom stromov²⁹⁶ cédrových a stromov²⁹⁶ cyprusových, všetkého²⁹⁹, čo si žiadal³⁰⁰, (11) a Šalamún dával²⁸ Chiráramovi dvadsaťtisíc kórov²⁴⁹ pšenice, obživu pre jeho dom³⁹, a dvadsať kórov²⁴⁹ oleja z rozdrvenia³⁰¹; toľko³⁰² dával²⁸ Šalamún Chiráramovi rok po³⁰³ roku.

(12) A Hospodin dával²⁸ Šalamúnovi múdrosť podľa toho, ako k nemu prehovoril, a medzi Chiráramom a medzi Šalamúnom bol²⁸ mier a oni dvaja uzavreli³⁰⁴ zmluvu. (13) A kráľ Šalamún do všetkého Izráela odvádzal^{128 305} robotníkov³⁰⁶, i bolo²⁸ robotníkov³⁰⁶ tridsaťtisíc mužov (14) a do Levánóna²⁷⁶ ich posielal²⁸ desaťtisíc na mesiac po zmenách, mesiac boli v Levánóne²⁷⁶ a dva mesiace doma³⁰⁷; a nad robotou²²¹ bol Adóniráram. (15) A v pohorí²²⁶ mal^{28 260} Šalamún sedemdesaťtisíc nosičov¹¹, nákladných³⁰⁸, a osemdesaťtisíc lámačov kameňa³⁰⁹, (16) okrem Šalamúnových³¹⁰ vedúcich^{39 251 311} správcov²¹⁷, ktorí boli nad prácou³¹², tritisíc a tristo tých, ktorí⁶⁵⁹ mali moc²⁵⁵ nad²⁴⁰ ľudom, nad²⁴⁰ činnými^{12 313}

v práci^{312 314}. (17) A kráľ rozkázal, nech⁴ naviplamujú veľkých kameňov, akostných³¹⁵ kameňov, na založenie²³⁶ domu, kameňov s otesávaním¹²⁵. (18) A Šalamúnovi budovatelia a Chiráramovi budovatelia a Givlím^{124 317} osekováli²⁸ a pripravovali^{128 322} dreva²⁹⁶ a kamene na budovanie domu.

6 A o³⁰³ osemdesiat rokov a štyristo rokov po³¹⁸ vyjdení¹⁵³ detí³¹⁹ Izráela zo zeme Egypta, v štvrtom roku – v mesiaci Ziv³²⁰, to⁷⁹ je druhý mesiac, – po³¹⁸ začatí kraľovania³²¹ Šalamúna nad Izráelom sa stalo¹⁹⁴, že sa dal³²² budovať dom Hospodinovi.

(2) A dom, ktorý kráľ Šalamún Hospodinovi zbudoval, – jeho dĺžka šesťdesiat laktov³²³ a jeho šírka dvadsať a jeho výška tridsať laktov³²³, (3) a predsieň v priechli³²⁴ chrámu^{325 326} domu – dvadsať laktov³²³ jej dĺžka po³²⁴ šírke domu, desať laktov^{323 327} jej šírka v priechli³²⁴ domu. (4) A na dome zriadil^{12 322} okná s uzatvárateľnými³²⁸ výhľadmi^{125 329} (5) a na stenu domu pribudoval³²² poschodia¹²⁰, vókol stien domu, vókol k chrámu^{325 326} a k siení slova³³⁰ vókol zriadil^{12 322} bočné miestnosti³³¹: (6) Spodné poschodie, jeho šírka päť laktov^{323 327}, a prostredné, jeho šírka šesť laktov^{323 327}, a tretie, jeho šírka sedem laktov^{323 327}, lebo navonok³³² na dome vókol urobil^{116 322} uberania hrúbky³³³, aby nebolo zasahovania do stien³³⁴ domu; (7) a pri svojom budovaní³³⁵ bol dom budovaný²⁸ z kameňov upravených^{122 336} po vylomení³³⁷, takže⁴ v dome pri jeho budovaní³³⁵ nebolo²⁸ počť kladivá ani sekeru, žiadny³³⁸ nástroj^{339 340} zo železa. (8) Vchod³⁴¹ do prostredných³⁴² bočných miestností^{120 125 331} bol na pravej strane³⁴³ domu, i vystupoval⁶¹ na prostredné poschodie a od prostredného do tretích točitými schodišťami. (9) A keď dom dobudoval³²² a dohotovil^{70 322} ho, pokryl^{133 322 344} dom doskami, ich⁴ radmi³⁴⁵, použitím dreva cédrov²⁴⁶, (10) a na celý dom pribudoval poschodia¹²⁰, výška každého³⁴⁷ päť laktov³²³, ktoré⁴ sa drevami²⁹⁶ cédrov držalo^{28 334} domu.

(11) I dostalo sa¹⁹⁴ k Šalamúnovi slovo Hospodina, výrok: (12) Tento dom, ktorý ty buduješ, – ak budeš chodiť v mojich ustanoveniach⁹⁹ a vykonávať moje predpisy¹⁰⁰ a dbať⁹⁷ na všetky moje rozkazy

na chodenie v nich, vtedy⁴ pri tebe³⁴⁸ budem potvrdzovať¹⁰⁵ svoje slovo, ktoré som vyslovil k Dávidovi, tvojmu otcovi, (13) a budem sa chcieť⁶ usadiť³⁴⁹ vprostred detí³¹⁹ Izráela a nebudem svoj ľud, Izráela, opúšťať.

(14) Šalamún teda² dobudoval dom a dohotovil⁷⁰ ho (15) tak⁴, že dobudoval³⁵⁰ steny domu zvnútra³⁵¹ trámami^{331 352} z cédrov, od dlážky domu po steny strechy³⁴⁴ zvnútra³⁵¹ ich vyložil³⁵³ drevom, a dlážku domu vyložil³⁵³ trámami^{331 352} z cyprusov. (16) A dobudoval³⁵⁰ dvadsať laktov³²³ najvnútornejších miest³⁵⁴ domu trámami^{331 352} z cédrov, od dlážky po steny; to⁴ mu³⁵⁵ zvnútra³⁵¹ vybudoval v sieň slova³³⁰, v najsvätejšiu svätyňu³³⁰; (17) a dom, to⁷⁹ jest chrám^{325 326} vpredu³⁵⁶, mal²⁸ rozmer³⁵⁷ štyridsať laktov^{323 327}, (18) A na dome vnútri³⁵⁸ bolo cédrové drevo³⁵⁹ s vyrezávaním³⁶⁰ tekvice³⁶¹ a rozvítých³⁶² kvetov³⁶³; všetko bolo cédrové drevo³⁵⁹, nebolo kameňa, ktorý by sa dal vidieť. (19) A vprostred³⁶⁴ domu zvnútra^{358 365} upravil¹³² sieň slova³³⁰ na uloženie¹¹⁶ tam skrinky¹⁴⁷ zmluvy Hospodina; (20) a sieň slova³³⁰ vnútri³⁶⁶: Dvadsať laktov³²³ dĺžka a dvadsať laktov³²³ šírka a dvadsať laktov³²³ jej výška, a potiahol³⁵³ ju čistým³⁶⁷ zlatom; a potiahol³⁵³ oltár z cédrového dreva³⁵⁹; (21) aj dom potiahol³⁵³ Šalamún zvnútra^{358 365} čistým³⁶⁷ zlatom, a pred sieňou³⁶⁸ slova³³⁰ zriadil prehradenie³⁶⁹ reťazmi zo zlata a potiahol³⁵³ ju zlatom, (22) a zlatom potiahol³⁵³ celý dom, do úplnosti³⁷⁰ celého domu, aj celý oltár, ktorý bol pri sieni slova³³⁰, potiahol³⁵³ zlatom.

(23) A do siene³⁷¹ slova³³⁰ zhotovil¹² dvoch kerúbov z drier²⁹⁶ oleja³⁷², výška každého³⁴⁷ desať laktov³²³, (24) a jedného krídla kerúba bolo päť laktov³²³ a druhého krídla kerúba päť laktov³²³, desať laktov³²³ od konca³⁷³ jeho krídel až po koniec³⁷³ jeho krídel, (25) a desať laktov^{323 328} druhý kerúb, obaja kerubi mali¹³⁴ jednu mieru a jeden tvar³⁷⁴; (26) Výška jedného kerúba bola desať laktov^{323 328} a tak aj druhého kerúba. (27) A tých kerúbov dal v stred vnútorného³⁷⁵ domu³⁷⁶, i rozpáli³⁷⁷ krídla kerúbov, takže⁴ krídlo jedného dosahovalo na³⁷⁸ stenu a krídlo druhého kerúba dosahovalo na³⁷⁸ druhú stenu a ich krídla dosahovali ku^{378 379} stredu domu, krídlo

ku³⁷⁹ krídlu. (28) A potiahol³⁵³ tých kerúbov zlatom.

(29) A všetky steny domu dookola vyrezal³⁸⁰ rytinami³⁸¹ rezieb³⁶⁰ kerúbov a paliem a rozvítých³⁶² kvetov³⁶³, zvnútra^{358 365 382} aj navonok³³², (30) a dlážku domu potiahol³⁵³ zlatom, dovnútra³⁵⁸ a navonok³³², (31) A zhotovil¹² vchod³⁴¹ do siene¹²⁵ slova³³⁰, dvere³⁸³ z drier²⁹⁶ oleja³⁷², vrchný trám³⁸⁴ a veraje – päťuholník³⁸⁵, (32) a obe krídla dverí³⁸⁶ boli z drier²⁹⁶ oleja³⁷² a vyrezal³⁸⁰ na nich rezby³⁶⁰ kerúbov a paliem a rozvítých³⁶² kvetov³⁶³; to⁴ potiahol³⁵³ zlatom – to zlato naniesol³⁸⁷ na kerúbov a palmy. (33) Tak aj ku vchodu³⁴¹ do chrámu^{125 325 326} zhotovil¹² veraje z drier²⁹⁶ oleja³⁷², do tvaru^{51 388} štvoruholníka³⁸⁵, (34) a dvojité³⁸⁹ krídla dverí³⁸⁶ z drier²⁹⁶ cyprusov, dva okrúhle³⁹⁰ čapy³³¹ – jedno krídlo dverí^{386 391}, a dve okrúhle³⁹⁰ ložiská³⁹² – druhé krídlo dverí^{386 393}; (35) a vyrezal³⁸⁰ kerúbov a palmy a rozvité³⁶² kvety³⁶³; to⁴ potiahol³⁵³ zlatom vhodným³⁹⁴ na to, čo bolo⁶⁹⁵ vyryté³⁹⁵.

(36) A zbudoval vnútornú³⁵⁸ ohradu³⁹⁶ z troch vrstiev³⁹⁷ kvádrov^{120 398} a jednej vrstvy³⁹⁷ otesaných¹⁰⁸ brvn³⁹ z cédrov.

(37) I bol dom Hospodina založený³¹⁶ v štvrtom roku, v MESIACI Ziv³²⁰, (38) a v jedenástom roku, v MESIACI Búl³⁹⁹, to⁷⁹ je ôsmy mesiac, bol dom dohotovený⁷⁰ podľa všetkých jeho sa týkajúcich pokynov⁴⁰⁰ a podľa všetkého jeho sa týkajúceho plánu⁴⁰⁰; budoval^{28 322} ho teda² po sedem rokov.

7 A svoj dom budoval²⁸ Šalamún po trinásť rokov, než⁴ ho dohotovil⁷⁰. (2) Zbudoval teda² dom leša Levánóna²⁷⁶, jeho dĺžka sto laktov³²³ a jeho šírka päťdesiat laktov³²³ a jeho výška tridsať laktov³²³, na štyroch⁴⁰¹ radoch³⁹⁷ stĺpov z cédrov, a na tých stĺpoch boli otesané¹⁰⁸ brvná z cédrov; (3) to⁴ pokryl³⁴⁴ drevom cédra³⁵⁹ zvrchu na bočných miestnostiach^{331 402}, ktoré boli na tých stĺpoch – štyridsať a päť, pätnásť v rade³⁹⁷. (4) A výhľady³²⁹ – tri rady³⁹⁷, svetelný otvor voči svetelnému otvoru⁴⁰³, trikrát. (5) A všetky vchody³⁴¹ a veraje boli štvorcové⁴⁰⁴, aj výhľady^{120 329 405}, totiž⁴ zájonné náprotivky¹²⁰ – svetelný otvor voči svetelnému otvoru⁴⁰³, trikrát.

(6) A zriadil¹² stĺpovú predsieň⁴⁰⁶, jej dĺžka päťdesiat laktov³²³ a jej šírka tridsať

laktov³²³, a predsieni pred³²⁴ nimi⁴⁰⁷, aj stĺpy a schody⁴⁰⁸ pred³²⁴ nimi⁴⁰⁷. (7) A zriadil¹² trónnu predsien⁴⁰⁶, kde súdil, predsien¹⁰⁰ súdu¹⁰⁰; tá⁴ bola od dlážky po dlážku⁴⁰⁹ pokrytá³⁴⁴ drevom cédra³⁵⁹.

(8) A jeho dom, kde mal⁶ bývať, na inom²⁰⁵ nádvorí^{396 410}, k vnútrajšku predsieni⁴¹¹, bol²⁸ vypracovaním¹² ako tento⁴¹²; aj dom pre dcéru¹⁹⁹ faraóna, ktorú Šalamún pojal, upravil¹² ako túto predsien.

(9) Toto všetko bolo⁴¹³ z akostných³¹⁵ kameňov s otesávaním¹²⁵ podľa rozmerov, pilených pilou, zdnu aj zvonku⁴¹⁴ a od základov po povaly⁴¹⁵ a zvonku⁴¹⁴ po veľkú ohradu³⁹⁶. (10) A založené³¹⁶ bolo akostnými³¹⁵ kameňmi, veľkými kameňmi, kameňmi desať laktov³²³ a kameňmi osem laktov³²³, (11) a zvrchu boli akostné³¹⁵ kamene s otesávaním¹²⁵ podľa rozmerov a drevo cédra³⁵⁹. (12) A veľká ohrada³⁹⁶ vôkol bola z troch vrstiev³⁹⁷ kvádrov^{120 398} a jednej vrstvy³⁹⁷ otesaných¹⁰⁸ brván z cédrov; tak aj ohľadne vnútornej³⁵⁸ ohrady³⁹⁶ domu Hospodina a ohľadne predsieni domu.

(13) A Šalamún poslal a dal z Córa²⁸³ priviesť^{162 207} Chiráma (14) (to⁷⁹ bol syn ženy, vdovy²⁰⁰, z vetvy⁴¹⁶ Naftáliho, a jeho otec bol Córi^{124 283 417}), spracúvateľa⁴¹⁸ mosadze²³², ktorý⁴ bol naplnený múdrosťou a chápatosťou a vedomosťou⁴¹⁹ na vykonávanie všetkého diela^{312 420} v mosadzi²³². Ten⁴ prišiel ku kráľovi Šalamúnovi a dal sa vykonávať všetko svoje dielo³¹². (15) I utvoril⁴²¹ dva stĺpy z mosadze²³², výška jedného⁴²² stĺpa osemnásť laktov³²³ a druhý⁴²² stĺp mohol⁶ obopnúť povrázok dvanásť laktov³²³, (16) a zhotovil¹² dve hlavice z tavenej⁴²³ mosadze²³² na nasadenie¹¹⁶ na vrcholy⁴²⁴ tých stĺpov, výška jednej hlavice päť laktov³²³ a výška druhej hlavice päť laktov³²³; (17) k tým hlaviciam, ktoré boli na vrcholoch^{120 424} stĺpov, mriežky mriežkovej⁴²⁵ práce⁴²⁶, šnúry⁴²⁷ retiazkovej práce⁴²⁶, sedem na jednu hlavicu a sedem na druhú hlavicu. (18) Zhotovil¹² teda² tie stĺpy a dvoma radmi³⁹⁷ vôkol na jedno mriežkovanie⁴²⁵ na pokrytie hlavic, ktoré boli na vrcholoch^{120 424}, granátové jabĺčka⁴²⁸; tak spravil aj² s druhou hlavicou³⁶. (19) A hlavice, ktoré boli na vrcholoch^{120 424} stĺpov, boli ľaliovej práce⁴²⁶ (v predsieni),

štyri lakte³²³. (20) A hlavice na tých dvoch stĺpoch aj zvrchu, pri samej vypukline, ktorá bola za²²⁹ mriežkovaním⁴²⁵, – granátové jabĺčka, dvesto, radmi³⁹⁷ vôkol, na druhej⁴²² hlavici. (21) A postavil⁴²⁹ tie stĺpy k predsieni chrámu^{325 326}, a keď postavil⁴²⁹ pravý stĺp, nazval³³ jeho meno Jáchín⁴³⁰, a keď postavil⁴²⁹ ľavý stĺp, nazval³³ jeho meno Bóaz⁴³¹. (22) A na vrcholoch^{120 424} stĺpov bola ľaliová práca⁴²⁶. Tak⁴ bolo dielo³¹² na stĺpoch¹²⁵ dokončené³⁷⁰.

(23) A zhotovil liate⁴²³ more⁴³², od jeho okraja²⁷² po jeho okraj²⁷² desať laktov^{323 327}, kruhovitý vôkol, a jeho výška päť laktov^{323 327}, a vôkol ho mohla⁶ obopnúť šnúra tridsať laktov^{323 327}, (24) a odspodu voči jeho okraju²⁷² vôkol ho obklopovali tekvice^{361 433}, desať na laketi³²³, obtáčajúce more⁴³² vôkol; v dvoch radoch³⁹⁷ boli tie tekvice³⁶¹, uliate⁴²³ pri jeho uliatí⁴²³. (25) Stálo na dvanástich kusoch hovädzieho dobytku; tri boli čelom⁴³⁴ k severu a tri boli čelom⁴³⁴ k západu⁴³⁵ a tri boli čelom⁴³⁴ k juhu⁴³⁶ a tri boli čelom⁴³⁴ ku vzhádzaniu⁴³⁷, a more⁴³² bolo na nich zvrchu a všetky ich zadky smerovali dovnútra⁴³⁸; (26) a jeho hrúbka – šírka ruky, a jeho okraj²⁷² podľa vypracovania¹² okraja²⁷² čaše, kvetu ľalie. Mohlo⁶ podržať⁴⁵³ dvetisíc bathov⁴³⁹.

(27) A zhotovil desať stojanov z mosadze²³², dĺžka jedného stojana štyri lakte^{323 327} a jeho šírka štyri lakte^{323 327} a jeho výška tri lakte^{323 327}, (28) a toto bolo vypracovanie¹² tých stojanov: Mali¹³⁴ zásteny⁴⁴⁰, a tie zásteny⁴⁴⁰ boli medzi lištami⁴⁴¹, (29) a na tých zástenách⁴⁴⁰, ktoré boli medzi lištami⁴⁴¹, boli levy, hovädzí dobytok a kerúbi; tak aj na lištách⁴⁴¹ zvrchu, a odspodu voči levom a hovädziemu dobytku boli vence, tepaná⁴⁴² práca^{12 443}. (30) A každý⁴⁴⁴ stojan mal¹³⁴ štyri kolesá z mosadze²³² a nápravy z mosadze²³², a jeho štyri uhly⁴⁴⁵ mali¹³⁴ ramená⁴⁴⁶, odspodu voči umývadlu⁴⁴⁷ boli tie ramená⁴⁴⁶ pritavené⁴⁴³; z druhej strany²²⁹ každého⁸⁴ boli vence. (31) A jeho otvor⁴⁴⁸ vnútri⁴¹¹ hlavice⁴⁴⁹, totiž⁴ zvrchu, bol na laketi³²³, i bol jej⁴⁵⁰ otvor⁴⁴⁸ kruhovitý, s vypracovaním¹² za podstavce⁴⁵¹, laketi³²³ a pol lakta³²³, a aj pri jej⁴⁵⁰ otvore^{448 452} boli rezby³⁶⁰, no⁴ ich okraje^{440 453} boli štvorcové⁴⁰⁴, nie kruhové.

(32)A k smeru odspodu voči tým okrajom^{440 453} boli tie štyri kolesá a osi⁴⁵⁴ kolies boli v stojane; a výška jedného kolesa laket³²³ a pol laktá³²³, (33)a vypracovanie¹² tých kolies bolo ako vypracovanie¹² kolies¹²⁰ vozidla²⁶² a ich osi⁴⁵⁴ a ich bahry a ich špice a ich náboje, to všetko bolo uliate⁴²³. (34)A štyri ramená⁴⁴⁶ na štyroch uhloch každého⁴⁴⁴ stojana – tie ramená⁴⁴⁶ boli zo stojana⁴⁵⁵. (35)A v⁴⁵⁶ zvršku⁴²⁴ stojana bolo pol laktá³²³ vyvýšeniny⁴⁵⁷, kruhovité vókol, a na zvršku⁴²⁴ stojana boli jeho držadlá⁴⁵⁴, a zásteny⁴⁴⁰ boli z neho⁴⁵⁵. (36)A na plochy⁴⁵⁸ jeho bokov^{454 459}, totiž⁴ na zásteny⁴⁴⁰, vyrý¹⁴⁶⁰ kerúbov a levy a palmy, podľa voľného miesta na každej^{85 125}, a vence vókol. (37)Takto⁴⁶¹ zhotovil¹² tých desať stojanov; pri nich všetkých bolo jedno uliatie⁴²³, jedna miera, jeden tvar³⁷⁴.

(38)A zhotovil¹² desať umývadiel⁴⁴⁷ z mosadze²³², každé⁴⁴⁴ umývadlo⁴⁴⁷ mohlo⁶ podržať štyridsať bathov⁴³⁹, každé⁴⁴⁴ umývadlo⁴⁴⁷ – štyri lakte^{323 327}, jedno umývadlo⁴⁴⁷ na každý⁴⁴⁴ stojan z tých desiatich stojanov⁴⁶², (39)a dal päť tých stojanov na stranu⁴⁴⁶ domu sprava a päť tých stojanov na stranu⁴⁴⁶ domu zľava, a more⁴³² dal od pravej strany⁴⁴⁶ domu k východu, naproti juhu^{436 463}.

(40)I nazhotovoval¹² Chíróm⁴⁶⁴ misiek^{447 465} a lopatiek a rajníc; tak⁴ Chírám dokončil⁷⁰ vykonávanie všetkej práce³¹², ktorú vykonal pre kráľa Šalamúna¹³⁹ na dome Hospodina: (41)dua stĺpy a dva kalichy hlavíc⁴⁶⁶, ktoré boli na vrcholoch^{120 424} tých stĺpov, a dvoje mriežkovania⁴²⁵ ku pokrytiu dvoch kalichov tých hlavíc⁴⁶⁶, ktoré boli na vrcholoch^{120 424} tých stĺpov, (42)a štyristo granátových jabĺčok na tie dvoje mriežkovania⁴²⁵, na každé⁴⁴⁴ mriežkovanie⁴²⁵ dva rady³⁹⁷ granátových jabĺčok ku pokrytiu dvoch kalichov tých hlavíc⁴⁶⁶, ktoré boli na tých stĺpoch⁴⁶⁷, (43)a desať stojanov a desať umývadiel⁴⁴⁷ na tie stojany, (44)a jedno more⁴³² a dvanaásť kusov hovädzieho dobytku pod tým morom⁴³², (45)a hrnce⁴⁶⁸ a lopatky a rajnice. A všetky tieto predmety³³⁹, ktoré Chírám zhotovil¹² pre kráľa Šalamúna¹³⁹ k domu Hospodina, boli z leštenej mosadze²³²; (46)kráľ ich odlieval⁴²³ v rovine⁴⁶⁹

Jordánu v hutnosti hliny^{470 471} medzi Sukkóth a medzi Carthánom. (47)A Šalamún upustil od váženia všetkých týchto predmetov^{339 472}; z príčiny veľmi veľkého⁴⁷³ množstva nebola²⁸ váha mosadze²³² zisťovaná⁴⁷⁴.

(48)Tiež⁴ zhotovil¹² Šalamún všetky predmety³³⁹, ktoré patrili do domu Hospodina: oltár zo zlata a stôl, na ktorom boli predkladné chleby^{120 475}, zo zlata, (49)a päť svietnikov⁴⁷⁶ sprava⁴⁶³ a päť zľava⁴⁶³ pred sieň³⁶⁸ slova³³⁰, z čistého³⁶⁷ zlata, s kvetmi¹²⁰ a lampami⁴⁷⁷ a štipce zo zlata, (50)a misy a nožnice a panvy⁴⁷⁸ a zhášadlá⁴⁷⁹ z čistého³⁶⁷ zlata, a pánty ku dverám³⁸³ do vnútorného³⁵⁸ domu, k najsvätejšej svätyni³³⁰, a ku dverám⁸²³ domu chrámu^{325 326}, zo zlata.

(51)Tak⁴ bola dovŕšená⁴⁸⁰ všetka práca³¹², ktorú kráľ Šalamún vykonal na dome Hospodina; a Šalamún vniesol veci posvätené Dávidom, jeho otcom¹²⁵; striebro a zlato a náčinia³³⁹ dal v pokladnice^{481 482} domu Hospodina.

8 Vtedy Šalamún zvolal⁴⁸³ starších Isráela a všetky hlavy vetiev⁴¹⁶ a náčelníkov⁴⁸⁴ otcov⁴⁸⁵ detí³¹⁹ Isráela³¹⁰ ku kráľovi Šalamúnovi v Jerúsalem na vynesenie⁶¹ skrinky¹⁴⁷ zmluvy Hospodina z mesta Dávida¹³¹; to⁷⁹ je Cijjón⁴⁸⁶. (2)Všetci muži Isráela sa teda² ku kráľovi Šalamúnovi zišli⁴⁸³ v MESIACI Éthaním⁴⁸⁷ pri slávnosti⁴⁸⁸, to⁷⁹ je siedmy mesiac, (3)a prišli všetci starší Isráela a kňazi skrinku¹⁴⁷ vyzdvihli¹¹ (4)a vynesli⁶¹ skrinku¹⁴⁷ Hospodina a stan stretávania⁴⁸⁹ a všetky zariadenia³³⁹ svätyne⁴⁹⁰, ktoré v stane boli; áno⁴, kňazi a Lévióvcí⁴⁹¹ ich vynesli⁶¹. (5)A kráľ Šalamún a s ním všetko zhromaždenie⁴⁹² Isráela, všetci, ktorí⁶⁵⁹ sa k nemu⁴⁹³ zhromaždili⁴⁸⁹ pred skrinkou^{147 368}, obetovali drobný dobytok a hovädzí dobytok, kusy, ktoré z príčiny množstva nemohli⁶ byť spísané¹⁸⁴ ani zrátané¹⁸³. (6)A kňazi vniesli skrinku¹⁴⁷ zmluvy Hospodina na jej miesto²⁶⁷ do siene slova³³⁰ v dome¹²⁵, do najsvätejšej svätyne³³⁰ pod krídla kerúbov, (7)lebo kerúbí cez⁴⁹⁴ miesto²⁶⁷ skrinky¹⁴⁷ svoje krídla rozpínali⁴⁹⁵, takže⁴ kerúbí zvrchu zastierali skrinku^{147 496} a tyče⁴⁹⁶ k nej⁴⁹⁷. (8)A tyče boli²⁸ dlhé⁴⁹⁸, takže⁴ konce⁴²⁴ tyčí boli²⁸ vidieť zo svätyne⁴⁹⁰ pred³²⁴ sieňou slova³³⁰,

ale navonok³³² vidieť neboli; a tam sú²⁸ až po tento deň. (9) V skrinke nebolo nič, iba ak dve tabule z kameňov, ktoré tam uložil²⁹¹ Mojžiš na Chóréve, keď Hospodin s deťmi³¹⁹ Isráela uzavrel³⁰⁴ zmluvu, keď vyšli^{153 499} zo zeme Egypta.

(10) A keď vyšli^{153 499} kňazi zo svätyne⁴⁹⁰, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ dom Hospodina naplnil oblak, (11) takže⁴ kňazi z príčiny²⁸⁷ toho oblaku nemohli stáť na obsluhu¹⁰, lebo dom Hospodina naplnila sláva¹⁹⁶ Hospodina.

(12) Vtedy Šalamún povedal: (Hospodin povedal, že bude pobývať^{349 500} v mrákave⁵⁰¹. (13) Vpravde⁵⁰² som ti zbudoval dom bydliska⁵⁰³, základ^{504 505} pre tvoje usídlenie sa¹³⁹ do vekov⁵⁰⁶. (14) A kráľ obrátil svoju tvár a pozhliadal všetko zídienie⁵⁰⁷ Isráela; a všetko zídienie⁵⁰⁷ Isráela stálo.

(15) A povedal: *Nech je velebený*⁸¹ Hospodin, Boh Isráela, ktorý svojimi ústami prehovoril s Dávidom, mojím otcom, a svojou rukou splnil s výrokom: (16) Od toho dňa, čo som svoj ľud, Isráela, vyviedol¹⁵³ z Egypta, som nenašiel záľubu v *žiadnom* meste⁵⁰⁸ zo všetkých vetiev⁴¹⁶ Isráela na zbudovanie domu, aby tam bolo⁴⁴ moje meno, no⁴ našiel som záľubu⁵⁰⁸ v Dávidovi, aby bol⁴⁴ nad mojím ľudom, Isráelom. (17) I stalo sa¹⁹⁴ blízky m srdcu⁵⁰⁹ Dávida, môjho otca, budovať dom menu Hospodina, Boha Isráela, (18) no⁴ Hospodin k Dávidovi, môjmu otcovi, povedal: *Kedže sa stalo*¹⁹⁴ blízky m tvojmu srdcu⁵⁰⁹ budovať dom môjmu menu, zachoval si sa¹² dobre, že sa to stalo¹⁹⁴ blízky m tvojmu srdcu⁵⁰⁹, (19) lenže ten dom nebudeš budovať ty, lež tvoj syn, ktorý⁶⁵⁹ bude pochádzať¹⁵³ z tvojich bedier, on bude môjmu menu budovať dom. (20) A Hospodin potvrdil¹⁰⁵ svoje slovo, ktoré vyslovil, takže⁴ som povstal¹⁰⁵ miesto Dávida, svojho otca, a usadol som na trón Isráela podľa *toho*, čo Hospodin prehovoril, a dom menu Hospodina, Boha Isráela, som zbudoval (21) a určil¹¹⁰ som tam miesto²⁶⁷ pre skrinku^{139 147}, kde je zmluva Hospodina, ktorú uzavrel³⁰⁴ s našimi otcami, keď ich vyviedol^{153 499} zo zeme Egypta.

(22) I zastal Šalamún pred oltárom³⁶⁸ Hospodina v prítomnosti všetkého zídienia^{507 510} Isráela a rozprestrel⁴⁹⁵ svoje

dlane²⁹⁰ k nebesiam (23) a povedal: Hospodine, Bože Isráela, niet v nebesiach zvrchu ani na zemi odspodu Boha podobného tebe¹⁹³, dbajúcemu⁹⁷ na zmluvu a láskavosť¹²³ voči svojim nevoľníkom, tým, ktorí⁶⁵⁹ chodia pred tvou tvárou celým svojim srdcom; (24) ktorý si svojmu nevoľníkovi Dávidovi, môjmu otcovi, dodržal⁹⁷, čo si k nemu prehovoril, áno⁴, svojimi ústami si prehovoril a svojou rukou si splnil, ako tohto dňa. (25) Teraz teda², Hospodine, Bože Isráela, dodrž⁹⁷ svojmu nevoľníkovi Dávidovi, môjmu otcovi, čo si k nemu prehovoril výrokom: *Nebude ti*¹⁰⁶ z prítomnosti mojej tváre⁵¹¹ vytínaný^{108 109} nikto¹⁰⁷ sediaci na tróne Isráela, ak len budú tvoji synovia dbať⁹⁷ o svoju cestu na chodenie pred mojou tvárou, ako si ty pred mojou tvárou chodil²⁸. (26) Teraz teda², Bože Isráela, kiež sa, prosím²⁹, pravdivým ukazuje⁵¹² tvoje slovo, ktoré si vyslovil k svojmu nevoľníkovi Dávidovi, môjmu otcovi. (27) No či vpravde bude Boh bývať na zemi? Hľa, nebesá ani nebesá nebies ťa nemôžu⁶ obsiahnuť²²², čím menej tento dom, ktorý som zbudoval! (28) No⁴ kiež sa obrátiš^{3 104} k modlitbe svojho nevoľníka a k jeho úpeniu⁵¹³, Hospodine, môj Bože, aby si naklonil⁴⁴ sluch⁵¹⁴ k volaniu⁵¹⁵ a k modlitbe, ktorou sa tvoj nevoľník dnes modlí pred tvou tvárou, (29) aby boli⁴⁴ tvoje oči otvorené k tomuto domu noc aj deň, k miestu²⁶⁷, o ktorom¹⁷⁰ si povedal: *Bude tam moje meno*; aby si nakláňal⁴⁴ sluch⁵¹⁴ k modleniu, ktorým⁵¹⁶ sa tvoj nevoľník bude modlievať *smerom* k tomuto miestu^{267 517}, (30) a kiež nakláňas³ sluch⁵¹⁴ k úpeniu⁵¹³ svojho nevoľníka a svojho ľudu, Isráela, ktorým sa *smerom* k tomuto miestu^{267 517} budú modlievať, a ty kiež počuješ³ na miesto²⁶⁷ svojho bývania, na nebesá, a keď budeš počuť, kiež³³ odpustíš³.

(31) Čím⁵¹⁸ kto¹⁰⁷ bude hrešiť voči svojmu blížnemu²¹⁹, takže⁴ voči nemu vznesie¹¹ kľiatbu⁵¹⁹ na jeho prekliatie⁵²⁰, a tá kľiatba⁵¹⁹ príde pred tvoj oltár³⁶⁸ v tento dom, (32) to⁴ kiež ty v nebesiach počuješ³ a konáš^{3 12} a svojich nevoľníkov rozsudzuješ³ vyhlásením zlovoľného za zlovoľného⁵²¹ na uvalenie¹¹⁶ jeho cesty^{158 522} na jeho hlavu

a priznaním spravodlivosti spravodlivému⁵²¹, aby si mu dal⁴⁴ podľa jeho spravodlivosti.

(33)Pri porážke tvojho ľudu, Isráéla, pred tvárou nepriateľa, keď voči tebe budú hrešiť, ak sa budú k tebe vracat' a tvoje meno vyznávať⁵²³ a modliť sa a úpieť⁵¹³ k tebe v tomto dome, (34)kiež potom² ty v nebesiach počuješ³ a odpúšťaš³ ohľadne hriechu svojho ľudu, Isráéla, a privádzaš³ ich späť⁵²⁴ na pôdu⁴⁷⁰, ktorú si dal ich otcom.

(35)Pri uzavretí³³⁵ nebies, takže⁴ nebude dažďa, keď voči tebe budú hrešiť, ak sa budú smerom k tomuto miestu^{267 517} modliť a tvoje meno vyznávať⁵²³ a od svojho hriechu sa odvracat', lebo si ich pokoroval⁵²⁵, (36)kiež potom² ty v nebesiach počuješ³ a odpúšťaš³ ohľadne hriechu svojich nevoľníkov, totiž⁴ svojho ľudu, Isráéla, lebo si ich vyučoval dobrej ceste, ktorou majú⁶ chodiť, a kiež dávaš³ dažď na svoju zem, ktorú si za dedičstvo⁵²⁶ dal svojmu ľudu. (37)Kedykoľvek v zemi bude hlad, kedykoľvek bude mor, kedykoľvek bude sneh⁵²⁷, hrdza^{527 528}, kobyľky¹²⁰, saranče^{120 529}, kedykoľvek mu⁵³⁰ bude jeho⁵³² nepriateľ pôsobiť tieseň⁵³¹ v zemi jeho⁵³⁰ brán⁵³², akákoľvek³³⁸ rana⁵³³, akákoľvek³³⁸ choroba – (38)akákoľvek³³⁸ modlitba, akékoľvek³³⁸ úpenie⁵¹³, ktoré sa bude diať¹⁹⁴ skrze ktoréhokoľvek³³⁸ človeka, skrze všetok tvoj ľud, Isráéla, keď bude každý⁸⁴ z nich⁵³⁴ poznať ranu⁵³³ svojho srdca a bude rozprestierať⁴⁹⁵ svoje dlane²⁹⁰ smerom k tomuto domu, (39)kiež potom² ty v nebesiach, trvalom mieste^{504 505} svojho usídlenia, počuješ³ a odpúšťaš³ a konáš^{3 12} a dávaš³ každému⁸⁴, ktorého srdce poznáš (ty predsa, ty samotný⁵³³, poznáš⁵²⁸ srdce všetkých detí³¹⁹ človeka), podľa všetkých jeho ciest⁵²², (40)aby ťa mali v úcte⁸⁸ po všetky dni, čo oni budú živi na povrchu⁴⁶⁷ pôdy⁴⁷⁰, ktorú si dal našim otcom.

(41)A aj ohľadne cudzozemca⁵³⁶, ktorý nie je z tvojho ľudu, Isráéla, ten⁷⁹, ak príde zo vzdialenej zeme preš⁵³⁷ tvoje meno (42)(lebo budú počuť o tvojom veľkom mene¹⁷⁰ a o tvojej silnej ruke¹⁷⁰ a o tvojom ramene¹⁷⁰, ktoré býva⁶⁵⁹ vzťahnuté), keď⁴ príde a bude²⁸ sa modliť smerom k tomuto domu, (43)kiež ty v nebesiach, trvalom

mieste^{504 505} svojho usídlenia, počuješ³ a konáš^{3 12} podľa všetkého, o čo bude ten cudzozemec⁵³⁶ k tebe volať, aby všetky národnosti²⁸² zeme spoznávali tvoje meno, aby ťa mali⁴⁴ v úcte⁸⁸ a aby vedeli⁴⁴, že nad týmto domom, ktorý som zbudoval, sa vzyva tvoje meno.

(44)Kedykoľvek bude tvoj ľud vychádzať¹⁵³ do boja¹¹⁴ proti svojmu nepriateľovi cestou, ktorou ich budeš posilať, a budú sa k Hospodinovi modliť smerom k mestu, v ktorom si našiel záľubu⁵⁰⁸, a domu⁵³⁸, ktorý som tvojmu menu zbudoval, (45)kiež potom² v nebesiach ich modlitbu a ich úpenie⁵¹³ počuješ³ a ich právo¹⁰⁰ uplatníš^{3 12}.

(46)Kedykoľvek voči tebe budú hrešiť (lebo niet človeka, ktorý by nehrešil), a budeš sa proti nim⁵³⁹ popúdať a vydávať ich tvári nepriateľa, takže⁴, zajmúc ich, ich odvedú do zajatia⁵⁴⁰ do zeme nepriateľa, vzdialenej alebo blízkej, (47)a vezmú si to v zemi, kam boli do zajatia odvedení⁵⁴⁰, opäť k⁵⁴¹ srdcu⁵⁴² a dajú sa v zemi zajmúcich ich vracat' sa a úpieť⁵¹³ k tebe výrokom: Zhrešili sme a spáchali sme nepravosť⁵⁴³, zachovali sme sa zlovoľne, (48)a v zemi svojich nepriateľov, ktorí ich zajali, sa k tebe vrátia celým svojím srdcom a celou svojou dušou a k tebe sa dajú modliť sa smerom k zemi, ktorú si dal ich otcom, a mestu, ktoré si vyvolil¹⁸², a domu⁵³⁸, ktorý som tvojmu menu zbudoval, (49)kiež potom² v nebesiach, trvalom mieste^{504 505} svojho usídlenia, ich modlitbu a ich úpenie⁵¹³ počúvaš³ a ich právo¹⁰⁰ uplatníš^{3 12} (50)a odpúšťaš³ svojmu ľudu, tým, ktorí voči tebe zhrešili, áno⁴, ohľadne všetkých ich prestúpení⁵⁴⁴, ktorými sa proti tebe previnili⁵⁴⁵, a vystavuješ^{3 116} ich zľutovaniám^{546 547} pred tvárou zjavšich ich, nech⁴ ich poľutujú⁵⁴⁸ (51)(veď oni sú tvoj ľud a tvoje dedičstvo⁵²⁶, ktoré si vyviedol¹⁵³ z Egypta, sprostred pece zo železa), (52)kým tvoje oči budú⁴⁴ otvorené k úpeniu⁵¹³ tvojich nevoľníkov a k úpeniu⁵¹³ tvojho ľudu, Isráéla, za naklonenia sluchu⁵¹⁴ k nim pri všetkom ich volaní k tebe. (53)Veď ty si si ich za dedičstvo⁵²⁶ vyčlenil⁵⁴⁹ zo⁵⁵⁰ všetkých národností²⁸² zeme podľa toho, čo si prehovoril skrze⁵⁵¹ Mojžiša, svojho nevoľníka,

keď si našich otcov vyviedol^{153 499} z Egypta, Pane, Hospodine!

(54)A ako Šalamún skončil^{45 70} s modlením³⁶ sa k Hospodinovi všetkou touto modlitbou, stalo sa¹⁹⁴, že spred⁵¹ oltára Hospodina vstal od kľačania⁵⁵² na svojich kolenách s dlanami rozprestretými^{495 553} k nebesiam (55)a zastal a silným hlasom požeňal všetko zídienie⁵⁰⁷ Isráela výrokom: (56)*Nech je velebený*⁸¹ Hospodin, ktorý svojmu ľudu, Isráelovi, dal odpôčinok⁵⁵⁴ podľa všetkého, čo vyslovil; nepadlo ani jedno slovo zo všetkých jeho dobrých slov¹²⁰, ktoré vyslovil skrze⁵⁵¹ Mojžiša, svojho nevoľníka; (57)kiež bude³ Hospodin, náš Boh, s nami, ako bol²⁸ s našimi otcami (kiež nás neopúšťa³ a nezamieta^{3 555} nás), (58)na naklonenie¹⁵² našich srdc k nemu, na chodenie všetkými jeho cestami a na dbanie⁹⁷ na jeho rozkazy a jeho ustanovenia⁹⁹ a jeho predpisy¹⁰⁰, ktoré prikázal našim otcom, (59)a kiez budú³ tieto moje slová, ktorými som sa dal voči tvári Hospodina doprosovať priazne⁵¹³, dňom aj nocou blízke Hospodinovi, nášmu Bohu, na uplatňovanie práva¹⁰⁰ jeho nevoľníka a práva¹⁰⁰ jeho ľudu, Isráela, podľa záležitosti⁴⁰⁰ dňa v jej deň, (60)za účelom spoznania všetkými národosťami^{125 282} zeme, že Bohom je Hospodin, on, niet iného⁵⁵⁶. (61)Nech teda² bude^{3 28} vaše srdce nerozdelené⁵⁵⁷ pri Hospodinovi, našom Bohu, na chodenie v jeho ustanoveniach⁹⁹ a na dbanie⁹⁷ na jeho rozkazy, ako tohto dňa.

(62)A kráľ a s ním všetok Isráel pred tvárou Hospodina obetovali obete¹²⁰, (63)a Šalamún obetoval obeť pokojných hodov¹⁹⁸, ktorú obetoval Hospodinovi, dvadsaťadvetisíc kusov hovädzieho dobytky a stoadvadsaťtisíc kusov drobného dobytky; tak⁴ zasvätili⁵⁵⁸, kráľ a všetky deti³¹⁹ Isráela, dom Hospodina. (64)V onen deň posvätil kráľ vnútro⁵⁵⁹ nádvorja^{396 410}, ktoré bolo pred domom³⁶⁸ Hospodina, lebo tam obetovali¹⁹⁷ vzostupné obete^{120 176 245} a obete daru⁵⁶⁰ a tuk^{561 562} obetí pokojných hodov¹⁹⁸, pretože oltár z mosadze²³², ktorý bol pred tvárou Hospodina, bol príliš malý, aby pojal⁵⁶³ tie vzostupné obete^{120 176 245} a obete daru⁵⁶⁰ a tuk^{561 562} obetí pokojných hodov¹⁹⁸.

(65)A v onen čas usporiadal¹² Šalamún slávnosť⁴⁸⁸, a s ním všetok Isráel, veľké zídienie⁵⁰⁷, od príchodu ku vstupu do Chamáthu po potok¹⁶⁴ Egypta, pred tvárou Hospodina, nášho Boha, sedem dní a sedem dní – štrnásť dní. (66)V ôsmy deň ľud prepustil^{322 564}, i požeňali kráľa a odišli k svojim stanom, veselí⁵⁶⁵ a v dobrej nálade⁵⁶⁶ nad všetkým dobrým, čo spôsobil¹² Hospodin Dávidovi, svojmu nevoľníkovi, a Isráelovi, svojmu ľudu.

9 A ako Šalamún skončil^{45 70} s budovaním domu Hospodina a domu kráľa a všetkej Šalamúnovej túžby⁵⁶⁷, ktorú uskutočniť¹² si želal^{128 568}, stalo sa¹⁹⁴, (2)že⁴ sa Šalamúnovi druhý raz ukázal Hospodin, ako sa mu ukázal v Giveóne; (3)i povedal k nemu Hospodin: Počul som tvoju modlitbu a tvoju snažnú prosbu⁵¹³, ktorou si sa pred mojou tvárou doprosoval²⁸ priazne⁵¹³; posvätil som tento dom, ktorý si zbudoval, vloženie^{10 569} tam svojho mena navždy¹⁶⁰, i budú²⁸ tam po všetky dni moje oči aj moje srdce. (4)A ty, ak budeš pred mojou tvárou chodiť, ako chodil²⁸ Dávid, tvoj otec, v poctivosti⁵⁷⁰ srdca a v úprimnosti¹⁷⁸ ku konaniu podľa všetkého, čo som rozkázal, budeš dbať⁹⁷ na moje ustanovenia⁹⁹ a moje predpisy¹⁰⁰, (5)vtedy⁴ budem navždy⁵⁶ utvrďovať¹⁰⁵ trón tvojho kráľovania nad Isráelom podľa toho, čo som k Dávidovi, tvojmu otcovi⁴⁹³, prehovoril výrokom: Nebude ti¹⁰⁶ nikto¹⁰⁷ vytínať^{108 109} z trónu⁹⁵ Isráela; (6)ak sa jednako⁵⁷¹ budete odvracať, vy alebo vaše deti³¹⁹, od nasledovania mňa⁵⁷², a nebudete dbať⁹⁷ na moje rozkazy, ustanovenia⁹⁹, ktoré som predložil¹¹⁶ vašej tvári, lež⁴ budete odchádzať a slúžiť⁵⁷³ iným²⁰⁵ bohom a kľaňať sa im, (7)potom⁴ budem Isráela vytínať¹⁰⁸ z povrchu⁵⁷⁴ tváre pôdy⁴⁷⁰, ktorú som im dal, a dom, ktorý som posvätil svojmu menu, budem zavrňovať^{564 575} spred svojej tváre⁵⁷⁶ a Isráel bude²⁸ medzi všetkými národosťami²⁸² za prislovie a na posmech⁵⁷⁷; (8)a tento dom bude vrchol⁵⁷⁸: Každý⁵⁷⁹ prechádzajúci pomimo neho sa bude hroziť⁵⁸⁰ a bude syčať⁵⁸¹, i budú vraviť: Prečo Hospodin takto¹⁶ spravil tejto zemi³⁶ a tomuto domu³⁶? (9)A budú vraviť: Pretože Hospodina, ktorý ich otcov vyviedol¹⁵³ zo zeme Egypta, opustili a chytili sa iných²⁰⁵

bohov⁸⁹ a dali sa im klaňať a im slúžiť⁵⁷³; preto na nich Hospodin priviedol všetko toto nešťastie⁵⁸².

(10)A po uplynutí¹⁶⁸ dvadsiatich rokov, keď Šalamún zbudoval dva domy, dom Hospodina a dom kráľa (11)(pričom⁴ Chírám, kráľ Córa²⁸³, Šalamúna podporoval¹¹ 28 583 drevami²⁹⁶ cédrov a drevami²⁹⁶ cyprusov a zlatom podľa všetkého jeho želania²⁹⁵), sa stalo¹⁹⁴ 584, že vtedy dával kráľ Šalamún Chírámovi dvadsať miest²³¹ v zemi Gálil; (12)a keď Chírám vyšiel¹⁵³ z Córa²⁸³ pozrieť tie mestá, ktoré mu Šalamún dal, neboli³⁹ v jeho očiach vyhovujúce³⁹⁴, (13) i povedal: Čo sú toto²⁰⁶ za mestá, ktoré si mi dal, môj brat? Dáva²⁸ sa⁵⁸⁵ im teda² až po tento deň⁵⁸⁶ názov⁵⁸⁷ zeme Kávúl⁵⁸⁸. (14)A Chírám poslal kráľovi sto a dvadsať kikkárov⁵⁸⁹ zlata.

(15)A toto²⁰⁶ je správa⁵⁹⁰ o robotníkoch¹²⁰ 306 591, ktorých kráľ Šalamún odvádza²⁸ 305 budovať dom Hospodina a dom jeho a Milló⁵⁹² a mŕ¹⁷² Jerúsálema a Chácór a Megiddó a Gezer. (16)(Faraón, kráľ Egypta, vystúpil⁶¹ a Gezer dobyl a spálil ho ohňom⁵⁹³ a Kenaaního⁶⁵, obyvateľa mesta, pozabíjal a dal ho⁵⁹⁴ do vena svojej dcéry, žene Šalamúna.) (17)A Šalamún vybudoval Gezer a dolný Béth-Chórón (18)a Baaláth a Támár⁵⁹⁵ v pustine v zemi (19)a všetky mestá skladísk, ktoré Šalamún mal²⁶⁰, a mestá vozov¹²⁰ 596 a mestá jazdcov²⁶³ a túžbu²⁶⁷ Šalamúna – čo zatúžil⁵⁶⁷ budovať – v Jerúsáleme a v Levánóne²⁷⁶ a vo všetkej zemi jeho vlády⁵⁹⁷. (20)Všetok ľud, ktorý⁶⁵⁹ pozostával z Emóriho, Chittiho, Perizziho, Chivviho a Jevúsiho⁶⁵, tých⁷⁹, ktorí neboli z detí³¹⁹ Isráela, – (21)ich synov, ktorí po nich pozostávali v zemi, ktorých synovia Isráela nedokázali spraviť odovzdanými⁵⁹⁸ 599, áno⁴, tých⁷⁹ Šalamún odvádza²⁸ 305 na robotu²²¹ nevoľníkov¹²⁰ až po tento deň. (22)No⁴ zo synov Isráela Šalamún za nevoľníkov¹²⁰ nedával²⁸, lež¹⁵⁴ oni boli bojovníkmi⁶⁰⁰ a jeho služobníkmi a jeho veliteľmi³⁹ a jeho dôstojníkmi⁶⁰¹ a veliteľmi³⁹ jeho vozov¹²⁰ 596 a jeho jazdcov²⁶³. (23)Toto²⁰⁶ boli vedúci³⁹ správco²⁷, ktorí boli nad prácou³¹² pre Šalamúna¹³⁹, päťdesiat a päťsto tých, ktorí⁶⁵⁹ mali moc²⁵⁵ nad²⁴⁰ ľudom, nad²⁴⁰ činnými¹² 313 v práci³¹² 314.

(24)Len čo dcéra faraóna vystúpila⁶¹ z mesta Dávida³¹ do svojho domu, ktorý jej zbudoval, vtedy vybudoval Milló⁵⁹².

(25)A Šalamún trikrát v roku vznášal²⁸ 175 vzostupné obete¹⁷⁶ a obete pokojných hodov¹⁹⁸ na oltári, ktorý Hospodinovi zbudoval, a vykiadal²⁸ 602 pri tom⁷⁹ 603, ktorý bol pred tvárou Hospodina. Tak⁴ dohotovil⁴⁸⁰ dom.

(26)A kráľ Šalamún zriadil¹² loďstvo v Ecjón-Geveri, ktorý je pri Élóthe na pobreží²⁷² mora Trstia⁶⁰⁴ v zemi Edóma, (27)a Chírám s loďstvom⁶⁰⁵ poslal svojich služobníkov, loďníkov⁶⁰⁶ znalých mora, so služobníkmi Šalamúna; (28)i prišli do Ófira⁶⁰⁷ a vzali odtiaľ zlatu, štyristo a dvadsať kikkárov⁵⁸⁹, ktoré⁴ priniesli ku kráľovi Šalamúnovi.

10 A zvesť⁶⁰⁸ o Šalamúnovi¹²⁵ vzhľadom na meno Hospodina počula kráľovná Ševy⁶⁰⁷, i prišla vyskúšať ho hádankami⁶⁰⁹. (2)Prišla teda² v Jerúsaleme s veľmi slávnym⁶¹⁰ sprievodom⁶¹¹ 612, s ťavami nesúcimi¹¹ vonné látky a veľmi veľa zlata a drahé³¹⁵ kamene¹²⁰, a prišla k Šalamúnovi a prehovorila k nemu o všetkom¹⁷⁰, čo bolo²⁸ blízko jej srdcu⁵⁰⁹, (3)a Šalamún jej všetky jej otázky⁵⁹⁰ 591 vysvetlil⁴³, neostalo⁹² 194 nič²⁶⁵ pred kráľom⁸⁶ skryté, čo by jej nebol vysvetlil⁴³.

(4)A keď kráľovná Ševy⁶⁰⁷ spozorovala²¹³ všetku múdrosť Šalamúna a dom, ktorý zbudoval, (5)a pokrmý¹²⁰ jeho stola a sadanie jeho nevoľníkov a státie jeho obsluhovačov⁶¹³ 614 a ich oblečenia a jeho čašníkov a jeho vzostupné schodište, kadial⁴ vystupoval⁶¹ k domu⁶¹⁵ Hospodina, neostalo³³ 194 v nej už dychu (6)a povedala ku kráľovi: Pravdivou sa ukázala⁹² 194 reč, ktorú som v svojej zemi počula o твоjich veciach a o tvojej múdrosti, (7)a neuverila som tým slovám, až keď som prišla a moje oči pozreli, a hľa, nebola mi oznámená⁴³ polovica, prevýšil si múdrosťou a dobrotou⁶¹⁶ povest⁶⁰⁸ 617, ktorú som počula. (8)Blaho³⁷³ 618 твоjich mužov, blaho³⁷³ 618 týmto твоjich služobníkov, ktorí⁶⁵⁹ stávajú ustavične pred tvou tvárou, ktorí⁶⁵⁹ počúvajú tvoju múdrosť! (9)Nech je³ velebený⁸¹ Hospodin, tvoj Boh, ktorý v tebe našiel potešenie⁶¹⁹ uviest¹¹⁶ ťa na trón Isráela! Hospodin v svojom trvalom⁵⁶

milovaní⁶²⁰ Isráela, áno⁴, ustanovil¹⁰⁰ ťa za kráľa nad Isráelom na vykonávanie práva¹⁰⁰ a spravodlivosti!

(10)A dala kráľovi sto a dvadsať kikkárov⁵⁸⁹ zlata a vonné látky, veľké množstvo²⁶⁹, a drahé³¹⁵ kamene¹²⁰; toľká vonná látka ako oná⁶²¹, ktorú kráľovná Ševy⁶⁰⁷ dala kráľovi Šalamúnovi, už⁶²² nedošla. (11)(A aj loďstvo Chiráma, ktoré z Ófira⁶⁰⁷ vozilo¹¹²⁸ zlato, dopravilo z Ófira⁶⁰⁷ veľké množstvo²⁶⁹ santalových drev²⁹⁶ a drahé³¹⁵ kamene¹²⁰; (12)a kráľ použil¹² tie santalové dreva²⁶⁹ na zábradlia⁶²³ k domu Hospodina a k domu kráľa a na lýry⁶²⁴ a varytá⁶²⁵ spevákom. Až po tento deň už⁶²² nič ako také santalové dreva²⁹⁶ nedošlo a neukázalo sa.) (13)A kráľ Šalamún splnil¹¹⁶ kráľovnej Ševy⁶⁰⁷ všetko jej želanie²⁹⁵, okrem⁶²⁶ toho, čo jej dal podľa štedrosti⁶²⁷ kráľa Šalamúna. I otočila sa¹⁰⁴ a pobrala sa k svojej zemi, ona aj jej služobníci.

(14)A váha zlata, ktoré v jednom roku Šalamúnovi dochádzalo²⁸, bola²⁸ šesťstošesťdesiat a šesť kikkárov⁵⁸⁹ zlata, (15)okrem príjmu od cestujúcich^{200 628} a z obchodovania⁶⁴⁷ kramárov a od všetkých kráľov západu⁶²⁹ a vladárov⁶³⁰ zeme. (16)A kráľ Šalamún zhotovil¹² dvesto veľkých štítov z kovaného zlata, na jeden veľký štít vyzdvihol šesťsto šekelov⁶³¹ zlata, (17)a tristo malých štítov z kovaného zlata, na jeden malý štít vyzdvihol tri miny⁶³² zlata, a dal ich kráľ v dom lesa Levánóna²⁷⁶. (18)A kráľ zhotovil¹² veľký trón zo slonoviny⁶³³ a potiahol³⁵³ ho čistým zlatom; (19)ten trón mal¹³⁴ šesť stupňov, a vrchol⁴²⁴ mal¹³⁴ ten trón odzadu zaokrúhlený, a na mieste²⁶⁷ sedenia operadlá⁶²⁷ odtiaľto a odtiaľto⁶³⁴, a vedľa operadiel⁶²⁷ stáli dva levy, (20)a na tých šiestich stupňoch tam stáli, odtiaľto a odtiaľto⁶³⁴, levy, dvanásť; pre žiadne¹³⁹ z³³⁸ kráľovstiev nebolo nič také zhotovené¹². (21)A všetky nádoby³³⁹ na pitie²⁹⁵ pre kráľa Šalamúna¹²⁵ boli zo zlata a všetky nádoby³³⁹ domu lesa Levánóna²⁷⁶ boli zo zlata, čistého³⁶⁷, striebra⁶³⁵ nebolo – nebolo²⁸ v dňoch Šalamúna za voľačo⁶³⁶ považované, (22)lebo kráľ mal¹³⁴ na mori taršíske loďstvo⁶³⁷ s loďstvom Chiráma – raz za tri roky taršíske loďstvo⁶³⁷ prichádzalo, vezúc¹¹ zlato a striebro, slonovinu⁶³⁸, opice a pávy.

(23)I stal sa kráľ Šalamún ohľadne bohatstva a ohľadne múdrosti väčším od všetkých kráľov zeme (24)a všetky zeme⁶³⁹ vyhľadávali prítomnosť⁶⁴⁰ Šalamúna na počúvanie múdrosti, ktorú dal Boh v jeho srdce, (25)a oni, každý⁸⁴, donášali svoj dar²⁴⁶, náčinia³³⁹ zo striebra a náčinia³³⁹ zo zlata a plášte a zbroj a vonné látky, kone a mulice, dávku⁴⁰⁰ roka v roku. (26)A Šalamún nazhromaždil⁶⁴¹ vozov^{120 596} a jazdcov²⁶³, takže⁴ mal²⁶⁰ tisíc a štyristo vozov^{120 596} a dvanásťtisíc jazdcov²⁶³ a umiestnil²⁹¹ ich v mestách vozov^{120 596} a u kráľa v Jerúsaleme. (27)A v Jerúsaleme kráľ nakládal¹¹⁶ striebra ako kameňov a cédrov nakládal¹¹⁶ ako sykomôr⁶⁴², ktoré sú v hojnosti v nížine⁶⁴³. (28)A vývoz^{153 644} koní, ktoré Šalamún mal¹³⁴, bol z Egypta, a húf^{645 646} obchodných zástupcov⁶⁴⁷ kráľa, tí za peniaze⁶⁴⁸ priháňali²⁰⁷ húf^{645 649} (29)a vozidlo²⁶² bolo²⁸ vyzdvihované a vyvázané⁶⁵⁰ z Egypta za šesťsto šekelov⁶³¹ striebra a kôň za päťdesiat a sto; a tak svojimi prostriedkami⁶⁵¹ vyvážali¹⁵³ pre všetkých kráľov¹³⁹ Chittím²⁴² a pre kráľov¹³⁹ Aráma^{652 653}.

11 No⁴ kráľ Šalamún si zamiloval veľa žien-cudzozemiek^{200 536}, a to s dcérou faraóna – Móávčaniek, Ammónovkýň, Edómčaniek, Cidónčaniek, Chittíjok, (2)z národov, o ktorých⁷⁰ Hospodin k deťom³¹⁹ Isráela povedal: Nesmiete⁶ vstupovať medzi nich a oni nesmú⁶ vstupovať medzi vás; isto by vaše srdce nakláňali¹⁵² za svojimi bohmi. Na tých⁷⁹ Šalamún ulipol⁶⁵⁴ láskou, (3) takže⁴ mal²⁶⁰ sedemsto žien-princezien^{200 655} a tristo súložníc, i naklonili¹⁵² jeho ženy jeho srdce, (4)áno⁴, stalo sa¹⁹⁴ v dobe staroby Šalamúna, že jeho ženy naklonili¹⁵² jeho srdce za inými²⁰⁵ bohmi, takže⁴ jeho srdce prestalo byť⁶⁵⁶ nerozdelené⁶⁵⁷ pri Hospodinovi, jeho Bohu, ako srdce Dávida, jeho otca, (5)i dal sa Šalamún chodiť za Aštóreth⁶⁵⁷, bohyňou Cidóním¹²⁴, a za Milkómom, hnusobou⁶⁵⁸ Ammóním²⁴², (6)dal sa teda Šalamún robiť, čo bolo⁶⁵⁹ zlé v očiach Hospodina, a prestal Hospodina plne nasledovať^{672 656} ako Dávid, jeho otec. (7)Vtedy Šalamún zbudoval výšinu¹⁰¹⁰ Kemóšovi, hnusobe⁶⁵⁸ Móáva, na vrchu, ktorý je pred Jerúsalemom⁶⁶⁰,

a Mólechovi, hnusobe⁶⁵⁸ detí³¹⁹ Ammóna, (8) a tak spravil pre všetky svoje ženy, cudzozemky^{139 536} vykladajúce⁶⁰² a obetujúce svojim bohom.

(9) I popudil sa Hospodin proti Šalamúnovi⁵³⁹, že sa jeho srdce odklonilo¹⁵² z blízkosti¹⁵⁹ Hospodina, Boha Izráela, ktorý⁶⁵⁹ sa mu dvakrát ukázal (10) a o tejto veci mu rozkázal, že nemá⁶ chodiť za inými²⁰⁵ bohmi, ale nedodrži¹⁹⁷, čo Hospodin rozkázal. (11) Hospodin teda² Šalamúnovi povedal: Pretože sa toto pri tebe vyskytlo¹⁹⁴, že si nedodrži¹⁹⁷ moju zmluvu a moje ustanovenie⁹⁹, ktorým som na teba vložil povinnosť¹⁶⁹, chcem⁶ odtrhnúť⁶⁶¹ zaiste⁶⁶² od teba⁵⁷⁶ tvoje kráľovstvo a dať ho tvojmu služobníkovi; (12) ale vzhľadom na Dávida, tvojho otca, to⁷⁹ nebudem robiť v твоich dňoch. Budem ho vytrhovať⁶⁶¹ z ruky tvojho syna; (13) ibaže nebudem odtrhovať⁶⁶¹ celé tvoje kráľovstvo⁶⁸⁷ – jeden kmeň⁶⁶³ tvojmu synovi chcem⁶ dať vzhľadom na Dávida, tvojho otca, a vzhľadom na Jerúsalem, ktorý som vyvolil¹⁸².

(14) A Hospodin Šalamúnovi zobudil⁶⁶⁴ protivníka, Hadada, Edómioho⁶⁵; ten⁷⁹ bol zo semena kráľa v Edóme. (15) Stalo sa¹⁹⁴ totiž² pri pobyte⁶⁶⁵ Dávida v Edóme⁶⁶⁶, keď Jóáv, veliteľ³⁹ vojska⁴⁰, vystúpil^{61 499} pochovávať zabitých⁶⁶⁷, že⁴ všetkých mužského pohlavia v Edóme pobil^{322 668 669} (16) (lebo tam Jóáv, a všetok Izrael, ostal šesť mesiacov až do povytínania¹⁰⁸ všetkých mužského pohlavia v Edóme), (17) ale⁶⁷⁰ Hadad utiekol, on a s ním podaktorí Edómijim^{242 671} zo služobníkov jeho otca, aby prišli⁴⁴ do Egypta; vtedy⁴ bol Hadad malý⁷⁹ chlapec¹⁸⁰. (18) Povstali teda² z Midjána a prišli do Párána a vzali podaktorých z Párána⁶⁷¹ so sebou a prišli do Egypta k faraónovi, kráľovi Egypta; ten⁴ mu dal dom a určil⁶⁷² pre neho¹³⁹ stravu²⁴⁸ a dal mu pozemok. (19) A Hadad našiel v očiach faraóna veľkú⁴⁷³ priazeň⁶⁷³, takže⁴ mu za ženu dal sestru svojej ženy, sestru Tachpenés, kráľovnej⁶⁷⁴, (20) a sestra Tachpenés mu porodila Genuvatha, jeho syna, a toho⁷⁹ Tachpenés vychovala vnútri⁵⁵⁹ domu faraóna, takže⁴ sa Genuvath dostal¹⁹⁴ medzi⁵⁵⁹ synov faraóna. (21) A keď Hadad v Egypte počul, že Dávid

lahol so svojimi otcami a že Jóáv, veliteľ³⁹ vojska⁴⁰, je mŕtvý, povedal³³ Hadad k faraónovi: Prepusti⁵⁶⁴ ma, nech⁴ môžem⁶ odísť do svojej zeme. (22) A faraón mu povedal: Čohože si ty u mňa potrebný, že⁴, hľa, chceš⁶⁷⁵ odísť do svojej zeme? I povedal: Nie⁶⁷⁶, lež¹⁵⁴ aby si ma, nech je akokoľvek⁶⁷⁷, ráčil⁶ prepustiť⁵⁶⁴.

(23) Ešte⁴ mu Boh vzbudil⁶⁶⁴ protivníka, Rezóna, syna Eljáda, ktorý utiekol z blízkosti⁵¹ Hadad-ezera, kráľa Covy, svojho pána, (24) a zhromaždil k sebe mužov a stal sa¹⁹⁴, pri Dávidovom zabíjaní ich, veliteľom³⁹ bandy záškodníkov⁶⁷⁸, i odišli v Damask a usídlili sa tam a ujali sa v Damasku kráľovania. (25) A na všetky dni Šalamúna sa stal¹⁹⁴ Izráelovi protivníkom, ako pliaga^{582 679}, ktorou bol Hadad, i zbzdilo sa mu v Izráelovi a ujal sa kráľovania nad Arámom^{652 653}.

(26) A proti kráľovi tiež pozdvihol ruku Jároveám, syn Neváta, Efráthi¹²⁴ z Ceredy (a meno jeho matky Cerúá, vdova²⁰⁰), služobník Šalamúna; (27) a toto²⁰⁶ bola príčina, že ruku proti kráľovi pozdvihol: Šalamún sa dal budovať Milló⁵⁹² a uzatvárať medzeru⁶⁸⁰ mesta Dávida^{131 681}, jeho otca, (28) a ten muž, Jároveám, bol zdatný⁷³ silák²³, a keď Šalamún toho mladíka¹⁸⁰ zbada¹²³, ako on vykonával prácu³¹², poveril^{33 682} ho dozorom pri všetkej robotě⁶⁸³ domu Jozefa. (29) A v onen čas sa stalo¹⁹⁴, že²⁰ Jároveám vyšiel¹⁵³ z Jerúsalema, a cestou ho zastihol⁶⁸⁴ Achijjá, Šilóni¹²⁴, prorok, a ten sa bol priodial⁶⁸⁵ novým plášťom; a oni dvaja boli v poli osamote⁵³⁵. (30) A Achijjá sa chytil za⁶⁸⁶ ten nový plášť, ktorý bol na ňom, a roztrhal⁶⁶¹ ho – dvanásť útržkov – (31) a povedal Jároveámovi: Vezmi si desať útržkov, lebo Hospodin, Boh Izráela, povedal takto: Hľa, chystám sa vytrhnúť^{136 661} kráľovstvo⁶⁸⁷ z ruky Šalamúna a desať kmeňov⁶⁶³ chcem⁶ dať tebe (32) (a jeden kmeň⁶⁶³ bude ostávať⁴¹⁹⁴ jemu vzhľadom na môjho nevoľníka Dávida a vzhľadom na Jerúsalem, mesto, v ktorom som našiel záľubu⁵⁰⁸, zo všetkých kmeňov Izráela), (33) pretože ma opustili a dali sa kľaňať Aštóreth⁶⁰, bohyni Cidónim¹²⁴, a Kemóšovi, bohu Móáva, a Milkómovi, bohu detí³¹⁹ Ammóna, a prestali chodiť⁶⁵⁶ mo-

jimi cestami na vykonávanie toho, čo je⁶⁵⁹ v moich očiach správne⁶⁸⁸, totiž⁴ mojih ustanovení⁹⁹ a mojih predpisov¹⁰⁰, ako Dávid, jeho otec. (34)No⁴ nebudem brať všetko kráľovanie z jeho ruky, lebo ho po všetky dni jeho života²⁴³ chcem⁶ ponechať⁶⁸⁹ vládcom⁴⁸⁴, vzhľadom na Dávida, svojho nevoľníka, ktorého som vyvolil¹⁸², ktorý moje rozkazy a moje ustanovenia⁹⁹ zachoval⁹⁷, (35)lež⁴ chcem⁶ vziať kráľovstvo z ruky jeho syna a dať ho – desať kmeňov⁶⁶³ – tebe, (36)a jeho synovi chcem⁶ ponechať⁶⁸⁹ jeden kmeň⁶⁶³, aby ostávala¹⁹⁴ lampa⁶⁹⁰ Dávidovi, môjmu nevoľníkovi, po všetky dni pred mojou tvárou v Jerúsaleme, meste, ktoré som si vyvolil¹⁸² na vloženie¹⁰ tam svojho mena. (37)A teba chcem⁶ vziať, aby si kraľoval podľa všetkého, čoho⁶⁹¹ bude žiadostivá tvoja duša, aby si bol kráľom nad Izráelom; (38)a ak budeš poslušný všetkého⁶⁹², čo ti budem rozkazovať, a chodiť mojimi cestami a robiť, čo je⁶⁵⁹ správne⁶⁸⁸ v moich očiach, na zachovávanie⁹⁷ mojih ustanovení⁹⁹ a mojih rozkazov podľa toho, čo konal²⁸ Dávid, môj nevoľník, stane sa¹⁹⁴, že²⁰ ostanem¹⁹⁴ s tebou a zbudujem ti stály⁶⁹³ dom, ako som zbuďoval Dávidovi, a budem ti zverovať¹¹⁶ Izráela. (39)Vzhľadom na toto totiž² chcem⁶ semä Dávida pokoriť⁴⁵²⁵, ale⁶⁹⁴ nie na všetky dni. (40)A Šalamún chcel⁶⁷⁵ Jároveáma usmrtiť, ale Jároveám vstal a utiekol do Egypta k Šíšakovi, kráľovi Egypta, a až do smrti Šalamúna v Egypte ostal¹⁹⁴.

(41)A ostatné veci⁶⁹⁵ Šalamúna a všetko, čo vykonal, a jeho múdrosť – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ vecí Šalamúna? (42)A dní, čo Šalamún v Jerúsaleme kraľoval²⁸ nado všetkým Izráelom, bolo štyridsať rokov; (43)i ľahol Šalamún so svojimi otcami a bol pochovaný v meste Dávida¹³¹, svojho otca. A kraľovania sa miesto neho ujal Rechaveám, jeho syn.

12 A Rechaveám sa pobral v Šechem, lebo v Šechem prišiel všetok Izráel uviesť ho v kraľovanie⁷⁸; (2)to⁴ ako počul⁴⁵ Jároveám, syn Neváta (lebo⁴ on ešte bol v Egypte, kam utiekol pred tvárou⁸⁶ Šalamúna, kráľa, a v Egypte sa Jároveám usídlil, (3)i poslali a dali ho povolať^{454 162}), stalo sa^{194 584}, že⁴ prišiel Járo-

veám a všetko zídienie⁵⁰⁷ Izráela a prehovorili k Rechaveámovi výrokom: Tvoj otec spravil naše jarmo tvrdým⁶⁹⁷, no⁴ ty teraz uľav na tvrdej⁶⁹⁸ službe⁶⁹⁹ tvojmu otcovi¹²⁵ a na našom ťažkom jarme⁷⁰⁰, ktoré na nás uvalil¹¹⁶, a budeme ti slúžiť²⁴⁷. (5)I povedal k nim: Chodte; ešte tri dni a vráťte sa ku mne. I odišli – ľud.

(6)A kráľ Rechaveám sa dal radieť so starcami, ktorí stáli pri tvári Šalamúna, jeho otca, za jeho ostávania¹⁹⁴ nažive, výrok: Ako vy radíte⁷⁰¹ odpovedať⁷⁰² tomuto ľudu? (7)I prehovorili k nemu výrok: Ak sa dnes budeš⁶ tomuto ľudu prejavovať⁹² služobníkom a slúžiť²⁴⁷ im a odpovedať a hovoriť k nim vlúdny⁷⁰³ slovami, vtedy ti budú²⁸ služobníkmi po všetky dni. (8)No⁴ opustil radu starcov, ktorou mu poradili, a dal sa radieť s mladíkmi⁷⁰⁴, ktorí s ním vyrástli, ktorí boli tými, ktorí⁶⁵⁹ stáli pred jeho tvárou, (9)a povedal k nim: Čo radíte⁷⁰¹ vy, nech⁴ môžeme⁶ odpovedať⁷⁰² tomuto ľudu, tým, ktorí ku mne prehovorili výrok: Uľav na jarme⁷⁰⁰, ktoré na nás uvalil¹¹⁶ tvoj otec? (10)A tí mladíci⁷⁰⁴, ktorí s ním vyrástli, k nemu prehovorili výrok: Takto musíš⁶ povedať ľudu, tým, ktorí k tebe prehovorili výrok: Tvoj otec stažil naše jarmo, no⁴ ty nám⁷⁰⁵ uľav, – takto k nim musíš⁶ hovoriť: Môj malík⁷⁰⁶ zhrubne nad bedrá^{118 892} môjho otca, (11)takže teda⁷⁰⁷: Môj otec na vás naložil ťažké jarmo a ja na vaše jarmo budem pridávať⁴⁴¹; môj otec vás trestal^{28 708} bičmi a ja vás budem trestať⁴⁷⁰⁸ štürmi⁷⁰⁹.

(12)Prišli teda², Jároveám a všetok ľud, k Rechaveámovi v tretí deň podľa toho, čo kráľ prehovoril výrok: V tretí deň sa ku mne vráťte, (13)a kráľ ľudu odvetil tvrdo⁶⁹⁸, lebo⁴ opustil radu starcov, ktorou mu poradili, (14)a prehovoril k nim podľa rady mladíkov⁷⁰⁴ výrok: Môj otec stažil vaše jarmo a ja na vaše jarmo budem pridávať⁴⁴¹; môj otec vás trestal⁷⁰⁸ bičmi a ja vás budem trestať⁷⁰⁸ štürmi⁷⁰⁹. (15)Kráľ teda² nenaklonil sluch⁵¹⁴ k ľudu, lebo zo strany⁵⁹ Hospodina nastal¹⁹⁴ obrat za účelom uskutočnenia¹⁰⁵ jeho slova, ktoré Hospodin vyslovil skrze⁵⁵¹ Achiju, Šilóniho¹²⁴, k Jároveámovi, synovi Neváta.

(16) Keď teda² všetok Izráel zistil²¹³, že k nim kráľ nenaklonil sluch⁵¹⁴, odvetili^{33 702} – ľud – kráľovi výrokom:

Čo nám je podielom v Dávidovi? Ani dedičstvo⁵²⁶ v synovi Jíšaja!

K tvojim stanom, Izráel! Teraz si hľad' svojho domu, Dávid!

I odišiel Izráel k svojim stanom, (17) *ale* deti³¹⁹ Izráela, tie, ktoré⁶⁵⁹ bývali v mestách Júdu, – naďalej⁴ nad nimi ostal kráľom⁷¹⁰ Rechaveám.

(18) I poslal kráľ Rechaveám Adórama, ktorý *bol* nad robotou²²¹, *ale* nahádzali⁷¹¹ naň, všetok Izráel, kamenia⁷¹², takže⁴ umrel, a kráľ Rechaveám sa pousiloval vystúpiť⁶¹ na vozidlo²⁶² a uprchnúť v Jerúsalem.

(19) A ostali – Izráel – vo vzbur⁷¹⁰ proti domu⁷¹³ Dávida až po tento deň.

(20) A ako všetok Izráel počul⁴⁵, že sa Jároveám vrátil, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ poslali a dali ho zavolať¹⁶² do zhromaždenia⁴⁹² a uviedli ho v kraľovanie⁷⁸ nad všetkým Izráelom; neostalo¹⁹⁴ nasledujúcich dom Dávida⁵⁷² okrem samotného⁵³⁵ kmeňa⁶⁶³ Júdu.

(21) A keď Rechaveám prišiel v Jerúsalem, zvolal^{33 483} všetok dom Júdu a kmeň⁶⁶³ Benjámina, stoaosemdesiat tisíc vyberaných⁷¹⁴, súcich do vojny^{114 715}, na bojovanie¹¹⁴ s domom Izráela, navrátiť kráľovstvo Rechaveámovi, synovi Šalamúna. (22) *Ale* k Šemaejovi, Božiemu mužovi, sa dostalo¹⁹⁴ Božie slovo výrokom: (23) Prevrav k Rechaveámovi, synovi Šalamúna, kráľovi Júdu, a ku všetkému domu Júdu a Benjámina a ostatku ľudu výrokom: (24) Takto povedal Hospodin: Nesmiete⁶ vystupovať⁶¹ ani bojovať¹¹⁴ so svojimi bratmi, synmi Izráela; vráťte sa každý⁸⁴ k svojmu domu, lebo táto vec bola vyvolaná⁷¹⁶ z mojej strany⁵¹. I poslúchl slovo Hospodina⁶⁹² a podľa slova Hospodina sa obrátili⁷¹⁷ odísť.

(25) A Jároveám vybudoval Šechem v pohorí²²⁶ Efrájima a usídlil sa v ňom; a vyšiel¹⁵³ odtadiaľ a vybudoval Penú-Él⁷¹⁸.

(26) A v svojom srdci si Jároveám povedal²⁹³: Teraz sa kraľovanie bude vracäť domu Dávida; (27) ak bude tento ľud vystupovať⁶¹ na obetovanie¹⁹⁷ obetí v dome Hospodina v Jerúsaleme, potom⁴ sa srdce tohto ľudu vráti k ich pánovi,

k Rechaveámovi, kráľovi Júdu, a zabijú ma a k Rechaveámovi, kráľovi Júdu, sa vrátia. (28) Kráľ sa teda² poradil a zhotovil¹² dve telatá⁷¹⁹ zo zlata a povedal k nim: Máte dosť⁷²⁰ vystupovania^{61 721} v Jerúsalem; hľa, tvoji bohovia, Izráel, ktorí tá vyviedli¹⁵³ zo zeme Egypta! (29) A umiestnil¹¹⁰ jedno v Bét-Éli a jedno dal v Dán⁷²²; (30) a táto vec nastala¹⁹⁴ na hriech, i dali sa chodiť, ľud, pred jedno³⁶⁸, až po Dán⁷²². (31) A zriadil¹² dom výšin¹⁰¹⁰ a zriadil¹² kňazov zo všetkých tried⁷²³ ľudu, ktorí neboli²⁸ zo synov Léviho; (32) i usporiadal^{12 724} Jároveám slávnosť, v ôsmom mesiaci, v pätnásty deň mesiaca⁷¹⁰, ako slávnosť v Júdovi⁷²⁴, a dal sa vznášať¹⁷⁵ na oltári – tak robil v Bét-Éli – na obetovanie telatám⁷¹⁹, ktoré zhotovil¹², a v Bét-Éli postavil kňazov výšin¹⁰¹⁰, ktoré zriadil¹². (33) I dal sa vznášať¹⁷⁵ na oltári, ktorý zriadil¹² v Bét-Éli, v pätnásty deň, v ôsmom mesiaci, ktorý zo svojho srdca vymyslel; usporiadal¹² teda² deťom³¹⁹ Izráela slávnosť a na oltári sa dal vznášať¹⁷⁵, aby menil⁴⁴ na dym^{725 726}.

13 A hľa, z Júdu⁷²⁴ do Bét-Éla prišiel so slovom^{612 727} Hospodina Boží muž, keď⁴ Jároveám stál pred oltárom, aby menil⁴⁴ na dym^{725 726}, (2) i zvolal slovom⁷²⁷ Hospodina proti oltáru a povedal: Oltár, oltár, takto povedal Hospodin: Hľa, domu Dávida sa narodí syn, jeho meno Jošijáhú; ten⁴ na tebe bude zabíjať⁷²⁸ kňazov výšin¹⁰¹⁰, ktorí⁶⁵⁹ na tebe menili na dym^{725 726}, i budú na tebe spaľovať⁵⁹³ kosti ľudí⁷²⁴. (3) A v onen deň ohlásil¹¹⁶ znamenie výrokom: Toto *bude* znamenie, že prehovoril Hospodin: Hľa, *tento* oltár sa roztrhne a popol⁷²⁹, ktorý je na ňom, sa rozsype. (4) A ako kráľ počul⁴⁵ slovo Božieho muža, ktorým zvolal proti oltáru v Bét-Éli, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ Jároveám vystrel⁷³⁰ spred oltára⁵⁷⁶ svoju ruku s výrokom: Chyťte ho^{686 731}! A ruka, ktorú proti nemu vystrel⁷³⁰, uschla⁷³², takže⁴ ju nemožno stiahnuť späť⁵²⁴ k sebe; (5) a oltár sa roztrhol a popol⁷²⁹ sa z neho rozsypal – ako⁷³³ znamenie, ktoré Boží muž slovom Hospodina ohlásil¹¹⁶; (6) a kráľ odvetil a povedal k Božiemu mužovi: Prihovor sa, prosím²⁹, u Hospodina, svojho Boha⁷³⁴, a modli sa za mňa, nech⁴ sa moja ruka

môže⁶ stiahnuť späť⁷⁷ ku mne! Boží muž sa teda² u Hospodina prihovoriť⁷⁴ a ruka kráľa sa k nemu stiahla späť⁷⁷ a bola²⁸ ako prv⁷⁵. (7)A kráľ prehovoril k Božiemu mužovi: Vojdi so mnou do domu a posilni sa, a chcem⁶ ti dať darček. (8)A Boží muž ku kráľovi povedal: Bárs by si mi dával polovicu svojho domu, nebudem s tebou vchádzať a nebudem jesť chlieb²⁴⁸ a nebudem piť vodu⁷³⁶ v tomto mieste²⁶⁷, (9)lebo tak sa mi slovom⁷²⁷ Hospodina rozkázalo⁵⁸⁵ výrokom: Nesmieš⁶ jesť chlieb²⁴⁸ a nesmieš⁶ piť vodu⁷³⁶ a nesmieš⁶ sa vracieť cestou, ktorou si odišiel. (10)I odišiel inou²⁰⁵ cestou, takže⁴ sa nevrátil cestou, ktorou do Bétĥ-Ěla prišiel.

(11)A v Bétĥ-Ěli býval jeden starý prorok, ktorého¹²⁷ syn prišiel a vyrozprával⁷³⁷ mu všetky skutky, ktoré Boží muž uskutočnil⁷⁸ toho dňa v Bétĥ-Ěli, slová, ktoré vyslovil ku kráľovi, – to⁴ svojmu otcovi vyrozprávali (12)a ich otec k nim prehovoril: Ktorou⁷⁹⁹ to⁷⁴⁰ cestou odišiel? Jeho synovia mu teda² ukázali cestu, ktorou odišiel Boží muž, čo prišiel z Júdu²³⁴, (13)i povedal k svojim synom: Osedlajte mi osla. Osedlali mu teda² osla, i nasadol naň (14)a odišiel za Božím mužom a zastihol⁶⁸⁴ ho sediaceho pod stromom⁷⁴¹ a povedal k nemu: Či si ty Boží muž, ktorý prišiel z Júdu²³⁴? I povedal: Ja. (15)A povedal k nemu: Poď so mnou do domu a zajedz si chleba²⁴⁸. (16)I povedal: Nemôžem sa s tebou vracieť a s tebou vchádzať a nebudem jesť chlieb²⁴⁸ a nebudem piť vodu⁷³⁶ s tebou⁷⁴² v tomto mieste²⁶⁷, lebo sa ku mne slovom⁷²⁷ Hospodina prehovorilo⁵⁸⁵: Nesmieš⁶ jesť chlieb²⁴⁸ a nesmieš⁶ tam piť vodu⁷³⁶ a nesmieš⁶ sa vracieť cestou, ktorou si odišiel. (18)A povedal mu: Aj ja som prorok, podobný tebe¹⁹³, a slovom⁷²⁷ Hospodina ku mne prehovoril anjel⁷⁴³ výrokom: Vezmi ho so sebou späť⁵²⁴, nech⁴ je chlieb²⁴⁸ a pije vodu⁷³⁶. Zaluhal mu. (19)Vrátil sa teda² s ním a zajedol si chleba²⁴⁸ a vypil vodu⁷³⁶.

(20)A keď oni sedeli pri stole, stalo sa³³ ¹⁹⁴, že⁴ sa k tomu prorokovi, ktorý ho vzal späť⁵²⁴, dostalo¹⁹⁴ slovo Hospodina, (21)i zavolať na Božieho muža⁷⁴⁴, ktorý prišiel z Júdu²³⁴, výrokom: Takto povedal Hospodin: Pretože si sa dopustil nepo-

slušnosti⁷⁴⁵ úst⁷⁴⁶ Hospodina a zanedbal¹⁹⁷ si zákaz⁷⁴⁷, čo ti Hospodin, tvoj Boh, zakázal⁷⁴⁷, (22)lež⁴ si sa vrátil a zajedol si si chleba²⁴⁸ a vypil si vodu⁷³⁶ v mieste²⁶⁷, o ktorom⁷⁷⁰ k tebe prehovoril: Nesmieš⁶ jesť chlieb²⁴⁸ a nesmieš⁶ piť vodu⁷³⁶, – nebude tvoja mŕtvolu smieť⁶ prísť do hrobu tvojich otcov.

(23)A po jeho zajedení si chleba²⁴⁸ a po jeho napití sa stalo¹⁹⁴, že⁴ mu osedlal osla, – prorokovi, ktorého vzal späť⁵²⁴, – (24)a keď odišiel, zastihol³³ ⁶⁸⁴ ho na ceste lev a usmrtil ho. A jeho mŕtvola bola pohodená na ceste a vedľa nej stál osol; aj lev stál vedľa tej mŕtvolky. (25)A hľa, pomimo sa poberali ľudia¹⁰⁷ a videli²⁸ tú mŕtvolu na ceste pohodenú a leva vedľa tej mŕtvolky stojaceho, i prichádzali²⁸ a hovorili²⁸ o tom v meste, v ktorom ten starý prorok býval; (26)to⁴ ten prorok, ktorý ho odvrátil od jeho cesty, počul a povedal: To⁷⁹ bol Boží muž, ktorý sa dopustil neposlušnosti⁷⁴⁵ úst⁷⁴⁶ Hospodina a Hospodin ho vydal levovi; ten⁴ ho zrazil⁷⁴⁸ a usmrtil ho podľa slova Hospodina, ktoré k nemu vyslovil. (27)A k svojim synom prehovoril výrokom: Osedlajte mi osla. I osedlali (28)a odišiel a našiel mŕtvolu na ceste pohodenú a osla a leva vedľa tej mŕtvolky stojacich; lev tú mŕtvolu nezožral a nie že osla zrazil⁷⁴⁸. (29)Prorok teda² mŕtvolu Božieho muža zdvihol¹ a vložil²⁹¹ ho na osla a dal sa s ním na cestu⁷⁴⁹ späť⁵²⁴, i prišiel ten starý prorok do mesta⁷⁵⁰ smútiť⁷⁵¹ a pochovať ho. (30)I uložil²⁹¹ jeho mŕtvolu do svojho hrobu, i dali sa nad ním nariekať⁷⁵¹: Ach, môj brat! (31)A potom, čo ho pochoval⁷⁵², sa stalo¹⁹⁴, že k svojim synom prevravel výrokom: Keď umriem⁴⁹⁹, potom⁴ ma musíte⁶ pochovať v hrobe, v ktorom bol pochovaný Boží muž, moje kosti uložíte³²⁹¹ vedľa jeho kostí, (32)lebo sa isto⁷⁵³ bude diať¹⁹⁴ vec, ktorú⁷⁵⁴ slovom⁷²⁷ Hospodina vyhlásil⁷⁵⁵ proti oltáru, ktorý je v Bétĥ-Ěli, a proti všetkým domom výšin¹⁰¹⁰, ktoré sú v mestách Šómróna.

(33)Po tejto veci sa Jároveám neodvrátil od svojej zlej cesty, lež⁴ sa zasa⁷⁵⁶ dal zriaďovať¹² kňazov výšin¹⁰¹⁰ zo všetkých tried⁷²³ ľudu; kto⁶⁵⁹ si želal¹²⁸ ⁵⁶⁸ ⁷⁵⁷, toho⁷⁹ ruku naplnil⁷⁵⁸, i stal sa¹⁹⁴ kňazom výšin¹⁰¹⁰. (34)A táto vec nastala¹⁹⁴ na hriech

domu Jároveáma a na vyhúbenie a na vyplienenie⁷⁵⁹ z povrchu⁵⁷⁴ tváre pôdy⁴⁷⁰.

14 V onej dobe Avijjá, syn Jároveáma, ochorel (2)a Jároveám povedal svojej žene: Vstaň, prosím²⁹, a prestroj sa, nech⁴ nepoznajú, že ty si žena Jároveáma, a zájdeš³ v Šíló; hľa, tam je Achijjá, prorok – ten⁷⁹ o mne prehovoril ako o kráľovi nad týmto ľudom. (3)A vezmeš³ v svoju ruku desať chlebov a koláče⁷⁶⁰ a fľašu medu a vstúpiš³ k nemu; on ti bude môcť⁶ oznámiť⁴³, čo bude s chlapcom³⁶ 180. (4)A žena Jároveáma tak spravila, áno⁴, vstala a odišla v Šíló a vstúpila v dom Achijju; a Achijjáhu⁷⁶¹ nebol²⁸ schopný vidieť, lebo jeho oči boli od jeho staroby⁷⁶² zmeraveli¹⁰⁵ 763, (5)no⁴ Hospodin k Achijjáhuovi povedal: Hľa, prichádza žena Jároveáma požadovať⁷⁶⁴ z tvojej blízkosti¹⁵⁹ slovo o svojom synovi, lebo on je chorý; budeš³ k nej hovoriť tak⁴⁶¹ a tak⁴⁶¹. A za jej príchodu sa bude diať¹⁹⁴, že ona sa bude robiť inou⁷⁶⁵.

(6)A za Achijjáhuovho počutia zvuku⁷¹ jej nôh – vstupovala vchodom³⁴¹ – sa stalo¹⁹⁴, že⁴ povedal: Vstúp, žena Jároveáma, – načo toto? Ty sa robíš inou⁷⁶⁵ a ja som k tebe poslaný s čímsi tvrdým⁶⁹⁸. (7)Choď, povedz Jároveámovi: Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Pretože som ťa vyvýšil sprostred ľudu a dosadil¹¹⁶ som ťa za panovníka⁶³ nad mojím ľudom, nad Isráelom, (8)a odtrhol⁶⁶¹ som kráľovstvo od domu Dávida a dal som ho tebe, no⁴ neprejavil¹⁹² si sa takým ako môj nevoľník Dávid, ktorý dbal¹²⁸ 97 na moje rozkazy a ktorý celým svojím srdcom chodil²⁸ za mnou na vykonávanie len toho, čo je v mojich očiach správne⁶⁸⁸, (9)le⁴ si v počínaní¹⁷² bol²⁸ horší od všetkých, ktorí boli²⁸ pred tebou¹⁹⁵, lebo si odišiel a narobil si si iných²⁰⁵ bohov a zliatin dráždiť⁷⁶⁶ ma a mňa si hodil za svoj chrbát, (10)preto, hľa, ja, – chystám sa na dom Jároveáma priviesť¹³⁶ nešťastie⁵⁸², i budem Jároveámovi¹⁰⁶ vytínať¹⁰⁸ močiaceho na stenu⁷⁶⁷, zadržaného⁷⁶⁸ aj prepusteného⁷⁶⁹ 770 v Isráelovi, a vymetať⁷⁷¹ za domom Jároveáma⁷⁷² ako sa vymetá⁵⁸⁵ 771 hnoj až do jeho zmiznutia³⁷⁰; (11)toho, kto⁶⁵⁹ Jároveámovi¹⁰⁶ umrie v meste, budú žrať psi, a toho, kto⁶⁵⁹ umrie v poli, bude žrať vtáctvo⁷⁷³ nebies,

lebo Hospodin prehovoril. (12)Ty teda² vstaň, choď k svojmu domu; pri vstupe tvojich nôh do mesta, vtedy⁴ dieťa²⁰⁸ umrie (13)a dajú sa preň smútiť⁷⁵¹, všetok Isráel, a pochovajú ho, lebo tento samotný³³⁵ bude Jároveámovi¹⁰⁶ prichádzať do hrobu, pretože sa pri ňom našlo voľačo dobré⁷⁷⁴ voči Hospodinovi, Bohu Isráela, v dome Jároveáma; (14)a Hospodin si nad Isráelom vzbudí⁶⁶⁴ kráľa, ktorý v ten⁷⁷⁵ deň – ba čože: teraz! – dom Jároveáma bude vytínať¹⁰⁸. (15)A Hospodin Isráela pobije⁶⁶⁶, ako sa trstina vo vodách kláti⁷⁷⁶, a odorve Isráela z povrchu⁵⁷⁴ tejto dobrej pôdy⁴⁷⁰, ktorú dal ich otcom, a rozoženie ich na druhú stranu²²⁹ 777 voči Rieke²⁴¹, pretože narobili svojich ašér⁷⁷⁸, dráždiac⁷⁶⁶ Hospodina; (16)ten⁴ sa Isráela bude vzdávať pre hriechy Jároveáma, ktorými zhrešil a ktorými k hrešeniu zviedol Isráela.

(17)A žena Jároveáma vstala a odišla a vstúpila do Tirce; keď ona vstúpila na prah domu, umre¹³³ chlapec¹⁸⁰, (18)a pochovali ho a dali sa preň smútiť⁷⁵¹, všetok Isráel, podľa slova Hospodina, ktoré vyslovil skrze³⁵¹ svojho nevoľníka Achijjáhu, proroka.

(19)A ostatné veci⁶⁹⁵ Jároveáma, ako bojoval¹²⁸ 114 a ako kraľoval²⁸, hľa, sú opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Isráela; (20)a dní, čo Jároveám kraľoval²⁸, boli dvadsať a dva roky. I ľahol so svojimi otcami a kraľovania sa miesto neho ujal Nádáv, jeho syn.

(21)A v Júdovi²³⁴ kraľoval²⁸ Rechaveám, syn Šalamúna. Pri začatí svojho kraľovania³²¹ bol Rechaveám vo veku⁷⁸⁰ štyridsať a jedného roka a sedemnást rokov kraľoval²⁸ v Jerusaleme, meste, ktoré Hospodin vyvolil¹⁸² zo všetkých kmeňov⁶⁶³ Isráela na vloženie¹¹⁰ tam svojho mena; a meno jeho matky Naamá, Ammónovkyňa. (22)A Júda sa dal robiť, čo bolo⁶⁵⁹ zlé v očiach Hospodina, a doháňali²⁸ ho k žiarlivosti svojimi hriechmi, ktorými hrešili²⁸, viac od všetkého, čo robili²⁸ ich otcovia, (23)lebo sa aj oni dali budovať si výšiny¹⁰¹⁰ a stĺpy⁷⁸¹ a ašéry⁷⁸² – na každom vysokom pahorku a pod každým zeleným stromom. (24)A vyskytli sa¹⁹⁴ v zemi aj chrámoví smilníci¹²⁰ 782; tí si počínali¹² 28 podľa všetkých oškľivosti⁷⁸³ národov, ktoré Hos-

podín pred tvárou⁸⁶ synov Isráela vypudil⁷⁸⁴.

(25)A v piatom roku kráľa Rechaveáma³¹⁰ sa stalo¹⁹⁴, že proti Jerúsálemu vystúpil⁶¹ Šíšak, kráľ Egypta, (26)a pobral poklady^{481 482} domu Hospodina a poklady^{481 482} domu kráľa, ba⁴ pobral všetko – tiež⁴ pobral všetky štíty⁷⁸⁵ zo zlata, ktoré zhotovil¹² Šalamún. (27)I zhotovil¹² Rechaveám miesto nich štíty⁷⁸⁵ z mosadze²³²; tie⁴ zveril⁶⁸² ruke veliteľov³⁹ behúňov⁷⁸⁶, ktorí⁶⁵⁹ strážili⁹⁷ vchod³⁴¹ do domu kráľa, (28)a za každého⁷⁸⁷ vstupovania kráľa v dom Hospodina sa stávalo^{28 194}, že⁴ ich behúni⁷⁸⁶ nosili¹¹; potom⁴ ich vracali²⁸ do strážnice behúňov⁷⁸⁶.

(29)A ostatné veci⁶⁹⁵ Rechaveáma a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Júdu? (30)A medzi Rechaveámom a medzi Jároveámom bola²⁸ po všetky dni vojna¹¹⁴. (31)I ľahol Rechaveám so svojimi otcami a bol so svojimi otcami pochovaný v meste Dávida³¹; a meno jeho matky Naamá, Ammónovkyňa. A kraľovania sa miesto neho ujal Avijám, jeho syn.

15 Avijám sa teda² ujal kraľovania nad Júdom v oseemnástom roku kráľa Jároveáma, syna³¹⁰ Neváta; (2)kraľoval²⁸ v Jerúsáleme tri roky a meno jeho matky Maachá, dcéra Avíšálóma. (3)I dal sa chodiť vo všetkých hriechoch svojho otca, ktoré napáchal¹² pred jeho tvárou⁷⁸⁸, a jeho srdce nebolo²⁸ nerozdelené⁶⁵⁷ pri Hospodinovi, jeho Bohu, ako srdce Dávida, jeho otca. (4)Jednako mu vzhľadom na Dávida, jeho otca, dal Hospodin v Jerúsáleme lampu vzbudením⁶⁶⁴ jeho syna po ňom a udržaním⁷⁸⁹ Jerúsálema, (5)pretože Dávid robil²⁸, čo bolo⁶⁵⁹ správne⁶⁸⁸ v očiach Hospodina, a po všetky dni svojho života²⁴³ sa neodvrátil¹⁵⁶ od žiadneho³³⁸ jeho rozkazu, jedine vo veci Uriju, Chittiho⁶⁵. (6)A medzi Rechaveámom a medzi Jároveámom bola²⁸ po všetky dni jeho života²⁴³ vojna¹¹⁴.

(7)A ostatné veci⁶⁹⁵ Avijáma a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Júdu? A medzi Avijámom a medzi Jároveámom bola²⁸ vojna¹¹⁴. (8)I ľahol Avijám so svojimi otcami a pochovali ho v meste Dá-

vida³¹. A kraľovania sa miesto neho ujal Ásá, jeho syn.

(9)Ásá sa teda² ujal kraľovania nad Júdom v dvadsiatom roku Jároveáma, kráľa³¹⁰ Isráela, (10)a kraľoval²⁸ v Jerúsáleme štyridsať rokov, a meno jeho matky⁷⁹⁰ Maachá, dcéra Avíšálóma. (11)A Ásá sa dal robiť, čo bolo⁶⁵⁹ správne⁶⁸⁸ v očiach Hospodina, ako Dávid, jeho otec. (12)I odpratal⁷⁹¹ zo zeme chrámových smilníkov⁷⁸² a odstránil¹⁵⁶ všetky zahnojnosti⁷⁹², ktorých narobili jeho otcovia, (13)a aj Maachu, svoju matku⁷⁹⁰, tú⁴ odstránil¹⁵⁶ z postavenia kráľovnej-matky⁶⁷⁴, pretože si k ášere⁷⁷⁸ zriadila¹² obľudnosť⁷⁹³; Ásá teda² jej obľudnosť⁷⁹³ vytáľ¹⁰⁸ a pri potoku¹⁶⁴ Kidrón spálil⁵⁹³. (14)Výšiny¹⁰¹⁰ síce² odstránené¹⁵⁶ neboli, ale srdce Ásu ostalo¹⁹⁴ po všetky dni nerozdelené⁶⁵⁷ pri Hospodinovi; (15)a v dom Hospodina vniesol posvätené veci svojho otca a svoje posvätené veci, striebro a zlato a náčinnia³³⁹.

(16)A medzi Ásom a medzi Baešom, kráľom Isráela, bola²⁸ po všetky ich dni vojna¹¹⁴; (17)a Baešá, kráľ Isráela, vystúpil⁶¹ proti Júdovi a vybudoval Rámu, aby nikomu nebolo umožnené vychádzať¹⁵³ a vstupovať⁷⁹⁴ k Ásovi, kráľovi Júdu. (18)A Ásá vzal všetko striebro a zlato, veci, ktoré⁶⁵⁹ pozostávali v pokladniciach^{481 482} domu Hospodina, a poklady^{481 482} domu kráľa a dal ich v ruku svojich služobníkov, i poslal ich kráľ Ásá k Ben-Hadadovi, synovi⁷⁹⁵ Tavrímóna, syna Chezjóna, kráľovi Aráma^{652 653}, bývajúcemu v Damasku, s odkazom⁷⁹⁶; (19)Medzi mnou a medzi tebou, medzi mojím otcom a medzi tvojím otcom, je zmluva; hľa, poslal som ti dar striebra a zlata, pod, zruš svoju zmluvu s Baešom, kráľom Isráela, aby spredo mňa⁵⁷⁶ musel⁶ odiahnuť⁷⁹⁷. (20)A Ben-Hadad⁷⁹⁵ na kráľa Ásu⁵⁴ poslúchol a poslal proti mestám Isráela veliteľov³⁹ vojenských síl⁶¹, ktoré mal¹³⁴, a pobil⁶⁶⁹ Ijjón a Dán⁷²² a všetok Kineróth sa všetkou zemou⁷⁹⁸ Naftáľiho. (21)O tom⁴ ako počul Baešá⁴⁵, stalo sa, že od budovania Rámy upustil⁷⁹⁹ a vrátil sa v Tírcu. (22)A kráľ Ásá zvolal⁸⁰⁰ všetkých v Júdovi⁸⁰¹ (nebolo oslobodeného⁸⁰²), aby poodnášali¹¹ kamene z Rámy a trámy²⁶⁹ z nej, ktoré

Baešá použil na budovanie⁸⁰³, a kráľ Ásá nimi vybudoval Gevu Benjámina a Micpu.

(23)A všetky ostatné veci⁸⁰⁴ Ásu a všetko jeho hrdinstvo⁸⁰⁵ a všetko, čo vykonal, a mestá, ktoré zbudoval, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Júdu? Ibaže v dobe svojej staroby ochorel na svoje nohy. (24)I ľahol Ásá so svojimi otcami a bol so svojimi otcami pochovaný v meste Dávida¹³¹, svojho otca. A kraľovania sa miesto neho ujal Jehošáfát, jeho syn.

(25)A nad Izráelom sa v druhom roku Ásu, kráľa³¹⁰ Júdu, ujal kraľovania Nádáv, syn Jároveáma, a kraľoval²⁸ nad Izráelom dva roky. (26)A dal sa robiť, čo bolo⁶⁵⁹ zlé v očiach Hospodina, a chodiť cestou svojho otca a v jeho hriechu, ktorým k hrešeniu zviedol Izráela. (27)I sprisahal sa proti nemu Baešá, syn Achijju, *patriaci* k domu Jissáschára, a skolil⁶⁶⁹ ho Baešá pri Gibbethóne, ktorý *patril* Pelištím²⁴², keď Nádáv a všetok Izráel boli pred Gibbethónom, obliehajúc ho⁸⁰⁶; (28)áno⁴, usmrtil ho Baešá v treťom roku Ásu, kráľa³¹⁰ Júdu, a miesto neho sa ujal kraľovania; (29)a za začatia jeho kraľovania³²¹ sa stalo¹⁹⁴, že⁴ všetok dom Jároveáma pobil⁶⁶⁹, nezanechal Jároveámovi¹⁰⁶ nič³³⁸ dýchajúceho⁸⁰⁷, až ho vyplienil⁷⁵⁹ podľa slova Hospodina, ktoré vyslovil skrze⁵⁵¹ svojho nevoľníka Achijju, Šilóniho¹²⁴, (30)pre hriechy Jároveáma, ktorými zhrešil a ktorými k hrešeniu zviedol Izráela, za jeho dráždenie⁷⁶⁶, ktorým dráždil⁷⁶⁶ Hospodina, Boha Izráela.

(31)A ostatné veci⁶⁹⁵ Nádáva a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Izráela? (32)A medzi Ásom a medzi Baešom, kráľom Izráela, bola²⁸ po všetky ich dni vojna¹¹⁴.

(33)Baešá, syn Achijju, sa v treťom roku Ásu, kráľa³¹⁰ Júdu, ujal kraľovania nado všetkým Izráelom v Tirce na dvadsať a štyri roky. (34)A dal sa robiť, čo bolo⁶⁵⁹ zlé v očiach Hospodina, a chodiť cestou Jároveáma a v jeho hriechu, ktorým k hrešeniu zviedol Izráela.

16 A k Jéhuovi, synovi Chanániho, sa dostalo¹⁹⁴ slovo Hospodina proti⁸⁰⁸ Baešovi výrokom: (2)Pretože som ťa vyvýšil z prachu⁸⁰⁹ a dosadil¹¹⁶ som ťa za panovníka⁶³ nad mojím ľudom, nad Izráe-

lom, ale si sa dal chodiť cestou Jároveáma a zvädzať môj ľud, Izráela, k hrešeniu, dráždiť⁷⁶⁶ ma ich hriechmi, (3)hľa, ja, – chystám sa vymiest^{136 771} za Baešom a za jeho domom⁷⁷² a chcem⁶ sa vzdať tvojho domu ako domu Jároveáma, syna Neváta; (4)toho, kto⁶⁵⁹ umrie Baešovi¹⁰⁶ v meste, budú žrať psi, a toho, kto⁶⁵⁹ mu¹⁰⁶ umrie v poli, bude žrať vtáctvo⁷⁷³ nebies.

(5)A ostatné veci⁶⁹⁵ Baešu a všetko, čo vykonal, a jeho hrdinstvo⁸⁰⁵, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Izráela? (6)I ľahol Baešá so svojimi otcami a bol pochovaný v Tirci. A kraľovania sa miesto neho ujal Élá, jeho syn. (7)Aj k Baešovi a k jeho domu sa teda², skrze⁵⁵¹ Jéhúu, syna Chanániho, proroka, dostalo¹⁹⁴ slovo Hospodina, totiž⁴ o všetkom zle, ktoré v očiach Hospodina napáchal¹² na dráždenie⁷⁶⁶ ho pôsobením¹² svojich rúk, aby bol⁴⁴ ako dom Jároveáma – vlastne⁴ o tom, za čo ho pobil⁶⁶⁹.

(8)Élá, syn Baešu, sa v roku dvadsať a šesť rokov Ásu, kráľa³¹⁰ Júdu, ujal kraľovania nad Izráelom v Tirci na dva roky. (9)A sprisahal sa proti nemu jeho služobník Zimrí, veliteľ³⁹ polovice vozov^{120 596}, keď on v Tirci pil, – bol opojený, – v dome Arcu, ktorý bol nad domom²²⁰ v Tirci; (10)tu⁴ Zimrí vstúpil a skolil⁶⁶⁹ ho a usmrtil ho, v dvadsiatom a siedmom roku Ásu, kráľa³¹⁰ Júdu, a ujal sa kraľovania miesto neho. (11)A pri začatí jeho kraľovania³²¹, ako usadol⁴⁵ na svoj trón, sa stalo¹⁹⁴, že všetok dom Baešu pobil⁶⁶⁹, nezanechal mu¹⁰⁶ močiaceho na stenu⁷⁶⁷, ani jeho príbuzných⁸¹⁰ ani jeho priateľov²¹⁹. (12)Tak⁴ Zimrí vyplienil⁷⁵⁹ všetok dom Baešu podľa slova Hospodina, ktoré vyslovil k Baešovi skrze⁵⁵¹ Jéhúu, proroka, (13)o všetkých hriechoch Baešu a hriechoch Élu, ktorými zhrešili a ktorými k hrešeniu zviedli Izráela, dráždiť⁷⁶⁶ Hospodina, Boha Izráela, svojimi ničotnosťami⁸¹¹.

(14)A ostatné veci⁶⁹⁵ Élu a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Izráela?

(15)Zimrí sa v roku dvadsať a sedem rokov Ásu, kráľa³¹⁰ Júdu, ujal kraľovania v Tirci na sedem dní. Vtedy táborili⁸¹² – ľud – pred Gibbethónom, ktorý *patril* Pelištím²⁴², (16)a ľud – tí táboriaci⁸¹² – po-

čul výrok: Zimrí sa sprisahá a dokonca skolil⁶⁶⁹ kráľa. V onen deň teda² v tábore⁸¹³ uviedli – všetok Isráel – v kraľovanie⁷⁸ nad Isráelom Omrího, veliteľa³⁹ vojska⁴⁰; (17) a Omrí, a s ním všetok Isráel, odtiahol⁷⁹⁷ od Gibbethóna, i začali obliehanie proti Tirci⁸⁰⁶; (18) a ako Zimrí zistil^{45 213}, že mesto je²⁸ dobyté, vstúpil do veže⁸¹⁴ domu kráľa a ohňom zapálil⁵⁹³ dom kráľa nad sebou a umrel (19) za svoje hriechy, ktorými zhrešil páchaním¹² toho, čo bolo⁶⁵⁹ v očiach Hospodina zlé, chodením cestou Jároveáma, áno⁴, v svojom hriechu⁶²⁰, ktorý páchal^{12 28} na zvädzanie Isráela k hrešeniu.

(20) A ostatné veci⁶⁹⁵ Zimrího a jeho sprisahanie, ktorým sa sprisahá, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Isráela?

(21) Vtedy sa ľud Isráela delil napoly: Polovica ľudu sa dala¹⁹⁴ za Tivním, synom Ginátha, uviesť ho v kraľovanie⁷⁸, a polovica za Omrím, (22) ale ľud, ktorý nasledoval Omrího⁸¹⁵, premohol ľud⁸¹⁶, ktorý nasledoval Tivního, syna⁸¹⁵ Ginátha. A Tivní umrel a kraľovania sa ujal Omrí.

(23) Omrí sa kraľovania nad Isráelom ujal v roku tridsať a jedného roka Ásu, kráľa³¹⁰ Júdu, na dvanásť rokov; šesť rokov kraľoval²⁸ v Tirci, (24) potom⁴ od Šemera⁵¹ za dva kikkáry⁵⁸⁹ striebra kúpil vrch Šómrón a opevnil⁸¹⁷ ten vrch a meno mesta, ktoré zbudoval, nazval Šómrón podľa mena Šemera, majiteľa⁸¹⁸ toho vrchu. (25) A Omrí sa dal robiť, čo bolo⁶⁵⁹ zlé v očiach Hospodina, a počínať si horšie od všetkých, ktorí boli pred ním¹⁹⁵, (26) a dal sa chodiť všetkou cestou Jároveáma, syna Neváta, a v jeho hriechu, ktorým k hrešeniu zviedol Isráela na dráždenie⁷⁶⁶ Hospodina, Boha Isráela, ich ničotnosťami⁸¹¹.

(27) A ostatné veci⁶⁹⁵ Omrího, čo vykonal, a hrdinstvo⁸⁰⁵, ktoré prejavil², – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Isráela? (28) I ľahol Omrí so svojimi otcami a bol pochovaný v Šómróne. A kraľovania sa miesto neho ujal Acheáv, jeho syn.

(29) Ujal sa teda² Acheáv, syn Omrího, kraľovania nad Isráelom v roku tridsať a osem rokov Ásu, kráľa³¹⁰ Júdu, a kraľo-

val²⁸ Acheáv, syn Omrího, nad Isráelom v Šómróne dvadsať a dva roky, (30) a dal sa Acheáv, syn Omrího, robiť, čo bolo⁶⁵⁹ zlé v očiach Hospodina, viac od všetkých, ktorí boli pred ním¹⁹⁵, (31) ba⁴ stalo sa¹⁹⁴, – či sa mu máli²⁸ chodiť⁸¹⁹ v hriechoch Jároveáma, syna Neváta? – že⁴ za ženu pojal Ízevel, dcéru Ethbaala, kráľa Cídónim¹²⁴, a pobral sa a dal sa slúžiť⁵⁷³ Baalovi⁸²⁰ a klaňať sa mu (32) a postavil⁴²⁹ Baalovi⁸²⁰ oltár v dome Baala⁸²⁰, ktorý zbudoval v Šómróne; (33) a zriadil¹² Acheáv ašéru⁷⁷⁸ – vôbec⁴ spravil na dráždenie⁷⁶⁶ Hospodina, Boha Isráela, viac¹⁴¹ od všetkých kráľov Isráela, ktorí boli pred ním¹⁹⁵.

(34) V jeho dňoch Chíel, Bét-Élí¹²⁴, zbudoval Jerichó; založil ho⁸²¹ za⁸²² Avírma, svojho prvorodeného, a jeho vráta⁸²³ nasadil za⁸²² Segúva, svojho najmladšieho⁸²⁴, podľa slova Hospodina, ktoré vyslovil skrze⁵⁵¹ Jósua, syna Núna.

17 A Élijáhú, Tišbí¹²⁴, z osadníkov⁸²⁵ Gileádu, k Acheávovi povedal: Ako že je živý Hospodin, Boh Isráela, pred ktorého tvárou stojím²⁸, – ak bude⁹¹ po tieto roky nastávať¹⁹⁴ rosa alebo dážď, iba ak podľa môjho slova⁸²⁶!

(2) I dostalo sa¹⁹⁴ k nemu slovo Hospodina výrokom: (3) Chod' odtiaľto a sprav si otočku⁸²⁷ k východu a skry sa pri potoku¹⁶⁴ Keríth, ktorý je pred Jordánom⁵⁶⁰, (4) i stane sa¹⁹⁴, že budeš piť z toho potoka¹⁶⁴, a živí¹²²² ťa tam som rozkázal krkavcom. (5) Odišiel teda² a spravil podľa slova Hospodina, áno⁴, odišiel a usídlil sa pri potoku¹⁶⁴ Keríth, ktorý je pred Jordánom⁵⁶⁰, (6) a krkavce mu donášali chlieb a mäso za rána a chlieb a mäso za večera, a pil z potoka¹⁶⁴.

(7) A po uplynutí¹⁶⁸ koľkosi dní sa stalo, že potok¹⁶⁴ vyschol⁷³², lebo v zemi nebolo pršky⁸²⁸; (8) a dostalo sa¹⁹⁴ k nemu slovo Hospodina výrokom: (9) Vstaň, chod' do Carfátha, ktorý patrí k Cídónu, a usídlil sa tam; hľa, rozkázal som tam jednej vdove²⁰⁰ živiť²²² ťa. (10) Vstal teda² a pobral sa do Carfátha a prišiel ku vchodu³⁴¹ do mesta, a hľa, akási vdova²⁰⁰ tam zbierala dreva²⁹⁶; i zavola na ňu⁷⁴⁴ a povedal: Prines²⁰⁷ mi, prosím²⁹, v nádobe^{339 340} trochu vody, nech⁴ môžem⁶ vypiť. (11) Odišla teda² priniesť²⁰⁷, i zavola na ňu⁷⁴⁴ a povedal: Prines²⁰⁷ mi,

prosím²⁹, v svojej ruke kústik⁸²⁹ chleba. (12)I povedala: *Ako že je živý Hospodin, tvoj Boh, – ak mám⁹¹830 aký pagáčik, iba ak hrubej múky v súdku, čo sa vmestí do⁸³¹ dlane²⁹⁰, a trochu oleja v krčiazteku, a hľa, ja, – zbieram dve⁸³² drevá²⁹⁶ a chcem⁶ vojsť a pripraviť¹² to⁷⁹ sebe a svojmu synovi, i zjeme to⁷⁹ a umrieme.* (13)A Ēlĭjáh⁸³³ k nej povedal: Nemusíš⁶ sa báť⁸⁸; vojdí, sprav podľa svojho slova, len z toho⁸³⁴ najsamprv⁸³⁵ urob malý posúch mne, ten⁴ mi vynesieš¹⁵³ a potom⁸³⁵ môžeš⁶ urobiť sebe a svojmu synovi, (14)lebo takto povedal Hospodin, Boh Izráela: Súdok hrubej múky nebude môcť⁶ byť spotrebovaný⁸³⁶ a krčiaztek oleja nebude môcť⁶ byť vyprázdnený⁸³⁷ až do dňa dania pršky⁸²⁸ Hospodinom na povrch pôdy⁴⁶⁷ 470. (15)Odišla teda² a spravila podľa slova Ēlĭjáhúa, i jedla²⁸ ona aj on aj jej dom *po veľa dní*; (16)súdok hrubej múky nebol spotrebovaný⁸³⁶ a krčiaztek oleja nebol vyprázdnený⁸³⁷ podľa slova Hospodina, ktoré vyslovil skrze⁵⁵¹ Ēlĭjáhúa.

(17)A po týchto veciach sa stalo¹⁹⁴, že syn tej ženy, panej⁸³⁸ toho domu, ochorel, a jeho choroba bola²⁸ veľmi ťaživá⁸³⁹, až v ňom neostávalo²⁸ dychu⁸⁴⁰. (18)I povedala k Ēlĭjáhúovi: Čo mám s tebou do činenia⁸⁴¹, Boží muž? Prišiel si ku mne pripomenúť moju nepravosť⁵⁴³ a usmrtiť môjho syna? (19)A povedal: Podaj mi svojho syna. A vzal ho z jej náruče⁷ a vynesol⁶¹ ho do vrchnej izby, kde on býval, a uložil ho na svoje lôžko (20)a dal sa volať k Hospodinovi⁷⁴⁴ a povedal: Hospodine, môj Bože, či si aj na tú vdovu, u ktorej ja ako hosť bývam, dopustil utrpenie⁸⁴², usmrtiť jej syna? (21)I rozpál sa trikrát na dieťa²⁰⁸ a dal sa k Hospodinovi⁷⁴⁴ volať a povedal: Hospodine, môj Bože, kież, prosím²⁹, chceš³⁶ navrátiť dušu tohto dieťa²⁰⁸ na jeho vnútro⁸⁴³! (22)A Hospodin vypočul⁸⁴⁴ hlas Ēlĭjáhúa a duša dieťa²⁰⁸ sa na jeho vnútro⁸⁴³ vrátila, i ožilo; (23)a Ēlĭjáhú dieťa²⁰⁸ vzal a zniesol⁸⁴⁵ ho z vrchnej izby domu a dal ho jeho matke a povedal k nej: Pozri, tvoj syn je živý. (24)A tá žena k Ēlĭjáhúovi povedala: Teraz som spoznala toto: Že ty si Boží muž a slovo Hospodina v твоjich ústach je pravda¹⁷⁷ 846.

18 A o veľa dní sa stalo¹⁹⁴, že⁴ sa v treťom roku dostalo¹⁹⁴ k Ēlĭjáhúovi slovo Hospodina výrok: Chod, ukáž sa Acheávi, lebo ja chcem⁶ dať na povrch pôdy⁴⁶⁷ 470 dažď. (2)Ēlĭjáhú teda² odišiel Acheávi sa ukázať. A hlad v Šómróne bol ťaživý⁸³⁹ (3)a Acheáv zavolať na Óvad-jáhúa⁷⁴⁴, ktorý bol nad domom²²⁰ (a Óvad-jáhú mal²⁸ Hospodina vo veľkej⁴⁷³ úcte⁸⁸ (4)a pri Ízevelinom vytínaní¹⁰⁸ prorokov Hospodina sa stalo¹⁹⁴, že⁴ Óvadjáhú sto prorokov vzal a ukryl ich po päťdesiatich mužoch v jaskyni a dal sa ich zásobovať²²² pokrmom²⁴⁸ a nápojom⁷³⁶). (5)a Acheáv Óvadjáhúovi povedal: Prejdi zemou ku všetkým prameňom vód a ku všetkým potokom¹⁶⁴, budeme azda môcť⁶ nájsť trávu a udržať kone¹²⁰ a mulice¹²⁰ nažive a nebudeme musieť⁶ nič zo zvieratstva²⁷⁹ vytínať¹⁰⁸. (6)Rozdelili si teda² zem na prechádzanie ňou; Acheáv sa pobral jednou cestou samotný⁵³⁵ a Óvadjáhú sa pobral jednou cestou samotný⁵³⁵.

(7)A keď bol²⁸ Óvadjáhú na ceste, hľa³³, Ēlĭjáhú jemu v ústrety, i spoznal⁷⁶⁵ ho a padol na svoju tvár a povedal: Či si toto²⁰⁶ ty, môj pane, Ēlĭjáhú? (8)I povedal mu: Ja; choď, povedz svojmu pánovi: Hľa, Ēlĭjáhú. (9)A povedal: Čím som zhrešil, že ty svojho nevoľníka vydávaš v ruku Acheáva usmrtiť ma? (10)*Ako že je živý Hospodin, tvoj Boh, – ak je⁹¹ národ alebo kráľovstvo, kam môj pán neposlal hľadať ta; a ak povedali: Niet ho, dal³³ tomu kráľovstvu alebo tomu národu prisať, že ta nemohli⁶ nájsť*; (11)a ty teraz vravíš: Choď, povedz svojmu pánovi: Hľa, Ēlĭjáhú! (12)A stane sa¹⁹⁴, keď ja z tvojej blízkosti⁹¹ budem odchádzať, že⁴ teba Duch Hospodina bude odnášať¹¹, nebudem vedieť kam; to⁴ prídeme oznámiť⁴³ Acheávi, i nebude ta môcť⁶ nájsť a bude chcieť⁶ ma zabiť, lebo tvoj nevoľník má²⁸ od svojej mladosti²⁴³ Hospodina v úcte⁸⁸ – (13)či nebolo môjmu pánovi oznámené⁴³, čo som spravil pri Ízevelinom zabíjaní prorokov Hospodina, že⁴ som sto mužov z prorokov Hospodina, päťdesiatich a päťdesiatich mužov, ukryl v jaskyni a zásoboval²²² ich pokrmom²⁴⁸ a nápojom⁷³⁶? (14)A ty teraz vravíš: Choď, povedz svojmu pánovi: Hľa, Ēlĭjáhú! Ved²⁰

ma bude chcieť⁶ zabiť! (15)A Ēlijáhú povedal: *Ako že je živý Hospodin zástupov*⁸⁴⁷, pred ktorého tvárou stojím²⁸, že sa mu dnes mám⁶ ukázať. (16)Óvadjáhu sa teda² pobral v ústrety Acheávi a podal mu správu⁴³, a Acheáv sa pobral v ústrety Ēlijáhúovi.

(17)A za Acheávovho uvidenia Ēlijáhú sa stalo¹⁹⁴, že⁴ k nemu Acheáv povedal: Či si toto²⁰⁶ ty, uvrhujúci Isráela do nešťastia⁸⁴⁸? (18)I povedal: Neuvrhol som Isráela do nešťastia⁸⁴⁸, lež ty a dom tvojho otca, vašim zanedbaním⁸⁴⁹ rozkazov Hospodina, že⁴ si sa dal chodiť za Baalím⁸⁵⁰. (19)Teraz teda² pošli, zhromaždi všetok Isráel ku mne na vrch Karmel, aj prorokov Baala⁸²⁰, štyristo a päťdesiatich, aj prorokov Ašéry^{778 851}, štyristo, jedávajúcich pri stole Ízevel. (20)Acheáv teda² poslal medzi všetky deti³¹⁹ Isráela a zhromaždil prorokov na vrch Karmel.

(21)A Ēlijáhú bližšie pristúpil²⁴⁴ ku všetkému ľudu a povedal: Dokeď mienite krívať¹³⁶ na dve strany⁸⁵²? Ak je Bohom Hospodin, choďte za ním, a ak je Baal⁸²⁰, choďte za ním. A ľud, tí mu nič²⁶⁵ neodvetili (22)a Ēlijáhú k ľudu povedal: Ja samotný⁵³⁵ pozostávam²⁸ ako prorok Hospodina³¹⁰ a proroci Baala⁸²⁰ sú štyristo a päťdesiat muži. (23)Nech nám teda² chcú³⁶ dať dva býky, i môžu⁶ si jedného býka vybrať¹⁸² a rozsekať ho a naklást¹¹⁰ ho na drevá²⁹⁶, ale oheň nech nekladú^{3 110}, a ja jedného býka chcem⁶ pripraviť^{12 197} a dať na drevá²⁹⁶, a oheň klást¹¹⁰ nebudem; (24)a dáte³ sa volať v mene vašich bohov⁸⁵³ a ja budem volať v mene Hospodina, a stane sa¹⁹⁴, že boh, ktorý bude odpovedať ohňom, – ten⁷⁹ je Bohom. A všetok ľud odvetil a povedali: To slovo je dobré.

(25)A ku prorokom Baala⁸²⁰ Ēlijáhú povedal: Vyberte¹⁸² si a pripravte^{12 197} jedného býka najprv, lebo vy ste tí, ktorí sú mnohí, a volajte v mene vašich bohov⁸⁵³, ale oheň nebudete⁶ klást. (26)Vzali teda² a pripravili^{12 197} býka, ktorého im dali, a volali v mene Baala⁸²⁰ od rána až do polednia⁸⁵⁴, výrokom: Ó⁶⁵⁹ Baal⁸²⁰, odpovedz nám! Ale nebolo hlasu a nebolo odpovedajúceho; i dali sa poskakovať⁸⁵⁵ pred oltárom⁸⁵⁶, ktorý zriadili¹², (27)a na polednie⁸⁵⁴ sa stalo¹⁹⁴, že⁴ sa Ēlijáhú dal

uťahovať si z⁸⁵⁷ z nich a vraviť: Volajte silným hlasom, veď on je boh; ak má¹³⁴ čo rozmýšľať⁸⁵⁸, alebo ak mu bolo treba ísť na stranu⁸⁵⁹, alebo ak má¹³⁴ cestu, či možno spí a bude precitať! (28)Volali²⁸ teda² silným hlasom a podľa svojej obyčaje¹⁰⁰ sa rezali^{28 860} nožmi a kopijami až do vylievania krvi na seba. (29)A ako poľudnie⁸⁵⁴ minulo⁴⁵, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ predstierali²⁸ prorokovanie⁸⁶¹ až do vystupovania^{61 175 862} obete daru⁵⁶⁰, a nebolo hlasu a nebolo odpovedajúceho a nebolo odzvy.

(30)A Ēlijáhú povedal ku všetkému ľudu: Pristúpte bližšie²⁴⁴ ku mne. I pristúpili k nemu bližšie²⁴⁴, všetok ľud. A opravil⁸⁶³ strhnutý⁸⁶⁴ oltár Hospodina (31)tak, že⁴ vzal Ēlijáhú dvanásť kameňov, podľa počtu kmeňov⁶⁶³ detí³¹⁹ Jákoaba, ku ktorému sa dostalo¹⁹⁴ slovo Hospodina výrokom: Tvoje meno bude Isráel, (32)a v mene Hospodina tými kameňmi vybudoval⁸⁶⁵ oltár; a vókol voči oltáru zriadil¹² priekopu v rozsahu asi⁸⁶⁶ dvoch seš⁸⁶⁷ osiva⁸⁶⁸ (33)a narovnal drevá²⁹⁶ a rozsekal a na drevá nakladol¹¹⁰ býka a povedal: Naplníte štyri vedrá vodou a vylejte na vzostupnú obeť¹⁷⁶ a na drevá²⁹⁶. (34)A povedal: Spravte tak druhý raz; i spravili tak druhý raz. A povedal: Spravte tak tretí raz; i spravili tak tretí raz, (35)takže⁴ okolo oltára tiekla^{28 869} voda, a aj priekopu vodou naplnili. (36)A pri vystupovaní^{61 175 862} obete daru⁵⁶⁰ sa stalo¹⁹⁴, že⁴ Ēlijáhú, prorok, pristúpil bližšie²⁴⁴ a povedal: Hospodine, Bože Abraháma, Isáka a Isráela, dnes má vyjsť najavo⁸⁷⁰, že v Isráelovi si Bohom ty a tvojím nevoľníkom ja; že som všetky tieto veci spravil na tvoje slová⁸⁷¹. (37)Odpovedz mi, Hospodine, odpovedz mi, nech⁴ môžu⁶ zvedieť, tento ľud, že Bohom si ty, Hospodine, a ty že si ich srdce obrátil naspäť. (38)I spadol oheň Hospodina a strávil⁸⁷² vzostupnú obeť¹⁷⁶ a drevá²⁹⁶ a kamene a prach⁸⁰⁹ a vylízał⁸⁷³ vodu, ktorá bola v priekope. (39)To⁴ keď uvidel všetok ľud, padli³³ na svoje tváre a dali sa vraviť: Hospodin, Bohom je on, Hospodin, Bohom je on.

(40)A Ēlijáhú im povedal: Pochytajte^{686 874} prorokov Baala⁸²⁰, nikto¹⁰⁷ z nich nesmie⁶ uniknúť. Pochytali^{686 731} ich teda²

a Élijáhú ich zaviedol nado¹⁸⁴⁵ k potoku¹⁶⁴ Kíšón a tam ich utratil⁸⁷⁵.

(41)A Acheávovi Élijáhú povedal: Vystúp⁶¹, jedz a pi, lebo – zvuk⁷¹ šumotu⁸⁷⁶ lejavca⁸²⁸¹ (42)I vystúpil⁶¹ Acheáv jest a piť a Élijáhú vystúpil⁶¹ na temeno⁴²⁴ Karmela a schúlil sa k zemi a vsunul¹⁰⁰ svoju tvár medzi svoje kolená (43)a k svojmu sluhovi¹⁸⁰ povedal: Nože²⁹ vystúp⁶¹, zahľad sa smerom k moru⁸⁷⁷. I vystúpil⁶¹ a zahľadel sa a povedal: Niet vôbec ničoho⁶³⁶. I povedal: Vráť sa; sedem ráz, (44)a siedmy raz sa stalo¹⁹⁴, že⁴ povedal: Hľa, z mora vystupuje⁶¹ malý mrak, ako dľaň²⁹⁰ muža. I povedal: Vystúp⁶¹, povedz k Acheávovi: Zapriahni⁸⁷⁸, zíd, nech⁴ ťa lejavec⁸²⁸ nezadržiava. (45)A medzitým⁸⁷⁹ sa stalo¹⁹⁴, že⁴ sa nebesá zatemnili – mraky a vietor – a nastal¹⁹⁴ veľký lejavec⁸²⁸, a Acheáv nasadol do voza a odišiel do Jizreéla. (46)A k Élijáhúovi sa dostala¹⁹⁴ ruka Hospodina, i prepásal svoje bedrá¹¹⁸ a až po tvoj vstup do Jizreéla bežal²⁸ pred Acheávom¹⁹⁵.

19 A všetko, čo Élijáhú spravil, a všetko, ako mečom pozabíjal prorokov, oznámil⁴³ Acheáv Ízevel; (2)a Ízevel k Élijáhúovi poslala posla⁸⁸⁰ s odkazom⁷⁹⁶: Takto nech mi robia³ bohovia a takto nech pridávajú¹⁴¹, že¹⁴² zajtra okolo⁸⁸¹ tejto doby chceme⁶ naložiť¹¹⁰ s tvojím žitím³² tak, že bude⁸⁸² ako žitie³² ktoréhokolvek⁸⁸³ z nich. (3)To⁴ keď zistil²¹³ 884, vstal³³ a vzhľadom na svoje žitie³² 885 sa pobral a prišiel do Beér-ševy, ktorá patrí Júdovi, a nechal²⁹¹ tam svojho sluhu¹⁸⁰, (4)a on sa pobral v pustinu cestou jedného dňa a prišiel a usadol pod jednu kručinku⁸⁸⁶ a pojal pre svoju dušu želanie⁸⁸⁷ umrieť, i povedal: Už⁸⁸⁸ dosť⁷²⁰, Hospodine, vezmi moju dušu, lebo ja nie som lepší od mojich otcov. (5)A ľahol a zaspal pod jednou kručinkou⁸⁸⁶, a hľa, tu na neho siahla³⁷⁸ anjel⁸⁸⁰ a povedal mu: Vstaň, zajedz si! (6)I zahľadel sa, a hľa, v miestach jeho záhlavia⁸⁸⁹ posúch od rozpálených kameňov⁸⁹⁰ a krčáh vody, i zajedol si a vypil a zasa⁷⁵⁶ ľahol. (7)A anjel⁸⁸⁰ Hospodina opäť prišiel⁷¹⁷, druhý raz, a siahol na neho³⁷⁸ a povedal: Vstaň, zajedz si, lebo cesta je pre teba príliš ďaleká⁸⁹¹ 892. (8)Vstal teda² a zajedol si a vy-

pil a išiel²⁸ v sile toho jedla po štyridsať dní a štyridsať nocí až k Božiemu vrchu Chórév, i vstúpil tam do iste⁶⁵⁹ jaskyne a prenocoval tam.

A hľa, slovo Hospodina k nemu, i povedal mu: Čo tu s tebou^{36 37 893}, Élijáhú? (10)A povedal: Veľmi⁸⁹⁴ som sa rozhorlil⁸⁹⁵ za Hospodina, Boha zástupov⁸⁴⁷, lebo synovia Izráela opustili tvoju zmluvu, postŕhali⁸⁶⁴ tvoje oltáre a mečom pozabíjali tvojich prorokov a pozostávam²⁸ ja samotný⁵³⁵, a o moje žitie³² sa usilujú²⁸ vziať ho. (11)I povedal: Vyjdi¹⁵³ a zastaň na vrchu pred tvárou Hospodina. A hľa, pomimo sa poberal Hospodin, a pred tvárou Hospodina veľký a silný víchor, ruvíci⁸⁹⁶ vrchy a triešiaci⁷⁴⁸ skaliská⁸⁹⁷; nebol Hospodin v tom víchre. A za tým víchrom otras⁸⁹⁸; nebol Hospodin v tom otras⁸⁹⁸. (12)A za tým otrasom⁸⁹⁸ oheň; nebol Hospodin v tom ohni; a za tým ohňom hlas jemného⁸⁹⁹ šepotu⁹⁰⁰. (13)To⁴ ako Élijáhú počul⁴⁵, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ zachuchlil⁹⁰¹ svoju tvár v svoj plášť⁹⁰² a vyšiel¹⁵³ a zastal pri vchode³⁴¹ do jaskyne; a hľa, hlas k nemu, i povedal: Čo tu s tebou^{36 37 893}, Élijáhú? (14)A povedal: Veľmi⁸⁹⁴ som sa rozhorlil⁸⁹⁵ za Hospodina, Boha zástupov⁸⁴⁷, lebo synovia Izráela opustili tvoju zmluvu, postŕhali⁸⁶⁴ tvoje oltáre a mečom pozabíjali tvojich prorokov a pozostávam²⁸ ja samotný⁵³⁵, a o moje žitie³² sa usilujú²⁸ vziať ho. (15)A Hospodin k nemu povedal: Choď, vráť sa na svoju cestu do pustiny Damasku, a keď vstúpiš, pomaz²³ Chazáéla za kráľa nad Arámom^{652 653}, (16)a Jéhúa, syna Nimšího, máš⁶ pomazať za kráľa nad Izráelom, a Elišu, syna Šáfata z Ável-mechóly, máš⁶ pomazať za proroka miesto seba; (17)i stane sa¹⁹⁴, že toho, kto⁶⁵⁹ vyviazne pred mečom⁸⁶ Chazáéla, bude usmrcovať Jéhú, a toho, kto⁶⁵⁹ vyviazne pred mečom⁸⁶ Jéhúa, bude usmrcovať Elišu. (18)A v Izráelovi som ponechal sedemtisíc, všetky kolená, ktoré nepokľakli pred Baalom⁸², a všetky ústa, ktoré ho nepobozkali.

(19)Odišiel teda² odtadiaľ a zastihol⁶⁸⁴ Elišu, syna Šáfata, a on oral, dvanásť záprahov⁹⁰³ pred jeho tvárou a pri dvanástom on; a keď Élijáhú popri ňom prešiel, hodil³³ na neho svoj plášť⁹⁰²;

(20) i opustil hovädzí dobytok a rozbehol sa za Ľilijáhúom a povedal: Nech, prosím²⁹, smiem⁶ pobozkať svojho otca a svoju matku, a pôjdem za tebou. I povedal: Choď, vráť sa, lebo čo som ti spravil³⁶? (21) I vrátil sa spoza neho⁵⁷² a vzal jeden záprah⁹⁰³ hovädzieho dobytky a zabil⁷²⁸ ich a na postroji^{339 340 904} toho hovädzieho dobytky uvaril ich⁹⁰⁵ mäso a dal ľudu, i zajedli si; a vstal a odišiel za Ľilijáhúom a dal sa ho obsluhovať¹⁰.

20 A Ben-Hadad, kráľ Aráma^{652 653}, zhromaždil všetku svoju vojenskú moc⁶¹¹, a s ním tridsiati a dvaja králi, a kone¹²⁰ a vozy^{120 596}, a vystúpil⁶¹ a začal pred Šómrónom^{806 906} obliehanie a dal sa proti nemu bojovať¹¹⁴; (2) a do mesta poslal k Acheávovi, kráľovi Isráela, poslovy⁸⁸⁰ (3) a odkázal⁹⁰⁷ mu: Takto povedal Ben-Hadad: Tvoje striebro a tvoje zlato, to⁷⁹ *patrí* mne, a tvoje ženy a tvoji synovia, najlepší⁹⁰⁸ z nich⁹⁰⁹, tí⁷⁹ *patria* mne. (4) A kráľ Isráela odpovedal a odkázal⁹⁰⁷: Podľa tvojho slova, môj pane, ⁶⁵⁹ kráľu, ti *patrí* ja a všetko, čo *patrí* mne. (5) A poslovia⁸⁸⁰ opäť prišli⁷¹⁷ a povedali: Takto odkázal⁹⁰⁷ Ben-Hadad, výrok: Poslal som, pravda, k tebe odkaz⁷⁹⁶: Svoje striebro a svoje zlato a svoje ženy a svojich synov musíš⁶ dať mne, (6) ale tiež⁹¹⁰ k tebe zajtra okolo⁸⁸¹ *tejto* doby chcem⁶ poslať svojich služobníkov, nech⁴ prehľadajú³³ tvoj dom a domy tvojich služobníkov, a stane sa¹⁹⁴, že všetko žiadúce⁹¹¹ tvojim očiam¹²⁵ budú klásť v svoju ruku a poberú.

(7) Kráľ Isráela teda² povolal¹⁵⁴ všetkých starších zeme a povedal: Nože²⁹ si všimnite⁹¹² a pozrite, že tento sa usiluje o⁹¹³ zlé, lebo ku mne poslal po moje ženy a po mojich synov a po moje striebro a po moje zlato a neodoprel som mu⁹¹⁴. (8) I povedali k nemu všetci starší a všetok ľud: Nemusiš⁶ poslúchať a nie že máš⁶ privolať¹⁰¹². (9) Povedal teda² poslom Ben-Hadada: Povedzte môjmu pánovi, kráľovi: Všetko, čo si svojmu nevoľníkovi prv⁸³⁸ odkázal²⁸⁶, môžem⁶ spraviť, ale túto vec spraviť nie som schopný⁹¹⁵. A poslovia⁸⁸⁰ odišli a odovzdali¹⁵⁵ slovo; (10) a Ben-Hadad k nemu poslal odkaz: Takto nech mi robia³ bohovia a takto nech pridávajú^{3 141}, ak bude prach⁸⁰⁹ Šómróna stačiť

hrstiam všetkého ľudu³¹⁰, ktorý ma nasleduje⁹¹⁶¹ (11) A kráľ Isráela odvetil a povedal: Prehovorte: Opasujúci sa⁹¹⁷ nech sa nevystatuje³ ako vyzliekajúci⁹¹⁸. (12) A ako on počul⁴⁵ toto slovo, keď⁴ on v stanoch⁹¹⁹ pil, on aj tí králi⁹²⁰, sa stalo⁹⁰, že⁴ svojim služobníkom povedal: Rozostavte^{110 921}! I rozostavili^{110 921} proti mestu.

(13) A hľa, k Acheávovi, kráľovi Isráela, sa priblížil²⁴⁴ jeden prorok a povedal: Takto povedal Hospodin: Či si uvidel všetok tento veľký dav^{876 922}? Hľa, ja, – chystám sa vydať²¹⁶ ich dnes v tvoju ruku, nech⁴ sa dozvedáš, že ja som Hospodin. (14) A Acheáv povedal: Skrze koho? I povedal: Skrze sluhov¹⁸⁰ prednostov³⁹ krajov⁹²³. A povedal: Kto má⁶ začať^{878 924} bitku¹¹⁴? I povedal: Ty. (15) I podrobil^{322 925} sluhov¹⁸⁰ prednostov³⁹ krajov⁹²³ prehliadke⁹²⁶, a zistili sa¹⁹⁴ dvestodvaatridsiati, a po nich podrobil^{322 925} prehliadke⁹²⁶ všetok ľud, všetkých synov Isráela – sedemtisíc.

(16) I vytiahli¹⁵³ na poludnie⁸⁵⁴, a Ben-Hadad v stanoch⁹¹⁹ pil, – bol opojený, – on aj tí králi⁹²⁰, tridsiati a dvaja králi pomáhajúci mu; (17) sluhovia¹⁸⁰ prednostov³⁹ krajov⁹²³ teda² vytiahli¹⁵³ najsamprv⁸³⁵, a Ben-Hadad poslal, i podali mu správu⁴³ výrok: Zo Šómróna vytiahli¹⁵³ muži. (18) I povedal: Ak vytiahli¹⁵³ k mieru, pochytajte^{686 731} ich živých, a ak vytiahli¹⁵³ k boju¹¹⁴, pochytajte^{686 731} ich živých. (19) Títo sluhovia¹⁸⁰ prednostov³⁹ krajov⁹²³ teda² vytiahli¹⁵³ z mesta, aj vojenská moc⁶¹¹, ktorá bola za nimi, (20) a skolili⁶⁶⁹ každý⁸⁴ svojho muža, takže⁴⁰ sa Arámci⁶⁵³ dali na útek a Isráel sa dal ich prenasledovať; a na koni unikol Ben-Hadad, kráľ Aráma^{652 653}, a jazdcí²⁶³. (21) A vytiaholi¹⁵³ kráľ Isráela a pobil⁶⁶⁹ kone a vozy^{120 596} a dal sa medzi Arámom⁶⁵³ porážať⁶⁶⁹ veľkou porážkou⁹²⁷.

(22) A ku kráľovi Isráela sa priblížil²⁴⁴ ten prorok a povedal mu: Choď, nadobudni silu a pováž⁹¹² a pozri, čo máš⁶ robiť, lebo pri návrate roka⁹²⁸ proti tebe kráľ Aráma^{652 653} bude vystupovať^{61 136}. (23) A služobníci kráľa Aráma^{652 653} k nemu povedali: Ich bohovia sú bohovia vrchov, preto sa stali⁹² silnejšími⁹²⁹ od nás; ale bojujme^{3 114} s nimi v rovine⁹³⁰ – či nebudeme⁹² od nich silnejší⁹²⁹? (24) Sprav teda² túto

vec: Odstráň¹⁵⁶ kráľov, každého⁸⁴ z jeho miesta, a miesto nich dosad¹¹⁰ vladárov⁶³⁰, (25) a ty by si si mal⁶ zohnať⁹³¹ vojenskú moc⁶¹¹ ako *bola* vojenská moc⁶¹¹, ktorá⁶⁵⁹ padla z tvojej blízkosti⁵¹, a koni¹²⁰ ako jej koni¹²⁰ a vozov^{120 596} ako jej vozov^{120 596} a budeme proti nim bojovať^{114 874} v rovine⁹³⁰ – či nebudeme⁹² od nich silnejší? Poslúchol teda² ich hlasu a spravil tak.

(26) A pri návrate roka⁹²⁸ sa stalo, že⁴ Ben-Hadad podrobil Aráma⁶⁵³ prehliadke⁹²⁶ a vystúpil⁶¹ do Afěka bojovať¹¹⁴ s Isráělom. (27) Aj synom Isráěla bolo určené podrobiť sa⁹³² prehliadke⁹²⁶ a bolo postarané o ich zásobovanie^{222 933}; i pobrali sa im v ústrety a utáborili sa⁸¹² pred nimi⁹³⁴ ako dva kŕdľiky kôz, kým⁴ Arámci⁶⁵³ naplňali²⁸ zem. (28) I priblížil sa²⁴⁴ Boží muž a povedal ku kráľovi Isráěla, áno,⁴ povedal: Takto povedal Hospodin: Pretože Arámci⁶⁵³ povedali: Hospodin je boh vrchov a nie je on boh nížin⁹³⁵, preto⁴ všetok tento veľký dav^{876 922} vydám v tvoju ruku, nech⁴ sa dozvedáte, že ja som Hospodin. (29) I utáborili sa⁸¹² na sedem dní jedni naproti druhým⁹³⁶ a v siedmy deň sa stalo¹⁹⁴, že⁴ nastala⁹⁶ bitka¹¹⁴, a synovia Isráěla Aráma⁶⁵³ pobili⁶⁶⁹, stotisíc peších⁹³⁷ v jeden deň, (30) a tí, ktorí⁶⁵⁹ pozostávali, prchli do Afěka, do mesta, kde⁴ na dvadsaťasedemtisíc mužov, ktorí⁶⁵⁹ pozostávali, padol múr¹⁷². Aj Ben-Hadad prchol a vstúpil do mesta, z izby v izbu⁹³⁸.

(31) A jeho služobníci k nemu povedali: Hľa, prosím²⁹, počuli sme, že králi domu Isráěla, oni sú králi láskavi⁹³⁹; nech, prosím²⁹, smieme^{3 6} vziať¹¹⁰ na svoje bedrá¹¹⁸ vrecovinu⁹⁴⁰ a na svoje hlavy povrazy a vyjsť¹⁵³ ku kráľovi Isráěla, možno bude chcieť⁶ nechať tvoju dušu nažive. (32) Navinuli⁹⁷ teda² na svoje bedrá¹¹⁸ vrecovinu⁹⁴⁰ a na svoje hlavy povrazy a vstúpili ku kráľovi Isráěla a povedali: Tvoj nevoľník Ben-Hadad povedal: Kiež, prosím²⁹, chceš^{3 6} nechať moju dušu nažive! I povedal: Či je on ešte živý? On je môj brat! (33) To⁴ si tí muži bystro všimali⁹⁴¹ a náhlivo⁹⁴² sa toho⁶⁵⁹ z neho chopili⁹⁴³, a povedali: Tvoj brat, Ben-Hadad... I povedal: Vstúpte⁹⁴⁴, priveďte²⁰⁷ ho! A keď Ben-Hadad k nemu vychádzal¹⁵³, dal³³ mu vystúpiť⁶¹ na vozidlo²⁶²; (34) a on k nemu

povedal: Mestá, ktoré môj otec tvojmu otcovi odňal⁹⁴⁵, chcem⁶ vrátiť, a v Damasku si môžeš⁶ vyhradiť^{110 946} ulice, ako si vyhradil^{110 946} môj otec v Šómróne. – A ja ťa chcem⁶ prepustiť⁹⁶⁴ s touto zmluvou^{612 947}. I uzavrel vzhľadom na neho zmluvu³⁰⁴ a prepustil⁶⁶⁴ ho.

(35) A jeden muž zo synov⁹⁴⁸ prorokov povedal slovom Hospodina k svojmu blížnemu²¹⁹: Udri^{669 949} ma, prosím²⁹. A ten muž odoprel⁹⁵⁰ udrieť^{669 949} ho; (36) i povedal mu: Pretože si neposlúchol na hlas⁸⁴⁵ Hospodina, hľa, ty, – keď budeš z mojej blízkosti⁵¹ odchádzať, skolí^{33 669} ťa lev. A keď od²⁰⁴ neho odišiel, zastihol^{33 684} ho lev a skolí⁶⁶⁹ ho. (37) Našiel teda² iného²⁰⁵ muža a povedal: Udri^{669 949} ma, prosím²⁹. A ten muž ho udrel^{669 949} – úder⁹⁴⁹ a modrina⁹⁵¹; (38) a ten prorok odišiel a postavil sa do cesty kráľovi, a prestrojil sa s páskou⁸¹² na svojich očiach. (39) A keď sa kráľ poberal pomimo, stalo sa¹⁹⁴, že on³³ na kráľa⁷⁴⁴ zakričal⁹⁵² a povedal: Tvoj nevoľník vyšiel¹⁵³ vprostred⁹⁵³ bitky¹¹⁴ a hľa, kosi¹⁰⁷ odbočil¹⁵⁶ a priviedol ku mne akéhosi muža a povedal: Stráž⁹⁷ tohto muža; ak bude akokoľvek⁹⁵⁴ postrádaný⁹⁵⁵, potom sa tvoje žitie³² dostane¹⁹⁴ na miesto jeho žitia³², alebo budeš musieť⁴⁶ naväziť kikkár⁵⁸⁹ striebra. (40) A keď tvoj nevoľník bol zamestnaný¹² tu a tam⁹⁵⁶, stalo¹⁹⁴ sa, že on³³ – nebolo ho. A kráľ Isráěla k nemu povedal: Taký je tvoj rozsudok¹⁰⁰, ty si rozhodol. (41) A on náhlivo⁹⁴² zo svojich očí⁹⁵ sňal¹³⁶ pásku a kráľ Isráěla ho spoznal⁷⁶⁵, že on je z prorokov; (42) i povedal k nemu: Takto povedal Hospodin: Pretože si z ruky prepustil⁶⁶⁴ muža mne odovzdaného^{598 957}, preto⁴ sa tvoje žitie³² dostane¹⁹⁴ na miesto jeho žitia³² a tvoj ľud na miesto jeho ľudu. (43) A kráľ Isráěla sa pobral k svojmu domu, mrzutý⁹⁵⁸ a nahnevany⁹⁵⁹, a prišiel do Šómróna.

21 A po týchto veciach sa stalo¹⁹⁴: Návóthovi, Jizreělímu¹²⁴, patrila¹⁹⁴ vinica, ktorá *bola* v Jizreěli vedľa paláca³²⁵ Acheáva, kráľa Šómróna, (2) a Acheáv k Návóthovi prehovoril výrokom: Daj mi svoju vinicu, nech⁴ mi bude za záhradu zelín²⁰, lebo ona je blízko vedľa môjho domu, a chcem⁶ ti miesto nej dať vinicu lepšiu od nej; ak ti *to bude* vhod¹⁸⁸,

môžem⁶ ti dať peniaze⁹⁶⁰ v jej⁹⁶¹ cene¹²⁵. (3)A Návóth k Acheávi povedal: Ďaleko mi, skrze⁹⁶² Hospodina, od toho, žeby som ti dal dedičstvo^{526 963} svojich otcov. (4)A Acheáv vstúpil do svojho domu, mrzutý⁹⁵⁸ a nahnevany⁹⁵⁹ pre to slovo, ktoré k nemu Návóth, Jizreéli¹²⁴, vyslovil, že⁴ povedal: Nebudem ti dávať dedičstvo⁵²⁶ svojich otcov, a ľahol na svoje lôžko a nič⁹⁶⁴ nezjedol. (5)A vstúpila k nemu Ízevel, jeho žena, a prehovorila k nemu: Čo toto? Tvoj duch je mrzutý⁹⁵⁸ a ty nič⁹⁶⁴ neješ. (6)I prehovoril k nej: Lebo som hovoril k Návóthovi, Jizreéli¹²⁴, a vravel som mu: Daj mi svoju vinicu, za peniaze⁹⁶⁰, alebo, ak si ty budeš želať^{968 757}, môžem⁶ ti dať vinicu miesto nej. A povedal mi: Nebudem ti dávať svoju vinicu. (7)A Ízevel, jeho žena, k nemu povedala: Ty teraz vykonávaš kraľovanie nad Isráelom? Vstaň, zajedz si chleba²⁴⁸ a nech sa tvoje srdce teší⁹⁶⁵; vinicu Návótha, Jizreéliho¹²⁴, ti viem⁶ dať ja. (8)A v mene Acheáva napísala a jeho pečatou zapečatila listy a poslala tie listy k starším a k urodzeným, ktorí⁶⁵⁹ bývali s Návóthom v jeho meste, (9)a v tých listoch napísala výrok: Vyhláste pôst a Návótha posadte v čelo⁹⁶⁶ ľudu, (10)a pred neho posadte dvoch mužov-ničomníkov^{200 967}, nech⁴ ho usvedčujú výrokom: Zlorečil si²⁸ Bohu a kráľovi⁹⁶⁸; i vyvedú^{3 153} ho a ukameňujú ho, takže⁴ bude musieť⁶ umrieť. (11)A muži mesta, starší a urodzení, tí, ktorí v jeho meste bývali, spravili podľa toho, čo im Ízevel odkázala²⁸⁶, podľa toho, čo bolo napísané v listoch, ktoré k nim poslala: (12)Vyhlásili pôst a Návótha posadili v čelo⁹⁶⁶ ľudu (13)a priviedli dvoch mužov-ničomníkov^{200 967}, tých⁴ pred neho posadili, a tí ničomní muži⁹⁶⁹ sa dali Návótha pred ľudom usvedčovať výrokom: Návóth zlorečil Bohu a kráľovi⁹⁶⁸; a vyviedli^{3 153} ho von⁹⁷⁰ voči mestu⁴¹¹ a zasypali⁹⁷¹ kameňmi, takže⁴ umrel; (14)a Ízevel odkázali²⁸⁶ výrokom: Návóth bol ukameňovaný a umrel. (15)A ako Ízevel počula⁴⁵, že Návóth bol ukameňovaný a umrel, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ Ízevel povedala k Acheávi: Vstaň, zaujmi za vlastníctvo⁹⁷² vinicu Návótha, Jizreéliho¹²⁴, ktorú ti odmietol⁹⁵⁰ dať za peniaze⁹⁶⁰, lebo Návóth nie je živý, lež¹⁵⁴

umrel. (16)A ako Acheáv počul⁴⁵, že Návóth umrel, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ Acheáv vstal zostúpiť do vinice Návótha, Jizreéliho¹²⁴, zaujať ju za vlastníctvo⁹⁷².

(17)A k Ēljjáhúvi, Tišbímu¹²⁴ sa dostalo¹⁹⁴ slovo Hospodina výrokom: (18)Vstaň, zostúp v ústrety Acheávi, kráľovi Isráela, ktorý je v Šómróne, hľa, vo vinici Návótha, kam zostúpil zaujať ju za vlastníctvo⁹⁷², (19)a prehovor k nemu výrokom: Takto povedal Hospodin: Všet⁹⁷³ si zavraždil a aj si zaujal vlastníctvo⁹⁷²? A prehovor k nemu výrokom: Takto povedal Hospodin: Na mieste²⁶⁷, kde psi lízali²⁸ krv Návótha, budú psi lízať krv tvoju – áno, tvoju⁹⁷⁴ (20)A Acheáv k Ēljjáhúvi povedal: Či si ma našiel, môj nepriateľ? I povedal: Našiel, pretože si sa predal robiť to, čo je v očiach Hospodina zlé. (21)Hľa, ja, – chystám sa priviesť¹⁹⁶ zlo⁵⁸² na teba, i budem vymetať⁷⁷¹ za tebou⁷⁷² a vytínať¹⁰⁸ Acheávi¹⁰⁶ močiaceho na stenu⁷⁶⁷ a zadržaného⁷⁶⁸ aj prepusteného^{769 770} v Isráelovi (22)a vzdávať sa svojho domu ako domu Jároveáma, syna Neváta, a ako domu Baešu, syna Achijju, za dráždenie⁷⁶⁶, ktorým si ma dráždil^{28 766}, a Isráela si zvedol k hrešniu. (23)A aj o Ízevel Hospodin prehovoril výrokom: Ízevel budú vnútri⁹⁷⁵ valu Jizreéla žrať psi. (24)Toho, kto⁶⁵⁹ umrie Acheávi¹⁰⁶ v meste, budú žrať psi, a toho, kto⁶⁵⁹ mu¹⁰⁶ umrie v poli, bude žrať vtáctvo⁷⁷³ nebies. (25)(Veď sa nevyskytol¹⁹⁴ nikto ako Acheáv, ktorý sa predal robiť to, čo je⁶⁵⁹ v očiach Hospodina zlé, ktorého podnietila⁹⁷⁶ Ízevel, jeho žena, (26)takže⁴ sa správal²⁸ veľmi odporne chodením za zahnojenosťami⁷⁹² podľa všetkého, čo robili²⁸ Emóriovia⁶⁵, ktorých Hospodin pred tvárou⁸⁶ synov Isráela vypudil⁷⁸⁴.)

(27)A ako Acheáv tieto slová počul⁴⁵, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ roztrhol svoje rúcha a vzal¹¹⁰ na svoje mäso vrecovinu a dal sa postiť sa a líhať na vrecovinu a chodiť ticho. (28)A k Ēljjáhúvi, Tišbímu¹²⁴ sa dostalo¹⁹⁴ slovo Hospodina výrokom: (29)Či vidíš²⁸, že sa Acheáv pred mojou tvárou⁵¹¹ pokoril? Pretože sa pred mojou tvárou⁸⁶ pokoril, nebudem uvádzať nešťastie⁵⁸² v jeho dňoch; nešťastie⁵⁸² na jeho dom budem uvádzať v dňoch jeho syna.

22 A po tri roky zotrúvali²⁸ tak, že medzi Arámom⁶⁵³ a medzi Isráélom nebolo vojny¹⁴; (2) a v treťom roku sa stalo¹⁹⁴, že⁴ ku kráľovi Isráéla zostúpil Jehošáfát, kráľ Júdu. (3) A kráľ Isráéla povedal k svojim služobníkom: Či viete²⁸, že Rámóth-Gileád patrí nám? A my sme nečinni⁹⁷⁷ ohľadne⁹⁷⁸ jeho vzatia⁹⁷⁹ z ruky kráľa Aráma^{652 653}. (4) A k Jehošáfátovi povedal: Či pôjdeš so mnou do boja¹¹⁴ do Rámóth-Gileádu? A Jehošáfát ku kráľovi Isráéla povedal: Taký budem ja, aký si ty⁹⁸⁰, tak⁹⁸¹ môj ľud ako tvoj ľud, tak⁹⁸¹ moje kone ako tvoje kone. (5) A Jehošáfát ku kráľovi Isráéla povedal: Vyžiadať⁷⁶⁴ si, prosím²⁹, najšampv⁹⁰ slovo Hospodina. (6) A kráľ Isráéla zhromaždil prorokov, asi⁹⁸¹ štyristo mužov, a povedal k nim: Či mám⁶ ísť do boja¹¹⁴ proti Rámóth-Gileádu? Alebo mám⁶ nechať^{799 982} tak? I povedali: Vystúp a Pán *ich* bude vydávať v ruku kráľa. (7) A Jehošáfát povedal: Či tu niet iného⁹⁸³ proroka Hospodina³¹⁰, nech⁴ sa môžeme⁶ dopýtať⁷⁶⁴ skrze neho⁵¹? (8) A kráľ Isráéla k Jehošáfátovi povedal: Ešte je jeden muž na dopýtanie sa⁷⁶⁴ Hospodina skrze neho⁵¹, ale ja ho nenávidím²⁸, lebo o mne neprorokuje dobré, lež zlé, Míchájú, syn Jimlu. A Jehošáfát povedal: Nech kráľ tak nevraví³.

(9) Kráľ Isráéla teda² zavolať na jedného dvorana^{744 984} a povedal: Poponáhľaj sa – Míchájú, syna Jimlu! (10) A kráľ Isráéla a Jehošáfát, kráľ Júdu, sedeli každý⁸⁴ na svojom tróne, oblečení v rúcha⁹⁸⁵, na priestranstve⁹⁸⁶ pri vchode³⁴¹ do brány Šómróna, a pred ich tvárou prorokovali⁸⁶¹ všetci proroci; (11) a Cidkijjá, syn Kenaanu, si zhotovil¹² rohy zo železa a povedal: Takto povedal Hospodin: Týmito budeš Aráma⁶⁵³ kľať až do skončovania⁸³⁶ s nimi. (12) A tak prorokovali⁸⁶¹ všetci proroci, výrok: Vystúp⁶¹ do Rámóth-Gileádu a maj úspech⁹⁸⁷, lebo⁴ *ich* Hospodin vydá v ruku kráľa.

(13) A ten posol⁸⁸⁰, ktorý odišiel zavolať Míchájú, k nemu prehovoril výrok: Hľa, prosím²⁹, slová prorokov: jednými ústami dobré pre kráľa; nech bude³, prosím²⁹, tvoje slovo ako slovo jedného z nich, takže⁴ prehovoríš dobré. (14) A Míchájú povedal: Ako že je živý Hospodin, že čo

bude Hospodin ku mne vraviť, to⁷⁹ budem hovoriť. (15) I prišiel ku kráľovi a kráľ k nemu povedal: Míchájú, či máme⁶ ísť do Rámóth-Gileádu k boju¹¹⁴ alebo máme⁶ nechať^{799 982} tak? I povedal: Vystúp⁶¹ a maj úspech⁹⁸⁷, lebo⁴ *ich* Hospodin vydá v ruku kráľa. (16) A kráľ k nemu povedal: Ešte koľko⁹⁸⁸ ráz⁹⁸⁹ ťa budem ja zaprisahávať¹³⁶, žeby si ku mne nehovoril, iba ak pravdu¹⁷⁷ v mene Hospodina? (17) I povedal: Uvidel som všetok Isráél – *boli* rozptýlení na vrchoch ako ovce⁹⁹⁰, ktoré nemajú⁸³⁰ pastiera, a Hospodin povedal: Títo nemajú¹³⁴ pánov, nech sa vracajú³ v pokoji, každý⁸⁴ k svojmu domu. (18) A kráľ Isráéla povedal k Jehošáfátovi: Či som k tebe nepovedal: Nebude o mne prorokovať dobré, lež zlé?

(19) I povedal: Počuj teda slovo Hospodina: Uvidel som Hospodina sediaceho na svojom tróne a všetok zástup⁸⁴⁷ nebies stojaci pred ním, sprava jemu aj zľava jemu; (20) a Hospodin povedal: Kto bude vedieť⁶ zlákať⁹⁹¹ Acheáva, žeby⁴ musel⁶ vystúpiť⁶¹ a padnúť v Rámóth-Gileáde? A keď prevravel tento takto a tento vravel takto, (21) vyšiel^{33 153} istý⁶⁵⁹ duch a zastal pred tvárou Hospodina a povedal: Ja ho budem vedieť⁶ zlákať⁹⁹¹. A Hospodin k nemu povedal: Čím? (22) I povedal: Môžem⁶ vyjsť¹⁵³ a stať sa duchom lži v ústach všetkých jeho prorokov. A povedal: Budeš *ho* vedieť⁶ zlákať⁹⁹¹ a aj premočť⁹⁹²; vyjdi¹⁵³ a sprav tak. (23) Nože teda³⁸, hľa, dal Hospodin v ústa všetkých týchto prorokov ducha lži a Hospodin o tebe prehovoril zlo. (24) Tu⁴ sa priblížil²⁴⁴ Cidkijjá, syn Kenaanu, a udrel¹⁶⁹ Míchájú na líce a povedal: Kadiaľ⁷³⁹ to⁷⁴⁰ Duch Hospodina z mojej blízkosti⁵¹ prešiel hovoriť s tebou? (25) A Míchájú povedal: Hľa, ty budeš vidieť¹³⁶ v onen deň, keď budeš vstupovať z izby v izbu⁹³⁸, chcjúc sa skryť. (26) A kráľ Isráéla povedal: Vezmi Míchájú a zaveď ho späť⁴⁵²⁴ k Ámónovi, veliteľovi³⁹ mesta, a k Jóášovi, synovi kráľa, (27) a povedz: Takto povedal kráľ: Vsadte¹¹⁰ tohto v dom väzby⁹⁹³ a až do môjho príchodu v pokoji mu dávajte ešte chlieb tiesne⁹⁹⁴ a vodu tiesne⁹⁹⁴. (28) A Míchájú povedal: Ak sa budeš akokoľvek⁹⁹⁵ v pokoji vracat', neprehovo-

ril skrze mňa Hospodin. A povedal: Načúvajte⁹⁹⁶, zástupy ľudu²⁸², oni všetci⁹⁹⁷!

(29)I vystúpil⁶¹ kráľ Izráela a Jehošáfát, kráľ Júdu, k Rámóth-Gileádu; (30)a kráľ Izráela povedal k Jehošáfátovi: *Chcem sa prestrojiť a tak vstúpiť v bitku*¹⁴, ale ty si obleč svoje rúcha. Kráľ Izráela sa teda² prestrojil a vstúpil v bitku¹⁴, (31)a kráľ Aráma⁶⁵² veliteľom³⁹ vozov^{120 596}, ktorých mal¹³⁴ tridsiatich a dvoch, rozkázal výrokom: Nebudete⁶ v boji¹⁴ za cieľ mať malého ani veľkého, lež samotného⁵³⁵ kráľa⁹⁹⁸ Izráela. (32)A ako veliteľa³⁹ vozov^{120 596} uvideli⁴⁵ Jehošáfáta, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ si oni povedali²⁹³: To⁷⁹ je isto kráľ Izráela; a odbočili¹⁵⁶ proti nemu do boja¹⁴. A Jehošáfát skríkol⁹⁹⁹; (33)a ako veliteľa³⁹ vozov^{120 596} zistili^{45 213}, že to⁷⁹ nie je kráľ Izráela, stalo sa¹⁹⁴, že⁴ sa odvrátili od prenasledovania ho⁵⁷².

(34)A ktosi¹⁰⁷ z luku naslepo¹⁰⁰⁰ vystrelil¹⁰⁰¹ a zasiahol⁶⁶⁹ kráľa Izráela medzi špáry¹⁰⁰² panciera¹⁰⁰³; i povedal k svojmu vozatajovi: Obráť svoj smer⁴⁵⁹ a vyvez¹⁵³ ma z vojska⁸¹³, lebo som²⁸ ranený¹⁰⁰⁴. (35)A boj¹⁴ sa v onen deň zmohol¹⁰⁰⁵, takže⁴ kráľ musel²⁸ vo vozidle²⁶² naproti Arámovi⁶⁵³ stáť¹⁰⁰⁶, a za večera umrel, a krv zo zranenia¹⁰⁰⁷ natiekla do vnútra⁷ voza⁵⁹⁶. (36)A za zachádzania slnka prešiel vojskom⁸¹³ pokrik⁵¹⁵, výrok: Každý⁸⁴ do svojho mesta a každý⁸⁴ do svojej zeme! (37)A keď kráľ umrel, bol³³ dopravený¹⁰⁰⁸ do Šómróna, a v Šómróne kráľa pochovali. (38)A keď sa pri rybníku v Šómróne dali oplakovať voz⁵⁹⁶, dali³³ sa psi lízať krv (keď⁴ sa kúpali^{28 1009} neviestky), podľa slova Hospodina, ktoré vyslovil.

(39)A ostatné veci⁶⁹⁵ Acheáva a všetko, čo vykonal, a dom zo slonoviny⁶³³, ktorý zbudoval, a všetky mestá, ktoré zbudoval, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Izráela? (40)I ľahol Acheáv so svojimi otcami a kraľovania sa miesto neho ujal Achazjáhú, jeho syn.

(41)A Jehošáfát, syn Ásu, sa ujal kraľovania nad Júdom v štvrtom roku Acheáva, kráľa³¹⁰ Izráela. (42)Pri začatí svojho kraľovania³²¹ bol Jehošáfát vo veku⁷⁸⁰ tridsať a päť rokov a dvadsať a päť rokov kraľoval²⁸ v Jerúsaleme, a meno jeho matky Azúvá, dcéra Šilchího. (43)A chodil²⁸ všetkou cestou Ásu, svojho otca, – neodvrátil sa¹⁵⁶ od nej – na vykonávanie toho, čo bolo⁶⁵⁹ v očiach Hospodina správne⁶⁸⁸. (44)Ibaže výšiny¹⁰¹⁰ ešte neboli odstránené¹⁵⁶; ľud – tí na výšinách¹⁰¹⁰ obetovali a vykiadali⁶⁰². (45)A s kráľom Izráela uzavrel Jehošáfát mier.

(46)A ostatné veci⁶⁹⁵ Jehošáfáta, jeho hrdinstvo⁸⁰⁵, ktoré prejavil¹², a ako bojoval^{28 114}, – či nie sú ony opísané na knihe⁶⁹⁶ letopisov⁷⁷⁹ kráľov³¹⁰ Júdu? (47)A ostatok chrámových smilníkov^{120 782}, ktorý zvýšil v dňoch Ásu, jeho otca, zo zeme vymietol⁷⁷¹. (48)A v Edóme nebolo kráľa, kráľom bol správca²¹⁷. (49)A Jehošáfát zriadil¹² taršíské lode⁶³⁷ na plavbu¹⁰¹¹ do Ófíra⁶⁰⁷ po zlato, ale sa neodplávalo^{585 1011}, lebo lode v Ecjón-geveri stroskotali⁷⁴⁸. (50)Vtedy povedal k Jehošáfátovi Achazjáhú, syn Acheáva: Nech s tvojimi služobníkmi plávajú^{3 1011} na lodiach moji služobníci. Ale Jehošáfát nesúhlasil^{128 1012}. (51)I ľahol Jehošáfát so svojimi otcami a bol pochovaný so svojimi otcami; a kraľovania sa miesto neho ujal Jehórám, jeho syn.

(52)Achazjáhú, syn Acheáva, sa ujal kraľovania nad Izráelom v Šómróne v sedemnástom roku Jehošáfáta, kráľa³¹⁰ Júdu, a kraľoval²⁸ nad Izráelom dva roky; (53)a dal sa robiť, čo bolo⁶⁵⁹ v očiach Hospodina, a chodil cestou svojho otca a cestou svojej matky a cestou Jároveáma, syna Neváta, ktorý zviedol Izráela k hrešeniu, (54)a slúžiť⁵⁷³ Baalovi⁸²⁰ a klaňať sa mu a dráždiť⁷⁶⁶ Hospodina, Boha Izráela, podľa všetkého, čo robil²⁸ jeho otec.

1. KRÁĽOV

- 1 Pozri Gen. 18:11, pozn. 473.
- 2 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 3 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 4 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 5 Al. „komornou“.
- 6 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 7 Pozri 2 Sam. 12:3, pozn. 492; v kap. 22:35 tiež „do výdute“ (al. „priestoru“), „na dno“.
- 8 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 9 Pozri Jós. 19:18.
- 10 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 11 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 12 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 13 Pozri 2 Sam. 1:6, pozn. 20, no prevážna väčšina prekladov tu uprednostňuje znenie „jazdcov“; potom, pravda, načim predošlé „voz“ chápať najskôr v hromadnom zmysle („vozy“; tak aj prekladajú LXX aj Vulgata).
- 14 Pozri 1 Sam. 25:28, pozn. 934.
- 15 Al. „nezarmútil“, „nenahneval“, „nepohoršil“, „nepokazil mu radosť“ (al. „náladu“).
- 16 D. „ako tak“, al. možno „podľa tohto“, zmysel ako v texte.
- 17 Al. „A aj on (s poukazom na 2 Sam. 14:25) bol“.
- 18 Pozri Gen. 29:17, pozn. 747.
- 19 Pozri 2 Sam. 3:17, pozn. 171.
- 20 Al. „Adónijjovi pomáhať“.
- 21 Al. „nasledujúc ho“, D. „podporovať (al. „pomáhať“) za Adónijjom“.
- 22 Možno ten, ktorý sa spomína v kap. 4:18; nie, pravdaže, syn Géru (2 Sam. 16:5 a ďalej).
- 23 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 24 Al. „Adónijjovi“, ako vo v. 5, ďalej obdobne.
- 25 Pozri Lev. 17:5, pozn. 537.
- 26 Tu 4. pád, nie ako napr v Gen. 31:54, pozn. 367.
- 27 Tu 3. pád ako v Gen. 31:54, pozn. 367.
- 28 Vl. „ujal sa kraľovania“, „nezvedel“, v. 8 a ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 29 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 30 D. „radou“.
- 31 Pozri 1 Sam. 19:11, pozn. 764.
- 32 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 33 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 34 Al., podľa podaktorých, „potvrdiť“.
- 35 Pozri Gen. 24:26, pozn. 620.
- 36 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 37 Pozri Jós. 15:18, pozn. 524.
- 38 D. „a teraz“, ako vyššie, tak aj v kap. 22:23. Tu je zmysel azda ako v texte; podľa 250 rukopisov a starých prekladov, aj LXX a Vulgaty, „a ty“; toto znenie uprednostňujú aj mnohé novšie preklady.
- 39 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 40 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 41 Podľa 120 rukopisov a mnohých rabínskych výkladov „a teraz“.
- 42 Tj. „upreté na teba“.
- 43 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 44 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 45 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 46 Tj. „budeme za takých považovaní a podľa toho sa s nami zaobíde“.
- 47 Vl. „hriešnikmi“, tu zmysel skôr ako v texte.
- 48 Pozri Gen. 19:1, pozn. 485.
- 49 D. „ja“.
- 50 Pozri Exod. 11:6, pozn. 356.
- 51 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 52 Al., podľa čítaného textu, „svojho nevoľníka“.
- 53 Al. „Či bola táto... kráľa, a svojich nevoľníkov si nepovedomil... po ňom?“
- 54 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 55 Lebo tá sa pri príchode proroka vzdialila, ako dobrý mrav kázal; podobne aj Náthán zatým (v. 32).
- 56 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 57 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1118.
- 58 Tu výraz značiaci muličiu samicu a vyskytujúci sa v SZ len v tejto kapitole.
- 59 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
- 60 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 61 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 62 Pozri 1 Sam. 13:14, pozn. 531.
- 63 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
- 64 Pozri Num. 5:22, pozn. 227.
- 65 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 66 Pozri 2 Sam 8:17, pozn. 415.
- 67 Vl. „uviedli“, „zaviedli“, no nie ako vo v. 33.
- 68 Pozri 2 Sam. 6:17.
- 69 Al. „hrali (potom vl. „flautovali“) na flautách“.
- 70 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 71 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 72 Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 73 Pozri Jós. 1:14, pozn. 45.
- 74 Pozri 2 Sam. 11:16, pozn. 479.
- 75 Pozri 1 Sam. 31:9, pozn. 1042.
- 76 Al. „a prinášaš dobrú správu“ (al. „zvest“).
- 77 Vl. „Veru“, „vpravde“; dá sa chápať ako pritkanie („áno“, „veru tak“) aj v zápornom zmysle („ba naopak“).
- 78 Pozri Sud. 9:6, pozn. 538.
- 79 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 80 D. „na trón kráľovstva“ (al. „kraľovania“, „kráľovskej moci“ [al. „dostoynosti“]).
- 81 Pozri Gen. 14:20, pozn. 409.
- 82 Pozri Gen. 17:10, pozn. 448.
- 83 Pozri Exod. 19:16, pozn. 647.
- 84 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 85 Pozri Deut. 1:29, pozn. 55 a 65.
- 86 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 87 Pozri Sud. 19:25, pozn. 755.
- 88 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.

- 89 Pozri Sud. 16:3, pozn. 755.
 90 Pozri Gen. 25:31, pozn. 667.
 91 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
 92 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244.
 93 Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
 94 Pozri 1 Sam. 14:52, pozn. 610.
 95 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
 96 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741; v kap. 4:27 odvodené prídavné meno.
 97 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
 98 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
 99 Pozri Exod 12:14, pozn. 388.
 100 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
 101 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
 102 Pozri 1 Sam. 18:5 a ďalej, pozn. 756.
 103 Vl. „vo všetkom, kam“.
 104 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
 105 Sloveso ako v Gen. 6:18; 23:17, pozn. 227.
 106 Tj. „nebude z tvojho potomstva“. Ďalej obdobne.
 107 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
 108 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107; v kap. 6:36 tvar tohože slovesa.
 109 Obdobne ako v 2 Sam. 3:29, pozn. 197.
 110 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
 111 Al. „vpravil“, „vniesol“, „vmiesil“, „nechal vniknúť“, tj. „v čas mieru prelial“.
 112 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
 113 Pozri 2 Sam. 16:7, pozn. 664.
 114 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
 115 Tj. „krv ako vo vojne“.
 116 Vl. „ďal“, ďalej obdobne.
 117 Pozri 2 Sam. 18:11, pozn. 726.
 118 Pozri 2 Sam. 20:8, pozn. 800.
 119 D. „na svoj sandál“¹²⁰, zmysel ako v texte.
 120 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
 121 Pozri Gen. 42:38, pozn. 1169; v kap. 5:9 v zmysle „znášať nadol“, obdobne ako tu vo v. 9 a v kap. 1:53.
 122 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
 123 Pozri 2 Par. 6:42.
 124 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
 125 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
 126 Pozri Sud. 3:15, pozn. 183.
 127 D. „a on“, ďalej obdobne.
 128 Al. „pichľavým“, „urážlivým“, „zraňujúcim“.
 129 Pozri Exod. 20:7, pozn. 666.
 130 D. „vedieť“, „poznať“, tj. „môcť nájsť spôsob“.
 131 Pozri 2 Sam. 5:7, 9.
 132 Sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535.
 133 Pozri 1 Sam. 16:4n, pozn. 650.
 134 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
 135 D. „k tebe reč“ (al. „slovo“).
 136 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
 137 D. „žiadosť“, tj. „predmet žiadosti“.
 138 Pozri Gen. 15:11, pozn. 424.
 139 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
 140 Pozri Gen. 10:21, pozn. 325.
 141 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
 142 Pozri Rúth 1:17, pozn. 43.
 143 D. „A kráľ Šalamún poslal skrze ruku“, pozri Exod. 4:13, pozn. 142.
 144 Pozri Exod. 5:3, pozn. 161.
 145 Pozri Jós. 21:18.
 146 D. „muž“, „mužom“.
 147 Pozri Exod. 25:10, pozn. 868.
 148 Pozri Gen. 15:2, pozn. 412.
 149 Al. „nalopotil“ (al. „naplahočil“) vo všetkom, v čom (al. „so všetkým, s čím“) sa nalopotil“ (al. „naplahočil“).
 150 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
 151 D. „z (al. „od“) bytia kňazom“.
 152 Pozri Gen. 39:21, pozn. 1049; Num. 20:17, 21, pozn. 770.
 153 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
 154 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
 155 Pozri Num. 22:8, pozn. 838.
 156 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
 157 D. „bez príčiny (al. „zbytočne“, „nadarmo“, „nezaslúžene“) preliatu“.
 158 Pozri Lev. 20:9, pozn. 663.
 159 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
 160 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
 161 Al. možno „pochovali“.
 162 Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
 163 Vl. „sem ani sem“ (v. 36), „sem alebo sem“ (v. 42).
 164 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
 165 D. „vedením“, tj. „vedomosťou“.
 166 Pozri Gen. 2:17, pozn. 75.
 167 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
 168 Pozri Deut. 8:19, pozn. 412.
 169 Al. „záväzok“, vl. „som ti rozkázal“, tu možno „prísne (al. „dôrazne“) rozkázal“, opis v texte umožňuje v preklade zachovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Ďalej obdobne.
 170 Vl. „poznáš všetko zlé“, ďalej obdobne.
 171 Pozri 1 Sam. 18:21, pozn. 750, nasledovná predložka je tu preložená doslovne.
 172 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
 173 Tj. „obete“, al. „kadivo“, pozri Exod. 29:13; 30:7, pozn. 1031.
 174 D. „tá veľká“, možno v zmysle „najväčšia al. najvýznamnejšia“.
 175 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273; kap. 18:29 a 36 obdobne.
 176 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
 177 Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
 178 Al.⁶⁸⁸ „správnosti“, „priamosti“, tu odvodené podstatné meno. V kap. 9:4 príbuzné podstatné meno toho istého zmyslu.
 179 D. „malý“, pozri Gen. 9:24 a ďalej, pozn. 304.
 180 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
 181 Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
 182 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
 183 Ako v Gen. 13:16.
 184 Pozri Gen. 15:5, pozn. 417.
 185 Al. „chápavé“ (nesúvisí s „pochopenie“ vo v. 11), vl. „čujúce“ (al. „načúvajúce“), tj. „ochotné a schopné počuť al. načúvať“. Porov. Deut. 1:16, pozn. 48; 2 Sam. 14:17.
 186 Pozri Exod. 12:38, pozn. 421.

- 187** AL., podľa mnohých rukopisov, „Hospodinovi“, obdobne podľa podaktorých vydaní vo v. 15.
- 188** Pozri Gen. 34:18, pozn. 915.
- 189** Tj. „dlhý život“.
- 190** Ako „rozlišovanie“ vo v. 9; vo vv. 12 a 21 tvary toho istého slovesa.
- 191** AL. „správím“, ďalej obdobne.
- 192** Pozri Gen. 41:33, pozn. 1099.
- 193** Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 194** Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 195** Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 196** Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 197** Pozri Lev. 5:10; 9:7, pozn. 276.
- 198** Pozri Lev. 3:1, pozn. 83.
- 199** Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 200** Pozri Jós. 2:1, pozn. 54.
- 201** Pozri Gen. 43:20, pozn. 1187.
- 202** D. „ohľadne môjho pôrodu“, „vzhľadom na môj pôrod“.
- 203** Pozri Exod. 29:33; 30:9, pozn. 1053, tu jednoducho v zmysle „takého, ktorý by nepatril k nám“.
- 204** Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 699.
- 205** Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 206** Pozri Exod. 19:6, pozn. 637.
- 207** Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 208** Pozri Gen. 30:26, pozn. 782, ve vv. 26 a 27 iný tvar tu v podstate rovnakého zmyslu.
- 209** Pozri Gen. 43:30, pozn. 1181.
- 210** D. „usmrtením“.
- 211** Pozri 1 Sam. 14:28, pozn. 551.
- 212** D. „dieťa jej“, zmysel ako v texte.
- 213** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 214** Oproti „kňazmi“ vo v. 4 s členom („vrchným al. hlavným kňazom“).
- 215** Pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
- 216** Pozri 2 Sam. 8:16, pozn. 413.
- 217** AL. „dozorcami“, „zmocnencami“, ďalej obdobne.
- 218** Pozri 2 Sam. 8:18, pozn. 417.
- 219** Pozri 2 Sam. 5:37, pozn. 500; všade ďalej tvar ako v Exod. 2:13, pozn. 69; 20:16, pozn. 668.
- 220** Tj. „nad kráľovou domácnosťou“.
- 221** Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 222** Pozri 2 Sam. 19:32n., pozn. 775; v kap. 8:27 zmysel ako v texte tam („postačiť ti“).
- 223** Tj. „starosť o zásobovanie“.
- 224** D. „dostávalo sa... na jedného“, „bolo (potom v zmysle „spočívalo“) ... na jednom“.
- 225** AL. „syn Chúra“, ďalej obdobne.
- 226** Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 227** AL. „stepiach“ (Num. 22:1, pozn. 827).
- 228** AL. „ten mal“¹³⁴, tj. „na starosti“.
- 229** Pozri Num. 21:13, pozn. 799; v kap. 7:20 predložka ako v 1 Sam. 14:40, pozn. 593.
- 230** Tj. „pruh zeme“, „kraj“, pozri Deut. 32:9, pozn. 1123.
- 231** Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 232** Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 233** VL. „do“, „k“, možno v zmysle „bol určený al. menovaný al. poslaný do“.
- 234** Pozri Deut. 34:1, pozn. 1293.
- 235** Tj. azda „to bola zem“.
- 236** AL., podľa podaktorých, „a on bol jediným správcom“.
- 237** D. „ľúda a Isráel boli mnohí“ (al. „početní“, „hojní“).
- 238** Tu v hebrejskom texte začína kap. 5.
- 239** D. „bol“²⁸ vládnucim“, pozri Gen. 1:18 a ďalej, pozn. 112.
- 240** AL. „medzi“.
- 241** Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
- 242** Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 243** Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 244** Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
- 245** Pozri 1 Sam. 2:17, 29, pozn. 123.
- 246** Pozri Gen. 4:3, pozn. 133.
- 247** Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
- 248** Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 249** AL. „chómerov“, pozri Lev. 27:16, pozn. 957.
- 250** Pozri Deut. 12:15, pozn. 508.
- 251** VL. „obzvlášť (al. „stranou“) od jeleňov“, tj. „nehľadiac na al. nepočítajúc v to jeleňe“. Ďalej obdobne.
- 252** Pozri Deut. 14:5, pozn. 561 a 562.
- 253** VL. „(vy)křmenej“, no nesúvisí s „křmených“ vyššie, možno „stučnenej“, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu a v Prísľ. 15:17.
- 254** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu; v hebrejčine množné číslo. Možno „tučných husí“.
- 255** Pozri Gen. 1:26, pozn. 42.
- 256** Pozri Deut. 1:1, pozn. 3.
- 257** Tu aj v zmysle „nad všetkou touto stranou“.
- 258** Pozri Deut. 4:49, pozn. 295.
- 259** Pozri Num. 16:24, pozn. 645.
- 260** Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 261** AL. „miest (al. „stanovišť“) v stajniach“, „žlabov“, „jasiel“, hebr. „uróth“, výraz podľa podaktorých súvisiaci so slovesom „árah“, „otrhávať“, „zbierať al. obrať“ („ovocie, najmä hrozno“ [Žalm 80:12; Pies. 5:1], lebo kone v stajniach „oberajú“, tj. „berú si“ krmivo zo žlabov), podľa iných značiaci „záprah“, ďalší ho odvodzujú z príbuzných semitských jazykov v zmysle „plemených samíc“; tak LXX („tokades“, vl. „rodíčky“, výraz, ktorý sa používa aj o samiciach zvierat).
- 262** Pozri Gen. 41:43, pozn. 1119; Exod. 15:4.
- 263** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 264** D. „títo“.
- 265** Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 266** Tak prekladám pre nedostatok vhodnejšieho výrazu hebr. „reches“, značiace isté dnes bližšie neznáme plemeno koní, aké na rýchly jazdu používali náhliví poslovia (Esth. 8:10, 14). Výraz „koňom“ vyššie („súsim“, obvyklý výraz pre „kone“), tu značí súkromné kone kráľa a možno aj kone jerúsalemskej vojenskej posádky.
- 267** Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 268** Tj. „kam patrili“ (správcovia).
- 269** VL. „velké“⁴⁷³ rozmnoženie“.
- 270** VL. „šírku“, „rozsiahlosť“.
- 271** AL. „nadania“, vl. „srdca“.

- 272 Pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 273 Al. „rozsiahlejšia“ (nesúvisí s „obsiahlosť“²⁷⁰), vl. „početnejšia“, „hojnejšia“.
- 274 Pozri Gen. 6:1nn., pozn. 40.
- 275 Pozri 2 Sam. 7:23, pozn. 370.
- 276 Pozri Deut. 1:7, pozn. 23; ohľadne „domu lesa Levánóna“ (kap. 7:2 a ďalej) pozri Jer. 22:6, pozn. 1158.
- 277 Pozri Exod. 12:22, pozn. 408.
- 278 Vl. „vychádza“¹⁸³.
- 279 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 280 Pozri Gen. 1:20, pozn. 31.
- 281 Pozri Gen. 1:24, pozn. 33.
- 282 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457; tu v kap. 22:28 „zástupy ľudu“ (Gen. 25:8, pozn. 644).
- 283 Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
- 284 D. „po všetky dni“.
- 285 D. „milujúcim“.
- 286 Pozri Num. 22:10, pozn. 839.
- 287 Pozri Gen. 27:46, pozn. 723.
- 288 Al. „vedenia vojen“, al. možno jednoducho.
- 289 „bojov“¹¹⁴, ktorými¹²⁰.
- 290 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 291 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 292 Al. „výskytu zla“.
- 293 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 294 D. „vravieť“.
- 295 Al. „túžbu“, „záľubu“.
- 296 Al. „driev“, tj. „kusov dreva“, ako vo v. 18 a ďalej. V kap. 15:22 v zmysle ako v texte tam.
- 297 Tj. „plte z nich zostavené“.
- 298 Vl. „mi budeš odkazovať“²⁸⁶.
- 299 Al. „teda Šalamúnovi dodával“²⁸... všetko“, znenie v texte umožňuje v preklade zachovať rozdiel medzi tvarom tohto slovesa tu a vo v. 11.
- 300 D. „všetkého jeho želania“²⁹⁵.
- 301 Pozri Exod. 28:20, pozn. 951.
- 302 D. „tak“.
- 303 Pozri Lev. 25:53, pozn. 852.
- 304 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 305 Vl. „vyvážal“⁶¹, zmysel ako v texte („konal odvody“, ako na vojenskú službu).
- 306 D. „robotu“²²¹, ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
- 307 D. „v svojom (vl. „v jeho“, tj. „každý v svojom“) dome“.
- 308 Tj. „určených nosíť náklady“, v pôvodine podstatné meno.
- 309 Tvar slovesa v Deut. 8:9, pozn. 401 (nie ako „navylamujú“ tu vo v. 17), tu zmysel ako v texte; podľa podaktorých „drevorúbačov“.
- 310 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 311 Al. „okrem vedúcich Šalamúnových“.
- 312 Pozri Exod. 12:16 a ďalej, pozn. 667.
- 313 Činné prídastie dotyčného slovesa¹² v platnosti prídavného mena.
- 314 Al. „zamestnanými (al. „zamestnávajúcimi sa“) prácou“.
- 315 Vl. „cenných“, „drahých“, ako v kap. 10:2 a ďalej, 2 Sam. 12:30, tu v zmysle ako v texte („hodnotných“, „pevných“, „odolných“, tj. „výborne sa hodiacich na stavbu“).
- 316 Pozri Jós. 6:26, pozn. 246.
- 317 Pozri Jós. 13:5.
- 318 Pozri Exod. 16:1, pozn. 549.
- 319 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 320 Tj. „jasu“, asi koniec apríla a začiatok mája.
- 321 Pozri 1 Sam. 13:1, pozn. 509.
- 322 Tj. „Šalamún“, inak azda „že sa dal“, tj. „že sa začalo“. Ďalej obdobne.
- 323 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 324 D. „pred tvárou“, pozri Gen. 11:28 a ďalej, pozn. 4.
- 325 Al. „paláca“.
- 326 Tu v zmysle „svätýne“.
- 327 Pozri Exod. 26:2, pozn. 899.
- 328 Vl. „uzavretými“, „uzatvárajúcimi sa“, zmysel azda ako v texte.
- 329 Tj. „otvormi na vyzeranie al. možnosťami vyzerania al. pozerania nadol“, kap. 7:4 obdobne, vlastnému významu hebrejského znenia vari najbližší preklad tohto veľmi ťažko zrozumiteľného miesta; výraz tu preložený „výhľady“ („šekufim“) v zmysle vyššie uvedenom je tvar slovesa „šákaf“, „vyzerat“, „pozerat nadol“ (Gen. 18:16; 19:28; 26:8; Exod. 14:24; 2 Sam. 24:20, pozn. 988), ktorého niektoré tvary tiež značia „skláňať al. nahýnať sa“ (Num. 23:28; Sud. 5:28, pozn. 361; 1 Sam. 13:18), takže podaktorí tento výraz chápu v zmysle „sklopných al. padacích al. spúšťacích uzatváracích trámov al. lát al. mreží“. Iní slová tu preložené „s uzatvárateľnými výhľadmi“ chápu ako slovesné prídastia v platnosti prídavných mien v postavení prívlastkov slova „okná“ a prekladajú „okná uzavreté, ale priehľadné“, zamrežované a klenuté a pod.; tak aj preklad prof. Roháčka „obloky, vnútri široké, navonok úžené“, ktorému podobne prekladajú aj niektorí iní, no ktorý len vo veľmi vzdialenom prenesenom zmysle trochu pripomína vlastný význam hebrejského znenia; podobne preklady LXX („thyridas parakryptomenas kryptas“, „okná nakláňajúce sa [tj. azda „šikmé“], skryté“ [tj. azda „uzavreté“]) a Vulgaty („fenestras obliquas“, „šikmé okná“).
- 330 Al. „reči“, „hovorenia“, al. „k hovorni“, ďalej obdobne, tj. „k miestu, kde Boh hovoril“, hebr. „devír“, tak sa volala v Šalamúnovom chráme najsvätejšia stáňa (v. 16; Exod. 26:33, pozn. 934; 2 Par. 5:7).
- 331 Pozri Exod. 30:4, pozn. 1074, tu a ďalej zmysel ako v texte na dotýčených miestach.
- 332 D. „do ulice“, tj. na časti domu pribudovanej zvonku. V kap. 8:8 ten istý tvar so zmyslom ako v texte tam; vo vv. 29n. tu príbuzný výraz v podstate rovnakého významu.
- 333 Al. „urobil stenčovanie“, tj. „múrov“, takže múry boli smerom nahor v každom poschodí na každej strane o pol lakta tenšie a miestnosti teda vždy o lakť širšie a ich dlážky spočívali na stupňoch vytvorených postupným uberaním hrúbky múrov.
- 334 Al. „upevňovania (vl. „zachytávaní“, tvar slovesa ako „uchváť“ v Exod. 4:4) ničoho v stenách“. To isté sloveso je použité vo v. 10 v zmysle ako tam v texte.

- 335** Tvar trpného rodu („keď bol budovaný“); obdobný zmysel má v kap. 8:35 tvar trpného rodu iného slovesa (ako v Gen. 16:2, pozn. 434; 20:18 – „pri uzavretosti“, ako „bolo zabránené“ v Num. 16:48).
- 336** Pozri Deut. 27:6, pozn. 921³³⁷.
- 337** Tj. z kameňov, ktorým sa dostalo konečnej úpravy hneď po vylomení z lomu, takže neboli už ďalej opracúvané (v tomto zmysle „porušované“³³⁸) na stavenisku.
- 338** D. „každý“, „všetok“, ďalej obdobne.
- 339** Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 340** Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
- 341** Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 342** Podľa LXX „spodných“.
- 343** Pozri Exod. 27:14, pozn. 947.
- 344** AL „obložil“, al. azda „zastrešil“; príbuzný výraz vo v. 15 sa v SZ vyskytuje len tu a spravidla sa prekladá „povala“, no vzhľadom na nasledovné „zvnútra“ je vari vhodnejší preklad ako v texte.
- 345** AL „zostavami“.
- 346** D. „radmi v cédroch“, zmysel azda ako v texte, ďalej obdobne.
- 347** D. „jeho“, zmysel ako v texte.
- 348** D. „s tebou“.
- 349** Pozri Exod. 25:8, pozn. 863.
- 350** Tu a vo v. 16 v zmysle „pokryť“, „obložil“ („dokončil ich budovanie“).
- 351** D. „z domu“, tu (nie nižšie v tomto verši a ďalej) vl. „zo smeru do domu“, zmysel ako v texte.
- 352** AL „brvnami“, „forštami“.
- 353** AL „obložil“, no nie ako vo v. 9³⁴⁴; ako „budeš... potáhať“ v Exod. 25:11 a obdobne ďalej.
- 354** Pozri 1 Sam. 24:3, pozn. 879, tu množné číslo.
- 355** Tj. „domu“.
- 356** D. „pred tvárou“, s inou predložkou ako vo v. 3³²⁴.
- 357** D. „sa stal“¹⁹⁴, tj. „nadobudol taký rozmer“.
- 358** Pozri Lev. 10:18, pozn. 304, tu zmysel ako v texte, ďalej obdobne podľa zmyslu rozličných tvarov tohto výrazu a výrazov od neho odvodených.
- 359** D. „céder“, al. možno „cédrovie“.
- 360** AL „vyrváním“, „vydlabávaním“. Ten istý výraz je v množnom čísle vo v. 29 a v kap. 7:31.
- 361** Slovo neistého významu, vyskytujúce sa v SZ len tu a v kap. 7:24, príbuzný výraz je v 2 Kráľ. 4:39.
- 362** AL možno „rozvíjajúcich sa“, D. „rozviti“, „rozvíjaní“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len v tomto oddiele. Podľa podaktorých „vencov“.
- 363** Pozri Num. 17:8, pozn. 688.
- 364** Tj. „vnútri“, no nesúvisí s nasledovným „zvnútra“.
- 365** Tu vl. „zo smeru k tvári“.
- 366** VL „vnútri“³⁶⁸ siene slova“.
- 367** VL „zavretým“, „zatváraným“, tj. „starostlivo ukryvaným al. chráneným“, pre svoju obzvlášť vysokú hodnotu al. cenu. Ďalej obdobne.
- 368** Pozri Lev. 16:14, pozn. 599.
- 369** D. „prehradil“.
- 370** Pozri Num. 14:33, pozn. 567, tu v zmysle ako v texte („kým nebol zlatom potiahnutý celý dom v plnom rozsahu“). Kap. 7:22 a 14:10 obdobne.
- 371** AL „v sieni“, no skôr „v sieň“ so zmyslom ako v texte.
- 372** AL „zo stromov oleja“, tj. „z olív“, „z olivového dreva“.
- 373** D. „koncov“, množné číslo v zosilňujúcom zmysle („nejzadnejšieho al. krajného konca“). Ďalej obdobne.
- 374** AL „podobu“, „ráz“, vl. „rez“, „strih“.
- 375** Súvisí s výrazom vo v. 18 a ďalej³⁵⁸.
- 376** Tj. „najsvätejšej svätyne“.
- 377** Pozri Exod. 25:20, pozn. 1253.
- 378** Pozri Lev. 5:3, pozn. 131.
- 379** Iná predložka ako „na“ vyššie.
- 380** Sloveso, od ktorého je odvodený výraz vo v. 18 a tu nižšie³⁶⁰.
- 381** Ako „vyrvániami“ v Exod. 28:11; nesúvisí s predošlým slovesom³⁸⁰.
- 382** Tu čosi iný tvar ako vo v. 19, ale rovnakého významu.
- 383** Pozri Sud. 3:23, pozn. 209.
- 384** AL, podľa podaktorých „prah“; podľa iných značí tento výraz akúsi staviteľskú ozdobu na dveriach. „Vrchný trám“ (tj. „dverí“), ako v texte, bol vari trojuholníkovitý, takže spolu s verajami a prahom vytváral tvar päťuholníka³⁸⁵.
- 385** AL, podľa iných, „päťinu (Gen. 47:24; Lev. 27:15 aj.) steny“ („šírka dverí bola pätinou šírky celej steny“). Vo v. 33 obdobne „zo (potom by mala predošlá predložka³⁸⁸ v podstate svoj vlastný význam – „šírka dverí bola sfaby vytvorená zo“) štvrtinu steny“.
- 386** D. „oboje dvere“, tu a obdobne ďalej zmysel azda ako v texte.
- 387** AL „navrstvil“, al. tiež „rozkoval“, „roztepal“, tj. „tenký plech, ktorý naniesol“.
- 388** Tu sa azda, ak sa chápe nasledovný výraz³⁸⁵ v zmysle ako v texte, dá táto zložená predložka chápať v takomto silno vyblednutom zmysle („veraje spolu s prahom a vrchným trámom, tu nie trojuholníkovitým, vytvárali tvar“).
- 389** VL „dve“, „dvoje“, ako „obe“ vo v. 32, no tu vari zmysel ako v texte („po dvoch častiach kridiel“^{391 393}), lebo z ďalšieho se zdá vyplývať, že každé kridlo dverí sa skladalo z dvoch častí, z ktorých jedna bola otáčavá.
- 390** AL „valcovité“, „otáčavé“, nižšie obdobne („v ktorých sa valcovité čapy mohli otáčať“).
- 391** Tj. vari „otáčavá časť“³⁸⁹ kridla“.
- 392** AL „jamky“, vl. „vyhlbeniny“, súvisí s výrazom vo vv. 18 a 29³⁶⁰, značí aj „prak“, ktorého podstatnou časťou bolo taktiež akési „ložisko“, porov. 1 Sam. 25:29, kde, pravda, pre jeho časť tomuto významu zodpovedajúcu je navyše použitý iný výraz, pozri tam pozn. 939. Mnohí prekladatelia sa tu pridávajú znenia LXX a sýrskych prekladov, ktoré sem miesto tohto výrazu kladú slovo tu preložené „čapy“ (Vulgata podáva voľnejší preklad tohto miesta v podstate v zmysle tu vyššie³⁸⁹ uvedenom) ako vyššie³⁹¹, považujú použitie tohto výrazu za chybu, no nazdám sa, že masóretský text, uvádzajúci ho, dáva dobrý zmysel^{389 390 391 393} a preto som mu, s niekoľkými inými, dal prednosť.
- 393** Tj. vari „pevná časť“³⁸⁹ kridla“.

- 394 Tvar slovesa ako v Num. 23:27, pozn. 884, vyskytujúci sa v SZ len tu; podľa iných „uhladeným“, „vyrovnaným“, „rozprestretým“. To isté sloveso je v kap. 9:12.
- 395 Iné sloveso ako vyššie^{360 380}.
- 396 Pozri Exod. 27:9, pozn. 944; ohľadne voľby výrazu tu platí tá istá úvaha ako tam, lebo aj tu sa mieni najmä zbudovanie múru al. oplotenia.
- 397 Al. „radov“, ako v kap. 7:2, no nie ako tu vo v. 9³⁴⁵, ďalej obdobne.
- 398 D. „otesávania“, ako v kap. 5:17; nesúvisí s „otesaných“¹⁰⁸ nižšie.
- 399 Asi koniec októbra a začiatok novembra.
- 400 Pozri Exod. 5:13 a ďalej, pozn. 179; tu tiež „vo všetkých svojich častiach“ (al. „zložkách“, „podrobnostiach“), „po všetkých svojich stránkach“. V kap. 10:25 v zmysle ako tam v texte.
- 401 Mnohí tu, podľa LXX, navrhujú čítať „na troch“, vzhľadom na číselný údaj na konci v. 3, ktorý vzťahujú na „stĺpy“.
- 402 Al., podľa iných, „krokvách“, „nosníkoch“.
- 403 Al. „okno voči oknu“, no nie ako „okná“ v kap. 6:4 a inde.
- 404 Pozri Exod. 27:1, pozn. 937.
- 405 Tu čosi iný tvar, no rovnakého zmyslu.
- 406 D. „predsieň stĺpov“ (v. 6), „predsieň trónu“ (v. 7).
- 407 Tj. azda „stĺpmi“.
- 408 Al. „prah“, „ochrannú striešku“, výraz neistého významu.
- 409 Tj. „od jedného konca dlážky až po druhý“; podaktorí navrhujú miesto „po dlážku“ („ad hakkarká“) čítať podľa sýrskych prekladov „po trámy“ („ad hakkoróth“, Gen. 19:8), tj. „krov“; podobne Vulgata („ad summitatem“, „k vrcholu“).
- 410 Tu je vhodnejší tento preklad.
- 411 Predložková väzba ako v Exod. 26:33, pozn. 930 a 931, tu v zmysle ako v texte („zo sídla kráľa bol prístup dnu do trónnej predsieň zozadu, kadiaľ do nej vchádzal kráľ, kým tí, ktorí pred ním predstupovali k súdu, vchádzali priechelným vchodom“). Tá istá predložková väzba je vo v. 31 so zmyslom ako v texte tam; obdobne v kap. 21:13.
- 412 D. „bol ako vypracovanie toto“ (al. „tohto“).
- 413 D. „Všetky tieto veci boli“.
- 414 Pozri Gen. 6:14, pozn. 215.
- 415 Al. „strechy“, „povalové (al. „strešné“) kryty“.
- 416 Pozri Exod. 31:2, pozn. 1102.
- 417 Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 418 Al. „vyrezávača“ (Exod. 38:23, pozn. 970), „kováča“ (1 Sam. 13:19, pozn. 534), na oboch citovaných miestach príbuzný výraz v podstate rovnakého zmyslu.
- 419 Pozri Exod. 31:3, pozn. 1103; 36:1, pozn. 1222.
- 420 Pozri Exod. 36:1, pozn. 1223.
- 421 Pozri Exod. 32:4, pozn. 1122; tu v tomto zmyslu; podaktorí navrhujú podľa LXX čítať „ulial“, „odlial“ („vajjiccók“ miesto „vajjárca“).
- 422 Tu v zmysle „každého (každý) z nich“, „jedného aj druhého“, „jeden aj druhý“. V 20. obdobne.
- 423 D. „liatej“, ako vo vv. 23n; ďalej obdobne.
- 424 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 425 Al. „sieťky sieťkovej“, „pletivá pletenej“.
- 426 D. „mriežky“⁴²⁵ práce mriežkovaním⁴²⁵, „práce retiazkami“ (Exod. 28:14, v. 17), „práce lalie“, tj. „vypracované al. zhotovené v podobe lali“ (v. 19; v. 22 obdobne).
- 427 Pozri Deut. 22:12, pozn. 804, tu zmysel ako v texte, al. „vencovité ozdoby“.
- 428 Podľa 2 rukopisov „A zhotovil granátové jabĺčka“ a ku konci verša asi 50 rukopisov a sýrske preklady majú znenie „na vrcholoch stĺpov“; tohto znenia sa mnohé preklady pridržajú, no nevidím príčiny opravovať znenie masóretského textu.
- 429 Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 430 Tj. „Bude upevňovať“⁴³².
- 431 Tj. „V ňom je sila“.
- 432 Tj. vodnú nádrž tak nazývanú.
- 433 Tj. okrasný pruh al. lem s ozdobami v podobe tekvic.
- 434 Vl. „sa obracali“ (al. „otáčali“)¹⁰⁴.
- 435 Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 436 Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 437 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 438 Pozri Exod. 28:26, pozn. 996.
- 439 Al. „éf“, viz Exod. 16:36, pozn. 583.
- 440 Pozri Exod. 25:25, pozn. 874, tu v zmysle „bočných stien“ al. „panelov“.
- 441 Al. „latami“, „trámcami“, tj. „zarámované“, „v rohoch a zvrchu a zospodu nimi upevnené“.
- 442 Hebr. „mórád“, tvar slovesa „rádadi“³⁸⁷. Iní tento výraz odvodzujú od slovesa „járad“, „zostupovať“, „znášať al. spúšťať se nadol“, a teda aj „visieť“, a prekladajú v zmysle
- 443 „v podobe (vl. „utváraní“, „spracovaní“, „úprave“) závesov“¹²⁰.
- 444 D. „jeden“, ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
- 445 Pozri Exod. 25:12, pozn. 868, tu zmysel ako v texte, al. možno skôr „kúty“ („uhly zvnútra“). Iný výraz ako vo v. 34.
- 446 Pozri Exod. 28:12, pozn. 947, tu (nie vo v. 39) v zmysle „nosníky“, „podpery“.
- 447 Pozri Exod. 30:18, pozn. 1108.
- 448 Pozri Gen. 29:2, pozn. 263.
- 449 Tu značí vrchnú plochu stojana, možno s ozdobnou obrubou.
- 450 Tj. vari „hlavice“, proti „jeho“, tj. „stojana“, vyššie, hoci aj „stojan“, rovnako ako „hlavica“, je v hebrejčine ženského rodu; ale takéto nedôslednosti sa vyskytujú častejšie.
- 451 Al. „základnú“, ako v Exod. 30:18, tu v zmysle „bol upravený tak, aby sa mohlo doň vložiť al. v ňom upevniť umývadlo“. Pozri v. 35.
- 452 Tj. azda v jeho okolí, zaujímajúcom pol lakťa navyše k lakťu otvoru.
- 453 Tu v tomto zmysle („rezby vyplňali celú štvorcovú plochu až do jej okrajov v rohoch“). Tieto „okraje“ sú azda mienené aj vo v. 32.
- 454 Vl. „ruky“.
- 455 Obdobne ako v Exod. 25:18 a ďalej, pozn. 871.

- 456** Al. „na“, no nie ako „na“ nižšie, ktoré má zreteľnejšie tento význam; tu je zmysel azda „vpracované v ploche zvrška“.
- 457** D. „výšky“, možno „nástavca“.
- 458** Al. „tablice“ (Exod. 27:8).
- 459** Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
- 460** Sloveso ako v Exod. 28:11, 36.
- 461** D. „ako toto“, „podľa tohto“.
- 462** D. „k tým desiatim stojanom“, tj. „*patriaci* k tým...“³¹⁰
- 463** Tj. „juhovýchodne“, „ľavá“ strana tu je strana severná a „pravá“ južná. Ďalej obdobne, porov. 1 Sam. 23:19, pozn. 865.
- 464** Tj. „Chírá“, ako vo v. 13 a ďalej; 43 rukopisov tu má znenie „sírôth“, „hrnce“⁴⁶⁸, a podobne podaktoré rukopisy LXX a Vulgaty.
- 465** Tu sa azda tento výraz dá chápať v takomto širšom zmysle; nie ako „misý“ vo v. 50.
- 466** Tj. „dve kalichovité hlavice“, ďalej obdobne.
- 467** D. „na povrchu (Gen. 1:2, pozn. 4) tých stĺpov“, ďalej obdobne.
- 468** Pozri Exod. 16:3; 27:3, pozn. 552.
- 469** Pozri Gen. 13:10, pozn. 374.
- 470** Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 471** Tj. možno „vo formách al. kadluboch z hutnej hliny“, inak „na ílovitej pôde“.
- 472** D. „nechal“²⁹¹ (tj. „nezvážené“) všetky tieto predmety“.
- 473** Pozri Jós. 9:24, pozn. 375.
- 474** Al. „vyšetovaná“ (Deut. 13:14).
- 475** Pozri Exod. 25:30, pozn. 883.
- 476** Pozri Exod. 25:31, pozn. 884.
- 477** D. „a kvety a lampy“.
- 478** Pozri Exod. 25:29, pozn. 879.
- 479** Pozri Exod. 25:38, pozn. 894.
- 480** Pozri Gen. 15:16, pozn. 431, tu v kap. 9:25 zosilnený tvar („splna dohotovil“).
- 481** Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 482** Al. „medzi poklady“, v kap. 14:26 zmysel ako v texte tam; tak aj „poklady“ v kap. 15:18.
- 483** Pozri Exod. 35:1, pozn. 1116.
- 484** Pozri Gen. 17:20, pozn. 460; 23:6, pozn. 589.
- 485** Pozri Num. 31:26, pozn. 1034.
- 486** Pozri 2 Sam. 5:7, 9.
- 487** Asi koniec septembra a začiatok októbra.
- 488** Pozri Lev. 23:34.
- 489** Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 490** Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
- 491** Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
- 492** Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 493** Vl. „pred neho“, no nie ako nižšie³⁶⁸, tu predložková väzba ako v Num. 14:27, pozn. 58, no zmyslu ako väzby „k tebe“ s inou predložkou tamže v kap. 10:3n. Tá istá predložková väzba ako tu je aj v kap. 9:5 v obdobnom zmysle, al. „o Dávidovi, tvojom“.
- 494** Vl. „na“, al. možno „(po)nad“, no nie ako „na al. nad“ nižšie (v doslovnom znení⁴⁹⁶).
- 495** Pozri Exod. 25:20 a ďalej, pozn. 1253.
- 496** Pozri Exod. 25:20, pozn. 935.
- 497** Pozri Exod. 25:29, pozn. 876.
- 498** Al., podľa podaktorých, „A predžlí (tj. „povyťahli“) tyče“.
- 499** Pozri Deut. 4:10, pozn. 228; vo v. 10 možno chápať aj doslovne.
- 500** Al. „prehovoril o pobývaní“ (al. „usadení sa“).
- 501** Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 502** D. „(Z)budovaním“.
- 503** Pozri Gen. 30:20, pozn. 778, tu výraz, od ktorého je tamto meno odvodené.
- 504** Pozri Exod. 15:17, pozn. 531.
- 505** Al. „trvalé miesto“.
- 506** Al. „večnosti“.
- 507** Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 508** Pozri Num. 16:5, pozn. 627.
- 509** Vl. „I ocitlo sa u srdca“ (al. „pri srdci“), ďalej obdobne.
- 510** Vl. „pred všetkým zidením“, no iná predložka ako vyššie³⁶⁸.
- 511** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 512** Pozri Gen. 42:20, pozn. 1148.
- 513** Al. „snažnej prosbe“ vl. „úpeniu o milosť“ (al. „milosrdenstvo“, „zmlovanie“, „priazeň“, „láskavosť“). Vo vv. 33 a 47 tvar slovesa, od ktorého je tento výraz odvodený, pozri Gen. 33:5, 11, pozn. 884, vl. „úpieť o milosť“ atď., podobne ako vo v. 59 a v kap. 9:3, kde je vhodnejší preklad ako v texte.
- 514** Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 515** Al. „kriku“.
- 516** Al. „modlitbe, ktorou“, ako vo v. 28, no tu, nazdá sa, v zmysle stálej al. opakovanej činnosti.
- 517** Al. „modlievať na tomto mieste“, ďalej obdobne.
- 518** D. „Čo“.
- 519** Pozri Num. 5:21, pozn. 220.
- 520** Pozri 1 Sam. 14:24, pozn. 567.
- 521** Pozri Exod. 22:9; 23:7, pozn. 746.
- 522** Tj. „správania“, „konania“, „spôsobu“, ďalej obdobne.
- 523** Al. „chváliť“, „oslavovať“, s chválou (al. „oslavovaním“) ospevovať“.
- 524** Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 525** Tvar slovesa ako v Gen. 15:13, pozn. 427.
- 526** Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 527** Pozri Deut. 28:22, pozn. 974.
- 528** Pozri Deut. 28:22, pozn. 975.
- 529** Vl. „zhubca“, možno akýsi druh kobylek.
- 530** Tj. „tvojmu ľudu“, ďalej obdobne.
- 531** Pozri Deut. 28:52, pozn. 1023.
- 532** Pozri Deut. 12:12, pozn. 314.
- 533** Pozri Lev. 13:2, pozn. 394.
- 534** Vl. „keď budú každý“, netýka sa slovesa „bude rozprestierať“ nižšie.
- 535** Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 536** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 537** V cieľovom zmysle.
- 538** D. „modliť cestou mesta... a domu“. Ďalej obdobne.
- 539** Pozri Deut. 1:37, pozn. 98.
- 540** Vl. „ich zajmú“, zmysel ako v texte, al. „takže zajmujúci ich zajmú“, ďalej obdobne.
- 541** Pozri Deut. 4:39, pozn. 285.

- 542 Pozri Deut. 30:1, pozn. 1077.
 543 Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 354.
 544 Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
 545 Vl. „prestúpili“, sloveso, od ktorého je predošlý výraz⁵⁴⁴ odvodený.
 546 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181.
 547 Al. možno „vydávať ich v zľutovania“, „obdarúvať ich zľutovaniami“.
 548 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1081.
 549 Sloveso ako v Gen. 1:4, pozn. 7.
 550 Pozri Lev. 20:24, pozn. 672.
 551 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
 552 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328.
 553 D. „a dlane rozprestreté“.
 554 Pozri Gen. 49:15, pozn. 1343.
 555 Al. „nezanecháva“, porov. 1 Sam. 17:20, pozn. 691, 22, pozn. 694.
 556 D. „ešte“ („nie je *tak*, *žeby* bol ešte *iný*“).
 557 Pozri Deut. 25:15, pozn. 921.
 558 Tj. „slávnotne uviedli do používania“, iné sloveso ako „posvätil“ vo v. 64.
 559 Vl. „stred“, ďalej obdobne.
 560 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
 561 Pozri Gen. 4:4, pozn. 135.
 562 D. „*bol* malý (al. „menší“) od pojatia (al. „pojímánia“) tých... a tuku“.
 563 Al. „podržal“ (kap. 7:26), „obsiahol“.
 564 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
 565 Al. „radosní“, „plní radosti“.
 566 D. „šťastní (vl. „dobrí“, pozri Sud. 16:25, pozn. 792) srdcom“¹²⁵.
 567 Al. „želanía“, „záľuby“, súvisí so slovesom v Gen. 34:8, pozn. 914, ktoré je použité tu vo v. 19, no nie so slovesom „si želať“ tu vo v. 1 nižšie⁵⁶⁸.
 568 Pozri Deut. 25:7, pozn. 768.
 569 Al. „na vloženie“ („posvätil... na vloženie“ al. „zbudoval na vloženie“ [potom nižšie „môjho mena“]), no zmysel je skôr ako v texte („posvätil... vloženie“).
 570 Pozri Gen. 20:5n, pozn. 528.
 571 D. „odvracanie“.
 572 Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
 573 Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
 574 Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
 575 Porov. Sud. 1:8, pozn. 23 a 24.
 576 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
 577 Pozri Deut. 28:37, pozn. 1002.
 578 D. „bude (al. „bol“, „je“) vysoký“ (al. „najvyšší“, „eljón“); no potom budúci čas nedáva zmyslu a preklad časom minulým al. prítomným tu nie je oveľa lepší⁵⁷⁹. Znenie v texte (obdobne má aj preklad prof. Roháčka) dáva dobrý zmysel bez týchto ťažkostí; podobne chápe Vulgata („erit in exemplum“, „bude za [odstrašujúci] príklad“). Iní podľa istých starých prekladov navrhujú čítať „bude hromadou trosiek“ („ijín“ miesto „eljón“).
 579 Inak možno ešte najskôr „tento dom (býval vysoký al. slávny!) – každý“.
 580 Pozri Lev. 26:32, pozn. 920.
 581 Syčanie je v Oriente prejavom prekvapenia al. zdesenia al. aj škodoradosti.
 582 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
 583 Vl. „povznášal“, zosilnený tvar dotyčného slovesa so zmyslom ako v texte.
 584 Slová „sa stalo“ sú tu v pôvodine na začiatku v. 10, obdobne v kap. 12 na začiatku v. 2.
 585 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
 586 Al. „Dal (tj. „Chíráam“) im... deň *trvajúci*“.
 587 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
 588 Význam tohto mena je neistý a vykladá sa rozlične („suchá al. piesčitá“, „stáby nič“, „v putách“ [tj. možno „obmedzená“], „zaväzujúca“, „v záloh daná“).
 589 Pozri Exod. 25:39, pozn. 895.
 590 Vl. „reč“, „slovo“, ďalej obdobne.
 591 Al. „vec (al. „záležitosť“, „čo sa týka“) robotníkov“, ďalej obdobne.
 592 Pozri Sud. 9:6, pozn. 537.
 593 Pozri Exod. 26:14, pozn. 1032.
 594 Tj. „mesto“.
 595 Al., podľa čítaného textu, „Tadmór“, neskôr nazývané „Palmyra“.
 596 Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
 597 Pozri Gen. 1:16, pozn. 112.
 598 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
 599 Pozri Num. 21:3, pozn. 786.
 600 Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
 601 Pozri Exod. 14:7, pozn. 463.
 602 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1031.
 603 Tj. „oltári“.
 604 Pozri Exod. 10:19, pozn. 344.
 605 Vl. „v (al. „na“) loďstve“, netýka sa predložky „so“ nižšie.
 606 D. „mužov lodí“.
 607 Územie v južnej (kap. 9:28) resp. juhozápadnej (kap. 10:1) Arábii.
 608 Pozri Gen. 29:13, pozn. 740; vo v. 7 a v kap. 2:28 príbuzný výraz, ako v 1 Sam. 4:19 a inde
 609 Al. „v hádankách“, výraz ako v Sud. 14:12 a ďalej, tu v zmysle „ťažko riešiteľnými záhadami“, „otázkami, na ktoré je ťažko odpovedať“.
 610 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1379.
 611 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459, tu (nie v kap. 15:20 a ďalej) v takomto zmysle.
 612 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
 613 Pozri Exod. 24:13, pozn. 1007.
 614 Slová „sadanie... obsluhovačov“ možno súhrnne vyjadrujú pojem celkového správania Šalamúnovho služobníctva.
 615 Al. „vzostupné obete“^{120 176}, ktoré vznášal¹⁷⁵ v dome“. Tak aj LXX, Vulgata a iné staré preklady, aj mnohé z novších.
 616 Al. „dobrobytom“, „všetkým dobrým“.
 617 D. „pridal si¹⁴¹ múdrosti a dobroty k povesti“.
 618 Množné číslo možno aj v zmysle „blaho každého z nich“. Ďalej obdobne.
 619 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917.

- 620** Pozri Num. 27:3, pozn. 974, tu D. „V Hospodinovom trvalom milovaní“.
- 621** D. „kamene; ako oná vonná látka ohľadne množstva“.
- 622** AL. „ešte“.
- 623** AL. možno „podpery“, „pilieri“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 624** Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.
- 625** Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
- 626** Pozri Num. 6:21, pozn. 285.
- 627** D. „ruky“, ďalej obdobne.
- 628** AL. „obchádzajúcich“, tj. „obchodníkov“.
- 629** D. „večera“; možno ide o beduínske kmene sýrskej púšte; podľa iných značí tento výraz „zmes cudzích národov“, al., podľa 2 Par. 9:14 a Vulgaty, „Arábiu“.
- 630** AL. „miestodržiteľov“, ďalej obdobne.
- 631** Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 632** Mina sa rovnala 50 šeklom.
- 633** D. „zubov“¹²⁰.
- 634** Tj. „z oboch strán“.
- 635** Tj. „strieborných nádob“.
- 636** VL. „čokolovka“, tj. „cenné al. hodnotné“. V kap. 18:43 v zmysle ako v texte tam.
- 637** D. „lodstvo Taršiša“, ďalej obdobne; menom „Taršiš“ bola označovaná akási veľmi vzdialená krajina, možno v miestach terajšieho Španielska, ktorá bývala cieľom námorných výprav týrskych obchodníkov (odtiaľ boli dovážané aj drahokamy tým istým menom nazývané, pozri Exod. 28:20, pozn. 990); na tieto výpravy sa používali zvlášť veľké a na ďaleké cesty usposobené lode, takže názov „taršišske lode al. lodstvo“ sa potom preniesol vo všeobecnom zmysle na všetky veľké lode určené na ďaleké cesty, nielen do Taršiša.
- 638** Tu čosi iný výraz ako vo v. 18, vyskytujúci sa len tu a v 2 Par. 9:21 a značiaci azda „zuby slonov“.
- 639** Tj. „obyvatelia všetkých zemi“.
- 640** D. „tvár“.
- 641** Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 642** Druh figovníka s listami podobnými morušovým.
- 643** Pozri Deut. 1:7, pozn. 21.
- 644** AL. možno „pôvod“, vl. „vychádzanie“, „východ“.
- 645** Ako „súhrn“ v Gen. 1:10, tu v zmysle ako v texte al. tuto nižšie^{646 649}.
- 646** Tu „spoločnosť“, „karavana“.
- 647** Pozri Gen. 23:16, pozn. 598, tu vari zmysel ako v texte; vo v. 15 je výraz od tohto odvodený.
- 648** VL. „cenu“.
- 649** Tu „stádo“, tj. „koní“.
- 650** D. „vystupovalo“^{28 61} a vychádzalo^{28 153}, zmysel ako v texte.
- 651** D. „svojou rukou“.
- 652** Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:12, pozn. 182.
- 653** Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 398.
- 654** Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 655** AL. „kňazien“, pozri Gen. 17:15, pozn. 456.
- 656** D. „nestalo sa“, zmysel azda ako v texte, al. jedno-ducho „nebolo“²⁸, ďalej obdobne.
- 657** Pozri Gen. 38:21, pozn. 1013.
- 658** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053.
- 659** Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 660** Pozri Jós. 13:3, pozn. 464.
- 661** AL. „roztrhnúť“, sloveso ako vo v. 30, no k nasledovnej predložkovej väzbe⁵⁷⁶ sa lepšie hodí znenie v texte. Ďalej obdobne.
- 662** D. „odtrhnutím“⁶⁶¹.
- 663** Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 664** Pozri Sud. 2:16, pozn. 133.
- 665** Pozri Gen. 4:8, pozn. 1039.
- 666** VL. „s Edómom“, tj. možno „medzi Edómijím“. Netýka sa slov „v Edóme“ tu nižšie a vo vv. 14 a 16.
- 667** Pozri Deut. 21:1, pozn. 753.
- 668** Tu možno „Jóáv“.
- 669** Pozri Gen. 4:15, pozn. 152; Exod. 3:20, pozn. 122.
- 670** AL. „zabitých, keď bol všetkých... (16)(lebo... v Edóme), (17)že“.
- 671** Pozri Exod. 2:19, pozn. 78.
- 672** D. „povedal“, tj. „prikázal“.
- 673** Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
- 674** VL. „veliteľky“, „panej“, názov, ktorým sa spravidla označovala kráľova mať (kap. 15:13), tu prenesený na kráľovu manželku.
- 675** Pozri Exod. 2:15, pozn. 72.
- 676** Tj. vari „o to nejde“.
- 677** D. „ma prepustením“.
- 678** Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
- 679** Ak. „okrem pliaží“, „navyššie ku pliaže“.
- 680** VL. „trhlinu“, pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270.
- 681** Tj. azda prievru medzi Cijjónom a Ófelom; tým bolo dokončené opevnenie Jerúsalema.
- 682** Pozri Gen. 39:4, pozn. 1032; v kap. 14:27 iný tvar so zmyslom ako tam v texte.
- 683** Iný výraz ako v kap. 4:6 a inde²²¹, ale tu v podstate rovnakého zmyslu.
- 684** Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 685** D. „a on priodevší (vl. „prikrývš“, „zastrevš“, sloveso ako „zastrela sa“ v Gen. 24:65) sa“.
- 686** Pozri Deut. 9:17, pozn. 429.
- 687** Ako „kralovanie“ vo v. 11 a ďalej (nie v spojení „ujať sa kralovania“); netýka sa miest bez tohto označenia.
- 688** Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 689** VL. „ustanoviť“, pozri Gen. 3:15, pozn. 106, tu zmysel ako v texte („ponechať ako ustanoveného“ – v. 34), „dať“, ako „dať“ vyššie, v obdobnom zmysle (v. 36).
- 690** D. „kmeň za účelom bytia lampy“.
- 691** Pozri 2 Sam. 3:21, pozn. 181, no tu LXX prekladajú „vo veciach, ktorých“.
- 692** D. „počuť (al. „počuť“) všetko“.
- 693** Pozri Deut. 28:59, pozn. 1039.
- 694** Pozri Num. 1:49, pozn. 40.
- 695** D. „ostatok vecí“.
- 696** Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 697** Tvar slovesa ako v Gen. 49:7, pozn. 1326.
- 698** Pozri Exod. 1:14, pozn. 27.
- 699** Pozri Exod. 1:14, pozn. 28.
- 700** AL. „ohľadne tvrdej lopoty... ťažkého jarma“, tu možno aj v zmysle „uľav nám od...“, v. 9 obdob-

- ne a v podobnom zmysle aj v. 287²¹. Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 701** Vl. „vy sa radíte“, tj. „akú radu mi môžete al. chcete dať ako výsledok vašej spoločnej rady“. V. 9 obdobne.
- 702** Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 700; netýka sa vv. 7 a 13.
- 703** Vl. „dobrými“, kap. 1:6 obdobne.
- 704** Pozri Gen. 4:23, pozn. 170.
- 705** D. „z nás“⁹⁵, tj. „uľav nám sňatím časti jeho tarchy z nás“.
- 706** D. „malý“, tj. „prst“.
- 707** D. „a teraz“.
- 708** Pozri Deut. 21:18, pozn. 777.
- 709** Tj. „bičmi s ostňami“.
- 710** Vl. „ujal sa kraľovania“, zmysel ako v texte, v. 19 obdobne (vl. „A vzoprel sa [al. „odpadli“]⁷¹³ – Izráel“).
- 711** Pozri Lev. 24:16, pozn. 654.
- 712** Pozri Lev. 20:2, pozn. 655.
- 713** Al. „v odpadnutí (tvar slovesa ako v kap. 8:50⁵⁴⁵), od (potom vl. „ohľadne“, „vo veci“) domu Dávida“.
- 714** Pozri Sud. 20:15n., pozn. 894.
- 715** D. „konajúcich (tj. „súcich konať“) vojnu“.
- 716** Pozri Exod. 11:6, pozn. 356.
- 717** Pozri Gen. 8:3, pozn. 252.
- 718** Pozri Gen. 32:31, pozn. 877.
- 719** Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124.
- 720** Pozri Num. 16:3, pozn. 623.
- 721** D. „od vystupovania“⁷⁰⁰.
- 722** Tj. „v mesto Dán“⁷³⁴, ďalej obdobne.
- 723** D. „od koncov“, možno v zmysle „spodiny“, „zberby“, porov. Gen. 19:4, pozn. 490.
- 724** Tu možno aj „zaviedol“.
- 725** Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
- 726** Al. „vykiadal“⁶⁰², ďalej obdobne.
- 727** Tu aj v zmysle „v moci slova“, tj. „vyzbrojený slovom“, al. „pravda, aj „skrze slovo“ (potom v zmysle „nariadenie“). Vo v. 2 a ďalej jednoducho v zmysle ako v texte.
- 728** Pozri 1 Sam. 28:24, pozn. 1004.
- 729** Pozri Lev. 1:16, pozn. 40.
- 730** Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 731** Tu bez predložky.
- 732** Pozri Gen. 8:7, pozn. 269.
- 733** Al. „podľa“, potom ostatok verša v zmysle „podľa toho, ako Boží... ohlásil znamenie“.
- 734** Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132.
- 735** D. „na začiatku“.
- 736** Pozri Sud. 4:19, pozn. 270.
- 737** Mnohí podľa LXX, Vulgaty a iných starých prekladov, upravujúcich toto miesto azda podľa množného čísla zámennej prípony („svojmu“, vl. „ich“) a slovesa na konci verša, dávajú prednosť zneniu „ktorého synovia prišli a vyrozprávali“.
- 738** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 739** D. „Kde“, „kadiaľ“.
- 740** Pozri 1 Sam. 9:18, pozn. 404.
- 741** Pozri Gen. 35:4, pozn. 354.
- 742** Tu možno aj „u teba“, „pri tebe“.
- 743** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 744** Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
- 745** Pozri Deut. 1:26, pozn. 114.
- 746** Pozri Num. 3:16, pozn. 96, nesúvisí so „zákaz“ a „zakázal“ vo v. 21 nižšie.
- 747** Vl. „rozkaz“, „rozkázal“, porov. Lev. 4:2n., pozn. 94.
- 748** Vl. „zdrvil“, „zlomil“, pozri Exod. 23:24, pozn. 819. Kap. 19:11 a 22:49 obdobne.
- 749** Al. „dopravil ho“, no tu skôr v zmysle ako v texte („dal sa ho dopravovať“).
- 750** Al. „prišiel do mesta toho starého proroka“.
- 751** Pozri Gen. 23:2, pozn. 586.
- 752** D. „po jeho pochovaní ho“.
- 753** D. „dianím sa“¹⁹⁴.
- 754** Al. „uskutočňovať“¹⁹⁴ slovo, ktoré“.
- 755** Ako „zvolal“ vo v. 2.
- 756** Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 757** Tu odvodené prídavné meno (D. „želajúci si“, al. „túžiaci“, „chuť majúci“).
- 758** Pozri Exod. 28:41, pozn. 1012.
- 759** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 760** Ako „omrvinkami“ v Jós. 9:5, 12, pozn. 354; tu značí akýsi dnes bližšie neznámy druh pečiva. Výraz se okrem vyššie uvedených miest vyskytuje v SZ len tu.
- 761** Al. „Achijjá“, ako vyššie, ďalej obdobne.
- 762** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, no súvisiaci s „šedinách“ v Gen. 15:15.
- 763** Pozri 1 Sam. 4:15, pozn. 259.
- 764** Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 765** Vl. „pretvarovať“, „tváriť cudzo“, ďalej obdobne, pozri Gen. 42:7, pozn. 1140. V kap. 18:7 a 20:41 sloveso ako „spoznal“ tamže.
- 766** Pozri Deut. 4:25, pozn. 252.
- 767** Pozri 1 Sam. 25:22, pozn. 921.
- 768** Pozri Deut. 32:36, pozn. 1195.
- 769** Pozri Deut. 32:36, pozn. 1196.
- 770** Pozri Deut. 32:36, pozn. 1197.
- 771** Pozri Exod. 22:5, pozn. 736.
- 772** Tj. „po jeho odstránení“.
- 773** Pozri Gen. 8:20, pozn. 272.
- 774** D. „našla dobrá vec“.
- 775** D. „tento“.
- 776** Al. „sem-tam pohybuje“, porov. Gen. 4:12 a 14, kde „bežencom“ je tvar toho istého slovesa.
- 777** Tj. „do zeme ležiacej z druhej strany“.
- 778** Pozri Exod. 34:13, pozn. 1191.
- 779** D. „knihe slov (al. „vecí“) dní“.
- 780** Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
- 781** Pozri Exod. 23:24, pozn. 817.
- 782** Pozri Deut. 23:17, pozn. 853.
- 783** Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 784** Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
- 785** Pozri kap. 10:16n., tu je použitý výraz tam preložený „malé štíty“, no mienené sú azda všetky štíty, o ktorých sa v onom oddiele hovorí.
- 786** Pozri 1 Sam. 22:17, pozn. 368.
- 787** Pozri 1 Sam. 1:7, pozn. 21.
- 788** Al. možno „pred ním“ v časovom zmysle¹⁹⁵.
- 789** Vl. „postavením“, v zmysle „ponechaním, aby ostal stáť“.

- 790 Tj. „starej matky“, ďalej obdobne, pozri v. 2.
- 791 Vt. „preniesol“, ako v 2 Sam. 3:10, tu zmysel ako v texte.
- 792 Pozri Deut. 29:17, pozn. 1054.
- 793 Al. „hanebnosť“, „hroznú vec“, čosi vzbudzujúce neobvyčajný odpor al. pohoršenie až hrôzu, o čom nič bližšie nie je známe; výraz sa v SZ vyskytuje len tu a v 2 Par. 15:16.
- 794 D. „aby nebolo umožnenia (vt. „dania“) vychádzajúceho a vstupujúceho“.
- 795 Al. „Ásá k synovi Hadada, syna“, ďalej obdobne.
- 796 Pozri Sud. 7:24, pozn. 281.
- 797 Vt. „vystúpiť“⁶¹, tu zmysel ako v texte.
- 798 Pozri Lev. 2:2, pozn. 52.
- 799 Pozri Exod. 23:5, pozn. 468.
- 800 Vt. „dal počuť“ (Deut. 4:36), tu zmysel ako v texte („zhromaždiť“, „sústrediť“).
- 801 D. „celého (al. „všetkého“) Júdu“.
- 802 D. „slobodného“ (Gen. 24:41), tj. „od povinnosti tohto výzvu uložené“.
- 803 D. „ktorými Baešá budoval“, no iná väzba ako „nimi“ nižšie.
- 804 D. „A ostatok všetkých vecí“.
- 805 Al. „sila“, „moc“, pozri Sud. 5:31, pozn. 376.
- 806 Al. „Isráel obliehali Gibbethón“, pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 459 a 460. Ďalej obdobne.
- 807 Pozri Deut. 20:16, pozn. 746.
- 808 Al. „o“.
- 809 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 810 Pozri Lev. 25:25, pozn. 809.
- 811 Pozri Deut. 32:21, pozn. 1155.
- 812 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 813 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 814 Al. „bašty“, najbezpečnejšej časti domu.
- 815 Pozri Num. 14:24, pozn. 551.
- 816 Pozri Sud. 3:10, pozn. 179, no tu iná predložková väzba, zodpovedajúca slovenskému prostému 4. pádu.
- 817 Vt. „vybudoval“, ako napr. v kap. 15:22 a inde, ako „zbudoval“ v tomto verši nižšie, na tomto mieste zmysel ako v texte. Napokon aj „vybudoval“ na miestach, kde je toto znenie použité, svojim významom zahŕňa aj pojem „opevnenia“.
- 818 Vt. „pána“.
- 819 Vt. „či sa stalo nepatrným (al. „bezvýznamným“, „bolo zľahčené“, porov. 1 Sam. 18:23, pozn. 752; 2 Sam. 6:22, pozn. 329) jeho chodenie“.
- 820 Pozri Num. 22:41, pozn. 870.
- 821 Pozri Jós. 6:26, pozn. 246.
- 822 Pozri Jós. 6:26, pozn. 245.
- 823 Pozri Jós. 6:26, pozn. 248; dvojité číslo aj tu v kap. 7:50.
- 824 Pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
- 825 Pozri Gen. 23:4, pozn. 588; výraz súvisí s predošlým „Tišbí“.
- 826 Pozri Gen. 47:12, pozn. 1272, tu možno v zmysle „iba ak do tej miery, ktorú moje slovo oznámi“.
- 827 Pozri Deut. 1:40, pozn. 17.
- 828 Vt. „lejaka“, ako „dážde“ v Lev. 26: 4, no nie ako tu vo v. 1; ako „príval“ v Gen. 7:12.
- 829 Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 830 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 831 D. „v súdiku náplň“ (al. „plnosť“).
- 832 Asi v zmysle „trochu“, „čosi málo“, porov. slovenské „pár“.
- 833 Al. „Ĺljjáhú“, ako vo v. 1. Ďalej obdobne.
- 834 D. „len otdadial“.
- 835 Al. „ako prvý“ (Deut. 13:9, pozn. 540), „ako nasledovné“ (tamže aj pozn. 483).
- 836 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 837 Vt. „mať nedostatok“, v. 16 obdobne.
- 838 Pozri Gen. 14:13, pozn. 400; 1 Sam. 28:7, pozn. 989.
- 839 Pozri 1 Sam. 14:52, pozn. 609.
- 840 Pozri Gen. 2:7, pozn. 58.
- 841 Pozri 2 Sam. 16:10, pozn. 666.
- 842 Pozri Rűth 1:21, pozn. 60.
- 843 Všetky známe mi prekladu podávajú tieto dve miesta (vv. 21 a 22) v zmysle „do jeho vnútra“, alebo volnejšie „do neho“ (okrem LXX vo v. 22 „pros enkaton autů“, „k jeho vnútru“), v domnení, že predložka „al“ („na“) je tu omylom miesto správneho „el“ („do“), no pre túto mienku nenachádzam dokladu a preto sa pridžam znenia neopraveného, ktoré navyše, nazdám sa, dáva pozoruhodný zmysel. Tá istá predložka („al“) je totiž použitá vo v. 14 a v kap. 18:1 vo výrokocho o dáždi, ktorý príde na povrch pôdy, žiarom slnka zbavenej vlhky a teda všetkého života, a nový život jej prinesie; a k tomu sa zaiste dá prirovnáť „duša“ znášajúca sa, ako dážď na vyprahnutú pôdu, späť „na vnútro“, ktorému ju smrť vzala, a tak ho zasa oživujúca, takže v tomto vzkriesení syna vdovy, pre jej „neprávost“ (v. 18) jej odňatého, možno vidieť stáby obraznú predzvesť Božieho zmlovania, vracajúceho životodarný dážď na zem, ktorej bol pre – jej kráľa a jej obyvateľov – hriechy odpretý.
- 844 Pozri Gen. 30:6, pozn. 764.
- 845 Pozri Gen. 37:25, pozn. 985.
- 846 Al. „skutočnosť“, tj. „v твоих устach je vpravde al. skutočne slovo Hospodina“.
- 847 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 848 Pozri Jós. 6:18, pozn. 229.
- 849 Pozri 2 Sam. 5:21, pozn. 273.
- 850 Pozri Sud. 2:11, pozn. 124.
- 851 Tu sa mieni bohýňa tohto mena.
- 852 Výraz nejasného významu; podľa iných „medzi dvoma rozdielnymi názormi“, al. „poskakovať na dvoch vetvách“.
- 853 Al. „vášho boha“.
- 854 V hebrejčine dvojité číslo.
- 855 Ako „krívať“ vo v. 21⁸⁵², „pokrivkávať“.
- 856 Al. „popri oltári“, „okolo (nie ako vo v. 35) oltára“.
- 857 Pozri Gen. 39:14, pozn. 1045.
- 858 Al. „sa zhovárať“.
- 859 Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 860 Pozri Deut. 14:1, pozn. 557.
- 861 Pozri 1 Sam. 10:5; 18:10, pozn. 436.

- 862** Tj. „do doby vystupovania“ (v. 29), „v dobe vystupovania“ (v. 36).
- 863** Pozri Exod. 21:19, pozn. 706, tu zmysel ako v texte.
- 864** Pozri Sud. 6:25, pozn. 419.
- 865** VL „tie kamene zbudoval (tj. „zostavil“) v“; tj. použil ich na opravu strhnutého oltára, na základe ktorého tak vlastne vznikol oltár nový; tento zmysel vyplýva z toho, že „oltár“ tu je bez člena.
- 866** D. „priekopu ako rozsah“ (vl. „dom“).
- 867** Pozri Gen. 18:6, pozn. 468.
- 868** Tj. zaujímajúcu plochu, ktorá by sa dala posiať uvedeným množstvom osiva.
- 869** Pozri Gen. 2:14, pozn. 71.
- 870** VL „byť poznané“ (al. „zvedené“).
- 871** Tak podľa písaného textu; podľa čítaného textu, ktorého sa väčšina prekladov, aj Vulgata, pridrižiava, „na tvoje slovo“.
- 872** Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
- 873** Pozri Num. 22:4, pozn. 834.
- 874** Tu s predložkovou väzbou zodpovedajúcou slovenskému prostému 4. pádu. Kap. 20:25 obdobne.
- 875** Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 876** Pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 877** D. „cestou mora“.
- 878** Pozri Gen. 46:29, pozn. 1259.
- 879** D. „dotiaľ a dotiaľ“.
- 880** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437; nesúvisí s predošlým „poslala“. Ďalej obdobne.
- 881** Pozri Exod. 9:18, pozn. 287.
- 882** AL „spôsobí, že tvoje žitie bude“, „spraví tvoje žitie takým“.
- 883** D. „jedného“.
- 884** Mnohé rukopisy a podľa nich LXX, Pešita a Vulgata majú znenie „i zlakol sa („vajjirá“ miesto „vajjár“) a“, tohto znenia sa pridŕžajú aj podaktoré novšie preklady.
- 885** AL „pre svoje žitie“¹³⁹, tj. „v záujme svojho žitia“.
- 886** Nízky ker, hojný v pustine južne od Júdu.
- 887** AL „a dal sa... dušu požadovať“.
- 888** D. „Teraz“.
- 889** Ako v Gen. 28:17.
- 890** Tj. „na rozpálených kameňoch pečený“.
- 891** VL „mnohá“, zmysel ako v texte, al. „dlhá“.
- 892** D. „dlhšia“⁸⁹¹ od teba“, tj. „dlhá al. ďaleká nad tvoje sily“. Porov. 1 Sam. 30:10, pozn. 1019. V kap. 12:10 obdobná väzba so zmyslom ako tam v texte.
- 893** AL tiež „čo tu máš“¹³⁴ (Sud. 18:3).
- 894** D. „Horlením“.
- 895** Pozri Num. 25:13, pozn. 438.
- 896** Pozri Exod. 32:2, pozn. 1119.
- 897** Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 898** Tj. „zemetrasenie“, inak „rachot“, „hrmot“, ďalej obdobne.
- 899** AL „tichého“, „nežného“, pozri Gen. 41:3, 6n., pozn. 1076; Exod. 16:14, pozn. 563, tu v tomto prenesenom zmysle.
- 900** AL „šelestu“, „šumu“ (Jób 4:16, pozn. 187; Žalm 107:29, pozn. 2364, výraz sa v SZ vyskytuje iba na týchto troch miestach).
- 901** Tvar slovesa ako „zabalený“ v 1 Sam. 21:9, vyskytujúceho sa v SZ ešte len u Is. 25:7.
- 902** Pozri Jós. 7:21, pozn. 284, tu značí plášť, aký nosievali proroci.
- 903** Pozri Sud. 19:3, pozn. 858.
- 904** Tj. na ohni rozloženom použitím postroja, z najväčšej časti dreveného, za palivo.
- 905** V preklade je mienený 2. pád, kým zámenná prípona v pôvodine vyjadruje 3. al. 4. pád, no zmysel je jednako ako v texte prekladu.
- 906** Tu je uprednostnené toto znenie vzhľadom na predložku „proti“ nižšie, inú ako tá, ktorá je použitá tu.
- 907** Pozri 2 Sam. 2:5, pozn. 90.
- 908** AL „najkrajší“, „najzdatnejší“.
- 909** D. „tí najlepších“⁹⁰⁸.
- 910** VL „mne, (6)lež“, tj. „nielen to, lež aj“.
- 911** Súvisí so slovesom „byť chtivý“ v Exod. 20:17 a inde.
- 912** AL možno „povážte“, vl. „vedzte“, „poznajte“. Ďalej obdobne.
- 913** AL „vyhľadáva“, tj. azda „zámienku pre“.
- 914** VL „nezadržal som pred ním“ (Gen. 30:2, pozn. 574).
- 915** AL „nemôžem“, no nie ako vyššie⁶.
- 916** Pozri Exod. 11:8, pozn. 360.
- 917** Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024, tu v zmysle „ozbrojujúci sa“, „chystajúci sa do boja“.
- 918** AL „odkladajúci“, tj. „zbroj“.
- 919** VL „búdach“, pozri Lev. 23:34, pozn. 750.
- 920** Pozri v. 1.
- 921** Tj. „obliehacie zariadenia al. stroje“.
- 922** Tu v zmysle „veľké množstvo vojska“.
- 923** AL „žúp“, „správnych oblastí“.
- 924** Tu v tomto zmysle („zautočiť“ a tak „zadržat“ [sfaby „sputnať“, Sud. 15:10] al. „zatvorit“, „uväzniť“ [Gen. 42:16, pozn. 1147] protivníka).
- 925** Tu „Acheáv“.
- 926** Pozri Num. 1:3, pozn. 19.
- 927** Pozri 1 Sam. 4:10, pozn. 242.
- 928** Pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 454.
- 929** Pozri 1 Sam. 17:50, pozn. 720.
- 930** Pozri Deut. 3:10, pozn. 187.
- 931** VL „narátať“, tu zmysel ako v texte („zohnať čo do počtu takú“).
- 932** Pozri Num. 1:47, pozn. 38.
- 933** Tu zvláštny tvar dotyčného slovesa²²², v akom sa v SZ vyskytuje len tu a ktorého význam je vari vystihnutý opisom v texte.
- 934** AL „naproti ním“, no nie ako „naproti“ vo v. 29.
- 935** Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 936** D. „tito naproti týmto“.
- 937** Pozri Exod. 12:37, pozn. 420.
- 938** Tj. „chodil z izby do izby“, hľadajúci úkryt; inak „v najvnútornejšiu izbu“.
- 939** D. „králi láskavosti“¹²³.
- 940** V pôvodine množné číslo, vl. „vrecia“.
- 941** Pozri Gen. 30:27, pozn. 783, tu zmysel ako v texte („považovali to za dobré znamenie“).

- 942** Pozri Gen. 24:18, pozn. 613.
- 943** Tj. „vzali ho za slovo“; inak „sa pokúsili uistiť sa, či je to od (al. „z“) neho“, tj. „či to tak naozaj myslí“.
- 944** Tj. „k Ben-Hadadovi“.
- 945** D. „od tvojho otca“⁸¹ vzal“.
- 946** Al. „určiť“, „zriadiť“, ďalej obdobne.
- 947** Tj. „vo vzťahu touto zmluvou určenom“.
- 948** Tj. „žiakov“, „učeníkov“.
- 949** Al. „Zbi“, ďalej obdobne, na konci v. 37 neurčitok tohto slovesa („udretie“).
- 950** Pozri Exod. 4:23, pozn. 233.
- 951** Pozri Gen. 4:23, pozn. 169, tu neurčitok slovesa, od ktorého je tamten výraz odvodený („poranenie“).
- 952** Pozri Sud. 12:1, pozn. 242.
- 953** D. „vnútri“, tj. azda „bol vnútri a vyšiel odtadiaľ“.
- 954** D. „postrádaním“.
- 955** Pozri 1 Sam. 20:18, pozn. 133.
- 956** D. „tu“, ako vyššie.
- 957** D. „muža, môjho odovzdaného“, al. „muža môjho odovzdaná“, tj. „ktorý mal byť spravý odovzdaným a teda patrila mne“.
- 958** Al. „pobúrený“, „rozčulý“.
- 959** Pozri príbuzné sloveso v Gen. 40:6, pozn. 1056.
- 960** Pozri Gen. 17:13, pozn. 451.
- 961** D. „tejto“.
- 962** D. „od“, ako nižšie, no tu v príčinnom zmysle, obdobne ako v kap. 14:4⁷⁶².
- 963** D. „od môjho dania ti dedičstva“.
- 964** D. „chleba“²⁴⁸.
- 965** Pozri Sud. 16:25, pozn. 792.
- 966** D. „hlavu“.
- 967** Pozri Deut. 13:13, pozn. 545.
- 968** D. „Velebil“⁸¹ si Boha a kráľa, ďalej obdobne; sloveso sa používa aj v zmysle ako v texte.
- 969** Pozri 1 Sam. 25:25, pozn. 923.
- 970** Pozri Lev. 4:12, pozn. 107.
- 971** Pozri Deut. 13:10, pozn. 541, tu je toto sloveso vo vv. 10 a 14n.
- 972** Pozri Gen. 15: 7, pozn. 416.
- 973** Vl. „Či“, ako vo v. 20, no tu skôr v zmysle ako v texte.
- 974** D. „áno, ty“, tj. „týka sa to teba“.
- 975** Pozri 2 Sam. 20:15, pozn. 807.
- 976** Pozri Deut. 13:6, pozn. 537.
- 977** Pozri Sud. 18:9, pozn. 831.
- 978** Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 979** Al. „uhýbame (al. „stojíme stranou“) od jeho vzatia“ „cúvame pred jeho vzatím“⁸⁶.
- 980** D. „Taký ako ja, taký ako ty“, pozri Exod. 15:11, pozn. 242, tu zmysel ako v texte.
- 981** D. „ako“, ako vo v. 4 nižšie, ďalej obdobne.
- 982** Tu bez predložky.
- 983** D. „ešte“, ako vo v. 8, al. možno „či tu už niet“.
- 984** Al. „komorníka“, vl. „klieštenca“.
- 985** Tu v zmysle „kráľovské obradné rúcha“.
- 986** D. „na holohumnici“, tu v obdobnom zmysle ako iný výraz v Gen. 19:2, pozn. 489.
- 987** Pozri Gen. 39:2, pozn. 1030.
- 988** D. „Až ako čo“.
- 989** D. „krokov“.
- 990** Pozri Gen. 4:2, pozn. 129; 30:36, pozn. 797.
- 991** Pozri Sud. 14:15, pozn. 717.
- 992** Pozri Gen. 32:28, pozn. 875.
- 993** Al. „obmedzenia“, „zadržania“, tj. „do väznice“.
- 994** Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 995** D. „vracanim“, „návratom“.
- 996** Tj. „nech načúvajú“ (výraz preložený „všetci“ má zámennú príponu 3. osoby, v preklade vyjadrenú zámenom „oni“), v texte doslovný preklad.
- 997** Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 998** Al. „Nebudete bojovať s malým ani s veľkým, lež so samotným kráľom“, no zmysel, nazdám sa, vystihuje skôr opis v texte („útočiť na malého... lež na samotného kráľa“).
- 999** Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
- 1000** Al. „bez mierenia“, D. „podľa svojej úprimnosti“⁵⁷⁰, porov. 2 Sam. 15:11, pozn. 623 a 624.
- 1001** Vl. „napál“, preklad v texte zvolený vzhľadom na predošlé „z luku“ (hebr. „lukom“).
- 1002** Al. „štrbiny“, vl. „spojie“, tj. do jedného z miest spojenia kovových plátov al. šúpín, z ktorých sa pancier skladal.
- 1003** D. „medzi špáry“¹⁰⁰² a medzi pancier, zmysel vari ako v texte.
- 1004** Vl. „postihnúť chorobou“, nesúvisí so „zranenia“ vo v. 35.
- 1005** Vl. „pozdvihol“, „vystúpil“⁶¹.
- 1006** D. „bol“²⁸ vo vozidle... postavený“, tiež „musel“²⁸ byť udržiavaný postojadky“.
- 1007** Pozri Deut. 28:59, pozn. 903.
- 1008** D. „prišiel“.
- 1009** Al. „umývali“.
- 1010** Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
- 1011** Vl. „chodenie“, „odchádzanie“, ďalej obdobne.
- 1012** Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.

DRUHÁ KNIHA KRÁĽOV

Apo smrti Acheáva sa Móáv vzoprel proti Isráelovi¹; (2) a Achazjá² v svojej vrchnej izbe, ktorá bola v Šómróne, prepadol mrežou^{3,4} a utrpel úraz⁵, i poslal poslov⁶ a povedal k nim: Chodte, obráťte sa s dopytom⁷ na Baal-Zevúva, boha⁸ Ekróna, či budem z následkov tohto úrazu⁵ môcť⁹ vyzdraviť¹⁰. (3) A k Ēlijjovi, Tišbímu¹¹ prehovoril anjel⁶ Hospodina: Vstaň, vystúp¹² v ústrety poslom⁶ kráľa Šómrónu a prehovor k nim: Či z nedostatku, že v Isráelovi nieto Boha, idete vy obrátiť sa s dopytom⁷ na Baal-Zevúva, boha⁸ Ekróna? (4) A preto povedal Hospodin takto: Lôžko, kam si vystúpil¹², – nebudeš z neho zostupovať, lebo¹³ istotne¹⁴ budeš musieť⁹ umrieť¹⁵. A Ēlijjá odišiel.

(5) A keď sa poslovia⁶ k nemu vrátili, povedal¹⁶ k nim: Čo toto, že ste sa vrátili? (6) I povedali k nemu: Vystúpil¹² nám v ústrety akýsi muž a povedal k nám: Chodte, vráťte sa ku kráľovi, ktorý vás poslal, a prehovorte k nemu: Takto povedal Hospodin: Či z nedostatku, že v Isráelovi nieto Boha, ty posieláš obrátiť sa s dopytom⁷ na Baal-Zevúva, boha⁸ Ekróna? Preto lôžko, kam si vystúpil¹², – nebudeš z neho zostupovať, lebo¹³ istotne¹⁴ budeš musieť⁹ umrieť¹⁵. (7) A prehovoril k nim: Aký¹⁷ bol ráz^{18,19} muža, ktorý vám vystúpil¹² v ústrety a vyslovil k vám tieto slová? (8) I povedali k nemu: Muž odetý šatom zo²⁰ srsti a opásaný²¹ na svojich bedrách²² opaskom²¹ z kože. A povedal: To²³ je Ēlijjá, Tišbí¹¹.

(9) A poslal k nemu veliteľa²⁴ päťdesiatich a jeho päťdesiatich; ten²⁵ k nemu vystúpil¹² a hľa, sedel na temene²⁶ vrchu; i prehovoril k nemu: Boží muž, kráľ prehovoril: Zostúp! (10) A Ēlijjáhú odvetil³³ a prehovoril k veliteľovi²⁴ päťdesiatich: Ak teda²⁷ ja som Boží muž, nech z nebies zostupuje²⁸ oheň²⁹ a zožiera^{28,30} teba aj tvojich päťdesiatich. A z nebies zostúpil oheň a jeho aj jeho päťdesiatich zožral³⁰.

(11) Zasa k nemu teda^{27,31} poslal veliteľa²⁴ päťdesiatich, ďalšieho³², a jeho päťdesiatich; ten²⁵ sa ujal slova³³ a prehovoril

k nemu: Boží muž, takto povedal kráľ: Náhlivo³⁴ zostúp! (12) A Ēlijjá odvetil³³ a prehovoril k nim: Ak ja som Boží muž, nech z nebies zostupuje²⁸ oheň²⁹ a zožiera^{28,30} teba aj tvojich päťdesiatich. A z nebies zostúpil oheň a jeho aj jeho päťdesiatich zožral³⁰.

(13) Zasa k nemu teda^{27,31} poslal veliteľa²⁴ tretích päťdesiatich a jeho päťdesiatich; a ten tretí veliteľ²⁴ päťdesiatich vystúpil¹² a prišiel a pokľakol³⁵ pred Ēlijjáhú na svoje kolená a dal sa k nemu úpíť³⁶ a prehovoril k nemu: Boží muž, kiež bude³⁸, prosím³⁷, moje žitie³⁸ a žitie³⁸ týchto päťdesiatich tvojich nevoľníkov drahé v твоjich očiach! (14) Hľa, zostúpil oheň z nebies a zožral³⁰ tých prvých dvoch veliteľov²⁴ päťdesiatich a ich päťdesiatky, no²⁵ teraz kiež bude³⁸ moje žitie³⁸ drahé v твоjich očiach! (15) A k Ēlijjáhúvi prehovoril anjel⁶ Hospodina: Zostúp s ním, nemusíš³⁹ pred ním^{39,40} pociťovať bázeň⁴¹. Vstal teda²⁷ a zostúpil s ním ku kráľovi (16) a prehovoril k nemu: Takto povedal Hospodin: Pretože si poslal poslov⁶ obrátiť sa s dopytom⁷ na Baal-Zevúva, boha⁸ Ekróna (či z nedostatku, že v Isráelovi nieto Boha, dopytovať sa⁷ na jeho slovo?), preto lôžko, kam si vystúpil¹², – nebudeš z neho zostupovať, lebo¹³ istotne¹⁴ budeš musieť⁹ umrieť¹⁵. (17) A umrel podľa slova Hospodina, a kráľovania sa miesto neho ujal Jehóráam (v druhom roku Jehóráama, kráľa⁴² Júdu), lebo on nemal⁴³ syna.

(18) A ostatné veci⁴⁴ Achazjáhú, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráela?

2 A keď sa Hospodin chystal vzniesť^{47,52} Ēlijjáhú vo víchrici v nebesá, stalo sa³⁴³, že²⁵ vyšiel⁴⁸ Ēlijjáhú a Elíšá z Gilgála (2) a Ēlijjáhú k Elíšovi povedal: Ostaň, prosím³⁷, tu, lebo Hospodin ma poslal až do Bét-Éla. A Elíšá povedal: Ako že je živý Hospodin a živá je tvoja duša, – ak ťa chcem^{9,49} opustiť! I zostúpili v Bét-Él (3) a synovia⁵⁰ prorokov, ktorí boli v Bét-Éli, vyšli⁴⁸ k Elíšovi a povedali k nemu:

Či vieš⁵¹, že sa Hospodin chystá dnes tvojho pána vziať⁵² sponad tvojej hlavy? I povedal: Viem⁵¹ aj ja, mlčte⁵³.

(4) A Élijáhú mu povedal: Eliáš, ostaň, prosím³⁷, tu, lebo Hospodin ma poslal v Jerichó. I povedal: *Ako že je živý Hospodin a živá je tvoja duša*, – ak tá chcem⁹ 49 opustiť! I prišli v Jerichó (5) a synovia⁵⁰ prorokov, ktorí boli v Jerichu, sa priblížili⁵⁴ k Eliášovi a povedali k nemu: Či vieš⁵¹, že sa Hospodin chystá dnes tvojho pána vziať⁵² sponad tvojej hlavy? I povedal: Viem⁵¹ aj ja, mlčte⁵³.

(6) A Élijáhú mu povedal: Ostaň, prosím³⁷, tu, lebo Hospodin ma poslal k Jordánu. I povedal: *Ako že je živý Hospodin a živá je tvoja duša*, – ak tá chcem⁹ 49 opustiť! I odišli oni dvaja (7) a prišli päťdesiaty muž zo synov⁵⁰ prorokov a zastali proti⁵⁵, z ďaleka, a oni dvaja zastali pred Jordánom. (8) A Élijáhú vzal svoj plášť⁵⁶, ten²⁵ zvinul a udrel⁵⁷ vody, i rozdelili⁵⁸ sa sem a ta⁵⁹ a oni dvaja prešli po suchu.

(9) A ako oni prešli⁶⁰, stalo sa³⁴³, že²⁵ Elijáhú povedal k Eliášovi: Žiadaj, čo mám⁹ pre teba⁶¹ spraviť skôr ako bude dochádzať k môjmu vzatiu⁶² z tvojej blízkosti⁶³. A Eliáš povedal: Nech sa teda²⁷, prosím³⁷, na mňa smie⁹ dostať³⁴³ dvojité podiel⁶⁴ na tvojom duchu⁶⁵. (10) I povedal: Žiadosťou si spôsobil ťažkosť⁶⁶; ak ma budeš vidieť zachvacovaného z tvojej prítomnosti⁶⁷, má⁹ sa ti tak stať³⁴³, no²⁵ ak tak nebude, nebude sa diať³⁴³. (11) I stalo sa³⁴³, – oni sa stále prechádzali so⁶⁸ zhováraním sa, – že²⁵ hľa, ohnivý voz⁶⁹ a ohnivé kone⁷⁰, i spôsobili medzi nimi dvoma odlúčenie⁷¹ a Élijáhú vo víchrici vystúpil¹² v nebesá. (12) To²⁵ Eliáš videl; a on hlasno⁷² volal⁷³: Môj otče, môj otče! Vozy⁶⁹ 74 Izráela a jeho jazdci⁷⁵! A už ho neuvidel; i schytil⁷⁶ svoje rúcha a roztrhol ich na dva útržky (13) a zdvihol plášť⁵⁶ Élijáhú, ktorý od neho⁷⁷ spadol, a vrátil sa a zastal na brehu⁷⁸ Jordánu. (14) A vzal plášť⁵⁶ Élijáhú, ktorý od neho⁷⁷ spadol, a udrel⁵⁷ vody a povedal: Kde je Hospodin, Boh Élijáhú, – áno, on? A keď udrel⁵⁷ vody, rozdelili⁵⁸ sa¹⁶ sem a ta⁵⁹ a Eliáš prešiel.

(15) A keď ho uvideli synovia⁵⁰ prorokov, ktorí boli v Jerichu proti⁵⁵ Jordánu, povedali¹⁶: Na Eliášovi spočinul⁷⁹ duch Élij-

jáhú. A prišli mu v ústrety a poklonili sa mu k zemi (16) a povedali k nemu: Hľa, prosím³⁷, s tvojimi nevoľníkmi sú päťdesiaty zdatní muži⁸⁰; nech, prosím³⁷, idú²⁸ hľadať tvojho pána – možno ho, keď ho Duch Hospodina odniesol⁸¹, hodil¹⁶ 82 na jeden z vrchov⁸³ alebo v jednu z prievr⁸⁴. I povedal: Nemusíte⁹ posilať. (17) Ale naliehali⁵¹ na neho, až do rozpačitosti⁸⁵, takže²⁵ povedal: Pošlite. Poslali teda²⁷ päťdesiatich mužov; tí²⁵ hľadali⁸⁶ po tri dni a nenašli, (18) a keď sa k nemu vrátili, kým²⁵ on ostával v Jerichu, povedal¹⁶ k nim: Či som k vám nepovedal, že nemáte⁹ posilať?

(19) A muži toho mesta k Eliášovi povedali: Hľa, prosím³⁷, poloha tohto mesta je dobrá⁸⁶, ako môj pán vidí, ale voda je zlá a zem neplodná⁸⁷. (20) I povedal: Prineste⁸⁸ mi novú misu⁸⁹ a dajte⁹⁰ ta soľ. To²³ k nemu priniesli⁸⁸, (21) i vyšiel⁴⁸ k východisku⁹¹ vody a hodil ta soľ a povedal: Takto povedal Hospodin: Dal som tejto vode uzdravenie⁹², nebude už od nej⁹³ nastávať³⁴³ smrť ani neplodnosť⁸⁷. (22) A voda je⁵¹ až po tento deň uzdravená⁹² podľa slova Elišu, ktoré vyslovil.

(23) A vystúpil¹² odtiaľ do Bét-Éla; a keď on cestou vystupoval¹², vyšli¹⁶ 48 z mesta mladí⁹⁴ chlapci⁹⁵ a dali sa z neho⁹⁶ vysmievat' sa a vravieť mu: Vystúp¹², plešivec⁹⁷, vystúp¹², plešivec⁹⁷! (24) I obzrel⁹⁸ sa za seba a uvidel ich a v mene Hospodina im zazlorečil; a z lesa vyšli⁴⁸ dve medvedice a štyridsiatic a dvoch synkov⁹⁹ z nich roztrhali¹⁰⁰. (25) A odišiel odtiaľ na vrch Karmel a odtiaľ sa vrátil v Šómrón.

3 A Jehorám, syn Acheáva, sa ujal kráľovania nad Izráelom v Šómróne v osemnástom roku Jehošáfata, kráľa⁴² Júdu, a kráľoval⁵¹ dvanásť rokov, (2) a dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ v očiach Hospodina zlé, ibaže nie tak ako jeho otec a ako jeho matka, lebo²⁵ odstránil¹⁰² stĺp¹⁰³ Baala¹⁰⁴, ktorý jeho otec zriadil¹⁰⁵. (3) Ibaže na hriechoch Jároveáma, syna Neváta, ktorými zviadol Izráel k zřešeniu, ulipol¹⁰⁶, od toho⁷³ sa neodvrátil¹⁰².

(4) A Méša, kráľ Móáva¹⁰⁷, bol⁵¹ chovateľom oviec a odvádzal⁵¹ 108 109 kráľovi Izráela stotisíc jahniat a stotisíc baranov

a vlnu¹⁰; (5)no²⁵ za bezživotia¹¹ Acheáva sa stalo³⁴³, že²⁵ sa kráľ Móáva¹⁰⁷ proti kráľovi Isráela vzoprel¹. (6)I vyšiel⁴⁸ v onen deň kráľ Jehóráam zo Sómronu a podrobil všetok Isráel prehládke¹¹².

(7)A pobral sa a odkázal¹¹³ Jehošáfátovi, kráľovi Júdu, výrokom: Kráľ Móáva¹⁰⁷ sa proti mne vzoprel¹; či pôjdeš so mnou na Móáva¹¹⁴ do bitky¹¹⁵? I povedal: Chcem⁹ vystúpiť¹²; taký *budem* ja, aký si ty¹¹⁶, tak¹¹⁷ môj ľud ako tvoj ľud, tak¹¹⁷ moje kone ako tvoje kone. (8)I povedal: Ktorou¹¹⁸ to¹¹⁹ cestou budeme vystupovať¹²? A povedal: Cestou pustiny Edóma¹⁰⁷.

(9)Pobral sa teda²⁷ kráľ Isráela a kráľ Júdu a kráľ Edóma¹⁰⁷ a ušli okľukou sedem dní; a vojsku¹²⁰ a zvieratstvu¹²¹, ktoré ich nasledovalo¹²², sa nedostávalo^{51 343} vody. (10)A kráľ Isráela povedal: Beda, že Hospodin povolal¹²³ týchto troch kráľov vydať ich v ruku Móáva! (11)A Jehošáfát povedal: Či tu niet Hospodinovho⁴² proroka, nech²⁵ sa skrze neho⁶⁷ môžeme⁹ dopýtať⁷ Hospodina? I odvetil jeden zo služobníkov kráľa Isráela a povedal: Je tu Elíšá, syn Šáfata, ktorý lieval⁵¹ vodu na ruky Elijáhú. (12)A Jehošáfát povedal: Pri ňom je slovo Hospodina. Kráľ Isráela a Jehošáfát a kráľ Edóma¹⁰⁷ k nemu teda²⁷ zostúpili (13)A Elíšá ku kráľovi Isráela povedal: Čo mám s tebou do činenia¹²⁴? Choď ku prorokom svojho otca a ku prorokom svojej matky! A kráľ Isráela mu povedal: Nie¹²⁵, lebo Hospodin povolal¹²³ týchto troch kráľov vydať ich v ruku Móáva. (14)A Elíšá povedal: Ako že je živý Hospodin zástupov¹²⁶, pred ktorého tvárou stojím⁵¹, že keby som ja vysoko necenil^{81 127} prítomnosť¹²⁸ Jehošáfata, kráľa Júdu, – ak by som na teba pozerala⁴⁹ a ak by som ťa videl⁴⁹! (15)A teraz mi privedte⁸⁸ voláka, kto vie hrať¹²⁹. A za hrania toho hrajúceho sa stalo³⁴³, že sa naň dostala³⁴³ ruka Hospodina.

(16)A povedal: Takto povedal Hospodin: Spravte túto dolinu¹³⁰ jamami, jamami¹³¹! (17)Lebo takto povedal Hospodin: Nebudete badať¹³² vetra a nebudete badať¹³² dažďa¹³³, a táto¹³⁴ dolina¹³⁰ sa bude plniť vodou, i budete piť vy aj vaše stáda¹³⁵ a vaše zvieratstvo¹²¹, (18)veď toto je v očiach Hospodina maličkosťou¹³⁶,

aj Móáva vydá vo vašu ruku, (19)takže²⁵ budete môcť⁹ vybiť⁵⁷ každé opevnené¹³⁷ mesto a každé vyberané^{138 139} mesto¹⁴⁰ a povaliť každý dobrý strom a zasypať¹⁴¹ všetky žriedla vód a znehodnotiť¹⁴² každý dobrý pozemok¹⁴³ kameňmi. (20)A na ráno, sa¹⁴⁴ vystupovania^{12 145} obete daru¹⁴⁶, sa stalo³⁴³, že²⁵ hľa, smerom od¹⁴⁷ Edóma prichádzali vody, a tými vodami sa naplnila zem.

(21)A keď všetci Móávci počuli, že králi vystúpili¹² bojovať¹¹⁵ proti nim, boli¹⁶ zvolaní⁷³ zo všetkých schopných opásat¹⁴⁸ sa¹⁴⁹ opaskom¹⁵⁰ a vyššie a zastali na pomedzi¹⁵¹; (22)A keď za rána zavčasu vstali, vzišlo¹⁶ nad tými vodami slnko a Móávci oproti⁵⁵ uvideli vody červené ako krv (23)A povedali si¹⁵²: Toto je krv, tí králi sú si isto¹⁵³ potrení, lebo²⁵ sa medzi sebou¹⁵⁴ pobili⁵⁷; teraz teda²⁷ ku koristi, Móáv! (24)I vstúpili do tábora¹²⁰ Isráela, a Isráelovci povstali a dali sa Móáva biť⁵⁷; tí²⁵ sa pred ich tvárou³⁹ dali na útek, a oni ta¹⁵⁵ vstúpili¹⁵⁶, áno²⁵, pobiť⁵⁷ Móáva. (25)I strhávali¹⁵⁷ mestá a na každý dobrý pozemok¹⁴³ hádzali, každý¹⁵⁸ svoj kameň, takže²⁵ ho zaplnili, a každé žriedlo vód zasýpali¹⁴¹ a každý dobrý strom váľali, až v Kír-charésete zanechali iba jeho¹⁵⁵ kamene a prakovníci ho¹⁵⁵ obchádzali⁵¹ a ostreľovali^{51 57 159}. (26)A keď kráľ Móáva¹⁰⁷ zbadal¹³², že bitka¹¹⁵ je⁵¹ pre neho príliš tuhá^{160 161}, vzal¹⁶ so sebou sedemsto mužov tasiacich meč, *chce*júc preraziť¹⁰⁰ ku kráľovi Edóma¹⁰⁷, ale nemohli; (27)I vzal svojho prvorodeného syna, ktorý mal⁹ miesto neho kraľovať, a na múre¹⁶² ho vzniesol¹⁶³ za vzostupnú obeť¹⁶⁴. I nastalo³⁴³ proti Isráelovi veľké rozhnevanie¹⁶⁵, takže nastúpili cestu¹⁶⁶ od neho¹⁶⁷ a vrátili sa do svojej zeme.

4 A na Elišu¹⁶⁸ skríkla^{73 169} jedna žena z žien synov⁵⁰ prorokov výrokom: Tvoj nevoľník, môj muž, umrel, a ty vieš⁵¹, že tvoj nevoľník bol⁵¹ cititeľom¹⁷⁰ Hospodina; a veriteľ¹⁷¹ si prišiel vziať mojich dvoch synkov⁹⁹ za nevoľníkov. (2)A Elíšá k nej povedal: Čo mám⁹ pre teba⁶¹ spraviť? Oznam¹⁷² mi, čo máš¹⁷³ v dome. I povedala: Tvoja služka nemá¹⁷³ v dome nič¹⁷⁴, iba ak fľaštičku¹⁷⁵ oleja. (3)A povedal: Choď, vypožičaj¹⁷⁶ si zvonku¹⁷⁷ od všetkých svojich spoluobyvateľov^{67 178} nádoby¹⁷⁹, prázdne

nádoby¹⁷⁹, nech ich nemáš²⁸ málo¹⁸⁰. (4) A keď vojdeš, zavrieš^{16 28} za sebou a za svojimi synmi dvere a dáš sa²⁸ rozlievať po všetkých týchto nádobách^{179 181}, a tú, ktorá bude plná, budeš²⁸ odkladať¹⁶⁶. (5) Odišla teda²⁷ z jeho prítomnosti¹⁶⁷ a dvere za sebou a za svojimi synmi zavrela; oni k nej prisúvali⁵⁴ a ona vylievala. (6) A ako boli nádoby¹⁷⁹ plné⁶⁰, stalo sa³⁴³, že²⁵ k svojmu synovi povedala: Prisúň⁵⁴ ku mne ešte nádobu^{179 182}. I povedal: Nieto už nádoby^{179 182}. A olej zastal. (7) Prišla teda²⁷ a podala správu¹⁷² Božiemu mužovi; ten²⁵ povedal: Choď, predaj olej a vyrovnaj¹⁸³ svoj dlh, a z ostatku⁶⁵ môžeš⁹ so svojimi synmi žiť.

(8) A istého¹⁰¹ dňa sa stalo³⁴³, že^{25 184} Eliáš prešiel do Šúnéma, a tam bola bohatá¹⁸⁵ žena, ktorá ho primáľa^{76 186} jest chlieb¹⁸⁷, takže²⁵ sa za každého¹⁸⁸ jeho prejedenia stávalo^{51 343}, že tam chlieb¹⁸⁷ jest odbočil¹⁰². (9) I povedala k svojmu mužovi: Hľa, prosím³⁷, spoznala som, že on, stále prechádzavajúci popri nás, je svätý Boží muž; (10) spravme²⁸, prosím³⁷, malú vrchnú izbu na múre^{189 190} a postavme^{28 90} tam pre neho⁶¹ lôžko a stôl a sedadlo¹⁹¹ a svietnik¹⁹², nech²⁵ sa stáva^{51 343}, že pri svojom príchode k nám bude môcť⁹ odbočiť¹² ta. (11) A istého¹⁰¹ dňa sa stalo³⁴³, že^{25 184} ta prišiel a odbočil¹⁰² do vrchnej izby a ľahol ta, (12) a povedal ku Géchazímu, svojmu sluhovi⁹⁵: Povolaj¹²³ túto Šúnémčanku. Povolal¹²³ ju teda²⁷, i zastala pred jeho tvárou (13) a povedal mu: Nože³⁷ k nej povedz: Hľa, úzkostlivo sa o nás stará^{51 193} so všetkou touto úzkostlivou starostlivosťou¹⁹⁴; čo pre teba⁶¹ spraviť? Či by sa malo¹⁹⁵ za teba⁶¹ prehovoriť ku kráľovi alebo k veliteľovi²⁴ vojska¹⁹⁶? I povedala: Ja bývam⁵¹ vprostred svojho ľudu. (14) A povedal: Čo teda²⁷ pre ňu spraviť? A Géchazí povedal: Veď nemá⁷³ syna, a jej muž je⁵¹ starý. (15) I povedal: Povolaj¹²³ ju. Povolal¹²³ ju teda²⁷, i zastala vo vchode¹⁹⁷; (16) a povedal: Na tento určený čas, podľa doby života¹⁹⁸, budeš ty objímať syna. I povedala: Nie, môj pane, Boží muž, nemusíš⁹ vzbudzovať v svojej služke klamné očakávanie¹⁹⁹.

(17) Ale tá žena otehotnela a na tento určený čas, podľa doby života¹⁹⁸, ako k nej Eliáš prehovoril, porodila syna. (18) A keď

chlapec²⁰⁰ vyrástol, stalo sa^{16 343} istého¹⁰¹ dňa, že^{25 184} vyšiel⁴⁸ k svojmu otcovi, k žencom; (19) a povedal k svojmu otcovi: Moja hlava, moja hlava! I povedal k sluhovi⁹⁵: Odnes⁸¹ ho k jeho matke. (20) Odniesol⁸¹ ho teda²⁷ a dopravil ho k jeho matke, i sedel⁵¹ až do poludnia na jej kolenách; potom²⁵ umrel. (21) I vystúpila¹² a uložila ho na lôžko Božieho muža; a zavrela za ním a vyšla⁴⁸ (22) a zavolať na svojho muža¹⁶⁸ a povedala: Pošli mi, prosím³⁷, jedného zo sluhov⁹⁵ a jednu z oslíc, nech²⁵ môžem⁹ zabehnúť k Božiemu mužovi a vrátiť sa. (23) I povedal: Prečo sa chystáš ísť³² k nemu dnes? Nie je nový mesiac ani sobota. A povedala: V poriadku²⁰¹. (24) I osedlala oslicu a svojmu sluhovi⁹⁵ povedala: Poháňaj²⁰² a poď, nemusíš⁹ pre mňa⁶¹ spomaľovať v jazde, iba ak by som ti povedala. (25) Poberala sa teda²⁷ a prišla k Božiemu mužovi na vrch Karmel, a ako ju Boží muž zobdla^{55 203} uvidel⁶⁰, stalo sa³⁴³, že²⁵ ku Géchazímu, svojmu sluhovi⁹⁵, povedal: Hľa, táto Šúnémčanka! (26) Nože³⁷ sa jej teraz rozbehni v ústrety a povedz jej: Či sa máš dobre²⁰⁴? Či sa má dobre tvoj muž²⁰⁴? Či sa má dobre dieťa^{200 204}? I povedala: Dobre²⁰¹. (27) A prišla k Božiemu mužovi; toho²⁵ chytila za⁷⁶ jeho nohy a Géchazí sa priblížil⁵⁴ odstričť²⁰⁵ ju, ale Boží muž mu povedal: Povoľ²⁰⁶ jej, lebo jej duša v nej zhorkla; to²⁵ Hospodin pred o mnou³⁹ zakryl a neoznámiť¹⁷² mi. (28) A povedala: Či som si od môjho pána⁶⁷ vyžiadal syna? Či som nepovedala: Nemusíš⁹ ma mámit²⁰⁷? (29) I povedal Géchazímu: Opás²⁰⁸ svoje bedrá²² a v svoju ruku vezmi moju palicu²⁰⁹ a choď; ak voľakoho²¹⁰ budeš stretávať²¹¹, nebudeš²⁸ ho zdravieť²¹², a ak bude kto²¹⁰ zdravieť²¹² teba, nebudeš²⁸ mu odpovedať; a moju palicu²⁰⁹ musíš⁹ položiť⁹⁰ na tvár toho chlapca⁹⁵. (30) A matka toho chlapca⁹⁵ povedala: Ako že je živý Hospodin a živá je tvoja duša – ak ta chcem^{9 49} opustiť! I vstal a išiel za ňou; (31) a Géchazí prešiel pred nimi²¹³ a na tvár chlapca⁹⁵ položil⁹⁰ tú palicu²⁰⁹; ale nebolo hlasu a nebolo odozvy. Vrátil sa mu teda²⁷ v ústrety a podal mu správu¹⁷² výtkom: Chlapec⁹⁵ sa nezobudil.

(32) A keď Eliáš vošiel do domu, hľa¹⁶, chlapec⁹⁵ bol mŕtvy, uložený na jeho lôžku;

(33) vošiel teda²⁷ a zavrel za nimi dvoma dvere a dal sa modliť k Hospodinovi; (34) potom²⁵ vystúpil¹² a ľahol na dieťa²⁰⁰ a položil⁹⁰ svoje ústa na jeho ústa a svoje oči na jeho oči a svoje dlane²¹⁴ na jeho dlane²¹⁴ a boš¹ nad ním schúlený, až sa mäso dieťaťa²⁰⁰ zahrialo. (35) A zasa³¹ sa dal v dome chodiť, raz sem a raz ta⁵⁹, a vystúpil¹² a schúlil sa nad ním; a chlapec⁹⁵ až sedemkrát kýchol; potom²⁵ otvoril chlapec⁹⁵ svoje oči. (36) I zavolať na Géchazih¹⁶⁸ a povedal: Zavolať na túto Súnémčanku¹⁶⁸! Zavolať ju teda²⁷, i vošla k nemu, a povedal: Zdvihni⁸¹ svojho syna. (37) I prišla a padla k jeho nohám a poklonila sa k zemi; a zdvihla⁸¹ svojho syna a vyšla⁴⁸.

(38) A Eliáš sa vrátil do Gilgála; a v zemi bol hlad. A keď synovia⁵⁰ prorokov sedeli pred jeho tvárou, povedal¹⁶ svojmu sluhovi⁹⁵: Postav ten veľký kotol²¹⁵ a uvar pre synov⁵⁰ prorokov pokrm²¹⁶. A ktosi²¹⁷ vyšiel⁴⁸ do poľa zberať zeliny a našiel poľný vinič²¹⁸ a nazberal z neho poľných tekvic²¹⁹, čo sa vmestilo do²²¹ jeho rúcha; to²⁵, keď prišiel, nakrájal¹⁶ do kotla²¹⁵ pokrmu²¹⁶, aby²²² nevedeli⁵¹. (40) To²⁵ keď tým mužom vyliali jesť, stalo sa¹⁶ z jedenia z²²³ toho pokrmu²¹⁶, že²⁵ oni skríkli⁷³ a povedali: V kotle²¹⁵ je smrť, Boží muž! A nemohli jesť. (41) I povedal: Podajte⁸⁸ teda²⁷ hrubú múku! Tú²⁵ nasypal²²⁴ do kotla²¹⁵ a povedal: Vylej ľudu, nech²⁵ môžu⁹ jesť. A v kotle²¹⁵ sa neprejavilo²²⁵ nič²²⁶ zlé.

(42) A prišiel ktosi²¹⁰ z Baal-šalíše a priniesol Božiemu mužovi chlieb z prvotín²²⁷, dvadsať chlebov z jačmeňa, a nové obilie²²⁸, v svojom vaku²²⁹; a povedal: Daj ľudu, nech²⁵ môžu⁹ jesť. (43) A jeho pobočník²³⁰ povedal: Čo? Toto mám⁹ dať pred tvár sto mužov? I povedal: Daj ľudu, nech²⁵ môžu⁹ jesť, lebo takto povedal Hospodin: Jesť a ostaviť. (44) Dal to teda²⁷ pred ich tvár, i zajedli si a ostavili, podľa slova Hospodina.

5 A Naamán, veliteľ²⁴ vojska¹⁹⁶ kráľa Aráma¹⁰⁷ 231, sa stal³⁴³ pred tvárou svojho pána³²⁰ mužom veľkým a ako osobnosť¹²⁸ vyvyšovaný⁸¹ 232, lebo skrze neho dal Hospodin Arámovi¹⁰⁷ 231 vyslobodenie²³³; a tento muž (prejavil²²⁵ sa ako zdatný hrdina²³⁴ 235) bol postihnutý malomocenstvom²³⁶. (2) A keď Arámci²³¹, záškodnícke

bandy²³⁷, podnikli výpravu²³⁸, zajali¹⁶ zo zeme Isráela mladú²³⁹ dievčinu; tá²⁵ sa dostala³⁴³ pred tvár²⁴⁰ ženy Naamána. (3) Tá²⁵ k svojej veliteľke povedala: Ó, kiez by bol môj pán pred tvárou proroka, ktorý je v Šómróne! Vtedy by ho mohol¹⁹ 224 241 vyprostiť z²⁴² jeho malomocenstva. (4) I vstúpil a podal svojmu pánovi²⁴³ 320 správu¹⁷² výrok: Takto²⁴⁴ a takto²⁴⁴ prehovorila dievčina, ktorá je zo zeme Isráela. (5) A kráľ Aráma¹⁰⁷ 231 povedal: Pober sa; príď, ja pre kráľa Isráela chcem⁹ poslať list. I pobral sa a vzal v svoju ruku desať kikkárov²⁴⁵ striebra a šesťtisíc šekelov²⁴⁶ zlata a desať rúch na striedanie²⁴⁷ (6) a priniesol ku kráľovi Isráela ten list s výrokom: Nože²⁵ teraz, za príchodu tohto listu k tebe, hľa, posielam⁵¹ k tebe Naamána, svojho služobníka, aby si ho mohol⁹ vyprostiť z²⁴⁵ jeho malomocenstva. (7) A ako kráľ Isráela ten list prečítal⁶⁰, stalo sa³⁴³, že²⁵ roztrhol svoje rúcha a povedal: Či som ja Boh, aby som usmrcoval²⁴⁸ a aby som oživoval²⁴⁸, že mi tento odkazuje¹¹³, aby som kohosi²¹⁰ vyprostoval²⁴⁸ z²⁴⁵ jeho malomocenstva? Nože³⁷ si len predsa všimnite²⁴⁹ a pozrite, že on voči mne vyhľadáva zámienku!

(8) A ako počul Eliáš, Boží muž, že kráľ Isráela roztrhol svoje rúcha, stalo sa³⁴³, že²⁵ kráľovi odkázal¹¹³ výrok: Načo si roztrhol svoje rúcha? Nože³⁷ nech prichádza²⁸ 250 ku mne, nech²⁵ vie, že prorok v Isráelovi je. (9) I prišiel Naamán so svojimi koňmi²⁵¹ a so svojimi vozmi⁶⁹ 74 251 a zastal pri vchode¹⁹⁷ domu Eliáš⁴²; (10) a Eliáš k nemu poslal posla⁶ s výrokom: Treba odísť, nech²⁵ sa môžeš⁹ sedemkrát okúpať²⁵² v Jordáne, nech²⁵ sa ti tvoje mäso navracia²⁵³, a buď čistý!

(11) A Naamán sa nazlostil a odišiel, a povedal: Hľa, povedal¹⁵² som si: Zaisť ku mne bude²⁵⁴ vychádzať⁴⁸ a zastane a dá sa zvyvať meno²⁵⁵ Hospodina, svojho Boha, a svojou rukou nad tým miestom²⁵⁶ 257 sem-ta pohybovať²⁵⁸ a tak toho, ktorý je¹⁰¹ malomocenstvom postihnutý²³⁶, vyprostiť²⁴⁸; (12) či nie sú Aváná a Parpar, rieky Damasku, lepšie od všetkých vôd Isráela? Či by som sa nemohol⁹ okúpať²⁵² v nich a očistiť sa? A otočil⁹⁸ sa a v popudení sa dal odchádzať. (13) I priblížili sa⁵⁴ jeho

nevoľníci a prehovorili k nemu a povedali: Môj otec, *keby* k tebe bol prorok prehovoril o veľkej veci²⁵⁹, či *by* si ju nechcel⁹ spraviť? A čím skôr, ak k tebe povedal: Okúp sa²⁵² a buď čistý? (14) Zostúpil teda a ponoril sa sedemkrát do Jordánu, podľa slova Božieho muža, i navrátil sa²⁵³ jeho mäso, ako mäso malého chlapca⁹⁵, a bol očistený.

(15) Vrátil sa teda²⁷ k Božiemu mužovi, on a všetok jeho sprievod¹²⁰, a prišiel a zastal pred jeho tvárou a povedal: Hľa, prosím³⁷, spoznal som, že v celej zemi niet Boha, iba ak v Izráelovi; a teraz vezmi, prosím³⁷, od svojho nevoľníka dar²⁶⁰. (16) I povedal: *Ako že je živý* Hospodin, pred ktorého tvárou stojím⁵¹ – ak chcem⁹ 49 vziať! I dal sa naň naliehať o vzatie, *ale* odmietal⁵¹; (17) Naamán teda²⁷ povedal: Ak nie, nech sa, prosím³⁷, smie⁹ 28 dať tvojmu nevoľníkovi náklad²⁶¹ pôdy²⁶² na dvojicu¹⁸⁹ 263 mulíc, lebo tvoj nevoľník už nebude obetovať²⁶⁴ vzostupnú²⁶⁵ ani inú obeť iným³² bohom, lež Hospodinovi. (18) Kiež Hospodin tvojmu nevoľníkovi odpúšťa²⁸ ohľadne tejto veci: Keď môj pán vstúpi²⁶⁶ v dom Rimmóna²⁶⁷ klaňať sa tam a on sa opiera o²⁶⁸ moju ruku, tiež²⁵ sa v dome Rimmóna²⁶⁷ sklánam; vo veci môjho sklánania sa v dome Rimmóna²⁶⁷ – kiež Hospodin tvojmu nevoľníkovi v tejto veci odpúšťa²⁸. (19) I povedal mu: Choď v pokoji.

A keď z jeho blízkosti⁶⁷ ušiel kus²⁶⁹ cesty²⁷⁰, (20) povedal¹⁶ 152 si Géchazí, sluha⁹⁵ Elišu, Božieho muža: Hľa, môj pán Naamána, toho Arammího²⁷¹, ušetril²⁷², takže z jeho ruky nevzal²⁷³, čo priniesol; *ako že je živý* Hospodin, veruže sa za ním rozbehnem, nech²⁵ voľačo od neho⁶⁷ môžem⁹ vziať. (21) I vyrazil²⁷⁴ Géchazí za Naamánom, a keď ho Naamán uvidel za ním bežiaceho, zoskočil¹⁶ 275 mu z vozidla²⁷ 276 v ústrety a povedal: Či je všetko v poriadku²⁰¹? (22) I povedal: Všetko v poriadku²⁰¹; poslal ma môj pán s odkazom²⁷⁷: Hľa, priam²⁷⁸ teraz ku mne prišli dvaja mladíci⁹⁵ z pohoria²⁹ Efrájima, zo synov⁵⁰ prorokov; daj im, prosím³⁷, kikkár²⁴⁵ striebra a dve rúcha na striedanie²⁴⁷. (23) A Naamán povedal: Daj si povedať²⁸⁰, vezmi dva kikkáre²⁴⁵. I dosiahol

to na ňom nútením²⁸¹ a vopchal¹²⁸² dva kikkáre²⁴⁵ striebra v dve vrecia²⁸³, aj dve rúcha na striedanie²⁴⁷, a dal dvom svojim sluhom⁹⁵, *aby* to pred jeho tvárou odniesli⁸¹. (24) A keď prišiel ku kopcu, vzal¹⁶ to z ich ruky a uložil bezpečne²⁸⁴ v dome, a tých mužov prepustil²⁸⁵, i odišli (25) a on vstúpil a postavil sa k svojmu pánovi.

A Eliša k nemu povedal: Odkiaľ, Géchazí? I povedal: Tvoj nevoľník neodišiel nikam²⁸⁶. (26) A povedal k nemu: Neodišlo²⁸⁷ moje vedomie²⁸⁸, keď sa zo svojho vozidla⁷⁷ 276 ktosi²¹⁰ 289 obrátil tebe v ústrety! Či je čas brať peniaze²⁹⁰ a brať rúcha a olivnice a vinice a drobný dobytok a hovädzí dobytok a nevoľníkov a slúžky? (27) I bude malomocenstvo Naamána navždy²⁹¹ lipnúť na tebe a na tvojom semene. A vyšiel z prítomnosti²⁹² jeho tváre postihnutý malomocenstvom²³⁶, ako sneh.

6 A synovia⁵⁰ prorokov povedali k Elišovi: Hľa, prosím³⁷, miesto²⁵⁶, kde my pred tvou tvárou bývame, je pre nás príliš úzke¹⁶¹ 293; (2) poďme²⁸, prosím³⁷, k Jordánu a otdiaľ berme²⁸ každý¹⁵⁸ jednu kladu²⁹⁴, nech²⁵ si tam môžeme⁹ zriadiť¹⁰⁵ miesto²⁵⁶ na bývanie tam. I povedal: Chodte. (3) A jeden povedal: Privoľ²⁸⁰, prosím³⁷, a poď so svojimi nevoľníkmi. I povedal: Ja pôjdem. (4) Vyšiel teda²⁷ s nimi a prišli k Jordánu a dali sa sekať²⁹⁵ drevá²⁹⁶; (5) a stalo sa³⁴³, keď jeden zvaloval kmeň²⁹⁴, že²⁵ železo²⁹⁷ padlo do vody. I skríkol⁷³ a povedal: Beda, môj pane, a ona bola vypožičaná²⁹⁸ 299! (6) A Boží muž povedal: Kam padlo? Ukázal mu teda²⁷ to miesto²⁹⁶, i odrezal drevu a hodil ta; tak²⁵ spôsobil vyplávanie železa²⁹⁷. (7) A povedal: Vyzdvihni si! I vystrel³⁰⁰ svoju ruku a vzal ho.

(8) A kráľ Aráma¹⁰⁷ 231 sa dal viesť vojnu¹¹⁵ 301 proti Izráelovi a obrátil sa o radu na svojich služobníkov³⁰² výrokom: Moje táborisko *bude* na tom a tom³⁰³ mieste²⁵⁶. (9) A Boží muž odkázal¹¹³ kráľovi Izráela výrokom: Vystríhaj sa³⁰⁴ pred prechádzaním³⁹ 305 tohto miesta²⁵⁶, lebo tam sú zostúpení Arámcia²³³. (10) A kráľ Izráela poslal na to miesto²⁵⁶, o ktorom²⁵⁹ mu Boží muž povedal a upozornil ho³⁰⁶, a uchránil sa³⁰⁴ tam³⁰⁷ – nie³⁰⁸ jeden ani dva razy. (11) A srdce kráľa Aráma¹⁰⁷ 231 sa nad touto

vecou znepokojilo³⁰⁹, i zavola! na svojich služobníkovo¹⁶⁸ a povedal k nim: Či mi nechcete⁹ oznámiť¹⁷², kto z našich³¹⁰ je za kráľa³¹¹ Isráela? (12)A jeden z jeho služobníkov povedal: Nie³¹², môj pane, ó¹⁰¹ kráľu, lež¹³ Eliáš, prorok, ktorý je v Isráelovi, oznamuje¹⁷² kráľovi Isráela slová, ktoré vyslovuješ v svojej spálni³¹³. (13)I povedal: Chodte a zistite¹³², kde on je, nech²⁵ môžem⁹ poslať a zobrať ho. A bolo mu oznámené¹⁷² výrokom: Hľa, je v Dótháne.

(14)Poslal ta teda²⁷ kone a vozy^{69 74} a silný³¹⁴ oddiel vojska³¹⁵; tí²⁵ v noci prišli a zaviedli proti mestu obklúčenie³¹⁶, (15)a keď pobočník²³⁰ Božieho muža zavčas precitol, aby vstal²⁴⁸, a vyšiel⁴⁸, hľa¹⁶, mesto obstupoval oddiel vojska³¹⁵ a kone⁷⁴ a vozy^{69 74}. A jeho sluha⁹⁵ k nemu povedal: Beda, môj pane, ako sa máme⁹ zachovať¹⁰⁵? (16)I povedal: Nemusiš⁹ sa báť³¹⁷, lebo tí, ktorí sú s nami, sú početnejší od tých, ktorí sú s nimi. (17)A Eliáš sa dal modliť a povedal: Hospodine, otvor, prosím³⁷, jeho oči, nech²⁵ vidí! A Hospodin jeho oči otvoril a sluha⁹⁵ uvidel, že³¹⁸ hľa, vrch plný koní a všade okolo³¹⁹ Eliáš ohnivé vozy^{69 70 74}.

(18)I zostúpili k nemu a Eliáš sa dal modliť k Hospodinovi a povedal: Raň⁵⁷, prosím³⁷, tento národ slepotou^{320 321}. A podľa slova Eliášu ich slepotou^{320 321} ranil⁵⁷; (19)a Eliáš k nim povedal: Toto nie je tá cesta a nie je toto mesto; poďte za mnou, nech²⁵ vás môžem⁹ zaviesť k mužovi, ktorého hľadáte. A zaviedol ich do Šómrónu, (20)a ako oni do Šómrónu vošli⁶⁰, stalo sa³⁴³, že²⁵ Eliáš povedal: Hospodine, otvor oči týchto, nech²⁵ vidia! A Hospodin ich oči otvoril, i uvideli, že³¹⁸ hľa, boli vprostred Šómróna. (21)A kráľ Isráela za svojho uvidenia ich k Eliášovi povedal: Či ich mám⁹ pobiť⁵⁷, mám⁹ ich pobiť⁵⁷, môj otče? (22)I povedal: Nebudeš²⁸ ich biť⁵⁷; či by si ty bil⁵⁷ tých, ktorých si zajal svojím mečom a svojím lukom? Predlož⁹⁰ ich tvári pokrm¹⁸⁷ a nápoj³²², nech²⁵ jedia a pijú a odchádzajú k svojmu pánovi. (23)Usporiadal im teda²⁷ veľkú hostinu³²³, i zajedli si a vyplili; a prepustil²⁸⁵ ich, i odišli k svojmu pánovi; a viac už záškodnícke bandy²³⁷ Aráma²³¹ v zem Isráela nevošli³²⁴.

(24)A potom sa stalo³⁴³, že²⁵ Ben-Hadad, kráľ Aráma^{107 231}, zhromaždil všetko svoje vojsko¹²⁰ a vystúpil¹² a začal obliehanie proti Šómrónu³¹⁶; (25)i nastal³⁴³ v Šómróne veľký hlad, a hľa, ostávali pred ním v obliehaní³¹⁶, až bola hlava³²⁵ osla za osemdesiat šekelov²⁴⁶ striebra a štvrt káva³²⁶ trusu holubov za päť šekelov²⁴⁶ striebra. (26)A stalo sa³⁴³, že kráľ Isráela prechádzal po múre¹⁶² a skríkla⁷³ na neho^{168 169} akási žena výrokom: Pomôž³²⁷, môj pane, ó¹⁰¹ kráľu! (27)I povedal: Ak ti nebude pomáhať³²⁷ Hospodin, odkiaľ ti mám⁹ pomoc zadovážiť³²⁸? Či z holohumnice alebo z lisu? (28)A povedal jej kráľ: Čo s tebou^{329 330}? I povedala: Táto žena ku mne povedala: Daj svojho syna, nech²⁵ ho dnes môžeme⁹ zjesť, a môjho syna budeme jesť zajtra. (29)Môjho syna sme teda²⁷ uvarili a zjedli a v ďalší³² deň som k nej povedala: Daj svojho syna, nech²⁵ ho môžeme⁹ zjesť; ale ukryla svojho syna. (30)A za kráľovho počutia slov tej ženy sa stalo³⁴³, že²⁵ roztrhol svoje rúcha; a keď on po múre¹⁶² prechádzal, uvidel¹⁶ ľud, že³¹⁸ hľa, na jeho mäse zvnútra¹⁷⁷ bola vrecovina. (31)A povedal: Takto nech mi Boh robí²⁸ a takto nech pridáva^{28 324}, ak bude hlava Eliášu, syna Šáfata, na ňom dnes ostávať!

(32)A Eliáš sedel v svojom dome a s ním sedeli starší, keď²⁵ kohosi²¹⁰ poslal z prítomnosti svojej tváre²⁹²; skôr ako k nemu posol⁶ prichádzal, tu²⁵ on k starším povedal: Či ste uvideli, že tento syn vraha poslal odňať¹⁰² moju hlavu? Pozrite: Za príchodu posla⁶ zatvorte dvere, nech²⁵ ho dvermi³³¹ môžete⁹ vytisnúť³³²; či nie je zvuk³³³ ňôh jeho pána za ním? (33)Kým s nimi hovoril, tu²⁵ k nemu, hľa, zostupoval posol⁶. (A vpravelo⁵¹ sa^{334 335}: Hľa, toto nešťastie³³⁶ je od Hospodina⁶⁷; čo³³⁷ ešte mám⁹ na Hospodina čakať?)

7 A Eliáš povedal: Počujte slovo Hospodina: Takto povedal Hospodin: Zajtra okolo³³⁸ tejto doby bude v bráne Šómrónu seá³³⁹ jemnej múky za šekel²⁴⁶ a dve sey³³⁹ jačmeňa za šekel²⁴⁶. (2)A dôstojník³⁴⁰, ktorý patrila kráľovi, – na jeho ruku sa spoliehal^{268 341}, – Božiemu mužovi odvetil a povedal: Hľa, Hospodin zriaďuje¹⁰⁵ výpusty³⁴² v nebesiach, no či sa môže⁹ uskutočniť³⁴³ toto slovo³⁴⁴? I povedal: Hľa

ta, svojimi očami *to* vidiac, predsa²⁵ z toho⁹³ nebudeš ješť.

(3)A *pri* vchode¹⁹⁷ do brány sa vyskytli³⁴³ štyria muži postihnutí malomocenstvom²³⁶; tí²⁵ povedali, jeden k druhému³⁴⁵: Čo³³⁷ my tu sedíme, než umrieme? (4)Ak si poviem¹⁵²: Vstúpme²⁸ v mesto, – ved²⁵ v meste *je* hlad, takže²⁵ tam umrieme, a ak budeme ostávať tu, tiež²⁵ umrieme. Nože teda³⁴⁶ podťe, ved²⁵ môžeme⁹ prebehnúť⁴³⁷ do tábora¹²⁰ Aráma²³¹; ak budú chcieť⁹ ponechať nás nažive, budeme žiť, a ak budú chcieť⁹ nás usmrtiť, aj *tak* umrieme. (5)I vstali v súmraku, aby vošli²⁴⁸ do tábora¹²⁰ Aráma²³¹; no²⁵ keď prišli po okraj³⁴⁸ tábora¹²⁰ Aráma²³¹, hľa¹⁶, nebolo tam nikoho²¹⁰; (6)lebo²⁵ Pán dal tábora¹²⁰ Aráma²³¹ počuť zvuk³³³ vozov^{69 74} a zvuk³³³ koní⁷⁴, zvuk³³³ veľkej vojenskej moci³¹⁵, takže²⁵ si navzájom³⁴⁹ povedali: Hľa, kráľ Izráela na nás³⁵⁰ najal kráľov Chittím³⁵¹ a kráľov Egypta, aby na nás³⁵⁰ prišli²⁴⁸. (7)A v súmraku vstali a prchli a opustili svoje stany a svoje kone a svoje osly, tábor¹²⁰, ako on *bol*, a prchli pre svoje žitie³⁸. (8)A títo malomocenstvom postihnutí²³⁶ prišli po koniec³⁴⁸ tábora¹²⁰ a vstúpili do jedného stanu, kde²⁵ si zajedli a vypili, a vyniesli⁸¹ odtadiaľ striebro a zlato a rúcha, a pobrali sa a ukryli³⁵² *to*, a vrátili sa a vstúpili do ďalšieho³² stanu a vyniesli⁸¹ odtadiaľ a pobrali sa a ukryli³⁵² *to*. (9)A povedali, jeden k druhému³⁴⁵: My nekonáme¹⁰⁵ správne; tento deň, to²³ je deň dobrej zvesti³⁵³ a my mlčíme³⁵⁴. Ak počkáme až do svetla rána, stihne^{16 211} nás *trest* za vinu³⁵⁵, nože teda³⁴⁶ podťe, nech²⁵ môžeme⁹ vstúpiť a vyrozumieť^{172 356} dom kráľa. (10)Prišli teda²⁷ a zavolali na vrátnika¹⁶⁸ mesta a podali si³⁵⁷ správu¹⁷² výrok: Prišli sme do tábora¹²⁰ Aráma²³¹, a hľa, nebolo tam nikoho²¹⁰, ani hlasu človeka, iba ak kone priviazané^{674 358} a osly priviazané^{674 358} a stany, ako ony *boli*. (11)I zavolať *druhých* vrátnikov; tí²⁵ vyrozumeli^{172 356} dom kráľa vnútri³⁵⁹ (12)a kráľ v noci vstal a povedal k svojim služobníkom: Nože³⁷, môžem⁹ vám dať vedieť^{172 360}, čo nám Arámcí²³¹ vykonali: Vedia⁵¹, že my *sme* hladní, i vyšli⁴⁸ z tábora¹²⁰ skryť sa v poli s výrok: Keď budú vychádzať⁴⁸ z mesta, potom²⁵ budeme môcť⁹

pochytať^{362 363} ich živých a vstúpiť do mesta. (13)A jeden z jeho služobníkov odvetil a povedal: Môžu⁹, teda²⁷, prosím³⁷, vziať päť z tých zvyšujúcich koní, ktoré v ňom³⁶⁴ zvýšili, – hľa ich, *sú* ako všetok dav³⁶⁵ Izráela, *tí*, ktorí v ňom³⁶⁴ zvýšili, hľa ich, *sú* ako všetok dav³⁶⁵ Izráela, *tí*, s ktorými je⁵¹ koniec³⁶⁶, – a môžeme⁹ poslať a budeme vidieť. (14)Vzali teda²⁷ dva vozy⁶⁹ s koňmi¹⁸⁹ a kráľ *ich* poslal za vojskom¹²⁰ Aráma²³¹ s výrok: Poberte sa a pozrite. (15)Poberali sa⁵¹ teda²⁷ za nimi až po Jordán, a hľa, celá cesta *bola* plná rúch a náčiní¹⁷⁹, ktoré Arámcí²³¹ v svojej úzkostlivej náhlivosti³⁶⁷ poodhadzovali. I vrátili sa poslovia⁶ a podali kráľovi správu¹⁷² (16)a ľud vyšiel⁴⁹, i vyplienili³⁶⁸ tábor¹²⁰ Aráma²³¹, takže²⁵ bola⁵⁴ seá³³⁹ jemnej múky za šekel²⁴⁶ a dve sey³³⁹ jačmeňa za šekel²⁴⁶ podľa slova Hospodina. (17)A kráľ toho dôstojníka³⁴⁰, na ktorého ruku sa spoliehal^{268 341}, ustanovil³⁶⁹ nad bránou³⁷⁰, a v bráne ho zašliapali, ľud, takže²⁵ umrel podľa *toho*, čo prehovoril Boží muž, čo prehovoril, keď k nemu kráľ zostúpil²⁶⁶. (18)A stalo sa³⁴³, ako Boží muž ku kráľovi prehovoril výrok: Dve sey³³⁹ jačmeňa za šekel²⁴⁶ a seá³³⁹ jemnej múky za šekel²⁴⁶ bude zajtra okolo³³⁸ *tejto* doby v bráne Šómronu; (19)a ten dôstojník³⁴⁰ Božiemu mužovi odvetil a povedal: Hoci²⁵, hľa, Hospodin zriaďuje¹⁰⁵ výpusty³⁴² v nebesiach, či sa môže⁹ stať³⁴³ podľa tohto slova³⁴⁴? I povedal: Hľa, ty, svojimi očami *to* vidiac, predsa²⁵ z toho⁹³ nebudeš ješť. (20)A tak sa mu stalo³⁴³, áno²⁵, v bráne ho zašliapali, ľud, takže²⁵ umrel.

8 A Elíšá k žene, ktorej syna oživil, prehovoril výrok: Vstaň a odíď, ty aj tvojom, a pobývaj³⁷¹, kde³⁷² budeš môcť pobývať³⁷¹, lebo Hospodin privolať¹²³ hlad; ten²⁵ aj do zeme *na* sedem rokov príde. (2)Tá žena teda²⁷ vstala a spravila podľa slova Božieho muža, i odišla ona *aj* jej dom a dala sa pobývať³⁷¹ *na* sedem rokov v zemi Pelištím³⁵¹. (3)A po uplynutí³⁷³ siedmich rokov sa stalo³⁴³, že²⁵ sa tá žena zo zeme Pelištím³⁵¹ vrátila a vyšla⁴⁸ volať⁷³ ku kráľovi o svoj dom a o svoje pole³⁷⁴. (4)A kráľ hovoril ku Géchazímu, služovi⁹⁵ Božieho muža, výrok: Nože³⁷ mi rozprávaj o všetkých veľkých veciach²⁵⁹,

ktoré spravil Eliáš. (5)A keď on kráľovi rozprával, ako oživil mŕtveho, stalo sa³⁴³, že hľa¹⁶, tá žena, ktorej syna oživil, ku kráľovi volala⁷³ za svoj dom a za svoje pole³⁷⁴, a Géchazí povedal: Môj pane, ó¹⁰¹ kráľu, toto³⁷⁵ je tá žena a toto³⁷⁵ je jej syn, ktorého Eliáš oživil. (6)A kráľ si na tej žene vyžiadala, aby mu vyrozprávala, a určil³⁷⁶ jej kráľ jedného komorníka³⁷⁷ s výrokom: Zariad' navrátenie všetkého, čo jej *patrí*, aj všetkých úrod³⁷⁸ poľa³⁷⁴ odo dňa jej opustenia zeme až doteraz.

(7)A Eliáš prišiel do Damasku, a Ben-Hadad, kráľ Aráma^{107 231}, bol chorý; i bola mu podaná správa¹⁷² výrokom: Prišiel sem Boží muž. (8)A kráľ povedal k Chazáhélovi³⁷⁹: Vezmi v svoju ruku dar³⁸⁰ a choď Božiemu mužovi v ústrety, a dopýtaj sa' skrze neho⁶⁷ Hospodina výrokom: Či sa z tejto choroby budem môcť⁹ zotaviť³⁸¹? (9)Chazáel mu teda²⁷ vyšiel v ústrety a vzal v svoju ruku dar³⁸⁰, totiž²⁵ všelijaké³⁸² bohatstvo³⁸³ Damasku, náklad²⁶¹ štyridsiatich tiav, i prišiel a zastal pred jeho tvárou a povedal: Poslal ma k tebe Ben-Hadad, kráľ Aráma^{107 231}, s odkazom²⁷⁷: Či sa z tejto choroby budem môcť⁹ zotaviť³⁸¹? (10)A Eliáš k nemu povedal: Choď, povedz: Vôbec³⁸⁴ sa nebudeš môcť⁹ zotaviť³⁸¹, lebo^{25 385} mi Hospodin ukázal, že istotne¹⁴ bude musieť⁹ umrieť. (11)I znehybnil³⁸⁶ a uprel⁹⁰ svoju tvár³⁸⁷, až do rozpačitosti^{85 388}; potom²⁵ sa Boží muž rozplakal; (12)a Chazáel povedal: Prečo môj pán plače? I povedal: Lebo viem⁵¹, čo zlého budeš robiť deťom³⁸⁹ Isráela: Ich pevnosti³⁹⁰ budeš vydávať²⁸⁵ v oheň³⁹¹ a ich šuhajov zabíjať mečom a ich batolatá rozrážať³⁹² a ich tehotné rozparovať¹⁰⁰. (13)A Chazáel povedal: Ale čím je tvoj nevoľník, ten pes, že má⁹ spraviť túto veľkú vec? A Eliáš povedal: Hospodin mi tá ukázal ako kráľa nad Arámom^{107 231}. (14)A pobral sa z blízkosti Elišu⁶⁷ a prišiel k svojmu pánovi; ten²⁵ mu povedal: Čo ti povedal Eliáš? I povedal: Povedal mi: Istotne³⁸⁴ sa máš⁹ zotaviť³⁸¹. (15)A na druhý deň³⁹³ sa stalo³⁴³, že²⁵ vzal prikrývku³⁹⁴, tú²⁵ namočil vo vode a prestrel na jeho tvár. A umrel a kraľovania sa miesto neho ujal Chazáhél.

(16)A v piatom roku Jehóráma, syna Acheáva, kráľa⁴² Isráela (a kráľom Júdu bol

Jehóšáfát), sa kraľovania ujal Jehóráam, syn Jehóšáfata, kráľa Júdu. (17)Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ bol⁵¹ vo veku³⁹⁶ tridsiatich a dvoch rokov a osem rokov kraľoval⁵¹ v Jerúsaleme. (18)A dal sa chodiť cestou kráľov Isráela podľa *toho*, čo robili⁵¹, dom Acheáva, lebo sa mu za ženu dostalo³⁴³ dcéry Acheáva, i dal sa robiť, čo *bolo*¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, (19)*ale* Hospodin nechcel^{51 397} Júdu zahubiť³⁹⁸, vzhľadom na Dávida, podľa *toho*, že mu sľúbil³⁹⁹ dať lampu, aj jeho synom, na všetky dni.

(20)V jeho dňoch sa spopod ruky Júdu vzoprel¹ Edóm, takže²⁵ v kraľovanie nad sebou uviedli⁴⁰⁰ kráľa; (21)a Jórám⁴⁰¹ prešiel do Cáira a s ním všetky vozy^{69 74}, a stalo sa³⁴³, že on v noci vstal a pobil⁵⁷ Edóma, ktorý¹⁰¹ sa k nemu vôkol priblížil⁴⁰², aj veliteľov²⁴ vozov^{69 74}, a ľud sa rozprchol k svojim stanom. (22)*Ale* Edóm vo vzopretí sa' spopod ruky Júdu ostal⁴⁰³ až po tento deň. Vtedy, v onej dobe, sa vzpiejala¹ Livná.

(23)A ostatné veci⁴⁴ Jórama a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (24)I ľahol Jórám so svojimi otcami a bol so svojimi otcami pochovaný v meste Dávida⁴⁰⁴; a kraľovania sa miesto neho ujal Acházjáhú, jeho syn.

(25)Acházjáhú, syn Jehóráma, kráľa Júdu, sa ujal kraľovania v roku dvanástich rokov Jórama, syna Acheáva, kráľa⁴² Isráela. (26)Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ bol Acházjáhú vo veku³⁹⁶ dvadsiatich a dvoch rokov a jeden rok kraľoval⁵¹ v Jerúsaleme, a meno jeho matky Athalhjáhu, dcéra⁴⁰⁵ Omrího, kráľa Isráela. (27)A dal sa chodiť cestou domu Acheáva a robiť, čo *bolo*¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, ako dom Acheáva, lebo on *bol* zaťom do mu Acheáva. (28)A s Jórámom, synom Acheáva, sa pobral do vojny¹⁵ s Chazáhélom, kráľom Aráma^{107 231}, v Rámóth-Gileáde. A Arammím^{231 351} Jórama zasiahli⁵⁷ (29)a kráľ Jórám sa vrátil dať sa v Jizreeli vyhojiť z rán⁴⁰⁶, ktorými ho Arammím^{231 351} zasiahli⁵⁷ v Ráme pri jeho bojovaní¹⁵ s Chazáélom, kráľom Aráma^{107 231}. A Acházjáhú, syn Jehóráma, kráľ Júdu, zostúpil pozrieť Jórama, syna Acheáva, v Jizreeli, lebo on *bol* ochromený⁵.

9 A Eliáš, prorok, povolal¹²³ jedného zo synov⁵⁰ prorokov a povedal mu: Opáš²⁰⁸ svoje bedrá²² a vezmi v svoju ruku túto fľašu oleja a choď v Rámóth-Gileád, (2) a keď ťa prídeš, vyhladiť¹⁶ tam Jéhúa, syna Jehošáfáta, syna Nimšího, i vojdi a daj mu povstať sprostred jeho bratov a uveď ho v najvnútornejšiu izbu⁴⁰⁷, (3) a vezmi fľašu oleja, tú²⁵ vylej na jeho hlavu a povedz: Takto povedal Hospodin: Pomazal som ťa za kráľa Isráelovi⁴⁰⁸. A otvor dvere, nech²⁵ prchneš, a nebudeš²⁸ čakať. (4) Ten mladík⁹⁵, mladík⁹⁵-prorok⁴⁰⁹, sa teda²⁷ pobral v Rámóth-Gileád (5) a prišiel, kde²⁵, hľa, sedeli velitelia²⁴ vojenskej moci³¹⁵. A povedal: Má⁴¹⁰ k tebe slovo, ó¹⁰¹ veliteľ²⁴. A Jéhu povedal: Ku komu z nás všetkých⁴¹¹? I povedal: K tebe, ó¹⁰¹ veliteľ²⁴. (6) Vstal teda²⁷ a vošiel do domu a vylial olej na jeho hlavu a povedal mu: Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Pomazal som ťa za kráľa ľudu⁴⁰⁸ Hospodina, Isráelovi⁴⁰⁸; (7) i budeš môcť⁹ pobiť⁵⁷ dom Acheáva, svojho pána, takže²⁵ budem môcť⁹ pomstiť krv^{412 413} svojich nevoľníkov, prorokov, a krv^{412 413} všetkých nevoľníkov Hospodina z ruky Ízevel, (8) i zahynie všetok dom Acheáva, lebo budem vytínať⁴¹⁴ Acheávovi⁴¹⁵ močiacoho na stenu⁴¹⁶, zadržaného⁴¹⁷ aj prepusteného^{418 419} v Isráelovi, (9) a robíť³⁷⁶ dom Acheáva *takým* ako dom Jároveáma, syna Neváta, a ako dom Baešu, syna Achijju. (10) A Ízevel budú na pozemku¹⁴³ Jizreéla žrať psi a nebude pochovávať jeho. A otvoril dvere a prchol.

(11) A Jéhu vyšiel⁴⁹ k služobníkom svojho pána³²⁰, i povedali mu: Či je všetko v poriadku²⁰¹? Prečo k tebe prišiel tento šialenec? A povedal k nim: Vy poznáte⁵¹ človeka²¹⁰ a jeho táranie⁴²⁰. (12) I povedali: Výhovorka⁴²¹! Len³⁷ nám daj vedieť¹⁷²! A povedal: Tak²⁴⁴ a tak²⁴⁴ – prevravel ku mne výrokom: Takto povedal Hospodin: Pomazal som ťa za kráľa Isráelovi⁴⁰⁸. (13) I vzali každý¹⁵⁸ náhlivo⁴²² svoje rúcho, to²⁵ položili pod neho na kameň⁴²³ schodov⁴²⁴ a zatrubili⁴²⁵ na trúbe⁴²⁶ a povedali: Kralovania sa ujal Jéhu! (14) Tak²⁵ sa Jéhu, syn Jehošáfáta, syna Nimšího, sprisahal proti Jórámovi¹¹⁴ (a Jórám sa dal strážiť^{427 428} Rámóth-Gileád pred tvá-

rou³⁹ Chazáela, kráľa Aráma^{107 231}, (15) ale vrátil sa kráľ Jehóráam dať sa v Jizreéli vyhojiť z rán⁴⁰⁶, ktorými ho Arammím^{231 351} pri jeho bojuvaní¹¹⁵ s Chazáelom, kráľom Aráma^{107 231}, zasiahli⁵⁷ a povedal Jéhu: Ak je *to* vaše zmýšľanie⁴²⁹, nech nikto nevychádza^{28 48} utiecť⁴³⁰ z mesta, aby sa pobral²⁴⁸ podať správu¹⁷² v Jizreéli.

(16) A Jéhu nastúpil do voza a pobral sa do Jizreéla, lebo tam Jórám ležal⁵¹ a Achazjá, kráľ Júdu, zostúpil Jóráma pozrieť. (17) A na veži v Jizreéli stál pozorovateľ⁴³¹; ten²⁵ uvidel húr⁴³² Jéhúa pri jeho príchode a povedal: Ja vidím *akýsi* húr⁴³². A Jehóráam povedal: Zožen⁸⁸ a pošli im v ústrety jazdca⁴³³, nech²⁵ môže⁹ povedať: Či je všetko v poriadku²⁰¹? (18) Pobral sa mu teda²⁷ jazdec⁴³³ na koni¹⁸⁹ v ústrety a povedal: Takto povedal kráľ: Či je všetko v poriadku²⁰¹? A Jéhu povedal: Čo teba do toho, či je všetko v poriadku^{201 434}? Obrát – za mňa⁴³⁵! A pozorovateľ⁴³¹ podal správu¹⁷² výrokom: Posol⁶ došiel až k nim, ale sa nevracia⁵¹. (19) Poslal^{224 436} teda²⁷ druhého jazdca⁴³³ na koni¹⁸⁹; ten²⁵ k nim došiel a povedal: Takto povedal kráľ: Všetko v poriadku²⁰¹? A Jéhu povedal: Čo teba do toho, či je všetko v poriadku^{201 434}? Obrát – za mňa⁴³⁵! (20) A pozorovateľ⁴³¹ podal správu¹⁷² výrokom: Došiel až k nim, ale sa nevracia⁵¹; ale jazda je ako jazda Jéhúa, syna Nimšího, lebo jazdiť^{202 437} ako šialenec⁴³⁸. (21) A Jehóráam povedal: Zapriahni⁴³⁹! I zapriahlo⁴³⁹ sa³³⁴ v jeho voz⁶⁹ a vyšiel⁴⁸ Jehóráam, kráľ Isráela, a Achazjáhu, kráľ Júdu, každý¹⁵⁸ v svojom voze⁶⁹, vyšli⁴⁸ teda²⁷ v ústrety Jéhuovi a zastihli²¹¹ ho na pozemku¹⁴³ Návótha, Jizreéliho¹¹; (22) a za Jehóráamovo uvidenia Jéhúa sa stalo³⁴³, že²⁵ povedal: Či je všetko v poriadku²⁰¹, Jéhu? I povedal: Čo v poriadku²⁰¹, pokiaľ *trvajú* smilstvá Ízevel, tvojej matky, a jej mnohé čarodejníctva? (23) A Jehóráam obrátil svoj smer⁴⁴⁰ a dal sa na útek a k Achazjáhuovi povedal: Zrada⁴⁴¹, Achazjá! (24) A Jéhu naplnil svoju ruku lukom⁴⁴² a zasiahol⁵⁷ Jehóráma medzi jeho ramená (takže²⁵ šíp vyšiel⁴⁸ od jeho srdca, i klesol²⁵ v svoj voz⁶⁹), (25) a k Bidkarovi, svojmu dôstojníkovi³⁴⁰, povedal: Zdvihni⁸¹, hoď ho na kus⁴⁴³ poľa Návótha, Jizreéliho¹¹; veď si spomeň, ja a ty, ako sme

jazdili spolu^{263 443} za Achéavom, jeho otcom, keď na neho Hospodin vzniesol⁸¹ toto bremä^{261 444}: (26) Ak som včera neuviedl⁴⁹ krv⁴¹² Návótha a krv^{412 413} jeho synov! – vyhlásené⁴⁴⁵ Hospodinom – áno²⁵, budem ti odplácať na tomto pozemku¹⁴³, – vyhlásené⁴⁴⁵ Hospodinom. Teraz teda²⁷ zdvihni⁸¹, hod' ho na ten pozemok¹⁴³ podľa slova Hospodina.

(27) To²⁵ keď uvidel Achazjá, kráľ Júdu, prchol¹⁶ cestou záhradného domu⁴⁴⁶ (a Jéhu vyrzil za ním²⁷⁴ a povedal: Aj jeho, zrazte⁵⁷ ho do vozidla²⁷⁶!) vzostupom^{447 448} Gúr, ktorý je pri Jivléame, a prchol v Megiddó a umrel tam. (28) A jeho služobníci ho odviezli do Jerúsálema a pochovali ho v jeho hrobe s jeho otcami v meste Dávida⁴⁰⁴. (29) (A Achazjá sa bol ujal kráľovania v roku jedenástich rokov Jórama⁴², syna Achéáva.)

(30) A Jéhu prišiel do Jizreéla; to²⁵ keď počula Ízevel, vkladla^{16 90} svoje oči v čerň^{449 450} a upravila⁴⁵¹ svoju hlavu a vyzrela⁴⁵² oknom, (31) a keď Jéhu bránou vstúpil, povedala¹⁶: Či je všetko v poriadku²⁰⁷, Zimrí, zabíjač svojho pána? (32) I uprel⁹⁰ svoju tvár k oknu a povedal: Kto je so mnou? Kto? A vyzreli⁴⁵² k nemu dvaja-traja komorníci³⁷⁷, (33) i povedal: Zvrhnite ju! I zvrhli ju a z jej krvi strieklo na stenu a na kone; i pošliapal ju. (34) A vošiel a zajedol si a vypil a povedal: Nože³⁷ sa postarajte⁴⁵³ o túto prekliatu a pochovajte ju, lebo ona bola dcéra kráľa. (35) Pobili sa teda²⁷ pochovať ju, ale z nej⁴⁵⁴ nenašli iba ak lebku a nohy a dlane²¹⁴ rúk; (36) a vrátili sa a podali mu správu¹⁷², i povedal: To²³ je slovo Hospodina, ktoré vyslovil skrze⁴⁵⁵ svojho nevoľníka Élijáhúa, Tišbího¹¹, výrok: Ízevel budú na pozemku¹⁴³ Jizreéla žrať psi (37) a mŕtvolu Ízevel sa stane³⁴³ stáby hnojom na povrchu⁴⁵⁶ poľa na pozemku¹⁴³ Jizreéla, takže nebudú môcť⁹ povedať: Toto³⁷⁵ je Ízevel.

10 A Achéav mal⁴¹⁰ v Šómróne sedemdesiatich synov; a Jéhu napísal a v Šómrón rozoslal listy vodcom²⁴ Jizreéla a starším a opatrovníkom⁴⁵⁷ Achéáva s výrokom: (2) A teraz, ako k vám tento list dôjde⁶⁰, – ved²⁵ u vás sú synovia vášho pána a sú u vás vozy^{69 74} a kone a opev-

nené¹³⁷ mesto a zbroj, – (3) potom²⁵ si budete vedieť⁹ vyhliadnuť zo synov vášho pána najlepšieho a najsprávnejšieho⁴⁵⁸, ktorého²⁵ dosadíte⁹⁰ na trón jeho otca, potom²⁵ sa dajte do boja¹¹⁵ za dom vášho pána. (4) I zľakli sa³¹⁷ veľmi, veľmi, a povedali: Hľa, dvaja králi pred jeho tvárou neobstáli, ako teda²⁷ budeme môcť⁹ obstáť my? (5) I poslal *ten*, ktorý *bol* nad domom⁴⁵⁹, a *ten*, ktorý *bol* nad mestom, a starší a opatrovníci⁴⁵⁷ k Jéhuovi odkaz²⁷⁷: My sme tvoji nevoľníci a budeme robiť všetko, čo nám budeš vraviť, nebudeme nikoho²¹⁰ v kráľovanie uvádzať⁴⁰⁰, urob, čo *bude*¹⁰¹ dobré v твоjich očiach. (6) Napísal im teda²⁷ druhý list s výrokom: Ak *ste* vy za mňa⁶¹ a *ste* vy ochotní poslúchnuť⁴⁶⁰ môj hlas, vezmite zajtra okolo³³⁸ *tejto* doby hlavy synov⁴⁶¹ vášho pána a pridte ku mne do Jizreéla. (A synovia Achéáva, sedemdesiatu mužov, boli u velikánov⁴⁶² mesta, vychovávších ich.) (7) Ako k nim teda²⁷ ten list došiel⁶⁰, stalo sa³⁴³, že²⁵ synov kráľa vzali a pozabíjali⁴⁶³, sedemdesiatich mužov, a ich hlavy nakládli⁹⁰ v noše a poslali k nemu do Jizreéla, (8) a prišiel posol⁶ a podal mu správu výrokom¹⁷²: Priniesli hlavy synov kráľa. I povedal: Nakladte⁹⁰ ich, dve kopy, až do rána *pri* vchode⁹⁷ do brány. (9) A za rána sa stalo³⁴³, že²⁵ vyšiel⁴⁸ a zastal a povedal ku všetkému ľudu: Vy *ste* spravodliví; hľa, ja som sa sprisahal proti svojmu pánovi a zabil som ho, *ale* kto pobil⁵⁷ všetkých týchto? (10) Vedzte teda, že nemôže⁹ k zemi padnúť *nič* zo slova Hospodina, ktoré Hospodin vyslovil proti domu Achéáva; áno²⁵, Hospodin spravil, čo vyslovil skrze⁴⁵⁵ svojho nevoľníka Élijáhúa. (11) A Jéhu pobil⁵⁷ všetkých, ktorí¹⁰¹ zvyšovali domu⁴² Achéáva v Jizreéli, a všetkých jeho velikánov⁴⁶² a jeho známych a jeho kňazov, až mu⁴¹⁵ nezanechal prežívajúceho⁴⁶⁴.

(12) A vstal a nastúpil cestu⁴⁶⁵ a pobral sa v Šómrón; keď on *bol pri* dome zväzu⁴⁴⁶ pastierov na ceste, (13) stretol^{16 211} Jéhu bratov Achazjáhúa, kráľa Júdu; a povedal: Kto *ste* vy? I povedali: My *sme* bratia Achazjáhúa a zostupujeme pozdraviť⁴⁶⁶ synov kráľa a synov veliteľky⁴⁶⁷. (14) A povedal: Pochytajte^{362 363}

ich živých! Pochytali^{362 363} ich teda²⁷ živých a pozabíjali⁴⁶³ ich do cisterny⁴⁶⁸ domu zväzu⁴⁴⁶, štyridsiatich a dvoch mužov, nikoho²¹⁰ z nich nezanechali.

(15) A odišiel odtadiaľ a stretol²¹ Jehónádáva, syna Récháva, *idúceho* mu v ústrety, a pozdravil²¹² ho a povedal k nemu: Či je tvoje srdce úprimné⁴⁵⁸, ako je moje srdce pri tvojom srdci⁴⁶⁹? A Jehónádáv povedal: Je. – Ak je, *podaj* svoju ruku. – Podal teda²⁷ svoju ruku, i dal mu vystúpiť¹² k sebe do vozidla²⁷⁶ (16) a povedal: Poď so mnou a nazri v moju horlivosť pre Hos-podina⁶¹. I odviezli ho v jeho voze⁶⁹, (17) a keď prišiel do Šómrónu, pobil⁵⁷ všetkých, ktorí¹⁰¹ zvyšovali Acheávi⁴¹⁵ v Šóm-róne, až ho⁴⁷⁰ vyknožil⁴⁷¹, podľa slova Hospodina, ktoré vyslovil k Élijáhúovi.

(18) A Jéhú zhromaždil všetok ľud a povedal k nim: Acheáv slúžil^{51 472} Baalovi¹⁰⁴ málo, Jéhú mu bude slúžiť⁴⁷² veľmi⁴⁷³. (19) Teraz teda²⁷ ku mne zavolajte všetkých prorokov Baala¹⁰⁴, všetkých jeho služobníkov a všetkých jeho kňazov, nech nikto²¹⁰ nechýba^{28 474}, lebo mám⁴¹⁰ pre Baala^{61 104} veľkú obeť; *ktokolvek*⁴⁷⁵ bude chýbať⁴⁷⁴, nebude žiť. To²⁵ Jéhú spravil s leťou⁴⁷⁶ za účelom vyhubenia služobníkov Baala¹⁰⁴. (20) A Jéhú povedal: Zasväťte pre Baala^{61 104} slávnostné zidenie. To²⁵ vyhlásili (21) a Jéhú poslal vo všetok Izráel, i prišli všetci služobníci Baala¹⁰⁴, takže²⁵ nezvyšil nikto²¹⁰, kto by nebol prišiel, i vošli v dom Baala¹⁰⁴ a dom Baala¹⁰⁴ sa naplnil od jedného konca k druhému⁴⁷⁷. (22) A povedal k *tomu*, ktorý bol nad šatňou: Vynes⁴⁸ oblečenie pre všetkých služobníkov⁶¹ Baala¹⁰⁴; i vyniesol⁴⁸ pre nich⁶¹ oblečenie⁴⁷⁸. (23) I vošiel Jéhú a Jehónádáv, syn Récháva, v dom Baala¹⁰⁴, a povedal služobníkom Baala¹⁰⁴: Prehľadajte a dozrite, aby tu s vami nebolo *nikoho* zo služobníkov Hospodina, lež samotní⁴⁷⁹ služobníci Baala¹⁰⁴. (24) I vošli konat²⁶⁴ obete a vzostupné *obete*¹⁶⁴ a Jéhú si zvonku¹⁷⁷ určil⁹⁰ osemdsiatich mužov a povedal: Muž, ktorý bude môcť⁹ vyviaznuť, z mužov, ktorých sa ja chystám privediť⁵² pred vaše ruky⁴⁸⁰, – jeho žitie³⁸ za jeho žitie^{38 481}. (25) A ako on dokončil^{60 482} konanie²⁶⁴ vzostupnej *obete*¹⁶⁴, stalo sa³⁴³, že²⁵ Jéhú povedal behúnom⁴⁸³ a dôstojní-

kom³⁴⁰: Vstúpte, pobite⁵⁷ ich, nikto²¹⁰ nesmie⁹ vyjsť⁴⁸. Pobili⁵⁷ ich teda²⁷ ostrím⁴⁸⁴ meča a behúni⁴⁸³ a dôstojníci³⁴⁰ *ich* povyhádzovali, a odišli až do mesta⁴⁸⁵ domu Baala¹⁰⁴ (26) a vyniesli⁴⁸ stĺpy¹⁰³ domu Baala¹⁰⁴ a spalili⁴⁸⁶ ich (27) a stĺp¹⁰³ Baala¹⁰⁴ zvalili⁴⁸⁷ a dom Baala¹⁰⁴ zvalili⁴⁸⁷ a určili⁹⁰ ho za záchody⁴⁸⁸ až podnes.

(28) Tak²⁵ Jéhú Baala¹⁰⁴ z Izráela vykynožil⁴⁷¹, (29) lenže hriechy Jároveáma, syna Neváta, ktorými zviedol Izráela k hrešeniu, – od nasledovania ich⁴⁸⁴, teliat⁴⁹⁰ zo zlata, ktoré boli v Béth-Éli a ktoré boli v Dáne⁴⁹¹, sa Jéhú neodvrátil¹⁰². (30) A Hospodin k Jéhúovi povedal: Pretože si dobre urobil⁴⁵¹ vykonaním toho, čo je¹⁰¹ v mojich očiach správne⁴⁵⁸, – podľa všetkého, čo bolo v mojom srdci, si zakročil¹⁰⁵ voči domu⁴⁹² Acheáva, – budú tvoji⁴⁹³ synovia do štvrtého pokolenia⁴⁹⁴ sedieť na tróne Izráela. (31) Ale Jéhú nedbal^{51 427} o chodenie v zákone⁴⁹⁵ Hospodina, Boha Izráela, celým svojím srdcom, neodvrátil¹⁰² sa od hriechov¹⁶⁷ Jároveáma, ktorými zviedol Izráela k hrešeniu.

(32) V oných dňoch začal Hospodin z Izráela⁴⁵⁴ odrezávať, lebo Chazázél sa dal v celom území¹⁵¹ Izráela ich⁴⁹⁶ porážať⁵⁷, (33) od Jordánu, od vzhádzania slnka, celú zem Gileáda a Gádiho¹¹ a Reúveního¹¹ a Menaššího¹¹, od Aróera, ktorý je pri potoku¹³⁰ Arnón, totiž²⁵ Gileád a Bašán.

(34) A ostatné veci⁴⁴ Jéhúa a všetko, čo vykonal, a všetko jeho hrdinstvo⁴⁹⁷, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Izráela? (35) I lahol Jéhú so svojimi otcami a pochovali ho v Šómróne. A kraľovania sa miesto neho ujal Jehóácház, jeho syn. (36) A dñí, čo Jéhú nad Izráelom v Šómróne kraľoval⁵¹, bolo dvadsať a osem rokov.

11 A Athaljáhú⁴⁹⁸, matka Achazjáhúa, tá²⁵ keď zistila¹³², že jej syn umrel, vstala¹⁶ a všetko kráľovstva⁴⁹⁹ zahubila, (2) ale Jehóševa, dcéra kráľa Jóráma, sestra Achazjáhúa, vzala Jóáša, syna Achazju (totiž²⁵ ukradla ho sprostred synov kráľa, ktorí boli¹⁰¹ určení na usmrtenie⁵⁰⁰), v spáľňu⁵⁰¹, jeho a jeho dojku⁵⁰², a pred tvárou³⁹ Athaljáhú ho ukryli, takže²⁵ nebol usmrtený, (3) i ostal³⁴³ s ňou, v dome Hospodina⁵⁰³ sa skrývajúc⁵⁰⁴, po

šesť rokov, kým²⁵ nad zemou kráľovala Athaljáhu.

(4)A v siedmom roku Jehóádá⁵⁰³ poslal a dal priviesť^{88 505} veliteľov²⁴ stovák Káriovcov^{11 42 506} a behúňov^{42 483} a uviedol ich k nemu v dom Hospodina a uzavrel *vzhľadom* na nich zmluvu⁵⁰⁷ a dal im v dome Hospodina odprisahať a ukázal im syna kráľa (5)a rozkázal im výrok: Toto je vec, ktorú máte⁹ spraviť: Tretina z vás, nastupujúcich⁵⁰⁸ v sobotu¹⁸⁹, bude²⁸ držať⁴²⁷ stráž⁵⁰⁹ domu⁵¹⁰ kráľa (6)a tretina *bude* v bráne Súr a tretina v bráne za behúňmi⁴⁸³, a budete²⁸ držať⁴²⁷ stráž⁵⁰⁹ domu⁵¹⁰ k obrane⁵¹¹ (7)a dva oddiely⁵¹² medzi vami⁵¹³, všetci odstupujúci⁵⁰⁸ v sobotu¹⁸⁹, budú²⁸ držať⁴²⁷ stráž⁵⁰⁹ domu⁵¹⁰ Hospodina *vzhľadom* na kráľa. (8)A budete²⁸ pri kráľovi, obklopujúc ho⁵¹⁴ vôkol, každý¹⁵⁸ so svojimi zbraňami¹⁷⁹ v svojej⁵¹⁵ ruke, a kto¹⁰¹ bude prichádzať⁵¹⁶ k vašim radom⁵¹⁷, musí⁹ byť usmrtený, i budete²⁸ s kráľom pri jeho vychádzaní⁴⁸ aj pri jeho vstupovaní⁵¹⁸.

(9)A veliteľia²⁴ stovák spravili podľa všetkého, čo Jehóádá, kňaz, rozkázal, a vzali každý¹⁵⁸ svojich mužov, nastupujúcich⁵⁰⁸ v sobotu¹⁸⁹ s odstupujúcimi⁵⁰⁸ v sobotu¹⁸⁹, tých²⁵ uviedli k Jehóádovi, kňazovi, (10)a kňaz dal veliteľom²⁴ stovák kopije a štíty, ktoré *patrili* kráľovi Dávidovi, ktoré *boli* v dome Hospodina, (11)a behúni⁴⁸³ zastali, každý¹⁵⁸ so svojimi zbraňami¹⁷⁹ v svojej⁵¹⁵ ruke, od pravej⁵¹⁹ strany⁵²⁰ domu po ľavú⁵¹⁹ stranu⁵²⁰ domu, k⁵²¹ oltáru a k⁵²¹ domu, pri kráľovi⁵¹⁴ vôkol. (12)A vyviedol⁴⁸ syna kráľa a dal na neho korunu⁵²² a *dal mu* svedectvo⁵²³ a uviedli ho v kráľovanie⁴⁰⁰ a pomazali ho. A dali sa tleskať⁵⁷ v dlane^{74 214} a vraviť: Nech žije²⁸ kráľ!

(13)A keď Athaljá počula hlas⁵²⁴ tých, ktorí¹⁰¹ pobiehali, – ľudu, – vstúpila¹⁶ v dom Hospodina (14)a pozrela, a³¹⁸ hľa, kráľ stál podľa obyčaje¹⁸ pred stĺpom⁵²⁵, a pri kráľovi veliteľia²⁴ s pozaunami^{515 526 527}, a všetok ľud zeme naradostený a trúbiaci na pozaunách⁵²⁶; i roztrhla Athaljá svoje rúcha a zvolala: Sprisahanie, sprisahanie! (15)A Jehóádá, kňaz, rozkázal veliteľom²⁴ stovák, povereným dozorom³⁷⁰ nad vojenskou mocou^{189 315}, a povedal

im: Vyveďte⁴⁸ ju smerom⁵²⁸ z domu⁵²⁹ od vašich radov^{528 530}, a toho, kto¹⁰¹ sa dá^{465 516} za ňou, usmrtiť mečom. Kňaz totiž bol povedal: Nesmie⁹ byť usmrtená v dome Hospodina: (16)I položili³⁰ na ňu ruky⁵³¹ a vošla⁵³² na cestu vchádzania koní v dom kráľa a tam bola usmrtená.

(17)A Jehóádá uzavrel³³ medzi Hospodinom a medzi kráľom a medzi ľudom zmluvu, že sa dokážu^{225 533} ľuďom Hospodina^{42 534}, a medzi kráľom a medzi ľuďom; (18)a vstúpili, všetok ľud zeme, v dom Baala¹⁰⁴ a zvalali⁴⁸⁷ ho, jeho oltáre a jeho zobrazenia *nadobro* roztrieštili a Mattána, kňaza Baala¹⁰⁴, pred oltármi⁵³⁵ zabili. A kňaz ustanovil⁹⁰ nad domom⁵³⁶ Hospodina dozorcov⁵³⁷ (19)a vzal veliteľov²⁴ stovák a Káriovcov^{11 506 538} a behúňov^{483 538} a všetok ľud zeme a zaviedli kráľa z domu Hospodina nadol a prišli cestou brány behúňov⁴⁸³ v dom kráľa, i usadol na trón kráľov⁵³⁹. A všetok ľud zeme sa radoval⁵¹ a mesto malo⁵¹ pokoj⁵⁴⁰; a Athaljáhu *pri* dome kráľa mečom usmrtili. (21)⁵⁴¹A Jehoáš⁵⁴² bol pri začatí svojho kráľovania³⁹⁵ vo veku³⁹⁶ siedmich rokov.

12 Jehoáš sa ujal kráľovania v siedmom roku Jéhúa⁴² a kráľoval⁵¹ v Jerúsaleme štyridsať rokov; a meno jeho matky Civjá z Beér-ševy. (2)A Jehoáš robil⁵¹, čo *bolo*¹⁰¹ správne⁴⁵⁸ v očiach Hospodina, *po* všetky svoje dni, čo ho poučal⁵¹ Jehóádá, kňaz. (3)Lenže výšiny⁵⁴³ neboli odstránené¹²; ľud – *tí* ešte na výšinách⁵⁴³ obetovali a vykiadali⁵⁴⁴. (4)A Jehoáš povedal ku kňazom: Všetky peniaze²⁹⁰ zo svätých⁵⁴⁵ vecí, ktoré sú vnášané v dom Hospodina, peniaze²⁹⁰ prezeraných^{74 546}, každého¹⁵⁸ – peniaze²⁹⁰ za osoby^{189 547} – v jeho⁵⁴⁸ hodnotení^{549 550}, všetky peniaze²⁹⁰, ktoré vnieš v dom Hospodina bude vystupovať¹² na srdce kohokolvek²¹⁰, (5)si budú²⁸ brať kňazi, každý¹⁵⁸ od⁶⁷ svojho známeho, a oni budú²⁸ opravovať⁵⁵¹ trhliny^{74 552} domu, kdekoľvek⁵⁵³ sa bude trhlina⁵⁵² nachádzať.

(6)A v roku dvadsiatich a troch rokov kráľa Jehoáša⁴² vyšlo najavo²²⁵, že kňazi trhliny^{74 552} domu neopravovali^{51 551}; (7)i povolal¹²³ kráľ Jehoáš Jehóádu, kňaza, a kňazov a povedal k nim. Prečo neopravujete⁵⁵¹ trhliny^{74 552} domu? Teraz teda²⁷

nebudete²⁸ peniaze²⁹⁰ od⁶⁷ svojich známych brat, lež¹³ ich budete²⁸ dávať na trhliny^{74 552} domu. (8) I dali kňazi súhlas peniaze²⁹⁰ od⁶⁷ ľudu nebrat, no²⁵ nie trhliny^{74 552} domu opravovať⁵⁵¹. (9) Jehoádá, kňaz, teda²⁷ vzal jednu truhlicu⁵⁵⁴ a v jej vrchnáku⁵⁵⁵ vyvrtal dieru a dal ju vedľa oltára, napravo pri príchode voľakoho^{210 556} v dom Hospodina, a ta kňazi strážiaci⁴²⁷ prah dávali⁵¹ všetky peniaze²⁹⁰, ktoré boli¹⁰¹ vnášané v dom Hospodina, (10) a za ich zisťovania⁵², že peňazi²⁹⁰ je v truhlici⁵⁵⁴ veľa, sa dialo^{51 343}, že²⁵ vystupoval^{12 51} piasár⁵⁵⁷ kráľa a veľkňaz^{558 559} a dávali⁵¹ do vrieč^{282 560} a rátať^{51 561} peniaze²⁹⁰, ktoré¹⁰¹ sa v dome Hospodina nachádzali (11) a dávali³¹ tie peniaze²⁹⁰, ktoré boli¹⁰¹ odvážené, na ruku vykonávajúcich činnosť⁵⁶², ktorí boli¹⁰¹ poverení starostlivosťou o³⁶⁹ dom Hospodina; tí²⁵ ich vydávali⁴⁸ obrábačom⁵⁶³ dreva a budovateľom, ktorí¹⁰¹ pracovali¹⁰⁵ na dome Hospodina, (12) a murárom a otesávačom⁵⁶⁴ kameňa a na nákup drier a tesaných kameňov⁵⁶⁵ na opravovanie⁵⁵¹ trhlín^{74 552} domu Hospodina a na všetko, čo sa malo⁹ vydávať⁴⁸ pre⁵⁶⁶ dom Hospodina na jeho opravu⁵⁵¹. (13) Ale za tie peniaze²⁹⁰, ktoré boli^{101 567} vnášané v dom Hospodina, sa pre dom Hospodina nezhotovali¹⁰⁵ misy zo striebra, nožnice, rajnice, pozauiny⁵²⁶, žiadne¹⁷⁴ náčinie^{179 182} zo zlata ani náčinie^{179 182} zo striebra, (14) lež¹³ ich dávali vykonávajúcim činnosť⁵⁶², aby za ne opravili⁵⁵¹ dom Hospodina. (15) A s mužmi, na ktorých ruku dávali peniaze²⁹⁰ na dávanie vykonávajúcim činnosť⁵⁶², neúčtovali, lebo oni konali spoľahlivo⁵⁶⁸. (16) Peniaze²⁹⁰ za obete za previnenie^{189 569} a peniaze²⁹⁰ za obete za hriech¹⁸⁹ neboli vnášané v dom Hospodina; patrili⁴³ kňazom.

(17) Vtedy vystúpil¹² Chazáél, kráľ Aráma^{107 231}, a dal sa bojovať¹¹⁵ proti Gathu a dobyl ho, a uprel⁹⁰ Chazáél svoju tvár na vystúpenie¹² proti Jerúsálemu; (18) a Jehoáš, kráľ Júdu, vzal všetky sväté⁵⁴⁵ veci, ktoré posvätili Jehošáfát a Jehórám a Achazjáhú, jeho otcovia, králi Júdu, a svoje⁵⁷⁰ sväté⁵⁴⁵ veci a všetko zlato, čo bolo¹⁰¹ pozháňané^{211 571} v pokladniciach^{572 573} domu Hospodina a domu kráľa; to²⁵ poslal Chazáélovi, kráľovi Aráma^{107 231}, a on spred Jerúsálema¹⁶⁷ odtiahol⁵⁷⁴.

(19) A ostatné veci⁴⁴ Jóáša a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (20) A povstali jeho služobníci a zosnovali sprisahanie⁵⁷⁵ a skolili⁵⁷ Jóáša v dome Milló⁵⁷⁶, kde sa zostupuje v Sillu, (21) totiž²⁵ Józáchár, syn Šimeáth, a Jehozávad, syn Šóméra; skolili⁵⁷ ho, takže²⁵ umrel, a pochovali ho s jeho otcami v meste Dávida⁴⁰⁴, a kralovania sa miesto neho ujal Amacjá, jeho syn.

13 V roku dvadsiatich a troch rokov Jóáša, syna⁴² Achazjáhúa, kráľa Júdu, sa kralovania nad Izráelom v Šómróne ujal Jehoácház, syn Jéhúa, na sedemnást rokov; (2) a dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, a chodiť za hriechmi Jároveáma, syna Neváta, ktorými zviedol Izráela k hrešeniu, od toho²³ sa neodvrátil¹⁰². (3) Vzbĺklo⁵⁷⁷ teda²⁷ proti Izráelovi hnev Hospodina, i vydával⁵¹ ich po všetky tie dni v ruku Chazáéla, kráľa Aráma^{107 231}, a v ruku Ben-Hadada, syna Chazáéla. (4) A Jehoácház sa dal prihovárať sa u Hospodina⁵⁷⁸ a Hospodin k nemu obrátil sluch⁵⁷⁹, lebo uvidel útlisk⁵⁸⁰ Izráela, lebo ich kráľ Aráma^{107 231} utískal^{51 580}, (5) a dal Hospodin Izráelovi vysloboditeľa⁵⁸¹, takže²⁵ spopod ruky Aráma²³¹ vyšli⁴⁸ a deti³⁸⁹ Izráela sa dali bývať v svojich stanoch ako predtým⁵⁸². (6) Ale sa neodvrátili¹⁰² od hriechov Jároveáma, syna Neváta, ktorými zviedol Izráela k hrešeniu, v tom²³ chodili⁵¹, a v Šómróne aj ašé-^{583 584} ra^{583 584} ostala stáť. (7) Lebo nezanechal Jehoácházovi z ľudu⁵⁸⁵, iba ak päťdesiatich jazdcov⁷⁵ a desať vozov⁶⁹ a desaťtisíc peších⁵⁸⁶, lebo ich kráľ Aráma^{107 231} pohubil a urobil⁹⁰ ich stáby prachom⁵⁸⁷ pri mlátení⁵⁸⁸.

(8) A ostatné veci⁴⁴ Jehoácháza a všetko, čo vykonal, a jeho hrdinstvo⁴⁹⁷, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Izráela? (9) I ľahol Jehoácház so svojimi otcami a pochovali ho v Šómróne, a kralovania sa miesto neho ujal Jóáš, jeho syn.

(10) Jehoáš⁵⁸⁹, syn Jehoácháza, sa ujal kralovania nad Izráelom v Šómróne v roku tridsiatich a siedmich rokov Jóáša, kráľa⁴² Júdu, na šesťnásť rokov, (11) a dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina,

neodvrátil sa¹⁰² od žiadneho z¹⁷⁴ hriechov Jároveáma, syna Neváta, ktorými zviedol Isráela k hrešeniu, v tom²³ chodil⁵¹.

(12)A ostatné veci⁴⁴ Jóáša a všetko, čo vykonal, a jeho hrdinstvo⁴⁹⁷, ako bojoval⁵¹¹ s Amacjom, kráľom Júdu, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráela? (13)I ľahol Jóáš so svojimi otcami a na jeho trón usadol Jároveám; a Jóáš bol pochovaný v Šómroné s kráľmi Isráela.

(14)A Eliáš ochorel svojou chorobou, v ktorej⁵⁹⁰ mal⁹ umrieť⁵⁹¹; a Jóáš, kráľ Isráela, k nemu zostúpil a rozplakal sa nad jeho tvárou a povedal: Môj otče, môj otče! Vozy^{69 74} Isráela a jeho jazdci⁷⁵¹ (15)A Eliáš mu povedal: Prines⁸⁸ luk a šípy. Priniesol⁸⁸ k nemu teda²⁷ luk a šípy; (16)a povedal kráľovi Isráela: Nasad⁵⁹² na luk svoju ruku. Nasadil⁵⁹² teda²⁷ svoju ruku a Eliáš svoje ruky položil⁹⁰ na ruky kráľa (17)a povedal: Otvor okno k východu. Otvoril teda²⁷ a Eliáš povedal: Strel. Strelil teda²⁷; i povedal: Šíp Hospodinovho vyslobodenia²³³, áno²⁵, šíp vyslobodenia²³³ proti Arámovi²³¹, áno²⁵, budeš môcť⁹ biť⁵⁷ Aráma²³¹ v Aféku až do skončovania⁴⁸². (18)A povedal: Vezmi šípy. Vzal teda²⁷; a povedal kráľovi Isráela: Udieraj⁵⁷ k zemi. I uduel⁵⁷ tri razy a zastal; (19)a Boží muž sa na neho nazlostil a povedal: Udrieť⁵⁷ päť alebo šesť ráz! Vtedy by si Aráma²³¹ pobil⁵⁷ až do skončovania⁴⁸², no takto³⁴⁶ budeš môcť⁹ Aráma²³¹ pobiť⁵⁷ tri razy.

(20)A Eliáš umrel; a keď ho pochovali, vnikli¹⁶ v zem pri príchode roka záškodnícke bandy²³⁷ Móáva, (21)a keď sa tam⁵⁹³ chystali kohosi²¹⁰ pochovať⁵², stalo sa^{16 343}, že²⁵ hľa, uvideli záškodnícku bandu²³⁷, i hodili toho muža v hrob Elišu. A keď ten muž zapadol⁵⁹⁴ a zavadil⁵⁹⁵ o⁵⁹⁶ kosti Elišu, ožil¹⁶ a vstal na svoje nohy.

(22)A Chazáél, kráľ Aráma^{107 231}, Isráela po všetky dni Jehóacháza utískal^{51 580}, (23)no²⁵ Hospodin im preukázal priazeň⁵⁹⁷ a zľutoval sa nad nimi a obrátil sa⁹⁸ k nim vzhľadom na svoju zmluvu s Abrahámom, Isákom a Jákóбом, a nechcel^{51 397} ich zahubiť³⁹⁸ a neodvrhol ich až doposiaľ pred svojej tváre¹⁶⁷.

(24)A keď Chazáél, kráľ Aráma^{107 231}, umrel, ujal sa¹⁶ kraľovania miesto neho

Ben-Hadad, jeho syn. (25)A Jehóáš, syn Jehóacháza, z ruky Ben-Hadada, syna Chazáela, zasa³¹ vzal mestá, ktoré vo vojne¹¹⁵ vzal^{224 598} z ruky Jehóacháza, jeho otca, a tri razy ho Jóáš pobil⁵⁷; a mestá Isráela získal späť¹⁰⁸.

14 Jácháza⁵⁹⁹, kráľa Isráela, sa ujal kraľovania Amacjáhu⁵⁹⁹, syn Jóáša, kráľa Júdu. (2)Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ bol⁵¹ vo veku³⁹⁶ dvadsiatich a piatich rokov a kraľoval⁵¹ v Jerúsaleme dvadsať a deväť rokov, a meno jeho matky Jehóaddán z Jerúsalema. (3)A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ správne⁴⁵⁸ v očiach Hospodina, lenže nie ako Dávid, jeho otec; robil⁵¹ podľa všetkého, čo robil⁵¹ Jóáš, jeho otec. (4)Lenže výšiny⁵⁴³ neboli odstránené¹⁰²; ľud – tí ešte na výšinách⁵⁴³ obetovali a vykiazdali⁵⁴⁴. (5)A ako sa kraľovanie v jeho ruke upevnilo⁶⁰⁰, stalo sa³⁴³, že²⁵ pobil⁵⁷ svojich služobníkov, ktorí¹⁰¹ skolili⁵⁷ kráľa, jeho otca, (6)ale deti³⁸⁹ tých, ktorí¹⁰¹ ho skolili⁵⁷, neusmrtil, ako je napísané v knihe zákona⁴⁹⁵ Mojžiša, čo Hospodin rozkázal výrokom⁶⁰¹: Otcovia nesmú⁹ byť usmrcovaní za deti³⁸⁹ ani deti³⁸⁹ nesmú⁹ byť usmrcované za otcov, lež musí⁹ byť každý¹⁵⁸ usmrcovaný pre svoj hriech⁵⁹⁰. (7)On v prierve⁸⁴ soli pobil⁵⁷ Edóma, desaťtisíc, a zmocnil sa^{362 602} Sely a jej meno nazval Joktheél⁶⁰³, až po tento deň.

(8)Vtedy poslal Amacjá k Jehóášovi, synovi Jehóacháza, syna Jéhúa, kráľovi Isráela, poslovi⁶ s odkazom²⁷⁷: Pod', pozerajme²⁸ si vzájomne v tvár. (9)A Jehóáš, kráľ Isráela, poslal Amacjáhuovi, kráľovi Júdu, odkaz²⁷⁷: Bodliak, ktorý bol na Levánóne⁶⁰⁴, poslal cédru, ktorý bol na Levánóne⁶⁰⁴, odkaz²⁷⁷: Daj svoju dcéru môjmu synovi za ženu. A pomimo išlo poľné zviera²¹⁹, ktoré bolo na Levánóne⁶⁰⁴, a ten bodliak zašliaplo. (10)Pravdaže⁶⁰⁵, pobil⁵⁷ si Edóma a tvoje srdce tá povznieslo⁸¹; užívaj si svoju slávu⁶⁰⁶ a sed' v svojom dome, áno²⁵, načo by si sa mal⁹ vydávať⁶⁰⁷ v nešťastie^{336 608} a padnúť, ty a Júd a tebou? (11)Ale Amacjáhu neposlúchol a Jehóáš, kráľ Isráela, vystúpil¹² a pozreli si vzájomne v tvár, on a Amacjáhu, kráľ Júdu, v Běth-šemeši, ktorá patrí Júdovi; (12)a Júd a bol pred tvárou

Isráela porazený, takže²⁵ prchli, každý¹⁵⁸ k svojim stanom, (13) a Amacjáhú, syna Jehóáša, syna Achazjáhú, sa Jehóáš, kráľ Isráela, v Béth-šemeši zmocnil^{362 602} a vstúpil v Jerúsalem a spravil prielom⁶⁰⁹ v múre^{162 610} Jerúsalema, pri bráne Efrá-jima až po bránu Nárožia, štyristo lak-tov⁶¹¹, (14) a pobral všetko zlato a všetko striebro a všetky náčinia¹⁷⁹, ktoré¹⁰¹ sa našli v dome Hospodina a v pokladniciach^{572 573} domu kráľa, a rukojemníkov⁶¹², a vrátil sa do Šómrónu.

(15) A ostatné veci⁴⁴ Jehóáša, čo vykonal, a jeho hrdinstvo⁴⁹⁷ a ako bojoval^{51 115} s Amacjom, kráľom Júdu, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráela? (16) I ľahol Jehóáš so svojimi otcami a bol pochovaný v Šómróne s kráľmi Isráela; a kralovania sa miesto neho ujal Járveám, jeho syn.

(17) A Amacjáhú, syn Jóáša, kráľ Júdu, žil⁵¹ po smrti Jehóáša, syna Jehóácháza, kráľa Isráela, pätnásť rokov. (18) A ostatné veci⁴⁴ Amacjáhú – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (19) A v Jerúsaleme proti nemu zosnovali sprisahanie⁵⁷⁵, i prchol do Láchiše, ale poslali do Láchiše za ním a usmrtili ho tam. (20) A vyzdvihli⁸¹ ho na kone⁶¹³ a bol v Jerúsaleme pochovaný so svojimi otcami, v meste Dávida⁴⁰⁴. (21) A vzali, všetok ľud Júdu, Azarju, ktorý⁶¹⁴ bol vo veku³⁹⁶ šestnástich rokov, a uviedli ho v kralovanie⁴⁰⁰ miesto jeho otca Amacjáhú. (22) On po ľahnutí kráľa s jeho otcami vybudoval Élath a navrátil ho Júdovi.

(23) V roku pätnástich rokov Amacjáhú, syna⁴² Jóáša, kráľa Júdu, sa kralovania v Šómróne ujal Járveám, syn Jóáša, kráľa Isráela, na štyridsať a jeden rok. (24) A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, neodvrátil sa¹⁰² od žiadneho z¹⁷⁴ hriechov Járveáma, syna Neváta, ktorými zviadol Isráela k hrešeniu. (25) On obnovil¹⁰⁸ pomedzie^{151 615} Isráela od⁶¹⁶ vstupu v Chamáth po more stepi⁶¹⁷, podľa slova Hospodina, Boha Isráela, ktoré vyslovil skrze⁴⁵⁵ svojho nevoľníka Jónu, syna Amittaja, ktorý bol z Gath-Chefera. (26) Áno, Hospodin videl⁵¹ strasť⁶¹⁸ Isráela, veľmi horkú, lebo²⁵ bol koniec⁶¹⁹ zadržaného⁴¹⁷ a koniec⁶¹⁹ pre-

pusteného^{418 419} a Isráel nemal¹⁷³ pomocníka. (27) A Hospodin neprehovoril o vyhľadení⁶²⁰ mena⁶²¹ Isráela spopod nebies, i vyslobodil⁵⁸¹ ich skrze⁴⁵⁵ Járveáma, syna Jóáša.

(28) A ostatné veci⁴⁴ Járveáma a všetko, čo vykonal, a jeho hrdinstvo⁴⁹⁷, ako bojoval^{51 115} a ako späť získal¹⁰⁸ Damask a Chamáth, ktoré patrili Júdovi v Isráelovi⁶²² – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráela? (29) I ľahol Járveám so svojimi otcami, s kráľmi Isráela, a kralovania sa miesto neho ujal Zecharjá, jeho syn.

15 V roku dvadsiatich a siedmich rokov Járveáma, kráľa⁴² Isráela, sa ujal kralovania Azarjá, syn Amacju, kráľa Júdu. (2) Pri začatí svojho kralovania³⁹⁵ bol⁵¹ vo veku³⁹⁶ šestnástich rokov a v Jerúsaleme kraloval⁵¹ päťdesiat a dva roky; a meno jeho matky Jecholjáhú z Jerúsalema. (3) A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ správne⁴⁵⁸ v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robil⁵¹ Amacjá, jeho otec. (4) Lenže výšiny⁵⁴³ neboli odstránené¹⁰²; ľud – tí ešte na výšinách⁵⁴³ obetovali a vykiadali⁵⁴⁴. (5) A Hospodin kráľa ranil⁶²³, takže²⁵ bol⁵¹ až po deň svojej smrti postihnutý malomocenstvom²³⁶ a býval⁵¹ v dome oddeľnia⁶²⁴; a nad domom⁴⁵⁹, súdiac ľud zeme, bol Jóthám, syn kráľa.

(6) A ostatné veci⁴⁴ Azarjáhú⁶²⁵ a všetko, čo vykonal – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (7) I ľahol Azarjá so svojimi otcami a pochovali ho s jeho otcami v meste Dávida⁴⁰⁴; a kralovania sa miesto neho ujal Jóthám, jeho syn.

(8) V roku tridsiatich a ôsmich rokov Azarjáhú, kráľa⁴² Júdu, sa kralovania nad Isráelom v Šómróne ujal Zecharjáhú⁶²⁶, syn Járveáma, na šesť mesiacov. (9) A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, podľa toho, čo robili⁵¹ jeho otcovia, neodvrátil sa¹⁰² od hriechov Járveáma, syna Neváta, ktorými zviadol Isráela k hrešeniu. (10) A sprisahal sa proti nemu Šallum, syn Jávěša, a skolil⁵⁷ ho pred ľudom⁶²⁷ a usmrtil ho a miesto neho sa ujal kralovania. (11) A ostatné veci⁴⁴ Zecharju, hľa ich, sú opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráela. (12) To²³ bolo slovo

Hospodina, ktoré vyslovil k Jéhuovi výrok: Na tróne Isráela budú sedieť tvoji⁴⁹³ synovia do štvrtého pokolenia⁴⁹⁴. A tak sa stalo³⁴³.

(13)Šallúm⁶²⁸, syn Jávěša, sa ujal kráľovania v roku tridsiatich a deviatich rokov Uzziiju⁶²⁵, kráľa⁴² Júdu, a kraľoval⁵¹ v Šómróne celý MESIAC⁶²⁹; (14) a vystúpil¹² Menachém, syn Gádiho^{11 630} z Tirce, a prišiel v Šómrón a v Šómróne Šallúma, syna Jávěša, skolil⁵⁷ a usmrtil ho a miesto neho sa ujal kraľovania. (15)A ostatné veci⁴⁴ Šallúma a jeho sprisahanie, ktorým sa sprisahal⁵⁷⁵ – hľa ich, sú opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráéla.

(16)Vtedy Menachém vybil⁵⁷ Tífsach a všetkých, ktorí v ňom boli, a jeho územia¹⁵¹ od Tirce, lebo mu neotvorili, – áno²⁵, vybil⁵⁷, všetky jeho tehotné porozparoval¹⁰⁰. (17)Menachém, syn Gádiho^{11 630}, sa ujal kraľovania nad Isráelom v roku tridsiatich a deviatich rokov Azarju, kráľa⁴² Júdu, na desať rokov, v Šómróne. (18)A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, neodvrátil sa¹⁰² od hriechov^{167 631} Jároveáma, syna Neváta, ktorými zviedol Isráéla k hrešeniu, po všetky svoje dni. (19)Na zem^{632 633} pritiahol Púl, kráľ Aššúra^{107 634}, a Menachém dal Púlovi tisíc kikkárov²⁴⁵ striebra, aby jeho ruky boli²⁴⁸ s ním na upevnenie⁶⁰⁰ kraľovania v ruke jeho. (20)A to striebro sa dal Menachém vymáhať na Isráelovi, na všetkých mocných²³⁴ bohatstvom⁶³⁵, dať kráľovi Aššúra^{107 634}: Päťdesiat šekelov²⁴⁶ striebra na jedného muža. A kráľ Aššúra^{107 634} sa obrátil a neostal⁶³⁶ tam, v zemi. (21)A ostatné veci⁴⁴ Menachéma a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráéla? (22)I ľahol Menachém so svojimi otcami a kraľovania sa miesto neho ujal Pekachjá, jeho syn.

(23)Pekachjá, syn Menachéma, sa ujal kraľovania nad Isráelom v Šómróne v roku päťdesiatich rokov Azarju, kráľa⁴² Júdu, na dva roky. (24)A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, neodvrátil sa¹⁰² od hriechov Jároveáma, syna Neváta, ktorými zviedol Isráéla k hrešeniu. (25)A sprisahal sa proti nemu Pekach, syn Remaljáhúa, jeho dôstojník³⁴⁰, a v Šómróne, vo veži⁶³⁷ domu kráľa, ho skolil⁵⁷

s Argóvom a s Arjéom, a boli pri ňom päťdesiati muži zo synov Gileád¹¹; i usmrtil ho a miesto neho sa ujal kraľovania. (26)A ostatné veci⁴⁴ Pekachju a všetko, čo vykonal, – hľa ich, sú opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráéla.

(27)Pekach, syn Remaljáhúa, sa ujal kraľovania nad Isráelom v Šómróne v roku päťdesiatich a dvoch rokov Azarju, kráľa⁴² Júdu, na dvadsať rokov. (28)A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, neodvrátil sa¹⁰² od hriechov Jároveáma, syna Neváta, ktorými zviedol Isráéla k hrešeniu. (29)V dňoch Pekacha, kráľa Isráéla, pritiahol Tiglath-Pileser, kráľ Aššúra^{107 634}, a zablal Ijjón a Ávél-Béth-Maachu a Jánóach a Kedeš a Chácór a Gileád a Galílu, všetku zem Naftáliho, a odviedol⁶³⁸ ich⁶³⁹ do Aššúra⁶³⁴. (30)A proti Pekachovi, synovi Remaljáhúa, zosnoval Hóšéa, syn Élu, sprisahanie⁵⁷⁵, i skolil⁵⁷ ho a usmrtil ho a miesto neho sa ujal kraľovania, v dvadsiatom roku Jótháma, syna⁴² Uzziiju. (31)A ostatné veci⁴⁴ Pekacha a všetko, čo vykonal, – hľa ich, sú opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Isráéla.

(32)V druhom roku Pekacha, syna⁴² Remaljáhúa, kráľa Isráéla, sa ujal kraľovania Jóthám, syn Uzziijáhúa⁶²⁵, kráľa Júdu. (33)Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ bol⁵¹ vo veku³⁹⁶ dvadsiatich a piatich rokov a šesťnásť rokov kraľoval⁵¹ v Jerúsáleme, a meno jeho matky Jerúšá, dcéra Cádóka. (34)A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ správne⁴⁵⁸ v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robil⁵¹ Uzziijáhú, jeho otec. (35)Lenže výšiny⁵⁴³ neboli odstránené¹⁰²; ľud – tí ešte na výšinách⁵⁴³ obetovali a vykiadali⁵⁴⁴. On vybudoval vrchnú bránu domu Hospodina. (36)A ostatné veci⁴⁴ Jótháma a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (37)V oných dňoch začal Hospodin proti Júdovi posielat Recína, kráľa Aráma^{107 231}, a Pekacha, syna Remaljáhúa. (38)I ľahol Jóthám so svojimi otcami a bol so svojimi otcami pochovaný v meste Dávida⁴⁰⁴; a kraľovania sa miesto neho ujal Ácház, jeho syn.

16 Ácház, syn Jótháma, kráľa Júdu, sa ujal kraľovania v roku sedemnástich rokov Pekacha, syna⁴² Remaljáhúa.

(2) Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ *bol* Ácház vo veku³⁹⁶ dvadsiatich rokov a šestnásť rokov kraľoval⁵¹ v Jerúsaleme. A nerobil⁵¹, čo *bolo*¹⁰¹ správne⁴⁵⁸ v očiach Hospodina, jeho Boha, ako Dávid, jeho otec, (3) lež²⁵ sa dal chodiť cestou kráľov Isráela a dokonca svojho syna previedol ohňom⁶⁴⁰ podľa ošklivostí⁶⁴¹ národov, ktoré Hospodin pred tvárou³⁹ synov Isráela vypudil⁶⁴², (4) a obetoval⁵¹ a vykiadal⁵¹ 544 na výšinách⁵⁴³ a na pahorkoch a pod každým zeleným stromom.

(5) Vtedy vystupoval¹² Recín, kráľ Aráma^{107 231}, a Pekach, syn Remaljáhua, kráľ Isráela, k Jerúsalemu do vojny¹⁵; a začali proti Ácházovi obliehanie³¹⁶, ale bojovať¹¹⁵ sa im nedarilo⁶⁴³. (6) V onej dobe Recín, kráľ Aráma^{107 231}, pre Arám^{61 107 231} späť získal¹⁰⁸ Éláth a Júdovcov z Élóth⁶⁴⁴ vyhostil, a v Éláth prišli Edómim^{351 645} a až po tento deň tam bývajú⁵¹. (7) Ácház poslal poslov⁶ k Tiglath-Pileserovi, kráľovi Aššúra^{107 634}, s odkazom²⁷⁷: Ja som tvoj nevoľník a tvoj syn; vystúp¹² a vyslobod⁵⁸¹ ma z dlane²¹⁴ kráľa Aráma^{107 231} a z dlane²¹⁴ kráľa Isráela, ktorí¹⁰¹ povstali proti mne. (8) Ácház striebro a zlato, ktoré¹⁰¹ sa požáňalo^{211 571} v dome Hospodina, pobral a poslal kráľovi Aššúra^{107 634} ako úplatok; (9) a kráľ Aššúra^{107 634} k nemu naklonil sluch⁵⁷⁹, i vystúpil¹² kráľ Aššúra^{107 634} proti Damasku¹¹⁴ a zmocnil sa^{362 363} ho a odvieď⁶³⁸ ich⁶³⁹ do Kíra a Recína usmrtil.

(10) A kráľ Ácház sa v ústrety Tiglath-Pileserovi, kráľovi Aššúra^{107 634}, pobral do Damasku, a keď uvidel oltár, ktorý *bol* v Damasku, poslal¹⁶ kráľ Ácház k Úrijjovi, kňazovi, popis⁶⁴⁶ toho oltára a jeho zobrazenie⁶⁴⁷ podľa všetkého jeho vypracovania¹⁰⁵; (11) a Úrijjá, kňaz, oltár zbudoval – podľa všetkého, čo kráľ Ácház z Damasku poslal, tak *ho* do príchodu kráľa Ácháza z Damasku Úrijjá, kňaz, zhotovil¹⁰⁵. (12) A keď kráľ z Damasku prišiel, uvidel¹⁶ kráľ ten oltár, i pristúpil⁶⁴⁸ kráľ pred oltár a dal sa na ňom vznášať¹⁶³ (13) a na dym meniť⁵⁴⁴ svoje vzostupné *obete*¹⁶⁴ a svoje *obete* daru¹⁴⁶ a vylievať svoje liate *obete*⁶⁴⁹ a kropiť krvou *obetí* pokojných hodov⁶⁵⁰, ktoré mal⁴¹⁰ – na tom oltári. (14) A oltár z mosadze⁶⁵¹, ktorý *bol* pred tvárou Hospodina, ten²⁵ posunul^{648 652} z blízkosti⁶⁷

priečelia⁶⁵³ domu, spomedzi tohto oltára a⁶⁵⁴ domu Hospodina, a dal ho na stranu⁶⁵⁵ toho oltára k severu, (15) a rozkázal kráľ Ácház Úrijjovi, kňazovi, výrok: Na tom veľkom oltári meň na dym³⁴⁴ raňajšiu vzostupnú *obet'*^{164 656} a večernú *obet'* daru^{146 656} a vzostupnú *obet'*¹⁶⁴ kráľa a jeho *obet'* daru¹⁴⁶ a vzostupnú *obet'*¹⁶⁴ všetkého ľudu zeme a ich *obet'* daru¹⁴⁶ a ich liate *obete*⁶⁴⁹ a budeš²⁸ naň vykrápať všetku krv vzostupných *obetí*^{74 164} a všetku krv *ostatných* *obetí*⁷⁴. A ten oltár z mosadze⁶⁵¹ mi bude na rozmyslenie⁶⁵⁷. (16) A Úrijjá, kňaz, spravil podľa všetkého, čo kráľ Ácház rozkázal.

(17) A kráľ Ácház osekal zásteny⁶⁵⁸ stonajov a zložil¹⁰² z nich⁷⁷ aj umývadlá^{74 659}, a more⁶⁶⁰ zniesol⁶⁶¹ z hovädzieho dobytku⁷⁷ z mosadze⁶⁵¹, ktorý *bol* pod ním, a dal ho na dlažbu z kameňov, (18) a sobotňajšiu kryptú chodbu⁶⁶², ktorú v⁶⁶³ dome zbudovali, a vonkajší⁶⁶⁴ vchod kráľa z príčiny⁶⁶⁵ kráľa⁶⁶⁶ Aššúra^{107 634} na dome zmenil⁶⁶⁷. (19) A ostatné veci⁴⁴ Ácháza, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (20) I ľahol Ácház so svojimi otcami a *bol* so svojimi otcami pochovaný v meste Dávida⁴⁰⁴; a kraľovania sa miesto neho ujal Chizkijáhú, jeho syn.

17 V dvanástom roku Ácháza, kráľa⁴² Júdu, sa kraľovania nad Isráelom v Šómróne ujal Hóšéa, syn Élu, na deväť rokov; (2) a dal sa robiť, čo *bolo*¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, lenže nie ako králi, ktorí *boli* pred ním²¹³. (3) Proti nemu vystúpil¹² Šalmaneeser, kráľ Aššúra^{107 634}, a Hóšéa sa mu stal³⁴³ služobníkom a dal sa mu odvádzať⁶⁶⁸ dary^{74 380}. (4) Ale kráľ Aššúra^{107 634} zistil²¹¹ pri Hóšéovi sprisahanie, že poslal poslov⁶ k Sóovi, kráľovi Egypta, a nevyniesol¹² kráľovi Aššúra^{107 634} dar^{380 669}, ako rok po⁶⁷⁰ roku; i polapil⁴¹⁷ ho kráľ Aššúra^{107 634} a uväznil⁶⁷¹ ho⁶⁷² v dome žalára. (5) A kráľ Aššúra^{107 634} vystúpil¹² proti celej zemi⁶⁷³, až k Šómrónu vystúpil¹² a zotrval pred ním *po* tri roky v obliehaní⁶⁷⁴. (6) V deviatom roku Hóšéu⁴² kráľ Aššúra^{107 634} Šómrón dobyl a Isráela odvieď⁶³⁸ do Aššúra⁶³⁴ a nechal ich usidlíť sa v Chalachu a v Chávóri *pri* rieke Gózáň a v mestách Mádaja⁶⁷⁵.

(7) Tak²⁵ sa stalo³⁴³, lebo deti³⁸⁹ Isráela zhršli voči Hospodinovi, svojmu Bohu, ktorý¹⁰¹ ich vyviedol¹² zo zeme Egypta, spod ruky faraóna, kráľa Egypta, *tým*, že²⁵ v úctu pojali³⁷ iných³² bohov (8) a dali sa chodiť v ustanoveniach⁶⁷⁶ národov, ktoré Hospodin pred tvárou³⁹ synov Isráela vypudil⁶⁴², a kráľov Isráela, ktorých *oni* dosadili¹⁰⁵, (9) a tajne sa dali deti³⁸⁹ Isráela proti Hospodinovi, svojmu Bohu, páchať veci, ktoré *neboli* správne, a vo všetkých svojich mestách, od veže strážcov⁶⁷⁷ až po opevnené¹³⁷ mesto, si budovať výšiny⁵⁴³, (10) a na každom vysokom pahorku a pod každým zeleným stromom si navztyčovali⁶⁷⁸ stĺpov¹⁰³ a ašér⁵⁸³ (11) a tam, na všetkých výšinách⁵⁴³, sa dali vykiadať⁵⁴⁴, ako národy, ktoré Hospodin pred ich tvárou³⁹ odpratal⁶³⁸, a robiť zlé veci na dráždenie⁶⁷⁹ Hospodina, (12) totiž²⁵ slúžiť⁴⁷² zahnojenostiam⁶⁸⁰, o čom²⁵⁹ im Hospodin povedal: Nesmiete⁹ robiť túto vec. (13) A Hospodin proti Isráelovi a proti Júdovi skrze⁴⁵⁵ všetkých prorokov, všetkých vidiacich⁶⁸¹, dôrazne vyhlásol⁵¹ výrok: Odvráťte sa od svojich zlých ciest a zachovávajúte⁴²⁷ moje rozkazy, moje ustanovenia⁶⁷⁶ podľa všetkého zákona⁴⁹⁵, ktorý som prikázal vašim otcom a ktorý som vám odkazoval⁵¹ skrze⁴⁵⁵ svojich nevoľníkov prorokov. (14) Ale neposlúchli, lež²⁵ zatvrdili⁶⁸² svoju šiju, podobne šiji⁶⁸³ ich otcov⁶⁸⁴, ktorí v Hospodina, svojho Boha, nedôverovali⁵¹, (15) a zavrhl jeho ustanovenia⁶⁷⁶ a jeho zmluvu, ktorú uzavrel⁵⁰⁷ s ich otcami, a jeho svedectvá, ktoré medzi nimi⁶⁸⁵ dosvedčil⁶⁸⁶, a odišli za ničotnosťou⁶⁸⁷ a dali sa ničotne si počínať, a za národmi, ktoré sú okolo nich, o ktorých²⁵⁹ im Hospodin rozkázal, že nemajú konať ako ony. (16) Opustili teda²⁷ všetky rozkazy Hospodina, svojho Boha, a zhotovili¹⁰⁵ si zliatinu, dve teľatá⁴⁹⁰, a zhotovili¹⁰⁵ ašéru⁵⁸³ a dali sa klaňať všetkému zástupu¹²⁶ nebies a slúžiť⁴⁷² Baalovi¹⁰⁴, (17) a prevádzať svojich synov a svoje dcéry ohňom⁶⁴⁰ a veštiť⁶⁸⁸ vešty⁶⁸⁹ a zaoberať sa hádačstvom⁶⁹⁰, i predali sa na konanie toho, čo *bolo*¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, na dráždenie⁶⁷⁹ ho. (18) Hospodin sa teda²⁷ na Isráela veľmi rozhneval a odstránil¹⁰² ich spred svojej tváre¹⁶⁷,

nezvýšil *nik*, iba ak samotný⁴⁷⁹ kmeň⁶⁹¹ Júdu.

(19) A nie že Júda zachoval⁴²⁷ rozkazy Hospodina, svojho Boha, lež²⁵ sa dali chodiť v ustanoveniach⁶⁷⁶ Isráela, ktoré zaviedli¹⁰⁵, (20) a Hospodin uvalil zavrnutie na⁶⁹² všetko semä Isráela, i ponižoval⁵¹ ich a vydával⁵¹ ich v ruku olupovačov⁶⁹⁴, až ich od svojej tváre zapudil, (21) lebo odtrhol⁶⁹⁵ Isráela od domu¹⁶⁷ Dávida, i uviedli v kraľovanie⁴⁰⁰ Járaveáma, syna Neváta, a Járaveám odpudil⁶⁹⁶ Isráela od nasledovania Hospodina⁴⁸⁹ a zviedol ich k hrešeniu veľkým hriechom. (22) A deti³⁸⁹ Isráela sa dali chodiť vo všetkých hriechoch Járaveáma, ktoré on napáchal¹⁰⁵, neodvrátili sa¹⁰² od toho²³, (23) až Hospodin Isráela spred svojej tváre¹⁶⁷ odstránil¹⁰² podľa *toho*, čo prehovril skrze⁴⁵⁵ všetkých svojich nevoľníkov prorokov, a Isráel bol odprataný⁶³⁸ ⁶⁹⁷ z povrchu⁶⁹⁸ svojej pôdy²⁶² do Aššúra⁶³⁴ až po tento deň. (24) A kráľ Aššúra¹⁰⁷ ⁶³⁴ priviedol z Bávela¹⁰⁷ a z Kúthy a z Avvy a z Chamáthu a zo Sefarvajím *tých*, ktorých²⁵ nechal usídlť sa v mestách Šómronu miesto detí³⁸⁹ Isráela, i zaujali⁶⁹⁹ Šómron a usídlili sa v jeho mestách. (25) A na začiatku ich bývania tam vyšlo najavo²²⁵, že nemajú⁵¹ Hospodina v úcte³¹⁷, i pustil²⁸³ Hospodin medzi nich levy; tie²⁵ sa medzi nimi stali³⁴³ zabijákmi. (26) Prevraveli teda²⁷ ku kráľovi Aššúra¹⁰⁷ ⁶³⁴ výrok: Národy, ktoré si odviedol⁶³⁸ a nechal usídlť sa v mestách Šómronu, nepoznajú⁵¹ predpisy¹⁸ ⁷⁴ Boha tej zeme, i pustil²⁸³ medzi nich levy, a hľal ich, usmrucujú ich, keďže oni nie sú znalí predpisov¹⁸ ⁷⁴ Boha tej zeme. (27) A kráľ Aššúra¹⁰⁷ ⁶³⁴ rozkázal výrok: Nechajte tam odísť jedného z kňazov, ktorých ste odtadiaľ odviedli⁶³⁸, nech²⁵ môžu⁹ odísť a usídlť sa tam, nech²⁵ ich vyučuje predpisom¹⁸ ⁷⁴ Boha tej zeme. (28) Prišiel teda²⁷ jeden z tých kňazov, ktorých zo Šómronu odviedli⁶³⁸, a usídlil sa v Bét-Ľeli a stal sa³⁴³ vyučujúcim ich, ako majú⁹ mať Hospodina v úcte³¹⁷, (29) no²⁵ stali sa³⁴³ ⁷⁰⁰ národ za národom, tvorcami¹⁰⁵ svojich⁷⁰¹ bohov; tých²⁵ poukladali⁷⁹ v domoch⁷⁴ ⁷⁰¹ výšin⁵⁴³, ktoré Šómroním¹¹ zriadili¹⁰⁵, národ za národom v svojich⁷⁰¹ mestách, kde oni bývali.

(30)I zhotovili¹⁰⁵ ľudia²¹⁰ z Bávela¹⁰⁷ Sukóth-benóth a ľudia²¹⁰ z Kúthu⁷⁰² zhotovili¹⁰⁵ Nérégála a ľudia²¹⁰ z Chamáthu zhotovili¹⁰⁵ Ašimu (31)a Avvím³⁵¹ zhotovili¹⁰⁵ Nivchaza a Tartáka a Sefarvajim³⁵¹ svoje deti³⁸⁹ ohňomspalovali⁴⁸⁶ Adrammelechovi a Anammelechovi, bohom Sefarvajim³⁵¹.

(32)I stali sa^{343 700} ctiteľmi³¹⁷ Hospodina, ale zriadili¹⁰⁵ si zo svojho kruhu⁷⁰³ kňazov výšin⁵⁴³; tí²⁵ pre nich⁶¹ v domoch^{74 701} výšin⁵⁴³ obetovali^{105 264}. (33)Stali sa^{343 700} ctiteľmi³¹⁷ Hospodina, ale ostali⁷⁰⁰ služobníkmi⁴⁷² svojich bohov podľa spôsobu¹⁸ národov, odkiaľ boli odvedení⁶³⁸; (34)až po tento deň oni konajú podľa skorších⁷⁰⁴ spôsobov¹⁸, nie sú ctiteľmi³¹⁷ Hospodina a nekonajú podľa svojich⁷⁰⁵ ustanovení⁶⁷⁶ a podľa svojich⁷⁰⁵ predpisov¹⁸ a podľa zákona⁴⁹⁵ a podľa rozkazu, ktorý Hospodin prikázal deťom³⁸⁹ Jákoaba, ktorého meno určil¹⁹⁰: Isráél, (35)a s nimi Hospodin uzavrel zmluvu⁵⁰⁷ a rozkázal im výrok: Nesmiete⁹ mať v úcte³¹⁷ iných³² bohov a nesmiete⁹ sa im klaňať a nesmiete⁹ im slúžiť⁴⁷² a nesmiete⁹ im obetovať, (36)lež Hospodina, ktorý vás veľkou mocou a vztiahnutým ramenom vyviedol¹² zo zeme Egypta, jeho budete²⁸ mať v úcte³¹⁷ a jemu sa budete²⁸ klaňať a jemu budete²⁸ obetovať (37)a jeho ustanovenia⁶⁷⁶ a jeho predpisy¹⁸ a jeho zákon⁴⁷² a jeho rozkazy⁷⁴, ktoré vám napísal, budete zachovávať⁴²⁷ na vykonávanie po všetky dni, a nesmiete⁹ mať v úcte³¹⁷ iných³² bohov. (38)A zmluvy, ktorú som s vami uzavrel, nesmiete⁹ zabúdať, a nesmiete⁹ mať v úcte³¹⁷ iných³² bohov. (40)Ale neposlúchli, lež oni konajú podľa svojho skoršieho⁷⁰⁵ spôsobu¹⁸, (41)takže²⁵ sa tieto národy stali⁷⁰⁰ ctiteľmi³¹⁷ Hospodina, ale ostali⁷⁰⁰ služobníkmi⁴⁷² svojich sôch⁷⁰⁶, aj ich deti³⁸⁹ a aj deti³⁸⁹ ich detí³⁸⁹; podľa toho, ako konali⁵¹ ich otcovia, konajú oni až po tento deň.

18 A v treťom roku Hóšéu, syna⁴² Élu, kráľa Isráéla, sa stalo³⁴³, že sa kralovania ujal Chizkijjá⁷⁰⁷, syn Ácháza, kráľa Júdu. (2)Pri začatí svojho kralovania³⁹⁵ bol vo veku³⁹⁶ dvadsiatich a piatich rokov a kraloval⁵¹ v Jerúsaleme dvadsať a deväť rokov, a meno jeho matky Aví, dcéra Zecharju. (3)A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ správne⁴⁵⁸ v očiach Hospodina,

podľa všetkého, čo robil⁵¹ Dávid, jeho otec. (4)On odstránil¹⁰² výšiny⁵⁴³ a roztrieštil stĺpy¹⁰³ a vytáľ⁴¹⁴ ašéru^{583 584} a rozťkol hada z mosadze⁶⁵¹, ktorého zhotovil¹⁰⁵ Mojžiš, lebo mu deti³⁸⁹ Isráéla až po oné dni boli⁵¹ vykiadačmi⁵⁴⁴, a dal mu názov⁷⁰⁸ Nechuštan⁷⁰⁹. (5)Spoločal sa na Hospodina, Boha Isráéla, a po ňom sa medzi všetkými kráľmi Júdu nevyskytol²⁴³ jemu podobný⁷⁰, ani ktorí boli⁵¹ pred ním²¹³, (6)lebo ulipol na Hospodinovi¹⁰⁶, neodvrátil sa¹⁰² od nasledovania ho⁴⁸⁹ a dal sa zachovávať⁴²⁷ rozkazy, ktoré Hospodin prikázal Mojžišovi. (7)A Hospodin bol⁵¹ s ním; kamkoľvek⁵⁵³ vychádzal⁴⁸, počínal si úspešne⁷¹. A vzbúril sa proti kráľovi Aššúra^{107 634} a prestal mu slúžiť^{712 713}. (8)On pobil⁵⁷ Pelištim³⁵¹ až po Gazzu a jej pomedzia¹⁵¹, od veže strážcov⁶⁷⁷ až po opevnené¹³⁷ mesto.

(9)A v štvrtom roku kráľa Chizkijjáhu⁴² sa stalo³⁴³ (to²³ bol siedmy rok Hóšéu, kráľa⁴² Isráéla), že Šalmaneeser, kráľ Aššúra^{107 634}, vystúpil¹² proti Šómronu a začal proti nemu obliehanie³¹⁶ (10)a po uplynutí³⁷³ troch rokov ho dobyl, v šiestom roku Chizkijjáhu⁴² (to²³ bol deviaty rok Hóšéu, kráľa⁴² Isráéla) bol Šómron dobytý (11)a kráľ Aššúra^{107 634} odviedol⁶³⁸ Isráéla do Aššúra⁶³⁴ a usadil¹⁷⁹ ich v Chalachu a v Chávóri pri rieke Gózán a v mestách Mádaja⁶⁷⁵, (12)pretože neposlúchli na⁷¹⁴ hlas Hospodina, svojho Boha, a prestúpili⁷¹⁵ jeho zmluvu, všetko, čo Mojžiš, nevoľník Hospodina, rozkázal; to²⁵ neposlúchli a nevykonali.

(13)A v štrnástom roku kráľa Chizkijjáhu⁴² vystúpil¹² Sanchéřir, kráľ Aššúra^{107 634}, proti všetkým mestám Júdu, ktoré boli¹⁰¹ opevnené¹³⁷, a zmocnil sa^{362 363} ich, (14)a Chizkijjá, kráľ Júdu, odkázal¹¹³ kráľovi Aššúra^{107 634} do Láchiše výrok: Zhrešil som, odvráť sa odo mňa¹⁶⁷; čo na mňa chceš⁹ uvaliť³⁷⁶, poniesiem⁸¹. A kráľ Aššúra^{107 634} na kráľa Júdu naložil^{90 716} tristo kikkárov²⁴⁵ striebra a tridsať kikkárov²⁴⁵ zlata (15)a Chizkijjá dal všetko striebro, ktoré¹⁰¹ sa pozháňalo^{211 571} v dome Hospodina a v pokladniciach^{572 573} domu kráľa; (16)v onej dobe rozsekal¹⁷⁷ Chizkijjá dvere⁷¹⁸ chrámu⁷¹⁹ Hospodina a veraje⁷²⁰, ktoré Chizkijjá, kráľ Júdu, potiahol¹⁷²¹,

a dal ich⁷²² kráľovi Aššúra^{107 634}. (17)A kráľ Aššúra^{107 634} z Láchiše poslal ku kráľovi Chizkijáhúovi k Jerúsálemu tartána⁷²³ a rav-sárisa³⁷⁷ a rav-šákéa⁷²⁴ so silným³¹⁴ oddielom²⁵¹ vojska³¹⁵; i vystúpili¹² a priťahli k Jerúsálemu, a keď vystúpili¹² a priťahli, zastali¹⁶ pri struhe⁷²⁵ vrchnej vodnej nádrže⁷²⁶, ktorá je pri hradskej⁷²⁷ k poľu¹⁸⁹ valchára, (18)a zavolali na kráľa¹⁶⁸, i vyšiel⁴⁸ k nim Eljákim, syn Chilkijáhúa, ktorý bol nad domom⁴⁵⁹, a Ševná, pisár⁵⁵⁷, a Jóach, syn Ásáfa, zapisovateľ⁷²⁸.

(19)A rav-šáké⁷²⁵ k nim povedal: Nože³⁷ povedzte k Chizkijáhúovi: Takto povedal veľký kráľ, kráľ Aššúra^{107 634}: Čo je toto za spoliehanie, ktorým sa spoliehaš⁵¹? (20)Povedal si – len slovo pier – Je rada aj sila⁴⁹⁷ k vojne¹¹⁵; núž³⁴⁶ na koho sa spoliehaš⁵¹, že si sa proti mne vzbúril? (21)Núž³⁴⁶ hľa, spoľahol si sa na oporu⁷²⁹ tejto trstiny, ktorá je¹⁰¹ nalomená⁷³⁰, na Egypt, ktorá, ak sa kto²¹⁰ o ňu opiera⁷³¹, vojde¹⁶ v jeho dľaň²¹⁴ a prebodne ju – taký je faraón, kráľ Egypta, voči všetkým, ktorí¹⁰¹ sa naňho spoliehajú. (22)A ak ku mne chcete⁹ povedať: Spoliehame sa⁵¹ na Hospodina, nášho Boha, – či on nie je ten, ktorého výšiny⁵⁴³ a ktorého oltáre Chizkijáhú odstránil¹⁰² a Júdovi a Jerúsálemu povedal: Kľaňť sa budete²⁸ v Jerúsálem pred týmto oltárom⁷³²? (23)Teraz sa teda²⁷, prosím³⁷, s mojím pánom vsaď⁷³³, i budem ti môcť⁹ dať dvetisíc koní, ak budeš schopný dať si na ne jazdcov⁷³⁴! (24)Ako teda²⁷ chceš⁹ odvrátiť tvár jedného hodnostára⁷³⁵ z najmenších služobníkov môjho pána, aby si sa spoľahol ohľadne vozov^{69 74} a ohľadne jazdcov na koňoch⁷⁶ na Egypt? (25)Napokon³⁴⁶ – či som pomimo⁷³⁶ Hospodina proti tomuto miestu²⁵⁶ vystúpil¹² zničiť³⁹⁸ ho? Hospodin ku mne povedal: Vystúp proti tejto zemi a znič³⁹⁸ ju!

(26)I povedal k ravšákéovi⁷²⁵ Eljákim, syn Chilkijáhúa, a Ševná a Jóach: Hovor, prosím³⁷, k svojim nevoľníkom aramejsky²³¹, veď my rozumieme⁷³⁷, nech²⁵ s nami nehovoríš júdsy v uši ľudu, ktorý je na mýre¹⁶². (27)A rav-šáké⁷²⁵ k nim povedal: Či ma môj pán poslal týmito slovami hovoriť na tvojho pána a k tebe? Či nie na tých ľuď²¹⁰, ktorí¹⁰¹ sedia na mýre¹⁶² jest svoje výkaly a piť svoj moc⁷³⁸ s vami?

(28)A ako rav-šáké⁷²⁵ stál, dal sa¹⁶ silným hlasom volať, júdsy, i prehovoril a povedal: Počujte slovo veľkého kráľa, kráľa Aššúra^{107 634}: (29)Takto povedal kráľ: Nech vás Chizkijáhú neklame²⁸, lebo nebude schopný z jeho ruky vás vyprostiť, (30)a nech vás Chizkijáhú nemá²⁸ k spoliehaniu sa na Hospodina, výrok: Hospodin nás istotne⁷³⁹ bude vedieť⁹ vyprostiť a toto mesto nesmie⁹ byť vydané v ruku kráľa Aššúra^{107 634}; (31)nemali by ste⁹ obracať sluch k⁵⁷⁹ Chizkijáhúovi, lebo takto povedal kráľ Aššúra^{107 634}: Zaisťte¹⁰⁵ so mnou mier⁷⁴⁰ a vyjdite⁴⁸ ku mne a objedajte každý¹⁵⁸ svoj vinič⁷⁴¹ a každý¹⁵⁸ svoj figovník a pite každý¹⁵⁸ vodu zo svojej cisterny⁴⁶⁸ (32)až do môjho príchodu, keď²⁵ vás budem brať do zeme ako zem vaša, zeme obilia a muštu, zeme chleba a viníc, zeme olejnych olív⁷⁴² a medu; žíte teda a neumierajte, ale nesmiete⁹ obracať sluch k⁵⁷⁹ Chizkijáhúovi, keď²⁵ vás zväzda⁷⁴³ výrok: Hospodin nás bude vedieť⁹ vyprostiť. (33)Či azda⁷³⁹ vyprostili bohovia národov každý¹⁵⁸ svoju zem z ruky kráľa Aššúra^{107 634}? (34)Kde sú bohovia Chamátha a Arpáda, kde bohovia Sefarvajim, Hény a Ivvy? Vyprostili vari z mojej ruky Šómron? (35)Kto sú medzi všetkými bohmi zemi takí, žeby⁷⁴⁴ svoju zem z mojej ruky vyprostili? Bude vari môcť⁹ Hospodin z mojej ruky vyprostiť Jerúsalem? (36)No²⁵ ľud, tí zachovali mlčanie a neodvetili mu slovom⁷⁴⁵, lebo kráľov rozkaz, to²³ bol výrok: Nesmiete⁹ mu odpovedať.

(37)I vstúpil Eljákim, syn Chilkijahu⁷⁴⁶, ktorý bol nad domom⁴⁵⁹, a Ševná, pisár⁵⁵⁷, a Jóach, syn Ásáfa, zapisovateľ⁷²⁹, k Chizkijáhúovi s roztrhnutými rúchami⁷⁴⁷ a oznámili¹⁷² mu slová rav-šákéa⁷²⁵.

19 To²⁵ ako kráľ Chizkijáhú počul⁶⁰, stalo sa³⁴³, že²⁵ roztrhol svoje rúcha a odial⁷⁴⁸ sa vrecovinou a vstúpil v dom Hospodina; (2)a poslal Eljákira, ktorý bol nad domom⁴⁵⁹, a Ševnu, pisára⁵⁵⁷, a starších z kňazov, odiatych⁷⁴⁸ vrecovinou⁷³⁹, k Isajovi⁷⁴⁹, prorokovi, synovi Ámóca, (3)aby k nemu povedali: Takto povedal Chizkijáhú: Tento deň je deň úzkosti⁷⁵⁰ a pokarhania⁷⁵¹ a pohany⁷⁵², lebo deti³⁸⁹ dospeli⁷⁵³ až k otvoru⁷⁵⁴, ale k pôrodu niet

sily. (4) Azda Hospodin, tvoj Boh, počúval všetky slová rav-šákéa⁷²⁵, ktorého poslal kráľ Aššúra^{107 634}, jeho pán, tupiť živého Boha, a vykoná trest za slová⁷⁵⁵, ktoré Hospodin, tvoj Boh, počul. Kiež teda²⁷ vznesies^{28 81} modlitbu za zvyšok, ktorý¹⁰¹ tu ešte je⁷⁵⁶.

(5) I prišli služobníci kráľa Chizkijáhú a k Isajovi (6) a Isajá im povedal: Takto musíte⁹ povedať k svojmu pánovi: Takto povedal Hospodin: Nech nepocituješ²⁸ bázeň⁴¹ z príčiny⁶⁶⁵ slov, ktoré si počul, ktorými sa mi sluhovia⁹⁵ kráľa Aššúra^{107 634} rúhali^{51 757}. (7) Hľa, ja – chystám sa v neho dať⁵² hnutie mysle⁷⁵⁸, lebo počuje zvest⁷⁵⁹ a vráti sa do svojej zeme, a v jeho zemi mu chcem⁹ dať padnúť mečom.

(8) A rav-šáké⁷²⁵ sa vrátil a zastihol²¹¹ kráľa Aššúra^{107 634} bojujúceho¹¹⁵ proti Livne; bol totiž počul, že od Láchiše odtiahol¹⁶⁶.

(9) A počul výrok o Tirhákovi, kráľovi Kúša⁷⁶⁰: Hľa, vytiahol⁴⁸ bojovať¹¹⁵ s tebou. A zasa³¹ k Chizkijáhúovi poslal poslov⁶ s odkazom²⁷⁷: (10) Takto k Chizkijáhúovi, kráľovi Júdu, budete²⁸ vraviť, výrokom: Nech ťa tvoj Boh, v ktorého ty dôveruješ, neklame²⁸ výrokom: Jerúsalem nesmie⁹ byť vydaný v ruku kráľa Aššúra^{107 634}! (11) Hľa, ty si počul, čo králi Aššúra^{107 634} vykonali všetkým zemiam³²⁹, spravením ich odovzdanými^{761 762}, a ty by si mal⁹ byť vyprostený? (12) Či bohovia národov, ktoré moji otcovia vyhubili³⁹⁸, ich vyprostili – Gózána a Chárána a Recefa a deti³⁸⁹ Edena, ktoré boli v Telassári? (13) Kde je kráľ Chamátha a kráľ Arpáda a kráľ mesta⁴² Sefarvajím, Hény a Ivyv?

(14) I vzal Chizkijáhú listy z ruky poslov⁶ a prečítal ich a vystúpil¹² v dom Hospodina a rozprestrel to²³ Chizkijáhú pred tvár Hospodina; (15) a dal sa Chizkijáhú pred tvárou Hospodina modliť a povedal: Hospodine, Bože Izráela, sídliači medzi kerúbmi⁷⁶³, ty si ON⁷⁶⁴, Boh, ty samotný⁴⁷⁹, všetkých kráľovstiev⁴² zeme; ty si zriadil¹⁰⁵ nebesá aj zem. (16) Nachýl⁷⁶⁵, Hospodine, svoje ucho a počuj, otvor, Hospodine, svoje oči a pozri, áno²⁵, počuj slová Sanchéríva, čo poslal na tupenie živého Boha. (17) Popravde, Hospodine, potreli králi Aššúra^{107 634} tie národy a ich zem (18) a ich bohov dali v oheň, lebo oni ne-

boli bohovia, lež dielo rúk človeka, drevo a kameň, takže²⁵ ich zničili. (19) Teraz nás teda²⁷, Hospodine, náš Bože, vyslobod⁷⁵⁸! prosím³⁷, z jeho ruky, nech²⁵ vedia všetky kráľovstvá zeme, že ty, Hospodine, samotný⁴⁷⁹ si Boh.

(20) A Isajá, syn Ámóca, Chizkijáhúovi odkázal¹¹³ výrokom: Takto povedal Hospodin, Boh Izráela: Počul som, keď si sa ku mne modlil⁵¹ ohľadne Sanchéríva, kráľa Aššúra^{107 634}; (21) toto je slovo, ktoré Hospodin proti nemu vyslovil:

Pohrdá⁵¹ tebou⁷⁶⁶, vysmieva⁵¹ sa ti panenská⁷⁶⁷ dcéra⁷⁶⁸ Cijjóna, hlavou za tebou potriasá⁵¹ dcéra Jerúsalema.

(22) Koho si potupil a komu si sa dal rúhať⁷⁵⁸ a proti komu si povýšil hlas? Áno²⁵, vysoko si povzniesol⁸¹ svoje oči proti⁷⁶⁹ Svätému Izráela!

(23) Skrze⁴⁵⁵ svojich poslov⁶ si potupil Pána a povedal si:

V množstve⁷⁰ svojich vozov^{69 74} ja vystúpim^{12 771} do výšky vrchov, kútovej⁷⁷² Levánóna⁶⁰⁴, a budem stínať⁴⁴⁴ vysokost jeho cédrov, výbornosť^{138 139} jeho cyprusov a vstupovať v útulok⁷⁷³ jeho okraja³⁴⁸, v les jeho sadu.

(24) Ja vykopem⁷⁷¹ a dám sa piť⁷⁷¹ cudzie⁷⁷⁴ vody a chodidlom²¹⁴ svojich kročají budem vysušovať všetky kanále⁷⁷⁵ Egypta.

(25) Či si nepočul, že som to²³ spôsobil¹⁰⁵ v dalekej minulosti⁷⁷⁶, v dobe od dní pradávna že²⁵ som to²³ zosnoval⁷⁷⁷?

Teraz som to²³ uskutočnil⁷⁷⁸, i smel si⁹ vzniknúť^{343 779} na vyvracanie⁷⁸⁰ opevnených¹³⁷ miest⁷⁸¹ na pusté hromady;

(26) a ich obyvatelia, krátky na rukách^{74 189 782}, sa zdesili⁷⁸³ a boli zmätení^{85 784},

stali sa³⁴³ poľným býlím^{219 785}, áno²⁵, zeleňou mladého porastu⁷⁸⁶, trávou strieň, a to snetivou pred vzídením^{213 787}.

(27) No²⁵ poznám⁵¹ tvoje sadanie a tvoje vychádzanie⁴⁸ aj tvoje vstupovanie⁵¹⁸, aj tvoje zúrenie voči mne,

(28)pretože tvoje zúrenie voči mne
a tvoja spupnosť⁷⁸⁸ vystúpila¹² v moje
uši;

i budem vkladat⁹⁰ v tvoje nozdry svoj
hák⁷⁸⁹ a v tvoje pery svoju uzdu
a cestou, ktorou si prišiel, ťa povediem
späť¹⁰⁸.

(29)A tebe⁷⁹⁰ bude znamením toto:
Jedenie tohto roku – samorastlé⁷⁹¹, aj
v druhom roku samo vzišlé⁷⁹²,
no²⁵ v treťom roku sejte a žniete ich ovocie.
vysadzujte a jedzte ich ovocie.

(30)A ušetrené⁷⁹³ domu Júdu, jeho
zvyšok, opäť zapustí^{324 794} koreň
nadol a vytvorí¹⁰⁵ ovocie nahor,

(31)lebo z Jerúsálema bude
vychádzať⁴⁸ zvyšok, áno²⁵, z vrchu
Cijjón ušetrené⁷⁹³.

Horlivosť Hospodina⁷⁹⁵ bude môcť⁹
toto vykonať.

(32)Preto Hospodin takto povedal
o kráľovi Aššúra^{107 634}:

Nebude môcť⁹ vstúpiť do tohto mesta
ani tam vstreliť šíp ani mu nastaviť
štít ani proti nemu navšíť⁷⁹⁶ násyp.

(33)Cestou, ktorou prichádzal, sa
bude²⁸ vracat' a nebude môcť⁹ do
tohto mesta vstúpiť, – vyhlásené⁴⁴⁵
Hospodinom –

(34)lebo²⁵ chcem⁹ na toto mesto
prestrieť svoju ochranu⁷⁹⁷ na jeho
vyslobodenie⁵⁸¹, vzhľadom na seba
a vzhľadom na Dávida, svojho
nevoľníka.

(35)A v onej noci sa stalo³⁴³, že²⁵ vyšiel⁴⁸
anjel⁶ Hospodina a v tábore¹²⁰ Aššúra⁶³⁴
pobil⁵⁷ stoosemdesiatapäťtisíc; a keď za
rána zavčasú vstali, hľa⁴⁶, oni všetci⁴¹¹ –
mŕtvolý⁷⁹⁸! Mŕtvi! (36)A Sanchériv, kráľ
Aššúra^{107 634}, nastúpil cestu¹⁶⁶ a pobral sa
a vrátil sa, i usídlil sa v Nínivé. (37)A keď
sa on klaňal v dome Nisrócha, svojho
boha, stalo sa^{16 343}, že²⁵ ho Adrammelech
a Šareacer⁷⁹⁹ skolili⁵⁷ mečom; a oni ušli
v zem Arárát. A kraľovania sa miesto
neho ujal Ěsar-chaddón, jeho syn.

20 V oných dňoch Chizkijáhú na
smrť ochorel; i prišiel k nemu
Isajá, syn Amóca, prorok, a povedal k ne-
mu: Takto povedal Hospodin: Prikáž
o svojom dome, lebo ty umieraš a ne-
budeš žiť. (2)I obrátil svoju tvár k stene

a dal sa k Hospodinovi modliť výrokom:
(3)Ach, Hospodine, pripomeň si, pro-
sím³⁷, že som pred tvou tvárou cho-
dieval⁵¹ v pravde⁸⁰⁰ a s nerozdelným⁸⁰¹
srdcom a robil⁵¹ som, čo *bolo*¹⁰¹ dobré
v tvých očiach. A rozplakal sa Chizkijá-
hú veľkým plačom. (4)A Isajá nebol
vyšiel⁴⁸ do prostredného⁸⁰² mesta⁸⁰³, keď²⁵
sa k nemu dostalo³⁴³ slovo Hospodina
výrokom: (5)Vráť sa, nech²⁵ môžeš⁹ po-
vedať k Chizkijáhúovi, panovníkovi⁸⁰⁴
môjho ľudu: Takto povedal Hospodin,
Boh Dávida, tvojho otca: Počul som tvoju
modlitbu, uvidel som tvoje slzy; hľa, ja,
– dávam ti uzdravenie⁸⁰⁵, v tretí deň bu-
deš môcť⁹ vystúpiť¹² v dom Hospodina;
(6)a k tvojim dňom chcem⁹ pridať³²⁴ päť-
násť rokov a vyprostiť ťa, aj toto mesto,
z dlane²¹⁴ kráľa Aššúra^{107 634} a prestrieť nad
týmto mestom svoju ochranu⁷⁹⁷, vzhľa-
dom na seba a vzhľadom na Dávida,
svojho nevoľníka. (7)A Isajá povedal:
Vezmite hruď sušených fig. I vzali a pri-
ložili⁹⁰ na vred⁸⁰⁶, i zotavil sa³⁸¹.

(8)A Chizkijáhú povedal k Isajovi: Čo
bude znamením, že mi Hospodin chce⁹
dať uzdravenie⁸⁰⁵ a že v tretí deň vystú-
pim¹² v dom Hospodina? (9)A Isajá pove-
dal: Znamením z blízkosti⁶⁷ Hospodina,
že Hospodin chce⁹ uskutočniť¹⁰⁵ slovo,
ktoré vyslovil⁸⁰⁷, ti bude toto: Či chceš, nech
tieň o desať stupňov pokročí, či sa má⁹
o desať stupňov vrátiť? (10)A Chizkijáhú
povedal: Tieňu by sa stalo maličkostou¹³⁶
o desať stupňov sa pretiahnuť^{765 808}; nie,
lež¹³ sa má⁹ tieň o desať stupňov pospiatky
vrátiť. (11)I dal sa Isajá, prorok, volať
k Hospodinovi¹⁶⁸ a on vrátil tieň po stup-
ňoch, na ktoré bol po schodoch⁸⁰⁹ Acháza
zostúpil, o desať stupňov pospiatky.

(12)A v onej dobe poslal Beródach⁸¹⁰
Baleádán, syn Baleádána, kráľ Bávla^{107 699},
k Chizkijáhúovi listy a dar³⁸⁰; bol to-
tiž počul, že Chizkijáhú bol⁵¹ chorý.
(13)A Chizkijáhú ich⁸¹¹ vypočul^{812 813}
a ukázal im⁸¹¹ všetok dom svojich von-
ných korenín⁸¹⁴, striebro a zlato a vonné
látky a cenný⁹³⁷ olej a dom svojich zbrojí¹⁷⁹
a všetko, čo sa našlo v jeho pokladni-
ciach^{572 573}, nevyskytlo sa³⁴³ nič²²⁶, čo by
im⁸¹¹ Chizkijáhú v svojom dome a vo všet-
kej svojej ríši⁸¹⁵ nebol ukázal. (14)Tu²⁵ ku

kráľovi Chizkijjáhúovi prišiel Isajá, prorok, a povedal k nemu: Čo povedali títo muži a odkiaľ k tebe prišli? A Chizkijjáhú povedal: Prišli z ďalekej zeme, z Bávela¹⁰⁷. (15) I povedal: Čo v tvojom dome uvideli? A Chizkijjáhú povedal: Uvideli všetko, čo v mojom dome je, nevyskytlo sa³⁴³ v mojich pokladniciach^{572 573} nič²²⁶, čo by som im nebol ukázal. (16) A Isajá k Chizkijjáhúovi povedal: Počuj slovo Hospodina: (17) Hľa, prichádzajú dni, keď²⁵ všetko, čo je v tvojom dome a čo po tento deň nahromadili tvoji otcovia, bude odnesené do Bávela¹⁰⁷, pozostávať nebude nič²²⁶, povedal Hospodin; (18) a z tvojich synov, ktorí budú z teba pochádzať⁴⁸, ktorých máš⁹ splodiť, budú brat, i stanú sa³⁴³ v paláci⁷²⁰ kráľa Bávela¹⁰⁷ komorníkmi³⁷⁷. (19) A Chizkijjáhú k Isajovi povedal: Dobré je slovo Hospodina, ktoré si vyslovil. A povedal: Či nie, ak v mojich dňoch bude trvať³⁴³ pokoj a pravda⁸⁰⁷?

(20) A ostatné veci⁴⁴ Chizkijjáhúa a všetko jeho hrdinstvo⁴⁹⁷, a ako zriadil¹⁰⁵ vodnú nádrž⁷²⁷ a struhu⁷²⁶ a zaviedol vodu do mesta, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (21) I lahol Chizkijjáhú so svojimi otcami a kralovania sa miesto neho ujal Menašše, jeho syn.

21 Pri začatí svojho kralovania³⁹⁵ bol Menašše vo veku³⁹⁶ dvanástich rokov a kraloval⁵¹ v Jerúsáleme päťdesiat a päť rokov, a meno jeho matky Chefcíbáh. (2) A dal sa robiť, čo *bolo*¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, podľa ošklivosti⁶⁴¹ národov, ktoré Hospodin pred tvárou³⁹ synov Isráela vypudil⁶⁴², (3) a zasa³¹ vybudoval výšiny⁵⁴³, ktoré jeho otec Chizkijjáhú zničil, a nastavil⁸¹⁶ oltárov Baalovi¹⁰⁴ a zriadil¹⁰⁵ ašéru^{583 584} podľa *toho*, čo robil⁵¹ Acheáv, kráľ Isráela, a dal sa klaňať všetkému zástupu¹²⁶ nebies a slúžiť⁴⁷² im, (4) a oltáre zbudoval v dome Hospodina, o ktorom²⁵⁹ Hospodin povedal: V Jerúsáleme chcem⁹ položiť⁹⁰ svoje meno. (5) A v dvoch nádviach⁸¹⁷ domu Hospodina nabudoval oltárov všetkému zástupu¹²⁶ nebies (6) a svojho syna previedol ohňom⁶⁴⁰ a zaoberal sa⁵¹ predpovedaním⁸¹⁸ a hádačstvom⁶⁹⁰ a zadovažoval^{51 105} vyvolávačov⁷⁴ duchov⁸¹⁹ a jasnovidcov;

prekonával sa⁵¹ v konani⁸²⁰ toho, čo *bolo*¹⁰¹ v očiach Hospodina zlé, na dráždenie⁶⁷⁹ ho. (7) A sochu⁷⁰⁷ Ašéry⁵⁸⁴, ktorú zhotoval¹⁰⁵, umiestnil⁹⁰ v dome, o ktorom²⁵⁹ Hospodin k Dávidovi a k Šalamúnovi, jeho synovi, povedal: V tomto dome a v Jerúsáleme, ktorý som zo všetkých kmeňov⁶⁹¹ Isráela vyvolil¹³⁸, chcem⁹ navždy²⁹¹ položiť⁹⁰ svoje meno (8) a nebudem naďalej dopúšťať³²⁴ potulovanie sa⁸²¹ nohy Isráela z pôdy²⁶², ktorú som dal ich otcom, len ak budú dbať⁴²⁷ o konanie podľa všetkého, čo som im rozkázal, a podľa zákona⁴⁹⁵, ktorý im rozkázal môj nevoľník Mojžiš. (9) Ale neposlúchli a Menašše ich primäl blúdiť na konanie *viac* zla od národov, ktoré Hospodin pred tvárou³⁹ synov Isráela vypudil⁶⁴².

(10) A Hospodin sa skrze⁴⁵⁵ svojich nevoľníkov, prorokov, dal hovoriť výrokom: (11) Pretože sa Menašše, kráľ Júdu, dal robiť tieto ošklivosti⁶⁴¹, zlo *väčšie* od všetkého, čo robili Emóriovia²⁷¹, ktorí *boli* pred ním²¹³, a aj Júdu svojimi zahnojenosťami⁶⁸⁰ zviedol k hrešeniu, (12) preto takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Hľa, ja sa chystám na Jerúsalem priviesť⁵² nešťastie³³⁶, o ktorom ktokolvek⁴⁷⁵ bude počuť⁴⁸²², budú znieť obe jeho uši; (13) áno²⁵, natiahnem^{766 809} na Jerúsalem šnúru Šómrónu a olovnicu domu⁸²³ Acheáva a vytriem⁸²⁴ Jerúsalem, ako sa vytiera^{334 824} miska – vytrie sa^{334 824} a preklopí sa^{334 825} dnom nahor⁸²⁶; (14) áno²⁵, chcem⁹ zamietnuť⁸²⁷ zvyšok svojho dedičstva⁸²⁸ a vydať ich v ruku ich nepriateľov, i dostanú sa³⁴³ všetkým svojim nepriateľom za korisť a na olupovanie, (15) pretože sa dali robiť, čo *bolo*¹⁰¹ zlé v mojich očiach, a zotrvali³⁴³ dráždiač^{679 829} ma odo dňa, keď som ich otcov vyviedol⁴⁸ z Egypta, až po tento deň.

(16) A Menašše tiež prelial veľmi veľa nevinnej⁸³⁰ krvi, až *ňou* naplnil Jerúsalem od jedného konca k druhému⁴⁷⁷, okrem⁸³¹ jeho hriechu, ktorým Júdu zviedol k hrešeniu, k robeniu toho, čo *bolo* v očiach Hospodina zlé.

(17) A ostatné veci⁴⁴ Menašše a všetko, čo vykonal, a jeho hriech, ktorým zhešil, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (18) I lahol Menašše

so svojimi otcami a bol pochovaný v záhrade svojho domu, v záhrade Uzzu, a kraľovania sa miesto neho ujal Ámón, jeho syn.

(19) Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ *bol* Ámón vo veku³⁹⁶ dvadsiatich a dvoch rokov a dva roky kraľoval⁵¹ v Jerúsaleme, a meno jeho matky Mešullemeth, dcéra Chárúca z Jotvy. (20) A dal sa robiť, čo *bolo*¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, podľa *toho*, čo robil⁵¹ Menašše, jeho otec, (21) a chodiť všetkou cestou, ktorou chodil⁵¹ jeho otec, a slúžiť⁴⁷² zahnojenostiam⁶⁸⁰, ktorým slúžil⁵¹ jeho otec, a klaňať sa im, (22) a opustil Hospodina, Boha svojich otcov, a nechodil⁵¹ cestou Hospodina. (23) A služobníci Ámóna sa proti nemu sprisahali a usmrtili kráľa v jeho dome. (24) A ľud zeme pobil⁵⁷ všetkých, ktorí¹⁰¹ sa proti kráľovi Ámónovi sprisahali, a v kraľovanie miesto neho uviedli⁴⁰⁰, ľud zeme, Jóšijjáhu, jeho syna.

(25) A ostatné veci⁴⁴ Ámóna, čo vykonal, – či nie *sú* ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (26) I pochovali ho v jeho hrobe v záhrade Uzzu a kraľovania sa miesto neho ujal Jóšijjáhu, jeho syn.

22 Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ *bol* Jóšijjáhu vo veku³⁹⁶ ôsmich rokov a tridsať a jeden rok kraľoval⁵¹ v Jerúsaleme, a meno jeho matky Jedídá, dcéra Adáju z Bockathu. (2) A dal sa robiť, čo *bolo*¹⁰¹ správne⁴⁵⁸ v očiach Hospodina, a chodiť všetkou cestou Dávida, svojho otca, a neodvrátil sa¹⁰² vpravo ani vľavo.

(3) A v osemnástom roku kráľa Jóšijjáhu⁴² sa stalo³⁴³, že kráľ poslal Šáfána, syna Acaljáhu, syna Mešullama, pisára⁵⁵⁷, v dom Hospodina s výrokom: (4) Vystúp¹² k Chilkiájúvi, veľkňazovi⁵⁵⁸, nech²⁵ zhŕňa⁸³² peniaze²⁹⁰, ktoré *boli*¹⁰¹ vnesené v dom Hospodina, ktoré od ľudu⁶⁷ zozbierali⁸³³ strážcovia⁴²⁷ prahu, (5) a dáva ich na ruku vykonávajúcich činnosť⁵⁶², ktorí *sú*¹⁰¹ poverení starostlivosťou³⁶⁹ vo veci domu⁸³⁴ Hospodina, nech²⁵ ich dajú vykonávajúcim činnosť⁵⁶², ktorá *je*⁸³⁵ v dome Hospodina, na opravovanie⁵⁵¹ trhlín⁷⁴ 552 domu, (6) tesárom⁵⁶³ a budovateľom a murárom a na nákup drev a tesaných kameňov⁵⁶⁵ na opravovanie⁵⁵¹ domu. (7) Ale peniaze²⁹⁰,

ktoré *boli*¹⁰¹ dávané na ich ruku, neboli s nimi zúčtované, lebo oni konali spoločlivo⁵⁶⁸.

(8) A Chilkiájáhu, veľkňaz⁵⁵⁸, povedal k Šáfánovi, pisárovi⁵⁵⁷: Našiel som v dome Hospodina knihu zákona⁴⁹⁵. A Chilkiájáhu Šáfánovi dal tú knihu; ten²⁵ sa dal ju čítať. (9) I vstúpil Šáfán, pisár⁵⁵⁷, ku kráľovi a odvetil⁸³⁶ kráľovi slovom⁸³⁷ a povedal: Tvoji nevoľníci vysypali peniaze²⁹⁰, ktoré¹⁰¹ sa našli v dome, a dali ich na ruku vykonávajúcich činnosť⁵⁶², ktorí *sú*¹⁰¹ poverení starostlivosťou o³⁶⁹ dom Hospodina. (10) A Šáfán, pisár⁵⁵⁷, podal kráľovi správu⁷² výrokom: Chilkiájáhu, kňaz, mi dal knihu. A Šáfán sa dal pred tvárou kráľa ju čítať. (11) A za kráľovho počutia slov tej knihy zákona⁴⁹⁵ sa stalo³⁴³, že²⁵ roztrhol svoje rúcha; (12) a rozkázal kráľ Chilkiájovi, kňazovi, a Achikámovi, synovi Šáfána, a Achbórovi, synovi Mícháju, a Šáfánovi, pisárovi⁵⁵⁷, a Asájovi, služobníkovi kráľa, výrokom: (13) Chodte, dopytajte sa⁷ Hospodina⁶⁰², pre mňa a pre ľud, áno²⁵, pre celého Júdu, na slová tejto knihy, ktorá¹⁰¹ sa našla, lebo veľké *je* popudenie Hospodina, ktoré *je*⁵¹ zapálené proti nám, pretože naši otcovia neposlúchli na⁷¹⁵ 838 slová tejto knihy ohľadne konania podľa všetkého, čo *je*¹⁰¹ na nej⁴⁵ napísané. (14) Odišiel teda²⁷ Chilkiájáhu, kňaz, a Achikám a Achbór a Šáfán a Asájá k Chulde, prorokyni, žene Šalluma, syna Tikvu, syna Charchása, opatrovníka⁴²⁷ rúch, ktorá⁶¹⁴ bývala v Jerúsaleme, v druhej štvrti⁸³⁹, a prehovorili k nej.

(15) I povedala k nim: Takto povedal Hospodin, Boh Izráela: Povedzte mužovi, ktorý vás ku mne poslal: (16) Takto povedal Hospodin: Hľa, ja, chystám sa do tohto miesta²⁵⁶ a na jeho obyvateľov privedie³² nešťastie³³⁶, všetky slová tej knihy, ktorú kráľ Júdu prečítal, (17) za to, že ma opustili a dali sa vykiadať⁵⁴⁴ iným³² bohom za účelom dráždenia⁶⁷⁹ ma všetkými výrobkami⁸⁴⁰ svojich rúk, takže²⁵ *je*⁵¹ zapálené moje popudenie proti tomuto miestu²⁵⁶ a nebude hasnúť. (18) Ale ku kráľovi Júdu, ktorý¹⁰¹ vás poslal dopytať sa⁷ Hospodina⁶⁰², takto k nemu musíte⁹ povedať: Takto povedal Hospodin, Boh Izráela: Slová, ktoré si počul – (19) pretože

tvoje srdce je mäkké a pokoril si sa pred tvárou³⁹ Hospodina pri svojom počutí *toho*, čo som o tomto mieste²⁵⁶ a o jeho obyvateľoch⁸⁴¹ prehovoril, že sa stanú^{248 343} spúšťou^{534 842} a zlorečením⁵³⁴, a roztrhol si svoje rúcha a pred mojou tvárou si sa rozplakal, áno²⁵, aj ja som počul – vyhlásené⁴⁴⁵ Hospodinom; (20) preto, hľa, ja, chystám sa pripojiť^{52 834} ťa k tvojim otcom, takže²⁵ budeš v pokoji priložený^{834 843} k svojim hrobom a tvoje oči nebudú hľadiť na všetko nešťastie²³⁶, ktoré sa ja chystám priviesť⁵² na toto miesto²⁵⁶. I priniesli odtadiaľ⁸⁴⁴ slovo⁸⁴⁵ kráľovi.

23 A kráľ poslal, i zhromaždili⁸³³ k nemu všetkých starších Júdu a Jerúsáléma (2) a kráľ vystúpil¹² v dom Hospodina a s ním všetci muži Júdu a všetci obyvatelia Jerúsáléma a kňazi a proroci a všetok ľud, totiž⁸⁴⁶ od malého až po veľkého, a dal sa^{224 436} v ich uši čítať všetky slová tej knihy zmluvy, ktorá *bola*¹⁰¹ nájdená v dome Hospodina. (3) A kráľ zastal pred stĺpmo⁵²⁵ a pred tvárou Hospodina uzavrel zmluvu⁵⁰⁷ o chodení za Hospodinom a o zachovávaní⁴²⁷ jeho rozkazov a jeho svedectiev a jeho ustanovení¹⁶⁷⁶ celým srdcom a celou dušou, o dodržiavaní⁸⁴⁷ slov tejto zmluvy, ktoré *boli*¹⁰¹ napísané na tejto knihe⁴⁵. A všetok ľud vstúpil⁸⁴⁸ v túto zmluvu.

(4) A kráľ rozkázal Chiljijáhúovi, veľkňazovi⁵⁵⁸, a kňazom druhého radu⁸³⁹ a strážcom⁴²⁷ prahu vyniesť⁴⁸ z chrámu⁷²⁰ Hospodina všetky predmety¹⁷⁹, ktoré *boli*¹⁰¹ zhotovené¹¹⁰⁵ pre Baala^{61 104} a pre Ašéru^{61 821} a pre všetok zástup^{61 126} nebies, a zvonku voči Jerúsálemu⁸⁴⁹ na nivách⁸⁵⁰ Kidróna ich spálil⁴⁸⁶ a ich popol odniesol⁸¹ v Bét-Él. (5) A zosadil⁸⁵¹ kňazíkov⁸⁵², ktorých králi Júdu uviedli³⁷⁶, aby vykiadali⁵⁴⁴ na výšinách⁵⁴³ v mestách Júdu a v okolí⁸⁵³ Jerúsáléma, a vykiadzačov⁵⁴⁴ Baalovi¹⁰⁴ a slnku a mesiacu a súhvezdiám⁸⁵⁴ a všetkému zástupu¹²⁶ nebies; (6) a z domu Hospodina vyniesol⁴⁸ Ašéru^{584 821} zvonku voči Jerúsálemu⁸⁵⁰ do doliny¹³⁰ Kidróna a v doline¹³⁰ Kidróna ju spálil⁴⁸⁶ a rozmelnil⁸⁵⁵ na prach⁵⁸⁷ a prach⁵⁸⁷ rozhádzal na pohrebisko⁸⁵⁶ detí³⁸⁹ ľudu⁸⁵⁷. (7) A pováľal⁴⁸⁷ domy chrámových smilníkov⁸⁵⁸, ktoré *boli* v dome Hospodina, kde ženy

tkali⁸⁵⁹ stany⁸⁶⁰ Ašére⁸²¹, (8) a priviedol všetkých kňazov z miest⁷⁸² Júdu a znečistil⁸⁶¹ výšiny⁵⁴³, kde kňazi vykiadali^{51 544}, od Gevy po Beér-ševu, a pováľal⁴⁸⁷ výšiny^{543 862} brán, ktoré *boli* pri vchode¹⁹⁷ do brány Jehóšuu, predstaveného²⁴ mesta, ktoré *boli* naľavo každému¹⁵⁸ v bránu mesta *vchádzajúcemu*. (9) (Ale kňazi výšin⁵⁴³ nevystupovali¹² k oltáru Hospodina v Jerúsáléme, lež *iba* vprostred svojich bratov jedli⁵¹ nekvasené *chleby*.) (10) A znečistil¹⁸⁶² Tófeth, ktoré *je* v prievre⁸⁴ synov⁸⁶³ Hinóna, znemožniť komukoľvek¹⁵⁸ prevádzať svojho syna alebo svoju dcéru ohňom Mólechovi⁴⁰; (11) a odpratal¹⁸⁵² kone, ktoré králi Júdu pre slnko^{61 864} umiestnili³⁷⁶ pri vstupe do domu Hospodina do siene^{865 866} Nathan-melecha, komorníka³⁷⁷, ktorá *bola*⁸⁶⁷ v Parvárim⁸⁶⁸, a vozidlá²⁷⁶ slnka⁸⁶⁵ spálil ohňom⁴⁸⁶. (12) A oltáre, ktoré *boli* na streche vrchnej izby Acháza, ktoré zriadili¹⁰⁵ králi Júdu, a oltáre, ktoré zriadil¹⁰⁵ Menaššé v dvoch nádvoiriach⁸¹⁸ domu Hospodina, kráľ pováľal⁴⁸⁷, i poponáhlal sa⁸⁶⁹ odtadiaľ a nahádzal ich prach⁵⁸⁷ do potoka¹³⁰ Kidrón. (13) A znečistil⁸⁶² kráľ výšiny⁵⁴³, ktoré *boli* pred Jerúsálemom⁸⁷⁰, ktoré *boli* sprava voči vrchu skazenosti⁸⁷¹, ktoré Šalamún, kráľ Izráela, zbudoval Aštóreth⁸⁷², hnusobe⁸⁷³ Cidóním¹¹, a Kemóšovi, hnusobe⁸⁷⁴ Móáva, a Milkómovi, ošklivosti⁶⁴¹ detí³⁸⁹ Ammóna, (14) a roztrieštil stĺpy¹⁰³ a povytínal⁴¹⁴ ašéry⁵⁸³ a ich miesta²⁵⁶ naplnil kostami ľudí⁸⁷⁴.

(15) A aj oltár, ktorý *bol* v Bét-Éli, výšinu⁵⁴³, ktorú zriadil¹⁰⁵ Jároveám, syn Neváta, ktorou zviadol Izráela k hrešeni, aj onen oltár a tú výšinu^{543 863} zvalal⁴⁸⁷, i spálil⁴⁸⁶ a na prach⁵⁸⁷ rozmelnil⁸⁵⁶ tú výšinu^{543 863}, a ašéru^{583 584} spálil^{486 875}. (16) A keď sa Jóšijáhú obzrel¹⁹⁸, uvidel¹⁶ hroby, ktoré *tam boli*, na tom vrchu, i poslal a dal priniesť^{488 505} z tých hrobov kosti; tie²⁵ na tom oltári spálil⁴⁸⁶, takže²⁵ ho znečistil⁸⁶² podľa slova Hospodina, ktoré vyhlásil⁸⁷⁶ Boží muž, keď vyhlásil⁸⁷⁶ tieto veci. (17) A povedal: Čo tento náhrobok, ktorý ja vidím? A muži mesta k nemu povedali: Hrob Božieho muža, ktorý prišiel z Júdu a vyhlásil⁸⁷⁶ tieto veci, ktoré si na oltári⁸⁷⁷ v Bét-Éli⁸⁷⁸ spravil. (18) I povedal: Dožičte mu spočin⁷⁹, nech nikto²¹⁰

nehýbe²⁸ jeho kosťami. Jeho kosti teda²⁷ ušetrili⁸⁷⁹, s kosťami proroka, ktorý prišiel zo Šomrónu.

(19)A Jósijjáhú odstránil¹⁰² aj všetky domy výšin⁵⁴³, ktoré boli v mestách Šomrónu, ktoré králi Isráela na dráždenie⁶⁷⁹ zriadili, a zaobišiel¹⁰⁵ s nimi³²⁹ podľa všetkých skutkov⁸⁴¹, ktoré uskutočnil^{105 880} v Bét-Éli, (20)a všetkých kňazov výšin⁵⁴³, ktorí tam boli, na tých oltároch pozabíjal⁸⁸¹ a spálil⁴⁸⁶ na nich kosti ľudí⁸⁷⁵. A vrátil sa v Jerúsalem.

(21)A všetkému ľudu kráľ rozkázal výrok: Usporiadajte¹⁰⁵ Minutie Hospodinovi⁸⁸², ako je napísané na tejto knihe⁴⁵ zmluvy. (22)Nebolo totiž usporiadané¹⁰⁵ takéto⁸⁸³ Minutie⁸⁸² od dní sudcov⁸⁸⁴, ktorí súdili⁸⁸⁵ Isráela, ani za všetkých dní kráľov Isráela a kráľov Júdu, (23)jedine v osemnástom roku kráľa Jósijjáhúa⁴² bolo toto Minutie⁸⁸³ v Jerúsaleme usporiadané¹⁰⁵.

(24)A aj vyvolávačov duchov⁸¹⁹ a jasnovidcov a bôžikov⁸⁸⁵ a zahnojenosti⁶⁸⁰ a všetky hnusoby⁸⁷⁴, ktoré bolo⁵¹ vidieť v zemi Júdu a v Jerúsaleme, Jósijjáhú povymetal⁸⁸⁶ za účelom dodržania⁸⁴⁸ slov zákona, ktoré boli¹⁰¹ napísané na knihe⁴⁵, ktorú Chilkijjáhú, kňaz, našiel v dome Hospodina. (25)A pred ním²¹³ sa nevyskytoval³⁴³ jemu podobný⁷¹¹ kráľ, ktorý by sa bol vrátil k Hospodinovi celým svojím srdcom a celou svojou dušou a celou svojou silou⁸⁸⁷ podľa všetkého zákona⁴⁹⁵ Mojžiša, a nepovstal jemu podobný⁷¹¹ po ňom. (26)Ale Hospodin sa neodvrátil od blku⁸⁸⁸ svojho veľkého hnevu, ktorým jeho hnev vzbĺkol¹⁵⁷⁷ proti Júdovi za všetko dráždenie⁶⁷⁹, ktorým ho dráždil^{51 679} Menaššé, (27)takže²⁵ Hospodin povedal: Aj Júdu budem odstraňovať¹⁰² z prítomnosti svojej tváre¹⁶⁷ podľa toho, ako som odstránil¹⁰² Isráela, a zavrhnem toto mesto, ktoré som vyvolil¹³⁸, Jerúsalem, a dom, o ktorom²⁵⁹ som povedal: Tam bude moje meno.

(28)A ostatné veci⁴⁴ Jósijjáhúa a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu?

(29)V jeho dňoch faraón Nechó, kráľ Egypta, vystúpil¹² k rieke Peráth⁸⁸⁹ proti kráľovi Aššúra^{107 634} a kráľ Jósijjáhú mu vyšiel v ústrety; a keď ho v Megidde uvidel^{60 224 890}, usmrtil^{224 890} ho. (30)A jeho

služobníci ho mŕtveho⁸⁹¹ z Megidda odviezli a dopravili ho do Jerúsalema a pochovali ho v jeho hrobe; a ľud zeme vzal Jehóacháza, syna Jósijjáhúa, a pomazali ho a uviedli ho v kráľovanie⁴⁰⁰ miesto jeho otca.

(31)Pri začatí svojho kráľovania³⁹⁵ bol Jehóacház vo veku³⁹⁶ dvadsiatich a troch rokov a kráľoval⁵¹ v Jerúsaleme tri mesiace; a meno jeho matky Chamútal, dcéra Jeremju⁸⁹² z Livny. (32)A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robili⁵¹ jeho otcovia; (33)a faraón Nechó ho v Rivle v zemi Chamáth uväznil⁶⁷¹, aby nekráľoval⁸⁹³, a na zem uvalil³⁷⁶ pokutu sto kikkárov²⁴⁵ striebra a kikkár²⁴⁵ zlata; (34)a v kráľovanie uviedol⁴⁰⁰ faraón Nechó Eljákima, syna Jósijjáhúa, miesto Jósijjáhúa, jeho otca, a jeho meno zmenil⁶⁶⁷ na Jehójákím; a Jehóacháza vzal a zaviedol do Egypta a tam umrel. (35)A Jehójákím to striebro a to zlato faraónovi dal, ale na odovzdanie tých peňazí²⁹⁰ na príkaz⁸⁹⁴ faraóna podrobil zem hodnoteniu⁸⁹⁵; každého¹⁵⁸, ľud zeme, podľa jeho ohodnotenia⁸⁹⁶ zdaniť⁸⁹⁷ striebrom a zlatom na odovzdanie faraónovi Néchovi.

(36)Pri začatí svojho kráľovania³⁹⁵ bol Jehójákím vo veku³⁹⁶ dvadsiatich a piatich rokov a kráľoval⁵¹ v Jerúsaleme jedenásť rokov, a meno jeho matky Zeviddá, dcéra Pedáju z Rúmy. (37)A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robili⁵¹ jeho otcovia.

24 V jeho dňoch vystúpil¹² Neuchadneccar, kráľ Bávella¹⁰⁷, a Jehójákím sa mu na tri roky stal služobníkom; potom²⁵ sa zasa³¹ proti nemu vzoprel¹ (2)a Hospodin sa dal proti nemu poslať záškodníckej bandy²³⁷ Kasdím^{351 898} a záškodníckej bandy²³⁷ Aráma²³¹ a záškodníckej bandy²³⁷ Móáva a záškodníckej bandy²³⁷ synov Ammóna; áno²⁵, dal sa ich proti Júdovi poslať na jeho hubenie podľa slova Hospodina, ktoré vyslovil skrze⁴⁵⁵ svojich nevoľníkov, prorokov. (3)Stalo sa³⁴³ tak len na príkaz⁸⁹⁵ Hospodina proti Júdovi na jeho odstránenie¹⁰² spred jeho tváre¹⁶⁷ za hriech Menaššéa podľa všetkého, čo napáchal¹⁰⁵, (4)ba aj nevinnú⁸³¹ krv, ktorú preliat, takže²⁵

nevinnou⁸³¹ krvou naplnil Jerúsalem – to²⁵ nebol⁵¹ Hospodin ochotný³⁹⁷ odpustiť.

(5) A ostatné veci⁴⁴ Jehójákina a všetko, čo vykonal, – či nie sú ony opísané na knihe⁴⁵ letopisov⁴⁶ kráľov⁴² Júdu? (6) I lahol Jehójákim so svojimi otcami a kraľovania sa miesto neho ujal Jehójáchin, jeho syn. (7) A kráľ Egypta už naďalej zo svojej zeme nevychádzal^{48 324}, lebo všetko, čo kráľovi Egypta patrilo^{43 51}, od potoka¹³⁰ Egypta až po riekú Peráth⁸⁹⁰, zabral kráľ Bávela¹⁰⁷.

(8) Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ bol Jehójáchin vo veku³⁹⁶ osemnástich rokov a tri mesiace kraľoval⁵¹ v Jerúsáleme, a meno jeho matky Nechuštá, dcéra Elnáthána z Jerúsálema. (9) A dal sa robiť, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robili⁵¹ jeho otcovia. (10) V onej dobe k Jerúsálemu vystúpili¹² služobníci Nevuchadneccara, kráľa Bávela¹⁰⁷, a mesto sa dostalo⁸⁹⁹ v obľahnutie⁹⁰⁰, (11) a keď proti mestu priťiahol Nevuchadneccar, kráľ Bávela¹⁰⁷, kým²⁵ jeho služobníci pred ním ostávali v obliehaní³¹⁶, (12) vyšiel^{16 48} ku kráľovi Bávela¹⁰⁷ Jehójáchin, kráľ Júdu, on a jeho mať a jeho služobníci a jeho kniežatá²⁴ a jeho komorníci³⁷⁷, a kráľ Bávela¹⁰⁷ ho v ôsmom roku svojho kraľovania⁴² vzal (13) a vyniesol⁴⁸ odtadiaľ všetky poklady⁵⁷³ domu Hospodina a poklady⁵⁷³ domu kráľa, a rozsekal⁷¹⁸ všetky predmety¹⁷⁹ zo zlata, ktoré pre chrám^{720 901} Hospodina zhotovil¹⁰⁵ Šalamún, kráľ Izráela, podľa toho, čo Hospodin prehovoril, (14) a odvieďol⁶³⁸ všetok Jerúsalem, všetkých vyšších²⁴ a všetkých mocných²³⁴ bohatstvom⁶³⁵, desiatitisíc odvedených⁶³⁸, a všetkých kováčov⁵⁶³ a zámočníkov, nezvyšil nikto okrem núdzného⁹⁰² ľudu zeme. (15) A Jehójáčina odvieďol do Bávela¹⁰⁷, aj matku kráľa a ženy kráľa a jeho komorníkov a šlachticov⁹⁰³ zeme zaviedol z Jerúsálema do vyhnanstva⁹⁰⁴ do Bávela¹⁰⁷. Všetkých zdatných⁹⁰⁵ mužov⁸⁰ sedemtisíc a kováčov⁵⁶³ a zámočníkov tisíc; tí všetci boli siláci²³⁴, schopní vojenskej služby⁹⁰⁶, a kráľ Bávela¹⁰⁷ ich dopravil do vyhnanstva⁹⁰⁴ do Bávela¹⁰⁷. (17) A kráľ Bávela¹⁰⁷ uviedol miesto neho⁹⁰⁷ v kraľovanie⁴⁰⁰ Mattanju, jeho strýka, a jeho meno zmenil¹⁶⁷ na Cidkijáhú.

(18) Pri začatí svojho kraľovania³⁹⁵ bol Cidkijáhú vo veku³⁹⁶ dvadsiatich a jedného roka; kraľoval⁵¹ v Jerúsáleme jedenásť rokov a meno jeho matky Chamútal, dcéra Jeremu z Livny. (19) A robil⁵¹, čo bolo¹⁰¹ zlé v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robil⁵¹ Jehójákim; (20) áno, tak sa dialo⁵¹ pre hnev Hospodina proti Jerúsálemu a proti Júdovi, až keď ich odvrhol spred svojej tváre¹⁶⁷.

25 A Cidkijáhú sa proti kráľovi Bávela¹⁰⁷ vzoprel¹ (25:1) a v deviatom roku jeho kraľovania⁴², v desiatom mesiaci, v desiatom dni mesiaca⁴² sa stalo³⁴³, že priťiahol Nevuchadneccar, kráľ Bávela¹⁰⁷, on a všetka jeho vojenská moc³¹⁵, proti Jerúsálemu a utáboril sa⁹⁰⁸ pred ním a zbudoval vôkol proti nemu obliehací val, (2) takže²⁵ mesto bolo^{51 900} až do jedenásteho roku kráľa Cidkijáhú⁴² v obľahnutí⁹⁰¹. (3) V deviaty deň štvrtého⁹⁰⁹ mesiaca⁴², keď²⁵ sa v meste vzmohol⁹¹⁰ hlad a ľudu zeme sa nedostávalo^{51 343} chleba, (4) tu²⁵ bol do mesta spravený prielom⁹¹¹ a všetci bojovníci⁹¹² v noci, po ceste bránou medzi dvoma múrmi¹⁶², ktorá bola pri záhrade⁹¹³ kráľa (a vôkol pred mestom boli Kasdím^{351 899}) – tadiaľ²⁵ sa odišlo^{334 914} cestou k stepi^{189 617}. (5) Ale za kráľom vyrazili²⁷⁴ – vojenská moc³¹⁵ Kasdím^{351 899} – a v stepiach⁶¹⁷ Jericha ho dostihli, a všetka jeho vojenská moc³¹⁵, tí sa z jeho prítomnosti¹⁶⁷ rozutekali⁹¹⁵; (6) a kráľa sa zmocnili^{362 602} a vyviedli¹² ho ku kráľovi Bávela¹⁰⁷ do Rivy a vyslovili rozsudok¹⁸, čo s ním; (7) i pozabýjali⁴⁶³ synov Cidkijáhú⁴² pred jeho očami a oči Cidkijáhú⁴² oslepli^{224 916} a sputnal^{224 671 917} ho mosadznými okovami⁹¹⁷ a zaviedol^{224 917} ho v Bável¹⁰⁷.

(8) A v piatom mesiaci, v siedmy deň mesiaca⁴² (to²³ bol rok devätnástich rokov Nevuchadneccara, kráľa⁴² Bávela¹⁰⁷), prišiel do Jerúsálema Nevúzaradán, veliteľ⁹¹⁸ osobnej stráže⁹¹⁹, služobník kráľa⁴² Bávela¹⁰⁷, (9) a spálil⁴⁸⁶ dom Hospodina a dom kráľa a všetky domy v Jerúsáleme, aj všetky domy veľikánov^{74 462} spálil ohňom⁴⁸⁶; (10) a všetka vojenská moc³¹⁵ Kasdím^{351 899}, tí vôkol poväľali⁴⁸⁷ múry¹⁶² Jerúsálema, (11) a ostatok ľudu, tých, ktorí¹⁰¹ v Jerúsáleme zvyšovali, a prebehli³⁴⁷, ktorí prebehli³⁴⁷ ku kráľovi Bávela¹⁰⁷, a všetok

ostatok davu³⁶⁵ Nevúzaradán, veliteľ⁹¹⁸ osobnej stráže⁹¹⁹, odvieďol⁶³⁸, (12) *ale* z núdznych⁹⁰² zeme ponechal veliteľ⁹¹⁸ osobnej stráže⁹¹⁹ za vinárov a za oráčov⁹²⁰. (13) *A* stĺpy z mosadze⁶⁵¹, ktoré *boli* v dome Hospodina, a stojany a more⁶⁶⁰ z mosadze⁶⁵¹, ktoré *bolo* v dome Hospodina, Kasdím^{351 899} roztrieštili a mosadz⁶⁵¹ z toho⁹²¹ odniesli⁸¹ do Bávela¹⁰⁷, (14) *a* pobrali hrnce⁹²² a lopatky a nožnice a panvy⁹²³ a všetky náčinia⁷⁷⁹ z mosadze⁶⁵¹, ktorými slúžievali⁹³⁰; (15) *a* zhášadlá⁹²⁴ a rajnice, zo zlata, ktoré *boli* zo zlata, a zo striebra, ktoré *boli* zo striebra⁹²⁵, pobral veliteľ⁹¹⁸ osobnej stráže⁹¹⁹. (16) Dva stĺpy, jedno more⁶⁶⁰ a stojany, ktoré zhotovil Šalamún pre dom^{61 926} Hospodina, – nebolo⁵¹ váhy mosadze^{42 651} všetkých týchto predmetov⁷⁷⁹; (17) výška jedného stĺpa osemnásť laktov⁶¹¹ a na ňom hlavica z mosadze⁶⁵¹, výška tej hlavice tri lakty a na tej hlavici vôkol mriežkovanie⁹²⁷ a granátové jabĺčka, to všetko z mosadze⁶⁵¹, a také⁹²⁸ mal⁴¹⁰ na mriežkovaní⁹²⁷ druhý stĺp.

(18) *A* veliteľ⁹¹⁹ osobnej stráže⁹¹⁹ vzal Seráju, hlavného kňaza⁹²⁹, a Cefanjáhu, kňaza druhého radu⁸³⁹, a troch strážcov⁴²⁷ prahu (19) *a* z mesta vzal jedného komorníka³⁷⁷, ktorý *bol* poverencom⁹³⁰ nad bojovníkmi⁹¹³, a piatich mužov z tých, ktorí vidali tvár kráľa, ktorí *boli* v meste nájdení, a pisára⁵⁵⁷ veliteľa^{24 931} vojska¹⁹⁶, ktorý¹⁰¹ do zbrane povolával ľud zeme, a šesťdesiat mužov z ľudu, ktorí¹⁰¹ *boli* v meste nájdení, (20) Nevúzaradán, veliteľ⁹¹⁸ osobnej stráže⁹¹⁹, ich teda²⁷ vzal a zaviedol ich pred kráľa Bávela¹⁰⁷ do Rivly (21) *a* kráľ Bávela¹⁰⁷ ich v Rivle v zemi Chamáth skolil⁵⁷ a usmrtil ich. Tak²⁵ bol Júda odvedený⁶³⁸ z povrchu⁶⁹⁸ svojej pôdy²⁶².

(22) *A* ľud, ktorý¹⁰¹ v zemi Júdu zvyšoval, ktorý Nevúchadneccar, kráľ Bávela¹⁰⁷,

zanechal, – nad nimi potom²⁷ dozorom poveril³⁷⁰ Gedaljáhú, syna Achíkáma, syna Šáfána. (23) *A* všetci velitelia²⁴ vojenských oddielov^{315 932}, oni a mužstva⁹³³, počuli, že kráľ Bávela¹⁰⁷ dozorom poveril³⁷⁰ Gedaljáhú, a prišli ku Gedaljáhúovi do Micpy, totiž²⁵ Jišmáel, syn Nethanjáhú, a Jóchánán, syn Káréacha, a Serájá, syn Tanchumetha, Netófáthiho¹¹, a Jaazanjáhu, syn Maachathího¹¹, oni a ich muži, (24) *a* Gedaljáhú odprisahal im a ich mužom a povedal im: Nemusíte⁹ pred služobníkmi^{39 40} Kasdím^{351 899} pociťovať bázeň⁴¹; usídlite sa v zemi a slúžite⁷¹³ kráľovi Bávela¹⁰⁷ a bude vám dobre.

(25) *A* v siedmom mesiaci sa stalo³⁴³, že prišiel Jišmáel, syn Nethanjáhú, syna Elíšámu zo semena kráľovstva⁴⁹⁹, a s ním desiati muži, a skolil⁵⁷ Gedaljáhú, takže²⁵ umrel, a Júdovcov⁹³⁴ a Kasdím^{351 899}, ktorí s ním *boli* v Micpe; (26) *a* vstali, všetok ľud, od malého až po veľkého, aj velitelia²⁴ vojenských oddielov³¹⁵, a vošli do Egypta, lebo pociťovali bázeň⁴¹ pred tvárou^{39 40} Kasdím^{351 899}.

(27) *A* v tridsiatom a siedmom roku vyhnanstva^{42 904} Jehójáchína, kráľa Júdu, v dvanástom mesiaci, v dvadsiatom a siedmom dni mesiaca⁴², sa stalo³⁴³, že Evíl-Meródach, kráľ Bávela¹⁰⁷, v roku začatia svojho kraľovania³⁹⁵ pozdvihol^{181 935} hlavu Jehójáchína, kráľa Júdu, z domu žalára (28) *a* hovoril⁵¹ s ním vlúdne⁹³⁶ a postavil³⁷⁶ jeho sedadlo¹⁹¹ vyššie ako sedadlá^{191 937} kráľov, ktorí *boli* s ním v Báveli¹⁰⁷, (29) *a* vymenil jeho žalárne rúcha⁹³⁸, *a* on sa dal ustavične, po všetky dni svojho života⁹³⁹, jedávať chlieb¹⁸⁷ pred jeho tvárou, (30) *a* jeho strava, ustavičná strava, mu *bola* dávaná z blízkosti⁶⁷ kráľa, prídel⁹⁴⁰ dňa v jeho deň, po všetky dni jeho života⁹³⁹.

2. KRÁĽOV

- 1 Pozri 1 Král. 12:19, pozn. 713.
- 2 Al. „Achazjáhú“ (1 Král. 22:40), ďalej obdobne.
- 3 Vl. „padol (al. „spadol“) cez (al. možno „o“) mrežu“, tu nie je celkom jasné, o akú „mrežu“ ide.
- 4 Ako „mriežky“ v 1 Král. 7:17, pozn. 425, tu najskôr v zmysle „zamrežované okno“.
- 5 D. „ochorel“, „z tejto choroby“, zmysel ako v texte; kap. 8:29 obdobne.
- 6 Pozri Gen. 16:7, pozn. 437; nesúvisí s predošlým „poslal“. Ďalej obdobne.
- 7 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 8 Pozri Sud. 1:1, pozn. 3, tu iné sloveso⁷, ale tá istá predložková väzba v obdobnom zmysle. V LXX tu predložková väzba ako v Sud. 18:5 a ďalej, pozn. 824.
- 9 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 10 Vl. „(môcť) ožiti“ (al. „môcť ostať nažive“ [Gen. 42:2, pozn. 1138]).
- 11 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 12 Vl. Gen. 13:1, pozn. 368.
- 13 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 14 Pozri Gen. 2:17, pozn. 75.
- 15 Pozri Gen. 2:17 a ďalej, pozn. 93, tu, pravda, doslovne ako v texte.
- 16 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 17 D. „Čo“.
- 18 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 19 Tu v takomto al. podobnom zmysle („výzor“, „povaha“, „spôsob“).
- 20 D. „Muž, pán“ (Gen. 14:13, pozn. 400, tu teda „nosiť“, „používať“), zmysel ako v texte.
- 21 Tvar slovesa ako „obťažáš“ v 2 Sam. 22:40; „opaskom“ nižšie je odvodený výraz.
- 22 Pozri 2 Sam. 20:8, pozn. 800.
- 23 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 24 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 25 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 26 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 27 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 28 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 29 Slovná hra: „muž („iš“)... Zostúp!“ (v. 9); „zostupuje oheň“ („éš“).
- 30 Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
- 31 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 32 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 33 Pozri 1 Sam. 14:28, pozn. 551.
- 34 D. „Náhlením“, „chvatom“.
- 35 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328; Sud. 7:5, pozn. 356.
- 36 Pozri 1 Král. 8:33, pozn. 513.
- 37 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 38 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 39 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 40 Pozri Deut. 1:29, pozn. 85.
- 41 Pozri Deut. 1:29, pozn. 55 a 65.
- 42 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 43 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 44 Pozri 1 Král. 11:41, pozn. 695.
- 45 Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 46 Pozri 1 Král. 14:19, pozn. 779.
- 47 D. „A pri Hospodinovom vznášaní“ (tj. „úmysle al. zámere vzniesť“)⁴⁶⁶.
- 48 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252; v kap. 10:25 aj „ujst“, tj. „uniknúť“.
- 49 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 50 Pozri 1 Král. 20:35, pozn. 948.
- 51 Vl. „zvedel si“, tj. „zvedel si a vieš“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 52 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 53 Pozri Sud. 18:9, pozn. 831.
- 54 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
- 55 Pozri Gen. 21:16, pozn. 551.
- 56 Pozri 1 Král. 19:13, pozn. 902.
- 57 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152; Exod. 3:20, pozn. 122.
- 58 Al. „rozdvajili“, vl. „rozpolili“.
- 59 D. „sem a sem“.
- 60 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 61 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 62 D. „skôr ako budem bráný“. Zmysel azda ako v texte.
- 63 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
- 64 Vl. „podiel (D. „ústa“, porov. Gen. 47:12, pozn. 1272) dvoch“.
- 65 Pozri Exod. 12:43, pozn. 427.
- 66 Vl. „tvrdosť“, pozri 1 Král. 12:4, pozn. 697; inak „žiadosti (potom v zmysle „predmetu al. splniteľnosti žiadosti“) si dodal obťažnosti“, tj. „spravil si svoju žiadosť ťažko splniteľnou“, „požiadal si o čosi ťažko splniteľné“.
- 67 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 68 D. „oni chodili chodením a“.
- 69 Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
- 70 D. „voz ohňa a kone ohňa“. Ďalej obdobne.
- 71 Pozri Rúth 1:17, pozn. 44.
- 72 Al. „stále“, „opakovane“, „znova a znova“, pridané na vyjadrenie toho, že nasledovné sloveso⁷³ je v zosilnenom tvare, v akom sa v SZ vyskytuje len tu.
- 73 Pozri Sud. 12:1, pozn. 242.
- 74 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 75 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 76 Pozri Sud. 19:25, pozn. 755.
- 77 Al. „z neho“, ďalej obdobne, pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 78 Pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 79 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 80 D. „päťdesiat muž, synovia zdatnosti“ (Exod. 18:21, pozn. 626).
- 81 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 82 D. „pána, aby ho... odniesol, nebol hodil“, vyjadrenie obavy z čohosi, čo sa mohlo stať.
- 83 Al. možno „v jedno z pohorí“²⁷⁹.
- 84 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 85 Pozri Sud. 3:25, pozn. 217, tu i v kap. 8:11 v zmysle „až mu to už bolo trápne“.

- 86 Al. „bývanie v tomto meste¹⁸⁹ je dobré“.
- 87 Al. „spôsobujúca neplodnosť“ (al. „potraty“), vo v. 21 v platnosti podstatného mena („spôsobovanie neplodnosti“ (al. „potratov“); tvar slovesa ako „potrativejš“ v Exod. 23:26, pozn. 821.
- 88 Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 89 Al. „krčah“, al. vôbec „nádobu“.
- 90 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 91 Al. „vychádzaniu“, tj. „prameňu“, „žriedlu“, no výraz súvisí s predošlým „vyšiel“.
- 92 Pozri Num. 12:13, pozn. 472.
- 93 D. „odtadiť“.
- 94 Pozri 1 Kráľ. 3:7, pozn. 179.
- 95 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 96 Pozri Gen. 39:14, pozn. 1045, tu, pravda, iné sloveso.
- 97 Pozri Lev. 13:40, pozn. 426.
- 98 Pozri Exod. 2:12; 7:23, pozn. 231.
- 99 Pozri Gen. 4:23, pozn. 170.
- 100 Sloveso ako v 2 Sam. 23:16, pozn. 952, zosilnený tvar, ako „nakáľal“ v Gen. 22:3, „rozštiepali“ v 1 Sam. 6:14. Tvar toho istého slovesa je v kap. 3:26, 8:12 a 15:16.
- 101 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 102 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 103 Pozri Exod. 23:24, pozn. 817.
- 104 Pozri Num. 22:41, pozn. 870.
- 105 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 106 Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 107 Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:12, pozn. 182; ohľadne „Bávela“ (kap. 17:24 a ďalej) pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
- 108 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 109 Tu v takomto zmysle („odovzdával al. splácal ako povinnú dávku“).
- 110 Al. možno „baranov, ich vlnu“, tj. „vlnu stotisíc jahniat a stotisíc baranov“.
- 111 D. „smrti“, tj. „keď bol mŕtvý“.
- 112 Pozri Num. 1:3, pozn. 19.
- 113 Pozri Num. 22:10, pozn. 839.
- 114 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 115 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 116 Pozri 1 Kráľ. 22:4, pozn. 980.
- 117 D. „ako“, ako nižšie, ďalej obdobne.
- 118 D. „Kde“, „kadiaľ“.
- 119 Pozri 1 Sam. 9:18, pozn. 404.
- 120 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 121 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 122 Pozri Exod. 11:8, pozn. 360.
- 123 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 124 Pozri 2 Sam. 16:10, pozn. 666.
- 125 Možno v obdobnom zmysle ako 1 Kráľ. 11:22, pozn. 676.
- 126 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 127 Tu v takomto zmysle („keby som ja nevynášal al. nepoznášal al. nevyvyšoval“, tj. v duchu).
- 128 Al. „osobu“, „osobnosť“, ako v kap. 5:1; D. „tvár“, ďalej obdobne.
- 129 D. „privedte hrajúceho“, ako nižšie, tj. na hudobný nástroj.
- 130 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 131 Tj. „Zmeňte túto dolinu na (al. „narobte v tejto doline“) množstvo jám“.
- 132 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 133 Pozri 1 Kráľ. 17:7, pozn. 828.
- 134 Vl. „oná“, ďalej obdobne.
- 135 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 136 Pozri 1 Sam. 18:23, pozn. 752.
- 137 Pozri Num. 13:28, pozn. 487.
- 138 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
- 139 Tu v obdobnom zmysle ako Sud. 20:15n., pozn. 894.
- 140 Vl. „každú vyberanosť (al. „výbornosť“) mesta“.
- 141 Tvar slovesa ako v Gen. 26:15, pozn. 677.
- 142 Al. „skaziť“, „poškodiť“, tvar slovesa ako „trpiacich bolesť“ v Gen. 34:25.
- 143 Pozri Gen. 33:19, pozn. 897; v kap. 9:10 a 36n. príbuzný výraz, no nie ten istý; ako „podiel“ v Deut. 10:9 a inde.
- 144 Tj. „za doby“.
- 145 Pozri 1 Kráľ. 18:29, pozn. 175.
- 146 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 147 D. „hľa, od cesty“.
- 148 D. „opasujúcich“.
- 149 Pozri 1 Kráľ. 20:11, pozn. 917.
- 150 Pozri 2 Sam. 18:11, pozn. 726.
- 151 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 152 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 153 D. „potrením“.
- 154 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 155 D. „v ňu“, tj. „do nej“, vzťahuje sa na predošlé „Móava“, ktorému, keďže sa zároveň chápe v zmysle „móavskej zeme“¹⁰⁷, sa tu v tejto súvislosti prisudzuje ženský rod; obdobne vo v. 25 ohľadne „Kír-charéšeta“ (D. „nej“, „ju“), porov. Gen. 10:12, pozn. 320.
- 156 Tak podľa písaného textu; mnohí podľa LXX navrhujú čítať „a mocou al. prudko (LXX „eisporeuomenoi“, „vstupujúci“ – čítali „bó“, „vstupovaním“, miesto „báh“, „v ňu“) vstúpili“. Podľa čítaného textu, podporovaného asi 40 rukopismi, „a dali sa porážať“ (al. „biť“, „vajjakkú“, miesto „vajjábú“, porov. 1 Sam. 13:1, pozn. 511).
- 157 Pozri Sud. 6:25, pozn. 419.
- 158 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 159 Tu azda v takomto zmysle, al. „naň útočili“.
- 160 Vl. „silná“.
- 161 Obdobne ako v 1 Kráľ. 19:7, pozn. 892.
- 162 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 163 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 164 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 165 Pozri Num. 1:53, pozn. 60.
- 166 Pozri Gen. 11:2, pozn. 329; tvar toho istého slovesa je v kap. 4:4 so zmyslom ako v texte tam („vynímať“, „vyčleňovať“, „stavať stranou“).
- 167 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 168 Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
- 169 Al. „k Elíšovi sa dala kričať“ (al. „volať“).
- 170 Vl. „bojácim sa“, „majúcim v úcte“³¹⁷.
- 171 Ako „úžerník“ v Exod. 22:25.
- 172 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.

- 173 Pozri Gen. 33:9, a ďalej, pozn. 1174.
 174 D. „všetko“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
 175 AL. „nádobku“, výraz vyskytujúci sa len tu, no súvisiaci so slovesom „natierať“ (Deut. 28:40) al. „pomazací“ (Rúth 3:3, pozn. 118; 2 Sam. 12:20, pozn. 510) a znachi teda podľa podaktorých „pomazanie“, „potrenie“, tj. „toľko, koľko stačí na jedno pomazanie“.
 176 Pozri Exod. 22:14, pozn. 757.
 177 Pozri Gen. 6:14, pozn. 215.
 178 Pozri Exod. 3:22, pozn. 863.
 179 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
 180 VL. „nech nezmenšuješ ich počet“, „nerobíš ich málom“.
 181 D. „na všetky tieto nádoby“, tj. „rozdelíš na...“, „naleješ do každej“. LXX a Vulgata prekládajú „nalej(eš) do všetkých týchto nádob“ (čítali „él“ miesto „al“, pozri 1 Kráľ. 17:21n., pozn. 843), a tohto znenia sa pridŕžajú všetky ostatné známe mi preklady, no nevidím príčiny opravovať masové znenie, lebo sa nazdávam, že je dobre možné ho chápať v zmysle ako v texte al. tuto vyššie.
 182 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
 183 Pozri Exod. 21:34, pozn. 727.
 184 AL. „A nastal deň, keď“.
 185 AL. „vážená“, ďalej obdobne. Pozri 2 Sam. 19:32, pozn. 776.
 186 Tu v takomto zmysle („pridŕžala“, „prehovorila“ [vl. „premošla“, tj. „svojou naliehavou ponukou“], „zmocnila sa“).
 187 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
 188 Pozri 1 Sam. 1:7, pozn. 21.
 189 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
 190 AL. „malú murovanú vrchnú izbu“.
 191 Pozri Sud. 3:20, pozn. 201.
 192 Pozri Exod. 25:31, pozn. 884, tu, pravda, asi „stojan“ iba „pod jednu lampu“.
 193 VL. „chveješ (al. „strachuješ“) sa o nás“, pozri Gen. 42:28, pozn. 1162; Exod. 19:16, pozn. 647; tu zmysel ako v texte.
 194 VL. „so všetkým týmto strachom“ (al. „chvením“), pozri Gen. 27:33, pozn. 711; 1 Sam. 14:15, pozn. 525, tu zmysel ako v texte.
 195 D. „Či je“ (al. „by bolo“).
 196 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
 197 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
 198 Pozri Gen. 18:10, pozn. 472.
 199 AL. „klamnú nádej“, vl. „svojej slúžke luháť“, „svoju slúžku klamať“, opis v texte hádam vystihuje zmysel predložkovej väzby v pôvodine.
 200 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.
 201 Pozri Gen. 29:6, pozn. 738.
 202 Pozri 1 Sam. 30:20, pozn. 1027.
 203 Tu azda najskôr v takomto zmysle.
 204 Pozri Gen. 43:27, pozn. 1192.
 205 Pozri Deut. 6:19, pozn. 339.
 206 Pozri 1 Sam. 11:3, pozn. 464.
 207 AL. „klamať“, iné sloveso ako vo v. 16¹⁹⁹, vyskytujúce sa v SZ okrem tohto miesta ešte len v 2 Par. 29:11.
 208 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024.
 209 Pozri Num. 21:18, pozn. 810.
 210 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
 211 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
 212 Pozri 1 Sam. 13:10, pozn. 527.
 213 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
 214 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
 215 Pozri Exod. 16:3; 27:3, pozn. 552.
 216 Pozri Gen. 25:29, pozn. 664, tu možno „polievku“, ďalej obdobne; no predošlé sloveso „uvar“ je iné ako „navaril“ tam a nesúvisí s týmto výrazom.
 217 D. „jeden“.
 218 Tu značí popínavú rastlinu, podobnú viniču.
 219 D. „vinič poľa“, ďalej obdobne.
 220 Pozri 1 Kráľ. 6:18, pozn. 361.
 221 Pozri 1 Kráľ. 17:12, pozn. 831.
 222 AL. „kým“, „keď“.
 223 Tj. azda „za ochutnávania“, porov. Sud. 7:5, pozn. 460.
 224 Tj. „Elišá“, inak možno „nasypali“, tj. „nasypalo sa“. Ďalej obdobne.
 225 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244.
 226 Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
 227 Pozri Exod. 23:16 a ďalej, pozn. 805.
 228 AL. „totiž z nového obilia“ (Lev. 23:14).
 229 AL. „kapse“, „batochu“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa len tu; LXX tieto slová vynechávajú, Vulgata prekladá v zmysle ako v texte. Podaktorí tento výraz chápajú ako „obal“, „šupu“, takže potom prekladajú „a nové obilie v jeho obale“ (al. „šupe“), tj. „nevymlátene“.
 230 Pozri Exod. 24:13, pozn. 1007.
 231 Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 398.
 232 AL. „vznešeným“, „vysoko váženým“.
 233 Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
 234 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
 235 Pozri Jós. 1:14, pozn. 45.
 236 Pozri Lev. 14:2, pozn. 447.
 237 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
 238 Pozri Sud. 11:3, pozn. 609.
 239 Pozri 1 Kráľ. 3:7, pozn. 179.
 240 Tj. „ako slúžka al. nevoľníčka“; netýka sa, pravdaže, vv. 1 a 3.
 241 Tu „ten prorok“.
 242 AL. „uzdraviť z“, „zachrániť (al. „oprosiť“) od“, no vl. „odňať od“, „vyňať z“, ďalej obdobne, pozri Gen. 30:23, pozn. 230.
 243 Tj. „Naamán kráľovi“, al. „ktosi (vstúpili a podali“, „vstúpilo sa a podalo sa“) Naamánovi“.
 244 D. „ako toto“, „podľa tohto“.
 245 Pozri Exod. 25:39, pozn. 895.
 246 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
 247 Pozri Sud. 14:12n., pozn. 715.
 248 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
 249 Pozri 1 Kráľ. 20:7, pozn. 912.
 250 AL. „Nuž, môže⁹ prísť“.
 251 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
 252 Pozri Exod. 29:4, pozn. 1021.

- 253 Tj. „obnovuje“, „opäť uzdravuje“.
- 254 D. „Vychádzaním bude (al. „mä“, „mal by“) ku mne“.
- 255 Pozri Gen. 4:26, pozn. 175.
- 256 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 257 Tj. „postihnutým“, „chorým“.
- 258 Pozri Exod. 29:26, pozn. 1046.
- 259 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 260 Al. možno „pozornosť“, „prejav vďaky“, D. „požehnanie“.
- 261 Pozri Num. 11:17, pozn. 147.
- 262 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 263 Pozri Sud. 19:10, pozn. 858.
- 264 Pozri Lev. 5:10; 9:7, pozn. 276.
- 265 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 266 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 267 Modla uctievaná v Sýrii.
- 268 Pozri Sud. 16:26, pozn. 800.
- 269 Pozri Gen. 35:16, pozn. 946.
- 270 Pozri Gen. 35:16, pozn. 947.
- 271 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 272 Pozri Gen. 22:16, pozn. 575.
- 273 D. „ušetril od zratia z jeho ruky“.
- 274 Pozri Gen. 31:23, pozn. 819.
- 275 D. „spadol“, tu zmysel ako v texte.
- 276 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1119; Exod. 15:4.
- 277 Pozri Sud. 7:24, pozn. 281.
- 278 D. „toto“.
- 279 Gen. 14:10, pozn. 398.
- 280 VL „Privol“, ako v kap. 6:3 a Exod. 2:21.
- 281 Pozri 1 Sam. 28:23, pozn. 1002; opis, ktorý je použitý tu, navyše odlišuje toto sloveso od „naliehať“ vo v. 16.
- 282 Pozri Exod. 32:4, pozn. 1122.
- 283 Pozri Exod. 32:4, pozn. 1123.
- 284 Al. „starostlivo“, „postaral sa“⁴⁵³.
- 285 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 286 Pozri 1 Kráľ. 2:36, pozn. 163.
- 287 Tj. „neopustilo ma“, „vedel som to“, dá sa chápať aj ako otázka: „neodišlo?“, „neopustili ma zmysly?“, tj. „nebol som bez seba?“ (úžasom al. zdesením al. rozhorčením, porov. 1 Kráľ 10:5). Ako otázku pochopili toto miesto aj LXX, ale pridali „meta sú“, „s tebou“, čím tejto otázke dali zmysel „či som nebol v duchu pri tom?“ Podobne Vulgata: „nonne... in praesenti erat“, „či nebolo na mieste samom“. Tohto zmyslu, napriek tomu, že nemá v hebrejskom znení opory, sa pridŕžavajú aj mnohé novšie preklady.
- 288 AL „myslenie“, „zmysly“, vl. „srdce“, dá sa vari chápať i doslovne v zmysle „neišlo“, tj. „prestalo ísť al. biť“, „zastalo“, úžasom atď.²⁸⁷
- 289 Tu hádam v zmysle „veď vieš, kto“.
- 290 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 291 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 292 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 293 Al. „tesné“.
- 294 Al. „brvno“, „trám“, vo v. 5 v zmysle ako v texte tam („kmeň stromu“).
- 295 Sloveso ako „rozseknite“ v 1 Kráľ. 3:25.
- 296 Al. „zotínať stromy“.
- 297 Pozri Deut. 19:5.
- 298 Pozri 1 Sam. 1:28, pozn. 69.
- 299 Tj. „sekera“, al. „ono bolo vypožičané“, tj. „železo“, oboje je v hebrejčine mužského rodu.
- 300 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 301 D. „sa stal vedúcim vojnu“ (al. „bojujúcim“).
- 302 VL „dal sa radiť so svojimi služobníkmi“, opis v texte umožňuje uchovať v preklade význam predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 303 Pozri Rúth 4:1, pozn. 151.
- 304 Pozri Exod. 34:12, pozn. 1190, tu len pokiaľ ide o trpný rod.
- 305 Al. „nevšímaním“, „zanedbaním pozornosti *ohladne*“, porov. Jós. 7:11, pozn. 267.
- 306 Pozri Exod. 18:20, pozn. 624.
- 307 Tj. azda „odtadiaľ“ al. „vtedy“.
- 308 Tj. „to sa nestalo“.
- 309 Al. „pobúrilo“, „rozčúlilo“.
- 310 D. „z tých, ktorí patria (k) nám“ („miššellánú“, skrátené za „méašer lánú“).
- 311 VL „(ku) kráľovi“, „*tiahne* sa ku kráľovi“, al. možno „*slúži* al. *donáša* kráľovi“).
- 312 Tj. „nik“, al. „nie je tak“, porov. 1 Kráľ. 11:22, pozn. 676.
- 313 Pozri Exod. 8:3, pozn. 236.
- 314 VL „ťažký“, ďalej obdobne.
- 315 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 316 Al. „a obkľúčili mesto“, ďalej obdobne, pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 458 a 459, no tu (nie vo vv. 24 a ďalej.) iné sloveso⁵⁴; vo v. 25 vl. „obliehali ho“, v texte obdobný opis; kap. 6:25 a ďalej obdobne.
- 317 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 318 Pozri Gen. 6:12 a ďalej, pozn. 463.
- 319 D. „a v okolíach“ (al. „okoliami“). Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
- 320 V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle („úplnou slepotou“); v kap. 5:1 v zmysle „vysokého al. vznešeného pána“, tam vo v. 4 a v kap. 9:11 obdobne.
- 321 Tu možno aj v zmysle „slepotou každého z nich“.
- 322 Pozri Sud. 4:19, pozn. 270.
- 323 Výraz vyskytujúci sa len tu a súvisiaci s „usporiadal“ vyššie.
- 324 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 325 D. „až po bytie hlavy“.
- 326 Dutá miera, šestina sey³³⁹.
- 327 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
- 328 D. „mám pomáhať“, opis v texte vzhľadom na predošlé „odkiaľ“; inak vari „ako (al. „čím“) ti mám pomôcť“ (al. „pomáhať“).
- 329 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 588.
- 330 Pozri Jós. 15:18, pozn. 524.
- 331 Tj. „opretím sa o dvere“.
- 332 Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 333 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 334 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 335 Mnohí tu navrhujú čítať „zostupoval kráľ (hammelech) miesto „hammaleách“, „posol“, porov. 2 Sam. 11:1,

- pozn. 457) a povedal", čo by sa síce zdalo vhodne zapadať do textovej súvislosti (pozri kap. 7:2, 17n.), no tu nie je nijako doložené.
- 336** Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 337** Tj. „prečo“, „načo“.
- 338** Pozri Exod. 9:18, pozn. 287.
- 339** Pozri Gen. 18:6, pozn. 468.
- 340** Pozri Exod. 14:7, pozn. 463.
- 341** Tu a vo v. 17 v tomto prenesenom zmysle.
- 342** Pozri Gen. 7:11, pozn. 240.
- 343** Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 344** AL „stať táto vec“ (v. 2), „vec ako táto“ (potom D. „stať ako táto vec“ v. 19).
- 345** Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 346** D. „A teraz“, ďalej obdobne.
- 347** Pozri 1 Sam. 29:3, pozn. 1010.
- 348** D. „koniec“, ako vo v. 8, kde značí „okraj z druhej strany“ („prešli celým táborom“). Ďalej obdobne.
- 349** Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
- 350** AL „proti nám“, ako často inde.
- 351** Pozri Gen. 10:13n, pozn. 322.
- 352** Pozri Gen. 35:4, pozn. 937.
- 353** Pozri 2 Sam. 18:20, pozn. 741.
- 354** Pozri Sud. 18:9, pozn. 831.
- 355** Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 356** Obdobne ako v 1 Sam. 31:9, pozn. 1042.
- 357** Tj. „pre seba“⁶¹, „v svojom záujme“, „na svoje uláhanie“, lebo tým urobili zadosť svojej zodpovednosti a zbavili sa svojich obáv, pozri v. 9. Iní prekladajú „im“, slovo „vrátnika“ vyššie chápujúc v hromadnom zmysle „posádky brány“ alebo miesto neho podľa sýrskeho prekladu kladúc „vrátnikov“. Podobne LXX, ktorí miesto „na vrátnika“ („él-šóér“) čítali „do brány“ („él-šaar“); „im“ tu potom značí „tým, ktorí boli v bráne“.
- 358** Pozri Gen. 46:29, pozn. 1147.
- 359** Pozri Lev. 10:18, pozn. 304.
- 360** Nesúvisí s „vedia“ nižšie.
- 361** Pozri Deut. 12:30, pozn. 525.
- 362** Pozri Deut. 9:17, pozn. 429.
- 363** Tu bez predložky.
- 364** Tj. „v meste“.
- 365** Pozri 1 Sam. 14:16, pozn. 256.
- 366** Pozri Num. 17:13, pozn. 567.
- 367** Pozri 1 Sam. 23:26, pozn. 873.
- 368** Pozri Gen. 34:29, pozn. 927.
- 369** Pozri Gen. 39:4, pozn. 1032.
- 370** Tj. „poveril dozorom nado všetkým ruchom, ktorý teraz v bráne nastal, zaistiť v ňom poriadok“. Kap. 11:15 obdobne.
- 371** Pozri Gen. 12:10, pozn. 495 a 521.
- 372** D. „v čom“.
- 373** Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
- 374** AL možno „svoje polia“ (vv. 3, 5), „poli“ (v. 6)⁷⁴.
- 375** Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 376** VL „dal“, ďalej obdobne.
- 377** AL „klieštenca“, hebr. „sárís“, ďalej obdobne; meno al. titul „rav-sárís“ v kap. 18:17 značí „hlavného komorníka al. klieštenca“.
- 378** D. „Navráť¹⁰⁸ všetko... aj všetky úrody“.
- 379** AL „Chazáelovi“ (1 Kráľ. 19:15 a ďalej).
- 380** Pozri Gen. 4:3, pozn. 133.
- 381** VL „Či z tejto... mŕtve ožiť“, ďalej obdobne.
- 382** VL „všetko“, zmysel ako v texte.
- 383** Pozri Gen. 45:18, pozn. 1238.
- 384** D. „zotavením“³⁸¹, vo v. 10 obdobná väzba ako v Gen. 3:4, pozn. 75.
- 385** Tak podľa písaného textu; čítaný text, podporovaný 18 rukopismi, LXX, Vulgatou a inými starými prekladmi, má znenie „povedz mu: Istotne sa máš zotaviť. Ale“, ktorého sa pridriavajúť téměř všetky známe mi novšie preklady. Napriek tomu som, s Roháčkom v jeho slovenskom preklade a s Karafiátom v jeho revízií českého kralického textu, uprednostnil písaný text, lebo nemyslím, žeby Boží muž Eliáš, majúci oznámiť slovo Hospodina, bol odkazoval lož či nabádal ku lži. To sa, pravda, netýka Chazáela (v. 14).
- 386** VL „zastavil“, „postavil“, porov. 1 Sam. 4:15, pozn. 259; 1 Kráľ. 14:4, pozn. 763, no na oboch týchto miestach je použité iné sloveso podobného významu.
- 387** Tj. „zatváril al. zahľadel sa stŕpnuto a uprene“.
- 388** Totiž Chazáelovej.
- 389** Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 390** Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
- 391** Pozri Sud. 1:8, pozn. 24.
- 392** Udretím o skalu al. o mŕt.
- 393** Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
- 394** AL „sieť“, proti hmyzu, výraz vyskytujúci sa len tu.
- 395** Pozri 1 Sam. 13:1, pozn. 509.
- 396** Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
- 397** Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.
- 398** Pozri Gen. 6:17, pozn. 205 a 207.
- 399** D. „povedal“.
- 400** Pozri Sud. 9:6, pozn. 538.
- 401** AL „Jehórám“, ako vo v. 16 a ďalej.
- 402** VL „ktorý ho obštúpil“ (al. „obkľúčil“), opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 403** D. „Edóm sa spopod... vzoprel“, ako nižšie a vo v. 20¹, tu zmysel ako v texte.
- 404** Pozri 2 Sam. 5:7, 9.
- 405** Tu „vnučka“.
- 406** Pozri Deut. 28:59, pozn. 903.
- 407** Pozri 1 Kráľ. 20:30, pozn. 938, tu D. „v izbu v izbe“.
- 408** AL možno „voči Isráelovi“, „pre Isráela“, al. aj „nad Isráelom“, no iná predložka ako napr. v kap. 3:1 a inde, kde je zreteľnejšie vyjadrený tento význam. Ďalej obdobne.
- 409** AL možno „mladič, sluha proroka“.
- 410** Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 411** Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 412** Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 413** Pozri 2 Sam. 16:7, pozn. 664.
- 414** Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 415** Pozri 1 Kráľ. 2:4, pozn. 106.
- 416** Pozri 1 Sam. 25:22, pozn. 921.
- 417** Pozri Deut. 32:36, pozn. 1195.

- 418 Pozri Deut. 32:36, pozn. 1196.
 419 Pozri Deut. 32:36, pozn. 1197.
 420 Pozri 1 Kráľ. 18:27, pozn. 858, tu v tomto pohrdlivom zmysle.
 421 Vl. „lož“, „klam“, tu hádam zmysel ako v texte.
 422 Pozri Gen. 24:18, pozn. 613.
 423 D. „kost“, jako „kostnatý“ v Gen. 49:14, tu azda v zmysle ako v texte („kameň“ ako materiál); inak vari, podľa podaktorých.
 424 „na samé schody“, porov. obdobné použitie iného výrazu pre „kost“ napr. v Exod. 24:10, pozn. 840.
 425 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
 426 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
 427 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
 428 D. „stal sa strážiacim“.
 429 Al. „vôľa“, vl. „duša“.
 430 D. „nech nevychádza ubehlík“ (al. „utekajúci“).
 431 Pozri Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555.
 432 Al. „roj“, „zhluk“, vl. „množstvo“, „príval“, „záplavu“ („šiféa“); tiež „oblak prachu“, tak LXX („koniorton“).
 433 Vl. „vozataja“, ako v 1 Kráľ. 22:34, tu v tom istom zmysle ako príbuzný výraz vo vv. 18n., ktorý je aj v Gen. 49:17, pozri tamtiež kap. 50:9, pozn. 1378.
 434 D. „Čo tebe a pokoju“¹²⁴.
 435 Tj. „obráť a daj sa za mnou“, 4. pád zámena v texte vyjadruje cieľový zmysel predložky, ktorá je použitá v pôvodine („k jazde za mnou“).
 436 Tu najskôr „kráľ“, ďalej obdobne.
 437 Tu v takomto zmysle, al. „ženie (sa)“; „jazda“ vyššie je odvodený výraz.
 438 D. „jazdi v šialenstve“ (Deut. 28:28), tj. „šialene“, „bláznivo“, „zúriivo“.
 439 Pozri Gen. 46:29, pozn. 1259.
 440 Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
 441 Al. „podvod“ (Gen. 27:35), „leť“ (tamtiež kap. 34:13).
 442 Tj. „celou svojou dlaňou pevne uchopil luk“.
 443 Množné číslo „cemádím“ dotýčného výrazu; v tomto spojení („róchevím cemádím“) je jeho zmysel nejasný; možno staby „jazdili (nie ako vo v. 20⁴³⁷) spriahnutí“. LXX preložili „epibebékotes epi zeugé“, „nasadnúc na záprahy“, čo nie je oveľa zreteľnejšie.
 444 Tu v zmysle „slávnostne vážny prorocký výrok“, spravidla oznamujúci Božie súdy.
 445 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
 446 D. „domu záhrady“, dá sa chápať aj ako vlastné meno („Béth-haggan“) miesta; kap. 10:12 a 14 obdobne („Béth-eked“, „Dom zväzu“) tak chápu LXX na všetkých týchto miestach.
 447 Pozri Num. 34:4, pozn. 1099.
 448 Podľa LXX „Aj jeho! A zrazil ho na vzostupe“; Vulgata a sýrske preklady majú znenie „zrazte ho do vozidla! A zrazili ho na vzostupe“. K týmto odchýlkam prizerajú mnohé novšie preklady.
 449 Tj. „nalíčila ich hrubou vrstvou al. naniesla na ne hrubú vrstvu čierne“, možno čosi irednická nadsádzka; inak vari „pokládla svoje oči čiernou“.
 450 Hebr. „púch“, očné líčidlo pripravované zo sírnika antimóna, ktoré sa možno dodnes v Oriente používa.
 451 Pozri Deut. 5:28, pozn. 322, tu v zmysle ako v texte.
 452 Pozri 2 Sam. 24:20, pozn. 988.
 453 Pozri Gen. 50:24, pozn. 1393.
 454 D. „na (al. „pri“, vl. „v“) nej“, Ďalej obdobne.
 455 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
 456 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
 457 Al. „pestúňom“ (Num. 11:12), ďalej obdobne.
 458 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
 459 Pozri 1 Kráľ. 4:6, pozn. 220.
 460 Pozri Gen. 20:7, pozn. 530.
 461 Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
 462 D. „u veľkých“, tj. „významných osobností“. Ďalej obdobne.
 463 Pozri Gen. 22:10, pozn. 572; vo v. 14 v zmysle „pozahľúšali a nahádzali“.
 464 Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
 465 Vl. „a vstúpil“⁵⁰⁸; kap. 11:15 obdobne.
 466 D. „zostupujeme k pokoju“, pozri Gen. 37:5, pozn. 968.
 467 Pozri 1 Kráľ. 15:13, pozn. 674.
 468 Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.
 469 Al. „s tvojím srdcom“.
 470 Tj. „Acheáva“ (v jeho potomstve).
 471 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
 472 Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
 473 D. „rozmnžením“.
 474 Pozri 1 Sam. 20:18, pozn. 133.
 475 D. „každý, kto“, ďalej obdobne.
 476 D. „v lesti“, tj. „použitím lesti“.
 477 D. „naplnil ústa na ústa“ (al. „k ústam“), zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
 478 Tu čosi iný výraz ako vyššie, ale príbuzný a v podstate rovnakého významu.
 479 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
 480 Al. „k vašim rukám“, vl. „na vaše ruky“.
 481 Tak doslovne, zmysel je „žitie jedného miesta žitia druhého“, tj. „žitie toho, kto ho nechá vyviaznuť, za jeho žitie“, porov. 1 Kráľ. 20:39. Túto čosi kusú vetu si mnohí upravujú tak, že miesto „jimmálét“, „bude môcť vyviaznuť“, kladú „jemallét“, „bude nechávať vyviaznuť“, no toto znenie nie je nijako doložené. Napokon je nedostatok súvislej vetnej skladby príznačný pro odmerane úsečnú reč strohého vojenského veliteľa, akým Jéh zrejme bol (porov. kap. 9:20), a jeho výstraha bola nepochybne všetkým podriadeným vonkoncom jasná; zároveň je tak doslovne znenie dokladom toho, ako je jeho reč v Písme verne podaná.
 482 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
 483 Pozri 1 Sam. 22:17, pozn. 368.
 484 Pozri Gen. 34:26, pozn. 263.
 485 Tj. možno „mestskej štvrte“, al., podľa iných, „hradu“, „pevnosti“.
 486 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
 487 Tvar slovesa ako v Lev. 11:35, pozn. 356.
 488 Al. „hnojiská“.
 489 Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
 490 Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124.
 491 Pozri 1 Kráľ. 12:29, pozn. 722.

- 492 Al. „si zaobíšiel s domom“³²⁹.
 493 D. „budú ti“⁴¹⁵.
 494 D. „synovia štvrtých“, zmysel ako v texte.
 495 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
 496 Tj. „Isráelovcov“.
 497 Pozri 1 Král. 15:23, pozn. 805.
 498 Al. „Athaljáhú“ (kap. 8:26), ďalej obdobne.
 499 Tu v zmysle „kráľovské“, „kráľovského rodu“. Kap. 25:25 obdobne, no tam je použitý iný výraz, príbuzný a v tejto súvislosti v podstate rovnakého významu.
 500 D. „usmrcovaní“, zmysel ako v texte („ktorí mali byť usmrtení“).
 501 Tu D. „v izbu lôžok“ (Gen. 47:31).
 502 Pozri Gen. 24:59, pozn. 636.
 503 Pozri 2 Par. 22:11.
 504 Iné sloveso ako „ukryli“ vo v. 2.
 505 Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
 506 Možno iné odchylné pomenovanie Kéréthíovcov (2 Sam. 8:18, pozn. 415).
 507 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
 508 Tj. „do („zo“) strážnej služby“, vl. „vstupujúcich“⁴⁶⁵ (vv. 5, 9), „vychádzajúci(m)“⁴⁸ (vv. 7, 9).
 509 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
 510 Al. možno „prísne strážíť dom“.
 511 Hebr. „massach“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; podľa iných „striedavo“ al. „v (plnej) zbroji“; LXX vynechávajú, vo Vulgate sa chápe ako vlastné meno, „domu Messa“.
 512 D. „ruky“.
 513 Al. „z vás“⁴⁵⁴, no nie ako vo v. 5.
 514 Al. „budete kráľa obklopovať“ (al. „obstupovať“), opis v texte umožňuje v preklade zachovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine, aj vo v. 11, kde je preklad doslovný.
 515 D. „každý, a jeho zbrane v jeho“, ďalej obdobne.
 516 D. „a ten prichádzajúci“ (al. „vstupujúci“), v. 15 obdobne, to isté sloveso.
 517 Al., podľa podaktorých, „k radom (al. „do radov“) stf-pov“, tj. „do vonkajšieho priestoru“, pozri 1 Král. 7:2n., pozn. 397 (potom vo v. 8 predošlé sloveso⁵¹⁶ v zmysle „koho budem dávať zaviesť“). Vo v. 15 by potom takisto bol zmysel⁵³⁰ „k radom al. do radov“.
 518 Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
 519 Pozri 1 Král. 7:39, pozn. 463.
 520 Pozri Exod. 27:14, pozn. 947.
 521 Tj. „obrátení al. celom k“.
 522 Pozri Exod. 29:6, pozn. 1023.
 523 Tj. „knihu zákona“. Porov. Deut. 17:18.
 524 Tu aj „zvuk“⁴³³, „šum“, „hrmot“, „lomoz“.
 525 Pozri 1 Král. 7:15nn.
 526 Ako v Num. 10:2.
 527 Al., podľa podaktorých, „velitelia a pozaunéri“ (tj. „trubači na pozaunách“).
 528 D. „k smeru“.
 529 Al. „zvnútra“¹⁷⁷.
 530 Vl. „voči radom“, tj. „vzhľadom na rady“⁸⁵⁰.
 531 Mnohí tieto slová prekládajú „uvoľnili jej miesto“ („urobili al. zriadili jej voľno na obe strany“), no doslov-
 né znenie, ktorého sa pridŕžajú aj LXX a Vulgata, dáva dobrý zmysel, takže nevidím príčiny chápať ho inak.
 532 Tj. možno „zaviedli ju“⁵¹⁷.
 533 Al. „ostanú“³⁴³, D. „zmluvu ohľadne bytia“ (al. „stan-
 nia sa“).
 534 Pozri Gen. 2:24 a ďalej, pozn. 89.
 535 Pozri Lev. 16:14, pozn. 599.
 536 Al. „postavil pred dom“.
 537 Pozri Num. 3:32, pozn. 112; 2 Par. 23:18, pozn. 826.
 538 4. pád („a vzal Káriovcov a behúňov“).
 539 2. pád množného čísla.
 540 Pozri Jós. 11:23, pozn. 452.
 541 Tu začína v hebrejskom texte kap. 12.
 542 Al. „Jóáš“ (v. 2), ďalej obdobne.
 543 Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
 544 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1031.
 545 Tj. „posviacanych“.
 546 D. „prechádzajúceho“, tj. „hodnotením al. k hodnoteniu“⁵⁴⁹.
 547 Vl. „duše“, tj. „na ich výkupenie“ (Lev. 27:2, pozn. 945).
 548 Tj. „jeho sa týkajúcom“ („ako je hodnotený“).
 549 Pozri Lev. 27:2nn., pozn. 154.
 550 Možno aj v zmysle „v odhade al. hodnotení al. podľa odhadu al. hodnotenia ním“, tj. „kňazom“.
 551 Vl. „posilňovať“, „upevňovať“, tj. „zariaďovať opravovanie“ atď. Na konci v. 12 podstatné meno, od ktorého je toto sloveso odvodené (vl. „sile“, „posile“ atď.). Ďalej obdobne.
 552 Al. „schátralosti“, „poškodenia“, ďalej obdobne.
 553 Vl. „vo všetkom (al. „podľa [al. „ohľadne“) všetkého“), kde“.
 554 Pozri Gen. 50:26, pozn. 1395.
 555 Vl. „dveríach“, zmysel ako v texte.
 556 Tj. „napravo z hlásika prichádzajúceho“.
 557 Pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
 558 D. „veľký kňaz“.
 559 Al. „kráľa a veľkňaza“.
 560 Al. „zaväzovali“ (Exod. 12:34).
 561 Ako v Gen. 13:16.
 562 Pozri Exod. 20:9, pozn. 667.
 563 Pozri Exod. 38:23, pozn. 970.
 564 Pozri 1 Král. 5:15, pozn. 309.
 565 Vl. „kameňov tesania“, tj. „tesaním spracovaných“.
 566 Al. „vynakladať (D. „čo vychádzalo“⁴⁴⁸) na“ (iná predložka ako niekoľkoraké „na“ v tomto verši), zmysel hádam ako v texte al. tuto vyššie.
 567 D. „z tých peňazí, ktoré boli“ (netýka sa slov „za ne“ vo v. 14), zmysel najskôr ako v texte, podľa podaktorých „zo striebra, ktoré bolo“, no to by sa nemohlo týkať náčinia „zo zlata“ ďalej spomínaného.
 568 D. „v spoločnosti“. Pozri Exod. 17:12, pozn. 599.
 569 Pozri Lev. 4:3, pozn. 90.
 570 Tj. „ktoré on sám posvätil“.
 571 Tu hádam v takomto zmysle, ďalej obdobne. Porov. kap. 19:4⁷⁵⁷.
 572 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
 573 Pozri 1 Král. 7:51, pozn. 482.

- 574 Pozri 1 Král. 15:19, pozn. 797.
- 575 D. „sprisahali sa sprisahánim“, ako v kap. 15:15; tu a obdobne ďalej možno „mrzko al. nehanebne sa sprisahali“.
- 576 Pozri Sud. 9:6, pozn. 537.
- 577 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
- 578 Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132.
- 579 Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 580 Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 581 Pozri Deut. 22:27, pozn. 821; Sud. 3:9, pozn. 134.
- 582 Pozri Gen. 31:2, pozn. 806.
- 583 Pozri Exod. 34:13, pozn. 1191.
- 584 Al. možno „Ašéra“, pozri 1 Král. 18:19, pozn. 851, tj. azda akési zobrazenie tejto bohyně; takisto všade ďalej sa tento výraz, kde je v jednotnom čísle, dá aj v takomto zmysle chápať.
- 585 Tj. „z vojska“.
- 586 Pozri Exod. 12:37, pozn. 420.
- 587 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 588 Pozri Lev. 26:5, pozn. 863.
- 589 Al. „Jóás“, ako vo v. 9, ďalej obdobne.
- 590 Pozri Num. 27:2, pozn. 974.
- 591 Al. možno „v ktorej umieral“.
- 592 Al. „polož(i)l“, no nie ako „položil“⁹⁰ nižšie v tomto verši; toto sloveso sa v tvare, v akom je tu uvedené, zvyčajne (Gen. 41:43, pozn. 1118; Exod. 4:20, pozn. 149, a i.) používa vo význame „usadiť kohosi do voza al. na jazdné zviera k jazde“, takže tu vari je jeho prenesený zmysel „daj svoju ruku na luk k vystreleniu“, tj. „napni svojou rukou luk“.
- 593 D. „oni“, tj. „tamojší obyvatelia“.
- 594 D. „zašiel“, „odišiel“, zmysel ako v texte, alebo možno.
- 595 „Elíšu a odišlo sa. A keď ten muž zavádzil“.
- 596 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 597 Pozri Gen. 33:11, pozn. 884.
- 598 Tu asi „Chazáél“.
- 599 Al. „Jehóácháza“ (kap. 10:35), „Amacjá“ (kap. 12:2); ďalej obdobne.
- 600 Pozri Jós. 17:13, pozn. 549.
- 601 Pozri Deut. 24:16.
- 602 Tu predložková väzba zodpovedajúca slovenskému prostému 4. pádu. Ďalej obdobne, aj v iných spojeniach.
- 603 Tj. „podrobená (al., podľa iných, „sprostená“, tj. azda „opustená“) Bohom“, al. „Boh zničí“.
- 604 Pozri Deut. 1:7, pozn. 23.
- 605 D. „Pobitím“.
- 606 Al. „česť“, pozri 2 Sam. 6:20, pozn. 320.
- 607 Pozri Deut. 2:5, 9, pozn. 124.
- 608 Al. „zahrávať si s nešťastím“ („pichať do osieho hniezda“); znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 609 D. „prerazil“, pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270, v texte opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu; al. možno
- 610 „prerazil múrom“.
- 611 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 612 D. „synov rukojemstiev“ (al. „záruk“).
- 613 Al. „odviezli ho na koňoch“.
- 614 D. „a on“, ďalej obdobne.
- 615 Al. „spáť získal územie“.
- 616 Pozri 1 Král. 8:65, pozn. 563.
- 617 Pozri Num. 22:1, pozn. 827; Jós. 3:16, pozn. 146 a 147.
- 618 Pozri Gen. 16:11 a ďalej, pozn. 756.
- 619 Pozri Deut. 32:36, pozn. 1194.
- 620 Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
- 621 Tj. azda „prehovoril, že nevyhladi meno“.
- 622 Pozri 2 Sam. 8:6; zmysel tejto neľahko zrozumiteľnej predložkovej väzby je azda „Júдови v dobe jednotného kráľovstva Isráela“, tj. za Dávida a Šalamúna. Týchto miest sa neskoršie králi Aráma opäť zmocnili a Jároveám ich dobyl späť.
- 623 Pozri 2 Sam. 5:8, pozn. 254; aj tu zosilnený tvar, ako v Gen. 15:17.
- 624 Hebr. „chofšith“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ okrem tohto miesta ešte len v 2 Par. 26:21 a odvodený od slovesa „cháfaš“ (Lev. 19:20, pozn. 619). Iní ho prekladajú „v dome choroby“ (tj. „oddelenia pre chorobu“) al. „v dome slobody“ (tj. „od vládárskych povinností“); LXX prepisujú hebrejské znenie („af-fúsóth“), Vulgata prekladá „in domo libera seorsum“, „v slobodnom dome obzvlášť“.
- 625 Al. „Azarju“ (kap. 14:21). Ďalej obdobne. Iné jeho meno („Uzzijjá“ al. „Uzzijjáhu“) sa uvádza vo v. 13 a ďalej.
- 626 Al. „Zecharjá“ (kap. 14:29). Ďalej obdobne.
- 627 Miesto „pred ľudom“ („kovál ám“) navrhujú podaktorí podľa istých rukopisov LXX čítať „u Jivleáma al. v Jivleáme“. Iné rukopisy LXX hebrejské znenie jednoducho prepisujú („keblaam“); Vulgata prekladá „palam“, „verejne“.
- 628 Al. „Šallum“ (v. 10), ďalej obdobne.
- 629 D. „v Šómróne MESIAC dní“.
- 630 Tu možno vlastné meno Menachémovho otca.
- 631 Tu možno v zmysle „od trvania na al. ostávania pri hriechoch“.
- 632 Al. „Proti zemi“.
- 633 Mnohí podľa LXX navrhujú čítať „k hrešeniu. (19)V jeho dňoch na zem“.
- 634 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 635 Pozri Deut. 8:17n, pozn. 406.
- 636 Pozri Gen. 45:1, 9, pozn. 1218.
- 637 Pozri 1 Král. 16:18, pozn. 814.
- 638 Tj. „do zajatia“, sloveso ako v Sud. 18:30, pozn. 855, tu a ďalej v tvare najmä tohto zmyslu, no v kap. 17:11, 26 a 33 bez tohto významového odťatia.
- 639 Tj. „obyvateľov týchto území“, ďalej obdobne. Porov. Deut. 34:1, pozn. 1293.
- 640 Pozri Lev. 18:21, pozn. 564 a 565.
- 641 Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 642 Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
- 643 Vl. „bojovať nemohli“ (al. „neboli schopní“).
- 644 Al. „Élatu“, ako vyššie a nižšie.
- 645 Tak podľa čítaného textu aj podľa LXX a Vulgaty; písaný text má znenie „Arómím“, ktoré podaktorí čítajú ako „Arammím“^{231 351}, no potom by išlo o nepravdivý,

- inde sa nevyskytujúci a nejasný tvar, ktorý, nazdámsa, sa oveľa jednoduchšie dá vysvetliť podľa čítaného textu, totiž mylnou zámenou litier, ako nap. v Num. 2:14, pozn. 72. Mnohí potom podľa toho navrhujú miesto „pre Arám“ vyššie čítať „pre Edóm“, no toto znenie nie je nijako doložené.
- 646** D. „podobu“ (Gen. 1:26, pozn. 41), zmysel azda ako v texte, al. „plán“.
- 647** Pozri Exod. 20:4, pozn. 660; Num. 12:8, pozn. 467; tu možno „model“.
- 648** Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 649** Pozri Gen. 35:14, pozn. 943.
- 650** Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 651** Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 652** Podľa zvyčajného významu slovesa vl. „prisunul“, no tu je zmysel skôr „odsunul“.
- 653** Pozri Exod. 29:10, pozn. 1027.
- 654** D. „a spomedzi“.
- 655** Pozri Exod. 40:22, pozn. 1015.
- 656** D. „vzostupnú obeť rána“, „obeť daru večera“.
- 657** Pozri Lev. 27:33, pozn. 970, tu azda v zmysle „ešte si rozmyslím, čo s ním“.
- 658** Pozri 1 Kráľ. 7:28n., pozn. 440, tj. „odsekal ich lišty“, (tamtiež pozn. 441).
- 659** Pozri Exod. 30:18, pozn. 1108; 1 Kráľ. 7:30, pozn. 447.
- 660** Pozri 1 Kráľ. 7:23, pozn. 432.
- 661** Pozri Gen. 42:38, pozn. 1169.
- 662** Al. možno „predsieň“, „halu“, D. „krytú chodbu (atď.) soboty“.
- 663** Al. „pri“.
- 664** Vl. „uličný“, pozri 1 Kráľ. 6:29, pozn. 332, no tu ako prídavné meno bez predložky so zmyslom ako v texte.
- 665** D. „tváre“, pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 666** Tj. azda „s ohľadom na kráľa“, al. „od tváre al. pred tvárou“³⁹ kráľa“, tj. „z obavy pred kráľom“.
- 667** Vl. „obrátil“, ako napr. Sud. 18:23, pozn. 847; 1 Kráľ. 8:14, tu zmysel ako v texte.
- 668** Vl. „vracať“¹⁰⁸, tu v zmysle ako v texte („splácať“, ako povinnosť).
- 669** Al. možno „prestal kráľovi... vynášať dary“⁷⁴.
- 670** D. „v“.
- 671** Pozri Gen. 42:16, pozn. 1147.
- 672** Slová „a polapil ho“ a „a uväznil ho“ znejú v hebrejčine navzájom veľmi podobne („vajjaacréhú“, „vajjaasréhú“).
- 673** Tj. aj proti tomu územiu, ktoré Tiglath-Pileser (kap. 15:29) ešte ponechal.
- 674** Al. „začal proti nemu obliehanie na tri roky“³¹⁶.
- 675** Pozri Gen. 10:2, pozn. 309.
- 676** Pozri Exod. 12:14, pozn. 388.
- 677** Pozri Exod. 34:7, pozn. 1185, tu tvar tohto slovesa.
- 678** Pozri Gen. 35:14, pozn. 942.
- 679** Pozri Deut. 4:25, pozn. 252.
- 680** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1054.
- 681** Pozri 2 Sam. 24:11, pozn. 979.
- 682** Pozri Exod. 7:3, pozn. 210.
- 683** D. „ako šiju“, „podľa šije“.
- 684** Tj. „tak ako svoju šiju zatvrdili (al. „zatvrdzovali“) ich otcovia“.
- 685** Al. „proti nim“.
- 686** Al. „dôrazne vyhlásil“, ako vo v. 13; al. tiež „výstrahy, ktorými medzi nimi vystríhal“.
- 687** Pozri Deut. 32:21, pozn. 1155.
- 688** Pozri 1 Sam. 28:8, pozn. 992.
- 689** Pozri Num. 23:23, pozn. 837.
- 690** Pozri Lev. 19:26, pozn. 640.
- 691** Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 692** Al. „Hospodin zavrhol“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 693** Pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
- 694** Pozri Sud. 2:14, pozn. 129.
- 695** Pozri 1 Kráľ. 11:11, pozn. 661.
- 696** Pozri Deut. 13:5, pozn. 242.
- 697** Tu obdobný tvar ako v Sud. 18:30, pozn. 855.
- 698** Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
- 699** Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 700** Al. možno „ostali“, ako vprostred vv. 33 a 41, al. „prejavili sa“²²⁵. Vo v. 32 a na začiatku vv. 33 a 41 v zmysle „stali sa navonok al. podľa mena“.
- 701** Tj. „každý národ tvorcom svojich vlastných“, ďalej obdobne.
- 702** Al. „Kúthy“ (v. 24).
- 703** Pozri Sud. 18:2, pozn. 819; al. „zo všetkých svojich tried“ (1 Kráľ. 12:31, pozn. 723).
- 704** Vl. „prvých“, ďalej obdobne.
- 705** Tj. vari „sebe uložených“.
- 706** Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
- 707** Al. „Chizkijáhú“ (kap. 16:20), ďalej obdobne.
- 708** Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 709** Tj. „kus mosadze“, „čosi mosadzné“, možno aj sľaby slovná hra „had“ je po hebrejsky „nachaš“, „mosadz“ je „nechóšeth“).
- 710** Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 711** Pozri Deut. 29:9, pozn. 1048.
- 712** Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
- 713** Vl. „dal sa mu neslúžiť“, zmysel ako v texte.
- 714** Pozri Gen. 30:6, pozn. 764.
- 715** Pozri Jós. 7:11, pozn. 267.
- 716** Tj. „mu uložil povinnosť zaplatiť al. odovzdať“, znenie v texte zvolené na uchovanie predložkovej väzby, aká je v pôvodine, v preklade.
- 717** Al. „rozrezal“, „rozlámal“, „rozbil“, ako „osekal“ v kap. 16:17, tu toto sloveso mnohí prekladatelia chápu v zmysle „odrezal z nich zlato, ktorým boli potiahnuté“, no to je v rozpore so zámenou príponou „ich“⁷²³ množného čísla u slovesa „dal“ nižšie; preto s niekoľkými inými prekladami ono sloveso („kácac“) ako v texte tu, v tom istom význame ako napr. v kap. 24:13 a v 2 Par. 28:24, kde je zmysel jasný; tak ho na tomto mieste prekladajú aj LXX („synekopsen“) a Vulgata („confregit“).
- 718** Množné číslo.
- 719** Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 720** Al. „stĺpy“, vl. azda „podpery“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.

- 721** Ako v Exod. 25:11, porov. 1 Kráľ. 6:20nn., pozn. 353; tu podľa LXX „pozlatil“ („echrysósen“).
- 722** Tj. celé „dvere“ (al. „krídla dverí“) a „veraje“⁷²⁰, ktoré pre ľahšiu prepravu „rozsekal“⁷²⁸; nielen varí ich zlatý povlak, o ktorom v texte niet zmienky.
- 723** Al. „maršála“, „najvyššieho veliteľa vojska“.
- 724** Al. „hlavného dôstojníka“, al., podľa iných, „hlavného (al. „najvyššieho“) čašníka“.
- 725** Al. „odtokovej priekope“.
- 726** Al. „vrchného rybníka“ (2 Sam. 2:13 a ďalej), kap. 20:20 obdobne, tu i tam zmysel ako v texte.
- 727** Pozri Gen. 49:17, pozn. 1347.
- 728** Pozri 2 Sam. 8:16, pozn. 413.
- 729** Pozri Exod. 21:19, pozn. 703.
- 730** Al. „zmliazdený“, tvar slovesa ako v Deut. 28:33, pozn. 997.
- 731** Pozri Sud. 16:29, pozn. 803.
- 732** Pozri Lev. 6:14, pozn. 189.
- 733** Vl. „dohovor“, „dohodni“, tu zmysel ako v texte.
- 734** Ako v Gen. 49:17, oproti v. 24⁷⁶.
- 735** Pozri 1 Kráľ. 10:15, pozn. 630.
- 736** Al. „bez“, pozri Num. 5:20, pozn. 219, tu v zmysle „bez vôle al. nezávisle na vôli al. bez ohľadu na vôľu“. Pozri aj Is. 36:10, pozn. 1803.
- 737** Pozri Gen. 11:7, pozn. 341.
- 738** V pôvodine množné číslo, najskôr v zmysle „každý svoj moč“. Kap. 37:2 obdobne.
- 739** D. „vyprostením“.
- 740** D. „požehnanie“, tiež „dobrobyt“, „hojnosť“, porov. Gen. 33:11; 1 Sam. 25:27.
- 741** Pozri Sud. 9:12, pozn. 680.
- 742** D. „olíiv oleja“ (Num. 18:12, pozn. 709).
- 743** Al. „vás nabáda (al. „zavádza“) na scestie“, pozri Deut. 13:6, pozn. 537.
- 744** D. „zemí, ktorú by“.
- 745** Al. „nič“⁷²⁶.
- 746** 1. pád „Chilkijjá“, inak „Chilkijjáhuá“ (v. 18), ďalej obdobne.
- 747** D. „k Chizkijjáhuovi, roztrhnúť na rúchach“¹⁸⁹, porov. čosi odlišnú väzbu obdobného významu v Sud. 1:7, pozn. 19.
- 748** Vl. „pokryť“, „zastrel“ (Gen. 24:65). V. 2 obdobne.
- 749** 1. pád „Isajá“, hebr. „Ješajáhú“ („vyslobod“, Hospodine“, al. „Hospodin vyslobodzuj“).
- 750** Pozri Gen. 35:3, pozn. 935, tu možno aj „pôrodných bolestí“, vzhľadom na nasledovné, pozri Jerem. 4:31, pozn. 396.
- 751** Al. „trestu“, „pokuty“, odvodené od slovesa vo v. 4⁷⁵⁶.
- 752** Al. „rúhania“, nesúvisí so slovesom vo v. 6⁷⁵⁸.
- 753** Vl. „došli“, „prišli“.
- 754** Tj. „k ústiu matrice“, inak „ku pretrhnutiu“ (al. „prielomu“).
- 755** Al. „trestom zakročí proti slovám“, pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355, v texte al. tu vyššie opis umožňujúci v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 756** D. „zvyšok, ktorý je nájdený“ (al. „pozŕňaný“), zmysel ako v texte.
- 757** Pozri Num. 15:30, pozn. 602.
- 758** Vl. „dať ducha“, zmysel ako v texte.
- 759** Súvisí s predošlým „počuť“, možno v zosilňujúcom zmysle („poplašnú zvesť“).
- 760** Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
- 761** Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 762** Pozri Num. 21:3, pozn. 786.
- 763** Pozri 1 Sam. 4:4, pozn. 230.
- 764** Pozri Deut. 32:39, pozn. 1201.
- 765** Pozri Gen. 24:14, pozn. 610.
- 766** Pozri 2 Sam. 6:16, pozn. 306.
- 767** Tj. „nepremožená“.
- 768** D. „panna (tj. azda „panenstvo“, sfaby zosobnené) dcéry“, al. možno „panna, to jest dcéra“.
- 769** Al. „hlas a vysoký povzniesol svoje oči? Proti“.
- 770** Tak podľa čítaného textu a u Is. 37:24; písaný text má znenie „jazdou“.
- 771** Al. „som vystúpil“, ďalej obdobne.
- 772** Pozri 1 Sam. 24:3, pozn. 879, tu množné číslo.
- 773** Al. „nocľazisko“, „ubytovníu“.
- 774** Pozri Exod. 29:33, pozn. 1053.
- 775** Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
- 776** Pozri 2 Sam. 7:19, pozn. 363, tu v takomto zmysle.
- 777** Al. „pripravil“, „naplánoval“, pozri Gen. 2:7n., pozn. 56, tu v takomto zmysle.
- 778** Vl. „priviedol“, „uviedol“, tj. „v skutok“.
- 779** Al. „nastať“, tj. „byť určený al. postavený al. použitý“, „stať sa nástrojom“.
- 780** Al. „i mohlo dôjsť k vyvracaniu“.
- 781** Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 782** Tj. „bezmocní“.
- 783** Al. „klesli na myslí“.
- 784** Tu aj „sklamaní“, „zahanbení“. Pozri Sud. 3:25, pozn. 217.
- 785** Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 786** Pozri Gen. 1:11, pozn. 16.
- 787** D. „a sneťou pred stojatým“, výraz značí spravidla „stojaté obilie“ (Exod. 22:6; Deut. 23:25; Sud. 15:5), tu azda zmysel ako v texte. Netýka sa v. 29.
- 788** Al. „namyslenosť“, „sebavedomie“, vl. „sebaistota“.
- 789** Al. „kruh do nosa“.
- 790** Tj. „Chizkijjáhuovi“.
- 791** Pozri Lev. 25:5, pozn. 785.
- 792** Iný výraz ako vyššie⁷⁹¹, ale v podstate rovnakého významu.
- 793** Pozri Exod. 10:5, pozn. 321.
- 794** Tu D. „zvyšok, pridá“.
- 795** Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a starých prekladov „Hospodina zástupov“¹²⁶.
- 796** Pozri 2 Sam. 20:15, pozn. 806.
- 797** Al. „toto mesto ochrániť“ (al. „prikryť“), význam slovesa zahŕňa oba tieto pojmy, ktoré opis v texte, zvolený na uchovanie predložkovej väzby pôvodiny (v kap. 20:6 čosi odlišnej) v preklade, zároveň vyjadruje. Predložka „na“ ďalej v tomto verši je iná.
- 798** Pozri Lev. 26:30, pozn. 916.
- 799** Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a starých prekladov „Šareecer, jeho synovia“.

- 800** Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
801 Pozri Deut. 25:15, pozn. 921.
802 Tj. „prostrednej časti al. štvrte“.
803 Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a starých prekladov „dvora“.
804 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
805 Pozri Num. 12:13, pozn. 472.
806 Pozri Lev. 13:18nn., pozn. 412.
807 AL „vykonať (al. „spraviť“) vec, o ktorej prehovoril“ (al. „ktorú prislúbil“). Ohľadne ďalšieho textu tohto verša ako aj vv. 10n. pozri Is. 38:8.
808 Ako napr. „vztiahni“ v Exod. 7:19 a obdobne inde.
809 AL možno „slnecných hodinách“, D. „na stupňoch“, ako inde v tomto oddiele.
810 AL „Meródach“ (Is. 39:1); tak aj tu podľa mnohých rukopisov, LXX a sýrskeho prekladu.
811 Tj. „jeho poslov“, ďalej obdobne.
812 Pozri Jerem. 35:18, pozn. 1515.
813 Podľa mnohých rukopisov, LXX, Vulgaty a sýrskeho prekladu „sa nad nimi (potom možno⁸¹¹ aj „nad tými vecmi“, tj. „nad listami a nad darom“, toto by sa, pravda, netýkalo nasledovného „im“) zaradoval“ („vaj-jismach“ miesto „vajjišma“); tak aj u Is. 39:2.
814 Ako v Gen. 37:25, tu v čosi inom tvare. Podľa iných „pokladov“, „cenností“.
815 Pozri Gen. 1:16, pozn. 112, tu zmysel ako v texte („oblasti svojej vlády“).
816 Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
817 Pozri 1 Kráľ. 7:8, pozn. 410.
818 Pozri Lev. 19:26, pozn. 633.
819 Pozri Lev. 19:31, pozn. 644.
820 VL „množil konanie“, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
821 AL „poveverenie sa“, „blúdenie“ (nie ako vo v. 9), porov. Gen. 4:16, pozn. 154.
822 D. „ktoré každý počujúci ho“.
823 Tj. „vymeriam mu trest ako Šómronu a domu“.
824 Pozri Gen. 6:7, pozn. 199, tu v zmysle danom súvislosťou, hoci sa zároveň možno myslí aj na význam tohto slovesa na citovanom mieste.
825 Pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
826 D. „na jej tvár“.
827 Pozri 1 Kráľ. 8:57, pozn. 555.
828 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
829 VL „ostali dráždiaci“.
830 Pozri 1 Kráľ. 2:31, pozn. 157.
831 Pozri Num. 6:21, pozn. 285.
832 VL „dopĺňa“, tvar slovesa ako v Num. 14:33, pozn. 567, tu v zmysle „v plnom počte zbiera (nie ako nižšie⁸³⁴) al. zhromažďuje“.
833 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
834 D. „v dome“, zmysel azda ako v texte; podľa čítaného textu „o dom“, ako vo v. 9 a kap. 12:11.
835 Tj. „ktorá sa má vykonať“.
836 Tj. možno na otázku kráľa, prečo prichádza.
837 Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 700.
838 Tu iná predložka, majúca výraznejšie tento význam; ako „na“ vyššie aj nižšie⁴⁵.
839 VL „v dvojke“, tu azda v zmysle „druhoradej al. podradnej štvrte“. V kap. 23:4 tento výraz („na druhom mieste“, porov. Gen. 41:43, pozn. 1119; 1 Sam. 23:17, pozn. 863) značí „radových („obyčajných“) kňazov“ oproti „veľkňazovi“.
840 AL „dielami“, „skutkami“, „činmi“, ďalej obdobne.
841 AL „proti tomuto miestu a proti jeho obyvateľom“.
842 AL „hrôzou“, „zdesenením“ („predmetom hrôzy al. „zdesenia“).
843 Azároveň aj „vyprostený al. vyňatý“²⁴², tj. „uchránený“ všetkého toho, čo bolo predošlými slovami ohlásené.
844 VL „späť“, „vrátili“¹⁰⁸.
845 Tu aj „odpoveď“⁸³⁸.
846 VL „ohladne“, tj. „čo sa týka“, „to jest“.
847 Pozri Gen. 6:18, pozn. 227.
848 VL „zastal“, ako vyššie, „postavil sa“, tu zmysel ako v texte.
849 Pozri Exod. 26:33, 35, pozn. 930 a 931.
850 Ako v Deut. 32:32, tu podľa podakotých „na sklád-kach odpadu u“.
851 AL „zrušil“, „odstránil“, pozri Exod. 12:15, pozn. 389. Ďalej obdobne.
852 Hebr. „kemárim“, hanlivý výraz pre modlárskeho kňazov.
853 VL „okoliah“, tj. „okolitých miestach“.
854 AL „znameniam zvieratníka“, podľa iných „planétam“, vyskytuje sa v SZ len tu.
855 Pozri 2 Sam. 22:43, pozn. 910.
856 AL „hrob“, no potom najskôr v hromadnom zmysle („hroby“).
857 Tj. „jednoduchého al. obyčajného ľudu“.
858 Pozri Deut. 32:17, pozn. 853.
859 Sloveso ako v Sud. 16:13, pozn. 773.
860 D. „domy“.
861 Tj. „spravil ich nespôsobilými na vykonávanie pohanských obradov“.
862 Tu sa azda mienia volať aké pri bránach umiestnené zariadenia na uctievanie pohanských bohov, možno podobné tým, ktoré boli na „výšinách“, takže na ne bol názov „výšiny“ prenesený. Obdobne vari aj vo v. 15 („všetky zariadenia výšiny“).
863 Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a starých prekladov „syna“.
864 Tj. na jeho uctievanie ako božstva.
865 Pozri 1 Sam. 9:22, pozn. 411.
866 AL „k sieni“.
867 AL možno „ktorý býval“.
868 Meno akejsi prístavby na západnej strane chrámového nádvorja.
869 VL „odbehol“, „rozbehol sa“, hebr. „vajjárác“, tvar slovesa „rúć“, ktoré má jednoznačne tento význam, no mnohí ho tu považujú za tvar slovesa „rácac“ (pozri napr. kap. 18:21⁷³) a prekladajú „a rozdrvil al. roztrieštil“, to sa však nehodí k nasledovnému „odtadiaľ“ a preto podakotí pridávajú „a odstránili“. LXX preložili „katespasen“, „stiahol“, „strhol“, „odlomil“ al. aj „odstránil“; možno tu podľa ktorýchsi rabinských výkladov čítali sloveso „ráchak“, „byť ďaleko“, „vzdďaľovať

- sa", ktorého isté tvary sa dajú takto chápať; podľa toho podávajú toto miesto aj podaktore novšie preklady. No nepovažoval som za potrebné opravovať znenie pôvodného textu, dávajúceho dobrý zmysel, podľa ktorého podobne prekladajú aj niektorí iní, napr. česká Kralická Biblia („pospišiv“) a Vulgata („cucurrit“).
- 870** Pozri Jós. 13:3, pozn. 464.
- 871** Al. „skazy“, „záhuby“, odvodené od slovesa v kap. 8:19³⁹⁸.
- 872** Pozri Gen. 38:21, pozn. 1013.
- 873** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053.
- 874** Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 875** Al. možno „i spálil tú výšinu, a na prach rozmelnil a spálil aséru“.
- 876** Ako „zvolal“ v 1 Král. 13:2.
- 877** Al. „proti oltáru“, „ohľadne oltára“.
- 878** Al. „vyhlásil proti oltáru“⁸⁷⁷ v Běth-Éli tieto veci, ktoré si“.
- 879** Vl. „nechali vyviaznúť“.
- 880** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 881** Pozri 1 Sam. 28:24, pozn. 1004; 1 Král. 13:2, pozn. 728.
- 882** Pozri Exod. 12:11, pozn. 379 a 380.
- 883** D. „ako toto“.
- 884** Pozri Sud., nadpis, pozn. 1.
- 885** Pozri Gen. 31:19, pozn. 815.
- 886** Pozri Exod. 22:5, pozn. 736; 1 Král. 14:10, pozn. 771.
- 887** Pozri Deut. 6:5, pozn. 330.
- 888** Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 889** Pozri Gen. 2:14, pozn. 73.
- 890** Tu azda „Nechó“.
- 891** Al. možno „umierajúceho“, pozri 1 Par. 35:24.
- 892** 1. pád „Jeremjá“, hebr. „Jirmejáhú“ („Hospodin pozdvihuje“ al. „Hospodin je vyvýšený“).
- 893** D. „uvážnil od kralovania“, porov. 1 Sam. 8:7, pozn. 362; tak podľa čítaného textu, LXX aj Vulgaty. Podľa písaného textu „za kralovania“, tj. „jeho kralovania“, ale zámenná prípona „jeho“, bez ktorej táto predložková väzba nemá jasného zmyslu, tu chýba.
- 894** Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 895** D. „ohodnotil (Lev. 27:8, pozn. 950) zem“, tu v zmysle „zaťaženia al. zdanenia“ (nie ako nižšie⁸⁹⁸) zeme; to je hádam akosi naznačené opisom v texte.
- 896** Pozri Lev. 5:15, pozn. 154, tu, pravda, je zmysel „podľa jeho sa týkajúceho ohodnotenia“.
- 897** Pozri Deut. 15:2, pozn. 616.
- 898** Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.
- 899** Pozri Deut. 20:19, pozn. 750, tu sa týka len samotného slovesa, nie jeho tvaru.
- 900** Pozri Deut. 28:53, pozn. 1026.
- 901** Vl. „v chrám“, tj. „do chrámu“, zmysel azda ako v texte, al. jednoducho „v chráme“.
- 902** D. „núdze“, tj. „bedače“, pozri Exod. 23:3, pozn. 788; Jer. 52:15, pozn. 2018.
- 903** Al. „vznešených“, „vl. „tučných“, podľa čítaného textu „vodcov“ (Exod. 15:15, pozn. 527).
- 904** Al. „odvedenia“⁶³⁸, „zajatia“, v kap. 25:27 príbuzný výraz v podstate rovnakého zmyslu.
- 905** Al. možno „bohatých“⁶³⁵.
- 906** D. „konajúci vojnu“⁴¹⁵.
- 907** Tj. „Jehójáchína“.
- 908** Pozri Gen. 26:17, pozn. 683.
- 909** Pozri Jerem. 39:2; 52:6.
- 910** Pozri Jós. 17:13, pozn. 557.
- 911** Vl. „bolo mesto preborené“ (Gen. 7:11), al. „rozpoltené“ (Exod. 14:21).
- 912** Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 913** Al. „nad (al. „pred“) záhradou“, al. „ktorá vedie k záhrade“.
- 914** Al. „tadiaľ odišiel kráľ“.
- 915** Al. „boli rozohnaní“ (al. „rozprašení“ al. „rozptýlení“).
- 916** Tu vari „kráľ Báveta“.
- 917** Pozri Sud. 16:21, pozn. 790.
- 918** Hebr. „rav“, porov. kap. 18:17³⁷⁷ a ďalej⁷²⁵; iný výraz ako v kap. 1:9 a ďalej²⁵.
- 919** Pozri Gen. 37:36, pozn. 997.
- 920** Al. „kopáčov“, podľa čítaného textu a Jerem. 52:16 „roľníkov“, „poľných robotníkov“.
- 921** D. „ich mosadz“.
- 922** Pozri Exod. 16:3; 27:3, pozn. 552.
- 923** Pozri Exod. 25:29, pozn. 879.
- 924** Pozri Exod. 25:38, pozn. 894.
- 925** Tj. azda „ktoré boli z čistého al. pravého zlata a striebra“.
- 926** Iná predložková väzba ako v kap. 24:13⁹⁰².
- 927** Pozri 1 Král. 7:17n., pozn. 425.
- 928** Tj. „granátové jabĺčka“, D. „ako tieto“.
- 929** D. „kňaza-hlavu“.
- 930** Pozri Gen. 41:34, pozn. 1102.
- 931** Al. „a hlavného pisára“.
- 932** Ktorí sa predtým rozutekali (vv. 4n.) a teraz, po odchode vojsk nepriateľa, sa vrátili.
- 933** D. „muži“, tu zmysel azda ako v texte („ich muži“, ako nižšie a vo v. 24).
- 934** Hebr. „Jehúdím“⁴¹¹, tj. „obyvateľov Júdska“, „Židov“, pozri Gen. 29:35, pozn. 760.
- 935** Pozri Gen. 40:13, pozn. 1061.
- 936** Al. „pekne“, D. „dobré (al. „pekné“) veci“, kap. 20:13 obdobne (D. „dobrý“, tj. „vzácný“, „akostný“).
- 937** Vl. „zvrchu“⁷⁷ k sedadlám“.
- 938** D. „rúcha jeho žalára“.
- 939** Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 940** Pozri Exod. 5:13, pozn. 179.

PRVÁ KNIHA PARALIPOMENÓN¹

Ádám, Šéth, Enóš, (2)Kénán, Mahalaleél, Járed, (3)Chanóch, Methúšelach, Lemech, (4)Nóach, Šém, Chám a Jáfeth.

(5)Synovia Jáfetha: Gómer a Mágóg a Mádať a Jáván a Tuvál a Mešech a Tírás. – (6)A synovia Gómera: Aškenaz a Dífath²³ a Tógarmá. (7)A synovia Jávána: Elíšá a Taršíš, Kittím a Ródánim³⁴.

(8)Synovia Cháma: Kúš a Micrajim, Pút a Kenáan. – (9)A synovia Kúša: Ševá a Chavílá a Savtá a Raemá a Savtechá. A synovia Raemu: Ševá a Dedán. (10)A Kúš splodil Nímródá; on začal byť na zemi mocným⁵. (11)A Micrajim splodil Lúdím a Anámím a Lehávím a Naftuchím (12) a Pathrusím a Kasluchím, odkiaľ pošli⁶ Pelištím, a Kaftórim⁷. – (13)A Kenáan splodil Cídóna, svojho prvorodeného, a Chéthá (14) a Jevúšího a Emórího a Girgášího (15) a Chivvího a Arkího a Síního (15) a Arvádího a Cemáriho a Chamáthího⁸.

(17)Synovia Šéma: Élám a Aššúr a Arpachšád a Lúd a Arám⁹ a Úc a Chúl a Gether a Mešech¹⁰. (18)A Arpachšád splodil Šálacha a Šalach splodil Évera, (19) a Éverovi sa narodilo dvojce synov: meno jedného Peleg¹¹, lebo v jeho dňoch bola rozdelená zem¹², a meno jeho brata Joktán. (20)A Joktán splodil Almódáda a Šálefa a Chacarmávetha a Járacha (21) a Hadórama a Úzála a Diklu (22) a Évála¹³ a Avímaéla a Ševu (23) a Ófíra a Chavílu a Jóváva; všetci títo sú synovia Joktána.

(24)Šém, Arpachšád, Šalach, (25)Éver, Peleg, Reú, (26)Serüg, Náchór, Terach, (27)Abrám, to¹⁴ je Abrahám.

(28)Synovia Abraháma: Isák a Jišmáel: (29)Toto¹⁵ sú ich rodokmene¹⁶: prvorođený Jišmáela Nevájóth a Kédár a Adbeél a Mivsám, (30)Mišmá a Dúmá, Massá, Chadad a Témá, (31)Jetúr, Náfíš a Kedmá; títo, to¹⁴ boli synovia Jišmáela.

(32)A synovia Ketúry, súložnice Abraháma: porodila Zimrána a Jokšána a Medána a Midjána a Jišbáka a Súacha. A synovia

Jokšána: Ševá a Dedán. (33)A synovia Midjána: Éfá a Éfer a Chanóch a Avidá a Eldáá; všetci títo boli synovia Ketúry.

(34)A Abrahám splodil Isáka. Synovia Isáka: Ésáv a Isráel.

(35)Synovia Ésáva: Elifáz, Reuéľ a Jeúš a Jaelám a Kórach. – (36)Synovia Elifáza: Témán a Ómár, Cefí¹⁷ a Gaetám, Kenaz a Timná a Amálék. (37)Synovia Reuéľa: Nachath, Zerach, Šammá a Mizzá.

(38)A synovia Séira: Lótán a Šóvál a Civeón a Aná a Díšón a Écer a Díšán. – (39)A synovia Lótána: Chóri¹⁸ a Hómám¹⁸; a sestra Lótána bola Timná. – (40)Synovia Šóvála: Alján¹⁹ a Mánachath a Évál¹⁹, Šefí²⁰ a Ónám. – A synovia Civeóna: Ajjá a Aná. – (41)Synovia Anu: Díšón. – A synovia Díšóna: Chamrán²¹ a Ešbán a Jithrán a Kerán. – (42)Synovia Écera: Bilhán a Zaaván, Jaakán²². – Synovia Díšóna: Úc a Arán.

(43)A toto¹⁵ sú králi, ktorí v zemi Edóma²³ kraľovali pred kraľovaním²⁴ kráľa synom Isráela: Bela, syn Beóra, a meno jeho mesta Dinhavá. (44)A Bela umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Jóváv, syn Zeracha z Bocry. (45)A Jóváv umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Chušám zo zeme Temáního²⁵. (46)A Chušám umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Hadad, syn Bedada, ktorý²⁶ pobil²⁶ Midjána²³ na poli Móáva²³, a meno jeho mesta Avíth. (47)A Hadad umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Samlá z Masréky. (48)A Samlá umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Šául z Rechóvoth pri rieke. (49)A Šául umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Baal-čanán, syn Achbóra. (50)A Baal-čanán, syn Achbóra, umrel a miesto neho sa ujal kraľovania Hadad²⁷, a meno jeho mesta Pái²⁸ a meno jeho ženy Mehétaveél, dcéra Matréda, dcéra²⁹ Mé-Záháva. (51)A Hadad umrel.

A šejkovia Edóma²³ boli¹²⁶: šejk Timná, šejk Aljá³⁰, šejk Jethéth, (52)šejk Oholí-vámá, šejk Pínón, (53)šejk Kenaz, šejk

Témán, šejk Mivcár, (54)šejk Magdiél, šejk Irám. Toto¹⁵ boli šejkovia Edóma²³.

2 Toto¹⁵ boli synovia Izráela: Reúvén, Šimeón, Lévi a Júdá, Jissáschár a Zevulún, (2)Dán, Jozef a Benjámin, Naftálí, Gád a Áššer.

(3)Synovia Júdu: Ér a Ónán a Šelá, traja narodení jemu z dcéry Súu, Kenánčanky. Ale Ér, prvorodený Júdu, bol²⁶ v očiach Hospodina zlý, i usmrtil ho. (4)A Támár, jeho nevesta, mu porodila Pereca a Záracha. Všetci synovia Júdu boli piati.

(5)Synovia Pereca: Checrón a Chámúl. (6)A synovia Záracha: Zimrí³¹ a Éthán a Hémán a Kalkól a Dára; oni všetci³² piati. (7)A synovia Karmího: Áchár³³, v nešťastie uvrhnuvší³⁴ Izráela, ktorý sa dopustil nepoctivosti³⁵ pri odovzdanej veci³⁶. (8)A synovia Éthána: Azarjá.

(9)A synovia Checróna, ktorí sa mu narodili: Jerachmeél a Rám a Kelúváj³⁷. (10)A Rám splodil Ammínádáva a Ammínádáv splodil Nachšóna, náčelníka³⁸ detí³⁹ Júdu, (11)a Nachšón splodil Salmu a Salmá splodil Bóaza (12)a Bóaz splodil Óvéda a Óvéd splodil Jišaja (13)a Jišaj splodil svojho prvorodeného Éliáva, a Ammínádáva, druhého, a Šimeu, tretieho, (14)Nethaneéla, štvrtého, Raddaja, piateho, (15)Ócáma, šiesteho, Dávída, siedmeho; a ich sestry: Cerújá a Avigájil, a synovia Cerúje: Avíšaj a Jóáv a Asáhél, traja. (17)A Avigájil porodila Amásu a otec Amásu bol Jether, Jišmáéľ²⁵.

(18)A Kálév, syn Checróna, s Azúvou, manželkou⁴⁰, splodil aj⁴¹ Jerióth^{42 43}; a jej⁴⁴ synovia boli títo: Jéšer a Šóváv a Ardón. (19)A keď Azúvá umrela, vzal⁴⁵ si Kálév Efráthu; tá⁴⁶ mu porodila Chúra (20)a Chúr splodil Úrího a Úrí splodil Becaleéla. (21)A potom vošiel Checrón k dcére Máchira, otca Gileáda; a on ju pojal, keď⁴⁶ on bol vo veku⁴⁷ šesťdesiatich rokov; i porodila mu Segúva (22)a Segúv splodil Jáira, a jemu sa dostalo⁶⁹⁸ dvadsiatich a troch miest⁴⁸ v zemi Gileád, (23)a Gešúr²³ a Arám^{9 23} zabal z ich držby^{49 50} Chavóth-Jáir^{51 52}, Kenath a jeho osady^{53 54}, šesťdesiat miest⁴⁸. Títo všetci boli synovia⁵⁵ Máchira, otca Gileáda. (24)A po smrti Checróna v Kálév-Efráthá,

tu^{46 56} mu žena Checróna, Avijjá, ešte⁴⁶ porodila Aščúra, otca Tekoy⁵⁷.

(25)A synovia Jerachmeéla, Checrónovho prvorodeného, boli¹²⁶: prvorodený Rám a Búná a Óren a Ócem, z Achíjje⁵⁸. (26)A Jerachmeél mal^{59 126} ďalšiu⁶⁰ ženu, ktorej⁶¹ meno bolo Atará; ona bola matkou Ónáma. (27)A synovia Ráma, Jerachmeélovho prvorodeného, boli¹²⁶: Maac a Jámín a Éker. (28)A synovia Ónáma boli¹²⁶: Šammaj a Jádá; a synovia Šammaja: Nádáv a Avišúr. (29)A meno ženy Avíšúra: Avichájil, a porodila mu Achbána a Mólída. (30)A synovia Nádáva: Seled a Appájim. A Seled umrel bez synov⁶²; (31)a synovia Appájima: Jišéi; a synovia Jišéiho: Šésán; a deti^{39 63} Šésána: Achláj. (32)A synovia Jádu, brata Šammaja: Jether a Jónáthán. A Jether umrel bez synov⁶²; (33)a synovia Jónáthána: Peleth a Zázá. Toto¹⁵ boli synovia Jerachmeéla. (34)A Šésánovi sa nedostalo⁶⁹⁸ synov, lež iba dcér; a Šésán mal⁶⁴ nevoľníka, Egyptana, ktorého⁶¹ meno bolo Jarchá, (35)a Šésán dal svoju dcéru Jarchovi, svojmu nevoľníkovi, za ženu, i porodila mu Attaja, (36)a Attaj splodil Náthána a Náthán splodil Závada (37)a Závád splodil Eflála a Eflál splodil Óvéda (38)a Óvéd splodil Jéhúa a Jéhú splodil Azarju (39)a Azarjá splodil Cheleca a Chelec splodil Eleásu (40)a Eleásá splodil Sismája a Sismáj splodil Šallúma (41)a Šallúm splodil Jekamju a Jekamjá splodil Elišámu.

(42)A synovia Káléva, brata Jerachmeéla: Méšá, jeho prvorodený (on bol otcom Zífa⁵⁷), a synovia⁶⁵ Máréšu, otca Chevróna. (43)A synovia Chevróna: Kórach a Tappuach a Rekem a Šemma; (44)a Šemma splodil Rachama, otca Jorkeáma. A Rekem splodil Šammaja (45)a syn Šammaja: Máón; a Máón bol otcom Béth-Cúra⁵⁷. (46)A Éfán, súložnica Káléva, porodila Chárána a Mócu a Gázéza; a Chárán splodil Gázéza. (47)A synovia Jehdája: Regem a Jóthám a Géšán a Pelet a Éfá a Šaaf. (48)Kálévova súložnica Maachá: splodil⁶⁶ Ševera a Tirchánu; (49)tiež⁴⁶ porodila⁶⁷ Šaafa, otca Madmanny⁵⁷, a Ševu, otca Machbény⁵⁷ a otca Givey⁵⁷. A dcéra Káléva: Achsá.

(50) Toto¹⁵ boli synovia Káléva, syna Chúra⁶⁸, prvorodeného Efráthy: Šóvál⁶⁹, otec Kirjath-jeárím⁵⁷, (51) Salmá, otec Bét-lechema⁵⁷, Cháréf, otec Bét-Gádéra⁵⁷. (52) A Šóvalovi, otcovi Kirjath-jeárím⁵⁷, sa dostalo⁶⁹⁸ synov: Háróeho, Chací-Hamenuchóth. (53) A čelade⁷⁰ Kirjath-jeárím: Jithrí²⁵ a Púthí²⁵ a Šumáthí²⁵ a Mišráí²⁵; z týchto posli⁶ Coreáthí²⁵ a Eštáulí²⁵. (54) Synovia Salmu: Bét-lechem⁵⁷ a Netofáthí²⁵, Aróth-Bét-Jóáv⁵⁷ a Chací-Hammenachtí²⁵, Coreí²⁵. (55) Čelade⁷⁰ pisárov⁷¹, obyvateľov Jábéca: Tireáthím²⁵, Šimeáthím²⁵, Šuveáthím²⁵. To¹⁴ boli Kíním^{25 72}, pochádzajúci⁷³ od Chammatha, otca domu Recháva.

3 A toto¹⁵ boli synovia Dávida, ktorí sa mu narodili v Chevróne: prvorodený Amnón od Achínóam jizreélskej⁷⁴, druhý Daniél⁷⁵ od Avigajil karmelskej⁷⁴, (2) tretie miesto patrilo Avšálómovi, synovi⁷⁶ Maachy, dcéry Talmaja, kráľa Gešúra, štvrtý Adónijjá, syn Chaggith, (3) piaty Šefatjá od Avitál⁷⁴, šiesty Jithreám od Egly, jeho ženy⁷⁴. (4) Šesť sa mu *ich* narodilo v Chevróne, kde⁶¹ kráľoval¹²⁶ sedem rokov a šesť mesiacov; a tridsať a tri roky kráľoval¹²⁶ v Jerúsáléme. (5) A v Jerúsáléme sa mu narodili títo: Šimeá a Šóváv a Náthán a Šalamún, štyria, od Bath-Šúy⁷⁷, dcéry Ammiéla⁷⁴, (6) a Jivchár a Elišámá a Elífelet (7) a Nógah a Nefeg a Jáfia (8) a Elišámá a Eljádá a Elífelet, deviat. (9) Všetci boli synovia Dávida, okrem *nich* synovia⁷⁸ súložní; a Támár, ich sestra.

(10) A syn Šalamúna bol Rechaveám, jeho syn Avijjám, jeho syn Ásá, jeho syn Jehóšáfát, (11) jeho syn Jórám, jeho syn Achazjáhú, jeho syn Jóáš, (12) jeho syn Amacjáhú, jeho syn Azarjá, jeho syn Jóthám, (13) jeho syn Ácház, jeho syn Chizkijjáhú, jeho syn Menaššé, (14) jeho syn Amón, jeho syn Jósijjáhú.

(15) A synovia Jósijjáhú: prvorodený Jóchánán, druhý Jehójákím, tretí Cidkijjáhú, štvrtý Šallúm. (16) A synovia Jehójákíma: jeho syn Jechonjá⁷⁹, jeho syn Cidkijjá. (17) A synovia Jechonju: Assir⁸⁰, jeho syn Šealtiel (18) a Malkiráa a Pedájá a Šeneaccar a Jekamjá, Hóšámá a Nedavjá. (19) A synovia Pedáju: Zerúbbável a Šimeí; a synovia⁶⁸ Zerúbbávella: Mešullám a Cha-

nanjá, a Šelómíth, ich sestra, (20) a Chašúv a Óhel a Berechjá a Chasadjá, Júšavchesed, piati. (21) A synovia⁶⁸ Chananju: Pelatjá a Isajá, synovia Refáju, synovia Arnána, synovia Óvadju, synovia Šechanju. (22) A synovia Šechanju: Šemajá; a synovia Šemaju: Chattúš a Jigeál a Baríach a Nearjá a Šáfát, šiesti. (23) A synovia⁶⁸ Nearju: Eljóénaj a Chizkijjá a Azríkám, traja. (24) A synovia Eljóénaja: Hódavjáhú a Pelájá a Eljášiv a Akkúv a Jóchánán a Delájá a Anáni, siedmi.

4 Synovia Júdu: Perec, Checrón a Karmí a Chúr a Šóvál; (2) a Reájá, syn Šóvála, splodil Jachatha a Jachath splodil Achúmaja a Láchada. Toto¹⁵ boli čelade⁷⁰ Coreáthího²⁵. (3) A títo z Étamovho otca⁸¹: Jizreél a Mišmá a Jidbáš, a meno ich sestry: Haclepóni; (4) a Penúél, otec Gedóra, a Ézer, otec Chúšu, to¹⁵ boli synovia Chúra, prvorodeného Efráthy a otca Bét-lechema⁵⁷. (5) A Aščúr, otec Tekoy⁵⁷, mal⁵⁹ dve ženy, Cheleu a Naaru, (6) a Naará mu porodila Achuzzáma a Chéfera a Témního a Achaštářiho; toto¹⁵ boli synovia Naary. (7) A synovia Cheley: Cereth a Cóchar a Ethnán. (8) A Kóc splodil Ánúva a Cóvévu a čelade⁷⁰ Achar-chéla, syna Háruma. (9) A najváženejší⁸² zo svojich bratov bol Jaebéc⁸³; a jeho matka jeho meno nazvala Jaebéc⁸³ s výrokom: Lebo som porodila v utrpení⁸⁴. (10) A Jaebéc⁸³ sa dal k Bohu Isráela volať výrokom: Keby si ma hojne⁸⁵ požehnal a rozšíril¹⁸⁶ moje územie⁸⁷, a keby tvoja ruka bola so mnou a keby si zabránil⁸⁸ zlu^{89 90}, aby nebolo môjho utrpenia⁸⁴! A Boh spôsobil⁹¹, čo žiadal.

(11) A Kelúv, brat Šúchu, splodil Mechíra; on bol otcom Eštóna, (12) a Eštón splodil Bét-ráfu⁹² a Páseacha a Technu, otca mesta⁵⁷ Nácháša; toto¹⁵ boli muži z Rechy. – (13) A synovia Kenaza: Othniél a Serájá; a synovia Othniéla: Chathath. (14) A Meónóthaj splodil Ofru a Serájá splodil Jóáva, otca rokliny^{57 93} remeselníkov⁹⁴, lebo sa stali remeselníkmi⁹⁴. – (15) A synovia Káléva, syna Jefunnéa: Írú, Élá a Náam; a synovia Élu: Úknáz. – (16) A synovia Jehalleleéla: Zíf a Zifá, Tíreá a Asareél. – (17) A synovia Ezru: Jether a Mered a Éfer a Jálón; a otehotnela⁹⁵ s Mirjámom a s Šammajom a s Jiš-

bachom, otcom⁹⁶ Eštemóy^{97 97}. (18) A jeho žena, Júdovkyňa^{97 98} porodila Jereda, otca Gedóra^{97 97}, a Chevera, otca Šóchó⁹⁷, a Jekúthiela, otca Zánóacha⁹⁷. A tamti^{99 100} boli synovia Bithje, dcéry faraóna, ktorú Mered pojal. – (19) A synovia ženy Hódijj, sestry Nachama: otec Kelly⁹⁷, Gar-mi²⁵, a Eštemóa, Maacháthi²⁵. – (20) A synovia Šimóna: Amnón a Rinná, Ben-Chánán a Tílon. – A synovia Jíšího: Zóchéth a Ben-Zóchéth.

(21) Synovia Šélacha, syna Júdu: Ér, otec Léchy⁹⁷, a Láeddá, otec Márešu^{97 101} a čeladi⁷⁰ domu spracúvania¹⁰² jemnej bavlny pri dome Ašbéu, (22) a Jókím a muži z Kózevy a Jóáš a Sáráf, ktorí sa dali vládnut¹⁰³ Móávovi, a Jášuví-lechem. A tieto veci sú starobylé. (23) Oni boli hrnčiarimi a obyvateľmi Netáim a Gedéry; usídlili sa tam pri kráľovi v jeho diele^{104 105}.

(24) Synovia Šimeóna: Nemúél a Jámín, Járív, Zerach, Šáúl; jeho syn Šallúm, jeho syn Mivsám, jeho syn Mišmá. (25) A synovia Mišmu: jeho syn Chammúél, jeho syn Zakkúr, jeho syn Šimeí. (27) A Šimeí mal⁶⁴ šestnástich synov a šesť dcér; no jeho bratia nemali¹⁰⁶ veľa detí³⁹ a nie že sa ktorá z ich čeladi⁷⁰ rozmnožila¹⁰⁷ natoľko ako synovia¹⁰⁸ Júdu. (28) A usídlili sa v Beér-ševe a Mólade a Chacar-Šuale (29) a v Bilhe a v Eceme a v Tólade¹⁰⁹ (30) a v Bethúéli a v Chorme a v Ciklágu (31) a v Béth-markávóth a v Chacar-súsím a v Béth-birei a v Šaarájim. Toto¹⁵ boli ich mestá až do kraľovania Dávida, (32) a ich dediny¹¹⁰ boli Étám a Ajin, Rimmón a Tóchen a Ášán, päť miest⁴⁸; (33) a všetky ich dediny¹¹⁰, ktoré boli okolo¹¹¹ týchto miest⁴⁸, až po Baal. Toto¹⁵ boli ich bydliská a ich rodopisné zoznamy pre nich¹¹².

(34) A Mešováv a Jamlech a Jóšá, syn Amacju, (35) a Jóél a Jéhu, syn Jóšivju, syna Seráju, syna Asiela, (36) a Eljóénaj a Jaakóva a Ješóchája a Ašáj a Adiél a Jesímiél a Benájá (37) a Zízá, syn Šifériho, syna Allóna, syna Jedáju, syna Šimrího, syna Šemaeju, (38) títo, ktorí boli⁵⁶⁹ uvedení⁷³ menami, boli náčelníkmi³⁸ v svojich čeladiach⁷⁰ a domy¹¹³ ich otcov sa ohľadne množstva rozmohli¹¹⁴; (39) i odišli ku vstupu do Gedóra, až k východnej strane¹¹⁵ rokliny⁹³, hľadať pašu pre

svoj drobný dobytok¹¹², (40) a našli pašu tučnú¹¹⁶ a dobrú a zem na obe strany¹¹⁷ rozsiahlu, pokoj majúcu¹¹⁸ a kľudnú¹¹⁹, lebo tí, ktorí⁵⁶⁹ tam predtým²⁴ bývali, pochádzali od Cháma. (41) A títo, ktorí boli⁵⁶⁹ menami vypísaní, prišli v dňoch Jechizkijáhua¹²⁰, kráľa Júdu, a vybili¹²⁶ ich stany a príbytky, ktoré tam boli nájdené¹²¹, a spravili ich odovzdanými^{122 123} až po tento deň a usídlili sa miesto nich, lebo tam pre ich drobný dobytok¹¹² bola paša. (42) A z nich, zo synov Šimeóna, odišli, päťsto mužov, na vrch Séir, a v ich čele¹²⁴ Pelatjá a Nearjá a Refájá a Uzíél, synovia Jišeího, (43) a pobili¹²⁶ zvyšok Amaléka¹²⁵, ktorý⁵⁶⁹ usídlil, a bývajú¹²⁶ tam až po tento deň.

5 A synovia Reúvéna, Isráelovho prvorodeného (áno, on bol prvorodený, ale pre jeho znesvätenie^{127 128} posteľe jeho otca bolo jeho prvorodenstvo dané synom Jozefa, syna Isráela, takže⁴⁶ nepatrí podľa prvorodenstva do rodopisného zoznamu, (2) lebo medzi svojimi bratmi a ako vodca¹²⁹ sa nad¹³⁰ neho vzmohol¹³¹ Júdá¹³², a prvorodenstvo pripadlo Jozefovi), – (3) synovia Reúvéna, Isráelovho prvorodeného: Chanóch a Pallú, Checrón a Karmí. (4) Synovia Jóela: jeho syn Šemaej, jeho syn Góg, jeho syn Šimeí, (5) jeho syn Míchá, jeho syn Reájá, jeho syn Baal, (6) jeho syn Beerá, ktorého odviezol¹³³ Tilgath-Pilneeser¹³⁴, kráľ Aššúra^{135 136}; on bol náčelníkom³⁸ Reuvéniho^{25 125} (7) a jeho bratia podľa svojich čeladi^{70 137} v rodopisnom zozname podľa svojich¹³⁸ rodokmeňov^{16 137} boli: hlava Jeíél, a Zecharjá (8) a Bela, syn Ázáza, syna Šamu, syna Jóela; on¹³⁹ býval¹²⁶ v Aróeri až po Nevó a Baal-meón, (9) a ku vzhádzaniu¹¹⁵ sa usídlil až ku vstupu do pustiny k smeru od rieky Peráth¹⁴⁰, lebo ich stáda¹⁴¹ sa v zemi Gileád rozmnožili. (10) A v dňoch Šáula podnikli¹⁴² vojnu¹⁴³ s Hagariím⁷; tí⁴⁶ ich rukou padli, i usídlili sa v ich stanoch po všetkom povrchu¹⁴⁴ východnej strany¹¹⁵ Gileáda¹²⁵.

(11) A naproti nim sa v zemi Bášan¹²⁶ usídlili deti³⁹ Gáda až po Salchu; (12) hlavou bol Jóél a druhým¹⁴⁵ Šáfám, a Jaenaj a Šáfát, v Bášane. (13) A ich bratia podľa domov^{113 137} svojich otcov: Mícháel a Mešulám a Šáva a Jóráj a Jaekán a Zía a Éver,

sedem. – (14)Toto¹⁵ boli synovia Avíchajila, syna Chúrího, syna Járóacha, syna Gileáda, syna Míchaéla, syna Ješíšaja, syna Jachdóa, syna Búza: (15)Achí, syn Avdíela, syna Gúliho, hlava domu ich otcov; (16)tí⁴⁶ bývali v Gileáde, v Bášáne a v jeho osadách⁵³ a vo všetkých obvodoch¹⁴⁶ Šáróna, až k ich okrajom¹⁴⁷. (17)Oni všetci³² sa dali rodopisne zaznačiť v dňoch Jótháma, kráľa Júdu, a v dňoch Jároveáma, kráľa Isráela.

(18)Synovia Reúvéna a Gádiho²⁵ a polovice kmeňa¹⁴⁸ Menaššéa, zo zdatných¹⁴⁹ mužov¹⁵⁰, nosiacich¹⁵¹ štít a meč a napínajúcich¹⁵² luk a vycvičených¹⁵³ vo vojne^{142 154}, boli štyridsaťštyritisíc a sedemsto a šesťdesiatich vychádzajúcich¹⁵⁵ k vojsku^{154 156}. (19)I podnikli¹⁴² vojnu¹⁴³ s Hagariím⁷ a Jetúrom a Náfišom a Nódávom (20)a bolo im proti nim pomôžené, takže⁴⁶ Hagariím⁷ a všetci, ktorí boli s ním, boli vydaní v ich ruku, lebo sa v boji¹⁴³ dali volať¹⁵⁷ k Bohu, i dal sa im uprosiť¹⁵⁸, lebo sa na neho spolahli. (21)I zajali ich stáda¹⁴¹, päťdesiatich tiav a dvestoapäťdesiatich kusov drobného dobytku a dvetisíc oslov a stotisíc duší ľudí¹⁵⁹. (22)Mnohí totiž padli zabíť¹⁶⁰, lebo tá vojna¹⁴³ bola od Boha; i bývali¹²⁶ miesto nich až do odvedenia¹⁶¹.

(23)A deti³⁹ polovice kmeňa¹⁴⁸ Menaššéa bývali v zemi Bášan až po Baal-Chermón a Senír a vrch Chermón; tí¹⁴ sa rozmnožili (24)a toto¹⁵ boli hlavy domov¹¹³ ich otcov, totiž⁴⁶ Ěfer a Jišeí a Eliél a Azriél a Jeremjá a Hódavjá a Jachdíel, zdatní¹⁴⁹ hrdinovia^{5 162}, vychýrení muži¹⁶³, hlavy pre domy^{112 113} svojich otcov. (25)No⁴⁶ dopustili sa proti Bohu svojich otcov nevernosti³⁵ a odišli smilniť¹⁶⁴ za bohi národnosti¹⁶⁵ zeme, ktoré Boh pred ich tvárou¹⁶⁶ vykántril¹⁶⁷, (26)i vzbudil¹⁶⁸ Boh Isráela ducha Púla, kráľa Aššúra^{135 136}, a ducha Tilgath-Pilnesera, kráľa Aššúra^{135 136}, i odviedli¹³³ ich, totiž patriacich k Reúvenímu²⁵ a ku Gádímu²⁵ a k polovici kmeňa¹⁴⁸ Menaššéa, a dopravil¹⁶⁹ ich do Chalachu a Chávóru a Háry a k rieke Gózán, kde sú až po tento deň.

6 Synovia Léviho: Géršón, Keháth a Merári.

(2)A synovia Kehátha: Amrá, Jicchár a Chevrón a Uzziél. (3)A deti³⁹ Amráma:

Árón a Mojšiš a Mirjám. A synovia Áróna: Nádáv a Avihú, Eleázár a Íthámár. (4)A Eleázár splodil Pinchása a Pinchás splodil Avišúu (5)a Avišúa splodil Bukího a Bukí splodil Uzziho (6)a Uzzi splodil Zerachju a Zerachjá splodil Merájótha (7)a Merájóth splodil Amarju a Amarjá splodil Achítúva (8)a Achítúv splodil Cádóka a Cádók splodil Achímáaca (9)a Achímáac splodil Azarju a Azarjá splodil Jóchánána (10)a Jóchánán splodil Azarju, toho¹⁷⁰, ktorý bol kňazom¹²⁶ v dome, ktorý zbudoval Šalamún v Jerúsáleme. (11)A Azarjá splodil Amarju a Amarjá splodil Achítúva (12)a Achítúv splodil Cádóka a Cádók splodil Šallúma (13)a Šallúm splodil Chilkijju a Chilkijj splodil Azarju (14)a Azarjá splodil Seráju a Seráj splodil Jehócadák (15)a Jehócadák odišiel pri Hospodinovom odvedení¹³³ Júdu a Jerúsálema skrze¹⁷¹ Nevuchadneccara.

(16)¹⁷²Synovia Léviho: Géršóm¹⁷³, Keháth a Merári. (17)A toto¹⁵ sú mená synov Géršóma: Livní a Šimeí. (18)A synovia Kehátha: Amrá a Jicchár a Chevrón a Uzziél. (19)Synovia Meráriho: Machlí a Múší. A toto¹⁵ sú čelade⁷⁰ Léviho podľa ich otcov¹³⁷.

(20)Ohľadne Géršóma: jeho syn Livní, jeho syn Jachath, jeho syn Zimmá, (21)jeho syn Jóách, jeho syn Iddó, jeho syn Zerach, jeho syn Jeathraj.

(22)Synovia Kehátha: jeho syn Ammínádáv, jeho syn Kórach, jeho syn Assír, (23)jeho syn Elkáná a jeho syn Evjásáf a jeho syn Assír, (24)jeho syn Tachath, jeho syn Úriél, jeho syn Uzziáj a jeho syn Šául. (25)A synovia Elkánu: Amásaj a Achímóth. (26)Elkáná – synovia Elkánu: jeho syn Cófaj a jeho syn Nachath, (27)jeho syn Eliáv, jeho syn Jeróchám, jeho syn Elkáná. (28)A synovia Samúela: prvorodený Vašní, a¹⁷⁴ Avijjá.

(29)Synovia Meráriho: Machlí, jeho syn Livní, jeho syn Šimeí, jeho syn Uzzá, (30)jeho syn Šimeá, jeho syn Chaggiáj, jeho syn Asáj.

(31)A toto¹⁵ boli tí, ktorých Dávid ustanovil¹⁷⁵ nad vykonávaním^{176 177 178} spevu v dome Hospodina¹⁵³ od¹⁷⁹ spočinutia¹⁸⁰ skrinky¹⁸¹; (32)tí⁴⁷ boli¹²⁶ obsluhujúcimi¹⁸²

spevom pred obydľím^{24 183} stanu stretávajúania¹⁸⁴ až po Šalamúnovo zbudovanie domu Hospodina v Jerúsaleme a stávali sa podľa svojho poriadku¹⁸⁵ k svojej službe¹⁰². (33)A toto¹⁵ boli tí, ktorí⁵⁶⁹ sa stávali, a ich synovia:

Zo synov Keháthiho²⁵ Hémán, spevák, syn Jóela, syna Samúéla, (34)syna Elkánu, syna Jerócháma, syna Elíéla, syna Tóacha¹⁸⁶, (35)syna Cúfa, syna Elkánu, syna Machatha, syna Amásája, (36)syna Elkánu, syna Jóela, syna Azarju, syna Cefanju, (37)syna Tachatha, syna Assíra, syna Evjásáfa, syna Kóracha, (38)syna Jichára, syna Kehátha, syna Lévího, syna Isráéla.

(39)A jeho brat Ásáf, ktorý⁵⁶⁹ sa staval po jeho pravici, Ásáf, syn Berechjáhúa, syna Šimeu, (40)syna Mícháéla, syna Baaséju, syna Malkijju, (41)syna Ethního, syna Zeracha, syna Adáju, (42)syna Éthána, syna Zimmu, syna Šimeího, (43)syna Jachatha, syna Géršóma, syna Lévího.

(44)A synovia Meráriho, ich bratia, na ľavici: Éthán, syn Kišího, syna Avdího, syna Mallúcha, (45)syna Chašavju, syna Amacju, syna Chilkijju, (46)syna Amacju, syna Báního, syna Šamera, (47)syna Machlího, syna Múšího, syna Meráriho, syna Lévího.

(48)A ich bratia, Lévíovci¹⁸⁷, boli určení¹⁸⁸ na všetku službu¹⁰² v obydlí^{154 183} Božieho domu (49)a Árón a jeho synovia vykiadali^{189 190} na oltári vzostupných obetí^{191 192} a na oltári na vykiadzanie¹⁹⁰ pri všetkej činnosti¹⁰⁴ pre najsvätejšiu svätyňu^{154 193} a na robenie zadostí¹⁹⁴ za Isráéla podľa všetkého, čo rozkázal Mojžiš, Boží nevolník.

(50)A toto¹⁵ boli synovia Áróna: jeho syn Eleázár, jeho syn Pinchás, jeho syn Avíšuá, (51)jeho syn Bukkí, jeho syn Uzzí, jeho syn Zerachjá, (52)jeho syn Merájóth, jeho syn Amarjá, jeho syn Achítúv, (53)jeho syn Cádók, jeho syn Achímaac.

(54)A toto¹⁵ boli ich bydliská podľa ich sídiel^{137 195} na ich územiach^{87 192 196}. Synom Áróna, čeladi⁷⁰ Keháthiho²⁵, lebo im sa dostalo⁶⁹⁸ toho lósu, (55)dali im teda¹⁹⁷ Chevrón v zemi Júdu a jeho obvody¹⁴⁶ okolo neho¹⁹¹, (56)ale pole toho mesta

a jeho dediny¹¹⁰ dali Kálévovi, synovi Jefunnéa. (57)A synom Áróna dali mestá útočiska: Chevrón a Livnu a jej obvody¹⁴⁶ a Jattir a Eštemou a jej obvody¹⁴⁶ (58) a Chílén a jeho obvody¹⁴⁶, Devír a jeho obvody¹⁴⁶ (59) a Ášám a jeho obvody¹⁴⁶ a Béth-šemeš a jeho obvody¹⁴⁶ (60) a z vetvy^{198 199} Benjáminá Gevu a jej obvody¹⁴⁶ a Allemeth a jeho obvody¹⁴⁶ a Anáthóth a jeho obvody¹⁴⁶; všetkých ich miest⁴⁸ bolo trinásť miest⁴⁸ v ich čeladiach⁷⁰.

(61)A deťom³⁹ Kehátha, ostatným z tej čelade⁷⁰ vetvy¹⁹⁸, pripadlo lósom desať miest⁴⁸ z polovičky vetvy^{198 199}, polovice Menaššéa. (62)A deťom³⁹ Géršóma podľa ich čeladi^{70 136} z vetvy^{198 199} Jissáschára a z vetvy^{198 199} Ášéra a z vetvy^{198 199} Naftáliho a z vetvy^{198 199} Menaššéa v Bášáne trinásť miest⁴⁸. (63)Deťom³⁹ Meráriho podľa ich čeladi^{70 136} z vetvy^{198 199} Reuvéna a z vetvy^{198 199} Gáda a z vetvy^{198 199} Zevulúna lósom dvanásť miest⁴⁸. (64)Synovia Isráéla teda¹⁹⁷ dali Lévíovcom¹⁸⁷ tie mestá a ich obvody¹⁴⁶; (65)aj z vetvy^{198 199} detí³⁹ Júdu a z vetvy^{198 199} detí³⁹ Šimeóna a z vetvy^{198 199} detí³⁹ Benjáminá lósom prideliť¹⁸⁸ tieto mestá, ktoré vymenovali²⁰⁰ menami.

(66)A podaktorým z čeladi⁷⁰ detí³⁹ Kehátha sa tiež⁴⁶ dostalo⁶⁹⁸ miest⁴⁸ ich územia⁸⁷ z vetvy^{198 199} Efrájima; (67) i dali im mestá útočiska: Šechem a jeho obvody¹⁴⁶ v pohorí²⁰¹ Efrájima a Gezer a jeho obvody¹⁴⁶ (68) a Jokmaam a jeho obvody¹⁴⁶ a Béth-Chórón a jeho obvody¹⁴⁶ (69) a Ajjálón a jeho obvody¹⁴⁶ a Gath-Rimmón a jeho obvody¹⁴⁶; (70) a z polovičky vetvy^{198 199} Menaššéa Anér a jeho obvody¹⁴⁶ a Bileám a jeho obvody¹⁴⁶, čeladi⁷⁰ ostatných detí³⁹ Kehátha¹⁵⁴.

(71)A deťom³⁹ Géršóma z čelade^{70 199} polovice vetvy¹⁹⁸ Menaššéa Gólán v Bášáne a jeho obvody¹⁴⁶ a Aštáráth a jeho obvody¹⁴⁶; (72) a z vetvy^{198 199} Jissáschára Kedeš a jeho obvody¹⁴⁶ a Dovrath a jeho obvody¹⁴⁶ (73) a Rámóth a jeho obvody¹⁴⁶ a Áném a jeho obvody¹⁴⁶; (74) a z vetvy^{198 199} Ášéra Mášál a jeho obvody¹⁴⁶ a Avdón a jeho obvody¹⁴⁶ (75) a Chúkók a jeho obvody¹⁴⁶ a Rechóv a jeho obvody¹⁴⁶; (76) a z vetvy^{198 199} Naftáliho Kedeš v Gálíle a jeho obvody¹⁴⁶ a Chamón a jeho obvody¹⁴⁶ a Kirjáthajim a jeho obvody¹⁴⁶.

(77)Ostatným deťom³⁹ Meráriho: z vetvy^{198 199} Zevulúna Rimmóna a jeho obvodvy¹⁴⁶ a Távór a jeho obvodvy¹⁴⁶; (78)a z druhej strany²⁰² voči Jordánu²⁰³, od Jericha²⁰⁴, k východnej strane¹⁷⁵ Jordána, z vetvy^{198 199} Reúvéna Becer v pustine a jeho obvodvy¹⁴⁶ a Jáhac a jej obvodvy¹⁴⁶ (79) a Kedémóth a jeho obvodvy¹⁴⁶ a Méfaath a jeho obvodvy¹⁴⁶; (80)a z vetvy^{198 199} Gáda Rámóth v Gileáde a jeho obvodvy¹⁴⁶ a Machanajim a jeho obvodvy¹⁴⁶ (81)a Chešbón a jeho obvodvy¹⁴⁶ a Jaazér a jeho obvodvy¹⁴⁶.

7 A ohľadne synov Jissáchára: Tóla a Púá²⁰⁵, Jášív²⁰⁶ a Šimrón, štyria. (2)A synovia Tólu: Uzzi a Refájá a Jeriél a Jachmaj a Jivsám a Samúél, hlavy domov^{113 125} svojich otcov. Tólovi¹²⁵ boli²⁰⁷ zdatní¹⁴⁹ hrdinovia⁵ podľa svojich rodokmeňov^{16 137}; ich počet v dňoch Dávida bol dvadsaťadvetisíc a šesťsto. (3)A synovia Uzziho: Jizrachjá; a synovia Jizrachju: Mícháél a Óvadjá a Jóél, Jiššijjá, piati; oni všetci boli hlavami (4)a pri nich podľa ich rodokmeňov^{16 137}, podľa domov^{113 137} ich otcov, boli čaty²⁰⁸ vojska¹⁵⁶ do vojny^{143 154}, tridsaťšesttisíc, lebo mali veľa žien a synov²⁰⁹. (5)A ich bratia po všetkých čeladiach^{70 137} Jissáchára boli veľmi zdatní¹⁴⁹ hrdinovia^{5 210}, osemdesiatasedemtisíc ich rodopisného zoznamu, všetkých¹²⁵.

(6)Benjámin: Bela a Becher a Jedíael, traja. (7)A synovia Belu: Ecbón a Uzzi a Uzziél a Jerimóth a Íri, piati, hlavy domov¹¹³ svojich otcov, veľmi zdatní¹⁴⁹ hrdinovia^{5 210}; a ich rodopisný zoznam: dvadsaťadvetisíc a tridsať a štyria. (8)A synovia Bechera: Zemirá a Jóáš a Eliezer a Eljóénaj a Omrí a Jeremóth a Avijjá a Anáthóth a Álámeth; všetci títo boli synovia Bechera. (9)A ich rodopisný zoznam podľa ich rodokmeňov^{16 136}: hlavy domov¹¹³ svojich otcov, zdatní¹⁴⁹ hrdinovia⁵, dvadsaťtisíc a dvesto. (10)A synovia Jedíaela: Bilhán. A synovia Bilhána: Jeiš²¹¹ a Benjámin a Éhúd a Kenaaná a Zéthán a Taršíš a Achíšáchar. (11)Títo všetci boli synovia Jedíaela, podľa hláv¹³⁷ otcov²¹², veľmi zdatní¹⁴⁹ hrdinovia^{5 210}, sedemnástisíc a dvesto vychádzajúcich¹⁵⁵ k vojsku^{154 156} do vojny¹⁴³. (12)A Šuppim a Chupim, synovia Íra. – A Chušim, synovia Achéra.

(13)Synovia Naftáliho: Jachaciél a Gúni a Jécer a Šallúm, synovia Bilhy.

(14)Synovia Menašša: Asriél, ktorého porodila jeho súdožnica, Arámka⁹; porodila²¹³ Máchíra, otca Gileáda; (15)a Máchír pojal ženu od Chuppim a od²¹⁴ Šuppim; a meno jeho sestry: Maachá. A meno druhého Celofchád; a Celofchádovi sa dostali⁶⁹⁸ dcéry. (16)A Maachá, žena Máchíra, porodila syna a nazvala jeho meno Pereš, a meno jeho brata Šareš; a jeho synovia boli Úlám a Rákem. (17)A synovia Úláma: Bedán. Toto⁵ boli synovia Gileáda, syna Máchíra, syna Menašša. (18)A jeho sestra Mólecheth porodila Íšhóda a Aviezera a Machlu. (19)A synovia Šemídy boli: Achján a Šechem a Likchí a Anían.

(20)A synovia Efrájima: Šúthelach, a jeho syn Bered a jeho syn Tachath a jeho syn Eleád a jeho syn Tachath (21)a jeho syn Zavád a jeho syn Šúthelach, a Ezer a Eleád. A pozabíjali ich muži z Gathu, narodení v zemi, lebo zostúpili pobrat ich stáda⁴¹; (22)a Efrájim, ich otec, sa po veľa dní rmútil¹²⁶ a jeho bratia ho prišli utešovať²⁵. (23)A vošiel k svojej žene, i otehotnela a porodila syna, i nazval jeho meno Beriá, lebo sa to stalo⁶⁹⁸ pri pohrome⁸⁹ v jeho dome. (24)A jeho dcéra bola Šeerá; tá⁴⁶ zbudovala Béth-chórón dolný a vrchný a Uzzen-šeeru. (25)A jeho syn bol Refach a Rešef a jeho syn Telach a jeho syn Tachan, (26)jeho syn Laedán, jeho syn Ammihúd, jeho syn Elíšámá, (27)jeho syn Nón²¹⁶, jeho syn Jóšua. (28)A ich držba a ich bydliská: Béth-Él a jeho osady⁵³, a ku vzchádzaniu¹⁷⁵ Naarán a k západu²⁷ Gezer a jeho osady⁵³ a Šechem a jeho osady⁵³ až po Gazzu a jej osady⁵³, (29)a vedľa²¹⁸ detí Menašša Béth-šean a jeho osady⁵³ a Taenách a jeho osady⁵³ a Megiddó a jeho osady⁵³ a Dór a jeho osady⁵³. V týchto bývali deti³⁹ Jozefa, syna Isráela.

(30)Synovia Ášéra: Jimná a Jišvá a Jišví a Beriá; a Sérach, ich sestra. (31)A synovia Beriu: Chever a Malkiél; on bol otcom Birzávitha. (32)A Chever splodil Jaflétha a Šóméra a Chótháma a Šuu, ich sestru. (33)A synovia Jaflétha: Pásach a Bimhal a Éšvath; toto⁵ boli synovia Jaflétha. (34)A synovia Šóméra: Achí a Rohgá,

Jechubbá²¹⁹ a Arám. (35)A synovia Chelma, jeho brata: Cófach a Jimná a Šeleš a Ámál. (36)Synovia Cófacha: Súach a Charnefer a Šúál a Béri a Jimrá, (37)Becer a Hód a Šammá a Šilšá a Jithrán a Beerá. (38)A synovia Jethera: Jefunné a Pispá a Ará. (39)A synovia Ullu: Árach a Channíél a Ricjá. (40)Títo všetci *boli* synovia Ášéra, hlavy domov¹¹³ otcov, vybraní²²⁰, veľmi zdatní¹⁴⁹ hrdinovia^{5 210}, hlavy náčelníkov³⁸. A ich rodopisný zoznam ohľadne vojenskej služby¹⁵, ohľadne vojny^{143 221}: ich počet *bol* dvadsaťašesťtisíc mužov.

8 A Benjámin splodil Belu, svojho prvorodeného, a Ašbéla, druhého, a Achracha, tretieho, (2)Nóchu, štvrtého, a Ráfu, piateho. (3)A Belovi sa dostali⁶⁹⁸ synovia: Adár a Géra a Avihúd (4)a Avíšúa a Naamán a Achóach (5)a Géra a Šefúfán a Chúrám. – (6)A toto¹⁵ *boli* synovia Achúda (títo, to¹⁴ *boli* hlavy otcov²¹² obyvateľov¹²⁵ Gevy, a odviekli¹³³ ich k Mánachathu, (7)totiž⁴⁶ Naamán a Achijjách a Géra, ten¹⁴ ich odviekol¹³³): on⁴⁶ splodil Uzzu a Achíchuda. (8)A Šacharajim, od¹⁷⁹ jeho odpratania²²² ich, plodil¹²⁶ na území²²³ Móáva¹⁹⁵; jeho ženy *boli* Chúšim aj s Baarou²²⁴, (9)a skrze Chódeš, svoju ženu²²⁵, splodil Jóváva a Cijvu a Méšu a Malkáma (10)a Jeúca a Sachju a Mirmu. Toto¹⁵ *boli* jeho synovia, hlavy otcov²¹². (11)A skrze Chúšimu²²⁴ splodil Avitúva a Elpaala; (12)a synovia Elpaala: Éver a Mišeám a Šemer – ten¹⁴ zbudoval Ónó a Lód²²⁶ a jej osady⁵³ – (13)a Beriu a Šemu. Tí¹⁴ *boli* hlavami otcov²¹¹ obyvateľov¹²⁵ Ajjálóna; oni zahnali na útek obyvateľov Gathu. (14)A Achjó, Šášak a Jeremóth (15)a Zevadjá a Arád a Éder (16)a Mícháél a Jišpá a Jóchá *boli* synovia Beriu, (17)a Zevadjá a Mešullám a Chizkí a Chéver (18)a Jišmeraj a Jizlía a Jóváv, synovia Elpaala, (19)a Jákím a Zichrí a Zavdí (20)a Eliénaj a Cilthaj a Eliél (21)a Adáj a Beráj a Šimrath, synovia Šimeího, (22)a Jišpán a Éver a Eliél (23)a Avdón a Zichrí a Chánán (24)a Chananjá a Élám a Anthóthijjá (25)a Jifdejá a Pení-Él²²⁷, synovia Šákaka, (26)a Šimšeraj a Šecharjá a Athaljá (27)a Jaarešjá a Elijáj a Zichrí, synovia Jerócháma.

(28)Títo *boli* hlavami otcov²¹² podľa svojich rodokmeňov^{16 136}, hlavami; títo bývali v Jerúsáléme. (29)A v Giveóne býval¹²⁶ otec Giveóna⁵⁷ a meno jeho ženy Maachá (30)a jeho syn, prvorodený, Avdón, a Cúr a Kíš a Baal a Nádáv (31)a Gedór a Achjó a Zecher. (32)A Miklóth splodil Šimeu; a tí¹⁴ sa tiež naproti svojim bratom usídlili so svojimi bratmi v Jerúsáléme.

(33)A Nér splodil Kíša a Kíš splodil Šáúla a Šául splodil Jehónáthána a Malkí-šúu a Avinádáva a Ešbaala²²⁸; (34)a syn Jehónáthána *bol* Merív-baal²²⁹ a Merív-baal splodil Míchu. (35)A synovia Míchu: Píthón a Melech a Taeréa a Ácház; (36)a Ácház splodil Jehóaddu a Jehóaddá splodil Álemetha a Azmávetha a Zimrího a Zimrí splodil Mócu (37)a Mócá splodil Bineu; jeho syn *bol* Ráfá, jeho syn Eleásá, jeho syn Ácéľ. (38)A Ácéľ mal⁶⁴ šiestich synov a toto¹⁵ *boli* ich mená: Azríkám, Bóchrú a Jišmáél a Šearjá a Óvadjá a Chánán; títo všetci *boli* synovia Ácéľa. (39)A synovia Éšeka, jeho brata: Úlám, jeho prvorodený, Jeúš, druhý, a Elífelet, tretí. (40)A synovia Úláma *boli* zdatní¹⁴⁹ hrdinovia^{5 162}, napínajúci¹⁵² luk a majúci mnohých²⁰⁹ synov a synov²⁰⁹ synov, sto a päťdesiatich. Títo všetci *boli* zo synov Benjámina.

9 A všetok Isráél, tí sa dali rodopisne zaznačiť, a hľa ich, sú zapísaní na knihe²³⁰ kráľov Isráéla. A Júdá, tí *boli* pre svoju nevernosť^{35 128} odvedení¹³³ do Babelu²³¹.

(2)A prvší obyvatelia, ktorí *boli* v svojej držbe v mestách, *boli*: Isráél, kňazi, Lévi-ovci¹⁸⁷ a Nethínim²³². (3)A v Jerúsáléme bývali¹²⁶ zo synov Júdu a zo synov Benjámina a zo synov Efrájima a Menaššea: (4)Úthaj, syn Ammíhúda, syna Omrího, syna Imrího, syna Báního, zo synov Pereca, syna Júdu; (5)a zo²³³ Šílóniho^{25 234} Asájá, prvorodený, a jeho synovia, (6)a zo synov Zeracha Jeúél; a ich bratia, šesťsto a deväťdesiati.

(7)A zo synov Benjámina Sallú, syn Mešulláma, syna Hódavju, syna Hassenuu, (8)a Jivnejá, syn Jerócháma, a Élá, syn Uzziho, syna Michrího, a Mešullám, syn Šefatju, syna Reúéla, syna Jivniju, (9)a ich bratia podľa ich rodokmeňov^{16 137},

deväťsto a päťdesiat a šiesti. Všetci títo boli hlavy¹⁶² otcov²¹² podľa domov^{113 137} svojich otcov.

(10)A z kňazov: Jedaejá a Jehójarív a Jáchín (11)a Azarjá, syn Chilkijju, syna Mešulláma, syna Cádóka, syna Merájótha, syna Achitúva, vedúci¹²⁹ Božieho domu²³⁵, (12)a Adájá, syn Jerócháma, syna Pašchúra, syna Malkijju, a Masaj, syn Adiéla, syna Jachzéro, syna Mešulláma, syna Mešillémítha, syna Imméra, (13)a ich bratia, hlavy pre domy^{112 113 125} svojich otcov, tisíc a sedemsto a šesťdesiat, zdatní¹⁴⁹ majstri^{5 236} činnosti¹⁰⁴ služby¹⁰² v Božom dome¹⁵⁴.

(14)A z Lévióvcov¹⁸⁷ Šemájá, syn Chaššúva, syna Azríkáma, syna Chašavju, zo synov Meráriho, (15)a Bakbakkar, Chereš a Gálál a Mattanjá, syn Míchu, syna Zichrího, syna Ásáfa, (16)a Óvadjá, syn Šemájú, syna Gálála, syna Jedúthúna, a Berechjá, syn Ásu, bývajuci v dedinách¹¹⁰ Netófáthiho²⁵.

(17)A vrátnici: Šallúm a Akkúv a Talmón a Achímán a ich bratia; Šallúm bol hlavou (18)a až dotiaľ²³⁷ boli²³⁸ v bráne kráľa ku vzhádzaniu¹¹⁵. To¹⁴ boli vrátnici podľa húfov^{137 239 240} synov Léviho. (19)A Šallúm, syn Kóréa, syna Evjásáfa, syna Kóracha, a jeho bratia, *patriaci* ku domu jeho otcov, Korchím^{25 241}, boli nad činnosťou^{104 178} služby¹⁰², strážcovia²⁴² prahov stanu, ako⁴⁶ boli ich otcovia nad táborom^{178 239} Hospodina strážcami²⁴² vstupu (20)a nad nimi¹⁷⁸ bol predtým²⁴ Pinchás, syn Eleázára, vedúceho^{128 235}, a Hospodin bol s ním; (21)vrátnikom vchodu²⁴³ stanu¹²⁵ stretávania¹⁸⁴ bol Zecharjá, syn Meselemju. (22)Oni všetci³², vybraní²²⁰ za vrátnikov na prahoch, boli dvesto a dvanásť; oni boli v svojich rodopisných zoznamoch v svojich dedinách¹¹⁰; oni, ktorých v ich záväzok²⁴⁴ dosadil²⁴⁵ Dávid a Samúél, vidiaci²⁴⁶. (23)A oni a ich synovia boli nad bránami¹⁷⁸ domu Hospodina¹²⁵, domu¹²⁵ stanu, ohľadne stráží^{247 248}.

(24)Vrátnici boli ku štyrom stranám²⁴⁹, ku vzhádzaniu¹¹⁵, k západu²⁵⁰, k severu a k juhu²⁵¹, (25)a ich bratia v ich dedinách¹¹⁰ mali vždy za sedem dní z času na čas prichádzať s týmito²⁵², (26)lebo tamti¹⁴ štyria²⁵³ boli skrze záväzok²⁴⁴ majstra-
mi^{5 236 254} vrátnikov; oni, Lévióvcí¹⁸⁷, tiež⁴⁶

boli¹²⁶ nad sieňami^{178 255} a nad pokladnicami^{178 256 257} Božieho domu (27)a okolo¹¹¹ Božieho domu stáli v noci²⁵⁸, lebo na nich bola²⁵⁹ stráž²⁴⁸; oni tiež¹⁹⁷ boli nad kľúčom²⁶⁰, a to ráno čo ráno²⁶¹. (28)A *podaktorí* z nich boli nad náčiniami^{178 262} k službe^{154 263}, takže ich v počte²⁶⁴ vnášali a v počte²⁶⁴ ich vynášali¹⁵⁵; (29)a z nich boli *podaktorí* ustanovení²⁶⁵ nad náčiniami^{178 262}, totiž⁴⁶ nad všetkými náčiniami^{178 262} svätyne²⁶⁶, aj nad jemnou múkou a vínom a olejom a kadidlom a vonnými látkami¹⁷⁸, (30)a zo synov kňazov *podaktorí* miešali²⁶⁷ vonnú zmes²⁶⁸ vonných látok¹²⁵. (31)A Matithjá, z Lévióvcov¹⁸⁷ (on bol prvorođený Šallúma, Korchího^{25 125 241}), bol skrze záväzok²⁴⁴ nad prípravou^{178 269} palacíniek²⁷⁰. (32)A *podaktorí* zo synov Keháthiho²⁵, z ich bratov, boli nad chlebom¹⁷⁸ na zoraďovanie^{154 271}, na ukladanie²⁷² sobotu čo sobotu. (33)A toto¹⁵ boli speváci, hlavy otcov²¹² Lévióvcov^{125 187}, v sieňach²⁵⁵ uvoľnení²⁷³, lebo dňom aj nocou bolo na nich²⁵⁹ byť v činnosti¹⁰⁴. (34)Títo boli hlavami otcov²¹² Lévióvcov^{125 187}, hlavami podľa svojich rodokmeňov^{16 137}; títo bývali¹²⁶ v Jerúsaleme.

(35)A v Giveóne bývali¹²⁶ otcovia Giveóna⁵⁷: Jeiel, a meno jeho ženy Maachá, (36)a jeho synovia: prvorođený Avdón, a Cúr a Kíš a Baal a Nér a Nádáv (37)a Gedór a Achjó a Zecharjá a Miklóth; (38)a Miklóth splodil Šimeáma²⁷⁴. A tí¹⁴ sa tiež naproti svojim bratom usídlili so svojimi bratmi v Jerúsaleme. (39)A Nér splodil Kíša a Kíš splodil Šáúla a Šáú splodil Jehónáthána a Malkí-šuu a Avínádáva a Ešbaala. (40)A syn Jehónáthána bol Meriv-baal, a Meriv-baal splodil Míchu; (41)a synovia Míchu: Pithón a Melech a Tachréa²⁷⁵. (42)A Ácház splodil Jaeru²⁷⁶ a Jaerá splodil Álemetha a Azmávetha a Zimrího a Zimrí splodil Mócu (43)a Móca splodil Bineu; jeho syn bol Ráfá, jeho syn Eleásá, jeho syn Ácél. (44)A Ácél mal⁶⁴ šiestich synov a toto¹⁵ boli ich mená: Azríkám, Bóchrú a Jišmáel a Šearjá a Óvadjá a Chánán; toto¹⁵ boli synovia Ácéla.

10 A keď sa Pelištim' dali bojovať¹⁴² proti Isráelovi, utieklo⁴⁵ mužstvo Isráela pred tvárou¹⁶⁶ Pelištim' a na vrchu

Gilbóa padali¹²⁶ smrteľne ranení¹⁶⁰. (2) A Pelištím⁷ sa zavesili²⁷⁷ na päty Šáúlovi a jeho synom²⁷⁸ a skolili²⁶ Pelištím⁷ Jónáthána a Avínádáva a Malkí-šúu, synov Šáúla, (3) a boj¹⁴³ proti Šáúlovi sa zostril²⁷⁹ a dopadli²⁸⁰ ho strelici s lukmi^{192 281}, i bol pred tými, ktorí²⁶⁹ strieľali, naplnení úzkosťou²⁸²; (4) i povedal Šáúl k nosičovi¹⁵⁰ svojej zbroje²⁶²: Vytas svoj meč a prebodni ma ním, aby nemohli²⁸³ prísť títo neobrezanci²⁸⁴ a dovoliť si na mne hanobenie^{285 286}. No⁴⁶ nosič¹⁵⁰ jeho zbroje²⁶² nebol¹²⁶ ochotný²⁸⁷, lebo sa veľmi bál^{126 288}; Šáúl teda¹⁹⁷ vzal meč a naľahol²⁸⁹ naň. (5) A keď nosič¹⁵⁰ jeho zbroje²⁶² uvidel, že Šáúl je¹²⁶ mŕtvy, naľahol^{45 289} na meč aj on a umrel. (6) Tak⁴⁶ umrel Šáúl a jeho traja synovia a všetok dom Izráela; umreli spolu. (7) A keď uvideli všetci muži Izráela, ktorí boli v doline²⁹⁰, že utiekli a že Šáúl a jeho synovia sú¹²⁶ mŕtvi, opustili⁴⁵ mestá a utiekli, a prišli Pelištím⁷ a usídlili sa v nich.

(8) A na druhý deň²⁹¹ sa stalo⁶⁹⁸, že⁴⁶ Pelištím⁷ prišli zobliekať zabitých¹⁶⁰ a našli Šáúla a jeho troch synov padlých na vrchu Gilbóa; (9) i zobliekli ho a odniesli¹⁵¹ jeho hlavu a jeho zbroj²⁶²; to⁴⁶ odoslali²⁹² v zem Pelištím⁷ vókol na upovedomenie²⁹³ svojich modiel a ľudu. (10) A jeho zbroj²⁶² uložili²⁹⁴ v dom svojich bohov a jeho lebku pripevnili²⁹⁵ v dome Dáгона. (11) A keď o všetkom²⁹⁶, čo Pelištím⁷ so Šáúlom²⁹⁷ spravili, počuli všetci z Jávěš-Gileáda, (12) vstali⁴⁵ všetci zdatní¹⁴⁹ muži²⁹⁸ a odniesli¹⁵¹ telo Šáúla a telá jeho synov a dopravili ich do Jávěše a ich kosti pochovali pod stromom²⁹⁹ v Jávěši, a po sedem dní sa postili¹²⁶.

(13) Tak⁴⁶ Šáúl umrel pre svoju nevernosť¹²⁸, ktorej sa proti Hospodinovi neverne dopustil³⁵, ohľadne slova Hospodina, ktoré nezachoval²⁴², a tiež za obracanie sa s otázkou na vyvolávačku³⁰⁰ duchov³⁰¹ na dopytovanie³⁰², (14) že⁴⁶ sa s dopytovaním³⁰² neobrátil na Hospodina³⁰⁰; preto⁴⁶ ho usmrtil a kráľovanie preniesol na Dávída, syna Jíšaja³⁰³.

11 I zhromaždili sa, všetok Izráel, k Dávidovi do Chevróna s výrokom: Hľa, my sme tvoja kosť a tvoje mäso; (2) aj predtým^{304 305}, aj za kráľova-

nia³⁰⁶ Šáúla, si ty vyvádzaš¹⁵⁵ a uvádzal³⁰⁷ Izráela a Hospodin, tvoj Boh, ti povedal: Ty budeš³⁰⁸ pást' mój ľud, Izráela, a ty budeš³⁰⁸ panovníkom¹²⁹ nad mojím ľudom, Izráelom. (3) A všetci starší Izráela prišli pred kráľa do Chevróna a kráľ vzhľadom na nich v Chevróne pred tvárou Hospodina uzavrel zmluvu³⁰⁹, i pomazali Dávída za kráľa nad Izráelom podľa slova Hospodina skrze¹⁷¹ Samúela.

(4) I pobral sa Dávid a všetok Izráel do Jerúsalema, to¹⁴ je Jevús, a tam boli Jevúsím⁷, obyvatelia tej zeme. (5) A obyvatelia Jevúsa Dávidovi povedali: Nebudeš môcť²⁸³ sem vojsť. Ale Dávid dobyl pevnosť³¹⁰ Cijjón, to¹⁴ je mesto Dávída, (6) a Dávid povedal: Ktokoľvek Jevúsího⁸ ako prvý pobije^{26 311}, má²⁸³ sa stať⁶⁹⁸ hlavou³¹² a veliteľom^{312 313}. I vystúpil³¹⁴ ako prvý Jóáv, syn Cerúje, a stal sa⁶⁹⁸ hlavou³¹². (7) A Dávid sa usídlil v tej pevnosti³¹⁵; preto jej dali názov³¹⁶ mesto Dávída. (8) I dal sa mesto zo všetkých strán³¹⁷ vybudovávať, od Milló³¹⁸ až po okolie, a zvyšok mesta obnovoval³¹⁹ Jóáv. (9) A Dávid sa staval stále väčším³²⁰ a Hospodin zástupov³²¹ bol s ním.

(10) A títo boli hlavami hrdinov⁵, ktorí patrili k Dávidovi, ktorí⁵⁶⁹ si pri ňom dodali odvahu^{322 323} ohľadne³²⁴ jeho kráľovania, so všetkým Izráelom, na uvedenie ho v kráľovanie³²⁵ podľa slova Hospodina o Izráelovi. (11) Títo teda¹⁹⁷, to je vypočítanie³²⁶ hrdinov⁵, ktorí patrili k Dávidovi: Jášoveám³²⁷, syn Chachmóního^{25 328}, hlava tridsiatich³²⁹, on mával svojou kopijou³³⁰ nad tristo zabitými^{160 331} na jeden ráz³³². (12) A po ňom Eleázár, syn Dódu³³³, Achóchího, on, jeden z³³⁴ troch hrdinov⁵; (13) on bol¹²⁶ pri Dávidovi v Pas-dammím, a tam sa Pelištím⁷ zhromaždili³³⁵ na bitku¹⁴², kde⁴⁶ bol kus³³⁶ poľa, posiaty jačmeňom³³⁷, a keď ľud pred tvárou¹⁶⁶ Pelištím⁷ utiekol, (14) postavili sa^{45 338} vprostred toho pozemku³³⁶ a ubránili ho a pobili¹²⁶ Pelištím⁷, tak že⁴⁶ Hospodin spôsobil veľké vyslobodenie³³⁹.

(15) A traja z tých tridsiatich hláv zostúpili k skale k Dávidovi do jaskyne Adullám, keď⁴⁶ v doline²⁸⁸ Refáim táboril³⁴⁰ oddiel²³⁹ Pelištím⁷; (16) a Dávid vtedy bol na nedobytnom mieste³¹⁴ a v Běth-lecheme vtedy

bola posádka³⁴¹ Pelištím⁷. (17)A Dávid sa roztúžil a povedal: Kto ma³⁴² chce²⁸³ napojiť vodou z cisterny³⁴³ v Bét-lecheme, ktorá je v bráne? (18)A tí traja spravili prielom³⁴⁴ táborom²³⁹ Pelištím⁷ a vody z cisterny³⁴³ v Bét-lecheme, ktorá je v bráne, načerpali a vynesli¹⁵¹ a dopravili k Dávidovi, ale Dávid ju nechcel^{126 287} piť, lež⁴⁶ ju vylial³⁴⁵ Hospodinovi (19)a povedal: Ďaleko mi, pre³⁴⁶ môjho Boha, od vykonania tohto! Mám²⁸³ piť krv týchto mužov, za cenu ich žití³⁴⁷? Veď ju za cenu svojich žití³⁴⁷ dopravili! A nechcel^{126 287} ju piť. Tieto veci vykonali tí traja hrdinovia⁵.

(20)A Avišaj, brat Jóáva, on *bol* hlavou istých troch; a on mával svojou kopijou³³⁰ nad tristo zabitými^{160 331} a mal⁶⁴ chýr³⁴⁸ medzi tými tromi. (21)Z tých troch bol preslávený³⁴⁹ medzi tými dvoma³⁵⁰ a stal sa⁶⁹⁸ im veliteľom^{312 313}, ale až po tých³⁵¹ troch nesiahali³⁵².

(22)Benájá, syn Jehójádu, syna zdatného¹⁴⁹ muža²⁹⁸, veľký³⁵³ skutkami, z Kavceéla, on skolil²⁶ dvoch silných levov³⁵⁴ Móáva¹³⁶; a on zostúpil a vprostred istej jamy³⁴³ skolil²⁶ leva³⁵⁵ v deň snehu. (23)A on skolil²⁶ akéhosi Egyptana³⁵⁶, muža vysokej postavy^{357 358}, päť laktov^{359 360}, a v ruke toho Egyptana *bola* kopija ako vratidlo tkáčov³⁶¹, i zostúpil k nemu s palicou^{148 281} a vyrval³⁶² tú kopiju z ruky toho Egyptana a jeho kopijou ho zabil. (24)Tieto veci spravil Benájáhú, syn Jehójádu, a mal⁶⁴ chýr³⁴⁸ medzi tromi hrdinami⁵; (25)nad tých tridsiatich^{130 363}, hľa ho, *bol* on preslávený³⁴⁹, ale k oným³⁴⁷ trom nesiahali³⁵². A Dávid ho pripojil²⁹⁴ k svojej tajnej rade^{364 365}.

(26)A hrdinovia⁵ vojenských síl^{1366 367} boli: Asáhél, brat Jóáva; Elchánán, syn Dódu, z Bét-lecheme; (27)Šammá, Charódi²⁵; Chelec, Palóni^{25 368}; (28)Írá, syn Ikkéša, Tekóti²⁵; Aviezer, Anethóthi²⁵; (29)Sibbechaj, Chušáthi²⁵; Ílaj, Achóchi²⁵; (30)Maharaj, Netófathi²⁵; Chélev, syn Beanu, Netófathi²⁵; (31)Íttaj, syn Rívaja, z Givey synov Benjámina; Benájá, Pireáthóni²⁵; (32)Chúraj³⁶⁹ od potokov³⁷⁰ Gaaša; Aviel³⁷¹, Arváthi²⁵; (33)Azmáveth, Bacharum^{25 372}; Eljachbá, Šaálvóni²⁵; (34)synovia Hášéma, Gizóniho²⁵, Jónáthán, syn Šágéa, Haráriho²⁵; (35)Achíám, syn Šáchéra, Haráriho^{25 373}; Elifál, syn

Úra; (36)Chéfer, Mechéráthi²⁵; Achijjá, Pelóni²⁵; (37)Checró³⁷⁴, Karmeli²⁵; Naaraj, syn Ezbája; (38)Jóél, brat Náthána; Mivchár, syn Chagriho; (39)Celek, Ammóni⁸; Nachraj, Béróthi²⁵, nosič¹⁵¹ zbroje³⁶² Jóáva, syna Cerúje; (40)Írá, Jithri²⁵; Gárév, Jithri²⁵; (41)Úrijjá, Chitti⁸; Závád, syn Achlája; (42)Adíná, syn Šízu, Reúvéniho²⁵, hlava Reúvéniho^{25 125}, a tridsiat pri ňom; (43)Chánán, syn Maachu; a Jósáfát, Mithni²⁵; (44)Uzzijjá, Ašteráthi²⁵; Šámá a Jéiel, synovia Chótháma, Aróériho²⁵; (45)Jediaél, syn Šimrího, a Jóchá, jeho brat, Tíci²⁵; (46)Elíél, Machávím, a Jerívaj a Jósavjá, synovia Elnáama, a Jithmá, Móávec, (47)Elíél a Óvéd a Jaasiél, Mecóváj³⁷⁵.

12 A toto¹⁵ boli tí, ktorí⁵⁶⁹ prišli do Ciklágu k Dávidovi, ešte sa skrývajúcemu³⁷⁶ pred tvárou¹⁶⁶ Šáula, syna Kíša; tí¹⁴ boli medzi hrdinami⁵ pomáhajúcimi³⁷⁷ v boji¹⁴³, (2)vystrojení³⁷⁸ lukom, pravickou vládnucci a ľavicou vládnucci kameňmi a šípmi, lukom³⁷⁹, z bratov Šáula, z Benjámina. (3)Hlavou *bol* Achiezer, a Józáš, synovia Šemáu, Giveáthiho²⁵, a Jeziél a Pelet, synovia Azmávetha, a Beráchá a Jéhú, Anethóthi²⁵, (4)a Jišmajá, Giveóni²⁵, hrdina⁵ medzi tridsiatimi³⁷⁷ a nad tridsiatimi, a Jeremjá a Jachazíel a Jóchánán a Józávád, Gederáthi²⁵, (5)Elúzaj a Jerímóth a Bealjá a Šemarjáhu a Šefatjáhu, Charúfi²⁵, (6)Elkáná a Jišijjá a Azariél a Józzer a Jášoveám, Korchím^{25 241}, (7)a Joélá a Zevadjá, synovia Jerócháma z Gedóra.

(8)A z Gádiho²⁵ sa k Dávidovi na dobytné miesto³¹⁵ do pustiny oddelili³⁸⁰ zdatní¹⁴⁹ hrdinovia⁵, muži pre vojenskú službu^{154 156} do boja¹⁴³, majúci nahotove³⁸¹ štít a oštep, a ich tvár – tvár leva, a ohľadne rýchlosti³⁸² ako gazely na vrchoch: (9)Ézer, hlava, Óvadjá, druhý, Eljáv, tretí, (10)Mišmenná, štvrtý, Jeremjá, piaty, (11)Attaj, šiesty, Elíél, siedmy, (12)Jóchánán, ôsmy, Elzávád, deviaty, (13)Jeremjáhu, desiaty, Machbannaj, jedenásty. (14)Títo boli zo synov Gáda, hlavy vojska¹⁵⁶, jeden z najmenších za³⁸³ sto a z najväčších³⁸⁴ za³⁸³ tisíc³⁸⁵. (15)Toto¹⁵ boli tí¹⁴, ktorí prešli Jordán v prvom mesiaci, keď⁴⁶ sa on plnil cez všetky svoje

brehy³⁸⁶, a zahnali všetkých z doliny²⁹⁰ na útek, ku vzhádzaniu¹¹⁵ a k západu²¹⁷.

(16) Aj zo synov Benjámina a Júdu prišli k Dávidovi až po nedobytné miesto³¹⁵, (17) a Dávid vyšiel¹⁵⁵ pred ich tvár a ujal sa slova³⁸⁷ a povedal im: Ak ste ku mne prišli s pokojom, pomôcť mi, bude moje³⁸⁸ srdce zajedno s vami; no⁴⁶ ak aby ste ma zradili³⁸⁹ mojim protivníkom³⁹⁰, pričom nieto v mojich dlaniach³⁹¹ krivdy³⁹², kiez Boh našich otcov pozerá³⁰⁸ a tresce^{308 393}. (18) A Amásaja, hlavu tridsiatich³²⁹, na seba vzal³⁹⁴ Duch:

Tebe, Dávid, a s tebou, synu Jíšaja, pokoj, pokoj tebe a pokoj tvojim pomocníkom, lebo tebe pomôže³⁹⁵ tvoj Boh!

Dávid ich teda¹⁹⁷ prijal a zaradil¹⁸⁸ ich medzi hlavy čiat^{192 208}. (19) I z Menaššea k Dávidovi odpadli pri jeho vstupe do vojny¹⁴³ proti Šáulovi s Pelištím⁷, ale nepomohli im, lebo pohlavári³⁹⁶ Pelištím⁷ Dávida po porade³⁹⁷ prepustili³⁹⁸ s výrok: Za naše hlavy³⁹⁹ bude chcieť²⁸³ odpadnúť k svojmu pánovi Šáulovi. (20) Pri jeho odchode do Ciklágu k nemu z Menaššea odpadli Adnách a Józávád a Jediaél a Mícháél a Józávád a Elíhú a Cillethaj, hlavy tisícov, ktoré patrili k Menaššeevi; (21) a tí¹⁴ sa dali pomáhať pri Dávidovi⁴⁰⁰ proti záškodníckej bande²⁰⁸, lebo oni všetci³² boli zdatní¹⁴⁹ hrdinov⁵ a stali sa⁶⁹⁸ vo vojsku¹⁵⁶ veliteľmi³¹³. (22) Lebo v ten čas deň za dňom⁴⁰¹ k Dávidovi prichádzali pomáhať mu, až do vzniku tábora veľkého ako tábor Boží⁴⁰².

(23) A toto¹⁵ sú počty tých, ktorí boli⁵⁶⁹ vyzbrojení¹⁹² k vojsku¹⁵⁶ v oddieloch^{403 404}, prišliých k Dávidovi do Chevróna preniesť kraľovanie Šáula na neho³⁰³ podľa príkazu⁴⁰⁵ Hospodina: (24) Synov Júdu, nosiacich¹⁵¹ štít a oštep, šesťtisíc a osemsto vyzbrojených k vojsku^{154 156}; (25) zo synov Šimeóna, zdatných¹⁴⁹ hrdinov⁵ k vojsku¹⁵⁶, sedemtisíc a sto; (26) zo synov Léviho štyritisíc a šesťsto; (27) a Jehójádá, vodca¹²⁹ Áróna^{125 406}, a s ním tritisíc a sedemsto, (28) a Cádók, mladík⁴⁰⁷, zdatný¹⁴⁹ hrdina⁵, a dom jeho otca, dvadsať a dve vodcovské osobnosti³¹³. (29) A zo synov Benjámina, bratov Šáula, tritisíc, ale doposiaľ, väčšina⁴⁰⁸ ich, zachovávali²⁴² starostlivosť²⁴⁸

o⁴⁰⁹ dom¹⁵⁴ Šáula. (30) A zo synov Efrájima dvadsaťtisíc a osemsto zdatných¹⁴⁹ hrdinov⁵, vychýrených mužov¹⁶³, podľa domov^{113 137} svojich otcov; (31) a z polovice vetvy¹⁹⁸ Menaššea osemnaťtisíc, ktorí boli označení menami, aby prišli³⁸⁹ uviesť Dávida v kraľovanie³²⁵; (32) a z domu Jissaschára uvedomeli⁴¹⁰ v úsudku^{154 411} ohľadne časov⁴¹², aby vedeli³⁸⁹, čo má²⁸³ Isráel robiť, – ich hláv dvesto, a všetci ich bratia na ich príkaz⁴⁰⁵. (33) A zo Zevulúna vychádzajúcich¹⁵⁵ k vojsku¹⁵⁶, zoraďujúcich³⁸¹ sa⁴¹³ do boja^{143 154} so všetkým vojnovým náčiním^{262 414}, päťdesiat tisíc, a to na zaradenie sa⁴¹⁵ nie s dvojím srdcom⁴¹⁶; (34) a z Naftáliho tisíc veliteľov³¹³ a pri nich so štítom a kopijou²⁷⁹ tridsaťsedemtisíc; (35) a z Dániho²⁵ zoraďujúcich³⁸¹ sa⁴¹³ do boja^{143 154} dvadsaťosem tisíc a šesťsto; (36) a z Ášera vychádzajúcich¹⁵⁵ k vojsku^{154 156} zoraďovať³⁸¹ sa⁴¹³ do boja^{143 154}, štyridsaťtisíc. (37) A z druhej strany²⁰² voči Jordánu²⁰³, z Reúvéniho²⁵ a Gádiho²⁵ a polovice kmeňa¹⁴⁸ Menaššea, so všetkým vojenským náčiním^{262 281 409} do boja¹⁴³, sto-advadsaťtisíc. (38) Títo všetci, bojovníci⁴¹⁷ zaraďujúci sa⁴¹⁰ v bojový šik¹⁵⁴, prišli s nerozdeleným⁴¹⁸ srdcom²⁸¹ do Chevróna uviesť Dávida v kraľovanie³²⁵ nad všetkým Isráelom; a aj všetok zvyšok Isráela bol ohľadne uvedenia Dávida v kraľovanie³²⁵ jedno srdce. (39) I pobudli tam s Dávidom tri dni, jediac a pijúc, lebo pre nich¹¹² ich bratia pripravili²⁶⁹, (40) a aj blízki⁴¹⁹ im, až po Jissascháru¹⁹⁹ a Zevulúna¹⁹⁹ a Naftáliho¹⁹⁹, im na osloch a na ťavách a na muliciach a na hovädzom dobytku v hojnosti privádzali jedlo z hrubej múky, hrudy sušených fig a hrudy hrozienok a víno a olej a hovädzí dobytok a drobný dobytok, lebo v Isráelovi bola radosť.

13 A Dávid sa poradil s veliteľmi³¹³ tisícov a stovák, to jest⁴²⁰ so všetkými vodcami^{129 421}, (2) a všetkému zdieľaniu⁴²² Isráela Dávid povedal: Ak to podľa vás je dobré a vyšlo⁴²³ od Hospodina, nášho Boha, mali by sme²⁸³ poslať⁴²⁴ k našim bratom, ktorí⁵ zostávajú vo všetkých krajoch⁴²⁵ Isráela, a s nimi ku kňazom a Léviomcom¹⁸⁷ v mestách a ich obvodoch¹⁴⁶, že⁴⁶ sa majú²⁸³ zhromaždiť k nám, (3) a prenese^{303 308} skrinku¹⁸¹ nášho Boha

k nám; veď sme ju v dňoch Šáula nevyhľadávali^{126 426}. (4)A vyslovili sa⁴²⁷, všetko zhromaždenie⁴²², za urobenie tak, lebo tá vec bola¹²⁶ v očiach všetkého ľudu správna⁴²⁸; (5)i zvolal⁴²⁹ Dávid všetok Izráel, od Šíchórah⁴³⁰ Egypta až po vstup do Chamátha, dopraviť Božiu skrinku¹⁸¹ z Kirjath-jeárím. (6)Vystúpil³¹⁴ teda¹⁹⁷ Dávid a všetok Izráel do Baaly, do Kirjath-jeárím, ktoré patrilo Júdovi, vyzdvihnúť odtadiaľ skrinku¹⁸¹ Boha, Hospodina, sídliaceho medzi kerúbmi⁴³¹, kde sa zýva¹²⁶ Meno⁴³². (7)I naložili⁴³³ Božiu skrinku¹⁸¹ z domu Avínádava do nového voza, a tým vozom vládli⁴³⁴ Uzzá a Achjó (8)a Dávid a všetok Isráel pred Božou tvárou všetkou silou a s piesňami²⁸¹ hrali⁴³⁵, totiž⁴⁶ na lýrach⁴³⁶ a na varytách⁴³⁷ a na tamburínach⁴³⁸ a na cimbaloch a na pozaunách.

(9)A keď prišli až po holohumnicu Kídóna⁴³⁹, vystrel^{45 222} Uzzá svoju ruku zachytiť⁴⁴⁰ skrinku^{181 441}, lebo hovädziemu dobytku⁴⁴² povolili⁴⁴³; (10)i vzbĺkol⁴⁴⁴ proti Uzzovi hnev Hospodina, i skolil¹²⁶ ho za to, že svoju ruku na skrinku¹⁸¹ vystrel²²², takže⁴⁶ tam pred Božou tvárou umrel; (11)a Dávid sa rozhneval⁴⁴⁴, keď Hospodin pri Uzzovi spôsobil⁴⁴⁵ trhlínu⁴⁴⁶, a onému miestu⁴⁴⁷ sa až po tento deň dáva^{126 448 449} názov³¹⁶ Perec-Uzzá⁴⁵⁰. (12)A v onen deň sa Dávid Boha zľakol¹²⁸⁸ s výrokom: Ako mám²⁸³ Božiu skrinku¹⁸¹ vnieť k sebe? (13)Dávid teda¹⁹⁷ skrinku¹⁸¹ k sebe do mesta Dávída⁴⁵¹ neodstahoval⁴⁵², lež⁴⁶ ju uložil stranou⁴⁵³ do domu Óvéd-Edóma, Gittiho^{25 454}, (14)a Božia skrinka¹⁸¹ ostala s domom⁴⁵⁵ Óvéd-Edóma, Gittiho^{25 454}, po⁴⁵⁶ tri mesiace a Hospodin požeľnal dom Óvéd-Edóma, Gittiho^{25 454}, a všetko, čo mal⁶⁴.

14 A Chíram, kráľ Córa⁴⁵⁷, k Dávidovi poslal poslov⁴⁵⁸ a drevá cédrov a obrábačov⁹⁴ stien⁴⁵⁹ a obrábačov⁹⁴ drier na budovanie domu pre neho¹¹². (2)A Dávid spoznal, že ho Hospodin potvrdil²⁷² za kráľa nad Izráelom (lebo jeho kráľovstvo bolo do výšky povznesené¹⁵¹) v záujme⁴⁶⁰ svojho⁴⁶¹ ľudu, Izráela.

(3)A v Jerúsáleme Dávid ešte dopíjal žien a ešte naplodil synov a dcéry; (4)a toto¹⁵ sú mená dietok⁴⁶², ktoré sa mu v Jerúsáleme dostali⁶⁹⁸: Šammúa a Šóvav,

Náthán a Šalamún (5)a Jivchár a Elíšúa a Elifelet (6)a Nógach a Nefeg a Jáfia (7)a Elíšámá a Beeliádá a Elifelet.

(8)A Pelištím⁷ počuli, že Dávid bol pomazaný za kráľa nad všetkým Izráelom; i vystúpili³¹⁴ všetci Pelištím⁷ Dávída hľadať; to⁴⁶ keď Dávid počul, vyšiel¹⁵⁵ pred ich tvár. (9)A Pelištím⁷ pritiahli a vpadli⁴⁶³ v dolinu²⁹⁰ Refáim. (10)A Dávid sa s otázkou obrátil na Hospodina³⁰⁰ výrok: Či mám²⁸³ vystúpiť³¹⁴ proti Pelištím⁷? A chceš²⁸³ ich vydať v moju ruku? A Hospodin mu povedal: Vystúp³¹⁴ a v tvoju ruku ich chcem²⁸³ vydať. (11)Vystúpili³¹⁴ teda¹⁹⁷ v Baal-perácim a tam ich Dávid pobil²⁶; i povedal Dávid: Boh mojou rukou pretrhol mojich nepriateľov⁴⁶⁴ ako pretrhnutím⁴⁶⁴ vôd. Preto nazvali meno toho miesta⁴⁴⁷ Baal-perácim⁴⁶⁵. (12)A zanechali⁴⁶⁶ tam svojich bohov a Dávid povedal, nech⁴⁶ sa spália ohňom⁴⁶⁷.

(13)A Pelištím⁷ ešte opäť⁴⁶⁸ vpadli⁴⁶³ v tú dolinu²⁹⁰ (14)a Dávid sa ešte s otázkou obrátil na Boha³⁰⁰ a Boh mu povedal: Nesmieš²⁸³ za nimi vystupovať⁴³¹⁴; obíď spred nich⁴⁶⁹, nech⁴⁶ k nim prídeš zo strany oproti balzamovníkom⁴⁷⁰; (15)a za tvojho počutia zvuku⁴⁷¹ kráčania v korunách⁴⁷² balzamovníkov⁴⁷⁰ sa stane^{308 698}, že vtedy budeš vychádzať¹⁵⁵ v bitku¹⁴³, lebo bude Boh vychádzať¹⁵⁵ pred твоjou tvárou pobit²⁶ tábor²³⁹ Pelištím⁷. (16)A Dávid spravil podľa toho, čo mu Boh rozkázal, a pobili²⁶ tábor²³⁹ Pelištím⁷ od Giveóna až po Gezer. (17)A chýr³⁴⁴ Dávída sa rozšíril po všetkých zemiach⁴⁷³ a strach z neho uviedol¹⁸⁸ Hospodin na všetky národy.

15 A zriadil¹⁴² si v meste Dávída⁴⁵¹ domy a pripravil²⁷² miesto⁴⁴⁷ pre Božiu skrinku^{112 181} a rozložil⁴⁷⁴ pre ňu¹¹² stan. (2)Vtedy Dávid nariadil⁴²⁷ nenosiť¹⁵¹ Božiu skrinku¹⁸¹, iba ak Lévióvc¹⁸¹, lebo v nich našiel Hospodin záľubu⁴⁷⁵ k nose-niu¹⁵¹ Božej skrinky¹⁸¹ a k jeho obsluhe¹⁸² navždy⁴⁷⁶. (3)I zvolal⁴²⁹ Dávid všetok Izráel k vyneseniu³¹⁴ skrinky¹⁸¹ Hospodina na miesto⁴⁴⁷, ktoré pre ňu¹¹² pripravil²⁷²; (4)a Dávid zhromaždil³³⁵ všetkých synov Árona a Lévióvcov¹⁸⁷; (5)zo⁴⁷⁷ synov Kehátha Úríela, veliteľa³¹³, a jeho bratov, sto a dvadsiatic; (6)zo⁴⁷⁷ synov Merá-riho Asáju, veliteľa³¹³, a jeho bratov, sto

a dvadsiatich; (7)zo⁴⁷⁷ synov Géršóma Jóéla, veliteľa³¹³, a jeho bratov, sto a tridsiatich; (8)zo⁴⁷⁷ synov Elícáfána Šemaju, veliteľa³¹³, a jeho bratov, dvesto; (9)zo⁴⁷⁷ synov Chevróna Elíéla, veliteľa³¹³, a jeho bratov, osemdesiatich; (10)zo⁴⁷⁷ synov Uzziéla Ammínádava, veliteľa³¹³, a jeho bratov, sto a dvanástich. (11)A Dávid povolal Cádóka⁴⁷⁸ a Evjáthára⁴⁷⁸, kňazov, a Lévióvcov^{187 478}, Úríéla⁴⁷⁸, Asáju a Jóéla, Šemaju a Elíéla a Ammínádava (12) a povedal im: Vy ste hlavy otcov²¹² Lévióvcov^{125 187}; posväťte sa vy aj vaši bratia, nech⁴⁶ môžete²⁸³ vynášať³¹⁴ skrinku¹⁸¹ Hospodina, Boha Izráela, do toho, čo som pre ňu¹¹² pripravil²⁷². (13)Veď preto, že od doby na začiatku ste to nerobili vy, spravil Hospodin, náš Boh, medzi nami trhlínu⁴⁷⁹, lebo sme ho nevyhľadávali⁴²⁶ podľa predpisu¹⁸⁵. (14)Kňazi a Lévióvc¹⁸⁷ sa teda¹⁹⁷ k vynášaniu³¹⁴ skrinky¹⁸¹ Hospodina, Boha Izráela, posvätili.

(15)A synovia Lévióvcov¹⁸⁷ niesli¹²⁶ Božiu skrinku¹⁸¹ podľa toho, čo rozkázal Mojžiš podľa slova Hospodina, na svojich pleciach⁴⁸⁰, s tyčami^{1281 481} na nich. (16)A Dávid nariadil⁴²⁷ veliteľom³¹³ Lévióvcov¹⁸⁷ postaviť svojich bratov, spevákov, s hudobnými nástrojmi^{1262 281 482}, vartami⁴³⁷ a lýrami⁴³⁶ a cimbalmi, zvučiacimi⁴⁸³ ku hlasnému povznášaniu⁴⁸⁴ k radosti. (17)Lévióvc¹⁸⁷ teda¹⁹⁷ ustanovili⁴⁸⁵ Hémána, syna Jóéla, a z jeho bratov Ásáfa, syna Berechju, a zo synov Meráriho, ich bratov, Éthána, syna Kúšájáhú, (18)a s nimi ich bratov druhého radu⁴⁸⁶, Zecharjáhú, Béna a Jaaziéla a Šemirámótha a Jechiéla a Unního, Eliáva a Benájáhú a Maasejáhú a Mattithjáhú a Elifeléhú a Miknejáhú a Óvéd-Edóma a Jeiéla, vrátnikov; (19)a spevákov: Hémána, Ásáfa a Éthána, s cimbalmi²⁸¹ z mosadze⁴⁸⁷ na vyludzovanie zvuku⁴⁸⁸, (20)a Zecharju a Aziéla a Šemirámótha a Jechiéla a Unního a Eliáva a Maasejáhú a Benájáhú s vartami^{281 437} na alámóth⁴⁸⁹, (21)a Mattathjáhú a Elifeléhú a Miknejáhú a Óvéd-Edóma a Jeiéla a Azazjáhú s lýrami^{281 436} na šeminíth⁴⁹⁰ na riadenie⁴⁹¹. (22)A Kenanjáhú, riaditeľ³¹³ Lévióvcov¹⁸⁷ v prednese⁴⁹², výcviku⁴⁹³ v prednese⁴⁹², lebo on bol znalcom⁴⁹⁴, (23)a Berachju

a Elkánu, vrátnikov pri skrinke¹⁸¹. (24)A Ševanjáhú a Jósáfát a Nethaneél a Amásaj a Zecharjáhú a Benájáhú a Elíezer, kňazi, pred Božou skrinkou^{24 181} trúbili⁴⁹⁵ na pozaunách a Óvéd-Edóm a Jechijjá boli pri skrinke¹⁸¹ vrátnikmi.

(25)A Dávid a starší Izráela a veliteľia³¹³ tisícov boli¹²⁶ poberajúcimi sa s radosťou²⁸¹ vynesť¹²¹⁴ skrinku¹⁸¹ zmluvy Hospodina z domu Óvéd-Edóma; (26)a pri Božej pomoci Lévióvcov¹⁸⁷, nesúcim¹⁵¹ skrinku¹⁸¹ zmluvy Hospodina, sa stalo⁶⁹⁸, že⁴⁶ obetovali¹²⁶ sedem býkov a sedem baranov. (27)A Dávid bol ustrojený v plášť z jemnej bavlny, aj všetci Lévióvc¹⁸⁷, ktorí⁵⁶⁹ niesli¹⁵¹ skrinku¹⁸¹, a speváci a Kenanjáhú, riaditeľ³¹³ prednesu⁴⁹² spevákov, a na Dávidovi bol ornát z plátna. (28)I vynášali³¹⁴, všetok Izráel, skrinku¹⁸¹ zmluvy Hospodina s jasotom^{281 496} a za zvuku^{281 472} trúby⁴⁹⁷ a s pozaunami²⁸¹ a s cimbalmi²⁸¹, vyludzujúc zvuk⁴⁸⁸ vartami⁴³⁷ a lýrami⁴³⁶. (29)A keď skrinka¹⁸¹ zmluvy Hospodina došla až po mesto Dávida⁴⁵¹, stalo sa⁴⁵, že Míchál, dcéra Šáula, pozrela nadol⁴⁹⁸ oknom a uvidela kráľa Dávida poskakujúceho⁴⁹⁹ a veseliaceho sa⁵⁰⁰, i pohrdla ním⁵⁰¹ v svojom srdci.

16 A keď Božiu skrinku¹⁸¹ vniesli a postavili³³⁸ ju vprostred stanu, ktorý pre ňu¹¹² Dávid rozložil⁴⁷⁴, dali sa⁴⁵ pred Božiu tvár predkladať⁵⁰² vzostupné obete¹⁹¹ a obete pokojných hodov⁵⁰³; (2)a keď Dávid skončil s vznášanim^{504 505} vzostupných obetí¹⁹¹ a obetí pokojných hodov⁵⁰³, pozhnal⁴⁵ ľud v mene Hospodina (3)a každému človekovi⁵⁰⁶ Izráela, od muža až po ženu, každému⁵⁰⁷ prideliť peceň⁵⁰⁸ chleba a pekný kus⁵⁰⁹ a hroznový koláč. (4)A pred skrinku^{24 181} Hospodina postavil¹⁸⁸ z Lévióvcov¹⁸⁷ obsluhujúcich¹⁸², a to na pripomínanie⁵¹⁰ a na chválu⁵¹¹ a na prinášanie velebenia⁵¹² Hospodinovi, Bohu⁵¹³ Izráela: (5)Ásáfa, hlavu, a druhého po ňom⁵¹⁴ Zecharju, Jeiéla a Šemirámótha a Jechiéla a Mattithju a Eliáva a Benájáhú a Óvéd-Edóma a Jeiéla s nástrojmi^{262 281}, totiž vartami^{154 437} a lýrami⁴³⁶, a Ásáf vyludzoval zvuk⁴⁸⁸ cimbalmi. (6)A Benájáhú a Jachaziel, kňazi, boli ustavične pred skrinkou^{24 181} Božej zmluvy s pozaunami²⁸¹.

(7)V onen deň, vtedy, Dávid prvý raz⁵¹⁵ zaviedol¹⁸⁸ chválu⁵¹¹ Hospodinovi skrze¹⁷¹ Ásáfa a jeho bratov:

(8)Prinášajte chválu Hospodinovi^{511 513},
vzývajte jeho meno^{432 516},
medzi národnosťami¹⁶⁵ dávajte na
vedomie⁵¹⁷ jeho skutky,

(9)spievajte mu, pri speve mu
hrajte⁵¹⁸, uvažujte⁵¹⁹ o⁵²⁰ všetkých
jeho divoch⁵²¹.

(10)Honoste sa⁵¹² jeho svätým
menom⁵²², nech sa raduje³⁰⁸ srdce
hľadajúcich Hospodina.

(11)Vyhľadávajte⁴²⁶ Hospodina a jeho
silu⁵²³, hľadajte ustavične jeho tvár,

(12)majte v pamäti⁵²⁴ jeho divy, ktoré
vykonal, jeho zázraky a rozsudky¹⁸⁵
jeho úst,

(13)semä Isráéla, jeho nevoľníka,
synovia Jákóba, jeho vyvolenci⁵²⁵!

(14)On, Hospodin, je náš Boh, jeho
rozsudky¹⁸⁵ sú v celej zemi.

(15)Majte navždy⁵²⁶ v pamäti⁵²⁴ jeho
zmluvu – slovo, ktoré prikázal – do
tisíc pokolení,

(16)ktorú uzavre¹³⁰⁹ s Abrahámom,
a jeho prísahu Isákovi,

(17)áno⁴⁶, potvrdil⁵²⁷ ju za
ustanovenie⁵²⁸ Jákóbovi, za trvalú
zmluvu⁵²⁹ Isráélovi

(18)výrokom: Tebe chcem²⁸³ dať zem
Kenáan, údel⁵³⁰ vášho dedičstva⁵³¹,

(19)keď ich bolo⁵³² mužov⁵³³ nevela⁵³⁴,
len trochu⁵³⁵, a cudzinci⁵³⁶ v nej⁵³⁷,

(20)a potulovali sa^{126 538} od národa
k národu a od kráľovstva k inému⁶⁰
ľudu.

(21)Nikomu⁵⁰⁶ nedovolil⁵³⁹ utíkať⁵⁴⁰
ich a kráľov pre⁵⁴¹ nich karhal^{126 393}:

(22)Nesmiete²⁸³ siahať na⁵⁴² mojich
pomazaných, ani zle robiť mojim
prorokom!

(23)Spievajte Hospodinovi, všetka
zem, zvestujte²⁹³ odo dňa ku dňu
jeho vyslobodenie⁵⁴³,

(24)rozhlasujte⁵⁴⁴ medzi národmi
jeho slávu⁵⁴⁵, medzi všetkými
národnosťami¹⁶⁵ jeho divy,

(25)lebo Hospodin je veľký a veľmi
velebený^{512 546},
a on je hoden úcty^{288 547} nado všetkých
bohov,

(26)lebo všetci bohovia národnosti¹⁶⁵
sú ničoty⁵⁴⁸, no⁴⁶ Hospodin zriadil¹⁴²
nebesá.

(27)Pred jeho tvárou dôstojnosť⁵⁴⁹
a nádhera⁵⁵⁰, na jeho stanovišti^{447 551}
silá⁵²³ a radosť⁵⁵².

(28)Priznávajúce⁵⁵³ Hospodinovi,
čelade⁷⁰ národnosti¹⁶⁵,
priznávajúce⁵⁵³ Hospodinovi slávu⁵⁴⁵
a silu⁵²³,

(29)priznávajúce⁵⁵³ Hospodinovi slávu⁵⁴⁵
jeho mena!

Prinášajte⁵⁵¹ obeť daru⁵⁵⁴ a vstupujte
pred jeho tvár,
klaňajte sa Hospodinovi v svätej
nádhere^{522 550}!

(30)Chvejte sa⁵⁵⁵, všetka zem,
z prítomnosti jeho tváre^{556 557}!
Ba aj svet musí²⁸³ byť upevnený²⁷²,
nesmie²⁸³ sa kyvotať.

(31)Nech sa radujú³⁰⁸ nebesá a nech
plesá³⁰⁸ zem, a nech medzi
národmi vravia³⁰⁸: Hospodin sa ujal
kraľovania!

(32)Nech zuní^{308 558} more a jeho náplň,
nechť jasá^{306 559} pole a všetko, čo je
v ňom.

(33)Vtedy budú plesať⁵⁶⁰ stromy lesa
z prítomnosti tváre^{556 557} Hospodina,
lebo on príde súdiť zem.

(34)Chváľte Hospodina^{125 511}, lebo je
dobrý, lebo jeho láskavosť⁵⁶¹ trvá
navždy⁵²⁶,

(35)a vravte: Vyslobod' ⁵⁴³ nás, Bože
nášho vyslobodenia⁵⁴³,
a zhromaždi nás a vyslobod' nás
spomedzi národov

chváliť tvoje sväté meno^{125 511 522}
a honosiť sa v tvojom chválospeve⁵⁶².

(36)Hospodin, Boh Isráéla, nech
je velebený⁵⁶³ od večnosti až po
večnosť!

A všetok ľud povedal: Amén⁵⁶⁴. A dali sa
prinášať velebenie⁵¹² Hospodinovi⁵¹³.

(37)I ponechal^{449 565} tam pred skrin-
kou^{24 181} zmluvy Hospodina Ásáfovi a jeho
bratom ustavičnú obsluhu¹⁸² pred skrin-
kou^{24 181}, podľa úlohy⁵⁶⁶ dňa v jej deň;
(38)a Óvéd-Edóma a ich bratov, šesťde-
siaticich a ôsmich, a Óvéd-Edóma, syna
Jedúthúna, a Hósu ako vrátnikov, (39) a Cá-
dóka, kňaza, a jeho bratov, kňazov, pred

obydlím^{24 183} Hospodina na výšine⁵⁶⁷, ktorá bola v Giveóne, (40) vznášať⁵⁰⁴ vzostupné obete¹⁹¹ Hospodinovi na oltári vzostupných obetí^{191 192 568} ustavične, k ránu a k večeru, a to podľa všetkého, čo je⁵⁶⁹ napísané v zákone⁵⁷⁰ Hospodina, ktorý prikázal pre Izráela⁵⁷¹, (41) a s nimi Hémána a Jedúthúna a zvyšok tých, ktorí boli⁵⁶⁹ vybraní²²⁰, ktorí boli označení menami, na chválenie Hospodina^{125 511}, že jeho láskavosť⁵⁶¹ trvá navždy⁵²⁶; (42) a s nimi, s Hémánom a Jedúthúnom, pozauny a cimbalu pre vyludzujúcich¹¹² zvuk⁴⁸⁸, a Božie hudobné nástroje^{262 482}, a synov Jedúthúna k bráne. (43) A všetok ľud odišiel, každý⁵⁰⁷ k svojmu domu, a Dávid sa obrátil svoj dom pozhliadať.

17 A ako sa Dávid usídlil v svojom dome, stalo sa⁶⁹⁸, že⁴⁶ Dávid povedal k Náthánovi, prorokovi: Hľa, ja bývam v dome z cédrov a skrinka¹⁸¹ zmluvy Hospodina pod kobercami. (2) A Náthán k Dávidovi povedal: Čokoľvek⁵⁷² je v tvojom srdci, choď, sprav, lebo Boh je s tebou.

(3) A v onej noci sa stalo⁶⁹⁸, že⁴⁶ sa k Náthánovi dostalo⁶⁹⁸ slovo Hospodina výrokom: (4) Choď, nech⁴⁶ k Dávidovi, môjmu nevoľníkovi, môžeš²⁸³ povedať: Takto povedal Hospodin: Nie ty mi budeš³⁰⁸ budovať dom na bývanie; (5) veď som odo dňa, keď som vyviedol³¹⁴ Izráela z Egypta, až po tento deň v dome nebýval¹²⁶, lež⁴⁶ som sa dostával^{126 698} od stanu k stanu⁵⁷³; a ohľadne obydlia^{183 574}, (6) kdekoľvek⁵⁷⁵ som putoval^{126 538} medzi všetkým Izráelom, – či som jedného zo sudcov⁵⁷⁶ Izráela, ktorým som rozkázal pást môj ľud, vôbec kedy⁵⁷⁷ oslovil výrok: Prečo ste mi nezbudovali dom z cédrov? (7) No⁴⁶ teraz takto budeš³⁰⁸ vravieť môjmu nevoľníkovi, Dávidovi: Takto povedal Hospodin zástupcov³²¹: Ja som ta vzal od ovčincov⁵⁷⁸, od nasledovania drobného dobytku⁵⁷⁹, aby si sa stal^{389 698} panovníkom¹²⁹ nad mojim ľudom, Izráelom, (8) a bol¹²⁶ som s tebou, kamkoľvek⁵⁷⁵ si zašiel, a všetkých tvojich nepriateľov som pred tvojou tvárou¹⁶⁶ povytínal⁵⁸⁰, a urobím⁵⁸¹ ti meno ako meno veľikánov, ktorí sú na zemi. (9) A svojmu ľudu, Izráelovi, ustanovím^{294 581} miesto⁴⁴⁷ a zasadím^{581 582} ho, takže⁴⁶ sa usadí^{581 583} na svojom⁵⁸⁴ a nebude už znepokojovaný⁵⁸⁵

ani ho nespravodlivi⁵⁸⁶ nebudú naďalej odierať^{468 587} ako prv (10) a za dobu odo dňa, keď som nad svojím ľudom, Izráelom, prikázal⁵⁸⁸ sudcov⁵⁷⁶, a všetkých tvojich nepriateľov pokorím⁵⁸¹. A chcem²⁸³ ti oznámiť⁵⁸⁹, že dom bude budovať Hospodin tebe. (11) Keď sa naplnia tvoje dni na odchod k tvojim otcom⁵⁹⁰, vtedy⁴⁶ sa bude diať⁶⁹⁸, že⁴⁶ budem chcieť²⁸³ po tebe vzbudiť⁵⁹¹ tvoje semä, ktorým bude jeden z tvojich synov, a upevniť²⁷² jeho kráľovanie. (12) On mi bude budovať dom, i chcem²⁸³ jeho trón navždy⁴⁷⁶ upevniť²⁷². (13) Ja mu budem otcom³¹² a on mi bude synom³¹² a nebudem od neho odvracať⁴⁵² svoju láskavosť⁵⁶¹, ako som ju odvrátil⁴⁵² od toho, ktorý bol¹²⁶ pred tebou²⁴, (14) i podržím⁵⁹² ho navždy⁴⁷⁶ vo svojom dome a vo svojom kráľovstve a jeho trón bude navždy⁴⁷⁶ upevnený²⁷². (15) Podľa všetkých týchto slov a podľa všetkého tohto videnia⁵⁹³, tak prehovoril Náthán k Dávidovi.

(16) A kráľ Dávid vstúpil a usadol⁵⁹⁴ pred tvárou Hospodina a povedal: Kto som ja, Hospodine, Bože, a čím⁵⁹⁵ je môj dom, že si ma priviedol až sem? (17) A toto je¹²⁶ malé v tvojich očiach, Bože, takže⁴⁶ si prehovoril o dome svojho nevoľníka vzhľadom na ďalekú budúcnosť⁵⁹⁶ a vidíš¹²⁶ ma podľa spôsobu^{597 598} človeka vysoko postaveného⁵⁹⁹, Hospodine, Bože. (18) Čo ti má²⁸³ Dávid ešte dodať⁶⁰⁰ o poctení⁵⁴⁵ tvojho nevoľníka? Veď⁴⁶ ty svojho nevoľníka poznáš¹²⁶. (19) Hospodine, v záujme⁴⁶⁰ svojho nevoľníka a podľa svojho srdca si spravil všetku túto veľkosť⁶⁰¹, na upovedomenie o všetkých tých veľkých veciach²⁹⁶. (20) Hospodine, medzi všetkými, o ktorých^{294 602} sme počuli svojimi ušami, niet tebe podobného⁶⁰³ a niet Boha okrem teba. (21) A kto je ako tvoj ľud, Izráel, jediný národ na zemi, ktorý si Boh prišiel vykúpiť za ľud, založiť²⁹⁴ si⁶⁰⁴ meno veľké a hrozného^{288 605} vyhnania⁶⁰⁶ národov pred tvárou¹⁶⁶ tvojho ľudu, ktorý si vykúpil z Egypta. (22) Áno⁴⁶, ustanovil¹⁸⁸ si svoj ľud, Izráela, sebe za ľud navždy⁴⁷⁶ a ty, Hospodine, si sa im stal⁶⁹⁸ Bohom³¹². (23) Nože teda⁶⁰⁷, Hospodine, nech sa navždy⁴⁷⁶ osvedčuje^{308 608} slovo, ktoré si vyslovil o svojom nevoľníkovi a o jeho dome, a sprav podľa toho, čo si vyslovil,

(24) a nech sa navždy⁴⁷⁶ osvedčuje^{308 608} a veľkým stáva^{308 609} tvoje meno výrok: Hospodin zástupov³²¹, Boh Isráela, je Bohom Isráelovi; a nech bude³⁰⁸ dom Dávida, tvojho nevoľníka, upevnený²⁷² pred tvou tvárou, (25) lebo ty, môj Bože, si vyrozumel⁶¹⁰ svojho nevoľníka o budovaní domu pre neho¹¹²; preto sa tvoj nevoľník zmohol²⁸⁰ modliť sa pred tvou tvárou. (26) Nože teda⁶⁰⁷, Hospodine, ty si ON⁶¹¹, Boh, a vyslovil si o svojom nevoľníkovi túto dobrotu⁶⁰¹; (27) teraz si teda¹⁹⁷ ráčil⁶¹² požeňať dom svojho nevoľníka, aby bol³⁸⁹ navždy⁵²⁶ pred tvou tvárou, lebo ty, Hospodine, si požeňnal, i *bude* požeňnaný navždy⁵²⁶.

18 A potom sa stalo⁶⁹⁸, že⁴⁶ Dávid pobil²⁶ Pelištím⁷ a pokoril ich, i vzal Dávid z ruky Pelištím⁷ Gath a jeho osady³³; (2) a pobil²⁶ Móáva¹³⁶, takže⁴⁶ sa Móavci Dávidovi stali⁶⁹⁸ nevoľníkmi, prinášajúcimi¹⁵¹ dary^{192 554 568 613}.

(3) A Dávid porazil²⁶ Hadar-ezera⁶¹⁴, kráľa Cóvy, pri⁶¹⁵ Chámáthe, na jeho⁶¹⁶ ťažení⁶¹⁷ na vyvýšenie⁶¹⁸ svojej moci¹⁷⁷ pri rieku Peráth¹⁴⁰, (4) a Dávid od neho⁶¹⁹ zajaľ⁶²⁰ tisíc vozov⁶²¹ a sedemtisíc rajtárov⁶²² a dvadsaťtisíc mužov peších⁶²³, a Dávid ochromil všetky záprahy⁶²⁴, ale sto záprahov⁶²⁴ od neho⁶¹⁹ ponechal.

(5) A keď na pomoc Hadar-ezerovi, kráľovi Cóvy, prišiel Arám^{9 136} Damesku^{625 626}, pobil^{26 45} Dávid z Aráma^{9 136 334} dvadsaťdvetisíc mužov; (6) a Dávid Arám^{9 136} Damesku⁶²⁵ obsadil⁶²⁷, a Arámci⁹ sa Dávidovi stali⁶⁹⁸ nevoľníkmi, prinášajúcimi¹⁵¹ dary^{192 554 568 613}; a Hospodin bol¹²⁶ Dávidovi ochranom^{543 628}, kamkoľvek⁵⁷⁵ zašiel. (7) A Dávid pobral štíty zo zlata, ktoré boli na služobníkoch Hadar-ezera, a dopravil ich do Jerúsálema. (8) A z Tivchatha a z Kúnu, miest⁴⁸ Hadar-ezera, vzal kráľ Dávid veľmi veľa mosadze^{487 629}; z nej⁶³⁰ Šalamún zhotovil¹⁴² more⁶³¹ z mosadze⁴⁸⁷ a stĺpy a iné predmety²⁶² z mosadze⁴⁸⁷.

(9) A keď Tóú⁶³², kráľ Chamátha, počul, že Dávid pobil²⁶ všetku vojenskú moc³⁶⁶ Hadar-ezera, kráľa Cóvy, (10) poslal⁴⁵ ku kráľovi Dávidovi Jóräma, svojho syna (položiť mu otázku⁶³³, či sa má dobre⁶³⁴, a pozdraviť⁶³⁵ ho, za to, že bojoval^{126 143} proti Hadar-ezerovi a porazil²⁶ ho,

lebo Hadar-ezer s Tóúom stále viedol¹²⁶ vojnu⁶³⁶) a všemožné⁶³⁷ náčinia²⁶² zo zlata a striebra a mosadze⁴⁸⁷; (11) aj to¹⁴ kráľ Dávid posvätil Hospodinovi so striebrom a zlatom, ktoré priniesol¹⁵¹ od všetkých národov: od Edóma⁶³⁸ a od Móáva a od detí³⁹ Ammóna a od Pelištím⁷ a od Amaléka.

(12) A Avíšaj, syn Cerúje, v rokline⁹³ soli pobil²⁶ Edóma^{136 638}, osemnásťtisíc, (13) a v Edóme umiestnil^{294 449} posádky³⁴¹ a všetci Edómci sa Dávidovi stali⁶⁹⁸ nevoľníkmi. A Hospodin Dávida ochraňoval^{126 543}, kamkoľvek⁵⁷⁵ zašiel.

(14) Dávid sa teda¹⁹⁷ ujal kralovania nad všetkým Isráelom, i stal sa⁶⁹⁸ vykonávateľom súdu¹⁸⁵ a spravodlivosti pre všetok svoj ľud¹¹². (15) A nad vojskom¹⁵⁶ bol Jóáv, syn Cerúje, a zapisovateľom⁶³⁹ Jehóšáfát, syn Achilúda, (16) a kňazmi Cádók, syn Achítuva, a Achímelech, syn Evjáthára, a kancelárom⁶⁴⁰ Šavšá (17) a nad Keréthím¹⁸ a Peléthím^{18 641} bol Benájáhú, syn Jehójádu, a synovia Dávida boli prví k ruke kráľa.

19 A potom sa stalo⁶⁹⁸, že⁴⁶ umrel Nácháš, kráľ detí³⁹ Ammóna, a miesto neho sa ujal kralovania Chánún, jeho syn. (2) A Dávid si povedal⁶⁴²: Mal by som²⁸³ prejavíť¹⁴² súcit⁵⁶¹ s Chánúnom, synom⁶⁴³ Nácháša, lebo jeho otec prejavil¹⁴² súcit⁵⁶¹ so mnou⁶⁴³. Dávid teda¹⁹⁷ poslal poslov⁴⁵⁸ na jeho útechu²¹⁵ nad jeho otcom, no⁴⁶ keď služobníci Dávida prišli do zeme detí³⁹ Ammóna k Chánúnovi na jeho útechu²¹⁵, (3) povedali⁴⁵ hodnostári³¹³ detí³⁹ Ammóna Chánúnovi: Či je Dávid v tvojich očiach citeľom³⁴⁹ tvojho otca, že ti poslal tešiteľov²¹⁵? Či jeho služobníci neprišli k tebe vzhľadom⁴⁶⁰ na vyšetrenie⁶⁴⁴ a na podvrátenie⁶⁴⁵ a na presledenie⁶⁴⁶ zeme? (4) Chánún teda¹⁹⁷ služobníkov Dávida vzal a oholil⁶⁴⁷ ich a v polovici poodstrihoval⁵⁸⁰ ich rúcha⁶⁴⁸ až po ich rozkroky a prepustil³⁹⁸ ich. (5) A išli a podali⁶⁴⁹ o tých mužoch správu⁵⁸⁹ Dávidovi, i poslal im v ústrety, lebo tí muži boli veľmi zhanobení⁶⁵⁰, a odkázal⁶⁵¹ kráľ: Ostaňte v Jerichu, kým vaše brady⁶⁵² budú mŕtve²⁸³ zarásť; potom⁴⁶ sa vrátite³⁰⁸.

(6) A synovia Ammóna zistili⁶⁵³, že sa u Dávida⁶⁵⁴ zoškľivil⁶⁵⁵; i poslal Chánún a synovia Ammóna tisíc kikkárov⁶⁵⁶

striebrá na najatie si vozov^{192 621} a rajtárov⁶²² od Aráma^{9 136 657} -nahařajim⁶⁵⁸ a od Aráma^{9 136 657} Maachy a z Cový; (7) i najali si dvaatridsat tisíc vozov⁶²⁰ a kráľa Maachy a jeho ľud; t⁴⁶ prišli a utáborili sa³⁴⁰ pred Médevou²⁴ a synovia Ammóna sa zhromaždili³³⁵ zo svojich miest⁴⁸ a prišli k bitke¹⁴³. (8) To⁴⁶ keď Dávid počul, poslal⁴⁵ Jóáva a všetko vojsko¹⁵⁶ hrdinov⁵; (9) a synovia Ammóna vytiahli¹⁵⁶ a zoradili sa⁶⁵⁹ na boj¹⁴³ pri vchode²⁴³ do mesta, a králi, ktorí prišli, boli osamote⁶⁶⁰ v poli. (10) A keď Jóáv zistil⁶⁵³, že sa bojová čiara⁶⁶¹ k nemu dostala⁶⁹⁸ predom⁶⁶² aj zadom, vybral^{45 663} zo všetkých vyberaných⁶⁶⁴ v Isráelovi, ktorých⁴⁶ zoradil⁶⁵⁹ v ústrety Arámovi⁹, (11) a ostatok ľudu dal pod velenie⁶⁶⁵ Avišaja, svojho brata, a zoradil⁶⁵⁹ ich v ústrety synom Ammóna (12) a povedal: Ak bude Arám⁹ odo mňa silnejší, vtedy⁴⁶ mi budeš³⁰⁶ vyslobodením^{312 666}, a ak budú synovia Ammóna silnejší od teba, vtedy⁴⁶ budem pomáhať⁵⁴³ tebe. (13) Buď silný a dodajme³⁰⁸ si odvahy^{322 667} v prospech nášho ľudu a v prospech miest⁴⁸ nášho Boha, a Hospodin nech robí³⁰⁸, čo bude⁵⁶⁹ dobré v jeho očiach. (14) I prikročil⁶⁶⁸ Jóáv a ľud, ktorý bol s ním, voči tvári Aráma⁹ k boju¹⁴³, i utiekli pred ich tvárou¹⁶⁶; (15) a keď uvideli synovia Ammóna, že utiekol Arám⁹, utiekli⁴⁵ aj oni pred tvárou¹⁶⁶ Avišaja, brata Jóáva, a vošli do mesta, a Jóáv vošiel do Jerúsálema.

(16) A keď Arámcí⁹ zistili⁶⁵³, že sú¹²⁶ pred tvárou Isráela porazení, poslali⁴⁵ poslov⁴⁵⁸ a dali vyvieť^{155 669} Aráma⁹, ktorý bol z druhej strany²⁰² Rieky⁶⁷⁰, a Šófacha⁶⁷¹, veliteľa³¹³ vojska¹⁵⁶ Hadar-ezera, pred ich tvárou. (17) To⁴⁶ bolo oznámené⁵⁸⁹ Dávidovi; ten⁴⁶ zhromaždil³³⁵ všetok Isráel a prekročil Jordán a prišiel na nich⁶⁷² a utvoril šik^{659 673} proti nim⁶⁷²; áno⁴⁶, Dávid v ústrety Arámovi⁹ utvoril bojový šik^{659 674}, i dali sa s ním bojovať⁴¹⁴³; (18) a Arám⁹ z prítomnosti tváre^{556 557} Isráela utiekol a Dávid z Aráma^{9 136} pozabíjal sedemtisíc jazdcov na vozoch⁶⁷⁵ a štyridsat tisíc mužov peších⁶²³, a Šófacha, veliteľa³¹³ vojska¹⁵⁶, usmrtil. (19) A keď služobníci Hadar-ezera zistili⁶⁵³, že sú¹²⁶ pred tvárou Isráela porazení, uzavreli⁴⁵ s Dávidom mier⁶⁷⁶

a dali sa mu slúžiť⁴¹⁰²; a Arámovi⁹ sa znechcelo²⁸⁵ ešte pomáhať⁵⁴³ synom Ammóna.

20 A za⁶⁷⁷ času návratu roka⁶⁷⁸, za⁶⁷⁷ času vychádzania⁶⁷⁹ kráľov, sa stalo⁶⁹⁸, že⁴⁶ Jóáv vyviedol⁴³⁴ mohutné vojsko^{156 680} a spustošil⁶⁸¹ zem detí³⁹ Ammóna, a pritiahol a obľahol Rabbu; a Dávid ostal v Jerúsáleme. A Jóáv Rabbu vybil²⁶ a zručal⁶⁸² ju, (2) a Dávid vzal korunu⁶⁸³ ich kráľa⁶⁸⁴ z jeho hlavy⁶⁸⁵ a zistil²⁸⁰ u nej váhu⁶⁸⁶ kikkára⁶⁵⁶ zlata a drahé kamene¹⁹² na nej; i dostala sa⁶⁹⁸ na hlavu Dávída. A vynesol¹⁵⁵ lup z mesta, veľké⁶⁸⁷ množstvo⁶⁸⁸; (3) a ľud, ktorý v ňom bol, vyviedol¹⁵⁵ a prikázal⁶⁸⁹ k pílam¹⁹² a k bránam⁶⁹⁰ zo železa; áno⁴⁶, k pílam^{691 692}; a tak robil Dávid všetkým mestám²⁹⁷ detí³⁹ Ammóna. I vrátil sa Dávid a všetok ľud v Jerúsaleme.

(4) A potom sa stalo⁶⁹⁸, že⁴⁶ povstala⁶⁹³ bitka¹⁴³ s Pelištím⁷ v Gezeri; vtedy Sibbechaj, Chusáth²⁵, skolil²⁶ Sippaja⁶⁹⁴ zo splodenov⁴⁶² Ráfu⁶⁹⁵, i boli pokorení.

(5) A ešte nastala⁶⁹⁸ bitka¹⁴³ s Pelištím⁷ a Elchánán, syn Jáira⁶⁹⁶, skolil²⁶ Lachmiho, brata Goljátha, Gittiho^{25 454}, ktorého⁶¹ násada⁶⁹⁷ kopije bola ako vratidlo tkáčov³⁶¹.

(6) A ešte nastala⁶⁹⁸ bitka¹⁴³ v Gathe, kde sa vyskytol⁶⁹⁸ muž vysokej postavy^{357 358}, a prstov mal šesť a šesť, dvadsať a štyri, a aj on bol splodený Ráfom^{695 699}; (7) a keď Isráela potupil, skolil^{26 45} ho Jehónáthán, syn Šimeu, brata Dávída. (8) Títo boli splodení Ráfom^{695 699} v Gathe a padli rukou Dávída a rukou jeho služobníkov.

21 A proti Isráelovi sa postavil Sattan a podnietil Dávída k zrátaniu⁷⁰⁰ Isráela, (2) takže⁴⁶ Dávid k Jóávovi a k predstaveným³¹³ ľudu povedal: Choďte, zrátajte⁷⁰⁰ od Beér-ševy až po Dána¹⁹⁹; to⁴⁶ mi prineste, nech⁴⁶ môžem²⁸³ zveďieť ich počet. (3) A Jóáv povedal: Nech Hospodin k svojmu ľudu pridáva^{308 468}, koľkí⁷⁰¹ oni sú, sto ráz⁷⁰², či nie sú, môj pane, ó⁵⁶⁹ kráľu, oni všetci³² nevoľníkmi³¹² môjmu pánovi? Načo môj pán toto vyžaduje⁷⁰³? Načo má²⁸³ byť na previnenie Isráelovi? (4) Ale slovo kráľa nadobudlo nad Jóávom prevahu⁷⁰⁴ a Jóáv vyšiel¹⁵⁵ a pochodil po celom Isráelovi a prišiel do Jerúsálema. (5) I odovzdal Jóáv výsledok⁷⁰⁵ prehliadky⁷⁰⁶ ľudu kráľovi, i bolo¹²⁶

všetkého Isráela tisíc tisícov a stotisíc mužov tasiacich meč a Júdu štyristoasemdesiatisíc mužov tasiacich meč. (6) Ale Léviho a Benjámina vprostred nich prehliadke nepodrobil⁷⁰, lebo kráľovo slovo Jóáva odpudzovalo^{126 708}.

(7) Aj v očiach Hospodina bolo¹²⁶ pre túto vec zle, i dal sa Isráela biť²⁶; (8) a Dávid k Bohu povedal: Zhrešil som veľmi, že som spravil túto vec; teraz teda¹⁹⁷ prenes, prosím⁷⁰⁹, neprávosť⁷¹⁰ svojho nevoľníka, lebo som sa veľmi pochobo zachoval. (9) A Hospodin prehovoril ku Gádovi, vidiacemu⁷¹ Dávída, výrokom: (10) Chod⁷¹², nech⁴⁶ k Dávidovi môžeš²⁸³ prehovoriť výrokom: Tri veci ja pred teba predstieram⁴⁷⁴, vyvoľ⁶⁶³ si z nich jednu, tú⁴⁶ ti²⁹⁷ chcem²⁸³ spraviť. (11) Gád teda¹⁹⁷ prišiel k Dávidovi a povedal mu: Takto povedal Hospodin: Vyber si: (12) či tri roky hladu, a či byť po tri mesiace zmetaný⁷¹³ od⁷¹⁴ svojich protivníkov³⁹⁰ a meč tvojich nepriateľov, aby tá dosahoval⁷¹⁵, a či tri dni meča Hospodina, totiž⁴⁶ moru v zemi, a anjela⁴⁵⁸ Hospodina hubiaceho⁶⁸¹ vo všetkom území⁸⁷ Isráela? Teraz teda¹⁹⁷ zisti⁶⁵³, čo za slovo mám²⁸¹ späť priniesť⁷¹⁶ poslavšiemu ma. (13) A Dávid ku Gádovi povedal: Je mi veľmi úzko; nech, prosím⁷⁰⁹, upadám³⁰⁸ v ruku Hospodina, lebo jeho zľutovania⁷¹⁷ sú veľmi mnohé, ale v ruku človeka nech neupadám³⁰⁸.

(14) Hospodin teda¹⁹⁷ dopustil¹⁸⁸ v Isráelovi mor, takže⁴⁶ z Isráela padlo sedemdesiatisíc osôb⁵⁰⁶; (15) a Boh poslal anjela⁴⁵⁸ do Jerúsalema pohubiť⁶⁸¹ ho, a za toho hubenia⁶⁸¹ Hospodin pozrel a pocítil ľútosť nad tou skazou⁸⁹, i povedal tomu anjelovi⁴⁵⁸, ktorý⁵⁶⁹ hubil⁶⁸¹: Dosť⁷¹⁸, odtiahni⁷¹⁹ teraz svoju ruku. A anjel⁴⁵⁸ Hospodina stál pri holohumnici Ornána⁷²⁰, Jevúsího⁷.

(16) A Dávid povzniesol¹⁵¹ svoje oči a uvidel anjela⁴⁵⁸ Hospodina stojaceho medzi zemou a medzi nebesami a jeho meč vytasený v jeho ruke, vzťahnutý⁴⁷⁴ nad Jerúsálemom; a Dávid a starší, odetí⁷²¹ vrecovinami, padli na svoje tváre. (17) A Dávid povedal k Bohu: Či som ja nenariadil⁴²⁷ zrátať⁷⁰⁰ ľud? Áno⁴⁶, ja som ten¹⁴, ktorý zhrešil a veľmi⁷²² zle sa zachoval, ale títo, toto stádo⁷²³, čo vykonalí?

Hospodine, môj Bože, nech je³⁰⁸, prosím⁷⁰⁹, tvoja ruka proti mne a proti domu môjho otca, no⁴⁶ nie proti tvojmu ľudu na pohromu⁷²⁴.

(18) A anjel⁴⁵⁸ Hospodina nariadil⁴²⁷ Gádovi povedať Dávidovi, že má²⁸³ Dávid vystúpiť³¹⁴ postaviť⁷²⁵ oltár Hospodinovi na holohumnici Ornána, Jevúsího⁷. (19) I vystúpil³¹⁴ Dávid na slovo Gáda, ktoré vyslovil v mene Hospodina.

(20) A Ornán sa obrátil⁷²⁶ a uvidel anjela⁴⁵⁸, a jeho štyria synovia sa s ním skývali. A Ornán sa bol dal mlátiť pšenicu.

(21) A Dávid prišiel až k Ornánovi, a keď Ornán pozrel a uvidel Dávída, vyšiel^{45 155} od holohumnice a poklonil sa Dávidovi obličajom⁷²⁷ k zemi. (22) A Dávid k Ornánovi povedal: Daj mi miesto⁴⁴⁴ na holohumnici¹⁵⁴, nech⁴⁶ na ňom⁷²⁸ môžem²⁸³ zbudovať oltár Hospodinovi; daj mi ho za plnú cenu⁷²⁹, nech⁴⁶ sa môže²⁸³ zosňať tá pohroma^{724 730} z ľudu⁶⁸⁴.

(23) A Ornán k Dávidovi povedal: Vezmi si, a nech môj pán, kráľ, ráči²⁸³ spraviť, čo bude⁵⁶⁹ dobré v jeho očiach; pozri, dávam¹²⁶ hovädzi dobytok na vzostupné obete¹⁹¹ a mlátiace smyky⁷³¹ na drevo a pšenicu na obeť daru⁵⁵⁴; to všetko dávam¹²⁶.

(24) A kráľ Dávid k Ornánovi povedal: Nie, lež⁷³² to chcem²⁸³ riadne⁷³³ za plnú cenu⁷²⁹ kúpiť, lebo nebudem Hospodinovi nosiť¹⁵¹, čo patrí tebe – ba^{46 734}, vznášať⁵⁰⁴ vzostupnú obeť¹⁹¹ nič nestojacu⁷³⁵! (25) A Dávid dal Ornánovi za to miesto⁴⁴⁷ šekly⁷³⁶ zlata – váhu šesťsto; (26) a zbudoval tam Dávid Hospodinovi oltár a dal sa vznášať⁵⁰⁴ obete vzostupné¹⁹¹ a pokojných hodov⁵⁰³ a volať k Hospodinovi, i odpovedal mu ohňom z nebies na oltár vzostupnej obete¹⁹¹. (27) A Hospodin prehovoril k anjelovi⁴⁵⁸, i dal svoj meč späť⁷¹⁶ do pošvy.

(28) V onen čas, keď Dávid zistil^{1653 737}, že mu Hospodin odpovedal na holohumnici Ornána, Jevúsího⁷, dal sa potom¹⁹⁷ obetovať tam, (29) kým⁴⁶ obydľie¹⁸³ Hospodina, ktoré zriadil¹⁴² Mojžiš v pustine, a oltár vzostupných obetí^{191 192 568}, to bolo v onen čas na výšine³⁶⁷ v Giveóne, (30) a Dávid nebol schopný⁷³⁸ predeň²⁴ prichádzať dopytovať sa⁴²⁵ Boha^{300 739}, lebo mal¹²⁶ hrôzu⁷⁴⁰ z⁷¹⁴ meča anjela⁴⁵⁸ Hospodina.

22 A Dávid povedal: Toto¹⁵ je on, dom Hospodina, Boha, a toto¹⁵ oltár na vzostupné obete^{191 192 568} pre Isráéla¹¹².

(2)I nariadil⁴²⁷ Dávid sústrediť cudzincov⁵³⁶, ktorí boli v zemi Isráéla, a ustanovil⁷⁵ otesávačov⁷⁴¹ na otesávanie⁷⁴¹ kamených kvádrov⁷⁴² na budovanie Božieho domu; (3)a Dávid pripravil²⁷² v hojnosti železo na klinec⁷⁴³ na dvere⁷⁴⁴ brán a na svorky, a v hojnosti mosadz⁴⁸⁷, ktorej nebolo váhy, (4)a dreva cédrov bez⁷⁴⁵ počtu, lebo Cidónim²⁵ a Córím^{25 457} dreva cédrov v hojnosti Dávidovi privážali. (5)Dávid si totiž¹⁹⁷ povedal⁶⁴²: Šalamún, môj syn, je mladý⁴⁰⁷ a útlý, a dom, ktorý sa má budovať Hospodinovi, treba spraviť nanajvyš veľkolepým⁷⁴⁶ na vychýrenosť³⁴⁸ a na slávu⁷⁴⁷ voči všetkým zemiam; nože⁷⁰⁹ k nemu⁷⁴⁸ budem robiť prípravy²⁷². Dávid teda¹⁹⁷ pred svojou smrťou²⁴ prípravy v hojnosti urobil²⁷².

(6)A povolal Šalamúna, svojho syna⁴⁷⁸, a prikázal mu dom Hospodinovi, Bohu Isráéla, budovať; (7)a Dávid Šalamúnovi, svojmu synovi, povedal: Ja⁷⁴⁹ – stalo sa⁶⁹⁸ blízkym môjmu srdcu⁷⁵⁰ budovať dom menu Hospodina, môjho Boha, (8)ale dostalo sa⁶⁹⁸ ku mne slovo Hospodina výrok: Prelial si v hojnosti krv a podnikol¹⁴² si veľké vojny¹⁴³ – nebudeš²⁸³ môjmu menu budovať dom, lebo si pred mojou tvárou veľa krvi^{751 752} vylial k zemi. (9)Hľa, narodí sa ti syn; ten¹⁴ bude mužom od počinku⁷⁵³, i dám mu zo všetkých strán⁷⁵⁴ klud⁷⁵⁵ od všetkých jeho nepriateľov, lebo jeho meno bude Šalamún, a pokoj⁷⁵⁶ a mier⁷⁵⁷ chcem²⁸³ v jeho dňoch uviesť¹⁸⁸ na Isráéla. (10)On bude môjmu menu budovať dom a on mi bude synom³¹² a ja jemu otcom³¹², a navždy⁴⁷⁶ upevní²⁷² trón jeho kraľovania nad Isráéлом. (11)Nuž⁶⁰⁷, môj synu, keď je³⁰⁸ Hospodin s tebou a keď nadobúdaš³⁰⁸ prospech⁷⁵⁸ a zbuduješ³⁰⁸ Hospodinovi, svojmu Bohu, dom podľa toho, ako o tebe prehovoril; (12)keď ti len Hospodin dáva³⁰⁸ rozumnosť⁷⁵⁹ a súdnosť⁴¹¹ a prikazuje⁵⁸⁸ ťa nad Isráéлом, áno⁴⁶, na zachovávanie²⁴² zákona⁵⁷⁰ Hospodina, tvojho Boha. (13)Vtedy budeš nadobúdať prospech⁷⁵⁸, ak budeš dbať²⁴² o vykonávanie ustanovení⁵²⁸ a predpisov¹⁸⁵, ktoré Hospodin prikázal Mojžišovi

pre Isráéla⁵⁷¹. Buď silný a odvážny⁸⁷¹, nesmieš²⁸³ sa báť²⁸⁸ ani sa strachovať. (14)A hľa, pre dom Hospodina som v svojej strasti⁷⁶⁰ pripravil²⁷² stotisíc kikkárov⁶⁵⁶ zlata a tisíc tisícov kikkárov⁶⁵⁶ striebra, a mosadz⁴⁸⁷ a železu niet váhy, lebo je¹²⁶ v hojnosti, aj dreva a kamene som pripravil²⁷², i môžeš²⁸³ k nim pridávať⁴⁶⁸. (15)A sú pri tebe v hojnosti vykonávatelia práce¹⁰⁴, otesávači⁷⁴¹ a obrábači⁹⁴ kameňa a dreva, a všetci sú zruční⁷⁶¹ vo všetkej práci¹⁰⁴. (16)Zlatu a striebru a mosadz⁴⁸⁷ a železu niet počtu – vstaň a konaj¹⁴¹, a keď je³⁰⁸ Hospodin s tebou.

(17)A Dávid všetkým hodnostárom³¹³ Isráéla rozkázal pomáhať Šalamúnovi, jeho synovi: (18)Či s vami nie je Hospodin, váš Boh? Veď⁴⁶ vám dal zo všetkých strán⁷⁵⁴ klud⁷⁵⁵, lebo vydal obyvateľov zeme v moju ruku a zem je¹²⁶ podmanená pred tvárou Hospodina a pred tvárou jeho ľudu. (19)Nuž⁶⁰⁷ vydajte⁷⁶² svoje srdce a svoju dušu⁷⁶³ k túžbe^{426 764} po Hospodinovi, vašom Bohu, a vstaňte a budujte svätyňu⁷⁶⁵ Hospodina, Boha, na vnesenie skrinky¹⁸¹ zmluvy Hospodina a náčiní²⁶² Božej svätyne²⁶⁶ do domu budovaného menu Hospodina.

23 A keď Dávid zostarnul a bol nasýtený⁷⁶⁶ dňami, uviedol⁴⁵ Šalamúna, svojho syna, v kraľovanie³²⁵ nad Isráéлом.

(2)A zhromaždil³³⁵ všetkých hodnostárov³¹¹ Isráéla, aj kňazov a Léviocov¹⁸⁷, (3)a Léviocvi¹⁸⁷ boli sčítaní⁷⁰⁰ od veku⁴⁸ tridsať rokov a vyššie, i bol ich počet po ich hlavách^{137 767}, totiž⁴²⁰ mužov⁷⁶⁸, tridsaťaosemtisíc; (4)z nich⁷⁶⁹ dvadsaťaštyritisíc na dozor⁴⁹¹ nad prácou¹⁰⁴ na dome Hospodina¹⁵⁴ a šesťtisíc predákov⁷⁷⁰ a sudcov (5)a štyritisíc vrátnikov a štyritisíc prinášajúcich velebenie⁵¹² Hospodinovi⁵¹³ na nástrojoch²⁶¹, ktoré som⁷⁷¹ na velebenie⁵¹² zhotovil¹⁴².

(6)A Dávid ich rozdelil na oddiely⁷⁷² podľa synov Léviho, totiž⁴²⁰ Géršóna, Kehátha a Meráriho.

(7)Ohľadne Géršunniho²⁵: Laedán a Šimeí. (8)Synovia Laedána: hlava Jechiél, a Zéthám a Jóél, traja. (9)Synovia Šimeiho: Šelómóth⁷⁷³ a Chaziél a Hárán, traja; tí⁷⁶⁹ boli hlavami otcov²¹² Laedána¹²⁵.

(10) Synovia Šimeího: Jachath, Zíná a Jeúš a Bería; toto¹⁵ boli synovia Šimeího, štyria; (11) a Jachath bol hlavou a Zízat⁷⁷⁴ druhý, a Jeúš a Bería nemali veľa synov⁷⁷⁵, takže⁴⁶ sa ako⁴² dom otca stali⁶⁹⁸ jednou triedou^{312 776}.

(12) Synovia Kehátha: Amrá, Jicchár, Chevrón a Uzziél, štyria. (13) Synovia Amrá: Árón a Mojžiš; ale Árón bol oddelený³⁸⁰ na svoje posvätenie⁷⁷⁷ za najvyššieho svätého^{193 522 778}, on a jeho synovia, navždy⁴⁷⁶, na vykiadanie^{189 190} pred tvárou Hospodina, na jeho obsluhu¹⁸² a na zehnanie v jeho mene, navždy⁴⁷⁶. – (14) A Mojžiš, Boží muž, jeho synovia boli menovaní podľa kmeňa¹⁴⁸ Léviho. (15) Synovia Mojžiša: Géršóm a Elíezer. (16) Synovia Géršóma: Ševúél, hlava. (17) A synovia Elíezera boli¹²⁶: Rechavjá, hlava, a ďalších⁶⁰ synov sa Elíezerovi nedostalo⁶⁹⁸, ale synovia Rechavju sa nanajvyššie rozmnožili. – (18) Synovia Jicchára: Šelómith, hlava. (19) Synovia Chevróna: Jerijjá, hlava, Amarjá druhý, Jachaziel tretí a Jekameám štvrtý. (20) Synovia Uzziéla: Míchá, hlava, a Jišijjá druhý.

(21) Synovia Meráriho: Machlí a Múší. A synovia Machlího: Eleázár a Kíš. (22) A Eleázár umrel a synovia sa mu nedostali⁶⁹⁸, iba ak dcéry, i pojali¹⁵¹ ich synovia Kíša, ich bratia. (23) Synovia Múšího: Machlí a Éder a Jerémóth, traja.

(24) Toto¹⁵ boli synovia Léviho podľa domov^{113 137} svojich otcov, hlavy otcov²¹², ako⁴²⁰ boli podrobení prehliadke⁷⁰⁶, v počte mien po ich hlavách^{137 767}, vykonávajúci činnosť¹⁰⁴ ohľadne služby¹⁰² v dome¹⁵⁴ Hospodina, od veku⁴⁷ dvadsiatich rokov a vyššie. (25) lebo Dávid povedal: Hospodin, Boh Izráela, dal svojmu ľudu kľud⁷⁵⁵ a usadil sa⁷⁷⁹ navždy⁴⁷⁶ v Jerúsáleme, (26) takže⁴⁶ ani Lévioci¹⁸⁷ nemusia⁷⁸⁰ nosiť¹⁵¹ obydlie¹⁸³ ani žiadne⁶³⁷ jeho náčinia²⁶² na službu¹⁰² jemu, – (27) totiž, podľa posledných slov Dávida, oni, počet⁷⁸¹ synov Léviho od veku⁴⁷ dvadsiatich rokov a nahor, – (28) lebo ich postavenie bolo pri ruke synov Árona na službu¹⁰² v dome¹⁵⁴ Hospodina nad nádvoriami^{178 782} a nad sieňami^{178 255} a nad čistotou^{242 783} všetkého svätého^{154 522 784}, a uskutočňovanie²⁶⁹ služby¹⁰² v Božom dome¹⁵⁴; (29) a ohľadne chleba

na zoraďovanie^{154 271} a ohľadne jemnej múky na obeť daru⁵⁵⁴, aj na nekvásené lievance⁷⁸⁵ aj na obeť na plechu⁷⁸⁶ aj na premiešanu⁷⁸⁷, a ohľadne všetkého zisťovania obsahu⁷⁸⁸ a rozmeru³⁵⁸, (30) a stáť ráno čo ráno²⁶¹ na chválu⁵¹¹ a na prinášanie velebenia⁵¹² Hospodinovi⁵¹³, a taktiež naveser; (31) a ohľadne všetkých vzostupných obetí¹⁹¹, vznášaných⁵⁰⁴ Hospodinovi na soboty a na nové mesiace a na určené sviatky^{789 790}, v počte podľa predpisu¹⁸⁵ o nich, ustavične pred tvárou Hospodina, (32) aby zachovávali^{126 242} starostlivosť²⁴⁸ o stan¹⁵⁴ stretávania⁷⁸⁹ a starostlivosť²⁴⁸ o svätyňu²⁶⁶ a starostlivosť²⁴⁸ o synov Árona, svojich bratov¹⁵⁴, pri službe¹⁰² v dome¹⁵⁴ Hospodina.

24 A ohľadne synov Árona, ich odiedy⁷⁷³. Synovia Árona: Nádáv a Avihú, Eleázár a Íthámár; (2) ale Nádáv a Avihú pred tvárou svojho otca umreli a synovia sa im nedostali⁶⁹⁸, takže⁴⁶ kňazmi boli¹²⁶ Eleázár a Íthámár. (3) I rozdelil ich Dávid a Cádók zo synov Eleázára a Achímelech zo synov Íthámára na ich úrad⁷⁷⁶ v ich službe¹⁰². (4) Ale synovia Eleázára boli ohľadne mužov⁷⁶⁸ hláv⁷⁹¹ zistení²⁸⁰ ako početnejší od synov Íthámára; i rozdelili ich: zo synov¹²⁵ Eleázára šesťnásť hláv domov^{113 125} otcov a zo synov¹²⁵ Íthámára osem z domov^{113 125} ich otcov. (5) Rozdelili ich teda¹⁹⁷ lósmi, títo s týmito, lebo predstavení³¹³ svätyne²⁶⁶, áno⁴⁶, Boží predstavení³¹³, boli¹²⁶ zo synov Eleázára a medzi synmi Íthámára; (6) a Šemajá, syn Nethaneéla, pisár⁷¹ z Léviocov¹⁸⁷, ich spísal pred tvárou kráľa a predstavených³¹³ a Cádóka, kňaza, a Achímelecha, syna Evjáthára, a hláv otcov²¹² kňazov¹²⁵ a Léviocov^{125 187}; jeden dom otca bol vylosovaný⁷⁹² Eleázárovi a taktiež vylosovaný^{792 793} Íthámárovi.

(7) I vyšiel¹⁵⁵ prvý los Jehójarímovi, druhý Jedajovi, (8) tretí Charimovi, štvrtý Seórimovi, (9) piaty Malkijjovi, šiesty Mijjámimovi, (10) siedmy Hakkócovi, ôsmy Avijjovi, (11) deviaty Jéšúovi, desiaty Šechanjáhuovi, (12) jedenásty Eljášivovi, dvanásť Jákimovi, (13) trinásť Chuppovi, štrnásť Ješeveávi, (14) päťnásť Bilgovi, šesťnásť Immérovi, (15) sedemnásť Chézírovi, osemnásť Happíc-

cécovi, (16)devätnásť Pethachjovi, dvadsiaty Ezekiélov⁷⁹⁴ (17)jedenadvadsiaty Jáchínovi, dvaadvadsiaty Gámúlovi, (18) triadvadsiaty Delájáhúovi, štyriadvadsiaty Maazjáhúovi. (19) Toto¹⁵ boli ich roztriedenia⁷⁷⁶ na ich službu¹⁰², na vchádzanie do domu Hospodina podľa ich predpisu¹⁸⁵ skrze¹⁷¹ Áróna, ich otca, podľa toho, čo mu rozkázal Hospodin, Boh Izráela.

(20) A ohľadne ostatných synov Lévího: ohľadne synov Amráma Šuváél, ohľadne synov Šuváela Jechdejáhú. – (21) Ohľadne Rechavjáhúa: hlava synov Rechavjáhúa¹²⁵: Jiššijjá. – (22) Ohľadne Jicchárího²⁵: Šelómóth, ohľadne synov Šelómótha Jáchath. – (23) A synovia...⁷⁹⁵: Jerijjáhú, Amarjá druhý, Jachazíél tretí a Jekameám štvrtý. (24) Synovia Uzziéla: Míchá; ohľadne synov Míchu: Šámír. (25) Brat Míchu bol Jiššijjá; ohľadne synov Jiššijju: Zecharjáhú. – (26) Synovia Merárího: Machlí a Múši; synovia Jaazijjáhúa, jeho syna⁷⁹⁶, (27) synovia Merárího skrze Jaazijjáhúa, jeho syna: aj Šóhám⁷⁹⁷ a Zakkúr a Ivrí. (28) Ohľadne Machlího: Eleázár, ale jemu sa nedostalo⁶⁹⁸ synov; (29) ohľadne Kíša: synovia Kíša: Jerachmeél. (30) A synovia Múšiho: Machlí a Éder a Jerímóth. Toto¹⁵ boli synovia Léviocov¹⁸⁷ podľa domov^{113 137} svojich otcov, (31) a aj oni vrhali¹²⁶ lósy, rovnako ako ich bratia, synovia Áróna, pred tvárou Dávida, kráľa, a Cádóka a Achimelecha a hláv otcov²¹² kňazov¹²⁵ a Léviocov^{125 187} – otcov²¹², hlava rovnako ako jeho najmladší⁷⁹⁸ brat.

25 I vyčlenil³⁸⁰ na službu¹⁰² Dávid a predstavení³¹³ útvaru^{156 799} zo synov Ásáfa a Hémána a Jedúthúna, ktorí⁵⁶⁹ prorokovali⁸⁰⁰ s lýrami^{281 436} s vartami^{281 437} a s cimbalmi^{281 801}; a počet činných mužov⁸⁰² bol podľa ich služby¹⁰². (2) Ohľadne synov Ásáfa: Zakkúr a Jozef a Nethanjá a Ašareélá, synovia Ásáfa pod vedením⁸⁰³ Ásáfa, ktorý⁵⁶⁹ prorokoval⁸⁰⁰ pod vedením⁸⁰³ kráľa. (3) Ohľadne Jedúthúna: synovia Jedúthúna: Gedaljáhú a Cerí a Isajá, Chašavjáhú a Mattithjáhú a Šimeí⁸⁰⁴, šiesti, pod vedením⁸⁰³ svojho otca Jedúthúna, ktorý⁵⁶⁹ prorokoval⁸⁰⁰ s lýrou^{281 436 801} na chválu⁵¹¹ a prinášanie velebenia⁵¹² Hospodinovi⁵¹³. (4) Ohľadne Hémána: synovia Hémána: Bukkijjáhú, Mattanjáhú, Uzziél,

Ševúél a Jerímóth, Chananjá, Chanání, Eliáthá, Giddaltí a Rómamti-ezer, Jošbekášá, Mallóthí, Hóthír, Machazíóth; (5) títo všetci boli synovia Hémána¹²⁵, kráľovho vidiaceho⁷⁷¹ v Božích veciach na vyvyšovanie moci⁸⁰⁵. A Boh dal Hémánovi štrnástich synov a tri dcéry. (6) Títo všetci boli pod vedením⁸⁰³ svojho otca pri speve v dome¹⁵⁴ Hospodina s cimbalmi²⁸¹, vartami⁴³⁷ a lýrami^{436 801} na službu¹⁰² v Božom dome¹⁵⁴; Ásáf, Jedúthún a Hémán boli pod vedením⁸⁰³ kráľa⁸⁰⁶. (7) A ich počet s ich bratmi, vyučenými spevu Hospodinovi, všetkých, ktorí⁵⁶⁹ sa vyznali⁴⁹⁴, bol¹²⁶ dvestoosemdesiat a osem.

(8) I dali sa vrhať lósy; povinnosť²⁴⁸ bola vždy tá istá, ako malého, tak⁸⁰⁷ veľkého, znalca⁴⁹⁴ s učiacim sa. (9) I vyšiel¹⁵⁵ prvý lós Ásáfovi – Jozefovi; druhý bol Gedaljáhú, on a jeho bratia a jeho synovia – dvanásti; (10) tretí Zakkúr, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (11) štvrtý Jicrímu⁸⁰⁸, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (12) piaty Nethanjáhú, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (13) šiesty Bukkijjáhú, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (14) siedmy Ješareélá, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (15) ôsmy Isajá, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (16) deviaty Mattanjáhú, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (17) desiaty Šimeí, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (18) jedenásť Azareél⁸⁰⁹, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (19) dvanásť Chašavjovi, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (20) trinásť Šuváélovi⁸¹⁰, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (21) štrnásť Mattathjáhú, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (22) pätnásť Jeremóthovi, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (23) šestnásť Chahanjáhúovi, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (24) sedemnásť Jašbekášovi, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (25) osemdesiat Chanánimu, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (26) devätnásť Mallóthimu, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (27) dvadsiaty Elijáhovi, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (28) jedenadvadsiaty Hóthírovi, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (29) dvaadvadsiaty Giddaltimu, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti;

(30) triadvadsiaty Machazióthovi, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti; (31) štyriadvadsiaty Rómamti-ezerovi, jeho synovia a jeho bratia – dvanásti.

26 Ohľadne oddielov⁷⁷² vrátnikov: ohľadne Korchím^{25 241} Mešelemjáhu, syn Korého zo synov Ásáfa. (2) A Mešelemjáhu mal⁶⁴ synov: Zecharjáhu, prvorodeného, Jediaéla druhého, Zevadjáhu tretieho, Jethniéla štvrtého, (3) Éláma piateho, Jehóchánána šiesteho, Eljehóenaja siedmeho. – (4) A Óvéd-Edóm mal⁶⁴ synov: Šemaju prvorodeného, Jehózávada druhého, Jóacha tretieho, a Sáchára štvrtého, a Nethaneéla piateho, (5) Ammiéla šiesteho, Jissáschára siedmeho, Peul-thaja ôsmeho, lebo ho Boh požehnal. (6) A Šemajovi, jeho synovi, sa narodilo synov, vládco⁸¹¹ domu¹²⁵ svojho otca, lebo oni boli zdatní¹⁴⁹ hrdinovia⁵. (7) Synovia Šemaju: Othní a Refáel a Óvéd, Elzávad; jeho bratia boli zdatní¹⁴⁹ muži¹⁵⁰, Elihú a Semachjáhu. (8) Tito všetci boli zo synov Óvéd-Edóma; oni a ich synovia a ich bratia, každý⁵⁰⁷ – zdatnosť¹⁴⁸ v sile k službe¹⁰²; Óvéd-Edóm ich mal⁶⁴ šesťdesiatich a dvoch. – (9) A Mešelemjáhu mal⁶⁴ synov a bratov, zdatných¹⁴⁹ mužov¹⁵⁰, osemnástich. – (10) A Chósá, zo synov Meráriho, mal⁶⁴ synov: Šimrího, hlavu (nebol síce prvorodený, ale jeho otec ho ustanovil²⁹⁴ za hlavu), (11) Chilkijjáhu druhého, Teváljáhu tretieho, Zecharjáhu štvrtého; všetci synovia a bratia Chósu¹²⁵: trinásti. (12) Z týchto¹²⁵ boli⁸¹² oddiely⁷⁷² vrátnikov; muži⁷⁶⁸ hlavy⁷⁹¹ mali⁶⁴ ohľadne obsluhy¹⁸² v dome Hospodina po-vinnosti²⁴⁸ rovnaké ako ich bratia.

(13) I dali sa vrhať lósy, ako malý, tak⁸⁰⁷ veľký, podľa domov^{113 137} svojich otcov, o každú⁸¹³ bránu; (14) a lós ku vzhádzaniu^{115 814} padol Šelemjáhuovi a Zecharjáhu, jeho syn, rozumný radca⁸¹⁵, – vrhli mu lós a jeho lós vyšiel¹⁵⁵ k severu⁸¹⁴ (15) a Óvéd-Edómovi k juhu^{251 814} a jeho synom dom zásob³³⁵, (16) Šuppímovi a Chósovi k západu^{217 814} s bránou Šallecheth na vzostupnej hradskej⁸¹⁶, stráňa čata⁸¹⁷ naproti stráňnej čate⁸¹⁷; (17) ku vzhádzaniu¹¹⁵ šiesti Lévióvcí¹⁸⁷, k severu štyria na deň, k juhu²⁵¹ štyria na deň a k zásobám³³⁵ dvaja a dvaja; (18) k Parbáru⁸¹⁸ k západu²¹⁷ štyria

ku hradskej⁸¹⁶, dvaja k Parbáru⁸¹⁸. (19) Toto¹⁵ boli oddiely⁷⁷² vrátnikov z domu¹²⁵ Korchím^{25 241} a z domu¹²⁵ Meráriho.

(20) A Lévióvcí¹⁸⁷: Achijjá bol nad pokladnicami^{178 256 257} Božieho domu, totiž⁴⁶ ohľadne pokladníc^{256 257} zasvätených vecí⁸¹⁹. (21) Synovia Laedána, synovia Géršunního²⁵ patriaci k Laedánovi, hlavy otcov²¹² patriace k Laedánovi, Géršunnímu²⁵: Jechiéli, (22) synovia Jechiéliho Zéthám a Jóél, jeho brat, boli nad pokladnicami^{178 256 257} Božieho domu.

(23) Ohľadne Amrámiho²⁵, ohľadne Jiccháriho²⁵, ohľadne Chevróního²⁵, ohľadne Uzziéliho²⁵, (24) z tých⁴⁶ bol Ševuél, syn Géršóma, syna Mojžiša, prednostom²⁸ nad pokladnicami^{178 256 257}. (25) A jeho bratia: Eliezerov¹²⁵ bol jeho syn Rechavjáhu a jeho syn Isájá a jeho syn Jórám a jeho syn Zichrí a jeho syn Šelómóth⁷⁷³. (26) On, Šelómóth, a jeho bratia boli nad všetkými pokladnicami^{178 256 257} zasvätených vecí⁸¹⁹, ktoré zasvätil Dávid, kráľ, a hlavy otcov²¹², totiž⁴²⁰ velítia³¹² tisícov a stovák, áno⁴⁶, hlavy vojska¹⁵⁶ (27) (z vojen¹⁴³ a z lupu ich zasvätili na údržbu⁸²⁰ domu Hospodina), (28) a všetkého, čo⁵⁶⁹ zasvätil Samuél, vidiaci²⁴⁶, a Šául, syn Kiša, a Avnér, syn Néra, a Jóáv, syn Cerúje; všetko, čo sa zasvätilo⁴⁴⁸, bolo pod správou⁸²¹ Šelómítha a jeho bratov. (29) Ohľadne Jiccháriho²⁵: Kenanjáhu a jeho synovia boli nad Isráéлом¹⁷⁸ ohľadne vonkajšej činnosti¹⁰⁴ ako úradníci⁷⁷⁰ a ako sudcovia. (30) Ohľadne Chevróního²⁵: Chašavjáhu a jeho bratia, zdatní¹⁴⁹ muži¹⁵⁰, tisíc a sedemsto, boli nad správou^{178 776} Isráéla z tejto strany²⁰² voči Jordánu²⁰³ na západe^{217 822} ohľadne všetkej činnosti¹⁰⁴ pre Hospodina¹⁵⁴ a ohľadne služby¹⁰² kráľovi¹⁵⁴. (31) Hlavou Chevrónímu²⁵ bol Jerijjá (Chevrónímu²⁵ podľa jeho rodov^{16 137}, podľa otcov^{137 212}; v štyridsiatom roku kraľovania¹²⁵ Dávida boli vyhľadávaní⁴²⁶ a bolo zistené²⁸⁰, že v Jaezíri v Gileáde sú medzi nimi zdatní¹⁴⁹ hrdinovia⁵); (32) a jeho bratia, zdatní¹⁴⁹ muži¹⁵⁰, dvetisíc a sedemsto hláv otcov²¹², a Dávid, kráľ, ich poveril dozorom⁸²³ nad Reúvéním²⁵ a Gádím²⁵ a polovicou kmeňa¹⁴⁸ Menaššea ohľadne všetkých záležitostí⁵⁶⁶ Božích a záležitostí⁵⁶⁶ kráľa.

27 A synovia Izráela podľa ich počtu, hlavy otcov²¹² a veliteľia³¹³ tisícov a stovák, a ich predáci⁷⁷⁰, ktorí⁵⁶⁹ obsluhovali¹⁸² kráľa ohľadne všetkých záležitostí⁵⁶⁶ oddielov⁷⁷², ktoré⁵⁶⁹ nastupovali⁸²⁴ a ktoré⁵⁶⁹ odstupovali⁸²⁵ mesiac po⁸²⁶ mesiaci na každý mesiac roka: jeden oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(2) Nad prvým oddielom⁷⁷² k prvému mesiacu *bol* Jášoveám, syn Zavdíela; a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc. (3) *Bol* zo synov Pereca, hlava všetkých veliteľov^{125 313} vojsk¹⁵⁶ k prvému mesiacu.

(4) A nad oddielom⁷⁷² druhého mesiaca *bol* Dódí, Achóchí²⁵, a jeho oddiel⁷⁷² – v ňom⁴⁶ *bol* vodcom¹²⁹ Miklóth; a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(5) Tretí veliteľ³¹³ vojska¹⁵⁶ k tretiemu mesiacu *bol* Benájáhú, syn Jehójádu, ministra⁸²⁷-hlavy; a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc. (6) On, Benájáhú, *bol* hrdinom⁵ medzi tridsiatimi a nad tridsať; a v jeho oddiele⁷⁷² *bol* Ammizávád, jeho syn.

(7) Štvrtý k štvrtému mesiacu: Asáhél, brat Jóáva, a po ňom Zevadž, jeho syn; a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(8) Piaty k piatemu mesiacu: veliteľ³¹³ Šamhúth-Jizrách, a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(9) Šiesty k šiestemu mesiacu: frá, syn Ikkéša, Tekóí²⁵, a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(10) Siedmy k siedmemu mesiacu: Chellec, Palóni^{25 368}, zo synov Efrájima, a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(11) Ôsmy k ôsmemu mesiacu: Sibbechaj, Chušáthi²⁵, zo Zarchího^{25 125}, a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(12) Deviaty k deviatemu mesiacu: Avíezer, Anetóthi²⁵, z Běnjemíniho^{25 125}, a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(13) Desiaty k desiatemu mesiacu: Maharaj, Netófáthi²⁵, zo Zarchího^{25 125}, a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(14) Jedenásť k jedenástemu mesiacu: Benájá, Pireáthóni²⁵, zo synov¹²⁵ Efrájima, a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(15) Dvanásť k dvanástemu mesiacu: Cheldaj, Netófáthi²⁵, Othniélov¹²⁵, a na jeho oddiel⁷⁷² – dvadsaťštyritisíc.

(16) A nad kmeňmi¹⁴⁸ Izráela *boli*: Reúvénimu²⁵ *bol* vodcom¹²⁹ Elíezer, syn

Zichrího; Šimeónimu²⁵ Šefatjáhu, syn Maachu; (17) Lévimu Chašavjá, syn Kemúéla; Árónovi Cádók; (18) Júdovi Elíhú z bratov Dávida; Jissáschárovi Omrí, syn Micháéla; (19) Zevulúnovi Jišmaejáhú, syn Óvadjáhu; Naftálimu Jerimóth, syn Azríéla; (20) synom Efrájima Hóšea, syn Azazjáhu; polovici kmeňa¹⁴⁸ Menaššea Jóél, syn Pedájáhú; (21) polovici Menaššea v Gileáde⁸²⁸ Jiddó, syn Zecharjáhu; Benjáminovi Jaasiél, syn Avnéra; (22) Dánovi Azareél, syn Jeróchama. Toto¹⁵ *boli* predstavení³¹³ kmeňov¹⁴⁸ Izráela.

(23) Ale Dávid nezistil⁸²⁹ ich počet, totiž⁴²⁰ od veku⁴⁷ dvadsiatich rokov a nadol, lebo Hospodin sľúbil⁴²⁷ rozmnožiť Izráela ako hviezdy nebies; (24) Jóáv síce¹⁹⁷, syn Cerúje, začal zratúvať⁷⁰⁰, ale nedokončil⁸³⁰, lebo⁴⁶ pre toto¹²⁸ nastalo⁶⁹⁸ rozhnvanie⁸³¹ proti Izráelovi, a nevystúpil^{314 832} ten počet vo vypočítanie^{326 833} udalostí⁵⁶⁶ dní⁸³⁴ kráľa Dávida.

(25) A nad pokladnicami^{178 256 257} kráľa *bol* Azmáveth, syn Adiéla, a nad pokladnicami^{178 256 257 835} na vidieku⁸³⁶, v mestách, syn dedinách a vo vežiach⁸³⁷ Jehónáthán, syn Uzzijjáhu, (26) a nad vykonávajúcimi¹⁷⁸ prácu¹⁰⁴ v poli pri obrábaní¹⁰² pôdy⁸³⁸ Ezrí, syn Kelúva, (27) a nad viničami¹⁷⁸ Šimeí, Rámathi²⁵, a nad *tým*¹⁷⁸, čo vo viničiach *bolo* pre skladišťa^{256 835} vína, Zavdí, Šifmí²⁵; (28) a nad olivami a sykomorami^{178 839}, ktoré *sú* v nížine⁸⁴⁰, Baalchanán, Gedéri²⁵, a nad skladištami^{256 835} oleja Jóáš; (29) a nad hovädzím dobytkom, tými, ktorí⁵⁶⁹ pásli¹⁷⁸ v Šáróne⁸⁴¹ Šitraj, Šáróni²⁵, a nad hovädzím dobytkom¹⁷⁸ v dolinách²⁹⁰ Šáfát, syn Adlája; (30) a nad ťavami¹⁷⁸ Óvíl, Jišmaélí⁸, a nad oslicami¹⁷⁸ Jechdejáh, Mérónóthi²⁵, (31) a nad drobným dobytkom¹⁷⁸ Jázíz, Hagrí²⁵. Tito všetci *boli* správami³¹³ imania⁸⁴², ktoré kráľ Dávid mal⁶⁴.

(32) A radcom *bol* Jehónáthán, strýko Dávida; to¹⁴ *bol* muž majúci znalosti⁴⁹⁴ a zbehlý v písomnostiach^{71 843}; a Jechiél, syn Chachmóniho, *bol* pri synoch kráľa. (33) Radcom *bol* kráľovi aj Achitófel, a Chušaj, Arkí²⁵, *bol* priateľom⁸⁴⁴ kráľa. (34) A po Achitófelovi *bol* Jehójádá, syn Benájáhú; a Evjáthár; a veliteľom³¹³ vojska¹⁵⁶ kráľa¹²⁵ *bol* Jóáv.

28 A Dávid do Jerúsalema zvolal⁴²⁹ všetkých hodnostárov³¹³ Isráela, predstavených³¹³ kmeňom^{148 154} a predstavených³¹³ oddielom⁷⁷², ktoré⁶⁵⁶⁹ obsluhovali¹⁸² kráľa, a veliteľov³¹³ tisícov a veliteľov³¹³ stovák a správcov³¹¹ všetkého imania⁸⁴² a stád¹⁴¹ kráľa¹²⁵ a jeho synov¹²⁵, s komorníkmi⁸⁴⁵ a hrdinami⁵, a to⁴¹⁵ všetkých zdatných¹⁴⁹ hrdinov⁵. (2) A Dávid, kráľ, povstal na svoje nohy a povedal: Počujte ma, moji bratia a môj ľud! Ja – blízko môjmu srdcu⁷⁵⁰ *bolo* budovať dom odpočinku⁷⁵³ pre skrinku^{112 181} zmluvy Hospodina a za podnož nôh nášho Boha, i urobil som na budovanie prípravy²⁷²; (3) *ale* Boh mi povedal: Nebudeš²⁸³ môjmu menu budovať dom, lebo ty si viedol mnohé vojny⁶³⁶ a krv^{751 752} si prelieval¹²⁶. (4) Našiel však¹⁹⁷ Hospodin, Boh Isráela, z domu môjho otca záľubu⁴⁷⁵ vo mne, aby som sa navždy⁵²⁶ stal^{389 698} kráľom³¹² nad Isráelom, lebo našiel ohľadne panovníka¹²⁹ záľubu⁴⁷⁵ v Júdovi a v dome Júdu, v dome môjho otca, a medzi synmi môjho otca našiel uspokojenie⁸⁴⁶ vo mne na uvedenie v kraľovanie³²⁵ nad celým Isráelom; (5) a zo všetkých mojich synov, lebo mi Hospodin dal veľa synov, zasa⁴⁶ našiel záľubu⁴⁷⁵ v Šalamúnovi, mojom synovi, aby zasadol³⁸⁹ na trón kraľovania Hospodina nad Isráelom (6) a povedal mi: Šalamún, tvoj syn, on bude budovať môj dom a moje nádvo-ria⁷⁸², lebo som si ho vyvolil⁴⁷² za syna a ja sa mu chcem²⁸¹ stať⁶⁹⁸ otcom³¹². (7) A jeho kraľovanie navždy⁴⁷⁶ upevním²⁷², ak bude trvať⁸⁴⁷ ohľadne vykonávania mojich rozkazov a mojich predpisov¹⁸⁵, ako tohto dňa. (8) Teraz teda¹⁹⁷ v očiach celého Isráela, zidenia⁴²² Hospodina, a v ušiach nášho Boha, zachovávajúte²⁴² a vyhľadávajúte⁴²⁶ všetky rozkazy Hospodina, vášho Boha, aby ste tú dobrú zem vlastnili⁸⁴⁸ a za dedičstvo svojim deťom³⁹ po sebe navždy⁴⁷⁶ mohli²⁸³ zanechať⁸⁴⁹. (9) A ty, Šalamún, môj synu, poznaj Boha svojho otca a slúž¹⁰² mu nerozdeleným⁴¹⁸ srdcom a ochotnou⁸⁵⁰ dušou⁷⁶³, lebo Hospodin všetky srdcia skúma⁴²⁶ a každej predstave⁸⁵¹ myšlienok rozumie⁴⁹⁴. Ak ho budeš vyhľadávať⁴²⁶, bude sa ti dávať nájsť, no⁴⁶ ak ho budeš opúšťať, môže²⁸³ ťa naveky⁸⁵² odhodit⁸⁵³. (10) Viď teda⁶⁰⁷, že

v tebe Hospodin našiel záľubu⁴⁷⁵, aby si dom, totiž⁴²⁰ svätýňu⁷⁶⁵, zbudoval³⁸⁹; buď silný a konaj¹⁴².

(11) A Dávid Šalamúnovi, svojmu synovi, dal plán^{854 855} predsiene, a j⁸⁵⁶ jeho⁸⁵⁷ budovy⁸⁵⁸ a jeho⁸⁵⁷ klenotnice a jeho⁸⁵⁷ vrchnej izby a jeho⁸⁵⁷ vnútornej⁸⁵⁹ miestnosti⁸⁶⁰ a domu zľutovnice⁸⁶¹, (12) áno⁴⁶, plán^{854 855} všetkého, čo pri ňom bolo skrze Ducha, ohľadne nádvorí⁷⁸² domu Hospodina a ohľadne všetkých siení²⁵⁵ vókol, ohľadne pokladníc²⁵⁶ Božieho domu a ohľadne pokladníc²⁵⁶ zasvätených vecí⁸¹⁹ (13) a ohľadne oddielov⁷⁷³ kňazov a Lévióvcov¹⁸⁷ a ohľadne všetkej činnosti¹⁰⁴ služby¹⁰² v dome Hospodina¹⁵⁴ a ohľadne všetkých náčiní²⁶² na službu^{102 154} v dome Hospodina¹⁵⁴: (14) ohľadne zlata podľa váhy, totiž⁴²⁰ zlata na všetky náčinia²⁶² na tú či onú službu^{102 154 862}, ohľadne všetkých náčiní²⁶¹ zo striebra podľa váhy na všetky náčinia²⁶² na tú či onú službu^{102 154 862}, (15) a váhy svietnikov^{125 863} zo zlata a lúčov zo zlata k nim⁸⁶⁴ podľa váhy toho či oného svietnika^{862 863} a lúčov k nemu⁸⁶⁴, a svietnikov^{125 863} zo striebra podľa váhy svietnika^{125 863} a lúčov k nemu⁸⁶⁴, podľa použitia¹⁰² toho či oného svietnika^{862 863}, (16) a zlato – váhu na stoly na zoradovanie^{154 271 865}, na ten či onen stôl⁸⁶², a striebro na stoly zo striebra, (17) a vidlice a rajnice a kanvice⁸⁶⁶ z rýdzeho zlata a na poháre zo zlata, podľa váhy na ten či onen pohár⁸⁶², a na poháre zo striebra, podľa váhy na ten či onen pohár⁸⁶², (18) a na oltár na vykiadanie¹⁹⁰ čistené zlato podľa váhy; a na zobrazenie⁸⁵⁶ vozidla⁸⁶⁷ kerúbov zo zlata, totiž⁴²⁰ rozpínajúcich⁸⁶⁸ krídla a zastierajúcich⁸⁶⁹ skrinku¹⁸¹ zmluvy Hospodina. – (19) To všetko popísom z ruky Hospodina na mne⁷⁷¹ – poučenie⁸⁷⁰ o každej činnosti^{104 154} podľa tohto plánu^{854 855}.

(20) A Dávid povedal Šalamúnovi, svojmu synovi: Buď silný a buď odvážny⁸⁷¹ a konaj¹⁴²; nesmieš²⁸¹ sa báť²⁸⁸ ani sa strachovať, lebo je s tebou Hospodin, Boh, môj Boh; nebude sa ťa vzdávať⁸⁷² ani ťa opúšťať až do dokončenia⁸³⁰ všetkej práce¹⁰⁴ na službu^{102 154} v dome¹⁵⁴ Hospodina. (21) A hľa, oddiely⁷⁷³ kňazov a Lévióvcov¹⁸⁷ sú na všetku službu¹⁰² v Božom dome¹⁵⁴

a s tebou pri každej činnosti¹⁰⁴, všetkých dobrovoľných¹²⁵ so zručnosťou^{281 761} na všetku prácu¹⁰²; a hodnostári³¹³ a ľud ku každému tvojmu slovu⁸⁷³.

29 A Dávid, kráľ, povedal celému zideniu⁴²²: Šalamún, môj syn, jediný, v ktorom Boh našiel záľubu⁴⁷⁵, je mladý⁴⁰⁷ a útlý, a dielo¹⁰⁴ je veľké, lebo nie pre človeka¹¹² bude tento palác, lež⁷³² pre Hospodina, Boha¹¹². (2) I pripravil²⁷² som podľa všetkej svojej schopnosti⁸⁷⁴ pre dom¹¹² môjho Boha zlato na veci zo zlata a striebro na veci zo striebra a mosadz⁴⁸⁷ na veci z mosadze⁴⁸⁷ a železo na veci zo železa a drevá na veci z drev a ónyxov⁸⁷⁵ kamene⁸⁷⁶, totiž⁴⁶ sady⁸⁷⁷, kamene jagavé⁸⁷⁸ a pestré⁸⁷⁹ a všemožné⁶³⁷ drahé⁸⁸⁰ kamene¹⁹² a kamene mramorové v hojnosti. (3) A ďalej⁸⁸¹ som v svojom záľubení^{128 846} v dome môjho Boha (mám¹⁰⁶ zvláštny poklad⁸⁸² zlata a striebra) dal na dom svojho Boha navyše, okrem¹³⁰ všetkého, čo⁵⁶⁹ som pre dom¹¹² svätyne²⁶⁶ pripravil²⁷², (4) tritisíc kikkárov⁶⁵⁶ zlata, zo zlata z Ófira⁸⁸³, a sedemtisíc kikkárov⁶⁵⁶ čisteného striebra na potiahnutie stien budov⁸⁵⁸, (5) zlata¹²⁵ na veci zo zlata a striebra¹²⁵ na veci zo striebra a na všetku prácu¹⁰⁴ rukami¹⁹² remeselníkov⁹⁴. Kto ešte¹⁹⁷ sa dnes dobrovoľne uvoľuje⁸⁸⁴ naplniť svoju ruku pre Hospodina¹¹²?

(6) I uvolili sa dobrovoľne⁸⁸⁴ predstavení³¹³ otcov²¹² a predstavení³¹³ kmeňov¹⁴⁸ Isráela a veliteľia³¹³ tisícov a stovák, a zo správcov^{125 313} majetku^{104 885} kráľa, (7) a dali na prácu¹⁰² na Božom dome¹⁵⁴ päťtisíc kikkárov⁶⁵⁶ zlata a myriádu⁸⁸⁶ adarkónov⁸⁸⁷ a desaťtisíc kikkárov⁶⁵⁶ striebra a myriádu⁸⁸⁶ a osemtisíc kikkárov⁶⁵⁶ mosadze⁴⁸⁷ a stotisíc kikkárov⁶⁵⁶ železa. (8) A čo⁵⁶⁹ sa u koho⁸⁸⁸ našlo kameňov, dali do pokladnice^{256 257} pod správu⁸²¹ Jechiela, Géršuního²⁵. (9) A ľud, tí sa zaradovali nad ich dobrovoľným oddaním sa⁸⁸⁴, že sa Hospodinovi dobrovoľne oddali⁸⁸⁴ s nerozdeľným⁴¹⁸ srdcom²⁸¹, a aj Dávid, kráľ, sa zaradoval veľkou radosťou.

(10) A Dávid sa pred očami celého zidenia⁴²² dal velebiť⁵⁶³ Hospodina; i povedal Dávid: *Nech si velebený*⁵⁶³ ty, Hospodine, Bože Isráela, nášho otca, od večnosti až po večnosť! (11) Tebe, Hospodine, *patrí*

veľkosť a mohutnosť⁸⁸⁹ a sláva⁷⁴⁷ a víťazstvo⁸⁹⁰ a dôstojnosť⁵⁴⁹, áno, všetko v nebesiach a na zemi; tebe, Hospodine, *patrí* kralovanie, áno⁴⁶, ktorý⁵⁶⁹ sa dvíhaš¹⁵¹ voči všetkému ako hlava; (12) a spred⁵⁵⁶ tvojej tváre *pochádza* bohatstvo a česť⁵⁴⁵ a ty nad všetkým vládneš⁸¹¹, a v tvojej ruke je moc a mohutnosť⁸⁸⁹ a v tvojej ruke je dodať veľkosť⁵¹³ a udeliť silu⁵¹³ komukoľvek⁵⁷². (13) Nože teda⁶⁰⁷ my, náš Bože, tebe ďakujeme⁵¹¹ a menu tvojej slávy⁷⁴⁷ velebenie⁵¹² prinášame⁵¹³; (14) veď kto *som* ja a kto je môj ľud, že smieme²⁸³ podržiavať³⁷⁶ schopnosť⁸⁷⁴ takto⁸⁹¹ sa dobrovoľne oddať⁸⁸⁴? Veď to všetko je od teba a z tvojej ruky ti dávame¹²⁶, (15) lebo my *sme* pred tvou tvárou cudzinci⁵³⁴ a želiari⁸⁹² ako všetci naši otcovia; naše dni na zemi sú ako tieň a niet nádeje. (16) Hospodine, náš Bože, všetka táto hojnosť⁸⁹³, ktorú sme ti pripravili²⁷² na budovanie domu tvojmu svätému menu⁵²², tá¹⁴ je z tvojej ruky a to všetko *patrí* tebe. (17) A viem¹²⁶, môj Bože, že ty skúške podrobuješ srdce a obľubuješ⁸⁴⁶ úprimnosť⁸⁹⁴, ja som v úprimnosti⁸⁹⁵ svojho srdca zo svojho vlastného popudu toto všetko daroval⁸⁸⁴ a teraz s radosťou²⁸¹ vidím¹²⁶ tvoj ľud, *tých, ktorí* sa tu nachádzajú, dobrovoľne sa ti oddávajú⁸⁸⁴. (18) Hospodine, Bože Abraháma, Isáka a Isráela, našich otcov, zachovaj²⁴² toto navždy⁵²⁶ ako predmet⁸⁵¹ myšlienok srdca tvojho ľudu a usmerni²⁷² ich srdce k tebe. (19) A Šalamúni, môjmu synovi, daj srdce nerozdeľné⁴¹⁸ na zachovávanie²⁴² tvojich rozkazov, tvojich svedectiev a tvojich ustanovení⁵²⁸, a na vykonávanie toho všetkého a na zbudovanie paláca, *pre* ktorý som urobil prípravu²⁷².

(20) A Dávid povedal celému zideniu⁴²²: Nože⁷⁰⁹ velebte⁵⁶³ Hospodina, svojho Boha. I dali sa, celé zidenie⁴²², Hospodinovi, Bohu ich otcov, prinášať velebenie^{513 563}, a schýlili hlavy⁸⁹⁶ a poklonili sa Hospodinovi a kráľovi.

(21) A na druhý deň po tomto dni¹⁵⁴ sa dali Hospodinovi obetovať obete a vznášať⁴⁵⁰⁴ Hospodinovi vzostupné *obete*¹⁹¹: tisíc býkov, tisíc baranov, tisíc jahniat a liate *obete*⁸⁹⁷ k nim⁸⁶⁴, áno⁴⁶, obete v hojnosti za celý Isráel; (22) a v onen deň sa pred tvárou Hospodina s veľkou

radosťou²⁸¹ dali jesť a piť, a Šalamúnovi, synovi Dávida, druhý raz odovzdali kraľovanie³²⁵ a pomazali ho Hospodinovi za panovníka¹²⁹; a ohľadne Cádóka, toho za kňaza⁸⁹⁸.

(23)I usadol Šalamún ako kráľ na trón Hospodina miesto Dávida, svojho otca, a nadobudol prospech⁷⁵⁸ a preukazovali¹²⁶ mu, celý Izráel, poslušnosť, (24)a všetci hodnotári³¹³ a mocní⁵ a tiež všetci synovia kráľa Dávida sa podrobili Šalamúnovi, kráľovi⁸⁹⁹. (25)A Hospodin Šalamúna spravil nanajvýš veľkým pred očami celého Izráela a vložil¹⁸⁸ na neho dôstojnosť⁵⁴⁹ kráľovstva, akej sa nedostalo⁶⁹⁸ na žiadneho⁹⁰⁰ kráľa nad Izráelom pred ním²⁴.

(26)Tak⁴⁶ kraľoval¹²⁶ Dávid, syn Jíšaja, nad celým Izráelom; (27)a dní, čo nad Izráelom kraľoval¹²⁶, bolo štyridsať rokov; sedem rokov kraľoval¹²⁶ v Chevróne a tridsať a tri roky kraľoval¹²⁶ v Jerúsaleme (28)a umrel v pekných šedinách¹⁹², nasýtený⁹⁰¹ dňami, bohatstvom a slávou⁵⁴⁵, a kraľovania sa miesto neho ujal Šalamún, jeho syn.

(29)A veci Dávida, kráľa, prvé a posledné, hľa ich, sú pripísané k slovám⁹⁰² Samúela, vidiaceho²⁴⁶, a k slovám⁹⁰² Náthána, proroka, a k slovám⁹⁰² Gáda, vidiaceho⁷¹, (30)so všetkým jeho kraľovaním a jeho hrdinstvom⁸⁸⁹ a s časmi, ktoré prešli nad ním a nad Izráelom a nad všetkými kráľovstvami zemí.

1. PARALIPOMENÓN

- 1 Hebr. „Divré hajjámím“, „slová al. vecí dní“, tj. „letopisy al. kroniky“, porov. 1 Král. 14:19 a ďalej, pozn. 779. Pre ľahšiu orientáciu čitateľov ponechávam v nadpise tejto a nasledovnej knihy názov „Paralipomenón“, zaužívaný v slovenských prekladoch, ktorý bol prevzatý z LXX cez Vulgatu (gr. „paraleipomenón“, „vynechaných al. pomínutých al. bez povšimnutia ponechaných [tj. vo vyprávaní kníh Samúelových a Kráľov] vecí“). V inozajčných prekladoch sa spravidla používa označenie „kroník“.
- 2 Podľa asi 30 rukopisov, LXX a Vulgaty „Rífat“, ako v Gen. 10:3.
- 3 Porov. Num. 2:14, pozn. 72.
- 4 Podľa mnohých rukopisov a starých prekladov „Dódáním“, ako v Gen. 10:4.
- 5 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 6 Pozri Gen. 10:14, pozn. 321.
- 7 Pozri Gen. 10:14, pozn. 322.
- 8 Pozri Gen. 10:15, pozn. 323.
- 9 Pozri Gen. 10:22, pozn. 326.
- 10 Al. „Maš“ (Gen. 10:23); tak aj tu podľa 6 rukopisov a sýrskeho prekladu.
- 11 Pozri Gen. 10:25, pozn. 327.
- 12 Pozri Gen. 9:19, pozn. 299.
- 13 Al. „Óvála“, ako v Gen. 10:28; tak aj tu podľa 19 rukopisov a sýrskeho prekladu; tak podľa podaktorých rukopisov a sýrskeho prekladu aj vo v. 40.
- 14 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 15 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51.
- 16 Pozri Gen. 2:4, pozn. 52.
- 17 Al. „Cefó“ (Gen. 36:11), tak aj tu podľa asi 30 rukopisov, sýrskeho prekladu a podaktorých rukopisov LXX.
- 18 Al. „Hémám“ (Gen. 36:23).
- 19 Al. „Alván“ (Gen. 36:23); tak aj tu podľa mnohých rukopisov aj LXX (tí tu toto meno čítali „Alón“).
- 20 Al. „Šefó“ (Gen. 36:23), tak podľa mnohých rukopisov aj tu.
- 21 Al. „Chemdán“ (Gen. 36:26), tak podľa mnohých rukopisov aj tu.
- 22 Al. „Zaaván a Akán“ (Gen. 36:27); tak aj tu podľa 22 rukopisov a LXX.
- 23 Pozri Gen. 36:9, pozn. 958.
- 24 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 25 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 26 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 27 Al. „Hadar“ (Gen. 36:39), tak aj tu podľa mnohých rukopisov.
- 28 Al. „Páú“ (Gen. 36:39), tak podľa mnohých rukopisov a starých prekladov aj tu.
- 29 Pozri Gen. 36:39, pozn. 961.
- 30 Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a Vulgaty „Alvá“ (Gen. 36:40).
- 31 Al. „Zavdí“ (Jós. 7:1).
- 32 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 33 Al. „Áchán“ (Jós. 7:1), tak podľa mnohých rukopisov aj tu. Znenie v texte pripodobňuje toto meno nasledovnému výrazu³⁴, ktorý je tvarom slovesa „áchár“, porov. Jós. 7:24, 26, pozn. 291, čím vytvára akýsi druh slovnej hry.
- 34 Pozri Jós. 6:18, pozn. 229.
- 35 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.
- 36 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 37 Al. „Kálév“ (v. 18).
- 38 Pozri Gen. 17:20, pozn. 460; 23:6, pozn. 589.
- 39 Pozri Gen. 3:16, pozn. 651.
- 40 Inde prekladané jednoducho „ženou“, tu pre zreteľnosť použitý výraz ako v texte; inak by bolo treba pridať „svojou“, čo v pôvodine chýba.
- 41 Al. „Checróna, splodil s Azúvou, manželkou, a to“.
- 42 Tj. dcéru.
- 43 LXX toto neľahko zrozumiteľné miesto podávajú v znení „pojal za ženu Gazúbu a Ierióth“, Vulgata „pojal manželku menom Azuba, z ktorej splodil Ierióth“, sýrsky preklad „splodil s Azúvy, svojej ženy, Ierióth“.
- 44 Tj. „Azúvy“.
- 45 Pozri Gen. 16:5, pozn. 436.
- 46 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 47 Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
- 48 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 49 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 50 Al. „moci“, tu azda možno túto predložkovú väzbu chápať v takomto zmysle.
- 51 Pozri Num. 32:41, pozn. 1073.
- 52 Al. „a zabral Gešúra a Aráma (potom aj „ich územia“) s Chavvóth-Jáir z ich držby“.
- 53 Pozri Num. 21:25, pozn. 814.
- 54 Al. „Chavvóth-Jáir s Kenathom a jeho osadami“.
- 55 Podľa LXX „misti; tie všetky patrili synom“.
- 56 Podľa LXX a Vulgaty „Checróna prišiel Kálév do Efráthy a“.
- 57 Tj. azda „obyvateľov Tekoy“, ďalej obdobne. Meno sa dá chápať aj ako názov čelade.
- 58 Al. „Ōcem, Achijjá“.
- 59 Pozri Gen. 13:5, pozn. 347.
- 60 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 61 D. „a jej“, ďalej obdobne.
- 62 D. „umrel – nie synovia“. Porov. 2 Sam. 23:4, pozn. 930.
- 63 Tu nie „synovia“, pozri v. 34; „Achljá“ teda bola dcéra.
- 64 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 65 Al. „prvorodený; on... Zifú a synov“.
- 66 Tj. „s ňou“; podľa mnohých rukopisov, rabínskych výkladov a Vulgaty „porodila“ (preklad LXX tu aj vo v. 49⁶⁷ pripúšťa jeden aj druhý zmysel). Tohto znenia sa pridrižiava väčšina novších prekladov.
- 67 Podaktorí podľa Vulgaty navrhujú čítať „splodil“.
- 68 Tj. „potomci Káléva skrze jeho syna Chúra“. Podaktorí navrhujú slovo „syna“ chápať v hromadnom zmysle („synstvo“, „potomstvo“) a prekladajú: „Káléva: Synovia Chúra“, obdobne ako v kap. 3:19, 21, 23; 7:35; tohto znenia sa mnohí pridrižujú i s opretím o LXX a Vulgatu, kde je preklad v takom zmysle.

- 69 Al. „Káléva: Ben-Chúr, prvorodený Efráthy, Šóvál“.
 70 Pozri Gen. 10:5, pozn. 312.
 71 Pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
 72 Al. „Kénim“, pozri Gen. 15:19; Num. 24:21.
 73 D. „prichádzajúci“, „prišli“.
 74 Pozri 2 Sam. 3:2, pozn. 143.
 75 Al. „Kileáv“, pozri 2 Sam. 3:3.
 76 Al. „bolo pre Avšáloma, syna“, opisom v texte al. tu je hádam vyjadrený zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine, no 20 rukopisov a staré preklady majú znenie „tretí Avšálóm, syn“, jednoducho ako v 2 Sam. 3:3, podľa ktorého toto miesto podávajú všetky známe mi novšie preklady.
 77 Al. „Bath-ševy“ (2 Sam. 11:3).
 78 D. „okrem synov“, zmysel ako v texte.
 79 Al. „Jehójáčin“ (2 Kráľ. 24:6).
 80 Al., podľa podaktorých, „Jechonju, väzňa“, no v tomto tvare („Assír“) sa tento výraz vyskytuje len tu; „väzňa“ značí jeho veľmi podobný tvar u Is. 10:4; 42:7; 24:22, ale aj ten je použitý ako vlastné meno („Assír“, Exod. 6:24); iný veľmi podobný výraz („ásír“) značíci „väzňa“ je v Gen. 39:22 (tam v množnom čísle) a na niekoľkých iných miestach.
 81 LXX majú znenie „tito boli synovia Aitámovi“, Vulgata „táto bola čelad Etama“.
 82 Pozri Gen. 34:19, pozn. 918.
 83 Meno nejasného významu (podľa podaktorých „odmetenie bielosť“, „odmetenie bahna“, „lopata bahna“) vyskytujúce sa len v tomto oddiele a v kap. 2:55, kde je názvom miesta.
 84 Hebr. „ócev“, výraz rovnakého významu ako oba jemu príbuzné výrazy v Gen. 3:16, pozn. 110; vo v. 10 tvar s týmto výrazom súvisiaceho slovesa. Meno „Jae-béc“⁸³ je možné od neho odvodiť jedine prešmyknutím spoluhlások (porov. 2 Sam. 22:46, pozn. 916), takže matkin výrok sa možno dá chápať ako akýsi druh slovej hry.
 85 D. „požehnaním“.
 86 Al. „zväčšil“, vl. „rozmnožil“.
 87 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
 88 Vl. „Ak... požehnáš a rozšíriš... ruka bude so mnou a zabrániš“, obdobne ako v slovenčine častý spôsob vyjadrenia uctivej prosby al. žiadosti („keby si bol taký láskavý...“), podľa ktorého sú tieto slová preložené v texte.
 89 Pozri Exod. 10:10, pozn. 330.
 90 D. „urobil, aby som bol vzdialený (al. „slobodný“) od zla“ (al. „bezpečný pred zlom“¹⁶⁶).
 91 D. „priviedol“.
 92 Al. možno „dom⁵⁷ Ráfu“.
 93 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
 94 Pozri Exod. 28:11, pozn. 970.
 95 Tj. „Bithjá“, pozri v. 18.
 96 Tj. „porodila Mirjáma... otca“.
 97 Možno chápať aj ako osobné vlastné mená; potom
 98 „Jehúdíjá“.
 99 D. „tito“.
 100 Tj. menovaní vo v. 17.
 101 Tu na rozdiel od „Máréšu“ v kap. 2:42.
 102 Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
 103 Pozri Is. 26:13, pozn. 1337.
 104 Pozri Exod. 20:9, pozn. 667.
 105 Tj. „v práci pre neho“.
 106 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
 107 D. „a nie že sa všetky ich čelade rozmnožili“, ďalej obdobne.
 108 D. „rozmnožila až po synov Júdu.“
 109 Al. „Eltólade“ (Jóš. 15:30).
 110 Pozri Gen. 25:16, pozn. 646.
 111 Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
 112 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
 113 Pozri Num. 1:2, pozn. 10.
 114 Pozri Gen. 28:14, pozn. 728.
 115 D. „ku vzchádzaniu“, ako v kap. 5:9 a ďalej, pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
 116 Pozri Num. 13:20, pozn. 488.
 117 Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
 118 Pozri Jóš. 11:23, pozn. 452.
 119 Al. „bezstarostnú“.
 120 Al. „Chizikijáhúa“ (2 Kráľ. 16:20).
 121 Podľa čítaného textu „Meúnim²⁵, ktorí tam boli zastihnutí“ (al. „zistení“²⁸⁰).
 122 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
 123 Pozri Num. 21:2, pozn. 786.
 124 D. „hlave“.
 125 Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
 126 Vl. „usídlili sa“, no zmysel je skôr ako v texte. Kap. 1:51 a ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
 127 Pozri Gen. 49:4, pozn. 1317.
 128 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
 129 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
 130 D. „od“, „z“, ďalej obdobne.
 131 Pozri Gen. 7:18, pozn. 244.
 132 Al. „medzi svojimi bratmi sa vzmohol Júda a za pánovníka určený bol z neho“.
 133 Pozri 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638.
 134 Al. „Tiglath-Pileser“ (2 Kráľ. 15:29).
 135 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
 136 Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:12, pozn. 182.
 137 Pozri Num. 1:2, pozn. 9.
 138 Al. jednoducho „zozname svojich“¹²⁵.
 139 Tj. „jeho rod al. čelad“. Porov. Gen. 32:10, pozn. 852.
 140 Pozri Gen. 2:14, pozn. 73.
 141 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
 142 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
 143 Pozri Num. 21:1, pozn. 788.
 144 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
 145 Pozri 1 Sam. 23:17, pozn. 863.
 146 Pozri Lev. 25:34, pozn. 827.
 147 Pozri Num. 34:4n., pozn. 1101.
 148 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
 149 Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
 150 Pozri 1 Sam. 14:52, pozn. 610.
 151 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
 152 D. „šliapajúcich“, porov. 2 Sam. 22:35, pozn. 898, no sloveso použité tu je iné ako tam, pozn. 897.

- 153 Vl. „vyučených“.
- 154 Pozri Num. 1:53, pozn. 63.
- 155 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 156 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 157 Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
- 158 Pozri Gen. 25:21, pozn. 650.
- 159 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 160 Pozri Deut. 21:1nn., pozn. 753; tiež „smrteľne ranen“ (Gen. 34:27).
- 161 Pozri 2 Král. 24:16, pozn. 905.
- 162 D. „muži-hrdinovia zdatnosti“, porov. Gen. 13:8, pozn. 372. Ďalej obdobne.
- 163 D. „muži mien“, porov. Gen. 6:4, pozn. 194.
- 164 Pozri Exod. 34:16, pozn. 1192.
- 165 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 166 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 167 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 168 Vl. „vzrušil“ (Deut. 32:11), „rozjatril“, „popichol“, „popohľal“.
- 169 Al. možno „i odviezol... a dopravil“, tj. „Boh Izraela“, pozri kap. 6:15.
- 170 D. „on“, tj. „on bol ten“.
- 171 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 172 V hebrejskom texte začína kap. 6 len tu.
- 173 Al. „Géršón“ (v. 1), ďalej obdobne.
- 174 Podľa podaktorých rukopisov LXX a sýrskeho prekladu „prvorodený Jólé a druhý“ („vehaššén“) miesto „Vašni“). Porov. 1 Sam. 8:2.
- 175 Vl. „postavil“.
- 176 Al. „službou“, „vedením“.
- 177 D. „rukou“, ďalej obdobne.
- 178 Tj. „dal im na starosť vykonávanie al. dozor nad vykonávaním“. Ďalej obdobne.
- 179 Tj. „od doby al. chvíle“.
- 180 Pozri Gen. 8:9, pozn. 261, tu v takomto zmysle, pozri Žalm 116:7, pozn. 2428.
- 181 Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
- 182 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 183 Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 184 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 185 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 186 Al. „Tóchúa“ (1 Sam. 1:1).
- 187 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
- 188 Vl. „daní“, ďalej obdobne.
- 189 Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
- 190 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1077.
- 191 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 192 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 193 Pozri Exod. 26:33, pozn. 934.
- 194 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
- 195 Pozri Gen. 25:16, pozn. 647.
- 196 Jednotné číslo možno aj v zmysle „na území každého z nich“. Ďalej obdobne.
- 197 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 198 Pozri Exod. 31:2, pozn. 1102.
- 199 Pozri Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 200 Vl. „nazvali“, tu zmysel ako v texte; nesúvisí s nasledovným „menami“.
- 201 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 202 Pozri Num. 21:13, pozn. 799.
- 203 Pozri Exod. 29:14, pozn. 930 a 931.
- 204 Pozri Num. 22:1, pozn. 829.
- 205 Al. „Puvvá“ (Gen. 46:13).
- 206 Podľa čítaného textu „Jášúv“, inak „Jóv“ (Gen. 46:13).
- 207 Al. „K Tólovi patrili“.
- 208 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
- 209 D. „lebo rozmnožili ženy a synov“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 210 Tu D. „boli hrdinovia zdatnosti“, množné číslo v zosilňujúcom zmysle. No pozri kap. 11:26³⁶⁷.
- 211 Podľa čítaného textu „Jeúš“.
- 212 Pozri Num. 32:28, pozn. 1034.
- 213 Mnohí sa nazdávajú, že za slovami „ktorého porodila“ vyššie je medzera, takže meno matky Asriela by bolo vynechané, a čítajú „ktorého porodila...; jeho súložnica, Arámka, porodila“.
- 214 D. „ženu patriacu k Chuppím a k Šuppím“, tj. „ich príbuznú“.
- 215 Pozri Gen. 37:35, pozn. 179.
- 216 Al. „Nún“ (Exod. 33:11 a i.); v tvare ako v texte sa toto meno uvádza len tu.
- 217 Tu doslovne takto, nie ako v kap. 9:24²⁵⁰.
- 218 Vl. „po stranách“¹⁷⁷.
- 219 Podľa čítaného textu „Rohgá a Chubbá“.
- 220 Pozri 2 Sam. 22:27, pozn. 883, tu iný tvar, zmysel ako v texte, al. možno „vycibrení“, „zušľachtení“, v kap. 9:22 vari bez tohto významového odtieňa (jednoducho „vybraní na dotýčnú službu“), no pozri koniec tamtoho verša²⁴⁴. Tak aj v kap. 16:41.
- 221 D. „vo vojenskej službe, vo vojne“ („vo veci al. záležitosti vojenskej služby a vojny“). Inak, podľa iných, jednoducho „zoznam bol vo vojsku, vo vojne“.
- 222 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 223 Pozri Gen. 14:7, pozn. 395; porov. Rúth 1:1, pozn. 4.
- 224 Mnohí, možno s opretím sa o znenie LXX a Vulgaty, prekladajú „Šacharajim plodil na území Móava od svojho odoslania ich, Chušimy aj s Baarou, svojich žien“. No dal som s niekoľkými inými prednosť zmyslu, aký podávam v texte, najmä preto, lebo zámeno „ich“ sa oveľa prirodzenejšie dá vzťahovať na to, o čom sa hovorí vyššie, ako na to, čo nasleduje.
- 225 Vl. „a od (al. „z“) Chódeše, svojej ženy“, ďalej obdobne.
- 226 Tj. možno „Lyddu“ (Skut. 9:32).
- 227 Podľa čítaného textu „Penú-Él“. Porov. Gen. 32:30n., pozn. 877.
- 228 Pozri 2 Sam. 2:8, pozn. 100.
- 229 Pozri 2 Sam. 4:4, pozn. 227.
- 230 Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 231 Pozri Gen. 10:10, pozn. 317.
- 232 Vl. „daní“, porov. Num. 3:9; týmto výrazom sú mienení nižší služobníci chrámu, pozri Ezru 8:20.
- 233 Tj. „zo synov al. z čelade“.
- 234 Al. „Šelániho“ (Num. 26:20).
- 235 Tj. „veľkňaz“, ďalej obdobne.

- 236** Tu v tomto zmysle („odborníci“, „umelci“, „schopní“, „vyznajúci sa al. zbehlí v“).
- 237** Tj. azda „do odvedenia do zajatia“.
- 238** Al. „bol“.
- 239** Pozri Gen. 32:2, 7, pozn. 846.
- 240** Tu vari v zmysle „čeladi“, „oddielov“, ktoré sa v službe striedali; tak Vulgata („observabant per vices suas“). Iní chápu v zmysle „vrátnici tábora al. pre tábory“, možno so opretím sa o preklad LXX („pylai [„brány“, čítali „haššáarim“ miesto „haššóarim“, „vrátnici“] tón parembolón“).
- 241** Pozri Exod. 6:24, pozn. 205.
- 242** Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 243** Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 244** Al. „vernost (al. „dôveryhodnosť“, „spolahlivosť“) vyžadujúci (al. „zodpovedný“) úrad“; tu (nie vo vv. 26 a 31) aj „pre ich vernost“ (atď.)²⁸.
- 245** Pozri Jós. 6:26, pozn. 246, tu zmysel ako v texte.
- 246** Ako v 1 Sam. 9:9 a ďalej.
- 247** Al. „podľa nariadení“. Ďalej obdobne.
- 248** Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
- 249** D. „vetrom“.
- 250** Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 251** Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 252** Tj. „nastupovať službu spoločne s bývajúcimi v Jerúsaleme“.
- 253** Pozri v. 17.
- 254** Tu aj v zmysle „nariadenými“, „predstavenými“.
- 255** Pozri 1 Sam. 9:22, pozn. 411.
- 256** Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 257** Pozri 1 Kráľ. 7:51, pozn. 482.
- 258** Vl. „prenocovali“.
- 259** Tj. „bola ich úkolom al. povinnosťou“ („spočívala na nich ako povinnosť“). Ďalej obdobne.
- 260** Tj. „mali na starosti otváranie domu“.
- 261** D. „a v ráno-v ráno“.
- 262** Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 263** Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
- 264** Al. „podľa počtu“, tj. „spočítané“.
- 265** Tvar slovesa ako v kap. 21:17⁹⁰, tu zmysel ako v texte.
- 266** Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
- 267** Pozri Exod. 30:33, pozn. 1093.
- 268** Pozri Exod. 30:25, pozn. 1092.
- 269** Pozri Deut. 15:10, pozn. 608.
- 270** Al. „vecí pečených na panve“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 271** D. „nad chlebom radu“, pozri Lev. 24:6. Ďalej obdobne.
- 272** Sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535.
- 273** Al. „oslobodení“, tj. od iných povinností.
- 274** Al. „Šimeu“ (kap. 8:32).
- 275** Al. „Taeréa“ (kap. 8:35).
- 276** Al. „Jehóaddu“ (kap. 8:36)³.
- 277** Al. „prilepili“, vl. „ulipli“, pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 278** D. „ulipli²⁷⁷ za Šáulom a za jeho synmi“, opis v texte vyjadruje zmysel tejto predložkovej väzby.
- 279** Pozri Sud. 20:34, pozn. 907.
- 280** Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 281** Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 282** Pozri 1 Sam. 31:3, pozn. 1038.
- 283** Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 284** Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.
- 285** Pozri Exod. 10:2, pozn. 317 a 318.
- 286** Pozri aj Num. 22:29, pozn. 856.
- 287** Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.
- 288** Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
- 289** Vl. „padol“.
- 290** Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 291** Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
- 292** Pozri 1 Sam. 31:9, pozn. 292.
- 293** Pozri 1 Sam. 31:9, pozn. 1042.
- 294** Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 295** Pozri Sud. 16:14, pozn. 776.
- 296** Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 297** Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 298** Pozri 1 Sam. 31:12, pozn. 1045.
- 299** Pozri Gen. 35:4, pozn. 354.
- 300** Pozri Sud. 1:1, pozn. 3; 20:18, pozn. 824; LXX vo v. 14 „a nevyhľadal Hospodina“, v kap. 21:30 obdobne, v kap. 14:10 predložka ako v Sud. 1:1.
- 301** Pozri Lev. 19:31, pozn. 644.
- 302** Pozri Lev. 10:16, pozn. 304.
- 303** Vl. „obrátil (nie ako vyššie a vo v. 13) k Dávidovi, synovi Jísaja“. Ďalej obdobne.
- 304** Pozri Gen. 31:2, pozn. 806.
- 305** Pozri 2 Sam. 3:17, pozn. 173.
- 306** Pozri 2 Sam. 5:2, pozn. 245.
- 307** Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 308** Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 309** Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 310** Pozri 1 Sam. 22:4, pozn. 834.
- 311** Pozri 2 Sam. 5:8, pozn. 252, no tu je vzhľadom na nasledovné skôr takýto zmysel („každý al. ktorýkoľvek... pobíviš“).
- 312** Pozri Gen. 2:24 a ďalej, pozn. 89.
- 313** Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 314** Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 315** Pozri 1 Sam. 23:14, pozn. 834.
- 316** Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 317** Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 318** Pozri Sud. 9:6, pozn. 537.
- 319** Vl. „oživoval“.
- 320** Pozri 2 Sam. 5:10, pozn. 259.
- 321** Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 13.
- 322** Pozri Num. 13:20, pozn. 491.
- 323** Tu aj „prejavili pri ňom svoju silu“ (al. „odvahu“, „statočnosť“), „odvážne sa pri ňom postavili“, „pevne sa ho pridržiali“. Porov. 2 Sam. 3:6, pozn. 148.
- 324** Vl. „v“, tj. „vo veci“.
- 325** Pozri Sud. 9:6, pozn. 538.
- 326** Vl. „počet“, tu hádam zmysel ako v texte.
- 327** Al. „Jóšév“ (2 Sam. 23:8).
- 328** Al. „Tachkemóniho“ (2 Sam. 23:8).
- 329** Podľa čítaného textu „dôstojníkov“ (2 Sam. 23:8, pozn. 943); tak aj v kap. 12:18.
- 330** Al. „pozdvihoval (D. „zobúdzať“) svoju kopiju“.

- 331 Al. „proti tristo zabitým“, pozri 2 Sam. 23:8, pozn. 944.
- 332 D. „krok“.
- 333 Al. „Dódiho“ (2 Sam. 23:9).
- 334 Pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
- 335 Sloveso jako v Gen. 6:21, pozn. 230; v kap. 26:15 a 17 výraz od neho odvodený.
- 336 Pozri Gen. 33:19, pozn. 897.
- 337 D. „plný jačmeňa“.
- 338 Pozri Gen. 30:38; 33:15, pozn. 799.
- 339 Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
- 340 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 341 Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 431.
- 342 Pozri 2 Sam. 23:15, pozn. 950.
- 343 Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.
- 344 Pozri 2 Sam. 23:16, pozn. 952.
- 345 Pozri Num. 28:7, pozn. 987.
- 346 D. „od“, „z“ („z príčiny“, „zo strany“).
- 347 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 348 Vl. „meno“, porov. Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194.
- 349 Pozri Exod. 14:4, pozn. 460.
- 350 Al. možno „proti tým“, v porovnávacom zmysle.
- 351 Pozri 2 Sam. 23:19, pozn. 956, v. 25 obdobne.
- 352 Pozri 2 Sam. 23:19, pozn. 957.
- 353 Pozri 2 Sam. 23:20, pozn. 958.
- 354 Pozri 2 Sam. 23:20, pozn. 959.
- 355 Pozri 2 Sam. 23:20, pozn. 960.
- 356 Pozri Exod. 2:19, pozn. 78.
- 357 D. „muža rozmeru“, zmysel ako v texte.
- 358 Iný výraz ako v 2 Sam. 21:20, pozn. 840, hoci prí-
buzný.
- 359 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 360 Pozri Exod. 26:2, pozn. 899.
- 361 Pozri Exod. 28:32, pozn. 1006.
- 362 Pozri Lev. 6:4, pozn. 171.
- 363 Pozri v. 15.
- 364 Pozri 1 Sam. 22:14, pozn. 848.
- 365 Al. možno „dosadil nad svojou tajnou radou“.
- 366 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 367 Al. „veľmi zdatní hrdinovia“²¹⁰.
- 368 Al. „Paltí“ (2 Sam. 23:26).
- 369 Al. „Chiddaj“ (2 Sam. 23:30)³.
- 370 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 371 Al. „Aví-alvón“ (2 Sam. 23:31).
- 372 Al. „Barchumí“ (2 Sam. 23:31).
- 373 Al. „Šárara, Arárho“ (2 Sam. 23:33).
- 374 Al. „Checraí“ (2 Sam. 23:35).
- 375 Al. možno „Jaasíél, ktorý bol“³⁶⁸ z Cováje“.
- 376 Vl. „z(a)dŕžajúcemu“ (Deut. 32:36, pozn. 1195; Sud. 13:15n.), „uzavierajúcemu“ (Deut. 11:17), tu zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 377 Al. „z hrdinov pomáhajúcich“³³⁴, ďalej obdobne.
- 378 Al. „vystrojujúci sa“, sloveso ako v Gen. 41:40, pozn. 1115.
- 379 Tj. „schopní používať pravicu aj ľavicu na hádzanie kameňmi a strelbu šípmi z luku“.
- 380 Sloveso ako v Gen. 1:3, pozn. 7.
- 381 Vl. „spravivší“ (Exod. 27:21, pozn. 955), tu teda azda v zmysle „udržiavajúci v náležitom poriadku“. To isté sloveso je použité vo v. 33 a ďalej v zmysle ako v texte tam.
- 382 Al. „hbitosti“, „behu“, vl. „chvate“, „náhleniu sa“.
- 383 Al. „stačil na“, tj. „bol schopný premôcť“.
- 384 D. „jeden malý za sto a veľký“.
- 385 Al., podľa podaktorých, „malý veľí stu a veľký tisíc-cu“, al. „bol nad stom... nad tisícom“.
- 386 Ako u Jóš. 3:15, pozri tam kap. 11:4, pozn. 427.
- 387 Pozri 1 Sam. 14:28, pozn. 551.
- 388 D. „bude mi“.
- 389 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 390 Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
- 391 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 392 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 393 Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355.
- 394 Pozri Sud. 6:34, pozn. 439.
- 395 Al. „pomohol“, „pomáha“¹²⁶.
- 396 Pozri Jóš. 13:3, pozn. 465.
- 397 D. „v porade“, tj. „v dôsledku porady“, al. „poradou“, v obdobnom zmysle.
- 398 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 399 Tj. „za cenu našich hláv“, inak „s nasaením našich hláv“, tj. „s nebezpečenstvom pre naše hlavy“, al. „proti našim hlavám“.
- 400 Al. „s Dávidom“, tj. „na strane Dávida“, predložková väzba, s akou sa dotýčné sloveso v SZ poji len tu.
- 401 D. „vo dni“.
- 402 Porov. Gen. 32:2.
- 403 Pozri Sud. 7:16, pozn. 479.
- 404 D. „počty oddielov tých, ktorí boli vyzbrojení k voj-sku“, zmysel ako v texte, upravené v záujme zrozumiteľnosti.
- 405 Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 406 Tj. „synov Áróna“¹³⁹.
- 407 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 408 Pozri 1 Sam. 2:33, pozn. 177, tu zmysel ako v texte.
- 409 Al. možno „ohľad na“.
- 410 Vl. „vediaci“, „znajúci“.
- 411 Vl. „porozumení“, „rozoznávaní“.
- 412 Tj. „schopní správne posúdiť súčasné pomery“.
- 413 Pozri Sud. 20:20, pozn. 898.
- 414 D. „náčiním vojny“¹⁴³ (v. 33), „náčiním vojska“¹⁵⁶ (v. 37).
- 415 Tj. do bojového šiku; nesúvisí so „zoraďujúcich sa“ vo v. 36 vyššie.
- 416 D. „zaradení pri nebytí“ (al. „za nebytia“) srdca a srdca“.
- 417 Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 418 Pozri Deut. 25:15, pozn. 921.
- 419 Tj. „blízko bývajúci“.
- 420 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 421 Al. „stovák, po všetkých vodcoch“¹³⁷, tj. „koľkí boli“.
- 422 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 423 Al. „bolo uverejnené“, pozri 1 Sam. 3:1, pozn. 186.
- 424 Al., podľa mnohých, „dobré a od...“, mali by sme na všetky strany (al. „náhlivo“, D. „mali by sme rozší-riť“ [tj. „okruh, kam pošleme“, al. „vyraziť“) poslať“, al. možno „mali by sme rozoslať“, lebo dotýčný⁴²³

- slovesný tvar („nifercáh“) sa dá chápať aj ako tvar činného rodu 1. osoby množného čísla. Napriek tomu sa nazdávam, že znenie, ktorému som v texte dal prednosť, oveľa lepšie zapadá do vetnej skladby; pridržiavajú sa ho aj LXX („eudóthé“, „šťastlivo vyšlo“) a Vulgata („egreditur“, „vychádza“).
- 425** VL „zemíach“, tu zmysel ako v texte.
- 426** Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 427** D. „povedali“, ďalej obdobne.
- 428** Pozri Num. 23:27, pozn. 884.
- 429** Pozri Exod. 35:1, pozn. 1116.
- 430** Pozri Jós. 13:3, pozn. 463.
- 431** Pozri 1 Sam. 4:4, pozn. 230.
- 432** Pozri Gen. 4:26, pozn. 175, no tu je „Meno“ bez predložky.
- 433** Pozri Gen. 41:43, pozn. 1118, tu zmysel ako v texte.
- 434** AL „ten voz viedli“ (2 Sam. 6:3, al. „riadili“), tu je preklad zvolený vzhľadom na predložkovú väzbu inú ako v uvedenom súbežnom mieste. To isté sloveso je v kap. 20:1 v zmysle ako v texte tam.
- 435** Pozri 1 Sam. 18:7, pozn. 734.
- 436** Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.
- 437** Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
- 438** Pozri Exod. 15:20, pozn. 538.
- 439** AL „Náchóna“ (2 Sam. 6:6).
- 440** Pozri Sud. 16:3, pozn. 755.
- 441** Tu s predložkou zodpovedajúcou slovenskému prostému 4. pádu.
- 442** Pozri 2 Sam. 6:6, pozn. 290.
- 443** Pozri 2 Sam. 6:6, pozn. 291.
- 444** Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
- 445** Pozri 2 Sam. 6:8, pozn. 293.
- 446** Pozri 2 Sam. 6:8, pozn. 270.
- 447** Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 448** Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 449** AL „miestu až... dal“ (tj. „Dávid“, al. „ďali“), ďalej obdobne.
- 450** Pozri 2 Sam. 6:8, pozn. 296.
- 451** Pozri kap. 11:5, 7.
- 452** Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 453** Pozri Gen. 39:21, pozn. 1049; Num. 20:17, 21, pozn. 770.
- 454** Pozri 2 Sam. 6:10, pozn. 297.
- 455** AL „pri dome“, predložková väzba (proti 2 Sam. 6:11) naznačuje zmysel „s domácnosťou al. rodinou“.
- 456** AL „usídlila sa s domom... na“.
- 457** Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
- 458** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437; nesúvisí s predloženým „poslal“.
- 459** Tj. azda „murárov“ al. „kamenárov“, v texte doslovný preklad.
- 460** Pozri 2 Sam. 5:12, pozn. 263.
- 461** Tj. „Hospodinovo“, al. „jeho“, tj. „Dávidovo“.
- 462** Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.
- 463** Pozri 1 Sam. 23:27, pozn. 875.
- 464** Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270.
- 465** Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 272.
- 466** VL „opustili“, ďalej obdobne.
- 467** Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 468** Pozri Gen. 4:2, pozn. 127, tu D. „ešte pridali a“.
- 469** Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 470** Pozri 2 Sam. 5:24, pozn. 274.
- 471** Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 472** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 473** D. „vyšiel vo (al. „medzi“) všetky zeme“.
- 474** Pozri 2 Sam. 6:17, pozn. 308.
- 475** Pozri Num. 16:5, pozn. 627; Deut. 4:37, pozn. 280; tá istá predložková väzba je aj v kap. 28:6, no tam som ju vzhľadom na nasledovné „za syna“ nevedel bez skreslenia zmyslu v preklade uchovať.
- 476** Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 477** VL⁴²⁰ „ohľadne“, „čo sa týka“.
- 478** Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 479** D. „vy, pretrhol⁴⁴⁵ Hospodin... medzi nami“.
- 480** Pozri Exod. 28:12, pozn. 947.
- 481** Iný výraz ako v Exod. 25:13 a ďalej.
- 482** VL „s nástrojmi spevu“, tj. „na sprevádzanie spevu“.
- 483** AL, podľa všetkých známych mi prekladov, možno sa opierajúcich o znenia LXX a Vulgaty, majúce v podstate taký zmysel, „ustanoviť svojich bratov... za vyludzujúcich zvuk“⁴⁸⁸; napriek tomu sa nazdávam, že zmyslu hebrejského textu lepšie zodpovedá preklad, ktorý podávam v texte.
- 484** D. „povznášaniu (tj. „mysle“) hlasom al. zvukom“ (nesúvisí so „zvuciácimi“ vyššie).
- 485** VL „postavili“, sloveso ako vo v. 16.
- 486** Pozri 2 Kráľ. 23:4, pozn. 850, tu v obdobnom zmysle.
- 487** Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 488** VL „na zvučanie“, sloveso ako vo v. 16 (VL „dávanie počutí“), ďalej obdobne.
- 489** Ako v nadpise Žalmu 46; výraz značí „mladé ženy“ a v tejto súvislosti „hlasy mladých žien“, tj. „vysoké tóny“, teda vartá na vysoké tóny nalaďené.
- 490** Ako v nadpise Žalmu 6; značí „osmu“ a teda vari „o oktavu nižšiu“, lýry na také tóny nalaďené.
- 491** AL „vedenie“, tj. „spevu“ („nápevov“, „udávanie tónu“); v kap. 23:4 zmysel ako v texte tam.
- 492** Výraz značí vôbec¹⁵¹ „nesenie“, „nosenie“ a tiež „bremeno“ al. „náklad“, pozri Num. 4:15, pozn. 147, a podaktorí ho teda chápu v zmysle „nesenia al. nosenia skrinky“. Pozri aj Ezek. 24:25, pozn. 1201.
- 493** Tvar slovesa ako v Lev. 26:18, 23, pozn. 889.
- 494** AL „odborníkom“, „rozumel sa do vecí“, súvisí s výrazom v kap. 12:32⁴¹¹.
- 495** Súvisí s nasledovným „pozauny“ („pozaunovali“).
- 496** Pozri Jós. 6:5, pozn. 212.
- 497** Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 498** Pozri Sud. 5:28, pozn. 361.
- 499** AL „tancujúceho“, iný výraz ako v 2 Sam. 6:14, 16, pozn. 301, aj ako vo v. 16 tam, pozn. 305.
- 500** Pozri Sud. 16:25, pozn. 793.
- 501** Pozri 2 Sam. 6:16, pozn. 306.
- 502** Pozri Lev. 1:2, pozn. 5.
- 503** Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 504** Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.

- 505** Vl. „ustal al. upustil od vznášania“, no zmysel ako v texte.
- 506** Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 507** Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 508** Pozri Exod. 29:23, pozn. 1043.
- 509** Pozri 2 Sam. 6:19, pozn. 318.
- 510** Tj. „pripomínanie velebením“, al., podľa podakto-
rých, „na vyvolávanie vône“.
- 511** Pozri Gen. 29:35; al. „ďakovanie“ (vv. 4, 7), „ďakujte
Hospodinovi“ (v. 8). Ďalej obdobne.
- 512** Al.⁵¹³ „chválenia“, „chvály“, no nie ako vyššie⁵¹¹, al.
„oslovovania“, no nesúvisí so „slávu“ vo v. 24⁵⁴⁵; ďalej
obdobne. Tvar toho istého slovesa je aj vo v. 10, pozri
Žalm 34:2, pozn. 119; netýka sa v. 35.
- 513** Vl. „na velebenie Hospodina, Boha“, v texte opis
umožňujúci uchovať v preklade väzbu s 3. pádom, aká
je v pôvodine. Ďalej obdobne.
- 514** Pozri 1 Sam. 17:13, pozn. 687.
- 515** D. „v začiatku“ (vl. „hlave“), zmysel ako v texte.
- 516** Tu s predložkou ako v Gen. 4:26.
- 517** Pozri Exod. 18:16, pozn. 619.
- 518** Pozri Sud. 5:3, pozn. 287; Žalm 27:6, pozn. 814.
- 519** Pozri Sud. 5:10, pozn. 308.
- 520** Vl. „vo“ („v tomto obore“).
- 521** Al. „zaoberať sa všetkými jeho divmi“.
- 522** Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 523** Al. „moc“.
- 524** Al. „pamätajte (...) na“, v texte opis vzhľadom na to,
že predmet je bez predložky.
- 525** Pozri 2 Sam. 21:6, pozn. 445.
- 526** Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 527** Vl. „postavil“, ako napr. v kap. 15:16.
- 528** Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 529** Pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 530** Pozri Deut. 32:9, pozn. 1123.
- 531** Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 532** Pozri Gen. 34:25, pozn. 1039.
- 533** Pozri Deut. 2:34, pozn. 166.
- 534** Pozri Gen. 34:30, pozn. 930.
- 535** D. „za málo“, porov. 2 Sam. 19:36, pozn. 777; tiež „za
málo považovaní“.
- 536** Pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
- 537** Tj. „boli (tj. „vaši predkovia“) v nej cudzincami“,
al. „boli v nej cudzinci“ (tj. „tí, ktorých potomkov teraz
v svojej zemi ako cudzincov trpíte“).
- 538** Pozri Gen. 5:22, pozn. 177, tu v takomto zmysle
(„chodili sem-ta“), ďalej obdobne.
- 539** Pozri Exod. 32:10, pozn. 1130.
- 540** Pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
- 541** Al. „za“, v príčinnom zmysle.
- 542** Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 543** Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
- 544** Pozri Exod. 10:2, pozn. 314.
- 545** Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 546** Al. možno „veľmi hoden velebenia“, atď.⁵¹²
- 547** Al. „ctený“, „obávaný“.
- 548** Iný výraz ako v Deut. 32:21, pozn. 1155; al. „modly“,
no nie ako tu v kap. 10:9.
- 549** Pozri Num. 27:20, pozn. 988; súvisí s výrazom vo
v. 4 a ďalej⁵¹¹.
- 550** Pozri Deut. 33:17, pozn. 1257.
- 551** Tu v zmysle „obydlia“, „príbytku“.
- 552** Iný výraz ako napr. v kap. 12:40, vyskytujúci sa v SZ
iba tu a u Nech. 8:10.
- 553** Vl. „dávajte al. vzdávajte“, sloveso ako v Gen. 11:3;
47:15n., pozn. 333, no textová súvislosť vyžaduje pre-
klad ako v texte, al. „prisudzujte“.
- 554** Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 555** Vl. „Buďte úzkostliví“, pozri Sud. 3:25, pozn. 216.
- 556** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 557** Tu (vo v. 33 možno) v príčinnom zmysle; tak aj v kap.
19:18.
- 558** Sloveso ako v 1 Sam. 1:6 a ďalej, pozn. 18, tu iný tvar
so zmyslom ako v texte.
- 559** Sloveso ako v 1 Sam. 2:1 („sa rozjasalo“), nie ako tu
v kap. 15:28⁴⁹⁶.
- 560** Al. „radostne spievať“, „vydávať jasavý pokrik“. Nie
ako „plesá“ vo v. 31.
- 561** Pozri 2 Par. 6:42.
- 562** Al. „velebení“, odvodené od slovesa „velebiť“⁵¹².
- 563** Pozri Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409; nie ako tu vo
vv. 4 a ďalej⁵¹².
- 564** Pozri Num. 5:22, pozn. 227.
- 565** Pozri 2 Sam. 5:21, pozn. 273.
- 566** Pozri Exod. 5:13, pozn. 179.
- 567** Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
- 568** Pozri 1 Sam. 2:17, pozn. 123.
- 569** Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 570** Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 571** Al. možno „o Izráelovi“, obdobne ako v 2 Sam. 14:8,
al. „na Izráela“ („vložil na Izráela ako povinnosť“).
- 572** D. „Všetko, čo“, ďalej obdobne.
- 573** Tj. „od jedného rozloženia stanu k druhému“.
- 574** Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 575** D. „vo všetkom, kde“, ďalej obdobne.
- 576** Pozri Sud., nadpis a kap. 3:10, pozn. 1.
- 577** D. „lud, slovom“ (al. „oslovením“).
- 578** Pozri Exod. 15:13, pozn. 519.
- 579** Pozri Num. 14:24, 43, pozn. 551.
- 580** Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 581** Al. „urobil som“, ďalej obdobne.
- 582** Pozri Exod. 15:17, pozn. 529; nesúvisí s nasledovným
„sa usadiť“.
- 583** Pozri Exod. 24:16, pozn. 863.
- 584** Pozri Exod. 16:29, pozn. 580.
- 585** Pozri Exod. 15:14, pozn. 521.
- 586** Pozri 2 Sam. 7:10, pozn. 348.
- 587** Al. „ochudobňovať“, „zbedačovať“, „vyčerpávať“,
sloveso ako v Gen. 18:12, pozn. 475.
- 588** Pozri 1 Sam. 13:14, pozn. 531.
- 589** Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 590** D. „s tvojimi otcami“ („odchod, aby si bol so svojimi
otcami“).
- 591** Pozri Sud. 2:16, pozn. 133.
- 592** Vl. „postavím“ („ponechám stáť“).
- 593** Pozri 2 Sam. 7:17, pozn. 360.

- 594** Pozri 2 Sam. 7:18, pozn. 361.
595 Pozri 2 Sam. 7:18, pozn. 362.
596 Pozri 2 Sam. 7:19, pozn. 363.
597 Pozri 2 Sam. 7:19, pozn. 364.
598 Tu čosi iný tvar, ktorý sa dá chápať aj ako tvar slovesa „vidieť“, teda „podľa videnia“ (tak LXX); zmysel je, pravda, rovnaký („vidíš ma tak, ako by si videl“).
599 D. „človeka vzostupu“.
600 Al. „pridať“⁴⁶⁸, tu v zmysle „naviac povedať“.
601 Pozri 2 Sam. 7:21, 28, pozn. 365.
602 Podľa mnohých rukopisov, LXX a sýrského prekladu „podľa všetkého, čo“. Pozri 2 Sam. 7:22, pozn. 367.
603 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
604 Tu vl. „ti“, „tebe“, proti 2 Sam. 7:23, pozn. 369.
605 D. „meno veľkosti“⁶⁰¹, a to hrozných“.
606 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
607 D. „A teraz“, ďalej obdobne.
608 Vl. „pravdivým (al. „spolahlivým“) ukazuje“ (al. „prejavuje“).
609 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244.
610 Pozri Rút 4:4, pozn. 155.
611 Pozri Deut. 32:39, pozn. 1201.
612 Porov. 2 Sam. 7:29, pozn. 379; LXX aj tu prekladajú „začni“, Vulgata „začal si“.
613 Pozri Gen. 4:3, pozn. 133.
614 Al. „Hadač-ezera“³ (2 Sam. 8:3).
615 Vl. „do“, „k“, tj. možno „na ceste do“.
616 Al. možno „svojom“.
617 D. „idení“, „chôdzi“.
618 Al. „upevnenie“, „zdôraznenie“, pozri Gen. 35:14, pozn. 949.
619 Pozri 2 Sam. 8:4, pozn. 393.
620 Pozri Sud. 3:28, pozn. 229.
621 Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
622 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
623 Pozri Exod. 12:37, pozn. 420.
624 Pozri 2 Sam. 8:4, pozn. 397.
625 Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 399.
626 Tu a ďalej znie meno tohto mesta v hebrejčine „Darmesek“.
627 D. „Dávid v Aráme... umiestil“²⁹⁴, tj. „posádky“, ako vo v. 13 a v 2 Sam. 8:6, tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že predmet slovesa nie je uvedený.
628 Al. „Dávída ochraňoval“, ako ve v. 13 a v 2 Sam. 8:6, no tu sa sloveso pojí s 3. pádom, preto v texte opis.
629 D. „veľmi mnohú mosadz“.
630 V pôvodine predložková väzba zodpovedajúca slovenskému prostému 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádu („hou“).
631 Pozri 1 Kráľ. 7:3, pozn. 432.
632 Al. „Tóí“ (2 Sam. 8:9).
633 Pozri Exod. 18:7, pozn. 609.
634 Pozri Gen. 43:27, pozn. 1192.
635 Pozri 1 Sam. 13:10, pozn. 527.
636 Obdobne ako v 2 Sam. 8:10, pozn. 408.
637 D. „všetky“, ďalej obdobne.
638 Porov. 2 Sam. 8:12, 13, pozn. 410.
639 Pozri 2 Sam. 8:16, pozn. 413.
640 Pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
641 Pozri 2 Sam. 8:18, pozn. 415.
642 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
643 Al. „prejaviť (al. „uskutočniť“) súcit pri Chánúnovi, synovi“, ďalej obdobne.
644 Pozri Deut. 13:14, pozn. 546.
645 Pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
646 Pozri Jós. 6:22 a ďalej, pozn. 238.
647 Pozri Lev. 13:33, pozn. 421.
648 Pozri 2 Sam. 10:4, pozn. 434.
649 Tj. „ktosi“, „akísi ľudia“.
650 Pozri Num. 12:14, pozn. 475.
651 D. „povedal“, ďalej obdobne.
652 Pozri Lev. 13:29, pozn. 418.
653 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
654 Tu doslovne takto, al. „s Dávidom“, iná predložka ako v 2 Sam. 10:6, pozn. 438.
655 Sloveso ako v 1 Sam. 13:4, pozn. 518, no tu iný tvar ako tam a v 2 Sam. 10:6, pozn. 439, so zmyslom ako v texte („sami sa zošklivilí“).
656 Pozri Exod. 25:39, pozn. 895.
657 Al. „z Aráma“, ak toto meno chápeme v zmysle „zeme Aráma“ („Sýrie“).
658 Pozri Gen. 24:10, pozn. 607.
659 Pozri 2 Sam. 10:8, pozn. 440.
660 Pozri Gen. 2:18, pozn. 566.
661 D. „tvár bitky“ (al. „boja“).
662 D. „tvárou“.
663 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
664 Pozri Sud. 20:15n., pozn. 894.
665 D. „v ruku“.
666 Pozri 1 Sam. 11:9, pozn. 473.
667 Pozri 2 Sam. 10:12, pozn. 447.
668 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
669 Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
670 Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
671 Al. „Šóvacha“ (2 Sam. 10:16).
672 Pozri Sud. 1:3, pozn. 9.
673 Sloveso tu bez predmetu, preto v texte opis.
674 D. „zoradil bitku“¹⁴³, zmysel azda ako v texte.
675 Pozri 2 Sam. 10:18, pozn. 397.
676 Pozri Jós. 10:1, pozn. 380.
677 Pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 455, tu vzhľadom na textovú súvislosť v takomto zmysle.
678 Pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 454.
679 Pozri Sud. 11:3, pozn. 609.
680 D. „moc (al. „silu“)“³⁶⁶ vojska“, tu zmysel ako v texte, al. „hlavný voj“.
681 Pozri Gen. 6:17, pozn. 205 a 207.
682 Pozri Sud. 6:25, pozn. 419.
683 Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
684 Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 517.
685 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
686 Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 518.
687 Pozri Jós. 9:24, pozn. 375.
688 Vl. „rozmnženie“, zmysel ako v texte.
689 Pozri Sud. 9:22, pozn. 549, kde je presne rovnaký tvar, tu varí v zmysle ako v texte⁶⁹².

- 690 Pozri 2 Sam. 12:31, pozn. 521.
- 691 Podľa 1 rukopisu „a k sekerám“, jako v 2 Sam. 12:31.
- 692 Mnohí, možno s opretím sa o znenie LXX a Vulgaty, toto miesto prekladajú „a rozrezal pilami“ atď., no do týchto sloveso⁶⁸⁸ sa v takomto zmysle nikde inde nevyskytuje, a keďže vyjadruje pojem „vládnutia“, „panovania“, nazdávam sa, že sa tu vari dá chápať v podobnom zmysle ako v citovanom mieste knihy Sudcov⁶⁸⁹ („veliteľsky al. vládcovsy prikázal“, „vládcovsou al. kniežacou mocou primäl al. prinútil“). Tu použitý tvar sa v SZ vyskytuje ešte u Hóš. 12:4, kde znamená „zápasil“, porov. Gen. 32:28, pozn. 872, 873 a 875. A keďže tento tvar („vajásar“) sa len málo líši od „vajásam“ v 2 Sam. 12:31, pozn. 344, navrhujú podaktorí čítať ho tu rovnako ako tam; také znenie je aj v 7 rukopisoch.
- 693 Vl. „postavila sa“, zmysel hádam ako v texte, al. „ešte trvala“ („ostala“).
- 694 Al. „Safa“ (2 Sam. 21:18).
- 695 Pozri 2 Sam. 21:18, pozn. 834.
- 696 Al. „Jaaréa“ (2 Sam. 21:19).
- 697 D. „drevo“.
- 698 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 699 Pozri 2 Sam. 21:20, pozn. 845.
- 700 Pozri Gen. 15:5, pozn. 417, vo vv. 1 a 17 a v kap. 27:24 ako v Gen. 13:16. Pozri aj kap. 9:29²⁶⁵.
- 701 D. „ako“.
- 702 D. „sto krokov“.
- 703 Al. „sa o toto usiluje“, vl. „toto hľadá“.
- 704 Pozri 2 Sam. 24:4, pozn. 970.
- 705 Pozri 2 Sam. 24:9, pozn. 975.
- 706 Pozri 2 Sam. 24:9, pozn. 976.
- 707 Pozri Num. 1:3, pozn. 19.
- 708 Tj. „bolo mu odpudzujúce al. odporne al. opovrhnutiahodné“, „ošklivilo sa mu“.
- 709 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 710 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 711 Pozri 2 Sam. 24:11, pozn. 979.
- 712 Tu proti 2 Sam. 24:12 doslovný preklad.
- 713 Pozri Gen. 19:15, pozn. 502.
- 714 Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 715 D. „ako dostihujúci“, zmysel ako v texte.
- 716 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 717 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181.
- 718 Pozri 2 Sam. 24:16, pozn. 985.
- 719 Pozri 2 Sam. 24:16, pozn. 986.
- 720 Al. „Araunu“ (2 Sam. 24:16).
- 721 Vl. „zahalení“, „zastretí“, „pokrytí“. Porov. Deut. 22:12, pozn. 803.
- 722 D. „a zachováni sa zle“.
- 723 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
- 724 Pozri Exod. 9:14, pozn. 281.
- 725 Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 726 Pozri Gen. 8:3, pozn. 252.
- 727 Pozri Gen. 19:1, pozn. 485.
- 728 Tj. „na tom mieste“, al. „na nej“, tj. „na holohumnici“. V hebrejčine sú oba výrazy mužského rodu.
- 729 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 730 Pozri 2 Sam. 24:21, pozn. 989.
- 731 Pozri Lev. 26:5, pozn. 863.
- 732 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 733 Pozri 2 Sam. 24:24, pozn. 992.
- 734 Tj. „ešteže čo“.
- 735 Pozri 2 Sam. 24:24, pozn. 993.
- 736 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 737 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 738 Al. možno „sa neodvážil“.
- 739 Pozri 2 Kráľ. 22:13, pozn. 602.
- 740 Vl. „bol zdesený“ (al. „vystrašený“), sloveso ako v 1 Sam. 16:14, pozn. 666, tu trpný rod; preklad v texte zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 741 Pozri 1 Kráľ. 5:15, pozn. 309.
- 742 Ako „kamene s otesávaním“ v 1 Kráľ. 5:17, no nesúvisí s predošlými výrazmi⁷⁴¹.
- 743 Al. „skoby“, „kovania“.
- 744 Pozri Sud. 3:23, pozn. 209.
- 745 D. „na nebytie“, tj. „takže mu nebolo“.
- 746 D. „veľkým“, smysl jako v texte.
- 747 Pozri Deut. 26:19, pozn. 942.
- 748 Tj. „k domu“, al. možno „pre neho“, tj. „pre Šalamúna“.
- 749 Podľa čítaného textu, podporovaného 18 rukopismi, LXX a Vulgatou, „Šalamúnovi povedal: Môj synu, ja“.
- 750 Pozri 1 Kráľ. 8:17, pozn. 509.
- 751 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 752 Pozri 2 Sam. 16:7, pozn. 664.
- 753 Pozri Gen. 49:15, pozn. 1343.
- 754 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 755 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 756 Pozri 2 Sam. 5:14, pozn. 266.
- 757 Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu, no súvisí so slovesom u Jós. 11:23, pozn. 452.
- 758 Pozri Deut. 29:9, pozn. 1048.
- 759 Al. „chápavosť“, „obozretnosť“.
- 760 Pozri Gen. 16:11 a ďalej, pozn. 756.
- 761 Pozri 2 Sam. 13:3, pozn. 524, tu v zmysle ako v texte. V kap. 28:21 odvodené podstatné meno.
- 762 Al. „nastavte“, „uprite“, „zamerajte“, „usmernite“.
- 763 Al. „mysel“.
- 764 Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu; inak možno „zháňaniu sa“, „pátraníu“.
- 765 Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 766 Pozri Gen. 35:29, pozn. 643.
- 767 Pozri Exod. 16:16, pozn. 568.
- 768 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 769 D. „týchto“, ďalej obdobne.
- 770 Pozri Exod. 5:6, pozn. 165.
- 771 Tj. „Dávid“, ďalej obdobne.
- 772 Al. možno „triedy“, „zmeny“, no súvisí s predošlým „rozdelil“.
- 773 Podľa čítaného textu „šelómith“, ako vo v. 18 a v kap. 25:28. Týka sa len miest takto označených.
- 774 Al. „Ziná“ (v. 10).
- 775 D. „nerozmnožili synov“.
- 776 Pozri Num. 3:36, pozn. 112, tu zmysel ako v texte; v kap. 24:3 a 19 a 26:30 ako v texte tam.

- 777 D. „na posvätenie ho“, tj. „aby ho posvätili“.
- 778 AL. podľa jiných, „na svoje posvätenie najsvätejšej svätynie“, tj. „aby on posvätil...“, pozri Deut. 4:14, pozn. 235.
- 779 Pozri Exod. 25:8, pozn. 863.
- 780 D. „Léviovcom niet“.
- 781 Tu možno aj „súčet“, tj. „súhrn“ („plný počet“).
- 782 Pozri 1 Kráľ. 7:8, pozn. 410.
- 783 Pozri Lev. 13:7, pozn. 383, tu v zmysle ako v texte („udržiavaním čistoty“).
- 784 Tj. „všetkých svätých vecí“.
- 785 Pozri Exod. 29:2, pozn. 1019.
- 786 Pozri Lev. 2:5, pozn. 62 a 63.
- 787 Pozri Lev. 6:21, pozn. 195.
- 788 Pozri Lev. 19:35, pozn. 647.
- 789 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 790 Pozri Lev. 23:4, pozn. 726.
- 791 D. „hláv mužov“, tj. „mužských“, možno v zmysle „mužov schopných zastávať úlohu vodcov“. Podľa iných značí tento výraz „hlavy rodín“.
- 792 AL. „vytiahnutý“, vl. „uchopený“, zmysel ako v texte.
- 793 VL. „a vylosovaný, vylosovaný“.
- 794 Hebr. „Jechezkel“ („bude posilovaný Богом“).
- 795 Pozri kap. 23:19; meno „Chevrón“ je v niektorých rukopisoch hebrejských aj LXX.
- 796 AL. „Múši. Synovia Jaazijáhúa: Benó“.
- 797 AL. „Jaazijáhúa: Benó a Sôhám“.
- 798 D. „malý“.
- 799 Tj. „Léviovci ako jednotky vykonávajúcej službu Bohu“, pozri Exod. 38:8, pozn. 1237; Num. 4:3, pozn. 15.
- 800 Pozri 1 Sam. 10:5n, pozn. 436.
- 801 AL. „na lýrach, na vartých a na cimbaloch“, tj. „pri hre na...“ Ďalej obdobne.
- 802 D. „mužov činnosti“¹⁰⁴.
- 803 D. „na rukách“, al. „na ruky“.
- 804 Pozri v. 17.
- 805 D. „rohu“, pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 70.
- 806 AL. „dome, pod vedením kráľa, Ásáfa, Jedúthúna a Hémána“.
- 807 D. „ako“, ako vyššie.
- 808 AL. „Cerímu“ (v. 3).
- 809 AL. „Uzziél“ (v. 4).
- 810 AL. „Ševúélov“ (v. 4).
- 811 Pozri Gen. 3:16, pozn. 112, tu (nie ďalej) odvodený výraz, zmysel ako v texte, pozri Dán. 11:3, 5, pozn. 740, kde je zmysel čosi odlišný.
- 812 Tj. „z týchto sa skladali“, „týmto sa tvorili“.
- 813 D. „o bránu a“.
- 814 Pozri kap. 9:24.
- 815 D. „radca v rozumnosti“⁷⁵⁹.
- 816 Pozri Num. 20:19, pozn. 773.
- 817 Pozri Gen. 40:3, pozn. 1054, tu v tomto zmysle; nie presne ako „stráž“ v kap. 9:23 a ďalej²⁴⁸, ale je to príbuzný výraz.
- 818 Možno to isté čo „Parvárím“ v 2 Kráľ. 23:11, pozn. 869.
- 819 D. „pokladník (al. „pokladov“) svätosti“, zmysel ako v texte.
- 820 VL. „posilovanie“, zmysel ako v texte.
- 821 D. „na ruke“, ďalej obdobne.
- 822 VL. „k západu“.
- 823 Pozri Gen. 39:4, pozn. 1032; 2 Kráľ. 11:15, pozn. 370.
- 824 Pozri 2 Kráľ. 11:5, pozn. 508.
- 825 Pozri 2 Kráľ. 11:7, pozn. 508.
- 826 D. „v“.
- 827 Pozri 2 Sam. 8:18, pozn. 417.
- 828 VL. „do Gileáda“.
- 829 Pozri Exod. 30:12, pozn. 336.
- 830 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 831 Pozri Num. 1:53, pozn. 60.
- 832 Tj. „nebol zaznačený“, v texte doslovný preklad.
- 833 Tu aj „vyprávanie“.
- 834 AL. „vypočítanie letopisov“, pozri 1 Kráľ. 14:19 a ďalej, pozn. 779; tu je vzhľadom na súvislosť vhodnejší doslovnejší preklad, ako ho podávam v texte.
- 835 Tu aj „skladishami“, „zásobárňami“ al. „zásobami“, ako vo v. 27.
- 836 VL. „v poli“, ako ve v. 26, tu v zmysle „mimo hlavného mesta“.
- 837 AL. „tvrdoch“, „hradoch“.
- 838 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 839 Pozri 1 Kráľ. 10:27, pozn. 642.
- 840 Pozri Deut. 1:7, pozn. 21.
- 841 Úrodná prímorská oblasť v západnej Palestíne medzi Césareou a Joppou.
- 842 Pozri Gen. 12:5, pozn. 349.
- 843 AL. „v písme“, „v písaní“, tu hľadám v takomto zmysle („od pera“).
- 844 Pozri Exod. 2:13, pozn. 69; 20:16, pozn. 669.
- 845 Pozri 2 Kráľ. 8:6 a ďalej, pozn. 377.
- 846 AL. „záľubu“, „zaľúbenie“, pozri Deut. 33:24, pozn. 1279, no nie ako tu vyššie⁴⁷⁵. Kap. 29:17 obdobne.
- 847 AL. „ak bude pevný“, vl. „silný“, nesúvisí s predošlým²⁷².
- 848 Pozri Gen. 15:4, pozn. 416.
- 849 Pozri Deut. 1:38, pozn. 100, tu v zmysle ako v texte.
- 850 AL. „dobrovoľnou“, „ľubujúc si v tom“.
- 851 Pozri Gen. 8:21, pozn. 278.
- 852 Pozri Gen. 49:26, pozn. 293.
- 853 VL. „odhodit s odporom“.
- 854 Pozri 2 Kráľ. 16:10, pozn. 647.
- 855 Tu v tomto širšom zmysle, pozri v. 13 a ďalej.
- 856 Zmysel je azda „plán...“, kde boli zobrazené aj“.
- 857 Tj. „chrámu“.
- 858 D. „domy“, ďalej obdobne.
- 859 Pozri 1 Kráľ. 6:27, pozn. 375.
- 860 VL. „izby“, ako napr. v Deut. 32:25, no nie ako „izby“ tu vyššie.
- 861 Pozri Exod. 25:17, pozn. 869.
- 862 D. „náchinia služby a služby“, ďalej obdobne.
- 863 Pozri Exod. 25:31, pozn. 884.
- 864 Pozri Exod. 25:29, pozn. 876.
- 865 Tj. „chlebov“.
- 866 Pozri Exod. 25:29, pozn. 880.
- 867 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1119; Exod. 15:4.
- 868 Pozri Exod. 25:20, pozn. 1253.
- 869 Pozri Exod. 25:20, pozn. 935.

- 870** Tvar slovesa súvisiaceho s „rozumnosť“⁷⁵⁹ („umožnenie pochopenia al. porozumenia“).
- 871** Pozri Deut. 31:6, pozn. 1089.
- 872** Pozri Deut. 4:31, pozn. 265.
- 873** Tj. „hotoví ho uposlúchnuť al. uskutočniť“.
- 874** Al. „možnosti“, vl. „moci“, „sily“.
- 875** Pozri Gen. 2:12, pozn. 69.
- 876** Pozri Exod. 25:7, pozn. 861.
- 877** Pozri Exod. 28:17, pozn. 978.
- 878** Al., podľa iných, „ozdobné“ al. „karbunkulové“, hebr. „púch“, pozri 2 Král. 9:30, pozn. 450; tu značí druh drahokamu al. polodrahokamu, ktorý sa dnes sotva dá spoľahlivo určiť.
- 879** Ako „pestrého vytkávaní“ v Sud. 5:30, tu v prenesenom zmysle ako v texte.
- 880** Pozri 1 Král. 10:2, pozn. 315.
- 881** Vl. „ešte“.
- 882** Pozri Exod. 19:5, pozn. 633.
- 883** Pozri 1 Král. 9:28, pozn. 607.
- 884** Pozri Sud. 5:9, pozn. 304. Vo vv. 5n. preklad zvolený vzhľadom na to, že sloveso je vo v. 5 spojené s predmetom; podobne „daroval“ v kap. 29.
- 885** Al. „záležitosť“¹⁹², tu v takomto zmysle, pozri Gen. 33:14, pozn. 894.
- 886** Tj. „desaťtisíc“, no iný výraz ako vprostred verša.
- 887** Perzská zlatá minca, inak „darkamón“, pozri Ezru 2:69, pozn. 83.
- 888** D. „u neho“, zmysel ako v texte.
- 889** Pozri Exod. 32:18, pozn. 1138; Sud. 5:31, pozn. 376.
- 890** Pozri 1 Sam. 15:29, pozn. 642.
- 891** D. „ako toto“.
- 892** Pozri Gen. 23:4, pozn. 588.
- 893** Al. „spústa“ (Gen. 17:5).
- 894** Al. „poctivosť“, „priamosť“, výraz odvodený od slovesa v kap. 13:4⁴²³; vyskytuje sa tu aj všade inde len v množnom čísle, možno v zosilňujúcom zmysle.
- 895** Výraz príbuzný predošlému⁸⁹⁴ a v podstate rovnakého významu.
- 896** Pozri Gen. 24:26, pozn. 620.
- 897** Pozri Gen. 35:14, pozn. 943.
- 898** Al. možno „a to skrze Cádóka ako kňaza“, al. „Hospodinovi... a Cádókovi ako kňazovi“.
- 899** D. „dali ruku pod Šalamúna, kráľa“; porov. Gen. 24:2; 47:29.
- 900** D. „každého“.
- 901** Pozri Gen. 35:29, pozn. 643.
- 902** Vl. „na slová“, al. „so slovami“, porov. Lev. 2:2, pozn. 54; nie ako „so“ vo v. 30.

DRUHÁ KNIHA PARALIPOMENÓN'

A Šalamún, syn Dávida, upevnil svoju moc² nad svojím kráľovstvom a Hospodin, jeho Boh, *bol* s ním a spravil ho nanajvýš veľkým.

(2)I prehovoril Šalamún ku všetkému Isráelovi, k veliteľom³ tisícov a stovák a k sudcom a ku všetkým náčelníkovi⁴ všetkého Isráela⁵, hlavám otcov⁶, (3)a odišli, Šalamún a s ním všetko zídienie⁷, k výšine⁸, ktorá *bola* v Giveóne, lebo tam *bol*⁹ Boží stan stretávania⁹, ktorý Mojžiš, Boží nevoľník, zriadil¹⁰ v pustine; (4)ale Božiu skrinku¹¹ vyniesol¹² Dávid z Kirjath-jeárim, keď *bol* pre ňu¹³ Dávid vykonal¹⁴ prípravy¹⁵, totiž rozložil¹⁷ pre ňu¹³ stan v Jerúsaleme. (5)No¹⁸ oltár z mosadze¹⁹, ktorý zhotovil¹⁰ Becaleél, syn Úrího, syna Chúra, *bol* tam, pred²⁰ obydľím²¹ Hospodina, a vyhľadal²² ho²³ Šalamún aj zídienie⁷ (6)a vzniesol²⁴ tam Šalamún, na oltári z mosadze¹⁹ pred tvárou Hospodina, ktorý *bol* pri stane stretávania⁹, áno¹⁸, vzniesol²⁴ na ňom tisíc vzostupných obetí²⁵.

(7)V onej noci sa Šalamúnovi ukázal Boh a povedal mu: Požiadaj – čo ti mám²⁶ dať? (8)A Šalamún povedal Bohu: Ty si uskutočnil¹⁰ s Dávidom, mojím otcom, veľkú láskavosť²⁷ a uviedol si ma miesto neho v kraľovanie²⁷; (9)teraz sa, Hospodine, Bože, pravdivou ukazuje²⁸ tvoja reč s Dávidom, mojím otcom, lebo si ma ty uviedol v kraľovanie²⁷ nad ľudom mnohým ako prach²⁹ zeme. (10)Daj³⁰ mi teraz múdrosť a poznanie, nech¹⁸ pred tvárou tohto ľudu viem²⁶ vychádzať³¹ a vstupovať³², lebo kto bude môcť²⁶ súdiť tento tvoj početný⁸¹ ľud? (11)A Boh Šalamúnovi povedal: Pretože sa toto stalo³³ blízky tvojmu srdcu²⁶³ a nevyžiadal si si bohatstvo ani poklady³⁴ ani slávu³⁵ ani žitie³⁶ nenávidiacich ťa, ba ani veľa dní si si nevyžiadal, lež¹⁸ si si vyžiadal múdrosť a poznanie, aby si mohol²⁶ súdiť môj ľud, nad ktorým som ťa uviedol v kraľovanie²⁷, (12)*bude* ti daná tá múdrosť a to poznanie, a chcem²⁶ ti dať aj bohatstvo a poklady³⁴, že sa takých nedostalo³³ krá-

lom pred tebou²⁰ a nie že sa *komu* po tebe takých bude dostávať³³.

(13)I prišiel Šalamún od tej výšiny⁸³⁸, ktorá *bola* v Giveóne, v Jerúsaleme z blízkosti³⁹ stanu stretávania⁹ a ujal sa kraľovania nad Isráelom.

(14)A Šalamún nazhromaždil⁴⁰ vozy⁴¹⁴² a rajtárov⁴³, takže¹⁸ mal⁴⁴ tisíc a štyristo vozov⁴¹⁴² a dvanásťtisíc rajtárov⁴³ a umiestnil⁴⁵ ich v mestách vozov⁴¹⁴² a pri kráľovi v Jerúsaleme. (15)A v Jerúsaleme kráľ nakládal⁴⁶ striebra a zlata ako kameňov a cédrov nakládal⁴⁶ ako sykomôr⁴⁷, ktoré sú v nížine⁴⁸, ohľadne množstva. (16)A vývoz³⁰⁴⁹ koní, ktoré Šalamún mal⁵⁰, *bol* z Egypta, a húf⁵¹⁵² obchodných zástupcov⁵³ kráľa, tí za peniaze⁵⁴ priháňali⁵⁵ húf⁵¹⁵⁶ (17)a vyzdvihovali⁹³ a vyvážali³⁰⁹³ z Egypta vozidlo⁵⁷ za šesťsto šeklov⁵⁸ striebra a koňa za päťdesiat a sto; a tak svojimi prostriedkami⁵⁹ vyvážali³⁰ pre všetkých kráľov³ Chittím⁶⁰ a pre kráľov¹³ Aráma⁶¹⁶².

2 A Šalamún nariadil⁶³⁶⁴ budovať dom menu Hospodina a dom pre svoje kraľovanie¹³. (2)⁶⁵I napočítal Šalamún sedemdesiat tisíc mužov, nákladných⁶⁶, a osemdesiat tisíc mužov lámajúcich kameň⁶⁷ v pohorí⁶⁸ a tritisíc a šesťsto dozorcov⁶⁹ nad nimi.

(3)A Šalamún odkázal⁷⁰ Chúrámovi⁷¹, kráľovi Córa⁷², výrok: Podľa toho, čo si spravil pri Dávidovi, mojom otcovi, keď¹⁸ si mu poslal cédre na budovanie domu pre neho¹³ na bývanie v ňom – (4)hľa, ja sa chystám budovať⁷³ dom menu Hospodina, môjho Boha, na zasvätenie jemu, na vykiadanie⁷⁴ pred jeho tvárou kadivom⁷⁵ z vonných korenín⁷⁶ a na ustavičný rad⁷⁷ a na vzostupné obete²⁵ na ráno a na večer a o sobotách a o nových mesiacoch a o sviatkoch⁷⁸ Hospodina, nášho Boha; toto je navždy⁷⁹ na Isráelovi⁸⁰. (5)A ten dom, ktorý sa ja chystám budovať⁷⁴, *ma byť* veľkolepý⁸¹, lebo náš Boh je väčší od všetkých bohov; (6)áno¹⁸, kto bude môcť²⁶ podržať⁸² schopnosť⁸³ budovať mu

dom, keď ho nebesá ani nebesá nebies nemôžu²⁶ obsiahnuť⁸⁴, a kto som ja, že mám²⁶ budovať dom, hoci aj len na mernenie v dym⁷⁴⁸⁵ pred jeho tvárou? (7) Teraz mi teda⁸⁶ pošli muža zručného⁸⁷⁸⁸ na prácu v zlate a v striebre a v mosadzi¹⁹ a v železe a v červenom purpure⁸⁹ a karmíne⁸⁹ a modrom purpure⁸⁹ a vediaceho vyrývať⁹⁰ rytiny⁹¹ so zručnými⁸⁷⁸⁸, ktorí sú pri mne v Júdovi a v Jerúsaleme, ktorých pripravil¹⁵ Dávid, môj otec; (8) a pošli mi drevá cédrov, cyprusov a santalové z Levánóna⁹², lebo ja viem⁹³, že tvoji nevoľníci vedia vytínať⁹⁴ drevá Levánóna⁹²; a hľa, s tvojimi nevoľníkmi budú nevoľníci moji, (9) totiž¹⁸ pripravovať¹⁵ mi v hojnosti drevá, lebo ten dom, ktorý sa ja chystám budovať⁷³, má byť veľkolepý⁸¹ a podivuhodný⁹⁵. (10) A hľa, drevorubačom⁹⁶ vytínajúcim⁹⁴ drevá, tvojim nevoľníkom, dám dvadsaťtisíc kórov⁹⁷ pšenice, drviny⁹⁸, a dvadsaťtisíc kórov⁹⁷ jačmeňa a dvadsaťtisíc bathov⁹⁹ vína a dvadsaťtisíc bathov⁹⁹ oleja.

(11) A Chúrám, kráľ Córa⁷³, odpovedal prípisom¹⁰⁰, ktorý k Šalamúnovi poslal: Pretože Hospodin miluje svoj ľud¹⁰¹, spravil⁴⁶ ťa nad nimi kráľom. (12) A Chúrám povedal: *Nech je velebený*¹⁰² Hospodin, Boh Izráela, ktorý zriadil¹⁰ nebesá aj zem, že dal Dávidovi, kráľovi, múdreho syna, poznajúceho rozumnosť¹⁰³ a súdnosť¹⁰⁴¹⁰⁵, ktorý bude budovať dom Hospodinovi a dom pre svoje kraľovanie¹³. (13) Teraz ti teda⁸⁶ posielam⁹³ zručného⁸⁷⁸⁸ muža, poznajúceho súdnosť¹⁰⁴¹⁰⁵, totiž¹⁰⁶ Chúrámá Ávího¹⁰⁷, (14) syna ženy z dcér Dána¹⁰⁸, a jeho otec bol Córi⁷³¹⁰⁹¹¹⁰, vediaceho pracovať v zlate a v striebre, v železe, v mosadzi¹⁹, v kameňoch, v drevách, v červenom purpure⁸⁹, v modrom purpure⁸⁹ a v jemnej bavlně a v karmíne⁸⁹, a vyrývať⁹⁰ všemožné¹¹¹ rytiny⁹¹ a vymýšľať¹¹² všemožné¹¹¹ domýselné veci¹¹³ so zručnými⁸⁷⁸⁸ tvojimi a zručnými⁸⁷⁸⁸ môjho pána Dávida, tvojho otca. (15) Teraz teda⁸⁶ nech tú pšenicu a jačmeň a olej a víno, ako môj pán povedal, svojim nevoľníkom ráči¹²⁶¹¹⁴ poslať (16) a my budeme z Levánóna⁹² vytínať⁹⁴ drevá podľa všetkej tvojej potreby a dovážať ti ich ako plte¹¹⁵ po mori do Jáfó¹¹⁶ a ty ich budeš môcť²⁶ vynášať¹¹² v Jerúsaleme.

(17) A Šalamún sčítal všetkých cudzincov¹¹⁰¹¹⁷, ktorí boli v zemi Izráela, po sčítaní, ktorým ich sčítal Dávid, jeho otec, a zistilo sa¹¹⁸ ich stoapäťdesiat tisíc a tritisíc a šesťsto; (18) i ustanovil¹¹⁹ z nich sedemdesiat tisíc za nákladných⁶⁶ a osemtisíc mužov za lámajúcich kameň⁶⁷ v pohorí⁶⁸ a tritisíc a šesťsto za dozorcov⁶⁹ pridŕžajúcich ľud ku práci¹²⁰.

3 I začal Šalamún budovať dom Hospodina v Jerúsaleme na vrchu Móri-jáh¹²¹, kde sa ukázal¹²² Dávidovi, jeho otcovi, na mieste¹²³, ktoré Dávid pripravil¹⁵, na holohumnicki Ornána¹²⁴, Jevúsiho³⁷⁵; (2) a budovať začal v druhom mesiaci, v druhom dni, v štvrtom roku svojho kraľovania⁵.

(3) A toto¹²⁵ bolo Šalamúnovo založenie¹²⁶ Božieho domu⁵: Dĺžka – lakťe¹²⁷ v prvej¹²⁸ miere – šesťdesiat lakťov¹²⁷ a šírka dvadsať lakťov¹²⁷, (4) a predsieň, ktorá bola svojou dĺžkou v priečeli¹²⁹¹³⁰, po¹²⁹ šírke domu, dvadsať lakťov¹²⁷, a výška sto a dvadsať¹³¹, a potiahol¹³² ju zvnútra¹³³ rýdzim zlatom (5) a veľký dom¹³⁴ pokryl drevami cyprusov, ktoré¹⁸ pokryl dobrým zlatom a vyvedol¹²¹³⁵ na ňom palmy a retiazky (6) a dom na ozdobu obložil¹³² drahými kameňmi⁴²; a zlatom bolo zlatom z Parvajim¹³⁶. (7) A zlatom pokryl dom, trámy, prahy a jeho steny a jeho dvere¹³⁷ a na stenách navyrýval⁹⁰ kerúbov.

(8) A zriadil¹⁰ dom najsvätejšej svätyne¹³⁸; jeho dĺžka podľa¹²⁹ šírky domu bola dvadsať lakťov¹²⁷ a jeho šírka dvadsať lakťov¹²⁷ a pokryl ho dobrým zlatom, na šesťsto kikkárov¹³⁹; (9) a váha kincov bola na päťdesiat šeklov⁵⁸ zlata. Aj vrchné izby pokryl zlatom.

(10) A v dome najsvätejšej svätyne¹³⁸ zhotovil¹⁰ dvoch kerúbov, dielo sochárov¹⁴⁰, a potiahli¹³² ich zlatom; (11) a krídla kerúbov, ich dĺžka bola dvadsať lakťov¹²⁷, jedno krídlo na päť lakťov¹²⁷ sa dotýkalo steny⁵¹⁴¹ domu, a druhé¹⁴² krídlo, piatich lakťov¹²⁷, sa dotýkalo krídla⁵¹⁴¹ druhého¹⁴² kerúba; (12) áno¹⁸, krídlo jedného¹⁴³ kerúba, piatich lakťov¹²⁷, sa dotýkalo steny⁵¹⁴¹ domu a druhé¹⁴² krídlo piatich lakťov¹²⁷ priliplo¹⁴⁴ ku krídlu druhého¹⁴² kerúba. (13) Krídla týchto kerúbov – rozpínali¹⁴⁵ ich na dvadsať lakťov¹²⁷; a oni stáli na svojich nohách so svojimi tvármi¹⁴⁶

k domu¹⁴⁷. (14)A zhotovil¹⁰ oponu z modrého purpuru⁸⁹ a z červeného purpuru⁸⁹ a z karmínu⁸⁹ a z jemnej bavlny a vyvie-dol^{12 135} na nej kerúbov.

(15)A pred²⁰ dom zhotovil¹⁰ dva stĺpy, dĺžky⁴⁸ tridsiatich a piatich¹⁴⁹ laktov¹²⁷, a hlavica¹⁵⁰, ktorá bola na vrchole¹⁵¹ každého¹⁵², mala päť laktov¹²⁷, (16)a zhotovil¹⁰ retiazky, ako v sieni slova¹⁵³, ktoré¹⁸ dal na vrcholy¹⁵¹ stĺpov, a zhotovil¹⁰ sto granátových jabĺčok, ktoré¹⁸ dal v tie retiazky. (17)A tie stĺpy postavil¹⁵⁴ v priechodoch¹²⁹ chrámu¹⁵⁵, jeden sprava¹⁵⁶ a jeden zľava¹⁵⁶, a nazval meno praveho¹⁵⁶ Jáchín¹⁵⁷ a meno ľavého¹⁵⁶ Bóaz¹⁵⁸.

4 A zhotovil¹⁰ oltár z mosadze¹⁷, jeho dĺžka bola dvadsať laktov¹²⁷ a jeho šírka dvadsať laktov¹²⁷ a jeho výška desať laktov¹²⁷.

(2)A zhotovil¹⁰ liate¹⁵⁹ more¹⁶⁰, od jeho okraja¹⁶¹ k jeho okraju¹⁶¹ desať laktov^{127 162}, kruhovitý vôkol, a jeho výška päť laktov^{127 162}, a vôkol ho mohla²⁶ obopnúť šnúra tridsiatich laktov^{127 162}; (3)a naspodku malo⁵⁰ zobrazenie¹⁶³ koldokola¹⁶⁴ ho obklopujúcich kusov hovädzieho dobytká, desiatich na lakety¹²⁷, obotáčajúcich more¹⁶⁰ vôkol; v dvoch radoch¹⁶⁵ boli, ten hovädzi dobytok, uliate¹⁵⁹ pri jeho uliatí¹⁵⁹. (4)Stálo na dvanástich kusoch hovädzieho dobytká, tri boli čelom¹⁶⁶ k severu a tri boli čelom¹⁶⁶ k západu¹⁶⁷ a tri boli čelom¹⁶⁶ k juhu¹⁶⁸ a tri boli čelom¹⁶⁶ ku vzhádzaniu¹⁶⁹, a more¹⁶⁰ bolo na nich zvrchu a všetky ich zadky smerovali dovnútra¹⁷⁰; (5)a jeho hrúbka – šírka ruky, a jeho okraj¹⁶¹ podľa vypracovania¹⁰ okraja¹⁶¹ čaše, kvetu ľalie. Mohlo²⁶ obsiahnuť a¹⁷¹ podržať¹⁷² tritisíc bathov⁹⁹.

(6)A zhotovil¹⁰ desať umývadiel¹⁷³ z mosadze¹⁹ a päť dal sprava¹⁵⁶ a päť zľava¹⁵⁶, na umývanie v nich; oplachovali v nich, čo sa malo spraviť vzostupnou obeťou^{25 174}, a more¹⁶⁰ bolo na umývanie v ňom pre kňazov^{13 175}.

(7)A zhotovil¹⁰ desať svietnikov¹⁷⁶ zo zlata podľa predpisu¹⁷⁷ o nich; tie¹⁸ dal v chrám¹⁵⁵, päť sprava¹⁵⁶ a päť zľava¹⁵⁶.

(8)A zhotovil¹⁰ desať stolov; tie¹⁸ dal v chrám¹⁵⁸, päť sprava¹⁵⁶ a päť zľava¹⁵⁶, a zhotovil¹⁰ sto rajníc zo zlata.

(9)A zriadil¹⁰ nádvorie¹⁷⁸ kňazov a veľké preddvorie¹⁷⁹ a dvere¹³⁷ ku preddvoriu¹⁷⁹,

a potiahol¹³² ich dvere¹³⁷ mosadzou¹⁹. (10)A more¹⁶⁰ dal od pravej strany¹⁸⁰ k východu, naproti k juhu^{168 181}. (11)I nazhotovoval¹⁰ Chúrám hrncov¹⁸² a lopatiek a rajníc.

Tak⁴⁸ Chúrám dokončil¹⁸³ vykonávanie všetkej práce¹⁸⁴, ktorú vykonal pre kráľa Šalamúna¹³ na Božom dome: (12)dva stĺpy a dva kalichy hlavíc¹⁸⁵ na vrcholoch^{42 151} tých stĺpov, a dvojce mriežkovanie¹⁸⁶ na pokrytie dvoch kalichov tých hlavíc¹⁸⁵, ktoré boli na vrcholoch^{42 151} tých stĺpov, (13)a štyristo granátových jabĺčok na to dvojce mriežkovanie¹⁸⁶, na každé¹⁸⁷ mriežkovanie¹⁸⁶ dva rady¹⁶⁵ granátových jabĺčok na pokrytie dvoch kalichov tých hlavíc¹⁸⁵, ktoré boli na tých stĺpoch¹⁸⁸, (14)a zhotovil¹⁰ stojany a zhotovil¹⁰ umývadlá¹⁷³ na tie stojany (15)a jedno more¹⁶⁰ a dvanásť kusov hovädzieho dobytká pod ním, (16)a hrncov¹⁸² a lopatiek a vidlic a všetkých náčiní¹⁸⁹ k nim¹⁹⁰ nazhotovoval¹⁰ Chúrám Ávíú¹⁹¹ kráľovi Šalamúnovi pre dom Hospodina¹³ z leštenej mosadze¹⁹; (17)kráľ ich odlieval¹⁵⁹ v rovine¹⁹² Jordána v hutnosti¹⁹³ hlíny^{194 195} medzi Sukkóth a medzi Carthánom. (18)A Šalamún všetkých týchto predmetov¹⁸⁹ nazhotovoval¹⁰ vo veľkej¹⁹⁶ hojnosti; preto nebola váha mosadze¹⁹ zisťovaná¹⁹⁷.

(19)Šalamún tiež⁸⁶ zhotovil¹⁰ všetky predmety¹⁸⁹, ktoré patrili v dom Hospodina: oltár zo zlata a stoly (a na nich boli predkladné chleby^{42 198}), (20)a svietniky¹⁷⁶ a lampy k nim¹⁹⁰ na zapálenie ich podľa predpisu¹⁷⁷ pred²⁰ sieňou slova¹⁵³, z čistého¹⁹⁹ zlata (21)a kvety⁴² a lampy a štipce zo zlata – to²⁰⁰ bolo dokonalé zlato²⁰¹ – (22)a kratiknôt a rajnice a panvy²⁰² a zhášadlá²⁰³ z čistého¹⁹⁹ zlata, a vchod²⁰⁴ do domu, jeho vnútorné²⁰⁵ dvere^{140 206} k najsvätejšej svätyni¹³⁸ a dvere²⁰⁷ domu chrámu^{5 155 208}, zo zlata.

5 Tak¹⁸ bola dovŕšená²⁰⁹ všetka práca¹⁸⁴, ktorú Šalamún vykonal pre dom Hospodina¹³, a Šalamún vniesol veci posvätené Dávidom, jeho otcom²¹⁰, a striebro a zlato a náčinia¹⁸⁹ dal v pokladnice^{211 212} Božieho domu.

(2)Vtedy Šalamún zvolal²¹³ starších Izráela a všetky hlavy vetiev²¹⁴, náčelníkov⁴ otcov⁶ detí²¹⁵ Izráela⁵, do Jerúsálema na

vynesenie¹² skrinky¹¹ zmluvy Hospodina z mesta Dávida²¹⁶, to²⁰⁰ je Cijjón. (3) Všetci muži Isráela sa teda⁸⁶ ku kráľovi zišli²³ pri slávnosti²¹⁷, to²⁰⁰ je mesiac siedmy, (4) a prišli všetci starší Isráela a Lévióvcí²¹⁸ skrinku¹¹ vyzdvihli²¹⁹ (5) a vynesli¹² skrinku¹¹ a stan stretávajú⁹ a všetky zariadenia¹⁸⁹ svätyne²²⁰, ktoré v stane boli, áno¹⁸, kňazi a Lévióvcí²¹⁸ ich vynesli¹². (6) A kráľ Šalamún a všetko zhromaždenie²²¹ Isráela, všetci, ktorí⁵¹³ sa zhromaždili²²² k nemu²²³ pred skrinkou¹¹,²⁰, obetovali drobný dobytok a hovädzí dobytok, ktorý z príčiny množstva nemohol²⁶ byť spísaný²²⁴ ani zrátaný²²⁵. (7) A kňazi vniesli skrinku¹¹ zmluvy Hospodina na jej miesto¹²³ do siene slova¹⁵⁶ v dome²¹⁰, do najsvätejšej svätyne¹³⁸ pod krídla kerúbov, (8) i rozpínali¹⁴⁵²²⁶ kerúbi krídla nad²²⁷ miestom¹²³ skrinky¹¹, takže¹⁸ kerúbi zvrchu zastierali⁹³ skrinku¹¹²²⁸ a tyče²²⁸ k nej¹⁹⁰. (9) A tyče boli⁹³ dlhé²²⁹, takže¹⁸ konce¹⁵¹ tyčí boli vidieť mimo skrinky²³⁰ pred¹²⁹ sieňou slova¹⁵⁶, ale navonok²³¹ vidieť neboli, a tam sú⁹³ až po tento deň. (10) V skrinke¹¹ nebolo nič, iba ak dve tabule, ktoré vložil⁴⁶ Mojžiš na Chóréve, keď Hospodin s deťmi²¹⁵ Isráela uzavrel²³² zmluvu, keď vyšli¹⁴³¹ z Egypta.

(11) A keď vyšli¹⁴³¹²³³ kňazi zo svätyne²²⁰, stalo sa³³ (lebo sa boli posvätili všetci prítomní²³⁴ kňazi, bez²³⁵ ohľadu²³⁶ na oddiely²³⁷; (12) a Lévióvcí²¹⁸, speváci, všetci²³⁸ spolu²³⁹ patriaci k Ásáfovi, k Hémánovi, k Jedúthúnovi a k ich synom a k ich bratom, oblečení jemnou bavlnou, stáli s cimbalmi²⁴⁰ a s vartami²⁴⁰²⁴¹ a s lýrami²⁴⁰²⁴² od vzhádzania¹⁶⁹ voči oltáru, a s nimi sto a dvadsať kňazov, trúbiacich²⁴³ na pozaunách), (13) áno¹⁸, stalo sa³³, – keď boli ako jeden, či¹⁰⁶ trubači²⁴³ a či¹⁰⁶ speváci, na vyludzovanie zvuku²⁴⁴ jedným hlasom, na velebenie²⁴⁵ a na pri-nášanie chvály²⁴⁶ Hospodinovi²⁴⁷, a za hlasného zvučania²⁴⁸ pozaun a cimbalov a iných hudobných nástrojov¹⁸⁹²⁴⁹ a prinášaním velebenia²⁴⁵ Hospodinovi²⁵¹, že je dobrý, že jeho láskavosť³²⁷ trvá navždy⁷⁹, – že¹⁸ sa dom naplnil oblakom, dom Hospodina, (14) takže¹⁸ kňazi nemohli⁹³ stáť k obsluhu²⁵⁰, lebo Boží dom naplnila Hospodinova sláva³⁵.

6 Vtedy Šalamún povedal: Hospodin povedal, že bude pobývať²⁵¹²⁵² v mračne²⁵³. (2) Ja som ti zbudoval dom bydliska²⁵⁴, základ²⁵⁵²⁵⁶ pre tvoje usidlenie³ do vekov²⁵⁷. (3) A kráľ obrátil svoju tvár a požehnal všetko zidienie⁷ Isráela; a všetko zidienie⁷ Isráela stálo.

(4) A povedal: *Nech je velebený*¹⁰² Hospodin, Boh Isráela, ktorý svojimi ústami prehovoril s Dávidom, mojim otcom, a svojou rukou splnil s výrokom: (5) Od toho dňa, čo som svoj ľud vyviedol³¹ zo zeme Egypta, som nenašiel záľubu v žiadnom meste²⁵⁸ zo všetkých kmeňov²⁵⁹ Isráela na zbudovanie domu, aby tam bolo²⁶⁰ moje meno, a nenašiel som záľubu v nikom²⁵⁸²⁶¹, aby bol²⁶⁰ panovníkom²⁶² nad mojim ľudom, Isráelom; (6) no¹⁸ našiel som záľubu v Jerúsaleme²⁵⁸, aby tam bolo²⁶⁰ moje meno, a našiel som záľubu v Dávidovi²⁵⁸, aby bol²⁶³ nad mojim ľudom, Isráelom. (7) I stalo sa³³ blízkym srdcu²⁶³ Dávida, môjho otca, budovať dom menu Hospodina, Isráelovho Boha, (8) no¹⁸ Hospodin k Dávidovi, môjmu otcovi, povedal: Keďže sa stalo³³ blízkym tvojmu srdcu²⁶³ budovať dom môjmu menu, zachoval si sa dobre, že sa to stalo³³ blízkym tvojmu srdcu²⁶³, (9) lenže ten dom nebudeš budovať ty, lež²⁶⁴ tvoj syn, ktorý⁵¹³ bude pochádzať³¹ z tvojich bedier, on bude môjmu menu budovať dom. (10) A Hospodin potvrdil²⁶⁵ svoje slovo, ktoré vyslovil, takže¹⁸ som povstal²⁶⁸ miesto Dávida, svojho otca, a usadol som na trón Isráela podľa toho, čo Hospodin prehovoril, a dom menu Hospodina, Isráelovho Boha, som zbudoval (11) a položil¹⁷⁹ som tam skrinku¹¹, kde je zmluva Hospodina, ktorú uzavrel²³² s deťmi²¹⁵ Isráela.

(12) I zastal Šalamún pred oltárom²⁰ Hospodina v prítomnosti všetkého zidenia⁷²⁶⁶ Isráela a rozprestrel¹⁴⁵ svoje dlane²⁶⁷; (13) Šalamún totiž bol zriadil¹⁰ plošinu²⁶⁸ z mosadze¹⁹ a umiestnil⁴⁶ ju vprostred preddvoria¹⁷⁹, jej dĺžka bola päť laktov¹²⁷ a jej šírka päť laktov¹²⁷ a jej výška tri lakte¹²⁷, i zastal na nej a pokľakol v prítomnosti všetkého zidenia⁷²⁶⁶ Isráela na svoje kolena a rozprestrel¹⁴⁵ svoje dlane²⁶⁷ k nebesám (14) a povedal:

Hospodine, Bože Isráéla, nieto v nebesách ani na zemi Boha podobného tebe²⁶⁹, dodržiavajúcemu²³⁶ zmluvu a láskavosť³²⁷ voči tvojim nevoľníkom, ktorí⁵¹³ chodia pred tvou tvárou celým svojím srdcom; (15) ktorý si svojmu nevoľníkovi Dávidovi, môjmu otcovi, dodržal²³⁶, čo si k nemu prehovoril, áno¹⁸, svojimi ústami si prehovoril a svojou rukou si splnil, ako tohto dňa. (16) Teraz teda⁸⁶, Hospodine, Bože Isráéla, dodrž²³⁶ svojmu nevoľníkovi Dávidovi, môjmu otcovi, čo si k nemu prehovoril výrokom: Nebude ti²⁷⁰ z prítomnosti mojej tváre³⁹ vytínaný⁹⁴ 271 nikto²⁶¹ sediaci na tróne Isráéla, ak len budú tvoji synovia dodržiavať²³⁶ svoju cestu na chodenie v mojom zákone²⁷², ako si ty pred mojou tvárou chodil. (17) Teraz teda⁸⁶, Hospodine, Bože Isráéla, nech sa pravdivým ukazuje²⁸ tvoje slovo, ktoré si vyslovil k svojmu nevoľníkovi, k Dávidovi. (18) No či vpravde bude Boh s človekom bývať na zemi? Hľa, nebesá ani nebesá nebies tá nemôžu²⁶ obsiahnuť²⁷³, tým menej tento dom, ktorý som zbudoval! (19) No¹⁸ kież sa obrátiš¹¹⁴ 274 k modlitbe svojho nevoľníka a k jeho úpeniu²⁷⁵, Hospodine, môj Bože, aby si naklonil²⁶⁰ sluch²⁷⁶ k volaniu²⁷⁷ a k modlitbe, ktorou sa tvoj nevoľník modlí pred tvou tvárou; (20) aby boli²⁶⁰ tvoje oči otvorené k tomuto domu dňom aj nocou, k miestu¹²³, o ktorom²⁷⁸ si prisľúbil⁶³ položiť¹¹⁹ tam svoje meno; aby si nakláňal²⁶⁰ sluch²⁷⁶ k modleniu, ktorým²⁷⁹ sa tvoj nevoľník bude modlievať *smerom* k tomuto miestu¹²³ 280, (21) a kież nakláňáš¹¹⁴ sluch²⁷⁶ k úpeniu²⁷⁵ svojho nevoľníka a svojho ľudu, Isráéla, ktorým sa *smerom* k tomuto miestu¹²³ 280 budú modlievať, a ty kież počúvaš¹¹⁴ z miesta¹²³ svojho bývania, z nebies, a keď budeš počuť, kież²⁸¹ odpúšťaš⁹³ 114.

(22) Ak voľakto²⁶¹ bude hrešiť voči svojmu blížnemu²⁸², takže¹⁸ proti nemu vznesie²¹⁹ kľatbu²⁸³ na jeho prekliatie²⁸⁴, a tá kľatba²⁸³ príde pred tvoj oltár²⁰ v tento dom, (23) to¹⁸ kież ty z nebies počúvaš¹¹⁴ a konáš¹¹⁴ a svojich nevoľníkov rozsudzuješ¹¹⁴ na odplatenie²⁸⁵ zlovoľnému, na uvalenie⁴⁶ jeho cesty²⁸⁶ 287 na jeho hlavu, a priznaním spravodlivosti

spravodlivému²⁸⁸, aby si mu dal¹⁶⁰ podľa jeho spravodlivosti.

(24) A ak bude tvoj ľud, Isráél, pred tvárou nepriateľa porázaný, keď voči tebe budú hrešiť, a budú sa k tebe vracáť a tvoje meno vyznávať²⁸⁹ a modliť sa a úpieť²⁹⁰ pred tvou tvárou v tomto dome, kież potom⁸⁶ ty z nebies počúvaš¹¹⁴ a odpúšťaš¹¹⁴ ohľadne hriechu svojho ľudu, Isráéla, a privádzaš¹¹⁴ ich späť²⁸⁵ na pôdu¹⁹⁴, ktorú si dal im a ich otcom.

(26) Pri uzavretí²⁹¹ nebies, takže¹⁸ nebude dažďa, keď voči tebe budú hrešiť, ak sa budú modliť *smerom* k tomuto miestu¹²⁶ 280 a vyznávať²⁸⁹ tvoje meno, od svojho hriechu sa odvracáť, lebo si ich pokoroval²⁹², (27) kież potom⁸⁶ ty z nebies počúvaš¹¹⁴ a odpúšťaš¹¹⁴ ohľadne hriechu svojich nevoľníkov, totiž¹⁸ svojho ľudu, Isráéla, lebo si ich vyučoval dobrej ceste, ktorou majú²⁶ chodiť, a kież dávaš¹¹⁴ dážď na svoju zem, ktorú si za dedičstvo²⁹³ dal svojmu ľudu. (28) Kedykoľvek v zemi bude hlad, kedykoľvek bude mor, kedykoľvek bude sneh²⁹⁴, hrdza²⁹⁴ 295, ko-byľky⁴² a sarančie⁴² 296, kedykoľvek mu²⁹⁷ bude jeho²⁹⁷ nepriateľ pôsobiť tieseň²⁹⁸ v zemi jeho²⁹⁷ brán²⁹⁹, akákoľvek¹¹¹ rana³⁰⁰ a akákoľvek¹¹¹ choroba, – (29) akákoľvek¹¹¹ modlitba, akékoľvek¹¹¹ úpenie²⁷⁵, čokoľvek sa bude diať⁴³ 301 skrze ktoréhokoľvek¹¹¹ človeka, skrze všetok tvoj ľud, Isráéla, keď bude každý³⁰² z nich³⁰³ poznať svoju ranu³⁰⁰ a svoju bolesť³⁰⁴ a bude rozprestierať¹⁴⁵ svoje dlane²⁶⁷ *smerom* k tomuto domu, (30) kież potom⁸⁶ ty z nebies, trvalého miesta²⁵⁵ 256 svojho usídlenia, počúvaš¹¹⁴ a odpúšťaš¹¹⁴ a dávaš¹¹⁴ každému³⁰², ktorého srdce poznáš (ty predsa, ty samotný³⁰⁵, poznáš⁹³ srdce detí²¹⁵ človeka), podľa všetkých jeho ciest²⁸⁷, (31) aby tá mali v úcte³⁰⁶ na chodenie tvojimi cestami po všetky dni, čo oni budú živí na povrchu³⁰⁷ pôdy¹⁹⁴, ktorú si dal našim otcom.

(32) A aj ohľadne cudzozemca³⁰⁸, ktorý nie je z tvojho ľudu, Isráéla, ten²⁰⁰, ak príde zo vzdialenej zeme pre³⁰⁹ tvoje veľké meno a tvoju silnú ruku a tvoje vzťahnuté rameno, keď¹⁸ prídu a budú sa modliť *smerom* k tomuto domu, (33) kież potom⁸⁶ ty z nebies, z trvalého miesta²⁵⁵ 256 svojho usídlenia, počúvaš¹¹⁴ a konáš¹¹⁴ podľa všet-

kého, o čo bude ten cudzozemec³⁰⁸ k tebe volať, aby všetky národnosti³¹⁰ zeme poznávali tvoje meno, a *to* aby ťa mali²⁶⁰ v úcte³⁰⁶ ako tvoj ľud, Izráel, a aby vedeli²⁶⁰, že nad týmto domom, ktorý som zbudoval, je⁹³ vzývané tvoje meno.

(34)Kedykoľvek tvoj ľud bude vychádzať³¹ do boja³¹¹ proti svojmu nepriateľovi cestou, ktorou ich budeš posilať, a budú sa k tebe modliť smerom k tomuto mestu, v ktorom si našiel záľubu²⁵⁸, a domu³¹², ktorý som tvojmu menu zbudoval, (35)kiež potom⁸⁶ z nebies ich modlitbu a ich úpenie²⁷⁵ počúvaš¹¹⁴ a ich právo¹⁷⁷ uplatňuješ¹⁰ ¹¹⁴.

(36)Kedykoľvek voči tebe budú hrešiť (lebo nieto človeka, ktorý by nehrešil), a budeš sa proti nim³¹³ popudzovať a vydávať ich tvári nepriateľa, takže⁸, zajmúc ich, ich odvedú do zajatia³¹⁴ do zeme nepriateľa, vzdialenej alebo blízkej, (37)a vezmú si *to* v zemi, kam boli do zajatia odvedení³¹⁴, opäť k³¹⁵ srdcu³¹⁶ a dajú sa v zemi svojho zajatia vracat' a úpieť²⁹² k tebe výrokom: Zhrešili sme, spáchali sme nepravosť²⁹⁷ a zachovali sme sa zlovoľne, (38)a v zemi svojho zajatia, kam ich do zajatia odvedli³¹⁴, sa k tebe vrátia celým svojím srdcom a celou svojou dušou³¹⁸ a k tebe sa dajú modliť smerom k zemi, ktorú si dal ich otcom, a mestu, ktoré si vyvolil³¹⁹, a domu³¹², ktorý som tvojmu menu zbudoval, (39)kiež potom⁸⁶ z nebies, z trvalého miesta²⁵⁵ ²⁵⁶ svojho usídlenia, ich modlitbu a ich úpenie²⁷⁵ počúvaš¹¹⁴ a ich právo¹⁷⁷ uplatníš¹⁰ ¹¹⁴ a odpúšťaš¹¹⁴ svojmu ľudu, *tým*, ktorí voči tebe zhrešili.

(40)Teraz, môj Bože, kiež sú, prosím³²⁰, tvoje oči otvorené a tvoje uši pozorné³²¹ k modlitbe za toto miesto¹²³ ²¹⁰ ³²². (41)Teraz teda⁸⁶ povstaň, Hospodine, Bože, k svojmu spochívaniu³²³, ty aj skrinka¹¹ tvojej sily; tvoji kňazi, Hospodine, Bože, nech si obliekajú¹¹⁴ vyslobodenie³²⁴ a tvoji zbožní³²⁵ nech sa radujú¹¹⁴ v dobre³²⁶; (42)kiež, Hospodine, Bože, neodháňáš²⁸⁵ tvár svojho pomazaného; pamätaj na láskavosti³²⁷ ³²⁸ voči svojmu nevoľníkovi Dávidovi³²⁹.

7 A za Šalamúnovho skončenia¹⁸³ s modlením zostúpil z nebies oheň a pohlti³³⁰ vzostupnú *obet'*²⁵ a *iné* obete a dom

naplnila sláva³⁵ Hospodina, (2)a pretože dom Hospodina naplnila sláva³⁵ Hospodina, nemohli⁹³ kňazi do domu vstúpiť; (3)a všetky deti²¹⁵ Izráela hľadali na³³¹ zostúpenie ohňa a slávy³⁵ Hospodina na dom, i klesli³³², tváre³³³ k zemi, na dlažbu a dali sa klaňať a prinášať chválu²⁴⁶ Hospodinovi²⁴⁷, že je dobrý, že jeho láska-vosť³²⁷ *trvá* navždy⁷⁹.

(4)A kráľ a všetok ľud pred tvárou Hospodina obetovali obete⁴², (5)i obetoval kráľ Šalamún obet' hovädzieho dobytky, dvadsaťadvetisíc kusov, a drobného dobytky stoadvadsaťtisíc kusov; tak¹⁸ zasvätili³³⁴, kráľ a všetok ľud, Boží dom. (6)A kňazi stáli na svojich vykázaných miestach³³⁵, aj Lévióvcí²¹⁸ s nástrojmi¹⁸⁹ ²⁴⁰ hudby²⁴⁹ Hospodinovi²¹⁰, ktoré zhotovil¹⁰ Dávid, kráľ, na prinášanie chvály²⁴⁶ Hospodinovi²⁴⁷, – že jeho láskavosť³²⁷ *trvá* navždy⁷⁹, – pri Dávidovom velebení²⁴⁵ nimi³³⁶; a naproti nim³³⁷ trúbili²⁴³ kňazi, a všetok Izráel, *tí* stáli. (7)A Šalamún posvätil vnútro³³⁸ nádvorí¹⁷⁸, ktoré *bolo* pred domom²⁰ Hospodina, lebo tam obetovali¹⁷⁴ vzostupné *obete*²⁵ a tuk³³⁹ *obetí* pokojných hodov³⁴⁰, pretože oltár z mosa-dze¹⁹, ktorý Šalamún zhotovil¹⁰, nemohol⁹³ pojať tie vzostupné *obete*²⁵ ⁴² ³⁴¹ a *obete* daru³⁴² a tuk³³⁹.

(8)A v onen čas usporiadal¹⁰ Šalamún na sedem dní slávnosť²¹⁷, a s ním všetok Izráel, veľmi veľké zidienie⁷, od príchodu ku vstupu do Chamátha po potok³⁴³ Egypta, (9)a v ôsmy deň konali⁹³ slávnostné zhromaždenie³⁴⁴, totiž konali⁹³ zasvätenie³⁴⁵ oltára *po* sedem dní a *po* sedem dní slávnosť²¹⁷. (10)A v dvadsiaty a tretí deň siedmeho mesiaca⁵ ľud prepustil¹²² ³⁴⁶ ³⁴⁷ k ich stanom; *boli* veselí³⁴⁸ a v dobrej nálade³⁴⁹ nad dobrým, ktoré spôsobil¹⁰ Hospodin Dávidovi a Šalamúnovi a Izráelovi, svojmu ľudu.

(11)Tak¹⁸ Šalamún dohotovil¹⁸³ dom Hospodina a dom kráľa; a všetko, čo⁵¹³ vstúpilo na srdce Šalamúna ohľadne vykonania v dome Hospodina a v jeho dome, priviedol ku zdaru.

(12)A v noci sa Šalamúnovi ukázal Hospodin a povedal mu: Počul som tvoju modlitbu a vyvolil³¹⁹ som si toto miesto¹²³ za dom obetí⁴² ³⁴¹. (13)Ak budem chcieť²⁶

uzavrieť nebesá, aby nebolo dažďa, *alebo* ak zavolať³⁵⁰ na kobyľky^{42 351} na obžratie³³⁰ zeme, *alebo* ak budem púšťať³⁴⁶ medzi svoj ľud mor (14) a *oni* sa budú ponížiť, môj ľud, *oni*, nad ktorými je⁹³ zvyvané moje meno, a budú sa modliť a hľadať moju tvár a odvracať sa od svojich zlých ciest, potom¹⁸ ja z nebies budem počúvať a odpúšťať ohľadne ich hriechu a uzdravovať ich zem. (15) Teraz budú moje oči otvorené a moje uši pozorné³²¹ k modlitbe za toto miesto^{123 210 322} (16) a teraz som vyvolil³¹⁹ a posvätil tento dom, aby tam navždy³⁵² bolo²⁶⁰ moje meno; i budú tam po všetky dni moje oči a moje srdce. (17) A ty, ak budeš pred mojou tvárou chodiť, ako chodil Dávid, tvoj otec, totiž¹⁸ na konanie podľa všetkého, čo som rozkázal, budeš dodržiavať²³⁶ moje ustanovenia³⁵³ a moje predpisy¹⁷⁷, (18) potom¹⁸ budem utvrdzovať²⁶⁵ trón tvojho kralovania podľa *toho*, ako som uzavrel²³² *zmluvu vzhľadom* na Dávida, tvojho otca³⁵⁴, výrok: Nebude ti²⁷⁰ vytýnaný^{94 271} nikto²⁶¹ vládnuce³⁵⁵ v Isrá-éľovi³⁵⁶, (19) no¹⁸ ak sa vy budete odvracať a opúšťať moje ustanovenia³⁵⁷ a moje predpisy¹⁷⁹, ktoré som predložil¹⁴⁶ vašej tvári, a odchádzať a slúžiť³⁵⁸ iným¹⁴² bohom a klaňať sa im, (20) potom¹⁸ ich³⁵⁹ budem odorávať z povrchu³⁶⁰ pôdy¹⁹⁴, ktorú som im dal, a tento dom, ktorý som posvätil svojmu menu, odvrhovať spred³⁶¹ svojej tváre a vydávať ho medzi všetky národnosti³¹⁰ za prislovie a na posmech³⁶², (21) áno¹⁸, tento dom, ktorý je⁹³ vyvýšený³⁶³, – ohľadne každého prechádzajúceho pomimo neho: bude sa hroziť³⁶⁴ a vraviť: Čím *to*, že Hospodin takto³⁶⁵ spravil tejto zemi a tomuto domu³⁵⁴? (22) A budú vraviť: Pretože Hospodina, Boha svojich otcov, ktorý ich vyviedol³¹ zo zeme Egypta, opustili a chytili sa iných¹⁴² bohov³⁶⁶; preto na nich Hospodin priviedol všetko toto nešťastie³⁶⁷.

8 A po uplynutí³⁶⁸ dvadsiatich rokov, keď Šalamún zbudoval dom Hospodina a dom kráľa, sa stalo³³, (2) že¹⁸ mestá, ktoré dal Šalamúnovi Chúrám – Šalamún ich vybudoval a usídlil tam deti²¹⁵ Isrá-éla. (3) A Šalamún odišiel k Chamath-Cóve a prevládol nad ňou³⁶⁹; (4) a vybudoval Tadmór³⁷⁰ v pustine a všetky mestá skla-

dišť, ktoré zbudoval v Chamáthe, (5) a vybudoval horný Béth-Chórón a dolný Béth-Chórón, mestá s opevnením^{210 371}, múrmi³⁷², vrátami¹³⁷ a závorami^{42 210}, (6) a Baaláth a všetky mestá skladišť, ktoré Šalamún mal¹⁴, a všetky mestá vozov^{41 42} a mestá rajtárov⁴³ a všetku Šalamúnovu túžbu³⁷³ – čo zatúžil³⁷³ budovať – v Jerusaleme a v Levánóne⁹² a v celej zemi jeho vlády³⁷⁴. (7) Všetok ľud, ktorý⁵¹³ pozostával *spomedzi* Chittiho a Emóriho a Perizího a Chivvího a Jevúsího³⁷⁵, tých²⁰⁰, ktorí neboli z Isrá-éla, (8) z ich synov, ktorí po nich pozostávali v zemi, s ktorými synovia Isrá-éla neskoncovali³⁷⁶, áno¹⁸, tých²⁰⁰ Šalamún odvádzal^{193 377} k robote³⁷⁸, až po tento deň, (9) ale zo synov Isrá-éla Šalamún nikoho³⁷⁹ za nevoľníkov na svoju prácu^{184 380} nedával¹⁹³, lež²⁶⁴ oni boli bojovníkmi³⁸¹ a veliteľmi³ jeho vozov^{41 42} a jeho rajtárov⁴³. (10) A toto³⁸³ boli vedúci³ správcov³⁸⁴, ktorých kráľ Šalamún mal⁵⁰, päťdesiat a dve-sto tých, ktorí⁵¹³ mali moc³⁸⁵ nad³⁵⁶ ľudom.

(11) A dcéru faraóna vyviedol¹² Šalamún z mesta Dávida²¹⁶ do domu, ktorý jej zbudoval, lebo povedal: Moja žena³⁸⁶ nebude²⁶ bývať v dome Dávida, kráľa Isrá-éla, lebo miesta³⁸⁷, do ktorých vošla skrinka¹¹ Hospodina, sú sväté³⁸⁸.

(12) Vtedy Šalamún vznášal¹²⁴ vzostupné *obete*²⁵ Hospodinovi na oltári Hospodina, ktorý zbudoval pred²⁰ predsieňou, (13) totiž¹⁸ podľa povinnosti³⁹⁰ dňa v deň, vznášaním²⁴ podľa rozkazu Mojžiša, o sobotách, na nové mesiace a na sviatky⁷⁸ trikrát v roku, pri slávnosti nekvasených *chlebov*, pri slávnosti týždňov a pri slávnosti búdok³⁹¹. (14) A prideliť³⁹² podľa predpisu¹⁷⁷ Dávida, svojho otca, oddiely²³⁷ kňazov na ich službu a Lévióvcov²¹⁸ na ich vykázanie miesta³³⁵ k velebeniu²⁴⁹ a k obsluhu²⁵⁰ pred kňazmi³³⁷ podľa povinnosti³⁹⁰ dňa v jej deň, a vrátnikov v ich oddieloch²³⁷ k jednotlivým bránam³⁹³, lebo tak *znel* rozkaz Dávida, Božieho muža; (15) a neopúšťali^{394 395} rozkaz kráľa ku kňazom o žiadnej¹¹¹ veci, ani o pokladniciach^{214 215}. (16) A všetko dielo¹⁸⁴ Šalamúna bolo pripravené¹⁵ na deň založenia domu Hospodina, až do jeho dohotovenia¹⁸⁵; dom Hospodina *bol* úplný³⁹⁶.

(17)Vtedy Šalamún odišiel k Ecjón-Geveru a do Élótha na pobreží¹⁶¹ mora v zemi Edóma; (18)a Chúrám mu skrze³³⁶ svojich služobníkov poslal lode a služobníkov znalých mora, i prišli so služobníkmi Šalamúna do Ófíra³⁹⁷ a vzali odtiaľ štyristo a päťdesiat kikkárov³³⁹ zlata, ktoré¹⁸ priniesli ku kráľovi Šalamúnovi.

9 A zvest³⁹⁸ o Šalamúnovi²⁷³ počula kráľovná Ševy³⁹⁷, i prišla v Jerúsalem vyskúšať Šalamúna hádankami³⁹⁹, s veľmi slávnym⁴⁰⁰ sprievodom^{240 401} a s ťavami nesúcimi²¹⁹ vonné látky a zlato v hojnosti a drahé kamene⁴²; a prišla k Šalamúnovi a prehovorila s ním o všetkom²⁷⁸, čo bolo⁹³ blízko jej srdcu²⁶³, (2)a Šalamún jej všetky jej otázky⁴⁰² vysvetlil⁴⁰³, neskrylo sa pred Šalamúnom⁴⁰⁴ nič⁴⁰⁵, čo *by* jej nebol vysvetlil⁴⁰³.

(3)A keď kráľovná Ševy³⁹⁷ spozorovala⁴⁰⁶ múdrosť Šalamúna a dom, ktorý zbudoval, (4)a pokrmy⁴² jeho stola a sadanie jeho nevoľníkov a státie jeho obsluhovačov^{407 408} a ich oblečenia a jeho čašníkov a ich oblečenia a jeho vrchnú chodbu⁴⁰⁹, kadial' vystupoval¹² k domu Hospodina, neostalo^{33 281} v nej už dychu (5)a povedala ku kráľovi: Pravdivá *bola* reč, ktorú som v svojej zemi počula o твоjich veciach a o tvojej múdrosti, (6)a neverila som ich slovám, až keď som prišla a moje oči pohľadeli, a hľa, nebola mi oznámená⁴⁰³ polovica rozsahu⁴¹⁰ tvojej múdrosti, prevýšil si povest^{398 411}, ktorú som počula. (7)Blaho^{328 412} твоjich mužov, áno¹⁸, blaho^{328 412} týchto твоjich služobníkov, ktorí⁵¹³ stávajú ustavične pred tvojou tvárou a počúvajú tvoju múdrosť! (8)Nech je¹¹⁴ velený¹⁰² Hospodin, tvoj Boh, ktorý v tebe našiel potešenie⁴¹³ na uvedenie⁴⁶ ťa na jeho trón za kráľa pre Hospodina, tvojho Boha¹³¹! Tvoj Boh v svojom milovaní^{101 414} Isráela, na zaistenie mu trvalého⁷⁹ postavenia^{392 415}, áno¹⁸, dal ťa za kráľa nad nimi na vykonávanie práva¹⁷⁷ a spravodlivosti!

(9)A dala kráľovi sto a dvadsať kikkárov³³⁹ zlata a vonné látky vo veľkej¹⁹⁶ hojnosti a drahé kamene⁴², a nie že *keď* bola⁹³ vonná látka ako⁴¹⁶ oná, ktorú kráľovná Ševy³⁹⁷ dala kráľovi Šalamúnovi. (10)(A aj služobníci Chúrám a služobníci Šalamúna, ktorí z Ófíra³⁹⁷ dopravili

zlato, dopravili santalové drevá a drahé kamene⁴², (11)a kráľ použil¹⁰ tie santalové drevá na schodišťa⁴¹⁷ k domu Hospodina a k domu kráľa a na lýry²⁴² a varytá²⁴¹ spevákom; a nie že boli⁹³ predtým²⁰ v zemi Júdu také vidieť⁴¹⁸.) (12)A kráľ Šalamún splnil⁴⁶ kráľovnej Ševy³⁹⁵ všetko jej želanie⁴¹⁹, o čo požiadala, okrem⁴²⁰ *toho*⁴²¹, čo kráľovi priniesla. I obrátila sa a pobrala sa k svojej zemi, ona aj jej služobníci.

(13)A váha zlata, ktoré v jednom roku Šalamúnovi dochádzalo⁹³, bola⁹³ šesťsto šesťdesiat a šesť kikkárov³³⁹ zlata, (14)okrem príjmu od tých, ktorí⁵¹³ cestovali^{110 422} a *toho*, čo prinášali obchodníci⁴²³ a čo Šalamúnovi všetci králi Arábie⁴²⁴ a vladári⁴²⁵ zeme prinášali zlata a striebra. (15)A kráľ Šalamún zhotovil¹⁰ dvesto veľkých štítov z kovaného zlata, na jeden veľký štít vyzdvihol šesťsto šeklov⁵⁸ kovaného zlata, (16)a tristo malých štítov z kovaného zlata, na jeden malý štít vyzdvihol tristo šeklov⁵⁸ zlata, a dal ich kráľ v dom lesa Levánóna⁹². (17)A kráľ zhotovil¹⁰ veľký trón zo slonoviny⁴²⁶ a potiahol¹³² ho čisteným zlatom; (18)a ten trón mal⁵⁰ šesť stupňov a zlatú podnož⁴²⁷ (*boli* k trónu pripevnené) a na mieste¹²³ sedenia operadlá⁴²⁸ odtiaľto a odtiaľto⁴²⁹, a vedľa operadiel⁴²⁸ stáli dva levy (19)a na tých šiestich stupňoch tam stálo, odtiaľto a odtiaľto⁴²⁷, dvanásť levov; pre žiadne¹³ z¹¹¹ kráľovstiev nebolo také zhotovené¹⁰. (20)A všetky nádoby¹⁸⁹ na pitie²¹⁰ pre kráľa Šalamúna²¹⁰ *boli* zo zlata a všetky nádoby¹⁸⁹ domu lesa Levánóna⁹² *boli* zo zlata, čistého¹⁹⁹, striebro nebolo⁹³ v dňoch Šalamúna za niečo⁴³⁰ považované, (21)lebo lode kráľa plávali⁴³¹ so služobníkmi Chúrám a do Taršíša⁴³² – raz za tri roky lode z Taršíša⁴³² prichádzali, vezúc²¹⁹ zlato a striebro, slonovinu⁴³³ a opice a pávy.

(22)I stal sa³³ kráľ Šalamún ohľadne bohatstva a ohľadne múdrosti väčším od všetkých kráľov zeme (23)a všetci králi zeme vyhľadávali prítomnosť⁴³⁴ Šalamúna na počúvanie múdrosti, ktorú dal Boh v jeho srdce, (24)a oni, každý³⁰², prinášali svoj dar⁴³⁵, náčinia¹⁸⁹ zo striebra a náčinia¹⁸⁹ zo zlata a plášte a zbroj a vonné látky, kone a mulice, dávku³⁸⁸ roka v roku.

(25)A Šalamún mal⁴⁴ štyridsaťtisíc stajní⁴³⁶ koní a vozidiel⁵⁷ a dvanásťtisíc rajtárov⁴³ a umiestnil⁴⁵ ich v mestách vozov^{41 42} a u kráľa v Jerúsaleme. (26)I vládo³⁵⁵ nad³⁵⁶ všetkými kráľmi od Rieky⁴³⁷ až po zem Pelištím⁶⁰ a po pomedzie⁴³⁸ Egypta. (27)A v Jerúsaleme kráľ nakládo⁴⁶ striebra ako kameňov a cédrov nakládo⁴⁶ ako sykomôr⁴⁷, ktoré sú v hojnosti v nížine⁴⁸; (28)a kone Šalamúnovi vyvážali³¹ z Egypta a zo všetkých zemí.

(29)A zvyšujúce veci Šalamúna, prvé aj posledné⁴³⁹, či ony nie sú pripísané k slovám⁴⁴⁰ Náthána, proroka, a k proroctvu Achijju, Šilóniho^{112 441}, a vo videní⁴⁴² Idóa, vidiaceho⁴⁴³, o⁴⁴⁴ Jároveámovi, synovi Neváta?

(30)I kraľoval⁹³ Šalamún v Jerúsaleme nad všetkým Isráélom štyridsať rokov (31)a ľahol Šalamún so svojimi otcami a bol pochovaný v meste Dávida²¹⁶, svojho otca. A kraľovania sa miesto neho ujal Rechaveám, jeho syn.

10 A Rechaveám sa pobral do Šechema, lebo v Šechem prišli, všetok Isráél, uviesť ho v kraľovanie²⁷; (2)to¹⁸ ako počul⁴⁴⁵ Jároveám, syn Neváta (ktorý⁴⁴⁶ bol v Egypte, kam utiekol pred tvárou⁴⁰⁴ Šalamúna, kráľa), stalo sa³³, že¹⁸ sa Jároveám z Egypta vrátil, (3)i poslali a dali ho povolať^{447 448}, a prišiel Jároveám a všetok Isráél a prehovorili k Rechaveámovi výrok: (4)Tvoj otec spravil naše jarmo tvrdým⁴⁴⁹, no¹⁸ teraz uľav na tvrdej⁴⁵⁰ službe⁴⁵¹ tvojmu otcovi²¹⁰ a na našom ťažkom jarme⁴⁵², ktoré na nás uvalil⁴⁶, a budeme ti slúžiť⁴⁵³. (5)I povedal k nim: Ešte tri dni a vrátte sa ku mne. A ľud odišiel.

(6)A kráľ Rechaveám sa dal radiť so starcami, ktorí stávali⁹³ pred tvárou Šalamúna, jeho otca, za jeho ostávania³³ nažive, výrok: Ako vy radíte⁴⁵⁴ odpovedať⁴⁵⁵ tomuto ľudu? (7)I prehovorili k nemu výrok: Ak sa chceš²⁶ voči tomuto ľudu prejaviť⁴⁵⁶ vľúdny^{457 458} a byť u nich obľúbený⁴⁵⁹ a hovoriť k nim vľúdny⁴⁵⁷ slovami, potom¹⁸ ti budú služobníkmi po všetky dni. (8)No¹⁸ opustil radu starcov, ktorou mu poradili, a dal sa radiť s mladíkmi⁴⁶⁰, ktorí s ním vyrástli, ktorí⁵¹³ stáli pred jeho tvárou, (9)a povedal k nim: Čo radíte⁴⁵⁴ vy, ako máme²⁶ odpove-

dať⁴⁵⁵ tomuto ľudu, *tým*, ktorí ku mne prehovorili výrok: uľav na jarme⁴⁵², ktoré na nás uvalil⁴⁶ tvoj otec? (10)A tí mladíci⁴⁶⁰, ktorí s ním vyrástli, s ním prehovorili výrok: Takto budeš¹¹⁴ vraviť ľudu, *tým*, ktorí k tebe prehovorili výrok: tvoj otec stažil naše jarmo, no¹⁸ ty nám⁴⁶¹ uľav, – takto k nim budeš¹¹⁴ vraviť: Môj malíček⁴⁶² zhrubne nad bedrá^{463 464} môjho otca; (11)takže teda⁴⁶⁵: Môj otec na vás naložil ťažké jarmo a ja na vaše jarmo budem pridávať⁴⁶⁶; môj otec vás trestal⁴⁶⁷ bičmi a ja štürmi⁴⁶⁸.

(12)Prišiel teda⁸⁶ Jároveám a všetok ľud k Rechaveámovi v tretí deň podľa *toho*, čo kráľ prehovoril výrok: v tretí deň sa ku mne vrátte, (13)a kráľ im odpovedal tvrdo⁴⁵⁰, lebo¹⁸ opustil kráľ Rechaveám radu starcov (14)a prehovoril k nim podľa rady mladíkov⁴⁶⁰ výrok: Môj otec stažil vaše jarmo a ja naň budem pridávať⁴⁶⁶, môj otec vás trestal⁴⁶⁷ bičmi a ja štürmi⁴⁶⁸. (15)Kráľ teda⁸⁶ nenaklonil sluch²⁷⁶ k ľudu, lebo zo strany⁴⁶⁹ Hospodina nastal⁹³ obrat za účelom Hospodinovho uskutočnenia²⁶⁵ jeho slova, ktoré vyslovil skrze³³⁶ Achijju, Šilóniho^{112 441}, k Jároveámovi, synovi Neváta.

(16)Keď teda⁸⁶ zistili⁴⁰⁶, všetok Isráél, že ich⁵ kráľ nevy počul, odpovedali²⁸¹ – ľud – kráľovi výrok: 470:

Čo nám je podielom v Dávidovi? Ani dedičstvo²⁹³ v synovi Jíšaja!

Každý³⁰² k tvojim stanom, Isráél! Teraz si hľad svojho domu, Dávid!

I odišiel všetok Isráél k svojim stanom, (17)ale deti²¹⁵ Isráéla, ktoré⁵¹³ bývali v mestách Júdu, – naďalej¹⁸ nad nimi ostal kráľom⁴⁷¹ Rechaveám.

(18)I poslal kráľ Rechaveám Adóráma, ktorý bol nad robotou³⁷⁸, ale synovia Isráéla naň nahádzali⁴⁷² kamenia⁴⁷³, takže¹⁸ umrel, a kráľ Rechaveám sa pousiloval vystúpiť¹² na vozidlo⁹⁷ a prchnúť v Jerúsalem. (19)A ostali – Isráél – vo vzbure⁴⁷¹ proti domu Dávida⁴⁷⁴ až po tento deň.

11 A keď Rechaveám prišiel v Jerúsalem, zvolal^{213 281} všetok dom Júdu a Benjámina, stoaosemdesiatitisíc vybraných⁴⁷⁵, súcich do vojny^{311 476}, na bojovanie³¹¹ s Isráélom, na navrátenie kraľovania Rechaveámovi. (2)Ale k Šemaejovi,

Božiemu mužovi, sa dostalo³³ Božie slovo výrok: (3)Prevrav k Rechaveámovi, synovi Šalamúna, kráľovi Júdu, a ku všetkému Isráelovi v Júdovi a Benjáminovi výrok: (4)Takto povedal Hospodin: Nesmiete²⁶ vystupovať¹² ani bojovať³¹¹ so svojimi bratmi; vráťte sa každý³⁰² k svojmu domu, lebo táto vec bola vyvolaná⁴⁷⁷ z mojej strany⁴⁷⁸. I poslúchli slová Hospodina a vrátili sa od ťaženia⁴⁷⁹ proti Jároveámovi⁴⁸⁰.

(5)A Rechaveám sa usídlil v Jerúsáleme a vybudoval v Júdovi opevnené mestá⁴⁸¹; (6)vybudoval teda⁸⁶ Béth-lechem a Étam a Tekou (7)a Béth-cúr a Sóchó a Adullám (8)a Gath a Maréšu a Zíf (9)a Adórajim a Láchiš a Azéku (10)a Coreu a Ajjálón a Chevrón, ktoré sú v Júdovi a Benjáminovi, mestá s opevneniami^{210 482}, (11)i posilnil tie opevnenia⁴⁸² a umiestnil⁴⁶ v nich predstavených²⁶² a zásobárne²¹¹ potraviny a oleja a vína (12)a v každom jednotlivom meste³⁹³ štíty⁴⁸³ a kopije a veľmi veľkou mierou⁴⁸⁴ ich posilnil.

A ostal³³ mu Júd a Benjámin, (13)ale postavili sa k nemu z celého svojho územia⁴³⁸ kňazi a Léviónci²¹⁸, ktorí boli vo všetkom Isráelovi, (14)lebo Léviónci²¹⁸ opustili svoje obvody⁴⁸⁵ a svoju držbu a odišli k Júdovi a k Jerúsalemu, lebo ich odstrčil⁴⁸⁶ Jároveám a jeho synovia od kňazskej služby Hospodinovi (15)a určil³⁹² si kňazov na výšiny⁸ a pre chlpáčov^{13 487} a pre tetatá^{13 488}, ktoré zhotovil¹⁰. (16)A za nimi zo všetkých kmeňov²⁵⁹ Isráela tí, ktorí oddávali⁴⁸⁹ svoje srdcia na hľadanie Hospodina, Boha Isráela, prišli do Jerúsálema obetovať Hospodinovi, Bohu svojich otcov, (17)a posilnili kráľovstvo Júdu a utvrdili⁴⁹⁰ Rechaveáma, syna Šalamúna, na tri roky, lebo sa na tri roky dali chodiť cestou Dávida a Šalamúna.

(18)A Rechaveám si za ženu vzal Machalath, dcéru Jerímótha, syna Dávida, a Avíchajil, dcéry⁴⁹¹ Eliáva, syna Jíšaja, (19)a porodila mu synov: Jeúša a Šemarju a Záhama. (20)A po nej pojal Maachu, dcéru Avšálóma⁴⁹²; tá¹⁸ mu porodila Avijju⁴⁹³ a Attaju a Zizu a Šelómítha⁴⁹⁴. (21)A Maachu, dcéru Avšálóma, si Rechaveám zamiloval nad všetky svoje ženy a svoje súložnice⁴⁶⁴; pojal²¹⁹ totiž osem-

násť žien a šesťdesiat súložníc a splodil dvadsiatich a ôsmich synov a šesťdesiat dcér; (22)a Avijju, syna Maachy, určil³⁹² Rechaveám za hlavu, za vodcu²⁶² medzi³⁵⁶ jeho bratmi, totiž na uvedenie ho v kráľovanie²⁷. (23)A konal⁹³ rozvážne⁴⁹⁵ a rozoslal⁴⁹⁶ niektorých zo svojich synov do všetkých zemí Júdu a Benjámina, do všetkých miest⁴⁹⁷ s opevneniami^{210 482}, a dal im stravu v hojnosti. A vyžiadal pre nich spústu žien.

12 A ako Rechaveám upevnil^{15 445} kráľovanie a ako nadobudol⁴⁴⁵ moc, stalo sa³³, že opustil zákon²⁷² Hospodina, a všetok Isráel s ním; (2)a v piatom roku kráľa Rechaveáma⁵ sa stalo³³, že proti Jerúsalemu vystúpil¹² Šíšak, kráľ Egypta (lebo sa proti Hospodinovi dopustili nevernosti⁴⁹⁸), (3)s tisíc a dvesto vozmi^{41 240} a s šesťdesiatimi rájarmi^{43 240}, a ľudu, ktorý s ním prišiel z Egypta, nebolo počtu – Lúvim^{60 499}, Sukkijím⁶⁰ a Kúším^{60 500}. (4)I podobýjal mestá s opevneniami^{13 482}, ktoré boli v Júdovi, a pritiahol až k Jerúsalemu.

(5)A k Rechaveámovi a hodnostárom³ Júdu, ktorí sa pred tvárou⁴⁰⁴ Šíšaka⁵⁰¹ zhromaždili⁴⁰ do Jerúsálema, prišiel Šemaej, prorok, a povedal im: Takto povedal Hospodin: Vy ste opustili mňa a tak som opustil ja vás v ruke⁵⁰² Šíšaka (6)I pokorili sa, hodnostári³ Isráela a kráľ, a povedali: Hospodin je spravodlivý. (7)A keď Hospodin videl¹⁴, že sa pokorili, dostalo sa³³ k Šemaejovi slovo Hospodina výrok: Pokorili sa – nebudem ich hubiť⁵⁰³, lež¹⁸ im chcem²⁶ dať staby trochu⁵⁰⁴ úniku^{5 505} a nebudem na Jerúsalem rukou Šíšaka vylievat' svoje pudenie. (8)Ale budú mu nevoľníkmi⁴⁵⁸, nech¹⁸ spoznajú službu⁴⁵¹ mne²¹⁰ a službu⁴⁵¹ kráľovstvám²¹⁰ zemí.

(9)Vystúpil¹² teda⁸⁶ Šíšak, kráľ Egypta, proti Jerúsalemu a pobral poklady^{211 212} domu Hospodina a poklady^{211 212} domu kráľa, pobral všetko – tiež¹⁸ pobral štíty⁵⁰⁶ zo zlata, ktoré zhotovil¹⁰ Šalamún. (10)A kráľ Rechaveám miesto nich zhotovil¹⁰ štíty⁵⁰⁶ z mosadze¹⁹; tie¹⁸ zveril⁵⁰⁷ ruke veliteľov³ behúňov⁵⁰⁸, ktorí⁵¹³ strážili²³⁶ vchod²⁰⁴ do domu kráľa, (11)a za každého⁵⁰⁹ vstupovania kráľa do domu Hospodina sa dialo^{33 93},

že prichádzali^{93 510} behúni⁵⁰⁸ a nosili^{93 219} ich; potom¹⁸ ich vracali⁹³ do strážnice behúňov⁵⁰⁸. (12)A v jeho pokorení¹⁰¹ sa od neho hnev Hospodina odvrátil a nedošlo k vyhubeniu⁵⁰³ celkom; a bolo⁹³ v Júdovi aj čosi dobrých vecí.

(13)I upevnil kráľ Rechaveám svoju moc² v Jerúsaleme³⁸³ a ostal kráľom⁴⁷¹; bol totiž Rechaveám pri započatí svojho kráľovania⁵¹¹ vo veku⁵¹² štyridsať a jedného roka a sedemnást rokov kráľoval⁹³ v Jerúsaleme, meste, ktoré Hospodin zo všetkých kmeňov²⁵⁹ Isráela vyvolil³¹⁹ na vloženie¹¹⁹ tam svojho mena; a meno jeho matke Naamá, Ammónovkyňa. (14)A robil⁹³, čo bolo⁵¹³ zlé, lebo svoje srdce neusmernil¹⁵ na vyhľadávanie²² Hospodina.

(15)A veci Rechaveáma, prvé aj posledné, či ony nie sú vypísané medzi slovami Šemeaju, proroka, a Iddóa, vidiaceho⁴⁴³, podľa rodopisného zoznamu? A po všetky dni boli vojny³¹¹ Rechaveáma a Jároveáma. (16)I lahol Rechaveám so svojimi otcami a bol pochovaný v meste Dávida²¹⁶. A kráľovania sa miesto neho ujal Avijjá, jeho syn.

13 V oseemnástom roku kráľa Jároveáma⁵ sa teda⁸⁶ Avijjá ujal kráľovania nad Júdom; (2)kráľoval¹⁹³ v Jerúsaleme tri roky a meno jeho matky Míchájahu⁵¹⁴, dcéra Úriéla⁵¹⁵ z Givey. A medzi Avijjom a medzi Jároveámom bola⁹³ vojna³¹¹; (3)a Avijjá začal⁵¹⁶ boj³¹¹ s vojen-skou mocou^{240 401} vojnových³¹¹ hrdinov^{517 518}, štyristotisíc vybraných⁴⁷⁵ mužov, a Jároveám sa zoradil^{519 520} do boja³¹¹ s ním s osemstotisíc²⁴⁰ vybranými⁴⁷⁵ mužmi, zdatnými hrdinami^{517 521} (4)A Avijjá zastal zhora na vrchu Cemárajim, ktorý je v pohorí⁶⁸ Efrájima, a povedal: Počujte ma, Jároveám a všetok Isráel! (5)Či nemáte⁵²² vedieť, že Hospodin, Boh Isráela, navždy⁷⁹ dal kráľovanie nad Isráelom Dávidovi, jemu a jeho synom, zmluvou soli⁵²³? (6)Ale povstal Jároveám, syn Neváta, nevoľník Šalamúna, syna Dávida, a vzbúril sa proti svojmu pánovi, (7)a k nemu sa zhromaždili ľahkomyseľní⁵²⁴ muži, ničomníci⁵²⁵, a prevládli nad Rechaveámom, synom⁵²⁶ Šalamúna, a Rechaveám bol¹⁹³ mladý⁵²⁷ a mäkký⁵²⁸ srdcom a nedokázal sa vzoprieť^{2 529 530} ich tvári; (8)a vy

teraz zamýšľate^{65 531} sa vzoprieť^{2 529} kráľovskej moci^{532 533} Hospodina v ruke synov⁵³⁴ Dávida, lebo¹⁸ vás je početný dav⁵³⁵ a sú s vami teľatá⁴⁸⁸ zo zlata, ktoré vám Jároveám spravil bohmi^{458 536}. (9)Či ste nezapudili⁵³⁷ kňazov Hospodina, synov Áróna, a Lévióvcov²¹⁸, a nenarobili ste si kňazov ako národnosti³¹⁰ zemí? Každý, kto⁵¹³ prichádza naplniť svoju ruku⁵³⁸ mladým býkom⁵³⁹ a siedmimi baranmi, áno¹⁸, stane sa⁹³ kňazom nebohom¹³¹! (10)Ale my – našim Bohom je Hospodin a nie že sme ho opustili, a Hospodina obsluhujú²⁵⁰ kňazi, synovia Áróna, a Lévióvi²¹⁸ v svojej činnosti¹⁸⁴, (11)a Hospodinovi v dym menia⁵⁴⁰ vzostupné obete²⁵ za každého rána a za každého večera⁵⁴¹, a kadivo⁷⁵ z vonných korení⁷⁶; a rad⁷⁷ chlebov⁴² je na čistom stole, a svietnik⁷⁶ zo zlata a lampy k nemu^{190 542} na zapalovanie za každého večera⁵⁴¹, lebo my zachováваме²³⁶ nariadenie³³⁵ Hospodina, nášho Boha, a vy ste ho opustili. (12)A hľa, s nami v čele¹⁵¹ je Boh a jeho kňazi a pozauny zvučné⁵⁴³ na zvučanie⁵⁴⁴ proti vám. Synovia Isráela, nesmiete²⁶ bojovať³¹¹ s Hospodinom, Bohom vašich otcov, lebo nebudete mať úspechu⁵⁴⁵.

(13)Ale Jároveám obrátil zálohu⁵⁴⁶, aby pritiahla²⁶⁰ spoza nich, i dostali sa³³ pred tvár Júdu a záloha spoza nich; (14)i obzreli sa⁵⁴⁷, Júdá, a hľa, bitka³¹¹ k nim predom⁵⁴⁸ aj zadom; i dali sa volať⁵⁴⁹ k Hospodinovi a kňazi trúbili²⁴³ na pozaunách, (15)a dali sa pokrikovať⁵⁴⁴, mužstvo Júdu, a pri pokrikovaní⁵⁴⁴ mužstva Júdu sa stalo³³, že¹⁸ Hospodin Jároveáma a všetok Isráel pred tvárou Avijju a Júdu porazil (16)a synovia Isráela sa pred tvárou⁴⁰² Júdu dali na útek a Boh ich vydal v ich ruku. (17)A Avijjá a jeho ľud sa medzi nimi dali ubíjať⁵⁵⁰ rozsiahlym⁵⁵¹ ubíjaním⁹⁸, takže¹⁸ z Isráela padlo zabitých⁵⁵² päťstotisíc vybraných⁴⁷⁵ mužov.

(18)Tak¹⁸ boli synovia Isráela v onen čas pokorení a synovia Júdu nadobudli moc⁴⁹⁰, lebo sa spoľahli⁵⁵³ na Hospodina, Boha svojich otcov. (19)A Avijjá vyrazil⁵⁵⁴ za Jároveámom a dobyl jeho⁵⁵⁵ mestá: Béth-Él a jeho osady⁵⁵⁶ a Ješánu a jej osady⁵⁵⁶ a Efrón a jeho osady⁵⁵⁶, (20)a nie že Jároveám ešte v dňoch Avijju podr-

žal^{82 557} silu. A Hospodin ho porazil, takže¹⁸ umrel. (21) A Avijjá upevnil svoju moc² a vzal²¹⁹ si štrnásť žien a splodil dvadsaťtich a dvoch synov a šesťnásť dcér.

(22) A ostatné veci⁵⁵⁸ Avijju a jeho cesty a jeho slová sú zapísané vo výklade⁵⁵⁹ pro-roka Iddóa.

14 I ľahol Avijjá so svojimi otcami a pochovali ho v meste Dávída²¹⁶ a kraľovania sa miesto neho ujal Ásá, jeho syn. V jeho dňoch nadobudla zem na desať rokov pokoj⁵⁶⁰.

(2)⁵⁶¹ A Ásá sa dal robiť, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina dobré a správne⁵⁶², (3) a odstránil³⁹⁴ cudzie³⁰⁸ oltáre⁵⁶³ a výšiny⁸ a potrieskal⁵⁶⁴ stĺpy⁵⁶⁵ a pozrážal ašéry⁵⁶⁶ (4) a Júdovi nariadil⁶³ vyhľadávať²² Hospodina, Boha ich otcov, a vykonať zákon²⁷² a rozkazy⁴². (5) A výšiny⁸ odstránil³⁹⁴ zo všetkých miest⁴⁹⁷ Júdu, i slnečné koly⁵⁶⁷, a kráľovstvo nadobudlo pred jeho tvárou pokoj⁵⁶⁰. (6) A vybudoval v Júdovi mestá s opevnením^{213 482}, lebo zem nadobudla pokoj⁵⁶⁰ a v týchto rokoch proti nemu⁵⁶⁸ nebolo vojny³¹, lebo mu Hospodin dal kľud⁴⁵; (7) i povedal Júdovi: Tieto mestá vybudujeme¹¹⁴ a obžehneme¹¹⁴ múrmi^{42 372}, vežami, vrátami²⁰⁷ a závorami; ešte máme zem pred svojou⁵⁶⁹ tvárou, lebo sme sa dali vyhľadávať²² Hospodina, nášho Boha, dali sme sa ho vyhľadávať²², i dal nám zo všetkých strán⁵⁷⁰ kľud⁴⁵. Dali sa teda⁸⁶ budovať a uspeli.

(8) A Ásá mal^{44 93} vojenskú moc⁴⁰¹, tristo tisíc nosiacich²¹⁹ veľký štít a kopiju, z Júdu, a z Benjámina dvestoaoosemdesiat tisíc nosiacich²¹⁹ malý štít a napínajúcich⁵⁷¹ luk; títo všetci boli zdatní hrdinovia^{571 521}.

(9) I vytiahol³¹ proti nim⁴⁸⁰ Zerach, Kúš^{375 500}, s vojenskou mocou^{240 401} tisíce tisícov, a tristo vozidiel⁵⁷, a pritiahol až k Maréši; (10) a Ásá vytiahol³¹ pred jeho tvár a v priver⁵⁷² Cefáthá pri Maréši sa zoradili^{519 520} do boja³¹. (11) A Ásá sa dal volať k Hospodinovi, svojmu Bohu, a povedal: Hospodine, pri tebe niet ohľadne pomoci rozdielu medzi mnohým a nemajúcim⁵⁷³ sily; pomôž nám, Hospodine, náš Bože, lebo sme sa na teba spofahli⁵⁵³ a v tvojom mene sme vytiahli³¹ proti to-muto davu⁵³⁵. Hospodine, ty si náš Boh,

proti tebe⁵⁶⁸ nič nesmie²⁶ zmôcť^{82 574} smrteľník⁵⁷⁵. (12) A Hospodin pred tvárou Ásu a pred tvárou Júdu Kúšim^{60 500} porazil, i dali sa Kúšim^{60 500} na útek (13) a Ásá a ľud, ktorý bol s ním, ich prenasledovali³³ až ku Geráru, a spomedzi Kúšim^{60 500} padali³³, takže im nestalo^{33 576} živého⁵⁷⁷, lebo boli pred tvárou Júdu a pred tvárou jeho vojska⁵⁷⁸ rozdrvení⁵⁶⁴; tí¹⁸ odniesli²¹⁹ veľmi hojný lup. (14) A vybili⁵⁵⁰ všetky mestá v okolí⁵⁷⁹ Gerára, lebo sa na nich dostal³³ strach z Hospodina, a vyplienili⁵⁸⁰ všetky tie mestá, lebo v nich bola veľmi hojná korisť. (15) A vybili⁵⁵⁰ aj stany dobytká⁵⁸¹ a zajali drobný dobytok v hojnosti a tavy, a vrátili sa v Jerúsaleme.

15 A Azarjáhu, syn Ódéda, – na neho sa dostal³³ Duch Hospodina, (2) i vyšiel³¹ pred tvár Ásu a povedal mu: Počujte ma, Ása a všetok Júda a Benjámin! Hospodin bude s vami, pokiaľ budete¹⁴ s ním, a ak ho budete vyhľadávať²², bude sa vám dávať nájsť, ale ak ho budete opúšťať, bude vás opúšťať. (3) Áno¹⁸, mnoho dní bude Izráel musieť⁴⁵⁸² byť bez⁵⁸³ pravého Boha⁵⁸⁴ a bez⁵⁸³ vyučujúceho kňaza a bez⁵⁸³ zákona²⁷², (4) ale ak sa, keď mu bude úzko⁵⁸⁵, vráti k Hospodinovi, Bohu Izráela, a dajú sa ho hľadať, dá^{281 586} sa im nájsť. (5) Ale v oných dobách nebude pokoja⁵⁸⁷ vychádzajúcemu³¹ ani vstupujúcemu³², lebo na všetkých obyvateľov zemi príde veľa zmätkov⁵⁸⁸ (6) a národ bude narážať⁵⁸⁹ na národ⁵⁹⁰ a mesto na mesto⁵⁹⁰, lebo ich Boh zmätie⁵⁹¹ všemožnou¹¹¹ tiesňou^{592 593}. (7) No¹⁸ vy budte silní a nech vaše ruky neochabujú¹¹⁴, lebo vaša činnosť⁵⁹⁴ bude mať⁵⁹⁵ odmenu⁵⁹⁶. (8) A ako Ásá počul⁴⁴⁵ tieto slová a proctvo⁵⁹⁷ Ódéda, proroka, vzmúžil sa^{2 529} a odpratal⁵⁹⁸ hnusoby⁵⁹⁹ z celej zeme Júdu a Benjámina a z miest⁴⁹⁷, ktoré dobyl z pohoria⁶⁸ Efrájima, a obnovil⁶⁰⁰ oltár Hospodina, ktorý bol pred²⁰ predsieňou Hospodina (9) a zhromaždil celého Júdu a Benjámina a tých, ktorí⁵¹³ s nimi prišli⁶⁰¹ z Efrájima a Menaššea a zo Šimeóna, lebo k nemu v množstve od Izráela odpadli, pretože zistili^{14 101 406}, že Hospodin, jeho Boh, je s ním. (10) Zhromaždili sa teda⁸⁶ v Jerúsaleme v treťom mesiaci pätnásteho roka⁵ kraľovania⁵ Ásu (11) a v onen deň

Hospodinovi obetovali z lupu (prihнали sedemsto kusov hovädzieho dobytku a sedemtisíc kusov drobného dobytku) (12) a vstúpili v zmluvu: Celým srdcom a celou dušou³¹⁸ vyhľadávajú²² Hospodina, Boha svojich otcov, (13) a že každý, kto by sa o Hospodina, Boha Izráela, nezaujímal^{21 602}, má²⁶ byť usmrtený, nech pôjde¹⁰⁶ o malého či o⁶⁰³ veľkého, nech pôjde¹⁰⁶ o muža či o⁶⁰³ ženu; (14) i odprisahali Hospodinovi silným hlasom a s jasotom^{240 544} a s pozaunamí²⁴⁰ a s trúbami^{243 604} (15) a nad tou prisahou sa, všetok Júda, radovali, lebo odprisahali celým svojím srdcom a dali sa ho hľadať so všetkou svojou ochotou⁶⁰⁵, i dal sa im nájsť a dal im Hospodin zo všetkých strán⁵⁷⁰ klud⁴⁵. (16) A aj Maachu, matku⁶⁰⁶ Ásu, kráľa, tú²⁰⁰ odstránil³⁹⁴ z postavenia kráľovnej-matky⁶⁰⁷, pretože si k ašere⁵⁶⁶ zriadila¹⁰ obľudnosť⁶⁰⁸; Ásá teda⁸⁶ jej obľudnosť⁶⁰⁸ vytáľ⁹⁴ a rozdrvil⁶⁰⁹ a pri potoku³⁴³ Kidrón spálil⁶¹⁰. (17) Výšiny⁸ síce⁸⁶ z Izráela odstránené³⁹⁴ neboli, ale srdce Ásu ostalo³³ po všetky dni nerozdelené³⁹⁶ pri Hospodinovi (18) a v Boží dom vniesol posvätené veci svojho otca a svoje posvätené veci, striebro a zlato a náčinia⁸⁹. (19) A až po tridsiaty a piaty rok kraľovania⁵ Ásu nastala³³ vojna³¹¹.

16 V tridsiatom a šiestom roku kraľovania⁵ Ásu vystúpil¹² proti Júdovi Baešá, kráľ Izráela, a vybudoval Rámu, aby nebolo umožnenia⁴⁶ vychádzať³⁰ a vstupovať⁶¹¹ k Ásovi, kráľovi Júdu. (2) A Ásá vyniesol³⁰ z pokladníc^{211 212} domu Hospodina a domu kráľa striebro a zlato a poslal k Ben-Hadadovi⁶¹², kráľovi Aráma⁶¹², ktorý⁵¹³ býval v Damasku, s odkazom⁶¹³: (3) Medzi mnou a medzi tebou a medzi mojím otcom a medzi tvojím otcom je zmluva; hľa, poslal som ti striebro a zlato, poď, zruš svoju zmluvu s Baešom, kráľom Izráela, aby spredu mňa³⁶¹ musel²⁶ odtiahnuť⁶¹⁴. (4) A Ben-Hadad⁶¹² na kráľa Ásu²⁷⁶ poslušol a poslal na mestá Izráela⁴⁸⁰ veliteľov³ vojenských síľ⁴⁰¹, ktoré mal⁵⁰, a pobíľ⁵⁰ Ijjón a Dán⁶¹⁵ a Avel-májm a všetky skladišťa miest⁴⁹⁷ Naftáliho. (5) O tom¹⁸ ako počul Baešá⁴⁴⁵, stalo sa³³, že¹⁸ od budovania Rámy upustil⁶¹⁶ a svoju činnosť¹⁸⁴ zastavil⁶¹⁷. (6) A Ásá,

kráľ, priviedol⁵⁵ celého Júdu, i odniesli²¹⁹ kamene z Rámy a trámy⁶¹⁸ z nej, ktoré Baešá použil na budovanie⁶¹⁹, a vybudoval nimi Gevu a Micpu.

(7) A v onej dobe prišiel k Ásovi, kráľovi Júdu, Chanáni, vidiaci⁶²⁰, a povedal k nemu: Pre tvoje spoľahnutie sa⁵⁵³ na kráľa Aráma⁶¹², že¹⁸ si sa nespoľahol⁵⁵³ na Hospodina, svojho Boha, preto unikla vojenská moc⁴⁰¹ kráľa Aráma⁶¹² z tvojej ruky. (8) Či sa neprejavili^{33 456} Kúšim^{60 500} a Lúvim^{60 499} vojenskou mocou^{401 458} veľmi veľkou⁴⁸⁴ v množstve, vo vozoch^{41 42} a v rajtároch⁴³? Ale pre tvoje spoľahnutie sa⁵⁵³ na Hospodina ich vydal v tvoju ruku. (9) Veď Hospodin – jeho oči prebiehajú všetkou zemou, aby ukázal²⁶⁰ svoju moc² pri tých, ktorých srdce je nerozdelene uprete^{396 621} k nemu⁶²². Vzhľadom na toto si sa zachoval pochabo; preto odtieraz proti tebe⁵⁶⁸ budú vojny³¹¹. (10) A Ásá sa na vidiaceho⁶²⁰ popudil⁶²³ a dal ho v dom klady⁶²⁴, lebo bol vzhľadom na toto proti nemu⁵⁶⁸ rozozlený⁶²⁵. V onej dobe sa Ásá aj niektorých z ľudu dal utláčať⁶²⁶.

(11) A hľa, veci Ásu, prvé aj posledné, hľa ich, sú vypísané na knihe⁶²⁷ kráľov Júdu⁵ a Izráela.

(12) A v tridsiatom a deviatom roku svojho kraľovania⁵ Ásá ochorel na svojich nohách, až do vysokého stupňa jeho choroby; ale ani v svojej chorobe nevyhľadával^{22 93} pomoc u Hospodina, lež²⁶⁴ medzi lekármi⁶²⁸. (13) A v štyridsiatom a prvom roku svojho kraľovania⁵ Ásá ľahol so svojimi otcami, áno¹⁸, umrel, (14) a pochovali ho na jeho pohrebisku⁶²⁹, ktoré si vyhlbil v meste Dávida²¹⁶; i uložili ho na ležisko, ktoré posypali⁶³⁰ vonnými koreninami⁷⁶, a to rozmanitými⁶³¹, namiešanými⁶³² na vonnú zmes⁶³³ odborne pripravenú⁶³⁴, a dali sa mu páliť⁶¹⁰ ohňom⁶³⁵

17 prenesmierne veľkým. (17:1) A kraľovania sa miesto neho ujal Jehošáfát, jeho syn.

Ten¹⁸ upevnil svoju silu² proti Izráelovi (2) a umiestnil⁴⁶ vojenskú moc⁴⁰¹ vo všetkých opevnených⁶³⁶ mestách Júdu, a posádky⁶³⁷ umiestnil⁴⁶ v zemi Júdu a v mestách Efrájima, ktoré dobyl Ásá, jeho otec. (3) A s Jehošáfátom bol¹⁹ Hospodin, lebo sa dal chodiť prvými¹²⁸ cestami Dávida,

svojho otca, a netúžil^{22 93 602} po Baalím⁶³⁸, (4)lež²⁶⁴ túžil^{22 93 602} po Bohu svojho otca a chodil⁹³ v jeho rozkazoch a nie podľa konania⁶³⁹ Isráela; (5)a Hospodin upevnil¹⁹ kralovanie v jeho ruke, a všetok Júda, tí dávali⁹³ Jehošáfátovi dary^{42 435 640}, i dostalo³³ sa mu bohatstva a slávy³⁵ v hojnosti (6)a jeho srdce sa na cestách Hospodina vzmohlo⁶⁴¹, takže¹⁸ ešte⁶⁴² z Júdu odstránil³⁹⁴ výšiny⁸ a ašéry⁵⁶⁶.

(7)A v treťom roku svojho kralovania⁵ poslal po svojich hodnostárov³, po Ben-Chajila a po Óvadju a po Zecharju a po Nethaneéla a po Michájú, na vyučovanie v mestách Júdu; (8)a s nimi boli Lévióvcí²¹⁸ Šemaejáhú a Nethanjáhú a Zevadjáhú a Asahél a Šemirámóth a Jehónánthán a Adónijáhú a Tóvijáhú a Tón-Adónijjá, Lévióvcí²¹⁸, a s nimi Elíšámá a Jehórám, kňazi; (9)dali sa teda⁸⁶ vyučovať v Júdovi, a bola s nimi kniha zákona²⁷² Hospodina, a dali sa obchádzať po všetkých mestách Júdu a vyučovať medzi ľuďom. (10)A na všetky kráľovstvá zemí, ktoré boli v okolí⁵⁷⁹ Júdu, sa dostal³³ strach z Hospodina, takže¹⁸ s Jehošáfátom nevedli⁹³ vojnu³¹¹; (11)aj z Pelištím⁶⁰ prinášali Jehošáfátovi dary^{42 435 640} a striebro poplatku⁶⁴³. Aj Arabi mu prihnali drobný dobytok, sedemtisíc a sedemsto baranov a sedemtisíc a sedemsto kozlov⁶⁴⁴.

(12)I stal sa³³ Jehošáfát postupne⁶⁴⁵ najvyšším veľkým⁶⁴⁶ a vybudoval v Júdovi hrady a mestá skladišť; (13)a v mestách Júdu sa mu dostalo³³ hojného majetku^{184 647}; a v Jerúsaleme boli bojovníci³⁸¹, zdatní hrdinovia^{517 521}, (14)a toto bolo ich rozdelenie na oddiely⁶⁴⁸ podľa domov⁶⁴⁹ ich otcov: čo do Júdu, veliteľia³ tisícov: Adná, veliteľ³, a s ním tristo tisíc zdatných hrdinov^{517 521}; (15)a vedľa neho⁶⁵⁰ Jehóhánán, veliteľ³, a s ním dvestoaoosemdesiat tisíc; (16)a vedľa neho⁶⁵⁰ Amasjá, syn Zichrího, ktorý⁵¹³ sa dobrovoľne oddal⁶⁵¹ Hospodinovi, a s ním dvesto tisíc zdatných hrdinov^{517 521}; (17)a z Benjámina zdatný hrdina^{517 521} Eljádá a s ním dvesto tisíc vystrojených⁶⁵² lukom a štítom⁵⁰⁶, (18)a vedľa neho⁶⁵⁰ Jehózávád a s ním stoaoosemdesiat tisíc vyzbrojených k vojenskej službe^{210 653}. (19)Toto³⁸³ boli obsluhovači⁴⁰⁷ kráľa, okrem⁴¹⁸ tých, ktorých kráľ

umiestnil⁴⁶ v mestách s opevnením^{210 654} vo všetkom Júdovi.

18 Jehošáfátovi sa teda⁸⁶ v hojnosti dostalo³³ bohatstva a slávy³⁵; a stal sa príbuzným⁶⁵⁵ Acheávi; (2)a po uplynutí³⁶⁸ koľkosi rokov k Acheávi zostúpil do Šómrona a Acheáv pre neho¹³ a pre ľud¹³, ktorý bol s ním, v hojnosti nazabíjal⁶⁵⁶ drobného dobytku a hovädzieho dobytku a zviezol ho vystúpiť¹² do Rámóth-Gileáda. (3)Povedal teda⁸⁶ Acheáv, kráľ Isráela, k Jehošáfátovi, kráľovi Júdu: Či so mnou pôjdeš v Rámóth-Gileád? I povedal mu: Taký budem ja, aký si ty⁶⁵⁷, môj ľud ako tvoj ľud, áno¹⁸, s tebou v boji³¹¹. (4)A Jehošáfát povedal ku kráľovi Isráela: Vyžiadať²² si, prosím³²⁰, najsamprv⁶⁵⁸ slovo Hospodina. (5)A kráľ Isráela zhromaždil prorokov, štyristo mužov, a povedal k nim: Či máme²⁶ ísť k boju³¹¹ do Rámóth-Gileáda? Alebo mám²⁶ nechať^{616 659} tak? I povedali: Vystúp¹² a Boh ich vydá v ruku kráľa. (6)A Jehošáfát povedal: Či tu niet iného⁶⁶⁰ proroka Hospodina, nech¹⁸ sa môžeme²⁶ dopýtať²² skrze neho⁴⁷⁸? (7)A kráľ Isráela k Jehošáfátovi povedal: Ešte je jeden muž na dopýtie sa²¹ Hospodina skrze neho⁴⁷⁸, ale ja ho nenávidím⁹³, lebo on o mne nikdy neprorokuje⁶⁶¹ dobré, lež po všetky dni zlé; je to²⁰⁰ Míchajhú, syn Jimlu. A Jehošáfát povedal: Nech kráľ tak nehovorí¹⁴.

(8)Kráľ Isráela teda⁸⁶ zavolať na jedného dvorana^{662 663} a povedal: Poponáhľaj sa – Míchajhúa, syna Jimlu! (9)A kráľ Isráela a Jehošáfát, kráľ Júdu, sedeli každý³⁰² na svojom tróne, oblečení v rúcha⁶⁶⁴, áno¹⁸, sedeli na priestranstve⁶⁶⁵ pri vchode²⁰⁴ do brány Šómrona, a pred ich tvárou prorokovali⁶⁶⁶ všetci proroci; (10)a Cidkijáhú⁶⁶⁷, syn Kenaanu, si zhotovil¹⁰ rohy zo železa a povedal: Takto povedal Hospodin: Týmito budeš Aráma⁶² klat až do skončovania³⁷⁶ s nimi. (11)A tak prorokovali⁶⁶⁶ všetci proroci, výrokom: Vystúp¹² v Rámóth-Gileád a maj úspech⁵⁴⁵, lebo¹⁸ ich Hospodin vydá v ruku kráľa.

(12)A ten posol⁶⁶⁸, ktorý odišiel povolať⁴⁴⁷ Míchajhúa, k nemu prehovoril výrokom: Hľa, slova prorokov: jednými ústami dobré pre kráľa; nech teda⁸⁶ bude¹⁷⁴, prosím³²⁰, tvoje slovo ako jedno z nich,

takže¹⁸ prehovoríš dobro. (13)A Míchájhú povedal: *Ako že je živý Hospodin, že čo bude môj Boh vraviť, to²⁰⁰ budem hovoriť.* (14)I prišiel ku kráľovi a kráľ k nemu povedal: Míchájhú, či máme²⁶ ísť do Rámóth-Gileáda k boju³¹ alebo mám²⁶ nechať^{616 659} tak? I povedal: Vystúpte¹² a majte úspech⁵⁴⁵, lebo¹⁸ musia²⁶ byť vydaní vo vašu ruku. (15)A kráľ k nemu povedal: Ešte koľko⁶⁶⁹ ráz⁶⁷⁰ ťa budem ja zaprisahávať⁷³, žeby si ku mne nehovoril, iba ak pravdu v mene Hospodina? (16)I povedal: Uvidel som všetok Izráel – boli rozptýlení na vrchoch ako ovce⁶⁷¹, ktoré nemajú⁵⁹⁵ pastiera, a Hospodin povedal: Títo nemajú⁵⁰ pánov, nech sa vracajú¹¹⁴ v pokoji, každ³⁰² k svojmu domu. (17)A kráľ Izráela povedal k Jehošáfátovi: Či som k tebe nepovedal: nebude o mne prorokovať⁶⁶⁶ dobré, lež zlé?

(18)I povedal: Počujte teda slovo Hospodina: Uvidel som Hospodina sediaceho na svojom tróne a všetok zástup⁶⁷² nebies, tí stáli na jeho pravici a jeho ľavici; (19)a Hospodin povedal: Kto bude vedieť²⁶ zlákať⁶⁷³ Acheáva, kráľa Izráela, žeby¹⁸ musel²⁶ vystúpiť¹² a padnúť v Rámóth-Gileáde? I prevravel tento, vravel takto, a tento vravel takto; (20)a vyšiel³¹ istý duch a zastal pred tvárou Hospodina a povedal: Ja ho budem vedieť²⁶ zlákať⁶⁷³. A Hospodin k nemu povedal: Čím? (21)I povedal: Môžem²⁶ vyjsť³¹ a stať sa duchom⁴⁵⁸ lži v ústach všetkých jeho prorokov. A povedal: Budeš ho vedieť²⁶ zlákať⁶⁷³ a aj premôcť⁶⁷⁴; vyjdi³¹ a sprav tak. (22)Nože teda⁴⁶³, hľa, dal Hospodin v ústa týchto prorokov ducha lži a Hospodin o tebe *predpovedal* nešťastie³⁶⁵. (23)Tu¹⁸ sa priblížil⁶⁷⁵ Cidkijáhú, syn Kenaanu, a uderil⁵⁵⁰ Míchájhúa na líce s výrok: Ktorou⁶⁷⁶ to⁶⁷⁷ cestou Duch Hospodina z mojej blízkosti⁴⁷⁸ prešiel hovoriť s tebou? (24)A Míchájhú povedal: Hľa, ty budeš vidieť⁷³ v onen deň, keď budeš vstupovať z izby v izbu⁶⁷⁸, *chcejúc* sa skryť. (25)A kráľ Izráela povedal: Vezmite Míchájhúa a zaveďte ho späť²⁸⁵ k Amónovi, veliteľovi³ mesta, a k Jóášovi, synovi kráľa, (26)a musíte²⁶ povedať: Takto povedal kráľ: Vsadte¹⁹⁹ tohto v dom väzby⁶⁷⁹ a až do môjho návratu v pokoji

mu dávajte jesť chlieb súženia⁶⁸⁰ a vodu súženia⁶⁸⁰. (27)A Míchájhú povedal: Ak sa budeš akokoľvek⁶⁸¹ v pokoji vracat', neprehovoril skrze mňa Hospodin. A povedal: Načúvajte⁵⁸², zástupy ľudu³¹⁰, vy všetci²³⁸!

(28)I vystúpil¹² kráľ Izráela a Jehošáfát, kráľ Júdu, do Rámóth-Gileáda; (29)a kráľ Izráela povedal k Jehošáfátovi: *Chcem* sa prestrojiť a *tak* vstúpiť v bitku³¹, ale ty si obleč svoje rúcha. Kráľ Izráela sa teda⁸⁶ prestrojil, i vstúpili v bitku³¹; (30)a kráľ Aráma^{61 62} veliteľom³ vozov^{41 42}, ktoré mal⁵⁰, rozkázal výrokom: Nebudete²⁶ v boji³¹ za cieľ mať malého ani veľkého, lež samotného³⁰⁵ kráľa⁶⁸³ Izráela. (31)A ako veliteľia³ vozov^{41 42} uvideli⁴⁴⁵ Jehošáfáta, stalo sa³³, že¹⁸ si oni povedali⁶⁸⁴: To²⁰⁰ je kráľ Izráela; a obrátili sa⁶⁸⁵ proti nemu k boju³¹. A Jehošáfát skríkol⁶⁸⁶; i pomohol mu Hospodin, áno¹⁸, Boh ich od neho odlákal⁶⁸⁷; (32)a ako veliteľia³ vozov^{41 42} zistili^{406 445}, že to kráľ Izráela nebol⁹³, stalo sa³³, že¹⁸ sa od prenasledovania ho⁶⁸⁸ odvrátili.

(33)A ktosi²⁶¹ z ľuku naslepo⁶⁸⁹ vystrelil⁶⁹⁰ a zasiahol⁵⁵⁰ kráľa Izráela medzi špáry⁶⁹¹ panciera⁶⁹²; i povedal k vozatajovi: Obráť svoj smer⁶⁹³, nech¹⁸ ma vyvezieš³¹ z vojska⁵⁷⁸, lebo som⁹³ ranený⁶⁹⁴. (34)A boj³¹ sa v onen deň vzmohol⁶⁹⁵ a kráľ Izráela ostal³³ – postavil sa – vo vozidle⁵⁷ naproti Arámovi⁶² až do večera a v čas zachádzania slnka umrel.

19 A keď sa Jehošáfát, kráľ Júdu, v pokoji vrátil do svojho domu v Jerúsaleme, (2)vyšiel^{31 281} mu naproti⁶⁹⁶ Jéhú, syn Chanáního, vidiaci⁴⁴³, a povedal ku kráľovi Jehošáfátovi: Či máš²⁶ mať chuť⁶⁹⁷ pomáhať zlovoľnému a⁶⁹⁸ nenávidiacim Hospodina? A pre toto¹⁰¹ *nastalo* od tváre³⁹ Hospodina proti tebe rozhnevania⁶⁹⁹; (3)ale našli sa pri tebe dobré veci, lebo si zo zeme vymietol⁷⁰⁰ aséry⁵⁶⁶ a usmernil si¹⁵ svoje srdce na vyhľadávanie²² Boha.

(4)A Jehošáfát ostal v Jerúsaleme a zasa⁷⁰¹ sa dal vychádzať³¹ medzi ľud od Beér-ševy po pohorie⁶⁸ Efrájima a viedol ich späť²⁸⁵ k Hospodinovi, Bohu ich otcov. (5)A v zemi, vo všetkých opevnených⁶³⁶ mestách Júdu, v meste za mestom, dosadil³⁹² sudcov (6)a k tým sudcom povedal:

Hľadte, čo vy robíte, lebo nie pre človeka¹³ máte²⁶ súdiť, lež²⁶⁴ pre Hospodina¹³; ten¹⁸ je vo veci súdu¹⁷⁷ s vami; (7)nože teda⁴⁶³ nech bude¹¹⁴ nad vami strach z Hospodina, buďte bedliví²³⁹ a konajte, lebo pri Hospodinovi, vašom Bohu, niet krivdy⁷⁰² ani ohľadu na osobu^{210 703} ani prijímania úplatku. – (8)A v Jerúsáleme Jehošáfát tiež dosadil³⁹² niektorých z Lévióvcov²¹⁸ a kňazov a z hláv otcov⁶ Isráéla⁵ k súdu¹⁷⁷ Hospodina a pre spory⁴²; tí¹⁸ sa vrátili v Jerúsalem, (9) i vložil na nich zodpovednosť⁷⁰⁴ výrok: Tak budete²⁶ konať v úcte³⁰⁶ k Hospodinovi²¹⁰, vo vernosti⁷⁰⁵ a s nerozdeleným³⁹⁶ srdcom²⁴⁰, (10) a ohľadne každého sporu, ktorý pred vás bude prichádzať *spomedzi* vašich bratov, ktorí⁵¹³ bývajú v svojich mestách, medzi krvou a krvou, medzi zákonom²⁷² a príkazom, ohľadne ustanovení³⁵³ a ohľadne predpisov¹⁷⁷, tu¹⁸ ich musíte²⁶ upozorňovať⁷⁰⁶, nech¹⁸ sa nepreviňujú⁷⁰⁷ voči Hospodinovi a nenastáva^{33 93} rozhnevanie⁶⁹⁹ proti nim a proti ich bratom; ak tak budete konať, nebudete²⁸¹ sa previňovať⁷⁰⁷. (11)A hľa, ohľadne všetkých vecí Hospodina je nad vami Amarjáhú, hlavný kňaz⁷⁰⁸, a ohľadne všetkých vecí kráľa Zevadjáhú, syn Jišmáéla, vodca²⁶² domu⁵ Júdu, a Lévióvcí²¹⁸ budú úradníkmi⁷⁰⁹ pred vašou tvárou. Buďte silní a konajte, a Hospodin bude s tým, čo je⁵¹³ dobré⁷¹⁰.

20 A potom sa stalo³³, že proti Jehošáfátovi do boja³¹¹ pritiahli synovia Móáva a synovia Ammóna, – áno¹⁸, boli s nimi niektorí z Ammóním^{60 711}; (2) i prišli a podali⁷¹² Jehošáfátovi správu⁴⁰³ výrok: Pritiahli proti tebe početný dav⁵³⁵, z druhej strany⁷¹³ súci moru^{714 715}, od Aráma^{62 716}, a hľa ich, sú v Chacecón-támare, to²⁰⁰ je Éngedí. (3)A Jehošáfát sa zľakol³⁰⁶ a uprel⁴⁶ svoju tvár na vyzernenie^{21 602} po⁷¹⁷ Hospodinovi a vyhlásil na všetkom Júdovi⁷⁸ pôst. (4) I zhromaždili sa, Júdá, vyprosovať si⁷¹⁹ od Hospodina; i zo všetkých miest⁴⁹⁷ Júdu prišli Hospodina hľadať; (5) a Jehošáfát v zidení⁷ Júdu v Jerúsaleme v dome Hospodina pred²⁰ novým nádvorím⁷⁸ zastal (6) a povedal: Hospodine, Bože našich otcov, či ty nie si Bohom v nebesiach? A ty vládneš³⁵⁵ nad³⁵⁶ všetkými kráľovstvami národov a v tvojej

ruke je moc a mohutnosť⁷²⁰ a nemožno⁷²¹ sa proti tebe⁵⁶⁸ postaviť. (7) Či nie ty, náš Bože, si vypudil⁷²² obyvateľov tejto zeme spred tváre³⁹ tvojho ľudu, Isráéla, a navždy⁷⁹ ju dal semenu Abraháma, svojho priateľa⁷²³? (8) A usídlili sa v nej a vybudovali v nej svätýňu⁷²⁴ tebe, tvojmu menu, s výrokom: (9) Ak na nás bude prichádzať nešťastie³⁶⁷, meč, súd⁷²⁵ alebo mor alebo hlad, kiez smieme²⁶ zastať pred týmto domom²⁰, áno¹⁸, pred tvojou tvárou, lebo v tomto dome je tvoje meno, a zo⁷²⁶ svojej tiesne⁵⁹² volať⁶⁸⁶ k tebe, a kiez počuješ a pomáhaš⁷²⁷. (10) A teraz, hľa, synovia Ammóna a Móáva a pohoria⁶⁸ Séir, proti ktorým si Isráélovi pri ich príchode zo zeme Egypta nedal vstupovať⁷²⁸, takže²⁶⁴ spred nich³⁶¹ odbočili³⁹⁴ a nevykántrili⁷²⁹ ich, (11) a hľa, oni na nás uvalujú odplatu⁷³⁰ – prísť a vyháňať⁷³¹ nás z tvojho vlastníctva⁷³², ktoré si vlastníť dal⁷³³ nám! (12) Náš Bože, či proti nim nebudeš vynášať súd⁷³⁴? Veď v nás niet sily pred tvárou tohto početného davu⁵³⁵, a my nevieme, čo máme²⁵ robiť; preto sú naše oči na tebe. (13) A všetok Júdá, tí stáli pred tvárou Hospodina, aj ich drobotina, ich ženy a ich synovia.

(14) A Jachaziél, syn Zecharjáhúa, syna Benájú, syna Jeiéla, syna Mattanju, Lévióvec zo synov Ásáfa, – na neho sa vprostred zidenia⁷ dostal³³ Duch Hospodina, (15) i povedal: Načúvajte⁷³⁵, všetok Júdá a obyvatelia Jerúsálema, aj ty, kráľ Jehošáfát! Takto o vás povedal Hospodin: Vy sa nemusíte²⁶ báť³⁰⁶ ani sa strachovať pred tvárou^{404 736} tohto početného davu⁵³⁵, lebo boj³¹¹ nie je váš⁵, lež²⁶⁴ Boží⁵. (16) Zajtra proti nim zídete; hľa ich, budú vystupovať¹² vzostupom⁷³⁷ Cíc a budete ich môcť²⁶ dopadnúť⁷¹⁸ na konci údolia³⁴³, okraja⁷³⁸ pustiny Jerúél. (17) Nie je pre vás¹³ bojovať⁷³¹ v tejto veci; postavte sa, stojte a pozrite záchranu⁷²⁷ Hospodina pri vás, Júdá a Jerúsalem! Nemusíte²⁶ sa báť³⁰⁶ ani sa strachovať; zajtra vyjdite pred ich tvár a Hospodin bude s vami. (18) A Jehošáfát schýlil hlavu⁷³⁹, obličaj³³³ k zemi, a všetok Júdá aj obyvatelia Jerúsálema padli pred tvárou Hospodina klaňať sa Hospodinovi (19) a Lévióvcí²¹⁸ zo synov Keháthim¹⁰⁹ a zo synov Korchím¹⁰⁹ povstali prinášať

Hospodinovi, Bohu Isráéla²⁴⁷, velebenie²⁴⁵ nanajvýš silným hlasom.

(20)A za rána zavčas vstali a vytiahli k pustine Tekóy; a keď vytiahli¹⁴, zastal Jehóšáfát a povedal: Počujte ma, Júdá a obyvatelia Jerúsálema! Upevnite⁷⁴⁰ sa v Hospodinovi, vašom Bohu⁷⁴¹, a budete upevnení⁷⁴⁰; upevnite⁷⁴⁰ sa v jeho prorokoch⁷⁴¹ a budete mať úspech⁵⁴⁵. (21)A obrátil sa o radu na ľud⁷⁴² a určil³⁹² Hospodinovi spevákov a prinášajúcich velebenie²⁴⁵ svätej nádhery^{247 743 744}, pri vychádzaní pred tvárou vyzbrojených⁴², a vraviacich: Prinášajte chválu²⁴⁶ Hospodinovi²⁴⁷, lebo jeho láskavosť³²⁷ trvá navždy⁷⁹. (22)A v čase, keď prepukli v jasot⁷⁴⁵ a chválospev⁷⁴⁶, umiestnil⁴⁶ Hospodin proti synom Ammóna, Móáva a pohoria⁶⁸ Séír, ktorí⁵¹³ prišli proti Júdovi, zálohy, takže¹⁸ boli porazení; (23)a synovia Ammóna a Móáva sa postavili proti obyvateľom pohoria⁶⁸ Séír spraviť ich odovzdanými^{747 748} a vykántriť⁷²⁹ ich; a ako skoncovali^{376 445} s obyvateľmi Séíra, dali sa pomáhať jeden proti druhému⁷⁴⁹ k záhube⁵⁰³.

(24)A Júda prišiel na vyhliadku⁷⁵⁰ k pustine; i rozhliadli sa⁵⁴⁷ po tom dave⁵³⁵, a hľa ich – mŕtvolý⁷⁵¹ popadané na zem, a nebolo uniknuvších^{42 505}. (25)A prišiel Jehóšáfát a jeho ľud ukoristiť⁵⁸⁰ lup od nich, i našli medzi nimi v hojnosti aj bohatstvo⁷⁵² pri mŕtvolách^{751 753} a cenné⁷⁵⁴ predmety¹⁸⁹; toho¹⁸ si nalúpili, až to nebolo⁵⁷⁶ možné uniesť⁶⁴³, a na tri dni sa stali³³ koristiaci⁵⁸⁰ lup, lebo on bol hojný. (26)A v štvrtý deň sa zišli²¹³ do doliny⁷⁵⁵ Beráchá⁷⁵⁶, lebo tam sa dali velebiť¹⁰² Hospodina; preto až podnes nazývajú⁹³ meno oného miesta⁷²⁶ Dolina⁷⁵⁵ Beráchá⁷⁵⁶. (27)I vrátili sa, všetci muži Júdu a Jerúsálema a Jehóšáfát bol v ich čele¹⁵¹ pri návrate do Jerúsálema s radosťou²⁴⁰, lebo ich Hospodin rozradostnil ohľadne^{726 757} ich nepriateľov; (28)a v Jerúsáleme s varytami^{240 241} a s lýrami^{240 242} a s pozaunami²⁴⁰ vstúpili do domu Hospodina. (29)A na všetky kráľovstvá zemí sa dostal³³ strach z Boha pri ich počutí, že s nepriateľmi Isráela bojoval^{93 311} Hospodin, (30)a kráľovanie Jehóšáfáta bolo⁹³ pokojné^{560 758}, lebo¹⁸ mu Boh dal zo všetkých strán⁵⁷⁰ klud⁴⁵.

(31)Jehóšáfát teda⁸⁶ kráľoval¹⁹³ nad Júdom; pri započatí svojho kráľovania⁵¹¹ bol vo veku⁵¹² tridsiatich a piatich rokov a v Jerúsáleme kráľoval⁹³ dvadsať a päť rokov, a meno jeho matky Azúvá, dcéra Šilchího. (32)A chodil⁹³ všetkou cestou svojho otca Ásu – a neodvrátil sa³⁹⁴ od nej, – na vykonávanie toho, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina správne⁵⁶². (33)Iba výšiny⁸ neboli odstránené³⁹⁴, lebo¹⁸ ľud, tí ešte svoje srdce neusmernili¹⁵ k Bohu svojich otcov.

(34)A ostatné veci⁵⁵⁸ Jehóšáfáta, prvé aj posledné, hľa ich, sú zapísané medzi slovami Jéhúa, syna Chanániho, ktoré boli vynesené^{12 759} na knihu⁶²⁷ kráľov Isráela.

(35)A potom sa Jehóšáfát, kráľ Júdu, spojil a Achazjom, kráľom Isráela; ten²⁰⁰ vo svojom konaní páchal^{193 760} zlé.

(36)A spojil sa s ním na zriadenie¹⁰ lodí na plavbu⁴³¹ do Taršíša⁴³²; i zriadili¹⁰ lode v Ecjón-geveri. (37)No¹⁸ proti Jehóšáfátovi prorokoval⁹³ Elíezer, syn Dódaváhúa z Maréše, výrok: Pre tvoje spojenie¹⁰¹ s Achazjáhúom rozoriť^{761 762} Hospodin tvoje skutky⁶³⁹. A lode stroskotali⁵⁶⁴, takže¹⁸ nestihli⁸² do Taršíša⁴³² plávať⁴³¹.

21 I ľahol Jehóšáfát so svojimi otcami a bol so svojimi otcami pochovaný v meste Dávida²¹⁶; a kráľovania sa miesto neho ujal Jehórám, jeho syn; (2)ten¹⁸ mal⁵⁰ bratov, synov Jehóšáfáta: Azarju a Jechiela a Zecharjáhúa a Azarjáhúa a Mícháela a Šefatjáhúa; títo všetci boli synovia Jehóšáfáta, kráľa Isráela, (3)a ich otec im dal veľa darov v striebre a v zlate a v cennostiach s mestami s opevneniami^{210 482} v Júdovi, ale kráľovanie⁷⁶³ dal Jehórámovi, lebo on bol prvorodený; (4)a keď Jehórám povstal nad kráľovstvom⁷⁶³ svojho otca a upevnil svoju moc², pozabíjal²⁸¹ mečom všetkých svojich bratov a tiež niektorých z hláv Isráela.

(5)Jehórám bol pri započatí svojho kráľovania⁵¹¹ vo veku⁵¹² tridsiatich a dvoch rokov a kráľoval⁹³ v Jerúsáleme osem rokov (6)a dal sa chodiť cestou kráľov Isráela podľa toho, čo robili, dom Acheáva, lebo sa mu dcéra Acheáva stala³³ ženou, i dal sa robiť, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina zlé. (7)No¹⁸ Hospodin nechcel^{193 764} dom Dávida vyhubiť⁵⁰³, vzhľadom na zmluvu, ktorú uzavrel²³² vzhľadom na Dávida³⁵⁴,

a podľa toho, že mu sľúbil⁶³ dať lampu, aj jeho synom, na všetky dni.

(8)V jeho dňoch sa spopod ruky Júdu vzoprel⁴⁷⁴ Edóm a v kraľovanie nad sebou uviedli²⁷ kráľa; (9)i prešiel Jehórám so svojimi veliteľmi³ a s ním všetky vozy⁴¹, a stalo sa³, že v noci vstal a pobil⁵⁵⁰ Edóma, ktorý⁵¹³ sa k nemu vôkol priblížil⁷⁶⁵, aj s veliteľmi^{3 766} vozov^{41 42}. (10)Ale Edóm vo vzopretí sa⁴⁷⁴ spopod ruky Júdu ostal⁴⁷¹ až po tento deň. Vtedy, v onen čas, sa spopod jeho ruky vzpiera⁴⁷⁴ Livná, lebo opustil Hospodina, Boha svojich otcov.

(11)On na vrchoch Júdu zriadil¹⁰ aj výšiny⁸ a spôsobil smilnenie obyvateľov Jerúsálema, a Júdu zviedol⁷⁶⁷.

(12)I prišiel k nemu dopis⁷⁶⁸ od Ělijáhú, proroka, s výrokom: Takto povedal Hospodin, Boh Dávida, tvojho otca: Za to, že nechodíš⁹³ cestami Jehóšáfata, svojho otca, a cestami Ásu, kráľa Júdu, (13)lež¹⁸ chodíš⁹³ cestami kráľov Isráela, a spôsobil si smilnenie Júdu a obyvateľov Jerúsálema, ako pôsobil smilnenie dom⁷⁶⁹ Acheáva, a tiež svojich bratov, dom svojho otca, lepších od teba, si pozabíjal, (14)hľa, Hospodin sa chystá veľkou ranou⁷⁷⁰ zraňovať⁷⁷¹ v tvojom ľude a medzi tvojimi synmi a medzi tvojimi ženami a vo všetkom tvojom imaní⁷⁵², (15)a teba⁷⁷² veľmi zlou chorobou⁷⁷³, ochorením tvojích útrobov, až od tej choroby budú tvoje útroby deň čo deň⁷⁷⁴ vychádzať³¹.

(16)A Hospodin proti Jehórámovi vzbudil⁷⁷⁵ ducha Pelištim⁶⁰ a Arabov, ktorí boli na strane⁶⁹³ Kúšim^{60 500}, (17)tí¹⁸ vystúpili¹² proti Júdovi a rozvrátili ho⁷⁷⁶ a zmocnili sa všetkého imania⁷⁵², ktoré bolo⁵¹³ nájdené v dome kráľa, a aj jeho synov a jeho žien⁷⁷⁷, a nezvýšilo mu syna, iba ak Jehóacház⁷⁷⁸, najmladší⁷⁷⁹ z jeho synov. (18)A po tomto všetkom ho Hospodin ranil⁷⁷¹ chorobou v jeho útrobach, takže nebolo⁵⁷⁶ vyhojenia, (19)a v ďalších dňoch⁷⁷⁴, totiž¹⁸ za času uplynutia⁷⁸⁰ dní³, dvoch rokov, sa stalo, že vyšli³¹ jeho útroby, takže³⁶ vo veľmi zlom utrpení^{773 781} umrel; a neusporiadali¹⁰ mu, jeho ľud, oheň⁶³⁵, ako oheň⁶³⁵ jeho otcom²¹⁰. (20)Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ bol⁹³ vo veku⁵¹² tridsiatich a dvoch rokov a kraľoval⁹³ v Je-

rúsáleme osem rokov a odišiel, a nie že kto po ňom túžil^{754 782}; a pochovali ho v meste Dávida²¹⁶, ale nie v hrobch kráľov.

22 A obyvatelia Jerúsálema uviedli miesto neho v kraľovanie²⁷ Achazjáhú, jeho najmladšieho⁷⁷⁹ syna, lebo všetkých starších⁷⁸³ pozabíjala záškodnícka banda⁷⁸⁴, ktorá⁵¹³ prišla medzi Arabmi do tábora⁵⁷⁸; kraľovania sa teda⁸⁶ ujal Achazjáhú, syn Jehóráma, kráľa Júdu.

(2)Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ bol Achazjáhú vo veku⁵¹⁰ dvadsiatich a dvoch⁷⁸⁵ rokov a jeden rok kraľoval⁹³ v Jerúsáleme, a meno jeho matky Athaljáhú, dcéra⁷⁸⁶ Omrího. (3)Aj on sa dal chodiť cestami domu Acheáva, lebo jeho mať sa stala³³ jeho radkyňou na zlovoľné konanie; (4)i dal sa robiť, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina zlé, ako dom Acheáva, lebo oni sa mu po smrti jeho otca stali³³ radcami jemu na záhubu⁵⁰³. (5)Aj podľa³⁸⁹ ich rady sa dal chodiť a išiel⁹³ s Jehórámom, synom Acheáva, kráľom Isráela, do vojny³¹¹ proti Chazáélovi, kráľovi Aráma^{61 62}, v Rámóth-Gileád. A Arammím^{60 62} Jóráma zasiahli⁵⁵⁰, (6)i vrátil sa v Jizreeli sa dať vyhojiť, totiž rany⁹⁸, ktorými ho zasiahli⁵⁵⁰ v Ráme pri jeho boľovaní³¹¹ s Chazáelom, kráľom Aráma^{61 62}, a Azarjáhú⁷⁷⁷, syn Jehóráma, kráľ Júdu, zostúpil pozrieť Jehóráma, syna Acheáva, v Jizreeli, lebo on bol ochromený⁷⁸⁷, (7)ale od Boha nastala³³ skaza Achazjáhú jeho príchodom k Jórámovi; keď totiž⁸⁶ prišiel¹⁴, vytiahol³¹ s Jehórámom proti Jéhuovi⁴⁸⁰, synovi Nimšého, ktorého Hospodin pomazal na vyťatie⁹⁴ domu Acheáva, (8)a za Jéhuovo vykonávania súdu⁷⁸⁸ pri dome Acheáva sa stalo³³, že¹⁸ zastihol¹¹⁸ hodnostárov³ Júdu a synov bratov Achazjáhú, obsluhujúcich²⁵⁴ Achazjáhú, a pozabíjal ich, (9)a dal sa hľadať Achazjáhú a dopadli⁷⁸⁹ ho, keď¹⁸ on sa ukrýval v Sómróne, a priviedli ho k Jéhuovi a usmrtili ho; a pochovali ho, lebo povedali: Bol to²⁰⁰ syn Jehóšáfata, ktorý celým svojím srdcom vyhľadával^{122 93} Hospodina. A dom Achazjáhú nemal⁵⁹⁵, kto by podržal⁸² schopnosť^{83 790} ku kraľovaniu⁷⁶³.

(10)A keď Athaljáhú, mať Achazjáhú, zistila⁴⁰⁶, že jej syn umrel, vstala²⁸¹ a všetko semä kráľovstva⁷⁹¹ domu Júdu⁵ zahubila⁷⁹²;

(11)ale Jehóšaveath⁷⁹³, dcéra kráľa, vzala Jóáša, syna Achazjáhú (totiž¹⁸ ukradla ho sprostred synov kráľa, ktorí boli⁵¹³ určení na usmrtenie⁷⁹⁴), a dala jeho a jeho dojku⁷⁹⁵ do spálne⁷⁹⁶. Tak¹⁸ ho Jehóšaveath, dcéra kráľa Jehóráma, žena Jehójádu, kňaza (lebo ona bola sestra Achazjáhú), ukryla pred tvárou⁴⁰⁴ Athaljáhú, takže¹⁸ ho neusmrtila; (12)i ostat³³ s ňou, v Božom dome sa skrývajú⁷⁹⁷, po šesť rokov. Nad zemou kráľovala⁹³ Athaljáhú.

23 A v siedmom roku sa Jehóadá vzmužil² a uviedol⁵⁵ veliteľov³ stovák, totiž¹⁰⁶ Azarju, syna Jerócháma, ako¹⁰⁶ aj⁸⁶ Jišmaéla, syna Jehóchánána, ako¹⁰⁶ aj⁸⁶ Azarjáhú, syna Óvéda, a Maaséjáhú, syna Adájáhú, a Elíšáfata, syna Zichrího, v zmluvu so sebou. (2)Tí¹⁸ podnikli v Júdovi obchádzku⁷⁹⁸ a zo všetkých miest⁴⁹⁷ Júdu zhromaždili Lévióvcov²¹⁸ a hlavy otcov⁶ Isráela⁵; tých¹⁸ priviedli do Jerúsalema (3)a všetko zidenie⁷ uzavrelo²³² v Božom dome zmluvu s kráľom. A povedal^{12 799} im: Hľa, kráľovad bude²⁶ syn kráľa podľa toho, čo Hospodin prehovoril o synoch Dávida. (4)Toto je vec, ktorú máte²⁶ spraviť: Tretina z vás, nastupujúcich⁸⁰⁰ v sobotu²¹⁰, z⁸⁰¹ kňazov a z⁸⁰¹ Lévióvcov²¹⁸, tí budú vrátnikmi⁴⁵⁸ pri prahoch²¹⁰, (5)a tretina v dome kráľa a tretina v bráne Základu, a všetok ľud v nádвориach¹⁸⁰ domu Hospodina. (6)A v dom Hospodina sa⁸⁰² nesmie²⁶ vstupovať, iba ak kňazi a obsluhujúci^{250 803} z⁸⁰¹ Lévióvcov²¹⁸; oni vstupovať smú²⁶, lebo oni sú svätí, ale všetok ľud, tí musia²⁶ dodržiavať²³⁶ nariadenie³³⁵ Hospodina. (7)A Lévióvcia²¹⁸ kráľa vôkol obklopiť¹¹⁴, každý³⁰² so svojimi zbraňami¹⁸⁹ v svojej⁸⁰⁰ ruke, a kto bude prichádzať⁸⁰⁵ do domu, musí²⁶ byť usmrtený, i budete¹¹⁴ s kráľom pri jeho vstupovaní aj pri jeho vychádzaní^{30 31}.

(8)A Lévióvcia²²¹ a všetok Júd spravia podľa všetkého, čo Jehóadá, kňaz, rozkázal, a vzali každý³⁰² svojich mužov, nastupujúcich⁸⁰⁰ v sobotu²¹⁰ s odstupujúcimi⁸⁰⁰ v sobotu²¹³, lebo Jehóadá, kňaz, oddiely^{237 806} neuvoľnil⁸⁰⁷, (9)a Jehóadá, kňaz, dal veliteľom³ stovák kopije a malé štíty a iné štíty, ktoré patrili Dávidovi, kráľovi, ktoré boli v Božom dome, (10)a zostavil všetok ľud, a to každého³⁰² so

svojím oštepom⁸⁰⁸ v svojej ruke, od pravej¹⁵⁶ strany⁸⁰⁹ domu po ľavú¹⁵⁶ stranu⁸⁰⁹ domu, k⁸¹⁰ oltáru a k⁸¹⁰ domu, pri kráľovi vôkol. (11)A vyviedli³¹ syna kráľa a dali na neho korunu⁸¹¹ a dali mu svedectvo⁸¹² a uviedli ho v kráľovanie²⁶. A pomazali ho, Jehóadá a jeho synovia, a dali sa vrátiť: Nech žije¹¹⁴ kráľ!

(12)A keď Athaljáhú počula hlas⁸¹³ ľudu, tých, ktorí⁵¹³ pobiehali, a tých, ktorí⁵¹³ velebili²⁴⁵ kráľa, vstúpila²⁸¹ k ľudu v dom Hospodina (13)a pohľadela, a⁸¹⁴ hľa, kráľ stál pred svojím stĺpom⁸¹⁵ pri vstupe, a pri kráľovi veliteľa³ s pozaunami^{814 816 817}, a všetok ľud zeme naradostený a trúbiaci na pozaunách⁸¹⁶, a speváci s hudobnými nástrojmi^{189 240 249} a učítelia velebenia²⁴⁵; i roztrhla Athaljáhú svoje rúcha a povedala: Sprisahanie, sprisahanie! (14)A Jehóadá, kňaz, vyviedol³⁰ veliteľov³ stovák, poverených dozorom⁵⁰⁷ nad vojenskou mocou^{210 401}, a povedal k nim: Vyvedte³¹ ju smerom⁸¹⁸ z domu⁸¹⁹ od vašich radov⁸²⁰ a ten, kto⁵¹³ sa dá^{800 805} za ňou, musí²⁶ byť usmrtený mečom. Kňaz totiž bol povedal: Nesmiete²⁶ ju usmrtiť v dome Hospodina. (15)I položili¹¹⁹ na ňu ruky⁸²¹ a vošľa⁸²² ku vychádzaniu do brány koní v dom kráľa a tam ju usmrtili.

(16)A Jehóadá uzavrel²³² medzi sebou a medzi všetkým ľudom a medzi kráľom zmluvu, že sa dokážu^{456 823} ľudom Hospodina^{5 458}; (17)a vstúpili, všetok ľud, v dom Baala⁸²⁴ a zvalali⁸²⁵ ho a jeho oltáre a jeho zobrazenia roztrieskali⁵⁶⁴ a Mattána, kňaza Baala⁸²⁴, pred oltármi²⁰ zabili. (18)A Jehóadá zveril¹¹⁹ dozorcov^{648 826} domu Hospodina v ruku kňazov, Lévióvcov²¹⁸, ktorých Dávid pridelil k domu⁸²⁷ Hospodina vznášať²⁴ vzostupné obete²⁵ Hospodinovi, ako je napísané v zákone²⁷² Mojžiša, s radosťou²⁴⁰ a so spevom²⁴⁰, podľa pokynov⁸²⁸ Dávida, (19)a k bránam domu Hospodina postavil vrátnikov, aby znečistený akoukoľvek¹¹¹ vecou nevstupoval; (20)a vzal veliteľov³ stovák a vznešených a tých, ktorí⁵¹³ vládli³⁵⁵ medzi ľudom³⁵⁶, a všetok ľud zeme, a zaviedol kráľa z domu Hospodina nadol, a vstúpili stredom vrchnej brány v dom kráľa a posadili kráľa na trón kráľovstva⁷⁹¹. (21)A zaradovali sa,

všetok ľud zeme, a mesto malo⁹³ pokoj⁵⁶⁰; a Athalháh mečom usmrtili.

24 Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ bol Jóáš vo veku⁵¹² siedmich rokov a kraľoval⁹³ v Jerúsaleme štyridsať rokov; a meno jeho matky Cívjá z Beérševy; (2) a po všetky dni Jehójádu, kňaza, robil⁹³ Jóáš, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina správne⁵⁶². (3) A Jehójáda pre neho vzal²¹⁹ dve ženy, i naplodil synov a dcér.

(4) A potom sa stalo³³, že sa srdcu Jóáša stalo³³ blízkym²⁶³ obnoviť⁶⁰⁰ dom Hospodina; (5) i zhromaždil kňazov a Lévióvcov²¹⁸ a povedal im: Vyjdite³¹ do miest⁴⁹⁷ Júdu a zhromažďujte od všetkého Isráela peniaze⁸²⁹ na opravovanie⁸³⁰ domu vášho Boha, za každého⁸³¹ roku po roku⁸³³; a vy sa s tou vecou³⁵⁴ poponáhľajte. Ale Lévióvcí²¹⁸ sa neponáhľali; (6) kráľ teda⁸⁶ povolal⁴⁴⁷ Jehójádu, hlavu, a povedal mu: Prečo si na Lévióvcov²¹⁸ nenalieval²² ohľadne prinášania zbierky⁸³⁴ Mojžiša, nevoľníka⁸³⁵ Hospodina, a zídienia⁷ Isráela⁵ pre stan svedectva, z Júdu a z Jerúsalema? (7) Veď Athalháh, zlovoľnica, – jej synovia rozvrátili⁷⁷⁶ Boží dom a aj všetky sväté veci⁸³⁶ domu Hospodina upravili¹⁰ pre Baalim⁶³⁸ 837.

(8) A kráľ nariadil⁶³, aby zhotovili¹⁰ jednu truhlicu⁸³⁸ a dali ju v bránu domu Hospodina von⁸³⁹, (9) a vydali v Júdovi a v Jerúsaleme vyhlášku⁸⁴⁰ o prinášaní Hospodinovi zbierky⁸³⁴ Mojžiša, Božieho nevoľníka, uloženej Isráelovi⁸⁴¹ v pustine. (10) I zaradovali sa všetci hodnostári³ a všetok ľud a dali sa prinášať a hádzať do truhlice⁸³⁸ až do naplnenia¹⁸³; (11) a v čas, keď truhlicu⁸³⁸ v ruke Lévióvcov²¹⁸ prinášali k dozoru⁶⁴⁸ 826 kráľa, a za ich zisťovania⁴⁰⁶, že peňazi⁸²⁹ je veľa, sa stávalo³³ 93, že¹⁸ prihádzal⁹³ pisár⁸⁴² kráľa a poverenec⁸⁴³ 844 hlavného kňaza⁷⁰⁸ a vyprázdňovali truhlicu³⁸ a odnášali²¹⁹ ju a dávali ju späť²⁸⁵ na jej miesto⁷²³. Tak robievali⁹³ čas od času⁸⁴⁵ a nazberali⁴⁰ peňazi⁸²⁹ v hojnosti (12) a dávali⁹³ ich, kráľ a Jehójáda, vykonávajúcim činnosť¹⁸⁴ služby⁴⁵¹ v dome²¹⁰ Hospodina; tí¹⁸ sa dali najímať⁸⁴⁶ kamenárov⁶⁷ a tesárov⁸⁴⁷ na obnovenie⁶⁰⁰ domu Hospodina, a tiež čosi¹⁰⁶ obrábačov⁸⁴⁷ železa a mosa-dze¹⁹ na opravovanie⁸³⁰ domu Hospodina. (13) Pracovníci na diele¹⁸⁴ 210 teda⁸⁶ praco-

vali⁹³ a uceľovanie⁸⁴⁸ diela⁵ 184 sa ich rukou darilo⁹³ 849, i uviedli³⁹² Boží dom do náležitého stavu⁸⁵⁰ a spevnili⁸⁵¹ ho, (14) a ako skončili¹⁸³ 445, priniesli zvyšok peňazi⁸²⁹ pred tvár kráľa a Jehójádu; i použil¹⁰ 122 799 ho na nácinia¹⁸⁹ pre dom Hospodina¹³, nácinia¹⁸⁹ na obsluhu²¹⁰ 230 a na vznášanie²⁴ 210, totiž¹⁸ panvy²⁰² a iné nácinia¹⁸⁹ zo zlata a zo striebra; a po všetky dni Jehójádu ustavične vznášali²⁴ 846 v dome Hospodina vzostupné obete²⁵.

(15) A Jehójáda ostarel a bol nasýtený⁸⁵² dňami a umrel, súc pri svojej smrti vo veku⁵¹² sto a tridsiatich rokov; (16) a pochovali ho v meste Dávida²¹⁶ s kráľmi, lebo vykonal dobré v Isráelovi a voči Bohu a jeho domu.

(17) A po smrti Jehójádu prišli hodnostári³ Júdu a dali sa klaňať kráľovi; vtedy k nim kráľ naklonil sluch²⁷⁶, (18) i opustili dom Hospodina, Boha svojich otcov, a dali sa slúžiť³⁵⁸ ašéram⁵⁶⁸ a modlám, takže¹⁸ proti Júdovi a Jerúsalemu pre toto ich previnenie¹⁰¹ 707 nastalo³³ rozhnevávanie⁶⁹⁹; (19) i dal sa¹²² medzi nich posie-lať prorokov na navrátenie ich k Hospodinovi, aby proti nim svedčili⁹³, ale neotvorili sluch⁸⁵³.

(20) A Duch Hospodina na seba vzal⁸⁵⁴ Zecharju, syna Jehójadu, kňaza; ten¹⁸ zostal zvrchu voči ľudu a povedal im: Takto povedal Boh: Načo vy prestupujete⁸⁵⁵ rozkazy Hospodina, takže¹⁸ nemôžete²⁶ mať úspechu⁵⁴⁴? Keďže ste opustili Hospodina, opustil on⁸⁶ vás. (21) Ale spisahali sa proti nemu a na rozkaz kráľa ho v nádvorí¹⁷⁸ domu Hospodina zahádzali⁴⁷² kamením⁴⁷³, (22) a Jóáš, kráľ, si nepripomenul láskavosť³²⁷, ktorú pri ňom uskutočnil¹⁰ Jehójáda, jeho otec, a zabil jeho syna. Ten¹⁸ za svojho umierania povedal: Kiež Hospodin vidí¹¹⁴ a vyhľadáva²² 114!

(23) A pri skončení roka sa stalo, že proti nemu vystúpila¹² vojenská moc⁴⁰¹ Aráma⁶¹ 62, i priťiahli k Júdovi a Jerúsalemu a všetkých predstavených³ ľudu z ľudu vyhubili⁵⁰³ a všetok lup od nich odoslali⁸⁵⁶ kráľovi do Damesku⁸⁵⁷; (24) hoci vojenská moc⁴⁰¹ Aráma⁶¹ 62 priťiahla v nepatrnom počte⁸⁵⁸ mužov, predsa¹⁸ Hospodin v jej ruku vydal vojenskú moc⁴⁰¹ o veľkom¹⁹⁶ množstve, lebo opustili Hospodina, Boha

svojich otcov; tak¹⁸ pri Jóášovi vykonalí súd^{77 859}. (25)A keď od neho odišli¹⁴ (lebo ho opustili vo veľkých⁵⁵¹ utrpeniach), sprisahali sa proti nemu jeho služobníci za krv^{860 861} synov Jehójádu, kňaza, a zabili ho na jeho lôžku, takže¹⁸ umrel; a pochovali ho v meste Dávida²¹⁶, ale ho nepochovali v hrobch kráľov. (26)A toto³⁸³ boli sprisahanci proti nemu: Závád⁸⁶², syn Šimeáth, Ammónovkyne, a Jehózávád, syn Šimríth, Móávky. (27)A jeho synovia a rozsah⁸⁶³ bremena⁵⁴³ jemu uložené^{841 864} a budovanie⁸⁶⁵ Božieho domu, tieto veci, hľa ich, sú pripísané k výkladu^{440 559} knihy o kráľoch²¹⁰. A kráľovania sa miesto neho ujal Amacjáhú, jeho syn.

25 Kráľovať započal⁵¹¹ Amacjáhú vo veku⁵¹² dvadsiatich a piatich rokov a kráľoval⁹³ v Jerúsaleme dvadsaťdeväť rokov; a meno jeho matky Jehóaddán z Jerúsalema; (2)a dal sa robiť, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina správne⁵⁶², ibaže nie nerozdeleným³⁹⁶ srdcom. (3)A ako sa pri ňom upevnilo^{866 867} kráľovanie, stalo sa³³, že¹⁸ pozabíjal svojich služobníkov, ktorí⁵¹³ skolili⁵⁵⁰ kráľa, jeho otca, (4)ale ich deti²¹⁵ neusmrtil, lež²⁶⁴ – ako je napísané v zákone²⁷², v knihe Mojžiša, čo Hospodin rozkázal výrokom⁸⁶⁸: Otcovia nesmú²⁶ byť usmrcovaní za deti²¹⁵ a deti²¹⁵ nesmú²⁶ byť usmrcované za otcov; lež²⁶⁴ každý³⁰² bude¹¹⁴ usmrtený pre svoj hriech¹⁰¹.

(5)A Amacjáhú zhromaždil Júdu a roztriedil^{392 869} ich podľa domov⁶⁴⁹ otcov, podľa veliteľov³ tisícov a podľa veliteľov³ stovák po všetkom Júdovi a Benjáminovi a podrobil ich prehliadke⁸⁷⁰, totiž¹⁰⁶ od veku⁵¹² dvadsiatich rokov a vyššie, a zisťil¹¹⁸ ich tristotisíc vyberaných⁴⁷⁵, vychádzajúcich³¹ k vojsku^{210 653}, chápujúcich sa⁸⁷¹ kopije a veľkého štítu, (6)a z Izráela za sto kikkárov¹³⁹ striebra najal⁸⁴⁶ stotisíc zdatných hrdinov^{517 521}. (7)I prišiel k nemu Boží muž s výrokom: Ó⁵¹³ kráľu, nech s tebou nenastupuje^{114 800 872} vojsko⁶⁵³ Izráela (veď Hospodin nie je s Izráelom), nikto¹¹¹ zo synov Efrájima, (8)lež nastúp^{800 872} ty⁸⁷³; konaj, buď silný do boja³¹, Boh by mohol²⁶ spôsobiť⁸⁷⁴ tvoje potknutie sa⁸⁷⁵ pred tvárou nepriateľa, lebo v Bohu je sila na pomoc aj na spôsobenie potknutia sa⁸⁷⁵. (9)A Amacjáhú k Božiemu mužovi po-

vedal: A čo spraviť ohľadne tých sto kikkárov¹³⁹, ktoré som tej čate⁷⁸⁴ z Izráela dal? A Boží muž povedal: Hospodin ti má⁵⁹⁵ čo¹⁰⁶ dať, oveľa viac⁸⁷⁶ od tohto. (10)Amacjáhú ich teda⁸⁶ oddelil, totiž¹⁰⁶ tú čatu⁷⁸⁴, ktorá k nemu prišla z Efrájima, na odchod na ich miesto¹²³; i vzbĺkol⁸⁷⁷ veľmi ich hnev proti Júdovi, takže¹⁸ sa v blku⁸⁷⁷ hnevu na svoje miesto¹²³ vrátili.

(11)A Amacjáhú upevnil svoju moc² a vyviedol⁸⁷⁸ svoj ľud, i pobral sa do prierevy³⁷¹ Soli a pobil⁵⁵⁰ synov Séira, desaťtisíc, (12)a desaťtisíc živých synovia Júdu zajali a uviedli ich na vrchol¹⁵¹ skaliska⁸⁷⁹ a z vrchola¹⁵¹ toho skaliska⁸⁷⁹ ich pozhaďovali, takže¹⁸ sa oni všetci²³⁸ roztrieštili⁸⁸⁰. (13)Ale príslušníci⁸⁸¹ tej čaty⁷⁸⁴, ktorú Amacjáhú poslal späť²⁸⁵, aby s ním nešli⁸⁸² do boja³¹, tí¹⁸ sa dali podniknúť nájazdy⁸⁸³ na mestá Júdu od Šómróna až po Béth-chórón a pobili⁵⁵⁰ z nich⁸⁸⁴ tritisíc a ukoristili⁸⁸⁰ hojnú korisť.

(14)A po príchode Amacjáhú a od pobitia⁵⁵⁰ Edómim⁶⁰ sa stalo³³, že¹⁸ priniesol bohov synov Séira a postavil ich za bohov sebe a dal sa kľaniať sa pred nimi²⁰ a vykiadať⁷⁴ im, (15)takže¹⁸ proti Amacjáhuovi vzbĺkol⁸⁷⁷ hnev Hospodina a poslal k nemu proroka; ten¹⁸ k nemu povedal: Prečo si vyhladal²² bohov toho ľudu, ktorí svoj ľud nevyslobodili z tvojej ruky? (16)A za jeho hovorenia k nemu sa stalo³³, že¹⁸ mu povedal: Či sme tá spravili⁴⁶ radcom⁴⁵⁸ kráľovi? Prestaň⁶¹⁶ – pre seba¹³, načo ťa majú²⁶ zbiť^{549 885}? Prorok teda⁸⁶ prestať⁶¹⁶ a povedal: Spoznal som, že sa Boh rozhodol⁸⁸⁶ zahubiť⁵⁰³ ťa, lebo si spravil toto, že¹⁸ si nenačúval mojej rade.

(17)A Amacjáhú, kráľ Júdu, sa poradil a odkázal⁷⁰ Jóášovi, synovi Jehóacháza, syna Jéhú, kráľovi Izráela, výrokom: Pod', pozrime¹¹⁴ si vzájomne v tvár. (18)A Jóáš, kráľ Izráela, odkázal⁷⁰ Amacjáhuovi, kráľovi Júdu, výrokom: Bodliak, ktorý bol na Levánóne⁹², odkázal⁷⁰ cédru, ktorý bol na Levánóne⁹², výrokom: Daj svoju dcéru za ženu môjmu synovi. A pomimo išlo poľné zviera⁸⁸⁷, ktoré bolo na Levánóne⁹², a ten bodliak zašliaplo. (19)Povedal⁶⁸⁴ si si: Hľa, pobil⁵⁵⁰ si Edóma, i povznieslo²¹⁹ ťa tvoje srdce oslavovať⁸⁸⁸ samého seba; sed' teraz⁸⁸⁹ v svojom dome, načo by si sa

mal¹²⁶ vydávať⁸⁹⁰ v nešťastie^{367 891}, aby si padol ty a Júdá s tebou? (20) Ale Amacjáhú neposlúchol, lebo to²⁰⁰ bolo od Boha za účelom vydania ich v ruku, pretože sa dali vyhľadávať⁴²² bohov Edóma; (21) a Jóáš, kráľ Izráela, vystúpil¹² a pozreli si vzájomne v tvár, on a Amacjáhú, kráľ Júdu, v Béth-šemeši, ktorý patrí Júdovi. (22) A Júdá bol pred tvárou Izráela porazený, takže¹⁸ prchli, každý³⁰² k svojim stanom; (23) a Amacjáhú, kráľa Júdu, syna Jóáša, syna Jehóacháza, sa Jóáš, kráľ Izráela, v Béth-šemeši zmocnil^{892 893} a priviedol ho v Jerúsalem a spravil prielom⁸⁹⁴ v múre^{372 895} Jerúsalema, od brány Efrájima až po bránu Nárožia, štyristo lakťov¹²⁷. (24) A všetko zlato a striebro, aj so všetkými náčiniami¹⁸⁹, ktoré sa našli v Božom dome u Óvéd-Edóma, a s pokladmi²¹² domu kráľa a s rukojemníkmi⁸⁹⁶ – s tým¹⁸ sa vrátil v Šómrón.

(25) A Amacjáhú, syn Jóáša, kráľ Júdu, žil⁹³ po smrti Jóáša, syna Jehóacháza, kráľa Izráela, pätnásť rokov. (26) A ostatné veci Amacjáhú⁵⁵⁸, prvé aj posledné, či nie sú, hľa ich, vypísané na knihe⁶²⁷ kráľov Júdu a Izráela? (27) A od tej doby, čo sa Amacjáhú odvrátil³⁹⁴ od nasledovania⁶⁸⁸ Hospodina, už¹⁸ proti nemu v Jerúsleme osnovali⁹³ sprisahanie⁸⁹⁷; i prchol do Láchiše, no¹⁸ poslali do Láchiše za ním a usmrtili ho tam. (28) A vyzdvihli²¹⁹ ho na kone⁸⁹⁸ a pochovali ho s jeho otcami v meste Dávida²¹⁶.

26 I vzali, všetok ľud Júdu, Uzzijáhú, ktorý⁴⁴⁶ bol vo veku⁵¹² šestnástich rokov, a uviedli ho v kraľovanie²⁶ miesto jeho otca Amacjáhú. (2) On po ľahnutí kráľa s jeho otcami vyzuboval Éloth⁸⁹⁹ a navrátil ho Júdovi. (3) Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ bol Uzzijáhú vo veku⁵¹² šestnástich rokov a v Jerúsleme kraľoval⁹³ päťdesiat a dva roky, a meno jeho matky Jecholjá⁹⁰⁰ z Jerúsalema. (4) A dal sa robiť, čo bolo⁵¹³ správne⁵⁶² v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robil⁹³ Amacjá, jeho otec, (5) a v dňoch Zecharjáhú, ktorý⁵¹³ sa vyznal⁹⁰¹ v Božích videniach⁹⁰², sa dostal³² k vyhľadávaniu²² Boha, a v dňoch jeho vyhľadávania²² Boha mu Hospodin dával⁹³ zdar. (6) I vytiahol³¹ a dal sa bojovať³¹¹ proti Pelištím⁶⁰ a prera-

zil⁹⁰³ múr³⁷² Gatha a múr³⁷² Javné a múr³⁷² Ašdóda, a pri⁹⁰⁴ Ašdóde, áno¹⁸, medzi Pelištím⁶⁰, zbudoval mestá; (7) a Boh mu pomohol proti Pelištím⁶⁰ a proti Arabom, ktorí⁵¹³ bývali v Gúr-Baale, a Meúním⁶⁰. (8) A Ammóním⁶⁰ sa dali dávať Uzzijáhúovi dary^{42 341 435} a jeho chýr⁹⁰⁵ sa rozšíril až ku vstupu do Egypta, lebo sa prejavil nanajvýš silným. (9) A v Jerúsleme zbudoval Uzzijáhú veže, pri bráne Nárožia a pri bráne Priervy⁵⁷² a pri Uhle⁹⁰⁶, a upevnil⁸⁶⁶ ich; (10) aj v pustine zbudoval veže a vydľabal veľa cisterien⁹⁰⁷, lebo mal^{44 93} veľa dobytká⁵⁸¹, aj v nížine⁴⁸ aj v náhornej plošine⁹⁰⁸, oráčov a vinárov vo vrchoch a na viniciach^{42 909}, lebo bol⁹³ milovníkom pôdy^{194 910}. (11) A Uzzijáhú mal^{44 93} boja³¹¹ schopnú⁹¹¹ vojenskú moc⁴⁰¹ vychádzajúcich³¹ k vojsku^{210 653} podľa čiat^{784 912} v počte podľa ich prehliadky⁶⁴⁸ skrze³³⁶ Jeiéla, písára⁸⁴², a Maasjáhú, úradníka⁷⁰⁹ k ruke Chananjáhú, jedného z hodnostárov³ kráľa. (12) Všetok počet hláv otcov⁶ zdatných hrdinov^{517 521} bol dvetisíc a šesťsto, (13) a k ich ruke vojenská moc⁴⁰¹, zástup⁶⁵³ tristošesť a sedemtisíc a päťsto, schopný boja^{311 911} v zdatnej sile⁵²¹ na pomoc kráľovi proti nepriateľovi; (14) a Uzzijáhú im, všetkému zástupu⁶⁵³, pripravil¹⁵ malé štíty a kopie a prilby a panciere a luky ako¹⁰⁶ aj⁸⁶ kamene do prakov. (15) A v Jerúsleme zriadil¹⁰ vojnové stroje⁹¹³, vynálezy¹¹³ vynálezcu^{112 914}, aby boli²⁶⁰ na vežiach a na nárožiacich na strieľanie šípmi a veľkými kameňmi; a jeho chýr⁹⁰⁵ sa rozšíril⁹¹⁵ až do ďaleka odtadiaľ, lebo si obdivuhodne počínal^{93 95} na získavanie pomoci⁹¹⁶, až než zosilnel.

(16) A ako zosilnel⁴⁴⁵, pozdvihlo sa^{641 917} jeho srdce na skazu^{503 918}, takže¹⁸ sa proti Hospodinovi, svojmu Bohu, dopustil nevernosti⁴⁹⁸ a vstúpil do chrámu¹⁵⁵ Hospodina vykiadať⁷⁴ na oltári kadiva⁷⁵; (17) a za ním vstúpil Azarjáhú, kňaz, a s ním kňazi Hospodina⁵, osemdesiat zdatní muži^{919 920}, (18) a zastali proti Uzzijáhúovi, kráľovi, a povedali mu: Nepatrí tebe, Uzzijáhú, vykiadať⁷⁴ Hospodinovi, lež²⁶⁴ kňazom, synom Áróna, ktorí sú⁵¹³ posvätení vykiadať⁷⁴. Vyjdi³¹ zo svätyne⁷²⁴, lebo si sa dopustil nevernosti⁴⁹⁸ a nebude ti to od Hospodina,

Boha, na čest³⁵. (19) A Uzzijjáhú sa pohneval⁹²¹ – a v jeho ruke *bola* kadidelnica⁹²² na vykiadanie⁷⁴ – a v jeho pohnevaní sa⁹²¹ s kňazmi vtom³⁶ pred tvárou kňazov v dome Hospodina, spredu^{361 923} voči oltáru kadiva⁷⁵, na jeho čele vzišlo malomocenstvo; (20) a Azarjáhú, hlavný kňaz⁷⁰⁸, sa na neho obzrel⁵⁴⁷, aj všetci kňazi, a hľa, on *bol* na svojom čele postihnutý malomocenstvom⁹²⁴; popohnali ho teda⁸⁶ odtiaľ a on sám sa poponáhlal vyjsť³¹, lebo ho raniť⁹²⁵ Hospodin. (21) A Uzzijjáhú, kráľ, ostal¹³ až po deň svojej smrti postihnutý malomocenstvom⁹²⁴ a býval v dome oddelenia⁹²⁶, *súc* malomocenstvom postihnutý⁹²⁴, lebo *bol* odrezaný⁹²⁷ od domu Hospodina; a nad domom kráľa, súdiac ľud zeme, *bol* Jóthám, jeho syn.

(22) A ostatné veci⁵⁵⁸ Uzzijjáhúa, prvé aj posledné, vypísal Isajá, syn Ámóca, prorok. (23) I ľahol Uzzijjáhú so svojimi otcami a pochovali ho s jeho otcami na poli pochovávaní kráľov, lebo povedali: On *bol* postihnutý malomocenstvom⁹²⁴. A kraľovania sa miesto neho ujal Jóthám, jeho syn.

27 Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ *bol* Jóthám vo veku⁵¹² dvadsiatich a piatich rokov a v Jerúsáleme kraľoval¹⁹³ šesťnásť rokov, a meno jeho matky Jerúšá, dcéra Cádóka. (2) A dal sa robiť, čo *bolo*⁵¹³ správne⁵⁶² v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robil⁹³ Uzzijjáhú, jeho otec, ibaže do chrámu¹⁵⁵ Hospodina nevstúpil; no¹⁸ ľud, *tí* sa ešte správali skazené^{503 918}. (3) On vybudoval vrchnú bránu domu Hospodina a vo veľkom⁹²⁸ budoval⁹³ v múre³⁷² Ófela⁹²⁹ (4) a v pohorí⁶⁸ Júdu vybudoval mestá a v lesoch zbudoval hrady a veže. (5) A on sa dal bojovať³¹ s kráľom detí²¹⁵ Ammóna a prevládol nad nimi³⁶⁹ a synovia Ammóna mu v onom roku dali sto kikkárov¹³⁹ striebra a desaťtisíc kórov⁹⁷ pšenice a jačmeňa desaťtisíc; toto mu synovia Ammónovi opäť dali²⁸⁵ aj v roku druhom a treťom. (6) I upevnil Jóthám svoju moc², lebo upravil¹⁵ svoje cesty pred tvárou Hospodina, svojho Boha.

(7) A ostatné veci⁵⁵⁸ Jótháma a všetky jeho vojny³¹¹ a jeho cesty, hľa ich, *sú* vy-písané na knihe⁶²⁷ kráľov Izráela a Júdu. (8) Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ *bol*⁹³

vo veku⁵¹² dvadsiatich a piatich rokov a v Jerúsáleme kraľoval¹⁹³ šesťnásť rokov. (9) I ľahol Jóthám so svojimi otcami a pochovali ho v meste Dávida²¹⁶, a kraľovania sa miesto neho ujal Ácház, jeho syn.

28 Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ *bol* Ácház vo veku⁵¹² dvadsiatich rokov a v Jerúsáleme kraľoval¹⁹³ šesťnásť rokov. A nerobil⁹³, čo *bolo*⁵¹³ správne⁵⁶² v očiach Hospodina, ako Dávid, jeho otec, (2) lež¹⁸ sa dal chodiť cestami kráľov Izráela a dokonca zhotovil¹⁰ zliatiny Baalím^{5 638}; (3) on aj⁸⁶ vykiadal^{174 93} v priverie⁵⁷² syna Hinnóma a svoje deti²¹⁵ prevádzal⁹³ ohňom⁹³⁰ podľa oškľivosti⁹³¹ národov, ktoré Hospodin pred tvárou⁴⁰⁴ synov Izráela vypudil⁷²², (4) a obetoval a vykiadal^{174 93} na výšinách⁸ a na pahorkoch a pod každým zeleným stromom. (5) I vydal ho Hospodin, jeho Boh, v ruku kráľa Aráma^{61 62}, takže¹⁸ na neho udrel⁵⁵⁰ a zajali od neho⁹³² početné⁹³³ zajatectvo; to¹⁸ zaviedli *do* Damesku⁸⁵⁷. A tiež *bol* vydaný v ruku kráľa Izráela; ten¹⁸ na neho udrel⁵⁵⁰ veľkým úderom⁹⁸ (6) a zabil – Pekach, syn Remal-jáhúa – v Júdovi stoadvadsaťtisíc v jednom dni (tí všetci *boli* zdatní muži^{919 920}) pre ich opustenie¹⁰¹ Hospodina, Boha ich otcov; (7) a Zichrí, hrdina⁵⁷ z Efrájima, zabil Maaséjáhúa, syna kráľa, a Azríkama, vedúceho²⁶² domu⁹³⁴, a Elkánu, druhého po kráľovi⁹³⁵. (8) A synovia Izráela *sprostred* svojich bratov zajali dvestotisíc žien, synov a dcér, a tiež od nich ukoristili⁵⁸⁰ hojný lup; i zanieli ten lup do Šómrona.

(9) A tam sa vyskytol¹³ prorok Hospodina⁵, jeho meno Ódéd; ten¹⁸ vyšiel³¹ pred tvár vojska⁶⁵³, ktoré⁵¹³ prichádzalo k Šómronu, a povedal im: Hľa, pre popudenie¹⁰¹ Hospodina, Boha vašich otcov, proti Júdovi ich vydal¹²² vo vašu ruku, i dali ste sa medzi nimi zabíjať v zúrivosti⁹²¹, *ktorá* dosiahla až k nebesám, (10) a teraz vy zamýšľate⁶⁸⁴ podmaniť si deti²¹⁵ Júdu a Jerúsálema za nevoľníkov a za slúžky; a vy sami⁹³⁶ – či nie *sú* pri vás previnenia⁷⁰⁷ voči Hospodinovi, vášmu Bohu? (11) Teraz ma teda⁸⁶ poslúchnite a zajatectvo, ktoré ste *sprostred* svojich bratov zajali, pošlite späť²⁸⁵, lebo je proti vám žiar⁹³⁷ hnevu Hospodina. (12) I povstali podaktorí²⁶¹

z hláv detí²¹⁵ Efrájima, Azarjáhú, syn Jehóhánána, Berehjáhu, syn Mešillémótha, a Jechizkijáhú, syn Šalluma, a Amásá, syn Chadlája, proti tým, ktorí⁵¹³ prichádzali z vojenskej výpravy⁶⁵³ (13) a povedali im: Nesmiete²⁶ privádzať zajatectvo sem – ba, na naše previnenie⁷⁰⁷ proti Hospodinovi^{210 938}! Vy zamýšľate⁶⁸⁴ pridávať⁴⁶⁶ k našim hriechom a k našim previneniam⁷⁰⁷, hoci máme⁵⁰ vinu⁷⁰⁷ veľkú⁵¹ a proti Isráělovi je žiar⁹³⁷ hnevu Hospodina. (14) Ozbrojenci⁴² teda⁸⁶ zanechali⁹³⁹ zajatectvo a korisť pred tvárou veliteľov³ a všetkého zídienia⁷ (15) a muži, ktorí boli označení menami, vstali a chopili sa³⁶⁶ zajatectva a všetkých z ich nahých⁹⁴⁰ obliekli z lupu, áno¹⁸, obliekli ich a obuli ich a nakrmili ich a napojili ich a namastili ich a zaviedli⁹⁴¹ ich na osly, totiž¹⁰⁶ všetkých oslabených⁸⁷⁵, a dopravili ich v Jerichó, mesto paliem, blízko⁹⁴² ich bratov; a vrátili sa v Šómrón.

(16) V onej dobe si kráľ Ácház poslal o pomoc ku kráľom Aššúra^{61 943}, (17) lebo¹⁸ opäť⁹⁴⁴ pritiahli Edómim⁶⁰ a udreli⁵⁵⁰ na Júdu a zajali zajatcov⁴², (18) a Pelištím⁶⁰ sa dali podnikáť nájazdy⁸⁸³ na mestá nížiny⁴⁸ a juhu¹⁶⁹ Júdu a dobyli Běth-šemeš a Ajjálón a Gedéróth a Sóchó a jeho osady⁵⁵⁶ a Timnu a jej osady⁵⁵⁶ a Gimzó a jeho osady⁵⁵⁶ a usídlili sa tam; (19) Hospodin totiž pokoril Júdu príčinou Ácháza, kráľa Isráěla, lebo on v Júdovi spôsobil bezuzdnosť⁹⁴⁵ a vyslovenú nevernosť^{498 946} v Júdovi. (20) A Tilgath-Pilneser, kráľ Aššúra^{61 943}, pritiahol proti nemu a spôsobil mu tieseň a nie že ho posilnil, (21) hoci Ácház vyraboval¹⁹⁴⁷ dom Hospodina a dom kráľa a hodnostárov³ a dal kráľovi Aššúra^{61 943}, ale nebol mu pomocou⁴⁵⁸.

(22) Ale v čas svojej tiesne⁹⁴⁸ on, kráľ Ácház, sa dal páchať ešte¹⁸ viac⁴⁶⁶ nevernosti⁴⁹⁸; (23) áno¹⁸, dal sa obetovať bohom Damesku⁸⁵⁷, ktorí⁵¹³ na neho udreli⁵⁵⁰, lebo¹⁸ si povedal⁶⁸³: Pretože oni, bohovia kráľov Aráma^{61 62}, im pomáhali, budem obetovať im, nech¹⁸ pomáhajú mne. Ale oni sa mu stali príčinou jeho pádu^{875 949}, jemu aj všetkému Isráělovi. (24) A Ácház zobral⁴⁰ náčinia¹⁸⁹ Božieho domu a rozsekal⁹⁵⁰ náčinia¹⁸⁹ Božieho domu a zavrel dvere¹³⁷ domu Hospodina a na všetkých

nároziach⁹⁵¹ v Jerúsaleme si zriadil¹⁰ oltáre (25) a v každom jednotlivom meste³⁹³ Júdu⁵ zriadil¹⁰ výšiny⁸ na vykiadanie⁷⁴ iným¹⁴² bohom, takže¹⁸ dráždil^{93 623} Hospodina, Boha svojich otcov. (26) A ostatné jeho veci⁵⁵⁸ a všetky jeho cesty, prvé aj posledné, hľa ich, sú vypísané na knihe⁶²⁷ kráľov Júdu a Isráěla. (27) I ľahol Ácház so svojimi otcami a pochovali ho v meste, v Jerúsaleme, ale nevniesli ho do hrobov kráľov Isráěla. A kráľovania sa miesto neho ujal Jechizkijáhú, jeho syn.

29 Jechizkijáhú započal kraľovať⁵¹¹ vo veku⁵¹² dvadsiatich a piatich rokov a kraľoval⁹³ v Jerúsaleme dvadsať a deväť rokov; a meno jeho matky Avijjá, dcéra Zecharjáhúa. (2) A dal sa robiť, čo bolo⁵¹³ správne⁵⁶² v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robil⁹³ Dávid, jeho otec.

(3) On v prvom roku svojho kraľovania⁵, v prvom mesiaci, otvoril dvere¹³⁷ domu Hospodina a opravil⁸⁹⁰ ich (4) a uviedol kňazov a Léviocov²¹⁸ a zhromaždil⁴⁰ ich na priestranstve⁹⁵² ku vzchádzaniu¹⁶⁹ (5) a povedal im: Počujte ma, vy⁵¹³ Léviocvi²¹⁸! Teraz sa posväťte a posväťte dom Hospodina, Boha vašich otcov, a vyneste³¹ zo svätyne²²⁰ poškvŕnu⁹⁵³, (6) lebo naši otcovia sa dopustili nevernosti⁴⁹⁸ a robili⁹³, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina, nášho Boha, zlé, a opustili ho a obrátili svoju tvár od obydľia²¹ Hospodina a nastavili⁴⁶ šiju; (7) tiež zavreli dvere¹³⁷ predsiene a zahasili⁹⁵⁴ lampy a prestali Bohu Isráěla kadivom⁷⁵ vykiadzať⁷⁴ a vzostupné obete²⁵ vznášať^{24 955} na svätom mieste, (8) takže¹⁸ proti Júdovi a Jerúsalemu nastalo³³ rozhnevanie⁶⁹⁹ Hospodina, i vydal ich k hrôze⁹⁵⁶, k úžasu⁹⁵⁷ a k syčaniu^{958 959}, ako vy svojimi očami vidíte; (9) áno¹⁸, hľa, naši otcovia padli mečom a naši synovia a naše dcéry a naše ženy sú pre toto v zajatí. (10) Nuž⁴⁶⁵ je blízko môjmu srdcu²⁶³ uzavrieť²³² vzhľadom na Hospodina, Boha³⁵⁴ Isráěla, zmluvu a odvrátiť od nás žiar⁹³⁷ jeho hnevu; (11) nesmiete²⁶ teraz, moji synovia, byť ľahostajní, veď vo vás Hospodin našiel záľubu²⁵⁸, aby ste stáli²⁶⁰ pred jeho tvárou na jeho obsluhu²⁵⁰, áno¹⁸, aby ste mu boli²⁶⁰ obsluhovačmi⁴⁰⁷ a vykiadzajúcimi^{74 960}.

(12)I povstali Léviovci²¹⁸, Machath, syn Amásaja, a Jóél, syn Azarjáhú, zo synov Keháthiho¹⁰⁹; a zo synov Meráriho Kíš, syn Avdího, a Azarjáhú, syn Jehalleéla, a z Géršunniho¹⁰⁹ Jóách, syn Zimmu, a Éden, syn Jóácha, (13)a zo synov Elícáfána Šimrí a Jeíel, a zo synov Ásáfa Zecharjáhú a Mattanjáhú, (14)a zo synov Hémána Jehíel a Šimej, a zo synov Jedúthúna Šemaejá a Uzzíel; (15)a zhromaždili⁴⁰ svojich bratov a posvätili sa a podľa rozkazu kráľa slovami¹⁹⁶ Hospodina prišli očistiť dom Hospodina. (16)A kňazi vstúpili očisťovať do vnútra²⁰⁵ domu Hospodina a všetku nečistotu⁶², ktorú v chráme¹⁵⁵ Hospodina našli, vyniesli³¹ na nádvorie¹⁸⁰ domu Hospodina; prevzali ju⁸⁶ Léviovci²¹⁸ vyniesť³¹ k potoku³⁴³ Kidrón von²³¹. (17)Začali teda⁸⁶ posviacať v prvý⁹⁶³ deň prvého mesiaca⁵ a v ôsmy deň mesiaca⁵ vstúpili do predsiene Hospodina a posviacali⁹³ dom Hospodina po osem dní, a v šestnásty deň prvého mesiaca⁵ boli hotoví⁹³ 183; (18)i vstúpili dnu²⁰⁵ k Jechizkijáhúovi, kráľovi, a povedali: Očistili sme všetok dom Hospodina aj oltár vzostupných *obetí*^{25 42 341} a všetky náčinia¹⁸⁹ k nemu¹⁹⁰ a stôl radu⁷⁷ a všetky náčinia¹⁸⁹ k nemu¹⁹⁰, (19)a všetky náčinia¹⁸⁹, ktoré kráľ Ácház za svojho kralovania v svojej nevernosti^{101 498} odhodil⁴⁸⁶, sme pripravili¹⁵ a posvätili, a hľa ich, sú pred oltárom²⁰ Hospodina.

(20)A Jechizkijáhú, kráľ, zavčasu vstal a zhromaždil⁴⁰ predstavených³ mesta a vystúpil¹² v dom Hospodina; (21)i priviedli sedem býkov a sedem baranov a sedem jahniat⁹⁶⁴ a sedem kozlov na *obet* za hriech za kráľovstvo a za svätýňu⁷²⁴ a za Júdu; tie¹⁸ nariadil^{64 122 965} synom Áróna, kňazom, vzniesť²⁴ na oltári Hospodina. (22)Pozabíjali⁹⁶⁶ teda⁸⁶ hovädzí dobytok a kňazi prevzali a na oltár vykropili⁹⁶⁷ krv, a pozabíjali⁹⁶⁶ barany a krv vykropili⁹⁶⁷ na oltár, a pozabíjali⁹⁶⁶ jahňatá⁹⁶⁴ a krv vykropili⁹⁶⁷ na oltár. (23)A pred tvár kráľa bližšie priviedli⁶⁷⁵ chlpáčov⁹⁶⁸ *obete* za hriech a zidenie⁷ na ne položilo⁹⁶⁹ svoje ruky (24)a kňazi ich pozabíjali⁹⁶⁶ a ich krv naniesli v *obet* za hriech⁹⁷⁰ na oltár na urobenie zadost'⁹⁷¹ za všetok Izráel, lebo kráľ povedal: Vzostupná *obet*²⁵ a *obet* za

hriech *bude* za všetok Izráel. (25)A v dome Hospodina postavil Lévióvcov²¹⁸ s cimbalmi²⁴⁰, s varytami^{240 241} a s lýrami^{240 242} podľa³⁸⁹ rozkazu Dávida a Gáda, kráľovho vidiaceho⁴⁴³, a Náthána, proroka, lebo ten rozkaz *bol* skrze³³⁶ Hospodina, skrze³³⁶ jeho prorokov. (26)Léviovci²¹⁸ teda⁸⁶ zastali s nástrojmi^{189 240} Dávida a kňazi s pozaunami²⁴⁰ (27)a Jechizkijáhú nariadil⁶³ vznášať²⁴ na oltári vzostupnú *obet*²⁵, a v čase, keď vzostupná *obet*²⁵ začala, začal spev Hospodina a pozauny, a *to* so sprievodom⁹⁷² nástrojov¹⁸⁹ Dávida, kráľa Izráela. (28)A všetko zidenie⁷, *tí* sa klaňali za spevu spevákov⁴², a pozauny zvučali²⁴³; to všetko až do dokončenia¹⁸³ vzostupnej *obete*²⁵. (29)A ako vznášanie²⁴ dokončili^{183 445}, zohli sa³³², kráľ a všetci, ktorí⁵¹³ sa nachádzali s ním, a dali sa klaňať. (30)I nariadil⁶³ kráľ Jechizkijáhú a hodnostári³ Lévióvcov²¹⁸ prinášať Hospodinovi²⁴⁷ velebenie²⁴⁵ slovami Dávida a Ásáfa, vidiaceho⁴⁴³, i dali sa radostne⁹⁷³ velebiť²⁴⁵ a schýlili hlavy⁷³⁹ a dali sa klaňať.

(31)A Jechizkijáhú sa ujal slova⁹⁷⁴ a povedal: Teraz ste svoju ruku naplnili³³⁸ pre Hospodina¹³; pristúpte bližšie⁶⁷⁵ a prinášajte k domu Hospodina obeť a prejavy vďaky⁹⁷⁵. A zidenie⁷ sa dalo prinášať obeť a prejavy vďaky⁹⁷⁵ a – každý srdcom ochotný⁹⁷⁶ – vzostupné *obete*²⁵. (32)A počet vzostupných *obetí*^{25 42}, ktoré priniesli – zidenie⁷ – bol: sedemdesiat kusov hovädzieho dobytku, sto baranov, dvesto jahniat⁹⁶⁴; toto¹²⁵ všetko na vzostupné *obete*²⁵ Hospodinovi. (33)A tých, ktoré boli⁵¹³ posvätené: šesťsto kusov hovädzieho dobytku a tritisíc kusov drobného dobytku. (34)Lenže kňazov bolo⁹³ namáľe, takže¹⁸ neboli schopní všetky vzostupné *obete*²⁵ postahovať; *ale* ich bratia Léviovci²¹⁸ sa im stali posilou⁹⁷⁷ až do dokončenia¹⁸³ práce¹⁸⁴ a pokým sa kňazi posviacali, lebo Léviovci²¹⁸ boli srdcom od kňazov odhodlanejší^{562 978 979} posvätiť sa, (35)a tiež boli vzostupné *obete*^{25 42 341} v hojnosti, s tukom^{240 339} *obetí* pokojných hodov³⁴⁰ a s liatymi *obetami*^{240 980} ku vzostupným *obetiam*^{25 42 341}. Tak¹⁸ bola služba⁴⁵¹ v dome²¹⁰ Hospodina usporiadaná⁵ (36)a Jechizkijáhú sa zaradoval, aj všetok ľud, nad

Božím upretím zreteľa¹⁵ k⁹⁸¹ ľudu, že sa tá vec s úrychlením⁹⁸² uskutočnila⁹³.

30 A Jechizkijáhú poslal ku všetkému Isráelovi a Júdovi a aj k Efrájimovi a Menaššéovi napísal listy o pridení k domu Hospodina v Jerúsáleme na usporiadanie¹⁰ Minutia⁹⁸³ Hospodinovi, Bohu⁹⁸⁴ Isráela. (2) Ale kráľ sa rozhodol^{986 985}, aj jeho hodnostári³ a všetko zidenie⁷ v Jerúsaleme, usporiadať¹⁰ Minutie⁹⁸⁴ v druhom mesiaci; (3) v onen čas ho totiž usporiadať¹⁰ nemohli, lebo sa nebolo posvätilo nadostač kňazov a ľud sa nebol zhromaždiť⁴⁰ do Jerúsálema, (4) takže¹⁸ tá vec bola⁹³ v očiach kráľa aj v očiach všetkého zidenia⁷ správna⁵⁶², (5) dohodli³⁹² teda⁸⁶ ujednanie⁹⁸⁶ roznieť po všetkom Isráelovi od Beér-ševy až po Dán⁹⁸⁷ pozvanie⁹⁸⁸ prísť na usporiadanie¹⁰ Minutia⁹⁸³ Hospodinovi, Bohu⁹⁸⁴ Isráela, lebo ho dávno⁹⁸⁹ neusporiadali¹⁰, ako je napísané. (6) Odišli teda⁸⁶ behúni⁵⁰⁸ s listami²⁴⁰ od ruky kráľa a jeho hodnostárov³ po celom Isráelovi a Júdovi, áno¹⁸, podľa rozkazu kráľa, s výrokom: Synovia Isráela, vráťte sa k Hospodinovi, Bohu Abraháma, Isáka a Isráela, a *on* sa bude vracat' k tým, ktorí⁵¹³ unikli^{42 505}, ktorí⁵¹³ vám zvyšujú⁴², z dlane²⁷⁰ kráľov Aššúra^{61 943}, (7) nech¹⁸ nebudete ako vaši otcovia a ako vaši bratia, ktorí sa proti Hospodinovi, Bohu svojich otcov, dopustili nevernosti⁴⁹⁸, takže¹⁸ ich vydal na spustošenie⁹⁵⁷, ako vy vidíte. (8) Nuž⁴⁶⁵, nesmiete²⁶ zatvrdzovať⁴⁴⁹ svoju šíju ako vaši otcovia; podajte ruku Hospodinovi a pridte k jeho svätyni⁷²⁴, ktorú navždy⁷⁹ posvätil, a slúžte³⁵⁸ Hospodinovi, svojmu Bohu, a *on* od vás bude odvracať ziar⁹³⁷ svojho hnevu, (9) lebo vaším návratom¹⁰¹ k Hospodinovi vaši bratia a vaše deti²¹⁵ dôjdu^{106 990} súcitu⁹⁹¹ pred tvárou zjavších ich, ako¹⁰⁶ aj⁸⁶ návratu do tejto zeme, lebo Hospodin, váš Boh, je milostivý a súcitný⁹⁹² a nebude od vás odkláňať³⁹⁴ tvár, ak sa budete k nemu vracat'.

(10) I prechádzali⁹³ behúni⁵⁰⁸ od mesta k mestu zemou Efrájima a Menaššea až po Zevulúna; tam¹⁸ sa na nich dívali^{93 993} uštipačne⁹⁹⁴ a mali⁹³ v nich predmet výsmechu⁹⁹⁴, (11) ale⁹⁹⁵ podaktorí²⁶¹ z Ášéra a Menaššea a zo Zevulúna sa pokorili a prišli do Jerúsálema. (12) Aj v Júdovi

sa Božia ruka prejavila⁴⁵⁶ daním jedného srdca na vykonanie rozkazu kráľa a hodnostárov³ podľa⁹⁸⁹ slova Hospodina, (13) takže¹⁸ sa v Jerúsaleme na usporiadanie¹⁰ slávnosti nekvasených *chlebov* v druhom mesiaci zhromaždiť⁴⁰ početný ľud, zidenie⁷ vo veľkej⁹⁹⁶ hojnosti. (14) A povstali a odstránili³⁹⁴ oltáre, ktoré *boli* v Jerúsaleme, aj všetky oltáre na vykiaľzanie^{74 996} odstránili³⁹⁴ a vyhádzali ich k potoku³⁴³ Kidrón.

(15) A v štrnásty deň druhého mesiaca⁵ porazili⁹⁶⁶ Minutie⁹⁸³ a kňazi a Lévióvcí²¹⁸ sa zahanbili a posvätili sa a dopravili v dom Hospodina vzostupné *obete*²⁵ (16) a zastali na svojom stanovišti podľa svojho predpisu⁷⁷, podľa zákona²⁷² Mojžiša, Božieho muža, a kňazi kropili krvou *prevzatou*⁹⁹⁷ z ruky Lévióvcov²¹⁸. (17) V zidení⁷ totiž *bolo* veľa *tých*, ktorí sa neposvätili, a Lévióvcí²¹⁸ *boli* nad porážaním^{966 998} Minuti⁹⁸³ pre všetkých¹³, ktorí *neboli* čistí, na ich posvätenie Hospodinovi, (18) lebo množstvo⁴¹⁰ ľudu, mnohí z Efrájima a Menaššea a Jissáchára a Zevulúna sa neočistili, takže zajedli Minutie⁹⁸³ nie tak⁹⁹⁹, ako je napísané. Ale Jechizkijáhú sa za nich dal modliť výrok: Kiež dobrotvivý Hospodin robí¹⁴ zadosť⁹⁷¹ v prospech (19) každého, *kto* svoje srdce usmeril¹⁵ na vyhľadávanie²² Boha, Hospodina, Boha svojich otcov, no¹⁸ nie podľa svätého očisťovania^{744 1000}. (20) A Hospodin k Jechizkijáhúovi naklonil sluch²⁷⁹ a prepáčil ľudu¹⁰⁰¹.

(21) Synovia Isráela, ktorí⁵¹³ sa ponachádzali v Jerúsaleme, teda⁸⁶ *po* sedem dní s veľkou radosťou²⁴⁰ konali^{10 93} slávnosť nekvasených *chlebov* a Lévióvcí²¹⁸ a kňazi deň po dni¹⁰⁰² prinášali velebenie²⁴⁵ Hospodinovi²⁴⁷ hlasnými nástrojmi^{792 1003} – Hospodinovi¹⁰⁰⁴. (22) A Jechizkijáhú prehovoril k srdcu všetkých Lévióvcov²¹⁸, ktorí⁵¹³ si rozumne počínali¹⁰⁰⁵, s dobrou rozumnosťou¹⁰³ voči Hospodinovi. A *po* sedem dní jedli⁹³ sviatočné *obete*^{42 78 1006}, obetujúc *obete* pokojných hodov³⁴⁰ a prinášajúc *chvály*^{246 1007} Hospodinovi²⁴⁷, Bohu svojich otcov.

(23) A rozhodli sa^{886 985}, všetko zidenie⁷, sláviť¹⁰ ďalších⁴² sedem dní; dali sa teda⁸⁶ sláviť¹⁰ sedem dní s radosťou, (24) lebo

Jechizkijáhú, kráľ Júdu, venoval¹⁰⁰⁸ zídenu⁷ tisíc býkov a sedemtisíc kusov drobného dobytku a hodnostári³ venovali¹⁰⁰⁸ zídenu⁷ tisíc býkov a desaťtisíc kusov drobného dobytku; a kňazi sa v množstve posvätili. (25) I radovali⁹³ sa, všetko zídenu⁷ Júdu a kňazi a Lévióvc²¹⁸ a všetko zídenu⁷ tých, ktorí⁵¹³ prišli z Isráela, a cudzinci¹¹⁷, ktorí⁵¹³ prišli zo zeme Isráela a ktorí⁵¹³ bývali v Júdovi. (26) Nastala³³ teda⁸⁶ v Jerúsaleme veľká radosť, lebo od dní Šalamúna, syna Dávida, kráľa Isráela, nebolo v Jerúsaleme nič takéto¹⁰⁰⁹. (27) A kňazi a Lévióvc²¹⁸ povstali a požehnali ľud a ich hlas bol vypočutý¹⁰¹⁰ a ich modlitba vstúpila k jeho svätému príbytku⁷⁴⁴, k nebesám.

31 A ako toto všetko dokončili^{183 445}, vyšli³¹, všetok Isráel, ktorí boli⁵¹³ poschádzaní, do miest⁴⁹⁷ Júdu a rozrieskali⁵⁶⁴ stĺpy⁵⁶⁵ a pozrážali aséry⁵⁶⁶ a poväľali⁸²⁵ výšiny⁸ a oltáre zo všetkého Júdu a Benjámina a vo všetkom Efrájimovi a Menaššéovi až do skončovania¹⁸³; a všetci synovia Isráela sa vrátili, každý³⁰² v svoju držbu, do svojich miest⁴⁹⁷.

(2) A Jechizkijáhú rozmiestnil³⁹² oddiely²³⁷ kňazov, a Lévióvcov²¹⁸ po ich oddieloch²³⁷, každého³⁰² podľa príkazu¹⁰¹¹ jeho služby⁴⁵¹, kňazov⁵ a Lévióvcov^{5 221}, na vzostupné *obete*²⁵ a na *obete* pokojných hodov³⁴⁰, na obsluhu²⁵⁰ a na chvály²⁴⁶ a na velebenie²⁴⁵ v bránach húfov¹⁰¹² Hospodina, (3) a podiel¹⁰¹³ kráľa z jeho imania⁷⁵² na vzostupné *obete*²⁵: Na vzostupné *obete*²⁵ rána a večera a vzostupné *obete*²⁵ na soboty a na nové mesiace a na sviatky⁷⁸, ako je napísané v zákone²⁷² Hospodina, (4) a nariadil⁶³ ľudu, obyvateľom Jerúsalema, odovzdávať podiel¹⁰¹³ kňazov a Lévióvcov²¹⁸, aby sa mohli²⁶ držať pri zákone^{272 366 1014} Hospodina; (5) a ako sa tá vec rozniesla^{445 1015}, naznašali deti²¹⁵ Isráela množstvo prvotiny^{1016 1017} obilia, muštu a oleja¹⁰¹⁸ a medu a všetkej úrody poľa a v hojnosti dopravili desiatok toho všetkého. (6) A deti²¹⁵ Isráela a Júdu, tí, ktorí⁵¹³ bývali v mestách Júdu, aj oni dopravili desiatok hovädzieho dobytku a drobného dobytku a desiatok svätých vecí, ktoré boli⁵¹³ posvätené Hospodinovi, ich Bohu, a nakládli⁴⁶ hromady a hromady. (7) Navr-

šovať¹⁰¹⁹ začali tie hromady v treťom mesiaci a dokončili¹⁸³ v mesiaci siedmom; (8) a keď Jechizkijáhú a hodnostári³ prišli a tie hromady uvideli, dali sa²⁸¹ žehnať Hospodina a ľud Isráela. (9) A keď sa Jechizkijáhú na kňazov a Lévióvcov²¹⁸ obrátil s dopytom²² o¹⁰²⁰ tie hromady, (10) povedal¹²⁸¹ k nemu Azarjáhú, hlavný kňaz⁷⁰⁸ domu Čádóka⁵, áno¹⁸, povedal: Od započatia prinášania *obete* venovania¹⁰²¹ v dom Hospodina je čo jesti a nasýtiť sa aj ostaviť, až do hojnosti, lebo Hospodin požehnal ľud, a čo je⁵¹² ostavené, je táto spústa.

(11) Jechizkijáhú teda⁸⁶ nariadil⁶⁴ pripraviť¹⁵ v dome Hospodina komory¹⁰²²; tie¹⁸ pripravili¹⁵ (12) a *obet* venovania¹⁰²¹ a desiatky⁴² a posvätené veci spoľahlivo¹⁰²³ vniesli, a vedúcim²⁶² bol Konanjáhú, Lévióvec, a druhým Šimeí, jeho brat; (13) a poverenci⁸⁴³ po boku¹⁰²⁴ Konanjáhúa a Šimeího, jeho brata, boli Jechiél a Azazjáhú a Nachath a Asáhél a Jerímóth a Józávád a Eliél a Jismachjáhú a Machath a Benjájahú, podľa³⁸⁹ nariadenia¹⁰²⁵ Jechizkijáhúa, kráľa, a Azarjáhúa, vedúceho²⁶² Božieho domu.

(14) A nad Božími dobrovoľnými *obetami*^{998 1026} na rozdávanie Hospodinovej *obete* venovania¹⁰²¹ a nanajvyš svätých¹⁰²⁷ vecí bol Kór, syn Jimnu, Lévióvec, vrátnik ku vzhádzaniu^{169 1028}, (15) a k jeho ruke Éden a Minjámin a Jěšúa a Šimaejáhú, Amarjáhú a Šechanjáhú, v mestách kňazov na spoľahlivé¹⁰²³ rozdávanie svojim bratom v oddieloch²³⁷, ako veľkému¹⁰²⁹, tak¹⁰³⁰ malému¹⁰²⁹, (16) okrem⁴²⁰ tých, ktorí boli⁵¹³ ich rodopisne zaznačení, totiž¹⁰⁶ osôb mužského pohlavia od veku⁵¹² troch rokov a nahor, každého, kto⁵¹³ vstúpil do domu Hospodina podľa povinnosti^{390 1031} dňa v jej deň, podľa ich služby⁴⁵¹ v ich úkoloch^{335 1032} po ich oddieloch²³⁷ (17) (aj s kňazmi a Lévióvcami²¹⁸, ktorí boli⁵¹³ rodopisne zaznačení, podľa domov⁶⁴⁹ ich otcov od veku⁵¹² dvadsiatich rokov a nahor podľa³⁸⁹ ich úkolov³³⁵ v ich oddieloch²³⁷), (18) a tým, ktorí boli⁵¹³ rodopisne zaznačení medzi všetkou ich drobotinou, ich ženami a ich synmi a ich dcérami, všetkému zídenu⁷, lebo sa v svojej vernosti⁷⁰⁵ posvätili k svätosti. (19) A pre synov

Áróna, kňazov¹³, boli na poliach obvodov^{485 912} ich miest⁴⁹⁷, v každom jednotlivom meste³⁹³, muži, ktorí boli označení menami, na dodávanie podielov¹⁰¹³ všetkým mužského pohlavia medzi kňazmi a všetkým tým, ktorí boli⁵¹³ rodopisne zaznačení medzi Lévióvcami²¹⁸.

(20)A podľa tohto robil⁹³ Jechizkijáhú vo všetkom Júdovi, a robil⁹³ pred tvárou Hospodina, svojho Boha, čo bolo⁵¹³ dobré a správne⁵⁶² a pravdivé¹⁰³³; (21)a vo všetkej svojej činnosti⁶³⁹, ktorú započal, v službe⁴⁵¹ Božieho domu a v zákone²⁷² a v rozkaze zaujímať sa o^{22 602} svojho Boha konal⁹³ celým svojím srdcom a dosiahol úspech⁵⁴⁵.

32 Po týchto veciach a tejto vernosti¹⁰³³ pritiahol Sanchériv, kráľ Aššúra^{61 943}, a vstúpil v Júdu a utáboril sa pred opevnenými⁶³⁶ mestami a zamýšľal^{93 684} ich pre seba prielomom dobyť⁷⁷⁶. (2)A keď Jechizkijáhú zistil⁴⁰⁶, že pritiahol Sanchériv a jeho tvár je za boj^{13 311 1034} proti Jerúsálemu, (3)poradil sa²⁸¹ so svojimi hodnostármi³ a hrdinami⁵¹⁷ pozasýpal¹⁰³⁵ vody prameňov, ktoré sú zvonku⁶³⁹ voči mestu⁷¹⁴; i pomohli mu (4)a zhromaždili sa, veľa ľudu, a pozasýpali¹⁰³⁵ všetky žriedla a potok³⁴³, ktorý⁵¹³ prúdil stredom zeme, s výrokom: Prečo by mali²⁶ prísť králi Aššúra^{61 943} a nachádzať veľa vôd? (5)A vzmúžil sa^{2 529} a vybudoval všetok poborený múr³⁷⁰ – ten¹⁸ vztyčil až k veziam¹⁰³⁶ – a navonok²³¹ ďalší¹⁴² múr³⁷⁰, a opravil⁸³⁰ Milló¹⁰³⁷ mesta Dávida²¹⁶ a v hojnosti nazhotovoval¹⁰ oštepov^{42 808} a malých štítov. (6)A nad ľudom ustanovil⁴⁶ veliteľov³ do bojov³¹¹ a zhromaždil ich k sebe na priestranstvo⁹⁵² pri bráne mesta a prehovoril k ich srdcu výrokom: (7)Buďte silní a buďte odvážni⁴⁹⁰, nemusíte²⁶ sa báť³⁰⁶ ani sa strachovať pred tvárou^{404 736} kráľa Aššúra^{61 943} a pred blízkosťou tváre³⁹ všetkého davu⁵³⁵, ktorý je s ním, veď s nami je viac ako s ním⁴⁶⁹ – (8)s ním je rameno z mäsa a s nami Hospodin, náš Boh, na pomoc nám a na vybojovanie³¹¹ našich bojov³¹¹. I opreli sa, ľud, o¹⁰³⁸ slová Jechizkijáhúa, kráľa Júdu.

(9)Po tomto poslal Sanchériv, kráľ Aššúra^{61 943}, k Jerúsálemu svojich služobníkov (vtedy¹⁸ on bol pred Láchísou a vše-

tok jeho dvor¹⁰³⁹ s ním) k Jechizkijáhúovi, kráľovi Júdu, a ku všetkému Júdovi, ktorý bol v Jerúsáleme, s odkazom⁶¹³: (10)Takto povedal Sanchériv, kráľ Aššúra^{62 943}: Na čo sa spoliehate, a ostávate v obľahnutí¹⁰⁴⁰ v Jerúsáleme? (11)Či vás Jechizkijáhú nezavádza na scestie¹⁰⁴¹, vydať vás smrťou hladom a smädcom, výrok: Hospodin, náš Boh, nás bude môcť²⁶ vyslobodiť z dlane²⁶⁷ kráľa Aššúra^{61 943}? (12)Či nie on, Jechizkijáhú, odstránil³⁹⁴ jeho výšiny⁸ a jeho oltáre a Júdovi a Jerúsálemu nariadil⁶³ výrok: Pred jedným oltárom²⁰ sa budete¹¹⁴ klaňať a na ňom v dym meniť^{75 85}? (13)Či nevíete, čo som vykonal ja a moji otcovia všetkým národostiam^{310 354} zemí? Či vari¹⁰⁴² boli bohovia národov zemí schopní vyslobodiť ich zem z mojej ruky? (14)Kto je medzi bohmi všetkých týchto národov, ktoré moji otcovia spravili odovzdanými^{747 748}, taký, žeby¹⁰⁴³ bol schopný svoj ľud z mojej ruky vyslobodiť, takže by váš Boh bol schopný z mojej ruky vyslobodiť vás? (15)Nuž teda⁴⁶⁵ nech vás Jechizkijáhú neklame¹¹⁴ a nezavádza vás takto¹⁰⁰⁹ na scestie¹⁰⁴¹ a nemali²⁶ by ste mu dôverovať, lebo žiadny¹¹¹ +boh žiadneho¹¹¹ národa a kráľovstva nebol schopný vyslobodiť svoj ľud z mojej ruky ani z ruky mojich otcov – a váš Boh tobôž nebude môcť²⁶ vyslobodiť z mojej ruky vás!

(16)A jeho služobníci ďalej⁹⁴⁴ hovorili⁹³ proti Hospodinovi, Bohu, a proti Jechizkijáhúovi, jeho nevoľníkovi; (17)aj listy napísal na utŕhanie Hospodinovi, Bohu Isráela, a k reči proti nemu, k výroku: Ako bohovia národov zemí, ktorí nevyslobodili svoj ľud z mojej ruky, tak z mojej ruky nebude môcť²⁶ svoj ľud vyslobodiť Boh Jechizkijáhúa. (18)A dali sa volať silným hlasom po júdsky na ľud Jerúsálemu, ktorý bol na mure³⁷², na zastrásenie^{306 1044} ich a na polakanie¹⁰⁴⁵ ich, aby mohli²⁶ dobyť mesto; (19)a o Bohu Jerúsálemu hovorili⁹³ ako o bohoch národnosti³¹⁰ zeme, diele⁶³⁹ rúk človeka. (20)A o toto sa Jechizkijáhú, kráľ, a Isajá, syn Amóca, prorok, dali modliť a volať⁶⁸⁶ k nebesám (21)a Hospodin poslal anjela¹⁰⁴⁶, ktorý¹⁸ zahubil každého zdatného hrdinu^{517 521} a vodcu²⁶² a veliteľa³ v táboře⁵⁷⁸ kráľa Aššúra^{61 943}; ten¹⁸ sa

s hanbou²⁴⁰ v tvári²¹⁰ vrátil do svojej zeme, a keď vstúpil v dom svojho boha, mečom²⁸¹ ho tam zrazili pochádzajúci¹⁰⁴⁷ z jeho útrobov. (22) Tak¹⁸ Hospodin Jechizkijáhúa a obyvateľov Jerúsalema vyslobodil⁷²⁷ z ruky¹⁰⁴⁸ Sancheríva, kráľa Aššúra^{61 943}, a z ruky¹⁰⁴⁸ všetkých¹⁰⁴⁹, a podporoval^{93 941 1050} ich¹⁰⁵¹ zo všetkých strán⁵⁷⁰; (23) a mnohí do Jerúsalema prinášali dary^{42 341 435} Hospodinovi a cennosti Jechizkijáhuovi, kráľovi Júdu, i bol potom¹⁰⁵² vyvýšený²¹⁹ pred očami všetkých národov.

(24) V oných dňoch Jechizkijáhú až na smrť ochorel; i dal sa modliť k Hospodinovi; ten¹⁸ k nemu prehovoril a dal mu znamenie; (25) ale Jechizkijáhú neoplatil²⁸⁵ dobrodenie¹⁰⁵³ jemu preukázané¹⁰⁵⁴, lebo sa jeho srdce pozdvihlo^{641 917}, i nastalo³³ proti nemu a proti Júdovi a Jerúsalemu rozhnevanie⁶⁹⁹, (26) no¹⁸ keď sa Jechizkijáhú pre pozdvihnutie^{101 641 917} svojho srdca pokoril, on aj obyvatelia Jerúsalema, neprišlo na nich rozhnevanie⁶⁹⁹ Hospodina v dňoch Jechizkijáhúa.

(27) A Jechizkijáhuovi sa dostalo³³ veľmi hojného bohatstva a slávy³⁴ a zriadil¹⁰ si pokladnice²⁷¹ na striebro a na zlato a na drahé¹⁰⁵⁵ kamene⁴² a na vonné látky a na malé štíty a na všemožné¹⁷¹ želané predmety^{189 1056} (28) a skladišťa úrod obilia a muštu a oleja¹⁰¹⁸ a tajne⁴³⁶ pre všetky druhy dobytky^{1057 1058} a stáda do stajní^{436 1059 1060}. (29) A zriadil¹⁰ si mestá a bohatstvo⁵⁸¹ drobného dobytky a hovädzieho dobytky v hojnosti, lebo mu Boh dal veľmi veľké⁵⁵¹ imanie⁷⁵². (30) A on, Jechizkijáhú, upchal¹⁰³⁵ vrchný výtok¹⁰⁶¹ vôd Gíchóna a zaviedol ich priamo¹⁰⁶² nadol k západu¹⁰⁶³ voči mestu Dávída²¹⁸. A vo všetkej svojej činnosti¹⁸⁴ dosiahol Jechizkijáhú úspech⁵⁴⁵. (31) No¹⁸ jednako ho pri vyslancoch^{1064 1065} hodnostárov³ Bávela¹⁰⁶⁶, ktorí boli⁵¹³ poslaní k nemu pýtať sa²² na znamenie, ktoré v zemi nastalo³³, Boh opustil na vyskúšanie ho, na vyzvedenie všetkého v jeho srdci.

(32) A ostatné veci⁵⁵⁸ Jechizkijáhúa a jeho zbožné činy^{327 328}, hľa ich, sú vypísané vo vídení Isaju, syna Amóca, proroka, na knihe⁶²⁷ kráľov Júdu a Isráela. (33) I ľahol Jechizkijáhú so svojimi otcami a pochovali ho na najvyššom¹⁰⁶⁷

mieste hrobov¹⁰⁶⁸ detí²¹⁵ Júdu; a preukázali¹⁰ mu, všetok Júda, pri jeho smrti česť³⁵. A kraľovania sa miesto neho ujal Menaššé, jeho syn.

33 Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ bol Menaššé vo veku⁵¹² dvanástich rokov a v Jerúsaleme kraľoval⁹³ päťdesiat a päť rokov, (2) a dal sa robiť, čo bolo⁵¹² v očiach Hospodina zlé, podľa ošklivosti⁹³¹ národov, ktoré Hospodin pred tvárou⁴⁰⁴ synov Isráela vypudil⁷²², (3) a zasa⁷⁰¹ vybudoval výšiny⁸, ktoré Jechizkijáhú, jeho otec, zvalal⁸²⁵, a nastaval¹⁵⁴ oltárov pre Baalím^{13 638} a nazriaďoval¹⁰ ašé⁵⁶⁶ a dal sa klaňať všetkému zástupu⁶⁷² nebies a slúžiť³⁵⁸ im, (4) a zbudoval oltáre v dome Hospodina, o ktorom²⁷⁸ Hospodin povedal: V Jerúsaleme bude navždy⁷⁹ moje meno; (5) a v dvoch nádviarich⁷⁸ domu Hospodina nabudoval oltárov všetkému zástupu⁶⁷² nebies. (6) A on v prierve⁵⁷² syna Hinnóma svoje deti²¹⁵ prevádzal¹⁹³ ohňom⁹³⁰ a zaoberal sa predpovedaním¹⁰⁶⁹ a veštením¹⁰⁷⁰ a čarovaním a zadovažoval^{10 93} vyvolávačov⁴² duchov¹⁰⁷¹ a jasnovidcov⁴²; množil⁹³ robenie toho, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina zlé, na dráždenie⁶²³ ho. (7) A sochu¹⁰⁷², figúru¹⁰⁷³, ktorú zhotovil⁹, umiestnil¹¹⁹ v Božom dome, o ktorom²⁷⁸ Boh k Dávidovi a k Šalamúnovi, jeho synovi, povedal: V tomto dome a v Jerúsaleme, ktorý som zo všetkých kmeňov²⁵⁹ Isráela vyvolil³¹⁹, chcem²⁶ navždy^{79 1074} položiť¹¹⁹ svoje meno, (8) a nebudem naďalej odťahovať^{394 466} nohu Isráela z povrchu³⁶⁰ pôdy¹⁹⁴, ktorú som určil³⁹² ich otcom, ak len budú dbať²³⁶ o vykonávanie všetkého, čo som im rozkázal, – o všetok zákon²⁷² a ustanovenia³⁵³ a predpisy¹⁰⁷⁷, – skrze³³⁶ Mojžiša. (9) Ale Menaššé Júdu a obyvateľov Jerúsalema primal blúdiť na robenie horšieho od národov, ktoré Hospodin pred tvárou⁴⁰⁴ synov Isráela vypudil⁷²².

(10) A Hospodin k Menaššéovi a k jeho ľudu hovoril⁹³, ale nevenovali⁹³ pozornosť³²¹; (11) i priviedol na nich Hospodin veliteľov³ vojska⁶⁵³, ktoré patrilo kráľovi Aššúra^{61 943}, tí⁹⁸ Menaššéa chytili⁷⁸⁹ na háky¹⁰⁷⁵ a sputnali⁵¹⁶ ho mosadznými okovami¹⁰⁷⁶ a zaviedli ho do Bávela¹⁰⁶⁶; (12) a ako mu bola spôsobená tieseň⁴⁴⁵, dal sa obmäkčovať tvár Hospodina,

svojho Boha¹⁰⁷⁷, a veľmi sa z príčiny prítomnosti tváre³⁹ Boha¹⁰⁷⁸ svojich otcov pokoril (13) a dal sa k nemu modliť, i dal sa mu uprosiť¹⁰⁷⁹ a vypočul jeho úpenie²⁷⁵ a dal mu vrátiť sa²⁸⁵ v Jerúsaleme k jeho kraľovaniu. Tu¹⁸ Menašše spoznal, že Bohom je Hospodin.

(14) A potom vybudoval vonkajší¹⁰⁸⁰ múr³⁷² mesta⁵ Dávida²¹⁶ od západu¹⁰⁶³ ku Gíchónu v údolí³⁴³ až ku vstupu v bránu Rýb; ten¹⁸ viedol⁹³ vókol voči Ófelu^{929 1081} a spravil ho veľmi vysoký⁶⁴¹; a vo všetkých opevnených⁶³⁶ mestách Júdu dosadil¹¹⁹ veliteľov³ vojenskej moci⁴⁰¹, (15) a z domu Hospodina odstránil³⁹⁴ bohov cudziny³⁰⁸ a figúru¹⁰⁷³ a všetky oltáre, ktoré na vrchu domu Hospodina a v Jerúsaleme zbudoval; to¹⁸ vyhádzal von⁸³⁹ z mesta⁵, (16) a oltár Hospodina opravil¹⁵ a dal sa na ňom obetovať *obete* pokojných hodov³⁴⁰ a prejavu vďaky⁹⁷⁵ a Júdovi nariaďil⁶³ slúžiť³⁵⁸ Hospodinovi, Bohu Izráela. (17) Ale ľud, *tí* ešte obetovali na výšinách⁸, ibaže Hospodinovi, svojmu Bohu.

(18) A ostatné veci⁵⁵⁸ Menašše a jeho modlitba k jeho Bohu a slová vidiacich⁴⁴³ ktoré *boli*⁵¹³ vyslovované k nemu v mene Hospodina, Boha Izráela, hľa ich so slovami¹⁰⁸² o kráľoch²¹⁰ Izráela, (19) a jeho modlitba a uprosenie^{1079 1083} ním a všetok jeho hriech a jeho nevernosť⁴⁹⁸ a miesta¹²³, v ktorých pred svojím pokorením^{20 1083} vybudoval výšiny⁸ a nastaval ašér⁵⁶⁶ a sôch¹⁰⁷², – hľa ich, *sú* pripísané k slovám⁴⁴⁰ Chózája. (20) I lahol Menašše so svojimi otcami a pochovali ho v jeho dome; a kraľovania sa miesto neho ujal Ámón, jeho syn.

(21) Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ *bol* Ámón vo veku⁵¹² dvadsiatich a dvoch rokov a v Jerúsaleme kraľoval⁹³ dva roky; (22) a dal sa robiť, čo *bolo*⁵¹³ v očiach Hospodina zlé, podľa *toho*, čo robil⁹³ Menašše, jeho otec, áno¹⁸, obetoval⁹³ Ámón všetkým sochám¹⁰⁷², ktoré Menašše, jeho otec, zhotovil¹⁰, a slúžil^{93 358} im, ale sa nepokoril z príčiny prítomnosti tváre³⁹ Hospodina¹⁰⁷⁸, podľa pokorenia sa¹⁰⁸³ Menašše, svojho otca, lež²⁶⁴ Ámón, ten²⁰⁰ previnenie⁷⁰⁷ rozmnožil. (24) A jeho služobníci sa proti nemu sprisahali a v jeho dome ho usmrtili; (25) a ľud zeme, *tí* pobili⁵⁵⁰ všetkých,

ktorí⁵¹³ sa proti kráľovi Ámónovi sprisahali, a v kraľovanie miesto neho uviedli²⁷, ľud zeme, Jóšijáhú, jeho syna.

34 Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ *bol* Jóšijáhú vo veku⁵¹² ôsmich rokov a v Jerúsaleme kraľoval⁹³ tridsať a jeden rok; (2) a dal sa robiť, čo *bolo*⁵¹³ v očiach Hospodina správne⁵⁶², a chodiť cestami Dávida, svojho otca, a neodchýlil sa³⁹⁴ vpravo ani vľavo.

(3) A v ôsmich rokoch¹⁰⁸⁴ svojho kraľovania⁵, kým¹⁸ on ešte *bol* chlapec⁵²⁷, začal túžiť^{422 602} po Bohu Dávida, svojho otca, a v dvanástom roku začal očisťovať Júdu a Jerúsalem od výšin⁸ a ašér⁵⁶⁵ a sôch¹⁰⁷² a zliatin; (4) i zvali⁸²⁵ pred jeho tvárou oltáre Baalím⁶³⁸ a pozrážal slnečné koly⁵⁶⁷, ktoré z nich³⁶⁰ *trčali* nahor, a ašéry⁵⁶⁶ a sochy¹⁰⁷² a zliatiny roztrieskal⁵⁶⁴ a rozmelnil⁶⁰⁹ a rozprášil na povrch³⁰⁷ hrobov tých, ktorí⁵¹³ im obetovali (5) a kosti kňazov spálil⁶¹⁰ na ich oltároch; tak¹⁸ Júdu a Jerúsalem očistil. (6) A v mestách Menašše a Efrájima a Šimeóna až po Naftáliho⁹⁸⁷, v ich zrúcaninách vókol (7) tiež¹⁸ pováľal⁸²⁵ oltáre a ašéry⁵⁶⁶ a do rozmelenia⁶⁰⁹ porozťikal sochy¹⁰⁷² a pozrážal všetky slnečné koly⁵⁶⁷ vo všetkej zemi Izráela a vrátil sa do Jerúsalema.

(8) A v osemdesiatom roku svojho kraľovania⁵ na očistenie zeme a domu poslal Šáfána, syna Acaljáhu, a Maasjáhu, predstaveného³ mesta, a Jóacha, syna Jóácháza, zapisovateľa¹⁰⁸⁵, opraviť⁸³⁰ dom Hospodina, jeho Boha. (9) I prišli k Chilijáhúovi, veľkňazovi¹⁰⁸⁶, a dali peniaze⁸²⁹, ktoré *boli*⁵¹³ vnesené v Boží dom, ktoré Léviovci²¹⁸, strážcovia²³⁶ prahu, zozbierali⁴⁰ z ruky Menašše a Efrájima a od všetkého zvyšku Izráela a od všetkého Júdu a Benjámina a obyvateľov¹⁰⁸⁷ Jerúsalema, (10) tie¹⁸ dali na ruku vykonávajúcich⁴² činnosť¹⁸⁴, ktorí *boli*⁵¹³ poverení starostlivosťou⁵⁰⁷ vo veci domu¹⁰⁸⁸ Hospodina, a vykonávajúcich¹⁰⁸⁹ činnosť¹⁸⁴ ich dali *tým*, ktorí v dome Hospodina pracovali¹⁰ na vylepšovaní a na opravovaní⁸³⁰ domu; (11) dali *ich* teda⁸⁶ tesárom⁸⁴⁷ a budovateľom, na nákup tesaných kameňov¹⁰⁹⁰ a drieb na svorky a na zastrešenie¹⁰⁹¹ budov¹⁰⁹², ktoré králi Júdu skazili⁵⁰³. (12) A *tí* muži v tej činnosti¹⁸⁴ pracovali¹⁰

spoľahlivo¹⁰²³; a dozorom^{69 1093} nad nimi boli poverení⁵⁰⁷ Jachath a Óvadjáhu, Lévi-ovci²¹⁸ zo synov Meráriho, a Zecharjá a Mešullám zo synov Keháthim¹⁰⁹, a všetci Léviovci²¹⁸ vyznajúci sa^{901 1094} v hudobných nástrojoch^{189 249}. (13) *Boli* aj nad nákladnými¹⁶ a *boli* dozorcami⁶⁹ pri každom vykonávajúcom činnosť¹⁸⁶ v službe⁴⁵¹ akéhokoľvek druhu¹⁰⁹⁵. A z Léviovcov²¹⁸ *boli* pisári⁸⁴², úradníci⁷⁰⁹ a vrátnici. (14) A pri ich vyberaní peňazí⁸²⁹, ktoré *boli*⁵¹³ vnesené v dom Hospodina, našiel Chilkijjáhu, kňaz, knihu zákona²⁷² Hospodina skrze³³⁶ Mojžiša; (15) i ujal sa Chilkijjáhu slova⁹⁷⁴ a povedal k Šáfánovi, pisárovi⁸⁴²: Našiel som v dome Hospodina knihu zákona²⁷². A Chilkijjáhu tú knihu dal Šáfánovi (16) a Šáfán tú knihu priniesol ku kráľovi a zasa⁹⁴⁴ kráľovi slovom odpovedal^{455 1096} výrok: Všetko, čo bolo dané v ruku твоjich nevoľníkov, oni robia, (17) i vysypali peniaze⁸²⁹, ktoré *boli*⁵¹³ ponachádzané v dome Hospodina, a dali ich na ruku tých, ktorí *boli*⁵¹³ poverení⁵⁰⁷, a na ruku vykonávajúcich činnosť¹⁸⁴. (18) A Šáfán, pisár⁸⁴², podal kráľovi správu⁴⁰³ výrok: Chilkijjáhu, kňaz, mi dal knihu. A Šáfán sa v nej dal pred tvárou kráľa čítať; (19) a za kráľovho počutia slov tej knihy zákona²⁷² sa stalo³³, že¹⁸ roztrhol svoje rúcha; (20) a rozkázal kráľ Chilkijjáhuovi a Achikámovi, synovi Šáfána, a Avdónovi, synovi Míchu, a Šáfánovi, pisárovi⁸⁴², a Asájovi, služobníkovi kráľa, výrok: (21) Chodte, dopytajte sa²² Hospodina, pre mňa a pre tých, ktorí⁵¹³ zvyšujú⁴² v Izráelovi a v Júdovi, na slová knihy, ktorá sa našla, lebo veľké je popudenie Hospodina, ktoré sa na nás vyleje, pretože naši otcovia nedodržiali²³⁶ slovo Hospodina na konanie podľa všetkého, čo je⁵¹³ napísané na tejto knihe⁶²⁷. (22) Pobral sa teda⁸⁶ Chilkijjáhu a tí, ktorých kráľ určil, k Chulde, prorokyni, žene Šalluma, syna Tokehatha, syna Chasru, opatrovníka²³⁶ rúch, ktorá⁴⁴⁶ bývala v Jerúsaleme, v druhej štvrti¹⁰⁹⁷, a prehovorili k nej podľa toho¹⁰⁰⁹.

(23) A povedala im: Takto povedal Hospodin, Boh Izráela: Povedzte mužovi, ktorý vás ku mne poslal: (24) Takto povedal Hospodin: Hľa, ja sa chystám na toto miesto¹²³ a na jeho obyvateľov priviesť⁷³

nešťastie³⁶⁷, všetky kľiatby²⁸³, ktoré sú⁵¹³ napísané na tej knihe⁶²⁷, ktorú pred tvárou kráľa Júdu čítali⁹³, (25) za to, že ma opustili a dali sa vykiadať⁷⁴ iným¹⁴² bohom za účelom dráždenia⁵²³ ma všetkými výrobkami⁶³⁹ svojich rúk, takže¹⁸ sa bude na toto miesto¹²³ vylievať moje popudenie a nebude hasnúť. (26) Ale ku kráľovi Júdu, ktorý⁵¹³ vás poslal obrátiť sa s dopytom²² na Hospodina¹⁰⁹⁸, takto k nemu poviete¹¹⁴: Takto povedal Hospodin, Boh Izráela. Slová, ktoré si počul, – (27) pretože tvoje srdce je mákké a z príčiny prítomnosti Božej tváre^{39 1078} si sa pokoril pri svojom počutí mojich slov o tomto mieste¹²³ a o jeho obyvateľoch¹⁰⁹⁹, áno¹⁸, pokoril si sa pred mojou tvárou a roztrhol si svoje rúcha a pred mojou tvárou si sa rozplakal, áno¹⁸, aj ja som počul – vyhlásené¹¹⁰⁰ Hospodinom; (28) hľa, ja sa chystám pripojiť^{40 73} ťa k твоjim otcom, takže¹⁸ budeš v pokoji priložený^{73 1101} k svojim hrobom a tvoje oči nebudú hľadiť na všetko nešťastie³⁶⁷, ktoré sa ja chystám priviesť⁷³ na toto miesto¹²³ a na jeho obyvateľov. I priniesli odtadiaľ¹¹⁰² slovo¹¹⁰³ kráľovi.

(29) A kráľ poslal a zhromaždil⁴⁰ všetkých starších Júdu a Jerúsalema (30) a vystúpil¹² kráľ v dom Hospodina, aj všetci muži Júdu a obyvatelia Jerúsalema a kňazi a Léviovci²¹⁸ a všetok ľud, od veľkého až po malého, a dal sa^{122 965} v ich uši čítať všetky slová tej knihy zmluvy, ktorá⁵¹³ sa našla v dome Hospodina. (31) A kráľ zastal pred stĺpom⁸¹⁵ a pred tvárou Hospodina uzavrel zmluvu²³² o chodení za Hospodinom a o dodržiavaní²³⁶ jeho rozkazov a jeho svedectiev a jeho ustanovení³⁵⁷ celým srdcom a celou dušou, o vykonávaní slov tej zmluvy, ktoré *boli*⁵¹³ napísané na tejto knihe⁶²⁷. (32) Tým¹⁸ všetkých, ktorí⁵¹³ sa nachádzali v Jerúsaleme, aj Benjámina, zaviazal^{122 392 965} a obyvatelia Jerúsalema sa dali robiť podľa zmluvy Boha – Boha svojich otcov; (33) a Jósijjáhu zo všetkých zemí, ktoré patrili deťom²¹⁵ Izráela, odstránil³⁹⁴ všetky ošklivosti⁹³¹ a všetkých, ktorí⁵¹³ sa ponachádzali v Izráelovi, primal slúžiť^{120 358} slúžiť³³⁸ Hospodinovi, ich Bohu. Za všetky jeho dni sa od nasledovania Hospodina, Boha⁶⁸⁸ svojich otcov, neodvrátili³⁹².

35 A v Jerúsaleme Jósijjáhú usporiada¹⁰ Minutie⁹⁸³ Hospodinovi⁹⁸⁴; i porazili⁹⁶⁶ Minutie⁹⁸³ v štrnásty deň prvého mesiaca⁵; (2) totiž¹⁸ postavil kňazov k ich úkolom^{335 1032} a povzbudil¹¹⁰⁴ ich k službe⁴⁵¹ v dome²¹⁰ Hospodina (3) a Lévióvcov²¹⁸, ktorí⁵¹³ vyučovali¹¹⁰⁵ vo všetkom Isráélov, ktorí *boli*⁵¹³ svätí Hospodinovi, povedal: Dajte svätú skrinku¹¹⁷⁴⁴ v dom, ktorý zbudoval Šalamún, syn Dávida, kráľ Isráéla; nie je vám bremenom⁶⁴³ na pleciach^{42 1106}. Teraz služte^{358 451} Hospodinovi, svojmu Bohu, a jeho ľudu, Isráélov, (4) a podľa domov⁶⁴⁹ svojich otcov v svojich oddieloch²³⁷ spravte prípravy^{15 16 1107} podľa³⁸⁹ písma^{100 1108} Dávida, kráľa Isráéla, a podľa³⁸⁹ dopisu⁷⁶⁸ Šalamúna, jeho syna, (5) a postavte sa v svätyni²²⁰ podľa oddelení¹¹⁰⁹ domov⁶⁴⁹ otcov za svojich bratov^{13 1110}, synov ľudu, a *to po* oddieloch¹¹¹¹ domov otcov¹¹¹² Lévióvcov^{5 218}, (6) a porazte⁹⁶⁶ Minutie⁹⁸³ a posväťte sa a spravte pre svojich bratov¹³ prípravy^{15 16} na urobenie podľa slova Hospodina skrze³³⁶ Mojžiša. (7) A Jósijjáhú venoval¹⁰⁰⁸ synom ľudu drobný dobytok, totiž¹⁰³⁰ jahňatá⁹⁶⁴ a kozľatá¹¹¹³, to všetko na obeť Minutia^{983 1114} pre každého prítomného²³⁴, počtom tridsäťtisíc, a tritisíc kusov hovädzieho dobytky; toto¹²⁵ z imania⁷⁵² kráľa, (8) a jeho hodnostári³ za dobrovoľnú obeť¹⁰²⁶ ľudu, kňazom a Lévióvcov²¹⁸ venovali¹⁰⁰⁸. Chilkijjáhú a Zecharjáhú a Jechiél, vodcovia²⁶² Božieho domu, dali kňazom na obeť Minuti^{984 1114} dvetisíc a šesťsto¹¹¹⁵, a tristo kusov hovädzieho dobytky; (9) a Konanjáhú a Šemaejáhú a Nethaneél, jeho bratia, a Chašavjáhú a Jeiel a Józávád, vedúci^{3 1089} Lévióvcov²¹⁸, venovali¹⁰⁰⁸ Lévióvcov²¹⁸ na obeť Minutia^{984 1114} päťtisíc¹¹¹⁵, a päťsto kusov hovädzieho dobytky.

(10) Tak¹⁸ bola služba⁴⁵¹ pripravená¹⁵ a kňazi zastali na svojom stanovišti a Lévióvcov²¹⁸ podľa svojich oddielov²³⁷ podľa rozkazu kráľa; (11) i porazili⁹⁶⁶ Minutie⁹⁸³ a kňazi sa dali kropiť¹¹¹⁶ zo svojej ruky a Lévióvcov²¹⁸ sťahovali¹¹¹⁷; (12) a vzostupné obeť^{25 42} dali stranou³⁹⁴ na odovzdanie ich oddeleniam¹¹⁰⁹ podľa domov⁶⁴⁹ otcov deť^{5 215} ľudu, na predkladanie¹¹¹⁸ Hospodinovi, ako je napísané v knihe Mojžiša;

a tak s hovädzím dobytkom³⁵⁴. (13) A dali sa Minutie⁹⁸³ piecť¹¹¹⁹ ohňom podľa predpisu¹⁷⁷ a ostatné posvätené veci variť v kotloch¹¹²⁰ a v hrncoch a v misách a náhlivo nosiť všetkým deťom²¹⁵ ľudu. (14) A potom pripravili^{15 1121} sebe a kňazom, lebo kňazi, synovia Áróna, *boli až* do noci pri vznášaní²⁴ vzostupných obetí^{25 42 341} a tuku³³⁹, takže³⁶ Lévióvcov²²¹ pripravili^{15 1121} sebe a kňazom, synom Áróna. (15) A speváci, synovia Ásáfa, *boli* na svojom stanovišti podľa rozkazu Dávida a Ásáfa a Hémána a Jedúthúna, kráľovho vidiaceho⁴⁴³, a vrátnici pri každej bráne³⁹¹, nebolo im *treba* vzdalovať³⁹⁴ sa od³⁶⁰ svojej služby⁴⁵¹, lebo im pripravili^{15 1121} Lévióvcov, ich bratia.

(16) A v onen deň bola pripravená¹⁵ všetka služba⁴⁵¹ Hospodinovi²¹⁰ na usporiadanie¹⁰ Minutia⁹⁸³ a vznášanie²⁴ vzostupných obetí^{25 42 341} na oltári Hospodina podľa rozkazu kráľa Jósijjáhú, (17) i slávili^{10 93} deti²¹⁸ Isráéla, ktoré *boli*⁵¹³ ponachádzané, v onen čas Minutie⁹⁸³ a slávnosť nekvasených chlebov po sedem dní; (18) a nie že bolo v Isráélov usporiadanie¹⁰ Minutie⁹⁸³ tomuto podobné¹¹²² od dní Samúela, proroka, ani že ktorý¹¹¹ z kráľov Isráélových usporiadal¹⁰ Minutie⁹⁸⁴ ako to¹¹²³, ktoré usporiadal¹⁰ Jósijjáhú a kňazi a Lévióvcov²¹⁸ a všetok Júda a Isráél, ktorý *bol*⁵¹³ ponachádzaný, a obyvatelia Jerúsalema. (19) Toto Minutie⁹⁸³ bolo usporiadané¹⁰ v osemaťstom roku kráľovania Jósijjáhú⁵.

(20) Po tomto všetkom, keď Jósijjáhú opravil¹⁵ dom, vystúpil¹² Nechó, kráľ Egypta, do boja³¹¹ proti Karkemíši na Peráthe¹¹²⁴ a Jósijjáhú mu vytiahol³¹ v ústrety. (21) I poslal^{122 1125} k nemu poslovo¹⁰⁴⁶ s odkazom⁶¹³: Čo mám s tebou do činenia¹¹²⁶, kráľu Júdu? Nie proti tebe, *nie* ty¹¹²⁷ dnes, lež²⁶⁴ proti domu⁴⁸⁰, s ktorým vediem vojnu^{31 1128}, a Boh mi nariadil⁶³ konať rýchlo^{1045 1129}; nechaj^{616 1130} Boha, ktorý je so mnou, v svojom záujme¹¹³¹, nech¹⁸ ťa nemusí²⁶ zahubiť⁵⁰³. (22) Ale Jósijjáhú od neho neobrátil svoju tvár, lež²⁶⁴ sa prestrojil do boja³¹¹ proti nemu a neobrátil sluch²⁷⁶ k slovám Necháa z úst Božích a pritiahol do boja³¹¹ na rovinu¹¹³² Megiddó. (23) A strelci sa dali na kráľa Jósijjáhú a strieľať a kráľ povedal svojim

služobníkom: Preneste ma, lebo som ťažko¹¹³ ranený⁶⁹⁴. (24) Jeho služobníci ho teda⁸⁶ preniesli z vozidla⁵⁷ a odviezli ho na druhom voze⁴¹, ktorý mal⁵⁰, a dopravili¹⁰⁴ ho do Jerúsalema, i umrel a bol pochovaný v hrobch svojich otcov; a všetok Júda a Jerúsalem, tí sa nad Jóšijáhúom rmútili¹¹⁵. (25) A Jeremjá nad Jóšijáhúom žalostne zaspieval¹¹⁶ a všetci speváci a speváčky hovoria⁹³ svojimi žalospevmi o Jóšijáhúovi až po tento deň¹¹⁷; i spravili⁴⁶ ich ustanovením³⁵³ uloženým Isráelovi⁸⁴¹, a hľa ich, sú pripísané k žalospevom⁴⁴⁰.

(26) A ostatné veci⁵⁵⁸ Jóšijáhúa a jeho zbožné činy^{327 328}, ako je napísané v zákone²⁷² Hospodina, (27)áno¹⁸, jeho veci, prvé aj posledné, hľa ich, sú vypísané na knihe⁶²⁷ kráľov Isráela a Júdu.

36 I vzali, ľud zeme, Jehóácháza, syna Jóšijáhúa, a uviedli ho v kraľovanie²⁷ v Jerúsaleme miesto jeho otca. (2) Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ bol Jóácház¹³⁸ vo veku⁵¹² troch a dvadsiacich rokov a kraľoval⁹³ v Jerúsaleme tri mesiace (3) a kráľ Egypta ho v Jerúsaleme odstránil³⁹⁴ a zem pokutoval⁹³ sto kikkárm¹³⁹ striebra a kikkárom¹³⁹ zlata, (4) a v kraľovanie nad Júdom v Jerúsaleme uviedol²⁶ kráľ Egypta Eljákim, jeho brata, a jeho meno zmenil¹¹⁹ na Jehójakím; a Jóácháza, jeho brata, Nechó vzal a zaviedol ho do Egypta.

(5) Pri započatí svojho kraľovania⁵¹⁰ bol Jehójakím vo veku⁵¹² dvadsiacich a piatich rokov a kraľoval⁹³ v Jerúsaleme jedenásť rokov; a dal sa robiť, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina, jeho Boha, zlé. (6) Proti nemu vystúpil¹² Nevúchadneccar, kráľ Bávela¹⁰⁶⁶, a sputnal⁵¹⁶ ho mosadznými okovami¹⁰⁷⁶ na zavedenie ho do Bávela¹⁰⁶⁶ (7) a čosi z náčini¹⁸⁹ domu Hospodina dopravil Nevúchadneccar do Bávela¹⁰⁶⁶ a v Báveli¹⁰⁶⁶ ich dal v svoj chrám¹⁵⁵.

(8) A ostatné veci⁵⁵⁸ Jehójakíma a oškľivosti⁹³¹, ktoré napáchal¹⁰, a čo bolo⁵¹³ pri ňom zistené¹¹⁸, hľa ich, sú vypísané na knihe⁶²⁷ kráľov Isráela a Júdu. A kraľovania sa miesto neho ujal Jehójachín, jeho syn.

(9) Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ bol Jehójachín vo veku⁵¹² osemnástich¹¹⁴⁰

rokov a v Jerúsaleme kraľoval⁹³ tri mesiace a desať dní; a dal sa robiť, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina zlé. (10) A pri návrate roka¹¹⁴¹ poslal kráľ Nevúchadneccar a dopravil ho s drahocennými náčiniami^{189 1056} domu Hospodina do Bávela¹⁰⁶⁶ a v kraľovanie nad Júdom v Jerúsaleme uviedol²⁷ Cidkijáhúa, jeho brata¹¹⁴².

(11) Pri započatí svojho kraľovania⁵¹¹ bol Cidkijáhú vo veku⁵¹² dvadsiacich a jedného roka a v Jerúsaleme kraľoval⁹³ jedenásť rokov; (12) a dal sa robiť, čo bolo⁵¹³ v očiach Hospodina, jeho Boha, zlé, nepokoril sa z príkazu¹⁰¹¹ Hospodina z príčiny prítomnosti tváre³⁹ proroka Jeremju¹⁰⁷⁸, (13) a tiež sa proti kráľovi Nevúchadneccarovi, ktorý ho zaviazal prísahou pri Hospodinovi, vzbúril a zatvrdil⁴⁴⁹ svoju šiju a spevnil⁸⁵¹ svoje srdce, aby sa nevrátil¹¹⁴³ k Hospodinovi, Bohu Isráela; (14) aj všetci predstavení³ kňazov a ľudu sa dali stále viac dopúšťať¹¹⁴⁴ vyslovenej nevernosti⁴⁹⁸ podľa všetkých oškľivosti⁹³¹ národov a znečistili dom Hospodina, ktorý v Jerúsaleme posvätil¹²². (15) I odkazoval im^{70 93 1145} Hospodin, Boh ich otcov, skrze³³⁶ svojich poslov¹⁰⁴⁶, za vstávania zavčasu a posielania, lebo sa zlutoval nad svojim ľudom a nad svojím príbytkom, (16) no¹⁸ prejavili sa⁴⁵⁶ proti Božím poslom¹⁰⁴⁶ ako pošklbovači a znevažovači ich slov a proti jeho prorokom ako posmievači¹¹⁴⁶ až do vzídenia popudenia Hospodina proti jeho ľudu, až nebolo⁵⁷⁶ vyhojenia.

(17) I vyviedol^{12 122} proti nim kráľa Kasdím^{60 1147}, ktorý¹⁸ v dome ich svätyne⁷²⁴ mečom pozabíjal ich šuhajov a nezlutoval sa nad šuhajom ani pannou, starcom ani kmeťom¹¹⁴⁸; všetkých vydal¹²² v jeho ruku, (18) a všetky náčiny¹⁸⁹² Božieho domu, veľké aj malé, a poklady²¹² domu Hospodina a poklady²¹² kráľa a jeho hodností¹⁰⁷³, to všetko dopravil v Bável¹⁰⁶⁶. (19) A Boží dom spálili⁶¹⁰ a zrútili⁸²⁵ múr³⁷² Jerúsalema a všetky jeho paláce vypálili⁶¹⁰ ohňom, aj všetky žiaduce predmety^{189 1149}, na skazu⁵⁰³. (20) A čo ušlo¹¹⁵⁰ pred mečom⁴⁰⁴, odviezol¹¹⁵¹ do Bávela¹⁰⁶⁶ a boli⁹³ jemu a jeho synom nevoľníkmi⁴⁵⁸ až do započatia kraľovania⁵⁰⁹ kráľovstva Perzie¹¹⁵² (21) na naplnenie slova Hospodina ústami Jeremju, až keď zem užila¹¹⁵³ svojich so-

bôť; *po* všetky dni svojho spustošenia¹¹⁵⁴ odpočívala^{93 1155} do naplnenia sedemdesiatich rokov.

(22)A v prvom⁹⁶³ roku Kóreša^{5 1156}, kráľa Perzie¹¹⁵², na dokonanie^{183 1157} slova Hospodina ústami Jeremju, vzbudil⁷⁷⁵ Hospodin ducha Kóreša, kráľa Perzie¹¹⁵², takže¹⁸ vo všetkom svojom kráľovstve dal

vyhlásiť⁹⁸⁸ výrok¹¹⁵⁸, a *to* aj písomne¹¹⁵⁹:

(23)Takto povedal Kóreš, kráľ Perzie¹¹⁵²: Hospodin, Boh nebies, mi dal všetky kráľovstvá zeme, a on na mňa vložil poverenie¹¹⁶⁰ budovať mu dom v Jerúsaleme, ktorý je v Júdovi. Kto je zo všetkého jeho ľudu medzi vami, *nech bude* Hospodin, jeho Boh, s ním a nech vystupuje^{12 114}.

2. PARALIPOMENÓN

- 1 Pozri 1 Par., nadpis, pozn. 1.
- 2 Vl. „sa posilnil“ (al. „zmocnil“).
- 3 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 4 Pozri Gen. 17:20, pozn. 460; 23:6, pozn. 589.
- 5 Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
- 6 Pozri Num. 31:26, pozn. 1034.
- 7 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 8 Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
- 9 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 10 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 11 Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
- 12 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 13 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 14 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 15 Sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535.
- 16 Vl. „pripravil“, v texte opis vzhľadom na to, že sloveso nemá pri sebe predmet. Ďalej obdobne.
- 17 Pozri 2 Sam. 6:17, pozn. 308.
- 18 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 19 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 20 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 21 Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 22 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 23 Tu možno v zmysle „o ten mu išlo“, „na tom mu záležalo“.
- 24 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 25 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 26 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 27 Pozri Sud. 9:6, pozn. 538.
- 28 Pozri Gen. 42:20, pozn. 1148.
- 29 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 30 Al., podľa mnohých, aj LXX a Vulgaty, „kiaľ sa teraz... pravdivo ukáže... otcovi; keď si ma... zeme, daj“.
- 31 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 32 Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 33 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 34 Ako „bohatstvá“ u Jós. 22:8.
- 35 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 36 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 37 Ak. „lebo (al. „pretože“) budeš“.
- 38 Vl. „ohľadne tej výšiny“, „voči tej výšine“, „vzhľadom na tú výšinu“, zmysel ako v texte.
- 39 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 40 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 41 Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
- 42 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 43 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 44 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 45 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 46 Vl. „dal“, ďalej obdobne.
- 47 Pozri 1 Kráľ. 10:27, pozn. 642.
- 48 Pozri Deut. 1:7, pozn. 21.
- 49 Pozri 1 Kráľ. 10:28, pozn. 644.
- 50 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 51 Pozri 1 Kráľ. 10:28, pozn. 645.
- 52 Pozri 1 Kráľ. 10:28, pozn. 646.
- 53 Pozri 1 Kráľ. 10:28, pozn. 647.
- 54 Pozri 1 Kráľ. 10:28, pozn. 648.
- 55 Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 56 Pozri 1 Kráľ. 10:28, pozn. 649.
- 57 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1119; Exod. 15:4.
- 58 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 59 D. „svojou rukou“.
- 60 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 61 Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:12, pozn. 182.
- 62 Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 398.
- 63 D. „povedal“.
- 64 Al. „sa rozhodol“, „pojal úmysel“, ďalej obdobne⁶⁸⁴.
- 65 V hebrejskom texte začína kap. 2 len tu.
- 66 Pozri 1 Kráľ. 5:15, pozn. 308.
- 67 Pozri 1 Kráľ. 5:15, pozn. 309.
- 68 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 69 Pozri 1 Par. 23:4, pozn. 491, tu príchastie tohto slovesa.
- 70 Pozri Num. 22:10, pozn. 839.
- 71 Al. „Chirámovi“ (2 Sam. 5:11), ďalej obdobne.
- 72 Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
- 73 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 74 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1077.
- 75 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1072.
- 76 Pozri Exod. 25:6, pozn. 859.
- 77 Tj. „chlebov“, pozri 1 Par. 9:32, pozn. 271.
- 78 Pozri Lev. 23:2, pozn. 726.
- 79 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 80 Tj. „ako povinnosť al. záväzok“.
- 81 D. „veľký“, zmysel ako v texte, kap. 1:10 a ďalej obdobne.
- 82 Pozri 1 Par. 29:14, pozn. 376.
- 83 Pozri 1 Par. 29:2, pozn. 874.
- 84 Pozri 1 Kráľ. 8:27, pozn. 222.
- 85 Tu skôr v zmysle „spaľovanie obete“ (Exod. 29:14 a ďalej).
- 86 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 87 Pozri 1 Par. 22:15, pozn. 761.
- 88 Ako „múdneho“ vo v. 12.
- 89 Pozri Exod. 25:4, pozn. 849.
- 90 Sloveso ako v Exod. 28:11, 36.
- 91 Ako „vyrývaniami“ v Exod. 28:11.
- 92 Pozri Deut. 1:7, pozn. 23.
- 93 Vl. „zvedel som“, kap. 1:3 a ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 94 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 95 Pozri Gen. 18:14, pozn. 476.
- 96 D. „štiepajúcim“ (Jós. 9:21, pozn. 370).
- 97 Pozri 1 Kráľ. 4:22, pozn. 249.
- 98 Al. „roztľčenej“, al. možno „vymlátenej“, vl. „tľčenia“, al. možno „drvenia“, tento výraz spravidla značí „bitie“, „výprask“, „ranu“ (Deut. 25:3; 28:59, pozn. 903), „úder“ (Num. 11:33, pozn. 451; 1 Sam. 14:14, pozn. 242), „porážku“ (Jós. 10:10, pozn. 254) a pod., tu v takomto prenesenom zmysle; podľa iných „pšenice ako stravy“.

- Ten istý výraz je v kap. 13:17 so zmyslom ako v texte tam. Obdobne na ďalších miestach.
- 99 Pozri 1 Kráľ. 7:26, pozn. 439.
- 100 Tj. „listom“, výraz však značí čokoľvek napísané, vari teda „písomne“.
- 101 D. „V Hospodinovom milovaní jeho ľudu“, porov. Num. 27:3, pozn. 974. Ďalej obdobne.
- 102 Pozri Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409.
- 103 Pozri 1 Par. 22:12, pozn. 759.
- 104 Pozri 1 Par. 22:12, pozn. 411.
- 105 Tj. „majúceho skúsenosť čo do týchto vlastností al. zásad a viediaceho sa nimi v životnej praxi riadiť“. Ďalej obdobne.
- 106 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 107 Al. „Chúrámam môjho otca“.
- 108 V 1 Kráľ. 7:14 sa uvádza, že Chírámová mať pochádzala z vetvy Naftálího, tu z Dánovej; možno v dôsledku toho, že kmeň Naftálího patril k táboru Dána, pozri Num. 2:25–31.
- 109 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 110 Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 111 D. „všetky“, ďalej obdobne.
- 112 Pozri Exod. 26:1, pozn. 898.
- 113 Pozri Exod. 31:4, pozn. 1105.
- 114 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 115 Pozri 1 Kráľ. 5:9, pozn. 297, no tu iný výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 116 Pozri Jós. 19:46, pozn. 588.
- 117 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
- 118 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 119 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 120 Pozri Exod. 1:13, pozn. 25 obdobný tvar toho istého slovesa je v kap. 34:33 so zmyslom ako v texte tam.
- 121 Pozri Gen. 22:2, pozn. 567.
- 122 Tj. „Hospodin“, al. „ktorý bol ukázaný“. Ďalej obdobne.
- 123 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 124 Pozri 1 Par. 21:15, pozn. 720.
- 125 D. „tieto“, hoci nasledovné „založenie“ je v jednotnom čísle; týka sa najskôr nasledujúcich údajov rozmerov („týmito rozmermi sa vyznačovalo“). Ďalej obdobne.
- 126 Al. „zakladanie“, tvar trpného rodu („tak bol založený al. zakladaný“).
- 127 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 128 Tj. „prvšej“, „skoršej“, ďalej obdobne.
- 129 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 324.
- 130 Vl. „bola v priečelí dĺžky“, tj. „čo sa týkalo jej dĺžky“ („jej dĺžka bola po celej šírke domu v priečelí“).
- 131 Podľa niektorých rukopisov LXX a iných starých prekladov „výška dvadsať lakťov“.
- 132 Pozri 1 Kráľ. 6:22, pozn. 353.
- 133 Pozri 1 Kráľ. 6:19, pozn. 365.
- 134 Tj. svätýňu.
- 135 Tj. „vyobrazil“, v texte doslovný preklad.
- 136 Akási zem bohatá zlatom, možno v Arábii; meno sa v SZ uvádza len tu.
- 137 Množné číslo („viaceré dvere“).
- 138 Pozri Exod. 26:33, pozn. 934.
- 139 Pozri Exod. 25:39, pozn. 895.
- 140 Al. možno „rezbárov“, hebr. „caacúim“, označenie akéhosi bližšie neznámeho spôsobu sochárskej al. rezbárskej práce, vyskytujúci sa v SZ len tu; podľa LXX „prácou z drev“ (čítali „méécím“ miesto „caacúim“).
- 141 Pozri Lev. 5:3, pozn. 131, no tu iný tvar tohto slovesa a iná predložková väzba ako tam a ako v 1 Kráľ. 6:27, pozn. 378, ako vidno z textu.
- 142 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 143 Podľa Vulgaty a sýrskeho prekladu „a krídlo druhého“¹⁴² (čítali „háacher“ miesto „háechád“, porov. Num. 2:14, pozn. 72). Tohto znenia sa pridávajú aj mnohé novšie preklady.
- 144 Pozri Gen. 2:24, pozn. 88, tu iná predložková väzba.
- 145 Pozri Exod. 25:20, pozn. 1253.
- 146 D. „a ich tváre“.
- 147 Al. „dovnútra“⁸³⁹, tj. smerom von z najsvätejšej svätyně.
- 148 Podľa LXX „výšky“.
- 149 Podľa sýrskeho prekladu a niektorých rukopisov LXX „osemnástich“, ako v 1 Kráľ. 7:15.
- 150 Iný výraz ako v 1 Kráľ. 7:16 a ďalej, ale rovnakého významu; vyskytuje sa v SZ len tu.
- 151 D. „hlave“, ďalej obdobne, nesúvisí s „hlavica“ vyššie¹⁵⁰.
- 152 D. „na jeho hlave“, zmysel ako v texte.
- 153 Pozri 1 Kráľ. 6:5, pozn. 330.
- 154 Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 155 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 156 Pozri 1 Kráľ. 7:49, pozn. 463.
- 157 Pozri 1 Kráľ. 7:21, pozn. 430.
- 158 Pozri 1 Kráľ. 7:21, pozn. 431.
- 159 Pozri 1 Kráľ. 7:23, pozn. 423.
- 160 Pozri 1 Kráľ. 7:23, pozn. 432.
- 161 Pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 162 Pozri Exod. 26:2, pozn. 899.
- 163 Pozri 2 Kráľ. 16:10, pozn. 646.
- 164 D. „vôkol-vôkol“.
- 165 Pozri 1 Kráľ. 7:2, pozn. 397.
- 166 Pozri 1 Kráľ. 7:25, pozn. 434.
- 167 Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 168 Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 169 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 170 Pozri Exod. 28:26, pozn. 996.
- 171 Vl. „Obsiahnuť (tvar slovesa ako „chytíť“ v Exod. 4:4) mohlo“.
- 172 Pozri 1 Kráľ. 8:64, pozn. 563, iné sloveso ako „obsiahnuť“ tu vyššie.
- 173 Pozri Exod. 30:18, pozn. 1108.
- 174 D. „v nich dielo“⁶³⁹ vzostupnej obete“, zmysel ako v texte, pozri Lev. 5:10; 6:22, pozn. 277. Ďalej obdobne.
- 175 Tj. „aby sa v ňom (al. možno „vo vode z neho“) umývali al. možno kúpali kňazi“.
- 176 Pozri Exod. 25:31, pozn. 884.
- 177 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 178 Pozri 1 Kráľ. 7:8, pozn. 410.

- 179 Al. „veľkú ohradu“, ďalej obdobne; nesúvisí s „nádvorie“ vyššie¹⁷⁸.
- 180 Pozri 1 Král. 7:39, pozn. 446.
- 181 Pozri 1 Král. 7:39, pozn. 463.
- 182 Pozri Exod. 16:3; 27:3, pozn. 552.
- 183 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 184 Pozri Exod. 12:16 a ďalej, pozn. 667.
- 185 Pozri 1 Král. 7:41, pozn. 466.
- 186 Pozri 1 Král. 7:18, pozn. 425.
- 187 D. „jedno“, ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
- 188 Pozri 1 Král. 7:42, pozn. 467.
- 189 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 190 Pozri Exod. 25:29, pozn. 876.
- 191 Al. „Chúrám jeho otca“ (al. „jeho otec“¹⁰⁷).
- 192 Pozri Gen. 13:10, pozn. 374.
- 193 Tu čosi iný výraz ako v 1 Král. 7:46, ale príbuzný; ako „hrúbka“ tu vo v. 5.
- 194 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 195 Pozri 1 Král. 7:46, pozn. 471.
- 196 Pozri Jós. 9:24, pozn. 375.
- 197 Pozri 1 Král. 7:47, pozn. 474.
- 198 Pozri Exod. 25:30, pozn. 883.
- 199 Pozri 1 Král. 6:20, pozn. 367.
- 200 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 201 D. „dokonalosti (množné číslo v zosilňujúcom zmysle) zlata“.
- 202 Pozri Exod. 25:29, pozn. 879.
- 203 Pozri Exod. 25:38, pozn. 894.
- 204 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 205 Pozri 1 Král. 6:18, pozn. 358.
- 206 Tu možno množné číslo poukazuje aj na časti, z ktorých sa dvere (ich krídla) skladali. Porov. 1 Král. 6:34, pozn. 388.
- 207 Pozri Jós. 6:26, pozn. 248.
- 208 Pozri 1 Král. 6:3, pozn. 326.
- 209 Pozri Gen. 15:16, pozn. 431.
- 210 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 211 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 212 Pozri 1 Král. 7:51, pozn. 482.
- 213 Pozri Exod. 35:1, pozn. 1116.
- 214 Pozri Exod. 31:2, pozn. 1102.
- 215 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 216 Pozri 2 Sam. 5:7, 9.
- 217 Pozri Lev. 23:34.
- 218 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
- 219 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 220 Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
- 221 Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 222 Sloveso, od ktorého je odvodené „stretávanie“⁹ aj „zhromaždenie“²²¹.
- 223 Pozri 1 Král. 8:5, pozn. 493.
- 224 Pozri Gen. 15:5, pozn. 417.
- 225 Ako v Gen. 13:16.
- 226 Tu oproti 1 Král. 8:7, D. „stali sa“³³ rozpínajúci(mi)“.
- 227 Tu oproti 1 Král. 8:7 tá istá predložka ako nižšie (v doslovnom znení²²⁸).
- 228 Pozri Exod. 25:20, pozn. 935.
- 229 Pozri 1 Král. 8:8, pozn. 498.
- 230 D. „od skrinky“, tj. „aj v istej vzdialenosti od nej“. 5 rukopisov a LXX majú znenie „zo svätyně“, ako v 1 Král. 8:8.
- 231 D. „do ulice“.
- 232 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 233 Tu sa dá chápať aj doslovne¹⁴.
- 234 VL¹¹⁸ „nájdení“, „nachádzajúci sa“.
- 235 D. „nebolo“.
- 236 VL „dbania“, ďalej obdobne, pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 237 Pozri 1 Par. 23:6, pozn. 772.
- 238 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 239 D. „ako“¹⁰⁶ ich celok“, „v svojom (al. „ohľadne svojho“) celku“.
- 240 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 241 Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
- 242 Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.
- 243 Pozri 1 Par. 15:24, pozn. 495.
- 244 Pozri 1 Par. 15:19, pozn. 488.
- 245 Pozri 1 Par. 16:4, pozn. 512.
- 246 Pozri 1 Par. 16:4, pozn. 511.
- 247 Pozri 1 Par. 16:4, pozn. 513.
- 248 D. „za zvyšovania hlasu“, zmysel ako v texte.
- 249 Pozri 1 Par. 15:16, pozn. 482.
- 250 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 251 Pozri Exod. 25:8, pozn. 863.
- 252 Pozri 1 Král. 8:12, pozn. 500.
- 253 Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 254 Pozri 1 Král. 8:13, pozn. 503.
- 255 Pozri Exod. 15:17, pozn. 531.
- 256 Pozri 1 Král. 8:13, pozn. 505.
- 257 Pozri 1 Král. 8:13, pozn. 506.
- 258 Pozri Num. 16:5, pozn. 627.
- 259 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 260 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 261 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 262 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
- 263 Pozri 1 Král. 8:17, pozn. 509.
- 264 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 265 Sloveso ako v Gen. 6:18; 23:17, pozn. 227.
- 266 Pozri 1 Král. 8:22, pozn. 510.
- 267 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 268 Al. „rečníšte“, „tribúnu“, vl. „kaďu“, „kotol“¹⁷³, predmet tak nazývaný možno podľa svojej podoby.
- 269 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 270 Pozri 1 Král. 2:4, pozn. 106.
- 271 Obdobne ako v 2 Sam. 3:29, pozn. 197.
- 272 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 273 Pozri 1 Král. 8:27, pozn. 222.
- 274 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
- 275 Pozri 1 Král. 8:28, pozn. 513.
- 276 Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 277 Pozri 1 Král. 8:28, pozn. 515.
- 278 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 279 Pozri 1 Král. 8:29, pozn. 516.
- 280 Pozri 1 Král. 8:29, pozn. 517.
- 281 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 282 Pozri Exod. 2:13, pozn. 69; 20:16, pozn. 668.

- 283** Pozri Num. 5:21, pozn. 220.
284 Pozri 1 Sam. 14:24, pozn. 567.
285 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406; ohľadne v. 42 pozri Gen. 15:11, pozn. 424.
286 Pozri Lev. 20:9, pozn. 663.
287 Pozri 1 Král. 8:32, pozn. 522.
288 Pozri Exod. 23:7, pozn. 746.
289 Pozri 1 Král. 8:33, pozn. 523.
290 Pozri 1 Král. 8:33, pozn. 513.
291 Pozri 1 Král. 8:35, pozn. 335.
292 Tvar slovesa ako v Gen. 15:13, pozn. 427.
293 Pozri Num. 18:20, pozn. 718.
294 Pozri Deut. 28:22, pozn. 973.
295 Pozri Deut. 28:22, pozn. 974.
296 Pozri 1 Král. 8:37, pozn. 529.
297 Tj. „tvojmu ľudu“, ďalej obdobne.
298 Pozri Deut. 28:52, pozn. 1023.
299 Pozri Deut. 5:14, pozn. 314.
300 Pozri Lev. 13:2, pozn. 394.
301 Al. „čokoľvek bude nastávať“.
302 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
303 Pozri 1 Král. 8:38, pozn. 534.
304 Pozri Exod. 3:7, pozn. 104.
305 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
306 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
307 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
308 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
309 Pozri 1 Král. 8:41, pozn. 537.
310 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457; tu v kap. 18:27 „zástupy ľudu“ (Gen. 25:8, pozn. 644).
311 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
312 Pozri 1 Král. 8:44, pozn. 540.
313 Pozri Deut. 1:37, pozn. 98.
314 Pozri 1 Král. 8:46, pozn. 540.
315 Pozri Deut. 4:39, pozn. 285.
316 Pozri Deut. 30:1, pozn. 1077.
317 Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 354.
318 Pozri 1 Par. 22:19, pozn. 763.
319 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
320 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
321 Iný výraz ako v 1 Král. 3:9, pozn. 185; v kap. 33:10 príbuzné sloveso.
322 Al. „na tomto mieste“.
323 Pozri Num. 10:36, pozn. 386.
324 Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
325 Al.³²⁷ „svätí“ (no nie ako napr. v Exod. 29:31 a inde, ani nesúvisí s týmto výrazom), „súcitní“, „milosrdní“, „láskavi“.
326 Al. „v dobrom“, tj. „v tom, čo je dobré“.
327 Tento výraz znamená „dobrotu“, „láskavosť“, „súcit“, „milosrdenstvo“, ak je použitý o Bohu; ak sa týka človeka, značí aj „zbožnosť“, „úctu“.
328 Množné číslo v zosilňujúcom zmysle („veľkú láskavosť“) al. možno v zmysle „prejavý láskavosti“. Ďalej obdobne.
329 Al. „patríace tvojmu nevoľníkovi Dávidovi“, tj. „Dávidove“.
330 Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
331 Al. „sa dívali pri“.
332 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328.
333 Pozri Gen. 19:1, pozn. 485.
334 Pozri 1 Král. 8:63, pozn. 558.
335 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
336 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
337 Al. „pred nimi“, ďalej obdobne.
338 Pozri 1 Král. 8:64, pozn. 559.
339 Pozri Gen. 4:4, pozn. 135.
340 Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
341 Pozri 1 Sam. 2:17, 29, pozn. 123.
342 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
343 Pozri Gen. 26:17, pozn. 684.
344 Pozri Lev. 23:36, pozn. 756, nesúvisí so „slávou“²⁷.
345 Podstatné meno odvodené od slovesa vo v. 5³³⁴. Pozri Num. 7:10, pozn. 298.
346 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
347 Tu „Šalamún“.
348 Pozri 1 Král. 8:66, pozn. 565.
349 Pozri 1 Král. 8:66, pozn. 566.
350 Vl. „rozkazovať“, znenie v texte je zvolené vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, ktorú umožňuje v preklade uchovať.
351 Hebr. „chágáv“, pozri Lev. 11:22, pozn. 344; netýka sa kap. 6:28.
352 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
353 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
354 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
355 Pozri Gen. 3:16, pozn. 112.
356 Al. „medzi (al. „nad“) Isráelom“, ďalej obdobne.
357 Pozri Exod. 12:14, pozn. 388.
358 Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
359 Tj. „tých, ktorí tak budú robiť“.
360 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
361 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
362 Pozri Deut. 28:37, pozn. 1002.
363 Al. „slávny“, vl. „najvyšší“, zmysel najskôr ako v texte, ten tu proti 1 Král. 9:8 (pozri tam pozn. 578 a 579) vyhovuje, lebo je tu vzťažná časť, ktorá dodáva výroku takýto zmysel. Tamojšia poznámka o čítaní „ijjín“ miesto „eljón“ platí aj tu.
364 Pozri Lev. 26:32, pozn. 920.
365 D. „ako tak“.
366 Pozri Sud. 19:25, pozn. 755; táže väzba je aj v kap. 31:4 so zmyslom ako tam v texte.
367 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
368 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131; v kap. 18:2 D. „ku koncu“.
369 Pozri 2 Sam. 24:4, pozn. 970.
370 Pozri 1 Král. 9:18, pozn. 595.
371 Vl. „obliehacím valom“, ako „obliehacie zariadenie“ v Deut. 20:20, tu v zmysle ako v texte, porov. Num. 13:19, pozn. 487, kde je príbuzný výraz. Iný príbuzný výraz v podstate rovnakého významu je tu v kap. 11:10n. a ďalej⁴⁸².
372 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
373 Pozri 1 Král. 9:1, 19, pozn. 567.

- 374 Pozri Gen. 1:16, pozn. 112.
 375 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
 376 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1106.
 377 Pozri 1 Král. 5:13, pozn. 306.
 378 Pozri Exod. 1:1, pozn. 18.
 379 D. „ktorého“, „ktorých“, tj. „kohokolvek“.
 380 Pozri 1 Par. 4:23, pozn. 105.
 381 Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
 382 Pozri Exod. 14:7, pozn. 463.
 383 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51.
 384 Pozri 1 Král. 4:5, pozn. 217.
 385 Pozri Gen. 1:26, pozn. 42.
 386 D. „Žena mi“.
 387 D. „oné miesta“.
 388 D. „svätosťou“ (al. „svätyňou“²²⁰).
 389 D. „v“, tj. azda „v zmysle al. v rozsahu“. Netýka sa v. 14.
 390 Pozri Exod. 5:13, pozn. 179.
 391 Pozri Lev. 23:34, pozn. 750.
 392 Vl. „postavil“, nesúvisí s „oddiely“²³⁷ nižšie. Tvar toho istého slovesa je v kap. 9:8 a 11:14 a 22 a ďalej v zmysle ako v texte tam.
 393 D. „k bráne a bráne“, ďalej obdobne.
 394 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
 395 Vl. „neodvracali sa“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na to, že predmet slovesa je tu bez predložky.
 396 Pozri Deut. 25:15, pozn. 921.
 397 Pozri 1 Král. 9:28, pozn. 607; tu sa týka v. 18 resp. kap. 9:1 a ďalej.
 398 Pozri Gen. 29:13, pozn. 740, vo v. 6 príbuzný výraz ako v 1 Sam. 4:19 a inde.
 399 Pozri 1 Král. 10:1, pozn. 609.
 400 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1379.
 401 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459, tu (ďalej nie) v takomto zmysle.
 402 Vl. „reči“, „slová“, al. „veci“, „záležitosti“. Ďalej obdobne.
 403 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
 404 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
 405 Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
 406 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
 407 Pozri Exod. 24:13, pozn. 1007.
 408 Pozri 1 Král. 10:5, pozn. 614.
 409 Al. „vrchné schodište al. izbu (ako napr. v kap. 3:9) al. sieň“ al. vôbec „miestnosť“, výraz („alijáthó“) príbuzný onému v 1 Král. 10:5 („óláthó“), no nie taký istý, takže tu neplatí tamojšia pozn. 615, iba ak by sa, čo mnohí navrhujú, považovalo použitie tohto výrazu tu za chybu a čítalo s LXX, Vulgatou a sýrskym prekladom aj tu „óláthó“ ako tam.
 410 Al. „množstva“, „hojnosti“, pozri 1 Sam. 2:33, pozn. 177. Ďalej obdobne.
 411 D. „pridal si (tu čosi iný ako v 1 Král. 10:7, pozn. 617, ale v tejto súvislosti rovnakého významu tvar tohože slovesa ako tam) k povesti“ (al. „nad povest“, iná predložka ako na uvedenom mieste).
 412 Pozri 1 Král. 10:7, pozn. 618.
 413 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917.
 414 Tu D. „V tvojho Boha milovan“.
 415 „Zaistenie... postavenia“ je v hebrejčine jedno slovo, tvar dotýčného slovesa³⁹².
 416 D. „bolo ako vonná látka“.
 417 Vl. „hradské“, pozri Num. 20:19, pozn. 773, tu hádam v zmysle ako v texte, al. možno „ochodze“, „pavlače“.
 418 D. „boli... Júdu vidieť ako oné“, tj. „drevá“.
 419 Pozri 1 Král. 5:8, pozn. 295.
 420 Pozri Num. 6:21, pozn. 285.
 421 Tj. „okrem toho, čo jej dal odplatou za to“, „čím sa jej revanšoval za to“.
 422 Pozri 1 Král. 10:15, pozn. 628.
 423 Pozri Gen. 23:16, pozn. 598, iný výraz ako vyššie⁴²².
 424 Pozri 1 Král. 10:15, pozn. 629.
 425 Pozri 1 Král. 10:15, pozn. 630.
 426 Pozri 1 Král. 10:18, pozn. 633.
 427 D. „podnož v zlate“, tj. azda „pozlátenu“, „zlatem obloženú al. potiahnutú al. pobitú“.
 428 D. „ruky“, ďalej obdobne.
 429 Tj. „s oboch strán“.
 430 Pozri 1 Král. 10:21, pozn. 636.
 431 Pozri 1 Král. 22:49, pozn. 1011.
 432 Pozri 1 Král. 10:22, pozn. 637.
 433 Pozri 1 Král. 10:22, pozn. 638.
 434 D. „tvár“.
 435 Pozri Gen. 4:3, pozn. 133.
 436 Pozri 1 Král. 4:26, pozn. 261; v LXX tu „théleiai“, „samice“, teda výraz v podstate rovnakého významu ako „tokades“ tam.
 437 Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
 438 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
 439 D. „A zvyšok vecí Šalamúna, prvých aj posledných“.
 440 Pozri 1 Par. 29:29, pozn. 902; v tunajšej kap. 33:19 nasleduje vlastné meno, v SZ len tam sa vyskytujúce, tvar tohože slovesa ako tu nižšie⁴⁴³; podľa LXX „k slovám vidiacich“.
 441 Pozri 1 Král. 11:29 a ďalej.
 442 Výraz súvisiaci s nasledovným „vidiaceho“⁴⁴³ a vyskytujúci sa v SZ len tu.
 443 Pozri 2 Sam. 24:11, pozn. 979.
 444 Al. možno „proti“.
 445 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
 446 D. „a on“, ďalej obdobne.
 447 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
 448 Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
 449 Tvar slovesa ako v Gen. 49:7, pozn. 1326.
 450 Pozri Exod. 1:14, pozn. 27.
 451 Pozri Exod. 1:14, pozn. 28.
 452 Pozri 1 Král. 12:4, pozn. 700.
 453 Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
 454 Pozri 1 Král. 12:6, pozn. 701.
 455 Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 700; netýka sa v. 13.
 456 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244.
 457 Vl. „dobrym(i)“.
 458 Pozri Gen. 2:24 a ďalej, pozn. 89.
 459 Pozri Deut. 33:24, pozn. 1277.

- 460 Pozri Gen. 4:23, pozn. 170.
 461 Pozri 1 Král. 12:10, pozn. 705.
 462 Pozri 1 Král. 12:10, pozn. 706.
 463 Pozri 2 Sam. 20:8, pozn. 800.
 464 D. „od bedier“, zmysel ako v texte.
 465 D. „a teraz“, ďalej obdobne.
 466 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
 467 Pozri Deut. 21:18, pozn. 777.
 468 Pozri 1 Král. 12:11, pozn. 709.
 469 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
 470 D. „vrátili... kráľovi výrok“.
 471 Pozri 1 Král. 12:17, pozn. 710.
 472 Pozri Lev. 24:16, pozn. 654.
 473 Pozri Lev. 20:2, pozn. 655.
 474 Pozri 1 Král. 12:19, pozn. 713.
 475 Pozri Sud. 20:15n., pozn. 894.
 476 Pozri 1 Král. 12:21, pozn. 715.
 477 Pozri Exod. 11:6, pozn. 356.
 478 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
 479 Vl. „idenia“, al. „odchodu“.
 480 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
 481 D. „mestá k obliehaciemu valu“³⁷¹, tj. „ku zriadeniu obliehacieho valu al. zariadenia“; zmysel je „mestá, proti ktorým sa muselo zriadiť obliehacie zariadenie, ak sa mali dobyť“. Inak možno „vybudoval mestá v Júdovi ako pevnosti“.
 482 Al. „mestá pevnosti“, ďalej obdobne, porov. kap. 8:5³⁷¹ a 1 Sam. 22:4, pozn. 834.
 483 Tj. „veľké štity“ (kap. 9:15).
 484 D. „velmi na rozmnoženie“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
 485 Pozri Lev. 25:34, pozn. 827.
 486 Pozri 1 Par. 28:9, pozn. 853.
 487 Pozri Lev. 17:7, pozn. 539.
 488 Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124.
 489 D. „tí oddávajúci“ (al. „oddávši“).
 490 Pozri Deut. 31:6, pozn. 1089, „tu iný tvar tohože slovesa so zmyslom ako v texte. Obdobný tvar ako v tu citovanom mieste je v kap. 13:18 a ďalej; pozri aj kap. 13:7⁵²⁶.
 491 Tj. „a jeho ženy Avichajil, dcéry“; podľa iných „a Avichajil, dcéru“.
 492 Al. „Avišálóma“ (1 Král. 14:31).
 493 Al. „Avijjáma“ (1 Král. 14:31).
 494 Al. možno „Šelómíth“, ak to bola dcéra.
 495 Sloveso ako „uváž“ v Deut. 32:7.
 496 Al. „rozptyľil“, „rozostavil“, pozri Gen. 28:14, pozn. 728.
 497 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
 498 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.
 499 Tj. „Libyjci“.
 500 Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
 501 Al. „z príčiny Šišaka“, pozri Gen. 27:46, pozn. 725. Ďalej obdobne.
 502 Al. „som nechal ja vás *upadnúť* v ruku“.
 503 Pozri Gen. 6:17, pozn. 205 a 207; v kap. 20:23 a ďalej podstatné meno od tohto slovesa odvodené.
 504 Al. „zakrátko“, „nakrátko“.
 505 Al. „možnosti k úniku“ (al. „vyslobodeniu“, pozri Gen. 45:7, pozn. 1228), al., podľa iných „trochu uniknúcich“, pozri Gen. 32:8, pozn. 849.
 506 Pozri 1 Král. 14:26n., pozn. 785. V kap. 17:17 ide jednoducho o „malé štity“.
 507 Pozri Gen. 39:4, pozn. 803.
 508 Pozri 1 Sam. 22:17, pozn. 368.
 509 Pozri 1 Sam. 1:7, pozn. 21.
 510 Al. „vstupovali“, ako vyššie, tj. „s ním“.
 511 Pozri 1 Sam. 13:1, pozn. 509.
 512 Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
 513 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
 514 Al. „Maachá“ (kap. 11:20).
 515 Inak „Av(í)šálóma“ (kap. 11:20).
 516 Pozri 1 Král. 20:14, pozn. 924.
 517 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
 518 D. „hrdinov vojny“.
 519 Ako v Gen. 14:8, sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.
 520 Tj. „zoraďil svoje vojsko“.
 521 Pozri Jós. 1:14, pozn. 45.
 522 D. „nie je vám“ (al. „pre vás“).
 523 Pozri Num. 18:19, pozn. 717.
 524 Pozri Sud. 9:4, pozn. 533.
 525 Pozri Deut. 13:13, pozn. 545.
 526 Al. „pousilovali“ (kap. 10:18, al. „upevnili“) (al. možno „zatvrdili“) sa (Rúth 1:18, pozn. 46) proti Rechaveámovi, synovi“. Pozri aj kap. 11:17⁴⁹⁰, kde je iný tvar toho istého slovesa.
 527 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
 528 Al. „útlý“ (1 Par. 22:5), pozri 2 Sam. 3:39, pozn. 222.
 529 Al. „nedodal si odvahy“ (Num. 13:20, pozn. 491) voči“, v. 8 a ďalej obdobne.
 530 Vl. „nevzoprel sa“, ako vo v. 8, tu zmysel skôr ako v texte.
 531 Al. „myslite, že môžete“ (al. „smiete“).
 532 D. „tvári kráľovskej moci“.
 533 Al. „kraľovaniu“, ako vo v. 5.
 534 Tj. „zverenej synom“.
 535 Al. „početná spústa“ (Gen. 17:4n.), porov. 1 Sam. 4:14 a ďalej, pozn. 256.
 536 Al. „zhotovil za bohov“.
 537 Pozri Deut. 30:1, pozn. 242.
 538 Pozri Exod. 28:41, pozn. 1012.
 539 Pozri Lev. 1:5, pozn. 17.
 540 Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
 541 D. „za rána-za rána a za večera-za večera“, ďalej obdobne.
 542 Tu možno v hromadnom zmysle („svietniky... a lampy k nim“, pozri kap. 4:20).
 543 D. „pozauny zvuku“ (al. „zvučania“, no nie ako „zvučanie“ nižšie⁵⁴⁴, hoci je to príbuzný výraz).
 544 Pozri Jós. 6:5, pozn. 212.
 545 Pozri Gen. 39:2, pozn. 1030.
 546 Pozri Jós. 8:9, pozn. 308, tu zmysel ako v texte.
 547 Pozri Exod. 2:12, pozn. 230.
 548 D. „tvárou“.
 549 Pozri Sud. 12:1, pozn. 242.

- 550 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
 551 VL „mnohým“, „hojným“, „početným“, ďalej obdobne.
 552 Pozri Sud. 9:40, pozn. 575.
 553 Pozri Sud. 16:26, pozn. 800.
 554 Pozri Gen. 31:23, pozn. 819.
 555 D. „od neho“.
 556 Pozri Num. 21:25, pozn. 814.
 557 Tu možno aj v zmysle „znova nadobudol“.
 558 Pozri 1 Kráľ. 11:41, pozn. 695.
 559 AL „zázname“, „pojednaní“.
 560 Pozri Jós. 11:23, pozn. 452.
 561 Kap. 14 začína v hebrejskom texte len tu.
 562 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
 563 D. „oltáre cudziny“, tj. „cudzích bohov“, porov. Gen. 35:2, pozn. 944. Ďalej obdobne.
 564 Pozri Exod. 23:24, pozn. 819.
 565 Pozri Exod. 23:24, pozn. 817.
 566 Pozri Exod. 34:13, pozn. 1191.
 567 Pozri Lev. 26:30, pozn. 915.
 568 D. „s ním“, zmysel ako v texte („nikto s ním nevedol vojnu“). V. 11 a ďalej obdobne.
 569 D. „ešte nám je zem pred našou“.
 570 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
 571 Pozri 1 Par. 5:18, pozn. 152.
 572 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
 573 D. „mnohým voči nebytiu“ (al. „ohľadne nebytia“), tj. „môžeš pomôcť mnohým rovnako ako nemajúcim“. Inak možno v zmysle „nie je ti ťažké pomôcť v boji medzi mnohými a nemajúcimi“.
 574 VL „podržať silu“, al. možno „vedľa teba sa nesmie udržať“.
 575 Pozri Gen. 4:26, pozn. 174.
 576 D. „padali k nebytiu (ako vo v. 11⁵⁷³) im“. Ďalej obdobne.
 577 AL „takže pre nich nebolo záchrany života“, pozri Gen. 45:5.
 578 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
 579 Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
 580 Pozri Gen. 34:29, pozn. 927.
 581 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
 582 AL „má Isráel“⁵⁸⁰, „je pre Isráela“.
 583 D. „za nebytia“.
 584 D. „Boha pravdy“.
 585 Pozri Deut. 4:30, pozn. 262.
 586 AL možno „ale keby sa... vrátil... a dali sa... dal by“.
 587 Pozri Gen. 29:6, pozn. 738.
 588 Pozri Deut. 7:23, pozn. 144 a 378.
 589 AL „bude vrhany“.
 590 AL „proti národu“ („mestu“), al. „bude drvený („drvený“) al. trieštený („trieštený“) národom“ („mestom“).
 591 Pozri Exod. 14:24, pozn. 482.
 592 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
 593 Valná väčšina známych mi prekladov podáva slovesné tvary vo vv. 4–5 v minulom alebo prítomnom čase, no pridržiť som sa zmyslu, v akom ich chápu LXX a Vulgata (tá podáva aj v. 3 v budúcom čase, LXX tam nevkladajú sloveso), a to najmä preto, lebo toto pro-
 roctvo miestami veľmi pripomína niektoré výroky Pána Ježiša u Mat. 24.
 594 Pozri Lev. 19:13, pozn. 596, tu zmysel ako v texte.
 595 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
 596 VL „mzdu“ (Gen. 30:18, pozn. 774).
 597 Podľa Vulgaty, sýrskeho prekladu a podaktorých rukopisov LXX „prorocstvo Azarj, syna“, pozri v. 1.
 598 Pozri 1 Kráľ. 15:12, pozn. 791.
 599 Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053.
 600 Pozri 1 Sam. 11:14, pozn. 478, tu a obdobne ďalej v zmysle „opravil“.
 601 Pozri Gen. 12:10, pozn. 495 a 521.
 602 Pozri 1 Par. 22:19, pozn. 764, tu tá istá predložková väzba, v tejto súvislosti azda skôr v takomto zmysle, al. „nestaral“, „kto by o... nedbal“. Obdobne kap. 17:3; 20:3; 31:21; 34:3.
 603 D. „od malého („muža“) až po“.
 604 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
 605 AL „dobrou vôľou“, „túžbou“.
 606 Pozri 1 Kráľ. 15:10, pozn. 790.
 607 Pozri 1 Kráľ. 15:13, pozn. 674.
 608 Pozri 1 Kráľ. 15:10, pozn. 793.
 609 Pozri 2 Sam. 22:43, pozn. 910.
 610 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
 611 Pozri 1 Kráľ. 15:17, pozn. 794.
 612 Pozri 1 Kráľ. 15:18, pozn. 795.
 613 Pozri Sud. 7:24, pozn. 281.
 614 Pozri 1 Kráľ. 15:19, pozn. 797.
 615 Pozri 1 Kráľ. 15:20, pozn. 722.
 616 Pozri Exod. 23:5, pozn. 468.
 617 Pozri 2 Kráľ. 23:5, pozn. 852.
 618 Pozri 1 Kráľ. 15:22, pozn. 269.
 619 Pozri 1 Kráľ. 15:22, pozn. 803.
 620 Ako v 1 Sam. 9:9 a ďalej.
 621 D. „srdce je nerozdelené“, v texte opis (inak možno „smeruje al. lípne“) umožňujúci zreteľnejšie vyjadriť výrazne smerový al. cieľový zmysel nasledovnej predložkovej väzby.
 622 AL „na neho“.
 623 Sloveso ako v Deut. 4:25, pozn. 252.
 624 Tj. „do väzenia“.
 625 D. „v nevôli“ (al. „zlosti“, „hnevu“).
 626 Pozri Deut. 28:33, pozn. 997.
 627 Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
 628 AL, podobne ako Vulgata (jeden z veľmi mála známych mi prekladov rozlišujúcich tieto dve predložkové väzby), „nevychádzal Hospodina, lež dôveroval v lekárov“ (Vulg. „lež viac dôveroval v umenie lekárov“).
 629 D. „medzi jeho hrobmi“, „v jeho hrobch“, zmysel azda ako v texte.
 630 VL „naplnili“, „vyplnili“, pozri Exod. 28:17, pozn. 978.
 631 D. „rozičnými druhmi“, výraz prevzatý z aramejčiny.
 632 Pozri Exod. 30:33, pozn. 1093.
 633 Pozri Exod. 30:25, pozn. 1092.
 634 D. „zmes diela“⁶³⁹, tu v zmysle „odbornej práce“, „umenia“.
 635 Pozri Gen. 11:3, pozn. 334.
 636 Pozri Deut. 1:28, pozn. 81.

- 637 Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 431.
 638 Pozri Sud. 2:11, pozn. 124.
 639 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
 640 Jednotné číslo možno aj v zmysle „poplatok“, „daň“.
 641 Al. „vzrástlo“, ako „bol... vyšší“ v 1 Sam. 10:23, „získalo na výške al. veľkosti“ v kladnom zmysle. Iný tvar toho istého slovesa je v kap. 33:14 so zmyslom ako tam v texte.
 642 Tj. „znova“, „naďalej“ („pokračoval v tom“), al. „nato“, „dokonca“.
 643 Pozri Num. 4:19, pozn. 147, tu v zmysle ako v texte („čo sa nosilo“, tj. „prinášalo“ [nie ako v texte tu vyššie], porov. „prínos“ [odlišný výraz] v Lev. 1:2, pozn. 5). Ten istý výraz je v kap. 20:25 (D. „na nebytie unesenia“) a 35:3 v zmysle ako v texte tam.
 644 Pozri Gen. 30:35, pozn. 794.
 645 D. „chodiacim a“, porov. Sud. 4:24, pozn. 279.
 646 Vl. „vzrastajúcim“ (nie ako vo v. 6⁶⁴¹).
 647 Tu najskôr v takomto zmysle, porov. Gen. 33:14, pozn. 894.
 648 Al. „ich poverenie“, pozri Num. 3:36, pozn. 112; podľa iných „ich počty“⁴², ako výsledok ich prehliadky⁸⁷⁰; v kap. 23:18 zmysel ako v texte tam⁸²⁶.
 649 Pozri Num. 1:2, pozn. 10.
 650 D. „na (al. „pri“) jeho ruke“.
 651 Pozri Sud. 5:9, pozn. 304.
 652 Pozri 1 Par. 12:2, pozn. 378.
 653 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
 654 Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
 655 Pozri 1 Sam. 18:21, pozn. 750, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú odlišnú predložkovú väzbu.
 656 Pozri 1 Sam. 28:24, pozn. 1004.
 657 Pozri 1 Kráľ. 22:4, pozn. 980.
 658 Pozri Gen. 25:31, pozn. 667.
 659 Pozri 1 Kráľ. 22:6, pozn. 982.
 660 Pozri 1 Kráľ. 22:7, pozn. 983.
 661 D. „niet ho o mne prorokujúceho“.
 662 Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
 663 Pozri 1 Kráľ. 22:9, pozn. 984.
 664 Pozri 1 Kráľ. 22:10, pozn. 985.
 665 Pozri 1 Kráľ. 22:10, pozn. 986.
 666 Pozri 1 Sam. 10:5; 18:10, pozn. 436.
 667 Al. „Čidkijjá“ (1 Kráľ. 22:11).
 668 Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
 669 Pozri 1 Kráľ. 22:16, pozn. 988.
 670 Pozri 1 Kráľ. 22:16, pozn. 989.
 671 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129; 30:36, pozn. 797.
 672 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
 673 Pozri Sud. 14:15, pozn. 717.
 674 Pozri Gen. 32:28, pozn. 875.
 675 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
 676 D. „Kde“, „kadiaľ“.
 677 Pozri 1 Sam. 9:18, pozn. 404.
 678 Al. „v najvútornejšiu izbu“.
 679 Pozri 1 Kráľ. 22:27, pozn. 993.
 680 Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
 681 Pozri 1 Kráľ. 22:28, pozn. 995.
 682 Pozri 1 Kráľ. 22:28, pozn. 996.
 683 Pozri 1 Kráľ. 22:31, pozn. 998.
 684 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
 685 Vl. „obklúčili“, „obstúpili“, potom teda vari, vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, „postavili (al. „zhrmuli“) sa vokol“. Pozri Jób 16:13.
 686 Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
 687 Al. „odviedol“, sloveso ako „zviedol“ vo v. 2, tu v takomto zmysle.
 688 Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
 689 Pozri 1 Kráľ. 22:34, pozn. 1000.
 690 Pozri 1 Kráľ. 22:34, pozn. 1001.
 691 Pozri 1 Kráľ. 22:34, pozn. 1002.
 692 Pozri 1 Kráľ. 22:34, pozn. 1003.
 693 Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
 694 Pozri 1 Kráľ. 22:34, pozn. 1004.
 695 Pozri 1 Kráľ. 22:35, pozn. 1005.
 696 D. „vyšiel do jeho tváre“; netýka sa kap. 18:34.
 697 Al. „túžbu“, vl. „máš milovať“, v danej súvislosti zmysel ako v texte al. tu vyššie.
 698 Al., podľa prevažnej väčšiny známych mi prekladov, „Či si mal pomáhať zlovoľnému a prejavovať lásku“ (vl. „milovať“, no nasleduje 3. pád).
 699 Pozri Num. 1:53, pozn. 60.
 700 Pozri Exod. 22:5, pozn. 736.
 701 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
 702 Pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
 703 D. „tvár“.
 704 Vl. „rozkázal im“, v texte opis uchovávajúcí v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
 705 Pozri Exod. 17:12, pozn. 599.
 706 Pozri Exod. 18:20, pozn. 624.
 707 Pozri Lev. 4:2, pozn. 90.
 708 Pozri 2 Kráľ. 25:18, pozn. 930.
 709 Pozri Exod. 5:6, pozn. 165.
 710 Al. „s tým, kto je al. bude dobrý“.
 711 Podľa podaktorých rukopisov LXX „Ammón a s nimi ktorí z Meúním“, porov. 1 Par. 4:41, pozn. 121.
 712 Pozri 1 Par. 19:5, pozn. 649.
 713 Pozri Num. 21:13, pozn. 799.
 714 Al. jednoducho „z druhej strany mora“⁵.
 715 Tj. Mŕtvemu moru.
 716 Podľa 1 rukopisu „od Edóma“, porov. „pohoria Séir“ vo v. 10 a ďalej a kap. 3:12¹⁴³.
 717 Al. „zhŕňanie sa (al. „pachtenie“) po“, al. možno „na túžobné vzhliadanie k“.
 718 Tj. „na celom území Júdu“, al. možno v zmysle „vyhlásením vložil (ako povinnosť) na celého Júdu“ ako národ.
 719 Vl. „hľadať“, ako nižšie, tu preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložku.
 720 Pozri Exod. 32:18, pozn. 1138; Sud. 5:31, pozn. 376.
 721 D. „niet“, zmysel ako v texte („niet toho, kto by sa mohol“).
 722 Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
 723 Pozri 1 Kráľ. 5:1, pozn. 285.
 724 Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
 725 Al. „trest“, výraz príbuzný onému v kap. 19:6¹⁷⁷, no nie ten istý.

- 726 Al. možno „z príčiny“.
- 727 Pozri Exod. 2:17, pozn. 76; 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
- 728 V zmysle Deut. 2:5, pozn. 124, kde, pravda, je iné sloveso.
- 729 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 730 Vl. „oni nám odplácajú“, opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 731 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 732 Pozri Num. 24:18, pozn. 552.
- 733 Pozri Sud. 11:24, pozn. 626.
- 734 Vl. „či ich nebudeš súdiť“, v texte opis umožňujúci v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 735 Al. „Dávajte pozor“.
- 736 Al. „ani mať strach z“⁵⁰¹.
- 737 Pozri Num. 34:4, pozn. 1099.
- 738 D. „tváre“.
- 739 Pozri Gen. 24:26, pozn. 620.
- 740 Al. „Posilnite“, „ustáľte“, „utvrdzte“, ďalej obdobne.
- 741 Al. „Dôverujte v (al. „spoločnite sa na“) Hospodina, vášho Boha“, ďalej obdobne, no je to tvar toho istého slovesa ako „budete upevnení“ v tom istom verši.
- 742 Pozri 2 Král. 6:8, pozn. 302.
- 743 Pozri Deut. 33:17, pozn. 1257.
- 744 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 745 Pozri 1 Král. 8:28, pozn. 515, tu v takomto zmysle.
- 746 Pozri Deut. 26:19, pozn. 454; vl. „začali s jasotom a chválospevom“, no znenie v texte, nazdám sa, lepšie vystihuje znenie tu použitej predložkovej väzby.
- 747 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 748 Pozri Num. 21:3, pozn. 786.
- 749 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 750 Pozri Is. 21:8, pozn. 1103.
- 751 Pozri Lev. 26:30, pozn. 916.
- 752 Pozri Gen. 12:5, pozn. 349.
- 753 D. „a mŕtvoly“; 7 rukopisov má znenie „a rúcha“ („begádím“ miesto „pegárim“, porov. kap. 3:12¹⁴³); tak prekladá aj Vulgata („vestes“), LXX „skyla“, „koristi“.
- 754 Pozri Gen. 27:15, pozn. 700; tu v kap. 21:20 príbuzný výraz.
- 755 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 756 Tj.¹⁰² „žehnanie“, „velebenie“.
- 757 Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 758 Al. „kráľovstvo (nie ten istý výraz ako vo v. 29, no príbuzný) Jehošáfáta malo pokoj“.
- 759 Pozri 1 Par. 27:24, pozn. 832.
- 760 Al. „týmto činom on spáchal“.
- 761 Pozri Gen. 38:29, pozn. 1024.
- 762 Al. „rozrazil“.
- 763 Ako „kráľovstvá“ v kap. 20:29.
- 764 Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.
- 765 Pozri 2 Král. 8:21, pozn. 402.
- 766 Al. „a veliteľov“.
- 767 Pozri Deut. 13:13, pozn. 242.
- 768 Pozri kap. 2:11¹⁰⁰, tu príbuzný výraz v podstate rovnakého významu.
- 769 D. „podľa pôsobenia smilnenia domu“, zmysel ako v texte.
- 770 Pozri Exod. 9:14, pozn. 281.
- 771 Pozri Exod. 8:2, pozn. 235.
- 772 D. „a ty“, tj. „budeš postihnutý“.
- 773 Vl. „teba mnohými chorobami“, množné číslo v zosilňujúcom zmysle, al. možno „mnohými utrpeniami“. V. 19 obdobne.
- 774 D. „dni na dni“ (v. 15), „ku dňom od dní“ (v. 19).
- 775 Pozri 1 Par. 5:26, pozn. 168.
- 776 Vl. „ju“, tj. „jeho zem“; v tomto zmysle je tu „Júdá“ ženského rodu; inak „vtrhli do neho“ („do nej“) ⁸⁸⁰, znenie v texte je zvolené vzhľadom na to, že predmet slovesa v pôvodine je vyjadrený zámenou príponou bez predložky; podobne prekladá Vulgata („vastaverunt eam“, „spustošili ju“). Kap. 24:7 a ďalej obdobne; to isté sloveso je „príelomom dobyť“ v kap. 32:1.
- 777 Vl. „zajali všetko imanie... jeho ženy“, zmysel ako v texte.
- 778 Al. „Achazjáhú“ (kap. 22:1 a ďalej). pozri aj 2 Král. 1:2, pozn. 2.
- 779 Vl. „najmenší“, D. „malý“, ďalej obdobne.
- 780 D. „času vyjdenia konca“.
- 781 D. „v zlých neduhoch“ (Deut. 29:22).
- 782 Al. „a nie že ho kto ľutoval“, D. „odišiel v ne-túžbe“.
- 783 D. „prvých“.
- 784 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
- 785 Tak podľa 1 rukopisu, 2 Král. 8:26, sýrskeho prekladu a LXX (tam podľa podaktorých rukopisov „dvadsiatich“); masóretský text a Vulgata tu majú porušené znenie „štyridsiatich a dvoch“, pozri kap. 21:5.
- 786 Pozri 2 Král. 8:26, pozn. 405.
- 787 Pozri 1 Král. 1:2, pozn. 5.
- 788 Vl. „preukazovania sa ako sudca“.
- 789 Pozri Sud. 3:28, pozn. 229.
- 790 D. „domu Achazjáhúa nebolo nikoho na podržanie schopnosti“.
- 791 Pozri 2 Král. 11:1, pozn. 499.
- 792 Tak podľa mnohých rukopisov, starých prekladov a 2 Král. 11:1; masóretský text tu má porušené znenie „prehovorila“ („vattadabbér“ miesto „vatteabbéd“¹⁴³), ktoré nedáva zmyslu.
- 793 Al. „Jehóseva“ (2 Král. 11:2).
- 794 Pozri 2 Král. 11:2, pozn. 500.
- 795 Pozri Gen. 24:59, pozn. 636.
- 796 Pozri 2 Král. 11:2, pozn. 501.
- 797 Pozri 2 Král. 11:3, pozn. 504.
- 798 Vl. „obišli Júdu“, opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu pôvodiny; al. možno „poprechodili Júdom vókol“.
- 799 Tu „Jehójádá“.
- 800 Pozri 2 Král. 11:5, pozn. 510.
- 801 Pozri 1 Par. 15:6, pozn. 477.
- 802 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 803 Tu v zmysle „majúci al. konajúci službu“.
- 804 Pozri 2 Král. 11:8, pozn. 515.
- 805 Pozri 2 Král. 11:8, 15, pozn. 516.
- 806 Tj. tie, ktoré si odslúžili svoju zmenu.
- 807 Pozri 1 Par. 9:33, pozn. 273.
- 808 Al. „strelou“, „vrhacou kopiajou“.

- 809** Pozri Exod. 27:14, pozn. 947.
810 Pozri 2 Král. 11:11, pozn. 521.
811 Pozri Exod. 29:6, pozn. 1023.
812 Pozri 2 Král. 11:12, pozn. 523.
813 Pozri 2 Král. 11:13, pozn. 524.
814 Pozri Gen. 6:12 a ďalej, pozn. 463.
815 Pozri 1 Král. 7:15nn.
816 Ako v Num. 10:2.
817 Pozri 2 Král. 11:14, pozn. 527.
818 Pozri 2 Král. 11:15, pozn. 528.
819 Pozri 2 Král. 11:15, pozn. 529.
820 Pozri 2 Král. 11:15, pozn. 517.
821 Pozri 2 Král. 11:16, pozn. 531; no tu LXX (nie Vulgata) dali prednosť prenesenému zmyslu a preložili „poskytli (vl. „dali“) jej voľno“.
822 Pozri 2 Král. 11:16, pozn. 532.
823 Al. „že ostanú“⁸⁰¹, D. „zmluvu o byti“ (al. „staní sa“).
824 Pozri Num. 22:41, pozn. 870.
825 Tvar slovesa ako v Lev. 11:35, pozn. 357.
826 Tu vl. „dozor“ vôbec, ako v kap. 24:11, množné číslo potom v zmysle všetkých stránok al. zložiek tejto služby.
827 Al. možno „rozmiestil“ (al. „rozdelil“, „roztriedil“) nad domom“. **828** D. „rúk“.
829 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
830 Pozri 2 Král. 12:5, pozn. 551.
831 Pozri 1 Sam. 1:7, pozn. 21.
832 Tu možno v zmysle „podľa potreby“.
833 Pozri Lev. 25:53, pozn. 852.
834 Al. „daru“, „príspevku“, „dane“, „dávk“y“. **835** Tj. „nariadeného Mojžišom, nevoľníkom“, pozri Exod. 25:2nn.; 35:4nn.
836 D. „všetky svätosti“.
837 Al. „správili vlastníctvom Baalím“⁸⁵.
838 Pozri Gen. 50:26, pozn. 1395.
839 Pozri Gen. 6:14, pozn. 215.
840 Al. „vyhlásenie“, D. „hlas“.
841 D. „nevoľníka, na Isráéla“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
842 Pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
843 Pozri Gen. 41:34, pozn. 1102.
844 Al. možno „a poverenca“.
845 D. „podľa (al. „ohľadne“) dňa v (al. „na“) deň“, zmysel ako v texte.
846 D. „sa stali najímajúcimi“, vo v. 14 „boli“⁸³ vznášajúci“. Inak, ohľadne slovesa „najímať“, pozri Gen. 30:16, pozn. 774.
847 Pozri Exod. 38:23, pozn. 970.
848 Vl. „hोजenie“, „zaceľovanie“, „zajazvovanie“, pozri Jer. 8:22, pozn. 676.
849 Vl. „vystupovalo“⁸², „vzrastalo“.
850 D. „postavili Boží dom podľa jeho miery“ (Exod. 5:8, pozn. 170).
851 Pozri Deut. 3:28, pozn. 160.
852 Pozri Gen. 35:29, pozn. 643.
853 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
854 Pozri Sud. 6:34, pozn. 439.
855 Pozri Jós. 23:16, pozn. 267.
856 Pozri 1 Sam. 31:9, pozn. 292.
857 Pozri 1 Par. 18:5, pozn. 626.
858 D. „v nepatrnosti“, pozri Gen. 19:20, pozn. 508.
859 D. „súdy“, množné číslo v zosilňujúcom zmysle.
860 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
861 Pozri 2 Sam. 16:7, pozn. 664.
862 Inak „Józáchár“ (2 Král. 12:21).
863 Vl. „hोजnosť“, „množstvo“.
864 Al. možno „prorockého výroku o ňom“, pozri 2 Král. 9:25, pozn. 444.
865 Vl. „založenie“, „základ“.
866 Pozri Jós. 17:13, pozn. 549.
867 Al. možno „ako sa upevnilo jemu zverené“⁸⁴¹ (al. „na ňom spočívajúce“).
868 Pozri Deut. 24:16.
869 Al. „zoskupil“, „zorganizoval“.
870 Pozri Num. 1:3, pozn. 19.
871 Sloveso ako „uchváť“ v Exod. 4:4.
872 Tj. „do boja“.
873 Tj. „tvoje vlastné vojsko“, porov. Gen. 32:10, pozn. 852. Táto poznámka neplatí pre nižšie⁸⁷⁴ podanú obmenu prekladu.
874 Al., podľa podaktorých, v podstate aj podľa LXX a Vulgaty, „no ak chceš ty nastúpiť, sprav tak... Boh spôsobí“.
875 Pozri 1 Sam. 2:4, pozn. 80, tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
876 D. „dať rozmnoženie“.
877 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138, na konci verša odvodené podstatné meno.
878 Pozri 1 Par. 20:1, pozn. 434.
879 Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
880 Pozri 2 Sam. 23:16, pozn. 952.
881 D. „synovia“.
882 D. „od idenia s ním“.
883 Pozri 1 Sam. 23:27, pozn. 875.
884 Tj. „z ich obyvateľov“.
885 Al. možno „skolíť“, tj. „zabiť“, ako napr vo v. 14 a inde často.
886 Vl. „uradil“, „poradil“, ako vo v. 17, ale tam trpný rod, tu činný, zmysel ako v texte.
887 D. „zvíra poľa“.
888 Pozri 2 Král. 14:10, pozn. 606.
889 Al. možno „tvoje srdce; seď teraz užívať si svoju slávu“.
890 Pozri Deut. 2:5, 9, pozn. 124.
891 Pozri 2 Král. 14:10, pozn. 608.
892 Pozri Deut. 9:17, pozn. 429.
893 Pozri 2 Král. 14:13, pozn. 602.
894 Pozri 2 Král. 14:13, pozn. 609.
895 Pozri 2 Král. 14:13, pozn. 610.
896 Pozri 2 Král. 14:14, pozn. 610.
897 Pozri 2 Král. 12:20, pozn. 575.
898 Pozri 2 Král. 14:20, pozn. 613.
899 Al. „Elath“, pozri 2 Král. 14:22; 16:6, pozn. 644.
900 Al. „Jecholjáhú“ (2 Král. 15:2).
901 Pozri 1 Par. 15:22, pozn. 494.

- 902** Podľa mnohých hebrejských rukopisov, podakto-
rých rukopisov LXX a iných starých prekladov „v Božej
bázní“ (al. „úcte“, „bejireath“ miesto „bireóth“); tohto
znenia sa pridŕžajú aj niektoré novšie preklady.
- 903** Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270.
- 904** D. „v“, tj. možno „v okolí al. blízkosti“.
- 905** Pozri Gen. 5:32, pozn. 181.
- 906** Hebr. „Mikcóa“, meno dvoch miest pri múre Jerúsá-
léma, pozri Neh. 3:19n. a 24n.
- 907** Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.
- 908** Pozri Deut. 3:10, pozn. 187.
- 909** Al. „na úrodnej pôde“, al. „na Karmeli“.
- 910** Tj. „pôdohospodárstva“.
- 911** D. „konajúcu (tj. „schopnú konať“) boj“, ďalej ob-
dobne.
- 912** V hebrejčine jednotné číslo, vari v zmysle „každý
v svojej čate“. Kap. 31:19 obdobne.
- 913** Súvisí s oboma nasledovnými výrazmi⁹¹⁴ (teda „dô-
myselne zstrojené zariadenia“).
- 914** Al. „výmysly vymýšľajúceho“, nie v hanlivom zmysle.
- 915** D. „vyšiel“⁹¹.
- 916** D. „na pomáhanie“, opis v texte vyjadruje zmysel
trpného rodu tohto tvaru slovesa.
- 917** Tu v zmysle „spýšnelo“, „stalo sa opovážlivým“.
- 918** Tj. „na záhubu“ alebo aj „na skazené zmýšľanie a ko-
nanie“. Kap. 27:2 obdobne.
- 919** Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 920** Pozri 1 Sam. 14:52, pozn. 610.
- 921** Pozri Gen. 40:6, pozn. 1056.
- 922** Iný výraz ako v Lev. 10:1, pozn. 285, a ďalej, odvode-
ný od slovesa prekladaného „vykidať“⁷⁴ a vyskytujúci
sa len tu a u Ezek. 8:11.
- 923** Al. „zvrchu“³⁶⁰.
- 924** Pozri Lev. 14:2, pozn. 447.
- 925** Pozri 2 Kráľ. 15:5, pozn. 623.
- 926** Pozri 2 Kráľ. 15:5, pozn. 624; tu Vulgata „in domo
separata“, „v oddelenom dome“.
- 927** Pozri 2 Kráľ. 6:4, pozn. 295, tu trpný rod so zmyslom
ako v texte.
- 928** Ako „hojnosť“ v kap. 4:18.
- 929** Hrebeň vrchoviny pri Jerúsáleme, opevnený k ob-
rane mesta.
- 930** Pozri Lev. 18:21, pozn. 564 a 565.
- 931** Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 932** Pozri 2 Sam. 8:4, pozn. 393.
- 933** D. „veľké“.
- 934** Pozri 1 Kráľ. 4:6, pozn. 220.
- 935** Pozri 1 Sam. 17:13, pozn. 687.
- 936** D. „a len vy“, tj. „čo sa vás samých týka“ („pozrite sa
len sami na seba!“).
- 937** Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 938** D. „na previnenie proti Hospodinovi na nás“, tj. „aby
ste ho na nás uvalili“.
- 939** Vl. „opustili“.
- 940** Tj. „nedostatočne odiatych“.
- 941** Al. možno „odprevadili“, „pomaly (al. „opatrne“,
„pozorne“) zaviedli“.
- 942** Vl. „vedľa“.
- 943** Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 944** Vl. „ešte“.
- 945** Al. „rozpustenosť“, vl. „Júdu uvoľnil“ (al. „zbavil
ukáznenosť“), v texte opis vzhľadom na predošlú a na-
sledovnú predložkovú väzbu. Pozri Exod. 5:4, pozn.
162; 32:25, pozn. 1144.
- 946** Tu D. „a neverné dopúšťanie sa (al. „páchanie“)“
nevernosti“.
- 947** D. „rozdelil“, tj. „rozkúskoval“, „rozobral“ v zmysle
„obral kus po kuse“.
- 948** D. „čas tiesne jemu“ (al. „sebe“).
- 949** Al. „zrútenia sa“, vl. „stali jeho spôsobením potknú-
tia sa“, zmysel ako v texte.
- 950** Pozri 2 Kráľ. 18:16, pozn. 718.
- 951** Al. možno „vo všetkých kútoch“.
- 952** Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 953** Tj. „všetko poškvrňujúce“, pozri Lev. 20:21, pozn.
668.
- 954** Pozri 1 Sam. 3:3, pozn. 190.
- 955** D. „a Bohu... nevykadili a vzostupných obetí ne-
vzniesli“, zmysel ako v texte.
- 956** Al. „chveníu“, „otriasaniu sa“, „zlaknutiu“; podľa
čítaného textu „preháňaniu sem-ta“, pozri Deut. 28:25,
pozn. 981.
- 957** Pozri Deut. 28:37, pozn. 1001; tiež „ku spustošeniu“.
- 958** Pozri 1 Kráľ. 9:8, pozn. 581.
- 959** Tj. „spravil ich predmetom hrôzy a úžasu a syčania“.
- 960** Al. „meniacimi v dym“⁵⁴⁰.
- 961** D. „vo veciach“.
- 962** Pozri Lev. 5:3, pozn. 223; nesúvisí s „očisťovať“ vyš-
šie ani s „očistiť“ vo v. 15.
- 963** Pozri Gen. 1:5, pozn. 9; netýka sa „prvého“ nižšie.
- 964** Pozri Num. 15:5, pozn. 268.
- 965** Tu „kráľ“, ďalej obdobne.
- 966** Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 967** Pozri Exod. 29:16, pozn. 1034; miesto predložky
smerová prípona obdobného zmyslu.
- 968** Pozri Lev. 4:23, pozn. 122.
- 969** Pozri Exod. 29:10, pozn. 1029.
- 970** Pozri Lev. 6:26, pozn. 200, tu opis vzhľadom na sme-
rovú príponu u slova „oltár“.
- 971** Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
- 972** D. „na ruke“, zmysel vari ako v texte, al. možno „pod
vedením“.
- 973** D. „až k radosti“ („až jedna radosť“).
- 974** Pozri 1 Sam. 14:28, pozn. 551.
- 975** Pozri Lev. 7:12, pozn. 212.
- 976** Pozri Exod. 35:5, pozn. 1209.
- 977** D. „posilnili (al. „dali sa posilňovať“) ich“, opis
v texte vari zreteľnejšie vyjadruje významový odtieň
slovesa v danej súvislosti; al. možno „dali sa im pomá-
hať“.
- 978** Tu azda v takomto zmysle, vl. „priamší“, tj. „pria-
močarejší“, „výhradnejšie majúci len svoje posvätenie
na zreteľ a rozhodnejšie sa oň usilujúci, dávajúc mu
prednosť pred hocičím iným“.
- 979** Vl. „byli odhodlanejší srdca“²¹⁰.
- 980** Pozri Gen. 35:14, pozn. 943.

- 981 Al. „venovaním pozornosti“.
- 982 D. „v náhlosti“, zmysel azda ako v texte.
- 983 Pozri Exod. 12:11, pozn. 379.
- 984 Pozri Exod. 12:11, pozn. 380.
- 985 Trpný rod, ako v kap. 25:17.
- 986 D. „slovo“, „reč“.
- 987 Pozri Deut. 34:1, pozn. 1293.
- 988 D. „hlas“¹¹⁵⁸.
- 989 D. „za veľa“, tj. „rokov“.
- 990 Tu sa vari dá týmto slovesom opisne vyjadriť zmysel inak v tejto súvislosti ťažko doslovne preložiteľnej tu použitej predložky.
- 991 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1190.
- 992 Pozri Deut. 4:31, pozn. 258.
- 993 Al. „hovorili o nich“.
- 994 Vl. „vysmievali sa im“, to je význam oboch týchto sloviess, v texte opisy uchováajúce v preklade predložkové väzby, aké sú v pôvodine.
- 995 Pozri Num. 1:49, pozn. 40.
- 996 Al. „podľa iných“, „všetky kadidelnice“.
- 997 Vložené pre zreteľnosť.
- 998 Pozri 1 Par. 6:31 a ďalej, pozn. 178.
- 999 D. „v nie“, inak ťažko doslovne preložiteľná predložková väzba.
- 1000 Pozri Lev. 13:7, pozn. 383.
- 1001 Vl. „uzdravil (al. „vyhojil“) ľud“, zmysel ako v texte („nedopustil chorobu ako trest“).
- 1002 D. „v (al. „na“) deň“.
- 1003 D. „nástrojmi sily“, zmysel ako v texte, al.
- 1004 „Hospodinovi nástrojmi sily (tj. „na ospevovanie sily“) Hospodina“⁵.
- 1005 Pozri 1 Sam. 18:5 a ďalej, pozn. 756.
- 1006 Tu v tomto prenesenom zmysle.
- 1007 Tu iný tvar, značiaci tiež „vyznávajú sa“.
- 1008 Pozri Exod. 29:27, pozn. 1050.
- 1009 D. „ako toto“.
- 1010 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 1011 Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 1012 Pozri 1 Par. 9:18, pozn. 240.
- 1013 Tj. to, čo kráľ mal pravidelne obetovať (v. 3); čo mali kňazi a Lévióci dostávať od ľudu (v. 4 a ďalej).
- 1014 Tj. „plne sa mu venovať“.
- 1015 Pozri Gen. 28:14, pozn. 728.
- 1016 Pozri Lev. 2:12, pozn. 73.
- 1017 D. „rozmnožili deti Izráela prvotinu“.
- 1018 Pozri Num. 18:12, pozn. 709.
- 1019 Al. „tvoriť“, „kopiť“, tiež „zakladať“, no nesúvisí s „nakladli“ vo v. 6.
- 1020 Vl. „sa Jechizkijáh dal spytovať kňazov a Lévióvcov na“, opis v texte umožňuje v preklade zachovať obe predložkové väzby, ktoré sú v pôvodine.
- 1021 Pozri Exod. 25:2 a ďalej, pozn. 1049.
- 1022 Pozri 1 Sam. 9:22, pozn. 411.
- 1023 D. „vo vernosti“⁷⁰⁵.
- 1024 Al. „pod rukou“, tj. „pod vedením“, D. „od ruky“.
- 1025 Pozri 2 Sam. 24:9, pozn. 976, tu v zmysle ako v texte.
- 1026 Pozri Lev. 7:16, pozn. 217.
- 1027 Pozri Exod. 30:10, pozn. 934.
- 1028 Pozri 1 Par. 9:24.
- 1029 D. „veľký“, „malý“, tj. „nech išlo o veľkého či o malého“.
- 1030 D. „ako“, ako vyššie. V kap. 35:7 v zmysle ako v texte.
- 1031 Al. „potreby“, „prídelu“ (2 Kráľ. 25:30), „nároku“.
- 1032 Tu sa možno dá chápať aj v tom zmysle ako v kap. 7:6.
- 1033 Al. „spoľahlivé“, „verné“, vl. „pravdu“ atď. Ten istý výraz je v kap. 32:1
- 1034 Al. „obrátená k boju“, tj. „že chce bojovať“.
- 1035 Tvar slovesa ako v Gen. 26:15, pozn. 677.
- 1036 Tj. azda „natoľko, že na ňom mohol postaviť veže“. Mnohí tu podľa rabínskych výkladov čítajú „a vztyčil na ňom veže“, podobne prekladá Vulgata („a vybudoval veže zvrchu“).
- 1037 Pozri Sud. 9:6, pozn. 537.
- 1038 Pozri Sud. 16:29, pozn. 803.
- 1039 Pozri Gen. 1:16, pozn. 112, tu zmysel ako v texte.
- 1040 Vl. „v obliehacom vale“³⁷¹, porov. 2 Sam. 20:15, pozn. 807, hoci tam je „val“ odlišný výraz.
- 1041 Pozri 2 Kráľ. 18:32, pozn. 744.
- 1042 D. „schopnosťou“, vl. „bytím schopní“.
- 1043 Pozri 2 Kráľ. 18:35, pozn. 745.
- 1044 Pozri 2 Sam. 14:15, pozn. 588.
- 1045 Al. „poplašenie“.
- 1046 Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 1047 Pozri Gen. 46:26, pozn. 1256.
- 1048 Al. „zachránil (...) pred rukou“⁴⁰⁴.
- 1049 Mnoho rukopisov má znenie „všetkých jeho nepriateľov“.
- 1050 Tu aj v tomto zmysle, ako „zaopatroval“ v Gen. 47:17, al. tiež „ochraňoval“.
- 1051 Mnohí tu podľa LXX („katepausen autús“) a Vulgaty („praestitit eis quietem“) čítajú „vájánach láhem“ miesto „vájjenahalém“ a prekladajú „a dal im odpočinok“⁴⁵.
- 1052 Pozri 2 Sam. 3:28, pozn. 189.
- 1053 Pozri Sud. 9:16, pozn. 547.
- 1054 D. „dobrodienie na ňom“ (al. „voči nemu“). Ďalej obdobne.
- 1055 Pozri 1 Kráľ. 10:2, pozn. 315.
- 1056 Al. „žiadúce (al. „lákavé“, „príjemné“, „vytúžené“) predmety“, D. „predmety túžby“.
- 1057 Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 1058 D. „pre všetok dobytok a dobytok“.
- 1059 Al. „chlievov“, čosi iný tvar ako vyššie, sle v podstate rovnakého významu.
- 1060 Podľa LXX a Vulgaty „a stajne (al. „chlievy“) pre stáda“, tohto znenia sa pridávajú aj podaktoré novšie preklady.
- 1061 Vl. „východ“, „výstup“³¹.
- 1062 Vl. „napriamli ich“.
- 1063 Pozri 1 Par. 7:28, pozn. 217.
- 1064 Ako „tľmočník“ v Gen. 42:23; nesúvisí s „poslani“ nižšie.
- 1065 Tj. „pri príležitosti ich príchodu“, al. „vo veci al. ohľadne vyslancov“. Pozri Is. 39: 1nn.

- 1066** Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
1067 Tj. vari „najčestnejšom“.
1068 Al. „na vzostupe⁷³⁷ k hrobov²¹⁰“.
1069 Pozri Lev. 19:26, pozn. 633.
1070 Pozri Lev. 19:26, pozn. 632.
1071 Pozri Lev. 19:31, pozn. 644.
1072 Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
1073 Pozri Deut. 4:16, pozn. 238.
1074 Tu odchýlny tvar rovnakého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
1075 Hebr. „chóchím“, pozri Jób 41:2, pozn. 1829, a príbuzný výraz „chách“ v 2 Kráľ. 19:28, pozn. 788, ktorý je tam použitý v obraznom zmysle, podobne ako tento tu. Výraz značí aj „bodlač“, „trnisté krovie“ (je to množné číslo slova „chóach“, „bodliak“ v kap. 25:18) a preto podaktorí tu prekladajú „v trní“, iní myslia na putá opatrené ostňami al. hrotmi (napokon aj „hák“ v danom zmysle je „hrotitý“ [„bodec“]); tiež „húštie“ s predstavou „uviaznutia“, „stiesnenia“, „zovretia“, takže potom aj „skalné sútesky“ („rozsadliny“ v 1 Sam. 13:6, v tomto zmysle ho niektorí chápu doslovne a prekladajú „v rozsadlinách al. priehlbínach“) a tu potom v prenesenom zmysle „putá“ (LXX, „katelabon en desmois“, „chytily v putách“, Vulgata, „vinctum in catenis“, „poviazaného v reťaziciach“).
1076 Pozri Sud. 16:21, pozn. 790.
1077 Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132.
1078 Možno jednoducho v zmysle „pred Bohom“, no doslovný zmysel dotýčnej predložky tu má, nazdám sa, význam ako v texte. V. 23 a ďalej obdobne.
1079 Pozri Gen. 25:21, pozn. 650.
1080 Pozri 2 Kráľ. 16:18, pozn. 664.
1081 Tj. „tou obohnal Ófel“, opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
1082 Pozri Lev. 2:2, pozn. 52.
1083 Tvary trpného rodu (vl. „dania sa uprosiť“, „než [vo v. 23 „ako“] bol pokorený“).
1084 Tj. „v ôsmom roku“ („keď už kráľoval osem rokov“).
1085 Pozri 2 Sam. 8:16, pozn. 413.
1086 Pozri 2 Kráľ. 12:10, pozn. 558.
1087 Podľa čítaného textu „a vrátili sa do“.
1088 Pozri 2 Kráľ. 22:5, pozn. 835, no nie dodatok poznámky o znení čítaného textu.
1089 Množné číslo.
1090 Pozri 2 Kráľ. 12:12, pozn. 565.
1091 Vl. „pokrytie trámami“.
1092 D. „domov“.
1093 Tu neurčitý spôsob s významom podstatného mena slovesného.
1094 Al. „a všetci títo Léviovci sa vyznali“.
1095 D. „v službe a službe“.
1096 Pozri 2 Kráľ. 22:9, pozn. 837.
1097 Pozri 2 Kráľ. 22:14, pozn. 840.
1098 Pozri 2 Kráľ. 1:2n, pozn. 8. V LXX tu prostý 4. pád.
1099 Pozri 2 Kráľ. 22:19, pozn. 842.
1100 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
1101 Pozri 2 Kráľ. 22:20, pozn. 844.
1102 Pozri 2 Kráľ. 22:20, pozn. 845.
1103 Pozri 2 Kráľ. 22:20, pozn. 846.
1104 Vl. „posilnil“.
1105 Al., podľa čítaného textu, „mali znalosti“⁹⁰¹.
1106 Pozri Exod. 28:12, pozn. 947.
1107 Podľa čítaného textu „pripravte sa“.
1108 Tu v zmysle „listiny“, „zápisu“.
1109 Al. „pribuzenstiev“, „čeladi“, výraz odvodený od slovesa v Gen. 10:25, pozn. 327, podobne ako iný v podstate rovnakého významu vo v. 12. Oba sa v SZ vyskytujú len tu.
1110 Al. „za oddelenia¹³ domov otcov svojich bratov“⁵.
1111 Výraz príbuzný onému vo v. 4 a inde²³⁷ a tohože významu; vyskytuje sa v SZ len tu.
1112 D. „a oddiel domu otca“, tj. „vždy jeden oddiel domu jedného otca“.
1113 D. „deti²¹⁵ kôz“.
1114 D. „na minútia“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
1115 Tj. „kusov drobného dobytká“.
1116 Tj. „krví“.
1117 Tj. „kože“.
1118 Pozri Lev. 1:2, pozn. 5.
1119 Vl. „variť“, ako nižšie, v spojení s „ohňom“ nadobúda zmysel ako v texte.
1120 Pozri Exod. 16:3, pozn. 552.
1121 Tu netreba opis¹⁶, lebo predmet je zo súvislosti zrejmý.
1122 Vl. „minútie podobné mu“.
1123 D. „a nie že všetci králi Isráela usporiadali ako minútie“.
1124 Pozri Gen. 2:14, pozn. 73.
1125 Tu „Nechó“.
1126 Pozri 2 Sam. 16:10, pozn. 666.
1127 Tj. vari „nejde o teba“.
1128 D. „domu mojej vojny“.
1129 Tu v takomto zmysle; dotýčné sloveso má v tomto tvare aj taký význam.
1130 Pozri Exod. 14:12, pozn. 468.
1131 D. „sebe“, „pre seba“, zmysel ako v texte, opis pre zreteľnosť.
1132 Pozri Gen. 11:2, pozn. 331.
1133 D. „veľmi“.
1134 Tu, oproti 2 Kráľ. 23:30, vl. „odviedli“.
1135 Al. „prejavovali zármutoč“.
1136 Pozri 2 Sam. 1:17, pozn. 48.
1137 Al. „svojimi žalospievmi nad Jóšijáhúom až po tento deň hovoria“.
1138 Pozri 2 Kráľ. 14:1, pozn. 599.
1139 Pozri 2 Kráľ. 23:34, pozn. 667.
1140 Tak podľa 2 Kráľ. 24:8, syrskeho prekladu a podaktorých rukopisov LXX; masóretský text má znenie „ôsmich“, ktoré je zrejme porušené, pozri 2 Kráľ. 24:15.
1141 Pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 455.
1142 Tj. „blízkeho príbuzného“, pozri 2 Kráľ. 24:17; 1 Par. 3:15.
1143 D. „srdce od návratu“, zmysel ako v texte.
1144 D. „ľudu rozmnožili dopúšťanie sa“.
1145 Tu odlišná predložková väzba (vl. „na nich“, „proti nim“).

1146 Pozri Gen. 27:12, pozn. 699.

1147 Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.

1148 AL „vetchým“, „schátralým“.

1149 D. „predmety túžob“, pozri 1 Král. 20:6, pozn. 911.
Tu v kap. 32:27 a ďalej¹⁰⁵⁶ príbuzný výraz.

1150 D. „A zvyšok“, ako napr. v kap. 34:9, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.

1151 Pozri 2 Král. 15:29, pozn. 638.

1152 AL „Peržanov“, hebr. „Páras“.

1153 Pozri Lev. 26:34, pozn. 921.

1154 Pozri Lev. 26:43, pozn. 922.

1155 Pozri Gen. 2:2, pozn. 49.

1156 Jeho meno je v dejinách známejšie v svojom pogréc-tenom tvare „Kyros“ alebo v polatinčenom „Cyrus“.

1157 Tj. „na plné uskutočnenie“, „na naplnenie“, no nie ako vo v. 21.

1158 Pozri Exod. 36:6, pozn. 1231.

1159 D.⁷⁶⁸ „prípisom“, „v príipse“.

1160 AL „ma poveril“⁵⁰⁷, opis v texte umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.

EZRÁ

Av prvom¹ roku Kóreša^{2,3}, kráľa Perzie⁴, na dokonanie^{5,6} slova Hospodina z úst Jeremju, vzbudil⁷ Hospodin ducha Kóreša, kráľa Perzie⁴, takže⁸ vo všetkom svojom kráľovstve dal vyhlásiť⁹ výrok¹⁰, a to aj písomne¹¹: (2) Takto povedal Kóreš, kráľ Perzie⁴: Hospodin, Boh nebies, mi dal všetky kráľovstvá zeme, a on na mňa vložil poverenie¹² budovať mu dom v Jerúsaleme, ktorý je v Júdovi. (3) Kto je zo všetkého jeho ľudu medzi vami, nech bude¹³ jeho Boh s ním a nech vystupuje^{13,14} do Jerúsalema, ktorý je v Júdovi, a buduje¹³ dom Hospodina, Boha Izráela, – on je Boh, – ktorý v Jerúsaleme bol^{15,16}; (4) a každý, kto¹⁵ zvyšuje na ktoromkoľvek mieste^{17,18}, kde on pobýva¹⁹, nech ho ľudia²⁰ v jeho mieste^{18,21} podporujú^{13,22,23} striebrom a zlatom a imaním²⁴ aj dobytkom²⁵ s dobrovoľnou obetou²⁶ Božiemu domu, ktorý bude^{15,16} v Jerúsaleme.

(5) I povstali, hlavy otcov²⁷ Júdu² a Benjámina a kňazi a Léviovci²⁸, totiž²⁹ každý, ktorého³⁰ ducha Boh vzbudil⁷, vystúpiť¹⁴ budovať Boží dom, ktorý bol¹³ v Jerúsaleme; (6) a všetci okolo nich posilnili³¹ ich ruku predmetmi³² zo striebra, zlatom, imaním²⁴ aj dobytkom²⁵ a cennosťami, navyiac okrem všetkej dobrovoľnej obete³³. (7) A kráľ Kóreš vyniesol³⁴ náčinnia³² domu Hospodina, ktoré vyniesol³⁴ Nevúchadneccar z Jerúsalema a ktoré³⁰ dal v dom svojich bohov, (8) a Kóreš, kráľ Perzie⁴, ich vyniesol³⁴ skrze ruku Mithredátha, pokladníka, a vypočítal ich Šéšbaccarovi³⁵, náčelníkovi³⁶ Júdu². (9) A toto³⁷ boli ich počty: tridsať podnosov³⁸ zo zlata, tisíc podnosov³⁸ zo striebra, deväť a dvadsať nožov, (10) tridsať pohárov zo zlata, štyristo a desať pohárov druhej triedy³⁹ zo striebra, tisíc iných⁴⁰ náčinní³². (11) Všetkých náčinní³², v zlate a v striebre, bolo päťtisíc a štyristo; to všetko Šéšbaccar³⁵ vyniesol³⁴ pri výstupe^{44,41} vyhnanectva^{42,43} z Bávela⁴⁴ do Jerúsalema.

2 A toto³⁷ boli synovia kraja^{45,46}, ktorí³¹⁵ vystupovali¹⁴ zo zajatia vyhnanectva^{42,43,47}, ktorých Nevúchadneccar, kráľ Bávela⁴⁴, odvieďol⁴⁸ do Bávela⁴⁴, ktorí⁸ sa vrátili do Jerúsalema a do Júdu, každý⁴⁹ do svojho mesta, (2) ktorí prišli so Zerubbábelom, Jéšúom, Nechemjom, Serájom, Reélájom, Mordechajom, Bilšánom, Mispárom, Bigvajom, Rechúmom, Baanom. Počet mužov ľudu Izráela:

(3) Synov Pareóša dvetisícstosedemdesiat a dva; (4) synov Šefatju tristosedemdesiat a dva; (5) synov Áracha sedemstopäťasedemdesiat; (6) synov Pachath-Móáva, zo⁵⁰ synov Jéšúu, Jóáva, dvetisícosemsto a dvanásť; (7) synov Élama dvetisícdeväťdesiat a štyri; (8) synov Zattúa deväťsto a štyridsať a päť; (9) synov Zakkája sedemsto a šesťdesiat; (10) synov Báního šesťstoštyridsať a dva; (11) synov Bévája šesťstodvadsať a tri; (12) synov Azgáda tisícdeväťstodvadsať a dva; (13) synov Adónikáma šesťstošesťdesiat a šesť; (14) synov Bigvája dvetisícpäťdesiat a šesť; (15) synov Adína štyristopäťdesiat a štyri; (16) synov Átéra z⁵⁰ Jechizkijáhúa⁵¹ deväťdesiat a osem; (17) synov Bécája trisťstodvadsať a tri; (18) synov Jóru sto a dvanásť; (19) synov Chášuma dvestodvadsať a tri; (20) synov Gibbára deväťdesiat a päť; (21) synov Béth-láchema stodvadsať a tri; (22) mužov z Netófy päťdesiat a šesť; (23) mužov z Anáthóth stodvadsať a osem; (24) synov Azmávéthá štyridsať a dva; (25) synov Kirjath-árím, Kefíry a Be-éróth sedemsto a štyridsať a tri; (26) synov Rámy a Gevy šesťstodvadsať a jeden; (27) mužov z Michmasa stodvadsať a dva; (28) mužov z Béth-Éla a Áje dvestodvadsať a tri; (29) synov Néva päťdesiat a dva; (30) synov Magbíša stopäťdesiat a šesť; (31) synov iného⁴⁰ Élama⁵² tisícdeväťstodpäťdesiat a štyri; (32) synov Chárima tristo a dvadsať; (33) synov Lóda, Chádída a Óna sedemstodvadsať a päť; (34) synov Jericha tristoštyridsať a päť; (35) synov Senáu⁵³ tritisíc a šesťsto a tridsať.

(36) Kňazi: synov Jedaegu z⁵⁰ domu Jéšuu deväťstosedemdesiat a tri; (37) synov Imméra tisícpäťdesiat a dva; (38) synov Pašchúra tisícdvestoštyridsať a sedem; (39) synov Chárima tisíc a sedemnást.

(40) Léviovci²⁸: synov Jéšuu a Kadmiéla, zo⁵⁰ synov Hódavju, sedemdesiat a štyri.

(41) Speváci: synov Ásáfa stodvadsať a osem.

(42) Synovia vrátnikov: synov Átéra, synov Šallúma, synov Talmóna, synov Akkúva, synov Chatítu, synov Šovája, tých všetkých stotridsať a deväť.

(43) Nethínim⁵⁴: synovia Cichu, synovia Chasúfu, synovia Tabbaótha, (44) synovia Kérósa, synovia Siáhu, synovia Pádóna, (45) synovia Levánu, synovia Chagávu, synovia Akkúva, (46) synovia Chágáva, synovia Šamlaja, synovia Chánána, (47) synovia Giddéla, synovia Gachara, synovia Reáju, (48) synovia Recína, synovia Nekódu, synovia Gazzáma, (49) synovia Uzzu, synovia Páséacha, synovia Bésaja, (50) synovia Asnu, synovia Meúnim^{55 56}, synovia Nefísim^{55 57}, (51) synovia Bakbúka, synovia Chakúfu, synovia Charchúra, (52) synovia Baclútha, synovia Mechídu, synovia Charšu, (53) synovia Barkósa, synovia Síseru, synovia Támacha, (54) synovia Neciácha, synovia Chatífu.

(55) Synovia služobníkov Šalamúna: synovia Sótaja, synovia Sóferetha, synovia Perídu, (56) synovia Jaalu, synovia Darkóna, synovia Giddéla, (57) synovia Šefatju, synovia Chattíla, synovia Pókereth-Haccevájim, synovia Ámího.

(58) Všetkých Nethínim⁵⁴ a synov služobníkov Šalamúna bolo tristodevädťdesiat a dva.

(59) A toto³⁷ boli tí, ktorí³¹⁵ vystúpili¹⁴ z Tel-Melacha, Tel-Charše, Kerúv-Addána, Imméra, ktorí⁸ nemohli oznámiť^{58 59} domy⁶⁰ svojich otcov a svoj pôvod⁶¹, či sú oni z Izráela: (60) synov Deláju, synov Tóvijju, synov Nekódu šesťstopäťdesiat a dva; (61) a zo synov kňazov: synovia Chavajju, synovia Kóca, synovia Barzillaja, ktorý pojal ženu z dcér Barzillaja, Gileádho⁵⁵, a bol nazvaný podľa ich mena. (62) Títo sa dali hľadať svoj zápis⁶², chcúť⁶³ sa ukázať ako rodopisne zaznačení, ale neboli nájdení⁶⁴, i boli z kňaz-

ského úradu⁶⁵ ako nečistí vylúčení⁶⁶ (63) a tiršáthá⁶⁷ im povedal, aby, až než bude stáť kňaz k⁶⁸ Úrim a k⁶⁸ Tummím⁶⁹, z nanajvýš svätého⁷⁰ nejedli.

(64) Všetkého zidenia⁷¹ úhrnom⁷² boli štyri myriády⁷³ dvetisícristošesťdesiat (65) okrem ich nevoľníkov a ich služobných; týchto bolo sedemtisícristotridsať a sedem, a mali⁷⁴ dvesto spevákov a speváčok. (66) Ich koní bolo sedemstotridsať a šesť, ich mulíc dvestoštyridsať a päť, (67) ich tiav štyristotridsať a päť, oslov šesťtisíc sedemsto a dvadsať.

(68) A podaktorí z hláv otcov²⁷ sa pri svojom príchode k domu Hospodina v Jerúsaleme dobrovoľne oddali⁷⁵ Božiemu domu na jeho znovuzriadenie⁷⁶ na jeho mieste^{77 78}. (69) a podľa svojej možnosti⁷⁹ dali do pokladnice⁸⁰ práce^{81 82} šesť myriád⁷³ a tisíc darkamónov⁸³ zlata a päťtisíc mín⁸⁴ striebra a sto tuník⁸⁵ pre kňazov²⁰.

(70) A kňazi a Léviovci²⁸ a podaktorí z ľudu a speváci a vrátnici a Nethínim⁵⁴ sa usídlili v svojich mestách, a všetok Izráel v svojich mestách.

3 A keď nastal⁸⁶ siedmy mesiac a deti⁸⁷ Izráela boli v mestách, zhromaždili sa^{88 89} ako jeden muž do Jerúsalema; (2) a povstal Jéšua, syn Jócádaka, a jeho bratia, kňazi, a Zerubbável, syn Šealtíela, a jeho bratia a zbudovali oltár Boha Izráela vznášať⁹⁰ na ňom vzostupné obete⁹¹, ako je napísané v zákone⁹² Mojžiša, Božieho muža.

(3) Zriadili⁹³ teda⁹⁴ oltár na jeho základoch^{77 78}, hoci⁹⁵ v strachu⁹⁶ pred národnosťami^{97 98} zemí, ktorý na nich bol, a dali sa na ňom vznášať⁹⁰ vzostupné obete⁹¹ Hospodinovi, vzostupné obete⁹¹ rána² a večera². (4) A dali sa konať⁹⁹ slávnotné búdok¹⁰⁰, ako je napísané, a vzostupné obete⁹¹ deň čo deň¹⁰¹ v počte podľa predpisu¹⁰², úlohu¹⁰³ dňa v jej deň. (5) A potom vzostupnú obeť⁹¹ ustavičnú a k novým mesiacom a ku všetkým sviatkom¹⁰⁴ Hospodina, ktoré boli³¹⁵ zasvätené, a od⁵⁰ každého dobrovoľne sa uvolivšieho^{75 105 106} na dobrovoľné obete^{26 172} Hospodinovi. (6) Vznášať⁹⁰ vzostupné obete⁹¹ Hospodinovi začali od prvého¹ dňa siedmeho mesiaca², ale chrám¹⁰⁷ Hospodina založený¹⁰⁸ nebol; (7) i dali peniaz¹⁰⁹ kamenárom¹¹⁰ a tesárom¹¹¹ a pokrm

a nápoj a olej Cidónim⁵⁵ a Córím^{55 112}, aby dovážali¹¹³ dreva cédrov z Levánóna¹¹⁴ na mori do Jáfó¹¹⁵ podľa povolenia¹¹⁶ Kóreša, kráľa Perzie⁴, im¹¹⁷.

(8)A v druhom roku po¹¹⁸ ich príchode k Božiemu domu¹¹⁹ do Jerúsálema, v druhom mesiaci započali, Zerubbábel, syn Šealtíela, a Jéšúa, syn Jócádáka, a ostatní ich bratia, kňazi a Lévióvc¹²⁰, ktorí¹²¹ prišli zo zajatia v Jerúsaleme; i určili¹²¹ Lévióvcov²⁸, od veku¹²² dvadsiatich rokov a nahor, na dozor¹²³ nad vykonávaním práce⁸¹ na Božom dome; aj synovia Chénádáda, ich synovia a ich bratia, Lévióvc²⁸.

(10)A keď budovatelia chrám¹⁰⁷ Hospodina založili¹⁰⁸, postavili⁸⁹ kňazov v obradnom oblečení¹²⁴ s pozaušaním¹²⁵ a Lévióvcov²⁸, synov Ásáfa, s cimbalmi¹²⁵ na velebenie¹²⁶ Hospodina podľa pokynov¹²⁷ Dávída, kráľa Isráela; (11)⁸ sa dali ozývať¹²⁸ prinášaním velebenia¹²⁶ a chvály¹²⁹ Hospodinovi¹³⁰, že je dobrý, že jeho lásaknosť¹³¹ k Isráelovi trvá navždy¹³². A všetok ľud, tí sa dali pokrikovať veľkým pokrikom¹³³ v prinášaní velebenia¹²⁶ Hospodinovi¹³⁰ za založenie^{108 134} domu Hospodina, (12)ale mnohí z kňazov a Lévióvcov²⁸ a hláv otcov²⁷, starci, ktorí vidali prvší¹³⁵ dom, pri jeho – tohto domu – zakladaní¹⁰⁸ pred ich očami¹³⁶ silným hlasom plakali, a mnohí sa dali pozdvihovať hlas v pokriku¹³³ radosti, (13)a ľud, tí neboli schopní rozoznať^{137 138} hlas pokriku¹³³ radosti od⁵⁰ hlasu plaču ľudu, lebo ľud, tí pokrikovali veľkým pokrikom¹³³, takže⁸ hlas bolo počuť až aj²⁹ z ďaleka.

4 A keď protivníci¹³⁹ Júdu a Benjámina počuli, že vyhnanci⁴² budujú Hospodinovi, Bohu Isráela, chrám¹⁰⁷, (2)pristúpili^{89 140} k Zerubbábelovi a ku hlavám otcov²⁷ a povedali im: Chceme⁶³ budovať s vami, lebo sa zaujímame¹⁴¹ o¹⁴² vášho Boha ako vy a jemu my od dní Esar-chadóna, kráľa Aššúra^{143 144}, ktorý³¹⁵ nás sem vyviedol¹⁴, obetujeme. (3)A Zerubbábel a Jéšúa a ostatné hlavy¹²⁰ otcov²⁷ Isráela² im povedali: Nemáte s nami do činenia¹⁴⁵ ohľadne budovania domu nášmu Bohu,

lež¹⁴⁶ my sami¹⁴⁷ budeme Hospodinovi, Bohu Isráela, budovať podľa toho, ako nám rozkázal kráľ Kóreš, kráľ Perzie⁴. (4)I stalo sa¹⁴⁸, že ľud zeme, tí pôsobili ochabovanie rúk ľudu Júdu a obťažovali¹⁴⁹ ich pri budovaní (5)a najímali¹⁵⁰ proti nim poradcov na marenie ich úmyslu, po všetky dni Kóreša, kráľa Perzie⁴, až do kraľovania Dárjaveša¹⁵¹, kráľa Perzie⁴. (6)¹⁵²A za kraľovania Achašvéróša¹⁵³, na začiatku jeho kraľovania, napísali na obyvateľov Júdu a Jerúsálema žalobu (7)a v dňoch Artachšastea¹⁵⁴ sa Bišlám, Mithredáth, Taveél a ostatní jeho spoločníci¹²⁰ písomne obrátili na Artachšastea, kráľa¹⁵⁵ Perzie⁴; a písmo⁶² toho dopisu bolo písané aramejsky¹⁵⁶ a zostavený¹⁵⁷ bol aramejsky^{156 158}; (8)¹⁵⁹Rechúm, hlavný správca¹⁶⁰, a Šimšaj, pisár¹⁶¹, spoločne napísali Artachšasteovi, kráľovi, dopis o Jerúsaleme, takto:

(9)Od Rechúma¹⁶², hlavného správcu¹⁶⁰, a Šimšaja, pisára¹⁶¹, a ostatných ich spoločníkov¹²⁰, Diňanov¹⁶³, Afarsethchanov^{164 165}, Tarpeľanov¹⁶³, Afarsanov^{164 165 166}, Arkevia-
nov¹⁶⁷, Báveľanov¹⁶⁴, Šušanchanov¹⁶⁸, Dehanov^{164 169}, Élamianov¹⁷⁰ (10)a ostatných národností^{97 120}, ktoré veľký a vážený Osnappar previedol^{148 171} a usadil v mestách¹⁷² Šomróna a ostatku¹²⁰ tejto strany¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, a tak ďalej¹⁷⁵ – (11)toto³⁷ je odpis listu, ktorý k Artachšasteovi, kráľovi, poslali: Tvoji nevoľníci, muži na tejto strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, a tak ďalej¹⁷⁵. (12)Nech²⁹ je¹⁷⁶ kráľovi oznámené, že Júdovci, ktorí z tvojej blízkosti¹⁷⁷ vystúpili¹⁴ k nám, prišli do Jerúsálema, budujú vzbúrenecké a zlé mesto a dokončujú múry a opravujú základy; (13)nuž¹⁷⁵, nech²⁹ je¹⁷⁶ kráľovi oznámené, že, ak toto mesto bude zbudované a múry dokončené, nebudú odovzdávať poplatky¹⁷², dávky¹⁷² a clá¹⁷², takže⁸ bude¹⁷⁸ nakoniec poškodzovať kráľov¹⁷⁹. (14)Nuž¹⁷⁵, pretože solíme¹⁸⁰ solou^{181 182} paláca¹⁸³ a nepatrí sa nám vidieť obnažovanie¹⁸⁴ kráľa, preto sme poslali a podali kráľovi správu⁵⁸, (15)aby sa pátralo v knihe pamätihodností¹⁸⁵ tvojich otcov, takže⁸ v tej knihe pamätihodností¹⁸⁵ budeš môcť⁶³ zistiť¹⁸⁶ a dozvedieť sa, že toto mesto je mesto vzbúrenecké a poškodzujúce kráľov a správne oblasti, a že vpro-

stred neho od dávnych dní¹⁸⁷ vyvolávali povstanie; preto bolo toto mesto spustošené. (16) My kráľovi dávame na vedomie, že ak toto mesto bude zbudované a múry dokončené, nebudeš v dôsledku tohto mať¹⁸⁸ na tejto strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴ podielu.

(17) Kráľ poslal k Rechúmovi, hlavnému správcovi¹⁶⁰, a Šimšajovi, pisárovi¹⁶¹, a ostatným ich spoločníkom¹²⁰, ktorí bývali v Šomróne a na ostatku¹²⁰ tejto strany¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, odpoveď¹⁸⁹: Pokoj, a tak ďalej¹⁷⁵. (18) List, ktorý ste k nám poslali, bol predtým mnou zreteľne prečítaný (19) a bol odo mňa vydaný¹⁹⁰ príkaz²⁶², aby sa dali pátrať, i zistili¹⁸⁶, že sa toto mesto od dávnych dní¹⁸⁷ pozdvihovalo²² proti kráľom a vyvolávalo sa v ňom vzbúrenie a povstanie. (20) Bývali nad Jerúsálémom aj mocní kráľi, ktorí⁸ panovali vo všetkom¹⁹¹ na druhej strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, a odvádzali sa im poplatky¹⁷², dávky¹⁷² a clá¹⁷². (21) Vydajte¹⁹⁰ teda¹⁷⁵ príkaz²⁶² primäť tých mužov¹⁹² prestať, nech⁸ sa toto mesto nebuduje, až než bude vydaný¹⁹⁰ príkaz²⁶² odo mňa. (22) A vystríhajte sa¹⁹³ pochybenia pri konaní podľa tohto; načo by sa mala strata¹⁹⁴ na škodu kráľov zväčšovať?

(23) (Vtedy, potom¹⁹⁵, čo bol odpis listu Artachšastea, kráľa, prečítaný pred Rechúmom a Šimšajom, pisárom¹⁶¹, a ich spoločníkmi, sa v chvate pobrali do Jerúsálema k Júdovcom a silným ramenom¹⁹⁶ ich primäli prestať.) (24)¹⁹⁷ V tej dobe¹⁹⁸ práca na Božom dome, ktorý bol¹⁵ v Jerúsáleme, prestala a ostala prerušená¹⁹⁹ až do druhého roku kraľovania² Dárjaveša, kráľa Perzie⁴.

5 I dali sa prorokovať Haggaj, prorok, a Zecharjáš, syn Iddóa, proroci, k Júdovcom, ktorí boli v Júdovi; k nim, v mene Boha Isráela; (2) v tej dobe¹⁹⁸ povstali Zerubbábel, syn Šealtiéla, a Jéšúa, syn Jócádáka, a začali Boží dom, ktorý bol¹⁵ v Jerúsáleme, budovať, a s nimi Boží proroci, pomáhajúc im.

(3) V onen čas k nim prišiel Tattenaj, miestodržiteľ¹ na tejto strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, a Šethar-bóznaj a ich spoločníci a takto k nim hovorili: Kto vám vydal¹⁹⁰ príkaz²⁶² budovať tento dom a dokončiť tento múr? (4) Vtedy²⁰⁰ im takto povedali: Aké²⁰¹ sú mená tých²⁰² mužov¹⁹², ktorí budujú túto

budovu? (5) Ale na starších²⁰³ Júdovcov bolo¹⁸⁰ oko ich Boha, takže⁸ ich neprimäli prestať, než vyšiel príkaz²⁶² Dárjaveša²²⁰⁴, a vtedy priniesli späť²⁰⁵ list ohľadne tohto.

(6) Odpis dopisu, ktorý poslal Tattenaj, miestodržiteľ¹ na tejto strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, a Šethar-bóznaj a jeho spoločníci, Afarsechania²⁰⁶, ktorí sú na tejto strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, k Dárjavešovi, kráľovi (7) (poslali k nemu správu¹⁸⁹ a v²⁰⁷ nej bolo napísané takto²⁰⁸): Dárjavešovi, kráľovi: Všetok pokoj! (8) Nech²⁹ je¹⁷⁶ kráľovi oznámené, že sme sa pobrali do Júdu, správnej oblasti, k domu veľkého Boha, ktorý²⁰⁹ sa buduje valivými²¹⁰ kameňmi¹⁷² a v steny sa vkladá¹⁹⁰ drevo, a táto robota sa robí starostlivo²¹¹ a darí sa v ich rukách. (9) Vtedy sme sa ich²¹² starších²⁰³ takto²⁰⁸ spýtali – povedali sme im: Kto vám vydal¹⁹⁰ príkaz²⁶² budovať tento dom a dokončiť tento múr? (10) A tiež sme sa ich spýtali na ich mená, na upovedomenie teba, aby sme mohli⁶³ napísať mená¹⁷² mužov¹⁹², ktorí sú na ich čele²¹³, (11) a takto²⁰⁸ nám slovom¹⁸⁹ odvetili²⁰⁵, výrok: My sme tí²⁰² nevoľníci Boha nebies a zeme a budujeme dom, ktorý bol zbudovaný zdávna, týchto veľa rokov, a zbudoval a dokončil ho veľký kráľ Isráela². (12) No pretože²¹⁴ naši otcovia vyvolali hnev Boha² nebies, vydal ich v ruku Nevúchadneccara, kráľa Bávela⁴⁴, Kasdejca²¹⁵, ten⁸ tento dom vyvrátil a ľud odvieďol⁴⁸ do Bávela⁴⁴. (13) Ale v prvom¹ roku Kóreša², kráľa Bávela⁴⁴, vydal¹⁹⁰ Kóreš, kráľ, príkaz²⁶² tento Boží dom budovať (14) a tiež náčinia Božieho domu zo zlata a striebra, ktoré Nevúchadneccar z chrámu¹⁰⁷, ktorý bol¹⁵ v Jerúsáleme, odniesol a dopravil ich do chrámu¹⁰⁷, ktorý je v Báveli⁴⁴, – Kóreš, kráľ, ich z chrámu¹⁰⁷, ktorý je v Báveli⁴⁴, vynesol a boli vydané Šéšbaccarovi³⁵, to je jeho meno, ktorého ustanovil¹⁹⁰ miestodržiteľom, (15) a povedal mu: Vezmi²² tieto náčinia, choď, zlož ich v chráme¹⁰⁷, ktorý bude¹⁵ v Jerúsáleme, a Boží dom nech sa buduje³ na svojom mieste. (16) Vtedy tento Šéšbaccar prišiel, zapustil základy Božieho domu, ktorý je¹⁵ v Jerúsáleme, a od tej doby¹⁹⁸ až doteraz sa buduje, ale dohotovený²¹⁶ nie je. (17) Nuž teda¹⁷⁵, ak je to kráľovi vhodné²¹⁷, nech sa

pátra¹³ v dome pokladov kráľa, ktorý je v Báveli⁴⁴, či je tak, že od Kóreša, kráľa, bol vydaný¹⁹⁰ príkaz²⁶² budovať tento Boží dom v Jerúsaleme, a svoju vôľu o tomto nech kráľ pošle¹³ k nám.

6 V tej dobe¹⁹⁸ Dárjaveš, kráľ, vydal¹⁹⁰ príkaz²⁶², i dali sa pátrať v dome kníh, kde skladali poklady, v Báveli⁴⁴; (2) a v Achmete²¹⁸, v paláci, ktorý je v správnej oblasti Máda²¹⁹, sa našiel¹⁸⁶ jeden zvitok, v²⁰⁷ ktorom²⁰⁹ bol takto zapísaný pamätný záznam¹⁸⁵: (3) V prvom roku Kóreša², kráľa, vydal¹⁹⁰ Kóreš, kráľ, príkaz²⁶² o Božom dome v Jerúsaleme: Ten dom nech sa buduje¹³ na mieste, kde obovali²²⁰ obeť, a jeho základy nech čosi unesú¹³, jeho výška šesťdesiat laktov²²¹, jeho šírka šesťdesiat laktov²²¹, (4) tri vrstvy valivých²¹⁰ kameňov¹⁷² a vrstva nového dreva, a náklad sa bude uhrádzať z domu kráľa. (5) A tiež náčinia Božieho domu zo zlata a striebra, ktoré Nevúchadnecar z chrámu¹⁰⁷, ktorý bol¹⁵ v Jerúsaleme, odniesol a dopravil do Bávela⁴⁴, nech vracajú¹³, aby mohli⁶³ prísť do chrámu¹⁰⁷, ktorý bude¹⁵ v Jerúsaleme, každé na svoje miesto; tie⁷ budeš¹³ 222 skladať v Božom dome. (6) Nuž¹⁷⁵ nech Tattenaj, miestodržiteľ na druhej strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, Šetar-bóznaj a ich spoločníci, Afarsechania²⁰⁶, ktorí sú na druhej strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, sú¹³ 180 odtadiaľ vzdialení²²³. (7) Dajte pokoj práci na tomto Božom dome; nech miestodržiteľ Júdocov ako²⁹ aj⁹⁴ starší²⁰³ 224 Júdocov tento Boží dom budujú¹³ na jeho mieste; (8) a odo mňa bol vydaný¹⁹⁰ príkaz²⁶² o tom, čo máte⁶³ s týmito staršími²⁰³ Júdocov robiť na budovanie tohto Božieho domu: Nech⁸ bude¹³ náklad týmto mužom¹⁹² bez prestania²²⁵ poctivo²¹¹ uhrádzaný z príjmov²²⁶ kráľa, ktoré sú z poplatkov¹⁷² na druhej strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, (9) a čo potrebujú, aj mladé býky²²⁷ a barany a jahňatá na vzostupné obete⁹¹ Bohu nebies, pšenicu, soľ, víno a olej, podľa výroku kňazov, ktorí sú v Jerúsaleme, aby²⁹ im bolo¹⁷⁶ deň čo deň¹⁰¹ bez pochybenia dodávané, (10) aby tak²⁹ Bohu nebies trvalo predkladali²²⁸ ľubeznú vôňu a modlili sa²²⁹ za životy kráľa a jeho synov. (11) A bol odo mňa vydaný¹⁹⁰ príkaz²⁶², že každý človek, ktorý by tento rozkaz¹⁸⁹ po-

rušoval, – musí⁶³ sa z jeho domu vytrhnúť kôl²³⁰ a naň sa, vyzdvihnutý, musí⁶³ naraziť²³¹, a jeho dom bude⁶³ pre toto spravený hnojiskom²³²; (12) a keď Boh, ktorý tam svojmu menu dal pobývať²³³, ráči¹³ 63 zraziť každého kráľa aj ľud, ktorý by svoju ruku vystieral²³⁴ na rušenie, na ničenie tohto Božieho domu, ktorý je¹⁵ 16 v Jerúsaleme. Ja, Dárjaveš, som vydal¹⁹⁰ príkaz²⁶²; nech sa neodkladne²¹¹ vykonáva¹³.

(13) Vtedy sa Tattenaj, miestodržiteľ na tejto strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, Šetar-bóznaj a ich spoločníci, v dôsledku toho, čo Dárjaveš, kráľ, poslal, neodkladne²¹¹ dali podľa toho konať.

(14) A starší²⁰³ Júdocov budovali a dochádzali zdaru za³⁵⁰ prorokovania²³⁵ Hagaja, proroka, a Zecharju, syna Iddóa, i dobudovali a dokončili skrze príkaz²³⁶ 262 Boha Isráela a skrze príkaz²³⁶ 262 Kóreša a Dárjaveša a Artachšasta, kráľa Perzie⁴. (15) A dohotovený²³⁷ bol tento dom do tretieho dňa mesiaca² Adár²³⁸, ktorý bol²³⁹ šiesteho roka kraľovania² Dárjaveša, kráľa.

(16) A synovia Isráela, kňazi a Lévióvc¹²⁸ a ostatní vyhnanci⁴² 129 sa s radosťou¹²⁵ dali konať zasvätenie²⁴⁰ tohto Božieho domu (17) a na zasvätenie²⁴⁰ tohto Božieho domu predložili²²⁸ sto býkov, dvesto baranov, štyristo jahniat a na obeť za hriech za všetok Isráel dvanásť kozlov podľa počtu kmeňov²⁴¹ Isráela, (18) a postavili²⁴² na službu²⁴³ Bohu, ktorá sa konala v Jerúsaleme, kňazov v ich čeladiach²⁴⁴ a Lévióvcov²⁸ v ich oddieloch²⁴⁵, podľa predpisu⁶² knihy Mojžiša.

(19) A vyhnanci⁴² v štrnásty deň prvého mesiaca² usporiadali⁹⁹ Minutie²⁴⁶; (20) preto sa kňazi a Lévióvc¹²⁸ ako jeden očistili, oni všetci²⁴⁷ boli čisti; a porazili²⁴⁸ Minutie²⁴⁶ pre všetkých vyhnanco⁴² 249 a pre svojich bratov²⁴⁹ kňazov a pre seba²⁴⁹, (21) i zajedli si deti⁸⁷ Isráela, tí, ktorí³¹⁵ sa vrátili z vyhnanstva⁴², a každý, kto³¹⁵ sa oddelil²⁵⁰ k nim od nečistoty²⁵¹ národov zeme v túžbe¹⁴¹ 252 po Hospodinovi, Bohu Isráela, (22) a s radosťou¹²⁵ po sedem dní konali¹⁸⁰ slávnosť nekvasených chlebov, lebo ich rozradostnil Hospodin; on⁸ obrátil srdce kráľa Aššúra¹⁴³ 144 k nim pre posilnenie ich rúk v práci⁸¹ na dome²¹ Boha – Boha Isráela.

7 A po týchto veciach, za kraľovania Artachšastea, kráľa Perzie⁴, Ezrá, syn Seráju, syna Azarju, syna Chilkijju, (2) syna Šallúma, syna Cádóka, syna Achítuva, (3) syna Amarju, syna Azarju, syna Merájótha, (4) syna Zerachju, syna Uzziho, syna Bukkiho, (5) syna Avišúu, syna Pínchása, syna Eleázára, syna Áróna, hlavného kňaza²⁵³ – (6) onen Ezrá vystúpil¹⁴ z Bávla⁴⁴, a on *bol* pismár^{161 254}, zbehly²⁵⁵ v zákone⁹² Mojžiša, ktorý dal Hospodin, Boh Izráela. A kráľ mu dal, podľa ruky Hospodina, jeho Boha, nad ním, všetko, čo si želal²⁵⁶ (7) a v siedmom roku Artachšastea², kráľa, vystúpili¹⁴ do Jerúsálema *niektorí* z detí⁸⁷ Izráela, aj z kňazov a Lévióvcov²⁸ a spevákov a vrátnikov a Nethínim⁵⁴). (8) A v piatom mesiaci – to²⁵⁷ *bol* siedmy rok kráľa² – prišiel do Jerúsálema, (9) lebo v prvom¹ dni mesiaca² prvého, to²⁵⁷ *bol* začiatok²⁵⁸ vystúpenia¹⁴ z Bávla⁴⁴, a v prvom¹ dni mesiaca² piateho prišiel do Jerúsálema podľa dobrej ruky jeho Boha nad ním; (10) lebo Ezrá uprel⁹³ svoje srdce na spytovanie¹⁴¹ a na uskutočňovanie⁹⁹ zákona⁹² a na vyučovanie ustanoveniam^{172 259} a predpisom^{102 172} v Izráelovi.

(11) A toto³⁷ je odpis listu, ktorý kráľ Artachšaste dal Ezrovi, kňazovi, pismárovi^{160 254}, pismárovi^{160 254} *znalému* slov rozkazov Hospodina a jeho ustanovení²⁵⁹ ohľadne Izráela: (12)²⁶⁰ Artachšaste, kráľ kráľov, Ezrovi, kňazovi, pismárovi^{161 254} *znalému* zákona²⁶¹ Boha nebies, dokonalemu, a tak ďalej¹⁷⁴. (13) Odo mňa *bol* vydaný¹⁹⁰ príkaz²⁶², že ktokoľvek z ľudu Izráela a jeho kňazov a Lévióvcov²⁸ v mojom kráľovstve, dobrovoľne sa uvolivší^{75 105} ísť s tebou do Jerúsálema, môže⁶³ ísť. (14) Pretože *si* vyslaný spred²⁶³ kráľa a jeho siedmich radcov poobzerať sa²⁶⁴ po Júdovi a Jerúsaleme podľa²⁶⁵ zákona²⁶¹ tvojho Boha, ktorý je v tvojej ruke, (15) a zaniešť striebro a zlato, ktoré kráľ a jeho radcovia dobrovoľne dali^{75 105} Bohu Izráela, ktorého obydlie²⁶⁶ je v Jerúsaleme, (16) a všetko striebro a zlato, ktoré budeš môcť⁶³ ponachádzať vo všetkej správnej oblasti Bávla⁴⁴, s dobrovoľným darom²⁶⁷ ľudu a kňazov dobrovoľne dávajúcich^{75 105} pre Boží dom²⁴⁸, ktorý je¹⁶ v Jerúsaleme, (17) vzhľadom na toto neodkladne²¹ za

tieto peniaze¹⁰⁹ budeš^{13 63} nakupovať býky, barany, jahňatá a *obete* darov²⁶⁸ k nim²⁶⁹ a liate *obete*²⁷⁰ k nim²⁶⁹ a predkladať²²⁸ ich na oltári, ktorý je v Božom dome, ktorý je¹⁶ v Jerúsaleme. (18) A čokoľvek tebe a tvojim bratom bude vhod²¹⁷ spraviť so zvyškom striebra a zlata, smiete⁶³ spraviť podľa vôle vášho Boha; (19) a náčinia, ktoré ti *boli* odovzdané na službu²⁷¹ v dome tvojho Boha, odved^{216 272} pred Boha Jerúsálema. (20) A ostatné príslušenstvo^{120 273} Božieho domu, ktoré poskytnúť²⁷⁴ sa ti bude ukazovať potreba²⁷⁵, môžeš⁶³ poskytovať²⁷⁴ z domu pokladov kráľa. (21) A od mňa – ja *som* Artachšaste, kráľ – sa vydáva¹⁹⁰ príkaz²⁶² všetkým pokladníkom, ktorí sú na druhej strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, že všetko, čo bude Ezrá, kňaz, pismár^{161 254} *znalý* zákona²⁶¹ Boha nebies, po vás požadovať, sa musí⁶³ neodkladne²¹ dať²⁷⁶, (22) až do sto kikkerov²⁷⁷ striebra a do sto kórov²⁷⁸ pšenice a do sto bathov²⁷⁹ vína a do sto bathov²⁷⁹ oleja a soli bez predpisu^{62 280}. (23) Všetko, čo je z príkazu²⁶² Boha nebies, sa pre dom²⁴⁹ Boha nebies musí⁶³ starostlivo²⁸¹ vykonať, lebo načo to, aby nastávalo¹⁴⁸ rozhnevanie²⁸² proti kráľovstvu kráľa a jeho synom²⁸³? (24) A vám sa dáva na vedomie, že všetci kňazi a Lévióvcí²⁸, spievajúci, vrátnici, Nethínim⁵⁴ a služobníci²⁷¹ tohto Božieho domu – niet právomoci uvažovať na nich poplatky¹⁷², dávky¹⁷² a clá¹⁷². (25) A ty, Ezrá, podľa múdrosti svojho Boha, ktorá je v tvojej ruke, dosaď rozhodcov a sudcov, tí²⁸⁴ aby boli rozsudzovačmi pre všetok ľud²⁴⁹, ktorý je na druhej strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴, zo^{50 285} všetkých poznajúcich zákony²⁶¹ tvojho Boha; a *toho*, ktorý nepozná, budete⁶³ vyučovať. (26) A ktokoľvek¹⁷ nie je *za to*, aby²⁹ bol vykonávateľom zákona²⁶⁰ Božieho a zákona²⁶⁰ kráľa – nech²⁹ na ňom²⁸⁶ bude¹⁷⁶ neodkladne²¹ vykonaný súd, či na smrť⁶¹ či na vypovedanie²⁸⁷ či na zhabanie majetku²²⁶ či na uväznenie²⁸⁸.

(27) *Nech je* velebený²⁸⁹ Hospodin, Boh našich otcov, ktorý dal *čosi* také²⁰⁸ v srdce kráľa na oslávenie²⁹⁰ domu Hospodina, ktorý je v Jerúsaleme, (28) a nado mnou rozostrel²⁹¹ láskavosť¹³¹ pred tvárou kráľa a jeho radcov a pred všetkými mocnými²⁹² hodnostármi²⁹³ kráľa, takže⁸ som si ja

do dal odvahu²⁹⁴, podľa ruky Hospodina, môjho Boha, nado mnou, a zhromaždil som z Izráela hlavy na vystúpenie¹⁴ so mnou.

8 A toto³⁷ boli hlavy ich otcov²⁷ (a ich rodopisný zoznam), tí, ktorí³¹⁵ vystúpili¹⁴ so mnou za kralovania Artachšastea, kráľa, z Bávela⁴⁴: (2) Zo synov Pínchása Géršóm, zo synov Íthámára Daníel, zo synov Dávida Chattúš, (3) zo synov Šechanju, zo synov Pareóša Zecharjá a s ním tých, ktorí boli³¹⁵ rodopisne zaznačení z⁵⁰ mužských²⁹⁵ sto a päťdesiat; (4) zo synov Pachath-Móava Eljehoénaj, syn Zerachju, a s ním dvesto mužských²⁹⁵; (5) zo synov Šechanju syn Jachaziéla a s ním tristo mužských²⁹⁵; (6) a zo synov Ádína Eved, syn Jónáthána, a s ním päťdesiat mužskí²⁹⁵; (7) a zo synov Élama Ješaejá, syn Athalju, a s ním sedemdesiat mužskí²⁹⁵; (8) a zo synov Šefatju Zecharjá, syn Mícháéla, a s ním osemdesiat mužskí²⁹⁵; (9) zo synov Jóava Óvadjá, syn Jechiéla, a s ním dvesto a osemnásť mužskí²⁹⁵; (10) a zo synov Šelómítha syn Jósifju a s ním sto a šesťdesiat mužskí²⁹⁵; (11) a zo synov Bévája Zecharjá, syn Bévája, a s ním dvadsiat a ôsmi mužskí²⁹⁵; (12) a zo synov Azgáda Jóchánán, syn Hakkátána, a s ním sto a desiat mužskí²⁹⁵; (13) a zo synov Adóníkama poslední, a toto³⁷ sú ich mená: Elífelet, Jeíel a Šemaejá a s nimi šesťdesiat mužskí²⁹⁵; (14) a zo synov Bigvaja Úthaj a Zabbúd a s nimi sedemdesiat mužskí²⁹⁵.

(15) I zhromaždil som ich k rieke, ktorá³¹⁵ vtekala^{180 296} do Ahávy, a utáborili²⁹⁷ sme sa tam na tri dni; a keď som sa porozhliadal²⁹⁸ v lude a medzi kňazmi, nezistil^{89 299} som nikoho zo synov Léviho; (16) poslal som teda⁹⁴ po Elíezera, po Šemaeju a po Elnáthána a po Járíva a po Elnáthána a po Náthána a po Zecharju a po Mešulláma, hlavy, a po Jójáríva a po Elnáthána, znalcov²⁹⁸, (17) a vyslal som ich s rozkazom³⁰⁰ k Iddóvi, hlave³⁰¹ v Kasíji, obci^{18 302}, a vložil¹⁹⁰ som v ich ústa slová na vyslovenie³⁰³ k Iddóvi a jeho bratom, Nethíním⁵⁴ v Kasíji, obci^{18 302}, aby nám poslali¹¹³ obsluhovačov³⁰⁴ pre dom²⁴⁹ nášho Boha. (18) A podľa dobrej Božej ruky nad nami nám priviedli ro-

zumného muža³⁰⁵ zo synov Machlího, syna Léviho, syna Izráela, totiž⁸ Šérévu a jeho synov a jeho bratov, osemnásť, (19) a Chašavju a s ním Isaju zo synov Meráriho, jeho bratov a ich synov, dvadsiatich, (20) a z Nethíním⁵⁴, ktorých určil²⁷⁴ Dávid a hodnostári²⁹³ na službu²⁴³ Léviomcom^{21 26}, dvesto a dvadsiatich Nethíním⁵⁴; tí všetci²⁴⁷ boli označení menami. (21) I vyhlásil som tam, pri rieke Ahává, pôst, na sebaponížovanie³⁰⁶ pred Božou tvárou a na hľadanie správnej³⁰⁷ cesty u³⁰⁸ neho pre nás²⁴⁹ a pre našu drobotinu²⁴⁹ a pre všetko naše imanie²⁴, (22) lebo som sa hanbil¹⁸⁰ požadovať od kráľa oddiel vojska³⁰⁹ a jazdcov³¹⁰ na pomoc nám od nepriateľov¹⁷² na ceste, lebo sme ku kráľovi prevraveli výrok: Ruka nášho Boha je na dobré nad všetkými hľadajúcimi ho a jeho sila a jeho hnev proti všetkým opúšťajúcim³¹¹ ho. (23) Dali sme sa teda⁹⁴ postiť a o toto u³⁰⁸ Boha usilovať³¹², i dal sa nám uprosiť³¹³.

(24) I vyčlenil²⁵⁰ som z vedúcich²⁹³ kňazov dvanásť, totiž²⁹ Šérévu, Chašavju a desiatich z ich bratov, (25) a odvážil som im striebro a zlato a náčinia³², obeť venovania³¹⁴ domu²¹ Hospodina, ktorú³¹⁵ venovali³¹⁶ kráľ a jeho radcovia a jeho hodnostári²⁹³ a všetok Izráel, tí, ktorí boli³¹⁵ ponachádzaní. (26) Odvážil som teda⁹⁴ na ich ruku³¹⁷ šesťsto a päťdesiat kikkárov²⁷⁷ striebra a sto kikkárov²⁷⁷ náčiní³² zo striebra a sto kikkárov²⁷⁷ zlata, (27) a dvadsať pohárov zo zlata po tisíc adarkónov³¹⁸ a dve nádoby³² z ušľachtilej³¹⁹ leštenej mosadze³²⁰, cenné³²¹ ako zlato; (28) a povedal som k nim: Vy ste svätí³²² Hospodinovi, aj tie náčinia³² sú sväté³²², a to striebro a to zlato je dobrovoľná obeť²⁶ Hospodinovi, Bohu vašich otcov. (29) Bďte a strážte³²³ ich, než ich budete vážiť pred tvárou vedúcich²⁹³ kňazov a Léviomcov²⁶ a vedúcich²⁹³ otcov²⁷ Izráela² v Jerúsaleme, v sienach³²⁴ domu Hospodina. (30) Kňazi a Léviomci²⁸ teda⁹⁴ prevzali váhu striebra a zlata a náčinia³² na dopravenie do Jerúsalema, do domu nášho Boha.

(31) A v dvanásť deň prvého mesiaca² sme sa od rieky Ahává vydali na cestu³²⁵ do Jerúsalema; a prejavila³²⁶ sa nad nami ruka nášho Boha, takže⁸ nás ochránil³²⁷

pred dľaňou^{94 328} nepriateľov¹⁷² a striehnúcich¹⁷² na ceste. (32)A keď sme prišli do Jerúsálema a ostali tam tri dni, (33)bolo⁸⁹ v štvrtý deň striebro a zlato a náčinia³² v dome nášho Boha odvážené na ruku³⁷ Meremótha, syna Úrijju, kňaza (a s ním bol Eleázár, syn Pinchása, a s ním Józavád, syn Jéšúu, a Nóadjá, syn Binnúja, Léviovci²⁸), (34)podľa počtu²⁶⁵ a podľa váhy²⁶⁵ všetkého², a všetka váha bola v onen čas spísaná.

(35)Prišli zo zajatia, vyhnaní⁴², predložili²²⁸ Bohu Isráela vzostupné *obete*⁹¹, dvanásť býkov za všetok Isráel, deväťdesiat a šesť baranov, sedemdesiat a sedem jahniat³²⁹, dvanásť kozlov na *obet* za hriech²¹; to všetko ako vzostupnú *obet*⁹¹ Hospodinovi. (36)A výnosy²⁶¹ kráľa odovzdali vladárom kráľa a miestodržiteľom na tejto strane¹⁷³ Rieky¹⁷⁴; a dali sa podporovať²² ľud a Boží dom.

9 A ako sa dokončili⁵ tieto veci³³⁰, pristúpili¹⁴⁰ ku mne predstavení²⁹³ s výrokom: Ľud Isráela a kňazi a Léviovci²⁸ sa neoddelili²⁵⁰ od národnosti⁹⁷ zemí, totiž³³¹ ich oškľivosti³³², Kenaaního², Chittího, Perizzího, Ammóního, Móávího³³³, Egypťanov¹⁷² a Emóriho³³³, (2)veď pojali²² pre seba²⁴⁹ a pre svojich synov²⁴⁹ niektoré z ich dcér, takže⁸ sa vmiesili³³⁴, sväté semá³²², v³³⁵ národnosti⁹⁷ zemí; a ruka predstavených²⁹³ a zmocnencov³³⁶ sa v tejto nevernosti³³⁷ prejavila³²⁶ ako prvá. (3)A za svojho počutia tejto reči som roztrhol svoje rúcho a svoj plášť a dal som sa rvať z vlasu svojej hlavy a svojej brady³³⁸ a usadol³³⁹ som zdrvený³⁴⁰. (4)A zhromaždili sa⁸⁸ ku mne všetci chvejúci sa pri slove³⁴¹ Boha Isráela pre nevernosť³³⁷ vyhnanectva^{42 43}, no⁸ ja som zdrvený³⁴⁰ sedel až do večernej *obete* daru^{268 342}; (5)a pri večernej *obeti* daru^{268 342} som zo svojho sebaponižovania³⁰⁶ vstal, a majúc roztrhnuté svoje rúcho a svoj plášť³⁴³, som potom⁹⁴ pokľakol³⁴⁴ na svoje kolená a rozprestrel³⁴⁵ som svoje dlane³²⁸ k Hospodinovi, svojmu Bohu (6)a povedal som: Môj Bože, hanbím sa¹⁸⁰ a je¹⁸⁰ mi trápne³⁴⁶ pozdvihnúť³⁴⁷ k tebe svoju tvár, môj Bože, lebo naše nepravosti³⁴⁸ sa rozmnožili do vysoka nad hlavu a naše previnenia³⁴⁹ vzrástli až do nebies. (7)My sme od dní našich otcov

až po tento deň vo veľkom previnení³⁴⁹ a pre naše nepravosti^{348 350} sme boli my, naši králi, naši kňazi, vydaní v ruku kráľov zemí mečom, zajatím, lúpežou^{351 352}, a v stud tváre, ako tohto dňa. (8)A teraz na³⁵³ kratučký okamih nastalo¹⁴⁸ od¹⁷⁷ Hospodina, nášho Boha, zmilovanie, aby nám ponechal zvyšok uniknúcich^{172 354} a aby nám dal kolík³⁵⁵ v mieste¹⁸ jeho svätosti, aby náš Boh osvietil naše oči a aby nám dal trošku³⁵⁶ obživenia³⁵⁷ v našom nevoľníctve²⁴³; (9)áno, my sme nevoľníkmi, ale náš Boh nás v našom nevoľníctve²⁴³ neopustil, lež⁸ nad nami rozostrel²⁹¹ láskavosť³³¹ pred tvárou kráľov Perzie⁴, aby nám dal¹⁷³ obživenie³⁵⁷ na vystavenie³⁴⁷ domu nášho Boha a na nápravu⁷⁶ jeho zrúcanín a aby nám dal¹¹³ múr³⁵⁸ v Júdovi a v Jerúsaleme. (10)No⁸ teraz – čo máme⁶³ povedať, náš Bože, keď sme opustili tvoje rozkazy, (11)čo si rozkázal skrze³⁵⁹ svojich nevoľníkov, prorokov, výrokom: Zem, ktorú vy vstupujete zaujať³⁶⁰, to²⁵⁷ je zem poškvrny³⁶¹, pre poškvrnu^{350 361} národnosti⁹⁷ zemí, pre ich oškľivosť^{332 350}, ktorými ju v svojej nečistote²⁵¹ naplnili od jedného konca ku druhému³⁶², (12)a teda¹⁷⁵ nesmiete⁶³ svoje dcéry dávať ich synom a pre svojich synov²⁴⁹ nesmiete⁶³ brat²² ich dcéry, a nie že kedy³⁶³ smiete⁶³ vyhľadávať¹⁴¹ ich pokoj³⁶⁴ a ich blahobyť³⁶⁵, aby ste boli silní a mohli⁶³ jedávať úžitok³⁶⁶ zeme a navždy³⁶³ ho dať zdediť³⁶⁰ svojim deťom⁸⁷. (13)A po všetkom tom, čo na nás prišlo³⁶⁷ pre naše zlé činy³⁵⁰ a pre naše veľké previnenie^{349 350} (hoci si ty, náš Bože, zľavil na menej od našich nepravostí^{348 368} a umožnil²⁷⁴ si nám takýto²⁰⁸ únik³⁶⁹), (14)či sa máme⁶³ vracať k porušovaniu tvojich rozkazov a k zošvagrovaniu s národnosťami^{97 370} týchto oškľivosti^{332 371}? Či by si proti nám³⁷² nebol popudený až do vyhubenia^{5 373}, takže²⁶ by nebol³⁷⁴ zvyšku ani úniku³⁶⁹? (15)Hospodine, Bože Isráela, ty si spravodlivý, lebo sme zvýšili ako uniknúcich^{170 354}, ako je tohto dňa; hľa, my sme pred tvou tvárou v svojom previnení³⁴⁹, hoci pre toto nemožno pred tvou tvárou obstáť³⁷⁵.

10 A za modlenia sa Ezru a za jeho vyznávanie s plačom a padaním³⁷⁶ pred³⁷⁷ Božím domom sa k nemu z Isráela

zhromaždilo veľmi početné zídienie⁷¹, muži a ženy a dievky³⁷⁸, lebo sa ľud veľkým plačom³⁷⁹ rozplakal. (2)A Šechanjá, syn Jechiela zo synov Éláma, sa ujal slova³⁸⁰ a povedal Ezrovi: My sme sa proti nášmu Bohu dopustili nevernosti³³⁷, že⁸ sme ubytovali³⁸¹ ženy-cudzozemky^{382 383} z národnosti⁹⁷ zeme, *no aj teraz je ohľadne tohto pre Isráela²⁴⁹ nádej*; (3)nuž teda¹⁷⁵ uzavrieme^{13 384} *vzhľadom* na nášho Boha³⁸⁵ zmluvu: Vyhostiť⁴³⁸⁶ všetky ženy a čo je³¹⁵ z nich zrodené, podľa²⁶⁵ rozhodnutia³⁸⁷ Pána a tých, ktorí³¹⁵ sa chvejú pri rozkaze³⁴¹ nášho Boha, a nech sa koná¹³ podľa³⁸⁸ zákona⁹². (4)Vstaň, lebo táto vec je na tebe, a my sme s tebou; buď silný a konaj. (5)Ezrá teda⁹⁴ vstal a zaviazal vedúcich²⁹³ kňazov a Léviovcov²⁸ a všetok Isráel prísaťou konať podľa tohto slova; i odpriahali (6)a Ezrá vstal spreď³⁸⁹ Božieho domu a odišiel do izby³²⁴ Jehóhánána, syna Eljášiva; áno⁸, odišiel tam, nezajedol chleba a nevyopil vody, lebo sa rmútil nad nevernosťou³³⁷ vyhnanectva^{42 43}.

(7)I dali v Júdovi a v Jerúsáleme vyhlásiť⁹ ku všetkým vyhnancom⁴²: Zhromaždiť sa v Jerúsáleme, (8)a ktokoľvek¹⁵ do troch dní nebude prichádzať, podľa rozhodnutia³⁸⁷ predstavených²⁹³ a starších, bude všetko jeho imanie²⁴ musieť⁶³ byť spravené odovzdaným^{390 391} a on bude musieť⁶³ byť odlúčený²⁵⁰ od zídienia⁷¹ vyhnanectva^{42 43}.

(9)Zhromaždili sa teda⁹⁴ v Jerúsáleme do troch dní všetci muži Júdu a Benjámina; to²⁵⁷ bol deviaty mesiac, v dvadsiatom dni v mesiaci, a usadili sa, všetok ľud, na priestranstve³⁹² pri Božom dome, trasúc sa pre tú vec a od lejaku³⁹³. (10)A Ezrá, kňaz, vstal a povedal k nim: Vy ste sa dopustili nevernosti³³⁷, že⁸ ste ubytovali³⁸¹ ženy-cudzozemky^{382 383}, aby ste pridali^{173 394} ku previneniu³⁴⁹ Isráela; (11)teraz teda⁹⁴ urobte²⁷⁴ vyznanie Hospodinovi, Bohu vašich otcov, a vykonajte jeho vôľu³⁹⁵ a odlúčte²⁵⁰ sa od národnosti⁹⁷ zeme a od žien-cudzozemiek^{382 383}. (12)I odpovedali, všetko zídienie⁷¹, a povedali silným hlasom: Tak, podľa tvojho slova, je na nás spraviť; (13)ale ľudu je veľa, a je doba lejakov³⁹³, takže⁸ vonku³⁹⁶ nemožno³⁹⁷ stáť; a toto pokračovanie⁸¹ nie je na jeden deň

ani na dva, lebo sme si veľmi veľa dovolili ohľadne prestúpenia^{398 399} v tejto veci. (14)Nech, prosím⁴⁰⁰, za všetko zídienie⁷¹ stoja¹³ naši predstavení²⁹³ a všetci, ktorí sú v našich mestách, kto³¹⁵ ubytoval³⁸¹ ženy-cudzozemky^{382 383}, nech prichádza¹¹, v stanovených lehotách, a s nimi starší²²⁴ každého⁴⁰¹ mesta a jeho sudcovia, až do odvrátenia žiaru⁴⁰² hnevu nášho Boha od nás, po dobu tejto veci⁴⁰³. (15)Proti tomuto sa postavili len⁴⁰⁴ Jonáthán, syn Asáhela, a Jachzejá, syn Tikvu, a Mešullam a Šabbethaj, Léviovec²⁸, sa dali pomáhať im.

(16)Vyhnanci⁴² teda⁹⁴ tak spravili; i boli vyčlenení²⁵⁰ Ezrá, kňaz, a muži-hlavy³⁸³ otcov²⁷, podľa domov⁴⁰⁵ svojich otcov, a to, oni všetci²⁴⁷, svojimi menami; a zasadli vyšetrovať⁴¹ vec v prvý deň desiateho mesiaca² (17)a so všetkými mužmi, ktorí³¹⁵ ubytovali³⁸² ženy-cudzozemky^{383 384}, boli hotoví^{5 180} do prvého¹ dňa mesiaca² prvého. (18)Aj zo synov kňazov boli zistení²⁹⁹ *takí*, že ubytovali³⁸² ženy-cudzozemky^{383 384}: Zo synov Ješúu, syna Jócádáka, a jeho bratia Maaséja a Eliezer a Járiv a Gedaljá. (19)Tí⁸ dali svoju ruku na vyhostenie³⁸⁶ svojich žien a ako previniť³⁴⁹ barana⁴⁰⁶ zo stáda⁴⁰⁷ za svoje previnenie³⁴⁹. (20)A zo synov Imméra Chananjá a Zevadjá, (21)a zo synov Chárima Maaséja a Elíjjá a Šemaeja a Jechiél a Uzijjá, (22)zo synov Pašchúra Eljóénaj, Maaséja, Jišmaél, Nethaneél a Józávád. (23)A z Léviovcov²⁸ Józávád a Šimef a Kélájá (to²⁵⁷ bol Kelítá), Petachjá, Júda a Eliezer. (24)A zo spevákov Eljášiv a z vrátnikov Šallum a Telem a Úrí. (25)A z Isráela, zo synov Pareóša Ramjá a Jizzijjá a Malkijjá a Mijjámin a Eleázár a Malkijjá a Benájá, (26)a zo synov Éláma Mattanjá, Zecharjá a Jechiél a Avdí a Jerémóth a Elíjjá, (27)a zo synov Zattúa Eljóénaj, Eljášiv, Mattanjá a Jerémóth a Závád a Azízá, (28)a zo synov Bévája Jehónáthán, Chananjá, Zabbaj, Athláj, (29)a zo synov Bániho Mešullam, Malúch a Adájá, Jášuv a Šeál, Jerémóth, (30)a zo synov Pachath-Móáva Adná a Kelál, Benájá, Maaséja, Mattanjá, Becaleél a Binnuj a Menašše, (31)a synovia Chárima: Eliezer, Jiššijjá, Malkijjá,

Šemaejá, Šimeón, (32)Benjámín, Mal-
lúch, Šemarjá, (33)zo synov Chášuma
Mattnaj, Mattattá, Závád, Elifelet, Jeré-
maj, Menaššé, Šimeí, (34)zo synov Bá-
ního Maadaj, Amram a Úél, (35)Benájá,
Bédjá, Kelúhí, (36)Vanjá, Merémóth,
Eljášív, (37)Mattanjá, Mattnaj a Jaasaj
(38)a Bání a Binnúj, Šimeí (39)a Šelemjá

a Náthán a Adájá, (40)Machnadbaj,
Šášaj, Šaraj, (41)Azareél a Šelemjáhú,
Šemarjá, (42)Šallum, Amarjá, Jozef,
(43)zo synov Nevóa Jeíél, Mattithjá,
Závád, Zevíná, Jaddaj a Jóél, Benájá.
(44)Títo všetci pojali²² ženy-cudzozem-
ky^{382 383}, a z nich *niektorí* mali^{188 408} ženy
aj^{8 409} splodili^{190 410} deti⁸⁷.

EZRÁ

- 1 Pozri Gen. 1:5, pozn. 9, obdobne v aramejskom texte kap. 5:13 a ďalej; v kap. 7:9 a 10:17 sa netýka „prvého“ nižšie.
- 2 Pozri Num. 2:4, pozn. 22.
- 3 Pozri 2 Par. 36:22, pozn. 1156.
- 4 Pozri 2 Par. 36:20, pozn. 1152.
- 5 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 6 Pozri 2 Par. 36:22, pozn. 1157.
- 7 Pozri 1 Par. 5:26, pozn. 168.
- 8 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 9 Pozri 2 Par. 36:22, pozn. 988.
- 10 Pozri Exod. 36:6, pozn. 1231.
- 11 Pozri 2 Par. 36:22, pozn. 1159.
- 12 Pozri 2 Par. 36:23, pozn. 1160.
- 13 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 14 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 15 Al. možno „bude“ al. „má byť“; v. 14 a ďalej obdobne.
- 16 Inak možno „Boh, ktorý sídli v Jerúsáleme“ (v. 3); „obetou domu Boha, ktorý sídli“ (v. 4). Ďalej obdobne.
- 17 D. „každý“ (al. „všetok“, ďalej obdobne) zvyšujúci zo všetkých miest“.
- 18 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 19 Pozri Gen. 12:9, pozn. 495 a 521.
- 20 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 21 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 22 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139; obdobne v aramejčine kap. 4:19 a 5:15.
- 23 Pozri 1 Kráľ. 9:11, pozn. 583.
- 24 Pozri Gen. 12:5, pozn. 349.
- 25 Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 26 Pozri Lev. 7:16, pozn. 217.
- 27 Pozri Num. 31:26, pozn. 1034.
- 28 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206; obdobne aj v aramejčine kap. 6:16 a ďalej.
- 29 Pozri Num. 18:9, pozn. 704; v kap. 3:13 azda v zmysle „rozliehal sa až natoľko, že ho bolo počuť...“
- 30 D. „jeho“, zmysel ako v texte („každý taký, že jeho“). Ďalej obdobne.
- 31 D. „chytily za“, pozri Sud. 19:25, pozn. 755, tu zmysel ako v texte („vzali ich stáby za ruku, aby ich viedli, [tj. „podopierali“], al. „aby tak prejavili svoju ochotu pomôcť im“).
- 32 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632; netýka sa kap. 5:14 a ďalšieho aramejského textu, kde je iný výraz.
- 33 D. „okrem všetkého dobrovoľného obetovania“, tvar slovesa súvisiaceho s výrazom vo v. 4²⁶; zmysel azda ako v texte.
- 34 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 35 Aramejské meno Zerubbávela (1 Par. 3:19), ktorého hebrejské meno značí „zasiaty“, tj. „splodený“, al., podľa iných, „rozsiaty“, tj. „rozptýlený“, v Báveli⁴⁴.
- 36 Pozri Gen. 17:20, pozn. 460; 23:6, pozn. 589.
- 37 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 38 Al. možno „mis“, veľkých plytkých nádob, používaných na kropenie krvou alebo pri obetiach jemnej múky; pozri Num. 7:13; 1 Kráľ. 7:40. Výraz sa v SZ vyskytuje len tu.
- 39 D. „druhých“, zmysel ako v texte, porov. 2 Kráľ. 22:14, pozn. 840.
- 40 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 41 Tu aj „odchode“, „nástupe cesty“.
- 42 Pozri 2 Kráľ. 24:15, pozn. 905; výraz „vyhnanci“ v kap. 4:1 a obdobne ďalej je D. „deti“⁸⁷ (al. „synovia“) vyhnanstva“.
- 43 Tj. „vyhnancov“¹⁷², tu v takomto zmysle
- 44 Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
- 45 Pozri 1 Kráľ. 20:17, pozn. 923.
- 46 Tu v zmysle „obyvatelia zeme Júdu“.
- 47 Al. „zajati vo vyhnanstve“.
- 48 Pozri 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638; obdobne v aramejčine kap. 4:10 a ďalej.
- 49 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 50 Pozri 1 Par. 15:6, pozn. 477.
- 51 Tj. „z rodiny Jechizkijáhúa“.
- 52 Pozri v. 7.
- 53 Al. možno „Senáy“, ak ide o meno miesta.
- 54 Pozri 1 Par. 9:2, pozn. 232; obdobne v aramejčine kap. 7:24.
- 55 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100
- 56 Pozri 2 Par. 20:1, pozn. 711.
- 57 Tj. možno „potomkov Náfíša“ (1 Par. 1:31); podľa čítaného textu „Nefúsím“.
- 58 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103; obdobne aramejské sloveso v kap. 4:14.
- 59 Tu aj „preukázať“.
- 60 Pozri Num. 1:2, pozn. 10.
- 61 D. „svoje semä“.
- 62 Pozri 2 Par. 2:11, pozn. 100, tu v takomto zmysle; v kap. 4:7 zmysel ako v texte tam¹⁹⁸; obdobne v aramejčine kap. 6:18 a ďalej.
- 63 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 64 Tj. „ako takí zistení“.
- 65 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1026.
- 66 „Boli... ako nečistí vylúčení“ je v hebrejčine jedno slovo, tvar slovesa inak spravidla prekladaného „vykúpiť“ napr. v Exod. 6:6 a inde, ktoré má v tomto tvare význam ako v texte tu.
- 67 Titul vládcu Jerúsálema podriadeného perzskému kráľovi; tu ním bol možno Zerubbável.
- 68 Tj. „na zisťovanie Božej vôle al. vynášanie súdu al. rozhodovania podľa“.
- 69 Pozri Exod. 28:30, pozn. 1001 a 1002.
- 70 Pozri Exod. 30:10, pozn. 934.
- 71 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 72 D. „ako jedného“.
- 73 Pozri 1 Par. 29:7, pozn. 886.
- 74 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 75 Pozri Sud. 5:9, pozn. 304; obdobne v aramejčine kap. 7:13.
- 76 D. „postavenie“, tj. „vybudovanie“, preklad v texte bol zvolený v záujme zreteľnosti. Ďalej obdobne.

- 77 Pozri Exod. 15:17, pozn. 531.
 78 Pozri 1 Král. 8:13, pozn. 505.
 79 Vl. „schopnosti“, „sily“.
 80 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
 81 Pozri Exod. 12:16 a ďalej, pozn. 667.
 82 Tj. do zásoby peňazí na úhradu nákladov spojených s prácou na obnovení chrámu.
 83 Perzská zlatá minca váhy 8,4 g.
 84 Pozri 1 Král. 10:17, pozn. 632.
 85 Pozri Gen. 37:3, pozn. 965.
 86 Al. snad „priblížil sa“, vl. „dočiahol al. dospel“, tu v zmysle ako v texte, porov. 2 Sam. 5:8, pozn. 255, tu to isté sloveso bez predmetu a teda aj bez predložky.
 87 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
 88 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
 89 Pozri Gen. 16:5, pozn. 436.
 90 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
 91 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7; obdobne aj v aramejčine kap. 6:9 a ďalej.
 92 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
 93 Sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535; tu súvisí so „základoch“ nižšie.
 94 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
 95 Al. „a to“.
 96 Ako „des“ v Exod. 15:16.
 97 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457; obdobne v aramejčine kap. 4:10.
 98 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
 99 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12, tu (nie ďalej) značí aj „obetovať“, tj. „vzostupné obete“ uvedené nižšie, pozri Lev. 9:7, pozn. 276.
 100 Pozri Lev. 23:33, pozn. 750.
 101 D. „deň v dni“, zmysel ako v texte.
 102 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
 103 Pozri Exod. 5:13, pozn. 179.
 104 Pozri Lev. 23:2, pozn. 726.
 105 Pozri 1 Par. 29:5, pozn. 884.
 106 Tj. „bola daná príležitosť každému dobrovoľne sa uvolivšiemu“.
 107 Pozri 1 Král. 6:3, pozn. 325; obdobne v aramejčine kap. 5:14.
 108 Pozri Jós. 6:26, pozn. 246, nesúvisí so „základoch“ vo v. 3.
 109 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451, obdobne v aramejčine kap. 7:17.
 110 Pozri 1 Král. 5:15, pozn. 309.
 111 Pozri Exod. 28:11, pozn. 970.
 112 Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
 113 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
 114 Pozri Deut. 1:7, pozn. 23.
 115 Pozri Jós. 19:46, pozn. 588.
 116 Al. „splnomocnenia“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
 117 Al. „pre (vl. „na“) nich“, porov. 2 Par. 24:9, pozn. 841.
 118 Pozri Exod. 16:1, pozn. 549.
 119 Al. možno „vzhľadom na Boží dom“.
 120 D. „a zvyšok ich bratov, kňazov a Lévióvcov a všetkých“; ďalej obdobne, aj v aramejčine kap. 4:9 a ďalej.
 121 Pozri 2 Par. 8:14, pozn. 392.
 122 Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
 123 Pozri 1 Par. 23:4, pozn. 491.
 124 D. „kňazov oblečených“, zosilnený tvar so zmyslom ako v texte („vyobliekaných“).
 125 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
 126 Pozri 1 Par. 16:4, pozn. 512.
 127 D. „podľa rúk“.
 128 Tj. „striedavo spievať“, pozri Exod. 32:18, pozn. 1137.
 129 Pozri 1 Par. 16:4, pozn. 511.
 130 Pozri 1 Par. 16:4, pozn. 513.
 131 Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
 132 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
 133 Pozri Jós. 6:5, pozn. 212.
 134 Pozri 2 Par. 3:3, pozn. 126 (tu „za to, že bol založený“). Netýka sa v. 12.
 135 Vl. „prvý“.
 136 D. „v ich očiach“.
 137 Sloveso ako „spoznal“ v Gen. 42:7, pozri tam pozn. 1140.
 138 D. „neboli rozoznávajúci“.
 139 Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
 140 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
 141 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
 142 Pozri 2 Par. 15:13, pozn. 602.
 143 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
 144 Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:12, pozn. 182.
 145 D. „Nie je vám a nám“, porov. 2 Sam. 16:10, pozn. 666; ďalej obdobne.
 146 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
 147 D. „spolu“, zmysel ako v texte („spolu, ale nie s vami“).
 148 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
 149 Al. „sužovali“, podľa čítaného textu „znepokojovali“, „rušili“, „plašili“, pozri 2 Par. 32:18, pozn. 1045.
 150 Pozri Gen. 30:16, pozn. 774.
 151 Jeho meno je v dejinách známejšie v pogrčtenom tvare „Dareios“ alebo v polatinčenom „Darius“.
 152 Vo vv. 6-23 prerušuje pisateľ svoje vyprávanie správou o podobných udalostiach, ku ktorým došlo oveľa neskoršie, v dobe kráľov, ktorí panovali až po Dárjavešovi; panovníci tohto mena boli, pravda, viacerí.
 153 Perzskí panovníci známi v dejinách pod svojimi gréckymi menami „Xerxés“ a
 154 „Artaxerxés“; aj toto meno mali viacerí perzskí králi.
 155 D. „v dňoch Artachšastea Bišlám... spoločníci napísali Artachšasteovi, kráľovi“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať význam predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
 156 Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 398.
 157 Al. „zložený“, vl. „vyložený“, „preložený“, tj. „jeho zmysel bol vyjadrený al. podaný“.
 158 Tj. „list bol napísaný aramejským písmom a v aramejskom jazyku“.
 159 Počínajúc týmto veršom až do kap. 6:18 je pôvodný text v aramejčine.
 160 D. „pán (obdobne ako v Gen. 14:13 a ďalej, pozn. 400) rozkazu“ (al. „rozhodovania“), úradný titul perzského miestodržiteľa v Šómróne. Ďalej obdobne.

- 161 Obdobne (v hebrejčine kap. 7:6 a ďalej doslovne) ako v 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
- 162 Vl. „Vtedy Rechúm“ atď., tu azda v zmysle ako v texte.
- 163 Národy, ktorých príslušníci boli presťahovaní do šómronských miest po odvodení desiatich kmeňov Isráela do zajatia (2 Kráľ. 17:24).
- 164 Meno akéhosi bližšie neznámeho národa.
- 165 Podľa podaktorých titul istých úradníkov.
- 166 Podľa podaktorých „Peržania“.
- 167 Ľudia z mesta Erech (Gen. 10:10), príp.
- 168 z mesta Šúšan v Perzii.
- 169 Podľa podaktorých „to jest“, „totiž“.
- 170 Pozri Gen. 10:22; 14:1, 9.
- 171 Tu v zmysle ako v texte (nie „do zajatia“).
- 172 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 173 Obdobne (kap. 8:36 doslovne) ako v Num. 21:13, pozn. 799.
- 174 Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
- 175 D. „a teraz“, zmysel ako v texte; ďalej obdobne, aj v hebrejskom texte kap. 9:12, kde je, pravda, iný výraz.
- 176 Vl. „Aby bolo“, ďalej obdobne.
- 177 Predložka obdobného významu (v kap. 9:8 tá istá) ako v Gen. 8:8, pozn. 259.
- 178 Tj. „mesto“, al. možno jednoducho „to“ („čo sa stane“).
- 179 Al., podľa podaktorých, „bude al. budeš (potom vari v zmysle „bude sa“) poškodzovať príjem kráľov“.
- 180 Vl. „sme sa dali soliť“¹⁸¹ (a ďalej solíme); ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 181 Vl.¹⁸⁰ „ako svoju soľ jeme soľ“, „soľ, ktorú jeme, je soľ“.
- 182 Al., podľa podaktorých, „naša soľ je soľ“.
- 183 Tj. „kráľovského“, zmysel je „sme v službe kráľa a z toho žijeme“.
- 184 Tj. „okrádanie“, „ukracovanie“, al. „zneuctievanie“.
- 185 Al. „pamätných záznamov“, ako v kap. 6:2.
- 186 Vl. „nájst“, ďalej obdobne.
- 187 D. „od dní veku“ (al. „večnosti“).
- 188 Obdobne (v kap. 10:44 doslovne, ibaže je tam zámeno spojené s inou predložkou [„z nich“) ako v Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 189 Al. „slovo“, tj. „vyjadrenie“, al. „rozkaz“. Ďalej obdobne.
- 190 Obdobné (v kap. 8:17 a 10:44 to isté) sloveso ako v Gen. 21:13, pozn. 384; tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 191 Tj. „v celej oblasti“, tiež „nad všetkým“, no nie ako „nad“ vyššie.
- 192 Obdobný výraz ako v Exod. 10:11, pozn. 333.
- 193 Vl. „budte opatrni“ (al. „pamätliví“).
- 194 Vl. „poranenie“, „ublíženie“.
- 195 D. „od“, tj. „od tej doby al. chvíle“.
- 196 D. „ramenom a silou“, pozri Dán. 3:4, pozn. 245.
- 197 Nadväzuje na v. 5 po prerušení vsuvkou.
- 198 D. „Vo vtedy“ (v. 24, kap. 5:2), „odvtedy“ (kap. 5:16), ďalej obdobne.
- 199 D. „bola“¹⁸⁰ prestavšia, tvar tohože slovesa ako „prestala“ vyššie, zmysel ako v texte.
- 200 Tak podľa niektorých rukopisov LXX; masóretský text tu má zrejme porušené znenie „vtedy sme“, ktoré nijako nezapadá do textovej súvislosti.
- 201 Al. „ktoré“, D. „kto“, ako vo v. 3.
- 202 D. „oné mená“, zmysel vari ako v texte. Ďalej obdobne.
- 203 D. „osivých“, ďalej obdobne.
- 204 Al., podľa valnej väčšiny známych mi prekladov, „než vec prišla k Dárjavešovi, a“, no preložil som s nemožnými ako v texte, lebo slovo „taam“ („príkaz“²⁶²) nie je nikde inde (iba ak vzdialene u Dan 6:2, pozn. 136) použité v zmysle onému zneniu zodpovedajúcim, hoci tu tak prekladajú aj LXX a Vulgata.
- 205 Vl. „vrátili“, tu zmysel ako v texte; vo v. 11 vl. „slovo vrátili“, porov. obdobnú väzbu v 1 Sam. 17:30, pozn. 700.
- 206 Inak „Afarsethchania“^{164 165}.
- 207 D. „vprostred“.
- 208 D. „ako toto“, „podľa tohto“.
- 209 D. „a on“, ďalej obdobne.
- 210 Tj. „veľkými, takže sa museli dopravovať valením“.
- 211 Al. „presne“, „dôkladne“, „horlivo“.
- 212 D. „týchto“.
- 213 D. „hlave“, ďalej obdobne.
- 214 Al. „potom (vl. „od toho“), čo“.
- 215 Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.
- 216 Obdobne ako v Gen. 15:16, pozn. 431.
- 217 D. „pred kráľom dobré“, ďalej obdobne.
- 218 Aram. „Achmethá“, inak „Ekbatana“, hlavné mesto Médie.
- 219 Pozri Gen. 10:2, pozn. 309.
- 220 Al., podľa podaktorých, „ako miesto, kde budú (al. „majú“) obetovať“.
- 221 Obdobne ako v Gen. 6:15, pozn. 217.
- 222 Tj. vari „tie sa budú“.
- 223 Doslovne v zmysle „ostanú vzdialení“ al. „vzdialia sa“ (D. „stanú sa vzdialenými“, dá sa chápať v obojom tu vyššie uvedenom zmysle).
- 224 Množné číslo.
- 225 Al., podľa iných, „aby nebolo prestania“, tj. „aby práca neprestávala“.
- 226 Vl. „pokladov“, „majetkov“.
- 227 D. „synov býkov“.
- 228 Obdobne ako Lev. 1:2, pozn. 5.
- 229 D. „Bohu nebies boli predkladajúcimi (al. „predkladacími“) ľúbeznych vôň a modláciami sa“ (al. „modlitebníkmi“).
- 230 Al. „trám“, D. „drevo“ („kus dreva“).
- 231 Al. „pribíť“.
- 232 Al. „záchodom“.
- 233 Obdobne ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
- 234 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 235 Al. „podľa proroctva“.
- 236 D. „od (al. „z“, tj. „z príčiny“, ďalej obdobne) príkažu“.
- 237 Vl. „vyvedený“.
- 238 Február až marec.
- 239 D. „on“.
- 240 Pozri Num. 7:10, pozn. 298.
- 241 Obdobne ako v Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 242 Obdobne ako v Deut. 27:2, pozn. 943.

- 243** Obdobne (v kap. 8:20 a ďalej doslovne) ako v Gen. 29:27, pozn. 743, no tu v aramejských oddieloch sa tým istým výrazom označuje aj „práca“ (v. 7; kap. 4:24) al. „robotá“ (kap. 5:8) a to aj v spojeniach, v ktorých sa v hebrejčine v tomto zmysle spravidla používajú iné výrazy; obdobne je so slovesom, od ktorého je tento výraz odvodený, napr. „spraviť“ v kap. 7:18 (v hebrejčine spravidla len „slúžiť“ al. „otročiť“, „pracovať“, spravidla len v obmedzenom zmysle „práce v službe“).
- 244** Obdobne ako v 2 Par. 35:5, pozn. 1109.
- 245** Obdobne ako v 1 Par. 23:6, pozn. 772.
- 246** Pozri Exod. 12:11, pozn. 379.
- 247** Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 248** Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 249** Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 250** Sloveso ako v Gen. 1:3, pozn. 7.
- 251** Pozri Lev. 5:3, pozn. 223.
- 252** Pozri 1 Par. 22:19, pozn. 764.
- 253** Pozri 2 Kráľ. 25:18, pozn. 930.
- 254** Pozri 1 Par. 27:32, pozn. 843, tu v takomto zmysle („znalec Písma“). Obdobne aj v aramejskom texte v. 12.
- 255** Al. „skúsený“, „znalý“, „vycvičený“.
- 256** Al. „vyžiadal“, D. „všetko jeho želanie“ (al. „žiadost“, „splnil mu...“).
- 257** Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 258** Vl. „základ“, v zmysle „vtedy sa rozhodol vystúpiť“ al. „vtedy nastúpil cestu“.
- 259** Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 260** Odtiaľto až do v. 26 je pôvodný text opäť v aramejčine.
- 261** Ten istý výraz ako v Deut. 33:2, pozn. 1227.
- 262** Al. „výnos“, „uznesenie“, „rozhodnutie“, „povolenie“. Kap. 4:19 a ďalej obdobne.
- 263** Tj. „z prítomnosti al. blízkosti“, obdobná predložka ako v 13:9, pozn. 373.
- 264** Tj. „preskúmať pomery“ sloveso ako „pátrať“ v kap. 4:19, tu azda v takomto zmysle.
- 265** Vl. „v“, tj. „v zmysle“ (v. 14, kap. 10:4), „v plnom počte“, „v plnej váhe“ (kap. 8:34).
- 266** Pozri Exod. 25:9, pozn. 866; v aramejčine ten istý výraz.
- 267** D. „s dobrovoľným daním“ (al. „uvolením sa“⁷² 102, tj. „s výsledkom al. prejavom dobrovoľného...“).
- 268** Pozri Lev. 2:1, pozn. 45, v aramejčine ten istý výraz.
- 269** Pozri Exod. 25:29, pozn. 876.
- 270** Obdobne ako v Gen. 35:14, pozn. 943.
- 271** Iný výraz ako v kap. 6:18²⁴³, vyskytujúci sa v SZ len tu a značiaci „službu Bohu“ v zmysle „kľáňania“, „uctievania“. Vo v. 24 tvar slovesa, od ktorého je tento výraz odvodený, pozri Dán. 3:12, pozn. 259.
- 272** Tu iný tvar ako v kap. 5:16, vyjadrujúci podobný zmysel ako iný tvar obdobného slovesa v Exod. 21:34, 36, pozn. 727; Deut. 23:21, pozn. 862, tj. „odved“ v úplnom poriadku a dokonale tak splní svoju povinnosť“.
- 273** Al. „potreby“⁷², no nesúvisí s „potreba“ nižšie.
- 274** Al. „zaobstarat“, vl. „dať“, ďalej obdobne.
- 275** D. „dať“²⁷⁴ ti bude pripadať“, zmysel ako v texte.
- 276** Vl. „spraviť“, „vykonať“, tj. „splniť“, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovný text („poskytnúť“, no nie ako vo v. 20²⁷⁴).
- 277** Obdobne (v kap. 8:26 doslovne) ako v Exod. 25:39, pozn. 895.
- 278** Pozri 1 Kráľ. 4:22, pozn. 249.
- 279** Pozri 1 Kráľ. 7:26, pozn. 439.
- 280** Tj. „bez obmedzenia“.
- 281** Iný výraz ako v kap. 5:8 a ďalej²¹, ale v podstate súznačný, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 282** Obdobne jako v Num. 1:53 a ďalej, pozn. 60.
- 283** Al. „aby bolo... nad kráľovstvom kráľa a jeho synmi“, pozri Num. 1:53, pozn. 59.
- 284** D. „ktorí“.
- 285** Al. „pre“.
- 286** D. „od neho“, tj. „pre neho“ v príčinnom zmysle; al. „ohľadne neho“, „čo sa jeho týka“, porov. Gen. 3:3; 18:14, pozn. 91.
- 287** D. „vykorenenie“.
- 288** Vl. „na putá“.
- 289** Pozri Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409.
- 290** Al. „okrášlenie“, „zvelebenie“ (nesúvisí s „velebený“²⁸⁹ vyššie), sloveso ako v Exod. 8:9, pozn. 239; Sud. 7:2, pozn. 453, tu iný tvar so zmyslom ako v texte al. tu vyššie.
- 291** Pozri 2 Sam. 16:22, pozn. 681; al. „ku mne naklonil“ (Gen. 24:14, pozn. 610). Ďalej obdobne.
- 292** Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 293** Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 294** Pozri Num. 13:20, pozn. 491.
- 295** Pozri Exod. 23:17, pozn. 807.
- 296** Vl. „vchádzala“, porov. Gen. 2:13, pozn. 67.
- 297** Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 298** Ako „uváž“ v Deut. 32:7; inak „podnikol prieskum“ (al. „prešetrenie“); vo v. 16 tvar toho istého slovesa, pozri 1 Par. 15:22 a ďalej, pozn. 494.
- 299** Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 300** Tak podľa čítaného textu³⁰¹; písaný text má znenie „vyviedol (potom vari jednoducho v zmysle „vyslať“ [„dal vyjsť“, „spôsobil vyjdenie“]) som ich“.
- 301** D. „rozkázal som im po Iddóa, hlavu“.
- 302** Al. „dedine“, „osade“, tu v takomto zmysle, pozri Ám. 4:6, pozn. 169.
- 303** Tj. „uložil som im, čo majú povedať“.
- 304** Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 305** D. „muža rozumnosti“ (1 Par. 22:12, pozn. 759).
- 306** Pozri Gen. 16:9, pozn. 427, tu v takomto zmysle. V kap. 9:5 príbuzný výraz v podstate rovnakého významu.
- 307** Pozri Num. 23:10, pozn. 884; tu aj „priamej“.
- 308** D. „od“ („aby sa im od neho dostalo pokyny na nájdienie jej“). V. 23 obdobne.
- 309** Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 310** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 311** Al. „na všetkých opúšťajúcich“, „nad všetkými opúšťajúcimi“, predložka ako „nad“ vyššie, no tu by predložka „nad“ v spojení so „silou“ nemala jednoznačného zmyslu.

- 312 Vt. „hladať“, ako vo v. 21, tu bolo znenie v texte zvolené vzhľadom na dve predošlé predložkové väzby, ktoré umožňuje v preklade uchovať.
- 313 Pozri Gen. 25:21, pozn. 650.
- 314 Pozri Exod. 25:2 a ďalej, pozn. 1049.
- 315 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 316 Pozri Exod. 29:27, pozn. 1050.
- 317 Tj. „odvážil a zveril do ich správy al. starostlivosti a zodpovednosti“. Ďalej obdobne.
- 318 Pozri 1 Par. 29:7, pozn. 887.
- 319 Vt. „dobrej“.
- 320 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 321 Pozri Gen. 27:15, pozn. 700.
- 322 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 323 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 324 Pozri 1 Sam. 9:22, pozn. 411.
- 325 Pozri Gen. 11:2, pozn. 329.
- 326 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244.
- 327 Pozri Gen. 32:30, pozn. 878.
- 328 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 329 Pozri Lev. 3:7, pozn. 83, tu v zmysle ako v texte; netýka sa kap. 6:9 a ďalšieho textu v aramejčine, kde je iný výraz.
- 330 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 331 Al. „ohľadne“, vt. „ako“, „podľa“.
- 332 Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 333 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 334 Pozri 2 Kráľ. 18:23, pozn. 734, tu zmysel ako v texte.
- 335 Al. „medzi“.
- 336 Vt. „miestodržiteľov“, no nie ako v kap. 5:3 a ďalej. Tu značí vodcov júdskej obce.
- 337 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.
- 338 Pozri Lev. 13:30, pozn. 418.
- 339 Al. „sedel“¹⁸⁰, no nie ako vo v. 4, kde je tento zmysel doslovne.
- 340 Al. „zdesený“, tvar toho istého slovesa ako v Lev. 26:32, pozn. 920.
- 341 Al. „úzkostliví ohľadne slova“, „znepokojení slovom“, pozri Sud. 7:3, pozn. 454; 1 Sam. 4:13, pozn. 254. Ďalej obdobne.
- 342 D. „daru večera“.
- 343 D. „v roztrhnutí svojho rúcha a svojho pláštá“, zmysel ako v texte.
- 344 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328; Sud. 7:5, pozn. 356.
- 345 Pozri Exod. 25:20 a ďalej, pozn. 1253; 1 Kráľ. 8:22, pozn. 495.
- 346 Sloveso ako „sa zahanbili“ v 2 Par. 30:15, iného kmeňa, ale v podstate rovnakého významu ako „hanbím sa“ tu vyššie a obdobne v kap. 8:22. Použitie oboch týchto slovík za sebou zdôrazňuje hĺbku pocitu, ktorý vyjadrujú, a zármutku s ním spojeného.
- 347 Vt. „vyvyšiť“, „vypáť dohora“, iný tvar tohto slovesa je vo v. 9 so zmyslom ako tam „vystavanie do výšky“, „vztyčenie“, „vzpriamenie“).
- 348 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 349 Pozri Lev. 4:2, pozn. 90.
- 350 Pozri Num. 27:3, pozn. 974, obdobne v aramejčine kap. 6:14 („skrže“).
- 351 Al. „plienením“, „drancovaním“.
- 352 Al. „zemí, pod meč (D. „v meč“, tj. „v zabíjanie mečom“), v zajatie, v lúpež“.
- 353 Vt. „ako“, „za“.
- 354 Pozri 2 Par. 20:24, pozn. 505.
- 355 Pozri Exod. 27:19, pozn. 950, teda možno „malé miestočko na bývanie“, al., ako u Is. 22:23, „kolík“ vbitý do steny na zavesenie čohosi, obraz bezpečnosti a istoty, na ktorú sa dá spoliehať.
- 356 D. „zmilovanie na ponechanie (vt. „spôsobenie, aby zvýšili“, „ponechanie zvyšku“) nám uniknúcich a na danie nám kolíka... svätosti, na osvetlenie našich očí naším Bohom a na danie nám trošky“.
- 357 Al. „záchrany života“ (Gen. 45:5), v. 9 obdobne, tu možno aj (s predošlým „trošku“, nie teda vo v. 9) „aspoň akési živorenie“.
- 358 Ako „múrik“ v Num. 22:24, tu v zmysle „hradby“, no nie ako v Lev. 25:30, pozn. 817, a inde.
- 359 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 360 Pozri Gen. 22:17, pozn. 416; vo v. 12 iný tvar, pozri Sud. 11:24, pozn. 626.
- 361 Pozri Lev. 20:21, pozn. 668.
- 362 Pozri 2 Kráľ. 10:21, pozn. 477.
- 363 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 364 Pozri Gen. 29:6, pozn. 738.
- 365 Al. „prospech“, vt. „dobré“.
- 366 Pozri Gen. 45:18, pozn. 1239.
- 367 D. „všetkom na nás prišlom“.
- 368 Tj. „ztlvil al. odčítal si nám časť dlžoby našej viny a tým si nám túto dlžobu znížil na menej od toho, koľko naše nepravosti v skutočnosti robia“. V texte preklad v podstate doslovný.
- 369 Al. „dal al. možno ponechal (no nie ako „ponechal“ vo v. 8) si nám takýchto uniknúcich“^{172 354}. V. 14 obdobne.
- 370 Pozri Deut. 7:3, pozn. 347.
- 371 Tj. „týmito ťmavosťami sa vyznačujúcimi“.
- 372 Pozri Deut. 1:37, pozn. 98.
- 373 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 374 Vt. „vyhubenia na nebytie“.
- 375 D. „niet pred tvou tvárou obstatia“.
- 376 D. „vznávania, plačúc a vrhajúc (al. „vrhnúc“) sa“ (tj. „k zemi“).
- 377 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 378 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.
- 379 D. „množením (al. „rozmnovením“) plaču“.
- 380 Pozri 1 Sam. 14:28, pozn. 551.
- 381 Al. „usadili“, ako napr. v Gen. 47:11, tj. „prijali do domov“.
- 382 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 383 Al. jednoducho „ubytovali cudzozemky“, pozri Jóš. 2:1, pozn. 54. V. 16 obdobne.
- 384 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 385 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 386 Vt. „vyvieť“¹⁴, tu v zmysle ako v texte („odstrániť“, „vykázat“), ďalej obdobne.
- 387 Vt. „rady“.
- 388 Nie ako „podľa“²⁶⁵ vyššie.

- 389** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
390 Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
391 Pozri Num. 21:2, pozn. 786.
392 Pozri Gen. 19:2, pozn. 491, tu v zmysle vyplývajúcom z nasledovného.
393 Pozri 1 Král. 18:45, pozn. 828, vo v. 9 v pôvodine množné číslo ako vo v. 13, možno v zosilňujúcom zmysle („prudkého lejaka“), al. možno „príčinou *doby* lejakov“.
394 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
395 VL „záľubu“.
396 Pozri Gen. 9:22, pozn. 302.
397 VL „niet sily“⁷⁹, zmysel ako v texte.
398 Pozri 1 Král. 12:19, pozn. 716.
399 VL „sme v tejto veci rozmnožili prestúpenie“, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
400 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
401 D. „starší mesta a“.
402 Pozri Exod. 15:7, pozn. 506.
403 D. „až do (ako vyššie) tejto veci al. po túto vec“, tj. „pokiaľ sa táto vec bude prejednávať“, „až do jej skončenia“. 2 rukopisy a staré preklady majú znenie „ohľadne tejto veci“, „pre túto vec“ (miesto predložky „ad“ čítali „al“), ktorého sa pridrižiava aj valná väčšina známych mi prekladov novších, no dal som, podobne ako prof. Roháček v svojom slovenskom preklade, prednosť masóretskému zneniu, ktoré dáva dobrý zmysel, takže nevidím nijakej príčiny ho opravovať.
404 AL, podľa podaktorých „Nad týmto (pozri 1 Par. 6:31 a ďalej, pozn. 242) boli postavení (al. „na tomto stáli“, tj. „trvali“) najmä“.
405 Pozri Num. 1:2, pozn. 10.
406 AL „podali svoju... previnili na barana“, tj. „podaním ruky sľúbili vyhostiť svoje ženy a dať barana“.
407 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
408 AL „a z nich *niektorí* boli *takí, že mali*“.
409 Možno v zmysle „nielen mali ženy, lež aj“, al. „ženy, s ktorými al. z ktorých“.
410 Vulgata a mnohí iní prekladajú „z nich boli ženy, ktoré⁸ zrodili“, hoci zámeno „z nich“ aj slovesný tvar na konci verša (tu preložený „splodili“) sú mužského rodu; LXX na tomto mieste vynechávajú druhé „ženy“ a prekladajú „cudzozemky a splodili z nich“.

NECHEMJÁ¹

Slová Nechemju, syna Chachalju.

I stalo sa³⁵ v mesiaci Kislév², dvadsiateho roka³, keď⁴ som ja bol v Šúšáne⁵, v hrade⁶, (2)že⁴ prišiel Chanání, jeden z mojich bratov, on a istí muži z Júdu; i spýtal som sa ich na Júdocov, uniknúcich^{7,8}, ktorí zvýšili zo zajatia, a na Jerúsalem, (3)a povedali mi: Tí zvyšujúci, ktorí zvýšili zo zajatia, sú tam, v tej oblasti správy, vo veľkom súžení⁹ a v hanbe, a múr¹⁰ Jerúsalema je pobořený¹¹ a jeho¹² brány sú⁶ popálené ohňom. (4)I stalo sa³⁵ za môjho počutia týchto slov, že som usadol a rozplakal sa, i zamútil som sa na niekoľko dní a dal som sa postiť a modliť sa pred tvárou Boha nebies (5)a vraviť: Ach, Hospodine, Bože nebies, ktorý¹³ si BOH veľký a hrozný¹⁴, dodržiavajúci¹⁵ zmluvu a láskavý¹⁶ k milujúcim ho a k dodržiavajúcim¹⁵ jeho rozkazy, (6)kiež je¹⁷, prosím¹⁸, tvoje ucho pozorné a tvoje oči otvorené nakloniť sluch¹⁹ k modlitbe tvojho nevoľníka, ktorou sa ja dnes modlím pred tvou tvárou dňom aj nocou za deti²⁰ Isráela, tvojich nevoľníkov, a robím vyznanie za²¹ hriechy deti²⁰ Isráela, ktorými sme voči tebe zhrešili – zhrešili sme, aj ja a dom môjho otca, (7)veľmi²² zvrátene sme sa voči tebe zachovali a nedodržiali¹⁵ sme rozkazy a ustanovenia²³ a predpisy²⁴, ktoré si prikázal Mojžišovi, svojmu nevoľníkovi. (8)Buď, prosím, pamätlivý slova, ktoré si Mojžišovi, svojmu nevoľníkovi, prikázal výrok: Vy sa budete dopúšťať nevernosti²⁵, ja vás budem rozptyľovať medzi národnosťami²⁶; (9)ak sa budete vracáť ku mne a dodržiavať¹⁵ moje rozkazy a vykonávať ich, aj keby boli vaši zahnaní²⁷ na konci nebies, budem ich odtadiaľ zhromažďovať a privádzať ich k miestu²⁸, ktoré som vyvolil²⁹, aby som tam dal pobývať^{30,31} svojmu menu. (10)Ved⁴ oni sú tvoji nevoľníci a tvoj ľud, ktorý si vykúpil svojou veľkou mocou a svojou silnou rukou – (11)ach, Pane, kiež je¹⁷, prosím¹⁸, tvoje ucho pozorné k modlitbe tvojho ne-

voľníka a k modlitbe tvojich nevoľníkov, ktorí¹³ túžia³² mať tvoje meno³³ v úcte³⁴, a dopraj dnes, prosím¹⁸, zdar svojmu nevoľníkovi a daj mu dôjsť³⁴ súcitu³⁵ pred tvárou tohto muža! Ja som totiž³⁶ bol⁶ čašníkom kráľa³⁷.

2 A v mesiaci Nísán³⁸ dvadsiateho roku Artachšastea^{37,39}, kráľa, sa stalo³⁵, že pred jeho tvárou bolo víno, i pozdvihol som⁴⁰ to víno a podal kráľovi. A nebýval som⁶ pred jeho tvárou zasmušlý⁴¹; (2)a kráľ mi povedal: Prečo je tvoja tvár zasmušlý⁴¹, hoci⁴ ty nie si chorý? Toto nie je iné ako trápenie⁴² srdca. I zľakol som sa⁴⁴ veľmi, preveľmi⁴³ (3)a povedal som kráľovi: Kiež kráľ žije¹⁷ navždy⁴⁴! Ako⁴⁵ by sa moja tvár nezasmušovala⁴⁶, keď to mesto, ktoré je pohrebiskom⁴⁷ mojich otcov, je spustošené a jeho brány sú pohltené⁴⁸ ohňom? (4)A kráľ mi povedal: O čože ti ide⁴⁹? I pomodlil som sa k Bohu nebies (5)a povedal som kráľovi: Ak je to kráľovi vhod⁵⁰ a ak je tvoj nevoľník vhod⁵¹ tvojej tvári⁵², aby si ma ráčil⁵⁴ vyslať do Júdu, do mesta hrobov mojich otcov, nech⁴ ho môžem⁵⁴ vybudovať. (6)A kráľ mi povedal (a vedľa neho sedela kráľovná⁵³): Dokedy máš⁵⁴ trvať⁵⁵ tvoja cesta a kedy sa chceš⁵⁴ vrátiť? A tvári kráľa⁵² bolo vhod⁵¹, aby ma vyslal, keď⁴ som mu udal istý čas; (7)a povedal som kráľovi: Ak je to kráľovi vhod⁵⁰, mali by⁵⁴ mi dať listy k miestodržiteľom na druhej strane⁵⁶ Rieky⁵⁷, aby ma nechávali prechádzať, až aby som mohol⁵⁴ vstúpiť do Júdu, (8)a list Ásáfovi, opatrovníkovi⁵⁸ lesa⁵⁸, ktorý patrí kráľovi, aby mi dával dreva na zastrešenie⁵⁹ brán hradu, ktorý patrí k domu⁶⁰, a na múry¹⁰ mesta a na dom, do ktorého by som mohol⁵⁴ vojsť⁶¹. To⁴ mi podľa dobrej ruky môjho Boha nado mnou kráľ dal.

(9)Prišiel som teda³⁶ k miestodržiteľom na druhej strane⁵⁶ Rieky⁵⁷ a odovzdal som im listy kráľa; a kráľ so mnou bol poslal veliteľov⁶² vojska⁶³ a rajtárov⁶⁴. (10)To⁴ keď počul Sanballat, Chóróni^{65,66}, a Tóvijjá, služobník Ammóni⁶⁷, bolo⁶ 68

im veľmi⁶⁹ nepríjemné⁴⁶, že voľakto⁷⁰ prišiel sledovať^{50 71} dobro detí^{20 38} Isráela.

(11)A keď som prišiel do Jerúsáléma a pobudol tam tri dni, (12)vstal som⁶⁸ v noci, ja a so mnou čosi málo mužov, a nie že som komu⁷⁰ oznámil⁷², čo pre Jerúsalem⁷³ spravil môj Boh dal do môjho srdca, a dobytčata⁷⁴ so mnou nebolo, iba ak dobytča⁷⁴, na ktorom som ja jazdil; (13)a vyšiel⁷⁵ som v noci bránou Prievy⁷⁶ a naproti prameňu⁷⁷ Draka⁷⁸ a k bráne Hnoja a dal som sa konať bedlivé pozorovanie⁷⁹ na múroch^{10 80} Jerúsáléma, ktoré boli pobožené¹¹, a jeho brány boli pohltené⁴⁸ ohňom. (14)A pokročil som ku bráne Prameňa a k rybníku kráľa, kde⁴ pre dobytča^{73 74} podu mnou nebolo miesta²⁸ na prejdienie⁸¹; (15)dal som sa teda³⁷ v noci vystupovať^{79 82} dolinou⁸³ a konať bedlivé pozorovanie⁷⁹ na múre^{10 80}; a obrátil som sa späť⁸⁴ a vstúpil som bránou Prievy⁷⁶; tak⁴ som sa vrátil (16)a zmocnenci⁸⁵ nevedeli⁶, kam som odišiel a čo som ja robil, lebo⁷ som Júdovcom, ani kňazom ani urodzeným ani zmocnencom⁸⁵ ani ostatným, konajúcim⁸⁶ prácu⁸⁷, doposiaľ nebol podal správu⁷².

(17)A povedal som k nim: Vy vidíte biedu⁹, v ktorej my sme, že Jerúsalem je spustošený a jeho brány sú popálené ohňom; poďte, nech⁴ budujeme¹⁷ múr¹⁰ Jerúsáléma, nech⁴ už nie sme hanbou. (18)A podal som im správu⁷² o ruke môjho Boha, aká dobrá ona bola nado mnou, a tiež o slovách⁸⁸ kráľa, ktoré mi povedal; i povedali: Vstávajme¹⁷ a budujeme¹⁷! A posilnili svoje ruky na dobré.

(19)To⁴ keď počul Sanballat, Chóróni^{65 66}, a Tóvíjja, služobník Ammóniho⁶⁷, a Gešem, Arab, dali sa⁶⁸ nám vysmievať⁸⁹ a pohŕdavo na nás pozerat⁹⁰ a vraviat: Čo je toto za vec, ktorú vy robíte? Či sa chcete búriť⁹¹ proti kráľovi? (20)I odvetil som im slovom⁹² a povedal som im: Boh nebies, on nám bude dopriavať zdaru a my, jeho nevoľníci, budeme vstávať a dáme sa budovať, no⁴ vy v Jerúsaleme nemáte⁹³ podielu ani oprávnenia⁹⁴ ani pamiatky.

3 I povstal Eljášív, veľkňaz⁹⁵, a jeho bratia, kňazi, a dali sa budovať bránu Oviec^{96 97}; oni ju posvätili a vsadili⁹⁸ jej vráta⁹⁹, a posvätili ju až po vežu Meá, posvätili ju po vežu Chananeéla.

(2)A vedľa neho¹⁰⁰ sa dali budovať muži z Jericha; a dal sa vedľa neho¹⁰⁰ budovať Zakkúr, syn Imrího.

(3)A bránu Rýb sa dali budovať synovia Senáu¹⁰¹; oni ju zastrešili⁵⁹ a vsadili⁹⁸ jej vráta⁹⁹, jej zámky¹⁰² a jej závary.

(4)A vedľa nich¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Merémóth, syn Urijju, syna Kóca¹⁰¹, a dal sa vedľa nich¹⁰⁰ opravovať¹⁰³ Mešullám, syn Berachju, syna Mešézaveéla, a vedľa nich¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Cádók, syn Banu. (5)A vedľa nich¹⁰⁰ sa dali opravovať¹⁰³ Tekóim⁶⁵, ale ich vznešení nevpravili svoju šiju v službu¹⁰⁴ svojmu Pánovi^{105 106}.

(6)A bránu Starú¹⁰⁷ sa dali opravovať¹⁰³ Jójádá, syn Páséacha, a Mešullám, syn Besódju; oni ju zastrešili⁵⁹ a vsadili⁹⁸ jej vráta⁹⁹, jej zámky¹⁰² a jej závary¹⁴.

(7)A vedľa nich¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Melatjá, Giveóni⁶⁵, a Jádón, Merónóth⁶⁵, muži z Giveóna a Micpy, to jest¹⁰⁸ sídla¹⁰⁹ miestodržiteľa na tejto strane⁵⁶ Rieky⁵⁷;

(8) vedľa neho¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Uzziél, syn Charchaju, zo zlatníkov, a vedľa neho¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Chananjá, člen cechu¹¹⁰ voňavkárov¹¹¹, a až po Široký múr¹⁰ nechali Jerúsalem tak¹¹². (9)Vedľa nich¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Refájá, syn Chúra, predstavený⁶² polovice okrsku Jerúsáléma, (10)a vedľa nich¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Jedájá, syn Charúmafa, a to pred svojím domom, a vedľa neho¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Chattúš, syn Chašavneju. (11)Druhý úsek sa dal opravovať¹⁰³ Malkijjá, syn Chárima, a Chaššúv, syn Pachath-Móáva, aj vežu Pecí. (12)A vedľa neho¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Šallúm, syn Hallóchéša, predstavený⁶² polovice okrsku Jerúsáléma, on a jeho dcéry.

(13)Bránu Prievy⁷⁶ sa dal opravovať¹⁰³ Chánún a obyvatelia Zánóachu; oni ju vybudovali a vsadili⁹⁸ jej vráta⁹⁹, jej zámky¹⁰² a jej závary, aj tisíc laktov¹¹³ na múre¹⁰ až po bránu Hnoja.

(14)A bránu Hnoja sa dal opravovať¹⁰³ Malkijjá, syn Récháva, predstavený⁶² okrsku Béth-hakkerema; on ju vybudoval a vsadil⁹⁸ jej vráta⁹⁹, jej zámky¹⁰² a jej závary.

(15)A bránu Prameňa sa dal opravovať¹⁰³ Šallún, syn Kol-chózéa, predstavený⁶² okrsku Micpy; on ju vybudoval a pokryl¹¹⁴

ju a vsadil⁹⁸ jej vráta⁹⁹, jej zámky¹⁰² a jej závery, a múr¹⁰ rybníka Šelach¹¹⁵ k záhrade kráľa až po schody, ktoré¹³ zostupovali od mesta Dávida¹¹⁶.

(16) Za ním sa dal opravovať¹⁰³ Nechemjá, syn Azbúka, predstavený⁶² polovice okrsku Béth-cúru, až naproti hrobom Dávida a po rybník, ktorý¹³ bol zriadený¹¹⁷, a po dom hrdinov¹¹⁸.

(17) Za ním sa dali opravovať¹⁰³ Lévi-ovci¹¹⁹, Rechúm, syn Bániho, vedľa neho¹⁰⁰ sa dal opravovať¹⁰³ Chašavjá, predstavený⁶² polovice okrsku Keily, za svoj okrsk.

(18) Za ním sa dali opravovať¹⁰³ ich bratia, Bavvaj, syn Chénadáda, predstavený⁶² polovice okrsku Keily, (19) a vedľa neho¹⁰⁰ sa dal Ézer, syn Jéšúu, predstavený⁶² Micpy, opravovať¹⁰³ ďalší¹²⁰ úsek naproti¹²¹

vzostupu ku zbrojnici¹⁰⁵ na Uhle¹²². (20) Za ním sa rozohnil¹²³ Bárúch, syn Zabbaja, – dal sa opravovať¹⁰³ ďalší¹²⁰ úsek od Uhla¹²² až po vchod¹²⁴ do domu Eljášiva, veľkňaza⁹⁵;

(21) za ním sa dal Merémóth, syn Úrijju, syna Kóca¹⁰¹, opravovať¹⁰³ ďalší¹²⁰ úsek od vchodu¹²⁴ do domu Eljášiva až po zakončenie¹²⁵ domu Eljášiva. (22) Za ním sa dali opravovať¹⁰³ kňazi, muži z roviny¹²⁶,

(23) potom¹²⁷ sa dal opravovať¹⁰³ Benjámin a Chaššúv, pred svojím domom, potom¹²⁷ sa dal opravovať¹⁰³ Azarjá, syn Maaséju, syna Ananju, vedľa svojho domu. (24) Za ním sa dal Binnúj, syn Chénadáda, opravovať¹⁰³ ďalší¹²⁰ úsek od domu Azarju po Uhol¹²², až po Nározie; (25) naproti¹²¹

Uhlu¹²² a veži, ktorá¹³ vyčnievala¹²⁸ z domu kráľa, vrchnej, ktorá *patrí* k nádvoriu¹²⁹ väznice, Pálál, syn Úzaja; za ním Pedájá, syn Pareóša. (26) (A na Ófeli¹³⁰, až naproti bráne Vód a tej veži, ktorá¹³ vyčnievala¹²⁸, ku vzhádzaniu¹³¹ bývali⁶ k¹³² Nethínim¹³³.)

(27) Za ním sa dali Tekóim⁶⁵ opravovať¹⁰³ ďalší¹²⁰ úsek od náprotivku¹²¹ tej veľkej veže, ktorá¹³ vyčnievala¹²⁸, až po múr¹⁰ Ófela¹³¹ (28) a zvrchu od brány¹³⁴ Koní sa dali opravovať¹⁰³ kňazi, každý¹³⁵ naproti svojmu domu¹³⁶, (29) Potom¹²⁷ sa dal opravovať¹⁰³ Cádók, syn Imméra, pred svojím domom, a za ním sa dal opravovať¹⁰³ Šemaejá, syn Šechanju, strážca¹⁵ brány Vzhádzania¹³¹. (30) Za ním sa dal Chananjá, syn Šelemju, a Chánún, šiesty syn Cáláfa, opravovať¹⁰³ ďalší¹²⁰ úsek; za

ním sa dal opravovať¹⁰³ Mešullám, syn Berechju, pred svojím bytom¹³⁷. (31) Za ním sa dal opravovať¹⁰³ Malkijjá, syn Córpiho^{102 138}, až po dom Nethínim¹³² a kramárov naproti bráne Prehliadky¹³⁹, až po Podkrovie¹⁴⁰ na Nároží. (32) A medzi Podkrovím¹⁴⁰ na Nároží a bránou Oviec^{96 97} sa dali opravovať¹⁰³ zlatníci a kramári.

4 A ako Sanballat počul, že my budujeme múr¹⁰, stalo sa⁵⁵, že⁴ sa rozhneval¹⁴¹ a prevelmi⁴³ sa popudil¹⁴² a o Júdovcoch sa dal hovoriť výsmešne^{89 143} (2) a vraviť pred tvárou svojich bratov a vojska⁶³ Šómrona, áno⁴, dal sa vraviť: Čo tí úbohi¹⁴⁴ Júdovci robia? Či im to budú trpieť^{112 145}? Či chcú⁵⁴ obetovať? Či chcú⁵⁴ byť za deň hotoví¹⁴⁶? Či chcú⁵⁴ oživovať kamene z hromád prachu¹⁴⁷, hoci⁴ sú ony spálené¹⁴⁸? (3) A vedľa neho *bol* Tóvijjá, Ammóni⁶⁷, a povedal: Nech oni čokoľvek budujú, ak bude vybiehať⁶² líška¹⁴⁹, vtedy⁴ ich múr¹⁰ z kameňov bude môcť⁵⁴ preboriť¹¹. – (4) Počuj, náš Bože, že sme sa stali⁵⁵ predmetom pohrdania¹⁵⁰, a vráť ich hanobenie na ich hlavu a vyďaj ich za korisť v zem zajatia, (5) a kież nezakrývaš¹⁷ ich neprávosť^{151 152} a kież ich hriech nie je¹⁷ spred tvojej tváre¹⁵³ vytieraný¹⁵⁴, lebo sa dopustili podpichovania^{143 155} voči¹⁵⁶ tým, ktorí¹³ budujú. (6) Ale vytrvali sme v budovaní múru^{10 156}, takže⁴ všetok múr¹⁰ bol až do polovice¹⁵⁷ spojený¹⁵⁸ a srdce ľudu³⁷ ostalo⁵⁵ pri práci¹¹⁷.

(7)¹⁵⁹ A ako počul Sanballat a Tóvijjá a Arabi a Ammónim¹⁶⁰ a Ašdódim⁶⁵, že sa zacelovanie¹⁶¹ múru^{10 37} Jerúsálema naďalej¹⁵⁶ darilo^{6 162 163}, že sa preborené¹¹ miesta začali uzatvárať¹⁶⁴, stalo sa⁵⁵, že⁴ sa veľmi rozhnevali¹⁴¹ (8) a oni všetci¹⁶⁵ sa spolu spriahali¹⁵⁹, že pritiahnu³⁰ proti Jerúsálemu bojovať¹⁶⁶ a spôsobiť¹¹⁷ v tom¹⁶⁷ rozvrät¹⁶⁸. (9) Dali sme sa teda³⁶ modliť k nášmu Bohu a z ich príčiny¹⁶⁹ dňom aj nocou proti nim stavať stráž²⁹⁴; (10) a Júda povedal: Sila nákladných¹⁷⁰ klesla¹⁷¹ a rumu¹⁴⁷ je veľa⁴⁴, a my nebudeme môcť na múre¹⁰ budovať. (11) A naši protivníci¹⁷² povedali: Nebudú vedieť a nebudú vidieť, až keď budeme prihádzať doprostred nich, i budeme ich môcť⁵⁴ pozabíjať a zastaviť¹⁷³ tú činnosť⁸⁷. (12) Ale ako prichádzali⁶ Júdovci, ktorí¹³ bývali vedľa nich, stávalo sa^{6 55}, že⁴

nám na desať ráz vraveli⁶: Zo všetkých miest²⁸, kamkoľvek sa obraciate, – na nás¹⁷⁴! (13)Postavil som teda od najnižších miest priestoru^{28 37} zadnej strany¹⁷⁵ múru^{10 37} na nechránených¹⁷⁶ miestach ľud podľa ich čeladi¹⁷⁷ s ich mečmi, ich kopijami a ich lukmi; (14)a pohľadel som a vstal som a povedal som k urodzeným a k zmocnencom⁸⁵ a k ostatnému⁸⁶ ľudu: Nech pred ich tvárou^{178 179} nepocitujete¹⁷ bázeň^{14 180}; pripomajte si Pána veľkého a hrozného¹⁴ a bojujte¹⁶⁶ za svojich bratov, svojich synov a svoje dcéry, svoje ženy a svoje domy.

(15)A ako naši nepriatelia počuli, že nám to bolo dané na vedomie, stalo sa⁵⁵, že⁴ Boh zmaril ich zámer¹⁸¹, takže⁴ sme sa vrátili, my všetci¹⁶⁵, k múru¹⁰, každý¹³⁵ k svojej práci⁸⁷; (16)ale od oného dňa bolo⁶ tak, že polovica mojich sluhov¹⁸², tí konali prácu⁸⁷, a polovica ich, tí sa chápali, áno⁴, kopiji, štítov¹⁸³ a lukov a pancierov, a za všetkým domom Júdu boli predstavení⁶². (17)Tí, ktorí¹³ budovali na múre¹⁰ a nosiči⁴¹ s bremenami^{17 184}, nakladajúci si, každý jednu svoju ruku používal¹⁷ v práci⁸⁷ a jedna držala oštep¹⁶⁵ (18)a tí, ktorí¹³ budovali, každý¹³⁵ svoj meč – mali ich priviazané¹⁸⁶ – na svojich bedrách¹⁸⁷, tak⁴ budovali, a vedľa mňa trubac¹⁸⁸ na trúbce¹⁸⁹; (19)a povedal som k urodzeným a k zmocnencom⁸⁵ a k ostatnému⁸⁶ ľudu: Dielo⁸⁷ je veľké⁴³ a rozsiahle¹⁹⁰ a my sme na múre¹⁰ roztrúsení¹⁹¹, vzdialení od seba navzájom¹⁹²; (20)musíte⁵⁴ sa k nám zhromaždiť na miesto²⁸, odkiaľ¹⁹³ budete počuť zvuk¹⁹⁴ trúbky¹⁸⁹, a náš Boh bude za nás bojovať¹⁶⁶.

(21)My sme teda³⁶ pracovali¹⁷ na tom diele⁸⁷ a z nich polovica, tí držali¹⁹⁵ kopije od vzšenia svitania až po vychádzanie⁷⁵ hviezd. (22)Tiež som v onen čas ľudu povedal: Každý¹³⁵, aj jeho sluha¹⁸², nech nocujú¹⁷ vprostre Jerúsálem, nech⁴ nám sú v noci strážou²⁹⁴ a vo dne na prácu⁸⁷. (23)A nebolo – ja ani moji bratia ani moji sluhovia¹⁸² ani muži zo stráže²⁹⁴, ktorí ma nasledovali¹⁹⁶ – nebolo medzi nami zbliekajúcich svoje rúcha, každý¹³⁵ mal svoj oštep¹⁸⁵ aj pri vode¹⁹⁷.

5 A nastal⁵⁵ veľký krik ľudu a ich žien proti ich bratom, Júdovcom¹⁹⁸, (2)a boli takí, ktorí vraveli: Naši synovia

a naše dcéry, my sme mnohí a musíme⁵⁴ si zadovážovať¹⁹⁹ obilie, nech⁴ môžeme⁵⁴ byť a žiť; (3)a boli takí, ktorí vraveli: My dávame v záloh svoje polia a svoje vinice a svoje domy, nech⁴ si za hladu^{200 201} môžeme⁵⁴ zadovážiť¹⁹⁹ obilie. (4)A boli takí, ktorí vraveli: Vypožičali sme²⁰² si peniaze²⁰³ na poplatok kráľovi¹⁰⁵ na svoje polia a svoje vinice; (5)a predsa²⁰⁴ je naše mäso ako mäso našich bratov, naše deti²⁰ ako ich deti²⁰, a hľa, my za nevoľníkov podrobujeme svojich synov a svoje dcéry, a z našich dcér sú niektoré podrobené, a nie je to v moci našej ruky, lebo⁴ naše polia a naše vinice patria iným²⁰⁵.

(6)A ako som počul ich nárek³⁹⁰ a tieto slová, veľmi som sa rozhneval¹⁴¹, (7)i považovalo nado mnou²⁰⁶ moje srdce²⁰⁷ a dal som sa vadiť s urodzenými a so zmocnencami^{185 208} a povedal som im: Vy každý¹³⁵ na svojom²⁰⁹ bratovi²¹⁰ nemilosrdne²¹¹ užierajte^{212 213}. A usporiadal²¹⁴ som proti nim veľké zídienie²¹⁵ (8)a povedal som im: My sme podľa toho, na čo sme stačili²¹⁶, vykúpili²¹⁷ našich bratov, Júdovcov, ktorí boli¹³ predaní národom; a teraz zasa chcete⁵⁴ svojich bratov predávať²¹⁸ vy? Či⁴ majú⁵⁴ byť predávaní nám? I mlčali⁶ a nenašli slova (9)a povedal som: Tá vec, ktorú vy robíte, nie je dobrá. Či nemáte⁵⁴ chodiť v úcte¹⁴ k nášmu Bohu¹⁰⁵, nech nie sme na hanbu²¹⁹ pred národmi, našimi nepriateľmi¹⁰⁵? (10)Áno⁴, aj ja, moji bratia a moji sluhovia¹⁸², im²²⁰ požičiavame peniaze²⁰³ a obilie – chcime^{17 54} odpustiť¹¹², prosím¹⁸, túto dlžobu^{211 221}, (11)vráťte im, prosím¹⁸, hneď dnes²²² ich polia, ich vinice, ich olivnice a ich domy a stotinu²²³ peňazí²⁰³ a obilia, muštu a oleja²²⁴, čo ste vy im²²⁰ požičiavali. (12)I povedali: Budeme vracieť a nie že od nich budeme čo požadovať⁴⁹; tak budeme konať, ako ty vravíš. Zavolať som teda³⁶ kňazov a dal som im odprisať a konaním podľa tohto slova. (13)Tiež som vytriasol svoj záhyb²²⁵ a povedal som: Takto kiež Boh vytriasa²²⁶ každého človeka²²⁷, ktorý nebude dodržiavať²²⁸ toto slovo, z jeho domu a z jeho lopoty²²⁹, áno⁴, takto nech bude¹⁷ vytrasený a prázdny. A povedali, všetko zídienie²¹⁵: Ámén²³⁰! A dali sa chváliť²³¹ Hospodina a ľud spravil podľa tohto slova.

(14) Tiež som nejedol⁶, ja ani moji bratia, odo dňa, keď mi rozkázali byť ich miestodržiteľom v zemi Júdu, od dvadsiateho roka až po tridsiaty a druhý rok Artachšastea³⁸, kráľa, dvanásť rokov, chleba miestodržiteľa, (15) kým⁴ skorší²³² miestodržiteľa, ktorí boli predom mnou²³³, kládli⁶ na ľud bremä²³⁴ a robili⁶ si nárok²³⁵ na chlieb a víno²³⁶ od nich, okrem peňazí²⁰³ – štyridsať šekelov²³⁷, aj ich sluhovia¹⁸² nad ľudom svojvoľne panovali⁶; no⁴ ja som z²³⁸ úcty¹⁴ k Bohu¹⁰⁵ tak nerobil⁶, (16) lež⁴ som sa tiež chopil¹⁹⁵ práce⁸⁷ na tomto mure¹⁰¹⁰⁵, a nekúpili²⁷⁷ sme pole. Aj všetci moji sluhovia¹⁸² sa tam na tú prácu⁸⁷ zhromažďovali. (17) A Júdovci a zmocnenci⁸⁵, sto a päťdesiat muži, a tí, ktorí⁷³ k nám prichádzali z národov, ktoré boli vókol nás, hŕvali pri mojom stole; (18) a čo bolo⁶ na jeden deň pripravované¹¹⁷, bolo jedno hovädzie dobytča²³⁹, šesť vybraných²⁴⁰ oviec⁹⁶, aj vtáci²⁴¹ mi boli pripravovaní¹¹⁷, a to vždy za desať dní s všemožným²⁴² vínom¹⁸⁴ v hojnosti⁴³; a pri tomto som nepožadoval¹⁶⁵⁰⁷¹ chleba miestodržiteľa, lebo na ľud ťažko doliehalo⁶²³⁴ nevoľníctvo¹⁰⁴. (19) Pripomeň si pre mňa⁷³, môj Bože, na dobré všetko, čo som spravil pre tento ľud.

6 Ako Sanballatovi a Tóvijjovi a Gešemovi, Arabovi, a ostatným našim nepriateľom⁸⁶ došlo v sluch²⁴³, že som dobudoval múr¹⁰ a neostal²⁴⁴ v ňom prielom²⁴⁵ (do onej doby som, pravda, v brány nevsadil⁹⁸ vráta⁹⁹²⁴⁶), stalo sa⁵⁵, (2) že⁴ ku mne Sanballat a Gešem poslali odkaz²⁴⁷. Poď, nech⁴ sa spolu môžeme⁵⁴ zísť medzi dedinami²⁴⁸ na rovine²⁴⁹ Ónó. No⁴ oni zamýšľali spraviť mi zle; (3) poslal som k nim teda³⁶ poslov²⁵⁰ s odkazom²⁴⁷: Ja konám veľké dielo⁸⁷, takže⁴ nemôžem zostupovať; načo by to dielo⁸⁷ malo⁵⁴ prestávať²⁵¹, zakiaľ²⁵² by som ho zanechával²⁵³ a zostupoval k vám? (4) I odkázali²⁵⁴ mi v tomto zmysle²⁵⁵ štyrikrát a v tomto zmysle²⁵⁵ som im odpovedal⁶²⁵⁶; (5) a piaty raz ku mne Sanballat s týmto slovom²⁵⁵ poslal svojho sluhu¹⁸² a v jeho ruke otvorený list; (6) v ňom bolo napísané: Medzi národmi je⁶ počuť a Gašmú²⁵⁷ vraví, že zamýšľate, ty a Júdovci, sa vzbúriť; preto ty buduješ múr¹⁰, a ty že sa im podľa týchto slov chceš

stať⁵⁵⁹¹ kráľom, (7) a tiež že si ustanovil⁹⁸ prorokov na hlásanie o tebe v Jerúsáľme výrokom: V Júdovi je kráľ! To⁴ teraz podľa týchto slov bude dochádzať v sluch²⁴³²⁵⁸ kráľovi; nože teda²⁰⁴ poď, nech⁴ sa spolu môžeme⁵⁴ poradiť. (8) I odkázal som²⁵⁴ mu výrokom: Nerobí sa⁶²⁵⁹ nič z takých vecí²⁶⁰, ako ty vravíš, lež²⁶¹ ich zo svojho srdca vymýšľaš. (9) Lebo oni všetci¹⁶⁵ nás zastrášovali¹⁴²⁶² výrokom: Ich ruky od tej práce⁸⁷ budú ochabovať²⁶³, takže⁴ nebude mŕtva⁵⁴ byť vykonaná. – Teraz teda³⁶ moje ruky posilni!

(10) A keď som ja vstúpil v dom Šemaeju, syna Delāju, syna Mehétaveéla, ktorý²⁶⁴ bol zavretý²⁶⁵, povedal⁶⁸: Mali by sme⁵⁴ sa zísť do Božieho domu, do prostred chrámu²⁶⁶, a dvere⁹⁹ chrámu²⁶⁶ zatvoriť, lebo sa chystajú prísť⁹¹ zabiť ťa, áno⁴, chystajú sa prísť⁹¹ zabiť ťa v noci. (11) I povedal som: Či má⁵⁴ muž podobný mne²⁶⁷ utekať? A kto mne podobný²⁶⁷ je ten, ktorý²⁶⁸ smie⁵⁴ vstúpiť do chrámu²⁶⁶ a ostať nažive²⁶⁹? Nebudem vstupovať. (12) I zbadal som²⁷⁰, že⁴ hľa, neposlal ho Boh, lež²⁶¹ to prorocko²⁷¹ vyslovil proti mne, a najali²⁷² ho Tóvijjá a Sanballat; (13) preto on bol najatý²⁷², aby som sa bál¹⁴, a mal som⁵⁴ spraviť tak a zhešiť, aby im to bolo na zľú povest²⁷³²⁷⁴, aby ma mohli⁵⁴ hanobiť. (14) Môj Bože, pamätaj na Tóvijju a na Sanballata podľa týchto ich činov²⁷⁵, ako aj na Nóadju, prorokyňu, a na ostatných prorokov⁸⁵, ktorí sa ma stále usilovali zastrásiť¹⁴²⁶²²⁷⁶!

(15) A v dvadsiaty a piaty deň Éluža³⁷²⁷⁷, za päťdesiat a dva dni, bol múr¹⁰ dohotovený²⁷⁸; (16) to⁴ ako všetci naši nepriatelia počuli, stalo sa⁵⁵, že⁴ všetky národy, ktoré boli vókol nás, sa vylakali¹⁴²⁷⁹ veľmi poklesli²⁸⁰ v svojich očiach, lebo⁴ spoznali, že toto dielo⁸⁷ bolo vykonané zo strany²⁸¹ nášho Boha.

(17) V oných dňoch tiež urodzení Júdu posielali veľa dopisov²⁸² k Tóvijjovi a tie, ktoré boli Tóvijjove³⁷, dochádzali k nim. (18) Mnohí v Júdovi mu totiž boli účastníkmi²⁸³ prisahy²⁸⁴, lebo on bol zaťom Šechanjovi, synovi Árachy, a Jehóchanán, jeho syn, pojal dcéru Mešulláma, syna Berechju. (19) Tiež sa pred mojou tvárou stále usilovali hovoriť²⁷⁶ o jeho dobrých

stránkach⁸⁸ a moje slová mu donášať^{276 285}. Tóvíjjá posielal⁶ listy na zastrašovanie^{14 262} ma.

7 A ako bol múr¹⁰ dobudovaný a vsa-dil⁹⁸ som vráta^{99 246}, stalo sa³⁵, že⁴ boli určení²⁸⁶ vrátnici a speváci a Lévióvcí¹¹⁹, (2) a nad Jerúsalemom som prikázal²⁸⁷ Chanániho, svojho brata, a Chananju, predstaveného⁶² paláca^{266 288}, lebo on *bol známy* ako muž verný²⁸⁹ a Boha mal⁶ v úcte¹⁴ nad²⁹⁰ mnohých; (3) a povedal som im: Brány Jerúsála nech sa až do horúčosti slnka neotvárajú¹⁷, a dokiaľ oni budú stáť²⁹¹, nech vráta^{99 246} zamkávajú; *na tom*⁴ trvajte²⁹²; a postaviť stráže²⁹³ z obyvateľov Jerúsála, každého¹³⁵ na jeho strážnom stanovišti^{15 294}, každého¹³⁵ naproti jeho domu. (4) A mesto *bolo* na obe strany²⁹⁵ rozľahlé¹⁹⁰ a veľké a ľudu málo a domy neboli budované; (5) a môj Boh dal do môjho srdca, aby som zhromaždil urodzených a zmocnencov⁸⁵ a ľud na rodopisné zaznačenie, a našiel som knihu rodopisného záznamu tých, *ktorí*¹³ vystúpili⁸² prv²⁹⁶, a v nej som našiel napísané: (6) Toto²⁹⁷ boli synovia kraja^{298 299}, ktorí¹³ vystupovali⁸² zo zajatia vyhnanectva^{300 301 302}, ktorých Nevúchadneccar, kráľ Bávela³⁰³, odviedol³⁰⁴, ktorí⁴ sa vrátili do Jerúsála a do Júdu, každý¹³⁵ do svojho mesta, (7) prišli so Zerubbábelom, Jéšúom, Nechemjom, Azarjom, Raamjom, Nachamánim, Mordechajom, Bilšanom, Misperethom, Bigvajom, Nechúmom, Baanom. Počet mužov ľudu Isráela:

(8) Synov Pareóša dvetisícstosedemdesiat a dva; (9) synov Šefatju tristosedemdesiat a dva; (10) synov Áracha šesťstopäťdesiat a dva; (11) synov Pachath-Móáva, z³⁰⁵ synov Jéšúu a Jóáva, dvetisíc a osemstoosemnásť; (12) synov Éláma tisícdvestopäťdesiat a štyri; (13) synov Zattúa osemstoštyridsať a päť; (14) synov Zakkája sedemsto a šesťdesiat; (15) synov Binnúja šesťstoštyridsať a osem; (16) synov Bévája šesťstodvadsať a osem; (17) synov Azgáda dvetisícstodvadsať a dva; (18) synov Adóníkama šesťstošesťdesiat a sedem; (19) synov Bigvája dvetisícšesťdesiat a sedem; (20) synov Ádína šesťstopäťdesiat a päť; (21) synov Átéra z³⁰⁵ Jechizkijáhúha³⁰⁶ deväťdesiat a osem;

(22) synov Chášuma tristodvadsať a osem; (23) synov Bécája tristodvadsať a štyri; (24) synov Chárífa sto a dvanásť; (25) synov Giveóna deväťdesiat a päť; (26) mužov z Béth-lechema a Netófy stoosemdesiat a osem; (27) mužov z Anáthóth stodvadsať a osem; (28) mužov z domu Azmávéthu štyridsať a dva; (29) mužov z Kirjath-jeárim, Kefiry a Beéróth sedemsto a štyridsať a tri; (30) mužov z Rámy a Gávy šesťstodvadsať a jeden; (31) mužov z Michmasa sto a dvadsať a dva; (32) mužov z Béth-Éla a Áje stodvadsať a tri; (33) mužov z iného²⁰⁵ Néva päťdesiat a dva; (34) synov iného²⁰⁵ Éláma³⁰⁷ tisícdvestopäťdesiat a štyri; (35) synov Chárima tristo a dvadsať; (36) synov Jericha tristoštyridsať a päť; (37) synov Lóda, Chádída a Óna sedemsto a dvadsať a jeden; (38) synov Senáu³⁰⁸ tritisíc a deväťsto a tridsať.

(39) Kňazi: Synov Jedaēju z³⁰⁵ domu Jéšúu deväťstosedemdesiat a tri; (40) synov Imméra tisícpäťdesiat a dva; (41) synov Paščúra tisícvestoštyridsať a sedem; (42) synov Chárima tisíc a sedem-násť.

(43) Lévióvcí¹¹⁹: Synov Jéšúu z³⁰⁵ Kadmí-éla³⁰⁶, z³⁰⁵ synov Hódavju³⁷, sedemdesiat a štyri.

(44) Speváci: Synov Ásáfa stoštyridsať a osem.

(45) Vrátnici: Synov Šallúma, synov Átéra, synov Talmóna, synov Akkúva, synov Chatítu, synov Šovája, stotridsať a osem.

(46) Nethínim¹³³: Synovia Cichu, synovia Chasufu, synovia Tabbáótha, (47) synovia Kérósa, synovia Síu, synovia Pádóna, (48) synovia Levánu, synovia Chagávu, synovia Salmája, (49) synovia Chánána, synovia Giddéla, synovia Gáchara, (50) synovia Reáju, synovia Recína, synovia Nekódu, (51) synovia Gazzáma, synovia Uzzu, synovia Páséacha, (52) synovia Bésaja, synovia Meúnim^{65 309}, synovia Ne-fíšesim^{65 310}, (53) synovia Bakbúka, synovia Chakúfu, synovia Charchúra, (54) synovia Baclítha, synovia Mechídu, synovia Charšu, (55) synovia Barkósa, synovia Siseru, synovia Támacha, (56) synovia Necíacha, synovia Chatífu.

(57)Synovia služobníkov Šalamúna: synovia Sótaja, synovia Sóferetha, synovia Perídu³¹¹, (58)synovia Jaelu, synovia Darkóna, synovia Giddéla, (59)synovia Šefatju, synovia Chattila, synovia Pókereth-Haccevájim, synovia Ámeóna³¹².

(60)Všetkých Nethíním¹³³ a synov služobníkov Šalamúna *bolo* tristodeväťdesiat a dva.

(61)A toto²⁹⁷ *boli* tí, ktorí¹³ vystúpili⁸² z Tel-Melacha, Tel-Charše, Kerúv-Addána, Imméra, ktorí⁴ nemohli oznámiť^{313 314} domy³¹⁵ svojich otcov a svoj pôvod³¹⁶, či sú oni z Isráela: (62)Synov Deláju, synov Tóvíjju, synov Nekódu šesťstoštyridsať a dva; (63)a z kňazov: synovia Chavajju, synovia Kóca¹⁰¹, synovia Barzillaja, ktorý pojal ženu z dcér Barzillaja, Gileádiho⁶⁵, a bol nazvaný podľa ich mena. (64)Títo sa dali hľadať svoj zápis³¹⁷, chcejúc⁵⁴ sa ukázať ako rodopisne zaznačení, ale nebol nájdený, i boli z kňazského úradu³¹⁸ ako nečistí vylúčení³¹⁹ (65)a tiršáthá³²⁰ im povedal, aby, až než *bude* stáť kňaz k³²¹ Úrim a Tummím³²², z nanajvyš svätého³²³ nejedli.

(66)Všetkého zídienia²¹⁵ úhrnom³²⁴ *boli* štyri myriády³²⁵ dvetisícristo a šesťdesiat (67)okrem ich nevoľníkov a ich služobných; týchto *bolo* sedemtisícristotridsať a sedem, a mali³²⁶ dvesto a štyridsať a päť spevákov a speváčok. (68)Ich koní *bolo* sedemstotridsať a šesť, ich mulíc dvestoštyridsať a päť, (69)tiav štyristotridsať a päť, oslov šesťtisícšedemsto a dvadsať.

(70)A hlavy otcov³²⁷, *tí* z časti³²⁸ na tú prácu⁸⁷ dali; tiršáthá³²⁰ dal do pokladnice³²⁹ tisíc darkamónov³³⁰ zlata, päťdesiat rajníc, tridsať a päťsto tuník³³¹ *pre* kňazov¹⁰⁵ (71)a niektorí z hláv otcov³²⁷ dali do pokladnice³²⁹ práce^{89 332} dve myriády³²⁵ darkamónov³³⁰ zlata a dvetisíc a dvesto mín³³³ striebra; (72)a čo ostatní³³⁴ z ľudu dali, *boli* dve myriády³²⁵ darkamónov³³⁰ zlata, dvetisíc mín³³³ striebra a šesťdesiat a sedem tuník³³¹ *pre* kňazov¹⁰⁵.

(73)I usúdili sa kňazi a Lévióvcí¹¹⁹ a vrátnici a speváci a niektorí z ľudu a Nethíním¹³³ a všetok Isráel v svojich mestách; a keď nastal³³⁵ siedmy mesiac, *boli*⁶⁸ deti²⁰ Isráela v svojich mestách.

8 I zhromaždili sa³³⁶, všetok ľud, ako jeden muž, na priestranstve³³⁷, ktoré je pred²³³ bránou Vód, a povedali Ezrovi, pismárovi³³⁸, o prinesení knihy zákona³³⁹ Mojžiša, ktorý prikázal Hospodin Isráelovi. (2)Ezrá, kňaz, teda³⁷ zákon³³⁹ priniesol pred tvár zídienia²¹⁵, aj mužov aj žien³⁴⁰ a každého vedačieho³⁴¹ počut^{342 343}, v prvý³⁴⁴ deň mesiaca³⁷ siedmeho, (3)a predčitoval⁶ v ňom pred²³³ priestranstvom³³⁷, ktoré je pred²³³ bránou Vód, od svitania³⁴⁵ až do poľudnia, pred mužmi a ženami a tými, ktorí¹³ rozumeli³⁴¹, a uši všetkého ľudu – ku knihe zákona³³⁹. (4)A Ezrá, pismár³³⁸, stál⁶ na lešení³⁴⁶ z dreva, ktoré na ten účel³⁴⁷ zhotovili¹¹⁷, a vedľa neho stál⁶ Matithjá a Šema a Anájá a Úrijjá a Chilkiijá a Maaséj a na jeho pravici, a od jeho lavice Pedájá a Mišáel a Malkijá a Chášum a Chašbaddáná, Zecharjá, Mešullám. (5)A Ezrá pred očami všetkého ľudu otvoril knihu, lebo bol⁶ sponad všetkého ľudu, a za otvárania jej³⁴⁸ sa postavili, všetok ľud. (6)A Ezrá sa dal velebiť³⁴⁹ Hospodina, veľkého Boha, a všetok ľud, *tí* odpovedali⁶: Ámén, ámén²³⁰¹ s pozdvihovaním¹⁸⁴ svojich rúk; a schýlili hlavy³⁵⁰ a dali sa, obličaje³⁵¹ k zemi, klaňať Hospodinovi. (7)A Jéšua a Bání a Šerévjá, Jámín, Akkúv, Šabbethaj, Hódijjá, Maaséj, Kelitá, Azarjá, Józávád, Chánán, Pelájá, a Lévióvcí¹¹⁹ poučali^{341 352} ľud o zákone³³⁹, kým⁴ ľud bol na svojom stanovišti. (8)A predčitovali⁶ v knihe, v Božom zákone³³⁹, objasňovanom³⁵³ na⁴ dodanie^{354 355} pochopenia³⁵⁶, takže⁴ sa v predčítovanom vyznali^{341 357}.

(9)I povedal všetkému ľudu Nechemjá – on bol tiršáthom³²⁰ – a Ezrá, kňaz, pismár³³⁸, a Lévióvcí¹¹⁹, ktorí¹³ poučali^{341 352} ľud: Tento deň, on je svätý³⁵⁸ Hospodinovi, vášmu Bohu; nemusíte⁵⁴ smútiť ani plakať (lebo plakali, všetok ľud, za svojho počutia slov zákona³³⁹). (10)I povedali im: Choďte, jedzte zhnosti³⁵⁹ a pite sladkosti³⁵⁹, a posielajte podiely³⁶⁰ tomu¹⁶⁷, komu¹⁰⁸ nie je pripravené³⁶¹; áno⁴, tento deň je svätý³⁵⁸ nášmu Pánovi, i nemusíte⁵⁴ sa trápiť³⁶², lebo radosť³⁶³ v Hospodinovi¹⁰⁵ tá¹⁶⁸ je³⁶⁴ vašou pevnosťou³⁶⁵. (11)Tak⁴ Lévióvcí¹¹⁹ prinášali útechu³⁶⁶ všetkému ľudu, výrok: Mlčte, lebo tento deň je svätý³⁵⁸, i nemusíte⁵⁴ sa trápiť³⁶². (12)Odišli teda³⁶,

všetok ľud, ješ' a piť a odosielať³⁶⁷ podiely³⁶⁰ a pôsobiť¹¹⁷ veľkú radosť³⁶⁸, lebo boli upreli pozornosť³⁴¹ na slová³⁶⁹, ktoré im boli dané na vedomie.

(13)A v druhý deň sa zhromaždili³³⁶ hlavy otcov³²⁷ všetkého ľudu³⁷, kňazi a Lévióvcov¹⁹⁹ k Ezrovi, písmárovi³³⁸, nadobudnúť rozumnosť³⁷⁰ ohľadne slov³⁷¹ zákona³³⁹; (14)a našli v zákone³³⁹ napísané, že Hospodin skrze³⁷² Mojžiša rozkázal, že deti²⁰ Izráela na slávnosť v siedmom mesiaci majú⁵⁴ bývať v búdkach³⁷³ (15)a že majú⁵⁴ zvestovať³⁷⁴ a vo všetkých mestách a v Jerúsaleme rozhlásiť výrok³⁷⁵: Vyjdite⁷⁵ do vrchov³⁷⁶ a nanoste lístia³⁷⁷ olív⁷ a lístia³⁷⁷ stromovia³⁷⁸ oleja³⁷⁹ a lístia³⁷⁷ myrt⁷ a lístia³⁷⁷ paliem a lístia³⁷⁷ husto olisteného stromovia³⁷⁸ na zhotovenie¹¹⁷ búdok³⁷³ ako je napísané. (16)Vyšli⁷⁵ teda³⁶, ľud, a nanosili a nazhotovovali¹¹⁷ si búdok, ³⁷³ každých¹³⁵ na svojej streche a v ich nádvoiriach^{129 380} a v nádvoiriach¹²⁹ Božieho domu a na priestranstve³³⁷ pri bráne¹⁰⁵ Vôd a na priestranstve³³⁷ pri bráne¹⁰⁵ Efrájima. (17)Nazhotovovali¹¹⁷ teda³⁶, všetko zidenie²¹⁵ tých, ktorí¹³ sa vrátili zo zajatia, búdok³⁷³ a usídlili sa v búdkach³⁷³, lebo od dní Jéšúu³⁸¹, syna Núna, až po onen deň tak deti²⁰ Izráela nerobili⁶. I nastala⁵⁵ veľmi veľká radosť.

(18)A deň po dni³⁸² čítali⁶ v knihe Božieho zákona³³⁹, od prvého dňa po deň posledný, a konali⁶ slávnosť po sedem dní; a v ôsmy deň *bolo* slávnostné zhromaždenie³⁸³ podľa predpisu²⁴.

9 A v dvadsiaty a štvrtý deň tohto mesiaca³⁷ sa deti²⁰ Izráela zhromaždili³³⁶ s pôstom¹⁸⁴ a vo vrecovine³⁸⁴ a s hlinou³⁸⁵ na sebe³⁸⁶ (2)a oddelili sa³⁸⁷, semä Izráela, od všetkých detí²⁰ cudziny³⁸⁸; i zastali a dali sa robiť vyznanie za²¹ svoje hriechy a nepravosti¹⁵¹ svojich otcov. (3)A povstali na svojom stanovišti a dali sa čítať v knihe zákona³³⁹ Hospodina, svojho Boha, po štvrtinu dňa, a po štvrtinu vyznávali a klaňali sa Hospodinovi, svojmu Bohu; (4)a povstal Jéšúa a Bání, Kadmiél, Ševanjá, Bunní, Šerevjá, Bání, Kenání na výstupku³⁸⁹ Lévióvcov¹¹⁹ a dali sa k Hospodinovi, svojmu Bohu, silným hlasom volať³⁹⁰.

(5)A Lévióvcov¹¹⁹, Jéšúa a Kadmiél, Bání, Chašavnejá, Šerevjá, Hódijjá, Ševanjá, Petachjá povedali: Vstaňte, velebte³⁴⁹

Hospodina, vášho Boha od večnosti po večnosť – áno⁴, nech sa dajú¹⁷ velebiť³⁴⁹ meno tvojej slávy, ktoré⁴ je vyvýšené nad všetko velebenie³⁴⁹ a dobrorечеnie³⁹¹! (6)Ty si ON³⁹², Hospodine, ty samotný³⁹³, ty si spravil nebesá, nebesá nebies a všetko ich osadenstvo³⁹⁴, zem a všetko, čo je na nej, moria³⁹⁵ a všetko, čo je v nich, a ty ich všetky¹⁶⁵ oživuješ³⁹⁶, a osadenstvo^{394 397} nebies, *tí* sa ti klaňajú. (7)Ty si ON³⁹², Hospodine, Bože, ktorý si našiel záľubu v Abrámovi³⁹⁸ a vyvedol si⁷⁵ ho z Úra Kasdím^{160 399} a určil si³⁵⁴ jeho meno, Abráhám, (8)a zistil si⁴⁰⁰ jeho srdce pred tvou tvárou verným⁴⁰¹ na⁴ uzavretie⁴⁰² zmluvy⁴⁰³ s ním, dať zem Kenaaního, Chittího, Emóriho a Perizzího a Jevúsího a Gírgášího⁶⁷ – dať jeho semenu, a svoje slová si dodržal²²⁸, lebo ty si spravodlivý. (9)A uvidel si biedu⁴⁰⁴ našich otcov v Egypte a počul si ich volanie³⁹⁰ pri mori Trstia⁴⁰⁵ (10)a ukázal²¹⁴ si znamenia a zázraky na faraónovi a na všetkých jeho služobníkoch a na všetkom ľude jeho zeme, lebo si vedel⁶, že sa proti nim správali spupne⁴⁰⁶, a zriadil si¹¹⁷ si chýr⁴⁰⁷ ako tohto dňa. (11)A pred ich tvárou si rozpoltil more, takže⁴ prešli stredom mora po suchu⁴⁰⁸, a ich prenasledovateľov si hodil v hĺbky⁴⁰⁹, tak ako kameň^{267 410} v mŕtvu vodu.

(12)A viedol si ich stĺpom oblaku za dňa a stĺpom ohňa v noci na osvetľovanie im cesty, ktorou mali⁵⁴ ísť; (13)a zostúpil si na vrch Sínaj a dal si sa hovoriť s nimi z nebies a dal si im správne⁴¹¹ predpisy²⁴ a pravdivé zákony^{289 339}, dobré ustanovenia²³ a rozkazy, (14)a dal si im na vedomie svoju svätú sobotu^{358 412}, a rozkazy, ustanovenia²³ a zákon³³⁹ si im prikázal skrze³⁷² Mojžiša, svojho nevoľníka, (15)a na ich hlad si im dal chlieb z nebies a na ich smäd si im vyvedol⁷⁵ vody zo skaliska⁴¹³ a nariadil⁴¹⁴ si im vstúpiť zaujať⁴¹⁵ zem, o ktorej⁸⁸ si zdvihol⁴⁰ svoju ruku⁴¹⁶, že im ju dáš³⁰.

(16)Ale oni, áno⁴, naši otcovia, sa zachovali spupne⁴⁰⁶ a zatvrdili⁴¹⁷ svoju šiju a neobrátili sluch¹⁹ k tvojim rozkazom, (17)i odopreli poslúchať a nepripomenuli si tvoje divy, ktoré si pri nich vykonal; áno⁴, zatvrdili⁴¹⁷ svoju šiju a v svojej

spurnosti ustanovili²¹⁵ hlavu na návrat do svojho nevoľníctva¹⁰⁴. No⁴ ty si +Boh odpúšťaní⁴¹⁸, milostivý⁴¹⁹ a súcitný⁴²⁰, zdĺhavý⁴²¹ k hnevu⁴²² a oplývajúci⁴²³ láskavosťou⁴²⁴, i neopustil si ich; (18)ba, keď si zhotovili¹¹⁷ teľa⁴²⁵ – zliatinu a povedali: Toto sú tvoji bohovia, ktorí ťa vyviedli^{82 426} z Egypta, takže⁴ sa dopustili¹¹⁷ veľkého rúhania⁴²⁷, (19)tu⁴ si ich ty v svojom hojnom súcíte³⁵ nezanechal v pustine; stĺp oblaku, ten sa pred nich⁴²⁸ neodvrátil⁴²⁹ vo dne na ich vedenie cestou, a ani stĺp ohňa v noci na osvetľovanie im tej⁴ cesty, ktorou mali⁵⁴ ísť. (20)A dal si svojho dobrého Ducha na dodávanie im rozumnosti³⁷⁰ a svoju manu si neodoprel ich ústam⁴³⁰, aj vodu si im dával na ich smäd. (21)A po štyridsať rokov si ich v pustine živil^{6 431}, neutrpeli nedostatku⁴³²; ich šaty neschátrali⁴³³ a ich nohy neopuchli.

(22)A vydal si im kráľovstvá a národnosti²⁶ a tie¹⁶⁷ si rozptýlil⁴³⁴ po kútoch^{7 435 436}, i zmocnili sa⁴¹⁶ zeme Síchóna, totiž⁴ zeme kráľa Chešbóna, a zeme Óga, kráľa Bášana; (23)a ich deti²⁰ si rozmnožil ako hviezdy nebies a uviedol si ich do zeme, ktorú dať za vlastníctvo⁴³⁷ si sľúbil⁴¹⁴ ich otcom; (24)i vstúpili synovia a zmocnili sa⁴¹⁵ zeme, i pokoril si pred ich tvárou obyvateľov zeme, Kenaaného⁶⁷, a vydal si ich v ich ruku, aj ich kráľov⁴ a národnosti²⁶ zeme, na zaobchádzanie¹¹⁷ s nimi⁴³⁸ podľa ich ľubovôle⁴³⁹. (25)I dobyli opevnené⁴⁴⁰ mestá a tučnú⁴⁴¹ pôdu³⁸⁵ a zmocnili sa⁴¹⁵ domov plných všetkého dobrého, vydlabaných cisterien, viníc a olivníc a stromovia³⁷⁸ poskytujúceho potravu⁴⁴² v hojnosti, i najedli sa a nasýtili sa a stučneli a zbujneli⁴⁴³ v tvojej veľkej добрote.

(26)A stali sa neposlušnými⁴⁴⁴ a vzbúrili sa proti tebe a tvoj zákon³³⁹ hodili za svoj chrbát a dali sa zabíjať tvojich prorokov, ktorí proti nim⁴⁴⁵ svedčili^{6 446}, aby ich priviedli späť^{30 447} k tebe, a dopúšťať sa¹¹⁷ veľkého rúhania⁴²⁷, (27)dal si sa vydávať ich v ruku ich protivníkov¹⁷², ktorí⁴ im pôsobili⁶ tieseň^{448 449}; a v dobe svojej tiesne⁴⁴⁹ k tebe kričali⁴⁵⁰ a ty si z nebies počul a podľa svojho veľkého súcitu³⁵ si im dával vysloboditeľov⁴⁵¹, ktorí⁴ ich z ruky ich protivníkov¹⁷² vyslobodzovali⁴⁵¹.

(28)No⁴ ako sa im dostalo odpočinku^{452 453}, vracali sa ku konaniu zlého pred tvojou tvárou⁴⁵⁴; preto⁴ si ich ponechával^{6 112} v ruke ich nepriateľov, takže⁴ nad nimi panovali^{6 455}, potom⁴ ťa zasa⁴⁵⁶ volali^{6 390} a ty si z nebies počúval a podľa svojho hojného súcitu³⁵ si ich veľa⁴⁵⁷ vyprostoval (29)a svedčil^{6 446} si proti nim⁴⁴⁵, aby si ich priviedol späť^{30 447} k tvojmu zákonu³³⁹, no⁴ oni sa správali⁶ spupne⁴⁰⁶ a neposlúchali⁶ tvoje rozkazy³⁷, a majúť tvoje predpisy^{24 458}, hrešili⁶ proti nim⁴⁵⁹, v ktorých⁴⁶⁰ človek, ak ich bude vykonávať, bude⁶⁸ žiť, a nastavili²¹⁴ vzdorovité plece⁴⁶¹ a zatvrdili⁴¹⁷ svoju šiju a neposlúchali⁶, (30)no⁴ zotrval si⁴⁶² pri nich po mnohé roky a skrze³⁷² svojich prorokov si proti nim⁴⁴⁵ svojim Duchom svedčil^{6 446}. Ale nenastavili sluch⁴⁶³; i vydal si ich v ruku národnosti²⁶ zemí; (31)ale v svojom hojnom súcíte^{35 201} si im nespravil koniec a neopustil si ich, lebo ty si milostivý⁴¹⁹ a súcitný⁴²⁰ Боh.

(32)Nuž teda²⁰⁴, náš Bože, ktorý¹³ si Боh veľký, mocný⁷¹⁸ a hrozný¹⁴, zachovávajúci¹⁵ zmluvu a láskavosť⁴²⁴, kiez sa pred tvojou tvárou nevidia¹⁷ nepatrnými všetky útrapy⁷, ktoré nás postihli⁴⁰⁰, totiž¹⁰⁸ našich kráľov, aj¹⁰⁸ našich vodcov⁶², ako¹⁰⁸ aj³⁶ našich kňazov, ako¹⁰⁸ aj³⁶ našich prorokov, ako¹⁰⁸ aj³⁶ našich otcov, ako¹⁰⁸ aj³⁶ všetok tvoj ľud, od dní kráľov Aššúra^{464 465} až po tento deň. (33)Áno⁴, ty si spravodlivý ohľadne všetkého, čo¹³ na nás prišlo, lebo si preukázal¹¹⁷ vernosť²⁸⁹, kým⁴ sme my konali⁶ zlovoľne (34)a nie že sami naši králi, naši vodcovia⁶², naši kňazi a naši otcovia uskutočnili¹¹⁷ tvoj zákon³³⁹ a nie že boli⁶ pozorní na tvoje rozkazy a ohľadne tvojich svedectiev, ktorými si proti nim⁴⁴⁶ svedčil^{6 446} (35)a nie že oni v svojom kráľovstve a v množstve tvojich dobrých vecí⁴⁶⁶, ktoré si im dal, a v rozľahlej¹⁹⁰ a tučnej⁴⁴¹ zemi, ktorú si predložil²¹⁵ ich tvári, tebe slúžili⁶ a nie že sa odvrátili od svojich zlých skutkov⁴⁶⁷. (36)Hľa, my sme dnes nevoľníkmi v zemi, ktorú si dal našim otcom na jedenie jej ovocia a jej úžitku⁴⁶⁸, hľa, my sme nevoľníkmi na nej, (37)ktorá⁴ svoju úrodu rozmnožuje kráľom, ktorých si pre naše hriechy²⁰¹ postavil²¹⁴ nad nami, ktorí⁴ vládnu⁴⁶⁹ nad našimi telami aj naším dobytkom⁷⁴ podľa

svojej ľubovôle⁴³⁹, takže⁴ my *sme* vo veľkej tiesni. (38)⁴⁷⁰A pre toto všetko²⁰¹ my uzatvárame⁴⁰² dohodu^{471 472}, ktorú⁴ zapisujeme, a na tom, čo je spečatené, sú⁴⁷³ naši vodcovia⁶², naši Léviovci¹¹⁹ a naši kňazi.

10 A na tých spečatených *zápisoch* *boli*⁴⁷³: Nechemjá, tiršáthá³²⁰, syn Chachalju, a Cidkijjá. – (2)Serájá, Azarjá, Jeremjá, (3)Pašchúr, Amarjá, Malkijjá, (4)Chattúš, Ševanjá, Mallúch, (5)Chárim, Merémóth, Óvadjá, (6)Dániél, Ginnehón, Bárúch, (7)Mešullám, Avijjá, Mijjámin, (8)Maazjá, Bileggaj, Šemaejá; títo *boli* kňazi. – (9)A Léviovci¹¹⁹, totiž⁴ Ješúa, syn Azarju, Binnúj, zo synov Chénádáda, Kadmíél (10)a ich bratia: Ševanjá, Hódijjá, Kelítá, Pelájá, Chánán, (11)Míchá, Rechóv, Chašavjá, (12)Zakúr, Šérévjá, Ševanjá, (13)Hódijjá, Bání, Beninnú. – (14)Hlavy ľudu: Pareóš, Pachath-Móáv, Élam, Zattú, Bání, (15)Bunní, Azgád, Béváj, (16)Adónijjá, Bigvaj, Ádin, (17)Átér, Chizkijjá, Azzúr, (18)Hódijjá, Chášum, Bécáj, (19)Cháریف, Anáthóth, Névaj, (20)Magpiáš, Mešullám, Chézír, (21)Mešézaveél, Čádók, Jaddúa, (22)Pelatjá, Chánán, Anájá, (23)Hóšea, Chananjá, Cháššúv, (24)Hallócheš, Pilchá, Šóvék, (25)Rechúm, Chašavná, Maséjá, (26)a Achijjá, Chánán, Ánán, (27)Mallúch, Chárim, Baaná.

(28)A ostatní³³⁴ z ľudu, kňazi, Léviovci¹¹⁹, vrátnici, speváci, Nethínim¹³ a každý, kto¹³ sa oddelil³⁸⁷ od národnosti²⁶ zemí k Božiemu zákonu³³⁹, ich ženy, ich synovia a ich dcéry, každý uvedomelý⁴⁷⁴, majúci porozumenie³⁴¹, (29)sa držali pri svojich bratoch, svojich vznešených, a vstupovali v zaklieť⁴⁷⁵ a v prisahu o chodení v Božom zákone³³⁹, ktorý bol daný skrze³⁷² Mojžiša, Božieho nevoľníka, a o zachovávaní¹⁵ a o vykonávaní všetkých rozkazov Hospodina, nášho Pána, a jeho predpisov²⁴ a jeho ustanovení²², (30)a že svoje dcéry nebudeme dávať národnostiam²⁶ zeme ani ich dcéry brať pre našich synov⁷³, (31)a národnosti²⁶ zeme, ktoré¹³ dovážajú tovary a všemožné²⁴² zrníe v deň soboty⁴¹² na predaj, – nebudeme od nich brať v sobotu⁴¹², v svätý deň³⁵⁸; a pri siedmom roku⁴⁷⁶ budeme odpúšťať⁴⁷⁷, áno⁴, dlžobu^{211 478} z každej ruky.

(32)Tiež⁴ sme na seba vzali⁴⁷⁹ povinnosti⁴⁸⁰ uložiť²¹⁴ si⁴⁸¹ tretinu šekela²³⁷ v roku na službu v Božom dome¹⁰⁵, (33)na chlieb na zoraďovanie^{105 482} a ustavičnú *obet* daru⁴⁸³ a na ustavičnú vzostupnú *obet*⁴⁸⁴ sobôt⁴¹², *nových* mesiacov, na určené sviatky^{485 486}, a na posvätené veci a na *obete* za hriechy na urobenie zadost'⁴⁸⁷ za Isráela, a na všetku činnosť⁸⁷ v Božom dome¹⁰⁵. (34)A dali sme sa vrhať lósy o dodávanie drier, kňazi, Léviovci¹¹⁹ a ľud, o dopravovanie do Božieho domu, podľa domov^{488 489} našich otcov, v stanovených lehotách rok po roku⁴⁹⁰, na zapalovanie na oltári Hospodina, nášho Boha, ako je napísané v zákone³³⁹, (35)a o dopravovanie prvotín⁴⁹¹ našej pôdy³⁸⁵ a prvotín⁴⁹¹ všetkého ovocia všetkého stromovia³⁷⁸ rok po roku⁴⁹⁰ do domu Hospodina, (36)a prvorodené našich synov a nášho dobytká⁷⁴, ako je napísané v zákone³³⁹, a prvorodené nášho hovädzieho dobytká a nášho drobného dobytká dopravovať do Božieho domu kňazom, ktorí¹³ v Božom dome obsluhujú⁴⁹². (37)A prvú dávku⁴⁹³ z našich dieží⁴⁹⁴ a naše *obete* venovania⁴⁹⁵ a ovocie všetkého stromovia³⁷⁸, mušt a olej²²⁴ budeme dopravovať kňazom do komôr⁴⁹⁶ Božieho domu a desiatky^{7 497} z našej pôdy³⁸⁵ Léviovcom¹¹⁹, lebo⁴ oni, Léviovci¹¹⁹, vyberajú desiatky⁴⁹⁸ vo všetkých mestách našej služby^{104 499} (38)a pri vyberaní desiatkov⁴⁹⁸ Léviovcami¹¹⁹ bude pri Léviovcoch¹¹⁹ kňaz, syn Árona, a Léviovci¹¹⁹ budú¹⁷ do Božieho domu, do komôr⁴⁹⁶ domu³⁷ pokladu^{329 500 501}, vynášať^{482 502} desiatky^{7 497} z desiatkov^{7 497}. (39)Do týchto komôr⁴⁹⁶ totiž majú⁵⁴ deti²⁰ Isráela a deti²⁰ Léviho dopravovať *obet* venovania⁴⁹⁵ obilia, muštu a oleja²²⁴, lebo⁴ tam sú náčinia⁵⁰³ svätýne⁵⁰⁴ a kňazi, ktorí¹³ obsluhujú⁴⁹², a vrátnici a speváci; a nemáme⁵⁴ Boží dom opúšťať.

11 I usídlili sa predstavení⁶² ľudu v Jerúsáleme a ostatní³³⁴ z ľudu sa dali vrhať lósy o uvedenie jedného z desiatich na usídlenie sa v Jerúsáleme, svätom meste³⁵⁸, a deviatich zvyšujúcich⁵⁰⁵ v *iných* mestách; (2)a dali sa žehnať, ľud, všetkých mužov, ktorí¹³ sa dobrovoľne rozhodli⁵⁰⁶ v Jerúsáleme sa usídlit.

(3)A toto²⁹⁷ *boli* hlavy kraja²⁹⁸, tí, ktorí sa usídlili v Jerúsáleme (a v mestách Júdu

sa usídlili, každý¹³⁵ v svojej držbe v svojich mestách, Isráél, kňazi a Lévióvc¹¹⁹ a Nethínim¹³³ a synovia služobníkov Šalamúna, (4) a v Jerúsáléme sa usídlili niektorí z detí²⁰ Júdu a z detí²⁰ Benjámina).

Zo synov Júdu: Athájá, syn Uzzijju, syna Zecharju, syna Amarju, syna Šefatju, syna Mahalaleála zo synov Pereca, (5) a Maaséj, syn Bárúcha, syna Kolchózéa, syna Chazáju, syna Adáju, syna Jójáríva, syna Zecharju, syna Šilóniho⁵⁰⁷. (6) Všetkých synov Pereca, ktorí¹⁹ sa usídlili v Jerúsáléme, bolo štyristošesťdesiat a osem zdatných⁵⁰⁸ mužov⁵⁰⁹.

(7) A títo synovia Benjámina: Sallu, syn Mešulláma, syna Pedáju, syna Kóláju, syna Maaséju, syna Íthiéla, syna Isaju, (8) a po ňom Gabbaj, Sallaj, deväťstodvadsať a osem, (9) a Jóél, syn Zichrího, dozorca⁵¹⁰ nad nimi, a Jódá, syn Sennúu⁵¹¹, druhý nad mestom²⁸⁷.

(10) Z kňazov Jedaejá, syn Jójáríva, Jáchín, (11) Seráj, syn Chilkijju, syna Mešulláma, syna Cádóka, syna Merájótha, syna Achítúva, vedúceho^{512 513} Božieho domu, (12) a ich bratia, vykonávajúci činnosť³⁷ v dome, osemstodvadsať a dva, a Adáj, syn Jerócháma, syna Pelalju, syna Amcího, syna Zecharju, syna Paščúra, syna Malkijju, (13) a jeho bratia, hlavy otcov³²⁷, dvestoštyridsať a dva, a Amasesaj, syn Azareéla, syna Achzaja, syna Mešillémótha, syna Imméra, (14) a ich bratia, zdatní⁵⁰⁸ hrdinovia¹¹⁸, stodvadsať a osem, a dozorca⁵¹⁰ nad nimi Zavdiél, syn Gedólíma^{511 514}.

(15) A z Lévióvcov¹¹⁹ Šemaej, syn Chašúva, syna Azríkama, syna Chašavju, syna Búnneho, (16) a Šabbethaj a Józávád, nad vonkajšou činnosťou^{87 472} Božieho domu³⁷, z hláv Lévióvcov¹¹⁹; (17) a Mattanaj, syn Míchu, syna Zavdího, syna Ásáfa, riadiaci⁵¹⁵ začínanie, keď prinášali⁵¹⁶ chválu²³² pri modlitbe, a Bakbukjá, druhý z jeho bratov, a Avdá, syn Šammúu, syna Gálála, syna Jedúthúna; (18) všetkých Lévióvcov¹¹⁹ v svätom meste³⁶⁸ bolo dvestoosemdesiat a štyri.

(19) A vrátnici: Akkúv, Talmón a ich bratia, strážcovia¹⁵ v bránach, stosedemdesiat a dva.

(20) A vo všetkých mestách Júdu bol zvyšok Isráela, kňazi, Lévióvc¹¹⁹, každý¹³⁵

v svojom dedičstve⁵¹⁷; (21) a Nethínim¹³³ bývali v Ófeli, a nad Nethínim¹³³ boli Cíchá a Gišpá. (22) A dozorcami⁵¹⁰ Lévióvcov¹¹⁹ v Jerúsáléme bol Uzzí, syn Báního, syna Chašavju, syna Mattanju, syna Míchu. Zo synov Ásáfa boli pri⁵¹⁸ činnosti⁸⁷ Božieho domu speváci, (23) lebo o nich bol rozkaz kráľa, totiž⁴ opatrenie⁴⁷¹ pre spevákov, prídel⁵¹⁹ dňa v jeho deň, (24) a Pethachjá, syn Mešézaveéla zo synov Zeracha, syna Júdu, bol k ruke kráľovi¹⁰⁵ ohľadne všetkých záležitostí²⁴⁷ ľudu³⁷.

(25) A ohľadne dedín^{129 520} v ich poliach, niektorí z detí²⁰ Júdu sa usídlili v Kirjath-Arbe a jej osadách⁵²¹ a v Dívone a jeho osadách⁵²¹ a v Jekavceéli a jeho dedinách^{129 520} (26) a v Jéšui a v Móláde a v Bét-pelete (27) a v Chacar-Šuali a v Beér-ševe a jej osadách⁵²¹ (28) a v Ciklágu a v Mechóne a v jej osadách⁵²¹ (29) a v Én-Rimóné a v Corei a v Jarmúthe (30) Zánóachu, Adulláme a jeho dedinách^{129 520}, Láchiši a jej poliach, Azéke a jej osadách⁵²¹, a utáborili sa⁵²² od Beér-ševy až po prievu⁷⁶ Hinnómu. (31) A deti²⁰ Benjámina od Gevy v Míchmaši a Ajji a Bét-Éli a jeho osadách⁵²¹, (32) Anáthóth, Növe, Ananji, (33) Chácóri, Ráme, Gittájim, (34) Chádide, Cevóim, Nevalláte, (35) Lóde a Ónó, prievu⁷⁶ remeselníkov⁵²³. (36) A z Lévióvcov¹¹⁹ boli oddiely⁵²⁴ Júdu, patriace⁵²⁵ k Benjáminovi.

12 A toto²⁹⁷ boli kňazi a Lévióvc¹¹⁹, ktorí vystúpili⁸² so Zerubbáveľom, synom Šealtiéla, a Jéšúom: Seráj, Jeremjá, Ezrá, (2) Amarjá, Mallúch, Chatúš, (3) Šechanjá, Rechum, Merémóth, (4) Iddó, Ginnethój, Avijjá, (5) Mijjámín, Maadjá, Bilgá, (6) Šemaej a Jójárv a Jedaejá, (7) Sallú, Ámók, Chilkijjá, Jedaejá. Toto²⁹⁷ boli hlavy kňazov a ich bratia v dňoch Jéšuu.

(8) A Lévióvc¹¹⁹: Jéšúa, Binnúj, Kadmiél, Šerevjá, Mattanjá (nad chválospevmi^{231 472}, on a jeho bratia), (9) a Bakbukjá a Unní, ich bratia, boli pri nich⁵¹⁸ ako strážu^{293 526}.

(10) A Jéšúa splodil Jójákíma a Jójákím splodil Eljášíva a Eljášív splodil Jójádu (11) a Jójádá splodil Jónáthána a Jónáthán splodil Jaddúu.

(12) A v dňoch Jójákíma boli kňazi, hlavy otcov³²⁷: zo³⁰⁵ Seráju³⁰⁶ Merájá,

z³⁰⁵ Jeremju³⁰⁶ Chananjá, (13)z³⁰⁵ Ezru³⁰⁶ Mešullám, z³⁰⁵ Amarju³⁰⁶ Jehóhánán, (14)z³⁰⁵ Melúkiho³⁰⁶ Jónáthán, zo³⁰⁵ Šechanju³⁰⁶ Jozef, (15)z³⁰⁵ Charima³⁰⁶ Adná, z³⁰⁵ Merájótha³⁰⁶ Chelkáj, (16)z³⁰⁵ Iddóa³⁰⁶ Zecharjá, z³⁰⁵ Ginnethóna³⁰⁶ Mešullám, (17)z³⁰⁵ Avijju³⁰⁶ Zichrí, z³⁰⁵ Minjámina³⁰⁶, z³⁰⁵ Móadju³⁰⁶ Piltaj, (18)z³⁰⁵ Bilgu³⁰⁶ Šemúa, zo³⁰⁵ Šemaeju³⁰⁶ Jehónáthán, (19)z³⁰⁵ Jójáriva³⁰⁶ Mattenaj, z³⁰⁵ Jedaēju³⁰⁶ Uzzí, (20)zo³⁰⁵ Sallaja³⁰⁶ Kallaj, z³⁰⁵ Ámóka³⁰⁶ Éver, (21)z³⁰⁵ Chilkijju³⁰⁶ Chaššavjá, z³⁰⁵ Jedaēju³⁰⁶ Nethaneél.

(22)Léviovci¹¹⁹ boli zapísaní v dňoch Eljášiva, Jójádu a Jóhánána⁵²⁷ a Jaddúu, hlavy otcov³²⁷ a kňazi, do⁵²⁸ kralovania Dárjaveša, Peržana. (23)Synovia Léviho, hlavy otcov³²⁷, boli zapísaní na knihu⁵²⁹ letopisov⁵³⁰, až do dní Jóhánána⁵²⁷, syna Eljášiva. (24)A hlavy Léviocov¹¹⁹, Chašavjá, Šerevjá a Jéšúa, syn Kadmiéla, a pri nich⁵¹⁸ ich bratia na velebenie⁵³¹ a chválu⁵³¹ podľa⁵³² rozkazu Dávida, Božieho muža, smena²⁹⁴ ⁵³³ jedna rovnako ako druhá⁵³⁴. (25)Mattanjá a Bakbunjá, Óvadjá. Mešullám, Talmón, Akkúv boli strážcovia¹⁵, vrátnici na stráž²⁹⁴ pri zásobárňach⁵³⁵ pri branách. (26)Títo boli v dňoch Jójákima, syna Jéšúu, syna Jócádáka, a v dňoch Nechemju, miestodržiteľa, a Ezru, kňaza, pismára³³⁸.

(27)A pri zasvätení⁵³⁶ múru¹⁰ Jerúsálema vyhladali Léviocov¹¹⁹ zo všetkých miest²⁸, priviesť ich do Jerúsálema na usporiadanie¹¹⁷ zasvätenia⁵³⁶, s⁴ radosťou a s prejavmi¹⁸⁴ vďaky⁵³⁷ a so spevom¹⁸⁵, cimbalmi, vartami⁵³⁸ a lýrami⁵³⁹. (28)I zhromaždili sa³³⁶ synovia spevákov, aj z roviny¹²⁶, okolia⁵⁴⁰ Jerúsálema, aj z dedín¹²⁹ ⁵²⁰ Netó-fáthiho⁶⁵ (29)a z Bét-Gilgála a z polí Gevy a Azmávetha, lebo si speváci zbudovali dediny¹²⁹ ⁵²⁰ v okolí⁵⁴⁰ Jerúsálema. (30)A kňazi a Léviocvi¹¹⁹ sa očistili a očistili ľud a brány a múro¹⁰.

(31)I vyviedol som⁸² predstavených⁶² Júdu nahor na múr¹⁰ a postavil som dva veľké ďakovné zbory⁵³⁷ a sprievody: Napravo nahor na múr¹⁰ k bráne Hnoja (32)a za nimi išiel Hóšavjá a polovica predstavených⁶² Júdu (33)a Azarjá a Ezrá a Mešullám, (34)Júdá a Benjámin a Šemaej a Jeremjá (35)a niektorí zo synov

kňazov s pozaunami¹⁸⁴: Zecharjá, syn Jónáthána, syna Šemaeju, syna Mattanju, syna Mícháju, syna Zakkúra, syna Ásáfa, (36)a jeho bratia Šemaej a Azareél, Milalaj, Gilalaj, Máaj, Nethaneél a Júdá, Chanání, s hudobnými nástrojmi¹⁸⁴ ⁵⁰³ ⁵⁴¹ Dávida, Božieho muža, a pred ich tvárou Ezrá, pismár³³⁸. (37)A pri bráne Prameňa pred⁵¹⁸ seba vystúpili⁸² na schody mesta Dávida¹¹⁶ vzostupom po múre¹⁰ ponad dom Dávida⁵⁴² až po bránu Vód ku vzhádzaniu¹³² ⁵⁴³.

(38)A druhý ďakovný zbor⁵³⁷, ten¹³ sa poberal opačným smerom⁵⁴⁴, a za ním ja a polovica ľudu, nahor na múr¹⁰, nahor pozdĺž veže Pecí až po široký múr¹⁰ (39)a ponad bránu Efrájima⁵⁴² a k bráne Starej¹⁰⁷ a k bráne Rýb a veži Chananeéla a veži Meá až po bránu Oviec⁹⁶ ⁹⁷ a zastali pri bráne väznice.

(40)A oba ďakovné zbory⁵³⁷ zastali v Božom dome, aj ja, a so mnou polovica zmocnencov⁸⁵, (41)a kňazi: Eljákim, Maaséj, Minjámin, Mícháj, Eljóénaj, Zecharjá, Chananjá, s pozaunami¹⁸⁴, (42)a Maaséj a Šemaej a Eleázár a Uzzí a Jehóhánán a Malkijjá a Élam a Ázer; a speváci sa dali hlasno spievať³⁷⁴ ⁵⁴⁵, a dozorcom⁵¹¹ ⁵⁴⁶ bol Jizrachjá. (43)A v onen deň sa dali obetovať veľké obete a rozradovali sa, lebo ich Boh rozradoval veľkou radosťou, a aj ženy a dietky⁵⁴⁷ sa rozradovali, takže⁴ radosť Jerúsálema bolo⁶ počuť až z ďaleka.

(44)A v onej dobe boli niektorí²²⁷ poverení dozorom⁵⁴⁸ nad skladištami¹³⁷ pokladov³⁷ ³²⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹, obetí³⁷ venovania⁴⁹⁵ a prevej úrody³⁷ ⁴⁹³ a desiatkov³⁷ ⁴⁹⁷ na sústredenie v nich, z³⁰⁵ ⁵⁴⁹ polí miest⁵⁵⁰, podielov⁵⁵¹ pre kňazov⁷³ a pre Léviocov⁷³ ¹¹⁹ podľa zákona³³⁹, lebo sa Júda radoval¹⁶ nad kňazmi a nad Léviocami¹¹⁹, ktorí¹³ stáli⁵⁵². (45)I dodržiavali¹⁵ nariadenie²⁹⁵ svojho Boha, aj nariadenie²⁹⁵ o očisťovaní, aj speváci a vrátnici, podľa rozkazu Dávida a Šalamúna, jeho syna. (46)Lebo od dávna, v dňoch Dávida a Ásáfa, boli riadiaci³⁹¹ spevákov a spevu dobrorečenia³⁹¹ a prinášania chvály²³¹ Bohu⁵⁵³, (47)a v dňoch Zerubbávela a v dňoch Nechemju dávali, všetok Izrael, podiely⁵⁵¹ pre spevákov a vrátnikov¹⁰⁵, prídel⁵¹⁹ dňa v jeho deň,

a posviacali pre Lévióvcov^{73 119}, a Lévióvci¹¹⁹ posviacali pre synov⁷³ Árona.

13 V onen deň sa v uši ľudu čítalo⁶ v knihe Mojžiša a našlo sa v nej napísané, že Ammóni⁶⁷ a Móávci⁶⁷ nikdy⁵⁵⁴ nesmie⁵⁴ vstúpiť v Božie zidenie²¹⁵, (2)lebo neprivítali⁵⁵⁵ deti²⁰ Isráela s chleboom a s vodou^{184 556} a najali²⁷² proti nemu⁵⁵⁷ Bileáma na zlorečenie jemu⁵⁵⁷, ale náš Boh zmenil zlorečenie na požehnanie. (3)A ako počuli zákon^{339 453}, stalo sa⁵⁵, že⁴ všetko primiešané z Isráela vylúčili³⁸⁷.

(4)Ale ešte pred týmto⁵⁵⁸ sa Eljášív, kňaz, dosadený²¹⁴ ohľadne miestnosti^{7 496 559} domu nášho Boha, stal blízky⁵⁶⁰ Tóvijjovi (5)a zariadil¹¹⁷ pre neho⁷³ veľkú miestnosť⁴⁹⁶, kam²⁶⁴ predtým²³³ zvyčajne dávali⁵⁶¹ obeť daru⁴⁸³, kadidlo⁵⁶², náčinia⁵⁰³ a desiatky^{7 497} obilia, muštu a oleja²²⁶, náležitosti⁵⁶³ Lévióvcov¹¹⁹, spevákov a vrátnikov, a obeť venovania⁴⁹⁵ pre kňazov¹⁰⁵. (6)No⁴ pri tomto všetkom som v Jerúsaleme nebol⁶, lebo som sa v tridsiatom a druhom roku Artachšastea³⁷, kráľa Bávela³⁰³, dostavil ku kráľovi, ale po uplynutí⁵⁶⁴ kolko dní som sa od kráľa dovolil (7)a keď som prišiel do Jerúsalema, nazrel som^{68 341} v zlo³⁶⁵, ktorého sa Eljášív pre Tóvijju¹¹⁷ dopustil¹¹⁷ zriadením¹¹⁷ mu bytu¹³⁷ v nádвориach^{129 566} Božieho domu. (8)To⁴ pre mňa⁷³ bolo^{6 567} veľmi zlé⁴⁷, i vyhádzal som všetky náčinia⁵⁰³ domu Tóvijju z miestnosti⁴⁹⁶ von⁵⁶⁸ (9)a povedal som, nech⁴ tú miestnosť⁴⁹⁶ očistia a dajú tam späť⁴⁴⁷ náčinia⁵⁰³ Božieho domu, obeť daru⁴⁸³ a kadidlo⁵⁶².

(10)A zvedel som, že podiely⁵⁵¹ Lévióvcov¹¹⁹ neboli⁶ davané, takže⁴ sa rozutekali každý¹³⁵ na svoje pole, Lévióvci¹¹⁹ a speváci, vykonávajúci svoju činnosť⁸⁷; (11)i dal som sa vadiť so zmocnencami^{85 208} a povedal som: Prečo je⁶ Boží dom zanedbaný¹¹²? A zhromaždil som ich⁵⁶⁹ a uviedol⁴⁷⁹ som ich na ich stanovište (12)a všetok Júdá, tí dopravili desiatky^{7 497} obilia a muštu a oleja²²⁴ do zásobární³²⁹ (13)a nad zásobárňami³²⁹ som správcami zásob ustanovil Šelemju, kňaza, a Cádóka, pismára³³⁸, a Pedáju z Lévióvcov¹¹⁹, a k ich ruke Chánána, syna Zakkúra, syna Mattanju, lebo tí boli⁶ považovaní za spoľahlivých⁴⁰¹; a na

nich⁵⁷⁰ bolo rozdeľovať svojim bratom. (14)Pamätaj na mňa, môj Bože, ohľadne tohto, a keď nevytieras^{17 154} zbožných činov⁴²⁴, ktoré som vykonal ohľadne⁴⁵⁸ domu môjho Boha a ohľadne⁴⁵⁸ starostlivosti^{294 427} oň¹⁰⁵¹!

(15)V oných dňoch som v Júdovi spozoroval⁵⁷¹ v sobotu⁴¹² šliapajúcich⁵⁷² lisy⁵⁷³ a dovážajúcich snopy⁵⁷⁴ a nakladajúcich na osly, a tiež víno, hrozná a figy a všemožné²⁴² bremená⁵⁷⁵, ktoré⁴ dovážali v Jerúsaleme v deň soboty⁴¹², i dal som sa vznášať odpor⁴⁴⁶ ohľadne dňa^{458 576} ich predávania potravín'. (16)Usídlili sa v ňom⁵⁷⁷ aj Córím^{65 578}, dovážajúci ryby⁷ a všemožné²⁴² veci na predaj⁵⁷⁹ a v sobotu⁴¹² deťom²⁰ Júdu a v Jerúsaleme predávajúci. (17)I dal som sa vadiť s urodzenými²⁰⁸ Júdu a povedal som im: Čo je toto za zlú vec, ktorú vy robíte, že⁴ znesväcujete⁵⁸⁰ deň soboty⁴¹²? (18)Či tak nerobili⁶ naši otcovia, takže⁴ na nich náš Boh priviedol všetko toto nešťastie⁹, aj na toto mesto? A vy znesväcovaním⁵⁸⁰ soboty⁴¹² hnemu⁵⁸¹ na Isráela pridávate⁵⁸²!

(19)Ako teda³⁶ brány Jerúsalema pred²³³ sobotou⁴¹² stenneli, stalo sa⁵⁵, že⁴ som povedal, nech⁴ zavrú vráta^{99 246}, a povedal som, že ich nemajú⁵⁴ otvárať, až po sobote⁴¹², a postavil som k bránam niektorých zo svojich sluhov¹⁸²; nesmeli⁵⁵ v deň soboty⁴¹⁴ vniknúť žiadne bremä⁵⁷⁵. (20)Kramári a predavci všemožných²⁴² vecí na predaj⁵⁷⁹ teda³⁶ prenocovali zvonku voči Jerúsalemu⁵⁸³, raz a dvakrát⁵⁸⁴, (21)i vyslovil som proti nim napomenutie⁴⁴⁶ a povedal som k nim: Prečo vy nocujete pred múrom¹⁰? Ak to budete robiť druhý raz, budem na vás musieť⁵⁴ vystrieť⁵⁸⁵ ruku. Od oného času neprišli v sobotu⁴¹². (22)A Lévióvcov¹¹⁹ som povedal, aby sa stále očisťovali⁵⁶¹ a prichádzajúci strážili¹⁵ brány na svätenie dňa soboty⁴¹². Aj toto, môj Bože, si pre mňa⁷³ pamätaj a zmiluj sa nado mnou podľa hojnosti tvojej láskavosti⁴²⁴!

(23)V oných dňoch som tiež spozoroval⁵⁷¹ Júdovcov, ktorí ubytovali⁵⁸⁶ ženy-Ášdódčanky⁵⁸⁷, Amónovkyne, Móávky, (24)a ich deti²⁰, polovicu hovoriacu ášdódsky, a ich neznalosť⁵⁸⁸ hovorenia júdsky, lež⁴ podľa jazyka toho či oného⁵⁸⁹

ľudu; (25) i dal som sa s nimi vadiť a zlo-rečiť im a niektoré²²⁷ z nich biť⁵⁹⁰ a rvať⁵⁹¹ a pri Bohu ich zaprisahávať: Ak budete⁵⁹² dávať svoje dcéry ich synom a ak budete⁵⁹² pre svojich synov⁷³ a pre seba⁷³ pojiť⁴⁰ niektoré z ich dcér! (26) Či ohľadne týchto vecí nezhrešil Šalamún, kráľ Izráela? Hoci⁴ sa medzi mnohými národmi nevy-skytol⁵⁵ kráľ podobný²⁶⁷ jemu, ktorý bol milovaný svojím Bohom, a Boh ho usta-novil²¹⁴ kráľom nad všetkým Izráelom, aj jeho zviadli ženy-cudzozemky^{388 587} hrešiť. (27) A či máme⁵⁴ poslúchať vás ohľadne konania všetkého tohto veľ-kého zla, ohľadne páchania nevernosti²⁵

proti nášmu Bohu ubytúvaním⁵⁸⁶ žien-cudzozemiek^{388 587}? (28) Aj jeden zo synov Jójádu, syn Eljášíva, veľkňaza⁹⁷, bol zaťom Sanballata, Chóróniho^{37 65 66}, i za-hnal som ho spred seba⁴²⁸. (29) Pamätaj na nich, môj Bože, za poškvrnenia³¹⁹ kňazského úradu³¹⁸ a zmluvy kňazského úradu³¹⁸ a Lévióvcov¹¹⁹!

(30) I očistil som ich od všetkej cu-dzoty³⁸⁸ a určil⁴⁷⁹ som povinnosti²⁹³ kňaz-zov³⁷ a Lévióvcov^{37 119}, každého¹³⁵ v jeho činnosti⁸⁹, (31) aj ohľadne dodávania driev v stanovených lehostách a ohľadne prvotín⁴⁹¹. Pamätaj na mňa, môj Bože, na dobré!

NECHEMJÁ

- 1 Hebr. „Nechemjá“ („útecha [súvisí so slovesom v Gen. 5:29, pozn. 179] Jáha“, Exod. 15:2, pozn. 496).
- 2 November až december.
- 3 Tj. roka vlády perzského kráľa Artachšastea, známeho v dejinách pod latinským menom „Artaxerxes Longimanus“ („Dlhoruký“). Pozri kap. 2:1.
- 4 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 5 Zimné sídlo perzských kráľov.
- 6 Vl. „som sa dostal“⁵⁵ v Šúšan, hrad“ („dostal sa a bol tam“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies).
- 7 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 8 Pozri 2 Par. 20:24, pozn. 505.
- 9 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 10 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 11 Tvar slovesa ako v Gen. 38:29, pozn. 1024.
- 12 Tj. „múru“, al. „Jerúsaléma“.
- 13 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 14 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583; 14, pozn. 600.
- 15 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 16 Pozri 2 Par. 6:41, pozn. 325.
- 17 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 18 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 19 Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 20 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 21 Vl. „vyznávam“, v texte opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu. Ďalej obdobne.
- 22 D. „zvráteným konaním“ (al. „správaním sa“).
- 23 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 24 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 25 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.
- 26 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 27 Pozri Deut. 30:4, pozn. 242.
- 28 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 29 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
- 30 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 31 Tvar slovesa ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
- 32 Pozri 1 Kráľ. 13:33, pozn. 757.
- 33 Al. „ľubujú si (al. „potešenie majú“) v chovaní tvojho mena“.
- 34 Pozri 2 Par. 30:9, pozn. 990.
- 35 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181.
- 36 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 37 Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
- 38 Neskorší názov mesiaca Áviv (Exod. 13:4, pozn. 438).
- 39 Pozri Ezr. 4:7, pozn. 154.
- 40 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 41 Pozri Gen. 40:7, pozn. 1057.
- 42 Súvisí s výrazom predošlým⁴¹ aj s oným v kap. 1:3⁹.
- 43 D. „rozmožením“, ďalej obdobne.
- 44 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 45 Vl. „Prečo“, no tu hádam skôr zmysel ako v texte.
- 46 Al. „by moja tvár nebola zasmušilá“, no tu proti prídavnému menu vo vv. 2n. tvar príbuzného slovesa. Ďalej obdobne.
- 47 D. „miestom (vl. „domom“) hrobov“.
- 48 Pozri Num. 11:1, pozn. 392.
- 49 Vl. „O čože ty sa usiluješ“ (al. „žiadaš“), pozri kap. 5:12; Ezr. 8:23, pozn. 312, tu je azda vhodnejší preklad ako v texte.
- 50 Obdobne ako v Ezr. 5:17, pozn. 217.
- 51 Tu proti predošlému výrazu⁵⁰ tvar príbuzného slovesa; tak aj vo v. 6.
- 52 Iná predložková väzba ako vyššie⁵⁰, doslovne preložená 3. pádom.
- 53 Tj. „manželka kráľa“, výraz nesúvisí s „kráľ“; v hebr. texte SZ ešte len v Žalme 45:9.
- 54 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 55 D. „byť“, ďalej obdobne, pozri Gen. 1:2, pozn. 1. V kap. 6:6 čosi iné súznačné sloveso.
- 56 Pozri Num. 21:13, pozn. 799.
- 57 Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
- 58 Vl. „parku“, „sadu“ (Kaz. 2:5; Pies. 4:13), tu zmysel ako v texte.
- 59 Pozri 2 Par. 34:11, pozn. 1091.
- 60 Tj. azda „k Božiemu domu“, na jeho opevnenie.
- 61 Tj. „nastahovať al. ubytovať sa“.
- 62 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 63 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 64 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 65 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 66 Podľa podakťorých „z Béth-chóróna“ (Jós. 10:10 a ďalej), podľa iných „z Chórónajim“ v zemi Móáva (Is. 15:5).
- 67 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 68 Pozri Gen. 16:5, pozn. 436.
- 69 D. „veľkou neprijemnosťou“⁴⁹.
- 70 D. „človek“, ďalej obdobne.
- 71 Tu s predmetom bez predložky („hľadať“, „vyhľadávať“); tak aj v kap. 5:18.
- 72 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 73 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 74 Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 75 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 76 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 77 D. „a do tváre (al. „k tvári“) prameňa“.
- 78 Pozri Gen. 1:21, pozn. 32; Exod. 7:9, pozn. 216.
- 79 D. „stal som sa konajúcim bedlivé pozorovanie“⁸⁰, ďalej obdobne.
- 80 Vl. „bedlivo (al. „podrobne“, „dôkladne“) prezeráť (al. „skúmať“) múry“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 81 Al. „na pokračovanie“, tj. „v ceste“, sloveso ako „pokročil“ vyššie.
- 82 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 83 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 84 Vl. „vrátil som sa“, ako nižšie v tomto verši; porov. Gen. 8:3, pozn. 252.
- 85 Pozri Ezr. 9:2, pozn. 336.
- 86 D. „ostatku, konajúcemu“, ďalej obdobne.
- 87 Pozri Exod. 12:16 a ďalej, pozn. 667.

- 88 D. „oznámil som im ruku... a tiež slová“, pozri Exod. 33:1, pozn. 1134. Ďalej obdobne.
- 89 Pozri 2 Par. 30:10, pozn. 994, tu predložková väzba umožňujúca doslovný preklad.
- 90 VL „pohľadáť nami“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu v pôvodine.
- 91 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 92 Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 700.
- 93 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 94 AL „práva“, „spravodlivého nároku“.
- 95 Pozri 2 Král. 12:10, pozn. 558.
- 96 Pozri Gen. 31:19, pozn. 129.
- 97 Pozri Jána 5:2.
- 98 VL „postavili“, tj. „vstavali“, ďalej obdobne, v kap. 6:7 zmysel ako v texte tam.
- 99 AL „dvere“, pozri Sud. 3:23, pozn. 209.
- 100 D. „na jeho ruke“, ďalej obdobne.
- 101 AL „Hassenáu“ (v. 3), „Hakkóca“ (vv. 4, 21; kap. 7:63), „Haccórpího“ (v. 31).
- 102 VL „svorky“, „ložiská“, do ktorých sa zasúvali a v ktorých sa pohybovali závary; výraz sa v SZ vyskytuje len v tejto kapitole a v Pies. 5:5, pozri tam pozn. 150, príbuzný je výraz v Deut. 33:25, pozn. 1279.
- 103 Pozri 2 Král. 12:5, pozn. 551.
- 104 Pozri Gen. 29:27, pozn. 743.
- 105 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 106 AL „v prácu (tj. „do práce“) pre svojho Pána“.
- 107 Pozri Lev. 25:22, pozn. 806; tu podľa podaktorých „bránu Starého múru“ (al. „Starého mesta“).
- 108 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 109 Pozri Sud. 3:20, pozn. 201, tu azda zmysel ako v texte.
- 110 D. „Chananjá, syn“.
- 111 AL „miešacov masť“, pozri príbuzný a súznačný výraz v Exod. 30:25, pozn. 1093.
- 112 VL „múr Jerúsálem opustili“, lebo tam možno nebolo opravy treba; podaktorí chápu tento výrok v tom zmysle, že dobyvatelia túto časť mesta al. múru zanechali („opustili“) neporušenú. No iní prekladajú „sa dali Jerúsálem opevňovať“ (al. „dláždiť“). To isté sloveso je použité v kap. 4:2 v zmysle ako v texte tam; obdobne aj ďalej.
- 113 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 114 VL „zastrešil“, no nie ako v kap. 2:8 a ďalej⁵⁹.
- 115 Pozri Jána 9:7 („Siloam“).
- 116 Pozri 2 Sam. 5:7, 9.
- 117 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 118 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 119 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
- 120 D. „druhý“, ako vo v. 11.
- 121 Pozri Gen. 21:16, pozn. 551.
- 122 Pozri 2 Par. 26:9, pozn. 906.
- 123 AL „vzbĺkol“¹⁴¹, tu iný tvar toho istého slovesa a nejde o „vzbĺknutie“ hnevu, lež horlivosti al. nadšenia.
- 124 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 125 AL „najzadnejšiu hranicu“ (al. „medzu“).
- 126 TJ „jordánskej“, pozri Gen. 13:10, pozn. 374.
- 127 D. „za ním“, ako vo v. 22 a inde, tu v zmysle „za týmto“¹⁶⁷, tj. „za touto skupinou“.
- 128 VL „vychádzajúcej“⁷⁵.
- 129 Pozri 1 Král. 7:8, pozn. 410.
- 130 Pozri 2 Par. 27:3, pozn. 929.
- 131 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 132 D. „boli obývajúcimi“ (al. „obyvateľmi“).
- 133 Pozri 1 Par. 9:2, pozn. 232.
- 134 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629, tu v zmysle „od postavenia nad bránou“.
- 135 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 136 VL „k náprotivku svojho domu“, „pred svoj dom“, predložka má smerový zmysel, obdobne ako „pred Élijáhú“ v 2 Král. 1:13; v kap. 4:5 v zmysle ako v texte tam.
- 137 AL „svojou izbou“, obdobne aj v kap. 13:7; v kap. 12:44 tento výraz značí „komoru“ na uskladnenie zásob a pod., „skladisko“. Iný výraz podobného zmyslu je v kap. 10:37 a ďalej⁴⁹⁶.
- 138 AL, podľa Vulgaty („aurificis“) a mnohých iných, „zlatníka“, no potom by išlo o nepravideľný a len tu sa v SZ vyskytujúci tvar miesta pravidelného „córéf“ (napr. Sud. 17:4); podaktorí ho chápu v hromadnom zmysle „cech zlatníkov“, ktorého by potom tento Malkijá bol býval členom¹¹⁰, a toto poňatie podporuje 1 rukopis a sýrsky preklad, podľa ktorých podaktorí navrhujú čítať „córím“, „zlatníkov“, ako vo vv. 8 a 32. No považujeme za najjednoduchšie pridržať sa mienky tých, ktorí tento výraz považujú za vlastné meno; tak aj LXX („Sarfi“).
- 139 AL „Nariadenia“, hebr. „Mifkád“, pozri 2 Sam. 24:9, pozn. 976; 2 Par. 31:13, pozn. 1025.
- 140 Ako „vrchnú izbu“ napr. v 2 Král. 4:10, tu možno ide o meno veže s miestnosťou v podkrovi.
- 141 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
- 142 Sloveso ako v Deut. 4:25, pozn. 252.
- 143 Tu opis uchovávajúcí v preklade predložkovú väzbu, ktorá je na tomto mieste.
- 144 AL „slabi“, „bezmocní“.
- 145 TJ „povoľovať“.
- 146 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 147 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57, tu aj „rumu“, „trosiek“, ako vo v. 10 a ďalej.
- 148 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 149 Pozri Sud. 15:4, pozn. 731.
- 150 VL „stali čímsi pohrdaným“.
- 151 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 152 Pozri Deut. 13:8, pozn. 538.
- 153 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 154 Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
- 155 Pozri aj 1 Sam. 1:7, pozn. 17, tu v texte opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, ktorú umožňuje v preklade uchovať.
- 156 D. „budovali sme“ (al. „dali sme sa budovať“) múr“, opis v texte azda vyjadruje zmysel gramatického tvaru slovesa, ktoré je tu použité, v danej súvislosti. Obdobný význam má „naďalej“ vo v. 7 („ostalo pri tom, že...“).
- 157 TJ „do polovice svojej výšky“.
- 158 TJ „zamurovaním prielomov al. trhlín, sloveso ako v Gen. 44:30, pozn. 1213; tvar toho istého slovesa je aj „sa... sprisahal“ tu vo v. 8 a obdobne inde.

- 159 Kap. 4 začíná v hebrejskom texte len tu.
 160 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
 161 Pozri 2 Par. 24:13, pozn. 848.
 162 Pozri 2 Par. 24:13, pozn. 849.
 163 Al. „že zacelovanie múru Jerúsálema postúpilo“ (al. „pokročilo“).
 164 Tvar slovesa ako v Gen. 26:15, pozn. 677.
 165 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
 166 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
 167 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
 168 Al. „zmätok“, „nepokoj“.
 169 D. „z ich tváre“²³⁸, ďalej obdobne.
 170 Pozri 1 Král. 5:15, pozn. 308.
 171 Al. „ochabla“, „zrútila sa“, „potkla sa“, „zatakala sa“.
 172 Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
 173 Pozri 2 Král. 23:5, pozn. 852.
 174 Tj. „chystajú sa na nás al. proti nám“.
 175 D. „priestoru odzadu“ (al. „zozadu“).
 176 Vl. „holých“, „vyprahnutých“, tj. „slnku vystavených“, tu v prenesenom zmysle.
 177 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
 178 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
 179 Pozri¹⁶⁹ Deut. 1:29, pozn. 85.
 180 Pozri Deut. 1:17, pozn. 55.
 181 Vl. „radu“.
 182 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
 183 Malých štítov (1 Král. 10:17).
 184 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277; azda aj „spolunosíci bremien“, pozri Jóba 7:13, pozn. 371.
 185 Pozri 2 Par. 23:10, pozn. 808.
 186 Pozri Gen. 42:19, pozn. 1147.
 187 Pozri 2 Sam. 20:8, pozn. 800.
 188 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
 189 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
 190 Vl. „široké“.
 191 Pozri Gen. 10:5, pozn. 310.
 192 Pozri Gen. 26:30, pozn. 689.
 193 Vl. „kam“, vzhľadom na predošlé „na miesto“.
 194 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
 195 Pozri Sud. 19:25, pozn. 755.
 196 Pozri Num. 14:24, pozn. 551.
 197 Tj. „pri sebe aj pri umývaní“. Niektorí prekladajú „každý sa zobliekal len pri vode“, opierajúc sa možno o znenie Vulgaty („nudabatur tantum ad baptismum“, „obnažoval sa len na kúpanie“ [al. „namáčanie“]; azda podľa čítania „šillechó“, „odložil ho“, tj. „rúcho“, miesto „šilchó“, „svoj oštep“); LXX tieto slová vynechávajú. Iní považujú hebrejský text v tomto mieste za porušený a navrhujú miesto „hammájim“, „pri vode“, čítať „bíminó“, „na svojej pravici“.
 198 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
 199 Al.²³⁵ „zháňať“, „obstarávať“, „kupovať“.
 200 Tj. „v dobe hladu al. núdze al. nedostatku“.
 201 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
 202 Pozri Deut. 28:12, pozn. 964.
 203 Pozri Gen. 17:13, pozn. 451.
 204 D. „a teraz“, ďalej obdobne.
 205 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
 206 Al. „poradilo sa o mne“.
 207 Tj. „poradil som sa sám so sebou“, aramaizmus.
 208 Al. „pokarhal som (al. „dal som sa karhať“) urodzených a zmocnencov“. Ďalej obdobne; netýka sa kap. 13:25, kde je iná predložka.
 209 Al. „proti svojmu“.
 210 Al. „na seba (al. „proti sebe“) navzájom“¹⁹², no tu je azda na mieste doslovný preklad.
 211 D. „úžerou“, „vymáhaním zálohov“²¹². Ten istý výraz je vo v. 10:22¹ a v kap. 10:31⁴⁷⁸.
 212 Al. „vymáhate zálohy“.
 213 Al., podľa čítaného textu, „každý svojmu bratovi“²²⁰ požičiavate na úžeru“ (al. „s vymáhaním zálohov“).
 214 Vl. „dal“, ďalej obdobne.
 215 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376; tu (nie ďalej) čosi odlišný výraz, ako v Deut. 33:4.
 216 D. „podľa dostatočnosti (pozri Lev. 5:7, pozn. 139) v (al. „pri“) nás“.
 217 Pozri Gen. 4:1, pozn. 125.
 218 Vl. „a dokonca chcete... predávať“, „a chcete... predávať priam“.
 219 D. „Bohu od hanby“, zmysel ako v texte.
 220 Pozri Deut. 15:2, pozn. 614.
 221 Al. „zanechať (al. „opustiť“) túto úžeru“ (al. „toto vymáhanie zálohov“).
 222 Al. „priam dnes“, D. „ako dnes“, „za dneška“.
 223 D. „stú časť“, tj. „úrok al. prirážku“.
 224 Pozri Num. 18:12, pozn. 709.
 225 Tj. záhyb vrchnej šaty na prsiach, ktorý sa používal za vrecko.
 226 Tu, oproti „vytriasol“ vyššie a „vytrasený“ nižšie, zosilnený tvar, obdobný ako „striasol“ v Exod. 14:27.
 227 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
 228 Pozri Gen. 6:18, pozn. 227.
 229 Pozri Deut. 28:33, pozn. 996.
 230 Pozri Num. 5:22, pozn. 227.
 231 Pozri 1 Par. 16:4, pozn. 517; v kap. 12:8 odvodený výraz, vyskytujúci sa v SZ len tam.
 232 D. „prví“.
 233 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
 234 Al. „farchu“, vl. „zaťažovali ľud“, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Vo v. 18 iný tvar toho istého slovesa, pozri 2 Sam. 13:25, pozn. 553.
 235 Pozri Gen. 20:2, pozn. 559.
 236 Al. možno „siahali po chlebe a víne“, „zaopatrovali (al. „zásobovali“) sa chlebom a vínom“.
 237 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
 238 Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
 239 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
 240 Pozri 1 Par. 7:40, pozn. 220.
 241 Pozri Gen. 7:14, pozn. 243.
 242 D. „všetkým“, tj. „všetkého druhu“, ďalej obdobne.
 243 D. „Sanballatom... bolo počuté“, ďalej obdobne.
 244 Vl. „nebol ponechaný“ (al. „ostavený“).
 245 Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270.
 246 Tu množné číslo, pravda, aj v zmysle „viaceré vráta“.
 247 Pozri Sud. 7:24, pozn. 281.

- 248 Al. „v dedinách“, tj. „v niektorej z dedín“.
- 249 Pozri Gen. 11:2, pozn. 331.
- 250 Pozri 2 Sam. 2:5, pozn. 89.
- 251 Pozri Gen. 2:2, pozn. 49.
- 252 D. „ako“.
- 253 Pozri Deut. 4:31, pozn. 265.
- 254 Pozri Num. 22:10, pozn. 839.
- 255 D. „podľa tohto slova“ (al. „spôsobu“).
- 256 D. „vracať“⁹².
- 257 Al. „Gešem“ (kap. 2:19 a ďalej).
- 258 Al. „A teraz sa podľa týchto slov bude dostávať správy“ (al. „oznámenia“).
- 259 Pozri Exod. 11:6, pozn. 356.
- 260 D. „Nerobí sa ako tieto veci“, ako „podľa týchto slov“ vo vv. 6n., tu v takomto zmysle.
- 261 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 262 Pozri 2 Sam. 14:15, pozn. 588.
- 263 Al. „budú na tú prácu príliš chabé“ (al. „slabé“); potom D. „budú chabé (al. „chabejšie“) od tej práce“ (tj. „než al. ako tá⁹⁰ práca“).
- 264 D. „a on“, ďalej obdobne.
- 265 Al. „zadržaný“, podľa podaktorých, „sa zavrel“; iné sloveso ako „zatvoriť“ nižšie.
- 266 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 267 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 268 Al. „je taký, že“.
- 269 Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
- 270 Sloveso ako „spoznal“ v Gen. 42:7, pozri tam pozn. 1140.
- 271 Možno v zmysle „sfaby al. tak zvané proroctvo“, tak tento výraz tu chápe Vulgata („quasi vaticinans“, „sfaby veštiaci“).
- 272 Pozri Gen. 30:16, pozn. 774.
- 273 Tj. „aby to mohli použiť za zámienku na šírenie zlej povesti“.
- 274 Vl. „meno“⁴⁰⁷, tu v tomto zápornom zmysle.
- 275 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 276 D. „ktorí boli (vl. „sa stali“⁶) zastrajujúcimi ma“. Ďalej obdobne.
- 277 August až september.
- 278 Pozri Gen. 15:16, pozn. 431.
- 279 Al., podľa podaktorých, „počuli a všetkých... nás, uvideli, stalo sa, že“; lebo slovesný tvar tu preložený „sa vylakali“ („vajjireu“) sa dá chápať ako tvar slovesa „jaar“, „báť sa“, aj „raa“, „vidieť“. Znenie, ktoré je tu podané v texte, zodpovedá prekladu LXX („efobé-thé-san“) aj Vulgaty („ut timerent“).
- 280 Vl. „padli“.
- 281 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 282 D. „množili svoje dopisy, ktoré¹³ odchádzali“.
- 283 Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 284 Tj. „zaviazaní prísahou“.
- 285 Vl. „vynášať“⁷⁵.
- 286 Pozri Deut. 20:9, pozn. 742.
- 287 Tj. „rozkazom al. príkazom ustanovil najvyšším v Jerúsaleme“, porov. 1 Par. 6:31 a ďalej, pozn. 178. Kap. 11:9 obdobne.
- 288 Al. možno „veliteľa hradu“ (al. „pevnosti“).
- 289 Al. „spolahlivý“, vl. „mužvernost“ (al. „spolahlivosť“, „pravdy“). Ďalej obdobne.
- 290 D. „od“, tj. „viac od“, ďalej obdobne.
- 291 Tj. „strážcovia na stráž“.
- 292 Vl. „to držte“, sloveso („áchaz“) ako „uchváť“ v Exod. 4:4, ktoré tu prevažná väčšina autorov známých mi prekladov chápe v zmysle „upevniť“, v danej súvislosti teda „zatarasiť“ (Sud. 3:23, pozn. 210), a mnohí z nich sa pri držiavajú znenia LXX („sfénústhósan“, „nech sú [vráta] zaklíňované“, tj. „klínom upevňované“) alebo Vulgaty („oppilatae“, „zatarasené“). No dal som s nemnohými prednosť tomu zmyslu dotčeného slovesa, ktorý je bližší jeho obvyklému významu, a masóretskému zneniu; oboje dáva dobrý zmysel.
- 293 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668, tu zmysel ako v texte.
- 294 Ako „stráž“ v kap. 4:9 a ďalej, tu v zmysle ako v texte; iný výraz ako tu vyššie²⁹³, hoci príbuzný. Ten istý výraz je v kap. 13:14, azda v zmysle ako v texte tam.
- 295 Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
- 296 Pozri 1 Kráľ. 20:9, pozn. 838.
- 297 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 298 Pozri 1 Kráľ. 20:17, pozn. 923.
- 299 Pozri Ezr. 2:1, pozn. 46.
- 300 Pozri 2 Kráľ. 24:15, pozn. 905.
- 301 Pozri Ezr. 1:11, pozn. 43.
- 302 Pozri Ezr. 2:1, pozn. 47.
- 303 Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
- 304 Pozri 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638.
- 305 Pozri 1 Par. 15:5, pozn. 477.
- 306 Pozri Ezr. 2:16, pozn. 51, tu obdobne vo v. 43 a ďalej.
- 307 Pozri v. 12.
- 308 Pozri Ezr. 2:35, pozn. 53.
- 309 Pozri 2 Par. 20:1, pozn. 711.
- 310 Porov. Ezr. 2:50, pozn. 57, čítaný text tu má znenie „Nefúšesim“.
- 311 Al. „Perúdu“ (Ezr. 2:55).
- 312 Al. „Ámiho“ (Ezr. 2:57).
- 313 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 314 Pozri Ezr. 2:59, pozn. 59.
- 315 Pozri Num. 1:2, pozn. 10.
- 316 Pozri Ezr. 2:59, pozn. 61.
- 317 Pozri 2 Par. 2:11, pozn. 100, tu zmysel ako v texte.
- 318 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1026.
- 319 Pozri Ezr. 2:62, pozn. 62; v kap. 13:29 odvodené podstatné meno.
- 320 Pozri Ezr. 2:63, pozn. 67.
- 321 Pozri Ezr. 2:63, pozn. 68.
- 322 Pozri Exod. 28:30, pozn. 1001 a 1002.
- 323 Pozri Exod. 30:10, pozn. 934.
- 324 Pozri Ezr. 2:64, pozn. 72.
- 325 Pozri 1 Par. 29:7, pozn. 886.
- 326 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 327 Pozri Num. 31:26, pozn. 1034.
- 328 D. „z (al. „od“) konca“, zmysel ako v texte.
- 329 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 330 Pozri Ezr. 2:69, pozn. 83.
- 331 Pozri Gen. 37:3, pozn. 965.
- 332 Pozri Ezr. 2:69, pozn. 82.

- 333 Pozri 1 Král. 10:17, pozn. 632.
 334 D. „zvýšok“.
 335 Pozri Ezr. 3:1, pozn. 86.
 336 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
 337 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
 338 Pozri Ezr. 7:6, pozn. 254.
 339 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
 340 D. „od muža po ženu“.
 341 Pozri 1 Par. 28:9, pozn. 494; iný tvar toho istého slovesa je v kap. 13:7.
 342 Pozri Gen. 11:7, pozn. 341.
 343 Tj. „schopného počuť a chápať al. rozumieť“.
 344 Pozri Gen. 1:5, pozn. 9.
 345 D. „svetla“.
 346 Vl. „veži“, tu zmysel ako v texte.
 347 Pozri Exod. 18:16, pozn. 179.
 348 Tj. „knihy“, al. možno „za jeho (Ezrovho) otvárania jej“.
 349 Pozri Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409.
 350 Pozri Gen. 24:26, pozn. 620.
 351 Pozri Gen. 19:1, pozn. 485.
 352 Tj. „viedli al. pomáhali k porozumeniu“. Ďalej obdobne.
 353 Tj. „ktorý objasňovali“, tj. azda „prekladali“, totiž do aramejčiny, lebo hebrejčina, jazyk Božieho zákona, bola prestala byť živým jazykom a bola vytisnutá aramejčinou.
 354 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
 355 Al. „poskytnutie“, „udelenie“, možno „umožnenie“.
 356 Pozri 1 Par. 22:12, pozn. 759, tu zmysel ako v texte, hoci prevažná väčšina známych mi prekladov na tomto mieste uvádza znenie „podávajúc (al. „vykládajúc“, „udávajúc“) zmysel“; napriek tomu, že dotýčný výraz („sekel“) nikde inde významu tomu zodpovedajúci nemá a toto chápanie nepodporuje znenie ani LXX ani Vulgaty (oboje v zmysle „na pochopenie“, LXX „eis epistémén“, Vulgata „ad intelligendum“).
 357 Tj. „poslucháči“, al. „predčítovanému porozumeli“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na predložkovú väzbu, ktorá je v pôvodine; inak vari „pri predčítovaní porozumeli“.
 358 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
 359 Tj. „tučné jedlá“, „sladké nápoje“.
 360 Pozri 1 Sam. 1:4, pozn. 14.
 361 Sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535.
 362 Pozri Gen. 45:5, pozn. 1223.
 363 Pozri 1 Par. 16:27, pozn. 552.
 364 Al. „trápiť, lež radosť... tá *nech bude*“.
 365 Tu v zmysle „odolnosťou“, „silou“, „mocou“, no je to ten istý výraz ako v Sud. 6:26, pozn. 422, takže teda aj „útočnosťou“.
 366 Al. „ukľudnenie“, vl. „utišovali“, „ukľudňovali“, opis v texte vzhľadom na väzbu s 3. pádom, použitú v pôvodine.
 367 Pozri 1 Sam. 5:10, pozn. 292, tu možno vzhľadom na túto slávnostnú príležitosť, al. na „veľkú radosť“, ďalej spomenutú, pôsobenú vari týmito „podielmi“.
 368 Al. „oddávať sa veľkej radosťi“, „zakúšať (al. „užívať“) veľkú radosť“.
 369 Al. „porozumeli slovám“, obdobne ako vo v. 8³⁵⁷, kde je iný tvar toho istého slovesa, v tejto súvislosti však nepríliš odlišného významu, a predložková väzba tá istá. Tu by sa možno dalo povedať aj „dali sa poučiť slovami“.
 370 Pozri 1 Par. 28:19, pozn. 870.
 371 Al. „uprieť pozornosť (nie ako vo v. 12³⁴¹, aj predložka iná ako tam) na slová“.
 372 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
 373 Pozri Lev. 23:33, pozn. 750.
 374 D. „dať počuť“.
 375 Pozri Exod. 36:6, pozn. 1231.
 376 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
 377 Pozri Gen. 8:11, pozn. 265.
 378 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
 379 Pozri 1 Král. 6:23, pozn. 372; tu podľa podaktorých značí „divé olivy“.
 380 Tu vari skôr „dvoroch“, ale je to ten istý výraz ako „nádvořiach“ nižšie.
 381 Al. „Jóšuu“ (Exod. 17:8, pozn. 593).
 382 D. „v dni“.
 383 Pozri Lev. 23:36, pozn. 751.
 384 Vl. „vo vrecovinách“.
 385 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
 386 D. „a hlina na nich“, tj. „s hlinou nasýpanou na hlavách“.
 387 Sloveso ako v Gen. 1:3, pozn. 7.
 388 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
 389 Al. „stupni“, „schodišti“, výraz značí čosi vyvýšené alebo vzostup umožňujúce.
 390 Pozri Prísł. 21:13, pozn. 949.
 391 Pozri Deut. 26:19, pozn. 454; 2 Par. 20:22, pozn. 746; nesúvisí s „velebenie“ tu vyššie³⁴⁹, lež s iným slovesom⁵³¹.
 392 Pozri Deut. 32:39, pozn. 1201.
 393 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
 394 Pozri Gen. 2:1, pozn. 45; Num. 1:3, pozn. 15.
 395 Tu aj „vodstvá“ vôbec, pozri Gen. 1:10, pozn. 14.
 396 Pozri Deut. 32:39, pozn. 1203.
 397 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
 398 Pozri Num. 16:5, pozn. 627.
 399 Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.
 400 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
 401 Al. „spolahlivým“, ako v kap. 7:2²⁸⁹, no tu ide o slovesné prídastie, pozri 2 Par. 20:20, pozn. 740 a 741, kde je tvar toho istého slovesa.
 402 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
 403 Tj. „verným, takže si uznal za vhodné uzavrieť zmluvu“.
 404 Pozri Gen. 16:11, pozn. 427 a 756.
 405 Pozri Exod. 10:19, pozn. 344.
 406 Pozri Exod. 21:14, pozn. 614.
 407 Pozri Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194.
 408 Pozri Exod. 14:22, pozn. 137.
 409 Pozri Exod. 15:5, pozn. 503.
 410 Pozri Exod. 15:5, pozn. 494.
 411 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
 412 Pozri Exod. 16:25, pozn. 575.

- 413 Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
 414 D. „povedal“.
 415 Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
 416 Tj. „si odprisahal“.
 417 Tvar slovesa ako v Gen. 49:7, pozn. 1332.
 418 Nie ako v Gen. 4:7 a ďalej⁴⁰; tu iný výraz, vyskytujúci sa v SZ okrem tohto miesta len v Žalme 130:4 a u Dán. 9:9. Množné číslo v zosilňujúcom zmysle al. možno vzhľadom na jednotlivé prípady.
 419 Pozri Exod. 22:27, pozn. 125.
 420 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1177.
 421 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1182.
 422 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1183.
 423 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1184.
 424 Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
 425 Pozri Exod. 32:8, pozn. 1124.
 426 Pozri Exod. 32:8, pozn. 1118.
 427 V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle.
 428 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
 429 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
 430 D. „od ich úst“.
 431 Pozri 2 Sam. 19:33, pozn. 775.
 432 Ako v Deut. 2:7.
 433 Pozri Gen. 18:12, pozn. 475.
 434 VL „rozdělil“⁴³⁶.
 435 AL „krajoch“⁴³⁶.
 436 AL „národnosti, ktoré“ si im prideliť po častiach“.
 437 Pozri Sud. 11:24, pozn. 626.
 438 VL „pri nich“, al. možno „proti nim“.
 439 Pozri Exod. 28:38, pozn. 1009, tu zmysel ako v texte; tak aj vo v. 37.
 440 Pozri Deut. 1:28, pozn. 81.
 441 Pozri Num. 13:20, pozn. 488.
 442 Pozri Lev. 19:23, pozn. 623.
 443 AL „oddali sa rozkošníctvu“.
 444 Pozri Deut. 1:26; 9:24, pozn. 114.
 445 AL „medzi nimi“.
 446 Pozri Exod. 19:21, pozn. 654.
 447 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
 448 Pozri Deut. 28:52, pozn. 1023.
 449 Súvisí s „protivníkov“ vyššie⁴⁷².
 450 Pozri Sud. 4:3, pozn. 242.
 451 Pozri Sud. 2:16; 3:9, pozn. 134.
 452 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
 453 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
 454 Pozri Gen. 6:11, pozn. 204.
 455 Pozri Lev. 25:43, pozn. 838.
 456 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
 457 D. „si ich časy“ (al. „doby“), tj. „po mnohé časy al. doby“.
 458 D. „a v твоich predpisoch“⁴⁸⁴, inak možno (a tak aj ďalej obdobne) „a čo sa týka (vo veci) твоich predpisov“.
 459 LXX a Vulgata aj všetky známe mi novšie preklady opomíňajú slová „proti nim“ a prekladajú „a v твоich predpisoch“⁴⁵⁸ (novšie preklady spravidla „a proti твоjim predpisom“) hrešili; no nevidím príčiny opravovať masořetské znenie, ktoré, nazdám sa, sa bez ťažkosti dá chápať v zmysle, ktorý podávam v texte (porov. Rim. 2:27, koniec verša) al. v predošlej poznámke⁴⁵⁸.
 460 Pozri Lev. 18:5, pozn. 553.
 461 Pozri Exod. 28:12, pozn. 947.
 462 Pozri Sud. 4:6n., pozn. 245 („fahal si⁶ to“).
 463 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
 464 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
 465 Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:12, pozn. 182.
 466 D. „v tvojom hojnom dobrom“ (al. „dobro“).
 467 Pozri 1 Sam. 25:3, pozn. 906.
 468 D. „dobrá“ (al. „dobrého“).
 469 Pozri Gen. 3:16, pozn. 112.
 470 Tu začína v hebrejskom texte kap. 10.
 471 AL „uznesenie“, „opatrienie“.
 472 AL „my sa verne (al. „spôhlivo“, „pravdivo“, „pevne“) zaväzujeme“.
 473 Tj. azda „na to dali svoju pečať“, al. možno „nad tým... sú“, tj. „starostlivosťou o zachovávanie toho poverení“, porov. 1 Par 6:31 a ďalej, pozn. 178. Kap. 10:1; 11:16 a 12:8 obdobne.
 474 VL „vediaci“, tu azda v takomto zmysle.
 475 Tj. „v prísahu so zakliatím“, no nie ako „prísahu“ nižšie, pozri Gen. 24:41, pozn. 631.
 476 D. „a so siedmym rokom“, tj. azda „s príchodom siedmeho roka“.
 477 Ako „necháš... ležať“ v Exod. 23:11; v takmer všetkých známych mi novších prekladoch sa tu vidí poukaz na tamto miesto, no potom sú prekladatelia zväčša nútení vkladať slová, ktorých tu (oproti Exod. 23:10n.) v pôvodine (ani v LXX a Vulgate) nieto, totiž „polia“ al. „úrody“ a pod., podľa toho, aký výraz zvolia na preklad tohto slovesa. No nazdám sa s nemožnými, že tu súvislosť s Exod. 23:11 netreba predpokladať; skôr sa dá myslieť na príkaz v Deut. 15:1nn.
 478 AL „zanechávať... úžeru“, „vzdávať sa... pôžičky“, porov. Deut. 15:2, pozn. 612, kde je, pravda, použité iné sloveso obdobného významu.
 479 D. „postavili“, ďalej obdobne.
 480 VL „rozkazy“.
 481 D. „na seba“, ako vyššie (VL „na nás“), tj. „uložiť si za povinnosť platiť“.
 482 Pozri 1 Par. 9:32, pozn. 271.
 483 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
 484 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
 485 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
 486 Pozri Lev. 23:4, pozn. 726.
 487 Pozri Exod. 29:36, pozn. 1052.
 488 Pozri Num. 1:2, pozn. 10.
 489 AL, podľa podaktorých, aj LXX, „do domu“.
 490 D. „v (al. „na“) rok“.
 491 Pozri Exod. 23:16, pozn. 805.
 492 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
 493 Pozri Lev. 2:12, pozn. 73; Num. 15:20, pozn. 590.
 494 Pozri Num. 15:20, pozn. 591.
 495 Pozri Exod. 25:2 a ďalej, pozn. 1049.
 496 Pozri 1 Sam. 9:22, pozn. 411.
 497 Pozri Gen. 14:20, pozn. 735.
 498 Pozri Gen. 28:22, pozn. 735, tu v zmysle ako v texte.

- 499** Možno v zmysle ako napr. v 1 Par. 24:3, al., podľa iných, „orby“ al. „práce“ vôbec.
- 500** Pozri 1 Král. 7:51, pozn. 482.
- 501** Tu možno aj „zásob“.
- 502** Al. možno „znášať“ ako vzostupnú obeť (Gen. 8:20, pozn. 273).
- 503** Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 504** Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 505** D. „deviatich rúk“, zmysel ako v texte.
- 506** Pozri Sud. 5:9, pozn. 304.
- 507** Al. „čelade Šilóniho“, pozri 1 Par. 9:5, pozn. 234.
- 508** Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 509** Pozri 1 Sam. 31:12, pozn. 1045.
- 510** Pozri Gen. 41:34, pozn. 1102.
- 511** Al. „Hassennúu“ (v. 9), „Haggedólíma“ (v. 14).
- 512** Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
- 513** Al. „vedúci“.
- 514** Al. možno „syn veľkých“.
- 515** D. „hlava“, ďalej obdobne.
- 516** Mnohí považujú „začínanie“ („hattechilláh“) tu za textovú chybu a navrhujú čítať „dobrorečenie“ al. „chválospev“³⁹¹ („hattehilláh“, litery H a Ch sú si v hebrejskom písme navzájom veľmi podobné) a prekladať „riadiaci dobrorečenie (tak LXX, „archégos tú ainú“, a podobne Vulgata, „princeps ad laudandum“) – prinášal“.
- 517** Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 518** Vl. „naproti“, zmysel azda ako v texte, ďalej obdobne.
- 519** Pozri Exod. 5:13, pozn. 179.
- 520** Tu v tomto zmysle, pozri Gen. 25:16, pozn. 646.
- 521** Pozri Num. 21:25, pozn. 814.
- 522** Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 523** Pozri Exod. 28:11, pozn. 970.
- 524** Pozri 1 Par. 23:6, pozn. 772.
- 525** Tj. azda „pripojíš sa“.
- 526** Al. „podľa svojich povinností“.
- 527** Al. „Jónáthána“ (v. 11), ďalej obdobne.
- 528** Al. „za“.
- 529** Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 530** Pozri 1 Král. 14:19, pozn. 779.
- 531** Pozri 1 Par. 16:44, pozn. 512.
- 532** Pozri 2 Par. 8:13, pozn. 390.
- 533** Tu azda v takomto zmysle.
- 534** D. „smena rovnako ako smena“, al. možno „smena za smenu“.
- 535** Pozri 1 Par. 26:15, pozn. 335.
- 536** Pozri Num. 7:10, pozn. 298.
- 537** Pozri Lev. 7:12, pozn. 212; vo vv. 31, 38 a 40 zmysel ako v texte tam.
- 538** Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
- 539** Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.
- 540** Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
- 541** Pozri 1 Par. 15:16, pozn. 482.
- 542** D. „nahor voči domu (al. „vzhľadom na dom“) Dávída“, ďalej obdobne.
- 543** Vl. „od vzhádzania“, porov. Gen. 2:8, pozn. 330.
- 544** D. „sa poberal naproti“, nie ako vo v. 22 a ďalej⁵¹⁸.
- 545** Vl. „sa dali vyludzovať zvuk“, pozri 1 Par. 15:19, pozn. 488.
- 546** Tu vari „dirigentom“.
- 547** Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.
- 548** Pozri Gen. 39:4, pozn. 1032.
- 549** Al. „podľa“, tj. „podľa výmery“.
- 550** Pozri Gen. 19:29, pozn. 511.
- 551** Pozri 2 Par. 31:3n, pozn. 1013.
- 552** Tj. „k službe“, porov. „státie“ v 1 Král. 10:5.
- 553** Pozri 1 Par. 16:4, pozn. 513.
- 554** Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 555** Pozri Deut. 23:4, pozn. 828.
- 556** Pozri Deut. 23:4, pozn. 829.
- 557** Tj. „Isráelovi“, porov. „vás“ (ako tu „deti Isráela“) a „tebe“ v Deut. 23:4.
- 558** Vl. „A skôr²³³ od tohto“.
- 559** Vl. „v miestnostiach“, tj. „vo veci (poverený správou“) miestnosti“. V podstate v tomto zmysle podáva toto miesto Vulgata aj väčšina novších prekladov; LXX a podaktorí z novších prekladateľov ho chápu v zmysle „ubytovaný v miestnostiach“, no vidí sa, že v. 5 potvrdzuje správnosť chápania v zmysle prekladu v texte.
- 560** Ako v Rúth 2:20, tu vari „spriazneným“ al. „zošvagreným“.
- 561** D. „predtým boli dávajúci“, zmysel azda ako v texte. Ďalej obdobne.
- 562** Pozri Exod. 30:34, pozn. 1072.
- 563** Al. „nárok“, vl. „rozkaz“, tj. „rozkazom stanovená náležitosť al. nárok“.
- 564** D. „na konci“, „ku koncu“.
- 565** Vl. „spoznal (al. „spozoroval“, „pochopil“) som (al. „všimol som si“) zlo“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine (ako v kap. 8:8³⁵⁷, kde je iný tvar tohože slovesa; pozri aj Dán. 9:23, pozn. 30, kde je ten istý tvar tohto slovesa aj tá istá predložková väzba ako tu), a ktorá má na tomto mieste, nazdám sa, zmysel „pochopil som podstatu al. hĺbku významu zla“, možno „oboznámil som sa so zlom“, „nadobudol som známosť o zle“, no potom azda v zmysle „s plným dosahom al. o plnom dosahu zla“. Podobne prekladajú LXX, „synéka en té ponériá“, „nadobudol som plné pochopenie v tom zlu“ (tj. „vo veci toho zla“), zo známych mi prekladov jediný, ktorý na túto predložkovú väzbu tu prihladia.
- 566** Tu azda v zmysle „v oblasti al. okruhu“, „na území“.
- 567** Tj. „sa mi javilo al. som pocítoval ako“.
- 568** D. „na ulicu“, pozri Gen. 9:22, pozn. 301, tu bez predložky. Dá sa chápať aj doslovne.
- 569** Tj. „Léviovcov a spevákov“.
- 570** Tj. „ich povinnosťou al. úlohou“.
- 571** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 572** Pozri Sud. 9:27, pozn. 557.
- 573** Pozri Sud. 6:11, pozn. 393.
- 574** Vl. „hromady“, ako v kap. 3:34, tu zmysel ako v texte, porov. Rúth 3:7, pozn. 124.
- 575** Pozri Num. 4:19, pozn. 147.
- 576** Al. „proti dňu“, tj. „proti tomu, že v taký deň predeávali“.
- 577** Tj. „v Jerúsaleme“.

578 Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.

579 Al. „všemožný tovar“, no iný výraz ako v kap. 10:31.
Ďalej obdobne.

580 Pozri Gen. 49:4, pozn. 1317.

581 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.

582 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.

583 Pozri Exod. 29:14, pozn. 930 a 931.

584 D. „krok a dva“, zmysel ako v texte.

585 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.

586 Pozri Ezr. 10:2, pozn. 381.

587 Pozri Ezr. 10:2, pozn. 383.

588 Al. „neschopnosť“, „nevedenie“, D. „ich nebytie znajúcimi (atď.)“²⁷⁰.

589 D. „jazyka ľudu a“.

590 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.

591 Ako v Ezr. 9:3, teda vari „fahať za (al. „trhať“) ich vlasy“, al. „sácať nimi“.

592 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.

ESTÉR

Av dňoch Achašvéróša¹ (to² *bol* Achašvéróš, ktorý⁸⁰ kraloval³ od Indie⁴ až po Kús⁵ – sedem a dvadsať a sto krajov⁶) sa stalo⁹⁴, (2) v oných dňoch, za sedenia kráľa Achašvéróša na tróne jeho kráľovstva⁷, ktorý *bol* v Šúšáne⁸, v hrade, (3) v treťom roku jeho kralovania⁹, že všetkým svojim hodnostárom¹⁰ a svojim služobníkom usporiadal¹¹ hostinu¹²; pred jeho tvárou *bola* všetka moc¹³ Perzie¹⁴ a Mádaja¹⁵, veľmoži a predstavení¹⁰ krajov⁶, (4) pri jeho ukazovaní bohatstva slávy¹⁶ jeho kráľovstva a nádhery¹⁷ skvelosti¹⁸ jeho veľkosti¹⁹, po mnohé dni, osemdesiat a sto dní.

(5) A keď sa tieto dni vyplnili²⁰, usporiadal¹¹ kráľ *na* sedem dní hostinu¹² všetkému ľudu, ktorí sa nachádzali v Šúšáne⁸, v hrade, od veľkého až po malého, v nádvorí²¹ záhrady paláca²² kráľa. (6) Na valcovitých tyčiach zo striebra a stĺpoch z mramoru *bolo* šnúrkami z jemnej bavlny a červeného purpuru²³ pripevnené²⁴ plátno²⁵, karpas²⁶ a modrý purpur^{23 27}; na dlažbe z porfyru²⁸ a mramoru a perlete²⁹ a sóchárethu³⁰ *boli* ležadlá³¹ zo zlata a striebra, (7) a podávanie nápojov³² – v nádobách³³ zo zlata, a nádoby³³ sa od nádob³³ líšili³⁴; a kráľovského vína³⁵ *bolo* hojne, podľa štedrosti³⁶ kráľa. (8) A pitie *bolo* podľa pravidiel³⁷, že nebolo nútia- ceho, lebo tak kráľ nariadil všetkým predstaveným^{38 39} svojho domu, aby sa dialo^{11 40} podľa želania⁴¹ každého jednotlivca^{42 43}.

(9) Aj Vaští, kráľovná, usporiadala¹¹ hostinu¹² žien kráľovského domu³⁵, ktorý patrila kráľovi Achašvéróšovi.

(10) V siedmy deň, ako sa srdce kráľa rozveselilo^{44 45} vínom, nariadil⁴⁶ Mehúmánovi, Bizthovi, Charbónovi, Bigthovi a Abagthovi, Zétharovi a Karkasovi, siedmim komorníkmi⁴⁷, ktorí⁸⁰ obsluhovali⁴⁸ osobu⁴⁹ kráľa Achašvéróša, (11) priviesť pred tvár kráľa Vaští, kráľovnú, v kráľovskej korune^{22 35 50}, ukázať jej krásu ľudu⁵¹ a hodnostárom¹⁰, lebo ona *bola* vzhľadom pekná⁷³. (12) No⁵² kráľovná Vaští odmietla

prísť na slovo kráľa, ktoré *došlo* skrze⁵³ komorníkov⁴⁷, takže⁵² sa kráľ veľmi nazlostil a vznietilo sa v ňom jeho popudenie.

(13) Kráľ teda⁵⁴ povedal múdрым, poznajúcim časy (lebo tak *bolo so* záležitosťami^{55 56} kráľa – pred tvár všetkých poznajúcich zákon³⁷ a právo, (14) a najbližší mu *boli* Karšená, Šéthár, Admáthá, Tharšíš, Meres, Marsená, Memúchán, siedmi hodnostári¹⁰ Perzie¹⁴ a Mádaja¹⁵, vidajúci tvár kráľa, ktorí⁸⁰ sedávali *ako* prví v kráľovstve): (15) Čo podľa zákona³⁷ spraviť s kráľovnou⁵⁷ Vaští, pretože nevykonala príkaz^{22 58} kráľa Achašvéróša skrze⁵³ komorníkov⁴⁷? (16) A Memúchán pred tvárou kráľa a hodnostárov¹⁰ povedal: Nie proti samotnému⁵⁹ kráľovi sa Vaští, kráľovná, dopustila bezprávia, lež⁶⁰ proti všetkým hodnostárom¹⁰ a proti všetkému ľudu⁵¹, ktorý *je*⁶¹ vo všetkých krajoch⁶ kráľa Achašvéróša, (17) lebo reč o kráľovnej^{62 63} sa bude roznášať⁶⁴ ku všetkým ženám na zneváženie ich manželov⁶⁵ v ich očiach, keď⁶⁶ budú vravieť²⁰: Kráľ Achašvéróš nariadil⁴⁶ priviesť Vaští, kráľovnú, pred svoju tvár, a neprišla; (18) to⁵² v onen^{67 68} deň budú dámy⁶⁹ Perzie¹⁴ a Mádaja¹⁵, ktoré⁷⁰ reč o kráľovnej^{62 63} počujú, vravieť všetkým hodnostárom¹⁰ kráľa, a *bude* dost a dost⁷¹ pohrdania a zlosti⁷². (19) Ak *je to* kráľovi vhod⁷³, nech od jeho tváre⁷⁴ vychádza^{75 76} kráľovské slovo³⁵, a nech bude zapisované⁷⁶ medzi zákony³⁷ Perzie¹⁴ a Mádaja¹⁵ a nesmie⁷⁷ sa vynechať⁷⁸, že Vaští nesmie⁷⁷ prichádzať pred tvár kráľa Achašvéróša, a jej kráľovskú hodnosť⁷⁹ nech kráľ ráči^{76 77} dať jej družke, ktorá *bude*⁸⁰ od nej lepšia. (20) A keď sa výnos kráľa, ktorý *on* ráči⁷⁷ vydať¹¹, počuje vo všetkom jeho kráľovstve, akokoľvek ono *je* rozsiahle⁸¹, budú⁸² všetky ženy svojim manželom⁶⁵ preukazovať¹¹ česť¹⁷, od veľkého až po malého.

(21) I zapáčilo sa⁸³ toto slovo kráľovi a hodnostárom¹⁰ a kráľ spravil podľa slova Memúchána (22) a poslal do všetkých

krajov⁶ kráľa príписы, do každého⁸⁴ kraja⁶ jeho písmom⁸⁵ a do každého⁸⁴ ľudu jeho jazykom⁸⁵, aby každý muž bol⁴⁰ pánom^{10 86} vo svojom dome a hovoril⁸⁶ jazykom⁸⁵ svojho ľudu.

2 Po týchto veciach, ako sa popudenie kráľa Achašvéroša utišilo^{45 87}, pripomenul si Vaští a čo vykonala a ako bolo proti nej rozhodnuté; (2) a sluhovia⁸⁸ kráľa, obsluhujúci⁴⁸ ho, povedali: Mali by⁷⁷ kráľovi vyhľadať dievčiny, panny, vzhľadom pekné⁷³; (3) nech teda⁵⁴ kráľ vo všetkých krajoch⁶ svojho kráľovstva ráči^{76 77} poveriť⁸⁹ poverencov⁹⁰, nech⁵² zhromažďujú všetky vzhľadom pekné⁷³ dievčiny, panny, do Šúšana⁸, do hradu, do domu žien, k ruke Hégaja, komorníka⁴⁷ kráľa, strážcu⁹¹ žien, a dajú im ich potreby na pestovanie krásy⁹², (4) a tá dievčina, ktorá sa kráľovi bude páčiť⁸³, nech bude⁷⁶ kráľovnou⁹³ miesto Vaští. A tá vec sa kráľovi zapáčila⁸³, i spravil tak.

(5) V Šúšane⁸, v hrade, sa vyskytol⁹⁴ muž, Júdovec⁹⁵, jeho meno Mordechaj, syn Jáira, syna Šimeiho, syna Kíša, muža Jemíniho⁹⁶, (6) ktorý bol odvedený⁹⁷ z Jerúsálema s odvedenectvom^{98 99}, ktoré bolo odvedené⁹⁷ s Jechonjom, kráľom Júdu, ktorého odvieľol¹⁹⁷ Nevúchadneccar, kráľ Bávela¹⁰⁰; (7) a on bol pestúnom Hadassy – to² bola Estér, – dcéry svojho strýka, lebo ona nemala¹⁰¹ otca ani matku; a tá dievčina bola krásna zjavom¹⁰² a pekná⁷³ vzhľadom¹⁰³; a Mordechaj si ju pri smrti¹⁰⁴ jej otca a jej matky vzal za dcéru. (8) A keď vošla v známosť^{20 105} záležitosť⁵⁵ kráľa a jeho vyhláška³⁷, stalo sa⁹⁴ pri zhromažďovaní¹⁰⁶ mnohých dievčín do Šúšana⁸, do hradu, k ruke Hégaja, že bola do domu kráľa, k ruke Hégaja, strážcu⁹¹ žien, vzatá aj Estér; (9) a tá dievčina sa mu zapáčila⁸³ a nadobudla¹⁰⁷ pred jeho tvárou náklonnosť¹⁰⁸, i poponáhlal sa¹⁰⁹ dať jej jej potreby na pestovanie krásy⁹² a jej zaopatrenia¹¹⁰ a sedem dievok¹¹¹, ktoré boli⁸⁰ vyhladané¹¹², aby ich jej dali⁴⁰ z domu kráľa; a nastahoval ju a jej dievky¹¹¹ na najlepšie miesto domu žien. (10) Estér neoznámila¹¹³ nič o svojom ľude¹¹⁴ ani o svojom pôvode^{114 115}, lebo jej³⁹ Mordechaj prikázal, aby neoznámala¹¹³. (11) A Mordechaj v každý deň po dni¹¹⁶ chodil pred¹¹⁷

nádvorie²¹ domu žien zvedieť, či sa má Estér dobre¹¹⁸ a čo sa s ňou⁹⁷ robí¹¹.

(12) A keď prišiel^{20 119} rad na ktorúkoľvek¹²⁰ dievčinu⁶², aby vstúpila⁴⁰ ku kráľovi Achašvérošovi, po uplynutí¹²¹ toho, čo sa s ňou¹²² dialo¹²³ podľa pravidiel³⁸ žien, dvadsiatich mesiacov (lebo tak sa museli⁷⁷ vyplňať dni ich príprav^{94 124}, šesť mesiacov olejom myrhy a šesť mesiacov vonnými látkami a potrebami na pestovanie krásy⁹² žien, (13) a takto¹²⁵ dievčina vstúpila ku kráľovi), bolo jej dané všetko, čo povedala, aby to s ňou vošlo⁴⁰ z domu žien až do domu kráľa. (14) Za večera ona vstúpila a za rána sa ona vrátila do druhého domu žien k ruke Šaas-gáza, komorníka⁴⁷ kráľa, strážcu⁹¹ súložnic. Ku kráľovi už nevstupovala, iba ak v nej kráľ našiel potešenie¹²⁶ a zavolať ju menom.

(15) A keď prišiel^{20 119} rad na Estér, dcéru⁶² Avíhajila, – strýka Mordechaja, ktorý si ju vzal za dcéru, – aby vstúpila⁴⁰ ku kráľovi, nepožiadala¹²⁷ o nič¹²⁸, iba ak čo vravel Hégaj, komorník⁴⁷ kráľa, strážca⁹¹ žien; a Estér nadobúdala^{107 129} priazeň¹³⁰ všetkých vidiacich ju. (16) A Estér bola vzatá ku kráľovi Achašvérošovi do jeho kráľovského domu³⁶ v desiatom mesiaci, to² bol mesiac Tévet¹³¹, v siedmom roku jeho kráľovania⁷⁹; (17) a kráľ si zamiloval Estér nado všetky ženy¹³², áno⁵², nadobudla¹⁰⁷ pred jeho tvárou priazeň¹³⁰ a náklonnosť¹⁰⁸ nado všetky panny¹³², i založil¹³³ na jej hlavu kráľovskú korunu^{22 35 50} a stala sa kráľovnou¹³⁴ miesto Vaští. (18) A kráľ usporiadal¹¹ všetkým svojim hodnostárom¹⁰ a svojim služobníkom veľkú hostinu¹², hostinu¹² Estér, a poskytol¹¹ krajom¹⁰⁵ úľavu¹³⁵ a rozdal dary¹³⁶ podľa štedrosti³⁷ kráľa.

(19) A pri druhom zhromažďovaní pánien, tu⁵² sedel Mordechaj v bráne kráľa; (20) a Estér neoznámala¹¹³ nič o svojom pôvode^{114 115} ani o svojom ľude¹¹⁴, podľa toho, čo jej³⁹ Mordechaj prikázal, lebo⁵² Estér vykonávala príkazy^{22 56 58} Mordechaja, ako keď bola¹²⁹ v starostlivosti u neho. (21) V oných dňoch, keď⁵² Mordechaj sedel v bráne kráľa, sa nazlostili Bighán a Thereš, dvaja komorníci⁴⁷ kráľa zo strážcov⁹¹ prahu, a pojali úmysel^{127 137} vystrieť¹³⁸ ruku na kráľa Achašvéroša. (22) A tá vec

sa stala známou Mordechajovi; ten⁵² podal správu¹¹³ Estér, kráľovnej, ktorá *to* v mene Mordechaja povedala kráľovi. (23) Tá vec teda⁵⁴ bola vyšetrená¹²⁷ a zistená¹³⁹, i boli oni obaja povesení na drevo; to⁵² bolo pred tvárou kráľa zapísané v knihu letopisov¹⁴⁰.

3 Po týchto veciach vyznamenal¹⁴¹ kráľ Achašvéróš Hámána, syna Hammedáthu, Agágího¹⁴², a povýšil¹⁰⁷ ho a umiestnil¹³³ jeho sedadlo¹⁴³ vyššie od¹⁴⁴ 145 všetkých hodnostárov¹⁰, ktorí pri ňom *boli*; (2) a všetci služobníci kráľa, ktorí *boli* v bráne kráľa, klakali¹⁴⁶ a klaňali sa pred Hámánom¹⁴⁷, lebo tak o ňom kráľ rozkázal; ale Mordechaj neklakal¹⁴⁶ a neklaňal sa. (3) A služobníci kráľa, ktorí *boli* v bráne kráľa, Mordechajovi vravievali¹²⁹: Prečo ty prestupuješ¹⁴⁸ rozkaz kráľa? (4) A keď k nemu vrel¹²⁰ deň po⁸⁴ dni a nie že k nim obrátil sluch¹⁴⁹, stalo sa⁹⁴, že⁵² podali správu¹¹³ Hámánovi, aby uvidel⁴⁰, či záležitosti⁵⁵ Mordechaja budú môcť⁷⁷ obstáť, lebo im oznámil¹¹³, že on je Júdovec. (5) A keď Hámán zbadal¹⁵⁰, že Mordechaj neklaká¹⁴⁶ a sa neklania pred ním¹⁴⁹, bol⁸² Hámán naplnený popudom, (6) no⁵² podceňoval¹²⁹ 151 v svojich očiach vystretie¹³⁸ ruky na samotného⁵⁹ Mordechaja, lebo mu podali správu¹¹³ o ľuďoch¹¹⁴ Mordechaja, i dal sa Hámán usilovať¹²⁷ 137 o zničenie¹⁵² všetkých Júdovcov, ktorí *boli* vo všetkom kráľovstve Achašvéroša, ľudu Mordechaja.

(7) V prvom mesiaci, to² je mesiac Nísán¹⁵³, v dvanástom roku kráľa Achašvéroša⁹, sa pred tvárou Hámána dali vrhať púrc²³, to² jest lós, odo dňa ku dňu a od mesiaca k mesiacu dvanástemu, to² je mesiac Adár¹⁷⁰. (8) A Hámán ku kráľovi Achašvérošovi povedal: Akýsi¹⁵⁴ ľud roztrúsený a rozptýlený¹⁵⁵, *tí* sú medzi národnosťami¹⁵⁶ vo všetkých krajoch⁶ tvojho kráľovstva; *tí* sú svojimi zákonmi³⁷ líšia³⁴ od každého ľudu a zákony³⁷ kráľa nevykonávajú¹²⁹, takže⁵² pre kráľa¹⁵⁷ nie je žiadúce¹⁵⁸ ich ponechať¹⁵⁹ 160. (9) Ak je *to* kráľovi vhod⁷³, malo⁷⁷ by sa napísať⁷⁶ o vyhubení ich, i chcem⁷⁷ odvrátiť na ruky vykonávajúcich správu¹⁶¹ desattisíc kikkárov¹⁶² striebra na vnesenie medzi poklady¹⁶³ kráľa. (10) A kráľ zo¹⁴⁴ svojej ruky stiahol¹⁶⁴

svoj prsteň a dal ho Hámánovi, synovi Hammedáthu, Agágího¹⁴², protivníkovi¹⁶⁵ Júdovcov; (11) a kráľ Hámánovi povedal: To striebro je dané tebe, aj ten ľud na zaobchádzanie¹¹ s ním⁵⁷ 166, ako ti bude ľúbo⁸³ 167.

(12) A v prvom mesiaci, v trinástom dni v ňom, boli zavolaní pisári¹⁶⁸ kráľa a podľa všetkého, čo rozkázal Hámán, bolo napísané k vláďarom kráľa a k miestodržiteľom, ktorí *boli* nad každým⁸⁴ krajom⁶, a k predstaveným¹⁰ každého⁸⁴ ľudu, v každý⁸⁴ kraj⁶ jeho písmom⁸⁶ a v každý⁸⁴ ľud jeho jazykom⁸⁵, napísané v mene kráľa Achašvéroša a spečatené prsteňom kráľa, (13) a *to* na rozoslanie prípisov skrze⁵³ behúňov¹⁶⁹ do všetkých krajov⁶ kráľa, o ničení¹⁵⁴, o zabíjaní a o hubení všetkých Júdovcov, od chlapca⁸⁸ až po starca, drobotiny a žien, v jeden deň, v trinásty dvanásteho mesiaca, to² je mesiac Adár¹⁷⁰, a o pobratí¹⁷¹ lupu *od* nich. (14) Odpis²² tohto písma, ktoré v každom jednotlivom kraji⁶ 116 malo byť spravené¹⁷² zákonom³⁷, *bol* uvedený v známosť¹⁷³ všetkým národnostiam¹⁵⁶, aby boli⁴⁰ k onému⁶⁷ dňu hotoví. (15) Behúni¹⁶⁹ vyšli⁷⁵, popoháňaní slovom kráľa, a príkaz³⁷ bol vydaný¹⁷⁴ v Šúšáne⁸, v hrade; a kráľ a Hámán usadli piť, ale mesto Šúšán⁸ *bolo* zmätené¹⁷⁵.

4 A keď Mordechaj zvedel všetko, čo bolo spravené, roztrhol¹⁸² Mordechaj svoje rúcha a vzal na seba¹⁷⁶ vrecovinu a popol a vyšiel⁷⁵ v stred mesta a dal sa nariekať¹⁷⁷ veľkým a horkým nárekom¹⁷⁷; (2) a prišiel až pred¹¹⁷ bránu kráľa, lebo do brány kráľa sa v oblečení z vrecoviny vstupovať nesmelo¹⁷⁸ 179. (3) A v každom jednotlivom kraji⁶ 116, na mieste¹⁸⁰, kam dospievalo¹⁷⁹ slovo kráľa a jeho príkaz³⁷, *nastával* Júdovcom veľký smútok a pôst a plač a bedovanie¹⁸¹ a mnohí si podostreli¹⁸² vrecovinu¹⁸³ a popol.

(4) A dievka¹⁸¹ Estér a jej komorníci⁴⁷ prišli a podali jej správu¹¹³, i bola kráľovná veľmi zarmútená¹⁸⁴ a poslala rúcha na oblečenie Mordechaja a na odloženie¹⁶⁴ vrecoviny z¹⁴⁴ neho, *ale* neprijal ho; (5) i povolala Estér Hathácha¹⁸⁵, jedného z komorníkov⁴⁷ kráľa, ktorého postavil¹⁸⁶ pred jej tvár¹⁸⁷, a vyslala ho s odkazom¹⁸⁸ za Mordechajom¹⁸⁹ zvedieť, čo toto zna-

mená a prečo toto je. (6)Hathách teda⁵⁴ vyšiel⁷⁵ k Mordechajovi na priestranstvo¹⁹⁰ mesta, ktoré bolo pred¹⁷ bránou kráľa, (7)a Mordechaj mu podal správu¹⁷³ o všetkom¹⁸⁴, čo ho stretlo¹⁹¹, aj presný údaj²² o striebre¹⁷⁴, ktoré Hámán slúbil⁴⁶ odvážiť k pokladom¹⁶³ 189 192 kráľa za Júdovcov na vyhubenie ich, (8)a dal mu odpis²² písma toho príkazu³⁷, ktorý bol vydaný¹⁷⁴ v Šúšane⁸, na ukázanie Estér a aby jej podal⁴⁰ správu¹⁷³ a uložil⁴⁰ jej³⁹ vstúpiť ku kráľovi úpieť¹⁹³ a prosiť¹²⁷ pred jeho tvárou⁷⁴ 194 za¹⁹⁵ svoj ľud.

(9)Hathách teda⁵⁴ prišiel a oznámil¹⁷³ Estér slová Mordechaja (10)a Estér Hatháchovi povedala (a s odkazom¹⁹⁶ ho vyslala¹⁸⁸ k Mordechajovi): (11)Všetci služobníci kráľa, aj ľud krajov⁶ kráľa, vedia, že každý, muž alebo žena, kto by vstupoval ku kráľovi do vnútorného¹⁹⁷ nádvorja²¹ a⁹⁸ nie je volaný – je pre neho jeden zákon³⁷, totiž¹⁹⁹ usmrtenie, s výnimkou²⁰⁰ toho, ku ktorému by kráľ chcel⁷⁷ vziať²² žezlo²² zo zlata; ten⁵² bude žiť. No⁵² ja som nebola zavolaná vstúpiť ku kráľovi už²⁰¹ tridsať dní. (12)I oznámili¹⁷³ slová Estér Mordechajovi (13)a Mordechaj k Estér späť poslal²⁰² odkaz²⁰³: Nesmieš⁷⁷ v svojej duši myslieť na útek od všetkých Júdovcov²⁰⁴ do domu kráľa, (14)lebo ak budeš v tejto dobe stále²⁰⁵ mlčať, môže⁷⁷ sa dostaviť²⁰⁶ Júdovcom uvoľnenie²⁰⁷ a vyprostenie z iného²⁰⁸ miesta¹⁸⁰ a ty a dom tvojho otca budete musieť⁷⁷ byť zahubení; a kto vie, či si neprišla¹⁹⁹ ku kráľovstvu⁷ 136 priam pre tento čas²⁰⁹? (15)A Estér k Mordechajovi späť poslala²⁰² odkaz²⁰³: (16)Choď, sústreď všetkých Júdovcov, ktorí⁸⁰ sa nachádzajú v Šúšane⁸ a postite sa za mňa¹⁸⁹ 210, takže⁵² nebudete⁷⁷ jesť ani piť po tri dni, noc a deň; budem sa postiť aj ja a moje dievky¹⁷¹ tak, a tak chcem⁷⁷ vstúpiť ku kráľovi, hoci to²¹¹ nie je podľa zákona³⁷; a ak zahyniem, zahyniem. (17)Mordechaj sa teda⁵⁴ pobral²¹² a spravil¹⁸⁶ 213 podľa všetkého, čo mu³⁹ Estér prikázala.

5 A v tretí deň sa stalo⁹⁴, že⁵² sa Estér kráľovsky³⁵ 214 obliekla a zastala vo vnútornom¹⁹⁷ nádvorí²¹ domu kráľa. A kráľ sedel na tróne svojho kráľovstva⁷ v kráľovskom dome³⁵ naproti vchodu²¹⁵ do

domu; (2)a za kráľovho uvidenia Estér, ktorá⁸⁰ stála v nádvorí²¹, sa stalo⁹⁴, že nadobudla¹⁰⁹ v jeho očiach priazeň¹⁹⁰, i vztiahol²² k Estér žezlo²² zo zlata, ktoré bolo v jeho ruke, a Estér pristúpila²¹⁶ a siahla¹¹⁹ na²¹⁷ vrchol²¹⁸ toho žezla²²; (3)a kráľ jej povedal: Čo s tebou¹²² 219, Estér, kráľovná, a čo je tvojím želaním²² 220? Musí⁷⁷ sa ti dať, áno⁵², až do polovice kráľovstva²²¹. (4)A Estér povedala: Ak to je kráľovi vhod⁷³, nech dnes ráči⁷⁶ 77 prísť kráľ a Hámán na hostinu¹², ktorú prichystala¹¹ Estér, ktorú som pre neho¹⁵⁷ prichystala¹¹. (5)A kráľ povedal: Poponáhľajte sa – Hámána²²², na vykonanie slova Estér. Prišiel teda⁵⁴ kráľ a Hámán na hostinu¹², ktorú prichystala¹¹ Estér, (6)a pri pití¹²² 223 vína kráľ Estér povedal: Čo je tvojou žiadosťou? Áno⁵² 221, musí⁷⁷ sa ti dať; a čo je tvojím želaním²³ 220? Až do polovice kráľovstva, áno⁵² 221, musí⁷⁷ sa vykonať. (7)A Estér odvetila a povedala: Moja žiadosť a moje želanie²²⁰: (8)Ak som našla priazeň¹⁹⁰ v očiach kráľa a ak je kráľovi vhod⁷³ splniť¹⁷² moju žiadosť a uskutočniť¹¹ moje želanie²²⁰, nech ráči⁷⁶ 77 prísť kráľ a Hámán na hostinu¹², ktorú pre nich¹⁵⁷ chcem⁷⁷ prichystať¹¹, aj zajtra, potom⁵² chcem⁷⁷ spraviť podľa slova kráľa.

(9)A Hámán vyšiel⁷⁵ v onen deň veselý a šťastný²²⁴ v srdci, ale za Hámánovho uvidenia Mordechaja v bráne kráľa, že⁵² pred ním²²⁵ nevstal a nie že sa pohl²²⁶ – tu⁵² bol Hámán naplnený popudením proti Mordechajovi; (10)ale ovládol sa Hámán, a keď vstúpil do svojho domu, poslal⁸² a povolal²²⁷ svojich priateľov²²⁸ a Zereš, svoju ženu, (11)a dal sa im Hámán rozprávať²²⁹ o sláve¹⁶ 114 svojho bohatstva a množstve svojich detí²³⁰ a o všetkom¹¹⁴, čím ho kráľ vyznamenal¹⁴¹ a ako ho povýšil¹⁰⁷ nad hodnostárov¹⁰ a služobníkov kráľa. (12)I povedal Hámán: Ba ani nepovolala²²⁷ Estér, kráľovná, na hostinu¹², ktorú uchystala¹¹, s kráľom nikoho, iba ak mňa, a aj na zajtra som k nej pozvaný²³¹ ja s kráľom. (13)Ale toto všetko – nie je to² pre mňa¹⁵⁷ uspokojivé¹⁵⁸ po všetok čas, čo ja vidím Mordechaja, toho Júdovca, sediaceho v bráne kráľa. (14)I povedala mu Zereš, jeho žena, a všetci jeho priatelia²²⁸: Môžu⁷⁷ prichystať¹¹ drevo vysoké päťdesiat laktov²³² a za rána povedz kráľovi, že⁵²

naň majú⁷⁷ Mordechaja povesiť, a zájdi veselo s kráľom na hostinu¹². A tá vec bola¹²⁹ tvári Hámána po chuti²²⁴, i prichystal¹¹ drevo.

6 V onej noci spánok kráľa ubiehal¹²⁹, i nariadil⁴⁶ priniesť knihu pamätihodnosti²³³, letopisov¹⁴⁰; tie⁵² boli pred tvárou kráľa predčítované, (2) a našlo sa napísané, že Mordechaj oznámil¹¹³ o Bigthánovi a Therešovi, dvoch komorníkoch⁴⁷ kráľa, strážcoch⁹¹ prahu, že pojali úmysel¹²⁷ vystrieť¹³⁸ ruku na kráľa Achášvéróša.

(3) A kráľ povedal: Aká²³⁴ bola Mordechajovi za toto preukázaná¹¹ česť¹⁷ a vyznamenanie¹⁹? A sluhovia⁸⁸ kráľa, obsluhujúci⁴⁸ ho, povedali. Nebolo s ním spravené nič¹²⁸. (4) A kráľ povedal: Kto je v nádvorí²¹? A do nádvorí²¹ domu kráľa, vonkajšieho²³⁵, bol vstúpil Hámán povedať kráľovi o povesenie Mordechaja na drevo, ktoré pre neho¹⁵⁷ pripravil²³⁶. (5) A sluhovia⁸⁸ kráľa k nemu povedali: Hľa, v nádvorí²¹ stojí Hámán. A kráľ povedal: Môže⁷⁷ vstúpiť. (6) A keď Hámán vstúpil, povedal⁸² mu kráľ: Čo spravíš s mužom⁵⁷, v ktorého pachtení¹⁷ má¹²⁹ kráľ potešenie²³⁷? A Hámán si v svojom srdci povedal²³⁸: Komu by mal kráľ potešenie²³⁷ preukázať¹¹ česť¹⁷ viac ako mne²³⁹? (7) Povedal teda⁵⁴ Hámán ku kráľovi: Muž, v ktorého pachtení¹⁷ má¹²⁹ kráľ potešenie²³⁷ – (8) mali by⁷⁷ dopraviť kráľovské oblečenie³⁵, ktorým sa²⁴⁰ oblieka¹²⁹ kráľ, a koňa, na ktorom kráľ jazdí¹²⁹ a na ktorého hlavu sa dáva¹²⁹ 241 kráľovská koruna²² 35 50, (9) a to oblečenie a toho koňa dať k ruke voľakoho⁴² z hodnostárov¹⁰ kráľa, veľmožov, a mali by⁷⁷ toho muža, v ktorého pachtení¹⁷ má¹²⁹ kráľ potešenie²³⁴, oblecť a usadiť na toho koňa k jazde²⁴² na priestranstve¹⁹⁰ mesta²⁴³ a volať²⁴⁴ pred jeho tvárou: Takto²⁴⁵ sa má⁷⁷ robiť mužovi¹²², v ktorého pachtení¹⁷ má¹²⁹ kráľ potešenie²³⁷. (10) A kráľ povedal: Poponáhľaj sa, vezmi to oblečenie a toho koňa podľa toho, ako si prehovoril, a sprav tak Mordechajovi, Júdovcovi¹²², ktorý⁸⁰ sedí v bráne kráľa; nič¹²⁸ zo všetkého, čo si prehovoril, nesmie⁷⁷ odpadnúť. (11) Hámán teda⁵⁴ to oblečenie a toho koňa vzal a obliekol Mordechaja a usadil ho k jazde²⁴² na priestranstve¹⁹⁰ mesta²⁴³

a dal sa pred jeho tvárou volať: Takto²⁴⁵ sa má⁷⁷ robiť mužovi¹²², v ktorého pachtení¹⁷ má¹²⁹ kráľ potešenie²³⁷.

(12) A Mordechaj sa vrátil do brány kráľa a Hámán odkvapil do svojho domu, smutný a s hlavou zakrytou; (13) a Zereši, svojej žene, a všetkým svojim priateľom²²⁸ Hámán vyrozprával²²⁹ všetko, čo ho stretlo¹⁹¹; a jeho múdri²⁴⁶ a Zereš, jeho žena, mu povedali: Ak Mordechaj, pred ktorého tvárou si začal padať, je zo semena Júdovcov, nemôžeš⁷⁷ zmôcť voči nemu nič, lež⁶⁰ pred jeho tvárou celkom²⁴⁷ musíš⁷⁷ padnúť. (14) Ešte s ním oni hovorili, keď⁵² došli¹¹⁹ 248 komorníci⁴⁷ kráľa a poponáhľali sa uviesť Hámána na hostinu¹², ktorú uchystala¹¹ Estér.

7 Prišiel teda⁵⁴ kráľ a Hámán piť s Estér, kráľovnou, (2) a kráľ aj v druhý deň pri pití¹² 223 vína Estér povedal: Čo je tvojou žiadosťou, Estér, kráľovná? Áno⁵² 221, musí⁷⁷ sa ti dať; a čo je tvojím želaním²² 220? Až do polovice kráľovstva, áno⁵² 221, musí⁷⁷ sa vykonať. (3) A Estér kráľovi odvetila a povedala: Ak som našla v očiach kráľa priazeň¹³⁰ a ak je to kráľovi vhod⁷³, kievž sa mi smie⁷⁶ 77 na moju žiadosť dať moje žitie²⁴⁹ a na moje želanie²² 220 môj ľud, (4) lebo sme boli predaní, ja aj môj ľud, na zničenie¹⁵², na zabíjanie a na záhuby; áno⁵², keby sme boli bývali predaní za nevoľníkov a za slúžky, mlčala¹²⁹ by som, hoci by protivník²⁵⁰ nebol schopný poskytnúť náhradu¹⁵⁸ 251 za ujmu kráľa. (5) A kráľ Achášvérós povedal, áno⁵², povedal Estér, kráľovnej: Kto je on, ten⁶⁷ – a kde je on, ten⁶⁷, ktorého naplnilo²⁵² jeho srdce, aby takto spravil¹⁴⁰? (6) A Estér povedala: Tým⁴² protivníkom²⁵¹ a nepriateľom je tento zlý Hámán. A Hámán sa zhrozil²⁵³ pred²²⁵ prítomnosťou⁷⁴ kráľa a kráľovnej (7) a kráľ v svojom popudení vstal od pitia¹² 223 vína a išiel do záhrady paláca²²; a Hámán zostal prosiť¹²⁷ za¹⁹⁵ svoje žitie²⁴⁹ u²⁵⁴ Estér, kráľovnej, lebo zistil¹⁵⁰, že zo strany²⁵⁵ kráľa je proti nemu²⁵⁶ s konečnou platnosťou rozhodnuté²⁵⁷ o zle. (8) A keď sa kráľ zo záhrady paláca²² vrátil do domu pitia¹² 223 vína, bol⁸² Hámán padol na pohovku³¹, na ktorej bola Estér; a kráľ povedal: Či dokonca aj¹⁹⁹ znásilnenie kráľovnej u mňa v dome? A keď to slovo

vyšlo⁷⁵ z úst kráľa, zakryli⁸³ Hámána, jeho tvár. (9)A Charbóná, jeden z komorníkov⁴⁷ kráľa, povedal pred tvárou kráľa: Tiež, hľa, stojí v dome Hámána drevo, päťdesiat lakťov²³² vysoké, ktoré Hámán prichystal¹¹ pre Mordechaja¹⁵⁷, ktorý prevhodil dobre pre kráľa¹⁵⁷. A kráľ povedal: Poveste ho naň. (10)I povesili Hámána na to drevo, ktoré pripravil²³⁶ pre Mordechaja¹⁵⁷, a popudenie kráľa sa utišilo⁸⁷.

8 V onen deň dal kráľ Achašvéroš dom Hámána, protivníka¹⁶⁵ Júdovcov, Estér, kráľovnej, a Mordechaj vstúpil pred tvár kráľa, lebo Estér oznámila¹¹³, čím on jej je; (2)a kráľ stiahol¹⁶⁴ svoj prsteň, ktorý odobral²⁵⁸ od Hámána, a dal ho Mordechajovi, a Estér Mordechaja ustanovila¹³³ nad domom Hámána.

(3)A Estér sa opäť²⁵⁹ dala hovoriť pred tvárou kráľa, i padla pred¹⁷ jeho nohy a rozplakala sa a dala sa k nemu úpieť¹⁹³ o odstránenie²⁵⁸ zla Hámána, Agágího¹⁴², a jeho zámeru²⁶⁰, ktorý si zaumienil proti Júdovcom. (4)A kráľ k Estér vztiahol²² žezlo²² zo zлата a Estér vstala a zastala pred tvárou kráľa (5)a povedala: Ak *to je* kráľovi vhod⁷³ a ak som našla priazeň¹⁹⁰ pred jeho tvárou a távec je pred jeho tvárou správna²⁶¹ a som mu ja vhod⁸³, malo by sa⁷⁷ napísať o zrušení²⁰² tých prípisov, zámeru²⁶⁰ Hámána, syna Hammedáthu, Agágího¹⁴², ktoré napísal o vyhubení Júdovcov, ktorí sú vo všetkých krajocho⁶ kráľa. (6)Veď ako by som *to* mohla⁷⁷ zničiť²⁶², keby⁵² som sa mala⁷⁷ pozeráť na nešťastie²⁶³, ktoré by postihovalo¹³⁹ môj ľud, áno⁵², ako by som *to* mohla⁷⁷ zničiť²⁶², keby⁵² som sa mala⁷⁷ pozeráť na zhubu²² svojho príbuzenstva¹¹⁵? (7)A kráľ Achašvéroš Estér, kráľovnej, a Mordechajovi, Júdovcovi, povedal: Hľa, dom Hámána som dal Estér a jeho povesili na drevo, pretože svoju ruku vystrel¹³⁸ proti Júdovcom, (8)a vy o Júdovcoch napíšte, ako uznáte za vhodné²⁶⁴, v mene kráľa a spečatíte prsteňom kráľa, lebo písmo, ktoré je napísané v mene kráľa a spečatené prsteňom kráľa, nemožno zrušiť^{204 265}.

(9)I boli v onen čas, v treťom mesiaci, to² je mesiac Síván²⁶⁶, v tretí a dvadsiaty deň v ňom, zavolaní pisári¹⁷⁰ kráľa a podľa všetkého, čo rozkázal Mordechaj, bolo na-

písané k Júdovcom a k vladárom a k miestodržiteľom a k predstaveným¹⁰ krajov⁶, ktoré boli od Indie⁴ až po Kúš⁵, siedmim a dvadsiatim a sto krajom⁶, v každý⁸⁴ kraj⁶ jeho písmom⁸⁵ a v každý⁸⁴ ľud jeho jazykom⁸⁵, aj k Júdovcom ich písmom⁸⁵ a ich jazykom⁸⁵, (10)áno⁵², napísal^{186 267} v mene kráľa Achašvéroša a spečatil^{186 267} prsteňom kráľa a príписы rozoslal^{186 267} skrze⁵³ behúňov¹⁶⁹ na koňoch, jazdcov²⁶⁸ na bežcoch^{56 62 269}, panských²⁷⁰, z³⁰ ušlachtených kobýl¹⁷¹, (11)že kráľ Júdovcom, ktorí sú v každom jednotlivom meste¹¹⁶, povolil¹⁷² zhromaždiť sa²⁷² a postaviť sa na obranu svojich žití^{250 273} a ničiť¹⁵², zabíjať a hubiť všetku vojenskú moc¹³ ľudu a kraja⁶, tých, ktorí⁸⁰ sa budú chystať napadnúť^{274 275} ich, drobotinu a ženy, a lup od nich pobrat¹⁷¹, (12)v jeden deň vo všetkých krajocho⁶ kráľa Achašvéroša, v trinásty deň mesiaca dvanásteho⁹, to² je mesiac Adár¹⁷². (13)Odpis²² toho písma, ktoré malo byť spravené¹⁷² v každom jednotlivom kraji^{6 116} zákonom³⁸, bol uvedený v známosti¹⁷³ všetkým národom¹⁵⁶, aby Júdovci boli⁴⁰ k onému⁶⁷ dňu hotoví pomstiť sa nad svojimi nepriateľmi^{276 277 278}. (14)Behúni¹⁶⁹, jazdci²⁶⁸ na bežcoch^{56 62 269}, panských²⁷⁰, vyšli⁷⁵, pobádani¹⁰⁹ a popoháňaní slovom kráľa, a príkaz³⁷ bol vydaný¹⁷⁴ v Šúšáne⁸, v hrade.

(15)A Mordechaj vyšiel⁷⁵ z blízkosti tváre⁷⁴ kráľa v kráľovskom oblečení²⁵ z modrého purpuru²³ a plátna²⁵, veľkej korune²⁷⁹ zo zлата a plášti²⁸⁰ z jemnej bavlny a červeného purpuru²³; a mesto Šúšán⁸ sa rozjasalo²⁸¹ a rozveselilo²⁸²; (16)Júdovcom nastalo⁹⁴ svetlo²⁸³ a veselosť a plesanie a česť¹⁷, (17)a v každom jednotlivom kraji^{6 116} a v každom jednotlivom meste¹¹⁶, na mieste¹⁸⁰, kam dospievalo¹¹⁹ slovo kráľa a jeho príkaz³⁷, nastávala Júdovcom veselosť a plesanie a hostina^{12 284} a radostný²²⁴ deň. A mnohí z národností¹⁵⁶ zemi sa robili Júdovcami, lebo na nich padol strach z Júdovcov.

9 A v dvanástom mesiaci, to² je mesiac Adár¹⁷⁰, v trinásty deň v ňom, keď dospelo¹¹⁹ slovo kráľa a jeho príkaz³⁷ k vykonaniu, v deň, keď nepriatelia Júdovcov boli čakali na²⁸⁵ panovanie²⁸⁶ nad²⁸⁷ nimi, ale nastal obrat, taký², že panovali²⁸⁶ Júdovci,

oni, nad²⁸⁷ nenávidiacimi ich, (2) sa Júdovci v svojich mestách vo všetkých krajocho⁶ kráľa Achašvéroša zhromaždili²⁷² vystrieť¹³⁸ ruku proti usilujúcim^{127 137} sa o ublíženie²⁶³ im, a nie že sa kto⁴² proti ich tvári postavil²⁸⁸, lebo na všetky národnosti¹⁵⁶ padol strach z nich (3) a všetci predstavení¹⁰ krajov⁶ a vladári a miestodržiteľia a vykonávatelia činnosti¹⁶¹, ktorá bola pre kráľa⁵⁷, Júdovcov podporovali¹⁰⁷, lebo na nich padol strach z Mordechaja, (4) lebo Mordechaj bol veľký v dome kráľa a zvest' o ňom⁶² išla po všetkých krajocho⁶, lebo ten muž, Mordechaj, sa stával stále²⁸⁹ väčším²⁹⁰. (5) A Júdovci na všetkých svojich nepriateľov udreli²⁹¹ úderom²⁹² meča a zabíjaním a zhubou²², a zakročili¹¹ proti nenávidiacim ich podľa svojej ľubovôle²⁹³ (6) a v Šúšáne⁸, v hrade, sa Júdovci dali zabíjať na⁵² zahubenie päťsto ľudí⁴², (7) aj Paršandathu a Dalfóna a Aspathu (8) a Póráthu a Adalju a Arídathu (9) a Parmašthu a Arísaja a Arídaja a Vajzáthu, (10) desiatich synov Hámána, syna Hammedáthu, Agágiho¹⁴², protivníka¹⁶⁵ Júdovcov, pozabíjali, ale na korisť od nich svoju ruku nevystreli¹³⁸. (11) V oný deň bol počet tých, ktorí boli⁸⁰ zabiti v Šúšáne⁸, v hrade, predložený²⁹⁴ tvári kráľa (12) a kráľ povedal Estér, kráľovnej: V Šúšáne⁸, v hrade, sa Júdovci dali zabíjať na⁵² zahubenie päťsto ľudí⁴², aj desiatich synov Hámána; čo spravili v ostatných krajocho^{6 295} kráľa? A čo je tvojou žiadosťou? Áno^{52 221}, musí⁷⁷ sa ti dať; a čo je ešte твоjim želaním^{22 220?} Áno^{52 221}, musí⁷⁷ sa vykonať. (13) A Estér povedala: Ak to je kráľovi vhodné⁷³, malo by⁷⁷ sa Júdovcom, ktorí sú v Šúšáne⁸, povoliť¹⁷² aj zajtra robiť podľa príkazu³⁷ dneška, a desiat synovia Hámána by mali⁷⁷ byť povesení na drevo. (14) A kráľ nariadil⁴⁶ tak spraviť²⁹⁶ a v Šúšáne⁸ bol vydaný¹⁷⁴ príkaz³⁷; i poviesili desiatich synov Hámána (15) a Júdovci, ktorí boli v Šúšáne⁸, sa zhromaždili²⁷² aj v štrnásty deň mesiaca⁹ Adár¹⁷⁰ a pozabíjali v Šúšáne⁸ tristo ľudí⁴², ale na korisť svoju ruku nevystreli¹³⁸. (16) Aj ostatní Júdovci²⁹⁵, ktorí boli v krajocho⁶ kráľa, sa zhromaždili²⁷², postavili sa na obranu svojich²⁷³ žití²⁴⁹ a dosiahnuť pokoj²⁹⁷ od svojich nepriateľov a pozabíjať päťasedemdesiatisíc z nenávidiacich²⁹⁸

ich (ale na korisť svoju ruku nevystreli¹³⁸) (17) v trinásty deň mesiaca⁹ Adár¹⁷⁰, a v štrnásty deň v ňom odpočinúť²⁹⁷ a spraviť ho dňom hostiny^{12 284} a veselosti. (18) Ale Júdovci, ktorí boli v Šúšáne⁸, sa zhromaždili²⁷² v trinásty deň v ňom a v štrnásty deň v ňom, a v pätnásty deň v ňom odpočinúť²⁹⁷ a spraviť ho dňom hostiny^{12 284} a veselosti. (19) Preto Júdovci, vidiečania, ktorí⁸⁰ bývajú vo vidieckych mestách, robia štrnásty deň mesiaca⁹ Adár¹⁷⁰ dňom veselosti a hostiny^{12 284} a dňom radostným²²⁴ a dňom posielania podielov^{110 299} jedného druhému³⁰⁰.

(20) A Mordechaj tieto veci zapísal a rozoslal príspisy ku všetkým Júdovcom, ktorí boli vo všetkých krajocho⁶ kráľa Achašvéroša, blízky aj ďaleký, (21) uložiť³⁰¹ im³⁹ v každý rok po roku¹¹⁶ vždy zachovávať^{11 129} štrnásty deň mesiaca⁹ Adár¹⁷⁰ a pätnásty deň v ňom (22) ako dni, v ktorých Júdovci dosiahli pokoj²⁹⁷ od svojich nepriateľov, a mesiac, keď im nastal obrat³⁰² od žiaľu k veselosti a od smútku k radostnému²²⁴ dňu, spraviť ich dňami hostiny^{12 284} a veselosti a posielania podielov^{110 299} jedného druhému a darov nemať³⁰³ jetným³⁰³.

(23) A Júdovci prijali³⁰⁴, čo započali konať a čo k nim Mordechaj napísal, (24) lebo Hámán, syn Hammedáthu, Agágiho¹⁴², protivník¹⁶⁵ všetkých Júdovcov, si proti Júdovcom zauzmenil vyhubiť ich a dal sa vrhať púť²², to² jest lós, ohľadne ich vykynoženia³⁰⁵ a ohľadne ich vyhubenia, (25) ale keď to prišlo²⁰ pred tvár kráľa, nariadil⁴⁶ prípisom, že sa jeho zlý zámer²⁶², ktorý si proti Júdovcom zauzmenil, má⁷⁷ vrátiť na jeho hlavu, a povedal jeho a jeho synov na drevo. (26) Preto týmto dňom dali názov Púrím³⁰⁶, podľa mena púť²²; preto, podľa všetkých slov oného⁶⁷ listu a čo o tomto zistili¹⁵⁰ a čo na nich prišlo¹¹⁹, (27) Júdovci zaviedli^{301 307} a prijali³⁰⁶ pre³⁰⁸ seba a pre³⁰⁸ svoje semä a pre³⁰⁸ všetkých, ktorí⁸⁰ sa k nim pripájajú^{309 310}, aby sa nepomíňalo⁷⁸ trvalé zachovávanie^{11 311} týchto dvoch dní podľa zápisu o nich a podľa ich stanoveného času v každý rok za rokom¹¹⁶, (28) aby tieto dni boli pripomínané a zachovávané¹¹ v každom pokolení za pokolením¹¹⁶, v každej⁸⁴

čeladi³¹², každom⁸⁴ krají⁶ a každom⁸⁴ mes-
te, aby sa tieto dni Púrím nepomínali⁷⁸
sprostred Júdocov a ich pripomienka³¹³
nemizla *spomedzi* ich semena.

(29)I napísala Estér, kráľovná, dcéra
Avichajila, a Mordechaj, Júdovec, so všet-
kým dôrazom³¹⁴, na potvrdenie^{301 307} tohto
druhého listu o Púrím (30)a rozoslal^{186 213}
pripisy ku všetkým Júdovcom do sied-
mich a dvadsiatich a sto krajov⁶ kráľov-
stva Achašvéróša, slová pokoja a verno-
sti³¹⁵ (31)o zavedení^{301 307} týchto dní Púrím
v ich stanovené časy, podľa *toho*, čo im³⁹
uložil^{301 307} Mordechaj, Júdovec, a Estér,
kráľovná, a podľa *toho*, čo uložili^{301 307} svo-
jim dušiam^{36 316} a svojmu semenu³⁹, čo sa

týkalo³¹⁷ pôstu³¹⁸ a náreku^{177 319}. (32)A prí-
kaz^{22 58} Estér tieto záležitosti⁵⁵ Púrím po-
tvrtil^{301 307}; to⁵² bolo zapísané do knihy.

10 A kráľ Achašvéróš uvalil¹³³ na zem
a na ostrovy³²⁰ mora robotu³²¹;
(2)a všetky činy³²² jeho mocnej pôsob-
nosti³¹⁴ a jeho hrdinstvo³²³ a presný údaj²²
o vyznamenaní^{19 62} Mordechaja, ktorým
ho kráľ vyznamenal¹⁴¹, či ony nie sú vypí-
sané v knihe³²⁴ letopisov¹⁴⁰ kráľov⁹ Má-
daja¹⁵ a Perzie¹⁴? (3)Áno, Mordechaj,
Júdovec, *bol* kráľovi Achašvéróšovi dru-
hým³²⁵ a veľký u Júdocov, áno⁵², obľú-
bený u množstva svojich bratov, vyhla-
dávajúc³²⁶ dobré pre svoj ľud¹⁵⁷ a hovoriac
k pokoji všetkému jeho semenu.

ESTÉR

- 1 Pozri Ezr. 4:6, pozn. 153.
- 2 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 3 Vl. „Achašvéroš, ten kralujúci“ (al. „kralovavší“).
- 4 Hebr. „Hódú“, výraz sa v SZ vyskytuje len tu a v kap. 8:9.
- 5 Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
- 6 Pozri 1 Král. 20:17, pozn. 923.
- 7 Tu hádam skôr „kralovania“ ako v kap. 2:16, no nie ako vo v. 3 tu (príbuzný výraz).
- 8 Pozri Nech. 1:1, pozn. 5.
- 9 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 10 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554; tu vo v. 22⁸⁶ tvar príbuzného slovesa.
- 11 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 12 Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 13 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 14 Pozri 2 Par. 36:20, pozn. 1152.
- 15 Pozri Gen. 10:2, pozn. 309.
- 16 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 17 Al. „ctí“, no nie ako vyššie¹⁶, „skvelosti“, no nie ako nižšie¹⁸.
- 18 Pozri Exod. 28:2, pozn. 958.
- 19 Al. „veličenstva“, „majestátu“, v kap. 6:3 a 10:2 zmysel ako v texte tam.
- 20 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 21 Pozri 1 Král. 7:8, pozn. 410.
- 22 Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe.
- 23 Pozri Exod. 25:4, pozn. 849.
- 24 Vl. „zачytené“, „pridržiavané“, tvar slovesa ako „uchváť“ v Exod. 4:4.
- 25 Al. „jemné plátno“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 8:15.
- 26 Výraz nejasného významu; vyskytujúci sa v SZ len tu, ktorý jednoducho prepisujem; tak robia LXX aj Vulgata. Značí najskôr akýsi dnes bližšie neznámy druh jemnej tkaniny, možno bielej farby. Preklad „zelené čalúny“, ktorý podáva prof. Roháček a obdobne podaktorí iní, nie je nijako opodstatnený.
- 27 Tj. závesy al. záclony al. čalúny z týchto látok.
- 28 Hebr. „behat“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a značiaci možno akýsi druh mramoru; podľa LXX aj Vulgaty „smaragdu“, možno to bol kameň zelenkastej farby.
- 29 Al. možno volajákého perleť pripomínajúceho druhu mramoru, výraz (hebr. „dar“) taktiež sa v SZ vyskytuje len tu.
- 30 Tiež len tu sa v SZ vyskytuje meno akéhosi druhu dlažobného kameňa.
- 31 Al. „pohovky“, ako „lôžka“ v Gen. 47:31 a ďalej, tu v takomto zmysle.
- 32 Vl. „a napájanie“, ako napr. v Sud. 4:19 a inde.
- 33 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 34 Tj. „každá nádoba bola iná“, v kap. 3:8 zmysel ako v texte.
- 35 D. „vína kráľovstva“, ďalej obdobne.
- 36 Al. „bohatstva“ (al. „možnosť“, „blahobyť“), D. „ruky“.
- 37 Pozri Deut. 33:2, pozn. 1227.
- 38 Pozri 2 Král. 25:8, pozn. 919.
- 39 D. „na všetkých predstavených“ („vložil to na nich ako povinnosť al. zodpovednosť“), ďalej obdobne. V kap. 9:20 tá istá predložková väzba v tom istom zmysle, v spojení s iným slovesom.
- 40 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 41 Pozri Exod. 28:38, pozn. 1009, tu zmysel ako v texte; al. „podľa ľubovôle“.
- 42 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 43 Vl. „želaní muža a muža“, zmysel ako v texte.
- 44 Pozri Sud. 16:25, pozn. 792.
- 45 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 46 D. „povedal“.
- 47 Pozri 2 Král. 8:6, pozn. 377.
- 48 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 49 D. „tvár“.
- 50 Príbuzný výraz je „hlavica“ v 1 Král. 7:16–20. Porov. aj. Prísl. 14:18, pozn. 688 a 689.
- 51 Pozri Gen. 25:8, pozn. 644.
- 52 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 53 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 54 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 55 Pozri Exod. 18:16, pozn. 179.
- 56 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 57 Vl. „pri (al. „v“, tj. „vo veci“) kráľovnej“. Ďalej obdobne.
- 58 Vl. „výrok“, „reč“, „výpoveď“.
- 59 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 60 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 61 Al. možno „proti všetkým národnostiam¹⁵⁶, ktoré sú“.
- 62 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 63 Al. „lebo skutok (al. „správanie“) kráľovnej“, potom by nasledovné sloveso⁶⁴ malo zmysel „bude vychádzať najavo“. V. 18 obdobne.
- 64 Vl. „bude vychádzať“⁷⁵.
- 65 Pozri Gen. 20:3, pozn. 400.
- 66 Al.¹⁰⁴ „lebo“, „pretože“.
- 67 D. „tento“.
- 68 Tj. „keď sa toto bude vraziť“.
- 69 Pozri Gen. 17:15, pozn. 456.
- 70 Al. „keď“.
- 71 D. „a podľa dostatku“ (al. „dostatočnosti“), zmysel azda ako v texte.
- 72 Pozri Num. 1:53, pozn. 60.
- 73 D. „pred kráľom dobré“, v. 11 a ďalej obdobne.
- 74 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 75 Pozri Exod. 3:10, pozn. 252.
- 76 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 77 Pozri Gen. 2:17, pozn. 74.
- 78 Tj. „strácať platnosť“.
- 79 Ako „kráľovstva“ vo v. 2 a obdobne ďalej.
- 80 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 81 Vl. „mnohé“, „hojné“, ďalej obdobne.
- 82 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 83 Pozri Gen. 34:18, pozn. 915.

- 84 D. „do kraja („ľudu“) a“, ďalej obdobne.
- 85 Vl. „podľa (jeho) písma“ („jazyka“), tj. „podľa toho, aké bolo (jeho) písmo“ („jazyk“).
- 86 Vl. „panujúcim“, „vládnucim“, „hovoriacim“.
- 87 Ako „klesli“ v Gen. 8:1.
- 88 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 89 Pozri Gen. 41:34, pozn. 1101.
- 90 Pozri Gen. 41:34, pozn. 1102.
- 91 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 92 Vl. „ich natieraní“ (al. „obtieraní“, „masírovaní“), zmysel ako v texte.
- 93 Vl. „nech kraluje“, zmysel ako v texte.
- 94 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 95 Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 96 Pozri Sud. 3:15, pozn. 183.
- 97 Pozri 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638.
- 98 Pozri 2 Kráľ. 24:15, pozn. 905; tu je preklad zvolený vzhľadom na predošlý príbuzný výraz⁹⁷.
- 99 Pozri Ezr. 1:11, pozn. 43.
- 100 Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
- 101 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 102 Pozri Gen. 29:17, pozn. 747.
- 103 Pozri Gen. 29:17, pozn. 748.
- 104 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 105 Vl. „bola počutá“.
- 106 Tvar trpného rodu („keď boli zhromažďované“, ďalej obdobne).
- 107 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 108 Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 109 Pozri 2 Par. 35:21, pozn. 1129, tu možno čosi aj v zmysle „úzkostlivej starostlivosti“, pozri tamojšiu pozn. 1045. V kap. 8:14 tvar trpného rodu v zmysle ako v texte tam.
- 110 Pozri 2 Par. 31:3n., pozn. 1013, tu v zmysle ako v texte („všetko, čo jej patrilo“).
- 111 Pozri Gen. 24:61, pozn. 469.
- 112 Pozri Gen. 22:8, pozn. 571.
- 113 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 114 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 115 Al. „príbuzenstvo“ (Gen. 24:4, pozn. 603; Num. 10:30, pozn. 377), „rodisku“, „narodení“ (Rúth 2:11, pozn. 85).
- 116 D. „v každý deň a deň“, ďalej obdobne.
- 117 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 118 Pozri Gen. 37:14, pozn. 978.
- 119 Pozri Ezr. 3:1, pozn. 86.
- 120 Al. „každú“, D. „dievčinu a“.
- 121 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
- 122 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 123 D. „od konca bytia s ňou“.
- 124 Al. „ošetrovaní“, „masáž“, tu čosi odlišný príbuzný výraz.
- 125 D. „v tomto“, pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 126 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917.
- 127 Pozri Exod. 10:11, pozn. 72.
- 128 Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 129 D. „a... stala sa (tj. „stala sa a bola“) nadobúdajúcou“. Ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 130 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
- 131 December až január.
- 132 Vl. „od (tj. „viac od“) všetkých žien“, ďalej obdobne.
- 133 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 134 Vl. „dala sa kralovať“, ďalej obdobne.
- 135 Tj. azda na daniach, odpustením trestov, vyhlásením dňa odpočinku a pod. Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa v kap. 9:16nn²⁹⁷.
- 136 Pozri 2 Par. 24:6, pozn. 834.
- 137 Tu v takomto zmysle („dali sa hľadať vhodnú príležitosť al. vymýšľať spôsob, ako“, „usilovať sa“, „snažiť sa“, ďalej obdobne).
- 138 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 139 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 140 Pozri 1 Kráľ. 14:19, pozn. 779.
- 141 Al. „povýšil“, no nie ako nižšie¹⁰⁷, vl. „zveličil“.
- 142 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 143 Pozri Sud. 3:20, pozn. 201.
- 144 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 145 Tu zmysel ako v texte („od ich výšky nahor“).
- 146 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328; Sud. 7:5, pozn. 356.
- 147 Al. „Hámánovi“, no to sa nehodí k slovesu „kľakali“. Ďalej obdobne.
- 148 Pozri Jós. 7:11 a ďalej, pozn. 267.
- 149 Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 150 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 151 Vl. „pohrdal“, „mal za smiešne málo“ (al. „za čosi pod svoju dôstojnosť“).
- 152 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 153 Pozri Nech. 2:1, pozn. 38.
- 154 D. „jeden“.
- 155 Pozri Gen. 10:5, pozn. 310.
- 156 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 157 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 158 Al. „účelné“, „vychodné“, „vhodné“; v kap. 5:13 zmysel ako v texte tam.
- 159 Pozri Exod. 32:10, pozn. 1130.
- 160 Al. „nevýkonávajú; to nie je pre... im trpieť“. Pozri 1 Par. 16:21, pozn. 539.
- 161 Pozri Exod. 20:9, pozn. 667.
- 162 Pozri Exod. 25:39, pozn. 895.
- 163 Slovo prevzaté z perzštiny, okrem tohto miesta ešte v kap. 4:7 a u Ezek. 27:24.
- 164 Sloveso ako v Gen. 48:17; 49:10, pozn. 1301.
- 165 Ako „utláčateľa“ v Num. 10:9, pozri tam pozn. 367.
- 166 Al. možno „na zakročenie proti nemu“.
- 167 Tu D. „podľa dobrého v твоих očiach“.
- 168 Pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
- 169 Pozri 1 Sam. 22:17, pozn. 368.
- 170 Pozri Ezr. 6:15, pozn. 238.
- 171 Pozri Gen. 34:29, pozn. 927.
- 172 Vl. „dané“, ďalej obdobne.
- 173 Vl. „zjavený“, „vyjavený“, tj. „daný najavo“.
- 174 Tj. azda „uverejnený“.
- 175 Pozri Exod. 14:3, pozn. 457.
- 176 Vl. „obliekol“, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovné „popol“.
- 177 Pozri Sud. 3:9, pozn. 175, na konci verša a v kap. 9:31 odvodené podstatné meno, pozri Prísł. 21:13, pozn. 949.

- 178 D. „brány v... vstupovať nebolo“, tj. „dovolené“.
- 179 AL možno „hoci sa ku bráne kráľa v... vrecoviny nemeslo prichádzať“, no zmysel je skôr ako v texte.
- 180 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 181 Pozri Gen. 23:2; 50:10, pozn. 586, tu odvodené podstatné meno („žalospiev“).
- 182 Tj. „prestreli na ľahnutie“.
- 183 VL „mnohým bola podostretá vrecovina“, no zmysel je najskôr ako v texte.
- 184 AL „zdrvená“, „zdesená“.
- 185 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 186 Tj. „kráľ“, al. „postavili“²⁴¹, ďalej obdobne.
- 187 Tj. „určil jej k službe“.
- 188 VL „prikázala ho“, porov. Gen. 50:16, pozn. 1386.
- 189 VL „k Mordechajovi“, no nie ako vo vv. 6 a 10; predložka tu použitá výraznejšie v tomto spojení vyjadruje účelový zmysel. Tá istá predložka je vo vv. 7¹⁹² a 16²¹⁰.
- 190 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 191 Ako „stretne“ v Gen. 44:29; al. „vystúpilo proti nemu“ (Deut. 25:18).
- 192 Tu azda v obdobnom zmysle ako v Lev. 2:2, pozn. 52.
- 193 Pozri 1 Kráľ. 8:28, pozn. 513.
- 194 Tj. „vyprosovať milosť al. milosrdenstvo priamo od neho“.
- 195 AL „usilovať sa... o“, pozri Ezr. 8:23, pozn. 312.
- 196 Tj. azda „s týmito slovami“.
- 197 Pozri 1 Kráľ. 6:27, pozn. 375.
- 198 D. „ktorý“.
- 199 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 200 D. „jedine od“ (tj. „okrem“).
- 201 D. „toto“.
- 202 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 203 D. „Mordechaj povedal na vrátenie k Estér“, ďalej obdobne.
- 204 AL „na rozdiel od všetkých Júdovcov“, „že ujdeš ľahšie ako všetci Júdovci“.
- 205 AL „vonkoncom“, D. „mlčaním“.
- 206 VL „postaví sa“, tj. „nastať“.
- 207 VL „voľné miesto“, tj. „na uniknutie“, ako „medzeru“ v Gen. 32:16.
- 208 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 209 D. „ku kráľovstvu pre čas ako tento“, zmysel azda ako v texte.
- 210 Tj. „pre mňa“, „na moju podporu“, ako vo v. 8¹⁹⁵.
- 211 D. „ku kráľovi, čo“.
- 212 VL „prešiel“, „obišiel“, tj. azda všetkých Júdovcov v meste, dať im príslušné pokyny.
- 213 Tu „Mordechaj“.
- 214 Tu v zmysle „hodnosťou al. dôstojnosťou kráľovnej“, tj. úborom, ktorý bol odznakom tejto hodnosti al. dôstojnosti.
- 215 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 216 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 217 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 218 D. „hlavu“.
- 219 Pozri Jós. 15:18, pozn. 524.
- 220 Výraz odvodený od slovesa v kap. 2:15 a ďalej²²⁷.
- 221 AL „Až do polovice kráľovstva (tj. „môžeš žiadať“), a musí sa ti dať“. Ďalej obdobne.
- 222 AL „Popožehíte Hámána“.
- 223 Tu zmysel ako v texte.
- 224 AL „potešený“, vl. „dobrý“, porov. Sud. 16:25, pozn. 792; kap. 8:17 obdobne. Vo v. 14 odvodené sloveso, zmysel ako v texte tam.
- 225 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 226 AL „zachvel“, úctovou bážňou.
- 227 VL „priviedol“, „uviedol“, „dal priviesť“ (al. „uviesť“), tu zmysel ako v texte („zariadiť, aby prišli al. vošli“). V. 12 obdobne.
- 228 VL „milujúcich ho“.
- 229 Pozri Gen. 24:66, pozn. 417.
- 230 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 231 VL „zavolaný“, „povolaný“, no nie ako vyššie²²⁷.
- 232 Pozri Gen. 6:15 a ďalej, pozn. 217.
- 233 AL „pamiatok“ (Exod. 12:14), „pripomienok“ (Num. 16:40).
- 234 VL „čo“ („čo za“).
- 235 Pozri 2 Kráľ. 16:18, pozn. 664.
- 236 Pozri Exod. 15:17, pozn. 535.
- 237 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917.
- 238 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 239 D. „odo mňa“.
- 240 AL možno „ktoré na seba“.
- 241 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 242 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1118.
- 243 Tu možno aj „po celej šírke mesta“, tj. „celým mestom“.
- 244 Podľa LXX „nech oblečie toho... a usadí ho na... a dá sa volať“, porov. v. 11.
- 245 Pozri 1 Kráľ. 1:6, pozn. 16.
- 246 Tj. vari „múdry z jeho priateľov“.
- 247 AL „hlboko“, „bez nádejne“, „natrvalo“, „istotne“, D. „padnutím“.
- 248 Pozri aj 1 Sam. 14:9, pozn. 548.
- 249 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 250 Jako „utláčateľa“ v Num. 10:9, pozri tam pozn. 367.
- 251 VL „nahraď“ (D. „nebol nahrádzajúci“), v texte opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, ktorú umožňuje v preklade uchovať.
- 252 Tj. azda „takou myšlienkou“, al. „odvahou“, a teda „povzbudilo“, „dohnalo“.
- 253 Pozri 1 Par. 21:30, pozn. 740.
- 254 Pozri Ezr. 8:23, pozn. 308.
- 255 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 256 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 257 Pozri 1 Sam. 20:7, pozn. 779.
- 258 VL „preniesol“, „premiestil“, ďalej obdobne.
- 259 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 260 Pozri Exod. 31:4, pozn. 1105, tu v zmysle „zlého zámeru al. výmyslu“, „úkladu“. Súvisí so slovesom „si zaumienil“, nasledujúcim vo v. 3 a v kap. 9:25.
- 261 AL „vhodná“, „náležitá“, „ľúbí sa“.
- 262 VL „zmôcť“, porov. Gen. 32:25.
- 263 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 264 D. „podľa dobrého vo vašich očiach“.

- 265 Vl. „nie je na zrušenie“.
- 266 Máj až jún.
- 267 Tu „Mordechaj“.
- 268 Ako v Gen. 49:17, pozri tam kap. 50:9, pozn. 1378.
- 269 Pozri 1 Král. 4:28, pozn. 266.
- 270 Al. možno „vládárskych“, „kráľovských“.
- 271 Al., podľa iných, „z plemenných žrebčov“, „z mulíc“, „zo žrebčincov“, možno „vyberaných“, „najlepších“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len na tomto mieste.
- 272 Tvar slovesa ako v Exod. 32:1, pozn. 1116.
- 273 D. „postaví sa za¹⁹⁵ svoje žitá“.
- 274 Vl. „tiesniť“, „utláčať“, „obliehať“, ako napr. v Deut. 20:12, pozn. 1023.
- 275 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 276 Pozri Sud. 11:36, pozn. 140.
- 277 Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 278 Al. „z príčiny svojich nepriateľov“, al. „na oslobodenie od svojich nepriateľov“.
- 279 Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
- 280 Odnaku hodnosti al. pocty, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 281 Sloveso značí „prenikavo kričať“, tiež „erdžať“, „rehtať“ (Jer. 5:8), „výstražne (Is. 10:30, al. „vítazne“, Jer. 50:11) pokrikovať“ (al. „volať“); tu zmysel ako v texte.
- 282 Vl. „bolo veselé“.
- 283 Výraz príbuzný onému v Gen. 1:3 a inde, no nie ten istý, tu v prenesenom zmysle („pominula sa temnota zúfalstva a beznádeje“).
- 284 Tu aj „slávnosť“, „sviatok“, v. 17n. obdobne.
- 285 Al. „úfali sa v“.
- 286 Al. „svojoľné panovanie“ (Nech. 5:15), „uchopenie moci“, ďalej obdobne.
- 287 Al. „medzi“, iná predložka ako u Nech. 5:15.
- 288 Al. „nie že kto... tvári obstať“.
- 289 Pozri 1 Sam. 2:26, pozn. 148.
- 290 Al. „stále rástol“.
- 291 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 292 Pozri Lev. 26:21, pozn. 899.
- 293 Pozri Nech. 9:24, pozn. 439.
- 294 D. „deň počet... v hrade, prišiel“.
- 295 D. „v zvyšku krajov“, ďalej obdobne.
- 296 Tvar trpného rodu („byť spravené“).
- 297 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 298 Pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
- 299 Tu azda v obdobnom zmysle ako iný výraz v 2 Sam. 6:19, pozn. 318.
- 300 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 301 Sloveso ako v Gen. 6:18; 23:17, pozn. 227.
- 302 Vl. „keď sa im obrátilo“, zmysel ako v texte, al. možno „mesiac, ktorý sa im obrátil“.
- 303 Pozri Exod. 23:11, pozn. 796.
- 304 Tj. „za obyčaj“.
- 305 Pozri Deut. 2:15, pozn. 144.
- 306 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 307 Zosilnený tvar („pevne al. natrvalo zaviedli“, pozri Rúth 4:7, pozn. 163, ďalej obdobne).
- 308 Vl. „na“⁴³⁹.
- 309 Pozri Gen. 29:34, pozn. 759; Num. 18:2, 4, pozn. 696.
- 310 Al. „pripojili“, al. „chcujú pripojiť“.
- 311 D. „nepomíňalo bytie zachovávajúcimi“¹²⁹.
- 312 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 313 Pozri Exod. 3:15, pozn. 114.
- 314 Al. „právomocou“, „mocnou pôsobnosťou“, ako v kap. 10:2.
- 315 Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 316 Tj. „sami sebe“.
- 317 D. „veci“, „slová“, „záležitosti“⁵⁵, zmysel azda ako v texte.
- 318 V hebrejčine množné číslo v zosilňujúcom zmysle.
- 319 Pozri kap. 4:1n.
- 320 Pozri Gen. 10:5, pozn. 311.
- 321 Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 322 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 323 Pozri 1 Král. 15:23, pozn. 805.
- 324 Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 325 Pozri 1 Sam. 23:17, pozn. 863.
- 326 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261.

V zemi Úc² sa vyskytol³ muž, jeho meno Jób; a onen muž *bol* bezúhonný⁴ a úprimný⁵, aj majúci v úcte⁶ Boha aj odvracajúci sa⁷ od zla. (2)A narodili sa mu siedmi synovia a tri dcéry (3)a jeho majetku⁸ bolo⁹² sedemtisíc kusov drobného dobytk a tritisíc tiav a päťsto záprahov⁹ hovädzieho dobytk a päťsto oslíc a veľmi početné nevoľníctvo, i bol⁹² onen muž bohatší¹⁰ od všetkých synov východu.

(4)A jeho synovia chodievali¹¹ v dome každého¹² v jeho deň¹³ usporadúvali¹⁴ v dome hostinu¹⁵, a posielali⁹² a pozývali⁹² svoje tri sestry¹⁶ jesť a piť s nimi; (5)a stávalo sa⁹², keď dni hostín¹⁵ prebehli¹⁷, že²⁴ Jób posielaval⁹² a posväcoval⁹² ich a za rána zavčasu vstával⁹² a vznášal⁹² vzostupné obete²⁰ podľa počtu ich všetkých²¹, lebo si Jób vravieval²² 92: Možno moji synovia zhrešili a zlorečili⁹² Bohu²³ v svojom srdci. Takto robieval Jób po všetky dni.

(6)A nastal³ deň, keď²⁴ Boží synovia prišli postaviť sa pred Hospodina; a prišiel medzi nich²⁵ aj Satan; (7)a Hospodin k Satanovi povedal: Odkiaľ prichádzaš? A Satan Hospodinovi odvetil a povedal: Od potulovania sa²⁶ po zemi a od prechádzania po nej. (8)A Hospodin povedal k Satanovi: Či si zameral²⁷ svoju pozornosť²⁸ na môjho nevoľníka Jóba, že nieto na zemi podobného jemu²⁹, muža bezúhonného⁴ a úprimného⁵, aj majúceho v úcte⁶ Boha aj odvracajúceho sa⁷ od zla? (9)A Satan Hospodinovi odvetil a povedal: Či bez príčiny má⁹² Jób Boha v úcte⁶? (10)Či si ty zo všetkých strán³⁰ nezriadil plot³¹ vôkol neho a vôkol jeho domu a vôkol všetkého, čo mu *patrí*? Požehnal si robotu³² jeho rúk a jeho majetok⁸ sa po zemi rozšíril³³, (11)avšak, prosím³⁴, vystri³⁵ svoju ruku a siahni na³⁶ všetko, čo mu *patrí*; či ti nebude³⁷ pred tvou tvárou³⁸ zlorečiť²³! (12)A Hospodin k Satanovi povedal: Hľa, všetko, čo mu *patrí*, je v tvojej ruke, len na neho nesmieš³⁹ svoju ruku vystierať³⁵. A Satan z blízkosti⁴⁰ tváre Hospodina odišiel⁴¹ 42.

(13)A nastal³ deň, keď²⁴ jedli a víno pili jeho synovia a jeho dcéry v dome svojho brata, prvorodeného, (14)a k Jóbovi prišiel posol⁴³ a povedal: Hovädzí dobytok, tie orali, a oslice sa im po stranách⁴⁴ pásli, (15)i vpadla Ševá⁴⁵ 46 a pobrala ich, a sluhov⁴⁷ ostrím⁴⁸ meča pobili⁴⁹, i unikol som len ja, ja samotný⁵⁰, aby som ti podal⁵¹ správu⁵². (16)Tento ešte hovoril, keď²⁴ prišiel druhý⁵³ a povedal: Z nebies padol Boží oheň a rozhorel sa medzi drobným dobytkom a medzi sluhami⁴⁷ a pohlti⁵⁴ ich, i unikol som len ja, ja samotný⁵⁰, aby som ti podal⁵¹ správu⁵². (17)Tento ešte hovoril, keď²⁴ prišiel ďalší⁵³ a povedal: Kasdím⁵⁵ 56 utvorili²⁷ tri tlupy⁵⁷ a zaútočili⁵⁸ na ťavy a pobrali ich, a sluhov⁴⁷ ostrím⁴⁸ meča pobili⁴⁹, i unikol som len ja, ja samotný⁵⁰, aby som ti podal⁵¹ správu⁵². (18)Tento ešte hovoril, keď²⁴ prišiel ďalší⁵³ a povedal: Keď jedli a víno pili tvoji synovia a tvoje dcéry v dome svojho brata, prvorodeného, (19)hľa⁵⁹, z druhej strany⁶⁰ pustiny prišiel veľký víchor a vrazil do³⁶ 61 štyroch uhlov domu; ten²⁴ padol na tých mladých⁴⁷, takže²⁴ umreli, i unikol som len ja, ja samotný⁵⁰, aby som ti podal⁵¹ správu⁵². (20)A Jób vstal a roztrhol svoj plášť a ostrihal svoju hlavu a padol k zemi a poklonil sa (21)a povedal: Nahý som vyšiel⁴² z lona⁶² svojej matky a nahý sa ta budem vracat; Hospodin dal a Hospodin vzal, nech bude meno Hospodina velebené⁶³. (22)Pri všetkom tomto Jób nezhrešil a nie že Bohu pričítal⁶⁴ čo nenáležit⁶⁵.

2 A nastal³ deň, keď²⁴ Boží synovia prišli postaviť sa pred Hospodina; a prišiel medzi nich²⁵ aj Satan pred Hospodina sa postaviť. (2)A Hospodin k Satanovi povedal Odkiaľže prichádzaš? A Satan Hospodinovi odvetil a povedal: Od potulovania²⁶ sa po zemi a od prechádzania po nej. (3)A Hospodin povedal k Satanovi: Či si zameral²⁷ svoju pozornosť²⁸ na môjho nevoľníka Jóba, že nieto na zemi podobného jemu²⁹, muža bezúhonného⁴

a úprimného⁵, aj majúceho v úcte⁶ Boha aj odvracajúceho sa⁷ od zla? A on sa ešte drží⁶⁶ svojej bezúhonnosti⁴, hoci²⁴ si ma proti nemu podnietil potierať⁶⁷ ho bez príčiny. (4) A Satan Hospodinovi odvetil a povedal: Kožu za kožu, áno²⁴, všetko, čo človekovi⁶⁸ *patrí*, bude dávať za svoje žitie⁶⁹; (5) no, prosím³⁴, vystrí³⁵ svoju ruku a siahni na³⁶ jeho kosť a na³⁶ jeho mäso, či ti nebude³⁷ do tvojej tváre⁷⁰ zlorečiť²³. (6) A Hospodin k Satanovi povedal: Hľa, je v tvojej ruke, ale⁷¹ jeho žitie⁶⁹ uchráň⁷². (7) A Satan z prítomnosti⁷³ tváre Hospodina odišiel^{41 42} a Jób raniť⁴⁹ zlou vredovitou⁷⁴ od chodidla⁷⁵ jeho nohy až po jeho temä, (8) takže²⁴ si vzal črepinu⁷⁶, aby sa ňou škriabal⁵¹, keď²⁴ on sedel vprostred popola. (9) A jeho žena k nemu povedala: Ty sa ešte držíš⁶⁶ svojej bezúhonnosti⁴? Zloreč²³ Bohu a umri! (10) A povedal k nej: Hovoríš podľa hovorenia jednej z bezbožných⁷⁷. Vari máme³⁹ zo strany⁷³ Boha prijímať, čo je⁷⁸ dobré, a nie že budeme³⁹ prijímať, čo⁷⁸ je zlé? Pri všetkom tomto Jób svojimi perami nezhrášil.

(11) A keď o všetkom tomto nešťastí^{79 80}, ktoré na neho prišlo, počuli traja priatelia⁸¹ Jób, prišli⁵⁹, každý¹² zo svojho miesta⁸²: Elifáz, Témání⁸³, Bildad, Súchí⁸³, a Cófár, Naamáthí⁸³, keď²⁴ sa *spolu* dohovorili prísť prejavíť mu sústrasť⁸⁴ a tešiť⁸⁵ ho. (12) A keď z ďaleka pozdvihli⁸⁶ svoje oči, nespoznali^{59 87} ho, i pozdvihli⁸⁶ svoj hlas a rozplakali sa, a roztrhli každý¹² svoj plášť a dali sa rozprašovať⁸⁸ na svoje hlavy prach⁸⁹ k nebesám; (13) a usadli na sedem dní a sedem nocí s ním na zem a nebolo, kto by k nemu vyslovil⁹⁰ slovo, lebo zistili⁹¹, že trýzeň bola⁹² veľmi veľká.

3 Potom otvoril Jób svoje ústa a dal sa preklínať svoj⁹³ deň; (2) ujal sa teda⁹⁴ Jób slova⁹⁵ a povedal:

- (3) Nech hynie⁹⁶ deň, čo som sa v ňom rodil, aj noc, ktorá povedala: Bol počatý mužiček^{97 98}!
 (4) Nech sa onen deň stáva^{3 96} tmou, nech ho *BOH* zvrchu nevyhľadáva^{96 99} a svetlo¹⁰⁰ nech naň nežiarí⁹⁶!
 (5) Nech ho späť požaduje^{96 101} tma a tieň smrti¹⁰², nech na ňom pobýva^{96 103} čiernava, nech ho desia^{96 104} chmúry¹⁰⁵ dňa!

- (6) Oná noc – nech ju berie⁹⁶ temno⁵⁴³, nech sa neraduje⁹⁶ medzi dňami¹⁰⁶ roka, nech nevchádza⁹⁶ v počet MESIACOV!
 (7) Hľa, kiež oná noc bola⁹⁶ neplodnou¹⁰⁷, kiež v ňu nevchádzalo⁹⁶ plesanie!
 (8) Nech ju zatracujú¹⁰⁸ preklínači¹⁰⁹ dňa¹¹⁰, hotoví zobudiť Draka¹¹¹!
 (9) Nech temnými ostávajú⁹⁶ hviezdy jej súmraku, nech čaká^{96 112} na svetlo a nebude *ho*, a nie že bude¹¹² hľadiť na očné viečka¹¹³ svitania^{114 115},
 (10) lebo mi nezavrel dvere¹¹⁶ lona^{62 117} a pred mojimi očami¹¹⁸ neskryl strasť^{119 120}!
 (11) Načo *to*, že som *hneď* z maternice neumieral, *aby som* z lona⁶² vyšiel⁴² a musel³⁹ skončiť?
 (12) Prečo ma privítali¹²¹ kolená? A čo¹²² prsia, *takže* by som mohol³⁹ sať?
 (13) Áno, teraz by som ležal⁹¹ a mal by som kľud¹²³, to¹²⁴ by sa mi odpočívalo¹²⁵
 (14) s kráľmi a radcami zeme, ktorí⁷⁸ pre seba¹²⁶ vybudovali zrúcaniny¹²⁷,
 (15) alebo s kniežatami¹²⁸, ktorí mávali^{129 130} zlato, ktorí⁷⁸ naplnili svoje domy¹³¹ striebrom,
 (16) alebo by som nebol – ako zahrabaný¹³² potrat¹³³, ako nemluvnáta; nevideli svetla.
 (17) Tam zlovoľníci zanechali¹³⁴ vyčíňanie¹³⁵, a sily zbavení^{136 137} tam odpočívajú¹²⁵,
 (18) vážni sú spolu nerušení, nepočujú hlasu pohoniča¹³⁸,
 (19) malý aj veľký tam je¹³⁹, a nevoľník je slobodný od svojho pána.
 (20) Načo dáva¹⁴⁰ svetlo trpiacemu¹⁴¹ a deň¹⁴² zahorknutému v duši,
 (21) tým, ktorí⁷⁸ túžia po smrti¹⁴³, a nieto jej, hoci²⁴ ju hľadajú¹⁴⁴ *usilovnejšie* od skrytých pokladov¹⁴⁵,
 (22) ktorí⁷⁸ sa veselia až k jasotu – radujú sa – keď nachádzajú hrob,
 (23) mužovi⁹⁷, ktorého cesta sa skryla¹⁴⁶, vôkol ktorého *BOH* zaviedol obkľúčenie^{31 147}?
 (24) Veď miesto môjho pokrmu^{148 149 150} prichádza moje vzdychanie a ako vody sa vylievajú moje výkriky¹⁵¹,

- (25)lebo som sa strachoval¹⁹² postrachu
a prepadol¹⁵² ma, a prichádza mi, čoho
som sa hrozil^{92 153};
(26)nebol som⁹² bezstarostný a nie že som
mal⁹² klud¹²³ a nie že som odpočíval^{92 125},
a prišla búrka¹³⁵.

4 A Elifáz, Témán¹⁸³, odvetil a povedal:

- (2)Či sa *kto* pokúsi o prehovorenie¹⁵⁴
k tebe? Budeš namrzený¹⁵⁵, *ale* kto sa
bude môcť zdržať slov^{156 157}?
(3)Hľa, poučil¹⁵⁸ si mnohých a zvesen¹⁵⁹
ruky si posilňoval,
(4)tvoje slová¹⁵⁶ pozdvihovali¹⁶⁰
potkynajúceho sa¹⁶¹ a klesajúce¹⁶²
kolená si upevňoval¹⁶³;
(5)no teraz, keď dochádza na teba, tu²⁴
zomdlievaš^{155 164}, zasiahuje⁶¹ *to* aj teba¹⁶⁵
a si bezradný¹⁶⁶.
(6)Či nie je predmetom tvojej dôvery¹⁶⁷
tvoja zbožnosť¹⁶⁸, tvojou nádejou, aj
bezúhonnosť⁴ tvojich ciest?
(7)Spomeň, prosím³⁴: kto, súc¹³⁹ nevinný,
zahynul? A kde boli pohubení¹⁶⁹
úprimní? (8)Podľa *toho*, čo som
zistil⁸¹, strojcovia¹⁷⁰ mrzkosti¹⁷¹
a rozsievачi strasti¹⁷⁹ ju žnú;
(9)hynú od *BOŽIEHO* vanutia¹⁷², *áno*,
dochádzajú konca¹⁷³ od dychu¹⁷⁴ jeho
nozdry.
(10)Rev¹⁵¹ leva, *áno*²⁴, hlas ryčiaceho¹⁷⁵ –
*ale*¹⁷⁶ zuby hrivnatcov¹⁷⁷ sa vylomia,
(11)lev¹⁷⁸ hynie od nedostatku koristi
a mládatá¹⁷⁹ levice¹⁸⁰ sa rozpŕchávajú¹⁸¹.
(12)*Ale* ku mne sa prikrádalo slovo
a moje ucho z neho zachytávalo šepot.
(13)V myšlienkach z videní¹⁸² noci pri
padaní tvrdého spánku na ľudí⁶⁸
(14)ma obišiel¹⁸³ strach a chvenie
a vystrašil množstvo mojich kostí
(15)a pred mojou tvárou prechádzal¹⁸⁴
duch^{174 185} – vlas môjho mäsa sa ježil –
(16)stál, *ale* jeho výzor som
nerozoznával¹⁸⁷; naproti mojim očiam
bola akási podoba¹⁸⁶; počul som
šelesť¹⁸⁷ a¹⁸⁸ hlas:
(17)Či je smrteľník¹⁸⁹ spravodlivejší od
*BOHA*¹⁹⁰? Alebo je muž⁹⁷ čistejší od
svojho Tvorcu^{14 190}?
(18)Hľa, v svojich služobníkovi
nedôveruje¹⁹¹ a svojim anjelom⁴³
pričítuje¹⁹² chybu¹⁹³,

- (19)čo potom obyvatelia¹⁰³ domov
z blata⁹⁴, ktorých základ je na prachu⁸⁹!
Rozpúčajú¹⁹⁵ ich rýchlejšie ako moľu¹⁹⁶!
(20)Od rána do večera sú potieraní; nik
si nevšima, keď hynú navždy¹⁹⁹.
(21)Či ich výbornosť²⁰⁰ nebude
odstránená^{201 202} s nimi²⁰³? Umierajú,
no²⁴ nie v múdrosti.

- 5** Nože³⁴ zavolaj, či bude *niekto*
odpovedajúci ti; a ku komu zo
svätých sa budeš obracať²⁰⁴?
(2)Lebo nevôľa²⁰⁵ zabíja blázna²⁰⁶,
a sprostého²⁰⁷ usmrcuje závisť²⁰⁸.
(3)Ja som videl blázna²⁰⁶ zakorenivšieho
sa, *ale* hneď²⁰⁹ som jeho príbytok²¹⁰
zatratil¹⁰⁸;
(4)jeho deti¹⁷⁹ boli ďaleko od bezpečia²¹¹
a v bráne boli nespravodlivo
odsudzované¹⁹⁵, a nebolo
vyprošťujúceho;
(5)ktorého žatvu²¹² jedol hladný a aj¹⁶⁵
spomedzi trťňov ju vyberal, a ich
bohatstvo zhltila²¹³ skaza²¹⁴.
(6)Lebo nie z prachu⁸⁹ pochádza²¹⁵
bieda¹⁷¹ a nie z pôdy²¹⁶ vyrastá strasť¹¹⁹,
(7)ležť²¹⁷ človek sa k strasti¹¹⁹ rodí, ako²⁴
sa deti¹⁷⁹ plameňa²¹⁸ letom vznášajú.
(8)Ja však by som obracal zreteľ^{199 219}
k BOHU a svoju vec by som
predkladal²⁷ Bohu²²⁰,
(9)ktorý koná *veci* veľké, ktoré²⁴ nemožno
vyspytovať²²¹, podivuhodné²²², až *im*
nieto počtu,
(10)dáva dážď na tvár²²³ zeme, *áno*²⁴,
zosiela vody na tvár²²³ šírých polí²²⁴,
(11)na posadzovanie²⁷ nízkych na
vyvýšeniny, nech²⁴ sa smútiaci²²⁵
pozdvihnú k blahu²¹¹.
(12)Marí zámery²²⁶ Istivých²²⁷, takže²⁴ ich
ruky nemôžu²⁹ vykonať nič rozumné²²⁸,
(13)lapá²²⁹ chytrákov²³⁰ v ich lsti²²⁷,
takže²⁴ úmysel²³¹ úskočných²³² sa
prenáhľuje²³³;
(14)za dňa narážajú *na*²³⁴ tmú
a na poľudnia tápu ako v noci.
(15)Tak²⁴ úbožiaka²³⁵ zachraňuje²³⁶ pred
mečom¹¹⁸, pred ich ústami^{118 237}, *áno*²⁴,
pred rukou^{118 238} silného,
(16)*i* dostáva sa³ núdznemu²³⁹ nádeje
a bezprávie²⁴⁰ zatvára svoje ústa²³⁷.
(17)Hľa, blaho²⁴¹ človeka¹⁸⁷, keď ho Boh
ukáže²⁴²;

nesmieš³⁹ teda⁹⁴ napomínanie¹⁵⁸

Všemocného zavrhnúť²⁴³.

(18) Veď on pôsobí bolesť²⁴⁴ aj obväzuje, zraňuje²⁴⁵, ale uzdravujú jeho ruky,

(19) v šiestich úzkostiach²⁴⁶ ťa môže³⁹ vyprostiť a nešťastie⁷⁹ na teba nebude

môcť³⁹ siahnuť³⁶ v siedmich,

(20) za hladu ťa môže³⁹ uchrániť^{od}²⁴⁷ smrti a za vojny²⁴⁸ od²⁴⁷ moci²⁴⁹ meča,

(21) pred bičom²⁵⁰ jazyka budeš môcť³⁹ byť ukrytý a nebudeš pociťovať bázeň⁶²⁵¹ pred pustošením¹¹⁸²⁵²²⁵³, keď bude prichádzať²⁵⁴.

(22) Pustošeniu²⁵² a hladomoru sa budeš smiať a nebudeš pociťovať bázeň⁶²⁵¹ pred živočíštvom¹¹⁸²⁵³ zeme,

(23) lebo s kameňmi poľa²⁵⁵ bude tvoja zmluva a živočíšstvo poľa bude uvedené v pokoj voči tebe.

(24) I budeš zakúšať²⁵⁶, že tvoj stan je v poriadku²⁵⁷²⁵⁸, a keď budeš svoj príbytok²¹⁰ prezerat'²⁵⁹, nebudeš⁵⁹ nič postrádať²⁶⁰,

(25) a budeš zakúšať²⁵⁶, že tvoje semä bude početné a tvoji potomci²⁶¹ ako býlie²⁶² zeme.

(26) V plnom počte svojich rokov²⁶³ budeš dospievať k²⁶⁴ hrobu, ako navrhšenie²⁶⁵ stohu v jeho čas.

(27) Hľa, toto; vyšetrili²⁶⁶ sme to²⁶⁷, tak to²⁶⁷ je, počuj; to²⁴ ty vedz pre seba¹²⁶²⁶⁸.

6 A Jób odvetil a povedal:

(2) Kiež by bola dôkladne²⁶⁹ zvažovaná moja bolesť²⁰⁵²⁷⁰ a žeby zároveň²⁷¹ na váhy vyzdvihovali⁸⁶ moju pohromu²⁷²!

(3) Lebo by teraz bola ťažšia od piesku morí; preto boli moje slová nerozvážne.

(4) Veď sú pri mne²⁷³ šípy Všemocného, ktorých popudenie²⁷⁴ pije²⁷⁵ môjho ducha¹⁷⁴²⁷⁶, proti mne sa zoraďujú²⁷⁷ BOŽIE hrôzy.

(5) Či divý osol hika²⁷⁸ nad mladým porastom²⁷⁹? Alebo reve²⁸⁰ hovädzie dobyčča²⁸¹ nad svojím krmom²⁸²?

(6) Či sa jedáva⁹², čo od nedostatku soli je bez chuti⁶⁵? Alebo je chuť²⁸³ vo vajcovom bielku²⁸⁴?

(7) Moja duša odmieta⁹² dotknúť sa – tie²⁶⁷ veci²⁸⁵ sú ako hniloba²⁸⁶ môjho pokrmu¹⁴⁹!

(8) Kiež²⁸⁷ sa napľna²⁸⁸ moja žiadosť, aby BOH chcel³⁹ uskutočniť⁶⁴ moju nádej,

(9) aby sa BOHU¹ líbilo²⁸⁹ a chcel³⁹ ma rozdrviť¹⁹⁵, zasiahnuť svojou rukou²⁹⁰ a odpraviť²⁹¹ ma!

(10) A ešte by bolo mojou útechou – a poskočil²⁹² by som v bolesti, od ktorej ma neušetruje¹⁴⁰²⁹³ – že som nepoprel²⁹⁴ výrokov²⁹⁵ Svätého.

(11) Čo je mojou silou²⁹⁶, žeby som mal³⁹ dúfať²⁹⁷? A aký²⁹⁸ bude môj koniec²⁹⁶, že by som mal³⁹ predlžovať svoje žitie⁶⁹?

(12) Či je mojou silou sila kameňov? Či je moje mäso mosadz²⁹⁹? (13) Že či!³⁰⁰ Nieto³⁰¹ vo mne pomoci a rozumnosť²²⁸³⁰² je⁹² odo³⁰³ mňa zapudená.

(14) Nešťastnému³⁰⁴ láskavosť³⁰⁵ od jeho priateľa⁸², inak²⁴ bude úctu¹⁶⁸ k Všemocnému³⁰⁶ opúšťať.

(15) Moji bratia sklamali³⁰⁷, podobní potoku²⁹³⁰⁸, riečištu potokov³⁰⁸, ktoré idú pomimo,

(16) ktoré sú⁷⁸ zamútené²²⁵ od ľadu³⁰⁹ – sneh sa na nich stráca³¹⁰,

(17) časom sa zužujú³¹¹ – zaniknú³¹², horúčosťou zmiznú zo svojho miesta⁸².

(18) Karavany sa na svojej ceste obracajú³¹³³¹⁴, vystupujú³¹⁵ do pustoty³¹⁶ a hynú;

(19) karavany z Témy³¹⁷ vyzerajú⁹², výpravy³¹⁸ z Ševy⁴⁵ v ne dúfajú⁹²³¹⁹;

(20) sú⁹² zmätení³²⁰, lebo sa spoliehali⁹²³²¹³²², prišli až k nim a hanbia sa⁹².

(21) Áno, teraz ste sa tým²⁶⁷³²³ stali³³²⁴; vidíte hrôzu a bojíte sa⁶³²⁵.

(22) Či je tak, že som povedal: dajte³²⁶ mi? Alebo: prineste pre mňa³²⁷ dary³²⁸ zo svojho imania³²⁹?

(23) Alebo: zachráňte³³⁰ ma z ruky protivníka³³¹? Alebo: musíte³⁹ ma vykúpiť z ruky násilníkov³³²?

(24) Poučte³³³ ma a ja budem mlčať, áno²⁴, pomôžte mi porozumieť³³⁴, v čom som pobil³³⁵.

(25) Aké²⁹⁸ prenikavé³³⁶ sú slová úprimného⁵¹! Ale čo môže³⁹ karhať²⁴²³³⁷ vaše karhanie²⁴²³³⁷³³⁸?

(26) Či zamýšľate karhať²⁴²³³⁷ slová¹⁵⁶? Ale výroky zúfalého sú do vetra¹⁷⁴!

(27) Ba aj o sirotu by ste vrhali³³⁹ a o svojho priateľa⁸¹ by ste sa jednali³⁴⁰.

(28) Teraz teda⁹⁴ privoľte²⁸⁹, obzrite sa³⁴¹ na mňa, áno²⁴, či ľuďom³⁴² pred vašou tvárou.

(29) Obráťte, prosím³⁴, nech nieto⁹⁶ krivdy²⁴⁰, áno²⁴, obráťte ešte, v tom je moja^{343 344} spravodlivosť!

(30) Či je krivda²⁴⁰ v mojom jazyku?
Alebo nevie³⁹ moje podnebie
rozoznávať³³⁴ neblahé veci²⁷²?

7 Či nemá¹²⁹ smrteľník¹⁸⁹ na zemi
drinu³⁴⁵? A jeho dni sú ako dni
námezdného³⁴⁶.

(2) Ako nevoľník dychtí²¹³ po tieni a ako
námezdný³⁴⁶ očakáva³¹⁹ svoj plat²⁴⁷,

(3) tak som bol nadaný³⁴⁸ vlastníctvom³⁴⁹
MESIACOV prázdnoty³⁵⁰ a boli mi
pridelené³⁵¹ noci strasti¹⁹.

(4) Ak ľahnem, potom²⁴ poviem: Kedy
budem môcť³⁹ vstať?

A večer sa pretahuje a prevaľovaniami³⁵²
som⁹² nasycovaný až do úsvitu.

(5) Moje mäso sa odialo červami¹³⁷
a kôrou³⁵³ prachu⁸⁹, moja koža sa
zvrátila³⁵⁴ a zhnisala³⁵⁵,

(6) moje dni boli⁹² rýchlejšie³⁵⁶ od člnka³⁵⁷
a miznú^{92 173} za nedostatku nádeje.

(7) Spomeň si, že môj život³⁵⁸ je víťor¹⁷⁴;
moje oko sa nebude vracat k videniu
dobrého;

(8) nebude ma pozorovať oko *teraz*³⁵⁹ ma
vidiaceho; tvoje oči – na mňa,
a nebude ma.

(9) Oblak mizne^{92 173} a odchádza; tak
zostupujúci do šeoľa³⁶⁰ nebude môcť³⁹
vychádzať³¹⁵,

(10) nebude sa už vracat do svojho domu
a nie že ho jeho miesto⁸² ešte bude
môcť³⁹ spoznávať⁸⁷.

(11) Aj ja³⁶¹ – nebudem zadržiavať³⁶² svoje
ústa; budem hovoriť v tiesni^{363 364}
svojho ducha¹⁷⁴, budem si sťažovať
v horkosti³⁶⁴ svojej duše.

(12) Či *som* ja more³⁶⁵, alebo *som*
netvor³⁶⁶, že si nado mnou³⁶⁷
ustanovil²⁷ stráž³⁶⁸?

(13) Keď si poviem²²: Moja posteľ ma
bude potešovať³⁶⁹,
moja pohovka moju starosť³⁷⁰ spolu³⁷¹
ponesie⁸⁶,

(14) potom²⁴ ma strašievať³⁷² snami
a desievať³⁷⁴ ma vídinami^{182 373 374},

(15) takže²⁴ moja duša uprednostňuje³⁷⁵
zahrúdenie, smrť, pred mojimi
kostami^{118 376}.

(16) Som⁹² znechutený²⁴³, nebudem³⁷⁷
navždy³⁷⁸ žiť, nechaj^{134 379} ma, veď moje
dni sú vánok³⁸⁰.

(17) Čím je človek¹⁸⁹, že ho vyznamenávaš³⁸¹
a že k nemu upieraš³⁸² svoju pozornosť²⁸

(18) a každého rána³⁸³ ho sleduješ^{259 384},
každého okamihu³⁸³ ho podrobuješ
skúške?

(19) Prečo³⁸⁵ odo mňa neodvraciaš zrak³⁸⁶,
nepúšťaš³⁸⁷ ma *aspoň* do môjho
prehltnutia⁶⁷ mojej sliny?

(20) Zhrešil som³⁸⁸ – čo mám³⁹ pre teba¹²⁶
spraviť^{347 389}, Sliedič^{390 391} za
ľudstvom^{306 392}?

Načo si si ma položil²⁷ za predmet útoku,
takže²⁴ som sa stal¹³ sám pre³⁹³ seba
bremenom^{323 394}?

(21) A čo¹²² neodpúšťaš⁸⁶ moje
prestúpenie³⁹⁵ a neprenášaš moju
nepravosť³⁹⁶?

Veď teraz budem musieť²⁹ ľahnúť do
prachu⁸⁹, i budeš ma hľadať³⁹⁷ a nebude
ma.

8 A Bildad, Šúchí⁸³, odvetil a povedal:
(2) Až dokedy budeš tárať³⁹⁸ tieto
veci? Áno²⁴, výroky tvojich úst sú
silný³⁹⁹ víťor^{174 400}!

(3) Či bude Boh prevracat⁴⁰¹ právo⁴⁰²?
Alebo bude Všemocný prevracat⁴⁰¹
spravodlivosť?

(4) Ak tvoje deti¹⁷⁹ voči nemu zhrešili,
odovzdať⁴⁰³ ich iba^{94 404} napospas⁴⁰⁵ ich
prestúpeniu^{395 406}!

(5) Ak sa ty budeš túžobne obracať^{397 407}
k Bohu, áno²⁴, úpieť⁴⁰⁸ k Všemocnému,

(6) ak ty budeš čistý a úprimný⁵, áno, po-
tom⁴⁰⁹ bude nad tebou bdieť a obnoví⁴¹⁰
príbytok²¹⁰ tvojej spravodlivosti⁴¹¹;

(7) bárs²⁴ tvoj začiatok sa prejavil³
nepatrným⁴¹², bude tvoj posledok
veľmi vzrastať.

(8) Áno, spýtaj sa, prosím³⁴, na prvé⁴¹³
pokolenie a zameraj sa⁴¹⁴ na
skúsenosť⁴¹⁵ ich⁴¹⁶ otcov

(9) (veď my *sme* od včerajška a nevieme
nič, áno, naše dni sú tieňom na zemi),

(10) či ťa oni nebudú môcť³⁹ poučiť³³³,
povedať ti a vyniesť⁴⁴² slová¹⁵⁶ zo svojho
srdca.

- (11) Či šarina⁴¹⁷ vyháňa do výšky⁴¹⁸ bez bahna⁴¹⁹? Vzrastá trstie⁴²⁰ v nedostatku vody?
- (12) Ono ešte v svojej zeleni⁴²¹, kým sa nethrá⁴²², pred⁵⁹ 423 všetkou trávou usychá⁴²⁴.
- (13) Tak chodníčky⁴²⁵ všetkých zabúdajúcich БОГА; aj nádej neveriaceho⁴²⁶ hynie,
- (14) ktorého dôvery predmet¹⁶⁷ sa vytína, a jeho útočisko⁴²⁷ – dom pavúka.
- (15) Bude sa opierať o⁴²⁸ svoj dom, no²⁴ ten nebude stáť, bude sa ho držať⁴⁶⁶, no²⁴ on nebude trvať⁴²⁹.
- (16) Ono je⁹² plné šťavy pred tvárou slnka a jeho mládniky vychádzajú¹³⁷ nad jeho záhradu⁴³⁰,
- (17) jeho korene sa prepletajú na hromade kameňov⁴³¹, ložisko⁴³² kameňov zrie⁴³³ 434 736,
- (18) ak ho bude odtrhávať⁶⁷ 140 od jeho miesta⁸³, potom²⁴ bude ono o⁴³⁵ ňom zapierať⁴³⁶; Nevidelo⁹² som ťa.
- (19) Hľa, to²⁶⁷ je radosť jeho cesty! A z prachu⁸⁹ vyrastajú iní¹³⁷ 437.
- (20) Hľa, Боh nezavrhuje²⁴³ bezúhonného⁴, ale neposilňuje⁴³⁸ ruku správajúcich sa zle⁴³⁹,
- (21) až než bude plniť tvoje ústa smiechom a tvoje pery jasotom⁴⁴⁰.
- (22) Nenávidiaci ťa si budú obliekať hanbu a stanu zlovoľníkov nebude.
- 9** A Jób odvetil a povedal:
- (2) Vpravde viem⁹², že je tak; áno²⁴, ako²⁹⁸ 441 môže³⁹ smrteľník¹⁸⁹ byť spravodlivý pred⁴⁴² БОГОМ⁴⁴³?
- (3) Ak bude mať chuť⁴⁴⁴ s⁴⁴² ním viesť spor⁴⁴⁵, nebude mu môcť³⁹ zodpovedať⁴⁴⁶ jedno z tisíc.
- (4) Je múdry srdcom a mohutný⁴⁴⁷ silou – kto sa proti nemu⁴⁴⁸ zatvrdil⁴⁴⁹ a ostal bez pohromy⁴¹⁰ 450? –
- (5) ktorý⁷⁸ premiestňuje, a nie že kto vedel⁹² 451, vrchy, ktoré v svojom hneve podvráti⁴⁵²,
- (6) ktorý⁷⁸ otriasa⁴⁵³ zemou z jej⁴⁵⁴ miesta⁸², takže²⁴ sa jej stĺpy kyvujú⁴⁵⁵,
- (7) ktorý⁷⁸ zakazuje⁴⁵⁶ slnku⁴⁵⁷, nech²⁴ nevzhádza, a hviezdy vókol zapečatuje⁴⁵⁸,
- (8) nahýba⁴⁵⁹ nebesá, on sám⁵⁰, a šliape po výšinách⁴⁶⁰ mora⁴⁶¹,
- (9) Tvorca¹⁴ Medveďa⁴⁶², Orióna a Kuriatok⁴⁶³ aj priestorov⁴⁶⁴ juhu⁴⁶⁵,
- (10) ktorý koná veci veľké, až ich nemožno vyspytovať⁴²²¹, a podivuhodne⁶²²², až im nieto počtu.
- (11) Hľa, prechádza popri mne⁴⁶⁶ a nevidím, áno²⁴, ide pomimo¹⁸⁴, ale ho⁴⁶⁷ nepozorujem³³⁴ 468;
- (12) hľa, uchvacuje – kto to²⁶⁷ môže³⁹ vziať späť⁴⁶⁹, kto k nemu môže³⁹ povedať: čo to robíš?
- (13) БОH neodvracia svoj hnev; pomocníci Ráhava⁴⁷⁰ sa pod ním krčia⁹² 471;
- (14) čím menej mu môžem³⁹ odpovedať⁴⁴⁶ ja, vyberať⁴⁷² svoje slová proti nemu⁴⁷³,
- (15) ktorému, aj keby som bol v práve, by som nemohol³⁹ odpovedať⁴⁴⁶; úpel⁴⁰⁸ by som ako k svojmu sudcovi.
- (16) Aj keby som zavolať a odpovedal by mi, neveril by som, že vpúšťa v sluch⁴⁷⁴ môj hlas,
- (17) on, ktorý ma skrušuje⁴⁷⁵ búrkou a bez príčiny množí moje rany⁴⁷⁶,
- (18) nedáva mi znova nabrat⁴⁶⁹ svoj dych¹⁷⁴, lež²¹⁷ ma presycuje horkosťami³⁷⁴.
- (19) Ak ide o silu mohutného⁴⁴⁷ – hľa, on, a ak o právo⁴⁰², kto by ma mohol³⁹ predvolať⁴⁷⁷?
- (20) Ak by som bol v práve, obvinili⁴⁷⁸ by ma moje ústa; hoci som ja bezúhonný⁴, aj tak by ma robil prevráteným⁴⁷⁹.
- (21) Ja som bezúhonný⁴; nestarám sa⁴⁸⁰ o svoje žitie⁶⁹, pohrdám²⁴³ svojím životom³⁵⁸.
- (22) Je to²⁶⁷ jedno, preto som povedal: On s bezúhonným⁴ aj so zlovoľným skončúva¹⁷³.
- (23) Ak náhlo usmrcuje bič⁴⁸¹, bude sa skúške nevinných vysmievať⁴⁸²;
- (24) zem je⁹² vydaná v ruku zlovoľného, tváre jej sudcov zakrýva – ak nie on, potom kto je to²⁶⁷?
- (25) A moje dni boli⁹² rýchlejšie³⁵⁶ od behúňa⁴⁸³, utiekli – nezakúsili⁴⁸⁴ dobré,
- (26) prešli pomimo¹⁸⁴ s člnmi⁴⁸⁵ z trstiny⁴⁸⁶, ako sa sup⁴⁸⁷ vrhá⁴⁸⁸ na potravu.
- (27) Ak je môj výrok⁴⁸⁹: Chcem³⁹ zabudnúť svoju starosť³⁷⁰, zanechať⁴⁹⁰ svoju⁴⁹¹ tvár a rozveseliť sa,
- (28) zhrozím sa⁴⁹² všetkých svojich bolestí⁴⁹³; uvedomím si, že ma neoslobodzujú⁴⁹⁴.

- (29) Ja platím⁴⁹⁵ za vinného^{478 496}, načo toto? Márne^{380 497} sa lopotím.
- (30) Aj keby som sa umyl vodou⁴⁹⁸ zo snehu a svoje dlane⁴⁹⁹ očistil lúhom⁵⁰⁰,
- (31) vtedy by si ma noril v jamu⁵⁰¹, až by si ma moje šatstvo zošklivilo^{502 503}.
- (32) Lebo *on je* nie volakto⁶⁸ podobný mne²⁹, žeby som mu mohol³⁹ odpovedať⁴⁴⁶, aby sme spolu mohli³⁹ vojst' v súd⁴⁰²,
- (33) nieto medzi nami rozhodcu^{242 504}, žeby svoju ruku kládol³⁸² na nás oboch.
- (34) Kiež odo mňa^{505 506} odvracia^{7 96} svoju palicu^{507 508}, nech²⁴ ma jeho hrôza nedeší¹⁰⁴,
- (35) nech môžem³⁹ hovoriť a nebáť^{6 509} sa ho, lebo so mnou samým nie je tak⁵¹⁰.
- 10** Moja duša je⁹² znechutená mojím životom³⁵⁸; chcem³⁹ dať voľný priebeh svojmu sťažovaniu si^{370 490 511} nad sebou, hovoriť v horkosti³⁶⁴ svojej duše.
- (2) Vravím k *BOHU*: Kiež ma neobviňuješ^{96 478}, upovedom ma, prečo ma napádaš sporom^{445 512}?
- (3) Či je⁹² ti dobre, že utláčaš⁵¹³, že zavrhuješ²⁴³ dielo⁵¹⁴ svojich dlani⁴⁹⁹ a na zámery^{137 515} zlovoľných si vylial žiaru⁵¹⁶?
- (4) Či máš¹²⁹ oči mäsa? Alebo vidíš ako videním smrteľníka¹⁸⁹?
- (5) Či sú tvoje dni ako dni smrteľníka¹⁸⁹? Alebo sú tvoje roky ako dni muža⁹⁷,
- (6) že pátraš po mojej neprávosti³⁹⁶ a zháňaš sa⁹⁹ za mojím hriechom
- (7) napriek svojej vedomosti⁵¹⁷, že nie som vinný^{478 496}, a nieto schopného vyprostiť⁵¹⁸ z tvojej ruky?
- (8) Vypracovali ma a spolu zo všetkých strán⁵¹⁹ ma utvorili¹⁴ tvoje ruky – a chceš³⁹ ma pohltiť⁵²⁰?
- (9) Spomeň si, prosím³⁴, že si ma utvoril¹⁴ ako blato¹⁹⁴ a do prachu⁸⁹ ma budeš uvádzať späť⁴⁶⁹!
- (10) Či si ma nevlieval ako mlieko a nezrážal⁵²¹ ma ako tvaroh?
- (11) Kožu a mäso si mi obliekal a kosťami a šlachami si ma pretkával⁵²²,
- (12) spôsobil¹⁴ si pri mne život³⁵⁸ a priazeň³⁰⁵, tvoja starostlivosť⁵²³ uchránila⁷² môjho ducha¹⁷⁴.

- (13) A tieto *veci* si skryl⁵²⁴ v svojom srdci; viem⁹², že toto *bolo* pri tebe⁵²⁵.
- (14) Ak som zhrešil, potom²⁴ si ma spozoroval⁷³ a od mojej neprávosti^{396 526} si ma neoslobodzoval⁴⁹⁴.
- (15) Ak som sa previnil^{478 496}, beda mi; ak som⁹² spravodlivý, nemôžem³⁹ svoju hlavu pozdvihnúť⁸⁶, *súc* nasýtený svojou hanbou a vidiac svoju biedu^{527 528}.
- (16) Tej²⁴ pribúda^{418 529} – naháňaš⁵³⁰ ma ako lev^{175 531} a opätovne^{532 533} sa pri mne prejavuješ⁵³⁴ podivuhodným^{222 535},
- (17) obnovuješ predomnou⁵³⁶ svojich svedkov⁵³⁷ a množíš svoju zlosť²⁰⁵ proti⁴⁷³ mne; *sú* proti⁴⁷³ mne vždy nové oddiely⁵³⁸, áno²⁴, vojsko³⁴⁵.
- (18) Načo si ma teda⁹⁴ vyviedol⁴² z maternice? Mohol³⁹ som skonat' a nie že by ma oko bolo videlo,
- (19) bol by som ako by som nebol vznikol³; od lona⁶² by som bol býval nesený k hrobu.
- (20) Či nie je mojich dní málo? Mal by³² prestať^{134 539}, ustúpiť^{4382 540 541} odo mňa, nech²⁴ sa môžem³⁹ trochu rozveseliť,
- (21) skôr ako budem odchádzať a nebudem sa môcť³⁹ vrátiť, do zeme tmy a tieňa smrti¹⁰²,
- (22) zeme ponurosti⁵⁴², podobnej temnu^{29 543} tieňa smrti¹⁰² a neporiadku⁵⁴⁴, ktorá²⁴ žiari tak ako temno^{29 543}.

11 A Cófár, Naamáthi⁸³, odvetil a povedal:

- (2) Či sa nemá³⁹ množstvo slov zodpovedať⁴⁴⁶? Alebo že⁹⁴ je táraj⁵⁴⁵ v práve?
- (3) Majú³⁹ tvoje lži⁵⁴⁶ umlčať mužov⁵⁴⁷? A keď sa posmievaš⁴⁸², nieto⁵⁹ schopného *ta* okríknúť^{518 548},
- (4) keď²⁴ vravíš: Moja náuka je čistá a nepoškvrneným⁵⁴⁹ som sa prejavil⁵⁵⁰ v твоих očiach?
- (5) Avšak kiež²⁸⁷ *BOH* prehovorí a otvára svoje pery proti tebe⁴⁷³
- (6) a oznamuje⁵² ti tajomstvá¹²⁶² múdrosti, lebo rozumnosť^{228 302} má¹²⁹ svoje rozmanitosti^{551 552}.
- A vedz, že ti *BOH* *čosi* z tvojej neprávosti^{396 526} uvádza v zabudnutie.
- (7) Či môžeš³⁹ *BOHA* nájsť⁵⁵³ spytovaním^{221 554}?

- Albo môžeš³⁹ Všemocného až po najzadnejšiu medzu⁵⁵⁵ vystihnúť⁵⁵³?
- (8) Výšky nebies – čo si môžeš³⁹ počať? Je hlbšia^{556 557} od šeóla³⁶⁰ – čo môžeš³⁹ spoznať?
- (9) Je⁵⁵⁷ miera je dlhšia od zeme a širšia od mora.
- (10) Ak chce³⁹ pomimo prejsť⁴⁸⁴ a uväzniť⁵⁵⁸ a zvolávať^{559 560}, kto ho potom⁹⁴ môže³⁹ odohnať^{469 561}?
- (11) Veď on pozná⁹² človeka⁵⁴⁷ márnosti^{350 562} a vidí mrzkosť⁴⁷¹ a nie že sa musí³⁹ prejavíť pozorným^{334 563},
- (12) ale dutohlavec⁵⁶⁴ bude nadobúdať rozum⁵⁶⁵, až keď sa divý somár bude rodiť ako človek.
- (13) Ak ty pripraviš⁵⁶⁶ svoje srdce a rozprestieš⁵⁶⁷ k nemu svoje dlane⁴⁹⁹
- (14) (ak je v tvojej ruke mrzkosť⁴⁷¹, vzdial ju, a nie že smieš³⁹ v svojich stanoch ponechávať usadené⁵⁶⁸ bezprávie²⁴⁰),
- (15) áno, vtedy budeš smieť³⁹ pozdvihnúť⁸⁶ svoju tvár bez⁵⁶⁹ poškvrny⁵⁷⁰ a staneš sa³ upevneným⁵⁷¹ a nebudeš sa báť⁶,
- (16) lebo ty zabudneš na strach¹¹⁹, budeš si na ňu spomínať ako na vody, ktoré prešli,
- (17) a tvoj vek bude vyvstávať⁴²⁹ nad poludnie^{572 573}, a nech sa stmieva⁹⁶, bude to⁵⁷⁴ ako ráno.
- (18) I nadobudneš dôveru⁵⁷⁵, lebo bude nádej, i porozhliadaš sa^{144 576} a budeš líhať v bezpečí^{575 577}
- (19) a roztiahneš sa⁵⁷⁸ a nebude naháňajúceho strach⁵⁷⁹, a mnohí vyhľadajú tvoju priazeň⁵⁸⁰,
- (20) kým²⁴ oči zlovoľných budú vonkoncom zomdlievať^{473 581} a možnosť úniku⁵⁸² im⁵⁸³ zanikne, i bude ich nádejou vydýchnutie duše.
- 12** A Jób odvetil a povedal:
- (2) Veru, že ľudia⁵⁸⁴ ste vy⁵⁸⁵, a múdrosť bude musieť³⁹ vymrieť s vami!
- (3) Aj ja mám¹³⁹ srdce tak ako vy²⁹, nie som menej⁵⁸⁶ od vás⁵⁸⁷; a kto by nevedel⁵⁸⁸ vecí podobné týmto²⁹?
- (4) Som niekto, kto je pre smiech⁵⁸⁹ svojim⁵⁹⁰ priateľom⁸², volá k BOHU, ktorý²⁴ mu odpovedá; spravodlivý, dokonalý je pre smiech⁵⁸⁹;

- (5) fakla, pripravená⁵⁶⁶ tým, ktorých noha sa potáca⁵⁹¹, je, podľa myslenia bezpečne sa čítacieho⁵⁹², na pohrdanie⁵⁹³.
- (6) Stany ničiteľov^{467 594} sa tešia kľudu, a bezpečnosť^{241 575 577} majú¹²⁹ popudzovači^{453 595} BOHA, ktorým BOH svojou rukou nadeľuje⁵⁹⁶.
- (7) Avšak spýtaj sa, prosím²⁴, zveri^{597 598}, nech²⁴ ťa vyučuje, a letúnstva⁵⁹⁹ nebies, nech²⁴ ti podáva správu⁵²,
- (8) alebo prehovor⁶⁰⁰ k zemi⁶⁰¹, nech²⁴ ťa vyučuje, nech²⁴ ti vyprávajú⁷³⁷ ryby mora;
- (9) kto v tomto všetkom^{364 602} nespoznáva⁹², že toto spravila ruka Hospodina,
- (10) v ktorého ruke³⁶⁴ je duša všetkého živého a duch¹⁷⁴ všetkého mäsa človeka⁶⁸?
- (11) Či ucho nepodrobuje skúške slov¹⁵⁶, ako si podnebie ochutnáva pokrm?
- (12) Je medzi kmetmi⁶⁰³ múdrosť? Je pochopenie⁶⁰⁴ v dĺžke dní^{605 606}?⁶⁰⁷
- (13) Múdrosť aj moc⁶⁰⁸ je u neho, radu aj pochopenie⁶⁰⁵ má¹²⁹ on!
- (14) Hľa, čo on váľa⁶⁰⁹, nemôže^{39 59} sa budovať, ak nad⁶¹⁰ voláky⁶⁸ zatvára^{558 609}, nemôže^{39 59} sa otvoriť,
- (15) hľa, pôsobí zadržanie medzi vodami^{157 611}, takže²⁵ sa vysušujú⁴²⁴, a keď ich vypúšťa⁴⁰³, podvracajú^{59 452} zem.
- (16) Sila a rozumnosť²²⁸ je u neho, jeho⁴⁶⁷ je⁶¹² zvedený aj zvodca^{335 613},
- (17) radcov odvádza bosých⁶¹⁴ a sudcov robí bláznami⁶¹⁵,
- (18) uvoľňuje⁶¹⁶ právomoc^{158 617} kráľov a na ich bedrá⁶¹⁸ uväzuje⁶¹⁹ povraz⁶²⁰,
- (19) kňazov⁶²¹ odvádza bosých⁶¹⁴ a upevnených⁶²² zráža⁶²³,
- (20) osvedčeným⁶²⁴ odníma⁷ reč⁶²⁵ a starcov oberá o schopnosť úsudku^{283 626},
- (21) na veľmožov⁶²⁷ vylieva pohrdanie a popúšťa⁶²⁸ opasok^{629 630} bohatierov.
- (22) Z tmy odhaľuje⁶³¹ hlbiny⁶³² a na svetlo vyvádza⁴² tieň smrti¹⁰²,
- (23) národom dáva rozrastať sa a hubí ich, dáva národom rozšírenie a odpratáva⁶³³ ich,
- (24) odníma⁷ rozum²⁸ hláv národností^{137 634 635} zeme a necháva ich blúdiť⁶³⁶ v pustote³¹⁶ bez cesty⁶³⁷;

(25) tápu v tme a bez svetla⁶³⁷, i necháva ich blúdiť⁶³⁶ ako opitého.

13 Hľa, to všetko uvidelo moje oko, počulo moje ucho, a porozumel³³⁴ som tomu²⁶⁷;

(2) akou je vaša vedomosť⁶³⁸, *takú* mám⁹² vedomosť⁶³⁹ aj ja; ja nie *som* menej⁵⁸⁶ od vás⁵⁸⁷,

(3) však ja budem hovoriť k Všemocnému, áno²⁴, mám túžbu⁴⁴⁴ ohraďiť sa^{242 337 640} proti^{448 641} Bohu.

(4) Avšak vy *ste* zatierači⁶⁴² lži⁶⁴³; vy všetci²¹ *ste* ničotní lekári⁶⁴⁴.

(5) Kiež²⁸⁷ by *ste* vonkoncom⁶⁴⁵ mlčali! To²⁴ by vám bolo múdrosťou³²³!

(6) Nuž³⁴ počujte moju výčitku, áno²⁴, sledujte pozorne žaloby⁶⁴⁶ mojich pier.

(7) Či *sa* chcete³⁹ pre Boha^{126 647} vyslovovať krivdou²⁴⁰ a pre neho^{126 647} *sa* vyslovovať klamom?

(8) Či chcete³⁹ prijímať⁸⁶ jeho tvár⁶⁴⁸? Alebo chcete³⁹ pre neho^{126 647} viesť spor⁴⁴⁵?

(9) Či *bude* dobre, keď vás bude preskúmať²⁶⁶? Alebo si chcete^{39 649} z⁶⁵⁰ neho robiť blázna, ako by *ste* si robili⁶⁵¹ blázna zo⁶⁵⁰ smrteľníka¹⁸⁹?

(10) Bude vás prísne⁶⁵² karhať²⁴², ak budete potajomky prijímať⁸⁶ osoby^{648 653}.

(11) Či vás jeho vznešenosť^{86 654} nedesí¹⁰⁴ a nepadá na vás strach z neho?

(12) Vaše pripomienky *sú* prípovede⁶⁵⁵ z popola, vaše hradby⁶⁵⁶ *sa stanú* hradbami^{323 656 657} z blata;

(13) mlčte a nechajte ma⁶⁵⁸ a budem hovoriť ja, nech²⁴ cezo mňa bude prechádzať⁶⁵⁹ čokoliek.

(14) Načo mám³⁹ nosiť⁸⁶ svoje mäso v svojich zuboch⁶⁶⁰? Áno²⁴, kladie²⁷ svoje žitie⁶⁹ v svoju dlaň^{499 661}!

(15) Ak ma chce³⁹ zabiť, nemôžem^{39 662} dúfať²⁹⁷, ale svoje cesty budem voči jeho tvári obhajovať^{242 337 663}.

(16) Aj to²⁶⁷ mi *bude* na záchranu³⁵, lebo bezbožný⁴²⁶ neprichádza pred jeho tvár.

(17) Pozorne⁶⁶⁴ počúvajte moju reč¹⁵⁶ a moje vyhlásenie⁶⁶⁵ svojimi ušami!

(18) Hľa, prosím³⁴, prednesiem²⁷⁷ právnu vec⁴⁰²; viem⁹², že ja som v práve.

(19) Kto je ten²⁶⁷, ktorý chce³⁹ so⁴⁴² mnou viesť spor⁴⁴⁵? Lebo potom⁶⁶⁶ musím³⁹ mlčať a skonáť.

(20) Len dvoje kiež so mnou nerobí³⁹⁶; vtedy sa pred tvou tvárou¹¹⁸ nebudem skrývať:

(21) Vzdial svoju dlaň⁴⁹⁹ odo^{505 506} mňa a tvoja hrôza nech ma nedesí^{96 104};

(22) potom²⁴ zavolaj a ja budem odpovedať, alebo nech hovorím⁹⁶ a ozvi sa^{469 667} mi.

(23) Koľko³⁸⁵ mám¹²⁹ nepravostí³⁹⁶ a hriechov? Daj mi znať moje prestúpenie³⁹⁵ a môj hriech!

(24) Načo skrývaš svoju tvár a počítaš⁶⁶⁸ ma seba za nepriateľa?

(25) Či chceš³⁹ zastrašovať odviaty⁶⁶⁹ list a prenasledovať suchú slamu⁶⁷⁰,

(26) že proti mne vypisuješ⁶⁷¹ horkosti a pričítuješ mi⁶⁷² nepravostí³⁹⁶ mojej mladosti³⁵⁸

(27) a moje nohy vsadzujes²⁷ v kladu a všetky moje chodníčky⁴²⁵ sledujes^{72 673}, pozdĺž chodidiel⁶⁷⁴ mojich nôh si ryješ⁶⁷⁵ –

(28) a to^{267 676} sa rozpadáva⁶⁷⁷ ako zhnitá vec⁶⁷⁸, ako rúcho – rozožrala ho mola.

14 Človek, zrodenec ženy, je ukrátený o⁶⁷⁹ dni⁶⁰⁶ a nasýtený nepokojom^{135 680};

(2) ako kvet vypučí⁴² a odreže sa⁶⁸¹, i utečie ako tieň a nebude ostávať stáť⁶⁸².

(3) Ale aj na neho⁶⁸³ máš otvorené⁶⁹² svoje oči; a mňa privádzaš na súd⁴⁰² s⁴⁴² tebou?

(4) Kto môže³⁹ z nečistých^{137 684} vyviesť^{64 685} čistého⁶⁸⁶? Ani jeden⁶⁸⁷!

(5) Ak *sú* jeho dni⁶⁰⁶ určené⁶⁸⁸, počet jeho mesiacov je u teba, ustanovil¹⁴ si jeho medze^{689 690}, ktoré²⁴ nemôže³⁹ prekročiť,

(6) odvráť zrak⁶⁹¹ odo⁵⁰⁵ neho, nech²⁴ má klud¹⁹⁴, kým ako námezdny³⁴⁶ môže³⁹ užívať svoj deň⁶⁹²!

(7) Áno, strom má⁶⁹³ nádej, ak je vyťatý⁶⁹⁴, že²⁵ sa ešte bude obnovovať^{184 695} a jeho výhonok nezaniká^{134 696},

(8) bárs jeho koreň v zemi ostariaeva a jeho kýpeť v prachu⁸⁹ odumiera,

(9) pachom³⁷⁴ vody vyhňa a vytvára¹⁴ prútie⁶⁹⁷, *súc* podobný sadenici²⁹.

- (10) Ale človek⁹⁷ umiera a ostáva ležať⁶⁹⁸, ľudská bytosť⁶⁹⁹ skonáva – a kde je?
- (11) Vody zmiznú⁷⁰⁰ v mori^{701 702} a rieka vysycha⁷⁰³ a je⁹² suchá⁴²⁴;
- (12) tak²⁴ každý¹² ľahne a nevstáva; až do zániku⁷⁰⁴ nebies neprecitajú a nie že sú budení zo svojho spánku.
- (13) Kiež²⁸⁷ by si ma chcel³⁹ ukryť⁵²⁴ v šeole³⁶⁰, schovať ma až do odvrátenia tvojho hnevu, uložiť⁴³⁸² mi lehotu^{689 690} a spomenúť si na mňa –
- (14) (ak človek⁹⁷ umiera, či môže³⁹ ožiť?) po všetky dni svojej služby³⁴⁵ by som čakal²⁹⁷, až do príchodu mojej výmeny⁵³⁸.
- (15) Volá by si a ja by som ti odpovedal, túžil by si za dielom³² svojich rúk,
- (16) kým teraz počítáš moje kroky – nestriehneš^{72 673} na môj hriech?
- (17) Moje prestúpenie³⁹⁵ je zapečatené⁴⁵⁸ v uzlíku a k⁵¹⁷ mojej nepravosti³⁹⁶ prisiávaš^{643 705};
- (18) avšak vrch, rúčajúc sa⁷⁰⁶, sa rozpadá⁷⁰⁷ a skala ustupuje⁷⁰⁸ zo svojho miesta⁸²,
- (19) kamene omelú⁷⁰⁹ vody, prach⁸⁹ zo zeme splachujú jej⁷¹⁰ privalom⁷¹¹. Tak²⁴ hubíš nádej smrteľníka¹⁸⁹;
- (20) napádaš⁷¹² ho donekonečna, i odchádza, zohavujúš⁷¹³ jeho tvár a posieľaš ho preč⁴⁰³.
- (21) Ak sú jeho synovia ctení⁷¹⁴, nevie⁵⁹, a ak sú znevažovaní, nevenuje⁵⁹ im pozornosť^{334 468},
- (22) len jeho mäso pre neho⁷¹⁵ trpí⁷¹⁶ a jeho duša sa pre neho⁷¹⁵ rmúti.
- 15** A Elífáz, Témán⁸³, odvetil a povedal:
- (2) Či má³⁹ múdry odpovedať vedomosťou ako víťaz^{174 717} a plniť svoje vnútro^{62 718} východným vetrom⁷¹⁹,
- (3) viesť dôkazy^{242 337} rečou, ktorá nie je užitočná, a slovami¹⁵⁶, v ktorých nie je prospechu?
- (4) Ba, ty rušíš zbožnosť¹⁶⁸ a uberáš⁷²⁰ rozjímania⁷²¹ pred Božou tvárou,
- (5) lebo tvoja nepravosť³⁹⁶ zacvičuje⁷²² tvoje ústa, aby si si vyvoloval⁴⁷² jazyk ľstivých²²⁷.
- (6) Obviňujú⁴⁷⁸ ťa tvoje ústa a nie ja, áno²⁴, vypovedajú⁷²³ proti tebe tvoje pery.
- (7) Či si sa rodil prvý z ľudí³⁹²? Alebo si bol porodený⁷²⁴ pred⁴²³ pahorkami?
- (8) Či si načúval v Božej tajnej rade⁷²⁵ a múdrosti si uberal⁷²⁰ pre⁷²⁶ seba?
- (9) Čo si zvedel, že²⁴ by sme to nevedeli, čo chápeš³³⁴ a pri nás toho²⁶⁷ niečo?
- (10) Medzi nami je aj zošedivený aj kmeť⁴⁶⁰³, silnejší³⁹⁹ v dňoch^{606 727} od tvojho otca!
- (11) Či je pre teba^{728 729} málo Božia útecha²⁴¹ a tichý⁷³⁰ hovor s tebou?
- (12) Čo¹²² ťa strhuje⁷³¹ tvoje srdce a čo¹²² žmurkajú tvoje oči,
- (13) že opäť⁷³² obraciaš⁴⁶⁹ svoj hnev⁷³³ a zo svojich úst vynášaš⁴² slová¹⁵⁶ proti⁴⁴⁸ Bohu?
- (14) Čím je človek¹⁸⁹, žeby bol čistý, a žeby zrodenec ženy bol spravodlivý?
- (15) Hľa, v svojich svätých nedôveruje¹⁹¹ a nie že sú nebesá v jeho očiach čisté,
- (16) čo potom odpudivý⁵⁰³ a zvrhlý človek⁶⁸, pijúci nespravodlivosť²⁴⁰ ako vodu!
- (17) Chcem³⁹ ti podať vysvetlenie⁷³⁴, načúvaj mi, a čo⁷³⁵ som uzrel^{434 736}, to²⁴ ti budem vyprávať⁷³⁷,
- (18) čo oznamujú⁵² a nezatajili^{294 738} múdri, od ich otcov;
- (19) im samotným⁵⁰ bola daná zem a nie že v ich stred prešiel cudziar⁷³⁹.
- (20) Zlovoľník, ten²⁶⁷ sa po všetky svoje dni trápi^{724 740}, a pre násilníka^{126 332} je⁹² uložené^{524 741} neveľa⁷⁴² rokov⁷⁴³,
- (21) v jeho ušiach je strašný zvuk^{744 745}, v mieri na neho prichádza pustošiteľ⁵⁹⁴;
- (22) neverí v návrat z tmy⁷⁴⁶; áno²⁴, on je vyhladnutý⁷⁴⁷ pre meč.
- (23) Potuluje sa za chlebom – kde je? Vie⁹², že je mu po⁷⁴⁸ ruke pripravený⁵⁶⁶ deň tmy⁷⁴⁶.
- (24) Desi¹⁰⁴ ho tieseň³⁶³ a úzkosť, napádajú⁷¹² ho ako kráľ, hotový na útok,
- (25) lebo vztiahol^{459 749} svoju ruku proti⁴⁴⁸ Bohu a zachoval sa spupne⁷⁵⁰ proti⁴⁴⁸ Všemocnému;
- (26) bežal vzdorne⁷⁵¹ proti⁴⁴⁸ nemu s hustým radom^{752 753} puklíc⁶⁵⁶ svojich štítov^{754 755};
- (27) lebo⁷⁵⁶ pokryl svoju tvár svojím tukom a na slabinu⁷⁵⁷ nabral¹⁴ sadla.
- (28) I obýva¹⁰³ vyvrátené¹⁶⁹ mestá, domy, v ktorých nemali^{39 758} bývať, ktoré sú⁹² určené za hromady^{431 759};

- (29)nebohatne a nie že bude jeho imanie⁷⁶⁰ trvať⁴²⁹ a nie že sa ich⁷⁶¹ zisk⁷⁶² na zemi rozširuje^{459 763 764}.
- (30)Nemôže³⁹ ustúpiť^{7 765} z tmy, jeho mládnik vysušuje⁴²⁴ plameň; no²⁴ musí³⁹ ustúpiť^{7 766} v dychu^{174 767} jeho⁷⁶⁸ úst.
- (31)Nech *nikto* nedôveruje v¹⁹¹ zlo^{350 562} – bude oklamáný, lebo zlo^{350 562} bude jeho odplatu⁷⁶⁹.
- (32)nie v jeho deň⁷⁷⁰ sa *to* bude plniť a jeho palmová ratolesť⁷⁷¹ sa prestane zelenat'⁷⁷².
- (33)Bude ako vinič zvrhávať⁷⁷³ svoje nezrelé hrozno a ako oliva zhadzovať svoj kvet,
- (34)lebo zhromaždenie⁷⁷⁴ neveriacich^{137 426} *bude* bezvýsledné¹⁰⁷ a stany úplatku⁷⁷⁵ zožerie⁵⁴ oheň.
- (35)Otehotnieť útlakom¹¹⁹ a porodiť mrzkosť¹⁷¹; a ich vnútro^{62 718} pripravuje⁵⁶⁶ klam.
- 16** A Jób odvetil a povedal:
(2)Mnohých rečí ako tieto som sa napočúval; vy všetci²¹ *ste* úbohí tešitelia^{776 777}!
- (3)Či *bude* koniec rečiam ako vietor^{174 717}? Alebo čo ťa pobáda^{336 778}, že odpovedáš?
- (4)Aj ja by som mohol³⁹ hovoriť ako vy, keby bola vaša duša na mieste duše mojej; mohol by som³⁹ zo slov^{156 779} vytvoriť zostavu⁷⁸⁰ proti vám a potriasat nad vami svojou hlavou
- (5)a mohol by som³⁹ vás svojimi ústami posilňovať¹⁶³, aby ulavoval^{362 781} pohyb⁷⁸² mojich pier⁷⁸³.
- (6)Ak hovorím, nezmierňuje sa^{362 781} moja trýzeň; ak chcem³⁹ nechať¹³⁴ *tak*, čo bude odo mňa odchádzať?
- (7)Teraz ma len vyčerpá!^{140 155 784} – spustošil si celú moju domácnosť^{774 785}
- (8)a mňa si sa zmocnil – *to* sa stalo svedectvom^{323 786}; povstáva proti mne moje⁷⁸⁷ utŕhanie⁷⁸⁸ – vypovedá⁷²³ mi v⁷⁸⁹ tvár⁷⁹⁰.
- (9)Jeho hnev *ma* rozorval, on²⁴ *ma* pojal v nenávisť⁷⁹¹, škripe⁹² proti mne svojimi zubami, ako môj protivník³³¹ na mňa zaostruje svoje oči⁷⁹².
- (10)Rozkriklí sa⁷⁹³ na mňa svojimi ústami, s hanobením⁷⁵³ zbili⁴⁹ moje líca, spolu sa proti mne zhlukli,

- (11)Boh *ma* vydáva napospas⁷⁹⁴ ničomníkovi, áno²⁴, mrštil mnou na ruky zlovoľného.
- (12)Keď som bol⁹² kľudný⁷⁹⁵, zdrvil⁵⁹ *ma*, áno²⁴, uchvátil *ma* za⁷⁹⁶ šiju a roztrieštil *ma* a postavil⁷⁹⁷ si *ma* za terč;
- (13)vôkol sa proti mne stavajú⁷⁹⁸ jeho strelci⁷⁹⁹, roztína moje obličky⁸⁰⁰ a nie že sa zlutováva²⁹³, k zemi vylieva moju žlč,
- (14)trhá⁸⁰¹ *ma* trhlinou⁸⁰¹ na trhlinu^{801 802}, beží proti mne ako silák⁸⁰³.
- (15)Na svoju kožu som ušil⁸⁰⁴ vrecovinu⁸⁰⁵ a v prach⁸⁹ som vstrčil svoj roh⁸⁰⁶,
- (16)moja tvár očervenela od plaču a na mojich viečkach¹¹³ je tieň smrti¹⁰²,
- (17)napriek *tomu*⁸⁰⁷, že v mojich dlaniach⁴⁹⁹ *nieto* násilia a moja modlitba je čistá.
- (18)Nemala by si³⁹, zem, prikrývať moju krv⁸⁰⁸, a nech sa nedostáva^{3 96} miesta⁸² môjmu kriku^{809 810}!
- (19)No aj teraz, hľa, je môj Svedok v nebesiach, áno²⁴, na výsostiach je môj Svedčiaci⁸¹¹;
- (20)moji priatelia⁸¹ sú mojimi posmievačmi – moje oko slzí^{92 812} k *BOHU*,
- (21)aby človekovi⁹⁷ zaistilo^{140 813} právo^{242 504} u⁴⁴² *BOHA*, ako⁸¹⁴ syn ľudí^{392 815} svojmu priateľovi^{81 816 817}.
- (22)Veď neveľa rokov⁷⁴² musí^{39 818} prísť¹⁵², než²⁴ budem odchádzať chodníkom⁴²⁵, ktorým sa nebudem vracat.
- 17** Môj duch^{174 819} je poškodený⁸²⁰, moje dni sú⁹² zahasené, pre mňa¹²⁶ je pohrebisko⁸²¹.
- (2)Či pri mne nie sú posmievači⁸²², takže²⁴ moje oko musí³⁹ trvalo spočívať⁸²³ na ich nepriateľskom⁸²⁴ správaní⁸²⁵?
- (3)Zlož^{27 826}, prosím³⁴, zaruč sa za mňa u seba – kto je ten²⁶⁷, ktorý by chcel³⁹ udrieť na moju ruku⁸²⁷?
- (4)Áno, skryl³²⁴ si ich srdcia pred¹¹⁸ rozumnosťou⁸²⁸, preto ich nebudeš povyšovať.
- (5)Zrádca^{32 323 829} *kto* za odmenu⁸³⁰ blížnych⁸¹? Aj jeho deti¹⁷⁹ oči budú vonkoncom zomdlievať^{773 581}!
- (6)I vystavil^{140 831} *ma* na používanie za príslovie⁸³² ľudu⁸³³, takže²⁴ sa stávam kýmsi, komu sa pľuje⁸³⁴ v tvár,

- (7) aj moje oko od žiaľu⁸³⁵ hasne a moje údy sú všetky²¹ ako tieň;
- (8) úprimný⁵ sa nad týmto budú hroziť⁸³⁶ a nevinný sa bude rozčuľovať⁸³⁷ nad bezbožným^{426 838},
- (9) ale spravodlivý sa bude držať^{796 839} svojej cesty a čistý na svojich rukách^{306 840} bude priberať⁸⁴¹ silu.
- (10) Avšak, oni všetci^{21 842 843}, môžete³⁹ sa vrátiť, áno²⁴, len³⁴ príďte, aj tak medzi vami nebudem môcť³⁹ nájsť múdreho.
- (11) Moje dni prešli, moje zámary sú⁹² roztrhané, dedičstvo⁸⁴⁴ môjho srdca;
- (12) noc vydávajú^{27 845 846} za⁸⁴⁷ deň, svetlo za blízke od^{848 849} tmy.
- (13) Ak mám³⁹ očakávať³¹⁹ šeoľ³⁶⁰ za svoj dom, že prestriem svoje ležiisko⁸⁵⁰ v tme,
- (14) že poviem⁸⁵¹ porušeniu^{501 852}: ty si môj otec, a červom: moja matka a moja sestra,
- (15) kdeže je teda⁹⁴ moja nádej – áno²⁴, moja nádej, kto ju môže³⁹ spozorovať?
- (16) Bude zostupovať k bránam⁸⁵³ šeoľa³⁶⁰, než nastane spočinutie všetkých spolu na prachu⁸⁹.
- 18** A Bildad, Šúchí⁸³, odvetil a povedal:
- (2) Až dokedy budete klásť²⁷ vnadidlo⁸⁵⁴ rečiam^{156 855}? Mali by ste³⁹ mať rozum³³⁴, nech²⁴ potom môžeme³⁹ hovoriť⁸⁵⁴.
- (3) Prečo máme³⁹ byť považovaní⁶⁶⁸ za dobytok⁵⁹⁷? Znečistili sme sa⁸⁵⁶ vo vašich očiach?
- (4) Sám seba⁸⁵⁷ v svojom hneve³⁶⁴ rozorváva – či sa bude zem pre teba vyľudňovať⁸⁵⁸ a skala zo svojho miesta⁸² ustupovať⁷⁰⁸?
- (5) Svetlo zlovoľných predsa musí³⁹ hasnúť a nie že bude svietiť plameň⁸⁵⁹ jeho ohňa,
- (6) svetlo v jeho stane sa zatmie a jeho lampa nad ním bude hasnúť;
- (7) kroky jeho sily⁹⁵⁴ budú tiesnené⁸⁶⁰ a zvrhovať ho bude jeho rozhodnutie⁸⁶¹,
- (8) lebo svojimi nohami bude zaháňaný⁴⁰³ v sieť a bude sa prechádzať po mreži⁸⁶²,
- (9) za pätu ho bude chytať⁷⁹⁶ pasca, prevládať nad ním^{66 863} bude skaza²¹⁴.
- (10) V zemi bude skrytý¹³² jeho⁸⁶⁴ osídlo⁸⁶⁵ a na pešine⁸⁹⁷ jeho⁸⁶⁴ nástraha,
- (11) vôkol ho vydesia¹⁰⁴ postrachy a zaplašia ho, v pätách za ním⁸⁶⁶,

- (12) hladná bude⁸⁶⁷ jeho sila⁸⁶⁸ a zhuba⁸⁶⁹ bude pripravená⁵⁶⁶ po jeho boku⁸⁷⁰,
- (13) prvorodený smrti⁸⁷¹ bude zožierať⁵⁴ kusy⁸³³ jeho kože, zožierať⁵⁴ jeho údy⁸⁵³.
- (14) Bude vytrhovaný zo svojho stanu, svojho útočiska^{427 872} – to²⁴ ho bude zavádzať⁸⁷³ ku kráľovi postrachov;
- (15) v jeho stane sa bude³²² pobývať¹⁰³ – z tých, ktorí nie sú⁸⁷⁴ jeho^{467 875}, na jeho príbytok²¹⁰ sa bude sypať sira.
- (16) Zosopdu budú jeho korene usychať⁴²⁴ a zvrchu sa bude zrezávať⁴⁶⁸¹ jeho prútie⁶⁹⁷,
- (17) jeho pamiatka vymizne zo zeme a nie že bude mať¹²⁹ meno na tvári²²³ pastvísk^{224 876}.
- (18) Budú ho odstrkovať⁸⁷⁷ od⁸⁷⁸ svetla do tmy a zaháňať zo sveta,
- (19) nebude mať¹²⁹ v svojom ľude splođenstva⁸⁷⁹ ani potomstva⁸⁷⁹ a nie že bude kto prežívajúci⁸⁸⁰ v jeho stanovištiach⁸⁸¹,
- (20) nad jeho dňom⁸⁸² sa neskorší zhrozia, ako predošlých zachvátil^{796 839 883} des.
- (21) Áno, toto⁸⁸⁴ sú osudy⁸⁸⁵ zlosyna a toto je údel⁸⁸⁶ toho, kto nepozná⁹² BOHA.
- 19** A Jób odvetil a povedal:
- (2) Až dokedy budete moju dušu trápiť a drviť¹⁹⁵ ma slovami¹⁵⁶?
- (3) Toto je desiaty raz⁸⁸⁷, čo ma tupíte⁵⁴⁸; nehanbíte sa? Ublížujete⁸⁸⁸ mi⁸⁸⁹!
- (4) A bárs by som vpravde poblúdlil³³⁵, ostáva⁸²³ moje poblúdenie pri mne;
- (5) ak sa chcete³⁹ proti mne vyťahovať^{381 890} a moju hanbu proti mne dokazovať^{242 337},
- (6) vedzte teda⁸⁹¹, že ma zrazil^{401 892} a svoju sieť proti mne dookola položil⁸⁹³ BOH.
- (7) Hľa, kričím⁸⁹⁴: Násilie⁸⁹⁵ ale nedostávam odpoveď; volám o pomoc, ale nielo práva⁴⁰²;
- (8) zahatal⁸⁹⁶ môj chodníček⁴²⁵, takže²⁴ nemôžem³⁹ prechádzať, a na moje pešiny⁸⁹⁷ uvádza²⁷ tmu,
- (9) zoblíkol zo⁵⁰⁵ mňa moju česť⁸⁹⁸ a korunu⁸⁹⁹ mojej hlavy odstránil⁷,
- (10) poráža⁹⁰⁰ ma vôkol, takže²⁴ hyniem⁹⁰¹, a ako strom vytrháva⁹⁰² moju nádej,
- (11) i rozpaľuje⁹⁰³ proti mne svoj hnev a počíta⁶⁶⁸ si ma medzi svojich protivníkov^{331 904},

- (12) spolu prichádzajú jeho čaty⁹⁰⁵
a zbudovali⁹⁰⁶ proti mne svoju cestu
a položili sa⁹⁰⁷ vólok k môjmu stanu.
- (13) Mojich bratov vzdialil z mojej
prítomnosti⁹⁰⁸ a moji známi sa mi⁹⁰⁹
vonkoncom odcudzili^{739 910},
- (14) moji blízki⁹¹¹ ostávajú⁹² stranou^{134 912}
a moji dôverne známi ma zabudli,
- (15) návštevníci⁹¹³ môjho domu
a moje služobné ma považujú⁶⁶⁸
za cudzinca⁹¹⁴, v ich očiach som sa stal¹³
cudzozemcom⁹¹⁵;
- (16) ak povolám¹⁶ svojho nevoľníka,
neodpovedá⁵⁹, musím³⁹ k nemu úpieť⁴⁰⁸.
- (17) Mojej žene sa sprotivil^{179 910} môj
dych¹⁷⁴ a moje úpenia^{408 916} deťom¹⁷⁹
mojej matky⁹¹⁷;
- (18) aj malé deti⁹¹⁸ mnou pohrdajú^{92 243};
keď vstávam, hovoria^{59 92} proti mne.
- (19) Všetci moji dôverní priatelia⁹¹⁹ si ma
zošklivil⁵⁰³ a tí, ktorých⁹²⁰ som
miloval⁹², sa obrátili proti mne.
- (20) Moje kosti ulipli¹³⁷ na⁹²¹ mojej koži
a na⁹²¹ mojom mäse, i zachraňujem
sa⁹²² s kožou⁷⁵³ svojich zubov.
- (21) Preukážte mi priazeň⁹²³, preukážte
mi priazeň⁹²³ vy, moji priatelia⁸¹, lebo
na mňa siahla^{36 924} Božia ruka!
- (22) Načo ma prenasledujete, tak ako²⁹
Boh, a nemôžete³⁹ sa nasýtiť z môjho
mäsa?
- (23) Kiež²⁸⁷ sa teraz aj zapisujú moje
slová¹⁵⁶! Kiež²⁸⁷ sa aj zaistujú⁹²⁵ v knihe,
- (24) rydlom zo železa a olovom sa
navždy⁶⁰⁶ vtesávajú⁹²⁶ v skalu!
- (25) A ja viem⁹², že môj Výkupca⁹²⁷ je živý;
on²⁵, Posledný⁹²⁸, musí³⁹ povstať nad
prach^{89 929},
- (26) keď²⁴ po mojej koži bude zničené³⁵¹
toto^{930 931}, potom²⁴, zbavený⁵⁶⁹ svojho
mäsa, budem smieť³⁹ uzrieť^{434 736} BOHA,
- (27) ktorého ja budem zrieť^{434 736} pre
seba¹²⁴; toho²⁴ uvidia moje oči, nie
cudziar^{739 932} – moje obličky⁸⁰⁰ v mojom
vnútri⁹³³ hynú^{92 173 934}!
- (28) Veď by ste mali³⁹ povedať²²: Čo¹²²
sme⁹³⁵ jeho⁴⁶⁷ prenasledovateľmi⁹³⁶?
Lebo²⁴ koreň veci sa nájde vo mne^{937 938}!
- (29) Majte⁹³⁹ o seba strach⁹⁴⁰ z⁹⁴¹ meča,
lebo popudením, trestom za
nepravosť^{241 396}, je meč²⁷⁴, aby ste vedeli,
že je súd⁹⁴².

20 A Cófár, Naamáthi⁸³, odvetil a po-
vedal:

- (2) Moje myšlienky ma preto vedú
k odozve^{469 667 943} a tou príčinou je pri
mne pobúrenie⁹⁴⁴,
- (3) že počujem napomínanie¹⁵⁸ na svoje
zahanbovanie³⁰⁶, takže²⁴ ma duch¹⁷⁴
mojím rozumom^{334 374 945 946} vedie
k odpovedi⁹⁴³.
- (4) Či vieš⁹² toto, čo je odjakživa⁹⁴⁷,
od uvedenia²⁸ človeka na zem,
- (5) že plesanie zlovolných je krátke⁹⁴⁸
a radosť bezbožného⁴²⁶ na okamih?
- (6) Bárš by jeho vypínavosť vystupovala⁹¹⁵
k nebesiam a jeho hlava dosahovala^{36 949}
k oblakom¹³⁷,
- (7) hynie navždy⁹⁵⁰ ako jeho lajno; ktorí
ho videli, budú vraviť: kde je?
- (8) Odlieta ako sen a nie že ho môžu⁴⁰
nájsť; áno²⁴, je zaplašovaný ako
videnie¹⁸² noci;
- (9) oko ho vídalo⁹², no²⁴ nie naďalej⁹⁵¹,
a nie že ho ešte jeho miesto⁸² pozoruje.
- (10) Jeho synovia musia³⁹ uspokojovať⁹⁵²
núdzných⁹²² a jeho⁹⁵³ ruky musia³⁹
navracat jeho bohatstvo⁹⁵⁴;
- (11) jeho kosti sú⁹² plné jeho mladistvej
sviežosti⁹⁵⁵, ktorá²⁴ s ním musí³⁹ ľahnúť
na prach⁸⁹.
- (12) Bárš pôsobí zlo sladkosť v jeho
ústach – skrýva^{294 738 956} ho pod svojim
jazykom,
- (13) bdie²⁹³ nad ním⁹⁵⁷ a nie že ho
zanedbáva⁹⁵⁸, lež²⁴ ho zadržuje
vprostred pod^{25 959} svojím podnebíom –
- (14) zmení sa jeho pokrm¹⁴⁹ v jeho
vnútornostiach, v ňom⁹⁶⁰ sa stane
žlčou⁹⁶¹ vretení⁹⁶².
- (15) Prehltol imanie⁷⁶⁰, ale ho bude
musieť³⁹ vyvrátiť, Boh ho z jeho
brucha⁶² bude vyháňať⁹⁶³.
- (16) Bude sať jed⁹⁶⁴ vretení⁹⁶², jazyk
okuliarnika⁹⁶⁵ ho bude zabíjať;
- (17) nebude hľadiť na struhy⁹⁶⁶, rieky⁹⁶⁷,
potoky³⁰⁸ medzi a smotany⁹⁶⁸,
- (18) súc nútený vracať⁹⁶⁹ zisk, ktorý²⁴
nebude smieť³⁹ prehltnúť; podľa
imania⁷⁶⁰ bude jeho⁹⁷⁰ náhrada⁷⁶⁹ –
veru²⁵ sa nebude radovať⁹⁷¹,
- (19) lebo skrušoval^{972 972}, opúšťal^{972 958}
núdzných²³⁹, násilne odnímal^{972 973 974}
domy, ktoré¹³⁷ nebudoval⁹⁷⁵.

- (20) Hoci nepoznal¹⁹² v svojom vnútri^{62 718} kľudu^{795 976}, nebude môcť³⁹ zachrániť nič zo svojich vytúžených vecí^{137 977 978};
- (21) nebolo schopného uniknúť⁴⁵¹⁸ jeho žravosti, preto jeho blahobyť⁹⁷⁹ nebude mať trvania.
- (22) V plnosti jeho hojnosti⁹⁸⁰ mu bude úzko, bude ho ohrozovať⁹⁸¹ ruka všetkých⁹⁸² trpiacich^{137 141 983};
- (23) na naplnenie jeho brucha^{62 718} sa bude diať³, že v neho bude vpúšťať žiar⁹⁸⁴ svojho hnevu a pršať na neho, jemu za⁹⁸⁵ pokrm^{986 987} –
- (24) pred¹¹⁸ zbrojou zo železa⁹⁸⁸ bude utekať, bude ho prerážať luk z mosadze⁹⁸⁹.
- (25) Vytiahne sa³²², takže²⁵ z chrbta vyjde⁴², áno²⁴, blyskotanie⁹⁹⁰, z jeho žľče⁹⁶¹, bude odchádzať – hrôza²⁴¹ na ňom⁹⁹¹.
- (26) Pre jeho poklady^{126 524 992} je ukrytá^{132 993} všetka tma⁷⁴⁶, bude ho zožierať⁵⁴ nerozdúchaný⁹⁹⁴ oheň, spásateľ⁹⁹⁵ bude všetko prežívajúce⁸⁸⁰ v jeho stane;
- (27) nebesá budú odhaľovať jeho neprávosť³⁹⁶ a zem sa mu bude vzpierať⁹⁹⁶;
- (28) miznúť⁹⁹⁷ bude výnos jeho domu, veci rozplývajúce sa⁹⁹⁸ v deň jeho⁷⁶⁸ hnevu.
- (29) Toto je človeka zlovoľného podiel od Boha a vlastníctvo⁹⁹⁹ od BOHA mu pririeknuté¹⁰⁰⁰.
- 21** A Jób odvetil a povedal:
- (2) Počujte radšej⁶⁶⁴ moju reč¹⁵⁶; áno²⁴, toto nech bude⁹⁶ za vaše útechy¹⁰⁰¹.
- (3) Zneste⁸⁶ ma, nech²⁴ môžem³⁹ ja hovoriť, a potom, čo dohovoriť, sa môžete³⁹ posmievat'⁴⁸².
- (4) Či ja – je moje stážovanie^{370 511} k človekovi? A keby – prečo by sa môj duch¹⁷⁴ nemal³⁹ stať netrepezlivým^{1002?}
- (5) Otočte sa¹⁰⁰³ ku mne a zhrozte sa a položte²⁷ ruku na ústa.
- (6) Ak si len⁹⁴ spomeniem, tu²⁴ zdúpnim¹⁶⁸ a moje mäso zachváti^{796 839} chvenie.
- (7) Prečo zlovoľní žijú, starnú^{708 1004}, ba rozmáhajú sa⁷⁵⁰ zdatnosťou^{760 1005},
- (8) ich semä je zabezpečené⁶⁵⁶⁶ pred ich tvárou, s nimi, áno²⁴, ich potomci²⁶¹ pred ich očami,

- (9) ich domy – pokoje, zbavené⁶⁵⁶⁹ strachu, a nie je nad nimi Božia palica^{507 508},
- (10) jeho¹⁰⁰⁶ býk^{281 1007} opodlní¹⁰⁰⁸ a nie že premrháva¹⁰⁰⁹, jeho¹⁰⁰⁶ krava vrhá a nezmetá,
- (11) ako stádo¹⁰¹⁰ vypúšťajú⁴⁰³ svoje malé deti⁹¹⁸ a ich splodenci¹⁰¹¹ poskakujú¹⁰¹²,
- (12) povstávajú^{86 1013} pri tamburíne¹⁰¹⁴ a lýre^{1015 1016} a veselia sa za zvuku⁷⁴⁴ flauty¹⁰¹⁷,
- (13) tráva^{677 1018} svoje dni v blahobyti⁹⁷⁹ a do šeoľa³⁶⁰ klesajú v okamihu¹⁰¹⁹.
- (14) A BOHU vravia: Odstúp⁷ od nás, lebo²⁴ nemáme v obľube⁴⁴⁴ znalosť tvojich ciest;
- (15) čím je Všemocný, že by sme mu mali³⁹ služiť¹⁰²⁰, a čo za prospech budeme mať, ak na neho budeme naliehať^{1021?}
- (16) Hľa, nie je ich blahobyť⁹⁷⁹ v ich ruke^{1022?} – Ďaleko je⁹² odo mňa myslenie¹⁰²³ zlovoľných!
- (17) Ako často³⁸⁵ lampa zlovoľných hasne a prichádza na nich ich zhuba^{869?} Rozdáva^{140 1024} v svojom hneve prídely^{865 1025?}
- (18) Sú ako slama pred vetrom^{174 423} a ako plevy¹³⁷; odmetie¹⁰²⁶ ich víchrica?
- (19) Odkladá^{524 993} BOH jeho mrzkosť^{171 1027} pre jeho deti^{126 179 1028?} Nech odpláca^{96 410 1029} jemu, aby vedel,
- (20) nech jeho oči vidia⁹⁶ jeho skazu a nech pije⁹⁶ z popudenia Všemocného;
- (21) veď aký²⁹⁸ bude jeho záujem o¹⁰³⁰ jeho dom po ňom, keď²⁴ bude počet jeho mesiacov preťať?
- (22) Či kto môže³⁹ BOHU udeliť výuku¹⁰³¹ ohľadne vedomostí? On predsa⁹⁴ súdi vyvýšených^{1032!}
- (23) Tento umiera v dokonalosti¹⁰³³ svojej neporušenosti^{1034 1035}, všetok²¹ pokojný a kľudný⁷⁹⁵,
- (24) plné tuku sú⁹² jeho vnútornosti¹⁰³⁶ a dreň jeho kostí je svieža¹⁰³⁷,
- (25) tento zasa⁹⁴ umiera s dušou zahorknutou⁷⁵³ a nie že okúsil¹⁰³⁸ z čoho dobrého¹⁰³⁹;
- (26) spolu budú ležať na prachu⁸⁹ a prikrivom na nich¹⁰⁴⁰ budú červy¹³⁷.
- (27) Hľa, spoznal som vaše myšlienky a pletichy¹⁰⁴¹ – chcete³⁹ na mne páchať krivdu^{773 1042},

- (28)lebo vravíte: Kde je dom veľmoža^{627 1043} a kde stan obydlí¹⁰⁴⁴ zlovoľných?
- (29)Či ste sa nespýtali prechádzajúcich cestou a ich doklady¹⁰⁴⁵ nerozpoznávate⁸⁷,
- (30)že zlý je v deň zhuby⁸⁶⁹ ušetrovaný³⁶², v deň hnevu^{241 1046} sú odvádzaní¹⁰⁴⁷?
- (31)Kto môže³⁹ do jeho tváre otvorene prehovorit⁵² o jeho ceste¹⁰⁴⁸? Kto mu môže³⁹ odplatiť^{410 450 1029}, čo²⁴ on spravil?
- (32)Ale on bude nesený k hrobu a na mohyle¹⁰⁴⁹ sa bude³²² bdiť¹⁰⁵⁰;
- (33)hrudy údolia³⁰⁸ mu zosladnú¹⁰⁵¹ a za ním potiahnu¹⁰⁵² všetci ľudia – ani pred ním⁴²³ im nebolo počtu.
- (34)Ako ma teda⁹⁴ chcete³⁹ tešiť⁷⁷⁶ márnosťou³⁸⁰, keď vo vašich odpovediach^{667 1053} je len¹⁰⁵⁴ klam¹⁰⁵⁵?
- 22** A Elifáz, Témání⁸³, odvetil a povedal:
- (2)Či môže³⁹ človek⁹⁷ byť na úžitok Bohu? Lež²¹⁷ rozvážne si počínajúci¹⁰⁵⁶ je na úžitok pre seba!
- (3)Či je Všemocnému potešením^{1030 1057}, ak si spravodlivý, alebo ziskom, ak svoje cesty robíš bezúhonnými^{4 1058}?
- (4)Či z bázne⁶ pred tebou¹⁰⁵⁹ ťa ukážňuje²⁴², vchádza s tebou v súd⁴⁰²?
- (5)Či nie je tvoje zlo hojné? Ba²⁴, nieto konca tvojim nepravostiam³⁹⁶!
- (6)Áno, svojho brata si bez príčiny zaťažoval zálohami¹⁰⁶⁰ a rúcha núdzne odiatych¹⁰⁶¹ si zobliekal¹⁰⁶²,
- (7)vyčerpaného¹⁰⁶³ si vodou nenapájal a chlieb si pred hladným¹¹⁸ zadržieval,
- (8)ale človek⁶⁸ mocný¹⁰⁶⁴ – jemu sa dostalo zeme, a vznešená^{86 1065} osobnosť¹⁰⁶⁶ v nej smela³⁹ bývať¹⁰⁶⁷;
- (9)vdovy si preč posielal⁴⁰³ s prázdnom a opory¹⁰⁶⁸ sirôt smeli³⁹ byť rozdrvovaní^{195 1067}.
- (10)Preto sú okolo teba pasce a plaš¹⁶⁶ ťa náhly strach,
- (11)alebo tma – nevidíš – a prikrýva ťa záplava¹⁷²⁰ vôd¹⁰⁶⁹.
- (12)Či nie je Boh vo výške nebies? A vid' vrchol¹⁰⁷⁰ hviezd¹⁰⁷¹, aké sú⁹² vyzdvihnuté¹⁰⁷²!
- (13)Ale si povedal: Čo Boh vie^{92 1073}! Či môže³⁹ cez mračno¹⁰⁷⁴ súdiť?
- (14)Mraky sú mu zastretím¹⁰⁷⁵, takže²⁵ nemôže⁴⁰ vidieť, a prechádza sa klenbou nebies.

- (15)Či sa chceš³⁹ držať⁷² dávneho chodníčka^{425 1076}, ktorý vyšliapali muži⁵⁴⁷ mrzkosti¹⁷¹,
- (16)ktorí boli zozbieraní¹⁰⁷⁷, predčasne¹⁰⁷⁸, ako rieka sa rozlieval^{571 1079} ich základ,
- (17)vraviaci Bohu: Odstúp⁷ od nás, a čo vraj pre nich¹²⁶ môže^{39 1080} Všemocný spraviť^{347 389}?
- (18)A on ich domy naplnil blahobytom⁹⁷⁹. – Ale ďaleko je⁹² od mňa myslenie¹⁰²³ zlovoľných!
- (19)Spravodliví sa budú¹⁰⁸¹ dívať a budú sa radowať, a nevinný sa im bude vysmievať⁴⁸²;
- (20)Či nebol zahubený¹⁶⁹ proti nám¹⁰⁸² povstávajúci^{1083 1084} Aj pozostatky¹³⁷ po nich pohltí^{54 1085} oheň.
- (21)Nože³⁴ s ním⁷⁶⁸ buď zadobre¹⁰⁸⁶ a udržuj pokoj; tak¹⁰⁸⁷ k tebe bude prichádzať dobré.
- (22)Prijmaj, prosím³⁴, poučovanie¹⁰⁸⁸ z jeho úst a ukladaj²⁷ jeho výroky v svoje srdce;
- (23)ak sa chceš³⁹ vrátiť k Všemocnému, byť opäť vybudúvaný, musíš³⁹ od svojich stanov vzdialiť bezprávie²⁴⁰.
- (24)Potom²⁴ budeš zlatú rudu pokladať za¹⁰⁸⁹ prach a zlato z Ófira¹⁰⁹⁰ za¹⁰⁹¹ kameň^{1092 1093} z potokov³⁰⁸
- (25)a tvoju zlatou rudou bude⁹² Všemocný, aj striebrom žiariacim¹⁰⁹⁴ tebe.
- (26)Áno, vtedy budeš na Všemocnom nachádzať svoju slasť¹⁰⁹⁵ a k Bohu povznášať⁸⁶ svoju tvár,
- (27)k nemu sa modliť¹⁰⁹⁶, i bude ťa počuť a budeš mu plniť^{410 450} svoje sľuby,
- (28)ak pojmeš¹⁰⁹⁷ volajakú myšlienku¹⁰⁹⁸, budeš sa uskutočňovať⁴²⁹, a na tvoje cesty zasvieti svetlo;
- (29)ak povedú¹⁰⁹⁹ nadol, môžeš³⁹ si povedať²²:
Vztyk¹¹⁰⁰! – a on⁷⁶⁸ skľúčene hľadiaceho¹¹⁰¹ môže³⁹ vyslobodiť²³⁶.
- (30)Zachraňuje⁹²² aj nie nevinného; ten²⁴ bude zachránený⁹²² čistotou⁵⁰⁰ tvojich dlaní⁴⁹⁹.
- 23** A Jób odvetil a povedal:
(2)Ešte teraz¹¹⁰² má moje sťažovanie si^{370 511} byť vzpurnosťou¹¹⁰³? Na mňa dopadajúca⁸⁶⁴ ruka⁷⁶⁸ je⁹² ťažká nad¹¹⁰⁴ moje vzdychanie.

- (3) Kiež²⁸⁷ by som zvedel, ako by som ho mohol³⁹ nájsť! Chcel by som³⁹ prísť až k jeho sídlu,
- (4) predniesť²⁷⁷ právnu vec⁴⁰² pred jeho tvárou a naplniť svoje ústa obhajobou¹¹⁰⁵,
- (5) chcel by som³⁹ poznať slová¹⁵⁶, ktorými by mi odpovedal, a rozumieť^{334 1106}, čo by mi vravel.
- (6) Či by so⁴⁴² mnou viedol spor⁴⁴⁵ prevahou¹¹⁰⁷ moci? Nie, lež on by chcel³⁹ dať²⁷ na mňa¹¹⁰⁸,
- (7) to¹¹⁰⁹ by sa s⁴⁴² ním úprimný⁵ mohol¹³⁹ dohadovať^{242 337 663 1110}, i mohol³⁹ by som natrvalo uniknúť od svojho sudcu.
- (8) Hľa, idem k východu¹¹¹¹ – niet ho; ak naspäť^{1111 1112}, nepozorujem^{334 468} ho⁴⁶⁷,
- (9) pri jeho pôsobení¹⁴ vľavo¹¹¹¹ ho²⁴ nemôžem³⁹ uzrieť^{434 736}, vpravo¹¹¹¹ uhýba¹¹¹³, takže²⁴ ho nevidím;
- (10) avšak pozná⁹² moju cestu¹¹¹⁴; podrobil ma skúške – vychádzam^{42 1115} ako zlato.
- (11) Moja noha sa pridržala^{796 1116} jeho kročaje, hľadel som si^{72 92} jeho cesty a nie že som odbočoval^{459 1117},
- (12) rozkaz jeho pier – a neodstupoval som, *bedlivejšie* od seba určeného pokrmu^{690 1118} uchovávam⁵²⁴ výroky jeho úst.
- (13) No²⁴ on je pri jednom¹¹¹⁹, i kto ho môže³⁹ odvrátiť? Čo²⁴ si jeho duša želá⁹², to²⁴ robí,
- (14) áno, napíňa^{410 1120}, čo je pre mňa určené^{690 1117}, a veľa takéhoto¹¹²¹ má na mysli⁵²⁵.
- (15) Preto som od jeho tváre otrasený^{166 1122}; keď sa zamýšľam^{334 563}, mám⁵⁹ z neho strach,
- (16) áno²⁴, Boh moje srdce spravil malomyseľným¹¹²³, áno²⁴, Všemocný mnou otrasol^{166 1122},
- (17) lebo nie z⁹⁴¹ tmy som⁹² zničený³¹², ani preto, že moju tvár¹¹²⁴ pokrylo¹¹²⁵ temno⁵⁴³.
- 24** Prečo, hoci pred Všemocným¹¹⁸ nie sú časy skryté⁵²⁴, nezreli^{59 736}, ktorí ho poznajú¹¹²⁶, jeho dni¹¹²⁷?
- (2) Posúvajú¹¹²⁸ medze¹¹²⁹, stáda¹³⁷ si lúpežne privlastňujú^{1128 1130} a pasú^{1128 1131},
- (3) osla sirôt odháňajú¹¹²⁸, hovädzie dobyčťa²⁸¹ vdovy berú¹¹²⁸ v záloh¹⁰⁶⁰,
- (4) z cesty odstrkujú^{459 1128} nemajetných²³⁵, tichí¹¹³² v zemi³⁰⁶ sú nútení spolu sa skrývať¹¹³³ –
- (5) hľa, ako divé osly v pustine vychádzajú⁴² po¹¹³⁴ svojej práci³⁴⁷, pátrajú³⁹⁷ po potrave¹¹³⁵; pokrmom^{149 1136} pre deti^{47 126} je mu¹¹³⁷ step¹¹³⁸;
- (6) v poli žnú jeho¹¹³⁹ krm^{282 1140} a paberujú na vinici zlovoľného.
- (7) Pre nedostatok³⁷⁴ oblečenia nocujú nahí^{1061 1141}, a v chlade nieto prikrývky¹¹⁴²,
- (8) moknú od horskej plušte¹¹⁴³ a pre nedostatok³⁷⁴ prístrešia objímajú skalú.
- (9) Siroty od prs odtrhujú^{1128 1130 1144} a na chudobného¹¹³² uvalujú¹¹⁴⁵ záloh¹⁰⁶⁰;
- (10) tí chodia nahí^{1061 1141}, bez oblečenia, a hladní znášajú⁸⁶ snopy¹³⁷,
- (11) medzi ich múrmi tlačia olej, šliapu lisy a smädnú.
- (12) Z mesta ľudí^{547 1146 1147} stenajú a duša smrteľne ranených¹¹⁴⁸ kričí o pomoc; to²⁴ Boh nepokladá²⁷ za nenáležité⁶⁵.
- (13) Oni¹¹²⁸ sú zo zrádzajúcich^{977 1149} svetlo¹¹⁵⁰, nerozpoznávajú⁸⁷ jeho ciest a neostávajú na jeho pešinách⁸⁹⁷.
- (14) K svitaníu¹¹⁵¹ povstáva vrah¹¹⁵² – bude zabíjať úbohého¹¹³² a nemajetného²³⁵, a v noci je ako zlodej.
- (15) A oko cudzoložníka bedlivo vyčkáva⁷² súmrak s myšlienkou¹⁰⁹⁸: Nemôže³⁹ ma spozorovať oko; a príkladá²⁷ si zastretie tváre¹¹⁵³.
- (16) V tme podkopáva^{140 1154} domy¹¹⁵⁵, za dňa sa uzatvárajú^{458 1128 1156 1157}; svetla nepoznajú^{1128 1158},
- (17) áno, ráno je im rovnaké¹¹⁵⁹ ako hlboká temnota¹⁰², lebo má¹¹³⁷ znalosť⁸⁷ postrachov hlbokej temnoty¹⁰².
- (18) On¹¹⁵⁴ bude ľahký¹¹⁶⁰ na hladine²²³ vody, zlorečiť sa bude ich dielu pôdy^{216 1161} v zemi; nebude sa otáčať¹⁰⁰³ na cestu k viniciam³⁰⁶.
- (19) Sucho i horúčosť odpratujú^{1130 1144} snežné vody¹¹⁶², šeól³⁶⁰ tých, ktorí zhrešili;
- (20) maternica na neho¹¹⁵⁴ zabúda¹¹⁶³, červ si na ňom¹¹⁵⁴ pochutnáva⁹², nie je¹¹⁵⁴ už pripomínaný, a bezprávie²⁴⁰ sa láme ako strom;
- (21) olupuje^{995 1154} neplodnú¹¹⁶⁴, ktorá nerodí, a vdove nerobí¹¹⁵⁴ dobre.

- (22) No²⁴ dlho svojou mocou
ponecháva^{140 1054 1165} silných¹¹⁶⁶,
povstáva^{429 1154 1167}, a nie že kto v jeho
život³⁵⁸ veril^{191 1168},
(23) dáva¹⁴⁰ mu¹¹⁵⁴ byť v bezpečí⁵⁷⁵, takže²⁴
sa môže^{39 1154} spoľahnúť^{428 1169}, a jeho⁷⁶⁸
oči sú na ich¹¹²⁸ cestách¹¹⁷⁰,
(24) sú trochu¹¹⁷¹ povyšovaní – a nieto ich,
áno²⁴, sú zrzáňaní¹¹⁷², zosychajú¹¹⁷³ ako
všetci a ako vršky¹⁰⁷⁰ klasov sa
zrezávajú⁶⁸¹.
(25) Nuž², či nie je tak? Kto ma môže³⁹
usvedčiť zo lži a moju reč¹⁵⁶ za nič¹¹⁷⁴
pokladať²⁷?

25 A Bildad, Šúchí⁸³, odvetil a povedal:

- (2) Pri ňom je vláda¹¹⁷⁵ a des; on na svojich
výsostiach pôsobí¹⁴ pokoj.
(3) Či možno spočítat jeho čaty^{905 1176}?
A nad kým sa nepozdvíha⁴²⁹ jeho
svetlo¹¹⁷⁷?
(4) Ako²⁹⁸ teda⁹⁴ môže³⁹ smrteľník¹⁸⁹ byť
pred⁴⁴² BOHOM spravodlivý? Áno²⁴,
ako²⁹⁸ môže⁴⁰ zrodenec ženy byť čistý?
(5) Hľa, ani¹¹⁷⁸ mesiac, ten²⁴ nedáva jasú¹¹⁷⁹,
a hviezdy nie sú v jeho očiach čisté;
(6) čím menej smrteľník¹⁸⁹ – červ, áno²⁴,
syn človeka – hmyz¹¹⁸⁰?

26 A Jób odvetil a povedal:

- (2) Ako²⁹⁸ si pomohol
bezmocnému¹¹⁸¹, podoprel^{1236 1182} si
rameno bez¹¹⁷⁴ sily!
(3) Ako²⁹⁸ si poradil nemúdrosti¹¹⁸³
a rozumnosti^{228 302} si v hojnosti uviedol
v známosť!
(4) Koho si vyrozumel^{152 1184} svojimi
slovami¹⁵⁶ a či závan¹⁷² z teba vyšiel⁴²?
(5) Tiene¹¹⁸⁵ upadajú v strach⁷²⁴, odsponu
vôd aj ich¹¹⁸⁶ obyvateľia,
(6) šeól³⁶⁰ je pred ním⁷⁶⁸ nahý a priepasť¹¹⁸⁷
nemá⁶⁹³ prikrývky¹¹⁴²,
(7) rozpína⁷⁶⁸ sever¹¹⁸⁸ nad pustotou³¹⁶,
zavesuje zem nad ničím¹¹⁸⁹,
(8) zaväzuje vody v svoje mraky a nie že
sa oblak pod nimi roztrhne¹¹⁹⁰,
(9) uzatvára^{796 1191} pohľad na trón¹¹⁹²,
rozostrel nad ním svoj oblak,
(10) kruhom zaviedol medzi⁶⁸⁹ okolo¹¹⁹³
vôd až po najzadnejšiu hranicu⁵⁵⁵
svetla s tmou.
(11) Stĺpy nebies sa otriasajú¹¹⁹⁴ a trpnú¹¹⁹⁵
pred jeho pokarhaním^{118 1196 1197},

- (12) svojou mocou búri^{1354 1198} more a svojou
obozretnosťou⁶⁰⁴ rozdrvil^{245 1199} Ráhava⁴⁷⁰,
(13) jeho Duchom¹⁷⁴ sa nebesá stali¹¹⁹⁹
jasnosťou, jeho ruka prebodla^{1199 1200}
prchajúceho hada¹²⁰¹.
(14) Hľa, toto⁸⁸⁴ sú okraje¹²⁰² jeho ciest;
áno²⁴, aký^{298 1203} šepot¹⁸⁷ slova o ňom¹²⁰⁴
počujeme¹²⁰⁵!
Ale kto sa môže³⁹ prejavíť
rozumiečúcim^{334 563} hrmeniu jeho
moci⁶⁰⁸?

27 A Jób sa ďalej ujal^{86 951} svojej¹²⁰⁶
prípovede^{1207 1208} a povedal:

- (2) Ako že je živý BOH, odstraniť¹⁷ moje
právo⁴⁰², áno²⁴, Všemocný, ktorý
zarmútil¹²⁰⁹ moju dušu,
(3) že po všetko trvanie môjho dychu¹⁷²
vo mne a BOŽIEHO ducha¹⁷⁴ v mojich
nozdrách –
(4) ak budú³⁷ moje pery vyslovovať
krivdu²⁴⁰ a ak bude³⁷ môj jazyk vraviť
klam!
(5) Ďaleko mi, žeby¹²¹⁰ som vás za
spravodlivých uznával; než budem
skonávať, nebudem od seba odkladať⁷
svoju bezúhonnosť⁴⁴,
(6) svojej spravodlivosti sa držím^{66 92}
a nebudem sa jej vzdávať³⁸⁷; moje
srdce ma v niktory z mojich dní nebude
haniť¹²¹¹,
(7) nech bude⁹⁶ môj nepriateľ taký ako
zlovoľník a môj¹⁰⁸² odporca^{996 1212}
ako zlosyn.
(8) Veď čo je nádejou bezbožného⁴²⁶, ak si
bude¹⁴⁰ odtínať²⁹¹, keď bude BOH
vynímať¹²¹³ jeho dušu?
(9) Bude BOH počuť jeho krik⁸⁹⁴, keď na
neho bude prichádzať tieseň?
(10) Či bude na Všemocnom nachádzať
svoju slasť¹⁰⁹⁵ a v každý čas BOHA
vzývať¹²¹⁴?
(11) Chcem³⁹ vás poučiť o Božej ruke¹²⁰⁴,
nezamlčať²⁹⁴, čo je¹²¹⁵ s Všemocným.
(12) Hľa, vy, vy všetci²¹, máte⁹²
skúsenosti^{434 736 1216}; načo teda⁹⁴ takéto⁷³⁵
ničotnosti^{137 373} blábocete¹²¹⁷?
(13) Toto je podiel zlovoľného človeka
u BOHA a vlastníctvo⁹⁹⁹ násilníkov³³²,
ktoré dostávajú od Všemocného:
(14) Ak sa množia jeho deti¹⁷⁹, potom pre
meč^{1216 1218}, a nie že sa jeho potomci²⁶¹
môžu³⁹ nasýtiť chlebom;

- (15) jeho prežívajúci⁸⁸⁰ sa budú pochovávať za moru¹²¹⁹ a nie že jeho vdovy budú plakať.
- (16) Bárš hromadil striebro ako prach⁸⁹ a oblečenia chystal⁵⁶⁶ ako blata¹⁹⁴,
- (17) nech chystá^{96 566}, bude ho⁹⁴ obliekať spravodlivý, a striebro bude nevinný rozdeľovať.
- (18) Zbudoval svoj dom ako mola¹²²⁰, ako robieva strážca³⁹⁰ búdku¹²²¹; (19) líha, súc bohatý, a nie že sa čo stráca¹²²²; keď otvorí svoje oči, niet⁵⁹ toho^{267 1223 1224}.
- (20) Ako vody¹²²⁵ ho postihujú postrachy, v noci ho odmetáva¹⁰²⁶ víchrica,
- (21) odnáša⁸⁶ ho východný vietor⁷¹⁹, takže²⁴ mizne¹²²⁶, áno²⁴, zhadzuje¹²²⁷ ho z jeho miesta⁸².
- (22) Strieľa^{768 1228} na neho a nie že sa zľutúva²⁹³; pred jeho⁷⁶⁸ rukou^{118 1229} náhlivo¹²³⁰ uteká;
- (23) tleska sa³²² nad ním svojimi dlaňami⁴⁹⁹ a zo svojho miesta⁸² nad ním sa syčí^{322 1231}.
- 28** Lebo striebro má⁶⁹³ nálezisko¹²³² a zlato miesto⁸², kde ryžujú;
- (2) železo sa získava¹²³³ zo zeme^{89 929} a meď²⁹⁹ vytavuje^{140 1234 1235} z kameňa¹²³⁶;
- (3) určuje^{27 140 1234} koniec tme¹²³⁷ a do všestrannej¹²³⁸ krajnosti⁵⁵⁵ on¹²³⁴ preskúmava²⁶⁶ kamene¹³⁷ z temna⁵⁴³ a z hľbokej tmy¹⁰²;
- (4) preráza⁸⁰¹ šachty^{137 308 1239} stranou od⁴⁰ obyvateľstva¹²⁴⁰; tí, ktorých zabudla noha^{1241 1242}, visia^{92 1243}, vznášajú^{92 1244} sa, stranou od⁴⁰ ľudí^{137 189}.
- (5) Zem – z nej vychádza^{42 92} chlieb, ale na svojom spodku¹²⁴⁵ je⁹² podvrátená¹²⁴⁶, tak ako²⁹ ohňom;
- (6) jej kamene sú miestom^{82 1247} zafirov^{137 1248}, sú na ňom^{1249 1250} aj hrudy¹²⁵¹ zlata¹²⁵².
- (7) Je pešina⁸⁹⁷ – nepozná⁹² ju sup¹²⁵³ a nespozorovalo ju oko dravca¹²⁵⁴,
- (8) nešliapli na ňu deti¹⁷⁹ pýchy¹²⁵⁵, neprebehol po nej rýčiaci⁷⁵.
- (9) Človek vystrel³⁵ svoju ruku na kremeň¹²⁵⁶, od koreňa podryl¹²⁴⁶ vrchy,
- (10) v skalách vyhlbil^{1190 1257} štôlnu¹²⁵⁸ a jeho oko vidí⁹² všetky drahocennosti¹²⁵⁹,
- (11) rieky zadržal¹²⁶⁰ od presakovania¹²⁶¹, a čo je skryté¹²⁶², vynáša⁴² na svetlo...

- (12) Ale múdrosť? Odkiaľ sa môže³⁹ získať^{553 1263}? A kde je ono^{735 1264} miesto^{82 1247} rozumnosti^{334 945 946}?
- (13) Smrteľník¹⁸⁹ nepozná⁹² jej hodnotu¹²⁶⁵ a nemôže³⁹ sa nájsť⁵⁵³ v zemi živých;
- (14) hľbina¹²⁶⁶ povie: Vo mne jej nieto; a more povie: Nie je u mňa.
- (15) Nemôže³⁹ sa za ňu¹²⁶⁷ dať čisté zlato ani ako jej cenu¹²⁶⁸ odvážiť striebro;
- (16) nemôže³⁹ byť vyvážená zlatom¹²⁶⁹ z Ófira¹⁰⁹⁰ ani drahocenným¹²⁵⁹ ónyxom¹²⁷⁰ a zafírom¹²⁴⁸,
- (17) nemôže³⁹ sa jej vyrovnat'^{41265 1271} zlato ani sklo¹²⁷², a nie sú náčinia¹²⁷³ zo zlata¹²⁷⁴ náhradou⁶⁹ za ňu³⁰⁶,
- (18) nemusie³⁹ sa pripomínať koraly¹²⁷⁵ a krištáľ^{1276 1277}, áno²⁴, nadobudnutie¹²⁷⁸ múdrosti je cennejšie od perál^{1279 1280},
- (19) nemôže³⁹ sa jej vyrovnat'^{1265 1271} topás¹²⁸¹ z Kúša¹²⁸² a nemôže³⁹ byť vyvážená rýdzim⁶⁸⁶ zlatom¹²⁶⁹,
- (20) Odkiaľ teda⁹⁴ múdrosť prichádza a kde je ono^{735 1264} miesto^{82 1247} rozumnosti^{334 945 946}?
- (21) Ona²⁴ je⁹² utajená pred očami¹¹⁸ všetkého živého a skrytá pred letúnstvom^{118 599} nebies;
- (22) priepasť¹¹⁸⁷ a miesto mŕtvych¹²¹⁹ povedia: Počuli sme svojimi ušami zvesť¹²⁸³ o nej.
- (23) Jej cestu¹²⁸⁴ si všíma^{334 1285} Boh a on pozná⁹² jej miesto^{82 1247},
- (24) veď on dohliada k okrajom¹²⁰² zeme, vidí pod všetkými¹²⁸⁶ nebesami,
- (25) aby on vetru¹⁷⁴ dodal^{14 51} váhy; množstvo vôd určuje¹²⁸⁷ mierou¹²⁸⁸.
- (26) Pri svojom stanovení¹⁴ pravidiel^{137 690} dažďu a dráhy zábleskom¹³⁷ hromov⁷⁴⁴ –
- (27) vtedy ju videl⁹² a vyrozprával⁷³⁷ ju, zaviedol⁵⁶⁶ ju¹²⁸⁹ a aj ju preskúmal¹²⁶⁶
- (28) a človekovi povedal: Hľa, úcta⁶ k Pánovi^{306 1290}, ona je múdrosťou, a odstúpenie⁷ od zla rozumnosťou^{334 945 946}.
- 29** A Jób sa ďalej ujal^{86 951} svojej¹²⁰⁶ prípovede^{1207 1208} a povedal:
- (2) Kiež²⁸⁷ by som bol ako za MESIACOV minulosti^{1111 1291}, za dní, keď ma BOH chránil⁷,
- (3) keď on svojou lampou svetil¹²⁹² nad mojou hlavou, pri jeho svetle som chodil tmou,

- (4) ako som býval v dňoch svojej jesene¹²⁹³,
za dôverného styku⁷²⁵ s *BOHOM*³⁰⁶
nad¹²⁹⁴ mojím stanom,
- (5) s Všemocným⁷⁵³ ešte pri mne, vôkol¹²⁹⁵
mňa moji chlapci⁴⁷,
- (6) keď sa moje chodidlá kúpali¹²⁹²
v smotane^{968 1296} a skala pri mne
vylievala¹²³⁵ struhy⁹⁶⁶ oleja.
- (7) Kedykoľvek som vyšiel^{42 1292} bránou
k mestu¹²⁹⁷, upravil⁵⁶⁶ som svoje
sedadlo na pristranstve¹²⁹⁸;
- (8) keď ma uvideli mladíci⁴⁷, ukryli⁵⁹ sa,
a kmetovia⁶⁰³ vstali a ostali stáť,
- (9) predstavení¹²⁸ sa zdržali slova^{156 157}
a položili²⁷ dlaň⁴⁹⁹ na svoje ústa,
- (10) hlasy vznešených¹²⁹⁹ utíchli¹³⁰⁰ a ich
jazyk prilipol⁹²¹ k ich podnebiu;
- (11) áno, keď ucho počulo, nazývalo⁵⁹ ma
blaženým, a keď oko uvidelo,
svedčilo^{59 1301} o mne^{80 1302},
- (12) lebo som zachraňoval³³⁰
chudobného¹³² volajúceho o pomoc
a osirelého, ktorý^{24 1303} nemal¹²⁹
pomáhajúceho,
- (13) prichádzalo na mňa požehnanie
hynúceho a srdce vdovy som
rozveseľoval¹³⁰⁴;
- (14) vzal som na seba¹³⁰⁵ spravodlivosť –
a ona na seba vzala¹³⁰⁵ ma – svoje
právo⁴⁰² ako plášť a členku,
- (15) očami slepému a nohami chromému
som sa stával⁹² ja,
- (16) otcom som ja bol nemajetným²³⁵
a spor⁴⁴⁵, ktorý som nepoznal⁹², som
vyšetroval²⁶⁶
- (17) a chrup zlosyna som rozbíjal a lup¹³⁰⁶
som vytrhoval¹³⁰⁷ spomedzi jeho zubov.
- (18) A vrel²² som si: Budem smieť³⁹
skonávať pri svojom hniezde a ako
piesok množiť svoje dni,
- (19) môj koreň sa bude otvárať¹³⁰⁸
k vodám a medzi mojím prútom⁶⁹⁷
prenocuje⁸²³ rosa,
- (20) moja česť⁸⁹⁸ stane pri mne svieža¹³⁰⁹
a môj luk bude v mojej ruke
mladnúť^{184 695},
- (21) Načúvali mi a čakávali²⁹⁷ – a mlčali –
na moju radu,
- (22) po mojej reči sa neozývali druhý
raz¹³¹⁰ a moje slovo¹⁵⁶ na nich
kvapkalo;
- (23) áno²⁴, čakávali²⁹⁷ na mňa ako
na dážď, rozovierali⁷⁹³ svoje ústa ako
na¹³¹¹ neskorý dážď¹³¹².
- (24) Smial som sa na nich, keď nemali
dôvery¹³¹³, a nie že mohli³⁹ stlmiť¹³¹⁴
jas¹³¹⁵ mojej tváre¹³¹⁶.
- (25) Vyvoľoval som⁴⁷² ich cestu¹³¹⁷ a sadal
som ako hlava, áno²⁴, prebýval¹³⁰³ som
ako kráľ medzi vojskom⁶⁰⁵, ako ten,
kto potešuje⁷⁷⁶ zarmútených.
- 30** A teraz sa nado mnou smejú¹³¹⁸
mladší¹³¹⁹ vekom¹³²⁰ odo mňa,
ktorých otcov by som odmietol^{243 1321}
postaviť³⁸² s psami od svojho drobného
dobytká!
- (2) Aj sila ich rúk – načo mi je?
Zrelosť^{263 1322} pri nich zhnula!
- (3) Vysušení¹⁰⁷ nedostatkom
a hladomorom, oni⁷⁸, ohlodávajúci
vyprahnutú zem¹³²³, zdávna¹³²⁴
pustota¹³²⁵ a spustošenosť,
- (4) oni⁷⁸, trhajúci pri kroví slané býlie¹³²⁶,
a ich pokrmom¹⁷⁵ je koreň kručíniek¹³²⁷,
- (5) sú vyhánaní zo stredy ľudí (kričia¹³²⁸
o nich¹³²⁹ ako o zlodejovi),
- (6) aby sa zdržiavali^{51 103} v hrôze
rozsadlín³⁰⁸, v dierach zeme^{89 929}
a priehlbínach¹³³⁰,
- (7) ručia²⁷⁸ medzi krovínami, schádzajú
sa pod trnami¹³³¹,
- (8) synovia bezbožných^{77 137}, áno, synovia
bez mena¹³³², boli vymrskaní zo zeme.
- (9) A teraz som sa stal³ ich popevkom¹³³³,
áno²⁴, dostal³ som sa im do reči¹⁵⁶;
- (10) zošklivil si³⁰³ ma, vzdialili sa odo
mňa a pred mojou tvárou¹¹⁸
nezadržujú^{92 362} slinu,
- (11) lebo rozviazal^{140 1334} môj povraz^{200 202 1335}
a ponižuje^{92 1336} ma, i odhodili⁴⁰³ pred
moju tvárou¹¹⁸ uzdu.
- (12) Napravo dorast – povstávajú,
odstrčili⁴⁰³ moje nohy¹³³⁷ a vybudovali⁹⁰⁶
proti mne svoje zhubné hradské^{425 1338};
- (13) moju pešinu⁸⁹⁷ zničili, k mojej
pohrome²⁷² prispievajú;
pomáhajúceho nikto³²² nemá¹²⁹.
- (14) Vpadajú¹⁵² ako široká prietrž^{801 1339},
s pustošením^{1325 1340} sa valia.
- (15) Proti mne sa obrátili postrachy,
moju dôstojnosť¹³⁴¹ ako by víchor¹⁷⁴
prenasledoval, a moje šťastie²³⁶ minulo
ako mrak,

- (16) a teraz sa moja duša za mňa¹³⁴² vylieva; zachvátili^{796 839} ma dni biedy⁵²⁷.
- (17) Noc odo mňa⁹⁰⁸ odrýva¹³⁴³ moje kosti a moji hlodáči¹³⁴⁴ nelhajú.
- (18) Veľkosťou¹¹⁰⁷ moci^{768 1345} sa pretvára¹³⁴⁶ moje oblečenie¹³⁴⁷; obopína ma ako krčný lem¹³⁴⁸ mojej tuniky¹³⁴⁹,
- (19) vrhol¹⁴⁰ ma do blata¹⁹⁴, takže²⁴ sa stávam čímsi ako prach⁸⁹ a popol¹³⁵⁰,
- (20) volám k tebe o pomoc, ale neodpovedáš mi, ak sa postavím, upieraš⁵⁹ na mňa svoj zrak^{334 563 1351},
- (21) meníš sa na krutého voči mne, potieraš⁷⁹¹ ma sila¹³⁵² tvojej ruky –
- (22) dvíhaš⁸⁶ ma do víchra¹⁷⁴, nechávaš ma ulietat¹³⁵³ a vystavuješ ma skaze¹³⁵⁴ v hrmeni^{1355 1356};
- (23) veď viem⁹²; vraciaš ma v smrť a v dom stretnutia¹³⁵⁷ všetkých živých⁴⁶⁷.
- (24) Ale nevystieraš³⁵ voláko³²² na zručanine¹³⁵⁸ ruku¹³⁵⁹? Alebo pri zániku⁵⁹³ voláko¹³⁶⁰ – *niet* preto volania¹³⁶¹ o pomoc?
- (25) Či som neplakával pre voláči ťažký čas^{126 1363}? Moja duša sa rmútievala pre nemajetného^{126 235},
- (26) avšak keď som očakával³¹⁹ dobro, prichádzalo⁵⁹ zlo, a keď som dúfal²⁹⁷ v svetlo, prichádzala⁵⁹ tma.
- (27) Moje útroby vrú⁹² a neutíchajú⁹²; stretli¹²¹ ma dni biedy⁵²⁷,
- (28) chodím zachmúrený¹³⁶⁴ bez svetla¹³⁶⁵ slnka, v zidení¹³⁶⁶ povstávam a volám o pomoc,
- (29) bratom som sa stal³ šakalom a spoločníkom⁸¹ dcéram pštrosa,
- (30) moja koža zo mňa⁵⁰⁵ sčernela¹³⁶⁷ a moje kosti sú⁹² rozpálené¹³⁷ od horúčky¹³⁶⁸
- (31) a moja lýra¹⁰¹⁵ je⁹² pre smútok¹²⁶ a moja flauta¹⁰⁷ k hlasu plačúcich.
- 31** Vzhľadom na svoje oči som uzavrel zmluvu¹³⁶⁹; áno²⁴, čo¹²² budem svoj zrak upierať^{334 563} na pannu?
- (2) Lebo²⁴ čo *by bolo* podielom od Boha zvrchu a vlastníctvom⁹⁹⁹ od Všemocného z výsostí?
- (3) Či pre zlosyna nie je zhuba⁸⁶⁹ a nešťastie¹³⁷⁰ pre páchatelov mrzkosti¹⁷¹?

- (4) Či on⁷⁶⁸ nevidí moje cesty a nepočíta všetky moje kroky?
- (5) Ak som chodieval so zlom^{350 562} a moja noha chváta⁹⁴⁴ za klamom¹³⁷¹,
- (6) nech ma váži^{96 140} na spravodlivých váhach¹³⁷², nech²⁴ Boh pozná moju bezúhonnosť⁴;
- (7) ak moja kročaj odbočovala¹³⁷³ z cesty a moje srdce odišlo za mojimi očami a na mojich dlaniach⁴⁹⁹ ulipla⁹²¹ poškvrna,
- (8) nech rozsievam⁹⁶ a iný⁴³⁷ nech jedáva⁹⁶, a moje odnože²⁶¹ nech sú⁹⁶ vykoreňované.
- (9) Ak moje srdce bolo spochabené^{207 1374} za ženou¹³⁷¹ alebo som si postriehol¹³⁷⁵ pri vchode^{1376 1377} do domu svojho blížneho⁸²,
- (10) nech moja žena melie⁹⁶ inému^{437 1378} a iní⁴³⁷ nech sa nad ňou zohýňajú^{96 162};
- (11) veď to²⁶⁷ *by bola* hanebnosť¹³⁷⁹, áno²⁴, bola by to²⁶⁷ nepravosť³⁹⁶ pre¹³⁸⁰ sudcov^{306 1381 1382},
- (12) áno, *bol by to*²⁶⁷ oheň – zožieral⁵⁴ by až do skazy¹¹⁸⁷ a vo všetkom mojom výnose¹³⁸³ by ničil korene¹³⁸⁴.
- (13) Ak som pohŕdal^{243 1318} právom⁴⁰² svojho nevoľníka alebo svojej služobnej v ich spore⁴⁴⁵ so⁴⁴² mnou,
- (14) čo potom⁹⁴ budem robiť, keď bude Boh povstávať? Keď bude volať na zodpovednosť²⁵⁹, ako²⁹⁸ sa budem môcť³⁹ ozvať^{4469 667}?
- (15) Či *ten, ktorý* v lone⁶² spravil¹³⁸⁵ mňa, nespravil jeho? Predsa²⁴ nás v maternici utvoril⁵⁶⁶ jeden!
- (16) Ak som núdných²³⁹ zadržieval od¹³⁸⁶ potešenia alebo oči vdovy uvádzal v zúfalstvo¹³⁸⁷,
- (17) alebo som svoju skyvu¹³⁸⁸ jedol ja samotný⁵⁰, takže²⁴ z nej nezajedol osirelý
- (18) (veď od mojej mladosti³⁵⁸ vyrástol *pri* mne ako *pri* otcovi; a ju¹³⁸⁹ som od lona⁶² svojej matky podporoval¹³⁹⁰),
- (19) ak som videl hynúceho od nedostatku oblečenia, že²⁴ nemajetný²³⁵ nemal⁶⁹³ prikrývku¹¹⁴²,
- (20) ak ma nežehnali jeho bedrá, že²⁴ sa mohol³⁹ zohriať od vlny mojich oviec¹³⁹¹,

- (21) ak som sa zahnal¹³⁹² svojou rukou na sirotu, lebo²⁴ som v bráne videl svoju podporu¹³⁹³,
 (22) nech moje plece¹³⁹⁴ *odpadá*⁹⁶ od lopatky¹³⁹⁵ a moje rameno¹³⁹⁶ nech sa vytlamuje⁹⁶ z kĺba!
 (23) Veď zhuba⁸⁶⁹ od BOHA je pre mňa desom a pred jeho vznešenosťou^{86 118 654} nič nemôžem³⁹ zmôcť.
 (24) Ak som spravil²⁷ zlato predmetom svojej dôvery^{167 1397} a povedal som zlatu¹²⁶⁹: Moje útočisko⁴²⁷,
 (25) ak som sa radoval, že moje imanie⁷⁶⁰ bolo veľké¹¹⁰⁷ a že ho moja ruka silu^{399 1398} nazhánala⁵⁵³,
 (26) ak som videl svetlo¹¹⁷⁷, že žiari, a mesiac nádherne^{1259 1399} sa poberajúci,
 (27) a moje srdce bolo v skrytosti¹⁴⁰⁰ zvädzané^{1374 1401}, aby moja ruka bozkávala moje ústa¹⁴⁰²
 (28) (aj to²⁶⁷ by bola pred sudcu¹³⁸¹ patriaca¹³⁸² neprávosť¹³⁹⁶, lebo by som sa bol dopustil zapretia voči BOHU¹⁴⁰³ hore¹⁴⁰⁴),
 (29) ak som sa radoval pri nešťastí⁵⁹³ nenávidiaceho ma a rozjasal sa^{837 1405}, keď ho stihla⁵⁵³ pohroma⁷⁹
 (30) (a nedal som svojmu podnebiu¹⁴⁰⁶ hrešiť – žiadať s kliatbou^{753 1407} o jeho žitie⁶⁹),
 (31) ak nepovedali ľudia⁵⁴⁷ môjho stanu: Kto môže³⁹ ukázať⁴⁶⁴ nenasýtiťšieho sa z jeho mäsa¹⁴⁰⁸?
 (32) (cudziniec⁹¹⁴ nenocoval na ulici – ku hradskej^{425 1409} som otváral svoje dvere¹⁴¹⁰)
 (33) – ak som ako Ádám prikryl svoje prestúpenia³⁹⁵ zatajením¹³² svojej neprávosti³⁹⁶ v svojom záhrení,
 (34) lebo som sa strachoval početného davu¹⁴¹¹ a desilo ma pohrdanie príbuzných¹⁴¹², takže²⁴ som mlčal, nevychádzal⁴² som z vchodu¹³⁷⁶;
 (35) (keď²⁸⁷ sa mi prepožičiava³²² sluch^{1413 1414} hľa, moja značka¹⁴¹⁵; keď mi odpovedá⁹⁶ Všemocný – nech²⁴ môj odporca¹⁴¹⁶ napíše spis¹⁴¹⁷,
 (36) ak ho nebudem³⁷ nosiť⁸⁶ na svojom pleci^{1395 1418}! Budem si ho ovíjať ako členky^{899 1419}!
 (37) Budem mu môcť³⁹ oznámiť⁵² počet svojich krokov¹⁴²⁰,

- tak ako²⁹ vznešený^{1299 1421} sa k nemu priblížiť⁹¹¹)
 (38) ak moja pôda²¹⁶ proti mne kričí^{809 1422} a spolu plačú jej brázdy,
 (39) ak som jej bohatstva¹⁴²³ zjedol bez peňazí¹⁴²⁴ alebo som k vydychnutiu priviedol dušu jej majiteľov¹⁴²⁵,
 (40) nech miesto pšenice vychádza^{42 96} trnie a miesto jačmeňa páchnuca burina!

Slová Jóba sú⁹² dohovorené¹⁴²⁶.

32 A títo traja muži ustali¹⁴²⁷ od opovedania Jóbovi, lebo on bol v svojich očiach spravodlivý.

(2) I vzbĺkol⁹⁰³ hnev Elíhúa, syna Baracheela, Búziho^{83 1428}, z čeľade¹⁴²⁹ Ráma; proti Jóbovi vzbĺkol⁹⁰³ jeho hnev pre jeho ospravedňovanie svojej osoby⁶⁹ viac od Boha, (3) a proti jeho trom priateľom⁸¹ vzbĺkol⁹⁰³ jeho hnev, pretože nenašli odpoveď, ale Jóba odsúdili⁴⁷⁸; (4) no²⁴ Elíhú s rečami^{1204 1430} bol vyčkal Jóba, lebo oni boli vekom¹³²⁰ starší od neho. (5) A keď Elíhú zistil⁹¹, že v ústach tých troch mužov nieto odpovede, vzbĺkol^{139 903} jeho hnev.

(6) Odvetil teda⁹⁴ Elíhú, syn Baracheela, Búziho⁸³, a povedal:

Ja som vekom¹³²⁰ mladý¹³¹⁹ a vy ste kmetovia⁶⁰³; preto som sa utiahol¹⁴³¹, lebo²⁴ som z úctivého ostychu upúšťal^{16 92} od vyjavenia⁷³⁴ svojej vedomosti^{1432 1433} vám.

(7) Bol som si povedal¹²²: Nech hovorí⁹⁶ vek¹³²⁰ a nech množstvo rokov vyučuje⁹⁶ múdrosti¹⁴³⁴,

(8) veru však je to duch¹⁷⁴, on v ľudoch^{137 189 1435}, totiž²⁴ závan¹⁷² od Všemocného, ktorý im dáva porozumenie³³⁴.

(9) Nemusia³⁹ mnohoroční¹⁴³⁶ byť múdri ani starci mať porozumenie³³⁴ pre právo⁴⁰²;

(10) preto som sa rozhodol povedať¹⁴³⁷: Načúvaj¹⁴³⁸ mne, budem vyjavovať⁷³⁴ svoju vedomosť¹⁴³³ – áno, ja.

(11) Hľa, počkal¹⁴³⁹ som na vaše slová, nastavoval som sluch⁴⁷⁴ až do vašich úvah^{604 1440}, než ste vedeli¹³⁹ vymyslieť^{266 1441} slová¹⁵⁶,

(12) a upieral som na vás¹⁴⁴⁰ pozornosť^{334 563}, a hľa, nebolo z vás nikoho schopného Jóbovi čo

- dokázat^{1242 337 1442}, vyvrátiť^{1443 1444} jeho výroky;
- (13)nie aby ste vrelí: Našli sme múdrosť – premôcť⁶⁶⁹ ho musí³⁹ Boh, nie človek⁶⁸¹!
- (14)On²⁴ nezostavoval^{92 277 1445} reči¹⁵⁶ proti mne⁴⁴⁸, nebudem mu teda⁹⁴ vašimi výroky odpovedať⁶⁶⁷.
- (15)Zhrozili sa^{372 1446}, už neodpovedali⁹², slová¹⁵⁶ sa od nich zatúlali¹⁴⁴⁷;
- (16)počkám¹⁴³⁹ teda⁹⁴, keď nehovorí⁹², lež²⁷ zmĺkli¹⁴⁴⁸, neodpovedajú⁹² už?
- (17)Budem odpovedať – áno, ja – svojím podielom, budem vyjavovať⁷³⁴ svoju vedomosť¹⁴³³ – áno, ja!
- (18)Áno, som⁹² naplnený slovami, duch¹⁷⁴ v mojom vnútrí⁶² ma puď^{92 1449} –
- (19)hľa, moje vnútro⁶², stáby¹⁴⁵⁰ víno, neotvára sa, chystá sa prasknúť^{1190 1451} ako nové¹⁴⁵² mechy.
- (20)Musím³⁹ prehovoriť, nech²⁴ sa mi môže³⁹ ulaviť, musím³⁹ otvoriť svoje pery a odpovedať;
- (21)nech, prosím³⁴, neprijímam^{86 96} ničiu⁶⁹ tvár⁶⁴⁸ a k človekovi sa pochlebbe nesprávam¹⁴⁵³;
- (22)lebo neviem⁹², ako by som pochleboval; môj Tvorca¹⁴ by ma mohol³⁹ zakrátko¹⁴⁵⁴ odniesť⁸⁶.
- 33** Avšak počuj, Jób, prosím³⁴, moje slová¹⁵⁶, áno²⁴ vpúšťaj v sluch⁴⁷⁴ všetky moje reči;
- (2)hľa, prosím³⁴, otvoril som svoje ústa, môj jazyk na mojom podnebí¹⁴⁰⁶ prehovoril,
- (3)nech budú moje výroky z úprimnosti⁵ môjho srdca a moje pery nech vyberane¹⁴⁵⁵ vyslovia^{96 398} poznanie.
- (4)Utvoril¹⁴ ma Boží Duch¹⁷⁴ a život mi dáva¹⁴⁵⁶ závan¹⁷² od Všemocného;
- (5)ak môžeš, ozvi sa⁶⁶⁷ mi, priprav sa^{1265 1271 1445} pred moju tvár¹⁴⁵⁷, postav sa¹⁴⁵⁸.
- (6)Hľa, ja som voči Bohu ako¹⁴⁵⁹ ty, aj ja som⁹² odšiknutý¹⁴⁶⁰ z blata¹⁹⁴,
- (7)hľa, nemusí³⁹ ťa desiť¹⁰⁴ hrôza zo mňa ani na teba ťažko doliehať¹⁴⁶¹ tlak odo mňa¹⁴⁶².
- (8)som povedal si v moje uši, áno²⁴, počul som zvuk⁷⁴⁴ tvojich slov¹⁵⁶;
- (9)Ja som čistý, bez prestúpenia³⁹⁵, ja som nevinný¹⁴⁶³ a nie je pri mne¹⁴⁶⁴ neprávosť³⁹⁶;

- (10)hľa, vynaliezla⁷⁶⁸ proti mne nepriateľské zákroky¹⁴⁶⁵, lebo²⁴ ma považuje^{668 1466} za svojho⁴⁶⁷ nepriateľa,
- (11)moje nohy vsadzuje²⁷ v kladu a všetky moje chodníčky⁴²⁵ sleduje^{72 673} –
- (12)hľa, v tomto si nebol⁹² v práve, odpovedám ti, veď Boh je väčší¹¹⁰⁷ od smrteľníka¹⁸⁹.
- (13)Prečo proti nemu⁴⁴⁸ vedieš⁹² spor^{445 1467}? Že¹⁴⁶⁸ nezodpovedá všetky slová kohokoľvek^{1360 1469}
- (14)Boh predsa hovorí jedným aj dvoma spôsobmi¹⁴⁷⁰, nepozoruje sa³²² to^{267 1471};
- (15)v sne – videníu¹⁸² noci pri padaní tuhého spánku na ľudí⁶⁹, pri driemotách na lôžku,
- (16)vtedy odkrýva uši¹⁴⁷² ľudí⁶⁹ a v poučovanie¹⁴⁷³ ich vtlača svoju pečať¹⁴⁷⁴,
- (17)aby človek odvrhol⁷⁵¹ svoje pôsobenie^{32 1475}, a pýchu^{1100 1476} pred mužom^{97 118} zakrýva¹⁴⁷⁷,
- (18)uchraňuje³⁶² jeho žitie⁶⁹ pred skazou^{118 501 852}, áno, jeho život pred pomitnutím^{118 1478} oštepom¹⁴⁷⁹.
- (19)Je tiež⁹⁴ na svojom lôžku ukáznovaný²⁴² bolesťou a ustavičná je zvrata^{445 1480} jeho kostí¹⁴⁸¹,
- (20)takže²⁴ jeho život mu odporným robí chlieb¹⁴⁹ a jeho duša obľúbené jedlo¹⁴⁸².
- (21)Jeho mäso sa tratiť¹⁷³ pred zrakom^{118 1483}, takže²⁴ jeho kosti (nebolo ich vidieť) vyčnievajú¹⁴⁸⁴
- (22)a jeho žitie⁶⁹ sa blíži⁹¹¹ ku skaze^{501 852}, áno, jeho život k usmrucujúcim¹⁴⁸⁵.
- (23)Ak je pri ňom¹⁴⁸⁶ posol⁴³, prostredník¹⁴⁸⁷, jeden z tisíc, aby človekovi oznámil^{51 52} jeho povinnosť^{5 1488},
- (24)potom²⁴ mu bude¹⁴⁰ milostivý⁹²³ a bude¹⁴⁰ vraviť: Vyslobodí¹⁴⁸⁹ ho od zostúpenia do jamy^{501 1490}, došiel^{553 1491} som výkupného¹⁴⁹².
- (25)A jeho mäso sa stane sviežejším¹⁴⁹³ od toho, aké bolo v mladosti; bude sa vracat ku dňom svojho junáctva^{358 1494},
- (26)bude sa modliť¹⁰⁹⁶ k Bohu, ktorý²⁴ mu bude blahovoľne naklonený^{692 1495}, on²⁴ bude s jasotom^{440 753} vidieť tvár toho²⁶⁷, ktorý²⁴ smrteľníkovi¹⁸⁹ odpovedá^{469 1496} svojou spravodlivosťou¹⁴⁹⁷.

- (27) Bude sa dívať na ľudí^{68 1498} a povie: Hrešil som⁹² a správne⁵ som prevracal^{192 1499}, ale nedostalo sa mi odplaty¹⁵⁰⁰ –
- (28) vykúpil⁷⁶⁸ moje¹⁵⁰¹ život⁶⁹ od prejednia v jamu^{501 1490}, takže²⁵ sa môj¹⁵⁰¹ život smie³⁹ radovať v svetle¹⁵⁰².
- (29) Hľa, všetky tieto veci pôsobi Boh s človekom⁹⁷ dvakrát-trikrát
- (30) na odvrátenie jeho života⁶⁹ od jamy^{501 1490}, na osvetlenie¹⁵⁰³ svetlom živých.
- (31) Venuj pozornosť, Jób, načúvaj mi, mlč a ja budem hovoriť;
- (32) ak máš čo povedať¹⁵⁰⁴, ozvi sa⁶⁶⁷ mi, prehovor, lebo túžim^{92 444} uznať ťa za spravodlivého,
- (33) ak nemáš¹⁵⁰⁴, ty mi načúvaj, mlč a budem ťa zacvičovať⁷²² v múdrosti.
- 34** Ešte²⁴ sa ujal Elíhú slova⁹⁵ a povedal:
- (2) Počujte, múdri, moje slová¹⁵⁶, áno²⁴, venujte mi sluch⁴⁷⁴, znalci¹⁵⁰⁵!
- (3) Ucho predsa podrobujie skúške slová¹⁵⁶, ako²⁴ podnebie ochutnáva, čo je na jedenie;
- (4) chcime³⁹ si vyvolať⁴⁷² právo⁴⁰², spoznať medzi sebou, čo je dobré.
- (5) Veď Jób povedal: Som^{92 1506} spravodlivý¹⁵⁰⁷, ale Boh moje právo⁴⁰² odvrhol!
- (6) Mám³⁹ luhat' proti svojmu právu⁴⁰², súc bez prestúpenia³⁹⁵ ťažko ranený na mňa vystreleným⁸⁶⁴ šípom?
- (7) Kto je muž⁹⁷ ako¹⁵⁰⁸ Jób, pije výsmech¹⁵⁰⁹ ako vodu¹⁵¹⁰
- (8) a pohybuje sa¹⁵¹¹ v spoločnosti¹⁵¹² s pôsobcami mrzkosti¹⁷¹ a v chodení so zlovoľnými?
- (9) Veď povedal: Človek⁹⁷ nemá úžitku v blahovoľnom prijatí^{692 1495} u Boha¹⁵¹³!
- (10) Preto mi, muži srdca¹⁵¹⁴, načúvajte: Ďaleko je Bohu od zlovôle, áno²⁴, Všemocnému od bezprávia²⁴⁰,
- (11) lež²¹⁷ človekovi odpláca^{410 1029} jeho pôsobenie¹⁵¹⁵; to^{24 1516} dáva každému¹² nájsť podľa jeho chodníčka^{425 1515}.
- (12) Nijako zaiste Boh nebude konať zlovoľne a nie že bude Všemocný prevracat'⁴⁰¹ právo⁴⁰²!

- (13) Kto na neho vložil zodpovednosť za^{259 1517} zem a kto založil²⁷ svet, jeho celok²¹?
- (14) Keby svoje srdce upiera^{27 1518} na seba, chcel³⁹ stiahnuť¹⁵¹⁹ svojho ducha¹⁷⁴ a svoj dych^{172 1520} k sebe,
- (15) muselo⁴⁰ by všetko mäso spolu zahynúť a ľudstvo³⁹² k prachu¹⁹³ sa vrátiť.
- (16) Ak teda⁹⁴ máš rozum^{334 945 946}, počuj toto, nastav sluch⁴⁷⁴ zvuku⁷⁴⁴ mojich slov¹⁵⁶.
- (17) Či vari môže³⁹ nenávidiaci¹⁵²¹ právo⁴⁰² udržiavať poriadok¹⁵²²? Alebo chceš³⁹ Mocného^{399 1523} Spravodlivého obviňovať⁴⁷⁸?
- (18) Či možno kráľovi povedať: Ničomník¹⁵²⁴? Alebo veľmožom⁶²⁷: Zlovoľný?
- (19) A čože tomu, ktorý neprijíma⁸⁶ tvár⁶⁴⁸ hodnostárov¹²⁸ a nedáva prednosť⁸⁷ zámožnému voči tvári⁶⁴⁸ núdzného²³⁹, lebo oni všetci²¹ sú dielom³² jeho rúk?
- (20) Okamih – a umierajú (ľud, tí aj v polnoc bývajú vyburcovaní¹⁵²⁵) a pomínajú sa; tak²⁴ býva silný¹¹⁶⁶ odstraňovaný^{7 1526}, nie rukou¹⁵²⁷.
- (21) Áno, jeho oči sú na cestách¹¹⁷⁰ človeka⁶⁹, on²⁴ vidí všetky jeho kroky;
- (22) nieto tmy a nieto hlbokého tieňa¹⁰² na skrytie¹⁵⁰³ pôsobcov mrzkosti¹⁷¹;
- (23) nemusí³⁹ sa predsa na človeka⁶⁸ ohľadne odchodu k Bohu na súd⁴⁰² dlho¹⁵²⁸ obzerať^{427 1529},
- (24) mocných³⁹⁹ drví – žiadne¹¹⁷⁴ spytovanie²²¹ – a iných⁴³⁷ stavia miesto nich.
- (25) Preto¹⁵³⁰ rozpoznáva⁸⁷ ich činy; v noci ich⁹⁴ podvráti^{1246 1531}, takže²⁴ sú deptaní¹¹⁹⁵;
- (26) pobije¹⁵³² ich ako zlovoľných¹⁵³³ na stanovišti⁸² divákov¹⁵³⁴,
- (27) pretože sa odvrátil⁷ od nasledovania jeho¹⁵³⁵ a neuvážili¹⁵³⁶ žiadnu z jeho ciest¹⁵³⁷,
- (28) takže krik⁸⁹⁴ núdzného²³⁹ dohnali^{51 1538} pred¹⁵³⁹ neho, aby počul krik⁸⁹⁴ chudobných¹¹³².
- (29) No²⁴ ak on dáva kľud¹²³, kto⁵⁹ môže³⁹ zlovoľne zasahovať^{478 1540}? A ak skrýva svoju tvár, kto⁵⁹ ho môže³⁹ postrehnúť? To²⁴ ohľadne národov i ohľadne človeka¹⁵⁴¹ rovnako,

- (30) aby nekraloval človek bezbožný^{426 1542}, aby *nebolo* osídlen pre ľud^{306 1542}.
- (31) Či totiž povedal¹⁵⁴³ k Bohu: Znesiem⁸⁶, nebudem konať nesprávne,
- (32) nad *to*¹⁵⁴⁴, čo môžem³⁹ uzrieť^{434 736}, ma pouč³³³ ty, ak som sa dopustil nepravosti³⁹⁶, nebudem pridávať⁹⁵¹?
- (33) Či má^{39 140} odplácať⁴¹⁰ podľa teba^{40 1545}, že si sa vyslovil zamietavo²⁴³? Preto musíš³⁹ voliť⁴⁷² ty a nie ja; hovor teda⁹⁴, čo vieš⁹².
- (34) Muži srdca¹⁵¹⁴ mi budú prisviedčať¹⁵⁴⁶, aj múdry muž⁹⁷ načúvajúci mi:
- (35) Jób nehovorí s poznaním⁷⁵³ a jeho slová nie sú uvážlivé¹⁵⁴⁷.
- (36) Môj otče¹⁵⁴⁸! Nech bude⁹⁶ Jób podrobovaný skúške až do krajnosti¹⁵⁴⁹, pre svoje odpovede^{667 1053} podľa¹⁵⁵⁰ ľudí⁶⁸ nepravosti³⁹⁶!
- (37) Veď k svojmu hriechu pridáva⁹⁵¹ prestúpenie³⁹⁵, medzi nami tleska¹⁵³² a množí svoje výroky voči Bohu.
- 35** Ešte²⁴ sa ujal Elíhú slova⁹⁵ a povedal:
- (1) Považuješ^{92 668} toto za právo⁴⁰²? Povedal si: Moja spravodlivosť je nad Božiu¹⁵⁵¹.
- (3) Áno, pýtal si sa¹⁵⁵², aký²⁹⁸ budeš mať úžitok: O čo väčší prospech budem mať ako zo svojho hriechu?
- (4) Ja budem slovami¹⁵⁶ odpovedať⁶⁶⁷ tebe aj tvojim priateľom⁸¹ s tebou:
- (5) Zahľad sa v nebesá a viď a pozoruj obláčky¹⁵⁵³: Sú⁹² vyššie od teba.
- (6) Ak zhrešíš, čo môžeš³⁹ proti nemu spôsobiť? Ak sa rozmnožia tvoje prestúpenia³⁹⁵ – čo mu môžeš³⁹ vykonať?
- (7) Ak budeš⁹² spravodlivý, čo mu môžeš³⁹ dať alebo čo môžeš³⁹ dostať z tvojej ruky?
- (8) Tvoja zlovôľa je voči človekovi⁶⁸ podobnému¹⁵⁵⁴ tebe²⁹ a tvoja spravodlivosť voči synovi¹⁵⁵⁴ ľudí³⁹²;
- (9) pre množstvo³⁷⁴ útlaku²⁴¹ kričia⁸⁰⁹, volajú o pomoc od násilia^{1068 1555} mnohých^{1556 1557}
- (10) a nie že *kto* povie: Kde je *BOH*, môj Tvorca¹⁴, dávajúci v noci spevy¹⁵⁵⁸,
- (11) vyučujúci⁷²² nás, od zvierat^{597 598} zeme a od letúnstva⁵⁹⁹ nebies múdrejšími¹⁵⁵⁹ nás robiaci?
- (12) Tam volajú⁸⁹⁴, ale neodpovedá⁷⁶⁸ z príčiny⁹⁴¹ pýchy zlovolných,
- (13) *Вон* púhu¹⁵⁶⁰ ničotnosť^{350 562} nevypočúva a nevšíma¹⁵⁶¹ si ju Všemocný;
- (14) aj keď vravíš, že ho nemôžeš³⁹ postrehnúť, je rozhodnutie¹⁵⁶² pred jeho tvárou, musíš³⁹ teda⁹⁴ na neho čakať^{724 1563}.
- (15) Žeby²⁴, hoci jeho hnev nezasiahol^{259 1564}, veľmi ani teraz nedbal⁴⁸⁰ o pýchu¹⁵⁶⁵?
- (16) Jób teda⁹⁴ nadarmo^{380 497} roztvára svoje ústa, v nedostatku poznania hromadí¹⁵⁶⁷ slová¹⁵⁶.
- 36** A Elíhú sa dal pokračovať⁹⁵¹ a povedal:
- (2) Počkaj na mňa trocha, nech²⁴ ti môžem³⁹ ukázať⁷³⁴, že ešte je čo povedať¹⁵⁶⁸ pre¹⁵⁶⁹ *BOHA*¹²⁶.
- (3) Budem svoju vedomosť¹⁴³³ prinášať⁸⁷ stáby¹⁵⁷⁰ z ďaleka¹⁵⁷¹ a svojmu Pôvodcovi^{347 389 1572} priznávať¹⁶⁴ spravodlivosť.
- (4) Nijako veru *nebudú* moje slová¹⁵⁶ lžou; je s tebou dokonale v poznaní^{241 1573}.
- (5) Hľa, *Boh* je mocný³⁹⁹ a nie že kým pohŕda^{243 1321}, mocný³⁹⁹ silou rozumu¹⁵¹⁴;
- (6) neponecháva nažive zlovolného, ale chudobným¹¹³² priznáva⁶⁴ právo⁴⁰²,
- (7) od spravodlivého neodvracia⁷²⁰ svoje oči, lež²⁵ s kráľmi na trón, tá²⁴ takých¹⁵⁷⁴ navždy¹⁵⁴⁹ posadzuje, takže²⁴ sú vyvyšovaní,
- (8) a ak sú, sputnaní okovami, zajatí v povrazoch^{865 1575} biedy⁵²⁷,
- (9) tu²⁴ im vyjavuje⁵² ich konanie^{347 1576} a ich prestúpenia³⁹⁵, že sa správali spupne⁷⁵⁰,
- (10) a odkrýva ich ucho¹⁴⁷² na napomínanie¹⁵⁸ a vraví, že sa majú³⁹ odvrátiť od mrzkosti⁷¹.
- (11) Ak načúvajú a poddávajú sa¹⁵⁷⁷, budú svoje dni tráviť^{1387 1578} v blahu⁹⁷⁹ a svoje roky v príjemnostiach,
- (12) no²⁴ ak nenačúvajú, budú musieť³⁹ oštepom¹⁴⁷⁹ pominúť a v nedostatku poznania skončiť,
- (13) a bezbožní⁴²⁶ srdcom³⁰⁶ si ukladajú^{27 1579} hnev; nevolajú o pomoc, keď ich zviaže¹⁴⁰,

- (14) ich duša umiera v mladosti a ich život medzi chrámovými smilníkmi¹⁵⁸⁰.
- (15) Biedneho vytrhuje⁷⁶⁸ v jeho biede⁵²⁷ a v súžení¹⁵⁸¹ odkrýva jeho ucho¹⁴⁷²;
- (16) práve tak by bol teba vyviedol¹⁵⁸² z pažeráka¹³⁴⁸ tiesne *do* šírky – na jej pôde¹⁵⁸³ niečo úžiny¹⁶³⁶; a pokladenie tvojho¹⁵⁸⁵ stola – samá tučnosť¹⁵⁸⁶.
- (17) No²⁴ si⁹² naplnený sporom¹⁵⁶² zlovoľného¹⁵⁸⁷; súd¹⁵⁶² a rozsudok⁴⁰² budú za sebou nasledovať¹⁵⁸⁸,
- (18) áno, aby tá popudenie¹⁵⁸⁹ nezvádzalo¹⁵⁸² v posmech a rozsiahlosť¹¹⁰⁷ výkupného^{1492 1590} ťa neodťahovala stranou^{459 1591}.
- (19) Či bude⁷⁶⁸ cenit²⁷⁷ tvoje bohatstvo? Nie zlatú rudu¹⁵⁹² ani všetky poklady¹⁵⁹³ sily^{1594 1595}!
- (20) Nemal by si³⁹ dychtiť²¹³ *po* noci na¹⁵⁹⁶ vytrhnutie³¹⁵ národnosti¹⁵⁹⁷ z ich miesta¹⁵⁹⁸;
- (21) maj sa na pozore⁷², nesmieš³⁹ sa otáčať¹⁰⁰³ k nepravosti³⁹⁶, lebo na tej⁷³⁵ si našiel záľubu⁴⁷² *váčšiu* ako na biede^{527 1551 1599}.
- (22) Hľa, Boh svojou mocou koná vznešene – kto je jemu podobným²⁹ učiteľom?
- (23) Kto na neho vložil zodpovednosť *za*^{259 1517 1600} jeho cestu a kto povie: Dopustil si sa^{347 389} bezprávia²⁴⁰?
- (24) Pamätaj, že máš³⁹ vyvyšovať jeho dielo^{347 389}, ktoré smrteľníci¹⁸⁹ ospevujú¹⁶⁰¹,
- (25) všetci ľudia naň hľadia^{92 736}, smrteľník¹⁸⁹ sa díva z ďaleka –
- (26) hľa, Boh je veľký¹⁶⁰² a nemôžeme³⁹ poznať počet jeho rokov, ba²⁴, žiadne¹⁷⁷⁴ spytovanie¹⁹⁵;
- (27) keď sťahuje^{720 1603} kvapky vody, spôsobujú rozplývanie dažďa v hmle¹⁶⁰⁴ z neho¹⁶⁰⁵,
- (28) ktorou¹⁶⁰⁶ obláčky¹⁵⁵³ mrholia¹⁶⁰⁷, pršia na mnoho ľudí.
- (29) Čože *kto* môže³⁹ pochopiť³³⁴ rozprestretia¹⁶⁰⁸ oblakov¹³⁷, hrmenia z jeho prístrešku^{1221 1609}?
- (30) Hľa, rozprestrel¹⁵⁶⁷ vôkol seba¹⁶¹⁰ svoje svetlo a pokrýva¹⁶¹¹ zákklady¹⁶¹² mora¹⁶¹³,
- (31) lebo nimi súdi národnosti¹⁵⁹⁷, dáva v nadbytku¹⁵⁶⁷ pokrm.
- (32) Na dlane⁴⁹⁹ prikladá¹⁶¹⁴ blesk¹⁶¹⁵ a vkladá naň rozkaz¹⁶¹⁶ proti tomu, koho má zasiahnuť¹⁶¹⁷.
- (33) Hlásenie o ňom podáva⁵² rachot *od* neho, ba aj dobytok⁸, o prichádzajúcom¹⁵⁹⁵.
- 37** Áno, pre toto sa moje srdce chveje a zo svojho miesta⁸² vyskakuje²⁹⁰;
- (2) pozorne⁶⁶⁴ poslúchajte na¹⁶¹⁸ dunenie^{135 1619} jeho hlasu a mumľania, vychádzajúceho⁴² z jeho úst.
- (3) Vysiela ho¹⁶²⁰ pod všetky¹²⁸⁶ nebesá, svoje blýskanie¹⁶¹⁵ k okrajom¹⁶²¹ zeme,
- (4) za ním¹⁶²² reve^{151 1623} hlas – *on* hriema hlasom svojej dôstojnosti¹⁶²⁴ a nezadržuje ich¹⁶²⁵, keď je počut jeho hlas.
- (5) Боh svojim hlasom podivuhodne^{222 1626} hriema – robí veľké veci, ktoré²⁴ nechápeme¹⁶²⁷;
- (6) lebo snehu vraví: Bud' na zemi; a prival¹⁶²⁸ dažďa, áno²⁴, prival¹⁶²⁸ dažďov – jeho sila¹⁶²⁹.
- (7) V ruku každého človeka vtlačá svoju pečať^{1474 1630}, aby všetci smrteľníci¹⁸⁹ poznali⁵¹ jeho dielo³²,
- (8) a živočísťstvo vchádza v dúpätá^{137 1631} a v svojich peľochoch ostávajú.
- (9) Víchrica prichádza zo svojej komory^{464 1632} a od severných vetrov¹⁶³³ chlad;
- (10) od Božieho závanu¹⁷² vzniká^{64 1634} ľad¹⁶³⁵ a šírka vôd sa zužuje¹⁶³⁶.
- (11) Tiež zafažuje¹⁶³⁷ mrak vlhkosťou, rozháňa¹⁶³⁸ oblak svojím svetlom¹⁶³⁹
- (12) a *on*¹⁶⁴⁰ sa jeho riadením^{241 1641} koldokola obracia podľa ich¹⁶⁴⁰ činnosti³⁴⁷, čokoľvek¹⁶⁴² bude rozkazovať; nad tvárou²²³ sveta, na zem
- (13) mu¹⁶⁴⁰ dáva zasahovať^{1516 1643}, či ako¹⁵⁷⁰ palica^{481 507 508} (ak pre jeho zem^{126 1644}), či ako¹⁵⁷⁰ láskavosť^{305 1645}.
- (14) Vpusť toto v sluch⁴⁷⁴, Jób, zastav sa a pozorne si všimaj^{334 563} Božie podivuhodné²²² veci.
- (15) Či sa vyznáš v Božom uložení^{27 1646} o nich, kedy²⁴ dá zažiarit^{516 1647} blesku¹⁶¹⁵ svojho oblaku?
- (16) Či sa vyznáš ohľadne vznášaní mraku¹⁶⁴⁸, podivuhodných činov²²² dokonalého vedomosťami¹⁴³³,

- (17) ty, ktorého¹⁶⁴⁹ rúcha sú teplé, keď sa zemi dáva¹²⁹² kľud¹²³ od južného vetra¹⁶⁵⁰?
- (18) Vedel by si³⁹, ako on¹⁶⁵¹, dávať¹⁶⁵² rozpätie¹⁶⁵³ oblohe¹⁵⁵³, pevnej ako uľiate⁵⁷¹ zrkadlo¹⁴⁸³ 1654?
- (19) Daj nám na vedomie, čo mu máme³⁹ povedať! Pre tmu⁹⁴¹ 1655 nevieme³⁹ nič predniesť²⁷⁷ 1445!
- (20) Či sa mu má³⁹ ohlásiť¹⁶⁵⁶, že chcem³⁹ hovoriť? Alebo voľakto⁶⁸ povedal, že chce³⁹ byť rozdrvený¹⁶⁵⁷ 1658
- (21) Nuž⁴⁰⁹ ale⁹⁴ nemožno¹⁶⁵⁹ hľadiť na oslnivé svetlo, ktoré¹⁶⁶⁰ je na oblohe¹⁵⁵³, keď²⁴ prechádza vietor¹⁷⁴ a prečisťuje ju¹⁶⁶¹;
- (22) zlatý svit¹⁶⁶² preniká¹⁵² 1663 z temného úkrytu¹⁶⁶⁴ – úctu vzbudzujúca⁶ velebnosť¹⁶⁶⁵ vókol BOHA¹⁶⁶⁶!
- (23) Všemocný! Nenájdeme ho; je veľký¹⁶⁰² v moci, a súd⁴⁰² a plnosť¹¹⁰⁷ spravodlivosti neohýba¹³³⁶ 1667 1668.
- (24) Preto nech ho smrteľníci¹⁸⁹ majú⁹⁶ v úcte⁶; nehladi¹⁶⁶⁹ na nikoho múdreho¹⁶⁷⁰ srdcom³⁰⁶.
- 38** A z víchrice odvetil Jóbovi Hospodin a povedal:
- (2) Kto je tento, zatemňujúci myseľ¹⁰²³ 1671 slovami¹⁵⁶ bez poznania?
- (3) Nuž³⁴ opáš ako muž⁹⁷ svoje bedrá, i budem sa ťa opytovať, a dávaj mi na vedomie.
- (4) Kde si bol⁹² pri mojom zakladaní zeme? Podaj správu⁵², ak si spoznal rozum³³⁴ 945 946!
- (5) Kto určil²⁷ jej rozmery, ak vieš? Alebo kto na ňu natiahal⁴⁵⁹ 749 šnúru¹⁶⁷²?
- (6) Na čom boli zapustené¹⁶⁷³ jej podstavce¹⁶⁷⁴? Alebo kto zasadil¹⁶⁷⁵ jej nárožný kameň
- (7) pri spoločnom plesaní¹³⁰⁴ 1676 hviezd rána, keď²⁴ všetci Boží synovia jasali¹³²⁸,
- (8) a vrátami¹⁴¹⁰ zahradiť³¹ 147 more pri jeho vytrysknutí¹⁶⁷⁷? Vyšlo⁴² z maternice,
- (9) keď som určil²⁷ 1292 oblak za jeho oblečenie a mračno¹⁰⁷⁴ za jeho plienku¹⁶⁷⁸,
- (10) i vylámali¹⁶⁷⁹ som preň svoju medzu⁶⁹⁰ a vsadil²⁷ závozy¹³⁷ a vráta¹⁴¹⁰
- (11) a povedal som: Až potiaľto budeš³⁹ dosahovať¹⁶⁸⁰ a nepôjdeš⁹⁶ ďalej⁹⁵¹, to²⁴ sa tu zavádza³⁸² proti vzdúvaniu¹⁶²⁴ 1681 tvojich vln⁴³¹ 1682.

- (12) Či si za¹⁶⁸³ svojich dní prikázal ráno¹⁶⁸⁴? Dal si úsvitu¹¹⁴ na vedomie¹⁶⁸⁵ jeho miesto⁸²
- (13) na uchopenie okrajov¹⁶²¹ 1686 zeme, aby z nej zlovoľní mohli³⁹ byť strasení¹⁶⁸⁷?
- (14) Mení sa¹⁶⁸⁸ ako hlina¹⁹⁴ pečate¹⁶⁸⁹, i zaujímajú¹⁶⁹⁰ svoje postavenie¹⁶⁹¹, staby²⁹ jej oblečenie
- (15) a od zlovoľných sa odnima¹⁶⁹² ich svetlo¹⁶⁹³ a zdvihnuté rameno¹⁶⁹⁴ sa láme.
- (16) Či si prišiel až po zdroje mora a prešiel si sa tajomstvom¹⁶⁹⁵ hlbiny¹²⁶⁶?
- (17) Či ti boli odkryté brány smrti? A videl si brány tieňa smrti¹⁰²?
- (18) Uprel si svoju pozornosť³³⁴ 563 na všetku šírku¹⁶⁹⁶ zeme? Podaj správu⁵², ak si ju spoznal celú²¹!
- (19) Kdeže je cesta tam, kde prebýva¹⁰³ svetlo? A tma – kdeže je jej miesto⁸²,
- (20) takže by si ju mohol³⁹ zaviesť¹⁶⁹⁷ k jej pomedziu¹¹²⁹ a že by si rozoznával³³⁴ pešiny⁸⁹⁷ k jej domu³⁰⁶?
- (21) To vieš⁹², veď vtedy¹⁶⁹⁸ si sa rodil, a počet tvojich dní – mnoho!
- (22) Či si prišiel k zásobárňam¹⁶⁹⁹ 1700 snehu a videl zásobárne¹⁶⁹⁹ ľadovca¹⁷⁰¹,
- (23) ktorý uchovávam⁹² 362 na dobu tiesne³⁶³, na deň seče¹⁷⁰² a vojny²⁴⁸?
- (24) Kdeže je cesta, ktorou sa rozdeľuje svetlo, východný vietor sa rozháňa¹⁶³⁸ 1703 po zemi?
- (25) Kto prerazil¹⁷⁰⁴ prietok¹⁷⁰⁵ záplave¹⁷⁰⁶ a dráhu zábleskom¹³⁷ hromov⁷⁴⁴,
- (26) aby jej dal³¹ pršať na zem bez ľudí⁶⁸ 137 419 1707, pustinu bez človeka⁴¹⁹ 1708,
- (27) na nasýtenie pustoty¹³²⁵ a spustošenosti a aby dal³¹ vzrásť výhonkom¹³⁷ 1232 1709 mladého porastu²⁷⁹?
- (28) Či má⁶⁹³ dážd' otca? Alebo kto plodí kvapky¹⁷¹⁰ rosy?
- (29) Z čieho lona⁶² vychádza ľad? A inovaf nebies – kto ju plodí?
- (30) Voda sa tráfi¹¹³³ v podobu kameňa¹⁷¹¹ a hladina²²³ hlbiny¹²⁶⁶ sa sčeluje¹⁷¹².
- (31) Či vieš³⁹ sputnať¹⁷¹³ pôvaby¹⁷¹⁴ Kuriatok⁴⁶³ alebo uvoľniť opasky Orióna?
- (32) Či vieš³⁹ vyvádzať⁴² súhvezdia Zvieratníka¹⁷¹⁵, každé v jeho čas, a vodiť Medveďa⁴⁶² s jeho deťmi¹⁷⁹ 517 1716?

- (33) Či poznáš⁹² ustanovenia¹⁷¹⁷ neba¹⁷¹⁸?
Alebo vieš³⁹ zaviesť²⁷ jeho správu¹⁷¹⁹
na zemi?
- (34) Či môžeš³⁹ pozdvihnúť svoj hlas
k oblaku, aby ťa zaplavoval¹⁶¹⁴ prúd¹⁷²⁰
vôd?
- (35) Či vieš³⁹ vypúšťať⁴⁰³ blesky^{990 1721},
takže²⁴ by išli a vraveli ti: Hľa, my¹⁷²²!?
- (36) Kto vkladá³⁸² múdrosť v tvary
oblakov¹⁷²³? Alebo kto dáva
rozum^{334 945 1724} do ich zoskupenia¹⁷²⁵?
- (37) Kto v múdrosti spočítava^{737 1726}
obláčky¹⁵⁵³ a kto vylieva¹⁷²⁷ krčahy¹⁷²⁸
nebies
- (38) v zlievanie^{1729 1730} prachu⁸⁹ v zliatinu¹⁷³¹,
takže²⁴ sa hrudy zlepujú^{921 1732}?
- (39) Či budeš loviť koristiť levovi¹⁸⁰ a spĺňať
túžbu¹⁷³³ hrivnatcov¹⁷⁷,
- (40) keď sa krčia⁴⁷¹ v pelesoch, ostávajú
v skryš^{1221 1734} na postriežke¹⁶³¹?
- (41) Kto havranovi pripravuje⁵⁹⁵ jeho
úlovok¹⁷³⁵, keď jeho mláďatá¹⁰¹¹ volajú¹⁷³⁶
k Bohu, blúdia pre nedostatok
potravý?
- 39** Či poznáš⁹² čas rodenia
kozorozcov skalísk^{137 1737}? Vieš³⁹
vystriechnúť⁷², kedy jelenice pracujú¹⁷³⁸
k pôrodu?
- (2) Vieš³⁹ spočítať^{4737 1726} MESIACE, ktoré
naplňajú, a poznáš⁹² čas ich rodenia?
- (3) Zohýňajú sa¹⁷³⁹, vypudzujú¹⁷⁴⁰ svoje
mláďatá¹⁰¹¹, zbavujú sa⁴⁰³ svojich
bolestí.
- (4) Ich potomci¹⁷⁹ silnejú, rastú vo voľnej
prírode¹⁷⁴¹, odchádzajú²¹⁵ a k nim sa
nevracajú.
- (5) Kto vypustil⁴⁰³ divého osla
na slobodu¹⁷⁴² a kto uvoľnil putá
onagra¹⁷⁴³,
- (6) za domov⁴³² ktorého som určil²⁷ step¹¹³⁸,
áno, slanú¹⁷⁴⁴ zem za jeho obdobia¹⁰⁴⁴?
- (7) Smeje sa lomozu¹⁴¹¹ hradiska¹⁷⁴⁵,
nepočuje hŕkania¹⁷⁴⁶ pohoniča¹³⁸;
- (8) Jeho pašou je, čo je vypátrané¹⁷⁴⁷ na
vrchoch³⁰⁶, i zháňa sa⁹⁹ za všetkou
zeleňou.
- (9) Či bude reém¹⁷⁴⁸ ochotný¹⁷⁴⁹ ti
slúžiť¹⁷⁵⁰? Alebo bude nocovať pri
tvojich jasiach?
- (10) Či môžeš³⁹ reéma¹⁷⁴⁸ v brázde
uviazať^{1713 1751} jeho⁸⁶⁴ povrazom? Alebo
bude za tebou brániť níziny¹⁷⁵²?
- (11) Či sa na neho môžeš³⁹ spoliehať³²¹,
pretože jeho sila je veľká¹¹⁰⁷,
a prenechať¹⁷⁵³ mu svoju lopotu⁵¹⁴?
- (12) Či by si v neho mohol¹³⁹
dôverovať^{191 1754}, že bude vedieť¹³⁹ tvoje
semä¹⁷⁵⁵ vrátiť¹⁷⁵⁶ a¹⁷⁵⁷ na tvoju
holohumnicu zviezť¹⁵¹⁹?
- (13) Krídlo pštrosice¹⁷⁵⁸ sa veselo
natriasa¹⁷⁵⁹; či je to perut a perie
bocianice¹⁷⁶⁰?
- (14) Veď²¹⁷ svoje vajcia prenecháva¹⁷⁵³
zemi a na prachu⁸⁹ necháva zahrievať
- (15) a zabúda, že ho¹⁷⁶¹ môže³⁹ noha
rozšliapnúť alebo ho¹⁷⁶¹ môže³⁹
živočísťstvo poľa rozdupať.
- (16) Tvrdó zaobchádza so svojimi
potomkami¹⁷⁹, ako⁵⁷⁰ by jej nepatrili, jej
lopota⁵¹⁴ je nadarmo – bez starosti¹⁷⁶²,
- (17) lebo jej BOH dal zabudnúť múdrosť
a nedal jej podiel na rozume^{334 945 1763}.
- (18) Keď¹⁷⁶⁴ sa vyháňa¹⁷⁶⁵ na výšinu¹⁷⁶⁶,
smeje sa koňovi aj jeho jazdcovi¹⁷⁶⁷.
- (19) Či dávaš koňovi hrdinskú odvahu⁶⁰⁸?
Či jeho šiju⁷⁵¹ obliekaš vlajcou
hrivou¹⁷⁶⁸?
- (20) Či mu dávaš vyskakovať¹⁷⁶⁹ ako
kobyľka? Majestáť jeho fŕkania – hrôza!
- (21) Keď v doline¹⁷⁵² pátrajú^{144 576 1770}, raduje
sa⁵⁹ v síle, vychádza⁴² v ústrety
zbroji⁹⁸⁸,
- (22) smeje sa strachu a nie je⁹²
vyľakaný^{372 1771} a pred blízkosťou^{118 1772}
meča sa neobracia¹⁷⁷³.
- (23) Štrkoce na ňom¹⁷⁷⁴ tulec, čepeľ¹⁷⁷⁵
kopije a oštep¹⁷⁷⁶,
- (24) s dupotom¹⁷⁵³ a nepokojom¹³⁵ hlce¹⁷⁷⁷
zem¹⁷⁷⁸ a nezastavuje sa¹³¹³ ani na¹⁷⁷⁹
zvuk¹⁷⁴⁴ trúby¹⁷⁸⁰;
- (25) pri každom¹⁷⁸¹ zatrubení¹⁷⁸² vraví:
Haha!¹⁷⁸³ a z ďaleka vetrí bitku²⁴⁸,
hrmenie¹⁷⁸⁴ veliteľov¹²⁸ a pokrik^{440 1785}.
- (26) Či podľa tvojho rozumu^{334 374 945} lieta
jastrab¹⁷⁸⁶, rozpína⁵⁶⁷ svoje krídla
k juhu⁴⁶⁵?
- (27) Alebo sa na tvoj príkaz¹⁷⁸⁷ vznáša
sup⁴⁸⁷, ba aj svoje hniezdo vysoko
stavia¹⁷⁸⁸?
- (28) Obýva¹⁰³ skalisko¹⁷³⁷, áno²⁴, na
útese¹⁷⁸⁹ skaliska¹⁷³⁷ a neprístupnom
mieste¹⁷⁹⁰ trávi svoje noci¹⁷⁹¹;
- (29) odtiaľ sledí^{144 576} po potrave, jeho
oči hľadia do ďaleka od neho

(30) a jeho mláďatá¹⁷⁹² sŕkajú¹⁷⁹³ krv,
a kde¹⁷⁹⁴ sú zabíja¹⁷⁹⁵, tam je on¹⁷⁹⁶.

40 Ešte²⁴ Hospodin Jóbovi odpvetil
a povedal:

(2) Či sa má karhajúci¹⁷⁹⁷ s⁴⁴² Všemocným
priateľ⁴⁴⁵? Nech to²⁶⁷ obžalobca²⁴² BOHA
zodpovedá⁹⁶¹!

(3) A Jób odpvetil Hospodinovi a po-
vedal:

(4) Hľa, som⁹² nepatrný^{356 1798 1799}; čím sa ti
mám³⁹ ozvať^{469 667}? Položím²⁷ na svoje
ústa svoju ruku;

(5) jedenkrát som prehovoril – už²⁴
nebudem odpovedať; aj dvakrát, ale
nebudem pridávať⁹⁵¹.

(6) A Hospodin Jóbovi z víchrice odve-
til a povedal:

(7) Nuž³⁴, opáš ako muž⁹⁷ svoje bedrá,
i budem sa ťa opytovať, a dávaj mi na
vedomie.

(8) Či naozaj¹⁸⁰⁰ chceš³⁹ moje právo⁴⁰²
zrušiť, obviňovať⁴⁷⁸ ma, aby si sa
mohol³⁹ robiť¹⁸⁰¹ spravodlivým?

(9) No²⁴ či máš¹²⁹ rameno ako Вон?
A vieš³⁹ hlasom podobným jeho
hlasu^{29 1802} hriemati?

(10) Nuž³⁴, ozdob sa dôstojnosťou¹⁶²⁴
a vyvýšenosťou, a môžeš³⁹ na seba
vziať⁴¹⁰⁵ majetát a nádheru;

(11) vychrlí¹⁶³⁸ výbuchy¹⁰⁴⁶ svojho hnevu
a pohľad⁴ na každého
vysokomyseľného¹⁸⁰³ a poníž ho,

(12) pohľad⁴ na každého
vysokomyseľného¹⁸⁰³, pokor ho
a pošliap zlovoľných na ich mieste¹⁵⁹⁸,

(13) zahrab¹³² ich spolu v prach⁸⁹, v tom
zahrabaní^{132 1804} zaviaž^{1260 1805} ich tváre

(14) a budem ťa aj ja chváliť, že ti tvoja
pravica pomáha²³⁶.

(15) Nuž³⁴, hľa, behémóth¹⁸⁰⁶, ktorého
som vytvoril¹⁴ ako teba¹⁸⁰⁷; žerie trávu
ako hovädzí dobytok.

(16) Nuž³⁴, hľa, jeho sila je v jeho bokoch
a jeho mohutnosť⁹⁵⁴ v svaloch¹⁸⁰⁸ jeho
brucha⁶²;

(17) ohýba svoj chvost, podobný cédru²⁹,
šľachy jeho stehien¹⁸⁰⁹ sa spleťajú,

(18) jeho kosti – rúry z mosadze²⁹⁹, jeho
údy¹⁸¹⁰ ako sochory¹³⁷ zo železa.

(19) On je začiatkom Božích ciest; kto ho
chce upraviť^{15 1451 1811 1812}, nech
prikladá^{96 1813} svoj meč¹⁸¹⁴

(20) Áno, vrchy mu prinášajú⁸⁶
potravu¹⁸¹⁵, a všetko živočíšstvo poľa –
tí sa tam hrajú¹⁸¹⁶.

(21) líha pod lotosmi v úkryte¹⁰⁷⁵ trstiny¹⁸¹⁷
a bahna,

(22) lotosy ho zastierajú jeho⁸⁶⁴ tieňom¹⁸¹⁸,
obklopujú ho^{798 1819} vrby¹⁸²⁰ potoka³⁰⁸.

(23) Hľa, rieka dotiera^{513 1821} – on sa
nenáhli úzkostlivo¹⁸²²; nemá obáv³²¹,
bár by sa Jordán až k jeho tlame
valil¹⁶⁷⁷.

(24) Môže³⁹ ho kto pred jeho očami¹⁸²³
chytať¹⁸²⁴, povrazom¹⁸²⁵ mu prevrtávať
nos?

41 Môžeš³⁹ livjáthána^{111 1826} udicou¹⁸²⁷
vytiahnuť¹⁰⁵² a jeho jazyk
v slučku⁸⁶⁵ vopchať?

(2) Či môžeš³⁹ v jeho nos vložiť²⁷
trstinu¹⁸²⁸ a hákom¹⁸²⁹ prevrtať jeho
čelusť?

(3) Či bude množiť úpenia¹⁸³⁰ k tebe?
Alebo bude k tebe hovoriť nežnými
slovami?

(4) Či bude s tebou uzatvárať zmluvu¹³⁶⁹?
Môžeš³⁹ si ho natrvalo¹⁸³¹ vziať za
nevoľníka?

(5) Či sa s ním⁷⁵³ môžeš³⁹ hrať¹⁸¹⁶ ako
s vtáčikom¹⁸³² alebo ho budeš môcť³⁹
uviazať⁴¹⁷¹³ svojim dievčatám¹⁸³³?

(6) Budú oňho spoločníci jednať³⁴⁰? Budú
ho rozdeľovať medzi kupcov¹⁸³⁴?

(7) Či môžeš³⁹ jeho kožu zasypať¹⁸³⁵
harpúnami alebo jeho hlavu
vidlicami^{137 306} na ryby?

(8) Polož²⁷ naň svoju dľaň⁴⁹⁹, spomeň si
zápas^{248 1836} – nebudeš ho opakovať⁹⁵¹!

(9)¹⁸³⁷ Hľa, očakávanie¹⁸³⁸ takého¹⁸³⁹ sa
ukáže klamným¹⁸⁴⁰; veď sa už aj na
jeho uvidenie¹⁸⁴¹ bude rúcať.

(10) Nieto smelého, že by ho chcel³⁹ budiť
– a kto je ten²⁶⁷, ktorý by sa chcel³⁹
stavať¹⁴⁵⁸ pred tvár¹⁴⁵⁷ moju?

(11) Kto sa mi vopred zaviaže^{121 1842}, takže²⁴
by som mu mal³⁹ odplatiť^{410 1029}?
Čo je pod všetkými¹²⁸⁶ nebesami, to²⁶⁷
patrí mne!

(12) Nebudem mlčať o jeho údoch^{80 853} ani
vo veci jeho mohutnosti⁶⁰⁸
a vhodnosti¹⁸⁴³ jeho zloženia^{1265 1844}.

(13) Kto odhalí¹⁸⁴⁵ výzor¹⁷⁷² jeho
oblečenia¹⁸⁴⁶? Kto môžeš³⁹ vstúpiť
v dvojicu^{551 1847} jeho chrupu?

- (14) Kto otvorí dvere¹¹⁶ jeho tváre?
Okolie¹²⁹⁵ jeho zubov – hrôza!
(15) Nádhera – rady¹⁸⁴⁸ štítov^{754 1849}, všetko
zovreté⁵⁵⁸ pevnou¹⁸⁵⁰ pečatou,
(16) priliehajú¹⁸⁵¹ jeden na druhý¹⁸⁵²,
takže²⁴ medzi ne nevniká vzduch¹⁷⁴,
(17) lipnú na sebe^{921 1732} navzájom¹⁸⁵³,
súvisia¹⁷¹² a nerozchádzajú¹⁸¹ sa.
(18) Jeho kýchnutie vydávajú záblesky
svetla¹⁸⁵⁴ a jeho oči sú ako očné viečka¹¹³
úsvitu^{114 115},
(19) z jeho tlamy sa hrnú¹⁸⁵⁵ fakle,
unikajú⁹²² iskry ohňa,
(20) z jeho chriap¹⁸⁵⁶ vychádza⁴² dym ako
keď sa pod hripec rozhorí¹⁸⁵⁷
trstina^{1828 1858}.
(21) Jeho dych¹⁸⁵⁹ zapaluje uhlíky a z jeho
tlamy vychádza⁴² plameň.
(22) V jeho tyle⁷⁵¹ spočívajú⁸²³ sila a pred
jeho tvárou vyskakujú¹⁸⁶⁰ zdesenie¹⁸⁶¹,
(23) laloky¹⁸⁶² jeho mäsa na ňom
lipnú^{921 1863}, všetko ako pritavené¹⁷³⁰,
nemôžu³⁹ sa pohybovať,
(24) jeho srdce je uliate¹⁷³⁰, podobné
kameňu²⁹, áno²⁴, uliate¹⁷³⁰ ako spodný
žarnov¹⁸⁶⁴.
(25) Z jeho povstávania^{118 1865} majú
rekovia¹⁸⁶⁶ strach¹⁸⁶⁷ a z rozrušenia²⁴¹
mysle¹⁸⁶⁸ upadajú v zmätok¹⁸⁶⁹,
(26) Ak ho kto zasiahne¹⁸⁷⁰ mečom,
nemôže³⁹ uviaznuť^{566 1871}, ani kopija,
strela – a¹⁸⁷² pancier!¹⁸⁷³
(27) Železo považuje⁶⁶⁸ za slamu,
mosadz²⁹⁹ za práchnivé drevo,
(28) syn luku¹⁸⁷⁴ ho nemôže³⁹ zahnať na
útek, kamene z praku sa mu zmenia
na plevy^{137 670},
(29) ako steblá^{137 670} sa mu zdajú⁶⁶⁸
kyjaky^{137 1875}, smeje sa svišťaniu ošepa¹⁷⁷⁶.
(30) Pod ním¹⁸⁷⁶ sú hroty črepín^{76 1877}, na
bahne rozvlačuje ryhy^{137 1878},
(31) hlb privádza do varu ako koto¹⁸⁷⁹,
veľtok⁷⁰² robí²⁷ staby nádobou
na miešanie masti¹⁸⁸⁰,
(32) za sebou rozsvetľuje pešinu^{897 1881},
hlbina¹²⁶⁶ by sa mohla^{39 322} považovať⁶⁶⁸
za šediny^{137 1882}.
(33) Na zemi^{89 929} nieťo porovnania¹⁸⁸³
s ním^{1884 1885}, ktorý bol⁷⁸ utvorený¹⁴
na nebojazlivosť¹⁸⁸⁶,
(34) všetko vysoké prezerá, on je kráľom
nad všetkými deťmi¹⁷⁹ pýchy¹²⁵⁵.

42 A Jób Hospodinovi odvetil a po-
vedal:

- (2) Viem⁹², že môžeš všetko a nikto ti
nemôže³⁹ v nijakom úmysle^{1041 1887}
zabrániť¹⁸⁸⁸.
(3) Kto je tento, zastierajúci myseľ^{1023 1671}
bez poznania?
Preto som sa vyslovoval¹⁵² a nie že som
chápal^{334 1889}, veci pre mňa príliš
podivuhodné^{222 1890}, aké²⁵ nepoznám.
(4) Počuj, prosím³⁴, a ja budem hovoriť,
budem sa tá opytovať a dávaj mi na
vedomie.
(5) Počúval som o tebe⁸⁰ počutím ucha,
no²⁴ teraz ťa vidím⁹² moje oko;
(6) preto odvolávam²⁴³ a na prachu⁸⁹
a popole¹³⁵⁰ sa kajám¹⁸⁹¹.
(7) A po Hospodinovom vyslovení tých-
to slov k Jóbovi sa stalo³, že²⁴ Hospodin
povedal k Elifázovi, Témánimu⁸³: Proti
tebe a proti tvojim dvom priateľom⁸¹
vzbĺkol⁹⁰³ môj hnev, lebo ste o mne ne-
hovorili, čo je odôvodnené⁵⁶⁶, ako môj
nevoľník Jób. (8) Teraz si teda⁹⁴ vezmite
sedem býkov a sedem baranov a choďte
k môjmu nevoľníkovi Jóbovi, nech²⁴ ich
môže⁴⁰ vzniesť¹⁹ ako vzostupnú obeť²⁰ vo
vás prospech³²⁷; i bude sa Jób, môj ne-
voľník, za vás modliť, lebo len jeho tvár
chcem³⁹ prijať⁸⁶, aby nebolo zaobchádza-
nie¹⁴ s vami¹⁸⁹² podľa bezbožnosti¹⁸⁹³, lebo
ste o mne nehovorili, čo je odôvodnené⁵⁶⁶,
ako môj nevoľník Jób.
(9) Pobrali sa teda⁹⁴ Elifáz, Témáni⁸³,
Bildad, Súchi⁸³, a Cófár, Naamáthi⁸³,
a spravili podľa toho, čo k nim Hospodin
prehovoril, a Hospodin prijal⁸⁶ tvár Jóba.
(10) A Hospodin utrpenie¹⁸⁹⁴ Jóba pri
jeho modlení³⁶⁴ v prospech³²⁷ jeho priate-
ľov⁸² odvrátil a nahradil Hospodin všetko,
čo Jób mal¹²⁹, dvojnásobne¹⁸⁹⁵. (11) A prišli
k nemu všetci jeho bratia a všetky jeho
sestry a všetci jeho známi od prvsia¹⁸⁹⁶
a zajedli s ním chleba¹⁴⁹ v jeho dome
a prejavili mu účasť⁸⁴ a dali sa ho tešiť⁸⁵
ohľadne všetkého nešťastia⁷⁹, ktoré na
neho Hospodin uviedol, a dali mu každý¹²
jednu kesúť¹⁸⁹⁷ a každý¹² jeden krúžok¹⁸⁹⁸
zo zlata.
(12) A Hospodin požeľnal Jóbov posle-
dok nad jeho začiatok¹⁵⁵¹, takže²⁴ sa mu
dostalo³ štrnásťtisíc kusov drobného

dobyťka a šesttisíc tiav a tisíc záprahov⁹ hovädzieho dobyťka a tisíc oslíc; (13) a dostalo³ sa mu siedmich synov a troch dcér, (14) i nazval meno jednej Jemímá¹⁸⁹⁹ a meno druhej Keciá¹⁹⁰⁰ a meno tretej Keren-happúch¹⁹⁰¹; (15) a v celej zemi sa nenašli ženy také krásne ako dcéry Jóba. I dal im ich otec dedičstvo⁹⁹⁹ vprostred ich bratov. (16) A po tomto Jób prežil sto a štyridsať¹⁹⁰² rokov a videl svoje deti¹⁷⁹ a deti¹⁷⁹ svojich detí¹⁷⁹ – štyri pokolenia. (17) A Jób umrel, súc starý a nasýtený¹⁹⁰³ dňami.

JÓB

- 1 Hebr. „ljjóv“, tj. „nenávidený“, „prenasledovaný“; „vy-stavený nepriateľstvu“, súvisí s výrazom prekladaným „nepriateľ“ („ójev“), napr. v Exod. 15:6 a inde.
- 2 Pozri Pl. 4:21 a porov. Gen. 10:23; 22:21; 36:28.
- 3 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 4 Pozri 2 Sam. 22:24, pozn. 879. Tu v kap. 2:3 a ďalej od-vodené podstatné meno.
- 5 Pozri Num. 23:10, pozn. 884; tu v kap. 33:3 a ďalej odvo-dené podstatné meno.
- 6 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 7 Pozri Gen. 48:17; 49: 10, pozn. 1301.
- 8 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 9 Pozri Sud. 19:3, pozn. 858.
- 10 Pozri 2 Sam. 19:32, pozn. 776; 2 Král. 4:8, pozn. 185.
- 11 Tj. vari „sa schádzavali“, inak pozri 1 Sam. 2:26, pozn. 148.
- 12 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 13 Tj. „jeho deň v týždni“.
- 14 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 15 Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 16 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 17 V pôvodine jednotné číslo v zmysle „usporiadúvanie hostín“ v tom ktorom týždni.
- 18 D. „obišli“ (Jós. 6:3, 14n.), tj. keď sa všetci v usporiadú-vaní hostín v týždni vystriedali.
- 19 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 20 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 21 Pozri Gen. 11:6, pozn. 375.
- 22 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 23 Pozri 1 Král. 21:10, pozn. 968; tu podľa podaktorých aj „zriekli sa Boha“, „rozišli al. rozlúčili sa s Bohom“; ob-dobne vo v. 11 a kap. 2:9.
- 24 Pozri Gen. 4:8, pozn. 132.
- 25 D. „v ich strede“.
- 26 Al. „sem-ta chodenia“ (Num. 11:8, al. „pobiehania“).
- 27 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 28 Al. „mysel“, „vl. „srdce“.
- 29 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 30 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 31 Al. „ohradu“, D. „neoplotli“, „neohradil“, v texte opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu. Obdob-ne v kap. 3:23 a 38:8, kde je, pravda, použité iné slo-veso¹⁴⁷.
- 32 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 33 Pozri Gen. 28:14, pozn. 728.
- 34 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 35 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 36 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 37 Tj. „celkom isto bude“, porov. Gen. 14:23, pozn. 410. Ďalej obdobne.
- 38 Al. „na tvoju tvár“, „proti tvojej tvári“, možno proti-klad k slovám „v svojom srdci“ vo v. 5.
- 39 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 40 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
- 41 Pozri Gen. 44:28, pozn. 1211.
- 42 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 43 Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 44 D. „sa na ich rukách“, porov. Gen. 34:21, pozn. 920.
- 45 Pozri 1 Král. 10:1, pozn. 607.
- 46 Tj. tlupa lupičov al. záškodníkov zo Ševy.
- 47 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 48 Pozri 2 Sam. 15:14, pozn. 631.
- 49 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 50 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 51 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 52 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 53 D. „tento“, ako vyššie.
- 54 Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
- 55 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 56 Pozri Gen. 11:31, pozn. 345.
- 57 Pozri Sud. 7:16, pozn. 479.
- 58 Pozri 1 Sam. 23:27, pozn. 875.
- 59 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 60 Pozri Num. 21:13, pozn. 799.
- 61 Pozri 2 Sam. 5:8, pozn. 254, tu a v kap. 4:5, pravda, s predložkou, ako vidno.
- 62 Pozri Gen. 25:23, pozn. 655.
- 63 Pozri Gen. 14:20, pozn. 409.
- 64 Vl. „dal“, ďalej obdobne.
- 65 Al. „nevhodné“, „nesprávne“, vl. „nechutné“, „nesla-né-nemastné“, „bez chuti“, výraz sa v SZ vyskytuje len v prenesenom zmysle ešte v kap. 24:12 a u Jerem. 23:13, príbuzný výraz toho istého významu je tu v kap. 6:6.
- 66 Pozri Sud. 19:25, pozn. 755; tu aj „sa... drží pri“ (al. „vo“). Kap. 27:6 obdobne.
- 67 Tvar slovesa ako v 2 Sam. 17:16, pozn. 701.
- 68 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 69 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 70 Tu iná predložková väzba ako v kap. 1:11³⁸, majúca výraznejšie tento význam.
- 71 Pozri Num. 1:49, pozn. 40, nie ako „len“ tu v kap. 1:12.
- 72 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 73 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 74 Pozri Exod. 9:9nn, pozn. 278; Lev. 13:18nn., pozn. 412.
- 75 Pozri Gen. 8:9, pozn. 1059.
- 76 Pozri Lev. 6:28, pozn. 203, tu zmysel ako v texte.
- 77 Pozri Deut. 32:6, pozn. 816.
- 78 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 79 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 80 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 81 Pozri Exod. 2:13, pozn. 69; 20:16, pozn. 668.
- 82 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 83 Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 84 Vl. „sem-ta sa pohybovať“, pozri 1 Král. 14:15, pozn. 776, tu „potriasaf hlavou“, mávať al. živo sem-ta pohy-bovať rukami“ a tak prejavovať zármutok a teda účasť s postihnutým.
- 85 Pozri Gen. 5:29; 37:35, pozn. 179.
- 86 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.

- 87 Sloveso ako „spoznať“ v Gen. 42:7, pozri tam pozn. 1140.
- 88 Nesúvisí s nasledovným „prach“.
- 89 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 90 D. „nebolo vyslovujúceho (al. „prehovárajúceho“) k nemu“.
- 91 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 92 Vl. „stala sa“ („stala sa a ostávala“, kap. 1:3 a ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies), al. „prejavila sa“⁵⁵⁰.
- 93 Tj. „svojho narodenia“.
- 94 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 95 Pozri 1 Sam. 14:28, pozn. 551.
- 96 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 97 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 98 Tu v zmysle „dieťa mužského pohlavia“.
- 99 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 100 Al. „denný jas“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 101 Vl. „ho vykupuje“, tj. „uplatňuje naň nárok“, ako keby bol(a) výkupcom (Lev. 25:25, pozn. 809).
- 102 Al. „hlboká temnota“.
- 103 Sloveso ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
- 104 Pozri 1 Sam. 16:14n., pozn. 666.
- 105 Al. „zatemňovania“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 106 V niektorých rabínskych výkladoch sa tvar „jichad“ slovesa „chadah“, „radovať sa“, ktorý je tu použitý, odvodzuje od slovesa „jachad“, „zjednotiť sa“ (Gen. 49:6) al. pripojiť sa; v tomto zmysle podávajú toto miesto niektoré preklady („nech sa nepripája ku dňom“, podobne aj preklad prof. Roháčka; tak aj LXX („mé eié [„nezjednocuje sa“] eis hémerás“) a podobne Vulgata („non computetur in diebus“, „nepočíta sa medzi dňmi“).
- 107 Vl. „tvrdou ako kameň“, „vysušenu“ (kap. 30:3), tu v zmysle ako v texte („aby v nej nebolo otehotnenia“).
- 108 Al. „preklínajú“, no nie ako „preklínať“ vo v. 1, a nesúvisí s „preklínať“ tu nižšie. Ďalej obdobne.
- 109 Tvar iného slovesa ako „preklínať“ (v. 1), tohože ako „prekliaty“ (Gen. 3:14 a i.).
- 110 Tj. takí, ktorí podľa v staroveku všeobecne rozšírenej povere vedeli kúzlennými prípoďmi privodiť zatmenia slnka a mesiaca.
- 111 Hebr. „Livjáthán“, tu sa mieni súhvezdie Draka, ktoré si podľa vyššie¹¹⁰ spomenutej povere predstavovali ako skutočného draka, schopného svojimi pohybmi zatemniť nebo. Inak pozri kap. 41:1¹⁸²⁶.
- 112 Tj. „súmrak“.
- 113 Al., podľa iných, „brvy“, ďalej obdobne.
- 114 Pozri Gen. 19:15 a ďalej, pozn. 867.
- 115 Obráz lúčov vychádzajúceho slnka.
- 116 Pozri Sud. 11:31, pozn. 209.
- 117 D. „lebo nezavrel dvere môjho (tj. „kde som bol“) lona“.
- 118 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 119 Pozri Gen. 41:51, pozn. 1130; Num. 23:21, pozn. 896.
- 120 Tj. „neušetril ma od nej“.
- 121 Pozri Deut. 23:4, pozn. 828.
- 122 Tj. „prečo“, no nie ako tu vyššie. Ďalej obdobne.
- 123 Pozri Jóš. 11:23, pozn. 452; v kap. 34:29 a 37:17 iný tvar, zmysel ako v texte tam.
- 124 Vl. „vtedy“, tj. „keby som bol hneď vtedy umrel“.
- 125 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 126 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 127 Al., podľa niektorých „hromady kameňov“ a v prenesenom zmysle „náhrobky“.
- 128 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 129 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 130 Al. možno „majúcimi“, tj. v svojich hrobkách¹³¹.
- 131 Al. možno, podľa niektorých, „hrobky“, porov. Nech. 2:3, pozn. 47.
- 132 Pozri Gen. 35:4, pozn. 937; v kap. 31:33 zmysel ako v texte tam.
- 133 Tj. „nebolo by ma na svete ako („v takom zmysle, ako niet“) zahrabaného potrateného novorodenca“.
- 134 Al. „vzdali sa“ (Sud. 9:9, 11, 13), ďalej obdobne.
- 135 Al. „zúrenie“, „nepokoj“, „rozruch“, v. 26 („búrlivý rozruch“) a ďalej obdobne.
- 136 Vl. „a vyčerpaní ohľadne sily“.
- 137 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 138 Pozri Exod. 3:7, pozn. 103.
- 139 D. „on“.
- 140 Tj. vari „Boh“, al. „sa dáva“³²², ďalej obdobne.
- 141 Pozri Sud. 5:26, pozn. 354, súvisí so „strast“ tu vo v. 10¹¹⁹.
- 142 Tj. azda „denné svetlo“, v protiklade k „noci“.
- 143 Al. „čakajúcim (2 Kráľ. 7:9, nie ako tu vo v. 9) na smrť“.
- 144 Pozri Exod. 7:24, pozn. 232.
- 145 „Skryté poklady“ je v pôvodine jedno slovo, množné číslo slova preloženého „poklad“ v Gen. 43:23.
- 146 Tj. „pred ním“, takže nevie, kadiaľ ďalej.
- 147 D. „ktorého +Boh obklúčil“, tj. nešťastím, utrpením atď. V kap. 38:8 zmysel ako tam v texte.
- 148 Vl. „pred⁴²² mojim pokrmom“, ďalej obdobne.
- 149 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 150 Tu v tomto zmysle, al. „ako (nie ako „ako“ nižšie) môj pokrm“, „na spôsob môjho pokrmu“, porov. 1 Sam. 1:16, pozn. 41; inak „pred mojim jedení“, ak sa dotýč-ná predložková väzba¹⁴⁸ chápe v obvyklom zmysle.
- 151 Výraz vl. značí „rev“ leva, ako v kap. 4:10, tu v zmysle prejavov bolesti al. utrpenia.
- 152 Pozri Deut. 33:2, pozn. 1226, tu zmysel ako v texte.
- 153 Pozri Deut. 9:19, pozn. 430.
- 154 Al. „slovo“, no nie ako nižšie¹⁵⁶.
- 155 Al. „ustatý“, v stavovom zmysle, ďalej obdobne, pozri Gen. 19:11, pozn. 499.
- 156 Ako v 2 Sam. 23:2.
- 157 Vl. „zadržat (tj. „chytiť“) za slová“, obdobná predložková väzba ako v Exod. 4:4, pozn. 131 (tam, pravda, iné sloveso⁷⁹⁶), tu v zmysle „zadržat slová pri sebe“ („chytiť, aby mu neunikli“). Tá istá väzba je v kap. 12:15⁶¹.
- 158 Pozri Deut. 8:5, pozn. 394, zmysel ako v texte. V kap. 5:17 a ďalej odvodené podstatné meno.
- 159 Pozri Num. 13:18, pozn. 486.
- 160 Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 161 Pozri 1 Sam. 2:4, pozn. 80, iný tvar toho istého slovesa, tu v podstate toho istého zmyslu.

- 162 AL. „skrčené“, „skrivené“, „podlomené“, pozri Gen. 49:9, pozn. 1328. Ďalej obdobne.
- 163 Pozri Deut. 3:28, pozn. 160.
- 164 Tu možno aj „ťažko to nesieš“.
- 165 D. „až k tebe“, znenie v texte azda vystihuje zmysel tu použitej predložkovej väzby („dokonca aj teba“). Iná predložka podobného významu je obdobne použitá v kap. 5:5.
- 166 AL. „bez seba“, „zrútený“, al. „pobúrený“, pozri Exod. 15:15, pozn. 524; Sud. 20:41, pozn. 917. Tvary toho istého slovesa v kap. 21:6 a ďalej v zmysle ako v texte tam.
- 167 D. „nie je tvojou dôverou“. V kap. 8:14 a 31:24 príbuzný výraz rovnakého zmyslu.
- 168 VL. „bázeň“, „úcta“⁶, tj. „pred Bohom al. k Bohu“.
- 169 VL. „vyplienení“, „spustošení“, ďalej obdobne.
- 170 VL. „spracúvatelia“ (1 Kráľ. 7:14, pozn. 418) a teda „výrobcovia“, v prenesenom zmysle ako v texte. Sloveso („charaš“), ktorého tvarom je tento výraz, značí aj „orať“ (kap. 1:14) a preto sa tu väčšinou prekladá „oráči“, možno vplyvom obrazu z oblasti poľnohospodárstva na konci verša; tak LXX („arotríontes“); no dal som s nemnohými prednosť zneniu ako v texte, ktoré povedal by som, lepšie zapadá do súvislosti (orie sa pôda, nie obilie a pod.), tak aj Vulgata („operantur“).
- 171 Ako „modlárstvo“ v 1 Sam. 15:23, tu a ďalej v zmysle ako v texte.
- 172 Pozri Gen. 2:7, pozn. 58.
- 173 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46; 41:30, pozn. 1093.
- 174 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226; ten istý výraz je „duch“ (v. 15 a ďalej) a „vietor“ (kap. 6:26 a ďalej).
- 175 Básnický výraz pre „leva“.
- 176 Tj. azda „nech si lev akokoľvek reve, nakoniec predsa“.
- 177 Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 178 Iný výraz ako „leva“ vo v. 10, vyskytujúci sa len ešte v Prísl. 30:30 a u Is. 30:6.
- 179 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 180 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1330.
- 181 Sloveso ako v Gen. 10:5, pozn. 310.
- 182 Pozri 2 Sam. 7:17, pozn. 360; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 183 VL. „stretol“.
- 184 AL. „išiel pomimo“, ďalej obdobne.
- 185 AL. „po mojej tvári prechodil vietor“.
- 186 Pozri Exod. 20:4, pozn. 660; Num. 12:8, pozn. 467.
- 187 Pozri 1 Kráľ. 19:12, pozn. 900.
- 188 AL. podľa niektorých, „podoba; bolo ticho al. mlčanie, potom som počul“.
- 189 Pozri Gen. 4:26, pozn. 174.
- 190 AL. podľa podaktorých, aj LXX, „spravodlivý pred +Bohom“; na konci verša obdobne, no nie v LXX.
- 191 AL. „na svojich... sa nespolieha“, ďalej obdobne.
- 192 D. „v (al. „na“) svojich anjelov kladie“²⁷, zmysel ako v texte.
- 193 AL. „omyl“, „sprostosť“.
- 194 Pozri Exod. 1:14, pozn. 29.
- 195 VL. „gniavia“, „drvia“, ďalej obdobne; v kap. 5:4 iný tvar v zmysle ako v texte (v bránach zasadať súdy).
- 196 D. „ich pred moľou“¹⁴⁸.
- 197 Tu možno aj „bral (vl. „prikladal“) k srdcu“.
- 198 D. „za (vl. „od“, no tu v tomto zmysle) nedostatku všimajúceho si“.
- 199 AL. „do nekonečna“ (2 Sam. 2:26).
- 200 Pozri Gen. 49:3, pozn. 1312.
- 201 VL. „vytrhnúť“, pozri Sud. 16:3, pozn. 756.
- 202 AL. podľa niektorých, „ich povraz (pozri Sud. 16:7, pozn. 762, tu by išlo o „povraz“ upevňujúci stan) nebude vytrhnúť“.
- 203 VL. „v nich“.
- 204 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
- 205 AL. „namrzenosť“, „zlá nálada“, „zlosť“.
- 206 AL. „hlupáka“, „pojašeného“, tiež „bezbožného“, podobne ako iný výraz v kap. 9:10⁷⁷.
- 207 AL. „lahkovažného“, „prostomyseľného“; tvar slovesa v kap. 31:9. Ďalej obdobne.
- 208 AL. „žiarlivosť“, „zlosť“.
- 209 VL. „náhlo“.
- 210 Pozri Exod. 15:13, pozn. 519; 2 Sam. 15:25, pozn. 341.
- 211 AL. „záchranu“, „pomoci“, „blaha“, výraz podobného významu ako príbuzný výraz napr. v 1 Sam. 2:1, pozn. 71, a inde.
- 212 AL. možno „čo bolo jeho žatvou“.
- 213 AL. „vyskrkla“, „všetko ich bohatstvo chňapla“. To isté sloveso je v kap. 7:2 a 36:20 v zmysle ako tam v texte.
- 214 AL. „slučka“, podľa podaktorých „lupič“, hebr. „cammím“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 18:9; tu Vulgata prekladá „bibent sitientes“, „vypijú smädni“ (podľa čítania „cemám“, „smädni“, miesto „cammím“). Tohto znenia sa pridŕžajú aj niektoré novšie preklady.
- 215 D. „vychádza“⁴², ďalej obdobne; pozri Gen. 10:14, pozn. 321.
- 216 Pozri Gen. 1:15, pozn. 39.
- 217 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 218 Tj. „iskry“.
- 219 Pozri Deut. 18:11, pozn. 487.
- 220 AL. možno „kladol na Boha“, tj. „Bohu zveroval“.
- 221 D. „veľké, a nieto vyspytovania“ (Sud. 5:16, pozn. 332). Ďalej obdobne.
- 222 Pozri Gen. 18:14, pozn. 476.
- 223 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 224 D. „tvár ulíc“, tj. „vonkajších (mimo sídiel ľudí ležiacich) miest al. priestorov“, porov. Gen. 9:22, pozn. 301. Kap. 18:16 obdobne.
- 225 VL. „špinavi“, „začiernení“, „zašpinení“, tj. „odievať sa na znak smútku zašpineným šatstvom“. V kap. 6:16 zmysel ako tam v texte.
- 226 Pozri Exod. 31:4, pozn. 1105; Est. 8:3, pozn. 260.
- 227 AL. „chytých“, „prefikanych“, „prešibaných“, „prebitých“, vo v. 13 príbuzný výraz („chytrosti“ atď.).
- 228 D. „vykonať múdrosť“ (al. „rozumnosť“), ako v kap. 6:13.
- 229 Pozri Sud. 3:28, pozn. 229.
- 230 Pozri 2 Sam. 13:3, pozn. 524; nie ako „ľstivých“²²⁷ vo v. 12.
- 231 Pozri Ezr. 10:8, pozn. 387.

- 232 Al. „zvrhlých“, vl. „pokrútených“.
- 233 Tj. „vykonáva prekotne al. bezhlavo a tým stroškotáva“.
- 234 Sloveso ako „stretol“ napr. v Exod. 4:24, tu zosilnený tvar so zmyslom ako v texte, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 235 Pozri Exod. 23:11, pozn. 796, tu skôr v zmysle ako v texte.
- 236 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
- 237 Tj. „aby ho nepohltili“, hovorca má tu aj vo v. 16 na mysli obraz leva, ktorý použil v kap. 4:10n.
- 238 Al. „vyslobodzuje... z ruky“.
- 239 Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 240 Pozri Zalm 37:1, pozn. 1037; ohľadne kap. 34:10, 32 pozri Deut. 32:4, pozn. 922.
- 241 V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle („aké veľké blaho!“). Ďalej obdobne.
- 242 Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355.
- 243 Al. „ohrdať“, „s odporom zamietť“; ďalej obdobne, v kap. 7:16 a 42:6 bez predmetu so zmyslom ako v texte (nie ako „znechutená“ v kap. 10:1). Ďalej obdobne.
- 244 Pozri 2 Kráľ. 3:19, pozn. 142.
- 245 Pozri Deut. 32:39, pozn. 1204.
- 246 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 247 Al. „oslobodiť (...) od“, vl. „vykúpiť (...) z(o)“.
- 248 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 249 D. „ruky“.
- 250 D. „za (tá istá predložka ako vo v. 20) biča“, tj. „za pôsobenia al. činnosti biča“.
- 251 Pozri Deut. 1:29, pozn. 55 a 65.
- 252 Al. „násilím“, ďalej obdobne.
- 253 Pozri Deut. 1:29, pozn. 85.
- 254 Al. možno „ak by prichádzalo“ (al. „malo prísť“).
- 255 Pozri 2 Kráľ. 3:19; Mat. 13:5.
- 256 Vl. „vedieť“, „poznávať“, tu vari v zmysle ako v texte.
- 257 Pozri Gen. 29:6, pozn. 738; 2 Kráľ. 5:21, pozn. 201.
- 258 Al., podľa niektorých, „že tvojím stanom je pokoj“.
- 259 Tj. „podrobovať prehliadke“, pozri Num. 1:3, pozn. 19, ďalej obdobne.
- 260 Vl. „nebudeš sa s ničím míňať“ (Sud. 20:16, porov. Lev. 4:2, pozn. 90), tu zmysel ako v texte.
- 261 Vl. „odnože“, ako v kap. 31:8.
- 262 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 263 Al., podľa niektorých, „v plnej životnej sile“, výraz vyskytujúci sa v SZ ešte len v kap. 30:2.
- 264 Vl. „prichádzať k“, „vchádzať do“, tu azda v zmysle ako v texte.
- 265 D. „vzostup“, tu v zmysle „vzrast do výšky“, tj. azda „ako keď sa posledný snop zrelého obilia vynesie na stoh a tým stoh stáby dosiahne svoju plnú výšku“.
- 266 Pozri Deut. 13:14, pozn. 546.
- 267 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 268 Al. možno „ty si uvedom“.
- 269 D. „(z)vážením“, „zvažovaním“.
- 270 Al. „zarmutok“, „utrpenie“, „žiaľ“, tu v takomto zmysle.
- 271 D. „spolu“, tiež v zmysle „celú (tj. „pohromu“) odrazu“.
- 272 Al. tiež „túžbu“, tu teda „bolestnú túžbu“ al. možno „clivotu“. Vo v. 30 zmysel ako tam v texte.
- 273 Al. „u mňa“, „so mnou“, „v mojej blízkosti al. prítomnosti“, tj. „sú tu a mám s nimi do činenia“, „musím na ne myslieť“, „sú neodmysliteľnou skutočnosťou, ktorá ma nutne zamestnáva“, a v tomto zmysle možno „vo mne“, ako toto miesto podávajú takmer všetky známe mi preklady, aj LXX (tam, pravda, stojí „v mojom tele“, a možno podľa toho mnohí chápu v zmysle „vázia vo mne“, ktorý sa sotva dá odvodíť z hebrejského znenia) a Vulgata, tj. „v mojej mysli ako predmet mojich myšlienok a citov“, pozri kap. 10:13 a porov. napr. 1 Kráľ. 11:11, kde miesto „pri (tá istá predložka) tebe“ by sa dalo v čosi podobnom zmysle povedať aj „v tebe“. Inak pozri aj kap. 9:2⁴⁴² a tamtiež v. 14 a ďalej⁴⁷³.
- 274 Tj. „popudenie, ktorého sú prejavom“. Kap. 19:29 obdobne.
- 275 Tj. „vysáva“, „vyčerpáva“.
- 276 V tomto zmysle prekladá Vulgata (LXX „pije moju krv“); mnohé iné preklady podávajú znenie „ktorých jed (pozri Deut. 32:24, pozn. 1163) môj duch pije“.
- 277 Ako v Gen. 14:8, sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955; ďalej zmysel ako v texte.
- 278 Sloveso značí zvuk, aký vydáva hladný osol.
- 279 Pozri Gen. 1:1, pozn. 16.
- 280 Pozri 1 Sam. 6:12, pozn. 318.
- 281 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 282 Vl. „zmesou krmiva“, vari v zmysle „dobře pripraveným („namiešaným“) krmom“.
- 283 Ako v Exod. 16:31; Num. 10:8; tu v zmysle „príjemná chuť“. Nesúvisí s „bez chuti“ vyššie.
- 284 D. „slizu okolo vajcového žltka“.
- 285 Tj. „tieto utrpenia“.
- 286 Al. „skazenosť“, „odpornosť“, vl. „choroba“, „čosi chorobu vyvolávajúce“ (al. „odpor budiace“).
- 287 Vl. „Kto môže³⁹ dať, že“ (al. „nech“), ďalej obdobne.
- 288 D. „prichodí“, porov. 1 Sam. 9:6, pozn. 385.
- 289 Pozri 2 Kráľ. 6:3, pozn. 280.
- 290 Vl. „uvolníť (al. „v činnosť uviesť“, vl. „nechať vyskočiť“, kap. 37:1) svoju ruku“.
- 291 Vl. „odrezať“, „odňať“, ďalej obdobne. V kap. 27:8 v zmysle „ak si bude nepravom prívlastňovať“, tj. „nespravodlivý zisk“. Pozri Prísľ. 1:19, pozn. 54.
- 292 Tj. „radosťou“, iné sloveso ako vo v. 9²⁹⁰.
- 293 Al. „v bolesti“ (nie že sa zľutováva); ďalej obdobne, pozri 2 Sam. 12:4, 6, pozn. 494.
- 294 Tj. „nezriekol sa“, „vedome neprestúpil“. V kap. 27:11 zmysel ako tam v texte.
- 295 Al. „prikazov“, pozri Est. 1:15, pozn. 58. Netýka sa miest bez tohto označenia.
- 296 Al. „Čím (al. „aká“) je moja sila“, ďalej obdobne.
- 297 Vl. „čakať“, v kap. 13:15 v zmysle „nič iné“.
- 298 D. „čo“.
- 299 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 300 Zdôrazňuje možno rečnícku otázku vo v. 12.
- 301 „Či azda nie je tak, že nieto“.
- 302 Tu v zmysle „schopnosť si nejakú poradiť al. čokoľvek spraviť“.

- 303** Nie v príčinnom zmysle; al. „zo“.
- 304** Al. „malomyselnému“, „sklúčenému“.
- 305** Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 306** Pozri Num. 1:53, pozn. 63.
- 307** Al. „zachovali sa neverne“ (al. „klamne“, „zradne“), „zradili“. Ďalej obdobne.
- 308** Pozri Gen. 26:19, pozn. 679; v kap. 28:4 a 30:6 zmysel ako tam v texte.
- 309** Tj. „topiaceho sa“.
- 310** D. „ukrýva“, tj. „napadajúc na ich hladinu, rozplýva sa v nich“.
- 311** Al., podľa iných, „zohrievajú“, „stávajú vyprahnutými“, sloveso, ktoré je v SZ len tu.
- 312** Al. „vyschnú“, v kap. 23:17 podľa podaktorých „zaneml som“, „som umlčaný“.
- 313** Pozri Rút 3:8, pozn. 127.
- 314** Al., podľa väčšiny známych mi prekladov, „Chodníčky“⁴²⁵ (ten istý výraz ako „karavany“ tu vo v. 19) ich cesty zahýbajú al. zatáčajú, no pridržal som sa znenia Vulgaty a niekoľkých z novších prekladov, lebo sa nazdám, že čo sa hovorí v tomto verši, sa oveľa lepšie hodí na „karavany“ ako na „chodníčky cesty“ vysychajúcich potokov.
- 315** Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 316** Pozri Gen. 1:2, pozn. 2.
- 317** Kraj v severnej Arábii.
- 318** Iný názov pre „karavany“.
- 319** Al. „na ne túžobne čakajú“, nie ako „dúfať“ vo v. 11. Ďalej obdobne.
- 320** Pozri Sud. 3:25, pozn. 217.
- 321** Pozri Sud. 20:36, pozn. 911.
- 322** Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 323** Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 324** Al., podľa čítaného textu, ktorého sa väčšina známych mi prekladov pridrižiava, „ste sa stali ničím“ (D. „nie“). No písaný text, povedal by som, dáva dobrý zmysel; pridržal sa ho aj prof. Roháček v svojom preklade.
- 325** V hebrejčine slovná hra: „vidíte („tíreú“)... a bojíte sa“ („vattiráu“).
- 326** Pozri Gen. 47:15n., pozn. 333.
- 327** Vl. „v môj prospech“, obdobne ako v kap. 24:8 a ďalej.
- 328** Vl. „obdarujte ma“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu pri tomto slovese, ktorú umožňuje v preklade uchovať.
- 329** Pozri Ezr. 2:69, pozn. 79.
- 330** Pozri 1 Sam. 19:11, pozn. 764; 2 Sam. 19:5, pozn. 754 („unikol“ tu v kap. 1:15nn.).
- 331** Ako „utláčateľa“ v Num. 10:9, pozri tam pozn. 367.
- 332** Al. „krutovládco“, „ukrutníkov“.
- 333** Iné sloveso ako v kap. 4:3¹⁵⁸, tu v tvare, v ktorom má ten istý význam.
- 334** Pozri 1 Par. 28:9, pozn. 494; Nech. 8:7, pozn. 352. Iné tvary toho istého slovesa sú tu vo v. 30 a ďalej, zmysel ako na dotýčných miestach v texte.
- 335** Vl. „som bol zvedený“⁶¹³.
- 336** Pozri 1 Kráľ. 2:8, pozn. 128, tu v zmysle „účinné“, „zraňujúce, ale osočné“.
- 337** Tu aj „dokázat vaše dokazovanie“, „usvedčiť vaše usvedčovanie“, „obviniť vaše obviňovanie“. V. 26 a ďalej obdobne.
- 338** D. „karhať karhanie (atď.³³⁷) od vás“.
- 339** Pozri 1 Sam. 14:42, pozn. 598.
- 340** Tj. predávajúc ho za otroka, sloveso ako Deut. 2:6, pozn. 130. Kap. 41:6 obdobne.
- 341** Pozri Exod. 2:12, pozn. 230.
- 342** Al. „na mňa, a ak budem luhať, bude to“.
- 343** Tj. „ide o moju“.
- 344** Al., podľa niektorých, „obráťte, ešte je tu moja“.
- 345** Vl. „vojenskú službu“, pozri Num. 1:3, pozn. 15, no potom aj „službu“ vôbec, tu potom „tvrdú službu“, „nútenú prácu“, „otročinu“, „robotu“ v zmysle „ťažkej al. namáhavej práce“, ako to vyjadruje znenie v texte. Ďalej obdobne, v kap. 10:17 zmysel ako v texte tam.
- 346** Pozri Exod. 12:45, pozn. 430.
- 347** D. „prácu“, „dielo“, „pôsobenie“ (Deut. 32:4; 33:11), „skutok“ (2 Sam. 23:20), tvar slovesa „spraviť“ vo v. 20; tu v zmysle „odmeny al. mzdy za svoju prácu“ (atď.).
- 348** Al. „obdarený“, či možno skôr „postihnutý“.
- 349** Sloveso ako v Num. 18:20, pozn. 718, tu v tvare, vyskytujúcom sa v SZ len tu, zmysel ako v texte.
- 350** Pozri Exod. 20:7, pozn. 665; tiež, podľa niektorých, „nešťastia“, „pohromy“.
- 351** D. „a pridelili mi“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 352** Al. „preťahovaniami“, ako vyššie.
- 353** Al. „povlakom“, „vrstvou“, podľa iných „hrúdkami“, „chumáčmi“¹³⁷.
- 354** Al. „zdrsnela“, al. možno „rozpukala“.
- 355** Vl. „tečie“⁹².
- 356** Pozri 2 Sam. 1:23, pozn. 72, tu a v kap. 9:25 v zmysle „rýchlejšie ubehli“.
- 357** Pozri Sud. 16:14, pozn. 778.
- 358** Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 359** Pridané pre zreteľnosť.
- 360** Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 361** Tj. vari „to sa týka aj mňa a preto“.
- 362** Pozri 2 Sam. 18:16, pozn. 735.
- 363** Pozri 2 Sam. 22:7, pozn. 859.
- 364** Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 365** Ktorého vlny by mohli škodiť; porov. kap. 38:8–11.
- 366** Pozri Exod. 7:12, pozn. 216; nie ako „Drak“¹¹¹.
- 367** Al. „proti mne“.
- 368** Pozri Nech. 4:9, pozn. 294.
- 369** Pozri Gen. 5:29, pozn. 179.
- 370** Vl. „sťažnosť“, súvisí so „sťažovať“ vo v. 12, tu v zmysle „predmet sťažnosti“.
- 371** D. „lôžko (v al. „pri“) mojej starosti“ („bude mať účasť v mojej starosti“). Porov. Nech. 4:17, pozn. 184.
- 372** Súvisí s „hrôzu“ v kap. 6:21, nie ako „vystrašil“ v kap. 4:14.
- 373** Tu skôr v tomto zmysle.
- 374** D. „z (al. „od“) vidím“, ďalej obdobne.
- 375** Vl. „vyvôľuje“⁴⁷².
- 376** Tj. „pred ďalším životom (v možno „v tomto na kosť vychudnutom“) tele“.

- 377 Al. možno „nechcem“³⁹, al. v zmysle „jednako al. aj tak nebudem“.
- 378 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 379 Pozri aj Exod. 14:12, pozn. 468.
- 380 Pozri Gen. 4:2, pozn. 128; nie ako „dych“¹⁷⁴.
- 381 Pozri Est. 3:1, pozn. 141.
- 382 Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
- 383 D. „po ránach“, „po okamihoch“.
- 384 Al. „si všímaš“, pozri aj Exod. 3:16, pozn. 117.
- 385 Al. „Dokedy“, nie ako v kap. 8:2, D. „ako čo“, tak aj v inom zmysle v kap. 13:23 a 21:17.
- 386 Pozri Gen. 4:4, pozn. 136, tu zmysel ako v texte.
- 387 Pozri Deut. 4:31, pozn. 265.
- 388 Podľa LXX „ak som zhrešil“, tak aj mnohé novšie preklady; no aj aj bez toho sa vari tieto slová dajú chápať v akosi podmiennom zmysle („povedzme, že som zhrešil“).
- 389 Ako „spôsobil“ v Num. 23:23 a inde; v kap. 36:3 prítomnosť istého slovesa.
- 390 Pozri Exod. 34:7, pozn. 1185.
- 391 Al. možno „špehúň“, tento výraz (tvar dotyčného slovesa) je tu použitý s akýmsi vyčítavým al. možno dokonca urážlivým odtieňom al. podtónom, ako to preklad v texte al. tu vyššie azda do istej miery vyjadruje; tento výraz totiž značí aj „obliehajúci“ v nepriateľskom zmysle (Jer. 4:16, pozn. 352).
- 392 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 393 Pozri 2 Sam. 15:33, pozn. 552.
- 394 Pozri Num. 4:15, pozn. 147.
- 395 Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
- 396 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 397 Al. „úsilovne hľadať“, súvisí s „úsvit“¹¹⁴ („hľadať už za úsvitu al. až do úsvitu“).
- 398 Ako „riekol“ v Gen. 21:7, tu (nie, pravda, v citovanom mieste, ani napr. v kap. 33:3) v zmysle ako v texte; to vari do istej miery naznačuje zvuková podoba tohto slovesa („malal“, porov. slovenské „blabotať“).
- 399 Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe a u Isaju.
- 400 Možno ako by sa dnes povedalo „silný tabak“, „príveľa si dovoľuješ“.
- 401 Vl. „ohýbať“, „prekrúcať“, ďalej obdobne.
- 402 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 403 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 404 Al. možno „jednoducho“, „skrátka“.
- 405 D. „v ruku“.
- 406 Al., možno, podľa iných, „vypustil (al. „prepustil“) ich len skrze (Exod. 9:35, pozn. 310) ich prestúpenie“, pozri Lev. 16:21.
- 407 Vl. „úsilovným hľadaním obracať“, tu proti kap. 7:21 opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, ktorú umožňuje v preklade uchovať.
- 408 Pozri 1 Kráľ. 8:33, pozn. 513.
- 409 Vl. „teraz“.
- 410 Al. „opäť zriadi“, pozri 1 Kráľ. 9:25, pozn. 480, tu takýto zmysel. Obdobný tvar tohože slovesa je v kap. 9:4 a ďalej⁴⁵⁰, v zmysle ako v texte tam. Iný tvar v kap. 23:14¹²⁰.
- 411 Tj. „patriaci tebe ako spravodlivému“.
- 412 Pozri Gen. 19:20, pozn. 508.
- 413 Vl. „prvé“.
- 414 Al. „upri svoju myseľ“⁵⁶⁶, nie ako tu v kap. 1:8 a ďalej²⁷.
- 415 Vl. „spytovanie“²²¹, tu v zmysle „výsledok ich spytovania“, „k čomu dospeli“.
- 416 Tj. „prvšieho pokolenia“, zámeno množného čísla vzhľadom na hromadný zmysel slova „pokolenie“ v čísle jednotnom.
- 417 Pozri Exod. 2:3, pozn. 47.
- 418 Tj. „vysoko vzrastá“, D. „vyvyšuje sa“ (Exod. 15:1).
- 419 D. „v nie-bahne“, ďalej obdobne, niekde bez predložky.
- 420 Pozri Gen. 41:2, pozn. 1075.
- 421 Al. „sviežosti“, „vzchádzaniu“.
- 422 Tj. „nezberá“; nie ako „bude odtrhávať“⁶⁷ vo v. 18.
- 423 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 424 Pozri Gen. 8:7, pozn. 269.
- 425 Pozri Gen. 49:17, pozn. 1347.
- 426 Al. „bezbožného“ (nie ako v kap. 2:10⁷⁷), „pokryta“. Ďalej obdobne.
- 427 Vl. „dôvera“, „predmet dôvery“, no nie ako vyššie¹⁶⁷.
- 428 Pozri Sud. 16:26, pozn. 800.
- 429 Sloveso ako v Gen. 6:18; 23:17, pozn. 227.
- 430 Tj. „nad al. cez jej plot“.
- 431 Pozri Gen. 31:46; tu (nie ďalej) aj „pri prameni“, „nad prameňom“, pozri Pies. 4:12.
- 432 D. „dom“, tj. „skalnatý podklad pôdy“. Ďalej obdobne.
- 433 Tj. „svojimi koreňmi do hĺbky pod vrstvu pôdy až k nemu preniká“.
- 434 Al. „pozoruje“, v kap. 15:17 aj „vlastným pozorovaním zistil“ (al. „skúsenosť nadobudol“).
- 435 Pozri Lev. 6:3, pozn. 164.
- 436 Pozri Lev. 6:3, pozn. 167.
- 437 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 438 Pozri Ezr. 1:6, pozn. 31.
- 439 Al. „pôsobiaci zlo“ (al. „zlé“).
- 440 Pozri Jós. 6:5, pozn. 212.
- 441 Tu aj „či...?“
- 442 D. „s“, možno „v porovnaní al. v spore (pozri vv. 3, 14 a ďalej⁴⁷³) s“.
- 443 Al. možno „u Boha“, tj. „v Jeho hodnotení“.
- 444 Pozri Deut. 25:7, pozn. 768.
- 445 Pozri Sud. 6:31, pozn. 433.
- 446 Tu možno (vo vv. 14n. jednoznačne) v zmysle „odporovať“, ďalej obdobne.
- 447 Pozri 2 Sam. 15:12, pozn. 626.
- 448 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 449 Vl. „kto proti nemu zatvrdil“, tj. „svoju šiju“, pozri Deut. 10:16, pozn. 159.
- 450 Pozri aj Gen. 15:16, pozn. 431, tu v zmysle ako v texte („celý“, „neporušený“).
- 451 D. „a nie že sa dozvedeli“, tj. „vopred“, úslovie, ktoré znamená „náhlo“, „neočakávané“, porov. Žalm 35:8, pozn. 988.
- 452 Pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
- 453 Sloveso ako v Exod. 15:14, pozn. 521.

- 454 Tj. „takže sa pohybuje zo svojho“.
- 455 Al. „kolišu“, „zachievajú“.
- 456 D. „vraviaci“, ďalej obdobne.
- 457 Pozri Sud. 14:18, pozn. 723.
- 458 Tj. „obmedzuje v ich obehu“; podľa iných sa tu vychádzanie hviezd prirovnáva k odosielaní listov, ktoré sa zapečatujú. V kap. 14:17 to isté sloveso, v kap. 24:16 iný tvar.
- 459 Pozri 2 Sam. 22:10, pozn. 117.
- 460 Ako v Num. 21:28, tu azda v zmysle „výšin oblakov“ (Is. 14:14)⁴⁶¹.
- 461 Tj. azda „mora oblakov“, porov. kap. 36:30; Nach. 1:3; Hab. 3:15. Prevažná väčšina známych mi prekladov podáva, možno podľa Vulgaty a v podstate aj LXX, tento verš v znení „rozťahuje (2 Sam. 6:17, pozn. 308) nebesá... po (vzdúvajúcich sa⁴⁶⁰) vlnách mora“; no pridržal som sa s nemnohými zmyslu, ktorý podávam v texte, podľa ktorého obidve časti verša, nazdám sa, oveľa prirodzenejšie spolu súvisia a vytvárajú obraz búrky.
- 462 Tj. súhvezdia Veľkého voza, podľa iných hviezdý Arktúr.
- 463 Tj. hviezdokopy Plejády, podľa iných hviezdý Sírúsi.
- 464 Pozri 1 Par. 28:11, pozn. 860, tu značí „hviezdne priestory“.
- 465 Pozri Exod. 26:18, pozn. 915.
- 466 Al. možno „nado mnou“.
- 467 Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
- 468 Al. „nerozoznávam“.
- 469 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 470 Tj. „zúriaceho netvora“, symbolické meno Egypta (Is. 30:7; 51:9), pôvodne vari meno akéhosi netvora zo starých bájí.
- 471 Al. „hrbia“.
- 472 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
- 473 D. „s⁴⁴² ním“, tj. „v spore s ním“. Ďalej obdobne.
- 474 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
- 475 Pozri Gen. 3:15, pozn. 107 aj 108.
- 476 Pozri Gen. 4:23, pozn. 168.
- 477 Totiž „na súdne prejednávanie sporu“, tj. „zariadiť al. umožniť mi ho“.
- 478 Al. „odsúdili“, vl. „zlovoľným spravili al. za zlovoľného vyhlásili“. Ďalej obdobne; iný tvar tohože slovesa je vo v. 29 a ďalej⁴⁹⁶.
- 479 Nie ako v kap. 5:13³².
- 480 Pozri Gen. 39:6, pozn. 1034.
- 481 Tj. „trest“, porov. kap. 37:13.
- 482 Ako v 2 Král. 19:21; nie ako „smať sa“ tu v kap. 5:22.
- 483 Pozri 1 Sam. 22:17, pozn. 368.
- 484 D. „neuviedli“.
- 485 Tj. „tak rýchlo ako člny“ (stačili sľaby ubiehať vedľa nich).
- 486 Lhké a preto veľmi rýchle člny.
- 487 Pozri Lev. 11:13, pozn. 320.
- 488 Al. „rúti“, „prudko znáša“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 489 Pozri Deut. 12:30, pozn. 525.
- 490 Pozri 2 Sam. 5:21, pozn. 273; v kap. 10:1 zmysel ako v texte tam („uvolniť svoje sťažovanie si“).
- 491 Pozri 1 Sam. 1:18, pozn. 47.
- 492 Al. „zľaknem sa“, sloveso ako „sa strachoval“ v kap. 3:25.
- 493 Al. „žalosti“, „strasti“, „rán“.
- 494 V zmysle „neuznávaš za nevinného“, súvisí s „nevinný“ v kap. 4:7 a ďalej.
- 495 Tj. „som považovaný“.
- 496 Al. „zlovoľného“, vl. „som vinný al. zlovoľný“, no zmysel je skôr ako v texte.
- 497 Tu použité v platnosti príslovky.
- 498 Pozri Exod. 29:4, pozn. 1021.
- 499 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 500 Al. „čistotou“ (2 Sam. 22:25), no nesúvisí s predošlým „očistil“.
- 501 Tj. „jamu plnú blata“, ďalej v zmysle ako v texte tam.
- 502 D. „moje plášte (Exod. 22:9 a inde) zošklivil“.
- 503 Pozri 1 Par. 21:6, pozn. 708.
- 504 Pozri aj Gen. 31:37, pozn. 557.
- 505 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 506 Tu azda skôr „sponad mňa“.
- 507 Ako „žezlo“ v Gen. 49:10.
- 508 Tu ako prostriedok trestu al. ukážovania.
- 509 Tu v zmysle „nemáť strach“.
- 510 D. „lebo nie tak ja so mnou“, zmysel azda ako v texte.
- 511 Tu v zmysle ako v texte, možno „náreku“, „bedovania“. Ďalej obdobne.
- 512 Tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že sloveso je bez predložkovej väzby.
- 513 Pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
- 514 Pozri Deut. 28:33, pozn. 996.
- 515 Pozri Neh. 4:15, pozn. 181.
- 516 Sloveso ako „žiar“ v kap. 3:4, tu v zmysle „lesk“, „uznanie“, „priazeň“, „slávu“.
- 517 Vl. „nad svoju vedomosť“, zmysel azda ako v texte; porov. aj Lev. 2:2, pozn. 52. Ďalej obdobne.
- 518 Pozri Deut. 32:39, pozn. 1205. Ďalej obdobne, aj pri iných slovesách.
- 519 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 520 Pozri 2 Sam. 17:16; 20:19n, pozn. 701, tvar slovesa ako „prehltnutia“ v kap. 7:19.
- 521 Sloveso ako v Exod. 15:8, pozn. 510.
- 522 Al. „preplietal“, sloveso ako v kap. 1:10³¹, tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 523 Pozri Num. 16:29, pozn. 657, tu zmysel ako v texte.
- 524 Al. „uložil“, „uchoval“, „uchránil“, ďalej obdobne.
- 525 Tj. „že si toto mal na mysli“. Kap. 23:14 obdobne.
- 526 Tu vl. „viný“, „previnenia“, no nesúvisí so „sa prevínil“ vo v. 15.
- 527 Pozri Gen. 16:11, pozn. 756.
- 528 Podaktorí tu navrhujú čítať „a presiaknutý svojou biedou“ („urvéh“, „a presiaknutý“, miesto „ureéh“, „a vidiac“), v podstate v súhlase s Vulgatou, ktorá toto sloveso vynecháva, takže predošlé „nasýtený“ vzťahuje aj k nasledovnému „biedu“.
- 529 Tj. „jej hladina stúpa“.

- 530 AL „štveš“, tj. „loviš“, „podnikáš poľovačku na“.
- 531 AL možno „ako leva“ (LXX „som honený ako lev“, Vulgata „honiš ma ako levicu“).
- 532 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 533 Tu v zmysle „opäť a opäť“, „stále“.
- 534 AL, podľa iných, v podstate aj podľa Vulgaty, „A ak by sa vyvyšovala (tj. „moja hlava“, Vulg. „A pre moju pýchu“), honil by si ma... opätovne by si sa... prejavoval“.
- 535 TJ „vždy novými spôsobmi týrania ma“.
- 536 Možno chápať aj v zmysle „proti mne“.
- 537 Pozri kap. 16:8.
- 538 VL „proti mne zmeny“ (1 Král. 5:14), kap. 14:14 obdobne („vystriedania“, „uvoľnenia zo služby“).
- 539 Ako napr. v Gen. 18:11 a inde.
- 540 VL „stranou položiť palicu“ (al. „ruku“, al. „uprieť pohľad“, „sa postaviť“).
- 541 AL, podľa čítaného textu, „Prestať teda⁹⁴ a ustúť“.
- 542 AL „temnoty“, iný výraz ako nižšie⁵⁴³; nesúvisí ani s „tmy“ vo v. 21.
- 543 Taktiež nesúvisí s „tmy“ vo v. 21 a v kap. 3:4n.
- 544 D. „a nie-radov“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 545 D. „človek⁶⁸ pier“, porov. 2 Král. 18:20.
- 546 AL „prázdné reči“, „tárany“.
- 547 Pozri Deut. 2:34, pozn. 166.
- 548 AL „zakríknúť“, „zahaniť“, sloveso ako v Sud. 18:7, pozn. 828. Ďalej obdobne.
- 549 VL „čistým“, no nie ako „čistá“ vyššie.
- 550 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244.
- 551 VL „dvojnásobky“ al. možno „mnohonásobky“, tu možno⁵⁵² v zmysle ako v texte („mnohostrannosti“). V kap. 41:13 zmysel ako v texte tam¹⁸⁴⁷.
- 552 AL, podľa iných, „lebo (al. „že“) ona (al. „ony“, tj. „múdrosť“, al. „tajomstvá múdrosti“) je (al. „sú“) dvojnásobky (al. možno „mnohonásobky“) rozumnosti“⁴⁶⁷, potom v zmysle „toho, čomu vravíme rozumnosť“, al. „toho, čo vieme al. si uvedomujeme“.
- 553 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 554 AL, podľa iných, „môžeš +Božie hlbiny (al. „skryté veci“)¹³⁷ vystihnúť“.
- 555 Pozri Nech. 3:21, pozn. 125.
- 556 TJ „leží hlbšie“.
- 557 Týka sa „medze“⁵⁵⁵, v. 9 obdobne.
- 558 Ako „zatvoriť“ v Lev. 13:4 a ďalej.
- 559 Pozri Exod. 35:1, pozn. 1116.
- 560 TJ „súd“.
- 561 Porov. Gen. 15:11, pozn. 424; al. tiež „kto to²⁶⁷ potom môže zvrátiť“.
- 562 TJ „prázdného“, „ničotného“, al. „zločinného“, „pôvodu zla“, ďalej obdobne.
- 563 AL „musí (zvlášť) sústrediť svoju pozornosť“. Obdobné tvary v kap. 23:15 a ďalej.
- 564 D. „dutý (Exod. 27:8, pozn. 942) človek“⁶⁸.
- 565 Slovná hra: „navúv („dutý“) jillávév“ („bude nadobúdať rozum“).
- 566 Tvar slovesa ako v Exod. 15:17, pozn. 532.
- 567 Pozri Exod. 9:29, pozn. 1253.
- 568 AL možno „v svoje stany usadzovať“ (al. „nechať usadzovať“)¹⁰³.
- 569 D. „od“ („očistenú al. oprostenu od“). Ďalej obdobne.
- 570 AL „vady“ (Deut. 15:21; 2 Sam. 14:25 a i.).
- 571 D. „uliatym“, „zliatym“, ako z kovu (1 Král. 7:23, pozn. 423). To isté sloveso v obdobnom tvare je v opačnom zmysle použité v kap. 22:16.
- 572 D. „od poludnia („bude jasnejší al. svetlejší od...“). Ďalej obdobne.
- 573 Pozri 1 Král. 18:26, pozn. 854.
- 574 AL, podľa iných, „a stmievanie bude“.
- 575 AL „bezpečie“, „bezstarostnosť“, pozri Gen. 34:25, pozn. 923, Sud. 8:11, pozn. 502.
- 576 TJ „po svojom príbytku“, „prehľadáš ho“; al. podľa iných, „aj keď budeš sklamaný“ (al. „zahanený“, ako „hanbia sa“ v kap. 6:20), tj. „vo volajúcej nádeji al. očakávaní“.
- 577 Pozri aj Sud. 18:7, pozn. 825. V kap. 12:6 tu (v SZ iba tam) príbuzné podstatné meno.
- 578 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1329.
- 579 Pozri Lev. 26:6, pozn. 864.
- 580 Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132.
- 581 TJ „od márneho vyzerania pomoci al. záchrany“.
- 582 AL „a akékoľvek útočiste“.
- 583 D. „od nich“ („vzdiali sa od nich“).
- 584 VL „ľud“, zmysel ako v texte. Porov. v. 24⁶³⁴.
- 585 TJ „len vy“, „niečo ľudí okrem vás“, „ste jediní ľudia“ (tak Vulgata a niektoré rukopisy LXX), povedané, pravdaze, ironicky.
- 586 D. „padnutý“, zmysel azda ako v texte³⁸⁷.
- 587 AL možno „nie som od vás premožený“.
- 588 D. „a s kým (al. „pri kom“) nie sú“.
- 589 AL „posmech“, „predmetom smiechu“ (al. „posmechu“).
- 590 D. „jeho“, preto bolo treba doplniť text prekladu vyššie.
- 591 D. „pripravená potáčajúcim sa nohou“ (al. „na nohe“).
- 592 Nesúvisí s „bezpečia“ v kap. 5:4²¹¹ ani s výrazom v kap. 11:18⁵⁷⁵; al. „bezstarostného“ (nie ako v kap. 3:26), „sebaistého“, pozri 2 Král. 19:28, pozn. 789.
- 593 Tento verš sa oddávna považuje za veľmi ťažko zrozumiteľný a býva prekladaný rozlične („faklou na pohrdanie je podľa... citiaceho ten, kto je pripravený pre tých... potáčajú [tj. „poslúžiť al. pomôcť im“]; podaktorí chápu „lappíd“ („fakla“, porov. Sud. 4:4, pozn. 244) ako 3. pád slova „píd“ („nešťastie“, „zánik“) a prekladajú „nešťastiu (al. „zániku“, tj. „nešťastným“, „zániku blízkym“) patrí podľa... citiaceho pohrdanie, pripravené tým... potáčajú“, „nešťastiu, pripravenému tým... potáčajú, patrí podľa... citiaceho pohrdanie“, atď.
- 594 AL „pustošiteľov“, „násilníkov“, „lupičov“, tvar slovesa ako v Sud. 5:27, pozn. 360.
- 595 Tu v takomto zmysle („vyvolávači hnevu“).
- 596 VL „prináša“, al. podľa iných, „má ten, ktorý v svojej ruke nosí +boha“, v zmysle „ktorému je jeho ruka (tj. „moc“) bohom“. Porov. Hab. 1:11.
- 597 Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 598 D. „zvierat“, ale sloveso nižšie je v tvare jednotného čísla, ako vo v. 8. Ďalej obdobne.

599 Pozri Gen. 1:21, pozn. 31.

600 Sloveso ako „si sťažovať“ v kap. 7:11, tu v zmysle ako v texte.

601 Al. „alebo krovia zeme“⁴⁶⁷.

602 D. „v týchto všetkých“, tj. „veciach al. tvoroch“ a pod.

603 Výraz príbuzný onému v 2 Par. 36:17, pozn. 1148; je v SZ len v tejto knihe.

604 Ako „chápavosť“ v 1 Kráľ. 4:29.

605 Tj. „zaručuje dlhý život nadobudnutie pochopenia?“.

606 Tj. „dní života“ (Deut. 5:33; 1 Kráľ. 3:14). Ďalej obdobne.

607 Proti väčšine známych mi prekladov a v súhlase s nemnohými podávam to, čo sa v tomto verši hovorí, ako otázku, lebo sa nazdám, že v tomto poňatí tento verš oveľa lepšie zapadá do súvislosti s vv. 11 aj 13; potom totiž jednak vyjadruje to, že skúša (v. 11), ktorej ucho podrobilo počuté slová, uviedla v pochybnosť múdrosť hovoriacich, hoci to boli ľudia pokročilého veku, a na druhej strane, povedal by som, náležite osvetľuje v. 13, ktorý proti tejto pochybnej múdrosti vyhlasuje, kde jedine možno skutočnú múdrosť nájsť.

608 Pozri Sud. 5:31, pozn. 376.

609 Pozri Sud. 6:25, pozn. 419.

610 Za väzenia sa totiž často používali podzemné priestory (jamy, cisterny a pod.). Inak možno túto predložku chápať aj ako vyjadrenie zvrchovanosti nad človekom.

611 Al. „vo vodách“, „ohľadne vôd“; opisom v texte je azda vyjadrený zmysel tejto predložkovej väzby v danej súvislosti; porov. Gen. 1:7 („zadržuje vody zvrchu, takže sa vody odspodu vysušujú“, v citovanom mieste je „medzi“, pravda, iná predložka a v inom zmysle ako tu).

612 Tj. „jeho zvrchovanosti podlieha“.

613 Al. „blúdiaci“ (Lev. 4:13, pozn. 91) aj v blud uvádzajúci („mýliaci“, Deut. 27:18, iný tvar aj tu v kap. 6:24); tieto dva výrazy sú tvary dvoch rôznych, ale blízko príbuzných a v podstate (aspoň tu v danej súvislosti) súznačných slovies.

614 Al. „vzylečených“, tj. „olúpených“ al. „v zajatí“.

615 Al. „mätie“, „ohlupuje“.

616 Al. „rozvážuje“, vl. „otvára“.

617 Ako v kap. 5:17; tu v zmysle „uplatňovanie moci al. vlády“, hebr. „músar“, miesto čoho sa v rabínskych výkladoch uvádza čítanie „mósar“, „putá“¹³⁷; tohto zmyslu sa pridrievajú aj niektoré preklady.

618 Pozri 2 Sam. 20:8, pozn. 800.

619 Pozri Gen. 42:19, pozn. 1147; Nech. 4:18, pozn. 186.

620 Značí spravidla „opasok“, napr. 2 Kráľ. 1:8, no tu „povraz“ v zmysle „putá“.

621 Al. „ministrov“, al. vôbec „hodnostárov“, pozri 2 Sam. 8:18, pozn. 417.

622 Pozri Gen. 49:24, pozn. 1364; Num. 24:21, pozn. 937, tu v zmysle „dlho na svojom mieste zotrúvajúcích“, „napevno al. natrvalo usadených“.

623 Sloveso ako „prekrúca“ v Exod. 23:8, tu v zmysle „privádza k pádu“.

624 Pozri Gen. 42:20, pozn. 1148, tu „hodnoverným“, „na ktorých radu sa dá spoľahnúť“.

625 Pozri Gen. 11:1, pozn. 328.

626 Al. možno „o jemnosti“.

627 Pozri Num. 21:18, pozn. 807.

628 Tj. „uvolňuje“, no nie ako vo v. 18⁶¹⁶, al. možno „rozvážuje“.

629 Iný výraz ako vo v. 18⁶²⁰.

630 Tj. „ochromuje silu“, „odníma schopnosť boja“.

631 Pozri Deut. 29:29, pozn. 1075, tu iný tvar, v danej súvislosti súznačný.

632 Tj. „hlboké („prírodným rozumom nedosažiteľné“) veci“.

633 Tj. „odváža do zajatia al. vyhnanstva“, iné sloveso ako v 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638.

634 Al. „ľudu“⁸⁴⁴, ako spravidla prekladám jednotné číslo tohto výrazu, no tu považujem za vhodnejší preklad ako v texte.

635 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.

636 Pozri Gen. 20:13, pozn. 534, iné sloveso ako tu vo v. 16⁶¹³.

637 D. „nie-cesty“, ďalej obdobne.

638 Al. „podľa (tj. „v rozsahu“) vašej vedomosti“.

639 D. „viem“, v texte opis; sloveso je bez predmetu. Netýka sa predošlého „vedomosť“.

640 Tj. „vzniesť svoje námietky“.

641 Al. „so svojimi námietkami sa obrátiť k“, „svoje právo predložiť“.

642 Al. „premaľovávači“, „zakrývači vakovkou“, „zaliepači“.

643 Al. „podľa niektorých“, „príšľivci al. príliepači ľži“, tj. „chcete mi „prišľiť“ al. „prilepiť“ živé obvinenie“. Ďalej obdobne.

644 D. „lekári ničoty“ (al. „ničotnosti“).

645 D. „mlčím“.

646 Al. „sťažnosti“, iný výraz ako v kap. 7:13³⁷⁰; ako „zvada“ v Gen. 13:7.

647 Tj. „zastávajúci al. obhajujúci Ho“.

648 Tu aj „osobu“, ako vo v. 10, tj. „stáť na Jeho strane“. V. 10 a ďalej obdobne.

649 Al. „preskúmať, ak si chcete“.

650 Pozri Gen. 31:7, pozn. 1045.

651 D. „ako robením si“.

652 Al. „zaiste“, D. „karhaním“.

653 Tj. „správať sa al. konať straničky al. zaujať“.

654 Al. „vyvýšenosť“, „velebenosť“, tvar dotýčného slovesa⁸⁶.

655 Al. „príslovia“.

656 Al. „výšiny“, „puklice“, tj. na štítoch, ďalej obdobne.

657 Al. „prejav sa“⁵⁵⁰ ako hradby“.

658 D. „mlčte (al. „umlknite“) odo mňa“.

659 Al. „na mňa bude prichádzať“, pozri Deut. 24:5, pozn. 876.

660 Ako šelma svoju korisť, porov. Jer. 38:2; tu možno v zmysle „zúriť al. úporne hájiť“.

661 Pozri Sud. 12:3, pozn. 548.

662 Podľa čítaného textu a starých prekladov „budem v neho“; tohto znenia sa pridrievajú aj niektoré novšie preklady, no dal som prednosť zneniu písaného textu, ktoré podľa môjho súdu oveľa lepšie zapadá do textovej súvislosti.

- 663 Tu v tomto zmysle („ich správnosť dokazovať“).
- 664 D. „počúvaním“, „počutím“.
- 665 Al. „oznámenie“.
- 666 Tj. „ak sa taký nájde“.
- 667 Porov. 1 Sam. 17:30, pozn. 700, tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že „slovo“ tu chýba. Ďalej obdobne; v kap. 21:34 a 34:36 odvoďené podstatné meno¹⁰⁵³.
- 668 Pozri Gen. 15:6, pozn. 419.
- 669 Pozri Žalm 1:4, pozn. 19, v kap. 32:13 zmysel ako tam v texte („odbyť“, „odbať“, „zahnať na ústup“, „donútiť, aby sa vzdal“, a teda „prekonať“, „poraziť“).
- 670 Ako v Exod. 5:12; tu aj „steblo“, „plevu“.
- 671 Tj. stáby „vyhotovuješ písomný odsudzujúci rozsudok“.
- 672 Vl. „dávaš mi za vlastníctvo al. dedičstvo“ (Sud. 11:24, pozn. 626), tj. „ponechávaš mi ho, takže ho musíš natrvalo niešť“.
- 673 Al. „špehuješ“, „na všetky... striehneš“, tu v obdobnom zmysle ako tvar iného slovesa v kap. 7:20³⁹¹. Tak aj v kap. 14:16.
- 674 D. „koreňov“.
- 675 Sloveso ako v 1 Kráľ. 6:35, pozn. 395; tu je zmysel „vyrváš hranicu vymedzujúcu okruh môjho pohybu“.
- 676 Tj. „odvlatý list“ a „suchá slama“ z v. 25.
- 677 Al.¹⁰¹⁸ „zodiera“, „schátralým stáva“, pozri Gen. 18:12, pozn. 475.
- 678 Al. „čosi stuchnuté“ (al. „spráchnivené“), podľa iných „požerok červov“.
- 679 D. „krátky na“, zmysel azda ako v texte.
- 680 Tu aj „chvením“, „klesaním na mysl“, „skľúčenosťou“.
- 681 Pozri Gen. 17:11, pozn. 449.
- 682 Tj. „nebude trvať“.
- 683 Al. „nad ním“, D. „na tohto“, „nad týmto“.
- 684 Al. „z nečistého“.
- 685 Al. „vyniesť“, „vybrať“, „vytvoriť“, „splodiť“, „vyvolať“.
- 686 Al. „čisté“, al. „rýdže(ho)“, ako v kap. 28:19.
- 687 Al. „jedného“ al. „jedno“.
- 688 Al. „rozhodnuté“ („je o nich rozhodnuté“, 1 Kráľ. 20:40).
- 689 Tj. „v čase“.
- 690 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 691 D. „pozeraj“, „pozri“, tu je preklad v texte zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 692 Al. „tešiť sa zo svojho dňa“.
- 693 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 694 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 695 Tu iný tvar, vl. „meniť“, ako napr. v Gen. 35:2, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 696 Tu nadobúda toto sloveso aj takýto význam.
- 697 Ako „žatva“ v Gen. 8:22, tu v zmysle ako v texte.
- 698 Pozri Exod. 17:13, pozn. 600 („je zrazený al. odba-vený“).
- 699 „Človek“ ako v Gen. 2:15 a ďalej, tu na rozdiel od „človek“⁹⁷ vyššie.
- 700 Pozri Deut. 32:36, pozn. 1193; 1 Sam. 9:7, pozn. 386.
- 701 D. „od mora“, tj. „súc od mora pohlcované“.
- 702 Al. podľa iných, „vody z jazera (al. „veľtoku“,

Gen. 1:10, pozn. 14, no tu jednotné číslo; tak aj v kap. 41:31) zmiznú“, tj. „vyparia sa al. vyschnú“.

703 Pozri Gen. 8:13, pozn. 268.

704 Vl. „nebytá“.

705 Tu v zmysle „pridávaš“, „ju zväčšuješ al. rozmnožuješ“.

706 Vl. „padajúc“, no nesúvisí s nasledovným slovesom⁷⁰⁷.

707 Al. „rozdrobuje“, vl. „vädne“ (Žalm 37:2 a inde), pozri aj Exod. 18:18, pozn. 621.

708 Toto sloveso značí aj „starnúť“ (kap. 21:7), „starobou chátrať al. ochabovať“ (Žalm 6:7, pozn. 163), takže ho tu niektorí chápu v zmysle „zvetráva“ (a tak mizne al. sa stráca).

709 Pozri 2 Sam. 22:43, pozn. 908.

710 Tj.⁸⁶⁴ „na ňu („na zem“) dopadajúcim (lejakom) al. ju zachvacujúcou“ (záplavou al. povodňou); hoci v slovoslede pôvodiny nasleduje „prach zeme“ len za týmto slovom, nazdám sa, že sa dosť dobre nedá, ako robia takmer všetky známe mi preklady (Vulgata aj LXX uvádzajú tento výraz bez prívlastkovacieho zámena, no LXX ho nahrádzajú slovom „vody“), vzťahovať na „vody“, ktoré sú v hebrejčine mužského rodu a vždy v množnom čísle, kým slovo tu preložené „príval“ má zámennú príponu ženského rodu a jednotného čísla, zodpovedajúcu rodu a číslu slova „zem“. Okrem toho sa tu uvedený tvar slovesa „splachovať“ drvivou väčšinou chápe ako tvar 3. osoby a vzťahuje na „príval“, hoci tento výraz je mužského rodu a spomenutý slovesný tvar je ako tvar 3. osoby rodu ženského, no je to aj tvar 2. osoby mužského rodu a ako taký dáva dobrý zmysel, ktorému som s nemnohými dal v texte prednosť.

711 V zmysle „lejaká“ al. „záplavy“, „povodne“. No tento výraz značí aj „samorastlé obilie“ (Lev. 25:5, pozn. 785; 2 Kráľ. 19:29, pozn. 792) a podaktorí teda chápu toto miesto v zmysle „splachuje(š) jej“⁷¹⁰ samorastlé obilie“.

712 Al. „utláčaš“, tiež „premáhaš“, „ovládaš“, „podmaňuješ“. Kap. 15:24 obdobne.

713 Al. „znetvoruješ“, tj. chorobou al. smrťou, vl. „meniš“, pozri 1 Sam. 21:13, pozn. 826.

714 Pozri Exod. 14:4, pozn. 460; 2 Sam. 6:22. pozn. 321, tu iný tvar rovnakého zmyslu.

715 Vl. „nad ním“.

716 Al. „cíti bolesť“.

717 D. „vedomosťou vetra“, tj. „ničotnou“, „prázdnu“, „márnou“. Ďalej obdobne.

718 Al. „brucho“ (Sud. 3:21n.). Ďalej obdobne.

719 Nesúvisí s „vietor“⁷¹⁴.

720 Pozri Exod. 21:9, pozn. 690, vo v. 4 aj „ochudobňuješ“, „obmedzuješ“, vo v. 8 v zmysle „uberal (al. podľa niektorých, „nasával“) si si odtiaľ“.

721 2. pád jednotného čísla, al. „modlenia“.

722 Al. „zaúča“, „nabáda“, „vyvoláva návyk“. Ďalej obdobne.

723 Pozri Exod. 20:16, pozn. 785.

724 Pozri Deut. 32:18, pozn. 1151, tu čosi iný tvar rovnakého zmyslu. V kap. 26:5 zmysel ako v texte tam;

- podobne aj v kap. 35:14¹⁵⁶³, kde je obdobný tvar ako v Deut. 32:18.
- 725** Pozri Gen. 49:6, pozn. 1320.
- 726** Al. „múdrost obmedzuješ (al. „strhuješ“) na“, tj. „vyhrádzaš pre“.
- 727** Al. „bohatší na dni“, tj. „starší“.
- 728** Pozri Gen. 3:3; 18:14, pozn. 91.
- 729** Al. „od teba“, tj. „z tvojho hľadiska“.
- 730** Pozri 2 Sam. 18:5, pozn. 720, tu v zmysle „ticho al. jemne al. nežne hovorený“.
- 731** Al. „unáša“, vl. „berie“.
- 732** Tj. možno „vždy znova“.
- 733** Pozri Sud. 8:3, pozn. 492.
- 734** Al. „ti ukázať“, „fa poučiť“, no nie ako v kap. 4:3¹⁵⁸. Ďalej obdobne.
- 735** D. „toto“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 736** Sloveso ako „nech... vyhladáš“ v Exod. 18:21, „uzreli“ tamže 24:10.
- 737** Pozri Exod. 10:2, pozn. 314.
- 738** Tu v takomto zmysle, pozri Gen. 47:18; 1 Sam. 3:17n.
- 739** Pozri Exod. 29:33; 30:9, pozn. 1053.
- 740** Vl. „zvíja v bolestiach“, tu opäť iný tvar tohože slovesa takéhoto významu.
- 741** Tj. „určené“, „jemu pririeknuté al. pridelené“.
- 742** D. „počet“, pozri Gen. 34:30, pozn. 930.
- 743** Al., podľa podaktorých, „a násilníkovi je počet jeho rokov skrytý“, tj. „utajený“, v podstate tento zmysel podáva Vulgata.
- 744** Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 745** D. „zvuk strachu“ (al. „postrachov“) ²⁴¹.
- 746** Tj. „nešťastia“ (Is. 9:1), ďalej obdobne.
- 747** Al. „vyhradený“, vl. „vypátraný“, „vyslidený“.
- 748** D. „že v jeho“, zmysel ako v texte („v jeho priamej blízkosti“).
- 749** Pozri aj Jós. 8:19, pozn. 319.
- 750** Pozri Gen. 7:18, pozn. 244, tu a v kap. 36:9 (okrem toho len ešte u Is. 42:13, pozn. 2029) zvrtný tvar tohto slovesa so zmyslom ako v texte.
- 751** D. „krkom“ ⁷⁵³, ďalej obdobne; tu v zmysle „s krkom vztýčeným“ (tak Vulgata), podľa LXX „drzosťou“, „spupnosťou“, „neviazanosťou“. Porov. Žalm 75:5, pozn. 1829.
- 752** D. „v hustote“.
- 753** Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 754** Ako „malé štíty“ v 1 Král. 10:17, no tu sa zdá, že ide skôr o veľké štíty, kryjúce celú postavu ⁷⁵⁵. V kap. 41:15 zmysel ako v texte tam ¹⁸⁴⁹.
- 755** Na myslí je obraz šiku bojovníkov postupujúcich vpred v hustom rade vedľa seba a držiacich pred sebou svoje štíty, navzájom sa dotýkajúce a tvoriace akúsi ochrannú hradbu.
- 756** Ďalšie odôvodnenie toho, čo sa povedalo vo vv. 20–24.
- 757** Pozri Lev. 3:4, pozn. 81.
- 758** Tj. „nemal nikto“.
- 759** Tj. „určené na to, aby sa stali a ostali hromadami“, totiž „trosiek al. rumu“. Pozri napr. Deut. 13:16.
- 760** Pozri Deut. 8:17n., pozn. 406.
- 761** Tj. „zlovoľníkov“.
- 762** Al. „majetok“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 763** Al. „rozprestiera“, pozri 2 Král. 20:10, pozn. 809.
- 764** Al. „k zemi skláňa“, ako napr. Sud. 19:8, pozn. 532, potom by tu išlo o prirovnanie k vetvám stromu, obfašeným bohatou úrodou ovocia.
- 765** Tu v zmysle „dostať sa von“.
- 766** Tu v zmysle „zaniknúť“, znenie v texte uchováva v preklade slovnú hru, vytvorenú použitím rozličných významových odtieňov tohože slovesa na oboch miestach ⁷⁶⁵.
- 767** Al. „dychom“, no tu je azda vhodnejší doslovný preklad („zaniknúť v prúde prudkého víchra al. možno žeravého dychu“).
- 768** Tj. „Božích“; porov. 2 Tes. 2:8. Ďalej obdobne.
- 769** Ako „náhrada“ v Lev. 27:10; tu v zmysle ako v texte; v kap. 20:18 v zmysle „čo on musí náhradou dať“, tj. „musí náhradou dať toľko, koľko má; inak“ ⁷⁷⁰, „podľa hodnoty toho, čo nespravdливо získal, bude náhrada za to“, tj. „čo získal, to v plnej hodnote musí nahradiť“.
- 770** Tj. „v deň jeho smrti“ („s odplatou sa nebude dovtedy čakať“).
- 771** Al. vôbec „ratolest“, „vetva“.
- 772** Vl. „sa nezazelená“, no zmysel však skôr ako v texte.
- 773** Al. „násilne (kap. 21:27) striasať“.
- 774** Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 775** Tj. „úplatkárov“.
- 776** Pozri Gen. 37:35, pozn. 179.
- 777** D. „tešitelia strasti“ ⁷⁷⁹, tj. „prinášajúci strasť al. ná-mahu“.
- 778** Tu iný tvar toho istého slovesa so zmyslom ako v texte („popichuje“, „provokuje“).
- 779** Vl. „slovami“, D. „v slovách“.
- 780** Sloveso ako v Gen. 14:3, pozn. 389; „pripojíš“ v Exod. 26:6, „spojil sa“ v 2 Par. 20:36, tu iný tvar so zmyslom ako v texte („zostaviť súvislý reť“).
- 781** Al. „zmierňoval“, tj. „bolesť al. utrpenie“, ďalej obdobne.
- 782** Al., podľa mnohých, „súciť“, vyjadrovaný ústami, ale nepociťovaný.
- 783** Mnohí chápu tento verš ako protiklad k tomu, čo je uvedené vo v. 4, a prekladajú v zmysle „ale chcel by som vás... posilňovať a pohyb mojich pier by uľavoval“.
- 784** Al. „do krajnosti unavil“.
- 785** Tj. „rodinu“, tu v tomto zmysle.
- 786** Vulgata odvodzuje „vattikmetění“, „a mňa si uchvátil“ od novohebrejského „kemet“, „vráska“, a prekladá „moje vrásky svedčia“. Tak aj mnohé novšie preklady.
- 787** Tj. „mne sa týkajúce“.
- 788** Al. „lož“, „ohováрка“, podľa podaktorých, „moja chudosť“, sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený, značí v istom tvare aj „vychudnúť“ (Žalm 109:24).
- 789** D. „vypovedá v moju“.
- 790** Al. „vypovedá proti mojej tvári“.
- 791** Al. „vystavil nepriateľstvu“, ďalej obdobne.
- 792** Tj. „ostro pozerá“.

- 793** D. „Rozovreli na mňa“, tj. „svoje ústa“, no nasledovná predložková vazba, tu preložená 6. pádom (podľa staršieho poňatia 7. pádom), si, nazdám sa, vynucuje preklad ako v texte, hoci mnohé rukopisy aj Vulgata a sýrsky preklad a zväčša aj známe mi novšie preklady predložku opomínajú a podávajú znenie jednoducho v zmysle tu vyššie uvedenom, ako v kap. 29:23, kde je prostý 4. pád.
- 794** Pozri Deut. 32:30, pozn. 1179.
- 795** Pozri 1 Par. 4:40, pozn. 119.
- 796** Pozri Exod. 4:4, pozn. 131, tu proti kap. 4:2 a ďalej¹⁵⁷ to isté sloveso; tak aj ďalej.
- 797** Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 798** Pozri 2 Král. 8:21, pozn. 402, no tu iná predložka ako tam.
- 799** AL „vôkol na mňa miera jeho strely“ (al. „šípy“).
- 800** Sídlo vnútorných citov.
- 801** Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270.
- 802** D. „na tvár trhlíny“.
- 803** Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 804** Pozri Gen. 3:7, pozn. 98.
- 805** Tj. „šatu z vrecoviny“, akú smútiaci al. kajúci nosili na holej koži.
- 806** Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 70.
- 807** D. „nad to“, zmysel ako v texte.
- 808** Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 809** Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
- 810** Tj., kam by mohol nevypočutý zapadnúť.
- 811** Nesúvisí so „Svedok“ vyššie.
- 812** VL „kvapka“ (Žalm 19:28; Kaz. 10:18).
- 813** Tu azda „oko“.
- 814** Tak Vulgata.
- 815** Tu, pravda, aj „človeka“, no nie ako vyššie⁹⁷.
- 816** AL „svojim priateľom“ (1 Sam. 30:26).
- 817** Mnohé rukopisy majú znenie „medzi synom človeka“⁸¹⁵ a jeho priateľom (al. „priateľmi“), ktorému al. ktorého zmyslu dávajú podaktoré preklady prednosť.
- 818** Tu D. „roky počtu musia“.
- 819** V zmysle „duch života“, tj. „životná sila“.
- 820** AL „porušený“, „rozvrátený“.
- 821** D. „hroby“.
- 822** VL „posmešky“, no je to básnický výraz pre „posmievačov“, hoci nesúvisí s „posmievačmi“ v kap. 16:20, lež je to tvar slovesa preloženého „robiť si blázna“ v kap. 13:9, teda tiež „podvodníci“, „šibali“, „huncúti“.
- 823** VL „musí prenocovať“, zmysel ako v texte; ďalej obdobne.
- 824** AL „nenávisťom“, „neposlušnom“, „vzpurňom“, „vyzývavom“, „urážlivom“.
- 825** AL možno „ich nepriateľstve“ atď.⁸²⁴, tvar slovesa príbuzného onému v Gen. 49:23, pozn. 1362, a v podstate s ním súznačného.
- 826** Tj. „záruku za mňa“.
- 827** Tj. „zaručiť sa za mňa“ („podaním ruky“, „plesknutím rukou na ruku“).
- 828** Pozri 1 Par. 22:12, pozn. 759.
- 829** AL „udáva“, tj. „nepriateľom“ a pod.
- 830** VL „podiel“ (napr. Gen. 14:24; 1 Sam. 30:24), tj. na

- tom, čo nepriatelia na jeho blízkych jeho zradou získajú.
- 831** Pozri Gen. 30:38, pozn. 799.
- 832** Tj. „na posmešné reči“, inak pozri Num. 21:27, pozn. 815; Ezek. 12:23, pozn. 528.
- 833** Pozri Gen. 25:8, pozn. 644.
- 834** D. „sa stávam vyplúvaním“, zmysel ako v texte.
- 835** Pozri 1 Sam. 1:16, pozn. 16.
- 836** Pozri Lev. 26:32, pozn. 920.
- 837** AL možno „pohoršovať“, „bude pobúrený“.
- 838** AL „proti bezbožnému“, tá istá predložka ako „nad“ vyššie.
- 839** Tu to isté sloveso, ale bez predložky.
- 840** Tj. „kto má čisté ruky“.
- 841** Pozri Gen. 30:24, pozn. 780.
- 842** Slovná hra („veullám“, „avšak“, „kullám“, „oni všetci“).
- 843** Ako v 1 Král. 22:28, pozri tam pozn. 997, no tu sa zdá, že je skôr vhodné tento výraz chápať v zmysle „vy všetci“.
- 844** AL „vlastníctva“, výraz súvisiaci so slovesom v Gen. 15:7, pozn. 416; vyskytuje sa v SZ len ešte u Is. 14:23 a Ob. 17, tu v zmysle „myšlienky, ktoré zamestnávali moje srdce“.
- 845** Tj. Jóbovi priatelia.
- 846** AL „zamieňajú“.
- 847** AL „chcejú meniť na“.
- 848** D. „od tváre“.
- 849** AL „za bližšie od tváre“.
- 850** Ako „postel“ v Gen. 49:4, tu je preklad zvolený vzhľadom na predošlú „prestriem“, lebo v skutočnosti ide o čosi, čo sa „prestiera“ (rohož, prikrývku, časť odevu a pod.).
- 851** VL „zavolám“, „dám názov“ (Gen. 1:5, pozn. 8).
- 852** AL „skaze“, tu v takomto zmysle; al. „hrobu“.
- 853** VL „závorám“, ako „tyče“ v 1 Král. 8:7. V kap. 18:13 a ďalej zmysel ako v texte tam.
- 854** AL „osídlo“, „lapáciu sieť“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; zmysel otázky je „kedy ho konečne položíte?“ Podaktorí prekladajú „robiť konic“ v obdobnom zmysle.
- 855** Tu možno v obdobnom zmysle ako „tárat“ v kap. 8:2³⁹⁸; v opačnom zmysle („hovoriť rozumne al. ako treba“) sa možno dá chápať iné sloveso „hovoriť“ na konci verša; al. možno „hovoriť my“, tak LXX.
- 856** AL, podľa podaktorých, „stali sme sa hlúpyimi“.
- 857** D. „Svoju dušu“.
- 858** VL „opoušťať“.
- 859** AL „iskra“, aramejský výraz neistého významu, vyskytujúci sa v hebrejskom texte SZ len tu. Pozri Dán. 7:9, pozn. 478.
- 860** Tj. „budú sa stávať neistými“, v tme sa musí kráčať opatrne, nie rázne a zoširoka.
- 861** VL „rada“ („ako si chceš sám poradiť“).
- 862** Tj. mreži položené na lapáciu jamu, ktorá sa prelomí pod zvieratom na ňu vstupujúcim.
- 863** Tu iná predložková väzba, tá istá a tohože zmyslu ako v Sud. 3:10, pozn. 179, kde však je iné, ale v podstate súznačné sloveso.

- 864** Tj. „jemu nastražená“, ďalej obdobne.
865 Vl. „povraz“, zmysel ako v texte („slučka“, „oko“).
866 Pozri Sud. 4:10, pozn. 256 (tu, pravdaže, nie „v jeho sprievode“).
867 Tj. „od hladu oslaben“.
868 Al. podľa iných, „hladným (tj. „dychtivým pohltiť ho“) jeho nešťastie“ (Gen. 35:18, pozn. 948).
869 Pozri Deut. 32:35, pozn. 1188.
870 Pozri Exod. 30:4, pozn. 1074; al. „pri jeho ochromení“, pozri Žalm 35:15, pozn. 995.
871 Tj. „smrteľná choroba“, podľa iných „smrteľne chorý“, no potom by sa tento verš asi mal chápať v zmysle „budú zožierané³²²... kože, budú zožierané³²² jeho údy – je al. bude prvorodeným (al. „jeho údy – prvorodeného“) smrťou“.
872 Al., podľa väčšiny iných známych mi prekladov, aj Vulgaty, „z jeho stanu bude vytrhnutý predmet jeho dôvery“ (LXX „uzdravenie“, „vyliečenie“).
873 Al. jednoducho v zmysle „a bude³²² ho zavádzať“.
874 D. „z nebytia“⁷⁰⁴, al., podľa podaktorých, „od nebytia“, tj. „pretože nebude“ („stan bude obývaný od cudzích, pretože už nebude jeho“).
875 Tj. „jeho stan bude obývaný, ale jeho obyvatelia nebudú z jeho rodiny“.
876 Tu v zmysle „medzi ostatnými kočovníkmi (nomádmi, beduinmi) svojho kmeňa“.
877 Pozri Deut. 6:19, pozn. 339.
878 Al. „vyháňať (al. „vypudzovať“, „vytláčať“) zo“.
879 Pozri Gen. 21:23, pozn. 555.
880 Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
881 Pozri Gen. 17:8, pozn. 446, tu značí prechodné sídla kočovníkov.
882 Tj. „ďňom, keď ho toto všetko postihne“.
883 Al., podľa podaktorých, „sa západní zhrozia a východných (tj. „ľudí“) zachvátí“.
884 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
885 Vl. „obydlia“¹⁰⁴⁴, tu v tomto prenesenom zmysle.
886 Vl. „miesto“⁸².
887 D. „desať ráz“.
888 Al. „nadávate“.
889 Al. „zaobchádzate so mnou zle“, podľa iných „omračujete (al. „deptáte“) ma“.
890 Tu v takomto zmysle („vypínať“, „vystatovať“, „pýšiť“, „chvastať“, „vlastnú veľkosť al. múdrosť al. významnosť na odiv vystavovať“).
891 Al. možno „pochopíte konečne“.
892 Al. „ohol“ v zmysle „zhrbeným spravil“, tiež „podvrátil“ („nohy mi podrazil“).
893 Al. „na mňa dookola hodil“ („takže ma ňou zo všetkých strán obalil“), al. „okolo mňa rozostrel“, sloveso ako v kap. 1:5¹⁸.
894 Pozri Sud. 12:1, pozn. 242; v kap. 27:9 a ďalej odvodené podstatné meno.
895 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
896 Vl. „zamuroval“.
897 Al. „vyšliapané cesty“ (Sud. 5:6, pozn. 298). Ďalej obdobne, v kap. 18:10, 28:7 a 41:32 čosi odlišný súznačný tvar.
898 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
899 Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
900 Tvar slovesa ako v Lev. 11:35, pozn. 357.
901 Vl. „odchádzam“.
902 Sloveso ako v Gen. 11:2, pozn. 329.
903 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
904 D. „za (al. „ako“) *jedného* zo svojich protivníkov“.
905 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1353 a 1354.
906 Vl. „nasykali“, tj. do výšky (tvar slovesa ako „sa vyvyšuje“ v Exod. 9:17) ako násp na usnadnenie útoku. Ďalej obdobne.
907 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
908 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
909 D. „odo mňa“, tiež v zmysle „čo sa mňa týka“⁷²⁸.
910 Sloveso, ktorého tvarom je dotyčný⁷³⁹ výraz; vo v. 17 v zmysle ako v texte tam.
911 Tj. azda „pribužní“, pozri napr. Num. 27:11, pozn. 977.
912 Tu v takomto zmysle; al. „vymizli“ (Deut. 15:11).
913 Pozri Exod. 3:22, pozn. 127, tu mužský tvar dotyčného výrazu.
914 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83; 12:19, pozn. 403.
915 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
916 Al. „moje prosby“, výraz odvodený od dotyčného⁴⁰⁸ slovesa.
917 D. „môjho lona“^{62 117}. Niektorí chápu v zmysle „môjho tela“, pozri Žalm 132:11, pozn. 2583; Mich. 6:7, takže potom by išlo o vlastné Jóbovy deti, no pozri kap. 1:19.
918 Výraz tu preložený „malé deti“ sa v SZ vyskytuje len tu a v kap. 21:11.
919 D. „všetci muži“⁵⁴⁷ mojej tajnej rady“⁷²⁵.
920 D. „a týchto“.
921 Pozri Gen. 2:24, pozn. 88. V kap. 38:38 a 41:17 iný tvar, zmysel ako tam v texte¹⁷³².
922 Sloveso ako „unikol som“ v kap. 1:15–19, tu a v kap. 41:19 (inde nie) zvrtný tvar so zmyslom ako v texte.
923 Pozri Gen. 33:11, pozn. 884.
924 Pozri aj 2 Sam. 5:8, pozn. 254.
925 Vl. „vrývajú“ (Ezek. 4:1), no ide o sloveso, ktorého tvarom je „zákonodarcu“ v Gen. 49:10, pozn. 1335, pozri aj Is. 10:1, pozn. 600, takže zmysel azda tu je „natrvalo upevňujú al. uchovávajú ako v istom zmysle záväzná a nemenné ustanovenie“.
926 Pozri 1 Kráľ. 5:15, pozn. 309.
927 Ako v Lev. 25:25, pozri tam v. 24, pozn. 808.
928 Pozri Is. 48:12.
929 Al. „na prachu“, tj. „na zemi“, ako v kap. 41:33; porov. kap. 28:2; 30:6.
930 Tj. „moje telo“.
931 Al. „keď bude po mojej koži, ktorá“⁷³⁵ bude zodratá“ (al. „zničená“).
932 Al., podľa iných, „zrieť ako mne *nakloneného* (al. „blízkeho“), nie ako cudziara“ (tj. azda „lahostajného“, „cudzo al. dokonca nepriateľsky zmýšľajúceho“).
933 Pozri Deut. 13:6, pozn. 535, tu zmysel ako v texte.
934 Tj. „túžbou“.
935 Al. „Potom budete vravieť: Čo sme boli“.
936 Al. možno „Čo sme mu v pätách“, vl. „Čo ho prenasledujeme“, opis v texte al. tu vyššie (obdobne podľa

- vyššie a nižšie uvedených obmien prekladu) zachováva v preklade zmysel (vyjadrený 2. pádom zámena) predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 937** Tj. „moja nevina vyjde jasne najavo“.
- 938** Asi 100 rukopisov má miesto „vo mne“ („bí“) znenie „v ňom“ („bó“, znaky pre zámenné prípony „-í“ a „-ó“ sú v hebrejskom písme navzájom veľmi podobné), a keďže slovesný tvar tu preložený „sa nájde“ je možné chápať aj v zmysle „našli al. nachádzali sme al. nachádzame“, podávajú mnohé staré preklady a podľa nich aj niektoré preklady novšie toto miesto v podstate v zmysle „našli sme (atď.) koreň veci v ňom“ (Vulgata „Prečo teda teraz vravíte: Prenasledujeme ho a nájdime koreň veci [potom, pravda, v zmysle „príčinu všetkého zla“] proti nemu“).
- 939** Al. „Ak vravíte: Ako ho budeme al. máme prenasledovať? (hoci²⁴ sa koreň veci nájde vo mne) (29)majte“.
- 940** Pozri Num. 22:3, pozn. 832.
- 941** Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 942** Al. „právo“ (Est. 1:13), hebr. „dín“, pozri Gen. 30:6, pozn. 765, a 21, pozn. 779.
- 943** Al. možno „sa mi preto ozývajú“, no zmysel je, nazdám sa, skôr ako v texte. V. 3 obdobne.
- 944** Al. „naliehavé nutkanie“, vl. „chvat“ (Num. 32:17; Deut. 32:35), zmysel ako v texte al. tu vyššie. V kap. 31:5 sloveso, ktorého tvarom je tento výraz.
- 945** Tu odvodené podstatné meno. Pozri 1 Par. 12:32, pozn. 411.
- 946** Al. možno „mojím zdravým rozumom“. V kap. 28:12 a ďalej zmysel ako v texte tam.
- 947** D. „od veku“ (al. „večnosti“).
- 948** Pozri Deut. 32:17, pozn. 1149, tu zmysel ako v texte.
- 949** Tu iný tvar tohože slovesa s inou predložkou.
- 950** Vl. „natrvalo“.
- 951** Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 952** Al. „uzmierovať“, sloveso ako v Lev. 26:34, pozn. 921, tu iný tvar vyskytujúci sa v SZ len tu v zmysle „navracáť núdnym, čím sa ich otec vydieraním al. útlakom ich obohatil“.
- 953** Tj. „jeho synov“.
- 954** Vl. „silu“ (kap. 18:7), „mohutnosť“ (kap. 40:16), tu zmysel ako v texte („bohatstvo nespravodlivo získané“), al. tiež „jeho násilie“, tj. „čo jeho násilie núdnym odhalo“. No výraz značí aj „zármutok“, „nešťastie“, „bolest“, pozri Gen. 35:18, pozn. 948, takže Vulgata toto miesto podáva v znení „navracajú (v zmysle „napravujú al. vynahrádzajú“) jeho (tj. „ním spôsobenú“) bolesť“. Podobne LXX aj niektoré novšie preklady.
- 955** Vl. „jeho mladosti“³⁵⁸, ako v kap. 33:25; Vulgata prekladá „nerestí jeho mladosti“, a podobné znenie majú aj niektoré novšie preklady.
- 956** Iný tvar toho istého slovesa, tu aj „uchováva“, aby si sladkú chuť čím dlhšie v ústach udržal.
- 957** Al. „dávaj naň pozor“, tj. „šetne s ním zaobchádza“, znenie v texte al. tu vyššie uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 958** Al. „zanecháva“, „opúšťa“.
- 959** Tu má vari táto zložená predložka takýto význam, vyjadrujúci, nazdám sa, úsilie (stáby „stred záujmu“) čím plnšie vychutnať sladkosť.
- 960** Vl. „v jeho vnútri“ (Lev. 1:13, pozn. 27), no nesúvisí s „vnútornosťami“ vyššie.
- 961** Ako vo v. 25, al. „horkosť“, opak „sladkosť“ vo v. 12, príbuzný výraz je „žlč“ v kap. 6:13, tu vl. značí „jed“, porov. v. 16⁹⁶⁴.
- 962** Pozri Deut. 32:33, pozn. 1183.
- 963** Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
- 964** Iný výraz ako vo v. 14⁹⁶¹, ale v podstate tohože dvojakého významu. Pozri Deut. 32:33, pozn. 1056; Žalm 69:21, pozn. 1694.
- 965** Al. „vretenice“, al. „kobry“ al. možno iného druhu hada, iný výraz ako vyššie⁹⁶², vyskytujúci sa v SZ len tu a u Is. 30:6 a 59:5.
- 966** Pozri Sud. 5:15, pozn. 328.
- 967** Al. možno „na prúdy riek“.
- 968** Pozri Gen. 18:8, pozn. 470.
- 969** D. „vracajúc“, zmysel ako v texte.
- 970** Al. „podľa hodnoty (tj. „nespravodlivo získaného majetku“) bude jej“⁹⁶⁹.
- 971** Al., podľa iných, „prehltnúť; veru sa nebude radovať podľa imania svojej výmeny“, tj. „nebude mať radosť úmernú hodnote toho, čo výmenou získal“.
- 972** Pozri Deut. 28:33, pozn. 997.
- 973** Pozri Lev. 6:4, pozn. 171.
- 974** Al. „vylupoval“.
- 975** D. „dom a nebudoval ho“. Ďalej obdobne.
- 976** Tu sa mieni „vnútro“ al. „brucho“ ako sídlo žiadostí, chtivostí, túžob, takže zmysel je „bol nenásytný v svojich žiadostivostiach atď.“
- 977** Pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
- 978** Al., podľa iných, „môcť uniknúť so svojimi vytúženými vecami“⁷⁵³.
- 979** D. „jeho dobro“ (al. „dobré“), ďalej obdobne.
- 980** Al. „prebytku“, vl. „dostatku“.
- 981** Vl. „na neho prichádzať“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na to, že sloveso má len zámennú príponu bez predložky.
- 982** D. „každá ruka“.
- 983** Tj. „tých, ktorým utrpenie spôsobil; niektorí chápu v zmysle „biednikov“, tj. nie „úbožiacov“, lež „ničomníkov“, „zlosynov“. LXX miesto „ámél“ („trpiaci“) čítali „ámál“ („strast“¹¹⁹) a preložili „príde na neho všetko nešťastie“ („pasa ananké“); podobne Vulgata („omnis dolor“, „všetka bolesť“), aj niektoré novšie preklady (potom slová „každá ruka“⁹⁸² treba chápať v zmysle „všetka moc al. sila al. farcha“).
- 984** Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 985** D. „na neho, za jeho“, zmysel ako v texte.
- 986** Al., podľa niektorých, „pri jeho pokrme“, tj. „jedení“.
- 987** Výraz tu preložený „pokrm“ je príbuzný slovu rovnako preloženému v kap. 3:24 a ďalej¹⁴⁹ a vyskytuje sa v SZ len tu a u Sof. 1:17, kde značí „mäso“, takže ho niektorí v tom istom zmysle chápu aj tu a prekladajú „daždíť na neho, v jeho mäso“.
- 988** Tj. „ozbrojeným vojskom“, ďalej obdobne.

989 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.

990 Pozri Deut. 33:41, pozn. 1208, tu v zmysle „blyskotavá čepel al. hrot šipa“.

991 Tj. „umierať pod farchou hrôzy“.

992 Tu azda v takomto zmysle („všetko starostlivo chránené al. uchovávané“).

993 Tu v zmysle „v skryte pripravená al. vyhradená“. Ďalej obdobne.

994 Tj. nie ľudskými rukami zapálený, lež Bohom zoslaný.

995 Al. „stravovať“, v texte doslovný preklad. V kap. 21:24 zmysel ako tam v texte („vysáva“, „vydiera“, „vykorisťuje“).

996 Al. „sa bude proti nemu stavať“.

997 Pozri 1 Sam. 4:21, pozn. 269, to isté sloveso ako „odhaľovať“ vo v. 27, tu zmysel ako v texte.

998 Al. „odplavované“.

999 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.

1000 D. „vlastníctvo jeho (tj. „k nemu vysloveného“) výroku²⁹⁵ od БОНА“, zmysel ako v texte.

1001 Tj. „namiesto vašich útech“.

1002 Pozri Num. 21:4, pozn. 789.

1003 Sloveso ako v Exod. 7:23, pozn. 230.

1004 Tu azda v zmysle „dožívajú sa vysokého veku“.

1005 Tu azda skôr v zmysle telesnej zdatnosti.

1006 Tj. „zlovoľného“.

1007 Tu vari v tomto užšom zmysle.

1008 Sloveso ako „prechádzať“ napr. v kap. 9:11 a obdobne inde, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu a v 1 Kráľ. 6:21, pozn. 369; tu zmysel ako v texte.

1009 Al. „vypúšťa naprázdno“, „márni“, tj. „semä“, len tu sa v SZ vyskytujúci tvar slovesa v Lev. 26:11, pozn. 872, so zmyslom ako v texte al. tu vyššie.

1010 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.

1011 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.

1012 Pozri 1 Par. 15:29, pozn. 499.

1013 Tj. vari „tancovať“, inak „pozdvihujú hlas“, tj. „ozývajú sa“.

1014 Pozri Exod. 15:20, pozn. 538.

1015 Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.

1016 Al. „s tamburinou a lyrou“⁷⁵³.

1017 Pozri Gen. 4:21, pozn. 159, len čo sa týka tohto výrazu.

1018 Tu vl. „spotrebúvajú“, takže zmysel tu je „využívajú čas svojho života do úplného vyčerpania“ („do roztrhania“, ako sa povie), a teda „splna vychutnávajú všetky jeho slasti“. Čítaný text tu má miesto „jeballú“, „spotrebúvajú“, znenie „jekallú“, „dokončujú“⁷⁷³, porov. 1 Sam. 13:1, pozn. 511, a v podstate rovnaký zmysel má znenie LXX „synetelesan“. Vulgata prekladá „ducunt“, „vedú“.

1019 Tj. „majú ľahkú smrť“.

1020 Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.

1021 Pozri Rúth 1:16, pozn. 37, tu v zmysle „naliehať sa k Nemu modliť“.

1022 Tj. „moci“.

1023 Vl. „rada“ (Ezr. 10:3, pozn. 387). Ďalej obdobne.

1024 Vl. „rozdeľuje“, al. vari „odmeriava“, „vymeriava“, vzhľadom na nasledovné¹⁰²⁵.

1025 Pozri Deut. 32:9, pozn. 1123, tu v zmysle „každému jeho podiel na prejave Jeho hnevu“; al. „osídla“⁸⁶⁵. No dotýčný výraz tiež značí „pôrodné bolesti“ (kap. 39:3), takže Vulgata prekladá „rozdeľuje bolesti“; podobne aj LXX a niektoré novšie preklady.

1026 Vl. „ukradne“, ďalej obdobne.

1027 Tj. „trest za ňu“.

1028 Pozri kap. 5:4; 20:10.

1029 Porov. obdobné použitie toho istého slovesa v Exod. 21:34, pozn. 727.

1030 Pozri 1 Sam. 15:22, pozn. 633, tu zmysel ako v texte.

1031 Vl. „BOHA vyučovať“, no v pôvodine je väzba s 3. pádom, ktorú opis v texte umožňuje v preklade uchovať.

1032 Al. „vysokých“, „vznešených“, tj. najskôr „anjelov“.

1033 Al. „plnosti“, D. „kosti“, pozri Exod. 24:10, pozn. 840.

1034 Pozri Gen. 20:5n., pozn. 528.

1035 Al., podľa iných, „svojho zdravia“ (al. „telesnej sily“).

1036 Hebr. „atínáu“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; preklad v texte je podľa LXX „enkata“) a Vulgaty („viscera“), podľa iných „boky“, al. „pastvák“ (potom, pravda, „tuk“ v zmysle Gen. 45:18, pozn. 1239), al. „plné mlieka sú jeho nádoby“.

1037 Sloveso ako „napojím“ (Gen. 24:14), „zavlažovanie“ (tamže 2:10), tu iný, v SZ len tu sa vyskytujúci jeho tvar v prenesenom význame ako v texte.

1038 Vl. „zajedol“.

1039 Pozri Exod. 12:43, pozn. 427.

1040 Vl. „pokrývať ich“, v texte opis na uchovanie predložkovej väzby v preklade.

1041 Al. „tkladý“.

1042 Vl. „násilie“, no tu zmysel skôr ako v texte.

1043 Tu vari v zmysle „krutovládca“, „tyrana“.

1044 Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.

1045 Al. „príklady“, „dôkazy“, D. „znamenia“, ako napr. v Gen. 9:12 a na mnohých iných miestach; tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie značí alebo „ich (tj. „prechádzajúcich“) hodnoverné správy“ alebo „ich (tj. „na tých, o ktorých je reč vo v. 28, sa prejavujúce“) známky“.

1046 Ako „zúrivosť“ v Gen. 49:7; množné číslo aj v zmysle „výbuchov al. prívalov hnevu“.

1047 Tj. „do bezpečia“.

1048 Tu má dotýčné sloveso⁵² tento zmysel, al. možno „do jeho tváre vyčítať jeho cestu“.

1049 Ako „stoh“ v kap. 5:26.

1050 Tj. „stávať stráž“; al., podľa iných, „na mohyle bude on bdieť“, tj. „ďalej žiť“ („mohyla bude naďalej pripomínať jeho meno“).

1051 Dnes by sa povedalo, „zem mu bude ľahká“.

1052 Pozri Sud. 4:6, pozn. 247 a tu (nie čo do kap. 41:1) aj 248.

1053 Ako „návrat“ napr. v 1 Sam. 7:17.

1054 Vl. „zvyšuje“, „ostáva“.

1055 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.

1056 Pozri Deut. 29:9, pozn. 1048.

1057 Tu bez predložkovej väzby.

1058 Tu príbuzné sloveso („naprávať“, „zdokonaľujúť“, pozri 2 Kráľ. 22:4, pozn. 833, tu v takomto zmysle).

- 1059** D. „bázne tvojej“, zmysel ako v texte.
- 1060** AL. „nútil dávať (al. „od svojho brata si bral“) zálohy“. Ďalej obdobne.
- 1061** D. „rúcha nahých“, zmysel ako v texte.
- 1062** Pozri Exod. 22:26; Deut. 24: 13.
- 1063** Pozri Gen. 25:29, pozn. 666.
- 1064** AL. „násilnícky“, D. „muž ramena“.
- 1065** Trpné prídavné slovesa.
- 1066** D. „vznešený tvárou“.
- 1067** TJ. „to si dopúšťal“, „nezakročil si proti tomu“.
- 1068** D. „ramená“, zmysel ako v texte.
- 1069** AL. „nevidíš, že ňa prikrýva záplava vôd?“
- 1070** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 1071** TJ. „najvyššiu hviezdou“.
- 1072** AL. „sú vysoko“, no neúvis s predoslym „výške“.
- 1073** AL. podľa niektorých, „Čože sa Boh starie“ (Gen. 39:6, pozn. 1034).
- 1074** Pozri Exod. 20:21, pozn. 672; nesúvisí s „mraky“ vo v. 14.
- 1075** AL. možno „závojom“, „obalom“, tiež „úkrytom“ (kap. 40:21; 1 Sam. 19:2 a inde).
- 1076** Pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 1077** AL. „vyrvaní“, „zachvátení“, znenie v texte v obdobnom zmysle ako u Mat. 13:30, 40; sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 1078** D. „a (al. „keď“) nebol čas“, zmysel ako v texte.
- 1079** AL. podľa niektorých, „riekou bol zalievaný“ al. „rieka sa vylievala na“.
- 1080** AL. možno „od nás! Čo teda⁹⁴ s nimi (Exod. 2:4, pozn. 589) mal“.
- 1081** TJ. „kedykoľvek sa aj teraz komukoľvek z „mužov mrzkosti“ tak bude diať“.
- 1082** D. „náš“, porov. Exod 15:7, pozn. 507. Ďalej obdobne.
- 1083** AL. „náš nepriateľ“ (al. „protivník“), výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, no príbuzný slovu „povstalcov“ v Exod. 15:7.
- 1084** Mnohí navrhujú miesto tohto výrazu (hebr. „kí-mánú“) podľa LXX („hypostasiz autón“), Vulgaty („erectio eorum“), a iných starých prekladov a rabínských výkladov čítať „jekumám“, „ich imanie“, vl. „čo malo svoje bytie“ (Gen. 7:23, pozn. 238; Deut. 11:6, pozn. 464).
- 1085** AL. „pohltí“.
- 1086** AL. „udržuj s ním dobrý pomer“, privykaj (Num. 22:30, pozn. 861) byť s ním“, al., podľa niektorých, „zmier (al. „oboznáma“) sa s ním“, sloveso ako „byť na úžitok“ vo v. 2.
- 1087** D. „nimi“, tj. „správaním sa podľa týchto pokynov“.
- 1088** Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 1089** D. „klášť³⁸² na“ („na úroveň“).
- 1090** Pozri 1 Kráľ. 9:28, pozn. 607.
- 1091** D. „medzi“ („klášť³⁸² medzi“).
- 1092** VL. „skalú“, tu zmysel ako v texte.
- 1093** Slovná hra: „becer“, „zlatú rudu“, a „becúr“, „medzi kameňom“.
- 1094** D. „striebróm žiary“ (al. „lesku“²⁴¹), tak v podstate LXX („zapáleným“, „ohnivým“); podľa iných „striebróm nahromadeným“ (D. „hromád“); tak Vulgata.
- 1095** VL. „vo Všemocnom sa kochať“, znenie v texte lepšie zodpovedá predložkovej väzbe, aká je v pôvodine.
- 1096** Pozri Gen. 25:21, pozn. 650.
- 1097** VL. „určíš“, „rozhodneš sa pre“, „uzmyslíš (al. „zaumieníš“) si“.
- 1098** Pozri Deut. 12:30, pozn. 525.
- 1099** TJ. „cesty“.
- 1100** VL. „Pozdvihnutie“, „povznesenie“ („hlavu hore!“).
- 1101** D. „skľúčeného očami“.
- 1102** D. „dnes“.
- 1103** Pozri Deut. 31:27, pozn. 114.
- 1104** TJ. „ťažšia ako“.
- 1105** Ako „výčitku“ v kap. 13:6, tu zmysel ako v texte (množné číslo – „dôvody“, „dôkazy“).
- 1106** Tu aj „všímať si“, „pozor dávať na to“.
- 1107** VL. „hojnosťou“, „množstvom“, „rozsahom“, tu zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 1108** TJ. „dožičiť mi sluchu“, „dať mi možnosť predniesť svoju obhajobu a uvážiť ju“, preklad v texte, nazdám sa, tento význam stručne a jasne vyjadruje a je zároveň plne v súlade s hebrejským znením aj s predložkovou väzbou v ňom obsiahnutou.
- 1109** D. „tam“, zmysel ako v texte (tj. „vtedy“, „keby tak bolo“).
- 1110** Tu tvar trpného rodu so zmyslom ako v texte.
- 1111** Porov. 1 Kráľ. 7:49, pozn. 463.
- 1112** Pozri Gen. 49:17, pozn. 1349; tu aj „k západu“ (Is. 9:12).
- 1113** AL. „pokrýva (al. „zahaľuje“) sa“ (Žalm 65:14); al., podľa niektorých, „juh (vl. „pravica“, „pravá strana“) ho pokrýva“ (al. „zahaľuje“).
- 1114** D. „cestu so mnou“ (al. „pri mne“, „vie, ako sa so mnou al. pri mne veci majú“).
- 1115** TJ. „zo skúšobného téglíka“.
- 1116** Pozri kap. 2:3⁶⁶, záver poznámky; sloveso tu je, pravda, iné ako tam.
- 1117** Tu iný tvar toho istého slovesa so zmyslom ako v texte.
- 1118** AL. „od svojho ustanovenia“, tj. „od toho, čo som si sám predsavzal“. Vo v. 14 zmysel ako tam v texte (D. „moje ustanovenie“).
- 1119** TJ. „ostáva stále pri jednom zmyšľaní al. stanovisku“.
- 1120** AL. „k cieľu (al. „ku koncu“) privádza“.
- 1121** D. „mnohé veci ako oné“.
- 1122** AL. „znepokojený“, „zlomený“, „skleslý“, „zrútený“. V. 16 obdobne.
- 1123** VL. „zmäkčil“, pozri Deut. 20:3, pozn. 735.
- 1124** D. „a od mojej tváre, ktorú“, zmysel vari ako v texte.
- 1125** „a nie že pred mojou tvárou¹¹⁸ zakryl“¹⁴⁰, tj. azda „aby ma pred ním uchránil“.
- 1126** V podstate v tomto zmysle, ktorý podľa môjho súdu najlepšie vyhovuje textovej súvislosti, podáva toto miesto Vulgata a niekoľko málo zo známych mi novších prekladov; iní zväčša prekladajú „Prečo nie sú od Všemocného časy uchované a tí, kto ho poznajú, nezreli“, alebo podobne v takomto zmysle.
- 1127** TJ. „dni Jeho súdu“.

- 1128** Tj. „zlovoľní“, alebo v neosobnom zmysle („posúvajú sa“, „sú posúvané“, ďalej [nie vo vv. 13, 16 a 23] obdobne).
- 1129** Pozri Deut. 32:8, pozn. 121; v kap. 38:20 ako v Gen. 47:21, pozn. 599.
- 1130** Vl. „stáda lúpia“, pozri Lev. 6:4, pozn. 171, tu je preklad zvolený v záujme zreteľnosti.
- 1131** Tj. „pre seba“.
- 1132** Pozri Num. 12:3, pozn. 458; podľa čítaného textu „utláčani“, „sužovaní“, „trpiaci“, „chudobní“, pozri napr. Exod. 22:25, pozn. 772. Ten istý výraz ako v čítanom texte je tu vo v. 9 a ďalej.
- 1133** Pozri Gen. 31:27 („utajil“); Jób. 2:16, pozn. 104.
- 1134** Vl. „v“, iná predložka ako „po“ nižšie.
- 1135** Al. „obžive“, ako „koristi“ v kap. 4:11.
- 1136** Tj. „zdrojom pokrmu“, „miestom, kde ho musí hľadať“.
- 1137** Tj. „každému z nich, kto má deti“ (v. 5), „každý z nich“ (vv. 7, 10, ďalej obdobne).
- 1138** Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 1139** Tu sa, povedal by som, proti v. 5¹³⁷, táto zámenná prípona týka „majiteľa poľa“, teda „cudzí krm“, možno „zlovoľného“ na konci verša.
- 1140** Podľa niektorých starších prekladov „žnú pole nie svoje“ (LXX „agron... úk auton onta etherisan“, Vulgata „agrum non suum demetunt“), lebo prekladatelia miesto „beliló“, „jeho krm“, čítali „belí ló“, „nie jemu (potom, pravda, v zmysle v. 5¹³⁷) patriaci“.
- 1141** D. „nahý“¹¹³⁷.
- 1142** Pozri Deut 22:12, pozn. 802.
- 1143** Al. „nečasom“, „privlakom“, „lejakom“, D. „od plúšte (atď.) hôr“ (al. „vrchov“).
- 1144** Tu zmysel ako v texte.
- 1145** Al., podľa podakateľných, „a čo je na chudobnom (tj. „jeho odev“), berú v“.
- 1146** Tj. „ľudnatého“.
- 1147** Al., podľa iných, „ľudia (podľa niektorých rukopisov a sýrskeho prekladu „umierajúci“; tak aj niektoré novšie preklady) z mesta“.
- 1148** Pozri Gen. 34:27; Deut. 21:1, pozn. 753.
- 1149** Al. možno „nenávidiacich“.
- 1150** Vl. „neverných voči (al. „búriaci sa proti“) svetlu“, znenie v texte zachováva v preklade väzbu s prostým 4. pádom, aká je v pôvodine.
- 1151** D. „svetlu“, tu azda zmysel ako v texte.
- 1152** Pozri Num. 35:31, pozn. 1124.
- 1153** Al. možno „skrýva tvár v závoj“ (al. „zastretie“).
- 1154** Tu „zlovoľný“, tak aj vo v. 18 a obdobne ďalej; al. „zlodej“ (v. 14).
- 1155** Tj. „prekopáva sa do domov“ (Mat. 24:43).
- 1156** Sloveso tu nadobúda zmysel „bezpečne („na závoru“) uzatvárajú“, „uzamknávajú“.
- 1157** Vl. „si (al. „pre seba“) uzatvárajú“, tj. „svoje domy“, aby boli v bezpečí.
- 1158** Al. možno „nechcejú znat“ „nevážia si“, „o svetlo nedbajú“⁴⁸⁰, tu v takomto zmysle.
- 1159** Pozri Deut. 12:22, pozn. 513.
- 1160** Pozri 2 Sam. 2:23, pozn. 72, tu v zmysle „rýchlo unášaný“, ako plávajúci predmet.
- 1161** Al. „ich pozemok“ (Gen. 33:19, pozn. 897), ale nesúvisí s nasledovným „v zemi“.
- 1162** D. „vody snehu“.
- 1163** Tj. „upadá v úplné zabudnutie“.
- 1164** Tj. „ktorá nemá syna, ktorý by ju obránil“. Podľa iných „ubližuje (al. „robí zle“) neplodnej“, potom by vari bol zmysel ten, že to robí pre jej neplodnosť, ako by to bola jej vina.
- 1165** Totiž „nažive“, vl. „tiahne“, „preťahuje“ tj. „predlžuje“ (ich život na zemi); sloveso ako „vytiahli“ v Gen. 37:28, zmysel (proti kap. 21:33 predmetný) ako v texte.
- 1166** Pozri Sud. 5:22, pozn. 349.
- 1167** Tj. „po ťažkej chorobe“ a pod.
- 1168** Al., podľa iných, „Zachvacuje silný svojou mocou; povstáva, ale nikto nemôže byť istý jeho životom“, no nazdám sa, že textovej súvislosti lepšie zodpovedá znenie v texte.
- 1169** Tu bez predmetu a bez predložky.
- 1170** Tj. „upreté na ich cesty“, ďalej obdobne.
- 1171** Al. vari „nakrátko“.
- 1172** Al. „zdravovaní“.
- 1173** Vl. „zvrhašujú al. scvrkávajú sa“.
- 1174** D. „nie“, v kap. 34:24 tiež „bez“, ako v kap. 26:2.
- 1175** Pozri Gen. 3:16, pozn. 112, tu tvar tohto slovesa.
- 1176** D. „Či je počet jeho čatám“, zmysel ako v texte.
- 1177** Tu značí „slnko“.
- 1178** D. „až po“, zmysel ako v texte.
- 1179** Al. „nesvieti“, „nežiarí“, tj. „dosť pred Ním“, niektorí tento výraz chápu ako tvar slovesa značiaceho „bývať v stane“ (Gen. 13:12, pozn. 381); podľa toho by preklad tohto miesta znel „mesiac, tam On nebýva“ (al. „nemá svoj stan“).
- 1180** Vl. „červec“, pozri Exod. 25:4, pozn. 850, tu čosi iný tvar; nesúvisí s „červ“ vyššie.
- 1181** D. „nie-moci“.
- 1182** Al. „posilnil“.
- 1183** Al. azda „tomu, ktorý je bez¹¹⁷⁴ múdrosti“.
- 1184** Tu aj „poučil“.
- 1185** Pozri Žalm 88:10, pozn. 2050.
- 1186** Tj. „vôd“.
- 1187** Pozri Žalm 88:11, pozn. 2051.
- 1188** Tj. „severnú oblohu“.
- 1189** Al. „na ničom“.
- 1190** Ako „rozpolitli sa“ v Exod. 14:21.
- 1191** Tu iný, len tu sa v SZ vyskytujúci tvar dotyčného slovesa²⁹⁶, bez predložky, so zmyslom ako v texte.
- 1192** D. „tvár (tj. „prednú stranu“) trónu“.
- 1193** D. „pred tvárou“, „mimo tváre“, tiež²²³ „na hladine“, „nad hladinou“.
- 1194** Al. „kolíšu“, „kvyocú“.
- 1195** Al. „desia sa“, „žasnú“.
- 1196** Al. „hrozbu“.
- 1197** Al. „pre jeho pokarhanie“ (al. „hrozbu“) ³⁷⁴.
- 1198** Tu v takomto zmysle, al., podľa iných, „upokojuje“, „utišuje“.

- 1199 Al. „rozdrví“, ďalej obdobne.
 1200 Podľa iných „utvorila“, „stvánila“.
 1201 Porov. kap. 3:8¹⁰¹.
 1202 Al. „obrysy“, vl. „konce“, ďalej obdobne.
 1203 Tj. „aký slabý al. tichý“.
 1204 D. „v ňom“ („v jeho veci“, tj. „čo sa Jeho týka“). Ďalej obdobne.
 1205 Al. „je⁹² počut“.
 1206 Pozri Num. 23:7, pozn. 879.
 1207 Pozri Num. 21:27, pozn. 815.
 1208 Pozri Num. 23:7, pozn. 880.
 1209 Vl. „horkou spravil“, „horkosťou naplnil“.
 1210 D. „ak by som“.
 1211 Al. „mi... nebude vyčítať“. Porov. 2 Sam. 23:9, pozn. 945.
 1212 Al. „protivník“, príbuzný výraz je v kap. 22:20¹⁰⁸³.
 1213 Vl. „vyťahovať“.
 1214 Al. „+Boha sa dovolávať“.
 1215 Al. „ako je“ („ako sa veci majú“).
 1216 Tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že nie je uvedený predmet slovesa.
 1217 Al. „tárate“, vl. „ničotne (al. „naprázdno“) hovoríte“, inak „načo teda sa takto vonkoncom (al. „stále“) ničotnými prejavujete“ (al. „si takto... ničotne počínate“).
 1218 Tj. „aby boli mečom pobité“.
 1219 Pozri Exod. 10:17, pozn. 342; Jer. 15:2; tj. „v hromadnom pohrebe bez obvyklých pohrebných obradov“. V kap. 28:22 zmysel ako tam v texte.
 1220 Tj. azda „ako zámostok mole“; podľa sýrskeho prekladu „ako pavúk“, porov. kap. 8:14.
 1221 Pozri Gen. 33:17, pozn. 895, tu zmysel ako v texte, v kap. 38:40 ako v texte tam¹⁷³⁴.
 1222 Tj. „z jeho majetku“; vl. „je odnímané“, „sa odníma“¹⁵¹⁹, tu vari v zmysle „kradne al. lúpi sa“.
 1223 Tj. „toho, čo pri líhaní ešte mal a o čo v noci prišiel“.
 1224 Toto je, podľa môjho súdu, zo všetkých známych mi obmien prekladu tohto nelahko zrozumiteľného miesta preklad najjednoduchší a najzrozumiteľnejší, pretože najprirodzenejší ohľadne vzájomnej súvislosti zmyslu jednotlivých svojich zložiek. Vulgata slová tu preložené „a nie že sa čo stráca“ podáva v zmysle „a nič so sebou neberie“, kým sýrsky preklad a LXX majú znenie „a nebude pridávať“, tj. „nebude tak opäť robiť“⁹⁵¹, totiž „líhať ako bohatý“; podobne aj mnohé novšie preklady. Podaktorí chápu slovo „líha“ v zmysle „umiera“ a nasledovné slová ako „ale nie je pripojovaný“, ako napr. Gen. 25:8 (tu potom azda v zmysle „nie je pochovávaný so svojimi otcami“, porov. v. 15¹²¹⁹), a ďalej nasledujúce „otvorenie očí“ pripisujú volakomu z okolia „bohatého“, prekvapenému azda jeho smrťou, že „ho niet“.
 1225 Tj. „povodeň“.
 1226 Vl. „odchádzať“.
 1227 Al. „zmetáva“, „odviera“, no nesúvisí s „odmetáva“¹⁰²⁶.
 1228 Vl. „hádže“.
 1229 Tu možno aj „z jeho ruky“.
 1230 Al. „usilovne“, D. „útekom“.
 1231 Pozri 1 Kráľ. 9:8, pozn. 581.
 1232 Pozri Num. 33:2, pozn. 1077; 2 Par. 32:30, pozn. 1061.
 1233 Vl. „dostáva“, „berie“.
 1234 Tu „človek“.
 1235 Vl. „leje“, „vylieva“, „rozlieva“, ako v kap. 29:6.
 1236 D. „a v meď taví kameň“.
 1237 Tj. kahancami v baniach.
 1238 Al. vari „úplnej“, „dokonalejš“, vl. „všetkej“.
 1239 Al. vari „razí štôľne“.
 1240 Vl. „tých, ktorí⁷⁸ pobývajú“¹³⁷, pozri Gen. 12:10, pozn. 495 a 521; Sud. 5:17, pozn. 336, tu zmysel ako v texte.
 1241 D. „kto sú zabudnutí nohou“, al. možno „zabudnutí, stranou od nohy“. Znenie v texte je v záujme zreteľnosti.
 1242 Tj. „sú tam, kam noha nevkročí“.
 1243 Al. „sú zavesení“, tj. na lanách pri spúšťaní do baní.
 1244 Al. „hoidajú“, „knišu“, „sem-tam pohybujú“.
 1245 Vl. „pod sebou“.
 1246 Al. „poprevracaná“, „podrytá“, „rozrytá“, tj. „dolaním“, sloveso ako „obrátili sa“ (kap. 19:19), „zmení sa“ (kap. 20:14), tu v takomto zmysle. V. 9 obdobne.
 1247 Al. možno „náleziskom“, no nie ako vo v. 1¹²³².
 1248 Pozri Exod. 28:18, pozn. 985.
 1249 Tj. „na tom mieste al. nálezisku“.
 1250 Vl. „patrí mu“, „ono má“¹²⁹.
 1251 D. „prach“⁸⁹, množné číslo, vyskytuje sa v SZ len tu a v Prísl. 8:26; zmysel ako v texte.
 1252 Al., podľa iných, „zlato v rúde“.
 1253 Pozri Gen. 15:11, pozn. 423.
 1254 Tj. „dravého vtáka“, pozri Lev. 11:14, pozn. 324.
 1255 Al. „spupnosti“, „svojovôle“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 41:34; „deti pýchy“ je básnické označenie veľkých šeliem.
 1256 Tj. „najtvrdší kámen“ („ani ten mu neodolal“).
 1257 Tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
 1258 Iný výraz ako vo v. 4¹²³⁹; podľa iných „kanále“, pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
 1259 Al. „všetku náheru“. Vo v. 16 a kap. 31:26 odvodené prídavné meno.
 1260 Vl. „sputnal“, „upchal“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu. Iný tvar toho istého slovesa je v kap. 40:13¹⁸⁰⁵.
 1261 Tj. stenami štôlní; D. „od plaču“ (kvapky al. stružky presakujúcej vody sú porovnané k slzám).
 1262 D. „a skrytú vec“ (al. „tajomstvo“, kap. 11:6).
 1263 Tu je preklad zvolený vzhľadom na predošlé „odkiaľ“.
 1264 Al. možno „také“, tj. ako to, ktoré bolo spomenuté vo v. 6 („kde sa dá rozumne tak nájsť, ako sa na svojom nálezisti nájdú zafrý“).
 1265 Pozri Lev. 5:15, pozn. 154, tu zmysel ako v texte, no aj „poriadok“, „usporiadanie“, „sústavu“, pozri Exod. 40:4, pozn. 1249, možno teda „súlad“, „ucelenosť“. Vo vv. 17 a 19 sloveso²⁷⁷, od ktorého je tento výraz odvodený, v zmysle ako tam v texte; porov. aj kap. 33:5¹⁴⁴⁵ a 41:12¹⁴⁴⁴.

- 1266** Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
1267 Vl. „miesto nej“.
1268 Pozri 1 Král. 10:28, pozn. 648.
1269 Básnický výraz pre „zlato“, iný výraz ako „zlato“ vo v. 17 a inde.
1270 Pozri Gen. 2:12, pozn. 69.
1271 Al. možno „proti nej postavíť“, porov. 1 Sam. 17:21, pozn. 225. Obdobne kap. 33:5¹⁴⁴⁵.
1272 Vtedy vzácné a preto vysoko cenené a drahé; podľa iných „krištáľ“.
1273 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
1274 Iný výraz pre „zlato“, no vyskytujúci sa častejšie ako onen vo v. 16¹²⁶⁹.
1275 Al., podľa iných, „perly“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a u Ezek. 27:16, odvodený od kmeňa značiaceho „výšku“ a teda obsahujúci predstavu voľachého vysoko ceneného al. nedosiahnuteľného.
1276 Iný výraz ako vo v. 17¹²⁷², vyskytujúci sa v SZ len tu a značiaci aj „ľad“, tu teda čosi ľadu podobné.
1277 Tj. „o koraloch a krištáľ nehovoriac“.
1278 Vl. „ulovenie“.
1279 Výraz neistého významu, podľa iných „korale“ (nie ako vyššie¹²⁷⁵) al. „rubíny“.
1280 Al. možno „vylovenie múdrosti... od vylovenia perál“ (al. „koralov“).
1281 Pozri Exod. 28:17, pozn. 982.
1282 Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
1283 Pozri Gen. 29:13, pozn. 740.
1284 Al. „cesty k nej“³⁰⁶.
1285 Al. „jej cestu“¹²⁸⁴ prehliadať (al. „dôkladne poznať“), „jej ceste“¹²⁸⁴ sa vyznáť. Nie ako „poznáť“ nižšie.
1286 Tj. „všetko al. všade pod“.
1287 D. „vody odmeriava“ (al. „odvažuje“), no nesúvisí ani s predošlým „váhy“ ani s nasledovným „mierou“.
1288 Al. „podľa miery“.
1289 Al. „dosadil ju“, tj. „zaistil jej pevné miesto al. postavenie“.
1290 Podľa mnohých rukopisov „k Hospodinovi“³⁰⁶.
1291 Ako „pradávná“ v Deut. 33:27 a obdobne inde.
1292 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
1293 Tj. „keď moje šťastie dosiahlo vrchol“, ako keď sa na jeseň zväzá bohatá úroda.
1294 Tj. „ktorý bol nad“; al., podľa iných, „za vlády (al. „bdenia“) tajnej +Božej rady nad“.
1295 Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
1296 Tu čosi iný tvar rovnakého zmyslu.
1297 Iný výraz ako napr. v kap. 15:28 a inde, vyskytujúci sa v SZ len tu a v Prísľ. 8:3; 9:3, 14; 11:11.
1298 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489; porov. Nech. 8:1.
1299 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
1300 Vl. „ukryli sa“, ako vo v. 8, tu zmysel ako v texte.
1301 Pozri Exod. 19:21, pozn. 654.
1302 Tu v zmysle „dávalo ma za príklad“.
1303 Al. snad „sirotu a toho, ktorý“.
1304 Pozri Deut. 32:43, pozn. 1213; v kap. 38:7 iný tvar so zmyslom ako tam v texte.
1305 Pozri Sud. 6:34, pozn. 439.
1306 Al. „korisť“, ako v kap. 4:11, tj. to, o čo nemajetných (v. 16) neprávom pripravil.
1307 Sloveso ako „zvrhovať“ v kap. 18:7 a obdobne inde, tu v takomto zmysle.
1308 Tj. staby „otvárať ústa“, aby čím viac vláhly mohol pojať.
1309 Vl. „nová“.
1310 Al. „neopakovali“.
1311 Tj. „ako by čakali na“ (tá istá predložka ako „na“ vyššie).
1312 Pozri Deut. 11:14, pozn. 476.
1313 Tj., „keď boli sklúčení al. v úzkosti“, v kap. 39:24 zmysel ako v texte tam.
1314 Vl. „zhodiť“, „znižiť“, „spôsobiť pokles“.
1315 Vl. „svetlo“.
1316 Tj. „spôsobiť mi sklúčenosť al. beznádej“.
1317 Tj. „pre nich“ („radil som im al. pomáhal rozhodovať sa al. určoval som im, ako sa zachovať ohľadne rozličných životných otázok“) al. „pre seba“ („zdieľal som s nimi ich záujmy al. starosti“ a pod.).
1318 Porov. kap. 29:24, tu, pravda, v zmysle „posmievať“; predložka je iná ako tam.
1319 Pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
1320 D. „dnami“, vl. „ohľadne dní“. Ďalej obdobne, aj bez predložky.
1321 Možno „s odporom al. pohrdaním odmietol“, ďalej obdobne.
1322 Tu azda v zmysle „múdrost al. rozvážnosť, aká by mala zrelosť vyznačovať“, al. „schopnosť dospieť k tejto múdrosti al. nádeji, že sa tak voľakedy stane“.
1323 Ako „sucho“ v kap. 24:19.
1324 Vl. „včera“ (Gen. 19:34; 2 Král. 9:26).
1325 Al. „spustlosť“, vo v. 14 zmysel ako v texte tam.
1326 Mieni sa istá zelina, ktorej listie, slanej chuti, zbierali a jedávali chudobní.
1327 Pozri 1 Král. 19:4, pozn. 886.
1328 Pozri Sud. 7:21, pozn. 739; ohľadne kap. 38:7 pozri Jób. 6:5, pozn. 212.
1329 Tj. „na poplach, keď sa vari odvažia prísť“.
1330 Al. „skalných dutinách“, porov. Gen. 32:25, pozn. 869, kde je príbuzný výraz.
1331 Al., podľa iných, „žihlavami“¹³⁷.
1332 Al. „bezmenných“, tj. „bez cti“, „nič neznamenajúcich“.
1333 Vl. „spevu pri strunovom nástroji“, pozri Žalm 77:6, pozn. 1857, tu zmysel ako v texte („predmetom [posmešného al. škodoradostného] popevku“).
1334 Al. „uvoľnil“, vl. „otvoril“.
1335 Al., podľa iných, „moju tetivu“.
1336 Pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
1337 Tj. „znemožnili mi pevné postavenie“.
1338 D. „hradské svojej zhuby“ (al. možno „zhubnej [al. „skazonosnej“] činnosti“)⁸⁶⁹.
1339 Tj. „vodná“; al. „ako širokým prielomom“, tj. „hradiet“.
1340 Vl. „pod pustošením“, tj. „za pustošenia al. pri pustošení“.
1341 Al. „ušľachtilosť“, „česť“, „hodnotu“.

- 1342** Tj. „v prosbách al. modlitbách al. úpení za mňa“.
- 1343** Vl. „prebodáva“ (al. „prevŕtava“), no predošlá predložková väzba naznačuje zmysel „prebodáva a tým pôsobí, že odpadajú“, ktorý je v texte zvoleným prekladom dúfam dostatočne vyjadrený („ryje do nich a tým...“).
- 1344** Tj. „moje bolesti“, al., podľa podaktorých, „červý“.
- 1345** Podľa podaktorých „mocou bolesti“.
- 1346** Vl. „prestrojuje“ (1 Sam. 28:8).
- 1347** Tj. „musel som na seba vziať smútočný odev“.
- 1348** D. „ako ústa“; ďalej obdobne.
- 1349** Pozri Gen. 37:3, pozn. 965.
- 1350** Pozri Gen. 18:27, pozn. 483; tu D. „sa prirovnávam stáby k prachu a popolu“.
- 1351** Tj. mlčky, možno stáby nerozhodne, porov. napr. Gen. 42:1, kde je pravda, použité iné sloveso.
- 1352** Pozri Deut. 8:17, pozn. 407.
- 1353** Vl. „odjazdiť“, „voziš ma“, pozri Gen. 41:43, pozn. 1118.
- 1354** Vl. „rozplývaniu“, „rozpúšťaš ma“, nižšie¹³⁵⁶ obdobne.
- 1355** AL, podľa iných, „rozochvievaš (tj. „hrôzou“) ma hrmením“.
- 1356** Podľa čítaného textu „a skaze vystavuješ¹³⁵⁴ môj rozum“^{228 302}.
- 1357** Pozri Exod. 27:21, tu v zmysle ako v texte.
- 1358** AL „hromade trosiek“, tj. možno „mohyle“ (nie ako v kap. 21:32¹⁰⁴⁹); al., podľa iných, „pri zrúcaní“ (al. „zrútení“), tj. „nešťasti“, vlastnom al. kohosi možno blízkeho.
- 1359** Tj. „po pomoci“.
- 1360** D. „jeho“³²².
- 1361** AL, podľa iných, „Ale nepomôže modlitba, ak vystiera⁷⁶⁸ ruku, bárs pri nešťasti od neho⁷⁶⁸ bolo volanie“.
- 1362** Pozri Exod. 1:14, pozn. 27.
- 1363** D. „deň“.
- 1364** AL „smutný“, vl. „stemnený“, „ščernetý“ (nie ako vo v. 30¹³⁶⁷), podľa podaktorých „v smútku“, tj. „smútočne odiaty“.
- 1365** AL, podľa podaktorých, „ščernetý, nie svetlom“ (al. „ziarom“).
- 1366** Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 1367** Tj. „moja koža ščernela a zo mňa sa odlupuje“, v texte preklad v podstate doslovný.
- 1368** Tj. „od horúkovitého vzrchu“.
- 1369** Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 1370** AL „nehoda“, „nezdar“, „zlý osud“.
- 1371** Vl. „na klam“, cieľovému zmyslu dotýčnej predložky v tejto súvislosti hádam najlepšie zodpovedá preklad v texte; v 9 obdobne. Nie ako „za“ vo v. 7.
- 1372** D. „váhach spravodlivosti“.
- 1373** Pozri Gen. 39:21, pozn. 1049.
- 1374** AL „zaslepené“, „omámené“, nasledovnej predložkovej väzbe hádam najlepšie zodpovedá znenie v texte.
- 1375** Pozri Sud. 21:20, pozn. 569.
- 1376** Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 1377** Vl. „na vchod“, predložka ako „za“ vyššie („striehol, upierajúc zrak na vchod a čakajúc, až blízky odíde, aby som potom mohol vojsť za jeho ženou“).
- 1378** Tieto slová mnohí chápú ako zjemňujúci výraz pre správanie ženy pri pohlavnom akte; podobne ich pochopili LXX („nech sa zapáči inému“) aj Vulgata („nech bude neviestkou iného“). Obdobne slová „sa nad ňou zohýňajú“ nižšie.
- 1379** Pozri Lev. 18:17, pozn. 558.
- 1380** Tj. „patriaca pred“.
- 1381** Vl. „rozhodcov“ (Exod. 21:22), obdobne prídavné meno vo v. 28¹³⁸².
- 1382** Podľa asi 20 rukopisov D. „súdna“, „sudcovská“, ako vo v. 28, v rovnakom zmysle.
- 1383** Ako „úroda“ v Lev. 25:7 a ďalej.
- 1384** Vl. „vykoreňoval“, ako vo v. 8.
- 1385** D. „Či v lone spraviac“, opis v texte pre zretelnosť.
- 1386** Tj. „núdnym bránil v al. odpieral“, znenie v texte zachováva v preklade pádov a predložkovú väzbu pôvodiny
- 1387** AL „beznaďej“, vl. „vyhášal“, pozri Lev. 26:16, pozn. 883, tu azda v zmysle ako v texte („privádzal ku koncu všetkej nádeje“ al. možno „k vyplakaniu“).
- 1388** Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 1389** Tj. „vdovu“ (v. 6).
- 1390** Vl. „vodil“, zmysel vari ako v texte.
- 1391** Pozri Lev. 3:7, pozn. 83.
- 1392** Pozri Exod. 20:25, pozn. 1046.
- 1393** Vl. „pomoc“, tj. „volakoho, s ktorého podporou al. pomocou som mohol rátať, keby došlo k súdu“.
- 1394** Pozri Exod. 28:12, pozn. 947.
- 1395** Ako „pleci“ vo v. 36; podľa iných „moja lopatka odpadá od pleca“.
- 1396** Iný tvar ako v Exod. 6:6 a inde, ale rovnakého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu a u Jer. 32:21.
- 1397** AL možno „som zložil svoju dôveru v zlato“.
- 1398** Tu v platnosti podstatného mena v zmysle „veľké množstvo“.
- 1399** Tu v platnosti príslovky.
- 1400** Ako „zastretie“ v kap. 24:15.
- 1401** AL „lákané“, „vábene“, tu v takomto zmysle.
- 1402** Tj. „prikladala sa k ústam na pobozkanie“, ako prejav modlárskej pocty slnku a mesiaca.
- 1403** Vl. „lebo by som bol zaprel Бога“, opis v texte zachováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 1404** Vl. „zvrchu“, tu zmysel ako v texte.
- 1405** AL „radosť sa vzrušil“, tu v takomto zmysle.
- 1406** Tj. „svojím ústam“, ďalej obdobne.
- 1407** Pozri Num. 5:21, pozn. 220.
- 1408** Tj. „z mäsa jeho dobytky“.
- 1409** Tj. „pre pocestných“.
- 1410** Pozri Jós. 2:19, pozn. 248.
- 1411** Pozri 1 Sam. 14:14, pozn. 256.
- 1412** D. „čeladi“ (al. „rodín“)¹⁴²⁹, tu v zmysle „mocných al. vplyvných rodín“.
- 1413** Vl. „kiaľ ma volakto počuje“, opis v texte zachováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.

- 1414** Tj. „sluch a povie.“
- 1415** Tj. „znamenie ruky miesto podpisu“, al. „podpis“ („kiež ma volakto počuje a potvrdí to svojou značkou“).
- 1416** D. „muž môjho sporu“⁴⁴⁵.
- 1417** Al. „listinu“, „knihu“, tj. „obžaloby“. Nesúvisí s predložitým „napíše“.
- 1418** Tj. „verejne“, „na odiv“.
- 1419** Tj. „ako čestnú ozdobu“.
- 1420** Tj. „vydať počet zo svojho života“.
- 1421** Tj. „smelo“, „bez ostychu al. obavy“.
- 1422** Tj. ako neprávom získaná.
- 1423** Pozri Gen. 4:12, pozn. 144.
- 1424** Pozri Gen. 17:13, pozn. 451.
- 1425** Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 1426** Pozri Num. 14:33, pozn. 567, tu zmysel ako v texte.
- 1427** Pozri Gen. 2:2, pozn. 49.
- 1428** Pozri Gen. 22:21.
- 1429** Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 1430** Tj. „so svojimi rečmi“⁴⁷⁵³, al. „pri jeho (tj. „Jóbových“) rečiach“.
- 1431** Al. možno „zaliezol“, pozri Deut. 32:24, pozn. 1164, tj. „stranou“, „schúlil al. skrčil sa“.
- 1432** Vl. „som sa bál (tu skôr v zmysle „sa z úcty al. bázne ostýchal al. neodvažoval“) vyjaviť svoju vedomosť“, v texte opis umožňujúci v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 1433** Al. „svojho vedenia“ (al. „poznania“, al. možno „mienky“, „náзору“, ďalej obdobne), výraz vyskytujúci sa v SZ len v týchto Elihuových rečiach.
- 1434** Vl. „dáva na vedomie múdrost“.
- 1435** Preklad je zvolený vzhľadom na „im“ nižšie.
- 1436** Pozri Gen. 25:23, pozn. 657.
- 1437** Al. „vravím“, vl. „som povedal“, tu sa vari dá tento slovesný tvar chápať v zmysle ako v texte.
- 1438** Týka sa Jób; na ktorého sa hovorca opäť obracia vo v. 15 a ďalej.
- 1439** Nie ako „vyčkal“ vo v. 4; pozri 2 Sam. 18:14, pozn. 732.
- 1440** Vl. „sluch po vaše úvahy“, tj. „než k nim došlo“, vo v. 12 D. „po vás“, tj. „až k vám al. na vás“, možno v zmysle „prenikavo“, „bedlivo“.
- 1441** Al. „nájsť“, „vypátrať“, tj. „vhodne“.
- 1442** Vl. „Jóba usvedčiť“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na väzbu s 3. pádom v pôvodine.
- 1443** Vl. „nikoho Jóbovi čo dokazujúceho“ (al. „Jóba usvedčujúceho“ [al. „vyvracajúceho“]).
- 1444** Vl. „odpovedať“, tu azda zmysel ako v texte; preklad vyhovuje aj väzbe s prostým 4. pádom, aká je v pôvodine.
- 1445** Porov. aj 1 Sam. 17:21, pozn. 225; obdobne aj kap. 33:5 („zoraď svoje sily“ [al. „schopnosti“]), „zostav svoje slová“ [al. „reči“]) a 37:19 tu.
- 1446** Al. „užasli“, iný tvar dotčného slovesa.
- 1447** Al. „odšahovali“ (Gen. 12:8), sloveso ako „premiesť“ tu v kap. 9:5.
- 1448** Vl. „zastavili sa“, „ostali stáť“, tu azda zmysel ako v texte.
- 1449** Pozri Sud. 14:17, pozn. 722.
- 1450** Tj. „ako by v ňom bolo“.
- 1451** Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 1452** Tj. „novým vínom naplnené“, porov. Mat. 9:17.
- 1453** Vl. „a človekovi nepochlebujem“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 1454** Al. „lahko“, D. „ako maličkosť“.
- 1455** Al. „výstižne“.
- 1456** Al. „pri živote ma udržuje“.
- 1457** Al. možno „proti mojej tvári“, obdobne ako v Gen. 6:11, pozn. 204.
- 1458** Al. azda „zaujmi postavenie“, ako „postavíť sa“ v kap. 1:6; 2:1, tu a v kap. 41:10 v obdobnom zmysle ako „postavoval sa“ v 1 Sam. 17:16.
- 1459** Pozri Exod. 16:21, pozn. 369, tu v zmysle ako v texte („v tomže postavení ako“).
- 1460** Al., podľa iných, „ja – podľa tvojho výroku“¹³⁴⁸ (pozri kap. 10:9) som aj ja Богом odšiknutý“.
- 1461** Vl. „fa ťažiť“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 1462** Podľa LXX „moja ruka“ („kappi“, „moja dlaň“, miesto „echpi“, „môj tlak“).
- 1463** Al. „čistý“, no nie ako vyššie, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1464** Al. „a nemám“¹²⁹.
- 1465** Al. „zámienky nepriateľstva“, D. „proti mne nepriateľstvá“ (Num. 14:34, pozn. 568), nesúvisí s „nepriateľa“ nižšie.
- 1466** Al. možno „nachádza pri (potom vl. „na“) mne nepriateľstvá“¹⁴⁶⁵, áno²⁴, považuje ma“.
- 1467** Al. „si na neho sťažuješ“ (Sud. 21:22, pozn. 938).
- 1468** Al. „spor, že“.
- 1469** Al. „spor? Veď on neodpovedá ohľadne všetkých svojich vecí“ al. „spor? Že¹⁴⁶⁸ on... veci?“
- 1470** Al. možno „raz aj dvakrát“.
- 1471** Al. „hovorí prvý raz, a druhý raz sa to nepozoruje“.
- 1472** Pozri Rúth 4:4, pozn. 155.
- 1473** Al. „napomínanie“.
- 1474** Tj. „a poučovanie ich potvrdzuje“, vl. „zapečatuje“, v texte opis uchováajúci v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 1475** Tj. „zlé al. nekale pôsobenie“.
- 1476** Tu v tomto zmysle, al. „namyslenosť“, „povýšenosť“.
- 1477** Al. „zahaľuje“, aby ho neoslňoval al. nevábil jej lesk.
- 1478** Tj. „aby nepominul“.
- 1479** Pozri 2 Par. 23:10, pozn. 808.
- 1480** Hebr. „rív“, podľa čítaného textu „róv“, čo značí aj „množstvo“, a taký význam tomuto výrazu prikladajú LXX („pléthos“) aj Vulgata („multitudo“) a iné staré preklady a taktiež rabínske výklady, no dotčný výraz sa dá chápať aj ako neurčitok slovesa „rív“, „prieť al. vadíť sa“, takže možno povedať, že čítaný text dáva v podstate rovnaký zmysel ako písaný, kým znenie „množstvo“ sa podľa môjho súdu nevelmi dobre hodí do textovej súvislosti.
- 1481** Tj. bodavá bolesť v kostiach, budiaca pocit nepokoja al. zvydaj al. možno zápasu medzi nimi.

- 1482** AL. „lákavé (al. „žiadúčne“) jedlo“, D. „jedlo túžby“ (Gen. 3:6, pozn. 95).
- 1483** D. „videním“, „od (al. „z“) videnia“. V inom zmysle v kap. 38:17¹⁶⁵⁴.
- 1484** VL. „sa obnažujú“, zmysel ako v texte.
- 1485** Porov. 1 Par. 21:12 a ďalej, pozn. 681, kde je obdobný tvar iného slovesa, ale v danej súvislosti v podobnom zmysle.
- 1486** AL. „nad ním“, „pre neho“.
- 1487** Ako „tľmočník“ v Gen. 42:23; podľa iných „orodovník“.
- 1488** AL. „náležitosť“, „jeho správnosť“ (al. „úprimnosť“) v zmysle „čo je pre neho správne konať“, „úprimnosť, aká sa má pri ňom prejavovať“.
- 1489** Sloveso nie celkom jasného významu, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 1490** Tu aj „hrobu“, ako vo v. 16 a inde.
- 1491** AL. „dosiahol“, „nadobudol“.
- 1492** Pozri Exod. 21:30, pozn. 721.
- 1493** AL. „vzkypí“, „začne oplyvať“, tj. „zdravím al. sviežosťou“.
- 1494** AL. „mládečta“, „mládenectva“, príbuzný výraz je „šuhaj“ v 1 Sam. 17:56; nesúvisí s „mladosťou“ tu vyššie.
- 1495** Pozri Deut. 33:11; je to tvar toho istého slovesa ako v Lev. 1:4, pozri tam pozn. 11.
- 1496** Pozri Hab. 2:1, pozn. 107.
- 1497** AL. možno „jeho spravodlivosťou“, tj. „tým, že mu spravodlivosť daruje al. priznáva“.
- 1498** Podľa podaktorých „bude spievať (slovesný tvar „jášor“, „bude sa dívať“, považujú za tvar slovesa „šír“, „spievať“) pred ľuďmi“.
- 1499** Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 354.
- 1500** Porov. Est. 7:4, pozn. 158 a 251, kde je to isté sloveso použité v zmysle obdobnom tomu, v akom sa toto sloveso uvádza tamže v kap. 3:8 a 5:13 a prekladajú „to mi neosložilo“ (al. „nepriinieslo uspokojenie“). No nazdám sa, že textovej súvislosti oveľa lepšie zodpovedá znenie v texte; podobne prekladajú aj LXX a Vulgata.
- 1501** Podľa čítaného textu na oboch miestach „jeho“, no písaný text neporovnateľne lepšie vyhovuje textovej súvislosti.
- 1502** AL. „potešovať“ (al. „oblažovať svetlom“), vl. „hľadať v svetlo“, no zmysel je ako v texte al. tu vyššie.
- 1503** Tvar trpného rodu („aby bol osvietený“, v. 30; „kde by sa mohli skryť“, kap. 34:22).
- 1504** D. „ak sú slova“¹⁵⁵⁶ (v. 32), „ak niet“ (v. 33), zmysel ako v texte.
- 1505** VL. „vediaci“, „vedomosti majúci“.
- 1506** Minulý čas azda v zmysle⁵⁵⁰ „ukázalo sa, že som“, „prejavil som sa ako taký, ktorý je“.
- 1507** AL. „v práve“, ako napr. v kap. 9:15, no nesúvisí s „právo“ nižšie.
- 1508** AL. možno „Ktorý muž, ako“.
- 1509** Súvisí so „sa... vysmievať“ v kap. 9:23⁴⁸².
- 1510** Porov. kap. 15:16.
- 1511** VL. „chodí“, no nie ako nižšie, „cestuje“, „putuje“, al. možno „potuluje sa“, sloveso, ktorého tvarom je „pocestného“ v 2 Sam. 12:4 a ktoré súvisí s „chodníčky“ tu v kap. 8:13 a ďalej⁴²⁵.
- 1512** AL. „spoločenstvo“, „združenie“, „tlupe“.
- 1513** AL. „v priateľstve (al. „blaženom styku“, „byť za dobre“) s Bohom“.
- 1514** AL. „rozumu“, ako napr. v kap. 36:5, „rozumní muži“.
- 1515** D. „Lež pôsobenie človeka mu odpláca“, „to podľa chodníčka každého mu dáva nájsť“.
- 1516** Tj. „dôsledky toho“. V kap. 37:13 zmysel ako v texte¹⁶⁴³.
- 1517** AL. „kto mu zveril“, opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Nesúvisí so „založil“ nižšie. Kap. 36:23 obdobne¹⁶⁰⁰.
- 1518** Tj. „keby myslel len“.
- 1519** Sloveso ako v Gen. 30:23, pozn. 230.
- 1520** Tj. to, čo od Neho pochádza a na zemi dáva život všetkému živému.
- 1521** AL. „Či môže hnev nenávidiaceho“.
- 1522** VL. „viazať“, „zväzovať“, „uväzovať“, a teda „obmedzovať“, sloveso ako „obvážuje“ v kap. 5:18, tu azda zmysel ako v texte, podľa iných „či vari má, kto nenávidí právo, vládnut“ al. „či môže... potláčať (al. „obmedzovať“) hnev“.
- 1523** AL. možno „nanajvýš“, „zvrchovane“.
- 1524** Pozri 2 Sam. 23:6, pozn. 936, tu zmysel ako v texte.
- 1525** AL. „otresení“, „zmätení“.
- 1526** D. „silného odstraňujú“, zmysel azda ako v texte.
- 1527** Tj. „ludskou“.
- 1528** Pozri Gen. 46:29, pozn. 1260.
- 1529** AL. „nemusi predsa... dlho dbať“ (al. „obracáť zreteľ“).
- 1530** Tj. „vidno teda, že“; inak snad „pretože“.
- 1531** Tu v zmysle „poraziť“, „zničiť“, „zahubiť“.
- 1532** Sloveso ako „tľieska“ v kap. 27:23; tu vo v. 37 ako prejav posmechu.
- 1533** D. „miesto zlovolných“, tj. „podľa toho, čo zlovolným patrí“.
- 1534** Tj. „verejne“.
- 1535** Pozri Num. 14:24, 43, pozn. 551.
- 1536** Ako „uvažovali by“ v Deut. 32:29, tu vari v zmysle „nevzali si k srdcu“.
- 1537** D. „všetky jeho cesty“, zmysel ako v texte.
- 1538** VL. „doviedli“, „priviedli“.
- 1539** AL. „uviedli (al. „uválili“) na“.
- 1540** Tj. „rušiť al. rušivo zasahovať“, zmysel dotýčného slovesného tvaru⁴⁷⁸ je tu skôr ako iného tvaru v kap. 9:29; 10:15⁴⁹⁶ („zlovolný byť“, „zlovolne sa správať“).
- 1541** Tj. „jednotlivca“.
- 1542** D. „od kraľovania (tj. „na zabránenie kraľovania al. na ochranu pred kraľovaním“¹¹⁸) človeka bezbožného“, ďalej obdobne, porov. 1 Sam. 8:7, pozn. 362.
- 1543** Tj. „ľób“.
- 1544** VL. „mimo toho“, tu vari skôr zmysel ako v texte.
- 1545** Tu v takomto zmysle („riadiť sa tým, čo pochádza z tvojej blízkosti“).
- 1546** VL. „mi (tj. vari „podľa mňa“, „v súhlase so mnou“) budú vraviť“.
- 1547** VL. „s uvážením“^{753 1536}.

- 1548** Hebr. „ávi“; rabínske výklady odvodzujú tento výraz od slovesa „áváh“, „byť ochotný“, „mať chuť“, „želať si“, „chcieť“ (kap. 39:9¹⁷⁴⁹) a chápu ho v zmysle „moje želanie“, „moja túžba“; tohto zmyslu, doslovne alebo častejšie čosi voľnejšie („ach, kiež“, „ó, kiež“, porov. príbuzný výraz „ávój“ („ach“) v Prísľ. 23:29), sa pridrižiava väčšina známych mi novších prekladov. No dal som s Vulgatóu („pater mi“) a nemnohými z novších prekladov prednosť v texte uvedenému zneniu, lebo po prvé nie je spomenutými rabínskymi výkladmi uvedený význam dotyčného výrazu nikde inde doložený a po druhé sa znenie podané v texte celkom dobre dá pochopiť ako vzrušené zvolanie citoslovnej povahy, podobne ako 2 Kráľ. 2:12 a 13:14. Znenie LXX „ú mén de alla“ („no ničmenej“, „no napriek tomu“), ktoré tiež niektoré novšie preklady uprednostňujú, malo asi za svoju predlohu akési iné dnes sťažka spoľahlivo zistiteľné čítanie.
- 1549** Vl. „donekonečna“, obdobne ako v kap. 14:20, tu a obdobne v kap. 36:7 azda zmysel ako v texte; tu podľa niektorých aj „do víťazstva“ (porov. 1 Sam. 15:29, pozn. 642).
- 1550** D. „v spôsobe“, „na spôsob“.
- 1551** D. „od BOHA“, tu zmysel ako v texte („vyššia [al. „dokonalejšia“] od spravodlivosti BOHA“; ďalej obdobne.
- 1552** Vl. „vravel si“, „hovoril si“, tu azda zmysel ako v texte.
- 1553** Výraz vl. značí vrstvy riedkeho vzduchu nad ťažkými mrakmi a tiež klenbu nebies, oblohu.
- 1554** Al. možno „zlovola sa týka človeka podobného“, ďalej obdobne.
- 1555** Porov. kap. 22:8¹⁰⁶⁴.
- 1556** Al. „veľkých“, „mocných“¹¹⁰⁷.
- 1557** Al. „kričia, o pomoc od násilia volajú mnohí“.
- 1558** Vl. „spevy sprevádzané hudbou“ (2 Sam. 23:1, pozn. 922).
- 1559** Al. „vyučujúci nás zvieratami“³⁷⁴ zeme a letúnstvom³⁷⁴ nebies, múdrymi“. Pozri kap. 12:7.
- 1560** D. „len“.
- 1561** Al. „a nie že Všemocný na ňu hľadí“ (al. „k nej prihlíada“).
- 1562** Al. „rozsudok“, ako „sporom“ v Deut. 17:8; ďalej obdobne.
- 1563** Vl. „úzkostlivo čakať“, „v úzkostlivom očakávaní sem-ta prechádzať“.
- 1564** Pozri aj Exod. 20:5, pozn. 662.
- 1565** Al. „zlobu“, „mrzkosť“.
- 1566** Al. „Ale teraz, hoci hnev proti nemu nezasiahol, on (tj. „Jób“) nevie veľa o svojej pýche!“
- 1567** Al. „zveľičuje“, „množí“, „rozhojňuje“. Tvar toho istého slovesa je v kap. 36:31.
- 1568** D. „ešte sú slová“¹⁵⁶.
- 1569** Tj. „v prospech“, „na obhájenie“.
- 1570** Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 1571** Al. „vynášať do ďaleka odtiaľ“.
- 1572** Al. „Zhotoviteľovi“, „Utvoriteľovi“.
- 1573** Al. „vedomosti“, no nie ako vo v. 3¹⁴³³; pozri 1 Sam. 2:3, pozn. 76.
- 1574** D. „ich“, tj. „spravidlivých“.
- 1575** Al. možno „chytiení v osidlách“.
- 1576** Al. „správanie“, no nesúvisí so „sa správali“ nižšie.
- 1577** Al. „slúžia“¹⁷⁵⁰, ďalej obdobne.
- 1578** Tu v takomto zmysle („až do konca prežívať“).
- 1579** Al. „hromadia“, tj. „proti sebe Boží“; podľa iných „chovajú“, tj. „v sebe proti Bohu“.
- 1580** Pozri Deut. 23:17, pozn. 853.
- 1581** Al. „útlaku“, v hebrejčine slovná hra: „jehallach“, „vytrhuje“, „billachac“, „v súžení al. útlaku“.
- 1582** Pozri 2 Par. 18:31, pozn. 687.
- 1583** D. „pod ňou“, tj. „tam, kde sa ona rozkladá“.
- 1584** Al. možno „obloženie“, „nálož“, „náplň“, tj. „čo by sa na stôl kladlo“; podľa iných „odpočinok“, „klúd“, „pokoj“, takže potom.
- 1585** „odpočinok (atď.) u tvojo“.
- 1586** Vl. „naplnenie tučnosťou“. Pozri Žalm. 63:5, pozn. 1027.
- 1587** Tj. sľaby „súdnym sporom, ktorý si zlovoľný dovoľuje viesť proti Bohu, a zmyšľaním, ktoré ho k tomu vedie“; podľa iných „rozsudkom (al. „súdom“) zlovoľného“, tj. „ktorý zlovoľný zasluhuje al. ktorý zlovoľného stihne“.
- 1588** Vl. „budú do seba navzájom zasahovať“.
- 1589** Tj. „tvoje“.
- 1590** Tu v zmysle „tvojho utrpenia“.
- 1591** Tj. azda „neuvádzala v omyl“; inak „aby ňa popudenie (potom „Božie“) nemuselo strhnúť v ukážovaní, takže by ňa žiadna rozsiahlosť výkupného (potom nie podľa predošlej poznámky¹⁵⁹⁰) nemohla odtiahnuť“ (potom v zmysle „do bezpečia“, „vyprostiť“).
- 1592** Podľa iných „či ňa môže tvoje volanie o pomoc vyvieť z tiesne? Ani zlatá ruda“.
- 1593** Vl. „všetky vynaloženia síl“, tu v zmysle „všetky výsledky al. výťažky námahy“.
- 1594** Tu možno „zámožnosti“, „moci vyplývajúcej z bohatstva“.
- 1595** Verše 17–19 a 32n. sú veľmi ťažko zrozumiteľné a preklad ich preto neistý.
- 1596** Tj. „určenej na“.
- 1597** Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 1598** D. „z toho, čo je pod nimi“; ďalej obdobne. Porov. Exod. 16:29, pozn. 580.
- 1599** Al. „strádani“, „utrpení“.
- 1600** Tu v zmysle „kto mu uľožil“.
- 1601** Al., podľa niektorých, „prezerajú“; porov. kap. 33:27¹⁴⁹⁸.
- 1602** Al. „vznešený“, „velebný“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 37:23.
- 1603** Tj. „smerom nadol“, iný tvar dotyčného slovesa so zmyslom ako v texte, al., podľa iných, „zmenšuje“.
- 1604** Al. „paru“, ako „výpar“ v Gen. 2:6.
- 1605** Al., podľa iných, „preciedzajú sa ako dažď podľa veľkosti jeho oblaku“.
- 1606** Tj. „hmlou“, al.¹⁶⁰⁵ „ktorým“, tj. „dážďom“.
- 1607** Al. „dážďia“, no nesúvisí s „dážďa“ vo v. 27.
- 1608** Súvisí so slovesom vo v. 30⁵⁶⁷.
- 1609** Tu značí „búrkový mrak“.

- 1610** VL „nad sebou“, no zmysel azda skôr ako v texte.
- 1611** AL, podľa niektorých, „halí sa v“.
- 1612** TJ, „hlbiny“, D. „korene“.
- 1613** Z v. 31 vidno, že sa aj tu, ako v kap. 9:8, mieni „more oblakov“⁴⁶¹.
- 1614** VL „pokrýva“, ako vo v. 30, tj. „ako kryt al. pokrývku prikladá“. Nešúvisí s „vkladá“ nižšie. Ohľadne zmyslu tu použitej predložkovej väzby porov. Deut. 13:8, pozn. 538. To isté sloveso je použité v kap. 38:34 v zmysle ako tam v texte.
- 1615** D. „svetlo“, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 1616** TJ, „rozkazuje mu“, opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 1617** VL „proti predmetu útoku“, porov. príbuzný výraz obdobného významu v kap. 7:20; podľa iných „proti útočníkovi“ al. „ako tomu (potom vl. „v úlohe [al. „postavení“] toho“), ktorý s istotou zasiahne“.
- 1618** Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 1619** Tu v takomto zmysle („hrmenie“, „rachot“).
- 1620** VL „riadi ho“, „razi mu cestu“.
- 1621** VL „krídla“, „cípom“ (Num. 15:38, pozn. 611). Ďalej obdobne.
- 1622** TJ, „za blýskaním“.
- 1623** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz¹⁵¹ odvodený.
- 1624** AL „nádhery“, „vznešenosti“, „velebnosti“, „slávy“.
- 1625** TJ, „blesky“.
- 1626** Tu použité v platnosti príslovky.
- 1627** VL „nevieme“, „nepoznáme“.
- 1628** Pozri Gen. 7:12; Ezr. 10:13, pozn. 393.
- 1629** AL „moc“, tu azda v zmysle „prejav jeho sily al. moci“.
- 1630** Tu v zmysle „pevne ju drží“, al., podľa iných, „ochromuje ju mrazom“.
- 1631** Ako „na postriežke“ v kap. 38:40, kde je preklad zvolený vzhľadom na tam použitú predložkovú väzbu.
- 1632** Tu v obraznom zmysle; podľa iných „z komory juhu“, obdobne ako v kap. 9:9⁴⁶⁵.
- 1633** D. „od rozháňáčov“ (al. „rozrusovačov“), zmysel azda ako v texte, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1634** Tu D. „sa dáva“.
- 1635** AL „nastáva mráz“.
- 1636** AL „stláča“, „stiesňuje“, vl. „je v zužovaní“ atď.; ako „úžiny“ v kap. 36:16.
- 1637** AL „zráža“, „zvrhuje“, pri prietři mračen.
- 1638** AL „zaplašuje“, ako v kap. 18:11. V kap. 38:24¹⁷⁰³ v podmetnom zmysle.
- 1639** AL „rozrusuje (al. „rozspáva“, „rozsieva“) oblaky“¹³⁷ svojho blýskania“¹⁶¹⁵, tj. „búrkové mraky“.
- 1640** TJ, „oblak(u)“, nižšie vo v. 12 „oblakov“.
- 1641** Množné číslo možno aj v zmysle „jeho pokynmi al. povelmi“.
- 1642** D. „všetko, čo“.
- 1643** AL „nachádzať svoj cieľ“, „dospievať k svojmu určaniu“.
- 1644** TJ, „ak to jeho zem zasluhuje“.
- 1645** TJ, „prejav laskavosti“.
- 1646** TJ vari „úmysla“, „zámeru“.
- 1647** Obdobný tvar ako v kap. 10:3, tu, pravda, v doslovnom zmysle.
- 1648** TJ, „ako to, že sa pri váhe svojho obsahu tak vysoko vznáša“.
- 1649** D. „ktorý (al. „ten, čo“) tvoje“, zmysel ako v texte, al., podľa iných, „že (al. „ako to, že“, tj. „vznáš sa v tom, že al. ako to, že“) tvoje“.
- 1650** VL „od juhu“, zmysel predložkovej väzby obdobný ako u Jós. 11:23, pozn. 453, možno teda voľnejšie „keď je zem chránená pred južným vetrom“¹¹⁸.
- 1651** D. „s ním“.
- 1652** AL „Dával si s ním“.
- 1653** AL „rozprestretie“, „rozloženie“, vl. „rozpínať“ atď., sloveso súvisiace s „klenba“ v Gen. 1:6, pozn. 10. V texte opis vzhľadom na nasledovnú väzbu s 3. pádom.
- 1654** Pozri Exod. 38:8, pozn. 1236, kde, pravda, je použitý iný (príbuzný) výraz.
- 1655** TJ, „nevedomosť“.
- 1656** VL „vyrozprávať“ (napr. Gen. 24:66, pozn. 417), tu zmysel ako v texte.
- 1657** Pozri 2 Sam. 17:16, pozn. 701.
- 1658** AL, podľa iných, „ak voľakto prevráti, musí byť rozdrvený!“
- 1659** D. „nemôžu“³⁹, tj. „ľudia“.
- 1660** D. „ono“.
- 1661** TJ, „vyjasňuje ju“ rozháňaním al. odháňaním oblakov.
- 1662** D. „zlato“, tj. „slnčné svetlo“ („zlaté slnko“).
- 1663** AL možno „prebleskuje“, „prispívá“, tu v takomto zmysle.
- 1664** TJ, „zpoza temných mrakov“; inak „od severu“, porov. Is. 14:13, no preklad v texte vyjadruje pôvodný význam tohto výrazu („čafón“), ktorý sa síce spravidla používa v zmysle „severu“, no ktorý je odvodený od slovesa „čafan“, „skrývať“, „ukrývať“, pozri kap. 10:13 a ďalej⁵²⁴, a značí teda vl. „skrýť (al. „temné“, porov. slovenské „polnoc“) miesto“ (al. „oblasť“). Hoci sa drvivá väčšina známych mi prekladov tu pridrižiava zmyslu „od al. zo severu“, nazdám sa, že znenie, ktorému som s nemnohými dal v texte prednosť, oveľa lepšie zodpovedá textovej súvislosti (ako protiklad k v. 21). Niektorí chápu predložie „zlato“ doslovne a podávajú toto miesto v zmysle „zo severu prichádza zlato“, niekedy s poukazom na to, že „sever“ bol vtedy považovaný za tajomnú zlatonosnú oblasť.
- 1665** Pozri Num. 27:20, pozn. 982.
- 1666** AL „pri +Bohu“, „pred +Bohom“.
- 1667** TJ, „neprekrúca“, porov. iné sloveso v Exod. 23:3 a ďalej, pozn. 786, v tejto súvislosti obdobného významu.
- 1668** AL, podľa iných, „v moci a súde a plnosti spravodlivosti; neponižuje“, tj. „nikoho“, al. „neubližuje“ („nikomu“).
- 1669** Tu v zmysle „nedbá“.
- 1670** D. „na všetkých múdrych“, tj. „premúdrelých“, „samých seba za múdrych považujúcich“ (tak Vulgata).
- 1671** Tu možno aj „úmysel“, „zámer“, tj. „môj“ (Hospodinov).

- 1672** Na vymeranie.
- 1673** Hebr. „hatebbáú“, porov. Exod. 26:24, pozn. 921. Pozri aj PrísL 8:25, pozn. 443.
- 1674** Pozri Exod. 26:19, pozn. 916.
- 1675** Pozri Gen. 31:51, pozn. 842.
- 1676** D. „pri plesaní spolu“.
- 1677** Al. „vyprýštení“, „vyvalení“, „prevalení“, „výpadu“ (Sud. 20:33).
- 1678** Al. možno „plienky“¹³⁷.
- 1679** Al. „vytesal“, „vysekal“.
- 1680** Vl. „prichádzať“, „dochádzať“.
- 1681** Al. „pýche“, „nadutosti“, podľa niektorých „nádhre“.
- 1682** Tu v takomto zmysle (hebr. „gal“, množné číslo „gallím“, „čosi, čo sa valí“, ako sa „valia“ kamene, porov. Jós. 5:9, pozn. 190).
- 1683** D. „od“, tj. „od začiatku“.
- 1684** Tj. vari „aby nastalo“.
- 1685** Al. „Ukázal si úsuvitu“.
- 1686** Pozri Sud. 16:3, pozn. 755.
- 1687** Al. „vytrasení“.
- 1688** Tj. „zem“.
- 1689** Tj., ako beztvárá hlina dostáva vtlačením pečatidla pevný a určitý tvar, tak sa všetko na zemi pri brieždení vynára z tmy a prejavuje sa zreteľne v svojej skutočnej podobe.
- 1690** Tj. „veci na zemi“, al. podľa podaktorých, „zlovoľní“.
- 1691** Ako „postaviť sa“ v kap. 1:6 a 2:1; al. „vytvárajú“, tj. „vystupujú zreteľne najavo“.
- 1692** Vl. „zadržiuje“, ako v kap. 22:13.
- 1693** Lebo ich svetlom je tma (kap. 24:16n.).
- 1694** Porov. Num. 15:30, pozn. 601.
- 1695** Al. „najhlbším vnútrom“, inak „prešiel si sa pri spytovaní“.
- 1696** Vl. „pozornosť na šírký“, množné číslo azda v zmysle ako v texte.
- 1697** Pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 1698** Pozri v. 4.
- 1699** Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 1700** Al. „vstúpil do zásobární“.
- 1701** Ako „krupobitie“ v Exod. 9:18nn.
- 1702** Pozri 2 Sam. 17:11, pozn. 694.
- 1703** Al. „rozptyľuje“, „rozširuje“.
- 1704** Vl. „rozdelil“, pozri Gen. 9:19, pozn. 299. Nie ako „rozdeľuje“ vo v. 24.
- 1705** Pozri 2 Kráľ. 18:17, pozn. 726.
- 1706** Al. „prívalu“, „lejaku“, iný výraz ako v kap. 14:19⁷¹, no odvodený od slovesa „splachuješ“ tamže.
- 1707** Al. možno „zem nikoho“.
- 1708** Al. „ľudoprázdnu“.
- 1709** Tu v takomto zmysle; porov. Num. 30:12, pozn. 1013.
- 1710** Al., podľa podaktorých „nádrže“, „ohrádzky“, „záchytky“, „rybníky“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1711** D. „ako kameň“, tj. „mrzutím sa zhusťuje, tuhne stáby v kameň, a tým ako tekutina mizne“.
- 1712** Sloveso ako „dobyli“ v Jós. 6:20 a ďalej, zmysel ako v texte („prichytávajú sa“, tj. „navzájom“); zvratný tvar, v ktorom sa v SZ vyskytuje len tu a v kap. 41:17.
- 1713** Sloveso ako „uviazala“ v Gen. 38:28, obdobne aj tu v kap. 39:10 a 41:5; na tomto mieste azda zmysel ako v texte („zošnurovať“ al. možno „uzavrieť“, „uväzniť“, tj. „znemožniť al. obmedziť ich uplatnenie“).
- 1714** Al. možno „príjemnosti“, hebr. „maadanóth“, v podstate ten istý výraz ako „maadaním“, „lahôdky“, v Gen. 49:20, pozri príbuzný výraz v 2 Sam. 1:24, pozn. 74. No tohto zmyslu sa v podstate pridrižiava len veľmi málo zo známych mi prekladov, ako napr. český kralický preklad („zavázati... rozkoše“); valná väčšina ostatných tento výraz považuje za tvar vzniknutý prešmyknutím spoluhlások (porov. 2 Sam. 22:46, pozn. 916) z predpokladaného, ale nikde nedoloženého výrazu „maadanóth“, ktorý odvodzujú od slovesa „ánad“, „ovíjať“ (kap. 31:36), a chápu toto miesto v zmysle „uviazat al. možno utiahnuť putá“; tak v podstate aj LXX („synékas... desmon“, „spojil al. možno utiahol si puto“). Ojedinelý je preklad Vulgaty „coniungere valebis micantes stellas Pleiadas“, „dokážeš spojiť kmitajúce (al. „mihotajúce“) sa hviezdy Plejady“, ktorého predloha sa sotva dá spoľahlivo zistiť.
- 1715** Al. možno „súhvezdia“ vôbec, hebr. „mazzaróth“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1716** Mienia sa, podľa niektorých, 3 hviezdy v „oji“ Voza, al. „chvoste“ Medveda. Inak možno volajaké menšie hviezdy v okolí Arktúra.
- 1717** Pozri Exod. 12:17, pozn. 388.
- 1718** D. „niebies“, no tu sa chápe stáby v jednotnom čísle; preto je nižšie „jeho“.
- 1719** Al. „vládu“, „panovanie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1720** Al. „príval“, „záplava“ (kap. 22:11), no nie ako vo v. 25¹⁷⁰⁶ ani ako v kap. 14:19⁷¹.
- 1721** Tu v doslovnom zmysle.
- 1722** Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
- 1723** Podľa rabínskych tradícií „v obličky“, ako v Žalme 51:6. Výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 1724** Tu azda „zmysel“, „význam“.
- 1725** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1726** Pozri aj Gen. 15:5, pozn. 417.
- 1727** Vl. „pokladá“, tj. „ležmo“, „prevracia“, takže z nich voda vytieka. Porov. Lev. 15:16n, pozn. 488.
- 1728** Al. „mechy“, ako napr. v 1 Sam. 1:24. Tu sa mienia „mraky“.
- 1729** Tu vari v cieľovom al. smerovom zmysle („do zlievania“, „na zlievanie“).
- 1730** Al. „stiekanie“, ale súvisí so „zliatinu“ nižšie¹⁷³¹. Tvar toho istého slovesa je v kap. 41:23n.
- 1731** Pozri 1 Kráľ. 7:37, pozn. 423.
- 1732** Al. „pevne držia pohromade“.
- 1733** Al. „stiekanosť“, „lačnosť“, „chut“, tj. „na zranie“, vl. „život“, tu v zmysle „prejav života“, „životnú potrebu“.
- 1734** Al., podľa niektorých, „v húšti“.
- 1735** Pozri Gen. 27:3, pozn. 662.
- 1736** Ako „volajú o pomoc“ v kap. 35:9 a inde.
- 1737** Pozri Num. 20:8, pozn. 756.

- 1738** D. „vystriehnuť pracovanie jeleníc“.
- 1739** Pozri Gen. 49:9, pozn. 1328; al. možno „zvijajú („kri-
via“, „hrbia“) sa“.
- 1740** Ako „roztína“ v kap. 16:13, teda vl. vari „prerezá-
vajú“, „prelamujú“, „pretrhávajú“, „rozštepujú“ al. skôr
„nechávajú prerezať sa“ atď.
- 1741** Al. „v šírom poli“.
- 1742** D. „slobodného“ (Exod. 21:5).
- 1743** Hebr. „áród“, iný názov divého osla, vyskytujúci sa
v SZ len tu.
- 1744** Al. „neploďný“, „neúrodný“.
- 1745** Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 1746** Ako „hrmenia“ v kap. 36:29.
- 1747** Al. „vysliedené“, „vyskúmané“, odvodené od slove-
sa „preskúmvajú“ v Num. 13:2 a obdobne ďalej.
- 1748** Pozri Num. 23:22, pozn. 900; tu, podľa niektorých,
„nosorožec“.
- 1749** Pozri Deut. 2:30, pozn. 73.
- 1750** Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
- 1751** Tj. „zapriahnúť“.
- 1752** Tj. „bránami kypriť pôdu v nížinách“, inak pozri
Gen. 14:3, pozn. 390.
- 1753** Vl. „opustiť“, ďalej obdobne; vo v. 14 tiež „opúšťa
v“ (al. „na“, nie ako „na“ nižšie).
- 1754** Nie ako „sa... spoliehať“ vo v. 11³²¹.
- 1755** Tak podľa čítaného textu: písaný text má znenie
„že sa tvoje semä bude môcť“.
- 1756** Tj. v zátve.
- 1757** Podľa písaného textu¹⁷⁵⁵ by sa malo čítať „a že on
ho bude vedieť“.
- 1758** D. „výkrikov“, „škrekov“, básnické označenie kričia-
cej al. škrekotajúcej pštorej samice.
- 1759** Sloveso ako „sa... radovať“ v kap. 20:18.
- 1760** Al. „bociana“, pozri Lev. 11:19, pozn. 337; no tento
výraz zároveň značí „súcitná“, „láskavá“, „milosrdná“,
pozri 2 Par. 6:41, pozn. 325, takže tu možno čítať „či je
to súcitná (atď., tj. „znesené vajcia a vyliahnuté mláďa-
tá kryjúca a zahrievajúca“) perut a perie“.
- 1761** Tj. „každé al. ktorékoľvek vajce“.
- 1762** Vl. „strachu“, tj. azda „nestarie (al. „nestrachuje“)
sa, že jej lopota je nadarmo“.
- 1763** Al. „a nevybavil ju rozumom“.
- 1764** Al. „Teraz“.
- 1765** Vl. „pobodáva“, „povzbudzuje“, tj. „na vybehu-
tie“.
- 1766** Al. „máva krídlami na výšine“.
- 1767** Ako v Gen. 49:17, pozri tam kap. 50:9, pozn. 1378.
- 1768** Podľa iných „vysokostou“, „vznosným vzopätím“,
výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1769** Al. „cválať“, „klusáť“.
- 1770** Tj. „preskúmvajú územie pred bitkou“; staré a val-
nou väčšinou aj známe mi novšie preklady bez ohľadu
na skutočnosť, že je tu sloveso v množnom čísle, podá-
vajú toto miesto v znení „V doline hrabe (al. „kope“,
tj. „netrpezlivo kopytami“) a“; no nazdám sa, že hebrej-
ské znenie, ktoré som s nemnohými uprednostnil, plne
zodpovedá textovej súvislosti bez neodôvodneného
nahrádzania množného čísla jednotným, alebo, ako

- v slovenskom preklade prof. Roháčka („*jeho nohy hra-
bú*“), dopĺňania textu slovami, akých v pôvodine niet.
- 1771** Al. „strachom (al. „ľakom“) zmätený“ (Jer. 17:18);
nesúvisí so „strachu“ vyššie.
- 1772** D. „tvárou“, ďalej obdobne.
- 1773** Vl. „nevracia“; al. „od blízkosti meča sa neodvracia“.
- 1774** Al. možno „proti nemu“.
- 1775** Pozri Sud. 3:22, pozn. 203.
- 1776** Ako v 1 Sam. 17:6, nie ako tu napr. v kap. 33:18⁴⁷⁹.
- 1777** Al. „prehltáva“, vl. „srká“ (Gen. 24:17, pozn. 612).
- 1778** Tj. „rúti sa kupredu“ („hlce al. prehláva kilo-
metre“).
- 1779** Vl. „a nedôveruje, ani v“ („a nedá si povedať, ani
na“), zmysel ako v texte.
- 1780** Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 1781** Pozri 1 Sam. 1:7, pozn. 21, tu len iná predložka, zmy-
sel v podstate ten istý.
- 1782** D. „každej trúbe“¹⁷⁸⁰.
- 1783** Tj. „rehce“.
- 1784** Tj. „hriemavý hlas povelov“.
- 1785** Tu „vojnový pokrik“.
- 1786** Pozri Lev. 11:15, pozn. 329.
- 1787** Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 1788** Vl. „dvíha“, „vyzdvihuje“.
- 1789** Pozri 1 Sam. 14:4n., pozn. 354.
- 1790** Pozri 1 Sam. 22:4, pozn. 834.
- 1791** Vl. „nocuje“, sloveso ako napr. vo v. 9, opisom
v texte sa usilujem vyjadriť zmysel zvláštneho zvrat-
ného tvaru tu použitého.
- 1792** Ako v Deut. 22:6, nie ako „mláďatá“ inde v tejto
knihe; výraz sa používa len o mláďatách vtákov.
- 1793** Nie ako vo v. 24¹⁷⁷⁷.
- 1794** D. „v čom“.
- 1795** Pozri Deut. 21:1, pozn. 753.
- 1796** Pozri Mat. 24:28.
- 1797** Al. „mravokárca“, „kto rád napomína al. pouča“.
- 1798** Al. „lahký“ v zmysle „bezenný“, „naniž“, pozri
„zlahčovaní“ v 1 Sam. 2:30, „stratila... vážnosť“ v Gen.
16:4; porov. aj Dán. 5:27, kde, pravda, je použitý iný
výraz.
- 1799** Al. možno „prejavil som sa⁵⁵⁰ nepatrným“.
- 1800** Al. „dokonca“.
- 1801** Al. „prejaviť“, „ukázať“, „dokázať“, vl. „aby si mohol
byť“, no tu azda skôr v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 1802** D. „podobným jemu“.
- 1803** Pozri príbuzné sloveso v kap. 8:11; 10:16⁴¹⁸.
- 1804** D. „v tom zahrabanom“, zmysel vari ako v texte.
- 1805** Al., podľa niektorých, „tým zahrabaním zastrí“
(al. „zahal“).
- 1806** Čo do hláskovej podoby ten istý výraz ako „zver“,
„dobytk“⁵⁹⁹, no tu ide o prepis egyptského názvu isté-
ho veľkého zvierata s hrubou kožou, možno „hrocha“,
podľa niektorých „slona“.
- 1807** D. „s tebou“.
- 1808** Al. „šľachách“, no nie ako vo v. 17.
- 1809** Výraz vyskytujúci sa v SZ v tomto význame len tu.
- 1810** Vl. „kosti“, no nie ako vyššie.
- 1811** Vl. „chcejúci ho upraviť“¹⁴⁵¹.

- 1812** Tj. „na jenie al na obetovanie“ (al. len „obeto-vať“, pozri Lev. 9:7, pozn. 277).
- 1813** Vl. „približuje“¹⁸⁵¹, tu asi v zmysle „nech to len skúsi“.
- 1814** Podľa iných „len jeho Tvorca môže priložiť svoj meč“ al. „jeho Tvorca *mu* podal (al. „vedel podať“, Gen. 27:25) jeho meč“ (potom sa tento výraz chápe v zmysle „jeho zuby“). No dal som s nemnohými prednosťami zneniu, ktoré podávam v texte, najmä preto, že dáva dobrý zmysel bez dopĺňania textu slovami, akých v pôvodine niet.
- 1815** Vl. „výťažok“, „výnos“ („čo sa na vrchoch urodí“).
- 1816** Sloveso ako „smeje sa“ napr. v kap. 39:7, tu iný tvar so zmyslom ako v texte, pozri Sud. 16:25, 27, pozn. 793.
- 1817** Nie ako v kap. 9:26⁴⁸⁶; al. „šariny“, no nie ako v kap. 8:11⁴¹⁷.
- 1818** V pôvodine slovná hra: „ceelím“, „lotosy“, „cileló“, „jeho tieň“.
- 1819** Tu bez predložky, len so zámenou príponou.
- 1820** Al. „topole“.
- 1821** Al. „počína si dravo“ (al. „násilne“), keď vystúpi z brehov.
- 1822** Pozri 1 Sam. 23:26, pozn. 873.
- 1823** D. „v jeho očiach“, tj. „v jeho pohľade al. zornom poli“.
- 1824** Vl. „brat“, tu najskôr v zmysle „robiť prípravy na jeho chytenie“.
- 1825** Vl. „osídlo“, „pascou“, „nástrahou“ (Exod. 23:33, pozn. 831), tu v zmysle ako v texte („povrazom“ na ďalej uvedený účel uspokojeným).
- 1826** Tu značí „krokodíla“.
- 1827** Al. „hákom“, no nie ako vo v. 2¹⁸²⁹.
- 1828** Tj. „povraz al. nosný kruh z trstiny“; výraz sa v tejto knihe vyskytuje ešte len vo v. 20 tejto kapitoly.
- 1829** Pozri 2 Par. 33:11, pozn. 1075.
- 1830** Iný výraz ako v 1 Kráľ. 8:28, pozn. 513, no pribuzný a v podstate rovnakého významu.
- 1831** Vl. „do veku“ (al. „večnosti“), pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 1832** Pozri Lev. 14:4, pozn. 449.
- 1833** Tj. „pre zábavu“.
- 1834** Hebr. „Kenaaním“⁵⁵; výraz značí v užšom zmysle kenaanských kupcov, pozostávajúci medzi Isráelovcami, a potom kupcov al. obchodníkov vôbec.
- 1835** Al. „posiať“, vl. „naplniť“.
- 1836** Tj. „len si vymysli al. vezmi do hlavy al. nech ti napadne zápasť al. bojovať s ním“.
- 1837** Kapitola 41 začína v hebrejskom texte len tu.
- 1838** Al. „dúfanie“, „nádej“, no nie ako napr. v kap. 4:6 a i.
- 1839** D. „jeho“, tj. „toho, kto by sa na to (v. 8) odvážil“.
- 1840** Al. „živý“.
- 1841** Tj. „následkom jeho uvidenia al. pohľadu (Gen. 29:17, pozn. 748) na neho“.
- 1842** Al. „si ma vopred nakloní“, tj. „mi vopred voľačo dá“.
- 1843** Al. „účelnosti“, podľa iných „úhladnosti“, „pôvabu“; výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1844** Al. „zostavy“, „skladby“, tj. „jeho tela“.
- 1845** Tj. azda „vyličí“, „opiše“, „v známosť uvedie“.
- 1846** Tu „panciera“.
- 1847** Tj. „medzi dva rady“.
- 1848** Vl. „žliabky“, „ryhy“, ako „riečišťa“ v kap. 6:15, „rúry“ v kap. 40:18.
- 1849** Tj. kostených štítkov, kryjúcich chrbát krokodíla.
- 1850** Vl. „tesnou“, tj. „tesne priliehajúcou“.
- 1851** Sloveso ako v Exod. 21:6, pozn. 682.
- 1852** Vl. „na jeden“.
- 1853** Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
- 1854** Al. „vyžarujú svetlo“, sloveso ako „žiari“ v kap. 31:26, ten istý tvar ako tam, no tu je hádam vhodnejší preklad ako v texte.
- 1855** Vl. „idu“, al. „vychádzajú“, no nie ako vo v. 20 a inde⁴².
- 1856** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1857** Vl. „rozdúcha“.
- 1858** D. „ako rozduchaný hrniec a trstina“, zmysel azda ako v texte; podľa niektorých „ako rozduchaný hrniec a (lebo) kotol“, potom v zmysle „ako keď sa rozhorí oheň pod hromom a (lebo) kotlom“.
- 1859** Ako „duša“ napr. v kap. 6:7; toto je v SZ jediné miesto, kde si tento výraz jednoznačne podržiava tento svoj základný pôvodný význam, porov. Exod. 23:12, pozn. 803; v prenesenom význame značí u Is. 3:20 „voňu“, taktiež v SZ len tam, pozri tamojšiu pozn. 263.
- 1860** Al. podľa niektorých (aj Vulgaty, „praecedit“), „predchádza“; sloveso („dúť“) vyskytujúce sa v SZ len tu; LXX čítali „rúť“, „bežať“ (toto znenie je v 12 rukopisoch, porov. Num. 2:14, pozn. 72), a preložili teda „beží“ („trechei“).
- 1861** Al. „zúfalstvo“, „úzkosť“, aj tento výraz sa v SZ vyskytuje len tu; pribuzný výraz podobného významu je v Deut. 28:65, pozn. 1045.
- 1862** Al. možno „záhyby“, al. jednoducho „kusy“, previsnuté časti.
- 1863** Tu iná predložka („na“ vyššie), ktorá sa však môže vzťahovať aj na „pritavené“ nižšie, takže by potom toto sloveso tu bolo bez predložky, možno „lipnúť“ al. „sú (stáby) zlepené“ navzájom“.
- 1864** Pozri Deut. 24:6, pozn. 879.
- 1865** Al. „vyliezania nahor“, tj. „z vody“.
- 1866** Vl. „silní“, „mocní“.
- 1867** Pozri Num. 22:3, pozn. 832.
- 1868** Pozri Sud. 7:15, 20, pozn. 478; tiež „pre rany“³⁷⁴.
- 1869** Al. „ohromenie“.
- 1870** D. „Dostihnuší (Gen. 31:25) ho“.
- 1871** Tj. „meč v ňom“.
- 1872** Tj. „a treba vziať na seba“; al. možno „ani“, ak sa sloveso tu vyššie použité⁵⁶⁶ chápe v zmysle „obstáť“, „odolať“.
- 1873** Výraz tu preložený „pancier“, hebr. „širjáh“, vyskytujúci sa v SZ len tu, sa chápe ako znamenajúci to isté, čo pribuzné „širjón“, „pancier“, v 1 Sam. 17:5 a na iných miestach; no niektorí sa nazdávajú, že znamená zbraň podobného druhu ako zbrane predtým vymenované,

- a navrhujú tu čítať „strela ani oštep“ (al. „šíp“, „hrot šípa“, „harpúna“ a pod.).
- 1874** Tj. „šíp“.
- 1875** Al. „palcáty“, „sekery“, „mlaty“.
- 1876** Tj. „naspodu jeho tela“.
- 1877** Tj. „šupín al. štítkov“.
- 1878** Al. „zárezy“, tj. „otisky svojho tela“, keď sa po bahne pohybuje; podľa iných „mláfací smyk“, porov. Lev. 26:5, pozn. 863, tj. odtlačky al. stopy sfaby mláfacieho smyku, keby sa ním po bahne pohybovalo. Inak možno „prelieza bahnom ako mláfací smyk“.
- 1879** Pozri Exod. 16:3, pozn. 552; tj. „vodu v hĺbke ako v kotle“.
- 1880** Tj. „vodu v ňom múti“; porov. príbuzný výraz v Exod. 30: 25, pozn. 1093.
- 1881** Tj. „zanecháva svetlú stopu“.
- 1882** Al. možno, voľnejšie, „za bielovlasú“.
- 1883** Porov. príbuzné sloveso v kap. 30:19¹³⁵⁰.
- 1884** D. „jeho“.
- 1885** Al. možno tiež „nieto vlády (al. „panovania“, Dán. 11:4, pozn. 742; Zech. 9:10, pozn. 354) nad ním“¹⁸⁸⁴.
- 1886** D. „na to, aby bol bez bázne“ (Gen. 9:2).
- 1887** Tu, pravdaže, v celkom inom zmysle ako v kap. 21:27.
- 1888** Pozri Gen. 11:6, pozn. 339.
- 1889** Al. možno „sa vyslovoval o tom, čo som nechápal“ (al. „nerozumel“).
- 1890** Al. „veci podivuhodné nado mňa“¹⁵⁵¹, tj. „nad moje chápanie“. Porov 1 Sam. 30:10, pozn. 1019.
- 1891** Vl. „ľutujem“, ako napr. v Exod. 13:17, no tu skôr v zmysle ako v texte.
- 1892** Pozri Gen. 40:14, pozn. 531.
- 1893** Pozri Gen. 34:7, pozn. 905.
- 1894** Pozri Deut. 30:3, pozn. 1080.
- 1895** D. „a pridal“⁹⁵¹ Hospodin všetkého... na dvojnásobok“.
- 1896** Pozri Deut. 2:10, pozn. 134.
- 1897** Pozri Gen. 33:19, pozn. 898.
- 1898** Pozri Gen 24:22, pozn. 617, tu aj „prsteň“.
- 1899** Hebr. „Jemímáh“, tj. „denný jas“ al. „krásna ako deň“.
- 1900** Hebr. „Kecíáh“, tj. „kassia“ (Exod. 30:24).
- 1901** Vykladá sa spravidla ako „roh (al. „rožtek“, 1 Sam. 16:1, 13) líčidla“ (2 Kráf. 9:30, pozn. 450), no rovnako dobre sa hádam toto meno dá chápať v zmysle „žiara (al. „lúč“, Hab. 3:4, pozn. 224, porov. Exod. 34:29n., pozn. 1202) drahokamu“ (1 Par. 29:2, pozn. 878).
- 1902** Al. možno „sa dožil sto a štyridsiatic“.
- 1903** Pozri Gen. 35:29, pozn. 643.

ŽALMY¹

PRVÁ KNIHA

ŽALM 1

- (1) Blaho² muž, ktorý³ nechodieval²⁷ podľa zmyšľania⁴⁵ zlovoľných a nestáva^{6 27} na ceste hriešnikov a nesedáva²⁷ v zasadani⁷ posmievačov,
(2) lež jeho potešenie⁸ je v⁹ zákone¹⁰ Hospodina, takže¹¹ dňom aj nocou o jeho zákone^{5 10} rozjímaj¹²!
(3) Ten¹ bude¹³ ako strom zasadený pri potokoch¹⁴ vôd, ktorý v svoj čas dáva svoje ovocie, ktorého¹⁵ listie¹⁶ nevädne, a všetko, čo robí, sa darí¹⁷.
(4) Nie tak zlovoľní, lež ako plevy, ktoré¹⁸ odvieva¹⁹ vietor⁵²⁵.
(5) Preto nemôžu²⁰ zlovoľní obstať²¹ na súde²² ani hriešnici v zhromaždení²³ spravodlivých,
(6) lebo Hospodin pozná cestu spravodlivých, ale cesta zlovoľných zaniká²⁴.

ŽALM 2

- (1) Načo sa národy²⁵ rozhrmeli^{26 27} a ľudské plemená²⁸ zmyšľajú^{12 29} ničotnosť³⁰?
(2) Králi zeme sa postavujú a kniežatá a spolu uradili³¹ proti Hospodinovi a proti jeho pomazanému:
(3) Roztrhajme^{32 33} ich putá^{1615 2297} a pozhadzujme³³ zo seba ich povrazy!
(4) Sídliaci³⁴ v nebesiach sa smeje¹³, Pán sa im vysmieva^{13 35},
(5) vtedy³⁶ k nim bude hovoriť v svojom hneve a v svojom popudení^{37 38 39} ich bude ľakať⁴⁰:
(6) Veď¹ ja som dosadil⁴¹ svojho kráľa⁴² nad Cijónom, svojím svätým vrchom⁴³.
(7) Budem vyprávať⁴⁴ o ustanovení⁴⁵ Hospodina: Povedal ku mne⁴⁶: Ty si môj Syn, ja som ťa dnes splodil;
(8) vyžiadať odo mňa a budem dávať národy²⁵ v tvoje vlastníctvo⁴⁷, a v tvoju držbu⁴⁸ posledné končiny zeme.
(9) Budeš²⁰ ich drviť palicou⁴⁹ zo železa, ako nádobu^{50 51} hrnciara⁵² ich roztľkať.

- (10) Nože⁵³ teda⁵⁴, králi, nadobudnite rozum⁵⁵, dajte sa napraviť⁵⁶, sudcovia^{22 57 58} zeme;
(11) s bážňou^{59 60} uctievaťe⁶¹ Hospodina a s chvením^{60 1289} jasajte,
(12) bozkávajte Syna⁶², aby sa nepopudzoval, takže¹¹ by ste museli²⁰ cestou zhynúť, keby sa len⁶³ trocha rozhorieval jeho hnev. Blaho^{2 64} všetkých na neho sa spoliehajúcich⁶⁵!

ŽALM 3

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷ NA JEHO ÚTEKU PRED
TVÁROU⁶⁸ AVŠÁLÓMA, JEHO SYNA.

- (1) Hospodine, ako⁶⁹ sa množia moji protivníci⁷⁰! Mnohí proti mne povstávajú;
(2) mnohí o mojej⁷¹ duši vravia: Nieto pre neho⁷² v Bohu záchrany⁷³! Seláh⁷⁴.
(3) Ale ty, Hospodine, si štítom⁷⁵ vôkol mňa, mojou slávou⁷⁶ a pozdvihujúcim moju hlavu!
(4) Svojím hlasom volám k Hospodinovi, i odpovedá mi zo svojho svätého vrchu⁴³. Seláh⁷⁴.
(5) Ja som ľahol a usnul; precitol som, lebo ma Hospodin podopiera.
(6) Nebudem sa báť^{13 59} desaťtisícov ľudu, ktoré sa dookola proti mne položili^{27 77 78}.
(7) Povstaň, Hospodine, zachráň⁷³ ma, môj Bože, veď si všetkých mojich nepriateľov zbil⁷⁹ na líce⁸⁰, zuby zlovoľných si povyrážal^{81 82}.
(8) Záchrana⁷³ je od Hospodina⁶⁷, nad tvojím ľudom je tvoje požehnanie. Seláh⁷⁴.

ŽALM 4

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; PRI STRUNOVÝCH
NÁSTROJOCH.

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Keď budem volať⁸⁴ odpovedaj mi, Bože mojej spravodlivosti!
V tiesni^{85 86} si mi zaistil priestor⁸⁷; buď mi milostivý⁸⁸ a počuj moju modlitbu!

- (2) Synovia muža, dokedy^{69 89} bude moja češť⁷⁶ na hanbu^{979 1011}? Milujete ničotnosť³⁰, usilujete sa o⁹⁰ lož⁹¹ – seláh⁷⁴ –
- (3) No¹¹ vedzte, že Hospodin zbožného⁹² vyznačil⁹³ pre seba⁷²; Hospodin bude počuť, keď k nemu budem volať⁸⁴.
- (4) Zachvejte sa^{94 95} a nehrešte, v svojich srdciach premýšľajte⁹⁶ na svojich ležiskách a umlknite! Seláh⁷⁴.
- (5) Obetujte obete spravodlivosti a so svojou dôverou sa obráťte^{97 98} k Hospodinovi⁹⁹.
- (6) Mnohí vravia: Kto nám môže²⁰ ukázať volačo dobré? – Povznies¹⁰⁰ nad nami svetlo svojej tváre, Hospodine!
- (7) Dal si v moje srdce radosť väčšiu od doby¹⁰¹, keď sa ich¹⁰² obilie a ich¹⁰² mušt rozmnožili!
- (8) V pokoji budem zároveň¹⁰³ líhať aj usínať, lebo ty, Hospodine, mi o samote¹⁰⁴ dávaš v bezpečí^{97 105} bývať.

ŽALM 5

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; K FLAUTÁM¹⁰⁶.SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Vpúšťaj v uši¹⁰⁷ moje výroky²⁴⁵⁷, Hospodine, všimaj si¹⁰⁸ môj šepot¹⁰⁹,
- (2) venuj pozornosť¹¹⁰ hlasu môjho volania o pomoc, môj kráľu a môj Bože, lebo k tebe sa modlím.
- (3) Hospodine, ráno budeš počuť¹¹³ môj hlas, ráno ti budem predkladať^{113 111} a dychtivo vyčkávať^{113 112};
- (4) veď ty nie si BOHOM záľuby⁸ v zlovôli^{113 114}, zlý u teba nebude pobývať^{113 115 116};
- (5) naproti tvojim očiam nemôžu²⁰ obstať vystatovační^{117 118 119}, všetkých pôsobcov mrzkosti¹²⁰ nenávidíš¹³,
- (6) hubíš hovoriacich lož⁹¹ – muža krvi^{121 122} a klamu¹²³ si Hospodin oškľiví¹²⁴.
- (7) No¹¹ ja v množstve³⁸ tvojej láskavosti¹²⁵ smiem²⁰ vstúpiť v tvoj dom, v úcte⁵⁹ k tebe sa klaňať smerom k tvojmu svätému chrámu^{43 126 127}.
- (8) Hospodine, veď¹²⁸ ma v svojej spravodlivosti vzhľadom na mojich nepriateľov¹²⁹, urovnaj^{130 131} moju cestu pred mojou tvárou,

- (9) veď v jeho¹³² ústach nieto ničoho spoľahlivého¹³³, ich vnútro je zhuba^{2 134}, ich hrdlo otvorený hrob, svoj jazyk uhládzajú.
- (10) Nechaj ich pykať¹³⁵, Bože, nech padajú³³ následkom¹³⁶ svojich zámerov¹³⁷, v množstve³⁸ ich prestúpení¹³⁸ ich zapuď¹³⁹, lebo sa proti tebe dopustili neposlušnosti¹⁴⁰!
- (11) A všetci na teba sa spoliehajúci^{65 141} sa budú radosť, navždy¹⁴² budú plesať, i budeš nad nimi prestierať clonu¹⁴³ a milujúci tvoje meno budú v tebe jasat,
- (12) lebo ty, Hospodine, žehnáš¹³ spravodlivého, blahovoľou¹⁴⁴ ako štítom¹⁴⁵ ho obkladáš^{13 146}.

ŽALM 6

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; PRI STRUNOVÝCH
NÁSTROJOCH, NA ŠEMÍNÍTH¹⁴⁷.SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, keď ma v svojom hneve netresceš^{33 148} a v svojom popudení ma nekarháš^{33 56 149};
- (2) buď mi milostivý⁸⁸, Hospodine, lebo ja som slabý¹⁵⁰, uzdrav ma, Hospodine, lebo moje kosti sú²⁷ otrasené¹⁵¹
- (3) aj moja duša je veľmi otrasená¹⁵¹; a ty, Hospodine, až dokedy¹⁵²? (4) Vráť sa, Hospodine, vytrhni¹⁵³ moju dušu, zachráň⁷³ ma vzhľadom na svoju súcit^{125 154},
- (5) veď v smrti nieto pripomienky teba¹⁵⁵; kto ti bude prinášať chválu¹⁵⁶ v šeóle¹⁵⁷?
- (6) Zomdlel som v svojom vzdychaní^{158 159}, po celú¹⁵⁹ noc splavujem svoje lôžko¹⁶⁰, máčam svoju pohovku svojimi slzami¹⁸,
- (7) moje oko od žiaľu^{136 161} schradlo¹⁶², ostarelo¹⁶³ medzi všetkými utláčajúcimi³⁸ ma.
- (8) Odstúpte¹⁶⁴ odo mňa, všetci pôsobcovia mrzkosti¹²⁰, lebo Hospodin počul⁸¹ hlas môjho plaču,
- (9) Hospodin počul⁸¹ moje úpenie¹⁶⁵, Hospodin prijíma moju modlitbu!
- (10) Všetci moji nepriatelia sa musia²⁰ zahanbiť¹⁶⁶ a byť veľmi otrasení¹⁵¹, odvrátiť sa¹⁶⁷, okamžite sa zahanbiť¹⁶⁶.

ŽALM 7

ŠIGGAJÓN¹⁶⁸ OD DÁVIDA⁶⁷, KTORÝ
ZASPIEVAL HOSPODINOVÍ PRE SLOVÁ¹⁶⁹
KÚŠA, SYNA JEMÍNÍHO¹⁷⁰.

- (1) Hospodine, môj Bože, na teba sa spolieham^{27 65}, vyslobod⁷³ ma od všetkých prenasledujúcich⁷¹ ma, áno¹¹, vyprosti ma,
 - (2) aby moju dušu ako lev nerval⁷², strhnúc⁷³, a nebolo by vyprostujúceho.
 - (3) Hospodine, môj Bože, ak som vykonal toto, ak je v mojich dlaniach¹⁷⁴ bezprávie¹⁷⁵,
 - (4) ak som zlým odmenil¹⁷⁶ žijúceho v pokoji¹⁷⁷ voči mne – ba, vytrhoval¹⁵³ som¹⁷⁸ toho, ktorý ma bez príčiny utláčal¹⁷⁹ –
 - (5) nech moju dušu prenasleduje³³ nepriateľ a dosťahuje^{33 180} a k zemi zašlapuje³³ môj život a do prachu¹⁸¹ kladie^{33 182} moju časť^{76 183} Seláh⁷⁴.
 - (6) Povstaň, Hospodine, v svojom hneve, pozdvihni sa¹⁰⁰ proti zlosti^{2 38 184} utláčajúcich¹⁸⁵ ma a precitni ku mne; prikázal si súd²²,
 - (7) i bude^{20 186} tá obstopovať zhromaždenie²³ ľudských plemien²⁸ a nad ním¹⁸⁷ sa vráť do výsosti.
 - (8) Hospodin bude súdiť¹⁸⁸ národnosti¹⁸⁹. Zaisť mi právo¹⁹⁰, Hospodine, podľa mojej spravodlivosti a podľa mojej bezúhonnosti¹⁹¹, ktorá je pri¹⁹² mne;
 - (9) nech, prosím¹⁹³, musí^{20 33} ustať¹⁹⁴ zloba zlovoľných a kiež chceš^{20 33 195} upevniť¹³³ spravodlivého!
- Áno¹¹, spravodlivý Boh skúške podrobuje srdcia aj obličky^{196 197}.
- (10) Môj štít⁷⁵ je na Bohu¹⁹⁸, vyslobodzujúcom⁷³ úprimných¹⁹⁹ srdcom¹⁰³.
 - (11) Boh je spravodlivý sudca^{22 57 58}, áno¹¹, Boh, rozhorľujúci sa²²⁰⁸ v každý¹⁵⁹ deň.
 - (12) Ak sa nechce^{20 200} obrátiť²⁰¹, brúsi²⁰² svoj meč, napál^{27 203} svoj luk a pripravil^{27 133} ho²⁰⁴
 - (13) a pripravil^{27 133} si²⁰⁵ nástroje⁵⁰ smrti, svoje šípy robí horiacimi²⁰⁶.
 - (14) Hľa, zvíja²⁰⁰ sa²⁰⁷ mrzkosťou¹²⁰, lebo¹¹ oťhotnel²⁷ strastou^{208 209} a rodí podvod²¹⁰;
 - (15) vykopal jamu²¹¹ a prehĺbil ju a padol v priepasť²¹², ktorú zriadil.

- (16) Jeho²¹³ strasť^{208 214} sa bude vracat' na jeho hlavu
- a jeho násilníctvo²¹⁵ bude na jeho temeno zostupovať.
- (17) Budem chváliť^{156 216} Hospodina podľa jeho spravodlivosti a meno Hospodina, Najvyššieho⁵³³, pri hudbe ospevovať^{466 217 218}.

ŽALM 8

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, NA GITTÍTH²¹⁹.
SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, náš Pane, aké⁶⁹ vznešenie²²⁰ je tvoje meno vo všetkej¹⁵⁹ zemi, pre ktorú príčinu²²¹ svoju velebnosť²²² položíš^{223 224} nad nebesá²²⁵!
- (2) Ústami¹⁹⁶ batoliat a dojčiat²²⁶ si založil moc²²⁷ vzhľadom na utláčateľov⁷⁰ tvojich²²⁸, na umlčanie²²⁹ nepriateľa²²⁸ a pomstivca²³⁰.
- (3) Keď²³¹ vidím tvoje nebesá, dielo²³² tvojich prstov, mesiac a hviezdy, ktoré si zasadil¹³³ –
- (4) čím je smrteľník²³³, že si ho pripomínaš, áno¹¹, syn človeka, že si ho všímáš²³⁴?
- (5) Áno¹¹, dal si mu málo chýbať do rovnosti Bohu^{235 236} a ovenčil¹⁴⁶ si ho slávou⁷⁶ a nádherou²³⁷,
- (6) dávaš mu vládnuť²³⁸ nad dielami²³² svojich rúk; všetko si položil²³⁹ pod jeho nohy,
- (7) drobný dobytok a hovädzí dobytok²⁴⁰, to všetko^{241 242}, a tiež zvieratá²⁴³ poľa,
- (8) vtáctvo²⁴⁴ nebies a ryby mora, všetko²⁴⁵ prechádzajúce chodníkmi²⁴⁶ morí.
- (9) Hospodine, náš Pane, aké⁶⁹ vznešenie²²⁰ je tvoje meno vo všetkej¹⁵⁹ zemi!

ŽALM 9

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, NA MÚTH-LABBÉN²⁴⁷.
SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Budem chváliť^{156 216} Hospodina celým svojím srdcom, chcem²⁰ vyrozprávať⁴⁴ všetky tvoje divy²⁴⁸,
- (2) radovať sa a jasať v tebe, pri hudbe ospevovať^{86 217 218} tvoje meno, Najvyšší⁵³³!
- (3) Moji nepriatelia sa pri svojom obrate^{38 201} späť²⁴⁹ potkynali²⁵⁰ a od tvojej prítomnosti^{136 251 252 253} hynuli,

- (4) lebo si sa pričiniš o moje právo²²
a o moju súdnu vec¹⁸⁸ a na trón si
zasadol – spravodlivý sudca^{22 57 58 254},
(5) vykričal²⁵⁵ si národy²⁵, zahubil si
zlovoľného²⁵⁶, ich meno si vyhladiš²⁵⁷
navždy¹⁴² a večne²⁵⁸.
(6) Nepriateľ, navždy²⁵⁹ sú²⁷
pustošenia²⁶⁰ dovŕšené^{261 262}! Áno¹¹,
vyvrátil si mestá, ich pamiatka
zahynula s nimi,
(7) ale Hospodin navždy¹⁴² ostáva²⁶³;
postavil¹³³ svoj trón na súd²²,
(8) i bude on v spravodlivosti
rozsudzovať²⁶⁴ svet²⁶⁵, ľudské
plemená²⁸ v priamosti²⁶⁶ súdiť¹⁸⁸.
(9) A bude Hospodin záštitou²⁶⁷
utláčanému²⁶⁸, áno¹¹, záštitou²⁶⁷
v dobách súženia,
(10) a znajúci tvoje meno budú v teba
dôverovať⁹⁷, lebo si neopustil
vyhľadávajúcich²⁶⁹ teba, Hospodine!
(11) Pri hudbe spievajte^{66 217} Hospodinovi,
obývajúcemu Cijjón, medzi
národnosťami^{189 270} oznamujte²⁷¹ jeho
skutky²⁷²,
(12) lebo vyhľadáva^{269 273} krv^{121 122}, pamätá¹³
si ju²⁷⁴, nezabudol krik²⁷⁵
sužovaných²⁷⁶.
(13) Buď mi milostivý⁸⁸, Hospodine, viď
moje súženie²⁷⁷ od nenávidiacich ma,
vzdvihujúc²⁷⁸ ma z brán smrti,
(14) aby som mohol²⁰ vyrozprávať⁴⁴
všetku tvoju slávu^{1 279 280}, v bránach
dcéry Cijjóna jasat²⁸¹ v tvojom
vyslobodení^{28 73}.
(15) Národy²⁵ klesli v priepasti²¹², ktorú
vytvorili²⁸², v sieti tej²⁸³, ktorú utajili²⁸⁴,
uviazla²⁸⁵ ich noha.
(16) Hospodin vošiel v známosť, vykonal
súd²², zlovoľný²⁵⁶ sa zaplietol²⁸⁶
v činnosť²⁸⁷ svojich dlaní¹⁷⁴.
Higgájón²⁸⁸, seláh⁷⁴.
(17) Zlovoľní sa musia²⁰ obrátiť do
šeóla⁵⁷, všetky národy²⁵ zabúdajúce
Boha,
(18) kým nemajetný²⁸⁹ nemôže²⁰ naveky
byť zabúdaný, nádej tichých²⁷⁶
nemôže²⁰ na večnosť^{258 290} zahynúť.
(19) Povstaň, Hospodine, nech
smrteľník²³³ nenadobúda³³ moc²⁹¹, nech
budú³³ národy²⁵ súdené⁵⁸ pred tvojou
tvárou!

- (20) Uvaľ²³⁹, Hospodine, na nich hrôzu⁵⁹,
nech národy²⁵ vedia³³, že ony sú
smrteľníkmi²³³! Seláh⁷⁴.

ŽALM 10

- (1) Načo, Hospodine, stojíš v dialke,
skrývaš sa v dobách súženia?
(2) Zlovoľný²⁵⁶ sužovaného^{256 276 292}
v svojej pýche²⁴⁹ ohnivo
prenasleduje^{256 293}; mali by^{20 294} byť
polapení v úkladoch²⁹⁵ tých²⁵², ktoré²⁹⁶
vymysleli.
(3) Áno, zlovoľný sa vystatuje^{13 118 119}
nad túžbou^{297 298 299} svojej duše, žehná¹³
hrabivého³⁰⁰, Hospodinom
pohŕda^{13 301 302};
(4) zlovoľný za pozdvihnutia³⁰³ svojho
obličaja^{304 305 306} nebude³⁰⁷
vyhľadávať^{269 273}! Niet Boha – to sú
všetky jeho myšlienky²⁹⁵.
(5) Jeho cesty sa každého času daria³⁰⁸,
tvoje práva²² sú pred ním³⁰⁹ vysoko,
všetci jeho protivníci^{310 311} – fúka³¹²
na nich;
(6) v svojom srdci vraví^{27 96}: Nemôžem²⁰
sa vykývať³¹³ do pokolenia a pokolenia,
lebo budem³¹⁴ bez pohromy³¹⁵.
(7) Kliatia³¹⁶ sú²⁷ plné jeho ústa,
podvodov¹²³ a násilia³¹⁷, pod jeho
jazykom je strasť^{208 213 214} a mrzkosť¹²²;
(8) sadá v zastrčených kútoch³¹⁸
dvorcov³¹⁹,
v úkrytoch vraždí nevinného, jeho oči
sľedia³²⁰ po nešťastnom³²¹,
(9) striehne³¹⁸ v úkryte ako lev v svojej
skrýši³²², striehne³¹⁸, aby uchvátil³²³
sužovaného^{276 292}; uchvacuje
sužovaného^{276 292} vtiahnutím³²⁴ ho
v svoju³²⁵ sieť,
(10) chúlí³²⁶ sa, krč³²⁷ sa, nech¹¹
nešťastní³²¹ padnú v jeho moc^{329 330}.
(11) V svojom srdci vraví^{27 96}: Boh
zabudol, zakryl svoju tvár, nikdy²⁵⁹
nebude vidieť.
(12) Povstaň, Hospodine, Bože,
povznes¹⁰⁰ svoju ruku, nezabúdaj
sužovaných²⁷⁶!
(13) Prečo má^{18 331} zlovoľný pohŕdať²⁷
Bohom³⁰¹, vravieť^{27 96}: Nebudeš
vyhľadávať^{269 273}?
(14) Vidíš²⁷ predsa, ty pozoruješ
strasť^{208 332} a žiaľ¹⁶¹; odplatí^{223 333} tvojou

- rukou³³⁴, *to* nešťastný³²¹ ponecháva³³⁵ na tebe; osirotený – ty si^{13 336} pomocníkom.
- (15) Zlom⁸² rameno zlovoľného; a podlý³³⁷ – vyhladávaš²⁶⁹ a nenachádzaš jeho zlovoľu?³³⁸
- (16) Hospodin *je* vždy^{142 339} a večne²⁵⁸ Kráľom, národy²⁵ sa z jeho zeme vyhubia^{81 340};
- (17) počul si^{81 341}, Hospodine, túžbu²⁹⁷ tichých^{276 292}, ich srdce si upevňoval^{133 341 342}, tvoje ucho pozorne načúvalo^{110 341 342};
- (18) aby si rozsudzoval^{264 323} sirotu a utláčaného²⁶⁸, a nie že ešte bude smrteľník²³³ zo zeme³⁴³ stupňovať³⁴⁴ zastrasovanie³⁴⁵.

ŽALM 11

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Spolieham sa^{13 65} na Hospodina; ako môžete²⁰ mojej duši vraviť: Utečte^{346 347} na váš vrch³⁴⁸, vtáčiky^{18 349 350}?
- (2) Áno, hľa, zlovoľní napínajú²⁰³ luk, založili¹³³ svoj šíp na tetivu strieľať v temne^{351 352} na úprimných¹⁹⁹ srdcom¹¹³.
- (3) Keď sa rútia³⁵³ piliere, čo si počne spravodlivý?
- (4) Hospodin *je* v svojom svätom chráme^{43 126}, Hospodin – jeho trón *je* v nebesiach, jeho oči hľadia, jeho očné viečka³⁵⁴ podrobujú deti³⁵⁵ človeka³⁵⁶ skúške.
- (5) Hospodin skúške podrobuje spravodlivého, *ale* zlovoľného a milujúceho násilie²¹⁵ jeho duša nenávidí;
- (6) na zlovoľného bude pršať pasce³⁵⁷, oheň a síru, a podielom³⁵⁸ ich čaše *bude* žeravý víchor^{359 525};
- (7) lebo Hospodin *je* spravodlivý, miluje spravodlivosť², úprimný¹⁹⁹ bude hľadiť na jeho tvár.

ŽALM 12

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; NA ŠEMÍNÍTH¹⁴⁷.SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Pomôž⁷³, Hospodine, lebo zbožný⁹² vymizol^{194 256}, áno, pomínuli sa verní^{360 361} *spomedzi* detí³⁵⁵ človeka³⁵⁶!

- (2) Hovoria, každý³⁶² so svojím blížnym³⁶³, klzkou rečou^{364 365} márnosť^{366 367}, hovoria s dvojitém srdcom^{60 368};
- (3) Hospodin bude vytínať^{369 370} všetky klzké pery³⁶⁵, jazyk hovoriaci veľké veci³⁷¹, (4) tých, ktorí vravia¹³: Svojím jazykom sa vzmôžeme^{81 372}, naše pery *sú* s nami, kto nám *je* pánom?
- (5) Pre³⁷³ odieranie³⁷⁴ sužovaných^{276 292}, pre³⁷³ stonanie nemajetných²⁸⁹ chcem²⁰ teraz povstať, vraví Hospodin, budem uvádzať²³⁹ v záchranu⁷³, túži sa³⁷⁵ po nej³¹².
- (6) Výroky²⁴⁵⁷ Hospodina *sú* výroky²⁴⁵⁷ čisté, striebro pretavené³⁷⁶ v tégli³⁷⁷ ohľadne zeme³⁷⁸, sedemkrát prečistené³⁷⁹;
- (7) ty, Hospodine, ich³⁸⁰ budeš strážiť³⁸¹, chrániť³⁸² ho^{132 380 383} navždy¹⁴² pred týmto pokolením^{68 384};
- (8) zlovoľní sa vôkol prechádzajú³⁸⁵ za vyvyšovania nízkoosti³⁸⁶ pri deťoch^{355 387} človeka³⁵⁶.

ŽALM 13

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, dokedy³⁸⁸ ma budeš stále zabúdať, dokedy³⁸⁸ budeš predto mnou⁶⁸ skrývať svoju tvár?
- (2) Dokedy³⁸⁸ budem chovať²³⁹ myšlienky^{2 389} v svojej duši, denne v svojom srdci zármutok³⁹⁰?
- Dokedy³⁸⁸ sa bude nepriateľ nado mnou vyvyšovať?
- (3) Pozri, odpovedz mi, Hospodine, môj Bože, rozjasni³⁹¹ moje oči, aby som neusínal smrťou,
- (4) aby môj nepriateľ nevrel: Premohol som ho, *aby* moji protivníci⁷⁰ nejasali, že sa vykyvujem³¹³!
- (5) A ja dôverujem^{27 97} v tvoju láskavosť¹²⁵, moje srdce bude jasať¹³ v tvojom vyslobodení⁷³, budem spievať Hospodinovi, že na mne prejavil dobrotu^{176 392}.

ŽALM 14³⁹³RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Blázon³⁹⁴ vraví⁹⁶ v svojom srdci: Niet Boha. Skazili³⁹⁵ a odpornými spravili svoje skutky^{18 272}; niet konajúceho dobré.
- (2) Hospodin z nebies pozrel nadol na deti³⁵⁵ človeka³⁵⁶, aby videl¹²³, či je kto rozvážne si počínajúci³⁹⁶, vyhľadávajúci²⁶⁹ Boha –
- (3) všetko sa odvrátilo¹⁶⁴, jednotne³⁹⁷ sa zvrhli³⁹⁸, niet konajúceho dobré, niet ani jedného.
- (4) Či sú¹³ všetci pôsobcovia mrzkosti¹²⁰ nevedomí, zožierajú³⁹⁹ môj ľud? Jedávajú chlieb^{400 401 402}, Hospodina nepozývajú⁴⁰³.
- (5) Tam⁴⁰⁴ sa veľmi⁴⁰⁵ zhrozia⁴⁰⁶, lebo Boh je v pokolení⁴⁰⁷ spravodlivého⁴⁰⁸.
- (6) Môžete²⁰ mariť^{166 409} úmysly^{4 18} sužovaného^{276 292}, predsa jeho útočišťom⁴¹⁰ je Hospodin.
- (7) Kiež príde⁴¹¹ z Cijjóna vyslobodenie⁷³ Isráela! Pri Hospodinovom odvracaní⁴¹² zajatia⁴¹³ jeho ľudu bude Jákób jasat, Isráel sa radovať.

ŽALM 15

SPEV S HUDOBŇM SPRIEVODOM⁶⁶OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, kto smie²⁰ pobývať¹¹⁵ v tvojom stane, kto smie²⁰ bývať na tvojom svätom vrchu⁴³⁷?
 - (2) Chodiaci bezúhonne⁴¹⁴ a pôsobiaci spravodlivosť a svojím srdcom hovoriaci pravdu⁴¹⁵;
 - (3) na svojom jazyku neroznáša¹³ klebiet⁴¹⁶, nerobí¹³ zle svojmu druhovi³⁶³ a na blízkeho⁴¹⁷ seba⁴¹⁸ nevznáša^{13 100} potupy,
 - (4) v jeho očiach je opovrhnutiahodný⁴¹⁹ v nepriazni⁴²⁰, ale majúcich Hospodina v úcte⁵⁹ si váži⁴²¹, ak odprisahá na poškodenie⁴²², nemení^{13 423 424},
 - (5) svojich peňazí⁴²⁵ nedáva¹³ na úrok⁴²⁶ a neprijíma¹³ úplatku proti nevinnému.
- Tieto veci konajúci sa nikdy¹⁴² nemôže²⁰ vykyvať³¹³.

ŽALM 16

MICHTÁM⁴²⁷ OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Ochraňuj³⁸¹ ma, Bože, lebo sa na teba spolieham^{13 65}.
- (2) Povedal som^{27 428} Hospodinovi: Ty si môj Pán, moje dobro, nieto nad teba!
- (3) Ohľadne svätých, ktorí sú v zemi⁴²⁹: tí¹¹ sú dôstojní^{220 430} všetkého môjho zaľúbenia^{8 113 431} nich⁴³².
- (4) Množia sa bolesti⁴³³ tých⁴³⁴, ktorí sa poponáhľali²⁷ za iným^{424 435 436}; nebudem vylievať⁴³⁷ ich⁴³⁸ liatych obetí⁴³⁹ od krvi⁴⁴⁰ ani brat⁴¹⁰⁰ ich⁴³⁸ mien na svoje pery.
- (5) Mojm podielom³⁵⁸ dedičstva^{47 441} a mojou časou⁴⁴² je Hospodin; ty udržiavaš⁴⁴³ môj lós⁴⁴⁴.
- (6) Povrazy⁴⁴⁵ mi padli v príjemných miestach⁴⁴⁶; ba, krásne dedičstvo⁴⁷ na mňa pripadlo⁴⁴⁷.
- (7) Budem velebiť^{13 448} Hospodina, ktorý mi radí, ba aj za noci ma poučajú^{56 149} moje obličky¹⁹⁷.
- (8) Hospodina si ustavične predstavujem⁴⁴⁹ naproti sebe; keď je mi sprava, nevykvyujem³¹³ sa.
- (9) Preto sa raduje²⁷ moje srdce a jasá moja duša^{76 450}, ba aj moje mäso bude v bezpečí^{97 105} sídlit⁴⁵¹,
- (10) veď nebudeš moju dušu ponechávať⁴³⁵ šeólu¹⁵⁷, nebudeš dávať svojmu zbožnému⁹² zakúsiť⁴⁵² skazu^{212 453}.
- (11) Dávaš mi spoznať chodník²⁴⁶ života⁴⁵⁴, pri tvojej tvári⁴⁵⁵ je hojnosť⁴⁵⁶ radosti², v tvojej pravici vždy sú lúbeznosti^{446 457}.

ŽALM 17

MODLITBA DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, počuj spravodlivosť, sleduj pozorne¹¹⁰ moje volanie^{458 866}, vpúšťaj v uši¹⁰⁷ moju modlitbu, nie perami ľstivými¹²³,
- (2) kiež z prítomnosti tvojej tváre⁴⁵⁹ vychádza^{33 460} moje právo^{22 461}, tvoje oči hľadia správne^{266 462};
- (3) skúške si podrobil moje srdce, prezeral^{234 463} si v noci, cibril³⁷⁶ si ma a nie že si čo mohol²⁰ nájsť, moje pedsavzatie⁴⁶⁴ nepredchádza⁴⁶⁵ moje ústa;

- (4) ohľadne činov⁴⁶⁶ človeka³⁵⁶ som ja skrze slovo⁴⁶⁷ tvojich pier mal napamäti^{381 468} chodníky²⁴⁶ násilníka.
- (5) Udržiavaním⁴⁴³ mojich kročají v tvojich kolajách⁴⁶⁹ sa nevykývali^{81 313} moje chodidlá⁴⁷⁰.
- (6) Ja ťa vzývam^{13 403}, lebo mi odpovedáš, Bože, nachýl¹⁴⁷¹ ku mne svoje ucho, počuj moju reč²⁴⁵⁷,
- (7) prejav divuplne^{93 472} svoje láskavosti¹²⁵, záchranca⁷³ tých, ktorí sa na tvoju pravicu spoliehajú^{65 473}, pred odporcami^{168 474 475 476},
- (8) ochraňuj³⁸¹ ma ako zrenicu⁴⁷⁷ oka, kiez ma skrývaš³³ v tieni svojich krídel
- (9) pred tvárou⁶⁸ zlovoľných, ktorí⁴⁷⁸ ma ničia^{13 479}, mojich nepriateľov – zúrivo⁴⁸⁰ proti mne zavádzajú⁴⁸¹ obklúčenie⁴⁸².
- (10) Uzavreli sa každý v svoj⁴⁸³ tuk⁴⁸⁴, ústa každého⁴⁸³ hovoria¹³ vo vyvyšovaní seba⁴⁸⁵.
- (11) Naše kročaje^{18 486} – teraz ma⁴⁸⁷ obštúpili, svoje oči usmerňujú²³⁹ na sklopenie^{471 488} v zem⁴⁸⁹;
- (12) podoba každého⁴⁸³ – ako lev, dychti po dravom uchvátení¹⁷², áno¹¹, ako hrivnatec⁴⁹⁰, sadajúci v úkrytoch.
- (13) Povstaň, Hospodine, vystúp proti⁴⁹¹ jeho tvári, zraz⁴⁹² ho, daj svojim mečom uniknúť mojej⁴⁹³ duši pred zlovoľným^{67 494},
- (14) svojou rukou pred ľuďmi^{67 494 495}, Hospodine, pred ľuďmi^{67 494 495} zo sveta⁴⁹⁶ – ich diel⁴⁴¹ je v tomto živote⁴⁵⁴, kde¹¹ ich brucho⁴⁹⁷ plníš svojim imaním⁴⁹⁸; synovia³⁵⁵ sú syti⁴⁹⁹ a svoj prebytok zanechávajú⁵⁰⁰ svojim batolátam.
- (15) Ja budem v spravodlivosti pozerat' tvoju tvár; pri precitnutí sa budem sýtiť tvojím zjavom⁵⁰¹.

ŽALM 18⁵⁰²

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; OD NEVOĽNÍKA HOSPODINA⁶⁷, OD DÁVIDA⁶⁷, KTORÝ SA K HOSPODINOVÍ V DEŇ, KEĎ HO HOSPODIN VYPROSTIL Z DLANE¹⁷⁴ VŠETKÝCH JEHO NEPRIATEĽOV A Z RUKY ŠÁÚLA, VYSLOVIL SLOVAMI TEJTO PIESNE; I POVEDAL:

- (1) Vrelo ťa milujem^{13 503 504}, Hospodine, moja sila!

- (2) Hospodin je moje skalisko⁵⁰⁵ a moja pevnosť⁵⁰⁶ a môj záchranca^{493 507}, môj Boh – moja skala, na neho sa budem spoliehať⁶⁵, môj štít⁷⁵ a roh⁵⁰⁸ môjho vyslobodenia⁷³, moja výšina⁵⁰⁹.
- (3) Je hoden velebenia¹¹⁸ – budem Hospodina volať^{403 510}, i budem vyslobodzovaný⁷³ od svojich nepriateľov.
- (4) Obomkli ma povrazy⁵¹¹ smrti a potoky^{512 513} ničomnosti^{514 515} ma desili⁵¹⁶,
- (5) obopáli ma povrazy⁵¹¹ šeoľa¹⁵⁷, prepadli⁵¹⁷ ma nástrahy⁵¹⁸ smrti,
- (6) volal^{403 510} som Hospodina v svojej⁶⁷ tiesni^{38 85}, áno¹¹, kričal som o pomoc k svojmu Bohu; počul zo svojho chrámu¹²⁶ môj hlas a môj krik o pomoc pred jeho tvárou vchádzal v jeho uši.
- (7) I zakolísala a roztriasla sa zem, základy vrchov sa chveli⁵¹⁹ a zakolísali sa, lebo on sa rozhneval⁵²⁰;
- (8) jeho nozdrami vystúpil⁵²¹ dym a z jeho úst straval³⁹⁹ oheň, od neho sa vznietili⁵²² uhlíky;
- (9) i nahol⁴⁷¹ nebesá a zostúpil, a pod jeho nohami mračno⁵²³,
- (10) a nasadol na kerúba a rozletel sa, áno¹¹, vzniesol sa⁵²⁴ na krídlach vetra⁵²⁵,
- (11) za svoj príbytok⁵²⁶ zavádzal³⁹⁹ tmu, svoje zastretie⁵²⁷ vôkol seba, temnotu vôd, mrákavy oblakov⁵²⁸;
- (12) od žiary⁵²⁹ pred ním prešli^{465 530} jeho mrákavy, ľadovec a ohnivé uhlíky⁵³¹
- (13) a Hospodin zahrmel⁵³² v nebesiach, áno¹¹, Najvyšší⁵³³ vydával svoj hlas, ľadovec a ohnivé uhlíky⁵³¹,
- (14) i vyslal svoje šípy⁵³⁴ a rozptýlil ich⁵³⁵, áno¹¹, mnoho bleskov a zmialo⁵³⁶ ich⁵³⁵.
- (15) A ukázali sa riečiská⁵³⁷ vôd a boli odhalené základy sveta²⁶⁵ od tvojho pokarhania⁵³⁸, Hospodine, od vanutia⁵³⁹ dychu⁵²⁵ tvojich nozdier.
- (16) Čiaha⁵⁴⁰ z výšky, berie ma, vyťahuje ma z mnohých vôd,
- (17) vyprostuje ma od môjho silného nepriateľa, od nenávidiacich ma, lebo sa ukázali⁵⁴¹ odo mňa silnejšími^{542 543};
- (18) prepadali⁵¹⁷ ma v deň mojej pohromy⁵⁴⁴, ale Hospodin sa mi stal¹⁷⁴⁴ oporou^{206 545}.

- (19) A vyviedol¹⁴⁶⁰ ma na priestrannosť; vytrhuje¹⁵³ ma, lebo vo mne našiel potešenie⁸,
 (20) odmeňuje¹⁷⁶ ma Hospodin podľa mojej spravodlivosti, odpláca⁵⁴⁶ mi podľa čistoty mojich rúk,
 (21) lebo som dbal^{13 381} na cesty Hospodina a neodpadol som zlovoľne od svojho Boha,
 (22) lebo všetky jeho predpisy²² sú naproti⁵⁴⁷ mne a jeho ustanovenia⁵⁴⁸ od seba neodstrkujem¹⁶⁴
 (23) a som pred ním⁵⁴⁹ bezúhonný⁴¹⁴ a chráním¹³ sám seba^{381 550} pred svojou neprávosťou^{68 551}
 (24) a Hospodin mi odpláca^{13 546} podľa mojej spravodlivosti, podľa čistoty mojich rúk naproti⁵⁴⁷ jeho očiam.
 (25) Pri láskavom⁹² sa prejavuješ láskavým^{92 552 553}, pri mužovi⁵⁵⁴ bezúhonnom⁴¹⁴ sa prejavuješ bezúhonným^{414 553 555},
 (26) pri očisťujúcom sa⁵⁵⁶ sa prejavuješ čistým^{553 556} a pri prevrátenom⁵⁵⁷ sa prejavuješ ľstivým,^{553 558}
 (27) lebo ty pokorený^{276 292} ľud vyslobodzujes⁷³, ale povýšené oči ponížujes.
 (28) Veď ty rozsvetľuješ moju lampu; Hospodin, môj Boh, prežaruje⁵²⁹ moju tmú;
 (29) áno, skrze teba môžem²⁰ preraziť čatu^{559 560} a skrze svojho Boha môžem²⁰ preskočiť múr.
 (30) Боh – dokonala⁴¹⁴ je jeho cesta, reč²⁴⁵⁷ Hospodina je osvedčená³⁷⁶, on je štítom⁷⁵ pre všetkých, ktorí⁹⁴³ sa na neho spoliehajú^{65 72}.
 (31) Veď kto je BOHOM okrem⁵⁶¹ Hospodina a kto skalou, iba ak náš Boh,
 (32) tento Боh, ktorý⁹⁴³ ma opasuje zdatnosťou⁵⁶², ktorý¹¹ robí^{13 563} moju cestu dokonalou⁴¹⁴,
 (33) robiac⁶¹⁶ moje nohy takými ako nohy jeleníc^{449 564}; i postavuje ma na moje výšiny,
 (34) vyučujúc moje ruky boju⁵⁶⁵, takže¹¹ luk z mosadze⁵⁶⁶ napínajú^{13 567} moje ramená⁵⁶⁸,
 (35) a dal si mi štít⁷⁵ svojho vyslobodenia⁷³ a tvoja pravica ma

- podopierala⁵⁶⁹, a tvoja dobrotivosť⁴⁵⁷⁰ ma⁵⁷¹ rozmnožuje.
 (36) Uvoľňuješ miesto⁸⁷ mojim kročajám^{572 573} podo mnou, takže¹¹ sa moje členky nepodlomili⁵⁷⁴.
 (37) Prenasledujem svojich nepriateľov a dostihujem ich a nie že sa až do dorazenia⁵⁷⁵ ich odvraciam⁵⁷⁶,
 (38) drvím⁵⁷⁷ ich, takže¹¹ nemôžu povstať – padajú pod moje nohy.
 (39) A obtáčaš¹³ ma zdatnosťou⁵⁶² k boju⁵⁶⁹, povstalcov proti mne⁵⁷⁸ zrážaš^{492 579} podo mňa,
 (40) a mojich nepriateľov si mi obrátil²²³ šíjou⁵⁸⁰, áno¹¹, nenávidiacich ma; hubil⁵⁸¹ som ich;
 (41) kričali o pomoc, ale nebolo vysloboditeľa⁷³, na Hospodina, ale neodvetil im,
 (42) i roztľkal som⁵⁸² ich ako prach^{181 583} na vetre^{525 584}, ako blato ulíc som ich odpratúval⁵⁸⁵.
 (43) Vymaňuješ⁴⁹³ ma z rozopri⁵⁸⁶ ľudu, uchovávaš³⁸¹ ma za hlavu⁵⁸⁷ národov²⁵, bude mi slúžiť^{588 589} ľud, ktorý nepoznám^{13 589},
 (44) pri počutí uchom mi budú poslušní⁵⁸⁹, synovia cudziny⁵⁹⁰ sa mi budú zaliečať^{589 591},
 (45) synovia cudziny⁵⁹⁰ budú vädnúť^{589 592} a budú s chvením⁵⁹³ vychádzať^{589 594} zo svojich hrádok⁵⁹⁵.
 (46) Živý je Hospodin a nech je velebená⁴⁴⁸ moja skala, a nech je vyvyšovaný Boh môjho vyslobodenia⁷³,
 (47) Боh, ktorý⁹⁴³ za mňa⁷² vykonáva²³ pomstu², on¹¹ mi podriaďuje^{13 596} národnosti¹⁸⁹,
 (48) vymaňujúci⁴⁹³ ma spomedzi mojich nepriateľov. Ba, vyvyšuješ ma spomedzi povstalcov proti mne⁵⁷⁸, vyprošťuješ ma od násilníka⁵⁹⁷.
 (49) Preto ťa budem oslavovať⁴⁵⁹⁸ medzi národmi²⁵, Hospodine, a tvojmu menu pri hudbe spievat^{466 217},
 (50) menu pôsobiaceho veľké⁵⁹⁹ vyslobodzovanie^{2 73 600} svojho kráľa a preukazujúceho²⁸² láskavosť¹²⁵ svojmu pomazanému, Dávidovi, a jeho semenu navždy⁶⁰¹.

ŽALM 19

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.SPEV S HUDOBŇMÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Nebesá vyprávajú⁴⁴ Božiu slávu⁷⁶,
áno¹¹, obloha⁶⁰² hlása²⁷¹ činy²³² jeho rúk.
- (2) Deň ako⁶⁰³ deň⁶⁰⁴ dáva prúdiť⁶⁰⁵
reč²⁴⁵⁷ a noc ako⁶⁰³ noc⁶⁰⁴ poskytuje⁶⁰⁶
vedomosť⁶⁰⁷;
- (3) niet reč²⁴⁵⁷ a niet slov, ktorých
zvuk⁶⁰⁸ by nebolo počuť⁶⁰⁹;
- (4) rozsah ich pôsobnosti⁶¹⁰ sa rozšíril⁶¹¹
po všetkej¹⁵⁹ zemi
a ich slová⁶¹² po okruhu^{613 614} sveta²⁶⁵;
v nich⁶¹⁵ zriadil^{307 616} stan slnku
- (5) a ono vychádza⁴⁶⁰ ako ženích zo svojej
komnaty⁶¹⁷, teší sa na beh dráhou²⁴⁶
ako borec⁶¹⁸.
- (6) Jeho vychádzanie⁶¹⁹ je od okraja⁶¹³
nebies a jeho obiehanie⁶²⁰ k ich
okrajom⁶¹³ a pred jeho žiarom⁶⁸ nie je
nič skryté.
- (7) Zákon¹⁰ Hospodina je dokonalý⁴¹⁴,
občerstvuje^{546 621} dušu, svedectvo
Hospodina je²⁷ spoľahlivé³⁶⁰, múdрым
robí jednoduchého⁶²²,
- (8) nariadenia⁶²³ Hospodina správne¹⁹⁹,
rozradosťujú srdce, rozkaz
Hospodina rýdzi⁶²⁴, rozjasňuje³⁹¹ oči,
- (9) úcta⁵⁹ k Hospodinovi¹¹³ čistá, ostáva⁶²⁵
na večnosť^{258 290}, rozsudky²² Hospodina
sú pravda⁴¹⁵, sú napospol¹⁰³
spravodlivé,
- (10) žiadúcejšie od zlata, áno¹¹, od
mnohého jemného zlata⁶²⁶, a sladšie
od medu, áno¹¹, tečúceho⁶²⁷ z plástov.
- (11) Aj tvoj nevoľník sa nimi dáva
poučať⁶²⁸; v zachovávaní³⁸¹ ich je hojná
odmena.
- (12) Poklesky⁶²⁹ – kto si ich všíma^{108 630?}
Od skrytých ma oslobodí⁶³¹;
- (13) tiež svojho nevoľníka uchráni⁶³² pred
opovážlivými⁶³³, nech nado mnou
nevládnú^{33 238}; vtedy budem
nevinný^{261 414} a budem oslobodený⁶³¹ od
mnohých prestúpení¹³⁸.
- (14) Kiež sú³² reč²⁴⁵⁷ mojich úst
a rozjímanie²⁸⁸ môjho srdca
blahovoľne prijímané⁶³⁴ pred tvojou
tvárou, Hospodine, moja skala a môj
vykupiteľ⁶³⁵!

ŽALM 20

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.SPEV S HUDOBŇMÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Kiež ti v deň úzkosti⁶³⁶ odpovedá³³
Hospodin, meno Boha Jákaoba kiež ťa
vyzdvihuje^{33 637};
- (2) kiež ti zo svätyné⁶³⁸ posla^{33 639} pomoc
a z Cijjóna kiež ťa podopiera^{33 669};
- (3) kiež je³³ pamätlivý všetkých tvojich
obetí darov⁶⁴⁰ a kiež za tučnú uznáva^{33 641}
tvoju obeť vzostupnú⁶⁴²! Seláh⁷⁴.
- (4) Kiež ti dáva³³ podľa tvojho srdca
a kiež spĺňa³³ každý tvoj úmysel⁴!
- (5) Budeme plesať v tvojom⁶⁴³
vyslobodení^{38 73} a v mene nášho Boha
zástavy vztyčovať; kiež Hospodin
spĺňa³³ všetky tvoje želania⁶⁴⁴!
- (6) Teraz viem¹³, že Hospodin svojho
pomazaného vyslobodil^{73 81 645};
odpovedá¹⁹ mu zo svojich svätých
nebies⁴³ mocnými činmi⁶⁴⁶ záchrany⁶⁴⁷
svojou pravícou.
- (7) Títo na vozy a títo na kone, ale my
na meno Hospodina, nášho Boha,
poukazujeme⁶⁴⁸;
- (8) oni klesajú⁶⁴⁹ a padajú, ale my
povstávame a spriama stojíme.
- (9) Hospodine, daj vyslobodenie^{73 650}!
Nech nám kráľ v deň nášho volania
odpovedá³¹!

ŽALM 21

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.SPEV S HUDOBŇMÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, v tvojej sile³⁸ sa kráľ
raduje, áno¹¹, ako⁶⁹ veľmi jasá v tvojom
vyslobodení^{38 73}!
- (2) Dal si mu túžbu²⁹⁷ jeho srdca a nie že
si odoprel⁶⁵¹ žiadosť jeho pier. Seláh⁷⁴.
- (3) Áno, predchádzaš ho^{491 652}
požehnaniami⁶⁵³ dobra, na jeho hlavu
vsadzuješ²²⁹ korunu⁶⁵⁴ zo zlata⁶²⁶;
- (4) požiadal od teba život⁴⁵⁴ – dal si mu
dĺžku dní, navždy^{142 339} a trvalo²⁵⁸.
- (5) Veľká je jeho sláva⁷⁶ v tvojom
vyslobodení^{38 73}, vkladáš⁵⁴⁴⁹ na neho
velebnosť²²² a nádheru²³⁷,
- (6) áno, robíš²³⁹ ho natrvalo^{258 290}
požehnaním², potešuješ ho radosťou
pri svojej tvári⁴⁵⁵,

- (7) lebo kráľ dôveruje⁹⁷ v Hospodina a⁶⁵⁵ láskavosťou¹²⁵ Najvyššieho⁵³³ sa nevykyvuje^{313 656 657}.
- (8) Tvoja ruka dočíaha^{658 659} na všetkých tvojich nepriateľov, tvoja pravica vie²⁰ dopadnúť⁶⁵⁸ nenávidiacich ťa;
- (9) v čas svojej prítomnosti²⁵² ich budeš môcť²⁰ spraviť²³⁹ stáby ohnivou pecou^{660 661},
- Hospodin ich v svojom hneve bude pohlcovať⁶⁶² a oheň ich bude zožierať³⁹⁹,
- (10) ich plod budeš môcť²⁰ vyhubiť zo zeme, áno¹¹, ich semä *spomedzi* detí³⁵⁵ človeka³⁵⁶,
- (11) lebo proti tebe zamerali^{460 663} zlo, vymysleli úklad²⁹⁵; nebudú stačiť⁶⁶⁴,
- (12) lebo ich budeš obracať²³⁹ chrbtom^{665 666} a na ich⁶⁶⁷ tvár mieriť^{133 668} svojimi tetivami.
- (13) Buď vyvyšovaný, Hospodine, v svojej sile³⁸; budeme spievať, áno¹¹, pri hudbe ospevovať^{66 217 218} tvoju moc⁶⁴⁶.

ŽALM 22

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; NA AJJÉLETH-
-HAŠŠACHAR^{247 669}.

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Môj Bože, môj Bože, načo si ma opustil? Ďaleko od môjho vyslobodenia⁷³ sú slová môjho kriku⁶⁷⁰!
- (2) Môj Bože, volám za dňa a neodpovedáš, a v noci, a niet pre mňa⁷² utíšenia⁶⁷¹;
- (3) a ty si svätý, obývajúci chválospevy¹ Isráela,
- (4) v teba dôverovali^{13 97} naši otcovia, dôverovali^{13 97} a zachraňoval si^{13 493} ich,
- (5) keď k tebe kričali^{13 672}, vyviazli^{423 673}, dôverovali^{13 97} v teba a nesklamali sa¹⁶⁶.
- (6) Ale ja som červ⁶⁷⁴ a nie muž, potupa⁶⁷⁵ človeka³⁵⁶ a opovrhnutý ľudom;
- (7) všetci vidiaci ma sa mi vysmievajú^{35 676}, potrhávajú perami^{18 677}, potriasajú hlavou⁶⁷⁸:
- (8) Uvaľ⁶⁷⁹ to na Hospodina! Nech ho zachraňuje^{33 493}, nech ho vyproštuje³³, veď má¹³ v ňom zalúbenie⁸¹!
- (9) Ty však si ma vyňal z lona⁴⁹⁷, uviedol ma v bezpečie^{97 680} na prsiach mojej matky,

- (10) na teba som¹³ uvrhnutý od matrice, od lona⁴⁹⁷ mojej matky si ty mojím Богом;
- (11) kiež sa odo mňa nevzdalaže³³, veď je úzkosť⁶³⁶ blízka⁴⁷⁷, lebo pomocníka niet.
- (12) Obklopili ma početné býky, silní^{681 682} z Bášana ma obklúčili,
- (13) rozovreli na mňa svoje ústa ako lev dravo uchvacujúci¹⁷² a revúci⁶⁷⁰.
- (14) Ako voda som¹³ rozliaty a všetky moje kosti sa rozostúpili⁶⁸³, moje srdce sa stalo¹⁷⁴⁴ stáby voskom, rozplynulo sa⁶⁸⁴ vprostred mojih útroh,
- (15) moja sila vyschla⁶⁸⁵ ako črepina⁶⁸⁶ a môj jazyk je prilepený^{687 688} na moje podnebie⁶⁸⁹; áno¹¹, vsadzuješ ma do prachu¹⁸¹ smrti.
- (16) Veď ma obklopili psi, vôkol mňa sa položilo⁶⁹⁰ zrotenie⁶⁹¹ páchatelov zla, preklali⁶⁹² moje ruky a moje nohy.
- (17) Mohol by som²⁰ sčítať všetky svoje kosti; oni pozorujú, kochajú sa pohľadom⁶⁹³ na mňa,
- (18) rozdeľujú si moje rúcha a o moje oblečenie vrhajú lós.
- (19) No ty, Hospodine, kiež nie si³³ ďaleko, moja sila, poponáhľaj sa na pomoc mne⁶⁹⁴,
- (20) vyprošť moju dušu od meča, moju opustenú⁶⁹⁵, z laby psa,
- (21) vyslobod' ma z tlamy leva, od rohov rémim⁶⁹⁶! – Odvetil si⁸¹ mi!
- (22) Budem svojim bratom vyprávať⁴⁴ o tvojom mene⁶⁹⁷, vprostred zidenia⁶⁹⁸ ťa budem velebiť¹¹⁸:
- (23) Ctitelia⁶⁹⁹ Hospodina, velebte¹¹⁸ ho, všetko semä Jákóba, oslavujte⁷⁰⁰ ho, áno¹¹, majte pred ním^{61 701} bázeň⁷⁰², všetko semä Isráela!
- (24) Veď on neopovrhol a neštítal²⁷ sa sužovania sužovaného^{276 292} a neskryl pred ním⁶⁸ svoju tvár, lež¹¹ pri jeho kriku k nemu o pomoc vypočul.
- (25) Môj chválospev²⁷⁹ v početnom zidení⁶⁹⁸ bude od teba^{703 704}, pred tvojimi ctitelmi⁶⁹⁹ budem plniť¹⁷⁷ svoje sľuby;
- (26) tichý^{276 292} budú ješ' a sýtiť sa, vyhľadávajúci²⁶⁹ Hospodina ho budú velebiť^{118 705}, ich srdce bude do večnosti^{258 290} žiť.

- (27) Rozpomínať sa a k Hospodinovi sa obracať budú všetky končiny zeme a všetky čelade⁷⁰⁶ národov²⁵ sa budú klaňať tvojej tvári,
 (28) lebo kralovanie a vláda²³⁸ medzi národmi²⁵ patrí Hospodinovi.
 (29) Jedávať⁷⁰⁷ a klaňať sa budú¹³ všetci tuční⁷⁰⁸ zeme, pred tvou tvárou sa budú zohýbať^{649 709} všetci zostupujúci v prach^{113 181} a ten, čo jeho duša neostala⁸¹ nažive⁷¹⁰.
 (30) Semá⁷¹¹, tí mu budú slúžiť⁵⁸⁸, o Pánovi sa bude vyprávať⁴⁴ pokoleniu
 (31) tých, ktorí budú prichádzať⁷¹²; tí^{11 713} budú jeho spravodlivosť hlásať²⁷¹ ľudu, ktorý sa má²⁰ narodiť, že ju uskutočnil^{282 714}.

ŽALM 23

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Mojm pastierom je Hospodin, netpím nedostatkom;
 (2) ukladá ma⁷¹⁵ na pastvískach s mladou trávou^{113 716}, sprevádza⁷¹⁷ ma k vodám odpočívania^{2 718},
 (3) osviežuje⁷¹⁹ moju dušu, vodí¹²⁸ ma koľajami⁴⁶⁹ spravodlivosti⁷²⁰ vzhľadom na svoje meno.
 (4) Aj keby som mal²⁰ ísť priervou⁷²¹ hľbokej temnoty⁷²², nebojím sa⁵⁹ zla, lebo⁷²³ si pri mne ty; tvoja palica⁴⁹ a tvoja berla⁷²⁴, tie⁷²⁵ ma potešujú⁷²⁶.
 (5) Pred mojou tvárou upravuješ^{111 727} stôl naproti mojm protivníkom⁷⁰, moju hlavu si natrel^{641 728} olejom, moja čaša – nadbytok⁷²⁹
 (6) Vpravde ma po všetky dni môjho života⁴⁵⁴ bude nasledovať⁷³⁰ dobro a láskavosť¹²⁵, i budem sa smieť²⁰ na dĺžku dní⁷³¹ vrátiť⁷³² v dom⁷³³ Hospodina.

ŽALM 24

OD DÁVIDA⁶⁷; SPEV S HUDBNÝM
SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Zem a jej náplň, svet²⁶⁵ a tí, ktorí na ňom bývajú⁷³⁴, patrí Hospodinovi,
 (2) lebo on ju na moriach založil, a na riekach ju pevne udržiava¹³³.
 (3) Kto bude môcť²⁰ vystúpiť⁵²¹ na vrch Hospodina a kto bude môcť²⁰ zastat²¹

- na jeho svätom mieste^{43 735}?
 (4) Nevinný dlaňami^{113 174} a rýdži⁶²³ srdcom^{113 736}, kto svoju dušu nepozdvihuje¹⁰⁰ k⁷³⁷ márnosti^{366 367} a neprisahá klamne^{123 738};
 (5) bude si z blízkosti Hospodina⁷⁰³ odnášať¹⁰⁰ pozehanie, áno¹¹, spravodlivosť od Boha jeho vyslobodenia⁶⁶.
 (6) Toto je pokolenie zháňajúcich sa^{269 739} po ňom, hľadajúcich⁹⁰ tvoju tvár – Jákób⁷⁴⁰! Seláh⁷⁴.
 (7) Pozdvihnite¹⁰⁰, brány, svoje hlavy⁷⁴¹, áno¹¹, pozdvihnite¹⁰⁰ sa, večné⁶⁷⁴² vráta^{743 744}, nech¹¹ môže²⁰ vojsť Kráľ slávy⁷⁶¹!
 (8) Kto je týmto Kráľom slávy⁷⁶? – Hospodin, rek, áno¹¹, hrdina⁶¹⁸! Hospodin, hrdina⁶¹⁸ boja⁵⁶⁵!
 (9) Pozdvihnite¹⁰⁰, brány, svoje hlavy⁷⁰⁵, áno¹¹, pozdvihnite¹⁰⁰, večné vráta^{743 744}, nech¹¹ môže²⁰ vojsť Kráľ slávy⁷⁶¹!
 (10) Kto je on, tento Kráľ slávy⁷⁶? – Hospodin zástupov^{745 746}, Kráľ slávy⁶⁹ je on! Seláh⁷⁴.

ŽALM 25⁷⁴⁷

OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) (Álef) K tebe, Hospodine, povznášam¹⁰⁰ svoju dušu.
 (2) (Béth) Môj Bože, v teba dôverujem^{13 97}, nech nie som³³ sklamávaný¹⁶⁶, nech nado mnou⁷² moji nepriatelia nejasajú³³!
 (3) (Gímel) Ani sa nikto⁷⁴⁸ očkávajúci⁷⁴⁹ ťa nemôže²⁰ sklamať¹⁶⁶; sklamať¹⁶⁶ sa musia²⁰ tí, ktorí⁹⁴³ sa bez príčiny neverne správajú⁷⁵⁰.
 (4) (Dáleth) Daj mi, Hospodine, poznať tvoje cesty, vyuč ma tvojim chodníkom²⁴⁶.
 (5) (Hé) daj mi kráčať^{203 751} podľa tvojej pravdy^{5 415} a vyučuj ma, lebo ty si Boh môjho vyslobodenia⁷³.
 (Váu) a⁷⁵² teba očakávam⁷⁴⁹ po celý¹⁵⁹ deň.
 (6) (Zajin) Spomeň, Hospodine, na svoje zmilovania⁷⁵³ a na svoje láskavosti¹²⁵, lebo ony sú odvždy⁷⁵⁴.
 (7) (Chéth) Na hriechy mojej mladosti⁴⁵⁴ ani na moje prestúpenia¹³⁸ kiež nespomínaš³³, spomínaj na mňa podľa svojej láskavosti¹²⁵ vzhľadom na svoju dobrotu, Hospodine!

- (8) (*Téth*) Dobrý a priamy¹⁹⁹ je Hospodin; preto hriešnikom ukazuje⁷⁵⁵ na cestu⁷⁵⁶;
- (9) (*Jód*) tichým^{276 292} dáva kráčať^{203 751} podľa práva^{5 22} a tichých^{276 292} vyučuje svojej ceste.
- (10) (*Káf*) Všetky chodníky²⁴⁶ Hospodina sú láskavosťou¹²⁵ a vernosťou⁴¹⁵ tým, ktorí si hľadajú^{382 757 758} jeho zmluvy a jeho svedectiev.
- (11) (*Lámed*) Vzhľadom na svoje meno, Hospodine, keď aj chceš^{20 33 195} odpustiť moju nepravosť⁵⁵¹, lebo⁷⁵⁹ je veľká⁷⁶⁰!
- (12) (*Mém*) Kto je taký⁷⁶¹ človek⁷⁶² – ctiteľ⁶⁹⁹ Hospodina? Jemu *on* ukazuje⁷⁵⁵ na cestu⁷⁵⁶, ktorú si má²⁰ vyvoliť^{763 764},
- (13) (*Nún*) jeho duša ostáva⁷⁶⁵ v dobrom⁷⁶⁶ a jeho semä bude dediť⁷⁶⁷ zem.
- (14) (*Sámech*) Dôvernoscť⁷⁶⁸ s Hospodinom^{113 769} je pre jeho ctiteľov^{72 699}, aj jeho zmluva na ich oboznámenie⁷⁷⁰.
- (15) (*Ajin*) Moje oči – ustavične k Hospodinovi! Veď on moje nohy vyvádza⁴⁶⁰ zo siete.
- (16) (*Pé*) Otoč sa ku mne⁷⁷¹ a buď mi milostivý⁸⁸, lebo ja som osamelý⁶⁹⁵ a usúžený^{276 292}.
- (17) (*Cádé*) Rozhojnili sa⁷⁷² úzkosti⁶³⁶ môjho srdca – vyved⁴⁶⁰ ma z mojich útrap⁷⁷³!
- (18) (*Réš*) Viď moje súženie²⁷⁷ a moju strasť²⁰⁸ a udeľ odpustenie ohľadne všetkých mojich hriechov⁷⁷⁴;
- (19) viď mojich nepriateľov, že sa rozmnožili a krutou⁷⁷⁵ nenávisťou⁷⁷⁶ ma nenávidia¹³!
- (20) (*Šín*) Stráž³⁸¹ moju dušu a vyprošť ma, nech nie som³¹ sklamaný¹⁶⁶, lebo na teba sa spolieham^{27 651}
- (21) (*Táu*) Bezúhonnosť¹⁹¹ a úprimnosť⁷⁷⁷ nech ma zachováva^{33 382}, lebo teba očakávam⁷⁴⁹.
- (22) Oslobod'⁷⁷⁸ Isráela, Bože, zo všetkých jeho úzkostí⁶³⁶!
- (2) Podrob ma skúške, Hospodine, a preskúmaj⁷⁸¹ ma, prečisti³⁷⁶ moje obličky¹⁹⁷ a moje srdce;
- (3) veď naproti⁵⁴⁷ mojim očiam je tvoja láskavosť¹²⁵ a chodievam podľa tvojej pravdy^{5 415}.
- (4) Nesedávam s ničotnými⁷⁸² ľuďmi^{495 783} a nechcem²⁰ s pokrytcami⁷⁸⁴ vstupovať⁷⁸⁵;
- (5) zídienie⁶⁹⁸ páchatel'ov zla nenávidím²⁷ a nechcem²⁰ so zlovoľnými sadať.
- (6) Chcem²⁰ v nevinnosti⁷⁸⁶ umyť svoje dlane¹⁷⁴ a k tvojmu oltáru, Hospodine, sa obrátiť⁷⁸⁷
- (7) na zvestovanie⁷⁸⁸ tvojho mena hlasom dakovania⁷⁸⁹ a na vyrozprávanie⁴⁴ všetkých tvojich divov²⁴⁸.
- (8) Milujem¹³, Hospodine, sídlo⁷⁹⁰ tvojho domu a miesto⁷³⁵ obydľia⁷⁹¹ tvojej slávy⁷⁶¹!
- (9) Keď moju dušu nezahrňáš^{33 792 793} s hriešnikmi a môj život⁴⁵⁴ s mužmi krvi^{121 794},
- (10) v rukách ktorých je hanebnosť⁷⁹⁵; áno¹, ich⁷⁹⁶ pravica je²⁷ plná úplatkov¹⁸,
- (11) no ja chcem²⁰ chodiť v svojej bezúhonnosti¹⁹¹ – oslobod'⁷⁷⁸ ma a buď mi milostivý⁸⁸!
- (12) Moja noha zastala²⁷ na rovine⁷⁹⁷; v zídieniach⁷⁹⁸ budem velebiť⁴⁴⁸ Hospodina.

ŽALM 27

OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodin je moje svetlo a moje vyslobodenie⁷³ – pred kým^{68 701} by som mal²⁰ pociťovať bázeň^{59 799}?
- Hospodin je posila⁸⁰⁰ môjho života⁴⁵⁴ – pred kým^{68 701} by som mal²⁰ mať hrôzu⁴⁰⁶?
- (2) Pri priblížení sa⁸⁰¹ páchatel'ov zla ku mne na zhltutie³⁹⁹ môjho mäsa, voči mne⁸⁰² mojich protivníkov⁷⁰ a mojich nepriateľov, oni sa potkli²⁵⁰ a padli.
- (3) Bárš by sa proti mne kládol⁸⁰³ tábor⁸⁰⁴, nebude sa moje srdce báť⁵⁹, bárš by proti mne povstávala vojna⁵⁶⁵, ja pri tom⁷⁶¹ budem dôverčivý^{97 805}.
- (4) Jedno si z blízkosti Hospodina⁷⁰³ vyprosujem²⁷, o to⁷²⁵ sa budem usilovať⁹⁰:

ŽALM 26

OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Posúď¹⁹⁰ ma, Hospodine, lebo⁷⁷⁹ ja chodím²⁷ v svojej bezúhonnosti¹⁹¹ a v Hospodina dôverujem^{27 96}; nechcem²⁰ sa vykývať^{313 574 780}.

- bývať po všetky dni svojho života⁴⁵⁴
v dome Hospodina na nazeranie
v⁸⁰⁶ krásu⁸⁰⁷ Hospodina a na
uvažovanie⁸⁰⁸ v jeho chráme¹²⁶.
- (5) Veď on ma v deň nešťastia⁸⁰⁹ môže²⁰
uchrániť⁸¹⁰ v svojom útulku³²², skryť
ma v skrýši³²⁷ 811 svojho stanu,
vzdvihnúť ma na skalu,
- (6) takže¹¹ potom bude moja hlava
vzdvihovaná nad mojich nepriateľov
okolo mňa⁸¹²,
i budem v jeho stane obetovať obete
jasotu⁸¹³ a Hospodinovi spievať, áno¹¹,
spievať pri hudbe⁶⁶ 217 814.
- (7) Počuj, Hospodine! Volám svojím
hlasom, i buď mi milostivý⁸⁸
a odpovedz mi!
- (8) Tebe, moje srdce, povedal³⁰⁷ 815:
Hľadajte moju tvár! Budem,
Hospodine, tvoju tvár hľadať;
- (9) kież predou mnou⁶⁸ svoju tvár
neskrývaš³³, kież svojho nevoľníka
v hneve neodstrkuješ³³ 471 816;
býval si¹³ mojou pomocou⁸¹⁷, kież ma
nezavrhuješ³³ a neopúšťaš³³ ma, Bože
môjho vyslobodenia⁷³!
- (10) Ak ma opustí⁸¹⁸ môj otec a moja mať,
potom¹¹ 819 bude Hospodin ochotný²⁰
ujasť sa mňa⁷⁵⁶ 820.
- (11) Uč ma, Hospodine, svojej ceste
a veď¹²⁸ ma chodníkmi²⁴⁶ roviny⁷⁹⁷
vzhľadom na mojich nepriateľov¹²⁹;
- (12) kież ma nevydávaš³¹ vôli⁸²¹ 822 mojich
protivníkov⁷⁰, lebo proti mne
povstávajú²⁷ lživí svedkovia⁸²³
a soptiaci³¹² 824 násilím²¹⁵ 825 826.
- (13) Keby som nemal²⁷ istoty viery⁸²⁷
o nazeraní⁸²⁸ v⁸⁰⁶ dobrotu Hospodina
v zemi živých...!
- (14) Čakaj⁷⁴⁹ na Hospodina, buď silný
a kież odvážnym robí³³ 307 829 830 tvoje
srdce; áno¹¹, čakaj⁷⁴⁹ na Hospodina!

ŽALM 28

OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) K tebe, Hospodine, volám, moja skala,
kiež sa odo mňa mlčky neodvraciaš³³,
aby som, ak by si predou mnou⁶⁸ 831
mlčal, sa nestal⁴²³ porovnatelným so
zostupujúcimi⁸³² v jamu²¹¹ 833!
- (2) Počuj hlas mojich úpení⁸³⁴ pri mojom
kriku o pomoc k tebe, pri mojom

- pozdvihovaní mojich rúk k tvojej
svätej sieni slova⁴³ 835;
- (3) kież ma neodťahuješ³³ 324 so
zlovoľnými a s páchatelmi
neprávosti⁵⁵¹, hovoriacimi so svojimi
blížnymi³⁶³ pokojne, kým¹¹ v ich srdci
je zlo.
- (4) Daj im podľa ich činnosti²⁸⁷ a podľa
zla ich skutkov⁸³⁶, podľa diela²³² ich
rúk im daj, splať⁵⁴⁶ im ich zásluhu⁸³⁷;
- (5) lebo nedbajú¹⁰⁸ 838 na činy⁴⁶⁶
Hospodina a na dielo²³² jeho rúk; bude
ich búrať⁸³⁹ a nebude ich budovať⁸⁴⁰.
- (6) Nech je velebený⁴⁴⁸ Hospodin, lebo
počul hlas mojich úpení⁸³⁴!
- (7) Hospodin je moja sila a môj štít⁷⁵,
v neho dôveruje¹³ 97 moje srdce
a dostáva²⁷ sa mi pomoci⁸⁴¹; i bude sa
moje srdce veseliť a budem ho svojou
piesňou⁸⁴² chváliť¹⁵⁶ 843.
- (8) Hospodin je silou im⁸⁴⁴ a on je
základom⁸⁰⁰ vyslobodení⁷³ svojho
pomazaného.
- (9) Vyslobodí⁷³ svoj ľud a žehnaj svoje
dedičstvo⁴⁷ a pas ich a povznes¹⁰⁰ ich
navždy⁶⁰¹.

ŽALM 29

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Priznávajúte⁸⁴⁵, synovia mocných⁸⁴⁶,
priznávajúte⁸⁴⁵ Hospodinovi slávu⁷⁶
a silu,
- (2) priznávajúte⁸⁴⁵ Hospodinovi slávu⁷⁶
jeho mena, klaňajte sa Hospodinovi
v svätej nádhere⁴³ 237!
- (3) Hlas Hospodina je nad vodami,
Boh slávy⁷⁶ hrmí⁵³², Hospodin
nad mnohými vodami,
- (4) hlas Hospodina v moci, hlas
Hospodina vo velebnosti²³⁷,
- (5) hlas Hospodina láme⁸² cédre, áno¹¹,
Hospodin vie²⁰ lámať⁸² cédre
Levánóna⁸⁴⁷
- (6) a pôsobiť, že poskakujú⁸⁴⁸ 849 tak ako⁸⁵⁰
teľa⁸⁵¹, Levánón⁸⁴⁷ a Sirjón⁸⁵², tak ako⁸⁵⁰
mláďa³⁵⁵ rémím⁶⁹⁶.
- (7) Hlas Hospodina rozštiepuje⁸⁵³
plamene ohňa,
- (8) hlas Hospodina strachom naplňa⁸⁴⁸ 854
pustinu, strachom naplňa⁸⁴⁸ 854
Hospodin pustinu Kádés.

(9) Hlas Hospodina pôsobí, že jelenice rodia^{854 855}, a obnažuje⁸⁵⁶ lesy. A v jeho chráme^{126?} On⁸⁵⁷ všetok²⁴² vraví: Sláva^{76 858!}

(10) Hospodin trónil^{27 859} za potopy⁸⁶⁰ a ako kráľ bude Hospodin tróniť⁸⁵⁹ navždy¹⁴².

(11) Hospodin dáva²⁷ silu svojmu ľudu, Hospodin svoj ľud žehná²⁷ pokojom⁸⁶¹.

ŽALM 30

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

PIESEŇ PRI ZASVÄTENÍ¹¹³ DOMU;
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Budem ťa vyvyšovať, Hospodine, lebo si ma vytiahol a nerozradostnil si nado mnou⁷² mojich nepriateľov.
- (2) Hospodine, môj Bože, k tebe som sa dal kričať o pomoc a uzdravil si ma,
- (3) Hospodine, vyzdvihol si moju dušu zo šeoľa¹⁵⁷, oživil⁸⁶² si ma *spomedzi* zostupujúcich⁸⁶³ v jamu^{211 833}.
- (4) Spievajte pri hudbe^{66 217} Hospodinovi, jeho zbožní⁹², a vzdávajúte chválu^{156 864} pri jeho svätej pripomienke^{403 865},
- (5) lebo v jeho hneve je okamih, v jeho blahovôli¹⁴⁴ život⁴⁵⁴; navečer trvá⁷⁶⁵ plač, no k ránu plesanie⁸⁶⁶.
- (6) A ja som si v svojom ubezpečení⁸⁶⁷ povedal⁹⁶: Nikdy¹⁴² sa nemôžem²⁰ vykývať^{313!}
- (7) Hospodine, v svojej blahovôli¹⁴⁴ si môjmu vrchu⁸⁶⁸ zaistil⁸⁶⁹ moc²²⁷; skryl si svoju tvár – bol som¹³ otrasený⁸⁷⁰.
- (8) K tebe, Hospodine, som volal, áno¹¹, k Pánovi⁸⁷¹ som úpeľ⁸⁷².
- (9) Aký⁶⁹ zisk v mojej krvi, v mojom zostupení do priepasti^{212 452?} Či tá prach¹⁸¹ bude chváliť^{156 843}, tvoju vernosť⁴¹⁵ zvestovať^{271?}
- (10) Počuj, Hospodine, a buď mi milostivý^{88!} Hospodine, buď mi pomocníkom!
- (11) Môj nárek⁸⁷³ si mi zmenil na tanečný vír, moju vrecovinu si uvoľnil⁸⁷⁴ a opásal si ma radosťou,
- (12) aby ti pri hudbe spievalo^{66 217 875} a neumlkalo oslavovanie^{76 858 876}. Hospodine, môj Bože, navždy¹⁴² ťa budem chváliť^{156 843!}

ŽALM 31

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Na teba, Hospodine, sa spolieham^{13 65}, kiež nie som³³ nikdy¹⁴² sklamávaný¹⁶⁶; zachraňuj^{493 507} ma vo svojej spravodlivosti³⁸,
- (2) nakloň⁴⁷¹ svoje ucho ku mne, chvatom ma vyprosti, buď mi skalou²⁰⁶ útočišťa⁸⁰⁰, domom²⁰⁶ hradiab^{506 877} na moje vyslobodenie⁷³,
- (3) veď moje skalisko⁵⁰⁸ a moja pevnosť⁵⁰⁶ si ty; kiež ma teda⁵⁴ vzhľadom na svoje meno⁸⁷⁸ vodiš^{33 717} ma,
- (4) vyvádzaš^{33 461} ma z tej²⁸³ siete, ktorú mi zatajili²⁸⁴, lebo ty si moje útočisko⁸⁰⁰,
- (5) v tvoju ruku zverujem^{234 879} svojho ducha⁵²⁵. Oslobodil⁷⁷⁸ si ma, Hospodine, verný^{361 622} Bože⁸⁸⁰;
- (6) nenávidím²⁷ ctitel'ov^{381 881} klamných ničotností^{882 883}, áno^{11 884} ja sa so svojou dôverou obraciam^{97 98} k Hospodinovi⁹⁹;
- (7) budem jasat a radosť sa v tvojej láskavosti^{38 125}, že si uvidel moje súženie²⁷⁷, prejavil si starosť o⁸⁸⁵ úzkosti⁶³⁶ mojej duše
- (8) a nevydal⁸⁸⁶ si ma v ruku nepriateľa; moje nohy si postavil na priestrannosť.
- (9) Buď mi milostivý⁸⁸, Hospodine, lebo je mi úzko⁸⁸⁷, žiaľom¹⁶¹ schradlo¹⁶² moje oko, moja duša aj moje telo^{497 888},
- (10) áno, môj život⁴⁵⁴ zaniká⁵⁷⁵ v zármutku³⁸ a moje roky vo vzdychaní^{38 158}, mojou nepravosťou⁵⁵¹ poklesla²⁵⁰ moja sila a schradli¹⁶¹ moje kosti;
- (11) pre³⁷³ všetkých svojich utláčateľov⁸⁸⁹ som sa stal¹⁷⁴⁴ náramnou⁸⁹⁰ potupou⁶⁷⁵ aj svojim susedom⁸⁹¹ a postrachom svojim známym; *ti, ktorí* ma na ulici⁸⁹² vidia⁸⁹³, utekajú predom mnou⁶⁸.
- (12) Zabudnutím som vymizol¹⁸⁹⁴ z mysle⁸⁹⁵ ako mŕtv, stal som sa¹⁷⁴⁴ sťahy zničenou nádobou^{50 51},
- (13) lebo slychavam šuškanie⁸⁹⁶ mnohých – strach zo všetkých strán⁸⁹⁷ pri ich dojednávani sa³¹ spolu proti mne; zamýšľajú^{27 464} odňať moje žitie⁸²².
- (14) No ja som svojou dôverou spočinul^{97 898} na tebe, Hospodine; vravím¹³: Môj Boh si ty!

- (15) Moje časy sú v tvojej ruke; vyprosti ma z ruky mojich nepriateľov a od mojich prenasledovateľov,
- (16) rozjasni³⁹¹ svoju tvár nad mojím nevoľníkom, vyslobod⁷³ ma vo svojej láskavosti^{38 125}!
- (17) Hospodine, nech nie som³³ sklamávaný¹⁶⁶, keď som sa ťa dovoľával¹³; zlovoľní sa musia²⁰ sklamať¹⁶⁶, umlknúť – do šeóla¹⁵⁷!
- (18) Onemieť musia^{20 899} lživé pery⁸²³, ktoré⁹⁴³ v pýche a pohrdaní vyslovujú drzosť⁹⁰⁰ proti spravodlivému.
- (19) Aká⁶⁹ veľká⁷⁶⁰ je tvoja добрota, ktorú si zachoval⁸¹⁰ pre svojich ctiteľov^{59 72 699}, uskutočnil voči spoliehajúcim sa⁶⁵ na teba pred deťmi³⁵⁵ ľudí³⁵⁶!
- (20) Skrývaš ich v skrýši^{1527 811} svojej prítomnosti²⁵² pred úkladmi^{68 901} človeka⁷⁶², uchraňuješ⁸¹⁰ ich v útulku⁵²⁶ pred zvadou⁶⁸ jazykov.
- (21) *Nech je* velebený⁴⁴⁸ Hospodin, lebo voči mne zázračne prejavil^{248 902} svoju láskavosť¹²⁵ v opevnenom meste⁹⁰³.
- (22) A ja som vo svojom rozochvení⁹⁰⁴ povedal: Som odrezaný¹³ spred tvojich očí; no predsa si počul hlas môjho úpenia⁸³⁴ pri mojom kriku o pomoc k tebe.
- (23) Milujte Hospodina, všetci jeho zbožní⁹²; Hospodin ochraňuje³⁸² verných^{361 622} a vrchovato⁹⁰⁵ spláca¹⁷⁷ prejavujúcemu²⁸² pýchu.
- (24) Budte silní a kiež odvážnym robí^{33 307 839 840} vaše srdce, všetci, ktorí⁹⁴³ dúfate v⁹⁰⁶ Hospodina!

ŽALM 32

OD DÁVIDA⁶⁷. POUČENIE⁹⁰⁷.

- (1) Blaho² oprosteneho¹⁰⁰ od⁹⁰⁸ prestúpenia¹³⁸, prikrýteho ohľadne⁹⁰⁹ hriechu⁹¹⁰!
- (2) Blaho² človeka, ak mu Hospodin nezaratúva⁹¹¹ nepravosť⁵⁵¹ a ak v jeho duchu⁵²⁵ niet klamu⁹¹²!
- (3) Keď som mlčal¹³, zoderali sa^{13 913} moje kosti po celý¹⁵⁹ deň v mojom kriku^{38 670},
- (4) lebo na mňa dňom aj nocou ťažko doliehala⁹¹⁴ tvoja ruka, moja miazga sa zmenila na vyprahnutosť^{2 64 915} leta. Seláh⁷⁴.

- (5) Musel²⁰ som ti svoj hriech oznámiť⁹¹⁶ a nie že som skryl svoju nepravosť⁵⁵¹; povedal som si⁹⁶: Chcem²⁰ svoje prestúpenia na seba vyznať^{156 917} Hospodinovi. A ty si nepravosť⁵⁵¹ môjho hriechu odpustil¹⁰⁰. Seláh⁷⁴.
- (6) Pre toto⁹¹⁸ nech sa k tebe každý zbožný⁹² modlí³³ v čas nájdenia⁹¹⁹; ani pri záplave⁹²⁰ k nemu mnohé vody nebudú môcť²⁰ dosiahnuť⁹²¹.
- (7) Ty si mi skrýšou^{527 811}, ochraňuješ³⁸² ma pred tiesňou^{68 85 86}, obklopuješ ma plesaním² nad únikom^{113 922}. Seláh⁷⁴.
- (8) Chcem²⁰ ťa spraviť rozumným⁵⁵ a vyučiť ťa ohľadne cesty⁵, ktorou máš²⁰ ísť, radiť ti, moje oko na teba.
- (9) Nech nie ste³³ ako kôň, ako mulica, bez⁹²³ pochopenia¹⁰⁸; tie treba⁶⁰³ krotiť uzdou a ohľavkou⁹²⁴, jeho¹³² postrojom⁹²⁵, nechú sa k tebe priblížiť⁸⁰¹.
- (10) Mnohé sú bolesti⁹²⁶ zlovoľného⁶⁷, ale tí, ktorí⁹⁴³ dôverujú^{97 824} v Hospodina – obklopuje ich láskavosť¹²⁵.
- (11) Radujte sa v Hospodinovi a jasajte, spravodliví, a plesajte, všetci úprimní¹⁹⁹ srdcom¹¹³!

ŽALM 33

- (1) Plesajte, spravodliví, v Hospodinovi; úprimným¹⁹⁹ prislúcha⁹²⁷ chválospev²⁷⁹.
- (2) Vzdávajte Hospodinovi chválu¹⁵⁶ s lýrou^{60 928 929}, na vartye⁹³⁰, desiatke⁹³¹ mu pri speve hrajte^{66 217 814},
- (3) spievajte mu novú pieseň, ladne⁹³² predneste hru⁹³³ za radostného hlaholu⁸¹³!
- (4) Veď slovo Hospodina je správne¹⁹⁹ a všetky jeho diela²³² vo vernosti⁹³⁴;
- (5) miluje spravodlivosť a právo²², zem je¹³ plná láskavosti¹²⁵ Hospodina.
- (6) Slovom Hospodina boli zriadené²⁸² nebesá a dychom⁵²⁵ jeho úst všetko ich osadenstvo^{745 935};
- (7) ako mandeľ⁹³⁶ hromadí vody morí, v zásobárne⁹³⁷ ukladá²²³ hlboké vody⁹³⁸.
- (8) Nech majú³³, všetka¹⁵⁹ zem, pred Hospodinom^{68 701} úctu^{59 799}, nech pred ním^{68 701} pociťujú³³ bázeň⁷⁰² všetci obyvatelia sveta²⁶⁵!
- (9) Veď on povedal a stalo sa¹⁷⁴⁴, on rozkázal a postavilo sa;

- (10) Hospodin trhá⁹³⁹ rady^{4 18} národov²⁵,
ruší úmysly⁹⁴⁰ národností¹⁸⁹,
(11) zámer⁴ Hospodina platí⁹⁴¹ navždy¹⁴²,
úmysly⁹⁴⁰ jeho srdca do pokolenia
a pokolenia.
(12) Blaho² národa²⁵, ktorého Bohom je
Hospodin, ľudu, ktorý si vyvolil⁷⁶⁵
za vlastníctvo⁴⁷¹!
(13) Hospodin pozerá¹³ z nebies, vidí¹³
všetky deti³⁵⁵ človeka³⁵⁶,
(14) z miesta⁹⁴² svojho bývania sa díva¹³
na všetkých obyvateľov zeme,
(15) ten, ktorý⁹⁴³ jednotne³⁹⁷ stvární⁹⁴⁴
ich srdce, ktorý⁹⁴³ dáva pozor^{108 838}
na všetky ich činy²³².
(16) Niet kráľa zachráneného⁷³
množstvom vojska^{562 945} a nie že sa
hrdina⁶¹⁸ môže²⁰ vyprostiť množstvom
sily;
(17) kôň²⁵⁶ je klamnou nádejou⁹⁴⁶
na víťazstvo^{73 947} a nie že môže²⁰
k vyviaznutiu pomôcť⁶⁷³ veľkosťou⁷⁶⁰
svojej zdatnosti⁵⁶².
(18) Hľa, oko Hospodina na jeho
ctiteľov⁶⁹⁹, k čakajúcim na⁹⁰⁶ jeho
láskavosť¹²⁵
(19) ohľadne vyprostenia ich duší zo
smrti⁹⁴⁸ a ohľadne ich zachovania
nažive⁷¹⁰ za hladu.
(20) Naša duša čaká⁹⁴⁹ na Hospodina,
on je naša pomoc a náš štít⁷⁵,
(21) áno, v ňom sa naše srdce smie²⁰
radovať, lebo dôverujeme^{13 97} v jeho
sväté meno⁴³.
(22) Kiež je³³ tvoja láskavosť¹²⁵,
Hospodine, nad nami podľa toho, ako
na teba čakáme^{25 906}!

ŽALM 34^{747 950}

OD DÁVIDA⁶⁷, KEĎ PREDSTIERAL⁸⁴
PORUŠENIE SVOJHO ROZUMU⁹⁵¹
PRED TVÁROU ÁVÍMELECHA⁹⁵²;
TEN¹¹ HO VYHNAL⁹⁵³, TAKŽE¹¹ ODIŠIEL.

- (1) (Álef) Chcem²⁰ v každej dobe velebiť⁴⁴⁸
Hospodina, nech je jeho chvála^{1 279}
ustavične v mojich ústach.
(2) (Béth) V Hospodinovi⁹⁵⁴ sa bude moja
duša honosiť^{118 119 955}, tichí^{276 292} budú
počuť a radovať sa.
(3) (Gímel) Priznávaťe so mnou veľkosť
Hospodinovi⁹⁵⁶, áno¹¹, spoločne
vyvyšujeme³³ jeho meno!

- (4) (Dáleth) Hospodina som vyhľadával^{27 269},
i odpovedal²⁷ mi a zo všetkých mojich
obáv⁹⁵⁷ ma vyprošťoval²⁷.
(5) (Hé) Pohľadeli k nemu a zažiarili^{958 959}
a ich tváre sa nečervenali⁹⁶⁰.
(6) (Zajin) Tento sužovaný^{276 292} volal²⁷
a Hospodin počul a vyslobodil⁷³ ho zo
všetkých jeho tiesní^{85 86}.
(7) (Chéth) Anjel⁹⁶¹ Hospodina sa vôkol
ukladá⁸⁰³ k jeho ctiteľom⁶⁹⁹ a vytrhuje¹⁵³
ich.
(8) (Téth) Okúste⁹⁶² a viďte, že Hospodin
je dobrý; blaho² mužů⁵⁵⁴ na neho sa
spoliehajúceho⁶⁵¹!
(9) (Jód) Majte Hospodina v úcte⁵⁹, jeho
svätí, lebo jeho ctitelia⁶⁹⁹ nemajú⁶⁶³
nedostatku.
(10) (Káf) Hrivnatci⁴⁹⁰ strádať a hladujú,
ale vyhľadávací²⁶⁹ Hospodina netrpia²⁷
nedostatkom ničoho⁷⁴⁸ dobrého.
(11) (Lámed) Poďte, deti³⁵⁵, načúvajte mi,
chcem²⁰ vás vyučovať úcte⁵⁹
k Hospodinovi¹¹³!
(12) (Mém) Kto je mužom zaľúbenia⁸
v živote^{113 114 454}, milujúcim dní⁹⁶⁴
na zakúšanie⁴⁵² blahobytu⁹⁶⁵?
(13) (Nún) Stráž³⁸² svoj jazyk pred zlom⁶⁸
a svoje pery pred vyslovovaním⁶⁸ Isti¹²³,
(14) (Sámech) odstúp¹⁶⁴ od zla a konaj
dobro, hľadaj pokoj a nasleduj⁷³⁰ ho⁹⁶⁶.
(15) (Ajin) Oči Hospodina na spravodlivých
a jeho uši na ich krik o pomoc,
(16) (Pé) tvár Hospodina proti konajúcim
zlo na vyťatie³⁶⁹ ich pamiatky zo zeme.
(17) (Cádé) Volali^{27 967} a Hospodin počul
a zo všetkých ich úzkostí⁶³⁶ ich
vyprostil;
(18) (Kóf) Hospodin je blízky⁴¹⁷
zlomeným⁸² v srdci¹¹³ a vyslobodzuje⁷³
zdeptaných⁹⁶⁸ v duchu^{113 525}.
(19) (Réš) Mnohé sú trampoty³¹⁵
spravodlivého, ale Hospodin ho
zo všetkých vyprošťuje,
(20) (Šín) ochraňuje³⁸¹ všetky jeho
kosti⁹⁶⁹, ani jedna z nich sa nezlomí⁸².
(21) (Táu) Zlovoľného bude usmrcovať
zlo a nenávidiaci spravodlivého
ponesú vinu⁹⁷⁰.
(22) Dušu svojich nevoľníkov Hospodin
oslobodzuje⁷⁷⁸ a nikto⁷⁴⁸ z tých, ktorí⁹⁴³
sa spoliehajú⁶⁵ na neho, vinu
neponesie⁹⁷⁰.

ŽALM 35

OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Pravoť sa^{586 971}, Hospodine, s pravotiacimi sa^{586 971} so mnou⁹⁷², bojuj^{565 971} s bojujúcimi^{565 971} so mnou⁹⁷²;
- (2) uchop malý štít⁹⁷³ a veľký štít⁹⁷⁴ a povstaň mi na pomoc^{60 817 975},
- (3) vytiahni^{585 976} kopiju a postav prekážku^{977 978} mojim prenasledovateľom, povedz mojej duši: Tvojím vyslobodením⁷³ som ja.
- (4) Nech sú³³ sklamaní¹⁶⁶ a hanbia sa^{33 979} usilujúci o⁹⁰ moje žitie⁸²²; nech ustupujú³³ späť a v zmätok upadajú³³ chystajúci^{911 980} moje nešťastie³¹⁵,
- (5) nech sú³³ ako plevy¹⁸ pred vetrom^{525 584 981}, ktoré¹¹ anjel⁹⁶¹ Hospodina odmršťuje⁹⁸²,
- (6) nech sa ich cesta stáva^{33 1744} tmou a klzkosťou^{2 983}, keď¹¹ ich anjel⁹⁶¹ Hospodina bude prenasledovať.
- (7) Veď mi bez príčiny tajne položili nástrahu²⁸⁴, jamu²¹² na svoju sieť^{132 984}; bez príčiny sledili²⁷ po mojej duši⁹⁸⁵.
- (8) Nech ho¹³² stíha^{33 986} zánik⁹⁸⁷, ani sa nenazdá^{27 132 988}, a jeho¹³² sieť, ktorú tajne nastražil^{132 284}, nech ho¹³² lapá^{33 989} – v zánik⁹⁸⁷, nech doň padá^{33 132}!
- (9) A moja duša bude jasat v Hospodinovi, tešiť sa v jeho vyslobodení^{38 73};
- (10) všetky moje kosti budú vraviť: Hospodine, kto je podobný tebe⁸⁵⁰, vyprošťujúcemu sužovaného^{276 292} z moci silnejšieho od neho¹⁰¹, áno¹¹, sužovaného^{276 292} a nemajetného²⁸⁹ z moci olupujúceho⁹⁹⁰ ho?
- (11) Povstávajú skrivodliví²¹⁵ svedkovia⁹⁹¹, vypytujú sa⁹⁹² mňa na to, čo neviem²⁷,
- (12) splácajú¹⁷⁷ mi zlom za dobro, osirelosťou mojej duši;
- (13) a ja – mojím odevom v ich chorobe bola vrecovina, svoju dušu som trápieval^{27 993} pôstom a moja modlitba sa vracala na moje záhrenie,
- (14) ako priateľom³⁶³, ako bratom *keby* mi bol¹³², som chodieval²⁷, ako smútiaci po matke¹¹³ som sa skláňal²⁷, začierneny⁹⁹⁴.
- (15) Ale radujú²⁷ sa pri mojom ochromení^{38 995} a schádzajú sa^{27 792}, proti mne sa schádzajú^{27 792}, ohovárači⁹⁹⁶, ktorých¹¹ nepoznám^{13 997}, utrhajú²⁷ a neumlkajú¹³

- (16) ako neveriaci^{975 998 999}, vysmievať sa^{35 999 1000} za kus¹¹³ chleba¹⁰⁰¹, so škripaním svojimi zubami proti mne.
- (17) Pane, dokedy^{69 1002} sa budeš dívať? Prived' moju dušu späť⁵⁴⁶ *sprostred* ich ničivosti^{2 64 987}, moju opustenú⁶⁹⁵ *spomedzi* hrivnatcov⁴⁹⁰!
- (18) Budem ťa chváliť^{156 843} v početnom zidení⁶⁹⁸, medzi mohutným¹⁰⁰³ ľudom ťa budem velebiť¹¹⁸.
- (19) Nech sa nado mnou⁷² neradujú³³ moji bezdôvodní nepriatelia¹⁰⁰⁴, okom nežmurkajú³¹ bez príčiny ma nenávidiaci,
- (20) lebo nehovoria pokojne, lež¹¹ proti pokľudným v zemi^{113 429} vymýšľajú^{911 980} ľstivé veci¹⁰⁰⁵
- (21) a proti mne roztvárajú¹⁰⁰⁶ svoje ústa; vravia²⁷: Aha, aha, naše oko vidí²⁷!
- (22) Vidíš²⁷, Hospodine, keď nemlčíš³³, Pane, keď sa odo mňa nevzdalaješ³³!
- (23) Prebuď sa, áno¹¹, precitni pre moje právo^{22 72}, môj Bože a Pane, pre moju rozopru⁵⁸⁶,
- (24) súd^{22 58} ma podľa svojej spravodlivosti, Hospodine, môj Bože, a nech sa nado mnou⁷² neradujú³³,
- (25) nech v svojom srdci nevravia^{33 96}: Aha, naše želanie¹⁰⁰⁷! Nech nevravia³³: Pohlti⁶⁶² sme ho!
- (26) Nech sú³³ sklamávaní¹⁶⁶ a dovedna v zmätok upadajú³³ radujúci sa z môjho nešťastia³¹⁵, tí, ktorí⁹⁴³ sa vyťahujú^{956 1008} nado mnou¹⁰⁰⁹, nech si obliekajú³³ sklamanie^{166 1010} a hanbu^{979 1011},
- (27) nech plesajú³³ a radujú sa³³ obľubujúci⁸ moju spravodlivosť¹¹³; tí¹¹ nech ustavične vravia³³: Nech je³³ veľký^{956 1012} Hospodin, obľubujúci⁸ pokoj^{113 1013} svojho nevoľníka.
- (28) A môj jazyk bude vyjadrovať^{12 1014} tvoju spravodlivosť, po celý¹⁵⁹ deň tvoju chválu^{1 279}.

ŽALM 36

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³. OD NEVOĽNÍKA⁶⁷
HOSPODINA, OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Čo je vyhlásené¹⁰¹⁵ prestupením^{138 1016} zlovoľného^{67 1017}, je vo vnútri môjho srdca¹⁰¹⁸. Pred⁵⁴⁷ jeho očami niet strachu z Boha.

- (2) Áno, lichotí^{27 1019 1020} mu v jeho oči ohľadne zisťovania⁶⁵⁸ jeho¹⁰²¹ nepravosti⁵⁵¹, vyvolávajúcej nenávisť¹⁰²²;
- (3) slová jeho úst – mrzkosť¹²⁰ a lešť¹²³; zanechal rozumné počinanie⁵⁵, pôsobenie dobra,
- (4) na svojom lôžku vymýšľa^{944 960} mrzkosť¹²⁰, postavuje sa na cestu nedobru, zlo nezavrhuje⁴²⁰.
- (5) Hospodine, tvoja láskavosť¹²⁵ siaha v nebesá¹⁰²³, tvoja vernosť⁹³⁴ až po oblaky⁵²⁸,
- (6) tvoja spravodlivosť je ako Božie vrchy¹⁰²⁴, tvoje súdy²² – rozsiahla⁷⁶⁰ hĺbina¹⁰²⁵, človeka aj zvierat²⁴³ zachraňuje⁷³, Hospodine;
- (7) aká⁶⁹ vzácna¹⁰²⁶ je tvoja láskavosť¹²⁵, Bože! Áno, deti³⁵⁵ človeka³⁵⁶ sa utiekajú⁶⁵ v tien' tvojich krídel,
- (8) nasycujú sa z tučnosti¹⁰²⁷ tvojho domu a napájaš ich potokom⁵¹² svojich slasť¹⁰²⁸,
- (9) lebo pri tebe je žriedlo života⁴⁵⁴, v tvojom svetle vidíme²⁷ svetlo.
- (10) Zotrvávajú¹⁰²⁹ vo svojej láskavosti¹²⁵ voči poznajúcim ťa a v svojej spravodlivosti¹⁰³⁰ voči tým, ktorí sú úprimní^{199 1031} srdcom¹¹³;
- (11) nech ma nestretáva^{33 986} noha pýchy¹⁰³² a ruka zlovoľných nech ma nezapudzuje^{33 1033}.
- (12) Tam padli⁸¹ pôsobcovia mrzkosti¹²⁰; boli⁸¹ zrazení⁹⁸² a nebudú môcť¹³ povstať.

ŽALM 37^{747 1034}OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) (Álef) Nech sa nerozpaľuješ^{33 520 1035} proti páchatelom³⁸ zla, nech nežiaríš³³ na dopúšťajúcich^{38 1036} sa²⁸² bezprávia^{175 1037},
- (2) veď sa chvatom budú ako tráva kosiť¹⁰³⁸ a ako zeleň mladého porastu⁷¹⁶ budú vädnúť.
- (3) (Béth) Dôveruj⁹⁷ v Hospodina a konaj dobro; obývaj⁴⁵¹ zem a pas sa na vernosti^{934 1039}
- (4) a nachádzaj svoju slasť na¹⁰⁴⁰ Hospodinovi, i bude ti dávať želania⁶⁴⁴ tvojho srdca;
- (5) (Gímel) uvaž⁶⁷⁹ svoju cestu na Hospodina a so svojou dôverou sa obracaj^{97 898} na neho¹⁰⁴¹, a on bude konať

- (6) a tvoju spravodlivosť vyjaví¹⁰⁴² ako svetlo, tvoje právo²² ako poludnie¹⁰⁴³.
- (7) (Dáleth) Buď ticho voči Hospodinovi a úzkostlivo¹⁰⁴⁴ na neho čakaj^{854 1045}, nech sa nerozpaľuješ^{33 520 1035} proti úspešne konajúcemu³⁸ svoju cestu, proti komukoľvek^{38 762} strojacemu²⁸² úklady²⁹⁵;
- (8) (Hé) upuť od hnevu a zanechaj¹⁰⁴⁶ popudenie, nech sa nerozpaľuješ^{33 520 1035} len ku zlu,
- (9) veď páchatelia zla sa budú vytínať⁴³⁶⁹, ale očakávajúci⁷⁴⁹ Hospodina, tí⁷²⁵ budú vlastniť⁷⁶⁷ zem.
- (10) (Váu) Áno, ešte málo a zlovoľného nebude; áno¹¹, budeš upierať svoju pozornosť^{108 838} na jeho miesto⁷³⁵ a nebude ho,
- (11) a zem budú vlastniť⁷⁶⁷ tichí^{276 292}, i budú nachádzať svoju slasť na¹⁰⁴⁰ hojnosti pokoja¹⁰¹³.
- (12) (Zajin) Zlovoľný ukladá^{464 1047} o spravodlivého a škripí proti nemu svojimi zubami;
- (13) Pán sa nad ním⁶⁷ smeje, lebo vidí²⁷, že prichádza jeho deň.
- (14) (Chéth) Zlovoľní vytrasili¹⁰⁴⁸ meč a napáli²⁰³ luk na porážanie¹⁰⁴⁹ sužovaného^{276 292} a nemajetného²⁸⁹, na zabíjanie tých, ktorých cesta je priama¹⁰⁵⁰;
- (15) ich meče budú vnikat v ich srdce a ich luky sa budú lámať⁸².
- (16) (Téth) Trocha patriaca spravodlivému je lepšia od nadbytku¹⁰¹ mnohých zlovoľných,
- (17) lebo ramená zlovoľných sa budú lámať⁸², ale spravodlivých Hospodin podopiera.
- (18) (Jód) Hospodin pozná dni bezúhonných⁴¹³ a ich dedičstvo⁴⁷ potrvá^{1051 1744} navždy¹⁴²;
- (19) nebudú sklamávaní¹⁶⁶ v zlý čas a v dňoch hladu budú nasycovaní,
- (20) (Káf) kým zlovoľní budú hynúť a nepriatelia Hospodina budú ako cennosť^{1026 1052 1053} jahniat¹⁰⁵⁴; zájdu⁵⁷⁵ v dym¹⁰⁵⁵, zájdu⁵⁷⁵!
- (21) (Lámed) Zlovoľný vypožičiava a nespláca¹⁷⁷, ale spravodlivý sa zmilúva⁸⁸ a rozdáva,

- (22)lebo ním¹⁰⁵⁶ požehnaní budú
vlastníť⁷⁶⁷ zem, ale ním¹⁰⁵⁶ zlorečení sa
budú vytínať³⁶⁹.
- (23)(*Mém*) Od Hospodina sú
upevňované^{133 1057} kroky¹⁰⁵⁸ muža⁵⁵⁴,
ktorého¹⁰⁵⁹ cestu obľubuje^{8 1060},
- (24)ak padá, neostáva povený¹⁰⁶¹ ležať,
lebo Hospodin podopiera jeho ruku.
- (25)(*Nún*) Býval som¹³ mladý¹⁰⁶² aj som
ostarel a nevidel som¹³ spravodlivého
opusteného alebo jeho semä
vyžobrávajúce⁹⁰ chlieb;
- (26)*po* celý¹⁵⁹ deň sa zmilúva⁸⁸
a požičiava a jeho semä *je*
na požehnanie.
- (27)(*Sámech*) Odstúp¹⁶⁴ od zla a konaj
dobro a ostaň^{451 1063} navždy¹⁴²,
- (28)lebo Hospodin miluje právo²²
a neopúšťa svojich zbožných⁹²,
navždy¹⁴² budú zachovaní³⁸¹, ale semä
zlovoľných sa bude vytínať^{13 369};
- (29)spravodliví budú vlastniť⁷⁶⁷ zem
a naveky na nej sídlit'⁴⁵¹.
- (30)(*Pé*) Ústa spravodlivého
vyjadrujú^{12 1014} múdrosť a jeho jazyk
vyslovuje právo²²,
- (31)zákon¹⁰ Hospodina je v jeho srdci,
z jeho kročají sa *žiadna* nešmýka⁵⁷⁴.
- (32)(*Cádé*) Zlovoľný striehne na
spravodlivého¹⁰⁶⁴ a usiluje sa o⁹⁰ jeho
usmrtenie;
- (33)Hospodin ho neponecháva¹⁰⁴⁶ v jeho
ruke¹⁰⁶⁵ a nie *že* ho dopúšťa obviňt'¹⁰⁶⁶,
keby bol súdený^{22 84}.
- (34)(*Kóf*) Čakaj⁷⁴⁹ na Hospodina a dbaj³⁸¹
na jeho cestu a bude ťa môcť²⁰ vyvýšiť
na ujetie zeme za vlastníctvo⁷⁶⁷; na
vytínanie³⁶⁹ zlovoľných budeš hľadiet'.
- (35)(*Réš*) Videl som¹³ zlovoľného,
hrôzovládcu¹⁰⁶⁷, a rozrastajúceho¹⁰⁶⁸ sa
ako nepresadený¹⁰⁶⁹ zelený¹⁰⁷⁰ strom,
- (36)ale pomínul sa¹⁰⁷¹ a hľa, nebolo ho;
a nahladal som sa ho, ale nenašiel sa.
- (37)(*Sín*) Všimaj si³⁸¹ bezúhonného^{413 1072}
a pozoruj¹⁰⁷³ úprimného¹⁹⁹, lebo muž
pokojá¹⁰¹³ má¹⁰⁷⁴ budúcnosť¹⁰⁷⁵,
- (38)ale prestupujúci^{138 1076} budú dovedna
zničení¹⁰⁷⁷, potomstvo¹⁰⁷⁵ zlovoľných
bude vyťaté³⁶⁹.
- (39)Ale záchrana^{73 947} spravodlivých je
od Hospodina, ich útočisko⁸⁰⁰ v čas
úzkosti⁶³⁶,

- (40)áno¹¹, Hospodin im pomáha a dáva
im uniknúť⁴⁹³ – dáva im uniknúť⁴⁹³
pred zlovoľnými⁶⁸, lebo sa na neho
spoliehajú⁶⁵.

ŽALM 38

SPEV S HUDOBÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷, NA PRIPOMÍNANIE¹⁰⁷⁸.

- (1)Hospodine, keď ma v svojom
rozhnevaní¹⁰⁷⁹, netresceš^{33 148} a v svojom
popudení ma nekarháš^{33 56 149},
- (2)lebo vo mňa zišli^{567 1080} tvoje
šipy a tvoja ruka sa na mňa
zniesla^{567 1080 1081},
- (3)Pre¹⁰⁸² tvoje rozhorlenie²²⁰⁸ niet
v mojom mäse zdravého miesta¹⁰⁸³,
pre¹⁰⁸² môj hriech niet v mojich
kostiach¹⁰⁸⁴ pokoja¹⁰¹³;
- (4)áno, moje neprávosti⁵⁵¹ prerástli¹⁰⁸⁵
moju hlavu, ako ťažké bremä¹⁰⁸⁶
sú pre mňa¹⁰¹ príliš ťažké¹⁰⁸⁷.
- (5)Pre¹⁰⁸² moju pochabosť páchnuť²⁷,
hnisajú^{27 1088} moje hrče¹⁰⁸⁹;
- (6)som¹³ zhrbený, krčím^{13 327} sa náramne,
po celý¹⁵⁹ deň chodím začiernený⁹⁹⁴,
- (7)lebo moje slabiny¹⁰⁹⁰ sú¹³ plné sneti¹⁰⁹¹
a v mojom mäse niet zdravého
miesta¹⁰⁸³,
- (8)stuhol¹⁰⁹² som a som¹³ nadmieru
zdrvený^{326 1093}, revem^{13 670}
pre stonanie^{136 1094} svojho srdca.
- (9)Pane, všetka moja túžba²⁹⁷ *je*
pred tebou a nie je¹³ ti¹⁰⁹⁵ skryté moje
vzdychanie¹⁵⁸,
- (10)moje srdce zmätene búši^{13 1096}, moja
sila ma opustila, a svetlo mojich očí,
ani tých⁷²⁵ so mnou niet¹⁰⁹⁷;
- (11)moji milí¹⁰⁹⁸ a moji priatelia³⁶³ sa
postavujú stranou od¹⁰⁹⁹ môjho
postihnutia¹¹⁰⁰ a moji blízki sa
postavili z ďaleka,
- (12)usilujúci sa o⁹⁰ moje žitie⁸²² kladú
nástrahy¹¹⁰¹ a vyhľadávajúci²⁶⁹ moje
nešťastie³¹⁵ hovoria o pohrome^{134 697}
a *po* celý¹⁵⁹ deň vymýšľajú¹² klam²³.
- (13)A ja, ako hluchý, nepočujem, áno¹¹,
ako nemý neotvára svoje ústa,
- (14)áno¹¹, som ako ktosi⁷⁶², kto nepočuje
v ktorého¹³ ústach niet výčitky,
- (15)lebo na teba, Hospodine,
čakám^{27 906 1102}, ty budeš odpovedať,
Pane, môj Bože!

- (16) Lebo som si povedal⁹⁶: Aby sa nado mnou⁶⁷ neradovali! Pri vykývaní³¹³ mojej nohy sa proti mne¹⁰⁰⁹ vyťahujú^{13 956 1008},
 (17) keďže ja som blízky^{133 1103} zrúteniu^{995 1104} a moja bolesť⁹²⁶ je ustavične predom mnou.
 (18) Avšak svoju nepravosť⁵⁵¹ vyznávam²⁷¹, rmútím sa¹¹⁰⁵ pre svoj hriech¹³⁶,
 (19) a moji nepriatelia žijú, sú²⁷ mocní^{1003 1106}, a bezdôvodne ma nenávidia¹⁰⁰⁴ sa rozmnožili
 (20) a zlom za dobro mi odplácajúci¹⁷⁷ mi sú odporcami¹¹⁰⁷ za moje nasledovanie⁷³⁰ dobra⁹⁶⁶.
 (21) Kiež ma neopúšťaš³³, Hospodine, môj Bože, kiež sa odo mňa nevzdaluješ³³,
 (22) ponáhľaj sa na pomoc mne, Pane, moja záchrana^{73 947}!

ŽALM 39

RIADITELOVI HUDBY⁸³, JEDÚTHÚNOVI¹¹⁰⁸.
 OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Povedal som: Chcem²⁰ chrániť³⁸¹ svoje cesty pred zhrešením⁶⁸ svojím jazykom, svojim ústam chcem²⁰ ochranu zaistiť^{381 1109} náhubkom, pokým je zlovolný naproti mne.
 (2) Oneml som⁸⁹⁹ stíchnutím^{671 1110}, odmlčal som sa ohľadne^{1111 1112} dobrého, ale moja trýzeň bola rozjatrená,
 (3) moje srdce sa rozpálilo v mojom vnútri, pri mojom premýšľaní^{38 109} sa vznecoval⁵²² oheň – prehovoril som svojím jazykom:
 (4) Daj mi na vedomie¹¹¹³, Hospodine, môj koniec a výmeru mojich dní, aká⁶⁹ ona je, nech viem³³, aký⁶⁹ som ja pominuteľný.
 (5) Hľa, moje dni si spravil¹¹¹⁴ piadami¹¹¹⁵ a môj vek^{496 1116} je pred tebou ako nič; len púhy¹¹¹⁷ závan⁸⁸² je každý stojaci¹¹¹⁸ človek. Seláh⁷⁴.
 (6) Každý³⁶² chodí len ako tien' ^{975 1119}, len závanom⁸⁸² sa rozčulujú¹¹²⁰ – každý hromadí¹¹²¹ a nevie¹³, kto bude zbierať⁶⁹⁵.
 (7) Nuž⁵³ teda⁵⁴ čo očakávam^{27 749}, Pane? Moje dúfanie¹¹²², to⁷²⁵ je v teba.
 (8) Vyprosti ma zo všetkých mojich prestúpení¹³⁸, kiež ma nerobíš^{33 616} predmetom potupy⁶⁷⁵ blázna³⁹⁴!

- (9) Oneml som⁸⁹⁹, neotváram svoje ústa, lebo si zapôsobil²⁸² ty;
 (10) sním¹⁵⁴ zo mňa¹¹²³ svoj zásah¹¹⁰⁰, ja som zničený⁵⁷⁵ od dotierania^{136 1124} tvojej ruky.
 (11) Ak voľakoho⁷⁶² pre nepravosť⁵⁵¹ napomínaš^{27 56} výčitkami, rozrušuješ^{423 1125} ako mňa, čo je mu žiadúce¹¹²⁶, len závan⁸⁸² je každý človek. Seláh⁷⁴.
 (12) Počuj moju modlitbu, Hospodine, a vpusť v uši¹⁰⁶ môj krik o pomoc, kiež nemlčíš³³ k mojim slzám¹⁸, lebo ja som u teba návštevníkom¹¹²⁷ a želiarom¹¹²⁸ ako všetci moji otcovia;
 (13) odvráť svoj zrak odo mňa, nech¹¹ sa môžem²⁰ zotaviť, skôr ako sa budem musieť²⁰ pobrať a nebude ma.

ŽALM 40

RIADITELOVI HUDBY⁸³, OD DÁVIDA⁶⁷,
 SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Trpezlivo¹¹²⁹ som očakával^{13 749} Hospodina, i naklonil sa⁴⁷¹ ku mne a vypočul môj krik o pomoc
 (2) a vyvedol⁵²¹ ma z jamy²¹¹ skazy¹¹³⁰ a z bahna kalu a postavil¹¹³¹ moje nohy na skalisko⁵⁰⁵, upevnil¹³³ moje kročaje
 (3) a dal v moje ústa novú pieseň, chválospev¹²⁷⁹ nášmu Bohu. To¹¹ budú mnohí vidieť, i budú sa báť⁵⁹ a v Hospodina dôverovať⁹⁷.
 (4) Blaho² muž⁵⁵⁴, ktorý spravil⁵⁸⁰ Hospodina predmetom svojej dôvery¹¹³² a neotáča¹³ sa⁷⁷¹ k namysleným¹¹³³ a odpadnutým ku lži^{91 113 1134}!
 (5) Mnohé si ty, Hospodine, môj Bože, uskutočnil^{282 1135} svoje divy²⁴⁸ a svoje úmysly⁹⁴⁰ voči nám, niet prirovnania¹¹¹ k tebe; chcel by som²⁰ ich rozhlásiť²⁶¹ a vypovedať¹¹³⁶ – sú²⁷ hojnejšie¹¹³⁷ nad spočítavanie^{44 101 1138}.
 (6) Obete^{256 1139} ani obete²⁵⁶ daru⁶⁴⁰ si neobľúbil⁸, uši si mi vyhlbil^{1140 1141}, obete vzostupnej^{256 642} ani za hriech nie si¹³ žiadostivý¹¹⁴²;
 (7) tu som povedal: Hľa, prichádzam¹³, v zvitku knihy je o mne napísané;
 (8) obľubujem^{8 13} vykonávanie záľuby tvojej vôle¹¹⁴³, môj Bože, a tvoj zákon¹⁰ je vprostred mojich útroby.

- (9) Zvestoval som^{13 1144} spravodlivosť v početnom zidení⁶⁹⁸; hľa, nezovieral¹¹⁴⁵ som svoje pery, Hospodine, ty vieš²⁷,
 (10) tvoju spravodlivosť som neukryl vprostred svojho srdca, o tvojej spoľahlivosti⁹³⁴ a tvojej záchrane^{73 697 947} som vravel²⁷, tvoju láskavosť¹¹²⁵ a tvoju vernosť⁴¹⁵ som početnému zideniu⁶⁹⁸ nezatajil.
 (11) Kiež mi⁶⁸ ty, Hospodine, neodopieraš^{33 1145} svoje zmlovania⁷⁵³, kiež ma tvoja láskavosť¹¹²⁵ a tvoja vernosť⁴¹⁵ ustavične ochraňujú^{33 382}!
 (12) Veď sa na mňa¹¹⁴⁶ vôkol nahrnuli¹¹⁴⁷ pohromy³¹⁵, až bez⁹²³ počtu, dostihli ma moje nepravosti⁹⁵¹, takže¹¹ nemôžem²⁷ vidieť¹¹⁴⁸, sú¹³ početnejšie^{1003 1106 1149} od vlasov mojej hlavy, a moja srdnatosť⁸⁹⁵ ma opustila.
 (13) Ráč¹¹⁵⁰ ma, Hospodine, vyprostiť! Hospodine, ponáhľaj sa na pomoc mne⁶⁹⁴!
 (14) Nech sú³³ dovedna sklamávaní¹⁶⁶ a v zmätok upadajú³³ usilujúci o⁹⁰ moje žitie⁸²², zmiesť¹¹⁵¹ ho; nech ustupujú³³ späť a hanbia sa^{33 979} obľubujúci⁸ moje nešťastie³¹⁵!
 (15) Nech za odplatu svojej hanebnosti¹¹⁵² hrôzu pociťujú¹¹³ tí, ktorí⁹⁴³ vravia nado⁶⁷ mnou¹¹⁵⁴: Aha, aha!
 (16) Nech sa v tebe tešia³³ a radujú³³ všetci hladajúci⁹⁰ teba, nech milujúci tvoju záchranu^{73 947} ustavične vravia³³: Nech je³³ veľký^{956 1012} Hospodin!
 (17) No¹¹ ja som usúžený^{276 292} a úbohý^{289 1155}; Pán na mňa myslí^{911 980 1156}. Moja pomoc a môj záchrana^{449 507} si ty, môj Bože, kiež nemeškáš^{33 1157}!
- (3) Na pohovke choroby¹¹⁶² ho bude Hospodin podopierať, celé jeho lôžko v jeho nemoci zobraciaš¹¹⁶³.
 (4) Ja som povedal: Hospodine, buď mi milostivý⁸⁸, uzdrav moju dušu, lebo som voči tebe zhršiel.
 (5) Moji nepriatelia o mne hovoria zlé¹¹⁶⁴: Kedy bude umierať a jeho meno zanikať?
 (6) A ak sa príde^{307 1165} pozrieť, hovorí naplano^{366 367}, jeho srdce si¹¹⁶⁶ zhromažďuje mrzkosť¹²⁰; vychádza von⁸⁹³ – hovorí.
 (7) Spolu si o mne¹⁰⁰⁹ šepkajú všetci nenávidiaci ma; proti mne chystajú^{911 980} ublíženie^{315 1167} mi:
 (8) Je v neho vliate¹¹⁶⁸ čosi¹¹⁶⁹ zhubné⁵¹⁵, a keď ľahne¹¹⁷⁰, nebude viac³⁴⁴ povstávať.
 (9) Aj muž môjho pokoja^{1013 1171}, v ktorého som dôveroval^{127 97}, jedávajúci môj chlieb, vyvýšil^{956 1172} proti mne päť.
 (10) No¹¹ ty, Hospodine, mi buď milostivý⁸⁸ a daj mi povstať, nech¹¹ im môžem²⁰ odplatiť¹¹⁷⁷.
 (11) Týmto spoznáš⁸¹, že máš²⁷ vo mne zaľúbenie⁸, keď môj nepriateľ nado mnou nebude výskat'^{813 1173},
 (12) a ja – v mojej bezúhonnosti^{38 191} ma podoprieš^{443 1174} a chceš^{20 195} ma navždy¹⁴² postaviť¹¹⁷⁵ pred svoju tvár.

 (13) Nech je velebený⁴⁴⁸ Hospodin, Boh Izráela, odvždy⁷⁵⁴ a navždy³⁹⁹! Ámén¹¹⁷⁶, áno¹¹, Ámén¹¹⁷⁶!

DRUHÁ KNIHA

ŽALM 42

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.POUČENIE⁹⁰⁷ OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA.

- SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
 OD DÁVIDA⁶⁷.
 (1) Blaho² rozumne zmýšľajúceho⁵⁵ o núdznom^{1158 1159}! V zlý deň mu Hospodin bude môcť²⁰ dať vyviaznúť⁶⁷³,
 (2) Hospodin ho bude ochraňovať³⁸¹ a nažive ho zachovávať⁷¹⁰; bude spravený¹¹⁶⁰ blaženým v zemi⁴²⁹ a nebudeš ho vydávať v svojvôľu^{822 1161} jeho nepriateľov.
- (1) Ako jelenica, ktorá volá¹¹⁷⁷ po potôčikoch^{537 1178} vód, tak moja duša volá^{1177 1179} k tebe, Bože!
 (2) Moja duša smädne po¹¹⁸⁰ Bohu, po¹¹⁸⁰ Bohu živom: Kedy budem môcť²⁰ prísť a ukázať sa pred Božiu tvár?
 (3) Moje slzy sa mi stali^{18 1744} chlebom⁴⁰⁰ za dňa aj v noci, keď¹¹⁸¹ sa ku mne vraví¹¹⁸² po celý¹⁵⁹ deň: Kde je tvoj Boh?
 (4) Pripomínam si tieto veci – a nad sebou svoju dušu vylievam – že som

- putoval v zhluku¹¹⁸³, poberával sa s nimi až k Božiemu domu za zvuku⁶⁰⁸ plesania⁸⁶⁶ a ďakovania⁷⁸⁹ – slávnostný⁷¹⁸⁴ dav⁷¹⁸⁵.
- (5) Čo¹¹⁸⁶ si sklúčená¹¹⁸⁷, moja duša, a znepokojuješ sa¹¹²⁰ nado mnou? Čakaj na^{906 1102} Boha, lebo ešte ho budem chváliť^{156 843} za záchranu^{2 73 600} od jeho tváre!
- (6) Môj Bože, moja duša je nado mnou sklúčená¹¹⁸⁷; preto ťa spomínam zo zeme Jordánu a Chermónov¹¹⁸⁸, z vrchu nepatrnosti¹¹⁸⁹.
- (7) Hlbina¹⁰²⁵ volá k hlbine¹⁰²⁵ za hukotu⁶⁰⁸ tvojich prúdov¹¹⁹⁰, všetky tvoje príboje¹¹⁹¹ a tvoje prívaly¹¹⁹² prešli cezo mňa.
- (8) Hospodin za dňa uvádza¹¹⁹³ svoju láskavosť¹²⁵ a v noci je so mnou jeho pieseň, modlitba k Bohu môjho života⁴⁵⁴.
- (9) Vravím k Bohu, svojmu skalisku⁵⁰⁵: Načo si ma zabudol? Načo mám²⁰ pre útlak¹¹⁹⁴ od nepriateľa chodiť začierneny⁹⁹⁴?
- (10) Drvením v mojich kostiach¹¹⁹⁵ ma tupia moji utláčatelia, keď¹¹⁸¹ ku mne vravia¹¹⁸² po celý¹⁵⁹ deň: Kde je tvoj Boh?
- (11) Čo¹¹⁸⁶ si sklúčená¹¹⁸⁷, moja duša, a čo¹¹⁸⁶ sa znepokojuješ¹¹²⁰ nado mnou? Čakaj na^{906 1102} Boha, lebo ešte ho budem chváliť^{156 843}, záchranu^{2 73 600} mojej tváre a môjho Boha!

ŽALM 43

- (1) Súd^{22 58} ma¹¹⁹⁶, Bože, a pravot sa^{586 971} mojou pravotou⁵⁸⁶; kiež ma pred národom²⁵ nie zbožným^{68 92}, pred človekom^{68 762} ľstivým a krivdiacim¹¹⁹⁷ chceš^{20 33 195} zachrániť!
- (2) Veď ty, Bože, si moja posila⁸⁰⁰; načo si ma odhodil¹¹⁹⁸? Načo mám²⁰ pre útlak¹¹⁹⁴ od nepriateľa chodiť začierneny⁹⁹⁴?
- (3) Pošli svoje svetlo a svoju pravdu⁴¹⁵, ony nech ma vedú^{33 821} a privádzajú¹¹⁹⁹ k tvojmu svätému vrchu⁴³ a k tvojim obydliam⁷⁹¹,
- (4) nech¹¹ môžem²⁰ prísť k Božiemu oltáru, k Bohu môjho radostného¹²⁰⁰ jasotu, i budem ťa chváliť^{156 843} s lýrou^{60 928 929} Bože, môj Bože!

- (5) Čo¹¹⁸⁶ si sklúčená¹¹⁸⁷, moja duša, a čo¹¹⁸⁶ sa znepokojuješ¹¹²⁰ nado mnou? Čakaj na^{906 1102} Boha, lebo ešte ho budem chváliť^{156 843}, záchranu^{2 73 600} mojej tváre a môjho Boha!

ŽALM 44

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³. OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA, POUČENIE⁹⁰⁷.

- (1) Bože, počúvali sme svojimi ušami, naši otcovia nám vyprávali⁴⁴ o skutkoch⁵⁹⁷, ktoré si uskutočňoval¹³ v ich dňoch, v dňoch pradávna.
- (2) Ty si svojou rukou vypudil¹²⁰¹ národy²⁵ a ich si zasadil; potieral¹⁹ si ľudské plemená²⁸ a vyháňal^{13 1202} si ich¹²⁰³.
- (3) Veď nie svojím mečom sa zmocnili⁷⁶⁷ zeme a nie ich rameno im pomohlo^{73 1204}, lež¹²⁰⁵ tvoja pravica, áno¹¹, tvoje rameno a svetlo tvojej tváre, lebo si ich blahofoľne prijal¹⁵⁰.
- (4) Ty si ON¹²⁰⁶, môj Kráľ, prikáž vyslobodenie^{2 73 600} Jákóba!
- (5) V tebe môžem²⁰ porážať¹²⁰⁷ svojich protivníkov⁷⁰, v tvojom mene rozdupávať povstalcov proti nám⁵⁷⁸,
- (6) lebo nie v svoj luk dôverujem⁹⁷ a nie môj meč ma vyslobodzuje⁷³,
- (7) lež¹²⁰⁵ nás ty vyslobodíš⁷³ od našich protivníkov⁷⁰ a zostuďíš¹⁶⁶ nenávidiacich nás.
- (8) V Bohu⁹⁵⁴ sa honosíme^{118 119 955} po celý¹⁵⁹ deň, áno¹¹, tvoje meno budeme navždy¹⁴² chváliť^{156 216}. Seláh⁷⁴.
- (9) Avšak si odhodil¹¹⁹⁸ a studom si zahrnul^{979 1208} nás a nevychádzaš⁴⁶⁰ s našimi vojskami^{60 745},
- (10) pred protivníkom^{68 70} nás späť obraciaš⁵⁴⁶ nazad a nenávidiaci nás si⁷² drancujú¹²⁰⁹.
- (11) Vydal si nás ako drobný dobytok na jedenie¹¹³ a rozohňal si nás medzi národy²⁵,
- (12) predávaš svoj ľud takmer za nič¹²¹⁰ a nezískal si²¹¹ ich kúpnu cenou¹²¹²,
- (13) robíš⁶¹⁶ nás potupou⁶⁷⁵ našim susedom⁸⁹¹, výsmechom^{35 675 1213} a pohanou⁶⁷⁵ nášmu okoliu¹²¹⁴,
- (14) robíš⁶¹⁶ nás prislovím¹²¹⁵ medzi národmi¹²⁵, vrtením⁶⁷⁵ hlavou medzi ľudskými pleменami²⁸;

- (15) *po celý*¹⁵⁹ deň *je predo mnou moja hanba*^{979 1011}, *takže*¹¹ *moju tvár prikryl stud*^{166 1010}
- (16) *pre hlas*¹³⁶ *tupiaceho a rúhajúceho sa*¹²¹⁶ *a pre*¹⁰⁸² *nepriateľa a pomstivca*²³⁰.
- (17) *Toto všetko nás postihlo*²²⁹², *ale sme ťa nezabudli a proti tvojej zmluve sme sa nedopustili vierolomnosti*¹²¹⁷,
- (18) *nie že naše srdce ustúpilo späť a naša kročaj uhla*⁴⁷¹ *od tvojho chodníka*²⁴⁶,
- (19) *hoci si nás zdrvil*^{326 1218} *v mieste šakalov*¹²¹⁹ *a zriadil si nad nami*¹²²⁰ *zastretie*¹²²¹ *hlbokou temnotou*⁷²².
- (20) *Keby sme boli zabudli na meno svojho Boha a rozprestreli svoje dlane*¹⁷⁴ *k Bohu cudziarskemu*^{1222 1223},
- (21) *či by to Boh nevedel*²⁸ *vypátrať*^{1224?} *Veď on pozná*¹³ *tajomstvá*¹²²⁵ *srdca!*
- (22) *Avšak pre teba sme v každý*¹⁵⁹ *deň zabíjaní, sme považovaní za drobný dobyt看 na porážanie*¹¹³.
- (23) *Prebuď sa, načo spíš, Pane? Precitni, keď donekonečna neodhadzuješ*^{33 1198},
- (24) *načo skrývaš svoju tvár a zabúdaš naše súženie*²⁷⁷ *a náš útlak*^{1194?}
- (25) *Veď naša duša klesla do prachu*¹⁸¹, *naše telo*⁴⁹⁷ *priliplo*⁶⁸⁷ *k zemi.*
- (26) *Povstaň na pomoc nám a oslobod'*⁷⁷⁸ *nás pre svoju láskavosť*¹²⁵¹!

ŽALM 45

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, NA ŠÓŠANNÍM^{247 1226}.OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA, POUČENIE⁹⁰⁷.PIESEŇ LÚBOSTNÁ¹²²⁷.

- (1) *Moje srdce kypí*^{13 1228} *dobrým slovom*¹²²⁹, *ja budem prednášať*⁴¹²³⁰ *svoje diela*²³² *kráľovi*¹²³¹, *môj jazyk – písadlo zručného*¹²³² *pisára*^{1233 1234}.
- (2) *Si*¹³ *krajší od*¹²³⁵ *synov ľudí*³⁵⁶, *v tvoje pery je*¹³ *vyliatá*¹²³⁶ *milosť*^{1237 1238}; *preto*¹²³⁹ *ťa Boh navždy*¹⁴² *požehnal.*
- (3) *Pripáš*¹²⁴⁰ *si na bedrá svoj meč, hrdina*⁶¹⁸, *svoju velebnosť*²²² *a svoju nádheru*²³⁷ –
- (4) *áno*¹¹, *svoju nádheru*^{237!} *Maj zdar, vyjdi pre vec*¹²²⁹ *pravdy*⁴¹⁵ *a dobrotivosti*⁵⁷⁰ *spravodlivosti*¹²⁴¹ *a tvoja pravica ťa bude učiť hrozným*⁵⁹ *veciam*¹²⁴².
- (5) *Tvoje šípy sú naostrené, národnosti*^{189 270} *budú pod teba padať, v srdci nepriatelí*¹²⁴³ *kráľa.*

- (6) *Tvoj trón, Bože*¹²⁴⁴, *je večnosť a trvanie*^{258 1245}; *žezlom*⁴⁹ *tvojho kraľovania*²⁷³¹ *je žezlo*⁴⁹ *úprimnosti*⁷⁹⁷,
- (7) *miluješ*¹³ *spravodlivosť a nenávidíš*¹³ *zlovoľu, preto ťa pomazal Boh, tvoj Boh, olejom veselia nad tvojich spoločníkov*^{101 1246}.
- (8) *Myrha a aloe, kasie*¹²⁴⁷ *sú všetky tvoje rúcha, z palácov*¹²⁶ *zo slonoviny*¹²⁴⁸ *ťa rozradostňuje hudba strún,*
- (9) *medzi tvojimi vzácnosťami*^{1026 1052} *sú dcéry kráľov; po tvojej pravici stojí*¹³ *manželka*¹²⁴⁹ *v zlate*¹²⁵⁰ *z Ófíra*¹²⁵¹.
- (10) *Počuj, dcéra, a pozri*¹²⁵² *a nakloň*⁴⁷¹ *svoje ucho a zabudni svoj ľud a dom svojho otca,*
- (11) *a kráľ bude túžiť*^{297 1253} *po tvojej krás; áno, on je tvoj pán, klaňaj sa teda*⁵⁵ *jemu.*
- (12) *A dcéra Córa*¹²⁵⁴ *s darom*^{60 640} – *všetci bohátí z ľudu sa budú usilovať o tvoju priazeň*¹²⁵⁵.
- (13) *Dcéra kráľa je všetka slávna*¹²⁵⁶ *vo vnútri*^{1257 1258}, *jej oblečenie je z tkanív zo zlata;*
- (14) *bude vedená ku kráľovi vo výšivkách, za ňou budú k tebe privádzané*¹²⁵⁹ *panny, jej družky.*
- (15) *Budú vedené s radosťou*⁶⁰ *a jasotom; budú vstupovať v palác*¹²⁶ *kráľa.*
- (16) *Miesto tvojich*¹²⁶⁰ *otcov budú tvoji*¹²⁶⁰ *synovia; budeš*¹²⁶⁰ *ich mŕť*²⁰ *ustanoviť*²³⁹ *za kniežatá*¹²⁶¹ *vo všetkej*¹⁵⁹ *zemi;*
- (17) *tvoje*¹²⁶⁰ *meno budem pripomínať v každom pokolení a pokolení; preto ťa*¹²⁶⁰ *budú národnosti*^{189 270} *chváliť*^{156 843} *navždy*¹⁴² *a večne*²⁵⁸.

ŽALM 46

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA, NA ALÁMÓTH¹²⁶².

PIESEŇ.

- (1) *Boh je nám útočišťom*¹²⁶³ *a silou, pomocou v úzkostiach*⁶³⁶ *vždy*¹²⁶⁴ *dosiahnuteľnou*¹²⁶⁵;
- (2) *preto sa nemusíme*²⁰ *báť*⁵⁹, *bárs by sa zem premenila*^{84 424 1266} *a vrchy sklzlí*⁸⁴ *v srdce mora*²,
- (3) *nech jeho vody hučia*^{33 1120}, *penia*^{33 1267}, *nech sa vrchy otriasajú*³³ *jeho vzdúvaním. Seláh*⁷⁴.

- (4) Rieka! Jej ramena^{14 1268} rozradostňujú
Božie mesto, sväté miesto⁶³⁸ obydli⁷⁹¹
Najvyššieho⁵⁹³;
(5) Boh je v jeho vnútri, nemôže^{20 1269}
sa vykývať⁴³³, Boh mu pomáha
za nastávania^{771 1270} rána.
(6) Národy²⁵ sa búria^{13 1120}, kráľovstvá sa
kyvocú^{13 313}, zasiahne²²³ svojím
hlasom¹²⁷¹ – zem sa rozplýva¹²⁷².
(7) Hospodin zástupov^{745 746} je s nami,
záštitou²⁶⁷ je nám Boh Jákoba. Seláh⁷⁴.
(8) Podte, pozrite pôsobenia Hospodina,
ktorý na zem uvádza^{27 616} hrôzy¹²⁷³,
(9) zastavujú²²⁹ vojny⁵⁶⁵ až po okraj⁶¹³
zeme, láme⁸² luk a rozsekáva kopiju,
vozy ohňom spaľuje¹²⁷⁴;
(10) Prestaňte¹⁰⁴⁶ a poznajte, že ja som
Boh! Budem vyvyšovaný medzi
národmi²⁵, budem vyvyšovaný na
zemi⁴²⁹.
(11) Hospodin zástupov^{745 746} je s nami,
záštitou²⁶⁷ je nám Boh Jákoba. Seláh⁷⁴.

ŽALM 47

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³. OD SYNOV⁶⁷

KÓRACHA,

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Všetky národnosti^{189 270}, tleskajte¹²⁷⁵
v dlaň¹⁷⁴, výskajte^{813 1173} Bohu hlasom
plesania⁸⁶⁶,
(2) lebo Hospodin, Najvyšší⁵³³, je hodný
úcty⁵⁹, veľký Kráľ nad všetkou¹⁵⁹
zemou!
(3) Podriaďuje nám⁵⁹⁶ národnosti¹⁸⁹, áno¹¹,
ľudské plemeň²⁸ popod naše nohy,
(4) vyvoluje⁷⁶³ pre nás⁷² naše dedičstvo⁴⁷,
pýchu¹²⁷⁶ Jákoba, ktorého miloval²⁷.
Seláh⁷⁴.
(5) Boh vystúpil^{521 1277} za jasotu⁸¹³,
Hospodin za zvuku⁶⁰⁸ trúby^{256 1278},
(6) ospevujte pri hudbe^{66 217 218} Boha,
ospevujte pri hudbe^{66 217 218}, spievajte
pri hudbe^{66 217} nášmu Kráľovi, spievajte
pri hudbe^{66 217},
(7) lebo Boh je Kráľ všetkej¹⁵⁹ zeme,
pri hudbe spievajte^{66 217} piesne^{907 1279}!
(8) Boh sa ujal kralovania nad národmi²⁷,
Boh usadol na svoj svätý trón⁴³;
(9) veľmoži^{1280 1281} národností¹⁸⁹ sa
zhromaždili ako ľud Boha Abraháma,
lebo štíty^{75 1282} zeme patria Bohu; je¹³
veľmi povznesený¹²⁸³.

ŽALM 48

PIESEŇ, SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA.

- (1) Hospodin je veľký a veľmi je
velebený¹¹⁸ v meste nášho Boha,
na svojom svätom vrchu⁴³.
(2) Krásny vzornosťou, rozkoš všetkej¹⁵⁹
zeme, je vrch Cijjón na strane¹²⁸⁴
severu, hradisko¹²⁸⁵ mohutného⁷⁶⁰
Kráľa.
(3) Boh je v jeho palácach¹²⁸⁶, je¹³ známy
ako záštita²⁶⁷.
(4) Veď hľa, zišli sa po dohovore králi,
pritiahli spolu;
(5) tí⁷²⁵ uvideli – tu sa zdesili¹²⁸⁷, boli
vyvedení z miery¹²⁸⁸, úprkom zmizli;
(6) zachvátilo ich tam chvenie¹²⁸⁹,
zvíjanie¹²⁹⁰ ako rodičku.
(7) Vetrom⁵²⁵ od východu triešti⁸²
taršíšske lode¹²⁹¹.
(8) Podľa toho, ako sme počuli, tak sme
uvideli v meste Hospodina
zástupov^{745 746}, v meste nášho Boha;
Boh ho navždy⁶⁰¹ upevňuje¹³³. Seláh⁷⁴.
(9) Myslíme²⁷, Bože, na tvoju láskavosť¹²⁵
vo vnútri tvojho chrámu²⁶;
(10) ako tvoje meno, Bože, tak tvoja
chvála¹²⁷⁹ až na okraje⁶¹³ zeme, tvoju
pravicu plni¹³ spravodlivosť.
(11) Nech sa vrch Cijjón raduje³³, nech
jasajú³³ dcéry Júdu príčinou tvojich
súdov²²¹!
(12) Obchádzajte Cijjón, áno¹¹, krúžte⁶⁹⁰
okolo neho, spočítajte⁴⁴ jeho veže,
(13) priložte²³⁹ svoje srdce k jeho
predhradbiu¹²⁹², prechádzajte¹²⁹³ jeho
palácmi¹²⁸⁶,
aby ste neskoršiemu pokoleniu
mohli²⁰ vyprávať⁴⁴,
(14) že tento Boh je našim Bohom
vždy^{142 339} a večne²⁵⁸; on nás povedie cez
smrť.

ŽALM 49

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA,SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Počujte toto, všetky zástupy ľudu^{189 270},
nastavte uši¹⁰⁷, všetci obyvatelia tohto
sveta⁴⁹⁶,
(2) aj jednoduchí aj vznešení¹²⁹⁴, spolu
bohatý aj nemajetný²⁸⁹.

- (3) Moje ústa budú vyslovovať múdrosť²
a rozmýšľanie¹²⁹⁵ môjho srdca,
rozhľadnosť¹²⁹⁶.
- (4) Chceme²⁰ nakloniť⁴⁷¹ svoje ucho
k príporiedke¹²¹⁵, s lýrou^{60 928 929} riešiť¹²⁹⁷
svoju hádku¹²⁹⁸.
- (5) Načo sa mám¹⁸ báť⁵⁹ v deň zla, keď ma
obklopuje nepravosť⁵⁵¹ mojich
úkladníkov¹²⁹⁹,
- (6) ktorí³⁴³ spočívajú svojou dôverou^{97 898}
na svojej moci^{1562 1300} a vystatujú^{1118 119 955} sa
množstvom svojho bohatstva?¹³⁰¹
- (7) Brat – nikto⁷⁶² ho nijako¹³⁰² nemôže²⁰
vykúpiť⁷⁷⁸ ani Bohu za neho dať^{1303 1304}
zadosťučinenie¹³⁰⁵,
- (8) lebo¹¹ výkupné¹³⁰⁶ ich žitia⁸²² je príliš
vysoké¹³⁰⁷ – nech¹¹ sa navždy¹⁴² vzdá³³
toho¹³⁰⁸,
- (9) žeby¹¹ ešte donekonečna žil,
nezakúšal⁴⁵² skazu^{212 453}.
- (10) Veď¹¹ vidí: umierajú múdri,
pochabý¹³⁰⁹ a hlupák¹³¹⁰ hynú spolu
a svoje imanie^{562 1300} zanechávajú¹⁰⁴⁶
iným⁴³⁵.
- (11) Ich myšlienka¹³¹¹ je¹³¹² ich domy –
navždy¹⁴², ich obydliá⁷⁵⁵ – do pokolenia
a pokolenia, svojimi menami určujú
názvy pre¹³¹³ pozemky¹³¹⁴.
- (12) Ale človek v cti^{1026 1052} nepretráva⁷⁶⁵,
je²⁷ podobný^{832 1315} stáby zvieratám²⁴³,
ktoré hynú.
- (13) Toto je ich cesta: dôvera¹³¹⁶ v seba¹³¹⁷,
a ich nasledovníci¹³¹⁸ si ľubujú¹¹⁵⁰ v ich
výrokoch¹³¹⁹. Seláh⁷⁴.
- (14) Ako drobný dobytok sa kladú²³⁹
do šéola¹⁵⁷; pasie¹³²⁰ ich smrť a k ránu
nad nimi budú vládnuť¹³²¹ úprimní¹⁹⁹
a ich tvárnosť¹³²² bude na strávenie¹³²³
šéolom¹⁵⁷ bez¹³²⁴ miesta pobytu¹³²⁵
pre ňu^{72 1326}.
- (15) Len Boh môže²⁰ moju dušu
oslobodiť⁷⁷⁸ z ruky šéola¹⁵⁷, keď ma
bude brat^{1327 1328}. Seláh⁷⁴.
- (16) Nemusiš²⁰ sa báť^{59 1329}, keď voľakto⁷⁶²
bohatne, keď sa množí sláva⁷⁶ jeho
domu,
- (17) veď pri svojej smrti si nič z toho¹³³⁰
nebude môcť²⁰ vziať, jeho sláva⁷⁶
za ním nebude môcť²⁰ zostúpiť;
- (18) hoci svoju dušu v svojom živote⁴⁵⁴
žehnal (áno, budú ťa chváliť^{156 843},
ak sebe robíš dobre),
- (19) musíš²⁰ vstúpiť k pokoleniu svojich
otcov; nikdy²⁵⁹ nebude môcť²⁰ uvidieť
svetlo.
- (20) Človek v cti^{1026 1052}, ak nemá
porozumenie^{108 630}, je²⁷ podobný^{832 1315}
stáby zvieratám²⁴³, ktoré hynú.

ŽALM 50

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD ÁSÁFA⁶⁷.

- (1) Boh, Boh-Hospodin, hovorí²⁷
a volá^{27 1331} zem od vzhádzania¹³³² slnka
až po jeho zájdenie¹³³³,
- (2) z Cijjóna, dokonalosti¹³³⁴ krásy, sa
Boh zaskvel –
- (3) náš Boh prichádza a nemlčí. Pred
jeho tvárou zožiera³⁹⁹ oheň a vôkol
neho¹²¹⁴ je²⁷ veľmi búrlivo;
- (4) volá na nebesá odvrchu a na zem
o súdenia²⁵¹ svojho ľudu;
- (5) Zhromaždite⁷⁹² mi mojich zbožných⁹²,
uzavrevších¹³³⁵ moju zmluvu
nad obeťou²⁵⁶¹
- (6) A nebesá hlásajú²⁷¹ jeho spravodlivosť,
áno, ¹³³⁶ Boh – on sa chystá súdiť^{20 1337 1338}!
Seláh⁷⁴.
- (7) Počuj, môj ľud, a budem hovoriť,
Isráel, a budem proti tebe svedčiť¹³³⁹;
Boh, tvoj Boh, som ja.
- (8) Nebudem ťa poháňať na
zodpovednosť^{148 1340} za tvoje obete;
áno¹¹, tvoje vzostupné obete⁶⁴² sú
ustavične predo mnou;
- (9) nemusím²⁰ brať býka z tvojho domu,
capy¹³⁴¹ z tvojich ohrád,
- (10) veď všetko živočíšstvo lesa *patrí*
mne, zvieratá²⁴³ na tisíc vrchov¹³⁴²,
- (11) poznám²⁷ všetku vtáč¹³⁴³ vrchov, a čo
sa hemží na poli¹³⁴⁴, je pri mne¹³⁴⁵.
- (12) Keby som hladoval, nemusel²⁰ by
som ti vraviť, veď svet²⁶⁵ a jeho náplň
patrí mne;
- (13) či jedávam mäso býkov⁶⁸² a pijem krv
capov¹³⁴¹?
- (14) Obetuj Bohu vďaka⁷⁸⁹ a plň¹⁷⁷
Najvyššiemu⁵³³ svoje sľuby
- (15) a volaj ma v deň úzkosti⁶³⁶, budem ťa
mocť^{20 195} vytrhnúť¹⁵³ a budeš ma
oslavovať⁷⁰⁰.
- (16) Ale zlovoľnému Boh vraví¹³: Čo ťa do
vypočítavania^{44 1346} mojich ustanovení⁴⁵,
že¹¹ moju zmluvu berieš¹⁰⁰ na svoje ústa?

- (17) Áno¹¹, ty nenávidíš²⁷ napomínanie¹³⁴⁷
a moje slová hádžeš za seba,
(18) ak uvidíš zlodēja, tu¹¹ sa s ním
priateľíš¹⁵⁰, a s cudzoložníkmi máš¹³⁴⁸
účasť¹⁵⁰,
(19) svoje ústa nechávaš²⁷ zabiehať¹²⁰²
v zlo a tvoj jazyk spriada¹³⁴⁹ leš¹²³,
(20) sadáš, hovoríš proti svojmu bratovi,
proti synovi svojej matky vynášaš²²³
urážky^{18 1350}.
(21) Tieto veci si robil²⁷, no¹¹ mlčal²⁷ som;
myslel si²⁷, že som vonkoncom¹³⁵¹
podobný tebe⁸⁵⁰; chcem²⁰ ťa usvedčiť¹⁴⁸
a tvojim očiam to predložiť¹¹.
(22) Nuž¹⁹³ uvážte¹⁰⁸ toto, vy zabúdajúci
BOHA, aby som nemusel²⁰ rvať¹⁷²,
a nebolo by vyprošťujúceho.
(23) Kto obetuje¹³⁵² vďaka⁷⁸⁹, oslavuje⁷⁰⁰
ma a urovnáva^{27 616} si cestu, i budem¹³⁵³
mu dávať nazerať⁸⁰⁶ Božiu
záchranu⁷³.

ŽALM 51

RIADITELOVI HUDBY⁸³, SPEV S HUDOBNÝM
SPRIEVODOM⁶⁶ OD DÁVIDA⁶⁷,

PO PRÍCHODE¹³⁵⁴ NÁTHÁNA, PROROKA,
K NEMU, PRETOŽE¹³⁵⁵ VOŠIEL K BATH-ŠEVE.

- (1) Buď mi milostivý⁸⁸, Bože, podľa svojej
láskavosti¹²⁵, podľa množstva svojich
zmlôvaní⁷⁵³ vytrí²⁵⁷ moje prestúpenia¹³⁸!
(2) Dôkladne¹³⁵⁶ ma umy¹³⁵⁷ od mojej
neprávosti⁵⁵¹, áno¹¹, od môjho hriechu
ma očisti!
(3) Áno, ja uznávam¹³⁵⁸ svoje prestúpenia¹³⁸
a môj hriech je ustavične pred o mnou;
(4) tebe, tebe samému¹³⁵⁹ som zhrešil,
a čo je⁹⁴³ v tvojich očiach zlé, som
vykonal, aby si sa mohol²⁰ prejavíť⁵⁴¹
spravodlivým v svojom hovore,
čistým¹³⁶⁰ v svojom súdení^{22 58 1361}.
(5) Hľa, v neprávosti⁵⁵¹ som bol
porodený^{854 1362} a v hriechu ma moja
matka počala¹³⁶³;
(6) hľa, obľubuješ⁸ pravdu⁴¹⁵ v obličkách¹³⁶⁴,
kiež mi teda⁵⁴ v skryte chceš^{20 33 195} dať
spoznať múdrosť!
(7) Kiež ma chceš^{20 33 195} hriechu zbaviť¹³⁶⁵
yzpom¹³⁶⁶, nech¹¹ som čistý, umyť¹³⁵⁷
ma, nech¹¹ som belší od snehu!
(8) Kiež mi chceš^{20 33 195} dať počuť veselie
a radosť, nech jasajú³¹ kosti, ktoré si
zdrvil^{326 1218}!

- (9) Zakry svoju tvár pred mojím
hriechom⁶⁸ a vytrí²⁵⁷ všetky moje
neprávosti⁵⁵¹,
(10) stvor mi, Bože, čisté srdce
a v mojom vnútri obnov¹³⁶⁷
pevného^{133 1368} ducha⁵²⁵,
(11) kiež ma nevyháňáš^{33 1369} z prítomnosti
svojej tváre⁴⁵⁹ a svojho svätého
Ducha^{43 525} kiež odo mňa neberieš³³!
(12) Kiež mi chceš^{20 33 195} vrátiť veselie
z tvojej záchrany⁷³ a dobrovoľný^{1281 1370}
duch⁵²⁵ kiež ma podporiera^{33 1371}!
(13) Budem odpadlíkov^{138 1076} vyučovať
tvojim cestám a hriešnici sa budú
k tebe vracat¹³⁷².
(14) Vyprosti ma z viny krvi¹²¹, Bože, Bože
mojej záchrany^{73 947}! Môj jazyk bude
plesajúc ospevovať^{1373 1374} tvoju
spravodlivosť.
(15) Pane, kiež otváraš³³ moje pery, nech¹¹
moje ústa hlásajú²⁷¹ tvoju chválu^{1 279};
(16) veď neobľubuješ⁸ obeť²⁵⁶, bárs¹¹ by
som ju dával¹³⁷⁵; obeť¹ vzostupnú⁶⁴¹
neprijímaš blahovoľne¹⁵⁰.
(17) Božími obeťami je zlomený⁸² duch⁵²⁵;
srdcom zlomeným⁸² a zdruveným^{326 1063},
Bože, neopovrhneš.
(18) V svojej blahovoľi^{38 144} dobre
zaobchádzaj s Cijjónom¹³⁷⁶, kiež
bduješ³³ múry¹³⁷⁷ Jerúsalema;
(19) vtedy budeš obľubovať⁸ obeť
spravodlivosti, obeť¹ vzostupnú⁶⁴¹,
áno¹¹, celú¹³⁷⁸; vtedy budú na tvojom
oltári vznášať¹³⁷⁹ býky.

ŽALM 52

RIADITELOVI HUDBY⁸³.

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶

OD DÁVIDA⁶⁷,

PO PRÍCHODE¹³⁵⁴ DÓÉGA, EDÓMÍHO¹³⁸⁰, KEĎ¹¹
PODAL SPRÁVU²⁷¹ ŠÁULOVI A POVEDAL MU:
DÁVID VSTÚPIL DO DOMU ACHÍMELECHA.

- (1) Čo sa vystatuješ^{118 119 955} tým, čo je zlé,
ty⁹⁴³ silák⁶¹⁸? Božia láskavosť¹²⁵ je
po celý¹⁵⁹ deň.
(2) Zhubu^{2 134} zamýšľa^{911 980} tvoj jazyk ako
nabrúsená²⁰² britva, páchajúci²⁸²
klam^{912 1281}.
(3) Miluješ¹³ viac zlo od dobra, lož⁹¹
od slova¹⁰¹ spravodlivosti – seláh⁷⁴ –
(4) miluješ¹³ všetky slová skazy¹³⁸², Istivý
jazyk¹³⁸³!

- (5) Боh ťa tiež môže²⁰ navždy²⁵⁹ poraziť¹³⁸⁴, zobrať¹³⁸⁵ ťa a vyrvať ťa zo stanu a vykoreniť ťa zo zeme živých. Seláh⁷⁴.
- (6) To¹¹ budú vidieť spravodliví a budú sa báť⁵⁹ a nad ním sa budú smiať:
- (7) Hľa, muž⁵⁵⁴, ktorý¹³⁸⁶ nerobil⁶¹⁶ svojím útočišťom⁸⁰⁰ Boha, lež¹¹ dôveroval⁹⁷ v množstvo svojho bohatstva, moc nadobúdal²⁹¹ svojou²¹³ zhubou² 134 1387!
- (8) No¹¹ ja som¹³ ako zelená¹⁰⁷⁰ oliva v Božom dome, v Božiu láskavosť¹²⁵ dôverujem²⁷ vždy¹⁴² 339 a trvalo²⁵⁸,
- (9) navždy¹⁴² ťa budem chváliť¹⁵⁶ 843, že si tak spravil, a pred tvojimi zbožnými⁹² dúfať⁷⁴⁹ v tvoje meno, lebo je dobré.
- (2) Bože, počuj moju modlitbu a nastav uši¹⁰⁷ výrokom²⁴⁵⁷ mojich úst,
- (3) lebo proti mne povstali cudziari¹²²² a násilníci¹⁰⁶⁷ sa usilujú o⁹⁰ moje žitie⁸²²; nepostavili⁶¹⁶ Boha pred seba¹³⁹¹. Seláh⁷⁴.
- (4) Hľa, Boh je mi pomocníkom, Pán je medzi podopierajúcimi moju dušu,
- (5) zlo sa bude vracat¹³⁹² mojim sledičom¹²⁹, v svojej vernosti³⁸ 415 ich vyhub⁵⁸¹!
- (6) S ochotou⁶⁰ 1393 ti budem obetovať, chváliť¹⁵⁶ 216 tvoje meno, Hospodine, lebo je dobré¹³⁹⁴.
- (7) Veď ma vyprostil zo všetkej úzkosti⁶³⁶ a moje oko pohľadalo na¹³⁹⁵ mojich nepriateľov¹³⁹⁶.

ŽALM 53³⁹³

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, NA MACHALATH¹³⁸⁸.
POUČENIE⁹⁰⁷ OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Blázon³⁹⁴ vraví⁹⁶ v svojom srdci: Niet Boha. Skazene si počínajú³⁹⁵ a odporne páchajú bezprávie¹⁷⁵, niet konajúceho dobré.
- (2) Boh z nebies pozrel nadol na deti³⁵⁵ človeka³⁵⁶, aby videl¹²³, či je kto rozvážne si počínajúci³⁹⁶, vyhľadávajúci²⁶⁹ Boha –
- (3) všetko²⁴¹ 242 ucúvľo, jednotne³⁹⁷ sa zvrhli³⁹⁸, niet konajúceho dobré, niet ani jedného.
- (4) Či sú²⁷ všetci pôsobcovia mrzkosti¹²⁰ nevedomí, zožierajúc³⁹⁹ môj ľud? Jedávajú chlieb⁴⁰⁰ 401 402, Hospodina nepozývajú⁴⁰³.
- (5) Tam⁴⁰⁴ sa veľmi⁴⁰⁵ zhrozili³⁷², hoci hrôzy nebolo¹³, lebo Boh rozmetal kosti obliehajúceho⁸⁰³ ťa; zostudil¹⁶⁶ si ich, lebo ich Boh zavrhol⁴¹⁹ 1389.
- (6) Kiež príde⁴¹¹ z Cijjóna vyslobodenie⁷³ Izráela! Pri Božom odvracaní⁴¹² zajatia⁴¹³ jeho ľudu bude Jákób jasať, Izráel sa radowať.

ŽALM 54

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; PRI STRUNOVÝCH
NÁSTROJOCH.

POUČENIE⁹⁰⁷ OD DÁVIDA⁶⁷ PO PRÍCHODE¹³⁵⁴
ZÍFÍM¹³⁹⁰, KEĎ¹¹ Povedali ŠÁÚLOVI: Či sa
DÁVID NESKRÝVA U NÁS?

- (1) Bože, vyslobod⁷³ ma v svojom mene³⁸, a kiež mi svojou mocou⁶⁴⁶ zaistuješ³³ právo¹⁸⁸!
- (2) Hľa, Boh je mi pomocníkom, Pán je medzi podopierajúcimi moju dušu,
- (3) lebo proti mne povstali cudziari¹²²² a násilníci¹⁰⁶⁷ sa usilujú o⁹⁰ moje žitie⁸²²; nepostavili⁶¹⁶ Boha pred seba¹³⁹¹. Seláh⁷⁴.
- (4) Hľa, Boh je mi pomocníkom, Pán je medzi podopierajúcimi moju dušu,
- (5) zlo sa bude vracat¹³⁹² mojim sledičom¹²⁹, v svojej vernosti³⁸ 415 ich vyhub⁵⁸¹!
- (6) S ochotou⁶⁰ 1393 ti budem obetovať, chváliť¹⁵⁶ 216 tvoje meno, Hospodine, lebo je dobré¹³⁹⁴.
- (7) Veď ma vyprostil zo všetkej úzkosti⁶³⁶ a moje oko pohľadalo na¹³⁹⁵ mojich nepriateľov¹³⁹⁶.
- (1) Vpusti v uši¹⁰⁷, Bože, moju modlitbu, a kiež sa neskrývaš³³ 784 1397 pred mojim úpením⁶⁸ 165;
- (2) sleduj ma pozorne a odpovedz mi; blúdim sem-tam¹³⁹⁸ 1399 v svojej ustarostenosti¹⁴⁰⁰ a hlasno stenám¹⁴⁰¹
- (3) pre hlas¹³⁶ nepriateľa, pre¹⁰⁸² útlak od zlovoľného, lebo na mňa uvalujú¹⁴⁰² nešťastie¹²⁰ 1403 a v hneve ma napádajú¹⁴⁰⁴.
- (4) Moje srdce sa v mojom vnútri zvíja⁸⁵⁴ 1405 a padli na mňa hrôzy smrti;
- (5) prichádza na mňa¹⁴⁰⁶ bázeň⁵⁹ a chvenie¹²⁸⁹ a zaplavuje¹⁴⁰⁷ ma des¹⁴⁰⁸.
- (6) I povedal⁹⁶ som: Kiež by som mal⁴¹¹ perut²⁵⁶ ako holubica! Mohol by som²⁰ odletieť a odpočínúť¹⁴⁰⁹;
- (7) hľa, mohol by som²⁰ byť vzdialený, utiecť, zdržiaval by som sa⁷⁶⁵ v pustine, seláh⁷⁴,
- (8) mohol by som²⁰ si urýchlíť uniknutie⁹²² pred ženúcim sa¹⁴¹⁰ víchrom⁶⁸ 525, pred búrkou⁶⁸!
- (9) Pohlt⁶⁶² ich, Pane, rozdvoj ich jazyk, lebo som v meste uvidel násilie²¹⁵ a zvuď;
- (10) za dňa aj v noci ho⁴¹¹ obchádzajú po jeho múroch¹³⁷⁷ a vnútri neho je mrzkosť¹²⁰ 1403 a strasť²⁰⁸ 332 1412,
- (11) vnútri neho je zhuba² 134 1412 a z jeho priestranstva¹⁴¹³ 1414 nemizne útlak³¹⁷ a podvod¹²³.

- (12) Veď nie nepriateľ ma tupí, to¹¹ by som vedel²⁰ znieť¹⁰⁰,
nie nenávidiaci ma sa nado mnou¹⁰⁰⁹
vyťahujú^{956 1008}, to¹¹ by som sa pred ním⁶⁸
mohol²⁰ skryť,
- (13) lež¹¹ ty, človek²³³ mne rovný¹⁴¹⁵, môj
príbuzný¹⁴¹⁶ a môj známy,
- (14) čo¹⁴¹⁷ sme spolu zakúšali sladkú¹⁴¹⁸
dôvernost'⁷³², v Boží dom sme v dave¹⁴¹⁹
chodili.
- (15) Spustošenie^{2 64} na nich¹⁴²⁰! Nech za
živa¹⁴²¹ zostupujú v šeo¹⁵⁷,
lebo v ich stanovišti¹⁴²², medzi nimi¹⁴²³,
sú zlé veci¹⁴²⁴!
- (16) Ja budem volať k Bohu a Hospodin
ma bude chcieť^{20 195} vyslobodiť⁷³,
- (17) večer aj ráno aj na poludnie¹⁰⁴³
budem nariekať^{1400 1425} a stenat'^{1120 1426},
i bude počuť môj hlas.
- (18) V pokoji¹⁴²⁷ oslobodil⁷⁷⁸ moje žitie⁸²²
zo seče¹⁴²⁸ proti mne¹⁴²⁹, hoci¹⁴³⁰ boli¹³
pri mne v množstve¹⁴³¹.
- (19) Boh bude počuť a bude im
odpovedať¹⁴³² (on¹¹, trvajúci³⁴
od pradávna, seláh⁷⁴), im, pri ktorých
niet zmien a nemajú Boha v úcte⁵⁹.
- (20) Vystrel^{307 540 1433} svoju ruku proti
žijúcim s ním v pokoji^{177 1434},
znesvätil¹⁴³⁵ svoju zmluvu;
- (21) hladké sú¹³ maslové reči jeho úst,
ale jeho srdce – seč¹⁴²⁸, jeho slová sú
mäkšie od oleja, ale sú to⁷²⁵ tasené
meče.
- (22) Uvrhni na Hospodina svoje bremä¹⁴³⁶
a on ťa bude mať na starosti¹⁴³⁷, nikdy¹⁴²
nebude dopúšťať¹²²³ vykývanie³¹³
spravodlivého¹¹³.
- (23) A ty, Bože, ich budeš zvrhať
do jamy¹⁴³⁸ skazy^{212 453};
muži krvi^{121 122} a klamu¹²³ nebudú môcť²⁰
dožiť polovice svojich dní¹⁴³⁹, no¹¹ ja
budem v teba dôverovať⁹⁷.
- (2) po celý¹⁵⁹ deň chniapu^{27 1441} moji
nepriatelia¹²⁹, áno, mnohí voči mne
bojujú^{565 1443} z vysoka¹⁴⁴⁴.
- (3) V deň, keď sa¹⁴⁴⁵ musím^{20 1446} báť⁵⁹,
mám ja dôveru^{97 1447} k tebe;
- (4) v Bohu budem velebiť¹¹⁸ jeho slovo,
v Boha dôverujem^{13 86}, nebudem sa
báť⁵⁹, čo mi môže²⁰ vykonať mäso?
- (5) Po celý¹⁵⁹ deň prekrúcajú moje
slová¹⁴⁴⁸, všetky ich úmysly⁹⁴⁰ sú proti
mne k zlému;
- (6) rotia sa, skrývajú sa³²⁰, oni sledujú³⁸¹
moje stopy¹⁴⁴⁹, ako by
vyčkávali^{13 749 1450 1451} moje žitie⁸²².
- (7) Bude pre nich⁷² za nepravosť¹⁵⁵¹ únik⁹²²?
Zvrhni národnosti^{189 270} v svojom
hneve, Bože!
- (8) Ty máš¹³ spočítané^{44 1452} moje
vyhnanstvo¹⁴⁵³; ukladať⁸¹⁶ moje slzy¹⁸
v svoj mech¹⁴⁵⁴. Či nie sú v tvojej
knihe¹⁴⁵⁵?
- (9) Vtedy sa moji nepriatelia budú
obracat'²⁰¹ späť, v deň, keď budem volať;
toto viem¹³, lebo¹⁴⁵⁶ Boh je za mňa^{72 1457}.
- (10) V Bohu budem velebiť¹¹⁸ slovo,
v Hospodinovi budem velebiť¹¹⁸ slovo,
- (11) v Boha dôverujem^{13 86}, nebudem sa
báť⁵⁹, čo mi môže²⁰ vykonať človek?
- (12) Na mne sú tvoje sľuby¹⁴⁵⁸; tebe, Bože,
sa chcem²⁰ odplatiť¹⁷⁷ vďakou^{2 789},
- (13) lebo si vyprostil moju dušu zo smrti
– či nie moje nohy od úrazu na chodenie
pred Božou tvárou v svetle života¹⁴⁵⁴?

ŽALM 57

RIADITELOVI HUDBY⁸³. AL-TAŠCHÉTH^{247 1459}OD DÁVIDA⁶⁷,MICH'TÁM⁴²⁷ PRI JEHO ÚTEKU PREDTVÁROU⁶⁸ ŠÁÚLA V JASKYNI.

- (1) Buď mi milostivý⁸⁸, Bože, buď mi
milostivý⁸⁸,
lebo v tebe sa moja duša skrýva^{13 65 1460}
a v tieni tvojich krídel sa chcem²⁰
skrývať^{65 1460}, než sa bude musieť²⁰
zhuba^{2 134} pominúť.
- (2) Chcem²⁰ volať k Bohu, Najvyššiemu⁵³³,
k BOHU, dokonávajúcemu¹⁴⁶¹ za mňa;
- (3) bude posilať z nebies
a vyslobodzovať⁷³ ma, potupí
chniapajúceho¹⁴⁴¹ po mne. Seláh⁷⁴. Boh
bude posilať svoju láskavosť¹²⁵ a svoju
vernost'⁴¹⁵.

ŽALM 56

RIADITELOVI HUDBY⁸³; NA JÓNATH-ÉLEM-
-RECHÓKÍM^{247 1440}.OD DÁVIDA⁶⁷, MICH'TÁM⁴²⁷,

KEĎ SA HO V GATHE ZMOCNILI

PELIŠTÍM^{84 1390}.

- (1) Buď mi milostivý⁸⁸, Bože, lebo po mne
chniape^{13 1441} smrteľník²³³, suzuje^{1194 1442}
ma, bojujúc^{565 1443} po celý¹⁵⁹ deň;

- (4) Moja duša je vprostred levov¹⁴⁶²,
musím²⁰ líhať s rozpálenými¹⁴⁶³ synmi
ľuď³⁵⁶; ich zuby – kopije a šípy, a ich
jazyk – ostrý meč.
- (5) Buď vyvýšený nad nebesá, Bože, tvoja
sláva⁷⁶ nad všetku¹⁵⁹ zem!
- (6) Mojim krokom nastrojili¹³³ sieť,
skľúčená¹⁴⁶⁴ je¹³ moja duša¹⁴⁶⁵, pred
mojou tvárou vykopalí jamu¹⁴⁶⁶ – padli
doprostred nej. Seláh⁷⁴.
- (7) Moje srdce je upevnené¹³³, Bože, moje
srdce je upevnené¹³³, chcem²⁰ spievať,
áno¹¹, spievať pri hudbe^{66 217 814},
- (8) zobuď sa, moja sláva¹⁸³, zobuď sa,
vartyo⁹³⁰ a lýra⁹²⁸, chcem²⁰ zobudiť
úsvit!
- (9) Chcem²⁰ ťa chváliť^{156 843} medzi
národnosťami^{189 270}, Pane, pri hudbe ti
spievať^{66 217 814} medzi ľudskými
plemenami²⁸,
- (10) veď až po nebesá veľká je tvoja
láskavosť¹²⁵ a až po oblaky⁵²⁸ tvoja
vernosť⁴¹⁵.
- (11) Buď vyvýšený nad nebesá, Bože,
tvoja sláva⁷⁶ nad všetku¹⁵⁹ zem!

ŽALM 58

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³. AL-TAŠCHÉTH^{247 1459}
OD DÁVIDA⁶⁷, MICHŤÁM⁴²⁷.

- (1) Či vpravde spravodlivosť mlčí¹⁴⁶⁷?
Vyslovujete ju¹⁴⁶⁸? Súdite^{22 58}
v úprimnosti²⁶⁶, synovia ľuď³⁵⁶?
- (2) Ba, v srdci pôsobíte¹⁴⁶⁹ bezprávia^{175 1037},
v zemi⁴²⁹ odvažujete¹⁴⁷⁰ násilie²¹⁵
svojich rúk.
- (3) Zlovoľní sa od maternice
odcudzujú^{1222 1471}, od lona⁴⁹⁷ blúdia,
hovoriac lož⁹¹;
- (4) majú¹⁰⁷⁴ jed¹⁴⁷² na spôsob jedu¹⁴⁷² hada;
tak ako⁸⁵⁰ svoje ucho uzatvára¹⁴⁷³
hluchá¹⁴⁷⁴ vretenica,
- (5) ktorá nechce²⁰ počúvať na hlas
zariekavačov¹⁴⁷⁵, zaklínača
zaklínadlami, vycvičeného¹⁴⁷⁶.
- (6) Bože, zdrv^{839 1477} ich zuby v ich ústach,
vylám^{1384 1477} chrup hrivnatcov⁴⁹⁰,
Hospodine!
- (7) Hrdó si vykračujú – nech sa
rozplývajú^{33 684} tak ako⁸⁵⁰ voda;
ak prikladá^{132 203} svoje šípy, nech sa
staby⁸⁵⁰ orezávajú^{33 1478},
- (8) tak ako⁸⁵⁰ sa slimák pohybuje¹⁴⁷⁹

- s rozplývaním sa^{684 1480}, nech ako
potrat¹⁴⁸¹ ženy nezbadajú³³ slnko!
- (9) Skôr ako si vaše hrnce¹⁴⁸² budú môcť²⁰
všimnúť¹⁰⁸ trnie¹⁴⁸³, nech to^{725 1484}
zmetá^{33 307 1485}, či⁸⁵⁰ surové¹⁴⁸⁶, či⁸⁵⁰
zo žiaru^{37 1487}.
- (10) Spravodlivý sa bude radovať, keď¹³³⁶
zbadá pomstu, bude svoje kroky kúpať
v krvi zlovoľného²⁵⁶.
- (11) A človek bude vraviť: Áno, je ovocie
pre spravodlivého⁷², áno, je Boh,
súdiaci^{22 58} na zemi.

ŽALM 59

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³. AL-TAŠCHÉTH^{247 1459}
OD DÁVIDA⁶⁰, MICHŤÁM⁴²⁷,
KEĎ ŠÁÚL POSLAL⁸⁴, ABY STRÁŽILI³⁸¹ DOM
NA JEHO USMRTENIE.

- (1) Vyprosti ma, môj Bože, od mojich
nepriateľov, kievť ma chceš^{20 33 195}
vyzdvihnúť⁶³⁷ pred mojimi
odporcami^{68 474},
- (2) vyprosti ma od pôsobcov neprávosti³⁵¹
a zachráň⁷³ ma pred mužmi⁶⁸ krvi^{121 122},
- (3) lebo hľa, striehnú^{13 318} na moju dušu,
rotia sa proti mne silní; neodpadol^{138 1076}
som a nie že som zhrešil, Hospodine!
- (4) Bez môjho previnenia⁵⁵¹ bežia
a pripravujú sa^{133 1488}, zobuď sa mne
v ústrety¹⁴⁸⁹ a pozri,
- (5) áno¹¹, ty, Hospodine, Bože
zástupov^{745 746}, Bože Izráela, precitni
na navštívenie^{234 463 1490} všetkých
národov²⁵,
kiežť nie si³³ milostivý⁸⁸ nikomu
z⁷⁴⁸ neverných páchatelov⁷⁵⁰
mrzkosti^{120 1491} Seláh⁷⁴.
- (6) Vracajú sa k večeru, zavýjajú¹¹²⁰ ako
pes²⁵⁶ a obchádzajú mesto;
- (7) hľa, prskajú^{605 1492} svojimi ústami, v ich
perách sú meče, lebo vraj: Kto počuje?
- (8) No¹¹ ty, Hospodine, sa im budeš
smiať, vysmievať³⁵ sa budeš všetkým
národom²⁵.
- (9) Jeho¹³² sila? K tebe¹⁴⁹³ chcem²⁰ obracať
zreteľ³⁸¹, lebo Boh je mojou záštitou²⁶⁷.
- (10) Môj Boh, jeho láskavosť^{125 1494}, ma
bude predchádzať¹⁹; Boh mi bude
poskytovať pohľad¹⁴⁹⁵ na¹³⁹⁵ mojich
nepriateľov^{129 1396}.
- (11) Kiežť ich nezabíjaš³³, aby oni, môj ľud,
nezabúdali; svojou mocou⁵⁶² ich nechaj

- potulovať sa¹⁴⁹⁶ a zvrhni ich, ty náš štít⁷⁵, Pane!
- (12) Hriechom ich úst je reč ich pier, nech teda⁵⁴ sú^{13 33} polapení²⁸⁵ v svojej pýche^{38 1276} a pre kľatie^{136 316} a pre luhanie^{136 591 1497}, ktoré vyslovujú⁴⁴.
- (13) Skoncuj¹⁴⁹⁸ v popudení, skoncuje¹⁴⁹⁸, nech¹¹ ich nebude, nech¹¹ vedia, že nad Jákóбом¹⁴⁹⁹ vládne²³⁸ Boh do posledných končín zeme. Seláh⁷⁴.
- (14) A vracajú sa k večeru, zavýjajú¹¹²⁰ ako pes²⁵⁶ a obchádzajú mesto;
- (15) nech sa oni potulujú^{33 1496} za pokrmom; ak sa nebudú môcť²⁰ nasýtiť, nech prenocujú³³ tak^{54 1500}.
- (16) No¹¹ ja chcem¹⁸ ospevovať tvoju silu a k ránu s plesaním chváliť¹⁵⁰¹ tvoju láskavosť¹²⁵, lebo si sa mi stal¹⁷⁴⁴ záštitou²⁶⁷ a útočišťom v deň mojej tiesne⁸⁵.
- (17) Moja sila, tebe¹⁵⁰² chcem²⁰ pri hudbe spievať^{466 217 814}, lebo Boh je mojou záštitou²⁶⁷, Boh mojej¹⁵⁰³ láskavosti¹²⁵.

ŽALM 60

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; NA ŠÚŠAN
EDÚTH^{247 1504}.

- MICHTÁM⁴²⁷ OD DÁVIDA⁶⁷,
NA VYUČOVANIE, PRI JEHO POTÝKANÍ SA¹⁵⁰⁵
S ÁRAM-NAHARAJIM¹⁵⁰⁶ A S ARÁMOM¹⁵⁰⁷ CÓVY,
KEĎ¹¹ SA JÓÁV VRACAL A V PRIERVE⁷²¹ SOLI
POBIL⁷⁹ EDÓMA, DVANÁSŤTISÍC.
- (1) Bože, odhodil¹¹⁹⁸ si nás, pretrhol^{1508 1509} si nás, popudil si sa; kiež nám chceš^{20 33 195} spôsobiť nápravu^{719 1510}!
- (2) Zatriasol si zemou⁴²⁹, pretrhol¹⁵⁰⁸ si ju; zhoj jej pukliny^{82 1511}, veď sa kyvoce^{13 313}!
- (3) Ukázal si svojmu ľudu tvrdú¹⁵¹² vec, napojil si nás vínom vrávorania.
- (4) Svojim ctiteľom⁶⁹⁹ si dal prápor¹⁵¹³ na vztyčovanie pre¹⁰⁸² pravdu^{1514 1515}, seláh⁷⁴,
- (5) aby tvoji milovaní¹⁵¹⁶ mohli²⁰ byť vytrhnutí¹⁵³. Pomôž⁷³ svojou pravcou a odpovedz nám¹⁵¹⁷!
- (6) Boh v svojej svätosti prehovoril: Budem sa veseliť; budem rozdeľovať Šechem a vymeriavať dolinu¹⁵¹⁸ Sukkóth¹⁵¹⁹.

- (7) Mne patrí Gileád a mne patrí Menaššé^{1499 1520}, a Efrájim^{1499 1520} je posila⁸⁰⁰ mojej hlavy, Júda^{1499 1520} môj zákonodarca¹⁵²¹,
- (8) Móáv^{1520 1522} nádoba¹⁴⁸² na moje umývanie¹¹³, na Edóma^{1499 1520} môžem²⁰ hodiť svoj sandál; nado mnou, Pelešeth¹⁵²³, výskaj^{813 1171}!
- (9) Kto mi môže²⁰ umožniť vstup¹⁵²⁴ v opevnené mesto^{903?} Kto ma dovedie¹²⁸ až po Edóm^{1499 1520?}
- (10) Či si nás ty, Bože, neodhodil^{1198 1525} a nevychádzaš⁴⁶⁰ s našimi vojskami^{60 745?}
- (11) Poskytni⁸⁴⁵ nám pomoc z tiesne^{85 86 1526}, veď¹¹ snaha o vyslobodenie^{73 947 1527} človekom¹¹³ je nanič³⁶⁶!
- (12) V Bohu³⁵⁴ budeme môcť²⁰ zdatne⁵⁶² si počínať^{282 1528} a on bude rozšliaपाť našich protivníkov⁷⁰.

ŽALM 61

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³,

PRI STRUNOVOM NÁSTROJI, OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Počuj, Bože, môj krik^{458 866}, sleduj pozorne¹¹⁰ moju modlitbu!
- (2) Volám k tebe od okraja⁶¹³ zeme v mdlobe¹⁵²⁹ svojho srdca; kiež ma chceš^{20 33 195} vyviešť^{128 1530} na skalú, ktorá je vyššia odo mňa¹⁵³¹!
- (3) Veď ty si mi býval^{13 1532} útočišťom¹²⁶³, silnou vežou¹⁵³³ pred tvárou⁶⁸ nepriateľa!
- (4) Chcem²⁰ do vekov^{142 339 1534} pobývať¹¹⁵ v tvojom stane, skrývať sa⁶⁵ v ochrane^{527 811 1535} tvojich krídel, seláh⁷⁴,
- (5) veď ty, Bože, načúvaš¹³ mojim sľubom, zaistuješ^{13 223} dedičstvo¹⁵³⁶ ctiteľov⁶⁹⁹ tvojho mena;
- (6) Kiež chceš^{20 33 195} pridať¹⁵³⁷ dní ku dňom¹⁵³⁸ kráľa, jeho rokov stáby⁸⁵⁰ pokolenie za pokolením,
- (7) nech vždy^{142 339} ostáva^{33 34} pred Božou tvárou; láskavosť¹²⁵ a vernosť⁴¹⁵ – zariad, nech ho ochraňujú^{33 382}!
- (8) Tak budem tvoje meno natrvalo^{258 290} pri hudbe ospevovať^{466 217 218} pri svojom plnení^{177 1539} svojich sľubov deň čo deň.

ŽALM 62

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, PODĽA
JEDÚTHÚNA¹¹⁰⁸.

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Len¹⁵⁴⁰ voči Bohu¹⁵⁴¹ je moja duša
mlčanlivá^{671 1542}; od neho je moja
záchrana⁷³,
- (2) len¹⁵⁴⁰ on je moja skala a moja
záchrana⁷³, moja záštita²⁶⁷, nemôžem²⁰
sa príliš¹⁵⁴³ vykývať¹³¹³.
- (3) Dokedy³⁸⁸ chcete²⁰ na človeka^{762 1544}
dorážať? Chcete²⁰ vraždiť, vy všetci²⁴¹,
ako nahnutí⁴⁷¹ stenu¹⁵⁴⁵, múrik, ktorý⁹⁴³
sa rúca⁹⁸²?
- (4) Áno¹⁵⁴⁰, z jeho¹⁵⁴⁶ výšky¹⁵⁴⁷ zhodiť¹³⁹ sa
radia¹³, obľubujú¹¹⁵⁰ lož⁹¹; svojimi
ústami žehnajú a v svojom vnútri
zlorečia. Seláh⁷⁴.
- (5) Len¹⁵⁴⁰ k Bohu¹⁵⁴⁸ buď mlčanlivá¹⁵⁴⁹,
moja duša, lebo od neho je moja
nádej,
- (6) len¹⁵⁴⁰ on je moja skala a moja
záchrana⁷³, moja záštita²⁶⁷, nemôžem²⁰
sa vykývať¹³¹³.
- (7) Na Bohu je¹⁵⁵⁰ moja záchrana⁷³ a moja
česť⁷⁶; skala mojej sily, moje útočisko¹²⁶³
je v Bohu.
- (8) Dôverujte⁹⁷ v neho v každý čas, ľudia,
vyliavajte pred jeho tvárou svoje srdce!
Boh je nám útočiskom¹²⁶³. Seláh⁷⁴.
- (9) Len¹⁵⁴⁰ vánkom⁸⁸² sú jednoduchí,
klamom⁹¹ sú vznešení¹²⁹⁴, na váhach by
oni podľa vzostupu boli¹⁵⁵¹ napospol
z vánku^{882 1552}.
- (10) Nesmiete²⁰ dôverovať⁹⁷ vo vydieranie¹⁵⁵³
ani sa nerozumne spoliehať¹⁵⁵⁴
na lúpež^{990 1555};
ak vzrastať imanije^{562 1300}, nesmiete²⁰
prikladať²³⁹ srdce.
- (11) Jedno Boh prehovoril, toto dvoje, čo
som počul, že moc patrí Bohu,
- (12) a že tvoja⁶⁷, Pane, je láskavosť¹²⁵, lebo
ty každému³⁶² odplácaš¹⁷⁷ podľa jeho
diela²³².

ŽALM 63

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷

ZA JEHO POBYTU¹⁵⁵⁶ V PUSTINE JÚDU.

- (1) Bože, ty si môj Boh, teba hľadám^{13 1557},
po¹¹⁸⁰ tebe smädne¹³ moja duša,

po¹¹⁸⁰ tebe prahne¹³ moje mäso v zemi
suchej a smädnej¹⁵⁵⁸, bez vody.

- (2) Tak som ťa vyzeral¹³ v svätyni⁶³⁸, aby
som videl¹³²³ tvoju moc a tvoju slávu⁷⁶;
- (3) veď tvoja láskavosť¹²⁵ je lepšia
od života⁴⁵⁴, moje pery ťa budú
vychvaľovať.
- (4) Tak ťa chcem²⁰ za svojho života⁴⁵⁴
velebiť⁴⁴⁸, v tvojom mene pozdvíhať¹⁰⁰
svoje dlane¹⁷⁴,
- (5) tak ako⁸⁵⁰ tukom a dreňou¹⁰²⁷ sa sýti
moja duša a moje ústa mojimi
plesajúcimi perami velebia¹¹⁸,
- (6) ak ťa spomínam²⁷ na svojej posteli,
rozjímam¹² o tebe v nočných
bdeniach³⁸¹,
- (7) veď si sa mi stal¹⁷⁴⁴ pomocou, i plesám
v tieni tvojich krídel.
- (8) Moja duša sa táhá^{13 687 1559} za tebou,
tvoja pravica sa na mne¹⁵⁶⁰ drží^{13 408},
- (9) no¹¹ oni, ktorí k záhube⁹⁸⁷ usilujú
o⁹⁰ moje žitie⁸²², musia²⁰ vojsť v spodné
miesta¹⁵⁶¹ zeme;
- (10) budú ho¹³² vyháňať v moc¹⁵⁶² meča,
budú podielom³⁵⁸ líšok¹⁵⁶³.
- (11) A kráľ sa bude radovať v Bohu,
honosiť^{118 119 1564} sa bude každý, kto⁹⁴³
pri ňom prisahá,
lebo ústa hovoriace lož⁸²³ budú
zapchávané.

ŽALM 64

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Počuj, Bože, môj hlas pri mojom
náreku¹⁴⁰⁰, kiež chceš^{20 33 195} môj život⁴⁵⁴
ochrániť³⁸² pred postrachom⁶⁸
nepriateľa!
- (2) Kiež ma chceš^{20 33 195} skryť pred tajnou
poradou^{68 768} zlosynov, pred rotou
pôsobcov mrzkosti¹²⁰,
- (3) ktorí svoj jazyk naostrili ako meč,
založili²⁰³ svoj šíp²⁵⁶ – trpké slovo²⁵⁶ –
- (4) na ostreľovanie bezúhonného⁴¹⁴
v úkrytoch; ostreľujú ho znenazdajky
a neboja sa⁵⁹.
- (5) Dodávajú si odvahy¹⁵⁶⁵ v zlej veci;
vyprávajú⁴⁴ o utajení²⁸⁴ osídel⁵¹⁸;
vravia¹³: Kto k nim môže²⁰ prezrieť¹⁵⁶⁶?
- (6) Vymýšľajú¹⁵⁶⁷ bezprávia^{175 1037}.
Sme hotoví^{13 261 1568}, plán^{1567 1569} je

- vymyslený^{1567 1570}; vnútro každého³⁶²
a srdce je hlboké¹⁵⁷¹.
- (7) No¹¹ bude¹³ ich šípom²⁵⁶ ostreľovať
Boh, znenazdajky sa prejavia⁵⁴¹ ich
zranenia¹⁵⁷²
- (8) a privedú ho¹³² k pádu^{250 1573}; ich¹⁵⁷⁴
jazyk bude proti nim, a každý na nich
pozerajúci – budú potriasat hlavou¹⁵⁷⁵
- (9) a všetci ľudia²⁵⁶ sa budú¹³ báť⁵⁹ a budú¹³
oznamovať²⁷¹ Božie pôsobenie a o jeho
činoch^{232 697} uvažovať⁴⁵⁵.
- (10) Spravodlivý sa bude v Hospodinovi³⁸
radowať a na neho sa spoliehať⁴⁶⁵
a všetci úprimní¹⁹⁹ srdcom¹¹³ sa budú
honosiť^{118 119 1564}.

ŽALM 65

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷. PIESEŇ.

- (1) Tebe utíšenie^{671 1110}, chválospev^{1 279},
Bože, na Cijjón, a tebe nech je³³
plnený¹⁷⁷ slub.
- (2) Ty, počujúci modlitbu – každé telo¹⁵⁷⁶
smie²⁰ až k tebe prichádzať.
- (3) Veci neprávosti^{551 1577} sa nado mňa¹⁰¹
vzmohli^{1578 1579}; naše prestúpenia¹³⁸ – ty
ich prikrývaš^{1305 1580}.
- (4) Blaho² toho, koho vyvoluješ⁷⁶³ a bližšie
privádzaš^{801 1581}! Bude obývať⁴⁵¹ tvoje
nádvorie^{319 1582},
budeme sa sýtiť dobrým tvojho domu,
svätosťou tvojho chrámu¹²⁶.
- (5) Hroznými⁵⁹ vecami nám
v spravodlivosti odpovedáš, Bože
našej záchrany⁷³; si predmetom
dôvery¹¹³² všetkých končín⁶¹³ zeme
a mora diaľok¹⁵⁸³.
- (6) On, upevniť¹³³ svojou silou vrchy,
je opášaný mocou⁶⁴⁶,
- (7) utišuje hukot¹¹³⁰ morí, hukot¹¹³⁰ ich
vlnobitia¹¹⁹², aj lomoz¹¹⁸⁵ zástupov⁶⁷
ľudu^{189 270},
- (8) takže¹¹ obyvatelia končín⁶¹³ majú
úctu⁵⁹ pred tvojimi znameniami⁶⁸;
východiskám⁶¹⁹ rána aj večera¹⁵⁸⁴ dávaš
plesať.
- (9) Navštevuješ^{13 234 463} zem, dávaš¹³ jej
pretekať¹⁵⁸⁵, hojne ju obohacuješ,
Boží potok¹⁴ je plný vôd;
prpravuješ¹³³ ich obilie, keď ju tak
prpravuješ¹³³ –

- (10) len ďalej zavlažuj¹⁵⁸⁶ jej brázdy,
urovňavaj^{1586 1587} jej hrudy! –
lejakmi ju zmáčkčuješ¹⁵⁸⁸, jej porast
žehnáš.
- (11) Korunoval¹⁴⁶ si¹³ rok svojej dobroty¹⁵⁸⁹
a tvoje kolaje⁴⁶⁹ oplývajú¹⁵⁹⁰
tučnosťou¹⁰²⁷,
- (12) oplývajú¹⁵⁹⁰ pastviská pustiny
a pahrbky sa opasujú¹²⁴⁰ jasotom,
- (13) lúky¹⁰⁵⁴ sa obliekajú¹³ stádami^{18 1591}
a nížiny¹⁵¹⁸ sa zahalujú obilím¹⁵⁹².
Výskajú^{813 1173}, áno, spievajú.

ŽALM 66

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³. PIESEŇ.SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Výskajte^{813 1173} Bohu, všetka¹⁵⁹ zem,
(2) pri hudbe ospevujte^{66 217 218} slávu⁷⁶ jeho
mena, za slávu^{76 1593} pokladajte^{616 1594}
jeho chválu¹²⁷⁹!
- (3) Vravte Bohu: Ake⁶⁹ úcty si hoden⁵⁹
svojimi činmi²³²! Pre veľkosť^{38 760} tvojej
sily sa ti tvoji nepriatelia budú
zaliečať^{589 591}.
- (4) Všetka¹⁵⁹ zem sa ti bude klaňať
a pri hudbe ti budú spievať^{466 217},
pri hudbe budú ospevovať^{466 217 218} tvoje
meno. Seláh⁷⁴.
- (5) Poďte a pozrite pôsobenia Boha, úctu
budiaceho⁵⁹ svojím konaním voči
deťom³⁵⁵ človeka³⁵⁶!
- (6) Premeníl¹¹⁶³ more na súš, riekou
prechádzali nohou²⁵⁶, tu¹⁵⁹⁵ sme sa
v ňom³⁸ radovali;
- (7) vždy^{142 339} vládne^{27 238} svojou mocou⁶⁴⁶,
jeho oči pátrajú³²⁰ medzi národmi²⁵,
vzbúrenie¹⁵⁹⁶ sa nemôžu²⁰ pozdvihnúť.
Seláh⁷⁴.
- (8) Velebte⁴⁴⁸, národnosti¹⁸⁹, nášho Boha,
a ozývajte sa⁷⁸⁸ hlasom chvály^{1 279} jeho,
- (9) ktorý⁹⁴³ uchováva^{616 1597} našu dušu pri
živote⁴⁵⁴ a neprivilil^{81 223 1598}
na vykývanie³¹³ našej nohy!
- (10) Áno, podrobil si nás skúške, Bože,
prečisťoval^{27 376} si nás staby
prečisťovaním³⁷⁶ striebra,
- (11) zaviedol si nás v žalár^{506 1599}, vložil⁶¹⁶
si ťažké bremä na naše bedrá,
- (12) nechal si smrteľníka²³³ jazdiť
po našej hlave, prišli sme v oheň aj
vo vody, ale vyviedol⁴⁶⁰ si nás
k nadbytku⁷²⁹.

- (13) Chcem²⁰ vstúpiť v tvoj dom
s vzostupnými *obetami*^{60 641}, splniť¹⁷⁷ ti
svoje sľuby,
(14) ktoré otvorili¹⁶⁰⁰ moje pery, takže¹¹
moje ústa v mojej tiesni⁸⁵ prehovorili;
(15) chcem²⁰ ti vznášať¹³⁷⁹ vzostupné
*obete*⁶⁴¹ tučných zvierat¹⁶⁰¹ s vôňou¹⁶⁰²
baranov, obetovať¹⁶⁰³ hovädzi dobytok
s capmi¹³⁴¹. Seláh⁷⁴.
(16) Poďte, počujte, a budem vyprávať⁴⁴⁴ –
všetci citelia⁶⁹⁹ Boha – *o tom*, čo^{697 1604}
Boh spravil mojej duši.
(17) K nemu som volal¹³ svojimi ústami
a pod mojím jazykom *bolo*
velebenie¹⁶⁰⁵;
(18) keby som sa bol vo svojom srdci
pozeral^{27 1606} na mrzkosť¹²⁰, nebol by
Pán počúval,
(19) avšak Boh predsa počul, započúval
sa^{110 1607} v hlas mojej modlitby.
(20) *Nech je* velebený⁴⁴⁸ Boh, ktorý
neodsunul^{164 1608} moju modlitbu *ani*
z mojej blízkosti⁷⁰³ svoju láskavosť¹²⁵¹!

ŽALM 67

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, PRI STRUNOVÝCH
NÁSTROJOCH.

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶. PIESEŇ.

- (1) Kiež je³³ nám Boh milostivý⁸⁸ a žehná³³
nás, kiež pri nás rozjasňuje^{33 391} svoju
tvár, seláh⁷⁴,
(2) na poznanie tvojej cesty na zemi⁴²⁹,
tvojej záchrany⁷³ medzi všetkými
národmi²⁵¹!
(3) Národnosti¹⁸⁹ ťa budú chváliť^{156 843},
Bože, národnosti¹⁸⁹ ťa budú
chváliť^{156 843}, ony všetky²⁴¹,
(4) radovať sa a plesať budú ľudské
plemená²⁸, lebo budeš súdiť^{22 58}
národnosti¹⁸⁹ v úprimnosti⁷⁹⁷,
a ľudské plemená²⁸ na zemi⁴¹ – budeš
ich riadiť⁸²¹. Seláh⁷⁴.
(5) Národnosti¹⁸⁹ ťa budú chváliť^{156 843},
Bože, národnosti¹⁸⁹ ťa budú
chváliť^{156 843}, ony všetky²⁴¹.
(6) Zem vydá svoj výnos, Boh, náš Boh,
nás bude žehnať,
(7) Boh nás bude žehnať a všetky končiny
zeme ho budú mať v úcte⁵⁹.

ŽALM 68

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, OD DÁVIDA⁶⁷. SPEV
S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶. PIESEŇ.

- (1) Boh povstáva, jeho nepriatelia sa
rozutekávajú⁵³⁵, áno¹¹, ¹⁶⁰⁹ nenávidiaci
ho prchajú pred jeho tvárou⁶⁸.
(2) Kiež ich odvievaš^{19 33} stáby
odvievaním¹⁹ dymu, ako rozplývanie⁶⁸⁴
vosku od¹⁰⁸² ohňa!
Nech zlovoľní od Božej
prítomnosti^{136 251 252 253} hynú³³¹!
(3) Ale spravodliví sa budú radovať, jasť
pred Božou tvárou a v radoosti³⁸ sa tešiť.
(4) Spievajte Bohu, pri hudbe
ospievajte^{66 217 218} jeho meno,
nasýpajte¹⁶¹⁰ *jemu*, jazdiacemu
stepami¹⁶¹¹ ako Jáh^{975 1612} – jeho meno¹⁶¹³ –
a veselte sa pred tvárou jeho,
(5) Otca sirôt a zástancu¹⁶¹⁴ vdov, Boha
v jeho svätom sídle^{43 790};
(6) Boh usadzuje osamotených do domu,
vyvádza⁴⁶⁰ väzňov¹⁶¹⁵ v blahobyť^{2 64},
len vzbúrenci¹⁵⁹⁶ obývajú^{13 451}
vyprahnutú zem.
(7) Bože, pri tvojom vychádzaní⁴⁶⁰ pred
tvárou tvojho ľudu, pri tvojom
vykračovaní¹⁶¹⁶ púšťou¹⁶¹⁷ – seláh⁷⁴ –
(8) sa roztriasla zem, – áno, nebesá od
Božej prítomnosti^{136 251 252 253}
vykropili^{1590 1618} – onen⁷⁶¹ Sínaj,
od prítomnosti^{136 251 252 253} Boha,
Isráelovho Boha.
(9) Prívalom¹⁶¹⁹ štedrosti^{2 1281 1370 1620} si
skrúpal^{1621 1622}, Bože, svoje dedičstvo⁴⁷,
ak sa unavilo⁸¹, ty si ho posilnil^{81 133},
(10) tvoj húr¹⁶²³, tí sa v ňom usídlili; robil
si v svojej добрote³⁸ prípravy^{133 1624} pre
sužovaného^{72 256 276 292}, Bože!
(11) Pán vyslovuje²²³ výrok²⁴⁵⁷, nositeľiek
dobrej zvesti^{1144 1625} je početný zástup⁷⁴⁵.
(12) Králi vojsk⁷⁴⁵ utekajú, utekajú,
a pani¹⁶²⁶ domu rozdeľuje lup¹⁶²⁷.
(13) Či budete líhať medzi
ohradami^{1628 1629}? Krídla holubice
pokryté striebrom, áno¹¹, jej perute
v žltkastom¹⁶³⁰ zlate¹⁶³¹.
(14) Keď v nej¹⁶³² Všemocný rozohnal
kráľov⁸⁴, bolo na Calmóne¹⁶³³
snehobielo¹⁶³⁴.
(15) Boží vrch^{348 1024 1635} je¹⁶³⁶ vrch³⁴⁸
Bášána¹⁶³⁷, vrch³⁴⁸ mnohých
vrcholov¹⁶³⁸, vrch³⁴⁸ Bášána¹⁶³⁷;

- (16) načo¹⁶³⁹ závidíte, vy vrchy mnohých vrcholov¹⁶³⁸, vrchu¹⁶⁴⁰, ktorý si Boh želá^{13 1641} na svoje bývanie?
Áno, Hospodin *tam* bude navždy²⁵⁹ prebývať⁴⁵¹.
- (17) Božích vozov^{18 1642} je mnoho myriád^{1643 1644} mnohotisícnašobne¹⁶⁴⁵, medzi nimi Pán – Sínaj v svätyni^{638 1646}.
- (18) Vystúpil⁵²¹ si na výsosť, zajaľ si zajatcov¹⁸, prijaľ si dary v človekovi^{983 1647}, ba aj vzbúrencov¹⁵⁹⁶ ku prebývaniu⁴⁵¹ Jáha¹⁶¹², Boha¹⁶⁴⁸.
- (19) *Nech* je velebený⁴⁴⁸ Pán deň čo deň! Za nás si nakladá¹⁶⁴⁹, Боh našej záchrany⁷³. Seláh⁶⁷.
- (20) Боh je nám Боhom¹⁶⁵⁰ mnohostrannej záchrany^{2 67 73 1651} a u Hospodina, Pána, sú¹⁶⁵² východiská zo¹⁶⁵³ smrti.
- (21) Áno, Hospodin bude drviť⁵⁷⁷ hlavu svojich nepriateľov, vlasaté temä¹⁶⁵⁴ chodiaceho si v svojich previneniach¹⁶⁵⁵.
- (22) Pán povedal: Chcem²⁰ späť priviesť⁵⁴⁶ z Bášana, späť priviesť⁵⁴⁶ z hlbok mora,
- (23) aby sa tvoja noha kúpala¹⁶⁵⁶ v krvi, jazyk tvojich psov *aby* z nej od nepriateľov čosi mal.
- (24) Uvideli tvoje sprievody¹⁶⁵⁷, Bože, sprievody¹⁶⁵⁷ môjho Boha, môjho Kráľa, v svätyni^{638 1658}.
- (25) Napred išli^{27 1659} speváci, potom hudobníci⁹³³ vprostred bubnujúcich mladíc^{1262 1660 1661}.
- (26) V zideniach⁷⁹⁸ velebte⁴⁴⁸ Boha, Pána, vy zo žriedla Isráela!
- (27) Tamto Benjámin, najmladší¹⁶⁶², vládnucci¹³²¹ im, vodcovia¹²⁶¹ Júdu, ich zbor¹⁶⁶³, vodcovia¹²⁶¹ Zevulúna, vodcovia¹²⁶¹ Naftáliho.
- (28) Tvoj Boh ti zadováži^{1664 1665} silu; posilni, Bože, to⁴⁷⁸, čo si pre nás spôsobil!
- (29) Pre¹³⁶ tvoj chrám¹²⁶ nad Jerúsálemom ti budú králi prinášať¹⁵²⁴ dary^{18 1666}.
- (30) Okríkni²⁵⁵ zvieria¹⁶²³ z rákosia¹⁶⁶⁷, zberbu²³ silných^{681 682} medzi bujnými¹⁶⁶⁸ z národností^{189 270}, dávajúceho¹³² sa rozšliapať za prúty¹⁶⁶⁹ striebra; kiež rozptýli^{33 307} národnosti¹⁸⁹, ktoré obľubujú⁸ seče¹⁴²⁶.

- (31) Budú prichádzať veľmoži¹⁶⁷⁰ z Egypta, Kúš¹⁶⁷¹ bude svoje ruky náhlivo vystierať¹⁶⁷² k Bohu;
- (32) kráľovstvá zeme, spievajte Bohu, pri hudbe spievajte^{66 217 814} Bohu, seláh⁷⁴,
- (33) jazdiacemu v nebesiach, nebesiach pradáva – hľa, vydáva svoj hlas, hlas sily!
- (34) Priznávajte²²³ Bohu silu, nad Isráelom jeho vznešenosť a jeho silu¹⁶⁷³ v oblakoch⁵²⁸,
- (35) hoden si úcty⁵⁹, Bože, zo svojich^{1674 1675} svätých^{1676 1677}; Боh Isráela, on dáva silu a plnosť moci^{2 1678} svojmu ľudu. *Nech* je velebený⁴⁴⁸ Boh!

ŽALM 69

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, NA ŠÓŠANNÍM^{247 1226}.
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Vyslobod⁷³ ma, Bože, lebo vody vstúpili až k duši,
- (2) zapadol som v hlboký kal¹⁶⁷⁹ a nieto miesta na postavenie sa¹⁶⁸⁰, prišiel som v hlbokosť² vód a zaplavil¹⁶⁸¹ ma prúd¹⁶⁸²;
- (3) zomdlel som vo svojom volaní³⁸, moje hrdlo vyprahlo¹⁶⁸³, moje oči vyhasli¹⁶⁸⁴ – čakám na⁹⁰⁶ svojho Boha.
- (4) Bez príčiny ma nenávidiaci sú početnejší od vlasov mojej hlavy, zmohutneli¹¹³⁷ moji hubitelia⁵⁸¹, moji bezdôvodní nepriatelia¹⁰⁰⁴; čo som neulúpil¹⁹⁹⁰, mám²⁰ teda vracať.
- (5) Bože, ty vieš¹³ o mojej pochybnosti a moje previnenia¹⁶⁵⁵ nie sú¹³ pred tebou⁶⁸ skryté;
- (6) kiež sa vo mne nemusia^{20 33} sklamať¹⁶⁶⁶ očakávajúci⁷⁴⁹ teba, Pane, Hospodine zástupov^{745 746}, kiež sa za mňa¹⁶⁸⁵ nemusia^{18 31} hanbiť⁹⁷⁹ hľadajúci teba, Bože Isráela!
- (7) Veď pre teba znášam^{13 100} potupu, moju tvár prikryla hanba^{979 1011};
- (8) stal som sa¹⁷⁴⁴ odcudzeným^{1222 1471} voči svojim bratom, áno¹¹, cudzozemcom⁵⁹⁰ voči synom svojej matky,
- (9) lebo ma zožiera³⁹⁹ horlivosť pre tvoj dom¹¹³ a tupenia tupačiacich teba napadali na mňa,
- (10) a keď som v pöste vyplakal svoju dušu¹⁶⁸⁶, stalo⁴²³ sa¹⁷⁴⁴ mi to potupou^{2 206},

- (11) a keď som svojím oblečením²⁰⁶ spravil²²³ vrecovinu, stal⁴²³ som sa¹⁷⁴⁴ im príslovím^{206 1297}.
- (12) Bavia sa^{1400 1425} o mne¹⁶⁸⁷ sediaci v bráne aj strunové nástroje¹⁶⁸⁸ pijúcich liehoviny^{18 1689}.
- (13) No¹ ja – moja modlitba je k tebe, Hospodine, v čas blahovôle¹⁴⁴, Bože, v hojnosti^{5 38} svojej láskavosti¹²⁵ mi odpovedz vernosťou⁴¹⁵ k svojej¹⁶⁹⁰ pomoci^{72 113}!
- (14) Vyprosti ma z bahna, nech¹ nezapadávam, nech som³³ vyprostovaný *spomedzi* nenávidiacich ma a z hĺbokosti² vôd,
- (15) nech ma prúd¹⁶⁸² vôd nezaplavuje^{33 1681}, nech¹ ma nepohlcuje⁶⁶² hĺbka, nech¹ jama¹⁴³⁸ neuzatvára svoje ústie¹⁶⁹¹ nado mnou!
- (16) Odpovedz mi, Hospodine, veď tvoja láskavosť¹²⁵ je dobrotivá; otoč sa ku mne⁷⁷¹ podľa množstva svojich zmilovaní⁷⁵³
- (17) a kież pred svojím nevoľníkom⁶⁸ nezakrývaš³³ svoju tvár, lebo je mi úzko⁸⁸⁷; ponáhľaj sa, odpovedz mi!
- (18) Priblíž sa⁸⁰¹ k mojej duši, vykúp^{635 1692} ju, vzhľadom na mojich nepriateľov ma oslobod⁷⁷⁸;
- (19) ty poznáš²⁷ moju potupu aj moje sklamanie^{166 1010} a moju hanbu^{975 1011}; všetci moji protivníci⁷⁰ sú pred tebou.
- (20) Potupa zlomila⁸² moje srdce, takže¹¹ si zúfam¹³; a čakal^{27 749} som na prejav sústrasti¹⁵⁷⁵ a nebolo *ho*, alebo na tešiteľov⁷²⁶, a nenašiel som,
- (21) lež¹ mi za pokrm^{975 1665 1693} dali žĺč¹⁶⁹⁴ a pri mojom smáde ma napájali octom.
- (22) Nech sa ich stôl pred ich tvárou stáva^{33 1744} pascou²⁰⁶, áno¹, nástrahou^{206 518} bezstarostným^{177 1434 1695},
- (23) nech sa ich oči zatemňujú³³, aby nevideli¹⁶⁹⁶, a ich bedrami ustavične kláť^{574 1697},
- (24) vylej na nich svoje rozhorlenie²²⁰⁸ a nech ich dostihuje žiar³⁷ tvojho hnevu,
- (25) nech sa ich osada¹⁶⁹⁸ stáva^{33 1744} spustnutou¹¹⁵³, v ich stanoch nech nieto³³ obyvateľa,
- (26) lebo prenasledujú, koho ty si udrel⁶⁵⁸, a vyprávajú⁴⁴ o bolesti⁹²⁶ tvojich ranených¹⁶⁹⁹.
- (27) Vykonaj²²³ trest^{165 1700} za ich vinu^{165 1701}, nech¹ nevchádzajú v tvoju spravodlivosť,
- (28) nech sú³¹ vytieraní²⁵⁷ z knihy života^{454 1702}, nech¹ nie sú zapisovaní so spravodlivými!
- (29) No¹ ja som usúzený^{276 292} a trpiaci; tvoje vyslobodenie⁷³, Bože, ma môže²⁰ vyzdvihnúť⁴⁶³⁷;
- (30) chcem²⁰ Božie meno velebiť¹¹¹⁸ piesňou a zveľobovať^{956 1703} ho¹⁷⁰⁴ ďakovaním⁷⁸⁹;
- (31) to¹ bude Hospodinovi milšie¹⁷⁰⁵ od hovädzieho dobyčťa¹⁷⁰⁶, býka rohatého, kopytnatého¹⁷⁰⁷;
- (32) tichí^{276 292} to uvidia, budú sa radowať, vyhľadávajúci²⁶⁹ Boha, a¹⁷⁰⁸ vaše srdce bude ožívať⁴⁸⁶².
- (33) Áno, Hospodin obracia sluch k nemajetným^{289 1709} a neopovrhuje svojimi vážňami¹⁶¹⁵,
- (34) nech ho velebia^{33 118} nebesá aj zem, moria a všetko hemžiace sa¹⁷¹⁰ v nich,
- (35) lebo Boh bude vyslobodzovať^{13 73} Cijjón a budovať¹³ mestá Júdu, i budú tam bývať a zmocňovať sa⁷⁶⁷ toho⁷²⁵
- (36) a semä jeho nevoľníkov to⁷²⁵ bude dediť¹⁷⁷¹ a milujúci jeho meno v tom⁷²⁵ budú prebývať⁴⁵¹.

ŽALM 70

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, OD DÁVIDA⁶⁷
NA PRIPOMÍNANIE¹⁰⁷⁸.

- (1) Ponáhľaj sa, Bože, na moje vyprostenie, Hospodine, na pomoc mne⁶⁹⁴,
- (2) nech sú³¹ sklamávaní¹⁶⁶ a v zmätok upadajú³³ usilujúci o⁹⁰ moje žitie⁸²², nech ustupujú³³ späť a hanbia sa³³ obľubujúci⁸ moje nešťastie³¹⁵.
- (3) Nech sa za odplatu svojej hanebnosti¹⁷¹² musia^{20 33} vracať tí, ktorí⁹⁴³ vravia: Aha! Aha!
- (4) Nech sa v tebe tešia³³ a radujú³³ všetci hľadajúci⁹⁰ teba a nech milujúci tvoju záchranu^{73 947} ustavične vravia³³: Nech je³³ Boh veľký^{956 1012}!
- (5) No¹ ja som usúzený^{276 292} a úbohý^{289 1155}, Bože, ponáhľaj sa ku mne!

Môj pomocník a môj záchranca^{493 507} si ty,
Hospodine, kiež nemeškáš^{33 1157}!

ŽALM 71

- (1) Na teba, Hospodine, sa spolieham,
kiež sa nikdy¹⁴² nemusím^{20 33} sklamať¹⁶⁶!
- (2) Kiež ma v svojej spravodlivosti³⁸
chceš^{20 33} vyprostiť a dať mi uniknúť⁴⁹³;
nakloň⁴⁷¹ ku mne svoje ucho
a vyslobodí⁷³ ma!
- (3) Buď mi skalou²⁰⁶, príbytkom⁷⁹⁰
na vchádzanie ustavične;
prikázal si vyslobodiť⁷³ ma¹⁷¹³, lebo ty si
moje skalisko⁵⁰⁵ a moja pevnosť⁵⁰⁶.
- (4) Môj Bože, daj mi uniknúť⁴⁹³ z ruky
zlovolného, z dlane¹⁷⁴ zlosyna^{175 1714}
a zúrivca¹⁷¹⁵,
- (5) veď ty si moja nádej, Pane, Hospodine,
predmet mojej dôvery¹¹³² od mojej
mladosti⁴⁵⁴,
- (6) o teba sa opieram^{13 1716} od lona⁴⁹⁷,
z útrob mojej matky si ma vyvádzať¹⁷¹⁷
ty; o tebe je¹⁷¹⁸ ustavične môj
chválospev^{1 279}.
- (7) Mnohým som sa stal¹⁷⁴⁴ sťahy
zázrakom¹⁷¹⁹, ale ty si moje silné
útočisko^{1024 1263},
- (8) moje ústa sa plnia tvojou chválou^{1 279},
po celý¹⁵⁹ deň oslavovaním¹⁷²⁰ teba.
- (9) Kiež ma nezahadzujes³³ v dobe
staroby, kiež ma za zanikania⁵⁷⁵ mojej
sily neopúšťaš³³,
- (10) veď o mne hovoria²⁷ moji nepriatelia
a sľediči³⁸¹ po mojej duši sa spolu
radia
- (11) výrok: Boh ho opustil,
prenasledujte ho a chyťte ho, lebo niet
vyprošťujúceho.
- (12) Bože, kiež nie si³³ ďaleko odo mňa,
môj Bože, ponáhľaj sa na pomoc
mne⁶⁹⁴,
- (13) kiež odporcovia mojej duše musia^{30 33}
byť zostudení¹⁶⁶ a zaniknúť⁵⁷⁵,
kiež sa usilujúci o⁹⁰ moje nešťastie³¹⁵
musia^{30 33} pokryť potupou a hanbou!
- (14) No¹¹ ja chcem²⁰ ustavične čakať¹⁷²¹
a pridávať¹⁵³⁷ ku všetkej tvojej
chvále^{1 279 1722},
- (15) moje ústa budú vyprávať⁴⁴ o tvojej
spravodlivosti⁶⁹⁷, po celý¹⁵⁹ deň
o tvojom vyslobodení^{73 697 947}, lebo
neviem²⁷ počet² toho,

- (16) chcem²⁰ prichádzať s mocnými
činmi^{60 646 1723} Pána, Hospodina,
pripomínať¹⁰⁷⁸ tvoju spravodlivosť,
len tvoju¹³⁵⁹.
- (17) Bože, vyučoval si¹³ ma od mojej
mladosti⁴⁵⁴ a doposiaľ zvestujem²⁷¹
tvoje divy²⁴⁸,
- (18) kiež ma teda⁵⁴, Bože, neopúšťaš³³
ani až do staroby a ošedivenia,
dokiaľ budem môcť²⁰ zvestovať²⁷¹
tvoje rameno¹⁷²⁴ svojomu pokoleniu,
každému prichádzajúcemu tvoje
mocné činy⁶⁴⁶
- (19) a tvoju spravodlivosť, Bože,¹⁷²⁵ až
do výsosti. Ktorý si vykonal veľké veci,
Bože, kto je podobný tebe⁸⁵⁰,
- (20) ktorý si nám¹⁷²⁶ dal zakúsiť⁴⁵² mnohé
úzkosti⁶³⁶ a nešťastia^{315 1727}?
Kiež nás¹⁷²⁶ zasa¹⁷²⁸ chceš^{20 33} oživiť⁸⁶²
a z hĺbín¹⁰²⁵ zeme ma zasa¹⁷²⁸ vyvieť⁵²¹,
- (21) kiež chceš^{20 33} rozmnožiť moju
veľkosť a opätovne^{1728 1729} ma potešiť¹⁷²⁶!
- (22) Aj ja ťa chcem²⁰ chváliť^{156 843}
s nástrojom^{50 51}, varytom^{60 928 930}, tvoju
vernosť⁴¹⁵,
môj Bože, tebe pri speve hrať^{466 217 814}
na lýre^{928 1730}, Svätý Isráela!
- (23) Moje pery budú plesať, keď ti budem
pri hudbe spievať^{466 217 814}, aj moja duša,
ktorú si oslobodil⁷⁷⁸,
- (24) aj môj jazyk bude po celý¹⁵⁹ deň
vyjadrovať^{12 1014} tvoju spravodlivosť,
lebo sú zostudzovaní¹⁶⁶, lebo sú tupení
usilujúci o⁹⁰ moje nešťastie³¹⁵.

ŽALM 72

ŠALAMÚNOVI¹⁷³¹.

- (1) Bože, daj kráľovi svoje práva²², áno¹¹,
synovi kráľa svoju spravodlivosť,
- (2) nech tvoju ľud súdi^{33 252}
v spravodlivosti, áno¹¹, tvojich
sužovaných^{276 292} podľa práva^{5 22},
- (3) nech vrchy nesú^{33 100} ľudu pokoj, aj
pahrbky, v spravodlivosti¹⁷³²;
- (4) nech rozsudzuje^{22 33 58}
sužovaných^{276 292 1196} z ľudu
a vyslobodzuje^{33 73} deti³⁵⁵
nemajetného^{256 289} a vydierača^{258 1553}
depce^{33 968}.
- (5) Nech ťa majú³³ v úcte⁵⁹, za slnka
a pri mesiaci¹⁷³³, pokolenie za
pokoleniami¹¹³.

- (6)Nech zostupuje³³ ako dážd' na pokos,
ako lejaky, sprcha na zem¹¹³;
(7)nech v jeho dňoch pučí^{33 1734}
spravodlivý a hojnosť pokoja, až kým
mesiaca *nebude*,
(8)nech vládne^{33 1321} od mora k moru
a od Rieky¹⁷³⁵ až po končiny zeme.
(9)Pred jeho tvárou sa musia²⁰
zohýbať^{33 661 709} obyvatelia stepí a jeho
nepriatelia musia²⁰ lízať prach¹⁸¹,
(10)králi Taršiša¹²⁹¹ a ostrovov¹⁷³⁶ musia²⁰
odovzdávať⁵⁴⁶ dar^{18 640},
králi Ševy¹⁷³⁷ a Sevy¹⁷³⁸ musia²⁰
prinášať^{801 1581} daň
(11)a všetci králi sa mu musia²⁰ klaňať,
všetky národy²⁵ mu slúžiť⁵⁸⁸.
(12)Lebo bude vyprošovať¹³
nemajetného²⁸⁹, volajúceho o pomoc,
a sužovaného^{276 292}, ktorý^{11 1739}
nemá⁹⁶³ pomocníka,
(13)bude sa zmlúvať¹³ nad núdznym¹¹⁵⁸
a nemajetným²⁸⁹ a žítia⁸²²
nemajetných²⁸⁹ bude zachraňovať^{13 73},
(14)bude ich žítia⁸²² vykupovať^{13 635 1692}
z útlaku³¹⁷ a z násilníctva²¹⁵ a ich krv
bude¹³ drahocenná¹³⁰⁷ v jeho očiach.
(15)A nech žije³³ a nech sa mu dáva^{33 375}
zlato z Ševy¹⁷³⁷ a nech sa v jeho
prospech ustavične deje³³ modlitba,
po celý¹⁵⁹ deň nech ho žehnajú^{33 1740}.
(16)Nech je³³ v zemi⁴²⁹ nadbytok obilia¹⁵⁹²,
nech sa na temenách^{18 1741} vrchov
kláti¹⁷⁴² ako Levánón⁸⁴⁷ jeho úroda;
a nech z mesta¹⁷⁴³ kvitnú³³ ako bylina
zeme.
(17)Nech jeho meno navždy¹⁴² trvá^{33 1744},
pred slnkom^{583 1733} nech sa jeho meno
rozplodzuje³³
a nech sa v ňom všetky národy²⁵
žehnajú³¹, jeho nazývajú^{33 1160}
blaženým.

.....

- (18)Nech je velebený⁴⁴⁸ Hospodin, Boh,
Boh Izráela, konajúci divy²⁴⁸, on sám¹³⁵⁹,
(19)a nech je navždy¹⁴² velebené⁴⁴⁸ meno
jeho slávy^{76 1745} a nech jeho sláva⁷⁶ naplní³³
všetku¹⁵⁹ zem! Ámén¹¹⁷⁶,
áno¹¹, Ámén¹⁷⁶¹!
Modlitby Dávida, syna Jíšaja,
sú¹³ ukončené¹⁴⁹⁸.

TRETIA KNIHA

ŽALM 73

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD ÁSÁFA⁶⁷.

- (1)Áno, Boh je dobrý voči Izráelovi, voči
rýdzim⁶²³ v srdci^{113 736},
(2)ale ja by som bezmála¹⁷⁴⁶ bol býval
schopný svojimi nohami
uhnúť^{471 1747 1748 1749},
ako nič^{120 1750} by sa moje kročaje boli
pošmykli¹⁷⁵¹,
(3)keď som sa rozhorlil¹⁵²⁰ proti
vystatovačom^{117 118 119}; videl som
blahobyť¹⁰¹³ zlovoľných,
(4)lebo pri ich smrti niet útrap^{1752 1753} a ich
telo je¹⁷⁵⁴ tučné¹⁷⁵⁵,
(5)v strastiach^{18 208} smrteľníkov^{18 233}
nemajú účasti¹⁷⁵⁶ a s ľudmi³⁵⁶ nebyvajú
zasahovaní¹⁹²¹.
(6)Preto ich ako náhrdelník ovešiava¹⁷⁵⁷
pýcha, násilníctvo²¹⁵ im je zahalením¹⁷⁵⁸
ako šata¹⁷⁵⁹,
(7)z tuku vystupujú^{13 460 1760} ich oči,
pretekajú^{13 1085 1761} výmysly^{1762 1763} srdca,
(8)vysmieľajú sa a hovoria o zle⁵,
o útlaku^{697 1553}; hovoria zvysoka,
(9)svoje ústa kladú^{13 239} v nebesá a ich
jazyk chodí po zemi.
(10)Preto sa sem¹⁷⁶⁴ obracia jeho¹⁷⁶⁵ ľud¹⁷⁶⁶
a čerpa¹⁷⁶⁷ sa im hojnosť¹⁷⁶⁸ vody^{1769 1770},
(11)a vravia: Ako sa Boh dozvie? A je pri
Najvyššom⁵³³ vedomosť?
(12)Hľa, títo sú zlovoľní, a vždy^{142 339} súc
kludní, rozhojňujú¹³ imanie^{562 1300}!
(13)Veru som nadarmo³⁰ očisťoval^{13 1360 1771}
svoje srdce, v nevinnosti⁷⁸⁶ umýval¹³
svoje dlane¹⁷⁴,
(14)pritom¹¹ bývam postihovaný⁹²¹ po celý¹⁵⁹
deň a za rán sa mi dostáva výčitok¹⁷⁷².
(15)Keby som povedal: Tak ako oni⁸⁵⁰
budem vyhlasovať⁴⁴¹ – hľa, zachoval by
som sa neverne⁷⁵⁰ proti pokoleniu
tvojich detí³⁵⁵.
(16)Keď¹¹ som sa usiloval^{13 911 980 1773} toto
pochopiť¹⁷⁷⁴, bola to⁷²⁵ v mojich očiach
lopota^{408 332};
(17)až keď som mohol²⁰ vstúpiť do Božej
svätyne^{2 1676 1677}, mohol²⁰ som
porozumieť¹¹⁰⁸ ich posledkom¹⁰⁷⁵.
(18)Veru im dávaš stáť^{239 1775} na klzkých
miestach¹⁷⁷⁶, zrážaš¹³ ich¹⁷⁷⁷ v trosky;

- (19) ako sa za okamih stanú¹⁷⁴⁴
spúšťou^{1273 1778}, zmiznú, zaniknú^{261 262}
od hrôz!
(20) Ako snom po precitnutí¹³⁶ budeš,
Pane, pri prebudení opovrhovať ich
obrazom^{1119 1779}!
(21) Keď sa roztrpčovalo^{1715 1780} moje srdce
a v mojich obličkách⁴⁴⁹ pichalo¹⁷⁸¹,
(22) tu¹¹ som ja bol hlupák¹³¹⁰ a nie že som
čo vedel, bol¹³ som pred tebou¹⁷⁸² ako
dobytok^{243 1783};
(23) no¹¹ ja som pri tebe¹⁷⁸² ustavične,
uchopil si ma za¹⁷⁸⁴ pravú ruku,
(24) chceš²⁰ ma svojou radosťou^{4 5} vodit'⁸²¹
a potom ma v slávu⁷⁶ vziať¹⁷⁸⁵.
(25) Koho mám¹⁰⁷⁴ v nebesiach? A v zemi
si, ak som s tebou^{1782 1786} neľubujem^{8 13}.
(26) Zanikne⁵⁷⁵ moje mäso¹⁷⁸⁷ aj moje
srdce – skalou môjho srdca a mojím
podielom⁴⁴¹ je navždy¹⁴² Boh.
(27) Áno, hľa – vzdialení¹⁷⁸⁸ od teba⁶⁹⁴
musia²⁰ zahynúť, zahubiš⁵⁸¹ každého
smilnením od teba odchádzajúceho¹⁷⁸⁹,
(28) no¹¹ ja, dobrá je mi blízkosť^{801 1790}
Boha; zložil²³⁹ som svoju dôveru^{1263 1791}
v Pána, Hospodina, aby som
vyrozprával^{144 323} všetku tvoju
činnosť^{256 1792}.

ŽALM 74

POUČENIE⁹⁰⁷ OD ÁSÁFA⁶⁷.

- (1) Načo, Bože, do nekonečna²⁵⁹
odhadzuješ^{27 1198 1793}, tvoj hnev dymí
proti stádu tvojej pastvy¹⁷⁹⁴?
(2) Spomeň si na svoje zhromaždenie²³,
ktoré si za pradávná nadobudol¹⁷⁹⁵,
ktoré si vykúpil^{635 1692}, kmeň^{49 1796 1797}
tvojho dedičstva⁴⁷, vrchu¹⁷⁹⁸ Cijjón,
na ktorom¹⁷⁹⁹ si sa usadil⁴⁵¹!
(3) Povznies svoje kroky k trvalým
troskám¹⁸⁰⁰! Všetko v svätyni⁶³⁸ skazil
nepriateľ,
(4) vo vnútri tvojho zhromaždišťa¹⁸⁰¹
hulákajú^{27 670} tvoji protivníci³¹⁰;
za znamenia umiestnili⁶¹⁶ znamenia
svoje¹⁸⁰²;
(5) zdá¹⁸⁰³ sa, ako by sa sekerami
zasahovalo³⁷⁵ do výšky¹⁸⁰⁴ v húšti
stromovia¹⁸⁰⁵,
(6) tak¹¹ teraz rezby toho^{725 1806} pantokom
a kladivami napospol¹⁸⁰⁷ rozbíjajú;

- (7) tvoju svätyniu⁶³⁸ vydali¹²⁰² v oheň¹⁸⁰⁸,
k zemi¹⁸⁰⁹ znesvätili¹⁴³⁵ obydlie⁷⁹¹ tvojho
mena.
(8) Povedali v svojom srdci:
Potláčajme^{33 1810} ich napospol¹⁸⁰⁷;
spálili¹²⁷⁴ všetky Božie
zhromaždišťa¹⁸⁰¹ v zemi⁴²⁹,
(9) svojich znamení¹⁸⁰² nevidíme¹³,
proroka už niet a niet s nami, toho, kto
by vedel¹⁸¹¹, dokedy^{69 89}.
(10) Až dokedy¹⁵², Bože, bude protivník⁷⁰
tupíť, nepriateľ stále²⁵⁹ pohŕdať³⁰¹
tvojím menom?
(11) Načo odvraciaš⁵⁴⁶ svoju ruku, áno¹¹,
svoju pravicu? Z vnútra svojej hrude¹⁸¹²
skoncuje¹⁴⁹⁸!
(12) No¹¹ Boh je od pradávná mojím
Kráľom, pôsobiacim vyslobodenie⁷³ vo
vnútri zeme⁴²⁹,
(13) ty si svojou silou rozpoltil more,
rozdrlil⁸² si hlavy netvorov¹⁸¹³
na vodách,
(14) ty si porozrážal¹⁸¹⁴ hlavy livjáhána¹⁸¹⁵,
dal si ho na jedenie ľudu – obyvateľom
stepeí¹⁸¹⁶;
(15) ty si preťal žriedlo²⁵⁶ a potok^{256 521}, ty
si vysušil⁶⁸⁵ trvalo tečúce¹⁸¹⁷ rieky,
(16) tebe patrí deň a tebe taktiež noc, ty
si pripravil¹³³ zdroj svetla¹⁸¹⁸, totiž^{11 1819}
slnko,
(17) ty si vymedzil¹¹⁷⁵ všetky oblasti zeme;
leto a zimu¹⁸²⁰, ty si ich utvoril^{52 1821}.
(18) Pripomeň si toto: Nepriateľ tupí¹³
Hospodina a bláznivý³⁹⁴ ľud, tí tvojím
menom pohŕdajú^{13 301};
(19) kiež nevydávaš³³ žitie⁸²² svojej
hrdličky zverí^{1623 1822}, kiež na život
svojich sužovaných^{276 292} nezabúdaš³³
navždy²⁵⁹!
(20) Pozri¹⁸²³ na zmluvu, lebo temné
miesta¹⁸²⁴ zeme sú¹³ plné príbytkov¹⁸²⁵
násilia²¹⁵;
(21) nech sa utláčaná²⁶⁸ nevracia³³
zostudený⁹⁷⁹, nech sužovaný^{276 292}
a úbohý^{289 1155} velebí^{33 118} tvoje meno!
(22) Povstaň, Bože, pravoť sa^{586 971} svojou
pravotou⁵⁸⁶, spomeň na svoje tupenia
od blázna³⁹⁴ po celý³⁷⁵ deň,
(23) kiež nezabúdaš³³ na hlas svojich
utláčajúcich^{70 2281} Lomoz¹¹³⁰ povstalcov
proti tebe⁵⁷⁸ ustavične stúpa.¹⁸²⁶

ŽALM 75

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³. AL-TAŠCHÉTH^{247 1459},
SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD ÁSÁFA⁶⁷. PIESEŇ.

- (1) Ďakujeme^{27 156} ti, Bože, ďakujeme^{27 156},
a tvoje meno je blízke; vyprávajú²⁷
o твоjich divoch^{248 697}.
- (2) Keď budem dosahovať určenú dobu¹⁸²⁷,
budem ja v priamosti²⁶⁶ súdiť^{22 58}.
- (3) Rozplývajú sa¹²⁷², zem aj všetci jej
obyvatelia? Ja¹⁸²⁸ som pevne postavil
jej stĺpy. Seláh⁷⁴.
- (4) Vravím²⁷ vystatovačom^{117 118 119}: Nech sa
nevystatujete^{33 118 119}! A zlovoľným: Nech
nevyvyšujete³³ roh⁵⁰⁸,
- (5) nech svoj roh⁵⁰⁸ do výsosti
nevyšujete³³, nehovoríte³³ sa drzým⁹⁰⁰
krkom^{60 1829},
- (6) lebo nie od vychádzania⁶¹⁹ ani
od západu¹⁸³⁰, a nie z pustiny¹⁸³¹
je povýšenie¹⁸³²,
- (7) lež¹²⁰⁵ Boh je sudcom^{22 57 58}, tohto
ponižuje, tohto povyšuje.
- (8) Lebo v ruke Hospodina je čaša a víno
sa pení^{13 1267 1833}; je plná miešaného¹⁸³⁴,
i naleje¹⁵⁶² z toho⁷⁶¹; ba aj kvasnice z nej
budú musieť²⁰ všetci zlovoľní zeme
vyskať, vypíť.
- (9) No¹¹ ja to budem navždy¹⁴² zvestovať²⁷¹,
pri hudbe budem spievať^{66 217} Bohu
Jákóba.
- (10) A všetky rohy⁵⁰⁸ zlovoľných chcem²⁰
poodbíjať, no¹¹ vyvýšené musia²⁰ byť
rohy⁵⁰⁸ spravodlivého²⁵⁶.

ŽALM 76

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; PRI STRUNOVÝCH
NÁSTROJOCH,
SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD ÁSÁFA⁶⁷. PIESEŇ.

- (1) Boh je známy v Júdovi^{1499 1835}, jeho
meno je v Izraelovi^{1499 1835} veľké,
- (2) lebo¹¹ v Šaléme¹⁸³⁶ je¹³ jeho stánok³²²,
áno¹¹, jeho sídlo^{790 1837} na Cijjóně.
- (3) Tam zlámá¹⁸² blesky¹⁸³⁸ luku¹⁸³⁹, štít⁷⁵
a meč a vojnu⁵⁶⁵. Seláh⁷⁴.
- (4) Ty si plný svetla¹⁸⁴⁰, skvelejší²²⁰
od kopcov¹⁸⁴¹ koristi.
- (5) Olúpení¹⁸⁴² sú¹³ udatní⁶⁸² srdcom¹¹³,
zosnuli svojím spánkom a nie že
ktorí⁷⁴⁸ statoční muži¹⁸⁴³ našli svoje
ruky¹⁸⁴⁴.

- (6) Od tvojho pokarhania⁵³⁸, Bože Jákóba,
klesá¹³ omráčený aj voz^{1642 1845} aj kôň.
- (7) Ty si obávaný⁵⁹, ty, a kto môže²⁰
pred tvojou tvárou obstať, keď sa
rozhnepáť¹⁸⁴⁶?
- (8) Z nebies si ohlásil^{181 1847} rozsudok¹⁸⁸,
zem sa zľakla^{59 81} a stíchla^{81 1848},
- (9) keď Boh povstal^{181 84} na súd²²,
na vyslobodenie⁷³ všetkých
tichých^{276 292} zeme. Seláh⁷⁴.
- (10) Zaiste ťa popudenie človeka musí²⁰
chváliť^{156 843}, zvyšok prejavov
popudení¹⁸⁴⁹ si môžeš²⁰ pripásať^{1240 1850}.
- (11) Sľuby robte¹⁸⁵¹ a splňajte¹⁷⁷
Hospodinovi, svojmu Bohu;
všetci v jeho okolí^{1214 1852} nech
prinášajú^{13 1524} dary^{18 1666} tomu, ktorý⁹⁴³
budí bázeň^{59 1853}.
- (12) Stína ducha^{525 1854} vznešených¹⁸⁵⁵,
je obávaný⁵⁹ od kráľov⁷ zeme.

ŽALM 77

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, PODĽA
JEDÚTHÚNA¹¹⁰⁸. OD ÁSÁFA⁶⁷,
SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Môj hlas je k Bohu, a budem kričať⁹⁶⁷,
môj hlas je k Bohu, i bude ku mne
obracat' ucho¹⁰⁷.
- (2) V deň svojej úzkosti⁶³⁶ vyhľadávam^{27 269}
Pána, v noci je²⁷ vystretá¹⁵⁶² moja ruka
a nechabuje¹⁰⁹², moja duša sa priecíť²⁷
dať sa potešiť⁷²⁶.
- (3) Spomínam na Boha a stenám^{1120 1426},
premýšľam^{1400 1425} a môj duch⁵²⁵
zomdlieva¹⁵²⁹. Seláh⁷⁴.
- (4) Ty držíš^{27 1784} viečka¹⁸⁵⁶ mojich očí,
som²⁷ znepokojený a nemôžem²⁰
hovoríť;
- (5) preberám¹³ v mysli^{911 980 1773} dni
od pradávna, roky vekov^{142 339 1534},
- (6) spomínam v noci na svoju hru
na strunový nástroj¹⁸⁵⁷, so svojim
srdcom sa zhováram^{1399 1425} a môj
duch⁵²⁵ hľba^{13 1567};
- (7) Či bude Pán do vekov^{142 1534}
odhadzovať¹¹⁹⁸ a nie že bude kedy²⁵⁸
naďalej prejavovať¹⁵³⁷ blahovôľu¹¹⁵⁰?
- (8) Či navždy²⁵⁹ vymizla¹⁸⁵⁸ jeho
láskavosť¹²⁵? Stratil platnosť¹⁹⁴
prísľub²⁴⁵⁷ pre pokolenie⁷²
a pokolenie?

- (9) *Чи Бoн забудол быт' милостивъ⁸⁸? Алебо в hneve³⁸ uzavrel svoje zmilovania⁷⁵³? Seláh⁷⁴.*
- (10) *I povedal som: To⁷²⁵ je moje zranenie¹⁸⁵⁹ – zmena pravice Najvyššieho⁵³³?¹⁸⁶⁰*
- (11) *Pripomínam^{1078 1861 1862} skutky⁸³⁶ Jáha¹⁶¹², spomínam na tvoju divotornosť^{248 1863} od pradávna*
- (12) *a rozjímam^{12 13} o všetkom tvojom pôsobení⁵, áno¹¹, premýšľam^{1400 1425} o твоjich počínaniach^{5 272}.*
- (13) *Bože, tvoja cesta je v svätosti¹⁸⁶⁴; kto je Бoнoм, veľkým ako Boh?*
- (14) *Ty si Бoн, prejavujúci²⁸² divotornosť^{248 1863}; dal si medzi národnosťami^{189 270} na vedomie¹¹¹³ svoju silu,*
- (15) *ramenom¹⁸⁶⁵ si vykúpil^{635 1692} svoj ľud, deti³⁵⁵ Jáková a Jozefa. Seláh⁷⁴.*
- (16) *Uvideli ťa vody, Bože, uvideli ťa vody, vírili^{854 1405}, áno, chveli sa⁵¹⁹ hlbiny¹⁰²⁵,*
- (17) *mrákavy chrlili²⁷ vody¹⁸⁶⁶, oblaky⁵²⁸ vydali zvuk⁶⁰⁸, áno, tvoje šipy⁵³⁴ sa rozleteli¹⁸⁶⁷,*
- (18) *v smršti – zvuk⁶⁰⁸ tvojho hrmenia¹⁸⁶⁸; blesky ožiarili svet²⁶⁵, zachvela sa⁵¹⁹ a zakolísala zem.*
- (19) *Tvoja cesta bola v mori, áno¹¹, tvoje chodníky¹⁸⁶⁹ v mnohých vodách, a tvoje šľapaje¹⁴⁴⁹ nebolo¹³ znat'¹⁸⁷⁰;*
- (20) *ako stádo¹⁵⁹¹ si viedol^{27 128} svoj ľud skrze¹⁸⁷¹ Mojžiša a Áróna.*

ŽALM 78

POUČENIE⁹⁰⁷ OD ÁSÁFA⁶⁷.

- (1) *Vpusti, môj ľuďe, v sluch¹⁰⁷ moju náuku^{10 1872}, nakloňte⁴⁷¹ svoje ucho k VÝROKOM²⁴⁵⁷ mojich úst;*
- (2) *chcem²⁰ svoje ústa otvoriť príporiedkou^{256 1215}, vyroniť⁶⁰⁵ záhady¹²⁹⁸ od pradávna,*
- (3) *o ktorých⁶⁹⁷ sme počúvali¹³ a spoznali sme ich, čo nám naši otcovia vyrozprávali⁴⁴,*
- (4) *nebudeme zatajovať¹⁸⁷³ pred ich deťmi^{68 355}; chceme²⁰ neskoršiemu pokoleniu vyrozprávať^{144 1874} chýr¹ Hospodina¹⁸⁷⁵ a jeho mohutnosť a jeho divy²⁴⁸, ktoré vykonal.*

- (5) *Áno¹¹, vyzdvihol¹¹³¹ v Jákóbovi¹⁸³⁵ svedectvo, áno¹¹, v Isráělovi¹⁸³⁵ ustanovil⁶¹⁶ zákon¹⁰, ktorý prikázal našim otcom, dávať to^{725 1876} na vedomie¹¹¹³ svojim deťom³⁵⁵,*
- (6) *aby to znali v neskoršom pokolení, deti³⁵⁵, ktoré sa budú rodiť, nech povstávajú³³ a vyprávajú^{33 44} deťom³⁵⁵ svojim,*
- (7) *nech¹¹ svoju dôveru¹³¹⁶ skladajú⁶¹⁶ v Boha a nezabúdajú na BOŽIE skutky⁸³⁶; nech¹¹ dodržiavajú³⁸² jeho rozkazy,*
- (8) *nech¹¹ nie sú ako ich otcovia, pokolenie vzpurné¹⁵⁹⁶ a neposlušné¹⁴⁰, pokolenie, ktoré neusmernilo^{133 1877} svoje srdce a nie že sa jeho duch⁵²⁵ spoľahlivo^{360 1878} pridržiaval BOHA¹⁸⁷⁹.*
- (9) *Synovia Efrájima, ozbrojení, strieľajúci z luku, sa v deň seče¹⁴²⁸ obrátili¹¹⁶³,*
- (10) *nezachovali³⁸¹ Božiu zmluvu a priecili²⁷ sa chodiť v jeho zákone^{5 10},*
- (11) *zabudli na jeho počínania²⁷² a na jeho divy²⁴⁸, ktoré im ukázal.*
- (12) *Pred ich otcami prejavil²⁸² divotornosť^{248 1863} v zemi Egypta, na poli Cóna¹⁸⁸⁰,*
- (13) *rozpoltil more a dal im prejsť, a vody postavil tak ako⁸⁵⁰ mandeľ¹⁹³⁶,*
- (14) *a vodial¹²⁸ ich za dňa oblakom¹⁸⁸¹ a v každú¹⁵⁹ noc svetlom ohňa;*
- (15) *v pustine poltil skaly a napájali²⁷ ako hlbiny¹⁰²⁵, hojne,*
- (16) *a zo skaliska⁵⁰⁵ vyvádzal^{127 460} prúdy¹⁸⁸² a ako rieka stekať dával²⁷ vodám.*
- (17) *No¹¹ ešte voči nemu naďalej hrešili^{27 1537} neposlušnosťou¹⁴⁰ Najvyššiemu⁵³³ v suchej zemi,*
- (18) *áno¹¹, BOHA v svojich srdciach skúšali^{27 781} požadovaním pokrmu pre svoju chtivosť^{72 822}*
- (19) *a hovorili²⁷ proti Bohu; vraveli¹³: Či bude Boh schopný¹⁸⁸³ pristrojiť¹⁸⁸⁴ v pustine stôl?*
- (20) *Hľa, skalu udel⁷⁹ a vytiekli vody a potoky sa valili^{1681 1885}; či aj chlieb bude schopný¹⁸⁸³ dať? Alebo bude môcť²⁰ mäso¹⁷⁸⁷ svojmu ľudu pripraviť¹³³?*
- (21) *Preto sa, keď to počul, Hospodin rozhneval^{423 1886} a proti¹⁸⁸⁷ Jákóbovi sa vzňal oheň,*

- ba¹¹ veru, proti¹⁸⁸⁷ Isráelovi sa pozdvihol hnev,
- (22)lebo neverili¹³ v Boha a nedúfali^{13 97 1888} v jeho záchranu⁷³.
- (23)I rozkázal oblakom⁵²⁸ zvrchu a otvoril vráta¹⁸⁸⁹ nebies
- (24)a dal sa na nich pršať mannou¹⁸⁹⁰ na jedenie, áno¹¹, dal im obilie nebies.
- (25)Každý³⁶² mohol²⁰ jesť chlieb mocných^{682 1891}, poslal im stravu na nasýtenie⁴⁵⁶,
- (26)spôsobil zadutie¹⁸⁹² východného vetra¹⁸⁹³, svojou silou prihnal¹⁸⁹⁴ vietor južný¹⁸⁹⁵
- (27)a dal sa na nich pršať mäsom¹⁷⁷⁸ ako prachom¹⁸¹, áno¹¹, vtáctvom¹³⁴³ s krídlami^{18 113} ako pieskom morí,
- (28)tomu¹¹ dal napadať vo vnútro jeho¹⁸⁹⁶ tábora⁸⁰⁴, vôkol k jeho¹⁸⁹⁶ obydliam⁷⁹¹,
- (29)i najedli sa a veľmi sa nasýtili, lebo¹¹ im priniesol ich túžbu^{297 1897}.
- (30)Neodstúpili^{1222 1471} od svojej túžby^{297 1897 1898}, ich¹⁸⁹⁹ pokrm *bol* ešte v ich ústach,
- (31)keď¹¹ sa proti nim¹⁸⁸⁵ pozdvihol Boží hnev, i dal sa zabíjať medzi ich výkvetom¹⁹⁰⁰, zrážať⁴⁴⁹² mládenčov¹⁹⁰¹ Isráela.
- (32)Pri tomto všetkom ešte hrešili¹³ a neverili¹³ v jeho divy²⁴⁸,
- (33)i dal sa ukončovať⁴¹⁴⁹⁸ ich dni v márnosti⁸⁸² a ich roky v nešťasti¹⁹⁰²;
- (34)kedykoľvek ich zabíjal¹³, tu¹¹ sa po ňom zháňali^{13 269 739} a zasa¹⁷²⁸ BOHA hľadali^{13 1557}
- (35)a spomínali¹³, že Boh *je* ich skalou, áno¹¹, Вон, Najvyšší⁵³³, ich vykupiteľom⁶³⁵,
- (36)*ale* podvádzali^{13 1903} ho svojimi ústami, áno¹¹, svojím jazykom mu luhali^{91 1904},
- (37)lebo¹¹ ich srdce nebolo²⁷ pri ňom upevnené¹³³ a neboli²⁷ verní^{360 361} v jeho zmluve,
- (38)*ale* on *bol* súcitný⁵⁰³, prikrýval^{1905 1580} nepravosť⁵⁵¹ a nehubil³⁹⁵ a mnoho ráz odvrátil svoj hnev¹⁹⁰⁵ a nedával¹⁹⁰⁶ prepuknúť všetkému svojmu popudeniu¹⁹⁰⁷,
- (39)áno¹¹, pamätal¹³, že oni *sú* mäso, dych⁵²⁵, ktorý odchádza a nevracia sa.
- (40)Ako často¹⁰⁰² mu v pustine prejavovali neposlušnosť^{140 1908}, v púšti¹⁶¹⁷ ho zarmucovali^{1448 1909}!
- (41)Áno¹¹, zasa a zasa^{1728 1910} BOHA skúšali^{13 781} a Isráelovho Svätého urážali^{13 1911};
- (42)nespomenuli *na* jeho ruku, *na* deň, keď ich oslobodil⁷⁷⁸ od utláčateľa⁷⁰,
- (43)keď v Egypt uviedol^{1616 1912} svoje znamenia, áno¹¹, na pole¹⁹¹² Cóna¹⁸⁸⁰ svoje zázraky,
- (44)a obrátil¹¹⁶³ v krv ich rieky¹⁹¹³ a ich toky¹⁸⁸² – nemohli²⁰ piť –
- (45)púšťal¹²⁰² medzi nich¹⁹¹² strečky¹⁹¹⁴, ktoré¹¹ ich zožierali^{13 399}, a žaby¹⁸, ktoré¹¹ ich hubili^{13 395},
- (46)a ich výnos vydával ožieračovi^{256 1915}, áno¹¹, ich lopotu kobyľkám¹⁸,
- (47)krupobitím ničil ich vinič²⁵⁶ a inováťou¹⁹¹⁶ ich sykomory¹⁹¹⁷,
- (48)a ich zvieratstvo vydával¹³ napospas⁸⁸⁶ krupobitiu a ich stáda¹⁹¹⁸ bleskom¹⁸³⁸,
- (49)púšťal¹²⁰² na nich¹⁹¹² žiar³⁷ svojho hnevu a rozhorčenie¹⁸⁴ a rozhorlenie²²⁰⁸ a úzkosť⁴⁶³⁶, posolstvo¹⁹¹⁹ zlých anjelov⁹⁶¹.
- (50)Urovnával¹⁹²⁰ pešinu¹⁹²¹ svojmu hnevu, ich dušu neuchránil⁶³² pred smrťou⁶⁸ a ich život vydal napospas⁸⁸⁶ moru.
- (51)I pobil⁷⁹ v Egypte všetko prvorodené, prvotinu¹⁹²² mužnosti^{2 64 1923} v stanoch Cháma,
- (52)ako drobný dobytok vypravil na cestu^{1892 1924} svoj ľud a ako stádo ich poháňal^{13 1894} v pustine
- (53)a vodil^{13 128} ich v bezpečí^{97 680 1925}, takže¹¹ sa nestrachovali¹³, a ich nepriateľov zaplavilo¹⁴⁰⁷ more.
- (54)I priviedol ich k svojmu svätému územiu^{43 1926}, k tomuto vrchu, ktorý nadobudla¹⁷⁹⁵ jeho pravica,
- (55)a pred ich tvárou⁶⁸ vyhnal⁹⁵³ národy²⁵ a povrazom^{511 1927} im dal pripadnúť dedičstvo⁴⁷, a usadil⁴⁵¹ kmene^{49 1796} Isráela v ich stanoch.
- (56)No¹¹ skúšali^{13 781} a vzpurne sa správali^{13 140} voči Bohu, Najvyššiemu^{533 1794 1928} a jeho svedectiev si nevšímali^{13 380}
- (57)a odpadli a spreneverili sa⁷⁵⁰ ako ich otcovia, prevrátili sa ako klamný ľuk¹⁹²⁹

- (58) a dráždili^{13 1930} ho svojimi výšinami¹⁹³¹ a svojimi sochami¹⁹³² ho doháňali¹³ k žiarlivosti.
- (59) Keď to Boh počul, rozhneval sa^{423 1886} a proti Isráelovi sa postavil naskrze¹⁹³³ zamietavo^{420 1934}
- (60) a zavrhol obydlie⁷⁹¹ v Šíle, stan, kde mu dali usadiť sa^{451 1935} medzi ľuďmi³⁵⁶,
- (61) a v zajatie vydal svoju silu a v ruku protivníka⁷⁰ svoju ozdobu¹⁷²⁰,
- (62) a svoj ľud vydal napospas⁸⁸⁶ meču a na svoje dedičstvo⁴⁷ sa rozhneval¹⁸⁸⁶,
- (63) jeho mládencov¹⁹⁰¹ strávil¹³⁹⁸ oheň a jeho panny neboli¹³ vychvaľované^{118 1936},
- (64) jeho kňazi padli mečom a jeho vdovy neplakali.
- (65) Tu¹¹ Pán precitol ako spiaci, ako hrdina⁶¹⁸ z vína¹⁹³⁷ si výskajúci,
- (66) a odrazil⁷⁹ svojich protivníkov⁶³ späť, spôsobil¹²³ im trvalú^{142 339} potupu,
- (67) a postavil sa zamietavo proti stanu Jozefa^{420 1934} a nenašiel záľubu¹⁹³⁸ v kmeni^{49 1796} Efrájima,
- (68) lež¹¹ vyvolil⁷⁶³ kmeň^{49 1796} Júdu, vrch Cijjón, ktorý miluje¹³,
- (69) a tak ako⁸⁵⁰ výsosti zbudoval svoju svätyniu¹⁶⁷⁶, ako zem¹⁹³⁹ ju¹⁹⁴⁰ založil navždy¹⁴²
- (70) a našiel záľubu¹⁹³⁸ v Dávidovi, svojom nevoľníkovi, a vzal ho od ohrád drobného dobytká,
- (71) priviedol ho od nasledovania¹³¹⁸ brezivých¹⁹⁴¹ k paseniu jeho ľudu v Jákóbovi¹⁸⁷⁶ ano¹¹, v Isráelovi¹⁸⁷⁶, jeho dedičstve⁴⁷.
- (72) I pásoľ²⁷ ich podľa bezúhonnosti^{191 1939} svojho srdca, vodial¹²⁸ ich v rozvážnosti¹²⁹⁶ svojich dlaní¹⁷⁴.

ŽALM 79

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD ÁSÁFA⁶⁷.

- (1) Bože, v tvoje dedičstvo⁴⁷ vnikli národy²⁵, znečistili tvoj svätý chrám^{43 126}, Jerúsálem obrátili⁶¹⁶ v zrucaniny,
- (2) dali mŕtvy¹⁸ tvojich nevoľníkov vtáctvu¹³⁴³ nebies miesto¹³⁶ pokrmu, mäso tvojich zbožných⁹² jeho^{325 1942} zveri^{1623 1822} zeme;
- (3) ich krv ako vodu rozliali vôkol¹²¹⁴ Jerúsálema a nebolo pochovávaťceho.

- (4) Stali sme sa¹⁷⁴⁴ potupou⁶⁷⁵ svojim susedom⁸⁹¹, výsmechom^{35 675 1213} a pohanou⁶⁷⁵ svojmu okoliu¹²¹⁴.
- (5) Dokedy⁸⁷, Hospodine? Budeš sa donekonečna popudzovať, bude tvoja horlivosť tak ako⁸⁵⁰ oheň planúť^{522?}
- (6) Vylej svoje popudenie na národy²⁵, ktoré ťa nepoznajú¹³, a na kráľovstvá, ktoré tvoje meno nevzývajú^{13 1943},
- (7) lebo Jákóba pohlti^{307 398 1944 1945} a jeho príbytok^{256 1946} spustošili¹¹⁵³,
- (8) kiež nám nepripomínaš³³ nepravosti⁵⁵¹ predkov¹⁹⁴⁷, kiež nám náhlivo v ústrety vychádzajú^{33 491 1948} tvoje zmlovania⁷⁵³, lebo sme veľmi zoslabli.
- (9) Pomôž nám, Bože našej záchrany⁷³, pre slávu^{76 1949} svojho mena, a vyprosti nás a daj prikrytie^{1305 1580} na¹⁹⁵⁰ naše hriechy, vzhľadom na svoje meno!
- (10) Načo majú²⁰ národy²⁵ vraviť: Kde je ich Boh? Kiež je³³ medzi národmi^{25 1912} našim očiam zrejme¹⁹⁵¹ vypomstenie krvi tvojich nevoľníkov, ktorá bola⁹⁴³ vyliatá,
- (11) kiež pred tvoju tvár prichádza³³ stonanie väzňov^{18 1615}, podľa moci¹⁹⁵² svojho ramena ponechaj¹⁹⁵³ synov¹⁹⁵⁴ smrti¹⁹⁵⁵
- (12) a našim susedom⁸⁹¹ sedemnásobne do ich záhrenia vráť ich tupenie, ktorým teba, Pane, potupili!
- (13) A my, tvoj ľud a stádo¹⁵⁹¹ tvojej pastvy, ti budeme navždy¹⁴² ďakovať¹⁵⁶, do pokolenia a pokolenia vyprávať⁴⁴⁴ tvoju slávu^{1 279 280}.

ŽALM 80

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; NA ŠOŠANNÍM EDÚTH^{247 1956}.

OD¹⁹⁵⁷ ÁSÁFA⁶⁷, SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Pastier Isráela, nastav uši¹⁰⁷, ty, ako stádo¹⁵⁹¹ pohánajúci¹⁸⁹⁴ Jozefa, zaujímajúci¹⁹⁵⁸ kerúbov¹⁹⁵⁹, zaskvej sa,
- (2) pred tvárou Efrájima a Benjámina a Menaššea daj precitnúť svojmu hrdinstvu⁶⁴⁶ a príď na vyslobodenie⁷³ nás^{67 1960}!
- (3) Bože, vráť nás a rozjasni³⁹¹ svoju tvár, nech¹¹ môžeme²⁰ byť vyslobodení⁷³!

- (4) Hospodine, Bože zástupov^{745 746},
až dokedy¹⁵² budeš²⁷ dymit¹⁹⁶¹
pri¹⁹⁶² modlitbe svojho ľudu?
- (5) Nakŕmil si ich chlebom slz¹⁸ a slzami¹⁸
si ich napojil podľa miery¹⁹⁶³,
- (6) robíš⁶¹⁶ nás svárom¹⁹⁶⁴ našim
susedom⁸⁹¹ a naši nepriatelia si
utahujú^{35 1965}.
- (7) Bože zástupov^{745 746}, vráť nás
a rozjasni³⁹¹ svoju tvár, nech¹¹
môžeme²⁰ byť vyslobodení¹⁷¹!
- (8) Vinič si z Egypta vyťahoval¹⁸⁹²,
vyháňal¹⁹⁵³ si národy²⁵ a zasadil si ho,
(9) upratal^{771 1966} si pred ním⁵⁸⁴, i zakorenil
sa hlboko¹⁹⁶⁷ a naplnil zem.
- (10) Jeho tieňom boli pokryté vrchy,
a jeho letorasty – Božie¹⁹⁶⁸ cédre;
- (11) vypúšťal¹²⁰ svoje výhonky až po more
a svoje šlahúne k Rieke¹⁷³⁵.
- (12) Načo si preboril¹⁵⁰⁸ jeho múriky,
takže¹¹ ho ošklbávajú¹³ všetci cestou
mimoidúci?
- (13) Ohlodáva ho diviak z lesa a spása
ho, čo sa hemží na poli¹³⁴⁴!
- (14) Bože zástupov^{745 746}, vráť sa,
prosím¹⁹³¹! Pohliadni z nebies a pozri,
a ujmí sa²³⁴ tohto viniča,
- (15) áno¹¹, sadenica¹⁹⁶⁹, ktorú¹⁹⁷⁰ zasadila
tvoja pravica, a na¹⁹⁷¹ odnož,
ktorú¹⁹⁷² si si vypestoval^{829 1973}!
- (16) Je ohňom popálená¹⁸¹⁰, orezaná,
hynú od hrozby⁵³⁸ tvojej tváre.
- (17) Kiež je³³ tvoja ruka nad mužom
tvojej pravice, nad synom človeka,
ktorého si si vypestoval^{829 1973},
- (18) i nebudeme od teba odstupovať;
kiež nás chceš^{20 33} oživiť⁸⁶², i budeme
vzývať tvoje meno¹⁹⁴³.
- (19) Hospodine, Bože zástupov^{745 746},
vráť nás, rozjasni³⁹¹ svoju tvár, nech¹¹
môžeme²⁰ byť vyslobodení¹⁷¹!
- (4) lebo to⁷²⁵ je ustanovenie⁴⁵ pre Isráela⁷²,
predpis²² Jákobovho⁶⁷ Boha;
- (5) uložil⁶¹⁶ ho v Jozefovi^{1835 1977}
za svedectvo pri svojom vyjdení
proti zemi¹⁹⁷⁸ Egypta. Reč³⁶⁴, ktorú som
nespoznal, počujem:
- (6) Oprostil som¹⁶⁴ jeho plece
od bremena, jeho dlane¹⁷⁴ mohli²⁰ zísť
z¹⁹⁷⁹ noše;
- (7) v úzkosti⁶³⁶ si volal²⁷ a vytrhoval^{27 153}
som ťa, odpovedal som ti v skrýši⁵²⁷
hromu,
podroboval som ťa skúške pri vodách
rozvadenosti¹⁹⁸⁰. Seláh⁷⁴.
- (8) Počuj, môj ľud, a budem proti tebe
svedčiť¹³³⁹, Isráel, ak mi chceš^{20 1981}
načúvať¹⁹⁸².
- (9) Nesmie²⁰ v tebe byť Boh
cudziansky^{1222 1223} a Bohu cudziny⁵⁹⁰
sa nesmieš²⁰ klaňať.
- (10) Ja som Hospodin, tvoj Boh, ktorý⁹⁴³
som ťa vyviedol⁵²¹ zo zeme Egypta;
roztvor¹⁰⁰⁵ svoje ústa a budem ich
naplňať.
- (11) Ale môj ľud neposlúchol môj hlas⁶⁷
a Isráel nebol¹³ voči mne povolný¹⁹⁸³,
- (12) i prepustil¹²⁰² som ho v zatatosti^{138 1984}
ich srdca; chodili podľa svojich
zámerov^{5 137}.
- (13) Kiež by mi môj ľud bol načúval^{27 1982},
Isráel – kiež by boli chodili mojimi
cestami!
- (14) Zakrátko by som ich nepriateľov
bol mohol²⁰ pokoriť a proti ich
protivníkom⁷⁰ svoju ruku obrátiť⁵⁴⁶!
- (15) Nenávidiaci Hospodina by sa mu
zaliečali⁵⁹¹; a ich čas by trval^{1051 1744}
navždy¹⁴².
- (16) a kŕmil²⁷ by ho z najlepšej pšenice¹⁹⁸⁵,
áno¹¹, sýtil by som ťa medom zo skaly.

ŽALM 81

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; NA GITTÍTH²¹⁹.OD ÁSÁFA⁶⁷.

- (1) Plesajte Bohu, našej sile, výskajte^{813 1173}
Bohu Jákoba,
- (2) ujmite sa¹⁰⁰ spevu^{66 1974} a spustite²²³
tamburínu¹⁹⁷⁵, lúbeznú⁴⁴⁶ lýru⁹²⁸
s varytom⁹³⁰,
- (3) zatrubte¹⁹⁷⁶ v nový mesiac na trúbe¹²⁷⁸,
v splne ku dňu našej slávnosti,

ŽALM 82

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶OD ÁSÁFA⁶⁷.

- (1) Boh zastal v Božom zhromaždení,
súdi^{22 58} vprostred bohov^{1423 1986}.
- (2) Až dokedy¹⁵² budete súdiť^{22 58}
krivo^{175 1987} a zlovoľným strániť¹⁹⁸⁸?
Seláh⁷⁴.
- (3) Zaisťujte právo^{22 58} núdznemu¹¹⁵⁸
a sirote, za spravodlivého uznávajúte
sužovaného^{276 292} a chudobného,

- (4) zachraňujte⁴⁹³ núdzneho¹¹⁵⁸
a úbohého^{289 1155}, z ruky zlovoľného
ho vyprosťujte!
(5) Neuvedomujú²⁷ si a nevšímajú¹⁰⁸ si,
chodia si v tme, všetky základy zeme
sa kyvocú³¹³.
(6) Ja som povedal: Vy *ste* bohovia¹⁹⁸⁶
a synovia Najvyššieho⁵³³, vy všetci²⁴¹,
(7) avšak ako ľudia³⁵⁶ budete musieť²⁰
umrieť, áno¹¹, ako jeden¹⁹⁸⁹ z vodcov¹²⁶¹
padnúť.
(8) Povstaň, Bože, súd^{722 58} zem, veď ty
máš vlastníctvo⁷⁷¹ vo všetkých
národoch^{25 1990}!

ŽALM 83

PIESEŇ. SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD ÁSÁFA⁶⁷.

- (1) Bože, kiež nemáš¹⁰⁷⁴ klud, kiež
nemlčíš³³ a nie si³³ nečinným¹⁸⁴⁸, Bože,
(2) veď hľa, tvoji nepriatelia lomozia¹¹²⁰
a nenávidiaci ťa pozdvihujú^{13 100} hlavu,
(3) proti tvojmu ľudu Istivo konajú tajnú
poradu^{256 768 1991} a vymýšľajú plány proti
tvojim uchraňovaným⁸¹⁰.
(4) Vravia²⁷: Podte, nech¹¹ ich môžeme²⁰
vyhubiť, aby neboli¹⁹⁹² národom²⁵,
nech¹¹ sa meno Izráela viac
nepripomína!
(5) Áno, uradili sa dovedna v srdci, proti
tebe uzatvárajú¹³³⁵ zmluvu,
(6) stany Edóma a Jišmáelim¹³⁹⁰, Móáv
a Hagrím¹³⁹⁰,
(7) Geval a Ammón a Amálék, Pelešeth¹⁵²³
s obyvateľmi Córa¹²⁵⁴,
(8) aj Aššúr¹⁹⁹³ sa s nimi spojil; stali sa¹⁷⁴⁴
ramenom synom Lóta. Seláh⁷⁴.
(9) Sprav s nimi¹⁹⁹⁴ ako s Midjánom,
ako so Síserom, ako s Jávínom
pri potoku⁵¹² Kišón;
(10) tí boli zničení¹⁹⁹⁵ v ěn-dóre, stali sa
hnojom pôde¹⁹⁹⁶.
(11) Nalož²³⁹ s nimi, s ich veľmožmi¹²⁸⁰,
ako s Órévom a ako so Zeévom a ako
so Zevachom a ako s Calmunnom –
so všetkými ich vladármi^{41 1997},
(12) ktorí vravia¹³: Zaberme^{33 767} si Božie
príbytky¹⁸²⁵!
(13) Mój Bože, nalož²³⁹ s nimi ako s vírom
prachu¹⁹⁹⁸, ako so slamou¹⁹⁹⁹ pred
vetrom^{525 584 981}!

- (14) Ako oheň zapáľuje⁵²² les a ako
plameň zažíha²⁰⁰⁰ vrchy,
(15) tak kiež ich prenasleduješ³³ svojou
búrkou a ľakáš^{33 40 2001} ich svojou
vichricou,
(16) naplň ich tvár hanbou, nech¹¹ dbajú
o⁹⁰ tvoje meno, Hospodine,
(17) nech sú³³ zostudzovaní¹⁶⁶ a na veky
veku²⁰⁰² otriasaní¹⁵¹, a nech sa
hanbia^{33 979} a hynú³³
(18) a nech vedia³³, že ty – tvoje meno je
Hospodin, ty samotný¹⁵⁵⁹ si Najvyšší⁵³³
nad všetkou¹⁵⁹ zemou.

ŽALM 84

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; NA GITTÍTH²¹⁹.
OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA, SPEV S HUDOBNÝM
SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Aké⁶⁹ ľúbezne¹²²⁷ sú tvoje obydlia⁷⁹¹,
Hospodine zástupov^{745 746}!
(2) Roztúžila sa, ba veru prahne^{13 2003}
moja duša po nádvoríach^{319 1582}
Hospodina,
moje srdce aj moje mäso s plesaním
volajú k živému BOHU.
(3) Aj vrabec^{244 349} našiel domov²⁰⁰⁴
a lastovička²⁰⁰⁵ má¹⁰⁷⁴ hniezdo, kam
ukladá^{13 239} svoje mláďatá²⁰⁰⁶ –
tvoje oltáre, Hospodine zástupov^{745 746},
mój Kráľu a mój Bože!
(4) Blaho^{2 64} obyvateľov tvojho domu!
Stále ťa môžu²⁰ velebiť¹¹⁸¹! Seláh⁷⁴.
(5) Blaho² človeka, ktorého^{67 483} sila je
v tebe! V ich srdci sú hradské²⁰⁰⁷,
(6) prechádzajú údolím¹⁵¹⁸ Báchá²⁰⁰⁸,
robia²³⁹ ho prameništóm²⁰⁰⁹, tiež ho
požehnaniami skrúpa raný dažď.
(7) Idú od zdatnosti¹⁵⁶² k zdatnosti¹⁵⁶²;
ukazuje sa¹⁵² pred Bohom²⁰¹⁰ na Cijjóně.
(8) Hospodine, Bože zástupov^{745 746}, počuj
moju modlitbu, nastav sluch¹⁰⁷, Bože
Jákoba! Seláh⁷⁴.
(9) Ó, náš štít⁷⁵, pozri, Bože, a pohliadni
na tvár svojho pomazaného!
(10) Veď deň v tvojich nádvoríach^{319 1582}
je lepší od tisíc¹⁰¹;
vyvolil⁷⁶³ som pobyt²⁰¹¹ pri prahu
v dome svojho Boha nad bývanie^{101 2012}
v stanoch zlovôle.
(11) Veď Hospodin, Boh, je slnkom
a štítom⁷⁵; Hospodin dáva milosť¹²³⁷
a slávu⁷⁶;

- chodiacim v bezúhonnosti⁴¹⁴
neodopiera⁶⁵¹ dobro.
(12) Hospodine zástupov^{745 746} Blaho²
človeka dôverujúceho⁹⁷ v teba!

ŽALM 85

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³.OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA, SPEV S HUDBNÝM
SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Blahovôľu si preukázal¹¹⁵⁰, Hospodine,
svojej zemi, odvrátil si zajatie⁴¹³ Jákoba,
(2) odpustil¹⁰⁰ si nepravosť⁵⁵¹ svojho ľudu,
zakryl si všetok ich hriech, seláh⁶⁷,
(3) odňal⁷⁹² si všetko svoje rozhorčenie¹⁸⁴,
odvrátil si sa od žiaru³⁷ svojho hnevu.
(4) Vráť nás, Bože nášho vyslobodenia⁷³,
a prestaň si všímať svoju ťažkosť^{161 2013}
s nami²⁰⁴¹!
(5) Či sa chceš²⁰ navždy¹⁴² proti nám
popudzovať, svoj hnev pretáhať³²⁴
do pokolenia a pokolenia?
(6) Či sa ty nechceš²⁰ vrátiť? Kiež nás
chceš^{20 33} oživiť⁸⁶², nech¹¹ sa tvoj ľud
môže²⁰ v tebe radovať!
(7) Ukáž nám svoju láskavosť¹²⁵,
Hospodine, a kiež nám chceš^{20 33}
udelit' ²²³ svoje vyslobodenie⁷³!
(8) Chceme²⁰ počuť, čo bude Boh,
Hospodin, hovoriť,
lebo bude oznamovať²⁰¹⁵ pokoj pre svoj
ľud a pre svojich zbožných^{92 2016}, nech¹¹
sa nevracajú k pochabosti^{1316 2017}.
(9) Áno, jeho vyslobodenie⁷³ je blízke^{801 1790}
jeho citelom⁶⁹⁹, aby sa v našej zemi
usídlila⁴⁵¹ sláva^{76 323},
(10) láskavosť¹²⁵ a vernosť⁴¹⁵ sa stretnú,
spravodlivosť a pokoj sa pobožkajú;
(11) vernosť⁴¹⁵ bude vyrastať zo zeme
a spravodlivosť sa podíva nadol²⁰¹⁸
z nebies.
(12) Tiež bude Hospodin dávať dobro
a naša zem bude dávať svoj výnos;
(13) pred jeho tvárou sa bude
spravodlivosť poberať a jeho kroky
cestou robiť^{616 2019}.

ŽALM 86

MODLITBA DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Nakloň⁴⁷, Hospodine, svoje ucho,
lebo ja som usúžený^{276 292} a úbohý^{289 1155},
(2) ochraňuj³⁸¹ moju dušu, lebo ja som
zbožný⁹²,

- vyslobod' ⁷³ ty, môj Bože, svojho
nevoľníka, ktorý⁹⁴³ sa so svojou
dôverou obracia^{97 98} k tebe⁹⁹,
(3) buď mi milostivý⁸⁸, Pane, lebo k tebe
volám po celý¹⁵⁹ deň,
(4) rozradostni dušu svojho nevoľníka,
lebo k tebe, Pane, svoju dušu
povznášam¹⁰⁰.
(5) Veď ty, Pane, si dobrý a odpúšťajúci
a oplývajúci⁷⁶⁰ láskavosťou¹²⁵
ku všetkým volajúcim ťa;
(6) vpusti v uši¹⁰⁷, Hospodine, moju
modlitbu a započúvaj sa^{110 1607} v hlas
mojich úpení¹⁸⁴,
(7) volám ťa v deň svojej úzkosti⁶³⁶, lebo
mi budeš odpovedať.
(8) Medzi bohmi niet tebe podobného⁸⁵⁰,
Pane, a niet podobných tvojim
činom^{232 850},
(9) všetky národy²⁵, ktoré si spravil, budú
prichádzať a klaňať sa tвоеj tvári,
Pane, a slávu⁷⁶ vzdávať^{700 2020} tvojmu
menu,
(10) lebo ty si veľký a konáš divy²⁴⁸, ty,
Bože, ty samotný¹³⁵⁹.
(11) Uč ma, Hospodine, svojej ceste,
chcem²⁰ chodiť v tвоеj pravde⁴¹⁵,
sústred' ²⁰²¹ moje srdce na úctu⁵⁹
k tvojmu menu¹¹³,
(12) chceme²⁰ ťa chváliť^{156 843}, Pane, môj
Bože, celým svojím srdcom a navždy¹⁴²
oslavovať⁷⁰⁰ tvoje meno;
(13) veď veľká je tvoja láskavosť¹²⁵ nad o
mnou²⁰²²; áno¹¹, vyprostil si moju dušu
z najspodnejšieho šéola¹⁵⁷.
(14) Bože, povstali proti mne
opovážliví⁶³³, a zberba²³ násilníkov¹⁰⁶⁷,
tí usilujú¹³ o⁹⁰ moje žitie⁸²² a teba pred
seba nepostavili^{616 1391},
(15) a ty, Pane, si Boh súcitný⁵⁰³
a milostivý^{88 2023}, zdĺhavý²⁰²⁴ k hnevu²⁰²⁵
a oplývajúci⁷⁶⁰ láskavosťou¹²⁵
a vernosťou⁴¹⁵,
(16) otoč sa ku mne⁷⁷¹ a buď mi milostivý⁸⁸,
poskytni²²³ svoju silu svojmu
nevoľníkovi a udeľ vyslobodenie^{73 2020 2026}
synovi svojej služobnej,
(17) sprav pri mne znamenie na dobré,
nech¹¹ moji nenávisníci vidia
(a nech sú³³ zostudzovaní¹⁶⁶),
že ty, Hospodine, si mi pomohol
a potešil⁷²⁶ ma.

ŽALM 87

OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA, SPEV S HUDOBNÝM
SPRIEVODOM⁶⁶. PIESEŇ.

- (1) Svoje založenie²⁰²⁷ na svätých vrchoch⁴³
- (2) Hospodin miluje brány²⁰²⁸ Cijjóna
nad všetky obydlia^{101 791} Jákoba.
- (3) O preslávných²⁰²⁹ veciach⁶⁹⁷ sa v tebe⁵
hovori, Božie mesto! Seláh⁷⁴.
- (4) Budem pripomínať Ráhav²⁰³⁰
a Bável²⁰³¹ ako⁶⁰³ poznajúcich ma²⁰³²;
hľa, Pelešeth¹⁵²³ a Cór¹²⁵⁴ s Kúšom¹⁶⁷¹.
Tento sa tam narodil.
- (5) A o Cijjóna sa bude vraviť: Ten⁷⁶²
a ten^{762 2033} sa v ňom²⁰³⁴ narodil, a on
ho²⁰³⁴ bude upevňovať¹¹³, Najvyšší⁵³³.
- (6) Hospodin bude pri zápise²⁰³⁵
národností¹⁸⁹ počítat⁴⁴: Tento sa tam
narodil. Seláh⁷⁴.
- (7) A speváci ako aj tanečníci²⁰³⁶: Všetky
moje zdroje sú v tebe!

ŽALM 88

PIESEŇ, SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD SYNOV⁶⁷ KÓRACHA.

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, NA MACHALATH¹³⁸⁸
LEANNÓTH²⁰³⁷.

POUČENIE⁹⁰⁷ OD HÉMÁNA, EZRÁCHÍHO^{67 2038}.

- (1) Hospodine, Bože môjho
vyslobodenia⁷³, v deň kričím^{27 967}, v noci
som pred tebou;
- (2) kiež moja modlitba vstupuje³³ pred
tvoju tvár, nakloň⁴⁷¹ svoje ucho
k môjmu hlasnému volaniu²⁰³⁹!
- (3) Veď moja duša je²⁷ presýtená²⁰⁴⁰
trapotami³¹⁵ a môj život⁴⁵⁴ dospel⁹²¹
k šeólu¹⁵⁷,
- (4) som²⁷ zarátaný⁹¹¹ medzi
zostupujúcich²⁰⁴¹ v jamu²¹², stal som
sa⁷⁴⁴ ťahy mužom⁵⁵⁴ bez⁹²³ sily²⁰⁴²,
- (5) medzi mŕtvymi slobodný²⁰⁴³, podobný
zabitým^{850 1699}, ležiacim v hrobe,
na ktorých viac nespomínaš²⁷, lebo¹¹
oni sú²⁷ odlúčení²⁰⁴⁴ od²⁰⁴⁵ tvojej ruky.
- (6) Položil²³⁹ si ma v najspodnejšiu
jamu²¹², v temné miesta²⁰⁴⁶, v hĺbku²,
- (7) tvoje popudenie na mne ťažko
spočinulo; tak¹¹ všetky svoje príboje¹¹⁹¹
utišuješ^{27 2047 2048}. Seláh⁷⁴.
- (8) Vzdialil si odo mňa mojih známych,
im si ma spravil²³⁹ predmetom
oškľivosti^{2 2049}, som zavretý¹¹⁴⁵
a nemôžem²⁰ vychádzať⁴⁶⁰.

- (9) Moje oko schradlo od súženia²⁷⁷, volal
som²⁷ ťa, Hospodine, po celý¹⁵⁹ deň,
k tebe som rozprestieral¹³ svoje
dlane¹⁷⁴.
- (10) Či chceš⁵²⁰ prejavovať²⁸²
divotvornosť^{248 1863} voči mŕtvym?
Alebo budú povstávať tieň²⁰⁵⁰ a chváliť
ťa^{156 843}? Seláh⁷⁴.
- (11) Či sa o tvojej láskavosti^{125 697} vypráva⁴⁴
v hrobe, o tvojej vernosti^{697 934} v mieste
skazy²⁰⁵¹?
- (12) Či bude v tme spoznávaná tvoja
divotvornosť^{248 1863} a tvoja spravodlivosť
v zemi zabudnutia?
- (13) A ja k tebe, Hospodine, volám²⁷
o pomoc a za rana ti v ústrety
vychádza^{491 1948} moja modlitba;
- (14) načo, Hospodine, odhadzuješ¹¹⁹⁸
moju dušu, zakrývaš predomnou⁶⁸
svoju tvár?
- (15) Ja som sužovaný^{276 292} a od mladosti
umieram²⁰⁵², znášam^{27 100} tvoje hrôzy,
som bezradný²⁰⁵³;
- (16) prešli cezo mňa prejavy tvojho²⁰⁵⁴
popudenia²⁷, tvoje pristrachy²⁰⁵⁵ ma
dorazili⁵⁸¹,
- (17) obklopujú²⁷ ma po celý¹⁵⁹ deň ako
vody, a dovedna proti mne zaviedli
obklúčenie⁴⁸²;
- (18) vzdialil si odo mňa milujúceho aj
priateľa³⁶³, moji známi – temnota²⁰⁴⁶.

ŽALM 89

POUČENIE⁹⁰⁷ OD ÉTHÁNA, EZRÁCHÍHO^{67 2038}.

- (1) Vždy^{142 339} chcem²⁰ ospevovať
láskavosť^{2 125 2054} Hospodina,
od pokolenia do pokolenia svojimi
ústami na vedomie¹¹¹³ dávať tvoju
vernost'⁴⁹³⁴,
- (2) lebo som povedal: Vždy^{142 339} bude
láskavosť¹²⁵ ostávať vybudovaná²⁰⁵⁶;
nebesá – v nich²⁰⁵⁷ svoju vernost'⁹³⁴
pevnou uchovávaš^{133 2056}.
- (3) Uzavrel¹³³⁵ som zmluvu vzhľadom
na svojho vyvolenca, odprisahal som
Dávidovi, svojmu nevoľníkovi:
- (4) Navždy⁶⁰¹ chcem²⁰ upevniť¹³³ tvoje
semä a do pokolenia a pokolenia
zbudujem tvoj trón. Seláh⁷⁴.
- (5) I budú nebesá chváliť^{156 216} tvoju
divotvornosť^{248 1863}, Hospodine, aj tvoju
vernost'⁹³⁴ v zidení⁶⁹⁸ svätých,

- (6) lebo kto na oblohe^{528 2058} sa môže²⁰ rovnat'^{1884 2059} Hospodinovi, pripodobňovať sa Hospodinovi medzi synmi mocných^{846?}
- (7) Бон je veľmi¹⁵⁴³ obávaný²⁰⁶⁰ v porade⁷⁶⁸ svätých a hoden úcty⁵⁹ nad²⁰⁶¹ všetko svoje okolie¹²¹⁴;
- (8) Hospodine, Bože zástupov^{745 746}, kto je ti podobný⁸⁵⁰, ó silný^{2062 2063}, Jáh¹⁶¹²! A tvoja vernosť⁹³⁴ je všade vôkol teba²⁰⁶⁴.
- (9) Ty vládneš²³⁸ nad vzdúvaním sa⁴⁸⁵ mora, pri pozdvíhaní¹⁰⁰ jeho vln¹¹⁹² ich ty upokojuješ;
- (10) ty si ako zabitého¹⁶⁹⁹ zdeptal¹⁹⁶⁸ Ráhav²⁰³⁰, ramenom svojej sily si rozmetal svojich nepriateľov,
- (11) tebe nebesá, tebe aj zem *patrí*, svet²⁶⁵ a jeho náplň – ty si ich založil,
- (12) sever aj juh²⁰⁶⁵, ty si ich stvoril, Távór aj Chermón plesajú v tvojom mene,
- (13) ty máš¹⁰⁷⁴ rameno mohutnej sily²⁰⁶⁶, mocná je²⁹¹ tvoja ruka, vyvýšená je tvoja pravica,
- (14) základom⁹⁴² tvojho trónu je spravodlivosť a právo²², láskavosť¹²⁵ a vernosť⁴¹⁵ predchádzajú¹⁶⁵⁹ tvoju tvár.
- (15) Blaho² ľudu, poznajúceho²⁰⁶⁷ jasavý pokrik⁸¹³! *Ti* chodia, Hospodine, v svetle tvojej tváre,
- (16) v tvojom mene jasajú *po* celý¹⁵⁹ deň a tvojou spravodlivosťou sú vyvyšovaní,
- (17) lebo ty si slávu¹⁷²⁰ ich sily a v svojej blahovôli^{38 144} vyvyšuješ²⁰⁶⁸ náš roh⁵⁰⁸;
- (18) áno, od Hospodina⁶⁷ je náš štít⁷⁵ a od Isráelovho Svätého^{67 2069} náš kráľ.
- (19) Vtedy²⁰⁷⁰ si vo videní prehovoril k svojim zbožným^{92 2071} a povedal si: Vložil^{449 2072} som pomoc na hrdinu⁶¹⁸, povýšil som mládenca¹⁹⁰¹ z ľudu,
- (20) našiel som Dávida, svojho nevoľníka, svojim svätým olejom⁴³ som pomazal jeho,
- (21) s ktorým moja ruka bude pevne zopätá^{133 2073}, aj moje rameno ho bude podporovať^{829 1973};
- (22) nepriateľ na neho nebude môcť²⁰ nájsť lest²⁰⁷⁴ ani syn bezprávia^{175 1037 2075} ho sužovať⁹⁹³,
- (23) a jeho protivníkov⁷⁰ budem drviť pred jeho tvárou⁶⁸ a nenávidiacich ho budem porážať.
- (24) I *bude* s ním moja vernosť⁹³⁴ a moja láskavosť¹²⁵ a v mojom mene bude vyvyšovaný jeho roh⁵⁰⁸
- (25) a jeho ruku budem klásť⁶¹⁶ na more a jeho pravicu na rieky.
- (26) On ma bude nazývať: Ty si môj Otec, môj Бон a skala mojej záchrany⁷³,
- (27) a ja zasa ho chcem²⁰ spraviť²²³ prvorodeným, najvyšším z⁶⁰³ kráľov zeme;
- (28) navždy¹⁴² mu chcem²⁰ zachovať³⁸¹ svoju láskavosť¹²⁵ a moja zmluva mu bude verná^{361 622},
- (29) a natrvalo^{258 706} chcem²⁰ dosadiť¹⁶ jeho semä a jeho trón ako dni nebies.
- (30) Ak budú jeho synovia opúšťať môj zákon¹⁰ a nebudú chodiť podľa mojich predpisov^{5 22},
- (31) ak budú znesväcovať¹⁴³⁵ moje ustanovenia⁵⁴⁸ a nebudú zachovávať³⁸¹ moje rozkazy,
- (32) potom¹¹ ich prestúpenie¹³⁸ budem navštevovať^{234 463 1490} palicou⁴⁹, áno¹¹, ich nepravosť⁵⁵¹ ranami¹⁰⁰⁰,
- (33) ale svoju láskavosť¹²⁵ nebudem z jeho blízkosti²⁰⁷⁶ odtrhovať¹⁹³⁹ a nebudem sa proti svojej vernosti⁹³⁴ dopúšťať zrady¹²¹⁷.
- (34) Nebudem znesväcovať¹⁴³⁵ svoju zmluvu a nebudem meniť²⁰⁷⁷ výpoveď^{1619 2078} svojich pier;
- (35) raz som pri svojej svätosti odprisahal: Ak budem²⁰⁷⁹ luhať^{91 1904} Dávidovi!
- (36) Jeho semä potvrdí¹⁰⁵¹ navždy¹⁴² a jeho trón *bude* predo mnou ako slnko,
- (37) ako mesiac bude trvalo^{142 339} upevňovaný¹³³, a svedok na oblohe^{528 2058} je verný^{361 622}. Seláh⁷⁴.
- (38) Ale ty si odhodil¹¹⁹⁸ a zavrhol^{1419 1389}, rozhneval si sa so svojim pomazaným^{1794 2080},
- (39) pohrdol si zmluvou²⁰⁸¹ so svojim nevoľníkom¹¹³, k zemi¹⁸⁰⁹ si znesvätil¹⁴³⁵ jeho korunu²⁰⁸²,
- (40) všetky jeho múry²⁰⁸³ si preboril¹⁵⁰⁸, jeho pevnosti²⁰⁸⁴ si uviedol⁶¹⁶ v zrútenie²⁰⁸⁵;
- (41) všetci mimoidúci cestou ho odierajú^{13 1209}, stal sa¹⁷⁴⁴ potupou⁶⁷⁵ svojim susedom⁸⁹¹,

- (42) vyvýšil si pravicu jeho protivníkov⁷⁰,
rozzradostnil si všetkých jeho
nepriateľov,
(43) ba aj spoľahlivosť²⁰⁸⁶ jeho meča si
zvrátil a nedal si mu *obstáť*²¹ v boji³⁶⁵.
(44) Spravil si koniec²²⁹ ohľadne¹¹¹¹ 2087
jeho lesku²⁰⁸⁸, jeho trón si povalil²⁰⁸⁹
na zem,
(45) ukrátil²⁰⁹⁰ si dni jeho mladistvej
sviežosti⁴⁵⁴ 2091, dal si na neho pokrývku
hanby¹⁶⁶ 1950 2092 2093. Seláh⁷⁴.
(46) Dokedy⁸⁹, Hospodine? Donekonečna
sa budeš skrývať, bude tvoje
popudenie tak ako⁸⁵⁰ oheň horieť?
(47) Spomeň: Ja⁸⁰² – aké⁶⁹ je trvanie
života⁴⁹⁶ 1116 2094, na akú⁶⁹ ničotu si
stvoril všetky deti³⁵⁵ človeka³⁵⁶!
(48) Ktorý²⁰⁹⁵ človek⁵⁵⁴ žije a nezakúša⁴⁵²
smrť, môže²⁰ svojej duši dať
vyviaznúť⁶⁷³ z ruky šeóla¹⁵⁷? Seláh⁷⁴.
(49) Kde sú tvoje skoršie¹⁹⁴⁷ láskavosti¹²⁵,
Pane, ktoré si v svojej vernosti⁹³⁴
odprisahal Dávidovi?
(50) Spomeň, Pane, na potupu svojich
nevoľníkov, *ktorú od všetkých*
početných národov¹⁸⁹ nosím²⁷ 100
v svojom záhrení,
(51) ktorou potupili tvoji nepriatelia,
Hospodine, ktorou potupili kroky²⁰⁹⁶
tvojho pomazaného!

.....

- (52) *Nech je Hospodin navždy*¹⁴²
velebený⁴⁴⁸!
Ámén¹¹⁷⁶, áno¹¹, Ámén¹¹⁷⁶!

ŠTVRTÁ KNIHA

ŽALM 90

MODLITBA MOJŽIŠA, BOŽIEHO MUŽA⁶⁷.

- (1) Pane, ty si nám po všetky pokolenia²⁰⁹⁷
býval¹³ sídlom⁷⁹⁰;
(2) skôr ako boli splodené²⁰⁹⁸ vrchy
a porodil²⁰⁹⁹ si zem a svet²⁶⁵, áno¹¹,
od večnosti¹⁴² 2100 po večnosť⁶⁰¹
si ty BOH.
(3) Vraciaš smrteľníka²³³ až do
rozpadnutia⁹⁶⁸ 2101 a vravíš: Vracajte sa,
deti³⁵⁵ ľud¹³⁵⁶!
(4) Veď tisíc rokov *je* v твоjich očiach ako
deň včerajška, lebo sa pomína, a ako
hliadka³⁸¹ v noci,

- (5) splachuješ²⁷ 2102 ich, stávajú sa¹⁷⁴⁴
spánkom²¹⁰³; za rána – ako mizne²¹⁰⁴
tráva:
(6) Za rána kvitne a mizne²¹⁰⁴, k večeru
vädne²¹⁰⁵ a usychá⁶⁸⁵.
(7) Veď zanikáme²⁷ 575 твоjím hnevom, áno¹¹,
sme²⁷ otrasení⁴⁰ твоjím popudením,
(8) naše nepravosti⁵⁵¹ si postavil²³⁹ pred
seba, naše zatajované⁷⁸⁴ 2106 k svetlu¹⁸¹⁸
svojej tváre;
(9) veď všetky naše dni zašli⁷⁷¹ 2107 твоjím
rozhorčením¹⁸⁴, dokonali¹⁴⁹⁸ sme svoje
roky ako myšlienku²¹⁰⁸.
(10) Dní našich rokov – tých²¹⁰⁹ je
sedemdesiat rokov, ak v plnej
sile⁶⁴⁶ 2110, potom⁵⁴ osemdesiat rokov,
a ich pýcha²¹¹¹ – námaha²⁰⁸ a bieda¹²⁰ 1403;
lebo chvatom prebehne a *odletíme*.
(11) Kto pozná silu tvojoj hnevu a podľa
úcty⁵⁹ k tebe¹¹³ tvoje rozhorčenie¹⁸⁴?
(12) Zratúvať²¹¹² naše dni, tak poučaj¹¹¹³ 2113,
nech¹¹ môžeme²⁰ prinášať²¹¹⁴ múdre
srdce²¹¹⁵ 2116.
(13) Vráť sa, Hospodine – dokedy¹⁵²? –
a zľutuj sa²¹¹⁷ nad mojimi nevoľníkmi,
(14) nasycuj nás za rána svojou
láskavosťou¹²⁵, nech¹¹ po všetky svoje
dni môžeme²⁰ plesať a radovať sa;
(15) rozradostňuj nás podľa dní, *keď* si
nás ponižoval²⁷, rokov, keď sme
zakúšali²⁷ 452 nešťastie³¹⁵,
(16) nech je²³ vidieť na твоjich
nevoľníkoch tvoje pôsobenie a nad ich
deťmi³⁵⁵ tvoju nádhru²³⁷,
(17) a nad nami nech je²⁷ 33 vľúdnosť⁸⁰⁷
Pána, nášho Boha, a upevní¹³³
pre nás²¹¹⁸ dielo²³² našich rúk,
áno¹¹, dielo²³² našich rúk – upevní¹³³ ho!

ŽALM 91

- (1) Bývajúci³⁴ v skryš⁵²⁷ Najvyššieho⁵³³
smie²⁰ predlievať⁷⁶⁵ v tieni
Všemocného;
(2) vraví: V Hospodinovi je moje
útočisko¹²⁶³ a moja pevnosť⁵⁰⁶; môj Boh
– dôverujem⁹⁷ v neho.
(3) Áno, on ťa môže¹⁸ vyprostiť z pasce
vtáčnika, zo zhubného moru²¹¹⁹,
(4) poskytnúť ti clonu¹⁴³ 2120 svojou
perutou, i môžeš²⁰ byť bezpečný⁶⁵
pod jeho krídlami; jeho vernosť⁴¹⁵
je štítom¹⁴⁵ a pancierom²¹²¹.

- (5) Nemusíš²⁰ pociťovať bázeň⁵⁹ pred nočným postrachom^{68 701 2122}, pred šípom²⁵⁶ lietajúcim^{68 701} za dňa,
- (6) pred morom^{68 701}, ktorý prichádza v temne^{351 352}, pred nákazou^{68 701 2123}, ktorá ničí⁴⁷⁹ na poludnie¹⁰⁴³.
- (7) Tisíc bude padať po tvojom boku a desatisíc po tvojej pravici; k tebe sa to nebude môcť²⁰ priblížiť²¹²⁴,
- (8) len sa budeš svojimi očami dívať, nech¹¹ vidíš odplatu zlovoľných.
- (9) Keďže – ty, Hospodine, si moje útočisko¹²⁶³! – si Najvyššieho⁵³³ spravil⁶¹⁶ svojím sídlom⁷⁹⁰,
- (10) nesmie²⁰ sa ti prihodiť²¹²⁵ nešťastie³¹⁵ a nijaká rana¹¹⁰⁰ nesmie²⁰ prísť až^{801 2126} v tvoj stan.
- (11) Áno, prideluje²¹²⁷ ti svojich anjelov⁹⁶¹ na opatrovanie³⁸¹ teba na všetkých tvojich cestách;
- (12) nosia¹⁰⁰ ťa na dlaniach¹⁷⁴, aby si svojou nohou nemohol¹²⁰ naraziť na kameň,
- (13) smieš²⁰ šliapať⁷⁵¹ na ryčiaceho²¹²⁸ aj vretenicu, deptať²¹²⁹ hrivnatca⁴⁹⁰ aj netvora¹⁸¹³.
- (14) Keďže po mne zatúžil¹²³⁰, preto¹¹ ho budem zachraňovať⁴⁴⁹³, vyzdvihovať⁴⁶³⁷ ho, lebo pozná¹³ moje meno;
- (15) keď ma bude volať, budem⁴²³ mu odpovedať, v úzkosti⁶³⁶ s ním budem ja, budem ho vytrhovať¹¹⁵³, áno¹¹, chcem²⁰ ho osláviť^{700 2131}.
- (16) Chcem²⁰ ho nasýtiť dĺžkou dní^{732 2132} a dať mu nazerať v⁸⁰⁶ moje vyslobodenie⁷³.

ŽALM 92

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶, PIESEŇ NA DEŇ SOBOTY²¹³³.

- (1) Dobré je chválu prinášať¹⁵⁶ Hospodinovi a pri hudbe spievať^{466 217} tvojmu menu²¹³⁴, Najvyšší⁵³³,
- (2) zvestovať²⁷¹ za rána tvoju láskavosť¹²⁵ a za noci tvoju vernosť⁹³⁴
- (3) pri desiatke⁹³¹ a pri varyte⁹³⁰, pri sprievode^{288 2135} lýrou^{928 929}.
- (4) Veď si ma rozradostnil, Hospodine, svojím pôsobením, plesám nad⁹ dielami^{38 232} tvojich rúk!
- (5) Aké⁶⁹ veľké sú²⁷ tvoje diela²³², Hospodine! Veľmi hlboké sú²⁵ tvoje myšlienky⁹⁴⁰!

- (6) Hlupák^{1310 2136} nepozná a nerozumný¹³⁰⁹ nechápe¹⁰⁸ toto:
- (7) Keď zlovoľní pučia^{84 1734} ako bylina, tu¹¹ všetci pôsobcovia mrzkosti¹²⁰ kvitnú na svoje²¹³⁷ zničenie^{1077 2138} na veky veku²⁰⁰²,
- (8) no¹¹ ty, Hospodine, si navždy¹⁴² vysoko!
- (9) Veď hľa, tvoji nepriatelia, Hospodine, veď hľa, tvoji nepriatelia musia²⁰ zhynúť, rozpŕchnuť sa⁶⁸³ musia²⁰ všetci pôsobcovia mrzkosti¹²⁰,
- (10) no¹¹ môj roh⁵⁰⁸ chceš¹⁸ vyvyšiť ako reémov^{696 2139 2140}, budem poliaty²¹⁴¹ čerstvým¹⁰⁷⁰ olejom
- (11) a moje oko sa poďíva na mojich nepriateľov^{129 1396 2142}, o páchateloch zla povstávajúcich⁵ proti mne bude moje ucho počuť.
- (12) Spravodlivý bude pučať¹⁷³⁴ ako palma, vzrastať ako céder na Levánóne⁸⁴⁷;
- (13) zasadení v dome Hospodina budú pučať¹⁷³⁴ v nádvoríach^{319 1582} nášho Boha,
- (14) budú rašiť²¹⁴³ ešte v šedinách¹⁸, budú statní⁷⁰⁸ a svieži^{1070 2144}
- (15) na zvestovanie²⁷¹, že Hospodin je spravodlivý^{199 2145}, moja skala, a niet v ňom bezprávia¹⁷⁵.

ŽALM 93

- (1) Hospodin sa ujal kralovania, obliekol si velebnosť^{485 2146}, Hospodin sa obliekol, opásal sa silou; ba aj svet²⁶⁵ musí²⁰ byť upevnený^{133 2147}, nesmie²⁰ sa kyvotať³¹³.
- (2) Tvoj trón je upevnený¹³³ oddávna, ty si od večnosti^{142 2100}.
- (3) Rieky pozdvihli¹⁰⁰, Hospodine, rieky pozdvihli¹⁰⁰ svoj hlas, rieky pozdvihujú¹⁰⁰ svoje vlnobitíe²¹⁴⁸;
- (4) nad hlasy¹⁰¹ mnohých vôd, mohutných²²⁰ príbojov^{1191 2149} mora, mohutnejší²²⁰ je na výsosti Hospodin.
- (5) Tvoje svedectvá sú¹³ veľmi spoľahlivé²⁶⁰; tvojmu domu prislúcha¹³ svätosť, Hospodine, na dĺžku dní⁷³².

ŽALM 94

- (1) Bože pomsty^{2 64}, Hospodine, Bože pomsty^{2 64}, zaskvej sa!
- (2) Pozdvihni¹⁰⁰ sa, sudca^{22 57 58} zeme, späť uvaľ^{546 2150} na vysokomyseľných²¹⁵¹ ich zásluhu⁸³⁷!

- (3) Dokedy¹⁵² sa zlovoľní, Hospodine, dokedy¹⁵² sa zlovoľní budú veselieť,
 (4) budú prskat'^{605 1492}, hovoriť drzosti^{18 900}, dohovárať²¹⁵² sa všetci pôsobcovia mrzkosti^{120, 2153}
 (5) Depcú⁹⁶⁸ tvoj ľud, Hospodine, a tvoje dedičstvo⁴⁷ ponížujú⁹⁹³,
 (6) vdovu a cudzinca¹¹²⁷ zabíjajú a siroty vraždia
 (7) a vravia¹³: Jáh¹⁶¹² nevidí a Boh Jákóba si nevšíma¹⁰⁸.
 (8) Uvážte¹⁰⁸, hupáci¹³¹⁰ v ľude, a pochabi¹³⁰⁹, kedy chcete²⁰ nadobudnúť rozum^{55?}
 (9) Ten, ktorý⁹⁴³ vsadil²¹⁵⁴ ucho – či nepočuje? Alebo ten, ktorý vytvoril^{944 2154} oko, či nemôže²⁰ hľadiť?
 (10) Či ten, ktorý⁹⁴³ karhá⁵⁶ národy²⁵, nevie²⁰ trestať¹⁴⁸, ten, ktorý⁹⁴³ vyučuje človeka poznaniu?
 (11) Hospodin pozná myšlienky ľudí³⁵⁶, že ony sú vánkom⁸⁸².
 (12) Blaho² človeka⁵⁵⁴, ktorého ukážiš^{56 149}, Jáh¹⁶¹², a ktorého zo svojho zákona¹⁰ vyučuješ
 (13) na zaistenie mu kľudu¹⁸⁴⁸ od dní zla, než sa bude zlovoľnému kopať jama²¹².
 (14) Veď Hospodin sa nechce²⁰ svojho ľudu zriecť a nechce²⁰ opustiť svoje dedičstvo⁴⁷,
 (15) lež¹²⁰⁵ sa súd²² musí²⁰ vrátiť k spravodlivosti a za ním všetci úprimní¹⁹⁹ srdcom¹¹³.
 (16) Kto sa chce^{20 195} za mňa⁷² vysporiadať^{21 2155} s páchatelmi zla, kto mi chce^{20 195} pomôcť²¹⁵⁶ s pôsobcami mrzkosti^{120?}
 (17) Keby mi nebol býval pomocou Hospodin, len⁶³ málo a moja duša by sa bola usidlila⁴⁵¹ v mlčaní;
 (18) ak som si povedal⁹⁶: Moja noha sa kyvoce^{27 313}, podopierala⁵⁶⁹ ma, Hospodine, tvoja láskavosť¹²⁵,
 (19) pri množstve starosti²¹⁵⁷ v mojom vnútri blažila tvoja útecha^{2 64} moju dušu.
 (20) Či je tvojim spojencom trón zhuby^{2 134}, pretvárajúci⁹⁴⁴ ubližovanie^{208 332 2158} na nariadenie^{45 2159?}
 (21) Dotierajú na dušu²¹⁶⁰ spravodlivého a odsudzujú^{1066 2161} nevinnú krv,
 (22) no¹¹ mne je²⁷ Hospodin záštitou^{206 267}, môj Boh skalou²⁰⁶ môjho útočiska⁴¹⁰,

- (23) i bude na nich späť uvažovať^{546 2150} ich mrzkosť¹²⁰ a v ich zlobe³⁸ ich bude hubiť⁵⁸¹,
 hubiť⁵⁸¹ ich bude Hospodin, náš Boh.

ŽALM 95

- (1) Podťe, plesajme Hospodinovi, výskajme^{813 1173} skale nášho vyslobodenia⁷³,
 (2) predchádzajme^{491 1948} jeho tvár s ďakovaním^{60 789}, so spevmi^{60 66 1974} mu výskajme^{33 813 1173!}
 (3) Veď Hospodin je veľký Бог a veľký Kráľ nad všetkými bohmi²¹⁶²,
 (4) v ruke ktorého sú nevystihnuteľnosti¹²²⁴ zeme, aj štíty²¹⁶³ vrchov patria jemu,
 (5) ktorému patrí more, veď on ho zriadil²⁸², i súš vytvoril⁹⁴⁴ jeho ruky.
 (6) Prichádzajte, klaňajme sa a zohýbajme sa^{649 709}, klakajme pred tvárou Hospodina, utvorivšieho²⁸² nás!
 (7) Veď on je náš Boh a my – ľud jeho pastvy a stádo⁵⁹¹ jeho ruky. Ak budete dnes poslúchať na²¹⁶⁴ jeho hlas,
 (8) nesmiete²⁰ zatvrdzovať^{1512 2165} svoje srdce, ako v Meríve, ako v deň pokúšenia²¹⁶⁶ v pustine,
 (9) keď ma vaši otcovia pokúšali^{27 781}, skúške ma podrobovali²⁷, a predsa vídali²⁷ moje pôsobenie!
 (10) Po štyridsať rokov mi bolo odporne s tým pokolením⁶⁰, i vravel som: Oni sú ľud blúdiaci srdcom¹¹³ a nie že oni spoznali moje cesty,
 (11) pre ktorú príčinu²²¹ som v svojom hneve³⁸ odprisahal: Ak budú²⁰⁷⁹ smieť¹⁸ vstúpiť do môjho odpočívania^{718!}

ŽALM 96²¹⁶⁷

- (1) Spievajte Hospodinovi novú pieseň, spievajte Hospodinovi, všetka¹⁵⁹ zem,
 (2) spievajte Hospodinovi, veľbte⁴⁴⁸ jeho meno, zvestujte¹¹⁴⁴ zo dňa na deň jeho vyslobodenie⁷³,
 (3) rozhlasujte⁴⁴ medzi národmi²⁵ jeho slávu⁷⁶, medzi všetkými národnosťami¹⁸⁹ jeho divy²⁴⁸,
 (4) lebo Hospodin je veľký a veľmi velebený^{118 2168}, a on je hoden úcty⁵⁹ nad všetkých bohov,

- (5) lebo všetci bohovia národnosti¹⁸⁹ sú ničoty²¹⁶⁹, no¹¹ Hospodin zriadil²⁸² nebesá.
- (6) Pred jeho tvárou dôstojnosť²²² a nádhera²³⁷, v jeho svätyni¹⁶⁷⁶ sila a skvelosť¹⁷²⁰.
- (7) Priznávajte²¹⁷⁰ Hospodinovi, čelade⁷⁰⁶ národnosti¹⁸⁹, priznávajte²¹⁷⁰ Hospodinovi slávu⁷⁶ a silu,
- (8) priznávajte²¹⁷⁰ Hospodinovi slávu⁷⁶ jeho mena! Prinášajte¹⁰⁰ obeť daru⁶⁴⁰ a vstupujte do jeho nádvorí^{319 1582},
- (9) klaňajte sa Hospodinovi v svätej nádhere^{43 237} Chvejte sa^{854 1405}, všetka¹⁵⁹ zem, pred jeho tvárou⁶⁸!
- (10) Vravte medzi národmi²⁵: Hospodin sa ujal kralovania! Ba aj svet²⁶⁵ musí²⁰ byť upevnený^{133 2147}, nesmie²⁰ sa kyvotať³¹³; bude³⁰⁷ v priamosti²⁶⁶ súdiť¹⁸⁸ národnosti¹⁸⁹.
- (11) Nech sa radujú³³ nebesá a nech jasá³¹ zem, nech zuniť^{33 532 2171} more a jeho náplň,
- (12) nech sa veselí³³ pole a všetko, čo je v ňom. Vtedy budú plesať všetky stromy lesa
- (13) pred tvárou Hospodina, lebo *on* príde – lebo *on* príde súdiť^{22 58} zem. Bude súdiť^{22 58} svet²⁶⁵ v spravodlivosti a národnosti¹⁸⁹ v svojej vernosti⁹³⁴.
- (8) Počul *to* Cijjón a zaradoval sa, a dcéry Júdu zajasali vzhľadom na tvoje súdy²², Hospodine,
- (9) lebo ty, Hospodine, si Najvyšší⁵³³, nad všetkou¹⁵⁹ zemou, veľmi si¹³ vyvýšený nad všetkými bohmi²¹⁶².
- (10) Milujúci Hospodina, nenávidíte zlo; *on* zachováva³⁸¹ duše zbožných⁹², vyprosťuje ich z ruky zlovoľných;
- (11) spravodlivému *je* zasiate²¹⁷⁴ svetlo a *tým, ktorí* sú úprimní^{199 2175} srdcom¹¹³, radosť.
- (12) Radujte sa, spravodliví, v Hospodinovi a vzdávajte chválu^{156 864} pri jeho svätej pripomienke^{43 865}!

ŽALM 98

SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Spievajte Hospodinovi novú pieseň, lebo vykonal divy²⁴⁸;
- (2) vyslobodenie mu vykonal^{73 2176} jeho pravica a rameno jeho svätosti^{43 2177}.
- (2) Hospodin uviedol v známosť svoje²⁰⁹ vyslobodenie⁷³, očíam²¹⁷⁸ národov²⁵ zjavil²¹⁷⁹ svoju spravodlivosť,
- (3) spomenul *na* svoju láskavosť¹²⁵ a *na* svoju vernosť⁹³⁴ voči domu Isráela, všetky končiny zeme uvideli vyslobodenie⁷³ nášho Boha²⁰⁹.
- (4) Výskajte^{813 1173} Hospodinovi, všetka¹⁵⁹ zem, rozhlaholte sa²¹⁸⁰ a plesajte a pri hudbe spievajte^{66 217},
- (5) pri hudbe spievajte^{66 217} Hospodinovi s lýrou^{60 928 929}, s lýrou^{60 928 929} a zvukom⁶⁰⁸ spevu^{66 1974},
- (6) s pozaunami^{60 929 2181} a zvukom⁶⁰⁸ trúby¹²⁷⁸ výskajte^{813 1173} pred tvárou Kráľa, Hospodina!
- (7) Nech zuniť^{33 532 2171} more a jeho náplň, svet²⁶⁵ a bývajúcí⁹⁹⁹ v ňom,
- (8) rieky nech dlaňami^{18 174} tieskajú³³, vrchy nech spolu plesajú³³
- (9) pred tvárou Hospodina, lebo *on* príde⁸¹ súdiť^{22 58} zem; bude svet²⁶⁵ súdiť^{22 58} v spravodlivosti a národnosti¹⁸⁹ v priamosti²⁶⁶.

ŽALM 99

- (1) Hospodin sa ujal kralovania, nech sa národnosti¹⁸⁹ chvejú^{33 519 2182}; zaujíma¹⁹⁵⁸ kerubov¹⁹⁵⁹, nech sa zem otriasa^{33 2183}.
- (1) Hospodin sa ujal kralovania, nech jasá³³ zem, nech sa radujú³³ početné ostrovy¹⁷³⁶¹
- (2) Vôkol neho¹²¹⁴ je oblak a mračno⁵²³, základom⁹⁴² jeho trónu *je* spravodlivosť a právo²²,
- (3) pred jeho tvárou ide oheň a stravuje²¹⁷² jeho protivníkov⁷⁰ vôkol.
- (4) Jeho blesky osvetľujú¹³ svet²⁶⁵, *to* keď uvidela zem, vyľakala⁴²³ sa^{854 1405}.
- (5) Vrchy sa od prítomnosti tváre⁴⁵⁹ Hospodina, od prítomnosti tváre⁴⁵⁹ Pána všetkej¹⁵⁹ zeme, rozplynuli⁶⁸⁴ ako vosk;
- (6) nebesá zvestujú^{13 271} jeho spravodlivosť a všetky národnosti¹⁸⁹ uvideli jeho slávu⁷⁶.
- (7) Nech sú³³ zostudzovaní¹⁶⁶ všetci uctievať⁶¹ sochy^{18 1932}, tí, *ktorí*⁹⁴³ sa vystatujú^{118 119 955} ničotami²¹⁶⁹!
- Klaňajte sa jemu, všetci bohovia²¹⁷³!

- (2) Hospodin je veľký na Cijjóně a vyvýšený je on nad všetkými národnosťami¹⁸⁹;
- (3) nech chvália^{33 156 216} jeho meno veľké a hodné úcty⁵⁹ – on je svätý²¹⁸⁴ –
- (4) a moc Kráľa, ktorý miluje¹³ právo²². Ty si upevnil¹³³ poctivosť^{266 2185}, ty v Jákóbovi¹⁸³⁵ vykonávaš²⁷ právo²² a spravodlivosť.
- (5) Vyvyšujte Hospodina, nášho Boha, a klaňajte sa pri podnoží jeho nôh, on je svätý.
- (6) Mojžiš a Árón sú medzi jeho kňazmi a Samúel medzi vyzývajúcimi jeho meno; volali k Hospodinovi a on im odpovedal.
- (7) Hovoril k nim v stĺpe oblaku; zachovali³⁸¹ jeho svedectvá a ustanovenie⁴⁵, ktoré im dal.
- (8) Hospodine, náš Bože, ty si im odpovedal²⁷, bol²⁷ si im BOHOM odpúšťajúcim¹⁰⁰ aj pomstiacim sa za ich skutky²⁷².
- (9) Vyvyšujte Hospodina, nášho Boha, a klaňajte sa na jeho svätom vrchu⁴³, lebo Hospodin, náš Boh, je svätý!

ŽALM 100

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶,
NA ĎAKOVANIE⁷⁸⁹.

- (1) Vyskajte^{813 1173} Hospodinovi, všetka¹⁵⁹ zem,
- (2) s radosťou⁶⁰ Hospodina uctievaťe⁶¹, s plesaním⁶⁰ vchádzajte pred jeho tvár!
- (3) Vedzte, že Hospodin, on je Boh, spravil nás on, a nie²¹⁸⁶ my, svojím ľudom a stádom¹⁵⁹¹ svojej pastvy;
- (4) vchádzajte s ďakovaním^{60 789} v jeho brány, s chválospevom¹²⁷⁹ v jeho nádvorí^{319 1582}, vzdávajúte mu chválu¹⁵⁶, veľbte⁴⁴⁸ jeho meno!
- (5) Veď Hospodin je dobrý, navždy¹⁴² trvá jeho láskavosť¹²⁵ a až do pokolenia a pokolenia jeho vernosť⁹³⁴!

ŽALM 101

OD DÁVIDA⁶⁷, SPEV S HUDBNÝM
SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Chcem²⁰ ospevovať²¹⁸ láskavosť¹²⁵ a právo²², tebe, Hospodine, chcem²⁰ pri hudbe spievať^{66 217};

- (2) na dokonale⁴¹⁴ ceste si chcem²⁰ rozumne počínať³⁵; kedy ku mne chceš²⁰ prichádzať?
- Vnútri svojho domu chcem²⁰ chodiť s bezúhonným¹⁹¹ srdcom⁶⁰,
- (3) nechcem²⁰ pred svoje oči stavať²³⁹ nič²¹⁸⁷ ničomné^{515 2188}; dopúšťať sa²⁸² úchyliet²¹⁸⁹, to nenávidím¹³, nesmie²⁰ na mne ulipnúť⁶⁸⁷,
- (4) prevrátene⁵⁵⁷ srdce odo mňa musí²⁰ odstúpiť¹⁶⁴, zlého nechcem²⁰ poznať,
- (5) potajme²¹⁹⁰ ohovárajúci svojho blízkeho³⁶³ – toho⁷²⁵ umlčujem^{581 2191}, povýšený očami¹¹³ a nadutý²¹⁹² srdcom¹¹³ – toho⁷²⁵ neznašam²¹⁹³.
- (6) Moje oči na verných^{360 361} v zemi¹¹³, aby bývali³²³ so mnou; chodiaci dokonale⁴¹⁴ cestou, ten⁷²⁵ ma bude obsluhovať²¹⁹⁴,
- (7) dopúšťajúci sa²⁸² klamu⁹¹² nesmie²⁰ bývať vnútri môjho domu, vyslovujúci lži nemôže²⁰ pred mojimi očami obstať¹³³.
- (8) Za rán²¹⁹⁵ umlčujem^{581 2191} všetkých zlovolných v zemi¹¹³ na vyfatie³⁶⁹ všetkých pôsobcov neprávosti⁵⁵¹ z mesta Hospodina.

ŽALM 102

MODLITBA USÚŽENÉHO^{67 276 292},
KEĎ ZOMDLIEVA¹⁵²⁹ A PRED TVÁROU
HOSPODINA VYLIEVA SVOJ ŽIAŤ¹⁴⁰⁰.

- (1) Hospodine, počuj moju modlitbu, áno¹, kiez môj krik o pomoc vstupuje³³ k tebe,
- (2) kiez v deň mojej tiesne⁸⁵ predo mnou⁶⁸ neskrývaš³³ svoju tvár, nakloň⁴⁷¹ ku mne svoje ucho, v deň, keď volám, mi náhlivo odpovedz!
- (3) Veď moje dni zanikajú^{27 575} v dyme¹⁰⁵⁵ a moje kosti tlejú^{27 1683 2196} ako spálenisko²¹⁹⁷,
- (4) moje srdce je²⁷ porazené^{679 2198} ako bylina a zoschlo⁶⁸⁵, lebo²¹⁹⁹ som zabudnúť zanechal jedenie²²⁰⁰ svojho chleba⁴⁰⁰,
- (5) od hlasu môjho vzdychania¹⁵⁸ prilipli⁶⁸⁷ moje kosti¹⁸ k môjmu mäsu.
- (6) Stal som sa¹⁷⁴⁴ podobným stepnej sliepke²²⁰¹ v pustine¹¹³, sťahy sovou²²⁰² v zrúcaninách^{113 260},

- (7) bdiem²⁷ a som²⁷ ako osamelý vrabec^{244 349} na streche.
- (8) Po celý¹⁵⁹ deň ma tupa²⁷ moji nepriatelia, majúci ma za blázna^{118 2203 2204} prisahajú^{27 2205} skrze mňa,
- (9) lebo jedávam²⁷ popol ako chlieb⁴⁰⁰ a svoj nápoj miešam^{27 2206} v plač²²⁰⁷
- (10) pre¹⁰⁸² tvoje rozhorlenie²²⁰⁸ a rozhnevania¹⁰⁷⁹, lebo si ma zdvihol¹⁰⁰ a mrštil si mnou²²⁰⁹.
- (11) Moje dni sú ako pretahujúci sa^{471 2210} tieň a ja usychám⁶⁸⁵ ako bylina,
- (12) no¹¹ ty, Hospodine, ostávaš navždy¹⁴², a pripomienka teba¹⁵⁵ do pokolenia a pokolenia;
- (13) ty budeš povstávať, ľutovať^{503 504} Cijjón²²¹¹, áno, je čas byť mu milostivý⁸⁸, lebo určená doba^{1801 1827} prišla,
- (14) veď tvoji nevoľníci majú²⁷ v obľube¹¹⁵⁰ jeho kamene a sú priazniví⁸⁸ jeho prachu^{181 2212};
- (15) i budú mať národy²⁵ v úcte⁵⁹ meno Hospodina a všetci králi zeme tvoju slávu⁷⁶.
- (16) Áno,²²¹³ Hospodin zbuduje Cijjón, ukáže sa v svojej sláve⁷⁶.
- (17) Obzrie sa na modlitbu⁷⁷¹ nahého^{256 2214} a ich²²¹⁵ modlitbou neopovrhne;
- (18) toto sa bude zapisovať pre ďalšie⁴³⁵ pokolenie⁷², nech¹¹ ľud, ktorý bude stvorený, velebí¹¹⁸ Jáha¹⁶¹².
- (19) Veď pozrel nadol z výsosti svojej svätosti^{43 2177}, Hospodin pohľadel z nebies na zem,
- (20) aby počul³²³ stonanie väzňa^{256 1615}, aby uvoľnil^{323 874 2216} synov¹⁹⁵⁴ smrti¹⁹⁵⁵
- (21) na rozhlasovanie⁴⁴ mena Hospodina na Cijjón a jeho chvály¹⁷²⁹ v Jerúsáleme
- (22) pri zhromaždení²²¹⁷ národnosti¹⁸⁹ dovedna, aj kráľovstiev, na uctievanie⁶¹ Hospodina.
- (23) Oslabil^{307 993} na ceste moju silu²²¹⁸, ukrátil^{307 2090} moje dni.
- (24) Vravím: Môj Bože, kiež ma nechceš^{20 33} vynímať^{521 2219} v polovici mojich dní! – Tvoje roky sú v^{2219a} pokolenia za pokoleniami¹¹¹³,
- (25) dávno²²²⁰ si založil zem a nebesá sú dielo tvojich rúk;
- (26) ony musia²⁰ zaniknúť, no¹¹ ty ostávaš^{227 2221},

- áno¹¹, ony všetky²⁴¹ veci musia²⁰ ako rúcho schátrať, ako odev ich budeš môcť²⁰ zmeniť^{2104 2222}, i budú miznúť²¹⁰⁴,
- (27) no¹¹ ty si ON¹²⁰⁶ a tvoje roky nebudú končiť^{261 262 2223},
- (28) deti³⁵⁵ tvojich nevoľníkov budú mať sídlo^{451 2224} a ich semä bude upevňované¹³³ pred tvojou tvárou.

ŽALM 103

OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Veleb⁴⁴⁸, moja duša, Hospodina, a všetky moje vnútornosti jeho sväté meno⁴³,
- (2) veleb⁴⁴⁸, moja duša, Hospodina, a nech nezabúdaš³¹ na žiadne z¹³³⁰ jeho dobrodení⁸³⁷¹
- (3) On^{943 2225} odpúšťa všetky tvoje nepravosti⁵⁵¹, on^{943 2225} uzdravuje všetky tvoje choroby,
- (4) on^{943 2225} vykupuje^{635 1692} tvoj život⁴⁵⁴ z priepasti²¹², on^{943 2225} ťa ovenčuje¹⁴⁶ láskavosťou¹²⁵ a hojným zmilovaním²²²⁶,
- (5) on^{943 2225} tvoju starobu^{925 2227} sýti dobrým, tvoja mladosť⁴⁵⁴ sa obnovuje ako orlia^{2139 2228}.
- (6) Hospodin uplatňuje²⁸² spravodlivosť^{2 64} a právo^{22 64} pre všetkých vydieraných^{72 1553},
- (7) svoje cesty dával na vedomie¹¹¹³ Mojžišovi, svoje skutky²⁷² deťom³⁵⁵ Isráela;
- (8) Hospodin je súcitný⁵⁰³ a milostivý²⁰²³, zdĺhavý²⁰²⁴ k hnevu²⁰²⁵ a oplývajúci⁷⁶⁰ láskavosťou¹²⁵;
- (9) nechce²⁰ sa donekonečna priet^{586 971} ani sa navždy¹⁴² horšiť²²²⁹,
- (10) nespravil nám¹⁹⁹⁴ podľa našich hriechov a neuvalil na nás odplatu^{176 2230} podľa našich nepravostí⁵⁵¹,
- (11) lež¹²⁰⁵ podľa výšky²²³¹ nebies nad zemou sa vzmohla¹⁵⁷⁸ jeho láskavosť¹²⁵ nad jeho ctiteľmi^{699 2232},
- (12) podľa vzdialenosti vzhádzania¹³³² od západu¹⁸³⁰ od nás vzdialil naše prestúpenia¹³⁸;
- (13) podľa zmilúvania^{503 504} otca nad svojimi deťmi³⁵⁵ sa Hospodin zmilúva^{27 503 504} nad svojimi ctiteľmi⁶⁹⁹.
- (14) Veď on pozná²⁷ naše utvorenie²²³³, pamätajúc si, že my sme prach¹⁸¹;

- (15) smrteľník²³³ – jeho dni sú ako tráva; ako kvet poľa, tak kvitne –
 (16) keď cez neho²³⁴ prejde vietor⁵²⁵, už¹¹ ho niet a nie že ho ešte jeho miesto⁷³⁵ uznáva²³⁵,
 (17) ale láskavosť¹²⁵ Hospodina? Od²²³⁶ večnosti^{142 2100} a po večnosť⁶⁰¹ nad jeho ctiteľmi⁶⁹⁹, aj jeho spravodlivosť voči deťom³⁵⁵ detí³⁵⁵,
 (18) zachovávajúcim³⁸¹ jeho zmluvu a pamätlivým na jeho nariadenia⁶²³ vykonávať ich.
 (19) Hospodin v nebesiach zriadil¹³³ svoj trón a jeho kráľovská moc²⁷³¹ vládne^{27 238} nad všetkým;
 (20) velejte⁴⁴⁸ Hospodina, jeho anjeli⁹⁶¹, mocní⁶¹⁸ silou, vykonávajúci jeho slovo poslúchaním na²¹⁶⁴ hlas jeho slova,
 (21) velejte⁴⁴⁸ Hospodina, všetky jeho zástupy⁷⁴⁵, obsluhujúce²¹⁹⁴ ho, vykonávajúce jeho záľubu¹¹⁴³,
 (22) velejte⁴⁴⁸ Hospodina, všetky jeho diela²³² vo všetkých miestach⁷³⁵ jeho vlády²²³⁷, veleb⁴⁴⁸ Hospodina, moja duša!

ŽALM 104

- (1) Veleb⁴⁴⁸ Hospodina, moja duša!
 Hospodine, môj Bože, si veľmi veľký, obliekol si si velebnosť²²² a nádheru²³⁷¹!
 (2) Zahaľuje sa svetlom ako plášťom, rozostiera⁴⁷¹ nebesá ako koberec;
 (3) on^{943 2225} vo vodách zrubí svoje prístrešia²²³⁸, on^{943 2225} ustanovuje⁶¹⁶ mračná svojím vozidlom, on^{943 2225} sa poberá na krídlach vetra⁵²⁵,
 (4) robí svojich anjelov⁹⁶¹ duchmi^{525 2239}, a svojich obsluhujúcich²¹⁹⁴ žeravým²⁰⁰⁰ ohňom²²⁴⁰.
 (5) Založil²²⁴⁴ zem na jej základoch^{942 2241}, nikdy^{142 339} a večne²⁵⁸ sa nemôže²⁰ vykývať³¹³;
 (6) pokryl si ju hĺbinou¹⁰²⁵ ako oblečením, nad vrchmi stáli vody,
 (7) pred tvojím pokarhaním^{68 538 2242} prchali, pred zvukom^{68 608 2242} tvojho hrmenia sa pratali⁹⁰⁴.
 (8) Vrchy vystupovali⁵²¹ doliny²²⁴³ klesali na miesto⁷³⁵ to²⁸³, ktoré si im určil²²⁴⁴;
 (9) položil⁶¹⁶ si medzi¹⁹²⁶, ktorú nemôžu²⁰ prekračovať, nemôžu²⁰ sa vrátiť pokryť zem.

- (10) On^{943 2225} v údolia⁵¹² vpúšťa¹²⁰² žriedla; tečú²²⁴⁵ medzi vrchmi,
 (11) napájajú všetko živočíšstvo poľa, divé osly hasia⁸² svoj smäd;
 (12) nad nimi sídlí⁴⁵¹ vtáctvo¹³⁴³ nebies, spomedzi haluzí²²⁴⁶ vydávajú hlas.
 (13) Vrchy napája zo svojich komôr²²³⁸, zem sa nasycuje z plodov tvojich činov²³².
 (14) Dáva vzrastať tráve pre dobytok^{72 243} a byline na službu^{2247 2248} človekovi¹¹³, na vyvedenie⁴⁶⁰ chleba zo zeme,
 (15) a vína, ktoré rozradostňuje srdce smrteľníka²³³, aby robilo³²³ tvár lesknúcou sa nad olej^{101 2249}; a chlieb srdce smrteľníka²³³ posilňuje⁵⁶⁹.
 (16) Nasycujú sa stromy Hospodina, cédre Levánóna⁸⁴⁷, ktoré zasadil,
 (17) kde hniezdia vtáci²⁴⁴; bocian²²⁵⁰ – jeho²²⁵¹ domovom²⁰⁰⁴ sú cyprusy.
 (18) Vysoké vrchy kozorožcom, skaliská⁵⁰⁵ damanom²²⁵² sú útočiskom⁴¹⁰.
 (19) Zriadil²⁸² mesiac na určovanie období⁷²⁵³, slnko pozná²⁷ svoje zájdenie¹³³³,
 (20) kladieš²³⁹ tmu, nech¹¹ nastáva¹⁷⁴⁴ noc; v nej sa hýbe^{1710 2254} všetko živočíšstvo lesa,
 (21) hrivnatici⁴⁹⁰ revú⁶⁷⁰ po koristi, áno¹¹, po vyhladaní²²⁵⁵ svojho pokrmu od BOHA.
 (22) Slnko vzhádza^{1332 2256} – utáhujú sa späť⁷⁹² a ukladajú sa⁷¹⁵ v svojich pelechoch^{790 1837 2257};
 (23) človek vychádza k svojmu pôsobeniu a k svojej práci²²⁴⁷ až do večera.
 (24) Aké⁶⁹ mnohé sú²⁷ tvoje výkony²³², Hospodine! Vykonal si ich všetky²⁴¹ v múdrosti³⁸, zem je²⁷ plná tvojich výdobytkov²²⁵⁸!
 (25) Hľa⁴⁷⁸, more veľké a šire na všetky strany²²⁵⁹, tam je hýbajúceho sa¹⁷¹⁰ tvorstva²²⁶⁰, ktorému¹¹ niet počtu, živočíchov malých s veľkými!
 (26) Tam plávajú²²⁴⁵ lode, livjathán²²⁶¹, ktorého⁴⁷⁸ si utvoril⁹⁴⁴ na šantenie²²⁶² v ňom²²⁶³;
 (27) oni všetci²⁴¹ dúfajú v²²⁶⁴ teba ohľadne dávania ich pokrmu v jeho čas.
 (28) Dávaš im – zberajú, otváraš svoju ruku – nasycujú sa dobrým,

- (29)skrývaš svoju tvár – sú mätení^{40 2265},
odnímeš⁷⁹² ich dych⁵²⁵ – hynú²⁰⁵²
a vracajú sa do svojho²²⁶⁶ prachu¹⁸¹,
(30)vysielas¹²⁰² svoj dych⁵²⁵ – sú tvorení
a obnovuješ povrch^{2267 2268} pôdy¹⁹⁹⁶.
(31)Sláva⁷⁶ Hospodina potrvá¹⁷⁴⁴
navždy¹⁴², Hospodin sa bude radovať
v svojich dielach^{38 232};
(32)on^{943 2225} keď hľadá na zem, ona sa⁴²³
zachvieva¹²⁸⁹, ak siaha⁹²¹ na²²⁶⁹ vrchy,
dymia⁴²³.
(33)Chcem²⁰ Hospodinovi spievať,
pokým budem žiť²²⁷⁰, svojmu Bohu
chcem²⁰ pri speve hrať^{66 217 814}, pokým
budem trvať²²⁷⁰,
(34)kiež mu²²⁷¹ je³³ milé²²⁷² moje
rozjímanie^{1400 2273}; ja sa budem
v Hospodinovi³⁸ radovať.
(35)Hriešnici musia²⁰ zo zeme
vymiznúť^{261 262}, a zlovoľní – kiež ich už
nieť³²!
Oslavuj⁴⁴⁸, moja duša, Hospodina!
Chváľte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALM 105²²⁷⁵

- (1)Prinášajte chválu¹⁵⁶ Hospodinovi,
vzývajte jeho meno¹⁹⁴³,
medzi národnosťami^{189 270} dávajte na
vedomie¹¹¹³ jeho skutky²⁷²,
(2)spievajte mu, pri speve mu
hrajte^{66 217 814}, uvažujte^{1400 1425} o všetkých
jeho divoch^{5 248 2276}.
(3)Honoste sa^{118 119 955} jeho svätým
menom^{43 954}, nech sa raduje³³ srdce
hľadajúcich Hospodina.
(4)Vyhľadávajte²⁶⁹ Hospodina a jeho silu,
hľadajte ustavične jeho tvár,
(5)majte v pamäti²²⁷⁷ jeho divy²⁴⁸, ktoré
vykonal, jeho zázraky a rozsudky²²
jeho úst,
(6)semä Abraháma, jeho nevoľníka,
synovia Jákooba, jeho vyvolenci²²⁷⁸!
(7)On, Hospodin, je náš Boh, jeho
rozsudky²² sú v celej zemi.
(8)Majte navždy¹⁴² v pamäti²²⁷⁷ jeho
zmluvu – slovo, ktoré prikázal – do
tisíc pokolení,
(9)ktorú uzavrel¹³³⁵ s Abrahámom, a jeho
prísahu Isákovi,
(10)áno¹¹, potvrdil²²⁷⁹ ju za ustanovenie⁴⁵
Jákóbovi, za trvalú^{142 339} zmluvu
Isráellovi
(11)výrokom: Tebe chcem²⁰ dať zem
Kenáan, údel⁴⁴⁵ vášho dedičstva⁴⁷,
(12)keď vás bolo¹⁵⁵⁶ mužov⁴⁹⁵ nevela²²⁸⁰,
len trochu²²⁸¹, a cudzinci¹¹²⁷ v nej²²⁸²,
(13)a potulovali sa^{13 2283} od národa²⁵
k národu²⁵ a od kráľovstva k inému⁴³⁵
ľudu.
(14)Nedovolil²²⁸⁴ ľuďom³⁵⁶ utíkať¹⁵⁵³ ich
a kráľov pre²²⁸⁵ nich karhať^{27 148}.
(15)Nesmiete²⁰ siahať na²²⁶⁹ mojich
pomazaných ani zle robiť mojim
prorokom!
(16)Tiež¹¹ povolal na zem^{429 1009} hľad
a palicu²²⁸⁶ chleba^{400 2287} naskrze²²⁸⁸
polámať¹⁸²;
(17)poslal jedného⁷⁶² pred ich tvárou –
Jozef bol predaný za nevoľníka,
(18)jeho nohy²²⁸⁹ strápiť⁹⁹³ putami²²⁹⁰,
jeho duša²²⁹¹ sa dostala²²⁹² v železo
(19)až do doby, keď nastalo^{2292 2293} jeho
slovo; reč²⁴⁵⁷ Hospodina ho
osvedčila^{376 2294}.
(20)Kráľ poslal a dal ho uvoľniť^{2295 2296},
vládca²³⁸ národnosti¹⁸⁹,
a oslobodil⁷⁷⁸ ho,
(21)spravil ho pánom svojho⁷² domu
a vládcom²³⁸ nad všetkým svojím
majetkom²²⁵⁸,
(22)aby podľa svojej vôle⁸²²
sputnával^{1323 1615 2297} jeho kniežatá^{1261 2298}
a starcov robil múdrymi.
(23)I prišiel v Egypt Isráel, áno¹¹, Jákób
sa dal pobývať¹¹⁵ v zemi Cháma;
(24)i rozplodil^{307 2299 2300} veľmi svoj ľud,
takže¹¹ sa rozhojnili^{1137 2301} nad svojich
protivníkov^{70 101};
(25)ich srdce obrátil¹¹⁶³ k nenávideniu
jeho ľudu, k ľstivému správaniu²³⁰²
proti jeho nevoľníkom.
(26)Poslal Mojžiša, svojho nevoľníka,
Áróna, v ktorom našiel záľubu¹⁹³⁸;
(27)postavili⁶¹⁶ proti nim²³⁰³
skutočnosti¹¹⁶⁹ jeho znamení
a zázrakov v zemi Cháma.
(28)Poslal tmú a zatemnil a nestali sa
neposlušnými¹⁴⁰ jeho slov;
(29)obrátil¹¹⁶³ ich vody v krv a usmrtil
ich ryby¹⁸,
(30)ich zem sa zahemžila žabami
v izbách ich kráľov,
(31)povedal a prišli strečky¹⁹¹⁴,
komáre²³⁰⁴, v celé ich územie¹⁹²⁶.

- (32) Ich dážď¹⁶¹⁹ spravil v ich zemi krupobitím¹¹¹⁴, planúcim ohňom^{2305 2306},
 (33) a potkol⁷⁹ ich vinič²⁵⁶ a ich figovník²⁵⁶ a polámal⁸² stromovie¹⁸⁰⁵ ich územia¹⁹²⁶.
 (34) Povedal a prišli kobyľky¹⁸ a saranče^{18 2307}, ktorým¹¹ nebolo počtu,
 (35) a požrali³⁹⁹ všetko bylinstvo¹⁸⁰⁵ v ich zemi a požrali³⁹⁹ úrodu ich pôdy¹⁹⁹⁶;
 (36) a pobil⁷⁹ všetko prvorodené v ich zemi, prvotinu¹⁹²² ich mužnosti¹⁹²³,
 (37) a vyviedol¹⁴⁶⁰ ich so striebrom⁶⁰ a zlatom a v jeho kmeňoch¹⁷⁹⁶ nebolo potkynajúceho sa²⁵⁰.
 (38) Egypt sa pri ich vyjdení^{38 460} zaradoval, lebo na nich padol strach z nich.
 (39) Rozprestrel oblak ako prikrývku²³⁰⁸ a oheň na osvetľovanie noci;
 (40) požiadali, i prihnal prepelice¹⁸ a sýtil ich chlebom z nebies,
 (41) otvoril skalú a vytiekli vody, rozprúdili²²⁴⁵ sa po suchých krajinách^{2 2309} – rieka!
 (42) Áno, spomenul na svoje sväté slovo⁴³, Abraháma, svojho nevoľníka²³¹⁰,
 (43) a vyviedol¹⁴⁶⁰ s veselím⁶⁰ svoj ľud, s plesaním^{60 866} svojich vyvolených⁷⁶³,
 (44) a dal im zeme národov²⁵, takže¹¹ sa mohli²⁰ zmocniť⁷⁶⁷ výnosu^{208 332 2311} národností¹⁸⁹
 (45) pre tú príčinu, aby zachovávali³⁸¹ jeho ustanovenia⁴⁵ a dodržiavali³⁸² jeho zákony¹⁰. Chváľte¹¹⁸ Jáha^{1612 22741}!

ŽALM 106

- (1) Chváľte¹¹⁸ Jáha^{1612 22741}! Prinášajte chválu¹⁵⁶ Hospodinovi, veď je dobrý, veď jeho láskavosť¹²⁵ je navždy¹⁴²¹!
 (2) Kto môže¹⁸ vypovedať⁴²³¹² mocné činy⁶⁴⁶ Hospodina, rozhlásiť⁷⁸⁸ všetku jeho chválu¹²⁷⁹?
 (3) Blaho^{2 64} zachovávajúcich³⁸¹ právo²², vykonávajúcich v každej dobe spravodlivosť!
 (4) Spomeň na mňa, Hospodine, v blahovôli^{38 144} k svojmu¹¹³ ľudu, maj ma na mysli²³⁴ pri svojom vyslobodzovaní^{73 2313},
 (5) aby som mohol^{20 323} nazerať v⁸⁰⁶ dobro tvojich vyvolených⁷⁶³,

- radovať sa radosťou tvojho národa^{25 2314}, honosiť^{118 119 1564} sa s tvojím dedičstvom^{47 2315}!
 (6) Hrešili sme²⁷ so svojimi otcami²³¹⁶, páchali sme²⁷ nepravosti^{551 2317}, konali sme²⁷ zlovolne;
 (7) naši otcovia v Egypte neuvážili⁵⁵ tvoje divy²⁴⁸, nespomenuli na hojnosť tvojich láskavostí¹²⁵ a pred morom, pri mori Trstia²³¹⁸, sa dopustili neposlušnosti¹⁴⁰.
 (8) Ale vyslobodil⁷³ ich vzhľadom na svoje meno, na uvedenie svojej moci⁶⁴⁶ v známosť,
 (9) a oboril sa na^{255 2319} more Trstia²³¹⁸, takže¹¹ vyschlo^{915 2320}, i dal im prechádzať hľbinami¹⁰²⁵ ako pustinou
 (10) a vyslobodil⁷³ ich z ruky nenávisníka a vykúpil^{635 1692} ich z ruky nepriateľa,
 (11) a ich protivníkov⁷⁰ prikryli vody, ani jeden z nich neostal.
 (12) I nadobudli istotu viery^{827 2321} v jeho slová; dali sa spievať chválospev¹²⁷⁹ o ňom.
 (13) Rýchlo²³²² zabudli na jeho činy²³², nepočkali³⁴⁹ na jeho radu⁴,
 (14) lež¹¹ sa v pustine stali nezriadené²³²³ chtivými^{1297 1253} a dali sa v púšti¹⁶¹⁷ BOHA skúšať⁷⁸¹,
 (15) i dal im, čo žiadali²³²⁴, ale vpustil¹⁶¹⁷ do ich dušu chudosť²³²⁵.
 (16) A v tábore⁸⁰⁴ sa dali žiarliť na Mojžiša, na Áróna, Hospodinovo svätého;
 (17) musela²⁰ sa zem otvoriť a pohltiť⁴⁶⁶² Dáthána a zavrieť sa^{1407 2326} nad zrotením²³ Aviráma.
 (18) Aj oheň plál^{13 522} v ich zrotení^{23 2327}, zlovolných zasahoval²⁰⁰⁰ plameň.
 (19) Na Chóréve hotovili²⁸² teľa⁸⁵¹ a klaňali sa²⁷ zliatine,
 (20) áno¹¹, zamenili⁴²⁴ svoju slávu⁷⁶ za podobu²³²⁸ hovädzieho dobyčťa¹⁷⁰⁶, žerúceho bylinu.
 (21) Zabudli na BOHA, svojho vysloboditeľa⁷³, vykonávšieho v Egypte veľké veci,
 (22) divy²⁴⁸ v zemi Cháma, veci budiace úctu⁵⁹ na mori Trstia²³¹⁸,
 (23) i pojal úmysel⁹⁶ zničiť¹⁰⁷⁷ ich, keby nebol Mojžiš, jeho vyvolený⁷⁶³, zastal

- v prielome¹⁵⁰⁸ pred jeho tvárou
na odvrátenie jeho popudenia od
vykonania skazy^{395 2329}.
- (24) A postavili sa zamietavo⁴²⁰ proti
žiadúcej zemi^{2330 2331}, neuverili⁸²⁷ jeho
slovu,
- (25) lež¹ sa v svojich stanoch dali žehrať²³³²,
neposlúchli na²¹⁶⁴ hlas Hospodina.
- (26) I pozdvihol¹⁰⁰ proti nim svoju
ruku²³³³, o sklátení ich v pustine
- (27) a o sklátení ich semena medzi
národy²⁵ a o rozohnaní ich po
zemiach²³³⁴.
- (28) A pripojili²³³⁵ sa k Baal-Peórovi²³³⁶
a dali sa byť obeť mŕtvym^{113 2337}
- (29) a dráždiť¹⁹³⁰ ho svojimi skutkami⁸³⁶,
takže¹¹ medzi nimi²³²⁷ prepukla¹⁵⁰⁸
pohroma²³³⁸;
- (30) tu¹¹ zastal Pinchás a zasiahol ako
sudca^{2339 2340}, i bolo tej pohrome²³³⁸
zabránené;
- (31) to¹¹ mu bolo zarátané⁹¹¹
za spravodlivosť do pokolenia
a pokolenia, navždy⁶⁰¹.
- (32) Aj pri vodách Merívy vyvolali
hnev^{1079 2341} a Mojžišovi sa ich príčinou
viedlo²⁷ zle,
- (33) lebo sa vzpurne zachovali¹⁴⁰ voči
jeho duchu^{525 1928} takže¹¹ svojimi perami
nerozvážne prehovoril²³⁴².
- (34) Národnosti¹⁸⁹ nevyhubili¹⁰⁷⁷, ako im
Hospodin povedal,
- (35) lež¹¹ sa v¹³⁹⁵ národy²⁵ vmiesili²³⁴³
a naučili sa ich činom²³²
- (36) a dali sa uctievať⁶¹ ich modly; tie¹¹ sa
im stali¹⁷⁴⁴ nástrahou^{206 518},
- (37) takže¹¹ svojich synov a svoje dcéry
obetovali démonom²³⁴⁴
- (38) a prelievali¹³ nevinnú krv, krv
svojich synov a svojich dcér, ktoré
obetovali modlám Kenáana,
a krvou^{121 122} bola znesvätená zem.
- (39) Tak¹¹ sa znečistili svojimi činmi²³²
a smilstva sa dopustili²⁷ svojimi
skutkami⁸³⁶.
- (40) I vzbĺkol⁵²⁰ hnev Hospodina proti
jeho ľudu a zošklivil si svoje
dedičstvo⁴⁷
- (41) a vydal ich v ruku národov²⁵, takže¹¹ sa
vlády nad nimi ujali²³⁸ nenávidiaci ich
- (42) a ich nepriatelia sa dali utláčať^{1194 1442}
ich, i boli pokorení pod ich ruku.

- (43) Veľa ráz ich vyprošťoval, ale oni sa
svojím zmýšľaním⁴ vzpierali¹⁴⁰
a v svojej nepravosti^{38 551} sa zrúcali.
- (44) No¹¹ hľadel²⁷ na⁸⁰⁶ ich⁶⁷ tieseň⁸⁵
pri svojom počutí ich kriku
- (45) a pre nich^{72 2345} spomínal²⁷ na svoju
zmluvu a zľutúval sa^{27 2117} podľa
hojnosti svojej láskavosti^{125 2346}
- (46) a privádzal^{27 223} ich
k zmlovaniam^{753 2347} pred tvárou
všetkých zjavších ich.
- (47) Vyslobod⁷³ nás, Hospodine, náš
Bože, a zhromaždi nás *spomedzi*
národov²⁵ na prinášanie chvály¹⁵⁶
tvojmu svätému menu⁴³
a na honosenie sa v tvojom
chválospeve^{1 2791}!

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

- (48) *Nech je velebený*⁴⁴⁸ Hospodin, Boh
Isráela, od večnosti až po večnosť!
A všetok ľud nech povie³³: Ámén¹¹⁷⁶!
Chváľte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

PIATA KNIHA

ŽALM 107

- (1) Prinášajte chválu¹⁵⁶ Hospodinovi, lebo
je dobrý, lebo jeho láskavosť⁴²⁵ *trvá*
navždy¹⁴²¹!
- (2) *To nech vravia*³³ vykúpení^{635 1692}
Hospodina, ktorých vykúpil^{635 1692}
z ruky protivníka⁷⁰
- (3) a ktorých zhromaždil zo zemí,
od výchádzania¹³³² a od západu¹⁸³⁰,
od severu a od mora!
- (4) Zblúdili v pustine, v púšti¹⁶¹⁷ cesty²³⁴⁸,
mesto²³⁴⁹ *na bývanie*^{7 113 2350} nenašli²³⁵¹,
- (5) hladní aj smädní, ich duša v nich
zomdlievala¹⁵²⁹.
- (6) No¹¹ keď v svojej⁶⁷ tiesni^{38 85} kričali^{27 967}
k Hospodinovi, vyprošťoval⁴²³ ich z ich
útrap⁷⁷³
- (7) a dával²⁷ im kráčať^{203 751} priamou¹⁹⁹
cestou na *dôjdenie* do mesta
na bývanie^{7 113 2350}.
- (8) Nech Hospodinovi chvália^{33 156 216 2352}
jeho láskavosť¹²⁵ a jeho divy²⁴⁸
deťom^{355 2353} človeka³⁵⁶,
- (9) lebo uspokojil dychtivú dušu, a dušu
hladnú naplnil dobrom.

- (10) Obyvatelia tmy, áno¹¹, hlbokej temnoty⁷²², sputnaní^{1615 2297} utrpením²⁷⁷ a železom²³⁵⁴,
 (11) lebo sa dopustili neposlušnosti¹⁴⁰ Božích výrokov²⁴⁵⁷ a uznesením⁴ Najvyššieho⁵³³ pohrdli³⁰¹,
 (12) i pokoril ich srdce strastou^{208 214} – potkli sa²⁵⁰ a nebolo pomáhajúceho.
 (13) Dali sa teda⁵⁴ v svojej⁶⁷ tiesni^{38 85} volať⁶⁷² k Hospodinovi – vedel^{20 2355} ich vyslobodiť⁷³ z ich útrap⁷⁷⁵,
 (14) vyvieť⁴⁶⁰ ich z tmy, áno¹¹, hlbokoj temnoty⁷²², a ich putá^{1615 2297} postŕhať⁴³².
 (15) Nech Hospodinovi chvália^{33 156 216 2352} jeho láskavosť¹²⁵ a jeho divy²⁴⁸ deťom^{355 2353} človeka³⁵⁶,
 (16) lebo roztrieštil⁸² dvere^{999 2356} z mosadze⁵⁶⁶ a rozlámal závary zo železa.
 (17) Blázni cestou¹³⁶ svojho prestúpenia¹³⁸ a svojimi nepravosťami^{136 551} sami sebe pôsobia súženie⁹⁹³,
 (18) ich duša si oškľiví všetok pokrm a dospievajú^{13 921} až k bránam smrti.
 (19) I volajú^{13 672} v svojej⁶⁷ tiesni^{38 85} k Hospodinovi – vyslobodzuje⁷³ ich z ich útrap⁷⁷⁵,
 (20) posielala svoje slovo a uzdravuje ich a dáva vyviaznúť⁶⁷³ z ich dier²³⁵⁷.
 (21) Nech Hospodinovi chvália^{33 156 216 2352} jeho láskavosť¹²⁵ a jeho divy²⁴⁸ deťom^{355 2353} človeka³⁵⁶,
 (22) a nech obetujú³³ obete vďaky⁷⁸⁹ a s plesaním^{60 866} vyprávajú^{33 44} o jeho činoch^{232 697}.
 (23) Zostupujúci na more v lodiach, vykonávajúci zamestnanie²³⁵⁸ na mnohých vodách,
 (24) tí⁷²⁵ vídajú²⁷ činy²³² Hospodina a jeho divy²⁴⁸ v hĺbke:
 (25) keď¹¹ prehovorí, vzbudí²³⁵⁹ tým⁵⁴ búrlivý víchor^{525 2360}, ktorý¹¹ jeho²³⁶¹ vlny¹¹⁹² ženie¹³ do výšky;
 (26) vystupujú⁵²¹ k nebesám, zostupujú v hlbiny¹⁰²⁵, ich duša sa nebezpečím³¹⁵ rozplýva²⁷².
 (27) Mocú sa a vrávorajú¹⁴⁹⁶ ako opitý a všetka ich múdrosť sa rúca²³⁶².
 (28) Kričia^{27 967} teda⁵⁴ v svojej⁶⁷ tiesni^{38 85} k Hospodinovi, i vyvádza⁴⁶⁰ ich z ich útrap⁷⁷⁵;

- (29) mení búrku na²³⁶³ šelest²³⁶⁴ a ich²³⁶⁵ vlny¹¹⁹² tichnu²⁷.
 (30) I radujú sa²⁷, že sa *ony* upokojujú, a privádza^{27 128 307 2299} ich do prístavu ich túžby^{8 2366 2367}.
 (31) Nech Hospodinovi chvália^{33 156 216 2352} jeho láskavosť¹²⁵ a jeho divy²⁴⁸ deťom^{355 2353} človeka³⁵⁶,
 (32) a nech ho vyvyšujú³³ v zidení⁶⁹⁸ ľudu a nech ho velebia^{33 118} v zasadaní⁷ starcov!
 (33) Obracia⁶¹⁶ rieky v pustinu a žriedla⁶¹⁹ vôd v smädnú zem,
 (34) úrodnú zem²³⁶⁸ v zem slanu²³⁶⁹, pre zlobu¹³⁶ bývajúcich v nej;
 (35) obracia⁶¹⁶ pustinu v jazeru vôd a zem sucha v žriedla⁶¹⁹ vôd
 (36) a usídľuje²⁷ tam hladných, nech¹¹ zakladajú^{27 133} mesto na bývanie^{7 113 2350}
 (37) a osievajú²⁷ polia a osadzujú²⁷ vinice, ktoré¹¹ nesú^{27 100} ovocie²³⁷⁰ ako výnos¹¹³.
 (38) A žehná²⁷ ich, takže¹¹ sa veľmi rozmnožujú²⁷, a ich dobytká²⁴³ neumenšuje,
 (39) hoci¹¹ ich ubúdalo²⁷ a bývali²⁷ sklúčení¹¹⁸⁷ od tlaku²³⁷¹ nešťastia³¹⁵ a zármutku²³⁷².
 (40) Na veľmožov¹²⁸⁰ vylieva pohrdanie a dáva²⁷ im blúdiť pustotou bez²³⁷³ cesty,
 (41) no¹¹ nemajetného²⁸⁹ zo súženia²⁷⁷ vyzdvihuje^{27 637} a čeľade⁷⁰⁶ robí^{27 616} stáby stádom^{1591 2374}.
 (42) To¹¹ keď budú vidieť úprimní¹⁹⁹, budú sa radowať⁴²³ a všetko bezprávie¹⁷⁵ zavrie svoje ústa.
 (43) Kto je múdry a všima si³⁸¹ tieto veci? Tí¹¹ svoju pozornosť upierajú^{108 838} na láskavosť^{42 107 2054} Hospodina.

ŽALM 108²⁷⁵

PIESEŇ, SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Moje srdce je upevnené¹⁹³, Bože, chcem²⁰ spievať, áno¹¹, spievať pri hudbe^{66 217 814}; ba aj moja sláva¹⁸³,
 (2) zobuď sa, varyto⁹³⁰ a lýra⁹²⁸, chcem²⁰ zobudiť úsvit!
 (3) Chcem²⁰ ta chváliť^{156 843} medzi národnosťami^{189 270}, Pane, pri hudbe ti spievať^{66 217 814} medzi ľudskými plemenami²⁸,

- (4) veď väčšia ako¹⁰¹ až po nebesá je tvoja láskavosť¹²⁵ a až po oblaky⁵²⁸ tvoja vernosť⁴¹⁵.
- (5) Buď vyvýšený nad nebesá, Bože, a tvoja sláva⁷⁶ nad všetku¹⁵⁹ zem!
- (6) Aby tvoji milovaní¹⁵¹⁶ mohli²⁰ byť vytrhnúť¹⁵³, pomôž⁷³ svojou pravcou a odpovedz nám^{1517 2376}.
- (7) Boh v svojej svätosti prehovoril: Budem sa veseliť; budem rozdeľovať Šechem a vymieriavať dolinu¹⁵¹⁸ Sukkóth¹⁵¹⁹.
- (8) Mne *patrí* Gileád a mne *patrí* Menašše^{1499 1520}, a Efrájim^{1499 1520} je posila⁸⁰⁰ mojej hlavy, Júdá^{1499 1520} môj zákonodarca¹⁵²¹,
- (9) Móáv^{1520 1522} nádoba¹⁴⁸² na moje umývanie¹¹³, na Edóma^{1499 1520} môžem²⁰ hodiť svoj sandál; nado mnou, Pelešeth¹⁵²³, výskaj^{813 1173}!
- (10) Kto mi môže²⁰ umožniť vstup¹⁵²⁴ v opevnené mesto⁹⁰³? Kto ma dovedie¹²⁸ až po Edóm^{1499 1520}?
- (11) Či si nás, Bože, neodhodil¹¹⁹⁸? A nevychádzaš⁴⁶⁰, Bože, s našimi vojskami^{60 745}!
- (12) Poskytni⁸⁴⁵ nám pomoc z tiesne^{85 86 1526}, veď¹¹ snaha o vyslobodenie^{73 947 1527} človekom¹¹³ je nanič³⁶⁶¹.
- (13) V Bohu⁹⁵⁴ budeme môcť²⁰ zdatne⁵⁶² si počínať^{251 1528} a on bude rozšliapavať našich protivníkov⁷⁰.

ŽALM 109

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³; OD DÁVIDA⁶⁷.SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Bože mojej chvály¹²⁷⁹, kiež nemlčíš³³,
 (2) lebo sa ústa zlovoľného a Ištivé¹³⁸³ ústa otvorili proti mne¹¹⁴⁶, hovoria¹³ so mnou – živý jazyk⁸²³! –
 (3) a obklopili ma slová²³⁷⁷ nenávisti; a napadli ma²³⁷⁸ bez príčiny!
 (4) Za moju lásku mi sú odporcami¹¹⁰⁷; a ja – modlitbu!
 (5) Áno¹¹, uvaľujú^{27 616} na mňa²³⁷⁹ zlo za dobro a nenávisť za lásku.
 (6) Ustanov^{234 879} nad ním¹³² zlovoľného a nech po jeho pravici stojí³³ odporca¹¹⁰⁷,
 (7) pri svojom súdení^{22 58 2380} nech vychádza^{33 460} ako zlovoľný²³⁸¹, aj jeho

- modlitba nech sa prejavuje^{31 541} ako²³⁸² hriech,
 (8) jeho dni nech sú³³ nepočítané a jeho poverenie⁶²³ nech musí^{20 33} prevziať iný⁴³⁵,
 (9) jeho deti³⁵⁵ nech sú³³ sirotami a jeho žena vdovou
 (10) a nech sa jeho deti³⁵⁵ neustále²³⁸³ potulujú^{33 1496} a žobujú^{27 33 2384} a nech sa pachtia^{27 33 269 2385} mimo²³⁸⁶ svojich zrucanín²³².
 (11) Veriteľ nech kladie³³ nástrahy¹¹⁰¹ všetkému²³⁸⁷, čo mu *patrí*, a jeho výnos nech lúpia^{33 2388} cudziari¹²²²;
 (12) nech nemá^{33 2389} trvalo preukazujúceho¹⁰²⁹ láskavosť^{125 1030} a nech niet³³ nikoho milostivého⁸⁸ voči jeho sirotám,
 (13) jeho potomstvo¹⁰⁷⁵ nech je³³ na vyťatie³⁶⁹, ich meno nech sa v ďalšom⁴³⁵ pokolení vyhláda^{33 257},
 (14) nech sa nepravosť⁴⁵¹ jeho otcov pripomína³³ Hospodinovi²³⁹⁰ a hriech jeho matky nech sa nevytiera^{33 257},
 (15) nech sú³³ ustavične pred Hospodinom, aby ich pamiatku vytína^{307 396} zo zeme,
 (16) pretože si nespomenul preukázať²⁸² láskavosť¹²⁵ a na usmrtenie prenasledoval²⁷ človeka⁷⁶² sužovaného^{276 292} a úbohého^{289 1155} a skleslého srdcom¹¹³
 (17) a zamiloval si zlorečenie, nech ho teda⁵⁴ stihne⁹⁸⁶, a neľuboval^{8 27} si v požehnaní, nech sa teda⁵⁴ od neho vzdiali
 (18) a nech si zlorečenie oblečie ako svoj úbor, ono¹¹ nech vojde ako voda v jeho vnútro a ako olej v jeho kosti,
 (19) nech mu je³³ ako rúcho, ktorým sa zahaľuje, a za opasok, ktorým sa ustavične opasuje¹²⁴⁰.
 (20) Toto nech je odmenou^{466 2391} mojim odporcom¹¹⁰⁷ od Hospodina⁷⁰³, aj tým, ktorí⁹⁴³ hovoria zlo proti mojej duši.
 (21) Ale ty, Hospodine, Pane, so mnou nakladaj²⁸² vzhľadom na svoje meno, lebo dobrá je tvoja láskavosť¹²⁵ – vyprosti ma!
 (22) Veď ja som usúžený^{276 292} a úbohý^{289 1155} a moje srdce v mojom vnútri je²⁷ zranené¹⁸⁵⁹,

- (23) miznem²⁷ ako tieň, keď sa preťahuje^{471 2392}, som²⁷ zmietaný²³⁹³ ako kobyľka;
- (24) moje kolená klesajú^{27 250} od pôstu a moje mäso vychudlo nedostatkom²³⁹⁴ oleja.
- (25) A ja som sa im stal⁷⁴⁴ predmetom potupy⁶⁷⁵, keď ma vidia, potriasajú⁴²³ svojou hlavou⁶⁷⁸.
- (26) Pomôž mi, Hospodine, môj Bože, vyslobod⁷³ ma podľa svojej láskavosti¹²⁵,
- (27) nech¹¹ vedia, že toto je tvoja ruka, ty, Hospodine, si to⁷²⁵ spravil;
- (28) nech oni zlorečia³³, no¹¹ ty kiež žehnáš³³; povstali – nech¹¹ sú²⁷ zostudení¹⁶⁶ a tvoj nevoľník nech sa raduje³³.
- (29) Nech si moji odporcovia¹¹⁰⁷ obliekajú³³ hanbu^{979 1011}, nech¹¹ sa ako plášťom zahaľujú ostudou^{166 1010}!
- (30) Budem Hospodina veľmi svojimi ústami chváliť^{156 216} a vprostred mnohých ho velebiť¹¹⁸,
- (31) lebo stojí po pravici nemajetného²⁸⁹ na vyslobodení⁷³ od súdiacich^{22 58} jeho dušu.

ŽALM 110

OD DÁVIDA⁶⁷. SPEV S HUDOBNÝM
SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Vyhlásené¹⁰¹⁵ Hospodinom k môjmu PÁNOVI: Sed' po mojej pravici,
- (2) než²³⁹⁵ budem klásť²³⁹ tvojich nepriateľov za podnož²³⁹⁶ tvojim nohám.
Hospodin bude z Cijjóna vzťahovať⁵⁴⁰ berlu²²⁸⁶ tvojej moci: Vládni¹³²¹ vprostred²³⁹⁷ svojich nepriateľov!
- (3) Tvoj ľud bude preochotný²³⁹⁸ v deň tvojej vojenskej sily^{562 945}; v svätej nádhery^{2 43 237 2399} máš¹⁰⁷⁴ rosu z matrice rannej žiary²⁴⁰⁰, svoju mládež²⁴⁰¹,
- (4) Hospodin odprisahal a nebude ľutovať²¹¹⁷: Ty si navždy¹⁴² kňazom na spôsob Malkí-cedeka.
- (5) Pán na tvojej pravici v deň svojho hnevu rozdrví⁵⁷⁷ kráľov,
- (6) bude súdiť¹⁸⁸ medzi národmi²⁵, naplní mŕtvolami, rozdrví⁵⁷⁷ hlavu nad rozsiahlou⁷⁶⁰ zemou¹⁷⁹⁴.

- (7) Bude piť z potoka⁵¹² na ceste, preto bude pozdvihovať hlavu.

ŽALM 111^{747 2402}

- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!
(Álef) Chcem²⁰ chváliť Hospodina^{156 216} celým srdcom, (Béth) v dôvernej porade⁷⁶⁸ úprimných¹⁹⁹ a v zhromaždení²³.
- (2) (Gímel) Veľké sú tvoje činy²³², Hospodine, (Dáleth) predmety²⁴⁰³ záujmu^{269 2404} všetkých⁶⁷ obľubujúcich^{8 2405} ich!
- (3) (Hé) Velebnosť²²² a nádhery²³⁷ – to je jeho pôsobenie, (Váu) a jeho spravodlivosť potvrdzá²⁴⁰⁶ na večnosť^{258 290}.
- (4) (Zajin) Zriadil²⁸² pamiatku svojim divom²⁴⁸; (Chéth) milostivý²⁰²³ a súcitný⁵⁰³ je Hospodin;
- (5) (Téth) dáva²⁷ pokrm²⁴⁰⁷ svojim ctiteľom⁶⁹⁹, (Jód) je navždy¹⁴² pamätlivý svojej zmluvy.
- (6) (Káf) Silu svojich činov²³² oznámil²⁷¹ svojmu ľudu, (Lámed) dávajúci²⁴⁰⁸ im dedičstvo⁴⁷ národov²⁵;
- (7) (Mém) činy²³² jeho rúk – vernosť⁴¹⁵ a právo²², (Nún) všetky jeho nariadenia⁶²³ sú spoľahlivé³⁶⁰,
- (8) (Sámech) podopreté na večnosť^{258 290} – navždy¹⁴², (Ajin) zavedené²⁸² v pravde⁴¹⁵ a priamosti²⁶⁶.
- (9) (Pé) Poslal svojmu ľudu oslobodenie⁷⁷⁸, (Cáde) navždy¹⁴² prikázal svoju zmluvu, (Kóf) sväté a úctu budiace⁵⁹ je jeho meno.
- (10) (Réš) Začiatok múdrosti je úcta⁵⁹ k Hospodinovi⁹⁸, (Šín) dobrá rozumnosť²⁴⁰⁹ všetkým riadiacim sa²⁸² nimi²⁴¹⁰;
(Táu) jeho chvála¹²⁷⁹ potvrdzá²⁴⁰⁶ na večnosť^{258 290}.

ŽALM 112^{747 2402}

- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!
(Álef) Blaho² mužovi³-ctiteľovi⁶⁹⁹ Hospodina, (Béth) ktorý si veľmi ľubuje^{8 13} v jeho rozkazoch!
- (2) (Gímel) Jeho semá bude mocné⁶¹⁸ v zemi Hospodina, (Dáleth) pokolenie úprimných¹⁹⁹ bude pozhňávané;
- (3) (Hé) v jeho dome hojnosť²⁴¹¹ a bohatstvo (Váu) a jeho spravodlivosť potvrdzá²⁴⁰⁶ na večnosť^{258 290}.

- (4) (*Zajin*) Úprimným¹⁹⁹ vzhádza^{13 1332 2256} v tme svetlo, (*Chéth*) je¹³² milostivý²⁰²³ a súcitný⁵⁰³ a spravodlivý.
 (5) (*Téth*) Dobro⁷⁶⁶ muža³ preukazujúceho priazeň⁸⁸ a požičiavajúceho; (*Jód*) ktorý svoje záležitosti¹¹⁶⁹ obstaráva podľa práva^{5 21}
 (6) (*Káf*) Lebo sa nikdy¹⁴² nemôže²⁰ vykývať³¹³; (*Lámed*) spravodlivý je na trvalú^{142 339} pripomienku²⁴¹².
 (7) (*Mém*) Zo zlej zvesti nemá obavy^{59 2413}, (*Nún*) jeho srdce je upevnené¹³³, uistené v dôvere⁹⁷ v Hospodina³⁸;
 (8) (*Sámeh*) podporeté je jeho srdce, nebude sa báť⁵⁹, (*Ajin*) ani ak bude môcť²⁰ pohľadiť na svojich protivníkov^{70 1396 2414}.
 (9) (*Pé*) Rozsypáva¹³, dáva¹³ nemajetným²⁸⁹, (*Cáde*) jeho spravodlivosť potvrdí²⁴⁰⁶ na večnosť^{258 290}, (*Kóf*) jeho roh⁵⁰⁸ bude vyvyšovaný v sláve⁷⁶.
 (10) (*Réš*) Zlovoľný to bude vidieť a nazlosť sa¹⁹³⁰, (*Šín*) bude škripať svojimi zubami a rozplynie sa⁶⁸⁴, (*Táu*) túžba^{297 1897} zlovoľných musí²⁰ zújsť.

ŽALM 113

- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 22741}
 Velebte¹¹⁸, nevoľníci Hospodina,
 velebte¹¹⁸ meno Hospodina,
 (2) nech je³³ meno Hospodina oslavované⁴⁴⁸ odteraz a navždy⁶⁰¹,
 (3) od vzhádzania¹³³² slnka až po jeho zájdenie¹³³³ nech je meno Hospodina velebené¹¹⁸!
 (4) Hospodin je²⁷ vysoko nad všetkými národmi²⁵, nad nebesami je jeho sláva⁷⁶.
 (5) Kto je ako Hospodin, náš Boh, ktorý⁹⁴³ sa vyvyšuje²²³¹ bývať²⁴¹⁵,
 (6) ktorý⁹⁴³ sa znižuje hľadiť²⁴¹⁶ na nebesá a na zem,
 (7) z prachu¹⁸¹ pozdvihujúci²¹ núdzneho¹¹⁵⁸? Povznáša nemajetného²⁸⁹ z hnoja²⁴¹⁷
 (8) posadiť ho s veľmožmi¹²⁸⁰, s veľmožmi¹²⁸⁰ svojho ľudu,
 (9) usidlíže neplodnú v dome¹¹³ ako radostnú matku detí³⁵⁵.
 Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 22741}!

ŽALM 114

- (1) Pri vchádzaní⁴⁶⁰ Isráela z Egypta, domu Jáкова spomedzi ľudu nezrozumiteľnej reči²⁴¹⁸,
 (2) stal sa¹⁷⁴⁴ Júda jeho svätynou^{206 638}, Isráel jeho panstvom²²³⁷.
 (3) To uvidelo more a prchlo, Jordán sa obracal¹⁷²⁹ naspäť,
 (4) vrchy poskočili ako barany, pahorky ako mláďatá³⁵⁵ drobného dobytky.
 (5) Čo je ti¹⁹⁹⁴, more, že prcháš? Ó⁹⁴³ Jordán, že sa obraciaš¹⁷²⁹ naspäť?
 (6) Ó⁹⁴³ vrchy, že poskakujete ako barany? Pahorky, ako mláďatá³⁵⁵ drobného dobytky?
 (7) Zvíjaj sa^{854 1405}, zem, pred prítomnosťou⁶⁸ tváre⁴⁵⁹ Pána, pred prítomnosťou⁶⁸ tváre⁴⁵⁹ Jákovovho BOHA,
 (8) ktorý⁹⁴³ premieňa¹¹⁶³ skalú na jazero vôd, kremeň na žriedlo vôd.

ŽALM 115

- (1) Nie nám, Hospodine, nie nám, lež¹²⁰⁵ svojmu menu daj slávu⁷⁶ za svoju láskavosť¹²⁵, za svoju vernosť⁴¹⁵!
 (2) Načo majú²⁰ národy²⁵ vraviť: Kdeže¹⁹³ je ich Boh?
 (3) Ale náš Boh je v nebesiach, koná¹³, čokoľvek²⁴¹⁹ si obľúbi⁸.
 (4) Ich modly sú striebro a zlato, dielo²³² rúk človeka,
 (5) ústa majú¹⁰⁷⁴ a nehovorí, oči majú¹⁰⁷⁴ a nevidia,
 (6) uši majú¹⁰⁷⁴ a nepočujú nos majú¹⁰⁷⁴ a nechuchajú,
 (7) ich ruky – tie¹¹ nehmatávajú, ich nohy – tie¹¹ nechodia, neozývajú sa¹² svojim hrdlom.
 (8) Im podobní⁸⁵⁰ budú ich zhotovitelia²⁸², každý, kto v ne dôveruje⁹⁷.
 (9) Isráel, dôveruj⁹⁷ v Hospodina! On je ich pomocou a ich štítom⁷⁵!
 (10) Dom Árona, dôverujte⁹⁷ v Hospodina! On je ich pomocou a ich štítom⁷⁵!
 (11) Ctiteľia⁶⁹⁹ Hospodina, dôverujte⁹⁷ v Hospodina! On je ich pomocou a ich štítom⁷⁵!
 (12) Hospodin nás spomenul, žehná – žehná dom Isráela, žehná dom Árona,
 (13) žehná ctiteľov⁶⁹⁹ Hospodina, malých s veľkými.

- (14) Hospodin k vám¹⁷²² bude pridávať¹⁵³⁷,
k vám¹⁷²² i k vašim deťom^{355 1722},
(15) vy ste požehnaní Hospodina^{67 2420},
zriadiť²⁸² nebesá aj zem.
(16) Nebesá sú nebesá Hospodina^{67 2420}
a deťom³⁵⁵ ľudí³⁵⁶ dal zem.
(17) Nie mŕtvi velebia¹¹⁸ Jáha¹⁶¹², ani kto
zo zostupujúcich²⁴²¹ v mlčanie¹¹³,
(18) lež¹¹ my chceme²⁰ Jáha¹⁶¹² oslavovať⁴⁴⁸,
odteraz a navždy⁶⁰¹¹!
Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALM 116

- (1) Je²⁷ mi milé²⁴²², že²⁴²³ Hospodin počuje
môj hlas, moje úpenia⁸³⁴,
(2) lebo ku mne naklonil⁴⁷¹ svoje ucho,
i budem v svojich dňoch²⁴²⁴ volať²⁴²⁵.
(3) Obomkli ma povrazy⁵¹¹ smrti
a dopadli⁶⁵⁸ ma tiesne²⁴²⁶ šeoľa¹⁵⁷,
nachádzal som²⁷ úzkosť⁶³⁶
a zármutok²³⁷².
(4) I vzýval som meno¹⁹⁴³ Hospodina:
Ach, Hospodine, daj vyviaznuť⁶⁷³
mojej duši!
(5) Hospodin je milostivý²⁰²³
a spravodlivý, áno¹¹, náš Boh
sa zmilúva^{503 504}.
(6) Hospodin ochraňuje³⁸¹
jednoduchých⁶²², ak zoslabnem,
bude mi pomáhať^{73 425 2427}.
(7) Vráť sa, moja duša, k svojmu
kludu^{2 2428}, lebo Hospodin na tebe
prejavil dobrotu^{176 392},
(8) veď si moju dušu vytrhol¹⁵³ zo smrti,
moje oči zo slz¹⁶, moju nohu od úrazu.
(9) Budem sa pred tvárou Hospodina
prechádzať v zemiach života^{454 2429}.
(10) Verím²⁷, keď²⁴³⁰ hovorím²⁴³¹: Ja som²⁷
veľmi strápený⁹⁹³.
(11) Ja som v svojom rozochvení⁹⁰⁴
povedal: Každý človek luže.
(12) Ako^{69 2432} mám²⁰ Hospodinovi
odplatiť⁵⁴ všetky jeho dobrodenia voči
mene?
(13) Chcem²⁰ povzniesť¹⁰⁰ čašu
vyslobodenia^{2 73} a vzývať meno¹⁹⁴³
Hospodina,
(14) svoje sľuby Hospodinovi budem
plniť¹⁷⁷ naproti²⁴³³, áno¹⁹³, všetkému
jeho ľudu.
(15) V očiach Hospodina je smrť jeho
zbožných⁹² drahocenná¹⁰²⁶.

- (16) Ach, Hospodine, veď ja som tvoj
nevoľník, ja som tvoj nevoľník,
syn tvojej služobnej, na mojich
putách^{1615 2297} si spôsobil
rozviazanie^{874 2434},
(17) tebe budem obetovať obeť vďaky⁷⁸⁹
a meno Hospodina budem vzývať¹⁹⁴³,
(18) svoje sľuby Hospodinovi budem
plniť¹⁷⁷ naproti²⁴³³, áno¹⁹³, všetkému
jeho ľudu
(19) v nádvorciach^{319 1582} domu Hospodina,
v tvojom strede, Jerúsalem!
Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALM 117

- (1) Velebte¹¹⁸ Hospodina, všetky národy²⁵,
vychvalujte ho, všetky rody,
(2) lebo sa nad nami vzmohla¹⁵⁷⁸ jeho
láskavosť¹²⁵ a vernosť⁴¹⁵ Hospodina trvá
navždy¹⁴².
Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALM 118

- (1) Prinášajte chválu¹⁵⁶ Hospodinovi, lebo
je dobrý, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá
navždy¹⁴²¹
(2) Nože¹⁹³ nech vraví³³ Izráel, že jeho
láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²¹!
(3) Nože¹⁹³ nech vraví³³ dom Áróna,
že jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²¹!
(4) Nože¹⁹³ nech vravia³³ ctitelia⁶⁹⁹
Hospodina, že jeho láskavosť¹²⁵ trvá
navždy¹⁴²¹!
(5) Volal som²⁷ Jáha¹⁶¹² z tiesne²⁴²⁶, Jáh¹⁶¹²
mi odvetil priestrannosťou²⁴³⁵.
(6) Hospodin je pri mne, nemusím²⁰ sa
báť⁵⁹; čo mi môže²⁰ spraviť človek?
(7) Hospodin je pri mne medzi mojimi
pomocníkmi a ja budem môcť²⁰
pohľadiť na¹³⁹⁵ nenávidiacich ma¹³⁹⁶.
(8) Lepšie je spoliehať sa⁶⁵ na Hospodina
ako dôverovať^{97 101} v človeka,
(9) lepšie je spoliehať sa⁶⁵ na Hospodina
ako dôverovať^{97 101} vo veľmožov¹²⁸⁰.
(10) Všetky národy²⁵ ma obklúčili –
v mene Hospodina som ich, pravdaže,
vedel^{20 2436} skosiť¹⁴⁷⁸;
(11) obklúčili ma, ba, obklúčili ma –
v mene Hospodina som ich, pravdaže,
vedel^{20 2436} skosiť¹⁴⁷⁸;
(12) obklúčili ma ako včely, boli²⁴³⁷
zhasení ako oheň v trní – v mene

- Hospodina som ich, pravdaže, vedel^{20 2436} skosiť¹⁴⁷⁸.
- (13) Tuho²⁴³⁸ si ma strkal^{13 982 2439}, aby som padol³²³, ale Hospodin mi pomohol.
- (14) Mojou silou a spevom^{66 1974} je Hospodin, i stal sa¹⁷⁴⁴ mi záchranou^{73 206}.
- (15) Hlas plesania⁸⁶⁶ a záchrany^{73 2440} v stanoch spravodlivých: Pravica Hospodina dokazuje²⁸² moc^{562 2441},
- (16) pravica Hospodina je vyvýšená, pravica Hospodina dokazuje²⁸² moc^{562 2441}!
- (17) Nemusím²⁰ umrieť, lež¹²⁰⁵ budem žiť a rozhlasovať⁴⁴ diela²³² Hospodina;
- (18) citeľne²⁴⁴² ma Jáh¹⁶¹² pokarhal⁵⁶, ale smrti ma nevydal.
- (19) Otvorte mi brány spravodlivosti, chcem²⁰ v ne²⁴⁴³ vstúpiť, chcem²⁰ chváliť^{156 216} Jáha¹⁶¹²;
- (20) toto²⁴⁴⁴ je brána Hospodina⁶⁷, vstupujú v ňu²⁴⁴³ spravodliví.
- (21) Ďakujem ti^{156 843}, že si mi odpovedal a stal si sa¹⁷⁴⁴ mi vyslobodením^{73 206}.
- (22) Kameň, ktorý budovateľa zavrhlí⁴²⁰, sa stal¹⁷⁴⁴ hlavou²⁰⁶ nárožia²⁴⁴⁵;
- (23) toto nastalo¹⁷⁴⁴ z blízkosti⁷⁰³ Hospodina; je to⁷²⁵ divuplné²⁴⁸ v našich očiach.
- (24) Toto²⁴⁴⁴ je deň, ktorý spravil Hospodin, jasajme³³ a radujme sa³³ v ňom!
- (25) Ach, Hospodine, pomôž⁷³, prosím^{193 2446}!
- Ach, Hospodine, daj, prosím¹⁹³, zdar¹⁷!
- (26) Kto⁹⁴³ prichádza, nech je pozhnaný v mene Hospodina! Žehnáme vás z domu Hospodina!
- (27) Hospodin je Boh²⁴⁴⁷ a dáva²⁷ nám svetlo; pripútajte^{1615 2297} slavnostnú obeť povrazmi^{2448 2449} až k rohom oltára!
- (28) Ty si môj Boh, i budem ťa chváliť^{156 843}, môj Bože, budem ťa vyvyšovať!
- (29) Prinášajte chválu¹⁵⁶ Hospodinovi, lebo je dobrý, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²!
- (1) *(Álef)* Blaho^{2 64} bezúhonných⁴¹⁴ na ich ceste¹¹³, ktorí⁹⁴³ chodia podľa zákona¹⁰ Hospodina⁵!
- (2) Blaho^{2 64} dodržiavajúcich³⁸² jeho svedectvá, ktorí ho celým srdcom vyhľadávajú²⁶⁹!
- (3) Tí tiež nepôsobia²⁷ bezprávie¹⁷⁵, chodia²⁷ jeho cestami.
- (4) Ty si rozkázal usilovne¹⁹³³ zachovávať³⁸¹ tvoje nariadenia^{623 2451};
- (5) ó, kiez sa upevňujú¹³³ moje cesty na zachovávanie³⁸¹ tvojich ustanovení⁴⁵!
- (6) Potom²⁴⁵² nebudem zostudzovaný¹⁶⁶ v svojom prihladaní^{38 2453} na všetky tvoje rozkazy.
- (7) Budem ťa chváliť^{156 843} v úprimnosti⁷⁷⁷ srdca, keď²⁴⁵⁴ sa naučím⁸⁴ právam²² tvojej spravodlivosti.
- (8) Chcem²⁰ zachovávať³⁸¹ tvoje ustanovenia⁴⁵, kiez ma splna²⁴⁵⁵ neopúšťaš³³¹!
- (9) *(Béth)* Čím môže²⁰ mladík¹⁰⁶² očistiť^{1360 1771} svoj chodník²⁴⁶⁷? Opatrnosťou^{381 2456} podľa tvojho slova.
- (10) Celým svojim srdcom ťa vyhľadávam²⁶⁹, kiez ma nenechávaš³³ poblúdiť od tvojich rozkazov!
- (11) Tvoju reč²⁴⁵⁷ mám uschovanú^{13 810 2458} v svojom srdci, aby som voči tebe nehrešil.
- (12) Ty nech si velebený^{448 2459}, Hospodine; vyuč ma svojim ustanoveniam⁴⁵!
- (13) Svojimi perami rozhlásim^{44 81 2460} všetky úsudky²² tvojich úst.
- (14) V ceste³⁸ tvojich svedectiev sa teším²⁷ ako nad akýmkoľvek²⁴¹⁹ bohatstvom²⁴¹¹.
- (15) Chcem²⁰ premýšľať^{1400 1425} o tvojich nariadeniach^{5 623} a hľadiť si tvojich chodníkov²⁴⁶.
- (16) V tvojich ustanoveniach⁴⁵ sa chcem²⁰ kochať²⁴⁶¹, nechcem²⁰ zabúdať na tvoje slovo.
- (17) *(Gímel)* Prejav dobrotu^{176 392} na svojom nevoľníkovi; chcem²⁰ žiť, nech¹¹ môžem²⁰ zachovávať³⁸¹ tvoje slovo.
- (18) Odkry²¹⁷⁹ moje oči, nech¹¹ môžem²⁰ zhladať divy²⁴⁸ z tvojho zákona¹⁰.
- (19) Ja som v zemi⁴²⁹ cudzincom¹¹²⁷, kiez predomnou⁶⁸ neskrývaš³³ svojich rozkazov.
- (20) Po všetok čas je²⁷ moja duša skrušená túžbou po tvojich právach²².
- (21) Vykričal²⁵⁵ si opovážlivých⁶³³, prekliatych, ktorí⁹⁴³ poblúdili od tvojich rozkazov;

- (22) odval⁶⁷⁹ zo mňa¹¹²³ potupu a pohrdanie, veď dodržiavam^{27 382} tvoje svedectvá.
- (23) Aj keď hodnostári¹²⁶¹ zasadajú, dohovárajú²⁷ sa proti mne, tvoj nevoľník premýšľa^{1400 1425} o твоich ustanoveniach^{5 45}.
- (24) Áno, tvoje svedectvá sú mojou rozkošou²⁴⁶¹, mojimi radcami²⁴⁶².
- (25) (*Dáleth*) Moja duša lipne^{13 687} ku prachu¹⁸¹, oživ⁸⁶² ma podľa svojho slova!
- (26) Vyrozprával⁴⁴ som svoje cesty a odvetil si mi; vyuč ma svojim ustanoveniam⁴⁵¹.
- (27) Daj mi pochopiť^{108 838} cestu твоich nariadení⁶²³, i budem premýšľať^{1400 1425} o твоich divoch^{5 248}.
- (28) Moja duša slzí^{13 2463} od zármutku²⁴⁶⁴, pozdvihni²¹ ma podľa svojho slova!
- (29) Odvráť¹⁶⁴ odo mňa cestu lži a obdar ma^{88 2465} svojím zákonom¹⁰.
- (30) Vyvolil⁷⁶³ som cestu vernosti⁹³⁴, tvoje predpisy²² som si predstavil⁴⁴⁹.
- (32) Chcem²⁰ bežať cestou твоich rozkazov, lebo rozširuješ moje srdce.
- (33) (*Hé*) Nauč ma, Hospodine, ceste твоich ustanovení⁴⁵, nech¹¹ ju dodržiavam³⁸² až do konca.
- (34) Sprav ma chápaním^{108 838 2466}, nech¹¹ dodržiavam³⁸² tvoj zákon¹⁰, nech¹¹ ho zachovávam³⁸¹ celým srdcom.
- (35) Daj mi kráčať^{1203 751} pešinou¹⁹²¹ твоich rozkazov, lebo si v nej ľubujem^{8 27}.
- (36) Nakloň⁴⁷¹ moje srdce k твоjim svedectvám a nie k ziskuchtivosti.
- (37) Odveď moje oči²⁴⁶⁷ od hľadania na ničotnosť³⁶⁶; oživ⁸⁶² ma na твоich cestách³⁸.
- (38) Potvrď²¹ svojmu nevoľníkovi svoju reč²⁴⁵⁷, ktorá je na úctu^{59 2468} k tebe.
- (39) Odtiahni moju potupu²⁴⁶⁷, ktorej sa strachujem²⁷, veď tvoje práva²² sú dobré.
- (40) Hľa, túžim²⁷ po твоich nariadeniach⁶²³; oživ⁸⁶² ma v svojej spravodlivosti³⁸.
- (41) (*Váu*) A kież ma dostihuje^{33 2469} tvoja láskavosť^{125 2470}, Hospodine, tvoje vyslobodenie^{73 947} podľa tvojej reči²⁴⁵⁷,
- (42) nech¹¹ môžem²⁰ slovom odpovedať tupiacemu ma²⁴⁷¹, lebo v tvoje slovo dôverujem^{13 97}.
- (43) A kież od mojih úst celkom²⁴⁵⁵ neodnímaš³³ slovo pravdy⁴¹⁵, lebo čakám¹³ na⁹⁰⁶ tvoj úsudok²².
- (44) A budem ustavične zachovávať⁴³⁸¹ tvoj zákon¹⁰, navždy¹⁴² a večne²⁵⁸.
- (45) a prechádzať sa v širom priestore²⁴⁷², lebo vyhľadávam^{27 269} tvoje nariadenia⁶²³.
- (46) A o твоich svedectvách⁵ budem hovoriť pred kráľmi a nebudem sa hanbiť¹⁶⁶.
- (47) a budem sa kochať²⁴⁶¹ v твоich rozkazoch, ktoré milujem²⁷.
- (48) I budem povznášať¹⁰⁰ svoje dlane¹⁷⁴ k твоjim rozkazom, ktoré milujem²⁷, a premýšľať^{1400 1425} o твоich ustanoveniach^{5 45}.
- (49) (*Zajin*) Spomeň na slovo k svojmu nevoľníkovi, že si mi dal dúfať^{906 2473}.
- (50) Toto je moja útecha^{726 2474} v mojom súžení²⁷, že ma tvoja reč²⁴⁵⁴ oživila⁸⁶².
- (51) Opovážliví⁶³³ sa mi nadmieru²⁴⁵⁵ vysmiali; neodchýlil⁴⁷¹ som sa od tvojoho zákona¹⁰.
- (52) Spomenul som na tvoje práva²² od večnosti^{142 2100}, Hospodine, a potešil⁷²⁶ som sa.
- (53) Zachvátil¹⁷⁸⁴ ma žiar hnevu²⁴⁷⁵ pre zlovoľných, opúšťajúcich¹³⁶ tvoj zákon¹⁰.
- (54) V dome mojih putovaní^{1422 2476} sa mi spevní^{166 1974} stali¹⁷⁴⁴ tvoje ustanovenia⁴⁵.
- (55) V noci spomínam²⁷ na tvoje meno, Hospodine, a zachovávam^{27 381} tvoj zákon¹⁰.
- (56) Tohto sa mi dostalo¹⁷⁴⁴, že dodržiavam^{27 382} tvoje nariadenia⁶²³.
- (57) (*Chéth*) Mojm podielom³⁵⁸ je Hospodin, slúbil²⁴⁷⁷ som²⁴⁷⁸ zachovávať³⁸¹ tvoje slová.
- (58) Celým srdcom som sa usiloval²⁷ o tvoju priazeň¹²⁵⁵, buď mi milostivý⁸⁸ podľa svojho výroku²⁴⁵⁷.
- (59) Uvážil^{911 1773} som svoje cesty a obrátil⁵⁴⁶ som svoje nohy k твоjim svedectvám.
- (60) Poponáhlal som sa a nezaváhal som zachovávať³⁸¹ tvoje rozkazy.
- (61) Oplietli ma povrazy^{511 2479 2480} zlovoľných; nezabudol som na tvoj zákon¹⁰.
- (62) O polnoci vstávam prinášať chválu¹⁵⁶ tebe za rozsudky²² tvojej spravodlivosti.

- (63) Ja som spoločníkom¹²⁴⁶ všetkým, ktorí ťa majú v úcte⁵⁹, a zachovávajúcim³⁸¹ tvoje nariadenia⁶²³.
- (64) Zem je²⁷ plná, Hospodine, tvojej láskavosti¹²⁵; vyuč ma svojim ustanoveniam⁴⁵.
- (65) (Těth) Dobré si naložil²⁸², Hospodine, so svojím nevoľníkom podľa svojho slova.
- (66) Vyuč ma dobrej súdnosti⁹⁵¹ a poznaniu, veď som uveril v tvoje rozkazy.
- (67) Skôr ako som bol ponižovaný⁹⁹³, blúdil som ja, no¹¹ teraz zachovávam^{13 381} tvoju reč²⁴⁵⁷.
- (68) Ty si dobrý a dobre robíš; vyuč ma svojim ustanoveniam⁴⁵.
- (69) Opovážlivý⁶³³ na mňa nalepili²⁴⁸¹ lož; ja celým srdcom chcem²⁰ dodržiavať³⁸² tvoje nariadenia⁶²³.
- (70) Ich srdce je²⁷ stltnuté²⁴⁸² ako tuk⁴⁸⁴; ja sa kochám^{27 2461} tvojím zákonom¹⁰.
- (71) Dobré mi, že som bol ponížený⁹⁹³, aby som sa učil tvojim ustanoveniam⁴⁵.
- (72) Zákon¹⁰ tvojich úst je pre mňa²⁷ lepší od tisícov zлата a striebra.
- (73) (Jód) Spravili a upevnili¹³³ ma tvoje ruky; sprav ma chápaným^{108 838 2466}, nech¹¹ sa učim tvojim rozkazom.
- (74) Budú ma pozorovať tvoji ctitelia⁶⁹⁹ a budú sa radowať, že čakám²⁷ na⁹⁰⁶ tvoje slovo.
- (75) Viem²⁷, Hospodine, že tvoje rozsudky²² sú spravodlivé²⁴⁸³, že¹¹ si ma vo vernosti⁹³⁴ ponížil⁹⁹³.
- (76) Nech je³³, prosím¹⁹³, tvoja láskavosť¹²⁵ na moju útechu^{726 2474} podľa tvojho výroku²⁴⁵⁷ k tvojmu nevoľníkovi.
- (77) Kiež ma dosiahujú^{33 2469} tvoje zmlovania⁷⁵³, nech¹¹ žijem, lebo mojou rozkošou²⁴⁶¹ je tvoj zákon⁹.
- (78) Nech sú³³ zostudzovaní¹¹⁶⁶ opovážliví⁶³³, lebo mi bezdôvodne¹⁰⁰⁴ krivdia^{27 2484}, ja budem premýšľať^{1400 1425} o tvojich nariadeniach^{5 623};
- (79) nech sa ku mne obracajú^{33 201} tvoji ctitelia⁶⁹⁹ a poznajúci tvoje svedectvá.
- (80) Kiež je³³ moje srdce bezúhonné⁴¹⁴ ohľadne tvojich ustanovení^{5 45 2485}, aby som nebol zostudzovaný¹⁶⁶¹!
- (81) (Káf) Moja duša prahne^{27 2003} po tvojom vyslobodení^{73 943}, čakám²⁷ na⁹⁰⁶ tvoje slovo;
- (82) moje oči prahnú^{27 2003} po tvojej reči²⁴⁵⁷ s výrokom: Kedy ma chceš²⁰ potešiť^{726?}
- (83) Hoci som sa stal¹⁷⁴⁴ stáby mechem v dyme²⁴⁸⁶, nezabudol som na tvoje ustanovenia⁴⁵.
- (84) Kolké¹⁰⁰² budú dni tvojho nevoľníka? Kedy budeš konať súd²² proti mojim prenasledovateľom?
- (85) Opovážlivý⁶³³ mi vykopali jamy¹⁴⁶⁶, čo nie je²⁴⁸⁷ podľa tvojho zákona⁸.
- (86) Všetky tvoje rozkazy sú pravda⁹³⁴, bezdôvodne ma prenasledujú^{27 1004} – pomôž mi!
- (87) Bezmála²²⁸¹ by ma boli v zemi⁴²⁹ zahubili^{575 2488}, no¹¹ ja som neopustil tvojich nariadení⁶²³.
- (88) Oživ⁸⁶² ma podľa svojej²⁴⁸⁹ láskavosti¹²⁵, i budem zachovávať³⁸¹ svedectvo tvojich úst.
- (89) (Lámed) Navždy¹⁴², Hospodine, tvoje slovo trvá^{13 2490} v nebesiach²⁴⁹¹.
- (90) Do pokolenia a pokolenia trvá tvoja vernosť⁹³⁴; zem si pevne zriadil¹³, i stojí²⁷,
- (91) stoja^{27 2492} dnes podľa tvojich úsudkov²², lebo to všetko tebe slúži²⁴⁹³.
- (92) Keby tvoj zákon¹⁰ nebol mojou rozkošou²⁴⁶¹, potom⁴⁰⁴ by som hynul^{27 2494} v svojom súžení^{38 277}.
- (93) Nikdy¹⁴² nechcem²⁰ zabudnúť na tvoje nariadenia⁶²³, lebo nimi si ma oživil⁸⁶².
- (94) Ja patrím tebe, vyslobod⁷³ ma, lebo tvoje nariadenia⁶²³ vyhľadávam^{27 269}.
- (95) Zlovoľní na mňa striehnú^{27 749 1450} na moju záhubu; chcem²⁰ si pozorne všimáť^{108 838} tvoje svedectvá.
- (96) Zistil¹⁰⁷³ som koniec všetkej dokonalosti^{67 2495 2496}; tvoj rozkaz²⁵⁶ je veľmi ďalekosiahly^{2192 2497}.
- (97) (Mém) Ako⁸⁹ milujem²⁷ tvoj zákon¹⁰¹! On je každého¹⁵⁹ dňa mojím rozjímaním²⁴⁹⁸.
- (98) Múdrejší nad mojich nepriateľov¹⁰¹ ma robíš svojimi rozkazmi – áno, to^{725 2499} mi patrí navždy¹⁴²,
- (99) nadobudol som rozvážnosť⁵⁵ nad všetkých svojich učiteľov¹⁰¹, lebo tvoje svedectvá sú mi rozjímaním²⁴⁹⁸,
- (100) som všimavejší^{108 838} nad starcov¹⁰¹, lebo dodržiavam^{27 382} tvoje nariadenia⁶²³.

- (101) Svoje nohy som zdržal¹¹⁴⁵ od každého zlého chodníka²⁴⁶, aby som zachovával³⁸¹ tvoje slovo.
- (102) Od tvojich práv²² som neodstúpil¹⁶⁴, lebo ty si ma poučil.
- (103) Aké⁶⁹ sladké sú tvoje výroky^{18 2457} môjmu podnebiu, nad med¹⁰¹ mojim ústam!
- (104) Od tvojich nariadení⁶²³ nadobúdam všímavosť^{108 838}, preto nenávidím²⁷ každý chodník²⁴⁶ ľži.
- (105) (*Nún*) Tvoje slovo je lampou mojej nohe a svetlom mojej pešine¹⁹²¹.
- (106) Odprisahal som, čo¹¹ uskutočním²¹⁸¹, zachovávať³⁸¹ práva²² tvojej spravodlivosti.
- (107) Som²⁷ preveľmi usúzený⁹⁹³, Hospodine, oživ⁸⁶² ma podľa svojho slova!
- (108) Blahovoľne prijmi¹¹⁵⁰, prosím¹⁹³, Hospodine, dobrovoľné *obete*²⁵⁰⁰ mojich úst!
- (109) Moje žitie⁸²² je ustavične v mojej dlani^{174 2501}, no¹¹ na tvoj zákon¹⁰ som nezabudol.
- (110) Zlovoľní mi položili²²³ pascu, no¹¹ od tvojich nariadení⁶²³ som nezblúdl.
- (111) Navždy¹⁴² som zdedil¹⁷¹ tvoje svedectvá, áno, ony sú veselím môjho srdca.
- (112) Naklonil⁴⁷¹ som svoje srdce k vykonávaniu tvojich ustanovení⁴⁵ navždy¹⁴², do konca.
- (113) (*Sámech*) Pochybávačov²⁵⁰² nenávidím²⁷, no¹¹ tvoj zákon¹⁰ milujem²⁷.
- (114) Ty si mojou skrýšou^{527 811} a mojím štítom⁷⁵, čakám²⁷ na⁹⁰⁶ tvoje slovo.
- (115) Odstúpte¹⁶⁴ odo mňa, páchatelia zla, ja¹¹ chcem²⁰ dodržiavať³⁸² rozkazy svojho Boha!
- (116) Podopri ma podľa svojho výroku²⁴⁵⁷, nech¹¹ žijem a nie som sklamaný¹⁶⁶ ohľadne¹¹¹¹ svojej nádeje;
- (117) posilni⁵³³ ma, nech¹¹ nadobúdam vyslobodenie⁷³, nech¹¹ sa môžem²⁰ ustavične kochať hľadením²⁵⁰³ v tvoje ustanovenia⁴⁵.
- (118) Zavrhuješ²⁷ všetkých poblúdivších²⁵⁰⁴ od tvojich ustanovení⁴⁵, áno, ich podvodníctvo je márne^{1004 2505}.
- (119) Struský! Všetkých zlovoľných v zemi¹¹³ odpratávaš^{13 229}; preto milujem¹³ tvoje svedectvá.
- (120) Moje mäso sa desi²⁷ od strachu z teba, áno¹¹, pociťujem²⁷ bázeň^{59 799} pred tvojimi súdmi^{122 68 701}.
- (121) (*Ajin*) Uplatňoval²⁸² som²⁷ právo²² a spravodlivosť, kiez ma neponechávaš^{33 500} mojim utláčateľom¹⁵⁵³,
- (122) zaruč sa^{2343 2506} za svojho nevoľníka na dobré, nech¹¹ ma opovážliví⁶³³ neutláčajú¹⁵⁵³.
- (123) Moje oči prahnú^{27 2003} po tvojom vyslobodení⁷³ a po výroku²⁴⁵⁷ tvojej spravodlivosti.
- (124) Nalož²⁸² so svojim nevoľníkom podľa svojej láskavosti¹²⁵ a vyuč ma svojim ustanoveniam⁴⁵.
- (125) Ja som tvoj nevoľník, sprav ma chápaním^{108 838 2466}, nech¹¹ môžem²⁰ spoznať tvoje svedectvá.
- (126) Je pre Hospodina⁷² čas konať; zrušil⁹³⁹ tvoj zákon¹⁰.
- (127) Preto tvoje rozkazy milujem²⁷ nad zlato¹⁰¹, áno¹¹, nad jemné zlato^{101 626},
- (128) preto všetky²⁵⁰⁷ nariadenia⁶²³ o všetkom mám²⁷ za²⁵⁰⁸ správne^{130 2509}; každý chodník²⁴⁶ ľži nenávidím¹³.
- (129) (*Pé*) Tvoje svedectvá sú divy^{248 1863}, preto ich moja duša dodržiava^{27 382}.
- (130) Výklad^{1743 2510} tvojich slov osvetľuje, chápaním^{108 838 2466} robiac jednoduchých⁶²².
- (131) Rozovrel¹²⁵¹¹ som svoje ústa a lapať^{27 1441 2512} som, lebo som sa rozdychtil za tvojimi rozkazmi.
- (132) Otoč sa ku mne⁷⁷¹ a buď mi milostivý⁸⁸ podľa práva²² milujúcich tvoje meno,
- (133) upevňuj¹³³ moje kroky svojou rečou²⁴⁵⁷ a kiez žiadnu¹³³⁰ nepravosť⁵⁵¹ nenechávaš³³ nado mnou panovať²⁵¹³,
- (134) oslobod⁷⁷⁸ ma od útľaku¹⁵⁵³ človeka, i budem zachovávať³⁸¹ tvoje nariadenia⁶²³,
- (135) rozjasni³⁹¹ svoju tvár na svojho nevoľníka a vyuč ma svojim ustanoveniam⁴⁵.
- (136) Moje oči spúšťajú²⁷ potoky¹⁴ vôd, pretože nezachovávajú^{27 381} tvoj zákon¹⁰.
- (137) (*Cáde*) Ty si spravodlivý, Hospodine, a tvoje súdy²² sú priame¹⁹⁹.

- (138) Prikázal si svoje svedectvá – spravodlivosť a dokonalú⁸⁹⁰ vernosť^{934 2514}.
- (139) Stravuje^{13 581} ma moja horlivosť, že moji protivníci⁷⁰ zabudli na tvoje slová.
- (140) Tvoja reč²⁴⁵⁷ je dokonale⁸⁹⁰ osvedčená³⁷⁶ a tvoj nevoľník ju miluje²⁷.
- (141) Ja som nepatrný¹⁶⁶² a opovrhnutý; na tvoje nariadenia⁶²³ som nezabudol.
- (142) Tvoja spravodlivosť je spravodlivosťou navždy¹⁴² a tvoj zákon¹⁰ je pravda⁴¹⁵.
- (143) Postihl⁶⁵⁸ ma tieseň⁸⁵ a zovretie²⁵¹⁵; mojou rozkošou²⁴⁶¹ sú tvoje rozkazy.
- (144) Tvoje svedectvá sú spravodlivosťou²⁵¹⁶ navždy¹⁴²; sprav ma chápaním^{108 838 2466} a budem žiť.
- (145) (Kóf) Volám²⁷ celým srdcom; odpovedz mi, Hospodine, chcem²⁰ dodržiavať³⁸² tvoje ustanovenia⁴⁵;
- (146) volám²⁷ ťa, vyslobod⁷³ ma a budem zachovávať³⁸¹ tvoje svedectvá.
- (147) Na úsvite predstupujem^{27 491 1948} a volám¹⁹ o pomoc; čakám²⁷ na⁹⁰⁶ tvoje slová²⁵¹⁷;
- (148) moje oči predstihujú^{491 1948} nočné hliadky³⁸¹ na premýšľanie^{1400 1425} o tvojej reči^{5 2457}.
- (149) Podľa svojej láskavosti¹²⁵ počuj môj hlas, oživ⁸⁶² ma, Hospodine, podľa svojho úsudku^{22 2489}.
- (150) Priblížili⁸⁰¹ sa nasledovníci⁹⁶⁶ hanebnosti^{795 2518}; vzdialili sa od tvojho zákona¹⁰.
- (151) Ty si blízko⁸⁰¹, Hospodine, a všetky tvoje rozkazy sú pravda⁴¹⁵.
- (152) Dávno som z tvojich svedectiev spoznal, že si ich založil navždy¹⁴².
- (153) (Réš) Viď moje súženie²⁷⁷ a vytrhni¹⁵³ ma, lebo som na tvoj zákon¹⁰ nezabudol.
- (154) Pravoť sa^{586 971} mojou pravotou⁵⁸⁶ a vykúp^{635 1692} ma, podľa svojho výroku^{2457 2519} ma oživ^{862 2489}.
- (155) Od zlovoľných je záchrana⁷³ ďaleko, lebo nevyhľadávajú^{27 269} tvojich ustanovení⁴⁵.
- (156) Tvoje zmlčovania⁷⁵³, Hospodine, sú mnohé; oživ⁸⁶² ma podľa svojich úsudkov^{22 2489}.
- (157) Moji prenasledovatelia⁹⁶⁶ a moji protivníci⁷⁰ sú mnohí; neodchýlil⁴⁷¹ som sa od tvojich svedectiev.
- (158) Uvidel som neverne sa správajúcich⁷⁵⁰ a pocítil som odpor, lebo nezachováva^{127 381} tvojej reči²⁴⁵⁷.
- (159) Pozri, že milujem²⁷ tvoje nariadenia⁶²³; oživ⁸⁶² ma, Hospodine, podľa svojej²⁴⁸⁹ láskavosti¹²⁵.
- (160) Súhrn^{2520 2521} tvojho slova²⁵⁶ je pravda⁴¹⁵ a každý rozsudok²² tvojej spravodlivosti platí navždy¹⁴².
- (161) (Šín) Kniežatá¹²⁶¹ ma bez príčiny prenasledujú^{27 966} a moje srdce sa chveje^{27 406} pred tvojimi slovami^{68 2517 2522}.
- (162) Nad tvojou rečou²⁴⁵⁷ sa teším²⁷ ako nálezc a hojného lupu.
- (163) Nenávidím²⁷ a ošklivím²⁷ si lož, tvoj zákon¹⁰ milujem²⁷.
- (164) Sedemkrát za deň ťa velebím^{27 118} za rozsudky²² tvojej spravodlivosti.
- (165) Milujúci tvoj zákon majú¹⁰⁷⁴ hojný pokoj a niet pre nich príčiny k úrazu²⁵²³.
- (166) Čakám²⁷ na²²⁶⁴ tvoje vyslobodenie⁷³, Hospodine, a tvoje rozkazy vykonávam²⁷.
- (167) Moja duša zachováva^{27 381} tvoje svedectvá a veľmi ich milujem²⁷.
- (168) Zachovávam^{27 381} tvoje nariadenia⁶²³ a tvoje svedectvá, lebo všetky moje cesty sú pred tebou.
- (169) (Táu) Kiež sa môj krik^{458 866} blíž^{33 801} k tvojej tvári, Hospodine, sprav ma chápaním^{108 838 2466} podľa svojho slova,
- (170) kiež moje úpenie¹⁶⁵ prichádza³³ pred tvoju tvár, vyprosti ma podľa svojho výroku²⁴⁵⁷!
- (171) Moje pery budú chrliť⁶⁰⁵ chválospev¹²⁷⁹, lebo ma vyučuješ svojim ustanoveniam⁴⁵,
- (172) môj jazyk bude ospevovať²⁵²⁴ tvoju reč²⁴⁵⁷, lebo všetky tvoje rozkazy sú spravodlivé²⁴⁸³.
- (173) Kiež je³³ tvoja ruka na pomoc mne, lebo som vyvolil⁷⁶³ tvoje nariadenia⁶²³.
- (174) Túžim²⁷ po tvojom vyslobodení⁷³, Hospodine, a tvoj zákon¹⁰ je mojou rozkošou²⁴⁶¹.
- (175) Kiež chceš^{20 33} oživiť⁸⁶² moju dušu, nech¹¹ ťa velebí¹¹⁸, a kiež mi pomáha³³ tvoje právo²²!

(176) Blúdím²⁷, hľadaj svojho nevoľníka ako zatúlané dobyťča^{2525 2526 2527}, lebo som nezabudol na tvoje rozkazy.

ŽALM 120

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) V svojej úzkosti⁶³⁶ volávam²⁷ k Hospodini a odpovedá²⁷ mi.
- (2) Hospodine, vyprosti moju dušu od živých pier⁸²³, od klamného jazyka¹⁹²⁹¹
- (3) Čo ti má^{20 307} dať a čo ti má^{20 307} pridať¹⁵³⁷, ty klamný jazyk^{1929 2529?}
- (4) Naostrené šípy siláka⁶¹⁸ s žeravými uhlíkmi z kručínok²⁵³⁰.
- (5) Beda mi, že ako cudzinec obývam^{27 115} Mešech²⁵³¹, zdržiavam^{27 451} sa pri stanoch²⁵³² Kédára²⁵³³.
- (6) Dlhो⁷⁶⁰ si pobudla⁴⁵¹ moja duša²⁵³⁴ pri nenávidiacom^{2532 2535} pokoj;
- (7) ja – pokoj, no¹¹ ak hovorím, oni – do boja^{565 2536}.

ŽALM 121

PIESEŇ K STUPŇOM²⁵²⁸.

- (1) Pozdvihujem¹⁰⁰ svoje oči k vrchom; odkiaľ môže²⁰ prísť moja pomoc?
- (2) Moja pomoc je z blízkosti²⁰⁷⁶ Hospodina, zriadivšieho⁷⁸¹ nebesá aj zem.
- (3) Nebude privoľovať^{223 1598} na vykývanie³¹³ tvojej nohy; tvoj strážca³⁸¹ nespí;
- (4) hľa, nespí a neusína²⁵³⁷ strážca³⁸¹ Izráela.
- (5) Tvojím strážcom³⁸¹ je Hospodin, Hospodin, tvoj^{325 2538} tien pri tvojej pravej ruke²⁵³⁹;
- (6) za dňa ťa nebude páliť^{79 2540} slnko ani v noci mesiac.
- (7) Hospodin ťa bude strážiť³⁸¹ pred všetkým zlom⁶⁸, bude strážiť³⁸¹ tvoju dušu,
- (8) Hospodin bude strážiť³⁸¹ tvoje vychádzanie aj tvoje vstupovanie²⁵⁴¹, odteraz a navždy⁶⁰¹.

ŽALM 122

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸ OD DÁVIDA⁶⁰.

- (1) Zaradoval som sa, keď mi vraveli^{2542 2543}: Pôjdeme³³ v dom Hospodina.
- (2) Naše nohy zastali^{81 2544} v твоjich bránach, Jerúsalem,

- (3) Jerúsalem, ktorý si⁹⁴³ vybudovaný, ako mesto, ktoré si v sebe pospolu v jedno²⁵⁴⁵ pospájané,
- (4) kam vystupujú^{27 521} kmene^{49 1796}, kmene^{49 1796} Jáha¹⁶¹², svedectvo pre Izráela⁷² na prinášanie chvály¹⁵⁶ menu Hospodina.
- (5) Lebo ťa²⁵⁴⁶ sú¹³ posadené stolice k súdu²², stolice domu⁶⁷ Dávida.
- (6) Vyprosujte pokoj Jerúsalemu! Kiež sa milujúci ťa tešia³³ kľudu!
- (7) Kiež nastáva^{33 1744} pokoj v tvojom predhradbí¹²⁹², kľud⁸⁶⁷ v твоjich palácach¹²⁸⁶!
- (8) Kiež, prosím¹⁹³, vzhľadom na svojich bratov a svojich blížnych³⁶³ smiem^{20 33} prehovoriť: Pokoj²⁵⁴⁷ v tebe!
- (9) Vzhľadom na dom Hospodina, nášho Boha, sa budem usilovať⁰⁹⁰ dobro pre teba⁷².

ŽALM 123

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) Pozdvihol¹⁰⁰ som svoje oči k tebe, ktorý⁹⁴³ bývaš v nebesiach.
- (2) Hľa, ako oči nevoľníkov k ruke ich pánov, ako oči slúžky k ruke jej veliteľky, tak naše oči k Hospodini, až než nám bude milostivý⁸⁸.
- (3) Buď nám milostivý⁸⁸, Hospodine, buď nám milostivý⁸⁸, lebo sme²⁷ hojne⁷⁶⁰ nasýtení pohrdaním,
- (4) hojne⁷⁶⁰ si naša duša na nasýtenie užila výsmechu^{35 1213} bezpečne sa cítiacich²⁵⁴⁸, pohrdania²⁵⁴⁹ pyšných^{67 2550}.

ŽALM 124

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸ OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Keby *nebolo* Hospodina, ktorý bol²⁷ pri nás⁷² – nuž¹⁹³, Izráel môže²⁰ povedať –
- (2) keby *nebolo* Hospodina, ktorý bol²⁷ pri nás⁷² pri povstaní ľudí³⁵⁶ proti nám,
- (3) boli by nás vtedy živých pohltili¹⁶⁶², pri vzbĺknutí^{38 520} ich hnevu proti nám;
- (4) vtedy by nás boli zaplavili¹⁶⁸¹ vody, prival^{512 513} by bol cez nás prešiel,
- (5) vtedy by bol prešiel cez naše duše – vody, ktoré⁹⁴³ sa vzdúvali²⁵⁵¹.
- (6) *Nech je* velebený⁴⁴⁸ Hospodin, ktorý nás nevydal za korisť ich zubom!

- (7) Naša duša ako vtáča³⁴⁹ vyviazla⁶⁷³
z pasce vtáčnikov^{286 2552}. Pasca sa
pretrhla⁸² a my sme vyviazli⁶⁷³.
(8) Naša pomoc je v mene Hospodina,
zriadivšieho²⁸² nebesá aj zem.

ŽALM 125

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) Tí, ktorí⁹⁴³ dôverujú⁹⁷ v Hospodina sú
ako vrch Cijjón, ktorý sa nekyvoce,
navždy¹⁴² ostáva.
(2) Jerúsalem – vôkol neho⁶⁷ sú vrchy,
a vôkol svojho ľudu⁶⁷ je Hospodin,
odteraz a navždy⁶⁰¹,
(3) lebo žezlo⁴⁹ zlovôle nebude
spočívať^{500 718 2428} na lôse spravodlivých,
aby spravodliví nevystierali⁵⁴⁰ svoje
ruky po bezpráví¹⁷⁵.
(4) Rob dobre, Hospodine, dobrým
a úprimným¹⁹⁹ v svojich srdciach,
(5) ale odchýľujúci⁴⁷¹ sa svojimi
krivolačskými cestami – Hospodin ich
bude nechávať ísť s pôsobcami
nepravosti⁵⁵¹. Pokoj nad Jerúsálemom!

ŽALM 126

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) Pri Hospodinovom odvrácaní²⁵⁵³
zajatia⁴¹³ Cijjóna sme boli²⁷
ako snívajúci⁹⁹⁹;
(2) vtedy sa naše ústa plnili smiechom
a náš jazyk plesaním⁸⁶⁶.
Vtedy medzi národmi²⁵ vraveli:
Hospodin sa ukázal veľkým^{541 956 1008 2554}
ohľadne nakladania²⁸² s týmito.
(3) Veľkým sa ukázal^{1541 956 1008 2554} Hospodin
ohľadne nakladania²⁸² s nami; boli
sme²⁷ plní radosti²⁵⁵⁵.
(4) Odvrát²⁵⁵³, Hospodine, naše zajatie⁴¹³,
ako potôčiky⁵³⁷ na juhu^{2556 2557}!
(5) Tí, ktorí⁹⁴³ rozsievajú so slzami^{18 60},
budú s plesaním^{60 866} žat;
(6) kto chodí a²⁵⁵⁸ chodí³⁷⁵ s¹¹ plačom,
prinášajú¹⁰⁰ rozsev²⁵⁵⁹ semena,
zaiste²⁵⁶⁰ bude³⁷⁵ s plesaním^{60 866}
prichádzať, prinášajú¹⁰⁰ svoje snopy.

ŽALM 127

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸ OD ŠALAMÚNA⁶⁷.

- (1) Ak dom nebuduje Hospodin, márne
sa namáhajú^{27 208 332 2561} na ňom
budujúci,

ak mesto nestráži³⁸¹ Hospodin, márne
bdie²⁷ strážca³⁸¹.

- (2) Márne vám, časní vo vstávaní¹¹³,
pretahujúci¹¹⁵⁷ vysedávanie^{113 2562},
jedávajúci chlieb¹¹³ trápení²⁵⁶³;
tolko²⁵⁶⁴ dáva^{307 2299} svojmu
milovanému¹²²⁷ aj pri spánku²⁵⁶⁵.
(3) Hľa, deti³⁵⁵ sú dedičstvo⁴⁷ od
Hospodina, plod lona⁴⁹⁷ je mzda;
(4) ako šípy v ruke hrdinu⁶¹⁸, tak sú deti³⁵⁵
mladosti^{454 2566};
(5) blaho² mužovi⁵⁵⁴, ktorý nimi¹³⁶ naplnil
svoj tulec! Nebudú zostudzovaní¹⁶⁶,
keď budú hovoriť s nepriateľmi
v bráne.

ŽALM 128

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) Blaho² každého²⁵⁶⁷ ctiteľa⁶⁹⁹
Hospodina, ktorý⁹⁴³ chodí jeho
cestami!
(2) Zaiste bude jedávať²⁵⁶⁸ výnos²³¹¹
svojich dlaní¹⁷⁴ – tvoje blaho²! Áno¹¹,
dobré ti!
(3) Tvoja žena ako plodný vinič vo
vnútri²⁵⁶⁹ tvojho domu, tvoje deti³²⁵ ako
sadenice olív vôkol tvojho stola⁶⁷.
(4) Hľa, tak zaiste bude požehnaný
muž⁵⁵⁴ majúci Hospodina v úcte⁵⁹¹!
(5) Kiež ťa Hospodin žehná³³ z Cijjóna,
i nazerať po všetky dni svojho života⁴⁵⁴
v⁸⁰⁶ dobro Jerúsálemu
(6) a viď deti³⁵⁵ svojich detí^{67 355} a pokoj
nad Izráelom!

ŽALM 129

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) Mnoho⁷⁶⁰ sa ma od mojej mladosti⁴⁵⁴
nautískali – nuž¹⁹³, Izráel môže²⁰
povedať –
(2) mnoho⁷⁶⁰ sa ma od mojej mladosti⁴⁵⁴
nautískali, a predsa na mňa⁷²
nestačili²⁵⁷⁰.
(3) Na mojom chrbte orali²⁷ oráči,
dodávali²⁷ dĺžky svojim brázdam²⁵⁷⁰;
(4) Hospodin je spravodlivý, pretal
povraz zlovoľných.
(5) Nech sú³³ zostudzovaní¹⁶⁶ a nech
ustupujú³³ späť všetci nenávidiaci
Cijjón,
(6) nech sú³¹ ako tráva na strechách¹¹³,
ktorá je suchá⁶⁸⁵ skôr ako sa vytrhá³⁷⁵,

- (7) ktorou svoju dlaň¹⁷⁴ nenaplní žnec a svoju náruč viazač
 (8) a nie že povedia tí, ktorí⁹⁴³ budú prechádzať: Požehnanie Hospodina na vás, žehnáme²⁷ vás v mene Hospodina.

ŽALM 130

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) Volám²⁷ ťa z hĺbokosti², Hospodine;
 (2) Pane, vypočuj²⁵⁷¹ môj hlas, kiez sú³³ tvoje uši pozorné²⁵⁷² ku hlasu mojich úpení⁸³⁴!
 (3) Ak si budeš, Jáh¹⁶¹², Pane, všímať³⁸¹ neprávosti⁵⁵¹, kto bude môcť²⁰ obstať?
 (4) Avšak u teba je odpúšťanie²⁵⁷³, aby si bol predmetom úcty⁵⁹.
 (5) Očakávam^{27 749} Hospodina, očakáva^{27 749} moja duša, a čakám²⁷ na⁹⁰⁶ jeho slovo,
 (6) moja duša na Pána, *viac* ako strážcovia^{101 381} na ráno, strážcovia³⁸¹ na ráno!
 (7) Upieraj svoje čakanie^{906 2574}, Izráel, k Hospodinovi, lebo u Hospodina je láskavosť¹²⁵ a hojné je u neho vykúpenie⁷⁷⁸
 (8) a on môže²⁰ Izráela vykúpiť⁷⁷⁸ zo všetkých jeho neprávostí⁵⁵¹.

ŽALM 131

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸ OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, moje srdce nespyšelo^{2231 2575} a moje oči sa nevyvýšili a nezašiel som vo veci príliš veľké¹⁰⁸⁷ alebo vo veci príliš divuplné^{248 1057} pre mňa¹⁰¹.
 (2) Či nie, že som svoju dušu uchlácholil⁴⁴⁹ a utíšil ako odstavené dieťa²⁵⁷⁶ pri jeho matke?²⁵⁷⁷ Ako odstavené dieťa²⁵⁷⁶ je moja duša pri mne.
 (3) Upieraj svoje čakanie^{906 2574}, Izráel, k Hospodinovi, odteraz a navždy⁶⁰¹!

ŽALM 132

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) Spomeň, Hospodine, pre Dávida⁷² na všetko jeho trápenie⁹⁹³,
 (2) ako odprisahal Hospodinovi, sľúbil Mocnému⁶⁸² Jákóba:

- (3) Ak budem²⁰⁷⁹ vchádzať v stan svojej domácnosti²⁰⁰⁴, ak budem²⁰⁷⁹ vystupovať⁵²¹ na pohovku svojho ležiska²⁵⁷⁸,
 (4) ak budem²⁰⁷⁹ dávať spánok svojim očiam, svojim očným viečkam³⁵⁴ zdiemnutie,
 (5) než budem môcť²⁰ nájsť miesto⁷³⁵ Hospodinovi, obydlia⁷⁹¹ Mocnému⁶⁸² Jákóba!
 (6) Hľa, počuli sme o nej^{697 2579} v Efráthe, našli sme ju²⁵⁷⁹ v poliach lesa²⁵⁸⁰.
 (7) Vstupujme³³ do jeho obydlí⁷⁹¹, klaňajme³³ sa pri podnoží jeho nôh!
 (8) Povstaň, Hospodine, na svoje odpočívanie⁷¹⁸, ty aj skrinka tvojej moci,
 (9) nech si tvoji kňazi obliekajú³³ spravodlivosť a tvoji zbožní⁹² nech plesajú³³;
 (10) v záujme²⁵⁸¹ Dávida, svojho nevoľníka, kiez neodstrkuješ^{33 546 2582} tvár svojho pomazaného!
 (11) Hospodin Dávidovi odprisahal pravdu⁴¹⁵, nebude od nej späť ustupovať²⁴⁹.
 Z plodu tvojho tela^{497 2583} ti budem dosadzovať²³⁹ na²⁵⁸⁴ trón;
 (12) ak budú tvoji synovia zachovávať³⁸¹ moju zmluvu a moje svedectvá, ktorým⁴⁷⁸ ich budem vyučovať, budú ti aj tvoji synovia na veky veky²⁰⁰² sedieť na²⁵⁸⁴ tróne.
 (13) Lebo Hospodin našiel záľubu¹⁹³⁸ v Cijjón, želal si ho za bydlisko²³⁵⁰ pre seba⁷².
 (14) Tuto bude moje odpočívanie⁷¹⁸ na veky veky²⁰⁰², tu budem bývať, lebo som si ho želal;
 (15) jeho stravu budem bohato²⁵⁸⁵ žehnať, jeho nemajetných²⁸⁹ budem nasycovať chlebom,
 (16) jeho kňazov budem obliekať v záchranu⁶⁴⁷ a jeho zbožní⁹² budú radostne²⁵⁸⁵ plesať.
 (17) Tam chcem²⁰ Dávidovi dať vzrast rohu⁵⁰⁸, upravím¹⁸⁸⁴ lampu svojmu pomazanému;
 (18) jeho nepriateľov budem obliekať v hanbu^{166 1010} a nad ním²⁵⁸⁶ sa bude skvieť²⁵⁸⁷ jeho koruna²⁰⁸².

ŽALM 133

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸ OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hľa, aké⁶⁹ dobré a aké⁶⁹ milé⁴⁴⁶ – bývanie bratov, áno²⁵⁸⁸, pospolu²⁵⁸⁹!
- (2) Ako dobrý²⁵⁹⁰ olej na hlave, stekajúci na bradu²⁵⁹¹, bradu²⁵⁹¹ Áróna, ktorá splyvala²⁵⁹² na otvor^{1691 2593 2594} jeho rúch²⁵⁹⁵,
- (3) ako rosa Chermóna, ktorá zostupuje²⁵⁹⁶ na vrchy Cijjóna, lebo tam Hospodin prikázal požehnanie, život⁴⁵⁴ navždy⁶⁰¹.

ŽALM 134

PIESEŇ STUPŇOV²⁵²⁸.

- (1) Nuž²⁵⁹⁷, velebte⁴⁴⁸ Hospodina, všetci nevoľníci Hospodina, ktorí⁹⁴³ stáivate po nociach v dome Hospodina,
- (2) povzneste¹⁰⁰ vo svätyni⁶³⁸ svoje ruky a velebte⁴⁴⁸ Hospodina!
- (3) Kiež ti z Cijjóna žehná³³ Hospodin, zriadiť²⁸² nebesá aj zem!

ŽALM 135

- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!
Velebte¹¹⁸ meno Hospodina, velebte¹¹⁸, nevoľníci Hospodina,
- (2) ktorí stáivate v dome Hospodina, v nádвориach^{319 1582} Božieho domu,
- (3) velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}, lebo Hospodin je dobrý, pri hudbe spievajte^{66 217} jeho menu, lebo je ľúbe⁴⁴⁶!
- (4) Lebo Jákób – Jáh¹⁶¹² v ňom našiel záľubu¹⁹³⁸, Izráela má za svoj obzvláštny poklad²⁵⁹⁸.
- (5) Ja zaiste viem²⁷, že Hospodin je veľký, áno¹¹, náš Pán nad všetkých bohov¹⁰¹;
- (6) všetko, čo obľubuje⁸, Hospodin koná v nebesiach aj na zemi, v moriach a všetkých hĺbkinách¹⁰²⁵,
- (7) pôsobí vystupovanie⁵²¹ výparov od okraja⁶¹³ zeme, k dažďu robí²⁷ blesky, zo svojich komôr⁹³⁷ vyvádza⁴⁶⁰ vietor⁵²⁵;
- (8) ktorý pobil⁷⁹ prvorodených Egypta od ľudí³⁵⁶ po dobytok²⁴³,
- (9) poslal v tvoj stred, Egypt, znamenia a zázraky⁷¹⁹ proti faraónovi a proti všetkým jeho služobníkom;
- (10) ktorý pobil⁷⁹ mnohé národy²⁵ a pozabíjal mocných¹⁰⁰³ kráľov,

- (11) ako⁶⁰³ Síchóna, kráľa Emórího¹³⁸⁰, a ako⁶⁰³ Óga, kráľa Bášána, a ako⁶⁰³ všetky kráľovstvá Kenáana,
- (12) a ich zem dal za dedičstvo⁴⁷, dedičstvo⁴⁷ Izráelovi, svojmu ľudu.
- (13) Hospodine, tvoje meno trvá navždy¹⁴², Hospodine, pripomienka teba¹⁵⁵ do pokolenia a pokolenia,
- (14) áno, Hospodin bude vymáhať právo¹⁸⁸ svojmu ľudu²⁵⁹⁹ a zľutúvať sa^{726 2600} nad svojimi nevoľníkmi.
- (15) Modly národov²⁵ sú striebro a zlato, dielo²³² rúk človeka,
- (16) ústa majú¹⁰⁴⁷ a nehovoria, oči majú¹⁰⁴⁷ a nevidia,
- (17) uši majú¹⁰⁴⁷ a nemôžu²⁰ uši nastaviť¹⁰⁷, ba ani niet *toho*, žeby bol dych⁵²⁵ v ich ústach.
- (18) Im podobní⁸⁵⁰ budú ich zhotovitelia²⁸², každý, kto v nich dôveruje⁹⁷.
- (19) Dom Izráela, velebte⁴⁴⁸ Hospodina!
Dom Áróna, velebte⁴⁴⁸ Hospodina!
- (20) Dom Léviho, velebte⁴⁴⁸ Hospodina!
Ctitelia⁶⁹⁹ Hospodina, velebte⁴⁴⁸ Hospodina!
- (21) *Nech je z Cijjóna velebený*⁴⁴⁸
Hospodin, usadiť⁴⁵¹ v Jerúsáleme!
Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALM 136

- (1) Prinášajte chválu¹⁵⁶ Hospodinovi, lebo je dobrý, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
- (2) prinášajte chválu¹⁵⁶ Bohu bohov, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
- (3) prinášajte chválu¹⁵⁶ Pánovi pánov, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
- (4) jemu, ktorý samotný¹³⁵⁹ koná²⁶⁰¹ veľké divy²⁴⁸, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
- (5) v múdrosti^{1296 2602} zriadiť²⁸² nebesá, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
- (6) rozprestrevšiemu²⁶⁰³ zem na moriach, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
- (7) zriadiť²⁸² veľké svetlá, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
- (8) slnko na vládnutie²²³⁷ vo dne²⁶⁰⁴, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
- (9) mesiac a hviezdy na vládnutie²²³⁷ v noci²⁶⁰⁴, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,

- (10) pobivšiemu⁷⁹ Egypt v ich
prvorođených²⁶⁰⁵, lebo jeho láskavosť¹²⁵
trvá navždy¹⁴²,
(11) ktorý⁷¹ vyviedol⁴⁶⁰ Isráela sprostred
nich, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá
navždy¹⁴²,
(12) silnou rukou a vztiahnutým⁴⁷¹
ramenom, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá
navždy¹⁴²,
(13) rozseknuvšiemu²⁶⁰⁶ more Trstia²³¹⁸ na
úseky²⁶⁰⁷, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá
navždy¹⁴²,
(14) takže¹ previedol Isráela jeho stredom,
lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
(15) a striasol^{2393 2608} faraóna a jeho
vojenskú moc^{562 945} v more Trstia²³¹⁸,
lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
(16) povodivšiemu svoj ľud pustinou,
lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
(17) pobivšiemu⁷⁹ veľkých kráľov, lebo
jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
(18) ktorý⁷¹ pozabíjal vznešených²²⁰
kráľov, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá
navždy¹⁴²,
(19) ako⁶⁰³ Síchóna, kráľa Emóriho¹³⁸⁰,
lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
(20) a ako⁶⁰³ Óga, kráľa Bášana, lebo jeho
láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
(21) a dal ich zem za dedičstvo⁴⁷, lebo
jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
(22) dedičstvo⁴⁷ Isráelovi, svojmu
nevoľníkovi, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá
navždy¹⁴²,
(23) ktorý na nás spomenul v našej
nízkości²⁶⁰⁹, lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá
navždy¹⁴²,
(24) a odtrhol nás od našich
protivníkov⁷⁰, lebo jeho láskavosť¹²⁵
trvá navždy¹⁴².
(25) Dáva pokrm⁴⁰⁰ všetkému mäsu²⁶¹⁰,
lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴²,
(26) prinášajte chválu¹⁵⁶ Bohu nebies,
lebo jeho láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴².

ŽALM 137

- (1) Pri riekach Bávela²⁰³¹, tam sme sadali²⁷
aj plakávali²⁷ pri svojom spomínaní
na Cijjón.
(2) Svoje lýry⁹²⁸ sme vprostred neho²⁶¹¹
rozvešali na topole⁹⁹⁹,
(3) lebo nás tam zajavší nás žiadavali
o slová piesne a naši trápiči²⁶¹²

- o radosť²⁶¹³: Zaspievajte nám z piesne
Cijjóna!
(4) Ako by sme mohli²⁰ spievať pieseň
Hospodina na pôde¹⁹⁹⁶ cudziny⁵⁹⁰?
(5) Ak mám²⁰ na teba zabudnúť,
Jerúsalem, nech zabúda^{33 2614} moja
pravica,
(6) nech môj jazyk lipne^{33 687} k môjmu
podnebiu, ak nebudem na teba
spomínať, ak nebudem povznášať
Jerúsalem nad vrchol²⁵²¹ svojej
radosti!
(7) Pamätaj, Hospodine, ohľadne
synov²⁶¹⁵ Edóma na deň²⁶¹⁶ Jerúsálema,
ako^{943 2617} vraveli:
Odkrývajte²⁶¹⁸, odkrývajte²⁶¹⁸ aj sám²⁶¹⁹
základ²⁵⁶ v ňom²⁶²⁰!
(8) Dcéra Bávela²⁰³¹, ktorá si⁹⁴³ zničeniu⁴⁷⁹
prepádnutá²⁶²¹, blaho² toho, kto ti bude
odplácať¹⁷⁷ tvoje konanie^{176 837}, ktorým
si konala^{27 176} vočej²⁶²² nám!
(9) Blaho² toho, kto bude tvoje batolátá
uchopovať¹⁷⁸⁴ a o skalisko⁵⁰⁵ rozrážať!

ŽALM 138

OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Chcem²⁰ ťa chváliť^{156 843} celým svojím
srdcom, pred bohmí²⁶²³ pri hudbe
spievať^{466 217},
(2) klaňať sa smerom ku tvojmu svätému
chrámu^{43 126 127} a chváliť^{156 216} tvoje meno
za tvoju láskavosť¹²⁵ a za tvoju
vernoscť⁴¹⁵,
lebo si nad všetko zvelebil^{1956 1703} svoje
meno, ²⁶²⁴ svoju reč²⁴⁵⁷.
(3) V deň, keď som volal²⁷, odpovedal^{27 423}
si mi, povzbudzuješ²⁶²⁵ ma, v mojej
duši je sila²⁶²⁶.
(4) Všetci králi zeme ťa budú chváliť^{156 216},
Hospodine, keď počujú výroky²⁴⁵⁷
tvojich úst,
(5) a budú spievať o cestách⁵ Hospodina,
lebo veľká je sláva⁷⁶ Hospodina.
(6) Lebo Hospodin je vyvýšený, ale
nízkeho^{2609 2627} si všíma¹⁰⁷³
a vysokomyseľnosť^{1303 2628} z diaľky
spoznáva.
(7) Ak chodím vprostred²³⁹⁷ úzkosti⁶³⁶,
oživuješ⁸⁶² ma,
vystieraš⁵⁴⁰ svoju ruku proti hnevu
mojich nepriateľov a tvoja pravica ma
vyslobodzuje⁷³.

- (8) Hospodine dokonáva¹⁴⁶¹ miesto mňa²⁶²⁹; tvoja, Hospodine, láskavosť¹²⁵ trvá navždy¹⁴², kiež sa nezriekaš^{33 1046} diel^{232 2630} svojich rúk!

ŽALM 139

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, OD DÁVIDA⁶⁷.SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶.

- (1) Hospodine, prebádal¹²²⁴ si ma a spoznal,
 (2) ty poznáš²⁷ moje sadanie a moje vstávanie, z ďaleka rozumieš^{27 108 630} môjmu mysleniu,
 (3) preskúmal²⁶³¹ si môj chodník^{246 2632} a moje líhanie, máš²⁷ osvojené všetky moje cesty²⁶³³,
 (4) kým niet na mojom jazyku slova⁶¹², hľa, Hospodine, celé ho²⁴¹ vieš²⁷,
 (5) vzadu a vpredu si ma obľahol a položil²³⁹ si na mňa svoju dľaň¹⁷⁴ –
 (6) vedomosť pre mňa¹⁰¹ príliš nepochopiteľná^{248 1087 1873 2634}, vysoká²⁶³⁵, nestačím²⁵⁷⁰ na ňu².
 (7) Kam by som mohol²⁰ odísť pred tvojím Duchom^{68 525}, áno¹¹, kam utiecť pred tvojou tvárou⁶⁸?
 (8) Ak by som chcel²⁰ zliezť²⁶³⁶ nebesá, tam si ty; ak by som si chcel²⁰ podostrieť²⁶³⁷ šeoľ¹⁵⁷, hľa – ty²⁶³⁸!
 (9) Mám²⁰ vziať¹⁰⁰ krídla úsvitu, usadiť sa⁴⁵¹ na najzadnejšom konci^{1075 2639} mora²⁶⁴⁰?
 (10) Aj tam by ma viedla¹²⁸ tvoja ruka, áno¹¹, mohla²⁰ by ma uchopiť¹⁷⁸⁴ tvoja pravica.
 (11) Mám²⁰ teda⁵⁴ povedať: aspoň tma ma môže²⁰ polapit²⁶⁴¹, keď¹¹ sa nocou stane svetlo vôkol mňa^{2629 2642}?
 (12) Pred tebou⁶⁸ ani tma nezatemňuje a noc svieta ako deň, ako temnota, tak²⁶⁴³ svetlosť.
 (13) Veď ty si stvoril¹⁷⁹⁵ moje obličky¹⁹⁷, utkával¹²⁶⁴⁴ si ma v lone⁴⁹⁷ mojej matky.
 (14) Chválim ťa^{156 843}, pretože som bol úctyhodne^{59 2645}, divuplne utvorený^{93 2646}, divuplné²⁴⁸ sú tvoje diela²³², to¹¹ moja duša dobre¹⁹³³ vie.
 (15) Nie je²⁷ pred tebou⁶⁸ utajená kosť moja²⁶⁴⁷, ktorý²⁶⁴⁸ som bol v skrytosti^{527 811} zhotovený²⁸², upletený²⁶⁴⁹ v spodných miestach¹⁵⁶¹ zeme²⁶⁵⁰;

- (16) tvoje oči videli²⁷ môj zárodok²⁶⁵¹ a na tvoju knihu²⁶⁵² boli zapisované ony všetky²⁴¹ – dni, ktoré boli určené^{944 2653}, totiž¹¹ preň⁷², každý^{2654 2655} z nich²⁶⁵⁶.
 (17) No¹¹ aké⁶⁹ sú²⁷ mi drahé¹³⁰⁷ tvoje myslenia, Bože, aké⁶⁹ nezmerné¹¹³⁷ sú²⁷ ich súhrny²⁵²¹!
 (18) Mám²⁰ ich spočítať⁴⁴⁴? Sú hojnejšie nad piesok¹⁰¹! Precitol som a som stále pri tebe.
 (19) Keby²⁶⁵⁷ si, Bože, chcel^{20 2658} zabíjať zlovoľných¹⁸! Vy¹¹, muži krvi^{121 122}, odo mňa odstúpte¹⁶⁴¹!
 (20) Ktorí o tebe hovoria v zlomyseľnosti²⁹⁵, pozdvihujú sa¹⁰⁰ ku klamu³⁶⁷, sú tvojimi odporcami²⁶⁵⁹;
 (21) či nemám²⁰ nenávidieť nenávidiacich teba, Hospodine, a voči povstalcovi²⁶⁶⁰ proti tebe⁵⁷⁸ odpor pociťovať?
 (22) Vrcholnou mierou²⁶⁶¹ nenávisť ich nenávidím²⁷, sú²⁷ mi nepriateľmi²⁰⁶.
 (23) Prebádaj¹²²⁴ ma, Bože, a spoznaj moje srdce, podrob ma skúške a spoznaj moje starosti²¹⁵⁷
 (24) a pozri, či je vo mne cesta utrpenia²⁶⁶², a veď¹⁷²⁸ ma cestou večnosti^{142 339}!

ŽALM 140

RIADITEĽOVI HUDBY⁸³, SPEV S HUDOBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶ OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Vytrhni¹⁵³ ma, Hospodine, od zlých ľudí¹⁸, kiež ma zachováš^{33 382} pred mužmi^{18 68} násilníctva^{2 215 2663},
 (2) ktorí si v srdci uzmysleli^{911 980} zlé veci, po celý¹⁵⁹ deň sa rotia na boj^{256 565 2664 2665},
 (3) naostrili svoj jazyk tak ako had⁸⁵⁰, pod ich perami je jed¹⁴⁷² vretenice²⁶⁶⁶. Seláh⁷⁴.
 (4) Ochraňuj³⁸¹ ma, Hospodine, pred rukami⁶⁸ zlovoľných¹⁶, kiež ma zachováš^{33 382} pred mužmi^{18 68} násilníctva^{2 215 2663}, ktorí si uzmysleli^{911 980} podvracať⁹⁸² moje kroky,
 (5) vysokomyseľní²¹⁵¹ mi utajili²⁸⁴ pascu a povrazy, po strane^{2259 2667} dráhy^{469 2668} prestreli sieť, položili²³⁹ mi nástrahy⁵¹⁸. Seláh⁷⁴.
 (6) Povedal som Hospodinovi: Ty si môj Боh, vpusti i uši¹⁰⁷, Hospodine, hlas mojich úpení¹⁸³⁴.

- (7) Hospodine, Pane, ty siľa môjho vyslobodenia⁷³, kiez mojej hlave v deň ozbrojeného stretnutia²⁶⁶⁹ poskytnes³³ clonu^{143 2120},
 (8) kiez nesplňaš^{33 223}, Hospodine, želanía zlovoľného²⁵⁶, kiez nedopúšťaš^{333 2670} jeho zámer²⁶⁷¹, vyvyšovali by sa.
 Seláh⁷⁴.
 (9) Hlava obkľučujúcich ma – nech ju²⁶⁷² pokrýva^{33 2673} utŕhanie^{208 332 2674} z ich pier,
 (10) nech na nich sypú^{33 1402 2675} žeravé uhľíky, nech ich zhadzuje^{33 307} v oheň, v hlboké žumpy²⁶⁷⁶, nech nepovstávajú.
 (11) Ohovárač²⁶⁷⁷ nemôže²⁰ v zemi³⁹³ obstáť¹³³; muž zľého násilníctva²¹⁵ – bude³⁰⁷ ho²⁶⁷⁸ štváť k pádu^{2 2679}.
 (12) Viem²⁷, že Hospodin bude vybavovať²⁸² súdnu vec¹⁸⁸ sužovaného^{276 292}, právo²² úbohého^{289 1155},
 (13) zaiste budú spravodliví prinášať chválu¹⁵⁶ tvojmu menu, úprimní¹⁹⁹ bývať pri tvojej tvári^{455 2680}.

ŽALM 141

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, volám²⁷ ťa, poponáhľaj sa ku mne, vpusti v uši¹⁰⁷ môj hlas pri mojom volaní k tebe,
 (2) kiez moja modlitba pred tvou tvárou ostáva^{33 133} ako kadivo¹⁶⁰², pozdvihovanie¹⁰⁰ mojich dlani¹⁷⁴ ako obeť daru⁶⁴⁰ večera.
 (3) Postav²³⁹, Hospodine, k mojim ústam stráž^{381 2681}, bedli³⁸² pred²⁶⁸² dverami mojich pier,
 (4) kiez nenechávaš³³ moje srdce prikloniť sa^{471 2683} k ničomu²¹⁸⁷ zlému, na uskutočňovanie skutkov^{272 2684} v zlovôli s mužmi pôsobiacimi nepravosť⁵⁵¹, nech¹¹ sa nekŕmim ich lahôdkami²⁶⁸⁵.
 (5) Nech ma spravodlivý zauškuje^{33 2686}, to je láskavosť¹²⁵, nech ma tresce^{33 148}, to je olej na hlavu^{113 2687}, moja hlava sa nebude vzpierať, lebo je ešte aj²⁶⁸⁸ moja modlitba proti ich zlobám²⁶⁸⁹.
 (6) Keď ich sudcovia^{22 57 58} budú⁸¹ zvrhnúť na úbočia²²⁵⁹ skalísk⁵⁰⁵, počujú^{81 423} moje výroky²⁴⁵⁷, pričom sa *ony* prejavia^{81 541} ľúbymi^{1446 2690}.

- (7) Tak ako⁸⁵⁰ keď sa³⁷⁵ na zemi orie a brázdi, sú¹³ naše kosti rozmetané k ústiu¹³¹⁹ šeoľa¹⁵⁷,
 (8) avšak moje oči, Hospodine, Pane, sú na tebe²⁶⁹¹, na teba sa spolieham^{13 65}, kiez nevylievaš^{33 2618 2692} moje žitie^{822 2693},
 (9) ochráň³⁸¹ ma pred polapením⁶⁸ do²⁶⁹⁴ pasce, ktorú na mňa nastražili^{286 2695},
 (10) nech zlovoľní dovedna padajú³³ v svoje čerene, než ja budem môcť²⁰ prejsť.

ŽALM 142

POUČENIE⁹⁰⁷ OD DÁVIDA⁶⁷ ZA JEHO POBYTU¹⁵⁵⁶ V JASKYNI. MODLITBA.

- (1) Svojím hlasom kričím⁶⁷² k Hospodinovi, svojím hlasom k Hospodinovi úpiem⁸⁷²,
 (2) pred jeho tvárou vylievam svoj nárek¹⁴⁰⁰, svoju úzkosť⁴³⁶ pred jeho tvárou vyjavujem²⁷¹.
 (3) Pri zomdľovaní¹⁵²⁹ môjho ducha vo mne ty veru^{54 2696} poznáš²⁷ moju pešinu¹⁹²¹, na chodníku²⁴⁶, ktorým⁴⁷⁸ sa poberám, mi utajili²⁸⁴ pascu.
 (4) Hľaď vpravo a pozri, že¹¹ niet znajúceho sa ku mne²⁶⁹⁷, pre mňa¹¹¹¹ zaniklo útočiste, niet zaujímajúceho sa²⁶⁹ o²⁴⁰⁴ moju dušu.
 (5) Dal som sa k tebe kričať⁶⁷², Hospodine, vravieť: Ty si mojim útočišťom, mojim podielom v zemi živých.
 (6) Uprí pozornosť¹¹⁰ na moje horekovanie⁸⁶⁶, lebo som veľmi zoslabol, vyprosti ma od mojich prenasledovateľov, lebo sa ukázali⁵⁴¹ odo mňa silnejšími^{542 543},
 (7) vyved⁴⁶⁰ moju dušu z väzenia²⁶⁹⁸ na chválu svojho mena^{156 216}, spravodliví sa budú pri mne²⁶⁹⁹ vôkol postavovať²⁷⁰⁰, lebo na mne prejavuješ²⁷⁰¹ dobrotu^{176 392}.

ŽALM 143

SPEV S HUDBNÝM SPRIEVODOM⁶⁶
OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) Hospodine, počuj moju modlitbu, nastav uši¹⁰⁷ k mojim úpeniam⁸³⁴, v svojej vernosti^{38 934} mi odpovedz, v svojej spravodlivosti³⁸,

- (2) a keď so svojím nevoľníkom nevstupuješ³³ v súd²², lebo pred tvojou tvárou nikto⁷⁴⁸ živý nie je spravodlivý.
- (3) Veď moju dušu prenasleduje²⁷ nepriateľ, k zemi depce^{27 968} môj život, usadzuje²⁷ ma v temné miesta²⁰⁴⁶ ako dávno mŕtvych²⁷⁰²
- (4) a môj duch⁵²⁵ vo mne zomdlieva¹⁵²⁹, moje srdce v mojom vnútri²⁷⁰³ trpne.
- (5) Dal som sa pripomínať si dni od pradávna, rozjímať¹² o všetkom tvojom pôsobení⁵, premýšľam^{1400 1425} o diele^{5 232} tvojich rúk,
- (6) ruky svoje som rozprestrel k tebe, moja duša je voči tebe ako smädná²⁷⁰⁴ zem. Seláh⁷⁴.
- (7) Náhlivo mi odpovedz, Hospodine, môj duch⁵²⁵ je zničený⁵⁷⁵, keď predou mnou⁶⁸ neskrývaš³³ svoju tvár, inak¹ sa stanem porovnateľným so zostupujúcimi⁸³² v jamu^{211 833};
- (8) daj mi za rána počuť tvoju láskavosť¹²⁵, lebo v teba dôverujem^{13 97}, daj mi poznať cestu, ktorou⁴⁷⁸ sa mám²⁰ pobrať, lebo k tebe povznášam^{27 100} svoju dušu.
- (9) Vyprosti ma od mojich nepriateľov, Hospodine, k tebe som sa prišiel skryť²⁷⁰⁵;
- (10) vyuč ma vykonávaniu záľuby tvojej vôle¹⁴³, lebo ty si môj Boh. Tvoj Duch je dobrý, keď ma vedie^{33 128} po zemi²⁷⁰⁶ roviny⁷⁷
- (11) vzhľadom na tvoje meno, Hospodine; keď ma chceš^{20 33} oživiť⁸⁶², keď v svojej spravodlivosti³⁸ chceš^{20 33} moju dušu vyviesť⁴⁶⁰ z úzkosti⁶³⁶
- (12) a v svojej láskavosti^{38 125} zhubiť⁵⁸¹ mojich nepriateľov, a keď zničíš³³ všetkých protivníkov⁷⁰ mojej duše, lebo ja som tvoj nevoľník.
- (3) Hospodine, čím je človek, že¹¹ ho berieš²⁷ na vedomie²⁷⁰⁹, syn smrteľníka²³³, že¹¹ ho máš²⁷ na zreteli⁹¹¹?
- (4) Človek je²⁷ podobný vánku⁸⁸², jeho dni sú ako prechádzajúci tieň;
- (5) Hospodine, nahni⁴⁷¹ svoje nebesá, nech¹¹ môžeš²⁰ zostúpiť, siahni na²²⁶⁹ vrchy, nech¹¹ dymia,
- (6) blýskaj blýskaním²⁷¹⁰, nech¹¹ ich⁵³⁵ môžeš²⁰ rozptýliť, vyšli svoje šípy, nech¹¹ ich⁵³⁵ môžeš²⁰ zmiať⁴⁵³⁶,
- (7) vystri⁵⁴⁰ svoje ruky z výsosti, vyvrí ma a vyprosti ma z veľkých vôd, z ruky synov cudziny⁵⁹⁰,
- (8) ktorých ústa hovoria²⁷ márnosť^{4366 367} a ktorých pravica je pravica lži.
- (9) Bože, chcem²⁰ ti spievať novú pieseň, na varyto⁹³⁰ desiatku⁹³¹ pri speve hrať^{66 217 814} tebe,
- (10) ktorý⁹⁴³ dávaš víťazstvo^{73 947} kráľom, ktorý⁹⁴³ vyrávaš Dávida, svojho nevoľníka, pred mečom⁶⁸ zla;
- (11) vyvrí ma a vyprosti ma z ruky synov cudziny⁵⁹⁰, ktorých ústa hovoria²⁷ márnosť^{4366 367} a ktorých pravica je pravica lži,
- (12) aby naši synovia boli v svojej mladosti⁴⁵⁴ ako štepy k vzrastu vypestované²⁷⁷¹, naše dcéry ako náročné stĺpy, vytesané²⁷⁷² na spôsob³²⁸ chrámu^{126 2713},
- (13) naše zásobárne plné, poskytujúce²⁶⁷⁰ zásoby všetkého²⁷⁷⁴ druhu⁷⁷¹⁵, naše stáda¹⁵⁹¹ tisícoraké, v desaťtisíce sa množiace na našich šírych poliach²⁷¹⁶,
- (14) naše hovädzie dobyčtá^{1416 2777} obťažkané²⁷⁷⁸, bez⁹²³ prielomu^{1508 2719} a bez⁹²³ vychádzania²⁷²⁰ a bez⁹²³ kriku²⁷²¹ na našich priestranstvách^{1413 1415}.
- (15) Blaho² ľudu, ktorému¹⁹⁹⁴ je takto²⁷²²! Blaho² ľudu, ktorého Bohom je Hospodin!

ŽALM 144

OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) *Nech je velebený*⁴⁴⁸ Hospodin, moja skala, ktorý⁹⁴³ vyučuje moje ruky seči¹⁴²⁸, moje prsty boju⁵⁶⁵,
- (2) moja^{325 2707} láskavosť¹²⁵ a moja pevnosť⁵⁰⁶, moja záštita²⁶⁷ a môj záchrana^{493 507}, pre mňa⁷², môj štít⁷⁵ a na neho sa spolieham^{27 65}, ktorý⁹⁴³ mi podmaňuje²⁷⁰⁸ môj ľud.

ŽALM 145^{747 2723}CHVĽOSPEV^{1 279} OD DÁVIDA⁶⁷.

- (1) (*Álef*) Chcem²⁰ ťa vyvyšovať, môj Bože, ó⁹⁴³ Kráľu, a navždy¹⁴² a večne²⁵⁸ oslavovať⁴⁴⁸ tvoje meno,
- (2) (*Béth*) po celý¹⁵⁹ deň ťa chcem²⁰ oslavovať⁴⁴⁸ a navždy¹⁴² a večne²⁵⁸ tvoje meno velebiť¹¹⁸!

- (3) (*Gimel*) Hospodin je veľký a veľmi hoden velenia^{118 2724} a niet prebádania^{1224 2725} jeho veľkosti^{67 2726}.
- (4) (*Dáleth*) Pokolenie vychvaľuje pokoleniu tvoje diela²³², a oznamujú²⁷¹ tvoje mocné činy⁶⁴⁶,
- (5) (*Hé*) Chcem²⁰ v myslí preberať^{1400 1425 2727} nádhery²³⁷ slávy⁷⁶ tvojej velebnosti²²² a čo sa týka^{1169 2728} tvojich divov²⁴⁸,
- (6) (*Váu*) a keď budú vriať o mohutnosti⁶⁹⁷ tvojich úctu vzbudzujúcich⁵⁹ činov, budem⁴²³ vyprávať¹⁴⁴ o tvojej veľkosti^{2 697 2729}.
- (7) (*Zajin*) Budú chrliť⁶⁰⁵ pripomínanie hojnosti tvojej dobroty a s plesaním ospevovať tvoju spravodlivosť²⁷²⁷.
- (8) (*Chéth*) Hospodin je milostivý²⁰²³ a súcitný⁵⁰³, zdĺhavý k hnevu^{2 64 101} a veľký v láskavosti^{101 125}.
- (9) (*Téth*) Hospodin je dobrý ku všetkým a jeho zmlovania⁷⁵³ sú nad všetky jeho diela^{232 2730}.
- (10) (*Jód*) Budú ťa, Hospodine, chváliť^{156 843} všetky tvoje diela²³² a tvoji zbožní⁹² ťa budú oslavovať⁴⁴⁸,
- (11) (*Káf*) budú vriať o sláve⁶⁹⁷ tvojho kráľovstva²⁷³¹ a o tvojej mocnej činnosti^{646 697} budú hovoriť
- (12) (*Lámed*) na uvádzanie jeho mocných činov⁶⁴⁶ v známosť deťom³⁵⁵ človeka³⁵⁶, aj slávy⁷⁶ nádhery²³⁷ jeho kráľovstva²⁷³¹.
- (13) (*Mém*) Tvoje kráľovstvo²⁷³¹ je kráľovstvo²⁷³¹ všetkých vekov a tvoja vláda²²³⁷ nad všetkými pokoleniami²⁷³²,
- (14) (*Sámech*) Hospodin poskytuje podporu všetkým, ktorí⁹⁴³ padajú, a vzpriamenie²⁷³³ všetkým, ktorí sú⁹⁴³ zohnutí¹⁴⁶⁴.
- (15) (*Ajin*) Oči všetkých dúfajú v²²⁶⁴ teba a ty im dávaš pokrm v jeho čas,
- (16) (*Pé*) otvárajúc svoju ruku a blahovoľne^{144 2734} poskytujúc nasýtenie²⁷³³ všetkému živému.
- (17) (*Cádé*) Hospodin je spravodlivý na všetkých svojich cestách a láskavý⁹² vo všetkých svojich činoch²³²,
- (18) (*Kóf*) Hospodin je blízky⁸⁰¹ všetkým volajúcim ho, všetkým, ktorí ho volajú v pravde⁴¹⁵,
- (19) (*Réš*) uskutočňuje²⁸² želanie¹¹⁴³ svojich titelov⁶⁹⁹ a ich krik o pomoc počúva a pomáha⁷³ im.

- (20) (*Šín*) Hospodin ochraňuje³⁸¹ všetkých milujúcich ho a všetkých zlovoľných bude ničiť¹⁰⁷⁷.
- (21) (*Táu*) Moje ústa budú vyslovovať chválu¹²⁷⁹ Hospodina a všetko mäso bude oslavovať⁴⁴⁸ jeho sväté meno⁴³ navždy¹⁴² a večne²⁵⁸.

ŽALM 146

- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!
- Veleb¹¹⁸, moja duša, Hospodina!
- (2) Za svojho života^{454 2735} chcem²⁰ Hospodina velebiť¹¹⁸, za svojho trvania²⁷³⁵ svojmu Bohu pri hudbe spievať^{466 217}.
- (3) Nesmiete²⁰ dôverovať⁹⁷ vo veľmožov¹²⁸⁰, v syna²⁵⁶ ľudí³⁵⁶, pri ktorom niet pomoci^{73 947};
- (4) jeho duch⁵²⁵ musí²⁰ vyjsť, on²⁷³⁶ sa musí²⁰ vrátiť k svojej²⁷³⁷ pôde¹⁹⁹⁶.
V onen deň zaniknú jeho myšlienky²⁷³⁸.
- (5) Blaho² toho, kto na pomoc^{60 817 975} sebe má Jákobovho BOHA; jeho nádej je na Hospodina, jeho Boha,
- (6) zriadiťšieho²⁸² nebesá a zem, more – a všetko, čo je v nich, ktorý⁹⁴³ navždy¹⁴² zachováva³⁸¹ vernosť⁴¹⁵,
- (7) vymáhajúceho²⁸² právo²² vydieraným¹⁵⁵³, dávajúceho chlieb hladným. Hospodin uvoľňuje²²⁹⁶ väzňov¹⁶¹⁵,
- (8) Hospodin vidiacimi robí²⁷³⁹ slepých, Hospodin vzpriamuje zohnutých¹⁴⁶⁴, Hospodin miluje spravodlivých,
- (9) Hospodin ochraňuje³⁸¹ cudzincov¹¹²⁷, podporuje sirotu a vdovu, ale cestu zlovoľných ohýba^{2484 2740}.
- (10) Hospodin bude navždy¹⁴² kraľovať, tvoj Boh, Cijjón, do pokolenia a pokolenia.
Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALM 147

- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}, lebo je dobré pri hudbe ospevovať^{66 217 218} nášho Boha, áno, ľúbe⁴⁴⁶, patričný⁹²⁷ je chválospev^{1 279}.
- (2) Hospodin buduje Jerúsalem, zhromažďuje zahnaných²⁷⁴¹ Izráela,
- (3) on, ktorý⁹⁴³ zlomeným⁸² v srdci¹⁰¹ prináša uzdravenie a ich bolestiam⁴³³ obviazanie²⁷⁴²,

- (4) stanovi²¹¹² počet hviezd, všetkým im²⁴¹ dáva označenie²⁷⁴³ menami.
 (5) Náš Pán je veľký a mohutný⁷⁶⁰ silou¹⁰¹, o jeho múdrosti^{72 1296 2602} niet predstavy²⁷⁴⁴;
 (6) Hospodin podporuje tichých^{276 292}, až k zemi poníže zlovoľných.
 (7) Spievajte Hospodinovi ďakovnú pieseň^{789 2745}, pri speve hrajte^{66 217 814} na lýre⁹²⁸ nášmu Bohu,
 (8) ktorý⁹⁴³ pokrýva nebesá oblakmi, ktorý⁹⁴³ zemi pripravuje¹³³ dážď, ktorý⁹⁴³ dáva vzrast tráve na vrchoch²⁷⁴⁶,
 (9) dáva dobytku²⁴³ jeho krmivo⁴⁰⁰, mládatám³⁵⁵ krkavcov¹⁸, ktoré volajú²⁷⁴⁷.
 (10) Nemá potešenia⁸ v sile⁶⁴⁶ koňa, nemá záľuby¹¹⁵⁰ v lýtkach²⁷⁴⁸ muža;
 (11) Hospodin blahovoľne prijíma¹¹⁵⁰ svojich ctiteľov⁶⁹⁹, ktorí⁹⁴³ dúfajú v⁹⁰⁶ jeho láskavosť¹²⁵.
 (12) Vychvaľuj, Jerúsalem, Hospodina, veleb¹¹⁸ svojho Boha, Cijjón,
 (13) lebo posilnil závary tvojich brán, poženal tvoje deti³⁵⁵ v tvojom vnútri,
 (14) on, ktorý⁹⁴³ tvoje pomedzie¹⁹²⁶ robí⁶¹⁶ pokojným²⁷⁴⁹, sýti ťa najlepšou pšenickou¹⁹⁸⁵,
 (15) ktorý⁹⁴³ vysielal¹²⁰² na zem svoju reč²⁴⁵⁷, jeho slovo beží veľmi rýchlo²⁷⁵⁰,
 (16) ktorý⁹⁴³ dáva sneh ako vlnu, rozsýpa inovať ako popol,
 (17) hádže svojím ľadom ako odrobinkami¹²⁷⁵¹, kto môže obstáť pred jeho mrazom⁵⁸⁴?
 (18) Posiela svoje slovo a roztápa ich, dáva viať²⁷⁵² svojmu vetru⁵²⁵ – a prúdia^{1882 2753} vody.
 (19) Oznamuje²⁷¹ svoje slovo²⁷⁵⁴ Jákóbovi⁷⁴⁰, svoje ustanovenia⁴⁵ a svoje práva²² Isráellovi⁷⁴⁰;
 (20) tak nespravil žiadnemu⁷⁴⁸ národu^{25 1994}, takže^{11 2755} práva²² – nepoznajú²⁷ ich.
 Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!
- (3) velebte¹¹⁸ ho, slnko a mesiac, velebte¹¹⁸ ho, všetky svietiace hviezdy²⁷⁵⁷,
 (4) velebte¹¹⁸ ho, nebesá nebies a vody, ktoré ste sponad nebies¹¹²³,
 (5) velebte¹¹⁸ meno Hospodina! Lebo on rozkázal a boli stvorené
 (6) a postavil ich na večnosť^{258 290} – navždy¹⁴², vydal ustanovenie⁴⁵, ktoré¹¹ nebude^{307 2758} prekračovať²⁷⁵⁹.
 (7) Velebte¹¹⁸ Hospodina zo zeme, vodní obri^{1813 2760} a všetky hlbiny¹⁰²⁵,
 (8) oheň a krupobitie, sneh a dym²⁷⁶¹, búrlivý víchor^{525 2757}, vykonávajúci jeho slovo,
 (9) vrchy a všetky pahrbky, ovocné stromovie^{1805 2757} a všetky cédre,
 (10) živočíšstvo a všetka zver²⁴³, plazivé²⁷⁶² tvorstvo²²⁶⁰ a kridlaté vtáčstvo^{244 2757}.
 (11) Králi zeme a všetky ľudské pleмена²⁸, kniežatá¹²⁶¹ a všetci sudcovia^{22 57 58} zeme,
 (12) šuhaji a aj panny, starci s mladíkmi¹⁰⁶²
 (13) nech velebia^{33 118} meno Hospodina, lebo jeho meno samotné¹³⁵⁹ je²⁷ vznešené⁶³⁵, jeho velebnosť je nad zemou aj nebesami²¹⁶²,
 (14) i vyvýšil roh⁵⁰⁸ svojho⁶⁷ ľudu – chválospev^{1279 2763} všetkých jeho zbožných^{67 92}, deti^{67 355} Isráela, ľudu jemu blízkeho^{801 2757}.
 Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALM 149

- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!
 Spievajte Hospodinovi novú pieseň, chválospev¹²⁷⁹ jemu v zidení⁶⁹⁸ jeho zbožných⁹²¹!
 (2) Nech sa raduje³³ Isráel v svojom Tvorcovi^{38 282}, deti³⁵⁵ Cijjóna nech jasajú³³ v svojom Kráľovi³⁸,
 (3) nech velebia^{33 118} jeho meno v tanečnom víre, nech mu pri speve hrajú^{33 66 217 814} na tamburíne¹⁹⁷⁵ a lýre⁹²⁸,
 (4) lebo Hospodin si ľubuje¹¹⁵⁰ v svojom ľude, tichých^{276 292} zdobí¹⁷²⁰ vyslobodením⁷³;
 (5) nech sa zbožní⁹² veselia³³ v sláve, nech plesajú³³ na svojich lôžkach,
 (6) v ich hrdle velebenia¹⁶⁰⁵ BOHA a v ich ruke dvojsečný meč²⁷⁶⁴
- ŽALM 148
- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!
 Velebte¹¹⁸ Hospodina z nebies, velebte¹¹⁸ ho z výsostí,
 (2) velebte¹¹⁸ ho, všetci jeho anjeli⁹⁶¹, velebte¹¹⁸ ho, všetky jeho zástupy^{745 2756},

- (7) na vykonanie pomsty na národoch²⁵,
trestov na ľudských plemenách²⁸,
(8) na sputnanie^{1615 2297} ich kráľov
okovami²⁷⁶⁵ a ich šľachticov^{700 2766}
putami²²⁹⁰ zo železa
(9) na vykonanie napísaného súdu²²
na nich. On je nádherou²³⁷ všetkých
svojich zbožných^{67 92}.
Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALM 150

- (1) Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!
Velebte¹¹⁸ БОГА v jeho svätyni⁶³⁸,
velebte¹¹⁸ ho v rozpätí^{632 2767} jeho sily,
(2) velebte¹¹⁸ ho v jeho mocných
činoch^{38 646}, velebte¹¹⁸ ho podľa
plnosti⁷⁶⁰ jeho veľkosti,

- (3) velebte¹¹⁸ ho s trúbením^{60 929 1976 2768}
na trúbe¹²⁷⁸, velebte¹¹⁸ ho s varytom^{60 930}
a lýrou^{928 929},
(4) velebte¹¹⁸ ho s tamburínou⁶⁰
a tanečným vírom⁹²⁹, velebte¹¹⁸ ho
s hudbou⁶⁰ strún a flautou^{929 2769},
(5) velebte¹¹⁸ ho so zvučiacimi
cimbalmi^{60 929 2770}, velebte¹¹⁸ ho
s jasavými²⁷⁷¹ cimbalmi^{60 929 2770}!
(6) Každý závan^{539 2772} nech velebí^{33 118}
Jáha¹⁶¹²!
Velebte¹¹⁸ Jáha^{1612 2274}!

ŽALMY

- 1 Hebr. „tehillím“, tj. „chválospevy“, množné číslo výrazu u Nech. 12:46, pozn. 391. Slovenský výraz „žalmy“ je prepis gréckeho „psalmoi“, výrazu (jedn. číslo „psalmos“), ktorý je použitý v LXX, významom tu obdobného jako tu vyššie uvedený výraz hebrejský.
- 2 V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle.
- 3 Al. „človeka, ktorý“, „toho, kto“, „každého“³⁶² takého, že; v Ž. 22:6 možno aj „červ, ba nikto“⁷⁶². Ďalej obdobne.
- 4 Al. „rozhodnutia“, „rady“ (Ezr. 10:3, 8, pozn. 387; Nech. 4:15, pozn. 181), tu najskôr v zmysle ako v texte. Podľa iných „nevchádza v radu“.
- 5 Vl. „v zmyšľaní“, tj. „v oblasti vymedzenej ich myšlienkami“, „nenasleduje ich“. V. 2 obdobne, porov. Deut. 6:7, pozn. 331. Týka sa len miest takto označených.
- 6 Al. „nezastavuje sa“.
- 7 Al. „na sedadle“ (1 Sam. 20:18), tiež „v príbytku“ (Exod. 2:20). Ďalej obdobne.
- 8 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917, tu odvodené podst. meno, ďalej aj tvary tohto slovesa.
- 9 Pozri. 1 Sam. 15:22, pozn. 633.
- 10 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 11 Pozri Gen. 4:7, pozn. 132.
- 12 Pozri Jós. 1:8, pozn. 30.
- 13 Vl. „stane sa“¹⁷⁴⁴, tj. „stane sa a bude“, v. 1 a ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 14 Pozri Sud. 5:15, pozn. 328, tu čosi iný tvar, zmysel ako v texte.
- 15 D. „a jeho“, ďalej obdobne.
- 16 Pozri Gen. 8:11, pozn. 265.
- 17 Al. „privádza k zdaru“ (2 Par. 7:11). Ďalej obdobne.
- 18 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 19 Al. „rozháňa“.
- 20 Pozri Gen. 2:16, pozn. 74.
- 21 Sloveso ako v Gen. 6:18, pozn. 227.
- 22 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 23 Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 24 Al. „mizne“, „vytráca sa“.
- 25 Hebr. „gójím“¹⁸⁹.
- 26 Al. „rozsopili“, „rozzúrili“, „rozbrútili“, „hlučne (al. „s lomozom“) zišli“ (al. „zrotili“), sloveso vyskytujúce sa len tu a v aramejčine Dán. 6:6 a ďalej.
- 27 Al. „národy hrmia“ atď.²⁶ („rozhrmeli sa a hrmia“), ďalej obdobne, aj iné slovesá.
- 28 Hebr. „leummím“, pozri Gen. 25:23, pozn. 656.
- 29 Tu v tomto zmysle, al. „vravia“ (Jób 27:4), tj. azda „vyhlasujú“.
- 30 Vl. „ničotnú (al. „prázdnu“, „daromnú“) vec“. V Ž. 73:13 ako príslovka.
- 31 Al. „zišli na poradu“.
- 32 Al. „Postŕhajme“.
- 33 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 34 Al. „sediaci“, al. možno „tróniaci“, ďalej obdobne.
- 35 Ako v 2 Kráľ. 19:21; nie ako „sa smeje“ tu vyššie.
- 36 Al. „potom“.
- 37 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508; týka sa iba miest takto označených.
- 38 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 39 Al. možno „jeho (tj. „svojho hnevu“) žiarom“³⁷, porov. Jób 20:23, pozn. 984, a inde.
- 40 Pozri 2 Par. 32:18, pozn. 1045; al. „znpokojovať“, „nimi bude otriasať“ (Jób 23:16, pozn. 166 a 1122).
- 41 Sloveso ako „nalial“ v Gen. 35:14, ktorého tvarom je nasledovné „liatu obeť“, pozn. 943, obdobne Exod. 30:9, pozn. 1062; tu v zmysle ako v texte (al. možno „polial“, tj. „olejom“, teda „pomazal“; tak aj mnohí prekladajú), obdobne ako tvary toho istého slovesa v Ž. 83:11⁹⁹⁷ a Prísł. 8:23, pozn. 438.
- 42 Podľa LXX a Vulgaty „No ja som bol od neho ustanovený kráľom“; tým sa tieto slová pripisujú tomu, ktorý sa podľa hebrejského textu ujíma slova vo v. 7.
- 43 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 44 Pozri Exod. 10:2, pozn. 314; Gen. 15:5, pozn. 417.
- 45 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 46 Al. „ustanovení: Hospodin ku mne povedal“.
- 47 Pozri Num. 16:14, pozn. 639.
- 48 Al. „robiť“¹¹⁴ národy tvojím vlastníctvom, a tvojou držbou“ (potom skôr „predmetom tvojej držby“).
- 49 Ako „žezlo“ v Gen. 49:10.
- 50 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 51 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
- 52 Vl. „stvárnjúceho“ (Gen. 2:7, pozn. 56); zmysel je tu „nádobu hrnčiarom z hliny zhotovenú“.
- 53 Vl. „Teraz“.
- 54 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 55 Pozri Gen. 3:6, pozn. 96; Jób 34:27, pozn. 1536.
- 56 Pozri Lev. 26:23, pozn. 889; v Ž. 6:1 a ďalej iný tvar¹⁴⁹.
- 57 Pozri Sud., nadpis a ďalej, pozn. 1.
- 58 Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz²² odvodený; ďalej obdobne.
- 59 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 60 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 61 Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
- 62 Tu je miesto obvyklého „bén“ použitý aramejský výraz „bar“; inak „Vyvoleného“ (Pís. 6:9); „Skvúceho“ (tamže v. 10, pozn. 193 na oboch miestach), „Neposkvvného“ (Jób 11:4, pozn. 549); LXX a Vulgata majú znenie „príjmite nápravnú výchovu“ podľa dnes sotva spoľahlivo zistiteľnej predlohy.
- 63 D. „ako“.
- 64 Množné číslo možno aj v zmysle „blaho každého z nich“; ďalej obdobne, v Ž. 32:4 aj „vyprahnutosť po všetkých stránkach“, „žiar (al. „horúčava“) každého dňa“ („letné horúčavy“).
- 65 Pozri Deut. 32:37, pozn. 1198.
- 66 Hebr. „Mizmór“, odvodené od slovesa preloženého „hrať“ v Sud. 5:3, pozn. 287; mnohé zo známych mi prekladov podávajú tento výraz v znení „žalm“,

- no je to slovo iného kmeňa ako nadpis „Žalmy“¹.
Netýka sa nadpisov jednotlivých žalmov v tomto preklade.
- 67 Al. „Dávidov“, ďalej obdobne, pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 68 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 69 D. „čo“, ďalej obdobne.
- 70 Ako „utláčateľa“ v Num. 10:9, pozri tam pozn. 367.
- 71 Al. „mnohí mojej“.
- 72 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 73 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
- 74 Toto slovo, vyskytujúce sa 71ráz v knihe Žalmov (3krát u proroka Habakkúka), značí najpravdepodobnejšie istý pokyn pre spevný prednes alebo hudobný sprievod dotýčnej piesne; možno „prestávku“ („pauzu“) alebo „medzihru“, alebo, podľa iných, „zosilnenie hlasitosti“.
- 75 Pozri Jób 15:26, pon. 754.
- 76 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 77 Al. „ľudí (Jób 12:2, pozn. 584), ktorí... mne položili“.
- 78 Al. „postavili“, „rozostavili“²³⁹.
- 79 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 80 Al. „čelust“ (Sud. 15:15, pozn. 742).
- 81 Al. možno „Bože, takže všetkých... zbiješ na... zlovoň-ných povyrážaš“. Ďalej obdobne.
- 82 Al. „roztrieštil“, „rozdrvil“, ďalej obdobne, v Ž. 104:11 zmysel ako tam v texte.
- 83 Tj. možno „dirigentovi“, hebr. „lamnaccéach“, výraz nie celkom jasného významu, no odvodený od „riadenie“ v 1 Par. 15:21, pozn. 491. Podľa iných „na hudobný prednes“ al. „na nadviehanie“.
- 84 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 85 Pozri 2 Sam. 22:7, pozn. 859.
- 86 Tu sa poznámka vyššie⁸⁵ týka len slov, ktoré sú v pozn. 859 k 2 Sam. 22:7 v zátvorkách.
- 87 Pozri Deut. 33:20, pozn. 1265.
- 88 Pozri Gen. 33:11, pozn. 884.
- 89 Tu D. „až do čoho“ (al. „po čo“).
- 90 Vl. „hľadáte“; ďalej obdobne.
- 91 Pozri Sud. 16:10, pozn. 770, tu a ďalej jednotné číslo.
- 92 Pozri 2 Par. 6:41, pozn. 325.
- 93 Pozri Exod. 8:22, pozn. 258.
- 94 Sloveso ako v Exod. 15:14, pozn. 521.
- 95 Podľa LXX „hnevajte sa“; tak sa cituje v Ef. 4:26.
- 96 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 97 Pozri Sud. 20:36, pozn. 502; ohľadne v. 8 pozri Gen. 34:25, pozn. 923. V Ž. 112:7 trpné prídanie, vyskytujúce sa v SZ ešte len u Is. 26:3, ktorého zmysel som sa pokúsil vystihnúť opisom.
- 98 Tu opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, al. „a utečte sa“, ďalej obdobne.
- 99 Al. „na Hospodina“, no nie ako „na“ napr. tu vo v. 4. Ďalej obdobne.
- 100 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139. V Ž. 141:2 odvodené podstatné meno.
- 101 Tj. „väčšiu ako radosť v dobe“. Ďalej obdobne.
- 102 Tj. „iných ľudí vôbec“.
- 103 Vl. „spolu“.
- 104 Pozri Lev. 13:46, pozn. 434; tu aj „mi sám“ (al. „jediný“).
- 105 Pozri Deut. 33:12, pozn. 501.
- 106 Hebr. „hannechilóth“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 107 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
- 108 Sloveso ako v 1 Par. 28:9, pozn. 494; Nech. 8:3, pozn. 341; ako „uväz“ v Deut. 32:7.
- 109 Al. „mumlanie“, v tickej modlitbe. V Ž. 39:3 zmysel ako tam v texte.
- 110 Al. „buď pozorný ku“, ďalej obdobne.
- 111 Tj.¹⁸⁸⁴ „modlitbu“. Ďalej obdobne.
- 112 Tj. „vypočutie“, pozri 1 Sam. 4:13, pozn. 253.
- 113 Pozri Num. 1:53, pozn. 63.
- 114 Al. (presnejšie, ale asi menej zreteľne) „Вoном облубы зловóле“. Ďalej obdobne.
- 115 Pozri Gen. 19:9; 20:1, pozn. 495 a 521.
- 116 Al. možno „zlo ťa nebude obývať“, tj. „v tebe pobývať“¹¹⁵.
- 117 Al. „spupni“, „namyslení“.
- 118 Sloveso ako v 1 Par. 16:4 a ďalej, pozn. 512.
- 119 Tu a obdobne ďalej v takomto zmysle; azda aj „chváliaci sami seba“, „blahoželajúci si“.
- 120 Ako „modlárstvo“ v 1 Sam. 15:23, tu a ďalej v zmysle ako v texte.
- 121 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 122 Pozri 2 Sam. 16:7, pozn. 664.
- 123 Al. „podvodu“, „ľsti“ (Ž. 10:7; Gen. 27:35; 34:13); v Ž. 17:1 D. „perami klamu“ atď. Ďalej obdobne.
- 124 Pozri 1 Par. 21:6, pozn. 708.
- 125 Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 126 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 127 Pozri 1 Kráľ. 8:29, pozn. 517, tu a v Ž. 138:2 proti tamtomu miestu skôr „do (tj. možno „vstúpiac do“) tvojho svätého chrámu“.
- 128 Sloveso ako „zavedol“ v Gen. 24:27, „povedieš“ v Exod. 15:13.
- 129 Al., podľa iných, „úkladníkov“, „sledičov“, „špehúňov“.
- 130 Vl. „napriam“, „priamou sprav“.
- 131 Al. „spravodlivosti, vzhľadom na mojich nepriateľov urovňaj“.
- 132 Tj. „kohokoľvek al. každého z nich“, ďalej obdobne.
- 133 Tvar slovesa ako v Exod. 15:17, pozn. 532.
- 134 Pozri Jób 6:2, pozn. 272; tiež „žiadostivosť“, „chtiťnosť“.
- 135 Al. „Príčiťaj im vinu“, sloveso ako v Lev. 4:2, pozn. 90, v tvare, v akom sa v SZ vyskytuje len tu, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 136 D. „od“, „z(o)“, ďalej obdobne. V Ž. 79:2 zmysel ako v texte.
- 137 Al. „uznesení“, „úrad“, „rozhodnutí“, výraz príbuzný onému v Ž. 1:14 a v podstate toho istého zmyslu.
- 138 Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
- 139 Pozri Deut. 30:1, pozn. 242.
- 140 Pozri Deut. 1:26, pozn. 114.
- 141 Pozri aj Sud. 9:15, pozn. 544.
- 142 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.

- 143** Pozri Exod. 33:22, pozn. 935 a 1250; al. možno „budeš nad nimi clonou“.
- 144** Pozri Exod. 28:38, pozn. 1009.
- 145** Ako „veľké štity“ v 1 Král. 10:17.
- 146** Al. „obklopuješ“, „ovijáš“, „obopínaš“, sloveso ako v 1 Sam. 23:26, pozn. 874, súvisiace s „korunu“ v 2 Sam. 12:30, pozn. 516, takže LXX a Vulgata prekladajú „korunoval si“ (tak je v Ž. 8:5, kde iný tvar, obdobne aj v Ž. 65:11⁵⁸⁹ a 103:4), čo sa podľa môjho súdu nevelmi dobre hodí ku „štitu“ vyššie.
- 147** Pozri 1 Par. 15:21, pozn. 490.
- 148** Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355.
- 149** Pozri Deut. 8:5, pozn. 394.
- 150** Al. „zvädnutý“.
- 151** Pozri Exod. 15:15, pozn. 524.
- 152** Tu doslovne takto, nie ako v Ž. 4:2.
- 153** Pozri 2 Sam. 22:20, pozn. 876.
- 154** Al. „z príčiny (al. „za účelom“, potom vari „za účelom prejavenia“) svojho súcitu“.
- 155** Pozri Exod. 3:15, pozn. 114.
- 156** Al. „ti ďakovať“, pozri 1 Par. 16:4, pozn. 511 a 513. Ďalej obdobne.
- 157** Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 158** Al. „stonanie“, „nariekanie“.
- 159** Al. „v každú“, ďalej obdobne.
- 160** Vl. „spôsobujem plávanie svojho lôžka“.
- 161** Pozri 1 Sam. 1:16, pozn. 16.
- 162** Al. „schátralo“, „upadlo“ (v zmysle „úpadku“).
- 163** Pozri Jóba 21:7, pozn. 708.
- 164** Pozri Gen. 48:17; 49:10, pozn. 1301.
- 165** Pozri 1 Král. 8:28, pozn. 513.
- 166** Al. „nepriatelia musia byť zostudení“ (al. „sklamani“, tj. „v svojom očakávaní“, al. „upadnúť do rozpakov“, Sud. 3:25, pozn. 217; 2 Král. 2:17, pozn. 85). Ďalej obdobne.
- 167** V zmysle ako v 2 Král. 18:14.
- 168** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu a v množnom čísle u Hab. 3:1; podľa podaktorých „žalospev“.
- 169** Al. „ohľadne slov“, al. „na slová“, potom v zmysle „odpovede na slová“, „po prehovorení slov“.
- 170** Pozri Sud. 3:15, pozn. 183.
- 171** Al. „zachráň ma pred všetkými prenasledujúcimi“⁶⁸.
- 172** Sloveso ako „rvať“ v Gen. 49:27, v Ž. 17:12 zmysel ako tam v texte.
- 173** Tj. „každý z nich“, ďalej obdobne; al. „nervali, každý strhnúť“.
- 174** Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 175** Pozri Deut. 32:4, pozn. 922; v Ž. 37:1 a ďalej príbuzný, v podstate súznačný výraz¹⁰³⁷.
- 176** Pozri 1 Sam. 24:17, pozn. 895, sloveso, od ktorého je odvodený výraz v Ž. 28:4 a ďalej⁸³⁷.
- 177** Sloveso ako v Gen. 15:16, pozn. 431; iný jeho tvar je v Ž. 22:25.
- 178** Al., podľa podaktorých, „mne alebo ak som olupoval“ („trhal“, „otrhával“).
- 179** D. „vytrhoval som bez príčiny ma utláčajúceho“, opis v texte v záujme zreteľnosti.
- 180** Al. „nech nepriateľ prenasleduje a dostihuje moju dušu“.
- 181** Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 182** Vl. „usadzuje“, pozri Jóba 11:14, pozn. 568.
- 183** Tu aj „moju slávu“, tj. „najcennejšie, čo mám“, totiž „moju dušu“. Ďalej obdobne.
- 184** Pozri Jóba 21:30, pozn. 1046.
- 185** Al., podľa podaktorých, „pozdvihni sa v popudení proti utláčajúcim“¹¹³.
- 186** Al. možno „keď prikážeš súd, bude“⁴²³.
- 187** Al. „prei“, „vzhľadom naň“.
- 188** Iné sloveso ako nižšie¹⁹⁰; ďalej v zmysle ako v texte; v Ž. 9:4 vl. „môj súd“.
- 189** Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 190** Al. „Súd⁵⁸ ma“, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 191** Pozri Gen. 20:5n., pozn. 528.
- 192** Al. „na“.
- 193** Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 194** Al. „spravodlivého, áno, ty, ktorý skúške podrobuješ... obličky, spravodlivý Bože!“
- 195** Al. „budeš ochotný“, ďalej obdobne.
- 196** Al. „spravodlivého, áno, ty, ktorý skúške podrobuješ... obličky, spravodlivý Bože!“
- 197** Pozri Jóba 16:13, pozn. 800.
- 198** Al. „pred Bohom“, tj. možno „štit nesie al. drží Boh“. Podľa LXX „u Boha“ al. „pri Bohu“; tomuto zneniu dáva prednosť väčšina známych mi novších prekladov.
- 199** Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 200** Tj. „zlovoľný“.
- 201** Vl. „(na)vrátiť“, porov. Gen. 8:3, pozn. 252; Ž. 9:3 a ďalej obdobne.
- 202** Pozri Gen. 4:22, pozn. 160.
- 203** Pozri 1 Par. 5:18, pozn. 152; sloveso sa používa aj o prikladaní šípov na tetivu.
- 204** Tu, podľa podaktorých, „namieril (al. „mieri“¹³) ním“.
- 205** Al. „na neho“, tj. „zlovoľného“.
- 206** Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 207** Tj. „v pôrodných bolestiach“.
- 208** Pozri Gen. 41:51, pozn. 1130.
- 209** Ktorú pôsobil iným; ďalej obdobne.
- 210** Al. „lož“, „klam“, nie však ako v Ž. 5:6⁹¹ ani ako „klam“ tamže, lež ako napr. „lži“ v 1 Král. 22:22 a i.
- 211** Pozri Gen. 37:20; 40:15, pozn. 983.
- 212** Al. „dieru“, „jamu“ (Jób 9:31, pozn. 501), no nie ako tu vyššie²¹¹.
- 213** Tj. „ním spôsobená“²⁰⁹, ďalej obdobne.
- 214** Pozri Num. 23:21, pozn. 896.
- 215** Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 216** Tu a ďalej je predmet proti Ž. 6:5 vyjadrený väzbou so 4. pádom.
- 217** Tu sloveso, na ktoré sa poukazuje v dotýčnej poznámke⁶⁶.
- 218** Preklad tu bol zvolený vzhľadom na väzbu so 4. pádom v pôvodine.
- 219** Znamená „hudobný nástroj z Gathu“ (1 Sam. 5:8 a i.).
- 220** Pozri Exod. 15:10, pozn. 514.

- 221** Tj. „prečo“ vo vzťažnom zmysle, v pôvodine všeobecne vzťažná časťka, tu azda v takomto zmysle²²⁵. Ďalej obdobne.
- 222** Pozri Num. 27:20, pozn. 982.
- 223** D. „daj“, ďalej obdobne.
- 224** Tu vari aj „vyvýš“, „povznies“.
- 225** Tj. možno „buď nad nebesami vyvyšovaný al. velebený“ (azda „ešte viac al. plnšie“); niktory zo známych mi prekladov nedbá na skutočnosť, že sloveso „daj“²²³ je v rozkazovacom spôsobe, iba ak podaktorí v poznámkach k textu, no v texte samom tento tvar naposol, možno podľa starých prekladov, nahrádzajú minulým časom oznamovacieho spôsobu a prekladajú „ktorý“²²¹ si svoju velebnosť položil“ atď. No hoci nesporne je postavenie rozkazovacieho spôsobu v textovej súvislosti tu vonkoncom neobvyklé a pôsobí ťažkosti, nedovolil som si na spomenutú skutočnosť neprihliadať a nahradiť dotýčny tvar iným, takže som preložil ako v texte, aj sa nazzdám, že použitie rozkazovacieho spôsobu tu zdôrazňuje pisateľovo vnútorné nadšenie Božou veľkostí a slávou a jeho vreľú túžbu, aby On bol vždy vrúcnejšie a plnšie vyvyšovaný a velebený.
- 226** Tj. „modlitbami slabých, nemohúcich“.
- 227** Al. „postavil pevnosť“ (al. „hrad“, „útočisko“); ďalej obdobne, v Ž. 30:7 iné sloveso.
- 228** Tj. „tvojho ľudu“. „Nepriateľ“ nižšie je „vonkajší nepriateľ“, Exod. 15:9; 23:22 a i.
- 229** Al. „odstránenie“, „potlačenie“, tvar slovesa „prestál“¹⁴⁰⁹ („na dosiahnutie toho, aby prestal škodiť“). Ďalej obdobne.
- 230** D. „pomstiaceho samého seba“.
- 231** Al. „Kedykoľvek“.
- 232** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 233** Pozri Gen. 4:26, pozn. 174.
- 234** Al. „že sa o neho starieš“ al. „ho máš na mysl“, pozri napr. Exod. 3:16, pozn. 117.
- 235** D. „chýbať od Boha“, zmysel ako v texte.
- 236** LXX pochopili tento výraz v zmysle „bohov“, tj. „anjelov“, a preložili „oproti anjelom si ho čosi málo zmenšil al. ponižil“; tak v Hebr. 2:6n. Podobne aj Vulgata.
- 237** Pozri Deut. 33:17, pozn. 1257; v Ž. 29:2 a 96:9 čosi odlišný súznačný výraz.
- 238** Pozri Gen. 3:16, pozn. 112.
- 239** Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
- 240** Pozri Deut. 7:13, pozn. 365.
- 241** Pozri Gen. 11:6, pozn. 375.
- 242** Tu D. „ich“ (v Ž. 53:3 „jeho“, tj. „všetkého“) celok“.
- 243** Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 244** Pozri Gen. 7:14, pozn. 243.
- 245** Pridané pre zreteľnosť.
- 246** Pozri Gen. 49:17, pozn. 1347.
- 247** Tj. „Smrť synovi“ (al. „syna“⁶⁰); možno sa mieni nápev piesne vtedy známej pod týmto menom, podľa ktorého sa tento žalm mal spievať. Tak aj ďalej pri iných podobných názvoch v nadpisoch.
- 248** Pozri Gen. 18:14, pozn. 476. V Ž. 77:11 a ďalej pribuzný výraz¹⁸⁶³.
- 249** Vl. „Pri obrate mojich nepriateľov spať oni“. Ďalej obdobne.
- 250** Pozri Jób 4:4, pozn. 161; tu (nie ďalej) obdobný tvar ako v 1 Sam. 2:4, pozn. 80.
- 251** Al. možno „pred tvou tvárou“⁶⁸.
- 252** D. „tváre“.
- 253** Pozri Exod. 33:14, pozn. 1166.
- 254** D. „sudca spravodlivosti“.
- 255** Al. „okríkol“, „zakríkol“, ďalej obdobne, pozri Gen. 37:10, pozn. 975, tu bez predložky.
- 256** Jednotné číslo možno v hromadnom zmysle („zlovoľných“, „zlovoľníkov“); potom vyššie skôr „vyhubil“. Ďalej obdobne, niekde ide o hromadný zmysel jednotnace.
- 257** Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
- 258** Pozri Exod. 15:18, pozn. 536.
- 259** Ako „donekonečna“ v 2 Sam. 2:26.
- 260** Pozri Lev. 26:33, pozn. 920.
- 261** Pozri Num. 14:33, pozn. 567; v Ž. 19:13 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 262** Tj. „je s nimi navždy koniec“.
- 263** Al. „sedí“, „tróni“.
- 264** Al. „súdiť“⁵⁸, tu azda v takomto zmysle, no nie ako „súdiť“¹⁸⁸ tu nižšie, ktoré je to isté ako v Ž. 7:8.
- 265** Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 870.
- 266** Pozri 1 Par. 29:17, pozn. 895.
- 267** Vl. „vyvyšeninou“, tu a ďalej v zmysle „útočiskom“ (nie ako v Ž. 14:6⁴⁰ a i.).
- 268** Al. „deptanému“, „gniavenému“, súvisí so slovesom v Ž. 10:10³²⁶.
- 269** Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 270** Tu možno aj „medzi zástupmi ľudu“, pozri Gen. 17:14 a ďalej, pozn. 644. Ďalej obdobne.
- 271** Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 272** Al. „jeho správanie“ (al. „konanie“, „počínanie“). Ďalej obdobne.
- 273** Pozri Gen. 9:5, pozn. 284.
- 274** D. „ich“, lebo „krv“ je v množnom čísle. Podľa iných sa týka „suzovaných“²⁷⁶.
- 275** Pozri Jób 27:9, pozn. 894.
- 276** Pozri Exod. 22:25, pozn. 772, tu skôr v zmysle ako v texte („utláčaných“, „týraných“, „trpiacich“). Podľa čítaného textu tu a obdobne ďalej „tichých“, „pokorných“, pozri Num. 12:3, pozn. 458; porov. Jób 24:4, pozn. 1132, kde čítaný text je ako tu písaný a naopak; tak je aj v tomto Žalme vo v. 18.
- 277** Pozri Gen. 16:11, pozn. 756.
- 278** Al. „ty, vyzdvihujúci“ (al. „ktorý môžeš“²⁰ vyzdvihnúť“).
- 279** Tu a ďalej, pravda, jednotné číslo.
- 280** Zmysel ako v texte („predmet chvály al. velebnia“).
- 281** Al. „slávu v bránach dcéry Cijóna, jasaf“.
- 282** Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 283** D. „tejto“, možno v zmysle „priam tej“. Ďalej obdobne.
- 284** Tj. „tajne nastražili“ (Jób 18:10; 31:33, pozn. 132). Ďalej obdobne.

- 285 Vl. „bola chytená“, ako „je dobyté“ v 1 Král. 16:18.
- 286 Pozri Deut. 7:25, pozn. 380.
- 287 Vl. „dielo“ („výsledok činnosti“), no nie ako napr. v Ž. 8:3 a inde²³².
- 288 Vykladá sa ako „stíšenie“, „uvažovanie“, „rozjímánie“. Inak pozri Ž. 92:3²¹³⁵.
- 289 Pozri Exod. 23:11, pozn. 796.
- 290 Tu a ďalej s predložkou v zmysle ako v texte.
- 291 Pozri Sud. 3:10, pozn. 179.
- 292 Tu ide len o písany text; týka sa len miest takto označených.
- 293 Pozri Gen. 31:36, pozn. 831; al. „Pýchou zlovoľného sužovaný horí“ (tj. „utrpením“).
- 294 Tj. „zlovoľní“²⁹⁶.
- 295 Pozri Jób 21:27, pozn. 1041.
- 296 Al. podľa iných, „sú (tj. „sužovaní“) polapovaní v... ktoré oni“ (tj. „zlovoľní“).
- 297 Pozri Gen. 3:6, pozn. 95.
- 298 Tj. v súvislosti ako v texte²⁹⁹, „nad splnením (al. „pre“ [al. „za“] splnenie“, al. možno „velebí Boha [al. „svoju bohu“] za splnenie“) svojej túžby“.
- 299 Al. podľa podaktorých, „velebí (pokrytecky) Boha pri žiadostivosti“, tj. „predstiera velebenie Boha, pričom je plný nezriadenej žiadostivosti“ (potom v takomto zmysle²⁹⁸).
- 300 Vl. „odrezávajúceho“ (al. „odtínajúceho“, Jób 6:9; 27:8, pozn. 291), tu v zmysle ako v texte („odrezávajúceho zo všetkého pre seba“).
- 301 Al. „Hospodinovi sa rúha“.
- 302 Al. „hrabivý zlorečí (1 Král. 21:10, pozn. 968), rúha sa Hospodinovi“.
- 303 Pozri 2 Par. 32:26, pozn. 917.
- 304 Pozri Gen. 3:19 a ďalej, pozn. 485.
- 305 Al. „za pozdvíhanie (al. „ohŕňania“) svojho nosa“.
- 306 Tj. „vraví“, „si myslí“.
- 307 Tj. „Boh“, al. „nebude sa“³⁷⁵. Ďalej obdobne.
- 308 Vl. „sú stále“ (al. „pevné“).
- 309 Vl. „spred neho“, tj. „zo stanoviska jeho dohľadu“.
- 310 Vl. „utláčajúci“, ako napr. v Ž. 6:7, pozri Num. 10:9, pozn. 367.
- 311 Tu aj „všetky jeho ťažkosti“.
- 312 Výraz pohŕdania al. posmechu; v Ž. 12:5 tiež „sopť sa na neho“ (al. „po ňom“¹³²), tj. „zlostou al. nenávisťou“; pozri aj Ž. 27:12²⁸⁴.
- 313 Al. „zakolísat“, „zapotácať“, „pohnúť“, tj. „stratiť svoju upevnenosť al. pevné postavenie“, ďalej obdobne.
- 314 Al. „pokolenia, ktoré bude“.
- 315 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 316 Pozri Num. 5:21, pozn. 220.
- 317 Al. „útlaku“.
- 318 Ako „v zálohe“ v Sud. 9:34, tu pravda, množné číslo. Vo v. 9 sloveso ako tamže v. 32, pozn. 569.
- 319 Pozri Gen. 25:16, pozn. 646.
- 320 Al. „skryte (al. „tajne“) hľadia“, sloveso ako u Jóba 10:13 a ďalej, pozn. 524.
- 321 Al. „úbohóm“, výraz nejasného významu; podľa iných, „bezbrannom“, „bezmocnom“, vl. azda „bezbrannosti“, „bezmocnosti“. Ďalej obdobne.
- 322 Pozri Jób 38:40, pozn. 1221, tu a ďalej čosi odlišný príbuzný a súznačný výraz.
- 323 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 324 Ako „vytiahli“ v Gen. 37:28.
- 325 Al. možno „jeho“, tj. „jemu al. pre neho nastraženú“. Ďalej obdobne.
- 326 Vl. „stláča“, tj. azda „aby sa zdal čo najmenším“.
- 327 Pozri Jób 9:13, pozn. 471.
- 328 D. „padne“, možno v zmysle „ktokoľvek al. každý z nich“.
- 329 Al. „silu“, D. „jeho mocné“ (al. „silné“), tj. vari „pazúry“ al. „tlapy“.
- 330 Al. „jeho mocou“³²⁹.
- 331 Al. „smie“.
- 332 Pozri Num. 23:21, pozn. 896.
- 333 Tj. „aby si odplatil“³²³.
- 334 Podľa LXX a Vulgaty „aby si ich odovzdal do svojich rúk“, takže vlastne „svojimi rukami uchoпил“ a teda „do svojich rúk dostal al. vzal“. Tohto zmyslu sa v podstate pridŕžajú aj niektoré novšie preklady.
- 335 Vl. „opúšťa“, ďalej obdobne.
- 336 Tj. „pokiaľ ide o osiroteného, ty si mu al. jeho“.
- 337 Al. „zlý“, no nesúvisí s predošlým „zlovoľného“.
- 338 Tj. azda „či je tak? Vôbec nie, lež ju celkom isto nájdeš“, znenie, ktoré podávam v texte, považujem za najjednoduchší a k hebrejskému textu bez úprav a dopĺňovaní neužšie priliehajúci preklad tohto nie celkom jasného miesta, ktoré iní zväčša upravujú v zmysle „vyhľadávajú jeho zlovôľu, až kým ju nebudeš môcť nájsť“ a pod.
- 339 Tu bez predložky, pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 340 Tj. „budú vyhubené“ (nie vari „samy sa vyhuby“), znenie v texte je zvolené na jednoznačné vyjadrenie skutočnosti, že ide o dokonavé sloveso; inak vari „vyhynú“.
- 341 Al. možno „kiež počuješ“, ďalej obdobne.
- 342 Al. „upevňuješ“¹³, ďalej obdobne.
- 343 Tj. „zo zeme pochádzajúci“³⁴⁵.
- 344 Al. „pokračovať v“, D. „pridávať“¹³⁷ k“. Ďalej obdobne.
- 345 Al. „smrteľník stupňovať zastrašovanie (potom v zmysle „vyháňanie al. vypudzovanie zastrašovaním“) zo zeme“.
- 346 Al. možno „practe sa“, „zmiznite“, význam slovesa, ktoré je tu použité, zahŕňa pojem „vyhnanstva“, „vyhostenia“, porov. príbuzné sloveso v Lev. 12:2, pozn. 380.
- 347 Množné číslo tu možno značí, že je Dávid takto oslovovaný ako predstaviteľ hŕfy vyhostencov (1 Sam. 22:1n.), no čítaný text, ktorému dávajú prednosť LXX aj Vulgata a väčšina známych mi prekladov novších, má číslo jednotné („uteč“ atď.³⁴⁶), takže podľa neho treba nasledujúce „vtáčiky“ chápať doslovne v jednotnom čísle („vtáčik“).
- 348 Al. „na vaše vrchy“, „do vašich vrchov“, pozri Gen. 14:10, pozn. 398. Ďalej obdobne.
- 349 Pozri Lev. 14:4nn., pozn. 449.
- 350 LXX a Vulgata miesto „harchem“, „váš vrch“, „váše

- vrchy", čítali „har kemó“, „vrch (al. „vrchy“) ako“ a preložili „na vrch (al. „vrchy“) ako vrabec“ (LXX „epi ta oré hós strúthion“, Vulgata „in montem sicut passer“). Tomuto zmyslu dávajú prednosť aj mnohé novšie preklady, z ktorých podaktoré vkladajú spojku „ako“, ale ponechávajú znenie „váš vrch“ al. „vyššie vrchy“ vyššie.
- 351** Pozri Jóba 3:6 a ďalej, pozn. 543.
- 352** Tu aj „v úkryte al. skryší“.
- 353** Vl. „boria“, „strhávať“.
- 354** Pozri Jóba 3:9, pozn. 113.
- 355** Pozri Gen. 3:16, pozn. 651.
- 356** Al. „ľudí“, ďalej obdobne, pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 357** Tu v obraznom zmysle („nešťastia, do ktorých bude volačím staby návnadou vlákany“).
- 358** Pozri 2 Par. 31:3n, pozn. 1013.
- 359** D. „víchor žiaru“ (al. „pálčivosti“²).
- 360** Pozri Gen. 42:20, pozn. 1148; Jóba 12:20, pozn. 624.
- 361** Al. „pravdiví“, „opravdoví“, ďalej obdobne.
- 362** Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 363** Pozri Exod. 2:13, pozn. 69; 20:16, pozn. 668.
- 364** Pozri Gen. 11:1, pozn. 328.
- 365** D. „perou klzkosti“ (al. „hladkosti“²), tj. „úlisnou al. zvodnou rečou“. Ďalej obdobne.
- 366** Pozri Exod. 20:7, pozn. 665.
- 367** Al. „klam“, „zlobu“, pozri Exod. 23:1, pozn. 780. Značí aj „modlu“, „nepravého boha“.
- 368** D. „v srdci a srdci“, zmysel ako v texte.
- 369** Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 370** Al. „ktož Hospodin vytína“.
- 371** D. „hovoriaci veľkosti“, tj. „velikášstva“.
- 372** Al.¹⁵⁷⁸ „dokázame hrdinstvo“, „prevládame“.
- 373** V príčinnom zmysle; D. „od“, „z“, ďalej obdobne.
- 374** Al. „drancovanie“, „týranie“, „násilie páchané na“, pozri Jóba 5:21, pozn. 252.
- 375** Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 376** Al. „vycibrené“, ako v Ž. 17:3, ďalej obdobne. Pozri Sud. 7:4, pozn. 459.
- 377** Al. „v taviacej peci“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 378** Tj. azda „bez zemitých prímies a ako také preukázané“, podľa iných „na zemi“ al. „v tégli (al. „peci“) zo zeme“, tj. „z hliny“.
- 379** Ako „čistené(ho)“ v 1 Par. 28:18; 29:4. Pozri aj Is. 25:6, pozn. 1302.
- 380** Pozri v. 527⁶ 289.
- 381** Pozri Gen. 17:9, pozn. 447; v Ž. 63:6, 90:4 a 119:148 odvodený výraz.
- 382** Pozri Exod. 34:7, pozn. 1185.
- 383** Podľa podaktorých, aj LXX a Vulgaty, „nás“.
- 384** Al. „chrániť ho od tohto pokolenia (tj. „odteraz“) navždy“.
- 385** Tj. možno „bezstarostne“, „spokojne“.
- 386** Tj. „vyvyšujúcu“³⁸⁷ nízkosť („mrzkosť“, „ničomnosť“).
- 387** Al. možno „od detí“⁶⁷, tj. „zo strany detí“, „vyvolávaneho al. zavádzaného deťmi“.
- 388** Tu a ďalej vl. „až kam“, zmysel ako v texte.
- 389** Podľa podaktorých, „starosti“.
- 390** Tj. azda „v noci čosi očakávať, čo sa vo dne nesplní, a preto zármutoz zo sklamania“.
- 391** Vl. „rozsviet“, ďalej obdobne.
- 392** Opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 393** Porov. Ž. 53.
- 394** Pozri Gen. 34:7, pozn. 905; Deut. 32:6, pozn. 816.
- 395** Pozri Gen. 6:17, pozn. 205 a 207.
- 396** Pozri Deut. 29:9, pozn. 1048.
- 397** Ako „spolu“ v Ž. 2:2; tu a v Ž. 53:3 čosi odlišný súznačný výraz.
- 398** Vl. „skysli“, ako mlieko.
- 399** Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392, to isté sloveso ako „jedávajú“ nižšie.
- 400** Pozri Gen. 31:54, pozn. 844; v Ž. 147:9 zmysel ako tam v texte.
- 401** Znenie „ako by jedli chlieb“, uvádzané, možno podľa LXX al. Vulgaty, prevažnou väčšinou známych mi prekladov, sa sotva dá odvodíť z hebrejského textu bez dopĺňania. Preklad, ktorý v zhode s nemnohými podávam v texte, dáva, nazdám sa, dobrý zmysel, vyjadrujúc ľahostajnosť „pôsobcom mrzkosti“ k osudu „zožieraných“; porov. Gen. 37:25.
- 402** Možno v zmysle „usporiadávajú hostiny“, „hovia si na hostinách“, pozri Gen. 43:25 a porov. v. 16 tamže, pozn. 1184; podobne tam aj kap. 18, vv. 5 a 7n.; 1 Sam. 28:22, 24.
- 403** Tj. „nedbajú naň“, dá sa, pravdaže, chápať aj v zmysle „nevzývajú“, ako v Ž. 17:6 a inde, ktorý väčšina známych mi prekladov aj tu uprednostňuje, no nazdám sa, že znenie v texte sa lepšie hodí k pojmu „hostiny“, zahrnutému vari v predošlom výraze⁴⁰².
- 404** Al. „Vtedy“, „potom“, tj. „raz“. Ďalej obdobne podľa textovej súvislosti.
- 405** D. „hrôzou“, „zdesením“.
- 406** Al. „vyľakajú“, „rozochvejú“, ďalej obdobne.
- 407** Tu v zmysle „medzi ľuďmi istého druhu al. voľačím vyznačenými“.
- 408** „medzi spravodlivými ľuďmi“.
- 409** Tu aj v takomto zmysle („pôsobí sklamanie al. hanbu z ich nesplnenia“).
- 410** Al. „predmetom spoliehania“ (al. „dôvery“), výraz odvodený od slovesa v Ž. 2:12 a ďalej⁶⁵.
- 411** D. „Kto môže“²⁰ dať, ďalej obdobne.
- 412** Pozri Deut. 30:3, pozn. 1078.
- 413** Pozri Deut. 30:3, pozn. 1079 a 1080.
- 414** Pozri 2 Sam. 22:24, pozn. 879.
- 415** Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 416** Vl. „nechodí“ (nie ako vo v. 2), „neobchádza“, „nepobieha“, no toto sloveso sa spravidla používa o „chodení“ atď. za istým účelom, často nežiadúcim, napr. klebiet, ako tu a v 2 Sam. 19:28, vyzvedačstva v Gen. 42:9 a pod.
- 417** Pozri Jóba 19:14, pozn. 911; tu možno „suseda“. Ďalej v zmysle ako v texte.
- 418** Vl. „svojho“.
- 419** Pozri 1 Sam. 15:9, pozn. 624.
- 420** Al. „zamietaný“, sloveso ako „zavrhovať“ u Jóba 5:17, pozn. 243. Ďalej obdobne.

- 421 Pozri Exod. 20:12, pozn. 460.
 422 Vl. „na spôsobenie zla“, tj. „sebe“.
 423 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
 424 Tj. „neodvoláva“; v Ž. 16:4 to isté sloveso, al. „zamenili (tj. „Hospodina“) za iného“.
 425 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
 426 Pozri Deut. 23:19, pozn. 859.
 427 Výraz nejasného významu, podľa niektorých „báseň“ al. „zlatý klenot“.
 428 Tak podľa starých prekladov; hebrejský text je tu zrejme porušený, lebo uvádza znenie „povedala si“, ktoré nedáva zmyslu, iba ak s doplnením „moja duša“, ako mnohí robia.
 429 Tj. „v zemi príslubu“; al. možno „na zemi“ („nie v nebesiach“). Ďalej obdobne.
 430 Tj. „hodní“, znenie v texte významove lepšie zodpovedá výrazu v pôvodine²²⁰ (tu v zmysle „vzácní“, „významní“, „vážení“), ale rovnako umožňuje, hoci je vari v takomto spojení menej obvyklé, v preklade vyjadriť skutočnosť, že dotýčny výraz je (v SZ len tu a u Jer. 25:34nn., pozri tam pozn. 911) v tzv. viazanom stave, ktorý v hebrejčine dodáva nasledujúcemu podstatnému menu postavenia všeobecne zodpovedajúceho 2. pádu, hoci sa to v preklade často musí vyjadriť inak¹¹³.
 431 Pozri 1 Sam. 15:22, pozn. 633.
 432 Všetky známe mi iné preklady opomínajú viazaný stav⁴³⁰ výrazu vyššie²²⁰ a podávajú toto miesto spravidla v znení „vzácní; v nich je všetko moje zalúbenie“.
 433 Pozri Jób 9:28, pozn. 493.
 434 D. „ich“.
 435 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
 436 Tj. „bohom“.
 437 Sloveso ako „nalial“ v Gen. 35:14.
 438 Tj. „nepravých bohov“.
 439 Pozri Gen. 35:14, pozn. 943.
 440 Tj. „od ich krvavých obetí“, „liatych obetí pri nich konaných“.
 441 Vl. „údelu“ (nesúvisí s „podielom“ vyššie), ako napr. „podielu“ v Deut. 10:9, tu v zmysle „na mňa pripadajúcim podielom“. Ďalej obdobne.
 442 D. „Podielom môjho dedičstva a mojej čaše“.
 443 Al. „pevne držíš“, možno „zaistuješ“, aby sa nestatil. Ďalej obdobne.
 444 Tj. „lósom určený podiel“, pozri Num. 33:54.
 445 Pozri Deut. 32:9, pozn. 1123.
 446 Vl. „v príjemnostiach“ (Jób 36:11), tj. „šťastlivo“, „priaznivo“, v. 11⁴⁵⁷ a ďalej obdobne.
 447 Vl. „krásnym sa stalo (al. „ukázalo“) dedičstvo pre mňa“, opis v texte azda lepšie vystihuje zmysel tu použitej predložkovej väzby.
 448 Pozri Gen. 9:26, pozn. 409.
 449 Tj. „pred seba postavujem“ („ako svoju smernicu“); V Ž. 18:33 (tam vari vl. „stavajúc [al. možno „prirovnávajúci“] moje nohy k jeleniciam“) a ďalej zmysel ako v texte tam.
 450 Tu v tomto zmysle; nie ako „dušu“ vo v. 10 a inde.
 451 Tvar slovesa ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
 452 Pozri Deut. 11:2, pozn. 88.
 453 Pozri Jób 17:14, pozn. 852.
 454 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
 455 Vl. „s tvou tvárou“, tj. azda „radosťou spojenou s blízkosťou tvojej víare“. Ďalej obdobne.
 456 Al. „nasýtenie“, „sýtosť“.
 457 Al. „milé (al. „príjemné“) veci“.
 458 Pozri 1 Král. 8:28, pozn. 515.
 459 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
 460 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
 461 Al. „môj (v zmysle „mňa sa týkajúci“²³⁶⁵) rozsudok al. súd“.
 462 Tu sa dá chápať ako príslovka; al. „tvoje oči (al. možno „kíež tvoje oči“) pozorujú (al. „prezerajú“, „rozpoznávajú“) poctivosť“ (al. „správnosť“, „úprimnosť“).
 463 Al. „vyšetroval“, „preskúmal“, „navštevovaval“, „zaujímal si sa“.
 464 Al. „myslenie“, „úmysel“; v Ž. 31:13 a ďalej sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený.
 465 Tj. „nepredstihuje“, „nepredbieha“; v Ž. 18:12 zmysel ako v texte tam⁵³⁰.
 466 Al. „pôsobení“, „skutkov“, „prác“, súvisí s „činnosť“ v Ž. 9:16²⁸⁷.
 467 Al. „podľa slova“.
 468 Tj. „aby som sa ich vystríhal“.
 469 Tj. „stopách kolies voza“, inak možno „šlapajami“, ďalej obdobne.
 470 Vl. „kroky“, no nie ako „kročaji“ vyššie; tu zmysel ako v texte.
 471 Pozri Gen. 24:14, pozn. 610.
 472 Tu v tomto zmysle.
 473 D. „záchrana na tvoju pravicu sa spoliehajúcich“, opis v texte pre zreteľnosť.
 474 Pozri Jób 27:7, pozn. 1212.
 475 Al. „láskavosti, vysloboditeľ... spoliehajú, od (al. „z“) moci odporcov“.
 476 Al. možno „láskavosti, záchrana (al. „vysloboditeľ“) v tvoju pravicu sa pred odporcami utiekajúcich“.
 477 D. „zrenicu, dcéru“.
 478 D. „toto“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
 479 Pozri Sud. 5:27, pozn. 360.
 480 D. „v duši“, zmysel ako v texte.
 481 Al. „mojimi smrteľnými nepriateľmi – zavádzajú proti mne“.
 482 Pozri 2 Král. 6:14, pozn. 316.
 483 D. „jeho“, zmysel ako v texte.
 484 D. „Zavreli... v svoj tuk“, tj. „tuk pokrývajúci vnútornosti“, Lev. 3:3, ako sa zatvárajú dvere, porov. napr. Jób 3:10, takže teda „zavreli dvere tuku za svojimi vnútornými citmi“, „stali sa necitnými, nemilosrdnými“. Porov. Deut. 32:15; Jób 15:27.
 485 Al. „v nadutosti“ (al. „pýche“, „namyslenosti“). V Ž. 89:9 a 93:1 zmysel ako tam v texte.
 486 Tj. „v našich kročajach“, „vystriehli naše kročaje a“.
 487 Podľa čítaného textu „nás“.
 488 Mnohí chápu v zmysle „na povelanie mňa al. nás“.
 489 Tj. vari „aby sa nemuseli dívať na moje al. naše utrpenie a neboli pohnutí k súcitu“.

- 490 Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 491 Pozri Deut. 23:4, pozn. 828, tu v nepriateľskom zmysle⁵¹⁷.
- 492 Pozri Sud. 11:35, pozn. 636.
- 493 AL „zachráň (porov. 1 Sam. 19:11, pozn. 764, kde však je použité iné sloveso podobného významu⁶⁷³) svojím mečom moju“, Ž. 18:2 a ďalej obdobne.
- 494 AL „daj mojej duši uniknúť pred zlovoľným – tvojím mečom“. V. 14 obdobne.
- 495 Pozri Deut. 2:34, pozn. 166.
- 496 AL „z tohto veku“, „pozemských vecí“, ďalej obdobne.
- 497 Pozri Gen. 25:23, pozn. 655.
- 498 AL „pokladom“, „svojimi dobrými vecmi“¹⁶, vl. „čím-si ukrývaným al. uchovávaným“⁸¹⁰.
- 499 VL „nasyčovani“, „presycovaní“, inak „majú hojne detí“, potom vl. „sú nasycovaní deťmi“, no záver verša je, zdá sa, v súlade skôr so znením uvedeným v texte.
- 500 Pozri Gen. 8:4, pozn. 178, ďalej obdobne; porov. Num. 15:34, pozn. 683. Iný tvar tohto slovesa je v Ž. 125:3; v Ž 23:2⁷⁸ a 116:7²⁴²⁸ sú výrazy od neho odvodené.
- 501 Pozri Exod. 20:4, pozn. 660; Num. 12:8, pozn. 467; nie ako „podobá“ tu vo v. 12.
- 502 Pozri 2 Sam. 22.
- 503 Pozri Deut. 4:31, pozn. 264.
- 504 Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁵⁰³ odvodený; tu v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu, zmysel ako v texte; ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 505 Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 506 Pozri 1 Sam. 22:4, pozn. 834.
- 507 Iný výraz ako v Ž. 17:7 a inde⁷³, odvodený od dotýčného slovesa⁴⁹³.
- 508 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 70.
- 509 Pozri 2 Sam. 22:3, pozn. 848; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 510 Pozri 2 Sam. 22:4, pozn. 850.
- 511 Tj. „putá“.
- 512 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 513 Pozri 2 Sam. 22:5, pozn. 852.
- 514 Pozri 2 Sam. 22:5, pozn. 853.
- 515 Pozri 2 Sam. 22:5, pozn. 854.
- 516 Pozri 1 Sam. 16:14, pozn. 666.
- 517 Pozri 2 Sam. 22:6, pozn. 857.
- 518 Pozri Exod. 23:33, pozn. 831.
- 519 Pozri Exod. 15:14, pozn. 521.
- 520 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
- 521 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 522 Pozri Exod. 23:5, pozn. 736.
- 523 Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 524 AL „podľa iných, „letom sa prihnal“, „prudko priletel“.
- 525 Ako v Ž. 1:4 a ďalej, ten istý výraz je „dych“ (tu vo v. 15 a ďalej, pozri Gen. 6:17, pozn. 226) a „duch“ al. „Duch“ (Ž. 31:5; 51:11 a i.).
- 526 Pozri Gen. 33:17, pozn. 895; Lev. 23:34, pozn. 750.
- 527 Pozri Jób 22:14, pozn. 1075.
- 528 Pozri Deut. 33:26, pozn. 1284; Jób 36:28, pozn. 1553.
- 529 Pozri 2 Sam. 22:13, pozn. 862; sloveso je tu vo v. 28.
- 530 Tj. „pomínuli“, „rozišli sa“.
- 531 Pozri 2 Sam. 22:13, pozn. 863.
- 532 Pozri 1 Sam. 1:6 a ďalej, pozn. 18.
- 533 Pozri Gen. 14:18, pozn. 408.
- 534 Tj. „blesky“, porov. Ž. 76:3⁸³⁹.
- 535 Pozri 2 Sam. 22:15, pozn. 866.
- 536 Pozri Exod. 14:24, pozn. 482 a porov. Deut. 2:15, pozn. 144.
- 537 Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 869.
- 538 Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 871.
- 539 Pozri Gen. 2:7, pozn. 58.
- 540 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 541 AL „prejavili“, toto sloveso je tu súčasťou prekladu slovesného tvaru, v pôvodine nasledovného, „ukázali (al. „stali“, „prejavili“) sa silnými“ (al. „silnejšími“), ktorého zmysel je v hebrejčine vyjadrený jediným slovom („amcú“⁵⁴³); v Ž. 51:4 a 142:6 obdobne, inde je v preklade Žalmov toto číslo poznámky odkazom na pozn. 244 v 1 Sam. 4:9 a ďalej.
- 542 Pozri Deut. 31:6, pozn. 1089.
- 543 Pozri 2 Sam. 22:18, pozn. 874.
- 544 Pozri Deut. 32:35, pozn. 1088.
- 545 Netýka sa súbežného miesta v 2 Sam. 22:19.
- 546 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 547 Pozri 2 Sam. 22:23, pozn. 877.
- 548 Pozri Exod. 12:14, pozn. 388.
- 549 VL „s ním“, „pri ňom“, iná predložka ako v súbežnom mieste 2 Sam. 22:24, tá istá ako tu vo vv. 25n.
- 550 Pozri 2 Sam. 22:24, pozn. 880.
- 551 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 552 Pozri 2 Sam. 22:26, pozn. 881 (tu sa týka slovesa, ktoré sa tam spomína).
- 553 Pozri 2 Sam. 22:26, pozn. 882.
- 554 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 555 Pozri 2 Sam. 22:26, koniec verša, pozn. 879.
- 556 Pozri 2 Sam. 22:27, pozn. 883.
- 557 Pozri Deut. 32:5, pozn. 1115.
- 558 Pozri 2 Sam. 22:27, pozn. 885.
- 559 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
- 560 Pozri 2 Sam. 22:30, pozn. 888.
- 561 Pozri Num. 5:20, pozn. 219.
- 562 Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 563 Pozri 2 Sam. 22:33, pozn. 894; netýka sa slova „robiac“ vo v. 33.
- 564 Pozri 2 Sam. 22:34, pozn. 896.
- 565 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 566 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 567 Pozri 2 Sam. 22:35, pozn. 897.
- 568 Pozri 2 Sam. 22:35, pozn. 898.
- 569 AL „posilňovala“ (Gen. 18:5 a j.), ďalej obdobne.
- 570 AL „miernosť“, „tichosť“, „jemnosť“.
- 571 Pozri Gen. 32:10, pozn. 852.
- 572 Pozri 2 Sam. 22:37, pozn. 900.
- 573 Iný výraz ako v Ž. 17:5, 11.
- 574 Pozri 2 Sam. 22:37, pozn. 901.

- 575 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
 576 Pozri 2 Sam. 22:37, pozn. 902.
 577 Pozri Num. 24:8, 17, pozn. 928; Deut. 32:39; 33:11, pozn. 1204.
 578 Pozri Exod. 15:7, pozn. 507.
 579 iné sloveso ako v Exod. 15:7.
 580 Pozri 2 Sam. 22:41, pozn. 907.
 581 Pozri Jóba 23:17, pozn. 312, zmysel ako v texte tu; ďalej v zmysle ako v texte na dotýčnych miestach.
 582 Pozri 2 Sam. 22:43, pozn. 908.
 583 Pozri 2 Sam. 22:43, pozn. 909.
 584 AL „pred vetrom“, D. „na tvári (al. „pred tvárou“) vetra“. Ďalej obdobne.
 585 AL „vyhadzoval“, „vylieval“, „vykudával“.
 586 Ako „zvada“ v Gen. 13:7, množné číslo. Ďalej obdobne, niekde číslo jednotné.
 587 Pozri 2 Sam. 22:44, pozn. 912.
 588 Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
 589 Pozri 2 Sam. 22:44, pozn. 913.
 590 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
 591 Pozri Deut. 33:29, pozn. 1291, tu iný tvar rovnakého významu.
 592 AL „ochabovať“, „slábnuť“, pozri Exod. 18:18, pozn. 621.
 593 AL „trasením“, „bázňou“.
 594 D. „budú sa chvieť“ atď.⁵⁹³, zmysel ako v texte.
 595 Pozri 2 Sam. 22:46, pozn. 916 (len poslednú vetu) a pozn. 917; preklad Vulgaty na tomto mieste znie „claudicaverunt a semitis suis“, „krívali od (al. „zo“) svojich chodníkov“ (al. „ciest“), podobne LXX, „echólanan apo tón tribón autón“, lebo miesto „mimmisgeróthéhem“ čítali²⁰⁰⁷ „mimmisóllthéhem“.
 596 Predložková väzba táže ako v 2 Sam. 22:48, pozn. 918, no tu je oproti onému miestu použité v dotýčnom význame sloveso „dávar“, „hovoriť“, „vyslovovať (sa)“, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu a v Ž. 47:3, použitie ktorého na týchto miestach sa azda dá pochopiť v zmysle „porúča al. slovom donucuje skloniť sa popod mňa“.
 597 D. „muža násilia“²¹⁵ (2 Sam. 22:49, pozn. 920, no tu je „násilie“ v čísle jednotnom).
 598 Pozri 2 Sam. 22:50, pozn. 921.
 599 Pozri 2 Sam. 22:51, pozn. 923, okrem zmienky o čítanom texte.
 600 Množné číslo tu aj v zmysle „mnohé vyslobodenia“. Ďalej obdobne.
 601 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
 602 Pozri Gen. 1:6nn, pozn. 10.
 603 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
 604 AL „deň (ku) dňu“, ďalej obdobne.
 605 AL „prýštiť“, „tryskať“, „prekypovať“, ďalej obdobne.
 606 Pozri Jóba 32:6, 10, pozn. 734.
 607 AL „znalosť“, „poznanie“, al. možno „vyjavuje poučenie“, tj. „skutočnosti slúžiace na nadobudnutie vedomosti“ atď.
 608 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
 609 Mnohí chápu v zmysle „ich zvuk nebol počutý“, tj. „nejde o prirodzeným sluchom vnímateľnú reč a slová“. No záporná častica „belí“, tu použitá, má v istom zmysle vzťažný význam opravňujúci k chápaniu, ktoré som spolu s inými, aj s LXX a Vulगतou, v texte uprednostnil. Súhlasí s ním aj v. 4; porov. tiež Rim. 1:19n.
 610 D. „ich šnúra“, tj. „na meranie“, hebr. „kau“, pozri napr. 1 Kráľ. 7:23, tu v zmysle ako v texte („vymieraná oblasť al. obor“). LXX tu čítali „kól“, „zvuk“, a tak aj preložili („fthongos“); toto znenie sa cituje v Rim. 10:18. Podobne Vulgata („sonus“).
 611 VL „vyšiel“⁴⁶⁰.
 612 Pozri Jóba 4:2, pozn. 157.
 613 VL „okrají“, ako vo v. 6, D. „konci“. V Ž. 48:10 a 65:5 príbuzný súznačný výraz.
 614 Tu v zmysle „oblasti vnútri okrajov“, „okrajmi al. koncami uzavretej al. vymedzenej“.
 615 Pozri v. 1.
 616 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
 617 AL „krytu“, „prístrešku“, výraz vyskytujúci sa v SZ ešte len u Is. 4:5 a Jóela 2:16.
 618 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
 619 Pozri Num. 33:2, pozn. 1077; 2 Par. 32:30, pozn. 1061, tu a ďalej zmysel ako v texte, v Ž. 75:6 značí svetovú stranu („východ“).
 620 Pozri 1 Sam. 1:20, pozn. 48, tu v zmysle ako v texte; nesúvisí s „beh“ vo v. 5.
 621 AL „obnovuje“, pozri Rúth 4:15, pozn. 173.
 622 AL „nevedomého“, „neučeného“, ďalej obdobne.
 623 Výraz odvodený od slovesa v Ž. 8:4²³⁴, tu a ďalej zmysel ako v texte. V Ž. 109:8 „úrad“, „úkol“, „dozor“, pozri Num. 3:36, pozn. 112.
 624 Pozri Jóba 11:4, pozn. 549; tiež „jasný“, no nesúvisí s nasledovným „rozjasňuje“.
 625 VL „stojí“.
 626 Pozri Jóba 28:17, pozn. 1274.
 627 AL „kvapkajúceho“.
 628 AL „vystrihať“, „je nimi poučáň“ (al. „vystrihaň“).
 629 AL „pochybenia z nedopatrenia“ (al. „prehliadnutia“, „omytu“).
 630 AL „kto ich rozpoznáva“ (al. „pozoruje“), ďalej obdobne.
 631 Pozri Jóba 9:28, pozn. 494.
 632 Pozri 2 Sam. 18:16, pozn. 735.
 633 AL „pýšnými“, „nadutými“, „úmyselne (al. „svojovlne“) hrešiacimi“. Ďalej obdobne.
 634 VL „na blahovoľné prijatie“, pozri Lev. 1:3, pozn. 11.
 635 Pozri Lev. 25:25, pozn. 809.
 636 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
 637 Tj. „na záchranu al. vyslobodenie“, sloveso súvisiace so „zážitou“ v Ž. 9:9²⁶⁷; porov. iný tvar toho istého slovesa u Jóba 5:11 („posadzovanie... na vyvyšenie“).
 638 Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
 639 VL „kiaľ zo svätyné posla tvoju“.
 640 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
 641 Tj. „ako tučná (tj. „hodnotnú“) prijíma“.
 642 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
 643 Možno chápať v zmysle „tebou spôsobenom“ al. „vyslobodení teba“.
 644 AL „žiadosti“, „prosby“.

- 645** Al. „vždy (al. „zakaždým“) vyslobodzuje“, ďalej obdobne.
- 646** Al. „hrdinskými činmi“, „hrdinstvami“, pozri Sud. 5:31, pozn. 376. Ďalej obdobne.
- 647** Pozri Jóba 5:4, 11, pozn. 211.
- 648** V zmysle „s chválou al. honosením sa“.
- 649** Pozri Jóba 4:4, pozn. 162.
- 650** Vl. „vyslobod“, v texte opis, lebo sloveso je tu bez predmetu.
- 651** Al. „zadržal“ (Gen. 30:2; Jób 20:13). Ďalej obdobne.
- 652** Al. „vychádzať mu v ústrety“, tu v priaznivom zmysle, porov. aj Jóba 3:12, pozn. 121.
- 653** Al. „hojným poženianím“.
- 654** Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
- 655** Al. „takže“.
- 656** Al. „sa nemôže vykŕňať“.
- 657** Al. „lebo kráľ... a v láskavosť Najvyššieho – nevykŕňa sa“, „ak kráľ dôveruje v Hospodina, potom sa láskavosťou Najvyššieho nevykŕňa“.
- 658** Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 659** Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 660** D. „pecou ohňa“.
- 661** Tj. vl. „obsahom ohnivej pece“, „ohnivou pecou so všetkým, čo v nej horí“.
- 662** Tvar slovesa ako v 2 Sam. 17:16, pozn. 701.
- 663** Al. možno „napriahli“, „na teba zvrhli“ (al. „nahnuli“).
- 664** Vl. „môcť“, tj. „vykonať ho“.
- 665** Vl. „plecami“¹⁸, tu zmysel ako v texte (možno „lopatkami“¹⁹; porov. aj Gen. 48:22, pozn. 1306, a 1 Sam. 10:9, pozn. 441, kde je použitý ten istý výraz).
- 666** Vl. „robiť chrbtom“, tj. „aby si videl len ich chrbát a tak aby sa v твоjich očiach sfaby stali púhym chrbtom“.
- 667** Tj. azda tých, ktorí nebudú stačiť utiecť.
- 668** Nesúvisí so „zamerali“ vo v. 11.
- 669** Tj. „Jelenica úsvitu“.
- 670** Pozri Jóba 3:24, pozn. 151; vo v. 13 a ďalej odvodené sloveso.
- 671** Al. „ukľudnenia“, „upokojenia“.
- 672** Pozri Sud. 3:9, pozn. 175; nesúvisí s „kriku“ vo v. 1.
- 673** Al. „unikli“ (Sud. 3:29; Jób 1:15–17), no nie ako v Ž. 17:13⁴⁹³. Ďalej obdobne.
- 674** Pozri Exod. 25:4, pozn. 850.
- 675** Tu vl. „predmet potupy“, ďalej obdobne.
- 676** Tu iný tvar v podstate toho istého významu.
- 677** Tj. „poškľabujú sa trhavými pohybmi pier“.
- 678** Prejav výsmechu a pohrdania (Ž. 109:25; 2 Kráľ. 19:21; Jób 16:4).
- 679** Pozri Jós. 10:18, pozn. 404.
- 680** Al. „naplnil ma dôverou“, „dal mi bezpečne spočívajú“, tu tvar dotýčného slovesa⁹⁷ takéhoto zmyslu.
- 681** Pozri Sud. 5:22, pozn. 349.
- 682** Al. „staršie býky“, kým predošlé „býky“ značí mladšie kusy; tu, pravdaže, oboje v prenesenom zmysle. Ďalej obdobne v zmysle ako v texte na dotýčných miestach.
- 683** Sloveso ako v Gen. 10:5, pozn. 310.
- 684** Ako „roztápalo sa“ v Exod. 16:21.
- 685** Pozri Gen. 8:7, 14, pozn. 269.
- 686** Pozri Lev. 6:28, pozn. 203, tu zmysel ako v texte.
- 687** Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 688** Tu len na tomto mieste sa v SZ vyskytujúci tvar dotýčného slovesa, zmysel ako v texte.
- 689** Iný výraz ako napr. u Jóba 6:30 a ďalej; podľa LXX a Vulgaty „hrdlo“, no je to dvojité číslo výrazu preloženého „koristi“ v Num. 31:11 a ďalej, v tejto súvislosti však nadobúdajúceho význam „čeluste“ („to, čím šelma korisť uchvacuje“); tu zmysel ako v texte.
- 690** Pozri Jós. 6:3, pozn. 207; Jób 19:6, pozn. 893.
- 691** Pozri Exod. 12:3, pozn. 362; Num. 16:5, pozn. 6.
- 692** Vl. „vyhlbili“, „preryli“, porov. Ž. 40:6, sloveso ako „vykopal“ v Ž. 7:15, hebr. „káráh“, tu v niektorých starších rukopisoch uvádzané v znení „káarú“ (3. os. mn. č. jeho odchýlného tvaru „káar“). Ten istý zmysel má znenie LXX („όρυξαν“) a Vulgaty („foderunt“) a iných starých prekladov; no masóretský text podáva znenie „káar“ (porov. Jóba 19:28, pozn. 938; príponu „-ú“ vyjadruje tá istá spoluhláska ako „-ó“), „ako lev“ (ako Is. 38:13), ktoré v danej súvislosti nedáva jasného zmyslu. Podaktorí iní tento tvar odvodzujú od slovesa „kúr“, len tu sa v SZ vyskytujúceho a v podstate súznačného, v zmysle ako v texte.
- 693** D. „a hľadia“ (al. „dívajú sa“), no nasledovná predložková väzba dodáva tomuto slovesu význam ako v texte.
- 694** D. „moju“, ďalej obdobne.
- 695** Vl. „jedinú“ (Gen. 22:2), nesúvisí s „opustil“ vo v. 1, ďalej obdobne; tu (nie všade ďalej) sa dá chápať aj doslovne („jedinú“, tj. „menahraditeľnú“).
- 696** Pozri Num. 23:22, pozn. 900, tu množné číslo.
- 697** Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 698** Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 699** Vl. „Majúci v úcte“⁹⁹, odvodené prídavné meno, ďalej obdobne.
- 700** Pozri Exod. 14:4, pozn. 460.
- 701** Pozri Deut. 1:29, pozn. 85.
- 702** Pozri Num. 22:3, pozn. 832; tu skôr v takomto zmysle („posvätnú hrôzu“).
- 703** Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 704** Tu v zmysle „bude výsledkom al. dôsledkom al. plodom toho, že som smel byť s tebou al. v tvojej blízkosti al. že si bol so mnou“.
- 705** Vl. „Hospodina budú velebiť vyhľadávajúci ho“, znenie v texte je hádam zreteľnejšie.
- 706** Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 707** Al. možno „Najedia sa“, „zajedia“, „dajú sa jesť“, iný tvar ako „budú jesť“ vo v. 26.
- 708** Tj. „blahobytní“, „bohatí“, „mocní“. Ďalej obdobne.
- 709** Al. „skláňať“, no nesúvisí s „klaňať sa“ vyššie; tiež „klákať“. Ďalej obdobne.
- 710** Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
- 711** Tj. možno „ich“, al. vôbec „volajaké neskoršie“, podľa LXX a Vulgaty „moje“.
- 712** Tj. „po nich“, táto poznámka neplatí, ak sa dá prednosť nižšie⁷³ uvedenej obmene.

- 713** Al., podľa iných, „slúžiť“; bude (tj. „semá“) Pánovi pričítované za pokolenie; (31) budú prichádzať a“.
- 714** Al. možno „dokázal“, „preukázal“; inak „narodíť, lebo on ho vytvorí“.
- 715** Al. „dáva mi (pohodlne) spočinúť“, pozri Gen. 29:2; 49:14, pozn. 1329, tu iný (v Ž. 104:22 ten istý) tvar toho istého slovesa.
- 716** Pozri Gen. 1:11, pozn. 16.
- 717** Pozri Exod. 15:13, pozn. 518.
- 718** Pozri Gen. 49:15, pozn. 1343; Num. 10:33, pozn. 384; al. „upokojenia“, 2 Sam. 14:17, pozn. 592).
- 719** Vl. „obnovuje“, „napráva“.
- 720** Al. „správnymi koľajami“.
- 721** Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 722** Pozri Jób 3:5, pozn. 102.
- 723** Al. „ked“, „ak“.
- 724** Pozri Num. 21:18, pozn. 810.
- 725** Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 726** Sloveso ako v Gen. 37:35, pozn. 179; týka sa len miest takto označených.
- 727** Tu „prestieraš“, „pristrojuješ“.
- 728** Tu v zmysle ako v texte („namastil“).
- 729** Al. „pretekanie“.
- 730** Al. „sprevádzať“, no nie ako vo v. 2.
- 731** Tj. „navždy“.
- 732** Al. „budem sa... vracat“.
- 733** Podľa LXX a Vulgaty „aby som... býval v dome“. V podstate v tomto zmysle podávajú toto miesto aj mnohé novšie preklady, aj preklad prof. Roháčka.
- 734** D. „a bývajúci na ňom“, opis v texte pre zreteľnosť.
- 735** Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 736** Tj. „Kto je nevinných dlani a rýdzeho srdca“, v texte doslovný preklad. Ďalej obdobne.
- 737** Al. „kto nebaží (al. „netuží“) po“.
- 738** D. „ku (al. „za účelom“) klamu“, tj. „aby tým vyslovil al. uskutočnil klam“ atď.¹²³
- 739** Nesúvisí s „hľadajúcich“ nižšie.
- 740** Tj. „národ al. ľud Jákób“, ďalej obdobne; mnohí prekladajú „tvoju tvár, Jákób“; tj. „tvár Jákóba“, čo síce gramaticky pôvodine zodpovedá, no nie, povedal by som, podľa zmyslu. LXX a Vulgata tu uvádzajú znenie „tvár Boha Jákóba“ a podaktoré novšie preklady, možno podľa nich, tu dopĺňajú text slovom „Bože“ a prekladajú „tvoju tvár, Bože Jákóba“.
- 741** Tj. možno „vrchné zárubne“; iní chápu doslovné v básnickom zosobnení brán.
- 742** Al. „odveké“, „dávnoveké“.
- 743** Vl. „vchody“, pozri Gen. 6:16, pozn. 220, ďalej obdobne, tu v zmysle ako v texte.
- 744** D. „vchody veku“ (al. „večnosti“)^{142 339}.
- 745** Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 746** Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 747** Začiatkové písmena vv. 1–21 a druhej poloviny v. 5⁷⁵² tohto žalmu sú v pôvodine v poriadku hebrejskej abecedy, okrem v. 18, ktorý miesto písmena „kóf“ (v abecede po „cádé“), začína po ňom nasledujúcim „rés“, ktorým začína aj v. 19. Ďalej obdobne.
- 748** D. „každý“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 749** Pozri Jóba 6:19, pozn. 319.
- 750** Pozri Jóba 6:15, pozn. 307; tu a ďalej v Žalmoch spravidla v zmysle „voči Bohu“.
- 751** Vl. „šliapať“, ako napr. Deut. 11:24; Jós. 1:3, tu iný tvar v zmysle ako v texte; dá sa povedať aj „veď ma“. Ďalej obdobne.
- 752** Táto spojka (=litera „váu“) v masóretskej texte chýba; abecedný sled je ňou doplnený podľa 4 rukopisov a starých prekladov.
- 753** Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181.
- 754** Pozri Gen. 6:4, pozn. 193.
- 755** Pozri Gen. 46:28, pozn. 1258; Exod. 15:25, pozn. 1219.
- 756** Al. „hriešnikov pouča (nie ako „vyučuje“ vo v. 9) o ceste“⁵. Ďalej obdobne.
- 757** Tu v tomto zmysle („dbajú“, „sú bedliví“), ďalej obdobne.
- 758** D. „vernosťou hľadiacim si“, opis v texte v záujme zreteľnosti.
- 759** Al. „hoci“.
- 760** Vl. „hojná“, „početná“, „rozsiahla“, ďalej obdobne.
- 761** D. „tento“, ďalej obdobne.
- 762** Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 763** Pozri Deut. 12:5, pozn. 280; v Ž. 105:43 a 106:5, 23 odvodený výraz.
- 764** Al. možno „ktorú mu vyvoľuje“.
- 765** Vl. „nocuje“, ďalej obdobne.
- 766** Al. „v blahobyte“ (Jób 20:21, pozn. 979), ďalej obdobne; no nesúvisí s „blaho“ v Ž. 1:1 a ďalej.
- 767** Sloveso ako v Gen. 15:4, pozn. 416.
- 768** Pozri Gen. 49:6, pozn. 1320; Jóba 29:4, pozn. 725.
- 769** Tu aj „tajomstvo Hospodina“.
- 770** Al. „upovedomenie“ („aby boli s ňou oboznámení al. o nej upovedomení“).
- 771** Al. „Obzri sa na mňa“, ďalej obdobne, pozri Exod. 2:12; 7:23, pozn. 230.
- 772** Vl. „Rozšírili“⁸⁷, tj. azda „moji nepriatelia al. protivníci“, al. možno aj „rozšírili al. rozhojnil“, tj. „útrapy“ nižšie⁷⁷³. LXX a Vulgata a (možno podľa nich) všetky známe mi novšie preklady toto miesto podávajú v zmysle „rozhojnil al. rozšírili sa“, tj. „úzkosti“, hoci v hebrejšine dotýčné sloveso v tomto tvare má všade inde prechodný význam, ako som sa ho pokúsil vyjadriť v texte.
- 773** Ako „úzkosť“ (tu, pravda, množné číslo) u Jóba 15:24, nie ako tu vo v. 17⁸³⁶.
- 774** Vl. „odpusť“¹⁰⁰ všetky moje hriechy“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 775** Al. „násilnou“.
- 776** D. „nenávisťou krutosti“ (al. „násilnosti“)²¹⁵.
- 777** Pozri Jóba 33:3, pozn. 5.
- 778** Vl. „vykúp“, no tu skôr v prenesenom zmysle ako v texte. Ďalej obdobne, v Ž. 111:9 a 130:7 odvodené podstatné meno; pozri Exod. 8:23, pozn. 261.
- 779** Al. možno „že“.
- 780** Tj. „dať sa otriasť v svojej bezúhonnosti a dôvere“.
- 781** Pozri Exod. 15:25 a ďalej, pozn. 587. V Ž. 95:9 zmysel ako tam v texte.

- 782** Al. „prázdny“ „lživý“.
- 783** D. „ľudmi márnosti“³⁶⁷.
- 784** Vl. „skrývanými“, „skrývajúcimi sa“; tiež „záľudnými“, „úskočnými“.
- 785** Tj. azda „do ich spoločnosti“, al. „schádzať sa“.
- 786** Pozri Gen. 20:5, pozn. 529.
- 787** Vl. „tvoj oltár... obísť“, tu zmysel ako v texte, to isté sloveso ako „sa obracia“ v 2 Sam. 14:24 a „obráť“ v 2 Král. 9:18; prostý 4. pád, ktorý je tu použitý, môže rovnako ako predložkové väzby v citovaných miestach vyjadrovať smer.
- 788** Pozri Nech. 8:15, pozn. 374.
- 789** Pozri Lev. 7:12, pozn. 212.
- 790** Pozri 1 Sam. 2:29, pozn. 160.
- 791** Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 792** Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 793** Al. „nezachvacuješ“, „neodnímaš“, „nezoberáš“ (1 Sam. 15:5, pozn. 285).
- 794** Pozri 2 Sam. 16:7, pozn. 664.
- 795** Pozri Lev. 18:17, pozn. 558.
- 796** Al. „hanebnosť a ktorých“.
- 797** V prenesenom zmysle („v úprimnosti al. poctivosti“, porov. Ž. 5:8), ďalej obdobne.
- 798** Iný výraz ako v Ž. 22:22⁶⁹⁸, ale príbuzný a v podstate rovnakého významu. Vyskytuje sa v SZ len tu a v Ž. 68:26; aj tam v množnom čísle.
- 799** Pozri Deut. 1:29, pozn. 55.
- 800** Pozri 2 Sam. 22:33, pozn. 892; v Ž. 28:8 a ďalej zmysel ako v texte tam.
- 801** Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 802** Tj. „čo sa mňa týka“; tak sa možno dá chápať aj „ja“ v Ž. 89:47.
- 803** Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 804** Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 805** Al. „dôveryplný“, vl. „dôverujúci“, inak „ja v toto dôverujem“.
- 806** Al. „hľadanie na“, ďalej obdobne.
- 807** Al. „ľúbivnosť“, „pôvab“, „vlúdnosť“.
- 808** Al. „rozjímanie“, „spytovanie“, pozri Lev. 27:33, pozn. 970.
- 809** Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 810** Pozri Ž. 17:14⁴⁹⁸; Jób 10:13, pozn. 524.
- 811** Al. „utajiť ma v tajnosti“, ďalej obdobne.
- 812** Pozri Deut. 6:14, pozn. 333.
- 813** Pozri Jós. 6:5, pozn. 212.
- 814** Al. tiež „Hospodinovi spievať a pri speve hrať“. Ďalej obdobne.
- 815** Toto je, nazdám sa, najjednoduchší a k hebrejskému textu najužšie priliehajúci zo všetkých známych mi prekladov tohto miesta, ktorý nachádzam jedine v Karafiátovej revízii českého kralického textu. Iní robia „moje srdce“ podmetom a „tebe“ vzťahujú k Hospodinovi („k tebe al. o tebe hovoriac al. pred tebou si moje srdce pripomína⁹⁶ tieto tvoje slová“, „od teba⁶⁷ je to, čo si moje srdce pripomína⁹⁶ a pod.), nie bez vkladania dopĺňajúcich a vysvetľujúcich slov.
- 816** Pozri Jób 24:4, pozn. 459.
- 817** Al. možno „mojim pomocníkom“, Ž. 35:2 obdobne⁹⁷⁵.
- 818** Al. „Keby ma opustili“.
- 819** Al. „Lebo (al. „síce“) ma opustili... ale“.
- 820** Al. „ma prijať“, „si ma pribrať“.
- 821** Al. „ľubovôli“, „svojvôli“.
- 822** Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 823** D. „svedkovia lži“ (al. „klamu“), ďalej obdobne, iný výraz ako v Ž. 4:2 a ďalej⁹¹.
- 824** V preklade je mienené množné číslo („tí, ktorí sopia“), v pôvodine je číslo jednotné v hromadnom zmysle; netýka sa predošlého „svedkovia“. Ďalej obdobne.
- 825** Tu aj „zlobou“, „zlosťou“, „nenávisťou“.
- 826** Al. podľa iných, „túžiaci (al. „dychtiaci“)“³⁷⁵ po násilí“.
- 827** Vl. „Keby som neveril“, obdobne ako v Ž. 106:24, no tu a v Ž. 106:12 je sloveso v spojení dodávajúcim mu významového odtieňa ako v texte.
- 828** Tu iné sloveso ako vo v. 4, no zmysel rovnaký.
- 829** Pozri Deut. 31:7, pozn. 1089.
- 830** Tu je toto sloveso v tvare vyskylujúcom sa v SZ len tu a v Ž. 31:24 a dodávajúcim mu zmyslu ako v texte; no niektorí prekladajú „nech si odvahy dodáva“.
- 831** Tj. „skrývajú predom mnou svoje myšlienky al. svoje slová“, al. „odo mňa“, ako vyššie a v obdobnom zmysle ako tam.
- 832** Tj. „podobným tým, ktorí zostupujú“, ďalej obdobne.
- 833** Tu „hrob“.
- 834** Pozri Jób 41:3, pozn. 1830.
- 835** Pozri 1 Král. 6:5, pozn. 330.
- 836** Iný výraz ako v Ž. 9:11 a ďalej²⁷². Pozri 1 Sam. 25:3, pozn. 906.
- 837** Tj. „čo zasluhujú al. si zaslužiť“. Ďalej v zmysle ako v texte na dotýkajúcich miestach.
- 838** Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu. V Ž. 32:9 a ďalej iné tvary toho istého slovesa.
- 839** Pozri Sud. 6:25, pozn. 419, tu v zmysle „ničť“, „vyvracať“, tj. „hubiť“.
- 840** Al. možno, podľa niektorých, „kiež ich búra a nebuduje ich“.
- 841** Al. jednoducho „pomáha“²⁷ sa mi“.
- 842** D. „od (al. „zo“, tj. „pôsobením al. účinkom“) svojej piesne“.
- 843** Tu a ďalej je predmet proti Ž. 6:5 vyjadrený len zámenou príponou, nie väzbou s 3. pádom.
- 844** Tj. hádam „svojmu ľudu“, pozri v. 9; tak podľa LXX výslovné (čítali „leammó“, „svojmu ľudu“, miesto „lámó“, im).
- 845** Pozri Deut. 32:3, pozn. 37.
- 846** Al. „silných“ al. „bohom“, tj. „anjelov“, al. možno „vládov“ pozemských.
- 847** Tj. „Libanóna“, ďalej obdobne.
- 848** Pozri 1 Par. 15:29, pozn. 499.
- 849** Tu (v SZ len tu) je toto sloveso v tvare dodávajúcim mu zmyslu ako v texte. Obdobne iné sloveso vo v. 8⁵⁴.
- 850** Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 851** Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124.
- 852** Pozri Deut. 3:9.

- 853** Al. možno „triešti“, tj. „pôsobí sršanie“, sloveso ako v 1 Král. 5:15, pozn. 309; al. „vykresáva“, porov. Deut. 8:9, pozn. 401.
- 854** Al. „rozochvieva“, „otriasa“.
- 855** Iný tvar toho istého slovesa so zmyslom ako v texte. Ďalej obdobne.
- 856** Tj. „listia zbavuje“.
- 857** Tj. „chrám“.
- 858** Tj. vari „všetok vyzýva oslavovať“; ďalej v zmysle ako v texte.
- 859** Vl. „sedel“, ďalej obdobne.
- 860** Ako v Gen. 6:17nn.
- 861** Al. „v pokoji“.
- 862** Al. „nažive zachoval“⁷⁷⁰, ďalej obdobne.
- 863** Podľa čítaného textu „zachoval si ma nažive pred zostúpením“⁶⁸.
- 864** Al. „vdaku“, „ďakujte“, bez predmetu.
- 865** Al. „chválu“⁸⁶⁴ jeho svätej pripomienke, tj. „jeho svätému menu“, pozri Exod. 3:15, pozn. 114.
- 866** Vl. „krik“⁴⁵⁸, značí „plesanie“ aj „nárek“ (nie ako tu vo v. 11⁸⁷³) a pod., ďalej obdobne podľa textovej súvislosti. Netýka sa príbuzného výrazu v Ž. 32:7 (v SZ len tam).
- 867** Al. „pokoji“, „istote“, podľa iných „blahobyte“, „šťastí“. Ďalej obdobne.
- 868** Al. „môjmu pohoriu“³⁴⁸, Ďalej obdobne.
- 869** Vl. „postavil“, porov. Ezr. 2:68; 9:9, pozn. 76.
- 870** Al. „stal som sa“¹⁴⁴ bezradným“ (Jób 4:5, pozn. 166).
- 871** Podľa mnohých rukopisov „k Hospodini“; tomu- to zneniu podaktoré preklady dávajú prednosť. Podľa LXX „k Bohu“.
- 872** Pozri 1 Král. 8:33, pozn. 513.
- 873** Pozri Gen. 23:2; 50:10, pozn. 586.
- 874** Vl. „otvoril“, ďalej obdobne.
- 875** Al. „ťa pri hudbe ospevovalo“²¹⁸.
- 876** Mnohí podľa LXX prekladajú „moja sláva“¹⁸³.
- 877** Množné číslo azda v takomto zmysle („hradeným al. opevneným domom“).
- 878** Al. „ty a vzhľadom... meno ma“.
- 879** Tu iný tvar takéhoto zmyslu, pozri 1 Král. 14:27, pozn. 682.
- 880** D. „Bože vernosti“ (al. „pravdy“)“⁴¹⁵.
- 881** Sloveso³⁸¹, ktorého tvarom je tento výraz, má takýto význam tu a u Jón. 2:8.
- 882** Pozri Gen. 4:2, pozn. 128; Deut. 32:21, pozn. 1155.
- 883** D. „ničotnosť klamu“³⁶⁷.
- 884** Mnohí tu podľa 1 rukopisu a starých prekladov nahrávajú čítať „nenávidíš... ničotnosť, ale“ (al. „kým“).
- 885** Pozri Gen. 39:6, pozn. 1034.
- 886** Pozri Deut. 23:15, pozn. 1179.
- 887** Pozri Deut. 4:30, pozn. 262.
- 888** Tu v takomto zmysle, al. možno „vnútro“.
- 889** Al., podľa iných, „nad všetkých“¹⁰¹...“, tj. „viac ako všetci moji utláčatelia“.
- 890** Vl. „veľkou“, ďalej obdobne, pozri Jós 9:24, pozn. 375.
- 891** Vl. „spoluobyvateľom“, porov. Exod. 12:4, pozn. 863.
- 892** Pozri Gen. 9:22, pozn. 301; tu sa dá chápať aj doslovne.
- 893** D. „vidiaci (al. „uvidevší“) ma na ulici“, opis v texte pre zreteľnosť.
- 894** D. „Som zabudnutý“²⁷, v texte opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 895** D. „srdca“, ďalej obdobne.
- 896** Al. „ohováranie“.
- 897** Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 898** Obdobne ako vo v. 6⁹⁸, no tu iná predložka.
- 899** Vl. „Zviazané (al. „sputnané“) musia byť“, Ž. 39:2 obdobne (tam v zmysle „bol som al. som [tj. „môj jazyk bol al. je“] zviazaný al. sputnaný“); iný tvar tohože slovesa je použitý v Gen. 37:7 o „zväzovaní“ snopov.
- 900** Pozri 1 Sam. 2:3, pozn. 75; v Ž. 75:5 v zmysle „drzo vztyčeným“, porov. Jóba 15:26, pozn. 751.
- 901** Al. „sprisahaniami“, „zroteniami“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 902** Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz²⁴⁸ odvodený.
- 903** Pozri 2 Par. 11:5, pozn. 481, no tu väzba bez predložky. Ďalej obdobne.
- 904** Al. „ustrášenom chvate“, „unáhlenosti“, „pobúrení“. Ďalej obdobne.
- 905** D. „na prebytok“.
- 906** Al. „čakáte na“, no nie ako v Ž. 25:3 a ďalej⁷⁴⁹, ani ako v Ž. 104:27 a ďalej²²⁶⁴. Pozri Jóba 13:15, pozn. 297.
- 907** Al. „náučná báseň“, hebr. „maskíl“.
- 908** Al. „sprosteneho“, „zbaveného“, v texte je pre zreteľnosť zvolené sloveso s predložkovou väzbou, ako obdobne na konci verša. Nazdám sa, že sloveso tu na preklad použité svojím významom splna zodpovedá trpnému rodu slovesa v pôvodine v takejto súvislosti, kde prísne doslovný preklad („odneseného“, „zosňateho“, „odpusteného“) sa v slovenčine dá vzťahovať jedine na „prestúpenie“, nie na toho, kto sa ho dopustil.
- 909** Al. možno „na svojom“, čosi obdobne ako napr. „ochorel na svojich nohách“ (2 Par. 16:12, kde pravda, je v pôvodine iná väzba).
- 910** Obe trpné prídavia v tomto verši sú v hebrejčine vo viazanom stave⁴³⁰ (možno by sa dalo povedať „odpustením zbaveného al. sprosteneho prestúpenia, prikrytím zbaveného al. sprosteneho hriechu“); zmysel toho som sa pokúsil znením, ktoré v texte podávam, vyjadriť aj v preklade.
- 911** Pozri Gen. 15:6, pozn. 419. Ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 912** Iný výraz ako v Ž. 5:6 a ďalej⁴⁵⁹, ale príbuzný a v podstate rovnakého významu.
- 913** Pozri Gen. 18:12, pozn. 475; Jóba 13:28, pozn. 677.
- 914** Pozri Sud. 1:35, pozn. 90; 1 Sam. 5:6, 11, pozn. 278.
- 915** Vl. „žiar“, „horúčava“, tu zmysel skôr ako v texte („nasledok žiaru“, „sucho“).
- 916** Nie ako v Ž. 9:11 a ďalej²⁷¹, lež ako napr. „ďaj... na vedomie“ u Jóba 37:19 a i. Nesúvisí s „vyznať“ nižšie⁹¹⁷.
- 917** Toto sloveso má aj takýto význam.
- 918** Tj. „pre túto príčinu“.
- 919** Tj. „v čas, kedy Ťa možno nájsť“.

- 920** Pozri Jóba 38:25, pozn. 1706.
- 921** Pozri 2 Sam. 5:8, pozn. 254, ďalej obdobne; v Ž. 73:5 v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tam, zmysel ako tam v texte („postihovaní“, tj. „nešťastní“ a pod.).
- 922** AL „záchranou“⁴⁹³. V Ž. 55:8 pribuzný v podstate súznačný výraz.
- 923** D. „niet“, tj. „v al. pri nich“. Ďalej obdobne, v Ž. 144:14 v zmysle „aby nebolo“.
- 924** AL „náhubkom“.
- 925** AL „podľa iných, „ozdobou“. Ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 926** Pozri Exod. 3:7, pozn. 104.
- 927** VL „je vhodný“ (al. „patričný“, „náležitý“).
- 928** Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.
- 929** Pozri 1 Par. 25:1, pozn. 801.
- 930** Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
- 931** Tj. „desaťstrunnom“.
- 932** AL „umne“, „zladené“.
- 933** Tj. „na strunových nástrojoch“, v Ž. 68:25 iný tvar v obdobnom zmysle.
- 934** Pozri Exod. 17:12, pozn. 599; iný výraz ako v Ž. 25:10 a ďalej⁴¹⁵, ale pribuzný.
- 935** Pozri Gen. 2:1, pozn. 45.
- 936** Porov. Exod. 15:8.
- 937** Pozri Deut. 28:12, pozn. 963; Jóba 38:22, pozn. 1699.
- 938** D. „hlbiny“¹⁰²⁵, tu množné číslo, zmysel ako v texte.
- 939** Tj. „marí“, vl. „štiepa“, „poltil“, sloveso ako „rozpoltil“ v Ž. 74:13; v Ž. 89:33 obdobne („odštepovať“). V Ž. 119:126 zmysel ako v texte tam.
- 940** Pozri Exod. 31:4, pozn. 1105.
- 941** AL „trvá“, „ostáva“, vl. „stojí“.
- 942** Pozri Exod. 15:17, pozn. 531.
- 943** Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 944** Pozri Gen. 2:7, pozn. 56.
- 945** Pozri aj Exod. 14:17, pozn. 459.
- 946** VL „klamom“, „lžou“, ako „lži“ v Ž. 27:12⁸²³.
- 947** Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
- 948** Tj. možno „z nebezpečenstva smrti“, inak „uchránení... pred smrťou“.
- 949** Pozri 2 Král. 7:9; Jóba 3:21, pozn. 143, nie ako tu vo v. 18⁹⁰⁶ ani ako v Ž. 25:37⁴⁹.
- 950** Tu chýba písmeno „vau“.
- 951** Pozri 1 Sam. 21:13, pozn. 826.
- 952** Možno to bol titul kráľov Pelistím¹³⁹⁰.
- 953** Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 954** AL „Hospodinom“, ďalej obdobne.
- 955** Tu iná predložková väzba ako v Ž. 10:3; zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 956** VL „Zvelebujte (D. „veľkým robte“) so mnou Hospodina“, ďalej obdobne; v texte opis umožňujúci v preklade vyjadriť zmysel väzby s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 957** VL „toho, čo obavy pôsobí“, „postrachov“, „hrozieb“.
- 958** Tj. „radosťou“.
- 959** AL možno „Kto k nemu pohľadeli, zažiarili“⁴²³.
- 960** AL „neprejavovali stud“, tj. „zo sklamaní“, sloveso ako „hanbia sa“ u Jóba 6:20, kde je súvislosť obdobná.
- 961** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 962** AL „Poznajte“, „všimnite (al. „uvedomte“) si“, pozri Prísl. 31:18, pozn. 1291.
- 963** Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 964** Tj. „mnoho dní“, „dlhý život“.
- 965** Pozri Jóba 20:21, pozn. 979.
- 966** Toto sloveso značí aj „prenasledovať“ (Gen. 14:14 a aj.), tu a obdobne ďalej aj „žeň sa za ním“, v zmysle Gen. 31:23, pozn. 819, no tu bez predložky. Porov. 2 Tim. 2:22.
- 967** Pozri Sud. 4:3, pozn. 242.
- 968** AL „potieraných“, ďalej obdobne, pozri Jóba 4:19 a ďalej, pozn. 195.
- 969** Možno v prenesenom zmysle ako obraz životnej sily. Porov Jóba 7:15, pozn. 376.
- 970** Ako „sa previnia“ v Lev. 4:13, pozn. 90, tu zmysel ako v texte („ponesú dôsledky svojej viny“, „budú pykať“). V. 22 obdobne („nebude považovaný za vinného“).
- 971** Slovesá, od ktorých sú dotýčné výrazy^{586 565} odvodené.
- 972** D. „s mojimi odporcami“, podstatné meno odvodené od dotýčného slovesa^{586 971}; na konci verša obdobne, no tam je slovesné prídavné, nie podstatné meno.
- 973** Tu doslovne v tomto zmysle (1 Král. 10:17), nie ako v Ž. 3:3 a ďalej⁷⁵, hoci je to, pravda, ten istý výraz.
- 974** Pozri 1 Král. 10:16.
- 975** AL „v úlohe (al. „postavení“) môjho pomocníka“. Ďalej obdobne; v Ž. 39:6 aj doslovne („v tieni“), potom bez nasledovnej poznámky¹¹⁹.
- 976** Tu v takomto zmysle, ako „budem tasiť“ v Exod. 15:9.
- 977** VL „uzavri“ (ako v Ž. 17:10, al. „zataras“), tj. „cestu“.
- 978** AL „podľa niektorých“, „kopiju a oštep (al. „vojnovú sekeru“) proti“.
- 979** Pozri Ezr. 9:6, pozn. 346, kde „hanbím sa“ vyššie je tvar toho istého slovesa ako „sklamať sa“ tu¹⁶⁶; pozri aj Num. 12:14, pozn. 475.
- 980** Tu v takomto zmysle („zamýšľajúci“, „osnujúci“, „kujúci“, „spriadajúci“).
- 981** Tu má „pred tvárou“ inú predložku ako v Ž. 18:42⁵⁸⁴, no zmysel je rovnaký.
- 982** VL „odráža“, „odstrkuje“, ďalej obdobne.
- 983** Možno by sa dalo povedať „nech je ich cesta samá tma a klzkosť“. Ďalej obdobne.
- 984** Tj. „na ukrytie svojej siete“; inak možno „jamu, svoju sieť“ (potom v prenesenom zmysle: „pascu“, „slučku“, „osídlo“).
- 985** Pozri Deut. 1:22, pozn. 68; podľa LXX („óneidisán tén psychén mú“) a Vulgaty („exprobraverunt animam meam“) „potupili moju dušu“ (čítali „chérúf“), „potupili“ miesto „cháfrú“, „sledili“ al. „[vy]kopali“; inak „jamu na svoju sieť bez príčiny vykopalí mojej duši“, v podstate pomôcť zmyslu dávajú všetky známe mi novšie preklady prednosť, no nazdám sa, že znenie, ktoré podávam v texte, lepšie zodpovedá v pôvodine vyznačeným prízvukom; možno aj „bez príčiny ju vykopalí“. Porov. Jóba 39:21, pozn. 1770.
- 986** AL „stretáva“, „na neho prichádza“, ďalej obdobne.

- 987** Pozri Jóna 30:14, pozn. 1325
988 D. „zánik – nebude vedieť“.
989 Pozri Sud. 3:28, pozn. 229.
990 Pozri Lev. 6:4, pozn. 171, Sud. 9:25, pozn. 554; al. „odierajúceho“, „vykorisťujúceho“, „utláčajúceho“ (nie ako napr. v Ž. 6:7 a i.).
991 Pozri Exod. 23:1, pozn. 782.
992 Sloveso ako „požiadal“ v Ž. 21:4.
993 Pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
994 Al. „zašpinený“, pozri Jóna 5:12, pozn. 225.
995 Al.¹¹⁰⁴ „zrútení“, „pádu“.
996 VL „bitkári“⁷⁹, v prenesenom zmysle („zraňujúci al. bijúci jazykom“, „tupitelia“, „utrháči“; nesúvisí s „utrhajú“ nižšie).
997 Al. „a nie že o tom viem“.
998 Pozri Jóna 8:13, pozn. 426.
999 Množné číslo.
1000 Al. „medzi neveriacimi, vysmievajúcimi sa“.
1001 Al. „za pagáčik“ (1 Král. 17:12).
1002 D. „ako čo“.
1003 Pozri Gen. 18:18, pozn. 478; tiež „prepočetný“, „prehojný“, ďalej obdobne.
1004 D. „moji nepriatelia lži“, tj. „kto sú mi nepriateľmi pre lživú príčinu“. Ďalej obdobne.
1005 D. „vymýšľajú lži“¹²³.
1006 VL „rozširujú“⁸⁷, ďalej obdobne.
1007 D. „naša duša“, zmysel ako v texte („to sme si želali“).
1008 Al. „vystatujúci (al. „chvastajúci“) sa“, tu iný tvar dotyčného slovesa⁹⁵⁶ majúci takýto zmysel.
1009 Al. „proti mne“, ďalej obdobne.
1010 Al. „zahanbenie“, „stud“, výraz odvodený od dotyčného slovesa¹⁶⁶.
1011 Tu a v Ž. 4:2 a ďalej odvodené podstatné meno.
1012 Pozri 2 Sam. 7:22, pozn. 366, opäť iný tvar dotyčného slovesa⁹⁵⁶; tu azda skôr v zmysle „za veľkého uznávaný“.
1013 Pozri Gen. 29:6, pozn. 738.
1014 Tu v tomto zmysle, pozri Jóna 27:4.
1015 Pozri Gen. 22:15, pozn. 580.
1016 „Prestúpenie“ je tu zosobené.
1017 Al. „Čo je prestúpením vnuknuté zlovoľnému“.
1018 Tj. azda „musím na to stále myslieť“, al., podľa niektorých, „dobro tomu rozumiem“. Podaktorí si pochopenie zmyslu tohto miesta usnadňujú tým, že podľa starých prekladov navrhujú čítať „jeho srdca“.
1019 Sloveso ako „uhládzajú“ v Ž. 5:9.
1020 Tj.¹⁰²¹ „prestúpenie“¹⁰¹⁶.
1021 Al. „lichoti si v svoje oči zisťovaním svojej“; vtedy by predošlé poznámky^{1016 1020} neplatili.
1022 D. „nepravosti k (tá istá predložka ako „ohľadne“ vyššie, al. možno „totiž“⁶⁰³) nenávisti“, tj. „nahováráním, že napriek zisťovaniu pri ňom takejto nepravosti sa nemusí báť následkov“. Toto miesto je nelažko zrozumiteľné, čo sa prejavuje rozmanitosťou chápania jeho významu v iných prekladoch, od vyratúvania ktorých upúšťam, no nazdám sa, že znenie, ktoré v texte al. tu vyššie podávam, čo najužšie prilieha k pôvodine bez akéhokoľvek dopĺňania a dobre zapadá do súvislosti.
1023 Pozri Gen. 11:4, pozn. 338.
1024 Al. „mohutné vrchy“, potom D. „vrchy mohutnosti“ (al. „sily“). Ďalej obdobne.
1025 Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
1026 Pozri 1 Sam. 3:1; 1 Král. 10:2, pozn. 315.
1027 Nesúvisí s „tukom“ napr. v Ž. 63:5; značí najhodnotnejšiu zložku pokrmu. Ďalej obdobne, v Ž. 63:5 značí „kostnú dreň“, al. „jadro“, „dreň“ vôbec v uvedenom zmysle.
1028 Pozri Gen. 2:8, pozn. 61.
1029 Al. „Pokračuj“, ďalej obdobne.
1030 VL „Preťahuj“³²⁴ svoju láskavosť... a svoju spravodlivosť“. Ďalej obdobne.
1031 D. „voči úprimným“, opis v texte pre zreteľnosť.
1032 Tj. „pyšného“.
1033 Sloveso ako v 2 Král. 21:8, pozn. 822.
1034 Tu v abecede chýbajú písmená „ajin“ a „táu“; inak každým písmenom začína spravidla prvý z dvoch po sebe nasledujúcich veršov.
1035 Tu zračný tvar dotyčného slovesa, vyskytujúci sa v SZ okrem tohto miesta ešte len vo vv. 7n. a v Prís. 24:19.
1036 Pozri Gen. 30:1, pozn. 762, predložka tá istá ako „proti“ vyššie.
1037 Tu čosi odlišný tvar rovnakého zmyslu.
1038 Pozri Gen. 17:11, pozn. 449; Jóna 14:2, pozn. 681.
1039 Tj. „Božej“ („nech je Božia vernosť tvojou pašou“, „užívaj al. teš sa Božej vernosti“), al. „pas al. živ sa vo vernosti“, tj. „verne“, „poctivo“. Podaktorí chápu „vernosť“ v zmysle príslovky a prekladajú „dôveryplne“, „bezpečne“ („zakúšajúc Božiu vernosť“).
1040 Pozri Jóna 22:26, pozn. 1095.
1041 Tu iná predložka ako v Ž. 31:6, tá istá ako „na“ tu vyššie (nie ako tam vo v. 1).
1042 D. „vyvedie“ (al. „vynesie“)⁴⁶⁰, tj. „najavo“.
1043 Tj. „poľudňajší jas“, v hebrejčine množné číslo; ďalej obdobne.
1044 Al. „dychtivo“, „napäto“, „vzrušene“, „túžobne“.
1045 Tvar ako u Jóna 15:20, pozn. 740, tu zmysel ako v texte al. vyššie¹⁰⁴⁴; porov. Gen. 8:10, pozn. 262, kde je v podobnom zmysle použitý iný tvar toho istého slovesa.
1046 VL „opust“, (ďalej obdobne), no nesúvisí s „upust“ vyššie.
1047 Tj. „strojí úklady“ (nie ako vo v. 7²⁹⁵), „kuje pikle“, tu v takomto zmysle.
1048 VL „otvorili“, zmysel ako v texte.
1049 Al. „zráženie“, „rúcanie“, vl. „pôsobenie pádu“.
1050 D. „na zabíjanie priamych (al. „úprimných“)¹⁹⁹ cesty“, zmysel ako v texte.
1051 Al. „bude ostávať“, ďalej obdobne.
1052 Tu odvodené podstatné meno; v Ž. 49:12 a ďalej zmysel ako tam v texte.
1053 Tj. „tuk“ (porov. Gen. 45:18, pozn. 1239), ktorý sa na oltári spája.
1054 Pozri 2 Král. 3:4; podľa iných „ako krásna lúk“ (al. „luhov“, pozri Ž. 65:13), ktorá sa pomíňa; no zmienka

- o „dyme“ nižšie vari skôr nasvedčuje správnosti prekladu v texte.
- 1055** Podľa mnohých rukopisov a LXX „ako dym“ (čítali „keášán“, „ako dym“, miesto „beášán“, „v dyme“, porov. 1 Sam. 13:1, pozn. 511); tak aj v Ž. 102:4. Ostatné sa dá aj väzba v texte preložená „v dyme“ chápať v zmysle „ako dym“ („v podobe dymu“⁹⁷⁵).
- 1056** Tj. „od neho“, D. „jeho“, tj. „Boží“.
- 1057** AL. „riadené“, „spravované“.
- 1058** Výraz vyskytujúci sa v SZ okrem tohto miesta ešte len v Prísł. 20:24 a u Dán. 11:43.
- 1059** D. „a jeho“.
- 1060** AL. možno „Ak sú od Hospodina riadené kroky muža, obľubuje“⁹²³ on jeho cestu“.
- 1061** AL. „porazený“, „zhodený“.
- 1062** Pozri Gen. 18:7 a ďalej, pozn. 469.
- 1063** Tj. „bývaj („a budeš smieť bývať“) v zemi“.
- 1064** AL. „vyzerá spravodlivého“, „sledí (al. „pátra“) po spravodlivom“, pozri Jób 15:22, pozn. 747 a porov. Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555, kde sú príbuzné výrazy.
- 1065** AL. „nepúšťa v jeho ruku“, tak aj podľa LXX, no s druhou časťou verša je v súlade skôr znenie v texte, ktorému zasa Vulgata dáva prednosť.
- 1066** VL. „ho obviňuje“, pozri Jób 9:20, pozn. 478.
- 1067** Pozri Jób 6:23, pozn. 332.
- 1068** AL. „rozširujúceho“, „rozkladajúceho“, „rozťahujúceho“, ako strom, ktorý svojimi koreňmi do šírky na všetky strany prerastá pôdou al. rozkladá vetvy svojej košatej koruny.
- 1069** AL. „samorastlý“.
- 1070** AL. „svieži“, „bujný“, ďalej obdobne, v Ž. 92:10 zmysel ako tam v texte.
- 1071** AL. „ale prešlo sa“³⁷⁵, tj. „pomimo“.
- 1072** Tu čosi iný tvar v podstate rovnakého významu, ako u Jób 1:1 a ďalej, pozn. 4.
- 1073** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 1074** Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 1075** Pozri Num. 23:10, pozn. 885; aj „potomstvo“ (v. 38 a ďalej), „čo ostane po ňom“.
- 1076** AL. „odpadlíci“, „vzpierajúci sa“, tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz¹³⁸ odvodený.
- 1077** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 1078** Sloveso ako „poukazujeme“⁶⁴⁸; pozri Lev. 2:2, pozn. 53 a 54, kde príbuzný výraz; podľa niektorých tento žalm spievali pri pálení „pamätnej časti“ obete na oltári, takže by potom išlo o „pálenie pamätnej časti obete“. Podľa iných „na vôňu kadidla“ (Is. 66:3).
- 1079** Pozri Num. 1:53, pozn. 60.
- 1080** Tu iný tvar toho istého slovesa v zmysle ako v texte, al. „zleteli“, tiež „vnikli“, „vo mne tkvejú“, no sloveso značí pohyb smerom nadol, ako „klesajú“ u Jób 21:13; to isté sloveso je na konci verša v zmysle ako v texte tam¹⁰⁸¹.
- 1081** AL. možno „svoju ruku si na mňa spustil“.
- 1082** Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 1083** Pozri Sud. 20:48, pozn. 924.
- 1084** AL. možno „medzi mojimi kosťami“, porov. Jób 33:19, pozn. 1481.
- 1085** VL. „minuli“, „prešli pomimo“, rastúc dohora. Ž. 73:7 obdobne⁷⁶¹.
- 1086** Pozri Num. 4:15, pozn. 147.
- 1087** D. „ťažšie odo mňa“, porov. 1 Sam. 30:10, pozn. 1019. Ďalej obdobne.
- 1088** VL. „roztiekli sa“, sloveso ako v Lev. 26:39, pozn. 929, tu v takomto zmysle.
- 1089** Pozri Gen. 4:23, pozn. 169.
- 1090** Pozri Lev. 3:4, pozn. 81.
- 1091** AL. „pálčivosti“, „ohňa“.
- 1092** Pozri Gen. 45:26, pozn. 1250.
- 1093** Tu iný tvar, zmysel ako v texte, al. „ubitý“, „zdeptaný“.
- 1094** AL. „nepokoj“, „rozrušenie“, „žiaľ“.
- 1095** VL. „pred tebou“⁶⁸, no nie ako „pred tebou“ vyššie.
- 1096** VL. „sebou sem-tam škľbe“ (al. „trhá“, „sa zmieta“), sloveso ako v Gen. 34:10, pozn. 909, v zvláštnom zvukomalebnom („scharchar“) tvare, vyskytujúcom sa v SZ len tu.
- 1097** Tj. „oči“ („ani tie mi svojím svetlom nepomáhajú al. neprispievajú“).
- 1098** D. „milujúci ma“.
- 1099** VL. „spreď“.
- 1100** Pozri Deut. 17:8, pozn. 666.
- 1101** Sloveso ako v Ž. 9:16²⁸⁶, tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 1102** Tu iný tvar, pozri Jób 32:11, pozn. 1439.
- 1103** AL. možno „náchylný“, vl. „prípravený“, „hotový“.
- 1104** Tu jednoznačne v takomto zmysle („pádu“).
- 1105** AL. „trápim sa“, „mám starosť“.
- 1106** Tu od dotyčného výrazu¹⁰⁰³ odvodené sloveso.
- 1107** AL. „na mňa nevražia“, „proti mne broja“, sloveso, od ktorého je odvodené slovo „Satan“.
- 1108** Pozri 1 Par. 9:16.
- 1109** Tj. „svoje ústa chcem chrániť“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 1110** Tu v zmysle „umlknutím“, „odmlčaním sa“, no nie ako „odmlčal som sa“ nižšie.
- 1111** Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 1112** AL. „podľa podaktorých“, „odmlčal som sa, súc vzdialený (al. „ďaleký“) od“.
- 1113** Pozri Exod. 18:16, pozn. 619.
- 1114** Pozri Gen. 17:5, pozn. 445.
- 1115** AL. „mojich dní si dal na piade“.
- 1116** Tu v zmysle „dĺžka môjho života“.
- 1117** AL. „samý“, D. „všetok“, zmysel ako v texte („všetko, čím je, je len“).
- 1118** AL. „postavený“, tj. „v život uvedený“, „jestvujúci“.
- 1119** AL. „vidina“, „tieňový obraz“, „prelud“.
- 1120** AL. „pre závan hrmoty“ (al. „lomozia“). Ďalej obdobne.
- 1121** Pozri Gen. 41:35, pozn. 1105.
- 1122** Pozri Jób 41:9, pozn. 1838; nesúvisí s „očakávam“ vyššie⁷⁴⁹.

- 1123** Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 1124** Al. „útoku“, „dorážania“.
- 1125** Tj. „pôsobíš rozpad“, vl. „rozpúšťaš“ (Ž. 147:18), sloveso ako „máčam“ v Ž. 6:6, tu zmysel ako v texte.
- 1126** Al. „cenné“, „drahé“.
- 1127** Pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
- 1128** Pozri Gen. 23:4, pozn. 588.
- 1129** Al. „Dychtivo“, „usilovne“, D. „Očakávaním“.
- 1130** Pozri Jer. 25:31; 46:17, pozn. 1275; al. „hukotu“ (Ž. 65:7), „lomu“ (Jer. 48:45, pozn. 1275). Ďalej obdobne.
- 1131** Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 1132** Pozri Jób 8:14, pozn. 427; odvodené od slovesa „dôverovať“ tu vo v. 3 a inde⁹⁷.
- 1133** Al. „vzdorovitým“, „spupným“, tiež „hlučným“, „veľkohlubým“.
- 1134** Al. jednoducho „odpadnutým lži“, tj. „lživým“.
- 1135** Al. podľa iných, „Mnohými si... spravil“, tj. „roz-množil si“.
- 1136** Tj. „vyrozprávať“, vl. „vysloviť“.
- 1137** Pozri Exod. 1:7, pozn. 6.
- 1138** Tj. „príliš hojné než aby sa mohli dať spočítať“.
- 1139** Tu v zmysle „krvavej obete“ v protiklade k „obeti daru“.
- 1140** Ako „vykopal“ v Ž. 7:15.
- 1141** Podľa LXX „telo si si pre mňa (D. „si si mi“) zostrojil“, tak sa cituje v Hebr. 10:5.
- 1142** Al. „si neželáš“, vl. „nežiadaš“, tu zmysel skôr ako v texte al. tu vyššie.
- 1143** Vl. „tvojej blahovôle“¹⁴⁴, tu a obdobne ďalej v takomto zmysle („tvojho želania“).
- 1144** Pozri 1 Sam. 4:17; 31:9, pozn. 1042.
- 1145** Vl. „nezatváral“ (Num. 11:28, pozn. 437), tj. „ústa“, ohľadne v. 11 pozri Gen. 23:6, pozn. 592, ďalej v zmysle ako tam v texte.
- 1146** Al. „proti mne“.
- 1147** Vl. „Veď ma obomkli“ (Ž. 18:4), opis v texte umožňuje v preklade uchovať zmysel predložkovej väzby¹⁴⁶, aká je v pôvodine.
- 1148** Al. „nepravosti, ktoré (al. „takže ich“) nemôžem prehliadnuť“, pre ich množstvo.
- 1149** Al. „ukázali sa“⁵⁴¹ početnejšími. Ďalej obdobne.
- 1150** Al. „Maj blahovôľu“¹⁴⁴, sloveso ako v Deut. 33:11, pozn. 1242, tu je azda na mieste preklad v takomto zmysle. Ďalej zmysel ako v texte al. podľa tu citovanej poznámky.
- 1151** Pozri Gen. 18:23, pozn. 502.
- 1152** Al. „nad svojou hanbou“.
- 1153** Pozri Lev. 26:32, pozn. 920; v Ž. 69:25 a 79:7 zmysel ako tam v texte.
- 1154** Al. jednoducho „vravia mi“.
- 1155** Tu skôr v takomto zmysle.
- 1156** Al. „o mňa sa stará“, „pre mňa chystá“ (al. „zamýšľa“, „vymýšľa“), tj. „pomoc“ a pod.
- 1157** Al. „neváhaš“, „neoneskoruješ sa“. Ďalej obdobne.
- 1158** Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 1159** Al. „rozumne sa správajúceho k núdznemu“, „porozumenie majúceho pre núdzneho“.
- 1160** Al. „nazvaný“ (Gen. 30:13). Ďalej obdobne.
- 1161** Al. „chtivosť“, „zúrivosť“, „dravosť“.
- 1162** Pozri Jób 6:7, pozn. 286.
- 1163** Tj. „presteliáš“, podľa iných „zmeníš“, tj. „uzdravíš ho“. Ďalej obdobne.
- 1164** Al. „mi želajú nešťastie“³¹⁵.
- 1165** Tu „voľakto (al. „ktokoľvek“) z nich“.
- 1166** Al. možno „mu“.
- 1167** Tu je preklad zvolený v záujme vystihnúť zmyslu väzby s 3. pádom, aká je v pôvodine; inak možno voľnejšie „proti mne vymýšľajú, ako mi ublížiť“.
- 1168** Al. „na neho naliate“.
- 1169** Pozri Exod. 5:13 a ďalej, pozn. 179.
- 1170** Al. „a keďže ľahol“.
- 1171** Tj. „muž, s ktorým som žil v pokoji“, v texte doslovný preklad, nie ako v Ž. 7:4¹⁷⁷.
- 1172** Vl. „zveličil“, tu zmysel ako v texte, porov. Ž. 35:26¹⁰⁰⁸.
- 1173** Tj. „víťazoslavne pokrikovať“, sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁸³ odvodený.
- 1174** Pozri Exod. 17:12, pozn. 598.
- 1175** Pozri Gen. 21:28n., pozn. 942; v Ž. 74:17 zmysel ako v texte, al. „ustanovil“, „zriadil“, „určil“.
- 1176** Pozri Num. 5:22, pozn. 227.
- 1177** Al. „narieka“, „lká“, „kričí“, „prahne“, „túži“, „smädne“, sloveso neistého významu, vyskytujúce sa v SZ len tu a u Jób 1:20. Jeho preklad som tu zvolil tak, aby bolo možné vyjadriť zmysel oboch predložiek, s ktorými sa tu pojí sloveso v pôvodine¹⁷⁹.
- 1178** Tu v takomto zmysle, pozri Ž. 126:4; Jób 1:20.
- 1179** Al. „ktorá narieka (al. „lká“) o potôčiky vod, tak... narieka“ (al. „lká“).
- 1180** Iná predložka ako vo v. 1.
- 1181** Al. možno „pretože“, „keďže“, „tým, že“.
- 1182** D. „za vravenia (al. „pri vravení“)³⁸ ku mne“. V. 10 obdobne.
- 1183** Vl. „tlačenicí“.
- 1184** D. „slávnosť usporadujúci“, „sláviaci“, pozri Exod. 5:1; 12:14, pozn. 159.
- 1185** Pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 1186** Tj. „Prečo“.
- 1187** Vl. „sa skláňaš“, ďalej obdobne.
- 1188** Pozri Deut. 3:8n; množné číslo tu azda v zmysle „pohoria Chermón“.
- 1189** Al. „Miceár“, pozri Gen. 19:20, pozn. 508, no vrch tohto mena nie je známy.
- 1190** Al. „vodopádov“, „vírov“, „pereji“.
- 1191** Pozri 2 Sam. 22:5, pozn. 851.
- 1192** Vl. „hromady“, tu zmysel ako v texte („do výšky sa vzdávajúce vlny“).
- 1193** Al. „dosadzuje“, „ustanovuje“, vl. „prikazuje“. Ďalej obdobne.
- 1194** Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 1195** Tj. „je mi stáby drvením...“, keď“.
- 1196** Al. „Zaisti mi právo“, ďalej obdobne.
- 1197** D. „človekom ľstí“¹²³ a bezprávia“^{175 1037}.
- 1198** Sloveso ako v 1 Par. 28:9, pozn. 853.
- 1199** Nešúvisí s „vedú“ vyššie.

- 1200** D. „k Богу radosti môjho“.
- 1201** Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
- 1202** Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 1203** Tj. „ľudské plemená“, kým „ich“ vyššie značí „našich otcov“. V takomto zmysle podávajú záver tohto verša LXX aj Vulgata a niektoré zo známych mi novších prekladov, no ostatné, a tých je väčšina, ho chápu v zmysle „ich (tj. „našich otcov“) si rozprestrel al. rozšíril al. rozplodil“, al. „dal si im rozprestrieť (tj. „rozrást“) sa“ atď., ako „stromu“, v prvej polovine verša „zasadenému“. Tím sa síce priznáva druhej polovine verše plná významová súbežnosť s prvou polovinou, no zato sa dotýčnemu slovesu¹²⁰² v tvare, aký je tu použitý, prikladá význam, nazdám sa; akosi príliš vzdialený tomu, v akom sa používa inde. Vyskytuje sa on, pravda, na niekoľkých miestach v zmysle „vyháňania“ vetiev al. koreňov stromov apod. (Ž. 80:11; Jer. 17:8; Ezek. 17:6n.), takže by sa vari ešte najskôr dalo povedať „a im si dával vypuť“; no nech je akokoľvek, považujem za najistejšie pridržať sa radšej základného a najobvyklejšieho významu dotýčného slovesného tvaru, ktorý aj tu dáva dobrý zmysel, hoci za cenu narušenia dokonalej vzájomnej súbežnosti oboch častí verša, aká napokon ani inde nie vždy je.
- 1204** Tu je preklad zvolený vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 1205** Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 1206** Pozri Deut. 32:39, pozn. 1201.
- 1207** VL „trkať“ (Deut. 33:17; 1 Král. 22:11).
- 1208** Tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 1209** Pozri „olupovačov“ v Sud. 2:14, 16, tvar toho istého slovesa ako tu.
- 1210** D. „svoj ľud za nie-zisk“.
- 1211** Nesúvisí s „nie-zisk“ vyššie¹²¹⁰; podľa iných „nevyšiel si vysoko s“, tj.
- 1212** „neprihodiť si na (tj. „nezvyšil al. nenadsadil si“) ich kúpnu cenu“.
- 1213** Pozri Jób 34:7, pozn. 1509.
- 1214** Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
- 1215** Pozri Num. 21:27, pozn. 815; tu a v Ž. 69:11 v hanlivom zmysle.
- 1216** Pozri Num. 15:30, pozn. 602.
- 1217** Pozri Lev. 19:11, pozn. 593.
- 1218** Opäť iný tvar, zmysel obdobný ako v Ž. 38:8¹⁰⁹³. Tak aj v Ž. 51:8.
- 1219** Tj. „v pustine“.
- 1220** AL „uviedol si na nás“.
- 1221** VL „zastrel si nás“, v texte opis uchovávajúcí v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Pozri Ž. 106:17²³²⁶, kde je to isté sloveso v obdobnom zmysle.
- 1222** Pozri Exod. 29:33, pozn. 1053.
- 1223** Tu použité v platnosti prídavného mena; al. možno „Богу cudziarov“¹⁸.
- 1224** VL „vyskúmať“, „prebádať“, ďalej obdobne; v Ž. 95:4 odovodený výraz vyskytujúci sa len tam, v zmysle „čo by bolo žiadúce preskúmať al. prebádať“, „skryté hlbiny“ al. možno „tajomstvá“ (nesúvisí s „tajomstvá“ tu nižšie¹²²⁵), podľa iných „základy“, tj. „najhlbšie časti al. miesta“.
- 1225** Pozri Jób 11:6; 28:11, pozn. 1252.
- 1226** Tj. „Čalie“.
- 1227** VL „lásky“²² (al. „milovania“², „ľúbivosti“). V Ž. 84:1 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 1228** AL „vrie“.
- 1229** AL „vecou“, „predmetom“, „záležitosťou“, ďalej obdobne.
- 1230** VL „vraviť“, „hovoriť“.
- 1231** AL „o kráľovi“.
- 1232** Pozri Ezr. 7:6, pozn. 255.
- 1233** Pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
- 1234** Nesúvisí s „písadlo“ vyššie.
- 1235** AL možno „najkrajší zo synov“.
- 1236** AL „v твоjih перах je rozliata“.
- 1237** Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
- 1238** AL, podľa iných, tu „pôvab“, „ľúbivosť“.
- 1239** Tj. „preto al. takže je zrejme, že“.
- 1240** Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024; Lev. 8:7, 13, pozn. 243.
- 1241** Tj. „dobrotivosti patriacej k al. ktorá je vlastnosťou spravodlivosti“, „spravodlivosti, ktorá je dobrotivá“. Podľa iných jednoducho „dobrotivosti a spravodlivosti“.
- 1242** AL „ti bude ukazovať (Gen. 46:28, pozn. 1258; Exod. 15:25; 35:34, pozn. 1219) hroznej veci“.
- 1243** AL „ostré – národnosti... padáť – v srdce (al. „v srdci“) nepriateľov“.
- 1244** AL, podľa niektorých, „Tvoj trón, trón Boží“.
- 1245** Tu je preklad zvolený na odlíšenie od predošlého „večnosť“ (ako „vždy“¹⁴²³⁹). V Ž. 48:14 zmysel ako v texte tam.
- 1246** Ako „združení“ v Sud. 20:11.
- 1247** Tj. „presýtené vôňou myrhy, aloí a kasií“.
- 1248** Pozri 1 Král. 10:18, pozn. 633.
- 1249** Pozri Nech. 2:6, pozn. 53.
- 1250** Pozri Jób 28:16, pozn. 1269.
- 1251** Pozri 1 Král. 9:28, pozn. 607.
- 1252** AL „pozoruj“¹⁰⁷³.
- 1253** Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz²⁹⁷ odvodený.
- 1254** Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
- 1255** D. „budú hľadiť tvoju tvár“, pozri Exod. 32:11, pozn. 1132, tu v zmysle ako v texte Ďalej obdobne.
- 1256** Pozri Sud. 18:21, pozn. 845, tu v takomto zmysle, al. možno „samá sláva“.
- 1257** Pozri Lev. 10:18, pozn. 305.
- 1258** Tj. „v komnatách kráľovského paláca“.
- 1259** Iné sloveso ako „vedená“ vyššie a obdobne vo v. 15.
- 1260** Všetky takto označené zámenné prípony vo v. 16n. ako aj slovesný tvar vo v. 16 sú gramaticky mužského rodu.
- 1261** Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 1262** Pozri 1 Par. 15:20, pozn. 489.
- 1263** Ako „prístieša“ u Jób 24:8.
- 1264** AL „istotne“, „lahko“, D. „veľmi“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.

- 1265** Vl. „nachádzanou“, „ktorú možno nájsť“⁶⁵⁸, inak možno „veľmi“¹²⁶⁴ blízkou“.
- 1266** Al. možno „pohla“, „otriasla“ (nie ako vo v. 3), „zvrátila“, „poprevracala“.
- 1267** Al. „šumia“, ďalej obdobne.
- 1268** Al. „prúdy“, „toky“.
- 1269** Tj. „mesto“.
- 1270** Tu v takomto zmysle („za obratu k ránu“).
- 1271** Al. „vydá svoj hlas“, znenie v texte je vari na mieste vzhľadom na predložkovú väzbu použitú v pôvodine, významom často zodpovedajúcu slovenskému 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádu.
- 1272** Al. „otriasa“, „zachvieva“, „upadá v neporiadok“, pozri 1 Sam. 14:16, pozn. 556.
- 1273** Al. „úžasné veci“, pozri Deut. 28:37, pozn. 1001.
- 1274** Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 1275** Vl. „udierajte“, v Ž. 81:3 zmysel ako tam v texte; nesúvisí s následovným „trúbu“.
- 1276** Al. „slávu“, pozri Lev. 26:19, pozn. 891, tu v zmysle „predmet honosenia sa“.
- 1277** Porov. Gen. 17:22, tu ide o Jeho vystúpenie po voľajacom zásahu pre Jeho ľud.
- 1278** Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 1279** Tu v takomto zmysle; no mnohí tento výraz tu chápu ako príslovku („múdro“, „rozumne“, „chápavo“, „uvedomele“); tak aj LXX a Vulgata.
- 1280** Pozri Num. 21:18, pozn. 807.
- 1281** Al. „dobrovoľní (al. „ochotní“) z“, pozri Exod. 35:5, pozn. 1209.
- 1282** Tj. „všetka ochrana“.
- 1283** Al. „vyvýšený“, no nie ako „vyvyšovaný“ v Ž. 46:10, lež tvar slovesa ako „vystúpil“ tu vo v. 5⁵²¹.
- 1284** Pozri Exod. 26:22, pozn. 917.
- 1285** Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 1286** Al. „hradoch“, „pevnostiach“; ďalej obdobne, nie ako „palácov“ v Ž. 45:8 a i.¹²⁶
- 1287** Al. „užasli“.
- 1288** Pozri Jób 4:5, pozn. 166.
- 1289** Súvisí so slovesom v Ž. 104:32, vyskytujúcim sa v SZ len tam, u Ezr. 10:9 a Dán. 10:11, pozn. 709; príbuzné a v podstate súznačné podstatné meno je v Ž. 55:5 (ako „chvenie“ v Exod. 15:15).
- 1290** Sloveso ako v Ž. 29:9⁸⁵⁵; Exod. 15:14, pozn. 525.
- 1291** Pozri 1 Kráľ. 10:22, pozn. 637.
- 1292** Tj. „otvorenému priestranstvu pred hradbami“, Ž. 122:7 obdobne.
- 1293** Sloveso neistého významu, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 1294** Al. „významní“, D. „aj synovia človeka aj synovia muža“, zmysel ako v texte.
- 1295** Tj. vari „výsledok rozmýšľania“.
- 1296** Pozri Jób 12:12, pozn. 604, tu v zmysle „životnej múdrosti získanej skúsenosťou“.
- 1297** Vl. „otváraj“.
- 1298** Pozri 1 Kráľ. 10:1, pozn. 609.
- 1299** Al. „špehúňov“, „listivých prenasledovateľov“, porov. Jós. 8:13, pozn. 313.
- 1300** Pozri Exod. 14:4, pozn. 459; tiež „imanie“, ako vo v. 10, pozri Deut. 8:17, pozn. 406, no nie ako „bohatstvo“ tu nižšie.
- 1301** Al. „moci? Tí sa... bohatstva.“
- 1302** D. „vykúpením“.
- 1303** D. „Bohu dať jeho“.
- 1304** Al., podľa niektorých, „keď mi nepravosť obklopuje moje päty? (6)Ktorí spočívajú svojou... bohatstva – (7)nemôžu sa nijako navzájom (potom D. „nemôže brat muža [porov. Gen. 26:31, pozn. 689] vykúpením) vykúpiť ani Bohu dať svoje“.
- 1305** Pozri Exod. 21:30, pozn. 721; al. „výkupné“, pozri Jób 33:24, pozn. 1492, no nie ako vo v. 8¹³⁰⁶.
- 1306** Pozri Exod. 21:30, pozn. 722; odvodené od slovesa „vykúpiť“ vo v. 7⁷⁷⁸.
- 1307** Vl. „je drahé“ (1 Sam. 26:21; 1 Kráľ. 1:13), no potom v zmysle „vykúpenie... je drahé“; sloveso, od ktorého sú odvodené výrazy v Ž. 36:7¹⁰²⁶ a 37:19¹⁰⁵². Ďalej obdobne.
- 1308** Al. „nech navždy zanechá myšlienky“ (al. „predstav“) „nech navždy prestane s tým“.
- 1309** Al. „blázon“, no nie ako v Ž. 14:1¹³⁹⁴.
- 1310** Vl. „hovädo“, zmysel ako v texte.
- 1311** Al. „želanie“, vl. „vnútro“, tj. „myšlienka al. želanie v ich vnútri“.
- 1312** Mnohí tu podľa starých prekladov a rabínských výkladov navrhujú čítať „ich hrobom („kivrá“, al. hrobmi, „kevárím“) sú“, miesto „kibrám“, „ich vnútro je“.
- 1313** Vl. „na“, tj. „svojimi menami nazývajú“, opis v texte uchováva v preklade zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 1314** D. „pôdy“¹⁹⁹⁶, tj. „časti al. úseky pôdy“.
- 1315** Tu odlišná predložková väzba.
- 1316** Pozri Jób 8:14; 31:24, pozn. 167; tu (nie, pravdaže, v Ž. 78:7) tiež „nerozum“, „bláznovstvo“, „pochabosť“, súvisí s výrazom vo v. 10¹³⁰⁹.
- 1317** „Táto ich cesta je ich⁶⁷ nerozum“ (al. „pochabosť“), potom teda vari v zmysle „nerozumná al. pochabá sebadôvera“.
- 1318** Vl. „tí za nimi“, pozri Num. 14:24 a ďalej, pozn. 551. Ďalej obdobne.
- 1319** Al. „príkazoch“, D. „ústach“, ďalej obdobne, aj v iných spojeniach a významoch.
- 1320** Al. „spása“, tj. „na nich sa pasie“, pozri Jób 20:26; 24:21, pozn. 995.
- 1321** Pozri Gen. 1:26, pozn. 42; al. „po nich budú šliapať“. Ďalej obdobne.
- 1322** Al. „krása“, „pôvab“.
- 1323** Pozri Jób 21:13, pozn. 1018, no nie záver poznámky o čítanom texte.
- 1324** D. „od“, zmysel ako v texte.
- 1325** Vl. „bez bydliska“, pozri 1 Kráľ. 8:13, pozn. 503.
- 1326** Al. „šeólom ďaleko od jej⁶⁷ bydliska“.
- 1327** Pozri Gen. 5:24.
- 1328** Al. „Ale moju dušu Boh chce oslobodiť z ruky šeóla, lebo ma chce vziať“.
- 1329** Tu azda „znepokojovať“.
- 1330** D. „s! to všetko“, ďalej obdobne.

- 1331** AL. „zvoláva“, „povoláva“, „vyzýva“.
- 1332** Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 1333** VL. „vstup“, „vchod“, pozri Sud. 1:24n., pozn. 70, tu v zmysle ako v texte; príbuzný výraz je „zajdenie“ v Gen. 15:12, ako „zachodeniu“ v Deut. 11:30.
- 1334** AL. „vrchola“, „koruny“.
- 1335** Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 1336** AL. „že“, „lebo“.
- 1337** Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 1338** AL. „on je sudca“⁵⁷.
- 1339** Pozri Exod. 19:21, pozn. 654.
- 1340** AL. „ti robíš výčitky“, tu v takomto zmysle; pozri Gen. 21:25, pozn. 557.
- 1341** Pozri Gen. 31:10, pozn. 810.
- 1342** D. „na horách tisíc“, zmysel ako v texte.
- 1343** Pozri Gen. 8:20, pozn. 272.
- 1344** D. „a hemženie poľa“.
- 1345** Tj. „kedykoľvek mne poruke“.
- 1346** Tu aj „odriekavania“.
- 1347** Pozri Jóba 5:17, pozn. 158.
- 1348** D. „je tvoje“.
- 1349** VL. „splietať“, iný tvar tohto slovesa je v Ž. 106:28, pozri Num. 25:3, 5, pozn. 950.
- 1350** AL. „zasadzujes rany“, „na syna... kydáš hanu“.
- 1351** D. „bytím“.
- 1352** D. „Obetujúci“, opis v texte v záujme zreteľnosti.
- 1353** AL. „ma, a kto si urovnáva cestu, budem“.
- 1354** VL. „pri príchode“, „za príchodu“, D. „v príchode“, tj. „v dobe príchodu“.
- 1355** AL. „potom, čo“, vl. „podľa toho, ako“ (al. „že“).
- 1356** VL. „Rozmnožením“, „rozhojnením“, zmysel ako v texte.
- 1357** VL. „vyper“, „oper“ (Lev. 13:6), ďalej obdobne.
- 1358** AL. „si uvedomujem“, vl. „viem“, „poznám“.
- 1359** Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 1360** Pozri Jóba 15:14; 25:4; nesúvisí s „očistiť“ tu vo v. 2; al. „spravodlivým“, no nie ako tu vyššie; možno „riadnym“, „nestranným“, „neobviniteľným“. Ž. 73:14 obdobne.
- 1361** Podľa LXX a Vulgaty „a zvířazil (al. „vyhral“), keby si bol súdený“. Tak sa toto miesto cituje v Rim. 3:4.
- 1362** Opäť iný tvar toho istého slovesa ako v Ž. 29:9⁸⁵⁵ so zmyslom ako v texte.
- 1363** Pozri Gen. 30:41, pozn. 801.
- 1364** Pozri Jóba 38:36, pozn. 1723, a porov. Ž. 7:9 a ďalej¹⁹⁷, kde, pravda, iný výraz.
- 1365** Pozri Num. 19:19, pozn. 746.
- 1366** Pozri Exod. 12:22, pozn. 408.
- 1367** AL. možno „zriad nového“, porov. 1 Sam. 11:14, pozn. 478.
- 1368** AL. „spohľadného“, „ochotného“¹⁰⁰³.
- 1369** VL. „nevychadzujes“, sloveso ako „hádžeš“ v Ž. 50:17, porov. Gen. 3:24, pozn. 121, kde je v tomže zmysle použité iné sloveso obdobného významu.
- 1370** AL. „ochotný“, tu v tomto zmysle; iný výraz ako vo v. 10¹³⁶⁸.
- 1371** AL. „a dobrovoľným duchom kiež ma podporieš“.
- 1372** AL. „cestám, aby sa hriešnici k tebe vracali“.
- 1373** AL. „bude plesať“, ako v Ž. 35:27, tu je preklad zvolený vzhľadom na väzbu tohto slovesa so 4. pádom.
- 1374** AL. možno „záchrany, nech môj jazyk plesajúc ospevuje“.
- 1375** AL. možno „a ja by som ju chcel²⁰ dať“.
- 1376** AL. „poteš (al. „dobrým obdar“) Cíjij“.
- 1377** Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 1378** Tj. „cele spaľovanú“, porov. Deut. 13:16; 1 Sam. 7:9.
- 1379** Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 1380** Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 1381** AL. „ty páchatel klamu!“
- 1382** AL. „priepasti“, vl. „pohlčovania“, výraz odvodený od slovesa v Ž. 21:9 a ďalej⁶⁶², vyskytujúci sa v SZ len tu a v čosi odlišnom zmysle u Jer. 51:44.
- 1383** D. „jazyk ľsti“¹²³, ďalej obdobne.
- 1384** Tvar slovesa ako v Lev. 11:35, pozn. 357.
- 1385** Sloveso značí vl. „zhrabať“, „zhrnúť“ (Prísł. 25:22; Is. 30:14), tu teda varí „zobrať so všetkým činom“; možno by sa dalo povedať „zbalit“, keby to nebol výraz príliš hovorového rázu.
- 1386** D. „Hľa, ten muž“, zmysel ako v texte.
- 1387** Tj. azda „tým, čo mu bolo na zhubu“; al. „svojimi chtivosťami“.
- 1388** Výraz nejasného významu; podľa niektorých ide o názov akéhosi dnes neznámeho hudobného nástroja, podľa iných o označenie nápevu al. spôsobu prednesu („vážne“, „zádušne“).
- 1389** Sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz⁴¹⁹.
- 1390** Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322; 1 Sam. 23:19; 26:1, pozn. 271.
- 1391** Tj. „neobzerali sa na tvoju prítomnosť“, ďalej obdobne.
- 1392** Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a LXX „bude (tj. „Pán“) vracaf zlo“.
- 1393** AL. možno „s dobrovoľnosťou“ (azda by sa dalo povedať „s radosťou“).
- 1394** AL., podľa iných, „si dobrý“.
- 1395** AL. „medzi“.
- 1396** Tj. „na ich pokorenie“ (al. „porážku“, „odsúdenie“). Tak aj ďalej.
- 1397** Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁷⁸⁴ odvodený.
- 1398** Pozri Gen. 27:40, pozn. 718.
- 1399** AL. „som nepokojný“ (al. „rozochvený“).
- 1400** AL. „premýšľaní“, „náreku“, ďalej obdobne.
- 1401** AL. „nariekam“ (nesúvisí s výrazom vyššie¹⁴⁰⁰), vl. „a robím krik“ (al. „lomozím“).
- 1402** VL. „spúšťajú“.
- 1403** Tu a možno aj vo v. 10 v tomto zmysle (Prísł. 12:21; 22:8, pozn.331); al. možno „zvalujú (tj. „zvádžajú“) mrzkosť“. Ďalej obdobne.
- 1404** Pozri Gen. 27:41, pozn. 720.
- 1405** Tj. „od strachu“, pozri Deut. 2:25, pozn. 154; ešte iný tvar slovesa⁸⁵⁴ ako v Ž. 29:9⁸⁵⁵.
- 1406** AL. „vstupuje do mňa“.
- 1407** VL. „zahľahuje“, „pokrýva“, ďalej obdobne.
- 1408** AL. „mrazenie“, „triaška“.
- 1409** Pozri Gen. 2:2, pozn. 49.

1410 Al. „prudkým“, „dravým“.

1411 Tj. „mesto“.

1412 Tj. azda „pôsobenie strasti“, „ubližovanie“, v. 11 obdobne, porov. Ž. 7:16 a 52:7²¹³.

1413 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.

1414 Al. „námestia“, „trhoviska“.

1415 D. „človek podľa môjho hodnotenia“, pozri Lev. 5:15, pozn. 154, zmysel ako v texte.

1416 Pozri Gen. 36:15, pozn. 959, tu zmysel ako v texte, al. „(dôverný) priateľ“, pozri Prís. 16:28.

1417 Toto v danom spojení nespisovne uplatnené zámeno tu hádam najlepšie vystihuje zmysel tu použitej hebrejskej vzťažnej častice „ašer“.

1418 D. „spolu osladzovali“, zmysel ako v texte.

1419 Al. „tlačenicí“, no nie ako v Ž. 42:4¹¹⁸³.

1420 Al., podľa čítaného textu a mnohých rukopisov a starých prekladov, „Nech na nich (pri)kvačí smrť“.

1421 D. „Nech živi“.

1422 Pozri Jób 18:19, pozn. 881.

1423 D. „v ich vnútri“, tj. „strede“, ďalej obdobne.

1424 Al. „nerestí“, D. „zla“.

1425 Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹⁴⁰⁰ odvodený; inak „modliť sa“, „premyšľať“, „sťažovať si“ (Jób 7:11). Pozri aj Sud. 5:10, pozn. 308.

1426 Al. „hlasno volať“.

1427 Al. „V pokoj“.

1428 Pozri 2 Sam. 17:11, pozn. 694.

1429 Al., podľa iných, „od priblíženia sa (al. možno „uchránil pred priblížením sa“, tj. „od tých al. pred tými, ktorí by sa chceli priblížiť“) ku mne“.

1430 Al. „ma oslobodi... bárs by“.

1431 D. „v mnohých“⁹⁷⁵, tj. „proti mne (vl. „v porovnaní so mnou“) v presile“.

1432 Podľa starých prekladov „bude ich pokorovať al. ponižovať“, lebo tieto preklady mali zrejme za svoju predlohu text, v ktorom na tomto mieste bolo toto sloveso použité v inom tvare, majúcom takýto význam, ako napr. v Ž. 35:13⁹⁹³. Toto znenie uprednostňujú takmer všetky známe mi novšie preklady, hoci v masóretskom texte tu použitý tvar má v tomto význame dotyčného slovesa jedine zmysel trpný („byť ponižený al. pokorený“, Ž. 119:67, 107; „pokoríť sa“, Exod. 10:3). Proto som sa s nemnohými pridržiaval iného významu tohto slovesa (Ž. 3:4; 4:1; 13; a j.), ktorý v tvare tu použitom rovnako dobre zapadá do textovej súvislosti.

1433 Tu „zlovolný“.

1434 Tu odvodené prídavné meno.

1435 Tj. „zrušil“, sloveso ako v Gen. 49:4, pozn. 1317. Ďalej obdobne.

1436 Al. „svoj údel“ (al. „osud“), podľa niektorých slovesný tvar, „čo ti určil“ (al. „pridelil“)⁸⁴⁵.

1437 Pozri 2 Sam. 19:32n, pozn. 775.

1438 Pozri Gen. 14:10, pozn. 397.

1439 D. „rozpolíť svoje dni“, zmysel ako v texte.

1440 Tj. „Holubica nemá (al. „mlčica“) v diaľavách“, al. „Holubica ďalekých terebintov“.

1441 Pozri Jób 5:5, pozn. 213; v Ž. 119:131 v prenesenom zmysle ako v texte²⁵¹².

1442 Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹¹⁹⁴ odvodený.

1443 Tu a obdobne ďalej vari v zmysle „brojac“, „vyvolávajú nepriateľstvá al. spory al. rozbroje“.

1444 Tj. „povýšenecky“, al. „vo vysokom postavení“, al., podľa iných, „bojujú, Vysoký“ (tj. „Bože“!).

1445 Tj. „Kedykoľvek sa“.

1446 Tj. „mám prečo“.

1447 Al. „vzhládam ja s dôverou“, opisy v texte al. tu vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.

1448 Al. „poškodzuju moje záležitosti“ (al. „záujmy“).

1449 D. „päť“.

1450 Tj. „príležitost zahubiť“, inak „striehtli (al. „mali namierené“) na“.

1451 Al. „keď (al. „kým“) vyčkávajú“.

1452 Al. „zaznačené“.

1453 Pozri Gen. 4:16, pozn. 154.

1454 V pôvodine slovná hra: „nód“, „moje vyhnanstvo“, „nód“, „meh“.

1455 Al. „v tvojom zázname“ (al. „zozname“, „počte“).

1456 Al. „viem, že“.

1457 Al. „lebo (al. „že“) mám¹⁰⁷⁴ Boha“.

1458 Tj. „povinnosť al. záväzok splniť sľuby tebe dané“.

1459 Tj. „Nebudeš hubiť al. kaziť“³⁹⁵.

1460 Tu vyžaduje textová súvislosť preklad v takomto zmysle.

1461 Tj. „dovršujúcu“, „dohotovujúcu“, „k zdárnemu koncu privádzajúcu“.

1462 Výraz príbuzný onému v Gen. 49:9, pozn. 1330, vyskytuje sa v SZ len tu a u Nach. 2:13.

1463 Tj. „zúrivostou al. hnevom“.

1464 Al. „pokorená“, „zdeptaná“, vl. „zohnutá“, „sklonená“, ďalej obdobne.

1465 Al. „pokorili (al. „zrazili“)¹⁴⁶⁴ moju dušu“.

1466 Tj. „jamu ako pascu na zver“; Ž. 119:85 obdobne. Výraz je v SZ ešte len u Jer. 18:22.

1467 Al. „je nemá“, D. „je mlčaním“ (al. „onemením“).

1468 Al. „Či vpravde mlčaním vyslovujete spravodlivosť?“

1469 Tu v zmysle „pripravujete“, „chystáte“, „zamýšľate“.

1470 Tj. „vážite“, na váhach.

1471 Sloveso odvodené od dotyčného výrazu¹²²².

1472 Pozri Deut. 32:24, pozn. 1163.

1473 Zmysel je „správa sa, ako by nepočula“.

1474 „hluchou sa stavajúca“.

1475 Vl. „šepkajúcich“, „syčiacich“, tvar slovesa ako „šepkajú“ v Ž. 41:7.

1476 Al. „zručného“, „zbehlého“.

1477 Al. „vyraz“, rovnaký zmysel má aj iné sloveso nižšie¹³⁸⁴.

1478 Tj. „zbavujú hrotov“, sloveso ako v Gen. 17:10, pozn. 449, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu. To isté sloveso v inom ojedinelom tvare je v Ž. 118:10–12.

1479 Vl. „chodiť“.

1480 Tj. „rozplývajú al. rozpúšťajú sa vylučovaným slizom“.

1481 Pozri Jób 3:16, pozn. 133.

1482 Pozri Exod. 16:3, pozn. 552.

1483 Vl. „trnitého kra“, ako v Sud. 9:14; tj. „pocítiť žiar ohňa z neho, keď bude pod ním horieť“.

- 1484** Tj. „čo bude v hrncoch“.
- 1485** AL. „odfukuje“, „odnáša ako prudký víchor“.
- 1486** VL. „živé“.
- 1487** Tj. „obvarené al. opečené“.
- 1488** Tj. „na boj al. zásah“.
- 1489** AL. „na moje volanie“.
- 1490** Pozri aj Exod. 20:5, pozn. 662.
- 1491** AL. „zakrývajúcich mrzkosť“, „pokrytco“.
- 1492** AL. „slintajú“, „chrlia“ (al. „vyprskávajú“, „vyrážajú“), tj. „mrzkosť, zlo“. Ďalej obdobne.
- 1493** Podľa mnohých rukopisov a starých prekladov „Moja sila (ako vo v. 17, „uzz“) miesto „uzzó“, pozri Jóba 19:28, pozn. 938), k tebe“. Tak aj niektoré novšie preklady.
- 1494** AL. podľa čítaného textu, „Boh mojej¹⁵⁰³ láskavosti“.
- 1495** VL. „bude dávať pohľadieť“.
- 1496** Pozri Num. 32:13, pozn. 1055; vo v. 15 a ďalej iný tvar, zmysel ako v texte.
- 1497** Tu od dotyčného slovesa⁵⁹¹ odvodené podstatné meno. Pozri Jóba 16:8, pozn. 788.
- 1498** Pozri Gen. 2:2, pozn. 46.
- 1499** AL. „Jákóbovi“, pozri Deut. 34:2, pozn. 1293. Ďalej obdobne.
- 1500** Podľa LXX, (15), potulujú sa za pokrmom; ak sa nenasytia, budú aj hundrať („gongysúsín“, miesto „vajjallínú“, „al. nech prenocujú“, čítali „vejjallínú“, „a dajú sa hundrať“, pozri Exod. 16:2). Tak aj Vulgata („murmurabunt“); tomuto zmyslu dávajú prednosť aj podaktoré novšie preklady.
- 1501** VL. „k ránu plesť“, v texte opis, lebo nasleduje väzba s prostým 4. pádom.
- 1502** AL. možno „o tebe“.
- 1503** Tj. „mne preukazovanej“.
- 1504** Tj. „Lália je svedectvom“.
- 1505** Pozri Num. 26:9, pozn. 961.
- 1506** Pozri Gen. 24:10, pozn. 607.
- 1507** Pozri 2 Sam. 10:6, pozn. 398.
- 1508** Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270.
- 1509** Tu aj „rozohnal“, pozri 2 Par. 11:23, pozn. 496, potom, pravdaže, v inom zmysle ako tam.
- 1510** Tu opis vzhľadom na väzbu dotyčného slovesného tvaru s 3. pádom; inak, podľa niektorých, „kiež sa (k) nám chce vrátiť“.
- 1511** AL. „trhliny“, „rany“, „zlomeniny“, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸².
- 1512** Pozri Exod. 1:14, pozn. 27.
- 1513** Pozri Num. 21:8n., pozn. 793; nasledovné „vztyčovanie“ je tvar slovesa od tohto výrazu odvodeného.
- 1514** Výraz, ktorý sa v tomto zmysle v SZ vyskytuje ešte len v Prísł. 22:21.
- 1515** značí, taktiež len tu, „luk“, takže potom „prápor na uprchnutie (tj. „k nemu“) pred lukom⁶⁸ (vl. „pred tvárou“ [tj. „pritomnosťou“, „blížkosťou“] luku“).
- 1516** Súvisí s výrazom v nadpise Ž. 45¹²²⁷; porov. aj 2 Sam. 12:25, pozn. 512.
- 1517** Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a starých prekladov, „mi“.
- 1518** Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 1519** Pozri Gen. 33:17, pozn. 895.
- 1520** Možno chápať aj ako označenie toho ktorého kmeňa al. národa.
- 1521** Pozri Gen. 49:10, pozn. 1335.
- 1522** Pozri Num. 21:11, pozn. 797.
- 1523** Pozri Exod. 15:14, pozn. 522.
- 1524** AL. „príchod“, vl. „ma... uviesť“ (al. „priviesť“), v texte opis na odlišenie od slovesa „dovedie“ nižšie. To isté sloveso je v Ž. 68:29 a 76:11 v zmysle ako tam v texte.
- 1525** AL. „Či nie ty, Bože, ktorý si nás odhodil“.
- 1526** AL. „od protivníka“⁷⁰.
- 1527** VL. „veď vyslobodenie“ (al. „vyslobodzovanie“), tu azda vzhľadom na súvislosť zmysel ako v texte.
- 1528** AL. „môcť čosi mohutné (al. „významné“) vykonať“.
- 1529** AL. „chradnutí“, „prahnúť“, „potrení“. Ďalej obdobne.
- 1530** V obdobnom zmysle ako v Ž. 20:1 a ďalej⁶³⁷, kde, pravda, je použité iné sloveso.
- 1531** AL. možno „pre mňa príliš vysoká“¹⁰⁸⁷.
- 1532** AL. „mi si“, al. možno „ty si sa mi ukázal“ (al. „prejavil“, „osvedčil“) ⁵⁴¹.
- 1533** D. „vežou síly“.
- 1534** Pozri 1 Kráľ. 8:13, pozn. 506.
- 1535** AL. „chrániť sa v skrýši“, tu v takomto zmysle.
- 1536** Pozri Num. 24:18, pozn. 552.
- 1537** Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 1538** D.¹⁷²² „na (al. „naď“) dni“.
- 1539** AL. „k svojmu plneniu“.
- 1540** AL. „Áno“, „zaiste“.
- 1541** VL. „k Bohu“, „vzhľadom na Boha“.
- 1542** AL. „stíšená“, „upokojená“, tu v takomto zmysle (vl. „mlčaním“ atď.⁹⁸³).
- 1543** VL. „mnoho“, „veľmi“.
- 1544** Tj. možno „na mňa“.
- 1545** AL., podľa iných, „ako nahnutá stena“, ďalej vo verši potom tiež 1. pád.
- 1546** Tj. „človeka“¹⁵⁴⁴.
- 1547** Pozri Lev. 13:2, pozn. 391, tu zmysel ako v texte.
- 1548** AL. jednoducho „Len Bohu“, iná predložka ako vo v. 1⁵⁴¹, ale podobného významu.
- 1549** AL. „mlč“, „umlkni“, sloveso ako „umlknite“ v Ž. 4:4 a podobne ďalej, súvisí s výrazom vo v. 16⁷¹.
- 1550** Tj. azda „je založená“, „spočívá“.
- 1551** Tj. „by... sa ukázalo, že sú“.
- 1552** Tj. stáby „z vánku utvorení“ al. „pochádzajúci“, „povahy vánku al. ničotnosti“, al. tiež „lahší od vánku“.
- 1553** Pozri Lev. 6:2, 4; 19:13, pozn. 168.
- 1554** VL. „ani si ničotne počínať“ (2 Kráľ. 17:15; Jób 27:12, pozn. 1217), tu zmysel ako v texte.
- 1555** Výraz od dotyčného slovesa⁹⁹⁰ odvodený. Pozri Lev. 6:2, pozn. 166.
- 1556** Pozri Gen. 4:8, pozn. 1039.
- 1557** Pozri Jóba 7:21, pozn. 397.
- 1558** AL. „vyprahnutej“, no nesúvisí ani so „smädne“ ani s „prahne“ vyššie.

- 1559** Porov. Gen. 19:19, pozn. 507; tu je, vzhľadom na inú predložkovú väzbu v pôvodine použitú, v texte prekladu použité znenie tam uvedené ako voľnejší preklad len v poznámke, ktoré však tu zodpovedá spomenutej predložkovej väzbe doslovne.
- 1560** Al. „za mňa“, predložka ako v Exod. 4:4, pozn. 131, kde, pravda, iné sloveso.
- 1561** Pozri Exod. 19:17, pozn. 648, tu množné číslo.
- 1562** D. „vylievať (al. „vysypávať“) na ruky“, zmysel ako v texte, v Ž. 75:8 a ďalej ako v texte tam.
- 1563** Pozri Sud. 15:4, pozn. 731.
- 1564** Tu bez predložky, ktorá by udávala predmet hosenia sa.
- 1565** Vl. „Posilňujú (al. „utvrdzujú“, „zatvrdzujú“) sa“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na väzbu tohto slovesa s 3. pádom v pôvodine.
- 1566** Al. možno „Kto im môže prísť na kľb“.
- 1567** Al. „navrhujú“, vl. „skúmajú“, tj. „rozličné možnosti, ako svoj zámer uskutočniť“. Nižšie a ďalej obdobne.
- 1568** Tu v zmysle „ukončili sme skúmanie al. navrhovanie al. vymýšľanie“¹⁵⁶⁷.
- 1569** Al. „návrh“, „úmysel“, „skúmanie“ (vl. skôr „predmet skúmania“), výraz odvodený od dotyčného slovesa¹⁵⁶⁷, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1570** Al. možno „hotoví, je to starostlivo (al. „dôkladne“) vymyslené“ (al. „premyslené“).
- 1571** Tj. „nepreniknuteľné“, „neprebádateľné“.
- 1572** Pozri Deut. 28:59, pozn. 903.
- 1573** Tu iný tvar tohto slovesa²⁵⁰ so zmyslom ako v texte.
- 1574** Tj. „ich vlastný“.
- 1575** Tvar slovesa ako u Jób 2:11, pozn. 84.
- 1576** Vl. „mäso“, tu je preklad zvolený v záujme zrozumiteľnosti.
- 1577** Tj. „čo súvisí s nepravosťami“, „prejavý nepravostí“.
- 1578** Pozri Gen. 7:19, pozn. 244.
- 1579** Al. „sa stali (al. „prejavili“⁵⁴¹) pre mňa príliš silnými“¹⁰⁸⁷.
- 1580** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹³⁰⁵ odvodený. Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
- 1581** Pozri aj Lev. 1:2, pozn. 5.
- 1582** Pozri aj Exod. 8:13, pozn. 247; 27:9, pozn. 944.
- 1583** Tj. „vzdialeného“.
- 1584** Tj. „východným aj západným krajinám“.
- 1585** Tj. „až do pretiekania ju zavlažujú“.
- 1586** Čo do použitia rozkazovacieho spôsobu porov. Ž. 8:12²⁵; nazdám sa, že tu je zmysel obdobný a že ho do akejsi miery objasňujú vložené slová „len ďalej“. Aj tu väčšina známych mi prekladov opomína skutočnosť, že tu ide o rozkazovací spôsob, no LXX a Vulgata na ňu prihliadajú; tak aj niekoľko nemnohé z novších prekladov.
- 1587** Vl. „stláčaj“⁵⁶⁷, tj. azda „rozdrviv“, podľa iných „splavuj“, „odplavuj“.
- 1588** Pozri Jób 30:22, pozn. 1354.
- 1589** Tj. „dovŕšil si všetky požehnanie roka“.
- 1590** Vl. „kvapkajú“, „kvapka z nich“.
- 1591** Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
- 1592** Iný výraz ako vo v. 9; ako „zrno“ v Gen. 41:35, 49.
- 1593** Tj. „za slávnú“.
- 1594** Al. „slávou („slávnou“) robte“.
- 1595** Vl. „tam“⁴⁰⁴.
- 1596** Al. „vzdoroviti“ (Deut. 21:18; Nech. 9:29).
- 1597** Porov. obdobné použitie tohto slovesa⁶¹⁶ u Jób 36:13, pozn. 1579.
- 1598** V preklade tu zvolenom sa uchováva zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 1599** Tu v tomto zmysle, al. „lapáciu sieť“ (al. „slučku“, Ezek. 12:13).
- 1600** Tj. „ktorými boli otvorené“, porov. Sud. 11:35; al. podľa niektorých, „ktoré prevraveli“, tj. „otvorením vyslovili“.
- 1601** „Tučných zvierat“ je v hebrejčine jedno slovo, vyskytujúce sa v SZ len tu a u Is. 5:17.
- 1602** Ako „kadivo“ v Exod. 30:7n., porov. tam kap. 29:18, pozn. 1031. Ďalej obdobne.
- 1603** Pozri Lev. 9:7, pozn. 276.
- 1604** Al. „počujte, nech môžem (al. „lebo chcem“) vyrozprávať... čo“.
- 1605** Vl. „vyvyšovanie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v Ž. 149:6.
- 1606** Tj. „priaznivo“, „so záľubou“.
- 1607** Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 1608** Tj. „neodmietol al. neodvrhol od seba“, „neodňal z mojej blízkosti“.
- 1609** Al. „Nech Boh povstáva, nech sa jeho nepriatelia rozutekávajú, nech“.
- 1610** Tj. „cestu“ na jazu, porov. Jób 19:12, pozn. 906.
- 1611** Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 1612** Pozri Exod. 15:2, pozn. 496.
- 1613** Al. „stepmi – v Jáhovi je jeho meno“, tj. „v tom, čím On je ako Jáh, spočíva význam Jeho mena“. No väčšina známych mi prekladov, možno podľa LXX a Vulgaty, dotyčnú predložku opomína a podáva toto miesto v znení „Jáh (al. „Hospodin“) je jeho meno“.
- 1614** Pozri 1 Sam. 24:15, pozn. 892.
- 1615** Al. „zajatcov“, vl. „sputnaných“; ďalej obdobne.
- 1616** Al. možno „pochode“, pozri Sud. 5:4, pozn. 289.
- 1617** Pozri Num. 23:28, pozn. 812.
- 1618** Ako v Sud. 5:4.
- 1619** Pozri Gen. 7:12; Ezr. 10:13, pozn. 393.
- 1620** Tu od dotyčného výrazu^{1281 1370} odvodené podstatné meno v zmysle ako v texte, al. „štedrým privalom“, tj. „hojným dážďom al. lejakom“. Podľa podaktorých sa tu mieni „manna“ (Exod. 16:4).
- 1621** Nesúvisí s „vykropili“ vo v. 8, lež s výrazom v Ž. 19:10⁶²⁷.
- 1622** Al. „skrápaš“.
- 1623** Al. „zástup“, „dav“, „vojsko“, pozri 2 Sam. 23:11, 13, pozn. 829; podľa niektorých „živé (odvodené od kmeňa značiaceho „žiť“, „život“) zhromaždenie“, „v jedno telo spojený ľud“, ktorí chápu „príval“¹⁶¹⁹ ako „mannu“, rozumejú týmto výrazom tu „prepelice“ (Exod. 16:13; Num. 11:31). Ohľadne v. 30 pozri 2 Sam. 21:10, pozn. 829, jednotné číslo.
- 1624** Vl. „pripíravoval si v svojej добрote“, v texte opis, lebo predmet slovesa nie je uvedený.

- 1625** Pozri aj 2 Sam. 4:10, pozn. 237; porov. Exod. 15:20; 1 Sam. 18:6.
- 1626** Tj. „gazdiná“, vl. „obyvateľka“, výraz súvisiaci s „pribýtok“¹⁹⁴⁶ a vyskytujúci sa v SZ v tomto významen len tu. Inak „krásna“ (Jer. 6:2, v SZ len tam), potom teda „okrasa al. ozdoba domu“.
- 1627** Porov. Sud. 5:24, 30.
- 1628** Výraz príbuzný onému v Gen. 49:14, pozn. 1342, taktiež nejasného významu; vykladá sa obdobne.
- 1629** Porov. Sud. 5:16.
- 1630** AL „zelenkastom“, „žltozelenkastom“.
- 1631** Možno sa dá chápať ako básnické líčenie bohatej vojnovjej koristi, predstavovanej tým, kto sa vyhýbajú účasti v boji („to vás neláka?“). Podľa iných „Kým budete... ohradami, *budú* tu (tj. „iní si z boja donesú“) krídla...“ al. „Ak (al. „hoci“) budete... ohradami, *budete ako* krídla...“, „Či budete... ohradami a *pozorovať* krídla... zlate?“ („nečinne ležať a dívať sa na okolo poletujúce vtáctvo“; potom by tu išlo o básnické líčenie krásy jeho peria).
- 1632** Tj. možno „v zemi prísľubu“; význam tejto predložkovej väzby je tu nejasný.
- 1633** Pozri Sud. 9:48.
- 1634** VL možno (sloveso sa v SZ vyskytuje len tu, no je odvodené od slova značiaceho „sneh“) „snežilo“ al. „bolo zasnežené“, no zmysel je najskôr „belelo sa kostmi pobitých“.
- 1635** AL možno „hora bohov“.
- 1636** AL, podľa podaktorých, „je ako“.
- 1637** Tj. pohorie tvoriace severnú hranicu Bášana (Num. 21:33 a i.); ak sa mieni jednotlivý vrch, ide azda o najvyšší vrchol tohto pohoria, vrch Chermón (Deut. 3:8).
- 1638** AL „hrb(ol)atý“, „hrebeňovitý“, v. 16 obdobne, výraz vyskytujúci sa v SZ iba na týchto dvoch miestach. Nesúvisí s „vrch“³⁴⁸.
- 1639** AL možno „Je Božím (potom iba takto) vrchom vrch... Bášana? (17)Načo“.
- 1640** VL „načo striehnete (al. „úkosom pozeráte“) na vrch“.
- 1641** AL „po ktorom Boh zatúžil“ (al. „túži“).
- 1642** Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
- 1643** Pozri 1 Par. 29:7, pozn. 886.
- 1644** D. „sú myriády“ (dvojnásobné číslo, teda vl. „dve myriády“, no zmysel je ako v texte, porov. Jóba 11:6, pozn. 551).
- 1645** D. „tisíce opakovaní“.
- 1646** Tj. možno „čím bol na Sínaji, tým je v svätyni“, al. „v svätosti“ potom v zmysle „v svätosti ako na Sínaji“.
- 1647** AL „ako Človek“, al. „v ľuďoch“³⁵⁶, tj. „medzi ľuďmi“ al. „z ľudí“, pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
- 1648** Tj. „aby On prebýval medzi nimi“, al. „u Jáha, Boha“, „s Jáhom, Bohom“, tj. „aby oni prebývali u Neho al. s Ním“.
- 1649** Tj. „na Seba naše ťažkosti al obtiaže“, al. „nám nakladá“, tj. „nadeľuje“, „bohato nás obdarúva“.
- 1650** AL „Náš⁶⁷ Boh je Boh“.
- 1651** AL „preukazovaní záchranu“ (al. „pomoci“), výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷³ a vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1652** AL „od Hospodina, Pána⁶⁷, sú“, „Hospodinovi, Pánovi, *patrí*“, „Hospodin, Pán, má“¹⁰⁷⁴.
- 1653** VL „ohladne“, „týkajúce sa“, tá istá predložka ako „u“ vyššie, zmysel ako v texte.
- 1654** D. „temä s vlasmi“^{18 113}.
- 1655** Pozri Lev. 4:3, pozn. 90.
- 1656** Tak podľa LXX („bafé“) a Vulgaty („intingatur“, oboje vl. „sa máčala“). Masóretský text má, asi následkom chyby opisovateľa, znenie „aby tvoja noha drvila“⁵⁷⁷ („timchac“ miesto zrejme správneho „tirchac“, „kúpala sa“, srov. Ž. 58:10), ktoré nedáva zmyslu.
- 1657** AL „pochody“, „výpravy“ (Jób 6:19, pozn. 318), „ťaženia“.
- 1658** V smerovom zmysle („do svätyně“), al. vari „*ktorý sídli* v svätyni“. Ďalej obdobne.
- 1659** VL „predchádzali“^{491 1948}, tu v takomto zmysle.
- 1660** Pozri Gen. 24:43, pozn. 628.
- 1661** AL „hudobníci, vprostred bubnujúce mladice“.
- 1662** Pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
- 1663** AL „húf“, „zástup“, „spoločenosť“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1664** Pozri 1 Sam. 20:29, pozn. 531.
- 1665** VL „zadovážil tvoju“, ďalej obdobne.
- 1666** Výraz vyskytujúci sa v SZ ešte len v Ž. 76:11 a u Is. 18:7.
- 1667** Tj. „Egypt“, porov. Jóba 9:13, pozn. 470, kde iný výraz obdobného zmyslu.
- 1668** D. „teľatami“⁸⁵¹, tj. „ako teľatá bujne poskakujúcimi“, porov. Ž. 29:6⁸⁴⁹.
- 1669** Tj. „za každú cenu chtivého prútov“, podľa iných „podrobujúceho sa s prútmi“⁶⁰, „šliapajúceho po prútach“.
- 1670** VL „tuční“, „tlstí“, tj. „blahobytní“, vyskytuje sa v SZ len tu; zmysel azda ako v texte.
- 1671** Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
- 1672** VL „poženie“, „pôsobí, aby bežali“, zmysel ako v texte.
- 1673** AL „nad Isráelom je jeho vznešenosť a jeho sila je“.
- 1674** Tj. azda „ako k Tebe (al.¹⁶⁷⁵ „k Nemu“) môžeme vzhliadať z tvojich“.
- 1675** AL „hoden je úcty Boh z tvojich“ (tj. „Isráelových“).
- 1676** Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 1677** Množné číslo vari v zmysle rozličných častí al. odíelov chrámu.
- 1678** AL „a moc“ (al. „zmocnenie“), výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1679** D. „v kal hĺbky“.
- 1680** Výraz len nepatrne sa líšiaci od „postavenie“ v 1 Par. 23:28, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1681** AL „odplavil“, „so sebou strhol“, ďalej obdobne.
- 1682** AL „zátopa“.
- 1683** AL „sa zapálilo“, ďalej obdobne.
- 1684** Pozri Lev. 26:16, pozn. 883.
- 1685** AL „pre mňa“, ako „vo mne“ vyššie; nie ako „pre teba“ vo v. 7.
- 1686** AL „som plakal v pôste svojej duše“.

- 1687** Al. „mnou“, vl. „vo mne („majú vo mne predmet svojej zábavy“, tj. „zábavného hovor“); tu je dotýčné sloveso¹⁴⁰⁰ použité v takomto zmysle.
- 1688** Tj. „som aj predmetom posmešných popevkov pri hre na strunových nástrojoch“.
- 1689** Pozri Lev. 10:9, pozn. 298.
- 1690** Al. „pravdivosťou svojej“.
- 1691** Pozri Gen. 29:2, pozn. 263.
- 1692** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁶³⁵ odvodený; nie ako „oslobod“ nižšie⁷⁷⁸.
- 1693** Al. „v môj pokrm“.
- 1694** Pozri Deut. 32:32n., pozn. 1056.
- 1695** Tj. „v pokoji al. bezpečí sa cítiacim“, tu v takomto zmysle.
- 1696** D. „zatemňujú od videnia“ (al. „pred videním“⁶⁸), zmysel ako v texte.
- 1697** Al. „lomcuj“, „otriasaj“, iný tvar dotýčného slovesa⁵⁷⁴ v takomto zmysle.
- 1698** Tj. azda „táborisko kočovníkov“.
- 1699** Pozri Deut. 21:1, pozn. 753, tu zmysel ako v texte, ako „smrteľne ranených“ v Gen. 34:27. Ďalej obdobne.
- 1700** Porov. Gen. 4:13, pozn. 148.
- 1701** Al. „Pridaj vinu (al. „trest“) na (al. „nad“) ich vinu“ (al. „trest“) ¹⁷²².
- 1702** Al. „živých“.
- 1703** Tu proti Ž. 34:3 väzba so 4. pádom.
- 1704** Tj. „Boha“ al. „Božie meno“.
- 1705** Vl. „lepšie“.
- 1706** Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 1707** Tj. „s rozdeleným kopytom“, pozri Lev. 11:3, pozn. 308.
- 1708** Al. „radovať; vy, vyhládávajúci Boha, aj“.
- 1709** Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 1710** Pozri Gen. 1:21, pozn. 33.
- 1711** Pozri Num. 18:20, pozn. 718.
- 1712** Al. „nech sa na svoju hanbu“.
- 1713** Al. možno „spravil si opatrenie“¹⁶⁶⁴ na moje vyslobodenie“.
- 1714** Al. „páchatela (al. „dopúšťajúceho sa“) bezprávia“ (al. „zločinu“), tvar slovesa, od ktorého je odvodený dotýčný výraz¹⁷⁵ a ktoré sa okrem tohto miesta v SZ vyskytuje len u Is. 26:10.
- 1715** Al. „násilníka“, vl. „ostrého“, „prudkého“, „zahorknutého“.
- 1716** Pozri Sud. 16:29, pozn. 803.
- 1717** Al., podľa iných, „od útrobo... ma odrezával“.
- 1718** D. „v tebe“, tj. vari „v tebe má svoj predmet“.
- 1719** Pozri Deut. 13:1n.; 28:46, pozn. 1016.
- 1720** Pozri Deut. 26:19, pozn. 942, tu a ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 1721** Al. „dúfať“⁹⁰⁶, tu, pravda, bez predmetu a bez predložky: Ďalej obdobne.
- 1722** Vl. „na (al. „nad“) všetku tvoju chválu“, pozri Lev. 2:2, pozn. 52, ďalej obdobne.
- 1723** Tj. „prinášať o nich zvesť“, al. „vstupovať (al. „vnikat“) v mocné činy“, tj. „zaoberať sa nimi v mysli a usilovať sa vniknúť v ich význam a pochopiť a oceňiť ho“.
- 1724** Tj. „skutky, ktoré Tvoje rameno dokázalo“.
- 1725** Al. „Bože, ktorá je“, al. „činy. (19)A tvoja spravodlivosť, Bože, je“.
- 1726** Podľa čítaného textu a niektorých starých prekladov „mi“, nižšie vo verši obdobne („ma“).
- 1727** Al. „mnohé a zlé úzkosti“.
- 1728** Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 1729** Tu je na opis tohto pojmu použité iné sloveso, ako „obklopuje“ v Ž. 49:5, „obrátil sa“ v 1 Sam. 17:30 (v Ž. 114:3, 5 v obdobnom zmysle ako tam).
- 1730** Al. „tebe s lýrou“^{60 929} pri hudbe spievať“.
- 1731** Al. „Od Šalamúna“⁶⁷, no tu je zmysel skôr ako v texte, al. „o Šalamúnovi“.
- 1732** Al. „pahrbky, spravodlivosťou“.
- 1733** D. „pri slnku a pred tvárou mesiaca“ („kým slnko a mesiac trvajú“). V. 17 obdobne.
- 1734** Al. „skvitá“, ďalej obdobne.
- 1735** Zmysel ako v Deut. 11:24, pozn. 481, no tu bez člena (nie „tej“, ako tam).
- 1736** Al. „stredomorského pobrežia“, al. vôbec „ďalekých zemi“. Ďalej obdobne.
- 1737** Pozri 1 Kráľ. 10:1, pozn. 607.
- 1738** Meno akéhosi bližšie neznámeho národa; porov. Gen. 10:7.
- 1739** Al. „sužovaného a toho, ktorý“.
- 1740** D. „ustavične modlíť“³⁷⁵, po celý deň nech ho žehná“³⁷⁵, opisy v texte pre zreteľnosť“.
- 1741** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 1742** Al. možno „vlní“, sloveso ako „roztriasla sa“ v Ž. 18:7 a obdobne inde; podľa mnohých „šumí“, „šusti“, no nadržám sa, že znenie v texte, al. možno znenie uvedené tu vyššie, najlepšie zodpovedá zmyslu slovesa použitého v pôvodine.
- 1743** Tj. „obyvatelia mesta“.
- 1744** Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 1745** Tj. „jeho slávne meno“.
- 1746** D. „stáby málo“ (al. „trochu“).
- 1747** Al. „klesnúť“, „potknúť sa“, „odchýliť sa“.
- 1748** D. „býval svojimi nohami uhýbajúci“¹⁷⁴⁷.
- 1749** Podľa čítaného textu a starých prekladov „ale ja, bezmála by boli moje nohy uhlí“¹⁷⁴⁷.
- 1750** Výraz¹²⁰ vl. značí „čosi nepravé“ (al. „živé“, „predstierané“) a teda tiež „čosi, čoho v skutočnosti niet, čo nejestvuje“, takže potom „nič“, ako v texte, kde je zmysel „veľmi ľahko“, úslovie aj v slovenčine obvyklé.
- 1751** Vl. „sa rozliali“ (Ž. 22:14), zmysel ako v texte.
- 1752** Al. „ťažkosť“ výraz vyskytujúci sa iba tu a u Is. 58:6, pozn. 2446, tu sa teda možno dá v prenesenom zmysle chápať obdobne ako tam („uzlov“, „zadrhnúť“).
- 1753** Al. „niet útrap“¹⁷⁵², ktoré by viedli k ich smrti“.
- 1754** Al., podľa iného rozdelenia slov, „lebo nemajú“⁹⁶³ útrap¹⁷⁵², ich telo je zdravé“¹⁹¹ (tu vl. „bezchybné“) a“.
- 1755** Ako „tľstý“ v Sud. 3:17; v Žalmoch iba tu.
- 1756** D. „smrteľníkov ich niet“.
- 1757** Pozri Deut. 15:14, pozn. 636, sloveso vyskytujúce sa v SZ iba na týchto dvoch miestach.
- 1758** Vl. „násilníctvo ich zahľadá“, opis v texte vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom v pôvodine.

- 1759** AL. možno „kroj“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a v Prísľ. 7:10.
- 1760** TJ. „sa vyvaľujú al. vypliešťajú“.
- 1761** AL. „prekypujú“.
- 1762** AL. „predstavy“, ako „zobrazenie“ v Lev. 26:1, pozn. 860; Num. 33:52, tu v prenesenom zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 1763** AL. podľa niektorých, „prekračujú túžby“, tj. „majú viac ako si možno želať“.
- 1764** TJ. „k nim“.
- 1765** Tak podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a starých prekladov; písaný text má znenie „Preto sem obracia svoj“³⁰⁷.
- 1766** TJ. azda „Boží ľud“, al. „stúpenci kohokolvek z nich“.
- 1767** VL. „vytláča“ (Lev. 1:15), „vyžmýkava“ (Sud. 6:38).
- 1768** AL. podľa iných, „nasávajú (al. „nasfakávajú“) sa hojnosti“. Porov. Ž. 75:8.
- 1769** D. „vytláčajú sa im vody v plnosti“¹⁷³.
- 1770** TJ. „prijímajú dychtivo ich zásady a splna sa nimi uspokojujú“.
- 1771** AL. „v čistote zachoval“.
- 1772** D. „za rán (tj. „za každého rána“) moje výčitky“.
- 1773** TJ. „usiloval uvažovaním al. premýšľaním“, iný tvar dotyčného slovesa⁹¹ tu v takomto zmysle. Ďalej zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 1774** VL. „poznať“, „zvedieť“.
- 1775** VL. „ich postavuješ“ (al. „umiestňuješ“), no v pôvodine sa tu sloveso pojí s 3. pádom; preto v texte prekladu opis.
- 1776** VL. „na klzkostiach“³⁶⁵.
- 1777** TJ. „pôsobíš, že sa rozpadajú“.
- 1778** Tu v takomto zmysle; al. „predmetom hrôzy“ (al. „úžasu“, nesúvisí s „hrôz“ na konci verša).
- 1779** Tu azda v zmysle „predstavou ich“, „pomyslením na nich“.
- 1780** AL. „rozpaľovalo“, „horklo“, „stávalo sa ostrým“ (al. „kyslým“), sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz¹⁷¹⁵.
- 1781** D. „a moje obličky boli prebodávané“ (al. „prevrtávané“), sloveso ako „naostrené“ v Ž. 45:5 a obdobne ďalej, tu v tvare takéhoto zmyslu („moje vnútro bolo [po]dráždené“), vyskytujúcom sa len tu.
- 1782** VL. „u teba“, „pri tebe“, ako vo v. 23.
- 1783** AL. možno „prejavil (al. „ukázal“) som sa“⁵⁴¹ pred tebou *stáby* dobytkom“.
- 1784** Pozri Exod. 4:4, pozn. 131, sloveso to isté; v Ž. 77:4 a ďalej bez predložky.
- 1785** AL. „priviesť“, pozri Gen. 20:14, pozn. 559.
- 1786** AL. podľa iných, „na zemi si vedľa (tj. „okrem“) teba v ničom“.
- 1787** Iný výraz ako „mäso“ v Ž. 16:9 a ďalej; pozri Lev. 18:6, pozn. 554, kde je ten istý výraz použitý v inom zmysle.
- 1788** AL. „vzdalujúci sa“.
- 1789** D. „každého od teba smilniaceho“, zmysel ako v texte.
- 1790** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁰¹.
- 1791** Tu vzhľadom na sloveso, s ktorým sa tu tento výraz pojí, skôr v tomto zmysle.
- 1792** AL.²³⁵⁸ „všetky tvoje skutky“ (al. „činy“, „diela“).
- 1793** AL. „Načo si, Bože, navždy odhodil“.
- 1794** Sloveso „odhadzuješ“ tu nemá predmet, ale je hádam zrejme, že túto vetu načim chápať v zmysle „odhadzuješ stádo svojej pasvy, proti ktorému dými tvoj hnev“. Ž. 78:56 a ďalej obdobne.
- 1795** Pozri Gen. 4:1, pozn. 125.
- 1796** Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 1797** AL. „vykúpil za (al. „ako“) kmeň“, tj. „aby bolo kmeňom“.
- 1798** AL. možno „Spomni si – je to tvoje... vykúpil, kmeň... vrch“.
- 1799** D. „dedičstvo, na tento vrch Cijjón – na ňom“, zámeno „tento“ tu zastupuje vzťažnú časticu.
- 1800** D. „k troskám nekonečna“²⁵⁹ („nekonečna“ bez predložky).
- 1801** D. „stretávania“, tj. „miesta stretávania“, pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 1802** TJ. azda „miesto predmetov, ktoré v chráme boli znamením toho, že tam sídli Boh, umiestili akési znaky svojho víťazstva“. Porov. v. 9.
- 1803** VL. „spoznáva“, tu azda zmysel ako v texte.
- 1804** VL. „ako by volakto sekery do výšky vnášal“, tj. „vy-soko dvíhal“.
- 1805** Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 1806** TJ. „toho všetkého, o čom vyššie bola reč“; zámená prípona, za preložená slovom „toho“, je ženského rodu a nehodí sa teda ani k „svätyni“ ani ku „shromaždištu“ vyššie, lebo oba tieto výrazy sú v hebrejčine rodu mužského; no ženská zámená prípona sa často používa vo významu neurčitého zájmena rodu stredného a tak ju vari je vhodné pochopiť aj tu v zmysle vyššie uvedenom.
- 1807** TJ. „všetci spolu“, al. „všetko spolu“, tj. „všetky rezby“. V. 8 obdobne.
- 1808** Pozri Sud. 1:8, pozn. 24.
- 1809** TJ. „strhnutím k zemi“, ďalej obdobne; tu aj „až k zemi“, tj. „až po jeho základy“.
- 1810** AL. „Drvme“, pozri Exod. 22:21, pozn. 106, tu iný tvar takéhoto zmyslu.
- 1811** D. „s nami viediecho“, opis v texte v záujme zreteľnosti.
- 1812** Ako „záhrenie“ v Ž. 35:13, tu v zmysle sídla citov a vnútorných hnutí. Pozri Deut. 13:6, pozn. 535; Jóba 19:27, pozn. 933.
- 1813** Pozri Exod. 7:12, pozn. 216; tu (ďalej nie vždy) obraz egyptských vojsk.
- 1814** Sloveso ako „preraziť“ v Ž. 18:29, no tu neplatí tamojšia poznámka⁵⁶⁰.
- 1815** Pozri Jóba 41:1, pozn. 111 a 1826, tu rovnaký zmysel ako „netvorov“ vo v. 13¹⁸¹³.
- 1816** Ako v Ž. 72:9, tu značí „stepnú zver“.
- 1817** Pozri Deut. 21:4, pozn. 755, 756.
- 1818** Pozri Gen. 1:16, pozn. 22.
- 1819** AL. podľa niektorých, „zdroje¹⁸ svetla“ (tj. „mesiac a hviezdy“) a.

1820 Pozri Gen. 8:22, pozn. 281.

1821 Sloveso, od ktorého je dotýčny výraz⁵² odvodený.

1822 Tu v tomto zmysle („dravej zveri“), pozri Gen. 37:20, 33.

1823 Al. „Prihladni“ (al. „obráť zreteľ“).

1824 Al. „lebo skryše“ (al. „zákutia“).

1825 Ako „pastviská“ v Ž. 65:12, tu a ďalej zmysel ako v texte.

1826 Al. „utláčajúcich, lomoz... tebe, ktorý ustavične stúpa!“

1827 Pozri Gen. 1:14, pozn. 25; tu vl. „uchopovať (al. „pri-vádzať“)¹⁷⁸⁵ určenú dobu“.

1828 Al. „Nech sa rozplývajú... (al. „bár by sa rozplývali“, „môžu sa rozplývať“), ja“.

1829 Al. možno „hrdlom“, tj. „drzou rečou“.

1830 Pozri 1 Par. 7:28, pozn. 217.

1831 Tj. „od al. z juhu“.

1832 Al. „ani z pustiny vrchov“, tj. „hornatej“; tohto znenia sa pridržajú LXX aj Vulgata a mnohé novšie preklady, no dal som s inými prednosť zneniu, ktoré uvádzam v texte, lebo lepšie zapadá v súvislosť s vv. 5 a 7.

1833 Tu, podľa niektorých, „sa červená“.

1834 Al. „koreneného“, tj. „vína“.

1835 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285.

1836 Pozri Gen. 14:18; skrátené za „Jerúsalem“.

1837 Tu a v Ž. 104:22 čosi odlišný príbuzný a súznačný výraz.

1838 Vl. „plamene“.

1839 Tj. „šipý“.

1840 Vl. „osvietený“, „ožiarený“, „rozjasnený“, zmysel ako v texte.

1841 Al. možno „slávny pre kopce“ (al. „kopcami“)¹³⁶.

1842 Al. „obraní“, „zoblečení“.

1843 D. „muži zdatnosti“⁵⁶², al. „muži vojska“.

1844 Tj. „nestačili al. nedokázali siahnúť po zbrani“, azda pre prudkosť neočakávaného útoku al. ohromením.

1845 Tj. vari „pohonič“, „kočič“.

1846 D. „obstáť od doby tvojho hnevu“ (al. možno „rozhnevania“).

1847 D. „dal počuť“.

1848 Pozri Jós. 11:23, pozn. 452, tu v zmysle ako v texte („stíchla zastrašením al. zľaknutím“). V Ž. 83:1 a ďalej zmysel ako v texte tam.

1849 D. „zvyšok popudení“, zmysel ako v texte.

1850 Tj. „ako meč na uskutočnenie svojich cieľov“.

1851 D. „Sľubujte“.

1852 D. „všetky jeho okolia“.

1853 Vl. „dary hrôze“, ako „hrôzy“ napr. v Deut. 34:12, tu zmysel ako v texte.

1854 Tu aj „sebavedomie“, „pýchu“, „spunosť“.

1855 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.

1856 Al., podľa iných, „obrvy“.

1857 Al. „svoj spev pri strunovom nástroji“.

1858 Pozri Gen. 47:15n, pozn. 1275.

1859 Vl. „prebodnutie“, Ž. 109:22 obdobne.

1860 Tak podľa LXX a Vulgaty a mnohých novších prekladov („žeby sa zmenila?“); iní chápu výraz tu

preložený „zmena“ („šenóth“) ako množné číslo slova „šanáh“, „rok“, a prekladajú „roky pravice Najvyššieho“, možno v zmysle „sú to roky skúšok, ktoré nám pravica Najvyššieho ukladá“.

1861 Al. možno „Ohlasujem“, „oznamujem“.

1862 Podľa čítaného textu a starých prekladov „Spomínam (al. „pomätám“) na“.

1863 Al. „tvaj div“²⁵⁶ (v. 11), „konajúci divy“¹⁸ (v. 14), ďalej obdobne.

1864 Al. „v svätyni“⁶³⁸.

1865 Tj. „prejavom svojej moci al. sily“.

1866 Vl. „boli zaplavené (al. „splavené“, „prúdom strhnuté“) vodami“, pozri Ž. 90:5²¹⁰², sloveso vyskytujúce sa v SZ len na týchto dvoch miestach; trpný tvar, v ktorom je použité tu, azda vyjadruje predstavu krajného preplnenia mrakov kypiacimi v nich vodami.

1867 Vl. „rozišli“, „dali sa prechádzať sem-ta“.

1868 Al., podľa iných, „zvuk tvojho hrnenia ako kolesá“^{256 975}, tj. „ako rachot kolies vojnového voza“, al. „v koleso“²⁵⁶, tj. „búrka zasiahla kolesá vozov farao-novho vojska“ (Exod. 15:25).

1869 Iný výraz ako v Ž. 8:8 a ďalej²⁴⁶.

1870 Vl. „šľapaje neboli poznané“, zmysel ako v texte.

1871 Pozri Exod. 4:13, pozn. 142.

1872 Tu skôr v takomto zmysle.

1873 Al. „skrývať“, podľa LXX „nie je to skryté“, podľa Vulgaty „nie sú tie veci skryté“ (čítali „nikchád“ miesto „nekachéd“). Tak aj podaktoré novšie preklady.

1874 D. „deťmi, neskoršiemu pokolenie rozprávajú“.

1875 Vl. „vychýrené (al. „chvályhodné“, „chválospevy vzbudzujúce“) činy Hospodina“.

1876 Tu D. „ich“, tj. „tieto veci“.

1877 Al. „neupevnilo“, „neustálilo“.

1878 Al. „pevne“.

1879 Vl. „a jeho duch nebol“¹³ (al. „sa neprejavil“⁵⁴⁰ spofahlivým voči (al. „verným“) Bohu“, v texte opis vzhľadom na väzbu so 4. pádom (v slovenčine mu tu zodpovedá 2. pád) v pôvodine.

1880 Pozri Num. 13:22, pozn. 495.

1881 Nie ako „oblakom“ vo v. 23 a inde⁵²⁸.

1882 Pozri Exod. 15:8, pozn. 511.

1883 Vl. „môcť“, no nie ako „môcť“²⁰ vo v. 20 nižšie.

1884 Sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.

1885 Al. „liali“, „pretiekali“.

1886 Pozri Deut. 3:26, pozn. 210, nesúvisí s „hnev“ nižšie.

1887 Al. „v“, ako napr. vo v. 5, vo v. 31 „medzi nimi“.

1888 Tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že predošlé „neverili“ nie je v pôvodine tomuto slovesu príbuzné.

1889 Pozri Deut. 3:5, pozn. 183.

1890 Pozri Exod. 16:31, pozn. 565.

1891 Podľa LXX a Vulgaty „anjelov“.

1892 Sloveso ako v Gen. 11:2 a ďalej, pozn. 329, tu a ďalej iný tvar, zmysel ako v texte.

1893 Ako „východu“ v Ž. 48:7.

1894 Ako „poznať“ v Gen. 31:18. Ďalej obdobne.

1895 D. „príhnal juh“ (Exod. 26:18, pozn. 915).

1896 Tj. „Isráelovho“, „Isráelovým“.

- 1897** AL „žiadostivosť“, tu v zmysle „predmet ich túžby al. žiadostivosti“.
- 1898** TJ „neskončili ešte s jedním“.
- 1899** AL, podľa podaktorých „nasytili. Hoci im... túžbu, neupustili od svojej žiadostivosti (potom tu nie v zmysle „predmetu žiadostivosti“). Ich“.
- 1900** VL „tučnosťami“, pozri Gen. 27:28, pozn. 708; Nech. 8:10, pozn. 359, tu v zmysle „tučnými“ (tj. „vy-nikajúcimi“, „znamenitými“, „kvitnúcimi“, totiž „muž-mi“).
- 1901** AL „vybraných“, „vyvolených“, ďalej obdobne.
- 1902** Pozri Lev. 26:16, pozn. 879.
- 1903** TJ „usilovali sa podvieť“.
- 1904** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁹¹ odvodený.
- 1905** D. „a rozmnožoval¹³ odvracanie svojho hnevu“.
- 1906** AL „on je... prikrýva... nehubí... odvracia... a nedáva“. Ďalej obdobne.
- 1907** VL „nevzbudil¹⁹⁰⁶ všetko svoje popudenie“, zmysel ako v texte.
- 1908** Pozri Jóba 17:2, pozn. 824.
- 1909** AL „roztrpčovali“, „drždili“, tu v takomto zmysle.
- 1910** TJ „opakovane“, tu slovesný tvar vyjadruje tento významový odtieň.
- 1911** AL „trápili“, „popúdzali“, „rmútili“, no nie ako „zarmucovali“ vo v. 40¹⁹⁰⁹.
- 1912** AL možno „proti Egyptu („poľu“)¹⁸⁸⁵ postavil“, „na Egypt („pole“) uvalil“. Obdobne vv. 45 (porov. v. 31¹⁸⁸⁵) a 49, kde, pravda, je použité iné sloveso. Podobne aj v Ž. 79:10.
- 1913** Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
- 1914** Pozri Exod. 8:21, pozn. 257.
- 1915** TJ „ožierajúcemu hmyzu“, odvodené od slovesa „ožerú“ v Deut. 28:38.
- 1916** AL „mrazom“, „zrnitým snehom“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1917** Pozri 1 Kráľ. 10:27, pozn. 642.
- 1918** Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 1919** TJ „odkaz“, al. tiež „skupinu poslov“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a u Kaz. 8:8.
- 1920** AL „napriamoval“, „razil“, sloveso ako v Ž. 58:2¹⁴⁷⁰, tu v takomto zmysle.
- 1921** Pozri Jóba 18:10 a ďalej, pozn. 897; v Ž. 119:105 a 142:3 ako Jób 19:8 a ďalej.
- 1922** D. „začiatok“.
- 1923** Pozri Gen. 49:3, pozn. 1311.
- 1924** AL „pohol k odchodu“ (Exod. 15:22, pozn. 419).
- 1925** Výraz, od ktorého je sloveso⁹⁷ odvodené, al. azda naopak, pozri Jóba 24:23, pozn. 575.
- 1926** Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 1927** Tu „vymeriavacou šnúrou“⁴⁴⁵.
- 1928** Pozri Deut. 9:7, pozn. 420.
- 1929** D. „luk klamu“⁹¹², tj. „luk, ktorý nenesie šíp ta, kam strelec mieri“. Ďalej obdobne.
- 1930** Pozri Deut. 4:25, pozn. 252.
- 1931** Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
- 1932** Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
- 1933** D. „veľmi“.
- 1934** VL „Isráelá naskrze zamietol“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu, použitú v pôvodine. AL „Isráelom naskrze pohrdol“, ďalej obdobne.
- 1935** Pozri Num. 14:30, pozn. 352; Deut. 12:11 a ďalej, pozn. 502; Nech. 1:9, pozn. 31; podľa LXX („kateské-nosen“) a Vulgaty („habitavit“) „kde sa usadil“ (čítali „šáchan“ miesto „šikkén“). Tomuto zneniu dáva väčšina známych mi prekladov prednosť; podaktorí chápu dotýčný slovesný tvar v zmysle „ktorý si spravil obyd-lím al. prýbtkom“.
- 1936** TJ v svadobných piesniach.
- 1937** Pozri Gen. 9:24, pozn. 303.
- 1938** Pozri Num. 16:5, pozn. 627.
- 1939** Podľa mnohých rukopisov a starých prekladov „v zemi“, vo v. 72 „v bezúhonnosti“ („báarec“ miesto „keárec“, „bethóm“ miesto „káthóm“, porov. Ž. 37:20¹⁰⁵⁵).
- 1940** Podľa Vulgaty „v zemi, ktorú“, možno podľa toho podávajú všetky známe mi novšie preklady znenie „ako zem, ktorú“. No v tomto ohľade som dal prednosť zneniu LXX „v zemi ju“, ktoré po úprave zmenou spomenutej¹⁹³⁹ predložkovej väzby, nazdám sa, presnejšie vystihuje zmysel masóretského textu v tomto bode.
- 1941** Pozri Gen. 33:13, pozn. 889.
- 1942** TJ „mäsa“ („naň sa vrhajúcej al. ho rozdzierapavajúcej“). Toto zámeno tu, vyjadrené v hebrejčine zámennou príponou, takmer všetky známe mi preklady opomínajú.
- 1943** Pozri Gen. 4:26, pozn. 175.
- 1944** Tu azda „nepriateľ“, „protivník“.
- 1945** Podľa mnohých rukopisov a starých prekladov „pohltili“, porov. Jer. 10:25. Tomuto zneniu dáva prednosť aj väčšina známych mi novších prekladov.
- 1946** Pozri Exod. 15:13, pozn. 519; 2 Sam. 15:25, pozn. 341.
- 1947** D. „prvých“, al., podľa niektorých, „nepripomínať skorších (D. „prvých“) nepravostí“. Ďalej obdobne.
- 1948** Tu, pravdaže, nie v nepriateľskom zmysle.
- 1949** Pozri Gen. 12:17, pozn. 366.
- 1950** VL „a prikrý“, opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu pôvodiny. Porov. Exod. 33:22, pozn. 1250, kde je v obdobnom zmysle použité iné sloveso.
- 1951** VL „známe“.
- 1952** VL „veľkosti“.
- 1953** TJ „nažive“.
- 1954** TJ „odsúdcov k“.
- 1955** Výraz vyskytujúci sa len tu a v Ž. 102:20.
- 1956** TJ „Lalie sú svedectvom“. Porov. Ž. 60, nadpis¹⁹⁰⁴.
- 1957** AL „na Lalie. Svedectvo od“.
- 1958** TJ „ako miesto na sedenie“, al. vari „obývajúci“.
- 1959** Inak „sediaci nad (al. „medzi“) kerúbmi“ al. „na kerúbch“, preklad je zvolený vzhľadom na väzbu slovesa s prostým 4. pádom. Ďalej obdobne.
- 1960** AL „na pomoc nám“.
- 1961** AL „halíť sa v dym“, tj. „skrývať sa“; al. „hnevať sa“ („bude dymiť tvoj hnev“).
- 1962** „proti“.

1963 Tj. azda „vrchovatou mierou“, D. „tretinou“, bližšie neurčenej miery, al., podľa niektorých, „trojnásobne“.

1964 Tj. „predmetom sváru“.

1965 Al. „si robia posmech“, vl. „sa pre seba“⁷² vysmievať, znenie v texte v záujme zreteľnosti.

1966 Tj. „upravil miesto“, iný tvar dotyčného slovesa⁷¹ s takýmto zmyslom.

1967 D. „zakorenil sa svojimi koreňmi“.

1968 Al. „mohutné“, „silné“, porov. Ž. 29:1846.

1969 Nesúvisí so „zasadila“ nižšie; výraz nie celkom jasný; niektorí prekládajú

1970 „a ochraňuj, čo“.

1971 Tj. azda „a pohľad (v. 14) na“.

1972 D. „na syna, ktorého“.

1973 Vl. „upevnil“, „podoprel“, ešte iný tvar dotyčného slovesa⁸²⁹, pozri Deut. 2:30, pozn. 160.

1974 Tu a ďalej príbuzné výrazy obdobného významu.

1975 Pozri Exod. 15:20, pozn. 538.

1976 Ako „tľieskajte“ v Ž. 47:1; nesúvisí s nasledovným „trúbe“.

1977 Tu je toto meno vo výnimočnom tvare „Jehoséf“.

1978 Al. „v Jozefovi... pri jeho vyjdení na zem“ (Gen. 41:45, pozn. 1124).

1979 Vl. „prejst (tj. „uvolniť sa“) od“.

1980 Al. „Merívy“, pozri Exod. 17:7, pozn. 592.

1981 Al. „kiež mi chceš“ (al. „by si mi chcel“), no nie ako vo v. 13.

1982 Al. „mňa“⁶⁷ poslúchnuť“, ďalej obdobne.

1983 Pozri Deut. 1:26, pozn. 73.

1984 Al. „v zatvrdnutosť“.

1985 D. „z tuku“¹⁰³ pšenice“, ďalej obdobne.

1986 Pozri Exod. 21:6, pozn. 683.

1987 Tu je dotyčný výraz⁷⁵ použitý ako príslovka.

1988 D. „tvár (Jób 32:21, pozn. 648) zlovoľných prijímať“ (al. „povznášať“)¹⁰⁰.

1989 Tj. azda „ktokoľvek“, „ktorýkoľvek“.

1990 Al. možno „vlastnícke právo nad všetkými národmi“.

1991 Al. „ľstivo spriadajú (al. „osnujú“) tajný úklad“²⁵⁶.

1992 D. „vyhubiť od bytia“.

1993 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.

1994 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.

1995 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.

1996 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.

1997 Pozri Jós. 13:21, pozn. 471.

1998 Vl. „so smrťou“ (Ž. 77:19), tu zmysel ako v texte („s prachom smrťou zvieraným“).

1999 Pozri Exod. 5:12, pozn. 176.

2000 Vl. „olizuje“, ďalej obdobne.

2001 Tu aj „zaplašuješ“, „zaháňaš“.

2002 Vl. „do večnosti“²⁵⁸ večnosti“²⁵⁸, al. „až do večnosti“.

2003 Vl. „hynie“⁵⁷⁹, tj. „túžbou“. Ďalej obdobne; týka sa len miest takto označených.

2004 Vl. „dom“, ďalej obdobne, porov. Num. 16:32, pozn. 662.

2005 Al., podľa iných, „hrdlička“ al. „kavka“.

2006 Pozri Jób 39:30, pozn. 1792.

2007 Pozri Num. 20:19, pozn. 773.

2008 Tj. „balzámnovníkov“, pozri 2 Sam. 5:23, pozn. 274;

meno súvisí so slovesom „plakať“ („báchah“, porov. Sud. 2:5, pozn. 112), možno preto, že dotyčný strom vylučuje kvapky živice, podobné slzám. Preto sa tiež meno tohto údolia podáva v znení „údolie Plaču“; odtiaľ možno pochádza aj v bežnej slovenčine známy výraz „slzavé údolie“.

2009 Al. možno „pokladajú ho za pramenište“.

2010 Vl. „pred Boha“, D. „k Bohu“, ťažšie predložka ako „k“ vyššie; podľa LXX a Vulgaty „Boh bohov sa ukazuje“ (spomenutú predložku [„el“] čítali ako „Ěl“, „Boh“).

2011 Tj. „ležanie“, „sedenie“ al. „státie“.

2012 Výraz v tomto zmysle prevzatý z aramejčiny a vyskytujúci sa v hebrejskom texte SZ len tu, v inom zmysle len u Ezek. 24:5.

2013 Al. „mrzutosť“, „neprijemnosť“, „zanechaj svoje trápenie sa“.

2014 Valná väčšina známych mi prekladov podáva toto miesto v podstate v zmysle „upust od svojho hnevu proti nám“ al. podobne (LXX a Vulgata „odvrát svoj hnev od nás“; no dal som spolu s nemnohými prednosť zneniu, ktoré podávam v texte al. v predošlej poznámke²⁰¹³, ktoré podľa môjho súdu najlepšie zodpovedá významu predložkovej väzby, aká je tu v pôvodine.

2015 Al. možno „prislubovať“, ako „hovoriť“ vyššie.

2016 Vl. „voči (al. „k“) svojmu ľudu a voči (al. „k“) svojim zbožným“.

2017 Tu čosi odlišný príbuzný a súznačný výraz.

2018 Al., podľa niektorých, „sa sklóni“.

2019 Tj. „meniť na (al. „pokladať [„uznávať“] za“) svoju cestu“, v zmysle „Ho nasledovať“; podľa iných, aj LXX a Vulgaty, „jeho (Vulg. „svoje“) kroky na cestu kľást“ (al. „stavat“).

2020 Opis vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom v pôvodine.

2021 Vl. „zjednot“, „ujednot“ tj. „usmerni na jeden cieľ“.

2022 Al. „ku mne“.

2023 Pozri Exod. 22:27, pozn. 125; dotyčné sloveso⁸⁸ je taktiež odvodené.

2024 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1182.

2025 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1183.

2026 Al. „pomôž“, no nie ako „pomohol“ vo v. 17.

2027 Vl. „svoj základ“, tj. „čo založil“.

2028 Al. „Jeho založenie je na svätých vrchoch. (2) Hospodin miluje brány“. V tomto zmysle podávajú toto miesto všetky známe mi iné preklady, okrem českého prekladu kralického; pre preklad, aký, v podstate v súhlase s kralickým, v texte uvádzam, som sa rozhodol s ohľadom na význam prízvukných (rozdeľovacích) znamienok, aké sú použité v pôvodine.

2029 Vl.⁷⁰⁰ „oslavovaných“, „slávy (al. „cti“) hodných“.

2030 Pozri Jób 9:13, pozn. 470.

2031 Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.

2032 Al. „Bável svojim známym“.

2033 Al. „Mnohý človek“⁷⁶².

2034 D. „v nej“, „ju“, tj. „(v) Cijjón(e)“, v hebrejčine ženského rodu.

2035 Al. „popise“.

- 2036** Al. „poskakujúci“, „krútiaci sa“, vl. „zvíjajúci sa“, porov. Ž. 55:4^{854 1405}, zmysel ako v texte; al., podľa iných, „pískači“ (1 Kráľ. 1:40, pozn. 69).
- 2037** Tj. „k odpovedaniu“, totiž azda „pri striedavom speve“²⁵²⁴.
- 2038** Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 2039** Al. „môjmu krikui“ (Ž. 61:1), no nesúvisí s „kričím“ tu vo v. 1.
- 2040** Vl. „nasýtená“, tu vari skôr v zmysle ako v texte.
- 2041** Al. „zostúpivších“, D. „so zostupujúcimi“ (al. „zostúpivšími“) („hodený [al. „vstrčený“] do jedného vreca s nimi“).
- 2042** Výraz prevzatý z aramejčiny, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2043** Pozri Exod. 21:5, tak tento výraz prekladajú LXX aj Vulgata, tu azda v zmysle „oslobodený od al. sprostého všetkých pozemských strastí“; iní ho chápu v zmysle „opustený“, „zabudnutý“, „odložený“, alebo odvodzujú z arabčiny a prekladajú „povaleň“, „natiahnutý (ako padlý)“, „odhodený“, alebo napokon s poukazom na Ezek. 27:20 („sedlová prikrývka“) prekladajú „medzi mŕtvymi je moje lôžko“.
- 2044** Pozri 2 Par. 26:21, pozn. 927.
- 2045** Al. možno „vyňať z“.
- 2046** Ako v Ž. 74:20 a ďalej, no tamojšia poznámka¹⁸²⁴ sa tu a ďalej dotýčného výrazu netýka.
- 2047** Al. „dusiš“, al. vari „vyčerpávaš“, vl.⁹⁹³ „potláčaš“, „krotíš“ (Sud. 16:5, pozn. 761). Valná väčšina známych mi prekladov podáva toto miesto v zmysle „spochybovalo na mne a všetkými svojimi príbojmi si ma stýral al. utlačil al. zavalil“ a pod., LXX a Vulgata „všetky svoje príboje si na mňa uvedol“. No uprednostnil som s nemnohými zmysel, ktorý podávam v texte²⁰⁴⁸, nelen plne zodpovedajúci zneniu pôvodiny bez vkladania slov, akých v nej niet, lež aj prorocky poukazujúci na zástupnosť utrpenia Pána Ježiša, ktorým boli uspokojené požiadavky Božej spravodlivosti a tak utišený Boží hnev a odvrátený Jeho trest za naše hriechy.
- 2048** Al. „tvoje popudenie sa o mňa oprelo (vlastný zmysel tohto slovesa, pozri Exod. 29:10, pozn. 1029); tak¹¹ všetky svoje príboje vybíjaš“ (al. „zrážaš“).
- 2049** Pozri Gen. 46:34, pozn. 1267.
- 2050** Tj. „duchovia mŕtvych“.
- 2051** Al. „zániku“, „priepasti“.
- 2052** Ako v Gen. 6:17; tu to isté sloveso v zmysle „som v nebezpečí života“. Ďalej v zmysle ako v texte tam.
- 2053** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 2054** D. „prešli cezo mňa tvoje“, zmysel ako v texte; množné číslo možno chápať aj v zosilňujúcom zmysle. Obdobne v Ž. 89:1 aj „prejavý láskavosti“, tak aj v Ž. 107:43.
- 2055** Ako „hrôzy“ u Jób 6:4, no nie ako tu vo v. 15; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 2056** Vl. „bude láskavost budovaná“, „v nich upevňuješ“, zmysel ako v texte.
- 2057** Podľa podaktorých „podľa nich“, tj. „tak ako ich“.
- 2058** Tu jednotné číslo.
- 2059** Pozri Jób 28:17, pozn. 1265 a 1271.
- 2060** Vl. „strašlivý“.
- 2061** Al. „pre“.
- 2062** Výraz prevzatý z aramejčiny, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 2063** Al. možno „kto je taký silný ako ty“.
- 2064** D. „je tvojimi okoliami“¹²¹⁴.
- 2065** D. „pravicu“, ako vo v. 13, porov. 1 Sam. 23:19, pozn. 865.
- 2066** D. „rameno s mohutnou silou“ (al. „hrdinstvom“)⁶⁴⁶.
- 2067** D. „poznajúcich“, teda možno „ľudí, poznajúcich“, no zmysel je skôr ako v texte.
- 2068** Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a starých prekladov „v tvojej blahovôli je vyvýšený“ (al. „vyvyšovaný“).
- 2069** Al. „áno, Hospodinovi patrí náš štít a Svätému Isráela“.
- 2070** Pozri 1 Sam. 16:1; 2 Sam. 7:4nn.
- 2071** Tj. „prorokom“; tak podľa masóretského textu a starých prekladov, no mnohé rukopisy majú znenie „k svojmu zbožnému“ (tj. azda „Samúelovi“ al. „Náthanovi“), ktorého sa pridŕžajú i mnohé novšie preklady; podľa niektorých „o svojom zbožnom“, totiž o Dávidovi, o ktorom je ďalej reč, predobraz „Jeho Zbožného“, tj. Pána Ježiša.
- 2072** Tj. „ako úkol al. povinnosť“.
- 2073** V stavovom zmysle; al. „pri ktorom moja... pevne zotrvať“.
- 2074** Vl. „ho preľstíť“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu, aká je v pôvodine; sloveso ako „(pri)kvačí“ v Ž. 55:15¹⁴²⁰, čítaný text, tu predložka iná ako tam, ale v danej súvislosti obdobného zmyslu.
- 2075** Tj. „páchateľ bezprávia“, „volakto bezpráviem vyznačený“.
- 2076** Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
- 2077** Sloveso ako „predstieral porušenie“ v Ž. 34, nadpis⁹⁵¹.
- 2078** Pozri Num. 30:12, pozn. 1013.
- 2079** Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 2080** Nie „na svojho pomazaného“ al. „proti svojmu pomazanému“, ako sa uvádza vo valnej väčšine známych mi prekladov, iba ak možno v zmysle „vošiel si v al. započal si hnevlivý spor al. zápas so svojim pomazaným“, v ktorom by sa dala k prekladu použiť aj predložka „proti“, porov Jób 9:14, pozn. 473; no je to iná predložka ako „proti“ v Ž. 74:17⁹⁴.
- 2081** Al. „zošklivil si si zmluvu“, sloveso vyskytujúce sa iba tu a v PL 2:7.
- 2082** Pozri Exod. 29:6, pozn. 1023.
- 2083** Ako „salaše“ v Num. 32:24, tu zmysel ako v texte. Príbuzné je „múriky“ (Ž. 80:12).
- 2084** Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
- 2085** Al. „spustošenie“, „zánik“.
- 2086** D. „skalú“, tj. azda „na čo sa spoliehal“, porov. napr. Ž. 18:2 a i. Niektorí chápu v zmysle „tvrdosť“, „pevnosť“, ako skaly. Preklad „ostrie“ al. „ostrnosť“, ktorý uvádza väčšina známych mi prekladov, nie je

- nijako odôvodnený, iba ak možno opäť v zmysle „čohosi, na čo sa spoliehal“. LXX a Vulgata prekladajú „pomoc“, možno tiež v podobnom zmysle.
- 2087** Al., podľa niektorých, „Odstránil si ho od“, tj. „donútil al. primal si ho upustiť od“.
- 2088** Al. „jasu“, „čistoty“.
- 2089** Sloveso vyskytujúce sa v SZ iba tu a u Ezek. 21:12.
- 2090** Vl. „ufal“, „zrezal“, „zožal“. V Ž. 102:23 (len tam) iný tvar rovnakého významu.
- 2091** Pozri Jóna 20:11, pozn. 955, bez dodatku o preklade Vulgaty.
- 2092** Tu vl. „pokryl (opäť iné sloveso) si ho ostudou“.
- 2093** Výraz odvodený od dotyčného¹⁶⁶ slovesa.
- 2094** Al. „čím je pozemský život“ (al. „dočasný svet“, „šťastie v živote“).
- 2095** D. „Kto“.
- 2096** Al. „šlapaje“, D. „päty“.
- 2097** D. „nám v pokolenie a pokolenie“, zmysel ako v texte.
- 2098** Pozri Deut. 32:18, pozn. 1150.
- 2099** Pozri Deut. 32:18, pozn. 1151, sloveso ako v Ž. 51:5^{854 1362}.
- 2100** Tu s inou predložkou, zmysel ako v texte.
- 2101** Vl. „rozdrvenia“, „rozmelenia“, výraz súvisiaci s dotyčným slovesom⁹⁶⁸.
- 2102** Pozri Ž. 77:17¹⁸⁶⁶.
- 2103** Al. možno „snom“, tj. „ako spánok al. sen bez stopy zanikajú“.
- 2104** Al. „zaniká“ (nie ako vo v. 7); tiež „raši“, „puči“.
- 2105** Al., podľa iných, „je skosená“.
- 2106** Tj. „nepravosti“.
- 2107** Tu v takomto zmysle („obrátili sa ku koncu“).
- 2108** Al., podľa iných, „povzdych“.
- 2109** D. „v nich“, zmysel ako v texte.
- 2110** Tu taktiež množné číslo² v zmysle ako v texte.
- 2111** Al. „chvála“, „predmet honosenia sa“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu, no súvisiaci s „Ráhav“²⁰³⁰, takže vl. „správanie al. zmýšľanie zúriaceho netvora“, „veľkášstvo“, „búrliváctvo“, „vystatovačnosť“.
- 2112** Ako v Gen. 13:16, nie ako v Ž. 32:2 a ďalej⁹¹¹.
- 2113** Tu v takomto zmysle.
- 2114** Tj. azda v prenesenom zmysle ako obeť, porov. Lev. 4:4 a ďalej, pozn. 99. Inak podľa podaktorých „sí prinášať“, tj. „nadobúdať“, „získavať“.
- 2115** D. „srdce múdrosti“.
- 2116** Al. „uvádzať (al. „vnášať“) v srdce múdrost“ (al. „srdce v múdrost“).
- 2117** Pozri Gen. 6:6 („bolo Hospodinovi ľúto“); Exod. 13:17 („neľutoval“).
- 2118** Al. možno „pri nás“, „u nás“; ako „nad nami“ vyššie.
- 2119** D. „z moru zhuby“^{2 134}.
- 2120** Tu je preklad zvolený vzhľadom na väzbu dotyčného slovesa¹⁴³ s 3. pádom.
- 2121** Al. „pavézou“ (iný výraz pre „veľký štit“ ako vyššie¹⁴⁵) al. „baštou“ al. vôbec „ochranou“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2122** D. „postrachom noci“.
- 2123** Pozri Deut. 32:24, pozn. 1162.
- 2124** Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
- 2125** Sloveso ako v Exod. 21:13, pozn. 699.
- 2126** Vl. „približiť sa“, preklad zvolený vzhľadom na následovnú predložkovú väzbu.
- 2127** Tj. „rozkazom prideluje“, vl. „prikazuje“, pozri 1 Sam. 13:14, pozn. 531.
- 2128** Pozri Jóna 4:10, pozn. 175.
- 2129** Ako „zašlapuje“ v Ž. 7:5; nesúvisí so „šliapať“ tu vyššie.
- 2130** Pozri Gen. 34:8, pozn. 906; Deut. 7:7, pozn. 357.
- 2131** Al. „vytrhovať a dodávať mu cit“.
- 2132** Tu azda skôr v zmysle „dlhým vekom“.
- 2133** Pozri Exod. 16:23, pozn. 575.
- 2134** Al. možno „o tvojom mene“.
- 2135** Tu podľa mnohých v takomto zmysle, al. „pri strunovej hudbe“.
- 2136** Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 2137** Al. „Bár zlovnolín... bylina, nech všetci... kvitnú, je to na ich“.
- 2138** Tvar trpného rodu („aby boli zničení“).
- 2139** D. „ako reéma“, 4. pád, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 2140** Tu jednotné číslo.
- 2141** Pozri Exod. 29:2, pozn. 1018.
- 2142** Tu čosi odlišný tvar nikde inde sa v SZ nevyskytuje; zmysel ten istý.
- 2143** Al. „vzrastať“, ako v Ž. 62:10, no nie ako tu vo v. 12. Podľa iných „ponesú plody“ (al. „ovocie“).
- 2144** Al. (ako stromy) „budú šťavnatí a zelení“.
- 2145** Toto je tu hádam najvhodnejší preklad; inak „správny“, „riadny“, „pocitový“.
- 2146** Al. „dôstojnosť“, „vznešenosť“, „majestát“.
- 2147** Al. „pevne stáť“.
- 2148** Al., podľa iných, „hučanie“, „dunenie“, „jačanie“.
- 2149** Al. možno „nad mohutné príboje“.
- 2150** Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 2151** Pozri Jóna 40:11, pozn. 1803.
- 2152** Al., podľa iných, „chvastať“, „vystatovať“.
- 2153** Al. „veselíť? (4)Prskajú, hovoria drzosti, dohovarajú... mrzkostí“.
- 2154** Vl. „Ten vsadivší“, „alebo utvorivší“.
- 2155** Vl. „postaviť v boj“ (al. „zápas“), nižšie v tomže verši potom.
- 2156** Vl. „pri mne chcel stáť“, na oboch miestach je preklad zvolený vzhľadom na následovnú predložkovú väzbu. Porov. Ž. 89:38²⁰⁸⁰.
- 2157** Al. „pochybnosť“.
- 2158** Tu azda skôr v takomto zmysle („spôsobovanie strasti“).
- 2159** Tj. vari „prekrúcajúci pojem ubližovania tak, aby ho predstavil ako čosi nutné al. nariadené al. povinné“. Inak „vytvárajúci strast podľa (neprávom vyhlásovaného al. vydávaného) nariadenia“ (al. „ustanovenia“).
- 2160** Al., podľa iných, „Rotia sa proti duši“.
- 2161** Vl. „obviňujú“, no nesúvisí s „nevinnú“ nižšie.
- 2162** Al. možno „nad všetkých bohov“, ďalej obdobne.
- 2163** Pozri Num. 23:22, pozn. 898.

- 2164** Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 2165** Sloveso odvodené od dotyčného výrazu¹⁵¹². Pozri Exod. 7:3, pozn. 210.
- 2166** AL „Massy“, pozri Exod. 17:7, pozn. 591, 592.
- 2167** Pozri 1 Par. 16:23–33.
- 2168** Pozri 1 Par. 16:25, pozn. 546.
- 2169** Pozri 1 Par. 16:26, pozn. 548.
- 2170** Pozri 1 Par. 16:28, pozn. 553.
- 2171** Pozri 1 Par. 16:32, pozn. 558.
- 2172** Ako „zapáľuje“ u Jóba 41:21, sloveso, ktorého iným tvarom je „rozpálenými“ v Ž. 57:4¹⁴⁶³.
- 2173** Podľa LXX a Vulgaty „všetci jeho anjeli“, porov. Ž. 8:5²³⁶; Hebr. 1:6.
- 2174** Podľa LXX („aneteile“) a Vulgaty („orta est“) „vzišlo“ (čítali „žarah“ miesto „žarua“; tak aj v jeden rukopis, sýrsky preklad a rabínske výklady). Zmyslu tohto znenia dávajú prednosť aj niektoré novšie preklady.
- 2175** D. „a úprimným“, opis v texte v záujme zreteľnosti.
- 2176** Tj. „nástrojom Mu k tomu bola“; al. jednoducho „pomohla mu“.
- 2177** Tu azda vhodnejšie v tomto doslovnom zmysle. Ďalej obdobne.
- 2178** AL „pred očami“.
- 2179** AL „odhalil“, ako v Ž. 18:15. Ďalej obdobne.
- 2180** VL „prepuknite“.
- 2181** Ako v Num. 10:2 a ďalej.
- 2182** Tj. „strachom“ al., podľa niektorých, „hnevom“, LXX a Vulgata „nech sa hnevajú“.
- 2183** AL „zmieta“, „pohybuje“, „sebou trhá“ (al. „lomcuje“), sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 2184** AL „ono je sväté“; netýka sa v. 5.
- 2185** Tj. „zaviedol pevný a spravodlivý právny poriadok“.
- 2186** Podľa čítaného textu a mnohých rukopisov „spravil, a jemu patríme“.
- 2187** Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 2188** VL „stavať vec ničomnosti“. Pozri Deut. 15:9, pozn. 631.
- 2189** AL „prestupkov“, „odvracaní“, „odpadaní“, tj. „od Boha al. Božej cesty“.
- 2190** Pozri Deut. 13:6, pozn. 949.
- 2191** Tu som proti väčšine známych mi prekladov a v súhlase s nemnohými dal prednosť tomuto zneniu, ktoré sa pozdáva vzhľadom na textovú súvislosť a je zdôvodnené tým, že niektoré iné tvary tohto slovesa v takomto zmysle podaktorí chápu aj v citovanom⁵⁸¹ mieste u Jóba a tiež v Pl. 3:53. Keďže sa dotyčné sloveso opakuje v obdobnom zmysle zakrátko nato vo v. 8, nepovažoval som za nevhodné preložiť ho, opäť v súhlase s niekoľkými málo inými, rovnako aj tam, hoci tam nie je použité v súvislosti natoľko zodpovedajúcej zmyslu tohto znenia ako vo v. 5.
- 2192** VL „široký“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 2193** VL „nemôžem“, tj. „zniesť al. vystáť al. strpieť“.
- 2194** Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 2195** AL „Po ránach“, tj. „každého rána“.
- 2196** AL „sú spaľované“, no neúvisí s nasledovným „spálenisko“.
- 2197** Pozri Lev. 6:9, pozn. 180, tu azda skôr v takomto zmysle.
- 2198** AL „zasiahnuté“, „postihnuté“, ako bylina žiarom slnka.
- 2199** Tj. „vidieť to z toho, že“.
- 2200** D. „zabudol od jedenia“, zmysel ako v texte.
- 2201** Pozri Lev. 11:18, pozn. 335.
- 2202** Pozri Lev. 11:17, pozn. 331.
- 2203** AL „zúriaci (al. „zlostiaci sa“, potom vl. „šialeni“ [tj. „od zúrivosti al. zlosti“]) na mňa“, zvláštny tvar dotyčného slovesa¹⁹⁸ so zmyslom ako v texte al. tu vyššie.
- 2204** Podľa LXX „chváliaci ma“, podľa Vulgaty „ktorí ma chválili“.
- 2205** Tu vari aj „kľajú“.
- 2206** Tj. „miešaním pripravujem“, porov. príbuzný výraz v Ž. 75:8¹⁸³⁴.
- 2207** Takmer všetky známe mi preklady tu uvádzajú, možno podľa LXX a Vulgaty, znenie „s plačom“; to sa, pravda, dá chápať v rovnakom zmysle⁶⁰, ale mnohí tu vidia význam „zmiešavam so slzami“ (tak podaktorí aj prekladajú). No nazdám sa, že znenie, ktoré v súhlase s nemnohými uvádzam v texte, oveľa lepšie zodpovedá zmyslu v pôvodine použitej predložkovej väzby aj dotyčného podstatného mena, ktoré jednoznačne znamená „plač“ a nie „slzy“, iba ak v prenesenom zmysle al. možno so zreteľom na jeho použitie u Jóba 28:11, pozn. 1261.
- 2208** VL „spenenie“, Ž. 38:3 a ďalej obdobne, odvodené od slovesa v Ž. 7:11.
- 2209** AL „zahodil si ma“.
- 2210** Pozri 2 Kráľ. 20:10, pozn. 809.
- 2211** VL „zmiľúvať sa nad Cijjónom“, ďalej obdobne; tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že predmet slovesa je bez predložky.
- 2212** AL „a žičia jeho prachu“, „ľutujú jeho prach“, no nie ako vo v. 13⁵⁰⁴.
- 2213** AL „Ked“.
- 2214** Tj. „núdzne odiateho“ al. „o všetko obraného“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a u Jer. 17:6, pozn. 1015.
- 2215** Tj. „takých“²²¹⁴.
- 2216** Tj. „z pút“, „rozviazal ich púť“.
- 2217** AL „zhromažďovaní“, tvar trpného rodu („keď budú zhromaždené al. zhromažďované“).
- 2218** Tak podľa čítaného textu, mnohých rukopisov, sýrského prekladu a rabínskych výkladov; písaný text má znenie „jeho (al. „svoju“) silu“, nedávajúce jasný zmysel; možno by sa dalo čítať „oslabila“⁹⁹³ ma... jeho sila“, ale zámeno „ma“ v texte chýba. LXX a Vulgata uvádzajú nevelmi jasné znenie „odpovedal (čítali vari „ánáh“, „odpovedal“, miesto „innáh“, „oslabil“ atď.⁹⁹³) mu (kto, komu?) na ceste jeho (al. „svojej“) sily“.
- 2219** Tu v zmysle „spomedzi živých“.
- 2220** Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 2221** VL „stojíš“.
- 2222** AL „vystriedať“, tu v takomto zmysle
- 2223** Ohľadne vv. 25–27 pozri Hebr. 1:10–12.
- 2224** D. „budú (tj. „budú mať kde“) sídlit“.
- 2225** AL „Ktorý“, „ktorý“.

- 2226 D.²⁶⁴ „a zmilovaniami“⁷⁵³.
- 2227 Tu je zmysel tohto slova nejasný, chápe sa rozlične: „tvoje telo“, „tvoje ústa“, „tvoje trvanie“, „tvoje žitie“, „tvoje údy“, podľa LXX a Vulgaty „tvoju túžbu“ (al. „žiadosť“).
- 2228 Pozri Lev. 11:13, pozn. 320.
- 2229 Vl. „ani navždy podržiavať“ (al. „precho[vá]vať“), tj. „previnenia v pamäti al. na myslí“.
- 2230 Pozri 2 Par. 20:11, pozn. 730.
- 2231 Vl. „vyvyšenia“, „pozdvihnutia“, ďalej obdobne.
- 2232 Al. „prejavila jeho láskavosť svoju moc na jeho citeľoch“. Netýka sa miest bez tohto označenia.
- 2233 Al. „zloženie“, „zostavu“, súvisí so slovesom v Ž. 33:15⁹⁴; tiež „povahu“, „podstatu“, ten istý výraz je v Gen. 6:5 a 8:21, pozn. 278.
- 2234 Tj. „smrteľníka“; al. „cezeň“ („cez kvet“).
- 2235 Pozri Deut. 21:17, pozn. 52.
- 2236 Al. „Hospodina, tá je od“.
- 2237 Pozri Gen. 1:16, pozn. 112.
- 2238 Al. „svoje komory“ (al. „vrchné izby“, Sud. 3:23 a i.).
- 2239 Tj. „tak ich stvoril“.
- 2240 Al., podľa iných, „robí vetry svojimi posilami a žeravý oheň svojimi obsluhujúcimi“.
- 2241 Al. „pripravených miestach“, nesúvisí so „založil“ vyššie.
- 2242 Al. jednoducho¹³⁶ „tvojím pokarhaním“, „zvukom“ (D. „od tvojho...“ atď.).
- 2243 Pozri Gen. 11:2, pozn. 331.
- 2244 Al. „pripravil“, vl. „založil“, ako vo vo. 5, tu azda skôr v takomto zmysle.
- 2245 D. „idú“, „poberajú sa“, „chodia“, ďalej obdobne.
- 2246 Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 2247 Pozri Gen. 29:27, pozn. 743.
- 2248 Tu v zmysle „k potrebe al. úžitku“.
- 2249 Tj. „viac ako olej“; al. „od oleja“, al. možno „viac ako od oleja“.
- 2250 Pozri Lev. 11:19, pozn. 336.
- 2251 Al. „bocianica – jej“, „bocian“ je v hebrejčine ženského rodu. Porov. Jóba 39:13, pozn. 1760.
- 2252 Pozri Lev. 11:5, pozn. 311.
- 2253 D. „na určené obdobie“¹⁸²⁷, zmysel ako v texte. Pozri Lev. 23:2, pozn. 726.
- 2254 Tu v zmysle „dáva sa do pohybu“.
- 2255 Tu aj „vyžiadani“.
- 2256 Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz¹³³² odvodený.
- 2257 Tu v takomto zmysle, pozri Jóba 37:8; 38:40.
- 2258 Pozri Gen. 34:23, pozn. 921, tu (nie ďalej) v zmysle „výsledkov tvojej tvorivej činnosti“.
- 2259 Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
- 2260 Pozri Gen. 1:24, pozn. 31.
- 2261 Pozri Jóba 41:1, pozn. 1826, tu azda značí veľrybu al. iného veľkého morského cicavca.
- 2262 Al. „preháňanie sa“, al. možno „vystrájanie“, pozri Jóba 40:20, pozn. 1816, tu azda v takomto zmysle.
- 2263 Tj. „v mori“; al., podľa podaktorých, „na pohrávanie sa (al. „šantenie“, „vystrájanie“) s ním“.
- 2264 Al. „čakajú na“, ďalej obdobne, v Ž. 119:166 s inou predložkou.
- 2265 Al. „zastrašovaní“, „plašení“, „lámaní“, „klesajúci“, iný tvar toho istého slovesa⁴⁰.
- 2266 Al. „k svojmu“.
- 2267 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 2268 Tu aj „tvárnosť“, „výzor“.
- 2269 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 2270 D. „za svojho života“, „v svojom živote“⁴⁵⁴, „za svojho trvania“, „v svojom trvaní“, zmysel ako v texte.
- 2271 Vl. „pre neho“, „pred ním“.
- 2272 Al. „príjemné“, „kde sa mu líbi“.
- 2273 Al. možno „kde je... rozjímanie o ňom“.
- 2274 Hebr. „Halelú Jáh“.
- 2275 Ohľadne vv. 1–15 pozri 1 Par. 16:8–22.
- 2276 Pozri 1 Par. 16:9, pozn. 521.
- 2277 Pozri 1 Par. 16:12, pozn. 524.
- 2278 Pozri 2 Sam. 21:6, pozn. 445.
- 2279 Pozri 1 Par. 16:17, pozn. 527.
- 2280 Pozri Gen. 34:30, pozn. 930.
- 2281 Pozri 1 Par. 16:19, pozn. 535; v Ž. 119:87 zmysel ako tam v texte.
- 2282 Pozri 1 Par. 16:19, pozn. 537.
- 2283 Pozri 1 Par. 16:20, pozn. 538.
- 2284 Pozri Exod. 32:10, pozn. 1130.
- 2285 Pozri 1 Par. 16:21, pozn. 541.
- 2286 Tj.²²⁸⁷ „oporu“, „podporu“, v Ž. 110:2 tiež „žezlo“, no nie ako v Ž. 45:6⁴⁹.
- 2287 Pozri Lev. 26:26, pozn. 906.
- 2288 D. „a všetku palicu chleba“²²⁸⁷.
- 2289 Podľa čítaného textu „nohu“.
- 2290 Al. „okovy“, v hebrejčine jednotné číslo; výraz sa v SZ vyskytuje iba tu a v Ž. 149:8.
- 2291 Tj. „on“, porov. Lev. 2:1, pozn. 43.
- 2292 D. „prišla“, Ž. 44:17 (tam väzba s prostým 4. pádom) a ďalej obdobne.
- 2293 Tj. „splnilo al. uskutočnilo sa“.
- 2294 Tj. „vycibreným al. prečisteným ukázala al. prejavila“⁵⁴¹.
- 2295 Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
- 2296 Al. „rozviazať“, vl. „mu vyskočiť“, pozri Jóba 6:9, pozn. 290, tu v takomto zmysle. Ž. 146:7 obdobne.
- 2297 Sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz¹⁶¹⁵. Príbužný výraz je aj v Ž. 2:3 a ďalej.
- 2298 Tu azda v zmysle „ukladal jeho kniežatám povinnosti“, „zaväzoval ich ku plneniu svojej vôle“.
- 2299 Tu a ďalej len „Boh“.
- 2300 Pozri Gen. 1:22, pozn. 35, tu v zmysle „spôsobil rozplodenie“.
- 2301 Tu aj „stali silnejšími“ (al. „mocnejšími“). Pozri¹¹³⁷ Gen. 18:18, pozn. 478.
- 2302 Al. „k osnovaniu úkladov“ (Gen. 37:18).
- 2303 Al. „medzi nimi“.
- 2304 Pozri Exod. 8:16, pozn. 249.
- 2305 D. „ohňom plameňov“.
- 2306 Al. „za ich dážď dal... krupobitie, planúci oheň“.
- 2307 Al. „cikády“, „svrčky“, al. iný druh rovnokridleho žravého hmyzu.
- 2308 Pozri Exod. 26:36, pozn. 935.
- 2309 Množné číslo možno aj v zmysle „všetkými smeri“.

- 2310** Al. možno „svoju svätú vec (al. „záležitosť“, tj. „zmluvu“) s Abrahámom, svojim nevoľníkom“.
- 2311** Tu v zmysle „výsledku námahy al. lopoty“. Porov. obdobné použitie iných výrazov podobného zmyslu v Ž. 104:24²²⁵⁸ a ďalej.
- 2312** Pozri Jób 33:3, pozn. 398.
- 2313** Al., ako sa zväčša prekladá, „navštívi ma svojim vyslobodením“.
- 2314** Tu je týmto názvom výnimočne označený Boží ľud, Izráel.
- 2315** Tj. „spolu s tvojím dedičstvom“, totiž „s ľudom Izráela“.
- 2316** Tj. „rovnako ako naši otcovia“.
- 2317** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz⁵⁵¹ odvodený. Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 354.
- 2318** Pozri Exod. 10:19, pozn. 344.
- 2319** Tu s predložkou ako v citovanom mieste²⁵⁵; porov. Mat. 8:26.
- 2320** Sloveso súvisiace s dotyčným výrazom⁹¹⁵, tu zmysel ako v texte.
- 2321** Tu aj „nadobudli dôveru“.
- 2322** D. „Poponáhľali sa“, zmysel ako v texte.
- 2323** D. „chťivosťou“, „žiadostivosťou“²⁹⁷.
- 2324** D. „ich žiadosť“ (tj. „predmet ich žiadostí“); potom azda „splnil im ich žiadosť“.
- 2325** Al. „chradnutie“, „suchotiny“, podľa iných „závrat“.
- 2326** Al. vari „zaceriť sa“ al. „vytvoriť zastretie“¹²²¹, preklad je zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu; porov. Ž. 5:11¹⁴³, kde je, pravda, iné sloveso a v inom zmysle, a Deut. 13:8, pozn. 538, kde je zmysel obdobný ako tam, ale sloveso ako tu.
- 2327** Al. „proti ich zroteniu“, ďalej obdobne.
- 2328** Pozri Exod. 25:40, pozn. 864; v Ž. 144:12 tiež „podľa podoby“ (al. „vzoru“).
- 2329** D. „od kazenia“ (al. „hubenia“), zmysel ako v texte.
- 2330** Vl. „pohrdli žiadúcou zemou“, „zamietli žiadúcu zem“, v texte opis uchovávací v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 2331** D. „zemi túžby“, pozri 2 Par. 32:27, pozn. 1056.
- 2332** Al. „hundrat“, sloveso vyskytujúce sa v SZ ešte iba v Deut. 1:27 a u Is. 29:24.
- 2333** Tj. „k prísaha“.
- 2334** Al. „medzi zeme“, táže predložka ako vyššie.
- 2335** Pozri Num. 23:3, pozn. 950.
- 2336** Pozri Num. 23:3, pozn. 951.
- 2337** Tj. „obetované mŕtvym“, totiž „neživým“, tj. „modlám“.
- 2338** Pozri Exod. 9:14, pozn. 281; Num. 16:48, pozn. 679.
- 2339** Sloveso ako v Gen. 48:11, pozn. 1292.
- 2340** Pozri 1 Sam. 2:25, pozn. 145, tu zmysel ako v texte.
- 2341** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹⁰⁷⁹ odvodený.
- 2342** Pozri Lev. 5:4, pozn. 135.
- 2343** Pozri Ezr. 9:2, pozn. 334.
- 2344** Pozri Deut. 32:17, pozn. 1148.
- 2345** Al. „vzhľadom na nich“, „ohľadne ich“.
- 2346** Podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a sýrskeho prekladu „svojich láskavostí“.
- 2347** Tj. „dával im dôjsť zmlovaní“.
- 2348** Tj. „na puste (al. možno „neschodnej“) ceste“.
- 2349** Podľa LXX a sýrskeho prekladu „v púšti, cestu do mesta“. Tomuto zneniu dávajú prednosť aj niektoré novšie preklady.
- 2350** Tu v takomto zmysle („obyvateľné“). Na ďalších miestach zmysel ako v texte tam.
- 2351** Al. „Blúdievali... nenachádzali“.
- 2352** Al. možno „dakujú za“.
- 2353** Al. „na (al. „pri“) deťoch“ (al. „voči deťom“, tj. „vykonané al. uskutočnené na...“, atď.).
- 2354** Al. „vážni utrpenia a železa“.
- 2355** Al. „bol ochotný“¹⁹⁵.
- 2356** Pozri Sud. 3:23, pozn. 209; al. možno „niekoľko-raké dvere“.
- 2357** Al. „jám“, tj. „väzení“, al., podľa iných, „hrobov“; výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v Pl. 4:20, príbuzný výraz je v Ž. 7:15 a ďalej²¹².
- 2358** Pozri Exod. 20:9, pozn. 667.
- 2359** Vl. „postaví“.
- 2360** D. „víchor búrky“.
- 2361** Tj. azda „mora“.
- 2362** Al. „stráca“, vl. „pohlucje“⁶⁶², zmysel ako v texte al. tu vyššie („je tam“).
- 2363** Al. „vymieňa búrku za“, vl. „určuje (al. „ustanovuje“)“²¹, aby sa búrka zmenila na“.
- 2364** Pozri 1 Kráľ. 19:12, pozn. 900.
- 2365** Tj. „námorníkov“ („ich ohrozujúce“, „im nebezpečné“, porov. Jób 18:10, pozn. 864).
- 2366** Pozri 1 Kráľ. 5:8, pozn. 295.
- 2367** Tj. „ich vyčúteného prístavu“.
- 2368** D. „zem úrody“.
- 2369** Pozri Jób 36:6, pozn. 1744.
- 2370** Al. „úrodu“, ak sa týka aj „polí“.
- 2371** Al. „súženia“, „trýznenia“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a u Is. 53:8 a v inom zmysle v Prísl. 30:16.
- 2372** Ako v Gen. 42:38, tu a ďalej aj „utrpenia“, „strasti“, „súženia“.
- 2373** D. „nie“, tj. „kde niet“.
- 2374** Tj. „tak jeho rod rozmnožuje“.
- 2375** Pozri Ž. 57:7–11; 60:5–12.
- 2376** Tu proti Ž. 60:5 tlačenej vydania hebrejského textu a známe mi preklady vo väčšom počte ako tam dávajú prednosť zneniu čítaného textu.
- 2377** Al. „slovami“.
- 2378** Vl. „dali sa proti mne (al. „so mnou“) bojovať“ (al. „viest vojnu“), preklad je zvolený vzhľadom na to, že predmet je vyjadrený zámenou príponou bez predložky.
- 2379** Al. „stavajú proti mne“.
- 2380** Tvar trpného rodu („keď bude súdený“).
- 2381** Tj. „najavo ako vinník“.
- 2382** Al. možno „sa považuje za“.
- 2383** D. „potulovaním“¹⁴⁹⁶.
- 2384** Vl. „požadujú“, „prosia“, ako napr. „požiadala“ v Ž. 21:4, tu zmysel ako v texte.
- 2385** Al. „zhŕňajú“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na to, že sloveso je tu bez predmetu. Podľa LXX

- („ebléthétósan“) a Vulgaty („eiiciantur“) „nech sú vyhnani“⁹⁵³ (čítali „jegóršú“ miesto „vedoršú“).
- 2386** Vl. „od“ (tj. „daleko od“).
- 2387** Tj. „usiluje sa prívlastniť si všetko“.
- 2388** Al. „plienia“, pozri Gen. 34:29, pozn. 927.
- 2389** Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 2390** Vl. „k (al. „voči“) Hospodinovi“, al. „pred Hospodinom“, no iná predložka ako „pred“ vo v. 15.
- 2391** Tu v takomto zmysle, pozri Lev. 19:13, pozn. 596.
- 2392** Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 2393** Al. „zaháňaný“, „plašený“, vl. „striasaný“ (al. „vytriasaný“, Sud. 16:20, pozn. 789; Jóh 38:13, pozn. 1687). Nesúvisí s „potriasajú“ vo v. 25. Ďalej obdobne.
- 2394** Al. „bez“, D. „od“, zmysel ako v texte.
- 2395** Tj. „až do doby, keď“.
- 2396** Al. spraviť tvojich nepriateľov podnožou“.
- 2397** Vl. „vnútri“.
- 2398** D. „dobrovolnosťou“^{2 1281 1370 1620}, tu v zmysle ako v texte; al. „dobrovoľnými obeťmi“²⁵⁰⁰.
- 2399** Al. „v svätých ozdobách“, „v ozdobách svätosti“.
- 2400** Al. „rannej sviežosti“.
- 2401** Al. „mladé mužstvo“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v inom zmysle u Kaz. 11:9n.
- 2402** Tu sú v abecednom slede začiatkové písmená polovic alebo tretín jednotlivých veršov; tak je aj v nasledovnom Ž. 112.
- 2403** Al. „hodné“.
- 2404** Pozri 2 Par. 15:13, pozn. 602; al. „túžby“ (1 Par. 22:19, pozn. 764). Ďalej obdobne.
- 2405** Vl. „vyhľadávané (al. „spytované“) všetkými obľubujúcimi“.
- 2406** Vl. „bude stáť“.
- 2407** Vl. „korisť“, ako v Ž. 76:4 a inde, tu zmysel ako v texte.
- 2408** D. „pri dávaní“, al. možno „dávaním“, „daním“.
- 2409** Pozri 1 Par. 22:12, pozn. 759.
- 2410** Tj. azda „múdrosťou a úctou k Hospodinovi“, al. podľa iných, „vykonávajúcim ich“, tj. „nariadenia“ vo v. 7.
- 2411** Ako „zisk“ vo výraze „nie-zisk“ v Ž. 44:12¹²¹⁰.
- 2412** Al. „na pripomienku večnosti“, „ostáva v trvalej pamäti“.
- 2413** Vl. „nebojí sa“, ako vo v. 8, v texte opis vzhľadom na predošlú predložkovú väzbu.
- 2414** Tj. „nebude sa báť, ani ak bude mať k obavám dôvod; potom, pravdaže, tým menej“.
- 2415** Al. „sedieť“.
- 2416** Al. vari „vvyššujúci svoje sídlo“ (al. „sedadlo“, „trón“, vl. azda „miesto na bývanie“ [al. „sedenie“]), (6)znižujúci svoj pohľad (vl. azda „zrak na videnie“ [al. „hľadanie“]).
- 2417** Al. „blata“, „smetiška“, „hnojiska“.
- 2418** Vl. „ľudu koktajúceho“ (al. „blabotajúceho“, „hatalinou hovoriaceho“).
- 2419** D. „všetko, čo“, ďalej obdobne.
- 2420** Al. „požehnaní Hospodinovi“ (al. „od Hospodina“), v. 16 obdobne (tam aj „patrice Hospodinovi“).
- 2421** D. „ani všetci zostupujúci“.
- 2422** Vl. „Milujem (al. „mám rád“) to“.
- 2423** Al. „keď“, podľa iných „Radujem sa, že“ (al. „keď“, „lebo“).
- 2424** Tj. „pokiaľ budem žiť“, „za svojho života“.
- 2425** Al. „nakláňa svoje ucho, keď v svojich dňoch volám“.
- 2426** Iný výraz ako v Ž. 18:6 a ďalej⁸⁵, ale príbuzný a v podstate súznačný; vyskytuje sa v SZ okrem tohto miesta len v Ž. 118:5 a v Pl. 1:3.
- 2427** Al. „zoslabol sa a pomáhal mi“.
- 2428** Pozri Gen. 8:9, pozn. 261, tu zmysel ako v texte („úplnému kľudu“).
- 2429** Al. „živých“.
- 2430** Al. „aj keď“, „hoci“.
- 2431** Podľa LXX a Vulgaty „Uveril som, preto som prehovril“; tak 2 Kor. 4:13.
- 2432** Tu aj „Čím“.
- 2433** Možno v zmysle „tvárou v tvár“.
- 2434** Al. „mojim putám si dal rozviazať (al. „uvoľniť“) sa“, vl. „moje putá si rozviazal“ (al. „uvoľnil“), v texte al. tu vyššie opis uchovávajúcí v preklade zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 2435** Tj. „vyvedením na priestrannosť“ (Ž. 18:19), protiklad „tiesne“.
- 2436** Al. „pravdaže (al. „isteže“) ich budem môcť“ (al. „môžem“); potom vo v. 12.
- 2437** „budú“.
- 2438** D. „strkaním“²⁴³⁹.
- 2439** Al. „do mňa vrážal“, „na mňa dorážal“.
- 2440** Tu azda v zmysle „radosti zo záchran“.
- 2441** Al. „pôsobi (al. „koná“) v moci“.
- 2442** D. „(po)karhaním“.
- 2443** Al. „nimi“, ďalej obdobne.
- 2444** Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 2445** Tj. „hlavným nárožným kameňom“.
- 2446** Zvolanie „pomôž, prosím“, hebr. „hóšáh ná“, znelo v aramejčine (jazyku, ktorým hovorili Židia v dobe Pána Ježiša) „hóšaná“ a prepísané do gréčtiny Nového Zákona „hóšanná“ (Mat. 21:9; Marek 11:9n.; Ján 12:13).
- 2447** Al. možno „silný“.
- 2448** Ako v Ž. 2:3 a ďalej, no tu podľa podaktorých „husto olistenými letorastmi“, lebo výraz tu použitý znie rovnako ako dotyčné prídavné meno v Lev. 23:40.
- 2449** Al., podľa niektorých, „sputnjate... povrzmi“²⁴⁴⁸ a veďte“.
- 2450** Tu začína v abecednom slede vždy 8 veršov týmže písmenom.
- 2451** Al. „si prikázal svoje nariadenia na usilovné dodržiavanie“.
- 2452** Vl. „Vtedy“.
- 2453** Al. „hľadani“.
- 2454** Tiež v zmysle „tým al. následkom toho, že“.
- 2455** D. „až veľmi“.
- 2456** Al. „Starostlivosťou“, tu sa hádam dá preložiť v takomto zmysle vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu a na nedostatok iného predmetu.
- 2457** Al. „výrok“, hebr. „imráh“ (Ž. 12:6 a ďalej), tento výraz, podobne ako príbuzné výrazy „ómer“ (Ž. 19:2n.

- a ďalej, v preklade Žalmov vyznačený „KAPITÁLKAMI“) a „émer“ (Ž. 5:1 a ďalej; vyznačený „KAPITÁLKAMI V KURŽÍVE“), výraznejšie ako obvyklejšie „dávár“, nejčastejšie prekladané „slovo“, upútava myseľ na to, čo je prehovorením vyjadrené, a má teda niekedy význam „prísľubu“ („ómer“, Ž. 77:8), alebo „príkazu“ („imráh“, Ž. 147:15).
- 2458** AL. „uschovávam“.
- 2459** AL. „Ty si hoden velebenia“.
- 2460** AL. „som rozhlásil“.
- 2461** AL. „nachádzať svoju rozkoš“, ďalej obdobne (vo v. 70 vari „mám za svoju rozkoš tvoj zákon“), vo v. 24 a ďalej odvodené podstatné meno, vždy v množnom čísle.
- 2462** D. „muži mojej rady“².
- 2463** VL. „kvapka“, „kropí“.
- 2464** AL. „starosti“, „trápenia“.
- 2465** AL. možno „pochti ma“, pozri Gen. 33:5, pozn. 884; Sud. 21:22, pozn. 939.
- 2466** Tu a ďalej je preklad zvolený vzhľadom na to, že sloveso je tu proti v. 27 bez predmetu, tj., nie je uvedený predmet chápania.
- 2467** VL. „Daj mojim očiam pomimo prejsť“. V. 39 obdobne.
- 2468** TJ. „na vyvolanie al. vzbudenie úcty“; al. „ktorá je ohľadne (al. „sa týka“) úcty“.
- 2469** AL. „mi dochádza“, vl. „ku mne (al. „na mňa“) prichádza“, preklad v texte al. tu vyššie je zvolený vzhľadom na to, že v pôvodine je predmet vyjadrený zámenou príponou bez predložky. Ďalej obdobne.
- 2470** Podľa mnohých rukopisov a sýrskeho prekladu „ma dosťhujú tvoje láskavosti“, množné číslo azda v zosilňujúcom zmysle, inak tiež „prejavy tvojej láskavosti“.
- 2471** AL. „nech môžem odpovedať slovom ma tupiacemu“, tj. „tomu, ktorý ma slovom tupí“.
- 2472** AL. „v priestrannosti“, no nie ako v Ž. 18:19 a ďalej, hoci je to príbuzný výraz.
- 2473** AL. „na ktoré si mi dal čakať“.
- 2474** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷²⁶, iný ako v Ž. 94:19, ale príbuzný a v podstate súznačný.
- 2475** D. „žeravý vichor“, „samum“, tu v prenesenom zmysle ako v texte.
- 2476** TJ. „za môjho pútnického al. kočovníckeho života“.
- 2477** VL. „povedal“, porov. „PRÍSCUB“ v Ž. 77:8²⁴⁵⁷, výraz odvodený od tohože slovesa.
- 2478** Väčšina známych mi prekladov, možno podľa LXX a Vulgaty, tu uvádza znenie „Mojím podielom, Hospodine, povedal som, je“; no s nemnohými som dal prednosť zneniu, ktoré podávam v texte a ktoré zodpovedá zmyslu rozdeľovacích (prízvučných) znamienok v texte masory, aspoň v niektorých jeho tlačných vydaniach. Porov. Ž. 16:5; 73:26.
- 2479** Tu azda skôr v zmysle „nástrahy“, „osídla“.
- 2480** AL. podľa iných, „obstúpili (al. „obrali“, „olúpili“), dotyčné sloveso, to isté ako „spriama stojíme“ v Ž. 20:8, má značne širokú stupnicu významov) ma tlupy“ (al. „svorky“, pozri 1 Sam. 10:5; 10, pozn. 432, tu potom v takomto zmysle).
- 2481** Pozri Jóba 13:4, pozn. 642, tu jednoznačne v zmysle tamjšej poznámky 643.
- 2482** AL. „vypasené“, vl. „stučené“, no nesúvisí s nasledovným „tuk“, tu v prenesenom zmysle: „tupé“, „neciteľné“.
- 2483** D. „sú spravodlivosťou“.
- 2484** AL. „ubližujú“, „ma... utískajú“, ďalej obdobne, pozri Jóba 8:3, pozn. 401.
- 2485** Porov. Jóba 27:11, pozn. 1215.
- 2486** Nové kožené mechy sa na spevnenie vešali nad oheň; pri tom černeli a vraštili sa.
- 2487** AL. „ktorí (tj. „opovážliví“) nie sú“.
- 2488** AL. možno „vyhubili“, ak má žalmista na mysli svoju domácnosť atď.⁵⁷¹
- 2489** AL. „daj mi žiť podľa tvojej“. Ďalej obdobne, vo v. 149 tiež „podľa tvojho práva“ a obdobne vo v. 156.
- 2490** AL. možno „platiť“, vl. „stojí (nie ako vo vv. 90n.) al. je postavené“, tj. „je pevne a neodvolateľne v platnosť uvedené“.
- 2491** AL. podľa iných, „s nebesami“, „ako nebesá“.
- 2492** TJ. „všetko, o čom bola reč vyššie“.
- 2493** D. „to všetko sú tvoji služobníci“ (al. „nevoľníci“).
- 2494** AL. „by som musel²⁰ zahynúť“.
- 2495** AL. „všetkého zdokonaľovania“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 2496** AL. možno „Zistil som, že všetka dokonalosť má¹⁰⁷⁴ koniec“.
- 2497** Tu v takomto zmysle („jeho platnosť al. dosah nemá konca“).
- 2498** TJ. „Predmetom môjho rozjímania“, výraz vyskytujúci sa v SZ ešte iba vo v. 99 a u Jóba 15:4, pozn. 721, no príbuzný výraz je v Ž. 55:2 a ďalej¹⁴⁰⁰.
- 2499** AL. podľa prevažnej väčšiny známych mi prekladov, „ma robí (jednotné číslo) tvoje rozkazy, lebo ony“ (D. „on“, vl. „ona“, lebo „rozkaz“ je v hebrejčine ženského rodu); napriek tomu, že sa táto nezhoda v gramatickom čísle nepovažuje za príliš závažnú, dal som, v podstate v súhlase s LXX a Vulgatoú a niekoľkými málo z novších známych mi prekladov, aj s českým kralickým, prednosť zneniu, ktoré podávam v texte a ktoré dáva dobrý zmysel bez tamtej nezhody (dotyčný slovesný tvar je taký istý ako tvar 2. osoby mužského rodu, a zámená ženského rodu sa často používajú miesto zámen rodu stredného, ktorý hebrejčina nemá).
- 2500** Pozri Lev. 7:16, pozn. 217.
- 2501** Pozri Sud. 12:3, pozn. 548; 1 Sam. 19:5, pozn. 762.
- 2502** AL. „Polovičitých“, „ľudí rozdelenej mysle“.
- 2503** VL. „ustavične hľadiet“, porov. Ž. 22:17⁶⁹³, tu iné sloveso obdobného významu, ale tá istá predložková väzba v obdobnom zmysle ako tam.
- 2504** AL. „Pohrdáš všetkými pobľudivšími“.
- 2505** AL. „klamné“, tj. vari „bezvýsledné“, sami sa v ňom klamú, lebo nim nedosahujú to, čo čakali“.
- 2506** Tu iný tvar dotyčného slovesa²³⁴³ so zmyslom ako v texte; pozri Jóba 17:3.

- 2507** Podľa LXX a Vulgaty „všetky tvoje“; tak aj niektoré novšie preklady.
- 2508** Al., podľa niektorých, „všetky moje (tj. potom „mne dané“³²³) nariadenia mám za celkom“.
- 2509** Tu iný tvar dotyčného slovesa¹⁹⁰ so zmyslom ako v texte.
- 2510** Tu v takomto zmysle („otvorenie“, „sprístupnenie“).
- 2511** Pozri Jóba 29:23, pozn. 793.
- 2512** Tj. „dychtivo prijímal hovorené slovo“.
- 2513** Pozri Est. 9:1, pozn. 287.
- 2514** Dá sa chápať aj ako príslovka: „spravodlivo a dokonale verne“.
- 2515** Pozri Deut. 28:53, pozn. 1027.
- 2516** Al. „Spravidlivosť tvojich svedectiev je al. trvá“.
- 2517** Podľa čítaného textu „na tvoje slovo“. V. 161 obdobne.
- 2518** Al. „ženúci sa za hanebnosťou“.
- 2519** Al. možno „vzhľadom na svoj výrok“.
- 2520** Al. „Vrchol“, „začiatok“.
- 2521** D. „hlava“, ďalej obdobne.
- 2522** Al. „pre tvoje slová“¹³⁶.
- 2523** Al. „kameňa úrazu“, „prekážky“ (Lev. 19:14); pozri 1 Sam. 25:31, pozn. 942.
- 2524** Al. „odpovedať na“, pozri Exod. 32:18, pozn. 1137.
- 2525** Pozri Gen. 22:7, pozn. 570.
- 2526** Al. „blúdiacu (al. „hynúcu“) ovcu“.
- 2527** Takmer všetky známe mi preklady, možno podľa LXX a Vulgaty, uvádzajú znenie „Blúdím ako stratená (al. „zahynutá“) ovca“²⁵²⁷, hľadaj svojho nevoľníka“, no rozdeľovacie (prízvučné) znamienka v hebrejskom znení vyžadujú preklad v zmysle ako v texte, ktorý som v súhlase s nemnohými uprednostnil.
- 2528** Al. „vzostupov“, tj. „výstupov nahor“, ďalej obdobne, porov. Ž. 122:4³²¹; 1 Král. 12:27, pozn. 61.
- 2529** Al. „Čo ti (zámenná prípona mužského rodu) má (al. „môže“) dať a čo tebe (zámenná prípona ženského rodu) má (al. „môže“) pridať klamný jazyk“. V znení podanom v texte je rozdiel v gramatickom rode zámených prípon bez významu, lebo „jazyk“ je v hebrejčine niekedy mužského a inokedy ženského rodu.
- 2530** Pozri 1 Král. 19:4, pozn. 886; drevo tohto kra sa používa ako palivo, žeravé uhlie z neho podržiava žiar veľmi dlho.
- 2531** Pozri Gen. 10:2; Ezek. 27:13; národ, ktorý sídlil medzi Čiernym a Kaspickým morom, tu sa mieni toto územie¹⁵²² v prenesenom zmysle ako vyjadrenie pocitu cudzoty a osamelosti v nepriateľskom prostredí; podobne aj „stany Kédáa“ nižšie.
- 2532** Vl. „so (tj. azda, „medzi“) stanmi“. Tá istá predložka je aj vo v. 6 v obdobnom zmysle.
- 2533** Pozri Gen. 25:13, kočujúci arabský kmeň.
- 2534** Al., podľa niektorých, „Dlho bolo mojej duši zdržovať sa“. Porov. Ž. 123:4²⁵⁴⁹.
- 2535** Tj. azda, „s al. medzi národom nenávidiacim“; podľa 8 rukopisov, LXX a sýrského prekladu „pri nenávidiacich“.
- 2536** Al. „oni sú za boj“.
- 2537** Al. „strážca nedrieme, (4)hľa, nedrieme a nespiť“.
- 2538** Pozri Jóba 40:22, pozn. 864.
- 2539** D. „pri ruke tvojej pravice“.
- 2540** Al. „bodať“, „zasahovať“.
- 2541** Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 2542** Al. „Zaradujem sa, keď mi budú vraviť“, „radujem²⁷ sa, keď mi vravia“.
- 2543** D. „pri vraviacich al. medzi vraviacimi“³⁸ mi“.
- 2544** Al. „stávajú“ (tj. „často stoja“), D. „stali (al. „stanú“, „stávajú“) sa“¹⁷⁴⁴ stojacimi“.
- 2545** Pozri Exod. 28:7, pozn. 966.
- 2546** Al., podľa iných, „tam“ v stavovom zmysle („tam sú“ [al. „stoja“]).
- 2547** Al. „prehovoríť o pokoji“⁶⁹⁷, al. „oznámiť“²⁰¹⁵ (al. možno „zaželať“) pokoj“.
- 2548** Al. „sebaistých“, „bezstarostných“, „svojvoľných“, „spupných“.
- 2549** Vl. „hojne je naša duša nasýtená výsmechom... pohrdaním“, opisom v texte je umožnené vyjadriť význam v pôvodine použitej častice majúcej tu zmysel zvrätneho zámena „si“, ktorú si tu málokto zro známých mi prekladv všima. Porov. obdobnú väzbu v Ž. 120:6²⁵³⁴, kde tú istú časticu tiež väčšina známych mi prekladv opomína.
- 2550** Al., podľa čítaného textu, „pyšných z násilníkov“.
- 2551** Súvisí so slovesom „navaril“ v Gen. 25:29, výraz teda značí, vody búrlivo sa dmuče ako vo vare“, potom aj „dravé“, „všetko strhujúce“, v prenesenom zmysle „naduté“, totiž „pyšné“, „spupné“, pozri Exod. 18:11, pozn. 614; Deut. 1:43, pozn. 115, ako poukaz na charakter mocného nepriateľa, ktorého obrazom sú tieto búrlivé všetko zaplavujúce vody.
- 2552** Nesúvisí s „vtáča“ vyššie. Je to tvar dotyčného slovesa²⁸⁶.
- 2553** Pozri Deut. 30:3, pozn. 1078.
- 2554** Tu v takomto zmysle, porov. Dán. 8:4, 8, 11.
- 2555** Vl. „radosní“, ako v Ž. 113:9.
- 2556** Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 2557** Tj. „ako robíš s potôčkimi vo vyprahnutej zemi, ktoré po dlhej dobe sucha opäť naplňáš vodou“.
- 2558** D. „kto chodením“.
- 2559** Tj. „dávku semena na rozsev určenú“.
- 2560** D. „prichádzaním“.
- 2561** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz^{208 332} odvodený.
- 2562** Al. možno „odkládajúci ľahnutie“, „váhajúci (al. „otáľajúci“) s ľahnutím“.
- 2563** Pozri Gen. 3:16, pozn. 110.
- 2564** D. „tak“, tj. „toľko, čoho sa tamti s námahou dopracúvajú, dáva On Svojmu milovanému“.
- 2565** „aj vtedy, keď si on dožil dostatok odpočinku spánkom“.
- 2566** Tj. „v mladosti splodené“.
- 2567** Tu doslovne, nie ako v Ž. 12:2 a ďalej³⁶².
- 2568** Al. „Ak jedávaš“ (al. „budeš jedávať“).
- 2569** Pozri 1 Sam. 24:3, pozn. 879, hebr. „bejarketé“, tvar podstatného mena „jarkáh“, značiaceho „zadnú stranu“ al. „najvnútornejšiu časť“ volačoho. No LXX

- tento výraz pochopili ako tvar príbuzného výrazu „járek“, značiaceho v takejto súvislosti „stranu“ al. „bok“ čohosi (Exod. 40:22, 24, pozn. 1015; 2 Král. 16:14, pozn. 655) a preložili „po stranách“ („en tais klitesí“, vl. „na ubočiach“ [al. „svahoch“, „stránach“]); podobne Vulgata („in lateribus“). Tomuto zmyslu dávajú prednosť aj mnohé novšie preklady.
- 2570** Vl. „predsa ma nepremáhali“ (al. „nezmáhali“), preklad v texte (al. možno „voči mne *nič* nevedeli zmôcť“, „mi nestačili“), je zvolený vzhľadom na predložkovú väzbu v pôvodine. Vo v. 3 obdobne; tam vl. „predlžovali svoje brázdy“, no v pôvodine sa sloveso spája s touže predložkou, vyjadrujúcou aj 3. pád. Aj ďalej obdobne.
- 2571** Pozri Gen. 30:6, pozn. 764.
- 2572** Pozri 2 Par. 6:40, pozn. 321.
- 2573** Pozri Nech. 9:17, pozn. 418.
- 2574** Vl. „Čakaj“, „dúfaj“, v texte opis uchováajúci v preklade zmysel predložkovej väzby, inej ako vo v. 5⁹⁰, s ktorou sa tu spája tvar tohože slovesa ako tam. Tak aj v Ž. 131:3.
- 2575** Pozri 2 Par. 26:16, pozn. 917.
- 2576** Vl. „ako odstavenca“, ďalej obdobne.
- 2577** Al.²⁰⁷⁹ „Ak nie je *tak*, že som... matke!“
- 2578** Al. „svojej posteľe“, ako v Ž. 63:6; pozri Jóba 17:13, pozn. 850.
- 2579** Tj. „skrinke zmluvy“, ďalej obdobne.
- 2580** Hebr. „jáar“, porov. „Kirjáth-jeárím“ (1 Sam. 6:21), tj. „mesto lesov“.
- 2581** Pozri 2 Sam. 5:12, pozn. 263.
- 2582** Pozri Gen. 15:11, pozn. 424.
- 2583** Porov. Jóba 19:17, pozn. 917.
- 2584** Al. „tela budem dosadzovať na tvoj“⁶⁷. V. 12 obdobne.
- 2585** D. „žehnaním“ (v. 15); al. „zvučne“, D. „plesaním“ (v. 16).
- 2586** Al. „na ňom“.
- 2587** Al. „lesknúť“, tiež „kvitnúť“ (Ž. 90:6 a i.), no tu je zmysel skôr ako v texte al. tu vyššie; príbuzný výraz je „lesklý štítok“ v Exod. 28:36.
- 2588** Al. „priam“, tj. azda „priam to, že“.
- 2589** Al. „jednotne“, „v jednote“
- 2590** Tu aj „cenný“, „hodnotný“, aký sa používal na pozamázanie kňazov.
- 2591** Pozri Lev. 13:29, pozn. 418, tu v zmysle „vlasý („fúzy“) na brade“.
- 2592** Tj. „brada“; podľa iných „splýval“, tj. „olej“, potom aj „stiekal“, ako vyššie.
- 2593** Pozri aj Exod. 28:32, pozn. 1004.
- 2594** Al., podľa iných „na okraj“, pozri 2 Král. 10:21, pozn. 477; Ezr. 9:11, pozn. 362.
- 2595** Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu; príbuzný výraz je v 1 Sam. 4:12 a ďalej, pozn. 250.
- 2596** To isté sloveso ako „stiekajúci“ a „splývala“ vo v. 2.
- 2597** Inde sa spravidla prekladá „hľa“, tu zmysel ako v texte.
- 2598** Pozri Exod. 19:5, pozn. 633.
- 2599** Pozri Deut. 32:36, pozn. 1190.
- 2600** Pozri Deut. 32:36, pozn. 1191.
- 2601** D. „jemu samotnému konajúcu“, zmysel ako v texte.
- 2602** Tu v zmysle Božej stvoriteľskej múdrosti.
- 2603** Sloveso ako „rozdupával“ v 2 Sam. 22:43, „roztepali“ v Exod. 39:3, Num. 16:39. Príbuzný výraz je „klenba“ v Gen. 1:6, pozn. 10.
- 2604** Al. „nado dňom“ (v. 8), „nad nocou“ (v. 9).
- 2605** Al. „s ich prvorođenými“⁶⁰.
- 2606** Al. „rozdelivšiemu“, sloveso ako „rozseknite“ v 1 Král. 3:25.
- 2607** Al. „diely“, „kusy“ (Gen. 15:17, výraz sa v SZ vyskytuje iba na týchto dvoch miestach); výraz súvisí s predošlým slovesom²⁶⁰⁶, možno je tým naznačený zosilňujúci zmysel („rozseknúvšiemu mocne al. prudko al. naskrze“ a pod.).
- 2608** Ako v Exod. 14:27.
- 2609** Al. „ponížení“, vyskytuje sa v SZ len tu a u Kaz. 10:6, no súvisí s výrazom v Deut. 1:7, pozn. 21, a inde, odvodeným od slovesa „ponižuje“ v Ž. 75:7 a i.
- 2610** Tj. „všetkému živému“.
- 2611** Tj. „Bávela“.
- 2612** Slovo neistého významu, vyskytujúce sa len tu; podľa iných „posmievať“, „plienitelia“, „zúrivci“.
- 2613** Tu azda aj „veselie“, „zábavu“.
- 2614** Spravidla sa chápe v zmysle „nech zabúda svoju schopnosť al. zručnosť“, podľa niektorých „nech je al. sa stáva zabúdliou“, možno v zmysle „nech ochrne“ („prestáva [„zabúda“] konať svoju službu“). Podľa Vulgaty „nech je (vy)daná v zabudnutie“.
- 2615** Al. „voči (al. „proti“) synom“.
- 2616** Tj. „den dobytia“.
- 2617** Al. „že“, „ktori“.
- 2618** Al. „Obnažujte“, tj. „strhávaním budôv a hradieb a odpratávaním trosiek“. V Ž. 141:8 zmysel ako v texte tam.
- 2619** Vl. „až po“, zmysel azda ako v texte.
- 2620** Tj. „v Jerúsáleme“.
- 2621** Vl. „ničená“, tj. „majúca byť (z)ničená“.
- 2622** Al. „odplácať vykonaním tebe *toho*, čo si vykonala“.
- 2623** Podľa LXX „pred anjelmi“, podobne Vulgata („pred očami anjelov“), porov. Ž. 8:5²³⁶.
- 2624** Al. „lebo si nad všetok svoj chýr (pozri Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194) zvelebil“.
- 2625** Al. „statočným (al. „odvažným“) robíš“.
- 2626** Al. „ma silou v mojej duši“.
- 2627** Tu odvodené prídavné meno.
- 2628** Al. „povýšenosť“, no nesúvisí s „vyvýšený“ vyššie.
- 2629** Al. „môj prospech“, v Ž. 139:11 zmysel ako tam v texte.
- 2630** Al. „kiež nenechávaš zomdlievať (al. „malátnieť“, „ochabovať“) dieľa“.
- 2631** Al. „presfúkal“, „previal“, „premeral“, „preosial“, za účelom preskúmania.
- 2632** Al., podľa niektorých, „moje putovanie“, pozri Jóba 34:8, pozn. 1511.
- 2633** Tj. „znalosť ich“, al. „si oboznámený so všetkými mojimi cestami“, no v pôvodine je väzba s prostým 4. pádom, ako v texte tu; možno by sa dalo povedať

- „máš v malíčku všetky moje cesty“, keby toto úslovie nebolo nevhodné pre svoj príliš hovorový ráz.
- 2634** Pozri Sud. 13:18, pozn. 688; odvodené od dotyčného výrazu^{248 1873}.
- 2635** AL „vznešená“, vl. „vyvýšená“, tvar slovesa, od ktorého je odvodený výraz, v Ž. 9:9 a ďalej preložený „zášita“²⁶⁷.
- 2636** TJ „vystúpiť“⁵²¹ na, znenie v texte uchováva v preklade väzbu s prostým 4. pádom, aká je v pôvodine. Sloveso sa v SZ vyskytuje len tu, jeho aramejská obdoba na niekoľkých miestach v knihe Dániijela.
- 2637** TJ „svojím lôžkom spraviť“, pozri Est. 4:3, pozn. 182, no tu činný tvar ako v texte, nie podľa tamjšej pozn. 183.
- 2638** Porov. Gen. 48:4, pozn. 1288, tu v zmysle „hľa, tam si ty“ („hľa ťa“, porov. „hľa ich“ v Gen. 40:6).
- 2639** Tu v takomto miestnom al. priestorovom zmysle.
- 2640** AL „západu“, pozri Gen. 12:9, pozn. 357.
- 2641** AL „objať“ (al. „pojať“, „zachvátiť“ a tak ukryť), pozri Gen. 3:15, pozn. 108, tu v takomto zmysle.
- 2642** AL, podľa iných, „polapiť; potom pre mňa bude noc svetlom“.
- 2643** D. „ako“, ako vyššie, zmysel ako v texte.
- 2644** AL, podľa iných, „zastierať“⁴⁴³, tj. „ukrývať“, tu, pravdaže, bez predložky.
- 2645** D. „úctyhodnými“, tj. „spôsobi mi cestami“, porov. 1 Par. 17:21, pozn. 605.
- 2646** AL „divuplným spravením“, tu v takomto zmysle.
- 2647** TJ možno „niktorá z mojích kostí“, no tu skôr „moja kostra“ v zmysle „podstaty“, „jadra al. povahy bytosti“, lebo v takomto a podobnom zmysle sa tento výraz často používa, pozri napr. Jób 21:23, pozn. 1033; Gen. 7:13; 17:23, pozn. 242.
- 2648** AL „lebo“, al. „Nebola... keď“.
- 2649** AL „pestro utkaný“ (al. „vyšíť“, „vytkaný“, sloveso, ktorého tvarom je „vyšivača“ v Exod. 26:36 a ďalej, pozn. 936. Nesúvisí s „utkával“ tu vo v. 13²⁶⁴⁴).
- 2650** Tento výraz je tu azda, podľa niektorých, použitý ako obraz hĺbín útrobov matky, kde sa tento podivuhodný pochod odohrával; porov. Jób 1:21, kde sú podobne tieto dva pojmy navzájom stáby stotožnené. Podľa iných tu ide o poukaz na stvorenie prvého človeka.
- 2651** VL „klbkbo“, „chumáč“, „zámotok“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, súvisiaci so slovesom „svinul“ v 2 Král. 2:8, taktiež len tam sa v SZ vyskytujúci.
- 2652** Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 2653** AL „rozvrhnúť“, „napláňované“, tu v takomto prenesenom zmysle.
- 2654** D. „jeden“, pozri Sud. 8:18, pozn. 511.
- 2655** Tak podľa čítaného textu, na ktorý však neprihliadajú staré preklady ani známe mi preklady novšie, s výnimkou Karafiátovej revízie českého kralického prekladu. Podľa písaného textu „určené, keď¹ ešte nebolo ani jedného“. Tento verš je, pravda, veľmi ťažko zrozumiiteľný a preklad preto neistý; niektorí chápu v zmysle „boli zapisované tieto všetky veci, aj dni, keď boli utváreny, keď¹ ešte“ atď.
- 2656** D.¹⁶⁴⁷ „medzi nimi“.
- 2657** TJ „Kiežby“.
- 2658** D. „Ak budeš, Bože, chcieť“.
- 2659** Ako v 1 Sam. 28:16; tento aramejský výraz („ár“) sa v hebrejskom texte vyskytuje iba na týchto dvoch miestach (podľa niektorých ešte u Mích. 5:14, pozri tam pozn. 311); no množné číslo („árím“), ktoré je použité tu, sa dá chápať aj ako množné číslo slova „ár“, „mesto“, takže niektorí prekladajú „v márnosť zanesli al. k márnosti zabrali tvoje mestá“. Podobne LXX a Vulgata.
- 2660** Iný, hoci príbuzný, výraz ako v Exod. 15:7, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2661** Pozri Nech. 3:21, pozn. 125, tu v takomto zmysle.
- 2662** Pozri 1 Par. 4:9, pozn. 84, no výraz značí aj „modlu“ (Is. 48:5, množné číslo v Ž. 106:38; 135:15), takže tu možno myslieť aj na „cestu modlárstva“; porov. Ž. 16:4.
- 2663** Množné číslo tu azda v zmysle „prejavov násilníctva“, „násilných činov“.
- 2664** Tu najskôr v zmysle „na škriepky al. spory al. rozbroje“.
- 2665** Slovesný tvar tu preložený „sa rotia“ („jáǵúrú“) mnohí odvodzujú od slovesa „gárah“, „vyvolávať“, „rozpútať“, „roznecovať“ (pozri napr. Prísl. 15:18, odvodený výraz je v Ž. 39:10¹¹²⁴), a prekladajú „vyvolávajú (atď.) boj“²⁶⁶⁴.
- 2666** AL iného jedovatého živočicha, výraz sa v SZ vyskytuje len tu a jeho význam je neistý, podľa podakotých značí akýsi druh jedovatého pavúka.
- 2667** Tu v zmysle „vedľa“ (D. „k ruke“).
- 2668** Tu v takomto zovšeobecnenom zmysle.
- 2669** TJ „v deň bitky“, vl. „v deň zbroje“.
- 2670** TJ „aby bol uskutočnený“. V Ž. 144:13 zmysel ako v texte tam.
- 2671** AL „úklad“, „pletichu“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 2672** AL „ho“, ak sa slovom „hlava“ mieni „vodca (al. „náčelník“, „pohlavár“, no porov. v. 7). Tak podľa čítaného textu; písaný text má znenie „nech ich“, tj. azda „obkľučujúcich“.
- 2673** TJ „nech sa na ňu²⁶⁷² vracia“.
- 2674** AL „vyhrážanie“, tu v takomto zmysle.
- 2675** TJ azda „nebesá“; tak podľa písaného textu; podľa čítaného textu „na nich sú sypané“ (al. „padajú“).
- 2676** V zmysle „vodné hĺbočiny“, inak „v prúdy (al. „pe-reje“) vód“, výraz nie celkom jasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2677** D. „muž jazyka“.
- 2678** AL „obstať, muž násilia – nešťastie“³¹⁵ ho bude“, no prízvucne (rozdeľovacie) znamienka v pôvodine vedú k chápaniu v zmysle, aký je podaný v texte tu.
- 2679** AL „k náhlivému útku“; inak „štváť ránami (al. „údermi“, „nárazmi“, výraz nie celkom jasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2680** Tu možno aj „obývať tvoju prítomnosť“^{252 253}.
- 2681** Výraz odvodený od dotyčného slovesa³⁸¹, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2682** AL možno „nad“.

- 2683** VL „kiež nenakláňaš (al. „neprikláňaš“) moje srdce“, zmysel ako v texte.
- 2684** V zmysle „zlému uskutočňovaniu zlých skutkov“, pozri. 1 Sam 2:3; Deut. 22:14, 17, pozn. 806, kde „veci, ktoré dávajú podnet“ je ten istý výraz ako „skutkov“ tu.
- 2685** AL „nehodujem pri (al. „nepriživujem sa na“) ich lahôdkach“. Porov. tú istú predložkovú väzbu s iným v podstate súznačným slovesom v Exod. 12:43nn., pozn. 427.
- 2686** Pozri Sud. 5:26, pozn. 345, tu vari v takomto zmysle.
- 2687** AL „olej-hlava“, tj. „najlepší“, „najhodnotnejší“.
- 2688** AL „stále ešte len“.
- 2689** AL „modlitba za nich v ich nešťastiach“.
- 2690** Tu tvar slovesa, od ktorého je dotýčny výraz⁴⁴⁶ odvodený.
- 2691** VL „na teba“, „k tebe“, tj. „upreté“.
- 2692** AL možno „nenechávaš (al. „nedopúšťaš“) vyliať“, sloveso ako „vyprázdňovali“ v 2 Par. 24:11.
- 2693** Porov. aj Gen. 9:6, kde však „preliavši“ a „prelievania“ sú tvary iného slovesa ako tu.
- 2694** D. „pred rukami“.
- 2695** „pred rukami tých, kto na mňa natražili pascu“.
- 2696** AL možno „vyjavujem (3)pri... vo mne. A ty“.
- 2697** Pozri Gen. 42:7, pozn. 1140.
- 2698** VL „uzavretia“.
- 2699** A zároveň azda³⁸ „pre mňa“, „mojou príčinou“.
- 2700** AL „vôkol zhromažďovať“ (al. „zhlukovať“), sloveso ako „obklúčili“ v Ž. 22:12.
- 2701** AL „keď na mne budeš prejavovať“.
- 2702** Pozri Deut. 32:7, pozn. 1118; nesúvisí s „pradávná“ tu vo v. 5.
- 2703** VL „strede“.
- 2704** Pozri Gen. 25:29, pozn. 666, tu v takomto zmysle („prahnúca“, vl. „vyprahnúta“, no výraz je zároveň vyjadrením žalmistovej túžby po Bohu, takže táto väzba tu sa dá chápať aj v zmysle „moja duša je ako zem smädnuca al. prahnúca po tebe“).
- 2705** VL „som sa skryl“, v texte opis vzhľadom na predlohu predložkovú väzbu. No väčšina známych mi prekladov podľa LXX („pros se katefygon“) a Vulgaty („ad te confugi“; čítali „chásíthi“, „utiekol som sa“, al. „nastí“, „uprchoľ som“, miesto „kissíthi“, „skryl som sa“) podáva toto miesto v znení „k tebe som sa utiekol“ (al. som „uprchoľ“).
- 2706** AL „v zem“.
- 2707** TJ. azda „mne preukazovaná“.
- 2708** D. „zráža (al. „apokoruje“) popod mňa“.
- 2709** VL „ho poznáš“ (al. „si uvedomuješ“), tu zmysel ako v texte.
- 2710** TJ. azda „oslavno“, „jasne“, „prudko“.
- 2711** AL „boli ako štepy, súc v svojej mladosti k vzrastu (potom vari v zmysle „dospelosti“, „vypselosti“) vychováni“.
- 2712** AL, podľa iných, „pestro vyzdobené“, pozri Prísľ. 7:16.
- 2713** TJ. „na spôsob²³²⁸ stĺpov chrámu al. paláca“.
- 2714** D. „poskytujúce od druhu²⁷¹⁵ k“.
- 2715** Porov. 2 Par. 16:14, pozn. 631.
- 2716** Pozri Jóba 5:10, pozn. 224.
- 2717** V takomto zmysle sa tento výraz v SZ vyskytuje len tu a možno (nie jednoznačne) u Jer. 11:19, pozri tam pozn. 810.
- 2718** TJ. „teľné“ al. „tučné“, „vypasené“.
- 2719** TJ. „nepriateľského vpádu“.
- 2720** VL „volačoho vychádzajúceho“, tj. vari „vojaska vychádzajúceho do boja“ al. „výpadu na obliehajúceho nepriateľa“ al. „odvádzaných zajatcov“.
- 2721** TJ. „náreku“, „bedovania“, al., podľa niektorých, „vojnového pokriku“, výraz vyskytujúci sa okrem tohto miesta v SZ len ešte u Is. 24:11 a Jer. 14:2; 46:12.
- 2722** AL možno „ktorý sa takto má“¹⁰⁷⁴.
- 2723** Tu v abecednom slede chýba písmeno „nún“, ktoré obvykle nasleduje po „mém“, takže v. 14 začína po ňom nasledujúcim písmenom „sámech“.
- 2724** VL „veľmi velebený“, zmysel ako v texte.
- 2725** Podstatné meno odvodené od dotýčného slovesa¹²²⁴.
- 2726** TJ. „jeho veľkosť nemožno prebádať“, v texte doslovný preklad.
- 2727** AL „rozoberať“, opis vzhľadom na väzbu slovesa s prostým 4. pádom v pôvodine. V. 7 obdobne; tam tiež „plesáť nad tvojou spravodlivosťou“.
- 2728** Tu sa vari dá zmysel dotýčného výrazu¹¹⁶⁹ v danej súvislosti vyjadriť takýmto opisom.
- 2729** Čítaný text, podporovaný mnohými rukopismi a starými prekladmi, tu má číslo jednotné.
- 2730** TJ. „prevyšujú všetky jeho diela“, al. „nad všetkými jeho dielami“, tj. „nad všetkými svojimi dielami sa zmlúva“.
- 2731** AL „kraľovania“, „kráľovskej moci“ (al. „dôstojnosti“). Ž. 45:6 a ďalej obdobne.
- 2732** D. „nad každým pokolením a pokolením“.
- 2733** VL „Hospodin podporie (al. „podporuje“) ... a vzpriamuje“, v texte opis vzhľadom na väzbu oboch slovík s 3. pádom. V. 16 obdobne.
- 2734** D. „blahovoľou“, „v blahováli“.
- 2735** TJ. „kým budem žiť“, „kým budem trvať“.
- 2736** TJ. „syn ľudí“, pridané pre zreteľnosť.
- 2737** TJ. „z ktorej pochádza“.
- 2738** AL „úmysly“, „zámery“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 2739** D. „Hospodin otvára“, tj. „ich oči“.
- 2740** TJ. „aby ich uviedol do skazy“, tu v takomto zmysle.
- 2741** Pozri Deut. 30:4, pozn. 242.
- 2742** VL „uzdravuje a... obväzuje“, v textu opis pre väzbu oboch slovík s 3. pádom.
- 2743** TJ. „názvy“, pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 2744** AL „miery“, „odhadu“, „výčíslenia“, vl. „počtu“, ako vo v. 4, al. tiež „vyjadrenia“, „vypovedenia“, „slov“, ako „vyprávania“ v Sud. 7:15.
- 2745** Tu v takomto zmysle, al. „odpovedajte“²⁵²⁴ Hospodinovi dakovaním“.
- 2746** VL „pôsobí, aby vrchy vyvolávali (al. „umožňovali“) vzrast trávy“.

- 2747** Al., podľa niektorých, „o čo volajú“, tj. „čo si volaním vyžadujú“.
- 2748** Pozri Deut. 28:35, pozn. 999, tu ako obraz mužnej sily.
- 2749** D. „pokojom“.
- 2750** D. „až chvatom“.
- 2751** Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 2752** Pozri Gen. 15:11, pozn. 424, sloveso, ktoré je v SZ iba na týchto dvoch miestach a u Is. 40:7.
- 2753** Al. „rinú sa“, „valia sa“, sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz¹⁸⁸².
- 2754** Podľa čítaného textu „svoje slová“.
- 2755** Tj. „takže *pokiaľ ide o*“.
- 2756** Znenie čítaného textu a starých prekladov, ktoré sa lepšie zhoduje s gramatickým tvarom (množ. čísla) predošlého „velebite ho“ ako „všetok jeho zástup“ podľa písaného textu.
- 2757** D. „všetky hviezdy svetla“ (v. 3), „víchor búrky“ (v. 8), „stromovie ovocia“ (v. 9), „vtáctvo krídel“¹⁸ (v. 10), „ľudu jeho blízkosti“ (v. 14).
- 2758** Al. možno „ktoré sa nesmie“^{20 375}.
- 2759** Pozri Jós. 23:16, pozn. 267.
- 2760** Tu v zmysle Gen. 1:21, pozn. 32.
- 2761** Al., podľa niektorých, „para“, „hmla“.
- 2762** Pozri Gen. 1:24, pozn. 33.
- 2763** Tu v zmysle „predmet chválospevu“.
- 2764** D. „meč ústo-úst“, porov napr. Gen. 34:26, pozn. 263.
- 2765** Iný výraz ako „putami“ nižšie²²⁹⁰.
- 2766** Tvar dotýčného slovesa⁷⁰⁰ („oslavovaných“, „ctených“, „vážených“).
- 2767** Tj. vari „rozsahu“, tu v takomto zmysle. Podľa iných „v priestore“ (al. „pevnosti“).
- 2768** Tu od dotýčného slovesa¹⁹⁷⁶ odvodený výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2769** Pozri Gen. 4:21, pozn. 159.
- 2770** D. „cimbalmi zvuku“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu; nižšie vo verši D. „cimbalmi jasotu“⁸¹³.
- 2771** Al. „hlučnými“, „hrmotajúcimi“, „hlaholiacimi“.
- 2772** Tj. „každý závan dychu“, „každé dýchnutie“.

PRÍSLOVIA¹

Príslavia¹ Šalamúna, syna Dávida, kráľa Izráela, (2) na poznanie múdrosti a poučania², na dodanie pochopenia^{3,4} výrokov súdnosti⁵, (3) na získanie⁶ zbehlosti^{7,7} v prezieravosti^{8,9}, spravodlivosti a práve¹⁰ a poctivosti^{11,12}, (4) na dodanie opatrnosti¹³ prostoduchým¹⁴, vedomosti a rozvahy mladíkovi¹⁵. (5) Ak bude múdry počť, bude¹⁶ priberať¹⁷ ponaučenie¹⁸, a rozumný¹⁹ bude nadobúdať²⁰ schopnosť múdreho vedenia života²¹ (6) na dodanie pochopenia^{3,4} prísloví²² a záhadnej reči^{22,23}, slov múdrych a ich hádaniek.

(7) Začiatok poznania je úcta²⁴ k Hospodinovi⁹; múdrosťou a poučaním² pohŕdajú⁷⁸ pochabí²⁵.

(8) Počuj, môj synu, poučanie² svojho otca, a nech nezanedbávaš^{26,27} náuku²⁸ svojej matky, (9) lebo to bude²⁹ vencom priazne³⁰ tvojej hlave a retiazkou³¹ tvojmu krku³².

(10) Môj synu, ak ťa budú zväzdať³³ hriešnici, nech neprivoľuješ²⁶, (11) ak budú vraviť: Poď s nami, striehnime²⁶ na krv, bez obáv³⁴ sledme^{26,35} za nevinným³⁶; (12) ako šeól³⁷ ich budeme môcť³⁸ pohltiť³⁹ živých a celých⁴⁰, ako zostupujúcich v jamu⁴¹; (13) budeme nachádzať všelijaký⁴² drahocenný⁴³ zisk⁴⁴, plniť svoje domy lupom, (14) mal by si³⁸ vrhnúť svoj lús medzi nás; my všetci⁴⁵ budeme mať⁴⁶ jeden vačok – (15) môj synu, nech nechodíš²⁶ cestou s nimi, zadrž⁴⁷ svoju nohu pred ich pešinou^{48,49}, (16) veď ich nohy bežia k zlému, lebo⁵⁰ sa náhlia prelínať krv. (17) Áno, v očiach každého okridlenca⁵¹ je nadarmo³⁴ rozostretá sieť; (18) a oni na svoju vlastnú⁵² krv striehnú³⁶, za svojimi vlastnými⁵² dušami sledia³⁵. (19) Také sú chodníky⁵³ každého dychtiaceho po nespravodlivom zisku³⁴; *ten* uchvacuje⁶ dušu svojich majiteľov^{55,56}.

(20) Múdrost⁵⁷ sa ozýva⁵⁸ na ulici⁵⁹, na priestranstvách^{60,61} vydáva svoj hlas, (21) volá v čele⁶² lomoziaciach^{63,64}, vraví svoje reči vo vchodoch⁶⁵ brán v meste: (22) Až dokedy⁶⁶, prostoduchí^{14,67}, budete milovať prostoduchosť^{14,67,68} a posmievači si posmech⁶⁹ neodpustia⁷⁰ a nerozumní⁷¹ budú nenávidieť poznanie? (23) Mali by ste³⁸ sa obrátiť k môjmu napomínaniu⁷²; hľa, chcem³⁸ vám naliať⁷³ svojho ducha^{74,75} a svojimi slovami⁷⁶ vás upovedomiť⁷⁷. (24) Pretože som volala⁷⁸ a priechli⁷⁸ ste sa, vzťahovala^{78,79} som svoju ruku, (25) lež⁵⁰ ste na žiadnu⁴² moju radu nedbali⁸¹ a ste neprijali moje napomínanie⁷², (26) budem sa aj ja smiať pri vašej pohrome⁸², vysmievať sa^{83,84} pri príchode vášho postrachu⁸⁵, (27) keď váš postrach⁸⁵ príde⁸⁶ ako búrka^{87,202} a ako víchrica sa bude prihadzovať vaša pohroma⁸², pri príchode úzkosti⁸⁸ a súženia⁸⁹ na vás; (28) vtedy ma budú volať, *ale* nebudem odpovedať, budú ma usilovne hľadať⁹⁰, *ale* nebudú ma môcť³⁸ nájsť, (29) za to, že nenávideli⁷⁸ poznanie a nevyvolili⁹¹ si úctu²⁴ k Hospodinovi⁹, (30) neprivilili k mojej rade, opovrhli všetkým mojím napomínaním^{72,92}. (31) I budú ješť z ovocia svojej cesty a zo svojich zámerov^{93,94} sa budú sýtiť⁹⁵, (32) lebo prostoduchých^{14,67} zabíja ich odvrátenie^{96,97} a nerozumných⁷¹ hubí ich bezstarostnosť^{97,98}, (33) *ale* mne načúvajúci bude bezpečne⁹⁹ bývať¹⁰⁰ a mať kľud od strachu zo zla¹⁰¹.

2 Môj synu, ak budeš prijímať moje výroky a u seba uschovávať^{35,102} moje rozkazy, (2) aby tvoje ucho pozorne načúvalo^{80,103} múdrosti, nakláňať⁷⁹ svoje srdce k obozretnosti¹⁰⁴, (3) áno, ak budeš privilávať¹⁰⁵ súdnosť⁵, k obozretnosti¹⁰⁴ svoj hlas

- pozdvihovať¹⁰⁶, (4) ak to^{29 107} budeš hľadať ako striebro a ako po skrytých pokladoch¹⁰⁸ po tom^{29 107} pátrať, (5) vtedy budeš nadobúdať pochopenie³ úcty^{24 109} k Hospodinovi⁹ a dosiahovať¹¹⁰ poznanie Boha. (6) Veď múdrost dáva Hospodin, poznanie a obozretnosť¹⁰⁴ je z jeho úst; (7) on⁵⁰ úprimným¹¹¹ uchováva^{35 102} rozumnosť¹¹², je štitom¹¹³ pre chodiace¹¹⁴ v bezúhonnosti¹¹⁵ (8) opatrovaním^{116 117} chodníkov⁵³ práva¹⁰; on⁵⁰ stráži¹¹⁸ cestu svojho zbožného^{119 120}. (9) Vtedy budeš nadobúdať pochopenie³ spravodlivosti a práva¹⁰ a poctivosti¹¹; každej koľaje^{109 121} dobra.
- (10) Keď v tvoje srdce bude vstupovať múdrost a poznanie sa bude stávať ľúbym¹²² tvojej duši, (11) bude nad tebou bdieť¹¹⁸ rozvaha, obozretnosť¹⁰⁴ ťa bude opatrovať¹¹⁶ (12) na vyprošťovanie ťa od¹²³ cesty zla, od¹²³ človeka¹²⁴ vyslovujúceho zvrátenosti¹²⁵, (13) od tých, ktorí¹²⁶ opúšťajú chodníky⁵³ úprimnosti^{127 128} na chodenie cestami tmy, (14) ktorí¹²⁶ sa radujú pri páchaní¹³⁴ zla – tí v zvrátenostiach¹²⁵ zla jasajú – (15) ktorých chodníky⁵³ sú pokrútené¹²⁹, takže⁵³ sú na všetkých svojich koľajách¹²¹ pokrivení¹³⁰; (16) na vyprošťovanie ťa od¹²³ nepatričnej¹³¹ ženy, od¹²³ cudzinky^{132 133}, ktorá uhladzuje^{78 134} svoje reči¹³⁵, (17) od tej, ktorá¹²⁶ opúšťa vodcu¹³⁶ svojej mladosti¹³⁷ a Božiu zmluvu zabudla, (18) takže jej dom klesá⁷⁸ k smrti a jej koľaje¹²¹ k tieňom¹³⁸; (19) ktoríkoľvek⁴² k nej vchádzajú, nevracajú sa a nedosahujú chodníky⁵³ života¹³⁷; (20) aby si mohol³⁸ chodiť cestou dobrých a dbať¹¹⁸ na chodníky⁵³ spravodlivých, (21) lebo zem budú obývať¹⁰⁰ úprimní¹¹¹, áno⁵⁰, bezúhonní^{40 139} v nej budú pozostávať (22) a zlovoľní budú zo zeme vytínaní¹⁴⁰ a neverných¹⁴¹ v nej budú vyrvávajúť.
- 3** Môj synu, nech nezabúdaš²⁶ moju náuku²⁸ a nech tvoje srdce dodržiava^{26 118} moje rozkazy, (2) lebo ti budú pridávať¹⁷ dĺžky dní a rokov života¹³⁷, aj pokoja.
- (3) Nech ťa neopúšťa²⁶ láskavosť¹⁴² a vernosť¹⁴³; priviaž¹⁴⁴ ich k svojmu krku^{32 145}, napíš ich na tabuľu¹⁴⁶ svojho srdca; (4) tak⁵⁰ nachádzaj¹⁴⁷ priazeň³⁰ a dobrú prezieravosť^{8 148} v očiach Boha aj ľudí¹⁴⁹.
- (5) Celým svojím srdcom dôveruj¹⁵⁰ Hospodinovi a nie že sa budeš³⁸ opierať o¹⁵¹ svoju súdnosť⁵; (6) spoznávaj¹⁵² ho na všetkých svojich cestách a on bude upravovať^{153 154} tvoje chodníky⁵³. (7) Nech nie si²⁶ múdry¹⁵⁵ v svojich očiach; maj Hospodina v úcte²⁴ a odstúp¹⁵⁶ od zla, (8) bude to zdravím¹⁵⁷ tvojmu pupku¹⁵⁸ a zvlažením^{159 160} tvojim kostiam.
- (9) Cti¹⁶¹ Hospodina zo svojho majetku⁴⁴ a z prvotiny¹⁶² všetkého svojho výnosu¹⁶³ (10) a tvoje stodoly budú napĺňané hojnosťou a tvoje nádrže pod lisy¹⁶⁴ budú pretekať¹⁶⁵ muštom.
- (11) Nech, môj synu, nezavrhuješ^{26 166} poučanie² Hospodina a nie že budeš pociťovať nevôľu¹⁶⁷ proti jeho napomínaniu^{72 168}, (12) lebo koho Hospodin miluje, toho napomína¹⁶⁹, tak⁵² ako otec syna, ktorého má rád^{170 171}.
- (13) Blaho⁵⁷ človeka, ktorý našiel^{110 172} múdrost, áno⁵⁰, človeka, ktorý si odnáša¹⁷³ obozretnosť¹⁰⁴ (14) Áno, získanie jej je lepšie od získania striebra a úžitok¹⁶³ z nej¹⁷⁴ od zlata¹⁷⁵, (15) ona je drahocennejšia⁴⁵ od perál¹⁷⁶ a nie že za ňu všetky veci, ktoré si želáš¹⁷⁷, môžeš³⁸ poskytnúť náhradu¹⁷⁸.
- (16) V jej pravici je dĺžka dní¹⁷⁹, v jej ľavici bohatstvo a sláva¹⁸⁰, (17) jej cesty sú cesty ľúbezności¹⁸¹ a všetky jej pešiny⁴⁹ sú pokoj, (18) ona je stromom života¹³⁷ pre pevne sa jej¹⁸² držiacich, a uchováajúci^{183 184} si ju – taký je spravený¹⁸⁵ blaženým.
- (19) Hospodin v múdrosti¹⁸⁶ založil zem, v obozretnosti^{104 186} upevnil¹⁸⁷ nebesá, (20) podľa¹⁸⁸ jeho vedomosti sa prevalili¹⁸⁹ hlbiny¹⁹⁰ a obláčky¹⁹¹ mrholia¹⁹² rosou.
- (21) Môj synu, nech neuhýbajú^{26 130 193 194} od tvojich očí, zachovávajú¹¹⁶ rozumnosť^{112 195} a rozvahu (22) a budú životom¹³⁷ tvojej duši a ozdobou³⁰ tvojmu krku³². (23) Vtedy budeš

- v bezpečí¹⁹⁶ chodiť svojou cestou a nebudeš svojou nohou¹⁹⁷ narážať; (24) ak budeš líhať, nemusíš³⁸ sa desiť¹⁹⁸, lež⁵⁰ keď ľahneš, bude¹⁶ tvoj spánok sladký¹⁹⁹, (25) nech nepocituješ²⁶ bázeň²⁴ pred náhlym postrachom⁴⁸ ani pred záhubou⁴⁸ zlovoľnými⁹, keby prichádzala. (26) Veď po tvojom boku²⁰³ je²⁰⁴ Hospodin a chráni¹¹⁸ tvoju nohu pred polapením⁴⁸.
- (27) Nech nezadržuješ⁴⁷ dobrodenie pred jeho vlastními⁴⁸, ak je⁸⁶ v moci tvojej ruky vykonať ho. (28) Nech svojmu blížnemu²⁰⁷ nevravíš²⁶: Chod' a vráť sa a zajtra chcem³⁸ dať, keď⁵⁰ je to u teba.
- (29) Nech proti svojmu blížnemu²⁰⁷ nestrojíš²⁶ zlo, keď⁵⁰ on u teba v bezpečí¹⁹⁶ býva.
- (30) Nech sa s človekom bez príčiny nevádíš²⁶, ak ti nevykonal nič zlé.
- (31) Na násilníka²¹⁰ nech nežiarliš²⁶ a nech nenachádzaš²⁶ záľubu²¹² v ktorejkoľvek z jeho ciest²¹³, (32) lebo pokriivený¹³⁰ je osklivosťou²¹⁴ Hospodinovi⁹, kým⁵⁰ s úprimnými¹¹¹ je jeho dôverný styk²¹⁵. (33) V dome zlovoľného je Hospodinovo prekliatie, no⁵⁰ príbytok²¹⁶ spravodlivých žehná; (34) ako sa on posmieva posmievačom, tak⁵⁰ dáva²¹⁷ milosť³⁰ sužovaným²¹⁸. (35) Múdri budú dedit' ²⁰⁴ slávu¹⁸⁰, no⁵⁰ nerozumní⁷¹ si odnášajú²⁰⁴ hanbu.
- 4** Počujte, deti²²¹, poučovanie² otca, venujte pozornosť⁸⁰ na poznanie súdnosti⁵, (2) lebo vám podávam⁷⁸ dobré poučenie¹⁸, nemali by ste³⁸ opúšťať moju náuku²⁸. (3) Veď keď som býval⁷⁸ ako syn pri svojom otcovi, útlý²²² a jediný²²³ pred tvárou svojej matky, (4) vyučoval¹⁶ ma a vravieval⁷⁸ mi: Nech tvoje srdce uchováva²⁶ moje slová, dbaj¹¹⁸ na moje príkazy a ži²²⁴, (5) nadobudni²⁰ múdrosť, nadobudni²⁰ súdnosť, nech nezabúdaš²⁶, neodchýľuj sa⁷⁹ od výrokov mojich úst. (6) Ak ju nebudeš opúšťať, bude¹⁶ ňa ochraňovať¹¹⁸, miluj ju a bude ňa opatrovať¹¹⁶. (7) Múdrosť je prvá vec²²⁶; nadobudni²⁰ múdrosť a za všetok svoj majetok²²⁷ nadobudni²⁰ súdnosť⁵; (8) vyvyšuj²²⁸ ju, i bude ňa vyzdvihovať, bude ňa ctíť¹⁶¹, keď ju budeš objímať, (9) chce³⁸ tvojej hlave dať veniec priazne³⁰, obdarovať ňa korunou²²⁹ slávy²³⁰.
- (10) Počuj, môj synu, a prijímaj⁶ moje reči, a roky tvojho života¹³⁷ sa budú množiť; (11) poučím ňa o ceste²³¹ múdrosti, zavediem²³² ňa na koľaje¹²¹ úprimnosti¹²⁷. (12) Pri tvojej chôdzi nebudz tvoj krok tiesnený²³⁴, a ak pobežíš, nebudeš sa potkýnať²³⁵; (13) pevne sa drž nápravnej výchovy², nech sa jej nevzdávaš²⁶, dbaj¹¹⁶ na ňu, lebo ona je tvojím životom¹³⁷.
- (14) Nech nevstupuješ²⁶ v chodník⁵³ zlovoľných a nech nevkračuješ²⁶ v cestu²³⁷ ničomníkov²³⁸, (15) vyhýbaj⁸¹ sa jej, nech po nej neprechádzaš²⁶, zíd z nej²³⁹ a prejdi mimo²⁴¹, (16) lebo nemôžu³⁸ spať, ak nepášu zlo, áno⁵⁰, ich spánok je⁷⁸ ulúpený²⁴², ak kohosi neprivádzajú k potknutiu sa²³³; (17) lebo jedávajú⁷⁸ jedlo²⁴⁵ zlovoľne a pijú víno násilia²⁴⁷; (18) Ale chodník⁵³ spravodlivých je ako žiarivé svetlo²⁴⁹, ďalej a ďalej²⁵⁰ svietiace, až než deň splna nastane²⁵¹, (19) cesta zlovoľných ako hlboká tma²⁵², nevedia⁷⁸, o čo sa môžu³⁸ potknúť²³⁵.
- (20) Môj synu, venuj pozornosť⁸⁰ mojim slovám, nakloň⁷⁹ svoje ucho k mojim rečiam, (21) nech neuhýbajú²⁶ od tvojich očí, uchovávajú¹¹⁸ ich vprostred svojho srdca, (22) lebo ony sú životom¹³⁷ pre nachádzajúcich¹¹⁰ ich, a uzdravením²⁵⁴ všetkemu ich mäsu.
- (23) Nad všetko²⁵⁵, čo treba chrániť²⁵⁶, opatruj¹¹⁶ svoje srdce, lebo z neho sú zdroje²⁵⁷ života¹³⁷.
- (24) Odstráň¹⁵⁶ od seba neúprimnosť²⁵⁸ úst, aj prevrátenosť²⁵⁹ pier od seba vzdiaľ.
- (25) Nech tvoje oči hľadia²⁶ rovno²⁶⁰, áno⁵⁰, tvoje očné viečka²⁶¹ nech mieria²⁶ priamo pred teba.
- (26) Zváž²⁶³ šlapaj¹²¹ svojej nohy a všetky tvoje cesty nech sú²⁶ upevňované¹⁸⁷, (27) nech sa neodchýľuješ²⁶ napravo ani naľavo, odvráť¹⁵⁸ svoju nohu od zla!

5 Môj synu, venuj pozornosť⁸⁰ mojej múdrosti, nakloň⁷⁹ svoje ucho k obozretnosti¹⁰⁴, (2) k zachovávaní¹¹⁸ rozvahy a aby tvoje pery opatrovali¹¹⁶ poznanie. (3) Veď pery nepatričnej¹³¹ ženy⁵², to vykvapkáva tekutý med²⁶⁴, a nad olej²⁵⁵ sú hladké¹³⁴ jej ústa²⁶⁵, (4) ale jej posledok²⁶⁶ je horký ako palina, ostrý ako dvojsečný meč²⁶⁷, (5) jej²⁶⁶ nohy zostupujú v smrť, jej²⁶⁶ kroky sa pridržajú^{184 268} seóla³⁷, (6) aby si nemohol³⁸ uvážiť²⁶³ chodník⁵³ života¹³⁷; nebudeš^{204 269} vedieť, že jej²⁶⁶ koľaje¹²¹ kolíšu⁷⁸. (7) Nuž teda²⁷⁰, deti²²¹, mi načúvajte a nie že sa budete^{26 271} odvracať¹⁵⁶ od výrokov mojich úst: (8) Vzdial²⁷² svoju cestu od nej^{239 273} a nie že sa budeš²⁶ približovať²⁷⁴ ku vchodu⁶⁵ jej domu, (9) aby si nemusel³⁸ svoju dobrú povest²⁷⁵ prenechať¹⁰⁶ iným²⁷⁶ a svoje roky krutému²², (10) aby sa tvojou silou nesýtli cudziari¹³¹, áno⁵⁰, výsledkami tvojej námahy²⁷⁷ v dome cudzozemca^{22 132}, (11) takže⁵⁰ by si v svojom posledku bedákal^{78 278} pri zhube^{186 279 280} svojho mäsa, áno⁵⁰, svojho tela²⁸¹, (12) a vravel⁷⁸ by si: Ako som nenávidel⁷⁸ poučanie² a moje srdce pohrdalo⁷⁸ napomínaním⁷² (13) a nepočúval⁷⁸ som na²⁸² hlas svojich učiteľov a k vyučujúcim ma som nenakláňal^{78 79} svoje ucho! (14) Bez mála²⁸³ by som sa bol vprostred zídienia²⁸⁴ a zhromaždenia²⁸⁵ dostal¹⁶⁹³ vo všetko zlo. (15) Pi vodu zo svojej cisterny²⁸⁶ a prúdy²⁸⁷ sprostred svojej studne, (16) nech sa tvoje žriedla rozlievajú^{26 1098} von²⁸⁸, potoky²⁸⁹ vôd na priestranstvá^{60 61}, (17) nech²⁹⁰ sú²⁶ tvoje²⁹¹, len tvoje²⁹², nech⁵⁰ nepatria^{26 293} cudziarom¹³¹ s tebou; (18) nech je²⁶ poženaná tvoja studnica²⁹⁴, i raduj sa z ženy svojej mladosti, (19) milostnej jelenice a pôvabnej kamzice²⁹⁵; jej prsia nech ťa v každej dobe opájajú²⁶, nech si²⁶ ustavične vzrušovaný jej láskou⁵⁷. (20) Áno⁵², načo by si mal³⁸, môj synu, byť vzrušovaný²⁹⁶ nepatričnou¹³¹ a objímať²⁹⁷ nádrú²⁹⁷ cudzinky^{132 133}? (21) Veď cesty

každého²⁹⁸ sú pred očami Hospodina a on zvažuje^{263 299} všetky jeho šlapaje¹²¹. (22) Zlovoľného budú zachvacovať²⁰⁵ jeho neprávosti³⁰⁰, i musí³⁸ viaznúť¹⁸⁴ v povrazoch svojho hriechu; (23) on musí³⁸ umrieť v nedostatku^{186 301} nápravnej výchovy², lebo⁵⁰ blúdi²⁹⁶ v množstve¹⁸⁶ svojej pochabosti³⁰². **6** Môj synu, ak si sa zaručil³⁰³ za svojho blízkeho^{114 207}, udrel svoju dlaňou^{304 305} za cudziara^{114 131}, (2) si zapletený^{306 307} vo výrokoch¹⁸⁶ svojich úst, si polapený^{205 307} vo výrokoch¹⁸⁶ svojich úst. (3) Nože sprav toto, môj synu, a vyprosti sa, keď si sa dostal³⁰⁸ v dlaň³⁰⁴ svojho blízkeho²⁰⁷: Choď, pokor sa³⁰⁹ a na svojho blízkeho²⁰⁷ naliehaj³¹⁰. (4) Nech svojim očiam nedávaš⁵²⁶ spánku ani svojim očným viečkam²⁶¹ zdiemnutia; (5) vyprosti sa ako gazela z ruky, ako vtáča³¹¹ z ruky vtáčnika. (6) Choď k mravcovi, leňoch, pozri jeho cesty a zmúdrej, (7) ktorý nemá³¹² vodcu³¹³, dozorcú¹¹⁸ ani vládca³¹⁴, (8) v lete pripravuje¹⁸⁷ svoj pokrm²⁴⁵, v žatve zberá^{478 315} svoju potravu. (9) Až dokedy⁶⁶, leňoch, budeš ležať, kedy chceš³⁸ vstať zo svojho spánku? (10) Trocha pospania^{57 316}, trocha podnikania^{57 316}, trocha založenia rúk na ľahnutie, (11) i príde ako tulák³¹⁷ tvoja bieda³¹⁸, áno⁵⁰, tvoj nedostatok³¹⁹ ako ozbrojenec³²⁰. (12) Človek ničomný³²¹, muž hanebný³²² chodí s neúprimnosťou úst, (13) žmurká svojím okom, hrabe³²³ svojou nohou, ukazuje³²⁴ svojimi prstami; (14) v jeho srdci sú zvrátenosti¹²⁷, v každej dobe stroj²⁰⁸ zlo, rozsievajú³²⁵ sváry. (15) Preto musí³⁸ náhle prísť jeho pohroma⁸², okamžite musí³⁸ byť potretý³²⁶ a nebude vyhojenia²⁵⁴. (16) Toto šesto Hospodin nenávidí⁷⁸, ba sedmoro – osklivosti^{214 327} jeho duši⁹: (17) vysoké oči, lživý jazyk³²⁸ a ruky prelievajúce nevinnú krv, (18) srdce kujúce²⁰⁸ plány^{329 330} mrzkosti³³¹, nohy rýchlo bežiace³³² ku zlu³³³, (19) lživého svedka³²⁸, ktorý vydychuje³³⁴ nepravdy³³⁵, a rozsievajúceho³²⁵ sváry medzi bratmi.

(20) Dodržiavaj¹¹⁶, môj synu, príkazy svojho otca a nech nezanedbávaš^{26 27} náuku²⁸ svojej matky, (21) ustavične si ich privádzaj¹⁴⁴ na svoje srdce³³⁶, naviň ich na svoj krk³²; (22) ona³³⁷ ťa pri tvojom prechádzaní bude vodiť³³⁸, pri tvojom líhaní nad tebou bdieť¹¹⁸; keď⁵⁰ budeš precitať, bude ťa oslovovať^{339 340}. (23) Veď príkaz je lampa a náuka²⁸ svetlo, a napomínania⁷² nápravnej výchovy² sú cestou života¹³⁷ (24) na uchránenie¹¹⁸ ťa pred zlou ženou⁴⁸, pred hladkosťou¹³⁴ jazyka cudzinky^{132 133}; (25) nech vo svojom srdci nie si²⁶ žiadostivý⁷⁰ jej krásy a ona nech ťa nezaujímá^{6 26} svojimi očnými viečkami²⁶¹, (26) lebo pre ženu, neviestku³⁴¹ – až do krajca chleba³⁴², a žena muža³⁴³ loví drahocennú⁴³ dušu. (27) Či kto¹²⁴ môže³⁸ zhrnúť³⁴⁴ oheň v svoje záhrenie²⁹⁷, aby sa nemohli³⁸ spáliť³⁴⁵ jeho rúcha? (28) Alebo môže³⁸ kto¹²⁴ chodiť po žeravom uhli³⁴⁶, aby sa nemohli³⁸ ožehnúť jeho nohy? (29) Tak ten, kto¹²⁶ vchádza k žene svojho blízkeho²⁰⁷; nikto⁴², kto¹²⁶ na ňu siaha³⁴⁷, nie je²⁰⁴ nevinný³⁴⁸. (30) Neprejavujú pohrdanie³⁴⁹ voči zlodejovi, ak kradne na nasýtenie³⁵⁰ svojej duše, lebo hladuje, (31) ak bude dopadnutý¹¹⁰, musí³⁸ nahradiť škodu³⁵¹ sedemnásobne, dať všetok majetok⁴⁴ svojho domu; (32) cudzoložiaci s ženou je bez³⁵² rozumu³⁵³; on, ktorý to²⁹ páše³⁵⁴, je zhubcom³⁵⁶ svojej duše, (33) nachádza¹¹⁰ rany^{357 358} a hanbu a jeho potupa sa nevytiera³⁵⁹, (34) lebo žiarlivosť je zúrivosť muža³⁶⁰, ten⁵⁰ v deň pomsty nebude mať ohľadu³⁶¹, (35) nebude sa dívať na akékoľvek⁴² výkupné^{362 363} a nie že si bude chcieť³⁸ dať povedať³⁶⁴, akokoľvek budeš stupňovať³⁶⁵ ponuku³⁶⁶.

7 Môj synu, dbaj¹¹⁸ na moje reči a nech u seba uschovávaš^{26 35 102} moje príkazy, (2) dbaj¹¹⁸ na moje príkazy a ži²²⁴, aj na moju náuku²⁸, ako o zrenice svojich očí, (3) priviaž¹⁴⁴ ich na svoje prsty, napíš ich na tabuľu¹⁴⁶ svojho srdca, (4) povedz múdrosti: Ty si moja sestra; a súdnosti⁵ môžeš³⁸ dať názov³⁶⁷ príbuzná³⁶⁸, (5) na tvoju

ochranu¹¹⁸ pred nepatričnou¹³¹ ženou⁴⁸, pred cudzinkou^{48 132 133}, ktorá uhladzuje^{78 134} svoje reči¹³⁵.

(6) Keď som v okne svojho domu svojou mrežovinou³⁶⁹ pozrel³⁷⁰ nadol (7) a díval⁷⁸ sa medzi prostoduchých¹⁴, všimal som si³ medzi mládežou²²¹ šuhaja¹⁵, majúceho nedostatok³⁵² rozumu³⁵³. (8) Prechádzajúceho ulicou³⁷¹ vedľa jej nárožia; i kráčať cestou k jej domu⁹ (9) v súmraku, za večera dňa, uprostred³⁷² noci i hľbokej tmy²⁵². (10) A hľa, v ústrety jemu – žena; šata³⁷³ neviestky a schytralá^{116 374} srdcom⁸; (11) tá²⁹, hrmotná⁶⁴ a neskrtná³⁷⁵ – jej nohy sa nezdržujú¹⁰⁰ v jej dome, (12) hneď³⁷⁶ na ulici, hneď³⁷⁶ na priestranstvách^{60 61}, a vedľa kadejakého⁴² nárožia striehne³⁶ – (13) sa ho¹⁸² teda³⁷⁷ zmocnila a pobozkala ho; zatvárla sa drzo³⁷⁸ a povedala mu: (14) Boli na mne³⁷⁹ obete pokojných hodov³⁸⁰; dnes som svoje sľuby splnila^{351 381}. (15) Preto som ti vyšla v ústrety, vyhľadávať²⁹⁰ tvoju tvár, a zastihla¹¹⁰ som ťa. (16) Pokryla som svoju pohovku prikrývkami³⁸², pestrofarebnými, jemným plátnom z Egypta, (17) svoje ležisko som pokropila myrhou, aloou⁵⁷ a škoricou – (18) poď, opájajme²⁶ sa milovaním^{57 248 383} až do rána, vzájomne sa oblažujme²⁶ láskou^{57 248}! (19) Muža³⁸⁴ totiž nieto doma³⁸⁵, odišiel na cestu do³⁸⁶ diaľky, (20) vzal v svoju ruku uzlík peňazí³⁸⁷, domov³⁸⁵ má³⁸ prísť na deň splnu. (21) Stiahla⁷⁹ ho záplavou³⁸⁸ svojho prehováraania^{18 389}, zvädzala³⁹⁰ ho hladkosťou¹³⁴ svojich pier; (22) išiel za ňou ihneď, ako hovädzie dobyčča³⁹¹ vstupuje na porážku³⁹² a ako pochabý²⁵ v putá na ponaučenie², (23) pokým jeho pečeň neroztínať šíp, ako sa vták³¹¹ náhlíava⁷⁸ k pasci, a nevedel⁷⁸ on, že ide o jeho žitie³⁹³.

(24) Nuž teda²⁷⁰, deti²²¹, mi načúvajte a venujte²⁷¹ pozornosť⁸⁰ výrokom mojich úst: (25) Nech sa tvoje srdce neodvracia^{26 239} na jej²⁶⁶ cesty, nech sa neponevieraš^{26 394} po jej²⁶⁶ pešinách⁴⁹, (26) lebo sú mnohí smrteľne ranení³⁹⁵,

ktorých porazila²⁶⁶, áno⁵⁰, prehojní³⁹⁶ sú od nej²⁶⁶ zabíť; (27) jej²⁶⁶ dom – cesty do šéola³⁷, zostupujúce ku komorám³⁹⁷ smrti.

- 8** Či múdrosť nevolá? Áno⁵⁰, obozretnosť⁴⁰⁴ vydáva svoj hlas.³⁹⁸
- (2) Stojí^{78 399} na temene^{62 400} vyvýšenín, na ceste, medzi pešinami^{49 401}, (3) kričí⁴⁰² po strane⁴⁰³ brán, pri vstupe⁴⁰⁴ do mesta⁴⁰⁵, od prístupu ku vchodom^{9 65}: (4) Na vás, muži⁴⁰⁶, volám, a môj hlas je pre deti^{221 407} človeka^{408 409}: (5) Pochopte³ opatrnosť¹³, prostoduchí¹⁴, áno⁵⁰, pochopte³ srdcom⁴¹⁰, nerozumní⁷¹, (6) počujte, lebo vyslovujem²⁰⁴ významné veci⁴¹¹, a otvorenie mojich pier⁴¹², to je to pravé¹¹. (7) Áno, moje ústa²⁶⁵ vravia^{204 413} pravdu¹⁴³, lebo zlovôľa je mojim perám ošklivosťou²¹⁴, (8) všetky výroky mojich úst sú²⁰⁴ v spravodlivosti, nieto²⁰⁴ medzi nimi ničoho zvrhlého⁴¹⁴ ani pokrúteného²⁹, (9) ony všetky⁴⁵ sú²⁰⁴ zrozumiteľné²⁶⁰ chápavému³ a správne^{111 415} pre nachádzajúcich^{110 416} poznanie. (10) Prijmite⁶ moje poučovanie² a nie striebro, lebo⁵⁰ poznanie je vyvolenia⁹¹ hodné⁴¹⁷ nad zlato^{255 418};
- (11) áno, múdrosť je lepšia od perál¹⁷⁶ a nie že za ňu všetky veci, ktoré si možno želať¹⁷⁷, môžu³⁸ poskytnúť náhradu¹⁷⁸.
- (12) Ja, múdrosť, obývam^{78 100} opatrnosť^{13 419} a nachádzam¹¹⁰ poznanie múdrych rád⁴²⁰. (13) Úcta²⁴ k Hospodinovi⁹ je nenávidenie zla; nenávidím⁷⁸ vysokomyseľnosť⁴²¹ a povýšenosť⁴²² a cestu za a ústa zvrátenosti^{125 423}; (14) mám⁴²⁴ radu⁴²⁵ a rozumnosť¹¹⁴, ja som súdnosť⁵ a mám⁴²⁴ moc⁴²⁶, (15) mnou králi kralujú a kniežatá zavádzajú⁴²⁷ spravodlivosť, (16) mnou páni⁴²⁸ panujú^{429 430}, aj veľmoži⁴³¹ a všetci sudcovia^{10 432} zeme. (17) Ja milujem milujúcich mňa a vyhľadávajúci⁹⁰ ma nachádzajú¹¹⁰, (18) u mňa je bohatstvo a sláva¹⁸⁰, trvalý⁴³³ zisk⁴⁴ a spravodlivosť; (19) moje ovocie je lepšie od zlata a úžitok¹⁶³ zo mňa¹⁷⁴ je vyvolenia⁹¹ hodný⁴¹⁷ nad striebro^{255 418}.

(20) Chodníkom⁵³ spravodlivosti vprosted pešín⁴⁹ súdu¹⁰ sa poberám (21) milujúcim ma za dedičstvo dať²¹⁹ skutočnú hodnotu^{434 435}, i naplňam ich pokladnice⁴³⁶.

- (22) Hospodin ma mal^{120 78} ako začiatok⁴³⁷ svojej cesty, skôr od svojich pôsobení oddávna, (23) som³⁰⁷ dosadená⁴³⁸ od večnosti^{439 440}, od prvopočiatku⁶², skôr ako prapôvod^{57 255} zeme; (24) bola som porodená⁴⁴¹, keď nebolo³⁰¹ hlbín¹⁹⁰, keď nebolo³⁰¹ žriediel oplývajúcich⁴⁴² vodami, (25) skôr ako boli zapustené⁴⁴³ vrchy, pred pahorkami⁴⁴⁴ som bola porodená⁴⁴¹, (26) kým nebol utvoril³⁵⁴ zem a šíre polia⁴⁴⁵ aj súhrn⁶² prachu^{57 446 447} sveta⁴⁴⁸.
- (27) Pri jeho pripravovaní¹⁸⁷ nebies – tam som bola ja, pri jeho zriaďovaní⁴²⁷ klenby nad tvárou⁴⁴⁹ hlbiny¹⁹⁰, (28) pri jeho upevňovaní⁴⁵⁰ obláčkov¹⁹¹ zvrchu, pri mohutnom tryskaní⁴⁵¹ prameňov hlbiny¹⁹⁰, (29) pri jeho ukladaní⁴⁵² svojho⁴⁵³ ustanovenia⁴⁵⁴ moru, aby vody neprestupovali⁴⁵⁵ jeho príkaz⁴⁵⁶, pri jeho zriaďovaní⁴²⁷ základov zeme, (30) tu⁵⁰ som pri ňom⁴⁵⁷ bola dielovedúci⁴⁵⁸ a deň čo deň som bola rozkošou⁴⁵⁹, hrajúc⁴⁶⁰ po všetok čas pred jeho tvárou, (31) hrajúc⁴⁶⁰ v okruhu⁴⁴⁸ jeho zeme, a moja rozkoš⁴⁵⁹ – s deťmi²²¹ ľudí⁴⁰⁸.
- (32) Nuž teda²⁷⁰, deti²²¹, mi načúvajte; áno⁵⁰ – blaho^{57 461} dbajúcich¹¹⁸ o moje cesty! (33) Počujte poučovanie² a zmúdrejte, a nie že ho budete nevšímavo odbývať⁸¹; (34) blaho⁵⁷ človeka načúvajúceho mi, aby deň čo deň bdel^{103 462} pri mojich dverách^{185 463}, aby strážil^{103 118} veraje mojich vchodov⁶⁵¹! (35) Veď nachádzajúci^{110 172} mňa nachádza^{110 172} život¹³⁷ a odnáša si¹⁷³ blahovôľu⁴⁶⁴ od Hospodina, (36) ale mňajúci sa ma⁴⁶⁵ ubližuje⁴⁶⁶ svojej duši; všetci nenávidiaci ma milujú⁷⁸ smrt.

- 9** Múdrosť⁵⁷ zbudovala svoj⁴⁶⁷ dom, vytesala⁴⁶⁸ svojich⁴⁶⁷ sedem stĺpov, (2) zaklala svojou⁴⁶⁷ zakáľacku³⁹², namiešala⁴⁶⁹ svoje⁴⁶⁷ víno, ba aj svoj⁴⁶⁷ stôl pristrojila⁴⁷⁰; (3) poslala svoje dievky⁴⁷¹, volá – na vrcholoch

- vyvýšenín mesta⁴⁰⁵: (4) Kto je prostoduchý^{14 67}, nech odstupuje^{26 156} sem! Majúcemu nedostatok³⁵² rozumu³⁵³ povie⁴⁷²: (5) Podte, jedzte z môjho jedla^{245 246 473} a pite z vína⁴⁷³, ktoré som namiešala⁴⁶⁹, (6) opustite hlúposť^{14 57 67 69 474} a žíte²²⁴ a kráčajte cestou súdnosti⁵¹!
- (7) Karhajúci⁴⁷⁵ posmievača hanbu a dovrávjajúci⁴⁷⁶ zlovoľnému úhonu⁴⁷⁷ svoju⁴⁷⁸ si získava⁶. (8) Nech nenapomínaš^{26 476} posmievača, aby ťa nemal v nenávisti, dovrav⁴⁷⁶ múdre mu a bude ťa milovať; (9) pridaj múdre mu, nech⁵⁰ môže³⁸ ešte zmúdiť, upovedom spravodlivého, nech⁵⁰ priberá¹⁷ poučenie¹⁸. (10) Úcta²⁴ k Hospodinovi⁹ je začiatok⁴⁷⁹ múdrosti a súdnosť⁵ je poznanie Najsvätejšieho⁴⁸⁰, (11) lebo mnou sa budú množiť²⁰⁴ tvoje dni a pribúdať¹⁷ ti bude rokov života¹³⁷. (12) Ak zmúdiš, zmúdiš sebe, ak sa posmievaš⁷⁸, ponesieš⁴⁸¹ to ty sám⁴⁸². (13) Nerozumnosť^{71 421 483} je hrmotná⁶⁴ žena, hlúpa⁶⁷, a nie že čo vie; (14) tá⁵⁰ sedí⁷⁸ pri vchode⁶⁵ do svojho domu, na sedadle⁴⁸⁴ na vyvýšeninách mesta⁴⁰⁵, (15) privolať¹⁰⁵ mimoidúcich cestou⁹, priamo sa poberajúcich^{153 154} svojimi chodníkmi⁵³; (16) Kto je prostoduchý^{14 67}, nech odstupuje^{26 156} sem! A majúcemu nedostatok³⁵² rozumu³⁵³ zasa^{50 485} povie⁴⁷²: (17) Ukradnuté vody sú sladké a chlieb tajností⁴⁸⁶ je chutný¹²². (18) Ale nevie sa⁴⁸⁷, že sú tam tieň¹³⁸; jej pozvaní sú v hlbokostiach šéola³⁷.
- 10** PRÍSLOVIA¹ ŠALAMÚNA.
Múdry syn rozradostňuje otca, ale syn nerozumný⁷¹ je zármuťkom⁴⁸⁸ svojej matky.
- (2) Poklady^{436 489} zlovôle⁴⁹⁰ neosožia, ale spravodlivosť vyprostuje zo⁴⁹¹ smrti.
- (3) Hospodin nedáva duši spravodlivého hladovať, ale žiadostivosť⁴⁹² zlovoľných zamieta⁴⁹³.
- (4) Nedbanlivou dlaňou^{306 494} pracujúci stráda³¹⁸, ale ruka usilovných⁴⁹⁵ obohacuje.
- (5) Rozumný⁸ syn v lete zberá³¹⁵, syn zostudzuje⁴⁹⁶ v žatve vysáva.
- (6) Požehnanie hlave spravodlivého, ale ústa zlovoľných prikrýva násilie^{247 497}.
- (7) Pamiatka spravodlivého je na požehnanie, ale meno zlovoľných hnije⁴⁹⁸.
- (8) Múdry srdcom⁹ prijíma rozkazy, no⁵⁰ pochabý²⁵ perami⁴⁹⁹ dospieva k pádu.
- (9) Chodiaci v bezúhonnosti¹¹⁵ chodí bezpečne⁹⁹, ale prevracajúci⁵⁰⁰ svoje cesty sa musí³⁸ prejavíť⁵⁰¹.
- (10) Žmurkajúci okom⁵⁰² pôsobí¹⁰⁶ obťaž⁵⁰³, a pochabý²⁵ perami⁴⁹⁹ dospieva k pádu.
- (11) Ústa spravodlivého – studnica²⁹⁴ života¹³⁷, ale ústa zlovoľného prikrýva násilie^{247 497 504}.
- (12) Nenávisť vzbudzuje sváry, ale láska je prikrivom⁵⁰⁵ nad všetkými prestúpeniami⁵⁰⁶.
- (13) Na perách rozvážneho³ sa nachádza múdrosť, ale pre chrbát¹¹⁴ majúceho nedostatok³⁵² rozumu³⁵³ je palica⁵⁰⁷.
- (14) Múdri uschovávajú^{35 102} poznanie, ale ústa pochabého²⁵ sú blízke²⁷⁴ skaze⁵⁰⁸.
- (15) Majetok⁴⁶ bohatého je hradiskom⁵⁰⁹ jeho moci a skazou⁵⁰⁸ núdných⁵¹⁰ je ich strádanie³¹⁸.
- (16) Zárobok⁵¹¹ spravodlivého je k životu¹³⁷, ale príjem¹⁶³ zlovoľného k hriechu.
- (17) Putujúci⁵¹² k životu¹³⁷ dbá^{118 513} na nápravnú výchovu², ale nevšímajúci si⁵¹⁴ napomínanie⁷² zväzda⁵¹⁵ ku blúdeniu³⁹⁴.
- (18) Lživými perami³²⁸ skrývajúci nenávisť a vynášajúci⁵¹⁶ ohovárania^{357 517} – ten²⁹ je nerozumný⁷¹.
- (19) V množstve slov nebude chýbať prestúpenie⁵⁰⁶; áno⁵⁰, zadržujúci⁵¹⁸ svoje pery je rozumný^{8 519}.
- (20) Jazyk spravodlivého – vybrané⁹¹ striebro, srdce zlovoľných stojí za málo²⁸³.
- (21) Pery spravodlivého pasú mnohých, ale pochabý²⁵ umierajú v nedostatku^{186 352 520} rozumu³⁵³.
- (22) Požehnanie Hospodina, to²⁹ obohacuje a on s ním nepridáva¹⁷ utrpenie^{277 521 522}.
- (23) Nerozumnému⁷¹ je staby hrou^{460 523} páchanie³⁵⁴ nehanebnosti⁵²⁴, no⁵⁰ mužovi obozretnému^{104 328} múdrosť.

- (24) Postrach⁴²¹ zlovoľného, ten^{29 525} ho stretáva⁵²⁶, a spravodlivým sa dostáva ich túžby^{527 528}.
- (25) Ako keď prejde⁵²⁹ víchrica, tak⁵⁰ zlovoľného nebude, ale spravodlivý je základom⁵³⁰ navždy^{439 531 532}.
- (26) Ako ocot zubom a dym očiam, taký je leňoch pre posielajúcich¹¹⁴ ho.
- (27) Úcta²⁴ k Hospodinovi⁹ pridáva¹⁷ dní, ale roky zlovoľných sa ukracujú.
- (28) Dúfanie⁵³³ spravodlivých je radostné, ale nádej zlovoľných hynie²⁰⁴.
- (29) Cesta Hospodina je posilou⁵³⁴ bezúhonnosti^{115 535}, ale skazou⁵⁰⁸ páchatelom mrzkosti³¹.
- (30) Spravodlivý sa nikdy⁵³⁶ nekyvoce^{204 537}, ale zlovoľní nebudú obývať¹⁰⁰ zem⁵³⁸.
- (31) Ústa spravodlivého dávajú rašiť⁵³⁹ múdrosti, ale jazyk zvrátenosti^{125 423} sa bude vyťínať¹⁴⁰.
- (32) Pery spravodlivého poznajú, čo je potešujúce⁴⁶⁴, ale ústa zlovoľných zvrátenosti¹²⁵.
- 11** Váhy⁵⁴⁰ klamné^{328 541} – ošklivé²¹⁴ Hospodinovi⁹, no⁵⁰ závažie⁵⁴² riadne⁵⁴³ je mu ľubostou⁴⁶⁴.
- (2) Keď príde pýcha⁵⁴⁴, príde¹⁶ hanba, ale múdrosť je s pokornými.
- (3) Úprimných¹¹¹ vodí^{204 338} ich počestnosť⁵⁴⁵, ale vierolomných⁵⁴⁶ zasa^{50 485} zničí^{547 548} ich prevrátenosť^{549 550}.
- (4) V deň hnevu⁵⁵¹ neosoží majetok⁴⁴, ale spravodlivosť vyprostuje zo⁴⁹¹ smrti.
- (5) Spravodlivosť bezúhonného^{40 139} upravuje^{153 154} jeho cestu, ale zlovoľný padá svojou zlovoľnosťou.
- (6) Úprimných¹¹¹ vyprostuje ich spravodlivosť, ale zlovoľní sú polapovaní²⁰⁵ svojou žiadostivosťou^{492 550}.
- (7) Pri smrti¹⁸⁶ človeka zlovoľného hynie nádej, aj dúfanie⁵³³ mocných⁵⁵² zhynie.
- (8) Spravodlivý býva vytrhovaný^{78 553 554} z tiesne⁵⁵⁵ a miesto neho vchádza^{78 553 556} zlovoľný.
- (9) Neveriaci⁵⁵⁷ ústami kazí³⁵⁶ svojho blížneho²⁰⁷, ale poznaním sú spravodliví vytrhovaní⁵⁵⁴.
- (10) Mesto⁴⁰⁵ jasá pri blahobyte^{186 558} spravodlivých a pri zhube¹⁸⁶ zlovoľných je plesanie.
- (11) Požehnaním úprimných¹¹¹ sa mesto⁴⁰⁵ povznáša, ale ústami zlovoľných sa vyvracia⁵⁵⁹.
- (12) Majúci nedostatok³⁵² rozumu³⁵³ pohŕda svojím blížnym²⁰⁷, ale muž obozretný^{57 104 328} mlčí.
- (13) Ohovára⁵⁶⁰ obchádzajúci zverejňuje⁵⁶¹ tajnosti^{215 357}, ale muž verný⁵⁶² duchom⁹ vec prikrýva⁵⁶³.
- (14) V nedostatku^{186 301} múdrego vedenia²¹ ľud upadá, ale v množstve radcov je záchrana^{564 565}.
- (15) Veľmi⁵⁶⁶ zle sa musí^{38 487} pochodiť, ak sa ručí^{78 303 487} cudziarovi¹³¹, ale nenávidiaci rukojemstvá⁵⁶⁷ je bezpečný^{150 568}.
- (16) Žena pôvabná^{30 328} si uchováva^{184 569} česť¹⁸⁰ a násilníci⁵⁷⁰ si uchovávajú^{184 569} bohatstvo.
- (17) Zbožný¹¹⁹ muž obšťastňuje⁵⁷¹ svoju dušu, ale krutý²² týra⁵⁷² svoje telo²⁸¹.
- (18) Zlovoľný pracuje za^{354 573} zárobok⁵¹¹ klamný^{328 574}, ale rozsievajúci spravodlivosť za mzdu pravdivú^{143 328}.
- (19) Tak je spravodlivosť k životu¹³⁷, ako ten, kto nasleduje^{575 576} zlo, k svojej smrti.
- (20) Prevrátení¹²⁹ srdcom⁹ sú ošklivosťou²¹⁴ Hospodinovi⁹, ale bezúhonní^{40 139} ohľadne svojej cesty sú jeho ľubostou⁴⁶⁴.
- (21) Ruku na ruku⁵⁷⁷ – zlý nebude považovaný za nevinného³⁴⁸, ale semä spravodlivých vyviazne⁵⁷⁸.
- (22) Krúžok⁵⁷⁹ zo zlata v rypáku ošpanej je žena krásna, ale bez⁵⁸⁰ schopnosti úsudku⁵⁸¹.
- (23) Túžbou⁵²⁷ spravodlivých je len dobro, nádejou zlovoľných hnev.
- (24) Jestvuje rozsypávajúci a ešte viac dostávajúci¹⁷, aj zadržujúci⁵¹⁸ nad primeranosť^{255 582}, len⁵⁸³ k nedostatku.
- (25) Duša štedrá⁵⁸⁴ sa bude mať²⁰⁴ dobre⁵⁸⁵, a zavlazujúci – aj on bude²⁰⁴ skrúpaný.
- (26) Zadržujúci⁴⁷ zrna – budú ho preklínať²⁰⁴, ľud⁵⁸⁶, ale pre hlavu¹¹⁴ predávajúceho zbožie⁵⁸⁷ je požehnanie.
- (27) Usilovne hľadajúci⁹⁰ dobro sa usiluje o⁵⁸⁸ blahovoľu⁴⁶⁴, ale zháňajúci⁵⁸⁹ zlo – ono ho stretáva⁵²⁶.

- (28) Dôverujúci¹⁵⁰ v svoje bohatstvo bude padať, ale spravodliví budú pučať ako listie.
- (29) Týrajúci⁵⁷² svoj dom bude dedit²¹⁹ vietor⁷⁴ a pochabý²⁵ bude nevoľníkom múdremu srdcom⁹.
- (30) Ovocie spravodlivého je strom života a múdry získava⁶ duše.
- (31) Hľa, na zemi dostáva odplatu^{351 590} spravodlivý, čím skôr zlovoľný a hriešnik!
- 12** Milujúci poučanie² miluje poznanie, ale nenávidiaci napomínanie⁷² je hlupák^{591 592}.
- (2) Dobrotivý si odnáša⁷³ blahovôľu⁴⁶⁴ od Hospodina, ale človeka¹²⁴ úkladného^{328 420} odsudzuje^{593 594}.
- (3) Človek nenadobúda pevné postavenie¹⁸⁷ zlovôľou, ale koreň spravodlivých sa nemôže³⁸ vykývať⁵³⁷.
- (4) Zdatná žena⁵⁹⁵ – koruna²²⁹ svojho manžela⁵⁵, ale zostudzujúca⁴⁹⁶ – ako hniloba⁵⁹⁶ v jeho kostiach.
- (5) Myšlienky^{329 330} spravodlivých sú podľa práva¹⁰, vedenie²¹ zlovoľnými⁹ je⁵⁹⁷ podvodom⁵⁴¹.
- (6) Slova zlovoľných – striehnutie³⁶ na krv⁹, ale ústa úprimných¹¹ ich⁵⁹⁸ vyprošťujú.
- (7) Zlovoľných len povalíť⁵⁹⁹ a nebude²⁰⁴ ich, ale dom spravodlivých stojí^{204 600}.
- (8) Muž je ctený^{601 602} podľa^{603 604} svojej rozumnosti^{8 148}, ale zvrhľý srdcom⁹ je v pohŕdaní.
- (9) Lepšie sa má bezvýznamný⁶⁰⁵ a majúci⁴²⁴ nevoľníka ako sám seba oslavujúci^{161 255 606} a majúci nedostatok³⁵² chleba.
- (10) Spravodlivý má na mysli⁶⁰⁷ život³⁹³ svojho dobytčata^{22 608}, ale vnútorné city⁶⁰⁹ zlovoľného? Je krutý²².
- (11) Obrábajúci⁶¹⁰ svoju pôdu⁶¹¹ sa nasycuje chlebom, ale nasledujúci⁵⁷⁶ ľahkomyseľných^{612 613} je bez³⁵² rozumu³⁵³.
- (12) Zlovoľný si túžobne želá^{70 78} koristiť⁶¹⁴ zlých, ale koreň spravodlivých rodí¹⁰⁶.
- (13) V priestupku⁵⁰⁶ pier je zlá nástraha^{615 616}, ale spravodlivý vychádza z úzkosti⁸⁸.
- (14) Ktokoľvek¹²⁴ sa môže³⁸ nasýtiť dobrom z ovocia svojich úst⁵⁵⁰; áno⁵⁰, človekovi sa vracia zásluha⁶¹⁷ jeho rúk⁵⁵⁰.

- (15) Cesta pochabého²⁵ je v jeho očiach správna¹¹¹, ale múdry načúva rade.
- (16) Pochabý²⁵ – jeho podráždenosť⁶¹⁸ sa spoznáva v ten istý deň, ale bystrý⁶¹⁹ vie³⁸ utajiť⁵⁶³ hanbu.
- (17) Kto vydychuje³³⁴ pravdu⁶²⁰, prejavuje⁶²¹ spravodlivosť, ale lživý^{58 328} svedok podvod⁵⁴¹.
- (18) Jestvuje naplano hovoriaci^{22 622} ako prebodávaním^{57 421} mečom⁹, ale jazyk múdrych je liek²⁵⁴.
- (19) Pera pravdivá^{143 328} potrvá¹⁸⁷ do večnosti^{623 624}, ale jazyk lživý³²⁸ na okamih⁶²⁵.
- (20) V srdci strojcov²⁰⁸ zla je podvod⁵⁴¹, ale radcovia k pokoju⁹ majú⁴²⁴ radosť.
- (21) Spravodlivému sa nebude prihodzovať⁶²⁶ žiadna⁴² nehoda³³¹, ale zlovoľní budú zlom¹⁰¹ naplnení.
- (22) Lživé pery³²⁸ sú osklivosťou²¹⁴ Hospodinovi⁹, ale uskutočňovatelia³⁵⁴ pravdy⁶²² sú mu ľúbosťou⁴⁶⁴.
- (23) Bystrý⁶¹⁹ človek utajuje⁵⁶³ vedomosť, ale srdce nerozumných⁷¹ vykrikuje⁶²⁷ pochabosť³⁰².
- (24) Ruka usilovných⁴⁹⁵ bude vládnuť³¹⁴, ale lenivosť⁶²⁸ bude na robotu⁶²⁹.
- (25) Starosť⁶³⁰ v srdci človeka¹²⁴ spôsobuje skláňanie⁶³¹, ale dobré slovo rozradostňuje.
- (26) Spravodlivý svojho priateľa⁶³² napráva⁶³³, ale zlovoľných ich cesta zavádza^{97 634}.
- (27) Lenivý svoju divinu⁶³⁵ nenadháňa^{204 636}, ale drahocenným⁴³ majetkom⁴⁴ človeka je byť usilovný⁴⁹⁵.
- (28) Na chodníku⁵³ spravodlivosti je život¹³⁷ a cesta jej pešinou^{9 49} nie je k smrti.
- 13** Múdry syn – otcova nápravná výchova^{2 637}, ale posmievač nepočúva^{178 638} pokarhanie⁶³⁹.
- (2) Ktokoľvek¹²⁴ môže³⁸ jeť dobro z ovocia svojich úst⁵⁵⁰, ale duša vierolomných^{546 640} násilie²⁴⁷.
- (3) Opatrujúci¹¹⁶ svoje ústa ochraňuje¹¹⁸ svoju dušu; pretrhávajúci svoje pery⁶⁴¹ – beda^{508 642} mu!
- (4) Roztúžená⁶⁴³ je²⁰⁴ a nič nemá^{204 644} duša leňocha⁶⁴⁵, ale duša usilovných⁴⁹⁵ sa bude mať²⁰⁴ dobre⁵⁸⁵.

- (5) Spravodlivý nenávidí lživú reč³²⁸, ale zlovoľný vzbudzuje hnuš⁶⁴⁶ a koná hanebne.
- (6) Bezúhonného⁶⁴⁷ *ohladne jeho cesty* opatruje¹¹⁶ spravodlivosť, ale zlovoľu⁶⁴⁸ k pádu privádza⁶⁴⁹ hriech.
- (7) Jestvuje stávajúci sa bohatým, ktorý⁵⁰ nič⁴² nemá⁶⁴⁴; *jestvuje* stávajúci sa strádajúcim³¹⁸, *ktorý má* veľa majetku⁴⁴.
- (8) Vykúpením³⁶² žitia³⁹³ človeka¹²⁴ je jeho bohatstvo, a chudobný³¹⁸ nepočuje pokarhanie^{638 639}.
- (9) Svetlo spravodlivých veselo svieti⁶⁵⁰, ale lampa zlovoľných hasne.
- (10) Len pýchou⁵⁴⁴ sa pôsobí^{106 487 651} škriepka, ale pri dávajúcich si poradiť je múdrosť.
- (11) Majetok⁴⁴ z nepoctivosti⁶⁵² sa bude zmenšovať²⁰⁴, ale hromadiaci⁶⁵³ rukou⁶⁵⁴ sa bude množiť²⁰⁴.
- (12) Predĺžované očakávanie⁵³³ pôsobí ochorenie srdca, ale splnená⁵²⁶ túžba⁵²⁷ je strom života¹³⁷.
- (13) Pohŕdajúci slovom si ponesie²⁰⁴ dôsledky⁹¹⁵, ale majúci príkaz v úcte²⁴, ten²⁹ bude dostávať²⁰⁴ odplatu^{351 590}.
- (14) Náuka²⁸ múdreho je studnica²⁹⁴ života¹³⁷ na ujdenie¹⁵⁶ pred nástrahami^{48 615} smrti.
- (15) Dobrá prezieravosť^{8 148} prináša¹⁰⁶ priazeň³⁰, ale cesta vierolomných⁵⁴⁶ je tvrdá⁶⁵⁵.
- (16) Každý bystrý⁶¹⁹ koná s uvážení^{656 657}, ale nerozumný⁷¹ rozširuje⁶⁵⁸ pochabosť²⁵.
- (17) Zlovoľný posol⁶⁵⁹ upáda v zlo¹⁰¹, ale vyslanec¹⁰⁸⁸ spoľahlivý^{57 328 620 660} je liek²⁵⁴.
- (18) Strádanie²¹⁸ a hanba *pre* nedbajúceho *na*⁸¹ poučanie², ale všímajúci si¹¹⁸ napomínanie⁷² bude²⁰⁴ vážený¹⁶¹.
- (19) Uskutočnená⁶⁶¹ túžba⁵²⁷ je sladká¹⁹⁹ duši, ale odstúpiť¹⁵⁶ od zla je nerozumným⁷¹ osklivosťou²¹⁴.
- (20) Chodiaci s múdrymi tiež⁵⁰ bude múdrieť²⁰⁴, ale za priateľov majúci^{207 662} nerozumných⁷¹ musí³⁸ pochodiť zle⁶⁶³.
- (21) Hriešnikov prenasleduje²⁰⁴ zlo¹⁰¹, ale spravodlivých odmeňuje^{204 351 590} dobro.
- (22) Dobrotivý obdarúva dedičstvom²¹⁹ deti²²¹ deti²²¹, ale imanie⁶⁶⁴ hriešnika sa uschováva^{35 102} pre spravodlivých^{114 357}.
- (23) Veľa pokrmu dáva novo obrobe⁶⁴ pôda chudobných³¹⁸, ale niekto býva zmetený^{665 666} pre bezprávie⁶⁶⁷.
- (24) Zadržujúci⁵¹⁸ svoj prút⁵⁰⁷ nenávidí svojho syna, ale milujúci ho mu zavčas udieľa^{78 90} nápravnú výchovu^{2 668}.
- (25) Spravodlivý jedáva do svojej sýstosti⁶⁶⁹, ale brucho⁶⁷⁰ zlovoľných má nedostatok^{352 520}.

14 Múdrosť každej ženy⁶⁷¹ buduje⁷⁸ jej dom, ale pochabosť³⁰² ho jej⁶⁷² rukami vyvracia⁵⁵⁹.

(2) Chodiaci v svojej úprimnosti¹²⁷ má Hospodina v úcte²⁴, ale pokrivený¹³⁰ na svojich cestách ním pohŕda.

(3) V ústach pochabého²⁵ je metla pýchy, ale múdrych ich pery⁵⁵⁰ ochraňujú¹¹⁸.

(4) Bez³⁰¹ záprahov⁶⁷³ sú jasle prázdne⁶⁷⁴, ale v sile¹⁸⁶ hovädzieho dobytku³⁹¹ je veľa úrody^{57 163}.

(5) Svedok spoľahlivý^{57 328 620 660} neklame⁶⁷⁵, ale svedok lživý³²⁸ vydychuje³³⁴ nepravdy³³⁵.

(6) Posmievať sa hľadá⁷⁸ múdrosť a nemá⁶⁴⁴ jej, ale rozumnému³ je poznanie ľahké⁶⁰⁵.

(7) Odíť spred nerozumného^{71 291 676}, tam⁵⁰ nespoznáš pery poznania.

(8) Múdrosť bystrého⁶¹⁹ je všímavá³ svoju cestu, ale pochabosť³⁰² nerozumných⁷¹ – klam^{541 677}.

(9) Pochabý²⁵ sa posmieva *obeti* za previnenie⁶⁷⁸, ktorá⁵⁰ medzi úprimnými¹¹¹ je ľúbosťou⁴⁶⁴.

(10) Srdce pozná svoju horkosť⁴⁶⁶⁹ a nie že sa kto cudzí¹³¹ môže³⁸ vmiesiť^{4303 679} v jeho radosť.

(11) Dom zlovoľných sa bude ničiť⁶⁸⁰, ale stan úprimných¹¹¹ bude prekvitať.

(12) Jestvuje cesta pred tvárou človeka¹²⁴ správna^{111 681}, ale jej posledok – cesty smrti.

(13) Aj pri smiechu srdce bolieva⁷⁸ a posledok radosti býva zármutok⁴⁸⁸.

(14) Odpadlík v srdci⁹ býva nasýtený svojimi cestami⁶⁸², ale dobrý človek¹²⁴ tým⁶⁸², čo je nad ním⁶⁸³.

(15) Prostoduchý¹⁴ verí každému slovu, ale bystrý⁶¹⁹ prihliada³ na svoje kročaje^{357 684}.

- (16) Múdry má bázeň²⁴ a odstupuje¹⁵⁶ pred zlom⁴⁸, ale nerozumný⁷¹ sa zlostí⁶⁸⁵ a dôveruje¹⁵⁰ si⁶⁸⁶.
- (17) Unáhľený⁶⁸⁷ v hneve^{9 57 248} sa dopúšťa³⁵⁴ pochabosti³⁰² a človek¹²⁴ úkladný^{328 420} je nenávidený.
- (18) Prostduchí¹⁴ dedia^{78 219} pochabosť³⁰², ale bystrí⁶¹⁹ vedia³⁸ obsiahnuť⁶⁸⁸ poznanie⁶⁸⁹.
- (19) Zlí sa poklonia pred tvárou dobrých a zlovoľní pred bránami spravodlivých.
- (20) Chudobný³¹⁸ je nenávidený aj od svojho priateľa^{207 291 690}, ale milujúci bohatého sú mnohí.
- (21) Pohrdajúci svojim blížnym²⁰⁷ hreší, ale milostivý⁶⁹¹ k sužovaným^{9 218} – ó, ^{52 692} jeho blaho⁵⁷¹!
- (22) Či strojcovia²⁰⁸ zla neblúdia³⁹⁴? Ale strojcovia²⁰⁸ dobra, tým láskavosť¹⁴² a vernosť¹⁴³!
- (23) Každou námahou²⁷⁷ vzniká⁶⁹³ úžitok⁶⁹⁴, ale reč pier – len k nedostatku³¹⁹.
- (24) Korunou²²⁹ múdrych je ich bohatstvo, pochabosť³⁰² nerozumných⁷¹ je pochabosťou³⁰².
- (25) Svedok verný^{143 328} vyprosťuje duše, ale klamný³⁴¹ vydychuje³³⁴ nepravdy³³⁵.
- (26) V úcte²⁴ k Hospodinovi⁹ je silná dôvera^{328 695 696}, tam⁵⁰ jeho deti²²¹ majú⁴⁶ útočisko⁶⁹⁷.
- (27) Úcta²⁴ k Hospodinovi⁹ je studnica²⁹⁴ života¹³⁷ na ujdenie¹⁵⁶ pred nástrahami^{48 615} smrti.
- (28) V množstve ľudu je ozdoba⁶⁹⁸ kráľa, ale úbytok⁶⁹⁹ národa⁵⁸⁶ – pád⁵⁰⁸ kniežata.
- (29) Zdlhavý⁷⁰⁰ k hnevu^{9 57 248 701} má veľkú⁷⁰² obozretnosť¹⁰⁴, ale unáhľený⁶⁸⁷ v duchu^{9 74} vyzdvihuje pochabosť³⁰².
- (30) Srdce zdravé^{254 328 703} – život každého tela⁷⁰⁴, ale závisť⁷⁰⁵ – hniloba⁵⁹⁶ kostí.
- (31) Utlačajúci⁷⁰⁶ núdzneho⁵¹⁰ tupí⁷⁸ jeho Tvorcu³⁵⁴, ale cti¹⁶¹ ho milostivý⁶⁹¹ k nemajetnému⁷⁰⁷.
- (32) Zlovoľný je svojou zlobou privádzaný k pádu, ale spravodlivý má načo sa spoliehať^{708 709} pri svojej smrti⁷¹⁰.
- (33) Múdrosť spočíva⁷¹¹ v srdci majúceho porozumenie³ a vprostred nerozumných⁷¹ sa spoznáva⁷¹².

- (34) Spravodlivosť povznáša národ⁷¹³, ale hriech je hanba ľudských plemien⁵⁸⁶.
- (35) Rozumnému⁸ služovníkovi kráľova blahovoľa⁴⁶⁴, ale zostudzujúci⁴⁹⁶ je predmetom jeho rozhnovania⁶⁸⁵.
- 15** Vľudná⁷¹⁴ odpoveď odvracia popudenie, ale slovo urážlivé^{277 328 715} vzbudzuje hnev.
- (2) Jazyk múdrych pôsobí dobrovednosťou⁷¹⁶, ale ústa nerozumných⁷¹ chrlia^{73 75} pochabosť³⁰².
- (3) Na každom mieste⁷¹⁷ sú oči Hospodina, pozorujú⁷¹⁸ zlých aj dobrých.
- (4) Miernosť^{254 703 719} jazyka – strom života¹³⁷, ale prevrátenosť⁵⁴⁹ na ňom – zdrenosť³²⁶ v duchu⁷⁴.
- (5) Pochabý²⁵ opovrhne nápravnou výchovou^{2 92} svojho otca, ale bystro⁶¹⁹ koná⁷²⁰ napomínania⁷² si všimajúci⁷¹⁸.
- (6) Dom spravodlivého, tam je veľa pokladu⁷²¹, ale príjem¹⁶³ zlovoľného sa rozpadá^{572 722}.
- (7) Pery múdrych rozsievajú poznanie, ale srdce nerozumných⁷¹ nie tak.
- (8) Obeť zlovoľných – osklivosť²¹⁴ Hospodinovi⁹, ale modlitba úprimných⁷¹ je mu lúbosťou⁴⁶⁴.
- (9) Osklivosťou²¹⁴ Hospodinovi⁹ je cesta zlovoľného, ale nasledujúceho⁵⁷⁶ spravodlivosť miluje.
- (10) Tvrdé⁷²³ pokarhanie^{2 668} opúšťajúceho chodník⁵³, a⁷²⁴ nenávidiaci napomínanie⁷² musí³⁸ umrieť.
- (11) Pred Hospodinom⁷²⁵ je šeól³⁷ aj priepasť⁷²⁶, čím skôr srdcia detí²²¹ človeka⁷²⁷!
- (12) Posmievač nemiluje dovrávajúceho⁴⁷⁶ mu; k múdrym nechodí.
- (13) Radostné srdce vyjasňuje⁷²⁸ tvár, ale v bolesti^{186 277 521} srdca je duch⁷⁴ skrúsený.
- (14) Rozumné³¹⁹ srdce hľadá poznanie, ale ústa nerozumných⁷¹ sa pasú⁷²⁹ pochabosťou³⁰².
- (15) Všetky dni sužovaného^{718 730} sú zlé, ale šťastný⁷³¹ srdcom⁹ – ustavičná hostina⁷³².
- (16) Lepšie⁷³³ málo v úcte²⁴ k Hospodinovi⁹ ako veľký⁷⁰² poklad^{255 436 489} a pri tom²⁹ nepokoj⁷³⁴;
- (17) lepšie⁷³³ pohostenie zo zeleniny,

- kde je láska⁷³⁵, než kŕmne hovädzie dobytča^{255 391 736} a pri tom²⁹ nenávisť.
- (18) Muž popudlivý³²⁸ roznecuje svár²², ale zdĺhavý⁷⁰⁰ k hnevu^{9 57 248 701} zvalu utišuje⁷³⁷.
- (19) Cesta leňocha je ako pichľavé krovie, ale chodník⁵³ úprimných¹¹ je nasypáný⁷³⁸.
- (20) Múdry syn rozradostňuje otca, ale nerozumný⁷¹ je človek pohŕdajúci svojou matkou.
- (21) Majúcemu nedostatok³⁵² rozumu³⁵³ je pochabosť³⁰⁰ radosťou, ale muž obozretný^{104 328} ide priamo^{153 154 739}.
- (22) Ak niet³⁰¹ dôvernej rady²¹⁵, maria⁷⁴⁰ sa plány^{329 330 741}, to^{50 742} sa pri množstve radcov uskutočňuje^{743 744}.
- (23) Človek¹²⁴ má⁴²⁴ radosť z odpovede⁷⁴⁵ svojich úst; áno⁵⁰, slovo v pravý⁷⁴⁶ čas – aké⁷⁴⁷ dobré!
- (24) Chodník⁵³ životom^{9 137} je rozumnému⁸ na vzostup za účelom ujdenia¹⁵⁶ pred šéolom^{37 48} zdola.
- (25) Hospodin vyracia dom vysokomyseľných⁷⁴⁸, ale pomedzie⁷⁴⁹ vdovy upevňuje^{399 750}.
- (26) Ošklivosťou²¹⁴ Hospodinovi⁹ sú plány³²⁹ zlého, ale čistých⁷⁵¹ – výroky ľubezných^{181 328}.
- (27) Dychtiaci po nespravodlivom zisku⁵⁴ týra⁵⁷² svoj dom, ale nenávidiaci úplatky⁷⁵² bude žiť.
- (28) Srdce spravodlivého rozmyšľa⁴¹³, čo⁷⁵³ odpovedať, ale ústa zlovoľných chrlia^{73 75} zlé veci.
- (29) Hospodin je ďaleko od zlovoľných, ale modlitbu spravodlivých počuje.
- (30) Žiara⁷⁵⁴ očí rozradostňuje srdce, dobrá zvesť⁷⁵⁵ osviežuje⁵⁸⁵ kosti³⁵⁷.
- (31) Ucho počúvajúce napomínanie⁷² pre život^{9 137} ostáva^{204 756} vprostred⁷⁵⁷ múdrych; (32) na nápravnú výchovu² nedbajúci⁸¹ necení svoju dušu, ale napomínanie⁷² počúvajúci nadobúda²⁰ rozum³⁵³.
- (33) Úcta²⁴ k Hospodinovi⁹ – výchova² k múdrosti⁹, a pred slávou^{180 444} je⁷⁵⁸ pokora.
- 16** Človek má⁴²⁴ svoje predstavy⁷⁵⁹ mysle³⁵³, ale odpoveď jazyka je od Hospodina.
- (2) Všetky cesty volakoho¹²⁴ sú v jeho očiach čisté⁷⁶⁰, ale duchov⁷⁴ skúške podrobuje⁷⁶¹ Hospodin.
- (3) Uval⁷⁶² svoje činy⁷⁶³ na Hospodina⁷⁶⁴ a tvoje plány^{329 330} budú mať pevný základ¹⁸⁷.
- (4) Hospodin všetko spôsobil na svoj účel, ba aj zlovoľného na deň zlý³²⁸.
- (5) Každý pyšný srdcom⁹ je ošklivosťou²¹⁴ Hospodinovi⁹; ruku na ruku⁵⁷⁷ – nebude považovaný za nevinného³⁴⁸.
- (6) Láskovosťou¹⁴² a vernosťou¹⁴³ sa robí zadosť⁷⁶⁵ za nepravosť³⁰⁰ a v úcte^{24 186} k Hospodinovi⁹ je odstupenie¹⁵⁶ od zla⁷⁶⁶.
- (7) Ak sú volačie¹²⁴ cesty podľa záľuby^{188 464 767} Hospodina⁷⁶⁸, zmieruje^{351 590 769} s ním aj jeho nepriateľov.
- (8) Lepšie⁷³³ málo so spravodlivosťou⁶⁵⁶ ako veľa⁴⁵⁵ príjmu¹⁶³ s bezprávím⁶⁶⁷.
- (9) Srdce človeka vymýšľa³³⁰ svoju cestu, ale jeho krok určuje¹⁸⁷ Hospodin.
- (10) Na perách kráľa nech je veštbá⁷⁷⁰, v súde¹⁰ sa jeho ústa nesmú³⁸ dopustiť nepoctivosti⁷⁷¹.
- (11) Mincier⁷⁷² a váhy⁵⁴⁰ podľa práva^{9 10} sú od Hospodina^{291 773}, všetky závažia^{542 774} vo vašku⁹ sú jeho dielom⁷⁶³.
- (12) Páchanie³⁵⁴ zlovoľne nech je ošklivosťou²¹⁴ kráľom⁹, lebo trón⁴⁸⁴ je upevňovaný¹⁸⁷ spravodlivosťou;
- (13) pery spravodlivé³²⁸ nech sú ľúbosťou⁴⁶⁴ kráľom⁹, áno⁵⁰, nech miluje^{26 775} vyslovujúceho správne¹¹¹ veci. (14) Kráľovo popudenie – poslovia⁶⁵⁹ smrti, ale múdry muž ho⁷⁷⁶ vie³⁸ utíšiť⁷⁶⁵; (15) v svetle kráľovej tváre⁷⁷⁷ je život¹³⁷ a jeho blahovôľa⁴⁶⁴ je ako oblak neskorého dažďa⁷⁷⁸.
- (16) O čo lepšie je nadobudnúť²⁰ múdrosť ako zlato^{175 255} a nadobudnutie²⁰ súdnosti¹⁵ vyvolenia⁹¹ hodné^{417 779} nad striebro^{175 251}.
- (17) Dráha⁷⁸⁰ úprimných¹¹ – odstúpenie¹⁵⁶ od zla⁷⁶⁶; chrániaci¹¹⁸ svoju dušu si všíma¹¹⁶ svoju cestu.
- (18) Pred potretím^{326 444 758} povýšenosť⁴²² a pred zrútením^{235 444 758 781} pozdvihnutie⁷⁸² ducha⁷⁴.
- (19) Lepšie⁷³³ je so sužovanými²¹⁸ sa duchom ponížiť ako rozdeľovať²⁵⁵ lup s vysokomyseľnými⁷⁴⁸.
- (20) Upierajúci pozornosť⁸ na slovo⁷⁸³ nachádza šťastie⁷³¹, a dôverujúci¹⁵⁰ v Hospodina – ó, ^{52 692} jeho blaho⁵⁷¹!

- (21) Múdremsrdcom⁹ sa dáva⁴⁸⁷ názov³⁶⁷ rozvážneho³ a sladkosť pier umocňuje^{17 784} poučovanie¹⁸.
- (22) Prezieravosť^{8 148} – studnica²⁹⁴ života¹³⁷ svojim majiteľom⁵⁵, ale pochabým²⁵ je nápravná výchova² pochabosťou³⁰².
- (23) Srdce múdreho dodáva rozumnosti⁸ jeho ústam a na jeho perách umocňuje^{17 784} poučovanie¹⁸.
- (24) Výroky ľúbezne^{181 328} – plást medu, sladký duši a liek²⁵⁴ kostiam.
- (25) Jestvuje cesta, pred tvárou človeka¹²⁴ priama¹¹, ale jej posledok – cesty smrti.
- (26) Duša lopotiaceho sa⁷⁸⁵ pre neho¹¹⁴ sa lopotí⁷⁸⁵, lebo na neho naliehajú^{78 786} jeho ústa.
- (27) Ničomný človek⁷⁸⁷ vykopáva⁷⁸⁸ zlo a na jeho perách je sťahy ožehujúci oheň; (28) človek¹²⁴ zvrátený^{125 328} rozsievá³²⁵ svár a našepkávač rozlučuje⁷⁸⁹ dôverne spriatelенých⁷⁹⁰, (29) násilník²¹⁰ zväzda³³ svojho blížneho²⁰⁷ a vedie ho na cestu nedobru⁷⁹¹, (30) žmurká svojimi očami pri vymýšľaní³³⁰ zvrátenosti¹²⁵, zviera⁵⁰² svoje pery, dovŕšujúc⁷⁹² zlo.
- (31) Šediny³⁵⁷ na ceste spravodlivosti sa nachádzajúce – koruna²²⁹ slávy²³⁰.
- (32) Zdlhavý⁷⁰⁰ k hnevu^{9 57 248 701} je lepší od hrdinu⁷⁹³ a vládnuť³¹⁴ nad svojím duchom⁷⁴ od dobyvateľa mesta.
- (33) Lós sa vrhá v lono²⁹⁷, ale všetko rozhodnutie¹⁰ je od Hospodina.
- 17** Suchý okruštek⁷⁹⁴ a s ním⁶⁵⁶ pokľud⁹⁸ je lepší od domu plného obetí⁷⁹⁵ so zvadou⁹.
- (2) Nad zostudzujúcim⁴⁹⁶ synom vládnut³¹⁴ a vprostred bratov dedičstvo⁷⁹⁶ zdieľať⁷⁹⁷ bude rozumný⁸ nevoľník.
- (3) Na striebro je téglik a na zlato pec, ale srdcia skúša Hospodin.
- (4) Páchatel zla venuje pozornosť⁸⁰ pere mrzkosti³³¹, ľuhár⁷⁹⁸ nastavuje ucho⁷⁹⁹ jazyku zhuby^{57 492 800}.
- (5) Vysmievajúci sa⁸³ chudobnému³¹⁸ tupí⁷⁸ jeho Tvorcu³⁵⁴; radujúci sa pri pohrome⁸² nebude považovaný za nevinného³⁴⁸.
- (6) Deti²²¹ detí²²¹ – koruna²²⁹ starcov, a ich otcovia – ozdoba²³⁰ detí²²¹.
- (7) Pre blázna^{114 801} sa nehodí⁸⁰² pera namyslená^{328 803}, čím menej pre veľmožov^{114 431} pera lživá³²⁸.
- (8) Kameňom priazne^{30 804} je dar³⁶⁸ v očiach vládnucích ním^{57 805}, kamkoľvek⁴² sa obracia⁸⁰⁶, má úspech^{8 807}.
- (9) Prikrývajúci prestúpenie⁵⁰⁶ sa usiluje o⁵⁸⁸ lásku⁸⁰⁸, ale opakujúci sa o veci^{231 809} rozlučuje⁷⁸⁹ dôverne spriatelенých⁷⁹⁰.
- (10) Hlbšie⁸¹⁰ ide pokarhanie⁶³⁹ pri majúcom pochopenie³ ako sto rán^{255 811} pri nerozumnom^{9 71}.
- (11) Zlý sa usiluje len o⁵⁸⁸ vzburu, ale vysielá sa³²⁵ proti nemu skazonosný⁸¹² posol⁶⁵⁹.
- (12) Stretnutie medvedice o mláďatá pripravenej s volákym^{124 656} – áno, no⁵⁰ nie nerozumného⁷¹ v jeho pochabosti³⁰².
- (13) Splácajúci zlom^{101 813} za dobro – nebude zlom¹⁰¹ ustupovať od jeho domu.
- (14) Začiatok sváru dáva preraziť vodám⁸¹⁴, preto⁵⁰ pred prepuknutím^{444 815} zvady nechaj tak⁸¹⁶.
- (15) Ospravedlňujúci zlovoľného a za zlovoľného vyhlasujúci⁸¹⁷ spravodlivého – oni obaja sú ošklivosťou²¹⁴ Hospodinovi⁹.
- (16) Načo toto – peniaze⁸¹⁸ v ruke nerozumného⁷¹? Na kúpenie²⁰ múdrosti? Veď⁵⁰ v ňom niet rozumu³⁵³¹!
- (17) Pravý¹²⁶ priateľ²⁰⁷ miluje v každej dobe a brat sa rodí pre čas⁵⁴ úzkosti^{88 819}.
- (18) Človek majúci nedostatok³⁵² rozumu³⁵³ udiera dlaňou^{304 305}, plne⁸²⁰ sa zaručuje³⁰³ pred tvárou svojho blížneho²⁰⁷.
- (19) Milujúci škriepku miluje prestúpenie⁵⁰⁶ a vyvyšujúci⁸²¹ svoj vchod⁶⁵ hľadá potreť³²⁶.
- (20) Prevrátený¹²⁹ srdcom⁹ nedostihuje¹¹⁰ šťastie⁷³¹, a svojím jazykom sa sem-ta obracajúci upadá v zlo¹⁰¹.
- (21) Splodivší nerozumného⁷¹ – jemu je na zármutok⁴⁸⁸, a nie že sa raduje otec blázna⁸⁰¹.
- (22) Radostné srdce potešuje⁷²⁸ na uzdravenie, ale skrušený duch⁷⁴ vysušuje kosti.
- (23) Zlovoľný zo záhrenia²⁹⁷ berie dar³⁶⁶ na ohýbanie^{79 822} chodníkov⁵³ práva¹⁰.

- (24) Pred tvárou⁸²³ majúceho pochopenie³ je múdrosť, ale oči nerozumného⁷¹ – na koniec zeme⁸²⁴.
- (25) Nerozumný⁷¹ syn – mrzutosť⁶¹⁸ svojmu otcovi a horkosť svojej rodičke.
- (26) Ani nie je dobré uložiť pokutu spravodlivému, biť⁸¹¹ veľmožov⁴³¹ za slušnosť⁵⁸².
- (27) Veľa⁸²⁵ vediaci zadržuje⁵¹⁸ svoje reči, a chladný⁸²⁶ je duch⁷⁴ muža obozretného^{104 328}.
- (28) Aj pochabý²⁵, mlčiac, môže³⁸ byť považovaný³³⁰ za múdreho, zapchávajú svoje pery, za rozvážneho³.
- 18** Odpadlík⁸²⁷ sa usiluje o⁵⁸⁸ svoje chuťky^{357 527}, proti všetkému rozumnému¹¹² sa búri⁸¹⁵.
- (2) Nerozumný⁷¹ si neľubuje^{177 828} v obozretnosti¹⁰⁴, lež v prejavení svojej mysle³⁵³.
- (3) Pri príchode zlovoľného prichádza aj pohrdanie a s hanbou⁸²⁹ potupa.
- (4) Slová úst niekoho¹²⁴ – hlboké vody, zurčivý^{73 75} potok⁸³⁰, studnica²⁹⁴ múdrosti.
- (5) Nie je dobré prijímať⁴⁸¹ osobu⁸³¹ zlovoľného na ukridlenie^{79 822 832} spravodlivému v súde¹⁰.
- (6) Pery nerozumného⁷¹ sa pletú⁸³³ v zvučenie a jeho ústa volajú po zauchách; (7) ústa nerozumného⁷¹ sú mu pohromou⁵⁰⁸ a jeho pery nástrahou⁶¹⁵ jeho duši.
- (8) Slová našepkávača sú sťahy maškrty⁸³⁴; áno⁵⁰, ony zostupujú v najhlbšie⁸³⁵ časti³⁹⁷ vnútra⁶⁷⁰.
- (9) Aj váhavý^{236 836} v svojej práci⁸³⁷, to²⁹ je brat pôsobcu^{55 291} zhuby³⁵⁶.
- (10) Meno Hospodina je vežou silnou³²⁸, v ňu môže³⁸ spravodlivý vbehnúť a byť pozdvihnutý⁸³⁸.
- (11) Majetok⁴⁴ bohatého je hradiskom⁵⁰⁹ jeho sily a v jeho predstave⁸³⁹ sa týči⁸³⁸ ako múr⁸⁴⁰.
- (12) Pred potretím^{328 444} sa srdce človeka¹²⁴ vyvyšuje⁸²³, ale pred slávou^{180 444} je⁷⁵⁸ pokora.
- (13) Slovom odpovedajúci⁸⁴¹ skôr ako počuje – to^{29 107} je od neho²⁹¹ pochabosť³⁰² a hanba⁸⁴².
- (14) Duch⁷⁴ človeka¹²⁶ môže³⁸ pomôcť vydržať jeho chorobu, ale kto môže³⁸ zniesť⁴⁸¹ skrušeného ducha⁷⁴?
- (15) Srdce rozvážneho³ nadobúda²⁰ poznanie, áno⁵⁰, ucho múdrych sa o poznanie usiluje⁵⁸⁵.
- (16) Dar⁸⁴³ človeka mu robí priestor⁸⁴⁴ a uvádza³³⁸ ho pred tvár mocných⁸⁴⁵.
- (17) Má pravdu⁸⁴⁶ prvý v svojej pravote^{847 848}? Musí³⁸ prísť⁸⁴⁹ jeho blížny^{207 850}, nech⁵² sa to^{29 851} vyšetří⁴⁸⁷.
- (18) Lós upokojuje⁸⁵² sváry a spôsobuje odlúčenie⁷⁸⁹ medzi mocnými^{396 853}.
- (19) Brat zrađený^{506 854} – nad hradisko⁵⁰⁹ silné^{255 328 855}, a sváry sú ako zápora hradu⁸⁵⁶.
- (20) Brucho⁶⁷⁰ každého²⁹⁸ sa sýti²⁰⁴ z ovocia jeho⁵⁵⁰ úst, on sa sýti²⁰⁴ úrodou¹⁶³ svojich pier; (21) smrť aj život¹³⁷ je v moci⁸⁵⁷ jazyka a milujúci ho jedáva²⁰⁴ jeho ovocie.
- (22) Kto našiel^{110 172} ženu, našiel^{110 172} šťastie⁷³¹ a odniesol¹⁷² si¹⁷³ blahôľu⁴⁶⁴ od Hospodina.
- (23) Chudobný³¹⁸ vyslovuje úpenlivé prosby⁸⁵⁸, ale bohatý odpovedá drsne⁸⁵⁹.
- (24) Niekoľko¹²⁴ má priateľov^{207 860} na vzájomné potieranie⁸⁶¹, ale jestvuje milujúci oddaný⁸⁶² nad brata²⁵⁵.
- 19** Chudobný³¹⁸ chodiaci v svojej bezúhonnosti¹¹⁵ je lepší od prevráteného¹²⁹ na svojich perách⁹, ktorý⁸⁶³ je nerozumný⁷¹.
- (2) Ani bez poznania⁶⁶⁷ sa duša nemá dobre, a nohami unáhlený hreší.
- (3) Cestu človeka podvracia⁶⁴⁹ jeho pochabosť^{302 550}, ale jeho srdce sa hnevá⁸⁶⁴ na Hospodina.
- (4) Majetok⁴⁴ pridáva¹⁷ veľa priateľov²⁰⁷, ale núdzy⁵¹⁰ je od svojho priateľa²⁰⁷ odlučovaný⁷⁸⁹.
- (5) Svedok lživý^{57 328} nebude považovaný za nevinného³⁴⁸, a kto vydychuje³³⁴ nepravdy³³⁵, nebude môcť³⁸ vyviaznuť⁵⁷⁸.
- (6) Mnohí sa uchádzajú o priazeň⁸⁶⁵ veľmoža⁴³¹ a každý chce byť pravým¹²¹ priateľom²⁰⁷ štedrému⁸⁶⁶.
- (7) Chudobného³¹⁸ nenávidia⁷⁸ všetci jeho bratia⁵⁵⁰; čím skôr sa od neho vzdalujú

- jeho priatelí⁶³²; nasleduje⁵⁷⁸ *ich* s prosbami⁸⁶⁷ – *nieto*⁸⁶⁸ *ich*.
- (8) Milujúci svoju dušu nadobúda²⁰ rozum³⁵³, zachováva¹¹⁸ obozretnosť¹⁰⁴ na dosiahnutie¹¹⁰ šťastia⁷³¹.
- (9) Svedok lživý^{57 328} nebude považovaný za nevinného³⁴⁸, a kto vydychuje³³⁴ nepravdy³³⁵, musí³⁸ zahynúť.
- (10) Pre nerozumného^{71 114} sa nehodí⁸⁰² blahobyť⁸⁶⁹, čím menej pre nevoľníka¹¹⁴ vládnúť³¹⁴ nad veliteľmi⁴²⁸.
- (11) Prezierať^{8 148} človeka odďaľuje^{700 870} jeho hnev⁸⁷¹, a prejsť⁴⁵⁵ mimo⁸⁷² prestúpenia⁵⁰⁶ – jeho česť²³⁰.
- (12) Kráľova nevlôa^{864 873} – vrčanie²⁷⁸ stáby hrivnatca⁸⁷⁴, ale jeho blahovôľa⁴⁶⁴ – ako rosa na bylinstvo⁸⁷⁵.
- (13) Nerozumný⁷¹ syn je strastou^{57 492 800} svojmu otcovi, a sváry s ženou⁹ – trvalý⁸⁷⁶ odkvap⁸⁷⁷.
- (14) Dom a majetok⁴⁴ – dedičstvo⁷⁹⁶ otcov, ale rozumná⁸ žena je od Hospodina.
- (15) Lenivosť pohruzuje v⁸⁷⁸ tvrdý spánok a nedbanlivá duša hladuje²⁰⁴.
- (16) Zachovávať¹¹⁸ príkaz²² zachováva¹¹⁸ svoju dušu⁸⁷⁹, ale ľahostajný *ohladne* svojich ciest⁸⁸⁰ musí³⁸ umrieť⁸⁸¹.
- (17) Milostivý⁶⁹¹ k núdznemu^{9 510} požičiava⁸⁸² Hospodinovi, i bude⁵⁹⁴ mu jeho zásluhu⁶⁷ odplácať^{351 590}.
- (18) Naprávaj⁴⁷⁵ svojho syna, lebo⁸⁸³ je nádej, ale nech sa tvoja duša nepozdvíha^{26 481} na jeho usmrtenie.
- (19) Veľmi nazlostení⁸⁸⁴ musí³⁸ niesť⁴⁸¹ pokutu, lebo ak ho budeš vyprošťovať, potom⁵⁰ budeš ešte pridávať¹⁷.
- (20) Počuj radu a prijmi nápravnú výchovu², aby si v svojom posledku mohol³⁸ zmúdreť.
- (21) V srdci človeka¹²⁴ sú mnohé myšlienky^{329 330}, ale rada⁸⁸⁵ Hospodina, tá²⁹ sa uskutočňuje^{204 743}.
- (22) Žiadúcnou vecou^{527 886} *pri* človekovi⁹ je jeho láskavosť¹⁴², a chudobný³¹⁸ je lepší od ľuhára⁸⁸⁷.
- (23) Úcta²⁴ k Hospodinovi⁹ je k životu¹³⁷, takže⁵⁰ sa môže^{38 487} spokojne⁸⁸⁸ prenocovať bez navštívenia^{889 890} nešťastím¹⁰¹.
- (24) Leňoch schováva⁷⁸ svoju ruku v mise, ani k svojim ústam ju nepodáva späť⁸¹³.

- (25) Posmievača by si mal³⁸ biť⁸¹¹, nech⁵⁰ prostoduchý¹⁴ nadobúda bystrosť^{619 720}, a rozvážnemu⁴ dovrať^{526 476}, nech venuje pozornosť^{4 26} poznaniu.
- (26) Trýzniteľ otca, *ktorý* zaháňa matku, je syn zostudzujúci⁴⁹⁶ a hanebne konajúci.
- (27) Prestaň, môj synu, počúvať nabádanie^{2 891} na poblúdenie²⁹⁶ od výrokov poznania.
- (28) Svedok ničomnosti³¹⁹ zosmiešňuje právo¹⁰ a ústa zlovoľných pohlcujú^{29 892} mrzkosť³³¹; (29) pre posmievačov¹¹⁴ sú pripravené³⁰⁷ súdy¹⁰ a pre chrbát¹¹⁴ nerozumných⁷¹ štulce.
- 20** Víno je posmievač, opojný⁸⁹³ nápoj je hrmotný⁶⁴ a nikto⁴² pri ňom¹⁸⁶ blúdiaci²⁹⁶ nie je múdry.
- (2) Hrôza z kráľa – vrčanie²⁷⁸ stáby hrivnatca⁸⁷⁴; vyvolávajúci jeho zlosť⁶⁸⁵ hreší na svojej duši.
- (3) Upustenie^{852 894} od zvady je každému²⁹⁸ ctou¹⁸⁰, ale ktokoľvek⁴² je pochabý²⁵, prepuká^{815 895}.
- (4) Leňoch na jeseň⁸⁹⁶ neorie²⁰⁴; v žatve bude žobrať⁸⁹⁷, ale *ničoho* nebude.
- (5) Zámer⁸⁸⁵ v srdci niekoho¹²⁴ – hlboké vody, a človek¹²⁴ obozretný^{104 328} ho čerpá.
- (6) Z mnohých ľudí¹⁴⁹ každý²⁹⁸ vyhlasuje svoju láskavosť¹⁴², ale kto môže³⁸ nájsť volakoho¹²⁴ vierohodného^{57 328 620 660 898?}
- (7) Spravodlivý chodíeva v svojej bezúhonnosti¹¹⁵ – blaho⁵⁷ jeho detí²²¹ po ňom!
- (8) Kráľ, sediac na stolič⁴⁸⁴ súdu⁸⁹⁹, prezerá⁹⁰⁰ svojimi očami všetko zlé.
- (9) Kto môže³⁸ povedať: Očistil⁷⁶⁰ som svoje srdce, som³⁰⁷ čistý⁷⁵¹ od svojho hriechu?
- (10) Rozdielne záväžia⁵⁴² a rozdielne éfy^{901 902}, oboje tie²⁹ *veci sú* oškľivosťou²¹⁶ Hospodinovi⁹.
- (11) Už⁹⁰³ podľa svojich spôsobov^{188 904} sa chlapec¹⁵ dáva rozpoznať^{4132 905}, či čistý⁷⁶⁰ a či úprimný¹¹¹ *bude* jeho počínanie.
- (12) Ucho počujúce a oko vidiace – oboje utvoril³⁹⁴ Hospodin.
- (13) Nech nemiluješ²⁶ spánok, aby si nemusel¹³⁸ schudobnieť¹²⁶¹; otvor⁹⁰⁶ svoje oči a nasýť sa chlebom²⁴⁵.

- (14) Zlé⁷²³, zlé⁷²³, vraví kupujúci²⁰,
a odídúc svojou cestou⁹⁰⁷, bude sa
potom vystatovať^{601 908}.
- (15) Jestvuje zlato a veľa perál¹⁷⁶, ale
drahocenná⁴³ vec^{909 910 911} sú pery
poznania⁹.
- (16) Vezmi jeho rúcho, lebo⁹¹² sa zaručil³⁰³
za cudziara³¹,
a pre cudzozemcov^{132 133 913 914} ho zataž
zálohom⁹¹⁵.
- (17) Niekomu¹²⁴ je sladký¹⁹⁹ chlieb
podvodu⁹¹⁶, ale potom sa jeho ústa
plnia pieskom.
- (18) Plány^{329 330} – to¹⁰⁷ sa musí³⁸ pripraviť
radou; len⁵⁰ s múdрым vedením^{21 656}
podnikaj³⁵⁴ boj⁹¹⁷.
- (19) Ohovárať⁵⁶⁰, odhaľujúť⁵⁶¹
tajnosti^{215 357}, obchádza, i nesmieš³⁸ sa
k svojimi perami vábiacemu^{33 918 919}
pridružovať^{303 679}.
- (20) Zlorečiaci svojmu otcovi a svojej
matke – jeho lampa bude hasnúť
vprostred³⁷² tmy.
- (21) Dedičstvo⁷⁹⁶ na začiatku chvatne
získané⁹²⁰, to⁵⁰ sa v jeho budúcnosti
nebude žehnať.
- (22) Nech nevravíš²⁶: Chcem³⁸
odplatiť^{351 590} zlo; čakaj na Hospodina,
on⁵⁰ ti bude pomáhať⁵⁶⁴.
- (23) Rozdielne závažia^{542 902} sú
ošklivosťou²¹⁴ Hospodinovi⁹ a váhy⁵⁴⁰
klamné^{328 541} nie sú dobré.
- (24) Kroky⁹²¹ muža³⁶⁰ sú od Hospodina,
ale čože človek chápe³ jeho cestu?
- (25) Nástraha⁶¹⁵: Človek nerozvážne
vraví: Sväté!¹⁹²² a po sľuboch⁹²³ bude
rozmýšľať^{924 925}.
- (26) Múdry kráľ prezerá⁹⁰⁰ zlovoľných
a dáva po nich sem-ta jazdiť
kolesom^{926 927}.
- (27) Duch⁹²⁸ človeka je lampa Hospodina,
prepátravajúca všetky najhlbšie⁸³⁵
časti³⁹⁷ vnútra⁶⁷⁰.
- (28) Láskavosť¹⁴² a vernosť¹⁴³ opatrujú¹¹⁶
kráľa; on⁵⁰ má⁷⁸ svoj trón⁴⁸⁴
láskavosťou¹⁴² podporeť^{307 929}.
- (29) Slávou²³⁰ ťuhajov je ich sila,
a ozdoba⁹³⁰ starcov – šediny³⁴⁷.
- (30) Očista⁹³¹ ohľadne zla^{231 932} – sinavice⁹³³
po zranení⁹³⁴, áno⁵⁰, údery^{811 935}, až
do najhlbších⁸³⁵ častí³⁹⁷ vnútra⁶⁷⁰.

- 21** Srdce kráľa v ruke Hospodina –
potoky²⁸⁹ vôd; k čomukolvek⁴²,
v čom si ľubuje^{177 828}, ho⁹³⁶ nakláňa⁷⁹.
- (2) Ktorákoľvek⁴² cesta niekoho¹²⁴ je
v jeho očiach správna¹¹¹, ale srdcia
skúške podrobuje⁷⁶¹ Hospodin.
- (3) Uskutočňovanie^{354 937} spravodlivosti
a práva¹⁰ je Hospodinovi vyvolenia⁹¹
hodné⁴¹⁷ nad obet²⁵⁵.
- (4) Povýšenosť očí, nadutosť⁹³⁸ srdca,
vyčítanie⁹³⁹ zlovoľných je hriech.
- (5) Myšlienky^{329 330} usilovného⁴⁹⁵ – len
na úžitok⁶⁹⁴, ale každého unáhľeného
len na škodu^{319 940}.
- (6) Získavanie⁹⁴¹ pokladov^{436 489} jazykom
ľživým³²⁸ je prchavý⁹⁴² dych⁹⁴³
hľadáajúcich smrtí.
- (7) Zlovoľných odstraňuje⁹⁴⁴ ich
násilie^{550 945}, lebo sa priecili⁷⁸
uskutočňovať³⁵⁴ právo^{10 937}.
- (8) Cesta človeka¹²⁴ vinou obťažného je
krivolačá, ale čistý⁷⁶⁰ – jeho pôsobenie
je priame¹¹¹.
- (9) Bývať v kúte na streche⁹ je lepšie ako
žena²⁵⁵ svárliava^{57 328} a spoločný dom.
- (10) Duša zlovoľného je⁷⁸ žiadostivá zla,
blížny²⁰⁷ v jeho očiach nenachádza
priazeň^{691 946}.
- (11) Pokutovaním posmievača môže³⁸
prostoduchý¹⁴ zmúdiť a venovaním
pozornosti⁸ múdremu prijať^{6 947}
poznatie.
- (12) Spravodlivý⁹⁴⁸ venuje pozornosť⁸
domu zlovoľného; uvrhuje⁶⁴⁹
zlovoľných v nešťastie¹⁰¹.
- (13) Zapchávajúci svoje ucho pred
krikom^{48 949} núdzneho⁵¹⁰ – aj on bude
volať a nebude sa⁴⁸⁷ odpovedať.
- (14) Dar⁸⁴³ v tajnosti⁴⁸⁶ odvracia hnev
a úplatok³⁶⁶ v záhrení²⁹⁷ prudké⁹⁵⁰
popudenie.
- (15) Uskutočňovať³⁵⁴ právo^{10 937} je radosťou
spravodlivému, ale skazou⁵⁰⁸
páchatelom mrzkosti³³¹.
- (16) Človek poblúdivý³⁹⁴ z cesty
prezieravosti⁸ bude spočívať⁷¹¹
v zidení²⁸⁴ tieňov¹³⁸.
- (17) Milovník veselia bude bedárom⁹⁵¹,
milovník vína a masti^{357 952} nebude
bohatnúť.

- (18) Zlovoľný bude výkupným³⁶² za spravodlivého, a miesto úprimných¹¹¹ vierolomný⁵⁴⁶.
- (19) Bývanie v zemi pustiny je lepšie ako žena²⁵⁵ svárliavá⁵⁷ 328 a mrzutá³²⁸ 618.
- (20) V príbytku²¹⁶ múdreho je žiadúcný⁷⁰ poklad⁴³⁶ 489 a olej, ale človek nerozumný⁷¹ to²⁹ pohlcuje³⁹ 953.
- (21) Nasledujúci⁵⁷⁶ spravodlivosť a láskavosť¹⁴² nachádza život¹³⁷, spravodlivosť a česť¹⁸⁰.
- (22) Múdry zlieza mesto⁹⁵⁴ silákov⁷⁹³ a strháva⁹⁵⁵ pevnosť⁹⁵⁶ jeho⁹⁵⁷ dôvery⁶⁹⁶.
- (23) Strážiaci¹¹⁸ svoje ústa a svoj jazyk stráži¹¹⁸ svoju dušu pred úzkosťami⁴⁸ 88.
- (24) Pyšný⁹⁵⁸, nadutý, posmievač – meno toho²⁹, ktorý koná³⁵⁴ s pretekaním⁵⁵¹ 656 pýchy⁵⁴⁴.
- (25) Leňocha usmrcuje jeho žiadostivosť⁵²⁷ 550, lebo jeho ruky sa priečia⁷⁸ pracovať³⁵⁴; (26) po celý⁹⁵⁹ deň sa žiadostivo prejavuje⁷⁸ 643 svojou žiadostivosťou⁵²⁷; ale spravodlivý dáva a neujíma⁵¹⁸ 960.
- (27) Obeť zlovoľného je ošklivosťou²¹⁴, najmä ak ju prináša so zlým úmyslom⁵²⁴ 656.
- (28) Svedok-luhár⁹⁶¹ musí³⁸ zhnúť, ale muž počujúci⁹⁶² smie³⁸ hovoriť navždy⁹⁶³.
- (29) Človek¹²⁴ zlovoľný robí⁷⁸ drzou svoju tvár³⁷⁸ 964, ale úprimný¹¹¹, ten²⁹ upevňuje¹⁸⁷ 965 svoje cesty⁹⁶⁶.
- (30) Niet múdrosti a niet obozretnosti¹⁰⁴ a niet rady voči⁹⁶⁷ Hospodinovi.
- (31) Kôň je pripravovaný²² 187 na deň boja⁹¹⁷, ale víťazstvo⁵⁶⁴ 968 je Hospodinovo²⁹¹.
- 22** Meno⁹⁶⁹ je hodné vyvolenia⁹¹ 417 nad veľké⁷⁰² bohatstvo²⁵⁵, a priazeň³⁰ je lepšia od striebra a od zlata.
- (2) Bohatý a chudobný³¹⁸ sa stretávajú⁷⁸, Tvorcom³⁵⁴ ich oboch⁴⁵ je Hospodin.
- (3) Keď bystrý⁶¹⁹ spozoruje⁹⁷⁰ zlo¹⁰¹, skryje¹⁶ sa, ale prostoduchý¹¹⁴ idú⁷⁸ ďalej a utrpia škodu.
- (4) Odmena pokory, úcty²⁴ k Hospodinovi⁹ – bohatstvo, sláva¹⁸⁰ a život¹³⁷.
- (5) Na ceste prevráteného¹²⁹ – trnie, pasce; strážiaci¹¹⁸ svoju dušu je od nich ďaleko.
- (6) Poskytujú mladému¹⁵ zacvičenie⁹⁷¹ 972 podľa povahy⁹⁷³ jeho cesty, nech⁵⁰ sa od toho²⁹ 107 974 neodvracia¹⁵⁶, ani keď bude ostarievat.
- (7) Bohatý vládne³¹⁴ nad chudobnými³¹⁸ a vypožičiavajúci je nevoľníkom požičiavajúcemu⁶⁷⁶.
- (8) Rozsievajúci krivdu⁹⁷⁵ bude žať utrpenie³³¹ a palica⁵⁰⁷ jeho zlosti⁵⁵¹ 976 musí³⁸ zmiznúť²⁷⁹.
- (9) Kto má dobrotné oko⁹⁷⁷, ten²⁹ bude požehnávaný, lebo zo svojho chleba dáva⁷⁸ núdznemu⁵¹².
- (10) Vyžeh⁹⁷⁸ posmievača, nech⁵⁰ sa vytráca svár a prestáva⁸⁵² škriepka²² 899 a hanba.
- (11) Milujúci čistotu⁷⁵¹ srdca – pre prívítivosť³⁰ jeho pier je kráľ jeho priateľom²⁰⁷.
- (12) Oči Hospodina opatrujú¹¹⁶ poznanie, on⁵⁰ vyvracia⁶⁴⁹ slová vierolomného⁵⁴⁶.
- (13) Leňoch povie⁹⁷⁹: Na ulici⁵⁹ je lev, vprostred priestranstiev⁶⁰ 61 by som mohol³⁸ byť zabitý⁹⁸⁰.
- (14) Ústa nepatričných¹³¹ žien – hlboké priepadisko⁹⁸¹; padá tam prekliaty Hospodinom⁹ 982.
- (15) V srdci chlapca¹⁵ je priviazaná¹⁴⁴ pochabosť⁹³⁰², prút⁵⁰⁷ nápravnej výchovy² ju od neho vzdaluje.
- (16) Utláča⁷⁰⁶ kto núdzneho⁵¹⁰? Jemu na prospech⁹⁸³ 984 Dáva kto bohatému? Len na škodu³¹⁹ 985.
- (17) Nachýľ⁷⁹ svoje ucho a počuj slová múdrych, aby si svoje srdce prikladal⁹⁸⁶ k mojej vedomosti, (18) lebo je²⁰⁴ 242 to ľúbezne⁹⁸⁷, ak ich uchovávaš¹¹⁸ 204 v svojom vnútri⁶⁷⁰, nech⁵⁰ sú spolu upevňované¹⁸⁷ na твоjich perách⁹⁸⁸; (19) aby tvoja dôvera⁶⁹⁶ bola¹⁰³ v Hospodina, upovedomil som ťa dnes, áno, teba⁹⁸⁹! (20) Či som ti predtým⁹⁹⁰ nenapísal ohľadne²³¹ rád⁹³ a poznania⁹⁹¹, (21) aby som ti dal spoznať¹⁰³ spoľahlivosť⁹⁹² výrokov pravdy¹⁴³ 993 na odpovedanie výrokmi⁸⁴¹ pravdy¹⁴³ 993 994 posielajúcim ťa?
- (22) Nech núdzneho⁵¹⁰ neolupuješ²⁶ 242, pretože on je núdzny⁵¹⁰, a nie že budeš²⁶ sužovaný²¹⁸ 730 v bráne deptať⁹⁹⁵, (23) lebo ich pravotou⁸⁴⁷ sa bude pravotiť⁸⁴⁷ 996 Hospodin a tých, ktorí ich oberajú, ⁹⁹⁷ oberie o život³⁹³.

- (24)Nech sa nepriatelíš^{26 207 662} s náchylným k⁵⁵ hnevu a nie že budeš²⁶ s mužom popudlivým^{57 328} chodiť⁹⁹⁸,
 (25)aby si si nezvykal na jeho chodníky⁵³, takže⁵⁰ by si privodil⁹⁹⁹ nástrahu⁶¹⁵ svojej duši.
 (26)Nech nie si²⁶ medzi uderajúcimi dlaňou^{304 305}, medzi ručiacimi³⁰³ za pôžičky; (27)ak nemáš³¹² čím splatiť^{351 590}, načo máš³⁸ kto brať tvoje lôžko spod teba?
 (28)Nech neposúvaš²⁶ dávnu medzu^{749 1000}, ktorú zriadili³⁵⁴ tvoji otcovia.
 (29)Zbadal si voľakoho¹²⁴ hybkého¹⁰⁰¹ v svojej práci⁸³⁷? Bude sa postavovať³⁹⁹ pred tvár kráľov, nebude sa postavovať³⁹⁹ pred tvár obyčajných ľudí.
23 Keď sadáš k jedlu²⁴⁵ s vládcom³¹⁴, musíš³⁸ starostlivo¹⁰⁰² uvážiť³, koho máš pred svojou tvárou;
 (2)áno⁵², budeš klásť⁴⁵² nôž na svoje hrdlo, ak si ty príliš hltavý¹⁰⁰³, (3)nech sa neoddávaš²⁶ túžbe⁶⁴⁵ po jeho lahôdkach¹⁰⁰⁴, lebo to²⁹ je klamný pokrm^{245 961}.
 (4)Nech sa nenamáhaš²⁶ o bohatstvo¹⁰⁰⁵; upusti od¹⁰⁰⁶ svojej vynaliezavosti^{5 1007}.
 (5)Či naň zaleteli tvoje oči¹⁰⁰⁸? Už⁵⁰ ho niet, veď si istotne¹⁰⁰⁹ vedelo³⁸ spraviť krídla ako orol^{1010 1011} a zaletieť k nebesiam.
 (6)Nech nejedávaš²⁶ jedlo^{245 246} závistlivého¹⁰¹² a nie že sa budeš²⁶ oddávať túžbe⁶⁴³ po jeho lahôdkach¹⁰⁰⁶,
 (7)lebo tak ako¹⁰¹³ v svojej myslí³⁹³ vypočítava^{78 1014}, taký on je; vraví ti: Jedz a pi, ale jeho srdce nie je s tebou.
 (8)Svoj okruštek⁷⁹⁴, ktorý si zjedol, – budeš ho musieť³⁸ vytvávať, a zmariš³⁵⁶ svoje ľúbe⁹⁸⁷ slová.
 (9)Nech nehovoríš²⁶ v uši nerozumného⁷¹, lebo pohrda prezieravosťou^{8 148} tvojich slov^{1015 1016},
 (10)Nech neposúvaš²⁶ dávnu medzu^{749 1000} a nie že budeš²⁶ vstupovať v polia sirôt,
 (11)lebo ich Výkupca¹⁰¹⁷ je silný; on sa bude pravotiť^{847 996} ich pravotou⁸⁴⁷ s tebou.
 (12)Privádzaj svoje srdce k nápravnej výchove² a svoje ucho k výrokom poznania.
 (13)Nech pred chlapcom^{15 48} nezadržuješ⁴⁷ nápravnú výchovu²; neumiera, ak ho biješ⁸¹¹ prútom⁵⁰⁷.
 (14)Keď ty ho prútom⁵⁰⁷ biješ⁸¹¹, vyprostuješ¹⁶ jeho dušu zo šéola³⁷.
 (15)Môj synu, ak tvoje srdce zmúdreje, bude sa moje srdce radovať, áno, moje¹⁰¹⁸, (16)a moje obličky¹⁰¹⁹ sa budú veseliť pri zhováraní sa¹⁸⁶ tvojich pier v poctivosti¹¹.
 (17)Nech tvoje srdce nehorľá^{26 211} ohľadne hriešnikov^{231 1020}, lež po celý³⁵⁹ deň ohľadne úcty^{24 231 1021} k Hospodinovi⁹.
 (18)Veď vari jestvuje budúcnosť¹⁰⁵²? Potom^{50 1022} sa tvoja nádej nebude vytínať¹⁴⁰.
 (19)Počuj ty, môj synu, a zmúdrej a daj svojmu srdcu vykročiť cestou;
 (20)nech nie si²⁶ medzi pijanmi vína, k tomu medzi žrtúmi¹⁰²³ mäsa,
 (21)lebo pijan a zhýralec¹⁰²³ bude chudobníet¹²⁶¹, a ospalosť oblieka v handry.
 (22)Načúvaj svojmu otcovi, ktorý¹⁰²⁴ ťa splodil, a nech nepohrdaš²⁶ svojou matkou, keď ostarie; (23)nadobudni²⁰ pravdu¹⁴³ a nech ju nepredávaš²⁶, múdrosť a skúsenosť²⁷ a súdnosť⁵.
 (24)Otec spravodlivého zaiste¹⁰²⁵ bude jasať, splodiví múdreho tiež^{50 1026} sa z neho^{186 231} radovať, (25)radovať sa bude tvoj otec aj tvoja mať, áno⁵⁰, jasať bude tvoja rodička.
 (26)Daj mi, môj synu, svoje srdce a nech tvoje oči obľubujú^{26 170 1027} moje cesty;
 (27)veď neviestka je hlboké priepadlisko⁹⁸¹, a cudzinka^{192 133} – tesná cisterna²⁸⁶; (28)ona veru ako lúpežník striehne³⁶ a pridáva¹⁷ neverných⁵⁴⁶ medzi ľuďmi¹⁴⁹.
 (29)Komu ach? Komu beda? Komu sváry? Komu nárek^{339 1028}? Komu rany^{357 934} bez príčiny? Komu zákal očí?
 (30)Predlievajúcim¹⁰²⁹ pri víne, prichádzajúcim okúsiť korenené víno.
 (31)Na víno nech sa nedívaš⁹⁷⁰, že sa červenie, že vydáva v pohári¹⁰³⁰ svoju iskru¹⁰³¹, hladko¹⁰³² sa zošmykáva¹⁰³³!
 (32)Nakoniec¹⁰³⁴ vie³⁸ uštknúť ako had, áno⁵², ako kobra¹⁰³⁵ štipnúť, (33)tvoje oči budú vidieť nepatričné¹³¹ ženy¹⁰³⁶, tvoje srdce bude hovoriť zvrátenosti¹²⁵

- (34) a staneš sa⁶⁹³ *stáby* ležiacim¹⁰³⁷ v srdci mora, áno⁵⁰, *stáby* ležiacim¹⁰³⁷ na vrchole^{62 400} stožiara. (35) Zbili⁸¹¹ ma – nepocítil som bolesti¹⁰³⁸, stlíkli ma – nezvedel som. Kedy sa budem zobúdzat? Naďalej¹⁷ to²⁹ budem ešte hľadať.
- 24** Nech nežiarliš^{26 213} na zlých ľuďí¹²⁴ a nie že sa budeš²⁶ oddávať túžbe⁶⁴³ byť s nimi, (2) lebo ich srdce zamýšľa⁴¹³ násilie⁹⁴⁵ a ich pery hovoria o strasti^{785 1039 1040}.
- (3) Múdrosťou je dom budovaný a obozretnosťou¹⁰⁴ sa upevňuje^{187 1041} (4) a vedomosťou sú komory³⁹⁷ naplnené všemožným⁴² majetkom⁴⁴ drahocenným⁴³ a rozkošným⁹⁸⁷.
- (5) Múdry muž³⁶⁰ je silný¹⁰⁴² a človek¹²⁴ s poznaním⁹ stupňuje⁴⁵⁰ moc¹⁰⁴³; (6) áno, svoju vojnu^{917 1044} musíš³⁸ viesť³⁵⁴ s múdрым riadením^{21 656} a víťazstvo^{564 968} je v množstve radcov.
- (7) Nerozumnému⁷¹ je múdrosť príliš vysoká⁵⁷ – v bráne¹⁰⁴⁵ nevie³⁸ otvoriť svoje ústa.
- (8) Zamýšľajúci³³⁰ robiť zlo – budú mu dávať názov³⁶⁷ odborníka⁵⁵ na úklady^{9 420}.
- (9) Zlý úmysel⁵²⁴ pochabosti³⁰² je hriech a posmievať je ľuďom¹⁴⁹ ošklivosťou²¹⁴.
- (10) Prejavil si sa ochabnutým²³⁵ v deň úzkosti⁸⁸⁹? Tvoja sila¹⁰⁴⁵ je stenčená¹⁰⁴⁶.
- (11) Vyprošťuj privádzaných⁹⁹⁹ na smrť, áno⁵⁰, vrávorajúcich⁵³⁷ na zabitie. Či sa chceš³⁸ zdržať^{518 1047 1048} (12) Keď budeš¹⁰⁴⁹ vraviť: Hľa, toto sme nevedeli⁷⁸ – či on, Skúmateľ¹⁷⁶¹ srdc, si nevšíma³⁹? Ba on, pozorujúci^{116 1050} tvoju dušu, to vie a spláca⁸¹³ človekovi podľa jeho počinania.
- (13) Jedávaj, môj synu, med, lebo je dobrý, áno⁵², tekutý med²⁶⁶, sladký na tvojom podnebí; (14) tak spoznávaj múdrosť pre svoju¹⁰⁵¹ dušu¹¹⁴; ak ju nájdeš, potom⁵⁰ jestvuje budúcnosť¹⁰⁵², a tvoja nádej sa nebude vyťínať¹⁴⁰.
- (15) Nech, zlovoľný, nestriehneš^{26 36} pri príbytku²¹⁶ spravodlivého, nech neníčiš^{26 547} jeho noclážisko¹⁰⁵³, (16) lebo spravodlivý, bárs by sedemkrát padal, povstáva^{16 78}, ale zlovoľní klesajú²³⁵ v nešťastie¹⁰¹.
- (17) Nech sa neraduješ pri páde¹⁸⁶ svojho nepriateľa a pri jeho potknutí sa^{186 235} nech tvoje srdce nejasá²⁶, (18) aby Hospodin to nevidel ako zlo v svojich¹⁰⁵⁴ očiach, takže⁵⁰ by od neho^{239 1055} odvrátil svoj hnev.
- (19) Nech sa nerozpaľuješ^{26 1056} proti páchatelom zla, nech nehorlíš^{26 211} proti zlovoľným, (20) lebo pre zlého¹¹⁴ niet^{204 1057} budúcnosti¹⁰⁵², lampa zlovoľných hasne²⁰⁴.
- (21) Môj synu, maj v úcte²⁴ Hospodina a kráľa, nech sa nezdrúžuješ^{303 679} s inak zmýšľajúcimi¹⁰⁵⁸, (22) lebo náhlo bude povstávať ich pohroma⁸² a kto pozná¹⁰⁵⁹ pomstu¹⁰⁶⁰ tých²⁹ dvoch^{1061 1062 1063}?
- (23) AJ TIETO VECI SÚ OD MÚDRYCH²⁹¹: Rozlišovať¹⁰⁶⁴ osobu¹⁰⁶⁵ v súde¹⁰ nie je dobré.
- (24) Vraviaci zlovoľnému: Ty si spravodlivý – národnosti^{1066 1067} mu budú zlorečiť, áno⁵⁰, ľudské plemená⁵⁸⁶ ho budú preklínať⁹⁸², (25) ale dovrávajúci^{476 1068} bude blaho¹²² a bude na nich prichádzať požehnanie dobra; (26) budú sa¹⁰⁶⁹ bozkávať pery odpovedajúceho jednoznačnými^{1260 1070} slovami⁸⁴¹.
- (27) Postaraj sa o^{187 1071} svoju prácu^{837 1072} vonku⁵⁹ a dohotov¹⁰⁷³ si ju na poli; potom tiež⁵⁰ môžeš³⁸ vybudovať svoj dom.
- (28) Nech nie si²⁶ bez príčiny svedkom proti svojmu blížnemu²⁰⁷; áno⁵², či sa dopustiš klamu^{33 1074} svojimi perami?
- (29) Nech nevravíš²⁶: Ako sa zachoval³⁵⁴ ku mne, tak sa budem zachovávať³⁵⁴ k nemu, splácať⁸¹³ každému²⁹⁸ podľa jeho počinania.
- (30) Prešiel som pozdĺž poľa leňocha⁶⁷⁶ a pozdĺž vinice majúceho nedostatok³⁵² rozumu³⁵³ (31) a hľa, to²⁹ celé⁴⁷ prerástlo¹⁰⁷⁵ burinou¹⁰⁷⁶, povrch¹⁰⁶⁵ toho²⁹ pokryli žihľavy a jeho kamenný múrik¹⁰⁷⁷ bol strhnutý⁵⁵⁹.
- (32) A ja som pozrel, prikladal⁹⁸⁶ som svoje srdce, uvidel som, prijal som poučenie²: (33) Trocha pospania^{57 316}, trocha podriemania^{57 316}, trocha založenia rúk na ľahnutie, (34) i pri

- potulujúc sa¹⁰⁷⁸ tvoja bieda³¹⁸, áno⁵⁰,
tvoj nedostatok³¹⁹ ako ozbrojenec³²⁰.
- 25** Aj toto¹⁰⁷⁹ sú príslovia¹ Šalamúna,
ktoré poznávali muži Chizkijju,
kráľa Júdu:
- (2) Sláva¹⁸⁰ Božia – skrývať vec; sláva¹⁸⁰
kráľov – skúmať vec.
- (3) Nebesa pre výšku a zem pre hĺbokosť
a srdce kráľov nemožno preskúmať¹⁰⁸⁰.
- (4) Odňať trosky od striebra a výsledkom
bude¹⁰⁸¹ zlatníkoví skvosť^{909 910 911};
(5) odňať zlovoľného tvári kráľa a jeho
trón sa bude upevňovať
v spravodlivosti¹⁸⁶.
- (6) Nech si pred tvárou kráľa
neosobuješ²⁶ česť¹⁰⁸² a nie že sa budeš²⁶
postavovať na miesto veľkých;
(7) lepšie predsa, keď ti povie: Vystúp¹⁰⁸³
sem, ako ťa ponížiť²⁵⁵ pred tvárou
veľmoža⁴³¹, ktorého tvoje oči vidia⁷⁸.
- (8) Nech sa unáhle nepúšťaš^{26 1083}
do pravoty⁸⁴⁷, lebo¹⁰⁸⁴ – čo budeš robiť
pri jej ukončení, keď ťa tvoj blížny²⁰⁷
bude hanobiť⁸⁶⁷? (9) Svojou pravotou⁸⁴⁷
sa pravot^{847 996} so svojím blížnym²⁰⁷
a nie že budeš²⁶ odhaľovať⁵⁶¹
tajnosti^{215 357} iného²⁷⁶, (10) aby ťa
počujúci netupil, takže⁵⁰ by sa tvoja
zlá povest⁵¹⁷ neodvracala.
- (11) Jablká¹⁰⁸⁵ zo zlata s okrasami^{656 839}
zo striebra – slovo vyslovené pri
vhodných⁷⁴⁶ príležitostiach;
(12) krúžkom⁵⁷⁹ zo zlata, ba
náhrdelníkom zo zlata¹⁰⁸⁶ je múdry
dovrávajúci⁴⁷⁶ pozornému¹⁰⁸⁷ uchu;
(13) ako chlad snehu v deň žatvy je
dôveryhodný⁵⁶² posol¹⁰⁸⁸ pre
poslávších¹¹⁴ ho, lebo⁵⁰ občerstvuje^{813 1089}
dušu svojich pánov.
- (14) Výpary a vietor⁷⁴, ale lejaka¹⁰⁹⁰ niet –
to je každý²⁹⁸ vystatujúci sa^{601 908}
darom⁷⁵² lživým³²⁸.
- (15) Zdlhavosťou⁷⁰⁰ k hnevu^{9 701 1091} býva
nadiadený^{313 1092} prehovorený³³
a vlúdny⁷¹⁴ jazyk láme³²⁶ kosti.
- (16) Našiel si med? Jedz, než budeš mať
dosť¹⁰⁹³, aby si nebol presýtený, takže⁵⁰
by si ho vydával; (17) rob svoju nohu
vzácnou^{43 1094}, čo sa týka^{1095 1096} domu¹⁰⁹⁷
tvojho blížneho²⁰⁷, aby nebol tebou
presýtený, takže⁵⁰ by ťa mohol³⁸
znenávidieť.

- (18) Kyjak¹⁰⁹⁸ a meč a naostrený šíp – to je
každý²⁹⁸ vypovedajúci¹⁰⁹⁹ proti svojmu
blížnemu²⁰⁷ lživým svedectvom³²⁸;
(19) skazený¹¹⁰⁰ zub, podlomená¹¹⁰¹
noha – to je dôvera⁶⁹⁶
vo vierolomného^{9 546} v deň úzkosti⁸⁸;
(20) vyzliekajúci¹¹⁰² rúcho v deň mrazu,
ocot na lúh – to⁵⁰ je spevák
s piesňami⁶⁵⁶ na¹¹⁰³ mrzuté¹¹⁰⁴ srdce.
- (21) Ak nenávidiaci ťa je hladný, nakrm
ho chlebom, a ak je smädny, napoj ho
vodou, (22) lebo ty budeš zhrŕňať³⁴⁴
žeravé uhlie³⁴⁶ na jeho hlavu
a Hospodin ti bude odplácať^{351 590}.
- (23) Vietor⁷⁴ od severu rodí^{441 1105}
lejak^{1090 1106} a neblaho vyzerajúca^{982 1107}
tvár¹¹⁰⁸ jazyk v skryté^{486 1109 1110}.
- (24) Bývať v kúte na streche⁹ je lepšie ako
žena²⁵⁵ svárlivá^{57 328} a spoločný dom.
- (25) Studená voda na vyčerpanú¹¹¹¹ dušu –
to⁵⁰ je dobrá zvest⁷⁵⁵ zo zeme
vzdialenej³²⁸; (26) žriedlo zakalené^{309 1112}
a studnica²⁹⁴ skazená³⁵⁶ – to je
spravodlivý kyvotajúci sa⁵³⁷
pred tvárou zlovoľného.
- (27) Jeť med v množstvách^{9 1113} nie je
dobré; a je slávu¹⁸⁰ skúmanie
vlastnej¹¹¹⁴ slávy^{182? 1115}.
- (28) Mesto preborené^{165 1116}, kde niet
múru⁸⁴⁰ – to je každý²⁹⁸, pri ktorom niet
zábrany ohľadne jeho ducha⁷⁴.
- 26** Ako sneh v lete a ako dážď
v žatve, tak sa pre
nerozumného^{71 114} nehodí⁸⁰² česť¹⁸⁰.
- (2) Ako vrabec¹¹¹⁷ pri potulovaní^{1118 1119}
sem-ta, ako lastovička¹¹²⁰ pri lietaní¹¹²¹,
tak bezdôvodná kliatba nedochádza¹¹²¹.
- (3) Bič koňovi, uzda oslovi a palica⁵⁰⁷
chrbtu nerozumných⁷¹. (4) Nech
neodpovedáš²⁶ nerozumnému⁷¹ podľa
jeho pochabosti³⁰², aby si mu nebol
podobný¹⁷⁸ aj ty; (5) odpovedaj
nerozumnému⁷¹ podľa jeho
pochabosti³⁰², aby sa v svojich očiach
neštával^{1693 1122} múdрым. (6) Nohy
osekáva, násilie²⁴⁷ pije posielajúci
odkazy¹¹²³ skrze^{1124 1125} nerozumného⁷¹.
- (7) Ochabnuté sú³⁰⁷ stehná
chromého¹¹²⁶, aj príslovie¹ v ústach
nerozumných⁷¹. (8) Ako zaviazanie
kameňa v púzdro praku^{1127 1128}, tak robí
vzdávajúci česť¹⁸⁰ nerozumnému⁷¹.

- (9) Trň sa dostáva^{78 1083} v ruku opilca a prislovie! v ústa nerozumných⁷¹.
 (10) Veľký⁷⁰² je Roditeľ^{1441 1105} všetkého, ktorý⁵⁰ odmeňuje¹¹²⁹ nerozumného⁷¹ a odmeňuje¹¹²⁹ prestupujúcich^{455 1130 1131}.
 (11) Ako sa pes vracia k svojmu vývratku, opakuje sa⁸⁰⁹ nerozumný⁷¹ v svojej pochabosti³⁰². (12) Vidíš⁷⁸ volakoho¹²⁴ múdreho v svojich¹¹³² očiach? Nádej je skôr o nerozumnom⁷¹ ako o ňom²⁵⁵.
 (13) Leňoch povie⁹⁷⁹: Na ceste je ryčiaci¹¹³³, medzi priestranstvami^{60 61} je lev!
 (14) Dvere sa obracajú na svojich závesoch³⁵⁷ a leňoch na svojom lôžku.
 (15) Leňoch schováva⁷⁸ svoju ruku v mise, nechce³⁰⁷ sa mu¹¹³⁴ podať ju späť⁸¹³ k svojim ústam. (16) Leňoch je v svojich očiach múdrejší od siedmich dávajúcich rozumnú odpoveď¹¹³⁵.
 (17) Chytajúci psa za uši¹¹³⁶ – to je rozhorľujúci sa⁶⁸⁵, idúc mimo, nad zvadou nie jeho sa *týkajúcou*.
 (18) Ako šialenec vystreľujúci ohnivé strely, šípy a smrť, (19) taký je človek¹²⁴, ktorý ošudí svojho blížneho²⁰⁷ a povie: Či ja nežartujem⁴⁶⁰?
 (20) Pri nedostatku⁶⁹⁹ drier hasne oheň, a ak niet³⁰¹ našepkávača, utuchá svár. (21) Uhlie je na rozžeravenie^{346 1137} a drevá na oheň, a človek¹²⁴ svárlivý^{57 328} na rozpútanie zvady. (22) Slová našepkávača sú staby maškrtky⁸³⁴; áno⁵⁰, ony zostupujú v najhlbšie⁸³⁵ časti³⁹⁷ vnútra⁶⁷⁰.
 (23) Striebro trosky, roztiahnuté¹¹³⁸ po hline¹¹³⁹ – to sú vrelé¹¹⁴⁰ pery a zlé srdce. (24) Nenávisník sa svojimi perami pretvára^{1064 1141} a vnútri seba pripravuje⁹⁸⁶ klam⁵⁴¹; (25) hoci príjemným robí^{691 1142} svoj hlas, nech v neho neveríš^{26 562}, lebo v jeho srdci je sedmoro oškľivosti¹²⁴. (26) Jeho nenávisť sa utajuje⁵⁶³ pretvárkou; jeho zlo sa odhaľuje^{204 561} v zidení²⁸⁴.
 (27) Kopajúci jamu¹¹⁴³ padá²⁰⁴ v ňu, a zvalujúci⁷⁶² kameň – na toho²⁹ sa on vracia²⁰⁴.
 (28) Jazyk lživý³²⁸ nenávidí svojich poškodených¹¹⁴⁴ a hladké¹³⁴ ústa spôsobujú³⁵⁴ rozvrat¹¹⁴⁵.

- 27** Nech sa nevystatuje^{x26 601 908} dňom zajtrajším, lebo nevieš, čo dnešok¹¹⁴⁶ môže³⁸ priniesť¹¹⁴⁷.
 (2) Nech ťa chváli^{26 601} iný^{22 131 1148} a nie tvoje ústa, cudzí^{22 132 133} a nie tvoje pery.
 (3) Ťarcha kameňa a váha piesku? Ale ťažšia od tých²⁹ dvoch je nevoľa⁶¹⁸ pochabého^{25 1149}. (4) Zúrivosť popudenia a príboj¹¹⁵⁰ hnevu? Ale kto môže³⁸ obstať pred tvárou žiarlivosti¹¹⁵¹?
 (5) Karhanie⁷² zjavné¹¹⁵² je lepšie od lásky skrývanej¹¹⁵³, (6) rany⁹³⁴ od milujúceho sú dôveryhodnejšie⁵⁶² od hojných¹¹⁵⁴ bozkov nenávidiaceho.
 (7) Duša syta pohrdlivo odmieta¹¹⁵⁵ tekutý med²⁶⁴, ale duša hladná – všetko horké je jej sladké.
 (8) Ako vrabec¹¹¹⁷ uprchnuvší¹¹⁵⁶ od svojho hniezda, taký je človek¹²⁴ uprchnuvší¹¹⁵⁶ zo svojho miesta⁷¹⁷.
 (9) Mast¹¹⁶³ a kadivo¹¹⁵⁷ rozradostňujú srdce, aj sladkosť vlastného¹¹⁵⁸ priateľa²⁰⁷, pre radu⁶⁸² z duše¹¹⁵⁹.
 (10) Nech neopúšťaš svojho priateľa²⁰⁷ ani priateľa²⁰⁷ svojho otca, a nech v deň svojej pohromy⁸² nevstupuješ²⁶ v dom svojho brata; blízky²⁷⁴ sused¹¹⁶⁰ je lepší od vzdialeného brata.
 (11) Buď múdry, môj synu, a rozradostni moje srdce, nech⁵⁰ tupiacemu ma môžem³⁸ slovom odpovedať⁸⁴¹.
 (12) Bystrý⁶¹⁹ spozoruje⁹⁷⁰ zlo¹⁰¹ – skryje sa; prostoduchí¹⁴ idú⁷⁸ ďalej – utrpia škodu.
 (13) Vezmi jeho rúcho, lebo⁹¹² sa zaručil³⁰³ za cudziara¹³¹, a pre cudzozemku^{132 133 913 1161} ho zataž zálohom⁹¹⁵.
 (14) Silným hlasom včasne za rána svojho blížneho²⁰⁷ žehnajúci – to sa mu bude počítať³³⁰ za zlorečenie.
 (15) Trvalý⁸⁷⁶ odkvap⁸⁷⁷ v deň daždivého počasia a žena svárlivá^{57 328} sa sebe rovnajú; (16) schovávať^{35 78 102} vietor⁷⁴ a jeho pravica prezrádza¹¹⁶² masť¹¹⁶³.
 (17) Železo sa ostří⁴⁸⁷ železom, a jeden ostří tvár druhého¹¹⁶⁴.
 (18) Opatrovateľ¹¹⁶ figovníka jedáva jeho ovocie, a starajúci sa o¹¹⁸ svojho pána bude vážený¹⁶¹.

- (19) Ako voda¹¹⁶⁵ tvár tvári, tak srdce človeka človeku.
- (20) Šeól³⁷ a priepasť^{726 1166} sa nemôžu³⁸ nasýtiť a nie že sa oči človeka nasýtiť môžu³⁸.
- (21) Na striebro je téglik a na zlato pec, a človek^{124 1167} – podľa povahy^{973 1168} svojej povesti¹¹⁶⁹.
- (22) Bárš by si pochabého²⁵ v mažiari vprostred krúp tlkom rozmiažďoval, nebude od neho^{1170 1171} jeho pochabosť³⁰² odstupovať¹⁵⁶.
- (23) Dôkladne¹¹⁷² musíš³⁸ zisťovať¹¹⁷³ vzhľad¹⁰⁶⁵ svojho drobného dobytku, prikladať⁹⁸⁶ svoju myseľ³⁵³ k stádam, (24) lebo bohatstvo^{721 1174} nie je navždy⁵³⁶, a či je koruna¹¹⁷⁵ do pokolenia za pokolením? (25) Keď sa odprace^{487 1154} seno a ukáže sa mladý porast¹¹⁷⁶, pozvážajú^{16 1177} sa byliny z vrchov; (26) jahňatá¹¹⁷⁸ ti budú na oblečenie a kozly¹¹⁷⁹ kúpnuou cenou za pole (27) a dostatok¹⁰⁹³ mlieka kôz na stravu¹¹⁸⁰ tvoju a na stravu¹¹⁸⁰ tvojho domu a na obživu^{1181 1182} tvojich dievok⁴⁷¹.
- 28** Zlovoľní – takí prchajú⁷⁸, hoci⁵⁰ niet prenasledujúceho, ale spravodliví sú ako hrivnatec⁸⁷⁴, ktorý je bezpečný^{150 568 1183}.
- (2) Pri neporiadku^{186 506} v zemi⁹ býva veľa vládcov^{428 1184}, ale skrze človeka rozumného³, uvedomelého sa predlžuje^{700 870 1185} stav, aký je¹¹⁸⁶.
- (3) Muž³⁶⁰ chudobný³¹⁸ a utláčajúci⁷⁰⁶ núdzných⁵¹⁰ – lejak všetko odplavujúci, takže⁵⁰ niet chleba.
- (4) Opúšťajúci zákon²⁸ chvália⁶⁰¹ zlovoľného, ale zákon²⁸ zachovávajúci¹¹⁸ sa pre nich²³¹ rozhorčujú.
- (5) Zlí ľudia¹²⁴ nechápu³ právo¹⁰, ale hľadajúci Hospodina chápu³ všetko.
- (6) Chudobný³¹⁸ chodiaci v svojej bezúhonnosti¹¹⁵ je lepší od zahýbajúceho⁵⁰⁰ na dve cesty¹²⁰², aj keď on je bohatý.
- (7) Rozvážný³ syn dodržiava¹¹⁶ zákon²⁸, ale za priateľov majúci^{207 662} zhýralcov¹⁰²³ hanobí svojho otca.
- (8) Úrokom a úžerou svoj majetok⁴⁴ rozmnožujúci ho hromadí pre milostivého^{114 691} k núdznym⁵¹⁰.
- (9) Odvracajúci¹⁵⁶ svoje ucho od počutia zákona²⁸ – aj jeho modlitba je ošklivosťou²¹⁴.
- (10) Zvädzajúci^{296 1187} úprimných¹¹¹ na zlú cestu, ten²⁹ bude padať²⁰⁴ v svoju¹¹⁸⁸ jamu¹¹⁸⁹, ale bezúhonní^{40 139} budú dediť^{204 219} šťastie⁷²¹.
- (11) Bohatý človek¹²⁴ je v svojich očiach múdry, ale rozvážný³ núdzný⁵¹⁰ ho prehliada.
- (12) Pri jasaní¹⁸⁶ spravodlivých je veľká⁷⁰² sláva²³⁰, ale pri povstávaní^{1186 1190} zlovoľných sa po ľuďoch¹⁴⁹ musí³⁸ pátrať¹¹⁹¹.
- (13) Prikrývajúci svoje prestúpenia⁵⁰⁶ nebude mať²⁰⁴ zdaru, ale vyznávajúci a opúšťajúci ich nachádza²⁰⁴ zľutovanie^{609 1192}.
- (14) Blaho⁵⁷ človeka ustavične sa obávajúceho^{198 1193}! Ale zatvrdzujúci¹¹⁹⁴ svoje srdce upadá²⁰⁴ v nešťastie¹⁰¹.
- (15) Revúci^{278 1195} lev a dychtivý¹¹⁹⁶ medveď – to je zlovoľný vládca³¹⁴ nad núdznym⁵¹⁰ ľudom;
- (16) ó panovník⁴¹¹ majúci nedostatok³⁵² obozretnosti^{57 104 248} a bohatý^{702 1197} vydieraním^{57 248 706 1198}, dni si predlžuje^{700 870} nenávidiaci nespravodlivý zisk!
- (17) Človek obťažovaný⁷⁰⁶ krvou voľakoho^{1199 1200} prchá až po jamu²⁸⁶; nech ho¹²⁰¹ nezadržujú^{26 184}.
- (18) Chodiaci bezúhonne^{42 139} je²⁰⁴ zachraňovaný⁵⁶⁴, ale prevrátený⁵⁰⁰ na dve cesty¹²⁰² raz¹²⁰³ upadá²⁰⁴.
- (19) Obrábajúci⁶¹⁰ svoju pôdu⁶¹¹ sa nasycuje chlebom, ale nasledujúci⁵⁷⁶ ľahkomyselných^{612 613} sa nasycuje strádaním³¹⁸.
- (20) Muž verný^{57 328 620} je bohatý^{702 1197} požehnaniami, ale chvátajúci zbohatnúť¹²⁰⁴ nie je²⁰⁴ nevinný³⁴⁸.
- (21) Rozlišovať¹⁰⁶⁴ osobu¹⁰⁶⁵ nie je dobré; áno⁵⁰, za kúšik⁷⁹⁴ chleba sa muž³⁶⁰ dopúšťa prestúpenia^{506 854 1205}.
- (22) Človek¹²⁴ závistlivý¹²⁰⁶ sa náhľivo usiluje o majetok⁴⁴ a nevie, že na neho bude prichádzať nedostatok^{352 1207}.
- (23) Dovrávajúci⁴⁷⁶ človekovi napokon dosahuje^{110 204} priazeň³⁰ skôr než uhládzajúci^{134 255} svoj jazyk.

- (24) Olupujúci²⁴² svojho otca a svoju matku a vraviaci: Nie je to prestúpenie⁵⁰⁶, to²⁹ je spoločník¹²⁰⁸ zhubcu^{291 356 676 1209}.
- (25) Nadutý⁹³⁸ v duši⁹ roznecuje svár²², ale spoliehajúci sa^{150 1210} na Hospodina sa bude mať²⁰⁴ dobre⁵⁸⁵.
- (26) Dôverujúci¹⁵⁰ v svoje srdce, ten²⁹ je nerozumný⁷¹, ale chodiaci v múdrosti, ten²⁹ smie³⁸ vyviaznúť⁵⁷⁸.
- (27) Dávajúci chudobnému³¹⁸ – tam niet nedostatku³¹⁹, ale zastierajúci svoje oči je bohatý^{702 1197} preklínaniami.
- (28) Pri povstávaní^{186 1190} zlovoľných sa ľudia⁴⁴⁹ skrývajú, ale pri ich záhube¹⁸⁶ sa rozmnožujú spravodliví.
- 29** Človek¹²⁴ často napomínaný¹²¹¹, zatvrdzujúci¹¹⁹⁴ šiju, musí³⁸ byť náhle potreť³²⁶ a nebude vyhojenia²⁵⁴.
- (2) Za množenia¹⁸⁶ spravodlivých sa ľud raduje, ale za vlády^{186 314} zlovoľného ľud vzdychá.
- (3) Človek¹²⁴ milujúci múdrosť rozradostňuje svojho otca, ale vyhľadávajúci spoločnosť^{207 662} neviestok utráca¹²¹² majetok⁴⁴.
- (4) Kráľ súdom¹⁰ upevňuje¹²¹³ zem, ale berúci dary^{1211 1214} ju búra⁵⁵⁹.
- (5) Muž³⁶⁰ lichotiaci¹³⁴ svojmu blížnemu²⁰⁷ rozostiera⁶⁵⁸ sieť jeho krokom.
- (6) V priestupku⁵⁰⁶ zlého človeka¹²⁴ je nástraha⁶¹⁵, ale spravodlivý môže³⁸ plesať a radovať sa.
- (7) Spravodlivý si uvedomuje¹²¹⁵ právo^{899 1216} núdzných⁵¹⁰, ale zlovoľný nedbá³ o to vedomie.
- (8) Muži posmechu^{69 1217} roznecujú^{334 1218} mesto⁵⁰⁹, ale múdri odvracajú hnev.
- (9) Keď sa mudrc⁶⁷⁶ súdi^{10 78 432} s pochabým^{25 676}, nebude⁶ kľudu, nech⁵⁰ sa chveje^{78 1219}, nech⁵⁰ sa smeje⁷⁸.
- (10) Muži krvi^{1220 1221} nenávidia bezúhonného⁶⁴⁷, ale úprimní¹¹¹ sa starajú o⁵⁸⁸ jeho dušu.
- (11) Nerozumný⁷¹ dáva najavo¹²²² všetku svoju nevôľu^{74 1223}, ale múdry, držiac sa spiatky, ju utiňuje¹²²⁴.
- (12) Ak vládca³¹⁴ venuje pozornosť⁸⁰ slovám ľživým^{328 357}, sú všetci jeho obsluhujúci¹²²⁵ zlovoľní.
- (13) Chudobný³¹⁸ a utláčateľ¹²²⁶ sa stretávajú⁷⁸, oči ich dvoch osvecuje Hospodin.

- (14) Kráľ podľa pravdy^{143 231} súdiaci^{10 432} núdzných^{510 1227} – jeho trón bude naveky upevnený¹⁸⁷.
- (15) Prút⁵⁰⁷ a napomínanie⁷² dáva múdrosť, ale chlapec⁵ sebe ponechaný³²⁵ zostudzuje⁴⁹⁶ svoju matku.
- (16) Pri rozmnožovaní¹⁸⁶ zlovoľných sa rozmnožujú prestúpenia^{357 506 1228}, ale spravodliví budú hľadiť na¹²²⁹ ich pád.
- (17) Naprávajú⁴⁷⁵ svojho syna a bude ti uľavovať^{771 1230} a dodávať slasti¹²³¹ tvojej duši.
- (18) Ak niet³⁰¹ videnia, stáva sa ľud bezuzdným^{81 1232}, ale zachovávajúci¹¹⁸ zákon²⁸ – ó^{52 692}, jeho blaho⁵⁷¹!
- (19) Nevoľník nebyva naprávaný⁴⁷⁵ slovami, lebo rozumie³, ale odpovede niet.
- (20) Zbadal si voľakoho¹²⁴ unáhleného v svojich slovách? Nerozumný⁷¹ má⁴²⁴ viac nádeje ako on^{255 1233}.
- (21) Svojho nevoľníka od mladosti rozmaznávať¹²³⁴ – on⁵⁰ mu naposledy bude synom¹²³⁴.
- (22) Muž hnevivý³²⁸ roznecuje svár²², a náchylný^{k 56} popudeniu sa dopúšťa mnohých prestúpení^{1506 854 1205}.
- (23) Človeka znižuje jeho pýcha⁵⁵⁰, ale nízky duchom^{9 74} dosahuje^{184 569} česť¹⁸⁰.
- (24) Podieľajúci sa⁷⁹⁷ so zlodejom nenávidí svoju dušu; počuje zakliatie¹²³⁵ a neoznamuje⁶²¹.
- (25) Strach pred ľuďmi^{9 727} kladie¹⁰⁶ nástrahu⁶¹⁵, ale dôverujúci¹⁵⁰ v Hospodina bude pozdvihovalý⁸³⁸.
- (26) Mnohí hľadajú tvár vládcu³¹⁴, ale súd¹⁰ ohľadne každého²⁹⁸ je od Hospodina.
- (27) Ošklivosťou²¹⁴ spravodlivému⁹ je zlosyn⁶⁷⁶, ošklivosťou²¹⁴ zlovoľnému⁹ úprimný¹¹¹ ohľadne svojej cesty.

30 SLOVA ÁGÚRA, SYNA JÁKEHA,
BREMÄ^{1236 1237} VYHLÁSENÉ¹²³⁸ TÝMTO
MUŽOM³⁶⁰ K ÍTÍELOVI, K ÍTÍELOVI
A UCHÁLOVI.

- (2) Áno, ja som hlúpejší⁵⁹¹ od kohokoľvek¹²⁴ a nemám⁴²⁴ súdnosti⁵ iných ľudí¹⁴⁹
- (3) a múdrosti som sa nenaučil a nie že mám¹²³⁹ poznanie Najsvätejšieho⁴⁸⁰.
- (4) Kto vystúpil¹⁰⁸³ v nebesá a zostúpil? Kto zhrnul¹¹⁷⁷ vietor⁷⁴ v svoje päsť¹²⁴⁰?

- Kto zaviazal vody v šatu? Kto vytýčil⁷⁴³ všetky okraje^{699 1241} zeme? Aké⁷⁴⁷ je jeho meno a aké⁷⁴⁷ je meno jeho syna, ak vieš?
- (5) Každý Boží výrok je osvedčený¹²⁴²; on¹²⁴³ je štitom¹¹³ pre spoliehajúcich sa^{114 708} na neho. (6) Nech nepridávaš^{17 26} k jeho slovám¹²⁴⁴, aby sa na teba nemusel³⁸ oboriť^{476 1245}, lebo⁵⁰ by si sa ukázal klamným^{675 1246}.
- (7) Vyprosujem⁷⁸ si od teba dvojce, keď to predomnou⁴⁸ nechceš^{26 38} zadržat^{47 1247} skôr ako budem umierať: (8) Vzdial odo mňa lož¹²⁴⁸ a slová nepravdy³³⁵, keď mi nedávaš²⁶ strádania³¹⁸ ani bohatstva, dávaj mi ako zárobok si odnášať¹²⁴⁹ pokrm²⁴⁵ môjho podielu⁴⁵⁴, (9) aby som sa nepresycoval, takže⁵⁰ by som ťa zapieral a vravel: Kto je Hospodin?, a aby som nemusel³⁴ schudobnieť¹²⁶¹, takže⁵⁰ by som sa dal kradnúť a napádať¹²⁵⁰ meno svojho Boha.
- (10) Nech neohováraš²⁶ nevoľníka u jeho pána, aby ti nezlorečil, a previnil by si sa.
- (11) Je pokolenie, ktoré zlorečí svojmu otcovi a nežehná svoju matku; (12) pokolenie čisté v svojich očiach, aj keď od svojej špiny nie je umyté¹²⁵¹; (13) pokolenie – aké⁷⁴⁷ povznesené sú³⁰⁷ jeho oči, a jeho očné viečka²⁶¹ sa pozdvihujú⁴⁸¹ – (14) pokolenie, jeho zuby – meče, áno⁵⁰, jeho chrup – nože na vyžieranie¹²⁵² sužovaných^{218 730} zo zeme, áno⁵², nemajetných⁷⁰⁷ sprostred ľudí¹⁴⁹.
- (15) Pijavica má⁴²⁴ dve dcéry: Daj¹²⁵³, daj¹²⁵³! Troje, ktoré²⁹ sa nemôžu³⁸ nasýtiť, stvoru – nepovedia: Dost⁴⁴. (16) šeó¹³⁷ a zavretá maternica¹²⁵⁴, zem sa vodou nenasytí a oheň nepovie: Dost⁴⁴.
- (17) Oko, ktoré sa posmieva otcovi a pohŕda poslušnosťou matky – budú ho vyklúvať krkavce od potoka⁸³⁰ a žrať ho budú mláďatá²²¹ supa¹⁰¹⁰.
- (18) Troje, ktoré²⁹ sú⁷⁸ pre mňa²⁵⁵ príliš čudné¹²⁵⁵, ba stvoru, nepozná⁷⁸ ich: (19) Cestu orla¹⁰¹⁰ po nebesiach, cestu hada na skale, cestu lode v srdci mora a cestu muža³⁶⁰ pri mladici¹²⁵⁶; (20) tak cesta ženy cudzoložiacej¹²⁵⁷: Užije si¹²⁵⁸ a utrie svoje ústa a povie: Nespáchala som nepravosti³⁰⁰.
- (21) Pod trojím sa zem chveje⁷⁸, ba pod štvorým – to nemôže zniesť⁴⁸¹: (22) Pod nevoľníkom, keď kraľuje, a keď sa blázon⁸⁰¹ môže³⁸ nasýtiť chlebom²⁴⁵, (23) pod neznesiteľnou¹²⁵⁹, keď sa vydáva¹²⁶⁰, a keď slúžka majetku zbavuje¹²⁶¹ svoju veliteľku.
- (24) Stvoru, ktoré²⁹ sú malé na zemi, ale ony sú múdre, nadané múdrosťou: (25) Mravce, ľud nie silný, ale pripravujú¹⁸⁷ v lete svoj pokrm²⁴⁵, (26) damany¹²⁶², ľud nie mocný³⁹⁶, ale zakladajú⁴⁵² svoj dom v skalisku¹²⁶³; (27) kobyľky³⁵⁷ nemajú³¹² kráľa, ale ony všetky⁴⁵ vychádzajú^{516 1264} po oddieloch¹²⁶⁵; (28) jaštericu môžeš³⁴ chytiť¹²⁵⁰ rukami, ale ona je v palácach¹²⁶⁶ kráľa.
- (29) Traja, ktorí²⁹ krásne vykračujú¹²⁶⁷, ba štyria krásne chodia¹²⁶⁷: (30) Lev¹²⁶⁸, silák⁷⁹³ medzi zverou^{22 608}, ktorý⁵⁰ neustupuje späť¹²⁶⁹ pred tvárou⁴⁸ nikoho⁴², (31) na bokoch prepásaný¹²⁷⁰, alebo kozol¹²⁷¹, a kráľ, keď s ním je zástava vojska¹²⁷².
- (32) Ak si sa pobláznil^{801 1273} vynášaním^{481 1083} samého seba, a ak si⁷⁸ pri zmysloch¹²⁷⁴, ruku na ústa! (33) Lebo tlak na mlieko⁹ dáva¹²²² maslo¹²⁷⁵ a tlak na nos vyvádza¹²²² krv, a nabádanie¹²⁷⁶ k hnevu⁵⁷ vyvoláva¹²²⁴ zvalu.

31 SLOVÁ PRE LEMÚÉLA⁹, KRÁĽA, BREMA^{1236 1237}, KTORÝM HO POUČALA^{80 477} JEHO MATKA.

- (2) Čo, môj synu¹²⁷⁷, čo, synu¹²⁷⁷ môjho vnútra⁶⁷², áno⁵⁰, čo, synu¹²⁷⁷ mojich sľubov? (3) Nech svoju zdatnosť⁵⁹⁵ nevydávaš²⁶ ženám a svoje cesty tomu, čo kráľov ničí¹²⁷⁸. (4) Nie pre kráľov¹¹⁴, Lemúél, nie pre kráľov¹¹⁴ je pitie vína, ani pre kniežatá¹¹⁴, alebo opojného⁸⁹³ nápoja, (5) aby nepil, takže⁵⁰ by zabúdal, čo je ustanovené⁴²⁷, a prekrúcal^{1058 1280} právo^{899 1216} všetkých ubiedených¹²⁸¹. (6) Dajte opojný⁸⁹³ nápoj hynúcemu a víno zahorknutým

- v duši⁹, (7) nech pije²⁶ a zabúda²⁶ na svoje strádanie³¹⁸ a nie že si ešte má³⁸ pripomínať svoju biedu^{785 1039}.
- (8) Otváraj svoje ústa za nemého pre právo^{899 1216} všetkých miznúcich¹²⁸²,
(9) otváraj svoje ústa, súd¹⁰ spravodlivo a zaistuj právo^{899 1283} sužovaného^{218 730} a nemajetného⁷⁰⁷.
- (10)¹²⁸⁴ (Álef) Kto môže³⁸ nájsť zdatnú ženu⁵⁷⁵? Áno⁵⁰, jej cena je ďaleko nad perly^{176 255}!
- (11) (Béth) Srdce jej manžela⁵⁵ v ňu dôveruje^{78 150} a zárobku¹²⁸⁵ niet nedostatku^{352 520}.
- (12) (Gímel) Preukazuje⁷⁸ mu dobro a nie zlo po všetky dni jeho života¹³⁷,
- (13) (Dáleth) zháňa^{78 589} vlnu a ľan a pracuje³⁵⁴ so záľubou^{179 656 1286} svojich dlaní³⁰⁴.
- (14) (Hé) Je⁷⁸ ako lode obchodníka¹²⁸⁷ – priváža svoj pokrm²⁴⁵ z dialky
- (15) (Váu) a vstáva ešte v noci a dáva stravu¹²⁸⁸ svojmu domu a podiel⁴⁵⁴ svojim dievkam⁴⁷¹.
- (16) (Zajin) Pomýšľa^{78 1276} na pole a získava^{6 78} ho, z výťažku práce¹²⁸⁹ svojich dlaní³⁰⁴ vysadzuje⁷⁸ vinicu,
- (17) (Chéth) opasuje^{78 1290} svoje boky silou a zmocňuje⁴⁵⁰ svoje ramená.
- (18) (Téth) Okúša^{78 581 1291}, že jej činnosť¹²⁹² je úspešná^{731 1293}, jej lampa v noci nehasne.
- (19) (Jód) Svoje ruky vystiera^{78 325} po¹²⁹⁴ praslici a jej dlane³⁰⁴ sa chápu^{78 184} vretena.
- (20) (Káf) Roztvára^{78 658} svoju dľaň³⁰⁴ sužovanému^{220 730}, áno⁵⁰, svoje ruky podáva^{78 325 1295} nemajetnému⁷⁰⁷.
- (21) (Lámed) Za snehu¹²⁹⁶ sa o svoj dom nebojí²⁴, lebo všetok jej dom si oblieka⁷⁸ šarlát^{57 1182 1297 1298}.
- (22) (Mém) Robí⁷⁸ si koberce³⁸², jej oblečenie – kment¹²⁹⁹ a červený purpur¹²⁹⁷;
- (23) (Nún) Jej manžel⁵⁵ je známy v bránach pri svojom zasadaní so starcami zeme.
- (24) (Sámech) Robí⁷⁸ a predáva⁷⁸ spodnú bielizeň¹³⁰⁰, aj opasky^{357 1301} predáva⁷⁸ kupcovi¹³⁰².
- (25) (Ajin) Jej oblečenie – sila a nádhera⁹³⁰, i usmieva sa na budúci deň,
- (26) (Pé) svoje ústa otvára⁷⁸ v múdrosti a na jej jazyku je náuka²⁸ láskavosti¹⁴²;
- (27) (Cádé) pozoruje⁷⁸ prevádzku¹³⁰³ svojej domácnosti¹³⁰⁴ a nejedáva chlieb lenivosti¹³⁰⁵.
- (28) (Kóf) Povstávajú⁷⁸ jej synovia a nazývajú⁷⁸ ju blaženou, jej manžel¹⁵⁵ ju tiež⁵⁰ chváli^{78 601}.
- (29) (Réš) Mnohé sú dcéry, ktoré si počínajú^{78 354} zdatne^{595 1306}, ale ty si vynikla¹³⁰⁷ nad ne všetky⁴⁵;
- (30) (Šín) klamný⁵⁷⁴ je pôvab³⁰ a márnosťou²⁴³ je krása – žena majúca Hospodina v úcte²⁴, tá²⁹ si zasluhuje chválu^{601 908 1308}.
- (31) (Táu) Dajte jej z ovocia jej rúk a v bránach nech ju chvália^{26 601} jej činy⁷⁶³!

PRÍSLOVIA

- 1 Pozri Num. 21:27, pozn. 815.
- 2 Al. „napomínania“ (Žalm 50:17, pozn. 1347; Jób 5:17; 36:10, pozn. 158); „nápravnej výchovy“ (Deut. 11:2, pozn. 394).
- 3 Sloveso ako v 1 Par. 28:9, pozn. 494; Neh. 8:3, pozn. 341; ako „uváž“ v Deut. 32:7. Ďalej aj iné tvary v zmysle ako v texte na dotýčnych miestach.
- 4 Al. jednoducho „na pochopenie“. Netýka sa v. 4.
- 5 Pozri 1 Par. 12:32, pozn. 411; súvisí s predošlým slovesom³.
- 6 Vl. „branie“, ďalej obdobne.
- 7 Al. „skúsenosti“, „cviku“, tu v takomto zmysle (ako výsledku „poučovania“ atď.²).
- 8 Pozri Gen. 3:6, pozn. 96; Jób 34:27, pozn. 1536, ďalej iné tvary v zmysle ako v texte.
- 9 Pozri Num. 1:53, pozn. 63.
- 10 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480; Žalm 1:5, pozn. 22.
- 11 Pozri 1 Par. 29:17, pozn. 894.
- 12 Al. možno „nadobudnutie („skúsenosťou“, „cvikom“) zmyslu (al. „citu“) pre rozumnosť... a poctivosť“ Porov. Hebr. 5:14.
- 13 Pozri Exod. 21:14, pozn. 700, tu a ďalej v takomto kladnom zmysle („ostrážitosť“).
- 14 Pozri napr. Žalm 19:7, pozn. 622, v tejto knihe značí tento výraz osoby nemajúce dosť schopnosti rozumného úsudku a preto je ľahko ich prelštíť alebo podvieť (súvisí so „zvädzať“ vo v. 10 a ďalej³³) a zaviesť na sčestie.
- 15 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 16 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 17 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 18 Ako „náuka“ u Jób 11:4; nesúvisí s „poučovania“ tu vo v. 2².
- 19 Pozri Gen. 41:33, pozn. 1099, výraz je tvarom dotýčného slovesa³.
- 20 Pozri Gen. 4:1, pozn. 125.
- 21 Al. možno „nadobúdať životnú múdrosť“, al., podľa iných, „múdr radu“; ako „riadením“ u Jób 37:12, pozn. 1641; tu a ďalej v zmysle ako v texte al. tu vyššie al. podobnom; výraz sa v SZ vyskytuje okrem vyššie citovaného miesta len v tejto knihe, aj tu všade v množnom čísle.
- 22 Jednotné číslo možno v hromadnom zmysle; ďalej obdobne, niekde ide o hromadný zmysel jednoznačne.
- 23 Al. „a podobenstva“, výraz sa okrem tohto miesta vyskytuje ešte len u Hab. 2:6.
- 24 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 25 Al. „tupci“, „blázni“, pozri Jób 5:2n., pozn. 206; myslíci si o sebe, že sú ktovieako múdri, ale múdrosť a opatrnosti¹³ sa vysmievajúci. Ďalej obdobne.
- 26 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 27 Al. „nezavrhujúš“ (Žalm 78:60), „ne(za)nechávaš“ (1 Sam. 10:2).
- 28 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 29 D. „ony (tj. „tieto veci“) budú“; ďalej obdobne, pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 30 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200; tiež „pôvabu“, „ľúbzenosti“, pozri Žalm 45:2, pozn. 1238.
- 31 Ako v Sud. 8:26, tu v zmysle „ozdobnou refazou“, „náhrdelníkom“, množné číslo, podobne ako v citovanom mieste; tu vari značí retiazku niekoľko ráz okolo krku ovinutú.
- 32 Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe a vždy v množnom čísle; možno je to pomnožené podstatné meno, porov. slovenské hovorové al. nárečové „krky“.
- 33 Pozri Sud. 14:15; 16:5, pozn. 717. V kap. 25:15 zmysel ako tam v texte.
- 34 Al. „beztestne“, ako „zadarmo“ v Gen. 29:15, pozri 2 Sam. 24:24, pozn. 993, tu azda v takomto zmysle. Ďalej v zmysle ako v texte na dotýčnych miestach.
- 35 Pozri Žalm 10:8, pozn. 320.
- 36 Tj. „skryto striehnime (nie ako „striehnime“ vyššie a ďalej, sloveso ako v Sud. 9:32, pozn. 569, na ktoré v ďalšom texte odkazuje toto číslo poznámky) na nevinného“. Ďalej obdobne.
- 37 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 38 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 39 Tvar slovesa ako v 2 Sam. 17:16, pozn. 701.
- 40 Vl. „dokonalých“, tu v takomto zmysle („úplných“, „so všetkým činom“).
- 41 Pozri Gen. 37:20; 40:15, pozn. 983.
- 42 D. „všetok“, „každý“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 43 Pozri 1 Sam. 3:1; 1 Kráľ. 10:2, pozn. 315.
- 44 Pozri Žalm 112:3, pozn. 2411; v kap. 30:15n. zmysel ako tam v texte.
- 45 Pozri Gen. 11:6, pozn. 375.
- 46 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 47 Pozri Žalm 21:2, pozn. 651.
- 48 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 49 Pozri Jób 19:8 a ďalej, pozn. 897.
- 50 Pozri Gen. 4:7, pozn. 132.
- 51 D. „pána³⁵ krídla“²²
- 52 Pridané v záujme zreteľnosti.
- 53 Pozri Gen. 49:17, pozn. 1347.
- 54 Vl. „každého nespravodlivo získavajúceho (D. „odtí-najúceho si [Jób 27:8, pozn. 291] nespravodlivý zisk“ [Exod. 18:21]), ďalej obdobne, vzájomná príbuznosť výrazov azda naznačuje zosilnený zmysel („neprávom sa bezohľadne al. dravo obohacujúceho“).
- 55 Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 56 Tj. „tých, ktorí ho neprávom nadobudli“.
- 57 V hebrejčine množné číslo v zosilňujúcom zmysle („pravá al. najvyššia“, tj. tu „Božia“ múdrosť), v kap. 7:17 azda v zmysle „množstvom aloy“. Ďalej obdobne.
- 58 Pozri 1 Kráľ. 8:28, pozn. 515; Žalm 119:169, pozn. 866, tu sloveso, od ktorého je onen výraz odvodený, v zmysle ako v texte, al. „kričí“, „volá“, nie ako „volá“ vo v. 21.

- 59 Pozri Gen. 9:22, pozn. 301.
 60 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
 61 Pozri aj Žalm 55:11, pozn. 1414.
 62 D. „hlave“, ďalej obdobne.
 63 Al., podľa iných, „na nárožiac hlučných (al. „rušných“) ulíc“, „v najhlučnejších (al. „najrušnejších“) miestach“; podľa LXX „na vrcholoch al. cimburíach hradieb“ (čítali „chómóth“ miesto „hómijóth“), podľa Vulgaty „na čele davov“, porov. 1 Sam. 4:14, pozn. 256, kde je príbuzný výraz.
 64 Al. „búrlivých“, pozri Žalm 39:6 a ďalej, pozn. 1120; tu tvar tohto slovesa, vyskytujúceho sa aj v kap. 7:11 (tam aj „vášnivá“, „nepokojná“). Ďalej obdobne.
 65 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
 66 Pozri Žalm 6:3, pozn. 152.
 67 Tu aj „hlúpi“, „hlúposť“.
 68 Tu tento výraz označuje vlastnosť „prostoduchého“⁶⁷.
 69 Výraz odvodený od predošlého „posmievať“, je v SZ ešte len v kap. 29:8 a v Is. 28:14.
 70 Pozri Žalm 68:16, pozn. 1641, tu (nie ďalej) je hádam v danej súvislosti vhodný preklad, ako ho podávam v texte, inak „si vyžadujú“ (al. „túžobne želajú“)⁷⁸. Ďalej obdobne.
 71 Pozri Žalm 49:10, pozn. 1309.
 72 Al. „dovrávanie“, „ukázňovanie“, „karhanie“, ako „výčitkami“ v Žalme 39:11, pravda, jednotné číslo; iný výraz ako tu vo v. 2².
 73 Pozri Žalm 19:2, pozn. 605.
 74 Pozri Žalm 34:18, pozn. 525.
 75 Al. „pre vás“⁷⁴ dať vytrysknúť (al. „prúdiť“, potom aj „k vám“) svojmu duchu“.
 76 Al. možno „o svojich slovách“.
 77 Tj. azda „svojimi slovami vás obdaríť vedomosťou al. poznaním“, príp.⁷⁶ „vás obdaríť poznaním mojich slov“.
 78 Al. „dala sa volať“ („dala sa volať a pokračovala v tom“), al. „trvalo, opakovane volala“, „volávala“, v. 3 a ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
 79 Pozri Gen. 24:14, pozn. 610; sloveso ako „vzťahni“ v Exod. 7:19 a obdobne inde.
 80 Pozri Žalm 5:2 a ďalej, pozn. 110.
 81 Al. „každú moju radu nevyšímavo prešli“ (al. „odbyli“). Ďalej obdobne.
 82 Pozri Deut. 32:35, pozn. 1188.
 83 Ako v 2 Král. 19:21; nie ako „sa... smiať“ tu vyššie.
 84 Porov. Žalm 2:4.
 85 Tj. „toho, čoho sa strachujete“, al. „strachu na vás“. Ďalej obdobne.
 86 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
 87 Al. „nepohoda“, „spúšť“.
 88 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
 89 Výraz vyskytujúci sa v SZ okrem tohto miesta len v Is. 8:22 a 30:6.
 90 Pozri Jób 7:21, pozn. 397.
 91 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
 92 Pozri Žalm 10:3, pozn. 301; tiež „zavrhlí všetko moje napomínanie“.
 93 Pozri Žalm 5:10, pozn. 137.
 94 Tu aj „následkom svojich zámerov“, pozri Žalm 5:10, pozn. 136; ďalej obdobne.
 95 Tj. „dostane sa im hojnej odplaty“, „až už toho budú mať dosť“.
 96 Tj. „od cesty Božej múdrosti“, „odpadlícťva“.
 97 D. „odvrátení prostoduchých ich zabíja“, ďalej obdobne.
 98 Pozri Žalm 30:6, pozn. 867, tu (nie v kap. 17:1) v zmysle ľahkomyselného, klamného ubezpečenia.
 99 Pozri Gen. 34:25, pozn. 923.
 100 Tvar slovesa ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
 101 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
 102 Tu v takomto zmysle, pozri Žalm 17:14, pozn. 498; Jób 10:13, pozn. 524.
 103 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
 104 Pozri Jób 12:12, pozn. 604, Žalm 49:3, pozn. 1296.
 105 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
 106 D. „dávať“, al. „vydávať“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
 107 Tu D. „ju“ v zmysle „ho“ (4. pád zámena „ono“, v hebrejčine niet stredného rodu), tj. „toto všetko“. Na konci verša a ďalej obdobne.
 108 Pozri Jób 3:21, pozn. 145.
 109 Al. jednoducho „chápať úctu“, no zmysel je, povedal by som, skôr ako v texte. Porov. kap. 1:2⁴. V. 9 obdobne.
 110 Vl. „nachádzať“, ďalej obdobne. Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
 111 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
 112 Pozri Jób 5:12, pozn. 228; 6:13, pozn. 302.
 113 Pozri Jób 15:26, pozn. 754.
 114 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
 115 Pozri Gen. 20:5n, pozn. 528.
 116 Pozri Exod. 34:7, pozn. 1185.
 117 Al. „na opatrovanie“, „za opatrovania“, „pri opatrovaní“.
 118 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
 119 Pozri 2 Par. 6:41, pozn. 325.
 120 Podľa čítaného textu, LXX a sýrskeho prekladu, „svojich zbožných“.
 121 Pozri Žalm 17:5 a ďalej, pozn. 469.
 122 Pozri Žalm 141:6, pozn. 2690.
 123 Al. „z“, tj. „z oblasti al. okruhu vplyvu“.
 124 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
 125 Pozri Deut. 32:20, pozn. 1153.
 126 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
 127 Pozri Jób 33:3, pozn. 5.
 128 Al. „priamosti“, tj. „priamej dráhy“. Ďalej obdobne.
 129 Pozri Deut. 32:5, pozn. 1115; nesúvisí so „zvrátenosťou“¹²⁵.
 130 Pravdaže v morálnom zmysle; nesúvisí ani s „pokrútené“¹²⁹ ani so „zvrátenosťou“¹²⁵. Je to opak al. protiklad „priamosti“¹²⁸, „úprimnosti“¹²⁷.
 131 Al. „neoprávnenej“, „nenáležitej“, pozri Exod. 29:33; 30:9, pozn. 1053, tu v zmysle „nie tebe, lež inému patriacej“. Ďalej obdobne.
 132 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84; Gen. 31:15, pozn. 453.

- 133** Tu a ďalej v obdobnom zmysle ako predošlý výraz¹³¹.
- 134** Tj. „zaliečavosťou“, „lichotnosťou“, ďalej obdobne, v kap. 6:24 a 7:21 príbuzný výraz.
- 135** Tj. „hovori ľáskavo a zvodne“.
- 136** Pozri Gen. 36:15, pozn. 959, tu zmysel ako v texte, al. „(dôverného) priateľa“, pozri kap. 16:28; Žalm 55:13, pozn. 1416.
- 137** Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 138** Pozri Žalm 88:10, pozn. 2050.
- 139** Tu v takomto zmysle.
- 140** Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 141** Pozri Žalm 25:3, pozn. 750.
- 142** Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 143** Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 144** Al. „pripni“, „pevne pripoj“, sloveso ako v Gen. 44:30, pozn. 1213, predložková väzba, pravda, iná. Ďalej obdobne.
- 145** Al. možno „zaves ich na svoj krk“.
- 146** Ako v Exod. 24:12 a ďalej, tu, pravda, jednotné číslo.
- 147** Al. „nájdi“; inak možno, ako sa zväčša prekláda, „a nájdeš“ (al. „budeš nachádzať“), no v texte aj tu vyššie doslovný preklad.
- 148** Tu a ďalej podstatné meno odvodené od dotyčného slovesa⁸.
- 149** Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 150** Pozri Sud. 20:36, pozn. 911.
- 151** Pozri 2 Sam. 1:6, pozn. 15, tu iná predložka obdobného zmyslu.
- 152** Al. „uvedomuj si“, „všímaj si“, „rozpoznávajú“, „uznávajú“.
- 153** Tvar slovesa ako v Num. 23:27, pozn. 884.
- 154** Al. „napravovať“, „správnymi robiť“, „urovňovať“, „narovnávať“, vl. „napriamovať“, pozri 2 Par. 32:30, pozn. 1062. V kap. 9:15 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 155** Al. „sa nestávaš múdrym“.
- 156** Pozri Gen. 48:17; 49:10, pozn. 1301.
- 157** Al. „uzdravením“.
- 158** Podľa LXX a sýrskeho prekladu „tvojmu mäsu“ (tj. „telu“, čítali „libsarechá“ miesto „lešorechá“); toto znenie uprednostňujú aj mnohé novšie preklady. Hebrejské znenie, ktorého preklad podávam v texte, má, pravdaže, v prenesenom zmysle taký istý význam.
- 159** Al. „osviežením“, „sviežosťou“, vl. „šťavou“, „vlahou“, ako „nápoj“ v Žalme 102:9.
- 160** Al. „bude sa dostávať zdravia... a zvlaženia“.
- 161** Pozri Exod. 14:4, pozn. 460.
- 162** D. „zo začiatku“, zmysel ako v texte.
- 163** Al. „úžitku“, ako vo v. 14; ďalej obdobne.
- 164** Al. „tvoje lisy“ (Deut. 15:14; Jób 24:11), no tu skôr zmysel ako v texte.
- 165** Pozri Gen. 28:14, pozn. 728, tu v takomto zmysle. Ďalej obdobne.
- 166** Pozri Jób 5:17, pozn. 243.
- 167** Al. „ošklivosť“.
- 168** Al. „a nie že sa ti smie hnusiť (v Num. 21:5) jeho ukázkovaním“, „ani byť unavený (al. „znechutený“, iné sloveso ako vyššie¹⁶⁶) jeho napomínaním“.
- 169** Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355; predošlý výraz⁷² je odvodený od tohto slovesa.
- 170** Pozri Deut. 33:11, pozn. 1242.
- 171** Tu azda je na mieste tento jednoduchý preklad.
- 172** Al. „nájde“, ďalej obdobne; tiež „nadobudol (al. „nadobudne“), no nie ako nižšie¹⁷³“.
- 173** Tj. „nadobúda“, inak možno „vynáša“, tj. „prejavuje“, pozri Žalm 140:9; 144:13, pozn. 2670.
- 174** Al. „vlastnenie (al. „nadobudnutie“) jej“, v tejto súvislosti v podstate v rovnakom zmysle ako predošlé „získanie“. Kap. 8:19 obdobne.
- 175** Al. „od úžitku zo zlata“. Kap. 16:16 obdobne.
- 176** Pozri Jób 28:18, pozn. 1279.
- 177** D. „všetky tvoje želania“, pozri 1 Kráľ. 5:10, pozn. 300. V kap. 8:11, D. „všetky želania“.
- 178** Pozri Est. 7:4, pozn. 251. Tu v kap. 26:4 zmysel ako v texte tam.
- 179** Pozri Žalm 91:16, pozn. 2132.
- 180** Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 181** Pozri Žalm 27:4, pozn. 807.
- 182** D. „za ňu“, pozri Exod. 4:4, „pevne sa... držiach“ je tvar toho istého slovesa ako „chytíl“ tam, aj táže predložková väzba. Ďalej obdobne.
- 183** Množné číslo.
- 184** Pozri Žalm 16:5, pozn. 443; nesúvisí s „držiach“ vyššie.
- 185** Pozri Žalm 41:2, pozn. 1160.
- 186** Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 187** Tvar slovesa ako v Exod. 15:17, pozn. 535.
- 188** D. „v“, ako vo v. 19¹⁸⁶. Ďalej obdobne.
- 189** Al. „boli preborené“, ako v Gen. 7:11.
- 190** Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
- 191** Pozri Jób 36:28, pozn. 1553.
- 192** Pozri Jób 36:28, pozn. 1607.
- 193** Al. „neodbočujú“, iný tvar dotyčného slovesa¹³⁰ s takýmto zmyslom.
- 194** Tj. „tieto skutočnosti“, al. možno „rozumnosť a rozvaha“, o ktorých je ďalej reč.
- 195** Tu aj „dobrú radu“.
- 196** Pozri Deut. 33:12, pozn. 501.
- 197** Al. „a tvoja noha nebude“.
- 198** Pozri Žalm 14:5, pozn. 406.
- 199** Sloveso, od ktorého je odvodené prídavné meno v kap. 20:17, al. možno naopak, kap. 13:19 obdobne; nesúvisí s „chutný“ v kap. 9:17¹²².
- 200** Pozri Deut. 1:29, pozn. 55 a 65.
- 201** Pozri Deut. 1:29, pozn. 85.
- 202** Pozri Jób 30:14, pozn. 1325.
- 203** Pozri Lev. 3:4, pozn. 81. V tomto zmysle prekladá toto miesto Vulgata („in latere tuo“) a nemnohé ze známych mi novších prekladov, no takmer všetky ostatné prekládajú „tvojou oporou“ al. „tvojou dôverou“, tj. „predmetom tvojej dôvery“, pozri Jób 8:14, pozn. 167, no potom predložková väzba v pôvodine vyžaduje chápanie v zmysle „v úlohe al. *postavení* (predmetu) tvojej dôvery“ al. možno „na tvoju podporu al. k tvojej podpore“, porov. Žalm 35:2, pozn. 817 a 975. Znenie, ktoré podávam v texte, som uprednostnil preto, lebo

- podľa môjho súdu dáva spomenutej predložkovej väzbe jednoduchší a prirodzenejší zmysel ako druhé uvedené znenie. LXX prekladajú v zmysle „na všetkých твоjih cestách“ („epi pasón hodón sú“, čítali „bekol mesillóthéchá“ miesto „bekisléchá“); aj tohto znenia sa podaktoré novšie preklady pridrižávajú.
- 204** Al. „bude“, ďalej obdobne.
- 205** Tvar slovesa ako u Jós. 7:15, pozn. 275.
- 206** Tj. pred tými, ktorí ho potrebujú a ktorým ním poslúžiť je príkazom milosrdenstva a ktorí teda naň podľa Božích myšlienok majú právo.
- 207** Pozri Exod. 20:16, pozn. 668.
- 208** Pozri Jóba 4:8, pozn. 170.
- 209** Tu v zmysle „bez obáv“, „bezstarostne“, pozri Sud. 18:7, pozn. 502.
- 210** D. „muža násilia“²⁴⁷.
- 211** Pozri Gen. 30:1, pozn. 762.
- 212** Pozri Num. 16:5, pozn. 627.
- 213** D. „vo všetkých jeho cestách“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 214** Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 215** Pozri Gen. 49:6, pozn. 1320; Jóba 29:4, pozn. 725.
- 216** Pozri Exod. 15:13, pozn. 519; 2 Sam. 15:25, pozn. 341.
- 217** D. „ak sa posmieva on...“, dáva zato“. Niektorí prekladajú v zmysle „zaiste sa on posmieva...“, no dáva“.
- 218** Pozri Žalm 9:12, pozn. 276, aj pokiaľ ide o písanie a čítaný text.
- 219** Pozri Num. 18:20, pozn. 718.
- 220** Pozri Exod. 29:27, pozn. 1048, tu v zmysle „odnášajú si ako sebe určený podiel“, obdobne ako kňazi svoj podiel z obete. Iné sloveso ako tu vo v. 13¹⁷³.
- 221** Pozri Gen. 3:16, pozn. 651.
- 222** Al. možno „keď som, syn svojho otca“²⁹³, býval útlý“, no príručné znamienka v hebrejskom texte skôr svedčia pre chápanie v zmysle ako v texte.
- 223** Podľa LXX „milovaný“ (čítali azda „jádíd“ miesto „jáchíd“).
- 224** Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
- 225** Pozri aj Žalm 119:51, pozn. 471.
- 226** Al. „hlavná vec“, D. „začiatok“.
- 227** Pozri Gen. 34:23, pozn. 921; súvisí s „nadobudni“ vyššie a nižšie.
- 228** Sloveso ako u Jóba 19:12, pozn. 906, tu v zvláštnom tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu so zmyslom ako v texte.
- 229** Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
- 230** Pozri Deut. 26:19, pozn. 942.
- 231** D. „v ceste“, tj. „vo veci cesty“, ďalej obdobne.
- 232** Pozri Žalm 25:5, pozn. 751.
- 233** Al. „povediem ťa (al. „budem ťa vodiť“)“⁷⁸ dráhami“.
- 234** Pozri Jóba 18:7, pozn. 860.
- 235** Pozri 1 Sam. 2:4, pozn. 80.
- 236** Pozri Deut. 4:31, pozn. 265.
- 237** Al. „nekráčaš cestou“.
- 238** Vl. „zlých“, no nesúvisí so „zlovoľných“ vyššie.
- 239** Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 240** Al. „odvráť sa od nej“, sloveso ako „sa... odvráti“ v Num. 5:12 a ďalej, hoci nasledovná predložková väzba sa zdá naznačovať zmysel skôr ako v texte, no pozri kap. 5:8²⁷³. To isté sloveso, ale s inou predložkovou väzbou, je v kap. 7:25.
- 241** Al. „chod ďalej“.
- 242** Pozri Lev. 6:4, pozn. 171.
- 243** Al. „k pádu“ (al. „zrúteniu“), pozri 2 Par. 25:8, pozn. 875.
- 244** Tak podľa čítaného textu, ktorý dáva lepší zmysel ako znenie „ak sa nerútia“ al. „ak neklesajú“ textu písaného.
- 245** Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 246** Výrazy tu preložené „jedávajú“ (ako „zožieraných“ v Deut. 32:24, „sa nekrmím“ v Žalme 141:4, pozn. 2685) a „jedlo“ sú navzájom príbuzné; túto skutočnosť som sa pokúsil zmením v texte podaným uchovať v preklade. Ďalej obdobne.
- 247** Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 248** Množné číslo možno aj v zmysle „násilných činov“. Ďalej obdobne, aj v iných spojeniach.
- 249** D. „ako svetlo žiary“.
- 250** D. „chodiace a“, ďalej obdobne, porov. Gen. 8:3, pozn. 251; Jós. 6:9, 13, pozn. 218.
- 251** Vl. „den bude upevnený“ (al. „zriadený“), zmysel ako v texte („až do úplného rozhodnutia al. do bieleho dňa“).
- 252** Pozri Exod. 10:22, pozn. 346.
- 253** Iný tvar dotýčného slovesa¹³⁰ ako v kap. 3:21¹⁹³, ale v podstate rovnakého zmyslu.
- 254** Al. možno „liekom“, ďalej obdobne, iný výraz ako v kap. 3:8¹⁵⁷, ale príbuzný.
- 255** D. „Od všetkého“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 256** D. „nad všetok dozor“ (al. „stráž“), pozri napr. Gen. 40:3, pozn. 1054, a inde, tu zmysel ako v texte („predmet stráženia al. ochrany“).
- 257** Vl. „východiska“ (Žalm 68:20 a i.), tu zmysel ako v texte.
- 258** Al. „pretváрку“, „lživosť“.
- 259** Al. „pokrivenosť“, súvisí so slovesom v kap. 2:15 a ďalej¹³⁰.
- 260** Tj. „priamo pred seba“, v kap. 8:9 príbuzný výraz („zrejme“, „očividné“, tam v zmysle ako v texte, inak pozri 2 Sam. 15:3, pozn. 611).
- 261** Pozri Jóba 3:9, pozn. 113.
- 262** Al. „sa usmerňujú“, tj. „zameriavajú pohľad“.
- 263** Pozri Žalm 58:2, pozn. 1470; al. „urovnaj“, pozri Žalm 78:50, pozn. 1920, ďalej obdobne.
- 264** Pozri Žalm 19:10, pozn. 627.
- 265** Pozri Jóba 31:30, pozn. 1406.
- 266** Tj. „posledok toho, čo sa jej týka“, totiž „podľahnutia jej zvodom“ obdobne vo vv. 5n. „nohy („kroky“, „dráhy“) tých, ktorí sú od nej zvedení“. Tak vari aj v kap. 7:25–27.
- 267** D. „ako meč úst“¹⁸³, tj. „s ústami“¹⁸³, porov. napr. Gen. 34:26, pozn. 263.
- 268** Tj. „ako cieľa svojej cesty“.
- 269** Al. „aby nemohla...“, nebude“ (potom „jej“ nižšie treba chápať doslovne).

- 270 D. „A teraz“.
- 271 Podľa LXX a Vulgaty „môj synu, mi načúvaj a nie že sa budeš“. Tohto znenia sa pridávajú aj niektoré novšie preklady. Kap. 7:24 obdobne.
- 272 AL „Udržiať ďaleko“.
- 273 Tu v zmysle „z jej blízkosti“. Porov. kap. 4:15²⁴⁰.
- 274 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 275 Pozri Num. 27:20, pozn. 982; tu azda v takomto zmysle, al. „životnú silu“.
- 276 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 277 D. „a tvojimi náhami“ (kap. 10:22⁵²¹), zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 278 AL „stonal“; v kap. 19:12 a 20:2 (len na týchto dvoch miestach) odvodený výraz. Tvar tohto slovesa je aj v kap. 28:15 v zmysle ako tam v texte¹⁹⁵.
- 279 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 280 Tu aj „konci“ („keď to pôjde ku koncu s tvojím mäsom a tvojím telom“).
- 281 Pozri Lev. 18:6, pozn. 554, tu v zmysle nevelmi sa líšiacom od predošlého „mäsa“ („telesnej podstaty“).
- 282 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 283 D. „Ako málo“, zmysel ako v texte; tak aj v inom spojení v kap. 10:20.
- 284 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 285 Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 286 Pozri Gen. 37:20, pozn. 983.
- 287 Pozri Exod. 15:8, pozn. 511.
- 288 Pozri Gen. 15:5, pozn. 301.
- 289 Pozri Žalm 1:3, pozn. 14.
- 290 AL „majú³⁸ sa tvoje... rozlievať... priestranstvá“ (18)Nech“.
- 291 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 292 VL „patriace tebe samotnému“⁴⁸².
- 293 D. „nie sú“.
- 294 Ako „žriedlo“ v Žalme 36:9; 68:26, nie tu vo v. 16.
- 295 D. „jelenice lásky“⁵⁷ a kamzice pôvabu“³⁰.
- 296 Tu možno aj „poblúdený“, „blúdiť“, ako vo v. 23 a ďalej, kde je v takomto zmysle použité to isté sloveso.
- 297 Ako „záhrenie“ v Exod. 4:6nn.
- 298 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 299 Tu jednoznačne v tomto zmysle.
- 300 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 301 VL „v nebyť“.
- 302 Vlastnosť „pochabých“ v kap. 1:7²⁵.
- 303 VL „dal záloh“, kap. 11:15 a ďalej obdobne.
- 304 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 305 Pozri Jóna 17:3, pozn. 827.
- 306 Pozri Deut. 7:25, pozn. 380.
- 307 VL „zaplietol si sa“ („zaplietol a tak ostávaš“), ďalej obdobne.
- 308 VL „si prišiel“.
- 309 VL „šliapni sám na seba“ al. „ďaj na seba šliapať“.
- 310 VL „obor sa“, „dotieraj“, tj. „úpenlivými prosbami“.
- 311 Pozri Lev. 14:4nn., pozn. 449; nesúvisí s „vtáčnika“ nižšie (Žalm 124:7, pozn. 2552).
- 312 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 313 Pozri Jós. 10:24, pozn. 412.
- 314 Pozri Gen. 1:18, pozn. 112.
- 315 Sloveso ako „oberať“ v Deut. 28:39; vyskytuje sa v SZ ešte len tu v kap. 10:5.
- 316 Množné číslo azda v zmysle „ľúbeho al. sladkého spánku“. Tento zmysel som sa pokúsil vyjadriť predponou „po-“ („trochu si pospať“); obdobne „podriamania“ nižšie.
- 317 AL „pobehaj“, vl. „chodiaci“, „obchádzajúci“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 318 Súvisí s „chudobný“ v kap. 13:8; 1 Sam. 18:23; 2 Sam. 12:1, „stavajúci sa strádajúcim“ v kap. 13:7, „strádanie“ tamže v. 18 a v kap. 10:15, „stráda“ v kap. 10:4; kap. 24:34 obdobne ako tu.
- 319 AL „nevýhoda“, „strata“, ďalej obdobne.
- 320 D. „muž štítu“¹¹³ tj. „so štítom“.
- 321 D. „ničomnosti“, pozri 2 Sam. 22:5, pozn. 854.
- 322 D. „hanebnosti“, „mrzkosti“³³¹.
- 323 AL „šúcha“, sloveso ako u Jóna 8:2, pozn. 391, takže tu je azda zmysel „hrabaním al. šúchaním nôh čosi naznačuje“, „významne hrabe al. šúcha nohou“.
- 324 AL „dáva znamenie“, vl. „poučuje“, zmysel obdobný ako vyššie³²³.
- 325 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120; týka sa len takto označených miest.
- 326 AL „zlomený“, pozri napr. Žalm 60:2, pozn. 1511, tu sloveso, ktorého sa týka tamojšia pozn. 82; dotčené podstatné meno je tu v kap. 15:4. Ďalej obdobne.
- 327 Podľa čítaného textu „ošklivosť“.
- 328 D. „jazyk lži“, ďalej obdobne; prípadné ďalšie číslice pri takto označených výrazoch sa týkajú podstatných mien, miesto ktorých sú v preklade dotyčné mená prídavné.
- 329 Pozri Est. 8:3, pozn. 260; ďalej nie vždy v zápornom zmysle.
- 330 Výraz odvodený od slovesa v kap. 16:9 a ďalej, pozri Gen. 15:6, pozn. 419; Žalm 73:16, pozn. 1773; zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 331 Pozri Žalm 5:5 a ďalej, pozn. 120; ohľadne kap. 12:21 a 22:8 pozri Žalm 55:3, pozn. 1403.
- 332 D. „náhliace sa (tj. vari „ihneď ochotné“) bežať“.
- 333 AL „za zlom“, tj. „na spáchanie zla“.
- 334 AL možno „chrliť“, no nie ako v kap. 15:2 a ďalej⁷⁵; pozri Žalm 10:5, pozn. 312.
- 335 Pozri Sud. 16:10, pozn. 770, iný výraz ako „lži“³²⁸ tu vyššie vo v. 17.
- 336 AL možno „maj ich ustavične priviazané na svojom srdci“.
- 337 Tj. „náuka tvojej matky“.
- 338 Sloveso ako „zaviedol“ v Gen. 24:27, „povedieš“ v Exod. 15:13.
- 339 Pozri Žalm 77:6, pozn. 1425.
- 340 Tu je preklad zvolený vzhľadom na väzbu slovesa s prostým 4. pádom.
- 341 Pozri Jós. 2:1, pozn. 54.
- 342 Pozri Exod. 29:23, pozn. 1043, tu vari v takomto zmysle (tj. „pre neviestku môžeš prísť o všetko, aj o posledný krajec chleba“). LXX a Vulgata prekladajú „mzda neviestky je toľko ako (tak LXX, Vulg. „sotva“) jeden chlieb“; podobne aj niektoré novšie preklady.

- 343 Tj. „vydatá za iného muža“, „cudzoložnica“.
- 344 Pozri Žalm 52:5, pozn. 1385.
- 345 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 346 Ako „uhlíky“ v Žalme 18:8.
- 347 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 348 Al. „považovaný za nevinného“, „neostáva bez trestu“.
- 349 Vl. „Nepohrdajú“, opis v texte vzhľadom na predložkovú väzbu v pôvodine.
- 350 D. „naplnenie“.
- 351 Pozri Exod. 21:34, pozn. 727.
- 352 Vl. „majúci nedostatok“, prídavné meno odvodené od slovesa napr. v Deut. 2:7.
- 353 D. „srdca“, porov. Gen. 31:20, pozn. 816.
- 354 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 355 Al. „páše to ten²⁹, ktorý“.
- 356 Tvar slovesa ako v Gen. 6:17 a ďalej, pozn. 205.
- 357 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 358 Al. „výprask“, inak pozri Deut. 17:8, pozn. 666.
- 359 Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
- 360 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 361 Pozri Jób 16:13, pozn. 293.
- 362 Pozri Exod. 21:30, pozn. 722.
- 363 D. „nebude prijímať“⁴⁸¹ tvár každého výkupného“, zmysel ako v texte.
- 364 Al. možno „a nie že bude spokojný“ (al. „bude chcieť privoliť“, pozri kap. 1:10 a ďalej).
- 365 Vl. „množiť“. Porov. Gen. 34:12, pozn. 911.
- 366 D. „dar“, „úplatok“, tu azda zmysel ako v texte.
- 367 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 368 Al. „a na súdnosť môže zavolať: Príbuzná!“
- 369 Pozri Sud. 5:28, pozn. 363.
- 370 Pozri Sud. 5:28, pozn. 361.
- 371 Iný výraz ako napr. vo v. 12 a inde; vyskytuje sa v SZ ešte len u Kaz. 12:4n. a v Pies. 3:2.
- 372 D. „v zrenici“, zmysel ako v texte, al. „v hĺbke“, no nesúvisí s „hlbokej“ nižšie.
- 373 Pozri Žalm 73:6, pozn. 1759.
- 374 Trpné prídastie dotyčného slovesa¹¹⁶.
- 375 Pozri Žalm 66:7 a ďalej, pozn. 1596.
- 376 Al. „raz“, vl. „krok“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 377 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 378 D. „drzou spravila svoju tvár“, kap. 21:29 obdobne.
- 379 Tj. „spočívala na mne povinnosť obetovať“.
- 380 Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
- 381 Pozri aj Žalm 22:25, pozn. 177.
- 382 Al. „vankúšmi“, „kobercami“, kap. 31:22 obdobne.
- 383 Al. „milostným láskaním“ (al. „maznaním“).
- 384 S členom („môjho muža“, „manžela“).
- 385 D. „v svojom dome“ (v. 19), „v svoj dom“ (v. 20).
- 386 Predložka ako v Gen. 2:8 a ďalej, pozn. 330.
- 387 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 388 Al. možno „presilou“, „prevahou“, vl. „množstvom“, „hojnosťou“.
- 389 Tu je tento výraz použitý v ironickom zmysle.
- 390 Pozri Deut. 13:13 a ďalej, pozn. 242.
- 391 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 392 Pozri Gen. 43:16, pozn. 1184, tu (nie v kap. 9:2) v takomto zmysle.
- 393 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 394 Al. „blúdiť“, no nie ako v kap. 5:23²⁹⁶. Ďalej obdobne.
- 395 Ako v Gen. 34:27; pozri Deut. 21:1, pozn. 753.
- 396 Pozri Žalm 35:18, pozn. 1003.
- 397 Pozri 1 Par. 28:11, pozn. 860.
- 398 Al. „Či nie je tak, že múdrosť volá a obozretnosť... hlas?“
- 399 Pozri Gen. 35:14, pozn. 942; tu a ďalej iné tvary, v kap. 15:25 obdobný tvar ako na citovanom mieste. Zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 400 Pozri aj Gen. 8:5, pozn. 255.
- 401 Al. „na križovatke (vl. „vnútri“, D. „v dome“ [Exod. 28:26, pozn. 996]) pešín“. Podľa LXX a Vulgaty „vprosted (čítali „betóch“ miesto „béth“) pešín“, tak aj niektoré novšie preklady.
- 402 Pozri kap. 1:20³⁸, tu v takomto zmysle.
- 403 D. „ruke“, porov. Gen. 34:21, pozn. 920.
- 404 Pozri Gen. 29:2, pozn. 263.
- 405 Pozri Jób 29:7, pozn. 1297.
- 406 Al. možno „ľudia“¹²⁴, iný výraz ako na konci verša⁴⁰⁸.
- 407 Al. „k deťom“, predložka ako „na“ vyššie.
- 408 Al. „ľudi“¹⁴⁹, ďalej obdobne.
- 409 Ohľadne „mužov“⁴⁰⁶ a „človeka“⁴⁰⁸ pozri aj Žalm 49:2, pozn. 1294.
- 410 Al. „rozumom“, „srdce“ al. „rozum“.
- 411 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401, tu (nie ďalej) v tomto zmysle („vznešené veci“).
- 412 Tj. „to, čo z mojich pier zide“.
- 413 Pozri Jós. 1:8, pozn. 30.
- 414 Al. „úskočného“, pozri Jób 5:13, pozn. 232, nesúvisí so „zvrátenosti“¹²⁵ ani s „pokrúteného“¹²⁹ nižšie.
- 415 Tu možno aj v podobnom zmysle ako „zrozumiteľné“²⁶⁰ vyššie („priamočiare“, „jednoduché“).
- 416 Al. „pre tých, ktorí našli“.
- 417 Vl. „vyvolené“, „vybrané“, tu a obdobne vo v. 19 a ďalej je, nazdám sa, zmysel skôr ako v texte⁴¹⁸.
- 418 V podstate v tomto zmysle prekladá toto miesto Vulgata a niekoľko málo z novších známych mi prekladov, no väčšina ich, v podstate v súhlase s LXX, dáva prednosť zmyslu „poznanie je nad vybrané zlato“. Nazdám sa, že znenie, ktorého som sa pridržal v texte, lepšie zapadá do textovej súvislosti ako druhá vyššie uvedená obmena prekladu. V. 19 obdobne, no tam aj Vulgata prekladá „vybrané striebro“ a aj z novších prekladov je viac uprednostňujúcich toto znenie, ktoré je tam, pravda, vzhľadom na predošlé „lepšie“, skôr odôvodnené ako tu.
- 419 Toto je doslovný preklad a v tomto zmysle preložili toto miesto LXX aj Vulgata a nevela z novších známych mi prekladov; väčšina ostatných nahrádza prostý 4. pád tu predložkovou väzbou a podáva znenie „bývam s opatrnosťou“.
- 420 Al. „premýšľaných (al. „dômyselných“) rozhodnutí“, množné číslo výrazu preloženého „rozvahy“ v kap. 1:4 a ďalej, takže možno aj „rozvahy“ v zosilnenom zmysle („múdrej rozvahy“). Ten istý výraz v množnom čísle

- je v kap. 12:2, 14:17 a 24:8 v zápornom zmysle; tak aj u Jába 21:27, pozn. 1041, a v Žalme 10:4 a 37:7, pozn. 295.
- 421** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu; tak aj iné výrazy na dotýčných miestach.
- 422** Pozri Jába 37:4, pozn. 1624, tu v takomto zápornom zmysle.
- 423** Tj. „ústa plné zvráteností al. hovoriace zvrátenosti“. Ďalej obdobne.
- 424** Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 425** Možno v zmysle „schopnosť radiť“; iný výraz ako vo v. 12⁴²⁰.
- 426** Pozri Exod. 32:18, pozn. 1138.
- 427** Vl. „ustanovujú“, pozri Gen. 49:10, pozn. 1335, tu a obdobne ďalej sloveso, ktorého tvarom je onen výraz.
- 428** Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 429** Pozri Est. 1:22, pozn. 10 a 86.
- 430** Al. „velitelia velia“, „vládcovia vládnu“.
- 431** Pozri Num. 21:18, pozn. 807.
- 432** Pozri Sud. 1, nadpis a ďalej, pozn. 1; Žalm 2:10 a ďalej, pozn. 58.
- 433** Al. „nemenný“, „hojný“, „hodnotný“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 434** Al. možno „dať bytnosť al. podstatu“, D. „bytie“, tj. „čo skutočne jestvuje“.
- 435** Al. „chodím; (21)milujúcim ma je čo dať za dedičstvo“.
- 436** Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 437** Al. „na začiatku“.
- 438** Al. „zavedená“, „ustanovená“, sloveso ako „nalial“ v Gen. 35:14, tu v zmysle ako v texte v tvare trpného rodu, vyskytujúcom sa v SZ len tu. Pozri Žalm 2:6, pozn. 41.
- 439** Pozri Gen. 6:4, pozn. 193.
- 440** Pozri Žalm 90:2, pozn. 2100.
- 441** Pozri Žalm 29:9, pozn. 854; 51:5, pozn. 1362.
- 442** Vl. „zafažených“, „obťažkaných“, tvar trpného rodu slovesa v kap. 3:9 a ďalej¹⁶¹, tu v takomto zmysle.
- 443** Pozri Jába 38:6, pozn. 1673.
- 444** Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 445** Pozri Jába 5:10, pozn. 224.
- 446** Množné číslo v zmysle „čističiek prachu“.
- 447** „prvopočiatok hrúd“. Inak pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 448** Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 870.
- 449** Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 450** Pozri Deut. 2:30, pozn. 160.
- 451** Vl. „pri mohutnení“, pozri Sud. 3:10, pozn. 179.
- 452** Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 453** Al. „jeho“, tj. „mora“ („mora sa týkajúceho“).
- 454** Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 455** Pozri Jós. 7:11 a ďalej, pozn. 267.
- 456** Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 457** Al. „vedľa neho“, „po jeho boku“.
- 458** Podľa iných „odchovancom“.
- 459** Pozri Žalm 119:24, pozn. 2461.
- 460** Sloveso ako v Sud. 16:25, pozn. 793, tu iný tvar so zmyslom ako v texte, pozri aj 1 Sam. 18:7, pozn. 734. Ďalej obdobne.
- 461** Pozri Žalm 2:12, pozn. 64.
- 462** Pozri Jába 21:32, pozn. 1050, tu v zmysle „bedlivlo al. dychtivo čakal“.
- 463** Pozri Sud. 3:23, pozn. 209.
- 464** Pozri Exod. 28:38, pozn. 1009.
- 465** Al. „hrešiaci proti mne“, pozri Lev. 4:1, pozn. 90.
- 466** Vl. „páše násilie na“. Pozri Jába 15:33, pozn. 773; 21:27, pozn. 1042
- 467** Al. „zbudovala si“, ďalej obdobne.
- 468** Pozri Deut. 8:9, pozn. 401.
- 469** Pozri Žalm 102:9, pozn. 2206.
- 470** Sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.
- 471** Pozri Gen. 24:61, pozn. 469.
- 472** D. „Majúci nedostatok rozumu – povie mu“, v. 16 obdobne, zmysel ako v texte.
- 473** Pozri Exod. 12:43nn., pozn. 427.
- 474** V tomto zmysle prekladajú toto miesto LXX a Vulgata aj niektoré novšie preklady; podľa iných „nechajte tak (al. „prestaňte“), prostoduchí“, al. „opustite prostoduchých“ (al. „hlúpych“).
- 475** Pozri Žalm 94:10, pozn. 56.
- 476** Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355; toto sloveso je tu na začiatku v. 8 inak preložené ako nižšie v tomže verši a vo v. 7, lebo sa tam poíi so 4. pádom, proti 3. pádu na zvyšných dvoch spomenutých miestach.
- 477** Tj. alebo mravnú („poskvrnu“, Jób 11:15, pozn. 570) al. telesnú (Lev. 24:19, pozn. 784).
- 478** Tj. „ktorej sa mu dostane“, al. možno „jeho“, tj. „od neho“.
- 479** Iný výraz ako v kap. 1:7; podľa niektorých vl. „podstata“.
- 480** D. „Svätých“, tj. „Svätého“⁵⁷.
- 481** Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 482** Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 483** Vlastnosť „nerozumného“⁷¹.
- 484** Pozri Sud. 3:20, pozn. 201.
- 485** Al. možno „naopak“, v protiklade k výzve vo vv. 5n.; nie „opäť“. Ďalej obdobne.
- 486** Al. „tajných (al. „skrytých“) miest“, tj. „v skryte (al. „potajmo“) jedený“ (porov. „zakázané ovocie“), pozri napr. Deut. 13:6; 27:15, pozn. 949. Ďalej obdobne.
- 487** Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 488** Pozri Žalm 119:28, pozn. 2464.
- 489** Pozri 1 Kráľ. 7:51, pozn. 482.
- 490** Tj. „zlovoľne („nepoctivo“) získané“.
- 491** Vl. možno „od“, tj. „z moci“ al. „z nebezpečia“.
- 492** Pozri Jába 6:2, pozn. 272, tu zmysel ako v texte („zlú al. zvrátenú žiadostivosť“).
- 493** Pozri Deut. 6:19, pozn. 339; 2 Kráľ. 4:27, pozn. 205.
- 494** D. „Dlaňou lenivosti“.
- 495** Vl. „ostrých“, tj. „horlivých v práci“, tu a ďalej v takomto zmysle.
- 496** Pozri Žalm 44:7, pozn. 166.
- 497** Tj. azda „upcháva al. zatvára násilie, ktorého sa oni dopúšťajú“. V podobnom zmysle podáva toto miesto Vulgata („ústa bezbožných prikrýva nepravosť“) aj niektoré novšie preklady; LXX má znenie „ústa bezbožných prikrýva (al. možno „prikrývajú“, pozri nižšie),

- nepekný (al. „nevčasný“, „nevhodný“) nárek“, možno v zmysle „nenáležitý prejav nespokojnosti“. No dá sa chápať aj v zmysle „ústa zlovoľných prikrývajú (potom vari v zmysle „ospravedlňujú“ al. „zatajujú“⁵⁶³) násilie“, ktorému zasa niektoré iné novšie preklady dávajú prednosť.
- 498** Al. „trúchnivie“.
- 499** Tj. „táraj“, „tlčhuba“.
- 500** Vl. „skrývajúci“, „pokrúcajúci“, ďalej obdobne.
- 501** Al. „byť rozpoznaný“.
- 502** Tj. azda „úlisne sa tváriaci“. Ďalej v zmysle ako v texte tam.
- 503** Pozri Jób 9:28, pozn. 493, tu azda v takomto zmysle („rozpaky“, „neistotu“, „neprijemné pocity“).
- 504** Tu proti v. 6 znie preklad Vulgaty „ústa bezbožných prikrývajú neprávosť“ a LXX „ústa bezbožných prikrýva (tu jednoznačne) zhuba“.
- 505** D. „prikrýva“, pozri Exod. 33:22, pozn. 1250, kde je v obdobnej súvislosti použité iné sloveso podobného zmyslu.
- 506** Pozri Gen. 31:36, pozn. 830; tu v kap. 28: 2 zmysel hádam ako tam v texte.
- 507** Ako „žezlo“ v Gen. 49:10.
- 508** Pozri Žalm 89:40, pozn. 2085.
- 509** Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 510** Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 511** Pozri Žalm 17:4, pozn. 466, tu v zmysle ako v texte („výsledok práce al. prác“).
- 512** Ako „karavany“ u Jób 6:18n., porov. tam pozn. 314, no tu jednotné číslo. Podobne ako tam chápu mnohí aj tu tento výraz v zmysle „chodník“⁵³ a pod. (LXX „o spravodlivé cesty života dbá nápravná výchova“, Vulgata „cesta života dbajúcemu na nápravnú výchovu“, iné preklady „chodníkom života ide dbajúci na nápravnú výchovu“ a pod.), no s niekoľkými inými som uprednostnil znenie, ktoré podávam v texte, resp. v poznámke nižšie⁵¹³, a ktoré dáva dobrý zmysel bez dopĺňania slovami, akých v pôvodine niet.
- 513** Al. „K životu putuje dbajúci“.
- 514** Vl. „opúšťajúci“, no tu skôr zmysel ako v texte.
- 515** Tj. „iných svojím príkladom“.
- 516** Pozri Exod. 8:18, pozn. 252.
- 517** Pozri Gen. 37:2, pozn. 964.
- 518** Pozri 2 Sam. 18:16, pozn. 735; iné sloveso ako v kap. 1:15 a ďalej⁴⁷.
- 519** Al. možno „a rozumný zadržuje svoje pery“.
- 520** Tu neurčitok (ďalej iné tvary) slovesa, od ktorého je dotýčný výraz³⁵² odvodený.
- 521** Tu aj v tomto zmysle. Pozri Gen 3:16, pozn. 110 (ako „trápení“ tam).
- 522** Al. možno „a nemusí sa“⁴⁸⁷ pridávať námahy“.
- 523** Al. „zábavou“, „žartom“.
- 524** Pozri Gen. 18:17, pozn. 558.
- 525** Al., čosi voľnejšie, ale azda výstižnejšie, „Čoho sa zlovoľný bojí, práve to“.
- 526** Al. „mu dochádza“ (al. „prichádza“), ďalej obdobne.
- 527** Pozri Gen. 3:6, pozn. 95.
- 528** D. „a túžbu spravodlivých dáva“⁵⁹⁴.
- 529** Al. „sa preženie“, D. „Ako prejedenie“ (al. „prehnanie sa“).
- 530** Al. možno „má základ“.
- 531** Vl. „trvalý(m)“, „večný(m)“, D. „večnosti“.
- 532** Tu bez predložky, pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 533** Pozri Jób 41:9, pozn. 1838; nesúvisí s „nádej“ nižšie.
- 534** Pozri 2 Sam. 22:33, pozn. 892.
- 535** Podľa starých prekladov „bezužhonnému“⁶⁴⁷; tak aj niektoré novšie preklady.
- 536** Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 537** Pozri Žalm 10:6 a ďalej, pozn. 313.
- 538** Pozri Žalm 16:3, pozn. 429.
- 539** Pozri Žalm 92:14, pozn. 2143.
- 540** Pozri Lev. 19:36, pozn. 649.
- 541** Pozri Žalm 17:1, pozn. 123.
- 542** D. „kameň“.
- 543** Pozri Deut. 25:15, pozn. 921.
- 544** Pozri Deut. 17:12, pozn. 672.
- 545** Pozri Jób 2:3, pozn. 4, iný (hoci príbuzný) výraz ako „bezužhonnosť“ tu v kap. 2:7 a ďalej¹¹⁵.
- 546** Pozri Jób 6:15, pozn. 307; Žalm 25:3, pozn. 750.
- 547** Pozri Sud. 5:27, pozn. 360.
- 548** Al., podľa čítaného textu, „ničii“ (tak sa, pravda, dá chápať aj tvar v písanom texte⁷⁸), „bude ničii“.
- 549** Al. „klamnosť“, „zrádnosť“, „neúprimnosť“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 15:4.
- 550** D. „Počestnosť úprimných ich vodí, ale prevrátenosť vierolomných ich zasa zničí“ (v. 3), „spravodlivosť úprimných ich vyproštuje, ale žiadostivosťou zlovoľných sú polapovaní“ (v. 6), opisy v texte pre zreteľnosť. Ďalej obdobne.
- 551** Vl. „pretekania“, „prekypovania“, tu v zmysle „výbuchu hnevu“, tj. „Božieho“, ďalej v zmysle ako v texte na dotýčných miestach.
- 552** Vl. „síl“ (Jób 18:7, pozri aj Gen. 49:3, pozn. 1311), hebr. „óním“, výraz v tejto súvislosti nie celkom jasného významu. Mnohí ho odvozujú od „áven“³³¹ a prekladajú „zlosynov“, „bezbožných“ (tak LXX „asebón“), „ničomných“ a pod. Vulgata prekladá „sollicitorum“ („nepokojných“ al. „znepokojujúcich“, „vzbúrených“).
- 553** Al. „bude vytrhnutý“, „vojde“.
- 554** Pozri 2 Sam. 22:20, pozn. 876.
- 555** Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 556** Tj. „do tiesne“.
- 557** Pozri Jób 8:13, pozn. 426.
- 558** Pozri Jób 20:21, pozn. 979.
- 559** Pozri napr. Sud. 6:25, pozn. 419.
- 560** Pozri Lev. 19:16, pozn. 605.
- 561** Sloveso ako „odhaľuje“ napr. v kap. 20:19, no tu proti tamtomu miestu zosilnený tvar, ktorého zmysel som sa pokúsil takto vyjadriť.
- 562** Pozri Gen. 42:20, pozn. 1148; Jób 12:20, pozn. 624.
- 563** Al. „utajuje“, ako napr. v kap. 12:16, tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že toto sloveso nesúvisí s „tajnosť“ vyššie.
- 564** Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
- 565** Pozri 1 Sam. 11:9, pozn. 473.

- 566 D. „zlom“.
- 567 AL. „záväzky“, vl. „zaručujúcich (al. „zaviazujúcich“) sa“, D. „udierajúcich“, tj. „dlaňou“³⁰⁵, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 568 Príčasie dotýčného slovesa¹⁵⁰, zmysel ako v texte; súvisí s „bezpečne“ v kap. 1:33 a ďalej⁹⁹ aj s „bezpečí“ v kap. 3:23 a ďalej⁹⁶. Ďalej obdobne, aj pri iných slovesných tvaroch.
- 569 Tu aj „dosahuje“, ďalej obdobne.
- 570 Pozri Jób 6:23, pozn. 332.
- 571 Pozri 1 Sam. 24:17, pozn. 895, tu zmysel ako v texte.
- 572 AL. „v nešťastie uvádza“, „zarmucuje“, ďalej obdobne.
- 573 AL. „zarába“ (potom ani druhé „za“ nižšie netreba), no nesúvisí so „zárobok“ nižšie.
- 574 AL. „lživý“.
- 575 VL. „ako nasledujúci“, v texte opis v záujme zreteľnosti.
- 576 Pozri Žalm 34:14, pozn. 966.
- 577 Tj. ako by sa asi dnes povedalo, „ruku na to, že“. Iní chápu v zmysle „bár by pripojil ruku k ruke“ al. „bola ruka v ruke“, tj. „bár by vyhladával pomoc iných“.
- 578 Pozri Žalm 22:5, pozn. 673.
- 579 Pozri Gen. 24:22, pozn. 617.
- 580 VL. „odstupujúca“¹⁵⁶ od“, tj. azda „vzdialená“, „ďaleká“.
- 581 Pozri Jób 12:20, pozn. 626, tu možno aj „vkusu“, „schopnosti hodnotenia“.
- 582 Pozri Jób 33:23, pozn. 1488. Ďalej obdobne.
- 583 Pozri Num. 1:49, pozn. 40.
- 584 D. „požehnanie“, tj. „požehnanie prinášajúca“.
- 585 D. „bude tučniet“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 586 Pozri Gen. 25:23, pozn. 656.
- 587 Pozri Gen. 41:56, pozn. 1135.
- 588 AL. „hľadá“, ale nesúvisí s „hľadajúci“ vyššie ani so „zháňajúci“ nižšie. Ďalej obdobne.
- 589 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 590 Pozri aj Žalm 31:23, pozn. 177.
- 591 Pozri Žalm 49:10, pozn. 1310.
- 592 AL. „Milujúci poznanie miluje poučanie, ale hlupák napomínanie nenávidí“.
- 593 Pozri Jób 9:20, pozn. 478.
- 594 Tj. „Hospodin“, al. možno „človek úkladný sa odsudzuje“⁴⁸⁷. Kap. 10:24⁵²⁸ a ďalej obdobne.
- 595 Pozri Rút 3:11, pozn. 135.
- 596 AL. „črvotoč“, pozri Jób 13:28, pozn. 678; súvisí so slovesom tu v kap. 10:7⁴⁹⁸.
- 597 Tu aj v zmysle „úskoky al. pletich zloboŕných sú“.
- 598 Tj. tých, na ktorých sa striehne.
- 599 Pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
- 600 AL. „ostáva stáť“.
- 601 Sloveso ako v 1 Par. 16:4 a ďalej, pozn. 512.
- 602 Tu v zmysle „uznávaný“, „dobrú povest“.
- 603 Pozri Gen. 47:12, pozn. 1272.
- 604 Tu v tomto jednoduchom zmysle.
- 605 Pozri 1 Sam. 18:23, pozn. 752.
- 606 AL. „zveličujúci“, „vychvaľujúci“, „vystatovačný“, tu zvláštny zvrtný tvar dotýčného slovesa¹⁶¹, vyskytujúci sa v SZ len tu a u Nach. 3:15.
- 607 AL. „dbá (al. „stará sa“) o“, pozri Gen. 39:6, pozn. 1034.
- 608 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 609 Pozri Gen. 43:30, pozn. 1181 (tu, pravdaže, nie „zlutovanie“, iba ak, možno, v ironickom zmysle).
- 610 Pozri Gen. 2:5, pozn. 743.
- 611 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 612 Pozri Sud. 9:4, pozn. 533.
- 613 Tu aj „ženúcich sa za ničotnosťami“.
- 614 VL. „sieť“, ako u Jób 19:6, tu azda je zmysel ako v texte („čo sa do siete chytí“).
- 615 Pozri Exod. 23:33, pozn. 831.
- 616 Mnohé zo známych mi prekladov chápu toto miesto v zmysle „nástraha pre zlého“, no radšej som sa s niekoľkými inými pridržal zmyslu, ktorý podávam v texte, lebo preklad v zmysle vyššie spomenutom predpokladá, že podstatné meno „nástraha“ (hebr. „mókés“) je vo viazanom stave (pozri Žalm 16:2, pozn. 430), a hoci viazaný stav jednotného čísla spomenutého výrazu nie je nikde doložený, nazdám sa, že by sa jeho tvar, ako spravidla (nie, pravdaže, vždy) býva, líšil od tvaru absolútneho stavu, aký je tu. LXX miesto „mókés“ čítali „nókaš“, „zaplieta sa“ (al. „v nástrahu upadá“, pozri tu kap. 6:2³⁰⁶) a preložili „do nástrah upadá hriešnik“ („empitei eis pagida hamartolos“), podobne čosi voľnejšie Vulgata („ruina proximat malo“, „zlému sa blíži skaza“). Zneniu podľa LXX dáva prednosť väčšina známych mi novších prekladov.
- 617 Pozri Sud. 9:16, pozn. 547.
- 618 AL. „dopálenosť“, „mrzutosť“, „zlá nálada“, „nevôľa“, pozri Deut. 32:19, pozn. 252.
- 619 Pozri Jób 5:12, pozn. 227, no tu v kladnom zmysle („rozumný“, „vediaci si rady v každom postavení“).
- 620 AL. „vernosť“, pozri Exod. 17:12, pozn. 599; výraz príbuzný onému v kap. 3:3⁴⁴³, no nie ten istý.
- 621 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 622 Pozri Lev. 5:4, pozn. 135.
- 623 Pozri Exod. 15:18, pozn. 536.
- 624 Pozri Žalm 9:18, pozn. 290.
- 625 D. „než budem môcť mžiknúť“.
- 626 Sloveso ako v Exod. 21:13, pozn. 699.
- 627 VL. „volá“, možno „vyvoláva“ (sloveso nejednoznačné, preto preklad ako v texte).
- 628 AL. podľa niektorých, „lenivá“, tj. „ruka“.
- 629 Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 630 Pozri Jós. 22:24, pozn. 649.
- 631 AL. „zhýbanie“, „ohýbanie“, tj. „pokorovanie“, D. „skláňa“ (atd.), opis v texte v záujme zreteľnosti.
- 632 Nie ako „blízny“²⁰⁷, porov. napr. Žalm 35:14, pozn. 363, lež príbuzný výraz ako v Gen. 26:26; Sud. 14:11, pozn. 711 a i.
- 633 AL. „usmerňuje“, „na pravú cestu uvádza al. mu poukazuje“, hebr. „játér“, porov. poukaz na znenie Vulgaty v 2 Sam. 22:33, pozn. 894, tu zmysel ako v texte, al. keďže dotýčné sloveso značí aj „preskúmať“, „pátrať“ (Num. 13:2 a ďalej), „svojho priateľa preskúmava“, tj. „starostlivo al. opatrne si vyberá“, al. „nech preskúmava“ v tomže zmysle (potom by sa vari

- „ale“ nižšie mohlo chápať v zmysle „lebo“ a ostatok verša čítať „cesta zlovolných by ich (tj. potom „priateľov spravodlivého“ al. „spravodlivého a jeho priateľa“) zavádzala al. mohla zavádzať“⁶³⁴. Iní čítajú toto miesto v zmysle „je dokonalejší al. lepšie na tom ako jeho priateľ (potom chápu „priateľa“ ako „blížny“²⁰⁷ s predložkou); a keďže slovo tu preložené „priateľ“ znie takmer rovnako ako výraz značiaci „pastvu“ (napr. Žalm 95:7), vidia tu niektorí zmysel „spravodlivý preskúmava al. starostlivo vyhľadáva svoju pastvu al. pastvinu“. Podľa LXX „spravodlivý, súc rozumný (al. „obozretný, je sám sebe priateľom“, podľa Vulgaty „kto pre priateľa nedbá o škodu (al. „stratu“), je spravodlivý“.
- 634** Al. „mätie“, „uvádza na scestie“, „necháva blúdiť“³⁹⁴.
- 635** Pozri Gen. 25:28, pozn. 662.
- 636** Al. „svoj úlovok (Gen 27:3, pozn. 662, al. „svoju stravu (al. „potraviny“, Jós. 9:5, pozn. 353; Nech. 13:15; Žalm 132:15) nepečie“, sloveso nie celkom jasného významu, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 637** Tj. „je výsledkom otcovej nápravnej výchovy al. dbá na otcovu nápravnú výchovu“.
- 638** Al. možno „nepočul“, tj. azda, že nebol za svojho detstva od otca karhaný, vyrástol bez otcovskej nápravnej výchovy. Vo v. 8 v zmysle „nikto mu nebude vyčítať al. ho upodozrievať, že nespravodlivo nadobudol imanie“.
- 639** Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 871; nesúvisí so slovesom v kap. 9:7⁴⁷⁵.
- 640** Tj. „bude „jest“, totiž „zakúšať“.
- 641** Tj. „prudko al. široko otvárajúci svoje ústa“, „nevediaci mlčať“.
- 642** Tu azda v danej súvislosti vhodný preklad.
- 643** Vl. „Roztúživšia sa“, ďalej zmysel ako tam v texte.
- 644** D. „a niet“, tj. „toho, po čem túži“. Ďalej obdobne.
- 645** D. „duša jeho, leňocha“.
- 646** Vl. azda „vyvoláva (al. „šíri“) zápach“, pozri Gen. 34:30, pozn. 928.
- 647** Pozri Jób 1:1, pozn. 4.
- 648** Tj. „zlovolných“, tak aj podľa 1 rukopisu a podľa LXX.
- 649** Pozri Jób 12:19, pozn. 623.
- 650** D. „sa raduje“, zmysel ako v texte.
- 651** Podľa väčšiny známych mi prekladov „Pýchou sa pôsobí len“, lenže poloha spojovacej čiarky v hebrejskom texte vedie, nazdám sa, k chápaniu v zmysle ako v texte.
- 652** Tj. „nepoctivo získaný“, D. „z (al. „od“) ničotnosti“, vl. „vanku“ (al. „dychu“)⁹⁴³; tu v takomto zmysle, al. podľa iných, „rýchlo (al. „lahko“, „hravo“, „vankom“, „jedným dychom“) získaný“.
- 653** Tj. „ten, kto hromadí“, nie „hromadiaci sa“, porov. Gen. 32:10, pozn. 852.
- 654** D. „na ruku“, tj. azda „prácou“, al., podľa iných, „znenáhla“.
- 655** Vl. „stála“, „nehybná“, „nepoddajná“, tu azda v zmysle „neschodná“, „obťažná“.
- 656** Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 657** Vl. „vedomosťou“, „poznáním“, zmysel ako v texte, al. vari „podľa svojej vedomosti“.
- 658** Al. „rozprestiera“, „rozkladá“, tu (nie ďalej) aj „vykladá“ (ako na predaj), „vystavuje“.
- 659** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 660** Tu čosi iný tvar, zmysel ako v texte.
- 661** Pozri Exod. 11:6, pozn. 357.
- 662** Sloveso od dotyčného výrazu²⁰⁷ odvodené, ďalej obdobne; iný tvar je v kap. 22:24.
- 663** Sloveso „pochodiť zle“ znie v hebrejčine podobne ako „za priateľov majúci“ vyššie, takže v pôvodine tu vari je akási slovná hra.
- 664** Pozri Exod. 14:4, pozn. 459; 18:21, pozn. 626.
- 665** Pozri Gen. 19:15, pozn. 502.
- 666** Al. „niečo býva zmetené“, D. „ale jestvuje (al. „býva“) zmetený“ (al. „zmetený“).
- 667** Al. „nepatričnosť“, „nenáležitosť“, D. „v nie-práve“ (atď.)¹⁰¹⁸⁶. Ďalej obdobne.
- 668** Tu aj „trest“.
- 669** D. „do sýtosti svojej duše“, ďalej obdobne, porov. Lev. 2:1, pozn. 43.
- 670** Pozri Jób 15:2, pozn. 718.
- 671** D. „Múdrosti žien“, zmysel ako v texte („každá múdra žena“).
- 672** Al. možno „pochabá ho svojimi“.
- 673** Pozri Deut. 7:13, pozn. 365.
- 674** Vl. „čisté“.
- 675** Súvisí s „nepravdy“ tu nižšie a v kap. 6:19 a ďalej³³⁵.
- 676** Pozri Gen. 13:8, pozn. 372; tu v kap. 29:27 D. „muž bezprávia“ (al. „krivdy“, pozri Deut. 32:4, pozn. 922).
- 677** Tj. „vedie ich ku klamu“, totiž že sa klamú, al., podľa niektorých, aby iných klamali.
- 678** Pozri Lev. 5:6 a ďalej, pozn. 90.
- 679** Pozri Ezr. 9:2, pozn. 334.
- 680** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 681** Tj. „človekovi sa správnou zdajúca“.
- 682** D. „od (al. „zo“) svojich ciest“, ďalej obdobne.
- 683** Al., podľa iných, „v ňom“, „pri ňom“.
- 684** Al. „venuje pozornosť svojim kročajám“, „uvažuje o svojich kročajách“.
- 685** Pozri Deut. 3:26, pozn. 210; vo v. 35 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 686** Tj. „je ľahkomyselný“.
- 687** D. „krátky“.
- 688** Vl. „obstupujú“, „obkľučujú“, zmysel ako v texte⁶⁸⁹, pozri Žalm 142:7, pozn. 2700. S týmto slovesom súvisí slovo „koruna“ v Est. 1:11 a ďalej, pozn. 50, a možno preto tu mnohí nachádzajú zmysel
- 689** „sú korunovaní (al. „venčení“, tj. „ovíjaní“) poznaním“, hoci slovesný tvar tu použitý je tvar činného rodu a nikde inde nemá takýto trpný význam; možno ešte najskeor, ako podaktorí prekladajú, „korunujú (al. „venčia“) sa poznaním“.
- 690** Al. „je aj svojmu priateľovi predmetom nenávisti“.
- 691** Pozri Gen. 33:11, pozn. 884.
- 692** Tj. „aké je“.
- 693** Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.

- 694** Al. „prednosť“, „výhoda“, vyskytuje sa v SZ ešte len v kap. 21:5 a u Kaz. 3:19.
- 695** Tj. „vonkoncom bezpečná al. spoľahlivá dôvera“; niektorí chápu doslovné znenie „dôvera sily“ v zmysle „dôvera silného“.
- 696** Al. tu (nie všade ďalej) možno „predmet dôvery“, pozri Jób 8:14, pozn. 167, výraz odvodený od slovesa „dôverovať“ v kap. 3:5 a ďalej¹⁵⁰. Iný výraz ako „útočíte“ nižšie.
- 697** Pozri Žalm 14:6, pozn. 410.
- 698** Pozri Žalm 29:2, pozn. 237.
- 699** Al. „vymiznutie“, pozri Deut. 32:36, pozn. 1193. Ďalej obdobne.
- 700** Pozri Exod. 34:6, pozn. 1182.
- 701** Pozri Exod. 34:6, pozn. 1183.
- 702** Vl. „mnohú“, „hojnú“, ďalej obdobne.
- 703** Tu v zmysle „kludné“, „prosté znepokojujúcich pocitov“. Kap. 15:4 obdobne⁷¹⁹.
- 704** D. „životy tieľ“, vl. „mäso“.
- 705** Ako „žiarlivosť“ v kap. 6:34.
- 706** Pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
- 707** Pozri Exod. 23:6, pozn. 796.
- 708** Pozri Deut. 32:37, pozn. 1198.
- 709** Vl. „spravodlivý sa spolieha“, zmysel azda ako v texte.
- 710** Podľa LXX a sýrskeho prekladu „spravodlivý sa spolieha na svoju bezúhonnosť“¹¹⁵ (čítali „bethum-mó“ miesto „bemóth“). Tohto znenia sa pridržajú aj niektoré novšie preklady.
- 711** Pozri Gen. 8:4, pozn. 178.
- 712** Al. „vychádza najavo“.
- 713** Hebr. „gój“¹⁰⁶⁶.
- 714** Vl. „jemná“, „mäkká“, „mierna“, „nežná“, prídavné meno ako „útlý“ v kap. 4:3.
- 715** Al. „dráždivé“, „zraňujúce“, „rozčuľujúce“, tu v takomto zmysle.
- 716** Al. „dobré (al. „správne“, „užitočné“) uplatňuje vedomosť“. Ďalej obdobne.
- 717** Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 718** Pozri Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555.
- 719** Al. „jemnosť“, „neha“, no nesúvisí s výrazom vo v. 1714; tu v zmysle „ukľudňujúca al. upokojujúca schopnosť al. moc“.
- 720** Sloveso odvodené od dotyčného výrazu⁶¹⁹ (al. možno naopak), pozri 1 Sam. 23:22, pozn. 869, tu, pravdaže, taktiež v kladnom zmysle, ako onen výraz⁶¹⁹ v kap. 12:16 a ďalej. Tiež „bystrým sa stáva“ al. „bystrosť nadobúda“ v tomže zmysle.
- 721** Al. „zásob“³⁵⁷, výraz vyskytujúci sa v tejto knihe len ešte v kap. 27:24 a inde v SZ len u Is. 33:6, Jer. 20:5 a Ezek. 22:25.
- 722** Al. „rozkladá“, „je rozrušovaný (al. „postihovaný“) nešťastím“ (al. „pohromou“), trpné prítomie dotyčného slovesa⁵⁷² vyskytujúce sa len tu a v Žalme 39:2 („rozjatreňá“). Niektorí ho tu chápu ako spodstatnené s významom „rozpad“, „rozrušenie“.
- 723** Al. „prísne“, „ťažké“, „citeľné“, D. „zlé“, ďalej obdobne, aj v inom zmysle.
- 724** Al. „Opúšťajúcemu chodník je pokarhanie zlé (potom skôr v zmysle „nemilé“, „neprijemné“), ale“.
- 725** Tj. „pred očami Hospodina“, „Jemu viditeľný“.
- 726** Pozri Žalm 88:11, pozn. 2051.
- 727** Al. „ľuď“, ďalej obdobne, pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 728** Al. „rozveseľuje“, porov. Sud. 16:25, pozn. 792, vl. „zlepšuje“, „dobré pôsobí na“.
- 729** Tak podľa čítaného textu a starých prekladov; podľa písaného textu „tvár nerozumných sa pasie“.
- 730** Pozri Žalm 10:2, pozn. 292.
- 731** Vl. „dobrý“, ďalej obdobne. Porov. v. 13728.
- 732** Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 733** Al. možno „Radšej“, ďalej obdobne.
- 734** Al. „rozháranosť“, pozri Deut. 7:23, pozn. 144 a 378.
- 735** D. „zeleniny a tam lásku“.
- 736** Vl. „než hovädzie dobyčká od jasiel“.
- 737** Pozri Jós. 11:23, pozn. 452; Jób 34:29, pozn. 123.
- 738** Tj. „v dobrom stave“, pozri Žalm 68:4, pozn. 1610.
- 739** D. „napriamuje (al. „priamou udržuje“) chôdzu“.
- 740** Al. „rušia“, „kazia“.
- 741** D. „je marenie (atď.⁷⁴⁰) plánov“.
- 742** Zastupuje tu zámeno ženského rodu, vzhľadom na nasledovný slovesný tvar⁷⁴⁴, no významom zodpovedajúce slovenskému zámenu rodu stredného¹⁰⁷, ako je podané v texte („to, čoho sa predošlé slová týkajú“, totiž „plány“, al. možno „dôverná porada“, potom by sa sem, pravda, lepšie hodilo znenie „tá“).
- 743** Sloveso ako v Gen. 6:18; 23:17, pozn. 227.
- 744** Väčšina známych mi prekladov podáva, možno podľa Vulgaty (preklad LXX má odchylné znenie, významom odlišné od hebrejského textu) a v záujme zreteľnosti, toto miesto ve voľnejšom znení „ale pri množstve radcov sa uskutečňujú“, ktoré však nezodpovedá gramatickému tvaru slovesa tu v pôvodine použitého, lebo je to tvar jednotného čísla (3. osoby ženského rodu, no dá sa chápať aj ako tvar 2. osoby mužského rodu, takže v niekoľkých málo prekladoch nachádzam znenie „ale pri množstve radcov môžeš³⁸ obstať“ [tj. „mať úspech v uskutočnení plánov“], ktoré sa taktiež pozdáva, dávajúc dobrý zmysel).
- 745** D. „v odpovedi“¹⁸⁶.
- 746** D. „svoj“, ďalej obdobne.
- 747** D. „čo“.
- 748** Pozri Jób 40:11, pozn. 1803.
- 749** Pozri Gen. 23:17, pozn. 599.
- 750** Tj. „medzníky... vztýčuje al. pevne zasadzuje“.
- 751** Prídavné meno odvodené od slovesa v kap. 20:9, ako „očistiť“ v Žalme 51:2.
- 752** Vl. „dary“, ako napr. v Exod. 28:38, tu skôr v zmysle ako v texte; iný výraz ako v kap. 6:35³⁶⁶. V kap. 25:14 čosi iný tvar rovnakého zmyslu.
- 753** Vl. „o tom (al. „ohľadne toho“), čo“, porov. Num. 18:9, pozn. 704. Ďalej obdobne.
- 754** Al. „Jas“.
- 755** Pozri Gen. 29:13, pozn. 740.
- 756** Vl. „nocuje“.
- 757** D. „vnútri“.
- 758** Tj. „slávu predchádza“, ďalej obdobne.

- 759 Al. „návrhy“, „zámary“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 760 Prídavné meno odvodené od slovesa v kap. 20:9; pozri Žalm 51:4, pozn. 1360.
- 761 Al. „skúma“, ďalej obdobne.
- 762 Pozri Jós. 10:18, pozn. 404.
- 763 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 764 Tj. „Zver svoje činy Hospodinovi“, v texte doslovný preklad.
- 765 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
- 766 Al. „ujdenie pred zlom“, porov kap. 13:14; 14:27.
- 767 Tvar slovesa, od ktorého je dotyčný výraz⁴⁶⁴ odvodený, al. možno naopak. Pozri Lev. 1:4, pozn. 11.
- 768 Vl. azda „V. (al. „pri“) záľube⁴⁶⁶ Hospodina *ohladne* voláčich ciest“.
- 769 Al. „udobruje“, „v pokoj uvádza“, iný tvar dotyčného slovesa³⁵¹ v takomto zmysle. Pozri Jós. 10:1, 4, pozn. 380.
- 770 Pozri Num. 23:23, pozn. 837 („výrok kráľa nech je sťaby vešťbou“, tj. „ako by Boh jeho ústami hovoril“).
- 771 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151 (len čo sa týka slovesa, tu nie „vyslovenej“).
- 772 Tj. istý druh váh, podľa iných „rýchlováhy“ al. „jazýček váh“; výraz, od ktorého je odvodené sloveso v Žalme 58:2, pozn. 1470, a vyskytujúci sa v SZ len tu a u Is. 40:12. Ešte iní prekladajú jednoducho „váhy“ a nasledujúci výraz⁵⁴⁰ „misky váh“, tu aj v kap. 11:1.
- 773 Al. „patria Hospodinovi“, no do textovej súvislosti sa vari lepšie hodí znenie v texte.
- 774 Tu, pravdaže, množné číslo („kamene“).
- 775 Tj. „každý z nich“, al. v zmysle „treba milovať“⁴⁸⁷.
- 776 Tj. „popudenie“.
- 777 Tj. „v rozjasnení tvári kráľa“.
- 778 Pozri Deut. 11:14, pozn. 476.
- 779 Tu proti kap. 8:10 a 19 je podľa slovosledu v pôvodine zmysel jednoznačne taký, ako je podaný v texte prekladu, a podľa neho prekladajú aj LXX a Vulgata.
- 780 Pozri Num. 20:19, pozn. 773; Sud. 5:20, pozn. 904, zmysel ako v texte.
- 781 Výraz odvodený od dotyčného slovesa²³⁵, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 782 Pozri 2 Par. 32:26, pozn. 917.
- 783 Pozri Nech. 8:13, pozn. 371, tu iná predložka ako tam aj ako v tamojšom v. 12, pozn. 369, no v tejto súvislosti obdobného významu.
- 784 Al. „stupňuje“, „zdorážňuje“, „zvyšuje účinnosť“ (al. „presvedčivosť“), tu v takomto zmysle.
- 785 Pozri Sud. 5:26, pozn. 354, nižšie vo verši sloveso ako v Žalme 127:1, pozn. 2561.
- 786 Al. „dorážajú“, „tlačia“, „ho nabádajú“ (al. „popoháňajú“), znenie podané v texte al. tu vyššie uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 787 Pozri 1 Sam. 25:25, pozn. 923; 2 Sam. 23:6, pozn. 854.
- 788 Tj. sťaby „kopením al. dolovaním vyhľadáva“.
- 789 Pozri Gen. 30:40, pozn. 310, tu zmysel ako v texte.
- 790 Al. „príbuzných“, pozri Žalm 55:13, pozn. 1416. Tu v pôvodine jednotné číslo, možno v hromadnom zmysle, zahrnujúc obe spriatelene strany, al. možno v zmysle „dôverný priateľstvo“.
- 791 Al. „vedie ho cestou nedobrou“.
- 792 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 793 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 794 Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 795 Tj. „mäsa atď. z obetnej hostiny“.
- 796 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 797 Vl. „deliť“, tj. „delenia sa zúčastňovať“, no zmysel skôr ako v texte („mať podiel“). Kap. 29:24 obdobne.
- 798 D. „lož“, tu zmysel ako v texte.
- 799 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
- 800 Tu v takomto zmysle, pozri napr. Žalm 5:9, pozn. 134.
- 801 Pozri Gen. 34:7, pozn. 905; Deut. 32:6, pozn. 816.
- 802 Pozri Žalm 33:1, pozn. 927.
- 803 Vl. „nadbytku“, zmysel ako v texte, al. „vybraná („vo vysokom slohu“) reč“.
- 804 Tj. „priezeň získavajúcim al. zaistujúcim“, no povedal by som, že je tu na mysli aj ďalší význam dotyčného výrazu³⁰ („pôvabu“, „krásy“), takže možno „drahokamom priezeň“.
- 805 Tj. azda „tých, ktorí ho môžu dať“; podľa iných „príjemcov“.
- 806 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
- 807 Dotyčné sloveso⁸ máva aj takýto zmysel. Pozri Deut. 29:9, pozn. 1048; 1 Sam. 18:5 a ďalej, pozn. 756.
- 808 Al. „Usilujúci sa o lásku prikrýva prestúpenie“.
- 809 Tj. „vždy znova vec spomínajúci al. na vec poukazujúci“, sloveso ako „opakovať“ v 1 Sam. 26:8 a i. Kap. 26:11 v čosi inom zmysle, predložka tá istá.
- 810 Vl. „Nižšie“, zmysel ako v texte.
- 811 Tvar slovesa ako v Gen. 4:15, pozn. 152.
- 812 Ako „krutý“ v kap. 11:17; 12:10, tu zmysel ako v texte. Pozri Is. 13:9, pozn. 772.
- 813 D. „Vracajúci zlo“, pozri Gen. 14:16, pozn. 406; Deut. 32:41, pozn. 679; Žalm 28:4, pozn. 546. Ďalej obdobne.
- 814 Tj. „pretrhnutím hrádze“.
- 815 Al. „rozbúrením“, ďalej obdobne.
- 816 Al. „prestaň“, „ustaň“.
- 817 Pozri Exod. 22:9, pozn. 746.
- 818 Pozri 1 Král. 10:28, pozn. 648.
- 819 Al., podľa iných, „brat sa ukáže (al. „vyjde najavo“) v úzkosti“, „a v úzkosti sa stane (al. „ukáže“, tj. „priateľ“) bratom“.
- 820 Al. možno „lahkomyselne“, D. „zárukou“, „zálohom“.
- 821 Tj. „vysoko umiestňujúci al. zakladajúci“. V kap. 18:12 zmysel ako tam v texte.
- 822 Pozri Exod. 23:6, pozn. 786.
- 823 Vl. „S tvárou“, „pri tvári“.
- 824 Tj. „pozerajú naprázdno“, „ponevierajú sa“.
- 825 D. „Vedomosť“, zmysel azda ako v texte.
- 826 Tj. „kludný“ („chladnokrvný“), podľa čítaného textu „dôstojný“, „vznešený“⁴³.
- 827 Al., podľa iných, „Čudák“, vl. „odlučujúci sa“⁷⁸⁹.
- 828 Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹⁷⁷ odvodený.
- 829 Tj. azda „s kýmisi, kto je hanbou vyznačený al. po-znamenaný“.

- 830** Pozri Gen. 26:19, pozn. 679.
- 831** Pozri Deut. 1:17, pozn. 53.
- 832** VL „na ohýbanie (al. „prevracanie“, „naťahovanie“) *práva proti*“.
- 833** VL „vchádzajú“, „vstupujú“, tu zmysel ako v texte.
- 834** D. „veci, lačno (al. „dychtivo“) prehltnuté“, zmysel ako v texte. Výraz sa v SZ vyskytuje len tu a v kap. 26:22.
- 835** VL „najvnútornejšie“, no nesúvisí s „vnútra“ nižšie⁶⁷⁰.
- 836** AL. „nedbanlivý“, výraz odvodený od dotyčného slovesa²³⁶.
- 837** Pozri Exod. 20:9, pozn. 667.
- 838** Tj. „k záchrane“, pozri Žalm 9:9 a ďalej, pozn. 267, kde je výraz odvodený od tohto slovesa. Netýka sa v. 11, kde je zmysel ako v texte.
- 839** Pozri Žalm 73:7, pozn. 1762. V kap. 25:11 zmysel ako tam v texte.
- 840** Pozri Lev. 25:30, pozn. 817; nesúvisí s „hradiskom“ tu vyššie.
- 841** Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 700.
- 842** Pozri Žalm 4:2 a ďalej, pozn. 1011.
- 843** Iný výraz ako v kap. 6:35 a ďalej³⁶⁶, aj ako v kap. 15:27⁵².
- 844** Pozri Deut. 33:20, pozn. 1265.
- 845** VL „velkých“, iný výraz ako vo v. 18³⁹⁶.
- 846** D. „Je spravodlivý“.
- 847** Pozri Žalm 18:43, pozn. 586.
- 848** Tj. „ktorý ju ako prvý sudcovi predložil“.
- 849** Podľa čítaného textu „Nech⁵⁰ príde“.
- 850** Tj. „druhá strana“.
- 851** AL „nech ho“.
- 852** Sloveso ako v Gen. 2:3, pozn. 49.
- 853** VL „odlučuje (al. „rozlučuje“) mocných“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 854** AL. „vierolomnosťou postihnutý“, tj. „s ktorým sa zradne al. vierolomne zaobchádzalo“, len tu sa v SZ vyskytujú trpný tvar slovesa, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁵⁰⁶.
- 855** AL. „pevné“, tj. „je ťažšie uzmierniť ho ako dobyť silné al. pevné hradisko“.
- 856** Tj. „brány hradu al. pevnosti“, pozri 1 Kráľ. 16:18, pozn. 814, tu v takomto zmysle („také ťažké je ich zvládnutie“).
- 857** D. „v ruke“.
- 858** Ako „úpenia“ v Jób 41:3, pozn. 1830.
- 859** AL. „tvrdo“, „kruto“, pozri Gen. 49:7, pozn. 1314; vl. „drsnými“ (atď.), tj. „slovami“.
- 860** D. „Muž priateľov“, zmysel ako v texte; podľa sýrskoho prekladu a niektorých rukopisov LXX „Jestvu-ju (čítali „jěš“ miesto „š“) priatelia“; tak aj niektoré novšie preklady.
- 861** AL, podľa iných, „na potretie samého seba“, tvar slovesa ako „drviť“ v Žalme 2:9; podľa starých prekladov „na priateľstvo“ (al. „spoločenský styk“, miesto „lehit-róea“ čítali „lehitraóth“, tvar iného podobne znejúceho slovesa, odvodeného od „priateľov“ vyššie); aj tomuto zneniu dávajú niektoré novšie preklady prednosť.
- 862** AL. „vyznačený príchýlnosťou“, výraz odvodený od slovesa v Gen. 2:24, pozn. 88.
- 863** D. „a on“.
- 864** Pozri Gen. 40:6, pozn. 1056; 2 Par. 26:19, pozn. 921.
- 865** Pozri Exod. 32:11, pozn. 1152.
- 866** D. „mužovi daru“⁸⁴³.
- 867** VL „slovami“, „výrokmi“, „rečmi“, zmysel ako v texte (hebr. „amárim“, jednotné číslo „émer“, porov. Žalm 119:11, pozn. 2457).
- 868** Podľa čítaného textu „jemu“, potom, podľa niektorých, v zmysle „nasledujúci (tj. „kto nasleduje“) slová – dostane sa mu ich“.
- 869** AL. „rozkoš“, „pôžitky“.
- 870** AL. „odkladá“, vl. „predlžuje“, sloveso, od ktorého je dotyčný výraz⁷⁰⁰ odvodený, al. možno naopak. Ďalej obdobne.
- 871** Tu v zmysle „prejav al. výbuch jeho hnevu“.
- 872** AL. „nad“ („povzniesť sa nad“).
- 873** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁶⁴.
- 874** Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 875** Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 876** VL „ženúci“, „pudiaci“, „tlačiaci“, tj. „jedna kvapka slaby ženie (atď.) druhú“.
- 877** Tj. „zatekanie al. prevrkávanie cez strechu“.
- 878** AL. „pôsobí, aby padol“, tj. „na človeka“.
- 879** AL. „Zachovávať (potom azda v zmysle „chcejúci zachovať“) svoju dušu zachováva príkaz“.
- 880** VL. „pohrdajúci svojimi cestami“, „podceňujúci svoje cesty“, no zmysel azda skôr ako v texte.
- 881** Tak podľa čítaného textu; písaný text, podporovaný Vulgátou a sýrskym prekladom, má znenie „musí byť usmrtený“.
- 882** Pozri Deut. 28:12, pozn. 964.
- 883** AL. „keď“, „ak“, „pokým“.
- 884** D. „Veľký (hebr. „gádól“, tak podľa čítaného textu; písaný text má na tomto mieste výraz „gerol“, ktorý sa nikde inde nevyskytuje a ktorého význam niektorí podľa arabčiny odávajú v zmysle „drsný“, „trpký“, „prudký“; no zdá sa, že ide o chybu opisovača, porov. Num. 2:14, pozn. 72) zlosťou“.
- 885** Tu možno aj „zámer“, „úmysel“, „rozhodnutie“, pozri Ezr. 10:3, 8, pozn. 387; Neh. 4:15, pozn. 181. Ďalej obdobne.
- 886** Pozri aj Gen. 49:26, pozn. 1368.
- 887** D. „muža nepravdy“³³⁵, netýka sa miest bez tohto označenia.
- 888** D. „nasýtený“, zmysel azda ako v texte.
- 889** Pozri napr. Exod. 34:7, pozn. 662.
- 890** D. „nie súc navštevovaný“.
- 891** Niektorí chápu v zmysle „ak prestaneš („len súš prestať“) počúvať napomínanie, povedie to“.
- 892** Tu v zmysle „horlivo páchajú“.
- 893** Pozri Lev. 10:9, pozn. 298.
- 894** Podstatné meno od dotyčného slovesa⁸⁵² odvodené, nie ako v Exod. 16:23, pozn. 575.
- 895** Tj. „v zvuču“.
- 896** Tj. „pre jeseň“⁶⁸², tj. „lebo je jeseň“, podľa iných, „pre zimu“, tj. „chladno“.

- 897 Vl. „žiadať“, „prosiť“.
- 898 Tu v takomto zmysle („pravdivého“, tj. „vpravde takého“).
- 899 Pozri Žalm 9:4, pozn. 188; v kap. 22:10 a 29:7 zmysel ako tam v texte.
- 900 Tj. „preskúmava“, „triedi“, vl. „preosieva“ v takomto zmysle, sloveso ako „rozšievajú“ v kap. 15:7 a aj, podľa iných „rozháňa“, „odháňa“, „odviera“.
- 901 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
- 902 D. „Kameň a kameň, éfa a éfa“, ďalej obdobne.
- 903 D. „Tiež“, „aj“, tu zmysel ako v texte.
- 904 Pozri 1 Sam. 25:3, pozn. 906; podľa niektorých „pri svojich hrách“.
- 905 Tvar (presne ten istý ako v Gen. 42:7, pozn. 1140, tu v zmysle ako v (texte) slovesa, od ktorého je dotýčný výraz¹³² odvodený.
- 906 Al. možno „maj al. udržiavaj otvorené“ (Jób 14:3).
- 907 D. „odíďuc si“ („po svojom“).
- 908 Pozri Žalm 10:3, pozn. 119.
- 909 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 910 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
- 911 Ako v kap. 25:4, kde azda tiež v tomto zmysle („čistý drahý kov“).
- 912 Tj. „Vezmi rúcho toho, ktorý“.
- 913 Pozri Jóba 6:22, pozn. 327.
- 914 Podľa čítaného textu „pre cudzozemku“.
- 915 Pozri Jóba 22:6, pozn. 1060; tu v kap. 13:13 zmysel ako tam v texte.
- 916 Al. „lži“, tj. „podvodne al. nepoctivo získaný“.
- 917 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 918 Al. „k jeho perami väbenému“ (al. „zvädzanému“).
- 919 Podľa Vulgaty „k roztvárajúcemu al. rozširujúcemu (sloveso „pátháh“, „vábiť“, „zvädzať“, zamenil prekladateľ za „páthach“, „otvárať“, „roztvárať“) svoje pery“, tj. „táravovi“, „klebetníkovi“. Toto znenie uprednostňujú aj niektoré novšie preklady.
- 920 D. „urýchlené“, „unáhlené“, pozri Est. 8:14, pozn. 109, tu v zmysle „neprávom, tj. predčasne, získané“. Tak podľa čítaného textu, podporovaného mnohými rukopismi a starými prekladmi; znenie „zavrhované“, „pohrdané“ písaného textu nedáva zmyslu.
- 921 Pozri Žalm 37:23, pozn. 1058.
- 922 Tj. „voľačo nerozvážne (Jób 6:3) za sväté, tj. posvätené, vyhlasuje“.
- 923 Tj. „potom, čo sluby zložil“⁹²⁵.
- 924 Al. „sa obzerať“, možno by sa dalo povedať „sa ošávať“, tj. „nebude ochotný sluby splniť a bude hľadať spôsob, ako splneniu vyhnúť“.
- 925 Al., podľa iných „človek prehltáva (Ob. 16) al. si privlastňuje sväté (tj. „voľačo posvätené“) a potom bude uvažovať o (al. „sa obzerať po“) sľuboch“, tj. „o (al. „po“) spôsobe, ako by to volajákym sľubom odčinil“.
- 926 Vl. „obracia“⁹²⁶ na nich koleso“, zmysel ako v texte, al. možno „dáva im odmenu (al. „odplatu“) kolesom“ v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 927 Al., podľa iných, „mlátiacim smykom“. Pozri Lev. 26:5, pozn. 863.
- 928 Al. „duša“, pozri Gen. 2:7, pozn. 58.
- 929 Pozri Žalm 18:35, pozn. 569.
- 930 Pozri Deut. 33:17, pozn. 1257.
- 931 Pozri Est. 2:3, pozn. 92, tu jednotné číslo, zmysel ako v texte („odhrnutie“, „zodretie“).
- 932 Al. „ošetrenie na zlom človekovi“.
- 933 Pozri Gen. 4:23, pozn. 169.
- 934 Pozri Gen. 4:23, pozn. 168.
- 935 Tu od dotýčného slovesa⁹³¹ odvodený výraz. Pozri Deut. 28:59, pozn. 903.
- 936 Tj. „kráľovo srdce“.
- 937 Tj. „Konanie podľa“, ďalej obdobne.
- 938 Vl. „šírka“, al. v zmysle „bezuzdnosť“, „názor, že si smie čokoľvek dovoliť“. Ďalej obdobne.
- 939 Ako „novo obrozená pôda“ v kap. 13:23, tu v takomto prenesenom zmysle; podľa niektorých „gazdovanie“. Podľa iných „lampa“, „pochodeň“.
- 940 Al. „len na zisk... na stratu“, „na nadbytok... na nedostatok“.
- 941 Al. „Nadobúdanie“, pozri Jóba 7:2, pozn. 347, tu v takomto zmysle.
- 942 Vl. „odvievajú“, „odviaty“.
- 943 Pozri Gen. 4:2, pozn. 128.
- 944 Vl. „odvlieka“.
- 945 Pozri Jóba 5:21, pozn. 252; Žalm 12:5, pozn. 374.
- 946 Al. „milosť“, „zmiľovanie“ tu zvláštny trpný tvar dotýčného slovesa⁹⁴¹, vyskytujúci sa v SZ len tu a u Is. 26:10.
- 947 Al., podľa iných, „a udelením poučenia múdre mu on (tj. „múdry“) prijíma“.
- 948 Tj., podľa niektorých, „Boh“.
- 949 Pozri Sud. 3:9, pozn. 175, tu odvodené podstatné meno, ako „rev“ v Gen. 18:20.
- 950 Vl. „silné“.
- 951 D. „mužom nedostatku“⁹⁴⁹.
- 952 D. „oleja“, tu v zmysle „drahocenných vonných masť“.
- 953 Tu v zmysle „utráca“, „prejedá“, porov. Luk. 15:20.
- 954 Tj. „vystupuje“¹⁰⁸³ do mesta“.
- 955 Al. „zvrhuje“, „zráža“, „borí“.
- 956 D. „silu“.
- 957 Tj. „mesta“, pozri Is. 3:26, pozn. 277; tu, pravda, nejde výslovné o „Jerúsalem“.
- 958 Pozri Žalm 19:13, pozn. 633, výraz, od ktorého je odvodené slovo „pýcha“⁵⁴⁴.
- 959 Al. „v každý“.
- 960 Sloveso ako „zľavil“ u Ezr. 9:13, tu v obdobnom zmysle („neobmedzuje svoje dávania al. neuberá od svojho dávania“).
- 961 D. „Svedok nepráv“³³⁵, v kap. 23:3 „chlieb nepráv“³³⁵.
- 962 Tj. „hovoriaci, ako počuje al. sa dozvedá“.
- 963 Ako „do nekonečna“ v 2 Sam. 2:26.
- 964 Vzhľadom na druhú polovicu verša tu proti kap. 7:13 doslovný preklad.
- 965 Al. „pripisuje“, „upravuje“, „napráva“; hebr. „já-kín“; tak podľa písaného textu, podporovaného sýrskym prekladom a Vulgato, kým čítaný text a LXX

- uvádzajú znenie³ „chápe“, „všima si“, „dbá o“ („hebr. „jávín“, porov. 1 Sam. 13:1, pozn. 511).
- 966** Tak písaný text, sýrsky preklad a LXX; podľa čítaného textu a Vulgaty „svoju cestu“.
- 967** AL „naproti“ (Nech. 3:28, pozn. 139; 11:22, pozn. 518); predložka vyjadruje skôr porovnanie ako nepriateľský zmysel („proti“), ktorý sa napriek tomu, pravda, vzhľadom na súvislosť nedá celkom vylúčiť.
- 968** Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
- 969** TJ. „dobré meno“; tak aj staré preklady dopĺňajú. Porov. Gen. 5:32, pozn. 181.
- 970** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 971** Pozri Num. 7:10, pozn. 298.
- 972** VL „Zacvičuj mladého“, v texte opis vzhľadom na vzhľad s 3. pádom v pôvodine.
- 973** Pozri Num. 6:21, pozn. 287, tu predložková vazba iná ako tam aj ako v Gen. 47:12, pozn. 1272, ale v danej súvislosti v podstate rovnakého zmyslu.
- 974** TJ. „v čom bude zacvičený“, al. „od nej“, tj. „svojej cesty“.
- 975** Pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
- 976** TJ. „v návale zlosti na úder pozdvihnutá“.
- 977** D. „Dobrý okom“⁹, tj. „dobrý ohľadne oka“, „dobrotu prejavujúci svojím okom“.
- 978** Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 979** AL. možno „sí povie“ (Gen. 20:11, pozn. 533). Ďalej obdobne.
- 980** Sloveso ako „vraždiť“ v Exod. 20:13 a i.
- 981** VL „lapacia („vlčia“) jama“.
- 982** AL. „predmet Hospodinovho rozhorlenia“ (al. „hnev-u“), pozri Žalm 7:11, pozn. 2208; Num. 23:7n., pozn. 882. Ďalej obdobne.
- 983** VL. „na rozmnoženie“.
- 984** AL. „núdzneho sebe na prospech“⁹.
- 985** AL. možno „na úbytok“ (al. „zmenšenie“), v protiklade k predošlému „rozmnoženie“ Porov. kap. 21:5⁹⁴⁰.
- 986** Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
- 987** Pozri 2 Sam. 1:23; 23:1, pozn. 67.
- 988** AL. možno „upevňované na tvoje pery“.
- 989** D. „ty“ („ty si ten, ktorého sa to týka“).
- 990** D. „predvčerom“, porov. Gen. 31:2, pozn. 806; podľa čítaného textu „trikrát“, al. podľa iných, „trojnásobné (tj. „vynikajúce“, „znamenité“) veci“.
- 991** AL. možno „s radami“⁶⁵⁶ a poučením“ (toto potom azda skôr v takomto zmysle).
- 992** AL. „pravdivosť“, „istotu“, aramejský výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 993** AL. „pravdivosť výrokov vernosti“.
- 994** AL. „na prinášanie rečí pravdy späť“.
- 995** Pozri Žalm 72:4, pozn. 968.
- 996** Pozri Žalm 35:1, pozn. 971.
- 997** D. „a oberajúci ich“, v texte opis pre zreteľnosť.
- 998** VL. „vchádzať“, zmysel azda ako v texte.
- 999** Pozri Gen. 20:2, pozn. 559.
- 1000** D. „medzu veku“⁴³⁹, tu bez predložky.
- 1001** Pozri Ezr. 7:6, pozn. 255; Žalm 45:1, pozn. 1232.
- 1002** AL. „dôkladne“, D. „uvážení“.
- 1003** AL. „labužníkom“, vl. „venujúci sa“⁵⁵ svojej duši“⁹, tu v zmysle „svojej hltavosti“, (atď.).
- 1004** Pozri Gen. 27:4, pozn. 694.
- 1005** VL. „zbohatnutie“, no tu, vzhľadom na nasledovné, zmysel ako v texte.
- 1006** Pozri Exod. 23:5, pozn. 468.
- 1007** Tu v takomto zmysle („vynaliezavosti ohľadne zbohatnutia“).
- 1008** AL., podľa čítaného textu, „Či si naň dal zaletieť svojim očiam“.
- 1009** D. „spravením“.
- 1010** Pozri Lev. 11:13, pozn. 319.
- 1011** AL. „ako orlie“.
- 1012** AL. „lakomého“, D. „zlého okom“⁹.
- 1013** Pozri Jóba 16:13, pozn. 242.
- 1014** AL. „odmeriava“.
- 1015** Pozri Jóba 4:2, pozn. 156.
- 1016** TJ. „prezieravosťou, ktorá sa v твоich slovách javí“.
- 1017** Pozri Lev. 25:25, pozn. 809.
- 1018** D. „aj ja“, porov. kap. 22:19⁹⁸⁹.
- 1019** Pozri Jóba 16:13, pozn. 800.
- 1020** Tu v zmysle „proti hriešnikom“, al. „nežiarli na hriešnikov“.
- 1021** Tu v zmysle „pre al. o úctu al. zachovávanie úcty“.
- 1022** AL. „Lebo keď bude koniec (al. „posledok“), potom“.
- 1023** Pozri Deut. 21:20, pozn. 780.
- 1024** D. „tento“.
- 1025** AL. „veľmí“, D. „jasotom“.
- 1026** V čítanom texte a starých prekladoch táto časťka tu chýba.
- 1027** Podľa čítaného textu a starých prekladov „dabajú o“¹¹⁶.
- 1028** Výraz odvodený od dotyčného slovesa³³⁹. Pozri Žalm 55:2, pozn. 1400.
- 1029** VL. „Oneskorujúcim sa“, tj. „dlho sa zdržujúcim“, pozri Gen. 32:4, pozn. 635.
- 1030** Hebr. „bekós“, tak čítaný text a staré preklady; písaný text má znenie „bekís“, „vo väzku“ ako v kap. 1:14; 16:11, nedávajúci tu zmyslu. Porov. Jóba 19:28, pozn. 938.
- 1031** D. „svoje oko“, tj. „vzhľad“, zmysel ako v texte („lesk“, „trblot“).
- 1032** VL. „v priamosti“¹¹ („rovno“).
- 1033** AL. „sklza“, vl. „schádza“, tj. „smerom nadol“, totiž „do hrdla“.
- 1034** D. „Svojím posledkom“, „jeho posledok“.
- 1035** AL. iný, dnes sotva bližšie určitelný druh jedovitého hada. Výraz (hebr. „cifeóni“) sa v SZ okrem tohto miesta vyskytuje ešte len u 1s. 11:8; 59:5 a Jer. 8:17.
- 1036** AL. „hládiet na nepatričné ženy“, „pokukávať po nepatričných ženách“, al. „poľa iných“, „viďet (al. „hládiet na“) nenáležité (al. „nevhodné“) veci“.
- 1037** AL. „spiacim“.
- 1038** VL. „neochorel (al. „nezoslabol“) som“, tu azda skôr zmysel ako v texte, porov. 1 Sam. 22:8, pozn. 841, kde je použité to isté sloveso.

- 1039** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷⁸⁵; pozri Gen. 41:51, pozn. 1130.
- 1040** Tj. „iným spôsobovanej“, pozri Žalm 7:14, pozn. 209.
- 1041** AL „pevným základom vybavuje“, „ako pevné založený prejavuje“.
- 1042** D. „v sile“, tj. „vyznačený (al. možno „so“⁶⁵⁶) silou“.
- 1043** AL „silu“, ako v kap. 14:4, no nie ako tu vyššie¹⁰⁴². Ďalej obdobne.
- 1044** D. „áno, vojnu si“.
- 1045** Kde zasadávali sudy, porov. napr. Jóba 5:4, pozn. 195.
- 1046** AL „obmedzená“, vl. „zúžená“, „stiesnená“, výraz príbuzný predošlému „úzkosti“.
- 1047** Tj. „nechať tak“, „nedbať o to“.
- 1048** AL „zabitie, ak ich môžeš zadržať“ (tj. „zachrániť“).
- 1049** AL „zdržať, (12)keď budeš“.
- 1050** Tu azda skôr čosi v zmysle ako u Jóba 7:20, pozn. 391, než „opatrovanie“.
- 1051** AL „taká je, vedz, múdrosť pre tvoju“, no prízvučné (rozdeľovacie) znamienka v hebrejskom texte skôr nasvedčujú zmyslu ako v texte.
- 1052** AL „podľa niektorých, „výsledok“, tak aj v kap. 23:18.
- 1053** Výraz (vyskytuje sa v SZ ešte u Is. 35:7; 65:10; Jer. 50:6) značiaci vl. „miesto na odpočinok (al. „ukladanie“) zvierat“; tu je výnimočne použitý o bydlisku človeka.
- 1054** AL „nevidel, takže *by to bolo* zlo v jeho“.
- 1055** Tu aj „spodan neho“.
- 1056** Pozri Gen. 4:5, pozn. 138; Žalm 37:1, pozn. 1035.
- 1057** AL „lebo zlý nemá“⁴⁶.
- 1058** AL „s chcejúcimi (al. „chystajúcimi“) zmenu“, tj. „prevrat“, teda „s buričmi“, „s povstalcami“.
- 1059** AL „si uvedomuje“, al. možno „si vie predstaviť“, „môže predvídať“.
- 1060** VL „skazu“, „nešťastie“, „zánik“, hebr. „píd“, výraz vyskytujúci sa v SZ okrem tohto miesta len u Jóba 30:24 a 31:29 a podľa niektorých aj v tamojšej kap. 12:5, pozri tam pozn. 593. Výraz, ktorý som tu k jeho prekladu v súhlase s prekladom prof. Roháčka zvolil, sa dá, nazdáť sa, chápať ako vyjadrujúci významový odtieň jeho vyššie uvedeného zmyslu; tak ho zrejme pochopil LXX (tí uvádzajú jeho preklad v zmysle „pomsty“ v množnom čísle, „timórias“), i považujem ho za preklad tu veľmi vhodný najmä preto, že umožňuje bez poznámky atd. zreteľne vyjadriť podmetný zmysel nasledovného „tých dvoch“; inak, pravda,
- 1061** AL „skazu (atd.) od nich dvoch“, tj. „spôsobením al. uvalením tými dvoma“, porov. Žalm 7:16, pozn. 213.
- 1062** Tj. „Hospodina a kráľa“, buričom al. povstalcom po potlačení ich pokusu o prevrat.
- 1063** Hebr. „šenéhem“; keďže toto slovo podobne znie ako „inak zmýšľajúci“ („šónim“) vyššie¹⁰⁵⁸, nazdajú sa niektorí, že tu došlo k omylu opisovača, a navrhujú čítať „skazu inak zmýšľajúcich“ (potom v predmetnom zmysle, ako predošlé „ich pohroma“, tj. skazu, ktorá ich postihne, keď ich pokus o prevrat bude potlačený).
- 1064** Pozri Deut. 1:17, pozn. 52.
- 1065** D. „tvár“.
- 1066** Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 1067** Pozri Žalm 9:11, pozn. 270.
- 1068** Tu aj „usvedčujúcim“, „zlo odhaľujúcim“.
- 1069** D. „bude“⁴⁸⁷.
- 1070** Tj. „nedvojzmyselnými“.
- 1071** AL „Zariaď“, „zabezpečiť“.
- 1072** Tu aj v zmysle „svoje záležitosti“³⁵⁷ al. úlohy³⁵⁷.
- 1073** AL „ďaj do poriadku“, „usporiadať“, „vybav“, no nesúvisí so slovesom vyššie¹⁰⁷¹.
- 1074** VL „oklameš“, „podvedieš“, „omámíš“, „ošiališ“, tu v takomto zmysle: v texte opis vzhľadom na to, že predmet slovesa nie je uvedený.
- 1075** VL „vzišlo“, zmysel ako v texte.
- 1076** Meno akejsi teraz ťažko určitej rastliny, rastúcej ako burina na rumoviskách alebo na poliach, možno volajáký druh bodláče alebo trnitého krovia. V pôvodine množné číslo, značiace jednotlivé rastliny.
- 1077** D. „múrik z jeho kameňov“.
- 1078** AL „chodiac“, „obchádzajú“, porov. kap. 6:11³¹⁷.
- 1079** Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 1080** D. „niet preskúmania“.
- 1081** D. „a vyjde“ (v. 4), „nevychádzaš“ (v. 8), zmysel ako v texte
- 1082** Pozri Lev. 19:15, pozn. 603, tu zvrtný tvar dotyčného slovesa so zmyslom ako v texte, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1083** Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 1084** Tj. „lebo inak“, D. „aby nie“, tj. „aby sa nestalo, žeby si nevedel“.
- 1085** AL iný druh ovocia al. plodov, význam výrazu nie je celkom jasný.
- 1086** Pozri Jóba 28:19, pozn. 1269.
- 1087** AL „otvorenému“, „prístupnému“, D. „počujúcemu“.
- 1088** Nesúvisí s „poslávších“ nižšie ani s „posol“ v kap. 13:17.
- 1089** AL „obnovuje“, zmysel ako v texte. Pozri Rúth 4:15, pozn. 173.
- 1090** Pozri Gen. 7:12; Ezr. 10:13, pozn. 393.
- 1091** „Hnev“ je tu v dvojnóm čísle, tuto v podstate rovnakého zmyslu ako číslo jednotné.
- 1092** Tu, podľa niektorých, „sudca“.
- 1093** D. „Jedz svoj dostatok“ (al. „postačiteľnosť“), pozri Lev. 5:7, pozn. 139, tu zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 1094** Sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁴³, tu v zmysle ako v texte¹⁰⁹⁷.
- 1095** Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 1096** AL možno „zo stanoviska“.
- 1097** Tj. „zachovávajú odstup od domu a navštevujú ho len zriedkavo“.
- 1098** AL „Kladivo“, vl. „drvič“, „drvidlo“, tvar slovesa v kap. 5:16, „rozišli sa“ v 2 Sam. 20:22, „rozptýlil“ tamže 22:15, „roztrieštil“ u Jóba 16:12; pozri Jer. 23:29, pozn. 695.
- 1099** Pozri Exod. 20:16, pozn. 785.
- 1100** AL „podľa iných, „zlomený“, „vylomený“. Nesúvisí s „podlomená“ nižšie¹¹⁰¹.

- 1101** Pozri 2 Sam. 22:37, pozn. 901.
- 1102** Tj. „inému“.
- 1103** Al. možno „pre“, no je to táže predložka ako „na“ vyššie a možno v obdobnom zmysle („ako by lial ocot na lúh, tak „leje“ spevák piesne na mrzuté srdce“).
- 1104** Pozri Gen. 40:7, pozn. 1057.
- 1105** Tu a ďalej iný tvar dotýčného slovesa⁴⁴¹ so zmyslom ako v texte, pozri Žalm 90:2, pozn. 2099, tu tiež.
- 1106** „sa zviľa rodením lejaka“, pozri Is. 51:2, pozn. 768; al. možno tiež „rozkrúca“ (al. „rozviruje“, „roztancúva“, „vykrúca“, „vytancúva“, tj. „krútením al. vírením al. tancom [porov. Sud. 21:23; Žalm 87:7, pozn. 2036] prináša“) lejak“.
- 1107** Trpné príchaste dotýčného slovesa³⁸² so zmyslom ako v texte.
- 1108** Al. „tváre“.
- 1109** Tu v zmysle „tajné al. skryté al. poza chrbát rozšírované klebety al. ohovárania“
- 1110** Možno chápať v zmysle. „neblaho vyzerajúca tvár vyvoláva všeetčné domnienky a potom tajné ohovárania“; no dá sa aj čítať „jazyk v skryte neblaho vyzerajúcu tvár“ a potom rozumiť v zmysle „tajné ohovárania spôsobujú, keď sa o nich ohováraný dozvie, zármutok al. zlosť a teda smutnú al. zamračенú tvár“. Preklady LXX a Vulgaty vyjadrujú prvý zmysel.
- 1111** Pozri Gen. 25:29, pozn. 666.
- 1112** Vl. „zašliapané“, tj. „zakalené bahnom zvíreným nohami“, tvar dotýčného slovesa³⁰⁹ so zmyslom ako v texte.
- 1113** Vl. „rozmnôženiach“.
- 1114** D. „ich“, tj. azda „tých, ktorí ju chcú skúmať al. skúmať“. Porov. kap. 27:9¹⁵⁸
- 1115** Druhá polovica tohto verša je značne ťažko zrozumiteľná a prekladá sa veľmi rôzne, o. i. aj preto, že výraz „kavód“, tu a často inde prekladaný „sláva“, a pod. a značiaci vl. „ťarchu“, „váhu“, sa dá chápať aj v zmysle „ťažkosti“, „namáhavosti“, „obťažnej al. namáhavej veci“. Znenie, ktoré uvádzam v texte, považujem za najjednoduchšie, k hebrejskému zneniu najužšie priliehajúce a aj súvislosti (významovej súbežnosti s prvou polovicou verša) najlepšie vyhovujúce. Mnohí považujú znenie tejto polovice verša za porušené a navrhujú rôzne úpravy, z ktorých sa ešte najskôr pozdáva návrh nahradiť výraz „kevodám“, „ich sláva“, tvarom „kevédim“ množného čísla, ktorý potom chápú v zmysle „obťažné veci“ a prekladajú „skúmanie obťažných vecí je obťažou“ al. vari „slávou“. Preklad LXX znie „načím však čtiť slávne veci“ („tíman de chré logús endoxús“) a preklad Vulgaty „tak bude, kto je skúmateľom veličenstva, utlačený“ (al. „zavalený“, „udusený slávou“ [„sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria“]).
- 1116** Tj. „s preborenými al. pretrhnutými hradbami“. Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270.
- 1117** Pozri Gen. 7:14, pozn. 243; Lev. 14:4nn., pozn. 449.
- 1118** Al. „trepotaní“, „poletovaní“, no nesúvisí s „lietaní“ nižšie. Pozri Gen. 4:12, 14, pozn. 145; 16, pozn. 154, kde sú príbuzné výrazy.
- 1119** Al. „ohľadne (al. „čo sa týka“) potulovania“, ďalej obdobne.
- 1120** Pozri Žalm 84:3, pozn. 2005.
- 1121** Tj. „k svojmu cieľu al. určeniu“, „neuskutočňuje sa“.
- 1122** Al. „nezdal“, „neprejavoval“, ďalej obdobne, pozri 1 Sam. 10:27, pozn. 244.
- 1123** D. „slová“.
- 1124** Pozri Exod. 10:35, pozn. 311.
- 1125** Al. snad „zverujúci záležitosti (Exod. 18:16, pozn. 179) v ruku“.
- 1126** D. „od chromého“, tj. „patriace chromému“, al. možno „od toho (tj. „preto“), že volakto je chromý“, porov. Žalm 6:7, pozn. 136.
- 1127** Takže sa nedá z praku vysteliť.
- 1128** Al., podľa iných, „zahrnutie *drahého* kameňa²² v hromadu štrku“.
- 1129** Vl. „najímať“ (Gen. 30:16, pozn. 774), „má za svojich námezdných“ (al. „robí svojimi námezdnými“), tu azda v zmysle ako v texte („mzdu dáva“, „mzdou vypláca“).
- 1130** Tu vari aj „mimoidúci“, ako v kap. 9:15 a i.
- 1131** Tento verš sa považuje za veľmi ťažko zrozumiteľný a obmeny prekladu sú toľké a také rozmanité, že mi tu neostáva iné ako upustiť od akéhokoľvek pokusu o ich výčet, pričom sa nazdávam, že znenie, ktoré som v zhode s nemnohými (v podstate aj s bežnou verziou českého prekladu kralického) ku prekladu zvolil, dáva veľmi dobrý zmysel, tvoriac pritom sľaby záver predošlej časti úseku podávajúceho rozmanité myšlienky o „nerozumných“.
- 1132** Tj. „jeho vlastných“.
- 1133** Pozri Jób 4:10, pozn. 175.
- 1134** Pozri Exod. 7:18, pozn. 225.
- 1135** Vl. „odpovedajúcich rozumným úsudkom“^{581 841}.
- 1136** Pozri Exod. 4:4, pozn. 131, sloveso ako „chytíť“ tam.
- 1137** Tj. „na prípravu žeravého uhlia“.
- 1138** Tj. ako povlak (glazúra).
- 1139** Pozri Lev. 6:28, pozn. 203, tu v zmysle „po hlinenej nádobe al. črepu“.
- 1140** Vl. „žeravé“, „planúce“.
- 1141** Tvar trpného rodu, zmysel ako v texte.
- 1142** Zosilnený tvar dotýčného slovesa⁶⁹¹, vyskytujúci sa v SZ len tu, zmysel ako v texte.
- 1143** Pozri Žalm 7:15, pozn. 212.
- 1144** Pozri Žalm 9:9, pozn. 268, tu v zmysle „ty, ktorých poškodil al. ktorým ublížil“.
- 1145** Al. „pohoršenie“, vl. „náraz“, „úraz“.
- 1146** D. „deň“, tu zmysel ako v texte.
- 1147** Vl. „splodiť“, „porodiť“.
- 1148** Tu v takomto vyblednutom zmysle.
- 1149** Al. „mrzutosť (al. „trampota“) s pochabým“⁹.
- 1150** Pozri Jób 38:25, pozn. 1706.
- 1151** Al. „závistí“.
- 1152** Vl. „odhalené“⁵⁶¹, ďalej obdobne.
- 1153** Al. „utajovaná“, no iné sloveso ako v kap. 12:23 a ďalej⁵⁶³.
- 1154** Vl. „nahromadených“.
- 1155** D. „rozšľapava“, „rozdupáva“, tu v prenesenom zmysle ako v texte.

- 1156** AL. „zahnany“, tvar slovesa príbuzného onému v kap. 26:2¹¹⁸.
- 1157** Pozri Exod. 25:6 a ďalej, pozn. 1072.
- 1158** D. „jeho“, tj. „volačieho“. Porov. kap. 25:27¹¹⁴.
- 1159** Tj. „priateľom poskytnutú“.
- 1160** Pozri Žalm 31:11, pozn. 891.
- 1161** Tu proti kap. 20:16⁹⁴ je toto znenie v písanom texte.
- 1162** AL. „v jeho pravici sa prezrádza“, D. „volá“, „vyhlasuje“, zmysel ako v texte („prezrádza ju [al. „sa“] vôňou, ktorú nemožno zatajiť, ako nemožno zadržať vietor“). Podľa iných „stretáva“, tj. azda „zachycuje“, „usiluje sa zadržať“, totiž „jej vôňu“.
- 1163** D. „olej“, mieni sa „vonná masť“, ktorá je v pravici votreťá, al. ktorú by azda chcel v pravici skryť. Obdobne aj vo v. 9.
- 1164** Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 1165** Tj. „vodná hladina ukazuje“.
- 1166** Tu čosi iný tvar rovnakého zmyslu, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1167** Tj. „je rozpoznávaný, keď bol podrobený skúške“.
- 1168** Tu predložková väzba rovnaká aj v Gen. 47:12.
- 1169** VL. „chvály“, tj. „dobrej povesti“, „chýru“. Výraz sa vyskytuje v SZ len tu.
- 1170** Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 1171** AL. možno „z neho“²³⁹.
- 1172** D. „Zisťovaním“¹⁷³.
- 1173** AL. „sledovať“ vl. „spoznávať“, „prezvedať sa“.
- 1174** Tu aj „blahobyť“, „dobrý stav“, „zdravie“, „pohoda“.
- 1175** Pozri Exod. 29:6, pozn. 1023, tu v zmysle „úctyhodnosti“, „všeobecnej váženosti“.
- 1176** Pozri Gen. 1:11, pozn. 16.
- 1177** Pozri Gen. 6:21, pozn. 230.
- 1178** Tj. „ich vlna al. rúno“.
- 1179** Pozri Gen. 31:10, pozn. 810.
- 1180** VL. „jedenie“, „jedlo“.
- 1181** VL. „život“¹³⁷.
- 1182** Množné číslo¹³⁷ možno aj v zmysle „na obživu každého z nich“. Ďalej obdobne.
- 1183** AL. možno „spravodliví – každý je bezpečný ako hrivnatec“.
- 1184** Tj. „rýchlo sa striedajú“.
- 1185** AL. „dlho trvá“, „je trvalý“ (al. „trvanlivý“).
- 1186** D. „sa predlžuje“¹⁸⁵ tak („všetko natrvalo ostáva tak ako je“).
- 1187** Tu iný tvar takéhoto zmyslu; ako „mýliaci“ v Deut. 27:18.
- 1188** Tj. „sebe určenú“, al. „ktorú sám vykopal“.
- 1189** AL. „priepasť“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1190** Tj. „nadobúdanie vysokého postavenia al. moci“.
- 1191** Tj. „lebo sa skrývajú“.
- 1192** „Nachádza zľutovanie“ je tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁶⁰⁹ odvodený.
- 1193** Porov. Filip. 2:12.
- 1194** Pozri Exod. 7:3, pozn. 210.
- 1195** AL. „Vrčiaci“.
- 1196** Pozri Žalm 107:9; podľa iných „potulujúci sa“ al. „pribiehajúci“, tj. „útočiaci“, s odvodením od iného podobne znejúceho slovesa takéhoto zmyslu (Is. 33:4. pozn. 1679; Jólél 2:9, pozn. 122; Nach. 2:4, pozn. 112).
- 1197** Tj. „vyznačujúci sa mnohým al. hojným“. Ďalej obdobne.
- 1198** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷⁰⁶ a vyskytujúci sa v SZ len tu a u Is. 33:15.
- 1199** D. „krvou duše“, porov. Lev. 21:11, pozn. 688.
- 1200** Tj. „vinou za preliatie krvi volakoho“.
- 1201** D. „za neho“, predložková väzba ako v Exod. 4:4, pozn. 131, sloveso je tu, pravda, iné¹⁸⁴.
- 1202** Tj. „obojaký“, tak aj vo v. 6. Porov. Jak. 1:8.
- 1203** D. „v jedno“, zmysel azda ako v texte, al., podľa iných, „na jednej z nich“.
- 1204** Nesúvisí s „bohatý“ vyššie¹⁹⁷.
- 1205** Tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 1206** D. „Muž zlého oka“.
- 1207** Výraz odvodený od dotyčného mena prídavného³⁵², vyskytujúci sa v SZ iba tu a u Jába 30:3.
- 1208** Pozri Žalm 45:7, pozn. 1246.
- 1209** D. tiež „mužovi skazy“ (al. „zhuby“).
- 1210** Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 1211** D. „Muž napomínani“ (al. „výčitok“)⁷², (v. 1), „muž darov“¹²¹⁴ (v. 4).
- 1212** VL. „hubí“, ako v kap. 1:32 a ďalej.
- 1213** VL. „udržiava“ (1 Král. 15:4, pozn. 789), „necháva stáť“ (Exod. 9:16, pozn. 285).
- 1214** AL. „dávký“, „poplatky“, al. možno najskôr „úplatky“, pozri Exod. 25:2 a ďalej, pozn. 1049, tu výnimočne v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 1215** AL. možno „uznáva“.
- 1216** AL. „spravodlivú vec“.
- 1217** Tj. „Posmievači“.
- 1218** AL. „rozdmýchavajú“, vl. „zavievajú“, tj. „zaplavujú svojím dychom posmechu a tým vyvolávajú vzruch al. nepokoj al. pozdvihnutie“.
- 1219** Tj. „hnevom al. rozčúlením“.
- 1220** Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 1221** Pozri 2 Sam. 16:7, pozn. 664.
- 1222** D. „vynáša“ (al. „vyvádza“)⁵¹⁶, tu zmysel ako v texte („vyjavuje“). Ďalej obdobne.
- 1223** AL. „zlost“, podľa druhej časti verša¹²²⁴ tu ide o takýto zmysel; inak varí všeobecnejšie „všetky svoje city“³⁵⁷.
- 1224** Ako „upokojuje“ v Žalme 89:9.
- 1225** Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 1226** D. „muž útlakov“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1227** AL. „zaistujúci právo núdnym“.
- 1228** AL. (presnejšie, ale asi menej zreteľne) „sa rozmnožuje prestupovanie“.
- 1229** Pozri Žalm 27:4, pozn. 806.
- 1230** AL. „prinášať klúd“ (al. „pohodlie“, „odpočinok“).
- 1231** Ako „lahôdky“ v Gen. 49:20, tu zmysel ako v texte.
- 1232** Trpný tvar vyskytujúci sa v SZ len tu, zmysel ako v texte.
- 1233** AL. „O nerozumnom je viac nádeje ako o ňom“.
- 1234** Hebr. „mánón“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; niektorí ho v zmysle ako v texte

- odvodzujú od slovesa „núť“, „pučať“ (al. „rozplodzovať sa“, Žalm 72:17), iní prekladajú „nevďačný“ al. „vzdorovitý“ (tak Vulgata) s odvodením od „mánan“, „nevďak“; podľa LXX „bude sa pre neho rmútiť“ (al. „boleť počítvať“).
- 1235** Porov. Lev. 5:1.
- 1236** Pozri Num. 11:17, pozn. 147.
- 1237** Pozri 2 Kráľ. 9:25, pozn. 444, tu v zmysle „prípovede múdrosti“.
- 1238** Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 1239** D. „poznám“, tj. azda „mám dokonale“ (al. „plné“).
- 1240** Al. „hrste“ (Exod. 9:8, pozn. 276).
- 1241** Tu v tomto zmysle („kde prestáva al. končí“; ako „končín“ v Deut. 33:17 a i.).
- 1242** Al. „vyskúšaný“, „preskúšaný“, vl. „pretavený“, pozri Žalm 12:6 a ďalej, pozn. 379.
- 1243** Tj. „+Boh“.
- 1244** Porov. Lev. 2:2, pozn. 52.
- 1245** Tu je preklad zvolený vzhľadom na predložkovú väzbu v pôvodine, rovnakú ako v Gen. 37:10, pozn. 975, kde, pravda, je iné sloveso.
- 1246** Pozri Jóba 41:9, pozn. 1840.
- 1247** Pozri Gen. 22:12, pozn. 575.
- 1248** Pozri Exod. 20:7, pozn. 663.
- 1249** Sloveso ako „nerval“ v Žalme 7:2, „rvať“ v Gen. 49:27.
- 1250** Pozri Deut. 20:19, pozn. 778; Jós. 8:8, pozn. 307, tu v zmysle „neúctu prejavovať“, „neúctivo sa dotýkať“. Vo v. 28 zmysel ako tam v texte.
- 1251** Pozri Exod. 29:4, pozn. 1021.
- 1252** Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392, tu v zmysle „vyhubenie požíraním“.
- 1253** Pozri Gen. 29:22, pozn. 333.
- 1254** D. „uzavretosť matrice“. Porov. Gen. 20:18.
- 1255** Pozri Gen. 18:14, pozn. 476.
- 1256** Pozri Gen. 24:43, pozn. 628.
- 1257** Al. jednoducho „cesta cudzoložnice“³⁴³.
- 1258** Vl. „zaje“, „naje sa“, tu v prenesenom zmysle o pôžitku z cudzoložného skutku.
- 1259** Al. „protivnou“ D. „nenávidenou“ (al. „opomínanou“, Gen. 29:31, pozn. 754), tu v zmysle „nenávisť al. opomínania hodnou“.
- 1260** Pozri Gen. 20:3, pozn. 525.
- 1261** Pozri Gen. 15:4, pozn. 416; Deut. 2:12, pozn. 137. Kap. 20:13 a ďalej to isté sloveso v tvaroch trpného rodu.
- 1262** Pozri Lev. 11:5, pozn. 312.
- 1263** Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 1264** Al. snad „roj kobyliiek nemá kráľa, ale on všetok vychádza“.
- 1265** D. „rozdelené“, „rozčlenené“, al. možno „zoradené“, „zošikované“.
- 1266** Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 1267** D. „krásnym (al. „dobrým“) robí krok“, „krásnou (al. „dobrou“) robí chôdzu“.
- 1268** Pozri Jóba 4:11, pozn. 178.
- 1269** Pozri Gen. 8:3, pozn. 252.
- 1270** Názov akéhosi neznámeho zvieraťa, podľa niektorých „vojenský al. bojový kôň“.
- 1271** Pozri Gen. 30:35, pozn. 794.
- 1272** Výraz nie celkom jasný; znenie, ktoré podávam v texte, je odvodené z arabčiny; podľa iných „kráľ, keď proti nemu (vl. „s ním“, tj. „bojovať“) nikto nepovstáva“.
- 1273** Sloveso odvodené od dotyčného výrazu⁸⁰¹, al. možno naopak.
- 1274** Al. „ak si si uzmyslel zlo“, pozri Žalm 31:13, pozn. 464. V kap. 31:16 zmysel ako v texte.
- 1275** Ako „smotanu“ v Gen. 18:8, pozn. 470.
- 1276** Al. „pudenie“, „nútenie“, al. možno „zavádzanie príčiny“ (al. „podnetu“); ako „tlak“ vyššie.
- 1277** Pozri Žalm 2:12, pozn. 62.
- 1278** Vl. „stiera“, sloveso ako „utrie“ v kap. 30:20; D. „svoje cesty stieranu kráľov“, tj. „dať na seba pôsobiť vplyvom nehodným ich kráľovskej dôstojnosti a znižujúcim morálnu pôsobivosť ich osobností a vedúcim napokon k úpadku ich moci“.
- 1279** Podľa čítaného textu „kniežatá: Kde je opojný nápoj?“, tj. „pýtať sa po opojnom nápoji al. vyhľadávať ho“.
- 1280** Al. „porušoval“, „komolil“, vl. „menil“, iný tvar dotyčného slovesa¹⁰⁵⁸ s takýmto zmyslom.
- 1281** D. „všetkých detí²²¹ biedy“ (Gen. 29:32, pozn. 756).
- 1282** Al. „zanikajúcich“, tj. „hynúcich“, no nie ako „hynúcemu“ vo v. 6; D. „všetkých detí²²¹ miznutia“ (atd.); podľa iných „všetkých zanechaných al. opustených detí“, tj. „sirôt“.
- 1283** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz⁸⁹⁹ odvodený.
- 1284** Ohľadne tohto záverečného oddielu knihy Prísloví pozri pozn. 747 v nadpise Žalmu 25; tu je abecedný sled úplný, každý verš začína inou literou.
- 1285** Ako „lup“ v Num. 31:11 a i., tu zmysel ako v texte.
- 1286** Pozri 1 Kráľ. 5:8, pozn. 295; Žalm 1:2, pozn. 8.
- 1287** Pozri Gen. 23:16, pozn. 598.
- 1288** Pozri Jóba 24:5, pozn. 1135.
- 1289** D. „z ovocia“ (al. „plodov“).
- 1290** Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024.
- 1291** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz⁵⁸¹ odvodený. Pozri Žalm 34:8, pozn. 962.
- 1292** Ako „získanie“ v kap. 3:14, tu v takomto zmysle („zisk z jej činnosti“).
- 1293** „zisk z jej činnosti je hodnotný“ (al. „bohatý“).
- 1294** Al. „prikladá ku“, „svojimi rukami siaha po“.
- 1295** Al. možno „svojimi rukami dáva“ (al. „udielá“).
- 1296** Vl. „Pre sneh“⁶⁸².
- 1297** Pozri Exod. 25:4, pozn. 849.
- 1298** Podľa Vulgaty „dvojité“, tj. „rúcha“; tak aj niektoré novšie preklady.
- 1299** Pozri Gen. 41:42, pozn. 1116.
- 1300** Pozri Sud. 14:12, pozn. 714, tu jednotné číslo.
- 1301** Pozri 1 Sam. 18:4, pozn. 728.
- 1302** Pozri Jóba 41:6, pozn. 1834, tu jednotné číslo.
- 1303** Al. „ruch“, „beh“, vl. „chod“, „chodenie“, množné číslo, možno „pochádzky“, „všetko, čo sa v domácnosti deje a robí“.
- 1304** Pozri Num. 16:32, pozn. 662.

1305 Al. „záhalky“.

1306 Vl. „v zdatnosti“, „vykonávajú (al. „uskutočňujú“) zdatnosť“.

1307 Vl. „vystúpila“¹⁰⁸³.

1308 V tejto súvislosti hádam vhodný preklad tohto zvratného tvaru dotyčného slovesa⁶⁰¹.

KAZATEĽ¹

Slová zvolávateľa¹, syna Dávida, kráľa v Jerúsaleme:

(2) Márnosť² márností², povedal zvolávateľ¹, márnosť² márností², to všetko je márnosť².

(3) Čo za úžitok³ je pre človeka⁴ vo všetkej jeho lopote^{5 6 99}, ktorou sa pod slnkom lopotí⁵?

(4) Pokolenie odchádza a pokolenie prichádza, a zem navždy⁷ trvá⁸; (5) a slnko vzhádza⁹ a slnko zachádza⁹ a rúti sa¹⁰ k svojmu miestu¹¹; odtadiaľ²⁰ ono vzhádza¹². (6) Vietor¹³ ide k juhu¹⁴ a obracia sa¹⁵ k severu, stále¹⁶ sa obracia¹⁵ a k svojim obratom¹⁵ sa vietor¹³ vracia⁹. (7) Všetky toky¹⁷ odchádzajú k moru, ale more – ono nie je plné¹⁸; ku ktorému miestu^{11 19} toky¹⁷ odchádzajú, odtadiaľ²⁰ sa ony vracajú odchádzať. (8) Všetky veci sú únavné, to nikto²¹ nemôže vypovedať; oko sa nemôže²² nasýtiť hľadením a ucho sa nemôže²² naplniť počúvaním²³. (9) Čo je^{9 98}, je to²⁴, čo bude, a čo je⁹ urobené, je to²⁴, čo sa bude robiť, takže²⁵ pod slnkom nie je nič²⁶ nové. (10) Je vec, o ktorej sa²⁷ môže²² povedať: pozri toto, to²⁴ je nové? Bolo^{9 98} to už po veky, ktoré boli^{9 98} od dôb pred nami²⁸; (11) niet spomienky na veci skoršie²⁹ a ani na potomné, ktoré budú – nebude na ne spomienky u tých, ktorí budú napotom.

(12) Ja, zvolávateľ¹, som bol^{9 98} v Jerúsaleme kráľom nad Izraelom (13) a priložil³⁰ som svoje srdce ku spytovaniu³¹ a k pátraniu v múdrosti⁶ ohľadne všetkého toho²⁴, čo je⁹ uskutočnené³² pod nebesami – biedna³³ hrdlačina³⁴, ktorú Boh dal deťom³⁵ človeka³⁶ na hrdlačenie sa^{34 37} v nej⁷. (14) Pozoroval^{9 38} som všetky skutky, ktoré sa pod slnkom uskutočňujú^{9 32 39}, a hľa – to všetko je márnosť² a naháňanie⁴⁰ vetra¹³; (15) skrivené sa nemôže stať rovným a nedostatok sa nemôže vyčísliť⁴¹.

(16) Dal som sa ja so svojím srdcom hovoriť výrok: Ja som sa, hľa, stal veľkým a pribral⁴² som si múdrosti nad všetkých, čo ich bolo^{9 98} nad Jerúsalemom pred o

mnou²⁸ a moje srdce dosiahlo⁴³ veľa múdrosti a poznania. (17) Priložil³⁰ som teda⁴⁴ svoje srdce k poznávaniu múdrosti a poznávaniu nezmyslu⁴⁵ a pojašenosti⁴⁵; spoznal som, že aj toto, aj to²⁴ je naháňanie⁴⁰ vetra¹³, (18) lebo v množstve múdrosti je množstvo trápenia⁴⁶ a pribierajúci⁴² poznania pribiera⁴² bolesti.

2 Ja som si povedal⁴⁷ vo svojom srdci: Nuž⁴⁸, pod, chcem²² ťa vyskúšať vo veselosti^{6 49}, nech²⁵ nazeráš v⁵⁰ blaho⁵¹! A hľa – aj to²⁴ je márnosť²! (2) Smiechu som povedal: Si pobláznený⁵²! A veselosti⁴⁹: Čo to^{53 54} robíš? (3) Dal som sa vo svojom srdci⁶ pátrať ohľadne oblažovania svojho tela^{55 56} pri víne⁶, kým²⁵ by som svoje srdce spravoval⁵⁷ múdrosťou, aj ohľadne pridrižavania sa⁵⁸ pri pojašenosti^{45 59}, až kým by som videl, kde je to⁵³, čo je dobré pre deti^{4 35} ľudí⁶, čo majú²² pod nebesami robiť v počte dní svojho života^{60 61}.

(4) Dal som sa podnikáť veľké⁶² diela³⁹: zbuďoval som si domy, vysadil som si vinice, (5) zriadil³² som si záhrady a parky⁶³ a v nich som vysadil stromovie⁶⁴ všemožného²⁶ ovocia, (6) zriadil³² som si nádrže⁶⁵ vôd na zavlažovanie⁶⁶ z nich lesa dávajúceho stromom vzrastať; (7) nakúpil⁶⁷ som nevoľníkov a slúžok a dostalo sa⁹⁸ mi deti³⁵ domu⁶⁸ aj stád^{69 70} hovädzieho dobytky, a drobného dobytky sa mi dostalo⁹⁸ množstva⁷¹ väčšieho od všetkých, ktorí pred o mnou²⁸ boli^{9 98} v Jerúsaleme. (8) Tiež som si nahromadil striebra a zlata a zvláštny poklad⁷² kráľov a spravovaných oblastí, vykonal som si spevákov a speváčky, áno²⁵, pôžitky⁷³ deti³⁵ ľudí³⁶, ženu⁷⁴, ba ženy⁷⁴. (9) I stal som sa veľkým a ešte väčším⁴², väčším od všetkých, čo ich pred o mnou²⁸ bolo^{9 98} v Jerúsaleme, ba aj moja múdrosť mi ostala⁸, (10) a nič²⁶, čo si moje oči vyžiadali, som od nich neodňal, nezadržal⁷⁵ som svoje srdce pred žiadnou²⁶ radosťou⁷⁶, lebo sa moje srdce radovalo⁹ zo všetkej mojej lopoty⁵ a toto sa zo všetkej mojej lopoty⁵ stalo mojím podielom. (11) Ale keď som sa ja obzrel⁷⁷ na všetky

svoje skutky, ktoré uskutočnili^{32 39} moje ruky, a na všetku svoju lopotu⁵, ktorou som sa pri *ich* uskutočňovaní³² nalopotil⁵, hľa⁷⁸ – to všetko *bola* márnosť² a naháňanie⁴⁰ vetra¹³, a nebolo pod slnkom úžitku³.

(12)I obzrel⁷⁷ som sa ja na pozorovanie³⁸ múdrosti a nezmyslu⁴⁵ a pojašenosť⁴⁵ – lebo čo *spraví* človek, ktorý prichádza po kráľovi? Čokoľvek už skôr robili⁹. – (13)A zistil³⁸ som ja, že múdrosť má⁷⁹ prednosť³ pred pojašenosťou^{45 76}, ako prednosť³ svetla pred tmou⁷⁶; (14)múdry – v jeho hlave *sú* jeho oči, ale nerozumný⁸⁰ chodí v tme. A spoznal som aj ja, že príhoda⁸¹ jedného postihuje ich všetkých⁸², (15)a ja som *si* povedal⁴⁷ vo svojom srdci: Ako príhoda⁸¹ nerozumného⁸⁰, aj ja⁸³ – môže²² ma postihnúť, i načo som potom ja nadmieru zmúdreľ? A prehovoril⁴⁷ som vo svojom srdci, že aj toto *je* márnosť², (16)lebo nikdy⁷ niet⁸⁴ spomienky na múdreho, rovnako ako na nerozumného^{80 85}; v priebehu⁸⁶ dní, ktoré¹⁶⁶ budú prichádzať, sa na všetkých zabudne; a ako umiera⁸⁴ múdry? Rovnako ako nerozumný^{80 85}. (17)I znenávidel som život⁶⁰, lebo sa mi biednym³³ *prejavil*⁸⁷ skutok, ktorý sa pod slnkom uskutočňuje^{10 32 39}, áno, to všetko *je* márnosť² a naháňanie⁴⁰ vetra¹³, (18)tak-že²⁵ som ja znenávidel všetku svoju lopotu⁵, ktorou som sa ja pod slnkom lopotil^{5 88}, ktorú budem zanechávať⁸⁹ človekovi, ktorý bude po mne, (19)a kto vie, či bude múdry alebo pojašený⁹⁰? Ale bude panovať⁹¹ nad všetkou mojou lopotou^{5 92}, ktorou som sa nalopotil⁵ a ktorou som sa stal⁹³ múdrom pod slnkom. Aj toto *je* márnosť².

(20)I obrátil som sa ja k vydaniu svojho srdca napospas zúfalstvu nad všetkou lopotou⁵, ktorou som sa pod slnkom nalopotil⁵. (21)Veď jestvuje človek, ktorého lopota⁵ *sa deje* s múdrosťou⁹⁴ a s vedomosťou⁹⁴ a so zručnosťou^{94 95}, a človekovi, ktorý sa pri nej nenalopotil⁵, ju⁹² musí²² prenechať³⁰ za jeho podiel⁹⁶. Aj toto všetko *je* márnosť² a veľké⁹⁷ zlo.

(22)Áno, čoho sa človekovi *dostáva*⁹⁸ vo všetkej jeho lopote^{5 6 99} a v pachtení^{6 40 99} jeho srdca, ktorým sa on pod slnkom lopotí^{5 88}? (23)Veď všetky jeho

dni pôsobia bolesť¹⁰⁰ a jeho hrdlačina³⁴ nevôľu⁴⁶; jeho srdce ani v noci nelíha. Aj toto – *je* to²⁴ márnosť².

(24)Medzi ľudmi^{36 101} niet lepšieho *ako to*, že *sa*⁷ je a pije a svojej duši¹⁰² dáva zakúšať⁴³ blaho⁵¹ pri svojej lopote^{5 99}. Aj toto – ja som zistil³⁸, že *je* to²⁴ z Božej ruky; (25)veď kto iný¹⁰³ môže²² jest a kto si užívať¹⁰⁴ ako ja^{76 105}? (26)Lebo *on* človekovi, ktorý *je* dobrý v jeho očiach, dáva⁹ múdrosť a poznanie a radosť, a hrešiacemu dáva⁹ hrdlačinu³⁴ na zbieranie¹⁰⁶ a na hromadenie, aby mohol²² dávať¹⁰⁷ dobrému pred Božou tvárou. Aj toto *je* márnosť² a naháňanie⁴⁰ vetra¹³.

3 Na všetko *je* stanovená doba a *je* čas na každú záležitosť¹⁰⁸ pod nebesami:

- (2)čas na rodenie a čas na umieranie,
- čas na vysadzovanie a čas na vytrhávajúce vysádzanie,
- (3)čas na zabíjanie a čas na hojenie,
- čas na búranie¹⁰⁹ a čas na budovanie,
- (4)čas na plač a čas na smiech,
- čas náreku¹¹⁰ a čas poskakovania¹¹¹,
- (5)čas na zahadzovanie kamenia a čas na hromadenie kamenia,
- čas na objímanie¹¹² a čas na vzdávanie sa od objímania¹¹²,
- (6)čas na hľadanie a čas na zmierovanie sa so stratou,
- čas na zachovávanie¹¹³ a čas na zahadzovanie,
- (7)čas na roztrhávajúce a čas na zošívanie¹¹⁴,
- čas na mlčanie a čas na hovorenie,
- (8)čas na milovanie a čas na nenávidenie,
- čas na boj¹¹⁵ a čas na pokoj.

(9)Čo za úžitok³ *má* ten, kto¹⁶⁶ pracuje³², v *tom*, v čom^{6 99} sa lopotí^{5 88}? (10)Uvidel som všetku hrdlačinu³⁴, ktorú Boh dal deťom³⁵ človeka³⁶ na hrdlačenie^{34 37} v nej⁶. (11)*On* všetko robí⁹ primerane¹¹⁶ v svoj čas, aj večnosť¹¹⁷ dal v ich srdce, ibaže¹¹⁸ človek nemôže²² postihnúť^{119 120} skutky, ktoré⁶⁹ uskutočňuje^{9 32 39} Boh, od začiatku¹²¹ až do konca⁴⁵⁰. (12)Spoznal som⁹, že pre¹²² nich niet blaha⁵¹, iba ak radovať sa a robiť dobre vo svojom živote^{60 61}, (13)hoci²⁵ aj keď ktorýkoľvek²⁶ človek môže²² jest a piť a zakúšať⁴³ blaho⁵¹ pri všetkej svojej

lopote^{5 99}, je to²⁴ Boží dar¹²³. (14) Spoznal som⁹, že všetko, čo robí Boh, to²⁴ je⁸³ navždy, nemožno¹²⁴ k tomu¹²⁵ pridať⁴² a nemožno¹²⁴ od toho odňať; to²⁵ Boh robí⁹, aby mali úctu¹²⁶ pred blízkosťou jeho tváre^{76 127}. (15) To¹²⁸, čo je⁹, to²⁴ už bolo, a čo sa má stať^{98 129}, už je⁹, a Boh vyhľadáva^{84 130}, čo pominulo¹³¹.

(16) A ešte som pod slnkom zistil³⁸: namiesto¹¹ práva¹³² – tam¹³³ zlovôľa, a namiesto¹¹ spravodlivosti – tam¹³³ zlovôľa. (17) Ja som si vo svojom srdci povedal⁴⁷: Boh bude súdiť¹³⁴ spravodlivého aj zlovoľného, lebo tam je čas na každú záležitosť¹⁰⁸ a na každý skutok^{39 135}.

(18) Ja som si vo svojom srdci povedal⁴⁷: Ohľadne povahy¹³⁶ detí³⁵ človeka³⁶ – to je na ich vyskúšanie Bohom a aby zistili^{38 107}, že oni sú ako zver¹³⁷, oni sami v sebe. (19) Veď osud^{81 138} detí³⁵ človeka³⁶ a osud^{81 138} zveri¹³⁷ – áno²⁵, majú¹³⁹ jeden osud^{81 138} – ako smrť tohto, tak smrť oného¹⁴⁰, a všetci majú¹³⁹ jeden dych¹³ a niet prednosti¹⁴¹ človeka pred zverou^{76 137}, lebo to všetko je márnosť²; (20) to všetko odchádza na jedno miesto¹¹, to všetko vzniklo⁹⁸ z prachu¹⁴² a to všetko sa k prachu¹⁴² vracia⁹. (21) Kto pozná ducha¹³ detí³⁵ človeka³⁶? Či sa on pozdvíha na vystúpenie^{143 144}? A duch¹³ zveri¹³⁷, či on zostupuje¹⁴⁵ k spodku zeme¹⁴⁶? (22) I zistil³⁸ som, že niet lepšieho od toho, žeby sa človek radoval vo svojich skutkoch^{5 39}, lebo to²⁴ je jeho podiel; áno, kto ho môže²² priviesť nazrieť v⁵⁰ to¹²⁸, čo bude po ňom?

4 A ja som sa vrátil a¹⁴⁷ uvidel som všetok útlak^{148 149}, ktorý sa pod slnkom uskutočňuje³²; a hľa, slzy⁶⁹ utláčaných, ktorí²⁵ nemali⁷⁹ tešiteľa¹⁵⁰, a zo strany¹⁵¹ ich utláčateľov bola moc, a nemali⁷⁹ tešiteľa¹⁵⁰. (2) A ja som sa dal mŕtvych, ktorí už umreli, vyhlasovať za šťastnejších¹⁵² od živých, ktorí ešte sú živí, (3) a za blaženejších⁵¹ od nich oboch toho, kto ešte nevznikol¹⁹⁸, kto nezakúsil⁴³ skutky zla, ktoré sa pod slnkom uskutočňujú^{9 32 39 69}. (4) A ja som uvidel všetku lopotu⁵ a všetok úspech⁹⁵ tých skutkov^{39 69}, že je to²⁴ súperenie¹⁵³ jedného voči druhému^{154 155}; aj toto je márnosť² a naháňanie⁴⁰ vetra¹³.

(5) Nerozumný⁸⁰ zakladá¹¹² svoje ruky a stravuje¹⁵⁶ svoje mäso.

(6) Vyplnenie¹⁵⁷ dlane¹⁵⁸ pokľudom¹⁵⁹ je lepšie od vyplnenia¹⁵⁷ oboch hrsti¹⁶⁰ lopotou⁵ a naháňaním⁴⁰ vetra¹³.

(7) A ja som sa vrátil a¹⁴⁷ uvidel som pod slnkom márnosť²: (8) Jestvuje, kto je sám¹⁶¹ a druhého niet, ani nemá⁷⁹ syna ani brata; ale niet konca všetkej jeho lopote⁵, ani sa jeho oči nemôžu²² nasýtiť bohatstvom: A pre koho⁴ sa ja lopotím^{5 88} a ochudobňujem svoju dušu¹⁰² o dobro¹⁶²? Aj toto – je to²⁴ márnosť² a zlá hrdlačina³⁴. (9) Blaženejší⁵¹ od jedného sú dvaja, lebo oni¹⁶³ majú⁷⁹ dobrú odmenu¹⁶⁴ za svoju lopotu⁵; (10) veď ak padajú⁸⁴, môžu²² jeden svojho spoločníka¹⁶⁵ pozdvihnúť, ale beda tomu, ktorý je¹⁶⁶ sám¹⁶¹, keď padá⁸⁴ a niet druhého na pozdvihnutie ho! (11) Tiež je⁹, ak líhajú dvaja, im potom⁴⁴ teplo, ale ako môžu²² byť teplo jednému? (12) A ak kto napáda^{84 167} jedného, môžu²² sa dvaja proti nemu¹⁶⁸ postaviť; a trojitý povrázok sa chvatom nepretrháva.

(13) Biedny¹⁶⁹ a múdry mladík¹⁷⁰ je lepší od starého a nerozumného⁸⁰ kráľa, ktorý sa už¹⁷¹ nevie dať poučiť¹⁷², (14) lebo z domu väzňov¹⁷³ vyšiel kraľovať, aj keď sa v jeho kráľovstve narodil chudobný¹⁷⁴. (15) Uvidel som všetkých živých, ktorí¹⁶⁶ chodili pod slnkom, pri tom druhom mladíkovi¹⁷⁰, ktorý mal²² stáť miesto neho; (16) nebolo konca všetkému ľudu, všetkým, pred ktorých^{28 175} sa dostal⁹⁸. Ale potomní sa v ňom nebudú radovať⁸⁴ – zaiste aj toto je márnosť² a naháňanie⁴⁰ vetra¹³.

5 Stráž¹⁷³ svoje nohy, kedykoľvek ideš do Božieho domu, a buď bližší^{176 177} k počutiu ako k dávaniu¹⁷⁸ obete nerozumnými⁸⁰; lebo oni nevedia, že páchajú³² zlo^{18 179}; (2) nech nedávaš¹⁸¹ svojim ústom unáhľovať sa a svojmu srdcu chvátat k vynášaniu¹⁸² slova pred Božou tvárou, lebo Boh je v nebesiach a ty na zemi, preto nech tvojich slov je¹⁸¹ málo. (3) Lebo sen prichádza¹⁸³ množstvom hrdlačiny³⁴ a nerozumný⁸⁰ sa ozýva¹⁸⁴ množstvom slov. (4) Kedykoľvek Bohu sľubuješ sľub, nech nemeškáš^{181 185} splniť¹⁸⁶ ho, lebo v nerozumných⁸⁰ niet záľuby¹⁰⁸; čokoľvek sľubuješ, splň¹⁸⁶. (5) Lepšie je, keď nesľubuješ, ako keď sľubuješ¹⁷⁸ a neplníš¹⁸⁶; (6) nech nevydávaš¹⁸¹ svoje ústa na zvädzanie tvojho mäsa ku hrešeniu a nevravíš¹⁸¹

pred tvárou posla^{187 188}, že to²⁴ *bol* omyl¹⁸⁹. Načo by sa mal²² Boh hnevať¹⁹⁰ na tvoj hlas a skazil¹⁹¹ dielo³⁹ tvojich rúk? (7) Lebo s množstvom⁹⁴ snov sú aj márnosti² i mnoho⁷¹ slov; no maj Boha v úcte¹²⁶.

(8) Ak v spravovanej oblasti vidíš útlak chudobného¹⁷⁴ a odpieranie¹⁹² práva¹³² a spravodlivosti, nech nad touto vecou¹⁰⁸ nie si¹⁸¹ udivený, lebo z výšky nad vysokým¹⁹³ dáva pozor^{113 194} vysoký^{195 196}, a vysoki¹⁹⁵ sú nad nimi. (9) *Ale* zem¹⁹⁷, tá^{24 198} *je* úžitkom^{3 199} vo všetkom; *aj* kráľ *je*⁹ obsluhovaný²⁰⁰ poľom^{201 202}.

(10) Milujúci peniaze²⁰³ sa nemôže²² peňiazmi²⁰³ nasýtiť, ani kto má záľubu v²⁰⁴ hojnosti^{205 206}, *jej* výnosom²⁰⁷. *Aj* toto *je* márnosť². (11) Pri množení⁶ imania^{51 208} sa množia stravujúci¹⁵⁶ ho; čo za výhodu⁹⁵ teda⁴⁴ majú¹³⁹ jeho majitelia²⁰⁹? Iba ak svojimi očami sa dívajú²¹⁰. (12) Spánok pracujúceho^{200 211 212} *je* sladký, či málo a či veľa jedáva, *ale* sýtosť²¹³ bohatého¹⁴⁶, tá²⁴ mu neponecháva¹⁸ kľudu²¹⁴ na spanie.

(13) Jestvuje bolestné²¹⁵ zlo, ktoré som zistil³⁸ pod slnkom: bohatstvo strážené¹¹³ svojmu majiteľovi^{148 209 216} na jeho nešťastie²¹⁷, (14) ak ono bohatstvo zanikne zlou nehodou³⁴ a ak splodil syna, nebude⁷⁸ v jeho ruke pránič²¹⁸.

(15) Ako *kto* vyšiel¹⁸² z vnútra²¹⁹ svojej matky, bude zasa odchádzať¹⁴⁷, nahý, ako prišiel, a za svoju lopotu⁵ pránič²¹⁸ nebude môcť²² vziať²²⁰, čo by vo svojej ruke mohol odniesť. (16) *Aj*²²¹ toto *je* bolestné²¹⁵ zlo: *po* každej stránke, ako prišiel, tak bude odchádzať, a čo bude mať¹³⁹ za úžitok³, že sa lopotí⁵ pre vietor¹³? (17) Tiež *po* všetky svoje dni jedáva v tme a zakúša veľa⁷¹ mrzutosti^{46 222} za^{25 223} svojich nemoci^{169 224} a zlosti^{190 225}.

(18) Hľa, čo som ja zistil³⁸ dobrého, čo *je* pekné: jest' a piť a zakúšať⁴³ blaho^{51 208} pri všetkej svojej lopote^{5 99}, ktorou sa *kto* pod slnkom lopotí⁵ v počte dní svojho života⁶⁰, ktoré mu Boh dal, lebo to²⁴ *je* jeho podiel, (19) *aj* každého človeka, ktorému Boh dal bohatstvo a poklady²²⁶ a ktorému umožnil^{91 227} užívať si²²⁸ z toho²⁴ a prijímať²²⁰ svoj podiel a radovať sa pri svojej lopote^{6 99}; to²⁴ *je* Boží dar¹²³, (20) lebo nebude veľa⁷¹ pamätať na dni svojho života⁶⁰, že Boh odpovedá radosťou²²⁹ jeho srdca.

6 Jestvuje nešťastie²¹⁷, ktoré som zistil³⁸ pod slnkom, a ono *je* časté⁹⁷ pri²³⁰ ľuďoch³⁶; (2) Niekto²¹, komu Boh dal bohatstvo a poklady²²⁶ a česť²³¹, nemá nedostatku^{18 232} o⁶² nič²⁶ pre svoju dušu¹⁰², *po* čom dychtívo túži, a Boh mu neu-možňuje^{91 227} užívať si²²⁸ z toho²⁴, lež²³³ *si* z toho²⁴ užíva²²⁸ cudzozemec^{234 235}. Toto – *je* to²⁴ márnosť² a zlá ťažkosť²²⁴. (3) Ak kto²¹ môže²² splodiť sto a žit⁹⁸ veľa rokov a *je* veľký⁹⁷, aké sú²³⁶ dni jeho rokov, *ale* jeho duša sa nesýti dobrom^{208 237} ani sa mu nedostane⁹⁸ pohrebu, poviem: lepšie od neho *sa má* potrať²³⁸, (4) lebo *ten* v márnosť² prichádza a v tmú odchádza a tmou sa pokrýva jeho meno, (5) ani neuvidí a nie žé spozná slnko; tento má¹³⁹ pokľud¹⁵⁹ skôr ako onen^{140 178}. (6) *A* bár sa mu dostalo⁹⁸ dvakrát tisíc rokov a dobra²⁰⁸ by nezakúsil⁴³ – či neodchádzajú všetci k jednému miestu¹¹?

(7) Všetka lopota⁵ človeka *je* pre jeho ústa⁴ a predsa sa jeho duša²³⁹ neuspokojuje²⁴⁰; (8) áno, čo za výhodu^{3 241} má¹³⁹ múdry pred nerozumným^{76 80}? Čo má¹³⁹ sužovaný^{242 243} vediači chodiť pred živými¹⁶⁸? (9) *Žeby* sa²⁷ videlo očami²⁴⁴, *je* lepšie od blúdenia²⁴⁵ mysle^{246 247}; *aj* toto *je* márnosť² a naháňanie⁴⁰ vetra¹³.

(10) To¹²⁸, čo *je*¹⁰, bolo už svojím menom nazvané a *je* známe¹⁰, čím *je* on, človek²⁴⁸, a nemôže sa súdiť²⁴⁹ s tým, kto *je* silnejší^{167 250} od neho. (11) Keď *je* množstvo⁷¹ vecí rozmnožujúcich márnosť², čo za úžitok^{3 241} má¹³⁹ človek²⁵¹? (12) Áno, kto vie, čo *je* pre človeka⁴ dobré²⁵² v živote⁶⁰, v počte dní života⁶⁰ jeho márnosti², keď²⁵ ich trávi³² ako tieň? Lebo kto môže²² človekovi oznámiť²⁵³, čo pod slnkom bude po ňom?

7 Meno²⁵⁴ *je* lepšie od dobrého oleja²⁵⁵ a deň smrti od dňa vlastného²⁵⁶ narodenia, (2) chodiť do domu smútku *je* lepšie²⁵⁷ od chodenia do domu hostiny²⁵⁸, pretože²⁵⁹ to²⁴ *je* koniec⁴⁵⁰ každého človeka; to²⁵ si živý má²² priložiť³⁰ k²⁶⁰ srdcu²⁶¹. (3) Zármutok⁴⁶ *je* lepší od smiechu, lebo pri zasmušilosti^{6 262} tváre sa srdce má lepšie²⁶³. (4) Srdce múdrych *je* v dome smútku, *ale* srdce nerozumných⁸⁰ v dome veselosti⁴⁹. (5) Lepšie *je*²⁵⁷ počúvať pokarhanie²⁶⁴ múdreho ako *žeby* volať²¹

počúval spev nerozumných⁸⁰, (6)lebo smiech nerozumného⁸⁰ je taký ako zvuk²⁶⁵ trnia pod kotlom^{266 267}. A aj toto je márnosť².

(7)Vydieranie²⁶⁸ zaiste môže²² zmiasť⁵² múdreho a úplatok¹²³ kazí srdce. (8)Posledok vecí je lepší od jej počiatku, zhovievavý²⁶⁹ duchom^{13 244} je lepší od vypínaveho²⁷⁰ duchom^{13 244}. (9)Nech vo svojom duchu¹³ nie si¹⁸¹ unáhlený prejavovať nevlô^{46 222 271}, lebo nevlô⁴⁶ spočíva²¹⁴ v lone²⁷² nerozumných⁸⁰.

(10)Nech neveravíš¹⁸¹: Čo sa stalo⁹⁸, že skoršie²⁷³ dni bývali⁹ lepšie od týchto? Lebo nie z múdrosti by si sa na toto vypytoval⁹. (11)Múdrost' je dobrá, rovnako ako dedičstvo^{85 274}, a výhodná^{3 241} pre vidiacich⁴ slnko, (12)lebo v tieni²⁷⁵ múdrosti je ako v tieni²⁷⁵ peňazí²⁰³, ale úžitok³ poznania je, že múdrosť oživuje²⁷⁶ tých, ktorí ju majú²⁷⁷.

(13)Uváž³⁸ Božie skutky^{39 69}; áno, kto môže narovnať, čo on skrivil? (14)V deň blaha^{51 208} ostávajú⁹⁸ v blahu⁵¹ a v deň zlý uváž³⁸: aj toto uskutočnil^{9 32} Boh vedľa oného^{140 278} pre tú príčinu¹³⁶, aby sa človek nemohol²² po sebe²⁷⁹ praničoho²¹⁸ dobrať¹¹⁹.

(15)Toto všetko som zistil³⁸ v dňoch svojej márnosti²: jestvuje spravodlivý hybnúci vo svojej spravodlivosti^{6 280} a jestvuje zlovoľný dlho žijúci²⁸¹ vo svojej²⁸⁰ zlovoľi. (16)Nech nie si¹⁸¹ príliš^{71 282} spravodlivý²⁸³ a nech sa nestaviaš¹⁸¹ nadmieru múdram; načo máš²² sám sebe pôsobiť skazu? (17)Nech nekonáš¹⁸¹ príliš^{71 282} zlovoľne a nech nie si¹⁸¹ pojašený^{90 283}, načo máš²² umierať, kým nebude tvoj²⁸⁴ čas? (18)Je dobré, keď sa držíš pri tomto^{59 285}, ale ani od oného¹⁴⁰ nech neuvloňuješ^{181 214} svoju ruku, lebo majúci Boha v úcte¹²⁶ uchádza^{182 286} všetkým týmto veciam²⁸⁷.

(19)Múdrost' je múdre mu silou väčšou²⁸⁸ od desiatich mocipánov^{91 289}, ktorí sú v meste. (20)Veď na zemi niet spravodlivého človeka, ktorý by vykonával dobro a nehrešil. (21)Nech tiež svoje srdce neprikladáš^{30 181} ku všetkým slovám, ktoré sa vyslovujú^{27 290}, aby si nepočul svojho nevoľníka zlorečiaceho ti, (22)veď tiež veľa ráz – tvoje srdce vie⁹, že si aj ty zlorečil⁹ iným²⁹¹.

(23)Toto všetko som vyskúšal v múdrosti; povedal som si⁴⁷: Chcem²² zmúdiť; ale to²⁴ bolo odo mňa ďaleké²⁹²; (24)ďaleké je to²⁸, čo je⁹, a hlboké, hlboké – kto sa toho²³ môže²² dobrať¹¹⁹? – (25)Obrátil som sa ja aj moje srdce k poznávaniu a k pátraniu a k hľadaniu múdrosti a správneho úsudku²⁹³ a k poznávaniu zlovoľi, pochabosti^{294 295} a pojašenosti⁴⁵ nezmyslu⁴⁵, (26)a našiel¹¹⁹ som ja, čo je horkejšie od smrti: ženu, ktorá je ako osidla²⁹⁶ a jej srdce – siete, jej ruky – putá; milý⁵¹ Božej tvári od nej môže²² vyviaznúť, ale hriešnik ňou býva polapený²⁹⁷. (27)Pozri, toto som objavil¹¹⁹, povedal zvolávať¹, jedno k druhému²⁹⁸, na nájdienie¹¹⁹ záveru²⁹³, (28)ktorý moja duša¹⁰² ešte hľadá⁹, ale som nenašiel¹¹⁹. Muža²⁹⁹, jedného medzi tisícom, som našiel¹¹⁹, ale ženu som medzi nimi³⁰⁰ nenašiel¹¹⁹. (29)Len toto, pozri, som objavil¹¹⁹: že Boh človeka utvoril³² úprimného³⁰¹, ale oni sa dali hľadať mnohé pletky³⁰².

8 Kto je ako múdry a kto pozná vysvetlenie vecí⁶⁹? Múdrost' človeka rozjasňuje³⁰³ jeho tvár, takže²⁵ sa strohom³⁰⁴ jeho tváre mení.

(2)Ja³⁰⁵: Zachovávať¹¹³ príkaz³⁰⁶ kráľa, áno²⁵, z príčiny¹³⁶ Božej³⁰⁷ prísahy; (3)nech sa neunáhľuješ¹⁸¹, aby si od jeho tváre odchádzal; nech netrváš^{181 308} na³⁰⁹ ničom³¹⁰ zlom, veď všetko, čo obľubuje³¹¹, môže²² robiť, (4)pretože slovo kráľa je mocné^{91 312}, a kto mu môže²² povedať: čo⁵⁴ robíš?

(5)Zachovávať¹¹³ rozkazy⁶⁹ nepoznáva³¹³ nič³¹⁰ zlé a srdce múdreho pozná čas a spôsob^{132 314}, (6)lebo každá záležitosť¹⁰⁸ má^{79 315} čas a spôsob^{132 314}. Ale na človekovi je ťažká^{97 316} jeho bieda^{217 317}, (7)lebo on nepozná¹⁸ to¹²⁸, čo bude, veď kto mu môže²² oznámiť²⁵³, ako bude?

(8)Niet človeka panujúceho⁹¹ nad duchom¹³ na zadržanie³¹⁸ ducha¹³ a niet majúceho moc^{91 312} nad dňom smrti, a v tom boji¹¹⁵ niet prepustenia a zlovoľi nemôže²² zachrániť³¹⁹ svojich prívržencov²⁰⁹. (9)Toto všetko som zistil³⁸ s²⁵ prikladaním³⁰ svojho srdca ku všetkým skutkom⁶⁹, ktoré sa pod slnkom uskutočňujú^{9 32 39}. Je čas, keď človek nad človekom panuje^{9 91} jemu na škodu³³, (10)ale pritom som vídal⁹ zlovoľných pochovávaných, že za-

chádzali^{9 320}, a tí, ktorí v meste správne konali^{9 32}, zo svätého miesta^{11 321} odchádzali a v zabudnutie upadali. Aj toto je márnosť².

(11) Pretože niet *toho*, *žebý* bol rozsudok³²² nad zlým skutkom^{39 244} uskutočňovaný³² náhlivo, preto je srdce detí³⁵ človeka³⁶ v nich plne za uskutočňovanie^{4 32} zla. (12) Hoci hriešnik uskutočňuje³² zlo stokrát a dlho si žije²⁸¹, predsa ja tiež viem, že bude dobre majúcim Boha v úcte²⁶, ktorí majú úctu¹²⁶ pred blízkosťou jeho tváre^{76 127}, (13) ale zlovoľnému dobre nebude a nebude môcť²² ako tieň predĺžiť svoje dni³²³, lebo on pred blízkosťou Božej tváre^{76 127} úcty nemá^{18 126}.

(14) Jestvuje márnosť², ktorá sa na zemi uskutočňuje^{9 32}, že jestvujú spravodliví, na ktorých dochádza³²⁴ podľa skutkov^{39 69} zlovoľných³²⁵, a jestvujú zlovoľní, na ktorých dochádza³²⁴ podľa skutkov^{39 69} spravodlivých³²⁵; vravím⁹, že aj toto je márnosť².

(15) I dal som sa ja vychvaľovať¹⁵² veselosť⁴⁹, lebo človek nemá⁷⁹ pod slnkom blaha⁵¹, iba ak jest a piť a veselí⁴⁹ sa, a to²⁴ mu ostáva³²⁶ pri jeho lopote⁶ za dní jeho života⁶⁰, ktoré mu Boh pod slnkom dal.

(16) Keď som svoje srdce priložil³⁰ k poznávaniu múdrosti a k pozorovaniu³⁸ zamestnania³⁴, ktoré sa na zemi vykonáva⁹ (lebo ani vo dne ani v noci on³²⁷ svojimi očami nevidí^{18 328} spánok), (17) tu²⁵ som zistil³⁸: všetko je Boží skutok³⁹ a človek sa každého skutku, ktorý sa pod slnkom uskutočňuje^{9 32 39}, nemôže dostať¹¹⁹, lebo kým³²⁹ sa človek lopotí⁶ usilovaním³³⁰, predsa²⁵ sa nevie²² dostať¹¹⁹, a aj keby múdry hovoril o poznaní, dostať sa¹¹⁹ nemôže.

9 Áno, toto všetko som si priložil³⁰ k²⁶⁰ srdcu²⁶¹, a to na vyskúmanie všetkého tohto, čím sú spravodliví a múdri a ich práce^{200 271 331} v Božej ruke; ani lásky ani nenávisti človek nepozná³³², to všetko je pred nimi^{28 333}. (2) Všetko je to isté³³⁴ pre všetkých⁴, jeden osud^{81 138} pre spravodlivého⁴ aj pre zlovoľného⁵, pre dobrého⁴ a pre čístejšieho⁴ i pre nečistejšieho⁴ a pre obeťujúceho⁴ aj pre toho⁵, kto neobetuje¹⁸; ako dobrý, tak³³⁵ hriešnik, ten, ktorý¹⁶⁶ prisahá, ako prisahy sa bojací¹²⁶. (3) Toto

je zlé vo všetkom, čo sa pod slnkom uskutočňuje^{9 32}, že je pre všetkých⁴ jeden osud^{81 138}, a tiež je srdce detí³⁵ človeka³⁶ plné zla a za ich života^{60 61} je v ich srdci pochybosť^{45 336}; a potom – k mŕtvym. (4) Ale pre kohokoľvek, ktorý je pridružený³³⁷ ku všetkým živým, je na čo sa spoliehať³³⁸, lebo živý pes, ten²⁴ sa má lepšie od mŕtveho leva; (5) áno, živí vedia, že musia²² umrieť, ale mŕtvi, oni nevedia¹⁸ prániť²¹⁸ a nemajú⁷⁹ už odmeny¹⁶⁴, lebo ich pamiatka je⁹ zabudnutá; (6) aj ich láska aj ich nenávisť aj ich žiarlivosť zhybnula a navždy⁷ už nemajú⁷⁹ podielu v ničom²⁶, čo sa pod slnkom uskutočňuje^{9 32}.

(7) Chod³³⁹, jedz s radosťou⁹⁴ svoj chlieb³⁴⁰ a pi so šťastným⁵¹ srdcom⁹⁴ svoje víno, lebo Boh už tvoje skutky³⁹ blahovoľne prijal³⁴¹; (8) tvoje rúcha nech sú¹⁸¹ v každý čas biele a na tvojej hlave nech nie je¹⁷⁸ nedostatku oleja. (9) Užívaj⁴³ život⁶⁰ so ženou, ktorú miluješ⁹, po všetky dni života⁶⁰ svojej márnosti², ktoré³⁴² ti pod slnkom dal³⁴³, po všetky dni svojej márnosti², lebo to²⁴ je tvoj podiel v živote⁶⁰ a v tvojej lopote⁵, ktorou sa ty pod slnkom lopotíš^{5 88}. (10) Všetko, čo tvoja ruka na uskutočnenie³² nachádza¹¹⁹, uskutočni³² podľa svojej sily³⁴⁴, lebo v šeóle³⁴⁵, kam ty budeš odchádzať, niet skutkov^{39 69} ani rozmýšľania²⁹³ ani vedomosti ani múdrosti.

(11) Vrátil som sa a¹⁴⁷ zistil som³⁸ pod slnkom, že nie rýchlym³⁴⁶ patrí beh a nie hrdinom³⁴⁷ boj^{115 348}, ba ani múdrom chlieb³⁴⁰, ba ani rozumným³⁴⁹ bohatstvo, ba ani vedomosti majúcim³⁵⁰ priazeň³⁵¹, lež²³³ ich všetkých⁸² postihuje čas a náhoda³⁵². (12) Veď človek ani nepozná svoj čas, ako ryby, ktoré sa chytajú v zhubnú³³ sieť, a ako vtáci³⁵³ chytaní v pascu – ako oni upadajú deti³⁵ človeka³⁶ v nástrahu³⁵⁴ v nešťastný³³ čas, keď na nich nečakane pripadne.

(13) Zistil som³⁸ pod slnkom aj túto múdrosť, ktorá³⁵⁵ je pre mňa³⁵⁶ veľká: (14) Malé mesto a málo mužov v ňom, a pritiahol naň veľký kráľ a obštúpil ho a zbudoval proti nemu veľké obliehacie veže²⁹⁶; (15) i nášiel¹¹⁹ sa²⁷ v ňom biedny¹⁶⁹ múdry muž, ktorý³⁵⁵ to mesto svojou múdrosťou zachránil³¹⁹, ale nikto³⁵⁷ oného biedneho¹⁶⁹ muža nespomenul. (16) A ja

som si povedal⁴⁷: Múdrost je lepšia od sily³⁵⁸, ale múdrosťou toho biedneho¹⁶⁹ bolo pohrdnuté a jeho slová – neboli ony poslúchnuté¹⁸. (17)Slová múdrych v pokoji⁵⁹ počúvané sú nad pokrik^{178 359} vládnuceho³⁶⁰ medzi³⁶¹ nerozumnými¹⁸⁰; (18)múdrost je lepšia od bojových nástrojov^{362 363}, ale jeden hriešnik môže²² skaziť veľa dobrého²⁰⁸.

10 Zápach³⁶⁴ a kvasenie³⁶⁵ masti³⁶⁶ voňavkára³⁶⁷ vyvolávajú mŕtve muchy³⁶³, váženého³⁶⁸ pre múdrosť a česť^{231 369} poškodzuje^{370 371} trocha hlúposti^{45 372}.

(2)Srdce múdreho je po jeho pravici³⁷³, ale srdce nerozumného⁸⁰ po jeho ľavici; (3)a aj na ceste, kdekoľvek sa poberá pojašený⁹⁰, trpí⁹ jeho rozum³⁷⁴ nedostatkom²³², i vraví^{9 375} každému³⁷⁶, že on je pojašený⁹⁰.

(4)Ak sa duch¹³ vládcu³⁶⁰ pozdvíha proti tebe, nech nezanechávaš^{181 214} svoje miesto¹¹, lebo kľudné správanie³⁷⁷ môže²² zmierniť²¹⁴ veľké hriechy³⁷⁸.

(5)Jestvuje zlo, ktoré som pod slnkom zistil³⁸, ako nedopatrenie³⁸⁹, ktoré pochádza³⁷⁹ od¹²⁷ vrchnosti^{91 289}; (6)pojašenosť^{45 380} sa uvádza^{9 27} vo veľké³⁹⁷ výšky³⁸¹ a bohatí sedia v nízkosti. (7)Vídal⁹ som služobníkov na koňoch a pánov³⁸² chodiacich ako služobníci po zemi.

(8)Kopajúci jamu v ňu môže²² padnúť a prebúrajúci³⁸³ múr – môže²² ho uštipnúť had; (9)vylamujúci kamene si bude nimi pôsobiť bolesť³⁸⁴, kálajúci dreva je nimi ohrozovaný.

(10)Ak sa otupilo železo a človek³⁸⁵ nenabrúsil ostrie³⁸⁶, potom²⁵ musí²² vynaložiť viac³⁸⁷ síl³⁸⁸; ale výhodou³ ku zdaru je múdrosť. (11)Ak had štiepe bez zariekavania^{284 389}, potom²⁵ nemá⁷⁹ majster²⁰⁹ toho jazyka³⁹⁰ významu³.

(12)Slova úst múdreho – Ľúbeznosť^{351 391}, ale nerozumného⁸⁰ pohlcujú jeho pery³⁹²; (13)začiatok³⁹³ slov jeho úst je pojašenosť⁴⁵ a posledok jeho rečí³⁹⁴ je biedny³³ nezmysel⁴⁵. (14)A pojašený⁹⁰ množí slová; človek nepozná to¹²⁸, čo bude, – áno²⁵, kto mu môže²² oznámiť²⁵³, čo bude po ňom³⁹⁵? (15)Lopota⁵ nerozumných⁸⁰ ho³⁹⁶ unavuje, lebo³⁹⁷ nevie^{9 401}, ako vojsť do mesta.

(16)Beda ti, zem, ak tvoj kráľ je mladík¹⁷⁰ a tvoji hodnostári³⁸² ráno hodujú³⁹⁸!

(17)Tvoje blaho¹⁴⁸, zem, ak tvoj kráľ je syn šlachetných³⁹⁹ a tvoji hodnostári³⁸² jedávajú v *patričný* čas na^{259 400} posilnenie³⁵⁸ a nie na^{259 400} hýrenie! (18)Pri dvoch leňochoch^{6 401} sa uvoľňuje trámovie a pri nedbanlivosti^{6 402} rúk premoká dom.

(19)Hostiny^{69 340} usporadúvajú³² na obveselenie⁴⁰³ a víno robí život⁶⁰ radostným, ale to všetko umožňujú⁴⁰⁴ peniaze²⁰³.

(20)Nech ani vo svojom myslení⁶ nezlorečíš¹⁸¹ kráľovi, a nech vo svojej spálni⁴⁰⁵ nezlorečíš¹⁸¹ bohatému, lebo by vták⁴⁰⁶ nebies mohol²² ten hlas doniesť, áno²⁵, okrídlenec⁴⁰⁷ by mohol²² oznámiť²⁵³ vec.

11 Púšťaj⁴⁰⁸ svoj chlieb po hladine⁴⁰⁹ vód, lebo za veľa⁴⁰⁰ dní ho budeš môcť²² nájsť. (2)Daj podiel siedmim *alebo* aj ôsmim, lebo nevieš, čo zlého bude na zemi.

(3)Ak sa obliaky naplňajú, budú sa na zem vyprázdňovať lejakom, a či strom padá na juhu¹⁴ a či na severe, na mieste¹¹, kam strom padá, tam ostáva⁹⁸.

(4)Všímajúci si¹³ vetra¹³ nebude siať a hľadiaci na obliaky nebude žať; (5)ako ty nevieš¹⁸, čo je cesta vetra¹³, ako kosti⁴¹⁰ vo vnútri²¹⁹ tehotnej⁴¹¹, tak nepoznáš skutky⁶⁹ Boha, ktorý to všetko uskutočňuje^{32 39}. (6)Za rána rozsievaj svoje semä a k večeru nech neuvoľňuješ^{181 214} svoju ruku, lebo ty nevieš¹⁸, kde sa čo⁵³ bude dariť, či toto alebo ono⁵³, alebo *bude* oboje rovnako⁴¹² dobré.

(7)Áno, svetlo je príjemné⁴¹³ a očiam je milé⁵¹ vidieť slnko, (8)ale bárs by človek trval⁹⁸ po množstvo⁷¹ rokov, radoval by sa v nich všetkých⁸², a spomenul by na dni tmy, že ich bude množstvo⁷¹ – všetko, čo pride⁴¹⁴, je márnosť².

(9)Raduj sa, junák, vo svojej mladosti⁴¹⁵ a nech ťa v dňoch tvojho junáctva potešuje^{181 263 416} tvoje srdce, a choď po cestách svojho srdca a podľa videní^{344 417 418} svojich očí, ale vedz, že ohľadne všetkých týchto vecí ťa Boh bude privádzať na súd³². (10)Odním⁴¹⁹ teda⁴⁴ zo svojho srdca nevôľu⁴⁶ a zo svojho mäsa odstráň⁴²⁰ zlo, lebo mladost'⁴¹⁵ a kvet života⁴²¹

12 je márnosť². (12:1)A v dňoch svojho junáctva buď pamätlivý svojho Stvoriteľa⁴⁴⁸, dokiaľ neprichádzajú dni biedy²⁶², než²⁵ nastanú³²⁴ roky,

o ktorých⁴²² budeš vraviť: nemám⁷⁹ v nich záľuby¹⁰⁸, (2)dokiaľ sa nezatmieva slnko a svetlo mesiaca a hviezd, než²⁵ sa vrátia oblaky po lejaku, (3)v deň, keď sa strážcovia¹¹³ domu budú triasť a zdatní muži³⁸⁸ sa budú hrbíť⁹ a tie, ktoré¹⁶⁶ melú⁴²³, budú zastavovať⁹ prácu, lebo ich ubudne, a zatmievať sa budú⁹ tie, ktoré¹⁶⁶ pozerajú⁴²³ okennými mrežami; (4)a dvere⁴²⁴ na ulicu⁴²⁵ sa budú zatvárať, za stlmovania⁴²⁶ zvuku²⁶⁵ mletia; a bude sa²⁷ vstávať na hlas vtáka³⁵³ a všetky dcéry spevu⁴²⁷ budú klesať⁴²⁸ – (5)majú⁴²⁹ aj bázeň¹²⁶ z výšky^{76 270 430}, a na ceste postrachy, a mandľovník kvitne⁴³¹ a kobylka⁴³² je bremenom⁴³³ a kapara⁴³⁴ zlyháva⁴³⁵, lebo človek odchádza do svojho večného domova⁴³⁶ a ulicou⁴²⁵ budú obchádzať⁹ tí, ktorí¹⁶⁶ budú smútiť⁴³⁷; – (6)dokiaľ sa neuvoľňuje⁴³⁸ povraz zo striebra, než²⁵ sa bude rozrážať misa zo zlata, než²⁵ sa bude trieštiť krčah nad prameňom, než²⁵ sa rozrazí koleso k cis-terne⁴³⁹. (7)Potom²⁵ sa bude prach⁴⁴² vra-

cať na zem podľa *toho*, ako býval⁹, a duch¹³ sa bude vracáť k Bohu, ktorý ho dal.

(8)Márnosť² márnosti², povedal zvolá- vateľ¹, to všetko je márnosť².

(9)A navyše, pretože zvolávateľ¹ bol^{9 93} múdry, vyučoval⁹ ešte ľud poznaním a uvažoval⁹ a preskúmaval^{9 440}, upravo- val^{9 441} množstvo⁷¹ prísloví⁴⁴²; (10)zvoláva- teľ¹ sa usiloval^{9 330} o nájdenie slov ľu- bych⁴⁴³, a čo je napísané, je správne⁴⁴⁴, slová pravdy⁴⁴⁵.

(11)Slová múdrych sú ako poháňacie bodce⁴⁴⁶ a ako klince vbité *od* pôvod- cov^{209 447 448} zbierok^{106 449} *ich*; boli dané od jedného pastiera. (12)A navyše sa, môj synu, daj nimi³⁶⁹ poučiť¹⁷²; niet konca vy- tvárania³² množstva⁷¹ kníh, a mnoho⁷¹ štu- dovania – únava tela⁵⁵.

(13)Počujme¹⁸¹ záver⁴⁵⁰ celej veci: Maj v úcte¹²⁶ Boha a zachovávaj¹¹³ jeho rozka- zy, lebo toto je celý človek⁴⁵¹; (14)áno, každý skutok³⁹ bude Boh privádzať na súd¹³², všetko skryté, či dobré a či zlé.

KAZATEĽ

- 1 Slovo takto preložené súvisí s výrazom prekladaným „zidenie“ (Exod. 12:6, pozn. 377) a dá sa chápať v zmysle „tvorca al. zakladateľa al. usporiadateľa al. zvolávateľa zidení“. Preto ho v texte prekladám „zvolávateľ“, ponechávajúc zaužívaný preklad „kazateľ“ len v nadpise pre ľahšiu orientáciu čitateľov.
- 2 Pozri Gen. 4:2, pozn. 128.
- 3 Al. „zisk“, „prednosť“, „výhodu“, výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe.
- 4 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 5 Pozri Gen. 41:51, pozn. 1130, nižšie sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený, pozri Žalm 127:1, pozn. 2561. Ďalej obdobne.
- 6 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 7 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 8 Vl. „stojí“, ďalej obdobne.
- 9 D. „vzide a... zájde“, tj. „vzide a... zájde a ďalej opakované a trvalo vzchádza a zachádza“; ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 10 Pozri Jóna 7:2, pozn. 213, tu zmysel ako v texte („dychtivo chváta“).
- 11 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 12 Iný tvar tohože slovesa ako vyššie⁹, jednoznačne v zmysle ako v texte.
- 13 Pozri Žalm 34:18, pozn. 525.
- 14 Pozri Jóna 37:17, pozn. 1650.
- 15 Al. „krúži“, „obieha“, ďalej obdobne, pozri 2 Par. 18:31, pozn. 685, tu takýto zmysel.
- 16 Al. „koldokola“, D. „obracajúc sa“¹⁵.
- 17 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 18 D. „nieť ho plného“, ďalej obdobne.
- 19 D. „k miestu, kam“.
- 20 D. „tam“, zmysel ako v texte.
- 21 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 22 Pozri Gen. 2:16, pozn. 74; netýka sa predošlého a ďalej nasledujúceho, nemôže“ (a obdobne) bez tejto poznámky, ktoré je doslovným prekladom slovesa tohto významu („nie je schopný“, ďalej obdobne).
- 23 D. „od (al. „z“) počúvania“; netýka sa predošlého „hladením“, kde je iná predložka.
- 24 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 25 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 26 D. „všetko“, ďalej obdobne.
- 27 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 28 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 29 Vl. „prvé“.
- 30 Vl. „dal“, ďalej obdobne; tu a vo v. 17 možno aj „od-dal“, potom by miesto väzby s predložkou „k(u)“ nasledoval v preklade prostý 3. pád.
- 31 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261; 12:30, pozn. 524.
- 32 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 33 Al. „nemilá“, „neprijemná“, „trudná“, vl. „zlá“. Ďalej obdobne, niekde spodstatnené.
- 34 Al. „drina“, „ťažká práca“, al. vôbec „zamestnanie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe, no súvisí so slovesom nižšie³⁷. V kap. 5:14 vo vyblednutom zmysle ako v texte, al., podľa niektorých, „zlým hospodárstvom“ (al. „spravovaním“).
- 35 Pozri Gen. 3:16, pozn. 651.
- 36 Al. „ľuď“, ďalej obdobne, pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 37 Pozri Gen. 15:13, pozn. 427, tu v zmysle ako v texte.
- 38 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 39 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 40 Al. „pachtenie“, „zháňanie sa“, „usilovanie“ a pod., preklad v texte tu je zvolený vzhľadom na to, že toto sloveso nevyžaduje doplnenie predložkou, akej v pôvodine niet. Vo v. 17 a kap. 2:22 a 4:16 čosi iný príbuzný a súznačný výraz.
- 41 Al. „zrátať“ (Gen. 13:16).
- 42 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127; v kap. 2:9 zmysel ako tam v texte.
- 43 Pozri Deut. 11:2, pozn. 88.
- 44 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 45 Oba tieto výrazy, značiace aj „pochabosť“, „bláznovstvo“, „šialenstvo“, „hlúposť“ a pod., sa v SZ vyskytujú len v tejto knihe.
- 46 Pozri 1 Sam. 1:16, pozn. 16.
- 47 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533; obdobne aj iné sloveso v podstate rovnakého významu vo v. 15.
- 48 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 49 Al. „radosť“, ako vo v. 10 a ďalej, no tu je zmysel skôr ako v texte, podobne aj ďalej. Obdobne sloveso v kap. 8:15, ako „sa... radovalo“ tu vo v. 10.
- 50 Pozri Žalm 27:4, pozn. 806.
- 51 Al. „šťastie“, „pohodu“, „blahobyť“, vl. „dobro“, ďalej obdobne.
- 52 Pozri Jóna 12:17, pozn. 615.
- 53 D. „toto“.
- 54 Al. možno „Prečo toto“, ďalej obdobne.
- 55 Vl. „mäsa“.
- 56 Vl. „ulavovania (al. „povoľovania“, Nech. 9:30, pozn. 462, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie) svojmu telu“.
- 57 Al. „vodil“, „viedol“, ďalej obdobne, pozri Žalm 78:52, pozn. 1894.
- 58 Al. „Rozhodol som sa (pátraním al. premýšľaním som dospel k rozhodnutiu“) vo svojom srdci oblažovať svoje telo⁵⁶... i pridržať sa“.
- 59 Pozri Exod. 4:4, tu sloveso a predložková väzba ako „chytíť zaň“ tam, tu zmysel ako v texte.
- 60 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 61 Množné číslo možno aj v zmysle „života každého z nich“.
- 62 Vl. „veľkými robiť (al. „zveličovať“, al. „veľkými som spravil“ [al. „zveličil“]) svoje“.
- 63 Pozri Nech. 2:8, pozn. 58.
- 64 Pozri Gen. 1:12, pozn. 17.
- 65 Al. „rybníky“.
- 66 Vl. „napájanie“.
- 67 Pozri Gen. 4:1, pozn. 125.

- 68 Pozri Gen. 15:3, pozn. 403.
- 69 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 70 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 71 VL „rozmnoženia“, ďalej obdobne.
- 72 Pozri Exod. 19:5, pozn. 633; 1 Par. 29:3, pozn. 882.
- 73 Pozri Prísl. 19:10, pozn. 871, tu množné číslo.
- 74 Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu a chápaný spravidla v zmysle ako v texte („harém“); podľa niektorých „hudobné nástroje“.
- 75 Pozri Žalm 21:2, pozn. 651.
- 76 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102, vo vv. 13 a 25 a kap. 6:8 v porovnávacom zmysle.
- 77 Pozri Exod. 2:12, pozn. 230.
- 78 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 79 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 80 Pozri Žalm 49:10, pozn. 1309.
- 81 Pozri Rúth 2:3, pozn. 69.
- 82 Pozri Gen. 11:6, pozn. 375.
- 83 Tj. azda „ja som na tom tak al. môžem čakať, že“.
- 84 AL „nebude“, ďalej obdobne.
- 85 D. „na múdreho s nerozumným“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne, porov. Žalm 73:5.
- 86 D. „v tom, čo je dĺžka“.
- 87 AL možno „sa mi znepáčil“ (al. „znechutil“, „sprotivil“).
- 88 Tu vl. „bol robotníkom“ (al. „lopotiacim sa“), pozri Sud. 5:26, pozn. 354, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 89 Pozri Žalm 17:14, pozn. 500.
- 90 Prídavné meno súvisiace s „pojašenosť“⁴⁵ a obdobného zmyslu; ako „pochabo“ v 1 Sam. 13:13.
- 91 Pozri Est. 9:1, pozn. 286.
- 92 Tj. „nad výsledkami všetkej mojej lopoty“. Ďalej obdobne.
- 93 AL možno „sa prejavil“ (1 Sam. 4:9, pozn. 244). Ďalej obdobne.
- 94 Pozri Jóš. 7:15, pozn. 277.
- 95 AL „obratnosťou“, „umnosťou“, „úspechom“, ďalej obdobne, výraz vyskytujúci sa v SZ iba v tejto knihe.
- 96 AL možno „nenalopotil“, – musí mu prenechať podiel z nej“.
- 97 VL „mnohé“, „hojné“, ďalej obdobne.
- 98 Pozri Nech. 6:6, pozn. 55, tak aj v kap. 11:3; ohľadne kap. 1:9 pozri Gen. 1:2, pozn. 1, tam a obdobne ďalej vl. „čo sa stalo“ al. „čo nastalo“, tj. „stalo sa (al. „nastalo“) a je“.
- 99 AL „za všetku svoju lopotu“, kap. 1:3 a ďalej obdobne.
- 100 Pozri 2 Kráľ. 3:19, pozn. 142.
- 101 AL „Pri človekovi“, „pre človeka“, porov. kap. 7:2²⁵⁹; potom bez nasledovného „sa“²²⁷.
- 102 AL „jednoducho „sebe“, pozri napr. Lev. 11:43, pozn. 367. Ďalej obdobne.
- 103 D. „vonku“ (pozri Lev. 4:12, pozn. 107; Deut. 23:12n., pozn. 841), zmysel ako v texte.
- 104 AL „ľubovať“, „pochutnávať“, „kochať sa“.
- 105 Podľa mnohých rukopisov a LXX „kto môže... bez (D. „vonku“¹⁰³ od“) neho“.
- 106 Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 107 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 108 Pozri 1 Kráľ. 5:8, pozn. 295; 5:10, pozn. 300; Žalm 1:2, pozn. 8; tu, vo v. 17 a v kap. 5:8 a 8:6 v tomto vyblednutom zmysle.
- 109 Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270.
- 110 Pozri Gen. 23:2, pozn. 586.
- 111 AL „tanca“.
- 112 Tvar slovesa preloženého „zakladá“ v kap. 4:5, kde je výrazom lenivej nečinnosti.
- 113 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447; v kap. 12:3 sa prídastím tohoto slovesa mienia „ruky“.
- 114 Pozri Gen. 3:7, pozn. 98.
- 115 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 116 AL „dokonale“, vl. „pekne“, v kap. 5:17 zmysel ako v texte tam.
- 117 AL „nekonečno“, podľa iných „svet“.
- 118 VL „okrem (D. „od“) toho, že“.
- 119 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 120 AL „preniknúť“, „splna pochopiť (al. „odhaliť“) podstatu“ (al. „základ“).
- 121 VL „hlavy“, ďalej obdobne.
- 122 D. „v“, zmysel ako v texte.
- 123 Pozri Prísl. 25:14, pozn. 754.
- 124 D. „niet“.
- 125 Pozri Lev. 2:2, pozn. 52.
- 126 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 127 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 128 D. „čo“, no nie ako nasledovné „čo“(ak nasleduje).
- 129 D. „čo je na nastanie“ (al. „bytie“).
- 130 AL možno „požaduje“, tj. „robí človeka zodpovedným za“, porov. Gen. 9:5; 42:22, pozn. 284, kde je v takomto zmysle použité iné sloveso obdobného významu.
- 131 D. „vyhľadáva minulé“ (al. „zabudnuté“, vl. „zahnané“, „zatlačené“, tj. „do zabudnutia“), tvar slovesa ako v Žalme 34:14, pozn. 966, tu výnimočne použitého v takomto zmysle.
- 132 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480; Žalm 1:5, pozn. 22.
- 133 Tj. „ta vnikla al. sa dostala“. Nie ako „tam“ vo v. 17.
- 134 Pozri Žalm 2:10 a ďalej, pozn. 58.
- 135 Tj. azda „aby na každý skutok došlo“.
- 136 AL „spôsobu“, „údelu“, ako „na spôsob“ v Žalme 110:4. Ďalej v zmysle ako v texte na dotýčných miestach.
- 137 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 138 Tu v tomto zmysle, al. „údel“, no nie ako vo v. 18¹³⁶.
- 139 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 140 D. „tohto“, ako vyššie; ďalej obdobne.
- 141 Pozri Prísl. 14:23, pozn. 696.
- 142 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 143 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 144 Pozri aj Ezr. 7:9, pozn. 14.
- 145 AL „zvere, je on ten zostupujúci“.
- 146 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 147 AL „ja som zasa“, pozri Gen. 26:18, pozn. 680. V kap. 5:11 D. „bude sa vracat k odchodu“.

- 148** V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle; v kap. 5:13 v zmysle „svojom vznešenému al. urodzenému majiteľovi“, kap. 12:1 obdobne, porov. Prísl. 9:10, pozn. 480.
- 149** Množné číslo aj v zmysle „všetky prípady útlaku“. Ďalej obdobne.
- 150** Pozri Gen. 37:35, pozn. 179.
- 151** D. „ruky“, srov. Gen. 34:21, pozn. 920.
- 152** AL. „nazývať šťastnejšími“, sloveso ako „vychaľovať“ v Žalme 63:3 a i., tu zmysel ako v texte.
- 153** AL. „žiarlivosť“, „závisť“, pozri napr. Jób 5:2, pozn. 208, tj. azda, že súperenie atď. je alebo pohnútkou k úspechu al. jeho dôsledkom.
- 154** Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
- 155** AL. „nad (al. „pred“) druhým“, „ohľadne druhého“, D. „od druhého“⁷⁶ al. 162.
- 156** Porov. Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
- 157** Pozri Lev. 2:2, pozn. 49.
- 158** Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 159** Pozri Jób 36:16, pozn. 1584 a 1585.
- 160** Pozri Exod. 9:8, pozn. 276.
- 161** D. „jeden“.
- 162** Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 163** D. „dvaja, ktorí“.
- 164** VL. „mzdu“ (Gen. 30:18, pozn. 774), ďalej obdobne.
- 165** Pozri Žalm 45:7, pozn. 1246.
- 166** Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 167** Pozri Jób 14:20, pozn. 712.
- 168** Pozri Jób 10:17, pozn. 536.
- 169** Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe; nesúvisí s „chudobný“ vo v. 14.
- 170** Pozri Gen. 4:23, pozn. 170.
- 171** AL. „ešte“.
- 172** Pozri Žalm 19:11, pozn. 628.
- 173** Pozri Gen. 39:20 a ďalej, pozn. 1147.
- 174** Pozri Prísl. 13:8, pozn. 318.
- 175** Tu v zmysle „ktorým na čelo“.
- 176** Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 177** Tu v zmysle „ochotnejší“, „pohotovejší“, „náchylnejší“.
- 178** D. „k počutiu od dávania“, preklad v texte je zvolený v záujme zrozumiteľnosti. Ďalej obdobne.
- 179** Tu D. „lebo niet ich vediačich o páchaní zla“.
- 180** Kapitola 5 začína v hebrejskom texte len tu.
- 181** Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 182** Pozri Exod. 8:18, pozn. 252.
- 183** Tj. „je vyvolávaný al. spôsobovaný“.
- 184** D. „a hlas nerozumného“.
- 185** Pozri Gen. 34:19, pozn. 635 a 916.
- 186** Sloveso ako v Gen. 15:16, pozn. 431.
- 187** Pozri Gen. 32:3, pozn. 437.
- 188** Pozri Mal. 2:7; podľa iných „anjela“ (Gen. 16:7).
- 189** Pozri Lev. 4:2, pozn. 91, tu aj „nedopatrienie“, „prehmat“.
- 190** Pozri Num. 16:22, pozn. 60.
- 191** Tj. „načo by mal byť vyvolávaný Jeho hnev, takže by skazil“.
- 192** AL. „odnímanie“, „odstraňovanie“, pozri Lev. 6:4, pozn. 171, tu podstatné meno odvodené od tohto slovesa so zmyslom ako v texte al. tu vyššie.
- 193** Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 194** Tu podľa niektorých „strieňne“.
- 195** AL. možno „ešte vyšší“.
- 196** Tak („vysoký“ a „vysokí“) jednoznačne ako v texte, nie podľa predošlej poznámky¹⁹⁵) v podstate prekladajú LXX; podľa podaktorých iných „lebo pozor dáva (Vulgata „lebo iný je“) vyšší ako vysoký“ (potom vl. „ako nad [tj. azda „vyšší ako čo je nad“] vysokým“).
- 197** Tu v zmysle „pôda“.
- 198** Čítaný text a mnoho rukopisov tu má zámeno mužského rodu, ktoré by bolo, rovnako ako aj zámeno v písanom texte, v súlade so znením podľa nižšie nasledujúcej poznámky²⁰².
- 199** AL. „úžitok zeme je“.
- 200** Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
- 201** AL. podľa niektorých, „závislý na poli“, takže aj „spravený poddaným poľu“.
- 202** AL. podľa iných, „vo všetkom je výhodou zeme (potom nie v zmysle poznámky¹⁹⁷) to, keď kráľ je oddaný poľu“, porov. 2 Par. 26:10. Prízvučné znamienka v hebrejskom texte však nasvedčujú skôr zmyslu ako v texte al. v predošlej poznámke²⁰¹.
- 203** Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 204** AL. „kto láskou lípne na“, ten istý tvar toho istého slovesa ako „milujúci“ vyššie, znenie v texte al. tu vyššie umožňuje v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 205** AL. „nadbytku“, vl. „spúste“ (Gen. 17:5, pozn. 444).
- 206** D. „nasýtiť, a kto má... hojnosti, nie“, zmysel ako v texte.
- 207** Pozri Prísl. 3:9, pozn. 163.
- 208** Tu a ďalej tvar ženského rodu, tu v zmysle ako v texte.
- 209** Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 210** AL. podľa čítaného textu, „iba ak pohľad (al. „podívanie“) svojich očí“.
- 211** Pozri Deut. 5:13, pozn. 311.
- 212** AL. „robotníka“, no nie ako v kap. 2:18⁸⁸; tu tvar dotyčného^{200 211} slovesa.
- 213** AL. „hojnosť“ (Gen. 41:29nn.; Prísl. 3:10), al. možno „presýtenosť“.
- 214** Tvar slovesa ako v Gen. 8:4, pozn. 178.
- 215** VL. „chorobné“, tu azda v zmysle „k chorobe al. oнемocneniu vedúce“, súvisí s „nemoci“ vo v. 17²²⁴, takže možno aj „neprijemné“, „ťažkosti pôsobiace“.
- 216** AL. „svojím majiteľom“, „od svojho majiteľa“¹⁴⁶.
- 217** Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 218** D. „čokoľvek“.
- 219** Pozri Jób 15:2, pozn. 718.
- 220** Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 221** Tu azda „priam“.
- 222** Sloveso ako v Deut. 4:25, pozn. 252, od ktorého je dotyčný výraz⁴⁶ odvodený, al. možno naopak.
- 223** AL. podľa iných, „v tme za²⁵ množstva mrzutosti (potom bez pozn. 222) a“.
- 224** AL. podľa iných, „neprijemnosť“, „ťažkosť“, tak jednoznačne v kap. 6:2.
- 225** Pozri aj Est. 1:18, pozn. 72.

- 226 Ako „bohatstvá“ u Jós. 22:8.
- 227 Al. „ktorého zmocnil“, ďalej obdobne, iný tvar dotyčného slovesa⁹¹ so zmyslom ako v texte al. tu vyššie.
- 228 D. „jest“, porov. Prísl. 30:20, pozn. 1258, tu v obdobnom zmysle podľa súvislosti.
- 229 Tj. „dáva al. poskytuje mu ju“.
- 230 Al. „na“.
- 231 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 232 Pozri Prísl. 6:32, pozn. 352.
- 233 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
- 234 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84; Gen. 31:15, pozn. 453.
- 235 Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 236 Tj. „aké sú mnohé“⁹⁷.
- 237 D. „od dobra“ al. možno „z dobra“.
- 238 Pozri Jóba 3:16, pozn. 133.
- 239 Al., podľa iných, „jeho chuť“.
- 240 Vl. „nenaplná“.
- 241 Tu a ďalej tvar slovesa, od ktorého je dotyčný výraz³ odvodený.
- 242 Pozri Žalm 9:12, pozn. 276.
- 243 Pozri Žalm 10:2, pozn. 292.
- 244 Pozri Num. 1:53, pozn. 638.
- 245 Vl. „chodenia“, azda „obchádzania“.
- 246 Pozri Gen. 9:5, pozn. 283.
- 247 Al. možno „túžby“, porov. v. 7²³⁹.
- 248 Al. „Ten, ktorý je, bol už... nazvaný a je známy, že on je človek“.
- 249 Pozri Gen. 30:6, pozn. 765.
- 250 Prídavné meno odvodené od dotyčného¹⁶⁷ slovesa, al. možno naopak, vyskytujúce sa v SZ iba tu.
- 251 Tu možno aj „čo pozostáva človekovi“.
- 252 Al. „čo má“¹⁹⁹ človek dobrého“.
- 253 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 254 Tj. „dobrá povest“, porov. Gen. 6:4, pozn. 194.
- 255 Tj. „cenná vonná masť“.
- 256 Pozri Prísl. 27:9, pozn. 1158.
- 257 Pozri Prísl. 15:16n., pozn. 733.
- 258 Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 259 D. „v čom“, tj. „ohľadne („vo veci“) toho, že“. Ďalej obdobne.
- 260 Vl. „to má živý priložiť k svojmu“. Ďalej obdobne.
- 261 Al. snad „položil na srdce“. Ďalej obdobne.
- 262 Pozri Gen. 40:7, pozn. 1057.
- 263 Al. „sa srdce zlepšuje“ (al. „polepšuje“, „potešuje“, Sud. 16:25, pozn. 792).
- 264 Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 871.
- 265 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 266 Pozri Exod. 16:3, pozn. 552.
- 267 V hebrejčine zvukomalebná slovná hra: „sírím“ – trnie, „sír“ – kotol al. hrniec.
- 268 Ako „útlak“ v kap. 5:8, tu v zmysle „čo sa útlakom al. vydieraním získa“.
- 269 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1182.
- 270 Ako „vysoký“ v kap. 5:8.
- 271 Al. „pocíťovať nevôľu“, „podliehať nevôli“, „byť zachvacovaný nevôľou“.
- 272 Ako „záhrie“ v Exod. 4:6nn.
- 273 D. „prvé“.
- 274 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 275 Tj. „pod ochranou“.
- 276 Al. „nažive udržiava“.
- 277 D. „svojich vlastníkov“ (al. „majiteľov“)²⁰⁹.
- 278 Al. „rovnako ako (nie ako vo v. 11⁸⁵) ono“.
- 279 Tj. azda „z toho, čo bude po ňom“.
- 280 Tu možno aj v zmysle „proti svojej spravodlivosti“, tj. „napriek tomu, že je spravodlivý“. Ďalej obdobne.
- 281 D. „predlžujúci“, tj. „svoje dni“, ďalej obdobne.
- 282 Tu je tento výraz⁷¹ použitý ako príslovka.
- 283 Al. „sa nestáva príliš spravodlivým“, ďalej obdobne.
- 284 D. „v ne-tvoj“, ďalej obdobne.
- 285 Tu proti kap. 2:4 sloveso ako „uchváť“ v Exod. 4:4, predložková väzba tá istá.
- 286 Pozri 2 Kráľ. 10:25, pozn. 48.
- 287 Vl. „uchádza im všetkým“⁸², zmysel ako v texte („obidvom spomenutým krajinostiam a ich dôsledkom“).
- 288 Vl. „múdre mu silnejšou“.
- 289 Výraz (podstatné al. spodstatnené prídavné meno) odvodený od dotyčného slovesa⁹¹; ako „vládárom“ v Gen. 42:6.
- 290 Tu neurčitý osobný podmet v množnom čísle („ľudia“).
- 291 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 292 Al. možno „ale ona (tj. „múdrosť“) bola... ďaleká“.
- 293 Al. „a výsledku myslenia“, „záveru“, ďalej obdobne, zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 294 Pozri Žalm 49:13, pozn. 1316.
- 295 Al. „zlovôle pochabosti“ (tj. „že pochabosť je zlovonná“), al. „k poznaniu, že zlovôľa je pochabosť“.
- 296 Ako „obliehacie veže“ v kap. 9:14; príbuzný výraz je „siet“ (tamže v. 12, no nie „siete“ tu).
- 297 Tvar slovesa ako u Jós. 7:15, pozn. 275.
- 298 D. „k jednému“.
- 299 Vl. „človeka“, tu v zmysle ako v texte.
- 300 D. „týmto“, tj. „ženami“.
- 301 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 302 Al. „výmysly“, „úskoky“.
- 303 Pozri Žalm 31:16, pozn. 391.
- 304 Al. „prísnosť“, „pýcha“, „hrubosť“, „drzosť“, vl. „sila“, tu v takomto zmysle.
- 305 Tj. „Ja vravím“, „podľa mojej mienky“.
- 306 Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 307 Tj. „Bohu zloženej“.
- 308 Vl. „nestojíš („na svojom)“.
- 309 Vl. „v“ („neostávaš v“).
- 310 Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 311 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917.
- 312 Ďalší výraz od dotyčného slovesa⁹¹ odvodený.
- 313 Tu najskôr v zmysle „nezakúša“.
- 314 Tu v takomto zmysle („správny al. vhodný al. oprávnený spôsob“).
- 315 Al. „pre (al. „na“) každú záležitosť jesto“.
- 316 Al. možno „ťažko spočíva“.
- 317 Vl. „bieda človeka je ťažká na ňom“.
- 318 Sloveso ako v Gen. 23:6, pozn. 592, tu v zmysle „zadržanie späť“.

- 319 Pozri 1 Sam. 19:11, pozn. 764.
- 320 Ako „zašlo“ napr. v Gen. 28:11; al. „vchádzali“, tj. azda „do odpočinku“.
- 321 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 322 Ako „výnos“ v Est. 1:20, výraz prevzatý z perzštiny.
- 323 Al., podľa niektorých, „môcť predĺžiť svoje dni, ktoré sú ako tieň“, porov. Žalm 102:11; 109:23, pozn. 471 (iné sloveso ako tu).
- 324 Pozri Ezr. 3:1, pozn. 86; Est. 9:26, pozn. 119.
- 325 Tj. „ako by boli konali ako zlovoľní“ (nižšie „spravodliví“).
- 326 Vl. „nocuje“.
- 327 Tj. „človek“.
- 328 Al. možno „nezakúša“⁴³.
- 329 Al. možno „hoci“.
- 330 Al. „hľadaním“, ďalej obdobne.
- 331 Výraz odvodený od dotýčného^{200 21} slovesa, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 332 D. „niet poznajúceho, človeka“.
- 333 Tu v zmysle „skryté v budúcnosti“.
- 334 D. „tak ako“, zmysel ako v texte.
- 335 D. „ako“, ako vyššie.
- 336 Ako „nezmyslu“ v kap. 1:17.
- 337 Hebr. „jechubbar“, tak podľa čítaného textu, porovnaného mnohými rukopismi a starými prekladmi; písaný text má znenie „jevuchar“, „vyvolený“, ktoré tu nedáva jasného zmyslu; ide pravdepodobne o chybu opisovača.
- 338 D. „je spoliehanie sa“ (2 Král. 18:19), zmysel ako v texte. Výraz sa v SZ vyskytuje ešte len u Is. 36:4.
- 339 Al. možno „Pod“, ako v kap. 2:1.
- 340 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844; v kap. 10:19 zmysel ako tam v texte.
- 341 Pozri Lev. 1:4, pozn. 11.
- 342 Tj. „dni“, al. „ktorú“, tj. „ženu“.
- 343 Tj. „Boh“ (v. 7), al. možno v zmysle²⁷ „ktoré ti boli al. sú dané“³⁴².
- 344 D. „vo svojej sile“, takže možno aj „svojou silou“, no zmysel je skôr ako v texte („v rozsahu al. možnosti svojej sily“). Kap. 11:9 podobne („v oblasti al. okruhu“, pozri Žalm 1:1, pozn. 5).
- 345 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 346 Pozri 2 Sam. 1:23, pozn. 72.
- 347 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 348 Tj. „víťazstvo v behu opretek a v boji“.
- 349 Pozri Gen. 41:33, pozn. 1099.
- 350 D. „vediacim“, „znajúcim“.
- 351 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
- 352 Pozri 1 Král. 5:4, pozn. 292.
- 353 Pozri Lev. 14:4nn., pozn. 449.
- 354 Pozri Deut. 7:25, pozn. 380.
- 355 D. „a on(a)“.
- 356 Tj. „v mojích očiach“, „ktorá sa mi javí“.
- 357 D. „človek“, zmysel ako v texte, srov. kap. 1:8²¹.
- 358 Pozri 1 Král. 15:23, pozn. 805; v kap. 10:17 zmysel ako tam v texte.
- 359 Pozri Prísł. 21:13, pozn. 949.
- 360 Pozri Gen. 1:18, pozn. 112.
- 361 Al. „nad“.
- 362 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 363 D. „nástroje bitky“ (al. „seče“), pozri 2 Sam. 17:11, pozn. 694 (kap. 9:18); „muchy smrti“, podľa iných „jedovaté“ („smrť prinášajúce“, kap. 10:1).
- 364 Pozri Prísł. 13:5, pozn. 646.
- 365 Pozri Žalm 19:2, pozn. 605, tu v zmysle ako v texte.
- 366 Pozri Prísł. 21:17, pozn. 952.
- 367 Pozri Exod. 30:25, pozn. 1093.
- 368 Pozri Prísł. 17:27, pozn. 826, čítaný text.
- 369 D. „od múdrosti a cti“, zmysel ako v texte³⁷¹, ďalej obdobne.
- 370 Tj. „na jeho vážnosti al. dobrej povesti“.
- 371 Al., podľa iných, „závažnejšia od múdrosti a cti môže byť“ (tj. „viac vplyvu mať“).
- 372 Ako „pojašenosť“ v kap. 1:17.
- 373 Tj. „na pravom („správnom“) mieste“.
- 374 D. „srdce“, porov. Gen. 31:20, pozn. 816.
- 375 Tj. „ukazuje“, „dáva najavo“, totiž svojim správaním.
- 376 Al. „o každom“, potom by neplatila predošlá poznámka³⁷⁵.
- 377 Al. „krotkosť“, pozri Prísł. 15:4, pozn. 719, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 378 Al. „spôsobíť opomenutie (tj. „prepáčenie“) veľkých hriechov“.
- 379 Pozri Gen. 46:26, pozn. 1256.
- 380 Tu príbuzný a súznačný, ale nie presne ten istý tvar, tu značí „pojašených“ v hromadnom zmysle.
- 381 Tj. „dostáva sa jej vysokých počt“.
- 382 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 383 Pozri Gen. 38:29, pozn. 1024.
- 384 Pozri Gen. 45:5, pozn. 1223.
- 385 D. „on“.
- 386 D. „tvár“.
- 387 Sloveso ako v Gen. 7:18, pozn. 244.
- 388 Pozri Exod. 18:21, pozn. 626; v kap. 12:3, D. „muži zdatnosti“, tj. obrazne „nohy“.
- 389 Pozri Žalm 58:5, pozn. 1475, tu výraz od tohto slovesa odvodený.
- 390 Tj. „zariekavádla“, takže „nemá zariekavač“.
- 391 Pozri Žalm 45:2, pozn. 1238.
- 392 D. „a pery nerozumného ho pohlcujú“.
- 393 Pozri Prísł. 9:10, pozn. 481.
- 394 D. „úst“, ako vyššie.
- 395 Tu vl. „z (al. „od“) po ňom“, tj. azda „čo po ňom nastane“. Porov. Exod. 9:6, pozn. 274.
- 396 Tj. azda „každého al. niektorého al. ktoréhokoľvek z nich“, obdobne na konci verša.
- 397 Al. možno „toho, ktorý“.
- 398 Al. možno „hýria“, no nesúvisí s „hýrenie“ vo v. 17; lež je to sloveso ako „jedávajú“ tamže, no tu je zmysel skôr ako v texte al. tu vyššie.
- 399 Vl. „urodzených“ (1 Král. 21:8 a i.), no tu je zmysel skôr ako v texte.
- 400 Tu možno aj „v snahe o“, v kap. 11:1 „v priebehu mnohých“.
- 401 Tj. „lenivých rúk“, podľa iných „Pri dvojitej (tj. „veľkej“) lenivosti“.

- 402 Al. „váhavosti“, vl. „zníženosti“, tj. „zvesení“, „spustení“.
- 403 D. „smiech“, tu zmysel ako v texte.
- 404 D. „tým všetkým (al. možno „tomu všetkému“) odpovedajú“, zmysel ako v texte.
- 405 Pozri Exod. 8:3, pozn. 236.
- 406 Pozri Gen. 1:20, pozn. 31.
- 407 Pozri Prísl. 1:17, pozn. 51.
- 408 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 409 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4, tu zmysel ako v texte.
- 410 Tj. azda „ako je to al. čo sa deje s kosťami“.
- 411 D. „plnej“, tu zmysel ako v texte.
- 412 D. „ako jeden“.
- 413 Ako „sladký“ v kap. 5:12.
- 414 Al. „prišlo“, al. „prichádza“⁹.
- 415 Pozri Žalm 110:3, pozn. 2401.
- 416 Tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 417 Tu azda v zmysle „túžobných al. žiadostivých pohľadov“⁴¹⁸.
- 418 Podľa písaného textu množné, podľa textu čítaného, mnohých rukopisov a starých prekladov jednotné číslo.
- 419 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 420 Pozri Est. 8:3, pozn. 258; Žalm 119:39, pozn. 2467.
- 421 Al. „mužný vek“, vl. „úsvit“, výraz „šacharúth“ vyskytujúci sa v SZ len tu, ale príbuzný onému „šachar“ v Gen. 19:15 a ďalej, pozn. 867. Podľa iných „čierny vlas“, pozri Lev. 13:31, 37 a „kde „čierny“ je hebr. „šechór“.
- 422 Pozri Exod. 32:13, pozn. 1134.
- 423 Tvary ženského rodu sú tu preto, lebo sa tu obrazne menia „zubý“, v hebrejčine niekedy ženského rodu (mletie obilia bývalo prácou žien, pozri napr. Mat. 24:41), a „oči“, spravidla ženského rodu.
- 424 Pozri Sud. 3:23, pozn. 209.
- 425 Pozri Prísl. 7:8, pozn. 371.
- 426 Vl. „znižovania“, tj. „bude dochádzať k poruchám sluchu“.
- 427 Tj. možno „speváčky“, podľa iných „zvuky spevu“, „krásy al. príjemnosti spevu“, „ucho a hlas, ktoré mali predtým záľubu v speve a hudbe“.
- 428 Al. „krčiť sa“, význam tohto výroku nie je celkom jasný, možno „strácať na svojom význame al. hodnote al. príťažlivosti“.
- 429 Tj. „starí ľudia“.
- 430 Tj. „z každej nahor vedúcej al. stúpajúcej cesty“⁷⁶.
- 431 Pozri Pies. 6:11; 7:12, pozn. 202; kvety mandľovníka sú biele, obraz bielovlasých hláv starých ľudí. Preklad v texte je podľa textu čítaného, LXX, Vulgaty a iných starých prekladov; v písanom texte je znenie „mandľovníkom sa pohráda“, nedávajúce, nazdám sa, v danej súvislosti jasného zmyslu, no niektorí prekladatelia ho aj tak uprednostňujú.
- 432 Pozri Num. 14:33, pozn. 514.
- 433 D. „sa vlečie“, zmysel ako v texte, sloveso, ktorého tvarom je „nosenie“ v Gen. 49:15, tu zvrtný tvar, v SZ len tu sa vyskytuje.
- 434 Tak tento výraz (hebr. „avijónnáh“) prekládá LXX i Vulgata; ide o kvetnú pučiky kra zvaného kapara tr-

nitá, ktoré sú, naložené do soli a octu, aj dnes známe ako chuťová prísada do niektorých jedál a ktoré sa za dávnych dôb používali ako prostriedok na povzbudzovanie chuti do jedla a možno aj pohľavnej žiadostivosti. Uvedený výraz je odvodený od slovesa „áhah“, „byť ochotný al. naklonený“, „chcieť“, „mať chuť“ (pozri napr. Jób 39:9, pozn. 1749; Prísl. 1:10, pozn. 35) a preto sa v niektorých prekladoch, napr. aj v preklade prof. Roháčka, chápe v zmysle „žiado(stivo)sť“ al. „dychtivosť“, „túžba“⁴³⁵.

- 435 Tj. „nemá účinku“, hebr. „táfér“; no LXX toto sloveso preložili „diaskedasthé“, tj. „rozpadne (al. „skazí“, „rozruší“) sa“, „popraská“, a podobne aj Vulgata („dissipabitur“), takže pravdepodobne miesto „táfér“ mali v svojej predlohe trpný tvar „tufár“, majúci takýto zmysel. Potom by išlo o použitie predstavy prezretých plodov kapary, ktoré pri dotyku praskajú a rozpadajú sa, ako obrazu schátralosti staroby. Tohto znenia sa pridružujú preklady, v ktorých sa vyššie⁴³⁴ uvedený výraz chápe v zmysle „žiado(stivo)sť“, takže podľa nich by toto miesto znamenalo, že v starobe človek stráca túžbu a žiadostivosť mnohých vecí, ktorých býval dychtivý v mladšom veku. To napokon inými slovami vyjadruje aj znenie podané v texte.

- 436 D. „do domu svojej večnosti“.
- 437 Pozri Gen. 23:2, pozn. 586.
- 438 Al. „neodstráňuje“, vl. „nevzdáfuje“, hebr. „ló-jéráchék“; tak podľa písaného textu; čítaný text má podľa mnohých rukopisov a rabínských výkladov znenie „ló-jéráthék“ (litery „ch“ a „th“ sú si v hebrejskom písme navzájom veľmi podobné), „sa nezáväzuje“, tj. možno, podľa niektorých, „bezomocným nerobí al. neochromuje al. nezoslubuje“. No známe mi preklady zväčša podávajú znenie „než sa pretrhne“, možno podľa Vulgaty („antequam rumpatur“), kde prekladateľ miesto vyššie uvedených hebr. výrazov možno čítal „ló-jinnathék“, „ne(pre)trhá(va) sa“, pozri tu kap. 4:12. LXX azda podľa tejto predlohy preložili voľnejšie „heós hotú mé anatrápé“, „dokiaľ sa nezničí“. Táto obmena prekladu by sa, povedal by som, zdala najlepšie zapadať do textovej súvislosti v tomto obraze smrti človeka, no nie je nijako odôvodnená znením dochovaného pôvodného textu. „Povraz zo striedra“ nižšie je hádam obrazom „miechy“, „misa zo zlata“ potom „mozgu“.

- 439 Pozri Gen. 37:20, pozn. 983; nie ako „jamu“ tu v kap. 10:8. Čo sa vyššie uvádza o „krčahu nad prameňom“ a „kolese k cisterne“, je obrazom zastavenia činnosti srdca a kolobehu krvi.
- 440 Pozri Deut. 13:14, pozn. 546.
- 441 Al. „zostavoval“, sloveso ako „narovnať“ v kap. 7:13, tu v takomto zmysle.
- 442 Pozri Num. 21:27, pozn. 815.
- 443 Al. „príjemných“, D. „slov záľuby“ (al. „príjemnosti“)¹⁰⁸.
- 444 D. „správnosť“, pozri Jób 33:23, pozn. 1488, tu v takomto zmysle.
- 445 Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
- 446 Tj. na poháňanie hovädzieho dobytky. Porov. Skut. 26:14.

447 Al. možno „milovníkov“, „obľubovateľov“.

448 Al. „ako vbité klince sú pôvodcovia“⁴⁴⁷.

449 Výraz odvodený od dotyčného slovesa¹⁰⁶, vyskytujúci sa v SZ len tu.

450 Vl. „koniec“, ako v kap. 3:11 a ďalej, no nie ako tu vo v. 12 a inde.

451 Al. „toto je všetko pre človeka“, „toto je vec každého človeka“.

PIESEŇ PIESNÍ¹

Pieseň piesní, ktorá je od Šalamúna².

- (2) Kiež ma bozkáva³ bozkami⁴
svojich úst, lebo tvoje milovanie^{5 6 7}
je lepšie od vína;
(3) tvoje masti⁸ sú ľúbezné⁹ pre svoju
vôňu², tvoje meno – masť⁸, ktorá je
rozlievaná; preto ťa mladice¹⁰ milujú²⁵.
(4) Tiahni ma, pobežíme za tebou! Kráľ
ma uvedie¹¹ do svojich izieb,
budeme jasať a v tebe sa radowať, tvoje
milovania^{5 6 7} viac od vína vychalovať¹².
Právom¹³ ťa milujú²⁵!
(5) Ja som čierna, ale spanilá¹⁴, dcéry
Jerúsáléma, ako stany Kédára¹⁵, ako
stanové závesy¹⁶ Šalamúna.
(6) Nech ma neprezeráte^{3 17}, že ja som
počerná¹⁸, lebo ma poobkukovalo¹⁹
slnko.
Synovia mojej matky sa proti mne
rozohli²⁰ – ustanovili²¹ ma
ochrankyňou²² viníc;
svoju vinicu, ktorú mám²³, som
neuchránila²².
(7) Oznam²⁴ mi ty, ktorého moja duša
miluje²⁵, kde pasieš, kde ukladáš²⁶
v poludnie²⁷,
lebo načo mám²⁸ byť ako zahľadáca sa²⁹
pri stádach tvojich druhov³⁰?
.....
(8) Ak nevieš sama od seba², najkrajšia
medzi ženami, vyjdi³¹ si po stopách³²
drobného dobytká
a pas svoje kozľatá pri obydliach³³
pastierov.
(9) Prirovnávam²⁵ ťa, moja priateľka³⁴,
k svojej paripeci medzi vozmi faraóna.
(10) Spanilá¹⁴ sú³⁵ tvoje líca³⁶ medzi
retiazkami³⁷, tvoja šija³⁸
s náhrdelníkmi^{39 40};
(11) môžeme²⁸ ti zhotoviť⁴¹ retiazky³⁷
zo zlata s bodkami zo striebra.
.....
(12) Pokým je kráľ v svojom kruhu⁴²,
vydáva môj nard svoju vôňu.
(13) Môj milovaný⁴³ je mi vačkom myrhy,
ktorý spočíva⁴⁴ medzi mojimi
prsíčkami,

(14) môj milovaný⁴³ je mi strapcom
henny⁴⁵ vo viniciach Ěn-gedí.
.....

(15) Hľa, ty si krásna, moja priateľka³⁴,
hľa, ty si krásna; tvoje oči – oči
holubíc!
.....

(16) Hľa, ty si krásny, môj milovaný⁴³, či
si milý⁴⁷! Či sa zazelenala^{25 48} naša
pohovka⁴⁹!

(17) Trámy nášho domu – cédre, naše
obloženie stien – cyprusy.

2 Ja som jesienka⁵⁰ Šáróna⁵¹, Ialia
dolín⁵².
.....

(2) Ako Ialia medzi tŕním, taká je moja
priateľka³⁴ medzi dcérami.
.....

(3) Ako jablň medzi stromami lesa, taký
je môj milovaný⁴³ medzi synmi;
po jeho tieni som dychtivo zatúžila⁵³
a v ňom⁵⁴ usadla²⁵; áno, jeho ovocie je
sladké môjmu podnebiu.

(4) Uvedol ma do domu vína a jeho
zástavou nado mnou je láska;

(5) posilnite⁵⁵ ma hroznovými koláčmi,
vzpružte⁵⁶ ma jablkami,
lebo ja som ochorela²⁵ láskou.

(6) Jeho ľavica je pod mojou hlavou
a jeho pravica ma objíma.

(7) Zaprisahávam²⁵ vás, dcéry
Jerúsáléma, pri gazelách alebo pri
jeleniciach poľa:

Ak budete budiť alebo ak budete
vyrušovať^{57 58} moju lásku⁵⁹, až kým si
ona bude želať^{60 61}!

(8) Hlas môjho milovaného⁴³! Hľa, toto –
prichádza, skáče po vrchoch, hupká
po pahrbkoch!

(9) Môj milovaný⁴³ je podobný gazele
alebo mláďatu⁶² jeleňov;

hľa, toto – stojí za našou stenou, díva sa
skrze okná⁶³, vrhá pohľady⁶⁴ skrze
mriežky⁶³.

(10) Môj milovaný⁴³ sa ozval⁶⁵ a povedal
mi: Vstaň si, moja priateľka³⁴, moja
krásna, a vykroč si!

- (11) Veď hľa, zima pominula, lejak prebehol a odišiel si,
 (12) na zemi sa ukázali kvety, dostavil sa⁶⁶ čas prerezávania⁶⁷ a v našej zemi počuť hlas hrdličky.
 (13) Figovník sa červenie²⁵ svojimi ranými plodmi a viniče v kvete vydávajú²⁵ vôňu;
 vstaň, vykroč⁶⁸, moja priateľka³⁴, moja krásna, áno⁶⁹, vykroč si!
 (14) Moja holubica v rozsadinách skaliska⁷⁰, v úkryte⁷¹ skalnej strminy, ukáž mi svoj výzor⁷²,
 daj mi počuť svoj hlas, lebo tvoj hlas je²⁵ sladký⁷³ a tvoj výzor⁷² spanilý¹⁴¹!
 (15) Pochytajte nám líšky⁷⁴, malé líšky⁷⁴, poškodzujúce vinice, a naše vinice sú v kvete!
 (16) Môj milovaný⁴³ *patrí* mne a ja jemu, ktorý⁷⁵ pasie medzi ľaliami,
 (17) až než sa bude ochladzovať⁷⁶ deň a prchnú tieň.
 Obráť sa⁷⁷, vezmi na seba⁷⁸, môj milovaný⁴³, podobnosť⁷⁹ gazele alebo mláďatu⁶² jelenov na rozoklaných⁸⁰ vrchoch⁸¹!

3 Na svojom ležisku som po nociach⁸² hľadala²⁵ *toho*, ktorého moja duša miluje²⁵,

hľadala²⁵ som ho a nenašla som ho.

- (2) Nuž⁸³, musím²⁸ vstať a obchádzať po meste, po uliciach⁸⁴ a po priestranstvách⁸⁵ budem *toho*, ktorého moja duša miluje²⁵, hľadať.

Hľadala²⁵ som ho a nenašla som ho.

- (3) Našli⁸⁷ ma strážcovia⁸⁸, ktorí⁷⁵ obchádzali po meste. Videli²⁵ ste *toho*, ktorého moja duša miluje²⁵?

- (4) Sotvaže⁸⁹ som od nich zašla ďalej, už⁹⁰ som našla *toho*, ktorého moja duša miluje²⁵;

chopila som sa ho a nepúšťala⁹¹ som ho, až než som ho mohla²⁸ uviesť do domu svojej matky, áno⁶⁹, do izby svojej rodičky.

- (5) Zaprisahávam²⁵ vás, dcéry Jerúsálema, pri gazelách alebo pri jeleniciach poľa:

Ak budete budiť *alebo* ak budete vyrušovať⁵⁷ *moju* lásku⁵⁹, až než si ona bude želať⁶⁰ ⁶¹!

.....

- (6) Kto je táto, vystupujúca⁹² z pusty ako stĺpy dymu, okadená myrhou a kadidlom⁹³ ⁹⁴,
 okrem⁹⁵ všemožného⁹⁶ prášku od kramára?
 (7) Hľa, jeho lôžko, ktoré *patrí* Šalamúnovi! Vôkol neho šesťdesiat hrdinov⁹⁷ z hrdinov⁹⁷ Isráéla,
 (8) oni všetci⁹⁸ sa chápu²⁵ meča, skúsení⁹⁹ v boji⁹⁴ ¹⁰⁰, každý¹⁰¹ má pre postrach⁴ ¹⁰² za noci svoj meč na svojom bedre.
 (9) Kráľ Šalamún si zhotovil⁴¹ nosítka z drieb Levánónu¹⁰³,
 (10) ich stĺpiky zhotovil⁴¹ zo striebra, ich operadlo zo zlata, ich sedadlo¹⁰⁴ z červeného purpuru¹⁰⁵,
 ich vnútro¹⁰⁶ vyložené láskou od dcér Jerúsálema.
 (11) Vyjdite³¹ a pozrite, dcéry Cijjóna, na kráľa Šalamúna v korune¹⁰⁷, ktorou na ňom⁷⁸ vykonala korunovanie⁷⁹ ¹⁰⁸ jeho mat' v deň jeho zasnúbenia, áno⁶⁹, v deň radosti jeho srdca.

.....

4 Hľa, ty si krásna, moja priateľka³⁴, hľa, ty si krásna; tvoje oči – oči holubic⁴⁶ spoza tvojho závoja², tvoje vlasy sú¹⁰⁹ ako stádo kôz, ktoré sa hrnú²⁵ ¹¹⁰ z pohoria¹¹¹ Gileád,

- (2) tvoje zuby ako stádo strihaných oviec, ktoré vystupujú²⁵ ⁹² z kúpeľa, ktoré všetky⁹⁸ rodia po dvoje a niet medzi nimi zmetajúcej¹¹²,

- (3) ako povrázok zo šarlátu¹⁰⁵ sú tvoje pery, áno⁶⁹, tvoje hovoridlo¹¹³ ¹¹⁴ je spanilé¹⁴,

ako kus granátového jablka sú tvoje spánky spoza tvojho závoja²,

- (4) tvoja šija³⁶ je ako veža Dávida, zbudovaná na zbrane¹¹⁵; je na nej zavesených tisíc malých štítov¹¹⁶, všetky štíty¹¹⁷ hrdinov⁹⁷.

- (5) Tvoje dva prsníky sú ako dve mláďatá⁶², dvojčky gazely¹¹⁸, ktoré⁷⁵ sa pasú medzi ľaliami

- (6) až než sa bude ochladzovať⁷⁶ deň a prchnú tieň. Chceme²⁸ ⁷⁷ si zájsť k vrchu myrhy a k pahrbku kadidla⁹³ –

- (7) ty všetka⁹⁶ si krásna, moja priateľka³⁴, a niet pri tebe chyby¹¹⁹!

(8) So mnou z Levánónu¹⁰³, mladucha¹²⁰,
so mnou z Levánónu¹⁰³ – môžeš²⁸ prísť,
budeš pozeráť z temena¹²¹ Amány¹²²,
z temena¹²¹ Seníra, to *jest*⁶⁹ Chermóna¹²³,
od pelechov¹²⁴ levov, z vrchov
leopardov.

(9) Zmocnila si sa môjho srdca¹²⁵, moja
sestra, mladucha¹²⁰, zmocnila si sa
môjho srdca¹²⁵

jediným zo svojich očí¹²⁶, jediným
článkom¹²⁷ zo svojho náhrdelníka¹²⁸!

(10) Aké¹²⁹ nežné¹³⁰ je²⁵ tvoje milovanie^{5 6 7},
moja sestra, mladucha¹²⁰, čím lepšie je
tvoje milovanie^{5 6 7} od vína

a vôňa tvojich mastí⁸ od všetkých
vonných látok!

(11) Tvoje pery vykvpávajú tekutý
*med*¹³¹, mladucha¹²⁰, pod tvojím
jazykom je med a mlieko a vôňa tvojho
šatstva je ako vôňa Levánónu¹⁰³.

(12) Ty si, mladucha¹²⁰, zatarasená¹³²
záhrada, zatarasený¹³² prameň¹³³,
zapečatené žriedlo;

(13) tvoje výhonky – park¹³⁴ granátových
jablák s vzácnym ovocím¹³⁵, cyprusmi¹⁴⁵,
s nardmi,

(14) nardom a šafránom, vonnou
trstinou a škoricou so všetkými
stromami kadidlovými¹³⁶,

myrhou a aloou so všemožnými⁹⁶
najlepšími vonnými látkami¹³⁷:

(15) žriedlo v záhradách – studňa vôd
živých¹³⁸ a rinúcich sa z Levánónu¹⁰³.

.....

(16) Precitni, severák¹³⁹, a príď, južný
vietor¹⁴⁰, prevej^{76 141} moju záhradu,
nech sa rinúť jej vonné látky,
nech môj milovaný⁴³ prichádza³ do svojej
záhrady, nech⁶⁹ môže²⁸ jesť svoje
vzácne ovocie¹³⁵!

.....

5 Prišiel som do svojej záhrady, moja
sestra, mladucha¹²⁰, zbieram^{25 142}
svoju myrhu so svojimi vonnými
látkami¹⁰⁹,
jem²⁵ svoj plášť so svojím medom,
pijem²⁵ svoje víno so svojím mliekom.
Jedzte, priatelia³⁴, pite a hojne sa napite,
milovaní⁴³!

.....

(2) Ja spím, ale moje srdce bdie... Hlas
môjho milovaného⁴³, klopujúceho!

Otvor mi, moja sestra, moja priateľka³⁴,
moja holubica, moja bezúhonná¹⁴³,
lebo moja hlava je²⁵ posiatá¹⁴⁴ rosou
a moje kadere kropajami noci!

(3) – Stiahla som svoju tuniku¹⁴⁵, akože
ju mám²⁸ obliekať? Umyla¹⁴⁶ som svoje
nohy, akože ich mám²⁸ špiť?

(4) Môj milovaný⁴³ prestrčil¹⁴⁷ svoju ruku
otvorom¹⁴⁸ a moje vnútornosti sa nad
ním vzrušili¹⁴⁹;

(5) ja som vstala otvoriť svojmu
milovanému⁴³ a moje ruky kropili²⁵
myrhou, áno⁶⁹, moje prsty tekutou
myrhou na objímky¹⁵⁰ závor.

(6) Ja som svojmu milovanému⁴³ otvorila,
ale môj milovaný⁴³ bol odbočil a išiel¹²⁶
ďalej; pri jeho príhovore bola vyšla³¹
moja duša¹⁵¹.

Hľadala²⁵ som ho a nenašla som ho,
volala²⁵ som ho a neodvetil mi.

(7) Našli⁸⁷ ma strážcovia⁸⁸, ktorí⁷⁵
obchádzali po meste,
zbili¹⁵² ma, poranili¹⁵³ ma, strhli¹⁵⁴ zo mňa¹⁵⁵
môj plášť¹⁵⁶, strážcovia⁸⁸ hradieb¹⁵⁷!

(8) Zaprisahávam²⁵ vás, dcéry
Jerúsálema:

Ak budete môcť²⁸ nájsť môjho
milovaného⁴³, čo mu máte²⁸ oznámiť²⁴?
Že ja som ochorená láskou!

.....

(9) Čím je tvoj milovaný⁴³ nad¹⁵⁸ *ineho*
milovaného⁴³, najkrajšia medzi
ženami?

Čím je tvoj milovaný⁴³ nad¹⁵⁸ *ineho*
milovaného⁸, že nás tak
zaprisahávaš²⁵?

.....

(10) Môj milovaný⁴³ je biely¹⁵⁹ a červený¹⁶⁰,
význačný¹⁶¹ nad¹⁵⁸ desatisíc;

(11) jeho hlava – zlato¹⁶², zlato¹⁶³, jeho
kadere vlnité¹⁶⁴, čierne ako krkavec,

(12) jeho oči ako oči holubíc¹⁴⁶ pri
potôčikoch¹⁶⁵ vôd, umyté¹⁴⁶ mliekom¹⁶⁶,
sediace pri ich¹⁶⁷ plnosti¹⁶⁸,

(13) jeho líca³⁶ ako záhony vonných
rastlín^{109 169}, veže¹⁷⁰ korenistých bylín,
jeho pery – ľalie, kropiace tekutou
myrhou,

(14) jeho ruky – valce zo zlata,
posádzané^{144 171} chryzolitmi¹⁷²,
jeho trup¹⁷³ – výtvor¹⁷⁴ zo slonoviny^{175 176},
vykladaný¹⁷⁷ zafirmi¹⁷⁸,

(15) jeho nohy¹⁷⁹ – stĺpy z mramoru,
založené na pätiaciach¹⁸⁰ zo zlata¹⁶³,
jeho výzor⁷² ako výzor Levánónu^{103 181},
je vynikajúci¹⁸² ako cédre;
(16) jeho ústa¹⁸³ – samá sladkosť¹⁸⁴, a on
všetok⁹⁸ – samá žiadúcnosť^{184 185}.
Toto¹⁸⁶ je môj milovaný⁴³, áno⁶⁹, toto¹⁸⁶
je môj priateľ¹³⁴, dcéry Jerúsálema!
.....

6 Kam odišiel tvoj milovaný⁴³,
najkrajšia medzi ženami?
Kam sa tvoj milovaný⁴³ obrátil¹⁸⁷?
I budeme ho hľadať s tebou.
.....

(2) Môj milovaný⁴³ zostúpil do svojej
záhrady k záhonom vonných
rastlín^{109 169}, pást' v záhradách a trhať
ľalie.
(3) Ja patrím svojmu milovanému⁴³ a mne
môj milovaný⁴³, ktorý⁷⁵ pasie medzi
ľaliami.
.....

(4) Ty si krásna, moja priateľka³⁴, ako
Tircá¹⁸⁸, spanilá¹⁴ ako Jerúsalem,
pôsobiaca dojmom¹⁸⁹ ako zástupy
pod zástavami^{161 190},
(5) odvráť svoje oči spredu mňa, lebo ony
ma vzrušujú¹⁹¹.
Tvoje vlasy sú¹⁰⁹ ako stádo kôz, ktoré sa
hrnú^{25 110} z Gileádu,
(6) tvoje zuby ako stádo oviec, ktoré
vystupujú^{25 92} z kúpeľa,
ktoré všetky⁹⁸ rodia po dvoje a niet
medzi nimi zmetajúcej¹¹²,
(7) ako kus granátového jablka sú tvoje
spánky spoza tvojho závoja².
(8) Šesťdesiat je ich – kráľovien,
a osemdesiat súložníc, a panien¹⁰ bez¹⁹²
počtu,
(9) ona je jediná – moja holubica, moja
bezužonná¹⁴³,
ona je jediná svojej matky², ona je čistá¹⁹³
svojej rodičky².

Uvideli ju dcéry a nazvali ju blaženou,
kráľovné a súložnice, a dali sa ju
velebiť¹⁹⁴:

(10) Kto je táto, nadol pozerajúca¹⁹⁵ tak
ako¹⁹⁶ úsvit, krásna ako luna¹⁹⁷,
čistá^{193 198} ako slnko¹⁹⁹,
pôsobiaca dojmom¹⁸⁹ ako zástupy
pod zástavami^{161 190}?
.....

(11) Zostúpila som do záhrady orechov
podívať sa na zeleň²⁰⁰ doliny²⁰¹,
podívať sa, či pučí²⁵ vinič, rozvili sa²⁰²
granátové jablone;
(12) nezvedela som. Moja duša ma
upozornila^{21 203}: Vozy²⁰⁴ môjho
vznešeného²⁰⁵ ľudu!
(13)²⁰⁶ Vráť sa, vráť sa, Šúlammith²⁰⁷, vráť
sa, vráť sa, nech⁶⁹ na teba hľadáme³¹!
Čo chcete²⁸ na Šúlammith²⁰⁷ vidieť²⁰⁸? –
Čosi ako tanec dvoch táborov^{209 210}.
.....

7 Aké¹²⁹ sú krásne tvoje kroky
v sandáloch, dcéra vznešeného²⁰⁵¹!
Zaoblenia tvojich bedier sú podobné¹⁹⁶
klenotom, dielu²¹¹ rúk umelca,
(2) tvoj pupok – okrúhla čaša^{212 213}; nech
nemá³ nedostatku²¹⁴ miešaného vína;
(3) tvoje brucho²¹⁵ – hromada²¹⁶ pšenice,
vrúbená²¹⁷ ľaliami,
tvoje dva prsníky sú ako dve mláďatá⁶²,
dvojičky gazely¹¹⁸,
(4) tvoja šija³⁸ ako veža zo slonoviny¹⁷⁵,
tvoje oči – rybníky²¹⁸ v Chešbóne²¹⁹ pred
bránou Bath-rabbim²²⁰,
tvoj nos – výbežok¹⁷⁰ Levánónu¹⁰³,
hľadiaci²²¹ smerom²²² k Damasku⁹⁴,
(5) tvoja hlava na tebe je ako Karmel, a čo
z tvojej hlavy splyva²²³, ako červený
purpur¹⁰⁵,
tými kučerami je aj kráľ upútaný²²⁴.
(6) Aká¹²⁹ si²⁵ krásna a aká¹²⁹ si²⁵ milá⁴⁷,
moja láska²²⁵, v svojich²²⁶ slastiach^{227 228}!
(7) Táto tvoja postava je²⁵ podobná palme
a tvoje prsníky strapcom²²⁹,
(8) povedal²³⁰ som si: Chceme²⁸ vystúpiť⁹²
na palmu, chytiť sa za²³¹ jej letorasty²³².
Nuž⁸³, nech mi teda²³³ sú³ tvoje prsníky
ako strapce viniča a vôňa tvojho nosa
ako vôňa jablka²³⁴,
(9) a tvoje ústa¹⁸³ ako najlepšie²³⁵ víno...
.....

...ktoré⁷⁵ priteká²³⁶ hladko²³⁷ môjmu
milovanému⁴², vriavice perami
spiacich^{238 239}.

(10) Ja patrím svojmu milovanému⁴³
a jeho túžba je po mne.
(11) Poď, môj milovaný⁴³, môžeme²⁸
vyjsť³⁹ do poľa, nocujme² v dedinách,
(12) zavrať sa poberajme³ k iniciam,
dívajme³ sa, či pučí²⁵ vinič, otvoril sa
kvet,

rozvili sa²⁰² granátové jablone; tam ti budem poskytovať²⁴⁰ svoje milovanie^{5 67}.

(13) Bobule²⁴¹ vydávajú²⁵ vôňu a nad našimi vchodmi²⁴² všetky vzácne plody²⁴³, nové aj staré, môj milovaný⁴³, som pre teba²⁴⁴ uschovala²⁴⁵.

8 Kiež by si bol ako môj² brat²⁴⁶, ktorý sal pri prsníkoch mojej matky! Mohla²⁸ by som ťa zastihnúť⁸⁷ na ulici, bozkávať ťa a ani tak by mnou nepohrdali;

(2) mohla²⁸ by som ťa odvieť, uviesť²⁴⁷ do domu svojej matky, ktorá ma vychovávala²⁴⁸, dávala by som ti piť z vína s korením⁹⁴, z muštu svojich granátových jablk.

(3) Jeho ľavica by bola pod mojou hlavou a jeho pravica by ma objímala.

(4) Zaprisahávam²⁵ vás, dcéry Jerúsálema: Prečo¹²⁹ by ste mali²⁸ budiť a prečo¹²⁹ vyrušovať^{57 58} moju lásku⁵⁹, až kým si ona bude želať^{60 61}?

.....

(5) Kto je táto, vystupujúca⁹² z pustiny, opierajúc sa o svojho milovaného⁴³?

.....

Zbudila som ťa pod jabloňou – ťa s tebou v bolestiach ľahla²⁴⁹ tvoja matka, ťa v bolestiach ľahla²⁴⁹, porodila ťa²⁵⁰.

(6) Vtlač²¹ ma ako pečat'²⁵¹ na svoje srdce, ako pečat'²⁵¹ na svoje rameno, lebo láska je silná ako smrť,

žiarlivosť je²⁵ tvrdá²⁵² ako šéol¹²⁵³; jej plamene – plamene ohňa, ktorý je plápol Jáha²⁵⁴.

(7) Mnohé vody nemôžu lásku uhasiť a nie že ju môžu rieky zaplavit'²⁵⁵;

ak bude kto²⁵⁶ za lásku dávať všetok majetok²⁵⁷ svojho domu, budú nám len²⁵⁸ pohrdat'.

(8) Máme²³ malú sestru, ktorá⁶⁶ nemá²⁵⁹ prsníky;

čo máme²⁸ s našou sestrou^{244 260} robiť v deň, keď sa²⁶¹ o nej²⁶² bude hovoriť?

.....

(9) Ak ona bude hradbou¹⁵⁷, budeme na nej môcť²⁸ zbudovať cimburie²⁶³ zo striebra,

a ak ona bude dverami, budeme na nej musieť²⁸ zriadiť uzáver²⁶⁴ pažením²⁶⁵ z cédrov¹⁰⁹.

.....

(10) Ja som hradba¹⁵⁷ a moje prsníky ako veže; tak²⁶⁶ som sa prejavila²⁶⁷ v jeho očiach, ako taká, ktorá našla²⁶⁸ pokoj²⁶⁹.

(11) Šalamún mal^{25 270} v Baal-hámone vinicu, tú vinicu zveril²⁴⁰ ochrancom²²; každý¹⁰¹ mal²⁸ za jej ovocie priniesť tisíc peňazí²⁷¹.

(12) Moja vinica, ktorú mám²³, je pred mojou tvárou; maj si ten tisíc, Šalamún, a dvesto nech majú²³ ochrancovia²² jej ovocia!

.....

(13) Ty, ktorá⁷⁵ bývaš v záhradách, druhovia³⁰ venujú pozornosť²⁷² tvojmu hlasu, ozývaj sa²⁷³ mi!

.....

(14) Prichvátaj, môj milovaný⁴³, a vezmi na seba⁷⁸ podobnosť⁷⁹ gazele alebo mláďatu⁶² jeleňov na vrchoch vonných rastlín^{109 169}!

PIESEŇ PIESNÍ

- 1 Odstavce navzájom oddeľované medzerami a radmi bodiek označujú, pokiaľ sa dá, striedanie hovoriacich.
- 2 Al. „Šalamúnova“, ďalej obdobne, pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 3 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 4 D. „od bozkov“, zmysel ako v texte. Ďalej obdobne.
- 5 Pozri Prísl. 7:18, pozn. 383; nesúvisí s „milujú“ vo v. 3.
- 6 V hebrejčine množné číslo v zosilňujúcom zmysle.
- 7 Množné číslo aj v zmysle „prejavov milovania al. lásky“, „nežností“.
- 8 Pozri Prísl. 21:17, pozn. 954.
- 9 D. „dobré“, ďalej obdobne.
- 10 Pozri Gen. 24:43, pozn. 628; v kap. 6:8 v protiklade k predošlému „súložník“.
- 11 Al. „uviedol“, ďalej obdobne, tu azda vzhľadom na nasledovné je zmysel skôr ako v texte.
- 12 Vl. „pripomínať“, tu zmysel ako v texte, pozri Žalm 20:7, pozn. 648.
- 13 Pozri 1 Par. 29:17, pozn. 894; tu je tento výraz použitý ako príslovka v zmysle ako v texte, no podľa niektorých v zmysle „pochtív“, „úprimní“, „správni“.
- 14 Pozri Žalm 33:1; 147:1, pozn. 927, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 15 Pozri Žalm 120:5, pozn. 2533. Stany beduínov sa zhotovovali z látok utkaných zo zvieracej srsti, preto boli tmavej farby.
- 16 Al. „ako plachty“, ako „koberce“ v Exod. 26:1 a ďalej, tu v takomto zmysle.
- 17 Al. „nech si pri mne nevšímate“.
- 18 Al. „ščernetá“, „začieraná“, len tu sa vyskytujúci výraz („šecharchoréth“) odvodený od „šechóráh“, „čierna“ (v. 5).
- 19 Tj. „opálilo“, vl. „ma zbado“, ako „vídalo“ u Jóba 20:9, „spozorovalo“ tamže 28:7 (sloveso vyskytujúce sa v SZ len na týchto troch miestach), tu v takomto zmysle (azda „posvietilo si na mňa“).
- 20 Tj. „hnevom“, porov. príbuzné sloveso v Gen. 4:5, pozn. 138.
- 21 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 22 Vl. „udržovateľkou“, D. „udržiavajúcou“, pozri Lev. 19:18, pozn. 610; Žalm 103:9, pozn. 2229, tu v takomto zmysle. Na konci verša a v kap. 8:11 obdobne.
- 23 Pozri Gen. 19:12 a ďalej, pozn. 500.
- 24 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 25 Vl. „zamilovala“ („zamilovala a naďalej miluje“, v. 3 a ďalej obdobne).
- 26 Tj. „svoje stádo“, inak pozri Žalm 23:2, pozn. 715.
- 27 Pozri Žalm 55:17, pozn. 1043.
- 28 Pozri Gen. 2:16, pozn. 74.
- 29 Al. „zahalená“, tj. „neviestka“, porov. Gen. 38:5, kde je pravda, použité iné sloveso obdobného významu; al. možno „smútiaca“. Podľa Vulgaty a sýrskeho prekladu „blúdiaca“, „potulujúca sa“, „obchádzajúca“; v tomto zmysle sa dá chápať aj preklad LXX a aj niektoré novšie preklady uprednostňujú toto znenie.
- 30 Pozri Žalm 45:7, pozn. 1246.
- 31 Pozri Exod. 8:18, pozn. 252.
- 32 Pozri Žalm 56:6, pozn. 1449.
- 33 Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 34 Pozri Exod. 20:16, pozn. 668; „priateľka“ tu a ďalej je ženský tvar tohto slova.
- 35 Al. „slušia“, sloveso ako „prislúcha“ v Žalme 93:5, tu v takomto zmysle.
- 36 Pozri Žalm 3:7, pozn. 80.
- 37 Al. „šnúrami perál“ (al. „koralov“), visiáciami po stranách obličaja z pokrývky hlavy. V. 11 obdobne.
- 38 Al. „tvoje hrdlo“, no nesúvisí s „náhrdelníkmi“ nižšie.
- 39 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 40 Al. doslovne „v náhrdelníkoch“, tj. „obkrútená nimi“; predložka ako „medzi“ vyššie.
- 41 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 42 Tj. „v svojej stolovej spoločnosti“, ako „dookola“ v 1 Kráľ. 6:29, „obkľúčujúcich“ v Žalme 140:9.
- 43 Súvisí s „milovanie“ vo v. 25.
- 44 Vl. „nocuje“.
- 45 Al. „cyprusu“, no nie ako vo v. 17, vonnej rastliny so strapcami kvetov, z ktorých sa vyrábala voňavka, z listov farbivo na nechty. Výraz sa v tomto zmysle v SZ vyskytuje ešte len v kap. 4:13.
- 46 D. „tvoje oči – holubice“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 47 Pozri 2 Sam. 1:23; 23:1, pozn. 67, nesúvisí s „milovaný“ tu vyššie. Sloveso, ktoré je tam vo v. 26, je tu v kap. 7:6.
- 48 Al. „je zelená“, porov. Žalm 37:35; 52:8, pozn. 1070.
- 49 Tj. azda „miesto na posedenie na trávniku“; hoci je tento výraz ten istý ako v Prísl. 7:16, nie je nijako nutné ho kľásť v tú istú al. obdobnú súvislosť ako tam, aj keď tak mnohí robia. Výraz značí aj pohovku na stolovanie al. len na posedenie al. odpočinok (Am. 3:12; 6:4); iné jeho významy pozri napr. v Žalme 41:3 a Deut. 3:11, pozn. 188.
- 50 Al., podľa iných, „narcis“ al. „falia“, no nie ako „falia“ tu nižšie a vo v. 2.
- 51 Pozri 1 Par. 27:29, pozn. 841.
- 52 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 53 Sloveso ako v Prísl. 1:22, pozn. 70, tu zosilnený tvar, v SZ len tu sa vyskytujúci.
- 54 Predložka vyššie preložená „po“ má aj význam ako „v“ v tejto vložke pre zrozumiteľnosť pridanej.
- 55 Vl. „podoprite“, pozri Gen. 24:37, pozn. 715, tu zosilnený tvar v SZ len tu sa vyskytujúci so zmyslom ako v texte.
- 56 Vl. „pozdvihnite“, „vzpriamte“, zmysel ako v texte („postavte na nohy“).
- 57 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 58 Tu v zmysle „za žiadnu cenu nesmiete tak robiť“.
- 59 Tu v zmysle „môjho milovaného“, ďalej obdobne.
- 60 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917.
- 61 Tu bez predmetu a bez predložky.

- 62 Výraz používaný osobitne pre mláďatá jeleňov, gaziel a pod.
- 63 D. „z okien“, „z mriežok“, zmysel ako v texte. Porov. kap. 5:4¹⁴⁸.
- 64 Al. „krátko a ostro pozerá“ („striela očami“).
- 65 Pozri 1 Sam. 14:12, pozn. 551.
- 66 Pozri Ezr. 3:1, pozn. 86; Est. 9:26, pozn. 119.
- 67 Tj. „viniča“, hebr. „zámir“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu; v zmysle ako v texte ho uvádzajú LXX („tomés“) aj Vulgata („putationis“) a niektoré novšie preklady, no vzhľadom na to, že niektoré tvary a odvodeniny slovesa „zámar“, „prerezávať“ (Lev. 25:3n.), od ktorého je odvodený, majú odlišný zmysel, v akom sa veľmi často vyskytujú v knihe Žalmov, pozri Žalm 7:17 a ďalej, pozn. 66 a 217, podáva väčšina známych mi novších prekladov toto miesto v zmysle „čas spevu“; tak aj slovenský preklad prof. Roháčka.
- 68 Podľa čítaného textu „vstaň si“, ako vo v. 10.
- 69 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 70 Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 71 Pozri Jób 40:21, pozn. 1075.
- 72 Pozri Gen. 29:17, pozn. 748.
- 73 Pozri Prísł. 3:24 a ďalej, pozn. 199.
- 74 Pozri Sud. 15:4, pozn. 731.
- 75 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 76 D. „kým bude vanúť“, zmysel ako v texte, sloveso ako „vydychuje“ v Prísł. 6:19 a ďalej, pozn. 334, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu a v kap. 4:6.
- 77 Takmer všetky známe mi novšie preklady tu členia text v zmysle „ľaliami. (17)Až... tiene, obráť sa“, no dal som s nemnohými prednosť členeniu, ktoré v texte podávam, lebo prízvučené znamienka v hebrejskom texte vedú k chápaniu v takomto zmysle. Tak aj v kap. 4:6.
- 78 Vl. „vezmi si“, zmysel azda ako v texte. Kap. 3:11 obdobne.
- 79 Tu oproti v. 9 opis umožňujúci v preklade uchovať predložkovú väzbu (vl. väzbu s 3. pádom⁷⁸), aká je v pôvodine tu, no nie vo v. 9. Kap. 3:11 obdobne (tam D. „korunovala“¹⁰⁸).
- 80 Al. „rozorvaných“.
- 81 D. „na vrchoch rozoklanosti“ (al. „rozorvanosti“), hebr. „báther“, výraz v tejto súvislosti nie celkom jasného významu; v Gen. 15:10 značí „polovicu“ na dvoje rozseknutého obetného zvieratá a podobne u Jer. 34:18n., takže sa tu azda dá chápať v obdobnom zmysle, ako je v texte uvedený. LXX prekladajú „epi oré koilómatón“, „na vrchoch dutín“ (al. „priehlbín“), vo Vulgate sa tento výraz chápe ako vlastné meno pohoria, takže tam nie je preložený.
- 82 Azda sa tu množné číslo dá chápať v zosilňujúcom zmysle, takže potom „v temnej noci“.
- 83 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 84 Pozri Prísł. 7:8, pozn. 371.
- 85 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 86 Pozri aj Žalm 55:11, pozn. 1414.
- 87 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 88 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 89 D. „Za málo, čo“.
- 90 Ako „až kým“ v kap. 2:7 a ďalej, tu azda zmysel ako v texte.
- 91 Pozri Deut. 4:31, pozn. 265.
- 92 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 93 Pozri Exod. 30:1, pozn. 1072.
- 94 Pozri Num. 1:53, pozn. 63.
- 95 D. „od“, zmysel ako v texte.
- 96 D. „všetkého“, ďalej obdobne.
- 97 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 98 Pozri Gen. 11:6, pozn. 375.
- 99 Al. „vycvičení“, vl. „vyučení“.
- 100 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 101 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 102 Al. „z príčiny postrachu“.
- 103 Pozri Deut. 1:7, pozn. 23.
- 104 Pozri Lev. 15:9, pozn. 484.
- 105 Pozri Exod. 25:4, pozn. 849.
- 106 Vl. „stred“.
- 107 Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
- 108 Pozri Žalm 8:5, pozn. 146.
- 109 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 110 Al. „sa valia“, „zbiehajú“.
- 111 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 112 V hebrejčine slovná hra: „šekullám“, „ktoré všetky“, „šakuláh“, „zmetajúce“.
- 113 Básnický výraz pre „ústa“, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 114 Tak podľa čítaného textu; písaný text má množné číslo („hovoriť“), ale nasledovné prídavné meno¹⁴ je v jednotnom čísle.
- 115 Tj. „na uskladňovanie al. zavesovanie zbraní“, teda „ako zbrojnica“, no je to výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; podľa iných „pre nával“, tj. „bojovníkov“, al. „s ochrannými múrikmi“, a i., podľa Vulgaty „s baštami al. hradbami“; LXX jednoducho prepisujú hebrejský výraz „talpijjóth“.
- 116 Ako v 1 Král. 10:17.
- 117 Iný výraz ako vyššie¹¹⁶, ako v 2 Sam. 8:7; 2 Král. 11:10 a i. Podľa iných, aj podľa Vulgaty, „zbroj“, podľa LXX „šipy“, „strely“.
- 118 Tu a v kap. 7:3 je tvar ženského rodu, značiaci výslovne gazeliu samicu, kým „gazela al. gazely“ inde v tejto knihe (bez tohto označenia) sú tvary mužského rodu, značiace alebo samce alebo jednoducho „gazelu“ („gazely“) ako živočíšny druh.
- 119 Pozri Prísł. 9:7, pozn. 477.
- 120 Al. možno „snúbenica“, výraz, ktorý inde (Lev. 18:15; Rúth 1:6nn. a ďalej) značí „nevestu“, „manželku syna“, tu a ďalej v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 121 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 122 Meno Amánáh je totožné s výrazom u Nech. 9:38, pozn. 471, pozri tam aj pozn. 472; LXX prekladajú „z vrchu vernosti“.
- 123 Pozri Deut. 3:9.
- 124 Pozri Žalm 104:22, pozn. 1837 a 2257.
- 125 Sloveso ako „nadobúdať rozum“ u Jób 11:12, tu iný tvar so zmyslom ako v texte, al. podľa iných „pripravila si ma o rozum“, al. „povzbudila si ma“, podľa Vulgaty „zranila si moje srdce“.

- 126 Tj. azda „pohľadov“.
- 127 VL „retiazkou“ ako v Prísl. 1:9, pozn. 31, no nie ako tu v kap.1:10³⁷; proti Prísl. 1:9 je tu jednotné číslo, takže zmysel azda je ako v texte, al. možno „záhybom“ (tj. „retiazky niekoľko ráz okolo hrdla ovinutej“).
- 128 Iný výraz ako v kap. 1:10, proti tamtomu odvodený od slova³⁸ značiaceho „šiju“ al. „hrdlo“. Je tu v množnom čísle, možno v obdobnom zmysle ako v Prísl. 1:9, pozn. 31, inak vari „jedinou retiazkou zo svojich náhrdelníkov“. Niektorí, možno podľa LXX a Vulgaty, chápu toto miesto v zmysle „jedinou retiazkou svojej šije al. hrdla“, množné číslo tohto výrazu, ktoré LXX uvádzajú a ktoré by sa potom azda dalo chápať obdobne ako iný výraz v Prísl 1:9, pozn. 32, nahrádza Vulgata, niektoré rukopisy LXX a iné staré preklady číslom jednotným.
- 129 D. „čo“.
- 130 AL. možno „rozkošné“, vl. „krásne“.
- 131 Pozri Žalm 19:10, pozn. 627.
- 132 Pozri Sud. 3:23n., pozn. 210.
- 133 Pozri Jób 8:17, pozn. 431.
- 134 Pozri Nech. 2:8, pozn. 58.
- 135 D. „ovocím vzácnosti“, vo v. 16 „ovocie svojich vzácností“, pozri Deut. 33:13nn., pozn. 1247.
- 136 D. „stromami kadidla“⁹³.
- 137 D. „všetkými hlavami vonných látok“.
- 138 Pozri Gen. 26:19, pozn. 681.
- 139 VL „sever“, obdobne ako nižšie¹⁴⁰.
- 140 Pozri Žalm 78:26, pozn. 1895.
- 141 Tu iný tvar, obdobný ako v Prísl. 6:19, pozn. 334, zmysel ako v texte.
- 142 Sloveso ako „oškľbávajú“ v Žalme 80:12, tu v zmysle ako v texte.
- 143 Pozri 2 Sam. 22:24, pozn. 879.
- 144 VL „naplnená“.
- 145 Pozri Gen. 37:3, pozn. 965.
- 146 Pozri Exod. 2:5, pozn. 52.
- 147 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 148 VL „z otvoru“ („vnútra ju bolo vidieť z otvora vyčnievajúcu“).
- 149 Pozri Prísl. 1:21, pozn. 64, tu zmysel ako v texte.
- 150 AL „svorky“, v ktorých sa závoja posúva, D. „dlane“, porov. Gen. 32:25, pozn. 869.
- 151 Tj. „bola som bez seba“.
- 152 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152; Exod. 3:20, pozn. 122.
- 153 Sloveso ako v 1 Král. 20:37, pozn. 949.
- 154 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139; 40:19, pozn. 1061.
- 155 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 156 AL, podľa iných „závoj“, výraz vyskytujúci sa v SZ ešte iba u Is. 3:23.
- 157 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 158 D. „od“ (tj. „viac od“), ďalej obdobne.
- 159 VL „svetlý“, „jasný“.
- 160 Pozri Gen. 25:30, pozn. 658, zmysel azda ako v 1 Sam. 16:12, pozn. 659.
- 161 VL „vyznačený“, tvar slovesa ako „zástavy vztyčovať“ (a tým dávať „znamenie“) v Žalme 20:5. Iný jeho tvar je v kap. 6:4, 10 so zmyslom ako tam v texte.
- 162 Pozri Jób 28:16, pozn. 1269.
- 163 Pozri Jób 28:17, pozn. 1274.
- 164 AL, podľa iných, „splývavé“, „vlajúce“, hebr. „talta-lím“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa len tu; podľa LXX „elatai“, „jedle“ al. „smrk“, podľa Vulgaty „elatae palmarum“, „výhonky al. mladé vetvy paliev“, možno mali prekladatelia na mysli prirovnanie k vetvám stromov vlajúcim vo vetre.
- 165 Pozri Žalm 42:1, pozn. 1178, al. „riečištiach“, tamže pozn. 537.
- 166 AL „vykúpané v mlieku“, porov. Exod. 29:4, pozn. 1021.
- 167 Tj. „potôčikov“, „riečišť“.
- 168 AL „naplnení“, v tomto zmysle prekladajú LXX a Vulgata, no v mnohých z novších prekladov sa výraz takto tu preložený chápe v zmysle „obruby“, „objímky“, „ložiska“, do ktorého sa čosi vsadzuje (ktoré sa čímsi „vyplňa“), a toto miesto sa podáva v znení „ako oči holubíc pri... mliekom, vsadené (tj. „ako drahokamy“) v obrube“ (atď.).
- 169 Ako „vonné látky“ v kap. 4:16 (jednotné číslo) a v Exod. 25:6 a ďalej, tu je v tejto súvislosti tento preklad hľadám vhodnejší (nie ako „vonné koreňiny“ tam, pozn. 859).
- 170 Tj. „vysoko navýšené (kopcovité) záhony“. V kap. 7:4 zmysel ako v texte tam.
- 171 Tu iný tvar tohtože slovesa so zmyslom ako v texte, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 172 Pozri Exod. 28:20, pozn. 990.
- 173 VL „bruch“, ako „vnútornosti“ vo v. 4, jednotné číslo.
- 174 AL „umelecké dielo“, podľa iných „doska“, „kotúč“, „stĺp“.
- 175 Pozri 1 Král. 10:18, pozn. 633.
- 176 AL, podľa iných, „lesklá slonovina“, potom D. „lesk slonoviny“.
- 177 VL „pokrytý“, tvar slovesa ako „zastrela sa“ v Gen. 38:14, tu iný tvar so zmyslom ako v texte al. tu vyššie.
- 178 Pozri Exod. 28:18, pozn. 985.
- 179 Pozri Deut. 28:35, pozn. 999, tu azda v tomto zmysle.
- 180 Pozri Exod. 26:19, pozn. 916.
- 181 AL. možno „jeho výzor? On je ako Levánón“.
- 182 VL „vybraný“, „vyvolený“, pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
- 183 D. „podnebie“, ako v kap. 2:3, tu značí „jeho reč“, porov. kap. 4:11. Ďalej obdobne.
- 184 D. „ústa – sladkosti“, pozri Nech. 8:10, pozn. 359, tu ide o „sladkú al. lúbeznú reč“, množné číslo v zosilňujúcom zmysle, čo opis v texte vari vhodne vyjadruje; na konci verša obdobne¹⁸⁵.
- 185 Pozri 2 Par. 36:19, pozn. 1149, tu v zmysle „on je hoden byť predmetom najvrúcnejších túžob“.
- 186 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 187 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
- 188 Pozri 1 Král. 14:19 a ďalej; hebr. „Tircáh“, tj. „ona bude mať sľasť al. si ľubovať“, pozri Deut. 33:11, pozn. 1242; Prísl. 3:12, pozn. 170.
- 189 AL „pôsobiaca bázeň (al. „hrôzu“), tu v zmysle ako v texte, prídavné meno vyskytujúce sa v SZ len ešte tu vo v. 10 a u Hab. 1:7.

- 190 Vl. „ako vystrojení zástavami“.
- 191 Al. možno „vyzývajú“, „dráždia“, pozri Prísl. 6:3, pozn. 310, tu v takomto zmysle.
- 192 D. „niet“.
- 193 Pozri Žalm 19:8, pozn. 624, tu aj „vybraná“, „vyvolená“, „vyčlenená“.
- 194 Sloveso ako v 1 Par. 16:4 a ďalej, pozn. 512.
- 195 Pozri Sud. 5:28, pozn. 361.
- 196 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 197 Tj. „mesiac“, básnický výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a u Is. 24:23; 30:26.
- 198 Tu aj „jasná“, „žiarivá“.
- 199 Pozri Jób 30:28, pozn. 1365, „žiarom“ v Žalme 19:6; v zmysle ako v texte je to básnický výraz, vyskytujúci sa v SZ iba tu a u Is. 24:23; 30:26.
- 200 Pozri Jób 8:12, pozn. 421.
- 201 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 202 Vl. „rozkvitli“ al. „kvitnú“, tu je preklad zvolený s ohľadom na kap. 7:12, kde predchádza s týmto slovesom nesúvisiaci „kvet“ (osobitný výraz pre „kvet viniča“).
- 203 Vl. „zamerala“, „usmernila“, tj. „moju pozornosť“, porov. Jób 1:8, pozn. 27, tu azda v takomto zmysle.
- 204 Pozri Gen. 41:43, pozn. 1119; iný výraz ako v kap. 1:9, ale príbuzný.
- 205 Al. „dobrovoľného al. ochotného“, pozri napr. Exod. 35:5, pozn. 1209, no tu skôr v zmysle ako v texte, pozri napr. Num. 21:18, pozn. 807; 1 Sam. 8:2, pozn. 95 (v záhrade bola dievčina, skôr ako si ju mohla pozrieť, prekvapená vznešenými kráľovskými služobníkmi, ktorí po ňu prišli, a chcela im utiecť, ale ju zavolali späť [v. 13]; tento oddiel je veľmi ťažko zrozumiteľný, takže mnohí považujú text tu za porušený a navrhujú rozličné úpravy; no úfam sa, že znenie, ktoré v texte podávam, dáva dobrý zmysel bez úprav a dopĺňania slovami, akých v pôvodine niet). V kap. 7:1 ten istý výraz v obdobnom zmysle.
- 206 Tu v hebrejskom texte začína kap. 7.
- 207 Ženský náprotivok mena „Šalamún“.
- 208 Al. možno „Prečo chcete... hľadiť“, no zmysel je skôr ako v texte.
- 209 Hebr. „machanajím“, pozri Gen. 32:2, pozn. 846, tu hádam ide o pomenovanie akéhosi vtedy známeho druhu tanca.
- 210 Al. možno „vidieť? Vari taniec dvoch táborov?“
- 211 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 212 Pozri Exod. 24:6, pozn. 833.
- 213 D. „čása okružlosti“ (al. „zaokrúhlenia“).
- 214 Pozri Prísl. 13:25, pozn. 520.
- 215 Pozri Gen. 25:23, pozn. 655; nie ako „trup“ v kap. 5:14¹⁷³.
- 216 Pozri Rúth 3:7, pozn. 124.
- 217 Vl. „oplotená“.
- 218 Pozri Kaz. 2:6, pozn. 65.
- 219 Pozri Num. 21:26nn.
- 220 Meno znamená „dcéra mnohých“, takže niektorí tu prekladajú „pred bránou ľudnatého mesta“.
- 221 Pozri Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555.
- 222 D. „tvárou“.
- 223 D. „to z tvojej hlavy splyvajúce“, tj. „vlasý“.
- 224 Pozri Gen. 39:20 a ďalej, pozn. 1147, tu zmysel ako v texte.
- 225 Tu v zmysle „moja priateľka“.
- 226 Tj. „ktoré mi poskytuješ“.
- 227 Pozri Kaz. 2:8, pozn. 73.
- 228 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 229 Tj. tu „strapcom datli“.
- 230 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 231 Pozri Exod. 4:4, pozn. 131, tu sloveso ako „uchváť“ tam, predložková väzba tá istá.
- 232 Vl. „vejáre“, zmysel ako v texte.
- 233 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 234 D. „ako jablká“.
- 235 D. „to dobré“, zmysel ako v texte.
- 236 Vl. „ide“.
- 237 Al. „priamo“, „riadne“, „náležite“, „ako sa patrí“, pozri kap. 1:4¹⁹, tu s predložkou („podľa práva al. poctivosti al. poriadku“).
- 238 Tj. „pôsobiace, žeby spiaci svojimi perami vraveli“. No vo väčšine známych mi novších prekladov sa sloveso „dávav“, ktorého prechodník je tu preložený v zmysle „vraviace“, chápe v zmysle „klzať“, „hladko splyvať“, takže toto miesto podávajú v zmysle „klzajúce perami al. po perách spiacich“; napriek tomu som v zhode s nemnohými, o. i. aj s českým kralickým prekladom, uprednostnil zmysel, ktorý v texte podávam, nielen preto, že dáva podľa môjho súdu lepší zmysel, lež aj vzhľadom na to, že so spomenutým slovesom, vyskytujúcim sa v SZ len tu, súvisí slovo „dibbáh“, „zlá správa“ (Gen. 37:2, pozn. 964) al. „ohováranie“ (Num. 13:32; 14:37n., Prísl. 10:18, pozn. 517) al. „šuškanie“ (Žalm 31:13, pozn. 896), vyjadrujúce taktiež akýsi odtieň pojmu „reči“ al. „vravenia“. Napokon aj Buxtorfov slovník (1645) uvádza takýto zmysel dotyčného slovesa.
- 239 Al., podľa niektorých, „vekom pokročilých“. LXX a iní starí prekladatelia miesto „eješním“, „spiaci“, čítali „vešinním“, „a zuby“, pričom sloveso „dávav“²³⁸ pochopili rozlične; v preklade napr. LXX toto miesto znie „posilňujúce (al. „schopnosti dodávajúce“) mojimi perami a zubmi“, vo Vulgáte voľnejšie „víno vhodné môjmu milovanému na pitie, jeho perám a zubom na prežuvanie“. V obdobnom zmysle ho podávajú i niektoré novšie preklady.
- 240 Vl. „dávav“, ďalej obdobne.
- 241 Pozri Gen. 30:14, pozn. 771.
- 242 Pozri Gen. 4:7, pozn. 220.
- 243 Porov. kap. 4:13, 16¹³⁵; tu D. „všetky zácnosti“.
- 244 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 245 Pozri Jób 10:13, pozn. 524.
- 246 D. „Kdo by mi ťa chcel²⁸ dať ako môjho brata“, porov. Exod. 16:3, pozn. 550.
- 247 Nesouvisí s predošlým „odviesť“.
- 248 Vl. „poučala“.
- 249 Pozri Žalm 7:14, pozn. 207, tu je preklad zvolený vzhľadom na smerový zmysel predošlého „ta“.
- 250 Al. „lahla tá, ktorá ťa porodila“.

- 251** Al. „pečatný prsteň“.
252 Pozri Gen. 49:7, pozn. 1326.
253 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
254 Pozri Exod. 15:2, pozn. 496.
255 Al. „odplaviť“, „spláchnuť“, „strhnúť“.
256 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
257 Pozri Žalm 112:3, pozn. 2411.
258 Al. „isto“, „z duše“, D. „pohrdaním“.
259 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
260 Pozri aj Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
261 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
262 Pozri Prísl. 4:11, pozn. 231.
263 Pozri Gen. 25:16, pozn. 647.
264 Vl. „budeme ju musieť uzavrieť“, v texte opis umožňujúci v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
265 Vl. „tablicami“¹⁰⁹ (Exod. 27:8).
266 Vl. „vtedy“, tu azda v zmysle ako v texte.
267 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244.
268 D. „ako nachádzajúca“, zmysel ako v texte.
269 Tu vari v obdobnom zmysle ako iný výraz v Rúth 3:1, pozn. 113 („ako taká, ktorá je už zadaná“).
270 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
271 Pozri Gen. 20:16, pozn. 451 a 536.
272 Pozri Žalm 5:2 a ďalej, pozn. 110.
273 Pozri Jós. 6:10, pozn. 220.

Videnie² Isaju¹, syna Ámóca, ktoré uvidel² o Júdovi³ a Jerúsaleme v dňoch Uzzijjáhu⁴, Jótháma, Ácháza a Jechizkijjáhu⁴, kráľov Júdu³.

(2)Počujte, nebesá, a nastav uši⁴, zem, lebo hovorí⁵ Hospodin: Vychoval⁶ a vypestoval som synov a oni sa proti mne vzopreli⁷. (3)Hovädzie dobytča⁸ pozná⁵ svojho vlastníka⁹ a osol jasle svojich pánov¹⁰; Isráel nepozná⁵, môj ľud sa neprepjavuje⁵ pozorným¹¹. (4)Ach¹², hrešiaci národ¹³, ľud obťaženy¹⁴ vinou⁵, semá páchaťelov zla, synovia-zhubcovia¹⁶! Opustili Hospodina, opovrhli Svätým Isráelá³, odvrátili sa späť! (5)Na čo¹⁷ ešte chcete¹⁸ byť bití¹⁹, keď pokračujete²⁰ v odpadnutí^{21 22}? Celá hlava je chorá²³ a celé srdce neúčinné; (6)od chodidla²⁴ nohy až po hlavu²⁵ na ňom²⁶ niet zdravého miesta²⁷, rany^{28 29} a sinavice^{29 30} a čerstvé³¹ údery^{29 32}; nevytlačujú sa a nie sú obväzované a nič nie je zmäkčované olejom. (7)Vaša zem – spúšť³³, vaše mestá sú vypálené³⁴ ohňom, vaša pôda³⁵ – pred vašou tvárou³⁶ ju pohlcujú cudziari³⁷; áno³⁸, spúšť³³, ako rozvrat³⁹ od cudziarov³⁷; (8)i pozostáva⁵ dcéra Cijjóna ako búdka⁴⁰ vo vinici, ako chatka v poli uhoriek, ako obľahnuté⁴¹ mesto. (9)Keby nám nebol Hospodin zástupov^{42 43} ponechal preživších^{29 44}, len trochu⁴⁵, stali by sme sa⁴⁶ stáby Sodomou, stali by sme sa podobnými^{47 48} Gomore.

(10)Počujte slovo Hospodina, náčelníci⁴⁹ Sodomy, vpustite v uši⁴ zákon⁵⁰ nášho Boha, ľud Gomory: (11)Načo mi je množstvo vašich obetí, vraví Hospodin. Som⁵ sýty vzostupných obetí⁵¹ baranov a tuku vykrmených dobytciat, a krvi býkov a jahniat a kozlov⁵² neobľubujem⁵³; (12)keď prichádzate vidieť moju tvár, kto toto z vašej ruky vyhľadával⁵ – pošliapať⁵⁴ moje nádvorie⁵⁵? (13)Nemusíte¹⁸ naďalej^{20 21} prinášať dary^{29 56} ľži⁵⁷, ich²⁹ dym, ten¹⁰⁷ je mi ošklivosťou⁵⁸; novy²⁹ mesiaca a soboty²⁹, zvolávania²⁹ zvolaní^{29 59}? Neznášam⁶⁰ mrzkosť⁶¹ a slávnosti^{29 62}, (14)vaše novy mesiaca a vaše určené ob-

dobia⁶³ moja duša nenávidí⁵, stali sa⁴⁶ mi⁶⁴ bremenom^{65 66}, znechutil som sa⁶⁷ niešť⁶⁸ ich, (15)a pri vašom rozprestieraní⁶⁹ vašich dlaní⁷⁰ zakrývam pred vami^{71 72} svoje oči; ani keď množíte⁷³ svoje modlenie, nemám⁷⁴ sluchu, vaše ruky sú⁵ plné krvi^{75 76}. (16)Umyte⁷⁷ sa, očistite sa⁷⁸, odstráňte⁷⁹ zlo svojich skutkov spred mojich očí, prestaňte vystrájať⁸⁰ zlé⁸¹, (17)naučte sa konať dobré^{82 83}, vyhľadávajte⁸⁴ právo⁸⁵, napravte⁸⁶ násilníka⁸⁷, zaistite právo⁸⁵ sirote, ujímajte sa pravoty⁸⁸ vdovy!

(18)Nože⁸⁹ podte, nech³⁸ sa navzájom dohadujeme⁹⁰, vraví Hospodin. Ak sú⁹¹ vaše hriechy ako šarlát^{29 92}, budú biele⁹³ ako sneh, ak sú⁹¹ ako červenec⁹⁴, budú⁹³ ako vlna; (19)ak budete povoľní⁹⁵ a poslušní, budete smieť¹⁸ jesť úžitok⁹⁶ zeme, (20)no³⁸ ak sa budete vzpierať⁹⁷ a budete neposlušní, bude váš požiar⁹⁸ meč, lebo prehovorili ústa Hospodina.

(21)Ako sa neviestkou⁶⁶ stalo⁴⁶ verne^{99 100} hradisko¹⁰¹, naplnené právom⁸⁵! Prebývala¹⁰² v ňom spravodlivosť, a teraz vrahovia! (22)Tvoje striebro sa stalo⁴⁶ troskami⁶⁶, tvoj opojný¹⁰³ nápoj je zriedený vodou, (23)tvoji hodnostári¹⁰⁴ sú vzdorovití¹⁰⁵, spoločníci¹⁰⁶ zlodejov – to¹⁰⁷ všetko¹⁰⁸ miluje úplatky^{29 109} a naháňa¹¹⁰ odmeny¹¹¹, sirote práva nezaistujú⁸⁵ a pravota^{88 112} vdovy k nim nedochádza.

(24)Preto je Pánom, Hospodinom zástupov^{42 43}, Mocným¹¹³ Isráelá³, vyhľadáť¹¹⁴; Ha¹², chcem¹⁸ sa uspokojiť¹¹⁵ ohľadne svojich protivníkov^{116 117 118} a vypomstiť sa na svojich nepriateľoch¹¹⁶; (25)i chcem¹⁸ svoju ruku obrátiť proti tebe a ako žieravinou vytaviť¹¹⁹ tvoje trosky a odstrániť⁷⁹ všetky tvoje olovnaté¹²⁰ prímеси. (26)a vrátiť tvojich sudcov¹²¹ ako prvšie a tvojich radcov⁴³⁰ ako na začiatku¹²². Potom ti bude dávaný názov¹²³ Mesto spravodlivosti, Verné^{99 100} hradisko¹⁰¹; (27)Cijjón bude oslobodzovaný¹²⁴ súdom⁸⁵ a jeho navrátilci spravodlivosťou, (28)ale odpadlíci¹²⁵ a hriešnici – pre tých napospol rozdrvenie¹²⁶, áno³⁸, opúšťajúci Hospodina

musia¹⁸ dôjsť ku koncu¹²⁷. (29)Ba, musia¹⁸ byť zostudení¹²⁸ od¹²⁹ stromov¹³⁰, ktorých ste boli⁵ žiadostivi¹³¹, áno³⁸, budete sa hanbiť⁷ záhrady¹³², ktoré ste si zvolili¹³³; (30)ba, budete ako strom¹³⁰, ktorého lístie vädne¹³⁴, a ako záhrada, ktorá nemá⁷⁴ vody. (31)A mocný sa stane⁴⁶ kúdelou⁶⁶ a jeho pôsobenie¹³⁵ iskrou⁶⁶, a to oboje¹³⁶ spolu zhorí¹³⁷ a hasiaceho nebude.

2 Slovo, ktoré vo vídení prijal¹³⁸ Isajá, syn Ámóca, o Júdovi³ a Jerúsálemé:

(2)A v posledku dní¹³⁹ sa stane⁴⁶: Vrch domu Hospodina bude upevnený ako hlava¹⁴⁰ vrchov, ktorá³⁸ sa týči¹⁴¹ *spomedzi* pahrbkov, a všetky národy¹³ sa k nemu nahrnú⁵ ¹⁴², (3)a mnohé národnosti¹⁴³ pôjdu a budú vraviť: Podťe, nech³⁸ môžeme¹⁸ vystúpiť¹⁴⁴ k vrchu Hospodina, k domu Boha Jáko³, nech³⁸ nás poučia o svojich cestách¹¹⁶, nech³⁸ chodíme jeho chodníkmi¹⁴⁵! Lebo z Cijóna bude vychádzať¹⁴⁶ zákon⁵⁰, áno³⁸, z Jerúsálema slovo Hospodina; (4)on³⁸ bude rozsudzovať⁸⁵ ⁸⁵ medzi národmi¹³ a dohovárať⁵ ¹⁴⁷ mnohým národnostiam¹⁴³, takže³⁸ svoje meče prekurujú¹⁴⁸ na motyky¹⁴⁹ a svoje kopije na vinárske nože; národ¹³ nebude na národ¹³ ¹⁵⁰ pozdvíhať⁶⁸ ¹⁵¹ meč a nie že sa ešte budú učiť boju¹⁵².

(5)Dom Jáko³, podťe, nech³⁸ chodíme v svetle Hospodina!

(6)Áno, zavrhol¹⁵³ si svoj ľud, dom Jáko³, veď sú⁵ naplnení od východu¹⁵⁴ a veštia ako Pelištím¹⁵⁵ a tieskajú¹⁵⁶ medzi spoldencami¹⁵⁷ cudzozemcov¹⁵⁸ ¹⁵⁹, (7)ajeho¹⁶⁰ ¹⁶¹ zem sa plní⁵ striebrom a zlatom a niet konca jeho¹⁶⁰ pokladom¹⁶², a jeho¹⁶⁰ ¹⁶¹ zem sa plní⁵ koňmi a niet konca jeho¹⁶⁰ vozom¹⁶³, (8)a jeho¹⁶⁰ ¹⁶¹ zem sa plní⁵ modlami¹⁶⁴, klaňajú sa výrobku jeho¹⁶⁰ rúk, *tomu*, čo vyrobili¹⁶⁵ jeho¹⁶⁰ prsty; (9)i skláňa⁵ ¹⁶⁶ sa jednoduchý a ponízuje⁵ sa vznešený¹⁶⁷; kiež im teda¹⁶⁸ ¹⁶⁹ neodpúšťaš⁶⁸ ¹⁷⁰. (10)Vojdi v skaly²⁹ a skry sa v prach¹⁷¹ z¹⁷² hrôzy¹⁷³ z Hospodina a pred nádherou⁷¹ ¹⁷⁴ jeho velebnosti¹⁷⁵; (11)oči pýchy¹⁷⁶ jednoduchého, *to* bude ponížené, a povýšenosť vznešených¹⁶⁷ sa skloní¹⁶⁶, i bude v onen deň vyvýšený¹⁷⁷ Hospodin samotný¹⁷⁸.

(12)Áno, Hospodin zástupov⁴² ⁴³ bude mať¹⁷⁹ deň na všetko namyslené a povýšené, áno³⁸, na všetko povznesené⁶⁸ – to³⁸

bude ponížené, (13)a na všetky cédre Levánóna¹⁸⁰, vysoké a povznesené⁶⁸, a na všetky duby¹⁸¹ Bášana¹⁸² (14)a na všetky vysoké vrchy a na všetky povznesené⁶⁸ pahrbky (15)a na každú mohutnú¹⁸³ vežu a na každý strmy¹⁸⁴ múr¹⁸⁵ (16)a na všetky taršiške lode¹⁸⁶ a na všetky žiaduce¹³¹ ¹⁸⁷ podívaní¹⁸⁸ ¹⁸⁹; (17)i skloní¹⁶⁶ sa pýcha¹⁷⁶ jednoduchého a ponížená bude povýšenosť vznešených¹⁶⁷, i bude v onen deň vyvýšený¹⁷⁷ Hospodin samotný¹⁷⁸ (18)a modly¹⁶⁴ – *to* musí¹⁸ celkom zaniknúť¹⁹⁰. (19)I vojdu z¹⁷² hrôzy¹⁷³ z Hospodina a pred nádherou⁷¹ ¹⁷⁴ jeho velebnosti¹⁷⁵ v jaskyne skál a v diery zeme¹⁹¹ pri jeho povstávaní na vydesenie¹⁹² zeme¹⁹³. (20)V onen deň bude človek modly¹⁶⁴ zo svojho striebra a modly¹⁶⁴ zo svojho zlata, ktoré si zhotovil¹⁹⁴ ¹⁹⁵ na klaňanie sa, hádzať¹⁹⁶ krtom²⁹ ¹⁹⁷ a netopierom, (21)na vojdenie z¹⁷² hrôzy¹⁷³ z Hospodina a pred nádherou⁷¹ ¹⁷⁴ jeho velebnosti¹⁷⁵ v pukliny¹⁹⁸ skál a v rozsadliny skalísk¹⁹⁹ pri jeho povstávaní na vydesenie¹⁹² zeme¹⁹³. (22)Uľavte⁸⁰ si od človeka, v ktorého nose je dych²⁰⁰ ²⁰¹, lebo za čo má¹⁸ byť považovaný⁷⁹⁶?

3 Veď hľa, PÁN, Hospodin zástupov⁴² ⁴³, odstraňuje⁷⁹ z Jerúsálema a z Júdu³ oporu aj podporu, všetku oporu chleba a všetku oporu vody, (2)hrdinu²⁰² aj bojovníka²⁰²⁶, sudcu¹²¹ aj proroka a veľtca aj starca, (3)veliteľa¹⁰⁴ päťdesiatich aj váženého²⁰³ a radcu²⁰⁴ ⁴³⁰ aj múdreho²⁰⁵ z remeselníkov²⁰⁶ aj znalca¹¹ ²⁰⁷ zariakovania²⁰⁸; (4)a za ich hodnostárov¹⁰⁴ budem dávať chlapcov²⁰⁹, i budú nad nimi vládnuť²¹⁰ svojvoľní²¹¹; (5)a ľud sa bude⁵ vzájomne sužovať²¹², každý²¹³ *bude* proti každému²¹³, áno³⁸, každý²¹³ proti svojmu blížnemu²¹⁴ ²¹⁵, budú sa rozkrikovať²¹⁶, mladík²⁰⁹ na starca a bezvýznamný²¹⁷ na cteného²¹⁸. (6)Keď voľakto²¹⁹ bude v dome svojho otca chmátať po²²⁰ svojom bratovi: Máš¹⁷⁹ šatu, môžeš¹⁸ nám byť vodcom⁴⁹, nech³⁸ je táto hromada sutín pod tvojou rukou²²¹! – (7)bude sa v onen deň ozývať²²² výrok: Nie som ošetrovateľ rán²²³ a v mojom dome niet chleba a niet šaty, nemôžete¹⁸ ma ustanovovať²²⁴ vodcom⁴⁹ ľudu. (8)Áno, Jerúsálém sa potkyna⁵ ²²⁵ a Júda³ padá, lebo ich jazyk a ich skutky sú proti Hospodinovi¹⁵⁰ na prejavovanie

neposlušnosti²²⁶ v oči jeho slávy²²⁷; (9) vypovedá^{5 228} proti nim výraz ich tváří, áno³⁸, rozhlasujú^{5 229} ako Sodoma a nezatajújú^{5 230} svoj hriech. Beda²³¹ ich duši, lebo sebe odpľacajú^{5 233} zlým²³²!

(10) Povedzte spravodlivému, že je dobre, lebo budú jesť ovocie zo svojich skutkov; (11) beda²³¹ zlovoľnému, zle, lebo sa mu bude vykonávať¹⁹⁴ odplata²³³ pre jeho ruky²³⁴. (12) Môj ľud – jeho sužovateľa²¹² sa hrajú^{190 235} a vládnú^{5 210} nad ním ženy; môj ľud, tvoji vedúci^{86 236} zavádzajú na scestie²³⁷ a cestu tvojich putovaní^{145 238} porušili²³⁹.

(13) Hospodin zastal²⁴⁰ na prejednávane pravoty^{88 112 241}, i stojí na rozsudzovaní²⁴² národností^{143 243}; (14) Hospodin vstupuje v súd⁸⁵ so starcami svojho ľudu a jeho hodnotármi¹⁰⁴: Vy ste spásli¹³⁷ vinicu, vo vašich domoch je lup²⁴⁴ od chudobného²⁴⁵; (15) čo je s vami^{246 247}, že deptáte²⁴⁸ môj ľud a drvíte²⁴⁹ tvár chudobných²⁴⁵? – vyhlásenie¹¹⁴ Pánom, Hospodinom zástupov^{42 43}.

(16) A Hospodin povedal: Pretože sa dcéry Cijjóna vyvyšujú^{5 250} a chodia, natáhujú²⁵¹ krk, očami sem-ta poškľubujú, chodia cupitavou chôdzou²⁵² a svojimi nohami hrkajú²⁵³, (17) preto³⁸ Pán spraví temä hláv dcér Cijjóna prašivým a bude Hospodin obnažovať²⁵⁴ ich ohanbie. (18) V onen deň bude Pán odstraňovať²⁷⁹ ozdobu²⁵⁵ – hrkálky²⁵³ a členky²⁵⁶ a mesiačiky²⁵⁷, (19) náušnice²⁵⁸ a náramky a závoje, (20) turbany²⁵⁹ a nožné retiazky²⁶⁰ a šerpy²⁶¹ a puzdrá²⁶² vône^{263 264} a amulety²⁰⁸, (21) prstene a krúžky do nosa, (22) sviatočné odevy²⁶⁵ a zvrchné tuniky a plášte a kapsičky²⁶⁶, (23) zrkadielka²⁶⁷ a spodnú bielizeň²⁶⁸ a čepce²⁶⁹ a peleríny²⁷⁰; (24) a bude⁵ sa diať⁴⁴⁶: Miesto vône²⁷¹ bude stuchlina a miesto opaska²⁷² povraz a miesto diela¹⁶⁵ kaderenia²⁷³ lysina²⁷⁴ a miesto drahocenného rúcha pás z vrecoviny, popálenina miesto krásy. (25) Tvoji muži²⁷⁵ budú padať mečom, áno³⁸, tvoja vojenská moc²⁷⁶ vo vojne¹⁵², (26) i budú⁵ bedovať a truchliť jeho²⁷⁷ brány²⁷⁸, lebo³⁸ tie sa vyprázdnia – na zemi bude²⁷⁷ sedieť.

4 A v onen deň sa sedem žien zachytí za²²⁰ jedného muža s výrokem: Budeme jesť svoj chlieb a obliekať si svoju

šatu, len nech je¹⁷⁰ nad nami vyslované²⁷⁹ tvoje meno – odním²⁸⁰ našu popuť.

(2) V onen deň bude Výhonok²⁸¹ Hospodina na okrasu a na slávu²²⁷ a Plod zeme na honosenie sa¹⁷⁵ a na ozdobu²³² uniknúcim^{29 282} Izráela³, (3) a bude⁵ sa diať⁴⁴⁶: kto⁶⁴³ bude zvyšovať na Cijjóna a kto⁶⁴³ bude pozostávať v Jerúsáleme – bude sa mu vraviť svätý, každý, kto bude⁶⁴³ zapísaný k životu²⁸³ v Jerúsáleme, (4) keď Pán umyje⁷⁷ špinu dcér Cijjóna a krv^{75 76} Jerúsálema²⁸⁴ bude z jeho vnútra duchom²⁸⁵ súdu⁸⁵ a duchom²⁸⁵ pustošenia^{137 286} vyplachovať. (5) A Hospodin stvorí nad každým základom²⁸⁷ vrchu Cijjóna a nad jeho²⁸⁸ zvolaním⁵⁹ za dňa oblak a v noci dym a žiaru²⁸⁹ planúceho ohňa²⁹⁰, lebo nad všetkou slávou²²⁷ bude kryt²⁹¹, (6) áno³⁸, bude stánok^{40 292} ako²⁹³ tóna²⁹⁴ za dňa pred horúčavou⁷¹ a ako²⁹³ útočisko²⁹⁵ a ako²⁹³ skrýša^{296 297} pred nepohodou^{71 298} a pred dažďom⁷¹.

5 Nech, prosím⁸⁹, môžem^{18 170} svojmu milovanému²⁹⁹ spievať pieseň svojho milovaného²⁹⁹ o jeho vinici: Môjmu milovanému²⁹⁹ sa dostalo⁴⁶ vinice na horskom výbežku³⁰⁰ úrodnom³⁰¹; (2) i okopal ju a kameňov ju zbavil a posádzal²²⁷ ju ušľachtilým viničom a vprostred nej zbudoval vežu³⁰² a tiež v nej vyhlbil³⁰³ nádrž k lisu; i dúfal^{5 304} v úrodu^{194 305} hrozien, ale urodila^{194 305} plánky.

(3) Nuž teda³⁰⁶, obyvatelia Jerúsálema a muži²⁹ Júdu³, súďte⁸⁵, prosím⁸⁹, medzi mnou a medzi mojou vinicou. (4) Čo ešte bolo treba s mojou vinicou^{246 307} spraviť³⁰⁸, čo³⁸ som nespravil? Prečo, keď som dúfal^{5 304} v úrodu^{194 305} hrozien, urodila^{194 305 309} plánky? (5) Nuž teda³⁰⁶, nech vás, prosím⁸⁹, môžem^{18 170} upovedomiť, čo ja so svojou vinicou²⁴⁶ chcem¹⁸ spraviť: odstrániť⁷⁹ jej plot, nech³⁸ sa dostane⁴⁶ na spustošenie^{137 286 310}, preborí³¹¹ jej múrik, nech³⁸ sa dostane⁴⁶ na rozšliapanie^{54 310 312} (6) i chcem¹⁸ ju urobiť³¹³ spúšťou; nebude sa prerezávať a nebude sa kypriť³¹⁴, takže³⁸ bude vzrastať³¹⁵ trnité krovie a bodlač, a oblakom na ňu zakazujem dažď³¹⁶ dažďom. (7) Lebo vinica Hospodina zástupov^{42 43}, to je dom Izráela³, a muži²⁹ Júdu³ sadba, jeho rozkoš³¹⁷; i dúfal^{5 304} v právo⁸⁵,

a hľa, prelievanie krvi³¹⁸, v spravodlivosť, a hľa, krik^{318 319}.

(8)Beda¹², hromadiaci^{320 351} dom na dom, ktorí pripájajú³²¹ pole na pole, až už niet³²² miesta³²³, a vy ste⁵ sami¹⁷⁸ usídlení vo vnútri zeme! (9)V moje uši – Hospodin zástupov^{42 43}; Ak nebudú³²⁴ mnohé domy spustiskom^{66 325}, veľké a krásne⁹⁶, pretože³²⁶ nebude obyvateľa! (10)Áno, desať jutár³²⁷ vinice bude vynášať^{194 305} jeden bath³²⁸ a chómer³²⁹ osiva bude vynášať^{194 305} jednu éfu³³⁰.

(11)Beda¹², zavčasu za rána vstávajúci^{320 351}, ktorí zháňajú¹¹⁰ opojný¹⁰³ nápoj; tých¹⁰⁷, predlievajúcich³³¹ za súmraku, rozpaluje víno; (12)a ich hostiny³³², to je⁵ lýra³³³ a varyto³³⁴, tamburína³³⁵ a píšťala³³⁶, a víno; ale pôsobenie Hospodina si nevšímajú a dielo⁶⁵ jeho rúk nevidia. (13)Preto bude môj ľud odvedený³³⁷, pre nedostatok³³⁸ poznania, a jeho šlachta^{227 339} ...³⁴⁰ umierajúci³⁴¹ hladom, a jeho dav³⁴² – vyschnutí smädcom. (14)Preto šeól³⁴³ rozšíri svoju žiadostivosť^{263 344} a do bezmerna³⁴⁵ rozovrie svoje ústa, i zostúpi jeho²⁷⁷ nádhery¹⁷⁴ a jeho²⁷⁷ množstvo³⁴² a jeho^{277 346} vrava^{318 347} i veselíaci sa v ňom²⁷⁷; (15)i skloní¹⁶⁶ sa jednoduchý a poníži sa vznešený¹⁶⁷, aj oči vysokomyseľných¹⁸³ sa budú ponížovať, (16)a v súde^{85 348} bude vyvýšený^{183 349} Hospodin zástupov^{42 43}, áno³⁸, svätý Boh sa v spravodlivosti³⁴⁸ prejaví ako Svätý³⁵⁰ (17)a ovce³⁵¹ sa budú pásť ako na svojom pastvisku³⁵² a rumoviská³⁵³ po blahobytných³⁵⁴ budú objedávať³⁵⁵ cudzinci^{356 357}.

(18)Beda¹², priťahujúci^{320 358 351} trest za nepravosť¹⁵ povrazmi ľží^{57 359} a trest za hriech ako lanami voza, (19)ktorí⁶⁴³ vravia: Nech sa náhli¹⁷⁰, nech urýchljuje¹⁷⁰ svoj čin¹⁶⁵, aby sme videli, nech³⁸ sa blíži³⁶⁰, nech³⁸ prichádza rozhodnutie³⁶¹ Svätého Isráela, nech³⁸ ho môžeme¹⁸ spoznať!

(20)Beda¹², tí³²⁰, ktorí⁶⁴³ vravia zlému dobré a dobrému zlé, pokladajúci²²⁴ tmu za svetlo a svetlo za tmu, pokladajúci²²⁴ horké za sladké a sladké za horké!

(21)Beda¹², múdri³²⁰ v svojich očiach a pred svojou tvárou chápa¹¹ 207 362!

(22)Beda¹², hrdinovia^{202 320 363} v pití vína a muži zdatní³⁶⁴ v miešaní³⁶⁵ opojného¹⁰³ nápoja, (23)zlovoľného za úplatok³⁶⁶

za spravodlivého vydávajúci, ktorí³⁸ spravodlivosť každého zo spravodlivých od neho odnímajú⁷⁹!

(24)Preto, ako jazyk ohňa stravuje^{98 367} slamu³⁶⁸ a seno sa v plameni²⁹⁰ zvráštjuje³⁶⁹, bude ich koreň stáby stuchlinou a ich kvet bude ako prach³⁷⁰ vystupovať¹⁴⁴, lebo zamietli⁴⁵⁵ zákon⁵⁰ Hospodina zástupov^{42 43} a výrokmi²⁹ Svätého Isráelovho opovrhli. (25)Preto vzbĺkol³⁷¹ hnev Hospodina proti jeho ľudu, i vzťahol²⁵¹ naň svoju ruku a dal sa ho biť¹⁹, takže³⁸ sa vrchy rozochveli a ich mŕtvolý sú²⁹ ako smeti vnútri ulíc. Pri všetkom tomto³⁴⁸ sa jeho hnev neodvrátil a jeho ruka ešte je vzťahnutá²⁵¹.

(26)I pozdvihne⁶⁸ prápor⁷¹² národom¹³ z ďaleka a zasyčí jednému od konca zeme, a hľa, prichádza náhlivo, hybko³⁷²; (27)niet pri ňom ustátého³⁷³ a niet potkynajúceho sa²²⁵, nespi a neusína³⁷⁴ a nie že sa uvoľní³⁷⁵ opasok jeho bedier a nie že sa pretrhne²⁴⁴⁹ remienok jeho sandálov, (28)ktorého šípy sú naostrené a jeho všetky luky sú napäté³⁷⁶, kopytá jeho koní sa dajú považovať³⁷⁷ za³⁷⁸ kremeň a jeho kolesá³⁷⁹ za³⁷⁸ víchricu. (29)Rev má¹⁷⁹ ako lev³⁸⁰, reve ako hrivnatce³⁸¹ a zavýja³⁸² a uchvacuje a odvlieka korisť, a niet vyprostujúceho; (30)a bude sa³⁸³ v onen deň nad ním^{384 385} zavýjať³⁸² ako zavýjaním³⁸² mora; i pohliadne sa³⁸³ k zemi, a hľa, tma, tieseň³⁸⁶; v jej mrákavách aj svetlo bude tmou.

6 V roku smrti kráľa Uzziijáhúa, tu³⁸ som uvidel Pána sediaceho na vysokom a vznešenom¹⁴¹ tróne, a jeho podolok naplnal chrám³⁸⁷. (2)Zvrchu voči nemu stáli serafi; šesť krídel, šesť krídel mal¹⁷⁹ jeden – dvoma zakrýval svoju tvár a dvoma zakrýval svoje nohy a dvoma lietal, (3)a volal jeden k druhému³⁸⁸ a vravel: Svätý, svätý, svätý je Hospodin zástupov^{42 43}, jeho sláva²²⁷ je náplňou všetkej³⁸⁹ zeme! (4)A od hlasu toho volajúceho³⁹⁰ sa otriasli ložiská³⁹¹ prahov a dom sa plnil dymom; (5)i povedal som: Beda²³¹ mi, lebo zhyniem, veď ja som muž nečistý na perách^{392 393} a vprostred ľudu nečistého na perách^{392 393} ja bývam! Veď moje oči uvideli Kráľa, Hospodina zástupov^{42 43}! (6)Ale príletel ku mne jeden z tých serafov,

a v jeho ruke žeravý uhol⁷, *ktorý* kliešťami vzal z oltára³⁹⁴, (7) i siahlo na³⁹⁵ moje ústa a povedal: Hľa, toto siahlo na³⁹⁵ tvoje pery, i odstúpila⁷⁹ tvoja nepravosť¹⁵ a tvoj hriech sa prikrýva³⁹⁶.

(8) A počul som hlas Pána, vraviaci: Koho mám¹⁸ poslať a kto nám pôjde? I povedal som: Hľa, ja³⁹⁷, pošli³⁹⁸ ma. (9) A povedal: Choď a povedz tomuto ľudu: Opäť a opäť³⁹⁹ počujte, *ale* nech nerozumiete¹¹⁷⁰, opäť a opäť⁴⁰⁰ vidíte, *ale* nech nespoznávate¹⁷⁰¹! (10) Sprav srdce tohto ľudu tučným⁴⁰¹ a jeho uši otup⁴⁰² a jeho oči zalep⁴⁰³, nie aby⁴⁰⁴ svojimi očami videl a svojimi ušami počul a svojím srdcom rozumel¹¹, takže³⁸ by sa obrátil; to³⁸ by mu prinieslo uzdravenie⁴⁰⁵. (11) I povedal som: Až dokedy, Pane? A povedal: Až dovtedy, keď spustnú^{347 406} mestá, pretože³²⁶ nebude obyvateľa, a domy, pretože³²⁶ nebude človeka, a pôda³⁵ bude pustošená^{347 406} v spúšť⁴³³; (12) a Hospodin ďaleko zapudí⁴⁰⁷ ľudí⁴⁰⁸ a veľká⁴⁰⁹ bude opustenosť vo vnútri zeme; (13) a ak v nej bude ešte desatina, zasa^{309 410} sa dostane⁴⁶ k zničeniu^{137 286}, ako terebint^{130 411} a ako dub¹⁸¹, z ktorého⁴¹² po zrúbani⁴¹³ zvýši klát; jej klátom je sväté semä⁴¹⁴.

7 A v dňoch Ácháza, syna Jótháma, syna Uzziijáhúa, kráľa Júdu³, sa stalo⁴⁶: K Jerúsálemu k vojne¹⁵² proti nemu vystúpil Recín, kráľ Arámu^{415 416}, a Pekach, syn Remaljáhúa, kráľ Izráela, *ale* bojovať¹⁵² proti nemu sa mu nedarilo⁴⁷⁷. (2) A domu Dávida bola podaná správa²²⁹ výrokom: Arám^{415 416} sa utáboril⁴¹⁸ na Efrájimovi^{3 419}; i roztriaslo sa jeho srdce a srdce jeho ľudu stáby roztrásením stromov lesa od¹⁷² vetra²⁸⁵. (3) A Hospodin povedal k Isajovi: Nože⁸⁹ vyjdi¹⁴⁶ v ústrety Ácházovi, ty a Šeár-jášúv⁴²⁰, tvoj syn, ku koncu struhy⁴²¹ vrchnej vodnej nádrže⁴²² pri hradskej⁴²³ k poľu³⁹² valchára (4) a povedz k nemu: Maj sa na pozore⁴²⁴, *ale* zachovaj klud⁴²⁵; nech sa nebojíš^{170 426} a nech nemalomyselne^{170 427} tvoje srdce pred týmito dvoma pahýľmi^{71 428} opalkov, ktoré⁶⁴³ dymia, pre⁴²⁹ vzbĺknutie³⁷¹ hnevu Recína a Aráma^{415 416} a syna Remaljáhúa. (5) Pretože Arám^{415 416} proti tebe zosnoval^{361 430} zlo, *aj* Efrájim a syn Remaljáhúa, s výrokom: (6) Vystupujme^{144 170} v Júdu^{3 431}

a naháňajme¹⁷⁰ mu hrôzu⁴³², nech³⁸ ho môžeme¹⁸ strhnúť k sebe⁴³³ a v kralovanie v jeho stred uviesť⁴³⁴ kráľa, syna Táveála, (7) povedal⁴³⁵ Pán, Hospodin, takto: *To* nesmie¹⁸ nastať⁴³⁶ a nebude *toho!* (8) Áno, hlavou Aráma^{415 416} je Damask a hlavou Damasku Recín, a Efrájim sa o ešte šesťdesiat a päť rokov⁴³⁷ bude musieť¹⁸ zrútiť⁵⁰¹, takže nebude ľuďom⁴³⁸; (9) a hlavou Efrájima³ je Šómrón a hlavou Šómróna syn Remaljáhúa. Ak neveríte^{100 439}, nijako nemôžete¹⁸ byť upevnení¹⁰⁰.

(10) A Hospodin k Ácházovi ďalej²⁰ prehovoril výrokom: (11) Vyžiadať si z blízkosti⁴⁴⁰ Hospodina, svojho Boha,⁴⁴¹ znamenie, spustí žiadosť hlboko alebo pozdvihni do výšky⁴⁴². (12) A Ácház povedal: Nebudem žiadať⁴⁴¹ a nebude Hospodina podrobovať skúške⁴⁴³. (13) I povedal: Nože⁸⁹ počujte, dom Dávida: Či je vám⁴⁴⁴ málo obťažovať⁴⁴⁵ ľudí⁴⁴⁶, že aj môjho⁴⁴⁷ Boha chcete¹⁸ obťažovať⁴⁴⁵? (14) Preto vám Pán, on, chce¹⁸ dať znamenie: Hľa, tehotná bude tá⁴⁴⁸, ktorá bude panna^{449 450}, a má¹⁸ porodiť syna a jeho meno nazve Immánú-Ěl⁴⁵¹. (15) Bude ješť smotanú⁴⁵² a med⁴⁷⁵ na svoje dosiahnutie schopnosti⁴⁵³ zistiť osklivosť⁴⁵⁴ v zlom⁴⁵⁵ a najšť záľubu⁴⁵⁶ v dobrom⁴⁵⁷, (16) lebo skôr ako ten chlapec²⁰⁹ bude⁵ vedieť zistiť osklivosť⁴⁵⁴ v zlom⁴⁵⁵ a najšť záľubu⁴²⁴ v dobrom⁴⁵⁷, musí¹⁸ pôda³⁵, z¹⁷² ktorej⁴⁵⁸ dvoch kráľov ty pociťuješ hrôzu⁴³², byť opustená. (17) Hospodin bude na teba a na tvoj ľud a na dom tvojho otca privádzať dni, aké od dňa odstúpenia Efrájima spred Júdu⁴⁵⁹ neprichádzali – kráľa Aššúra^{415 460}.

(18) A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: Hospodin bude sýcať na muchy²⁹, ktoré sú na pokraji⁴⁶¹ riek⁴⁶² Egypta, a na včely²⁹, ktoré sú v zemi Aššúra⁴⁶⁰, (19) i priletia a budú sa ony všetky¹⁰⁸ usadzovať⁴¹⁸ v hlboko sa zarezávajúcích dolinách^{463 464} a v rozštepoch skalísk¹⁹⁹ a vo všetkých trnínych krovinách a na všetkých pastvinách⁴⁶⁵. (20) V onen deň bude Pán holiť britvou najatou⁴⁶⁶ na druhej strane⁴⁶⁷ Rieky⁴⁶⁸, kráľom Aššúra^{415 460}, hlavu a ochlpenie⁴⁶⁹ nôh, *ba* aj bradu⁴⁷⁰ *to*⁴⁷¹ bude odstránovať^{472 473}. (21) A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: Ak bude kto²¹⁹ mŕť¹⁸ uživiť mladú kravu⁴⁷⁴ *alebo* dva kusy drobného dobytká,

(22) bude³⁰⁹ z hojnosti výnosu¹⁹⁴ mlieka ješ' smotanu⁴⁵², áno, každý, kto⁶⁴³ bude pozostávať vo vnútri zeme, bude ješ' smotanu⁴⁵² a med⁴⁷⁵. (23) A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: Každé miesto³²³, kde je tisíc viničov za tisíc kusov striebra, sa bude dostávať⁴⁶ trnístému krovia a bodlači⁴⁷⁶, (24) bude sa³⁸³ t vchádzať so šípmi⁴⁷⁷ a s lukom⁴⁷⁷, lebo celá zem bude trnistým kroviom a bodlačou, (25) a všetky vrchy⁴⁷⁸, ktoré sa okopávajú³¹⁴ okopávačkou⁴⁷⁹, ta pre bázeň⁴²⁶ z trnistého krovia a bodlače nebudeš⁴⁷³ môcť¹⁸ vchádzať, i bude to miestom⁶⁶ vyhánania⁴⁸⁰ hovädzieho dobytku⁸ a miestom⁶⁶ rozšľapavania^{54 312} drobným dobytkom^{392 481}.

8 A Hospodin ku mne povedal: Vezmi si veľkú tabuľu²⁶⁷ a napíš na ňu spôsobom^{266 482} smrteľníka^{176 483}: Pre Mahér-šálál-cháš-baza^{307 484 485}; (2) a na svedectvo som si mal¹⁸ vziať⁴⁸⁶ hodnoverných^{100 487} svedkov, Urijju, kňaza, a Zecharjáhúa, syna Berechjáhúa. (3) A keď som sa priblížil³⁶⁰ ku prorokyni⁴⁸⁸, otehotnela³⁰⁹ a porodila syna, a Hospodin mi povedal: Nazvi jeho meno Mahér-šálál-cháš-baz, (4) lebo skôr ako ten chlapec²⁰⁹ bude vedieť zavolať: Môj otcé, alebo: Moja matka, bude sa³⁸³ bohatstvo^{364 489} Damasku a lup zo Šómrónu odnášať⁶⁶⁸ pred tvár kráľa Aššúra^{415 460}.

(5) A ďalej²⁰ ku mne Hospodin prehovril výrok: (6) Pretože tento ľud zavrhol⁴⁵⁵ vody Šilóača, ktoré⁶⁴³ ticho⁴⁹⁰ tečú⁴⁹¹, ale je jasot²⁵⁴² pri Recínovi a synovi Remaljáhúa, (7) áno³⁸, preto sa, hľa, Pán chystá na nich³⁸⁴ vyvieť^{144 492 493} vody Rieky⁴⁶⁸, mohutné⁴⁹⁴ a mnohé – kráľa Aššúra^{415 460} a všetku jeho moc^{227 495}, i bude vystupovať¹⁴⁴ ponad⁴⁹⁶ všetky svoje riečistia a pôjde ponad⁴⁹⁶ všetky svoje brehy⁴⁹⁷ (8) a prejde^{190 498} Júdom³, prevalí sa⁴⁹⁹ a preleje sa, bude dosahovať až po³⁹⁵ krk, a bude⁵ sa diať⁴⁶: Rozpátia jeho kridel budú náplňou šírky tvojej zeme, Immánú-Él!

(9) Zlostíte sa⁵⁰⁰, národnosti¹⁴³, a zrúťte sa⁵⁰¹, a nastavte uši⁴, všetky dialky zeme; opásajte⁵⁰² sa⁵⁰³ a zrúťte sa⁵⁰¹, opásajte⁵⁰² sa⁵⁰³ a zrúťte sa⁵⁰¹, (10) radte sa⁴³⁰ radou^{361 504} – táž³⁸ musí¹⁸ byť zmarená, vyslovujte slovo – to³⁸ nebude môcť¹⁸ obstať⁴³⁶, lebo s nami je Boh⁴⁵¹!

(11) Lebo takto ku mne povedal Hospodin pri uchvátení¹⁵⁰⁵ svojou rukou, aby ma poučal¹⁵⁰⁶ ohľadne chodenia^{116 507} cestou tohto ľudu, výrok: (12) Nesmiete¹⁸ vravieť sprisahanie všetkému⁵⁰⁸, čomu⁵⁰⁹ tento ľud vraví sprisahanie, ani sa báť⁴²⁶ predmetu ich bázne^{426 510} ani sa ho desiť¹⁹², (13) Hospodina zástupov^{42 43}, jeho musíte¹⁸ za Svätého uznávať³⁵⁰ a predmetom vašej bázne^{426 510} nech je on a predmetom vášho desu^{192 510} on; (14) bude⁵ aj¹⁶⁸ svätynou^{66 511}, no³⁸ obom domom Izráela kameňom⁶⁶ úrazu⁵¹² a skalou⁶⁶ potknutia sa^{225 513}, obyvateľom Jerúsalema pascou⁶⁶ a nástrahou^{66 514}; (15) i potknú sa²²⁵ medzi nimi mnohí, a padnú a polámu sa⁵¹⁵ a budú polapení⁵¹⁶ a zajatí⁵¹⁷.

(16) Zaviaz⁵¹⁸ osvedčenie⁵¹⁹, zapečať poučenie⁵⁰ v mojich žiakoch⁵²⁰! – (17) Budem teda¹⁶⁸ čakať na Hospodina, ktorý⁶⁴³ zakryl svoju tvár pred domom⁷¹ Jáková, a budem v neho dúfať.

(18) Hľa, ja a dietky¹⁵⁷, ktoré mi dal Hospodin za znamenania a za zázraky v Izráelovi z blízkosti⁴⁴⁰ Hospodina zástupov^{42 43}, ktorý⁶⁴³ sídlí⁵²¹ na vrchu Cijjón. (19) A keď vám budú vravieť: uprite svoju pozornosť^{84 522} k duchom mŕtvych⁵²³ a k jasnovidcom, ktorí⁶⁴³ pípajú⁵²⁴ a ktorí⁶⁴³ mrmľajú⁵²⁵ – či nie k svojmu Bohu má¹⁸ ľud svoju pozornosť upierať^{84 522}? V prospech živých k mŕtvym? (20) K zákonu⁵⁰ a k osvedčeniu⁵¹⁹! Ak nie, nech podľa tohto slova⁵²⁶ vravia¹⁷⁰, že to^{527 528 529} nemá^{74 530} úsvitu⁵³¹.

(21) I bude⁵³² v nej⁵³³ prechádzať⁸ ťažko postihnutý⁵³⁴ a hladný, a keď bude⁵³² hladovať, stane sa⁴⁶, že³⁸ upadne⁵³² v zlosť⁵³⁵ a dá sa zlodečť proti svojmu kráľovi a proti svojmu Bohu; a ak sa otoč^{532 536} nahor, (22) alebo bude⁵³² hľadiť k zemi, hľa³⁰⁹, úzkosť⁵³⁷ a temnota, čierno⁵³⁸ súženia⁵³⁹, i bude zahnaný^{532 540} v hlbokú tmu⁵⁴¹.

9 Avšak nebude čiernavy⁵³⁸ v tej, v ktorej^{533 542} je stiesnenosť^{539 543 544}; ako v dobe skoršej¹⁹⁹⁵ zľahčí^{372 545} zem Zevulúna a zem Naftálího, tak³⁸ v posledok počtí²¹⁸ cestu k moru³⁹², druhú stranu^{467 546} Jordánu, Gálil národov¹³; (2)⁵⁴⁷ ten ľud, tí, ktorí⁶⁴³ chodia v tme, uvidia veľké svetlo, a sediaci⁵⁴⁸ v zemi tieňa smrti⁵⁴⁹ – nad nimi sa svetlo zaskveje. (3) Rozmnožíš⁵⁵⁰ národ¹³, zveľičíš^{6 550} mu⁵⁵¹ radosť, zara-

dujú⁵⁵⁰ sa pred tvou tvárou ako radosťou v žatve, ako keď jasajú pri svojom rozdeľovaní lupu, (4)lebo jarmo, jeho bremä, a prút⁵⁵² jeho pleca⁵⁵³, palicu⁵⁵⁴ jeho pohoniča^{212 555} rozdrví^{501 550} ako v deň Midjána; (5)áno, všetka obuv⁵⁵⁶ s dupotom^{477 557} v obuvi⁵⁵⁶ chodiaceho⁵⁵⁸ a v krvi^{75 76} vyváľaná⁵⁵⁹ šata, to³⁸ sa dostane⁴⁶ na spálenie³⁴ – potrava ohňa.

(6)Lebo sa nám narodí⁵⁵⁰ dietko¹⁵⁷, bude⁵⁵⁰ nám daný syn a na jeho plece sa dostane⁴⁶ kniežatstvo⁵⁶⁰ a jeho meno sa³⁸³ nazve Div⁵⁶¹, Radca⁴³⁰ -Вон-Хрдина^{202 562 563}, Otecvečnosti⁵⁶⁴, Knieža¹⁰⁴ pokoja. (7)Nebude konca rozvoja^{565 566} toho kniežatstva⁵⁶⁰ a pokoja⁵⁶⁵ na tróne Dávida a nad jeho kráľovstvom na jeho upevnenie⁵⁶⁷ a na jeho podporu⁵⁶⁸ súdom⁸⁵ a spravodlivosťou odteraz a navždy⁵⁶⁹. Toto bude vedieť¹⁸ vykonat horlivosť⁷²² Hospodina zástupov^{42 43}.

(8)Pán poslal⁵⁵⁰ slovo proti Jákóbovi, i padlo⁵⁵⁰ v Izráelovi^{3 570}; (9)to³⁸ zvedia⁵⁵⁰, ľud, on všetok¹⁰⁸, Efrájim a obyvatelia²⁹ Šómrónu, v pýche⁷⁵⁶ a nadutosti⁵⁷¹ srdca s výrokom: (10)Tehly padli, i budeme budovať kvádrami^{29 572}, sykomory⁵⁷³ sú⁵ zrúbané, tie³⁸ môžeme¹⁸ nahradiť⁵⁷⁴ cédrami. (11)Ale Hospodin proti nemu^{575 576} pozdvihne^{177 577} Recínových trápičov^{118 578} a jeho⁵⁷⁶ nepriateľov bude podpichovať, (12)Aráma^{415 416} od východu⁵⁷⁹ a Pelištím¹⁵⁵ od západu^{579 580}, i budú požíerať⁹⁸ Izráela plnými⁵⁸¹ ústami. Pri všetkom tomto³⁴⁸ sa jeho hnev neodvráti⁵⁵⁰ a jeho ruka ešte bude vtiahnutá²⁵¹, (13)pretože³⁸ sa ľud nevráti⁵⁵⁰ k tomu, ktorý⁶⁴³ ho bije¹⁹, ba, nevyhľadajú^{84 550} Hospodina zástupov^{42 43}.

(14)I odtnie⁵⁸² Hospodin od Izráela v jeden deň hlavu aj chvost, palmovú ratolest⁵⁸³ aj rákos; (15)starec a vysoko vážený⁵⁸⁴ svojou osobou⁵⁸⁵, on je hlava, a prorok vyčujúci klamu⁵⁸⁶, on je chvost – (16)áno³⁸, vedúci^{86 236} tohto ľudu sa prejavili⁵⁸⁷ zavádzajúcimi na scestie²³⁷ a nimi vedení^{86 236} sú pohltení⁵⁸⁸. (17)Preto sa Pán neraduje nad jeho ťuhajmi a nelutuje^{589 799 800} sirôt a vdov, lebo to všetko¹⁰⁸ sú neveriaci⁵⁹⁰ a vystrájajú zlé⁸¹ a všetky ústa hovoria bezbožnosť⁵⁹¹. Pri všetkom tomto³⁴⁸ sa jeho hnev neodvráti⁵⁵⁰ a jeho ruka ešte bude vtiahnutá²⁵¹, (18)lebo zlovôľa spaľuje^{5 137} ako oheň, zožiera⁹⁸ trnité krovie a bod-

lač a zažíha⁵ v húštinách⁵⁹² lesa, takže³⁸ sa nahor vinú⁵⁵ stĺpy^{29 594} dymu.

(19)Výbuchmi²⁹ hnevu⁵⁹⁵ Hospodina zástupov^{42 43} je^{5 550} rozžeravená⁵⁹⁶ zem a ľud sa stal^{46 550} staby potravou ohňa, navzájom sa⁵⁹⁷ nešetia⁵⁹⁸, (20)a ak čo zhltné^{383 599} napravo, je³⁰⁹ hladný, a ak čo zje³⁸³ naľavo, nenasytia³⁰⁹ sa. Jedna každý²¹³ mäso svojho ramena: (21)Menaššé Efrájima a Efrájim Menaššéa, a oni spolu proti Júdovi⁵⁷⁵. Pri všetkom tomto³⁴⁸ sa jeho hnev neodvráti⁵⁵⁰ a jeho ruka ešte bude vtiahnutá²⁵¹.

10 Beda¹², tí³²⁰, ktorí⁶⁴³ ustanovujú⁶⁰⁰ ustanovenia⁶⁰¹ mrzkosti⁶¹, a predpisujúci³²⁰, ktorí predpisujú útlak⁶⁰² (2)na zapudzovanie^{251 603} núdných⁶⁰⁴ od súdu⁶⁰⁵ a na odpieranie⁶⁰⁶ práva⁸⁵ chudobných²⁴⁵ môjho ľudu, aby sa vdovy stávali^{46 607} ich lupom, aby vykorisťovali⁶⁰⁸ siroty! (3)A čo budete robiť na deň navštívenia⁶⁰⁹ a za⁶¹⁰ búrky⁶¹¹, ktorá bude prichádzať z dialky? Ku komu sa budete o pomoc utiekať a kde chcete¹⁸ zanechať svoju slávu²²⁷? (4)Nie-to, iba ak by sa skráčil^{383 612} na mieste väzňov^{28 613 614} alebo budú padať na mieste tých, ktorí budú⁶⁴³ zabíjať. Pri všetkom tomto³⁴⁸ sa jeho hnev neodvráti⁵⁵⁰ a jeho ruka ešte bude vtiahnutá²⁵¹.

(5)Beda¹² Aššúr^{320 460}, palica^{320 554} môjho hnevu; áno³⁸, prútom⁵⁵² je on, v ich ruke je moje rozhorlenie⁶¹⁵; (6)vysielam⁶¹⁶ ho proti neveriacemu⁵⁹⁰ národu^{13 617} a prikazujem⁶¹⁸ ho nad ľuďom^{384 619} výbuchu⁶²⁰ môjho hnevu⁵⁹⁵ na lúpenie lupu a na ukoristovanie⁶⁰⁸ koristi a aby ho určil^{224 607} na rozšľiapanie^{54 312} ako blato⁶²¹ ulíc, (7)hoci³⁸ on nie tak zmýšľa^{47 48} a jeho srdce nie tak mieni³⁷⁷, lež⁶²² v jeho srdci je plieniť⁶²³ a vytnáť⁵⁸² nemálo národov¹³; (8)veď vraví: Či nie sú mojimi⁶²⁴ hodnostármi¹⁰⁴ napospol králi⁶²⁵? (9)Či nie je Kalnó⁶²⁶ ako Karkemiš, či nie je Chamáth ako Arpád, či nie je Šómrón ako Damask? (10)Ako moja ruka dočiahla⁶²⁷ na kráľovstvá⁶²⁸ modiel^{29 164}, a ich sôch⁶²⁹ bolo nad Jerúsalem⁶³⁰ a nad Šómrón⁶³⁰, (11)či tak, ako som spravil Šómrónu a jeho modláme^{164 246}, nebudem môcť¹⁸ spraviť Jerúsalemu a jeho zobrazeniam^{246 632}?

(12)A keď bude Pán končiť⁶³² svoje dielo¹⁶⁵ na vrchu Cijjón a v Jerúsaleme, bude⁵ sa diať⁴⁶: Budem myslieť^{609 633}

na ovocie nadutosti⁵⁷¹ srdca kráľa Aššúra^{415 460} a na vystatovačnosť²⁵⁵ vysokosti jeho očí. (13)Veď povedal: Spravil som to silou svojej ruky a svojou múdrosťou, lebo som⁵ chytrý^{11 207 634}, i odstraňoval⁷⁹ som hranice⁶³⁵ národností¹⁴³ a ich nahromadené veci⁶³⁶ som vyraboval⁶³⁷ a ako rek¹¹³ som zvrhoval tróniacich⁶³⁸, (14)a ako do hniezda dočahovala^{5 627} moja ruka na bohatstvo^{364 489} národností¹⁴³ a ako zbieraním⁶³⁹ opustených vajec som ja pozbieral⁶³⁹ celú³⁸⁹ zem a nebolo⁵ trepotajúceho⁶⁴⁰ krídlom ani otvárajúceho zobák⁶⁴¹ a pípajúceho⁵²⁴. – (15)Či sa bude sekera vystatovať^{255 642} nad toho³⁸⁴, kto⁶⁴³ ňou seká³⁰³? Alebo sa bude píla vypínať⁶⁴⁴ nad toho³⁸⁴, kto ňou pohybuje^{645 646}? Ako by palica⁵⁵⁴ pohybovala^{645 646} tými, ktorí ju pozdvíhajú⁶⁴⁶, ako by prút⁵⁵² pozdvíhal⁶⁴⁶ toho, kto⁶⁴⁷ nie je drevo!

(16)Preto PÁN, Hospodin zástupov^{42 43}, medzi jeho výkvet^{617 648} vysielá⁶¹⁶ suchoty⁶⁴⁹ a miesto jeho slávy^{227 650} bude planúť planutie ako planutie ohňa, (17)a svetlo Izráela sa stane⁴⁶ ohňom⁶⁶ a jeho Svätý plameňom^{66 290}, i rozhorí sa¹³⁷ a strávi³⁸ v jednom dni jeho bodlač a jeho trnité krovie (18)a slávu^{227 651} jeho lesa a jeho sadu od duše až po mäso⁶⁵² bude ničit¹²⁷, takže³⁸ to bude ako chradnutie⁶⁵³ chorého⁶⁵⁴ (19)a zvyšku jeho lesa bude neveľa⁶⁵⁵, takže³⁸ ich dieťa²⁰⁹ bude môcť¹⁸ spočítať.

(20)A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: Už sa naďalej nebude zvyšok Izráela a uniknút^{29 282} domu Jáкова opierať²⁰ o⁶⁵⁶ svojho bijúceho^{19 657}, lež³⁸ sa bude v pravde⁶⁵⁸ opierať o⁶⁵⁶ Hospodina, Izráelovho Svätého; (21)zvyšok sa bude vracať⁴²⁰, zvyšok Jáкова, k Bohu-Hrdinovi²⁰² – (22)áno, aj keby bolo tvojho ľudu, Izráel, ako piesku mora, vracaj sa z neho⁴¹² bude zvyšok⁴²⁰, zhuba⁶⁵⁹, ktorá je určená⁶⁶⁰, bude pretekať⁴⁹⁹ spravodlivosťou, (23)lebo zhubu⁶⁵⁹, a to určenú⁶⁶⁰, sa PÁN, Hospodin zástupov^{42 43}, chystá vykonať⁴⁹³ vo vnútri všetkej³⁸⁹ zeme.

(24)Preto PÁN, Hospodin zástupov^{42 43}, povedal takto: Nech nemáš, môj ľud, obývajúci Cijjón, bázne^{170 426 661} pred Aššúrom^{71 428 460}, ktorý tá bije¹⁹ palicou⁵⁵⁴ a svoj prút⁵⁵² na teba³⁸⁴ pozdvíha⁶⁸ spôsobom⁶⁶² Egypta, (25)lebo ešte málo, troška⁶⁶³,

a bude dokonané¹²⁷ rozhorlenie⁶¹⁵ a môj hnev nad ich ničivosťou^{384 664 665}, (26)áno³⁸, Hospodin zástupov^{42 43} sa chystá nad ním³⁸⁴ povzniesť^{493 666} bič podľa pobitia^{667 668} Midjána na skale Óréva a svoj prút⁵⁵² nad morom³⁸⁴, tiež³⁸ ho pozdvihne⁶⁸ spôsobom⁶⁶² Egypta⁶⁶⁹. (27)A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: Jeho bremä⁶⁷⁰ bude ustupovať⁷⁹ z tvojho pleca³⁹⁴ a jeho jarmo z tvojjej šíje³⁹⁴, a od tuku^{172 671 672} sa bude jarmo rozvracať⁶⁷³.

(28)Príchádza^{5 550} na Ajath³⁸⁴, prejde⁵⁵⁰ v Migrón⁴³¹, pri Michmáse necháva^{609 633 674} svoje batožiny⁶⁷⁵; (29)prejdú⁵⁵⁰ cez priechod, Géva – nocľaziško⁶⁷⁶ pre nás³⁰⁷, Rámá sa zľaká^{5 550 677}, Šáúlova Gíveá prchá^{5 550}. (30)Zavrieskaj⁶⁷⁸ svojím hlasom⁶⁷⁹, dcéra Gallím, načúvaj⁶⁸⁰, Lajš! Úbohá²⁴⁵ Anáthóth! (31)Madméná uteká^{5 550}, obyvateľia Gévím hľadajú^{5 550} útočisko⁶⁸¹. (32)Ešte deň na zastavenie⁶⁸² v Nóve; svojou rukou hrozí⁶⁴⁵ vrchu dcéry⁶⁸³ Cijjónu, pahrbku Jerúsalema.

(33)Hľa, PÁN, Hospodin zástupov^{42 43}, sa chystá hrôzyplnou mocou⁶⁸⁴ okliesniť⁴⁹³ vetvovie, vzrastom vysoké⁶⁸⁵ budú stínané⁶⁸⁶ a tie, ktoré⁶⁴³ sa vyvyšujú^{183 685}, budú znižované, (34)i bude železom osekávať⁶⁸⁷ húštiny lesa a Levánón¹⁸⁰ musí¹⁸ skrze Vznešeného^{688 689} padnúť.

11 A z kláta Jíšaja bude vychádzať¹⁴⁶ prútík a z jeho koreňov bude pučať odnož, (2)a na ňom bude spočívať⁴¹⁸ Duch²⁸⁵ Hospodina, Duch²⁸⁵ múdrosti a súdnosti^{11 690}, Duch²⁸⁵ rady³⁶¹ a hrdinstva²⁷⁶, Duch²⁸⁵ poznania Hospodina a úcty⁴²⁶ k nemu⁶⁹¹; (3)i bude jeho slasť v⁶⁹² úcte^{426 693} k Hospodinovi³⁹² a nebude súdiť⁸⁵ podľa videnia⁶⁹⁴ svojich očí ani rozhodovať⁶⁹⁵ podľa počutia svojich uší, (4)lež³⁸ bude v spravodlivosti zaistovať⁵ právo⁸⁵ núdnym⁶⁰⁴ a v úprimnosti⁶⁹⁶ rozhodovať^{5 695} pre tichých^{307 697} v zemi³⁹²; i bude biť¹⁹ zem palicou⁵⁵⁷ svojich úst a prútom⁵⁵² svojich pier usmrcovať zlovolných²⁹; (5)a bude opaskom jeho bokov⁶⁹⁸ spravodlivosť a opaskom jeho bedier vernosť⁶⁹⁹. (6)A bude vlk pobývať^{5 700} s ovcou³⁵¹ a leopard líhať⁷⁰¹ s kozlatom, a telfa a hrivnatec³⁸¹ a kŕmny dobytok budú pospolu a malý chlapec²⁰⁹ nimi bude vládnuť⁷⁰², (7)aj krava a medveď⁷⁰³ sa budú

pást⁷⁰⁴, ich mládatá budú pospolu líhať⁷⁰¹ a lev bude ako hovädzí dobytok žrať slamu. (8)A dojča sa bude baviť⁷⁰⁵ nad dierou vretenice a odkojenča²³³ siahne svojou rukou⁷⁰⁶ na dúpã⁷⁰⁷ kobry⁷⁰⁸. (9)Nikde na mojom⁷⁰⁹ svätom vrchu⁴¹⁴ nebudú môcť¹⁸ ublížiť⁸¹ ani skaziť⁷¹⁰, lebo zem sa naplní poznaním Hospodina, ako sú vody pokrytím moru⁷¹¹. (10)A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: koreň Jíšaja, ktorý bude stáť ako prápor⁷¹² národnosti¹⁴³ – naň budú národy¹³ upierať svoj zreteľ^{84 522 713} a miestom jeho odpočinku⁷¹⁴ bude⁵ sláva²²⁷.

(11)A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: Pán bude druhý raz prikladať²⁰ svoju ruku na získanie⁷¹⁵ zvyšku svojho ľudu, ktorý bude zvyšovať, z Aššúra^{415 460} a z Egypta a z Path-rósa⁷¹⁶ a z Kúša^{415 717} a z Éláma a zo Sine-ára a z Chamátha a z ostrovov⁷¹⁸ mora; (12)i pozdvihne⁶⁸ prápor⁷¹² k národom¹³ a pozbiera⁶³⁹ zahnaných⁵⁴⁰ Izráela a bude zhromažďovať rozptýlených^{719 720} Júdu od štyroch uhlov⁷²¹ zeme. (13)A revnivost⁷²² Efrájima ustúpi⁷⁹ a Júdovi protivníci^{188 723} budú vytínajú⁵⁸², Efrájim nebude revniť^{722 724} na Júdu a Júda nebude utláčať⁷²³ Efrájima, (14)lež³⁸ vletia na plece⁷²⁵ Peliš-tím¹⁵⁵ k západu⁷²⁶; pospolu budú vykorisťovať⁶⁰⁸ synov východu, Edóm⁴¹⁵ a Mó-áv^{415 727} budú ziskom⁷²⁸ ich ruky a synovia Ammóna im budú poslušní⁷²⁹. (15)A Hospodin za odovzdaný⁷³⁰ pováži⁷³¹ jazyk⁷³² mora Egypta a svojou rukou v páľave svojho víchra²⁸⁵ zamáva^{645 733} nad Riekou⁴⁶⁸ a rozbije¹⁹ ju na sedem potokov⁴⁶³ a umožní prekročenie⁷³⁴ v sandáloch, (16)takže³⁸ zvyšku jeho ľudu, ktorý bude zvyšovať, sa dostane^{46 735} z Aššúra^{415 460} hradskej⁴²³, ako sa dostalo^{46 735} Izráelovi v deň jeho vystúpenia¹⁴⁴ zo zeme Egypta.

12 A v onen deň budeš vraviť⁵: Chválím ťa⁷³⁶, Hospodine, že keď⁷³⁷ si sa proti mne popudil, tvoj hnev sa odvrátil a potešil si¹⁵ ma. (2)Hľa, mojou záchranou⁷³⁸ je Бон, budem dôverovať⁷³⁹ a nebudem sa ľakať⁷⁴⁰, lebo mojou silou a spevom⁷⁴¹ je Jáh⁷⁴², Hospodin, i stal sa⁴⁶ mi záchranou^{66 738}. (3)I budete zo žriediel tej záchrany⁷³⁸ s jasotom^{477 2542} čerpať⁵ vodu

(4)a v onen deň budete vraviť⁵: Prinášajte chválu Hospodinovi⁷³⁶, vzývajte jeho meno⁷⁴³, rozhlasujte medzi národnosťami¹⁴³ jeho skutky⁷⁴⁴, pripomínajte, že jeho meno je⁵ vyvýšene⁶⁷⁷, (5)pri hudbe ospevujte⁷⁴⁵ Hospodina, že⁷⁴⁶ koná⁵ vynikajúce⁷⁴⁷ veci^{29 594}; toto nech je¹⁷⁰ známe vo všetkej³⁸⁹ zemi! (6)Jasaj⁶⁷⁸ a plesaj, obyvateľka Cijjóna, lebo Svätý Izráela je veľký v tvojom strede⁷⁴⁸!

13 Bremä^{749 750} Bávela^{415 751}, ktoré uvidel² Isajá, syn Ámóca.

(2)Na lysom vrchu pozdvihnite⁶⁸ prápor⁷¹², zvýšte na nich⁷⁵² hlas, mávajte⁶⁴⁵ rukou, nech³⁸ vchádzajú bránami²⁷⁸ veľmožov⁷⁵³. (3)Ja som rozkázal svojim posvätným⁷⁵⁴, áno, na svoj hnev⁷⁵⁵ som povolal svojich hrdinov²⁰², radujúcich sa z môjho vyvýšenia⁷⁵⁶. (4)Hlas lomozu⁷⁵⁷ vo vrchoch, ako⁴⁷ mnohého ľudu, hlas travy³⁴⁷ z kráľovstiev zhromaždených⁷⁸⁰ národov¹³: Hospodin zástupov^{42 43} koná prehliadku^{609 633 758} vojska^{42 759} do boja¹⁵². (5)Prichádzajú z ďalekej zeme⁷⁶⁰, od okraja⁴⁶¹ nebies, Hospodin a nástroje⁶⁷⁵ jeho rozhorlenia⁶¹⁵ na rozvracanie⁶⁷³ všetkej³⁸⁹ zeme.

(6)Skučte, lebo deň Hospodina je blízky^{360 761}, prichádza ako skaza⁷⁶² od Všemocného^{763 764}. (7)Preto sa budú všetky ruky spúšťať^{369 765} a každé srdce smrteľníka⁷⁶⁶ sa bude rozplývať^{653 766}, (8)i upadnú v bezradnosť⁷⁶⁷, budú ich zachvacovať kŕče a bolesti, ako rodička sa budú zvíjať⁷⁶⁸ a so strachom⁷⁶⁹ sa budú jeden k druhému²¹⁵ obracať⁷⁷⁰, ich tváre – tváre plameňov⁷⁷¹.

(9)Hľa, deň Hospodina prichádza⁵, skazonosný⁷⁷², áno³⁸, prekypením⁵⁹⁵ a žiarom⁷⁷³ hnevu spraviť²²⁴ zem spustliskom^{66 325} a hriešnikov z nej vyhubiť⁶²³; (10)ani hviezdy nebies a ich súhvezdia⁷⁷⁴ nebudú vyžarovať⁷⁷⁵ svoje svetlo, slnko sa pri svojom vychádzaní¹⁴⁶ zatmie a mesiac sa nebude svojim svetlom skvieť, (11)i budem na svete⁷⁷⁶ trestať^{609 633 777} zlo a na zlovolných⁷⁷⁷ ich nepravosť¹⁵ a robiť prietrz⁷⁷⁸ spupnosti^{175 779} opovážlivých⁷⁸⁰ a ponižovať namyslenosť^{594 781} hrôzovládco⁷⁸²; (12)chcem¹⁸ smrteľníka⁷⁷⁶ spraviť cennejším⁷⁸³ od jemného zlata⁷⁸⁴, áno³⁸, človeka

od zlata⁷⁸⁵ z Ófiru⁷⁸⁶, (13) preto budem otriasať⁷⁸⁷ nebesami, aj zem sa bude priprekypení hnevu⁵⁹⁵ Hospodina zástupov^{42 43} a v deň žiaru⁷⁷³ jeho hnevu chvieť zo svojho⁷⁸⁸ miesta³²³. (14) A bude⁵ sa diať⁴⁶. Ako vyplašená gazela⁷⁸⁹ a ako drobný dobytok, keď³⁸ niet zhromažďujúceho⁷⁹⁰, sa budú obracať⁴⁵³⁶ každý²¹³ k svojmu ľudu a prchať každý²¹³ k svojej zemi. (15) Všetko, čo bude⁶⁴³ dopadnuté⁶²⁷, bude prekálané a všetko, čo bude⁶⁴³ polapené^{472 791}, bude padať mečom, (16) i budú ich malé deti²³⁵ pred ich očami rozrážané⁶⁷⁹², ich domy rabované⁷⁹³ a ich ženy prznené⁷⁹⁴.

(17) Hľa, ja³⁹⁷, chystám sa na nich³⁸⁴ vzbudiť^{493 666} Mádaja⁷⁹⁵, tých, ktorí si nebudú cenit⁷⁹⁶ striebro, a zlato – nebudú si v ňom ľubovať⁵³, (18) lež³⁸ luky mladíkov²⁰⁹ budú rozrážať^{792 797} a nebudú plody lona⁷⁹⁸ ľutovať^{4589 799 800}, ich oko sa nebude nad deťmi⁸⁰¹ zmlíúvať⁸⁰². (19) A Bável^{415 751}, okrasa⁸⁰³ kráľovstiev⁸⁰⁴, ozdoba²⁵⁵ pýchy^{75 779} Kasdím^{155 805}, sa musí¹⁸ stať⁴⁶ stáby Božím podvrátením³⁹ Sodomy a Gomory, (20) bude donekonečna neobývaný a až do pokolení a pokolení neosídľovaný⁵²¹ a nie že tam bude Arab stanovať⁸⁰⁶ a nie že sa tam pastieri budú ukladať^{701 807}, (21) lež³⁸ sa tam budú ukladať⁷⁰¹ obyvatelia stepí⁸⁰⁸ a ich domy budú naplňať sovy a usadzovať sa⁵²¹ tam budú pštrosice⁸⁰⁹ a budú tam poskakovať⁸¹⁰ chlpáci⁸¹¹, (22) a hyeny⁸¹² – *to si* bude v jeho opustených miestach⁸¹³ odpovedať⁸¹⁴, aj šakaly v palácoch³⁸⁷ rozkoše⁸¹⁵.

A blízko je k príchodu jeho času⁸¹⁶ a jeho dni nebudú pretahované^{358 817}.

14 Ved' Hospodin bude ľutovať^{799 800} Jáköba⁸⁰¹ a nachádzať ešte záľubu⁴⁵⁶ v Isráéľovi, a chce¹⁸ im dať kľud^{418 818} na ich pôde³⁵; i budú sa k nim pripájať cudzinci^{29 356} a budú pričleňovaní k domu Jáköba. (2) I budú sa ich národnosti¹⁴³ ujímať⁸²⁰ a privádzať ich k ich miestu³²³, a dom Isráéla, *tí* si ich na pôde³⁵ Hospodina budú privlastňovať⁸²¹ za nevoľníkov a za slúžky, áno³⁸, dostanú do zajatia tých, ktorí ich zajímali⁸²², a nad svojimi sužovateľmi²¹² nadobudnú moc⁸²³.

(3) A v deň, keď ti Hospodin dá kľud^{418 818 824} od tvojho trápenia⁸²⁵ a od tvojho nepokoja⁸²⁶ a od ťažkého⁸²⁷ nevoľ-

níctva⁸²⁸, keď sa s tebou narábalo⁵ ako s nevoľníkom⁸²⁸, sa bude diať⁴⁶, (4) že³⁸ sa o kráľovi Bávela^{415 751} ujmeš^{68 829} tejto⁸³⁰ prípovede⁸³¹ a povieš:

Ako ustaľ^{778 832} sužovateľ²¹², ustala^{778 832} vymáhačka zlata⁸³³,

(5) Hospodin zlámal⁵¹⁵ prút⁵⁵² zlovoľných, palicu⁵⁵⁴ vládcov²¹⁰, (6) bijúceho¹⁹ národnosti¹⁴³ v pretekanií hnevu⁵⁹⁵ bitím⁶⁶⁸ bez prestania⁸³⁴, v hneve si podrobivšieho⁸²³ národy¹³ prenasledovaním a nie že povolil⁸³⁵!

(7) Všetka³⁸⁹ zem odpočívá^{5 418}, má kľud⁸³⁶, prepukajú^{5 837} v plesanie,

(8) aj cyprusy⁸³⁸ sa pre teba^{307 839} radujú⁵, cédre Levánóna¹⁸⁰:

Odkedy ležíš⁵, nevystupuje⁴⁴⁴ proti nám³⁸⁴ vytínajúci⁵⁸²!

(9) Šeól³⁴³ odspodu sa pre teba^{307 839} chveje⁵ v ústrety tvojmu príchodu,

zobudí pre teba^{307 839} tieň⁸⁴⁰, všetkých mocnárov⁸⁴¹ zeme,

všetkých kráľov národov¹³ pohne povstať zo svojich trónov.

(10) Oni všetci⁸⁹ sa budú ujímať slova⁸⁴² a vrieť k tebe:

Aj ty si⁵ zbavený síl tak ako my⁸⁴³, k nám si⁵ pripodobnený⁸⁴⁴?

(11) V šeól³⁴³ bola znesená⁸⁴⁵ tvoja vyvýšenosť^{175 779 846}, zvučanie tvojich varý⁸⁴⁷?

Pod tebou je ustlané^{5 848} červami^{29 849} a tvoja prikrývka – hmyz⁸⁵⁰.

(12) Ako si padol z nebies, žiarivá hviezda, synu úsvitu!

Bol si odťatím zvrhnutý⁶⁸⁶ k zemi, víťaz⁸⁵¹ nad národmi¹³,

(13) ty, ktorý¹⁴⁷ si v svojom srdci vrieval⁵:

Chcem¹⁸ zliezť⁸⁵² nebesá, zvrchu voči Božím hviezdám vyvýšiť svoj trón a usadnúť na vrchu stretávania⁸⁵³

v najzadnejších končinách⁸⁵⁴ severu;

(14) chcem¹⁸ vystúpiť¹⁴⁴ nad výšiny⁸⁵⁵ oblakov²⁹, vyrovnáť sa^{47 48} Najvyššiemu⁸⁵⁶.

(15) Avšak bol si znesený⁸⁴⁵ do šeóla³⁴³, do najnižších hĺbín⁸⁵⁴ priepasti⁸⁵⁷!

(16) Vidiaci ťa sa na teba dívajú, pozorne na teba svoj pohľad upierajú^{11 858}:

Toto⁸⁵⁹ je ten muž, ktorý otriasal⁷⁸⁷ zemou, rozochvieval kráľovstvá, (17) spravil²²⁴ svet⁷⁹⁶ sťahy pustinou a jeho mestá pobúral⁸⁶⁰, svojich vážňov⁶¹³ domov neprepúšťal^{5 861?} – (18) Všetci králi národov¹³, oni všetci¹⁰⁸ lahli v sláve²²⁷, každý²¹³ v svojom dome⁸⁶², (19) ale ty si bol vyhodенý bez⁸⁶³ svojho hrobu, ako odpudzujúca⁸⁶⁴ odnož, pokrytý⁸⁶⁵ zabitými, prebodanými⁸⁶⁶ mečom, zotŕpnutými ku kameňom jamy⁸⁵⁷, ako rozšliapaná⁸⁶⁷ mŕtvola⁸⁶⁸. (20) Nesmieš¹⁸ sa s nimi združiť v pohrebe, lebo si svoju zem skazil⁷¹⁰, svoj ľud si pozabíjal, semä vystrájakúcich zlých⁸¹ nikdy⁸⁶⁹ nebude menované. (21) Pripravujte⁵⁶⁷ jeho synom hromadnú popravu⁸⁷⁰ za nepravosť¹⁵ ich otcov, nech nepovstávajú¹⁷⁰, aby sa zmocnili⁸⁷¹ zeme a plnili tvár sveta⁷⁷⁶ mestami. (22) I budem proti nim³⁸⁴ povstávať – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom zástupov^{42 43} – a budem z^{293 872} Bávela^{415 751} vytínať⁴⁵⁸² meno aj zvyšok, aj splodenstvo⁸⁷³ aj potomstvo⁸⁷³ – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom – (23) a spravím²²⁴ ho²⁷⁷ príbytkom^{66 874} volaviek^{29 875} a rybníkmi vôd, a vymetiem ho²⁷⁷ metlou spustošenia³²⁵ – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom zástupov^{42 43}. (24) Hospodin zástupov^{42 43} odprisahal výrokom: Ak nie³²⁴, že sa stane⁴⁶ tak, ako zamýšľam^{5 47 48}, a bude nastávať⁴³⁶ to¹⁰⁷, ako som rozhodol^{361 430}, (25) o zlomení⁵¹⁵ Aššúra⁴⁶⁰ v mojej zemi, že³⁸ ho budem na svojich vrchoch rozšliapavať⁸⁶⁷! I ustúpim⁷⁹ z nich³⁹⁴ jeho jarmo, aj z jeho⁸⁷⁶ pleca³⁹⁴ bude jeho bremä⁶⁷⁰ ustupovať⁷⁹; (26) toto je rozhodnutie³⁶¹, ktorým je⁵⁴³ rozhodnuté^{361 430} nad všetkou³⁸⁹ zemou³⁸⁴ a toto⁸⁵⁹ je ruka, vzťahnutá²⁵¹ nad všetkými národmi^{13 384}, (27) áno, Hospodin zástupov^{42 43} rozhodol^{361 430} a kto to môže¹⁸ zrušiť? A jeho ruka je vzťahnutá²⁵¹ a kto ju môže¹⁸ odvrátiť? (28) V roku smrti kráľa Ácháza nastalo⁴⁶ toto bremä^{749 750}. (29) Nech sa ty všetka¹⁰⁸ neraduješ¹⁷⁰, Pelešeth⁸⁷⁷, že palica⁵⁵⁴, ktorá ťa bila¹⁹, je⁵

zlomená⁵¹⁵, lebo z koreňa hada bude vychádzať¹⁴⁶ kobra^{708 878} a jej plodom bude okrídlený pálčivec^{879 880}. (30) A prvorodení núdzných⁶⁰⁴ sa budú pást a nemajetní⁸⁸¹ v bezpečí⁸⁸² sa ukladať⁷⁰¹, no³⁸ tvoj koreň budem hladom usmrcovať a tvojich zvyšujúcich⁸⁸³ zabíjať. (31) Skuč, brána, nariekaj⁸⁸⁴, mesto, rozplynie⁵⁵⁰ sa⁸⁸⁵, Pelešeth⁸⁷⁷, všetko tvoje^{108 886}, lebo od severu prichádza dym a v jeho oddieloch^{853 887} niet chýbajúceho⁸⁸⁸. (32) A čo sa má³⁸³ odpovedať poslom⁸⁸⁹ národa^{13?} Že Hospodin založil Cijjón a na ten^{107 277} sa chudobní²⁴⁵ jeho ľudu spoliehajú⁸⁹⁰.

15 Bremä^{749 750} Móáva^{415 727}. Veď v noci bolo vyvrátené^{762 891} Ar Móáv, bolo zničené⁸⁹², veď v noci bolo vyvrátené^{762 891} Kír Móáv, bolo zničené⁸⁹²! (2) Vystupuje^{5 144} sa³⁸³ v Bajith⁸⁹³ a Dívón, na výšiny⁸⁹⁴, k plaču; Móáv⁷²⁷ skučí nad Névom a nad Médávou, na každej z ich hláv je lysina²⁷⁴, každá brada⁸⁹⁵ je ostrihaná^{686 896}; (3) v jeho uliciach sa opasujú⁸⁹⁷ vrecovinou, na jeho strechách a na⁸⁹⁸ jeho priestranstvách⁸⁹⁹ on všetok¹⁰⁸ skučí, rozplývajú sa⁹⁰⁰ v plači³⁴⁸. (4) A Češbón a Eleálé narieka^{5 884}, ich hlas je⁵ počuť až po Jahac; preto Móávovi^{415 727} vyzbrojení⁹⁰¹ bedujú⁹⁰², jeho⁹⁰³ duša sa mu⁹⁰³ chveje^{5 904}. (5) Moje srdce narieka⁸⁸⁴ pre Móáva^{307 415 727} po jeho najzadnejšie hranice⁹⁰⁵, až po⁹⁰⁶ Cóar⁹⁰⁷, Eglath-šelišijáh, lebo vzostup⁹⁰⁸ Lúchith – po ňom sa³⁸³ s plačom⁴⁷⁷ vystupuje¹⁴⁴, keď cestou Chórónajim prepukávajú v⁹⁰⁹ nárek^{884 910} pre zrdzenie^{392 911}. (6) Veď vody Nimrím sa stávajú⁴⁶ spustošeninami, veď tráva zoschla, mladý porast⁹¹² došiel ku koncu¹²⁷ a nevznikla⁶¹⁹ zeleň. (7) Preto pozostatok, ktorý sa³⁸³ docielil^{194 913}, a svoje zásoby^{29 609 914} – odnášajú⁶⁸ ich k potoku^{463 915} Topolov⁹¹⁶, (8) lebo územie⁹¹⁷ Móáva^{415 727} obišiel nárek^{884 910}, jeho skučanie až po⁹⁰⁶ Eglajim a Beér-Élím – jeho skučanie, (9) veď vody Dímónu sa naplnia krvou, keď na Dímón budem uvalovať³¹³ prídavky^{20 918} k uniknuvším z Móáva^{415 727} – levy^{29 919}, aj k zvyšujúcim⁸⁸³ v zemi^{392 920}.

16 Pošlite od skaliska^{199 921} pustinou na vrch dcéry Cijjónu jahňa pre vládcu²¹⁰ zeme. (2) A bude⁵ sa diať⁴⁶: Dcéry Móáva^{415 727} budú pri brodoch⁹²² Arnónu⁵⁶⁵

ako zapudené⁶⁴⁰ vtáctvo⁹²³, rozohnané⁶¹⁶ hniezdo. (3)Poskytni⁹²⁴ radu³⁶¹, usku-točni^{194 925} rozhodnutie⁹²⁶, sprav³¹³ svoj tieň stáby nocou vprostred poludnia⁹²⁷, skry zahnaných⁵⁴⁰, nech zapudených^{29 640} neprezhrádzaš^{170 337 928}; (4)nech moji za-hnaní⁵⁴⁰ – Móávci⁷²⁷ – smú^{18 170} pobývať⁷⁰⁰ pri tebe⁹²⁹, buď im úkrytom⁹³⁰ pred tvárou⁷¹ ničiteľa^{762 891}! Veď vydierač⁹³¹ zanikne^{550 932}, skaza⁷⁶² skončí^{127 550}, deptajúci^{29 54}, tí zo zeme vymiznú^{550 933}; (5)a v láskavosti^{348 934} bude⁵⁵⁰ zriadený⁵⁶⁷ trón a v stane Dávida naň s vernosťou^{477 658} usadne⁵⁵⁰ sudca¹²¹, ktorý³⁸ bude vyhľadávať⁸⁴ právo⁸⁵ a bude pohotový⁹³⁵ v spravodlivosti.

(6)Počúvali⁵ sme o pýche^{175 779} Móáva⁷²⁷ – je veľmi pyšný^{175 779 936} – o jeho spýšne-nosti^{1756 937} a jeho pýche^{175 779} a jeho nabub-renosti^{995 938}, nepravdivosti⁹³⁹ jeho prázd-ných rečí; (7)preto bude skučať Móávce⁷²⁷ k Móávcovi^{727 940}, to¹⁰⁷ všetko¹⁰⁸ bude sku-čať, celkom zdrvení^{19 941} budete vzdychať⁴⁵²⁵ pre^{307 839} hroznové koláče⁹⁴² Kír-Chare-setha, (8)lebo nivy Chešbónu, to po-väďlo, vinič Sibmy – páni¹⁰ národov¹³ potl-kli⁹⁴³ jeho vybrané⁹⁴⁴ kry, ktoré boli do-siahli až po Jazér, zatúlali sa^{237 945} v pus-tinu, jeho šlahúne sa rozrástli, prekročili more. (9)Preto vinič Sibmy plačom pre Jazér³⁹² oplakávam, zavlážujem¹⁷³⁶ ťa svojimi slza-mi²⁹, Chešbón a Eleálé, lebo výskot nad твоjím zberom letného ovo-cia⁹⁴⁶ a nad tvojou žatvou odpadol⁹⁴⁷, (10)i bola zo sadu odňatá²⁸⁰ radosť a jasot a vo viniciach sa neplesá, nehlaholí ra-dostne, šliapač⁷³⁴ víno⁹⁴⁸ v lisoch ne-šliape⁷³⁴, urobil som prietrž⁷⁷⁸ výskotu. (11)Preto moje útroby pre^{307 839} Móáva⁷²⁷ zvučia^{757 949} ako lýra³³³, moje vnútro pre^{307 839} Kír-Cháres; (12)a bude⁵ sa diať⁴⁶, keď sa ukáže, že Móáv⁷²⁷ sa na výšine⁸⁹⁴ ukonal⁶⁷, že³⁸ vstúpi do svojej svätyne⁵¹¹ modliť sa a nebude vedieť¹⁸ čo zmôčť.

(13)Toto je slovo, ktoré Hospodin k Móávovi^{727 950} od skoršieho času hovo-rieval⁵, (14)a teraz Hospodin prehovoril výrok: V troch rokoch, podľa rokov námezdného⁹⁵¹, áno³⁸, bude sláva²²⁷ Móá-va^{415 727} so všetkým jeho početným da-vom^{342 477} znevážená^{217 952}, a zvyšku bude málo, troška⁶⁶³, nebude mocný⁹⁵³.

17 Brema^{749 750} Damasku.

Hľa, Damask bude odstavený⁷⁹ od toho, aby bol mestom, a stane sa⁴⁶ rumo-viskom²¹⁸⁹, kopou trosiek; (2)mestá Aró-éru budú opustené, budú pre stáda³⁰⁷, ktoré³⁸ budú líhať⁷⁰¹, a nebude vyplašujú-ceho^{677 954}, (3)a z Efrájima³ zmiznú^{778 955} pevnosti^{29 956} a z Damasku kráľovstvo⁹⁵⁷, a zvyšok z Aráma^{415 416}, tí budú ako sláva²²⁷ detí⁸⁰¹ Izráela – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom zástupov^{42 43}.

(4)A v onen deň sa bude diať⁴⁶: Sláva²²⁷ Jákoba bude ochudobňovaná⁹⁵⁸ a tuč-nosť⁶⁴⁸ jeho mäsa bude chudnúť, (5)i bude sa diať⁴⁶ ako pri zhrňaní¹²⁸⁰ stojatého obilia žencom, keď³⁸ jeho rameno zožina⁹⁵⁹ klasy, áno³⁸, bude sa diať⁴⁶, ako keď voláko v doline⁹⁶⁰ Refáim paberkuje⁹⁶¹ klasy, (6)lebo³⁸ v ňom zvyšuje⁵ čosi paberkov⁹⁶², ako pri oklepávaní olivy – dve-tri kôstko-vice na samom vrchole⁹⁶³, štyri-päť na jej plodonosných vetvách – vyhlásené¹¹⁴ Hos-podinom, Bohom Izráela.

(7)V onen deň bude človek obracať zreteľ⁹⁶⁴ na svojho Zhotoviteľa¹⁹⁴, áno³⁸, jeho oči budú hľadiť k Svätému Izráela (8)a nebude zreteľ obracať⁹⁶⁴ k oltárom, výtvoru¹⁶⁵ svojich rúk, ani hľadiť na to, čo zhotovili¹⁹⁴ jeho prsty, totiž na ašéry⁹⁶⁵ a sl-nečné koly⁹⁶⁶; (9)v onen deň budú mestá jeho sily⁹⁶⁷ ako opustené lesné⁹⁶⁸ húštie a vrchol^{963 969}, ktorý opustili pred tvárou⁷¹ synov Izráela, i nastane⁴⁶ spúšť¹³, (10)lebo si zanedbala⁹⁷⁰ Boha svojej záchrany⁹⁷¹ a nepripomenula⁹⁷⁰ si si skalú svojej sily⁹⁶⁷, preto môžeš¹⁸ vysadzovať^{972 2277} lúbezné⁹⁷³ sadby^{974 2277} a révovím⁹⁷⁵ cudziarskym³⁷ ich osadzovať^{972 976}; (11)v deň svojho vysadzova-nia^{977 2277} môžeš^{18 978} ohrádzať^{972 979} a za rána svoju výsadbu⁹⁸⁰ privádzať⁹⁷² k roz-kvetu; úroda⁹⁸¹ v deň zvozu^{821 982 983} za^{38 984} nezhojiteľného⁹⁸⁵ utrpenia utečie⁶⁴⁰.

(12)Ha¹², lomoz⁷⁵⁷ od mnohých národ-ností^{143 243}, ktoré lomozia^{757 949} ako lomoze-nie^{757 949} morí, a hrmot³⁴⁷ ľudských ple-mien⁹⁸⁶, ktoré hrmotia^{347 406} ako hrmot³⁴⁷ mohutných⁹⁵³ vód! (13)Ľudské plemená⁹⁸⁶ hrmotia^{347 406} ako hrmot³⁴⁷ mnohých vód, ale obori⁵⁵⁰ sa^{987 988} naň⁹⁸⁹, takže³⁸ prch-ne^{550 989} do⁹⁹⁰ diaľky a bude^{5 989} prenasledo-vaný ako plevy²⁹ z vrchov pred vetrom^{285 991} a ako vír prachu⁹⁹² pred víchricou⁹⁹¹,

(14)k času večera – i hľa, hrôza, skôr ako bude ráno, nebude ho⁹⁸⁹. Toto⁸⁵⁹ je podiel rabujúcich⁶³⁷ nás, áno³⁸, lós vykorisťujúcich⁶⁰⁸ nás.

18 Ha¹², zem cvrčania⁹⁹³ krídel⁹⁹⁴, ktorá je z druhej strany^{467 995} voči riekam Kúša^{415 717}, (2)ktorá⁶⁴³ vysielá⁶¹⁶ po mori¹⁰²⁰ vyslancov⁹⁹⁶, a to v lodkách⁶⁷⁵ zo šariny⁹⁹⁷ na tvári⁹⁹⁸ vôd: Chodte, rýchli³⁷² poslovia⁸⁸⁹, k národu¹³ urastenému^{358 817 999} a lesknúcemu sa¹⁰⁰⁰, k ľudu obávanému^{426 1001}, odkedy on je a naďalej; národu¹³ veľkej sily¹⁰⁰² a pošliapavania^{867 1003}, ktorého zem brázdia^{5 1004} rieky! (3)Všetci obyvatelia sveta⁷⁷⁶ a osídlenci⁵²¹ zeme, musíte¹⁸ pri vztyčovaní⁶⁸ práporu⁷¹² na vrchoch hľadieť a pri trúbení¹⁰⁰⁵ na trúbe¹⁰⁰⁶ počuť¹⁰⁰⁷, (4)lebo Hospodin ku mne povedal takto: Chcem¹⁸ mať klud⁸³⁶ a pozrieť v svoju pevnosť⁴²⁸⁷, ako horúcosť¹⁰⁰⁸ za jasna so svetlom¹⁰⁰⁹, ako oblak rosy v horúčosti žatvy, (5)lebo pred vinobraním^{981 991}, za skončenia⁹³³ rozkvetu, keď³⁸ sa kvetenstvo¹⁰¹⁰ bude stávať⁴⁶ zrejúcim²³³ kyslým hroznom, tu³⁸ bude⁹⁸⁸ snietky odrezávať⁵⁸² nožíkmi a ratolesti odstraňovať⁷⁹, odstrihávať, (6)budú napospol zanechané dravému vtáctvu¹⁰¹¹ hôr a zveri^{1011 1012} zeme, i bude na nich dravé vtáctvo¹⁰¹¹ tráviť leto a všetka zver^{1011 1012} zeme na nich bude prezimovať. (7)V onen čas bude Hospodinovi zástupov^{42 43} prinášať¹⁰¹³ dar¹⁰¹⁴, ľuďom urasteným^{358 817 999} a lesknúcim sa¹⁰⁰⁰, áno³⁸, od ľudu obávaného^{426 1001}, odkedy on je a naďalej, národa¹³ veľkej sily¹⁰⁰² a pošliapavania^{867 1003}, ktorého zem brázdia^{5 1004} rieky, k miestu³²³ mena Hospodina zástupov^{42 43}, vrchu Cijjón.

19 Brema^{749 750} Egypta. Hľa, Hospodin jazdí na rýchlom³⁷² oblaku a vstúpi v Egypt, a modly¹⁶⁴ Egypta sa pred jeho tvárou⁷¹ budú triasť a srdce Egypta sa bude v jeho vnútri rozplývať⁶⁵³, (2)i budem podpichovať Egyptanov proti Egyptanom, takže³⁸ budú bojovať¹⁵² proti sebe navzájom⁵⁹⁷, áno³⁸, jeden proti druhému²¹⁵, mesto proti mestu a kráľovstvo proti kráľovstvu, (3)a duch²⁸⁵ Egypta bude v jeho vnútri ochabovať¹⁰¹⁵, i budem miasť^{239 1016} jeho plány³⁶¹, takže³⁸ budú upierať zreteľ^{784 522} k modlám¹⁶⁴ a k zaričkavačom¹⁰¹⁷ a k duchom mŕtvych⁵²³ a k jas-

novidcom, (4)a Egyptanov chcem¹⁸ vydať v ruku tvrdého⁸²⁷ panstva¹⁰¹⁸ a bude nad nimi vládnuť²¹⁰ prísny¹⁰¹⁹ kráľ – vyhlásený⁶¹⁴ PÁNOM, Hospodinom zástupov^{42 43}.

(5)A vody z mora¹⁰²⁰ budú vysušované¹⁰²¹ a tok¹⁰²² bude vysychať¹⁰²³ a bude suchý¹⁰²⁴; (6)i budú toky¹⁰²² páchnuť¹⁰²⁵, kanále¹⁰²⁶ Egypta sa splytčia⁹⁵⁸ a vyschnú¹⁰²³, trstina¹⁰²⁷ a rákosie¹⁰²⁸ zvädnú¹⁰²⁹, (7)pri rieke^{1026 1030}, pri ústí^{641 1031} rieky¹⁰²⁶, budú holé miesta¹⁰³², a všetko¹⁰³³ zasiaťe pri rieke¹⁰²⁶ bude suché¹⁰²⁴, bude odviaťe¹⁰³⁴ a nebude toho¹⁰³⁵. (8)A rybári budú beďať, a truchliť budú všetci hádzuci v riekú¹⁰²⁶ udicu, a prestierajúci⁶⁹ vlečný čereň na tvár⁹⁹⁸ vôd budú zarmútení¹⁰³⁶, (9)a spracúvajúci^{1037 1038} česaný¹⁰³⁹ ľan¹⁰⁴⁰ a tkajúci plátno^{1041 1042} budú sklamaní^{128 129}. (10)A jeho¹⁰⁴³ piliere¹⁰⁴⁴ budú rozdrvované^{4248 1045}, všetci pracujúci¹⁹⁴ za mzdu budú smutní v duši³⁹².

(11)Hodnostári¹⁰⁴ Cóanu¹⁰⁴⁶ sú vprave pochabí¹⁰⁴⁷; múdri z radcov²⁰⁴ faraóna – zhlúpnutí^{137 1048} rada^{361 1049}. Ako môžete¹⁸ faraónovi vraviť: Ja som syn¹⁰⁵⁰ múdrych, syn kráľov pradávna? (12)Kdeže sú oni, tí tvoji múdri? Nože⁸⁹ nech ti teda¹⁶⁸ podávajú¹⁷⁰ správu²²⁹, tí³⁸ by mali¹⁸ vedieť, čo Hospodin zástupov^{42 43} určil^{204 430 1051} proti Egyptu³⁸⁴! (13)Hodnostári¹⁰⁴ Cóanu¹⁰⁴⁶ sa ukázali bláznivými¹⁰⁵², hodnostári¹⁰⁴ Nófu¹⁰⁵³ boli oklamani, na scestie zaviedli²³⁷ Egypt stĺpy^{29 1054} jeho kmeňov^{554 1055}. (14)Hospodin v jeho vnútro vmiesil³⁶⁵ ducha²⁸⁵ zvrátenosti^{1056 1057}, takže³⁸ zaviedli Egypt v každej jeho činnosti¹⁶⁵ na scestie²³⁷, ako vrávorá^{237 1058} opitý¹⁰⁵⁹ v svojom vývratku, (15)a nie že sa bude Egyptu dostávať⁴⁶ činnosti¹⁶⁵, ktorou by mohla¹⁸ byť činná¹⁹⁴ hlava alebo chvost, palmová ratolesť⁵⁸³ alebo rákos¹⁰⁶⁰.

(16)V onen deň bude Egypt ako ženy, i bude sa triasť⁶⁷⁷ a mať⁵ strach⁷⁴⁰ z¹⁷² mávaní^{645 1061} ruky Hospodina zástupov^{42 43}, ktorou on bude proti nemu³⁸⁴ mávať^{645 733}, (17)a pôda³⁵ Júdu³ sa Egyptu stane⁴⁶ hrôzou^{66 1062}, každý, kto si ju bude pripomínať, bude mať strach⁷⁴⁰ z¹⁷² rozhodnutia³⁶¹ Hospodina zástupov^{42 43}, ako on proti nemu³⁸⁴ rozhoduje^{204 430 1051}. (18)V onen deň bude v Egypte päť miest¹⁰⁶³, hovoriacich rečou¹⁰⁶⁴ Kenáanu a prisahajúcich

Hospodinovi zástupov^{42 43}, jednému sa bude vraviť Ír-haheres¹⁰⁶⁵; (19) v onen deň bude vprostred zeme Egypta oltár pre Hospodina³⁰⁷ a pri jej hranici⁹¹⁷ pamätný stĺp pre Hospodina³⁰⁷, (20) to³⁸ bude⁵ za znamenie a za svedectvo pre Hospodina³⁰⁷ zástupov^{42 43} v zemi Egypta, lebo budú k Hospodinovi z príčiny¹⁷² utláčajúcich¹⁰⁶⁶ volať³¹⁹, i bude im môcť¹⁸ poslať záchrancu^{738 1067} a zástancu^{88 1068}, ktorý⁵³⁸ ich vproští. (21) A Hospodin sa dá Egyptanom spoznať, i spoznajú Egyptania v onen deň Hospodina a budú⁵ mu slúžiť^{1037 1069} obeťami²⁹ a darmi^{29 56 1070} a sľubovať a plniť¹⁰⁷¹ Hospodinovi sľuby. (22) Áno³⁸, Hospodin bude⁵ Egyptanov biť^{512 1072}, bitím^{512 1072 1073}, ale uzdravením, takže³⁸ sa obrátia až k Hospodinovi¹⁰⁷⁴, i dá sa im uprosiť¹⁰⁷⁵ a uzdraví ich. (23) V onen deň bude z Egypta do Aššúru^{415 460} hradská⁴²³, takže³⁸ bude Aššúr^{415 460} môcť¹⁸ prichádzať v Egypt a Egyptania v Aššúr^{415 460}, a Egyptania budú s Aššúrom^{415 460} slúžiť^{1037 1069}. (24) V onen deň bude Izráel tretím pri Egypte a pri Aššúre^{415 460}, požehnaním vnútri zeme, (25) ktorým ho Hospodin zástupov^{42 43} požehná⁵⁵⁰ výrokom: *Nech je požehnaný môj ľud, Egypt⁴¹⁵, a dielo¹⁶⁵ mojich rúk, Aššúr^{415 460}, a moje dedičstvo¹⁰⁷⁶, Izráel.*

20 V roku príchodu tartána¹⁰⁷⁷ do Ašdódu, keď ho bol poslal Sargón, kráľ¹⁰⁷⁸ Aššúru^{415 460} (potom³⁸ sa dal proti Ašdódu bojovať¹⁵² a dobyl ho), (2) v onej dobe prehovoril Hospodin skrze Isaju, syna¹⁰⁷⁹ Ámóca, výrokom: *Chod' a zobleč³⁷⁵ vrecovinu zo³⁹⁴ svojich bokov⁶⁹⁸ a svoj sandál nech stáhuješ^{170 901} zo³⁹⁴ svojej nohy. I spravil tak – dal sa chodiť nahý¹⁰⁸⁰ a bosý; (3) a Hospodin povedal: Ako môj nevoľník Isajá chodí⁵ tri roky nahý¹⁰⁸⁰ a bosý – znamenie a náznak proti³⁸⁴ Egyptu a proti³⁸⁴ Kúšu^{415 717} – (4) tak povedie^{702 1081} kráľ Aššúru^{415 460} obyvateľov Egypta a odvedenectvo¹⁰⁸² Kúša^{415 717}, mladíkov²⁰⁹ aj starcov, nahých¹⁰⁸⁰ a bosých a obnažených¹⁰⁸³ na zadku³⁹² – hanba¹⁰⁸⁴ Egypta. (5) I zdesia⁵⁰¹ sa a zahanbia^{128 129} za¹¹⁶ Kúš^{415 717}, predmet svojej dôvery¹⁰⁸⁵, a za¹¹⁶ Egypt, svoju ozdobu²⁵⁵, (6) a obyvateľstvo tohto pobrežia⁷¹⁸ v onen deň povie: Hľa, taký je predmet našej dôvery¹⁰⁸⁵, kam sme utekali pre pomoc^{307 1086}, na svoje vy-*

prostenie¹⁰⁸⁷ z moci¹⁷² kráľa; a ako budeme môcť¹⁸ vyviaznuť my?

21 Brema^{749 750} pustiny mora^{1020 1088}. Prechádzaním z pustiny ako víchrice na juhu¹⁰⁸⁹ to prichádza¹⁰⁹⁰ z hroznej⁴²⁶ zeme – (2) bolo mi oznámené⁴²²⁹ krušné⁸²⁷ videnie¹⁴³⁶. Neverný¹⁰⁹¹ ostáva neverným^{1091 1092} a hubiteľ^{1762 891} hubí^{762 891} – vystúp¹⁴⁴, Élam, obliehaj, Mádáj⁷⁹⁵, všetkému jeho¹⁰⁹³ vzdychaniu urobím prietrž⁷⁷⁸. (3) Preto sú⁵ moje boky⁶⁹⁸ naplnené zvíjaním sa v bolesti¹⁰⁹⁴, zachvátili ma krčce ako krčce rodičky, som⁵ zhrbený^{15 1095}, takže nepočujem³¹⁶, som⁵ bezradný⁷⁶⁷, takže nevidím^{316 1096}; (4) moje srdce je⁵ zmätené^{237 945}, znepokojila¹⁰⁹⁷ ma triaška, súmrak, v ktorom mám záľubu¹⁰⁹⁸, mi spravil^{224 988 1099} zdesením^{66 1100}.

(5) Pristrojiť¹¹⁰¹ stôl, pozorovať¹¹⁰² pozorovateľom^{1102 1103 1104}, ješť, piť! Vstaňte, velítelia¹⁰⁴, namažte štíty^{1105 1106}!

(6) Lebo Pán ku mne povedal takto: *Chod', postav pozorujúceho^{1102 1107}, čo bude vidieť, nech oznamuje^{170 229}.* (7) I uvidel vozy^{29 1108 1109}, dvojice^{29 1109 1110} jazdcov¹¹¹¹, vozy^{29 1108 1109} s oslami^{29 392 1112}, vozy^{29 1108 1109} s ťavami^{29 392 1112}, a dal sa načúvať⁶⁸⁰ bedlivo¹¹¹³, zbystril¹¹¹⁴ načúvanie^{680 1115} (8) a zavolať ako lev¹¹¹⁶ Ja stojím, Pane, na pozorovateľni¹¹⁰³ ustavične za dňa, áno³⁸, ja som na svojej strážii¹¹¹⁷ postavený²⁴⁰ po všetky³⁸⁹ noci, (9) a hľa, tamto¹¹¹⁸ prichádzajú vozy^{29 1108 1109} s mužmi^{29 392}, dvojice^{29 1109 1110} jazdcov¹¹¹¹! I ozval sa^{842 988} a povedal: Báve!^{415 751} padol, padol, a všetky sochy⁶²⁹ jeho bohov roztrieštili⁵¹⁵ o zem!

(10) Môj výmlat¹¹¹⁹ a synu¹¹²⁰ mojej holohumnice¹¹²¹, čo som z blízkosti¹¹²² Hospodina zástupov^{42 43}, Boha Izráela, počul, oznámil som²²⁹ vám.

(11) Brema^{749 750} Dumy¹¹²³.

Zo Séíru sa na mňa volá³⁸³: Strážca⁴²⁴, čože je s nocou^{116 1124}? Strážca⁴²⁴, čo je s nocou^{116 1124}? (12) Strážca⁴²⁴ povedal: Dostavuje sa^{5 550 1125} ráno, ale aj¹¹²⁶ noc; ak chcete¹⁸ hľadať¹¹²⁷, hľadajte¹¹²⁷, vráťte¹¹²⁸ sa, ¹¹²⁹ do stavte¹¹²⁸ sa¹¹²⁵.

(13) Brema^{749 750} proti Arábii¹¹³⁰.

V Arábii¹¹³⁰ budete nocovať na neobrobenej¹¹³¹ pôde¹¹³², karavány Dedánim^{155 1133}; (14) prineste^{1125 1134} vodu v ústrety smäd-
ným²⁹, obyvateľia zeme Téma¹¹³⁵, privítajte

utekajúcich^{29 640} s chlebom^{477 1136} pre nich²⁹, (15)lebo utekajú^{5 640} pred mečmi^{71 1137}, pred taseným mečom^{71 1137} a pred napätým¹¹³⁸ lukom^{71 1137} a pred ťarchou^{71 1137} vojny¹⁵². (16)Lebo Pán ku mne povedal takto: Ešte o rok, podľa rokov námezdného⁹⁵¹, vtedy³⁸ všetka sláva²²⁷ Kédára¹¹³⁹ skončí¹²⁷ (17)a zvyšok počtu lukov¹¹⁴⁰, hrdinov²⁰² zo synov Kédára¹¹³⁹, bude ich ubúdať¹¹⁴¹, lebo prehovoril Hospodin, Boh Izráela.

22 Brema^{749 750} prievy¹¹⁴² videnia². Čože je s tebou²⁴⁶, že si ty celé¹⁰⁸ vystúpilo¹⁴⁴ na strechy, (2)plné vra-
vy^{347 1057 1143}, mesto, ktoré⁶⁴³ lomozi^{757 949}, ve-
seliace sa hradisko¹⁰¹? Tvoji zabíti¹¹⁴⁴ nie
sú zabíti¹¹⁴⁴ mečom a nepomreli v boji¹⁵²; (3)všetci tvoji náčelníci⁴⁹, ktorí spolu
utiekli⁶⁴⁰ pred lukmi^{29 71 1140}, boli sput-
naní¹¹⁴⁵, pospolu sputnaní¹¹⁴⁶ boli všetci
tvoji dopadnutí⁶²⁷, ktorí ušli¹¹⁴⁷ do⁹⁹⁰ dialky. (4)Preto som povedal: Odvráťte zrak⁹⁵⁴
odo mňa, nech horknem¹⁷⁰ v svojom plači,
nech sa horlivo neusilujete¹⁷⁰ potešiť¹¹⁵ ma
nad skazou⁷⁶² dcéry môjho ľudu!

(5)Ved' Pán, Hospodin zástupov^{42 43},
má^{179 1090} v prievre¹¹⁴² videnia² deň rozru-
chu¹¹⁴⁸ a pošliapavania^{867 1003} a zmätku¹¹⁴⁹,
podkopáva¹⁰⁹⁰ sa³⁸³ múr^{1150 1151} za³⁸ volania
o pomoc k vrchom¹¹⁵²; (6)a Élam ne-
sie^{68 550 1153} tulce²⁹ – vo vozoch^{29 1108} ľudia,
jazdci¹¹¹¹ – a Kír¹¹⁵⁴ odkryl^{1254 550} štíty^{1105 1106 1155}.
(7)A stalo⁵⁵⁰ sa⁴⁶: Najkrajšie¹¹⁵⁶ z tvojich
dolín⁹⁶⁰ sa naplnil⁵⁵⁰ vozmi^{29 1108} a k brá-
nam²⁹ sa náležite¹¹⁵⁷ postavili^{313 550 1158} rajtá-
ri¹¹¹¹, (8)i odňa^{337 550 928 988} záštitu¹¹⁵⁹ Júdu³,
a v onen deň budeš⁵ hľadiť⁵⁵⁰ ku zbroji¹¹⁶⁰
domu lesa¹¹⁶¹. (9)A uvidíte⁵⁵⁰ trhliny¹¹⁶²
mesta Dávida, že sa rozmnožili¹¹⁶³,
a zhromažďíte⁵⁵⁰ vody dolnej vodnej
nádrže⁴²² (10)i spočítate^{550 1164} domy Je-
rúsalmu a postřháte⁵⁵⁰ tie domy na vy-
stuženie^{184 1165} múra¹⁸⁵, (11)a zriadite^{194 550}
medzi múrmi¹⁸⁵ záchytka¹¹⁶⁶ na vody³⁰⁷
starej¹¹⁶⁷ vodnej nádrže⁴²², ale nepohľa-
díte⁵⁵⁰ ku Zhotoviteľovi¹⁹⁴ toho¹⁰⁷ a nie že
si povšimnete^{550 1168} Stvárniteľa¹¹⁶⁹ toho¹⁰⁷
zdávna^{1170 1171}.

(12)A v onen deň vyzve^{550 1172} Pán, Hos-
podin zástupov^{42 43}, k plaču a k náreku¹¹⁷³
a k lysine²⁷⁴ a k opásaniu vrecovinou,
(13)a hľa, jasot²⁵⁴² a radosť, zabíjanie
hovädzieho dobytku a porážanie¹¹⁷⁴ drob-

ného dobytku, jedenie mäsa a pitie vína:
Jesť a piť, lebo zajtra budeme umierať!
(14)A v moje uši bolo Hospodinom zá-
stupov^{42 43} vyjavené^{637 928}: Ak vám bude³²⁴
táto nepravosť¹⁹ mŕtv¹⁸ byť prikrytá³⁹⁶, než
budete umierať! – povedal Pán, Hospodin
zástupov^{42 43}.

(15)Takto povedal Pán, Hospodin zá-
stupov^{42 43}: Choď, vstúp k tomuto správ-
covi, proti Ševnovi^{384 1175}, ktorý je nad dom-
om: (16)Čo tu máš³⁰⁷ a koho tu máš¹⁷⁹, že
si tu pre seba³⁰⁷ vytesal hrob (tesal pre
seba^{307 1176} hrob vo výške, v skalisku¹⁹⁹ pre
seba³⁰⁷ vyhlboval¹¹⁷⁷ obydlie¹¹⁷⁸)? (17)Hľa,
Hospodin tebou bude pohadzovať vyha-
dzovaním ako muž^{1179 1180}, zaiste¹¹⁸¹ ťa bude
zbaľovať¹¹⁸², (18)zaiste¹¹⁸¹ ťa bude v zvitok
zvinovať^{1183 1184} ako guľu¹¹⁸⁵, do zeme širo-
kej všetkými smermi^{392 1186}. Ta pôjdeš
umrieť¹¹⁸⁷ a ta sa dostanú vozy¹⁶³ tvojej
slávy²²⁷, ty hanba domu svojho pána!
(19)I chcem¹⁸ ťa zapudiť¹¹⁸⁸ z tvojho posta-
venia¹¹⁸⁹, áno³⁸, z tvojho miesta¹¹⁹⁰ ťa
chcem¹⁸ strhnúť⁸⁶⁰.

(20)A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶, že³⁸
povolám svojho nevoľníka Eljákimu¹¹⁹¹,
syna Chilkijáhúu, (21)a oblečiem ho
tvojou tunikou¹¹⁹², a chcem¹⁸ ho po-
tvrdiť⁵⁰⁵ tvojím opaskom^{1193 1194} a v jeho
ruku dať tvoju právomoc¹¹⁹⁵, takže³⁸ sa
stane⁴⁶ otcom⁶⁶ obyvateľom²⁹ Jerúsalmu
a domu Júdu. (22)A na jeho plece
chcem¹⁸ vložiť¹¹⁹⁶ kľúč domu Dávida, tak-
že³⁸ keď otvorí, nebude³⁰⁹ zatvárajúceho,
a keď zatvorí, nebude³⁰⁹ otvárajúceho.
(23)A chcem¹⁸ ho zatľecť¹⁰⁰⁵ ako kolík¹¹⁹⁷
v bezpečnom¹⁰⁰ mieste³²³, takže³⁸ sa domu
svojho otca stane⁴⁶ stolicou^{66 1198} slávy²²⁷,
(24)a všetku slávu²²⁷ domu jeho otca naň
povesia, potomkov¹¹⁹⁹ a splodencom¹²⁰⁰
a všetky malé nádoby⁶⁷⁵, od nádob⁶⁷⁵ ako
čáše¹²⁰¹ až po nádoby⁶⁷⁵ ako mechy.

(25)V onen deň – vyhlásené¹¹⁴ Hos-
podinom zástupov^{42 43} – sa bude kolík¹¹⁹⁷,
zatľčený¹⁰⁰⁵ v bezpečnom¹⁰⁰ mieste³²³, vy-
kyvovať¹²⁰², i bude musieť¹⁸ byť odtáť⁶⁸⁶
a padnúť, a brema⁷⁴⁹, ktoré bude na ňom,
bude musieť¹⁸ zaniknúť⁵⁸², lebo prehovo-
ril Hospodin.

23 Brema^{749 750} Córa¹²⁰³.
Skučte, taršíske lode¹⁸⁶, lebo je⁵
vyvrátený^{762 891}, bez¹²⁰⁴ domu, bez¹²⁰⁴ prí-

stupu – to im¹²⁰⁵ bolo zvestované^{6337 928} zo zeme Kittím^{155 1206}. (2)Umlkните, obyvatelia ostrova⁷¹⁸; naplňali ťa^{5 1207 1208} obchodníci²⁹ Cídónu, prechádzajúci morom. (3)Skrze mnohé vody bolo znie¹²⁰⁹ od Síchóra¹²¹⁰, ťatva od rieky⁴⁶², jeho^{277 1211} ziskom¹²¹², i stal²⁷⁷ sa^{46 1211} trhoviskom¹²¹³ národov¹³. (4)Hanbi sa^{128 129}, Cídón, lebo more, pevnosť⁹⁶⁷ mora, vraví⁵ výrok: Nepracovala⁵ som k pôrodu⁷⁶⁸ a nie že som rodila⁵ a nie že som vychovala⁶ šuhajov a nie že som vypostovala panny. (5)Ako zvestou^{1214 1215} o Egypte¹²¹⁶ sa budú zvíjať^{768 1217} pri zvesti¹²¹⁵ o Córe¹²⁰³.

(6)Preplavte sa do Taršiša¹⁸⁶, skučte, obyvatelia pobrežia⁷⁸¹! (7)Či máte¹⁸⁹ za rozradostenie toto? Jeho²⁷⁷ pôvod¹²¹⁸ je od dní pradávna, jeho²⁷⁷ nohy ho²⁷⁷ nosili¹⁰¹³ k pobytu^{700 1219} do⁹⁹⁰ diaľky? (8)Kto takto¹¹¹⁸ rozhodol^{361 430} proti Córu^{1384 1203}, ktorý⁶⁴³ prepožičiaval²⁷⁷ vence¹²²⁰, ktorého²⁷⁷ obchodníci boli kniežatami¹⁰⁴, ktorého²⁷⁷ kupci¹²²¹ boli ctení²¹⁸ v zemi³⁹²? (9)Rozhodol^{361 430} o tom Hospodin zástupov^{42 43} na pohanie¹²²² pýchy^{175 779} všetkej krásy⁸⁰³, na zníženie všetkých ctených²¹⁸ zeme.

(10)Prejdi svojou zemou ako rieka⁴⁶², dcéra Taršiša, niet už zošňurovania¹²²³, (11)vztiahol^{1251 988 1224} svoju ruku cez more, otriasol^{787 988 1224} kráľovstvami; Hospodin dal rozkaz o kupcovi¹²²⁵ na poplienie⁶²³ jeho^{277 1226} pevnosti⁹⁶⁷ (12)a povedal: Nebudeš¹⁷⁰ sa už naďalej²⁰ veseliť, ty, ktorá si bola⁶⁴³ znásilnená¹²²⁷, panna, dcéra Cídónu; do Kittím^{155 1206} – vstaň a preplav sa, ani tam sa ti nebude dostávať odpochínku⁴¹⁸. (13)Hľa, zem Kasdím^{155 805} – nebývalo⁵ tohto ľudu, založil ju Aššúr⁴⁶⁰ pre obyvateľov³⁰⁷ stepí^{808 1228}, tí postavili^{436 550 1229} svoje strážne veže, rozborhali⁵⁵⁰ jeho^{277 1230} hrady^{101 1231} – určil^{1224 988} ho^{277 1230} za kopu trosiek. (14)Skučte, taršišske lode¹⁸⁶, lebo vaša pevnosť⁹⁶⁷ je vyvrátená^{762 891}!

(15)A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶, že³⁸ Cór¹²⁰³ bude po sedemdesiat rokov, stáby dni jedného kráľa, zabudnutý²⁷⁷; od konca sedemdesiat rokov sa bude⁵ s Cóm^{246 1203} diať⁴⁶ podľa piesne neviestky:

(16)Vezmi lýru³⁰⁷, obchádzaj mesto, zabudnutá neviestka, krásne hraje^{82 1888}, veľa spievaj¹²³², nech prichádzaš¹⁷⁰ na pamäť!

(17)Od konca sedemdesiatich rokov sa totiž¹⁶⁸ bude⁵ diať⁴⁶: Hospodin si bude Cór¹²⁰³ uvádzať na myseľ^{1609 633}; ten^{38 277} sa bude obracať¹²³³ ohľadne svojho odmeňovania¹²³⁴, že³⁸ smilnil^{5 277 1235} so všetkými kráľovstvami zeme, na tvári⁹⁹⁸ pôdy³⁵, (18)a jeho²⁷⁷ výnos¹²³⁶ a jeho²⁷⁷ zisk^{1234 1237} sa stane⁴⁶ svätým Hospodinovi; nebude sa hromadiť a nebude sa uskladňovať, lež⁶²² bude jeho²⁷⁷ výnos¹²³⁶ pre bývajúcich³⁰⁷ pred tvárou Hospodina na jedenie na nasýtenie a na trvanlivé¹²³⁸ rúcho¹²³⁹.

24 Hľa, Hospodin sa chystá vyprázdniť^{493 1015} zem a spustošíť ju, i prevráti¹⁰⁹⁵ jej tvár⁹⁹⁸ a rozoženie¹²⁴⁰ jej obyvateľov, (2)a bude ako⁵ ľud, tak¹²⁴¹ kňaz, ako nevoľník, tak¹²⁴¹ jeho páni, ako slúžka, tak¹²⁴¹ jej veliteľka¹²⁴², ako kupujúci⁷¹⁵, tak¹²⁴¹ predávajúci, ako požičiavajúci¹²⁴³, tak¹²⁴¹ vypožičiavajúci¹²⁴⁴, ako veriteľ¹²⁴⁵, priam tak aj¹²⁴⁶ dlžný mu¹²⁴⁷, (3)zem bude vonkoncom¹²⁴⁸ vyprázdňovaná¹⁰¹⁵ a do krajnosti¹²⁴⁹ vykorisťovaná⁶⁰⁸, lebo toto slovo vyslovil Hospodin. (4)Zem truchlí⁵, vädne⁵, svet⁷⁷⁶ chradne^{5 1036}, vädne⁵, chradnú^{5 1036} vysoki^{29 1250} ľudu zeme, (5)a zem je⁵ pod svojimi obyvateľmi poškrvená^{590 1251}, lebo prestúpili¹²⁵² zákony³⁰, zmenili ustanovenia^{29 1253}, porušili trvalú^{564 1254} zmluvu. (6)Preto zem zožiera^{5 98} kľatba¹²⁵⁵ a v nej bývajúcí pykajú⁵, preto sú⁵ obyvatelia zeme stravovaní žiarom, takže³⁸ ľud^{29 176} zvyšuje⁵ troška⁶⁶³; (7)mušť truchlí⁵, vinič chradne^{5 1036}, vzdychajú⁵ všetci rozradostení v srdci³⁹², (8)prestal¹²⁵⁶ jasot²⁵⁴² tamburín³³⁵, ustal hlahol³⁴⁷ veselíacich sa, prestal¹²⁵⁶ jasot²⁵⁴² lýry³³³, (9)nepijú so spevom⁴⁷⁷ víno, opojný¹⁰³ nápoj horkne pijúcim ho. (10)Rozborené⁵¹⁵ je⁵ hradisko¹⁰¹ pustoty^{1257 1258}, každý dom pred vstupom⁷¹ uzavretý, (11)v uliciach kriek¹²⁵⁹ o víno, všetka radosť je⁵ zatemnená¹²⁶⁰, jasot²⁵⁴² zeme odišiel^{337 1261}; (12)v meste zvyšuje⁵ spustisko³²⁵ a brána sa rozťka¹⁴⁸ na zborenisko¹²⁶².

(13)Keď vo vnútri zeme, vprostred národností¹⁴³, bude⁵ tak ako pri oklepávaní olivy, ako paběrky⁹⁶², ak skončila¹²⁷ obračka, (14)budú oni¹²⁶³ povznášať⁶⁸ svoj hlas, budú plesat', o¹²⁶⁴ velebnosti¹⁷⁵ Hospodina sa rozospievajú⁶⁷⁸ od mora^{1265 1266}. (15)Preto oslavujte²¹⁸ Hospodina v zemiach

svetla¹²⁶⁷, meno Hospodina, Boha Izráela, na ostrovoch⁷¹⁸ mora¹²⁶⁶! (16) Od okraja⁷²¹ zeme počúvame⁵ spevy¹²⁶⁸. Sláva⁸⁰³ Spravodlivému!

Ale vravím: Pre mňa³⁰⁷ je vychudnutie¹²⁶⁹, pre mňa³⁰⁷ je vychudnutie¹²⁶⁹, beda²³¹ mne! Spreneverujúci sa¹⁰⁹¹ sa spreneverujú^{5 1091 1270}, áno³⁸, spreneverujúci sa¹⁰⁹¹ sa hanebne¹²⁷¹ spreneverujú^{5 1091 1270}, (17) postrach¹⁷³ a priepasť¹²⁷² a pasca¹²⁷³ na teba³⁸⁴, obyvateľ zeme; (18) áno³⁸, bude sa diať^{45 46}. Kto⁶⁴³ uprchnie pred zvukom^{71 1274} postrachu¹⁷³, bude padať do priepasti¹²⁷², a kto⁶⁴³ vyjde¹⁴⁴ sprostred priepasti¹²⁷², bude zachycovaný⁵¹⁷ pascou, lebo sú⁵ otvorené stavidlá¹²⁷⁵ od výsosti a základy zeme sa chvejú⁵, (19) zem je⁵ naskrze¹²⁷⁶ rozmlátená, zem je⁵ vonkoncom¹²⁷⁶ porušená, zem prudko¹²⁷⁶ kolíše³, (20) zem sa sem-tam¹²⁷⁶ potáca ako opitý a kníša sa^{5 1277} ako chatka, lebo³⁸ na nej ťažko spočíva^{5 402 1278} jej prestúpenie^{7 1279}, i padne a nebude viac²⁰ povstávať.

(21) A v onen deň sa bude diať⁴⁶: Hospodin bude myslieť^{609 633} na zástup⁴² výsosti vo výsosti a na kráľov pôdy³⁵ na pôde³⁵, (22) i budú pozberaní⁶³⁹ v zber^{639 1280} ako väzni^{29 613 614} do jamy⁸⁵⁷ a žalárovaní⁵ v žalári¹²⁸¹ a po množstve¹²⁸² dní navštívení^{609 633 1283}. (23) A luna¹²⁸⁴ sa zahambí a slnko¹²⁸⁵ sa zostudí^{128 129}, keď sa Hospodin zástupov^{42 43} na vrchu Cijjón v Jerúsáleme ujme kralovania – sláva²²⁷ pred jeho starcami!

25 Hospodine, ty si môj Boh, budem¹⁸ ňu vyvyšovať⁴¹⁰⁹⁰, tvoje meno chváliť^{736 1090 1884}, lebo si uskutočnil¹⁹⁴ div⁵⁶¹, rozhodnutia³⁶¹ od dávna¹⁷⁰, vernosť⁶⁹⁹, stálosť¹²⁸⁶. (2) Áno, miesto¹²⁸⁷ mesta si dal vzniknúť²²⁴ hromade^{1288 1289}, za opevnenie¹⁸⁴ hradisko¹⁰¹ kope trosiek, hrad^{101 1231} cudziarov³⁷ už nie je mestom⁴³⁸, nikdy⁸⁶⁹ nebude budovaný. (3) Preto ňu budú¹⁸ oslavovať²¹⁸, silný¹²⁹⁰ ľud¹²⁹¹, hradisko¹⁰¹ hrozných^{782 1292} národov¹³, tí ňu budú mať v úcte⁴²⁶, (4) lebo si sa stal⁴⁶ pevnosťou^{967 1293} núdznemu⁶⁰⁴, pevnosťou^{967 1293} nemajetnému⁸⁸¹ v jeho⁵⁶⁵ tiesni³⁸⁶, útočišťom^{295 1293} pred nepohodou^{71 298}, tónou^{294 1293} pred horúčnosťou⁷, lebo¹²⁹⁴ dych²⁸⁵ tyranov^{782 1292} bol ako nepohoda²⁹⁸ na múr¹¹⁵⁰, (5) ako horúčnosť za sucha¹²⁹⁵. Hrmot³³⁷ cudziarov³⁷ si vedel¹⁸ udu-

siť¹²⁹⁶; ako na horúčnosť tieňom oblaku, tak sa odpovedalo^{383 814} na spev¹²⁶⁸ tyranov^{782 1292 1297}.

(6) A na tomto vrchu¹²⁹⁸ usporiada¹⁸⁴ Hospodin zástupov^{42 43} pre všetky národnosti^{143 307} hostinu¹²⁹⁹ tučných jedál¹³⁰⁰, hostinu¹²⁹⁹ vín na kvasniciach¹³⁰¹, tučných jedál¹³⁰⁰ špičkom obohatených, prekrasovaných¹³⁰² vín na kvasniciach¹³⁰¹, (7) a odprace^{239 1016} na tomto vrchu¹²⁹⁸ tvárnosť závoja¹³⁰³, ktorý⁶⁴³ sa na zavíjanie prestiera¹³⁰⁴ na všetkých národnostiach¹⁴³, áno³⁸, tkaninu, ktorá je⁶⁴³ utkaná¹³⁰⁵ na všetky národy¹³. (8) Navždy¹³⁰⁶ pohltí^{239 1016} smrť a zotrie¹³⁰⁷ Pán, Hospodin zástupov^{42 43}, slzy²⁹ z povrchu všetkých tvárí¹³⁰⁸ a potupu svojho ľudu bude odstraňovať⁷⁹ z povrchu všetkej³⁸⁹ zeme¹³⁰⁸, lebo prehovril Hospodin.

(9) A v onen deň sa bude^{5 383} vravieť: Hľa, toto⁸⁵⁹ je náš Boh, čakali sme³⁰⁴ na neho a vedel¹⁸ nás vyslobodiť^{738 1067}, toto⁸⁵⁹ je Hospodin, čakali sme³⁰⁴ na neho, jasajme¹⁷⁰ a radujme sa¹⁷⁰ v jeho vyslobodení^{1348 738 1309}! (10) Veď ruka Hospodina bude odpočívať^{418 1090} na tomto vrchu¹²⁹⁸ a Móáv⁷²⁷ bude pod ním zošliapavany^{1119 1310} ako zošliapávaním^{1119 1310} hromady slamy¹³¹¹ v mláke močovky¹³¹², (11) a keď vprostred¹³¹³ toho¹⁰⁷ bude rozpinat⁶⁹ svoje ruky, ako ten, kto⁶⁴³ pláva, rozpiná⁶⁹ na plávanie, poníži^{1309 988 1224 1314} jeho pýchu⁷⁵⁶ s pletichami jeho rúk, (12) a pevnosť^{28 956}, výšku¹³¹⁵ tvojich¹³¹⁶ múrov¹⁸⁵, zrazil¹⁶⁶, zníži, zostrčí k zemi, až do prachu¹⁷.

26 V onen deň sa v zemi Júdu bude spievať táto pieseň:

Máme¹⁷⁹ mocné¹²⁹⁰ mesto¹²⁹¹,
záchranou⁷³⁸ robí^{313 988 1224} múry¹⁸⁵
a predhradbie¹³¹⁷!

(2) Otvorte brány, nech³⁸ môže¹⁸ vstupovať spravodlivý národ¹³, zachovávať⁴²⁴ vernosť⁶⁹⁹!

(3) Upevnenú¹³¹⁸ myseľ¹³¹⁹ opatrúješ⁴¹ pokojom¹³²⁰ – pokojom¹³²⁰, lebo je uistená v dôvere v teba^{348 739 1321};

(4) dôverujte⁷³⁹ v Hospodina na veky veku¹³²², veď v Hospodinovi, Jáhovi⁷⁴², je skala večnosti!

(5) Veď zrazil¹⁶⁶ obyvateľov vyvýšenín²⁹; vypínajúce sa¹⁷⁷ hradisko¹⁰¹ – znížiže ho²⁷⁷,

znižuje ho²⁷⁷ až po zem, zostrkuje ho²⁷⁷ až do prachu¹⁷¹,

(6) noha ho²⁷⁷ bude deptať⁵⁴, nohy chudobného²⁴⁵, kroky núdnych⁶⁰⁴.

(7) Úprimnosť¹³²³ je chodník¹⁴⁵ spravodlivých⁵⁶⁵; ty, Úprimný¹³²⁴, dráhu¹³²⁵ spravodlivého zvažuješ¹³²⁶,

(8) i čakali sme⁵³⁰⁴ ťa na chodníku¹⁴⁵ tvojich súdov⁸⁵, Hospodine, túžba¹³²⁷ duše je po tvojom mene a po pripomienke teba¹³²⁸;

(9) v noci po tebe svojou dušou túžim^{5 1327 1329}, áno, svojím duchom²⁸⁵ v svojom vnútri ťa dychtivo hľadám¹³³⁰,

lebo kedykoľvek sú na zemi tvoje súdy⁸⁵, učia⁵ sa obyvatelia sveta⁷⁷⁶ spravodlivosti.

(10) Zlovoľný sa, bárs nachádzal priazeň¹³³¹, spravodlivosti nenaučí, v zemi poctivosti^{1057 1143 1332} bude páchať bezprávie¹³³³,

a nebude si všimáť¹¹⁶⁸ vznešenosť⁵⁹⁴ Hospodina.

(11) Hospodine, tvoja ruka je⁵ vyvýšená¹³³⁴, to oni nevidia²; budú vidieť^{12 1335} – a budú zostudzovaní^{128 129} – horlivosť⁷²² ľudu, ba aj oheň na tvojich protivníkov^{118 392} – bude ich zožierať⁹⁸.

(12) Hospodine, kiež nám chceš^{18 170} prisúdiť⁸⁵ pokoj, veď aj všetky naše¹³³⁶ činy¹⁶⁵ si pre nás³⁰⁷ spôsobil!

(13) Hospodine, náš Bože, vládli nám páni iní ako ty¹³³⁸, jedine¹⁷⁸ skrze teba si pripomíname tvoje meno;

(14) pomreli, nežijú – tiene⁸⁴⁰, nebudú povstávať;

preto si zakročí^{609 633} a zničí⁶²³ ich a vykántril všetku spomienku na nich.

(15) Pridal²⁰ si k národu¹³, Hospodine, pridá²⁰ si k národu¹³, si⁵ oslávený²¹⁸, oddalil si všetky okraje¹³³⁹ zeme¹³⁴⁰.

(16) V tiesni³⁸⁶ ťa, Hospodine, postrádali^{5 609 633 1341}, vylievali⁵ šepot^{208 1342} s tvojou nápravnou výchovou¹³⁴³ na seba¹³⁴⁴,

(17) tak ako⁸⁴³ sa tehotná blíží³⁶⁰ pôrodu, zvíja sa⁷⁶⁸, kričí⁸⁸⁴ v svojich

bolestiach³⁴⁸, tak sme boli⁵ od tvojej tváre¹³⁴⁵ –

(18) otehotneli sme, zvíjali sme sa^{5 768}; tak ako⁸⁴³ by sme boli porodili vietor²⁸⁵,

sme pre zem nevedeli¹⁸ dosiahnuť¹⁹⁴ vyslobodenie⁷³⁸ a nie že obyvatelia sveta⁷⁷⁶ padali.

(19) Tvoji mŕtvi budú žiť, moje mŕtvolý²⁹ budú¹³⁴⁶ povstávať! Precitnite a plesajte, osídlenci⁵²¹ prachu¹⁷¹!

Veď tvoja rosa je rosa svetla^{1057 1347}, ktoré^{38 1348} budeš vrhať na zem tieňov^{840 1349}.

(20) Chod¹³⁵⁰, môj ľud, vstúp v svoje izby a zatvor za sebou svoje dvere^{1351 1352},

skry sa len na krátky okamih¹³⁵³, dokiaľ bude prechádzať rozhorlenie⁶¹⁵,

(21) lebo, hľa, Hospodin vychádza^{146 1092} zo svojho sídla³²³ navštíviť^{1609 633 1283} na obyvateľoch²⁹ zeme ich²⁹ nepravosť^{15 1354}

a zem bude musieť¹⁸ vyjaviť^{337 928} svoju¹³⁵⁵ krv^{75 76} a nebude už môcť¹⁸ klásť zakrytie na¹³⁵⁶ svojich¹³⁵⁵ zabitých.

27 V onen deň si bude Hospodin svojim mečom, tvrdým^{827 1357} a veľkým a mohutným, dokračovať^{1609 633} na livjáhána¹³⁵⁸, prchajúceho hada, áno³⁸, na livjáhána¹³⁵⁸, stočeného hada, a bude zabíjať netvora¹³⁵⁹, ktorý je v mori¹³⁶⁰.

(2) V onen deň bude vinica vína¹³⁶¹, spievajte¹³⁶² jej¹³⁶³; (3) ja, Hospodin, ju opatrujem^{41 1090}, každej chvíle¹³⁶⁴ ju zavlažujem^{1090 1365}, aby proti nej³⁸⁴ nezakročovali^{609 633}; nocou aj dňom ju opatrujem^{41 1090}.

(4) Popudenia pri mne niet; kto by mi chcel¹⁸ nastaviť^{1196 1366} trnité krovie, bodlač v boji¹⁵²? Vedel¹⁸ by som sa s tým^{107 477} vysporiadať¹³⁶⁷, mohol¹⁸ by som to¹⁰⁷ všetko¹³⁶⁸ spáliť, (5) iba ak by sa chcel¹⁸ pridržiavať mojej sily^{220 967 1369}, uzavrieť¹⁹⁴ so mnou²⁴⁶ mier – mier so mnou²⁴⁶ uzavrieť¹⁹⁴.

(6) Tých, ktorí⁶⁴³ budú prichádzať, bude^{988 1224} zakoreňovať, Jákób bude kvitnúť, áno³⁸, Izráel vypučí, i budú plniť tvár⁹⁹⁸ sveta⁷⁷⁶ ovocím¹³⁷⁰. (7) Či ho bil^{5 19 988 1224} ako bitím³² jeho bijúceho^{19 1371 1372}? Alebo bol zabíjaný ako zabíjaním jeho zabíjaných¹³⁷³?

(8) Podľa miery¹³⁷⁴ si ho²⁷⁷ pri jeho²⁷⁷ posielaní preč^{348 616} napádal pravotou^{88 1375}, vykonával preosievanie¹³⁷⁶ svojím prudkým^{827 1357} vetrom²⁸⁵ v deň východného¹³⁷⁷ vanutia; (9) takže sa týmto nepravosť¹⁵ Jákoeba prikrýva³⁹⁶, a všetko ovocie odstránenia⁷⁹ jeho hriechu je toto: V¹³⁷⁸ jeho pokladaní²²⁴ všetkých kameňov oltárov^{29 1379} za kamene na vápno³⁹², určené na rozdrobenie¹³⁸⁰; ašéry⁹⁶⁵ a slnečné koly⁹⁶⁶ nebudú povstávať. (10) Lebo opovnené^{184 1165} mesto je osamelé^{888 1381}, príbytok¹³⁸² vyprázdnený^{616 1383} a opustený ako pustina; tam sa pasie¹⁰⁹⁰ teľa¹³⁷¹ a tam líha^{701 1090} a spotrebúva^{127 1090} jeho^{277 1384} krovie. (11) Pri uschnutí¹⁰²⁴ jeho^{277 1384} prúti¹³⁸⁵ si ho odlamujú^{1090 1386}, prichádzajú¹⁰⁹⁰ ženy; podpaľujú^{1090 1387} to¹⁰⁷, lebo onen ľud nemá súdnosti^{11 690 1057 1388}, preto ho jeho Zhotoviteľ¹⁹⁴ nebude ľutovať^{589 799 800}, nie³⁸, jeho Stvárniteľ¹¹⁷¹ mu nebude priaznivý¹³³¹.

(12) A v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: Hospodin bude vytĺkať¹³⁸⁹ od prúdu¹³⁹⁰ Rieky⁴⁶⁸ až po potok^{463 1391} Egypta, a vy, deti⁸⁰¹ Isráela, budete zbierani¹³⁹² jeden po druhom¹³⁹³, (13) a v onen deň sa bude⁵ diať⁴⁶: Bude sa trubiť¹⁰⁰⁵ na veľkej trube¹⁰⁰⁶ a tí, ktorí budú⁶⁴³ zahynutí bližki¹³⁹⁴ v zemi Aššúra⁴⁶⁰, a tí, ktorí budú⁶⁴³ zahnaní⁵⁴⁰ v zemi Egypta, prídu a na svätom vrchu⁴¹⁴ v Jerúsaleme sa budú⁵ klaňať Hospodinovi.

28 Beda¹² korune^{1220 1395} pýchy⁷⁵⁶ opilcov Efrájima¹³⁹⁶ a vädnuccmu kvetu okrasy⁸⁰³ jeho chvály^{255 1397}, ktorý¹³⁹⁸ je na čele¹³⁹⁹ priervy¹¹⁴² tučnosti^{1057 1143 1400} zbitých⁹⁴³ vín³⁹²! (2) Hľa, Pán má¹⁷⁹ kohosi silného a mocného¹⁴⁰¹ ako príval²⁹⁸ krupobitia, víchrica moru¹⁴⁰²; stáby príval²⁹⁸ mohutných⁹⁵³ dravých^{499 1403} vôd vrhne⁴¹⁸ k zemi rukou¹⁴⁰⁴, (3) koruna^{1220 1395} pýchy⁷⁵⁶ opilcov Efrájima sa bude nohami deptať⁵⁴ (4) a vädnuca kvetina¹⁴⁰⁵ okrasy⁸⁰³ jeho chvály^{255 1397}, ktorá je na čele¹³⁹⁹ priervy¹¹⁴² tučnosti^{1057 1143 1400}, bude ako jej¹⁴⁰⁶ raná figa pred letom: keď ju vidí, ktokoľvek⁶⁴³ ju vidí, pohlcuje^{239 1016} ju, dokiaľ¹⁴⁰⁷ ona je v jeho dlaní⁷⁰.

(5) V onen deň bude Hospodin zástupov^{42 43} korunou^{66 1220 1395} okrasy⁸⁰³ a členkou^{66 1408} chvály^{255 1397} zvyšku⁵⁶⁵ svojho ľudu (6) a duchom^{66 285} súdu⁸⁵ tomu, kto bude⁶⁴³

zasadať na súde⁸⁵, a udatnosťou^{66 276} zatlačajúcich boj¹⁵² späť¹⁴⁰⁹ do brány.

(7) A aj títo¹⁴¹⁰ blúdia^{5 1411} od¹⁴¹² vína a opojným¹⁰³ nápojom sú⁵ zvedení^{237 945} – kňaz aj prorok blúdia^{5 1411} opojným¹⁰³ nápojom¹⁴¹², sú⁵ premožení^{1239 1016} od¹⁴¹² vína, zvedení^{237 945} od¹⁴¹² opojného¹⁰³ nápoja, blúdia^{5 1411} ohľadne videnia^{1413 1414}, zamotávajú sa⁵ pri vynášaní rozsudku^{926 1415}, (8) kým všetky stoly sú⁵ plné vývratokov²⁹, výmetov²⁹ – nieto miesta³²³. (9) Koho vraj chce^{18 1416} učiť poznaniu a koho uvádzať v porozumenie^{11 1417} proroctvu^{1418 1419}? Odstavených²³³ od mlieka, odrastených^{1238 1420} od prsníkov? (10) Lebo – rozkaz na rozkaz¹⁴²¹, rozkaz na rozkaz¹⁴²¹, pravidlo¹⁰⁰² na pravidlo^{1002 1421}, pravidlo¹⁰⁰² na pravidlo^{1002 1421}, trocha ta, trocha sem¹⁴²² – (11) veď blabotajúcimi¹⁴²³ perami^{29 1424} a iným¹⁴²⁵ jazykom hovorí k tomuto ľudu, (12) k tým, ku ktorým povedal: Toto je miesto odpočinku⁷¹⁴, poskytnúť odpočink^{418 818} ustatému³⁷³, a toto je zotavenie¹⁴²⁶. Ale znechcelo sa im⁹⁵ uposlúchnuť, (13) i stane sa⁴⁶ im slovo Hospodina rozkazom na rozkaz¹⁴²¹, rozkazom na rozkaz¹⁴²¹, pravidlom¹⁰⁰² na pravidlo^{1002 1421}, pravidlom¹⁰⁰² na pravidlo^{1002 1421}, trocha ta, trocha sem¹⁴²², aby šli a klesali¹²²⁵ späť a lámalí sa⁵¹⁵ a boli lapaní⁵¹⁶ a zajímaní⁵¹⁷.

(14) Preto počujte slovo Hospodina, muži posmechu¹⁴²⁷, vládcovia²¹⁰ tohto ľudu, ktorý je v Jerúsaleme, (15) lebo vrajíte⁵: So smrťou sme uzavreli zmluvu¹⁴²⁸ a pri šeóle³⁴³ sme si zariadili¹⁹⁴ vidiačeho^{2 1429}, ak mimo prejde¹⁴³⁰ sverepý^{499 1403} bič, nebude nás môcť¹⁸ postihnúť, lebo sme svojím útočišťom²⁹⁵ spravili³⁰⁷ lož⁵⁸⁶ a ukryli sme sa v klame¹⁴³¹. (16) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja³⁹⁷, založím¹⁴³² na Cijjone kameň, vyskúšaný kameň¹⁴³³, nárožie¹⁰⁵⁴ drahocenného⁷⁸³ pevného¹⁴³⁴ základu¹⁴³⁵, kto⁶⁴³ verí¹⁰⁰, nenáhli sa¹⁰⁹⁰, (17) A za mieru¹⁰⁰² chcem¹⁸ ustanoviť²²⁴ právo⁸⁵ a za váhu spravodlivosť, a útočisko²⁹⁵ ľži⁵⁸⁶ musí¹⁸ zachvátiť krupobitie a úkryt⁹³⁰ budú zaplavovať⁴⁹⁹ vody, (18) a vaša zmluva so smrťou bude neplatná³⁹⁶ a vaše jasnovidenie^{2 1436} šeóla^{343 1437} nebude môcť¹⁸ obstáť; keď bude mimo prechádzať sverepý^{499 1403} bič, potom³⁸ mu budete⁵ na³¹⁰ rozšliapanie^{54 312},

(19) za každého¹⁴³⁸ svojho mimo prechádzania váš bude odnášať¹⁴³⁹, lebo bude mimo prechádzať za každého rána¹⁴⁴⁰, vo dne aj v noci, a porozumenie^{11 1417} pro-roctvu^{1418 1419} bude iba hrôzou¹⁴⁴¹. (20) Áno, matrac je⁵ príliš krátky na natiahnutie^{1442 1443} a prikrývka je⁵ pri zahalovaní¹⁴⁴⁴ úzka. (21) Lebo ako na vrchu Perácím¹⁴⁴⁵ bude Hospodin povstávať, ako v doline⁹⁶⁰ v Gíveóne¹⁴⁴⁶ sa bude chvieť¹⁴⁴⁷, *chcejúc uskutočniť svoj skutok*¹⁶⁵ – jeho skutok¹⁶⁵ je¹⁰⁹⁰ prekvapujúci^{37 1448}, a vypracovať¹⁰³⁷ svoju prácu⁸²⁸ – jeho práca⁸²⁸ je¹⁰⁹⁰ nezvyklá^{158 1449}. (22) Nuž teda¹⁴⁵⁰ nech si nerobíte¹⁷⁰ posmech^{1427 1451}, aby sa neužovali¹³⁶⁹ vaše putá, lebo som z blízkosti¹¹²² Pána, Hospodina zástupov^{42 43}, počul o zhube⁶⁵⁹, a to určenej⁶⁶⁰, na všetkej³⁸⁹ zemi.

(23) Nastavte uši⁴ a počujte môj hlas, načúvajte⁶⁸⁰ a počujte moju reč: (24) Či oráč¹⁴⁵² po celý^{389 1453} deň na siatie orie¹⁴⁵², brázdí¹⁴⁵⁴ a bráni svoju pôdu³⁵? (25) Či, keď urovná¹⁴⁵⁵ jej tvár⁹⁹⁸, potom³⁸ nerozpráši¹²⁴⁰ kôpor¹⁴⁵⁶ a neroztrusuje¹⁴⁵⁷ rascu, a neukladá²²⁴ pšenicu v rad¹⁴⁵⁸ a jačmeň na označené¹⁴⁵⁸ miesto a špaldu¹⁴⁵⁹ ako hranicu⁶³⁵ toho¹⁰⁷? (26) Áno³⁸, jeho Boh ho vychováva⁵⁰⁶ k spravnosti^{85 1460}, vycučuje ho, (27) že sa kôpor¹⁴⁵⁶ nemláti^{1119 1310 1461 1462} kôpor¹⁴⁵⁶ jakom¹⁴⁶³ a nie že sa po rasci sem-ta obracia koleso¹⁴⁶⁴ voza, lež⁶²² sa kôpor¹⁴⁵⁶ vytĺka¹³⁸⁹ prútom⁵⁵² a rasca palicou⁵⁵⁴. (28) Rozdrobuje¹⁴⁶⁵ sa obilie¹⁴⁶⁶? Veď¹⁴⁶⁷ ho nikto donekonečna¹³⁰⁶ bezohľadne¹⁴⁶⁸ nemláti^{1119 1310 1462} a nepoškodzuje^{5 1469} kolesom^{379 1470} svojho voza a nie že ho svojimi koňmi rozdrobuje^{1465 1471}. (29) Aj toto vyšlo¹⁴⁶ z blízkosti⁴⁴⁰ Hospodina zástupov^{42 43}, ktorý dokazuje⁵ podivuhodné uznávanie^{361 1472}, prejavuje⁵ veľkú¹⁴⁷³ rozumnosť^{1474 1475}.

29 Beda¹² ti, Ariél¹⁴⁷⁶, Ariél¹⁴⁷⁶, hradisko¹⁰¹, kde sa usadil¹⁴⁷⁷ Dávid! Hromadte^{472 1478} rok na rok¹⁰⁰⁹, nech sa striedajú^{170 1479} slávnosti¹⁴⁸⁰, (2) no budem Ariélu¹⁴⁷⁶ pôsobiť úzkosť^{539 1481}, takže³⁸ nastane⁴⁶ stonanie a ston¹⁴⁸² a stane sa⁴⁶ mi stáby Božím kozubom¹⁴⁸³, (3) a položím sa¹⁴⁷⁷ vôkol¹⁴⁸⁴ proti tebe³⁸⁴ a budem proti tebe³⁸⁴ začínať obliehanie¹⁴⁸⁵ zostavou vojska a stavať¹²²⁹ proti tebe³⁸⁴ násypy¹⁴⁸⁶, (4) i budeš znížený²⁷⁷, budeš hovoriť zo

zeme, áno³⁸, tvoja reč sa bude krčiť^{166 1487} z prachu¹⁷¹, a tvoj hlas sa stane⁴⁶ stáby hlasom ducha¹⁴⁸⁸ mŕtveho⁵²³ zo zeme, áno³⁸, tvoja reč bude z prachu¹⁷¹ pípať⁵²⁴. (5) Ale spústa³⁷² tvojich cudziarov^{37 1489} sa stane⁴⁶ stáby jemným¹⁴⁹⁰ prachom³⁷⁰ a spústa³⁷² tyranov^{782 1292} stáby miňajúcimi sa ple-vami²⁹, a to sa stane⁴⁶ za okamih, náhle¹⁴⁹¹; (6) z blízkosti⁴⁴⁰ Hospodina zástupov^{42 43} sa bude zakročovať^{1609 633 1492} hrmením a zemetrasením⁵⁵⁷ a veľkým lomozom¹²⁷⁴, víchricou a búrkou¹⁴⁹³ a plameňom zožierajúceho⁹⁸ ohňa, (7) a ako v sne, videní² noci, sa bude⁵ diať⁴⁶ spúste³⁷² všetkých národov¹³, ktoré⁶⁴³ vytiahnu do poľa^{42 1494} proti Ariélu^{384 1476}, áno³⁸, všetkým napádajúcim ho²⁷⁷ a jeho²⁷⁷ tvrdý a tým, ktorí⁶⁴³ mu²⁷⁷ budú pôsobiť¹⁴⁹⁵ úzkosť^{539 1481}; (8) i bude⁵ sa diať⁴⁶ ako keď hladný má sen, že³⁸ hľa, je, a keď precitá, je³⁰⁹ jeho duša prázdna¹⁴⁹⁶, alebo ako keď smädny má sen, že³⁸ hľa, pije, a keď precitá, hľa³⁰⁹, je vyčerpaný³⁷³ a jeho duša je dychtivá, tak sa bude⁵ diať⁴⁶ spúste^{372 1495} všetkých národov¹³, ktoré⁶⁴³ vytiahnu do poľa^{42 1494} proti vrchu³⁸⁴ Cíjón.

(9) Zastavte sa¹⁴⁹⁷ a zhrozte sa^{770 1498}, zaslepujte⁴⁰³ sa a oslepnite⁴⁰³, opíjajú sa⁵, no nie vínom, potáčajú sa⁵, no nie po opojnom¹⁰³ nápoji, (10) lebo Hospodin na vás vylial ducha²⁸⁵ tvrdého spánku a zatlačil¹⁴⁹⁹ vaše oči, zastrel prorokov a vaše hlavy, vidiaci^{2 1429 1500}, (11) takže³⁸ sa vám všetko prorocké videnie^{1436 1501} stalo^{46 550} stáby slovami knihy, ktorá je⁶⁴³ zapečatená; ktorú keď podávajú¹⁰⁹⁰ poznajúcemu písmo¹⁵⁰² s výrokem: Prečítaj toto, prosím⁸⁹, vraví^{309 1090}: Nemôžem, lebo ona je zapečatená; (12) a keď sa tá kniha dá pred toho, kto písmo nepozná^{5 1502}, povie³⁰⁹: Nepoznám⁵ písmo¹⁵⁰². (13) A Pán povedal: Keďže sa tento ľud svojimi ústami približuje^{5 1503} a svojimi perami ma ctia^{5 218}, ale svoje srdce odo mňa vzdialil a ich bázeň⁴²⁶ zo mňa sa prejavila⁵⁸⁷ ako naučený príkaz smrteľníkov^{176 1504}, (14) preto sa, hľa, ja³⁹⁷, chystám s týmto ľudom opäť²⁰ podivuhodne zaobchádzať^{493 1472}, áno³⁸, podivuhodným pôsobením¹⁴⁷² a divmi^{29 561}, i zhynie múdrosť jeho múdrych a uvážlivosť^{11 690} jeho uvážlivých^{11 207} sa bude musieť¹⁸ ukryť.

(15)Beda¹² *tým*, ktorí⁶⁴³ pred Hospodinom⁷¹ hlboko zaliežajú, aby ukryli⁶⁰⁷ úmysel³⁶¹, a ich činy¹⁶⁵, *to sa deje*^{5 46} v temnote, ktorí³⁸ vravia⁵: Kto nás vidí a kto o nás vie? (16)*Ach*, vaša zvrátenosť³⁹¹! Či má¹⁸ hrnčiar¹¹⁶⁹ byť hodnotený⁷⁹⁶ ako hlina⁶²¹, takže by výrobok¹⁶⁵ o *tom*, kto ho vyrobil^{194 1505}, mohol¹⁸ vraviť: Nevyrobil¹⁹⁴ ma, *alebo* žeby vytvor¹⁵⁰⁶ o *tom*, kto ho stvárnil^{1169 1505}, povedal: Nerozumie¹¹ ničomu? (17)Či nezvyšuje už málo, troška⁶⁶³, než³⁸ sa Levánón¹⁸⁰ obráti v sad a sad sa bude považovať⁷⁹⁶ za les?

(18)A v onen deň budú⁵ slová knihy počuť hluchí a z hlbokej tmy¹⁵⁰⁷, áno³⁸, z tmy budú prehliadať oči slepých (19)a tichí⁶⁹⁷ sa budú viac a viac²⁰ radovať¹⁵⁰⁸ v Hospodinovi a nemajetní⁸⁸¹ medzi ľuďmi^{392 408} budú jasať v Svätom Isráeli, (20)lebo zanikne⁹³² tyran^{782 1292} a skončí¹²⁷ posmievať a vyťatí⁵⁷⁸ budú všetci *po* mrzkosti^{61 1509} pasúci¹⁵¹⁰, (21)človeka k hrešeniu slovom zvädzajúci¹⁵¹¹, ktorí³⁸ v bráne¹⁵¹² kladú nástrahu napomínajúcemu^{695 1513 1514} a spravodlivého odstavujú²⁵¹ v prázdnotu^{1257 1258 1514 1515}. (22)Preto Hospodin takto povedal k domu Jáкова, *on*, ktorý oslobodil¹²⁴ Abraháma: Už¹⁵¹⁶ nebude Jákob zostudzovaný^{128 129} a nie že ešte¹⁵¹⁶ bude jeho tvár blednúť, (23)lež⁶²² keď on uvidí svoje dietky¹⁵⁷, dielo^{165 1078} mojich rúk, budú v svojom strede¹³¹³ za sväté uznávať³⁵⁰ moje meno a za Svätého uznajú³⁵⁰ Jákobovho Svätého a budú sa desiť^{192 1517} Isráelovho Boha, (24)a duchom²⁸⁵ zblúdil^{1237 945} nadobudnú záujem¹⁵¹⁸ o súdnosť^{11 690 1519} a hundrajúci budú prijímať¹⁵²⁰ poučenie¹⁵²¹.

30 Beda¹² *vám*, vzdorovití¹⁰⁵ synovia – vyhlásení¹¹⁴ Hospodinom – ohľadne pojímania^{194 1522 1523} úmyslov³⁶¹, ktoré³⁸ nie sú zo mňa, a ohľadne vylievania¹⁵²² liatej obete^{1524 1525}, no³⁸ nie mojím Duchom²⁸⁵, za účelom hromadenia^{472 1478} hriechu na hriech¹⁰⁰⁹, (2)ktorí⁶⁴³ odchádzajú zostúpiť v Egypt a nie že sa spýtali⁴⁴¹ mojich úst, posilňovať sa silou^{967 1526} faraóna a spoliehať sa⁸⁹⁰ na tónu¹⁵²⁷ Egypta! (3)I stane sa⁴⁶ vám sila^{967 1526} faraóna sklamaním^{66 128 1528} a spoliehanie sa^{890 1529} na tónu¹⁵²⁷ Egypta hanbou^{66 1530 1531}. (4)Bárs a jeho¹⁵³² vodcovia¹⁰⁴ ocitli^{46 1533} v Cóane¹⁰⁴⁶

a jeho¹⁵³² poslovia⁸⁸⁹ dosahovali³⁹⁵ Chánés^{1534 1535}, (5)sklame sa^{128 129} každý ohľadne ľudu *tých*, ktorí mu nebudú môcť¹⁸ osožiť; *nebudú* na pomoc ani na osoh, lež⁶²² na sklamanie^{128 1528}, ba aj na potup.

(6)Bremá^{749 750} behémótha¹⁵³⁶ juhu¹⁰⁸⁹. V zem úzkosti⁵³⁷ a súženia⁵³⁹, levov^{29 380}, áno, levov^{29 1537} – od nich je okuliarnik¹⁵³⁸ a okrídlený pálčivec^{879 880} – ponesú⁶⁸ svoje bohatstvá^{364 489} na pleciach^{28 1539} somárov a svoje poklady¹⁶² na hrboch²⁹ tiav k ľudu *tých*, ktorí nebudú môcť¹⁸ osožiť. (7)Áno³⁸, Egyptania sú vánok¹⁵⁴⁰, pomáhajú nadarmo¹⁵⁴¹; preto som o tomto vyhlásil: Oni sú Ráhav¹⁵⁴² odpočívajúci¹⁵⁴³!

(8)Nože¹⁵¹⁶ pod, napíš to¹⁰⁷ pred nimi¹⁵⁴⁴ na dosku a vyry¹¹⁷⁷ to¹⁰⁷ na knihu¹⁵⁴⁵, nech³⁸ to je na deň budúcnosti, navečnosť^{1546 1547 1548}, navždy⁵⁶⁹, (9)že to¹⁰⁷ je spurný ľud¹⁵⁴⁹, lživí¹⁵⁵⁰ synovia, ktorým sa znechcelo⁹⁵ poslúchať zákon⁵⁰ Hospodina, (10)ktorí vidiacim¹⁵⁵¹ vravia⁵: Nesmiete¹⁸ vídať^{1551 1552}, áno³⁸, vidiacim^{2 1429 1500}: Nesmiete¹⁸ pre nás³⁰⁷ vídať^{2 1553} poctivosti^{1332 1554}, hovorte nám úlisnosti¹⁵⁵⁵, vídajte^{2 1553} klamstvá, (11)zídte⁷⁹ z cesty, odbočte²⁵¹ z chodníka¹⁴⁵, pohnite Isráelovho Svätého upustiť⁷⁷⁸ od našej tváre. (12)Preto Svätý Isráela povedal takto: Pre vaše zamietavé opovrhnutie týmto slovom⁴⁵⁵, a že dôverujete⁷³⁹ v útlak¹⁵⁵⁶ a v to, čo je pokrivené¹⁵⁵⁷ a o to¹⁰⁷ sa opierate^{5 656}, (13)preto vám táto neprávosť¹⁵ bude sľaby rúcajúcim sa¹⁵⁵⁸ prielomom^{1445 1559}, zívajúcim^{1127 1560} vo vypínajúcom sa¹⁷⁷ múre¹⁸⁵, ktorého roztrieštenie⁹¹¹ môže¹⁸ prísť náhle, za okamih¹⁴⁹¹, (14)i bude⁹⁸⁸ ho trieštiť¹⁵¹⁵ sľaby trieštením⁹¹¹ krčaha hrnčiarov¹¹⁶⁹, roztlkaním¹⁴⁸, nebude⁹⁸⁸ šetriť⁵⁹⁸, i nebude sa medzi jeho¹⁵⁶¹ drevinou¹⁵⁶² môcť¹⁸ nájsť črepina¹⁵⁶³ na zhrabnutie¹⁵⁶⁴ ohňa z vyhne¹⁵⁶⁵ *alebo* na odobranie¹⁰⁸³ vody z mláky¹⁵⁶⁶.

(15)Lebo Pán, Hospodin, Svätý Isráela, povedal takto: Vyslobodení^{738 1067} môžete¹⁷ byť obrátením¹⁵⁶⁷ a pokľudom¹⁵⁶⁸, vaša moc²⁷⁶ bude¹⁰⁹⁰ v upokojení⁴²⁵ a v dôvere^{739 1569}, ale znechcelo sa vám⁹⁵, (16)takže³⁸ vravíte⁵: Nie, lež⁶²² budeme prchať na koňoch²⁹ – nuž teda budete prchať; a: Pôjdeme na hybkých³⁷² – nuž teda budú hybkí^{372 545} vaši prenasledovatelia. (17)Pred vojnovým pokrikom^{71 172 1570} jedného jeden

tisíc, pred vojnovým pokrikom^{71 172 1570} piateh všetci budete prchať, až než ostanete ako stožiar¹⁵⁷¹ na temene¹⁵⁷² vrchu alebo ako prápor⁷¹² na pahrbku.

(18)A preto Hospodin čaká¹⁰⁹⁰, *chce-
júc* vám preukázať¹⁵⁷³ milosť¹³³¹, a preto sa pozdvihuje ľutovať^{589 799} vás^{800 1574}, lebo Hospodin je Bohom práva⁸⁵ – blaho^{1057 1143} všetkých na neho čakajúcich! (19)Lebo nebudeš, ľud, ktorý bývaš na Cijjón, v Jerúsaleme, už nikdy¹⁵⁷⁵ plakať, veľkú¹⁵⁷⁶ milosť ti bude preukazovať¹³³¹ na hlas tvojho kriku⁸⁸⁴, ako ho¹⁵⁷⁷ počuje¹⁵⁷⁸, odpovie ti. (20)A hoci vám Pán dá chlieb tiesne³⁸⁶ a vodu útlaku¹⁵⁷⁹, nebudeš³⁰⁹ sa už nikto z tvojich učiteľov skrývať, lež³⁸ sa tvoje oči stanú⁴⁶ vidiacimi tvojich učiteľov (21)a tvoje uši budú spoza teba počuť slovo – výrok: Toto⁸⁵⁹ je tá cesta, chodte po nej, ak sa budete obracať doprava či¹²⁰ ak sa budete obracať doľava; (22)a znečistíte^{170 1580} potah tvojich sôch⁶²⁹ zo striebra a povlak¹⁵⁸¹ tvojich zliatin zo zlata, i budeš¹⁸ ich vyhadzovať¹⁵⁸² tak ako⁸⁴³ čosi krvotokom znečistené¹⁵⁸³, budeš¹⁸ tomu¹⁰⁷ vraviť: Vypadni!

(23)I dá^{988 1224} dážd' pre tvoje semä³⁹², ktorým budeš osievať¹⁰⁹⁰ svoju pôdu³⁵, a chlieb, výnos¹²¹² pôdy³⁵, ktorý³⁸ bude⁵ hojný¹⁵⁸⁴ a tučný¹⁵⁸⁵, a v onen deň sa tvoj dobytok¹⁵⁸⁶ bude pásť na rozsiahlych¹⁵⁸⁷ lúkach^{29 1588} (24)a hovädzi dobytok¹⁵⁸⁹ a somári, obrábajúci¹⁵⁹⁰ pôdu³⁵, budú žrať ochutený¹⁵⁹¹ krm¹⁵⁹², ktorý sa³⁸³ bude previevať^{1582 1593} opálkou¹⁵⁹⁴ a¹⁵⁹⁵ vejačkou. (25)A bude⁵ sa diať⁴⁴⁶: Na každom vysokom vrchu a na každom týčiacom sa¹⁴¹ pahrbku budú potoky¹⁵⁹⁶, prúdy vôd, v deň veľkého⁴⁰⁹ zabíjania, pri padaní veží; (26)a v deň Hospodinovho obväzovania zlomenín^{29 911} jeho ľudu, keď³⁸ bude hojiť zranenie od jeho úderov^{29 32}, bude svetlo luny¹²⁸⁴ ako svetlo slnka¹²⁸⁵ a svetlo slnka¹²⁸⁵ bude sedemnásobné, ako svetlo siedmich dní.

(27)Hľa, meno Hospodina prichádza⁵ zďaleka, jeho hnev planie¹³⁷ a ťažké je, čo vystupuje^{68 1597}, jeho pery sú plné rozhorlenia⁶¹⁵ a jeho jazyk je ako zožierajúci⁹⁸ oheň (28)a jeho dych²⁸⁵ je ako dravý^{499 1403} tok⁴⁶³, bude až po krk¹⁵⁹⁸ pôsobiť rozdelenie¹⁵⁹⁹ – preosievaním⁶⁴⁵ národov¹³ sitom^{645 1600}

skazy⁵⁷, a na čelustiach národnosti¹⁴³ bude uzda, zavádzajúca na scestie²³⁷. (29)Vám sa bude dostávať⁴⁴⁶ spevu¹⁶⁰¹ ako v noci posviacania sa na slávnosť^{392 1602}, a radosti srdca ako poberajúcemu sa s pišťalou^{336 477} ku príchodu na vrch Hospodina ku Skale Isráela, (30)a Hospodin sa ozve velebnosťou¹⁶⁰³ svojho hlasu a bude prejavovať¹⁶⁰⁴ spúšťanie^{1568 1605} svojho ramena v nevôli¹⁶⁰⁶ hnevu s³⁸ plameňom zožierajúceho⁹⁸ ohňa, rozháňaním¹⁶⁰⁷, prívalom²⁹⁸ a krupobitím¹⁶⁰⁸, (31)takže Aššúr⁴⁶⁰ bude zražaný^{501 1609} od hlasu Hospodina; on bude biť^{19 1610} palicou⁵⁵⁴, (32)a každé riadené¹⁶¹¹ prejedenie¹⁶¹² prúta^{552 1613}, ktorému na ňom Hospodin bude dávať spočinúť^{418 818 1614}, nastane⁴⁶ pri tamburínach^{335 477} a pri lýrach^{333 477}, a v prudkých bojoch^{152 1615}, ktoré proti nim¹⁶¹⁶ vybojuje^{152 988}. (33)Áno, od skoršieho času¹⁶¹⁷ je pristrojené¹¹⁰¹ Tof-téh¹⁶¹⁸, priam ono, pre kráľa³⁰⁷ je⁵ pripravené⁵⁶⁷; zriadil^{988 1224} ho hlboké, zriadil^{988 1224} ho široké¹⁶¹⁹, jeho hranica¹⁶²⁰ – oheň a množstvo drev, dych²⁰⁰ Hospodina ju rozpaľuje^{137 1090} ako potok⁴⁶³ síry.

31 Beda¹² tým, ktorí⁶⁴³ zostupujú v Egypt po pomoc a opierajú sa o⁶⁵⁶ kone a dôverou spočívajú^{739 1621} na vozoch^{29 1108 1109}, že je ich veľa, a na jazdcoch¹¹¹¹, že sú⁵ veľmi početní¹⁴⁹⁹, a na Svätého Isráela sa neobzerajú^{5 964} a Hospodina nevyhľadávajú^{5 841} (2)Ale múdry je priam on, i uvedie zl⁶²³² a neodvolá⁷⁹ svojich slov, lež³⁸ povstane proti domu³⁸⁴ zl⁶²³² vystrájaných⁸¹ a proti pomoci³⁸⁴ pôsobcov mrzkosti⁶¹; (3)a Egypťania sú ľudia⁴⁰⁸ a nie Boh, a ich kone mäso a nie duch²⁸⁵, a keď Hospodin vzťahuje²⁵¹ svoju ruku, pomáhajúci³⁰⁹ sa po-tkne²²⁵ a komu sa pomáha, padne, i budú oni všetci¹⁰⁸ spolu dochádzať ku koncu¹²⁷.

(4)Lebo Hospodin ku mne povedal takto: Ako mručí⁵²⁵ lev a hrivnatec³⁸¹ nad svojou korisťou, keď sa na neho³⁸⁴ zvoláva plno pastierov, a nedáva sa od ich hlasu zastrašiť^{501 1622} a nie že sa krčí^{245 1623} pred ich lomozom^{71 757}, tak bude Hospodin zástupov^{42 43} zastupovať na vojnové ťaženie^{42 1494} o¹⁶²⁴ vrch Cijjón a o¹⁶²⁴ jeho pahrbok. (5)Ako letiaci vtáci¹⁶²⁵, tak bude Hospodin zástupov^{42 43} nad Jerúsalemom prestierať svoj tieň¹⁶²⁶; prestretím tieňa¹⁶²⁶ ho³⁸ vy-

proští, ušetrením¹⁶²⁷ spôsobí aj jeho vyznatie. (6) Vráťte sa k *tomu*, od ktorého synovia Izráela hlboko odpadli^{1628 1629}, (7) lebo v onen deň budú – každý²¹³ – zavrhať⁴⁵⁵ svoje modly¹⁶⁴ zo striebra a svoje modly¹⁶⁴ zo zlata, ktorých vám narobili¹⁹⁴ vaše ruky – hriech! (8) A Aššúr⁴⁶⁰ padne, nie mečom vznešeného¹⁶³⁰ a nebude ho požírať⁹⁸ meč jednoduchého¹⁶³⁰, lež³⁸ si pred mečom^{71 172 846} unikne a jeho šuhaji budú na robotu¹⁶³¹, (9) a jeho skalisko^{199 1632} bude od strachu utekať¹⁶³³ a jeho hodnostári¹⁰⁴ budú mať hrôzu⁵⁰¹ z práporu^{712 1634} – vyhlásené¹⁷⁴ Hospodinom, ktorého⁵⁶⁵ žiar^{1267 1635} je na Cijjóna a jeho⁵⁶⁵ ohnisko^{1635 1636} v Jerúsaleme.

32 Hľa, kráľ bude kraľovať pre spravodlivosť³⁰⁷, a ohľadne pánov¹⁰⁴, tí budú panovať^{1637 1638} pre právo^{85 307}, (2) a bude⁵ muž¹⁶³⁹ ako útulok *pred* vetrom^{285 392} a úkryt *pred* nepohodou^{298 392}, ako potoky¹⁵⁹⁶ vôd za sucha¹²⁹⁵, ako tieň mohutného¹⁶⁴⁰ skaliska¹⁹⁹ vo vyslenej³⁷³ zemi. (3) A oči vidiacich¹⁵⁵¹ nebudú vyhliadať^{964 1641} a uši počujúcich budú načúvať⁶⁸⁰ (4) a srdce náhlivých bude porozumievať¹¹ poznaniu a jazyk koktavých sa bude náhliv k jasnému hovoreníu¹⁶⁴². (5) Bezbožnému¹⁶⁴³ už nebude dávaný názov¹²³ šlachetného⁷⁵³ a Ištivému¹⁶⁴⁴ sa³⁸³ nebude vravieť vznešený¹⁶⁴⁵, (6) lebo bezbožný¹⁶⁴³ hovorí bezbožnosťou⁵⁹¹ a jeho srdce páše¹⁹⁴ mrzkosť⁶¹ na páchanie¹⁹⁴ ničomnosti a na hovorenie bludu¹⁶⁴⁶ o Hospodinovi, aby dušu hladného ponechával prázdnu^{607 1496 1647}, a smädného necháva trpieť nedostatkom nápoja. (7) A Ištivý¹⁶⁴⁴ – jeho nástroje^{675 1648} sú zlé, on snuje^{5 361 430} úklady¹⁶⁴⁹ na poškodzovanie⁶⁷³ chudobných^{245 1650} lživými rečami¹⁶⁵¹, aj keď nemajetný⁸⁸¹ hovorí¹⁰⁷⁸ pravdu^{85 1652}. (8) No³⁸ šlachetný⁷⁵³ snuje^{5 361 430} šlachetné⁷⁵³ veci a za³⁸⁴ šlachetné⁷⁵³ veci povstáva¹⁶⁵³.

(9) Bezstarostné¹⁶⁵⁴ ženy, povstaňte, počujte môj hlas, bezpečne sa cítiate^{739 1655} dcéry, vpusťte v uši⁴ môj výrok: (10) Po viac dní ako¹⁶⁵⁶ rok sa budete chvieť, vy bezpečne sa cítiate^{739 1655}, lebo prestane^{127 1657} oberačka a nebude prichádzať zber^{280 1658}; (11) traste sa⁶⁷⁷, bezstarostné¹⁶⁵⁴, chvejte sa, vy bezpečne sa cítiate^{739 1655} – vyzliecť sa a obnažiť sa, opasok^{272 1659} na bedrá!

(12) Budú¹⁶⁶⁰ nariakať¹¹⁷³ nad prsníkmi¹⁶⁶¹ – nad nádhernými^{131 187} polami¹⁶⁶², nad plodným viničom; (13) nad pôdou³⁵ môjho ľudu – *tam* bude vzhádzať hlozie¹⁶⁶³, trnísté krovie – áno, nad všetkými domami jasotu²⁵⁴² veselého hradiska¹⁰¹, (14) lebo palác^{101 1231} bude zanechaný¹⁵³, day⁷⁵⁷ mesta bude opustený, pevnosť¹⁶⁶⁴ a strážna veža, *to* bude⁵ navždy⁵⁶⁹ platiť za jaskyne¹⁶⁶⁵, radosť¹⁶⁶⁶ divých oslov a pastvisko stád, (15) než na nás bude vylievany²⁵⁴ Duch²⁸⁵ z výsosti a pustina sa stane⁴⁶ sadom⁶⁶ a sad bude považovaný⁷⁹⁶ za les, (16) a v pustine sa usídlí⁵²¹ právo⁸⁵ a v sade bude bývať spravodlivosť, (17) a dielom¹⁶⁵ spravodlivosti bude⁵ pokoj a účinkom⁸²⁸ spravodlivosti ukludnenie⁸³⁶ a bezpečie⁸⁸² navždy⁵⁶⁹. (18) A môj ľud bude bývať v príbytku¹³⁸² pokoja a v bezpečných obydlích^{178 1667} a v bezstarostných¹⁶⁵⁴ miestach odpočinku⁷¹⁴, (19) keď³⁸ budú padať krúpy pri páde^{900 1668} lesa¹⁶⁶⁹ a v nížinu¹⁶⁷⁰ bude znižované mesto. – (20) Blaho^{1057 1143} vaše, *ktorí* rozsievate pri všetkých vodách, uvoľňujete^{616 1671} nohu hovädzieho dobyčťa⁸ a osla!

33 Beda¹² ti, ničiaci⁸⁹², hoci³⁸ ty nie si ničený⁸⁹², a neverne konajúci¹⁰⁹¹, hoci³⁸ voči¹⁴¹³ tebe neverne nekonajú^{5 1091}! Ako dokonáš^{933 1578} ničenie⁸⁹², ničený⁸⁹² budeš, ako dodáš¹⁵⁷⁸ úplnosti¹⁶⁷² nevernému konaniu¹⁰⁹¹, budú voči¹⁴¹³ tebe neverne konať¹⁰⁹¹!

(2) Hospodine, buď nám milostivý¹³³¹, na teba sme čakali^{5 304}, kiež sa za rán¹⁶⁷³ stávaš^{5 46 170} ich¹⁶⁷⁴ ramenom, ba aj naším vyslobodením⁷³⁸ v čas úzkosti⁵³⁷!

(3) Národnosti¹⁴³ utečú⁵⁵⁰ pred hlasom⁷¹ množstva^{342 1675}, národy¹³ sa pred tvojím pozdvihnutím⁷¹ rozprchnú^{550 720} (4) a lup od vás¹⁶⁷⁶ bude zbieraný^{5 280} *staby* zbieraním^{280 1658 1677} kobyliiek²⁹, bude sa³⁸³ preň^{1413 1678} sem-ta pobiehať¹⁶⁷⁹ *staby* sem-ta pobiehaním¹⁶⁸⁰ sarancí¹⁶⁸¹.

(5) Hospodin je vyvýšený¹⁷⁷, áno, sídlí⁵²¹ na výsosti¹⁶⁸², naplnil Cijjón právom⁸⁵ a spravodlivosťou (6) a je⁵ istotou^{699 1683} tvojich čias, bohatstvom¹⁶⁸⁴ vyslobodenia^{738 1057 1143}, múdrosti a poznania; úcta⁴²⁶ k Hospodinovi³⁹², tá¹⁰⁷ je jeho¹⁶⁸⁵ pokladom¹⁶².

(7) Hľa, ich hrdinovia¹⁶⁸⁶ kričia^{5 319} vonku^{1687 1688}, poslovia⁸⁸⁹ pokoja horko plačú,

(8)hradské⁴²³ spustli^{325 1689}, prestalo⁷⁷⁸ sa prechádzať¹⁶⁹⁰ chodníkom¹⁴⁵; zrušil¹⁶⁹¹ zmluvu, opovrho^{1455 1691} mestami, necení^{5 796 1691} si človeka¹⁷⁶. (9)Trúchlí⁵ sa³⁸³, zem chradne^{5 1036}, Levánón¹⁸⁰ sa hanbí^{5 1692}, vädne^{5 1029}, Šarón¹⁶⁹³ je⁵ ako step¹⁶⁹⁴, Bášan¹⁸² a Karmel striasa¹⁶⁹⁵, (10)Teraz chcem¹⁸ povstať, vraví Hospodin, teraz sa chcem¹⁸ pozdvihnúť, teraz chcem¹⁸ byť povznesený⁶⁸; (11)budete tehotniet¹⁰⁹⁰ senom, budete rodiť¹⁰⁹⁰ slamu³⁶⁸, váš dych²⁸⁵ – oheň, bude vás zožierať⁹⁸, (12)a národnosti¹⁴³ budú spaľované¹⁶⁹⁶ na vápno – orezané hložíny^{1663 1697}, budú sa vznecovať v ohni. (13)Počujte, vzdialení, čo som spravil, a uznajte, blízki^{360 761}, moju moc²⁷⁶!

(14)Hriešnici na Cijjóné majú⁵ strach, neveriacich⁵⁹⁰ zachvátilo chvenie¹⁶⁹⁸: Kto z nás⁵⁶⁵ môže¹⁸ za miesto pobytu mať^{700 1699} zožierajúci⁹⁸ oheň? Kto z nás⁵⁶⁵ môže¹⁸ za miesto pobytu mať^{700 1699} večné ohniská^{1700 1701 1702}? (15)Chodiaci v spravodlivosti^{1057 1143 1703}, hovoriaci v úprimnosti¹³²³, osklivost⁴⁵⁴ zisťujúci v nespravodlivom zisku⁴⁵⁵ z vydiarania^{1057 1143 1703}, vytriasajúci¹⁶⁹⁵ svoje dlane⁷⁰ od chmátania^{1704 1705} po úplatkoch^{29 109 1706}, zapchávajúci svoje ucho pred počutím⁷¹ o krvi^{75 76} a zatlačujúci¹⁴⁹⁹ svoje oči pred nazeraním⁷¹ v¹⁷⁰⁷ zlé, (16)ten¹⁰⁷ bude smieť¹⁸ osídliť⁵²¹ výsosti, jeho výšina¹³¹⁵ – nedobytné miesta¹⁷⁰⁸ skalísk¹⁹⁹, chlieb¹⁷⁰⁹ mu¹⁷¹⁰ bude dávaný, voda¹⁷¹¹ mu¹⁷¹⁰ bude zaistená¹⁰⁰. (17)Tvoje oči budú pozerat'² Kráľa v jeho kráse, vidieť zem dialok, (18)tvoje srdce bude myslieť⁵²⁵ na¹⁷¹² hrôzu: Kde je pisár¹¹⁶⁴, kde vyberač¹⁷¹³, kde spočítavač¹⁶⁴ veží? (19)Nebudeš vidieť opovážlivého¹⁷¹⁴ ľudu, ľudu rečí¹⁰⁶⁴ príliš nejasnej¹⁷¹⁵ na¹⁴⁴² rozumenie¹⁷¹⁶, bľabotajúceho¹⁴²³ jazykom bez¹⁷¹⁷ pochopenia^{11 690 1718}.

(20)Pozeraj² Cijjón, hradisko¹⁰¹ našich sviatkov^{63 853}, tvoje oči budú vidieť Jerúsalem, bezstarostný¹⁶⁵⁴ príbytok¹³⁸², stan, ktorý neputuje¹⁰⁹⁰, jeho kolíky¹¹⁹⁷ sa nikdy³⁰⁶ nebudú vyťahovať^{1090 1719} a nie že sa ktorú¹⁷²⁰ jeho povrazy budú môcť^{18 1090} pretrhávať²⁴⁴⁹. (21)Tam nám je¹⁰⁹⁰ len Vznešený⁶⁸⁸, Hospodin, miestom^{323 1721} riek, tokov⁴⁶² širokých brehov¹¹⁸⁶; nebude sa môcť^{18 1090} ním¹⁷²² poberať loď s veslami^{29 392} a pyšný⁶⁸⁸ koráb nebude môcť^{18 1090}

preplávať, (22)lebo Hospodin, náš Sudca¹²¹, Hospodin, náš Zákonodarca¹⁷²³, Hospodin, náš Kráľ, on je našou ochranou⁷³⁸. (23)Tvoje povrazy¹⁷²⁴ sú⁵ uvoľnené¹⁵³, nemôžu¹⁸ správne udržať⁵⁰⁵ svoj¹⁷²⁵ stažen¹⁵⁷, nerozostierajú^{5 69} plachtovie⁷¹². Vtedy bude zisk¹⁷²⁶ z lupu v množstve⁵⁶⁶ rozdelený, korisť ukoristia chromí (24)a nie že bude osídlenec⁵²¹ vraviť: Ochorel som. Ľud, ktorý⁶⁴³ v ňom^{277 1727} bude bývať – bude mu odpustená⁶⁸ neprávosť¹⁵.

34 Priblížte sa³⁶⁰, národy¹³, počuť, a načúvajte⁶⁷⁰, ľudské plemená⁹⁸⁶, nech počuje¹⁷⁰ zem a jej náplň, svet⁷⁷⁶ a všetky jeho²⁷⁷ výplody¹¹⁹⁹, (2)že je rozhnevane^{535 1728} Hospodina⁵⁶⁵ proti všetkým národom^{13 384} a popudenie proti všetkým ich vojskám^{42 384}; spravil ich odovzdávanými¹⁷²⁹, vydal ich v porážku¹⁷³⁰ (3)a ich zabíť¹⁷³¹ budú¹⁰⁹⁰ vyhadzovaní a ich mŕtvoly⁸⁶⁸ – bude vystupovať^{144 1090} ich zápach; a vrchy sa budú rozplývať^{5 653 1090} od ich krvi. (4)A všetko osadenstvo^{42 1732} nebies, tie¹⁷³³ sa rozpadnú¹⁷³⁴, a nebesá budú zvinuté⁵⁵⁹ ako kniha¹⁵⁴⁵ a všetko ich osadenstvo^{42 1732} bude opadávať¹⁷³⁵ stáby opadávaním¹⁷³⁵ listia z viniča a ako to, čo opadáva¹⁷³⁵ z figovníka. (5)Áno, môj meč sa v nebesiach napojil¹⁷³⁶, hľa, bude k súdu⁸⁵ zostupovať na Edóma^{384 415} a na ľud³⁸⁴ mne odovzdaný^{670 1737}; (6)Hospodin má¹⁷⁹ meč, ktorý je⁵ zaliaty¹⁷³⁸ krvou, je⁵ umastený¹⁷³⁹ od tuku, od krvi jahniat a capov⁵², od tuku obličiek baranov, lebo Hospodin má¹⁷⁹ obeť¹⁷⁴⁰ v Bocre a veľkú porážku¹⁷³⁰ v zemi Edóma⁴¹⁵. (7)A s nimi budú klesať reémim¹⁷⁴¹ a mladé byky so silnými^{113 1742}, takže³⁸ ich zem nasiakne¹⁷³⁶ od krvi a ich prach¹⁷¹ sa bude mastiť¹⁷³⁹ od tuku, (8)lebo Hospodin má^{179 1090} deň pomsty, rok odplaty^{1057 1071 1143} ohľadne pravoty¹¹² Cijjóna.

(9)Ajej potoky⁴⁶³ budú obrátené⁶³⁹ v smolu¹⁷⁴³ a jej prach¹⁷¹ v síru a jej pôda¹⁷⁴⁴ sa stane⁴⁶ horiacou¹³⁷ smolou^{66 1743}, (10)v noci ani za dňa nebude môcť¹⁸ byť uhasená, navždy⁸⁶⁹ bude vystupovať¹⁴⁴ jej dym, od pokolenia k pokoleniu bude púšť³⁵³, nikdy a nikdy^{1306 1745} nebude prechádzajúceho po nej. (11)Ale zmocnia sa⁸⁷¹ jej stepná sliepka¹⁷⁴⁶ a volavka⁸⁷⁵ a budú v nej sídliť⁵²¹ ibis¹⁷⁴⁷ a krkavec¹⁷⁴⁸; a vztiahne^{251 988 1224 1749}

na ňu mieru¹⁰⁰² pustoty¹²⁵⁷ a závažia¹⁷⁵⁰ prázdnoty^{1751 1752}. (12) Jej urodzení – tých³⁸ tam nebude, aby vyhlasovali kráľovstvo⁹⁵⁷, a všetci jej hodnostári¹⁰⁴ budú v nič¹⁷⁵³. (13) A jej hrady^{101 1231} prerastie¹⁷⁵⁴ tŕnie, v jej opevnených mestách⁹⁵⁶ burina¹⁷⁵⁵ a čerňacie¹⁷⁵⁶, i stane sa⁴⁶ príbytkom¹³⁸² šakalov, pastvou¹⁷⁵⁷ pre pštrosice^{307 809}, (14) a obyvatelia stepí⁸⁰⁸ budú stretávať⁵ hyeny^{812 1758} a jeden chlpáč⁸¹¹ bude volať na druhého^{215 384}, zaiste, uvelebí sa^{1426 1759} tam nočná príšera¹⁷⁶⁰ a nájde si miesto odpochínku¹⁷⁶¹; (15) ta sa uhniesdi šípový had¹⁷⁶² a bude vypúšťať^{5 1763} a v svojom tieni vysadzovať^{5 433 1764} a liahnuť^{5 1765}; zaiste, tam sa zhromaždia sokoly¹⁷⁶⁶, každý^{213 277 1767} so svojím druhom^{277 1768}.

(16) Vyhľadávajúce⁸⁴ z kníh^{394 1545} Hospodina a čítajte! Ani jedno²⁷⁷ z nich nechýba^{5 2488}; nepostrádajú^{5 633}, nikto^{6213 217 1767} z nich, svojho druha^{277 1768}, lebo moje ústa – ony rozkázali, a môj Duch²⁸⁵ – on ich²⁷⁷ zhromaždil, (17) a on pre nich^{277 307} vrhol lós; ten³⁸ im jeho ruka podľa miery^{1002 2475} pridielí, navždy⁸⁶⁹ to¹⁰⁷ budú vlastníť⁸⁷¹, do pokolenia a pokolenia v tom¹⁰⁷ budú ostávať⁵²¹.

35 Pustina a suchá zem sa im¹⁷⁶⁹ budú tešiť²⁵⁴² a step¹⁶⁹⁴ bude jasať a pučať ako jesienka¹⁷⁷⁰, (2) bujine¹⁷⁷¹ bude pučať a jasať, áno, radostne¹⁷⁷¹ a plesaním, bude jej daná sláva²²⁷ Levánónu¹⁸⁰, nádhera¹⁷⁴ Karmelu a Šarónu¹⁶⁹³ – oni budú vidieť slávu²²⁷ Hospodina, áno³⁸, nádheru¹⁷⁴ nášho Boha. (3) Posilnite^{220 1369} zvesené¹⁷⁷² ruky a upevnite¹⁴⁰¹ klesajúce²²⁵ kolená, (4) poplašeným¹⁷⁷³ v srdci³⁹² povedzte: Buďte silní^{220 1369}, nech sa nebojíte^{170 426}, hľa, váš Boh – prichádza pomsta, odplata²³³ vášho Boha, prichádza na a chce³⁸ vás vyslobodiť^{1738 10671}! (5) Vtedy sa budú otvárať oči slepých a odkrývať¹⁷⁷⁴ uši hluchých, (6) vtedy bude chromý skákať ako jeleň a jazyk nemého bude plesať; áno, v pustine sa prevاليا^{433 1764} vody a v stepi¹⁶⁹⁴ potoky⁴⁶³, (7) i stane sa⁴⁶ vzdušné zrkadlenie rybníkom^{66 1775} a smädna zem výtryskami^{66 1776} vôd; v príbytku¹³⁸² šakalov, mieste ich¹⁷⁷⁷ ukladania¹⁷⁷⁸, bude zelen¹⁷⁷⁹ trstiny^{565 1027} a šariny^{997 1780}. (8) A bude⁵ tam dráha¹⁷⁸¹, áno³⁸, cesta a bude sa jej dávať názov¹²³ svätej cesty⁴¹⁴; nebude ňou prechádzať

nečistý, lež³⁸ ona bude pre nich^{307 1782}; kto bude cestou chodiť – ani prostoduchí¹⁰⁴⁷ nebudú blúdiť^{237 945}, (9) nebude tam leva a nie že na ňu bude dravec zo zvierat¹⁷⁸³ vystupovať¹⁴⁴, nebude sa môcť¹⁸ nájsť tam, kde³⁸ budú chodiť vykúpení¹⁷⁸⁴, (10) áno³⁸, oslobodení¹²⁴ Hospodina sa budú vracat a s plesaním⁴⁷⁷ a večnou radosťou¹⁷⁰² na svojej hlave prídu na Cijjón; budú dosahovať¹⁷⁸⁵ jasot²⁵⁴² a radosť a zármutok¹⁷⁸⁶ a vzdychanie prchnú.

36 A v štrnástom roku kráľa Chizkijáhúa⁵⁶⁵ sa stalo⁴⁶, že vystúpil¹⁴⁴ Sanchériv, kráľ Aššúra^{415 460}, proti všetkým mestám³⁸⁴ Júdu, ktoré boli⁶⁴³ opevnené¹⁷⁸⁷, a zmocnil sa^{546 1788} ich; (2) i poslal kráľ Aššúra^{415 460} z Láchiše ku kráľovi Chizkijáhúovi k Jerúsálemu rav-šákéa¹⁷⁸⁹ so silným¹⁴ oddielom⁴⁷⁷ vojska¹⁷⁹⁰; ten³⁸ zastal pri struhe⁴²¹ vrchnej vodnej nádrže⁴²², ktorá je pri hradskej⁴²³ k polu³⁹² valchára.

(3) I vyšiel¹⁴⁶ k nim Eljákim, syn Chilkijáhúa, ktorý bol nad domom¹⁷⁹¹, a Ševná, pisár¹¹⁶⁴, a Jóách, syn Ásafa, zapisovateľ¹⁷⁹². (4) A rav-šákéa¹⁷⁸⁹ k nim povedal: Nože⁸⁹ povedzte k Chizkijáhúovi: Takto povedal veľký kráľ, kráľ Aššúra^{415 460}: Čo je toto za spoliehanie^{739 1793}, ktorým sa spoliehas^{5 739 1793?} (5) Povedal si – len slovo pier: Je rada³⁶¹ aj sila²⁷⁶ k vojne¹⁵²; nuž³⁰⁶ na koho sa spoliehas^{5 739 1793}, že si sa proti mne vzbúril? (6) Hľa, spoliahol si sa^{739 1793} na oporu¹⁷⁹⁴ tejto trstiny¹⁰²⁷, ktorá⁶⁴³ je nalomená¹⁷⁹⁵, na Egypt, ktorá, ak sa kto²¹⁹ o ňu opiera¹⁷⁹⁶, vojde³⁰⁹ v jeho dľaň⁷⁰ a prebodne ju – taký je faraón, kráľ Egypta, voči všetkým, ktorí⁶⁴³ sa naňho spoliehajú^{739 1793}. (7) A ak ku mne chcete¹⁸ povedať: Spoliehame sa^{5 739 1793} na Hospodina, nášho Boha, – či on nie je ten, ktorého výšiny⁸⁹⁴ a ktorého oltáre Chizkijáhú odstránil⁷⁹ a Júdovi a Jerúsálemu povedal: Kľaň sa budete¹⁷⁰ pred týmto oltárom^{1797?} (8) Teraz sa teda¹⁶⁸, prosím⁸⁹, s mojím pánom, s kráľom Aššúra^{415 460}, vsaď¹⁷⁹⁸, i budem ti môcť¹⁸ dať dvetisíc koní, ak budeš schopný dať si na ne jazdcov^{1799!} (9) Ako teda¹⁶⁸ chceš¹⁸ odvrátiť tvár jedného hodnostára⁸⁰⁰ z najmenších služobníkov môjho pána, aby si sa spoliahol^{739 1793} ohľadne vozov^{29 1801} a ohľadne jazdcov¹⁸⁰¹ na Egypt? (10) A napokon³⁰⁶ – či

som pomimo^{1802 1803} Hospodina proti tejto zemi³⁸⁴ vystúpil¹⁴⁴ zničiť⁷¹⁰ ju? Hospodin ku mne povedal: Vystúp¹⁴⁴ proti tejto zemi³⁸⁴ a znič⁷¹⁰ ju!

(11)I povedal k rav-šákéovi¹⁷⁸⁹ Eljákim a Ševná a Jóách: Hovor, prosím⁸⁹, k svojim nevoľníkom aramejsky⁴¹⁶, ved' my rozumieme¹⁷¹⁶, nech³⁸ k nám nehovoríš júdsky v uši ľudu, ktorý je na múre¹⁸⁵. (12)A rav-šáké¹⁷⁸⁹ povedal: Či ma môj pán poslať týmito slovami hovoriť k tvojmu pánovi a k tebe? Či nie na tých ľudí²¹⁹, ktorí⁶⁴³ sedia na múre¹⁸⁵ jest' svoje výkaly a piť svoj moč¹⁸⁰⁴ s vami?

(13)A ako rav-šáké¹⁷⁸⁹ stál, dal sa³⁰⁹ silným hlasom volať, júdsky, i povedal: Počujte slovo veľkého kráľa, kráľa Aššúra^{415 460}. (14)Takto povedal kráľ: Nech vás Chizkijjáhu neklame¹⁷⁰, lebo nebude schopný vás vyprostiť, (15)a nech vás Chizkijjáhu nemá¹⁷⁰ k spoliehaniu sa^{739 1793} na Hospodina, výrok: Hospodin nás istotne¹⁸⁰⁵ bude vedieť¹⁸ vyprostiť a toto mesto nesmie¹⁸ byť vydané v ruku kráľa Aššúra^{415 460}; (16)nemali by ste¹⁸ obracať sluch k¹⁸⁰⁶ Chizkijjáhuovi, lebo takto povedal kráľ Aššúra^{415 460}: Zaisťte¹⁹⁴ so mnou mier¹⁸⁰⁷ a vyjdite¹⁴⁶ ku mne a *objedajte* každý²¹³ svoj vinič a každý²¹³ svoj figovník a pite každý²¹³ vodu zo svojej cisterny⁸⁵⁷ (17)až do môjho príchodu, keď²⁸ vás budem brať do zeme ako zem vaša, zeme obilia a muštu, zeme chleba a víníc, (18)aby vás Chizkijjáhu nezvážal¹⁸⁰⁸ výrok: Hospodin nás bude vedieť¹⁸ vyprostiť. Či vyprostili bohovia národov¹³ každý²¹³ svoju zem z ruky kráľa Aššúra^{415 460}? (19)Kde sú bohovia Chamátha a Arpáda, kde bohovia Sefarvajim? A vyprostili vari z mojej ruky Šómrón? (20)Kto sú medzi všetkými bohmí týchto zemí takí, žeby¹⁸⁰⁹ svoju zem z mojej ruky vyprostili? Bude vari môcť¹⁸ Hospodin z mojej ruky vyprostiť Jerúsalem? (21)No³⁸ zachovali mlčanie a neodpovedali mu slovom¹⁸¹⁰, lebo kráľov rozkaz, to¹⁰⁷ bol výrok: Nesmiete¹⁸ mu odpovedať.

(22)I vstúpil Eljákim, syn Chizkijjáhu, ktorý bol nad domom¹⁷⁹¹, a Ševná, pisár¹¹⁶⁴, a Jóách, syn Ásáfa, zapisovateľ¹⁷⁶², k Chizkijjáhuovi s roztrhnutými rúchami¹⁸¹¹ a oznámili²²⁹ mu slová rav-šákéa¹⁷⁸⁹.

37 To³⁸ ako kráľ Chizkijjáhu počul¹⁵⁷⁸, stalo sa⁴⁶, že³⁸ roztrhol svoje rúcha a odial¹⁸¹² sa vrecovinou a vstúpil v dom Hospodina; (2)a poslal Eljákima, ktorý bol nad domom¹⁷⁹¹, a Ševnu, písára¹¹⁶⁴, a starších z kňazov, odetých¹⁸¹² vrecovinou¹⁸⁰⁴, k Isajovi, prorokovi, synovi Ámóca, (3)aby k nemu povedali: Takto povedal Chizkijjáhu: Tento deň je deň úzkosti⁵³⁷ a pokarhania¹⁸¹³ a pohany¹⁸¹⁴, lebo deti⁸⁰¹ dospeli¹⁸¹⁵ až k otvoru¹⁸¹⁶, ale k pôrodu niet sily. (4)Azda Hospodin, tvoj Boh, počúval slová rav-šákéa¹⁷⁸⁹, ktorého poslal kráľ Aššúra^{415 460}, jeho pán, tupiť živého Boha, a vykoná trest za slová¹⁸¹⁷, ktoré Hospodin, tvoj Boh, počul. Kiež teda¹⁶⁸ vznesieš^{58 170} modlitbu za zvyšok, ktorý tu ešte je¹⁸¹⁸.

(5)I prišli služobníci kráľa Chizkijjáhu a Isajovi (6)a Isajá k nim povedal: Takto musíte¹⁸ povedať k svojmu pánovi: Takto povedal Hospodin: Nemusiš¹⁸ počítovať bázeň⁶⁶¹ z príčiny¹⁷² slov, ktoré si počul, ktorými sa mi sluhovia²⁰⁹ kráľa Aššúra^{415 460} rúhali¹⁸¹⁹. (7)Hľa, ja³⁹⁷ – chystám sa v neho dať⁴⁹³ hnutie mysle¹⁸²⁰, lebo³⁸ počuje zvest'¹²¹⁵ a vráti sa do svojej zeme, a v jeho zemi mu chcem¹⁸ dať padnúť mečom.

(8)A rav-šáké¹⁷⁸⁹ sa vrátil a zastihol⁶²⁷ kráľa Aššúra^{415 460} bojujúceho¹⁵² proti Livne³⁸⁴; bol totiž počul, že od Láchíše odtiahol¹⁷¹⁹. (9)A počul¹⁸²¹ výrok o Tirhákovi, kráľovi Kúša¹⁷¹⁷: Vytiahol¹⁴⁶ bojovať¹¹⁵² s tebou. To³⁸ keď počul, posla³⁰⁹ k Chizkijjáhuovi poslov^{889 1822} s odkazom¹⁸²³: (10)Takto k Chizkijjáhuovi, kráľovi Júdu, budete¹⁷⁰ vraviť, výrok: Nech ťa tvoj Boh, v ktorého ty dôveruješ, neklame¹⁷⁰ výrok: Jerúsalem nesmie¹⁸ byť vydaný v ruku kráľa Aššúra^{415 460}! (11)Hľa, ty si počul, čo králi Aššúra^{415 460} vykonali všetkým zemiám¹⁸²⁴, správením ich odovzdánymi^{730 1729}, a ty by si mal¹⁸ byť vyprostený? (12)Či bohovia národov¹³, ktoré moji otcovia vyhubili¹⁷¹⁰, ich vyprostili – Gózána a Chárána a Recefa a deti⁸⁰¹ Edena, ktoré boli v Telassári? (13)Kde je kráľ Chamátha a kráľ Arpáda a kráľ mesta⁵⁶⁵ Sefarvajim, Hény a Ivyv?

(14)I vzal Chizkijjáhu listy z ruky poslov⁸⁸⁹ a prečítal ich a vystúpil¹⁴⁴ v dom

Hospodina a rozprestrel¹⁶⁹ to¹⁰⁷ Chizkijáhú pred tvár Hospodina; (15) a dal sa Chizkijáhú pred tvárou Hospodina modliť a povedal: (16) Hospodine zástupov^{42 43}, Bože Isráela, sídliači medzi cherúbmi¹⁸²⁵, ty si ON¹⁸²⁶, Boh, ty samotný¹⁷⁸, všetkých kráľovstiev⁵⁶⁵ zeme; ty si zriadil¹⁹⁴ nebesá a zem. (17) Nachýl¹²⁵¹, Hospodine, svoje ucho a počuj, otvor, Hospodine, svoje oči a viď, áno³⁸, počuj všetky slová Sanchéríva, čo poslal na tupenie živého Boha. (18) Popravde, Hospodine, potreli³⁵³ králi Aššúra^{415 460} všetky tie zeme a ich pôdu¹⁷⁴⁴ (19) a ich bohov dali v oheň, lebo oni neboli bohovia, lež dielo¹⁶⁵ rúk človeka, drevo a kameň, takže³⁸ ich zničili. (20) Teraz nás teda¹⁶⁸, Hospodine, náš Bože, vyslobod^{738 1067} z jeho ruky, nech³⁸ zvedia všetky kráľovstvá zeme, že ty, Hospodine, si samotný^{178 1827}!

(21) A Isajá, syn Amóca, Chizkijáhúovi odkázal¹⁸²⁸ výrok: Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Za čo si sa ku mne modlil⁵ o Sanchéríva, kráľa Aššúra^{415 460} – (22) toto je slovo, ktoré Hospodin proti nemu³⁸⁴ vyslovil:

Pohŕd⁵ tebou¹⁸²⁹, vysmieva⁵ sa ti panenská¹⁸³⁰ dcéra¹⁸³¹ Cijjónu, hlavou za tebou potriasá⁵ dcéra Jerúsálema.

(23) Koho si potupil a komu si sa dal rúhať¹⁸¹⁹ a proti komu³⁸⁴ si povýšil hlas?

Áno³⁸, vysoko si povzniesol¹⁶⁸ svoje oči proti Svätému³⁸⁴ Isráela!

(24) Skrže¹⁰⁷⁹ svojich služobníkov si potupil Pána a povedal si:

V množstve svojich vozov^{29 1108} ja vystúpim^{144 550} do výšky vrchov, kútov¹⁸³³ Levánónu¹⁸⁰,

a budem stínať⁵⁸² vysokosť jeho cédrov, výbornosť^{133 1834} jeho cyprusov a vstupovať do výšky jeho okraja¹⁸³⁵, v les jeho sadu.

(25) Ja vykopem⁵⁵⁰ a dám sa piť⁵⁵⁰ vody a chodidlom²⁴ svojich kročají budem vysušovať¹⁰²³ všetky kanále⁴⁶² Egypta.

(26) Či si nepočul, že som to¹⁰⁷ spôsobil¹⁹⁴ v ďalekej minulosti¹⁸³⁶, od dní pradávna že³⁸ som to¹⁰⁷ zosnoval¹⁸³⁷?

Teraz som to¹⁰⁷ uskutočnil¹⁸³⁸, i smel si¹⁸ vzniknúť^{46 1839} na vyvracanie¹⁸⁴⁰

opevnených¹⁷⁸⁷ miest¹⁰⁶³ v pusté hromady;

(27) a ich obyvatelia, krátki na rukách^{29 392 1841}, sa zdesili¹⁸⁴² a boli zmätení^{128 129 1843},

stali sa⁴⁶ poľným býlím^{1011 1844}, áno³⁸, zeleňou mladého porastu⁹¹², trávou strieč, a to snetivou¹⁸⁴⁵ pred vzídením^{991 1846}.

(28) No³⁸ poznám⁵ tvoje sadanie aj tvoje vychádzanie¹⁴⁶ a tvoje vstupovanie¹⁸⁴⁷, aj tvoje zúrenie voči mne,

(29) pretože tvoje zúrenie voči mne a tvoja spupnosť^{1654 1848} vystúpila¹⁴⁴ v moje uši;

i budem vkladať²²⁴ v tvoje nozdry svoj hák¹⁸⁴⁹ a v tvoje pery svoju uzdu a cestou, ktorou si prišiel, ťa povediem späť¹⁴⁰⁹.

(30) A tebe¹⁸⁵⁰ bude znamením toto: Jedenie tohto roku – samorastlé¹⁸⁵¹, aj v druhom roku, čo samo vzrastie¹⁸⁵²,

no³⁸ v treťom roku sejte a žňte a vinice vysádzajte a jedzte ich ovocie.

(31) A ušetrené¹⁸⁵³ domu Júdu, jeho zvyšok, opäť zapustí^{20 1854} koreň nadol a vytvorí¹⁹⁴ ovocie nahor,

(32) lebo z Jerúsálema bude vychádzať¹⁴⁶ zvyšok, áno³⁸, z hory Cijjón ušetrené¹⁸⁵³.

Horlivosť Hospodina zástupov^{42 43} bude môcť¹⁸ toto vykonať.

(33) Preto Hospodin takto povedal o kráľovi Aššúra^{415 460}.

Nebude môcť¹⁸ vstúpiť do tohto mesta ani tam vstreliť šíp ani mu²⁷⁷ nastaviť štít ani proti nemu^{277 355} navŕšiť¹⁸⁵⁵ násyp.

(34) Cestou, ktorou prišiel, sa bude¹⁷⁰ vracat' a nie že bude môcť¹⁸ do tohto mesta vstúpiť – vyhlásené¹¹⁴

Hospodinom, – (35) lebo³⁸ chcem¹⁸ na toto mesto³⁸⁴ prestrieť svoju ochranu¹⁸⁵⁶ na jeho²⁷⁷ vyslobodenie⁷³⁸,

vzhľadom na seba a vzhľadom na Dávida, svojho nevoľníka.

(36) A vyšiel¹⁴⁶ anjel⁸⁸⁹ Hospodina a v tábore¹⁸⁵⁷ Aššúra⁴⁶⁰ pobíj¹¹⁹ stoosemdesiatapäťtisíc; a keď za rána zavčas vstali,

hľa³⁰⁹, oni všetci¹⁰⁸ – mŕtvolý⁸⁶⁸! Mŕtvi! (37)A Sanchériv, kráľ Aššúra^{415 460}, nastúpil cestu¹⁷¹⁹ a pobral sa a vrátil sa, i usídlil sa v Nínivé. (38)A keď sa on klaňal v dome Nisrócha, svojho boha, stalo sa^{46 309}, že³⁸ ho Adrammelech a Šareecer, jeho synovia, skolili¹⁹ mečom; a oni ušli v zem Arárat. A kraľovania sa miesto neho ujal Ésar-chaddón, jeho syn.

38 V oných dňoch Chizkijáhú na smrť ochorel; i prišiel k nemu Isajá, syn Amóca, prorok, a povedal k nemu: Takto povedal Hospodin: Prikáž o svojom dome, lebo ty umieraš a nebudeš žiť. (2)A Chizkijáhú obrátil svoju tvár k stene¹⁵⁰ a dal sa k Hospodinovi modliť; (3)i povedal: Ach, Hospodine, pripomeň si, prosím⁸⁹, že som pred tvou tvárou chodieval⁵ v pravde⁶⁵⁸ a s nerozdeleným¹⁸⁵⁸ srdcom⁴⁷⁷ a robil⁵ som, čo bolo⁶⁴³ dobré v твоjich očiach. A rozplakal sa Chizkijáhú veľkým plačom. (4)A k Isajovi sa dostalo⁴⁶ slovo Hospodina výrok: (5)Chod¹⁸⁵⁹, nech³⁸ k Chizkijáhúovi môžeš¹⁸ povedať: Takto povedal Hospodin, Boh Dávida, tvojho otca: Počul som tvoju modlitbu, uvidel som tvoje slzy; hľa, ja³⁹⁷ – pridávam²⁰ k твоjim dňom¹⁰⁰⁹ pätnásť rokov (6)a chcem¹⁸ ťa vyprostiť, aj toto mesto, z dlane⁷⁰ kráľa Aššúra^{415 460} a nad týmto mestom prestrieť svoju ochranu¹⁸⁵⁶. (7)A znamením z blízkosti¹¹²² Hospodina, že Hospodin chce¹⁸ uskutočniť¹⁹⁴ slovo, ktoré vyslovil¹⁸⁶⁰, ti bude toto: (8)Hľa, ja³⁹⁷ – budem vracáť tieň na stupňoch³⁹², ktorý bol po schodoch¹⁸⁶¹ Ácháza v slnku³⁴⁸ zostúpil, o desať stupňov pospiatky. A slnko o desať stupňov po schodoch¹⁸⁶¹ vrátilo tieň, ktorý bol zostúpil.

(9)Zápis¹⁸⁶² Chizkijáhúa, kráľa Júdu, o¹⁴¹³ jeho ochorení, keď sa zo svojej choroby zotavil¹⁸⁶³:

(10)Ja som povedal: V kľude svojich dní¹⁸⁶⁴ musím¹⁸ odísť v brány šeóla³⁴³, budem pripravený^{609 633} o pozostatok svojich rokov.

(11)Povedal som: Nebudem smieť¹⁸ vidieť Jáha⁷⁴², Jáha⁷⁴² v zemi živých, nebudem už badať človeka s obyvateľmi pomínutelnosti¹⁸⁶⁵.

(12)Moje bydlisko bude⁵⁵⁰ vytrhnuté^{1719 1866} a odňaté^{337 928}

odo mňa ako stan pastiera, zviniem^{550 1867} svoj život²⁸³ ako tkáč, chce^{18 988 1224} ma od nití¹⁸⁶⁸ odrezať⁶³², od dňa až do noci chce¹⁸ so mnou byť hotový¹⁰⁷¹.

(13)Až do rána som si predstavoval^{5 1455}:

Ako lev, tak chce^{18 988 1224} zdrievť⁴⁸³ všetky moje kosti, od dňa až do noci chce¹⁸ so mnou byť hotový¹⁰⁷¹.

(14)Ako lastovica a žeriav, tak som kvíľil⁵²⁴, vrkal som⁵²⁵ ako holub; moje oči prahli^{5 958 1869} po výške: Pane¹⁸⁷⁰, mám¹⁷⁹ trápenie¹⁵⁵⁶, zastaň sa^{1798 1871} ma!

(15)Čo¹⁸⁷² mám¹⁸ hovoriť? Čo³⁸ mi povedal, to³⁸ on vykonal; budem¹⁸⁷³ po všetky svoje roky pokorne¹⁸⁷⁴ chodiť pri¹⁸⁷⁵ horkosti¹⁸⁷⁶ svojej duše.

(16)Pane, týmito vecami¹⁸⁷⁷ ľudia žijú a všetranne¹⁸⁷⁸ je v nich život²⁸³ môjho ducha²⁸⁵;

i keď ma chceš^{18 170} uzdraviť – áno³⁸, daj mi žiť!

(17)Hľa, miesto pokoja mi zhorklo horkosťou¹⁸⁷⁹, ale¹⁸⁸⁰ ty si moju dušu láskou vyňal^{1098 1881} z priepasti¹⁸⁸² skazy¹⁸⁸³,

lebo si všetky moje hriechy zahodil za svoj chrbát.

(18)Veď nie šeól¹³⁴³ ťa bude chváliť^{736 1090 1884}, smrť ťa velebiť^{775 1090 1885},

zostupujúci v jamu^{392 857} nebudú k tvojej vernosti⁶⁵⁸ vzhliadať^{1090 1886};

(19)živý, živý, ten¹⁰⁷ ťa bude chváliť^{736 1090 1884}, tak ako ja⁸⁴³ dnes, otec povedie¹⁰⁹⁰ deťom⁸⁰¹ ich vedomie k tvojej vernosti^{658 1887}!

(20)Hospodin je tu na moje vyslobodenie^{738 1067},

i budeme na mojich strunových nástrojoch v struny siahať^{1090 1888} po všetky dni svojho života^{283 1889} pri dome Hospodina.

(21)Isajá totiž¹⁶⁸ bol povedal: Musia¹⁸ priniesť⁶⁸ hruď sušených fig a použiť ako náplasť na vred^{1890 1891}, nech³⁸ sa môže¹⁸ zotaviť¹⁸⁶³. (22)A Chizkijáhú povedal: Čo bude znamením, že budem môcť¹⁸ vystúpiť¹⁴⁴ v dom Hospodina?

39 V onej dobe poslal Meródach Baleádán, syn Baleádána, kráľ Bávela^{415 751}, k Chizkijjáhuovi listy a dar⁵⁶; lebo³⁸ bol počul, že bol chorý⁵ a uzdravil sa^{220 1369}. (2) A Chizkijjáhu sa nad nimi¹⁸⁹² zaradoval¹⁸⁹³ a ukázal im¹⁸⁹² všetok dom svojich vonných korenín¹⁸⁹⁴, striebro a zlato a vonné látky a cenný¹⁸⁹⁵ olej a dom svojich zbrojí⁶⁷⁵ a všetko, čo sa našlo v jeho pokladniciach^{162 1896}; nevyskytlo sa⁴⁶ nič¹⁸⁹⁷, čo by im¹⁸⁹² Chizkijjáhu v svojom dome a vo všetkej svojej ríši¹⁸⁹⁸ nebol ukázal. (3) Tu³⁸ ku kráľovi Chizkijjáhuovi prišiel Isajá, prorok, a povedal k nemu: Čo povedali títo muži a odkiaľ k tebe prišli? A Chizkijjáhu povedal: Prišli z ďalekej zeme, z Bávela^{415 751}. (4) I povedal: Čo v tvojom dome uvideli? A Chizkijjáhu povedal: Uvideli všetko, čo v mojom dome je; nevyskytlo sa⁴⁶ v mojich pokladniciach^{162 1896} nič¹⁸⁹⁷, čo by som im nebol ukázal. (5) A Isajá k Chizkijjáhuovi povedal: Počuj slovo Hospodina zástupov^{42 43}. (6) Hľa, prichádzajú dni, keď³⁸ všetko, čo je v tvojom dome a čo po tento deň nahromadili tvoji otcovia, bude odnesené⁶⁸ v Bávle^{415 751}, pozostávať nebude nič¹⁸⁹⁷, povedal Hospodin; (7) a z tvojich synov, ktorí budú z teba pochádzať¹⁴⁶, ktorých máš¹⁸ splodiť, budú brat, i budú sa v paláci¹³⁸⁷ kráľa Bávela^{415 751} stávať⁴⁶ komorníkmi¹⁸⁹⁹. (8) A Chizkijjáhu k Isajovi povedal: Dobré je slovo Hospodina, ktoré si vyslovil. A povedal: Ak v mojich dňoch potrvá⁴⁶ pokoj a pravda⁶⁵⁷.

40 Potešujte¹⁵, potešujte¹⁵ môj ľud, vraví váš Boh; (2) hovorte k srdcu Jerúsálema a volajte naň²⁷⁷, že sa vyplnila jeho²⁷⁷ povinná služba^{42 1900}, že jeho²⁷⁷ neprávosť¹⁵ je s splatená¹⁹⁰¹, lebo dostal²⁷⁷ z ruky Hospodina dvojnásobne¹⁹⁰² za všetky svoje hriechy.

(3) Hlas volá¹⁹⁰³, v pustine: Pripravujte^{536 1904 1905} cestu Hospodina, narovnajte^{86 236} v stepi¹⁶⁹⁴ hradskú⁴²³ nášmu Bohu! (4) Každá prierva¹⁴² sa musí¹⁸ zvyšovať⁶⁸ a každý vrch i pahrbok, tie sa musia¹⁸ znižovať, a čo je⁶⁴³ kopcovité, musí¹⁸ sa stávať⁴⁶ rovinou^{66 1906} a hrboliny rovnou zemou^{66 1907}; (5) a bude sa sláva²²⁷ Hospodina zjavovať^{337 928} a všetko mäso pospolu

bude pozorovať¹¹⁶⁸, že¹⁹⁰⁸ prehovorili ústa Hospodina.

(6) Hlas vraví¹⁹⁰³: Volaj! I vravel¹³⁸³: Čo mám¹⁸ volať? Všetko mäso je tráva a všetka jeho dobrota^{934 1909} ako kvet poľa; (7) tráva zoschne¹⁰²⁴, kvet uvädne, akonáhle naň vietor²⁸⁵ Hospodina zavanie¹⁹¹⁰; veru, trávou je ľud¹⁹¹¹ – (8) tráva zoschne¹⁰²⁴, kvet uvädne, ale slovo nášho Boha ostáva⁴³⁶ navždy⁸⁶⁹.

(9) Vystúp¹⁴⁴ si na vysoký¹⁸³ vrch, Cijjón, nositeľ²⁷⁷ dobrej zvesti¹⁹¹², mocne¹⁹¹³ zvýš svoj hlas, Jerúsalem, nositeľ²⁷⁷ dobrej zvesti¹⁹¹², zvýš, nemusíš¹⁸ sa báť⁴²⁶, vrav mestám Júdu: Hľa, váš Boh, (10) hľa, Pán, Hospodin, prichádza ako Silný¹⁴⁰, jeho rameno bude pre neho³⁰⁷ vládnuť²⁷⁰; hľa, jeho¹⁹¹⁴ mzda s ním a jeho¹⁹¹⁴ odmena¹⁹¹⁵ pred jeho tvárou! (11) Ako pastier bude pásť svoje stádo, svojím ramenom bude jahňatá zhromažďovať a v svojej náručí¹⁹¹⁶ nosiť⁶⁸ a dojčiacie¹⁹¹⁷ opatrovať¹⁹¹⁸.

(12) Kto v svojej hrsti²⁴⁸ meraním obisiahol¹⁹¹⁹ vody a piadou odmeral¹⁹²⁰ nebesá a v odmerku¹⁹²¹ pojal¹⁹²² prach¹⁷¹ zeme a vrchy zväzil na minciery¹⁹²³ a pahrbky na váhach¹⁹²⁴? (13) Kto odmeral^{1920 1925} Ducha²⁸⁵ Hospodina a môže¹⁸ ho ako jeho radca¹⁹²⁶ upovedomovať? (14) S kým sa radil^{5 361 430}, aby ho uvádzal v porozumenie^{11 1417} a vyučoval ho ohľadne chodníka^{125 1413} práva⁸⁵ a vyučoval ho poznaniu a upovedomoval ho o ceste obozretnosti^{1057 1143 1927}? (15) Hľa, národy¹³ platia^{5 796 1928} za kvapku od okova¹⁹²⁹ a za prášok na váhach^{392 1924}; hľa, ostrovy⁷¹⁸ nadvíhuje ako časticu prachu. (16) Ani Levánónu^{180 1930} by nebolo dosť na podpálenie^{137 286}, ani jeho zveri^{1783 1931} by nebolo dosť na vzostupnú obeť⁵¹; (17) všetky národy¹³ pred ním – ako by ich nebolo, platia^{5 796 1928} voči nemu menej ako nič⁶³⁰ a pustota^{1257 1258}.

(18) Ku komu teda¹⁶⁸ chcete¹⁸ pripodobňovať^{47 48} BOHA a akú¹⁹³² podobu⁴⁷ chcete¹⁷ k nemu prirovnávať^{1101 1933}? (19) Remeselník^{1452 1934} zleje sochu¹⁹³⁵ a zlatník ju pobíja¹⁹³⁶ zlatom¹⁹³⁷ a pritavuje^{19 1938} retiazky zo striebra; (20) kto je⁶⁴³ schudobnený na¹⁹³⁹ obeť venovania¹⁹⁴⁰, vyberá¹³³ si drevo, ktoré netrúchnivie¹⁹⁴¹, hľadá si zručného¹⁹⁴² remeselníka^{1452 1943} na zadováženie¹⁵⁶⁷ sochy¹⁹³⁵, ktorá by¹⁹⁴⁴ sa nevykyvovala¹⁹⁴⁵. –

(21)Či nevíete? Či nepočujete? Či vám nebolo oznamované^{5 229} od začiatku¹⁹⁴⁶? Či ste nepochopili^{11 1417} základy¹⁹⁴⁷ zeme? (22)Hľa, ten, ktorý⁶⁴³ tróni⁶³⁸ nad klenbou¹⁹⁴⁸ zeme¹⁹⁴⁹, takže³⁸ jej obyvatelia¹⁹⁵⁰ sú¹⁹⁵¹ ako kobylky¹⁹⁵², ktorý⁶⁴³ roztáhuje²⁵¹ nebesá ako závoj, a rozprá ich ako stan na bývanie¹⁹⁵⁰, (23)ktorý⁶⁴³ kniežatá obracia¹¹⁹⁶ v nič¹⁹⁵³, sudcov¹²¹ zeme robí⁵ pusto-
tou^{1257 1258}! (24)Sotva sú⁵ zasadení, sotva sú⁵ zasiatí, sotva sa ich sadenica¹⁹⁵⁴ v zemi zakorení, a už na nich zaduje, takže³⁸ zoschnú¹⁰²⁴ a víchrica ich odnáša⁶⁸ ako slamu³⁶⁸, (25)Ku komu ma teda¹⁶⁸ chcete¹⁸ pripodobňovať^{47 48} alebo komu mám byť rovný¹⁴⁵⁵? Vrávi Svätý.

(26)Povzneste⁶⁸ svoje oči vysoko a viď: Kto tieto veci stvoril, ktorý^{643 1955} vyváža¹⁴⁶ ich zástup^{42 1732} podľa počtu, meno ich¹¹⁹¹ všetkých¹⁰⁸ povoláva rozsiahlosťou^{338 378} moci^{1057 1143 1956}, lebo³⁸ je mohutný¹⁴⁰¹ silou; žiadne²¹³ nechýba^{5 2488}. (27)Načo vravíš, Jákób, áno³⁸, tak hovoríš, Izráel: Moja cesta je⁵ pred Hospodinom⁷¹ skrytá a moje právo⁸⁵ sa pred mojím Bohom⁷¹ pomíňa¹⁹⁵⁷? (28)Či si nezvedel, či si nepočul, že Boh večnosti, Hospodin, Stvoriteľ končín⁴⁶¹ zeme, neumdlieva¹⁹⁵⁸ a nie že sa unavuje¹⁹⁵⁹? Niet vyspytovania¹⁹⁶⁰ jeho rozumnosti¹⁹²⁷; (29)dáva silu umdlenému¹⁹⁵⁸ a nemajúcemu¹⁹⁵³ moci^{1057 1143 1956} rozmnožuje zdatnosť¹⁹⁶¹. (30)Aj mladíci²⁰⁹ umdlievajú¹⁹⁵⁸ a unavujú¹⁹⁵⁹ sa a šuhaji sa bezmocne¹⁹⁶² potkávajú²²⁵, (31)ale dúfajúci³⁰⁴ v Hospodina obnovujú⁵⁷⁴ silu; vznášajú sa perutou¹³⁷¹ ako orly¹⁹⁶³ – bežia a nie že sa unavujú¹⁹⁵⁹, kráčajú a nie že umdlievajú¹⁹⁵⁸.

41 Utíchnite voči mne, ostrovy⁷¹⁸, a nech ľudské plemeňá⁹⁸⁶ obnovujú^{170 574} silu, nech sa približujú^{170 1503}, potom nech hovoria¹⁷⁰, pristupujeme^{170 360} popolu k súdu⁸⁵. (2)Kto od vzhádzania¹⁹⁶⁴ zobudil⁶⁶⁶ – spravodlivosť^{ho}¹⁹⁶⁵ volá k svojej nohe¹⁹⁶⁶? On vydáva národy¹³ pred jeho tvár a kráľov v podrobenie uvádza^{823 1967}, ako prach¹⁷¹ vydáva pod jeho meč, ako odviatu¹⁰³⁴ slamu³⁶⁸ pred jeho luk; (3)prenasleduje ich, pokojne prechádza chodník¹⁴⁵, kam svojimi nohami nevstupoval. (4)Kto to spôsobil a uskutočnil¹⁹⁴, volá pokolenia od začiatku¹⁹⁴⁶? Ja, Hospodin, prvý aj s poslednými, ja som ON¹⁸²⁶.

(5)Uvideli ste ostrovy⁷¹⁸ a boja sa⁴²⁶, končiny⁴⁶¹ zeme sa trasú⁶⁷⁷; približujú sa^{5 360}, áno³⁸, dostavujú sa^{5 1125}, (6)pomáhajú jeden druhému²¹⁵ a brat svojmu bratovi vraví: Buď silný^{220 1369}, (7)a remeselník^{1452 1934} posilňuje^{5 220 1369} zlatníka, kladivom spracúvajúci^{1555 1968} tlčúceho⁹⁴³ nákovu, vraviac o zvarení¹⁹⁶⁹: Je to¹⁰⁷ dobré¹⁹⁷⁰! A upevňuje^{5 220 1369} to¹⁰⁷ klinecami, nech sa nevykyvuje¹⁹⁴⁵.

(8)Ale ty, Izráel, môj služobník, Jákób, ktorého som vyvolil¹³, semä Abraháma, môjho priateľa¹⁹⁷¹, (9)čo som sa ťa¹⁹⁷² zmocnil^{220 1369} od okrajov⁴⁶¹ zeme a zavolať ťa od jej významných¹⁹⁷³ a povedal ti: Ty si môj služobník, vyvolil¹³ som ťa a nie že ťa zavrhnem^{455 550 1974}. (10)Nemusiš¹⁸ sa báť⁴²⁶, lebo som s tebou ja, nemusíš¹⁸ sa obzerať^{1964 1975}, lebo ja som tvoj Boh; upevním¹⁴⁰¹ ťa, ba pomôžem ti, ba podržím^{1704 1976} ťa pravcou svojej spravodlivosti. (11)Hľa, všetci, ktorí sú⁹⁴³ na teba rozhnevaní¹³⁷¹, musia¹⁸ byť zostudení^{128 129} a zahanbení^{1530 1977}, byť ako by ich nebolo, a tí, ktorí sú s tebou v rozopre^{112 1978}, musia¹⁸ zhynúť; (12)budeš ich hľadať a nebudeš ich nachádzať, tých, ktorí sa s tebou hašteria¹⁹⁷⁸, ako by ich nebolo, ako nič budú tí, ktorí s tebou bojujú^{152 1978}, (13)lebo sa tvojej pravice chápem^{220 1369} ja, Hospodin, tvoj Boh, ktorý⁶⁴³ ti vravím: Nemusiš¹⁸ sa báť⁴²⁶, ja ti pomôžem; (14)nech sa nebojíš^{170 426}, červiacik¹⁹⁷⁹ Jákoba, muži^{275 1980} Izráela; ja ti pomôžem – vyhlásené⁶¹⁴ Hospodinom a tvojím Výkupcom¹⁷⁸⁴, Svätým Izráela. (15)Hľa, spravil som^{224 550} ťa novým, ostrým¹⁹⁸¹ mlátiacim smykom^{66 1982}, majúcim¹⁰ mnoho ostrých hrotov¹⁹⁸³; budeš mlátiť^{1119 1310 1461} a drviť¹⁴⁶⁵ vrchy a pahrbky robiť²²⁴ stáby plevami²⁹, (16)budeš ich rozhadzovať⁴¹⁵⁸² a vietor²⁸⁵ ich bude odnášať⁶⁸ a víchrica ich bude rozprašovať¹²⁴⁰, a ty budeš jasať v Hospodinovi, honosiť sa^{775 1885 1984} v Svätom Izráela.

(17)Sužovaní¹²⁴⁵ a nemajetní¹⁸⁸¹ hľadajú vodu a niet jej; ich jazyk sa smädом vysušuje^{5 1021}; ja, Hospodin, im chcem¹⁸ odpovedať, ja, Boh Izráela, ich nebudem opúšťať, (18)budem na holých pahrbkoch vypúšťať⁸⁶¹ rieky a vprostred rovnej zeme¹⁹⁰⁷ žriedla, pustinu chcem¹⁸ spraviť²²⁴ rybníkom⁶⁶ vôd, áno³⁸, zem sucha zdrojmi^{66 1985}

vôd, (19) v pustinu vsadzovať¹¹⁹⁶ cédre²⁹, akácie^{29 1986} a myrtovie¹⁰¹¹ a stromovie¹⁰¹¹ oleja¹⁹⁸⁷, v step¹⁶⁹⁴ umiestňovať²²⁴ cyp-rusy²⁹, bresty²⁹ a krušpán¹⁹⁸⁸ pospolu, (20) aby videli a spoznávali¹⁹⁸⁹ a uvažo-vali^{224 1990} a pospolu venovali pozornosť¹⁹⁹¹ tomu, že toto vykonalá ruka Hospodina, áno³⁸, stvoril to¹⁰⁷ Svätý Isráela.

(21) Predneste^{360 1992} svoju pravotu¹¹², vraví Hospodin, podajte¹⁵⁰³ svoje pádne dôvody¹⁹⁹³, vraví Kráľ Jákoba; (22) nech podávajú^{170 1503} a oznamujú^{170 229} nám veci, ktoré sa majú¹⁸ prihodit'¹⁹⁹⁴, oznámte²²⁹ skoršie¹⁹⁹⁵ veci, aké¹⁹³² ony boli, nech³⁸ mô-žeme¹⁸ priložiť²²⁴ svoje srdcia¹⁹⁹⁶ a spo-znávať¹⁹⁸⁹ ich posledok, alebo sa nám ozvite o veciach, ktoré⁶⁴³ majú¹⁸ prísť¹⁹⁹⁷, (23) oznámte²²⁹ veci, ktoré⁶⁴³ sa majú¹⁸ na-potom dostaviť^{1125 1997}, nech³⁸ môžeme¹⁸ po-znať, že vy ste bohovia; áno, môžete¹⁸ ko-nať dobre^{82 83} alebo konať zle^{81 1998}, nech³⁸ na seba spolu navzájom hľadíme^{170 964 1975 1999} a vidíme¹⁷⁰! (24) Hľa, vy ste menej ako⁶³⁰ keby vás nebolo a vaše pôsobenie menej ako⁶³⁰ nič²⁰⁰⁰; ošklivosťou⁵⁸ je, kto vo vás nachádza záľubu⁴⁵⁶.

(25) Vzbudil som⁶⁶⁶ od severu – on^{38 1965} sa dostaví¹⁷²⁵, od vzhádzania¹⁹⁶⁴ slnka bude vyzvať moje meno⁷⁴³ a postihovať²⁰⁰¹ miestodržiteľov²⁰⁰² tak ako⁸⁴³ blato⁶²¹, áno³⁸, tak ako⁸⁴³ hrnciar¹¹⁶⁹ rozšliapava⁵⁴ íl. (26) Kto od začiatku¹⁹⁴⁶ oznamoval^{5 229}, takže³⁸ by sme vedeli, a od skoršia²⁰⁰³, tak-že³⁸ by sme mohli¹⁸ vraviť: Je to spravod-liv²⁰⁰⁴? Veru nebolo oznamujúceho²²⁹, veru nebolo zvestujúceho¹⁶⁰⁴, veru ne-bolo počujúceho vaše reči; (27) prvý o Cijjón²⁰⁰⁵: Hľa, hľa ich; a Jerúsálemu chcem¹⁸ dať nositeľa dobrej zvesti¹⁹¹². (28) A hľadel som a nebolo nikoho²¹³, ani z týchto, a nebolo radcu⁴³⁰, takže³⁸ by, ak by som sa pýtal⁴⁴¹, mohli¹⁸ slovom odpove-dať²⁰⁰⁶. (29) Hľa, oni všetci¹⁰⁸ sú márnosť⁶¹, ich činy¹⁶⁵ sú ničím, ich zliatiny sú vie-tor²⁸⁵ a pustota^{1257 1258}.

42 Hľa, môj Služobník, budem ho podpierať^{1704 1706 2007}, môj Vyvole-ný²⁰⁰⁸, ktorého si moja duša obľúbila^{1901 2009}, položím¹¹⁹⁶ na neho svojho Ducha²⁸⁵, bude národom¹³ prinášať²⁰¹⁰ právo^{85 2011}. (2) Ne-bude kričať³¹⁹ ani svoj hlas zvyšovať⁴⁶⁹ ani sa ním v ulici ozývať¹⁶⁰⁴; (3) naľomenú¹⁷⁹⁵

trstinu¹⁰²⁷ nebude rozrážať^{4515 2012} a ochabu-júci²⁰¹³ knôť²⁰¹⁴ – nebude ho uhasovať; podľa pravdy⁶⁵⁷ bude prinášať²⁰¹¹ prá-vo^{85 2012}. (4) Nebude ochabovať²⁰¹⁴ a nebude sa podlamovať¹⁷⁹⁵, až než na zemi bude môcť¹⁸ právo⁸⁵ zaviesť²²⁴; a ostrovy⁷¹⁸ budú čakať na²⁰¹⁵ jeho náuku⁵⁰.

(5) Takto povedal Boh, Hospodin, stvo-rivší nebesá a rozťahnuvší²⁵¹ ich, rozpre-strevší^{1936 2016} zem a jej výplody¹¹⁹⁹, dávajúci ľudstvu¹⁹¹¹ na nej dych²⁰⁰, áno³⁸, ducha²⁸⁵ chodiacim po nej: (6) Ja, Hospodin, som ťa v spravodlivosti zavolať a uchopil²²⁰ som ťa za²⁰¹⁷ ruku a chcem¹⁸ ťa ochrániť⁴¹ a spraviť¹¹⁹⁶ ťa zmluvou^{66 2018 2019} ľudu a svet-lom^{66 2018} národov¹³ (7) otvárať slepé oči, vyvádzať¹⁴⁶ väzňov^{29 613 614} zo žalára¹²⁸¹, oby-vateľov tmy z domu zadržania²⁰²⁰; (8) ja som Hospodin, to¹⁰⁷ je moje meno a svoju slávu²²⁹ nebudem dávať¹⁰⁹⁰ inému¹⁴²⁵, ani svoju chválu²⁰²¹ sochám⁶²⁹. (9) Skoršie¹⁹⁹⁵ veci, hľa, prišli a nové budem ja oznamo-vať^{229 1090}; skôr ako budú kľčiť^{281 1090 2022}, budem sa vám ozývať^{1090 1604}.

(10) Spievajte Hospodinovi novú pie-sen, jeho chválu²⁰²¹ od okrajov⁴⁶¹ zeme, zostupujúci¹³⁵¹ na more a jeho náplň, ostrovy⁷¹⁸ a ich obyvatelia, (11) nech zvy-šujú^{68 170} hlas, pustina a jej mestá, de-diny^{55 2023}, ktoré obývaš, Kédár^{1139 2024}, nech plesajú¹⁷⁰ obyvatelia skaliska^{199 921}, nech pokrikujú^{170 2025} z temena¹⁵⁷² vrchov, (12) nech Hospodinovi priznávajú^{170 224} slávu²²⁷, nech na ostrovoch⁷¹⁸ vyhlasu-jú^{170 229} jeho chválu²⁰²¹! (13) Hospodin bude vychádzať^{146 1090} ako hrdina²⁰², ako bojov-ník²⁰²⁶ bude vzbudzovať^{666 1090} horlivosť⁷²², bude kričať^{902 1090 2027}, ba bude vydávať¹⁰⁹⁰ vojnový pokrik²⁰²⁸, nad svojimi nepri-aťmi³⁸⁴ sa bude prejavovať¹⁰⁹⁰ víťazom²⁰²⁹. (14) Oddávna²⁰³⁰ som mlčal⁵, správal som sa ticho, ovládal²⁰³¹ som sa; budem ako ro-dička stonať^{1090 2032}, supieť^{1090 2033} a sop-tiť^{1090 2034} zároveň; (15) budem pusto-šiť^{353 1090} vrchy a pahrbky a pôsobiť¹⁰⁹⁰ zo-sychanie¹⁰²⁴ všetkého ich býlia¹⁰¹¹ a ich rieky spravím^{5 224 550} ostrovmi^{66 718} a rybníky budem robiť¹⁰⁹⁰ suchými¹⁰²⁴; (16) a slepých budem vodiť¹⁰⁹⁰ cestou, ktorú nepoznajú⁵, pešinami²⁰³⁵, ktorých nepoznajú⁵, im bu-dem kráčať¹⁰⁹⁰, pred ich tvárou budem temnotu robiť²²⁴ svetlom⁶⁶

a drgľavé⁴²⁴⁷⁹ miesta rovinou^{66 1906}. Tieto veci im spravím^{5 550 2036} a nie že ich opustím^{5 550 2037}; (17) tí, ktorí⁶⁴³ dôverujú⁷³⁹ v sochy^{29 1935}, ktorí⁶⁴³ vravia zliatinám²⁹: Vy ste naši bohovia, ustúpia^{5 550} späť, musia¹⁸ byť¹⁰⁹⁰ veľmi²⁰³⁸ zostudení^{128 129}.

(18) Počujte, hluchí, a hľadte, slepí, aby ste videli⁶⁰⁷. (19) Kto je slepý, iba ak môj nevoľník, a kto hluchý ako môj posol⁸⁸⁹, ktorého posielam²⁰³⁹? Kto je slepý ako odplatu dostávajúci^{1071 2040}, áno³⁸, slepý ako nevoľník Hospodina? (20) Uvidel si mnohé veci a nedbás⁴²⁴; pri otvorení uší nepočuje³⁰⁹¹. (21) Vzhľadom na svoju spravodlivosť má⁵ Hospodin želanie^{53 2041}: Nech sa³⁸³ zákon⁵⁰ zveľebuje^{6 170} a oslavuje^{2042 2043}; (22) ale toto¹⁰⁷ je ľud vykoristený⁶⁰⁸ a olúpený⁶³⁷, oni všetci¹⁰⁸ sú zastrčení v dierach⁷⁰⁷ a sú s skrytí v domoch zadržaní²⁰²⁰, stali sa⁴⁶ korisťou⁶⁶ a niet vyprostujúceho, plenom^{637 2044}, a niet vrajiaceho: Navráť¹⁴⁰⁹¹. (23) Kto medzi vami vpúšťa toto v uši⁴, dáva pozor⁶⁸⁰ a vie¹⁸ sa započúvať naspäť²⁰⁴⁵? (24) Kto Jákoba vydal v plen^{637 2044 2046}, áno³⁸, Izráel korisťiacim⁶⁰⁸? Či nie Hospodin, on²⁰⁴⁷? Voči nemu sme zrehšili! Áno³⁸, znechcelo sa im⁹⁵ chodiť jeho cestami a neposlúchali³ na²⁰⁴⁸ jeho zákon⁵⁰, (25) i vylial^{1855 2049} naň popudenie svojho hnevu a násilie²⁰⁵⁰ boja¹⁵²; to³⁸ ho podpálilo zo všetkých strán²⁰⁵¹ a nie že zvedel, a rozhorelo sa¹³⁷ proti nemu; to³⁸ si nekládol¹²²⁴ na srdce.

43 Ale teraz Hospodin, tvoj Stvoriteľ, Jákob, áno³⁸, tvoj Stvárniteľ¹¹⁶⁹, Izráel, povedal takto: Nemusiš¹⁸ sa báť⁴²⁶, lebo som ťa vykúpil⁷⁸⁴, zavolať tvojím menom; ty patríš¹ mne. (2) Keď budeš prechádzať vodami, budem s tebou ja, aj riekami, nebudú ťa mŕť¹⁸ zaplaviť^{1499 1403}; keď pôjdeš skrze oheň, nebudeš sa ožiháť a nebude sa plameň proti tebe rozhorievat¹³⁷; (3) lebo ja, Hospodin, tvoj Boh, Svätý Izráela, tvoj Vysloboditeľ^{738 1067}, som tvojím zadostučinením^{396 2052 2053} spravil¹²⁰⁵⁴ Egypt, Kúš^{415 717} a Sevu za²⁰⁵⁵ teba. (4) Odkedy si sa v mojich očiach stal drahým⁷⁸³, bol si obdarený ctou²¹⁸ a ja som si ťa zamiloval, i dávam¹⁰⁹⁰ za²⁰⁵⁵ teba ľudí⁴⁰⁸, áno³⁸, za²⁰⁵⁵ tvoje žitie²⁰⁵⁶ ľudské plemená⁹⁸⁶. (5) Nemusiš¹⁸ sa báť⁴²⁶, lebo som s tebou ja; od vzchádzania¹⁹⁶⁴ chcem¹⁸ tvoje

semä priviesť a od západu²⁰⁵⁷ ťa zhromaždiť, (6) vrviac severu: Musíš¹⁸ vydať, a juhu²⁰⁵⁸; Nesmieš¹⁸ zadržávať^{2020 2059}, priveď mojich synov z ďaleka a moje dcéry od okraja⁴⁶¹ zeme, (7) každého, kto⁶⁴³ sa nazýva mojím menom, lebo som ho stvoril na svoju slávu²²⁷; stvárnil¹¹⁶⁹ som ho, áno, zhotovil¹⁹⁴ som ho.

(8) Vyveď slepý ľud, ktorého oči však¹⁶⁸ jestvujú, a hluchých, ktorí³⁸ majú¹⁷⁹ uši. (9) Nech sa pospolu zhromaždia⁷⁷⁰ všetky národy¹³, áno³⁸, ľudské plemená⁹⁸⁶ nech sa schádzajú^{170 280}; kto medzi nimi môže¹⁸ toto vyhlásiť²²⁹ alebo zvestovať¹⁶⁰⁴ nám skoršie¹⁹⁹⁵ veci? Nech privádzajú^{170 1196} svojich svedkov, aby mohli¹⁸ byť uznaní za spravodlivých, a nech počávajú¹⁷⁰ a môžu^{18 170 2060} povedať: Pravda⁶⁵⁷¹! (10) Mojimi svedkami ste vy – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom – a môj Služobník, ktorého som vyvolil¹³³, aby ste vedeli a verili¹⁰⁰ mne, že ja som ON¹⁸²⁶; predomnou⁹⁹¹ nebol stvárnenný¹¹⁶⁹ Boh a nie že po mne bude. (11) Hospodin som ja – ja, a okrem^{1802 1803} mňa niet Vysloboditeľa^{738 1067}, (12) ja som oznamoval^{5 229} a vyslobodzovať^{5 738 1067} a zvestoval^{5 1604}, keď³⁸ medzi vami nebolo cudziara³⁷, a vy ste mojimi svedkami – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom – a ja som Boh, (13) áno, odvždy²⁰⁶¹ som ja ON¹⁸²⁶ a niet mohúceho¹⁸ vyprostiť z mojej ruky; keď pôsobím, kto³⁰⁹ to môže¹⁸ zvrátiť¹⁴⁰⁹?

(14) Takto povedal Hospodin, váš Vykupca¹⁷⁸⁴, Svätý Izráela: Pre vás som vysla^{550 616} v Báve^{1415 751} a zvrhol^{550 2062} ich všetkých¹⁰⁸ ako ubehlíkov²⁰⁶³, totiž^{38 2064} Kasdím^{155 805}; ich radosť²⁰⁶⁵ je v lodiach. (15) Ja som Hospodin, váš Svätý, Stvoriteľ Izráela, váš Kráľ.

(16) Takto povedal Hospodin, ktorý⁶⁴³ zriadil¹¹⁹⁶ v mori cestu, áno³⁸, pešinu²⁰³⁵ v mohutných¹⁰¹⁹ vodách, (17) ktorý⁶⁴³ vyvieď¹⁴⁶ vozy^{29 1108 1109} a kone²⁹, vojenskú moc⁷⁹⁰ a rekov²⁹; ležia pospolu, nevstávajú – zhasli, dotleli²⁰¹³ ako knô²⁰¹⁴: (18) Nemusiš¹⁸ pripomínať skoršie¹⁹⁹⁵ veci ani venovať pozornosť¹¹ veciam dávny; (19) hľa, ja³⁹⁷ – chystám sa vykonať⁴⁹³ čosi nové, čo teraz kľúč^{1281 2022} – či neviete? Áno, zavádzam^{224 1090} v pustine cestu, v púšť²⁰⁶⁶ riek, (20) zver¹⁷⁸³ poľa ma bude čtiť²¹⁸, šakaly a pštrosice⁸⁰⁹, lebo dám v pustinu vody,

rieky v púšť²⁰⁶⁶ na napájanie môjho vyvoleného¹³³ ľudu; (21)tento ľud som si stvárnil¹⁶⁹, nech vyprávajú^{170 2067} moju chválu²⁰²¹.

(22)Ale si ma nevolal⁵, Jákób, lebo si sa mnou unavil¹⁹⁵⁹, Izráel, (23)neprivádzal⁵ si mi drobného dobytká⁴⁸¹ svojich vzostupných obetí⁵¹ a nie že si ma svojimi obetami ctil^{5 218}; neobťažoval⁵ som ťa²⁰⁶⁸ obetami^{29 2069} daru^{56 2070} a nie že som ťa unúval^{5 1959} kadidlom^{2071 2072}, (24)nekupoval^{5 715} si mi za peniaze²⁰⁷³ trstinu^{1427 2074} a nie že si ma sýtil^{5 1736} tukom svojich obetí, len²⁰⁷⁵ si ma obťažoval^{5 2068} svojimi hriechmi, unúval^{5 1959} si ma svojimi nepravosťami¹⁵, – (25)Ja – ja som ON¹⁸²⁶, zahľadávajúci¹³⁰⁷ vzhľadom na seba tvoje prestúpenia^{7 1279} a nie že si pripomínam¹⁰⁹⁰ tvoje hriechy. (26)Pripomeň mi, súdme sa^{85 170 2635} spolu, vypovedaj²⁰⁶⁷ ty, aby si mohol¹⁸ byť uznaný za spravodlivého. (27)Tvoj prvý otec²⁰⁷⁶ hrešil⁵ a tvoji tlmočníci²⁰⁷⁷ sa proti mne vzpierali^{5 7}, (28)i znesvätil¹²²² som⁵⁵⁰ hodnosťárov¹⁰⁴ svätyne²⁰⁷⁸ a vydal som⁵⁵⁰ Jákoba v odovzdanie⁷³⁰, áno³⁸, Izráela v posmešné²⁰⁷⁹ reči.

44 No³⁸ teraz počuj, Jákób, môj nevoľník, áno³⁸, Izráel; v ňom som našiel záľubu⁴⁵⁶; (2)Takto povedal Hospodin, tvoj Zhotoviteľ¹⁹⁴ a tvoj Stvárniteľ¹¹⁶⁹ od lona⁷⁹⁸, tvoj Pomocník: Nemusiš¹⁸ sa báť⁴²⁶, môj nevoľník Jákób, áno³⁸, Ješúrún²⁰⁸⁰ (v ňom som našiel záľubu⁴⁵⁶), (3)lebo chcem¹⁸ na to, čo je smädné²⁰⁸¹, vyliat vody, áno³⁸, vyrinutie sa²⁰⁸² na suchosť²⁰⁸³, vyliat svojho Ducha²⁸⁵ na tvoje semä, áno³⁸, svoje požehnanie na твоjich potomkov¹¹⁹⁹, (4)takže³⁸ vzrastú^{281 2022} vprostred medzi trávou, ako topole⁹¹⁶ pri prúdoch vód. (5)Tento bude vravieť: Ja patrím Hospodinovi, a tento sa bude nazývať menom Jákoba, a tento svojou rukou písať: Pre Hospodina^{307 2084}, a menom Izráela si lichotíť²⁰⁸⁵.

(6)Takto povedal Hospodin, Král Izráela a jeho Výkupca¹⁷⁸⁴, Hospodin zástupov^{42 43}: Ja som Prvý a Posledný a okrem^{1802 1803} mňa niet Boha. (7)A kto môže¹⁸ tak ako ja⁸⁴³ volať – nech³⁸ to¹⁰⁷ oznamuje^{170 229} a predkladá¹¹⁰¹ mi to¹⁰⁷ – od môjho ustanovenia²²⁴ ľudu večnosti? Nech im teda¹⁶⁸ oznamujú^{170 229} veci nadchádzajúce¹¹²⁵ a ktoré majú¹⁸ prísť! (8)Ne-

musíte¹⁸ mať strach ani sa triasť; či som ti oddávna nezvestoval¹⁶⁰⁴ a neoznamoval²²⁹? A vy ste mojimi svedkami; či jestvuje BOH okrem^{1802 1803} mňa? Ba niet Skaly, nepoznáš⁵ nijakú.

(9)Stvárnovatelia¹¹⁶⁹ sóch¹⁹³⁵, oni všetci¹⁰⁸, sú ničotou^{1257 1258} a ich obľúbenci^{131 2086} nemôžu¹⁸ osožiť; oni sú ich svedkami: nevidia a nie že čo vedia, aby boli zostudzovaní^{128 129}. (10)Kto stvárnil¹¹⁶⁹ BOHA alebo zliak sochu¹⁹³⁵ na žiadny osoh? (11)Hľa, všetci jeho spoločníci¹⁰⁶ musia¹⁸ byť zostudení^{128 129}, a remeselníci¹⁴⁵², tí¹⁰⁷ sú z ľudí⁴⁰⁸; nech sa oni všetci¹⁰⁸ zhromažďujú¹⁷⁰, nech predstupujú¹⁷⁰, nech majú¹⁷⁰ strach, nech sú¹⁷⁰ pospolu zostudzovaní^{128 129}. (12)Kováč¹⁴⁵² železa má nástroje^{29 2087} a spracúva⁵ ho²⁰⁸⁸ v uhli a stvárnjuje¹¹⁶⁹ ho²⁰⁸⁸ kladivami a spracúva⁵ ho²⁰⁸⁸ svojim silným ramenom²⁰⁸⁹; tiež býva hladný – potom³⁸ sily niet; ak sa nenapije vody, unaví sa³⁰⁹. (13)Rezbár^{1452 1943} drier natiadne²⁵¹ mieru¹⁰⁰², vyznačuje ju²⁰⁸⁸ kriedou²⁰⁹⁰, hotoví¹⁹⁴ ju²⁰⁸⁸ rezbárskymi nožmi a vyznačuje ju²⁰⁸⁸ kružidlom a zhotoví¹⁹⁴ ju²⁰⁸⁸ podľa tvárnosti muža, podľa krásy^{255 2091} človeka na ostávanie v dome. (14)Keď si navytína^{582 2092} cédrov²⁹, potom³⁸ vezme cypurus²⁰⁹³ a dub¹⁸¹, ktoré³⁸ si vyberie^{1401 2094} medzi stromami lesa; zasadí²⁷⁷ sosnu²⁰⁹⁵, nech³⁸ jej lejak²⁰⁹⁶ dáva rásť⁴⁶; (15)to³⁸ je⁵ človekovi na kúrenie¹³⁷, i vezme z toho²⁰⁹⁷ a zohreje sa, ba aj zažiha a napečie chleba, ba aj robí BOHA a dá sa klaňať, zhotoví¹⁹⁴ ho ako sochu¹⁹³⁵ a padne pred ním. (16)Polovicu toho¹⁰⁷ spáli³⁴ v ohni, nad tou polovicou pojedá mäso, opeká pečienku a nasycuje sa; ba aj zohrieva sa a vraví: Aha, zohrial som sa, užil som si^{1168 2098} tepla^{1267 2099}! (17)A zvyšok toho¹⁰⁷ spraví BOHOM⁶⁶, svojou sochou^{66 1935}; bude pred tým¹⁰⁷ padať a klaňať sa a modliť sa k tomu¹⁰⁷ a vravieť: Vyprosti ma, lebo ty si môj BOH. (18)Nevedia⁵ a nechápu¹¹, lebo zatrel^{1988 1224 2100} ich oči, aby nevideli³¹⁶, a ich srdcia, aby nenadobudli³¹⁶ rozumnosť¹⁹⁹¹, (19)a nie že si kto berie k²¹⁰¹ srdcu a nie že má vedomie ani pochopenie¹⁹²⁷ pomyslieť²¹⁰²; Polovicu toho¹⁰⁷ som spáli³⁴ v ohni, ba aj chleba som nad žeravým uhlím z toho⁸⁸ napiekol, mäso som opeká a jedol; mám¹⁸ teda¹⁶⁸ pozostatok toho¹⁰⁷ spraviť

ošklivosťou^{58 66} a padať pred klátom²¹⁰³ dreva? (20)Pásie sa popolom, srdce je⁵ oklamané, zvrátilo ho stranou²⁵¹, takže³⁸ nemôže¹⁸ vyprostiť svoju dušu ani si povedať²¹⁰²: Či nie je v mojej pravici lož?

(21)Pamätaj si tieto veci, Jákób, áno³⁸, Isráél, lebo ty si môj nevoľník, stvárnil¹⁷⁶⁹ som ťa, ty si mi nevoľníkom, Isráél, nebudeš mi upadať v zabudnutie; (22)ako oblak zotriem^{550 1307} tvoje prestúpenia^{7 1279}, áno³⁸, ako mrak tvoje hriechy, vráť sa ku mne, lebo som ťa vykúpil¹⁷⁸⁴. (23)Plesajte, nebesá, lebo zapôsobil¹⁹⁴ Hospodin, vyskajte⁹⁰², spodné miesta²¹⁰⁴ zeme, prepuknite⁸³⁷, vrchy, v plesanie, les a všetko stromovie¹⁰¹¹ v ňom, lebo Hospodin vykúpil¹⁷⁸⁴ Jákóba a na Isráélovi sa oslavuje^{255 642 2105 2515}!

(24)Takto povedal Hospodin, tvoj Výkupca¹⁷⁸⁴ a tvoj Stvárniteľ¹¹⁶⁹ od lona⁷⁹⁸: Ja som Hospodin, Zhotoviteľ¹⁷² všetkého, rozťahnuvš¹²⁵¹ nebesá, ja samotný¹⁷⁸, rozprestrevš^{1936 2016} zem – kto bol so mnou? – (25)rušiaci znamenia prázdnych tárašov, čo^{38 2106} veštcov robí bláznami^{775 1885 2107}, obracajúci mudrcov späť, čo^{38 2106} mení ich vedomosť v pochabosť, (26)potvrdzujúci⁴³⁶ slovo svojho nevoľníka a splňajúci¹⁰⁷¹ zámery^{29 361} svojich poslov⁸⁸⁹, ktorý⁶⁴³ vraví Jerúsálemu: Musíš¹⁸ byť obývaný²⁷⁷, a mestám Júdu³: Musíte¹⁸ byť budované, a jeho²⁷⁷ rumoviská³⁵³ chcem¹⁸ postaviť^{436 1229}, (27)ktorý⁶⁴³ vraví hlbine: Vyschni¹⁰²³! A tvoje rieky chcem¹⁷ spraviť suchými¹⁰²⁴, (28)ktorý⁶⁴³ vraví o Kórešovi²¹⁰⁸: Môj pastier, ktorý³⁸ bude splňať¹⁰⁷¹ všetko moje zaľúbenie^{53 2109}, aj ohľadne výroku k Jerúsálemu: Musíš¹⁸ byť budovaný²⁷⁷, a chrám³⁸⁷: Musíš¹⁸ byť založený.

45 Takto povedal Hospodin svojmu pomazanému, Kórešovi²¹⁰⁸, ktorého som uchopil za²²⁰ jeho pravicu na podmanenie²¹¹⁰ národov¹³ pred jeho tvárou (a boky⁶⁹⁸ kráľov budem uvoľňovať^{375 2111}), na otváranie dverí^{151 1352} pred jeho tvárou (a brány nebudú zatvárané): (2)Pred tvou tvárou pôjdem ja a budem vypukliny²¹¹² urovnávať²³⁶, dvere¹³⁵¹ z mosadze²¹¹³ rozbiť⁵¹⁵ a závery zo železa rozrázať⁶⁸⁶, (3)a dávať ti poklady¹⁶² tmy²¹¹⁴ a utajené bohatstvá²¹¹⁵ úkrytov, aby si vedel, že ja, Hospodin, ktorý⁶⁴³ ťa²¹¹⁶ volá

menom, som Boh Isráela; (4)vzhľadom na svojho nevoľníka Jákóba, áno³⁸, Isráela, svojho vyvoleného²⁰⁰⁸, som ťa tiež¹⁶⁸ tvojím menom povolal¹¹⁹¹, dával som ti čestné meno^{2085 2117}, hoci³⁸ si ma nepoznal. (5)Ja som Hospodin a niet ďalšieho²¹¹⁸, okrem²¹¹⁹ mňa niet Boha; opasoval⁵⁰² som ťa, hoci³⁸ si ma nepoznal, (6)aby vedeli od vzhádzania¹⁹⁶⁴ slnka aj od západu²⁰⁵⁷, že niet žiadneho okrem¹⁸⁰² mňa; ja som Hospodin a ďalšieho²¹¹⁸ niet, (7)stvárnajúci¹¹⁶⁹ svetlo a tvoriaci²¹²⁰ tmu, zaisťujúci¹⁹⁴ pokoj a tvoriaci²¹²⁰ pohromu²³², všetky tieto veci konám¹⁹⁴ ja, Hospodin.

(8)Kropte, nebesá, zvrchu, a obláčky²¹²¹ nech roní^{170 2082 2122} spravodlivosť; nech sa zem otvára¹⁷⁰ a nech prinášajú^{170 2123} záchranu^{971 2124}, a zároveň nech pôsobiť¹⁷⁰ kľičenie^{281 2022 2125} spravodlivosti; ja, Hospodin, to¹⁰⁷ stvorím.

(9)Beda¹² ti, príci sa⁸⁸ so svojim Stvárniteľom¹¹⁶⁹, črep¹⁵⁶³ medzi črepmi^{1563 2126} zo zeme^{35 2127}! Či vraví hlina⁶²¹ svojmu stvárniteľovi¹¹⁶⁹: Čo robíš? Ved³⁸ tvoja práca – nebolo na nej rúk²¹²⁸!? (10)Beda¹² ti, vraviaci k otcovi: Čo plodíš¹⁰⁹⁰? A k žene: Čo rodiš^{768 1090}? (11)Takto povedal Hospodin, Svätý Isráela a jeho Stvárniteľ¹¹⁶⁹: Pýtajte sa⁴⁴¹ mňa na nadchádzajúce¹¹²⁵ veci⁵⁰⁹! Nad mojimi synmi a nad prácou mojich rúk mi musíte¹⁸ právomoc ponechať¹²²⁹, (12)ja som zriadil¹⁹⁴ zem a stvoril na nej človeka⁴⁰⁸, ja – moje ruky rozťahli²⁵¹ nebesá a všetko ich osadenstvo^{42 1732} som prikázal²¹³⁰, (13)ja som ho²¹³¹ vzbudil⁶⁶⁶ v spravodlivosti a všetky jeho cesty budem urovnávať²³⁶, on bude budovať moje mesto a moje odvedenectvo¹⁰⁸² prepúšťať⁶¹⁶, nie za odškodné²¹³² ani za úplatok¹⁰⁹, povedal Hospodin zástupov^{42 43}.

(14)Takto povedal Hospodin: Lopota²¹³³ Egypta a zisk¹²⁷³ Kúša^{415 717} a Sevám¹⁵⁵, muži vysokej postavy²¹³⁴, budú prechádzať k tebe a tebe budú patriť; pôjdu za tebou, v okovách budú prechádzať, tebe sa budú klaňať, tebe budú svoje prosby predkladať: Len v tebe je Boh a niet ďalšieho²¹¹⁸, žiadneho Boha.

(15)Ty si vpravde skrývajúci sa Boh, Bože Isráela, Vysloboditeľ^{1738 1067}! (16)Zostudení^{128 129}, ba veru zahanbení^{1530 1977} budú, oni všetci¹⁰⁸, spolu sa v hanbu¹⁵³⁰

poberú výrobcovia¹⁹³⁴ modiel²¹³⁵; (17) Isráel bude Hospodinom vyslobodený^{738 1067} večným vyslobodením^{738 2136 2137}, až po večnosti veku nebudú zostudzovaní^{128 129} ani zahabanovaní^{1530 1977}.

(18) Áno, takto povedal Hospodin, Stvoriteľ nebies, on, Boh, stvárnivší¹¹⁶⁹ zem, áno³⁸, zriadiť¹⁹⁴ ju – on ju upevnil⁵⁶⁷, nie ako pustotu¹²⁵⁷ ju stvoril, stvárnil¹¹⁶⁹ ju na bývanie – : Ja som Hospodin a ďalšieho²¹⁸ niet; (19) neprehovoril som v skryte⁹³⁰, na temnom mieste³²³ zeme²¹³⁸, nepovedal som semenu Jákoba: Hľadajte ma nadarmo²¹³⁹! Ja som Hospodin vyslovujúci spravodlivosť, oznamujúci²²⁹ správne veci¹³²³.

(20) Zhromaždíte sa a prídte, priblížte sa¹⁵⁰³ spolu, uniknúcí z národov¹³; nemajú⁵ poznanie tí, ktorí nosia⁶⁸ drevo svojich sóch¹⁹³⁵ a modlia sa k Bohu, ktorý nemôže¹⁸ vyslobodiť^{738 1067}; (21) oznámte²²⁹ a privedte ich bližšie¹⁵⁰³, nech³⁸ sa aj môžu¹⁸ spolu poradiť^{361 430}; Kto toto od pradávna zvestoval^{15 1604}, od skoršieho času to¹⁰⁷ oznamoval^{15 229}? Či nie ja, Hospodin, lebo³⁸ niet ďalšieho²¹⁸ Boha okrem^{1802 1803} mňa, spravodlivého BOHA a Vysloboditeľa^{738 1067} okrem²¹¹⁹ mňa niet. (22) Otočte sa⁵³⁶ ku mne a dajte sa vyslobodiť^{738 1067}, všetky končiny²¹⁴⁰ zeme, lebo ja som Boh a ďalšieho²¹⁸ niet. (23) Sám pri sebe som odpriahal, slovo vyšlo v spravodlivosti z mojich úst a nebude sa vracat', že sa predomnou bude zohýbať⁶¹² každé koleno, prisať každý jazyk. (24) Iba v Hospodinovi, bude vravieť⁵, mám¹⁷⁹ spravodlivosť¹⁰⁵⁷ a silu. Až k nemu sa³⁸³ bude prichádzať a všetci na neho rozhnevajú³⁷¹ budú zostudzovaní¹²⁸; (25) všetko semá Isráela, tí budú za spravodlivých uznávaní a budú sa honosiť^{775 1885 1984} Hospodinom.

46 Běl²¹⁴¹ klesol⁶¹², Nevó²¹⁴¹ sa rúti, ich zobrazenia⁶³¹ sa dostali⁴⁶ na zvieratstvo^{1011 1783}, áno³⁸, na dobytok^{1010 1011}, vaše naložené prenosné modly^{68 2142} sú bremenom⁷⁴⁹ pre ustatých^{29 307 373}; (2) spolu sa zrútili, klesli⁶¹², nemohli zachrániť²¹⁴³ brehá⁷⁴⁹, lež³⁸ sami²¹⁴⁴ odišli v zajatie.

(3) Obráťte sluch ku mne¹⁸⁰⁶, dom Jákoba, áno³⁸, všetko zvyšujúce⁸⁸³ z domu Isráela, tí, ktorí sú⁶⁴³ od lona⁷⁹⁸ naložení, tí, ktorí sú⁶⁴³ od matrice nesení⁶⁸, (4) až

do staroby som ja ON¹⁸²⁶, áno³⁸, až do šedín²⁹ budem ja nosiť⁶⁷⁰, ja som zhotovil¹⁹⁴ a ja ponesiem⁶⁸, áno³⁸, ja budem nosiť⁶⁷⁰ a zachraňovať⁴²¹⁴³. (5) Komu ma chcete¹⁸ pripodobňovať^{47 48} alebo rovným robiť¹⁴⁵⁵ a prirovnávať^{844 2145}, že by sme si boli podobní^{47 48}? (6) Tí, ktorí⁶⁴³ z váčka vysypávajú zlato a na vahadle^{1027 2146} vážia striebro, najímajú⁴⁶⁶ zlatníka, ten³⁸ to¹⁰⁷ robí¹⁹⁴ BOHOM – padajú, áno, klaňajú sa. (7) Dviahajú⁶⁸ ho na plece, nosia⁶⁷⁰ ho a usadzujú⁴¹⁸ ho na jeho miesto²¹⁴⁷, i stojí¹⁰⁹⁰ a nehýbe sa^{1090 1202} zo svojho stanovišťa³²³, ani ak naň kto volá^{319 1090}, neodpovedá^{309 1090} a nie že ho z jeho úzkosti³³⁷ vyslobodzujú^{738 1067 1090}. (8) Pamätajte si toto a dokážte, že ste muži²¹⁴⁸; položte si to opäť¹⁴⁰⁹ na srdce, priestupníci²¹⁴⁹, (9) pamätajte si skoršie¹⁹⁹⁵ veci, oddávna¹⁰³⁶, že ja som Boh a ďalšieho²¹⁸ niet, Boh, a niet žiadneho mne podobného⁸⁴³, (10) od začiatku oznamujúci²²⁹ posledok a od pradávna veci, ktoré sa neuskutočnili¹⁹⁴, vraviaci: Moje rozhodnutie³⁶¹ ostáva^{436 1090} a všetko svoje želanie^{53 2109} uskutočňujem^{194 1090}, (11) volajúci od vzhádzania¹⁹⁶⁴ dravého vtáka, zo vzdalenej zeme muža môjho rozhodnutia³⁶¹; áno, prehovoril som a tiež k tomu¹⁰⁷ chcem¹⁸ dať¹⁰⁹⁰ dôjsť²¹⁵⁰; premyslel^{1169 2151} som a tiež to¹⁰⁷ chcem¹⁸ uskutočniť^{194 1047}.

(12) Obráťte sluch ku mne¹⁸⁰⁶, zatvrdil^{113 2152} srdcom³⁹², vy, ktorí ste⁶⁴³ ďalekí od spravodlivosti; (13) privediem bližšie³⁶⁰ spravodlivosti svoju; nebude sa vzdalovať ani sa moje vyslobodenie^{738 1309 2136} nebude oneskorovať³³¹, i dám na Cijjónu vyslobodenie^{738 2136}, Isráelovi svoju chválu^{255 1397}.

47 Zostúp a sadni v prach¹⁷¹, panna dcéra Bávela^{415 751}, sadni na zem, trónu niet, dcéra Kasdím^{155 805}, nebudeš naďalej²⁰ takou, aby ti dávali názov¹²³ zmäčkilej²¹⁵³ a rozmaznanej²¹⁵⁴! (2) Vezmi žarnovy a meľ múku, odhaľ^{337 928} sa spopod svojho závoja²¹⁵⁵, vyhrň¹⁰⁸³ vlečku, odhaľ^{337 928} stehná^{29 2156}, prekračuj rieky; (3) bude odhaľovaná^{337 928} tvoja nahota, áno, tvoja potupa sa bude vidieť. Chcem¹⁸ sa chopiť pomsty²¹⁵⁷ a nie že budem dopúšťať zákrok človeka²¹⁵⁸.

(4) Náš Výkupca¹⁷⁸⁴ je Hospodin zástupov^{42 43}, to je jeho meno, Svätý Isráela! (5) Sed' v mlčaní a vstúp v tmu, dcéra

Kasdím^{155 805}, lebo nebudeš naďalej²⁰ *ta-kou*, aby ti dávali názov¹²³ panej¹²⁴² kráľovstiev. (6) Rozhneval som sa⁵³⁵ na svoj ľud, zhanobil som¹²²² svoje dedičstvo¹⁰⁷⁶ a vydal som ich v tvoju ruku; neposkytla²²⁴ si im zlutovanie⁷⁹⁹, na starcov²⁹ si veľmi ťažko uvalila²¹⁵⁹ svoje jarmo (7) a povedala si: Navždy⁸⁶⁹ budem paňou¹²⁴², pričom si tieto *veci* nepoložila²²⁴ na svoje srdce, nepripomenula si si posledok toho¹⁰⁷.

(8) Nuž teda³⁰⁶ počuj toto, rozkošnica²¹⁶⁰, ktorá⁶⁴³ sedíš bezstarostne⁸⁸², ktorá⁶⁴³ vraví²¹⁰² v svojom srdci: Ja a nikto ďalší²¹¹⁸, nebudem sedieť¹⁰⁹⁰ ako vdova a nebudem poznať^{1090 2161} stratu detí – (9) *ba*, tieto dve *veci* na teba budú prichádzať, v okamihu, v jeden deň, strata detí aj ovdovenie; prídu na teba v²¹⁶² svojej úplnosti²¹⁶³ za²¹⁶⁴ množstvo tvojich kúziel, za²¹⁶⁴ veľkej²¹⁶⁵ hojnosti^{1961 2166} tvojich zaklínadiel. (10) Áno³⁸, dôverovala si⁵⁷³⁹ v svoje zlo, vravela si^{5 2102}. Niet vidiaceho ma; tvoja múdrosť a tvoja vedomosť, to¹⁰⁷ ťa zviedlo¹⁴⁰⁹, takže³⁸ si v svojom srdci vravela^{5 2102}: Ja a nikto ďalší²¹¹⁸. (11) I príde na teba pohroma²³², nebudeš poznať jej pôvod²¹⁶⁷, áno³⁸, bude na teba padať nehoda, nebudeš ju môcť zmierniť²¹⁶⁸, a náhle¹⁴⁹¹ na teba bude prichádzať skaza⁶¹¹, *ktorej* nepoznáš.

(12) Nože⁸⁹ sa postav s svojimi zaklínadlami⁴⁷⁷ a s množstvom⁴⁷⁷ svojich kúziel, s ktorými⁴⁷⁷ si sa lopotila^{5 1959} od svojej mladosti²⁸³, azda budeš môcť dôjsť zdaru, azda to budeš vedieť¹⁸ zastrašiť¹⁹². (13) Unavila si sa⁶⁷ množstvom svojich rád³⁶¹, nože⁸⁹ nech sa postavujú¹⁷⁰ deliči nebies²¹⁶⁹, ktorí⁶⁴³ hľadia² medzi hviezdy, poučujúci²¹⁷⁰ o novoch *mesiaca*, a nech ťa vyslobodzujú^{170 738 1067} z²¹⁷¹ *vecí*, ktoré na teba budú prichádzať. (14) Hľa, stanú sa⁴⁶ stáby slamou³⁶⁸, spáli³⁴ ich oheň, nebudú môcť¹⁸ samých seba²¹⁴⁴ vyprostiť z moci²¹⁷² plameňa – nebude to žeravé uhlie na zohriatie, teplo^{1267 2099} na sedenie pred ním! (15) Takými sa ti stanú⁴⁶ *tí*, pre ktorých²¹⁷³ si sa nalopotila¹⁹⁵⁹, tvoji obchodníci od tvojej mladosti²⁸³; zatúlajú sa^{237 945} každý²¹³ k svojej strane⁴⁶⁷, nebude vyslobodzujúceho^{738 1067} ťa.

48 Počujte toto, dom Jákoba, *tí*, ktorí⁵⁴³ sú nazývaní menom Isráela a vyšli z vôd Júdu, ktorí⁶⁴³ prisahajú

pri mene Hospodina a na Isráelovho Boha poukazujú²¹⁷⁴, nie v pravde⁶⁵⁸ ani v spravodlivosti, (2) hoci⁷⁴⁶ sa nazývajú¹⁵ od²¹⁷⁵ svätého mesta⁴¹⁴ a opierajú⁵ sa o Isráelovho Boha¹⁷⁹⁶; jeho meno je Hospodin zástupov^{42 43}. (3) Vopred²¹⁷⁶ som oznamoval^{5 229} skoršie¹⁹⁹⁵ *veci*; a keď vyšli¹⁴⁶ z mojich úst a zvestoval som¹⁶⁰⁴ ich, náhle^{309 1491} som zapôsobil¹⁹⁴ a prišlo *to*. (4) Pretože viem²¹⁷⁷, že si ty tvrdohlavý⁸²⁷, lebo³⁸ tvoja šíja – šľacha zo železa, a tvoje čelo – mosadz²¹¹³, (5) preto³⁸ som ti vopred²¹⁷⁶ oznamoval^{5 229}, zvestoval som¹⁶⁰⁴ ti skôr ako *to* prichádzalo, aby si nevravel: Spravilo ich²¹⁷⁸ moje zobrazenie⁶³¹, áno³⁸, prikázala ich²¹⁷⁸ moja socha¹⁹³⁵ *alebo* moja zliatina. (6) Počul si, pohľad² na to¹⁰⁷ všetko¹⁰⁸; a vy – či nebudete oznamovať²²⁹? Odtiaľ si zvestujem^{5 1604} *veci* nové a utajované^{441 2179}, tie³⁸, ktoré nepoznáš⁵; (7) budú⁵⁵⁰ stvorené teraz a nie od skoršieho času a pred o dňom⁹⁹¹, a nepočul si o nich⁵⁰⁹, aby si nevravel: Hľa, vedel³ som o nich⁵⁰⁹. (8) Ani si nepočul ani si nezvedel ani sa tvoje ucho od skoršieho času neotvorilo, lebo som vedel⁵, že konáš¹⁰⁹⁰ veľmi²¹⁸⁰ neverne¹⁰⁹¹ a dáva sa³⁸³ ti názov¹²³ priestupníka^{7 2149} od lona⁷⁹⁸.

(9) Vzhľadom na svoje meno svoj hnev odďalujem^{1090 2181}, pre³⁸ svoju chválu²⁰²¹ krotím^{1090 2182} voči tebe, *nechcejší* ťa vyťat'⁵⁸². (10) Hľa, prečisťoval som^{5 119} ťa, *ale* nie so striebrom⁴⁷⁷, skúšal^{5 133 2183} som ťa v peci súženia²¹⁸⁴; (11) vzhľadom na seba, vzhľadom na seba konám¹⁹⁴ – áno, ako by sa *ktô* dával zhanobiť¹²²²? A svoju slávu²²⁷ nebudem dávať inému¹⁴²⁵. (12) Obráť sluch ku mne¹⁸⁰⁶, Jákób, áno³⁸, Isráel, môj povolany! Ja som ON¹⁸²⁶, ja som Prvý, áno, ja som Posledný; (13) áno, moja ruka založila zem, moja pravica rozpála nebesá: Zavolať som na ne – stáli pospolu. (14) Zhromaždíte sa, vy všetci¹⁰⁸, a počujte: Kto medzi nimi oznámil²²⁹ tieto *veci*? Hospodin ho²¹³¹ miluje⁵, *on* bude uskutočňovať^{194 1090} jeho želanie^{53 2109} v Báveli^{415 751} a jeho rameno²¹⁸⁵ na Kasdím^{155 805}; (15) ja, ja som prehovoril, áno, zavolať som ho, priviedol som ho, nech³⁸ zdarne vykoná svoju cestu. (16) Priblížte sa³⁶⁰ ku mne, počujte toto: Nehovoril som⁵ od začiatku¹⁹⁴⁶ nikdy⁵ v skrytosti, od doby, kedy sa čo stalo^{46 2186}, *bol*

som tam ja. – A teraz ma Pán, Hospodin, poslal, a jeho Duch²¹⁸⁷.

(17)Takto povedal Hospodin, tvoj Výkupca¹⁷⁸⁴, Svätý Izráela: Ja som Hospodin, tvoj Boh, vyučujúci ťa: Na osoh, dávajúci ti kráčať⁷³⁴ cestou, ktorou ideš. (18)Kiež by si bol načúvať⁵⁶⁸⁰ mojim rozkazom! Potom³⁸ by bol⁵ tvoj pokoj ako rieka a tvoja spravodlivosť ako vlny²¹⁸⁸ mora, (19)a tvojho semena by bolo⁵ ako piesku a potomkov¹¹⁹⁹ z tvojich útrob ako jeho kamenia²¹⁸⁹, jeho meno by nescelo¹⁸ byť vytáčené⁵⁸² ani vyplienené⁶²³ z prítomnosti mojej tváre²¹⁹⁰.

(20)Vyjdite z Bávela^{415 751}, utečte od Kasdím^{155 805}, hlasom plesania toto oznajmujte²²⁹, zvestujte¹⁶⁰⁴, vyneste^{146 2191} to¹⁰⁷ až po okraj⁴⁶¹ zeme; vravte: Hospodin svojho nevoľníka Jáköba vykúpil¹⁷⁸⁴! (21)A nescmádlí⁵ v suchých²¹⁹² miestach, kadial' ich vodil⁵, dal pre nich³⁰⁷ vyriniť sa^{2082 2122} vodám zo skaly, lebo³⁸ skalú rozpoltil^{433 1764} a vody vytiekli.

(22)Zlovoľní, povedal Hospodin, nemajú⁷⁴ pokoja.

49 Obráťte sluch ku mne¹⁸⁰⁶, ostrovy⁷¹⁸, a načúvajte⁶⁸⁰, ľudské plemená⁹⁸⁶, z ďaleka: Hospodin ma od lona⁷⁹⁸ zavolať, od útrob mojej matky sa dal pripomínať moje meno (2)a moje ústa spravil²²⁴ staby ostrým mečom; skryl ma v tieni svojej ruky a spravil²²⁴ ma vybraným²¹⁹³ ší-pom⁶⁶; uschoval ma v svojom tulci (3)a povedal mi: Ty si môj Služobník, Izráel, čo sa v tebe¹⁹⁷² chcem¹⁸ osláviť^{255 642 2105 2515}. (4)A ja som povedal: Naprázdno^{1541 2194 2195} som sa nalopotil¹⁹⁵⁹, nadarmo^{2139 2194} a márne^{1540 2196} som vyčerpal¹²⁷ svoju silu, avšak moje právo⁸⁵ je u Hospodina²¹⁹⁷, áno³⁸, moje pôsobenie²¹⁹⁸ u môjho Boha²¹⁹⁷.

(5)No³⁸ teraz povedal Hospodin (od lona⁷⁹⁸ si ma stvárnovať¹¹⁶⁹ za Služobníka na privedenie Izráela späť¹⁴⁰⁹ k nemu (hoci³⁸ Izráel nie je zbieraný²⁸⁰, predsa³⁸ som²¹⁹⁹ v očiach Hospodina vážený²¹⁸ a môj Boh je⁵ mojou silou), – (6)povedal teda¹⁶⁸: Príliš málo je na¹⁴⁴² to, že si²²⁰⁰ mi Služobníkom, pozdvihoval⁴³⁶ kmene^{554 1055} Jáköba; áno³⁸, späť privádzal¹⁴⁰⁹ uchránených^{41 2201} Izráela; spravím^{550 1196} ťa teda¹⁶⁸ svetlom^{66 2018} národov¹³, aby si bol⁶⁰⁷ mojou záchranou^{738 1309} až po okraj⁴⁶¹ zeme.

(7)Takto povedal Hospodin, Výkupca¹⁷⁸⁴ Izráela, jeho Svätý, pohrdanému ľudmi^{29 2144}, za odporného považovanému⁸⁶⁴ národom¹³, Služobníkovi vládcov¹¹⁹⁵: Králi budú vidieť a povstanú, hodnosťári¹⁰⁴, tí³⁸ sa budú klaňať vzhľadom na Hospodina, ktorý je verný^{99 100}, Izráelovho Svätého, ktorý³⁸ ťa vyvolil¹³³. (8)Takto povedal Hospodin: V čas blahovôle²²⁰² som ti odvetil⁵⁵⁰ a v deň záchrany⁷³⁸ som ti pomohol⁵⁵⁰, a chcem¹⁸ ťa ochrániť⁴¹ a spraviť¹¹⁹⁶ ťa zmluvou^{66 2018 2019} ľudu na pozdvihnutie⁴³⁶ zeme, na umožnenie zdediť^{4821 2203} spustnuté^{325 1689} dedičstvá¹⁰⁷⁶, (9)povedať vážňom⁶¹³: Vyjdite¹⁴⁶¹! Tým, ktorí sú v tme: Vyjavte sa^{337 928}! Budú sa pášť pri cestách a ich pastvisko bude na všetkých holých pahrbkoch; (10)nebudú hladovať ani smádnúť a nebude ich biť¹⁹ horúčnosť²²⁰⁴ od³⁸ slnka, lebo ich povedie^{702 2205} nad nimi sa zľutujúci^{589 799 800}; tiež³⁸ ich bude vodit¹⁹¹⁸ k výtryskom¹⁷⁷⁶ vôd. (11)A všetky svoje vrchy budem¹⁸ meniť²²⁴ na cesty²⁹ a moje hradské⁴²³ sa budú nadvyšovať²²⁰⁶; (12)hľa, títo budú prichádzať¹⁰⁹⁰ z ďaleka, a hľa, títo od severu a od západu⁷²⁶ a títo zo zeme Siním^{155 2207}. (13)Plesajte, nebesá, a jasaj, zem, nech v plesanie prepukajú^{170 837 2208} vrchy, lebo Hospodin potešil¹¹⁵ svoj ľud a ľutuje^{589 799} svojich usúžených^{245 800}!

(14)Ale Cijjón povedal²⁷⁷: Hospodin ma opustil, áno³⁸, Pán na mňa zabudol. (15)Či môže¹⁸ žena zabudnúť na svoje dočča, neľutovať^{316 589 799 2209} syna⁸⁰⁰ svojho lona⁷⁹⁸? Bárs aj ony²²¹⁰ zabúdali²²¹¹, no³⁸ ja ťa zabúdať nebudem. (16)Hľa, vryl¹¹⁷⁷ som ťa na dlane⁷⁰, tvoje múry¹⁸⁵ sú ustavične predomnou. (17)Tvoji synovia²²¹² prichvátajú, tvoji búraci⁸⁶⁰ a tvoji pustošitelia³⁵³ budú musieť¹⁸ od teba odísť⁴²²¹³. (18)Povznies⁶⁸ svoje oči koldokola a viď: Oni všetci¹⁰⁸ sa zhromaždia, prídu k tebe; ako že ja som živý – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom – áno, ako ozdabu ich všetkých¹⁰⁸ budeš môcť¹⁸ vziať na seba²²¹⁴ a oviazať²²¹⁵ sa nimi ako mladucha²²¹⁶, (19)lebo tvoje rumoviská³⁵³ a tvoje spustnuté^{325 1689} miesta a tvoja rozbúraná zem²²¹⁷ – áno, teraz budeš príliš tesný^{277 518} pre¹⁴⁴² obyvateľov^{29 2218}, hoci³⁸ sa tvoji hubitelia^{239 1016} vzdialia; (20)ešte budú synovia^{801 2219} tvojej bezdetnosti^{1057 2220} vravieť

v tvoje uši: Mám¹⁷⁹ tesné^{386 2221} miesto³²³, ustúp^{1503 2222} mi, nech³⁸ sa môžem¹⁸ usadiť²²²³! (21)I povieš²¹⁰² si v svojom srdci: Kto mi týchto splodil, keď³⁸ ja som deti zbavený²⁷⁷ a neplodný^{277 2224}, odvedený^{277 337} a odstrkovaný^{79 277}, a týchto kto vychoval⁶? Hľa, ja som zvýšil²⁷⁷ osamote¹⁷⁸; tito – kde oni boli?

(22)Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, chcem¹⁸ povzniesť⁶⁸ svoju ruku k národom¹³, áno³⁸, k národnostiam¹⁴³ pozdvihnúť svoj prápor²²²⁵, nech³⁸ tvojich synov dopraví²²²⁶ v náručí²²²⁷ a tvoje dcéry nech sú¹⁷⁰ nesené⁶⁸ na pleciah²⁹, (23)i stanú sa⁴⁶ králi tvojimi pestúnni^{100 2228} a ich kráľovné²²²⁹ tvojimi dojkami²²³⁰, budú sa ti klaňať, obličaj²²³¹ na zem, a lízať prach¹⁷¹ tvojich nôh, i zvieš, že ja som Hospodin, čo nemôžu¹⁸ byť sklamaní¹²⁸ očakávajúci³⁰⁴ ma¹⁹⁷².

(24)Či môže¹⁸ byť silákovi²⁰² odňatá²²³² korisť a či môže¹⁸ právom²²³³ zajatý vyviaznúť? (25)Áno, takto povedal Hospodin: Aj silákov²⁰² zajatý môže¹⁸ byť vzatý a korisť hrôzovládcu⁷⁸² môže¹⁸ vyviaznúť, lebo s tvojimi súpermi^{88 2234} budem súperiť⁸⁸ ja a tvoje deti⁸⁰¹ budem vyslobodzovať^{738 1067} ja (26)a tvojich utlačateľov²²³⁵ budem kŕmiť ich mäsom, ako muštom sa budú opíjať svojou krvou; i zvedia, všetko mäso, že tvojím Vysloboditeľom^{738 1067} a tvojím Výkupcom¹⁷⁸⁴ som ja, Hospodin, Rek¹¹³ Jákoba.

50 Takto povedal Hospodin: Kde je toto – listina¹⁵⁴⁵ rozluky vašej matky, ktorou som ju odoslal⁶¹⁶? Alebo kto z mojich veriteľov¹²⁴⁵ je ten, komu som vás predal? Hľa, predali ste sa svojimi neprávostami^{15 2236} a pre²²³⁷ vaše prestúpenia^{7 1279} bola vaša matka odoslaná⁶¹⁶! (2)Prečo, keď som prišiel, nebolo³⁰⁹ nikoho²³, volal som⁵ a nebolo odpovedajúceho? Či je⁵ vskutku²²³⁸ moja ruka príliš krátka na¹⁴⁴² oslobodenie^{1784 2239}, alebo vo mne niet sily na vyprostenie? Hľa, svojím pokarhaním¹⁵⁷⁰ pôsobím vysychanie¹⁰²³ mora, rieky robím²²⁴ pustinou, ich ryby páchnu²⁹ z nedostatku¹⁹⁵³ vody a mrú²⁹ smädом, (3)nechám obliekam v čiernotu a ich prikrývkou²²⁴⁰ robím²²⁴ vrecovinu.

(4)Pán, Hospodin, mi dal jazyk učeníých, aby som vedel⁶⁰⁷, ako slovom obče-

stviť²²⁴¹ vysileného, prebúda – ráno za ránom²²⁴² – prebúda mi ucho, aby som počul⁶⁰⁷ ako tí učení. (5)Pán, Hospodin, mi otvoril ucho a ja som sa nezachoval neposlušne; neodstúpil som späť; (6)svoj chrbát som vydal bijúcim¹⁹ a svoje líca²²⁴³ rvúcim²²⁴⁴, svoju tvár som neskrýl pred hanobeniami^{71 1530 2245} a slinou. (7)Ale Pán, Hospodin, mi pomáha, preto nepocítim²⁵⁰ hanby^{1530 1977}, preto som vystavil²²⁴ svoju tvár ako kremeň²²⁴⁶ a viem, že nemusím¹⁸ byť zostudený¹²⁸. (8)Môj Priznávatel spravodlivosti je blízky^{360 761}; kto sa bude so mnou pravotiť⁸⁸? Môžeme¹⁸ sa spolu postaviť; kto je mojím poháňáčom¹⁰ k súdu^{85 392 2247}? Nech sa ku mne približuje^{170 1503}! (9)Hľa, pomáha¹⁰⁹⁰ mi Pán, Hospodin – kto je ten¹⁰⁷, ktorý ma chce¹⁸ odsúdiť²²⁴⁸? Hľa, oni všetci¹⁰⁸ musia¹⁸ ako rúcho schátrať²²⁴⁹; bude ich žrať moľa.

(10)Kto medzi vami má Hospodina v úcte⁴²⁶, poslúcha na²⁰⁴⁸ hlas jeho Služobníka? Kto chodí⁵ v tmách a nemá⁷⁴ jasna²⁸⁹, nech dôveruje^{170 739} v meno Hospodina a opiera sa o⁶⁵⁶ svojho Boha; (11)hľa, vy všetci¹⁰⁸ rozniecujúci²³⁵⁸ oheň, vystrojujúci^{502 2250} sa faklami¹²⁵¹, choďte v žiare^{1267 2099} svojho ohňa a medzi faklami²²⁵¹, ktoré ste zapálili¹³⁷! Z mojej ruky sa vám dostane⁴⁶ tohto: Budete líhať v strast²²⁵².

51 Obráťte sluch ku mne¹⁸⁰⁶, vy ženúci sa za¹¹⁰ spravodlivosťou³⁹², hľadajúci Hospodina, pohľadte ku skale, z ktorej ste boli vytesaní³⁰³, a k šachte²²⁵³ studne⁸⁵⁷, z ktorej ste boli vykopaní²²⁵⁴; (2)pohľadte k Abrahámovi, vášmu otcovi, a k Säre, ktorá vás rodila⁷⁶⁸, lebo som ho jediného povolal a požeňnal som ho a rozmnožil som ho⁸⁰⁷. (3)Áno, Hospodin poteší¹¹⁵ Cijjón, poteší¹¹⁵ všetky jeho²⁷⁷ rumoviská³⁵³ a spravi²²⁴ jeho²⁷⁷ pustinu staby Edenom²²⁵⁵ a jeho²⁷⁷ step¹⁶⁹⁴ staby záhradou Hospodina, bude sa v ňom²⁷⁷ môcť¹⁸ najst veselosť a radosť, ďakovanie²²⁵⁶ a zvuk¹²⁷⁴ hudby²²⁵⁷.

(4)Obráťte pozornosť^{680 2258} ku mne, môj ľud, áno³⁸, obráťte ku mne uši^{4 2258}, moje plemä⁹⁸⁶, lebo z mojej blízkosti¹¹²² bude vychádzať¹⁴⁶ náuka⁹⁰; a moje právo⁸⁵ – za svetlo²²⁵⁹ národnosti¹⁴³ ho chceme¹⁸ uviesť v blahé odpočinutie^{1426 1759 2260}. (5)Moja spravodlivosť je blízka^{360 761}, moja

záchrana^{738 1309} vyšla^{146 2261} a moje ramená budú súdiť⁸⁵ národnosti¹⁴³, ostrovy⁷¹⁸ budú na mňa čakať³⁰⁴ a k môjmu ramenu vzhliadať^{2015 2262}. (6) Povzneste⁶⁸ svoje oči k nebesám a pohľadte na zem odspodu – áno, nebesá sa rozplynú ako dym a zem musí¹⁸ ako rúcho schátrať²²⁴⁹ a jej obyvateľia musia¹⁸ pomrieť tak ako⁸⁴³ komáre^{29 2263}, ale moja záchrana^{738 1309} bude navždy⁸⁶⁹ a nie že sa moja spravodlivosť môže¹⁸ zrútiť^{501 2264}.

(7) Obráťte sluch ku mne¹⁸⁰⁶, vy poznajúci spravodlivosť, ľud *taký*, že v ich srdci je môj zákon⁵⁰, nemusíte¹⁸ sa báť⁴²⁶ potupy od smrtníkov^{29 176}, áno³⁸, nech nie ste¹⁷⁰ otrasení^{501 2264} z ich posmešných²⁰⁷⁹ rečí, (8) veď ich ako rúcho bude žrať mola, áno³⁸, ako vlnu ich bude žrať larva, ale moja spravodlivosť bude navždy⁸⁶⁹ a moja záchrana^{738 1309} do pokolenia pokolení.

(9) Precitni, precitni, vezmi na seba²²¹⁴ silu, rameno Hospodina, precitni ako v deň pradávna, pokolení večnosti! Či ty nie si to¹⁰⁷, ktoré⁶⁴³ rozsekalo³⁰³ Ráhav¹⁵⁴², prebodo²²⁶⁵ netvora¹³⁵⁹? (10) Či ty nie si to¹⁰⁷, ktoré⁶⁴³ spôsobilo vyschnutie¹⁰²³ mora, vód veľkej⁴⁰⁹ hlbiny²²⁶⁶, ktoré⁶⁴³ hlbokosti²²⁶⁷ mora spravilo²²⁴ cestou na prejedenie vykúpených¹⁷⁸⁴? (11) Tak³⁸ kiez sa oslobodení¹²⁴ Hospodina vracajú¹⁷⁰ a s plesaním⁴⁷⁷ a večnou radosťou¹⁷⁰² na svojej hlave pridú¹⁷⁰ na Cijjón; kiez jasot²⁵⁴² a radosť dosahujú^{170 1785}, zármutok¹⁷⁸⁶ a vzdychanie prchnú¹⁷⁰¹!

(12) Ja, ja *som* ON¹⁸²⁶, váš Tešiteľ¹¹⁵; kto si ty, že³⁸ pociťuješ bázeň⁶⁶¹ pred smrtníkom^{71 176 428}, ktorý musí¹⁸ umrieť, áno³⁸, pred synom^{71 428} človeka, trávou, *ktorá* sa vyhadzuje^{1196 2268}, (13) a zabudol²⁷⁷ si na Hospodina, svojho Zhotoviteľa¹⁹⁴, rozťahnuvšieho²⁵¹ nebesá a založivšieho zem, a ustavične, *po* celý^{389 1453} deň, máš⁵ strach zo¹⁷² zlosti pôsobcu úzkosti^{539 1481}, ako by sa bol²²⁶⁹ uprel^{567 2270} na hubenie⁷¹⁰ – a kde je zlosť pôsobcu úzkosti^{539 1481}? (14) Zhrbený²²⁷¹ bude náhlivo uvoľnený^{375 2272} a nepôjde²²⁷³ do jamy^{1882 2274} umierať a jeho chleba sa nebude nedostávať. (15) A ja *som* Hospodin, tvoj Boh, búriaci more, takže^{38 2275} jeho vlny²¹⁸⁸ lomozia^{757 949}, jeho meno je Hospodin zástupov^{42 43}, (16) i vložil²²⁴ som⁵⁵⁰ svoje slová v tvoje

ústa a prikryl som⁵⁵⁰ ťa tieňom²²⁷⁶ svojej ruky, *chcejúc* postaviť²²⁷⁷ nebesá a založiť zem a povedať Cijjónu: Ty si môj ľud.

(17) Preber sa²²⁷⁸, preber sa²²⁷⁸, povstaň, Jerúsalem, ktorý²⁷⁷ si z ruky Hospodina vypil²⁷⁷ čašu jeho popudenia, korbel²²⁷⁹, čašu vrávorania si vypil²⁷⁷, vyprázdnil^{277 2280}. (18) (Zo všetkých synov, ktorých porodil²⁷⁷, niet poskytujúceho mu²⁷⁷ vedenie^{1918 2281}, *ba*, zo všetkých synov, ktorých vychoval^{6 277}, niet uchopujúceho ho²⁷⁷ za^{220 207} ruku.) (19) Dve veci, tie¹⁰⁷ ťa stretávajú – kto ti bude prejavovať⁴¹⁰⁹⁰ sústrasť²²⁸²? – : Skaza⁷⁶² a rozvrat⁹¹¹ a hlad a meč; kým ťa mám¹⁸ potešiť¹¹⁵? (20) Tvoji synovia omdleli, ležia⁵ na nárožiac¹⁹⁴⁶ všetkých ulíc ako teó²²⁸³ v čereni, plní popudenia Hospodina, karhania¹⁵⁷⁰ tvojho Boha; (21) nuž⁸⁹ preto počuj toto, usúžený^{245 277} a opýť²⁷⁷, no³⁸ nie z vína: (22) Takto povedal tvoj Pán, Hospodin, *ktorý* sa ujíma pravoty^{88 112} svojho ľudu: Hľa, beriem⁵ čašu vrávorania, korbel²²⁷⁹, čašu svojho popudenia, z tvojej ruky, nebudeš ju už naďalej²⁰ piť, (23) lež³⁸ ju vložím²²⁴ v ruku tvojich trápčov¹⁷⁸⁶, ktorí ťi²¹⁴⁴ vrvia⁵: Zhoď sa²²⁸⁴, nech³⁸ môžeme¹⁸ prejsť; i robíš²²⁴ svoj chrbát staby zemou, áno³⁸, *staby* ulicou pre prechádzajúcich³⁰⁷.

52 Precitni, precitni, vezmi na seba²²¹⁴ svoju silu, Cijjón, vezmi na seba²²¹⁴ rúcha svojej ozdoby²⁵⁵, Jerúsalem, sväté mesto⁴¹⁴, lebo už naďalej nebude²⁰ v teba vstupovať neobrezanec²²⁸⁵ a nečistý, (2) otras¹⁶⁹⁵ sa od prachu¹⁷¹, povstaň, usadni, Jerúsalem, nech sa uvoľnia^{170 375} putá tvojej²²⁸⁶ šíje, zajatkyňa, dcéra Cijjónu! (3) Lebo takto povedal Hospodin: Zadarmo ste boli predaní a nebudete peňiazmi²⁰⁷³ vykupovaní¹⁷⁸⁴, (4) lebo takto povedal Pán, Hospodin: Po najprv zostúpil môj ľud v Egypt pobývať⁷⁰⁰ tam, a Aššúr⁴⁶⁰ sa za nič dal ho utláčať¹²²⁷; (5) nuž teda³⁰⁶ čo tu mám¹⁷⁹ – vyhlásenie¹¹⁴ Hospodinom – keď môj ľud bol zadarmo pobratý? Jeho vládovia²¹⁰ skučia – vyhlásenie¹¹⁴ Hospodinom – a ustavične, *po* celý^{389 1453} deň, sa mojím menom opovhuje. (6) Preto môj ľud musí¹⁸ moje meno spoznať, preto, v onen deň, že ja *som* ON¹⁸²⁶, ktorý⁶⁴³ hovorí – hľa²²⁸⁷, ja³⁹⁷!

(7) Aké¹⁹³² spanilé sú^{5 2288} na vrchoch nohy nositeľa dobrej zvesti¹⁹¹², hlásajúceho^{1604 2289} pokoj, nositeľa dobrej zvesti¹⁹¹² blaha⁹⁶, hlásajúceho^{1604 2289} záchranu⁷³⁸, vraviaceho Cijjónu: Tvoj Boh sa ujal kráľovania. – (8) Hlas tvojich pozorovateľov¹⁰²¹! Povzniesli⁶⁸ hlas, pospolu plesajú, – lebo okom v oko vidia, – pri Hospodinovom návrate³⁴⁸ na Cijjón²²⁹⁰; (9) rozhlaholte sa⁸³⁷, plesajte pospolu, rumoviská³⁵³ Jerúsálema, lebo Hospodin poteší¹¹⁵ svoj ľud, vykúpi¹⁷⁸⁴ Jerúsalem! (10) Hospodin pred očami všetkých národov¹³ obnažil¹⁰⁸³ svoje sväté rameno⁴¹⁴, aby všetky končiny zeme uvideli vyslobodenie⁷³⁸ nášho Boha¹⁹⁰⁹. – (11) Odstúpte⁷⁹, odstúpte⁷⁹, vyjdite¹⁴⁶ odtadiaľ, nech sa nedotýkate^{170 395 1534} nečistého, vyjdite¹⁴⁶ sprostred neho^{277 2291}, očistite sa^{2193 2292}, nosiči⁶⁸ náčini²²⁹³ Hospodina! (12) Veď nemusíte¹⁸ vychádzať¹⁴⁶ v chvate ani sa pobať tryskom²²⁹⁴, lebo pred vašou tvárou sa bude pobať Hospodin a vašim zadným vojom²²⁹⁵ bude Boh Izráela.

(13) Hľa, môj Služobník si bude rozumne počínať^{21991 2296}, bude veľmi vyzdviho-
vaný²²⁹⁷ a povznášaný^{68 141} a vyvýšený^{183 349},
(14) akokoľvek sa nad ním mnohí zhrozili^{325 550 1689 2298} (také bolo⁵⁵⁰ znetvorenie jeho výzoru⁶⁹⁴ nad kohokoľvek^{219 630 2299}, jeho zjavu²³⁰⁰ nad synov^{630 2299} človeka),
(15) priam preto²³⁰¹ bude môcť¹⁸ skrápať²³⁰² mnohé národy¹³; králi nad ním²³⁰³ budú zatvárať svoje ústa, lebo uvidia, čo im nebolo vyrozprávané²⁰⁶⁷, a postrehnú¹¹, čo nepočuli.

53 Kto uveril¹⁰⁰ našej zvesti¹²¹⁵? A ko-
mu²³⁰⁴ bolo zjavené^{337 928} rameno Hospodina?

(2) Áno, vzišiel pred jeho tvárou ako mládnik a ako koreň zo zeme sucha, nemajúť¹⁷⁹ zjavu²³⁰⁰ ani lesku^{174 2305}, že^{38 2306} by sme ho chceli¹⁸ vidieť, ani výzoru⁶⁹⁴, že^{38 2306} by sme ho boli žiadostivi³¹. (3) Pohrdalo sa ním a bol opustený^{80 2307} ľuďmi^{219 2308}, muž bolesti²³⁰⁹ a oboznámený s utrpením^{392 2310}, a to za zakrývania²³¹¹ tváre pred nami^{171 2312}; pohrdalo sa ním, takže³⁸ sme si ho nevážili^{5 796}. (4) On vskutku znášal^{5 68} naše útrapy²³¹⁰, a naše bolesti²³⁰⁹ – naložil si⁶⁷⁰ ich, a my sme ho považovali^{5 796} za zasiahnutého^{395 1534 2313}, udretého¹⁹ Bohom,

ním³⁸ pokorovaného^{245 1623 2314}, (5) no³⁸ on bol zranený²²⁶⁵ od našich prestúpení^{7 1279}, zdeptaný^{248 1045} od našich neprávosťí¹⁵, na ňom bol trest^{506 2315} pre náš pokoj³⁹² a v jeho modrinách^{29 30 348} sa nám dostalo uzdravenia⁴⁰⁵. (6) My všetci¹⁰⁸ sme sa zatúlali^{437 945} ako drobný dobytok, otočili sme sa⁵³⁶ každý²¹³ na svoju cestu, a Hospodin pri-mäl nepravosť¹⁵ nás všetkých¹⁰⁸ stretnúť sa s ním^{2158 2316}.

(7) Bol podrobený sužovaniu^{212 2317}, ale on sa sklonil^{245 1623} a neotváral svoje ústa; bol vedený¹⁰¹³ ako dobyčča⁴⁸¹ na porážku¹⁷³⁰, a ako ovca je⁵ nemá²³¹⁸ pred tvárou svojich strihačov, tak³⁸ svoje ústa neotváral; (8) bol zachvátený¹⁴³⁹ zovretím^{338 2319} a súdom^{85 338 2320}, áno³⁸, kto môže uvážiť²³²¹ jeho pokolenie? Veď bol vytatý⁵⁹⁹ zo zeme živých, od prestúpenia^{7 338 1279} môjho ľudu sa mu dostalo rany^{2322 2323}. (9) A hrob mu²³²⁴ určil¹¹⁹⁶ medzi zlovoľnými²³²⁵, ale bol v svojej smrti¹⁰⁵⁷ s boháčom, pretože nespáchal¹⁹⁴ krivdu²³²⁶ a v jeho ústach nebolo lži²³²⁷.

(10) Ale deptať²⁴⁸ ho chcel^{5 53 2328} Hospodin, dopustil utrpenie^{2310 2329}, ak sa jeho duša bude klásť²²⁴ v obeť²³³⁰ za previnenie²³³¹, bude vidieť svoje semä, predlžovať svoje dni, a želanie^{53 2109} Hospodina sa v jeho ruke bude dariť; (11) tým, čo bude vidieť z²³³² námahy⁶⁰² svojej duše, sa bude sýtiť. V poznaní³⁴⁸ seba²³³³ bude môcť¹⁸ Spravodlivý, môj Služobník, mnohým udeliť uznanie²³³⁴ za spravodlivých, lebo³⁸ ich nepravosť¹⁵ poniesie⁶⁷⁰ on. (12) Preto mu chcem¹⁸ dať podiel medzi veľkými⁴⁰⁹, áno³⁸, s mocnými¹⁴⁹⁹ bude deliť lup za to, že na smrť vylial²⁵⁴ svoje žitie²⁰⁵⁶ a dal sa započítat s priestupníkmi^{7 2149}, že³⁸ hriech mnohých prevzal^{168 2335} on a za priestupníkov^{7 2149} sa prihováral^{2158 2316}.

54 Plesaj, neplodná, ktorá ne-
rodí⁵, prepukni⁸³⁷ v plesanie a jasaj⁶⁷⁸, ktorá nepracuje⁵ k pôrodu⁷⁶⁸, lebo deti⁸⁰¹ osamelej^{325 1689 2336} budú hojnejšie od detí⁸⁰¹ vydatej²³³⁷, povedal Hospodin; (2) rozšír miesto³²³ svojho stanu a nech rozťahujú^{170 251} koberce²³³⁸ tvojich obydli¹¹⁷⁸, nech nešetris^{170 835 2339}, predlž svoje povrazy a upevní^{220 1369} svoje ko-
líky¹¹⁹⁷, (3) lebo sa napravo i naľavo budeš rozmáhať^{311 2340} a tvoje semä sa bude zmocňovať⁴⁸⁷¹ národov^{13 415}, i budú osídľovať

spustnuté^{325 1689} mestá. (4)Nech sa nebojíš^{170 426}, lebo nebudeš zostudzovaná^{128 129}, a nech sa necítiš¹⁷⁰ zahanbená^{1530 1977}, lebo sa nebudeš musieť¹⁸ hanbiť, veď *na hanbu*^{128 1528} svojich mladých rokov²³⁴¹ budeš môcť¹⁸ zabudnúť a nebudeš si pamätať potupu svojho vdovstva. (5)Veď tvojím Manželom^{2337 2342} je tvoj Zhotoviteľ¹⁹⁴, jeho meno je Hospodin zástupov^{42 43}, a tvoj Výkupca¹⁷⁸⁴, Svätý Isráela, ktorý bude¹⁰⁹⁰ nazývaný Bohom všetkej³⁸⁹ zeme; (6)áno, Hospodin ťa zavola ako ženu opustenú a strápenú^{825 2252 2343} v duchu^{285 392}, ako ženu v mladosti^{283 392}, keď je zamietaná⁴⁵⁵, povedal tvoj Boh; (7)na malý okamih som ťa opustil a vo veľkom zľutovaní⁷⁹⁹ ťa chcem¹⁸ zhromaždiť, (8)vo výleve²³⁴⁴ rozhneganí^{535 1728 2345} som *na* okamih pred tebou⁷¹ skryl svoju tvár a vo večnej láskavosti^{934 1702} sa *nad* tebou zľutujem^{550 589 799 800}, povedal tvoj Výkupca¹⁷⁸⁴, Hospodin. (9)Toto je pre mňa³⁰⁷ ako dni²³⁴⁶ Nóeho; ako som odpri-sahal, že vody za Nóeho už nebudú prechádzať^{216 2347} po zemi³⁸⁴, tak som odpri-sahal, že nebude rozhneganí⁵³⁵ proti tebe³⁸⁴ ani^{216 2347} oborenia sa⁹⁸⁷ na teba. (10)Áno, vrchy budú ustupovať⁴¹²⁰² a pahrbky sa budú kyvotať¹⁹⁴⁵, ale moja láskavosť⁹³⁴ z tvojej blízkosti¹¹²² ustupovať¹¹²⁰² nebude a nebude sa moja zmluva²³⁴⁸ pokoja kyvotať¹⁹⁴⁵, povedal Zľutujúci sa *nad* tebou^{589 799 800}, Hospodin.

(11)Usúžená²⁴⁵, víchricou zmietaná²³⁴⁹, nepotešovaná¹¹⁵, hľa, ja sa chystám zapustiť^{493 701 2350} tvoje kamene medzi drakohamy^{29 2351 2352 2353}, áno³⁸, chcem¹⁸ ťa založiť²³⁵⁴ medzi zafíry^{2352 2355} (12)a tvoje cimburia²³⁵⁶ urobiť²²⁴ z rubínov^{29 2357} a tvoje brány z kameňov⁵⁶⁵ karbunkula²³⁵⁸ a celé tvoje pomedzie⁹¹⁷ z rozkošných kameňov^{565 2359}. (13)A všetky tvoje deti⁸⁰¹ budú vyučencami Hospodina a pokoj tvojich detí⁸⁰¹ bude hojný; (14)budeš sa upevňovať⁵⁶⁷ v spravodlivosti³⁴⁸, vedz, že budeš ďaleko²³⁶⁰ od útlaku¹⁵⁵⁶, takže sa nebudeš musieť¹⁸ báť, aj od zrútenia²³⁶¹, lebo sa k tebe nebude môcť¹⁸ priblížiť³⁶⁰. (15)Hľa, bude sa zhromažďovať zromaženie²³⁶², nie z mojej blízkosti¹¹²²; kto sa proti tebe²³⁶³ spochybuje? Pred tebou musí padnúť. (16)Hľa, ja som stvoril kováča¹⁴⁵² dýchajúceho v oheň z uhlia a vyrábajúceho²³⁶⁴ nástroj^{675 2365}

na svoju prácu¹⁶⁵ a ja som stvoril ničiteľa⁷¹⁰ na rozvracanie⁶⁷³; (17)žiadny³⁸⁹ nástroj^{675 2365}, ktorý sa vykúva^{169 2366} proti tebe³⁸⁴, sa nebude môcť¹⁸ podariť a každý jazyk, ktorý sa bude pozdvíhať^{436 1090} na súd⁴⁸⁵ s tebou, budeš môcť¹⁸ odsúdiť^{2248 2367}. Toto je dedičstvo¹⁰⁷⁶ nevoľníkov Hospodina, a ich spravodlivosť je z mojej blízkosti¹¹²² – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom.

55 Hoj¹², každý smädny, poďte k vo-dám, a kto nemá⁷⁴ peňazi²⁰⁷³, poďte, kupujte²³⁶⁸ a jedzte, áno³⁸, poďte, kupujte²³⁶⁸, nie za peniaze²⁰⁷³ a nie za kúpnu cenu²¹³², víno a mlieko! (2)Načo od-važujete peniaze²⁰⁷³ nie za chlieb a svoju lopotu²¹³³ nie za *to*, čo je na nasýtenie? Splna²³⁶⁹ obráťte sluch ku¹⁸⁰⁶ mne a jedzte dobré a nech si vaša duša hoví^{170 2154 2370} v tučnote^{1584 2371}. (3)Nakloňte²⁵¹ svoje ucho a poďte ku mne, počujte, nech³⁸ vaša duša žije, lebo chcem¹⁸ *vzhľadom* na vás uzavrieť¹⁴²⁸ večnú zmluvu¹⁷⁰², láskavosť⁹³⁴ Dá-vida²³⁷², ktoré sú⁶⁴³ neklamné¹⁰⁰.

(4)Hľa, spravil som ho svedkom²⁰⁵⁴ ľudských plemien⁹⁸⁶, vodcom²³⁷³ a pá-nom²³⁷⁴ ľudských plemien⁹⁸⁶; (5)hľa, budeš môcť^{18 1090} zavolať národ¹³, ktorý nepoznáš, a národ¹³, ktorý ťa nepozná, *tí* k tebe pobežia, vzhľadom na Hospodina, tvojho Boha, áno³⁸, na Isráelovho Svätého, lebo ťa oslaví^{255 642 2105 2515}.

(6)Vyhľadávajte⁸⁴ Hospodina, pokým on sa dáva¹⁰⁷⁸ najst, volajte ho, pokým on je¹⁰⁷⁸ blízky³⁶⁰; (7)nech zlovoľný opúšťa¹⁷⁰ svoju cestu a nedobry človek^{219 2375} svoje myšlienky a nech sa vracia¹⁷⁰ k Hospo-dinovi, i bude sa *nad* ním zľutovať^{589 799 800}, áno³⁸, k nášmu Bohu, lebo *on* je veľko-rysy⁵ v²³⁷⁶ odpúšťaní. (8)Nie sú predsa moje myšlienky vašimi myšlienkami, ani vaše cesty cestami mojimi – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom. (9)Áno, vysoko sú^{5 250} ne-besá od zeme – tak sú⁵ vysoko²⁵⁰ moje cesty od vašich ciest a moje myšlienky od vašich myšlienok, (10)lebo ako zo-stupuje lejak a sneh z nebies a nevracia sa ťa, lež zavláži¹⁷³⁶ zem a spraví ju plo-diacou a klíčeniu umožňujúcou^{281 2022 2125} a rozsievачovi dá semä a jedávajúcemu chlieb, (11)také bude¹⁰⁹⁰ moje slovo, ktoré vychádza¹⁴⁶ z mojich úst; nebude sa ku mne naprázdno vracat'¹⁰⁹⁰, lež spraví, čo

si želám⁵³, a zdarne vykoná, *načo* som ho poslal. (12) Lebo budete s radosťou⁴⁷⁷ vychádzať¹⁴⁶ a s pokojom⁴⁷⁷ budete vedení¹⁰³, hory a pahrbky budú pred vašou tvárou prepukáť⁸³⁷ v plesanie a všetky stromy poľa budú tleskať dlaňami^{29 70}; (13) miesto trnístej kroviny bude vzhádzať cyprus a miesto žihľavy²³⁷⁷ bude vzhádzať myrta; to³⁸ bude Hospodinovi na vychýrenosť²³⁷⁸ a za večné znamenie¹⁷⁰², ktoré sa nebude rušiť²³⁷⁹.

56 Takto povedal Hospodin: Zachovávať právo⁸⁵ a uskutočňujte¹⁹⁴ spravodlivosť, lebo moje vyslobodenie^{238 1309} je blízke^{360 761} *svojmu* príchodu a moja spravodlivosť *svojmu* vyjaveniu^{337 928}. (2) Blaho¹⁰⁵⁷ smrteľníka¹⁷⁶, ktorý toto koná, áno³⁸, syna človeka, ktorý sa toho¹⁰⁷ drží²²⁰, chrániac⁴²⁴ sobotu pred znesvätením^{71 1222} jej a svoju ruku chrániac⁴²⁴ pred konaním⁷¹ akéhokoľvek³⁸⁹ zla! (3) A nech syn cudziny²³⁸⁰, ktorý⁶⁴³ sa pripojil^{550 819} k²³⁸¹ Hospodinovi, nevraví¹⁷⁰ výrok: Hospodin ma vonkoncom²³⁸² oddelil²³⁸³ spred svojho ľudu⁴⁵⁹, a⁹⁰ klieštenec nech nevraví¹⁷⁰: Hľa, ja som uschnutý^{1024 2384} strom, (4) lebo Hospodin povedal takto: Klieštencom, ktorí zachovávajú^{424 1090} moje soboty a nachádzajú⁵⁵⁰ záľubu⁴⁵⁶, v čom³⁴⁸ sa Kochám^{5 53 2385}, a držiacim sa mojej zmluvy²²⁰, (5) tým²³⁸⁶ dám v svojom dome, medzi svojimi múrmi¹⁸⁵, postavenie^{2172 2387} a meno lepšie od synov a od dcér; chcem¹⁸ mu²³⁸⁸ dať meno večné¹⁷⁰², ktoré sa nebude rušiť²³⁸⁰; (6) a synovia cudziny²³⁸¹, ktorí sú⁶⁴³ pripojení⁸¹⁹ k Hospodinovi, aby ho obsluhovali²³⁸⁹ a aby milovali meno Hospodina, aby mu boli²³⁹⁰ za nevoľníkov, každý chrániac⁴²⁴ sobotu pred znesvätením^{71 1222} jej a držiaci sa jeho zmluvy²²⁰, (7) tých²³⁸⁶ privediem na svoj svätý vrch⁴¹⁴ a dám im radosť sa v svojom dome modlitby²⁰⁸⁹, ich vzostupné⁵⁷ a iné obete *budú* na mojom oltári predmetom blahovoľného prijatia^{2202 2391 2392}, lebo môj dom bude nazývaný domom modlitby pre všetky národnosti^{143 307}. (8) Pánom, Hospodinom, zhromažďujúcim zahnaných⁵⁴⁰ Izráelových, vyhlásením¹¹⁴: Ešte budem k nemu zhromažďovať, okrem už zhromaždených²³⁹³.

(9) Všetka zver^{1783 1931} poľa, dostavte sa¹¹²⁵ žrať, všetka zver^{1783 1931} v lese, (10) jeho

strážci¹¹⁰² sú slepí, nevedia⁵ nič, nikto z nich²³⁹⁴, oni všetci¹⁰⁸ sú nemí^{2318 2395} psi – nemôžu brechať; oddávajú sa sneniu, líhajú, milujú zdriemnutie³⁷⁴ – (11) ale psi neskrôtnú²³⁹⁶ dychtivosťou^{263 392 2397}, nevedia⁵ sa nasýtiť²³⁹⁸, a sú to²³⁹⁹ pastieri, ktorí nevedia⁵ chápať^{11 1417 2399}, oni všetci¹⁰⁸ sa obzerajú^{5 536 2400} na svoju cestu, každý²¹³ na svoj zisk zo svojej strany: (12) Dostavte sa¹¹²⁵, budem prinášať¹⁴³⁹ víno, nech³⁸ sa môžeme¹⁸ opiť²⁴⁰¹ opojným¹⁰³ nápojom, a deň zajtrajška bude ako tento, veľmi veľký nadbytkom!

57 Keď zahynie spravodlivý, niet³⁰⁹ nikoho²¹⁹ kladúceho²²⁴ si to na srdce, a zbožní ľudia^{219 2402} sú odnímaní^{280 2403}, pričom niet²⁴⁰⁴ chápujúceho^{11 1417}, že spravodlivý bol odňatý^{280 2403} pred príchodom^{71 2405} nešťastia²³², (2) vstupuje v pokoj, spočívajú⁴¹⁸ na svojich lôžkach, každý, kto chodil v svojej priamosti²⁴⁰⁶.

(3) Ale vy pristúpte³⁶⁰ sem, synovia čarodejnice²⁴⁰⁷, semä cudzoložníka a neviestky! (4) Na kom sa chcete¹⁸ obveseľovať^{2154 2371 2408}, na koho³⁸⁴ chcete¹⁸ roztvárať²⁴⁰⁹ ústa, vyplazovať²⁴¹⁰ jazyk? Či vy nie ste splodenci¹⁵⁷ prestúpenia^{7 1279}, semä lži, (5) ktorí⁶⁴³ sa rozohrievate *БОЖИ*²⁴¹¹, pod každým zeleným stromom, v dolinách⁴⁶³ pod rozsadlinami skalisk¹⁹⁹ zabíjate¹¹⁷⁴ dietty¹⁵⁷? (6) Tvoj podiel je medzi hladkými kamienkami²⁴¹² potoka⁴⁶³, ony, ony sú tvojím lósom; aj im si vylievala⁵ liatu obeť²⁴¹³, vznášala^{5 2414} obeť²⁴¹³ daru^{56 2070}, či sa mám¹⁸ nad týmito vecami uspokojiť¹¹⁵? (7) Na vysoký a povznesený⁶⁸ vrch si umiestnila²²⁴ svoje lôžko; aj ta si vystupovala^{5 144} obetovať²⁹ obete²⁹. (8) A za dverami a verajami si umiestnila²²⁴ pripomienku²⁴¹⁵, lebo si a odhaľovala^{5 337 928} mimo mojej blízkosti^{1122 2416} a vystupovala si^{5 144}, rozširovala si⁵ svoje lôžko, ujednala si si^{1428 2417} od²⁴¹⁸ nich; zamilovala si si ich lôžko, videla^{2 5} si ich nahotu^{2172 2419}, (9) A ku kráľovi si sa pobralla s masťou^{477 671 2420} a rozhojnila si svoje voňavky²⁴²¹, až do²⁴²² ďaleka si narozosiela⁶¹⁶ svojich vyslanco⁹⁹⁶ a znížila si sa až po šeo¹³⁴³.

(10) Unavila si sa¹⁹⁵⁹ rozsiahlosťou⁴⁰⁹ svojej cesty; nepovedala si: Beznádejné! – našla si oživenie svojej sily²¹⁷², preto si nezoslaba²⁴²³. (11) Ale koho si sa zľakla

alebo bála^{5 426}, že si luhala⁵ a mňa si si nepripomenula a na svoje srdce si si to nepoložila²²⁴? Či som ja aj oddávna²⁰³⁰ nemlčal, takže³⁸ si sa ma nebála³⁶? (12) Ja budem oznamovať²²⁹ tvoju spravodlivosť a tvoje činy¹⁶⁵ a nebudú ti osožiť; (13) nech ťa pri tvojom náreku⁸⁸⁴ vyprosujú¹⁷⁰ tvoje zberby, veď³⁸ ich všetky¹⁰⁸ bude odnášať⁴⁶⁸ vietor³⁸⁵, zachvacovať¹⁴³⁹ závan¹⁵⁴⁰, ale ten, kto⁶⁴³ sa spolieha⁸⁹⁰ na mňa, bude dedič⁸²¹ zém, áno³⁸, vlastník⁸⁷¹ môj svätý vrch⁴¹⁴ (14) a bude sa³⁸³ vraviť⁵: Nasýpajte²⁴²⁴, nasýpajte²⁴²⁴, upravujte^{536 2425} cestu, vyzdvihujte prekážky^{29 513} z cesty môjho ľudu!

(15) Áno, takto povedal Vyvýšený a Pozvnesený⁶⁸, obývajúci⁵²¹ veľky, a jeho meno je Svätý²⁴²⁶: Obývam⁵²¹ výsost a svätýňu²⁰⁷⁸, aj zdeptaného^{248 2427} a poníženého²⁴²⁸ v duchu^{285 392} na ožiovovanie ducha²⁸⁵ ponížených a na ožiovovanie srdca zdeptaných²⁴⁸, (16) lebo sa nebudem navždy⁸⁶⁹ priet⁸⁸ ani sa do nekonečna hnevať⁵³⁵, lebo by od prítomnosti mojej tváre²¹⁹⁰ musel zomdliť²⁴²⁹ duch²⁸⁵ aj duše²⁰⁰, ktoré som ja zriadil⁹⁴. (17) Hneval som sa^{5 535} pre¹⁴³ nepravosť¹⁵ jeho nespravodlivého zisku²⁴³⁰ a bil som¹⁹ ho, v skrytosti – áno³⁸, hneval⁵³⁵ som sa, a on, odpadnutý, išiel¹⁵ cestou svojho srdca. (18) Vidím⁵ jeho cesty, ale chcem¹⁸ ho uzdraviť a vodiť²⁴³¹ ho a obnovovať^{1071 2432} útechu^{1057 1143 2433} jemu i jeho trúchliacim. (19) Chystám sa stvoriť⁴⁹³ ovocie perí, pokoj – pokoj ďalekému aj blízkemu^{360 761}, povedal Hospodin, a uzdravím ho. (20) Ale zlovoľní sú ako more, zmietajúce sa, lebo nemôže byť v klude⁸³⁶ a jeho vody vyvrhujú bahno a blato²⁴³⁴.

(21) Zlovoľní, povedal môj Boh, nemajú⁷⁴ pokoja.

58 Volaj hlasno²⁴³⁵, nech nepoľavuješ^{170 835}, zvýš svoj hlas ako trúba¹⁰⁰⁶, a oznám²²⁹ môjmu ľudu ich prestúpenie^{7 1279}, áno³⁸, domu Jákóba ich hriechy, (2) hoci³⁸ ma deň čo deň vyhľadávajú⁸⁴ a znalosť mojich ciest obľubujú⁵³ ako národ¹³, ktorý vykonáva⁵ spravodlivosť a nepopúšťa⁵ právo⁸⁵ svojho Boha, žiadajú *odo* mňa⁴⁴¹ spravodlivé predpisy^{85 2436}, obľubujú⁵³ približovanie sa^{360 2437} k Bohu³⁹². (3) Načo sa postíme⁵, keď³⁸ nevidíme⁵, pokračujeme^{5 245 1623} svojou dušou, keď³⁸ si nevší-

maš²⁴³⁸? Hľa, v deň vášho pôstu uspokojujete⁶²⁷ svoje želanie^{53 2109 2439} a prehánate^{212 2440} všetkých svojich robotníkov²⁴⁴¹; (4) hľa, postíte sa ku zvade^{88 112} a škriepke a k bitiu¹⁹ pástou zlovôle; nepostíte sa ako v deň²⁴⁴² na zaznievanie^{1604 2443} vášho hlasu na výsosti. (5) Či je pôst, ktorý obľubujem^{133 2444}, ako toto? Deň človekovho pokorovania^{245 1623 2314} seba samého²¹⁴⁴, či na zvesovanie²⁴⁴⁵, ako rákos, svojej hlavy, aby si podstielal⁸⁴⁸ vrecovinou a popolom? Či chceš¹⁸ tomuto dávať názov¹²³ pôstu a dňa blahovoľného prijímania^{2202 2392} Hospodinom⁵⁶⁵? (6) Či pôst, ako ho obľubujem^{133 2444}, nie je toto: Uvoľňovať⁴³⁷⁵ putá²⁴⁴⁶ zlovôle, rozväzovať²⁴⁴⁷ remene jarma²⁴⁴⁸, skrušovaných¹⁷⁹⁵ prepúšťať⁶¹⁶ slobodných a každé jarmo²⁴⁴⁸ aby ste prelamovali²⁴⁴⁹? (7) Či nie lámať tvoj chlieb hladnému a aby si chudobných²⁴⁵ blúdiacich uvádzal v dom, keď uvidíš nahého¹⁰⁸⁰, vtedy³⁸ aby si ho prikryl a od svojho mäsa²⁴⁵⁰ aby si sa neodťahoval⁷²?

(8) Potom bude ako úsvit prenikat^{433 1764} tvoje svetlo a náhlivo bude pučať²⁴⁵¹ tvoje hojenie²⁴⁵², pred tvou tvárou sa bude pobať tvoja spravodlivosť a tvojím zadným vojom bude^{2295 2453} sláva²²⁷ Hospodina. (9) Potom budeš volať a Hospodin bude odpovedať, budeš kričať o pomoc i bude vraviť: Hľa, ja³⁹⁷. Ak budeš sprostred seba odstraňovať⁷⁹ jarmo²⁴⁴⁸, vystieranie²⁴⁵⁴ prsta²⁴⁵⁵ a nedobrá reč²³⁷⁵ (10) a budeš podávať²⁴⁵⁶ svoj pokrm^{263 2457} hladnému a pokorenú^{2456 1623 2314} dušu budeš nasycovať, vtedy³⁸ bude v tme vzhádzať^{41964 2458} tvoje svetlo a tvoja hlboká tma⁵⁴¹ bude ako poludnie⁹²⁷. (11) A Hospodin ťa bude ustavične vodiť^{5 2431} a vo vyprahnutých miestach²⁴⁵⁹ nasýti²⁴⁶⁰ tvoju dušu a tvoje kosti bude posilňovať⁹⁰¹, i staneš sa⁴⁶ stáby zavlaženou záhradou a stáby zdrojom¹⁹⁸⁵ vôd, ktorého vody nezlyhávajú. (12) A tvoji²⁴⁶¹ vybudujú dávne rumoviská^{353 1702}, základy^{1947 2462} pokolenia a pokolenia budeš vztyčovať^{4436 1229}, i dostane sa ti názvu¹²³ opravovateľa²⁴⁶³ prielomov^{29 1445}, obnovovateľa¹⁴⁰⁹ pešín^{2035 2464} na bývanie.

(13) Ak budeš svoju nohu pre sobotu^{338 2465} odvracať od uskutočňovania¹⁹⁴ svojej záľuby^{53 2109} v môj svätý deň⁴¹⁴ a dáš sobote názov¹²³ slasti⁸¹⁵, pre svätosť³⁰⁷

Hospodina hodnej cti²¹⁸, a budeš ju ctiť²¹⁸ miesto²⁴⁶⁶ uskutočňovania¹⁹⁴ svojich ciest, miesto²⁴⁶⁶ uspokojovania⁶²⁷ svojho želan-
nia^{53 2109 2439} a mnohého hovorenia²⁴⁶⁷,
(14) potom budeš svoju slasť nachá-
dzať^{2154 2370 2468} na Hospodinovi, i budem ťa
voziti⁵ nad výšinami²⁴⁶⁹ zeme a kŕmiť⁵ ťa
dedičstvom¹⁰⁷⁶ Jáková, tvojho otca, lebo
prehovorili ústa Hospodina.

59 Hľa, ruka Hospodina nie je⁵ príliš
krátka na¹⁴⁴² vyslobodenie⁷³⁸ a nie
je⁵ jeho ucho príliš tupé⁴⁰² na¹⁴⁴² vypočutie,
(2) lež priehradami²⁴⁷⁰ medzi vami a me-
dzi vašim Bohom sa stali⁴⁶ vaše nepráv-
vosti¹⁵ a vaše hriechy príliš zakryli Tvár²⁴⁷¹
pred vami⁷¹, než aby mohol vypočuť²⁴⁷²,
(3) Veď vaše dlane⁷⁰ sú⁵ poškvrnené²⁴⁷³
krvou a vaše prsty nepravosťou¹⁵, vaše
pery hovoria⁵ lož, váš jazyk blaboce⁵²⁵
zvrátenosť²⁴⁷⁴; (4) niet volajúceho o sprá-
vodlivosť a niet súdiaceho sa^{86 2635} podľa
pravdy^{699 2475} – spočívania dôverou^{739 1621}
na ničote^{1257 1258} a vyslovovanie klamu⁵⁷,
otehotňovanie útlakom⁶⁰² a rodenie mrz-
kosti⁶¹! (5) Vysedzujú^{5 433 1764} vajcia koby⁷⁰⁸
a zotkávajú vlákna²⁴⁷⁶ pavúka; kto⁶⁴³ bude
jesť¹⁰⁹⁰ z ich vajec, bude musieť^{18 1090} umrieť,
a roztláčený? Vyliezať bude^{433 1090 1764} oku-
liarnik¹⁵³⁸. (6) Ich vlákna nebudú¹⁰⁹⁰ na
rúcho²⁴⁷⁷ a nebudú sa môcť^{18 1090} svojimi
výrobkami¹⁶⁵ prikryť; ich výrobky¹⁶⁵ sú vý-
robky¹⁶⁵ mrzkosti⁶¹ a v ich dlaniach⁷⁰ je²⁴⁷⁸
pôsobenie násilia²³²⁶, (7) ich nohy bežia
k zlu, áno³⁸, náhlia sa na vylievanie nevin-
nej krvi, ich myšlienky sú myšlienky mrz-
kosti⁶¹, na ich dráhach⁴²³ skaza⁷⁶² a zdrve-
nie⁹¹¹, (8) nepoznajú⁵ cestu pokoja a v ich
kolajách¹³²⁵ niet práva⁸⁵ a svoje pešiny²⁰³⁵
si prevrátili²⁴⁷⁹, ktokoľvek³⁸⁹ v tom^{107 2480}
kráča⁷³⁴, pokoja nespozná.

(9) Preto sa od nás právo⁸⁵ vzdialilo
a nie že nás dochádza¹⁷⁸⁵ spravodlivosť,
čakáme³⁰⁴ na svetlo a hľa, tma, na jasný
svit^{289 1057 2481} – chodíme v hlbokých tmách⁵⁴¹,
(10) ako slepí sa chceme¹⁸ dotápať²⁴⁸²
steny¹¹⁵⁰, áno, tápeme, ako by nebolo očí,
na poludnie⁹²⁷ sa potkýname²²⁵ ako za sú-
mraku, medzi blahobytnými²⁴⁸³ sme ako
mŕtvi. (11) My všetci¹⁰⁸ bručíme^{757 949} ako
medvede a bolestne²⁴⁸⁴ vŕkame⁵²⁵ ako ho-
ľuby; čakáme³⁰⁴ na právo⁸⁵ a niet ho, na
vyslobodenie⁷³⁸ – ďaleké je od nás,

(12) lebo sa pred tebou rozmnožili naše
prestúpenia^{7 1279} a proti nám vypove-
dajú^{5 2485} naše hriechy, lebo naše prestú-
penia^{7 1279} sú s nami²⁴⁸⁶ a naše nepravosti¹⁵
– poznáme⁵ ich: (13) Prestupovanie^{7 1279}
a ľuhanie¹⁵⁵⁰ proti Hospodinovi a odstú-
povanie späť od nasledovania nášho
Boha²⁴⁸⁷, hovorenie o útlaku¹⁵⁵⁶ a odpad-
nutí^{22 509}, otehotňovanie slovami ľži a ich
vynášanie⁵²⁵ zo srdca. (14) A právo⁸⁵ bolo
zatlačené nazad a spravodlivosť stojí
z daleka, lebo pravda⁶⁵⁸ na priestransve⁸⁹⁹
klesla²²⁵ a poctivosť¹³³² nemôže vstupovať;
(15) áno³⁸, pravda⁶⁵⁸ sa stala⁴⁶ vystávajú-
cou²⁴⁸⁸, a kto sa od zla odvráti⁷⁹, vystavuje
sa vylúpeniu.

To³⁸ Hospodin videl⁵ a v jeho očiach sa
ukázalo⁵⁸⁷ zlým⁵⁰⁰, že niet práva⁸⁵,
(16) áno³⁸, videl⁵, že nikoho²¹⁹ niet, a podi-
vil sa^{325 1689 2489}, že niet prihovarájúceho
sa^{2158 2316}, vyslobodiť mu teda¹⁶⁸ umož-
nilo^{738 1067 2490} jeho rameno, a jeho spravod-
livosť, tá¹⁰⁷ ho podoprela^{1796 2491}, (17) i vzal
spravodlivosť na seba²²¹⁴ ako pancier a na
svoju hlavu prilbu vyslobodenia⁷³⁸, a za
úbor na seba vzal²²¹⁴ pomstu, a ako pláš-
tom sa odial²⁴⁹² horlivosťou⁷²²; (18) prime-
rane skutkom^{233 234 2493 2494}, primerane²⁴⁹³
bude odplácať¹⁰⁷¹, popudením svojim pro-
tivníkom¹¹⁸, odvetou^{233 2495} svojim nepria-
teľom, ostrovom⁷¹⁸ bude odvetou^{233 2495} od-
plácať¹⁰⁷¹. (19) I budú od západu²⁰⁵⁷ mať
v úcte⁴²⁶ meno Hospodina a od vzhádzan-
ia¹⁹⁶⁴ slnka jeho slávu²²⁷; keď bude ako
rieka prichádzať protivník¹¹⁸, rozoženie
sa proti nemu Duch²⁸⁵ Hospodina
(20) a k Cijjónu príde Výkupca¹⁷⁸⁴, aj k za-
nechávajúcim prestúpenie^{7 1279 2496} v Jáko-
bovi – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom. (21) A ja
– moja zmluva s nimi je¹⁰⁹⁰ toto, povedal
Hospodin: Môj Duch²⁸⁵, ktorý je¹⁰⁹⁰ na
tebe, a moje slová, ktoré som vložil¹⁵⁰
v tvoje ústa, nebudú miznúť¹²⁰² z úst tvo-
jich ani z úst tvojho semena ani z úst se-
mena tvojho semena, povedal Hospodin,
odteraz a navždy⁵⁶⁹.

60 Vstaň, rozsvieť sa¹³⁸⁷, lebo prišlo
tvoje svetlo a nad tebou vzi-
šla^{1964 2458} sláva²²⁷ Hospodina! (2) Veď, hľa,
zem bude pokrývať¹⁰⁹⁰ tma a ľudské
plemená⁹⁸⁶ mrákava²⁴⁹⁷, ale nad tebou
bude vzhádzať^{1090 1964 2458} Hospodin a jeho

sláva²²⁷ sa bude ukazovať^{1090 2498} nad tebou (3) a k tvojmu svetlu budú prichádzať^{15 550 2499} národy¹³ a k žiare^{289 2499} tvojho vzchádzania^{1964 248} králi. (4) Povznes⁶⁸ vŕchol svoje oči a viď: Oni všetci¹⁰⁸ sa zhromažďujú^{5 550}, prichádzajú^{5 550} k tebe, tvoji synovia prichádzajú¹⁰⁹⁰ z ďaleka a tvoje dcéry sú¹⁰⁹⁰ chované¹⁰⁰ po boku²⁵⁰⁰. (5) Vtedy sa budeš môcť¹⁸ poďívať a zažiaríš²⁵⁰¹ a tvoje srdce bude ohromené²⁵⁰² a rozšíri sa, lebo sa na teba bude obracať⁴³⁹ spústa³⁴² od mora²⁵⁰³, bohatstvo^{364 489 2504} národov¹³ bude k tebe prichádzať; (6) bude ťa zahŕňať²⁵⁰⁵ záplava²⁵⁰⁶ tiav, budú prichádzať mladé ťavy²⁵⁰⁷ z Midjánu a Éfy²⁵⁰⁸, tí¹⁰⁷ všetci¹⁰⁸ z Ševy²⁵⁰⁹, budú nosiť zlato a kadidlo²⁰⁷¹ a vyhlasovať^{1912 2510} chvály²⁰²¹ Hospodinovi. (7) Budú sa k tebe zhromažďovať všetky stáda²⁵¹¹ Kédára¹¹³⁹, barany Nevájótha²⁵¹² budú tebe na obsluhu^{2389 2513}, budú na blahovôľné prijatie^{2202 2392} vystupovať¹⁴⁴ na môj oltár²⁵¹⁴, i budem dom svojej velebnosti²⁵⁵ zveľobovať^{255 642 2105 2515}.

(8) Kto sú títo, ktorí letia ako oblak a ako holuby k svojim holubníkom²⁵¹⁶? (9) Áno, čakajú³⁰⁴ na mňa ostrovy⁷¹⁸ a taršišske lode¹⁸⁶ najprv, na privezenie tvojich synov z ďaleka, ich striebra a ich zlata s nimi k menu Hospodina, tvojho Boha, a k Svätému Izráela, lebo ťa oslávil^{255 642 2105 2515}, (10) a synovia cudziny²³⁸⁰ vybudujú tvoje múry¹⁸⁵ a ich králi ťa budú obsluhovať⁴²³⁸⁹, lebo som ťa v svojom rozhnepaví^{535 1728} zbilil¹⁹ a v svojej blahovôli²²⁰² som sa nad tebou žltovoľ^{550 589 799 800}. (11) A tvoje brány budú⁵ ustavične otvorené, v deň *ani* noc nebudú zatvárané, aby k tebe mohli¹⁸ prinášať⁴⁶⁰⁷ bohatstvo^{364 489} národov¹³; aj ich králi budú privádzaní^{702 1081}, (12) lebo národ¹³ a kráľovstvo, ktoré ti nebude slúžiť¹⁵⁹⁰, tí budú musieť¹⁸ zahnúť, áno, tie národy¹³ budú naskrze²⁵¹⁷ potierané³⁵³. (13) Bude k tebe prichádzať sláva²²⁷ Levánónu¹⁸⁰, cyprusy^{29 838}, bresty²⁹ a krušpán¹⁹⁸⁸ pospolu, na ozdobovanie^{255 642 2105 2515} miesta³²³ mojej svätyne⁵¹¹; i budem oslavovať⁴²¹⁸ miesto³²³ svojich nôh. (14) A so skláňaním¹⁶⁶ k tebe budú chodiť synovia tvojich sužovateľov^{245 1623 2314} a všetci, ktorí tebou opovrhovali, sa budú klaňať pred chodidlami⁷⁰ tvojich nôh,

i dajú ti názov¹²³ Hospodinovho Mesta, Cijjónu Izráelovho Svätého.

(15) Miesto tvojej opustenosti a nenávisti k tebe²⁵¹⁸, takže³⁸ nebolo prechádzajúceho *tebou*, áno³⁸, chcem¹⁸ ťa spraviť²²⁴ večnou znamenitosťou^{66 175 1702}, radostou pokolenia za pokolením; (16) i budeš sať mlieko národov¹³, áno³⁸, budeš sať prsníky²⁹ kráľov, a spoznáš, že tvojím Vysloboditeľom^{738 1067} a tvojím Výkupcom¹⁷⁸⁴ som ja, Hospodin, Rek¹¹³ Jákoba. (17) Miesto mosadze²¹¹³ budem prinášať zlato a miesto železa budem prinášať striebro a miesto drieb mosadz²¹¹³ a miesto kameňov železo, a tvojou vrchnosťou^{609 2519} chcem¹⁸ spraviť²²⁴ pokoj a tvojím poháňačom²¹² spravodlivosť; (18) v tvojej zemi sa už nebude počuť o násilí^{509 2326}, v tvojich hraniciach⁹¹⁷ o skaze^{509 762} ani o rozvracaní^{509 911}, i nazveš svoje múry¹⁸⁵ záchranou⁷³⁸ a svoje brány chválou²⁰²¹. (19) Svetlom⁶⁶ ti už nebude za dňa slnko a nebude ti pre jasno^{289 2520} svietiť mesiac, lež³⁸ sa ti večným svetlom^{66 1702} stane⁴⁶ Hospodin, áno³⁸, tvojou ozdobou^{66 255} tvoj Boh; (20) tvoje slnko už nebude zachádzať ani tvoj mesiac miznúť²⁸⁰, lebo ti Hospodin bude večným svetlom^{66 1702} a dni tvojho trúchlenia budú naplnené¹⁰⁷¹. (21) A tvoj ľud, oni všetci¹⁰⁸, spravodliví, budú navždy⁸⁶⁹ dediť⁸⁷¹ zem, odnož mojej výsadby, dielo¹⁶⁵ mojich rúk na oslavovanie^{255 642 2105 2515} seba. (22) Malý sa bude stávať⁴⁶ tisícom^{66 2521} a nepatrný⁴⁵²²² mohutným¹⁴⁹⁹ národom^{13 66}; ja, Hospodin, chcem¹⁸ tú vec²⁵²³ v jej čas urýchlíť.

61 Na mne je Duch²⁸⁵ Pána, Hospodina, pretože ma Hospodin pomazal na prinášanie dobrej zvesti¹⁹¹² tíchým⁶⁹⁷, poslal ma obväzovať zlomených⁵¹⁵ srdcom³⁹², vyhlasovať zajatým slobodu a vážnom⁶¹³ otvorenie žalára, (2) vyhlasovať rok blahovôle²²⁰² Hospodina^{565 2524} a deň pomsty nášho Boha⁵⁶⁵, potešovať¹¹⁵ všetkých trúchliacich, (3) pre trúchliacich³⁰⁷ Cijjónu ustanoviť²²⁴ danie im turbána²⁵⁹ miesto popola²⁵²⁵, oleja²⁵²⁶ veselosti miesto trúchlenia, odevu chvály²⁰²¹ miesto ochabujúceho^{2013 2527} ducha²⁸⁵, nech³⁸ sa im dá³⁸³ názov¹²³ stromov¹³⁰ spravodlivosti, výsadby Hospodina na oslavovanie^{255 642 2105 2515} seba.

(4) I vybudujú dávne rumoviská^{353 1702}, budú stavať^{436 1229} skoršie¹⁹⁹⁵ spustošeniny^{325 1689 2528} a opravovať²⁵²⁹ mestá rumu^{353 2530} a spustošeniny^{325 1689 2528} pokolenia za pokolením; (5) a cudziari³⁷ zastanú a budú pásť⁵ váš drobný dobytok a synovia cudziny²³⁸⁰ budú vašimi oráčmi a vašimi vinármi. (6) A vy budete nazývaní kňazmi Hospodina, bude sa vám vravieť obsluhujúci²³⁸⁹ nášho Boha, budete jeť bohatstvo^{364 489} národov¹³ a ich slávou²²⁷ sa budete honosiť²⁵³¹; (7) miesto vašej ostudy^{128 1528 2532}, dvojnásobnej, a hanby^{1530 2532 2533} budú plesať v svojom podiele, v svojej zemi budú dediť⁸⁷¹ dvojnásobok, bude sa im dostávať večnej radosti¹⁷⁰². (8) Lebo ja, Hospodin, milujem právo⁸⁵ a nenávidím lúpež⁶⁰⁶ s krivdou^{477 2534}, i dám im s vernosťou^{477 658} ich odmenu¹⁹¹⁵ a chceme¹⁸ vzhľadom na nich uzavrieť večnú zmluvu^{1428 1702} (9) a ich semä sa stane známym medzi národmi¹³, áno³⁸, ich potomci¹¹⁹⁹ vprostred národností¹⁴³, budú ich všetci vidiaci ich uznávať^{2380 2535}, že oni sú semä, ktoré Hospodin poželnal.

(10) Veľmi²⁵³⁶ sa budem v Hospodinovi tešiť^{1090 2542}, moja duša bude jasať⁴¹⁰⁹⁰ v mojom Bohu, lebo ma obliekol rúchami vyslobodenia⁷³⁸, obostrel ma plášťom spravodlivosti, ako si ženich kňazsky navíja²⁵³⁷ turban²⁵⁹ a ako sa mladucha²²¹⁶ krášli svojimi šperkami⁶⁷⁵, (11) lebo ako zem vydáva svoj výhonok²⁸¹ a záhrada pôsobí kľúčenie^{281 2022 2125} svojho osiva²⁵³⁸, tak Pán, Hospodin, pôsobí¹⁰⁹⁰ kľúčenie^{281 2022 2125} spravodlivosti a chvály²⁰²¹ pred všetkými národmi¹³.

62 Nebudem mlčať¹⁰⁹⁰ vzhľadom na Cíjón a nie že sa vzhľadom na Jerúsalem budem kľudne správať^{836 1090}, než bude ako lúč²⁸⁹ vychádzať¹⁴⁶ jeho²⁷⁷ spravodlivosť a jeho²⁷⁷ vyslobodenie⁷³⁸, ako by horela^{137 286} fákľa²⁵³⁹, (2) a národy¹³ uvidia tvoju spravodlivosť a všetci králi zeme tvoju slávu²²⁷ a bude ti daný názov¹²³ novým menom, ktoré budú určovať ústa Hospodina. (3) I staneš sa⁴⁶ v ruke³⁴⁸ Hospodina korunou^{1220 1395} krásy²⁵⁵, áno³⁸, v dlaní^{70 348} svojho Boha kráľovskou členkou^{269 2540}; (4) nebude sa ti už vravieť Opustená a nie že sa tvojej zemi ešte bude vravieť Spúšť³³, lež⁶²² ti bude dávaný názov¹²³: V nej je moje

zaľúbenie^{53 2109}, a tvojej zemi Vydatá²³³⁷, lebo v tebe bude zaľúbenie^{53 2109} Hospodina a tvoja zem bude vydávaná²³³⁷; (5) áno, ako si šuhaj za manželku berie²³³⁷ pannu, budú si ťa za manželku brat²³³⁷ tvoji synovia²⁵⁴¹, a jasotom²⁵⁴² ženicha nad mladuchou²²¹⁶ bude tvoj Boh jasať²⁵⁴² nad tebou.

(6) Na tvoje múry¹⁸⁵, Jerúsalem, postavím^{609 633 674} strážcov⁴²⁴, ktorí po celý^{389 1453} deň a celú³⁸⁹ noc, nikdy²⁵⁴³ nebudú mlčať. Kto⁶⁴³ pripomína Hospodina, nech nemá^{70 179} kľudu (7) a nedávate kľud¹⁷⁰ jemu, než bude chcieť¹⁸ Jerúsalem upevniť a spraviť²²⁴ chválou^{2021 2544} v zemi. (8) Hospodin odprisahal svojou pravcou a ramenom²⁵⁴⁵ svojej sily: Ak budem²²⁴ ešte dávať tvoje obilie za pokrm tvojim nepriateľom a ak budú³²⁴ synovia cudziarov³⁷ piť tvoj mušt, pri ktorom si sa nalopotil^{277 19591} (9) Lež⁶²² ho²⁵⁴⁶ budú jeť pozbieravší²⁸⁰ ho²⁵⁴⁶, a budú⁵ velebiť^{775 1885} Hospodina, a jeho²⁵⁴⁷ oberači ho²⁵⁴⁷ budú v mojich svätých nádvorách^{55 414} piť.

(10) Prechádzajte, prechádzajte bránami, upravujte^{536 2425} cestu ľudu, nasýpajte²⁴²⁴, nasýpajte²⁴²⁴, od kameňu očistujte hradskú⁴²³, vztýčte prápor⁷¹² nad národnosťami^{143 2431} (11) Hľa, Hospodin vyhlási^{550 1604} k okraju⁴⁶¹ zeme: Povedzte dcére Cíjónu: Hľa, prichádza tvoje vyslobodenie⁷³⁸, hľa, jeho¹⁹¹⁴ mzda s ním a jeho¹⁹¹⁴ odmena¹⁹¹⁵ pred jeho tvárou! (12) I dajú im názov¹²³: Svätý ľud⁴¹⁴ a Vykúpení¹⁷⁸⁴ Hospodina, a tebe sa bude dávať názov¹²³: Vyhľadaná⁸⁴, Neopustené mesto.

63 Kto je tento, prichádzajúci z Edómu⁴¹⁵, červený svojimi²⁵⁴⁸ rúchami, z Bocy, tento ctihodný^{2112 2549} v svojom oblečení³⁴⁸, vykračujúci si^{2271 2550} vo veľkosti⁴⁰⁹ svojej sily? Ja, hovoriaci v spravodlivosti, mocný⁴⁰⁹ na vyslobodenie⁷³⁸. (2) Preto je na tvojom oblečení červené a tvoje rúcha – ako šliapajúceho⁷³⁴ v lise²⁵⁵¹? (3) Ja som samotný⁷⁷⁸ šliapal⁵⁷³⁴ priehľben²⁵⁵² a nebolo so mnou nikoho²¹⁹ z ľudí^{143 243}, i pošliapaval⁷³⁴ som ich²⁵⁵³ v svojom hneve, áno³⁸, deptal⁵⁴ som ich²⁵⁵³ v svojom popudení, takže³⁸ ich²⁵⁵³ životná sila^{1306 2554} striekala na moje rúcha a všetko svoje oblečenie²⁵⁵⁵ som poškvŕnil²⁴⁷³, (4) lebo v mojom srdci bol deň pomsty a prišiel rok mojich vykúpených¹⁷⁸⁴. (5) I hľadel som, a²⁵⁵⁶ hľa, ne-

bolo pomocníka, a podivil som sa^{325 1689 2489}, že³⁸ hľa, nebolo podpierajúceho^{1796 2491}, i prispelo^{738 1067 2557} mi moje rameno, moje popudenie, to¹⁰⁷ ma podporelo^{1796 2491}, (6) i rozdupával¹⁸⁶⁷ som v svojom hneve³⁴⁸ národnosti¹⁴³ a v svojom popudení³⁴⁸ som ich opíjal, takže³⁸ som ich životnú silu^{1306 2554} zlieval¹²⁵⁵⁸ k zemi.

(7) Budem pripomínať¹⁰⁹⁰ láskavosti⁹³⁴ Hospodina, chvály^{2021 2544} Hospodina, primerane všetkému²⁴⁹³, čím nás Hospodin obdaril²³³, a mnohú dobrotu voči domu Isráela, ktorou ich²⁵⁵⁹ obdaril²³³ podľa svojich zltovanií⁷⁹⁹ a podľa množstva svojich láskavostí⁹³⁴; (8) lebo³⁸ povedal: Áno,²⁵⁶⁰ oni sú môj ľud, synovia, ktorí nelužú; i stal sa⁴⁶ im Vysloboditeľom^{66 738 1067}. (9) Vo všetkej ich úzkosti⁵³⁷ bolo úzko³⁸⁶ jemu a²⁵⁶¹ Anjel⁸⁸⁹ jeho prítomnosti²⁵⁶² ich vyslobodzovať^{5 738 1067}; on ich v svojej láske³⁴⁸ a v svojej šetrnosti^{348 598 2563} vykúpil¹⁷⁸⁴ a pozdvihol ich a nosil^{5 68} ich po všetky dávne dni^{1702 2564}; (10) ale oni boli⁵ neposlušní a zarmucovali^{5 825 2252 2343} jeho svätého Ducha^{285 414}, i zmenil sa³⁹ im na nepriateľa, on sa dal proti nim bojovať¹⁵².

(11) No³⁸ jeho ľud si pripomenul⁵⁵⁰ dávne dni^{1702 2564}, Mojžiša²⁵⁶⁵. Kde je ten, ktorý⁶⁴³ ich vyviedol¹⁴⁴ z mora s pastierom svojho stáda²⁵¹, kde je ten⁶⁴³ položivší²²⁴ v ich stred svojho svätého Ducha^{285 414}, (12) nechavší rameno svojej velebnosti²⁵⁵ vládnuť²⁵⁶⁶ po pravici Mojžiša, rozpoltivší^{433 1764} vody pred ich tvárou⁷¹ na zriadenie¹⁹⁴ si večnej vychýrenosti^{1702 2378}, (13) povodivší ich hlbokosťami¹²⁶⁷, ako kone v pustine, nie že sa potkýnali²²⁵? (14) Ako keď⁷ dobytok^{1011 1012} zostupuje v dolinu^{1907 2567}, dával mu²⁵⁶⁸ Duch²⁸⁵ Hospodina odpočívateľ⁴¹⁸; tak si svoj ľud vodil^{5 702 2205} na zriadenie¹⁹⁴ si slávneho mena²⁵⁶⁹.

(15) Pozri z nebies a viď z bydliska²⁵⁷⁰ svojej svätosti a svojej velebnosti²⁵⁵: Kde je tvoja horlivosť⁷²² a tvoje hrdinstvo²⁷⁶, zvučanie^{757 2571} tvojich útroba a tvoje zltovania⁷⁹⁹? Zadržujú sa²⁰³¹ voči mne? (16) Veď si ty náš Otec, áno, Abrahám nás nepozná⁵ a Isráel nás neuznáva^{2380 2535}, náš Otec si ty, Hospodine, náš Výkupca¹⁷⁸⁴ – tvoje meno od večnosti; (17) načo nás nechávaš blúdiť²³⁷, Hospodine, od tvojich ciest, zatvrduješ naše srdce voči bázni^{426 2572}

z teba? Vráť sa pre svojich nevoľníkov²⁵⁷³, kmene¹⁰⁵⁵ svojho dedičstva¹⁰⁷⁶; (18) tvoj svätý ľud⁴¹⁴, tí sa nakrátko stali vlastníkm^{871 2574}, tvoju svätyniu⁵¹¹ rozdupali¹⁸⁶⁷ naši protivníci¹¹⁸. (19) Sme⁵ oddávna²⁰³⁰, nad nimi si nevládol^{5 210}, nie je⁵ nad nimi²⁵⁷⁵

64 vzývané tvoje meno. (64:1) Kiež roztrhneš¹⁷⁰ nebesá, zostúpiš¹⁷⁰, hory sa pred tvou tvárou^{71 172 2576} rozplynú^{170 2577} (2)²⁵⁷⁸ (ako roznecovanie²³⁵⁸ raždia ohňom, ako oheň privádza vodu do varu¹¹²⁷), na uvádzanie tvojho mena v známosť tvojim protivníkom¹¹⁸, nech sa národy¹³ chvejú¹⁷⁰ pred tvou tvárou^{71 172 2576}! (3) Pri svojom konaní hrozných^{426 1001} vecí, ktorých sme neočakávali³⁰⁴, si zostúpil, hory sa rozplynuli²⁵⁷⁷ pred tvou tvárou^{71 172 2576}, (4) áno³⁸, od večnosti nepočuli, ušami nepostrehli⁴, oko nevidelo okrem teba Boha konajúceho pre čakajúcich^{307 2579} na neho. (5) Vychádzaš⁵ v ústrety²¹⁵⁸ jasajúcemu^{2542 2580}, keď³⁸ vykonáva spravodlivosť; na tvojich cestách si ťa pripomínajú. Hľa, ty sa hneváš^{5 535}, keď³⁸ hrešíme⁵; v tom⁵⁸¹ je stálosť²⁵⁸² – či³⁸ môžeme¹⁸ byť zachránení^{738 1067 2583} (6) Veď³⁸ sme sa my všetci¹⁰⁸ stali⁴⁶ staby čímsi nečistým a všetky naše spravodlivosti sú ako poškvrnené rúcho²⁵⁸⁴, áno³⁸, my všetci¹⁰⁸ sme zvädli ako listie a naše nepravosti¹⁵ nás ako vietor²⁸⁵ odnášajú⁶⁸, (7) a niet vzývajúceho tvoje meno⁷⁴³, vzhopujúceho sa²²⁷⁸ pridržať sa teba²²⁰.

(8) Nuž teda³⁰⁶, Hospodine, ty si náš Otec, my sme hlina⁶²¹ a ty si náš Stváriteľ¹¹⁶⁹, áno³⁸, my všetci¹⁰⁸ sme dielo¹⁶⁵ tvojej ruky; (9) kiež sa tak veľmi nehneváš^{170 535} a do večnosti^{1546 1547} si nepripomínaj nepravosť¹⁵; hľa, pozri, prosíme⁸⁹, my všetci¹⁰⁸ sme tvoj ľud. (10) Tvoje sväté mestá⁴¹⁴ sa stali⁴⁶ pustinou, Cijjón sa stal^{46 277} pustinou, a Jerúsalem – spúšťa³³; (11) náš svätý a náš zdobný dom^{414 2585}, kde ťa naši otcovia velebievali^{5 775 1885}, sa stal⁴⁶ vypáleným^{34 66} od ohňa a všetky naše žiadúce^{131 2586} veci, to sa stalo⁴⁶ rumoviskom^{66 353}. (12) Chceš¹⁸ sa pre tieto veci zdržať²⁰³¹, Hospodine? Budeš mlčať a pre veľmi nás pokorovať^{5 1623 2314}?

65 Dal som sa vyhľadať⁸⁴ nepýtajúcim¹³⁵¹ sa⁴⁴¹, dal som sa nájsť nehľadajúcim¹³⁵¹ ma, povedal som: Hľa, ja³⁹⁷,

hľa, ja³⁹⁷, k národu¹³ nenazývajúcemu sa mojim menom; (2) *po celý^{389 1453} deň som svoje ruky rozprestiera^{15 69} k vzdorovitému¹⁰⁵ ľudu, k tým, ktorí⁶⁴³ chodia ne-dobrou cestou za svojimi myšlienkami*, (3) *ľudu tých, ktorí⁶⁴³ ma pred mojou tvárou ustavične dráždia²⁵⁸⁷, obetujúc v záhradách a vykiadajú²⁵⁸⁸ na tehlách*, (4) *ktorí⁶⁴³ sadávajú medzi hrobmi²⁵⁸⁹ a nocujú v utajovaných^{41 2179} miestach²⁵⁹⁰*, ktorí⁶⁴³ jedia mäso ošípaných²⁹ a v ich nádobách⁶⁷⁵ je polievka²⁵⁹¹ z ošklivosti²⁵⁹², (5) *ktorí⁶⁴³ vravia: Stoj sám o sebe²⁵⁹³, ku mne sa nesmieš¹⁸ približovať¹⁵⁰³*, lebo som⁵ ti svätý²⁵⁹⁴. Títo sú dymom v mojih nozdrách, ohňom planúcim *po celý^{389 1453} deň*.

(6) *Hľa, pred mojou tvárou je napísané: Nebudem mlčať, lež odplatím¹⁰⁷¹, áno³⁸, odplatím¹⁰⁷¹ do ich záhnenia¹⁹¹⁶* (7) *vaše nepravosti¹⁵ a nepravosti¹⁵ vašich otcov zároveň*, povedal Hospodin, ktorí vykiadali^{5 2588} na vrchoch a tupili⁵ ma na pahrbkoch, preto³⁸ najprv^{1995 2595} do ich záhnenia¹⁹¹⁶ odmieram¹⁹¹⁹ ich odmenu¹⁹¹⁵.

(8) *Takto povedal Hospodin: Ako keď sa nachádza⁶²⁷ v strapci²⁵⁹⁶ mušt a povie sa³⁸³: Nemal by si¹⁸ ho ničiť⁷¹⁰*, lebo je v ňom požehnanie, tak budem robiť vzhľadom na svojich nevoľníkov na zabránenie zničenia^{710 2597} všetkých, (9) *áno³⁸, vyvážať¹⁴⁶ z Jáka semä a z Júdu dediča⁸⁷¹ mojih vrchov; to¹⁰⁷ zdedia⁸⁷¹ moji vyvolení¹³³ a moji nevoľníci sa ta pôjdu usadzovať^{1521 1187}*. (10) *A Šárón¹⁶⁹³ sa stane⁴⁶ salašom^{66 1382} drobného dobytky a dolina⁹⁶⁰ Áchór²⁵⁹⁸ miestom na ukladanie¹⁷⁷⁸ hovädzieho dobytky môjho ľudu⁵⁶⁵, tých, ktorí ma vyhľadávali^{5 84}.*

(11) *No³⁸ vy, opustíte Hospodina, zabúdajúci na môj svätý vrch⁴¹⁴, ktorí⁶⁴³ strojíte¹⁷⁰¹ stól Gádovi²⁵⁹⁹ a ktorí⁶⁴³ nalievate²⁶⁰⁰ korenené víno Menímu²⁵⁹⁹*, (12) *nuž³⁸, zarátam^{2601 2602} vás pre meč a vy všetci¹⁰⁸ sa budete musieť¹⁸ skloniť⁶¹² k po-prave¹⁷³⁰, pretože keď som volal⁵, neodpo-vedali ste^{5 309}, keď som hovoril⁵, nepočuli ste^{5 309}, lež³⁸ ste konali⁵, čo je⁶⁴³ v mojih očiach zlé, a zvolili ste si¹³³, v čom si ne-lubujem^{5 53}.*

(13) *Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, moji nevoľníci budú jesť a vy budete*

hladovať; hľa, moji nevoľníci budú piť a vy budete smädnúť; hľa, moji nevoľníci sa budú radowať a vy budete zostudzo-vaní¹²⁸; (14) hľa, moji nevoľníci budú ple-sať od blaha⁹⁶ srdca a vy budete kričať³¹⁹ od utrpenia srdca a skučať od zdrvenia⁹¹¹ ducha²⁸⁵. (15) A svoje meno zanecháte¹¹⁸ mojim vyvoleným¹³³ na preklínanie²⁶⁰³, lebo³⁸ Pán, Hospodin, ťa usmrť a svojim nevoľníkom bude dávať názov¹²³ iným¹⁴²⁵ menom, (16) takže kto⁶⁴³ sa bude v zemi žehnať²⁶⁰⁴, bude sa žehnať²⁶⁰⁴ pri Bohu, Vernom^{100 2605}, a kto⁶⁴³ bude v zemi prisahať²⁶⁰⁶, bude prisahať²⁶⁰⁶ pri Bohu, Ver-nom^{100 2605}, lebo skoršie¹⁹⁹⁵ úzkosti⁵³⁷ sa za-budnú, áno³⁸, lebo sa skryjú pred mojimi očami⁷¹.

(17) *Veď hľa, ja³⁹⁷, chystám sa stvoriť⁴⁹³ nové nebesá a novú zem, a tie prvé¹⁹⁹⁵ nebudú pripomínané a nebudú vystupo-vať¹⁴⁴ na srdce.*

(18) *Ale sa na veky veku¹³²² tešte²⁵⁴² a ja-sajte – čo sa ja chystám stvoriť⁴⁹³! Áno, hľa, ja³⁹⁷, chystám sa stvoriť⁴⁹³ Jerúsalem – ja-sot, a jeho²⁷⁷ ľud – potešenie²⁵⁴²!* (19) *A bu-dem jasat⁵ v Jerúsaleme³⁴⁸ a tešiť sa^{5 2542} v svojom ľude³⁴⁸, a nie že sa v ňom²⁷⁷ ešte bude počuť hlas plaču a hlas náreku⁸⁸⁴, (20) nebudete otdiaľ pochádzať⁴⁶ dojča dní²⁶⁰⁷ ani starec, ktorý by svoje dni ne-mohol¹⁸ vyplniť, lež⁶²² storočny²⁶⁰⁸, ktorý bude umierať, bude mladík²⁰⁹, a hriešni-kovi storočnému²⁶⁰⁸ sa bude zlorečiť²⁶⁰⁹.*

(21) *I zbudujú a obývať budú⁵ domy a vy-sadia²²⁷⁷ vinice a budú jesť ich ovocie.* (22) *Nebudú budovať, aby iný¹⁴²⁵ obýval, nebudú vysadzovať²²⁷⁷, aby iný¹⁴²⁵ jedol, lebo dni môjho ľudu bude ako dni stromu a moji vyvolení¹³³ budú dielo¹⁶⁵ svojich rúk spotrebúvať^{2249 2610}.* (23) *Nebudú sa na-prázдно^{1541 2194 2195} unúvať⁴¹⁹⁵⁹ a nebudú ro-diť pre nešťastie²⁶¹¹, lebo oni sú semä po-žehnaných Hospodina, a ich potomci¹⁹⁹ s nimi.* (24) *A bude⁵ sa diať⁴⁶, skôr ako budú volať, že³⁸ ja budem odpovedať, ešte budú hovoriť a ja budem počuť.* (25) *Vlk a jahniatko²⁶¹² sa budú spolu²⁶¹³ pásť a lev bude ako hovädzí dobytok žrať slamu, a had – jeho pokrmom⁷⁰⁹ bude prach¹⁷; na mojom svätom vrchu⁴¹⁴ nikde⁷⁰⁹ ne-budú môcť¹⁸ ublížiť⁸¹ ani skaziť⁷¹⁰, povedal Hospodin.*

66 Takto povedal Hospodin: Mojm trónom sú nebesá a zem je podnohou mojich nôh; kdeže je dom²⁶¹⁴, ktorý mi chcete¹⁸ budovať, a kdeže je miesto^{323 2614} môjho odpočinku⁷⁴⁹? (2) Veď³⁸ všetky tieto veci zriadila¹⁹⁴ moja ruka, takže³⁸ všetky tieto veci vznikli⁴⁶ – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom – ale na tohto hľadím²⁶¹⁵: Na chudobného²⁴⁵ a zdrveného^{19 941} v duchu²⁸⁵ a trasúceho sa²⁶¹⁶ na moje slovo²⁶¹⁷. (3) Kto poráža¹¹⁷⁴ hovädzie dobyčča⁸, ubíja¹⁹ človeka²¹⁹, kto obetuje kus drobného dobyčka⁴⁸¹, láme väz psa, kto vznáša²⁴¹⁴ obeť daru^{56 2070} – krv ošipanej, kto prináša vôňu kadidla^{2071 2618}, velebí²⁶¹⁹ modlu⁶¹; ako oni našli záľubu⁴⁵⁶ v svojich cestách a ich duša si ľubuje^{5 53 2620} v ich hnusobách²⁶²¹, (4) priam tak budem ja nachádzať záľubu⁴⁵⁶ v zlom zaobchádzaní^{1057 1143} s nimi^{211 2622} a privádzať na nich všetky ich postrachy²⁶²³, pretože keď som volal³, nebolo³⁰⁹ odpovedajúceho, keď som hovoril³, nebolo³⁰⁹ počujúceho, lež³⁸ robili³, čo he⁶⁴³ v mojich očiach zlé, a zvolili si¹³³, v čom si neľubujem^{5 53 2620}.

(5) Počujte slovo Hospodina, vy⁶⁴³ trásúci sa²⁶¹⁶ na jeho slovo²⁶¹⁷: Vaši bratia, nenávidiaci vás, zapudzujúci vás vzhľadom na moje meno, vravia⁸: Nech sa Hospodin oslavuje^{170 218}, nech³⁸ môžeme¹⁸ hľadiť na¹⁷⁰⁷ vašu radosť! Ale oni budú musieť¹⁸ byť zostudení^{128 129}.

(6) Hlas vravy³⁴⁷ z mesta, hlas z chrámu³⁸⁷, hlas Hospodina splácajúceho¹⁰⁷¹ odmenu²³³ svojim nepriateľom!

(7) Skôr ako k pôrodu pracovala⁷⁶⁸, porodila, skôr ako prichádzala jej^{565 2624} bolesť, dala vyklznúť²⁶²⁵ dieťaťu mužského pohlavia; (8) kto počul takúto vec²⁶²⁶, kto uvidel takúto vec²⁶²⁶? Či môže¹⁸ byť zem v pôrodné bolesti uvedená⁷⁶⁸ v jednom dni? Či môže¹⁸ národ¹³ byť porodený na jeden raz²⁶²⁷? Veď Cijjón sa dal²⁷⁷ k pôrodu pracovať⁷⁶⁸ a už aj porodil²⁷⁷ svoje deti⁸⁰¹. (9) Či ja mám¹⁸ spôsobovať prerazenie^{515 2628} a nie plodiť? vraví Hospodin. Či ja, ktorý⁶⁴³ plodím, uzavriem²⁶²⁹? povedal tvoj Boh.

(10) Radujte sa s Jerúsálemom a jasajte v ňom^{277 348}, všetci milujúci ho²⁷⁷, tešte sa²⁵⁴² s ním²⁷⁷ veľmi²⁵³⁶, všetci, ktorí⁶⁴³ ste nad ním²⁷⁷ prejavovali zármutok, (11) aby

ste mohli¹⁸ sať a nasýtiť sa z prsníkov²⁹ jeho útechy^{1057 1143}, aby ste mohli¹⁸ sŕkať a polahodiť si^{2154 2370} z hojnosti²⁶³⁰ jeho²⁷⁷ slávy²²⁷, (12) lebo Hospodin povedal takto: Hľa, ja³⁹⁷, chystám sa k nemu²⁷⁷ ako riekou zaviesť^{251 493} pokoj a ako valiaci sa⁴⁹⁹ potok⁴⁶³ slávu²²⁷ národov¹³, i budete sať a budete nosení⁶⁸ po boku²⁵⁰⁰ a na kolenách budete láskaní^{705 2631}. (13) Ako voľakoho²¹⁹, koho jeho mať potešuje¹¹⁵, tak vás budem ja potešovať¹¹⁵, áno³⁸, budete potešovaní¹¹⁵ v Jerúsálem; (14) to³⁸ keď budete zakúšať^{1168 2098}, bude³⁰⁹ vaše srdce jasať²⁵⁴² a vaše kosti budú ako mladý porast³¹² pučať, a pri jeho nevoľníkoch bude známa ruka Hospodina, ale proti²⁶³² svojim nepriateľom²⁶³³ sa bude rozhorľovať^{1615 2633 2634}. (15) Lebo, hľa, Hospodin bude prichádzať v ohni, a jeho vozy¹⁶³ ako víchrica, na splatenie¹⁴⁰⁹ svojho hnevu v popudení a svojho pokarhania¹⁵⁷⁰ v plameňoch ohňa; (16) áno, ohňom a svojím mečom sa Hospodin prejaví ako sudca^{85 2635} všetkého mäsa²⁶³⁶, i bude mnoho zabitých¹⁷³¹ Hospodinom³⁹². (17) Ktorí⁶⁴³ sa posviacajú, ktorí⁶⁴³ sa očisťujú do záhrad²⁶³⁷, nasledujú kohosi^{2487 2638} vprostred, a jedia mäso ošipaných²⁹ a iné hnusoby^{29 2621}, aj myši²⁹, budú spolu musieť¹⁸ zmiznúť – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom.

(18) A ja, ich činnosti¹⁶⁵ a ich myšlienky – dôjde ku zhromaždeniu všetkých národov¹³ a jazykov, i prídu a uvidia moju slávu²²⁷, (19) i budem klásť²²⁴ medzi nich²⁶³⁹ znamenie a vyslať⁶¹⁶ uniknuvších z nich k národom¹³, do Taršiša¹⁸⁶, Púla²⁶⁴⁰ a Lúda²⁶⁴¹, napínajúcim^{358 817 2642} luk, do Túvala²⁶⁴³ a Jávána²⁶⁴⁴, k ďalekým ostrovom⁷¹⁸, kde²⁶⁴⁵ nepočuli zvesti¹⁶⁰⁴ o mne a moju slávu²²⁷ nevideli, nech³⁸ medzi tými národmi¹³ moju slávu²²⁷ rozhlásia²²⁹. (20) I privedú všetkých vašich bratov zo všetkých národov¹³ za obeť daru^{56 2070} Hospodinovi, na koňoch a vo vozoch^{29 1108} a v nosidlách²⁶⁴⁶ a na muliciach a na rýchlonohých ťavách²⁶⁴⁷, na môj svätý vrch⁴¹⁴, Jerúsálem, povedal Hospodin, ako deti⁸⁰¹ Isráela prinášajú obeť daru^{56 2070} v čistých nádobách v dom Hospodina; (21) a aj z nich si budem brať za kňazov a za Léviuvcov²⁶⁴⁸, povedal Hospodin, (22) lebo ako nové

nebesá a nová zem, ktoré sa ja chystám zriadiť^{194 493}, budú ostávať pred mojou tvárou – vyhlásené¹¹⁴ Hospodinom – tak bude ostávať vaše semä a vaše meno. (23)A bude⁵ sa diať⁴⁶. Od každého¹⁴³⁸ novu mesiaca do novu mesiaca a od každého¹⁴³⁸ soboty do soboty bude všetko mäso

prichádzať klaňať sa pred moju tvár, povedal Hospodin; (24)a keď budú vychádzať, budú²⁸³ hľadiť na¹⁷⁰⁷ mŕtvolý⁸⁶⁸ ľudí²¹⁹, ktorí⁶⁴³ sa proti mne vzopreli⁷, lebo ich červ⁸⁵⁰ nebude umierať ani ich oheň hasnúť, i budú všetkému mäsu predmetom odporu.

ISAJA

- 1 Pozri 2 Kráf. 19:2, pozn. 749.
- 2 Ako v 1 Sam. 3:1; sloveso „uvidel“ („cházáh“) nižšie (pozri napr. „hľadia“ v Žalme 11:4, „hľadieť“ tamže v. 7), od ktorého je odvodený tento výraz („chazzón“), značiaci prorocké „videnie“, sa užíva aj o prirodzenom videní, no je to iné sloveso ako „uvidel“ napr. v Gen. 1:4 a ďalej, ktoré sa v tom zmysle používa najčastejšie. Porov. aj príbuzný výraz v Num. 24:4, pozn. 912.
- 3 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 4 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
- 5 Vl. „prehovoril“ („prehovoril a ďalej al. trvale al. opakované hovori“), ďalej obdobne.
- 6 Vl. „zveličil“ (kap. 9:3), tj. tu „veľkými spravil“, ďalej obdobne, v kap. 42:21 „za veľký (al. „velebný“) uznáva“, porov. Est. 3:1, pozn. 141; Jóba 7:17, pozn. 381.
- 7 Pozri 1 Kráf. 8:50, pozn. 545, ďalej iné tvary tohto slovesa v zmysle ako tam v texte.
- 8 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106; v kap. 7:25 v hromadnom zmysle.
- 9 Pozri Prísl. 20:14, pozn. 20, tu v zmysle ako v texte.
- 10 Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 11 Pozri Jóba 11:11, pozn. 563; ďalej aj iné tvary tohto slovesa.
- 12 Al. „Beda“, v kap. 55:1 zmysel ako v texte.
- 13 Hebr. „gój“¹⁴³, o Isráělovi sa tento výraz používa, keď nie je považovaný za (al. sa nespráva ako) Boží ľud.
- 14 D. „ťažký“, ďalej obdobne.
- 15 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 16 Al. „skazonosiť“, tj. „voči svojim vlastným cestám al. spôsobu života“ pozri Gen. 6:12n., pozn. 207; 2 Par. 27:2, pozn. 918.
- 17 Tj. „Na ktoré miesto na tele“.
- 18 Pozri Deut. 2:16n., pozn. 74.
- 19 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 20 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 21 Al. „množite (al. „prehľubujete“) odpadnutie“. Ďalej obdobne.
- 22 Pozri Deut. 13:5, pozn. 533.
- 23 D. „chorobe“, 3. pád („*prepadla* nemoci“, „*patrí* chorobe“ [„choroba sa jej zmocnila, takže sa stala slabý jej vlastníkom“]).
- 24 Pozri Gen. 8:9, pozn. 1059.
- 25 Al. možno „temä“¹⁵⁷, ďalej obdobne.
- 26 Tj. na „tele“, ktoré je tu obrazom národa.
- 27 Pozri Sud. 20:48, pozn. 924.
- 28 Pozri Gen. 4:23, pozn. 168.
- 29 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 30 Pozri Gen. 4:23, pozn. 169.
- 31 Pozri Sud. 15:15, pozn. 743.
- 32 Pozri Prísl. 20:30, pozn. 935; sloveso, ktorého sa týka pozn. 811 tam, je tu vo v. 5¹⁹.
- 33 Al. „spustošenie“, tiež „hrôza“.
- 34 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032; Nech. 4:2, pozn. 148.
- 35 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 36 Vl. „vám do tváre“, pozri Nech. 4:5, pozn. 136.
- 37 Pozri Exod. 29:33, 30:9, pozn. 1053.
- 38 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 39 Pozri Gen. 19:21, pozn. 510; tu a ďalej tvary tohto slovesa so zmyslom ako v texte.
- 40 Pozri Gen. 33:17, pozn. 895, Lev. 23:34, pozn. 750.
- 41 Pozri Exod. 34:7, pozn. 1185; tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 42 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 43 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 44 Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
- 45 Pozri 1 Par. 16:19, pozn. 535.
- 46 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 47 Pozri 2 Kráf. 16:10, pozn. 646; tu v kap. 13:4 v platnosti porovnávacej spojky.
- 48 Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁴⁷ odvodený, al. možno naopak. Tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 49 Pozri Jóš. 10:24, pozn. 412.
- 50 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 51 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 52 Ako v Gen. 31:10, pozn. 810.
- 53 Al. „neželám si“, ďalej obdobne, v kap. 13:17 (tam tiež „mať potešenie“ [al. „zaľúbenie“]) tvar uchováajúci v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 54 Al. „deptať“ (kap. 16:4 a ďalej).
- 55 Pozri 1 Kráf. 7:8, pozn. 410.
- 56 Pozri Gen. 4:3, pozn. 133.
- 57 Pozri Exod. 20:7, pozn. 665.
- 58 Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 59 Pozri Exod. 12:16, pozn. 392, tu znenie v texte uchováva v preklade príbuznosť výrazov, aká je v pôvodine, možno v zosilňujúcom zmysle („skvelých slávnostných zidení“).
- 60 Vl. „Nemôžem“, zmysel ako v texte („nemôžem zniesť“).
- 61 Ako „modlárstvo“ v 1 Sam. 15:23, tu a ďalej v zmysle ako v texte.
- 62 Ako „slávnostné zhromaždenie“ v 2 Kráf. 10:20.
- 63 Pozri Gen. 1:14; Lev. 23:2, pozn. 726.
- 64 Al. „na mne“, tj. „že ich musím niesť“, potom azda
- 65 „farchou“, tj. „príliš ťažkými“, pozri Deut. 1:12, pozn. 34.
- 66 Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 67 Pozri Exod. 7:18, pozn. 225.
- 68 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139; ďalej rozličné tvary tohto slovesa a výrazy od neho odvodené.
- 69 Pozri Exod. 25:20, pozn. 1253; 2 Par. 6:12, pozn. 145.
- 70 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 71 Predložková väzba ako v Gen. 3:8, pozn. 102.
- 72 Pozri Deut. 22:1, pozn. 788; tu a v kap. 58:7 zmysel ako v texte.
- 73 Al. „rozohľňujete“, al. možno „prefahujete“, tj. „predľžujete“, porov. Mat. 6:7; iné sloveso ako vo v. 5 a ďalej²¹.
- 74 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 75 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 76 Pozri 2 Sam. 16:7, pozn. 664.
- 77 Pozri Exod. 29:4, pozn. 1021.

- 78 Pozri Žalm 51:4, pozn. 1360, tu zvrtný tvar len tu sa v SZ vyskytujúci.
- 79 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 80 VI. „upustíte od vystrájaní“, preklad v texte tu je zvolený vzhľadom na väzbu slovesa s predmetom bez predložky, v kap. 2:22 s 3. pádom zámena v pôvodine.
- 81 AL. „páchať zlé“, „dopúšťať sa zlého“, ďalej obdobne.
- 82 Obdobne ako Prísl. 30:29, pozn. 1267.
- 83 Tu a v kap. 40:23 ako „konať správne“ v Gen. 4:7.
- 84 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261.
- 85 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480, nižšie odvodené sloveso („rozsúďte“, ďalej obdobne).
- 86 VI. „dajte vykročiť“ (Prísl. 23:19), tj. „správnu cestou“. V kap. 3:12 a ďalej zmysel ako tam v texte²³⁶.
- 87 AL. podľa iných, „povzbudíte (al. „potešte“) utláčaného“ (al. „násilie znášajúceho“).
- 88 Pozri Žalm 35:1, pozn. 971; Prísl. 22:23, pozn. 996.
- 89 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 90 AL. „súdime“, pozri Jób 23:7, pozn. 663 a 1110.
- 91 AL. „Aj keby boli“.
- 92 Pozri Exod. 25:4, pozn. 849.
- 93 AL. „musia“¹⁸ zbelieť, na konci verše „musia“¹⁸ sa stať takými“.
- 94 Pozri Exod. 16:20 a porov. tamže kap. 25:4, pozn. 850, tu v prenesenom zmysle („ako farbivo z červcov al. ním ofarbená látka al. šata“).
- 95 Pozri Deut. 1:26, pozn. 73; Sud. 11:17, pozn. 622.
- 96 VI. „dobré“, ďalej obdobne.
- 97 Pozri Exod. 4:23, pozn. 233.
- 98 Ako „jeť“ vyššie, ďalej obdobne, porov. Num. 11:1, pozn. 392.
- 99 AL. možno „Spolahliivé“, ďalej obdobne.
- 100 Pozri 2 Par. 20:20, pozn. 740n; ďalej tvary toho istého slovesa.
- 101 Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 102 VI. „Nocovala“.
- 103 Pozri Lev. 10:9, pozn. 298.
- 104 Pozri Gen. 12:15; 21:22, pozn. 554.
- 105 Pozri Žalm 66:7 a ďalej, pozn. 1596.
- 106 Pozri Žalm 45:7, pozn. 1246.
- 107 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 108 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 109 Pozri Prísl. 21:14, pozn. 368.
- 110 Pozri Žalm 34:14, pozn. 966.
- 111 VI. „uznanlivosti“, tj. „ocenenia“, no vlastne „podplácania“, „úplatky“, iný, pravda, výraz ako predošlý¹⁰⁹.
- 112 Pozri Žalm 18:43, pozn. 586, výraz odvodený od dotýčného slovesa⁸⁸.
- 113 Pozri Sud. 5:22, pozn. 349; týka sa len takto označených miest.
- 114 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 115 Pozri Gen. 5:28, pozn. 179; ďalej iné tvary v zmysle ako v texte na dotýčných miestach.
- 116 Pozri 1 Sam. 14:24, pozn. 362.
- 117 Pozri Gen. 27:42, pozn. 722.
- 118 Pozri Num. 10:9, pozn. 367, v kap. 9:11 ako „utláčateľa“ atď. Ďalej v zmysle ako v texte.
- 119 Tj. „tavením odstrániť“, ďalej obdobne, pozri Žalm 66:10, pozn. 376.
- 120 AL. „cínové“, „cín obsahujúce“.
- 121 Pozri Sud., nadpis, pozn. 1.
- 122 Pozri Prísl. 9:10, pozn. 479.
- 123 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 124 Pozri Žalm 26:11, pozn. 778.
- 125 Pozri Žalm 37:38, pozn. 1076.
- 126 Pozri Prísl. 15:4, pozn. 326.
- 127 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46; 41:30, pozn. 1093.
- 128 Pozri Žalm 6:10, pozn. 166.
- 129 AL. „budú sa hanbiť ohľadne“¹¹⁶, iné sloveso ako „sa hanbiť“ nižšie. Ďalej obdobne.
- 130 Pozri Gen. 12:6, pozn. 354, tu (nie vo v. 30) množné číslo; mienia sa stromy, ktoré boli považované za posvätné a boli predmetmi modlárskeho uctievania.
- 131 Pozri Žalm 68:16, pozn. 1641.
- 132 Mienia sa posvätné záhrady, miesta modlárskeho obradov, o ktorých je vari zmienka v kap. 66:17.
- 133 Pozri Deut. 12:5, pozn. 280.
- 134 D. „strom vädnúci svojím listím“.
- 135 Tj. „čo spôsobil al. vytvoril“.
- 136 VI. „oni obaja“, „zhoriť“ nižšie je v pôvodine tvar množného čísla.
- 137 Pozri Exod. 22:5, pozn. 736; v kap. 3:14 tiež „spustošili“. Tvar tohto slovesa je aj v kap. 4:4 a ďalej v zmysle ako tam v texte²⁸⁶.
- 138 D. „ktoré uvidel“².
- 139 Pozri Hebr. 1:2; je to výraz značiaci koniec obdobia zákona, keď bude uvedený Másiach (tj. „Messias“). Pozri Gen. 49:1; Num. 24:14; Deut. 4:30; 31:29 atď.
- 140 AL. „za hlavu“, D. „v hlave“, tj. „v postavení al. hodnosti al. význame hlavy“ (ďalej obdobne); tiež, pravdaže, „na temeni“²⁵, no tu skôr v zmysle ako v texte al. tu vyššie („ako najvýznamnejší al. najslávnejší medzi vrchmi“).
- 141 VI. „je povznesená“⁶⁸, ďalej obdobne.
- 142 VI. „prúdom priženú“, hebr. „náharu“, ako rieka („náhár“, Gen. 2:10 a i.).
- 143 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 144 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 145 Pozri Gen. 49:17, pozn. 1347; nesúvisí s „chodíme“ vyššie.
- 146 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252; ku kap. 39:7 porov. Gen. 46:26, pozn. 1256.
- 147 Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355.
- 148 Sloveso ako „roztkol“ v 2 Král. 18:4, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 149 AL. „radlice“.
- 150 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 151 AL. „brať“, „nosiť“.
- 152 Pozri Gen. 14:8, pozn. 396; Num. 21:1, pozn. 784.
- 153 Pozri Prísl. 1:8, pozn. 27; ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 154 Tj. modlárstvom, ktoré prichádza od východu.
- 155 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322; tu v kap. 45:14 akýsi národ v susedstve Egypta.
- 156 Pozri Jób 27:23; 34:37, tu sa možno mieni volajáký zvyk al. obrad pri veštení a pod., no ide o výraz v danej

- súvislosti neľahko zrozumiteľný a mnohí toto miesto prekladajú inak¹⁵⁹.
- 157** Pozri Gen. 4:23, pozn. 170; 30:26, pozn. 782; tu je na mysli pôvod, nejde o „dietky“ ani nutne o „mladíkov“. V kap. 8:18 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 158** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 159** Podľa LXX „a narodilo sa im mnoho (možno mysleli na súvislosť slovesa „tlieskať“ [„sáfak“, porov. aj rovnako znejúce sloveso „stačič“ v 1 Kráf. 20:10], so „séfek“, „hojnosť“, „nadbýtok“ [Jób 20:22, pozn. 980] a svojím prekladom opísali zmysel „majú hojnosť al. nadbýtok“) cudzorodých detí“; Vulgata prekladá „a pripojili sa (al. „prilipili“) k cudzím deťom“; možno tento zmysel videl prekladateľ v pojme „tlieskania („plesnutia si v dlane“) s nimi“. Týmto významom dávajú prednosť aj mnohé novšie preklady.
- 160** Tj. „ľudu“.
- 161** Tu možno aj „Hospodinova“.
- 162** Pozri 1 Kráf. 7:51, pozn. 482.
- 163** Pozri Gen. 41:43, pozn. 1119.
- 164** Pozri 1 Par. 16:26, pozn. 548.
- 165** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 166** Al. „zohýba“, „krčí“, „hrbí“, ďalej obdobne, aj iné tvary v zmysle ako tam v texte.
- 167** Pozri Žalm 49:2, pozn. 1294.
- 168** Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 169** Al. „aj skloní¹⁶⁶ sa (al. „kiež sa skloní“¹⁶⁶) jednoducho a poníži sa vznešený, a kiež im“.
- 170** Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 171** Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 172** Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 173** Al. „(po)strachu“, pozri napr. Prísl. 1:26n., pozn. 85.
- 174** Pozri Deut. 33:17, pozn. 1257.
- 175** Pozri Lev. 26:19, pozn. 891, tu a ďalej v kladnom zmysle ako v texte.
- 176** Al. „nadutosti“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 17.
- 177** Ako „pozdvihnutý“ v Prísl. 18:10, pozn. 838, nesúvisí s „povýšenosť“ tu vyššie.
- 178** Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 179** Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 180** Pozri Deut. 3:25 a ďalej, pozn. 23.
- 181** Pozri Gen. 35:8, pozn. 354.
- 182** Pozri Num. 21:33; Žalm 68:15, pozn. 1637.
- 183** Al. „vysokú“, no nie ako „vysokými“ vo vv. 13n. Ďalej v zmysle ako v texte na dotýčných miestach.
- 184** Vl. „neprístupný“, „nedostupný“, ďalej v zmysle ako tam v texte.
- 185** Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 186** Pozri 1 Kráf. 10:22, pozn. 637.
- 187** Al. „nádherné“, „cenné“, „hodnotné“, výraz odvodený od dotýčného slovesa¹⁸¹. Ďalej obdobne.
- 188** Al. možno „umelecké diela“, „všetko, čo lahodí zraku“, „pastvy pre oči“.
- 189** D. „podívania¹⁸⁸ túžby“, pozri 2 Par. 32:27, pozn. 1056.
- 190** Pozri Žalm 90:5, pozn. 2104, tu iba v takomto zmysle.
- 191** D. „prachu“¹⁷¹, tu zmysel ako v texte.
- 192** Pozri Žalm 10:18, pozn. 345; „zastrašovať“ u Jába 13:25.
- 193** V hebrejčine slovná hra: „laaróc“, „na vydesenie“, „háarec“, „zeme“.
- 194** Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 195** Al. „ktoré mu zhotovili“.
- 196** Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 197** Al. „krysám“, D. „vyryvačom (al. „vykopávačom“) dier“.
- 198** Pozri Exod. 33:22, pozn. 1180.
- 199** Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 200** Pozri Gen. 2:7, pozn. 58.
- 201** Tj. „ktorého dych (tj. „život“) je v jeho nose“.
- 202** Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 203** D. „prijímaného⁶⁸ tvárou“.
- 204** Al., podľa niektorých, „vešťa“ (nie ako „vešťa“ vyššie, al. „jasnovidca“).
- 205** Tu azda skôr „zručného“, „dobrého odborníka“.
- 206** Pozri Exod. 28:11, pozn. 970, tu v širšom zmysle („remeselníkov vôbec“).
- 207** Pozri Gen. 41:33, pozn. 1099.
- 208** Pozri Kaz. 10:11, pozn. 389; vo v. 20 množné číslo v zmysle ako tam v texte.
- 209** Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 210** Pozri Gen. 1:18 a ďalej, pozn. 112.
- 211** Al. „vrtošiví“, „náladoví“, „malicherní“, hebr. „találím“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v inom významom odtieni v kap. 66:4, odvodený od slovesa „álal“, tu vo v. 12²³⁵, od ktorého je odvodené slovo „skutky“ tu vo v. 8 a 10 a v kap. 1:16 a i., značiaceho tiež „ubližovať“ (Pl. 1:22; 2:20; 3:51), pozri aj Exod. 10:2, pozn. 317 a 318, Num. 22:29, pozn. 856 a aj., takže tu aj „ubližujúci“, „zle zaobchádzajúci“, „tyrani“. Vzhľadom na to, že toto sloveso značí aj „hrať sa“ (ako deti), vidia tu mnohí zmysel „detinskí“, „nezodpovední“, „rozmaznaní“, „zženštilí“ (tak Vulgata, „effeminatí“), podľa LXX „posmievači“ („empaiktaí“, tiež „podvodníci“, „šibali“, „vystráňajúci [zlomyseľné] žarty“, „zahrávajúci si“, pozri Mat. 2:16, kde je použité sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený).
- 212** Pozri Exod. 3:7, pozn. 103; kde je použitý tvar tohto slovesa; ako aj tu vo v. 12 a obdobne ďalej.
- 213** Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 214** Pozri Exod. 2:13, pozn. 69.
- 215** Al. „jeden proti druhému“, pozri Gen. 11:3, pozn. 332. Ďalej obdobne.
- 216** Al. „osopovať“, pozri Prísl. 6:3, pozn. 310, tu v takomto zmysle.
- 217** Pozri 1 Sam. 18:23, pozn. 752.
- 218** Pozri Exod. 14:4, pozn. 460, ďalej aj iné tvary tohto slovesa v zmysle ako v texte.
- 219** Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 220** Predložková väzba ako „chytí za“ v Exod. 4:4; no iné sloveso („siahať al. chnipať po“, ako „chytila... za“ v Gen. 39:12); tá istá predložková väzba s tým istým slovesom ako v citovanom mieste v Exod. 4:4 je tu v kap. 4:1 a obdobne ďalej.
- 221** Tj. „správou“, „právomocou“.

- 222 D. „ujímať“⁶⁸ *slova*“ (Num. 23:7, pozn. 878).
- 223 D. „obväzovač“.
- 224 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 225 Pozri 1 Sam. 2:4, pozn. 80.
- 226 Pozri Deut. 1:26, pozn. 114.
- 227 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 228 Pozri Exod. 20:16, pozn. 785.
- 229 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 230 Pozri Jóba 15:18, pozn. 294 a 738.
- 231 Ako „ach“ v Prísl. 23:29, nie ako tu v kap. 1:4 a ďalej⁷².
- 232 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 233 Pozri Sud. 9:16, pozn. 547; vo v. 9 a ďalej tvary slovesa, od ktorého je tento výraz odvodený.
- 234 AL možno „sa mu bude robiť podľa zásluhy jeho rúk“.
- 235 VL „sú hrájúci sa“, tj. „deti“, obdobný tvar toho istého myslu je v kap. 13:16; tu podľa iných „sí prísne počínajú“, „ubližujú“.
- 236 AL „naprávatelia“, „ukazovatelia správnej cesty“, ďalej obdobne.
- 237 Pozri Gen. 20:13, pozn. 534; Jóba 12:24n., pozn. 636; nesúvisí s „vedúci“ vyššie.
- 238 Tu v tomto prenesenom zmysle.
- 239 Pozri 2 Sam. 20:19n., pozn. 701, tu v takomto zmysle.
- 240 Pozri Gen. 35:14, pozn. 942; ďalej aj iné tvary, zmysel ako v texte tam.
- 241 AL jednoducho „na pravotu“, „ku pravote“.
- 242 Pozri Gen. 15:14, pozn. 428; 30:6, pozn. 765; nesúvisí so „súd“ vo v. 14 a inde⁸⁵.
- 243 Tu možno aj „zástupov ľudu“, ďalej obdobne, pozri Gen. 25:8, pozn. 644, a i.
- 244 Pozri Lev. 6:4, pozn. 171.
- 245 Pozri Exod. 22:25, pozn. 772; Žalm 9:12, pozn. 276; 10:2, pozn. 292; nesúvisí so „sužovať“ tu vo v. 5 a „sužovatelia“ vo v. 12.
- 246 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 247 Tak podľa čítaného textu („máh láchem“); písaný text má nezreteľné znenie, ktoré by sa možno dalo čítať v zmysle „malkám“, „ich kráľ“, no to nijako nezapadá do súvislosti, lebo sloveso, ktoré nasleduje, je v tvare 2. osoby množného čísla.
- 248 Pozri Jóba 4:19, pozn. 195.
- 249 VL „meliete“, „rozmielate“, ďalej obdobne.
- 250 Pozri Prísl. 18:12, pozn. 821.
- 251 Pozri Prísl. 1:24, pozn. 79; v kap. 5:25 a ďalej zmysel ako na dotýčných miestach.
- 252 D. „chodia chôdzou a cupitaním“.
- 253 Vtedajšie parádne tož nosievali na členkoch nôh kruhy podobné náramkom na rukách; kruh na jednej nohe bol s kruhom na druhej spojený retiazkou, takže chodili krátkymi cupitavými krokmi, pričom retiazky hrkali. „Hrkálky“ vo v. 18 sú taktie kruhy na členkoch; názov je v hebrejčine odvodený od slovesa „hrkať“.
- 254 Pozri Žalm 137:7, pozn. 2618. Ďalej aj iné tvary so zmyslom ako v texte tam.
- 255 Pozri Deut. 26:19, pozn. 942; v kap. 10:12 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 256 Podľa iných „slniečka“, tj. azda „zrnká náhrdelníkov v podobe slniečok“.
- 257 „zrnká náhrdelníkov v podobe polmesiačikov“. Pozri Sud. 8:21 a 26, pozn. 516.
- 258 Pozri Sud. 8:26, pozn. 525.
- 259 Ako „ozdoby“ v Exod. 39:28, pozn. 1248, (iný výraz ako „turban“ tam), jednotné číslo; nie ako „ozdobu“²⁵⁵ tu vo v. 18 a obdobne ďalej, hoci je to príbuzný výraz, ktorý sa, pravdaže, dá chápať, najmä tu, aj v zmysle „ozdoby“, „venca“ al. inej ozdobnej pokrývky hlavy. V kap. 61:3 (jednotné číslo) by išlo o výraz radostnej al. slávnostnej nálady; ale aj samo „danie turbanu“ (obvyklej pokrývky hlavy mužov aj žien, či už ozdobnej a či bez ozdôb, miesto „popola“, ktorý is ako výraz zármutku sypali na hlavy) znamenalo koniec truchlenia, lebo turban býval na znak smútku odkladaný; porov. Ezek. 24:17, 23.
- 260 Pozri vv. 16 a 18²⁵³; podľa iných „náramky na vrchnú časť ramena“.
- 261 Výraz odvodený od slovesa u Jóba 38:31, pozn. 1713, ktoré je tu v kap. 49:18 v zmysle ako tam v texte.
- 262 AL „schránky“, D. „domy“, porov. Exod. 25:27, pozn. 875.
- 263 D. „duše“ al. „dychu“, tj. tu „vdychovania“. Ďalej v zmysle ako v texte na dotýčných miestach.
- 264 Tj. „nádobky na voňavky“ al. možno „na vonné masti“.
- 265 AL „odevy na striedanie“, iný výraz ako v Sud. 14:12, pozn. 715; vyskytuje sa v SZ len tu a u Zech. 3:4.
- 266 AL „vačky“, pozri príbuzný výraz v kap. 8:1⁴⁸² a Exod. 32:4, pozn. 1123.
- 267 Ako „tabuľu“ v kap. 8:1, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 268 Pozri Prísl. 31:24, pozn. 1300, no tu množné číslo ako v Sud. 14:12, pozn. 714.
- 269 AL „čelenky“ (kap. 62:3, tam aj „tiarou“, „turbanom“, tak tam podľa čítaného textu, písaný text tam podáva čosi iný tvar, vyskytujúci sa v SZ len tam), no nie ako tu vo v. 18²⁵⁶.
- 270 Pozri Pies. 5:7, pozn. 156.
- 271 Ako „vonné látky“ v Exod. 30:22 a i., tu jednotné číslo.
- 272 Ako „zástery“ v Gen. 3:7, jednotné číslo.
- 273 VL „diela točenej (al. „sústruhovanej“) práce“ (Exod. 25:18, pozn. 870), posmešne o umnom kučeravom účese.
- 274 Vytvorená ostríhaním al. oholením na znak smútku.
- 275 Pozri Deut. 2:34, pozn. 166, tu v zmysle „bojaschopní muži“.
- 276 Pozri Exod. 32:18, pozn. 1138, tu a ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 277 Tj. „Jerúsáléma“, D. „jej“, meno je v hebrejčine ženského rodu; na konci verša zosobnený „Jerúsalem“. Ďalej obdobne, aj pokiaľ ide o iné mestá a niektoré iné pojmy.
- 278 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220, tu v takomto zmysle.
- 279 VL „volané“, „vyhlasované“.
- 280 Pozri Gen. 30:23, pozn. 230.

- 281 Pozri Jer. 23:5.
 282 Pozri 2 Par. 20:24, pozn. 505.
 283 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
 284 Tj. „v Jerúsaleme nespravodlivo prelievanú“.
 285 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226; Žalm 1:4 a ďalej, pozn. 525.
 286 Al. „požiariu“, „spálenia“, „zničenia“, ďalej obdobne.
 287 Pozri Exod. 15:17, pozn. 531, tu a ďalej v zmysle „pevne založeným obydľím“.
 288 Tj. „v ňom al. na ňom konaným“.
 289 Al. „jasno“, „svit“, „lúč“, „jas“, ďalej obdobne, nie ako „žiare“ v kap. 50:11²⁶⁷.
 290 D. „žiaru ohňa plameňa“, ďalej obdobne.
 291 Pozri Žalm 19:5, pozn. 617, tu v zmysle „rozpätý stan“, „baldachýn“ na ochranu. Porov. Ezek. 43:2–5.
 292 Tu v takomto zmysle, pozri príbuzný výraz v kap. 22:8¹¹⁵⁹.
 293 Pozri Num. 18:9, pozn. 704
 294 Al. „na zatónenie“, ďalej obdobne.
 295 Pozri Žalm 14:6, pozn. 410.
 296 Al. možno „lebo to nad... bude krytom, (6) bude to¹⁶⁸ stánkom ako tŕňou... útočišťom... skryšou“.
 297 Al. „stánok“²⁹² za tŕňu (al. „zatónenie“) ... a za útočiste a za skryšou“.
 298 Al. „lejakom“, „prívalom“, ďalej obdobne.
 299 Pozri Pies. 1:13, pozn. 43.
 300 Al. „svahu“, „úbočí“, D. „na rohu“.
 301 D. „na rohu, synovi (al. „rohu syna“) oleja“, tj. „tučnom“, porov. Gen. 45:18, pozn. 1239, tam je iný výraz ako tu, ale v takejto súvislosti obdobného zmyslu.
 302 Tj. „strážnu“.
 303 Pozri Deut. 8:9, pozn. 401.
 304 Pozri Jób 6:19, pozn. 319.
 305 Vl. „vytváranie“, „prinášanie“, „vynášanie“, „rodenie“, tvar dotýčného slovesa¹⁹⁴, na konci verša a ďalej obdobne.
 306 D. „A teraz“, ďalej obdobne.
 307 Al. „pre moju vinicu“, ďalej obdobne, pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
 308 D. „bolo s mojou vinicou na spravenie“.
 309 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
 310 Al. „sa stane predmetom (al. „obeťou“) spustošenia“, ďalej obdobne.
 311 Pozri Žalm 80:12, pozn. 1508.
 312 Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁵⁴.
 313 Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
 314 Al. „okopávať“, no nie ako vo v. 2; tiež „plieť“ („buriny zbavovať“); sloveso vl. značí „nahŕňať pôdu ku koreňom a pri tom odstraňovať burinu“. Pozri kap. 7:25.
 315 Vl. „vystupovať“¹⁴⁴.
 316 D. „rozkazujem od („rozkazom odháňam od“) daždenia“. Ďalej obdobne.
 317 Pozri Žalm 119:24, pozn. 2461.
 318 V hebrejčine slovné hry: „mišpát“, „právo“, „mišfáh“, „prelievanie krvi“, „cedákáh“, „spravodlivosť“, „caakáh“, „krik“ (v. 7); „jáarád“, „zostúpi“, „hadáráh“, „jej nádhera“, „vahanónáh“, „a jej množstvo“, „úšeónáh“, „a jej vrava“ (v. 14).
 319 Pozri Sud. 12:1, pozn. 242.
 320 Tj. azda „Beda hromadiacim“, v texte v podstate doslovný preklad. Ďalej obdobne.
 321 Pozri Lev. 1:2, pozn. 5, tu v zmysle ako v texte.
 322 Vl. „až do prestania“ (al. „nebytia“, „vymiznutia“).
 323 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
 324 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
 325 Výraz príbuzný onému v kap. 1:7³³ a v podstate s ním súznačný; pozri Žalm 46:8, pozn. 1273.
 326 D. „od toho, že“.
 327 Pozri 1 Sam. 14:14, pozn. 553.
 328 Pozri 1 Král. 7:26, pozn. 439.
 329 Pozri Lev. 27:16, pozn. 957.
 330 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
 331 Pozri Prísł. 23:30, pozn. 1029.
 332 Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
 333 Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.
 334 Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
 335 Pozri Exod. 15:20, pozn. 538.
 336 Pozri 1 Král. 1:40, pozn. 69.
 337 Pozri 2 Král. 15:29, pozn. 638.
 338 D. „od (al. „z“) nedostatku“, ďalej obdobne.
 339 Tu v tomto zmysle („predmet honosenia sa“, „všetci vážení a ctení“, „smotánka“).
 340 Al. „jeho slávu budú“.
 341 Al. „zomretí“.
 342 Al. „spústa“ (Gen. 17:4n.), tj. „masa ľudu“, al., podľa iných, „množstvo“, ktoré je predmetom honosenia sa al. pýchy. V tomto zmysle azda jednoznačne vo v. 14.
 343 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
 344 Al., podľa iných, „široko rozovrie (nie ako „rozovrie“ nižšie) svoj pažerák“ (al. „gágor“).
 345 Al. „do nezriadenosti“, vl. „do stavu bez ustanovenia“¹²⁵³.
 346 Tu sa azda týka „množstva“³⁴², aj tento výraz je v hebrejčine ženského rodu.
 347 Pozri Žalm 74:23, pozn. 1130; v kap. 22:2 príbuzný výraz v podstate rovnakého zmyslu, ako „hrnenie“ u Jób 30:22; 36:29; 39:7.
 348 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
 349 Al. „vyvýšeným sa prejaví“, tvar slovesa odvodeného od dotýčného výrazu¹⁸³.
 350 Pozri Lev. 10:3, pozn. 291.
 351 Pozri Lev. 3:7, pozn. 83.
 352 Nesúvisí s „sa... pást“ vyššie.
 353 Vl. „spustlíská“, výraz odvodený od slovesa v kap. 34:10 a ďalej.
 354 Pozri Žalm 66:15, pozn. 1601, tu v takomto zmysle („tučných“, „tľstých“, tj. „boháčov“). No niektorí tento výraz tu chápu v tomže zmysle ako vo vyššie citovanom mieste; potom teda „a opustené pastviská po tučných zvieratách“.
 355 Tu varí v zmysle „spásat“.
 356 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
 357 Tu azda „potulní (al. „kočovní“) pastieri“.
 358 Tj. „privilováajúci si“.
 359 Pozri aj Žalm 12:2, pozn. 367.
 360 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.

- 361 Pozri Ezr. 10:3, 8, pozn. 387; Nehc. 4:15, pozn. 181.
- 362 Tu azda v zmysle „premdúrení“, „všetkému rozumujúci“, „mudrlanti“.
- 363 Tu aj „borci“, „preborníci“.
- 364 Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 365 Pozri Žalm 102:9, pozn. 2206.
- 366 Pozri Prísł. 17:8, pozn. 366.
- 367 Pozri aj Exod. 15:7, pozn. 740.
- 368 Pozri Exod. 15:7, pozn. 176.
- 369 Al. „rúti“, „zosypáva“, ďalej obdobne.
- 370 Al. „sadze“, iný výraz ako v kap. 2:10 a ďalej³⁷¹; tu ide o obraz „prachu“ vo vzduchu poletujúceho a na rozličných predmetoch sa usadzujúceho.
- 371 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138; v kap. 7:4 odvodené podstatné meno.
- 372 Pozri 2 Sam. 1:23 a ďalej, pozn. 72.
- 373 Pozri Gen. 25:29, pozn. 666.
- 374 Pozri Žalm 121:3, pozn. 2537.
- 375 Vl. „otvorí“, „rozovrie“, ďalej obdobne.
- 376 Pozri 1 Par. 5:18, pozn. 152; Žalm 7:12, pozn. 203.
- 377 Pozri Gen. 15:6, pozn. 419; Žalm 73:16, pozn. 1773; tu a ďalej zmysel ako v texte na dotýčnych miestach.
- 378 D. „ako“.
- 379 Tj. „kolesá jeho vozov“; ako „koleso“ v Kaz. 12:6.
- 380 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1330.
- 381 Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 382 Pozri Prísł. 19:12, pozn. 278, tu je preklad zvolený vzhľadom na opakovaný výskyt tvarov tohto slovesa nižšie, aby sa dali preložiť tvarmi jedného slovesa slovenského.
- 383 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 384 Al. „na neho“, „proti nemu“, ďalej obdobne.
- 385 Tj. „nad týmto národom“; al. „aj bude (tj. „tento národ“) v onen deň nad ním“ (tj. „nad Júdom“).
- 386 Pozri 2 Sam. 22:7, pozn. 859; al. možno „tma tiesne“, tj. „tiesnivá tma“.
- 387 Pozri 1 Král. 6:3, pozn. 325.
- 388 D. „volal tento k tomuto“.
- 389 Al. „každej“, ďalej obdobne.
- 390 Tj. „toho, ktorý volal“ (v. 3), „každého z nich“.
- 391 Tj. podložky al. jamky, do ktorých boli prahy zapustené, vl. „matky“, porov. terajšie „matice“ skrutiek.
- 392 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 393 Al. „ohľadne perí“.
- 394 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 395 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131, tu iná predložka ako tam, no v danej súvislosti v podstate rovnakého zmyslu. V kap. 8:8 a ďalej ešte iná predložka v zmysle ako tam v texte.
- 396 Al. „za tvoj hriech sa robí zadost“, tvar slovesa, ktorého sa týka pozn. 869 k Exod. 25:17. Ďalej obdobne; v kap. 28:17 zmysel ako tam v texte.
- 397 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
- 398 Dôraz je na tomto slovese, preto nasleduje bezdôrazný tvar zámena, v hebrejčine zámená prípona.
- 399 D. „Počutím“.
- 400 D. „videním“.
- 401 Tj. „necitlivým“, „nevnímavým“.
- 402 Vl. „sprav ťažkými“, ďalej v zmysle ako v texte na dotýčnych miestach.
- 403 Tj. „zaslep“, „oslep“, ako v kap. 29:9, tu doslovný preklad v takomto zmysle.
- 404 Vl. „zalep, aby nie“, tj. „aby sa nestalo, žeby“.
- 405 Vl. „by ho uzdravilo“, v texte opis vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom v pôvodine. V kap. 53:5 opis obdobného výroku v trpnom rode („boli sme uzdravení“).
- 406 Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz³⁴⁷, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 407 D. „vzdiali“.
- 408 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 409 Vl. „mnohá“, „hojná“, ďalej obdobne.
- 410 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 411 Tu nie v zmysle „posvätného stromu“.
- 412 D. „v ktorom“, „na ktorom“, „pri ktorom“, zmysel ako v texte, porov. Gen. 7:21, pozn. 248 a 249. Ďalej obdobne.
- 413 Vl. „v (al. „pri“) zrúbaní“, tj. „v stave, v akom je po zrúbaní“.
- 414 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 415 Pozri Num. 21:11, pozn. 797; Sud. 3:12, pozn. 182.
- 416 Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 398.
- 417 Pozri 2 Král. 16:5, pozn. 643.
- 418 Tvar slovesa v Gen. 8:4, pozn. 178; ďalej iné tvary v zmysle ako tam v texte.
- 419 Al. „sa oprel o Efrájima“.
- 420 Meno znamená „Zvyšok sa bude vracat“.
- 421 Pozri 2 Král. 18:17, pozn. 725.
- 422 Pozri 2 Král. 18:17, pozn. 726.
- 423 Pozri Num. 20:19, pozn. 773.
- 424 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 425 Al. „upokoj sa“, obdobne ako v kap. 30:15, kde nesúvisí s „pokľudom“ vyššie¹⁵⁶⁸.
- 426 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 427 Pozri Deut. 20:3, pozn. 735.
- 428 Pozri Deut. 1:29, pozn. 85.
- 429 V príčinnom zmysle³⁴⁸.
- 430 Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz³⁶¹ a ktorého tvarom je aj „radca“ v kap. 1:26 a 3:32³⁰⁴ a ďalej, ako napr. „radím“ v 2 Sam. 7:11, takže tu aj „uradil (al. „uzniesol“, „rozhodol“) sa“, no vzhľadom na väzbu s prostým 4. pádom je vari na mieste preklad, ktorý podávam v texte. V kap. 8:10 a ďalej zmysel ako v texte tam.
- 431 Al. „proti Júdovi“, ďalej obdobne.
- 432 Pozri Exod. 1:12, pozn. 23, sloveso ako „pociťovať nevoľu“ v Prísł. 3:11, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu so zmyslom ako v texte. Vo v. 16 iný tvar, zmysel ako v texte tam.
- 433 Tj. „dobyť“, sloveso ako napr. v 2 Sam. 23:16, pozn. 952, tvar vyskytujúci sa v SZ len tu a v 2 Král. 3:26, pozn. 100, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie. Ďalej iné tvary.
- 434 Pozri Sud. 9:6, pozn. 538.
- 435 Nadväzuje na „pretože“ vo v. 5.
- 436 Sloveso ako v Gen. 6:18, pozn. 227.

- 437 Vt. „v ešte šesťdesiat a päť rokov“, tj. „v priebehu 65 rokov“.
- 438 D. „zrútiť od (al. „z“) ľudu“, tj. „od (al. „z“) bytia ľuďom“, „od (al. „z“) postavenia ľudu“. Ďalej obdobne.
- 439 Tu sa oproti 2 Par. 20:20 vzhľadom na odlišné významové zafarbenie nedá dosť dobre na preklad použiť to isté slovenské sloveso ako na konci verša.
- 440 Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
- 441 Al. „Spýtaj sa... Boha, na“, ďalej obdobne.
- 442 Tj. „žiadať znamenie v hĺbinách alebo vo výšinách“.
- 443 Pozri Exod. 15:25 a ďalej, pozn. 587.
- 444 D. „od vás“, tj. „z vášho hľadiska al. stanoviska“.
- 445 Al. „hnevať“, „unúvať“, „dopaľovať“, „otravovať“.
- 446 D. „mužov“¹⁹⁷.
- 447 Hospodin tu totiž hovorí skrze proroka.
- 448 Zdôrazňujúci člen.
- 449 Pozri Gen. 24:43, pozn. 628.
- 450 Hoci tento výraz neznačí vždy „pannu“, je preklad v texte dostatočne zdôvodnený tým, že toto miesto sa uvádza u Mat. 1:23, kde preklad „parthenos“ tohto výrazu (podľa LXX) je v takom zmysle (ako aj v celom N. Zákone), ktorý tam splna potvrdzuje aj textová súvislosť. Tento zmysel je podopretý aj zdôrazňujúcim členom, vyjadrujúcim jedinečnosť udalosti; veď otehotnenie „mladice“, nie „panny“, by nebolo nič nezvyčajné.
- 451 Tj. „S nami Boh“.
- 452 Ako „smotanú“ v Gen. 18:8, pozn. 470.
- 453 D. „na svoje vedenie“, tj. „aby vedel“; al. „do svojho dosiahnutia schopnosti (D. obdobne)“, tj. „než bude vedieť“.
- 454 Al. možno „zavrhneniahodnosť“, „odpornosť“.
- 455 Al. „postaviť sa zamietavo (al. „mať odpor“) proti zlému“ (al. „ohľadne“¹⁴³ zlého“), pozri Jób 5:17, pozn. 243. V kap. 5:24, 8:6, 31:7, 33:8 väzba so 4. pádom, zmysel ako v texte.
- 456 Pozri Deut. 4:37, pozn. 280.
- 457 Všetky známe mi preklady podávajú toto miesto v znení „zamietnuť (al. „zavrhnuť“) zlé a vyvoliť dobré“; no v pôvodine sú spodstatnené mená „zlé“ a „dobré“ spojené so slovesami predložkovou väzbou, ktorú som sa opísom v texte (al. v poznámke vyššie⁴⁵⁵) pokúsil v preklade uchovať, hoci na ňu nikto zo známych mi prekladov neprihliada.
- 458 Al., nie celkom spisovne, ale formálne doslovne a hádam zreteľnejšie, „pôda, čo z jej dvoch kráľov“.
- 459 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 460 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 461 Vt. „konci“, ďalej obdobne.
- 462 Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
- 463 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 464 D. „v dolinách trhlín“ (al. „puklín“ al. „zárezov“).
- 465 Al., podľa iných, „vo všetkých diarach“ (al. „rokliach“, „napajediách“), výraz vyskytujúci sa v SZ len na tomto mieste.
- 466 Pozri Gen. 30:16, pozn. 774.
- 467 Pozri Num. 21:13, pozn. 799, no tu iná predložka v zmysle ako v texte.
- 468 Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
- 469 Vt. „vlas“.
- 470 Pozri Lev. 13:29n., pozn. 418.
- 471 Tj. všetko toto dianie; zámeno v preklade je pridané na vyjadrenie tohto zmyslu, lebo nasledovné „bude odstraňovať“ je tvar ženského rodu⁴⁷³, ktorý tu zrejme zastupuje rod stredný (ktorý hebrejčina nemá) v uvedenom zmysle, lebo v tejto vete niet podstatného mena ženského rodu, ktoré by tu mohlo byť podmietom („britva“ je v hebrejčine rodu mužského).
- 472 Pozri Gen. 18:23, pozn. 502; v kap. 13:15 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 473 No tento tvar je aj tvarom 2. osoby mužského rodu, takže sa tu možno dá čítať aj „bradu budeš (v zmysle neosobného podmetu, „brada sa bude“) odstraňovať“, obdobne ako vo v. 25 („nebude sa“).
- 474 Vt. „jalovicu z hovädzieho dobytká“ (Deut. 21:3 a i.), ďalej zmysel ako v texte.
- 475 Tu a vo v. 15 nie sú tieto slová, ako podobné spravidla inde (napr. Exod. 3:8 a na mnohých iných miestach), výrazom hojnosti a blahobytu, lež naopak núdze („pre nedostatok inej stravy“).
- 476 Al. možno „sa bude stávať trnistým krovím a bodlačou“⁶⁶.
- 477 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 478 Al. možno „horské polia“.
- 479 Tj. „nástrojom na okopávanie“, inak. „plejú plečkou“.
- 480 Al. „výbehu“, vt. „vysielania“, tj. „na pašu“, teda „pastviskom“.
- 481 Pozri Gen. 22:7n., pozn. 570; tu (nie všade ďalej) v hromadnom zmysle.
- 482 Al. „slohom“, podľa iných „písmom“, LXX „grafidi“, „rydlom“, „písadlom“, Vulg. „stylo“ v rovnakom zmysle al. aj „slohom“ ako tu vyššie.
- 483 Tj. spôsobom medzi smrteľníkmi obvyklým, aby to každý mohol prečítať.
- 484 Al. „O Mahér-šálál-cháš-bazovi“.
- 485 Meno znamená „Náhlivo lup, rýchlo korisť“.
- 486 Al. „na svedectvo si beriem“ (al. „chcem vziať“).
- 487 Al. „spolahlivých“.
- 488 Tj. „k svojej manželke“.
- 489 Pozri aj Rúth 2:1, pozn. 63.
- 490 Pozri 2 Sam. 18:5, pozn. 720.
- 491 D. „idúce“, porov. Gen. 2:11, pozn. 67.
- 492 Tj. „spôsobíť, aby sa vzduli al. vystúpili z brehov“.
- 493 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 494 Pozri Žalm 35:18, pozn. 1003.
- 495 Tu v takomto zmysle („váhu“, „farchu“, „pádnosť úderu“).
- 496 Al. „cez“.
- 497 Pozri Jós. 3:15, koniec verša, a porov. tam kap. 11:4, pozn. 427.
- 498 Tu v takomto zmysle, ako „budeš pokračovať“, v 1 Sam. 10:3.
- 499 Pozri Žalm 78:20, pozn. 1885.
- 500 Al. „Zúrte“, „jedzte sa“; v kap. 59:15 a ďalej zmysel ako v texte.

- 501** Ako v kap. 7:8, kde je tvar trpného, tu činného rodu, tu aj „rozpadnite sa“, al. tiež „zdeste sa“, „zhrozte sa“. V kap. 9:4 iný tvar činného rodu so zmyslom ako tam v texte.
- 502** Tj. „ozbrojte“, ďalej obdobne.
- 503** Tu v pôvodine opäť slovná hra: „haazínú“, „nastavte uši“, „hitheazrú“, „opásajte sa“.
- 504** Al. „uznášajte sa uznesením“, „plánujte plán“, „rozhodujte sa rozhodnutím“.
- 505** Tvar tohože slovesa ako v kap. 4:1²⁰, tu a ďalej bez predložky.
- 506** Pozri Deut. 8:5, pozn. 394; Žalm 16:7, pozn. 149.
- 507** Al. možno „odrádzal od chodenia“, „vystríhal pred chodením“⁷¹.
- 508** Al. „o všetkom“.
- 509** Porov. obdobnú väzbu v Exod. 33:1, pozn. 1134. Ďalej obdobne.
- 510** Pozri Žalm 76:11, pozn. 1853; na konci verša 13 (v SZ len tam) výraz obdobne utvorený od iného slovesa¹⁸².
- 511** Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 512** Pozri Exod. 30:12, pozn. 1085; Num. 8:19, pozn. 323; tu výnimočne v zmysle ako v texte (vl. „nárazu“).
- 513** Pozri Žalm 119:165, pozn. 2523 („príčiny k (v poznámke „kameňa“) úrazu“ tam je ten istý výraz ako „potknutie sa“ tu). V kap. 57:14 zmysel ako tam v texte.
- 514** Pozri Exod. 23:33, pozn. 831.
- 515** Pozri Žalm 10:15, pozn. 82.
- 516** Pozri Deut. 7:25, pozn. 380.
- 517** Tvar slovesa ako v Jós. 7:15, pozn. 275.
- 518** Ako napr. Exod. 12:34; Prísł. 30:4. Ďalej zmysel ako v texte na dotýčnych miestach.
- 519** Tj. „zápis Božieho zdelenia“.
- 520** Tj. „v ich srdciach“, al. „medzi mojimi žiakmi“.
- 521** Tvar slovesa ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
- 522** Pozri aj Deut. 12:5; 18:11, pozn. 487.
- 523** Pozri Lev. 19:31, pozn. 644.
- 524** Al. „švitoria“, „čvirikajú“, ďalej obdobne.
- 525** Pozri Jós. 1:8, pozn. 30, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 526** Tj. podľa svojej výzvy vo v. 19.
- 527** Tj. „zákon a osvedčenie“.
- 528** Al. „nech hovoria podľa tohto slova, ktoré“.
- 529** Al. „Ak (tj. „či“) nehovoria podľa tohto slova *tí*, z ktorých žiadny“.
- 530** Mnohé zo známych mi prekladov podávajú, možno podľa Vulgaty (LXX majú znenie významom odchylné od masóretského textu), znenie „Ak nehovoria podľa tohto slova (potom by išlo o bezprostredne predchádzajúcu výzvu „K zákonu...“), nemajú“ (al. „nikto z nich“ [vl. potom „potom je to ľud, ktorý“] nemá), ktoré sa však nedá dosť dobre odvodiť z hebrejského textu bez dopĺňania slovami, akých v ňom niet.
- 531** Tj. „že v tom (al.⁵²⁸ „v ktorom“) niet nádeje na nový deň“.
- 532** Tj. „ľud“, al. „každý z nich“, al. „bude sa“³⁸³.
- 533** Tj. vari „v zemi“, ďalej obdobne.
- 534** Al. „stiesnený“, „strápený“, pozri Gen. 49:7, pozn. 1326, tu trpné prídavné tohto slovesa, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 535** Sloveso ako „sa... nazlostil“ v Gen. 40:2.
- 536** Sloveso ako v Exod. 7:23, pozn. 230.
- 537** Pozri Gen. 35:3, pozn. 935; ohľadne kap. 37:3 pozri 2 Kráľ. 19:3, pozn. 750.
- 538** Vl. „tma“, „temnota“, no nesúvisí s predošlým „temnota“ ani s „tmu“ nižšie. V kap. 9:1 príbuzný výraz rovnakého zmyslu.
- 539** Pozri Prísł. 1:27, pozn. 89; tu v kap. 9:1 odvodený výraz³⁴³.
- 540** Pozri Deut. 30:4, pozn. 242.
- 541** Pozri Exod. 10:22, pozn. 346.
- 542** Vl. „pre *tú*, pre ktorú“³⁰⁷, al. „*nebude mať*¹⁷⁹ čierňavy *tá*, ktorá má“¹⁷⁹“.
- 543** Pozri Jób 36:16; 37:10, pozn. 1636, tu v zmysle „útlak“, „zovretie“, „súženie“.
- 544** V hebrejčine slovná hra: „múáf“, „čierňava“, „mú-cák“, „stesenie“.
- 545** Al. „znevážil“, sloveso, od ktorého je dotýčný výraz³⁷² odvodený, al. možno naopak; tu zmysel ako v texte.
- 546** Tu bez predložky.
- 547** Kapitola 9 začína v hebrejskom texte len tu.
- 548** Al. „bývajúci“.
- 549** Pozri Jób 3:5 a ďalej, pozn. 102.
- 550** Al. „Rozmnožil si“, ďalej obdobne.
- 551** Tak podľa čítaného textu, písaný text má znenie „nezveličš“, v podobnom zmysle prekladá Vulgata a LXX.
- 552** Al. „palica“, ako napr. v Exod. 4:4.
- 553** Tj. „na jeho plece dopadajúci“.
- 554** Ako „žezlo“ v Gen. 49:10; tak sa dá chápať aj tu v kap. 14:5.
- 555** D. „palicu pohoniča (v al. „pri“) ňom“.
- 556** Tj. „vojenská obuv“, nižšie obdobne.
- 557** Al. „lomozom“, „hrmotom“, „dunením“, v kap. 29:6 zmysel ako tam v texte.
- 558** „V obuvi chodiaceho“ je tvar slovesa odvodeného od „obuv“⁵⁵⁶ vyššie; oba výrazy sa vyskytujú v SZ len na tomto mieste.
- 559** Sloveso ako u Jós. 10:18, pozn. 404, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 560** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 7, súvisiaci s „Knieža“ tu nižšie¹⁰⁴, „kňažna“ v Gen. 17:15, pozn. 456.
- 561** Pozri Exod. 15:11 aj príbuzný výraz v Sud. 13:18, pozn. 688 „div“ tam vo v. 19 je iný výraz ako tu, hoci, pravda, tiež príbuzný).
- 562** Al. možno „Radca BOHA (tj. vari „od BOHA“)Hrdinu“.
- 563** Podľa iných prekladov „Div radcu (tj. „Divuplný Radca“, al. jednoducho „Div(uplný) Radca“), BOH-Hrdina“, no nazdám sa, že prízvuché znamienka v hebrejskom texte nasvedčujú členeniu, aké podávam v texte.
- 564** Al. „veku“, pozri Gen. 49:26, pozn. 293; inak azda „Večný Otec“. Ďalej obdobne.
- 565** Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 566** D. „rozumnožovania“, „rozhojňovania“, zmysel azda ako v texte.
- 567** Sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535.
- 568** Pozri Žalm 18:35, pozn. 569.

- 569 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 570 Al. „proti (ako vyššie) Isráelovi“, „na Isráela“.
- 571 Vl. „veľkosti“ (Deut. 3:24, pozn. 20), tu a v kap. 10:12 v takomto zmysle.
- 572 Pozri 1 Král. 6:36, pozn. 398.
- 573 Pozri 1 Král. 10:27, pozn. 642.
- 574 Pozri Jóba 14:7; 29:20, pozn. 69; tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 575 Al. „na neho“, ďalej obdobne.
- 576 Tj. „proti tomuto ľudu“, nižšie obdobne.
- 577 Tu iný tvar dotyčného slovesa¹⁷⁷ v tomto zmysle („spraví, aby povstali“, „zobudí“).
- 578 Tj. „trápičov od Recína“, „Recínovo vojsko“.
- 579 Al. „spredu“, „zozadu“, porov. 1 Král. 7:39, pozn. 463.
- 580 Ako „chrbát“ v Exod. 33:23, „zadky“ v 1 Král. 7:25.
- 581 D. „všetkými“.
- 582 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 583 Pozri Jóba 15:32, pozn. 771.
- 584 Vl. „a vznešený“ (al. „povznesený“)⁶⁸.
- 585 Pozri Deut. 1:17, pozn. 53.
- 586 Pozri Žalm 4:2, pozn. 91.
- 587 Vl. „sa stali“⁴⁶, ďalej obdobne, pozri 1 Sam. 4:9, pozn. 244.
- 588 Pozri 2 Sam. 17:16, pozn. 701.
- 589 Pozri Žalm 102:13, pozn. 503 a 504.
- 590 Pozri Jóba 8:13, pozn. 426.
- 591 Pozri Gen. 34:7, pozn. 905.
- 592 Pozri Gen. 22:13, pozn. 577.
- 593 Al. „víria“.
- 594 Vl. „vzostupy“, „stúpania“, v kap. 12:5 a obdobne ďalej zmysel ako tam v texte, porov. Žalm 93:1, pozn. 2146.
- 595 Pozri Prísl. 11:4, pozn. 551.
- 596 Al., podľa niektorých, „zatmenená“ al. „zuhoľnatá“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 597 Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
- 598 Al. „nelutujú“, „nemajú ohľadu“, ďalej obdobne, pozri 2 Sam. 12:4, 6, pozn. 494.
- 599 Al. „odsekne (al. „odreže“) si“ sloveso ako „rozsek-nite“ v 1 Král. 3:25. Ďalej obdobne.
- 600 Sloveso, ktorého tvarom je „palica zákonodarcu“¹⁷²³.
- 601 Čosi iný výraz ako v Gen. 47:26, pozn. 1283, aj ako v Exod. 12:14, pozn. 388; taký ako „uznášania“ v Sud. 5:15, pozn. 329; takže možno aj „uznášajúcim sa na uznášaních“, no znenie v texte uchováva v preklade väzbu bez predložky, aká je v pôvodine.
- 602 Pozri Gen. 41:51, pozn. 1130; Num. 23:21, pozn. 896.
- 603 Al. „odstránenie“.
- 604 Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 605 Pozri Žalm 9:4, pozn. 188, iný výraz ako v kap. 3:14 a ďalej⁸⁵.
- 606 Pozri Kaz. 5:8, pozn. 192; tu tvar slovesa, na ktoré sa tam odkazuje; kap. 61:8 obdobne.
- 607 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 608 Al. „olupovali“, no nesúvisí s „lupom“ vyššie, lež zato s „koristi“ vo v. 6, „plienili“, „drancovali“. Ďalej obdobne.
- 609 Pozri Num. 16:29, pozn. 657.
- 610 Predložka ako „na“ vyššie a „o“ nižšie.
- 611 Pozri Prísl. 1:27, pozn. 87.
- 612 Al. „sklonil“, „klesol“, pozri Gen. 49:9, pozn. 1328; Sud. 5:27, pozn. 356.
- 613 Pozri Žalm 68:6, pozn. 1615.
- 614 Tu a v kap. 24:22 a 42:7 čosi odlišný súznačný tvar.
- 615 Pozri Žalm 102:10, pozn. 2208.
- 616 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 617 Al. „v (al. „medzi“) neveriaci národ“, ďalej obdobne.
- 618 Pozri 1 Sam. 13:14, pozn. 531.
- 619 Iná predložka ako vyššie⁶¹⁷.
- 620 Tj. „nad ľudom, ktorý je predmetom výbuchu“, „ktorého sa týka výbuch“.
- 621 Pozri Exod. 1:14, pozn. 29; tu a ďalej zmysel ako v texte, v kap. 29:16, 45:9 a 64:8 značí „hrnčiarsku hlinu“.
- 622 Pozri Gen. 18:15, pozn. 488.
- 623 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 624 Tj. „mne podriadenými“.
- 625 Al. „moji hodnostári zároveň kráľmi“.
- 626 Tj. „Kálne“ (Gen. 10:10).
- 627 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 628 Tj. „zmocnila sa ich“.
- 629 Výraz príbuzný onému v kap. 40:19¹⁹³⁵ a v podstate súznačný; vždy v množnom čísle.
- 630 Tj. „viac ako v Jerúsaleme“, D. „od Jerúsalema“, ďalej obdobne.
- 631 Al. „modlám“, ako v 1 Sam. 31:9; 2 Sam. 5:21, no nie ako tu vyššie¹⁶⁴.
- 632 Pozri Jóba 6:9, pozn. 291, tu zmysel ako v texte, ďalej ako v texte tam.
- 633 Pozri napr. Exod. 3:16, pozn. 117, sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁶⁰⁹; ďalej aj iné tvary v zmysle ako v texte na dotýčných miestach.
- 634 Tu azda v zmysle „viem si poradiť“, „vyznám sa v tom“, „viem, ako na to“.
- 635 Pozri Deut. 32:8, pozn. 121.
- 636 Tj. azda „zásoby“, „poklady“, vl. „veci prichystané“ (al. „naporúdiť súce“) na voľajaký účel; ako „hotoví“ v Est. 3:14; 8:13.
- 637 Sloveso, od ktorého je odvodený výraz „olupovačov“ v Sud. 2:14 a 16, pozn. 129.
- 638 D. „sediach“, tj. „na tróne“, ďalej obdobne.
- 639 Pozri Gen. 6:21, pozn. 230.
- 640 Pozri Prísl. 27:8, pozn. 1156; tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 641 D. „ústa“, ďalej obdobne.
- 642 Sloveso od ktorého je odvodený dotyčný výraz²⁵⁵; pozri Sud. 7:2, pozn. 453.
- 643 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 644 Al. „vyťahovať“, vl. „zveličovať“⁶.
- 645 Vl. „máva“, „drhne“, nižšie obdobne. Vo v. 32 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 646 D. „nad svojho pohybujujúceho“, „svojimi pozdvihajúcimi“, „ako pozdvíhanie prúta“, v texte opisy v záujme zreteľnosti.
- 647 Al. „ako by sa prút pozdvíhal, že“.
- 648 Pozri Žalm 78:31, pozn. 1900; v kap. 17:4 jednotné číslo v zmysle ako v texte.

- 649** Pozri Žalm 106:15, pozn. 2325.
650 AL „pod jeho slávu“.
651 Tu aj „krásu“, „nádhru“, „pôvab“.
652 Tj. azda „úplne“, „vonkoncom“.
653 AL „miznutie“, „zaníkanie“, vl. „rozplývanie sa“ (sloveso ako „roztápalo sa“ v Exod. 16:21). Ďalej obdobne.
654 V hebrejčine slovná hra: „kimsós“, „ako chradnutie“, „nósés“, „churavého“.
655 Pozri Gen. 34:30, pozn. 930.
656 Pozri 2 Sam. 1:6, pozn. 15.
657 Tj. „o toho, kto ho bije“, v texte doslovný preklad.
658 Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
659 Pozri Deut. 28:65, pozn. 1044, vo v. 23 príbuzný výraz rovnakého zmyslu; oba sú odvodené od slovesa v kap. 1:28¹²⁷.
660 Pozri Jóba 14:5, pozn. 688.
661 Pozri Deut. 1:29, pozn. 55 a 65.
662 Pozri Gen. 18:11, pozn. 474.
663 Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe.
664 Tu aj „pre ich ničivosť“.
665 VL „ničenie“, „druenie“, al. možno jednoducho „vyčítaním“, v podmetnom zmysle, hebr. „al-tavlíthám“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa v 1 Par. 17:9, pozn. 587. Mnohé novšie preklady chápu toto miesto v zmysle predmetom a podávajú v znení „môj hnev na ich zničenie“, no hoci použitie dotýčnej predložkovej väzby v takomto zmysle nie je celkom vylúčené, nazdám sa, že jej zmysel tu je v jej vlastnom význame ako v texte³⁸⁴ al. tu vyššie; v tomto zmysle ju taktiež chápu aj niektoré iné novšie preklady a v podstate aj LXX („epi tén búlén autón“, „nad ich vôľou“) a Vulgata („super scelus eorum“, „nad ich zločinom“ (al. „hanebnosťou“).
666 VL „(zo)budiť“ (Jób 3:8; Pies. 2:7).
667 Tj. „ako pri pobiť“.
668 Pozri Lev. 26:21, pozn. 899.
669 Tu proti v. 24 v zmysle „ako proti Egyptu“, Exod. 14:26nn.
670 Výraz odvodený od slovesa v Gen. 49:15 („nosenie“, iného ako napr. tu v kap. 1:15⁶⁸ a na mnohých iných miestach), ktoré je aj tu v kap. 46:4 a ďalej.
671 D. „oleja“, ďalej obdobne.
672 Tj. azda „následkom toho, že Júdá bude nadobúdať moc a silu“, al. podľa niektorých, „od tučného zátylku“, porov. kap. 5:17³⁵⁴. Podľa iných „od pomazania“.
673 Pozri Jóba 17:1, pozn. 820.
674 AL „ukladá“, „odkladá“, vl. „obstaráva“, „postaráva sa o“, tu zmysel ako v texte.
675 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
676 AL „ubytovnía“, „hostinec“ (Gen. 42:27; 43:21).
677 Pozri Exod. 19:16, pozn. 647.
678 Pozri Est. 8:15, pozn. 281, tu a ďalej zmysel ako v texte.
679 Tj. „hlasno“.
680 AL „dávaj pozor“ („pozorne načúvaj“), ďalej obdobne.
681 Pozri Exod. 9:19, pozn. 292, tu opis vzhľadom na to, že nie je uvedený, kam sa utiekajú al. uchylujú.
682 AL „Ešte dnes sa zastaví“.
683 Tak podľa čítaného textu, podporovaného starými prekladmi; písaný text podáva znenie „domu“.
684 VL „sa chystá hrôzou“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, zmysel azda ako v texte.
685 Tj. „stromy“, tu, pravda, v obraznom zmysle (vojsko Asýrie sa prirovnáva k lesu).
686 AL „odtínané“, pozri Sud. 21:6, pozn. 929; tu a ďalej zmysel ako v texte.
687 Sloveso, ktorého tvarom je „bude zničené“ u Jóba 19:26, porov. tam pozn. 931.
688 AL „Veľkého“, „Mohutného“, „Mocného“.
689 AL „so svojimi vznešenými“^{297 477 688}.
690 Pozri 1 Par. 12:32, pozn. 411; odvodené od dotýčného slovesa¹¹.
691 D. „Duch poznania a úcty ku Hospodinovi“³⁹².
692 VL „jeho prívoniavanie („vaharichó“, tvar slovesa odvodeného od slova „rúach“, „vôňa“, ktoré tiež znamená „duch“) k“, pozri Exod. 30:38, pozn. 1101.
693 Podľa LXX a Vulgaty „naplní ho duch (LXX, „emplēsei auton pneuma“; Vulgata, „replebit eum spiritus“) bázne“ (al. „úcty“); prekladatelia vari toto sloveso takto pochopili vzhľadom na iný spomenutý význam slova „rúach“⁶⁹². Tohto zmyslu sa v podstate pridrižavajú aj niektoré novšie preklady.
694 Pozri Num. 12:8, pozn. 465.
695 AL „rozsudzovať“, no nesúvisí so „súdiť“ vyššie. Pozri napr. Gen. 31:42, pozn. 557.
696 Pozri Žalm 27:11, pozn. 797.
697 Pozri Žalm 9:18, pozn. 276; 10:2, pozn. 292.
698 Pozri 2 Sam. 20:8, pozn. 800; nie ako „bedier“ tu nižšie a v kap. 5:27.
699 Pozri Exod. 17:12, pozn. 599; iný výraz ako tu v kap. 10:20⁶⁵⁸, ale príbuzný. V kap. 26:2 ešte čosi iný výraz, v pôvodine množné číslo, možno v zosilňujúcom zmysle.
700 Pozri Gen. 12:10, pozn. 495, tu (nie všade ďalej) v zmysle Sud. 5:17, pozn. 336.
701 Pozri Gen. 4:7 a ďalej, pozn. 1329.
702 Pozri 1 Par. 13:7, pozn. 434; ďalej iné tvary v zmysle ako v texte.
703 AL „medvedica“.
704 AL azda „priateľ“ (Prísł. 22:24, pozn. 662).
705 Pozri Žalm 119:47, 70, pozn. 2461.
706 AL „vystrie (sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu) svoju ruku“.
707 VL „otvor“, „dieru“ (kap. 42:22), no nie ako „dierou“ vyššie.
708 Pozri Prísł. 23:32, pozn. 1035.
709 D. „Na všetkom mojom“, ďalej obdobne.
710 Pozri Gen. 6:11n., pozn. 205 a 207.
711 VL „ako vody pokrývajú more“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine. Dá sa, pravdaže, povedať aj „pokrytím mora“⁵⁶⁵.
712 Pozri Num. 21:8n., pozn. 793; tu v kap. 33:23 zmysel ako tam v texte.
713 Pozri aj Deut. 12:30, pozn. 524, tu s inou predložkou, výraznejšie vyjadrujúcou zmysel ako v texte; s tou sa pojí tože sloveso v čosi inom zmysle v 2 Par. 31:9, pozn. 22.

- 714** Vl. „a jeho odpočinok“, pozri Gen. 49:15, pozn. 1343. Ďalej obdobne.
- 715** Pozri Gen. 4:1, pozn. 125; Exod. 15:16, pozn. 528.
- 716** Tj. „Horného Egypta“.
- 717** Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
- 718** Pozri Gen. 10:5, pozn. 311.
- 719** Tj. „ženy“, tvar ženského rodu.
- 720** Tvar slovesa „sa rozptýlila“ v Gen. 9:19, tu zmysel ako v texte.
- 721** D. „kridel“, zmysel ako v texte („cípov“, Num. 15:38, pozn. 611). Ďalej obdobne.
- 722** AL. „žiarlivosť“, ako „horlivosť“ v kap. 9:7 a obdobne ďalej.
- 723** Tu ako „utláčateľa“ atď. v citovanom mieste¹¹⁸. Ďalej aj iné tvary tohože slovesa.
- 724** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁷²² odvodený.
- 725** Pozri Jób 31:22, pozn. 1395.
- 726** Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 727** Pozri Gen. 19:37, pozn. 519.
- 728** Pozri Est. 9:19, 22, tu zmysel ako v texte; výraz sa v SZ vyskytuje iba na týchto 3 miestach.
- 729** Pozri 1 Sam. 22:14, pozn. 848, tu zmysel ako v texte.
- 730** Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 731** VL. „odovzdaným spraví“¹⁷²⁹, tu azda skôr ako v texte („s ním ako s odovzdaným naložiť“, tj. „zničí al. zahladí ho“). Mnohí novší prekladatelia považujú toto znenie („vehecherim“) za chybu opisovača a navrhujú miesto neho čítať „vehecherib“, „a vysuší“ al. tiež „spustoší“, ako Ezek. 26:2, pozn. 262, možno podľa prekladu LXX („eremósei“) a Vulgaty („desolabit“), „spustoší“ (al. „bude pustošiť“), ktorý sa však, povedal by som, dá chápať aj ako voľnejší preklad znenia pôvodiny.
- 732** Tj. úzky záliv, dnes zvaný Suezský, ktorým Isráelovci po suchu prešli pri svojom vyjdení z Egypta.
- 733** Tu vari tiež „pohroziť“, obdobne ako v kap. 10:32.
- 734** Pozri Žalm 25:5, pozn. 751; tu a ďalej tvary tohože slovesa, zmysel ako v texte.
- 735** Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 736** AL. „Ďakujem ti“, pozri 1 Par. 16:4, pozn. 511 a 513. Ďalej obdobne.
- 737** AL. možno „hoci“.
- 738** Pozri Exod. 15:2, pozn. 497; ďalej aj iné v podstate súznačné príbuzné tvary.
- 739** Pozri Sud. 20:36, pozn. 911.
- 740** Pozri Žalm 14:5, pozn. 406.
- 741** Pozri Žalm 118:14, pozn. 66 a 1974.
- 742** Pozri Exod. 15:2, pozn. 496.
- 743** Pozri Gen. 4:26, pozn. 175; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 744** Pozri Žalm 9:11, pozn. 292.
- 745** Pozri Žalm 7:17, pozn. 217, tu aj 218.
- 746** AL. „lebo“, „ved“.
- 747** AL. „veľké“, „slávne“, „dôstojné“, „vznešené“.
- 748** VL. „vnútri“.
- 749** Pozri Num. 4:15; 11:11, 17, pozn. 147; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 750** Pozri 2 Kráľ. 9:25, pozn. 444.
- 751** Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
- 752** AL. „k nim“.
- 753** Pozri Num. 21:18, pozn. 807.
- 754** Ako v 2 Par. 26:18, tu v zmysle „tým, ktorí pre Mňa budú bojovať“.
- 755** Tj. „na vykonanie al. uskutočnenie prejavu svojho hnevu“.
- 756** Ako „pýche“ v kap. 9:9, tu v takomto zmysle.
- 757** Pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 758** Pozri Num. 1:3, pozn. 19.
- 759** Pozri Num. 1:3, pozn. 16.
- 760** D. „zeme diaľky“ (al. „vzdialenosti“).
- 761** Výraz odvodený od dotýčného slovesa³⁶⁰, al. možno naopak.
- 762** Pozri Jób 5:21, pozn. 252; Žalm 12:5, pozn. 374.
- 763** Pozri Gen. 17:1, pozn. 442.
- 764** V hebrejčine slovná hra: „šód“, „skaza“, „šaddaj“, „Všemocný“.
- 765** Tj. „bezvážne klesáť al. visieť“.
- 766** Porov. Žalm 22:14, pozn. 684.
- 767** Pozri Jób 4:5, pozn. 166.
- 768** Pozri napr. Žalm 48:6, pozn. 1290; ďalej aj iné tvary so zmyslom ako v texte na dotýčných miestach.
- 769** Pozri Gen. 42:28, pozn. 1161.
- 770** Pozri Gen. 42:28, pozn. 1162.
- 771** Tj. „planúce“, „rozpálené“.
- 772** AL. „ničivý“, pozri Prísł. 17:11, pozn. 812.
- 773** Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 774** VL. „Orióni“ (Jób 9:9), tu v takomto zovšeobecnenom zmysle.
- 775** Pozri Jób 41:18, pozn. 1854.
- 776** Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 870.
- 777** AL. podľa niektorých „svetu („zlovoľným“) pričať“ (al. „pripisovať“, tj. „za vinu klásť“); pozri aj kap. 24:22¹²⁸³.
- 778** Tvar slovesa ako v Gen. 2:2n., pozn. 49, zmysel ako v texte.
- 779** Tu v takomto zmysle, ako na vyššie¹⁷⁵ citovanom mieste.
- 780** Pozri Žalm 19:13, pozn. 633.
- 781** Tu v takomto zmysle. Pozri Žalm 17:10, pozn. 485.
- 782** Pozri Jób 6:23, pozn. 332; ďalej aj v platnosti prídatného mena.
- 783** Tu a ďalej tvary slovesa odvodeného od výrazu v 1 Kráľ. 10:2, pozn. 315; ktorý je aj tu v kap. 28:16.
- 784** Pozri Jób 28:17, pozn. 1274.
- 785** Pozri Jób 28:19, pozn. 1269.
- 786** Pozri 1 Kráľ. 9:28, pozn. 607.
- 787** Sloveso ako v Exod. 15:14, pozn. 521.
- 788** Pozri Jób 9:6, pozn. 454.
- 789** Niektorí chápu tento výraz tu v hromadnom zmysle („rozohnaný al. rozprášaný huf al. stádo gaziel“).
- 790** AL. možno „(stádo) pohromade udržiujúceho“.
- 791** AL. „Každý (nie podľa pozn.²¹³ vyššie) kto bude⁶⁴³ dopadnutý, bude prekáňaný a každý, kto bude⁶⁴³ polapený“.
- 792** Pozri 2 Kráľ. 8:12, pozn. 392.
- 793** Tvar slovesa ako „olupovali“ v Sud. 2:14, pozn. 129.
- 794** Pozri Deut. 28:30, pozn. 992, aj pokiaľ ide o čítaný a písaný text.

- 795** Pozri Gen. 10:2, pozn. 309; tu (jednotné číslo, hoci nasledujú slovesné tvary v čísle množnom) v zmysle „národ Médov“.
- 796** Vl. „za cenné považovať“, sloveso ako v kap. 2:22. Ďalej obdobne.
- 797** Tak prekladajú toto miesto LXX; no dá sa chápať aj v zmysle „lukmi (tj. „z lukov“) budú rozrážať mladíkov“ (al. „deti“, tak Vulgata) al. „mládici (al., podľa podaktorých, „chlapci“) budú rozrážať luky“.
- 798** Pozri Gen. 25:23, pozn. 655.
- 799** Výraz, od ktorého je dotyčné sloveso⁵⁸⁹ odvodené, je v Gen. 43:14, pozn. 1181, tu v kap. 47:6.
- 800** Al. „nebudú sa nad plodmi lona zľutúvať“, ako v kap. 60:10. Ďalej obdobne.
- 801** Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 802** Pozri Deut. 7:16 a aj, iné sloveso ako „ľutovať“ vyššie⁵⁸⁹.
- 803** Pozri 2 Sam. 1:19, pozn. 55, ten istý výraz ako „gazelu“ tu vo v. 14.
- 804** D. „od (al. „z“, tj. „krajší od al. najkrajší zo všetkých“) kráľovstiev“.
- 805** Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.
- 806** Pozri Gen. 13:12, pozn. 381.
- 807** Tj. „so stádami“, v kap. 51:2 „jeho potomstvo“. Porov. Gen. 32:10, pozn. 852.
- 808** Pozri Žalm 74:14, pozn. 1816.
- 809** Pozri Lev. 11:16, pozn. 325.
- 810** Pozri 1 Par. 15:29, pozn. 499.
- 811** Pozri Lev. 4:23, pozn. 122; 17:7, pozn. 539, tu azda hanlivé označenie démonov, porov. 2 Par. 11:15, pozn. 487.
- 812** Al. možno „šakaly“, no nie ako nižšie, vl. „zavýjajúce“, zmysel ako v texte, výraz sa vyskytuje v SZ ešte len v kap. 34:14 a u Jer. 50:39. Niektorí ho chápú v zmysle „nestvory“, „strašidlá“.
- 813** Al. možno „domoch“ al. „mestách“, D. „v jeho vdovách“, tu v prenesenom zmysle ako v texte. Mnohí tento výraz („bealmenóthau“) tu považujú za chybu opisovača a navrhujú čítať „bearmenóthau“, „v jeho hradoch“ (al. „palácoch“)¹²³¹, pozri napr. Prísl. 18:19, pozn. 856, (nie ako „v palácoch“ tu nižšie), možno podľa znenia Vulgaty („in aedibus eius“), ktoré má takýto význam (znenie LXX je odchylné). V takomto zmysle podávajú toto miesto takmer všetky známe mi novšie preklady, no nedovolil som si pôvodný text opravovať, i podávam v súhlase s nemnohými, o. i. aj s prof Roháčkom, preklad podľa jeho znenia, ktoré podľa môjho súdu nedáva o nič horší zmysel ako spomenutá oprava, porov. Pl. 1:1; Zjav. 18:7.
- 814** Porov. Exod. 32:18, pozn. 1137.
- 815** Al. „blahobytu“, „maznavosti“, pozri príbuzné výrazy v Deut. 28:54 a 56, pozn. 1030.
- 816** D. „a jeho čas je blízky ohľadne príchodu“, zmysel ako v texte
- 817** Tu v takomto zmysle, pozri Žalm 36:10; 109:12, pozn. 1029.
- 818** Pozri Deut. 3:20, pozn. 203.
- 819** Pozri Num. 18:2, pozn. 696.
- 820** Vl. „budú ich národnosti brať“ (nie ako v kap. 2:4¹⁵¹), tu azda zmysel ako v texte
- 821** Sloveso ako v Num. 18:20, pozn. 718; pozri Lev. 25:46, pozn. 841.
- 822** D. „stanú sa⁴⁶ zjavšími zjavším (al. „zjavších“⁵⁶⁵) ich“, v texte opis pre zreteľnosť.
- 823** Pozri Gen. 1:26, pozn. 42; Lev. 25:43, pozn. 838.
- 824** D. „v deň Hospodinovho dania ti kľudu“, v texte opis v záujme zreteľnosti.
- 825** Pozri 1 Par. 4:9, pozn. 84.
- 826** Pozri Jóna 14:1, pozn. 135 a 680.
- 827** Pozri Exod. 1:14, pozn. 27.
- 828** Pozri Exod. 1:14, pozn. 28, nižšie tvar slovesa odvodeného od tohto výrazu.
- 829** Pozri Num. 23:7, pozn. 878.
- 830** Pozri Num. 23:7, pozn. 879.
- 831** Pozri Num. 21:27, pozn. 815; 23:7, pozn. 880.
- 832** Al. možno „zanikol“, „pomínul sa“, ďalej obdobne.
- 833** Tj. „tá, ktorá vymáhala zlato“, mieni sa mesto Babilón al. vôbec celé kráľovstvo Babilóna. Iní chápú v zmysle „zlaté mesto“, v podstate v rovnakom význame, al. jednoducho „vymáhanie al. žiadostivosť zlata“. Výraz („madhéváh“) je odvodený z aramejčiny a vyskytuje sa v SZ len tu; niektorí ho považujú za chybu opisovača a navrhujú miesto neho čítať „marhéváh“, (porov. Num. 2:14, pozn. 72), „prudké naliehanie“ (al. „poháňanie“).
- 834** Vl. „ustúpenie“, „odstúpenie“.
- 835** Pozri 2 Sam. 18:16, pozn. 735.
- 836** Pozri Jós. 11:23, pozn. 452.
- 837** Pozri Žalm 98:4, pozn. 2180.
- 838** Pozri 2 Sam. 6:5, pozn. 286.
- 839** Tu v príčinnom zmysle.
- 840** Pozri Žalm 88:10, pozn. 2050.
- 841** Vl. „všetky kozly“⁵², tj. „vedúce osobnosti“, ako sú kozly „vodcami“ stáda.
- 842** Pozri 1 Sam. 14:28, pozn. 551.
- 843** Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 844** Pozri Žalm 28:1, pozn. 832.
- 845** Pozri Gen. 37:25, pozn. 985.
- 846** Tu sa dá tento výraz chápať v zmysle oboch predošlých poznámok. Ďalej obdobne.
- 847** Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
- 848** Pozri Est. 4:3, pozn. 182.
- 849** Pozri Exod. 16:24.
- 850** Pozri Jóna 25:6, pozn. 1180.
- 851** Pozri Exod. 17:13, pozn. 600, prídastie tohto slovesa, ktoré sa tu vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu vari dá chápať v zmysle ako v texte.
- 852** Pozri Žalm 139:8, pozn. 2636, kde, pravda, iné sloveso, no zmysel taký ako tu.
- 853** Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 854** Pozri Exod. 26:22, pozn. 917; vo v. 15 ten istý výraz v zmysle ako v texte tam.
- 855** Pozri Jóna 9:8, pozn. 460.
- 856** Pozri Gen. 14:18, pozn. 408.
- 857** Pozri Gen. 37:20; 40:15, pozn. 983.
- 858** Pozri 1 Kráľ. 3:21, pozn. 192.

- 859 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 860 Pozri Sud. 6:25, pozn. 419; v kap. 22:19 zmysel ako tam v texte.
- 861 Vl. „neotváral“, tu a obdobne ďalej zmysel ako v texte.
- 862 Al. možno „ležia⁵ v sláve, každý v svojom príbytku“, tj. „hrobe“, porov. v. 19.
- 863 Vl. „z“, „od“, no zmysel skôr ako v texte („preč al. ďaleko od“).
- 864 Pozri 1 Par. 21:6, pozn. 708.
- 865 Al. „zasypať“, D. „odiati“, „oblečení“.
- 866 Tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu.
- 867 Pozri PrísL. 27:7, pozn. 1155.
- 868 Pozri Lev. 26:30, pozn. 916.
- 869 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 870 Al. „krvavý kúpeľ“, „jatyky“, „masakru“.
- 871 Pozri Gen. 15:4; 22:17, pozn. 416, ďalej iné tvary tohto slovesa, zmysel ako v texte.
- 872 Tu azda v zmysle „ohľady“, „čo sa týka“.
- 873 Pozri Gen. 21:23, pozn. 555.
- 874 Pozri Jób 17:11, pozn. 844, tu azda v zmysle ako v texte.
- 875 Al. „bučiakov“, podľa iných „ježov“ al. „dikobrazov“.
- 876 Tj. vari „ľudu“.
- 877 Pozri Exod. 15:14, pozn. 522.
- 878 Tu čosi iný tvar ako v kap. 11:8; niektorí ho chápu v hromadnom zmysle.
- 879 Pozri Num. 21:6, pozn. 791.
- 880 Tu možno „drak“.
- 881 Pozri Exod. 23:11, pozn. 796.
- 882 Pozri Jób 11:18, pozn. 575 a 577.
- 883 Vl. „tvoj zvyšok“, ďalej obdobne.
- 884 Pozri Sud. 3:9 a ďalej, pozn. 175.
- 885 Al. „upadne v zmätok“, „rozochveje sa hrôzou“.
- 886 Tu v tomto v podstate doslovnom zmysle, jediný, nazdám sa, spôsob, ako bez úprav vyjadriť zmysel tohto výrazu tu vzhľadom na slovesný tvar vyššie⁸⁸⁵, ktorý je v hebrejčine jednoznačne tvarom 3. osoby mužského rodu. Vulgata a všetky známe mi novšie preklady (LXX majú odchylné znenie) si pomáhajú tak, že tento tvar nahrádzajú tvarom 2. osoby ženského rodu („rozplynieš sa, Pelešeth, ty všetka“) al. nedbajú na to, že tento výraz tu má zámennú príponu 2. osoby a podávajú znenie „rozplynie sa (apod.) všetka zem (v hebrejčine spravida ženského, no niekedy aj mužského rodu) Pelešeth“.
- 887 Tu v takomto zmysle („plukoch“, „čatách“, „zvázoch“, „jednotkách“).
- 888 Al. „oddelujúceho sa“, „stranou stojaceho“.
- 889 Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 890 Pozri Deut. 32:37, pozn. 1198.
- 891 Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁸⁶² odvodený.
- 892 Al. „zhynulo“ (Žalm 49:12, 20), ďalej obdobne.
- 893 Al. „v dom“, potom vari v zmysle „domu svojho boha“.
- 894 Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
- 895 Pozri Lev. 13:29, pozn. 418.
- 896 Al. možno „oholená“, tu v takomto zmysle.
- 897 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024.
- 898 Tu vl. „v“, iná predložka ako „na“ vyššie.
- 899 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 900 Vl. „zostupujúci“, „klesajúci“, tu vari „stekajúci“, ako napr. v Deut. 9:21, a odtiaľ zmysel ako v texte. V kap. 32:19 zmysel ako v texte tam.
- 901 Tvar slovesa ako v kap. 20:2, tu zmysel ako v texte; v kap. 58:11 tiež „občerstvovať“, „oživovať“, „zdatnými (al. „odolnými“) robiť“.
- 902 Pozri Jós. 6:5, pozn. 212; Žalm 41:11, pozn. 1173, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 903 Tj. „Móávova“, „Móávovi“.
- 904 Sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 905 Vl. „závery“, pozri napr. kap. 45:2, Deut. 3:5; 1 Král. 4:13 (tak Vulgata, „vectes“), porov. v. 8. Vo väčšine známych mi prekladov sa tento výraz podáva v zmysle „jeho ubehlíci“, zrejme čítali „bárichéhá“ miesto „beríchéhá“ (porov. kap. 43:14²⁰⁶³).
- 906 Tj. vari „nárek je počuť po jeho najzadnejšie hranice, až po“ (v. 8 obdobne); podľa väčšiny známych mi prekladov „Móáva; jeho ubehlíci utekajú⁹⁰⁵ až po“, no nedovolil som si opravovať dochovaný hebrejský text a podávam spolu s nemožnými znenie ako v texte, ktoré podľa môjho súdu dáva lepší zmysel.
- 907 Pozri Gen. 19:22, pozn. 508.
- 908 Pozri Num. 34:4, pozn. 1099.
- 909 Vl. „zobúdzajú“, ako v kap. 14:9, tu zmysel ako v texte.
- 910 Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁸⁸⁴ (Est. 4:1, koniec verša, a 9:31, pozn. 177).
- 911 Pozri PrísL. 15:4, pozn. 326; sloveso tam spomenuté je tu v kap. 8:15⁵¹⁵.
- 912 Pozri Gen. 1:11, pozn. 16.
- 913 Tj. „ktorý dokázali uchovať al. ušetriť“.
- 914 Tu v takomto zmysle, porov. príbuzný výraz v Gen. 41:36, pozn. 1106.
- 915 Al. „cez potok“.
- 916 Al. „Víb“, hebr. „Háarávím“, hranica medzi územiami Móáva a Edóma. Ďalej obdobne.
- 917 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 918 Spodstatné trpné príčastie dotýčného slovesa²⁰.
- 919 Chápanie tohto výrazu v hromadnom zmysle je na tomto mieste azda oprávnené vzhľadom na množné číslo predošlého „prídavky“.
- 920 Vl. „póde“³⁵.
- 921 Al. „zo Sely“, mesta v Edómsku. Ďalej obdobne.
- 922 Pozri Gen. 32:22, pozn. 865.
- 923 Pozri Gen. 8:20, pozn. 272.
- 924 Vl. „prines“, „prived“, tak podľa čítaného textu, písaný text znie „Poskytnite“ atď.
- 925 Podľa čítaného textu „uskutočnite“, v preklade tu aj vyššie⁹²⁴ je zvolené znenie v tvare jednotného čísla, lebo nasledovné „sprav“ a „skry“ sú jednoznačne v takom tvare.
- 926 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, príbuzné výrazy v kap. 28:7 a u Jób 31:28, pozn. 1382.
- 927 Pozri 1 Král. 18:26, pozn. 854.

- 928** Tu zmysel ako v texte, pozri napr. Prísl. 11:13, pozn. 561. Ďalej obdobne.
- 929** AL „s tebou“, D „v tebe“, tj. „v tvojej zemi“.
- 930** AL „útočišťom“, „útulkom“, pozri Jóba 22:14, pozn. 1075.
- 931** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 932** Pozri Gen. 47:15n., pozn. 1275.
- 933** Pozri Num. 14:33, pozn. 567.
- 934** Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 935** Pozri Ezr. 7:6, pozn. 255; Žalm 45:1, pozn. 1232.
- 936** Prídavné meno, od ktorého je dotyčný výraz¹⁷⁵ odvodený, vyskytujúce sa v SZ iba tu.
- 937** Tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že ide o výraz príbuzný nasledovnému „pýche“ a v podstate s ním súznačný, no nie takmer taký istý.
- 938** Tu azda v takomto zmysle („prehnanej al. premrštenej pýche“).
- 939** VL „nesprávnosti“.
- 940** AL „Móávec“²⁹ pre³⁰⁷ 839 Móáva“.
- 941** VL „zbití“, odvodené od dotyčného slovesa¹⁹.
- 942** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu; podľa iných „pre základy“ (al. „trosky“, „pevnosti“). Preklad v texte je zvolený vzhľadom na to, že sa tu vidí významová súvislosť s tým, čo sa hovorí v nasledovných veršoch 8–10.
- 943** Pozri Sud. 5:22, 26, pozn. 345.
- 944** AL „ušlachtilé“, „najlepšie“.
- 945** Tu a ďalej iný tvar dotyčného slovesa²³⁷ so zmyslom ako v texte.
- 946** AL „nad твоjou oberačkou“, VL „tvojím letom“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 947** AL, podľa iných, „lebo v tvoji zber... a v tvoju žatvu vpadával výskot“, tj. „radosti z úrody, ktorého už niet“, al. „vpadol výskot“, tj. „víťazný výskot nepriateľa pri jeho náhlom vpadé“.
- 948** Tu v zmysle „hrozno“, „vinné zrná al. bobule“, v texte doslovný preklad.
- 949** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz⁷⁵⁷ odvodený, al. možno naopak, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 950** AL „o Móávi“⁴¹⁵ 727.
- 951** Pozri Exod. 12:45, pozn. 430.
- 952** Tvar slovesa, od ktorého je dotyčný výraz²¹⁷ odvodený.
- 953** Pozri Jóba 8:2, pozn. 399.
- 954** Pozri Lev. 26:6, pozn. 864.
- 955** Tu je preklad zvolený vzhľadom na predošlú predložkovú väzbu.
- 956** Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
- 957** AL „kralovanie“, „kralovská moc“, v kap. 34:12 a 62:3²⁵⁴⁰ príbuzný súznačný výraz.
- 958** Pozri Sud. 6:6, pozn. 386; tu v kap. 19:6 a ďalej zmysel ako v texte.
- 959** TJ „jednou rukou v hrst zovrie stebľa, koľko sa mu ich do dlane vmestí, a druhou rukou zrezáva“.
- 960** Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 961** Pozri Sud. 1:7, pozn. 20; nesúvisí s „paberkov“ tu vo v. 6⁹⁶².
- 962** Súvisí s „paberkovať“ v Lev. 19:10, pozn. 588.
- 963** D „v hlave²⁵ vrcholu“ (výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 9).
- 964** Pozri Gen. 4:4n., pozn. 136.
- 965** Pozri Exod. 34:13, pozn. 719.
- 966** Pozri Lev. 26:30, pozn. 915.
- 967** TJ „opevnené“, pozri Sud. 6:26, pozn. 422; 2 Sam. 22:33, pozn. 892. Ďalej v zmysle ako v texte na dotyčných miestach.
- 968** D „ako opustenosť (kap. 6:12) lesného“, zmysel ako v texte.
- 969** Tu azda v zmysle „vrchol hory“, „výšina“⁸⁹⁴.
- 970** TJ „dcéra Isráela“, porov. napr. kap. 37:22.
- 971** Pozri Jóba 5:4, 11, pozn. 211.
- 972** TJ „len si ďalej vysadzuj!“ al. jednoducho „preto vysadzujes“, ďalej obdobne.
- 973** AL „utešené“, „príjemné“, „rozkošné“.
- 974** D „sadby ľúbeznosti“ atď.⁹⁷³
- 975** Nesúvisí s „viničom“ v kap. 5:2 a inde.
- 976** VL „osievať“, tu výnimočne v zmysle ako v texte; nesúvisí s „vysadzovať“ a „sadby“ vyššie. V hebrejčine slovná hra: „zár“, „cudziarskym“, „tizráénú“, „osadzovať ich“, možno preto je tu toto sloveso v takomto nezvyčajnom zmysle použité.
- 977** Ako „sadby“ vyššie.
- 978** AL „vo dne môžeš svoju sadbu“.
- 979** AL, podľa iných, „privádzať k rastu“.
- 980** VL „sejbu“, „semä“, obdobne ako vo v. 10⁹⁷⁶.
- 981** VL „žatva“, ako napr. v kap. 16:9; tu ide o „úrodu z vinobrania“, v kap. 18:5 zmysel ako v texte tam.
- 982** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸²¹ 983.
- 983** Tu v takomto zmysle („privlastnenia“, „uchopenia“, „v deň, keď sa výsledok tvojej práce mal stať tvojím vlastníctvom“).
- 984** AL, podľa iných, „v deň ochorenia a“, no nazdávam sa, že znenie, ktoré podávam v texte, v podstate v súhlase s českým prekladom kralickým aj s LXX a Vulgatou, oveľa lepšie zapadá do textovej súvislosti.
- 985** AL „zúfaleho“, „beznádejného“, „proti ktorému (al. „od ktorého“) nebude pomoci“.
- 986** Pozri Gen. 25:23, pozn. 656; Žalm 2:1, pozn. 28.
- 987** Pozri Gen. 37:10, pozn. 975.
- 988** TJ „Hospodin“, al. možno obdobne ako v kap. 5:30 a ďalej³⁸³.
- 989** TJ „(na) nepriateľa“.
- 990** VL „z“, porov. Gen. 11:1, pozn. 330.
- 991** Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 992** Pozri Žalm 83:13, pozn. 1998.
- 993** Hebr. „cilcal“, porov. Deut. 24:42, pozn. 1010.
- 994** TJ „hmyzu krídlami cvrčiaceho“, iní čítajú „cilcal“ ako „cal-cal“, „tieň-tieň“, a chápu v zmysle „zem dvojakeho tieňa krídel“, tj. „zatieňujúca krídlami“.
- 995** Tu tá istá predložka ako na vyššie⁴⁶⁷ citovanom mieste.
- 996** Pozri Prísl. 13:17, pozn. 1088; nesúvisí s „vysielajúca“ vyššie.
- 997** Pozri Exod. 2:3, pozn. 47.
- 998** Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.

- 999** Tj. „vysokej postavy“, vl. „vytiahnutému“, no mnohí chápu v zmysle „rozťahaneému“, tj. „na všetky strany“, teda „rozptýlenému“, al. „ďaleko zaťahovanému al. zavliekanému“.
- 1000** VL. „vyleštenému“ (ako „leštenej“ v 1 Král. 7:45), tj. azda „lesknúcemu sa tukom“, teda „blahobytnému“, al. tiež „líčnemu“, „uhladenému“, podľa iných „ošúchanému“ al. „otkrhanému“, „ošklbanému“, pozri Nech. 13:25, pozn. 591.
- 1001** AL. podľa iných, „podivuhodnému“, „predmetu úžasu“ (al. „údivu“). Ďalej obdobne.
- 1002** D. „sily-sily“, hebr. „kau-kau“, slovo „kau“ vl. značí „povraz“, aj „šnúru“ na meranie (napr. 1 Král. 7:23) a potom vôbec „mieru“, „pravidlo“, takže tu aj „národ mnohých pravidiel“. Pozri aj kap. 28:10.
- 1003** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁹⁶⁷ a vyskytujúci sa v SZ ešte len vo v. 7 a v kap. 22:5; tu a vo v. 7 sa dá chápať v zmysle „pošliapavajúci“ (svojich nepriateľov) aj „pošliapavaný“ (svojimi nepriateľmi).
- 1004** VL. „prerezávajú“, podľa iných „rozrezali“, „rozryli“, tj. „roztrhali“, „zničili“.
- 1005** Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
- 1006** Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 1007** AL. „načúvať“.
- 1008** AL. „za horúčosti“.
- 1009** Pozri Lev. 2:2, pozn. 52.
- 1010** Ako „kvet“ u Jóba 15:33, tu zmysel ako v texte; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach. Nesúvisí s „rozkvetu“ vyššie.
- 1011** Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 1012** Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 1013** Pozri Žalm 68:29, pozn. 1524.
- 1014** Pozri Žalm 68:29, pozn. 1666.
- 1015** AL. „zanikať“, vl. „bude... vyprázdňovaný“. Ďalej obdobne.
- 1016** AL. „maríť“, tu a ďalej zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 1017** VL. „mrmlajúcim“, no nie ako v kap. 8:19 a ďalej⁵²⁵.
- 1018** VL. „pánov“, no prídavné meno vyššie (v pôvodine nižšie) je v jednotnom čísle.
- 1019** VL. „mocný“, „silný“, tu azda v zmysle ako v texte („prudký“, „ľúty“, „sverepeý“).
- 1020** AL. „veľtoku“, pozri Gen. 1:10, pozn. 14, no tu je jednotné číslo. Mieni sa rieka Níl; tak aj v kap. 18:2.
- 1021** Nesúvisí s „vysýchať“¹⁰²³ ani so „suchý“¹⁰²⁴ nižšie.
- 1022** AL. „prúd(y)“, inde spravidla „rieka“ („rieky“), no tu je v texte zvolený tento preklad na odlišenie od „rieky“¹⁰²⁶ vo v. 7 a ďalej.
- 1023** Pozri Gen. 8:13, pozn. 268.
- 1024** Pozri Gen. 8:14, pozn. 269.
- 1025** AL. „a budú si (tj. „Egyptania“) toky oškliviť“, pozri 1 Par. 28:9, pozn. 853; v obdobnom zmysle je v Gen. 34:30, pozn. 928, použité iné sloveso.
- 1026** Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
- 1027** Pozri Jóba 40:21, pozn. 1817.
- 1028** Pozri Exod. 2:3, 5, pozn. 50.
- 1029** Sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu a v kap. 33:9.
- 1030** Tu možno aj „pozdlž rieky“.
- 1031** AL. „pri brehoch“²⁹, „pozdlž brehov“²⁹.
- 1032** Výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1033** AL. podľa mnohých, „lúky (al. „močiare“) pri rieke, pri ústí rieky, a všetko“, no prízvučné (rozdeľovacie) znamienka v pôvodine nasvedčujú skôr chápaniu ako v texte prekladu tu.
- 1034** Pozri Žalm 1:4, pozn. 19; Jóba 13:25, pozn. 669.
- 1035** AL. „a každé osiate pole u rieky bude... rozprášené a nebude ho“.
- 1036** V dejovom zmysle („upadnú v zármutok“). Pozri 1 Sam. 2:5, pozn. 87.
- 1037** Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
- 1038** Pozri Deut. 5:13, pozn. 310.
- 1039** AL. „hachľovaný“, „mykaný“.
- 1040** V pôvodine množné číslo (azda „vyrábajúci veci z česaného ľanu“).
- 1041** Pribuzný výraz je „jemná bavlna“ v Est. 1:6; 8:15.
- 1042** „spradiajúci bavlnu“.
- 1043** Tj. „Egypta“.
- 1044** Tj. azda „vrchnosti“, v obdobnom prenesenom zmysle ako v Žalme 11:3, kde je, pravda, iné sloveso. Tento výraz sa v takomto význame vyskytuje len na týchto dvoch miestach; obdobný význam má iný výraz „opory“.
- 1045** u Jóba 22:9, pozn. 1068, kde je zasa v obdobnom zmysle použité to isté sloveso v rovnakom tvare ako tu, pozri tam pozn. 195.
- 1046** Pozri Num. 13:22, pozn. 495.
- 1047** Pozri Prísł. 1:7, pozn. 25; v kap. 35:8 zmysel ako v texte.
- 1048** V takomto zmysle („skazená“, „všetkej hodnosti al. významu zbavená“, „bezučelnou al. nepotrebnou sa stavšia al. spravená“).
- 1049** Tu v zmysle „zbor radcov“.
- 1050** Tu azda „žiak“, „vyučenec“, porov. 1 Král. 20:35, pozn. 948.
- 1051** AL. „vedieť, ako... rozhodol“, al. „na čom sa... uzniesol“. V. 17 obdobne.
- 1052** Pozri Num. 12:11, pozn. 471.
- 1053** AL. „Memfídy“, kráľovského mesta v delte Nílu.
- 1054** Pozri Sud. 20:2, pozn. 883.
- 1055** Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 1056** AL. možno „závrate“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1057** V hebrejčine množné číslo v zosilňujúcom zmysle.
- 1058** Tu iný tvar toho istého slovesa²³⁷ so zmyslom ako v texte.
- 1059** D. „podľa vrávorania (al. „ako vrávoraním“) opitého“.
- 1060** Pozri kap. 9:14n.
- 1061** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁶⁴⁵, zmysel ako v kap. 10:32 al. tu nižšie⁷³³.
- 1062** Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1063** Pozri Gen. 19:29, pozn. 511.
- 1064** Pozri Gen. 11:1, pozn. 328.
- 1065** Tj. „Mesto skazy“ (al. „zborenia“).
- 1066** Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 1067** Tvar slovesa, od ktorého je dotyčný výraz⁷³⁸ odvodený.

- 1068** Al. „záchrancu, ktorý³⁸ sa *ich* zastane“, tu v takomto zmysle; al. podľa iných, „záchrancu, a to veľkého“ (al. „vznešeného“)⁴⁰⁹.
- 1069** Pozri aj Exod. 20:5, pozn. 661; v tomže zmysle možno aj vo v. 23, hoci tam nie je výslovne uvedená, komu.
- 1070** Al. možno „obetovaním a prinášaním darov“.
- 1071** Sloveso ako v Gen. 15:16, pozn. 431; v kap. 34:8 odvodený výraz.
- 1072** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁵¹² odvodený. Pozri napr. Exod. 8:2, pozn. 235.
- 1073** Al. možno „ťažko“, „prísne“, „citelne“.
- 1074** Tj. možno „k Hospodinovi samému“, „až do Hospodinovej blízkosti“.
- 1075** Pozri Gen. 25:21, pozn. 650.
- 1076** Pozri Num. 16:14, pozn. 639.
- 1077** Pozri 2 Kráľ. 18:17, pozn. 723.
- 1078** Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 1079** Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 1080** Tj. „nedostatočne odtý“, ďalej obdobne.
- 1081** Al. „poženie“, ďalej obdobne.
- 1082** Al. „vyhnanectvo“, „zajatectvo“, pozri 2 Kráľ. 25:27, pozn. 904, tu v takomto zmysle.
- 1083** Pozri Žalm 29:9, pozn. 856, tu v doslovnom zmysle. Ďalej zmysel ako v texte.
- 1084** Vl. „nahota“, pozri Gen. 9:22; 1 Sam. 20:30, pozn. 805, tu zmysel ako v texte.
- 1085** Pozri Žalm 40:4, pozn. 1132.
- 1086** Tu v účelovom al. cieľovom zmysle („hľadať pomoc“).
- 1087** Tvar trpného rodu („aby sme boli vyprostení“).
- 1088** Tu ide o rieku Eufrat; predmetom „bremena“ je Babylón.
- 1089** Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 1090** Al. „bude prichádzať“, ďalej obdobne.
- 1091** Pozri Exod. 21:8, pozn. 687.
- 1092** Al. „Ten, ktorý⁶⁴³ koná neverne, koná stále neverne“.
- 1093** Tj. „ním („Babylónom“) spôsobenému al. vyvolanému al. zavinenému“.
- 1094** Al. „strachom“, „úzkosťou“, „chvením“.
- 1095** Al. „ohnutý“, „skrúšený“, „pokrútený“, „skrivený“, sloveso súvisiace s dotýčným výrazom¹⁵ („zvrátenosť“, „prevrátenosť“). Ďalej iné tvary v zmysle ako v texte.
- 1096** Al. „zhrbený tým³³⁸, čo počujem, ...zmätený tým³³⁸, čo vidím“, D. „zhrbený od počutia, ...bezradný od videnia“, dá sa chápať v obojom zmysle.
- 1097** Pozri 1 Sam. 16:14n., pozn. 666.
- 1098** Pozri 1 Kráľ. 9:1, pozn. 567, D. „súmrak mojej záľuby“, zmysel ako v texte.
- 1099** Tu miesto druhej možnosti⁹⁸⁸ skôr „mi to spravilo“.
- 1100** Pozri Gen. 27:33, pozn. 711.
- 1101** Sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.
- 1102** Pozri 1 Sam. 14:16, pozn. 555 (tam aj tu v kap. 56:10 príchastie tohto slovesa), tu v zmysle „zariadiť pozorovanie v strážnej veži“.
- 1103** Tu proti 1 Sam. 14:16 podstatné meno od dotýčného slovesa¹¹⁰² odvodené, vyskytujúce v SZ sa len tu.
- Podľa iných „pozorovateľňa“, potom teda „pozorovať v pozorovateľni“. Výraz vo v. 8 („micpeh“, ako v 2 Par. 20:24, pozn. 750, aj meno niekoľkých miest, pozri napr. Jós. 11:8 a i.) je príbuzný, no nie presne ten istý.
- 1104** Al. možno „pozoruj, pozorovateľ!“
- 1105** Ako „malé štýty“ v 1 Kráľ. 10:17.
- 1106** Jednotné číslo azda v zmysle „každý svoj“.
- 1107** Tu proti v. 5 príchastie tohto slovesa, iného tvaru ako v 1 Sam. 14:16, ale v podstate rovnakého zmyslu.
- 1108** Pozri¹⁸⁰¹ Gen. 50:9, pozn. 1377.
- 1109** Tj. „oddiel jazdcov na vozoch“, ďalej obdobne.
- 1110** Pozri Sud. 19:3, pozn. 858.
- 1111** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 1112** Al. „jazdcov na osloch“ („favách“).
- 1113** D. „načúvaním“, „pozornosťou“.
- 1114** Vl. „roznmnožil“, tj. „zosilnil“.
- 1115** Al. „bedlivô, súc bystrý“⁴⁰⁹ v načúvaní“ (al. „pozornosti“)³⁹².
- 1116** Al. podľa iných, „(7)Ak uvidí vozy... s tavami, nech³⁸ ... načúva bedlivô, zbystrí... (8)a zavolá ako lev!“
- 1117** Pozri Gen. 26:5, pozn. 668; Nehc. 7:3, pozn. 294.
- 1118** Al. „tuto“, D. „toto“, ďalej obdobne.
- 1119** Al. „moja mlatba“, tj. „čo je vymlátané“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa „mlátiť“¹⁴⁶⁸.
- 1120** Tj. „vymlátané zrno“.
- 1121** Zmysel je „môj vymlátaný al. rozmlátený (porov. Sud. 8:7, pozn. 497) ľud“.
- 1122** Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 1123** Tj. „Edóma“⁴¹⁵.
- 1124** Al. „koľko(že) ešte z noci“.
- 1125** Pozri Deut. 33:2, pozn. 1226; vo v. 14 iný tvar so zmyslom ako v texte¹¹³⁴.
- 1126** Al. možno „no ešte je“.
- 1127** Al. „pátrať“, „vyzvedať“, nižšie obdobne, sloveso vyskytujúci sa v SZ ešte len v kap. 30:13 a 64:1 a u Ob. 6 v zmysle ako tam v texte.
- 1128** Al. možno „vracajte“, „dostavujte“.
- 1129** Al. možno „zasa“⁴¹⁰, no tu bez spojky „a“.
- 1130** Pozri 1 Kráľ. 10:15, pozn. 629.
- 1131** Al. možno „neosídlenej“, tj. „pustej“.
- 1132** D. „v lese“ al. „v lesoch“²⁹, tu azda zmysel ako v texte, porov. kap. 29:17; 32:15.
- 1133** Pozri Gen. 10:7; 25:3.
- 1134** Al. možno „podajte“, „ponúkajte“.
- 1135** Pozri Jób 6:19, pozn. 317.
- 1136** Pozri Deut. 23:4, pozn. 828 a 829.
- 1137** D. „pred tvárou mečov“, tiež „z príčiny¹⁷² mečov“, ďalej obdobne.
- 1138** Pozri 1 Par. 5:18, pozn. 152.
- 1139** Pozri Žalm 120:5, pozn. 2533.
- 1140** Tu v zmysle „strelcov z luku“, tak možno aj v kap. 22:3.
- 1141** D. „budú sa zmenšovať“.
- 1142** Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 1143** Množné číslo možno aj v zmysle „zvukov vravy“, ďalej obdobne, aj v iných spojitostiach.
- 1144** Pozri Deut. 21:1, pozn. 753.

- 1145** AL, podľa niektorých, „utiekli, boli sputnaní bez výstrelu z luku“³¹⁶ (porov. kap. 21:3¹⁰⁹⁶), al. *strelcami*³³⁸ z luku“, no prízvučne znamienka v hebrejskom texte nasvedčujú skôr chápaniu v zmysle textu prekladu.
- 1146** Tu možno aj v zmysle „k sebe navzájom pripútaní“.
- 1147** AL. možno „dopadnutí, keď uchádzali“⁵.
- 1148** AL. „zmätku“ (Deut. 28:20, pozn. 144 a 378, no nie ako tu nižšie¹¹⁴⁹), „nepokojá“ (Prísł. 15:16, pozn. 734).
- 1149** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a u Mích. 7:4.
- 1150** Pozri Num. 35:4, pozn. 816; nie ako tu v kap. 2:15 a ďalej¹⁸⁵.
- 1151** V hebrejčine slovná hra: „mekarkar“, „podkopáva“, „kir“, „múr“.
- 1152** Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 1153** AL. „zdvihol“, al. možno „uchopil“.
- 1154** Meno neznámeho národa aj neznámej zeme (2 Král. 16:9).
- 1155** Tj. „stiahli zo štítov kožené povlaky a pripravili ich tak na boj“.
- 1156** Pozri Gen. 23:6, pozn. 590.
- 1157** AL. „pilne“, „v hojnom počte“, D. „postavením“¹¹⁵⁸.
- 1158** AL. možno „rozostavili“, „zradili“, „zaujali bojové postavenie“.
- 1159** VL. „prikrývku“, pozri 2 Sam. 17:19, pozn. 704, tu zmysel ako v texte („Hospodin Svoju ochranu“), al. azda „nepriateľ ochranné opevnenie podkopaním“ (al. „preborením“).
- 1160** AL. „zbrojníci“.
- 1161** Tj. „domu lesa Levánóna“, pozri 1 Král. 7:2; 10:17, pozn. 276.
- 1162** Tj. „v mestskom múre“.
- 1163** AL. „zváčšili“.
- 1164** Pozri Gen. 15:5, pozn. 417; tvar tohto slovesa je aj tu v kap. 33:18 v zmysle ako tam v texte, pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
- 1165** Tvar slovesa, ktorého iným tvarom je dotýčný výraz¹⁸⁴.
- 1166** Ako „súhrn“ v Gen. 1:10.
- 1167** Pozri Lev. 25:22, pozn. 806.
- 1168** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 1169** Pozri Gen. 2:7, pozn. 56; v kap. 29:16 a ďalej zmysel ako v texte.
- 1170** Ako „z ďaleka“ v kap. 5:26 a ďalej, tu v takomto zmysle, ďalej obdobne.
- 1171** Tj. „Toho, ktorý to zdáva stvárnii“.
- 1172** VL. „zavola“, tu je vari na mieste preklad ako v texte.
- 1173** AL. „smúteniu“, odvodené od slovesa „smútiť“ v Gen. 23:2, „nariekať“ tamže 50:10, pozn. 586, ktoré je tu v kap. 32:12, no nie ako „trúchliť“ tu v kap. 3:26 a ďalej.
- 1174** Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 1175** Tj. azda „a prehovor proti Ševnovi al. na Ševnu“
- 1176** D. „tesal svoj“, netýka sa druhého „pre seba“ nižšie vo verši.
- 1177** Pozri Prísł. 8:27, 29, pozn. 427, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 1178** Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 1179** Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 1180** D. „vyhadzovaním muža“, v texte opis v záujme zrozumiteľnosti.
- 1181** AL. „celkom“, „pevne“, „riadne“, D. „zbalením“¹¹⁸² (v. 17); „zvinovaním“¹¹⁸⁴ (v. 18).
- 1182** AL. „omotávať“, „ovinovateľ“, no nesúvisí so „zvinovať“ vo v. 18¹¹⁸⁴.
- 1183** Pozri Lev. 16:4, pozn. 509.
- 1184** AL. „v čosi zmotané zmotávať“, „v kľbko kľbkovať“.
- 1185** Tj. azda „gúľaním“, „kotúľaním“ (výraz sa v takomto al. podobnom zmysle v SZ vyskytuje iba tu a v kap. 29:3), ako kľbko, ktoré sa gúľaním po natiahnutej niti al. tkanici navíja. Táto predstava umožňuje myšlienkové spojenie pojmu „zvinovania“ so smerovým zmyslom nasledovného „do zeme“.
- 1186** Pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
- 1187** VL. „budeš umierať“, znenie v texte je zvolené v záujme uchovania smerového zmyslu predošlého „ta“ v preklade. Ďalej obdobne.
- 1188** Pozri Deut. 6:19, pozn. 339; 2 Král. 4:27, pozn. 205.
- 1189** AL. „úradu“, pozri 1 Sam. 13:23, pozn. 538, tu v takomto zmysle.
- 1190** Výraz podobného zmyslu ako predošlý¹¹⁸⁹; „ako „státie“ v 1 Král. 10:5, „stanovišti“ v 2 Par. 35:15.
- 1191** Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 1192** Pozri Gen. 37:3, pozn. 965; netýka sa kap. 3:22 tu.
- 1193** Pozri Exod. 28:4, pozn. 962.
- 1194** AL, podľa iných, „a chcem na neho upevniť tvoj opasok“.
- 1195** Pozri Gen. 1:16, pozn. 112.
- 1196** D. „dať“, ďalej obdobne.
- 1197** Pozri Ezr. 9:8, pozn. 355.
- 1198** Pozri Sud. 3:20, pozn. 201.
- 1199** Pozri Jóba 5:25, pozn. 261.
- 1200** Výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1201** Pozri Exod. 24:6, pozn. 833.
- 1202** VL. „ustupovať“, „uhýbať“ (kap. 46:7; 54:10; ako „neodstupoval“, Exod. 13:22, Jób 23:12). Ďalej obdobne.
- 1203** Pozri Jóš. 19:29, pozn. 583.
- 1204** AL. „zbavený“, „niet v ňom“, D. „od“, porov. kap. 5:6³¹⁶.
- 1205** Tj. týrskym obchodníkom, vracajúcim sa na lodiach z obchodnej cesty po Stredomorí.
- 1206** Týmto názvom boli označovaní obyvatelia mesta Kittí na ostrove Cyprus, a potom vôbec obyvatelia tohto ostrova a všetkých ostatných foinických kolónii v oblasti Stredomorja.
- 1207** Osluvuje sa „ostrov“.
- 1208** Tj. „v hojnom počte a často sa tu zastavovali a pobývali“.
- 1209** Inde spravidla prekladané „semá“, tu zmysel ako v texte („obilie“).
- 1210** Pozri Jóš. 13:3, pozn. 463.
- 1211** Tj. „Córa“, ďalej v tejto súvislosti obdobne.
- 1212** Pozri napr. Prísł. 3:14, pozn. 163; tu (nie ďalej) aj „zdrojom príjmu“.
- 1213** AL. „obchodným strediskom“, podľa iných „výnosom“, „ziskom“ (nie ako tu vyššie¹²¹²), ako v kap. 45:14;

- Prísł. 3:14 („získanie“); 31:18, pozn. 1292, potom hádam najskôr v zmysle „zdrojom výnosu al. zisku“.
- 1214** Tj. „ako keď kedysi prišla podobná zvesť“.
- 1215** Pozri 2 Král. 19:7, pozn. 759.
- 1216** Al. podľa iných, „Keď zvesť o tom príde do Egypta“.
- 1217** Tu v zmysle „žiaľom“, „hrôzou“.
- 1218** Súvisí s nasledovným „pradáva“.
- 1219** Tu v zmysle „osídľovaniu ďalekých zemí ako kolonisti“.
- 1220** Al. „koruny“, sloveso ako v Žalme 8:5, pozn. 146, tu zvláštny tvar, vyskytujúci sa v SZ len tu, v zmysle ako v texte.
- 1221** Pozri Jóba 41:6, pozn. 1834.
- 1222** Al. „zhanobenie“, „poškvrnenie“, pozri Gen. 49:4, pozn. 1317, tu takýto zmysel.
- 1223** Al. „obmedzenia“, vl. „plotu“, „puta“, ako „opasok“ v Žalme 109:19.
- 1224** Tu jednoznačne „Hospodin“.
- 1225** Tj. „mesta al. zeme kupcov“, totiž Córa, príp. Foinikie, D. „Kanáana“, porov. v. 8¹²²¹ a pozri Hoš. 12:7; Ezek. 17:4. Podľa iných sa tu mieni Foinikia ako zem patriaca k zemi Kanáana v doslovnom zmysle.
- 1226** Aj tu je zámenná prípona ženského rodu, hoci „Kanáan“ je rodu mužského, ale zázorňuje mesto alebo zem.
- 1227** V SZ iba tu sa vyskytujúci tvar slovesa, ktoré je tu v kap. 52:4 a inde napr. v Lev 6:2, pozn. 168, odvodené výrazy tu v kap. 30:12 a ďalej¹⁵⁵⁶. Ďalej zmysel ako v texte.
- 1228** Tu v zmysle Žalmu 72:9.
- 1229** Pozri Deut. 27:2, pozn. 943.
- 1230** Tj. „Cór(a)“.
- 1231** Al. „paláce“, porov. kap. 13:22⁸¹³; ďalej obdobne, tu a ďalej v takomto zmysle.
- 1232** D. „rozmnož(uj) spev“.
- 1233** Tj. „bude meniť svoje zmyšľanie“.
- 1234** Výraz, ktorý sa spravidla (výnimkou je v zmysle prekladu v texte¹²³⁵ jeho výskyt vo v. 18 tu) chápe v zmysle „odmena neviestky“, ako sa výslovne uvádza v Deut. 23:18.
- 1235** Takmer všetky známe mi preklady podávajú toto miestov v znení, „sa vráti k svojmu odmeňovaniu a bude smilniť“, no dal som s nemnohými prednosťou prekladu, ktorý v texte uvádzam a ktorý podľa môjho súdu ohľadne zmyslu oveľa lepšie zapadá do významovej súvislosti s počiatkom tohto verša a s v. 18. Niektorí sa usilujú myšlienkový nesúlads, ktorý sa javí v poňatí tu vyššie uvedenom, odstrániť tým, že pripisujú „odmeňovaniu“ aj vo v. 17 jednoducho zmysel „zisku“ bez významového odťahu uvedeného v predošlej poznámke¹²³⁴ a slovesu „smilniť“ výnimočný význam „obchodovať“.
- 1236** Al. „obchodovanie“.
- 1237** V obmene prekladu uvedenej na začiatku poznámky¹²³⁵ v tomže zmysle ako vo v. 17.
- 1238** Podľa mnohých iných „nádherné“, „skvostné“, no povedal by som, že znenie v texte lepšie zapadá do súvislosti, pozri aj Prísł. 8:18, pozn. 433, kde je príbuzný výraz. Podľa Vulgaty „až do staroby“, možno aj preto, lebo dotýčný výraz znie takmer rovnako ako „starobylé“ v 1 Par. 4:22, pozri aj tu kap. 28:9¹⁴²⁰ a príbuzné sloveso u Jóba 21:7, pozn. 1004.
- 1239** Ako „prikryvka“ v kap. 14:11, tu zmysel ako v texte.
- 1240** Al. „rozsypte“, vl. „rozeje“, tu zmysel ako v texte.
- 1241** D. „ako“, ako vyššie.
- 1242** Pozri Gen. 16:4; 2 Král. 5:3 a i. tu v kap. 47:5, 7 zmysel ako v texte.
- 1243** Pozri Deut. 28:44, pozn. 964.
- 1244** Pozri Deut. 28:12, pozn. 964.
- 1245** Ako „úžerník“ v Exod. 22:25.
- 1246** Tu D. „podľa toho, ako“.
- 1247** Pozri Deut. 15:2, pozn. 614, proti tamtomu miestu možno v zmysle „brániaci sa vydieraniu“.
- 1248** D. „vyprazdňovaním“.
- 1249** D. „vykorisťovaním“.
- 1250** Tj. „významní“, „vznešení“, „vysoko postavení“, „smotánka“.
- 1251** Al. „znesvätená“, tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁵⁹⁰ odvodený.
- 1252** Pozri Jóš. 23:16, pozn. 267.
- 1253** Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 1254** Pozri aj Gen. 17:7, pozn. 293.
- 1255** Pozri Num. 5:21, pozn. 220; Žalm 10:7, pozn. 316.
- 1256** Pozri Gen. 2:2, pozn. 49.
- 1257** Pozri Gen. 1:2, pozn. 2.
- 1258** Tu aj „márnosti“, „ničoty“, „prázdnoty“. Ďalej obdobne.
- 1259** Pozri Žalm 144:14, pozn. 2721.
- 1260** Pozri Sud. 19:9, pozn. 863.
- 1261** Pozri Sud. 18:30, pozn. 855, 1 Sam. 4:21, pozn. 269.
- 1262** Al. „trosky“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1263** Al. „Lebo vo vnútri... oberačka. (14)Oni budú“.
- 1264** Predložka ako v kap. 7:15⁴⁵⁵, tu zmysel ako v texte.
- 1265** Al. „nad more“ („hlasnejšie od mora“).
- 1266** Al. „od západu“, v. 15 obdobne.
- 1267** Al. „žiare“, „ohňa“, „tepla“, tj. „slnecných“, možno „východných“, vl. „v svetlách“ atď., hebr. „urím“, pozri Exod. 28:30, pozn. 1001, tu zmysel ako v texte.
- 1268** Pozri 2 Sam. 23:1, pozn. 922; Žalm 95:2, pozn. 1974.
- 1269** Al. možno „suchoty“.
- 1270** Tu aj „Potmehúdi konajú potmehúdsy“.
- 1271** D. „spreneverou“ al.¹²⁷⁰ „potmehúdstvom“.
- 1272** Al. „strž“, ako v 2 Sam. 17:9; 18:17, ďalej obdobne.
- 1273** Hebr. „pachad vepachath vepach“, prekladom v texte som sa pokúsil túto slovnú hru akosi napodobiť.
- 1274** Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 1275** Pozri Gen. 7:11, pozn. 240.
- 1276** D. „rozmlátením“, „porušením“, „kolísaním“ (v. 19), „potácaním sa“ (v. 20).
- 1277** Pozri 1 Král. 14:15, pozn. 776.
- 1278** Pozri 2 Sam. 13:25, pozn. 553.
- 1279** Pozri Gen. 31:36, pozn. 830, odvodené od dotýčného slovesa⁷.
- 1280** Al. „húf“, „hromadu“, výraz odvodený od dotýčného slovesa⁶³⁹ a vyskytujúci sa v SZ len tu; podľa niektorých „na uväznenie“, no nesúvisí s nasledovným „väzni“.

- 1281** AL „zatvoreni v zatvoreni“, „uväzneni vo väzení“, no nesúvisí s „väzni“ vyššie.
- 1282** VL „od (po uplynutí“, tj. staby „odchode“) množstva“.
- 1283** Pozri Exod. 20:5, pozn. 662.
- 1284** Pozri Pies. 6:10, pozn. 197.
- 1285** Pozri Pies. 6:10, pozn. 199.
- 1286** Výraz príbuzný aj významom blízky predošlému⁶⁹⁹, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1287** D. „od“, „z“.
- 1288** Pozri Gen. 31:46.
- 1289** TJ „mesto si zmenil v hromadu“ al. „z mesta si spravil hromadu“, opis v texte umožňuje v preklade uchovať zmysel oboch predložkových väzieb v tejto časti výroku (druhú z týchto predložkových väzieb sa dá chápať v zmysle slovenského 3. pádu).
- 1290** AL „mocný“.
- 1291** D. „ľud sily“ (al. „moci“), ďalej obdobne.
- 1292** AL „krutých“, vo vv. 4n. a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 1293** AL „prejavil⁵⁸⁷ ako pevnosť“, ďalej obdobne.
- 1294** AL „ked“.
- 1295** AL „v suchej zemi“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 32:2.
- 1296** VL „pokoriť“ (Deut. 9:3; Sud. 4:23), tu zmysel ako v texte.
- 1297** TJ „ako je tieň oblaku obranou proti účinku horúčosti, tak bol spev tyranov umlčaný Božou odpoveďou“, v spôsobe vyjadrenia tejto skutočnosti je obsiahnutá aj predstava striedavého spevu⁸¹⁴ (miesto „odpovede“ spevom sa víťaznému spevu útočníka dostalo porážky). Vo väčšine známych ml prekladov sa členenie tohoto verša ohľadne vzájomnej významovej súvislosti jednotlivých jeho častí chápe inak ako tu, no nazdám sa, že zmyslu príručných znamienok v hebrejskom texte zodpovedá členenie, aké v preklade v texte podávam.
- 1298** AL možno „v tomto pohorí“¹¹⁵².
- 1299** Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 1300** D. „tukov“⁶⁷¹, zmysel ako v texte.
- 1301** D. „hostinu kvasníc“, ďalej obdobne, tj. vín, ktoré boli ponechávané na kvasniciach a tak podrobované druhému kvaseniu, takže sa stávali silnejšími.
- 1302** VL „prečisťovaných“ (Žalm 12:6, pozn. 379), tu zmysel ako v texte¹³⁰¹.
- 1303** TJ „tvárnosť al. vzhľad, akého závoj dodáva obličaju, na ktorý je priložený“.
- 1304** D. „závoja, ktorý zavíja“, opis v texte vzhľadom na predložkovú väzbu pôvodiny.
- 1305** AL „prikrývku, ktorá je prestretá“ (vl. „prikrýtim spravená“). Pozri kap. 30:1¹⁵²⁵.
- 1306** Ako „donekonečna“ v Žalme 49:9 a aj; „K víťazstvu“, tak 1 Kor. 15:54 podľa Theodotiónovho gréckeho prekladu. Pozri 1 Sam. 15:29, pozn. 642; 1 Par. 29:11, pozn. 890.
- 1307** Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
- 1308** Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
- 1309** Tu v zmysle „vo vyslobodení Ním uskutočnenom“, ďalej obdobne.
- 1310** Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz¹¹¹⁹ odvodený, tu zmysel ako v texte.
- 1311** AL „rezanky“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1312** D. „vo vode hnojiska“, tak podľa písaného textu, čítaný text, podporovaný starými prekladmi, má znenie „v hnojisku“.
- 1313** D. „vo vnútri“.
- 1314** AL, podľa iných, „a bude^{988 1224} vprostred neho (tj. potom „Móáva“) rozpiňať... na plávanie a poníží“.
- 1315** Pozri 2 Sam. 22:3, pozn. 848; tu a ďalej zmysel ako v texte. Nesúvisí s „výsosti“ v kap. 33:16.
- 1316** TJ „Móavových“.
- 1317** Pozri Žalm 48:13, pozn. 1292.
- 1318** VL „podopretú“, „podpieranú“, trpné prídavné slovesa, ktoré je v kap. 36:6 a ďalej⁷⁹⁶.
- 1319** Pozri Gen. 8:21, pozn. 278.
- 1320** AL „v pokoji“, „pre upevnenú myseľ dbáš o pokoj – pokoj“.
- 1321** Pozri Žalm 112:7, pozn. 97.
- 1322** Pozri Žalm 83:17, pozn. 2002.
- 1323** Pozri 1 Par. 29:17, pozn. 894; príbuzný, ale nie presne ten istý výraz je tu v kap. 11:4⁶⁹⁶.
- 1324** Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 1325** Pozri Žalm 17:5 a ďalej, pozn. 469.
- 1326** AL „urovňávaš“. Pozri Prísł. 4:26, pozn. 263.
- 1327** Pozri Gen. 3:6, pozn. 95.
- 1328** Pozri Exod. 3:15, pozn. 114.
- 1329** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz¹³²⁷ odvodený.
- 1330** Pozri Jóba 7:21, pozn. 397.
- 1331** Pozri Prísł. 21:10, pozn. 946; ďalej iné tvary tohto slovesa v zmysle ako v texte.
- 1332** Výraz, ktorý je v tejto knihe ešte len v kap. 30:10 a 59:14, inde v SZ len u Ám. 3:10.
- 1333** Pozri Žalm 71:4, pozn. 1714.
- 1334** AL „pozdvihnutá“, vl. „vysoká“, ako v kap. 2:13n. a i.
- 1335** AL, podľa iných, „nechú¹⁸ vidieť, budú musieť¹⁸ vidieť“.
- 1336** TJ, podľa niektorých, „na nás al. pre nás vykonané“.
- 1337** Sloveso odvodené od výrazu v kap. 1:3¹⁰ (iné ako „páni“ tu nižšie) a vyskytujúce sa v SZ v tomto význame len tu a v 1 Par. 4:22, pozn. 103. Inak pozri kap. 54:1, 5.
- 1338** VL „okrem (al. „mimo“, „s výnimkou“) Teba“.
- 1339** Pozri Žalm 48:10; 65:5, pozn. 613; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto 3 miestach.
- 1340** TJ „rozšíril si zem na všetky strany“.
- 1341** Pozri aj 1 Sam. 20:6, pozn. 133, tu v zmysle „postrádali a vyhľadávali“.
- 1342** TJ tu „tiché modlitby“.
- 1343** Pozri Prísł. 1:8, pozn. 2.
- 1344** AL možno „to im bolo nápravnou výchovou od teba“.
- 1345** Dá sa chápať v zmysle „ďaleko od Teba“ al. „tak sa nám stalo od Teba“¹⁷², tj. „následkom zásahov Tvojej nápravnej výchovy“.
- 1346** AL, podľa iných, „žiť, aj moja mŕtvola – budú“.
- 1347** Pozri Est. 8:16, pozn. 283.
- 1348** AL, podľa iných, „rosa zelín (2 Kráľ. 4:39), ktorú“.

- 1349** Al., podľa iných, „a zem bude vyvrhovať tieň“, al. „a zem tieňov budeš porážať“.
- 1350** Al. „Pod“.
- 1351** Množné (tu – nie všade ďalej – v pôvodine dvoj-¹³⁵²) číslo, kap. 5:8 a ďalej obdobne.
- 1352** Pozri Sud. 11:31, pozn. 209.
- 1353** Vl. „len na trochu“⁴⁵ okamihu“.
- 1354** Vl. „navštíviť nepravosť obyvateľov zeme na nich“, opis v texte pre zrozumiteľnosť.
- 1355** Tj. „ktorá na nej bola preliata“, na konci verša obdobne.
- 1356** Vl. „zakrývať“, opis v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Pozri Jób 36:32, pozn. 1614.
- 1357** Tu aj „ostrým“, „rezným“.
- 1358** Pozri Žalm 74:14, pozn. 1815, tu azda obraz Baby-lóna al. Asýrie al. oboch.
- 1359** Pozri Žalm 74:13, pozn. 1813.
- 1360** Tu azda v tomže zmysle ako v kap. 19:5¹⁰²⁰.
- 1361** Výraz (hebr. „chemer“, nesúvisí s „vinica“) vyskytu-
júci sa iba tu a v Deut. 32:14, tu azda je zmysel „vínoro-
dá“, „dávajúca hojnosť vína al. výborné (podľa niektorých „červené“) víno“ (proti kap. 5:2, 4). No mnohé rukopisy tu majú znenie „chemed“ (porov. Num. 2:14, pozn. 72), „žiadúca“, „vytúžená“, „predmet túžby“, ako v kap. 32:12, a podľa nich tento výraz preložili LXX („kalos, epithyméma“, „krásna, predmet túžby“) a po-
dobne aj mnohé novšie preklady.
- 1362** Al. možno „odpovedajte“, tj. „striedavým spevom“⁸¹⁴.
- 1363** Al. „o nej“.
- 1364** D. „po chvíľach“ (al. „okamihoch“).
- 1365** Pozri Kaz. 2:6, pozn. 66.
- 1366** Tj. „v ústrety (al. „proti“) Mne postaviť“ (al. „na-
strojiť“).
- 1367** Al. „proti tomu zakročiť“, no iné sloveso ako „ne-
zakročoval“ vo v. 3.
- 1368** Vl. „spolu“, „zároveň“.
- 1369** Al. „držať sa za (al. „opierať sa o“) moju silu“, tu
v takomto zmysle. To isté sloveso je v kap. 28:22 a ďa-
lej bez predložky, zmysel ako tam v texte.
- 1370** Pozri Sud. 9:11, pozn. 542; nie ako „ovocie“ tu vo v. 9.
- 1371** Jednotné číslo azda v hromadnom zmysle, ďalej
obdobne, niekde jednoznačne.
- 1372** Tj. „toho, ktorý ho (Isráéla) bil“, dá sa chápať
v zmysle „či ho bil tak, ako ho bil bijúci ho“ alebo „tak
ako On bil toho, kto ho bil“.
- 1373** Aj tu sa dá chápať v dvojom zmysle: „zabíjaný
(tj. „Bohom“) tak ako boli zabíjaní tí, ktorých bijúci
zabíjal“ al. „ako boli („Bohom“) zabíjaní tí z ľudu bijú-
ceho, ktorí boli zabíjaní“.
- 1374** Pozri Gen. 18:6, pozn. 468, tu D. „Podľa sey-sey“,
pozri Gen. 18:6, pozn. 468, tj. vari „veľmi mierne“.
- 1375** Pozri Jób 10:2, pozn. 512.
- 1376** Al. „zmietol“.
- 1377** Tj. „smerom na východ“.
- 1378** Tj. „spočívaj a zléž“ v“.
- 1379** Tj. „oltárov nepravých bohov národov“.
- 1380** D. „rozdrôbované“, zmysel vari ako v texte.
- 1381** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁸⁸, al. možno
naopak.
- 1382** Pozri Exod. 15:13, pozn. 519.
- 1383** Vl. „rozohnaný“ (kap. 16:2), tj. „ktorého obyvateľa
boli rozhnaní“.
- 1384** Tj. „v ňom a okolo neho bujnejšie“, tu v obdob-
nom zmysle.
- 1385** Pozri Jób 14:9, pozn. 697.
- 1386** Tj. „ženy“, o ktorých je tu reč, no tu ako neurčitý
osobný podmet, lebo podľa príručného znamienka
v hebrejskom texte je tu koniec časti vety.
- 1387** Sloveso ako „rozsvieť sa“ v kap. 60:1 a obdobne
v Gen. 44:3 a inde; tu iný tvar, zmysel ako v texte.
- 1388** D. „lebo on to nie je ľud súdnosti“, tj. „súdnosťou
vyznačený“.
- 1389** Tj. „klasy“¹³⁹¹, pozri Sud. 6:11, pozn. 392. V kap.
28:27 zmysel ako tam v texte.
- 1390** Pozri Sud. 12:6, pozn. 656.
- 1391** Vzhľadom na predošlé „vytíkať“ sa dá chápať aj
v zmysle „od klasov²⁹ u Rieky až po klasy u potoka“,
v takomto zmysle niektorí aj prekladajú.
- 1392** Pozri Sud. 1:7, pozn. 20.
- 1393** D. „k jednému (al. „s jedným“) jeden“.
- 1394** D. „ktorí budú hynúť“, zmysel ako v texte.
- 1395** Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516, výraz odvodený od
dotyčného slovesa¹²²⁰ al. možno naopak.
- 1396** Al. „pýchy, opilcom Efrájima, a“.
- 1397** V zmysle „predmetu honosenia sa“.
- 1398** Tj. „kvet“, al. „ktorá“, tj. „okrasa“ al. „chvála“.
- 1399** D. „na hlavu“.
- 1400** Vl. „tuku“⁶⁷¹, tu vari v zmysle „blahobytu“.
- 1401** Výraz odvodený od slovesa v Deut. 3:28, pozn. 160,
ktoré je aj tu v kap. 35:3 a ďalej.
- 1402** Pozri Deut. 32:24, pozn. 1162, tu v zmysle „mor
prinášajúca“.
- 1403** Tu v takomto zmysle („všetko zaplavujúcich al. str-
hujúcich“, ďalej obdobne).
- 1404** Tj. azda „mocou“, „silou“.
- 1405** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slo-
va „kvet“ vo v. 1.
- 1406** Tj. „priervy“ („v nej sa urodívia“).
- 1407** Al. možno „akonáhle“.
- 1408** Al. „vencom“, „diadémom“, v SZ len tu a v inom
zmysle u Ezek. 7:7 a 10.
- 1409** Pozri Gen. 14:16, pozn. 406; ďalej aj iné tvary, zmy-
sel ako v texte tam.
- 1410** Tj. obyvatelia Júdu a Jerúsálema a ich vdcovia.
- 1411** Al. vrávorajú“, pozri Prísł. 5:20 a 23, pozn. 296.
- 1412** Pravdaže v príčinnom zmysle.
- 1413** D. „vo videní“ („vo veci videnia“), ďalej obdobne.
V kap. 33:1 aj „proti“ (dvakrát).
- 1414** Tu vari v zmysle „prorockého videnia“, hoci je tu
oproti kap. 1:1 použité sloveso spomenuté ku koncu
poznámky². Porov. „videní“ v Num. 12:6, iný výraz od-
vodený od toho istého slovesa.
- 1415** Sloveso tu preložené „zamotávajú sa“ sa v SZ vy-
skytuje len tu a u Jer. 10:4; podľa niektorých „vyštikú-
tavajú (al. „vygrgávajú“) rozsudok“.

- 1416** Tj. prorok, napomínajúci ich.
- 1417** AL „v pochopenie“, „robiť rozumejúcim“ (al. „chá-pajúcim“). V. 19 a ďalej obdobne.
- 1418** Pozri Gen. 29:13, pozn. 740.
- 1419** Tu a ďalej v takomto zmysle („prorockej zvesti“).
- 1420** Podľa takmer všetkých známych mi prekladov „od-trhnutých“, „odtiahnutých“, „odlúčených“, no vzhla-dom na významové súvislosti v dotýčnej poznámke¹²³⁸ uvedené (je to ten istý výraz ako „starobylé“ v 1 Par. 4:22) sa pozdáva znenie, ktoré v súhlase s nemnohými podávam v texte.
- 1421** AL „k rozkazu“, „za rozkazom“, tj. „jeden rozkaz za druhým“, ďalej obdobne.
- 1422** D. „ta“, ako vyššie.
- 1423** AL „vysmievaťúcimi sa“ (Žalm 35:16).
- 1424** Predošlé prídavné meno¹⁴²³ je v množnom čísle.
- 1425** Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 1426** AL „oddych“, „ukľudnenie“, „osvieženie“, „úľava“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1427** Pozri Prísl. 1:22, pozn. 69; 29:8, pozn. 1217.
- 1428** Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 1429** Pozri napr. 2 Sam. 24:11, pozn. 979; hebr. „chóžéh“, výraz odvodený od dotýčného slovesa². No LXX a Vul-gata na tomto mieste uvádzajú preklad „dohodu“ (LXX „synthékas“, Vulgata „pactum“); možno miesto „chó-zéh“ čítali „chazzúth“, pozri v. 18 tu nižšie¹⁴³⁶, výraz, ktorý môže mať aj takýto význam¹⁴³⁷, a možno podľa nich takmer všetky známe mi novšie preklady toto miesto podávajú v zmysle „so šeólom sme spravili al. ujednali dohodu“. No nedovolil som si opravovať do-chovaný pôvodný text, ktorý dáva dobrý zmysel, a v sú-hlase s nemnohými podávam preklad podľa neho.
- 1430** Podľa čítaného textu „ak bude mimo prechádzať“.
- 1431** Pozri Prísl. 20:17, pozn. 916.
- 1432** Tj. „za základ položíť“, „základom spravím“; väčši-na známych mi prekladov tu podáva, možno podľa LXX a sýrského prekladu, znenie „zakladám“ v obdobnom zmysle.
- 1433** D. „kameň skúšky“ (al. „vyskúšanosti“), zmysel ako v texte.
- 1434** D. „založeného“.
- 1435** Ako „založenia“ v 2 Par. 8:16.
- 1436** AL „prorocké videnie“, hebr. „chazzúth“¹⁴²⁹.
- 1437** AL „jasnovidenie“¹⁴³⁶ v spojení so šeólom“, al.¹⁴²⁹ „dohoda so šeólom“.
- 1438** Pozri 1 Sam. 1:7, pozn. 21.
- 1439** D. „brat“⁸²⁰, ďalej obdobne.
- 1440** D. „za rána za rána“.
- 1441** AL „chvením“, „úľakom“, „strachom“, tj. „porozu-menie prorocstvu vyvolá strach z predpovedaných hrozných udalostí“.
- 1442** D. „je kratší od natiahnutia“, ďalej obdobne.
- 1443** Tj. „príliš krátky, aby sa na ňom niekto mohol na-tiahnuť“.
- 1444** Tj. „keď sa ňou niekto chce zahaliť al. do nej zaba-liť al. zachumlať“.
- 1445** Pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 272; ďalej v zmysle ako v texte na dotýčnych miestach.
- 1446** Pozri 2 Sam. 2:12–16.
- 1447** Pozri Prísl. 29:9, pozn. 1219.
- 1448** AL „zvláštny“, „nezvyčajný“, tu v takomto zmysle.
- 1449** AL „udivujúca“, „zarážajúca“, tu v takomto zmysle.
- 1450** D. „A teraz“.
- 1451** Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz¹⁴²⁷ od-vodený.
- 1452** Pozri Exod. 38:23, pozn. 970; 2 Par. 24:12, pozn. 847, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 1453** Pozri Žalm 6:6, pozn. 159.
- 1454** Vl. „otvára“, tu výnimočné použitie tohto slovesa v takomto zmysle.
- 1455** Pozri Žalm 131:2, pozn. 449, obdobný zmysel ako tam má toto sloveso podľa niektorých aj tu v kap. 38:13. Tuto a ďalej zmysel ako v texte.
- 1456** Podľa iných „čiernu rascu“ al. „viku“, nie ako „rascu“ nižšie.
- 1457** Ako napr. v Exod. 9:8, tu v obdobnom zmysle ako predošlé sloveso¹⁴⁴⁰.
- 1458** Oba tieto výrazy sa vyskytujú iba tu a ich význam je nejasný.
- 1459** Pozri Exod. 9:32, pozn. 309.
- 1460** Tj. „k tomu, čo je správne“, tu v takomto zmysle.
- 1461** Pozri aj Deut. 25:4, pozn. 905.
- 1462** Tu možno aj „nevytĺka“, no nie ako nižšie¹³⁸⁹.
- 1463** Pozri Jób 41:29, pozn. 1875, podľa iných „mláta-cími saňami“, potom by, pravdže, neplatila predošlá poznámka¹⁴⁶².
- 1464** Pozri Prísl. 20:26, pozn. 927 (sloveso „obracia“ tu je iné ako podľa pozn. 926 tam).
- 1465** AL „rozmeluje“, „drví“, totiž pri mlátení, takže by sa potom nedalo použiť na sebu; sloveso ako v Exod. 30:36, pozn. 1100; 32:20, pozn. 1140.
- 1466** D. „chlieb“ („chlebové obilie“).
- 1467** Tj. „pravdže nie, veď predsa“.
- 1468** AL „tvrd“, „zúriv“, tj. „tak, že by ho rozdrvilo“, D. „mlátením“, tvar iného slovesa ako nižšie¹³¹⁰, ale prí-buzného a súznačného.
- 1469** Pozri Deut. 2:15, pozn. 144; Est. 9:24, pozn. 305.
- 1470** Tu príbuzný súznačný výraz, iný ako vo v. 27¹⁴⁶⁴.
- 1471** Tj. „nikto po obilí pri mlátení bezohľadne nene-cháva prechádzať kolesami svojho voza ani po ňom nenecháva kone dupať, takže by sa rozdrvilo al. roz-drobilo“.
- 1472** Vl. „robí svoje uznávanie podivuhodným“, „koná divy svojim uznášaním“, pozri Šud. 13:19, pozn. 688. Ďalej zmysel ako v texte na dotýčnych miestach.
- 1473** Vl. „veľkou robí“, „zveľaďuje“.
- 1474** Pozri Prísl. 2:7, pozn. 112.
- 1475** Tj. „prejavuje sa podivuhodným v svojom uznášaní a veľkým v svojej rozumnosti“ (tj. vari „pri jeho usko-točňovaní“).
- 1476** Týmto menom je označený Jerúsalem; znamená „Boží lev“, ale tiež „Boží kozub al. ohnisko“ (Ezek. 43:15n.), tu ide skôr o tento na druhom mieste uve-dený zmysel¹⁴⁸³, lebo tam bol Boží oltár na prinášanie ohnivých obetí.
- 1477** Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.

- 1478** Tu v obdobnom zmysle ako „prikladať“ v Num. 32:14, tvar toho istého slovesa.
- 1479** Vl. „obiehajú“, tj. „prebiehajú v svojom každoročne opakovanom slede“, sloveso ako „obišiel“ v kap. 15:8, pozri Jóba 1:5, pozn. 18. No dotyčné sloveso má ešte iný význam, v akom je použité tu v kap. 10:34⁶⁸⁷, takže niektorí tu prekladajú „nech zabijajú“.
- 1480** „slávnostné obete“.
- 1481** Tvar slovesa, od ktorého je dotyčný výraz⁵³⁹ odvodený. Pozri Deut. 28:53, pozn. 1028.
- 1482** Al. „vzdychanie a vzdych“, tj. azda „bolestné al. žalostné stonanie al. vzdychanie“.
- 1483** Al. „ohniskom“¹⁴⁷⁶, tj. „staby oltárom, u ktorého sa ozýva bolestné stonanie na zabitie vedených obetných zvierat“.
- 1484** D. „ako kruh“ (al. „guľa“) ¹¹⁸⁵.
- 1485** Pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 459.
- 1486** Al. „obliehacie veže“.
- 1487** Tj. „nižšie al. z hĺbky“ al., podľa niektorých, „tlmene („zníženým hlasom“) znieť“.
- 1488** D. „ako duch“, ďalej obdobne.
- 1489** Tj. „tých, kto sú voči tebe cudziarmi“, „tvojich nepriateľov“.
- 1490** Pozri Exod. 16:14, pozn. 563.
- 1491** Pozri Num. 6:9, pozn. 257.
- 1492** Al. „sa to bude zariaďovať“, al., podľa niektorých, „budeš navštevovaný“, no to znamená chápať dotyčný slovesný tvar ako tvar 2. osoby mužského rodu, v rozpore s gramatickým rodom „Jerúsalema“ v hebrejčine. Najskôr ešte (keďže tamten tvar znie rovnako ako tvar 3. osoby ženského rodu) by sa dalo povedať „bude Jerúsalem navštevovaný“²⁷⁷, no nazdáť sa, že poňatie, ktorému som v súhlase s inými, v podstate aj s LXX a Vulgatoú a českým kralickým prekladom, dal prednosť, dáva vzhľadom na významovú súvislosť lepší zmysel.
- 1493** Al. „smrťou“, „vichricou“, no nie ako vyššie.
- 1494** Pozri Num. 31:7, pozn. 1024.
- 1495** D. „a ako sen, videnie noci, bude spústa... áno, všetci napádajúci... a tí, ktorí pôsobia“, zmysel ako v texte. V. 8 obdobne.
- 1496** Al. „jeho túžba nesplnená“ (al. „neukojeňá“, „márna“). Kap. 32:6 obdobne.
- 1497** Pozri Sud. 3:26, pozn. 222, ďalej zmysel ako v texte.
- 1498** V pôvodine slovná hra: „hithmahmehú uthmáhú“.
- 1499** Pozri Gen. 26:16, pozn. 478; tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 1500** Tohto miesta sa týka, pravdaže, len prvá veta dotyčnej poznámky¹⁴²⁹.
- 1501** Al. „vám prorocké videnie všetkého“.
- 1502** Ten isý výraz ako „knihy“ vyššie („vediacemu čítať“, v. 12 obdobne).
- 1503** Tvar slovesa ako v Exod. 21:6, pozn. 682.
- 1504** Al. vôbec „ľudi“²¹⁹.
- 1505** D. „o vyrobivšom ho“, „o stvárnivšom ho“, v texte opisy v záujme zrozumiteľnosti.
- 1506** Tj. „stvárnená“¹¹⁶⁹ vec“.
- 1507** Al. „z temna“ (Jób 10:22, pozn. 543), nesúvisí s „tmy“ nižšie ani s „temnote“ vo v. 15.
- 1508** D. „tíchlí budú pridávať radosti“, zmysel ako v texte.
- 1509** Tj. „po príležitosti mrzkostí vykonať al. mrzkosti sa dopustiť“.
- 1510** Pozri Jóba 21:32, pozn. 1050; Prísl. 8:34, pozn. 462, tu v zmysle „ustavične nekale plány spriadajúci al. myšlienkami na mrzkosť sa zaoberajúci a príležitost vykonať ju vyhadávajúci“.
- 1511** Možno chápať v zmysle „k hrešeniu slovom“ al. „zvádžajúci slovom“, inak „človeka pre slovo z hriechu obviňujúci“.
- 1512** Porov. Jóba 5:4, pozn. 195, záver poznámky v zátvorkách.
- 1513** Pozri Gen. 21:25, pozn. 557.
- 1514** Al. „kto kladú nástrahu v bráne napomínajúcemu“ (tj. „tomu, kto v bráne napomína“); „spravidlivého pre nič za nič stavajú stranou“, no príručné znamienka v pôvodine na oboch miestach svedčia skôr pre správnosť chápania v zmysle ako v texte.
- 1515** Tj. „upierajú mu všetky nároky“, „jeho záležitosť vyhlasujú za ničotnú al. bezpredmetnú“, čím ho zbavujú (robia „prázdny“) všetkej nádeje na priaznivé prejednanie jeho veci.
- 1516** Vl. „Teraz“, ďalej obdobne.
- 1517** Tj. tu „za predmet posvätné hrôzy mať“.
- 1518** Pozri Gen. 39:6, pozn. 1034.
- 1519** Al. možno „pochoopia význam (al. „si uvedomia potrebu“) súdnosti“.
- 1520** Vl. „učíť sa“, no nesúvisí s nasledovným „ponaučenie“.
- 1521** Pozri Prísl. 1:5, pozn. 18.
- 1522** Al. možno „pre (al. „na“) pojímanie“ („vylievanie“) v príčinnom zmysle.
- 1523** Al. aj „uskutočňovania“.
- 1524** Výraz, ktorý je v SZ v tomto zmysle len tu, príbuzný onému v Gen. 35:14, pozn. 943.
- 1525** Tj. „uzatváranie zmlúv pri liatych (a iných) obeť“. Keďže sloveso tu preložené v zmysle „vylievat“ a výraz len málo sa líšiaci od slova „liata obeť“¹⁵²⁴ majú ešte iný význam, v ktorom sú použité tu v kap. 25:7¹³⁰⁵, je toto miesto vo Vulgate preložené v zmysle „utkávať si tkaninu“, v akom v podstate ho podávajú aj niektorí novší prekladatelia; iní tieto výrazy považujú za súvisiace so slovesom značiacim „prikrývať“, „zakrývať“, aj v zmysle „ochrany“, pozri napr. Exod. 25:20, pozn. 935; 33:22, pozn. 1250; Žalm 5:11, pozn. 143, od ktorého sú odvodené výrazy tu v kap. 1:8 a 4:6^{40 292}, 22:8¹¹⁵⁹, a prekladajú v zmysle „prikrývania prikrytím al. prikryvkou“.
- 1526** Al. „v pevnosti“, ďalej obdobne.
- 1527** Tj. „ochranu“.
- 1528** Al. „ostudu“, výraz odvodený od dotyčného slovesa¹²⁸, al. možno naopak.
- 1529** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁹⁰, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1530** Al., podľa iných, „zmätkom“, ďalej obdobne.
- 1531** Al. „! bude vám sála faraóna na sklamanie“¹⁵²⁸ a... Egypta na hanbu“¹⁵³⁰.
- 1532** Tj. „lúdovi“.

- 1533** AL. možno „ukázali“⁵⁸⁷.
- 1534** Tj. „dospievali až do Chánása“, v pôvodine väzba bez predložky; ďalej zmysel ako v texte.
- 1535** Mesto v Egypte, južne od Memfídy.
- 1536** Pozri Jóba 40:15, pozn. 1806.
- 1537** Pozri Jóba 4:11, pozn. 178.
- 1538** Pozri Jóba 20:16, pozn. 965; iný výraz ako tu v kap. 11:8 a 14:29^{708 878}.
- 1539** Pozri Exod. 28:12, pozn. 947.
- 1540** Pozri Gen. 4:2, pozn. 128.
- 1541** Pozri Žalm 73:13, pozn. 30.
- 1542** Pozri Jóba 9:13, pozn. 470, tu podľa niektorých aj „pýcha“, „vystatovačnosť“, „veľkohobnosť“.
- 1543** AL. možno „nehynbý“, „nevšimavý“, vl. „odpočinok“ (Exod. 16:23, pozn. 575, tu čosi iný tvar nie celkom jasného významu).
- 1544** D. „s nimi“, tj. „v ich prítomnosti“.
- 1545** Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 1546** Pozri Exod. 15:18, pozn. 536.
- 1547** Pozri Žalm 9:18, pozn. 290.
- 1548** Tu mnohí podľa Deut. 31:26 navrhujú čítať „za svedka“ („leéd“ miesto „láad“); podobne aj Vulgata („in testimonium“, „na svedectvo“).
- 1549** D. „ľud spurnosti“, pozri Deut. 31:27, pozn. 114.
- 1550** Pozri Lev. 19:11, pozn. 591; Deut. 33:29, pozn. 1291; tu odvodený výraz.
- 1551** Tu je oproti kap. 28:15 a ďalej^{2 1429 1500} aj oproti nasledovnej časti tohto verša použitý v rovnakom zmysle ako tam tvar slovesa neobvyklejšie používaného pre prirodzené videnie, ako napr. v 1 Sam. 9:9 a inde, porov.⁶⁹⁴ „videní“ v Num. 12:6.
- 1552** Tj. „mávať videnia“.
- 1553** AL. podľa iných, „vídať, a prorokom: Nesmiete nám prorokovať“; ďalej obdobne.
- 1554** Tu v zmysle „poctivé al. správne veci“.
- 1555** Pozri Prísł. 6:24, pozn. 134.
- 1556** AL. „trápenie“, „násilie“, ďalej obdobne, v kap. 38:14 príbuzný a v podstate súznačný výraz vyskytujúci sa v SZ len tam.
- 1557** Pozri Prísł. 2:15, pozn. 130.
- 1558** D. „padajúcim“.
- 1559** Tj. „prielomom, v ktorom narušené murivo hrozí zrúcaním“.
- 1560** AL. „výdufou“.
- 1561** Tj. „ním vytvorenou al. spôsobenou“; zámenná prípona je mužského rodu, takže sa nevzťahuje na „múr“, lebo toto slovo je v hebrejčine rodu ženského; iba ak v zmysle „medzi drvinou toho“¹⁰⁷.
- 1562** AL. „triešťou“, no nesúvisí so slovesom „trieštiť“⁵¹⁵; výraz odvodený od predošlého⁴⁴⁸ slovesa, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1563** Pozri Lev. 6:28, pozn. 203, tu zmysel ako v texte.
- 1564** AL. „nabranie“, pozri Žalm 52:5, pozn. 1385. Nesúvisí s „odobranie“ nižšie¹⁰⁸³.
- 1565** AL. „ohniska“, no nesúvisí s predošlým „ohňa“, vl. „z čohosi plánúceho“.
- 1566** AL. „močiara“, „bariny“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a u Ezek. 47:11.
- 1567** AL. „návratom“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1568** Pozri Jóba 36:16, pozn. 1584 a 1585; tu vo v. 30 zmysel ako v texte tam¹⁶⁰⁵.
- 1569** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷³⁹, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1570** Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 871, tu (nie v kap. 50:2 a ďalej) v takomto zmysle.
- 1571** AL. „návestná tyč“ (al. „stĺp“); v kap. 33:23 zmysel ako tam v texte.
- 1572** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 1573** AL. „čaká na príležitosť preukázať vám“.
- 1574** AL. „zľutovať sa nad vami“.
- 1575** D. „v Jerúsaleme, plačom“.
- 1576** D. „preukázaním (al. „preukazovaním“) milosti“.
- 1577** AL. „ako on“.
- 1578** Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 1579** Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 1580** Pozri 2 Král. 23:8, pozn. 861, tu azda skôr v zmysle „za nečistے budete považovať“, „ako s nečistými s nimi zaobchodíte“.
- 1581** Pozri Exod. 28:7, pozn. 864, tu zmysel ako v texte.
- 1582** Pozri Exod. 32:20, pozn. 141.
- 1583** Pozri Lev. 15:33, pozn. 502, tu zmysel ako v texte.
- 1584** VL. „tučný“ (Žalm 22:29, pozn. 708), tu v prenese-nom zmysle ako v texte.
- 1585** Ako v Gen. 49:20, no nie ako tu vyššie¹⁵⁸⁴, ale v tejto súvislosti obdobného významu („výdatný“, „bohatý“); súvisí s výrazom tu v kap. 10:27⁶⁷¹.
- 1586** Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 1587** D. „rozmnosených“, tj. „rozšírených“.
- 1588** Pozri Žalm 65:13, pozn. 1054.
- 1589** Pozri Deut. 7:13, pozn. 365.
- 1590** Pozri Gen. 2:5 a ďalej, pozn. 743.
- 1591** AL. „osolený“, podľa iných „výživný“, „dobře pripravený“ (al. „namiešaný“).
- 1592** Pozri Jóba 6:5, pozn. 282.
- 1593** Tu v takomto zmysle, pozri Rúth 3:2.
- 1594** AL. podľa iných, „vidľami“, „sitom“, al. tiež „lopatou“, no potom by sa nasledovné „a“¹⁵⁹⁵ malo chápať v zmysle „to jest“.
- 1595** AL. „alebo“.
- 1596** Pozri Žalm 1:3, pozn. 14.
- 1597** D. „ťažké je vystupujúce“, tj. „búrkové mraky“, al. podľa iných, „stĺpy dymu“.
- 1598** Tu azda v prenese-nom zmysle: „cele“, „v plnom rozsahu“, „do všetkých dôsledkov“, tak ako vody rozvodneného toku „až po krk“ siahajú, porov. obdobne použitie tohto úslovja v hovorovej slovenčine. Inak možno „jeho dych bude ako až po krk rozvodnený tok“, tento jednoduchý preklad by sa pozdával, lebo by sa zdal zodpovedať významu pôvodiny, nebyť toho, že nezodpovedá zmyslu prízvučných znamienok v nej.
- 1599** VL. „rozdeľovať“, sloveso ako „rozdelil“ v Gen. 32:7; 33:1 (v texte opis vzhľadom na to, že sloveso je tu bez predmetu), tu v zmysle objasnenom v ďalšom texte, porov. záver v. 24 vyššie. Zmysel použitia tohto slovesa (hebr. „chácáh“) v danej súvislosti sa zdá byť neľahko zrozumiteľný a hádam preto mu tu LXX

- v svojom preklade prisúdili význam, v akom je iné sloveso v pôvodine použité v čosi obdobnej súvislosti v kap. 8:8, a preložili toto miesto „bude siahať („héxei“) až po krk“; v tom nasledujú ich príklad takmer všetky známe mi novšie preklady, hoci dotýčné sloveso takýto význam nikde inde nemá ani ho neuvádza nikto z dostupných mi slovníkov. Preto som v texte prekladu v súlade s nemnohými dal prednosť zneniu ponechávajúcemu dotýčnému slovesu jeho vlastný význam a pri tom dávajúcemu dobrý zmysel, ktorý, nazdám sa, splna zodpovedá významu hebrejského znenia.
- 1600** Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁶⁴⁵, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1601** Tj. azda „príležitosti (al. „dôvodu“, „podnetu“) k spevu“, „budete mať prečo spievať“.
- 1602** Al. „zasväčovania si slávnosti“, tj. „v noci, keď sa ľudia posviacajú na slávnosť“, al. „keď si zasväcujú (tj. „ako svätú usporadujú“) slávnosť“, porov. 2 Král. 10:20; Jóela 1:14.
- 1603** Pozri Num. 27:20, pozn. 982.
- 1604** D. „Hospodin dá počuť veľbnosť... a bude dávať vidieť“. Ďalej obdobne.
- 1605** Tj. „k zásahu v súde“.
- 1606** Pozri Prís. 19:12, pozn. 873.
- 1607** Al., podľa iných, „rozdrvením“, „povodňou“, „prieťahom mračien“, „praskotom“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1608** Tu D. „a kamením krupobitia“.
- 1609** Tu opäť tvar trpného rodu.
- 1610** Tj. „Hospodin“; al. podľa iných, „on („Aššúr“) bil“, al. „ktorým („Aššúrom“) on („Hospodin“) bil ako“.
- 1611** Al. „nariadené“, „zamýšľané“, „ustanovené“, „určené“, „namierené“.
- 1612** Pozri Gen. 32:22, pozn. 865; „priesmyku“ v 1 Sam. 13:23, tu v zmysle „kedykoľvek mimo prejde“, možno „zásah“, „švihnutie“.
- 1613** Al. „každé prejdenie riadeného“¹⁶¹² prúta, D. „každé prúta prejdenie (al. „prejdenie prúta“) riadenia“ (atď.¹⁶¹²), výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a v čítanom texte u Ezek. 41:8.
- 1614** Al. možno „ktoré na neho Hospodin bude ukladať“ (al. „skladať“, „pokladať“, „zosilať“).
- 1615** D. „v bojoch mávania al. zšihania“^{645 1061}, tj. azda „zbraňami“, al. je to možno ešte ohlas „preosievania“ z v. 28, ktoré je príbuzný výraz.
- 1616** Tj. „vojskám Aššúra“; tak podľa čítaného textu, podporovaného mnohými rukopismi a Vulgato; písaný text má znenie „proti nej“, ktoré tu nedáva zmyslu.
- 1617** Vl. „od včerajška“, tu zmysel ako v texte.
- 1618** Najskôr to isté, čo „Tófeth“ v 2 Král. 23:10.
- 1619** Al. „vyhlbil (al. „prehlbil“) ho, rozšíril ho“.
- 1620** Tj. „hranica na upalovanie“.
- 1621** Vl. „a dôverujú“, v texte opis pre nasledovnú predložkovú väzbu; ďalej obdobne.
- 1622** Tu opäť tvar trpného rodu so zmyslom ako v texte.
- 1623** Al. „skláňa“, „zohýba“, „kori“, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz²⁴⁵.
- 1624** Al. „na“.
- 1625** Pozri Gen. 7:14, pozn. 243; Lev. 14:4nn., pozn. 449.
- 1626** Pozri 2 Král. 20:6, pozn. 797, tu vzhľadom na prirovnanie k hľúfu vtáctva ide o tento významový odtieň, pričom pojem „ochrany“ nie je nijako vylúčený, ako vidno z nasledovného.
- 1627** Pozri Exod. 12:13, pozn. 385.
- 1628** D. „hlbokým spravili“¹⁶¹⁹ odpadnutie“²¹.
- 1629** Al. „Vráťte sa, synovi Izráela, k tomu, od ktorého hlboko odpadli“ (tj. „od ktorého nastalo hlboké odpadnutie“).
- 1630** Pozri Žalm 49:2, pozn. 1294, tu jednoducho „mečom muža“, „meč človeka“.
- 1631** Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 1632** Tj. azda „kráľ“, al. „výkvet vojska“.
- 1633** Vl. „pomiňať sa“, tj. „miznúť“, „strácať sa“.
- 1634** Al. „budú zdesene prchať pred práporom“, tj. „Božím“; al. „od práporu“, tj. „svojho“, „opúšťať ho“.
- 1635** Oba tieto výrazy poukazujú na „oltár“, porov. kap. 29:1¹⁴⁷⁶ a 2¹⁴⁸³; s týmto výrazom prvý z nich „úť“¹²⁶⁷, tu jednotné číslo) aj súvisí.
- 1636** Vl. „pec“, „kozub“, iný výraz ako v kap. 29:2¹⁴⁸³.
- 1637** Pozri Est. 1:22, pozn. 10 a 86.
- 1638** Pozri Prís. 8:16, pozn. 430.
- 1639** Tj. „bude („objaví sa“, „príde“) taký muž“, al., podľa iných, „bude každý“²¹³.
- 1640** D. „ťažkého“.
- 1641** Tj. vari „s dychtívm očakávaním“, porov. Rim. 8:19, al. možno „márne vyhliadať (al. „sa zbierať“) po pomoci“. Toto sloveso („šááh“) znie veľmi podobne inému („šáá“), ktoré je použité v kap. 6:10 a 29:9⁴⁰³, takže sa dotýčný slovesný tvar dá malou úpravou previesť v tvar tohto slovesa. Toho sa pridrižiava valná väčšina známych mi prekladov, takže sa v nich podáva znenie „oči vidiacich nebudú za(s)lepované“ (al. „sa zatmievať“), tak aj Vulgata („non caligabunt“, LXX majú odchýlné znenie; jednou z veľmi mála výnimok je Karafiátova revízia českého kralického prekladu („přehlížeti nepravost“) a ani ja som si nechcel dovoliť dochovaný pôvodný text upravovať, takže podávam preklad, ktorý, nazdávam sa, dáva dobrý zmysel, ponechávajúc dotýčnému slovesu jeho vlastný význam.
- 1642** D. „k hovorení jasných vecí“.
- 1643** Pozri Deut. 32:6, pozn. 816.
- 1644** Al., podľa iných, „podvodníkovi“, „hrubcovi“, „neokrohancovi“, ďalej obdobne.
- 1645** Al. „zámožný“ (Jób 34:19), „štedrý“.
- 1646** Pozri Nech. 4:8, pozn. 168, tu zmysel ako v texte.
- 1647** Vl. „vyprázdňoval“, no tu je zmysel skôr ako v texte.
- 1648** Tu čosi iný tvar („kélaj“) ako vo v. 5 („kílaj“), možno aby sa lepšie zhodoval s nasledovným „jeho nástroje“ („kéláu“) v takto vzniknutej slovnej hre.
- 1649** Pozri Lev. 18:17, pozn. 558.
- 1650** Znenie podľa čítaného textu, ktoré sa lepšie hodí do významovej súvislosti (pozri „nemajetný“ nižšie) ako písaný text, ktorý má znenie „tichých“⁶⁹⁷.
- 1651** D. „reční lži“.
- 1652** Al. „správne“, vl. „právo“, tu hádam zmysel ako v texte; al. „pred súdom“.

- 1653** AL. „pri šlachetných veciach stojí“, „na šlachetných veciach ndstojí“.
- 1654** Pozri Jóba 12:5, pozn. 592.
- 1655** Pozri Sud. 18:7, pozn. 826.
- 1656** Tj. vari „Dlhšie ako“, D. „Po dni nad“³⁸⁴.
- 1657** Tu v takomto zmysle („nebude sa už konať“), nie ako v kap. 24:13, hoci je to to isté sloveso v tomže tvare ako tam.
- 1658** Tj. „ovocia“, výraz odvodený od dotyčného slovesa²⁸⁰.
- 1659** Tj. „z vrecoviny“.
- 1660** Tj. „ľudia“, tvar mužského rodu („bude sa“).
- 1661** Možno je tento výraz tu použitý v obraznom zmysle, ktorého význam vysvetľuje ihneď nasledujúci text, tj. ako obrazu polí – zdrojov výživy. Niektorí prekladajú v zmysle „biť sa na (al. „v“) prsia“ (takýto zmysel ako prejavu zármutku al. zúfalstva je tiež zahrnutý v stupnici významov dotyčného slovesa¹⁷³), no toto chápanie je tu v rozpore s mužským rodom dotyčného slovesného tvaru¹⁶⁶⁰, iba ak by sa výnimočne na tomto mieste slovo „šádajim“, „prsníky“, chápalo v zmysle aj mužskej hrude; iní miesto „šádajim“ navrhujú čítať „sádím“, „polia“, ako nižšie, a prekladať teda „nariekať nad poľmi“.
- 1662** D. „nad poľmi nádhery“ atď.¹⁸⁷
- 1663** Ako „trŕnie“ v Gen. 3:18.
- 1664** AL. „Ofel“, pozri 2 Par. 27:3, pozn. 929.
- 1665** Tj. „sa navždy stane sťahy jaskyňami“.
- 1666** Ako „jasotu“ vo v. 13.
- 1667** D. „v obydlích – predmetoch dôvery“, pozri Jóba 8:14, pozn. 167.
- 1668** AL. „poklesu“, tj. „zániku“.
- 1669** V pôvodine slovná hra: „úbárad“, „a budú padať krúpy“, „beredeth“, „pri páde“.
- 1670** Pozri Deut. 1:7, pozn. 21, no tu je toto meno použité ako meno obecné v zosilňujúcom zmysle („hlboko“).
- 1671** Tj. „odvážujete“, vl. „(vy)púšťate“, takže dobytok nie je obmedzovaný v svojom pohybe a môže sa kdekoľvek pásť.
- 1672** AL. „dovršiš“, „dokonáš“, no nie ako vyššie⁹³³, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu. V texte opis vzhľadom na väzbu s 3. pádom v pôvodine.
- 1673** Tj. „každého rána“.
- 1674** Tj. „Tvojho ľudu“.
- 1675** Tj. azda „Božích vojsk“, al. „pred zvukom hrnotu“.
- 1676** Tj. „na vás ukoristený“, „čo po vašej porážke ostane od vás na bojisku“.
- 1677** AL. „ožieraním“, tu v takomto zmysle, tj. ako keď sa roj kobyliiek vrhne na zeleň trávy al. stromov, al., podľa iných, ako keď niekto zbiera kobyličky na tráve sa hromadne usadišvie.
- 1678** Tj. „na vyberanie si z neho“.
- 1679** Pozri zmienku o tomto slovese v pozn. 1196 k Prísl. 28:15; tu je zmysel ten, že sa bude od jedného ukoristeného predmetu pobiehať k druhému, lebo nikto nebude vedieť, čo by si z ohromného množstva lupu mal skôr vybrať.
- 1680** Výraz odvodený od slovesa vyššie¹⁶⁷⁹, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1681** AL. „kobyliiek“, no nie ako vyššie.
- 1682** Nesúvisí s „vynýšený“ vyššie¹⁷⁷.
- 1683** AL. „spoľahlivosťou“, „bezpečnosťou“, „upevnenosťou“.
- 1684** Pozri Prísl. 15:6, pozn. 721.
- 1685** Tj. vari „od Neho darovaným“, inak „Isráelovým“.
- 1686** AL. „vyslanci“, al. „hlásatelia“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1687** Pozri Lev. 4:12, pozn. 107.
- 1688** Pozri Deut. 23:12, pozn. 837, tu so smerovou príponou („von“), zmysel ako v texte.
- 1689** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz³²⁵ odvodený, al. možno naopak.
- 1690** D. „prestal prechádzajúci“, zmysel ako v texte.
- 1691** Tj. „nepriateľ“, inak v zmysle „zrušili“³⁸³, ďalej obdobne.
- 1692** Tj. sťahy „za svoj špatný výzor“.
- 1693** Pozri 1 Par. 27:29, pozn. 841.
- 1694** Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 1695** Tj. „lístie“ al. „ovocie“, vo v. 15 zmysel ako v texte¹⁷⁰⁵, porov. Neh. 5:13, kde je použité to isté sloveso.
- 1696** D. „stanú sa⁴⁶ spaľovaním“ (výraz sa vyskytuje v SZ len tu a u Jer. 34:5, tu v zmysle „predmetom spaľovania“).
- 1697** Tu množné číslo, azda v takomto zmysle.
- 1698** Pozri Žalm 2:11 a ďalej, pozn. 1289.
- 1699** A teda „zniest“, „vydržať“, v texte opis vzhľadom na väzbu slovesa s prostým 4. pádom; tiež „obývať“.
- 1700** Pozri Lev. 6:9, pozn. 180.
- 1701** Množné číslo vari v zmysle „plamene“.
- 1702** D. „ohniská večnosti“, ďalej obdobne.
- 1703** Tj. tu „v prejavoch spravodlivosti“, „spravodlivých činoch“ atď.; „z prípadov vydievania“ (pozri Prísl. 28:16, pozn. 1198).
- 1704** Pozri Žalm 16:5, pozn. 443, tu zmysel ako v texte, preklad je zvolený vzhľadom na predložkovú väzbu tohto slovesa s jeho predmetom¹⁷⁰⁶. Ďalej zmysel ako v texte tam.
- 1705** AL. možno „pred chmáтанím“⁷¹, tj. „chmáтанie vytriasajúci al. striasajúci zo svojich dlani“, „nechcejúci svoje dlane poškrvniť chmáтанím“.
- 1706** Ohľadne tejto predložkovej väzby pozri kap. 3:6²²⁰, sloveso¹⁷⁰⁴, pravda (iné ako tam, ako „uchopil“ v Gen. 48:17), aj tu je iné ako v Exod. 4:4.
- 1707** Pozri Žalm 27:4, pozn. 806.
- 1708** Pozri 1 Sam. 23:29, pozn. 834.
- 1709** Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 1710** D. „jeho“ („jeho chlieb“, „jeho voda“).
- 1711** Pozri Sud. 4:19, pozn. 270.
- 1712** Pozri Jós. 1:8, pozn. 30; Žalm 1:2, pozn. 12, tu aj „spomínať“, „si pripomínať“.
- 1713** Tj. „daní a poplatkov“, vl. „odvážovač“, pozri napr. Exod. 22:17, kde je sloveso („odvážiť“), ktorého tvarom je tento výraz.
- 1714** AL. „držého“, „bezohľadného“, „divokého“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1715** VL. „hlbokej“, tj. „nepreniknuteľnej“, „nevyspytateľnej“, D. „ľudu, hlbokých (množné číslo poukazuje

- na jednotlivé osoby) perou ^{392 1064} (tj. „na pere“, „čo sa týka pery“), zmysel ako v texte.
- 1716** Vl. „počutie“, pozri Gen. 11:7, pozn. 341. Ďalej obdobne.
- 1717** D. „niet“, zmysel ako v texte.
- 1718** Tj. „ktorý nemožno pochopiť“, inak, podľa niektorých, „bez zmyslu“.
- 1719** Pozri Gen. 11:2, pozn. 329.
- 1720** D. „všetky“, ďalej obdobne.
- 1721** Zdá sa, ako by tento výraz tu bol použitý takmer v platnosti predložky („miesto“, „na mieste“); veľké rieky bývali ochranou miest ležiacich v ich blízkosti, lebo sťažovali útoky nepriateľov, a miesto tejto ochrany má al. bude mať Jerúsalem moc Hospodina.
- 1722** Tj. „týmto miestom“, al. „doň“.
- 1723** Pozri Gen. 49:10, pozn. 1335.
- 1724** Tj. „lodné laná“.
- 1725** Tj. „ktorý majú udržiavať“.
- 1726** Ako „korist“ v Gen. 49:27.
- 1727** Tj. „v Jerúsaleme“.
- 1728** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁵³⁵, pozri Num. 1:53, pozn. 60.
- 1729** Pozri Num. 21:2, pozn. 786.
- 1730** Pozri Prísł. 7:22, pozn. 392; tu vl. „v zabíjanie“, no nesúvisí so „zabiti“ vo v. 3⁷³¹.
- 1731** Pozri Deut. 21:1, pozn. 753.
- 1732** Pozri Gen. 2:1, pozn. 45.
- 1733** Mienia sa „hviezdy“, porov. Zjav. 6:13n.
- 1734** Pozri Lev. 26:39, pozn. 929.
- 1735** Vl. „vädnúť“, ako v kap. 1:30 a ďalej, tu zmysel ako v texte „uvädnuté opadávať“, ďalej obdobne.
- 1736** Sloveso ako „zavlažujem“ v kap. 16:9, tu azda sfáby „občerstvil“, „osviežil“, al. aj „opojil“, porov. Prísł. 5:19; 7:18. Toto sloveso je aj vo v. 7 a ďalej, zmysel ako tam v texte.
- 1737** D. „ľud môjho odovzdania“, zmysel ako v texte.
- 1738** D. „naplnený“, tu zmysel ako v texte.
- 1739** Pozri Žalm 23:5, pozn. 728.
- 1740** V zmysle „obetovanie“, „prinášanie obete“, tiež „obetnú hostinu“.
- 1741** Pozri Num. 23:22, pozn. 900, tu množné číslo.
- 1742** Pozri Žalm 22:12, pozn. 682.
- 1743** Pozri Exod. 2:3, pozn. 49.
- 1744** Vl. „zem“, tu na rozdiel od „zeme“ (napr. kap. 37:18) v zmysle „ríše“, „štátu“.
- 1745** Tu obzvlášť zdôraznené úslovie; s použitím znenia v Žalme 49:9¹³⁰⁶ by bolo doslovne „do nekonečna nekonečien“ (2. pád množného čísla).
- 1746** Pozri Lev. 11:18, pozn. 334.
- 1747** Pozri Lev. 11:17, pozn. 332.
- 1748** Pozri Lev. 11:15, pozn. 324.
- 1749** Tj. „použije“, „upotrebí“.
- 1750** Pozri Deut. 25:15, pozn. 918.
- 1751** Pozri Gen. 1:2, pozn. 3.
- 1752** Tj. azda „bude ju považovať za pustotu a prázdnotu a podľa toho s ňou nakladať al. zaobchádzať“.
- 1753** Al. „u konca“.
- 1754** D. „vzíde“, „vystúpi“¹²⁴, preklad v texte je zvolený vzhľadom na to, že sloveso sa v pôvodine pojí s pros-tým 4. pádom
- 1755** Pozri Hóš. 9:6, pozn. 417.
- 1756** Ako „trnie“ v Pies. 2:2, no nie ako tu vyššie.
- 1757** Vl. „trávou“, hebr. „chácír“ tu azda v zmysle ako v texte, pozri napr. 1 Král. 18:5; Žalm 104:14; tak prekladá Vulgata („pascua“) a niekoľko málo z novších známych mi prekladateľov, iní tu zväčšia navrhujú čítať „chácér“, „dvor al. nádvorie“⁵⁵, a prekladajú „dvorom“, „ohradou“, „obydlím“ a pod., tak aj LXX („aulé“). Niektorí aj samo slovo „chácír“ chápu v takom zmysle. Porov. kap. 35:7¹⁷⁸⁰.
- 1758** Tu sú výrazy „cijjim“⁸⁰⁸ a „ijjim“⁸¹² jeden za druhým, čím vzniká slovná hra.
- 1759** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹⁴²⁶ odvodený.
- 1760** Hebr. „lilíth“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, možno voľajaké dnes sotva určiteľné nočné zviera, podľa iných meno démona v ženskej podobe.
- 1761** Pozri Gen. 8:9, pozn. 261.
- 1762** Akýsi druh hada, vrhajúceho sa na svoju korisť ako šíp.
- 1763** Tj. „vajcia“, vl. „pôsobiť vyviaznutie“ (kap. 31:5), tu zmysel ako v texte.
- 1764** Pokus o vyjadrenie nedokonavého zmyslu slovesa „vysedieť“, tj. „mladé“, v pôvodine sloveso ako „rozpoliti“ v Exod. 14:16, tu v zmysle „pôsobiť pretrhnutie“, tj. obalov vajec. Ďalej obdobne, v kap. 35:6, 58:8 a 59:5 trpný rod, zmysel ako tam v texte.
- 1765** Tj. „pôsobiť al. dosahovať liahnutie mladých“.
- 1766** Pozri Lev. 11:14, pozn. 322, v hebr. ženského rodu.
- 1767** Pozri Exod. 3:22; 11:2, pozn. 126.
- 1768** Pozri Exod. 11:2, pozn. 353.
- 1769** Tj. vari „týmto veciam al. skutočnostiam“; staré preklady a rabínske výklady toto zámeno, vyjadrené v pôvodine zámennou príponou, opomínajú; tak aj väčšina známych mi prekladov novších.
- 1770** Pozri Pies. 2:1, pozn. 50.
- 1771** D. „pučaním“, nižšie „jasotom“.
- 1772** Pozri Num. 13:18, pozn. 486; Jób 4:3, pozn. 159.
- 1773** Vl. „náhlivým“ (kap. 32:4), „chvátavým“, tu je vari zmysel ako v texte („strachom poháňaným k zmätenému chvatu al. náhlivosti“).
- 1774** Al. možno „uvolňovať“, tj. „zapchatia zbavovať“, vl. „otvárať“, no nie ako vyššie.
- 1775** Klamný prelud (fata morgana) sa stane skutočnosťou.
- 1776** Al. „prameňmi“ (Kaz. 12:6), v SZ okrem týchto dvoch miest len ešte tu v kap. 49:10.
- 1777** D. „jej“, tj. vari „svorky šakalov“, al., podľa niektorých, „šakalej samice“.
- 1778** Pozri Prísł. 24:15, pozn. 1053; výraz odvodený od slovesa tu v kap. 11:6 a ďalej⁷⁰¹.
- 1779** Vl. „tráva“¹⁷⁵⁷, tu azda v takomto zmysle, tak Vulgata („viror“).
- 1780** Al. „bude tráva s trstinou a šarinou“ (al. „ku trstine a šarine“); al., podľa iných¹⁷⁵⁷, „bude priestor (vl. „dvor“, LXX tu „epauleis“, „dvory“, „dvorce“) pre trstinu³⁰⁷ a šarinu“.

- 1781** Al. „hradská“⁴²³, tu čosi odlišný príbuzný a v podstate súznačný výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1782** Tj. azda „pre Boží ľud“; niektorí aj navrhujú miesto „lámó“, „pre nich“ al. „pre neho“, čítať „leammó“, „pre jeho ľud“. Podľa iných „nečistý, žeby ona bola pre neho“.
- 1783** Al. „živočíchov“ (Gen. 9:5 a i.). Ďalej obdobne.
- 1784** Pozri Lev. 25:25, pozn. 809, tu tvar slovesa, ktorého iný tvar (tu v kap. 41:14 a ďalej) je predmetom citovanej poznámky. Ďalej ešte iné tvary so zmyslom ako v texte.
- 1785** Sloveso ako „dostihol“ v Gen. 31:25.
- 1786** Al. „utrpenie“, „trýzeň“, tu a v kap. 51:11 výraz odvodený od slovesa „trápiť“ u Jób 19:2, ktorého tvar je tu v kap. 51:23 (tiež „rmútiacich ťa“).
- 1787** Pozri Num. 13:28, pozn. 487.
- 1788** Pozri Deut. 9:17, pozn. 429.
- 1789** Pozri 2 Král. 18:17, pozn. 724.
- 1790** Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 1791** Pozri 1 Král. 4:6, pozn. 220.
- 1792** Pozri 2 Sam. 8:16, pozn. 413.
- 1793** V tomto oddiele je na preklad tohto slovesa vzhľadom na predložku („na“), s ktorou sa tu pojí, použité iné slovenské sloveso ako inde v tejto knihe; tak aj v 2 Král. 18:19 a ďalej.
- 1794** Pozri Exod. 21:19, pozn. 703.
- 1795** Pozri 2 Král. 18:21, pozn. 730; tu v kap. 42:4 „klesať“ („na myslí“ al. „únavu“).
- 1796** Pozri Sud. 16:29, pozn. 803.
- 1797** Pozri Lev. 6:14, pozn. 189.
- 1798** Pozri 2 Král. 18:23, pozn. 733.
- 1799** Ako v Gen. 49:17, proti v. 9^m.
- 1800** Pozri 1 Král. 10:15, pozn. 630.
- 1801** Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
- 1802** Pozri 2 Král. 18:25, pozn. 736.
- 1803** Tu ešte zdôraznené predponou „z-“ al. „od-“, pozri Num. 5:20, pozn. 219, kde je v obdobnom zmysle použitá tá istá predložka.
- 1804** Pozri 2 Král. 18:27, pozn. 738.
- 1805** Pozri 2 Král. 18:30, pozn. 739.
- 1806** Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 1807** Pozri 2 Král. 18:31, pozn. 740.
- 1808** Pozri 2 Král. 18:32, pozn. 743.
- 1809** Pozri 2 Král. 18:35, pozn. 744.
- 1810** Pozri 2 Král. 18:36, pozn. 745.
- 1811** Pozri 2 Král. 18:37, pozn. 747.
- 1812** Pozri 2 Král. 19:1, pozn. 748.
- 1813** Pozri 2 Král. 19:3, pozn. 751.
- 1814** Pozri 2 Král. 19:3, pozn. 752.
- 1815** Pozri 2 Král. 19:3, pozn. 753.
- 1816** Pozri 2 Král. 19:3, pozn. 754.
- 1817** Pozri 2 Král. 19:4, pozn. 755.
- 1818** Pozri 2 Král. 19:4, pozn. 756.
- 1819** Pozri Num. 15:30, pozn. 602.
- 1820** Pozri 2 Král. 19:7, pozn. 758.
- 1821** Totiž „kráľ Aššúra“.
- 1822** Pozri 2 Král. 1:2, pozn. 6.
- 1823** Pozri Sud. 7:24, pozn. 281.
- 1824** Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 1825** Pozri 1 Sam. 4:4, pozn. 230.
- 1826** Pozri Deut. 32:39, pozn. 1201.
- 1827** Tu azda v zmysle „že Ti niet rovného“.
- 1828** Pozri Num. 22:10, pozn. 839.
- 1829** Pozri 2 Sam. 6:16, pozn. 306.
- 1830** Pozri 2 Král. 19:21, pozn. 767.
- 1831** Pozri 2 Král. 19:21, pozn. 768.
- 1832** Pozri 2 Král. 19:22, pozn. 769.
- 1833** Pozri 1 Sam. 24:3, pozn. 879, tu množné číslo.
- 1834** Tu v obdobnom zmysle ako Sud. 20:15n., pozn. 894.
- 1835** Pozri 2 Král. 7:5, pozn. 348.
- 1836** Pozri 2 Sam. 7:19, pozn. 363, tu v takomto zmysle.
- 1837** Pozri 2 Král. 19:25, pozn. 777.
- 1838** Pozri 2 Král. 19:25, pozn. 778.
- 1839** Pozri 2 Král. 19:25, pozn. 779.
- 1840** Pozri 2 Král. 19:25, pozn. 780.
- 1841** Pozri 2 Král. 19:26, pozn. 782.
- 1842** Pozri 2 Král. 19:26, pozn. 783.
- 1843** Pozri Sud. 3:25, pozn. 217.
- 1844** D. „býlím poľa“, ďalej obdobne.
- 1845** Tu oproti 2 Král. 19:26 iný tvar („šedémáh“ m. „šedéfáh“, vari chybná zámena navzájom podobných hebr. litier M a F); al. „nivou“ (kap. 16:8), ale to tu nedáva zmyslu.
- 1846** Pozri 2 Král. 19:26, pozn. 787.
- 1847** Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 1848** Pozri 2 Král. 19:28, pozn. 788.
- 1849** Pozri 2 Král. 19:28, pozn. 789.
- 1850** Pozri 2 Král. 19:29, pozn. 790.
- 1851** Pozri Lev. 25:5, pozn. 785.
- 1852** Pozri 2 Král. 19:29, pozn. 792; tu ešte čosi iný v podstate súznačný výraz.
- 1853** Pozri Exod. 10:5, pozn. 321.
- 1854** Pozri 2 Král. 19:30, pozn. 794.
- 1855** Pozri 2 Sam. 20:15, pozn. 806.
- 1856** Pozri 2 Král. 19:34, pozn. 797.
- 1857** Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 1858** Pozri Deut. 25:15, pozn. 921.
- 1859** D. „íst“, zmysel ako v texte („musíš ísť“).
- 1860** Pozri 2 Král. 20:9, pozn. 807.
- 1861** Pozri 2 Král. 20:11, pozn. 809.
- 1862** Pozri 2 Par. 21:12 a ďalej, pozn. 768.
- 1863** Pozri 2 Král. 8:9, pozn. 381.
- 1864** Tj. „v šťastnej dobe svojho života“.
- 1865** Al. „zániku“, „prestávania“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1866** Tj. ako stan kočovníka („budú vytrhnuté jeho kolíky“).
- 1867** Al. „ukráťim“, „odrežem“, sloveso nejasného významu, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 1868** Tj. nití pridržavajúcich tkaninu na stave, al. nití osnovy nedokončenej tkaniny.
- 1869** Al. „hynuli (al. „súžili sa“) túžbou“.
- 1870** Podľa mnohých rukopisov a podľa nich aj niektorých prekladov „Hospodine“.
- 1871** Tu v takomto zmysle, vl. „zaruč sa za“, pozri napr. Prísł. 6:1, pozn. 303.

- 1872** Al. „Prečo“, „načo“, nie ako „čo“ nižšie.
- 1873** Al. „Čo mi povie, keď to vykonal on? Budem“.
- 1874** Al. „ticho“, „odovzdané“.
- 1875** Al. „k“¹⁰⁰⁹.
- 1876** Al. „pre horkosť“, al. možno „nad (tj. „povznesený nad“) horkosť“.
- 1877** D. „nimi“.
- 1878** D. „ohľadne všetkého“, tj. „po všetkých stránkach“, „v každom ohľade“, al. možno „každým spôsobom“, „nech je akokoľvek“.
- 1879** Tj. „veľmi“, „bolestne“, „citeľne“.
- 1880** Al. „k pokoji mi zhorklo horkosťou, lebo“.
- 1881** Možno by sa dalo povedať „vymiloval“ v zmysle ako v texte, tvar slovesa, od ktorého je odvodený dotýčný výraz¹⁰⁹⁸, pozri napr. Gen. 34:8, pozn. 906.
- 1882** Pozri Žalm 7:15, pozn. 212.
- 1883** Al. „zničenia“, vl. „nebytia“.
- 1884** Tu je predmet vyjadrený zámennou príponou, azda v rovnakom zmysle ako v kap. 25:1, kde je väzba s prostým 4. pádom.
- 1885** Tu a ďalej iný tvar dotýčného slovesa⁷⁷⁵, zmysel ako v texte; pozri 1 Par. 16:4, pozn. 512.
- 1886** Pozri Žalm 104:27, pozn. 2264.
- 1887** Al. možno „otec bude deťom podávať (al. „vštepovať“, tj. „deti upovedomovať al. vyučovať“, v texte al. tu vyššie opis umožňujúci v preklade uchovať väzbu slovesa s 3. pádom a s predložkou, aká je v pôvodine) „vedomosť o (al. „upovedomenie ohľadne“) Tvojej vernosti“.
- 1888** Vl. „na moje strunové nástroje hrať“, ako v kap. 23:16, tu je preklad v texte zvolený vzhľadom na to, že toto sloveso v pôvodine súvisí s predošlým výrazom, značiacim „strunové nástroje“ (pozri nadpis Žalmu 4 a i.).
- 1889** Al. možno „svojich (al. „našich“) životov“.
- 1890** Pozri Lev. 13:18nn., pozn. 412.
- 1891** Al., podľa iných, „rozotrieť na vred“, „vyvolať (al. „spôsobiť“) zmáknutie na vrede“.
- 1892** Pozri 2 Kráľ. 20:13, pozn. 811.
- 1893** Pozri 2 Kráľ. 20:13, pozn. 813.
- 1894** Pozri 2 Kráľ. 20:13, pozn. 814.
- 1895** Pozri 2 Kráľ. 20:13, pozn. 937.
- 1896** Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 1897** Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 1898** Pozri 2 Kráľ. 20:13, pozn. 815.
- 1899** Pozri 2 Kráľ. 8:6, pozn. 377.
- 1900** Tu možno aj „jeho robota“¹⁶³¹ (al. „otročina“).
- 1901** Pozri Lev. 26:34, pozn. 921.
- 1902** D. „dvojnásobky“, dvojné číslo, pozri Jóba 11:6, pozn. 551; 41:13, pozn. 1847; výraz sa v SZ vyskytuje iba na týchto 3 miestach.
- 1903** Podľa LXX (podľa nich Mat. 3:3 a Luk. 3:4) a Vulgaty „volajúceho“. V. 6 obdobne.
- 1904** Pozri Gen. 24:31, pozn. 623.
- 1905** Al. „volá: V pustine pripravujte“; prízvučné znamienka v hebrejskom texte sa zdajú nasvedčovať skôr správnosti členenia, ktoré podávam v texte, no na druhej strane v prospech znenia uvedeného tu vyššie hovorí to, že v ňom je uskutočnená významová súbežnosť s druhou polovicou verša.
- 1906** Pozri Žalm 27:11, pozn. 797.
- 1907** Pozri Gen. 11:2, pozn. 331, iný výraz ako „rovinou“ tu vyššie¹⁹⁰⁶.
- 1908** Al. možno „zjavovať; tú bude všetko mäso pospolu mŕtvici vidieť, lebo“.
- 1909** Tu aj „krása“, „príjemnosť“, „ľúbernosť“, akákoľvek „prednosť“, čokoľvek, na čo by človek mohol byť hrdý al. na čom by si mohol zakladať.
- 1910** Pozri Žalm 147:18, pozn. 2752.
- 1911** Al. „sú ľudia“, „je ľudstvo“. Ďalej obdobne.
- 1912** Pozri 2 Sam. 4:10; pozn. 237; v kap. 60:6 zmysel ako tam v texte.
- 1913** D. „silou“.
- 1914** Tj. „ktorú bude vyplácať“.
- 1915** Pozri Žalm 17:4, pozn. 466, tu zmysel ako v texte („odmena za vykonanú prácu“).
- 1916** Ako „záhrenie“ v Exod. 4:6nn.
- 1917** Pozri Gen. 33:13, pozn. 889.
- 1918** Pozri Exod. 15:13, pozn. 518, tu v zmysle ako v texte („opatrne al. pozorne al. starostlivo vodievat“).
- 1919** Al. „obopál“, „objal“, „zovrel“, vl. „svojou hrstou zmeral“, tu v takomto zmysle.
- 1920** Pozri Jóba 28:25, pozn. 1287, nesúvisí s predošlým „zmeral“¹⁹¹⁹.
- 1921** Pozri Žalm 80:5, pozn. 1963; nesúvisí s „odmeral“ vyššie¹⁹²⁰.
- 1922** Al. možno „zhrlul“, „obsiahol“, no nie ako vyššie¹⁹¹⁹.
- 1923** Pozri Prísl. 16:11, pozn. 772, týkajúcu sa aj nasledovného výrazu.
- 1924** tamže pod pozn. 540.
- 1925** Tu, podľa iných, aj „preskúšal“, „usmernil“.
- 1926** D. „muž jeho rady“⁹⁶¹.
- 1927** Pozri Jóba 12:12, pozn. 604; Žalm 49:3, pozn. 1296.
- 1928** Tj. „sú cenené al. považované“.
- 1929** Pozri Num. 24:7, pozn. 917.
- 1930** Tj. „dreva všetkých stromov na ňom rastúcich“.
- 1931** Tu jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 1932** D. „čo“ („čo za“).
- 1933** Pozri Jóba 28:17, pozn. 1265 a 1271; Žalm 89:6, pozn. 2059.
- 1934** Tu „kovorobotník“ (al. „lejár“, nesúvisí so „zleje“ nižšie); tak možno aj v kap. 41:7.
- 1935** Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
- 1936** Sloveso ako „roztepali“ v Exod. 39:3 a Num. 16:39, takže zmysel je azda
- 1937** „pokrýva al. potahuje zlatým plechom, ktorý pripája al. pripiepa“.
- 1938** Al. „tavením vyrába“, tj. „zlieva“, no nie ako „zleje“ vyššie; tu v takomto zmysle; sloveso, od ktorého je odvodené predošlé slovo „zlatník“.
- 1939** Tj. „takže nemá na“.
- 1940** Pozri Exod. 29:27, pozn. 1049.
- 1941** Pozri Prísl. 10:7, pozn. 500; sloveso vyskytujúce sa v SZ iba tam a tu.
- 1942** Vl. „múdreho“, zmysel ako v texte.
- 1943** Tu „tesára“, „rezbára“.
- 1944** Al. možno „na upevnenie sochy, aby“.

- 1945** Pozri Žalm 15:5, pozn. 313.
- 1946** D. „hlavy“, ďalej obdobne.
- 1947** Pozri napr. Deut. 32:22; Žalm 18:7 a j.; výraz od oného v kap. 28:16⁴³⁹ iba nepatrne sa líšiaci, ktorého sa však dotýčná poznánka netýka.
- 1948** AL, podľa takmer všetkých známych mi prekladov, „okruhom“ al. „okrskom“, no dotýčný výraz sa v SZ vyskytuje iba ešte u Jóba 22:14 a v Prísl. 8:27, kde nepochybne značí „klenbu nebies“ (od iného kmeňa ako rovnako preložený výraz v Gen. 1:6, pozn. 10), a preto som spolu s nemnohými dal prednosť zneniu, ktoré v texte podávam.
- 1949** „nad tým, čo sa klenie nad zemou“.
- 1950** Tvar toho istého slovesa ako „tróni“ vyššie⁶³⁸.
- 1951** Tj. „tak sa javia“, porov. Num. 13:33, pozn. 513.
- 1952** Hebr. „chágáv“ (Lev. 11:22, pozn. 344, obraz nepatrnosti).
- 1953** D. „v nebyti“, vo v. 29 „a nebytiu“. Ďalej obdobne.
- 1954** AL. „kmeň“, „klát“ (kap. 11:1), zmysel ako v texte; nesúvisí so „zasadení“ vyššie.
- 1955** Tj. azda „kto je ten, ktorý“.
- 1956** Pozri Jóba 18:7; 40:16, pozn. 954.
- 1957** Tj. „bez toho, žeby si ho On všimal al. oň dbal“.
- 1958** AL. „sa nevysiluje“ (1 Sam. 14:28, pozn. 575), no nesúvisí so „silu“ vo v. 29, kde je aj výraz od tohto slovesa odvodený.
- 1959** AL. „namáha“ (Prísl. 23:4), „lopoti“ (Jós. 24:13), ďalej obdobne.
- 1960** Pozri Sud. 5:16, pozn. 332.
- 1961** AL. „mohutnosť“, „pevnosť“, v Gen. 18:18, pozn. 478 je príbuzné prídavné meno.
- 1962** AL. „biedne“, „ťažko“, D. „potkýnaním sa“.
- 1963** Pozri Lev. 11:13, pozn. 319.
- 1964** Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 1965** Tj. „zobudil takého, že ho spravodlivosť“, ďalej obdobne.
- 1966** Tj. „na nasledovanie“.
- 1967** Tu iný tvar v takomto zmysle („dáva mu podrobovať si“).
- 1968** Sloveso ako v Prísl. 2:16; 7:5, pozn. 134, odvodené od dotýčného výrazu¹⁵⁵⁵ al. možno naopak, tu zmysel ako v texte.
- 1969** AL. „spájkovanie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len ešte v 1 Král. 22:34, pozn. 1002, a v 2 Par. 18:33, pozn. 691.
- 1970** AL. „vraviac: Je to dobré na zverenie“.
- 1971** Pozri 1 Král. 5:1, pozn. 285.
- 1972** Tj. „ty, ktorého som sa“, v texte nespisovná väzba, ktorá však čo najpresnejšie doslovne zodpovedá väzbe v pôvodine (zámeno „ty“ vyjadruje prípona). Ďalej obdobne.
- 1973** Pozri Exod. 24:11, pozn. 841, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach; tu podľa niektorých „z jej odľahlých oblastí“.
- 1974** Tu je predmet slovesa vyjadrený zámenou príponou.
- 1975** Tj. „po pomoci“, podobne ako „vyzerali“ v 2 Sam. 22:42, to isté sloveso, no tu zvrtný tvar, vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 23, kde zmysel ako v texte.
- 1976** AL. „udržiť“, al. možno „podoprieť“.
- 1977** AL. „zmätení“, „hanbiť sa“, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz¹⁵³⁰.
- 1978** D. „a muži tvojej rozopre“ (v. 11), „mužov tvojho hašterenia sa“ (výraz vyskytujúci sa v SZ len tu), „muži tvojho boja“ (v. 12), zmysel ako v texte.
- 1979** Pozri Jóba 25:6, pozn. 1180, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 1980** Tu aj jednoducho „ľudia“; mnohí tu podľa Gen. 34:30, pozn. 929 a 930, a Deut. 26:5, pozn. 166 a 928, a 33:6, pozn. 1232, a možno aj podľa prekladu LXX („len málo [„oligostos“] Izraela“) vidia zmysel „neveľa mužov al. ľudí“, hoci v hebrejskom texte tu nie je nič tomu nasvedčujúceho, iba ak možno súbežnosť s predchádzajúcim „červiačik“.
- 1981** Pozri Prísl. 10:4 a ďalej, pozn. 495, no tu asi skôr v doslovnom zmysle¹⁹⁸² (inak možno „bezchybne plniacim svoj účel“). Vyskytuje sa v SZ okrem tohto miesta len v knihe Prísloví.
- 1982** Pozri Lev. 26:5, pozn. 863.
- 1983** D. „majiteľom ústo-úst“, pozri Žalm 149:6, pozn. 2764, tu zmysel ako v texte.
- 1984** Tu zvrtný tvar dotýčného slovesa^{775 1885}, zmysel ako v texte, pozri Žalm 34:2, pozn. 119 a 955.
- 1985** Pozri Num. 33:2, pozn. 1077; 2 Par. 32:30, pozn. 1061.
- 1986** Pozri Exod. 25:5, pozn. 856.
- 1987** Pozri 1 Král. 6:23, pozn. 372; Nech. 8:15, pozn. 379.
- 1988** AL, podľa iných, „jedlu“²⁹, nie je celkom jasné, o aký druh stromu tu ide.
- 1989** AL. „uvedomovali si“, v. 22 obdobne.
- 1990** Pozri Sud. 19:30, pozn. 881.
- 1991** Pozri Gen. 3:6, pozn. 96; Jóba 34:27, pozn. 1536.
- 1992** Pozri aj Lev. 1:2, pozn. 5.
- 1993** AL. „pádne dôkazy“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu; možno by sa dalo povedať „svoje tromfy“, keby to nebol výraz nedostojný vážneho slohu Písma.
- 1994** Pozri Gen. 42:29; 44:29, pozn. 1163.
- 1995** D. „prvé“; kap. 9:1 a ďalej obdobne.
- 1996** Tj. „zamerat al. uprieť svoje mysle“.
- 1997** AL. „ktoré prichádzajú“, ďalej obdobne.
- 1998** Tj. azda „konať akokoľvek al. robiť čokoľvek“, porov. Gen. 2:9, pozn. 65.
- 1999** Tu v obdobnom zmysle ako v Gen. 42:28, pozn. 1162, kde, pravda, je iné sloveso a slovo „navzájom“ je podľa tamorej pozn. 689 prekladom väzby, ktorej tu zodpovedá len sám význam zvrtného slovesného tvaru tu použitého.
- 2000** Výraz čosi odlišný od „nič“ vo v. 12, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2001** Pozri Žalm 44:17, pozn. 2292.
- 2002** Pozri Ezr. 9:2, pozn. 336, bez dodatku o vodoch júdskej obce.
- 2003** D. „spred tváre“⁹⁹¹, tu v platnosti príslovky.
- 2004** AL. „on je spravodlivý“
- 2005** AL. „k Cijónu“, al. v preklade bez predložky s nasledujúcim prostým 3. pádom.
- 2006** Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 700.
- 2007** Pozri Exod. 17:12, pozn. 598.

- 2008** Pozri Žalm 105:43, pozn. 743.
- 2009** Tu v takomto zmysle, pozri Lev. 1:4, pozn. 11; Deut. 33:11, pozn. 1242.
- 2010** Vl. „vynášať“, porov. Nech. 6:19, pozn. 285, kde je to isté sloveso použité v inom významom odtieni.
- 2011** Al. možno „vyhlasovať súd“.
- 2012** Al. „dolamovať“, „rozlamovať“, no je to iné sloveso ako to, ktorého tvarom je predošlé „nalomenú“.
- 2013** Al. „tlejúci“, vl. „hasnúci“, pozri 1 Sam. 3:2, pozn. 189, no nesúvisí s „uhasovať“ nižšie, ale zato s „ochabovať“ vo v. 4.
- 2014** Ako „lan“ v Exod. 9:31, no nie ako tu v kap. 19:9¹⁰⁴⁰, hoci je to príbuzný výraz; tu a v kap. 43:17 zmysel ako v texte („lanový knôt“).
- 2015** Pozri Žalm 31:24, pozn. 906.
- 2016** Tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 2017** Pozri Exod. 4:4, pozn. 131.
- 2018** Pozri Gen. 17:6, pozn. 445.
- 2019** Tj. „základom al. prostredníkom zmluvy“.
- 2020** Al. „žalára“ (2 Král. 17:4), no nie však ako tu vyššie¹²⁸¹, al. „väzenia“, „väznice“, no nesúvisí s predošlým „väzňov“^{613 614}.
- 2021** Pozri Nech. 12:46, pozn. 391.
- 2022** Al. „pučať“, „vzrastať“, „vyháňať“, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčny výraz²⁸¹.
- 2023** Tu v tomto zmysle, pozri Gen. 25:16, pozn. 646.
- 2024** Al., podľa iných, „ktoré obýva Kédár“; potom, pravda, načim „Kédár“ tu výnimočne považovať za meno ženského rodu.
- 2025** Tj. „radostne“, sloveso vyskytujúce sa v SZ iba tu.
- 2026** Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 2027** Tu v zmysle „vojnového pokriku“.
- 2028** Iné sloveso ako vyššie²⁰²⁷, vyskytujúce sa v SZ iba tu a u Sof. 1:14.
- 2029** Al. „mocným“, „silným“, „hrdinským“, pozri Gen. 7:18nn., 49:26, pozn. 244 a 1366, tu iný tvar (ako Jób 15:25; 36:9, pozn. 750), so zmyslom ako v texte.
- 2030** Pozri Gen. 6:4, pozn. 193, tu a ďalej v takomto zmysle.
- 2031** Al. „zdržíval“, „zadržiaval“, ďalej obdobne, porov. Gen. 45:1.
- 2032** Nie ako v kap. 29:2, sloveso vyskytujúce sa v SZ iba tu.
- 2033** Al. „fuňať“, hebr. „ešóm“, tvar slovesa „nášam“ takéhoto významu, vyskytujúceho sa v SZ iba tu, no dá sa odvodzovať aj od slovesa „šámém“, „byť spustosený“ (kap. 49:19; 61:4) al. opustený“ (kap. 54:1), a tiež „pociťovať hrozu“ (kap. 52:14; Jób 7:8, pozn. 836; Žalm 40:15, pozn. 1153).
- 2034** Al. „ťažko oddychovať“, „lapať“, „chniapať“ otváraním úst (Žalm 119:131, pozn. 2512), tu teda možno „po dychu“, no tiež v zmysle „usilovať sa chytiť voľakoho“ (Žalm 56:1; 57:3, pozn. 1441); „dychtiť“ (Jób 7:2, pozn. 213).
- 2035** Pozri Jób 19:8 a ďalej, pozn. 897.
- 2036** Al. možno „Tieto slová im uskutočním“.
- 2037** Al. „Tieto veci – spravím²⁰³⁶ ich a nie že od nich odstúpim“.
- 2038** D. „ostudou“.
- 2039** Nesúvisí s „posol“ vyššie⁸⁸⁹.
- 2040** Al. „dostaviť“, „dostať majúci“, pozri Prísł. 11:31; 13:13, pozn. 590, trpné prídastie („mešullám“) dotýčného slovesa¹⁰⁷¹, v tejto súvislosti nie celkom jasného zmyslu; podľa iných „oddaný“ (potom vari „ktorý by mal byť oddaný“), „dôverou poverený“, „spriatelnený“, „uspokojený“, podľa Vulgaty „predaný“ („venundatus“), znenie LXX je odchýlné.
- 2041** Al. „túžbu“, tu v takomto zmysle²⁰⁴³; pozri Prísł. 3:15, pozn. 177.
- 2042** Pozri Exod. 15:6, pozn. 504.
- 2043** Al. „má Hospodin záľubu: zveľbuje (potom v zmysle „ako veľký al. velebný prejavuje al. ukazuje“) zákon a dáva mu skvieť sa“ (Exod. 15:11, pozn. 515).
- 2044** Al. „lupom“, no nie ako v kap. 4:14²⁴⁴ ani ako v kap. 8:4 a i., výraz odvodený od dotýčného slovesa⁶³⁷; ako „drancovanie“ v 2 Král. 21:14.
- 2045** Al. „dozadu“, tj. „do minulosti“, podľa iných „do budúcnosti“ (ako „napotom“ v kap. 41:23), no nasledujúci text nasvedčuje skôr zmyslu ako v texte.
- 2046** Tu v zmysle „vydať plneniu al. drancovaniu“.
- 2047** D. „tento“.
- 2048** Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 2049** Tu v tomto zmysle, pozri napr. Jób 12:21; Žalm 107:40 a i.
- 2050** Al. „prúdkosť“, „divokosť“, ako „mohutnosť“ v Žalme 78:4 a 145:6, tu v takomto zmysle; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto 3 miestach.
- 2051** Pozri Num. 16:24, pozn. 645.
- 2052** Pozri Exod. 21:30, pozn. 721, výraz odvodený od dotýčného slovesa³⁹⁶.
- 2053** Al. „lebo tvojím Vysloboditeľom som ja... Isráelá; tvojím zadostučinením som“.
- 2054** Pozri Gen. 17:5, pozn. 445.
- 2055** Al. „miesto“ (predložka).
- 2056** Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 2057** Pozri 1 Par. 7:28, pozn. 217; v kap. 45:6 čosi odlišný súzračný výraz.
- 2058** Pozri Exod. 26:18, pozn. 915.
- 2059** Sloveso, od ktorého je dotýčny výraz²⁰²⁰ odvodený.
- 2060** Tj. „svedkom načúvajúcim“.
- 2061** D. „odo dňa“, tj. možno „skôr ako deň“⁶³⁰, podľa iných „aj odo dneška“.
- 2062** Al. „stiahol“, „zohnal“, tj. „smerom nadol“.
- 2063** Hebr. „bárichím“, výraz odvodený od slovesa „ušli“ v kap. 22:3, „zutekala“ v Gen. 16:6 a obdobne tamže kap. 31:20nn. a i., vyskytujúci sa v SZ len tu (nehľadiac ku kap. 15:5⁹⁰⁵ⁿ). V tomto zmysle preložili tento výraz LXX („feugontas“); no mnohí novší prekladatelia miesto neho, možno podľa Vulgaty („vectes“), čítali „berichím“, „závery“ (kap. 15:5⁹⁰⁵ⁿ).
- 2064** „zosňať (al. „zrazil“, „zhodil“) závery, všetky, a“.
- 2065** Al. „hrdosť“, „pýcha“, „potešenie“, vl. „plesanie“, tu azda v zmysle ako v texte. Iní ohľadne tohto výrazu uprednostňujú význam „nárek“, „bedovanie“, pozri Žalm 119:169, pozn. 866, a teda toto miesto chápu v zmysle „oni v lodiach nariekajú al. bedujú“.

- 2066** Pozri Num. 23:28, pozn. 812.
2067 Pozri Gen. 15:5, pozn. 417; Exod. 10:2, pozn. 314.
2068 Vl. „neprimál (al. „nenútil“) som ňa slúžiť“^{1037 1069}; v. 24 obdobne.
2069 Al.¹⁰⁷⁰ azda „obetovaním obeti“.
2070 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
2071 Pozri Exod. 30:34, pozn. 1072.
2072 Tj. „vykiadzaním“.
2073 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
2074 Tj. tu „vonnú trstinu“ (Exod. 30:23).
2075 Pozri Num. 1:49, pozn. 40.
2076 Tj. „tvoj praotec“.
2077 Pozri Gen. 42:23, al. „vyslanci“ (2 Par. 32:31, pozn. 1064), tu v zmysle „nepraví proroci“.
2078 Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
2079 Al. „rúhavé“.
2080 Pozri Deut. 32:15, pozn. 1143.
2081 Al. „na smädneho“, no vzhľadom na nasledovné je zmysel skôr ako v texte.
2082 Pozri Exod. 15:8, pozn. 511.
2083 Tj. „suchú zem“, ako „súš“ v Gen. 1:9n.
2084 Al. „Hospodinov“⁵⁶⁵.
2085 Al. „pochlebovať“, pozri Jóba 32:21n., tu v zmysle „záľubne al. honosne sa nazývať“, „čest al. poctu si pripisovať“. Ďalej sa v SZ vyskytuje len v kap. 45:4²¹⁷.
2086 Vl. „ich vytúžení“ (al. „žiadúci“, al. „vytúžené [al. „žiadúčne“] veci“), tj. „nimi zhotovené modly“, spodstatnené trpné prídavné dotýčného slovesa³¹.
2087 Al. „sekeru“, podľa iných „kladivo“ (nie ako nižšie), „dláto“, „kliešte“, na preklad som teda použil výraz všeobecného zmyslu. Výraz sa v SZ vyskytuje len tu a v Jer. 10:3.
2088 Tj. „železo“, al. „ju“, tj. „modlu“, tak vo v. 13 jednoducho.
2089 D. ramenom svojej sily“, ďalej obdobne.
2090 Al. „rydlom“, „kolikom“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
2091 Al. „za (al. „ako“) okrasu“.
2092 D. „Pri navytínaní si“.
2093 Al. iný druh stromu, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
2094 Al. „urči“, „privlastní“, „ktorých sa pre seba zmocní“, tu v takomto zmysle.
2095 Al., podľa iných „jaseň“, „smrek“, al. istý druh cédra.
2096 Pozri 1 Kráľ. 18:45, pozn. 828.
2097 D. „z nich“, tj. „z drieb týchto všetkých stromov“.
2098 Pozri aj Deut. 11:2, pozn. 88, tu azda v takomto zmysle („polahodil som si“). Ďalej obdobne.
2099 Tu a ďalej jednotné číslo.
2100 Vl. „omietol“ (Lev. 14:42), „potiahol“ (1 Par. 29:4), al. možno „zalepil“, no nie ako v kap. 6:10 a ďalej⁴⁰³.
2101 Pozri Deut. 4:39, pozn. 285.
2102 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
2103 Al. azda „odrezkom“, „kypťom“, „polenom“, pozri Jóba 40:20, pozn. 1815, tu v takomto zmysle („čím sa drevo stalo“).
2104 Pozri Exod. 19:17, pozn. 648, tu množné číslo.
2105 Pozri Deut. 26:19, pozn. 942; Ezr. 7:27, pozn. 290; Žalm 71:8, pozn. 1720.
2106 Al. „ktorý“.
2107 Al. možno „privádza v šialenstvo“, „mätie“, iný tvar dotýčného slovesa^{775 1885} v takomto zmysle, pozri Jóba 12:17, pozn. 615; Žalm 102:8, pozn. 2203; Kaz 7:7, pozn. 52.
2108 Pozri 2 Par. 36:22, pozn. 1156.
2109 Al. „želanie“, „túžbu“, výraz odvodený od dotýčného slovesa⁵³ (1 Kráľ. 5:8, pozn. 295; Žalm 1:2, pozn. 8; atď.). Ďalej obdobne.
2110 Pozri Žalm 144:2, pozn. 2708.
2111 Tu v zmysle „odpasovať“, tj. „kráľov budem odzbrojovať“, porov. v. 5⁸⁰².
2112 Al. „hrbole“, vl. „opuchliny“, tj. „hrboľaté miesta“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu. Podľa niektorých rukopisov „vrchy“ („hárárim“ m. „hádúrim“, porov. Num. 2:14, pozn. 72), tak aj LXX („oré“).
2113 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
2114 Tj. „utajené“ (nie ako „utajené“ nižšie), „skryté“ (nesúvisí s „úkrytov“ nižšie).
2115 Ako „skrytých pokladov“ v Jóba 3:21, pozn. 145.
2116 D. „tvojím“, zmysel ako v texte.
2117 Al. „titul“, „vyznamenával som ňa titulom“.
2118 D. „niet už“ (al. „ďalej“ al. „viac“).
2119 Iná predložka ako vo v. 6¹⁸⁰², no v tejto súvislosti v podstate súzračná.
2120 Sloveso ako „stvoril“ v Gen. 1:1; nesúvisí s predošlým „stvárnjúci“.
2121 Pozri Jóba 36:28, pozn. 1553.
2122 Al. „skrápajú“ (potom nižšie „spravidlosťou“, no nesúvisí s „kropie“ vyššie, „pôsobia rinutie sa“, „vydávajú tok“, sloveso, ktorého tvarom je dotýčny výraz²⁰⁸².
2123 Tj. „ako ovocie“, „plodia“, „rodia“, no nie ako vo v. 10; 3. osoba množného čísla najskôr v zmysle neurčitého osobného podmetu.
2124 „nech sa prináša záchrana“.
2125 Tu iný tvar dotýčného slovesa²⁰²² so zmyslom ako v texte; týka sa „zeme“.
2126 D. „š črepní“, tu zmysel ako v texte („jeden z črepov“).
2127 Al. „hliny“, no nie ako nižšie⁶²¹.
2128 Tj. azda „vyzerá, ako by si ju bol robil bez rúk“.
2129 Pozri Nech. 7:2, pozn. 287, tu v takomto zmysle; inak, podľa niektorých, „Chcete mi rozkazovať o mojich synoch a o práci mojich rúk?“
2130 Pozri 1 Sam. 13:14, pozn. 531.
2131 Tj. „Kóreša“ (kap. 44:28 a ďalej).
2132 Al. „kúpnu cenu“ (Prísľ. 27:26), „plat“ (Deut. 23:18, pozn. 854).
2133 Pozri Deut. 28:33, pozn. 996.
2134 Pozri Num. 13:32, pozn. 512.
2135 Vl. „podob“, tj. „zobrazení“, pozri Žalm 49:14, pozn. 1322, tu v takomto zmysle.
2136 Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
2137 D. „vyslobodením večnosti“.
2138 D. „na mieste zeme tmy“.

- 2139** D. „v pustote“ (al. „ako pustotu“) ^{1257 1258}.
- 2140** Nie ako v kap. 14:13⁸⁵⁴ ani ako v kap. 40:28⁴⁶¹; lež ako v Deut. 33:17, „nič“ tu v kap. 40:17 a i.; tento výraz v súvislosti ako tu vl. značí „miesto, kde čosi prestáva a ďalej ničoho niet“, teda vl. „konce“, „okraje“, no nie ako v kap. 24:16⁷²¹ a i.
- 2141** Mená modiel Babylóna, prvé sa v SZ uvádza iba ešte u Jer. 50:2 a 51:44, druhé iba tu.
- 2142** Al. „vaše bremena“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu v zmysle ako v texte, nie ako „bremenom“⁷⁴⁹ nižšie, ale je to príbuzný výraz, odvodený od toho istého slovesa⁶⁸.
- 2143** Tvar slovesa preloženého „vyvziaŕnuť“ v kap. 20:6 a obdobne ďalej; porov. 1 Sam. 19:11, pozn. 764.
- 2144** D. „ich duše“, ďalej obdobne.
- 2145** Nesúvisí s „rovnými robiť“ vyššie¹⁴⁵⁵.
- 2146** Tj. „na jednoramennej (al. možno iného druhu) váhe“, tu výnimočne v takomto zmysle, ak, podľa niektorých, nejde vari o „trstinu“ ako schránku al. nádobu, porov. Exod. 2:3, pozn. 46 a 47, kde, pravda, je iný výraz podobného zmyslu.
- 2147** Al. možno „podklad“, pozri Exod. 16:29, pozn. 580; nesúvisí so „stanovíšte“³²³ nižšie.
- 2148** Al. „a vzmúžte sa“.
- 2149** Al. „spurní“, „odpadlíci“.
- 2150** Vl. „chcem to priviesť“, zmysel ako v texte.
- 2151** Al. „rozvrhol“, „pripravil“, tu v takomto prenesenom zmysle („stvárnil al. vytvaroval al. utvoril al. vypracoval v myslí“, „zostavil podrobný plán“).
- 2152** Tu v takomto zmysle, porov. Žalm 76:5, pozn. 682.
- 2153** Pozri Deut. 28:54, 56, pozn. 1029, tu azda, podobne ako nasledovný výraz²¹⁵⁴, možno chápať aj v lichotivom zmysle („jemnej“, „nežnej“, „útlejš“).
- 2154** Pozri Deut. 28:54, 56, pozn. 1030, tu azda²¹⁵³ „vznešenejšej“, „nedotknuteľnej“, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto 3 miestach.
- 2155** Tj. „odhrň svoj závoj“, no sloveso to isté ako „odhaľ“ nižšie. Podľa niektorých „odhaľ svoje vlasy“ (al. „kadere“) ²⁹.
- 2156** Al., podľa iných, „lýtka“, pozri Deut. 28:35, pozn. 999; Žalm 147:10, pozn. 2748.
- 2157** D. „Chcem vziať (tj. „do ruky“, „začať“) pomstu“.
- 2158** Vl. „a nie že chcem človeka stretávať“, tu azda v zmysle ako v texte („dopúšťať al. trpieť, aby sa mi kto staval do cesty al. pletol do vecí“ tak v podstate Vulgata, „nebude mi človek odpovárať“ [al. „odpor klásť“]). Podľa iných „a nebudem človeka šetriť“.
- 2159** Pozri Nech. 5:15, pozn. 234.
- 2160** Spodstatné prídavné meno, vyskytujúce sa v SZ len tu („rozkošiam oddaná“, „roztapašná“, „rozpustená“, „bujná“).
- 2161** Tj. „zakúšať“.
- 2162** D. „podľa“.
- 2163** Al. „dokonalosti“, pozri Jóba 2:3, pozn. 4, tu v takomto zmysle („v plnej miere“).
- 2164** Al. ²¹⁶⁶ „pri“, „v“, tj. „napriek“ („nebude ti nič platné“ [„plátná“]).
- 2165** Pozri Jós. 9:24, pozn. 375.
- 2166** Al. „za („odplatu za“) množstvo... za veľkú hojnosť“.
- 2167** Al. „vzniku“, vl. „úsvitu“ (kap. 8:20; 14:12), tu v takomto prenesenom zmysle. Podľa iných „nebudeš môcť (al. „vedieť“) ju odčarovať al. zažehnať“.
- 2168** Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052; Prísł. 16:14, pozn. 765.
- 2169** Tj. „astrologovia“, „hvezdári-veštci“, rozdeľujúci oblohu podľa súhvezdí zvieratníka a veštici z nich.
- 2170** Vl. „upovedomujúci“, „na vedomie dávajúci“, „oznamujúci“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 2171** Al. „nech sa postavujú a vyslobodzujú ťa deliči... hviezdy, predpovedajúci podľa novov mesiaca ohľadne“¹¹⁶.
- 2172** D. „ruky“, ďalej obdobne.
- 2173** Al. „s ktorými“.
- 2174** Pozri Žalm 20:7, pozn. 648.
- 2175** Al. „zo“ (tj. „vystatujú sa, že sú zo“).
- 2176** Ako „od skoršia“ v kap. 16:13 a ďalej, tu je zmysel azda ako v texte; nesúvisí so „skoršie“ vo v. 3 ani so „skôr“ vo v. 5 nižšie.
- 2177** D.³³⁸ „Od mojej vedomosti“.
- 2178** Tj. „tie veci“.
- 2179** Tu v takomto zmysle („starostlivo uschované a strážené“).
- 2180** D. „nevernosťou“, „neverným konaním“.
- 2181** Pozri Prísł. 19:11, pozn. 870.
- 2182** Tj. „svoj hnev“, al. „ovládam sa“, „miernim sa“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 2183** Al. „vyberal“, „preberal“, tu v takomto zmysle.
- 2184** Pozri Gen. 16:11, pozn. 756.
- 2185** Tj. azda „čo chce Hospodin Svojím ramenom spraviť“, al. „bude (al. „stane sa“) Jeho ramenom“, inak možno „a jeho („Kórešovo“) rameno *dopadne*“ (al. „udrie“).
- 2186** D. „doby jej (zastupuje zámennú príponu stredného rodu, ktorý hebrejčina nemá) bytia“ (al. „nastania“).
- 2187** Al. možno, podľa niektorých, „a svojho Ducha“.
- 2188** Pozri Pies. 4:12, pozn. 133; ten istý výraz je tu v kap. 25:2¹²⁸⁸ so zmyslom ako tam v texte, porov. Jóba 8:17, pozn. 431.
- 2189** Vl. „štrku“, „rumu“ (kap. 17:1), no je to výraz znejúci rovnako ako „útrob“ vyššie a niektorí mu tu pripisujú aj ten istý význam v zmysle „všetkého, čo more obsaahuje“.
- 2190** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 2191** Pozri Nech. 6:19, pozn. 285.
- 2192** Pozri Exod. 14:21, pozn. 481.
- 2193** Pozri 1 Par. 7:40, pozn. 220; tu azda „vylešteným“.
- 2194** Tu je predložka v pôvodine vyjadrená.
- 2195** Pozri Lev. 26:16, pozn. 885.
- 2196** Vl. „pre márnosť“ (al. „ničotu“); tu sa azda dá chápať v platnosti príslovky, ako v texte.
- 2197** D. „s Hospodinom“, „s mojím Bohom“.
- 2198** Al. možno „moja odmena“¹⁹¹⁵.
- 2199** Al., podľa čítaného textu, ktorého sa v podstate pridŕžavajú LXX aj niektoré novšie preklady, „k nemu,

- nech je Isráel zbieraný, nech som“ atď., potom, pravda, bez zátvoriek. Tak aj niektoré rukopisy.
- 2200** D. „je od tvojho bytia“.
- 2201** Podľa písaného textu prídavné meno odvodené od dotýčného slovesa⁴¹, podľa čítaného textu trpné prídastie toho istého slovesa, zmysel v podstate rovnaký.
- 2202** Pozri Exod. 28:38, pozn. 1009.
- 2203** Pozri Deut. 1:38, pozn. 99 a 100.
- 2204** Al. „sucho“, „vyprahnutosť“, ako „vzdušné zrkadenie“ v kap. 35:7, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 2205** Sloveso ako v kap. 20:4¹⁰⁸¹, tu iný tvar v zmysle láskavého starostlivého vedenia.
- 2206** Tj. azda „nasy-pávať“, porov. v rovnakom zmysle iné sloveso v kap. 57:14²⁴².
- 2207** V SZ len tu sa vyskytujúce meno akejsi vzdialenej neznámej zeme; mnohí v ňom vidia meno Číny („zeme Číňanov“).
- 2208** Al., podľa čítaného textu, „zem, a v plesanie pre-pukajte“.
- 2209** Tu D. „od ľutovania“.
- 2210** D. „tieto“.
- 2211** Al. „Aj ony môžu zabudnúť“.
- 2212** Hebr. „bánájich“, niektoré rukopisy a rabínske výklady a i. podávajú znenie „bónájich“, „tvoji budovateľa“; v tomto zmysle prekladá Vulgata („structores tui“) a podobne, čosi voľnejšie, LXX („tachy oikodométhésē“), „rýchlo (pozri nasledovné „prichvátajú“) budeš budovaný“ („zbudovaná“). Tomuto zmyslu dávajú prednosť aj niektoré novšie preklady.
- 2213** Vl. „vyjsť“²⁴⁶.
- 2214** Pozri Sud. 6:34, pozn. 439.
- 2215** Sloveso, od ktorého je odvodené slovo „šerpy“ v kap. 3:20. Pozri Jóba 38:31, pozn. 1713, tu zmysel ako v texte.
- 2216** Pozri Pies. 4:8, pozn. 120.
- 2217** D. „zem tvojho rozbúrania“⁸⁶⁰, výraz odvodený od dotýčného slovesa, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2218** Al. „obyvateľstvo“.
- 2219** Nesúvisí s nasledovným „bezdetnosti“.
- 2220** Tj. „doby, keď si bol o deti pripravený“.
- 2221** Tu v takomto zmysle, porov. Jóba 41:15, pozn. 1850.
- 2222** Tu v takomto zmysle, pozri Gen. 19:9, pozn. 493.
- 2223** Al. možno „nech mám kde bývať“.
- 2224** Vl. „skamenený“²⁷⁷, pozri Jóba 3:7; 15:34; 30:3, pozn. 107, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto 4 miestach.
- 2225** Pozri Exod. 17:15, pozn. 603.
- 2226** Al. „prinesú“, no nesúvisí s „nesené“⁶⁸ nižšie.
- 2227** Pozri Nech. 5:13, pozn. 225, tu zmysel ako v texte; výraz sa v SZ vyskytuje len ešte v Žalme 129:7 v rovnakom zmysle.
- 2228** Ako v Num. 11:12, spodstatnené prídastie dotýčného slovesa¹⁰⁰.
- 2229** Pozri Gen. 17:15, pozn. 456; Est. 1:18, pozn. 69, tu zmysel ako v texte, porov. 1 Kráľ. 11:3, pozn. 655.
- 2230** Pozri Gen. 24:59, pozn. 636; nesúvisí s „pestúnmi“ tu vyššie.
- 2231** Pozri Gen. 19:1, pozn. 485.
- 2232** D. „od siláka vziata“.
- 2233** D. „spravodlivý“, al. „spravodlivého“, tu zmysel ako v texte.
- 2234** Al. „odporcami“, pozri Žalm 35:1, pozn. 972, znenie v texte umožňuje v preklade uchovať pribuznosť výrazov aj predložkovú väzbu, s akou sa nasledovné sloveso spája.
- 2235** Al. „ubližujúcich ti“ (Exod. 22:21; Deut. 23:16).
- 2236** Al. „predaní ste boli za svoje nepravosti“.
- 2237** Al. „za“, ako vyššie²²³⁶.
- 2238** D. „krátkosťou“.
- 2239** Výraz odvodený od dotýčného slovesa¹⁷⁸⁴.
- 2240** Pozri Deut. 22:12, pozn. 802.
- 2241** Al. „posilniť“, „povzbudiť“, sloveso nejasného významu, vyskytujúce sa v SZ iba tu.
- 2242** D. „za rána, za rána“.
- 2243** Pozri Žalm 3:7, pozn. 80.
- 2244** Pozri Nech. 13:25, pozn. 591, tu splna v zmysle ako u Ezr. 9:3.
- 2245** Tu azda aj „urážkami“.
- 2246** Pozri Jóba 28:9, pozn. 1256.
- 2247** Vl. „kto je pohŕňateľom k môjmu súdu“, tj. „súdu nado mnou“.
- 2248** Pozri Exod. 22:9, pozn. 746.
- 2249** Pozri Gen. 18:12, pozn. 475.
- 2250** Tu azda v takomto zmysle, al. „obklopujúci“.
- 2251** Al., podľa iných, „iskrami“, ako „ohnivé strely“ v Prísľ. 26:18.
- 2252** Al. „bolesť“, „trápenie“, „zármutok“, podľa niektorých „na miesto strasti“ atď., výraz vyskytujúci sa v SZ iba na tomto mieste, no súvisiaci s oným v kap. 14:3⁸²⁵ a Gen. 3:10 a 16, pozn. 110.
- 2253** Al. „prieľbni“, „vyhlbenine“, „dutine“.
- 2254** Al. možno „vyryť“, porov. Jóba 30:17, pozn. 1343.
- 2255** Pozri Gen. 2:8, pozn. 61.
- 2256** Pozri Lev. 7:12, pozn. 212.
- 2257** Al. „hlas spevu“. Pozri Žalm 81:2, pozn. 1974.
- 2258** Tu opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, nižšie obdobne.
- 2259** Al., podľa niektorých, „na osvietenie“.
- 2260** Tj. azda „zaviesť na zemi taký stav, že sa všetko bude riadiť Mojou vôľou, takže Moje právo bude uznané a podľa neho sa všetko bude diať, takže ono, zosobnené, sa bude stať cítiť v blahom uspokojení a teda odpočinutí al. klúde, lebo proti nemu nebude odporu.“
- 2261** Tj. „najavo“.
- 2262** Tj. „s dúfaním al. očakávaním“, nie ako „čakať“³⁰⁴ vyššie.
- 2263** Al., podľa iných, „tak“ (nie ako „tak“ vyššie), tj. „tak ako toto“, „priam tak“.
- 2264** Tu opäť trpný rod ako v kap. 7:8.
- 2265** Pozri Žalm 109:22, pozn. 1859; Jóba 26:13, no tamojšia poznámka 1200 tu neplatí.
- 2266** Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
- 2267** Nesúvisí s „hlbiny“²²⁶⁶ vyššie.
- 2268** Al. „dáva napospas“, tu vari v takomto zmysle, al. „človeka, ktorý sa robí²⁰⁵⁴ (tj. „je robený“) trávou“, „s ktorým sa zaochádza ako s trávou“.

- 2269** Al. „úzkosti, keď sa“.
- 2270** Pozri Jóba 8:8, pozn. 414.
- 2271** Al. „Zohnutý“, „skrčený“, tj. „v putách“.
- 2272** D. „poponáhla sa na uvoľnenie“ (tvar trpného rodu).
- 2273** D. „bude“, preklad tu je zvolený vzhľadom na smerový al. cieľový zmysel nasledovnej predložkovej väzby.
- 2274** Tu značí „väzenie“.
- 2275** Al. „upokojuje more, keď“, pozri Jóba 26:12, pozn. 1198.
- 2276** Al. „a skryl som ťa v tieni“ (al. „v tieni“).
- 2277** Sloveso ako „posádzal“ v kap. 5:2 a obdobne ďalej, tu v zmysle ako v texte, al. „rozložiť“, „rozbiť“ (ako stan). Niektorí podľa sýrskeho prekladu navrhujú čítať „roztiahnutie“²⁵¹ („lintóth“ miesto „lintó“), obdobne ako tu vo v. 13 a i.; a podľa toho prekladajú.
- 2278** Sloveso ako „precitni“ vo v. 9 a inde, tu zvrtný tvar so zmyslom ako v texte, al. možno „vzruš sa“, „rozhýbaj sa“, „pohni sebou“. Ďalej obdobne.
- 2279** Al. „pohár“, „kalich“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 22.
- 2280** Al. „vysíkal“, sloveso ako „vytlačil“ v Sud. 6:38, tu teda vari v prenesenom zmysle „vypil do poslednej kvapky“.
- 2281** VL „vedúceho (al. „vodiaceho“) ho“, opis v texte uchováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 2282** Pozri Jóba 2:11, pozn. 84.
- 2283** Pozri Deut. 14:5, pozn. 561 a 563.
- 2284** Tj. „Polož al. hoď sa na zem“.
- 2285** Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.
- 2286** Al., podľa čítaného textu a starých prekladov, „Jerúsalem, uvoľni si putá svojej“.
- 2287** Al. „ktorý vraví: Hľa“.
- 2288** Pozri Pies. 1:10, pozn. 35.
- 2289** Nesúvisí so „zvesti“ vyššie¹⁹¹².
- 2290** Al., podľa niektorých, „pri Hospodinovom navracaní (al. „späť privádzaní“¹⁴⁰⁹) Cíjóna“.
- 2291** Tj. „Bávela“.
- 2292** Tu iný tvar so zmyslom ako v texte. Pozri 2 Sam. 22:27, pozn. 883.
- 2293** Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 2294** VL „prcháním“ (Lev. 26:36), tj. „ako by ste prchali“.
- 2295** Pozri Num. 10:25, pozn. 375.
- 2296** Pozri 1 Sam. 18:30, pozn. 756.
- 2297** Al. „vyvyšovaný“, al. „vysoký“, no nie ako nižšie¹⁸³.
- 2298** Tu v takomto zmysle, pozri Lev. 26:32, pozn. 920.
- 2299** Al. možno „od človeka“, tj. „človekom spôsobené“, al. možno „neludský“, porov. kap. 5:6³¹⁶, na konci verša obdobne.
- 2300** Pozri Gen. 29:17, pozn. 747.
- 2301** Al. „tým“, tj. „v dôsledku toho“ (totiž „Jeho utrpenia“, „tým sa stane, že“), D. „tak“, tu azda v takomto zmysle.
- 2302** Ako „nastriekaš“ v Exod. 29:21, obdobne Lev. 5:9; 8:11; 16:14., a i. Napriek tomu, že toto sloveso („názáh“) nikde inde nemá podstatne odlišný význam, pripisujú mu tu mnohí zmysel „uvedie al. bude uvádzať v úžas“, možno podľa znenia LXX („thaumasontai ep' autó“, „budú nad ním zasnúť al. sa čudovať“, podľa sotva zistiteľnej predlohy), al. s prihliadnutím k arabčine „spôsobí al. bude pôsobiť, že budú nadskakovať“ (azda „úžasom“); prekladajú potom „(14)ako sa nad ním... (15)tak bude uvádzať v úžas“ atď.
- 2303** Tj. „úžasom al. údivom“, al. možno „pred ním“.
- 2304** VI.³⁸⁴ „pre koho“, „nad kým“.
- 2305** Tu vari „dôstojnosti al. majestátnosti zjavu“, „pôsobenia dojmom“.
- 2306** Tj. „takého, že“.
- 2307** Al. „zanedbávaný“, „prezeraný“, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁰.
- 2308** Tu množné číslo.
- 2309** Pozri Exod. 3:7, pozn. 104.
- 2310** VL „chorôb“, no tu je vari zmysel skôr ako v texte („neprijemnosti“, „ťažkosti“, porov. Kaz. 5:17 a 6:2, pozn. 224). V. 4 a ďalej obdobne.
- 2311** Tj. „so zakrývaním“, totiž „utrpením takým, že musel zakrývať svoju tvár“.
- 2312** Al. „pred ním“, potom v zmysle „utrpením, pre aké sme si pred ním zakrývali tvár“, tj. „hrôzou al. odporom“.
- 2313** Pozri 2 Sam. 5:8, pozn. 254.
- 2314** Tu zosilnený tvar v zmysle ako v texte, pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
- 2315** Od dotyčného slovesa³⁰⁶ odvodený výraz, tu v zmysle ako v texte, pozri Prísł. 1:2, pozn. 2; 13:24, pozn. 670.
- 2316** Al. „naraziť na neho“, tvar dotyčného slovesa²¹⁵⁸ v takomto zmysle. Obdobný tvar je vo v. 12 a ďalej so zmyslom ako tam v texte.
- 2317** Al. „zlému zaobchádzaniu“, „týraniu“.
- 2318** Pozri Žalm 31:18, pozn. 899.
- 2319** Al., podľa niektorých, „väzbou“, tj. „väzením“, inak pozri Žalm 107:39, pozn. 2371.
- 2320** Al. „bol vyvedený (tj. „na popravu“) z väzby a od súdu“, „bol vyrvaný (tj. „smrťou“) zo zovretia a súdu“; LXX (a podľa nich Skut. 8:33) podávajú znenie „v (jeho) ponížení bolo odňaté jeho právo“.
- 2321** Pozri Žalm 143:5, pozn. 1425.
- 2322** Pozri Deut. 17:8, pozn. 666.
- 2323** Al., podľa niektorých, „kto medzi²³²⁵ jeho pokolením mohol pomyslieť, že sa mu rany dostalo pre prestúpenie môjho ľudu?“
- 2324** D. „A jeho hrob“.
- 2325** D. „so zlovoľnými“, tj. „v spoločnosti zlovoľných“. Ďalej obdobne.
- 2326** Al. „ublíženie“, „bezprávie“, pozri Gen. 6:11, pozn. 206, tu azda v takomto zmysle.
- 2327** Pozri Žalm 17:1, pozn. 123.
- 2328** Al. „bol naklonený“, „rozhodol sa“, „uznal za žiadúce“, tu v takomto zmysle.
- 2329** Sloveso ako „ochorel“ v kap. 38:1 a i., tu iný tvar, zmysel ako v texte.
- 2330** Al. „ak budeš jeho žitie²⁰⁵⁶ robiť obeťou“.
- 2331** Pozri Lev. 5:6, pozn. 90.

- 2332** Tj. „ako výsledok“.
- 2333** AL. „Svojou vedomosťou“, no lepší zmysel dáva, povedal by som, znenie v texte (tým, že [al. „ked“] Ho spoznajú“ [al. „sa im dá spoznať“]).
- 2334** AL. „mnohých uznať“, opis v texte uchováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 2335** Tj. „na Seba vzal“, „prijal“, iné sloveso ako „pone-sie“ vo v. 11⁶⁷⁰.
- 2336** AL. „opustenej“, „zanechanej“.
- 2337** Pozri Gen. 20:3, pozn. 525.
- 2338** V zmysle ako v Exod. 26:1 a i.
- 2339** AL. „sa neobmedzuješ“ (al. „nemieriš“).
- 2340** Pozri Gen. 28:14, pozn. 728.
- 2341** Pozri Jóba 20:11, pozn. 955, bez dodatku o preklade Vulgaty.
- 2342** Príčasie dotyčného slovesa²³³⁷ so zmyslom ako v texte.
- 2343** Tvar slovesa, od ktorého sú oba dotyčné vý-ra-zy^{825 2252} odvodené. Pozri 1 Par. 4:10, pozn. 84.
- 2344** AL. „prekypeni“, „záplave“.
- 2345** V hebrejčine slovná hra: „bešecef“, „vo výleve“, „kecef“, „rozhnevania“.
- 2346** Tak podľa niektorých rukopisov a tlačených vyda-ní, niektorých gréckych prekladov, Vulgaty, sýrskeho prekladu a rabinských výkladov; podľa mnohých ru-kopisov a niektorých tlačených vydaní a v podstate podľa LXX by bolo treba prekladať „Lebo toto sú pre mňa vody za“, ako nižšie („ki-mé“, „lebo vody“, miesto „kímé“, „ako dni“). Tomuto zmyslu dáva prednosť väčšina známych mi novších prekladov, no s nemnohými som sa pridržal znenia, ktoré v texte podávam, lebo podľa môjho súdu dáva lepší zmysel.
- 2347** Tu D. „odprisahal od prechádzania vôd za Nóeho ešte“, odprisahal od rozhnevania proti tebe a od“.
- 2348** D. „zmluva môjho“, zmysel ako v texte.
- 2349** Sloveso ako v 2 Král. 6:11, pozn. 309; súvisí s „vích-rica“ tu v kap. 40:24.
- 2350** Tj. „ako základ stavby“, tu azda v takomto zmysle, porov. „založiť“²³⁵⁴ nižšie.
- 2351** Pozri 1 Par. 29:2, pozn. 878.
- 2352** AL. „na drahokamoch“, „na zafi-roch“.
- 2353** AL. podľa iných, „v čerň“ (2 Král. 9:30, pozn. 450, pozri tam aj pozn. 449, lebo potom by to, čo sa tu ho-vorí, bolo akousi obdobou predmetu tamtej poznám-ky, sloveso, pravda, je iné) v zmysle „aby tieto kamene boli ako oči márnivých krásavíc, podmaľované čerňou“. Porov. aj Jóba 42:14, pozn. 1901.
- 2354** Tj. „tvoj základ položiť“.
- 2355** Pozri Exod. 24:10; 28:18, pozn. 985.
- 2356** D. „tvoje slnká“, tu zmysel ako v texte.
- 2357** AL. podľa iných, „achátov“ al. „chalcedónov“, hebr. „kadkód“, meno sotva určiteľného drahokamu, vysky-tujúce sa v SZ iba tu a v Ezek. 27:16.
- 2358** Hebr. „ekdách“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu, no súvisiaci so slovesom „kádech“, „zapalovať“, „rozneco-vať“ (kap. 50:11; 64:1), možno teda „kameňov ohnivej žiare“. Porov. Ezek. 28:16, kde je iný výraz použitý v ob-dobnom zmysle.
- 2359** D. „z kameňov rozkoše“ (al. „slasti“, „zálu-by“)^{53 2109}.
- 2360** D. „vzdial sa“, zmysel azda ako v texte.
- 2361** Pozri Žalm 89:40, pozn. 2085; Prisl. 10:14 a ďalej, pozn. 510.
- 2362** AL. „volakto sa bude zrotením (tj. „divo“, „zúrivo“, „hromadne“) rotiť“.
- 2363** D. „s tebou“ („na boj s tebou“). Ďalej obdobne.
- 2364** VL. „vynášajúceho“¹⁴⁶.
- 2365** Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
- 2366** Tu azda v takomto zmysle, no nesúvisí s „kováča“ vo v. 16¹⁴⁵².
- 2367** Nesúvisí so „súdu“ vyššie⁸⁵.
- 2368** Pozri Gen. 41:57, pozn. 1135.
- 2369** AL. „Starostlivo“, „pozorne“, „sústredene“, D. „po-čutím“.
- 2370** AL. „ľubuje“, „sa... kochá“, sloveso, od ktorého je dotyčný výraz²¹⁵⁴ odvodený.
- 2371** AL. „hojnosti“, výraz odvodený od dotyčného prí-davného mena¹⁵⁸⁴.
- 2372** Tj. „Dávidovi preukázané“.
- 2373** Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
- 2374** AL. „veliteľom“, D. „rozkazujúcim“.
- 2375** D. „a muž mrzkosti“⁶¹, ďalej obdobne.
- 2376** D. „rozmnôžuje“ al. „rozhojňuje“, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pô-vodine.
- 2377** Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu, označujúci akúsi bližšie neznámu stepnú bylinu.
- 2378** Pozri Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194.
- 2379** AL. „zahľadáť“, D. „vytínať“⁵⁸², tu v takomto zmysle.
- 2380** Pozri Gen. 17:12, pozn. 453.
- 2381** Tu iná predložka ako v Num. 18:2, no v tejto súvis-losti v podstate súzračná.
- 2382** D. „oddelením“²³⁸³.
- 2383** AL. „odlíšil“, sloveso ako v Gen. 1:4, pozn. 7.
- 2384** Výraz odvodený od dotyčného slovesa¹⁰²⁴.
- 2385** AL. „nachádzam (al. „som našiel“) záľubu“ (al. „po-tešenie“), no nie ako vyššie⁴⁵⁶.
- 2386** D. „a im“, ďalej obdobne.
- 2387** AL. „podiel“, „údel“.
- 2388** Tj. „každému takému“.
- 2389** Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 2390** D. „na jeho obsluhu a na milovanie mena Hospo-dina a na bytie mu“.
- 2391** D. „budú na blahovoľné prijatie“.
- 2392** Pozri Lev. 1:3, pozn. 11.
- 2393** D. „k (no nie ako „k“ vyššie) už zhromaždeným“, možno „s už zhromaždenými“.
- 2394** D. „oni všetci“¹⁰⁸.
- 2395** Prídavné meno odvodené od dotyčného slove-sa²³¹⁸.
- 2396** VL. „silní“, tu v zmysle ako v texte.
- 2397** Tj. „psi draví“.
- 2398** D. „nepoznajú nasýtenie“, tj. azda „nevedia, kedy majú dosť“, „sú nenásytní“. Nižšie obdobne („sú ne-chápaví“).
- 2399** D. „a oni sú“.

- 2400** Pozri aj Exod. 2:12, pozn. 230.
- 2401** Al. „dôkladne napiť“, tvarom tohto slovesa je „pijan“ v Deut. 21:20 a PrísL. 23:21.
- 2402** D. „muži zbožnosti“²³⁴.
- 2403** Tj. „umierajú“, inak tiež „zbieraní“, „zhromažďovaní“, tj. „s mŕtvymi“ („pridávaní al. pridružovaní k nim“). Nižšie obdobie.
- 2404** D. „odnímaní v (al. „pri“) nebyť“ al. „za nebytia“.
- 2405** D. „tvárou“; al. „z príčiny“¹⁷², tj. „prichádzajúceho“.
- 2406** Pozri 2 Sam. 15:3, pozn. 611.
- 2407** Vl. „veštkyne“, tvar slovesa „veštia“ v kap. 2:6.
- 2408** Tu v takomto zmysle („baviť“, „vystrájať žarty“).
- 2409** Sloveso ako „rozšíriť“ v kap. 5:14 a i., nie ako „rozvrieť“ tam.
- 2410** Vl. „predlžovať“.
- 2411** Al. „medzi stromami“^{130 348}, no nie ako „stromom“ nižšie.
- 2412** V hebrejčine slovná hra: „chelkéch“, „tvoj podiel“, „bechalké“, „medzi hladkými kamienkami“.
- 2413** Tu proti kap. 30:1¹⁵²⁴ ten istý výraz ako v Gen. 35:14, no sloveso „vylievala“ je iného kmeňa ako „nalial“ tam aj ako „vylievania“ tu v kap. 30:1; tvar tohože slovesa; od neho sú odvodené oba dotyčné výrazy pre „liatu obeť“.
- 2414** Pozri Lev. 14:20 a ďalej, pozn. 465.
- 2415** Tj. akési znamenie uctievaného božstva.
- 2416** Tu v takomto zmysle („vzdialená od mojej blízkosti“, „iným okrem mňa“).
- 2417** Tj. „zmluvou si si vyjedнала“, tj. „mzdu“, tu azda v takomto zmysle.
- 2418** „si si zaistila niektorých z“.
- 2419** Tu je dotyčné slovo²¹⁷² azda použité ako zjemňujúci výraz. Niektorí chápu v zmysle „vyhliadla si si pohodlné miesto“, porov. kap. 56:5²³⁸⁷.
- 2420** Tu najskôr v zmysle „navonená“, „natretá vonnou masťou“.
- 2421** Al. „vonné masti“, „vône“, výraz vyskytujúci sa len tu. Nesúvisí s „masťou“⁶⁷¹ vyššie.
- 2422** Vl. „od“, porov. Gen. 2:8 a ďalej, pozn. 330.
- 2423** Vl. „neochorela“ (kap. 38:1).
- 2424** Pozri Jóba 19:12, pozn. 906; Žalm 68:4, pozn. 1610.
- 2425** Pozri Gen. 24:31, pozn. 623.
- 2426** Al. „sväté“.
- 2427** Prídavné meno od dotyčného²⁴⁸ slovesa odvodené; netýka sa konca verša, kde je v podstate v tomže zmysle trpné prídastie tohto slovesa.
- 2428** Al. „svätyňa a (al. „ale“) som so zdeptaným a poníženým“ (al. „pri zdeptanom a poníženom“).
- 2429** Pozri Žalm 61:2, pozn. 1529.
- 2430** Tu možno aj „jeho zisťnosť“ al. „ziskuchtivosti“.
- 2431** Pozri Žalm 27:11, pozn. 128.
- 2432** Al. „vracať“, al. jednoducho „dodávať“.
- 2433** Výraz odvodený od slovesa v Gen. 5:29, pozn. 179.
- 2434** Ako „il“ v kap. 41:25 (nie ako „blato“ tam⁶²¹), tu zmysel ako v texte.
- 2435** D. „hrdlo“.
- 2436** D. „predpisy spravodlivosti“.
- 2437** Pozri Žalm 73:28, pozn. 1790, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 2438** Vl. „nevieš“ („neberieš na vedomie“).
- 2439** Al. „svoju vôľu“, porov. kap. 53:10²³²⁸, al. „vybavujete si svoje záležitosti“²⁹. Ďalej obdobne.
- 2440** Tj. „tvrdó al. neľútostne k práci pridriživate“²⁴⁴¹.
- 2441** Hebr. „accēbēchem“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa „ācab“, „vypracovávať“, „utvárať“, vyskytujúceho sa v SZ v takomto význame len u Jóba 10:8 („vypracovali“) a Jer. 44:19; no niektorí ho odvodzujú od rovnako znejúceho slovesa, ktoré je napr. tu v kap. 54:6²³⁴³, a chápu v zmysle „tých, ktorých trápíte“ (LXX „tých, ktorých máte v svojich rukách“ [al. „v svojej moci“, „tús cheiriús hýmón“]), takže potom aj „dlžníkov“ (tak Vulgata, „debitores“), predošlé sloveso²⁴⁴⁰ potom v zmysle „utláčate“, „neľútostne vymáhate splácanie“. Iní konečne, odvodzujú tento výraz od toho istého slovesa, prekladajú toto miesto v zmysle „usilovne al. tvrdo vykonávate všetku svoju námahu al. drinu al. krušnú prácu“ („trápenie“ v tomto zmysle), al. „vynucujete vykonávanie všetkej svojej námahy“ atď.
- 2442** Tj. „ako byste mali v deň“.
- 2443** Al. „podľa iných, „nemáte“¹⁸ sa, ako dnes (tj. „ako dnes [totiž, v dnešskej dobe] robíte“), postíť len na zaznievanie“, tj. „aby ste sa hodne hlasno modlili“.
- 2444** Pozri Gen. 6:2, pozn. 186.
- 2445** Pozri Žalm 57:6, pozn. 1464.
- 2446** Al. „slučky“, „uzly“, pozri Žalm 73:4, pozn. 1752.
- 2447** Pozri Žalm 105:20, pozn. 2296.
- 2448** Pozri Lev. 26:13, pozn. 874, tu zmysel ako v texte.
- 2449** Pozri kap. 5:27; 33:20, tu v zmysle ako v texte.
- 2450** Pozri Gen. 29:14; Nech. 5:5.
- 2451** Tu v zmysle „zarastaním rany al. jazvy novým mäsom sa prejavovať“.
- 2452** Al. „zaceľovanie“, tj. „rany al. rán“, porov. v inom, ale obdobnom zmysle 2 Par. 24:13, pozn. 848; Nech. 4:7, pozn. 161.
- 2453** Tu D. „uzatvárať (vl. „zhrnovať“, v takomto zmysle) ťa bude“.
- 2454** Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 2455** Tj. „posmešné al. hanlivé ukazovanie prstom“.
- 2456** Al. „poskytovať“, vl. „vynášať“.
- 2457** Tu v zmysle „čo si tvoja duša žiada“, „čo tvoj hlad al. tvoju chuť do jedenia uspokojuje“.
- 2458** Sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz¹⁹⁶⁴, pozri Gen. 32:31, pozn. 879.
- 2459** Hebr. „cachachóth“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa „cāchach“, ktoré sa v SZ vyskytuje len v Pl. 4:7 a značí „skvieť sa“, „byť jasný“ (al. „svetlý“, „žiarivý“), od ktorého sú odvodené aj iné výrazy vyjadrujúce pojem „suchosti“, „vypráhnutosť“ a pod., pozri „vyschnuť“ tu v kap. 5:13, ale, pravdaže, aj „jasna“, pozri kap. 18:4 a 32:4, zaiste vzhľadom na to, že tieto dva pojmy sú si čo do významu blízke v tom zmysle, že s jasom slnka je spojená aj horúčosť, vyvolávajúca sucho al. vypráhnutosť.
- 2460** „naplní jasnosťami“ (al. „skvelosťami“, „impebit splendoribus“); tohto zmyslu sa v podstate pridržajú aj niektoré novšie preklady.

- 2461** D. „tíz z (al. „od“) teba“.
- 2462** Tu v zmysle „múry základov“.
- 2463** Pozri 2 Král. 12:12, pozn. 551.
- 2464** Al. „znova zriaďujúceho pešiny“.
- 2465** Al. „z príčiny soboty“, zmysel obdobný ako v kap. 5:13 a ďalej³³⁸.
- 2466** D.³¹⁶ „od“, možno „stranou od“.
- 2467** D. „a hovorenia hovorom“ (al. „rečou“, „slovom“).
- 2468** Pozri Jóba 22:26, pozn. 1095; Žalm 37:4, pozn. 1046.
- 2469** Al. „na výšinách“, „cez výšiny“, „ponad výšiny“.
- 2470** Pozri Gen. 1:6, pozn. 7 a 11.
- 2471** Tj. „tvár Toho, ktorý všetko vidí a všade je prítomný“, al. „Prítomnosť“²⁵⁶², vl. opisný výraz pre Božiu Bytosť v Jej všadeprítomnosti.
- 2472** Vl. „pred vami na¹⁴⁴² vypočutie“, ako vo v. 1, tu je pre zrozumiteľnosť zvolené znenie ako v texte.
- 2473** Pozri Ezr. 2:62, pozn. 66, tu zmysel ako v texte.
- 2474** Pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
- 2475** D. „v pravde“, predložka ako „o“ vyššie. Kap. 34:17 a ďalej obdobne.
- 2476** Tj. „tkaním zpracúvajú al. na tkanie používajú vlákna“.
- 2477** Al. „nemôžu sa stať⁴⁶ (al. „nebudú“) rúchom“.
- 2478** Al. „a ich dlaniami sa deje“.
- 2479** Pozri Prísł. 10:9, pozn. 502, al. možno „drgľavými spraviť“ („drgľavé miesta“ v kap. 42:16 je odvodený výraz).
- 2480** Al. „tým“, tj. „takýmito cestami“.
- 2481** Tu čosi odlišný, ale v podstate súznačný tvar; zosilňujúci zmysel množného čísla je v preklade vyjadrený predoslym „jasný“.
- 2482** Tj. „tápaním dosiahnuť“.
- 2483** Al. „zdravými“, vl. „tučnými“, hebr. „báašmanním“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu, odvodený od „šemen“, „tuk“, vl. „olej“⁶⁷¹, lebo tento pojem je často výrazom blahobytu, vybranej akosti čohosi a pod.; iní chápu v zmysle „v blahobytných pomeroch“, tj. v priaznivých vonkajších okolnostiach al. telesnom zdraví. No Vulgata podľa sýrčiny podáva znenie „in caliginosis“, „v chmúrach“ (al. „mrákotách“), vl. „v chmúrnych (al. „mrákotných“) miestach al. pomeroch“, ktorého sa pridŕžajú aj niektoré novšie preklady; iní tento výraz uvádzajú v súvislosti s „ješimón“, „púšť“²⁰⁶⁶, a prekladajú „v pustých (al. „spustošených“) miestach“.
- 2484** D. „vrkaním“⁵²⁵.
- 2485** Pozri Exod. 20:16 a ďalej, pozn. 785.
- 2486** Tj. „prítomná“.
- 2487** Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
- 2488** Al. „chybajúcou“, pozri kap. 34:16 a ďalej, „postrádanou“, no nie ako v kap. 26:16 a ďalej³³³.
- 2489** Tu a v kap. 63:5 v takomto zmysle, al. možno „zhrozil sa“ (kap. 52:14²²⁹⁸).
- 2490** Al. „príhovárajúceho sa, pomohla mu teda“.
- 2491** Tu a ďalej tvar činného rodu bez predložky; porov. kap. 26:3¹³⁸.
- 2492** Al. „pokryť“, sloveso ako „pokryť“ v Žalme 71:13.
- 2493** D. „ako podľa skutkov“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 2494** Tu čosi odlišný príbuzný a súznačný výraz. Pozri 2 Sam. 19:36, pozn. 779.
- 2495** Týchto miest sa netýka predoslá poznámka²⁴⁹⁴.
- 2496** Al. „opúšťajúcim prestúpenie“, „upúšťajúcim (al. „sa odvracajúcim“) od prestúpenia“.
- 2497** Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 2498** Al. „zjavovať“, „bude videná“ al. snad „viditeľná“, „zjavná“.
- 2499** Al. „a v tvojom svetle budú chodiť“, na konci verša „v žiare“.
- 2500** Vl. „na bedre“, ako malé deti, obraz láskyplnej starostlivosti.
- 2501** Pozri Žalm 34:5, pozn. 958; sloveso sa v tomto význame v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach. Nesúvisí so „žiare“²⁸⁹ vo v. 3.
- 2502** Al. „rozbuča sa“, „rozochveje sa“, vl. „zľakne sa“, tu v zmysle „radostného ľaku“.
- 2503** Tj. „obyvateľov prímorských zemí“.
- 2504** Al.¹⁷⁹⁰ „množstvo“, tj. „ľudu“, „mocnosť“, „mohutnosť“.
- 2505** Tj. „na teba sa hrnúť“, vl. „pokrývať“.
- 2506** Pozri 2 Král. 9:17, pozn. 432; Jóba 22:11; 38:34, pozn. 1720.
- 2507** Al., podľa iných, „prichádzať dromedári“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2508** Pozri Gen. 25:4.
- 2509** Pozri 1 Král. 10:1, pozn. 607.
- 2510** Tu v takomto zmysle; pozri Žalm 40:9, pozn. 1144.
- 2511** Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
- 2512** Pozri Gen. 25:13.
- 2513** Tu v zmysle. „na obeť“ („na obsluhu tebou vykonávanú“).
- 2514** Tj. „budú vyzdvihovaní a na oltár na obetovanie kladení“.
- 2515** Al. „dom svojej slávy oslavovať“, „dom svojej ozdoby ozdobovať“, kap. 44:23 a ďalej obdobne.
- 2516** Pozri Gen. 7:11, pozn. 240, tu zmysel ako v texte; nesúvisí s „holubý“ vyššie.
- 2517** D. „potieraním“, „potrením“.
- 2518** D. „Miesto tvojho bytia opustenou a nenávidenou“.
- 2519** Al. „dozorcom“, tu v takomto zmysle; pozri Gen. 41:34, pozn. 1112; 2 Par. 24:11, pozn. 843.
- 2520** V cieľovom zmysle („na dosiahnutie al. nadobudnutie jasna“).
- 2521** Možno chápať aj v zmysle Sud. 6:15, pozn. 399, al. obdobnom.
- 2522** Pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
- 2523** Vl. „chcem ju“, zmysel ako v texte („chcem to“), zámenná prípona ženského rodu, zastupujúceho rod stredný; obdobne „jej“ nižšie.
- 2524** Al. „vyhlasovať Hospodínov rok blahovôle“.
- 2525** V hebrejčine slovná hra: „paér“, „turban“²²⁵⁹, „afar“, „popol“.
- 2526** Tu v zmysle „vonnej masti“.
- 2527** Al. „malátneho“, „umdlievajúceho“.
- 2528** Vl. „spustošené budovy“ (al. „múry“).
- 2529** Pozri 2 Par. 15:8, pozn. 600.

- 2530** Výraz len málo sa líšiaci od „rumovisko“²⁵³³ a majúci podobný zmysel.
- 2531** Al., podľa iných, „v ich sláve budete zaujímať ich miesto“.
- 2532** Tj. „ostudy, ktoru ste boli zostudzovaní“, „hanby, ktorou boli hanobení“.
- 2533** Al., podľa iných, „ostudy – dvojnásobok (tj. „doštané sa vám dvojnásobnej miery cti a požehnanía“) a za hanbu.“
- 2534** Od tohto výrazu sa tvarom málo líši a v podstate aj súznačný je onen v kap. 59:32⁴⁷⁴ a na iných miestach. No výraz, ktorý je tu, znie rovnako ako iný, často (napr. tu v kap. 1:11⁵¹) používaný a prekladaný „vzostupná obeť“, takže Vulgata a možno podľa nej aj niektoré z novších prekladov toto miesto podávajú v zmysle „lúpež pri vzostupnej obeť“.
- 2535** Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz²³⁸⁰, tu v takomto zmysle. Pozri Deut. 21:17, pozn. 52.
- 2536** D. „Tešením“²⁵⁴², kap. 66:10 obdobne (tam čosi iný súznačný tvar).
- 2537** Sloveso, ktorého tvarom je „kňazovanie“ v Exod. 28:1, tu zmysel ako v texte.
- 2538** Ako „satie“ v Lev. 11:37.
- 2539** Tu doslovne, ako v Gen. 15:17 a inde, nie ako tu v kap. 50:11²²⁵¹.
- 2540** D. „čelenkou“²⁵³⁹ kráľovstva⁹⁵⁷.
- 2541** Al., podľa niektorých, „budovateľa“.
- 2542** Ako „sa ... tešiť“ v kap. 35:1 a ďalej, nie však ako „jasať“ tamže vo v. 2; kap. 61:10, 65:18n. a 66:10 obdobne (nie ako „jasať“ („jasajte“) v tom istom verši). Obdobne „jasot“ v kap. 8:6 a ďalej („potešenie“ v kap. 65:18); netýka sa miest bez tohto označenia.
- 2543** D. „ustavične“, zmysel ako v texte.
- 2544** Tu a obdobne ďalej „predmetom chvály“ (al. „chválospevu“).
- 2545** Al. „pri svojej pravici a pri ramene“.
- 2546** Tj. „obilie“.
- 2547** Tj. „muštu“ (totiž „hrozna, z ktorého sa pripraví“), nižšie „mušt“ doslovne.
- 2548** Tj.¹⁸¹¹ „odiaty rudými“.
- 2549** Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz²¹¹² odvodený, tu zmysel ako v texte, pozri Exod. 23:3, pozn. 789; Lev. 19:15, 32, pozn. 603. Podľa niektorých „ozdobený“, „okrášlený“, „nádherný“.
- 2550** Al. „vypínajúci hrud“, tu v takomto zmysle.
- 2551** Pozri Sud. 6:11, pozn. 393.
- 2552** Al. „kaďu“, „bočku“, „lis“, no nie však ako vyššie²⁵⁵¹, tj. „obsah priehlbne“ atď., výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a u Hag. 2:16.
- 2553** Tj. „národnosti“, ďalej obdobne, pozri v. 6.
- 2554** Tu a vo v. 6 a možno aj v Pl. 3:18 v takomto zmysle; tu podľa niektorých „šťava“, vzhľadom na obraz šliapania hrozna v lise, značí, pravdaže, „krv“, porov. „krv hrozien“ v Gen. 49:11.
- 2555** Pozri 2 Kráľ. 10:22, pozn. 478, tu množné číslo („všetky súčasti svojho oblečenia“, obdobne ako „rúcha“ vyššie).
- 2556** Pozri Gen. 6:12 a ďalej, pozn. 463.
- 2557** Tu vl. „pomohla“, no ne súvisí s „pomocníka“ nižšie.
- 2558** Tj. „smerom nadol“, možno „zosielal“, „spúšťal“, „pôsobil, aby stiekala al. zastupovala“.
- 2559** Tj. „dom Isráela“, „Isráelovcov“.
- 2560** Al. „Len“.
- 2561** Tak podľa čítaného textu; podľa textu písaného by bolo treba čítať „V žiadnej ich úzkosti *nebo*l protivníkom, lež“.
- 2562** Pozri Exod. 33:14, pozn. 1166.
- 2563** V zmysle „ohľadu(plnosti)“, „súciť“, ako „zľutovať“ v Gen. 19:16, výraz odvodený od dotýčného slovesa⁵⁹⁸, vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 2564** Tu a ďalej v takomto zmysle, porov. kap. 42:14 a ďalej²⁰³⁰.
- 2565** Al. „No pripomenuli si dávne dni, Mojižiša, jeho ľud“; mnohí prekladatelia chápu v zmysle „no pripomenul si (tj. „Hospodin“) ... Mojižiša, jeho (al. „svoj“) ľud“, no podľa môjho súdu dáva znenie, ktoré v zhode s niektorými inými, napr. v podstate aj s prekladom prof. Roháčka, podávam v textu al. tu vyššie, lepší zmysel, ktorý oveľa lepšie zapadá do textovej súvislosti.
- 2566** Al. „pôsobiť“, vl. „kráčať“, „poberať sa“, tu v takomto zmysle.
- 2567** Tu zmysel ako v texte, výraz je odvodený od slovesa „rozpolit“⁴³³ 1764.
- 2568** Tj. „ľudu“.
- 2569** D. „mena slávy“²⁵⁵.
- 2570** Pozri 1 Kráľ. 8:13, pozn. 503.
- 2571** Porov. kap. 16:11⁹⁴⁹.
- 2572** Vl. „pred bázňou“⁷¹, tá istá predložka ako „od“ vyššie, preklad v textu je zvolený v záujme zreteľnosti.
- 2573** Al. „vzhľadom na (al. „v záujme“) svojich nevoľníkov“.
- 2574** Opis v texte je vzhľadom na to, že sloveso je tu bez predmetu, ak sa „ľud“ chápe ako podmet; no niektorí prekladajú v zmysle „nakrátko al. ako maličkosť sa zmocnili („bolo im maličkosťou zmocniť sa“) svojho svätého ľudu“.
- 2575** LXX i Vulgata a vo veľkej väčšine aj známe mi novšie preklady podávajú toto miesto v zmysle „Stali sme sa *takými* ako *tí*, nad ktorými si nikdy nevládol, nad ktorými nie je“, ale napriek tomu som s nemnohými uprednostnil znenie, ktoré dáva dobrý zmysel aj bez úprav a dopĺňania slovami, akých v hebrejskom texte niet; tomuto zmyslu nasvedčujú aj prízvučné znamienka v ňom použité.
- 2576** Možno chápať v zmysle ktorejkoľvek z oboch tu citovaných poznámok.
- 2577** Pozri Sud. 5:5, pozn. 292.
- 2578** Kap. 64 začína v hebrejskom texte len tu.
- 2579** Tj. „v prospech čakajúcich“.
- 2580** Vl. „Stretávaš jasajúceho“, „stretávaš sa s jasajúcim“, tu v takomto zmysle.
- 2581** D. „v nich“, tj. „v týchto veciach al. pomerech“, al., podľa iných „v твоjich cestách“.
- 2582** Al. „trvalosť“, vl. „vek“, „večnosť“, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie („tak to ide stále ďalej“).

- 2583** AL. „kiež sme zachránení!“. Podľa iných „v nich (tj. „v Tvojich cestách“) je stálosť a my budeme zachránení“.
- 2584** D. „ako rúcho mesačných krvácaní“, tj. „nimi znečistené“, porov. Lev. 15:19nn.
- 2585** D. „dom našej svätosti a našej ozdoby“²⁵⁵, al. možno „dom našej svätosti (tj. „náš svätý dom“) a naša ozdoba“.
- 2586** Výraz odvodený od dotyčného slovesa¹³¹; pozri 1 Král. 20:6, pozn. 911; 2 Par. 36:19, pozn. 1149.
- 2587** Pozri Deut. 4:25, pozn. 252.
- 2588** Pozri Exod. 30:7, pozn. 1031 a 1077.
- 2589** AL. „v hrobkách“, „na pohrebiskách“.
- 2590** Podľa iných „v hrobkách“ (nie ako vyššie²⁵⁸⁹), „v strážnych *búdках*“, LXX „v jaskyniach“, Vulgata „v chrámoch modiel“.
- 2591** Ako v Sud. 6:19n. („márak“); tak podľa čítaného textu aj LXX („zómón“) a Vulgaty („ius“), písaný text má znenie „párák“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu, prekladaný spravidla v zmysle „kúsky“, „odrobinky“, „úlomky“.
- 2592** Pozri Lev. 7:18, pozn. 221.
- 2593** D. „Pristup(uj)“³⁶⁰ k sebe, zmysel ako v texte.
- 2594** Tj. „pre teba príliš svätý“.
- 2595** Tu v takomto zmysle, porov. Jer. 16:18.
- 2596** Tj. „strapci hrozna“ (Gen. 40:10).
- 2597** VL. „na ne-zničenie“.
- 2598** Pozri Jós. 7:24, pozn. 291.
- 2599** Mená pohanských božstiev.
- 2600** AL. „podávate“, „servirujete“, vl. „plníte“, zosilený tvar v takomto zmysle.
- 2601** Sloveso ako „zrátať“ v Gen. 13:16.
- 2602** V hebrejčine slovná hra: „úmaníthí“, „nuž, zarátam“, súvisí s menom „Mení“.
- 2603** VL. „na prísahu“, tj. „preklínanie prísahou“, porov. 1 Sam. 14:24, 26.
- 2604** Tj. „požehnanie si vyprosovať“.
- 2605** Spodstatnené prídavné meno, odvodené od dotyčného slovesa¹⁰⁰; al. „Bohu vernosti“, hebr. „Ámén“, pozri Num. 5:22, pozn. 227, a porov. Zjav. 3:14.
- 2606** Aj tu možno „preklínať“, obdobne ako vo v. 15²⁶⁰³.
- 2607** Tj. „ktorého dĺžka života by sa rátała len na dni“.
- 2608** D. „syn sto rokov“, ďalej obdobne, pozri Gen. 5:32, pozn. 180.
- 2609** Tj. azda „ak sa hriešnik dožije iba sto rokov, bude to následkom zlorečenia“.
- 2610** Tu iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 2611** Pozri Lev. 26:16, pozn. 879.
- 2612** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v 1 Sam. 7:9.
- 2613** D. „ako jeden“.
- 2614** AL. možno „čo je toto za dom“, D. „kde je toto – dom“, ďalej obdobne.
- 2615** AL. „príhľadám“.
- 2616** Pozri Sud. 7:3, pozn. 454; 1 Sam. 4:13, pozn. 254.
- 2617** AL.³⁸⁴ „pri mojom slove“, „pre moje slovo“, „nad (al. „pred“) mojim slovom“. Vo v. 5 iná, no v tejto súvislosti v podstate súznačná predložka.
- 2618** AL. „prináša pripomienku kadidlom“, pozri Žalm 38, nadpis, pozn. 1078.
- 2619** Pozri Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409.
- 2620** Nesúvisí so „záľubu“ vyššie⁴⁵⁶.
- 2621** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053; ohľadne v. 17 pozri Lev. 7:21 a ďalej, pozn. 366.
- 2622** AL. „v pôsobení im ťažkostí“, al. možno „v zahrávaní sa s nimi“.
- 2623** Pozri Žalm 34:4, pozn. 957; výraz sa v SZ vyskytuje iba na týchto dvoch miestach.
- 2624** AL. „ako na ňu (al. „jej“, 3. pád) prichádzala“.
- 2625** Ako „spôsobí... vyviaznutie“ v kap. 31:5, porov. v obdobnom význame iný tvar toho istého slovesa v kap. 34:15¹⁷⁶⁵.
- 2626** D. „počul ako toto“, „uvidel ako tieto“.
- 2627** D. „krok“.
- 2628** AL. „prolomenie“, „pretrhnutie“, „peniknutie“, tj. „dieťať pri pôrode“, tvar dotyčného slovesa⁵¹⁵ v takomto zmysle, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2629** Pozri Gen. 16:2; 20:18.
- 2630** Pozri Žalm 50:11; 80:13, pozn. 1344, tu zmysel ako v texte („prebytku“, „nadbytku“); výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto troch miestach.
- 2631** AL. „maznaní“, „nežne sa s vami bude zaobchádzať“, iný tvar dotyčného slovesa⁷⁰² so zmyslom ako v texte al. tu vyššie, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2632** Tá istá predložka ako „pri“ vyššie.
- 2633** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁶¹⁵ odvodený.
- 2634** AL. možno (keďže vyššie spomenutá predložka²⁶³² sa dá chápať aj ako vyjadrujúca 4. pád nasledovného podstatného mena), „ale svojich nepriateľov bude postihovať rozhorlením“.
- 2635** VL. „prejaví ako súdici všetko mäso“, trpný tvar dotyčného slovesa so zmyslom ako v texte; v kap. 43:26 a ďalej zmysel ako v texte tam.
- 2636** „sa bude Hospodin súdiť“ so všetkým mäsom“.
- 2637** Tj. azda na účasť pri akýchsi pohanských obradoch v záhradách¹³².
- 2638** D. „jedného“, hebr. „achad“, podľa čítaného textu „jednu“ („achath“), tj. vari akéhosi pohanského boha al. bohyňu; niektorí chápu ako vlastné meno dotýčnej modly („Achad“, „Achath“), podľa iných sa tu týmto výrazom mení kňaz al. kňazka pohanských bohov.
- 2639** AL. „na nich“, „ustanovovať (al. „zriaďovať“) skrze nich“ (al. „nimi“).
- 2640** Meno akejsi neznámej zeme al. národa, vyskytuje sa v SZ len tu.
- 2641** Pozri Gen. 10:13, 22, zem a národ azda kdesi v Afrike al. Malej Ázii.
- 2642** Tu v takomto zmysle, pozri 1 Král. 22:34, pozn. 1001, tu nasleduje prostý 4. pád.
- 2643** Pozri 1 Par. 1:5, zem a národ v Malej Ázii.
- 2644** Pozri Gen. 10:2; týmto menom sa označuje zem a národ Grékov (Dán. 8:21; 10:20; 11:2).
- 2645** AL. „ktoré“, tj. „ktorých obyvateľia“.
- 2646** AL. „v krytých vozoch“ (Num. 7:3).
- 2647** Tj. „samiciach tiav“, „rýchlonohé ťavy“ je v hebrejčine jedno slovo, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2648** Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.

JEREMJÁ¹

Slová Jeremju¹, syna Chilkijáhú^a z kňazov, ktorí boli v Anáthóth² v zemi Benjámina, (2) ku ktorému sa dostalo³ slovo Hospodina v dňoch Jóšijáhú^a, syna Ámóna, kráľa Júdu⁴, v trinástom roku jeho kraľovania⁵; (3) dostávalo sa^{3 6} aj⁷ v dňoch Jehójákíma, syna Jóšijáhú^a, kráľa Júdu⁴, až do skončenia⁸ jedenásťteho roku Cidkijáhú^a, syna Jóšijáhú^a, kráľa Júdu⁴, až do odvedenia⁹ Jerúsalema¹⁰ v piatom mesiaci.

(4) I dostalo sa³ ku mne slovo Hospodina, výrok: (5) Skôr ako som ťa v lone¹¹ stvárňoval¹², poznal som ťa, a skôr ako si vychádzal¹³ z maternice, som ťa posvätil, spravil¹⁴ som ťa prorokom¹⁵ národov^{5 16 17}. (6) I povedal som: Ach¹⁸, Pane, Hospodine, hľa, neviem⁶ hovoriť, veď ja som chlapec¹⁹. (7) A Hospodin ku mne povedal: Nesmieš²⁰ vraviť: Ja som chlapec¹⁹, lebo pôjdeš²¹ všade²², kam ťa budem posilať, a všetko, čo ti budem rozkazovať, budeš²⁰ hovoriť. (8) Nemusíš²⁰ pred ich tvár^{23 24 25} bázeň²⁶ pociťovať²⁷, veď s tebou budem ja na vyprošťovanie²⁸ ťa – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(9) A Hospodin vystrel³⁰ svoju ruku a siahol na³¹ moje ústa; i povedal Hospodin ku mne: Hľa, dal som v tvoje ústa svoje slovo; (10) pozri, ustanovil^{32 33} som ťa dnes nad národmi¹⁷ a nad kráľovstvami na odorvávajúce³⁴ a na váľanie^{35 36} a na hubenie¹⁰⁵⁸ a na vyvracanie³⁷, na budovanie a na vysadzovanie³⁸.

(11) I dostalo sa³ ku mne slovo Hospodina, výrok: Čo ty vidíš, Jeremjá? A povedal som: Ja vidím prút³⁹ mandľovníka. (12) A Hospodin ku mne povedal: Správne si uvidel⁴⁰, áno, ja bdiem^{41 42} nad svojím slovom na jeho uskutočnenie⁴³.

(13) A druhý raz sa ku mne dostalo³ slovo Hospodina, výrok: Čo ty vidíš? A povedal som: Ja vidím kypiaci⁴⁴ kotol⁴⁵, a jeho predok⁴⁶ je zo strany^{46 47 48} na sever. (14) A Hospodin ku mne povedal: Zo⁴⁷ severu sa na všetkých obyvateľov zeme bude rozpútať⁴⁹ pohroma⁵⁰, (15) lebo hľa, ja⁵¹

– budem povolávať všetky čelade^{52 53} kráľovstiev, ktoré sú na sever – vyhlásené²⁹ Hospodinom – i prídu a umiestnia¹⁴ každý⁵⁴ svoj trón ku vchodu⁵⁵ do brán Jerúsalema a proti všetkým jeho múrom^{56 57} vôkol a proti všetkým mestám⁵⁷ Júdu⁴ (16) i budem s nimi hovoriť o svojich právach^{58 59 60} ohľadne všetkého ich zla⁶¹, že ma opustili a dali sa vykiadať⁶² iným⁶³ bohom a klaňať sa dielam⁶⁴ svojich rúk.

(17) Ty teda⁷ musíš²⁰ opásať svoje boky a povstať a prehovoriť k nim všetko, čo ti ja budem rozkazovať; nesmieš²⁰ sa pred ich tvárou^{23 24 25} strachovať⁶⁵, inak by som ťa mohol²⁰ ich tvárou⁶⁶ vystrašiť^{65 67}. (18) A ja, hľa, som ťa dnes spravil¹⁴ opevneným mestom^{68 69} a stĺpom⁶⁸ zo železa a múrmi^{56 68} z mosadze⁷⁰ proti všetkej zemi⁵⁷, voči kráľom Júdu⁴, voči jej⁷¹ hodnostárom⁷², voči jej⁷¹ kňazom a voči ľudu zeme; (19) i budú proti tebe⁷³ bojovať⁷⁴, ale nič voči tebe nebudú zmáhať⁷⁵, veď s tebou budem ja – vyhlásené²⁹ Hospodinom – na vyprošťovanie²⁸ ťa.

2 I dostalo sa³ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Chod⁷⁶, nech⁷⁷ voláš⁶ v uši Jerúsalema výrokom: Takto povedal Hospodin: Spomínam⁶ na teba – láskavosť^{78 79 80} tvojej mladosti⁸¹, lásku tvojich zásnuh⁸², tvoje chodenie za mnou v pustine, v neosievanej zemi. (3) Izráel bol svätosťou, pre Hospodina¹⁶, prvotina⁸³ jeho výnosu⁸⁴; všetci zožierajúci⁸⁵ ho musia²⁰ niešť vinu⁸⁶, musí²⁰ na nich⁷³ prísť pohroma⁵⁰ – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(4) Počujte slovo Hospodina, dom Jáková, áno⁷⁷, všetky čelade⁵³ domu Izráela; (5) takto povedal Hospodin: Čo pri mne vaši otcovia zistili⁸⁷ za krivdu⁸⁸, že sa spredu mňa⁸⁹ vzdialili a odišli za ničotnosťou⁹⁰ a dali sa ničotne si počínať⁹¹, (6) a nie že povedali: Kde je Hospodin, ktorý³⁷⁵ nás vyniesol⁹² zo zeme Egypta, ktorý³⁷⁵ nás vodil pustinou, zemou stepi^{93 94} a priepatlísk^{94 95}, zemou sucha a tieňa smrti⁹⁶, zemou – nikto⁵⁴ ňou neprešiel a nie že tam človek býval⁹⁷? (7) A uviedol som vás

do zeme sádov^{94 97} okúšať⁹⁸ jej ovocie a jej blaho⁹⁹; ale keď ste vstúpili, znečistili ste¹⁰⁰ moju zem a moje dedičstvo¹⁰¹ ste spravili¹⁰² ošklivosťou^{103 104}. (8) Kňazi nepovedali: Kde je Hospodin, a nie že ma poznali zamestnávajúci sa zákonom^{105 106} a pastieri sa proti mne vzpírali¹⁰⁷ a proroci prorokovali¹⁰⁸ skrze Baala¹⁰⁹ a chodili⁶ za vecami, ktoré neosožia. (9) Preto sa s vami ešte budem pravotiť¹¹⁰ – vyhlásen²⁹ Hospodinom – aj s deťmi¹¹¹ vašich detí¹¹² ma budem pravotiť¹¹⁰; (10) áno, prejdite ostrovy¹¹² Kittím^{113 114} a pozrite, pošlite do Kédára^{115 116} a veľmi pozorne uvážte¹¹⁷ a pozrite, či nastalo³ volačo ako toto, (11) či národ¹⁷ zamenil¹¹⁸ bohov (hoci⁷⁷ oni sú nie bohovia)? A môj ľud zamenil¹¹⁸ svoju slávu¹¹⁹ za to, čo neosoží!

(12) Zhrozte sa¹²⁰ nad týmto, nebesá¹²¹, a zdste sa, strpnite¹²² veľmi – vyhlásen²⁹ Hospodinom – (13) lebo môj ľud spáchal⁴³ dvojité zlo⁶¹: Mňa opustili, žriedlo¹²³ živých vôd, aby si vykopalí^{124 125} cisterny¹²⁶, popraskané¹²⁷ cisterny¹²⁶, ktoré nemôžu²⁰ vodu podržať¹²⁸. (14) Či je Izrael nevoľníkom? Alebo on je zrodencom domu¹²⁹? Prečo sa stal³ korisťou¹⁰⁴? (15) Revali¹³⁰ na neho⁵⁷ hrivnatce¹³¹, vydávali⁶ svoj hlas a jeho zem spravili¹³² spustliskom^{104 133}, jeho mestá sú⁶ popálené¹³⁴, takže sú bez obyvateľov⁹⁴, (16) dokonca ti synovia Nófa¹³⁵ a Tachpanchésa¹³⁶ spásajú¹³⁷ temä hlavy. (17) Či ti tak nerobí toto: Tvoje opúšťanie¹³⁸ Hospodina, tvojo Boha, v dobe, keď ťa cestou vodí? (18) Nuž teda¹³⁹ čo je s tebou¹⁴⁰ ohľadne¹⁴¹ cesty do Egypta piť vody zo Šichóra¹⁴²? A čo je s tebou¹⁴⁰ ohľadne¹⁴¹ cesty do Aššúra¹⁴³ piť vody z Rieky¹⁴⁴? (19) Nech ťa napráva^{21 145} tvoje zlo⁶¹ a tvoje odpadlivosť¹⁴⁶ nech ti dohovárajú^{21 147}; potom⁷⁷ vedz a pozri, že zlé a horké je tvoje opúšťanie Hospodina, a že nieto pri tebe¹⁴⁸ strachu¹⁴⁹ zo mňa – vyhlásen²⁹ Pánom, Hospodinom zástupov^{150 151}. (20) Veď som oddávna¹⁵² zlomil¹²⁷ tvoje jarmo a postŕhal^{153 154} tvoje putá, i povedala¹⁵⁵ si: Nebudem prestupovať^{156 157}; a predsa¹⁵⁸ si sa ty na každom vysokom pahrbku a pod každým zeleným stromom rozvaľovala¹⁵⁹, neviestka! (21) A ja som ťa vysadil³⁸ ako ušľachtilú révu, naskrze^{160 161} pravé¹⁶² semä⁷; ako to teda⁷, že

si sa mi zvrhla¹⁶⁴ na nepodarené výhonky cudzokrajného¹⁶⁵ vínného kra? (22) Áno, aj keby si sa umývala¹⁶⁶ lúhom¹⁶⁷ a brala si mnoho žieraviny¹⁶⁸, je tvoja nepravosť¹⁶⁹ zrejmá¹⁷⁰ pred mojou tvárou – vyhlásen²⁹ Pánom, Hospodinom – ; (23) ako môžeš²⁰ vraviť: Nie som⁶ znečistená, nechodila som⁶ za Baalím¹⁷¹? Pozri svoju cestu prierovou¹⁷², uvedom¹⁷³ si, čo si spravila, rýchla¹⁷⁴ ťava¹⁷⁵, svoje cesty striedajúca¹⁷⁶, (24) divá oslica, zvyknutá pustine, ktorá v žiadostivosti svojej duše lapá¹⁷⁷ vietor^{178 179}, jej ruja – kto ju¹⁸⁰ môže²⁰ odvrátiť? Nikto z hladajúcich ju sa nemusí^{20 181} unúvať¹⁸²; budú ju mŕtve²⁰ v jej mesiaci nájsť.

(25) Uchovávať^{183 184} svoju nohu, aby nebola bosá¹⁸⁵, a svoje hrdlo pred smädou²³! Ale povedala si: Beznádejné – nie, lebo som si zamilovala cudziarov¹⁸⁶ a za nimi pôjdem. (26) Ako ostudou^{187 188} zlođeja, keď je dopadaný⁸⁷, tak budú zneuctení¹⁸⁷, dom Izraela, oni, ich králi, ich hodnotári⁷² a ich kňazi a ich proroci, (27) vraciaci drevu: Ty si môj otec, a kameňu: Ty si ma porodil¹⁸⁹, lebo ku mne otočili¹⁹⁰ šiju a nie tvár, ale v čas svojho nešťastia⁵⁰ vravia: Vstaň a vyslobod^{191 192} nás! (28) Ale kde sú tvoji bohovia, ktorých si si nazhotovoval⁴³? Nech vstávajú²¹, ak ťa môžu²⁰ vyslobodiť^{191 192}, veď tvoji bohovia sú⁶ počtom ako tvoje mestá¹⁹³, Júdá! (29) Načo si chcete na mňa¹⁹⁴ sťažovať^{110 195}? Vy všetci¹⁶⁰ ste sa proti mne vzopreli¹⁰⁷ – vyhlásen²⁹ Hospodinom – ; (30) nadarmo¹⁹⁶ som zbil¹⁹⁷ vašich synov, nevzali si¹⁹⁸ ponaučenie^{145 199}, vašich prorokov zožral¹⁸⁵ váš meč ako dravý²⁰⁰ lev.

(31) Vy, toto pokolenie, si všimajte²⁰¹ slovo Hospodina: Či som sa Izraelovi stal^{3 202} pustinou? Či zemou temnoty²⁰³? Prečo vravia⁶, môj ľud: Dali sme sa na potulky²⁰⁴, už k tebe nebudeme prichádzať? (32) Či panna zabúda na svoje ozdoby²⁰⁵, mladucha²⁰⁶ na svoje šerpy²⁰⁷? Ale môj ľud, tí na mňa zabudli – dňi²⁰⁸, ktorým niet počtu. (33) Čo²⁰⁹ prikrášľuješ⁴⁰ svoju cestu na hľadanie lásky²¹⁰? Preto si tiež svojim cestám vyučila zlé ženy²¹¹; (34) aj na твоjich cíпоч^{212 213} bola nájdená²¹⁴ krv²¹⁵ nevinných²¹⁶ úbohých^{217 218} duší; nie vlámaním som ju²¹⁴ našiel, lež²¹⁹ na nich všetkých^{220 221}. (35) Ale povedala si: Že

som⁶ nevinná²¹⁶, isto sa jeho hnev odo mňa odvráti – hľa, ja⁵¹, budem sa s tebou súdiť^{59 222} pre tvoj výrok: Nezhrešila som. (36) Čo²⁰⁹ tak náhlivo²²³ odchádzaš meniť²²⁴ svoju cestu? ²¹⁰ Aj Egyptom²²⁵ sa musíš²⁰ sklamať¹⁸⁷, ako si sa sklamala¹⁸⁷ Aššúrom^{115 143 225}; (37) aj z jeho blízkosti^{226 227} budeš vychádzať¹³, majúť⁷⁷ svoje ruky na svojej hlave²²⁸, lebo Hospodin sa postavil zamietavo²²⁹ proti predmetom tvojej dôvery²³⁰, takže⁷⁷ im nemôžeš²⁰ dodať²³¹ zdaru²³².

3 Je výrok: Ak muž odosiela²³³ svoju ženu a ona z jeho blízkosti²²⁶ odíde a dostane sa³ inému⁶³ mužovi, či sa k nej ešte bude vracat? Či by nebola oná zem veľmi²³⁴ znesväcovaná²³⁵? A ty si sa nasmilnila s mnohými milovníkmi²³⁶; a vrátiť sa ku mne?²³⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (2) Povznes²³⁸ svoje oči na hole a pozri, kde si nebola sprznená²³⁹! Sadala⁶ si pre nich¹⁶ na cestách ako Arab²⁴⁰ v pustine a znesvätila si²³⁵ zem svojimi smilstvami a svojím zlom⁶¹, (3) takže⁷⁷ boli zadržané pršky²⁴¹ a neskorý dážď²⁴² nenastával^{3 6}, a ty si mala^{6 243} čelo neviestky²⁴⁴, priččila si sa^{6 245} hanbiť sa²⁴⁶. (4) Či odtieraz na mňa nevoláš⁶: Môj Otče, ty si vodcom²⁴⁷ mojej mladosti⁸¹! (5) Či sa bude navždy²⁴⁸ horšiť²⁴⁹? Či bude donekonečna striehnuť²⁵⁰? Hľa, hovoríš^{6 251}, ale pášeš^{6 43} tie zlá⁶¹, ako sa dá^{252 253}.

(6) A v dňoch kráľa Jósijjáhuu ku mne Hospodin povedal: Vidíš⁶, čo robí⁶ odpadlíčka¹⁴⁶ Izráel? Tá²⁵⁴ chodí na každý vysoký vrch a pod každý zelený strom a smilní⁶ tam; (7) i povedal som po jej spáchaní⁴³ všetkých týchto vecí: Smieš²⁰ sa ku mne vrátiť, ale nevrátila sa. To⁷⁷ videla⁶ jej nevrná²⁵⁵ sestra, Júda; (8) a keď som odpadlíčku¹⁴⁶ Izráela pre všetky príčiny *toho*, že scudzoložila²⁵⁶, odoslal²³³ a dal jej²⁵⁷ listinu²⁵⁸ rozluky²⁵⁹ s ňou, videl som⁶, že jej neverne konajúca^{255 260} sestra Júda sa nezlakla²⁶, lež⁷⁷ aj ona ďalej²⁶¹ smilnila⁶, (9) a kriklavosťou^{225 262 263} jej smilstva sa stalo, že znesvätila²³⁵ zem, lebo⁷⁷ cudzoložila⁶ s kameňom a s drevom, (10) a ani pri tomto všetkom sa jej neverná²⁵⁵ sestra Júda ku mne nevrátila celým svojím srdcom, lež s klamom^{264 265} – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(11) A Hospodin ku mne povedal: Odpadlíčka¹⁴⁶ Izráel preukázala svoju dušu spravodlivejšou od nevernice^{255 260} Júdu; (12) chod⁷⁶ a prevolaj tieto slová na sever a povedz: Vráť sa, odpadlíčka¹⁴⁶ Izráel – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ; nechcem²⁰ svoju tvár zachmúriť²⁶⁶ proti vám, lebo ja som súciteľ²⁶⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – nebudem sa navždy²⁴⁸ horšiť²⁴⁹, (13) len spoznaj¹⁰⁷ svoju neprávosť⁶, že si sa vzoprela¹⁰⁷ proti Hospodinovi, svojmu Bohu, a svoje cesty rozvetvila²⁶⁹ k cudziarom¹⁸⁶ pod každý zelený strom a na môj hlas²⁷⁰ ste neposlúchli. (14) Vráťte sa, odvrátené¹⁴⁶ deti¹¹¹ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – lebo ja pre²⁷¹ vás²⁷² som⁶ Manželom^{273 274} a chcem²⁰ vás vziať, jedného z mesta a dvoch z čelade⁵³, a priviesť vás na Cijjón, (15) a dať vám pastierov podľa svojho srdca, ktorí⁷⁷ vás vezmú na pašu²⁷⁵ v poznaní a prezieravosti²⁷⁶. (16) A keď sa budete v tej zemi v oných dňoch množiť a stávať plodnými, budeš⁶ sa diať³ – vyhlásené²⁹ Hospodinom: Nebudú už vraviť: Skrinka²⁷⁷ zmluvy Hospodina, a nie že bude vystupovať⁹² na srdce a nie že na ňu budú spomínať ani myslieť^{32 278} a nie že ešte bude zhotovovaná⁴³. (17) V onej dobe budú Jerúsálemu dávať názov²⁷⁹ Trón Hospodina, i zhrnú sa²⁸⁰ doň²⁸¹ všetky národy¹⁷ k menu Hospodina, k Jerúsálemu, a nie že budú ešte chodiť za tvrdohlavosťou²⁸² svojho zlého srdca. (18) V oných dňoch pôjdu, dom Júdu s domom Izráela²⁸³, a budú spolu prichádzať zo zeme severu k zemi, ktorú som dal za dedičstvo²⁸⁴ vašim otcom.

(19) A ja som si povedal²⁸⁵: Ako ťa mám²⁰ zaradiť^{132 286} medzi deti^{111 287} a dať ti žiaducu zem²⁸⁸, krásne dedičstvo^{101 289} zástupov¹⁵⁰ národov¹⁷? I povedal som si²⁸⁵: Budeš²¹ mi dávať názov²⁷⁹: Môj Otec, a nie že sa budeš²¹ odvracať od nasledovania mňa²⁹⁰... (20) Ba – ako žena neverne odchádza^{6 255 260 291} od²⁹² svojho milovníka²³⁶, tak ste sa neverne zachovali^{255 260} ku^{271 293} mne, dom Izráela – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(21) Na holiach je⁶ počuť hlas, plač, úpenlivé prosby²⁹⁴ Izráelových detí¹¹¹, lebo skrivil²⁹⁵ svoje cesty, zabudli na Hospodina, svojho Boha. (22) Vráťte sa, odvrá-

tené¹⁴⁶ deti¹¹¹, chcem²⁰ zhojiť vaše odvrátenia¹⁴⁶... Hľa, my⁵⁴ – dostavili sme sa²⁹⁶ k tebe, lebo ty si Hospodin, náš Boh; (23)veru len klamne²⁹⁷ od pahrbkov, množstva²⁹⁸ vrchov²⁹⁹ – veru len v Hospodinovi, našom Bohu, je vyslobodenie^{191 300} Izráela. (24)Ale ostuda^{187 188 301} zožrala⁸⁵ lopotu³⁰² našich otcov od našej mladosti⁸¹, ich drobný dobytok a ich hovädzí dobytok, ich synov a ich dcéry, (25)ležíme³⁰³ v svojej ostude^{187 188 301 304} a pokrýva nás naša hanba^{246 305}, lebo sme hrešili⁶ voči Hospodinovi, nášmu Bohu, my aj naši otcovia od našej mladosti⁸¹ a až po tento deň, a nie že sme poslúchli na hlas²⁷⁰ Hospodina, nášho Boha.

4 Ak sa chceš²⁰ vrátiť, Izráel – vyhlásené²⁹ Hospodinom – musíš²⁰ sa vrátiť ku mne, a ak chceš²⁰ svoje hnusoby³⁰⁶ od mojej tváre³⁰⁷ odstrániť³⁰⁸, potom⁷⁷ nesmieš²⁰ okolkovať³⁰⁹; (2a) budeš²¹ prisahať: *Ako že je živý Hospodin*, v pravde¹⁶³, v práve⁵⁹ a v spravodlivosti, a národy¹⁷ sa budú⁶ v ňom³⁰⁴ žehnať a v ňom³⁰⁴ sa budú honosiť³¹⁰.

(3)Lebo Hospodin mužom⁹⁴ Júdu a Jerúsálemu povedal takto: Obrobte si neobrobené³¹¹, nech⁷⁷ nerozsievate do trňa, (4)dajte sa Hospodinovi obrezať a odstráňte³⁰⁸ predkožky svojho srdca, muži⁹⁴ Júdu a obyvatelia Jerúsálema, aby nemuselo²⁰ ako oheň vyjsť¹⁹ moje popudenie a rozhorieť sa³¹², takže by nebolo hasiaceho, pre³¹³ zlo⁶¹ vašich skutkov.

(5)Rozhláste³¹⁴ v Júdovi⁴ a v Jerúsálemu zvestujte³¹⁵ a vravte, a trúbte³¹⁶ v zemi na trúbce³¹⁷, volajte naplno³¹⁸ a vravte: Zhromaždíte sa³¹⁹ a vstupujme²¹ do opevnených miest^{69 320}, (6)pozdvihnite²³⁸ prapore³²¹ k Cijónu, vyhladajte útočisko³²², nesmiete²⁰ stáť, lebo ja sa chystám od severu príviesť³²³ pohromu⁵⁰, áno⁷⁷, veľkú skazu³²⁴. (7)Lev vystúpil⁹² zo svojho hŕšťa a zhubca²⁰⁰ národov¹⁷ nastúpil cestu³²⁵, vyšiel¹³ zo svojho miesta³²⁶ spravil¹⁰² tvoju zem spustliskom^{104 133}, tvoje mestá budú pustnúť³²⁷, pretože³²⁸ nebude obyvateľ. (8)Pre toto sa opášte³²⁹ vrecovými, nariekajte³³⁰ a skučte, lebo žiar³³¹ hnevu Hospodina sa od nás neodvrátil. (9)A v onen deň sa stane³ – vyhlásené²⁹ Hospodinom: Kráľovo srdce³³² bude hy-

núť, i srdce³³² hodnostárov⁷², a kňazi sa zhrozia¹²⁰ a proroci sa budú desiť³³³.

(10)I povedal som: Ach¹⁸, Pane, Hospodine, veru si veľmi³³⁴ oklamal¹²⁴² tento ľud výrokom: Budete mať²⁴³ pokoj – a meč zasahuje^{6 31 335} až k duši!

(11)V onej dobe sa bude tomuto ľudu a Jerúsálemu vraviť: Suchý³³⁶ vietor¹⁷⁸ od hôľ v pustine na cestu dcéry môjho ľudu, nie na previevanie³³⁷ ani na prečisťovanie³³⁸, (12)vietor¹⁷⁸ príliš silný³³⁹ na tieto veci³⁴⁰ mi prichádza, teraz aj ja budem vyslovovať rozsudky⁵⁹ proti nim³⁴¹. (13)Hľa, vystupuje⁹² ako oblaky, jeho vozidlá ako víchrica, jeho kone sú⁶ rýchlejšie^{174 342} od orlov³⁴³. Beda³⁴⁴ nám, lebo sme⁶ zničení³⁴⁵!

(14)Umy¹⁶⁶ svoje srdce od zla⁶¹, Jerúsálem, aby si mohol²⁰ byť zachránený^{191 192 281}! Až dokedy budeš v svojom vnútri prechovávať³⁴⁶ myšlienky³⁴⁷ svojej mrzkosti³⁴⁸?

(15)Veď od Dána⁴ hlas oznamuje³¹⁴ a nešťastie^{348 349} zvestuje³¹⁵ z pohoria³⁵⁰ Efrájima! (16)Pripomeňte národom¹⁷, hľa, zvestuje³¹⁵ proti Jerúsálemu: Z ďalekej zeme³⁵¹ prichádzajú obliehači³⁵² a pozdvihujú¹⁴ svoj hlas proti mestám Júdu⁴; (17)ako strážcovia²⁵⁰ poľa sú proti nemu²⁸¹ zo všetkých strán³⁵³, lebo sa stal neposlušným^{281 354} mňa – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(18)Tvoja cesta a tvoje skutky ti spôsobili⁴³ tieto veci, toto je tvoje zlo^{61 355}; áno, je to trpké, áno, zasahuje^{6 31 335} to až k srdcu!

(19)Moje útroby, moje útroby! Zvíjam sa³⁵⁶! Steny³⁵⁷ môjho srdca! Moje srdce mi zvučí^{299 358}, nemôžem²⁰ mlčať³⁵⁹, lebo si počula³⁶⁰, moja duša, zvuk²⁶² trúby³¹⁷, vojnový poplach^{361 362}. (20)Ohlasuje^{16 363} sa skaza³²⁴ na skazu³²⁴, lebo celá zem je⁶ zničená³⁴⁵, náhle boli zničené³⁴⁵ moje stany, nenazdajky¹⁰⁵⁷ moje koberce³⁶⁴; (21)až dokedy budem vídať prapore³²¹, počúvať zvuk²⁶² trúby³¹⁷?

(22)Veď môj ľud je pochabý³⁶⁵, nepoznajú⁶ ma, oni sú pojašené³⁶⁶ deti¹¹¹, áno⁷⁷, oni nie sú chápaivi³⁶⁷; oni sú múdri na páchanie zla, ale dobre robia⁴⁰ nevedia⁶.

(23)Pozrel som na zem, a³⁶⁸ hľa, pustota³⁶⁹ a prázdnota³⁷⁰, a na nebesá, a³⁶⁸ nemali³⁷¹ svetla; (24)pozrel som na hory, a³⁶⁸ hľa, triasli sa a všetky pahrbky sa

zakolísali^{174 342 372}; (25)pozrel som, a³⁶⁸ hľa, nebolo človeka a všetko letúnstvo³⁷³ nebies, *tí* zutekali³⁷⁴; (26)pozrel som, a³⁶⁸ hľa, čo *bývalo*³⁷⁵ sedom, *bolo* pustinou, a všetky mestá toho^{254 376} boli zvané³⁵ od Hospodina²⁴, od žiaru^{24 331} jeho hnevu.

(27)Áno, takto povedal Hospodin: Všetka zem sa bude stávať³⁶ spúšťou³⁷⁷, hoci⁷⁷ skoncovanie³⁷⁸ nebudem uskutočňovať⁴³; (28)nad týmto bude zem truchliť a nebesá zvrchu budú temnieť³⁷⁹, pretože som prehovoril, zaumienil som si a nie že ľutujem⁶ a nie že sa od toho²⁵⁴ budem odvracať. (29)Od lomozu²⁶² od rajtárov^{94 380} a strelcov⁹⁴ z luku bude každé³⁸¹ mesto utekať^{382 383}, vojdu v lesné húštie³⁸⁴ a vylezú⁹² v skalné dutiny³⁸⁵, každé³⁸¹ mesto *bude*³⁸³ opustené a nebude³⁸³ v ňom²⁸¹ nikoho³⁸⁶ bývajúceho. – (30)A ty, zničená³⁴⁵, čo chceš²⁰ robiť? Keď sa obliekaš v šarlát³⁸⁷, keď sa ozdobyješ^{205 388} ozdobami²⁰⁵ zo zlata, keď svoje oči rozširuješ³⁸⁹ čerňou³⁹⁰, nadarmo¹⁹⁶ sa robíš pôvabnou³⁹¹, záletníci sa postavia³⁹² zamietavo²²⁹ proti tebe³⁹³, budú hľadať^{383 394} tvoje žitie³⁹⁵. (31)Áno, počul som hlas stáby *tej*, ktorá pracuje k pôrodu³⁵⁶, úzkosti³⁹⁶ stáby prvorodičky³⁹⁷, hlas dcéry Cijjónu, ktorá stená³⁹⁸, rozprestiera³⁹⁹ svoje dlane⁴⁰⁰: Ach^{401 402}, beda³⁴⁴ mi, lebo moja duša únavou podlieha^{6 403} zabíjačom!

5 Nože⁴⁰¹ prebheňte⁴⁰⁴ ulicami Jerúsalema a zisťujte²⁰¹ a vyzvedajte a pátrajte³⁹⁴ na jeho^{281 405} priestranstvách⁴⁰⁶; či budete môcť²⁰ volakoho³⁸⁶ nájsť, či je *kto* uskutočňujúci⁴³ právo⁵⁹, vyhľadávajúci^{394 407} pravdu⁴⁰⁸, potom⁷⁷ mu^{281 405} chcem²⁰ odpustiť, (2)*ale* *aj* keby praveli: *Ako že je živý* Hospodin, zaiste prisahajú krivo²⁹⁷.

(3)Hospodine, nie sú tvoje oči na vernosti^{408 409}? Zbil si¹⁹⁷ ich a nie že pocítili bolesť³⁵⁶, dal si sa ich hubiť^{410 411} – odmietli²⁴⁵ si vziať¹⁹⁸ ponaučenie^{145 199}, od skaliska⁴¹² tvrdšími spravili⁴¹³ svoje tváre, odmietli²⁴⁵ vrátiť sa. (4)A ja som povedal: Sú to²⁵⁴ len bedári⁴¹⁴, správajú⁶ sa bláznivo⁴¹⁵, lebo nepoznajú⁶ cestu Hospodina, právo⁵⁹ svojho Boha; (5)musím²⁰ si zájsť k významným⁴¹⁶ a oslovit ich⁴¹⁷, lebo tí²⁵⁴ cestu Hospodina, právo⁵⁹ svojho Boha poznajú⁶. Lenže⁴¹⁸ tí²⁵⁴ napospol zlomili¹²⁷ jarmo, posthali¹⁵³ putá; (6)preto ich skoli¹⁹⁷ lev z lesa, bude

ich ničiť³⁴⁵ večerný vlk⁴¹⁹, nad ich mestami bude striehnuť⁴² leopard, každý, kto³⁷⁵ z nich bude vychádzať¹³, bude rozorvávajú, lebo sa rozmnožili ich prestúpenia^{107 420}, rozmohli⁴²¹ sa⁴²² ich odpadlivosť¹⁴⁶.

(7)Prečo⁴²³ by som ti mal²⁰ ohľadne tohto odpúšťať? Tvoji synovia ma opustili a dali sa prisahať pri nie-bohoch⁴²⁴; a sýtil som^{6 425} ich, *ale* cudzoložili^{6 426} a hromadne sa hrnuli v dom neviestky. (8)Boli^{6 383} *ako* dobre živene potulujúce sa⁴²⁷ kone; erdžali³⁸³ každý⁵⁴ k žene svojho blízkeho²³⁶. (9)Či pre tieto veci nemám²⁰ navštevovať^{32 278 428} – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ? A či sa nemá²⁰ moja duša pomstiť na národe¹⁷, ktorý je ako tento?

(10)Vystúpte⁹² na jeho^{281 405} hradby⁴²⁹ a hubte²⁰⁰, *ale* skoncovanie³⁷⁸ nebudete²¹ uskutočňovať⁴³; odstraňujte³⁰⁸ jeho^{281 405} výstrelky⁴³⁰, lebo tie²⁵⁴ nie sú Hospodinove⁵.

(11)Veď dom Isráela a dom Júdu sa proti mne veľmi⁴³¹ neverne správali^{6 255 260} – vyhlásené²⁹ Hospodinom – (12)dopustili sa zapretia⁴³² proti Hospodinovi⁴³³ a praveli: Nie on⁴⁴, takže⁷⁷ na nás nebude prichádzať pohroma⁵⁰ a nie že budeme zakúšať^{201 435} meč a hlad; (13)a proroci sa musia²⁰ prejavíť²⁰² vetrom^{104 178 436}, lebo⁷⁷ v nich niet slova; a tak nech sa im robí²¹. (14)Preto Hospodin, Boh zástupov^{150 151}, povedal takto: Pre vaše vyslovovanie tohto slova⁴³⁷, hľa, ja⁵¹ – chystám sa svoje slová v твоjich ústach spraviť^{114 323} ohňom⁶⁸ a tento ľud drevami¹⁵, i bude ich zožierať⁴⁸⁵.

(15)Hľa, ja⁵¹ – chystám sa na vás⁵⁷, dom Isráela, priviesť³²³ národ¹⁷ z dialky – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ; *je* to²⁵⁴ národ¹⁷ tvrdý⁴³⁸, *je* to²⁵⁴ národ¹⁷ oddávna¹⁵², národ¹⁷ – nepoznáš³⁸³ jeho jazyk a nie že rozumieš^{374 439}, čo hovorí³⁸³, (16)jeho tulec – otvorený hrob, oni všetci¹⁶⁰ sú hrdinovia⁴⁴⁰. (17)I bude ješť tvoju žatvu a tvoj chlieb, ktorý by mal²⁰ ješť tvoji synovia a tvoje dcéry, bude ješť tvoj drobný dobytok a tvoj hovädzí dobytok, bude *objedať* tvoj vinič a tvoj figovník, mečom bude rozvracať tvoje opevnené mestá⁶⁹, v ktoré ty dôveruješ^{230 441}. (18)*Ale* ani v oných dňoch – vyhlásené²⁹ Hospodinom – nebudem uskutočňovať⁴³ skoncovanie³⁷⁸ s vami.

(19)A bude sa diať⁸, keď budete vriať: Za čo nám Hospodin, náš Boh, spravil

všetky tieto veci, že⁷⁷ k nim budeš²¹ vravieť: Podľa toho, ako ste ma opustili a dali ste sa slúžiť^{442 443} bohom cudziny^{165 444} v svojej zemi, tak budete slúžiť⁴⁴² cudziarom¹⁸⁶ v zemi, ktorá nie je vaša⁵.

(20) Oznamte³¹⁴ toto v dome Jákoaba a zvestujte³¹⁵ to²⁵⁴ v Júdovi⁴ výrok: (21) Nože⁴⁰¹ počujte toto, ľud pochaby³⁶⁵ a bez⁴⁴⁵ srdca: Máte⁴⁴⁶ oči a nevidíte, máte⁴⁴⁶ uši a nepočujete: (22) Či sa mňa nebojíte²⁶? – vyhlásené²⁹ Hospodinom. Či nie ste plní úzkosti³⁵⁶ pred tvárou mojou^{23 24 25}, ktorý som trvalým ustanovením^{447 448} spravil¹⁰² piesok hranicou⁴⁴⁹ mora⁵, nech⁷⁷ ju⁴⁵⁰ neprekračuje; i zmietajú sa, ale nič nemôžu²⁰ zmôcť, hučia^{299 358} jeho vlny, ale nemôžu²⁰ ju⁴⁵⁰ prekročiť? (23) Ale tento ľud má^{6 243} vzdorovité⁴⁵¹ a neposlušné³⁵⁴ srdce; odvrátili sa³⁰⁸ a odišli (24) a nie že si v svojom srdci povedali²⁸⁵: Majme²¹ predsa⁴⁰¹ v úcte²⁶ Hospodina, nášho Boha, ktorý³⁷⁵ dáva lejak, aj rany⁴⁵² aj neskorý²⁴², v jeho čas, zachováva²⁵⁰ nám ustanovené týždne⁴⁵³ žatvy. (25) Vaše nepravosti¹⁶⁹ odviadli⁴⁵⁴ tieto veci, áno⁷⁷, vaše hriechy pred vami²³ zadržali, čo je³⁷⁵ dobré; (26) lebo medzi mojím ľudom sa našli zlovoľní, vyzera⁴⁵⁵ sa⁴⁵⁶ ako lihaním^{303 457} vtáčnikov⁴⁵⁸, nastavujú⁴⁵⁹ pascu^{200 460}, lapajú⁴⁶¹ ľudí^{386 462}. (27) Ako klietka plná vtáctva^{373 463}, tak sú ich domy plné podvodu⁴⁶⁴; preto sa stali významnými^{416 465} a zbohatli; (28) stučneli, lesknú sa^{6 466}, tiež opomínajú¹⁵⁶ nepríjemné veci⁴⁶⁷ – súdnu vec⁴⁶⁸ nerozsudzujú^{468 469 470}, súdnu vec⁴⁶⁸ sirôt⁹⁴, a majú sa dobre^{232 471}, a právo⁵⁹ nemajetných⁴⁷² – tým⁴⁷³ právo nezaistujú^{59 222}. (29) Či pre tieto veci nemám²⁰ navštevovať^{32 278 428} – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ? Či sa nemá²⁰ moja duša pomstiť na národe¹⁷, ktorý je ako tento?

(30) V zemi sa deje³⁶ vec otrasná^{133 474} a desivá: (31) Proroci prorokujú^{6 108} lži-vo⁴⁷⁵, lebo⁷⁷ nad ich rukou⁴⁷⁶ panujú⁴⁷⁷ kňazi⁴⁷⁸, a môj ľud, tí sú tak⁴⁷⁹ spokojní⁴⁸⁰, ale čo budete robiť k posledku toho²⁵⁴?

6 Vyhľadajte útočisko³²², deti¹¹¹ Benjámina, sprostred⁴⁸¹ Jerúsálema, a v Tekoi zatrubte^{316 482} na trube³¹⁷ a nad Bét-hakkeremom pozdvihnite²³⁸ zástavu⁴⁸³, lebo od severu sa znáša^{6 484} pohroma⁵⁰, áno⁷⁷, veľká skaza³²⁴, (2) zahubím⁴⁸⁵ pô-

vabnú a rozmaznanú⁴⁸⁶, dcéru Cijjónu. (3) Budú k nej prichádzať pastieri a ich stáda, vôkol proti nej postavia^{316 487} svoje stany; budú spásat⁴³⁷ každý⁵⁴ svoju stranu⁴⁸⁸; (4) posväťte proti nej^{57 489} vojnu⁷⁴, povstaňte, nech⁷⁷ môžeme²⁰ na poludnie⁴⁹⁰ vystúpiť⁴⁹²! Beda³⁴⁴ nám, že sa deň obrátil^{190 491}, že sa preťahujú⁴⁵⁴ tieň večera – (5) povstaňte, nech⁷⁷ môžeme²⁰ vystúpiť⁴⁹² v noci a spustošiť²⁰⁰ jej paláce⁴⁹²! (6) Veď Hospodin zástupov^{150 151} povedal takto: Povytínajte⁴⁹³ jej stromovie⁴⁹⁴ a navršte⁴⁹⁵ proti Jerúsalemu⁵⁷ násyp; to²⁵⁴ je mesto, ktoré bude vydané na navštívenie^{32 278 428 496}; ono všetko^{160 281} – len útlak⁴⁹⁷ je vnútri neho²⁸¹; (7) ako vypúšťa⁴⁹⁸ studňa^{126 499} svoje vody⁵⁰⁰, tak vypúšťa⁴⁹⁸ svoje zlo⁶¹, je v ňom²⁸¹ počut o násilí⁵⁰¹ a plienení^{38 545 502}; pred mojou tvárou je ustavične bieda⁵⁰³ a rany^{94 197 504}. (8) Daj sa poučiť¹⁴⁵, Jerúsalem, aby sa od teba moja duša nemusela²⁰ odlúčiť⁵⁰⁵, aby som ťa nemusel²⁰ spraviť¹⁰² spúšťou³⁷⁷, zemou neobývanou.

(9) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Ako vinič budú dôkladne⁵⁰⁶ paberkovať⁵⁰⁷ zvyšok⁵⁰⁸ Isráela; prilož opäť⁵⁰⁹ ako vinohradník⁵¹⁰ svoju ruku na konáriky⁵¹¹! (10) Ku komu mám²⁰ hovoriť a svedčiť, aby počuli? Hľa, ich ucho je neobrezané⁵¹², takže⁷⁷ nemôžu načúvať⁵¹³; hľa, slovo Hospodina je⁶ im na potupu, nefubujú si⁵¹⁴ v ňom. (11) I som⁶ plný popudenia Hospodina, stalo sa mi obťažným⁵¹⁵ znášať^{128 516} ho – vyliat^{495 517} na batola⁵¹⁸ v ulici a na zidenie⁵¹⁹ šuhajov spolu! Áno, aj muž so ženou musia²⁰ byť polapení⁴⁶¹, stavec s tým, ktorý naplnil dni, (12) a ich domy prejdú¹⁴¹⁵ k iným⁶³, polia a ženy spolu, lebo budem na obyvateľov⁵⁷ tejto zeme vzťahovať⁴⁵⁴ svoju ruku – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (13) Veď od najmenšieho z nich⁵²⁰ až po najväčšieho z nich⁵²⁰, každý^{160 521} je splna oddaný nespravodlivému zisku⁵²², a od proroka až po kňaza, každý^{160 521} sa dopúšťa⁴³ klamu²⁶⁵, (14) a úraz³²⁴ môjho ľudu⁵²³ sa dali hojiť ľahkovážne^{174 342 524} s výrok: Je dobre⁵²⁵, je dobre⁵²⁵; ale nie je dobre⁵²⁵. (15) Pocítili ostudu^{187 526}, že sa dopúšťajú^{6 43} oškľivosť¹⁰³? Ani trochu⁵²⁷ ostudy necítia^{187 526}, ani zahanbenie²⁴⁶ nepoznajú⁶; preto budú

padat medzi padajúcimi, v čas, keď ich navštívim^{32 278 428}, sa budú potkýnať⁵²⁸, povedal Hospodin.

(16) Takto povedal Hospodin: Postavte sa na cesty⁵²⁹ a pozrite, a vypýtajte sa na dávne pešiny^{448 530 531}, kde je toto: Cesta, ktorá je³⁷⁵ dobrá, nech⁷⁷ po nej idete, a nájdite kľud⁵³² pre svoje duše¹⁶! Ale povedali: Nepôjdeme. (17) Ustanovil som⁵³³ teda nad vami dozorcov^{534 535}: Načúvajte^{513 536} zvuku²⁶² trúby³¹⁷! Ale povedali: Nebudeme načúvať⁵¹³. (18) Preto počujte, národy⁷, a vedz, zhromaždenie⁵³⁷, čo je medzi nimi⁵³⁸; (19) počuj, zem: Hľa, ja sa chystám priviesť³²³ na tento ľud pohromu⁵⁰, ovocie ich myšlienok, lebo neupínajú sluch^{513 539} na moje slová, a môj zákon¹⁰⁵ – ba, postavili sa proti nemu zamietavo²²⁹. (20) Načo je mi toto – z Ševy⁵⁴⁰ prichádza kadidlo⁵⁴¹ a z ďalekej zeme⁵⁵¹ ľubovonná⁹⁵ trstina^{542 543}, vaše vzostupné obete⁵⁴⁴ nie sú na blahovoľné prijatie⁵⁴⁵ a nie že sú⁶ mi vaše ostatné obete príjemné⁵⁴⁶; (21) preto povedal Hospodin takto: Hľa, ja⁵¹ – chystám sa klásť^{14 323} pred tento ľud⁵⁴⁷ prekážky⁵⁴⁸, aby sa o ne potkýnali^{6 528}, otcovia a synovia spolu, sused⁵⁴⁹ aj jeho priateľ¹²³⁶ budú musieť²⁰ zahynúť. (22) Takto povedal Hospodin: Hľa, zo zeme severu prichádza ľud, od najzadnejších končín⁵⁵⁰ zeme sa pozdvíha⁵⁵¹ veľký národ⁷; (23) chápu sa^{552 553} luku a oštepu, je on krutý a nie že sa zľutúvajú⁵⁵⁴; ich hlas reve^{299 358} ako more, i jazdia na koňoch, zoraďen^{194 555} ako mužstvo do boja⁷⁴ proti tebe⁵⁷; dcéra Cijjónu! (24) Počuli sme zvest⁵⁵⁶ o tom^{254 557}, naše ruky ochabli, zachvátila^{552 553} nás úzkosť³⁹⁶, zvlíjanie^{356 558} ako rodičku; (25) nech nevychádzate^{13 21 559} do poľa a nechodíte^{21 559} po ceste, lebo – keď nepriateľa⁵, strach zo všetkých strán^{353 560}!

(26) Dcéra môjho ľudu, opáš sa³²⁹ vrecovinou a váľaj sa v popole, zaved⁴³ si smútok⁵⁶¹ ako pre jedináčka, nárek⁵⁶² veľkej horkosti⁵⁶³, lebo na nás⁵⁷ náhle prichádza³⁸³ ničiteľ¹³⁴⁵!

(27) Spravil som¹⁴ ťa v svojom ľude skúmatelom^{15 564}, pevnosťou^{69 565 566}, aby si spoznával⁵⁶⁷ a skúmal^{564 568} ich cestu; (28) oni všetci¹⁶⁰ sú najodvrátenejší³⁰⁸ z odporujúcich^{451 569 570}, chodia ako utŕhači⁵⁷¹, moadz⁷⁰ a železo⁵⁷², sú⁵⁷³ skazonosní²⁰⁰, oni

všetci¹⁶⁰. (29) Mech zhore^{1574 575}, olovo z ohňa⁵⁷⁶ vymizlo^{577 578}, nadarmo¹⁹⁶ sa tavením^{579 580} tavelo^{6 456 579}, lebo⁷⁷ zlí neboli odstránení^{153 581}; (30) dajú³⁹² im názov²⁷⁹ zamietnutého⁵⁸² striebra, lebo sa Hospodin proti nim zamietavo postavil²²⁹.

7 Slovo, ktoré sa k Jeremjovi dostalo³ z blízkosti²²⁶ Hospodina, výrok: (2) Postav sa v bránu domu Hospodina, nech⁷⁷ tam prevoláš toto slovo a budeš vraviť: Počujte slovo Hospodina, všetok Júda, ktorí³⁷⁵ v tieto brány⁵⁸³ vstupujete klaňať sa Hospodinovi: (3) Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Izráela, povedal takto: Polepšite^{40 584} svoje cesty a svoje skutky, nech⁷⁷ vás môžem²⁰ nechať sídlit⁵⁸⁵ v tomto mieste³²⁶; (4) nech neupínate²¹ svoju⁵⁸⁶ dôveru^{230 441 587} k slovám, ktoré sú³⁷⁵ klam²⁶⁵, výroku: Chrámom⁵⁸⁸ Hospodina, chrámom⁵⁸⁸ Hospodina, chrámom⁵⁸⁸ Hospodina sú ony⁵⁸⁹! (5) Lež²¹⁹, ak chcete²⁰ vonkoncom⁵⁹⁰ polepšiť^{40 584} svoje cesty a svoje skutky, ak chcete²⁰ riadne⁵⁹⁰ vykonávať súd⁵⁹ medzi kýmkoľvek³⁸⁶ a medzi jeho blíznym²³⁶, (6) cudzinec⁵⁹¹, sirotu a vdovu nebudete utláčať^{497 592} ani nevinnú²¹⁶ krv v tomto mieste³²⁶ prelievať⁴⁹⁵ ani za inými⁶³ bohmi sebe na škodu⁵⁰ chodiť, (7) potom⁷⁷ vás v tomto mieste³²⁶ budem nechávať sídlit⁵⁸⁵, v zemi, ktorú som vašim otcom dal, totiž⁵⁹³ od veku¹⁵² až do veku⁵⁹⁴. (8) Hľa, vy svojou⁵⁸⁶ dôverou spočívate^{230 441 595} na slovách, ktoré sú³⁷⁵ klam²⁶⁵, na nijaký osoh. (9) Kradnúť, vraždiť, cudzoložiť a krivo²⁹⁷ prisahať, a vykladať⁶² Baalovi¹⁰⁹ a chodiť za inými⁶³ bohmi, ktorých nepoznáte⁶, (10) i vchádzate a pred moju tvár sa staviate v tomto dome, nad ktorým sa deje⁶ dovolávanie sa môjho mena⁵⁹⁶, a vravíte: Sme⁶ vyprostení¹⁵⁹⁷ – za účelom páchania⁴³ všetkých týchto oškľivosti¹⁰³! (11) Či sa tento dom, nad ktorým sa deje⁶ dovolávanie sa môjho mena⁵⁹⁶, stal³ vo vašich očiach dúpätom⁵⁹⁸ lupičov⁵⁹⁹? Aj ja, hľa, vidím⁶ – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (12) Áno, len⁴⁰¹ si zájdite k môjmu miestu³²⁶, ktoré bolo v Šíle, kde som najprv dal usídlit⁵⁸⁵ svoje meno, a pozrite, čo som s nim¹⁴⁰ spravil pre zlo^{24 61} svojho ľudu, Izráela! (13) Nuž teda⁶⁰⁰, pre vaše činenie všetkých týchto vašich činov⁶⁴ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – (a ho-

voril som⁶ k vám včasným⁶⁰¹ hovorením a nie že ste počuli⁶, a volal som⁶ vás a nie že ste odpovedali^{6 602}), (14)áno⁷⁷, spravím s domom¹⁴⁰, nad ktorým sa deje⁶ dovolávanie sa môjho mena⁵⁹⁶, v ktorý vy dôverujete^{230 441}, a s miestom^{140 326}, ktoré som dal vám a vašim otcom, ako som spravil so Šilom¹⁴⁰, (15)a chcem²⁰ vás odhoditiť spred svojej tváre⁸⁹, ako som odhodil všetkých vašich bratov, všetko semä Efrájima.

(16)A ty nech sa za tento ľud nemodlíš²¹, áno⁷⁷, nech za nich nevznášaš^{21 238} krik⁶⁰³ ani modlitbu, ani nech sa u mňa neprihováraš^{21 604}, lebo tá nebudem počuť⁶⁰⁵, (17)Či nevidíš⁶⁰⁵, čo oni v mestách Júdu a v uliciach Jerúsalema robia⁴³? (18)Deti¹¹ zbierajú drevá a otcovia zapalujú³¹² oheň a ženy hnetú⁶⁰⁶ cesto na prípravu⁴³ koláčov⁶⁰⁷ pre kráľovnú¹⁶ nebies⁶⁰⁸ a nalievanie liatych obetí⁶⁰⁹ iným⁶ bohom za účelom dráždenia⁶¹⁰ mňa. (19)Či oni dráždia⁶¹⁰ mňa? – vyhlásené²⁹ Hospodinom. Či nie sami seba⁶¹¹ na ostudu^{187 188} svojich tvári? (20)Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, k tomuto miestu^{326 612} sa bude vylievať môj hnev a moje popudenie, na ľudí⁶¹³ a na dobytok^{494 614} a na stromovie⁴⁹⁴ poľa a na plody pôdy⁶¹⁵, i rozhorí sa³¹² a nebude hasnúť.

(21)Hospodin zástupov^{146 147}, Boh Isráela, povedal takto: Pridajte⁶¹⁶ svoje vzostupné obete⁵⁴⁴ k svojim ostatným obetiam²⁸³ a jedzte mäso! (22)Veď som s vašimi otcami v deň vyvedenia¹³ ich zo zeme Egypta neprehovoril a nie že som im rozkázal ohľadne veci vzostupných⁵⁴⁴ a iných obetí⁹⁴, (23)lež som im rozkázal túto vec, výrok: Poslúchajte na²⁷⁰ môj hlas a stanem sa³ vám Bohom¹⁰⁴ a vy mi budete ľudom^{104 617}, nech⁷⁷ chodíte⁶ každou cestou, ktorú vám budem prikazovať, aby vám bolo dobre. (24)Ale neposlúchli a nie že nachýlili⁴⁵⁴ svoje ucho, lež sa dali chodiť podľa²⁷¹ zámerov⁶¹⁸, podľa²⁷¹ tvrdohlavosti, svojho zlého srdca, a ukázali chrbát⁶¹⁹ a nie tvár⁶²⁰. (25)Za celú dobu⁵⁹³ odo dňa, keď vaši otcovia vyšli¹³ zo zeme Egypta, až po tento deň, to⁷⁷ som sa k vám naposielal všetkých svojich nevoľníkov, prorokov, každý deň, včasným⁶⁰¹ posielaním, (26)ale neobrátili ku mne sluch⁶²¹ a nie že nachýlili⁴⁵⁴ svoje ucho, lež⁷⁷ zatvrdili⁶²² svoju

šiju; zachovali sa horšie od svojich otcov. (27)I budeš²¹ k nim vyslovovať všetky tieto slová, ale nebudú k tebe obracať sluch⁶²¹, áno, zavoláš²¹ na nich a nie že ti budú odpovedať⁶⁰²; (28)i budeš²¹ k nim vraviť: Toto⁶²³ je ten národ¹⁷ tých, ktorí neposlúchajú⁶ na²⁷⁰ hlas Hospodina, svojho Boha, a nie že prijímajú^{6 198} nápravnú výchovu^{145 199}; pravda⁴⁰⁸ sa stratila⁶²⁴, áno⁷⁷, je⁶ vyťatá⁴⁹³ z ich úst.

(29)⁶²⁵Ostrihaj a zahod' svoj vlas a na holiach vznes²³⁸ žalospev⁶²⁶, lebo Hospodin zamietol⁵⁸² a zavrhol⁶²⁷ pokolenie výbuchu svojho⁶²⁸ hnevu⁶²⁹. (30)Veď synovia Júdu sa dopúšťajú^{6 43} zla v mojih očiach, vyhlásené²⁹ Hospodinom, v dome, nad ktorým sa deje⁶ dovolávanie sa môjho mena⁵⁹⁶, nakládlí¹⁰² svojich hnusôb³⁰⁶ na jeho znečistenie (31)a vybudovali výšiny⁶³⁰ Tófeth, ktoré je v prierve¹⁷² syna Hinnóma, na spaľovanie svojich synov a svojich dcér ohňom⁶³¹, čo som nerozkázal a nie že na moje srdce vystúpilo⁹². (32)Preto, hľa, prichádzajú dni, vyhlásené²⁹ Hospodinom, keď⁷⁷ sa⁴⁵⁶ už nebude vraviť Tófeth, a prierva¹⁷² syna Hinnóma, lež prierva¹⁷² zabíjania⁸²⁸, lebo v Tófeth budú⁶ pre nedostatok⁶³² miesta³²⁶ pochovávať; (33)a mŕtvolý tohto ľudu budú⁹⁴ potravou¹⁰⁴ vtáctvu^{373 463} nebies a zveri^{487 614} zeme, a nebude odháňajúceho⁶³³. (34)A z miest³²⁰ Júdu a z ulíc Jerúsalema chcem²⁰ dať prestať⁶³⁴ hlasu jasotu⁶³⁵ a hlasu radosti, hlasu ženicha a hlasu mladuchy²⁰⁶, lebo zem bude rumoviskom^{104 636}.

8 V onej dobe, vyhlásené²⁹ Hospodinom, budú vynášať¹³ kosti kráľov Júdu a kosti jeho hodnostárov⁷² a kosti kňazov a kosti prorokov a kosti obyvateľov Jerúsalema z ich hrobov (2)a rozkladať⁶³⁷ ich voči slnku a voči mesiacu a voči všetkému osadenstvu^{150 638} nebies, tým, ktorých milovali⁶ a ktorým slúžili^{6 442 443} a za ktorými chodili⁶ a ktorých vyhľadávali^{6 639} a ktorým sa klaňali⁶; nebudú zbierané⁶³⁹ a nebudú pochovávané; budú za hnoj na tvári pôdy⁶¹⁵. (3)A všetkému zvyšku⁵⁰⁸ tých, ktorí³⁷⁵ budú zvyšovať z tejto zlej čelade⁵³, tých, ktorí³⁷⁵ budú zvyšovať vo všetkých miestach³²⁶, kam ich zaženiem^{392 640}, bude⁶ milšia⁶⁴¹ smrť

od života⁸¹ – vyhlásené²⁹ Hospodinom zástupov^{150 151}.

(4) I budeš²¹ im vraviť: Takto povedal Hospodin: Či majú²⁰ padať a nepovstávať? Alebo sa majú²⁰ odvracať a nevracať⁶⁴²? (5) Prečo sa tento ľud Jerúsálem odvrátil trvalým odpadlivosťou¹⁴⁶? Držia⁶ sa podvodu⁵⁵², odmietajú^{6 245} vrátiť sa; (6) dal som sa načúvať⁵¹³ a počul som – nehovorí správne, niet nikoho³⁸⁶ majúceho nad svojím zlom⁶¹ ľútosť s výrokom: Čo som to spáchal⁴³? Každý^{160 521} sa vracia⁶ v svoj spôsob života⁶⁴³, ako sa kôň rúti⁶⁴⁴ v boj⁷⁴. (7) Aj bocian⁶⁴⁵ v nebesiach pozná⁶ svoje určené obdobia a hrdlička a lastovička a žeríav zachovávajú^{6 250} čas svojho priletu; a môj ľud nepozná⁶ právo⁵⁹ Hospodina.

(8) Ako môžete²⁰ vraviť: My sme múdri a je pri nás zákon¹⁰⁵ Hospodina? Avšak, hľa, ľživé písadlo⁶⁴⁶ písmárov^{647 648 649} pôsobí^{6 43} ku ľži^{265 650}. (9) Múdri sú^{6 392} zneuctení¹⁸⁷, zmätení^{651 651} a polapení⁴⁶¹ – hľa, postavili sa zamietavo²²⁹ proti slovu Hospodina, čo za múdrosť teda⁷ majú⁴⁴⁶? (10) Preto chcem²⁰ dať ich ženy iným⁶³, ich polia uchvatiteľom⁶⁵², veď od najmenšieho až po najväčšieho⁵²⁰, každý^{160 521} je splna oddaný nespravodlivému zisku⁵²², od proroka až po kňaza, každý^{160 521} sa dopúšťa⁴³ klamu²⁶⁵, (11) a úraz³²⁴ dcéry môjho ľudu sa dali hojiť ľahkovážne^{174 342 524} s výrokom: Je dobre⁵²⁵, je dobre⁵²⁵; ale nie je dobre⁵²⁵. (12) Pocítili ostudu^{187 526}, že sa dopúšťajú^{6 43} ošklivosť¹⁰³? Ani trochu⁵²⁷ ostudy necítia^{187 526} a hanbiť sa²⁴⁶ nevedia⁶; preto budú padať medzi tými, ktorí³⁷⁵ padajú, v čas svojho navštívenia^{32 278 428 653} sa budú potkýnať⁵²⁸, povedal Hospodin. (13) Naskrze⁶⁵⁴ ich chcem²⁰ pozbierať³¹⁹ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ; na viniči niet³⁸³ hrozien a na figovníku niet³⁸³ fig a listie uvädlo³⁹²; dám to⁷ tým²⁵⁴, ktorí ich obchádzajú^{655 656}.

(14) Načo my sedíme? Zhromaždíte sa³¹⁹ a vstupujeme²¹ do opevnených miest^{69 320} a mlčme^{21 657} tam, lebo nás na mlčanie⁶⁵⁷ určil⁶⁵⁸ Hospodin, náš Boh, a napojil nás vodou-žľťou⁶⁵⁹, lebo sme voči Hospodinovi hrešili⁶. (15) Dúfať²⁸⁰ v pokoj? Ale nič⁵⁶⁰ dobré! V čas uzdravenia? Ale hľa, hrôza! (16) Z Dána⁴ je⁶ počuť fľkanie jeho koní,

od zvuku²⁶² erdžania jeho žrebcov^{661 662} sa všetka zem trasie⁶, i prídu a zožerú⁸⁵ zem a jej náplň, mesto a bývajúcich v ňom²⁸¹, (17) lebo hľa, ja⁵¹, chystám sa medzi vás²⁹³ vypustiť^{233 323} hady, kobry⁶⁶³, voči ktorým niet zariekavania⁶⁶⁴, i budú⁶ vás štípať, vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(18) Rozveselenie⁶⁶⁵ pre mňa⁶⁶⁶ proti⁶⁶⁷ sklúčenosti^{22 668}, ktorá je na mne^{22 669 670} Moje srdce je neduživé⁶⁷¹ – (19) hľa, hlas volania dcéry môjho ľudu o pomoc zo⁶⁷² zeme diaľok: Či niet Hospodina na Cijjón? Či na ňom²⁸¹ niet jeho²⁸¹ Kráľa? Prečo ma dráždili^{6 610} svojimi sochami⁶⁷³, ničotnosťami³⁹⁰ cudziny^{165 444}? (20) Prešla žatva, skončilo⁴¹⁰ leto a my nie sme⁶ vyslobodení^{191 192}; (21) som⁶ zdrvený¹²⁷ nad zdrvením³²⁴ dcéry môjho ľudu, som⁶ zaciernený³⁷⁹, zachvátila ma^{552 553} hrôza¹³, (22) Či v Gileáde niet balzamu⁶⁷⁴? Či tam niet ránhojiča? Prečo teda nevzišlo⁶⁷⁵ hojenie⁶⁷⁶ dcéry môjho ľudu?

9 Kiež by bola⁶⁷⁷ moja hlava vodou a moje oči žriedlom¹²³ slz⁹⁴, aby som za dňa aj v noci mohol¹²⁰ oplakávať zabitých⁶⁷⁸ môjho ľudu! (2) Kiež by som mal⁶⁷⁷ v pustine hostinec pre pocestných⁵⁵⁷, aby som mohol¹²⁰ svoj ľud opustiť a z ich blízkosti²²⁶ odísť! Veď oni všetci¹⁶⁰ sú cudzoložníci, zberba⁶⁸⁰ neverne konajúcich^{255 260}, (3) a ohýbajú⁶⁸¹ svoj jazyk, luk ťži, ale pre pravdu^{16 408} sa v zemi nezachovali ako hrdinovia⁶⁸², lebo postupujú^{6 683} od zla ku zlu a mňa nepoznajú⁶ – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (4) Majte sa na pozore²⁵⁰, každý⁵⁴ pred svojím blížnym^{23 236}, a nech nie na každom bratovi dôverou spočívate^{21 230 441 595}, lebo ktorýkoľvek⁶⁸⁴ brat môže²⁰ kedýkoľvek⁶⁸⁵ osudiť⁶⁸⁶ a ktorýkoľvek⁶⁸⁴ blížny²³⁶ môže²⁰ chodiť ako utrhač^{571 687}; (5) oni si každý zo svojho blízneho^{236 688} robia bláznov a nehovorí pravdu¹⁶³, naučili svoj jazyk hovoriť lož, unavili sa⁵¹⁵ páchaním nepravosti²⁹⁵. (6) Tvoje bývanie je vprostred podvodu⁴⁶⁴, podvodom⁴⁶⁴ sa priečia^{6 245} spoznať ma – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ; (7) preto Hospodin zástupov^{150 151} povedal takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa pretavovať^{323 579} ich, áno⁷⁷, budem ich podrobovať skúške^{564 568} – veď ako mám²⁰ konať⁴³ z príčiny³¹³ dcéry môjho ľudu? (8) Ich jazyk je vražedný⁶⁸⁹ šíp, reč

v ich ústach podvod⁴⁶⁴; s blížnym²³⁶ sa⁴⁵⁶ hovorí o pokoji⁵⁸, ale v svojom vnútri kladie¹⁰² svoju zálohu⁶⁹⁰. (9) Či pre tieto veci nemám²⁰ navštevovať^{432 278 428} – vyhlásené⁶²⁹ Hospodinom – ? Či sa nemá²⁰ moja duša pomstiť na národe¹⁷, ktorý je ako tento? – (10) Budem vznášať²³⁸ plač a lkanie nad horami a žalospev⁶²⁶ nad pastviskami pustiny, lebo sú⁶ popálené¹³⁴, takže sú bez kohokolvek³⁸⁶ prechádzajúceho a nepočujú tam hlas dobytky⁶⁹¹; od letúnstva³⁷³ nebies až po zver^{494 614}, tí utiekli, odišli. – (11) A Jerúsalem spravím¹⁴ hromadami^{68 692}, dúpätom^{15 693} šakalov, a mestá Júdu⁴ budem robiť¹⁴ spúšťou^{15 377}, takže budú bez obyvateľov⁹⁴.

(12) Kto je tým múdрым mužom, ktorý⁷⁷ toto chápe³⁶⁷ a ku ktorému hovoria⁶ ústa Hospodina, aby to²⁵⁴ oznamoval³¹⁴? Prečo zem zhnula, je⁶ popálená¹³⁴ ako pustina, takže je bez prechádzajúceho? (13) A Hospodin povedal: Pre ich opustenie môjho zákona¹⁰⁵, ktorý som predložil¹⁴ ich tvári, a že neposlúchali⁶ na môj hlas²⁷⁰ a nie že v ňom⁶⁹⁴ chodili⁶, (14) lež⁷⁷ chodili⁶ za tvrdohlavosťou²⁸² svojho srdca a za Baalím¹⁷¹, čomu ich naučili ich otcovia. (15) Preto Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, povedal takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa ich, tento ľud, nakŕmiť³²³ palinou a budem ich napájať vodou-žlčou⁶⁵⁹, (16) a budem ich rozptyľovať⁶⁹⁵ medzi národmi¹⁷, ktoré nespoznali oni ani ich otcovia, a vypúšťať²³³ za nimi meč až do môjho skončovania⁴¹⁰ s nimi.

(17) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}. Pouvažujte³⁶⁷ a povolajte narietkačky⁶⁹⁶, nech⁷⁷ prichádzajú, a pošlite k múdрым ženám, nech⁷⁷ prichádzajú, (18) nech⁷⁷ sa náhlia a vznášajú²³⁸ lkanie nad nami, nech⁷⁷ sa naše oči rozplývajú⁶⁹⁷ slzami⁹⁴, nech⁷⁷ naše mihalnice⁶⁹⁸ roní⁶⁹⁹ vodu, (19) lebo z Cijjónu je⁶ počuť hlas lkania: Ako sme⁶ zničení^{134 51} Veľmi sme⁶ zneuctení¹⁸⁷, lebo sme opustili zem, lebo poborili⁷⁰⁰ naše obydlia⁷⁰¹! (20) Počujte teda, ženy, slovo Hospodina, a nech vaše ucho prijíma^{21 198} slovo jeho úst, a učte svoje dcéry lkaniu a každá žena⁷⁰² svoju priateľku⁷⁰³ žalospevu⁶²⁶, (21) lebo v naše okná vystúpila⁹², v naše paláce⁴⁹² vošla smrť vytínať⁴⁹³ batoľa⁵¹⁸ v ulici, šu-

hajov na priestranstvách⁴⁰⁶. (22) Hovor: Takto je vyhlásené²⁹ Hospodinom: Áno⁷⁷, mŕtvolý⁹⁴ ľud⁶¹³ budú padať ako hnoj na tvári⁷⁰⁴ poľa a ako pokos⁷⁰⁵ spoza ženca⁷⁰⁶, a zbierajúceho⁷¹⁹ nebude.

(23) Takto povedal Hospodin: Nech sa múdry nehonosí^{21 310} svojou múdrosťou³⁰⁴ a silák⁴⁴⁰ nech sa nehonosí^{21 310} svojou silou^{304 707 708}, bohatý nech sa nehonosí^{21 310} svojím bohatstvom³⁹⁸, (24) lež nech sa ten, kto³⁷⁵ sa honosí³⁰⁴, honosí^{21 310} týmito³⁰⁴: Pochopením²⁷⁶ a poznaním mňa, že ja som Hospodin, uskutočňujúci^{43 709} láskavosť⁷⁸, právo⁵⁹ a spravodlivosť v zemi, lebo v týchto veciach si ľubujem^{6 514} – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (25) Hľa, prichádzajú dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom – keď⁷⁷ budem zakročovať^{32 278 428 710} proti každému obrezanému⁵⁷ s predkožkou^{264 711}, (26) proti Egyptu⁵⁷ a proti Júdovi^{4 57} a proti Edómu^{57 115} a proti synom⁵⁷ Ammóna a proti Móávu^{57 115 712} a proti⁵⁷ všetkým ostrihaným⁷¹³ na sluchách^{557 714}, ktorí³⁷⁵ bývajú v pustine, lebo všetky tieto národy¹⁷ sú neobrezané⁶⁵², aj všetok dom Isráela, neobrezané⁵¹² srdcom⁷¹⁵.

10 Počujte slovo Hospodina, ktoré Hospodin vyslovuje⁶ proti vám⁵⁷, dom Isráela; (2) takto povedal Hospodin: Nesmiete²⁰ sa učiť ceste národov¹⁷ ani sa strachovať⁶⁵ pred znameniami^{23 716} nebies, hoci⁷⁷ sa národy¹⁷ pred nimi²³ strachujú^{65 716}. (3) Veď ustanovenia^{718 719} národnosti¹⁷, to²⁵⁴ je ničotnosť⁴⁹⁰; áno, vytne⁴⁹³ sa⁴⁵⁶ to²⁵⁴, strom z lesa – práca⁶⁴ rúk drevorubača⁷²¹, sekerou⁷²²; (4) ozdobuje^{205 383 388} sa⁴⁵⁶ to²⁵⁴ striebrom a zlatom, upevňujú^{552 553} ich⁷²³ klincami a kladivami, nech⁷⁷ sa to nekolíše⁷²⁴. (5) Ony⁷²⁵ sú ako vysústruhovaná palma⁷²⁵ a nehovoria, nutne⁷²⁶ sa musia²⁰ nosiť²³⁸, lebo nevedia²⁰ vykročiť. Nemusíte²⁰ pred nimi^{23 727} počítovať bázeň^{26 27}, lebo nemôžu²⁰ páchať zlo ani pri nich niet konania⁷²⁸ dobra⁴⁰, (6) pretože niet⁶³² podobného tebe⁷²⁹, Hospodine, ty si veľký a veľké je tvoje meno v moci^{304 707}! (7) Kto by sa nebál²⁶ teba⁷³⁰, Kráľu národov¹⁷, veď tebe to príslúcha⁶, áno, pretože medzi všetkými mudrcmi národov¹⁷ a vo všetkých ich kráľovstvách niet⁶³² podobného tebe⁷²⁹, (8) lež⁷⁷ sú do jedného⁷³¹ hlúpi^{312 732} a bláznivi⁷³³.

Poučenie^{145 199} o tých ničotnostiach^{90 557}: Je to²⁵⁴ drevo, (9)priváza⁷³⁴ sa roztepané striebro z Taršiša⁷³⁵ a zlato z Úfázu⁷³⁶, dielo⁶⁴ kovorobotníka⁷²¹ a rúk zlatníka, ich oblečenie – modrý purpur^{387 737} a červený purpur^{387 737}, ony všetky¹⁶⁰ sú dielo⁶⁴ zručných⁷³⁸. (10)Ale pravý Boh⁷³⁹ je Hospodin, on, Boh živý a večný Kráľ⁴⁴⁸; pred jeho rozhnevaním^{23 716 740} sa zem trasie a jeho rozhorlenie⁷⁴¹ nemôžu²⁰ národy¹⁷ vydržať^{128 516}.

(11)⁷⁴²Takto im musíte²⁰ povedať: Bohovia, ktorí nezhotovili⁷⁴³ nebo a zem, budú musieť²⁰ zo zeme⁷⁴⁴ a spod tohto neba zahnúť.

(12)Zhotovivší⁴³ zem v svojej moci³⁰⁴, zriadiť⁷⁴⁵ svet⁷⁴⁶ v svojej múdrosti³⁰⁴, on⁷⁷ v svojej obozretnosti^{304 747} rozťahol⁴⁵⁴ nebesá; (13)na hlas, ktorý vydá⁷⁴⁸ – spústa^{298 299} vód v nebesiach, i spôsobí vystupovanie⁹² výparov od okraja⁷⁴⁹ zeme, k dažďu *prirobí* blesky a zo svojich skladísk⁷⁵⁰ vyvedie¹³ vietor¹⁷⁸. (14)Každý človek je^{6 202} hlúpy^{312 732}, bez⁷⁵¹ poznania, každý zlatník bude od svojich sôch^{94 673} zneuctený¹⁸⁷, lebo jeho zliatiny⁹⁴ sú klam²⁶⁵ a niet v nich⁷⁵² ducha^{78 753}; (15)ony⁷⁵² sú ničotnosť⁹⁰, dielo⁶⁴ výsmechu^{259 754}; v čas ich navštívenia^{32 278 428 653} budú musieť²⁰ zhynúť. (16)Podiel Jáköba nie je ako ony⁷⁵⁵, lebo on je Stvárniteľ¹² všetkého a Izráel je kmeňom⁷⁵⁶ jeho dedičstva¹⁰¹, jeho meno je Hospodin zástupov^{150 151}.

(17)Pozberaj³¹⁹ zo zeme svoje veci^{94 757}, ty, ktorá sedíš⁷⁵⁸ v obláchnuti⁷⁵⁹, (18)lebo Hospodin povedal takto: Hľa, ja⁵¹, tento raz sa chystám z praku vystreliť^{323 760} obyvateľov tejto zeme a uvediem na nich⁷⁶¹ tieseň⁷⁶², aby ich mohli^{20 763} nájsť⁷⁶⁴. (19)Beda³⁴⁴ mi pre moju ranu³²⁴, moje zbitie^{197 504} je bolestné; ale ja som si povedal²⁸⁵: Áno, toto je utrpenie, ale musím²⁰ ho znášať⁴²³⁸, (20)môj stan je⁶ zničený³⁴⁵ a všetky moje povrazy sú⁶ popretfhané^{153 581}, moje deti¹¹¹ mi odišli⁷⁶⁵ a niet ich, niet už rozťahujúceho⁴⁵⁴ môj stan ani vyzdvihujúceho^{533 766} moje koberce³⁶⁴, (21)lebo pastieri zhlúpli^{312 732} a nevyhľadávajú^{6 639} Hospodina; preto si nepočínajú⁶ rozvážne^{276 767} a všetky ich stáda⁷⁶⁸ sú^{6 392} rozhnané^{695 769}. (22)Hlas zvesti⁷⁷⁰! Hľa, prichádza, a veľký hrmot⁷⁷¹ zo zeme

severu, spraviť¹⁰² mestá Júdu⁴ spúšťou³⁷⁷, dúpätom⁶⁹³ šakalov.

(23)Viem⁶, Hospodine, že človekovi nepatrí jeho cesta⁷⁷², nikomu³⁸⁶ chodiace-mu nemožno aj riadiť⁷⁴⁵ svoj krok; (24)naprávaj¹⁴⁵ ma, Hospodine, ale⁴¹⁸ podľa práva^{59 264 773}, nie v svojom hneve, aby si ma nepokoroval⁷⁷⁴. (25)Vylej⁴⁹⁵ svoje popudenie na národy¹⁷, ktoré ťa nepoznajú⁶, a na čelade⁵³, ktoré nevzývajú tvoje meno⁷⁷⁵, lebo zožrali⁸⁵ Jáköba⁴, áno⁷⁷,⁷⁷⁶ zožrali⁸⁵ ho, áno⁷⁷, zahubili⁴¹⁰ ho a jeho príbytok⁷⁷⁷ spustošili^{120 377 778}.

11 Slovo, ktoré sa k Jeremjovi dostalo³ z blízkosti²²⁶ Hospodina, výrok: (2)Počujte slová tejto zmluvy a prehovorte k mužom Júdu^{4 94} a na obyvateľov Jerúsáléma! (3)A povieš²¹ k nim: Takto povedal Hospodin, Boh Izráela: *Nech je prekliaty každý⁵⁴, kto neposlúcha⁶ slov tejto zmluvy*, (4)ktorú som prikázal vašim otcom v deň môjho vyvedenia¹³ ich zo zeme Egypta, z pece zo železa, výrok: Poslúchajte na môj hlas²⁷⁰ a vykonávajte ich⁷⁷⁹ podľa všetkého, čo vám rozkážem, a stanete sa³ mi ľuďom¹⁰⁴ a ja vám budem Bohom^{104 617}, (5)za účelom dodržania³³³ prisahy, ktorou som vašim otcom odpri-sahal dať im zem pretekajúcu⁷⁸⁰ mliekom a medom, ako tohto dňa. I odvetil som⁶⁰² a povedal som: Ámén⁷⁸¹, Hospodine!

(6)A Hospodin ku mne povedal: Prevolaj všetky tieto slová v mestách Júdu⁴ a v uliciach Jerúsáléma výrok: Počujte slová tejto zmluvy a vykonávajte ich, (7)lebo som proti vašim otcom nalie-havo⁷⁸² svedčil⁶ včasným⁶⁰¹ svedčením, v deň môjho vyvedenia⁹² ich zo zeme Egypta až po tento deň, výrok: Poslúchajte na môj hlas²⁷⁰! (8)Ale neposlúchali⁶ a nie že svoje ucho nachýlili⁴⁵⁴, lež⁷⁷ chodili⁶ každý⁵³ v tvrdohlavosti svojho zlého srdca, i privediem³⁹² na nich⁵⁷ všetky slová tejto zmluvy, ktorú som rozkázal vykonávať, ale nevykonávali⁶.

(9)A Hospodin ku mne povedal: Medzi mužmi⁹⁴ Júdu a medzi obyvateľmi Jerúsáléma sa zistilo⁸⁷ sprisahanie, (10)vrátili sa k nepravostiam¹⁶⁹ svojich praotcov⁷⁸³, ktorí odmietli²⁴⁵ poslúchať moje slová; áno⁷⁷, oni odišli za inými⁶³ bohmi slúžiť^{442 443} im; zrušili, dom Izráela a dom

Júdu, moju zmluvu, ktorú som uzavrel¹⁷⁸⁴ s ich otcami. (11) Preto povedal Hospodin takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa na nich priviesť³²³ pohromu⁵⁰, pred ktorou²³ nebudú môcť ujsť^{765 785}; i budú ku mne kričať⁷⁸⁶ a nebudem k nim obracať sluch⁶²¹. (12) I pôjdu mestá Júdu⁴ a obyvatelia Jerúsálema a budú kričať⁷⁸⁶ k bohom, ktorým oni vykiadajú^{62 787}, ktorí⁷⁷ im v čas ich pohromy⁵⁰ nijako⁷⁸⁸ nebudú môcť²⁰ priniesť vyslobodenie^{191 192 789}. (13) Tvojich bohov, Júdá, je⁶ toľko ako tvojich miest³²⁰, a toľko ako⁷⁹⁰ ulíc v Jerúsáleme ste nastavali¹⁰² oltárov Ostude^{187 188 301 791}, oltárov na vykiadanie⁶² Baalovi¹⁰⁹. (14) A ty nech sa za tento ľud nemodlíš²¹, ani nech za nich nevznášaš^{21 238} krič⁶⁰³ ani modlitbu, lebo nebudem počuť⁶⁰⁵ v čas ich volania ku mne pre ich pohromu⁵⁰.

(15) Čo je s predmetom¹⁴⁰ môjho milovania^{792 793} v mojom dome¹⁴¹? Jej strojenie⁴³ pletichárstva⁷⁹⁴ s mnohými – a sväté mäso^{795 796}? Môžu²⁰ tamtie veci z teba^{797 798} zísť^{799 800}? Veď pri svojom páchaní zla – vtedy jasáš!⁸⁰¹ (16) Zelená oliva, pekná, vzhľadného ovocia⁸⁰², nazval Hospodin tvoje meno; pri zvuku²⁶² veľkého rámusu na tom²⁵⁴ zažal^{134 392 803} oheň a jej vetvy⁸⁰⁴ sa polámali^{392 805}, (17) lebo⁷⁷ Hospodin zástupov^{150 151}, ktorý³⁷⁵ ňa zasadil³⁸, proti tebe vyslovil¹⁸⁰⁶ zlo^{50 807} príčinou zla^{61 807} domu Isráela a domu Júdu, ktoré si⁸⁰⁸ napáchali⁴³ na⁸⁰⁸ dráždenie⁶¹⁰ mňa, totiž^{593 808} vykiadanie⁶² Baalovi^{109 808}.

(18) A Hospodin ma upovedomil, takže⁷⁷ viem⁶; vtedy si mi ukázal ich skutky, (19) a ja som bol ako dobyť⁸⁰⁹ krotké⁸¹⁰, ktoré je vedené⁸¹¹ na porazenie⁸¹², a nie že som vedel⁶, že proti mne ukladajú^{6 813} úklady^{347 814}. Skazme^{21 200} strom s jeho ovocím^{264 815}, áno⁷⁷, vytnime^{21 493} ho zo zeme živých, nech⁷⁷ sa jeho meno už nepripomína. (20) No⁷⁷ kiez, Hospodine zástupov^{150 151}, súdiaci^{59 222} v spravodlivosti, skúške podrobujujú^{564 568} obličky⁸¹⁶ aj srdce, smiem^{20 21} vidieť tvoju pomstu pri nich^{292 817}, lebo tebe som vyjavil^{9 818 819} svoju rozopru⁸²⁰.

(21) Preto Hospodin takto povedal o mužoch⁵⁷ z Anáthóth², ktorí³⁷⁵ hľadajú³⁹⁴ tvoje žitie³⁹⁵ s výrokom: Nesmieš²⁰ prokovať⁴¹⁰⁸ v mene Hospodina, nech⁷⁷ ne-

musíš²⁰ našou rukou umrieť – (22) preto Hospodin zástupov^{150 151} povedal takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa proti nim⁵⁷ zakročiť^{32 278 323 428 710}, šuhaji musia²⁰ pomrieť mečom, ich synovia a ich dcéry musia²⁰ pomrieť hladom, (23) a nebude z nich⁵ zvyšku⁵⁰⁸, lebo budem na mužov z Anáthóth² v roku ich navštívenia^{32 278 428 653} privádzať pohromu⁵⁰.

12 Ty budeš spravodlivý, Hospodine, ak budem voči tebe v rozopre^{820 821}, len⁴¹⁸ nech s tebou smiem^{20 21} prehovoriť o právach^{58 59 60}: Prečo je⁶ cesta zlovoľných zdarná⁴⁷¹, kludu sa tešia⁶ všetci hanebne⁸²² sa spreneverujúci^{255 260}? (2) Zasadil si³⁸ ich, aj sa zakorenili, daria sa⁸²³, aj nesú^{6 238} ovocie, ty si blízky^{824 825} v ich ústach, ale ďaleký od ich obličiek⁸¹⁶. (3) A ty, Hospodine, ma poznáš⁶, vieš²⁰ ma prezeráť, skúške si podrobil^{564 568} moje srdce, ktoré je s tebou; urvi ich ako drobný dobytok na porážku^{812 826} a oddel⁸²⁷ ich ku dňu zabíjania⁸²⁸. (4) Dokedy bude zem truchliť a býlie⁴⁹⁴ každého poľa vädnúť⁸²⁹? Od zla⁶¹ bývajúcich v nej vymizla⁶¹⁶ zver^{494 614} a vtáctvo^{373 463}, lebo vravia⁶: Nevídi našu budúcnosť.

(5) Ak bežíš⁶ s pešími⁸³⁰ a unavia³¹⁵ ňa, ako sa potom⁷ chceš²⁰ pretekať⁴⁸³¹ s koňmi? A cítiš sa ty bezpečne^{230 441 832} v pokojnej zemi⁸³³? Ako si potom⁷ budeš počínať⁴⁴³ v nádhere⁸³⁴ pri Jordáne^{557 835}? (6) Veď aj tvoji bratia a dom tvojho otca, aj oni sa proti tebe neverne zachovali^{255 260}, aj oni sa dali splna^{218 836} za tebou pokrikovať⁸³⁷; nesmieš²⁰ v nich veriť⁸³⁸, aj keby k tebe vyslovovali lúbe^{99 839} slová.

(7) Opustil som svoj dom, zavrhol⁶²⁷ som svoje dedičstvo¹⁰¹, vydal som milovanú⁷⁹² svojej duše v dľaň⁴⁰⁰ jej nepriateľov, (8) moje dedičstvo¹⁰¹ sa mi stalo^{3 281 840} stáby levom v lese, dovoľuje^{6 14} si⁸⁴¹ na mňa²⁷ svojím hlasom⁸⁴²; preto som ho^{281 840} pojal v nenávisť. (9) Moje dedičstvo¹⁰¹ je mi pestrým supom^{843 844}, supy^{94 843} vôkol – naň^{281 845}. Podte, zhromažďte³¹⁹ sa, všetko zvieratstvo⁸⁴⁶ poľa, privádzajte^{296 847} na žranie! (10) Mnohí pastieri skazili²⁰⁰ moju vinicu, rozdupali⁸⁴⁸ môj diel, spravili¹⁴ môj žiadúci diel²⁸⁸ pustinou⁶⁸, spúšťou³⁷⁷; (11) obrátili^{102 456} ho^{281 840} v spúšť³⁷⁷, spustnutý^{281 377 849} truchlí⁶ predomnou,

spustošená je^{120 850} všetka zem, lebo niet nikoho⁸⁸⁶ kladúceho¹⁰² si to na srdce. (12) Na všetky hole v pustine prišli ničiteľia³⁴⁵, lebo Hospodin má⁴⁴⁶ meč zožierajúci⁸⁵¹ od okraja⁷⁴⁹ zeme až po okraj⁷⁴⁹ zeme, žiadne⁶⁸⁴ mäso⁸⁵² nemá³⁷¹ pokoja. (13) Zasiali pšenicu a zožnú trnie⁸⁵³; nátrápili sa – nebudú mať osohu⁸⁵³, i budú potupení^{187 188} od vašich výťažkov⁸⁴, pre žiar⁶³² hnevu Hospodina.

(14) Takto povedal Hospodin: Proti všetkým mojim zlým susedom^{549 854}, ktorí³⁷⁵ siahajú³¹ na dedičstvo¹⁰¹, ktoré som dal zdediť²⁸⁴ svojmu ľudu, Izráelovi: Hľa, ja⁵¹, chystám sa vyrvať^{37 323} ich z povrchu⁸⁵⁵ pôdy⁶¹⁵ a dom Júdu vyrvať^{37 323} z ich stredy. (15) a po mojom vyrvaní³⁷ ich sa bude⁶ diať: Budem sa vracat a ľutovať⁵⁵⁴ ich a privádzať ich späť⁸⁵⁶, každého⁵⁴ do jeho dedičstva¹⁰¹ a každého⁵⁴ do jeho zeme. (16) A bude⁶ sa diať: Ak sa budú pilne⁸⁵⁷ učiť cestám môjho ľudu, prisahať pri mojom mene: *Ako že je živý Hospodin*, ako učili môj ľud prisahať pri Baalovi¹⁰⁹, že⁷⁷ budú vbudúvaní v stred môjho ľudu, (17) no⁷⁷ ak nebudú poslúchať, budem onen národ vyrávať⁴³⁷, naskrze⁸⁵⁷ a hube-ním – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom.

13 Takto povedal Hospodin ku mne: Choď a zadováž⁸⁵⁸ si opasok z ľanu a vsaď¹⁰² ho na svoje boky, *ale* do vody ho nebudeš²⁰ vnášať. (2) I zadovážil⁸⁵⁸ som ten opasok podľa slova Hospodina a vsadil¹⁰² na svoje boky; (3) a druhý raz sa ku mne dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (4) Vezmi ten opasok, ktorý si zadovážil⁸⁵⁸, ktorý je na твоjich bokoch, a vstaň, choď k Peráthu⁸⁵⁹ a ukry⁸⁶⁰ ho tam v rozštep skaliska⁴¹². (5) I odišiel som a pri Peráthe⁸⁵⁹ som ho ukryl⁸⁶⁰ podľa toho, čo mi Hospodin rozkázal. (6) A po uplynutí⁸⁶¹ mnohých dní sa stalo³, že⁷⁷ ku mne Hospodin povedal: Vstaň, choď k Peráthu⁸⁵⁹ a vezmi odtiaľ ten opasok, ktorý som ti rozkázal tam ukryť⁸⁶⁰. (7) I odišiel som k Peráthu⁸⁵⁹ a ten opasok som vyhľadal⁸⁶² a vzal z toho miesta³²⁶, kam som ho ukryl⁸⁶⁰, a hľa, ten opasok bol⁶ skazený²⁰⁰, nehodil sa²³² na nič⁶⁸⁴.

(8) I dostalo sa³ ku mne slovo Hospodina, výrok: (9) Takto povedal Hospodin: Tak budem kaziť²⁰⁰ pýchu^{834 863} Júdu a py-

chu^{834 863} Jerúsalema, ktorá je³⁷⁵ veľká⁸⁶⁴. (10) Tento zlý ľud, tí priečiaci sa^{245 865} počuť moje slovo, ktorí³⁷⁵ chodia v tvrdohlavosti svojho srdca a odišli za inými⁶³ bohmi slúžiť^{442 443} im a klaňať sa im, áno⁷⁷, bude ako tento opasok, ktorý sa na nič⁶⁸⁴ nehodí²³². (11) Áno, ako opasok lipne na⁸⁶⁶ bokoch voľakoho³⁸⁶, tak som dal všetkému domu Izráela a všetkému domu Júdu ulipnúť na⁸⁶⁶ mne – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – aby sa mi stali³¹²⁵ ľudom^{104 617} a vychýrenosťou^{104 867} a chválou^{104 868} a ozdobou^{104 869}, ale neposlúchli.

(12) I budeš²¹ k nim vraviť toto slovo: Takto povedal Hospodin, Boh Izráela: Každý mech⁸⁷⁰ sa naplní vínom; a keď k tebe povedia: Či predsa⁸⁷¹ nevieme⁶, že sa každý mech⁸⁷⁰ naplní vínom? (13) Musíš^{20 100} k nim povedať: Takto povedal Hospodin: Hľa, ja⁵¹, chystám sa všetkých obyvateľov tejto zeme aj kráľov, ktorí³⁷⁵ sedia miesto Dávida⁸⁷² na jeho⁸⁷³ tróne, aj kňazov a prorokov a všetkých obyvateľov Jerúsalema naplniť³²³ opitostou, (14) i bude ich rozrážať^{1954 1956} jedného o druhého⁸⁷⁴ a otcov aj synov spolu – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – nebudem šetriť⁸⁷⁵ a nie že budem mať súcit a nie že sa budem zľutúvať⁵⁵⁴, takže by som ich nezničil^{200 876}.

(15) Počujte, áno⁷⁷, nastavte uši⁸⁷⁷, nech sa nevyvyšujete⁸⁷⁸, lebo prehovoril Hospodin; (16) vzdajte česť¹¹⁹ Hospodinovi, svojmu Bohu, skôr ako bude^{803 879} pôsobiť tmu a skôr ako sa budú vaše nohy obrázať o vrchy za súmraku, a kým budete⁶ čakať²⁸⁰ na svetlo, obráti^{100 102 803 879} ho v hlbokú temnotu⁹⁶, bude ho meniť^{132 880} v čiernavu⁸⁸¹. (17) A ak to²⁵⁴ nechcete^{20 383} počuť, bude moja duša v úkrytoch plakať, z príčiny²⁴ vašej namyslenosti⁸⁸², áno⁷⁷, moje oko bude horko⁸⁸³ slziť a slzami³⁴ sa rozplývať⁶⁹⁷, lebo stádo Hospodina bude³⁹² zajaté.

(18) Povedz kráľovi a kráľovnej-matke⁸⁸⁴: Znížte sa a tak sadnite⁸⁸⁵, lebo zide^{392 886}, čo je⁸⁸⁷ na vašich hlavách⁸⁸⁸, koruna⁸⁸⁹ vašej nádhery⁸⁶⁹, (19) mestá juhu⁸⁹⁰ sú zamknuté a niet otvárajúceho; Júda⁸⁹¹ bude odvedená⁹, ona všetka⁸⁶⁰, bude odvedená⁹ – plný počet^{259 892}.

(20) Povznes²³⁸ svoje oči a pozri tých, ktorí³⁷⁵ prichádzajú od severu! Kde je

stádo, ktoré ti bolo dané, tvoj nádherný drobný dobytok⁸⁹³? (21)Čo budeš vravieť, keď bude^{803 879} proti tebe⁵⁷ zakročovať^{32 278 428 710}, že⁷⁷ si ich ty naučila za náčelníkov⁸⁹⁴ nad sebou ako⁵⁹³ hlavu⁸⁹⁵? Či ta nebudú zachvacovať⁸⁹⁶ bolesti, tak ako⁷²⁹ ženu pri pôrode⁵⁵⁷? (22)A ak si budeš v svojom srdci vravieť²⁸⁵: Prečo ma stretli tieto veci? – Pre²⁷¹ veľkosť⁸⁶⁴ tvojej nepravosti¹⁶⁹ boli odhalené^{9 819 897} tvoje podolky, násilie utrpeli tvoje päty. (23)Či vie²⁰ Kúš^{898 899} zmeniť¹⁶⁴ svoju pleť alebo leopard svoje škvrny? Potom aj vy môžete konať dobre, súc naučení konať zle; (24) i budem ich rozptyľovať⁶⁹⁵ ako slamu⁹⁰⁰ pomiňajúcu sa vo vetre⁷⁸ pustiny. (25)Toto⁶²³ je tvoj lós, podiel tvojich výmer odo mňa²²⁶ – vyhlásen²⁹ Hospodínom – keďže si na mňa zabudla a dala si sa dôverovať^{230 441} v klam²⁶⁵, (26)takže²³⁰ aj ja vyhrniem⁹⁰¹ tvoje podolky nad tvoju tvár a ukáže sa tvoja hanba. (27)Tvoje cudzoložstvá, tvoje erdžania, nehanebnosť⁹⁰² tvojho smilstva na pahrbkoch, v poli, zistil²⁰ som tvoje hnusoby³⁰⁶. Beda³⁴⁴ tebe, Jerúsalem, nemôžeš²⁰ byť očistený²⁸¹; po⁹⁰³ akej dobe⁹⁰⁴ ešte⁹⁰⁵?

14 Čo sa dostalo³ slovom Hospodina k Jeremjovi ohľadne vecí⁹⁰⁶ sucha⁹⁰⁷;

(2)Júdá⁸⁹¹ trúchli⁶, jej brány⁹⁰⁸ chradnú^{6 909}, sčerneli³⁷⁹ až k zemi, a vystupuje^{6 92} krik⁹¹⁰ Jerúsalema, (3)a ich vznešení⁹¹¹ posielajú⁶ svojich nepatrných⁹¹² po vodu; prídu k jamám⁹¹³ – vodu nenájdu, vracajú sa⁶, ich nádoby⁹¹⁴ sú prázdne; sú⁶ sklamaní¹⁸⁷ a zahanbení²⁴⁶ a zakrývajú⁶ svoje hlavy. (4)Príčinou pôdy⁶¹⁵ – je⁶ rozrušená^{65 915}, lebo lejak v zemi nenastal³ – sú⁶ sklamaní¹⁸⁷ a svoje hlavy zakrývajú⁶ roľníci; (5)ba aj jelenica v poli rodí⁶ s⁷⁷ opúšťaním, lebo sa neukázala^{3 202} zeleň⁹¹⁶, (6)a divé osly stoja⁶ na holiach, lapajú^{6 177} vietor ako šakaly, ich oči hynú^{6 410}, lebo niet býlia⁴⁹⁴.

(7)Ak naše nepravosti¹⁶⁹ vypovedajú^{6 917} proti nám⁹¹⁸, Hospodine, konaj⁴³ vzhľadom na svoje meno! Áno, mnohé sú naše odpadlivosť¹⁴⁶, voči tebe sme hrešili⁶, (8)nádej Isráela, vyslobodzujúca^{191 192} v čas úzkosti³⁹⁶; načo by si mal²⁰ byť ako cudzinec⁵⁹¹ v zemi, áno⁷⁷, ako počestný, ktorý

sa uchyluje^{6 454} prenocovať? (9)Načo by si mal²⁰ byť ako ktosi³⁸⁶ zakríknutý⁹¹⁹, ako hrdina⁴⁴⁰, ktorý nemôže vyslobodiť^{191 192}? Veď ty si v našom strede⁹²⁰, Hospodine, a nad nami sa deje^{3 6} dovolávanie sa tvojho mena⁵⁹⁶, kiez nás nezanechávaš^{21 921}!

(10)Takto povedal Hospodin o tomto ľude: Tak si obľúbili potulovanie⁹²² sa, nešetrili^{6 923} svoje nohy, že⁷⁷ ich Hospodin blahovoľne neprijme⁵⁴⁵; teraz si bude pripomínať ich nepravosti¹⁶⁹ a navštevovať^{32 278 428} ich hriechy. (11)A Hospodin ku mne povedal: Nech sa za tento ľud nemodlíš²¹ na dobré, (12)keď sa budú postíť³⁸³, nebudem obracať^{4383 605} sluch⁶²¹ k ich kriku⁶⁰³, a keď budú vznášať^{383 924} vzostupnú obeť⁵⁴⁴ a obeť daru⁹²⁵, nebudem ich blahovoľne prijímať^{4383 545 605}, lež²¹⁹ sa ja chystám mečom a hladom a morom s nimi skončiť^{4323 410}. (13)I vrel som: Ach¹⁸, Pane, Hospodine, hľa, proroci im vravia: Nebudete zakúšať^{201 435} meč a nie že budete mať²⁴³ hlad, lež²¹⁹ vám chcem²⁰ v tomto mieste³²⁶ dať pravdivý pokoj⁹²⁶. (14)A Hospodin ku mne povedal: Tí proroci v mojom mene prorokujú¹⁰⁸ lož²⁶⁵, neposlal som ich a nie že som im rozkázal a nie že som k nim prehovoril; lživé videnie^{646 927} a veštbu⁹²⁸ a ničotu⁹²⁹ a podvod svojho srdca si vám oni dovoľujú prorokovať^{108 930}. (15)Preto Hospodin takto povedal o tých prorokoch, ktorí³⁶⁶ prorokujú¹⁰⁸ v mojom mene, a ja som ich neposlal, ale oni vravia: Meč ani hlad v tejto zemi nebude: Mečom a hladom tamtí proroci budú musieť²⁰ skončiť⁵⁷⁷, (16)a ľud, tí, ktorým oni prorokujú¹⁰⁸, budú od²⁴ meča a hladu pohádzaní po uliciach Jerúsalema a nebudú mať³⁷¹ pochovávaťúceho ich, ich ženy ani ich synov ani ich dcéry, lebo na nich budem vylievať⁴⁹⁵ ich zlo⁶¹. (17)I povieš²¹ k nim toto slovo: Nech sa moje oči nocou aj za dňa rozplývajú^{21 697} slzami⁹⁴ a neustávajú^{21 485}, lebo panenská⁹³¹ dcéra⁹³² môjho ľudu je⁶ zdrvená¹²⁷ veľkým zdrvením³²⁴, veľmi bolestným zbitím^{197 504}. (18)Ak vyjdem do poľa, potom⁷⁷, hľa – zabíť⁶⁷⁸ mečom⁵⁵⁷; a ak vstúpim do mesta, potom⁷⁷, hľa – neduhy z hladu; áno, aj prorok aj kňaz odcestovali⁹³³ do zeme, ktorú⁷⁷ nepoznajú^{6 934}. (19)Či si Júdu celkom⁹³⁵ zamietol⁵⁸²? Či tvoja duša pociťuje

ošklivosť⁹³⁶ proti Cijjónu⁹³⁷? Prečo nás biješ^{6 192}, takže⁷⁷ pre nás¹⁶ niet vyhojenia? Dúfať²⁸⁰ v pokoj? Ale nič⁶⁶⁰ dobré! V čas uzdravenia? Ale hľa, hrôza!

(20) *Uznávame*⁶, Hospodine, svoju zlovoľu, nepravosť¹⁶⁹ našich otcov, že sme voči tebe hrešili⁶, (21) kiez neopovrhujeme^{21 938}, vzhľadom na svoje meno, kiez nezvažuješ^{21 939} trón svojej slávy¹¹⁹, pamätaj, kiez nerušíš²¹ svoju zmluvu s nami! (22) Či sú medzi ničotnosťami³⁰ národov¹⁷ pôsobcovia lejaká? Alebo môžu²⁰ nebesá⁹⁴⁰ dávať pršky²⁴¹? Či ty nie si ON⁹⁴¹, Hospodin, náš Boh? I chceme²⁰ dúfať²⁸⁰ v teba, lebo všetky tieto veci konáš⁶ ty.

15 A Hospodin ku mne povedal: *Aj* keby sa staval Mojžiš a Samúel pred moju tvár, nebola by moja duša za tento ľud; vypusti²³³ ich spred mojej tváre⁸⁹, nech⁷⁷ vychádzajú¹³. (2) A ak k tebe budú vraviť: Kam máme²⁰ vychádzať¹³? Bude^{6 21} sa diať³, že⁷⁷ budeš vraviť k nim: Takto povedal Hospodin: Kto *patrí* smrti, k smrti, a kto *patrí* meču, k meču⁹⁴², a kto *patrí* hladu, k hladu, a kto *patrí* zajatiu, do zajatia. (3) A budem proti nim⁵⁷ zakročovať^{32 278 428 710} štyrmi čeladami⁵³, vyhlásené²⁹ Hospodinom: Mečom na zabíjanie⁸²⁸ a psami na odvliekanie a vtáctvom^{373 463} nebies a zverou^{494 614 943} zeme na požíranie⁸⁵ a na nivočenie²⁰⁰, (4) a vydať ich na hrôzu⁹⁴⁴ všetkým kráľovstvám zeme, príčinou Menaššéa, syna Jechizkijáhúa, kráľa Júdu⁴, pre *to*, čo v Jerúsáleme vykonal.

(5) Áno, kto na teba bude mať ohľad, Jerúsalem, a kto ti bude prejavovať sústrasť^{309 945}, a kto sa bude stranou obracať³⁰⁸, aby sa spýtal¹²⁵, ako sa ti vodi^{946 947}? (6) Ty si zavrhol^{281 627} mňa – vyhlásené²⁹ Hospodinom – odchádzal²⁸¹ si späť, chceme²⁰ teda⁷ na teba⁵⁷ vzťahnuť⁴⁵⁴ svoju ruku a znivočiť²⁰⁰ ťa; stalo sa mi obťažným⁵¹⁵ mať ľútosť; (7) i odvejem^{337 1927} ich vejáčkou v bránach zeme, o deti pripravím⁹⁴⁸, pohubím svoj ľud – nevracajú sa⁶ zo svojich ciest, (8) ich vdovy sa mi rozhojnili⁴²² viac od plesku morí; privediem im, na matky^{57 94} šuhajov⁹⁴, na poludnie⁴⁹⁰ ničiteľa³⁴⁵, náhle na nich^{57 94} uvrhnem horúčkovitý des a nešťastia⁹⁴⁹. (9) Schradne⁹⁰⁹, ktorá porodila sedem, vy-

dýchne⁴⁴ svoju dušu, jej slnko zašlo ešte za dňa, bola zneuctená¹⁸⁷ a zahanbená⁹⁵⁰; a zvyšky⁵⁰⁸ ich budem vydávať meču⁹⁴² pred tvárou ich nepriateľov – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(10) Beda³⁴⁴ mne, moja matka, že si ma porodila, muža zvady⁸²⁰ a muža sváru⁹⁵¹ pre všetku zem¹⁶! Nepožičiaval som⁶ a nie že požičiaval⁶ mne⁹⁵²; každý^{160 521} mi zlorečí⁹⁵³. (11) Hospodin povedal: Ak ťa nevolním^{954 955 956} na dobré, ak nepohnem⁹⁵⁵ nepriateľa vyjsť v ústrety⁶⁰⁴ *naproti*⁹⁵⁷ tebe v čas pohromy⁵⁰ a v čas úzkosti³⁹⁶! – (12) Či sa môže²⁰ zlámať⁸⁰⁵ železo, železo zo severu, a mosadz⁷⁰? (13) Tvoje bohatstvo⁹⁵⁸ a tvoje poklady⁹⁵⁹ budem pridávať ku koristi, nie za odškodné⁹⁶⁰, lež⁷⁷ za všetky tvoje hriechy, a *to* vnútri všetkých tvojich hraníc^{449 961}, (14) *to*⁷⁷ budem prepravovať⁹⁶² s tvojimi nepriateľmi v zem, *ktorú* nepoznáš⁶, lebo v mojom hneve vzplanul oheň, *ktorý* bude planúť na vás⁵⁷.

(15) Ty vieš⁶, Hospodine, pripomeň si ma a ujmi sa^{32 278 428} mňa a vypomsti sa pre mňa¹⁶ na²⁹² mojich prenasledovateľoch, kiez ma, súc⁵⁹³ zdĺhavý⁹⁶³ k svojmu hnevu, neodnímeš^{21 964}; uvedom si moje znášanie²³⁸ potupy pre teba. (16) Došlo k tvojim slovám⁹⁶⁵ a ja som ich zjedol; *to*⁷⁷ sa mi – tvoje slová – stalo^{3 966} potešením^{104 967} a radosťou¹⁰⁰ môjho srdca, lebo nado mnou bolo vyhlásené tvoje meno⁵⁹⁶, Hospodine, Bože zástupov^{150 151}! (17) Neseďavam⁶ v zidení⁵¹⁹ zabávajúcich sa⁹⁶⁸, aby som sa povedal, pre³¹³ tvoju ruku sedávam⁶ osamelý, lebo si ma naplnil nevoľou⁷⁴¹. (18) Prečo je⁶ moja trýzeň trvalá a moje zbitie^{197 504} zhubné⁹⁶⁹, prieči sa^{6 245} dať sa vyhojiť? Chceš²⁰ pre mňa¹⁶ naozaj⁹⁷⁰ byť podobný⁷²⁹ klannému potoku⁹⁷¹, vodám, *ktoré* nie sú spoľahlivé^{6 838 972}?

(19) Preto povedal Hospodin takto: Ak sa chceš²⁰ vrátiť, potom⁷⁷ ťa budem vracat'; budeš stáť pred mojou tvárou, a ak budeš oddelovať⁹⁷³ drahocenné⁹⁷⁴ od všedného⁹⁷⁵, budeš ako moje ústa. Nech sa oni obracajú^{21 976} k tebe, *ale* ty sa nebudeš²⁰ obracať⁹⁷⁶ k nim; (20) áno⁷⁷, chceme²⁰ ťa tomuto ľudu spraviť¹⁴ múrom^{56 68} z mosadz⁷⁰, neprístupným^{69 977}. I budú proti tebe⁷³ bojovať⁷⁴, *ale* nič voči tebe nebudú zmáhať⁷⁵, veď s tebou *budem* ja na vyslobodzova-

nie^{191 192} ťa a na vyprošťovanie²⁸ ťa – vyhlásené²⁹ Hospodinom – (21)áno⁷⁷, budem ťa vyprošťovať²⁸ z ruky zlých a oslobodzovať¹⁹⁷⁸ ťa z dlane⁴⁰⁰ ukrutníkov⁹⁷⁹.

16 A dostalo³ sa ku mne slovo Hospodina, výrok: (2)Nebudeš²⁰ si brať ženu a nie že budeš²⁰ mať²⁴³ synov a dcéry v tomto mieste³²⁶, (3)lebo takto povedal Hospodin o synoch a o dcérach, ktoré³⁷⁵ sa rodia v tomto mieste³²⁶, a o ich matkách, ktoré³⁷⁵ ich rodia, a o ich otcoch, ktorí³⁷⁵ ich plodia v tejto zemi: (4)Budú umierať od smrteľných⁹⁸⁰ neduhov, nebudú oplakávaní³³⁰ ani pochovávaní, budú za hnoj na tvári pôdy⁶¹⁵; budú dochádzať konca⁴¹⁰ mečom a hladom a ich mŕtvolý sa stanú⁹⁴ potravou¹⁰⁴ vtáctvu^{373 463} nebies a zveri^{494 614} zeme. (5)Hospodin teda povedal takto: Nech nevstupuješ²⁰ v dom kriku⁹⁸¹ a nech nechodíš²⁰ na oplakávanie³³⁰ a nech im neprevajuješ²⁰ sústrasť^{309 945}, lebo odnímam³¹⁹ z blízkosti²²⁶ tohto ľudu svoj pokoj, vyhlásené²⁹ Hospodinom, láskavosť⁷⁸ aj zlutovanie⁹⁸², (6)a veľkí aj malí v tejto zemi pomrú, nebudú pochovávaní a nie že pre nich¹⁶ budú plakať³³⁰ ani sa rezať⁹⁸³ ani sa holiť⁹⁸⁴ pre nich¹⁶, (7)a nie že pre nich¹⁶ budú pri trúchlení lámať⁹⁸⁵ na utešovanie⁹⁸⁶ voláko⁹⁸⁷ nad mŕtvym⁹⁸⁸, a nie že ich budú napájať časou⁹⁸⁹ útechy²⁵⁹ nad otcom voláko⁹⁸⁷ alebo nad matkou voláko⁹⁸⁷. (8)A nie že budeš²⁰ vstupovať v dom hostiny⁹⁹⁰ sadnúť s nimi jesť a piť, (9)lebo Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Izráela, povedal takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa dať³²³ prestať⁶³⁴ z tohto miesta³²⁶ pred vašimi očami a vo vašich dňoch hlasu jasotu⁶³⁵ a hlasu radosti, hlasu ženícha a hlasu mladuchy²⁰⁶.

(10)A keď budeš všetky tieto slová oznamovať²¹⁴ tomuto ľudu, bude⁶ sa diať³, že⁷⁷ k tebe povedia: Načo Hospodin proti nám⁵⁷ hovoril⁶ o všetkom tomto veľkom nešťastí^{50 58}, a čo je našou nepravosťou¹⁶⁹ a čo je naším hriechom, ktorým sme zhršli voči Hospodinovi, nášmu Bohu? (11)I budeš²⁰ k nim vravieť: Pretože ma vaši otcovia opustili – vyhlásené²⁹ Hospodinom – a dali sa chodiť za inými⁶³ bohmi a slúžiť^{442 443} im a klaňať sa im, a mňa opustili a môj zákon¹⁰⁵ prestali zachovávať^{250 991}; (12)a vy ste sa v počinaní⁴³

zachovali horšie od vašich otcov, lebo²²³, hľa vás, chodíte každý⁵⁴ za tvrdohlavosťou²⁸² svojho zlého srdca bez obracania sluchu ku mne⁶²¹; (13)i chcem²⁰ vás odmrštíť z povrchu⁸⁵⁵ tejto zeme na zem⁹⁹², ktorú nepoznáte⁶ vy ani vaši otcovia, nech⁷⁷ tam za dňa aj v noci slúžite^{442 443} iným⁶⁰ bohom, kde⁹⁹³ vám nebudem preukazovať¹⁴ milosť⁹⁹⁴.

(14)Preto, hľa, prichádzajú dni, vyhlásené²⁹ Hospodinom, keď⁷⁷ sa už nebude vravieť: Ako že je živý Hospodin, ktorý vyviedol⁹² deti¹¹¹ Izráela zo zeme Egypta, (15)lež: Ako že je živý Hospodin, ktorý vyviedol⁹² deti¹¹¹ Izráela zo zeme severu a zo všetkých zemí, kam ich zahnal⁶⁴⁰, lebo⁷⁷ ich budem späť privádzať⁸⁵⁶ na pôdu⁶¹⁵, ktorú som dal ich otcom. (16)Hľa, ja⁵¹, chystám sa poslať³²³ po mnoho rybárov – vyhlásené²⁹ Hospodinom – nech⁷⁷ ich vrybária⁹⁹⁵, a potom chcem²⁰ poslať po mnoho lovcov, nech⁷⁷ ich vylovia z povrchu⁸⁵⁵ každého vrchu a z povrchu⁸⁵⁵ každého pahrbku a z rozštepov skalísk⁴¹². (17)Veď na všetkých ich cestách sú moje oči, *ony* nie sú⁶ skryté pred mojou tvárou²³ a nie že sú spred mojich očí schované⁹⁹⁶ ich nepravosti¹⁶⁹, (18)i chcem²⁰ najprv dvojnásobne odplatiť⁹⁹⁷ ich nepravosť¹⁶⁹ a ich hriech, pre ich znesvätenie⁹⁹⁸ mojej zeme mŕtvolami⁹⁴ svojich hnusôb³⁰⁶, že⁷⁷ moje dedičstvo¹⁰¹ naplnili svojimi oškľivosťami¹⁰³.

(19)Hospodine, moja sila a moja posila⁹⁹⁹, moje útočiste v deň úzkosti³⁷⁶, k tebe budú prichádzať národy¹⁷ od posledných končín zeme a budú vravieť: Naši otcovia zdedili²⁸⁴ len klam²⁶⁵, ničotu⁹⁰; v tom¹⁰⁰⁰ niet ničoho osožného; (20)či si môžeš²⁰ človek hotoviť⁴³ bohov? Veď⁷⁷ to¹⁰⁰⁰ nie sú bohovia! (21)Preto hľa, ja⁵¹, chystám sa dať³²³ im spoznať, tento raz im budem dávať spoznať svoju ruku a svoju moc⁷⁰⁷, nech⁷⁷ vedia, že moje meno je Hospodin¹⁰⁰¹.

17 Hriech Júdu je⁶ zaznačený¹⁰⁰² pí-sadlom zo železa, vyrytý^{721 1003} hro-tom z diamantu na tabuľu ich srdca a na rohy vašich oltárov, (2)takže si ich deti¹¹¹ pamätajú¹⁰⁰⁴ ich oltáre a ich ašéry¹⁰⁰⁵, na zelené stromovie⁴⁹⁴, na vyvýšené vyvýše-niny¹⁰⁰⁶. (3)Moje pohorie³⁵⁰ v poli! Tvoje¹⁰⁰⁷

bohatstvo⁹⁵⁸ a všetky tvoje poklady⁹⁵⁹ budú pridávať ku koristi, tvoje výšiny⁶³⁰ za hriech, vnútri všetkých tvojich hraníc^{449 961}, (4) a budeš, a to skrze seba¹⁰⁰⁸, musieť²⁰ upustiť¹⁰⁰⁹ od svojho dedičstva¹⁰¹, ktoré som ti dal; áno⁷⁷, chcem²⁰ ťa spraviť obsluhujúcim⁴⁴² tvojich nepriateľov¹⁰¹⁰ v zemi, ktorú nepoznáš⁶, lebo ste v mojom hneve^{304 1011} dali vzplanúť ohňu, ktorý bude planúť navždy⁵⁹⁴.

(5) Takto povedal Hospodin: *Nech je prekliaty muž¹⁰¹², ktorý dôveruje^{230 441} v človeka a svojím ramenom¹⁰¹³ robí mäso¹⁰¹⁴, a od Hospodina jeho srdce odstupuje³⁰⁸!* (6) Ten⁷⁷ bude⁶ ako nahý¹⁰¹⁵ v stepi⁹³ a nie že bude pociťovať^{201 435}, že prichádza¹⁰¹⁶ dobro, lež⁷⁷ bude⁶ osídľovať⁵⁸⁵ vyprahnuté miesta v pustine, zem, ktorá je zem slaná¹⁰¹⁷ a neobývaná. (7) *Nech je požehnaný muž¹⁰¹², ktorý dôveruje^{230 441} v Hospodina!* Áno⁷⁷, predmetom jeho dôvery²³⁰ je Hospodin; (8) ten⁷⁷ bude⁶ ako strom zasadený pri vodách, ktorý⁷⁷ pri potôčiku vysiela²³³ svoje korene. Ten²²³ nebude pociťovať^{201 435}, že prichádza¹⁰¹⁶ horúčosť, lež⁷⁷ jeho listie bude⁶ zelené; ani v roku sucha⁹⁰⁷ nebude mať starosti¹⁰¹⁸ a nie že bude zlyhávať ohľadne^{292 1019} prinášania²³⁸ ovocia.

(9) Zo všetkého najľstivejšie¹⁰²⁰ je srdce, áno⁷⁷, ono je zhubné⁹⁶⁹; kto ho pozná^{6 395?} (10) Ja, Hospodin, spytujúci¹⁰²¹ srdce a skúške podrobujúci^{564 568} obličky⁸¹⁶, a to na danie každému⁵³ podľa jeho cesty, podľa ovocia jeho skutkov. (11) Jarabica ľahne^{6 1022}, čo⁷⁷ nenakládla¹⁰²³; narobivší⁴³ si bohatstva, no⁷⁷ nie právom⁵⁹, ho v polovici svojich dní bude musieť²⁰ opustiť a v svojom posledku sa prejaviť^{3 202} bláznom¹⁰²⁴.

(12) Trón slávy¹¹⁹, výsosť od prvopočiatku¹⁰²⁵, miesto³²⁶ našej svätyně¹⁰²⁶! (13) Hospodine, nádej Izráela, všetci opúšťajúci ťa musia²⁰ byť zostudení¹⁸⁷. – Áno⁷⁷, odstupujúci^{308 1027} odo mňa¹⁰²⁸ musia²⁰ byť zapísaní v zem, lebo opustili zriedlo¹²³ živých vôd, Hospodina.

(14) Uzdrav ma, Hospodine, nech⁷⁷ smiem²⁰ byť uzdravený, vyslobodí^{191 192} ma, nech⁷⁷ smiem²⁰ byť vyslobodený^{191 192}, lebo mojou chválou⁸⁶⁸ si ty! (15) Hľa, oni ku mne vravia: Kde je slovo Hospodina? Nože⁴⁰¹

nech prichádza²¹! (16) A ja som nechválal⁶ od nasledovania ťa²⁹⁰ ako pastier¹⁰²⁹ a nie že som bol⁶ dychtivý zhubného^{969 1030} dňa; ty vieš⁶; vyjadrovanie sa¹⁰³¹ mojich pier nastávalo^{3 6} pred tvou tvárou. (17) Kiež sa mi nestávaš^{3 21} skazou^{104 1032}, ty, moje útočisko¹⁰³³ v zlý deň; (18) kiež sú²¹ potupovaní¹⁸⁷ moji prenasledovatelia bez toho, ¹⁰³⁴žeby som bol²¹ potupovaný¹⁸⁷ ja, kiež sa strachujú^{21 65} oni bez toho, ¹⁰³⁴žeby som sa strachoval^{21 65} ja! Privieš na nich deň pohromy⁵⁰, áno⁷⁷, rozdrví¹²⁷ ich dvojnásobným rozdrvením^{127 225 1035}!

(19) Hospodin ku mne povedal takto: Chod⁷³ a postav sa v bráne synov ľudu, ktorou vstupujú králi Júdu⁴ a ktorou vychádzajú³, a vo všetkých bránach Jerúsáléma, (20) a budeš²¹ k nim vraviť: Počujte slovo Hospodina, králi Júdu⁴ a všetok Júda a všetci obyvatelia Jerúsáléma, ktorí³⁷⁵ vstupujete v tieto brány⁵⁸³: (21) Takto povedal Hospodin: Dajte si pozor²⁵⁰ sami na seba¹⁰³⁶, áno⁷⁷, nech nenosíte^{21 238} a v brány⁵⁸³ Jerúsáléma nevnašate^{21 1037} bremená^{94 238 1038} v deň soboty, (22) a nie že smiete²⁰ v deň soboty bremená^{90 238 1038} vnašať^{413 1037} zo svojich domov, a nie že smiete²⁰ vykonávať akékoľvek⁶⁸⁴ zamestnanie¹⁰³⁹, lež⁷⁷ musíte²⁰ deň soboty svätiť podľa toho, čo som rozkázal vašim otcom; (23) ale neposlúchli a nie že nachýlili⁴⁵⁴ svoje ucho, lež⁷⁷ zatvrdili⁶²² svoju šiju, aby nebolo počujúceho¹⁰⁴⁰ a aby nebolo prijímania¹⁹⁸ ponaučenia^{145 199}. (24) A stane sa³, ak ku mne budete pilne¹⁰⁴¹ obracať sluch⁶²¹, vyhlásené²⁹ Hospodinom, aby nebolo vnášania¹⁰³⁷ bremien^{94 238 1038} v brány⁵⁸³ tohto mesta v deň soboty, áno⁷⁷, na svätenie dňa soboty, aby v ňom nebolo vykonávania akéhokoľvek⁶⁸⁴ zamestnania¹⁰³⁹, (25) že⁷⁷ v brány⁵⁸³ tohto mesta budú vstupovať⁶ králi a kniežatá⁷², sediaci na tróne Dávida, voziaci sa na vozoch^{94 1042} a na koňoch, oni a ich kniežatá⁷², muži⁹⁴ Júdu⁴ a obyvatelia Jerúsáléma, a toto mesto ostane¹⁰⁴³ navždy²⁴⁸ obývané. (26) I prídu z miest³²⁸ Júdu⁴ a z okolia¹⁰⁴⁴ Jerúsáléma a zo zeme Benjámina a z nížiny¹⁰⁴⁵ a z pohoria³⁵⁰ a z Negeva¹⁰⁴⁶, prinášajúci vzostupné⁵⁴⁴ a iné obete⁹⁴ a obete⁹⁴ daru⁹²⁵ a kadidlo⁵⁴¹, áno⁷⁷, prinášajúci ďakovné obete^{94 1047} v dom Hospodina. (27) A ak ku mne

nebudete obracať sluch⁶²¹ na svätenie dňa soboty tak⁷⁷, aby *nebolo* nosenia²³⁸ bre-mien^{94 238 1038} pri⁷⁷ vstupovaní v brány⁵⁸³ Jerúsáľma v deň soboty, potom⁷⁷ v jeho²⁸¹ bránach zažnem¹³⁴ oheň, ktorý⁷⁷ zožerie⁸⁵ paláce⁴⁹² Jerúsáľma a nie že bude hasnúť.

18 Slovo, ktoré sa dostalo³ z blíz-kosti Hospodina²²⁶ k Jeremjovi, výrok: (2) Vstaň a zostúp v dom hrnčiar^{12 1048} a tam¹⁰⁴⁹ ti budem zvestovať³¹⁵ svoje slová. (3) I zostúpil som v dom hrnčiar^{12 1048}, a hľa ho,¹⁰⁵⁰ konal prácu¹⁰³⁹ na kruhoch¹⁰⁵¹; (4) a keď sa nádoba^{914 1052}, ktorú on hotovil⁴³, v hline^{1053 1054}, v ruke hrnčiar^{12 1048} pokazila²⁰⁰, spracoval^{43 100} ju zasa¹⁰⁵⁵ v inú⁶³ nádobu^{914 1052}, podľa *toho*, čo bolo⁶ v očiach hrnčiar^{12 1048} správne¹⁰⁵⁶ zhotoviť⁴³. (5) I dostalo sa³ ku mne slovo Hospodina, výrok: (6) Či nemôžem ako tento hrnčiar^{12 1048} konať s vami¹⁴⁰, dom Isráela – vyhlásené²⁹ Hospodinom? Hľa, ako hlina¹⁰⁵³ v ruke hrnčiar^{12 1048}, tak vy v ruke mojej, dom Isráela. (7) Hneď¹⁰⁵⁷ môžem²⁰ hovoriť ohľadne národa¹⁷ *alebo* ohľadne kráľovstva o rvaní³⁴ a o váľaní^{35 36} a o hubení¹⁰⁵⁸, (8) ale ak sa onen národ *odvráti* od svojho zla⁶¹, pretože som proti nemu¹²⁶ prehovoril, budem¹⁰⁰ mať ľútosť nad zlom⁵⁰, ktoré vykonať mu som pojal úmysel⁸¹³. (9) A hneď¹⁰⁵⁷ môžem²⁰ hovoriť ohľadne národa¹⁷ *alebo* ohľadne kráľovstva o budovaní a o vysadzovaní³⁸, (10) *ale* ak sa dá páchať⁴³, čo je³⁷⁵ v mojich očiach zlé, bez poslúchania na²⁷⁰ môj hlas, budem¹⁰⁰ mať ľútosť nad blahom⁹⁹, ktorým som sľúbil¹⁰⁵⁹ oblažiť⁴⁰ ho. (11) Nože⁴⁰¹ teraz teda' prevrav k mužom⁹⁴ Júdu⁴ a pred obyvateľmi Jerúsáľma výrok: Takto povedal Hospodin: Hľa, ja sa chystám proti vám⁵⁷ zosnovat'^{12 323 1060} zlo⁵⁰ a ukla-dám⁸¹³ proti vám⁵⁷ úklad^{347 814}, nože⁴⁰¹ sa vrátte každý⁵⁴ zo svojej zlej cesty a polep-šite⁴⁰ svoje cesty a svoje skutky. (12) No⁷⁷ povedia³⁹²: Beznádejné, lebo²¹⁹ pôjdeme za svojimi úmyslami^{282 814} a budeme usku-točňovať⁴³ každý⁵⁴ tvrdohlavosť¹⁰⁶¹ svojho zlého srdca.

(13) Preto povedal Hospodin takto: Nože⁴⁰¹ sa spýtajte medzi národmi¹⁷, kto počul takého¹⁰⁶² vecí! Panna Isráelova spá-chala⁴³ vec veľmi desivú. (14) Či môže sneh Levánónu¹⁰⁶³ zísť¹⁰⁶⁴ zo skaly poľa¹⁰⁶⁵? Či

môžu²⁰ zlyhať^{34 1066} cudzie^{186 1067} vody, stu-dené, rinúce sa⁶⁹⁹? (15) Lež²¹⁹ môj ľud na mňa zabudol, vykladajú⁶² márnosti^{196 1068}; tie⁷⁷ spôsobili ich potkýnanie sa⁵²⁸ na ich cestách, dávnych chodníkov^{448 530 1069}, na chodenie pešinami⁵³¹ cesty nenaspá-nej¹⁰⁷⁰, (16) na obrátenie¹⁰² ich zeme na hrôzu¹³³, trvalý sykot^{259 448 1071 1092} – každý po¹⁰⁷² nej prechádzajúci sa bude hroziť¹²⁰ a svojou hlavou potriasat'^{309 945}; (17) ako vietor¹⁷⁸ od východu ich budem rozptyl-ovať⁶⁹⁵ pred tvárou nepriateľa, v deň ich zhuby¹⁰⁷³ sa na nich budem dívať šijou a nie tvárou¹⁰⁷⁴.

(18) I povedali: Poďte a plánujme^{21 813} na Jeremju⁵⁷ plány^{347 814 1075}, nemôže²⁰ sa predsa stratiť zákon¹⁰⁵ od kňaza ani rada⁶¹⁸ od múdrego ani slovo od proroka; poďte a ubíjajme^{21 197} ho jazykom a nech neupí-name²¹ sluch^{513 539} na niktoré⁶⁸⁴ jeho slová.

(19) Upínaj, Hospodine, sluch^{513 539} na mňa, áno⁷⁷, načúvaj¹⁰⁷⁶ hlasu mojich od-porcov^{94 1077}! (20) Či má²⁰ za dobré¹⁰⁷⁸ byť odplácané⁹⁹⁷ zlým? Veď mojej duši vyko-pali priepadlisko⁹⁵! Spomeň na moje státie pred tvou tvárou na *príhováranie sa za* dobré pre nich, na *odvrátenie* tvojho po-pudení od nich! (21) Preto vydaj ich deti¹¹ hladu, vyžeň ich v moc¹⁰⁷⁹ meča, nech⁷⁷ sa ich ženy stanú³ bezdetnými⁹⁴⁸ a vdovami a ich muži nech budú²¹ porážaní¹⁰⁸⁰ smr-tou, ich šuhaji pobíjajú¹⁹⁷ mečom v boji⁷⁴; (22) nech je²¹ z ich domov počut krič⁷⁸⁶, keď na nich náhle budeš privádzať bandu záškodníkov¹⁰⁸¹, lebo vykopal priepad-lisko⁹⁵ na moje polapenie⁴⁶¹, mojim no-hám tajne nastrožili⁸⁶⁰ pasce. (23) A ty, Hospodine, poznáš⁶ všetky ich zámary⁶¹⁸ proti mne⁵⁷ na smrť, kiez nedávaš²¹ pri-krýtie¹⁰⁸² na¹⁰⁸³ ich nepravosť¹⁶⁹, áno⁷⁷, kiez ich hriech nevytieraš^{21 1084} z prítomnosti svojej tváre¹⁰⁸⁵ a kiez sú pred tvou tvárou zvrhovaní⁵²⁸; zaobchádzaj⁴³ s nimi¹²⁷¹ v čas svojho hnevu!

19 Takto povedal Hospodin: Chod' a zožeň^{858 1086} krčah¹⁰⁸⁷ z hlíny¹⁰⁸⁸ od hrnčiar^{12 1048} a niektorých zo starších ľudu a starších z kňazov, (2) a vyjdí¹³ do prievry¹⁷² syna Hinnóma, ktorá je pri vchode⁵⁵ do brány Hrnčiarstva^{1088 1089}, a prevolaj tam slo-vá, ktoré k tebe budem vyslovovať, (3) áno⁷⁷, povedz: Počujte slovo Hospodina, králi

Júdu⁴ a obyvatelia Jerúsalema: Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela: Hľa, ja⁵¹, chystám sa na toto miesto priviesť³²³ zlo⁵⁰, o ktorom⁵⁸ ktokoľvek⁶⁸⁴ bude počuť, budú znieť jeho uši, (4) pretože ma opustili a toto miesto odcudzili^{165 1090} a dali sa v ňom vykiadzať⁶² iným⁶³ bohom, ktorých nepoznali⁶ oni ani ich otcovia ani králi Júdu⁴, a toto miesto naplnili krvou nevinných²¹⁶. (5) Tiež⁷⁷ vybuodovali výšiny⁶³⁰ Baala¹⁰⁹ na spaľovanie svojich detí¹¹¹ ohňom⁶³¹ vzostupných *obetí*⁵⁴⁴ Baalovi¹⁰⁵, čo som nerozkázal a nie že vyslovil a nie že na moje srdce vystúpilo⁹². (6) Preto, hľa, prichádzajú dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom – keď sa tomuto miestu³²⁶ už nebude dávať názov²⁷⁹ Tófeth, ani prierva¹⁷² syna Hinnóma, lež prierva¹⁷² zabíjania⁸²⁸, (7) a zmarím¹⁰⁹¹ zámer⁶¹⁸ Júdu a Jerúsalema v tomto mieste³²⁶ a budem ich nechávať padať mečom pred tvárou ich nepriateľov a rukou hľadajúcich³⁹⁴ ich žitie³⁹⁵ a ich mŕtvoľ budem dávať za potravu vtáctvu^{373 463} nebies a zveri^{494 614} zeme (8) a toto mesto budem obracať¹⁰² v hrôzu¹³³ a v sykot^{1071 1092} – každý popri ňom²⁸¹ prechádzajúci sa bude hroziť¹²⁰ a syčať^{1071 1093} nad všetkými jeho²⁸¹ ranami^{197 504}. (9) A budem im dávať jesť mäso ich synov a mäso ich dcér a budú jesť každý⁵⁴ mäso svojho blízkeho²³⁶, v obľahnutí¹⁰⁹⁴ a v zovretí¹⁰⁹⁵, ktorým im ich nepriatelia a hľadajúci³⁹⁴ ich žitie³⁹⁵ budú pôsobiť úzkosť¹⁰⁹⁶.

(10) A pred očami mužov, ktorí³⁷⁵ pôjdu s tebou, budeš²¹ rozbiť¹²⁷ ten krách¹⁰⁸⁷ (11) a budeš²¹ k nim vraviť: Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Tak budem²⁰ rozbiť¹²⁷ tento ľud a toto mesto, ako sa⁴⁵⁶ rozbiť¹²⁷ nádoba^{914 1052} od hrnčiara^{12 1048}, ktorá už nemôže byť opravená¹⁰⁹⁷, takže⁷⁷ pre nedostatok⁶³² miesta³²⁶ na pochovávanie budú pochovávať v Tófethe. (12) Tak budem nakladať⁴³ s týmito miestom^{140 326} – vyhlásené²⁹ Hospodinom – a s jeho obyvateľmi¹⁴⁰, a to na spravenie¹⁴ tohto mesta stáby Tófethom¹⁵; (13) lebo⁷⁷ domy Jerúsalema a domy kráľov Júdu⁴ sa stanú³ znečistenými, ako miesto³²⁶ Tófethu, totiž⁵⁹³ všetky domy, na strechách ktorých vykiadzať⁶² všetkému osadenstvu^{150 638} nebies s⁷⁷ nalievaním liatych *obetí*⁶⁰⁹ iným⁶³ bohom.

(14) A keď Jeremjá prišiel z Tófetha, kde ho Hospodin poslal prorokovať¹⁰⁸, zaslal¹⁰⁰ v nádvorí¹⁰⁹⁸ domu Hospodina a povedal ku všetkému ľudu: (15) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela: Hľa, ja⁵¹, chystám sa na toto mesto⁵⁷ a na všetky jeho²⁸¹ mestá^{57 1099} priviesť³²³ všetko zlo⁵⁰, o ktorom⁵⁸ som proti nemu⁵⁷ prehovorel, lebo zatvrdili⁶²² svoju šiju, aby nebolo počutia mojich slov.

20 I počul Pašchúr, syn Imméra, kňaz (a on bol v dome Hospodina vrchným¹¹⁰⁰ dozorcom^{32 33 1101}), Jeremju, keď prorokoval^{6 108} tieto veci; (2) a Pašchúr Jeremju, proroka, zbil¹⁹⁷ a dal ho do klady, ktorá bola v hornej bráne Benjámina, ktorá bola pri dome Hospodina. (3) A na druhý deň¹¹⁰² sa stalo³, že⁷⁷ Pašchúr Jeremju z klady vyviedol¹³, a Jeremjá k nemu povedal: Tvoje meno nazval Hospodin nie Pašchúr, lež Mágór-missávi⁵⁶⁰; (4) áno, takto Hospodin povedal: Hľa, ja⁵¹, chystám sa spraviť^{143 323} ta strachom⁶⁸ tebe aj všetkým tvojim priateľom¹¹⁰³, i budú padať mečom svojich nepriateľov, čo⁷⁷ tvoje oči budú vidieť, a všetkého Júdu chcem²⁰ vydať v ruku kráľa Bávela^{115 1104}, i bude ich odvádzať⁹ v Bável¹¹⁰⁴ a porážať¹⁹⁷ mečom. (5) A chcem²⁰ vydať všetko imanie¹¹⁰⁵ tohto mesta a všetku jeho²⁸¹ lopotu³⁰² a každú jeho²⁸¹ drahocennosť^{974 1106} a všetky poklady⁹⁵⁹ kráľov Júdu⁴ chcem²⁰ vydať v ruku ich nepriateľov; tí⁷⁷ ich budú drancovať¹¹⁰⁷ a brať ich a prinášať ich v Bável¹¹⁰⁴. (6) A ty, Pašchúr, a všetci obyvatelia tvojho domu pôjdu v zajatie, a budeš musieť²⁰ prísť v Bável¹¹⁰⁴ a tam umrieť a tam byť pochovaný, ty aj všetci tvoji priatelia¹¹⁰³, ktorým si ľ živo⁴⁷⁵ prorokoval^{16 108}.

(7) Nahováral si⁶ ě¹⁰⁸ ma, Hospodine, i dal som sa nahovoriť¹¹⁰⁸, prejavil si sa²⁰² silnejším *odo* mňa^{1109 1110} a premohol si; som⁶ každý³⁸¹ deň na smiech, každý^{160 521} sa mi vysmieva, (8) lebo kedykoľvek hovorím, kričím⁷⁸⁶, volám o násilí⁵⁰¹ a plienení^{58 345 502}; veď je⁶ mi slovo Hospodina každý³⁸¹ deň na potupu a na pohanu. (9) I povedal som si²⁸⁵: Nebudem ho pripomínať a nie že budem ešte hovoriť v jeho mene; ale v mojom srdci bolo ako by ho rel³¹² oheň, uzavretý¹¹¹¹ v mojich kostiach; to⁷⁷ sa mi stalo obťažným⁵¹⁵ znášať^{128 516}, ba

nemohol som, (10)lebo slychavam⁶ šuškanie¹¹² mnohých – strach zo všetkých strán⁵⁶⁰ – : Udajte³¹⁴, nech⁷⁷ ho môžeme²⁰ udať⁴³¹⁴! Každý človek^{462 1113} môjho pokoja^{546 1114}, *ti striehnu²⁵⁰ na môj pád^{1115 1116}*. Vari sa môže²⁰ dať zvesti¹¹⁰⁸, takže naňho budeme môcť, a budeme môcť²⁰ dosiahnuť svoju pomstu na ňom^{292 817 1117}. (11)Ale so mnou je Hospodin ako mohutný¹¹¹⁸ Hrdina⁴⁴⁰, preto sa moji prenasledovatelia budú potkýnať⁵²⁸ a nič nebudú môcť; budú veľmi potupení¹⁸⁷, lebo nedosiahnu úspech^{276 767} – trvalá hanba^{246 448 1119}, *ktorá sa nezabúda*. (12)No⁷⁷ kiež, Hospodine zástupov^{150 151}, skúške podrobujúci^{564 568} spravodlivého, prehliadajúci obličky⁸¹⁶ aj srdce, budem²¹ môcť²⁰ vidieť tvoju pomstu na nich^{292 817}, lebo tebe som vyjavil^{9 818 819} svoju rozopru⁸²⁰. (13)Spievajte Hospodinovi, velebte¹¹²⁰ Hospodina, lebo vyprostuje⁶ dušu úbohého^{472 1121} z ruky páchatelov zla!

(14)*Nech je prekliaty deň, v ktorom som sa narodil, nech deň, keď ma moja matka porodila, nie je²¹ požehnaný*, (15)*nech je prekliaty muž, ktorý môjho otca upovedomil výrokom: Narodilo sa ti dieťa¹¹¹ mužského pohlavia, aby ho veľmi¹¹²² rozradostnil*, (16)a nech je^{6 21} onen muž ako mestá, ktoré Hospodin podvrátil¹⁶⁴ a nie že ľútosť pocítil, a nech slychava⁶ zrána krik⁷⁸⁶ a v čas poludnia⁴⁹⁰ poplach³⁶¹, (17)že ma neusmrtil v maternici¹¹²³, *aby sa mi moja matka stala³ mojim hrobom a jej maternica trvale tehotnou⁴⁴⁸*! (18)Načo toto? Z maternice som vyšiel¹³ vidieť strasť¹¹²⁴ a zármutok⁶⁶⁸, *aby moje dni skončili⁴¹⁰ v ostude^{187 188 304 1125}*?

21 Slovo, ktoré sa k Jeremjovi z blízkosti Hospodina²²⁶ dostalo³, keď kráľ Cidkijáhú k nemu poslal¹¹²⁶ Pašchúra, syna Malkijju, a Cefanju¹¹²⁷, syna Maaseju, kňaza, s výrokom: (2)Povypytuj sa^{639 1128}, prosím⁴⁰¹, za nás¹¹²⁹ Hospodina, lebo proti nám⁵⁷ bojuje^{6 74} Nevúchadrecar, kráľ Bávela^{115 1104}, vari bude Hospodin s nami konať⁴³ podľa všetkých svojich divov¹¹³⁰, *aby musel²⁰ spred nás⁸⁹ odtiahnuť^{1131 1132}*. (3)A Jeremjá k nim povedal: Takto musíte²⁰ povedať k Cidkijáhúovi: (4)Takto povedal Hospodin, Boh Izráela: Hľa, ja⁵¹, chystám sa obrátiť³²³ vojnové

zbrane¹¹³³, ktoré sú vo vašich rukách, ktorými bojujete⁷⁴ s kráľom Bávela^{115 1104} a s Kasdím^{113 1134 1135}, ktorí³⁷⁵ proti vám⁵⁷ začali obliehanie¹¹³⁶ zvonku¹¹³⁷ voči múru^{56 1138}, a budem ich zhromažďovať³¹⁹ doprostred tohto mesta; (5)aj ja budem s vami bojovať⁷⁴ vzťahnutou⁴⁵⁴ rukou a silným ramedom, áno⁷⁷, v hneve a v popudení a vo veľkom rozhorčení⁷⁴⁰, (6)a budem biť¹⁹⁷ obyvateľov tohto mesta, aj ľud⁶¹³ aj dobytok^{494 614}, takže⁷⁷ budú umierať veľkým morom. (7)A potom, vyhlásené²⁹ Hospodinom, chcem²⁰ vydať Cidkijáhúa, kráľa Júdu⁴, a jeho služobníkov a jeho ľud a tých, ktorí³⁷⁵ v tomto meste budú zvyšovať po more, po meči a po hladu¹¹³⁹, v ruku Nevúchadrecara, kráľa Bávela^{115 1104}, a v ruku ich nepriateľov a v ruku hľadajúcich³⁹⁴ ich žitie³⁹⁵, i bude¹¹⁴⁰ ich biť¹⁹⁷ ostrím¹¹⁴¹ meča, nebude¹¹⁴⁰ pre nich mať súcitu a nie že bude¹¹⁴⁰ šetriť⁸⁷⁵ ani sa zľutovať⁵⁵⁴.

(8)A tomuto ľudu budeš²¹ vraviť: Takto povedal Hospodin: Hľa, ja⁵¹, kladiem¹⁴ pred vašu tvár cestu života⁸¹ a cestu smrti: (9)Kto³⁷⁵ ostane v tomto meste, bude musieť²⁰ umrieť mečom alebo hladom alebo morom, no⁷⁷ kto³⁷⁵ vyjde¹³ a padne pred Kasdím^{113 1134 1142}, ktorí³⁷⁵ proti vám⁵⁷ začali obliehanie¹¹³⁶, bude žiť a jeho žitie^{395 1143} mu bude korisťou^{104 1144}, (10)lebo proti tomuto mestu upriem^{102 392} svoju tvár na zlé a nie na dobré – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ; musí²⁰ byť vydané²⁷⁶ v ruku kráľa Bávela^{115 1104}, ktorý⁷⁷ ho²⁸¹ bude vypaľovať ohňom⁶³¹.

(11)A ohľadne domu kráľa Júdu⁴ počujte slovo Hospodina: (12)Dom Dávida, takto povedal Hospodin: Za rána právne veci^{59 94} rozsudzujte^{468 469 470} a vyprostujte olupovaného¹¹⁴⁵ z ruky utláčajúceho^{497 592}, aby nemuselo²⁰ ako oheň vyjsť¹³ moje popudenie a rozhorieť sa³¹², takže⁷⁷ by nebolo hasiaceho, pre³¹³ zlo⁶¹ vašich skutkov.

(13)Hľa, ja⁵¹, som proti tebe⁷³, obyvateľka doliny¹¹⁴⁶, skaly v rovine¹¹⁴⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – vy, ktorí³⁷⁵ vravíte: Kto môže²⁰ zísť¹¹⁴⁸ proti nám⁵⁷, a kto môže²⁰ vniknúť v naše príbytky⁶⁹³? (14)Ba, budem proti vám⁵⁷ zakročovať^{32 278 428 710} podľa ovocia vašich skutkov – vyhlásené²⁹ Hospodinom – a v jej¹¹⁴⁹ lese zažnem¹³⁴ oheň, ktorý⁷⁷ zožerie⁸⁵ všetky jej¹¹⁴⁹ okolia¹⁰⁴⁴.

22 Takto povedal Hospodin: Zostúp v dom kráľa Júdu⁴ a vyslov tam toto slovo (2) a povedz: Počuj slovo Hospodina, kráľ Júdu⁴, ktorý³⁷⁵ sedíš na tróne Dávida, ty aj tvoji služobníci aj tvoj ľud, ktorí³⁷⁵ vstupujú v tieto brány⁵⁸³: (3) Takto povedal Hospodin: Uskutočňujte⁴³ právo⁵⁹ a spravodlivosť a vyprosťujte olupovaného¹⁴⁵ z ruky utláčajúceho^{497 592}, a cudzinca⁵⁹¹, sirotu a vdovu nesmiete²⁰ postihovať ubližovaním ani násilím^{501 1150 1151} ani nevinnú²¹⁶ krv v tomto mieste³²⁶ prelievať⁴⁹⁵, (4) lebo ak budete popravde¹¹⁵² uskutočňovať⁴³ toto slovo, potom⁷⁷ budú v brány⁵⁸³ tohto domu vstupovať⁶ králi, sediaci miesto Dávida⁸⁷² na jeho⁸⁷³ tróne, voziaci sa na vozoch^{94 1042} a na koňoch, on¹¹⁵³, jeho¹¹⁵⁴ služobníci¹¹⁵⁵ a jeho¹¹⁵⁴ ľud; (5) a ak nebudete tieto slová uskutočňovať⁴³, odprisahal som *sám* pri sebe – vyhlásené²⁹ Hospodinom – že tento dom bude rumoviskom^{104 636}.

(6) Áno, takto povedal Hospodin o dome kráľa Júdu⁴: Ty si mi Gileádom¹¹⁵⁶, temenom¹¹⁵⁷ Levánónu^{1063 1158} – ak ťa nebudem⁹⁵⁵ robiť pustinou, mestami neobývanými! (7) A budem proti tebe⁵⁷ zasväcovať¹¹⁵⁹ škodcov²⁰⁰, každého⁵⁴ s⁷⁷ jeho výstrojom⁹¹⁴, i budú výkvet¹¹⁶⁰ tvojich cédrov vytínať⁴⁹³ a na oheň hádzať; (8) a mnohé národy¹⁷ budú pomimo tohto mesta prechádzať a vraviť jeden k druhému¹¹⁶¹: Prečo Hospodin takto naložil⁴³ s týmto veľkým mestom¹⁴⁰? (9) A budú vraviť: Pretože opustili zmluvu Hospodina, svojho Boha, a dali sa klaňať iným⁶³ bohom a slúžiť^{442 443} im.

(10) Nech neplačete²¹ pre mŕtveho a nech pre neho sústrasť neprejavujete^{21 309 945}; plačte usedavo¹¹⁶² pre odchádzajúceho, lebo *ten* sa už nebude vracat' a vidieť zem svojho príbuzenstva¹¹⁶³, (11) lebo Hospodin takto povedal o Šallúmovi¹¹⁶⁴, synovi Jósijáhú, kráľovi Júdu⁴, ktorý³⁷⁵ kraľoval miesto Jósijáhú, svojho otca, ktorý vyšiel¹⁹ z tohto miesta³²⁶: Nebude sa ta už vracat', (12) lež²¹⁹ v mieste³²⁶, kam ho odviedli⁹, musí²⁰ umrieť, takže⁷ túto zem už vidieť nebude.

(13) Beda¹¹⁶⁵ budúcemu svoj dom s nespravodlivosťou²⁶⁴ a svoje vrchné izby s neprávom^{59 264}, *ktorý* na svojho

blízkeho²³⁶ uvaľuje službu^{442 1166} zadarmo a jeho plat¹¹⁶⁷ mu nedáva, (14) ktorý³⁷⁵ vraví: Budujem³⁸³ si rozmerný dom¹¹⁶⁸ a priestrané vrchné izby; a prelamuje si v ňom okná, *a je to obložené*¹¹⁶⁹ cédrovým drevom¹¹⁷⁰ a náterom¹¹⁷¹ červeňou¹¹⁷². (15) Či kraluješ, aby¹¹⁷³ si ty horil o vynikanie^{831 1174} cédrovým drevom¹¹⁷⁰? Či tvoj otec nejedol⁶ a nepil⁹? Ale uskutočňoval^{6 43} právo⁵⁹ a spravodlivosť – vtedy mu *bolo* dobre; (16) rozsudzoval^{16 468 469} súdnu vec^{468 470} sužovaného¹¹⁷⁵ a nemajetného⁴⁷² – vtedy *bolo* dobre. Či to²⁵⁴ *nebolo* poznanie mňa – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ? (17) Ale tvoje oči a tvoje srdce nie je *pre nič* iba ak pre tvoj nespravodlivý zisk^{522 1176} a pre nevinnú²¹⁶ krv, prelievať⁴⁹⁵ *ju*, a pre útlak⁴⁹⁷ a pre skrušovanie¹¹⁷⁷, páchať⁴³ *ho*. (18) Preto Hospodin takto povedal o Jehójákimovi, synovi Jósijáhú, kráľovi Júdu⁴: Nebudú ho oplakávať: Ach¹¹⁶⁵, môj brat, a ach¹¹⁶⁵, moja sestra! Nebudú ho oplakávať: Ach¹¹⁶⁵, pane, a ach¹¹⁶⁵, jeho veličenstvo¹¹⁷⁸! (19) Bude pochovávaný pochovaním osla, od vlečením a vyhodnením z druhej strany brán^{5 1179} Jerúsálema.

(20)⁶²⁵ Zlez¹¹⁸⁰ Levánón¹⁰⁶³ a krič¹¹⁸¹ a v Bášáne¹¹⁸² vydaj svoj hlas, a krič¹¹⁸¹ z Avárim¹¹⁸³, lebo všetci milujúci¹¹⁰³ ťa sú⁶ rozdrvení¹²⁷! (21) Hovorieval som⁶ k tebe v tvojej bezstarostnosti¹¹⁸⁴; vrela si¹⁶: Nechcem²⁰ počuť; toto⁶²³ *bola* tvoja cesta od tvojej mladosti⁸¹, že si neposlúchala⁶ na²⁷⁰ môj hlas. (22) Všetkých tvojich pastierov bude spásat'¹³⁷ vietor¹⁷⁸ a milujúci¹¹⁰³ ťa pôjdu v zajatie; áno, vtedy budeš potupovaná¹⁸² a zahanbíš sa²⁴⁶ za všetko svoje zlo^{141 292}. (23) Moja bývajúca¹¹⁸⁵ na Levánóne¹⁰⁶³, moja uhniezdená¹¹⁸⁵ medzi cédrmi, aká¹¹⁸⁶ budeš⁶ hodná poľutovania pri príchode bolestí na teba, zvižania^{356 558} ako rodičky!

(24) Ako že som živý ja, vyhlásené²⁹ Hospodinom, aj keby bol Konjáhú¹¹⁸⁷, syn Jehójákima, kráľ Júdu⁴, pečatným prsteňom na mojej pravej ruke, predsa by som ťa odtadiaľ strhával¹⁵³, (25) áno⁷⁷, chcem²⁰ ťa vydat' v ruku hľadačov³⁹⁴ tvojho žitia³⁹⁵ a v ruku tých, pred tvárou^{23 24 25} ktorých si ty plný hrôzy¹¹⁸⁸, totiž⁷⁷ v ruku Nevúchad-reccara, kráľa Bávela^{115 1104}, a v ruku Kasdím^{114 1134}, (26) a odmrštiť teba aj tvojho

matku, ktorá ťa porodila, na inú⁶³ zem, kde ste sa nenarodili, a tam budete musieť²⁰ umrieť, (27) a na zem, kam oni pozvávajú²³⁸ svoje duše k návratu ťa, ťa sa vracat' nebudú. (28) Či je tento človek³⁸⁶, Kon-jáhu¹¹⁸⁷, čísi¹¹⁸⁹ bezcenným¹¹⁹⁰, rozbitým^{1954 1956}? Či nádobou^{914 1052}, a niet v nej záľuby^{514 1191}? Prečo boli odmrštení, on aj jeho semä, a vyhodení na zem, ktorú nepoznajú⁶? (29) Zem, zem, zem, počuj slovo Hospodina! (30) Takto povedal Hospodin: Zapište tohto človeka³⁸⁶ ako bezdetného, muža¹⁰¹², ktorému sa v jeho dňoch nebude dariť²³², lebo nikomu³⁸⁶ z jeho semena sa nebude môcť podariť²³², aby sedel na tróne Dávida a vládol¹¹⁹² ešte v Júdovi^{4 1193}.

23 Beda¹¹⁶⁵ pastierom hubiacim a rozptyľujúcim⁶⁹⁵ stádo¹¹⁹⁴ mojej pastvy⁷⁶⁸ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ! (2) Preto Hospodin, Boh Izráela, takto povedal proti pastierom^{57 1195}, ktorí³⁷⁵ pasú môj ľud: Vy ste moje stádo¹¹⁹⁴ rozptýlili⁶⁹⁵ a rozohnali⁶⁴⁰ ich a nie že ste sa o nich starali^{6 32 278 1196}, hľa, ja⁵¹, chystám sa na vás sa postarať^{32 278 323 1196} o¹¹⁹⁹ zlo⁶¹ vašich skutkov – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ; (3) a budem ja zhromažďovať zvyšok⁵⁰⁸ svojho stáda¹¹⁹⁴ zo všetkých zemí, kam som ich zahnal⁶⁴⁰, a privádzať ich späť⁸⁵⁶ k ich ovčincu⁷⁷⁷, i budú sa stávať⁶ plodnými a rozmnožia sa, (4) a budem nad nimi ustanovovať⁵³³ pastierov, ktorí⁷⁷ ich budú pásť, i nebudú sa už báť²⁶ ani strachovať⁶⁵ a nie že budú čo postrádať^{32 278} – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (5) Hľa, prichádzajú dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom – keď chcem²⁰ Dávidovi vzbudiť⁵³³ spravodlivý Výhonok, i ujme sa kraľovania – Kráľ! – a bude⁶ si rozvážne počínať^{276 767} a zavádzať⁴³ na zem právo⁵⁹ a spravodlivosť. (6) V jeho dňoch bude Júdá mŕtv²⁰ byť vyslobodený^{191 192} a Izrael bude v bezpečnosti¹¹⁹⁸ sídliť⁵⁸⁵; a toto bude jeho meno, ktorým sa⁴⁵⁶ bude nazývať: Hospodin, naša spravodlivosť^{1199 1200}. (7) Preto, hľa, prichádzajú dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom – keď⁷⁷ už nebudú vraviť: Ako že je živý Hospodin, ktorý vyviedol⁹² deti¹¹¹ Izráela zo zeme Egypta, (8) lež: Ako že je živý Hospodin, ktorý vyviedol⁹² a ktorý priviedol¹²⁰¹ semä domu Izráela zo zeme severu a zo všetkých

zemí, kam som ich zahnal⁶⁴⁰, a ubytujú sa na svojej pôde⁶¹⁵.

(9) O prorokoch: Moje srdce je⁶ zložené¹²⁷ v mojom vnútri, všetky moje kosti sa rozdrkotali¹²⁰², stal som sa³ stáby kým si³⁸⁶ opitým, áno⁷, mužom¹⁰¹² – pretieklo ním víno, pred Hospodinom^{23 24 25} a pred slovami^{23 24 25} jeho svätosti. (10) Veď sa zem naplnila cudzoložníkmi²²⁵ (takže z príčiny³¹³ kľatby¹²⁰³ zem trčí¹¹⁶, pas-tvická pustiny sú⁶ vysušené⁶²⁹), ich spoloč života⁶⁴³ je zlý, ich sila⁷⁰⁷ nie je správna¹²⁰⁴, (11) ba aj prorok aj kňaz sú⁶ znesvätení^{235 1205}, aj v svojom dome som zistil⁸⁷ ich zlo⁶¹ – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (12) Preto budú mať²⁴³ svoju cestu ako kľzké miesta, budú hnaní⁶⁴⁰ v hlbokú tmu¹²⁰⁶ a padnú v nej, lebo na nich budem v roku ich navštívenia^{32 278 428 653} privádzať pohromu⁵⁰ – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (13) Aj medzi prorokmi v Šómróne som zbadal²⁰¹ čosi nenáležit¹²⁰⁷; prorokovali^{6 108} skrze Baala¹⁰⁹ a zaviedli môj ľud, Izráela, na scestie¹²⁰⁸; (14) ale medzi prorokmi v Jerúsáleme som zbadal²⁰¹ čosi desivé, cudzoložstvo¹²⁰⁹ a chodenie v lži²⁶⁵, a posilňujú^{552 1210} ruky páchatelov zla, aby sa, nikto³⁸⁶, od svojho zla neodvrátili; stali³⁹² sa³ pre mňa¹⁶, oni všetci¹⁶⁰, stáby Sodomou, a jeho^{276 1211} obyvatelia stáby Gomorou. (15) Preto Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Izráela, takto povedal proti tým prorokom^{57 1195}: Hľa, ja⁵¹, chystám sa nakrmíť³²³ ich palinou a budem ich napájať vodou-žľčou⁶⁵⁹, lebo z blízkosti²²⁶ prorokov Jerúsálema vychádza³ znesvätenie^{235 1205} do všetkej zeme.

(16) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Nesmiete²⁰ obracať sluch^{621 1212} na slová tých prorokov, ktorí³⁷⁵ vám prorokujú¹⁰⁸, oni vás zvädzajú k ničotnosti^{91 1213}, hovoria k vám o videní^{58 927} svojho srdca, nie z úst Hospodina; (17) stále¹²¹⁴ vra- via tým, ktorí mnou opovrhujú^{938 1215}: Slovo Hospodina^{1216 1217}: Budete mať²⁴³ pokoj; a každého chodiaceho podľa²⁷¹ tvrdohlavosti svojho srdca oslovia¹²¹⁸: Nebude na vás prichádzať zlé. (18) No⁷⁷ kto zastal v tajnej rade⁵¹⁹ Hospodina a postrehol²⁰¹ a počul jeho slovo? Kto pozorne vypočul^{513 1218} moje¹²¹⁹ slovo, keď⁷⁷ ho počul¹²²⁰? (19) Hľa, vyšla víchrica

Hospodina, popudenie, áno⁷⁷, víriaci^{356 1221} víchori¹²²²; bude víriť^{356 1221} na hlave zlovolných. (20) Hnev Hospodina sa nebude odvracať až do jeho¹²²³ vykonania⁴³, až do jeho¹²²⁵ uskutočnenia⁵³³ úmyslov^{794 1224} jeho srdca; v posledku dní sa v tom²⁵⁴ budete môcť²⁰ dokonale¹²²⁵ vyznať^{367 1226}. (21) Tých prorokov som neposlal, ale oni sa dali do behu; neprehovoril som k nim, ale oni sa dali prorokovať¹⁰⁸, (22) ale keby boli zastali v mojej tajnej rade⁵¹⁹ a dali sa zvesťovať³¹⁵ môjmu ľudu moje slová, potom⁷⁷ by ich odvracali¹²²⁷ od ich zlej cesty¹²²⁸ a od zla⁶¹ ich skutkov.

(23) Či som ja Boh z blízka^{824 825} – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – a nie Boh z daleka? (24) Či sa kto³⁷⁷ môže²⁰ v úkrytoch ukryť, takže⁷⁷ by som ho ja nevidel – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – ? Či nebesá a zem nenapĺňam¹²²⁹ ja – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – ? (25) Počul som⁶, čo vraveli⁶ tí proroci, ktorí³⁷⁵ prorokujú¹⁰⁸ v mojom mene lož²⁶⁵, výrok: Dostal som sen¹²³⁰, dostal som sen¹²³⁰! (26) Až dokedy? Či je čo v srdci tých prorokov, prorokujúcich¹⁰⁸ lož²⁶⁵? Áno⁷⁷, prorokov podvodu svojho srdca, (27) ktorí³⁷⁵ zamýšľajú⁸¹³ môj ľud k zabudnutiu môjho mena primäť svojimi snami, ktoré vyprávajú¹²³¹ jeden druhému¹¹⁶¹, ako ich otcovia na moje meno zabudli skrze¹²³² Baala¹⁰⁹. (28) Prorok, pri ktorom bol sen, nech vypráva^{21 1231} sen, a pri kom bolo moje slovo, nech pravdivo¹²³³ vyslovuje²¹ moje slovo. Čo má slama^{446 1234} so zrním¹²³⁵ – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – ? (29) Či moje slovo nie je také ako oheň – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – a ako kladivo rozbíjajúce⁶⁹⁵ skalisko⁴¹²?

(30) Preto, hľa, ja⁵¹, som proti tým prorokom⁵⁷ – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – kradnúcim jeden z blízkosti druhého^{226 1161} moje slová, (31) hľa, ja⁵¹, som proti tým prorokom⁵⁷ – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – ktorí³⁷⁵ používajú⁹⁶⁴ svoj jazyk, aby vyhlasovali^{6 29 1236}; Vyhlásen⁶²⁹! (32) Hľa, ja⁵¹, som proti prorokujúcim^{57 108} lživé sny⁶⁴⁶ – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom – ktorí⁷⁷ ich vyprávajú^{6 1231}, aby môj ľud svojimi lžami²⁶⁵ a svojou namyslenosťou zaviedli na scestie¹²⁰⁸, ale ja som ich neposlal a nie že som im rozkázal, takže⁷⁷ tomuto ľudu nijako¹²³⁷ nemôžu²⁰ osožiť – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom.

(33) A keď sa tá bude pýtať tento ľud alebo prorok alebo kňaz výrok: Aké¹¹⁸⁶ je bremä^{238 1038 1238} Hospodina? – potom⁷⁷ k nim budeš²⁰ vraviť: Aké¹¹⁸⁶ bremä^{238 1038 1238 7 1239} Že⁷⁷ vás chcem²⁰ zavrhnúť⁸²⁷ – vyhlásen⁶²⁹ Hospodinom; (34) a prorok alebo kňaz alebo ľud, ktorý bude vraviť: Bremä^{238 1038 1238} Hospodina – áno⁷⁷, budem zakročovať^{32 278 428 710} voči onému človekovi³⁸⁶ aj na jeho dome⁵⁷. (35) Jeden na druhého^{57 1161} a voči sebe navzájom⁸⁷⁴ budete²⁰ vraviť takto: Čím Hospodin odpovedal¹⁶⁰²? alebo: Čo Hospodin prehovoril? (36) A bremä^{238 1038 1238} Hospodina už pripomínať nebudete²⁰, lebo každému⁵⁴ bude bremenom^{238 1038} jeho slovo, pretože⁷⁷ ste slová živého Boha, Hospodina zástupov^{150 151}, nášho Boha, prevracali¹⁶⁴. (37) Voči prorokovi budeš^{20 1240} vraviť takto: Čím Hospodin odpovedal¹⁶⁰²? alebo: Čo Hospodin prehovoril? (38) A ak budete vraviť³⁸³: Bremä^{238 1038 1238} Hospodina, potom teda Hospodin povedal takto: Pre vaše prevravenie tohto slova, bremä^{238 1038 1238} Hospodina, hoci⁷⁷ som k vám poslal výrok: Nebudete²⁰ vraviť: Bremä^{238 1038 1238} Hospodina, (39) preto, hľa, ja⁵¹, áno⁷⁷, zanechám¹²⁴¹ vás v blúdení¹²⁴² a chcem²⁰ zavrhnúť⁶²⁷ spred svojej tváre⁸⁹ vás aj mesto, ktoré som dal vám a vašim otcom (40) a uviesť¹⁴ na vás trvalú potupu⁴⁴⁸ a trvalú hanbu^{246 305 448 1243}, ktorá sa nebude zabúdať.

24 Hospodin mi ukázal, a³⁶⁸ hľa, pred chrámom^{588 1244} Hospodina boli postavené⁶¹²⁴⁵ dva koše¹²⁴⁶ fig, po odvedení⁹ Jechonjáhu¹¹⁸⁷, syna Jehójákima, kráľa Júdu⁴, a hodnostárov⁷² Júdu⁴ a kováčov^{94 721} a zámočníkov⁹⁴ Nevúchadrecarom, kráľom Bávela^{115 1104}, z Jerúsálem; a uviedol ich v Bável¹¹⁰⁴. (2) Jeden kôš¹²⁴⁶ – veľmi dobré figy, ako figy rané, a jeden kôš¹²⁴⁶ – veľmi zlé figy, ktoré sa nemohli²⁰ jesť pre zľú akosť^{632 1247}. (3) A Hospodin ku mne povedal: Čo ty vidíš, Jeremjá? A povedal som: Figy – tie figy, ktoré sú³⁷⁵ dobré, sú veľmi dobré, a tie zlé sú veľmi zlé, takže sa nemôžu²⁰ jesť pre zľú akosť^{632 1247}.

(4) I dostalo sa³ ku mne slovo Hospodina, výrok: (5) Takto povedal Hospodin, Boh Izráela: Ako tieto figy, ktoré sú³⁷⁵ dobré, tak budem k dobrému uzná-

vať^{165 1090 1248} odvedenectvo^{9 1314 1328} Júdu⁴, tých, ktorých som z tohto miesta³²⁶ odoslal²³³ v zem Kasdím^{113 1134}, (6)a budem na nich k dobrému upierať¹⁰² svoje oči a privádzať ich späť⁸⁵⁶ na túto zem a budovať ich a nie vyvracať³⁷, a zasadzovať⁴³⁸ ich a nie vyrávať³⁴. (7)A chcem²⁰ im dať srdce na spoznanie mňa, že ja som Hospodin¹⁰⁰¹, i stanú sa³ mi ľudom¹⁰⁴ a ja im budem Bohom^{104 617}, lebo sa celým svojím srdcom budú ku mne vracáť. (8)A ako tie figy, ktoré sú³⁷⁵ zlé, ktoré sa nemôžu⁴⁰ jesť pre zlú akosť^{632 1247} – áno, takto povedal Hospodin – tak chcem²⁰ vydať Cidkijjáhuá, kráľa Júdu⁴, a jeho kniežatá⁷² a zvyšok⁵⁰⁸ Jerúsáléma, tých, ktorí³⁷⁵ zvyšujú v tejto zemi, aj tých, ktorí³⁷⁵ bývajú v zemi Egypta, (9)i budem ich vydávať na hrôzu⁹⁴⁴, na zlo⁵⁰ všetkým kráľovstvám zeme, na potupu a za príslovie¹²⁴⁹ a na posmech a na zlorečenie^{953 1250} vo všetkých miestach³²⁶, kam ich budem zaháňať⁶⁴⁰, (10)a budem medzi nich vysilať²³³ meč, hľad a mor až do ich vymiznutia⁵⁷⁷ z povrchu⁸⁵⁵ pôdy⁶¹⁵, ktorú som dal im a ich otcom.

25 Slovo, ktoré sa dostalo³ na Jeremju o všetkom ľude Júdu⁴, v štvrtom roku Jehójákíma, kráľa⁵ Júdu⁴ (to²⁵⁴ bol prvý rok Nevúchadreccara, kráľa⁵ Bávela^{115 1104}), (2)ktoré Jeremjá, prorok, vyslovil o všetkom ľude Júdu⁴ a ku všetkým obyvateľom Jerúsáléma, výrok: (3)Od trinásteho roku Jósijjáhuá, syna Ámóna, kráľa⁵ Júdu⁴, až po tento deň, ktorý¹²⁵¹ je v triadvadsiatom roku, sa ku mne dostávalo³⁶ slovo Hospodina a hovoril som⁶ k vám časným⁶⁰¹ hovorením a nie že ste počuli⁶; (4)a Hospodin k vám časným⁶⁰¹ posielaním posielal⁶ všetkých svojich nevoľníkov, prorokov, a nie že ste počuli⁶ a nie že ste k počutiu nachýlili⁴⁹⁴ svoje ucho, (5)s výrokom: Odvráťte sa každý⁵⁴ od svojej zlej cesty a od zla⁶¹ vašich skutkov a bývajte na pôde⁶¹⁵, ktorú Hospodin dal vám a vašim otcom, totiž⁵⁹³ oddávna¹⁵² a navždy⁵⁹⁴, (6)a nech nechodíte²¹ za inými⁶³ bohmi slúžiť^{442 443} im a klaňať sa im, a nesmiete²⁰ ma dráždiť⁶¹⁰ dielami⁶⁴ svojich rúk, a nebudem vám škodiť¹²⁵², (7)Ale neobrátili ste ku mne sluch⁶²¹ – vyhlásené²⁹ Hospodinom –

aby ste ma mohli²⁰ dráždiť⁶¹⁰ dielami⁶⁴ svojich rúk sebe na škodu⁵⁰; (8)preto Hospodin zástupov^{150 151} povedal takto: Pretože ste neposlúchli mojich slov, (9)hľa, ja⁵¹, chystám sa poslať³²³ a budem priháňať^{964 1253} všetky čelade⁵³ severu, vyhlásené²⁹ Hospodinom, a k¹²⁵⁴ Nevúchadreccarovi, kráľovi Bávela^{115 1104}, môjmu služobníkovi, a budem ich privádzať na túto zem⁵⁷ a na jej obyvateľov⁵⁷ a na všetky tieto národy^{17 57} vôkol a budem ich robiť odovzdanými^{1255 1256} a obracať¹⁰² na hrôzu¹³³ a na sykot^{1071 1092} a na trvalé rumoviska^{448 636}, (10)a budem spomedzi nich odstraňovať¹²⁵⁷ hlas jasoty⁶³⁵ a hlas radosti, hlas ženícha a hlas mladuchy²⁰⁶, zvuk²⁶² žarnovov a svetlo lampy. (11)I bude všetka táto zem rumoviskom^{104 636}, hrôzou^{104 133}, a tieto národy¹⁷ budú po sedemdesiat rokov obsluhovať⁴⁴² kráľa¹⁰¹⁰ Bávela^{115 1104}.

(12)A keď sa vyplní¹⁰⁰⁴ sedemdesiat rokov, bude⁶ sa diať: Budem navštevovať^{32 278 428} na kráľovi Bávela^{115 1104} a na onom národe¹⁷, vyhlásené²⁹ Hospodinom, ich nepravosť¹⁶⁹, a na zemi Kasdím^{113 1134}, a obracať¹⁰⁴ ju na trvalú spúšť^{259 377 448}. (13)I budem na onú zem⁵⁷ uvádzať všetky svoje slová¹²⁵⁸, ktoré som proti nej⁵⁷ vyslovil, všetko, čo³⁷⁵ je napísané v tejto knihe²⁵⁸, čo Jeremjá prorokoval^{6 108} proti všetkým národom^{17 57}. (14)Áno, aj oni, – budú⁶ si nimi slúžiť^{442 1259} mnohé národy¹⁷ a veľkí králi, i budem im odplácať⁹⁹⁷ podľa ich pôsobenia a podľa diela⁶⁴ ich rúk.

(15)Lebo Hospodin, Boh Izráela, ku mne povedal takto: Vezmi z mojej ruky túto čašu⁹⁸⁹ vína popudení a napoj ním všetky národy¹⁷, medzi ktoré tá ja posielam, (16)nech⁷ sa napijú a potácajú^{6 1260} a zblázna^{310 1261} sa pred mečom^{23 24 25}, ktorý sa ja chystám medzi nich poslať³²³. (17)Vzal som teda⁷ z ruky Hospodina tú čašu⁹⁸⁹ a napojil som všetky národy¹⁷, ku ktorým ma Hospodin poslal, (18)Jerúsálém a mestá Júdu⁴ a jeho²⁸¹ kráľov a jeho²⁸¹ hodnostárov⁷², spraviť¹⁴ ich rumoviskom^{68 636} a hrôzou^{68 133} a sykotom^{68 1071 1092} a zlorečením^{68 953 1250}, ako tohto dňa, (19)faraóna, kráľa Egypta, a jeho služobníkov a jeho kniežatá⁷² a všetok jeho ľud, (20)a všetku zmes¹²⁶² a všetkých kráľov zeme Úc¹²⁶³ a všetkých kráľov zeme

Pelištím¹¹³ a Aškélón a Gazu a Ekrón a zvyšok⁵⁰⁸ Ašdóda (21) a Edóma a Móáva⁷¹² a všetkých synov Ammóna (22) a všetkých kráľov Córa¹²⁶⁴ a všetkých kráľov Cídóna a kráľov ostrovov¹¹², ktoré sú na druhej strane¹²⁶⁵ mora, (23) a Dedána¹²⁶⁶ a Tému¹²⁶⁷ a Búza¹²⁶⁶ a všetkých ostríhaných⁷¹³ na sluchách^{557 714}, (24) a všetkých kráľov Arábie a všetkých kráľov zmesi¹²⁶², ktorí³⁷⁵ bývajú v pustine, (25) a všetkých kráľov Zimri¹²⁶⁸ a všetkých kráľov Élama a všetkých kráľov Mádája¹²⁶⁹ (26) a všetkých kráľov severu, blízkych^{824 825} aj ďalekých, jedného k druhému⁸⁷⁴, a všetky kráľovstvá zeme, ktoré sú na tvári pôdy⁶¹⁵, a kráľ Šésacha¹²⁷⁰ bude piť po nich. (27) A budeš²¹ k nim vraviť: Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela: Pite a opite sa a zvracajte a padnite a nebudete vstávať pre meč³¹³, ktorý sa ja chystám medzi vás poslať³²³. (28) A ak sa budú prieciť²⁴⁵ vziať tú čašu⁹⁸⁹ z tvojej ruky na pitie, bude^{6 21} sa diať, že⁷⁷ im budeš vraviť: Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Pravdaže¹²⁷¹ piť musíte²⁰¹! (29) Veď hľa, ja začínam¹²⁷² mesto, nad ktorým sa deje⁶ dovolávanie sa môjho mena⁵⁹⁶, postihovať pohromou¹²⁵², a vy by ste mali²⁰ ostávať celkom¹²⁷¹ bez trestu²¹⁶? Nebudete bez trestu ostávať²¹⁶, lebo ja sa chystám zavolať³²³ meč na všetkých obyvateľov⁵⁷ zeme, vyhlásené⁶²⁹ Hospodinom zástupov^{150 151}.

(30) A ty budeš²¹ proti nim⁷³ prorokovať¹⁰⁸ všetkými týmito slovami a vraviť k nim: Hospodin bude z výsosti revať^{130 383}, áno⁷⁷, zo sídla⁶⁹³ svojej svätosti⁷⁹⁵ bude vydávať³⁸³ svoj hlas, mocne¹²⁷¹ bude revať^{130 383} na svoj príbytok^{57 777 1273}, bude sa ozývať^{374 602} výskotom ako šliapači¹²⁷⁴ proti všetkým obyvateľom⁷³ zeme. (31) Skaza¹²⁷⁵ dospeje až po okraj⁷⁴⁹ zeme, lebo Hospodin má²⁴³ spor⁸²⁰ s národmi^{17 271 1276}, on má súd^{59 222} ohľadne všetkého mäsa, a zlovoľní – vydá ich meču, vyhlásené⁶²⁹ Hospodinom. (32) Takto povedal Hospodin zástupov^{146 147}: Hľa, zlo vychádza¹³ od národa¹⁷ k národu¹⁷ a od najzadnejších končín⁵⁵⁰ zeme sa pozdvíha^{383 551} veľký víchor¹²²², (33) a zabitých⁶⁷⁸ Hospodinom⁵⁵⁷ bude v onen deň od okraja⁷⁴⁹ zeme až po okraj⁷⁴⁹ zeme, a nie že budú oplakávaní²³⁰ ani zbieraní³¹⁹ ani pochovávaní; budú za hnoj na tvári pôdy⁶¹⁵.

(34) Skučte, pastieri, a kričte⁷⁸⁶ a váľajte sa, vodcovia⁹¹¹ stáda¹¹⁹⁴, lebo sa naplnili vaše dni do¹²⁷⁷ zabitia a vášho rozohňania^{259 695}, i budete padať ako obľúbená nádoba^{288 914 1052}, (35) i stratí sa⁶²⁴ pred pastiermi²³ útočište, áno, únik pred vodcami^{23 911} stáda¹¹⁹⁴ – (36) hlas kriku¹¹⁸¹ pastierov, áno⁷⁷, skučanie vodcov⁹¹¹ stáda¹¹⁹⁴, lebo Hospodin ničí³⁴⁵ ich pastvisko^{768 1278} (37) a pre žiar^{313 331} hnevu Hospodina stíchnu^{657 1279} príbytky⁷⁷⁷ pokoja. (38) Opustil ako hrivnatec¹³¹ svoj stánok¹²⁸⁰, lebo zem sa stala³ spustliskom^{104 133} od žiaru^{313 331} Toho, ktorý^{281 375} pôsobí pohromy^{501 1150 1281}, áno⁷⁷, od žiaru^{313 331} jeho¹²⁸² hnevu.

26 Na začiatku kralovania Jehójákira, syna Jósijjáhuá, kráľa Júdu⁴, sa udialo³ z blízkosti²²⁶ Hospodina toto slovo, výrok: (2) Takto povedal Hospodin: Zastaň v nádvorí¹⁰⁹⁸ domu Hospodina a vyslov ku všetkým mestám Júdu⁴, ktoré^{10 375} prichádzajú klaňať sa v dome Hospodina, všetky slová, ktoré ti rozkážem vysloviť k nim; nech nič¹²⁸³ neuberáš^{21 1284}, (3) azda budú počúvať a odvracat sa každý⁵⁴ od svojej zlej cesty, aby som mal ľútosť ohľadne zla⁵⁰, ktoré ja zamýšľam⁸¹³ im vykonať z príčiny³⁰⁷ zla⁶¹ ich skutkov; (4) i budeš²¹ k nim vraviť: Takto povedal Hospodin: Ak nebudete ku mne obracať sluch⁴²¹, aby ste chodili¹²⁵ v mojom zákone¹⁰⁵, ktorý som predložil¹⁴ vašej tvári, (5) aby ste obracali¹²⁵ sluch^{621 1212} na slová mojich nevoľníkov, prorokov, ktorých k vám ja posielam, áno⁷⁷, včasným⁵⁸⁸ posielaním, ale nepočúvali ste⁶ ich, (6) potom⁷⁷ sa tohto domu chcem²⁰ vzdať ako Šíla a toto mesto spraviť¹⁴ zločením^{68 953 1250} všetkým národom¹⁷ zeme.

(7) A kňazi a proroci a všetok ľud počuli Jeremju vyslovujúceho tieto slová v dome Hospodina, (8) a keď Jeremjá dokončil^{410 1004} vyslovovanie všetkého, čo Hospodin rozkázal vysloviť ku všetkému ľudu, stalo sa³, že⁷⁷ ho kňazi a proroci a všetok ľud polapili^{106 1285} s výrokom: Istotne¹²⁸⁶ musíš²⁰ umrieť! (9) Prečo si v mene Hospodina prorokoval^{6 108} výrok: Tento dom bude ako Šílo, a: Toto mesto bude musieť²⁰ spustnúť^{122 1287}, takže nebude⁶³² obyvateľ? I zišiel sa¹²⁸⁸ všetok ľud proti Jeremjovi⁷³ v dom Hospodina,

(10) a keď hodnostári⁷² Júdu⁴ počuli o týchto veciach⁵⁸, vystúpili^{92 100} z domu kráľa v dom Hospodina a zasadli vo vchode⁵⁵ do novej brány Hospodina. (11) A kňazi a proroci prevraveli k hodnostárom⁷² a ku všetkému ľudu výrok: Pre tohto muža¹⁶ je rozsudok⁵⁹ smrti, lebo prorokoval^{16 108} proti tomuto mestu⁷³, ako ste svojimi ušami počuli.

(12) A Jeremjá ku všetkým hodnostárom⁷² a ku všetkému ľudu prevravel výrok: Prorokovať¹⁰⁸ proti tomuto domu⁷³ a proti tomuto mestu⁷³ ma poslal Hospodin všetkými slovami¹²⁸⁹, ktoré ste počuli, (13) nuž teda¹³⁹ polepšite^{40 584} svoje cesty a svoje skutky a poslúchajte na²⁷⁰ hlas Hospodina, svojho Boha, aby mal Hospodin ľútosť ohľadne zla⁵⁰, o ktorom⁵⁸ proti vám⁵⁷ prehovoril; (14) a ja, hľa, ja⁵¹, som vo vašej ruke, spravte mi¹⁴⁰ podľa toho, čo je³⁷⁵ dobré a podľa toho, čo je³⁷⁵ správne¹⁰⁵⁶ vo vašich očiach, (15) avšak⁴¹⁸ nech spoľahlivo⁸⁷¹ viete²¹, že ak sa vy chystáte ma usmrtiť³²³, zaiste sa vy chystáte na seba a ohľadne tohto mesta a ohľadne jeho²⁸¹ obyvateľov uviesť^{114 323} nevinnú²¹⁶ krv¹²⁹⁰, lebo ma popravde¹⁶³ Hospodin poslal proti vám⁵⁷ vysloviť vo vaše uši všetky tieto slová.

(16) A hodnostári⁷² a všetok ľud povedali ku kňazom a k prorokom: Pre tohto muža¹⁶ nie je rozsudok⁵⁹ smrti, lebo k nám hovoril⁶ v mene Hospodina, nášho Boha. (17) A povstali muži zo starších zeme a prevraveli ku všetkému zideniu^{1288 1291} výrok: (18) V dňoch Chizkijjáhu⁴, kráľa Júdu⁴, bol⁶ prorokom Míchajá, Móraští¹²⁹², ktorý⁷⁷ ku všetkému ľudu Júdu⁴ prevravel výrok¹²⁹³. Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Cijjón bude poľom, ktoré bude orané^{721 1003 1294}, a Jerúsalem bude zrúcaninami¹²⁹⁵ a vrch tohto domu bude ako výšiny^{630 1296} lesa. (19) Či ho azda¹²⁸⁶ Chizkijjáhu, kráľ Júdu⁴, a všetok Júdá⁴ usmrtil? Či nebol cititeľom^{26 1297} Hospodina, takže⁷⁷ sa dal u Hospodina prihovárať¹²⁹⁸? A Hospodin sa dal pohnúť k ľútosti ohľadne zla⁵⁰, o ktorom⁵⁸ proti nim⁵⁷ prehovoril. A my sa chystáme spáchať^{43 323} veľké zlo proti svojim dušiam!

(20) A vyskytol sa³ ešte niekto³⁸⁶ vystupujúci ako prorok^{104 930} v mene Hospodina,

Úrijjáhu, syn Šemaejáhu⁴ z Kirjath-jeárim, ktorý⁷⁷ prorokoval^{16 108} proti tomuto mestu a proti tejto zemi tak, ako zneli všetky slová Jeremju; (21) a keď jeho slová počul kráľ Jehójákím a všetci jeho hrdinovia⁴⁴⁰ a všetky jeho kniežatá⁷², dal sa¹⁰⁰ kráľ usilovať o³⁹⁴ jeho usmrtenie; to⁷⁷ keď počul Úrijjáhu, zľakol sa^{26 100} a utiekol a prišiel do Egypta. (22) A kráľ Jehójákím do Egypta poslal mužov, Elnáthána, syna Achbóra, a iných mužov s ním, do Egypta, (23) tí⁷⁷ Úrijjáhu⁴ z Egypta vyviedli¹³ a priviedli ho ku kráľovi Jehójákímovi. Ten⁷⁷ ho skolil¹⁹⁷ mečom a jeho mŕtvolu hodil do hrobov detí¹¹¹ ľudu¹²⁹⁹. – (24) Avšak⁴¹⁸ s Jeremjom bola⁶ ruka Achikáma, syna Šáfána¹³⁰⁰, aby nebolo vydania ho v ruku ľudu na jeho usmrtenie.

27 Na začiatku kraľovania Cidkijjáhu⁴¹³⁰¹, syna Jósijjáhu⁴, kráľa Júdu⁴, sa k Jeremjovi z blízkosti²²⁶ Hospodina dostalo³ toto slovo, výrok: (2) Takto ku mne povedal Hospodin: Zhotov⁴³ si putá a jarmá¹³⁰² a daj ich na svoj krk (3) a odošli²³³ ich ku kráľovi Edóma¹⁵ a ku kráľovi Móáva^{115 712} a ku kráľovi Ammóna¹¹⁵ a ku kráľovi Córa¹²⁶⁴ a ku kráľovi Cídóna skrze poslov^{1303 1304}, ktorí³⁷⁵ prišli v Jerúsalem k Cidkijjáhuovi, kráľovi Júdu⁴, (4) a rozkáž im povedať k svojim pánom: Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Izraëla: Takto budete²¹ vravieť k svojim pánom: (5) Ja som zhotovil⁴³ zem, ľudstvo⁶¹³ a zver^{494 614}, ktorá je na tvári zeme, svojou veľkou mocou a svojim vzťahnutým⁴⁵⁴ ramenom, a dávam⁶ to²⁵⁴, komu je to správne¹⁰⁵⁶ v mojich očiach; (6) a teraz som ja dal všetky tieto zeme v ruku Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{115 1104}, svojho služobníka, ba aj zvieratstvo⁸⁴⁶ poľa som mu dal³⁹², jemu k službe⁴⁴², (7) i budú ho obsluhovať^{6 442 1010} všetky národy¹⁷, aj jeho syna a syna jeho syna, až do príchodu času jeho zeme, keď aj on – budú si ním slúžiť^{6 442 1259} mnohé národy¹⁷ a veľkí králi. (8) A bude⁶ sa diať³: Národ¹⁷ a kráľovstvo, ktorí jeho, Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{115 1104}, nebudú obsluhovať^{442 1010}, a čo nebude chcieť²⁰ vložiť¹⁴ svoj krk v jarmo kráľa Bávela^{115 1104}, proti onému národu^{17 57} budem zakročovať^{32 278 428 710} mečom, hľadom a morom, vyhlásené²⁹ Hospodinom,

až do môjho úplného zničenia⁵⁷⁷ ich skrze neho^{1303 1305}. (9)A vy nech neobraciate²¹ sluch⁶²¹ k svojim prorokom ani k svojim veľtcom ani k svojim snom¹³⁰⁶ ani k svojim predpovedačom¹³⁰⁷ ani k svojim bosorákom¹³⁰⁸, ktorí k vám vravia výrok: Nebudete musieť²⁰ obsluhovať^{442 1010} kráľa Bávella^{115 1104}, (10)lebo oni vám prorokujú¹⁰⁸ lož²⁶⁵ za účelom vzdialenia vás z povrchu⁶⁵⁵ vašej pôdy⁶¹⁵, aby som vás rozohnal⁶⁴⁰, aby ste museli²⁰ zahynúť. (11)Ale národ⁷, ktorý bude chcieť²⁰ zaviesť svoj krk v jarmo kráľa Bávella^{115 1104} a obsluhovať^{442 1010} ho, áno⁷, budem ho ponechávať⁹²¹ na jeho pôde⁶¹⁵, nech⁷⁷ ju môže²⁰ obrábať^{442 1010 1309} a bývať na¹³¹⁰ nej.

(12)I prehovoril som k Cidkijáhúovi, kráľovi Júdu⁴, podľa všetkých týchto slov výrokom: Zavedte svoje krky v jarmo kráľa Bávella^{115 1104} a obsluhujte^{442 1010} ho a jeho ľud a žite! (13)Načo by ste mali²⁰ mrieť, ty a tvoj ľud, mečom, hladom a morom, podľa toho, čo prehovoril Hospodin k národu¹⁷, ktorý nechce²⁰ kráľa Bávella^{115 1104} obsluhovať^{442 1010}? (14)A nech neobraciate²¹ sluch⁶²¹ k prorokom, ktorí³⁷⁵ k vám vravia výrok: Nemáte²⁰ obsluhovať^{442 1010} kráľa Bávella^{115 1104}! Veď oni vám prorokujú¹⁰⁸ lož²⁶⁵! (15)Neposlal som ich predsa ja, vyhlásené²⁹ Hospodinom, ale oni v mojom mene prorokujú¹⁰⁸ lživú^{475 1311} za účelom môjho rozohnania⁶⁴⁰ vás, aby ste museli²⁰ zahynúť vy aj tí proroci, ktorí³⁷⁵ vám prorokujú¹⁰⁸.

(16)A ku kňazom a ku všetkému toľmu ľudu som prehovoril výrokom: Takto povedal Hospodin: Nech neobraciate²¹ sluch⁶²¹ k slovám prorokov, ktorí³⁷⁵ vám prorokujú¹⁰⁸ výrok: Hľa, náčinia⁹¹⁴ domu Hospodina budú teraz chvatom z Bávella¹¹⁰⁴ prinášané späť⁴⁸⁵⁶! Veď oni vám prorokujú¹⁰⁸ lož²⁶⁵. (17)Nech k nim neobraciate²¹ sluch⁶²¹; obsluhujte^{442 1010} kráľa Bávella^{115 1104} a žite; načo by sa malo²⁰ toto mesto stávať³ rumoviskom⁶³⁶? (18)Ale ak sú oni proroci a ak je pri nich slovo Hospodina, nech sa, prosím⁴⁰¹, u Hospodina zástupov^{150 151} prihovárajú^{21 604}, aby do Bávella¹¹⁰⁴ neprišli náčinia⁹¹⁴, ktoré³⁷⁵ pozostávajú v dome Hospodina a v dome kráľa Júdu⁴ a v Jerúsaleme, (19)lebo takto povedal Hospodin zástupov^{150 151} o stĺpoch

a ohľadne mora¹³¹² a ohľadne stojanov a ohľadne pozostatku náčini⁹¹⁴, ktoré³⁷⁵ pozostávajú v tomto meste, (20)ktoré Nevúchadreccar, kráľ Bávella^{115 1104}, nevzal pri odvádzaní⁹ Jechonju¹¹⁸⁷, syna Jehójakíma, kráľa Júdu⁴, z Jerúsalema do Bávella¹¹⁰⁴, i so všetkými urodzenými Júdu⁴ a Jerúsalema – (21)áno, takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, ohľadne náčini⁹¹⁴, ktoré³⁷⁵ pozostávajú v dome Hospodina a v dome kráľa Júdu⁴ a v Jerúsaleme: (22)V Bávelli¹¹⁰⁴ budú musieť²⁰ prísť a tam budú až do dňa môjho navštívenia^{32 278 428} ich, vyhlásené²⁹ Hospodinom, keď⁷⁷ ich budem vyzdvihovať a prinášať späť⁸⁵⁶ na toto miesto³²⁶.

28 A v onom roku, na začiatku kráľovania Cidkijáhúa, kráľa Júdu⁴, v štvrtom roku, v piatom mesiaci, sa stalo³: V dome Hospodina, pred očami kňazov a všetkého ľudu, ku mne Chananej, syn Azzúra, prorok, ktorý bol z Gibeónu, prevravel výrok: (2)Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, výrok: Zlomím¹²⁷ jarmo kráľa Bávella^{115 1104}; (3)ešte v celých dvoch rokoch¹³¹³ sa ja chystám späť na toto miesto³²⁶ priniesť^{323 856} všetky náčinia⁹¹⁴ domu Hospodina, ktoré Nevúchadreccar, kráľ Bávella^{115 1104}, z tohto miesta³²⁶ vzal a zanesol ich v Bávelli¹¹⁰⁴, (4)a Jechonju¹¹⁸⁷, syna Jehójakíma, kráľa Júdu⁴, a všetko odvedenectvo^{9 1314 1328} Júdu⁴, tých, ktorí³⁷⁵ prišli do Bávella¹¹⁰⁴, sa ja chystám späť na toto miesto³²⁶ priviesť^{323 856}, vyhlásené²⁹ Hospodinom, lebo chcem²⁰ zlomiť¹²⁷ jarmo kráľa Bávella^{115 1104}. (5)A Jeremjá, prorok, povedal k Chananejovi, prorokovi, pred očami kňazov a pred očami všetkého ľudu, tých, ktorí³⁷⁵ stáli v dome Hospodina, (6)áno⁷, Jeremjá, prorok, povedal: Ámén⁷⁸¹, kiež tak Hospodin chce^{20 21} spraviť, kiež chce^{20 21} Hospodin potvrdiť⁵³³ tvoje slová, ktorými si zaporokoval¹⁰⁸, späť priniesť⁸⁵⁶ náčinia⁹¹⁴ domu Hospodina a všetko, čo bolo³⁷⁵ odvedené⁹, z Bávella¹¹⁰⁷ na toto miesto³²⁶. (7)Lenže⁴¹⁸ počuj, prosím⁴⁰¹, toto slovo, ktoré sa ja chystám vysloviť³²³ v tvoje uši a v uši všetkého ľudu: (8)Proroci, ktorí oddávna¹⁵² bývali⁶ predomnou¹²⁴⁴ a pred tebou¹²⁴⁴, tí⁷⁷ prorokovali^{6 108} o mnohých zemiach¹³¹⁵ a proti veľ-

kým kráľovstvám⁵⁷ o bojoch^{73 94} a o pohromách^{50 94} a o more; (9) prorok, ktorý prorokuje¹⁰⁸ o pokoji – ten prorok je poznávaný, že ho popravde¹⁶³ poslal Hospodin, pri dôjdení na slovo¹³⁶ toho proroka. (10) A Chananjá, prorok, vzal jarmo¹³⁰² z krku⁷⁹⁷ Jeremu, proroka, a zlomil¹²⁷ ho (11) a pred očami všetkého ľudu prevravel Chananjá výrok: Takto povedal Hospodin: Tak chcem²⁰ zlomiť¹²⁷ jarmo Nevúchadrecara, kráľa Bávela^{115 1104}, ešte v celých dvoch rokoch¹³¹³, z krku⁷⁹⁷ všetkých národov¹⁷. A Jeremjá, prorok, odišiel po svojej ceste.

(12) A po zlomení¹²⁷ jarma¹³⁰² z krku⁷⁹⁷ Jeremu, proroka, Chananjom, prorokom, sa k Jeremjovi dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (13) Chod⁷⁶ a prevrav k Chananjovi výrok: Takto povedal Hospodin: Jarmá¹³⁰² z dreva si zlámá¹²⁷, ale miesto nich zhotovíš^{21 43 392 1317} jarmá¹³⁰² zo železa, (14) lebo Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, povedal takto: Jarmo zo železa dám na krk všetkých týchto národov¹⁷ na obsluhovanie^{442 1010} Nevuchadrecara, kráľa Bávela^{115 1104}, a budú^{6 21} ho obsluhovať^{442 1010}; ba aj zvieratstvo⁸⁴⁶ poľa som mu dal³⁹².

(15) A Jeremjá, prorok, k Chananjovi, prorokovi, povedal: Počuj, prosím⁴⁰¹, Chananjá: Neposlal ťa Hospodin, ale ty si primal tento ľud spočívať dôverou^{230 441 595} na lži²⁶⁵; (16) preto povedal Hospodin takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa zapudiť^{233 323} ťa z povrchu⁸⁵⁵ tváre pôdy⁶¹⁵ – tohto roku ty umrieš³²³, lebo si hovoril⁶ o zvrate^{58 1318} proti Hospodinovi⁷³. (17) A Chananjá, prorok, v onom roku v siedmom mesiaci umrel.

29 A toto⁶²³ sú slová listu²⁵⁸, ktorý poslal Jeremjá, prorok, z Jerúsalema k pozostatku starších vyhnanectva^{9 1314} a ku kňazom a k prorokom a ku všetkému ľudu, ktorý Nevúchadrecar odvedol⁹ z Jerúsalema v Bável¹¹⁰⁴, (2) po vyjdení Jechonju¹¹⁸⁷, kráľa, a kráľovnej-matky⁸⁸⁴ a komorníkov¹³¹⁹ a hodnostárov⁷² Júdu⁴ a Jerúsalema a kováčov^{94 721} a zámočníkov⁹⁴ z Jerúsalema, (3) skrze Eleásu, syna Šáfána, a Gemarju, syna¹³⁰³ Chilkijáhúa (ktorých poslal Cidkijáhú, kráľ Júdu⁴, k Nevúchadrecarovi, kráľovi

Bávela^{115 1104}, v Bável¹¹⁰⁴), výrok: (4) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, všetkému vyhnanectvu^{9 1314}, ktoré som dal odvieť⁹ z Jerúsalema v Bável¹¹⁰⁴: (5) Budujte domy a zabývajte sa a vysádzajte³⁸ záhrady a jedzte ich ovocie, (6) a berte si ženy a plodte synov a dcéry a pre svojich synov¹⁶ berte ženy a svoje dcéry dávajte mužom, nech⁷⁷ rodia synov a dcéry, áno⁷⁷, množte sa tam a nech vás neubúda²¹, (7) a vyhľadávajte⁶³⁹ dobré⁵²⁵ mestá, kam som vás dal odvieť⁹, a modlite sa zaň²⁸¹ k Hospodinovi, lebo v jeho²⁸¹ dobrom^{304 525} bude dobre⁵²⁵ vám. (8) Áno, takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela: Nech vás neklamú^{21 1242} vaši proroci, ktorí sú vo vašom strede⁸²⁰, a vaši veštcí, a nech neobraciate²¹ pozornosť^{421 1320} k svojim snom, ktoré si radi vysnívate¹³²¹, (9) veď oni vám lživó⁴⁷⁵ prorokujú¹⁰⁸ v mojom mene – neposlal som ich, vyhlásené²⁹ Hospodinom. (10) Lebo takto povedal Hospodin, že pri¹³²² vyplnení Bávela^{5 1104 1323}, sedemdesiat rokov, vás chcem²⁰ navštíviť^{432 278} a potvrdiť⁵³³ na vás svoje dobré slovo o privedení vás späť⁸⁵⁶ na toto miesto³²⁶; (11) ja predsa poznám⁶ myšlienky³⁴⁷, ktorými na vás myslím⁸¹³ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – myšlienky³⁴⁷ blaha⁵²⁵ a nie na nešťastie⁵⁰, dať vám budúcnosť⁵⁷ nádejou. (12) I budete ma volať a pôjdete a budete sa ku mne modliť a ja k vám budem obracať sluch⁶²¹; (13) a budete ma hľadať a budete ma môcť²⁰ nájsť, ak⁷⁷ ma budete vyhľadávať^{4639 1324} celým svojím srdcom, (14) i dám sa vám nájsť – vyhlásené²⁹ Hospodinom – a budem odvracať vaše zjatie^{1325 1812} a zhromažďovať vás sprostred všetkých národov¹⁷ a zo všetkých kráľovstiev, kam som vás zahnal⁶⁴⁰ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – a privádzať vás späť⁸⁵⁶ na miesto³²⁶, odkiaľ som vás dal odvieť⁹.

(15) Ak vravíte: Hospodin nám v Báveli¹¹⁰⁴ vzbudil⁵³³ prorokov – (16) nuž, takto povedal Hospodin o kráľovi, ktorý³⁷⁵ sedí na tróne Dávida, a o všetkom ľude, ktorý³⁷⁵ býva v tomto meste, vašich bratoch, ktorí s vami nevyšli¹³ vo vyhnanstvo^{9 1314}, (17) takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Hľa, ja⁵¹, chystám sa proti nim²⁷² vypustiť^{233 323} meč, hlad a mor a chcem²⁰ ich

spraviť¹⁴ stáby zlými figami¹⁵, ktoré sa pre zlú akosť^{632 1247} nemôžu jesť, (18) a chcem²⁰ za nimi vyraziť¹³²⁶ s mečom²⁶⁴, s hladom²⁶⁴ a s morom²⁶⁴, a vydať ich všetkým kráľovstvám zeme na hrôzu³⁴⁴, na kliatbu¹²⁰³ a na úžas¹³³ a na sykot¹⁰⁷¹ medzi všetkými národmi, kam ich zaženiem⁶⁴⁰, (19) za to¹⁰⁷⁸, že neobracali⁶ sluch⁶²¹ k mojim slovám – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ktorých som sa k nim včasným⁶⁰¹ posielaním naposielal skrze svojich nevoľníkov, prorokov¹³²⁷, a nie že ste poslúchli – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(20) Ale vy počujte slovo Hospodina, všetko vyhnanectvo^{9 1314}, ktoré som odoslal²³³ z Jerúsálema v Báveli¹⁰⁴: (21) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, o Acheávovi, synovi Kóláju, a o Cidkijáhúovi, synovi Maaséju, ktorí³⁷⁵ vám v mojom mene prorokujú¹⁰⁸ lož²⁶⁵: Hľa, ja⁵¹, chystám sa vydať³²³ ich v ruku Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{115 1104}, ktorý⁷⁷ ich pred vašimi očami pobije¹⁹⁷, (22) a podľa nich²²⁵ bude pre všetko vyhnanectvo^{9 16 1314 1328}, ktoré je v Báveli¹¹⁰⁴, prevzaté¹³²⁹ zlorečenie^{942 1250 1330} výrok: Kiež tá Hospodin chce^{20 21} spraviť stáby Cidkijáhúom a stáby Acheávom, ktorých kráľ Bávela^{115 1104} upražil v ohni, (23) pretože v Isráelovi páchali^{6 43} bezbožnosť^{1024 1331}, lebo⁷⁷ cudzoložili⁶ s ženami svojich blížnych²³⁶ a v mojom mene vyslovovali⁶ slová lži²⁶⁵, čo som im nerozkázal, a ja som Ten, ktorý³⁷⁵ to vie, a som svedkom, vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(24) A k Šemaejáhúovi, Nechelámimu^{1332 1333}, budeš²⁰ prevrávať výrok: (25) Takto prevrável Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, výrok: Pretože si ty v svojom mene rozposielal listy²⁵⁸ ku všetkému ľudu, ktorý je v Jerúsáleme, a k Cefanjovi, synovi Maaséju, kňazovi, a ku všetkým kňazom, s výrok: (26) Hospodin tá spravil¹⁴ kňazom¹⁵ miesto Jehójádu, kňaza, aby ste boli¹²⁵ dozorcami^{32 33 1101} domu Hospodina ohľadne každého muža šialeného a robiaceho sa prorokom^{108 930} a máš²¹ ho dať do klady a do zveráka¹³³⁴; (27) nuž teda¹⁹⁹ prečo si sa neoboril¹³³⁵ na Jeremju, Anáthóthiho^{2 1332}, ktorý³⁷⁵ si dovoľuje vám prorokovať^{108 930}? (28) Veď predsa k nám v Báveli¹¹⁰⁴ poslal

výrok: Bude to²⁵⁴ dlhé – budujte domy a zabývajte sa a vysadzujte³⁸ záhrady a jedzte ich ovocie. – (29) A Cefanjá, kňaz, tento list²⁵⁸ prečítal v uši Jeremju, proroka; (30) a k Jeremjovi sa dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (31) Pošli ku všetkému vyhnanectvu^{9 1314} výrok: Takto povedal Hospodin o Šemaejovi, Nechelámim^{1332 1333}: Pretože vám Šemaej prorokoval^{6 108}, ale ja som ho neposlal, a primal vás dôverou spočívať^{4230 441 595} na lži²⁶⁵, (32) preto povedal Hospodin takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa proti Šemaejovi, Nechelámimu^{57 1332 1333}, a proti jeho semenu⁵⁷ zakročiť^{32 278 323 428 710}: Nebude mať²⁴³ nikoho³⁸⁶ bývajúceho vprostred tohto ľudu a nie že bude nazerať v¹³³⁶ blaho⁹⁹, ktoré ja sa chystám zriadiť^{43 323} svojmu ľudu – vyhlásené²⁹ Hospodinom – lebo hovoril⁶ o zvrate^{58 1318} proti Hospodinovi⁵⁷.

30 Slovo, ktoré sa z blízkosti²²⁶ Hospodina dostalo³ k Jeremjovi, výrok: (2) Takto prevrável Hospodin, Boh Isráela, výrok: Zapiš si všetky slová, ktoré som k tebe vyslovil, do knihy²⁵⁸, (3) lebo, hľa, prichádzajú dni, vyhlásené²⁹ Hospodinom, keď odvrátim zajatie¹³²⁵ svojho ľudu, Isráela a Júdu, povedal Hospodin, a budem ich privádzať späť⁸⁵⁶ do zeme, ktorú som dal ich otcom, i zmocnia sa⁶⁵² jej.

(4) A toto⁶²³ sú slová, ktoré Hospodin vyslovil o Isráelovi a o Júdovi, (5) lebo Hospodin povedal takto: Počuli sme hlas zdesenia¹³³⁷, je strach¹³³⁸ a niet pokoja. (6) Nože⁴⁰¹ sa spýtajte a pozrite, či rodí mužské pohlavie? Prečo vidím⁶ každého muža¹⁰¹² – jeho ruky na jeho bokoch¹³³⁹, ako rodičku, a všetky tváre sa zmenili^{164 1340} na bledosť¹³⁴¹? (7) Beda¹¹⁶⁵, lebo onen deň je veľký, takže mu niet⁶³² podobného⁷²⁹, a je to²⁵⁴ čas úzkosti³⁹⁶ Jákoba³, ale musí²⁰ z nej byť vyslobodený^{191 192}. (8) A v onen deň sa bude⁶ diať – vyhlásené²⁹ Hospodinom zástupov^{150 151} – : Budem lámať¹²⁷ jarmo z tvojho krku⁷⁹⁷ a strhávať¹⁵³ tvoje putá, a nie že si sebou ešte budú slúžiť^{442 1259} cudziari¹⁸⁶, (9) lež⁷⁷ budú⁶ obsluhovať^{442 443} Hospodina¹⁰¹⁰, svojho Boha, a Dávida, svojho kráľa¹⁰¹⁰, ktorého im chcem²⁰ vzbudiť⁵³³. (10) A ty sa nemusíš²⁰ báť²⁶, môj nevoľník Jákob – vyhlásené²⁹ Hospodinom –

ani sa strachovať⁶⁵, Isráel, lebo hľa, ja⁵¹, chystám sa vyslobodiť^{191 192 323} ťa z dialky a tvoje semä zo zeme ich zajatia, i bude⁶ sa Jákób vracat' a mať klud¹³⁴² a žiť v nerušenom pokoji, a nebude pôsobiaceho zdesenie^{1337 1343}. (11)Veď s tebou *budem* ja, vyhlásené²⁹ Hospodinom, na vyslobodzovanie^{191 192} ťa, lebo pri²⁷¹ všetkých národoch^{17 1344}, kam som ťa rozptýlil⁶⁹⁵, budem uskutočňovať⁴³ skoncovanie³⁷⁸, avšak s tebou skoncovanie³⁷⁸ uskutočňovať⁴³ nebudem, hoci⁷⁷ ťa budem podľa práva⁵⁹ ukázať¹⁴⁵, takže⁷⁷ ťa nebudem celkom¹³⁴⁵ bez trestu ponechávať²¹⁶.

(12)Áno, takto povedal Hospodin: Zúfalé^{969 1346} je to s tvojím úrazom^{16 324 1347}, bolestné je tvoje zbitie^{197 504}, (13)niet rozsudzujúceho^{468 469} tvoju súdnu vec^{468 470} na obviazanie¹³⁴⁸, liekov, náplasti¹⁷¹⁴ nemáš^{371 1349}. (14)Všetci tvoji priatelia¹¹⁰³ na teba zabudli, nevyhľadávajú⁶³⁹ ťa, lebo som ťa zbil¹⁹⁷ zbitím^{197 504} od nepriateľa, ukáznovaním^{145 199} od krutého pre množstvo tvojich nepravostí^{94 169}; tvoje hriechy sa rozmohli^{421 422}. (15)Čo kričíš⁷⁸⁶ nad svojím úrazom³²⁴? Tvoja strasť³⁵⁰ je nezhojiteľná⁹⁶⁹; tieto veci som ti vykonal pre množstvo tvojich nepravostí^{94 169}, že sa tvoje hriechy rozmohli^{421 422}.

(16)Preto všetci zožierajúci⁸⁵ ťa budú zožieraní⁸⁵ a všetci tvoji protivníci¹³⁵¹, oni všetci¹⁶⁰, pôjdu v zajatie, a olupujúci¹³⁵² ťa sa dostanú³ v olupovanie^{1353 1354} a všetkých vykorisťujúcich^{1107 1355} ťa budem vydávať za korisť¹³⁵⁶, (17)lebo budem pôsobiť vzchádzanie⁶⁷⁵ tvojho⁵ hojenia⁶⁷⁶ a z tvojich rán^{197 504} ťa budem uzdravovať¹³⁵⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – pretože ti dali názov²⁷⁹ Zahnaná⁶⁴⁰ – to²⁵⁴ je Cijjón, niet zaujímajúceho sa⁶³⁹ oň²⁸¹.

(18)Takto povedal Hospodin: Hľa, ja⁵¹, chystám sa odvracať zajatie^{323 1325 1812} stanov Jákoba a budem ľutovať⁵⁵⁴ jeho obydľia⁷⁰¹, i bude mesto zbudované²⁸¹ na svojom návrší¹³⁵⁸ a palác⁴⁹² bude ostávať podľa svojho predpisu^{59 1359}, (19)a z nich bude vychádzať^{6 13} ďakovanie¹⁰⁴⁷ a hlas baviacich sa^{968 1360}, i budem ich množiť a nie že ich bude ubúdať, a budem ich poctievať¹³⁶¹ a nie že sa budú stávať bezvýznamnými^{912 1362}, (20)a jeho¹³⁶³ deti¹¹¹ budú ako predtým a jeho¹³⁶³ zhromaždenie⁵³⁷

sa bude ustavovať⁷⁴⁵ pred mojou tvárou a proti všetkým utláčajúcim^{57 1364} ho¹³⁶³ budem zakročovať^{432 278 428 710}. (21)A z neho¹³⁶³ bude⁶ jeho¹³⁵⁰ Vznesený^{911 1365}, áno⁷⁷, jeho¹³⁶³ Vládca¹¹⁹² bude vychádzať¹³ sprostred neho¹³⁶³, a budem si ho približovať⁸²⁴, i bude⁶ ku mne pristupovať¹³⁶⁶; veď kto je ten, ktorý¹³⁶⁷ by dal v stávk¹³⁶⁸ svoje srdce^{1369 1370} na pristúpenie¹³⁶⁶ ku mne – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ? (22)I stanete sa³ mi ľudom¹⁰⁴ a ja vám budem Bohom^{104 617}.

(23)Hľa, vyšla víchrica Hospodina, popudenie, strhávajúci¹³⁷¹ víchor¹²²², bude víriť^{356 1221} na hlave zlovoľných. (24)Žiar³³¹ hnevu Hospodina sa nebude odvracať až do jeho¹²²³ vykonania⁴³, až do jeho¹²²³ uskutočnenia⁵³³ úmyslov^{794 1224} jeho srdca; v posledku dní sa v tom²⁵⁴ budete môcť²⁰ vyznať³⁶⁷.

31 V onen čas, vyhlásené²⁹ Hospodinom, budem Bohom¹⁰⁴ všetkým čeladiam⁵³ Isráela a ony mi budú ľudom^{104 617}. (2)¹³⁷²Takto povedal Hospodin: V pustine našiel milosť¹³⁷³ ľud, tí prežijú¹³⁷⁴ od meča¹³⁷⁵ – choď⁷⁶ k jeho¹²²³ uvedeniu v odpočinutie¹³⁷⁶, Isráel, ¹³⁷⁷(3)z ďaleka sa mi ukázal Hospodin: Áno⁷⁷, milujem⁶ ťa večným milovaním⁴⁴⁸, preto som ťa pritiahol¹³⁷⁸ láskavosťou^{78 1379}. (4)Ešte ťa budem budovať, takže⁷⁷ budeš vybudovaná, panna Isráela, ešte sa budeš ozdobovať^{205 388} svojimi tamburinami¹³⁸⁰ a vyjdeš¹³ v tanečnom víre veselíacich sa^{968 1360}, (5)ešte budeš vo vrchoch Sómronu vysadzovať³⁸ vinice, vysadzovači³⁸ vysadia³⁸ a začnú užívať¹²⁷². (6)Veď bude deň, keď strážcovia³⁵² v pohorí³⁵⁰ Efrájima budú volávať⁶: Vstávajúte, nech⁷⁷ môžeme²⁰ vystupovať⁹² na Cijjón k Hospodinovi, nášmu Bohu!

(7)Áno, takto povedal Hospodin: S radosťou plesajte pre Jákoba⁶, áno⁷⁷, pokrikujte¹³⁸¹ v hlave^{304 1382} národov⁷⁷, zvesťujte³¹⁵, velebite¹¹²⁰ a vravte: Vyslobod' ^{191 192}Hospodine, svoj ľud, zvyšok⁵⁰⁸ Isráela! (8)Hľa, ja⁵¹, chystám sa priviesť³²³ ich zo zeme severu a budem ich zhromažďovať od najzadnejších končín⁵⁵⁰ zeme, medzi nimi slepého a chromého, tehotnú a rodiacu pospolu; budú sa sem vracat' – veľké zidenie^{1288 1291}. (9)Budú prichádzať s plačom²⁶⁴, áno⁷⁷, povediem⁸¹¹ ich

s úpenlivými prosbami^{1264 294}, budem ich vodit¹²⁸³ k potokom¹³⁸⁴ vôd priamou¹³⁸⁵ cestou, nebudú sa na nej potkýnať⁵²⁸, lebo som sa stal³ Isráelovi otcom¹⁰⁴ a Efrájim, on je môj prvorođený.

(10) Počujte slovo Hospodina, národy¹⁷, a oznamujte³¹⁴ na ostrovoch¹¹² z diaľky⁴⁷ a vravte: *Ten, ktorý* Isráela rozohnal^{1337 1386 1387}, ho zhromažďuje a opatruje²⁵⁰ ho ako pastier svoje stádo, (11) lebo Hospodin Jákoba oslobodil⁹⁷⁸, áno⁷⁷, vykúpil¹³⁸⁸ ho z ruky silnejšieho od neho, (12) i prídu a rozplesajú sa na výsosti Cijjónu, a nahnú sa¹³⁸⁹ ku blahu⁹⁹ od Hospodina¹³⁹⁰, na obilie a na mušt a na olej¹³⁹¹ a na mládatá¹¹¹ drobného dobytká a hovädzieho dobytká, i stane sa³ ich duša stáby zavláženou¹³⁹² záhradou a nebudú už naďalej¹³⁹³ strádať¹³⁹⁴. (13) Vtedy sa bude panna radovať v tanečnom víre, aj šuhaji a starci pospolu, lebo⁷⁷ ich smútok budem obracať¹⁶⁴ na jasot⁶³⁵ a budem ich utešovať⁹⁸⁶ a rozradostňovať ich ohľadne^{292 1395} ich žiaľu¹¹²⁵; (14) a dušu kňazov budem zahŕňať^{1392 1396} tučnosťou¹³⁹⁷, a¹³⁹⁸ môj ľud, *tí* budú sytení mojou dobrotou¹³⁹⁰ – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(15) Takto povedal Hospodin: V Ráme¹⁵⁹⁹ počuť hlas, lkanie, plač veľkej horkosti⁹⁶³, Ráchel plačúcu nad svojimi deťmi¹¹¹, ktorá odmieta^{6 245} dať sa nad svojimi deťmi¹¹¹ utešiť⁹⁸⁶, že ich niet. (16) Takto povedal Hospodin: Zdrž svoj hlas od plaču a svoje oči od slz⁹⁴, lebo odmena¹³⁹⁹ za tvoju prácu^{16 1400} jesto, vyhlásené²⁹ Hospodinom, oni⁷⁷ sa zo zeme nepriateľa vrátia, (17) áno⁷⁷, pre tvoju budúcnosť¹⁶ jesto nádej – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, že⁷⁷ sa tvoje deti¹¹¹ vrátia na svoje územie⁴⁴⁹.

(18) Zreteľne¹⁴⁰¹ som počul Efrájima stážujúceho si na seba samého^{309 1402}: Podrobil si ma ukáznovaniu¹⁴⁵, i dal som sa ukáznovaniu podrobiť¹⁴⁵ ako teľa nenaučené¹⁴⁰³; obráť ma, nech⁷⁷ môžem²⁰ byť obrátený, lebo ty si Hospodin, môj Boh; (19) áno, po svojom odvrátení som pocítil ľútosť a po svojom upovedomení¹⁴⁰⁴ som sa dal plieskať po stehne¹⁴⁰⁵, bol som potupený¹⁸⁷, ba veru, zahanbil som sa²⁴⁶, že nesiem^{6 238} potupu svojej mladosti⁸¹. (20) Či je mi Efrájim drahým synom? Či

dietkom¹⁴⁰⁶ na rozkoš^{557 1407 1408}? Ale keďkoľvek z svojho hovorenia proti nemu *si* ho stále¹⁴⁰¹ musím²⁰ znova pripomínať¹⁴⁰⁹; preto moje útroby pre neho¹⁶ zvučia^{299 358}; zľutovaním⁵⁵⁴, zľutovaním⁵⁵⁴ ho musím²⁰ obdarit¹⁴¹⁰ – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(21) Navztyčuj⁴⁵⁹ si ukazateľov cesty¹⁴¹¹, navsadzuj¹⁰² si mílnikov, upri¹³² svoje srdce na hradskú¹⁴¹², cestu, ktorou si prišla¹⁴¹³; vráť sa, panna Isráela, vráť sa k týmto svojim mestám! (22) Až dokedy chceš²⁰ sem-ta uhýbať¹⁴¹⁴, odpadnúť¹⁴⁶ dcéra? Lebo Hospodin stvorí na zemi novú vec: Ženské pohlavie bude obchádzať¹⁴¹⁵ muža¹⁰¹².

(23) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela: Ešte budú vraviť toto slovo v zemi Júdu a v jeho mestách, keď privediem späť⁸⁵⁶ ich zajatectvo^{1126 1325 1416 1812}: Kiež ti žehná²¹ Hospodin, ty príbytok⁷⁷⁷ spravodlivosti, vrch svätosti! (24) A v tom²⁵⁴ sa zabývajú, Júda a všetky jeho mestá¹⁰ pospolu, roľníci a *tí, ktorí* vychádzajú^{6 325} so stádami^{94 264}; (25) lebo zomdlenú^{403 1417} dušu zavlážim^{1392 1396 1418} a každú dušu stráďajúcu¹³⁹⁴ naplním¹⁴¹⁹. – (26) Na toto som precitol a pozrel som, a môj spánok mi bol⁶ príjemný³⁴⁶.

(27) Hľa, prichádzajú dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom – keď⁷⁷ budem dom Isráela a dom Júdu osievať semenom ľudí⁶¹³ a semenom dobytká^{494 614}, (28) a bude⁶ sa diať³: Ako som nad nimi bol⁶ horlivý^{42 1420} rvať⁹⁴ a váľať^{35 36} a vyvracať³⁷ a hubiť a pôsobiť zlo, tak budem nad nimi horlivý^{42 1420} budovať a vysadzovať³⁸ – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (29) V oných dňoch nebudú už vraviť: Otcovia jedávali⁶ kyslé hrozno a trpnu¹⁴²¹ zuby synov, (30) lež bude každý⁵⁴ za svoju nepravosť¹⁶⁹ umierať, každý človek, ktorý³⁷⁵ jedáva kyslé hrozno – trpnuť¹⁴²¹ budú jeho zuby.

(31) Hľa, prichádzajú dni, vyhlásené²⁹ Hospodinom, keď s domom Isráela a s domom Júdu budem uzatvárať zmluvu⁷⁸⁴ novú; (32) nie ako zmluvu, ktorú som uzavrel⁷⁸⁴ s ich otcami v deň, keď som ich mal uchopených¹⁴¹⁶ za^{552 1422 1423} ruku na vyvedenie¹¹³ ich zo zeme Egypta, ktorú moju zmluvu oni zrušili, hoci⁷⁷ som ja pre²⁷¹ nich²⁷² bol⁶ Manželmom^{273 274}, vyhlásené²⁹ Hospodinom; (33) lež²¹⁹ zmluva,

ktorú s domom Izráela po oných dňoch budem uzatvárať⁷⁸⁴, *bude* táto – vyhlásené²⁹ Hospodinom – : Dám svoj zákon¹⁰⁵ v ich vnútro a chcem²⁰ ho napísať na ich srdce, a stanem sa³ im Bohom¹⁰⁴ a oni mi budú ľudom^{104 617}, (34) a nie že budú ešte jeden druhého¹¹⁶¹ a navzájom sa¹⁴²⁴ učiť s výrokom: Spoznajte Hospodina, lebo²¹⁹ oni všetci¹⁶⁰ ma budú znať, totiž⁵⁹³ od najmenšieho z nich⁵²⁰ až po najväčšieho z nich⁵²⁰ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – , lebo budem odpúšťať ohľadne ich neprávnosti¹⁶⁹ a nie že ešte budem spomínať na ich hriech.

(35) Takto povedal Hospodin, dávajúci slnko za svetlo vo dne, ustanovenia⁷¹⁸ mesiaca a hviezd za svetlo v noci, búriaci more, takže^{77 1425} jeho vlny¹⁴²⁶ lomozia^{299 358}, jeho meno je Hospodin zástupov^{150 151}: (36) Ak budú môcť²⁰ tieto ustanovenia⁴⁴⁷ z prítomnosti mojej tváre¹⁰⁸⁵ pomínúť¹⁰¹⁹, vyhlásené²⁹ Hospodinom, bude aj semä Izráela môcť²⁰ pred mojou tvárou na všetky dni prestať⁴⁶³⁴ byť¹⁴²⁷ národom¹⁷. (37) Takto povedal Hospodin: Ak budú nebesá odvrhu môcť²⁰ byť zmerané a základy zeme nadol preskúmané¹⁰²¹, budem sa aj ja zamietavo stavať²²⁹ proti všetkému semenu³⁹³ Izráela za všetko, čo napáchali⁴³ – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(38) Hľa, prichádzajú¹⁴²⁸ dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom – , keď⁷⁷ mesto Hospodina⁵ bude vybudované¹⁴²⁹ od veže Chanameéla až po bránu Náročia, (39) a snúra¹⁴³⁰ miery bude ďalej vychádzať priamo¹⁴³¹ na pahrbok Gárev a stáčať sa¹⁴¹⁵ ku Góji; (40) a všetka dolina^{1146 1432} mŕtvych tiel a popola^{1397 1433} a všetky nivy až po potok¹³⁸⁴ Kidrón, až po nározie brány Koní ku vychádzaniu^{47 1434}, *bude* sväte⁷⁹⁵ Hospodinovi, nebude sa otrhávať^{34 1435} a nie že sa ešte kedy²⁴⁸ bude vyvracať³⁷.

32 Slovo, ktoré sa z blízkosti²²⁶ Hospodina dostalo³ k Jeremjovi v desiatom roku Cidkijáhúa, kráľa⁵ Júdu⁴, to²⁵⁴ *bol* rok osemnástich rokov Nevúchadreccara⁵ (2) a vojenská moc^{958 1436} kráľa Bávela^{115 1104}, *tí* vtedy proti Jerúsalemú^{57 1437} ležali v obliehaní^{1136 1438} a Jeremjá, prorok, bol⁶ zavretý¹⁴³⁹ v nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice, ktorá *bola*¹⁴⁴⁰ v dome kráľa Júdu⁴, (3) kam ho Cidkijáhú, kráľ Júdu⁴,

zavrel¹⁴³⁹ s výrokom: Prečo ty prorokuješ⁶ výrokom: Takto povedal Hospodin: Hľa, ja⁵¹, chystám sa toto mesto vydať³²³ v ruku kráľa Bávela^{115 1104}, takže⁷⁷ ho²⁸¹ musí²⁰ dobyt', (4) a Cidkijáhú, kráľ Júdu⁴, nebude z ruky Kasdím^{113 1134} môcť²⁰ vyviaznúť, lež²¹⁹ istotne¹⁴⁴¹ musí²⁰ byť v ruku kráľa Bávela^{115 1104} vydaný, takže⁷⁷ jeho ústa budú hovoriť s ústami jeho a jeho oči budú vidieť oči jeho, (5) a povedie Cidkijáhúa v Bável¹¹⁰⁴ a tam bude, až kým ho navštívim^{32 278} – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ; ak¹⁴⁴² s Kasdím^{113 1134} bojujete^{74 383}, nebudete mať zdaru⁴⁷¹ – ?

(6) A Jeremjá povedal: Dostalo sa³ ku mne slovo Hospodina, výrok: (7) Hľa, prichádza k tebe Chanameél, syn Šalluma, tvojho strýka, s výrokom: Kúp⁸⁵⁸ si moje pole, ktoré je v Anáthóth², lebo ty máš⁴⁴⁶ právo⁵⁹, nárok výkupcu¹⁴⁴³ na kúpenie⁸⁵⁸. (8) A podľa slova Hospodina ku mne Chanameél, syn môjho strýka, do nádvorí¹⁰⁸⁵ väznice prišiel a povedal ku mne: Kúp⁸⁵⁸, prosím⁴⁰¹, moje pole, ktoré je v Anáthóth², ktoré je v zemi Benjámina, lebo ty máš⁴⁴⁶ právo⁵⁷ na vlastníctvo¹⁴⁴⁴, áno⁷⁷, ty máš⁴⁴⁶ nárok výkupcu¹⁴⁴³, kúp⁸⁵⁸ si. I spoznal som, že to²⁵⁴ *bolo* slovo Hospodina, (9) a to pole, ktoré je v Anáthóth², som od^{226 1445} Chanameéla, syna môjho strýka, kúpil a odvážil som mu peniaze¹⁴⁴⁶, sedemnást šekelov¹⁴⁴⁷ striebra¹⁴⁴⁶, (10) a napísal som záznam²⁵⁸, ten⁷⁷ som zapečatil, a na svedectvo som vzal svedkov a na váhach¹⁴⁴⁸ som odvážil peniaze¹⁴⁴⁶, (11) a vzal som záznam²⁵⁸ o kúpe^{557 691 1449}, ten, ktorý *bol*³⁷⁵ zapečatený – nariadenie na zvyklosti^{447 1450} – a ten, ktorý *bol*³⁷⁵ otvorený^{9 818 819 1451}, (12) a dal som záznam²⁵⁸ o kúpe^{557 691 1449} pred očami Chanameéla od môjho strýka a pred očami svedkov, ktorí³⁷⁵ zapisovali v záznam²⁵⁸ o kúpe^{557 691 1449}, a pred očami všetkých Júdovcov¹⁴⁵², ktorí³⁷⁵ sedeli v nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice, Bárúchovi, synovi Nérijju, syna Machséju, (13) a pred ich očami som Bárúchovi prikázal výrokom: (14) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Izráela: Vezmi⁷⁶ tieto záznamy²⁵⁸, tento záznam²⁵⁸ o kúpe^{557 691 1449}, aj ten, ktorý je³⁷⁵ zapečatený, aj tento záznam²⁵⁸, ktorý je³⁷⁵ otvorený^{9 818 819 1451}, a daj ich v nádobu^{914 1052}

z hlíny¹⁰⁸⁸, aby ostávali *po* mnohé dni, (15)lebo Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, povedal takto: Ešte sa v tejto zemi budú kupovať⁴⁸⁵⁸ domy, polia a vinice.

(16)A potom, čo som záznam²⁵⁸ o kúpe^{557 691 1449} dal Báruchovi, synovi Nérijju, som sa dal k Hospodinovi modliť výrok: (17)Ach¹⁸, Pane, Hospodine, ty si svojou veľkou mocou a svojím vzťahnutým⁴⁵⁴ ramenom zriadil⁴³ nebesá a zem, žiadna⁶⁸⁴ vec nie je pre teba príliš čudná^{340 1130}; (18)preukazuješ⁴³ láskavosť⁷⁸ tisícim a neprávosť¹⁶⁹ otcov odplácasť⁹⁹⁷ do záhrenia ich detí¹¹¹ po nich, ty, ktorý si³⁷⁵ Бои, ktorý je³⁷⁵ mocný⁴⁴⁰, jeho meno je Hospodin zástupov^{150 151}, (19)veľký v zámeroch^{94 618} a bohatý⁸⁶⁴ v čine¹⁴⁵³, čo sú tvoje oči¹⁴⁵⁴ otvorené na všetky cesty detí¹¹¹ ľudí⁶¹³ dať každému⁵⁴ podľa jeho cesty a podľa ovocia jeho skutkov, (20)ktorý predstavuješ^{6 102 1455} znamenia a zázraky, v zemi Egypta a až po tento deň, aj v Isráelovi⁴ a v ľudstve⁶¹³, takže⁷⁷ si si zriadil⁴³ vychýrenosť⁸⁶⁷, ako tohto dňa; (21)a svoj ľud, Isráela, si znameniami a zázrakmi a silnou rukou a vzťahnutým⁴⁵⁴ ramenom a veľkou hrôzou^{27 1456} vyviedol¹³ zo zeme Egypta (22)a dal si im túto zem, ktorú si ich otcom odprisahal im dať, zem pretekajúcu⁷⁸⁰ mliekom a medom. (23)I prišli a zmocnili sa⁶⁵² jej a nie že poslúchli na²⁷⁰ tvoj hlas a nie že sa dali v твоих zákonoch^{105 1457} chodiť; nič⁶⁸⁴, čo si im rozkázal konať, nekonali⁶; i postihol si ich všetkou touto pohromou^{50 1458} – (24)hľa, k mestu sa priblížili¹⁴⁵⁹ násypy na jeho²⁸¹ dobytie a mesto je⁶ skrze³¹³ meč, hlad a mor vydané²⁸¹ v ruku Kasdím^{113 1134}, ktorí³⁷⁵ proti nemu^{57 281} bojujú⁷⁴; áno⁷⁷, stalo sa³, čo si prehovril, ako⁷⁷ – hľa, ty⁵¹, – vidíš! (25)A ty si, Pane, Hospodine, ku mne povedal: Kúp⁸⁵⁸ si za peniaze¹⁴⁴⁶ pole a na svedectvo vezmi svedkov – a mesto je⁶ vydané²⁸¹ v ruku Kasdím^{113 1134}!

(26)I dostalo sa k Jeremjovi slovo Hospodina, výrok: (27)Hľa, ja som Hospodin, Boh všetkého mäsa⁸⁵² – či je ktorákoľvek⁶⁸⁴ vec pre mňa príliš čudná^{340 1130}? (28)Preto Hospodin povedal takto: Hľa, ja⁵⁰, chystám sa toto mesto vydať³²³ v ruku Kasdím^{113 1134}, áno⁷⁷, v ruku Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{115 1104}, takže⁷⁷ ho²⁸¹ bude môcť²⁰ do-

byť (29)a Kasdím^{113 1134}, ktorí³⁷⁵ proti tomuto mestu⁵⁷ bojujú⁷⁴, vstúpia a zažnú¹³⁴ toto mesto ohňom, áno⁷⁷, vypália^{631 1460} ho²⁸¹, aj domy, na strechách ktorých vykladzali^{6 62} Baalovi¹⁰⁹ a nalievali⁶ liate obete⁶⁰⁹ iným⁶³ bohom za účelom dráždenia⁶¹⁰ mňa. (30)Áno, synovia Isráela a synovia Júdu boli⁶ v mojich očiach od svojej mladosti^{81 1461} páchatelmi⁴³ zla⁶¹, lebo ma synovia Isráela len dráždili⁶¹⁰ dielami⁶⁴ svojich rúk, vyhlásené²⁹ Hospodinom. (31)Veď toto mesto je⁶ mi len pre¹⁴⁶² môj hnev a pre¹⁴⁶² moje popudenie, už⁵⁹³ odo dňa, keď ho²⁸¹ vybudovali, až po tento deň, aby som ho²⁸¹ odstránil^{125 308} spred svojej tváre⁸⁹ (32)pre všetko zlo⁶¹ synov Isráela a synov Júdu, ktoré napáchali⁴³ na dráždenie⁶¹⁰ mňa, oni, ich králi, ich hodnostári⁷², ich kňazi a ich proroci a muži¹⁹⁴ Júdu a obyvatelia⁹⁴ Jerúsalema, (33)áno⁷⁷, otočili¹⁹⁰ ku mne šíju a nie tvár, a pri vyučovaní ich, včasnom⁶⁰¹ vyučovaní, nepočuli^{100 605} na prijatie¹⁹⁸ ponaučenia^{145 199 1463} (34)lež⁷⁷ v dome, nad ktorým sa deje⁶ dovoľávanie sa môjho mena⁵⁹⁶, nakládli¹⁰² svojich hnusôb³⁰⁶ na jeho znečistenie. (35)A vybudovali výšiny⁶³⁰ Baala¹⁰⁹, ktoré sú v prievre¹⁷² syna Hinnóma, na prepúšťanie¹⁴⁶⁴ svojich synov a svojich dcér Mólechovi¹⁴⁶⁵, čo som nerozkázal a nie že na moje srdce vystúpilo⁹² páchanie⁴³ tejto oškľivosti¹⁰³ za účelom zvädzania Júdu k hrešeniu.

(36)A preto teraz Hospodin, Boh Isráela, takto povedal o tomto meste¹⁴⁶⁶, o ktorom⁵⁸ vy vravíte: Je⁶ mečom, hladom a morom vydané v ruku kráľa Bávela^{115 1104}. (37)Hľa, ja⁵¹, chystám sa zhromaždiť⁴²³ ich zo všetkých zemí, kam som ich v svojom hneve³⁰⁴ a v svojom popudení³⁰⁴ a vo veľkom rozhorčení^{304 740} zahnal⁶⁴⁰, a chcem²⁰ ich priviesť späť⁸⁵⁶ na toto miesto³²⁶ a dať im bývať v bezpečí¹¹⁹⁸, (38)i stanú sa³ mi ľudom¹⁰⁴ a ja im budem Bohom^{104 617}, (39)a chcem²⁰ im dať jedno srdce a jednu cestu: Mať ma *po* všetky dni v úcte²⁶ na blaho⁹⁹ sebe a svojim deťom po sebe. (40)A chcem²⁰ *vzhľadom* na nich uzavrieť⁷⁸⁴ trvalú zmluvu⁴⁴⁸, že sa spoza nich nebudem odvracať pri oblažovaní⁴⁰ ich, a úctu^{26 1467} ku mne chcem²⁰ dať v ich srdce, aby *nebolo* odstupovania³⁰⁸ spredom mňa⁸⁹,

(41) i budem nad nimi pri oblažovaní⁴⁰ ich jasat⁶³⁵ a popraviť¹⁶³ ich v tejto zemi vysadzovať⁴³⁸ všetkým svojím srdcom a všetkou svojou dušou, (42) lebo Hospodin povedal takto: Ako som na tento ľud privádzal⁶ všetko toto veľké zlo⁵⁰, tak sa ja chystám na nich priviesť³²³ všetko blaho⁹⁹, o ktorom⁵⁸ ja k nim hovorím. (43) I bude sa v tejto zemi kupovať⁸⁵⁸ pole, o ktorom⁵⁸ vy vravíte: Je to²⁵⁴ spúšť³⁷⁷, takže niet⁶³² ľudí⁶¹³ a dobytka^{494 614}, bolo dané v ruku Kasdím^{113 1134}, (44) budú za peniaze¹⁴⁴⁶ kupovať⁸⁵⁸ polia so⁷⁷ zapisovaním v záznam²⁵⁸ a pečatením a braním svedkov na svedectvo, v zemi Benjámina a v okoliach¹⁰⁴⁴ Jerúsaléma a v mestách Júdu⁴ a v mestách pohoria³⁵⁰ a v mestách nížiny¹⁰⁴⁵ a v mestách Negevu¹⁰⁴⁶, lebo chcem²⁰ odvrátiť ich zajatie^{1325 1812} – vyhlásené⁶²⁹ Hospodinom.

33 A druhý raz sa k Jeremjovi, keď⁷⁷ on ešte bol zadržaný¹¹¹¹ v nádvoří¹⁰⁹⁸ väznice, dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (2) Takto povedal Hospodin, Zriaďovateľ¹⁴³ toho^{254 1468}, Hospodin, stvárnivší¹² to^{254 1468 1469} na upevnenie⁷⁴⁵ toho^{254 1468}, jeho meno je Hospodin¹⁰⁰¹. (3) Volaj ku mne a budem ti odpovedať a oznamovať³¹⁴ ti veľké a nepochopiteľné^{69 977 1470} veci – nepoznáš⁶ ich, (4) lebo takto povedal Hospodin, Boh Izráela, o domoch tohto mesta a o domoch kráľov Júdu⁴, ktoré boli³⁷⁵ postŕhané³⁵ proti násypom⁷³ a proti mečú^{73 1471}. (5) Prichádzajú bojovať⁷⁴ s Kasdím^{113 1134} a vyplňať ich¹⁴⁷² mŕtvymi telami ľudí⁶¹³, ktorých som v svojom hneve³⁰⁴ a v svojom popudení²⁰⁴ pobil¹⁹⁷ a pre ktorých všetko zlo⁶¹ som skryl svoju tvár pred týmto mestom⁷³. (6) Hľa, ja si, chystám sa dať³²³ preň^{16 281} vzísť⁶⁷⁵ hojeniu⁶⁷⁶ a uzdraveniu, áno⁷⁷, chcem²⁰ ich uzdraviť a zjaviť^{819 819} im hojnosť¹⁴⁷³ pokoja a vernosti¹⁶³ (7) a odvrátiť zajatie^{1325 1812} Júdu a zajatie^{1325 1812} Izráela a vybudovať ich ako prvý raz (8) a očistiť ich od všetkej ich nepravosti¹⁶⁹, ktorou voči mne zhrešili, áno⁷⁷, odpustiť ohľadne všetkých ich nepravostí¹⁶⁹, ktorými voči mne zhrešili a ktorými sa proti mne vzopreli¹⁰⁷. (9) To⁷⁷ sa mi stane³ vychýrenosťou^{104 867} jasotu⁶³⁵, chválou^{104 868} a ozdobou^{104 869} voči všetkým národom⁷ zeme, ktoré budú počuť o všetkom

blahu^{58 99}, ktorým ja ich budem obdarúvať⁴³, a budú sa strachovať a chvieť¹⁹¹⁵ nado všetkým blahom⁹⁹ a nado všetkým pokojom⁹⁴⁶, ktorý ja mu^{281 1474} budem udielať⁴³.

(10) Takto povedal Hospodin: Ešte sa v tomto mieste³²⁶, o ktorom⁵⁸ vy vravíte: Ono je rozvrátené^{636 1475}, takže niet⁶³² ľudí⁶¹³ a niet⁶³² dobytka^{494 614}, v mestách Júdu⁴ a v uliciach Jerúsaléma, ktoré sú³⁷⁵ spustošené^{120 850}, takže niet⁶³² ľudí⁶¹³ a niet⁶³² obyvateľov⁹⁴ a niet⁶³² dobytka^{494 614}, bude počuť (11) hlas jasotu⁶³⁵ a hlas radosti, hlas ženicha a hlas mladuchy²⁰⁶, hlas vŕiacich: Chváľte^{1047 1476} Hospodina zástupov^{150 151}, lebo Hospodin je dobrý, lebo jeho láskavosť⁷⁸ trvá navždy²⁴⁸, od prinášajúcich ďakovné obete^{94 1047} v dom Hospodina, lebo chcem²⁰ späť priviesť⁸⁵⁶ zajaťctvo^{1325 1812} zeme, ako prvý raz, povedal Hospodin. (12) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Ešte bude v tomto mieste³²⁶, ktoré je³⁷⁵ rozvrátené^{635 1475}, takže niet⁶³² ľudí⁶¹³, ani dobytka^{494 614 1477}, a vo všetkých jeho mestách¹⁰⁹⁹ príbytok⁷⁷ pastierov ukladajúcich¹⁴⁷⁸ drobný dobytok. (13) V mestách pohoria³⁵⁰, v mestách nížiny¹⁰⁴⁵ a v mestách Negevu¹⁰⁴⁶ a v zemi Benjámina a v okoliach¹⁰⁴⁴ Jerúsaléma a v mestách Júdu⁴ budú ešte – drobný dobytok – prechádzať cez ruky rätajúceho, povedal Hospodin.

(14) Hľa, prichádzajú dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom – , keď⁷⁷ budem uskutočňovať⁵³³ dobré slovo, ktoré som vyslovil o dome¹⁴⁶⁶ Izráela a nad domom¹⁴⁷⁹ Júdu.

(15) V oných dňoch a v onen čas chcem²⁰ Dávidovi spôsobiť vyhnanie¹⁴⁸⁰ Výhonku spravodlivosti, ktorý⁷⁷ bude na zemi zavádzať⁴³ právo⁵⁹ a spravodlivosť; (16) v oných dňoch bude Júda mŕtvo² byť vyslobodený^{191 192} a Jerúsalem¹⁰ bude v bezpečnosti¹¹⁹⁸ sídliť⁵⁸⁵, a toto⁶²³ bude názov, ktorý sa⁴⁵⁶ mu²⁸¹ bude dávať²⁷⁹: Hospodin je našou spravodlivosťou^{1199 1200}. (17) Áno, takto povedal Hospodin: Nebude Dávidovi vytínaný^{493 1481} nikto³⁸⁶ sediaci na tróne domu Izráela, (18) a nie že bude léviovským¹⁴⁸² kňazom z prítomnosti mojej tváre¹⁰⁸⁵ vytínaný^{493 1481} volakto³⁸⁶ vznášajúci⁹²⁴ vzostupnú obet⁵⁴⁴ a na dym¹⁴⁸³ obracajúci¹⁴⁸⁴ obet⁹²⁵ daru⁹²⁵ a po všetky dni vykonávajúci obetovanie¹⁴⁸⁵.

(19)A k Jeremjovi sa dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (20)Ak môžete²⁰ zrušiť moju zmluvu ohľadne dňa a moju zmluvu ohľadne noci, aby *nebolo* nastávania³ dňa a noci¹⁴⁸⁶ v ich čas, (21)môže²⁰ byť zrušená aj moja zmluva s Dávidom, mojím nevoľníkom, aby nemal^{243 751 1487} syna, kráľujúceho na jeho tróne, a s lévióvskými¹⁴⁸² kňazmi obsluhujúcimi¹⁴⁸⁸ ma; (22)ako nemôže²⁰ byť sčítané¹⁴⁸⁹ osadenstvo^{150 638} nebies¹⁴⁹⁰ ani zmeraný piesok mora, tak chcem²⁰ rozmnožiť semä Dávida, môjho nevoľníka, aj Lévióvcov¹⁴⁸², obsluhujúcich¹⁴⁸⁸ ma.

(23)A k Jeremjovi sa dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (24)Či si nezbadal²⁰¹, čo *oni*, tento ľud, hovoria⁶ výrokom: Dve čelade⁵³, v ktorých Hospodin našiel záľubu⁶⁴¹, a zavrhol ich^{582 1491?} Tak⁷⁷ ohľadujú⁹³⁸ môj ľud, že pred ich tvárou už nie je národom^{17 751 1487}! (25)Takto povedal Hospodin: Ak niet mojej zmluvy *ohľadne* dňa a noci¹⁴⁸⁶, *ak* som neurčil¹⁰² ustanovenia⁷¹⁸ *ohľadne* nebies a zeme, (26)chcem²⁰ aj semä Jákoba a Dávida, môjho nevoľníka, zavrhnúť⁵⁸², takže z jeho semena nebudem brat^{4751 1487} za vládcov¹¹⁹² pre semä Abraháma, Isáka a Jákoba; veď chcem²⁰ odvrátiť ich zajatie^{1325 1812}, lebo⁷⁷ ich ľutuje^{383 554}.

34 Slovo, ktoré sa z blízkosti²²⁶ Hospodina, keď⁷⁷ Nevúchadrecar, kráľ Bávela^{115 1104}, a všetka jeho vojenská moc^{958 1436} a všetky kráľovstvá zeme *pod* vládou^{557 1192 1492} jeho ruky a všetky národnosti⁷²⁰ bojovali⁷⁴ proti Jerúsálemu⁵⁷ a proti všetkým jeho²⁸¹ mestám^{57 1099}, dostalo³ k Jeremjovi, výrok: (2)Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Chod⁷⁶ a povedz k Cidkijjáhuovi, kráľovi Júdu⁴, áno⁷⁷, povedz k nemu: Takto povedal Hospodin: Hľa, ja⁵¹, chystám sa vydat³²³ toto mesto v ruku kráľa Bávela^{115 1104}, nech⁷⁷ ho²⁸¹ vypaľuje ohňom⁶³¹, (3)a ty nebudeš môcť²⁰ ujsť pred jeho rukou²³, lež^{219 1580} istotne¹⁴⁹³ budeš musieť²⁰ byť polapený^{106 1285} a vydaný v jeho ruku¹⁵⁸¹, takže tvoje oči budú vidieť oči kráľa Bávela^{115 1104} a jeho ústa budú hovoriť s tvojimi ústami, a v Bável¹¹⁰⁴ budeš vchádzať. (4)Ale⁴¹⁸ počuj slovo Hospodina, Cidkijjáhu, kráľu Júdu⁴: Takto o tebe povedal Hospodin: Nebudeš umie-

rať mečom, (5)budeš umierať v pokoji, a páleniami^{631 1494} *pre* tvojich otcov, skorších⁷⁸³ kráľov, ktorí boli⁶ pred tebou¹²⁴⁴, tak budú páliť^{631 1494} tebe a budú pre teba¹⁶ plakať³³⁰: Ach¹¹⁶⁵, pane! Áno, ja som vyslovil slovo, vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(6)A Jeremjá, prorok, vyslovil v Jerúsáleme všetky tieto slová k Cidkijjáhuovi, kráľovi Júdu⁴; (7)a vojenská moc^{958 1436} kráľa Bávela^{115 1104}, *tí* bojovali⁷⁴ proti Jerúsálemu⁵⁷ a proti všetkým mestám Júdu⁴, ktoré³⁷⁵ pozostávali, proti Láchíši⁷³ a proti Azéke⁷³, lebo ony¹⁴⁹⁵ zvýšili z¹⁴⁹⁶ miest³²⁰ Júdu⁴, miest³²⁰ opevnených^{69 1497}.

(8)Slovo, ktoré sa k Jeremjovi dostalo³ z blízkosti²²⁶ Hospodina po uzavretí zmluvy⁷⁸⁴ kráľom Cidkijjáhuom so všetkým ľudom, ktorý *bol* v Jerúsáleme, o vyhlásení im slobody, (9)aby každý⁵⁴ prepustil^{125 233} svojho nevoľníka a každý⁵⁴ svoju služku, Hebreja¹⁴⁹⁸ a Hebrejku¹⁴⁹⁸, slobodných, aby *nebolo* uvažovania nevoľníctva^{442 1166} na nich, nikým³⁸⁶ na Júdovca¹⁴⁵², svojho brata. (10)To⁷⁷ keď počuli všetci hodnostári⁷² a všetok ľud, ktorí vstúpili v tú zmluvu, aby každý⁵⁴ prepustil^{125 233} svojho nevoľníka a každý⁵⁴ svoju služku, slobodných, aby už *nebolo* uvažovania nevoľníctva^{442 1166} na nich, poslúchli¹⁰⁰ a poprepúšťali²³³ ich, (11)ale potom obrátili¹⁴⁹⁹ a nevoľníkov a služby, ktorých poprepúšťali²³³ slobodných, primali k návratu a podrobili si ich za nevoľníkov a za služby.

(12)I dostalo sa³ slovo Hospodina k Jeremjovi z blízkosti²²⁶ Hospodina, výrok: (13)Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Ja som s vašimi otcami v deň, keď som ich mal vyvedených^{13 1416 1422} zo zeme Egypta, z domu nevoľníkov, uzavrel zmluvu⁷⁸⁴ výrokom: (14)Po uplynutí⁸⁶¹ siedmich rokov budete²⁰ prepúšťať²³³ každý⁵⁴ svojho brata, Hebreja¹⁴⁹⁸, ktorý ti bude predávaný; keď⁷⁷ ti odslúži⁴⁴² šesť rokov, prepúštiš^{21 233} ho slobodného zo svojej blízkosti¹⁵⁰⁰. Ale vaši otcovia ku mne neobrátili sluch⁶²¹ a nie že nachýľili¹⁴⁵⁴ svoje ucho. (15)A vy ste tohto dňa obrátili¹⁴⁹⁹ a spravili, čo *bolo*³⁷⁵ v mojich očiach správne¹³⁸⁵, totiž²⁹³ vyhlásenie slobody, každého⁵⁴ voči svojmu blížnemu²³⁶, a pred mojou tvárou ste uzavreli zmluvu⁷⁸⁴

v dome, nad ktorým sa deje⁶ dovolávanie sa môjho mena⁵⁹⁶; (16) *ale zasa* ste obrátili⁴⁹⁹ a znesvätili ste⁹⁹⁸ moje meno, keď⁷⁷ ste každý⁵⁴ svojho nevoľníka a každý⁵⁴ svoju slúžku, ktorých ste podľa ich túžby¹⁵⁰¹ poprepúšťali²³³ slobodných, primali k návratu a podrobili ste si ich, aby vám boli¹²⁵ nevoľníkmi¹⁰⁴ a slúžkami¹⁰⁴. (17) Preto povedal Hospodin takto: Vy ste ku mne neobrátili sluch⁶²¹ ohľadne vyhlásenia slobody, každý⁵⁴ svojmu bratovi a každý⁵⁴ svojmu blížnemu²³⁶; hľa, ja⁵¹, vyhlasujem voči vám slobodu – vyhlásené²⁹ 1502 Hospodinom – , meču, moru a hladu, a chcem²⁰ vás vydať na hrôzu⁹⁴⁴ všetkým kráľovstvám zeme; (18) a chcem²⁰ vydať tých mužov, ktorí³⁷⁵ prestúpili¹⁵⁶ moju zmluvu, lebo neuskutočnili⁵³³ slová zmluvy, ktorú uzavreli⁷⁸⁴ pred mojou tvárou teľatám, ktoré rozťali⁷⁸⁴ na dvojce a prešli medzi jeho polovicami¹⁵⁰³, (19) hodnostárov⁷² Júdu⁴ a hodnostárov⁷² Jerúsálema a komorníkov¹³¹⁹ a kňazov a všetok ľud zeme, ktorí prešli medzi polovicami¹⁵⁰³ teľata, (20) áno⁷, chcem²⁰ ich vydať v ruku ich nepriateľov a v ruku hľadájúcich³⁹⁴ ich žitie³⁹⁵ a ich mŕtvolu budú⁹⁴ potravou¹⁰⁴ vtáctvu³⁷³ 463 nebies a zveri⁴⁹⁴ 614 zeme. (21) Aj Cidkijáhú, kráľa Júdu⁴, a jeho kniežatá⁷² chcem²⁰ vydať v ruku ich nepriateľov a v ruku hľadájúcich³⁹⁴ ich žitie³⁹⁵ a v ruku vojenskej moci⁹⁵⁸ 1436 kráľa Bávela¹¹⁵ 1104, tých, ktorí³⁷⁵ spred vás⁸⁹ odtiahli¹⁵⁰⁴; (22) hľa, ja⁵¹, chystám sa rozkázať³²³ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – , a chcem²⁰ ich priviesť späť⁸⁵⁶ k tomuto mestu, nech⁷⁷ sa proti nemu⁵⁷ 281 dajú bojovať⁷⁴ a dobyjú ho²⁸¹ a vypália ho²⁸¹ ohňom⁶³¹; i mestá Júdu⁴ chcem²⁰ spraviť¹⁴ spúšťou¹⁵ 377, lebo nebude⁶³² obyvateľov⁹⁴.

35 Slovo, ktoré sa dostalo³ k Jeremjovi z blízkosti²²⁶ Hospodina v dňoch Jehójakíma, syna Jósijjáhú, kráľa Júdu⁴, výrok: (2) Chod⁷⁶ do domu Rechávím¹¹³ 1505 a oslov ich¹⁵⁰⁶ a uveď ich v dom Hospodina, do jednej z izieb¹⁵⁰⁷, a napoj ich vínom. (3) Priviedol som¹²⁵³ 1508 teda⁷ Jaazanju, syna Jeremju, syna Chavacinju, a jeho bratov a všetkých jeho synov a všetok dom Rechávím¹¹³ 1505 (4) a uviedol som ich v dom Hospodina, do izby¹⁵⁰⁷ synov Chánána, syna Jigdal-

jáhú, Božieho muža, ktorá bola vedľa izby¹⁵⁰⁷ hodnostárov⁷², ktorá bola zvrchu voči izbe¹⁵⁰⁷ Maaséjáhú, syna Šalluma, strážcu²⁵⁰ prahu, (5) a pred tvár synov domu Rechávím¹¹³ 1505 som dal poháre plné vína a povedal som k nim: Pite víno. (6) I povedali: Nebudeme piť vína, lebo Jónádáv¹⁵⁰⁹, syn Recháva¹⁵⁰⁵, náš otec, o nás dal príkaz¹⁵¹⁰ výrok: Nesmiete²⁰ piť vína, vy ani vaše deti¹¹, nikdy⁵⁸², (7) a nie že smiete²⁰ budovať dom ani semä zasievať ani vinicu vysadzovať ani ju mať²⁴³, lež²¹⁹ budete²¹ po všetky svoje dni bývať v stanoch, aby ste žili po mnohé dni na tvári pôdy⁶¹⁵, kde vy ste cudzinci⁵⁹¹ 1511. (8) Poslúchame⁶ teda⁷ na hlas²⁷⁰ Jehónádáva, syna Recháva¹⁵⁰⁵, nášho otca, o všetkom, čo nám prikázal, nepiť vína po všetky naše dni, my, naše ženy, naši synovia a naše dcéry, (9) ani budovať domy na naše bývanie, a nie že máme²⁴³ vinicu, pole alebo semä, (10) takže⁷⁷ bývame⁶ v stanoch a poslúchame⁶ a správame sa⁶ 43 podľa všetkého, čo prikázal Jónádáv¹⁵⁰⁹, náš otec. (11) Ale pri vystúpení⁹² Nevúchadreccara, kráľa Bávela¹¹⁵ 1104, do tejto zeme sa stalo³, že⁷⁷ sme si povedali²⁸⁵: Poďte¹⁵¹² a vojdime²¹ pred tvárou²³ vojenskej moci⁹⁵⁸ 1436 Kasdím¹¹³ 1134 a pred tvárou²³ vojenskej moci⁹⁵⁸ 1436 Aráma¹⁵¹³ v Jerúsaleme, takže⁷⁷ bývame v Jerúsaleme.

(12) A k Jeremjovi sa dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (13) Takto povedal Hospodin zástupov¹⁵⁰ 151, Boh Isráela: Chod⁷⁶ a povedz mužom⁹⁴ Júdu⁴ a obyvateľom Jerúsálema: Či si nechcete²⁰ vziať¹⁹⁸ ponaučenie¹⁴⁵ 199 na obrátenie sluchu⁶²¹ k mojim slovám – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ? (14) Slová Jehónádáva, syna Recháva¹⁵⁰⁵, ktorými prikázal svojim synom nepiť vína, sú uskutočňované⁶ 533, takže⁷⁷ až po tento deň vína nepijú⁶, lež²¹⁹ poslúchajú⁶ príkazu svojho otca; a ja som sa k vám včasnym⁶⁰¹ hovorením nahovoril a nie že ste ku mne sluch obrátili⁶²¹, (15) a naposielal som sa k vám včasnym⁶⁰¹ posielaním všetkých svojich nevoľníkov prorokov s výrok: Nože⁴⁰¹ sa odvráťte každý⁵⁴ od svojej zlej cesty a polepšite⁴⁰ 584 svoje skutky, nech⁷⁷ nechodíte za inými⁶³ bohmi slúžiť⁴⁴² 443 im, a budete smieť²⁰ bývať¹⁵¹⁴ na pôde⁶¹⁵, ktorú som dal vám

a vašim otcom, ale nenachýlili ste⁴⁵⁴ svoje ucho a nie že ste obrátili sluch⁴²¹ ku mne. (16)Áno, synovia Jehónádáva, syna Recháva¹⁵⁰⁵, uskutočňujú⁵³³ príkaz svojho otca, ktorým im prikázal, ale tento ľud ku mne neobrátil sluch⁶²¹; (17)preto Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, povedal takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa na Júdu⁴ a na všetkých obyvateľov Jerúsalema priviesť³²³ všetku pohromu⁵⁰, o ktorej⁵⁸ som proti nim⁵⁷ prehovoril, pretože som sa k nim nahovoril a nie že poslúchlí, a navolať som sa na nich a nie že odpovedali^{6 602}. (18)A o dome Rechávím^{113 1505} Jeremjá povedal: Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela: Pretože ste⁶ poslušní ohľadne príkazu¹⁵¹⁵ Jehónádáva, svojho otca, a všetky jeho príkazy zachovávaťe^{6 250} a správaťe⁶ sa⁴³ podľa všetkého, čo vám prikázal, (19)preto Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, povedal takto: Jehónádávovi, synovi Recháva¹⁵⁰⁵, nebude vytínaný^{493 1481} nikto³⁸⁶ stojaci po všetky dni pred mojou tvárou.

36 A v štvrtom roku Jehójákíma, syna Jehóšijáhúa, kráľa⁵ Júdu⁴, sa stalo³: Z blízkosti²²⁶ Hospodina sa k Jeremjovi dostalo³ toto slovo, výrok: (2)Vezmi si zvitok knihy²⁵⁸ a zapíš doň všetky slová, ktoré som k tebe vyslovil proti Isráelovi^{57 1195} a proti Júdovi^{57 1195} a proti všetkým národom^{57 1195} odo dňa môjho prehovorenia k tebe, odo dní Jóšijáhúa až po tento deň. (3)Azda budú, dom Júdu, chápať¹⁵¹⁶ všetko zlo⁵⁰, ktoré ja im zamýšľam⁸¹³ vykonať⁴³, aby sa odvracali každý⁵⁴ od svojej zlej cesty, takže⁷⁷ by som mohol²⁰ odpustiť ohľadne ich nepravosti¹⁶⁹ a ohľadne ich hriechu.

(4)A Jeremjá zavolať Bárúcha, syna Nériju, a Bárúch na zvitok¹⁵¹⁷ knihy²⁵⁸ zapísal z úst Jeremju všetky slová Hospodina, ktoré k nemu vyslovil, (5)a Jeremjá Bárúchovi prikázal výrok: Ja som zadržaný¹¹¹¹, nemôžem vstupovať v dom Hospodina, (6)no⁷⁷ môžeš²⁰ vstúpiť ty, i prečítaj z toho¹⁵¹⁸ zvitku, čo si zapísal z mojich úst, slová Hospodina, v uši ľudu v dome Hospodina v deň pôstu a tiež ich budeš²¹ čítať v uši všetkého Júdu, tých, ktorí³⁷⁵ prichádzajú zo svojich miest³²⁰. (7)Azda bude pred tvár Hospodina padať

ich úpenie¹⁵¹⁹ a budú sa odvracať každý⁵⁴ od svojej zlej cesty, lebo veľký je hnev a popudenie, o ktorom⁵⁸ Hospodin hovoril⁶ k tomuto ľudu. (8)A Bárúch, syn Nériju, sa zachoval⁴³ podľa všetkého, čo mu prikázal Jeremjá, prorok, ohľadne čítania slov Hospodina z tej knihy^{258 1518} v dome Hospodina.

(9)A v piatom roku Jehójákíma, syna Jehóšijáhúa, kráľa⁵ Júdu⁴, v deviatom mesiaci, sa stalo³: Pre všetok ľud v Jerúsaleme a pre všetok ľud tých, ktorí³⁷⁵ v Jerúsalem prichádzali z miest³²⁰ Júdu⁴, vyhlásili pôst pred tvárou Hospodina; (10)a Bárúch sa dal z tej knihy^{258 1518} v uši všetkého ľudu čítať slová Jeremju v dome Hospodina, v podľubí^{1507 1520} Gemarjáhúa, syna Šáfána, pismára^{647 648}, v hornom nádvorí¹⁰⁹⁸ pri vchode⁵⁵ do novej brány domu Hospodina. (11)A keď všetky slová Hospodina z tej knihy^{258 797 1517} počul Míchajhú, syn Gemarjáhúa, syna Šáfána, (12)zostúpil¹⁰⁰ v dom kráľa k izbe¹⁵⁰⁷ kancelára^{647 648}, a hľa, tam sedeli všetci hodnostári⁷², Elišámá, kancelár^{647 648}, a Delajáhú, syn Šemaejáhúa, a Elnáthán, syn Achbóra, a Gemarjáhú, syn Šáfána, a Cidkijáhú, syn Chananjáhúa, a všetci hodnostári⁷², (13)a Míchajhú im oznámil³¹⁴ všetky slová, ktoré počul pri Bárúchovom čítaní z tej knihy^{258 1518} v uši ľudu. (14)A všetci hodnostári⁷² poslali k Bárúchovi Jehúdího, syna Nethanjáhúa, syna Šelemjáhúa, syna Kúšího, s výrok: Ten zvitok, z ktorého¹⁵¹⁸ si čítal⁶ v uši ľudu, vezmi v svoju ruku a poď. A Bárúch, syn Nérijáhúa¹⁶⁵⁷, ten zvitok v svoju ruku vzal a prišiel k nim; (15)a povedali k nemu: Nože⁴⁰¹ sadni a čítaj to²⁵⁴ v naše uši. Bárúch sa teda⁷ dal v ich uši čítať (16)a za ich počutia všetkých tých slov sa stalo³, že ustrašene pozreli¹⁵²¹ jeden na druhého¹⁰⁶¹ a povedali k Bárúchovi: Všetky tieto slová musíme²⁰ nutne¹⁵²² oznámiť³¹⁴ kráľovi. (17)A spýtali sa Bárúcha výrok: Nože⁴⁰¹ nám oznám³¹⁴, ako si napísal všetky tieto slová z jeho úst? (18)A Bárúch im povedal: Zo svojich úst ku mne všetky tieto slová prednášal¹⁵²³ a ja som písal čiernidlom¹⁵²⁴ na knihu¹⁵¹⁷. (19)A hodnostári⁷² k Bárúchovi povedali: Choď, skry sa, ty aj Jeremjá, nech nikto³⁸⁶ nevie²¹, kde vy ste. (20)A vstúpili ku krá-

lovi do nádvorí¹⁰⁹⁸, ale ten zvitok uložili^{32 278 1525} v izbe¹⁵⁰⁷ Elišámu, kancelára^{647 648}, a všetky tie slová oznámili³¹⁴ v uši kráľa; (21) a kráľ poslal Jehúdího vziať ten zvitok, i vzal ho Jehúdí z izby¹⁵⁰⁷ Elišámu, kancelára^{647 648}, a dal sa čítať v uši kráľa a v uši všetkých hodnostárov⁷², ktorí³⁷⁵ stáli pred kráľom^{89 1526}. (22) A kráľ sedel v zimnom dome¹⁵²⁷, v deviatom mesiaci¹⁵²⁸, a pred jeho tvárou bolo horiace³¹² ohnisko¹⁵²⁹; (23) a ako Jehúdí prečítal tri alebo štyri stĺpce^{1004 1416}, stalo sa³, že rozrezával⁴⁹³ knihu nožíkom a dal sa hádzať do ohňa, ktorý bol na ohnisku¹⁵²⁹, až do strávenia⁵⁷⁷ celého zvitku na¹⁵³⁰ ohni, ktorý bol na¹⁵³⁰ ohnisku¹⁵²⁹, (24) a nie že sa zľakli¹⁵²¹ a nie že roztrhli svoje rúcha, kráľ ani nikto⁶⁸⁴ z jeho služobníkov, ktorí³⁷⁵ počuli všetky tieto slová. (25) A hoci Elnáthán a Delájáhú a Gemarjáhú na kráľa naliehali^{6 604}, aby nebolo spálenia⁶³¹ zvitku, on⁷⁷ k nim neobrátil sluch⁶²¹; (26) a kráľ rozkázal Jerachmeelovi, synovi Hammelecha¹⁵³¹, a Serájáhúovi, synovi Azriéla, a Šelemjáhúovi, synovi Abdeéla, privedieť¹²⁵³ Bárúcha, pisára^{647 648}, a Jeremju, proroka, ale Hospodin ich ukryl.

(27) A po kráľovom spálení⁶³¹ zvitku a slov, ktoré Báruch zapísal z úst Jeremju, sa k Jeremjovi dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (28) Ešte¹⁰⁵⁵ si vezmi iný⁶³ zvitok a napíš naň¹⁵¹⁷ všetky prvé slová, ktoré boli⁶ na tom prvom zvitku¹⁵¹⁷, ktorý Jehójakím, kráľ Júdu⁴, spálil⁶³¹, (29) a proti Jehójakímovi, kráľovi^{57 1195} Júdu⁴, musíš²⁰ povedať: Takto povedal Hospodin: Ty si tento zvitok spálil⁶³¹ s výrokom: Prečo si naň¹⁵¹⁷ napísal výrok: Istotne¹⁵³² musíš²⁰ prísť kráľ Bávela^{115 1104} a spustošiť²⁰⁰ túto zem a spôsobiť vymiznutie⁶³⁴ ľudí⁶¹³ aj dobytku^{494 614} z nej? (30) Preto Hospodin proti Jehójakímovi, kráľovi^{57 1195} Júdu⁴, povedal takto: Nebude mať²⁴³ sediaceho na tróne Dávida a jeho mŕtvolu bude vyhodená¹⁵³³ horúčosti vo dne a mrazu¹⁵³⁴ v noci (31) a budem na ňom a na jeho semene a na jeho služobníkoch navštevovať^{132 278 428} ich nepravosť¹⁶⁹ a privádzať na nich⁵⁷ a na obyvateľov⁵⁷ Jerúsálema a k¹⁵³⁵ mužom⁹⁴ Júdu pohromu⁵⁰, o ktorej⁵⁸ som sa k¹⁵³⁵ nim nahovoril a nie že poslúchl.

(32) A Jeremjá vzal iný⁶³ zvitok a dal ho Bárúchovi, synovi Nérijáhú¹⁶⁵⁷, pisárovi^{647 648}; ten⁷⁷ naň¹⁵¹⁷ napísal všetky slová knihy, ktorú Jehójakím, kráľ Júdu⁴, spálil v ohni⁶³¹, a ešte k nim²⁸³ bolo pridaných¹³⁹³ veľa slov podobných¹⁵³⁶.

37 A miesto Konjáhú¹¹⁸⁷, syna Jehójakíma, sa kraľovania ujal Cidkijáhú, syn Jósijjáhú¹¹⁰⁴, ktorého v zemi Júdu kráľom spravil Nevúchadreccar, kráľ Bávela^{115 1104}, (2) ale nie že on a jeho služobníci a ľud zeme obrátili sluch k slovom⁶²¹ Hospodina, ktoré prehovoril skrze Jeremju, proroka¹³⁰³.

(3) I poslal kráľ Cidkijáhú Jehúchala, syna Šelemju, a Cefanjáhú¹¹⁸⁷, syna Maašéju, kňazu, k Jeremjovi, prorokovi, s výrokom: Modli sa, prosím⁴⁰¹, za nás¹¹²⁹ k Hospodinovi, nášmu Bohu. (4) A Jeremjá vstupoval⁶ a vychádzal¹⁵³⁷ vprostred ľudu, lebo⁷⁷ ho nedali v dom uväznenia^{1439 1538}; (5) a z Egypta vyťahla^{13 1539} vojenskú moc^{958 1436} faraóna, čo⁷⁷ keď počuli Kasdím^{113 1134}, ktorí³⁷⁵ proti Jerúsálemu^{57 1437} ležali v obliehaní^{1136 1438}, odtiahli^{100 1504} spred Jerúsálema⁸⁹.

(6) A k Jeremjovi, prorokovi, sa dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (7) Takto povedal Hospodin, Boh Isráela: Takto musíte²⁰ povedať ku kráľovi Júdu⁴, ktorý³⁷⁵ vás ku mne poslal spytovať sa⁶³⁹ mňa: Hľa, vojenská moc^{958 1436} faraóna, ktorá³⁷⁵ vám vyťahla^{13 1539} na pomoc, sa vráti do svojej zeme, Egypta, (8) a vrátia sa Kasdím^{113 1134} a dajú sa do boja⁷⁴ proti tomuto mestu⁵⁷ a dobyjú ho²⁸¹ a vypália ho²⁸¹ ohňom⁶³¹. (9) Takto povedal Hospodin: Nech neklamete^{21 1242} sami seba¹⁰³⁶ výrokom: Kasdím^{113 1134} isto¹⁵⁴⁰ spred nás⁸⁹ odchádzajú, lebo neodchádzajú, (10) lebo keby ste pobili¹⁹⁷ všetku vojenskú moc^{958 1436} Kasdím^{113 1134}, ktorí³⁷⁵ s vami bojujú⁷⁴, a zvýšili by medzi nimi muži ťažko ranení¹⁵⁴¹, každý⁵⁴ v svojom stane, vedeli²⁰ by povstať a toto mesto by ohňom vypálili⁶³¹.

(11) A keď vojenská moc^{958 1436} Kasdím^{113 1134} spred Jerúsálema⁸⁹ pred tvárou²³ vojenskej moci^{958 1436} faraóna odtiahla^{1416 1504}, stalo sa³, (12) že⁷⁷ Jeremjá vyšiel¹³ z Jerúsálema pobrať sa v zem Benjámina, ujať sa odtadiaľ podielu¹⁵⁴² vprostred ľudu. (13) A keď sa on dostal³

v bránu Benjámina, *bol* tam¹⁰⁰ dôstojník¹⁵⁴³ stráže^{32 1544}, ktorého¹⁵⁴⁵ meno *bolo* Jirijá, syn Šalmeju, syna Chananju; ten⁷⁷ Jeremju, proroka, polapil^{106 1285} s výrokom: Ty chceš²⁰ prebehnúť¹⁵⁴⁶ ku Kasdím^{113 1134}! (14)A Jeremjá povedal: Lož²⁶⁵¹! Neprebíham^{605 1546} na stranu Kasdím^{113 1134}! Ale Jirijá k nemu neobrátil sluch⁶²¹, lež⁷⁷ Jeremju^{552 1547} polapil^{106 1285} a priviedol ho k hodnostárom⁷², (15)a hodnostári⁷² sa na Jeremju nazlostili^{740 1548} a zbili¹⁹⁷ ho a dali ho v dom žalára¹⁵⁴⁹, dom Jehónáthána, písára^{647 648}, lebo ho spravili domom¹⁰⁴ uväznenia^{1439 1538 1550}, (16)Keď Jeremjá prišiel do domu tej diery^{126 1551} a do sklepení¹⁵⁵² a ostal tam Jeremjá mnoho dní, (17)potom⁷⁷ kráľ Cidkijáhú poslal a dal ho priviesť^{1253 1553}, a dal sa ho kráľ v svojom dome potajme¹⁵⁵⁴ vypytovať a povedal: Či je¹⁵⁵⁵ slovo z blízkosti²²⁶ Hospodina? A Jeremjá povedal: Je¹⁵⁵⁵. A povedal: Musíš²⁰ byť vydaný v ruku kráľa Bávela^{115 1104}. (18)A Jeremjá povedal ku kráľovi Cidkijáhúovi: Čím som zhrešil voči tebe a voči tvojim služobníkom a voči tomuto ľudu, že ste ma dali do domu uväznenia^{1439 1538 1550}? (19)A kde sú vaši proroci, ktorí vám prorokovali^{6 108} výrokom: Kráľ Bávela^{115 1104} nebude prichádzať na vás⁵⁷ a na túto zem⁵⁷? (20)No⁷⁷ teraz počúv, prosím⁴⁰¹, môj pane, kráľu, kiez, prosím⁴⁰¹, moje úpenie¹⁵¹⁹ padá²¹ pred tvoju tvár a kiez ma neposielaš²¹ späť⁸⁵⁶ v dom Jehónáthána, písára^{647 648}, nech⁷⁷ tam nemusím²⁰ umrieť. (21)A kráľ Cidkijáhú rozkázal, aby Jeremju umiestnili^{32 278 1525} v nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice a dávať mu denne¹⁵⁵⁶ peceň¹⁵⁵⁷ chleba z ulice pekárov až do strávenia⁵⁷⁷ všetkého chleba z mesta; i ostal Jeremjá v nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice.

38 Ale Šefatjá, syn Mattána, a Gedaljáhú, syn Paščúra, a Júchal, syn Šelemjáhúa¹⁵⁵⁸, a Paščúr, syn Malkijju, počuli slová¹⁵⁵⁹, ktoré Jeremjá vyslovil ku všetkému ľudu výrokom: (2)Takto povedal Hospodin: Kto³⁷⁵ ostane v tomto meste, bude musieť²⁰ umrieť mečom, hladom alebo morom, no⁷⁷ kto³⁷⁵ vyjde¹³ ku Kasdím^{113 1134}, bude žiť a jeho žitie^{395 1143} mu bude korisťou^{104 1144}, áno⁷, bude žiť. (3)Takto povedal Hospodin: Toto mesto istotne¹⁴⁴¹ musí²⁰ byť vydané v ruku vojenskej moci^{958 1436} kráľa Bávela^{115 1104},

takže⁷⁷ ho musí²⁰ dobyť. (4)I povedali tí hodnostári⁷² ku kráľovi: Tento muž by, prosíme⁴⁰¹, mal²⁰ byť usmrtený, pretože predsa pôsobí ochabovanie¹⁵⁶⁰ rúk bojovníkov¹⁵⁶¹, ktorí³⁷⁵ v tomto meste zvyšujú, a rúk všetkého ľudu, hovorením k nim slovami ako tieto¹⁵⁶²; veď tento muž – on sa nezaháňa^{605 639} po pokoji pre tento ľud¹⁶, lež po nešťastí⁵⁰. (5)A kráľ Cidkijáhú povedal: Hľa, on je vo vašej ruke, lebo kráľ s vami nič¹²⁸³ nezmôže⁶⁰⁵. (6)Vzali teda⁷ Jeremju a hodili ho do cisterny¹²⁶ Malkijáhúa, syna Hammelecha¹⁵³¹, ktorá *bola* v nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice, a spustili²³³ Jeremju po povrazoch; a v tej cisterne¹²⁶ nebolo vody, lež bahno, a v to bahno sa Jeremjá ponoril¹⁵⁶³.

(7)I počul Eved-melech, Kúš^{898 899}, klieštenec^{1319 1564}, ktorý¹⁵⁴⁵ *bol* v dome kráľa, že Jeremju dali do tej cisterny¹²⁶; a keď kráľ sedel v bráne Benjámina, (8)vyšiel^{13 100} Eved-melech z kráľovho domu a prehovril ku kráľovi výrokom: (9)Môj pane, kráľu, títo muži spáchali zlo pri všetkom, čo vykonali Jeremjovi, prorokovi¹⁴⁰, ktorého hodili do cisterny¹²⁶, a tam, kde je¹⁵⁶⁵, bude musieť²⁰ od hladu umrieť, veď v meste už niet chleba. (10)I rozkázal kráľ Eved-melechovi, Kúšimu^{898 899}, výrokom: Vezmi si k ruke¹⁵⁶⁶ tridsať mužov odtiaľto a vytiahni⁹² Jeremju, proroka, z tej cisterny¹²⁶ skôr ako bude umierať. (11)Eved-melech si teda⁷ k ruke¹⁵⁶⁶ vzal tých mužov a vstúpil v dom kráľa pod skladište¹⁵⁶⁷ a nabral odtiaľto zdrapov z obnosených odevov a zdrapov starých handier a spustil²³³ ich po povrazoch k Jeremjovi do cisterny¹²⁶, (12)a povedal Eved-melech, Kúš^{885 886}, k Jeremjovi: Napchaj¹⁰², prosím⁴⁰¹, tých zdrapov z obnosených odevov a zdrapov starých handier do svojich podpazuší¹⁵⁶⁸ zospodu, na povrazy! A Jeremjá tak spravil (13)a po povrazoch Jeremju vytiahl¹³⁷⁸ a vyzdvihli ho z cisterny¹²⁶, a Jeremjá ostal v nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice.

(14)A kráľ Cidkijáhú poslal a dal Jeremju, proroka, priviesť^{1253 1553} k sebe do tretieho vchodu¹⁵⁶⁹, ktorý *bol* v dome Hospodina, a povedal kráľ k Jeremjovi. Ja sa chystám na čosi¹²⁸³ sa ťa spýtať³²³, nech predo mnou²³ nič¹²⁸³ nezatajuješ²¹. (15)A Jeremjá k Cidkijáhúovi povedal:

Ak ti budem oznamovať³¹⁴, či ma isto¹²⁸⁶ nebudeš chcieť²⁰ usmrtiť? A ak ti budem radiť^{618 1570}, nebudeš ku mne obracať sluch⁶²¹. (16)A kráľ Cidkijáhú Jeremjovi tajne¹⁵⁵⁴ odpisahal výrok: *Ako že je živý Hospodin*, ktorý¹⁵⁷¹ nám zriadil⁴³ toto žitie³⁹⁵: Ak tá budem⁹⁵⁵ chcieť²⁰ usmrtiť, ak tá budem⁹⁵⁵ chcieť²⁰ vydať v ruku týchto mužov, ktorí tvoje žitie³⁹⁵ hľadajú³⁹⁴! (17)A Jeremjá k Cidkijáhuovi povedal: Taktó povedal Hospodin, Boh zástupov^{150 151}, Boh Izráela: Ak chceš²⁰ naozaj¹⁵⁷² vyjsť¹³ k vojvodcom⁷² kráľa Bávela^{115 1104}, potom⁷⁷ bude tvoja duša žiť a toto mesto nebude ohňom vypaľované^{6281 631} a budeš žiť ty aj tvoj dom; (18)no⁷⁷ ak nechceš²⁰ k vojvodcom⁷² kráľa Bávela^{115 1104} vyjsť¹³, potom⁷⁷ musíš²⁰ toto mesto byť vydané²⁸¹ v ruku Kasdím^{113 1134}, i budú ho²⁸¹ vypaľovať ohňom⁶³¹ a ty nebudeš môcť²⁰ pred ich rukou^{23 1573} uniknúť. (19)A kráľ Cidkijáhú k Jeremjovi povedal: Ja sa obávam¹⁰¹⁸ Júdovcov¹⁴⁵², ktorí prebehli¹⁵⁴⁶ ku Kasdím^{113 1134}, aby ma nechceli²⁰ vydať v ich ruku, tí? by si zo mňa¹⁵⁷⁴ robili posmech^{507 1575}. (20)A Jeremjá povedal: Nebudú ťa chcieť²⁰ vydať; poslúchni, prosím⁴⁰¹, na hlas²⁷⁰ Hospodina, o ktorom ja k tebe hovorím, a bude ti¹⁴⁰ dobre a tvoja duša bude žiť, (21)no⁷⁷ ak ty budeš odmietavý¹⁵⁷⁶ k vyjdeniu¹³, toto je slovo, ktoré mi Hospodin ukázal: (22)Že⁷⁷, hľa, všetky ženy, ktoré zvýšia v dome kráľa Júdu⁴, budú vyvedené⁶¹³ k vojvodcom⁷² kráľa Bávela^{115 1104}, a ony budú vraviť: Tvoji dôverní priatelia¹⁵⁷⁷ ťa naviedli a vzmohli sa⁷⁵ voči tebe¹⁵⁷⁸; keď sa tvoje nohy ponorili¹⁵⁶³ v bažinu¹⁵⁷⁹, ustúpili¹⁰⁰ späť. (23)Budú teda? všetky tvoje ženy a všetky tvoje deti¹¹¹ vyvedené⁶¹³ ku Kasdím^{113 1134} a ty nebudeš môcť²⁰ ujsť pred ich rukou²³, lež^{219 1580} musíš²⁰ byť polapený^{106 1285} rukou¹⁵⁸¹ kráľa Bávela^{115 1104}, a budeš vypaľovať¹⁵⁸² toto mesto ohňom⁶³¹.

(24)A Cidkijáhú k Jeremjovi povedal: Nech o²⁷¹ týchto slovách nikto³⁸⁶ nevie²¹, nech⁷⁷ nemusíš²⁰ umrieť, (25)a ak hodnostári⁷² budú počuť, že som s tebou prehovoriť, a prídu k tebe a povedia k tebe: Nože⁴⁰¹ nám oznám³¹⁴, čo si prehovoril ku kráľovi, nech to pred nami²³ nezatajuješ²¹, a nebudeme ťa chcieť²⁰ usmrtiť, a čo pre-

hovoriť kráľ k tebe, (26)potom⁷⁷ k nim povieš²¹: Ja som pred tvár kráľa dával padnúť svojmu úpeniu¹⁵¹⁹, aby ma neposielal¹⁵⁸³ späť⁸⁵⁶ v dom Jehónathána umrieť tam. – (27)I prišli všetci hodnostári⁷² k Jeremjovi a dali sa dopytovať sa ho, a podal im správu³¹⁴ podľa všetkých týchto slov, ako kráľ rozkázal, i odvrátili sa od neho mlčky, lebo tá reč nebola počutá, (28)a Jeremjá ostal v nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice až do dňa, keď bol Jerúsalem dobytý²⁸¹.

39 I stalo sa³, keď bol Jerúsalem dobytý^{281 1584} (v deviatom roku Cidkijáhúa, kráľa⁵ Júdu⁴, v desiatom mesiaci, pritiahol Nevúchadreccar, kráľ Bávela^{115 1104}, a všetka jeho vojenská moc^{958 1436} k Jerúsalmu a začali proti nemu^{57 281} obliehanie¹¹³⁶; (2)v jedenástom roku Cidkijáhúa⁵, v štvrtom mesiaci, v deviaty deň mesiaca⁵ bol do mesta spravený prielom¹⁵⁸⁵), (3)že vstúpili všetky kniežatá⁷² kráľa Bávela^{115 1104}, i usadli v prostrednej bráne¹⁵⁸⁶: Nérgal-šarecécer, Samgar-névú, Sarsechím, rav-sárís¹⁵⁸⁷ (Nérgal-šarecécer bol rav-mág¹⁵⁸⁸), a všetky ostatné kniežatá^{72 1589} kráľa Bávela^{115 1104}, (4)a keď ich uvidel Cidkijáhú, kráľ Júdu⁴, a všetci jeho bojovníci¹⁵⁶¹, stalo sa³, že⁷⁷ utiekli, áno⁷⁷, v noci vyšli¹³ z mesta cestou *pri* kráľovej záhrade bránou medzi dvoma múrmi⁵⁶ – tadiaľ⁷⁷ sa vyšlo^{13 456 1590} cestou ku stepi^{93 557}. (5)Ale vyrazili¹³²⁶ – vojenská moc^{958 1436} Kasdím^{113 1134} – za nimi a v stepiach⁹³ Jericha Cidkijáhúa dostihli a chytili⁹⁶⁴ ho a vyviedli⁹² ho k Nevúchadreccarovi, kráľovi Bávela^{115 1104}, do Rivly v zemi Chamáth; ten⁷⁷ vyslovil rozsudok^{59 259}, čo s ním; (6)i zahubil¹⁵⁹¹ kráľ Bávela^{115 1104} synov Cidkijáhúa v Rivle pred jeho očami, i všetkých urodzených Júdu⁴ kráľ Bávela^{115 1104} zahubil¹⁵⁹¹ (7)a oči Cidkijáhúa oslepil a sputnal¹⁵⁹² ho mosadznými okovami¹⁵⁹³ na zavedenie ho do Bávela¹¹⁰⁴. (8)A Kasdím^{113 1134} ohňom vypálili⁶³¹ dom kráľa a domy⁹⁴ ľudu a múry⁵⁶ Jerúsaléma postŕhali³⁵; (9)a pozostatok ľudu, tých, ktorí³⁷⁵ v meste zvýšili, a prebehlikov¹⁵⁴⁶, ktorí prebehli¹⁵⁴⁶ k nemu, a pozostatok ľudu, tých, ktorí³⁷⁵ zvýšili, odviedol⁹ Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, v Bável¹¹⁰⁴. (10)A z ľudu ponechal Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵,

v zemi Júdu núdznych⁴¹⁴, ktorí vôbec nič nemali³⁷¹, a dal im v onen deň vinice a role¹⁵⁹⁶.

(11)A o Jeremjovi rozkázal Nevúchad-reccar, kráľ Bávela^{115 1104}, skrze¹³⁰³ Nevúzar-adána, veliteľa¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, výrok: (12)Privied¹²⁵³ ho a upri¹⁰² naň svoje oči, nech⁷⁷ mu nerobíš pranič zlé, lež s ním zaobchádzaj⁴³ podľa toho, čo k tebe bude hovoriť. (13)I poslal Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, a Nevúšazbán, rav-sáris¹⁵⁸⁷, a Nérgal-šareécer, rav-mág¹⁵⁸⁸, a všetci veľmoži¹⁵⁹⁴ kráľa Bávela^{115 1104}, (14)ti⁷⁷ poslali a dali priviesť^{1253 1553} Jeremju z nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice¹⁵⁹⁹ a odovzdali ho Gedaljáhúovi, synovi Achikáma, syna Šáfána, na vyvedenie ho do jeho³⁷⁵ domu; i ubytoval sa vprostred ľudu.

(15)A k Jeremjovi, keď bol¹¹²⁶ zadržaný¹¹¹¹ v nádvorí¹⁰⁹⁸ väznice, sa dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (16)Chod⁷⁶ a prevrav k Eved-melechovi, Kúšimu^{898 899}, výrok: Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Izráela: Hľa, ja⁵¹, chystám sa na toto mesto priviesť³²³ všetky svoje slová¹³¹⁶ na pohromu⁵⁰ a nie na blaho³⁹, i budú⁶ sa diať³ v onen deň pred tvou tvárou, (17)no⁷⁷ chcem²⁰ ťa v onen deň vyprostiť – vyhlásené⁶²⁹ Hospodinom – , a nie že ťa chcem²⁰ vydať v ruku mužov, pred ktorých tvárou^{23 24 25} si ty plný hrôzy¹¹⁸⁸, (18)lež²¹⁹ ťa istotne¹⁵⁹⁷ chcem²⁰ zachrániť¹⁵⁹⁸, takže⁷⁷ nebudeš musieť²⁰ padnúť mečom a tvoje žitie³⁹⁵ ti bude korisťou^{104 1144}, lebo dôveruješ^{6 230 441} vo mňa – vyhlásené⁶²⁹ Hospodinom.

40 Slovo, ktoré sa z blízkosti²²⁶ Hospodina dostalo³ k Jeremjovi po jeho prepustení²³³ Nevúzar-adánom, veliteľom¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, z Rámy¹⁵⁹⁹, keď ho bol priviedol^{1126 1253 1416}, a on bol sputnaný¹⁵⁹² okovami^{1600 1601} vprostred všetkého odvedenectva^{9 1314 1328} z Jerúsálema a z Júdu⁴, ktorí³⁷⁵ mali byť odvedení⁹ v Bável¹¹⁰⁴, (2)a veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵ dal Jeremju priviesť^{1253 1553} a povedal k nemu: Hospodin, tvoj Boh, hovoril⁶ o tomto nešťastí^{150 58} ohľadne tohto miesta¹⁶⁰², (3)ktoré aj uviedol a uskutočnil⁴³ podľa toho, čo hovoril⁶, lebo ste voči Hospodinovi hrešili⁶ a nie že ste poslúchali⁶ na jeho hlas²⁷⁰, takže⁷⁷ sa vám stala³ táto vec. (4)A teraz,

hľa, dnes som ťa uvoľnil⁴⁹ z okov¹⁶⁰⁰, ktoré boli na tvojej ruke; ak je v твоjich očiach dobré vojsť so mnou v Bável¹¹⁰⁴, vojdi a budem na teba upierať¹¹⁰² svoje oko; no⁷⁷ ak je v твоjich očiach zlé so mnou v Bável¹¹⁰⁴ vojsť, nechaj¹⁶⁰³ tak, pozri, všetka zem je pred tvou tvárou, kam je v твоjich očiach dobré a kam správne^{1056 1604} ísť, tam choď. (5)(A keď sa on ešte nevedel²⁰ vracať¹⁶⁰⁵.) Vráť sa¹⁰⁰ ku Gedaljáhúovi, synovi Achikáma, syna Šáfána, ktorého kráľ Bávela^{115 1104} poveril dozorom^{32 33 1606} nad mestami Júdu⁴, a bývaj s ním vprostred ľudu, alebo choď, kamkoľvek je¹⁶⁰⁷ v твоjich očiach správne¹⁰⁵⁶ ísť. A veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵ mu dal stravu a dar¹⁶⁰⁸ a prepustil²³³ ho, (6)a Jeremjá prišiel ku Gedaljáhúovi, synovi Achikáma, do Micpy, a ubytoval sa s ním vprostred ľudu, tých, ktorí³⁷⁵ zvyšovali v zemi.

(7)A všetci velitelia⁷² vojenských oddielov^{958 1436}, ktoré boli v poli¹⁶⁰⁹, oni a ich muži, počuli, že kráľ Bávela^{115 1104} poveril dozorom^{32 33 1606} nad zemou Gedaljáhú, syna Achikáma, a že mu¹⁶¹⁰ zveril³² mužov, ženy a drobotinu, totiž⁷⁷ z núdznych^{414 2017} zeme, z tých, ktorí neboli odvedení⁹ do Bávela¹⁰⁴, (8)a prišli ku Gedaljáhúovi do Micpy, totiž⁷⁷ Jišmaél, syn Nethanjáhú, a Jóchánán a Jónáthán, synovia Káréacha, a Serájá, syn Tanchumetha, a synovia Óféa¹⁶¹¹, Netófáthiho¹³³², a Jaazanjáhú, syn Maachathiho¹³³², oni a ich muži, (9)a Gedaljáhú, syn Achikáma, syna Šáfána, odprisahal im a ich mužom výrok: Nemusíte²⁰ pociťovať²⁷ bážeň²⁶ pred službou^{23 442 727} Kasdím^{113 1134}, ubytujte sa v zemi a obsluhujte⁴⁴² kráľa¹⁰¹⁰ Bávela^{115 1104} a bude vám¹⁴⁰ dobre. (10)A ja, hľa, ja⁵¹, bývam v Micpe, aby som stál¹²⁵ pred tvárou Kasdím^{113 1134}, ktorí k nám budú prichádzať³⁸³, ale vy zberajte³¹⁹ víno a letné ovocie¹⁶¹² a olej a dávajte¹⁰² v svoje nádoby⁶¹⁴ a bývajte v svojich mestách, ktorých sa zmocníte^{106 392 1285}.

(11)A počuli aj všetci Júdovci¹⁴⁵², ktorí boli v Móave^{115 712} a medzi synmi Ammóna a v Edóme¹⁵, a ktorí boli vo všetkých zemiach, že kráľ Bávela^{115 1104} ponechal¹⁴ z Júdu³ zvyšok⁴⁰⁸ a že nad nimi dozorom poveril^{32 33 1606} Gedaljáhú, syna

Achíkáma, syna Šáfána, (12) a všetci títo Júdovci¹⁴⁵² sa vrátili zo všetkých miest³²⁶, kam boli zahnaní⁶⁴⁰, a prišli v zem Júdu ku Gedaljáhúovi do Micpy a pozberali³¹⁹ víno a letné ovocie¹⁶¹², veľké¹⁶¹³ množstvo.

(13) A Jóchánán, syn Káréacha, a všetci velitelia⁷² vojenských oddielov^{958 1436}, ktoré boli v poli¹⁶⁰⁹, prišli ku Gedaljáhúovi do Micpy a povedali k nemu: (14) Či vôbec⁸⁷¹ vieš, že Baalís¹⁶¹⁴, kráľ synov Ammóna, poslal Jišmáela, syna Nathanju, ubiť¹⁹⁷ tvoje žitie^{295 1615}? Ale Gedaljáhú, syn Achíkáma, im neuveril⁸³⁸, (15) a Jóchánán, syn Káréacha, ku Gedaljáhúovi v Micpe potajmo¹⁵⁵⁴ prevravel výrok: Nech, prosím⁴⁰¹, smiem^{20 21} ísť a Jišmáela, syna Nathanju, skolím¹⁹⁷, takže⁷⁷ nikto³⁸⁶ nebude vedieť, načo má²⁰ ubíjať¹⁹⁷ tvoje žitie^{295 1615}, aby všetci Júdovci¹⁴⁵², ktorí³⁷⁵ sú k tebe zhromaždení, boli rozohnaní⁶⁹⁵ a zvyšok⁵⁰⁸ Júdu aby zahynul? (16) Ale Gedaljáhú, syn Achíkáma, k Jóchánánovi, synovi Káréacha, povedal: Nech nerobíš²¹ túto vec, lebo ty o Jišmáelovi hovoríš lož.

41 A v siedmom mesiaci sa stalo³, že prišiel Jišmáel, syn Nathanjáhúa, syna Elišámu zo semena kráľovstva¹⁶¹⁶, a kráľovi veľmoži^{1594 1617} a desiatim mužom s ním ku Gedaljáhúovi, synovi Achíkáma, do Micpy a pospolu tam, v Micpe, si zajedli chleba¹⁶¹⁸; (2) i povstal Jišmáel, syn Nathanjáhúa, a tí desiatim mužom, ktorí boli s ním, a skolili¹⁹⁷ Gedaljáhúa, syna Achíkáma, syna Šáfána, mečom, áno⁷⁷, usmrtili toho, ktorého kráľ Bávla^{115 1104} poveril dozorom^{32 33 1606} nad zemou, (3) a všetkých Júdovcov¹⁴⁵², ktorí s ním, s Gedaljáhúom, boli⁶ v Micpe, a Kasdím^{113 1134}, ktorí sa tam našli, bojovníkov¹⁵⁶¹, Jišmáel pobil¹⁹⁷.

(4) A v druhý deň po⁵⁹³ usmrtení Gedaljáhúa (a nie že kto³⁸⁶ zvedel) sa stalo³, (5) že⁷⁷ prišli muži zo Šechema, zo Šíla a zo Šómronu, osemdesiatim mužom, ostrihaní¹⁶¹⁹ na bradách^{94 557 1620}, s roztrhnutými rúchami¹⁶²¹ a porezavší sa^{983 984 1622}, a v ich ruke obeť daru⁹²⁵ a kadidlo⁵⁴¹ na prinesenie v dom Hospodina, (6) a Jišmáel, syn Nathanjáhúa, im z Micpy vyšiel¹³ v ústrety, idúc a pri chôdzi¹⁶²³ plačúc; a ako ich stretol, stalo sa³, že⁷⁷ k nim povedal: Podďte¹⁵¹² ku Gedaljáhúovi, synovi Achíkáma. (7) A ako prišli^{1004 1416} do-

prostred mesta, stalo sa³, že ich Jišmáel, syn Nathanjáhúa, pozabíjal^{1591 1624} do prostred cisterny¹²⁶, on a muži, ktorí boli s ním. (8) No⁷⁷ našli sa medzi nimi desiatim mužom, ktorí⁷⁷ k Jišmáelovi povedali: Nech nás neusmrcuješ²¹, lebo my máme³⁷¹ v poli skryté zásoby¹⁶²⁵ pšenice a jačmeňa a oleja a medu; i nechal¹⁶⁰³ a neusmrtil ich vprostred ich bratov. (9) A tá cisterna¹²⁶, kam Jišmáel nahádzal všetky mŕtve telá mužov, ktorých pobil¹⁹⁷ vedľa¹⁶²⁶ Gedaljáhúa¹⁶²⁷, bola tá²⁵⁸, ktorú zriadil⁴³ kráľ Ásá z príčiny^{313 1628} Baešu, kráľa Izraela¹⁶²⁹; Jišmáel, syn Nathanjáhúa, ju naplnil zabíjacími¹⁶⁷⁸. (10) A všetok zvyšok⁵⁰⁸ ľudu, ktorý bol v Micpe, Jišmáel, syn Nathanjáhúa, zajaľ, dcéry kráľa a všetok ľud, tých, ktorí³⁷⁵ v Micpe zvyšovali, nad ktorými Nevzár-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, dozorom poveril^{32 33 1606} Gedaljáhúa, syna Achíkáma, áno⁷⁷, Jišmáel, syn Nathanjáhúa, ich zajaľ a pobral sa prejsť k synom Ammóna.

(11) A keď počul Jóchánán, syn Káréacha, a všetci velitelia⁷² vojenských oddielov^{958 1436}, ktorí boli s ním, o všetkom zle^{58 61}, ktoré Jišmáel, syn Nathanjáhúa, napáchal⁴³, (12) priviedli^{100 1253} všetkých mužov a odišli s Jišmáelom, synom Nathanjáhúa, bojovať⁷⁷, a zastihli⁸⁷ ho pri veľkých⁸⁶⁴ vodách¹⁶³⁰, ktoré sú v Giveóne. (13) A ako všetok ľud, ktorý bol s Jišmáelom, uvidel¹⁰⁰⁴ Jóchánána, syna Káréacha, a všetkých veliteľov⁷² vojenských oddielov^{958 1436}, ktorí boli s ním, stalo sa³, že⁷⁷ sa zaradovali (14) a obrátili sa, všetok ľud, ktorý Jišmáel zajaľ z Micpy, áno⁷⁷, vrátili sa a pobrali sa k Jóchánánovi, synovi Káréacha, (15) a Jišmáel, syn Nathanjáhúa, pred tvárou²³ Jóchánána, syna Káréacha, s ôsmimi mužmi^{264 1631} ušiel¹⁵⁸⁰ a pobral sa k synom Ammóna. (16) A Jóchánán, syn Káréacha, a všetci velitelia⁷² vojenských oddielov^{958 1436}, ktorí boli s ním, vzali¹⁶³² všetok zvyšok⁵⁰⁸ ľudu, ktorý priviedli späť⁸⁵⁶ z blízkosti Jišmáela, syna²²⁶ Nathanjáhúa, z Micpy, potom, čo skolil¹⁹⁷ Gedaljáhúa, syna Achíkáma, mužov¹⁰¹² bojovníkov¹⁵⁶¹, ženy, drobotinu a klieštencov¹³¹⁹, ktorých priviedli späť⁸⁵⁶ z Giveónu, (17) i pobrali sa a ubytovali sa v nocľahárni¹⁶³³ Kimháma, ktorá bola

vedľa Béth-lechema, k odchodu ku vstupu v Egypt (18) pred tvárou²³ Kasdím^{113 1134}, lebo pred ich tvárou^{23 24 25} pociťovali bázeň^{26 27}, lebo Jišmáel, syn Nethanjá-húa, skolil¹⁹⁷ Gedaljáhúa, syna Achíkáma, ktorého kráľ Bávla^{115 1104} poveril dozorom^{32 33 1606} nad zemou.

42 I pristúpili¹³⁶⁶ všetci velitelia⁷² vojenských oddielov^{958 1436} a Jóchánán, syn Káréacha, a Jezanjá, syn Hóšaeju, a všetok ľud, od najmenšieho⁵²⁰ až po najväčšieho⁵²⁰, (2) a povedali k Jeremjovi, prorokovi: Nech, prosím⁴⁰¹, smie^{20 21} naše úpenie¹⁵¹⁹ padnúť pred tvoju tvár a modli sa za nás¹¹²⁹ k Hospodinovi, svojmu Bohu, za všetok tento zvyšok^{508 1129}, lebo sme zvýšili, ako nás tvoje oči vidia, máličko z množstva, (3) nech⁷⁷ nám Hospodin, tvoj Boh, oznámi³¹⁴ cestu, ktorou sa máme²⁰ poberať, a čo¹⁶³⁴ máme²⁰ konať¹⁶³⁵, (4) A Jeremjá, prorok, k nim povedal: Počul som; hľa, ja⁵¹, budem sa modliť³²³ k Hospodinovi, vášmu Bohu, podľa vašich slov, a bude⁶ sa diať³: Ktorékoľvek⁶⁸⁴ slovo, ktorým¹⁶³⁶ vám bude Hospodin odpovedať, vám budem oznamovať³¹⁴, nebudem pred vami²³ nič¹²⁸³ zatajovať. (5) A oni k Jeremjovi povedali: Nech je²¹ Hospodin medzi nami¹⁶³⁷ svedkom¹⁰⁴ pravdivým¹⁶³⁸ a verným^{838 1639}: Ak nebudeme⁹⁵⁵ konať tak, podľa ktoréhokoľvek⁶⁸⁴ slova, ktoré k tebe – k nám – bude Hospodin, tvoj Boh, posilať! (6) Ak dobré či⁷⁷ ak zlé¹⁶⁴⁰, na²⁷⁰ hlas Hospodina, nášho Boha, ku ktorému ťa my posielame, chceme²⁰ poslúchať, aby bolo s nami¹⁴⁰ dobre, ak na²⁷⁰ hlas Hospodina, nášho Boha, poslúchať budeme.

(7) A po uplynutí⁸⁶¹ desať dní sa stalo³, že⁷⁷ sa k Jeremjovi dostalo³ slovo Hospodina, (8) i povolal^{52 1641} Jóchánána, syna Káréacha, a^{52 1641} všetkých veliteľov⁷² vojenských oddielov^{958 1436}, ktorí boli s ním, a všetok ľud⁵⁰, totiž⁵⁹³ od najmenšieho⁵²⁰ až po najväčšieho⁵²⁰, (9) a povedal k nim: Takto povedal Hospodin, Boh Izráela, ku ktorému ste ma poslali nechať padnúť vaše úpenie¹⁵¹⁹ pred jeho tvár: (10) Ak chcete²⁰ naozaj¹⁶⁴² bývať v tejto zemi, potom⁷⁷ vás vybudujem a nebudem vyvracať³⁷ a budem vás vysadzovať³⁸ a nervať³⁴, lebo mám⁶ ľútosť ohľadne zla⁵⁰, ktoré som vám vykonal. (11) Nemusíte²⁰

pociťovať bázeň^{26 27} pred tvárou^{23 24 25} kráľa Bávla^{115 1104}, pred ktorého tvárou^{23 24 25} ste vy plní bázně^{26 1297 1643}, nemusíte²⁰ pred jeho tvárou^{23 24 25} bázeň²⁶ pociťovať²⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – , veď som s vami ja na vyslobodenie^{191 192} vás a na vyprostenie vás z jeho ruky (12) a chceme²⁰ vám dať zľutovanie⁹⁸², nech⁷⁷ vás poľutuje⁵⁵⁴ a nechá vás vrátiť sa na vašu pôdu⁶¹⁵. (13) No⁷⁷ ak budete vravieť³⁸³: Nebudeme bývať v tejto zemi, aby *nebolo* poslúchania na hlas²⁷⁰ Hospodina, vášho Boha, (14) s výrokom: Nie, lež²¹⁹ chceme²⁰ vstúpiť v zem Egypta, kde nebudeme zakúšať^{201 435} vojnu⁷⁴ ani počuť zvuk²⁶² trúb³¹⁷ ani hľadať za chlebom, áno⁷⁷, tam budeme bývať, (15) nuž teda¹³⁹ počujte preto slovo Hospodina, vy, zvyšok⁵⁰⁸ Júdu: Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Izráela, povedal takto: Ak vy pevne¹⁶⁴⁴ upierate¹⁰² svoju tvár na vstup v Egypt a chcete²⁰ vstúpiť na pobývanie^{591 1511} tam, (16) potom⁷⁷ sa bude⁶ diať³, že meč, pred ktorým^{23 727} ste vy plní bázně^{26 1297 1643}, vás bude dostihovať tam, v zemi Egypta, a hlad, pred ktorým^{23 727} máte strach¹⁰¹⁸, sa tam, v Egypte, za vami potiahne^{866 1645} a tam budete umierať. (17) To⁷⁷ budú¹⁶⁴⁶ všetci muži, ktorí upierajú¹⁰² svoju tvár na vstup v Egypt na pobývanie^{591 1511} tam: Budú umierať mečom, hladom a morom a nebudú mať¹²⁴³ preživšieho¹³⁷⁴ ani uniknuvšieho pred zlom^{23 50 1647}, ktoré ja na nich⁵⁷ budem privádzať. (18) Lebo Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Izráela, povedal takto: Ako sa vylial môj hnev a moje popudenie na obyvateľov⁵⁷ Jerúsalema, tak sa moje popudenie bude vylievať na vás⁵⁷, keď vstúpite^{1126 1416} v Egypt, i stanete sa³ kľatbou^{104 1203} a hrôzou^{104 133} a zlorečením^{104 953 1250} a potupou^{104 1648} a nie že ešte toto miesto³²⁶ budete vidieť. (19) Hospodin proti vám^{57 1195} prehovoril: Nech vy, zvyšok⁵⁰⁸ Júdu, nevstupujete²¹ v Egypt, nech si dobre¹⁶⁴² uvedomujete^{21 1649}, že som proti vám²⁷¹ dnes vyslovil napomenutie¹⁶⁵⁰. (20) Veď ste sa zavedenia na scestie dopustili¹²⁰⁸ proti svojim dušiam^{1650 1651}, keď ste ma vy poslali k Hospodinovi, svojmu Bohu, výrokom: Modli sa za nás¹¹²⁹ k Hospodinovi, nášmu Bohu, a podaj nám správu³¹³ tak, podľa ktoréhokoľvek⁶⁸⁴ slova, ktoré bude

Hospodin, náš Boh, vravieť; tak⁷⁷ spravíme. (21) Dnes vám teda⁷ správu podávam³¹⁴ a nie že ste poslúchli na hlas²⁷⁰ Hospodina, svojho Boha, a ohľadne čohokoľvek⁹⁸⁴, čo k vám poslal; (22) nuž teda¹³⁹ nech istotne⁸⁷¹ viete²¹, že v mieste, kam ste pojali želanie⁵¹⁴ 1652 vstúpiť na pobývanie⁵⁷⁹ 1511 tam, budete mečom, hladom a morom umierať.

43 A ako Jeremjá skončil⁴¹⁰ 1004 1416 s hovorením ku všetkému tomu ľudu všetkými slovami Hospodina, ich Boha, s ktorými ho Hospodin, ich Boh, k nim poslal, všetkými týmito slovami, stalo sa³, (2) že⁷⁷ povedal Azarjá¹⁶⁵³, syn Hóšaeju, a Jóchánán, syn Káréacha, a všetci opovážliví¹⁶⁵⁴ muži vraveli k Jeremjovi: Ty vyslovuješ lož²⁶⁵, Hospodin ťa k nám neposlal povedať: Nesmiete²⁰ vstupovať v Egypt na pobývanie⁵⁹¹ 1511 tam, (3) lež²¹⁹ Báruch, syn Nériju, ťa proti nám navádza za účelom vydania nás v ruku Kasdím¹¹³ 1134 na usmrtenie nás alebo na odvedenie⁹ nás v Bável¹¹⁰⁴.

(4) Neposlúchol teda⁷ Jóchánán, syn Káréacha, a nikto z veliteľov⁷² 1655 vojenských oddielov⁹⁵⁸ 1436 a nikto z ľudu¹⁶⁵⁵ na hlas²⁷⁰ Hospodina ohľadne ostávania v zemi Júdu, (5) lež⁷⁷ vzal Jóchánán, syn Káréacha, a všetci velitelia⁷² vojenských oddielov⁹⁵⁸ 1436 všetok zvyšok⁵⁰⁸ Júdu, tých, ktorí sa pobývali⁵⁹¹ 1511 v zemi Júdu vrátili spomedzi všetkých národov¹⁷, kam boli zahnaní⁶⁴⁰, (6) mužov¹⁰¹² a ženy a drobotinu a dcéry kráľa a každú osobu¹⁶⁵⁶, ktorú Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, zanechal⁹²¹ s Gedaljáhúom, synom Achikáma, syna Šáfána, i Jeremju, proroka, a Bárúcha, syna Nérijjáhúa¹⁶⁵⁷, (7) a prišli v zem Egypta, lebo neposlúchli na hlas²⁷⁰ Hospodina, a prišli až po Tachpanchése¹³⁶.

(8) A v Tachpanchése¹³⁶ sa k Jeremjovi dostalo³ slovo Hospodina, výrok: (9) Vezmi v svoju ruku veľké kamene a v tehelní¹⁶⁵⁸, ktorá je pri vchode⁵⁵ do domu faraóna v Tachpanchése¹³⁶, ich pred očami¹⁶⁵⁹ Júdovcov¹⁴⁵² 1564 ukry¹⁶⁶⁰ v malte¹⁶⁶¹ (10) a povedz k nim: Takto povedal Hospodin zástupov¹⁵⁰ 151, Boh Isráela: Hľa, ja⁵¹, chystám sa poslať³²³ a dám priviesť¹²⁵³ 1553 Nevúchadreccara, kráľa Bávela¹¹⁵ 1104, svojho

služobníka, a zvrchu voči týmto kameňom, ktoré som dal ukryť¹⁵⁵³ 1660, budem zakladať¹⁰² jeho trón, i roztriahne⁴⁵⁴ nad nimi svoj baldachýn¹⁶⁶²; (11) a keď príde, porazí¹⁰⁰ 197 zem Egypta – kto *patrí* smrti, k smrti, a kto *patrí* zajatiu, do zajatia, a kto *patrí* meču, k meču⁹⁴², (12) a v domoch bohov Egypta dám zažať¹³⁴ 1553 oheň, ktorý⁷⁷ ich vypáli⁶³¹; i pozajíma ich a ovinie si¹⁶⁶³ zem Egypta, ako si pastier ovíja¹⁶⁶³ svoje rúcho, a vyjde¹³ odtiaľ v pokoji. (13) A roztriešti¹²⁷ stĺpy¹⁶⁶⁴ v Běth-šemeši¹⁶⁶⁵, ktorý je v zemi Egypta, a domy bohov Egypta bude vypaľovať ohňom⁶³¹.

44 Slovo, ktoré sa dostalo³ k Jeremjovi o všetkých Júdovcoch¹⁴⁵², ktorí³⁷⁵ bývali v zemi Egypta, ktorí³⁷⁵ bývali v Migdóle a v Tachpanchése¹³⁶ a v Nófe¹³⁵ a v zemi Pathróse¹⁶⁶⁶, výrok: (2) Takto povedal Hospodin zástupov¹⁵⁰ 151, Boh Isráela: Vy ste zakúšili²⁰¹ 435 všetko zlo⁹⁰, ktoré som uviedol na Jerúsalem a na všetky mestá Júdu⁴, a hľa ich, tohto dňa sú rumoviskom⁶³⁶ a niet v nich obyvateľa (3) z príčiny²⁴ ich zla⁶¹, ktoré napáchali⁴⁹ na dráždenie⁶¹⁰ mňa, ohľadne chodenia vykiadzat⁶², slúžiť⁴⁴² 443 iným⁶³ bohom, ktorých nepoznali⁶ oni, vy ani vaši otcovia. (4) A včasným⁶⁰¹ posielaním som sa k vám naposielal všetkých svojich nevoľníkov, prorokov, s výrokom: Nech predsa⁴⁰¹ nepášete²¹⁴³ túto vec, ktorá je³⁷⁵ ošklivosťou¹⁰³, ktorú nenávidím⁶; (5) ale neposlúchli a nie že nachýlili⁴⁵⁴ svoje ucho na odvrátenie sa od svojho zla⁶¹, aby neholo vykiadzania⁶² iným⁶³ bohom, (6) i vylialo sa moje popudenie a rozhorol sa³¹² môj hnev v mestách Júdu⁴ a v uliciach Jerúsálema, takže⁷⁷ sa stali³ rumoviskom¹⁰⁴ 636, spúšťou¹⁰⁴ 377, ako tohto dňa. (7) Nuž teda¹³⁹ Hospodin, Boh zástupov¹⁵⁰ 151, Boh Isráela, povedal takto: Načo vy pášete⁴³ veľké zlo⁶¹ na svojich dušiach¹³¹⁵ na povytínanie⁴⁹³ vám mužov⁹⁴ aj žien⁹⁴, nemluvniat⁹⁴ 518 aj dojčiat⁹⁴ sprostred Júdu, aby neostalo vám zvyšku⁵⁰⁸, (8) totiž⁵⁹³ dráždenie⁶¹⁰ mňa dielami⁶⁴ svojich rúk a⁵⁹³ vykiadzanie⁶² iným⁶³ bohom v zemi Egypta, kam ste vy prišli pobývať⁵⁹¹ 1511 za účelom povytínania⁴⁹³ sebe¹⁶⁶⁷ a aby ste sa stali³ 1668 1669 zlodečením¹⁰⁴ 953 1250 a potupou¹⁰⁴ 1648 medzi všetkými národmi¹⁷ zeme? (9) Či ste zabudli na zlo⁶¹ 259 1461

vašich otcov a na zlo^{61 259 1461} kráľov Júdu⁴ a na zlo^{61 259 1461} ich žien a na zlo^{61 259 1461} vaše a na zlo^{61 259 1461} vašich žien, ktoré napáchali⁴³ v zemi Júdu a v uliciach Jerúsáléma? (10) Až do tohto dňa nie sú⁶ zdrvení¹⁶⁷⁰ a neboja sa^{6 26} a nie že chodia⁶ v mojom zákone¹⁰⁵ a v mojich ustanoveniach⁷¹⁸, ktoré som vydal pred ich tvárou a pred tvárou ich otcov.

(11) Preto Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, povedal takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa uprieť^{102 323} svoju tvár proti vám na zlo⁵⁰, áno⁷⁷, na povytínanie⁴⁹³ všetkého Júdu, (12) i chcem²⁰ uchvátiť⁹⁶⁴ zvyšok⁵⁰⁸ Júdu, tých, ktorí svoju tvár upreli¹⁰² na vstupe nie v zem Egypta na pobývanie^{591 1511} tam, oni⁷⁷ budú všetci musieť²⁰ vymiznúť⁵⁷⁷, v zemi Egypta budú padať, mečom, hladom budú miznúť⁵⁷⁷, od najmenšieho⁵²⁰ až po najväčšieho⁵²⁰ budú mečom a hladom umierať, i stanú sa³ kľatbou^{104 1203} a hrôzou^{104 133} a zlorečením^{104 953 1250} a potupou^{104 1648}, (13) lebo proti tým⁵⁷, ktorí³⁷⁵ bývajú v zemi Egypta, budem zakročovať^{32 278 428 710}, ako som zakročil^{32 278 428 710} proti Jerúsálemu⁵⁷, mečom, hladom a morom, (14) takže⁷⁷ zvyšok⁵⁰⁸ Júdu, tých, ktorí³⁷⁵ tam, v zemi Egypta, prišli pobývať^{591 1511}, nebude mať⁴²⁴³ uniknuvšieho¹⁶⁷² ani preživšieho³⁷⁴ na návrat v zem Júdu, kam oni povznášajú²³⁸ svoje duše na návrat bývať¹⁶⁷¹ tam, avšak nebudú sa môcť²⁰ vrátiť, iba ak uniknuvší^{1672 1673}.

(15) I odvetili Jeremjovi všetci muži, ktorí³⁷⁵ vedeli, že ich ženy vykiadajú⁶² iným⁶³ bohom, a všetky ženy, ktoré³⁷⁵ tam stáli, veľké zidenie^{1288 1291}, a všetok ľud, tí, ktorí³⁷⁵ bývali v zemi Egypta, v Pathróse¹⁶⁶⁶, výrok: (16) Slovo, ktoré si k nám vyslovil v mene Hospodina, – nebudeme k tebe obracať⁶⁰⁵ sluch⁶²¹, (17) lež²¹⁹ istotne¹⁶⁷⁴ budeme vykonávať⁴³ každé slovo, ktoré vyšlo z našich úst, totiž⁵⁹³ vykiadzať⁶² kráľovnej nebies⁶⁰⁸ a nalievať jej liate *obete*^{609 1675} podľa *toho*, ako sme robievali⁶ my aj naši otcovia, naši králi a naši hodnostári⁷² v mestách Júdu⁴ a v uliciach Jerúsáléma, lebo sme boli nasycovaní chlebom¹⁶¹⁸ a boli sme⁶ na tom dobre¹⁶⁷⁶ a nie že sme zakúšali^{6 201 435} zlo⁵⁰, (18) ale odkedy sme vykiadzanie⁶² kráľovnej nebies⁶⁰⁸ a nalievanie jej

liatych *obeti*⁶⁰⁹ zanechali¹⁶⁰³, máme⁶ všetkého nedostatok a zanikáme^{6 577} mečom a hladom. – (19)¹⁶⁷⁷ A keď my vykiadzame⁶² kráľovnej nebies⁶⁰⁸ a pri nalievaní jej liatych *obeti*⁶⁰⁹, či bez¹⁶⁷⁸ našich obrazov jej pripravujeme⁶² koláče⁶⁰⁷ na zobrazenie jej¹⁶⁷⁹ s⁷⁷ nalievaním jej liatych *obeti*⁶⁰⁹?

(20) A Jeremjá ku všetkému ľudu, o mužoch^{57 1012 1195} a o ženách^{57 1195} a o všetkom ľude, tých^{57 1195}, ktorí³⁷⁵ mu slovom odpovedali, prevravel výrok: (21) To vykiadzanie^{62 1680}, ktorým ste vykiadzať⁶² v mestách Júdu⁴ a v uliciach Jerúsáléma vy a vaši otcovia, vaši králi a vaši hodnostári⁷² – či si ho Hospodin nepripomína? Ba, vystúpilo⁹² to na jeho srdce! (22) To⁷⁷ už Hospodin nemohol znášať²³⁸ – z príčiny³¹³ zla⁶¹ vašich skutkov, z príčiny³¹³ oškľivosti¹⁰³, ktoré ste napáchali⁴³, preto⁷⁷ sa vaša zem stala³ rumoviskom^{104 636} a spúšťou^{104 377} a zlorečením^{104 953 1250}, takže niet⁶³² obyvateľa, ako tohto dňa! (23) Z *tej* príčiny³¹³, že ste vykiadzať⁶² a že ste voči Hospodinovi hrešili⁶ a neposlúchli ste na²⁷⁰ hlas Hospodina a nechodili⁶ ste v jeho zákone¹⁰⁵ a v jeho ustanoveniach⁷¹⁸ a v jeho svedectvách – preto vás stretlo toto zlo⁵⁰, ako tohto dňa!

(24) A Jeremjá povedal ku všetkému tomu ľudu a ku všetkým tým ženám: Počujte slovo Hospodina, všetok Júdá, ktorý si v zemi Egypta, (25) Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, prevravel takto, výrok: Vy, aj vaše ženy, ste aj svojimi ústami vyslovili aj svojimi rukami splnili výrok: Istotne¹⁶⁷⁴ budeme vykonávať⁴³ svoje sľuby, ktorými sme sľúbili vykiadzať⁶² kráľovnej nebies⁶⁰⁸ a nalievať jej liate *obete*⁶⁰⁹; nech len¹⁶⁸¹ svoje sľuby uskutočňujete^{21 533}, áno⁷⁷, nech len¹⁶⁷⁴ svoje sľuby vykonávate^{21 431 1682} (26) Preto počujte slovo Hospodina, všetok Júdá, vy, ktorí³⁷⁵ bývate v zemi Egypta: Hľa, ja⁵⁰, odprisaham som v svojom veľkom mene, povedal Hospodin: Ak sa bude⁹⁵⁵ ešte kdekoľvek v¹⁶⁸³ zemi Egypta diať³ dovolávanie sa môjho mena⁵⁹⁶ ústami kohokoľvek^{386 684} z Júdu, vraviaceho: Ako že je živý Pán, Hospodin! (27) Hľa, ja⁵¹, bdiem^{42 383} nad nimi na zlo⁵⁰ a nie na dobro, takže⁷⁷ všetci muži Júdu, ktorí sú v zemi Egypta, budú miznúť⁵⁷⁷ mečom a hladom až do ich vy-

hubenia⁴¹⁰. (28) Ale uniknuvší¹⁶⁷² meču⁵⁵⁷ sa zo zeme Egypta budú vracat' v zem Júdu, mužov¹⁶⁸⁴ neveľa¹⁶⁸⁵, i spoznajú, všetok zvyšok⁵⁰⁸ Júdu, tých, ktor³⁷⁵ prišli do zeme Egypta pobývať^{591 1511} tam, čie slovo musí²⁰ obstáť⁵³³, moje¹⁶⁸⁶ či ich¹⁶⁸⁶, (29) a znamením vám – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, že sa ja chystám v tomto mieste proti vám⁵⁷ zakročiť^{532 278 323 428 710}, aby ste vedeli, že nepochybne¹⁶⁸¹ musia²⁰ obstáť⁵³³ moje slová na zlo⁵⁰ pre vás¹⁶, bude toto: (30) Takto povedal Hospodin: Hľa, ja⁵¹, chystám sa faraóna Chofru, kráľa Egypta, vydat'³²³ v ruku jeho nepriateľov, áno⁷⁷, v ruku hľadajúcich³⁹⁴ jeho žitie³⁹⁵, ako som vydal Cidkijáhúu, kráľa Júdu⁴, v ruku Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{115 1104}, jeho nepriateľa, áno⁷⁷, hľadajúceho³⁹⁴ jeho žitie³⁹⁵.

45 Slovo, ktoré vyslovil Jeremjá, prorok, k Bárúchovi, synovi Nérijiu, pri jeho zapisovaní týchto slov na knihu¹⁵¹⁷ z úst Jeremju v štvrtom roku Jehóžákíma, syna Jósijjáhúu, kráľa⁵ Júdu⁴, výrok: (2) Takto povedal Hospodin, Boh Isráéla, o^{1195 1687} tebe, Bárúch: (3) Povedal si: Ach^{401 402}, beda³⁴⁴ mi, lebo Hospodin na moju strach^{283 1350} pridral¹³⁹³ zármutku⁶⁶⁸, unavil som sa^{302 1688} svojím vzdychaním a odpočinku^{921 1689} nenachádzam⁶. (4) Takto k nemu musíš²⁰ povedať: Takto povedal Hospodin: Hľa, čo som vybudoval, sám¹⁶⁹⁰ vyvraciam³⁴, a čo som vysadil³⁸, sám¹⁶⁹⁰ vyrvávam³⁴, a to všetku túto zem, a ona patrí mne¹⁶⁹¹; (5) a ty si chceš²⁰ hľadať⁴³⁹⁴ veľké veci? Nemusiš²⁰ hľadať³⁹⁴, lebo hľa, ja⁵¹, chystám sa na všetko mäso⁸⁵² uviesť³²³ zlo⁵⁰ – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, ale tebe na všetkých miestach, kam pôjdeš, budem dávať za korist'¹¹⁴⁴ tvoje žitie³⁹⁵.

46 Slovo Hospodina, ktoré sa k Jeremjovi, prorokovi, dostalo³ proti národom^{17 57 1195}.

(2) O Egypte, proti vojenskej moci^{57 958 1195 1436} faraóna Necháa, ktorá sa dostala³ nad riekou¹⁶⁹² Peráth⁸⁵⁹ v Karkemiši, ktorú Nevúchadreccar, kráľ Bávela^{115 1104}, porazil¹⁹⁷ v štvrtom roku Jehóžákíma, syna Jósijjáhúu, kráľa⁵ Júdu⁴.

(3) Pripravte^{555 1693} veľké štíty⁹⁴ a malé štíty⁹⁴ a pristúpte¹³⁶⁶ k bitke⁷⁴, (4) pri-

strojte^{1592 1694} kone a vysadajte⁹², rajtári³⁸⁰, postavte sa⁴⁵⁹ s prilbami²⁶⁴, vyleštite¹⁶⁹⁵ oštep, vezmite na seba¹⁶⁹⁶ panciere! (5) Prečo to vidím⁶? Oni sú zlomení¹⁶⁹⁷, ustupujú späť, a ich hrdinovia⁴⁴⁰ sú potieraní¹⁶⁹⁸ a prekotne¹⁶⁹⁹ sa rozpŕchli a nie že sa obzreli^{390 1700} – strach zo všetkých strán^{353 560}, vyhlásené²⁹ Hospodinom. (6) Nebude rýchly¹⁷⁴ môcť²⁰ uprchnúť ani hrdina⁴⁴⁰ vyviaznuť – k severu, na breh¹⁷⁰¹ rieky Peráth⁸⁵⁹, potknú sa⁵²⁸ a padnú.

(7) Kto je tento, vystupujúci³² ako Níl¹⁷⁰²? Jeho vody sa vzdúvajú¹²⁶⁰ ako rieky¹⁷⁰³ – (8) Egypt ako Níl¹⁷⁰² vystupuje⁹² a vody sa ako rieky¹⁷⁰³ vzdúvajú¹²⁶⁰; i povedal: Chcem²⁰ vystúpiť⁹² a pokryť zem, zahubiť mesto a bývajúcich v ňom²⁸¹, (9) vystupujte⁹², kone, a zúrte^{310 1261 1704}, vozy^{94 1042 1705}, a nech vychádzajú^{13 21} hrdinovia⁴⁴⁰, Kús⁸⁹⁸ a Pút⁷⁰⁶, uchopujúci štít^{106 1707 1708}, a Lúdím^{113 1709}, uchopujúci¹⁰⁶, napínajúci¹⁷¹⁰ luk¹⁷⁰⁷. (10) Ale onen deň patrí Pánovi, Hospodinovi zástupov^{150 151}, deň pomsty, vypomstenia sa na jeho protivníkov^{151 1711}, takže⁷⁷ požíerať⁸⁵ a sýtiť sa a ich krvou²²⁵ sa opájať^{1392 1396} bude meč, lebo v zemi severu, pri rieke Peráth⁸⁵⁹, má⁴⁴⁶ Pán, Hospodin zástupov^{150 151}, obeť¹⁷¹². (11) Vystúp⁹² v Gileád a prinies¹²⁵³ si balzam⁶⁷⁴, panenskú⁹³¹ dcéru⁹³² Egypta, na darmo¹⁹⁶ množíš^{6 1713} lieky, niet pre teba¹⁶ náplasti¹⁷¹⁴. (12) O tvojej hanbe⁵⁸ počujú³⁹² národy¹⁷ a tvoj krik⁹¹⁰ naplní³⁹² zem, lebo sa potknú^{1392 528}, hrdina⁴⁴⁰ o hrdinu⁴⁴⁰, a spolu padnú³⁹² oni obaja.

(13) Slovo, ktoré Hospodin vyslovil k Jeremjovi, prorokovi, o príchode Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{115 1104}, zbit¹⁷⁹⁷ zem Egypta: (14) Rozhláste³¹⁴ v Egypte a zvestujte³¹⁵ v Migdóle a zvestujte³¹⁵ v Nófe¹³⁵ a v Tachpanchése¹³⁶; vravte: Postav sa⁴⁵⁹ a zadováž si prípravu^{445 1715}, lebo zókol-vókol teba¹⁷¹⁶ bude požíerať⁸⁵ meč. (15) Prečo bolo zmetené¹⁷⁷ tvoje rekonné mužstvo^{661 1718}? Neobstálo, lebo ho Hospodin zrazil¹⁷¹⁹; (16) rozmnožil potkynanie sa⁵²⁸, dokonca padal⁶ jeden na druhého¹⁴²⁴, i povedali: Vstaň, nech⁷⁷ sa môže²⁰ vrátiť k svojmu ľudu a do zeme svojho príbuzenstva¹¹⁶³ z príčiny²⁴ meča¹⁷²⁰, ktorý³⁷⁵ pôsobí pohromy^{501 1150 1281}. (17) Volai⁶ tam: Farao, kráľ Egypta – len lomoz^{1275 1721},

nechal minúť určený čas¹⁷²². (18) Ako že ja som živý – vyhlásené²⁹ Kráľom, jeho meno je Hospodín zástupov^{150 151} –, áno, ako Távór medzi vrchmi a ako Karmel pri mori, tak bude prichádzať! (19) Zriad⁴³ si, obyvateľka, dcéra Egypta, batožinu⁹¹⁴ do vyhnanstva^{9 1314}, lebo Nóf¹³⁵ bude spustliskom^{104 133} a bude popálené¹³⁴, takže nebude⁶³² obyvateľka.

(20) Egypt je veľmi pekná jalovica, ale od severu príde³⁹² strečok¹⁷²³, príde³⁹²; (21) aj jeho²⁸¹ námezdní^{1724 1725} sú vnútri neho²⁸¹ ako kŕmne teľatá¹⁷²⁶, ale aj oni sa otočia^{190 392}, pospolu prchnú³⁹², neobstoja³⁹², lebo na nich príde³⁹² deň ich zhuby¹⁰⁷³, čas ich navštívenia^{32 278 428 653}. (22) Jeho²⁸¹ hlas – ako hlas hada⁷⁰³, ktorý sa práce^{1727 1728}, lebo budú kráčať^{1283 1727} s vojenskou mocou^{264 958 1436} a prídu³⁹² voči nemu²⁸¹ so sekerami ako sekajúci dreva; (23) povytínajú^{392 493} jeho²⁷⁶ les – vyhlásené²⁹ Hospodínom –, ktorý nemôže²⁰ byť preskúmaný^{1021 1729}, ale oni sú početnejší od kobyliiek⁹⁴, áno, niet im počtu. (24) Dcéra Egypta bude³⁹² zneuctená¹⁸⁷, bude³⁹² vydaná v ruku ľudu severu. (25) Hospodín zástupov^{150 151}, Boh Isráela, povedal: Hľa, ja⁵¹, chystám sa zakročiť^{32 278 323 428 710} voči Ámónovi^{73 1730 2018} z Nó¹⁷³¹ a proti faraónovi⁵⁷ a proti Egyptu⁵⁷ a proti jeho²⁸¹ bohom⁵⁷ a proti jeho²⁸¹ kráľom⁵⁷, áno⁷⁷, proti faraónovi⁵⁷ a proti tým⁵⁷, ktorí³⁷⁵ v neho dôverujú^{230 441}, (26) áno⁷⁷, budem ich vydávať v ruku hľadáajúcich³⁹⁴ ich žitie³⁹⁵, totiž⁷⁷ v ruku Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{115 1104}, a v ruku jeho služobníkov; a potom bude osídľovaný⁵⁸⁵ ako za dní predtým – vyhlásené²⁹ Hospodínom.

(27) A ty sa nemusíš²⁰ báť²⁶, môj nevoľník Jákób, ani sa strachovať⁶⁵, Isráel, lebo hľa, ja⁵¹, chystám sa vyslobodiť^{191 192 323} ťa z diaľky a tvoje semä zo zeme ich zajatia, i bude sa Jákób vracáť a mať klud¹³⁴² a žiť v nerušenom pokoji, a nebude pôsobiaceho zdesenie^{1337 1343}. (28) Ty sa nemusíš²⁰ báť²⁶, môj nevoľník Jákób – vyhlásené²⁹ Hospodínom –, veď s tebou budem ja, lebo pri²⁷¹ všetkých národoch^{17 1344}, kam som ťa zahnať⁶⁴⁰, budem uskutočňovať⁴³ skoncovanie³⁷⁸, ale s tebou skoncovanie³⁷⁸ uskutočňovať⁴³ nebudem, hoci⁷⁷ ťa budem podľa práva⁵⁹ ukáznovať¹⁴⁵, takže⁷⁷ ťa

nebudem celkom¹³⁴⁵ bez trestu ponechávať²¹⁶.

47 Slovo Hospodina, ktoré sa k Jeremjovi, prorokovi, dostalo³ voči⁷³ Pelištím¹¹³ skôr ako faraón porazil¹⁹⁷ Gazu.

(2) Takto povedal Hospodín: Hľa, od severu vystupujú^{92 383} vody a stávajú sa^{3 383} pretekajúcim^{644 1732} tokom^{104 1384}, áno⁷⁷, zaplavujú^{383 644 1732} zem a jej náplň, mesto a bývajúcich v ňom²⁸¹, a ľudia⁶¹³ kričia^{383 786}, áno⁷⁷, všetci obyvateľia zeme skučia³⁸³. (3) pre zvuk^{262 632} dupotu kopýt jeho žrebčov^{661 662}, pre hrmot^{632 771} jeho vozov^{5 94 1042 1705}, rachot²⁹⁹ ich kolies. Otcovia sa pre ochabnosť^{632 1733} rúk¹⁷³⁴ neobzerajú^{190 383 1700} na deti¹¹¹. (4) pred o dňom prichádzajúcim¹⁷³⁵ na zničenie³⁴⁵ všetkých Pelištím¹¹³, na odťatie⁴⁹³ každého preživšieho¹³⁷⁴ pomáhajúceho Córu¹²⁶⁴ a Cídónu, lebo Hospodín sa chystá zničiť^{323 345} Pelištím¹¹³, zvyšok⁵⁰⁸ z ostrova¹¹² Kaftór¹⁷³⁶. (5) Na Gazu prišla³⁹² plešivosť¹⁷³⁷, Aškelón je^{6 392} vyhubený⁴⁸⁵, zvyšok⁵⁰⁸ z ich nížiny^{1146 1738}; až dokedy sa budeš rezať^{983 984}? (6) Ach¹¹⁶⁵, meč Hospodina⁵, až dokiaľ nebudeš mať klud¹³⁴²? Zmizni^{319 1739} do svojej pošvy, utíš sa^{425 1740} a mlč⁶⁵⁷¹ – (7) Ako môžeš²⁰ mať klud¹³⁴²? Veď⁷⁷ mu Hospodín dal rozkaz¹⁷⁴¹ proti⁷³ Aškelónu a proti⁷³ pobrežiu mora; tam ho poveril úkolom¹²⁴⁵.

48 O Móáve^{115 712}. Takto povedal Hospodín zástupov^{150 151}, Boh Isráela: Beda¹¹⁶⁵ pre Nevó, lebo bude³⁹² zničené^{281 345}, Kirjáhajim bude³⁹² potupené^{6187 281}, dobyté⁶²⁸¹, výšina¹⁷⁴² bude³⁹² pohanená¹⁸⁷ a vystrašená⁶⁵, (2) nebude³⁸³ už chvály⁸⁶⁸ Móáva^{11 712}. V Češbóne proti nemu^{57 281} zosnújú^{392 813 1743} zlo^{25 50 61}. Podte a vytínajme^{21 493} ho²⁸¹, aby nebol²⁸¹ národom^{17 1744}! Aj ty, Madmén, budeš zaniikať^{383 657 1279 1745}, pôjde³⁸³ za tebou meč. (3) Hlas kriku¹¹⁸¹ z Chórónajim: Plienenie^{345 502} a veľká skaza³²⁴, (4) rozdrvený^{127 281} bude³⁹² Móáv^{115 712}, jeho²⁸¹ maličky⁹¹² sa budú ozývať^{6 392} svojím krikom^{786 1746}, (5) veď vzostup¹⁷⁴⁷ Luchíth bude s plačom²⁶⁴ zliezať^{383 1180} plač¹⁷⁴⁸, veď na svahu¹⁷⁴⁴ Chórónajim počujú³⁹² tieseň^{259 1750} kriku^{1181 1751} pre skazu^{324 5571}. (6) Utečte, zachráňte¹⁵⁹⁸ svoje žitie³⁹⁵, nech⁷⁷ ste ako borievka¹⁷⁵² v pustine; (7) áno, pre tvoje

dôverovanie^{230 441} v tvoje diela⁶⁴ a v tvoje poklady⁹⁵⁹ musíš²⁰ aj ty byť polapený^{281 461} a Kemóš¹⁷⁵³ odíde⁷⁶⁵ vo vyhnanstvo^{9 1314}, jeho kňazi a jeho hodnostári⁷² pospolu, (8) a do každého mesta bude prichádzať ničiteľ³⁴⁵ a mesto nebude môcť²⁰ vyviaznúť, a dolina¹¹⁴⁶ bude hynúť a rovina¹¹⁴⁷ bude plienená¹⁷⁵⁴, ako povedal Hospodin.

(9) Dajte Móáovi^{115 712} krídla^{94 1755}, lebo chce²⁰ letom¹⁷⁵⁶ ujsť^{765 785 1757}, áno⁷⁷, jeho²⁸¹ mestá sa stávajú³ spustliskom^{104 133}, takže niet⁶³² obyvateľa. (10) *Nech* je prekliaty vykonávajúci prácu¹⁰³⁹ Hospodina nedbanlivo, áno⁷⁷, *nech* je prekliaty zdržiavajúci svoj meč od krvi!

(11) Od svojej mladosti⁸¹ žil⁶ Móáv⁷¹² v nerušenom pokoji, áno⁷⁷, on mal kľud¹³⁴² na svojich kvasniciach a nie že bol prelievaný^{6 1758} z nádoby^{914 1052} do nádoby^{914 1052 1759} a nie že odišiel vo vyhnanstvo^{9 1314}; preto v ňom ostala¹⁷⁶⁰ jeho chuť¹⁷⁶¹ a nie že sa jeho vôňa¹⁷⁶¹ zmenila¹⁷⁶². (12) Preto, hľa, prichádzajú dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, keď⁷⁷ mu pošlem²³³ prevracačov^{159 1763}, ktorí⁷⁷ ho prevrátia^{159 1763} a jeho nádoby⁹¹⁴ budú vyprázdňovať¹⁷⁵⁸ a krčahy⁸⁷⁰ k nim¹⁷⁶⁴ rozrážajú^{1954 1956}, (13) i bude Móáv⁷¹² potupený¹⁸⁷ od Kemóša¹⁷⁵³, ako bol dom Izráela potupený¹⁸⁷ od Bét-Éla¹⁷⁶⁵, od predmetu svojej dôvery²³⁰.

(14) Ako môžete²⁰ vraviť: *My sme* hrdinovia⁴⁵⁰, zdadni¹⁷⁶⁶ muži¹⁷⁶⁷ do boja⁷⁴? (15) Móáv^{115 712} je^{6 392} zničený³⁴⁵, v jeho²⁸¹ mestá sa⁴⁵⁶ vystúpi a výkvet^{392 392} jeho ťahajov¹⁷⁶⁸, tí zídu^{392 1769} na porážku¹⁷⁷⁰, vyhlásené²⁹ Kráľom, jeho meno je Hospodin zástupov^{150 151}. (16) Zhuba¹⁰⁷³ Móáva^{115 712} je blízka^{824 825} príchodu⁵, áno⁷⁷, jeho pohroma⁵⁰ sa veľmi poponáhla³⁹², (17) prejavuje mu sústrasť^{309 945}, všetci zôkol-vôkol neho¹⁷¹⁶ a všetci poznajúci jeho meno; povedzte: Ako sa zlomila¹²⁷ silná tyč¹⁷⁷¹, ozdobná¹⁷⁷² palica^{39 1773}! (18) Zíd¹⁷⁶⁹ zo slávy¹¹⁹ a sed' v smäde, obyvateľka, dcéra Dívónu, lebo proti tebe vystúpi^{32 392} ničiteľ³⁴⁵ Móáva^{115 712}, ktorý spôsobí³⁹² skazu²⁰⁰ tvojich pevností^{69 566}; (19) postav sa k ceste a vyzveďaj sa^{534 1774}, obyvateľka Aróera, do pŕyptu sa prchajúceho a vyviaznúvej, povedz: Čo bolo spôsobené¹⁷⁷⁵? (20) Móáv^{115 712} je⁶ potupený¹⁸⁷, áno, je⁶ zrútený⁶⁵; skuč a krič^{1786 1776}, oznamujte³¹⁴ v Arnóne, že

Móáv^{115 712} je⁶ zničený³⁴⁵! (21) Aj na zem roviny¹¹⁴⁷ príde³⁹² súd⁵⁹, na Chólón a na Jáhac a proti⁵⁷ Méfáath (22) a proti Dívónu⁵⁷ a proti⁵⁷ Nevó a proti⁵⁷ Bét-divláthajim (23) a proti⁵⁷ Kirjáthajim a proti Bét-gámúlu⁵⁷ a proti Bét-meónu⁵⁷ (24) a proti⁵⁷ Kerijjóth a proti Bocre⁵⁷ a proti všetkým mestám⁵⁷ zeme Móáva⁷¹², vzdialeným aj blízkym^{824 825}. (25) Roh¹⁷⁷⁷ Móáva^{115 712} je^{6 392} odseknutý, jeho rameno zlomené¹²⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom –; (26) opiť¹⁷⁷⁸ ho, lebo sa robil⁶ veľkým proti Hospodinovi^{57 1779}, nech⁷⁷ sebou Móáv^{115 712} pleskne v svoj vývratok a bude⁶ na smiech¹⁷⁸⁰ aj on. (27) Áno⁷⁷, či nebol⁶ tebe tým¹⁷⁸¹ predmetom smiechu¹⁷⁸² Izráel? Či bol zastihnutý⁸⁷ medzi zlodejmi, že si za každej svojej reči o ňom potriasal hlavou^{309 945 1783}?

(28) Opustite mestá a usídlite sa⁵⁸⁵ medzi skaliskami^{394 412 1784}, obyvateľia Móáva^{115 712}, a buďte ako holubica, ktorá hniezdi po stranách^{1265 1785} ústia¹⁷⁸⁶ priepasti¹⁷⁸⁷. (29) ¹⁷⁸⁸Počúvali⁶ sme o pýche^{834 863} Móáva⁷¹² – je veľmi pyšný^{834 863 1789} – o jeho pozdvihnutí¹⁷⁹⁰ a jeho pýche^{834 863} a jeho spýšnosti¹⁷⁹¹ a vysokosti jeho srdca; (30) ja poznám⁶ jeho nabubrenosť^{629 1792} – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, a nepravdivosť¹⁷⁹³ jeho prázdnych rečí; nie tak^{1793 1794} konajú^{6 43}. (31) Preto budem nad Móávom⁷¹² skučať³⁸³ a pre Móáva^{16 712}, jeho celok¹⁶⁰, kričať^{383 786}, ohľadne mužov Kír-cheresa sa⁴⁵⁶ bude vzdychať^{1783 1795}; (32) viac od plaču pre Jazéz⁵⁵⁷ budem plakať³⁸³ pre teba¹⁶, vinič Sibmy; tvoje výstrely⁴³⁰ prekročili more, dosiahli až po more Jazéza, na tvoje letné ovocie¹⁶¹², na tvoju obaračku vpadol³⁹² ničiteľ³⁴⁵, (33) i bola³⁹² zo sadu a zo zeme Móáva⁷¹² odňatá³¹⁹ radosť a jasot, lebo⁷⁷ som dal³⁹² prestať⁶³⁴ vínu z lisov, nešliape^{383 1274 1710 1796} sa⁴⁵⁰ – výskot⁷¹⁹⁷ Výskot nie je³⁸³ výskotom¹⁷⁹⁸; (34) od krikú⁷⁸⁶ Chešbónu až po Elelé, až po Jáhac vydávajú^{6 392} svoj hlas, od Córa¹⁷⁹⁹ až po Chórónajim, Eglath-šelišijáh, veď aj vody Nimrí¹⁰⁴ sa stávajú³ spustošeniami¹⁰⁴. (35) I dám³⁹² v Móáve^{115 712} prestať⁶³⁴ – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, vznášajúcemu⁹²⁴ obeť; na výšine⁶³⁰ a vykiadajúcemu⁶² bohom. (36) Preto moje srdce pre Móáva^{16 712 1800} zvučí^{299 358 383} ako píšťaly¹⁸⁰¹,

áno⁷⁷, ako pišťaly¹⁸⁰¹ zvuci^{299 358 383} moje srdce ohľadne mužov Kír-cheresa, pretože pozostatky⁹⁴, ktorých sa⁴⁵⁶ dosiahlo^{43 1802}, sa stratili³⁹². (37)Áno, každá hlava – plešivosť¹⁷³⁷, a každá brada¹⁶²⁰ ostrihaná, na všetkých rukách zárezy^{983 984 1803} a na bokoch vrecovina; (38) na všetkých strechách Móáva^{115 712} a na jeho²⁸¹ priestranstvách⁴⁰⁶, to²⁵⁴ všetko¹⁶⁰ – nárek⁵⁶², lebo som Móáva^{115 712} roztrieštil^{127 392} ako nádobu^{914 1052} – niet v nej záľuby^{514 1191} – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (39)Ako sa zrútil^{65 281}! Skučte, ako otočil¹⁹⁰ šiju Móáv⁷¹², zneuctil sa¹⁸⁷! Tak⁷⁷ je^{6 392} Móáv⁷¹² na smiech¹⁷⁸⁰ a na zdesenie^{1032 1780} všetkým zôkol-vôkol seba¹⁷¹⁶.

(40)Lebo takto povedal Hospodin: Hľa, letí³⁸³ ako orol³⁴³ a rozpína^{383 399} svoje krídla proti Móávovi^{713 115 712}, (41)Kerijóth bude¹⁸⁰⁴ dobyté²⁸¹ a pevnosti^{69 566} budú zajaté^{106 1285 1805} a srdce hrdinov⁴⁴⁰ Móáva^{115 712} sa v onen deň stane³ sľaby srdcom ženy v tie-seň upadnutej⁷⁶², (42)a Móáv⁷¹² bude poplienený¹⁷⁵⁴, takže nebude ľudom¹⁷⁴⁴, lebo sa robil⁶ veľkým proti Hospodinovi^{57 1779}, (43)postrach¹³³⁸ a priepasť¹⁷⁸⁷ a pasca¹⁸⁰⁶ na teba⁵⁷, obyvateľ Móáva^{115 712} – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, (44)ten, kto³⁷⁵ bude prchať pred postrachom^{23 25 1338 1628}, bude padať do priepasti¹⁷⁸⁷, a ten, kto³⁷⁵ vyjde⁹² z priepasti¹⁷⁸⁷, bude musieť²⁰ uviaznuť⁴⁶¹ v pasci, lebo na nich⁷³, na Móáva^{713 115 718}, budem uvádzať rok ich navštívenia^{32 278 428 653}, vyhlásené²⁹ Hospodinom. (45)Prchajúci bezmocne¹⁸⁰⁷ zastanú v tieni Chešbónu, ale z Chešbónu vyjde oheň, áno⁷⁷, plameň sprostred Síchóna¹⁸⁰⁸, a strávi⁸⁵ sluchy^{94 714 1809} Móáva⁷¹² a temä hlavy synov lomozu^{1275 1810}. (46)Beda³⁴⁴ tebe, Móáv^{115 712}! Ľud Kemóša¹⁷⁵³ zahynie³⁹², lebo tvoji synovia budú³⁹² vzatí v zajatie a tvoje dcéry medzi zajatectvo¹⁸¹¹.

(47)Ale v posledku dní chcem²⁰ utrpenie¹⁸¹² Móáva⁷¹² odvrátiť¹³²⁵, vyhlásené²⁹ Hospodinom. Až potiaľto súd⁵⁹ o Móáve^{115 557 712}.

49 O deťoch¹¹¹ Ammóna:

Takto povedal Hospodin: Či Izráel nemá³⁷¹ synov? Či on nemá³⁷¹ detiča^{652 1813}? Prečo sa Gáda zmocnil⁶⁵² Malkám¹⁸¹⁴ a v jeho¹⁸¹⁵ mestách býva⁶ jeho¹⁸¹⁶ ľud? (2)Preto, hľa, prichádzajú dni, vy-

hlásené²⁹ Hospodinom, keď⁷⁷ do Rabby detí¹¹¹ Ammóna dám zaznieť³¹⁵ vojnovému poplachu^{361 362}, i stane sa³ kopou^{104 1358 1817} spúšťa³⁷⁷ a jej dcéry¹⁸¹⁸ budú pálené¹³⁴ ohňom a Izráel sa zmocní⁶⁵² zmocnivších sa^{652 1813} ho¹⁸¹⁹, povedal Hospodin. (3)Skuč, Chešbón, lebo aj je⁶ zničená³⁴⁵, kričte¹¹⁸¹, dcéry¹⁸¹⁸ Rabby, opášte sa³²⁹ vrecovinou, nariekajte³³⁰ a pobiehajte sem-ta^{404 1820} medzi ohradami, lebo Malkám¹⁸¹⁴ pôjde^{383 1821} vo vyhnanstvo^{9 1314}, zároveň jeho kňazi a jeho hodnostári⁷². (4)Čo²⁰⁹ sa honosíš³¹⁰ nížinami¹¹⁴⁶? Tvoja nížina¹¹⁴⁶ sa rozplyva¹⁸²², odpadnutá¹⁴⁶ dcéra, ktorá³⁷⁵ dôveruje^{230 441} v svoje poklady⁹⁵⁹: Kto si môže na mňa⁷³ prísť? (5)Hľa, ja⁵¹, chystám sa na teba⁵⁷ uviesť³²³ – vyhlásené²⁹ Pánom, Hospodinom zástupov^{150 151} –, strach¹³³⁸ pred všetkými^{23 727} zôkol-vôkol teba¹⁷¹⁶, i budete zaháňaní⁶⁴⁰, každý⁵⁴ rovno pred seba¹⁸²³, a rozutekaní³⁷⁴ nebudú⁹⁴ mať³⁷¹ zhromažďujúceho.

(6)Ale potom chcem²⁰ utrpenie¹⁸¹² detí¹¹¹ Ammóna odvrátiť¹³²⁵, vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(7)O Edóme¹¹⁵:

Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Či už niet v Témáne múdrosti? Vyhylnula rada⁶¹⁸ spomedzi rozumných³⁶⁷? Vytratila sa¹⁸²⁴ ich múdrosť? (8)Prchnite, otcote sa¹⁹⁰, hlboko zalezte bývať, obyvateľia Dedánu¹²⁶⁶, lebo na Éšáva v čas, keď ho navštívim^{32 278 428}, uvediem jeho¹⁸²⁵ zhubu^{1073 1826}. (9)Ak k tebe prídu oberači hrozna⁵¹⁰, nenechávajú zvyšovať paberky^{507 1827}, ak zlodeji v noci, zašarapatia²⁰⁰ si do svojej sýtosti; (10)ak ja odkryjem^{392 901 1828} Éšáva, odhalím^{9 392 819} jeho úkryty, potom^{77 1829} sa nebude môcť³⁸³ schovať, jeho semä bude³⁹² zničené³⁴⁵, aj jeho bratia a jeho spoluobyvatelia¹⁸³⁰, a nebude³⁸³ ho. (11)Opusti svoje siroty, budem ich nažive chovať ja, a tvoje vdovy nech dôverou spočívajú^{21 230 441 595} na mne. (12)Áno, Hospodin povedal takto: Hľa, tí, ktorých rozsudkom⁵⁹ nebolo piť z čaše⁹⁸⁹, budú z nej istotne¹⁸³¹ musieť^{20 383} piť, a si ty ten²⁵⁴, ktorý by mal²⁰ byť považovaný za naskrze¹⁸³² nevinného^{216 1833}? Nebudeš považovaný za nevinného^{216 1833}, lež²¹⁹ istotne¹⁸³¹ budeš musieť^{20 383} piť. (13)Veď som skrze seba odprisahal, vyhlásené²⁹

Hospodinom, že sa Bocrá musí²⁰ stať³ spustliskom^{104 133}, potopou¹⁰⁴, rozvrátením^{104 636 1475 1834} a zlorečením^{104 953 1250 1648}, a všetky jej mestá¹⁰⁹⁹ sa musia²⁰ stať³ trvalými rumoviskami^{104 448 636}.

(14) Z blízkosti²²⁶ Hospodina som počul zvest⁷⁷⁰, že⁷⁷ medzi národy¹⁷ bol poslaný vyslanec¹⁸³⁵: Zhromaždite sa a poďte¹⁵¹² proti nemu^{57 281 1836} a povstaňte do boja⁷⁴, (15) lebo, hľa, spravil¹⁴ som³⁹² ťa malým¹⁵ medzi národmi¹⁷, pohrdaným¹¹⁹⁰ medzi ľuďmi¹⁶³; (16) tvoja hrozivosť¹⁸³⁷ ťa oklamala^{1242 1838}, nadutosť¹⁸³⁹ tvojho srdca. Ty, prebývajúcí⁵⁸⁵ v rozsadlinách skalísk^{94 412}, zaujímajúci¹⁰⁶ výsosť pahrbkov⁹⁴, bárs si svoje hniezdo ako orol³⁴³ vysoko zakladal, môžem²⁰ ťa odtadiaľ stiahnuť – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (17) A Edóm¹¹⁵ sa musí²⁰ stať³ hrôzou¹²⁹, každý popri ňom²⁸¹ prechádzajúci sa bude hroziť¹²⁰ a syčať^{1071 1093} nad všetkými jeho²⁸¹ ranami^{197 504}, (18) ako *pri* podvrátení Sodomy a Gomory a ich susedov^{1830 1840}, povedal Hospodin; nebude tam nikto³⁸⁶ bývať a nie že v ňom²⁸¹ bude syn človeka ako cudzinec pobývať^{591 1511}. (19) Hľa, bude vystupovať^{92 383} ako lev z nádhery⁸³⁴ *pri* Jordáne^{557 835} proti tranlivému^{438 1841} príbytku^{73 777}; v okamihu^{1376 1842} ho budem môcť²⁰ odtadiaľ¹⁸⁴³ prináť k behu¹⁸⁴⁴, a kto je vyvolený⁶⁴¹, chcem²⁰ ho nad tým^{1843 1845} poveriť³². Veď kto je mi podobný⁷²⁹ a kto ma bude²⁰ predvolávať^{1245 1846} a ktože je pastierom, ktorý môže²⁰ obstať pred mojou tvárou? (20) Preto počujte rozhodnutie⁶¹⁸ Hospodina, ako sa rozhodol^{618 1570} ohľadne Edóma¹¹⁵, a jeho úmysly³⁴⁷, ktoré v myslí pojaľ⁸¹³ ohľadne obyvateľov Témánu: Ak ich nebudeš⁹⁵⁵ odliekať nepatní⁹¹² od drobného dobytká¹⁸⁴⁷, ak sa nad nimi nebudeš⁹⁵⁵ ich pastvisko⁷⁷⁷ hroziť^{120 1848}! (21) Od zvuku²⁶² ich pádu sa zatrasie zem, krik¹¹⁸¹ – jeho zvuk²⁶² sa počuje pri mori Trstia¹⁸⁴⁹. (22) Hľa, vzlieta³⁸³ ako orol³⁴³ a rozpína^{383 390} svoje krídla nad Bocrou⁵⁷, a srdce hrdinov⁴⁴⁰ Edóma¹¹⁵ bude v onen deň ako srdce ženy v tieseň upadnutej⁷⁶².

(23) O Damasku.

Potupený²⁸¹ je^{6 187} Chamáth aj Arpád, lebo počuli zlú zvest⁷⁷⁰, sú⁶ rozochvení¹⁸⁵⁰; v mori¹⁸⁵¹ je nepokoj¹⁸⁵², nemôže sa ukladiť¹³⁴², (24) Damask zmalátnel²⁸¹, otočil¹²⁸¹

sa¹⁹⁰ uprchnúť, zmocnilo sa^{552 553} ho²⁸¹ zovretie¹⁸⁵³, zachvátila⁸⁹⁶ ho²⁸¹ úzkosť³⁹⁶ a bolesti ako rodičku. (25) Ako by nebolo opustené²⁸¹ mesto chvály⁸⁶⁸, hradisko¹⁸⁵⁴ môjho jasotu⁶³¹ (26) Preto budú jeho²⁸¹ ťuhaji na jeho²⁸¹ priestranstvách⁴⁰⁶ padat³⁸³ a všetci bojovníci¹⁵⁶¹ budú v onen deň musieť²⁰ zhyznúť¹⁶⁵⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom zástupov^{150 151} –, (27) a medzi múrmi^{56 94 1855} Damasku zažnem¹³⁴ oheň, ktorý⁷⁷ zožerie⁸⁵ paláce⁴⁹² Ben-Hadáda.

(28) O Kédáre^{115 116} a o kráľovstvách Chácóra¹⁸⁵⁶, ktoré Nevúchadreccar, kráľ Bávela^{115 1104}, porazil¹⁹⁷.

Takto povedal Hospodin: Vstaňte, vystúpte⁹² do Kédára^{111 112 1857} a zničte³⁴⁵ synov východu; (29) nech berú²¹ ich stany a ich drobný dobytok, ich koberce³⁶⁴ a všetko ich náradie⁹¹⁴, aj ich ťavy nech si odvádzajú^{21 238}, a nech nad nimi⁵⁷ volajú¹²¹: Strach zo všetkých strán^{353 5601} (30) Prchajte, practe sa^{309 1858} ďaleko¹⁸⁵⁹, hlboko zalezte bývať, obyvatelia Chácóra¹⁸⁵⁶ – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, lebo Nevúchadreccar, kráľ Bávela^{115 1104}, sa rozhodol^{618 1570} rozhodnutím⁶¹⁸ proti vám⁵⁷ a v myslí pojaľ⁸¹³ úmysel³⁴⁷ proti vám^{126 1860}. (31) Vstaňte a vystúpte⁹² ku kľudnému¹⁸⁶¹ národu¹⁷, bývajúcemu¹⁸⁵⁷ v bezpečnosti¹¹⁹⁸ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – ktorý nemá⁴⁴⁶ dverí¹⁸⁶² ani závor⁹⁴; tí sídlia⁵⁸⁵ v samote; (32) a nech sa stanú³²¹ ich ťavy korisťou¹⁰⁴ a spústa²⁹⁸ ich dobytká⁶⁹¹ lupom¹⁰⁴ a do všetkých vetrov¹⁷⁸ rozožením^{337 1386} ostrihaných⁷¹³ na sluchách^{557 714} a ich zhubu¹⁰⁷³ budem privádzať zo všetkých jej¹⁸⁶³ strán^{1265 1785 1864} – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (33) A Chácór¹⁸⁵⁶ bude dúpäťom^{104 693} šakalov, spúšťať³⁷⁷ navždy⁵⁹⁴, nebude tam nikto³⁸⁶ bývať a nie že v ňom²⁸¹ bude syn človeka pobývať^{591 1511}.

(34) Slovo Hospodina, ktoré sa k Jeremjovi, prorokovi, dostalo ohľadne Élama^{115 1857} na začiatku kráľovania Cidkijjáhuá, kráľa Júdu⁴, výrok:

(35) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Hľa, ja⁵¹, chystám sa zlomiť^{127 323} luk Élama¹¹⁵, význačnosť^{83 1865} ich hrdinstva⁷⁰⁷, (36) a budem na Élám^{115 1857} privádzať štyri vetry¹⁷⁸ od štyroch okrajov⁷⁴⁹ nebies a rozháňať^{1337 1386} ich do všetkých týchto vetrov¹⁷⁸, takže⁷⁷ nebude národa¹⁷, kam by zahnaní^{640 1866} z Élama¹¹⁵ neprichádzali,

(37) a budem Élám¹¹⁵ strašiť^{65 67} tvárou⁶⁶ ich nepriateľov a tvárou⁶⁶ hľadajúcich³⁹⁴ ich žitie³⁹⁵ a privádzať na nich⁵⁷ zlo⁵⁰, žiar³³¹ svojho hnevu – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, a vypúšťať²³³ za nimi meč až do môjho skončovania⁴¹⁰ s nimi¹⁸⁶⁷. (38) A chcem²⁰ v Élame¹¹⁵ umiestniť¹⁰² svoj trón a pohubiť odtadiaľ kráľa aj kniežatá⁷² – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(39) Ale v posledku dní sa bude⁶ diať³, že budem utrpenie¹⁸¹² Éláma¹¹⁵ odvracať¹³²⁵.

50 Slovo, ktoré vyslovil Hospodin ohľadne Bávela^{115 1104 1857}, ohľadne zeme¹⁸⁵⁷ Kasdím^{113 1134}, skrze Jeremju, proroka¹³⁰³.

(2) Rozhláste³¹⁴ medzi národy¹⁷ a zvestujte³¹⁵, pozdvihnite²³⁸ prápor³²¹, zvestujte³¹⁵, nech nezatajujete²¹; vravte: Bável¹¹⁰⁴ je⁶ dobyť²⁸¹, Bél¹⁸⁶⁸ je⁶ potupený¹⁸⁷, Meródach¹⁸⁶⁹ sa zrútil^{65 651}, zneuctené sú^{6 187} jeho²⁸¹ zobrazenia¹⁸⁷⁰, zrútili sa^{65 651} jeho²⁸¹ zahnojenosti¹⁸⁷¹, (3) lebo proti nemu^{57 281} vystúpil⁹² národ¹⁷ od severu, ten²⁵⁴ jeho²⁸¹ zem robí^{132 383} spustliskom^{104 133}, takže⁷⁷ v nej niet obyvateľa, od ľudí⁶¹³ až po dobytok^{494 614} sa odpratali^{309 1858}, odišli.

(4) V oných dňoch a v onen čas – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, budú prichádzať synovia Isráela, oni a synovia Júdu spolu, pôjdu v ustavičnom plači¹⁸⁷² a budú hľadať Hospodina, svojho Boha; (5) budú sa pýtať na Cijjón, na cestu, so svojimi tvármi ta: Podťe⁵¹² a pripojme sa^{21 1873} k¹⁸⁷⁴ Hospodinovi večnou zmluvou⁴⁴⁸, ktorá sa nebude zabúdať. (6) Môj ľud, tí sa stali³ stádom¹¹⁹⁴ stratených, ich pastieri ich zaviedli na scestie¹²⁰⁸, na odpadlice^{146 1875} vrchy¹⁸⁷⁶, i dali sa chodiť od vrchu k pahrbku, zabudli na miesto svojho ukladania¹⁸⁷⁷ (7) (všetci zastihujúci⁸⁷ ich ich zožierali^{6 85} a ich protivníci¹³⁵¹ vraveli⁶: Nepreviňujeme sa¹⁸⁷⁸, pretože zhrešili voči Hospodinovi), na pastvisko⁷⁷⁷ spravodlivosti, a na nádej svojich otcov, Hospodina¹⁸⁷⁹.

(8) Practe sa^{309 1858} sprostred Bávela^{115 1104}, nech vychádzate^{13 21 1880} zo zeme Kasdím^{113 1134}, a budte ako capy¹⁸⁸¹ pred stádom^{1194 1244 1882}, (9) lebo, hľa, ja sa chystám proti Bávelu^{57 115 1104} vzbudiť^{323 551} a viesť^{92 323} zidenie^{1288 1291} veľkých národov¹⁷ zo zeme severu, ktoré⁷⁷ sa voči nemu²⁸¹

zoradia⁵⁵⁵; odtadiaľ bude dobývaný²⁸¹, ich šípy ako šípy hrdinu⁴⁴⁰ o deti pripravujúceho^{948 1883 1884}, ktorý¹⁸⁸⁵ sa nevracia naprázdno. (10) I bude Kasdím¹⁸⁸⁶ lupom¹⁰⁴, všetci olupujúci ju sa budú môcť²⁰ nasýtiť – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, (11) áno, môžete²⁰ sa radovať, áno, môžete²⁰ jasať, olupovači^{1352 1887} môjho dedičstva¹⁰¹, áno, môžete²⁰ poskakovať ako mlátiaca¹⁸⁸⁸ jalovica¹⁸⁸⁹, erdžať ako zrebce^{661 662}; (12) vaša matka bude veľmi zneuctená¹⁸⁷, zahabená bude⁹⁵⁰ vaša rodička – hľa, budúcnosť národov¹⁷: Pustina, sucho a step⁹³, (13) pre rozhnevanie^{716 740} Hospodina nebude obývaná, ležť bude spúšťou³⁷⁷, ona všetka¹⁶⁰; každý prechádzajúci mimo Bávela¹¹⁰⁴ sa bude hroziť¹²⁰ a syčať^{1071 1093} nad všetkými jeho²⁸¹ ranami^{197 504}. (14) Zoradte sa⁵⁵⁵ proti Bávelu^{57 115 1104} zo všetkých strán³⁵³, všetci napínajúci¹⁷¹⁰ luk, strieľajte naň²⁸¹, na šípy⁹⁴ nemusíte²⁰ šetriť⁸⁷⁵, lebo zhrešil²⁸¹ voči Hospodinovi, (15) pokrikuje^{361 1890} proti nemu^{57 281} vókol; podal²⁸¹ svoju ruku¹⁸⁹¹, jeho²⁸¹ opory¹⁸⁹² padli, jeho²⁸¹ múry⁵⁶ sú⁶ vyvrátené³⁷, lebo to²⁵⁴ je pomsta Hospodina – vypomstite sa na ňom²⁷⁶; podľa toho, ako sa zachoval^{43 281}, zachovajte sa⁴³ voči nemu²⁸¹, (16) vytnite⁴⁹³ z Bávela^{115 1104} rozsievачa aj uchopujúceho srp^{106 1707} v čas žatvy; z príčiny²⁴ meča¹⁷²⁰, ktorý³⁷⁵ pôsobí pohromy^{501 1150 1281}, sa otáčajú^{190 383} každý⁵⁴ k svojmu ľudu a prchajú³⁸³ každý⁵⁴ do svojej zeme.

(17) Isráel je rozprášené²⁶⁹ stádo^{809 1893}, rozohnali⁶⁴⁰ ho levy; ako³⁷⁵ prvý ho pohlti⁸⁵ kráľ Aššúra^{115 143} a teraz ako³⁷⁵ posledný mu kosti ohlodať¹⁸⁹⁴ Nevúchadreccar, kráľ Bávela^{115 1104}. (18) Preto Hospodin zástupov^{150 151}, Boh Isráela, povedal takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa zakročiť^{432 278 323 428 710} proti kráľovi⁷³ Bávela^{115 1104} a proti jeho zemi⁷³, ako som zakročil^{32 278 428 710} proti kráľovi⁷⁰ Aššúra^{115 143}, (19) a Isráela budem privádzať späť⁸⁵⁶ k jeho pastvisku⁷⁷⁷, i bude sa pásť na Karmeli a Bášáne a jeho duša sa bude sytiť v pohorí³⁵⁰ Efrájima a v Gileáde. (20) V oných dňoch a v onen čas, vyhlásené²⁹ Hospodinom, bude vyhladávaná nepravosť¹⁶⁹ Isráela a nebude jej, a hriech Júdu, a nebude môcť²⁰ byť nájdený, lebo tým, ktorých chcem²⁰ nechať zvýšiť, budem odpúšťať.

(21)Vystúp⁹² proti zemi⁵⁷ Meráthajim¹⁸⁹⁵, proti nej⁵⁷, a na obyvateľov⁷³ Pekóda¹⁸⁹⁶, vykynoju^{122 1287} a v odovzdanie uvádzaj^{1255 1256} za nimi¹⁸⁹⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom – a konaj podľa všetkého, čo som ti rozkázal. (22)Zvuk²⁶² boja⁷³ a veľká skaza³²⁴ v zemi! (23)Ako bolo rozbité a rozdrvené¹²⁷ kladivo všetkej³⁸¹ zeme! Ako sa stal²⁷⁶ Bável^{115 1104} spustliskom^{104 133} medzi všetkými národmi¹⁷¹! (24)Položil som ti nástrahu¹⁸⁹⁸ a aj si sa chytil^{281 461}, Bável^{115 1104}, a nie že si ty zvedel²⁸¹, bol si dopadnutý^{87 281} a aj polapený^{106 281 1285}, lebo si sa pustil²⁸¹ do sporu s Hospodinom¹⁸⁹⁹. (25)Hospodin otvoril svoju zásobárňu^{959 1900} a vyniesol¹³ nástroje⁹¹⁴ svojho rozhorlenia⁷⁴¹, lebo to²⁵⁴ je práca¹⁰³⁹, ktorú má⁴⁴⁶ Pán, Hospodin zástupov^{146 147}, v zemi Kasdím^{113 1134}.

(26)Vojdite k nemu²⁸¹ do jedného¹⁹⁰¹, otvorte jeho stodoly a nasypávajúce¹⁰⁷⁰ ho²⁸¹ tak ako⁷²⁹ hromady¹⁹⁰² a robte ho²⁸¹ odovzdaným^{1255 1256}, nech nemá^{21 243} zvyšku^{508 1903}, (27)vykynošte^{122 1287} všetkých jeho²⁸¹ býkov¹⁹⁰⁴, nech zostupujú²¹ na porážku¹⁷⁷⁰, beda¹¹⁶⁵ pre nich⁵⁷, lebo prišiel ich deň, čas ich navštívenia^{32 278 428 6531}! (28)Hlas prchajúcich a unikajúcich zo zeme Bávela^{115 1104} na rozhlásenie³¹⁴ na Cijjónne pomsty Hospodina, nášho Boha, pomsty za jeho chrám^{557 5881}

(29)Zvolajte^{315 1905} proti Bávelu^{73 115 1104} strelcov¹⁹⁰⁶, všetkých napínajúcich¹⁷¹⁰ luk, položte sa^{552 1907} vôkol proti nemu^{57 281}, nech niet^{21 1908} úniku, odplatte⁹⁹⁷ mu²⁸¹ podľa jeho²⁸¹ pôsobenia, podľa všetkého, čo spravil²⁸¹, spravte jemu²⁸¹, lebo sa nadmu^{1281 1839 1909} proti Hospodinovi⁷³, proti Svätému⁷³ Isráela. (30)Preto budú jeho²⁸¹ šuhaji na jeho²⁸¹ priestranných⁴⁰⁶ padat³⁸³ a všetci jeho²⁸¹ bojovníci¹⁵⁶¹ budú v onen deň musieť²⁰ zhytnúť⁴⁶⁵⁷ – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (31)Hľa, ja⁵¹, som proti tebe⁷³, nadutosť^{1839 1910} – vyhlásené²⁹ Hospodinom zástupov^{150 151} –, lebo prišiel tvoj deň, čas, keď ťa navštívim^{32 278 428}, (32)a nadutosť^{1839 1910} sa potkne⁵²⁸ a padne a nebude mať³⁷¹ pozdvihujúceho⁶³³, i zažne¹³⁴ v jej mestách oheň, ktorý⁷⁷ zožerie⁸⁵ všetko zôkol-vôkol nej¹⁷¹⁶.

(33)Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Synovia Isráela a synovia Júdu boli rovnako¹⁹¹¹ podrobení útlaku^{497 592}

a všetci zjavísi ich si ich držia^{6 552}, priečia sa^{6 245} prepustiť²³³ ich; (34)ich Výkupca¹⁹¹² je silný, jeho meno – Hospodin zástupov^{150 151}, bude sa vytrvalo¹⁹¹³ pravotiť^{820 821} ich pravotou⁸²⁰, aby v odpočinutíe uviedol¹³⁷⁶ zem a odpočinutie odňal¹⁹¹⁴ obyvateľom¹⁹¹⁵ Bávela¹¹⁰⁴, (35)Mečom na⁵⁷ Kasdím^{113 1134} – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, a do obyvateľov Bávela¹¹⁰⁴ a do jeho²⁸¹ hodnostárov⁷² a do jeho²⁸¹ múdrych, (36)mečom do prázdnych tárajov, nech⁷⁷ sa ukážu bláznivými⁴¹⁵, mečom do jeho²⁸¹ hrdinov⁴⁴⁰, nech⁷⁷ upadnú v strach⁶⁵, (37)mečom do jeho²⁸¹ koní a do jeho²⁸¹ vozov^{94 1042} a do všetkej zmesi¹²⁶², ktorá je vprostred neho²⁸¹, i stanú sa³ stáhy⁵⁹³ ženami, mečom do jeho²⁸¹ pokladov⁹⁵⁹, i budú vydrancované¹¹⁰⁷, (38)sucho¹⁹¹⁶ do jeho²⁸¹ vód, takže⁷⁷ budú vysušené⁸²⁹, lebo je to²⁵⁴ zem sôch⁶⁷³ a oni sa blázni^{310 1261} za²⁷¹ svojimi¹⁹¹⁷ strašidlami¹⁹¹⁸, (39)Preto v nej budú bývať obyvatelia stepi¹⁹¹⁹ s hyenami^{1920 1921} a pštrosicami¹⁹²² a nie že bude ešte kedy¹⁹²³ obývaná ani osídľovaná⁵⁸⁵ až do pokolenia a pokolenia; (40)ako pri Božom podvrátení Sodomy a Gomory a jej susedov^{1830 1840} – vyhlásené²⁹ Hospodinom –, nebude tam nikto³⁸⁶ bývať ani syn človeka v nej ako cudzinec pobývať^{591 1511}.

(41)Hľa, od severu príde ľud, áno⁷⁷, veľký národ¹⁷, od najzadnejších končín⁵⁵⁰ zeme sa pozdvihajú⁵⁵¹ mnohí králi; (42)chápu sa^{552 553} luku a oštepá, sú oni krutí a nie že sa zľutúvajú⁵⁵⁴; ich hlas reve^{299 358} ako more, i jazdia na koňoch, zoradení^{34 555} ako mužstvo do boja⁷⁴ proti tebe⁵⁷, dcéra Bávela^{115 1104}. (43)Zvesti⁵⁵⁶ o nich⁵⁵⁷ počuje kráľ Bávela^{115 1104} a jeho ruky ochabnú, zachvátí^{552 553} ho úzkosť³⁹⁶, zvíňanie^{356 558} ako rodičku. (44)Hľa, bude vystupovať^{92 383} ako lev z nádhery⁸³⁴ pri Jordáne^{557 835} proti trvanlivému^{438 1841} príbytku^{73 777}; v okamihu^{1276 1846} ich budem môcť²⁰ odtadiaľ¹⁸⁴³ primat k behu¹⁸⁴⁴, a kto je vyvolený⁶⁴¹, chcem²⁰ ho nad tým^{1843 1845} poveriť³². Veď kto je mi podobný⁷²⁹ a kto ma bude²⁰ predvolávať^{1245 1846} a ktože je pastierom, ktorý môže²⁰ obstať pred mojou tvárou? (45)Preto počujte rozhodnutie⁶¹⁸ Hospodina, ako sa rozhodol^{618 1570} ohľadne Bávela^{115 1104}, a jeho úmysľ³⁴⁷,

ktoré v mysli pojal¹⁸¹³ ohľadne zeme Kasdím^{113 1134}: Ak ich nebudú⁹⁵⁵ odviekať nepatri⁹¹² od drobného dobytk¹⁸⁴⁷, ak sa nad nimi nebude⁹⁵⁵ pastvisko⁷⁷⁷ hroziť^{120 1848}! (46)Od volania²⁶²: Báve^{115 1104} je⁶ podmanený^{106 281}! sa zatrasie zem a medzi národmi¹⁷ sa počuje krik⁷⁸.

51 Takto povedal Hospodin: Hľa, ja⁵¹, chystám sa proti Bávelu^{57 115 1104} a na obyvateľov⁷³ srdca¹⁹²⁴ povstalcov proti mne^{1925 1926} vzbudiť³²³ skazonosný²⁰⁰ vietor⁷⁸, (2)i budem do Bávela^{115 1104} vysielat²³³ cudziarov¹⁸⁶, ktorí⁷⁷ ho²⁸¹ budú odvíevať^{337 1927 1928} a vyľudňovať¹⁰⁹¹ jeho²⁸¹ zem, lebo sa v deň nešťastia⁵⁰ naňho^{57 281} dostanú³ zo všetkých strán³⁵³; (3)nech napínač¹⁷¹⁰ svojho luku¹⁹²⁹ ho napína^{21 1710 1930} proti tomu⁷³, kto napína^{1710 1931}, a proti tomu⁷³, kto sa vystatuje^{1932 1933} v svojom pancieri; a nech nie ste²¹ šetrní⁸⁷⁵ voči jeho²⁸¹ šuhajom¹⁹³⁴, všetok jeho²⁸¹ zástup¹⁵⁰ spravte odovzdaným^{1255 1256}, (4)nech⁷⁷ v zemi Kasdím^{113 1134} padajú⁶ zabíť⁶⁷⁸, áno⁷, ťažko ranený¹⁵⁴¹ v jej uliciach. (5)Isráel ani Júda predsa nie je opustený⁹⁵⁵ od¹⁹³⁶ svojho Boha, od¹⁹³⁶ Hospodina zástupov^{150 151}, keď ich¹⁹³⁷ zem je⁶ pred Svätým¹⁹³⁸ Isráela plná previnenia^{1878 1939}. (6)Prchnite sprostred Bávela^{115 1104}, zachráňte¹⁵⁹⁸ každý⁵⁴ svoje žitie³⁹⁵, nech nehyniete^{21 657} v jeho²⁸¹ neprávosti¹⁶⁹, lebo to²⁵⁴ je pre Hospodina¹⁶ čas pomsty, on sa mu²⁸¹ chystá splatiť^{323 997} odmenu¹⁹⁴⁰. (7)Báve^{115 1104} – čaša⁹⁸⁹ zo zlata v ruke Hospodina, opojivšia všetku³⁸¹ zem, z vína v nej⁶⁶⁶ sa napili národy¹⁷; preto sa národy¹⁷ pobláznili^{310 1261}; (8)Báve^{115 1104} náhle padol²⁸¹ a bol rozdrvený^{127 281} – skučte nad ním²⁸¹, na jeho²⁶¹ bolesť¹³⁵⁰ prineste¹²⁵³ balzam⁶⁷⁴, azda bude môcť²⁰ byť vyliečený²⁸¹. – (9)Dali sme za Báve^{115 1104} liečiť a nebol vyliečený²⁸¹, opustite ho²⁸¹ a podme²¹ každý⁵⁴ do svojej zeme, lebo jeho²⁸¹ odsúdeniahodnosť^{59 1941} dosiahla³¹ k nebesiam, áno⁷, pozdvihla sa²³⁸ až po oblačky¹⁹⁴². (10)Hospodin vyjavil¹⁹⁴³ naše spravidlivosti¹⁹⁴⁴; podte¹⁵¹² a vyprávajme^{21 1231} na Cijjóně činy⁶⁴ Hospodina, nášho Boha!

(11)Vyleštite^{338 1945} šípy, naplňte tulce¹⁹⁴⁶; Hospodin vzbudil ducha⁷⁸ kráľov Mádája¹²⁶⁹, lebo jeho úmysel^{794 1224} je proti Bávelu^{57 115 1104} na jeho skazu²⁰⁰, lebo je to²⁵⁴ pomsta Hospodina, pomsta

za jeho chrám^{557 588}; (12)proti múrom^{56 73} Bávela¹¹⁰⁴ pozdvihnite²³⁸ prapory³²¹, posilnite stráž^{250 1947}, postavte⁵³³ strážcov²⁵⁰, pripravte⁷⁴⁵ zálohy, lebo Hospodin si aj zamienil aj vykonať³⁹², čo prehovoril proti obyvateľom^{73 1195} Bávela¹¹⁰⁴. (13)Ty, sidliaca⁵⁸⁵ na hojných⁸⁶⁴ vodách, hojná^{864 1948} pokladmi⁹⁵⁹, prišiel tvoj koniec, miera¹⁹⁴⁹ tvojho nespravodlivého zisku^{522 1950}. (14)Hospodin zástupov^{150 151} odprisahal pri sebe samom¹⁹⁵¹: Zaiste ťa naplním ľuďmi⁶¹³ ako húsenicami^{94 1952}, tí⁷⁷ budú výskotom ozývať⁶⁰² proti tebe⁵⁷.

(15)Zhotovivší⁴³ zem v svojej moci³⁰⁴, zriadiť⁷⁴⁵ svet⁷⁴⁶ v svojej múdrosti³⁰⁴, on⁷⁷ v svojej obozretnosti^{304 747} rozťahal⁴⁵⁴ nebesá; (16)na hlas, ktorý vydá⁷⁴⁸ – spústa^{298 299} vôd v nebesiach, i spôsobí vystupovanie⁹² výparov od okraja⁷⁴⁹ zeme, k dažďu prirobí blesky a zo svojich skladíšť⁷⁵⁰ vyvedie¹⁹ vietor¹⁷⁸. (17)Každý človek je^{6 202} hlúpy^{312 732}, bez⁷⁵¹ poznania, každý zlatník bude od svojich sôch^{94 220} pohanený¹⁸⁷, lebo jeho zliatiny⁹⁴ sú klam²⁶⁵ a niet v nich⁷⁵² ducha^{178 753}; (18)ony⁷⁵² sú ničotnosť⁹⁰, dielo⁶⁴ výsmechu^{195 754}, v čas ich navštívenia^{32 278 428 653} budú musieť²⁰ zhnúť. (19)Podiel Jáköba nie je ako ony⁷⁵⁵, lebo on je Stvárniteľ¹¹² všetkého, aj kmeňa⁷⁵⁶ svojho dedičstva^{101 1953}, jeho meno je Hospodin zástupov^{150 151}.

(20)Ty si mi kyjakom¹⁹⁵⁴, výzbrojou^{914 1955} do boja⁷⁴, tebou budem rozrážať^{1954 1956} národy¹⁷ a tebou budem pôsobiť skazu²⁰⁰ kráľovstiev, (21)áno⁷⁷, budem tebou rozrážať^{1954 1956} koňa aj jazdca¹⁹⁵⁷ na ňom⁵⁵⁷ a budem tebou rozrážať^{1954 1956} voz¹⁰⁴² aj jazdca¹⁹⁵⁷ na ňom⁵⁵⁷ (22)a budem tebou rozrážať^{1954 1956} muža aj ženu a budem tebou rozrážať^{1954 1956} starca aj chlapca¹⁹ a budem tebou rozrážať^{1954 1956} šuhaja aj pannu (23)a budem tebou rozrážať^{1954 1956} pastiera aj jeho stádo a budem tebou rozrážať^{1954 1956} oráča aj jeho záprah¹⁹⁵⁸ a budem tebou rozrážať^{1954 1956} vladárov¹⁹⁵⁹ aj miestodržiacich¹⁹⁶⁰; (24)a budem Bávelu^{115 1104} a všetkým obyvateľom Kasdím¹⁸⁸⁶ pred vašimi očami odplácať⁹⁹⁷ všetku ich hačebnosť^{61 1961}, ktorú spáchali⁴³ na Cijjóně – vyhlásené⁶²⁹ Hospodinom.

(25)Hľa, ja⁵¹, proti tebe⁷³, vrch skazy^{200 460} – vyhlásené⁶²⁹ Hospodinom – ,

ktorý kaziš^{200 460} všetku³⁸¹ zem, ja⁷⁷ proti tebe²⁷ vzťahnem⁴⁵⁴ svoju ruku a budem ťa gúľať¹⁹⁶² zo skalísk⁴¹² a robiť¹⁴ ťa vrchom⁶⁸ na vypálenie⁶³¹, (26) a nie že z teba budú brať kameň do nárožia ani kameň do základov, lež²¹⁹ budeš trvalou spúšťou^{259 377 448} – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(27) Pozdvihnite²³⁸ v zemi prápor³²¹, trúbte³¹⁶ medzi národmi¹⁷ na trúbe³¹⁷, posväťte proti nemu^{57 281 489} národy¹⁷, zvolajte^{315 1905} proti nemu^{57 281} kráľovstvá, Arárat, Minní a Aškenáz, poverté² nad nimi tíf-sára¹⁹⁶³, vyveďte⁹² kone⁹⁴ ako chlpaté¹⁹⁶⁴ húsenice^{94 1953}; (28) posväťte proti nemu^{57 281 489} národy¹⁷, kráľov Mádája¹²⁶⁹, jeho²⁸¹ vladárov¹⁹⁵⁹ a všetkých jeho²⁸¹ miestodržiacich¹⁹⁶⁰, všetku³⁸¹ zem pod jeho vládou^{557 1192 1492}; (29) i bude sa zem triasť a zvjáť²⁵⁶, lebo proti Bávelu^{57 115 1104} trvájú⁶ úmysly³⁴⁷ Hospodina obrátiť¹⁰³ zem Bávela^{115 1104} v spustisko¹³³, takže nebude⁶³² obyvateľa. (30) Hrdinovia⁴⁴⁰ Bávela^{115 1104} ustali¹⁶⁰³ v bojovaní⁷⁴, ostávajú^{6 1965} v pevnostiach⁵⁶⁶, ich hrdinstvo⁷⁰⁷ zlyhalo¹⁰⁶⁶, stali sa³ stáby⁵⁹³ ženami, jeho²⁸¹ obydliat⁷⁰¹ popálili¹³⁴, jeho²⁸¹ závery⁵ sú⁶ zlámané¹²⁷; (31) bežec beží v ústrety bežcovi a oznamovateľ³¹⁴ v ústrety oznamovateľovi³¹⁴ oznámiť³¹⁴ kráľovi Bávela^{115 1104}, že mesto bolo zo všetkých strán¹⁹⁶⁶ dobyté, (32) že⁷⁷ brody¹⁹⁶⁷ sú⁶ obsadené^{106 1285} a tŕstia¹⁹⁶⁸ ohňom vypálili⁶³¹ a bojovníci¹⁵⁶¹ sú⁶ bezradní¹⁹⁶⁹, (33) lebo Hospodin zástupov^{150 1517}, Boh Isráela, povedal takto: Dcéra Bávela^{115 1104} je ako holohumnica, je čas ušliapavania¹⁹⁷⁰ jej, ešte málo a príde jej čas žatvy.

(34) Nevúchadrecar, kráľ Bávela^{115 1104}, ma¹⁹⁷¹ pohlti⁸⁵, zmiať¹⁹⁷² ma¹⁹⁷¹, spravil ma^{1971 1973} prázdnu nádobou^{914 1052}, prehltol¹⁹⁷⁴ ma¹⁹⁷¹ ako netvor¹⁹⁷⁵, naplnil svoje brucho mojimi lahôdkami^{225 1976}, mňa¹⁹⁷¹ odstrčil¹⁹⁷⁷. (35) Moje a môjho mäsa^{1978 1979} násilie⁵⁰¹ na¹⁹⁸⁰ Bável^{115 1104}, nech vraví²¹ obyvateľka Cijjónu, a: Moja krv na^{1980 1981} obyvateľov Kasdím¹⁸⁸⁶, nech vraví²¹ obyvateľka Jerúsálema. (36) Preto povedal Hospodin takto: Hľa, ja⁵¹, chystám sa praviť^{110 323} tvojou pravotou⁸²⁰ a budem sa vypomstievat' tvojou pomstou¹⁹⁷⁹ a budem vysušovať¹²² jeho²⁸¹ more¹⁹⁸² a vyschnutými robiť⁸²⁹ jeho²⁸¹ pramene (37) a Bável^{115 1104}

bude hromadami^{104 692}, dúpätom⁶⁹³ šakalov, hrôzou¹³³ a sykotom^{1071 1092}, takže nebude⁶³² obyvateľa. (38) Budú pospolu revať^{130 383} ako hrivnatce¹³¹, rozškrečia¹⁹⁸³ sa³⁹² ako mláďatá¹⁹⁸⁴ levov; (39) pri uhriatíu ich budem hostinu⁹⁹⁰ pre nich⁵⁵⁷ pripravovať¹³² a opíjať ich, aby sa veselili a zaspávali večným spánkom⁴⁴⁸ a neprebúdzali sa – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (40) Povediem ich nadol ako jahňatá na porazenie⁸¹², ako barany s capmi¹⁸⁸¹.

(41) Ako bol dobyť²⁸¹ Šěšach¹²⁷⁰, polapená^{106 1285} chvála⁸⁶⁸ všetkej zeme! Ako sa stal^{3 281} Bável^{115 1104} hrôzou^{104 133} medzi národmi¹⁷! (42) Proti Bávelu^{57 115 1104} vystúpilo⁹² more, spúšťou^{298 1985} jeho vln je⁶ Bável^{115 1104} pokrytý²⁸¹, (43) jeho²⁸¹ mestá sa stali³ spustiskom^{104 133}, zemou sucha, stepou⁹³, zemou – niet v nich obyvateľa, nijakého⁶⁸⁴ človeka³⁸⁶, a nie že medzi nimi syn človeka prechádza; (44) a budem v Báveli^{115 1104} zakročovať^{432 278 428 710} proti Bělovi^{57 1868} a z jeho úst vynášať, čo pohltí^{1974 1986}, a nie že sa ešte národy¹⁷ k nemu pohnú¹²⁸⁹; aj múr⁵⁶ Bávela^{115 1104} padol³⁹². (45) Vyjdite sprostred neho²⁸¹, môj ľud, a zachráňte¹⁵⁹⁸ každý⁵⁴ svoju dušu, pred žiarom^{23 331} hnevu Hospodina, (46) a nie aby vaše srdce malomyselne^{21 1987} a aby ste sa báli^{21 26} pri zvesti^{770 1988}, ktorá³⁷⁵ sa bude v zemi počuť, keď⁷⁷ behom roka¹⁹⁸⁹ príde jedna³⁷⁵ zvest'⁷⁷⁰ a potom behom roka¹⁹⁸⁹ jedna³⁷⁵ zvest'⁷⁷⁰, a v¹⁹⁹⁰ zemi bude násilie⁵⁰¹, vládca¹¹⁹² proti vládci^{57 1192}.

(47) Preto, hľa, prichádzajú dni, keď⁷⁷ budem zakročovať^{32 278 428 710} proti sochám^{57 673} Bávela^{115 1104}, takže⁷⁷ všetka jeho²⁸¹ zem bude pošpiňovaná¹⁸⁷ a vprostred neho²⁸¹ budú padať všetci jeho²⁸¹ zabíť⁶⁷⁸ (48) a nebesá a zem, aj všetko, čo je v nich, budú nad Bávelom^{115 1104} plesať, lebo od severu mu²⁸¹ budú prichádzať ničitelia³⁴⁵ – vyhlásené²⁹ Hospodinom. (49) Aj Bável^{115 1104} je na padnutie¹⁹⁹¹, vy zabíť⁶⁷⁸ Isráela, aj Bávelu^{115 1104 1992} padnú, vy zabíť⁶⁷⁸ všetkej³⁸¹ zeme¹⁹⁹³! (50) Uniknúvši pred mečom², odíďte, nech nestojíte²¹, pamätajte z daleka na Hospodina a nech na vaše srdce vystupuje^{21 92} Jerúsalem! – (51) Sme⁶ ponížení¹⁸⁷, lebo počujeme⁶ tupeň, našu tvár pokrýva hanba^{246 305}, lebo na svätyne^{1026 1994} domu Hospodina vstúpili

cudziazri¹⁸⁶. – (52) Preto, hľa, prichádzajú dni – vyhlásené²⁹ Hospodinom – , keď⁷⁷ budem zakročovať^{32 278 428 710} proti jeho²⁸¹ sochám^{57 673}, i budú vo všetkej jeho²⁸¹ zemi kvíliť¹⁹⁹⁵ smrteľne ranení⁶⁷⁸; (53) *aj* keby Bável^{115 1104} vystupoval^{92 281} v nebesá a keby upevňoval^{169 281 977 1996} výsosť svojej sily, budú k nemu²⁸¹ z mojej blízkosti²²⁶ prichádzať ničitelia³⁴⁵ – vyhlásené²⁹ Hospodinom.

(54) Hlas kriku⁷⁸⁶ z Bávla^{115 1104}, áno⁷⁷, veľká skaza^{324 1997} zo zeme Kasdím^{113 1134}, (55) lebo Hospodin ničí²⁴⁵ Bável^{115 1104} a dusí silný⁴¹⁶ hlas z neho²⁸¹, keď ich¹⁹⁹⁸ vlny^{692 1999} hučia^{6 299 358} ako veľké⁸⁶⁴ vody, ich hlas pôsobí^{6 14} ryk¹²⁷⁵, (56) lebo naň^{57 281}, na Bável^{57 115 1104}, prišiel ničiteľ³⁴⁵, i pochytili⁴⁶¹ jeho²⁸¹ hrdinov⁴⁴⁰, polámalo^{65 281 2000 2001} ich luky, lebo *Вон* odvieť^{1940 2002}, Hospodin, bude splna²⁰⁰³ odplácať⁹⁹⁷. (57) I budem opíjať jeho²⁸¹ hodnostárov⁷² a jeho²⁸¹ mudrcov, jeho²⁸¹ vládarov¹⁹⁵⁹ a jeho²⁸¹ miestodržiacich¹⁹⁶⁰ a jeho²⁸¹ hrdinov⁴⁴⁰, takže⁷⁷ budú zaspávať večným spánkom⁴⁴⁸ a nie že sa budú prebúdzajú, vyhlásené²⁹ Kráľom, jeho meno je Hospodin zástupov^{150 151}. (58) Takto povedal Hospodin zástupov^{150 151}: Múry⁵⁶ Bávla¹¹⁰⁴ – ten široký musí²⁰ byť naskrže²⁰⁰³ zbúraný a jeho vysoké brány ohňom popálené³⁴, a ľudia^{720 2004} sa budú namáhať nadarmo²⁰⁰⁵ a davy²⁰⁰⁶ pre oheň²⁰⁰⁵, i unavia sa¹⁸².

(59) Slovo, ktoré Jeremjá, prorok, prikázal Serájovi, synovi Nérijju, syna Machséju, pri jeho odchode s Cidkijáhúom, kráľom Júdu⁴, v Bável¹¹⁰⁴ v štvrtom roku jeho kraľovania⁵ (a Serájá *bol* ubytovateľom²⁰⁰⁷). (60) A Jeremjá zapísal do jednej knihy všetko zlo⁵⁰, ktoré malo²⁰ prísť na Bável^{115 1104}, všetky tieto slová, ktoré sú³⁷⁵ napísané proti Bávelu^{73 115 1104}, (61) a Jeremjá povedal k Serájovi: Keď prídeš¹⁴¹⁶ v Bável¹¹⁰⁴, nech príhliadneš²¹ na to, aby si všetky tieto slová prečítal (62) a povedal: Hospodine, ty si prehovoril proti tomuto miestu^{73 326 1195} ohľadne jeho vyťatia⁴⁹³, aby v ňom nebolo²⁰⁰⁸ obyvateľa, to jest⁵⁹³ od človeka až po dobytok^{494 614}, lebo²¹⁹ sa musí²⁰ stať³ trvalou spúšťou^{259 377 448}. (63) A za tvojho skončenia⁴¹⁰ čítania⁵ tejto knihy sa bude^{6 21} diať³: Musíš²⁰ na ňu priviazať kameň a hodiť ju

doprostred Perátha⁸⁵⁹ (64) a povedať: Takto bude Bável^{115 1104} musieť²⁰ klesnúť²⁰⁰⁹ a nebude môcť²⁰ povstať z príčiny³¹³ zla⁵⁰, ktoré sa ja naň^{57 281} chystám uviesť³²³, lež⁷⁷ podľahnúť¹⁸².

Potiaho slová Jeremju.

52 ²⁰¹⁰ Pri začatí svojho kraľovania²⁰¹¹ *bol* Cidkijáhú vo veku²⁰¹² dvadsiatich a jedného roka; kraľoval⁶ v Jerúsalmé jedenásť rokov a meno jeho matky Chamútál, dcéra Jeremu z Livny. (2) A robil⁶, čo *bolo*³⁶⁶ zlé v očiach Hospodina, podľa všetkého, čo robil⁶ Jehójákím; (3) áno, tak sa dialo^{5 6} pre hnev Hospodina proti Jerúsalmu a proti Júdovi, až keď ich odvrhol pred svojej tváre⁸⁹.

A Cidkijáhú sa proti kráľovi Bávla^{115 1104} vzoprel²⁰¹³ (4) a v deviatom roku jeho kraľovania⁵, v desiatom mesiaci, v desiatom dni mesiaca⁵ sa stalo³, že pritiahol Nevúchadreccar, kráľ Bávla^{115 1104}, on a všetka jeho vojenská moc^{958 1436}, proti Jerúsalmu⁵⁷ a utáboril sa^{1552 1907} pred ním²⁸¹ a zbudoval vôkol proti nemu²⁸¹ obliehací val, (5) takže⁷⁷ mesto bolo^{6 1459} až do jedenásteho roku kráľa Cidkijáhú⁵ v oblhanutí⁷⁵⁹. (6) A v štvrtom mesiaci, v deviaty deň mesiaca⁵, keď⁷⁷ sa v meste vzmohlo^{1552 353} hlad a ľudu zeme sa nedostávalo^{3 6} chleba, (7) tu⁷⁷ bol do mesta spravený prielom¹⁵⁸⁵ a všetci bojovníci¹⁵⁶¹ utekali a v noci z mesta vyšli¹³ po ceste bránou medzi dvoma múrmi⁵⁶, ktorá *bola* pri záhrade²⁰¹⁴ kráľa (a vôkol pred mestom *boli* Kasdím^{113 1134}), a odišli cestou k stepi^{93 557}. (8) *Ale* za kráľom vyrazili¹³²⁶ – vojenská moc^{958 1436} Kasdím^{113 1134} – a v stepiach⁹³ Jericha Cidkijáhú dostihli a jeho všetka vojenská moc^{958 1436}, *tí* sa z jeho prítomnosti⁸⁹ rozutekali^{695 769}; (9) a kráľa sa zmocnili¹⁰⁶ a vyviedli⁹² ho ku kráľovi Bávla^{115 1104} do Rivly v zemi Chamáth; ten⁷⁷ vyslovil rozsudok^{59 259}, čo s ním; (10) a kráľ Bávla^{115 1104} pozabíjal¹⁵⁹¹ synov Cidkijáhú pred jeho očami a tiež všetkých hodnostárov⁷² Júdu⁴ v Rivle pozabíjal¹⁵⁹¹ (11) a oči Cidkijáhú oslepil a sputnal¹⁵⁹² ho mosadznými okovami¹⁵⁹³ a zaviedol ho kráľ Bávla^{115 1104} v Bável¹¹⁰⁴ a dal ho v dom stráži^{32 278 428 2015} až po deň jeho smrti.

(12) A v piatom mesiaci, v siedmy deň mesiaca⁵⁵⁷ (to²⁵⁴ *bol* rok devätnástich rokov

kráľa Nevúchadreccara, kráľa⁵⁵⁷ Bávela^{115 1104}), prišiel v Jerúsaleme Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, ktorý stával⁶ pred tvárou kráľa Bávela^{115 1104}, (13) a vypálil⁶³¹ dom Hospodina a dom kráľa a všetky domy v Jerúsaleme, aj všetky domy velíkánov^{94 2016} vypálil ohňom⁶³¹; (14) a všetka vojenská moc^{958 1436} Kasdím^{113 1134}, ktorá bola s veliteľom¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, tí vôkol pováľali³⁵ všetky múry⁵⁶ Jerúsalema, (15) a z núdznych^{414 2017} ľudu, totiž⁷⁷ ostatok ľudu, tých, ktorí³⁷⁵ v meste zvyšovali, a prebhlíkovi¹⁵⁴⁶, ktorí prebehli¹⁵⁴⁶ ku kráľovi Bávela^{115 1104}, a ostatok davu²⁰¹⁸ Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, odviedol⁹, (16) ale z núdznych^{414 2017} zeme ponechal Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, za vinárov a za roľníkov²⁰¹⁹.

(17) A stĺpy z mosadze⁷⁰, ktoré patrili domu Hospodina, a stojany a more¹³¹² z mosadze⁷⁰, ktoré bolo v dome Hospodina, Kasdím^{113 1134} roztrieštili¹²⁷ a mosadz⁷⁰ z toho²⁰²⁰ odniesli²³⁸ do Bávela¹¹⁰⁴, (18) a pobrali hrnce⁴⁵ a lopatky a nožnice a rajnice a panvy²⁰²¹ a všetky náčinia⁹¹⁴ z mosadze⁷⁰, ktorými slúžievali¹⁴⁸⁸; (19) a misy a zhášadlá²⁰²² a rajnice a hrnce⁴⁵ a svietniky²⁰²³ a panvy²⁰²¹ a podnosy²⁰²⁴, zo zlata, ktoré boli zo zlata, a zo striebra, ktoré boli zo striebra²⁰²⁵, pobral veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵. (20) Dva stĺpy, jedno more¹³¹² a dvanásť kusov hovädzieho dobytku z mosadze⁷⁰, ktoré boli zospodu, a stojany, ktoré zhotovil⁴³ kráľ Šalamún pre dom¹⁶ Hospodina – nebolo⁶ váhy mosadze^{5 70} všetkých týchto predmetov⁹¹⁴.

(21) Stĺpy – výška jedného stĺpa osemnásť laktov²⁰²⁶ a mohol²⁰ ho obopnúť porvázok dvanásť laktov²⁰²⁶, jeho hrúbka štyri prsty, bol dutý (22) a na ňom hlavica z mosadze⁷⁰, výška tej hlavice päť laktov²⁰²⁶ a na tej hlavici vôkol mriežkovanie²⁰²⁷ a granátové jabĺčka, to všetko z mosadze⁷⁰, a také²⁰²⁸ mal⁴⁴⁶ druhý stĺp, totiž⁷⁷ granátové jabĺčka. (23) A tých granátových jabĺčok bolo⁶ deväťdesiat a šesť

do vzduchu^{178 2029}, všetkých granátových jabĺčok na mriežkovaní²⁰²⁷ vôkol bolo sto.

(24) A veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵ vzal Seráju, hlavného kňazu²⁰³⁰, a Cefanjáhúa, kňazu druhého rádu²⁰³¹, a troch strážcov²⁵⁰ prahu (25) a z mesta vzal jedného komorníka¹³¹⁹, ktorý bol⁶ poverencom^{32 33 1101} nad bojovníkmi¹⁵⁶¹, a siedmich mužov z vídavších tvár kráľa, ktorí boli v meste nájdení, a pisára⁶⁴⁷ veliteľa^{72 2032} vojska¹⁵⁰, ktorý³⁷⁵ do zbrane povolával ľud zeme, a šesťdesiatich mužov z ľudu, ktorí boli³⁷⁵ v meste nájdení, (26) Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, ich teda⁷ vzal a zaviedol ich ku kráľovi Bávela^{115 1104} do Rivly (27) a kráľ Bávela^{115 1104} ich v Rivle, v zemi Chamáth, skolil¹⁹⁷ a usmrtil ich. Tak⁷⁷ bol Júda odvedený⁹ z povrchu⁸⁵⁵ svojej pôdy⁶¹⁵.

(28) Toto⁶²³ je ľud, ktorý Nevúchadreccar odviedol⁹: V siedmom roku tritisíc a dvadsať a troch Júdovcov¹⁴⁵², (29) vosemnástom roku Nevúchadreccara⁵ osemsto a tridsať a dve osoby¹⁶⁵⁶ z Jerúsalema, (30) v tri a dvadsiatom roku Nevúchadreccara⁵ odviedol⁹ Nevúzar-adán, veliteľ¹⁵⁹⁴ osobnej stráže¹⁵⁹⁵, sedemsto štyridsať a päť osôb¹⁶⁵⁶ z Júdovcov¹⁴⁵², všetkých osôb¹⁶⁵⁶ bolo štyritisíc a šesťsto.

(31) A v tridsiatom a siedmom roku vyhnanstva^{5 1314} Jehójáchína, kráľa Júdu⁴, v dvanástom mesiaci, v dvadsiatom a siedmom dni mesiaca⁵, sa stalo³, že Evíl-Meródach, kráľ Bávela^{115 1104}, v roku začatia svojho kráľovania²⁰¹¹ pozdvihol^{238 2033} hlavu Jehójáchína, kráľa Júdu⁴, a vyviedol¹³ ho z domu žalára (32) a hovoril⁶ s ním vlúdne²⁰³⁴ a postavil¹⁴ jeho sedadlo²⁰³⁵ vyššie ako sedadlo^{2035 2036} kráľov, ktorí boli s ním v Báveli^{115 1104}, (33) a vymenil jeho žalárne rúcha²⁰³⁷, a on sa dal ustavične, po všetky dni svojho života⁸¹, jedávať chlieb¹⁶¹⁸ pred jeho tvárou, (34) a jeho strava, ustavičná strava, mu bola dávaná z blízkosti²²⁶ kráľa, prídel²⁰³⁸ dňa v jeho deň, po všetky dni jeho života⁸¹.

JEREMJÁ

- 1 Hebr. „Jirmejáh“, v kap. 1:1 a miestami aj ďalej „Jirmejáh“, pozri 2 Král. 23:31, pozn. 892 (tam, pravda, ide o inú osobu rovnakého mena), zmysel v podstate rovnaký. Ďalej obdobne.
- 2 Pozri Jós. 21:18.
- 3 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 4 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 5 Pozri Num. 1:3, pozn. 22.
- 6 Vl. „dostalo sa“ (dostalo sa a ďalej sa trvale al. opakovane dostávalo“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies).
- 7 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 8 Pozri Gen. 47:18, pozn. 1275.
- 9 Pozri 2 Král. 15:29, pozn. 638, ďalej aj iné tvary so zmyslom ako v texte.
- 10 Tj. „jeho obyvateľov“, ďalej obdobne.
- 11 Pozri Gen. 25:23, pozn. 655.
- 12 Pozri Gen. 2:7, pozn. 56.
- 13 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 14 D. „dal“, ďalej obdobne.
- 15 Pozri Gen. 17:5, pozn. 445.
- 16 Al. „národom“, „pre národy“, pozri Gen. 31:43, pozn. 835, ďalej obdobne.
- 17 Pozri Is. 1:4, pozn. 13.
- 18 Al. „Beda“ (Jós. 7:7; Sud. 6:22).
- 19 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 20 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 21 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 22 Vl. „ku (al. „proti“) všetkému“ („všetkým“), „na všetko“ („všetkých“), ďalej obdobne.
- 23 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 24 Al. „z nich“, ďalej obdobne³¹³.
- 25 Dá sa chápať v zmysle ktorejkoľvek z oboch tu uvedených poznámok.
- 26 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 27 Vl. „sa báť“, v texte opis umožňujúci v preklade uchovať predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Ďalej obdobne.
- 28 Pozri Deut. 32:39, pozn. 1205.
- 29 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 30 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 31 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 32 Pozri Gen. 39:4, pozn. 1032.
- 33 Al. možno „vybavil právomocou“.
- 34 Sloveso ako „odorval“ v Deut. 29:28, „odorve“ v 1 Král. 14:15; al. „vyrvávanie“, „vykoreňovanie“.
- 35 Pozri napr. Sud. 6:28 a ďalej, pozn. 427.
- 36 V hebrejčine slovná hra: „linethóš“, „na odorovávanie“, „linethóc“, „na váľanie“.
- 37 Pozri napr. Prísl. 11:11; 14:1, pozn. 561; Is. 14:17, pozn. 860.
- 38 Ako „vysadil“ v Gen. 9:20; „zasadila“ v Žalme 80:15. Pozri Is. 5:2 a ďalej, pozn. 2277.
- 39 Ako „palicou“ v Num. 22:27, tu zmysel ako v texte, porov. Gen. 30:37nn. V kap. 48:17 možno aj „berla“.
- 40 Obdobne ako Prísl. 30:29, pozn. 1269; ďalej aj iné tvary so zmyslom ako v texte.
- 41 V hebrejčine slovná hra: „šákéd“, „mandľovník“, „šó-kéd“, „bdiem“.
- 42 V kap. 5:6 zmysel ako v texte, iné sloveso ako v kap. 3:5²⁵⁰.
- 43 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 44 Vl. „rozdúchaný“, tvar slovesa „vdýchol“ v Gen. 2:7, tj. „pod ktorým sa kúri rozdúchaným ohňom“, zmysel ako v texte. Ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 45 Pozri Exod. 16:3, pozn. 552.
- 46 D. „jeho tvár“, ďalej obdobne.
- 47 Al. „od strany“⁴⁸ (v. 13), „od“ (v. 14); vo v. 13 tiež „ku strane“⁴⁸, porov. Gen. 2:8 a ďalej, pozn. 330. Ďalej obdobne.
- 48 Tu aj „zo“⁴⁷ smeru“.
- 49 Al. možno „prevalovať“, „prepukávať“, vl. „otvárať“, „rozovierať“, porov. Is. 5:27, pozn. 375, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie; ďalej obdobne.
- 50 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 51 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
- 52 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 53 Pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 54 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 55 Pozri Gen. 4:7 a ďalej, pozn. 220.
- 56 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 57 Predložka ako „na“ v kap. 2:15, kde tiež možno čítať „proti“, ďalej obdobne.
- 58 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 59 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 60 Al. „prejednávaf s nimi svoje súdne spory (al. „záležitosti“, „svoje súdy“), ďalej obdobne.
- 61 Tu v zmysle „ich hanebnosti al. zlomyseľnosti al. podlosti“, ďalej obdobne.
- 62 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1031 a 1071.
- 63 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 64 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 65 Pozri Is. 7:8, pozn. 501.
- 66 Al. „voči ich tvári“, „pred ich tvárou“, no nie ako vyššie²³. Ďalej obdobne.
- 67 Tu iný tvar tohože slovesa⁶⁵, inak možno, podľa niektorých „zmiast“, „do pomykova uviesť“.
- 68 Pozri Gen. 17:6, pozn. 445.
- 69 Pozri Num. 32:17, pozn. 1061.
- 70 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 71 Tj. „zeme“.
- 72 Pozri Gen. 12:15; 21:22, pozn. 554.
- 73 Tu a ďalej predložková väzba ako v Sud. 1:1, pozn. 9.
- 74 Pozri Gen. 14:8, pozn. 396; Num. 21:1, pozn. 784.
- 75 Vl. „môcť“, ďalej obdobne.
- 76 D. „ísť“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 77 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 78 Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 79 Tu aj „nákľonnosť“, „prichýlnosť“.

- 80 Takmer všetky známe mi preklady podávajú toto miesto v zmysle „Pripomínam si ohľadne teba (al. „pre teba“, no toto LXX a mnohé novšie preklady opomínajú ľaskavosť“, no uprednostnil som s Vulgátou a v podstate aj s českým kralickým prekladom znenie, ktoré v texte podávam a ktorého zmyslu nasvedčujú aj príručné znamienka v hebrejskom texte.
- 81 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 82 Al. „tvojho stavu mladuchy“, no výraz je v množnom čísle; vyskytuje sa v SZ len tu.
- 83 Pozri Lev. 2:12, pozn. 73.
- 84 Al. „úrody“, pozri napr. Prísł. 3:14, pozn. 165.
- 85 Pozri Num. 11:1, pozn. 392.
- 86 Pozri Žalm 34:21n., pozn. 970.
- 87 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 88 Pozri Deut. 32:4, pozn. 922.
- 89 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 90 Pozri Gen. 4:2, pozn. 128.
- 91 Al., podľa iných, „ničotnými sa stali“, al. možno „ničotnosti prepadli“.
- 92 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 93 Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 94 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 95 Pozri Prísł. 22:14, pozn. 983.
- 96 Pozri Jóba 3:5 a ďalej, pozn. 102.
- 97 Al. možno „do zeme – sadu“, tj. „zeme, ktorá je ako sad“.
- 98 Al. „užívať (si)“, „ochutnávať“ v zmysle „pochutnávať si“, vl. „jesť“, no to sa nie dosť dobre hodí k nasledovnému „blaha“; porov. obdobné použitie tohto slovesa v inom zmysle v Prísł. 30:20, pozn. 1260.
- 99 Vl. „dobré“, ďalej obdobne.
- 100 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 101 Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 102 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 103 Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 104 Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 105 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 106 Al. „chápajúci sa zákona“, pozri Num. 31:27, pozn. 1036. Ďalej zmysel ako v texte.
- 107 Al. „dopúšťali prestúpení“, ďalej obdobne, pozri 1 Kráľ 8:50, pozn. 545.
- 108 Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 436.
- 109 Pozri Num. 22:41, pozn. 870.
- 110 Pozri Žalm 35:1, pozn. 971; Prísł. 22:23, pozn. 998.
- 111 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 112 Pozri Gen. 10:5, pozn. 311.
- 113 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 114 Pozri Is. 23:1, pozn. 1206.
- 115 Pozri Num. 21:11, pozn. 797; Sud. 3:12, pozn. 182.
- 116 Pozri Žalm 120:5, pozn. 2533.
- 117 Pozri Jóba 11:11, pozn. 563.
- 118 Sloveso, ktoré sa v SZ okrem tohto miesta vyskytuje ešte len u Is. 61:6, pozn. 2531, tu iný tvar v zmysle ako v texte. Podľa niektorých je to tvar iného slovesa, pozri kap. 48:11¹⁷⁶².
- 119 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 120 Pozri Is. 52:14, pozn. 1689 a 2298.
- 121 V hebrejčine slovná hra: „šómmú“, „zhrozte sa“, „šamájim“, „nebesá“.
- 122 Vl. „vyschnite“, pozri Gen. 8:13, pozn. 268, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 123 Pozri Žalm 36:9; 68:26.
- 124 Pozri Deut. 8:9, pozn. 401.
- 125 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 126 Pozri Gen. 37:20; 40:15, pozn. 983.
- 127 Vl. „rozbité“, „roztrieštené“, tvar slovesa ako napr. v Žalme 3:7, pozn. 82, a inde, tu zmysel ako v texte („prederavené“). Ďalej v zmysle ako tam v texte.
- 128 Pozri 1 Kráľ. 7:26; 8:64, pozn. 563.
- 129 Tj. „domu, v ktorom by jeho rodičia boli nevoľníkmi“, pozri Gen. 14:14, pozn. 403.
- 130 Ako lev, v kap. 25:3 keď večer vychádza na lov, no tiež ako zvuk hromu, pozri Jóba 37:4, pozn. 1623.
- 131 Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 132 Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
- 133 Pozri Is. 5:9, pozn. 325.
- 134 Ako u Nech. 1:3, sloveso ako „zažiha“ u Is. 9:18, „sa vznecovať“ tamže 33:12.
- 135 Pozri Is. 19:13, pozn. 1053.
- 136 Mesto v Egypte s kráľovským palácom; tak aj v kap. 43:7 a ďalej, tu je v texte znenie podľa čítaného textu, v písanom texte je tu (nie ďalej) „Tachpenes“.
- 137 Tj. „zožierajú“, „pohlciujú“, ďalej obdobne.
- 138 Al. „Či ti toto nepôsobí tvoje opúšťanie“, no uprednostnil som znenie, ktoré v texte podávam, hoci s malým doplnením, lebo na mieste zodpovedajúcom tomu miestu prekladu, kde kladiem dvojbodku, je v hebrejskom texte tzv. „athnach“, príručné znamienko výrazne rozlišujúceho zmyslu, vedúce k takémuto chápaniu. Mnohí prekladatelia zasa chápajú toto miesto v zmysle „či si toto nerobíš al. nepôsobíš svojím opúšťaním“, no slabina tohto chápania je v tom, že ak je dotýčný slovesný tvar tvarom 2. osoby („nerobíš“ al. „nepôsobíš“), je to tvar mužského rodu, kým všetky zámenné prípony 2. osoby v tomto verši sú rodu ženského¹⁵⁵; niekde sa tu takáto prípona síce dá považovať za tvar mužského rodu v tzv. pauze (tj. v postavení na konci vety al. uceleného úseku vety), kde nadobúda tvar zhodného s tvarom rodu ženského, no zaiste tak nie je všade v tomto verši. Hoci sa, pravda, podobné nezrovnalosti občas vyskytujú aj inde, pridržal som sa radšej, s LXX, Vulgátou a niektorými novšími prekladmi, znenia, v akom ich netreba predpokladať, lebo dotýčný slovesný tvar je ako tvar 3. osoby tvarom ženského rodu a zhoduje sa s ženským rodom zámena „toto“, zastupujúcim tu, ako často aj inde, rod stredný, ktorý hebrejčina nemá.
- 139 D. „A teraz“, ďalej obdobne.
- 140 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 141 Al. „čo je fa do“, ďalej obdobne.
- 142 Pozri Jóš. 13:3, pozn. 463.
- 143 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 144 Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
- 145 Al. „karhá“, „tresce“, „ukáži“ al. „ukáži“, ďalej obdobne, no nie ako nižšie¹⁴⁷, pozri Deut. 8:5, pozn. 394; Žalm 16:7, pozn. 149; 94:10, pozn. 56.

- 146** Pozri Prís. 1:32, pozn. 98, ďalej zmysel ako v texte, aj tvary slovesa, od ktorého sú tieto výrazy odvodené.
- 147** Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355; Prís. 9:7n., pozn. 478.
- 148** D. „k tebe“, „na teba“ („neprišiel al. sa nedostal k tebe al. na teba“).
- 149** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 150** Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 151** Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 152** Pozri Gen. 6:4, pozn. 193, tu a ďalej v takomto zmysle.
- 153** Pozri Žalm 2:3, pozn. 32.
- 154** Tj. „dávno som zlomil a postrhal... a odvtedy je zlomené a sú postíhané“.
- 155** Hoci sa o „Isráelovi“ vo vv. 14n. hovorí ako o osobe mužského rodu, prechádza sa, ako je zrejme z tvarov zámenných prípon 2. osoby¹⁵⁸, vlastne už od v. 16 k obrazu osoby rodu ženského, čo tu a ďalej, vzhľadom na to, čo sa uvádza v ďalšom texte, načim zreteľne vyjadriť aj v preklade, oproti kap. 3:17 a ďalej²⁸¹, kde na túto skutočnosť stačí poukázať uvedenou poznámkou.
- 156** Pozri Jós. 7:11, pozn. 267.
- 157** Tak podľa čítaného textu, hebr. „eebór“; písaný text podáva znenie „eebód“, „nebudem slúžiť“⁴⁴² (porov. Num. 7:14, pozn. 72), ktoré v danej súvislosti nedáva zmyslu¹⁵⁸, iba ak po doplnení „modlám“, ako v českom kralickom preklade, a pod.
- 158** Mnohí podľa LXX čítajú „Veď si oddávna zlomila svoje jarmo a roztrhala svoje putá a povedala si: Nebudem otročiť“⁴⁴², takže“.
- 159** AL. „rozťahovala“, tj. „na súlož“, sloveso ako v Is. 51:14, pozn. 2271, a 63:1, pozn. 2550, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie. V kap. 48:12 zmysel ako tam v texte¹⁷⁶³.
- 160** Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 161** Tu D. „ju všetku“, tj. „révu“, al. „ho všetko“, tj. „semä“.
- 162** AL. „správne“, „hodnotné“, „spoľahlivé“, D. „semä“.
- 163** „vernosti“ (al. „pravdy“, „spoľahlivosti“), ďalej obdobne, pozri Gen. 24:27, pozn. 622, 48, pozn. 630.
- 164** Pozri Gen. 19:21, pozn. 510; ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 165** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 166** Sloveso ako v Gen. 49:11, pozn. 1338.
- 167** AL. „sodou“, minerálnou žieravinou oproti „žieravine“ rastlinného pôvodu nižšie.
- 168** D. „a množila si žieravinu“.
- 169** Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 170** D. „vyznačená“, „napísaná“, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu.
- 171** Pozri Sud. 2:11, 13, pozn. 124.
- 172** Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 173** AL. možno „všimaj“, „všimni“.
- 174** Pozri 2 Sam. 1:23, pozn. 72.
- 175** Výraz značiaci ťaviu samicu; vyskytuje sa v SZ len tu.
- 176** Tj. „od Hospodina k Baalovi a späť“, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu; podľa iných „ohýbajúca“, „skrúcajúca“, „spájajúca“ (tj. „zmiešavajúca“, „v jedno splývať nechávajúca“), v tomže al. podobnom zmysle.
- 177** Pozri Is. 42:14, pozn. 2034.
- 178** Pozri Gen. 6:17, pozn. 226; Žalm 1:4 a ďalej, pozn. 525.
- 179** Tj. „pach“ samca.
- 180** AL. „v jej ruji kto ju“.
- 181** D. „Všetci hľadajúci ju sa nemusia“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 182** Pozri 1 Sam. 14:28, 31, pozn. 575.
- 183** Pozri Žalm 21:2, pozn. 651.
- 184** AL. „Chrán“, tu v takomto zmysle.
- 185** D. „nohu pred bososťou“ (al. „neobutouťou“)²³.
- 186** Pozri Exod. 29:33, 30:9, pozn. 1053.
- 187** Pozri Žalm 6:10, pozn. 166.
- 188** Pozri Is. 30:3, pozn. 1528.
- 189** „Kameň“ je v hebrejčine ženského rodu.
- 190** Sloveso ako v Exod. 7:23, pozn. 230.
- 191** Pozri Exod. 15:2, pozn. 497.
- 192** Pozri Is. 19:20, pozn. 1067.
- 193** AL. „sú v počte (tj. „je ich toľko, ako“) tvojich miest“.
- 194** Pozri Sud. 21:22, pozn. 938.
- 195** AL. „proti mne“³ viesť spor“, pozri Jóba 33:13, pozn. 1467.
- 196** Pozri Exod. 20:7, pozn. 665.
- 197** Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 198** AL. „neprijali“, ďalej obdobne.
- 199** Pozri Prís. 1:2, pozn. 2; 13:24, pozn. 670, výraz odvodený od dotýčného slovesa¹⁴⁵.
- 200** Príčasie (niekde spodstatnené) slovesa ako v Gen. 6:11n., pozn. 205 a 207 („hubiaci“, „skazonosný“, „pustošiaci“). Ďalej aj iné tvary tohože slovesa, zmysel ako v texte.
- 201** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 202** AL. „prejavil“, „ukázal“, ďalej obdobne, pozri 1 Sam. 4:9, pozn. 244.
- 203** Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 204** Pozri Gen. 27:40, pozn. 718.
- 205** Pozri 2 Sam. 1:24, pozn. 76.
- 206** Pozri Pies. 4:8, pozn. 120.
- 207** Pozri Is. 3:20, pozn. 261.
- 208** Tj. azda „odo dní“, al. „na al. za dni“.
- 209** Tj. „Prečo“.
- 210** AL. možno „Ako prikrášľuješ... lásky!“ (v. 33), „Ako náhlivo... cestu!“ (v. 36).
- 211** AL, podľa niektorých, „svoje cesty prispôsobila (al. „prívýkla“) zlom“⁶¹.
- 212** Pozri Num. 15:38, pozn. 611.
- 213** Tj. „na cípoch tvojho rúcha“.
- 214** D. „boli nájdené“, „ich“, takže možno
- 215** „stopy krvi“.
- 216** Pozri Exod. 20:7; 21:19, pozn. 666; tu a ďalej aj iné tvary, zmysel ako v texte.
- 217** Pozri Exod. 23:11, pozn. 796.
- 218** Pozri Žalm 40:17, pozn. 1155.
- 219** Pozri Gen. 18:15, pozn. 488.
- 220** D. „na všetkých týchto“, tj. „cípoch“.
- 221** Tj. „bola očividne zrejímá“.
- 222** Tu od dotýčného výrazu⁵⁹ odvodené sloveso.
- 223** D. „velmi“.

- 224 Pozri 1 Sam. 21:13, pozn. 826.
 225 D. „od Egypta“, ďalej obdobne.
 226 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
 227 D. „z blízkosti tohto“.
 228 Tj. azda „držiac sa za hlavu v zúfalstve“, al. „s rukami na hlave sputnanými“.
 229 Pozri Is. 7:16, pozn. 455.
 230 Pozri Žalm 40:4, pozn. 1132.
 231 Al. „nimi nemôže dôjsť“.
 232 Al. „úspechu“, „nemôže sa ti pri nich dobre povodiť“. Ďalej obdobne.
 233 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
 234 D. „znesvätením“.
 235 Pozri Is. 24:5, pozn. 1251.
 236 Pozri Exod. 20:16, pozn. 668; Pies. 5:16, pozn. 34.
 237 Tj. „a chceš“, al. podľa niektorých, „milovníkmi, ale sa smieš ku mne vrátiť“ (al. „ale sa vráť ku mne“), no podľa môjho súdu znenie, ktoré v súhlase s inými podávam v texte, dáva zmysel oveľa lepšie zapadajúci do textovej súvislosti.
 238 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
 239 Pozri Deut. 28:30, pozn. 992, aj pokiaľ ide o čítaný a písaný text.
 240 Tj. lúpeživý, striehnucci na okoloidúcich.
 241 Pozri Deut. 32:2, pozn. 1107.
 242 Pozri Deut. 11:14, pozn. 476.
 243 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
 244 D. „ženy, neviestky“, pozri Jós. 2:1, pozn. 54.
 245 Pozri Exod. 4:23, pozn. 233.
 246 Pozri Žalm 35:4, pozn. 979; Is. 41:11, pozn. 1977; ďalej aj iné tvary, zmysel ako v texte.
 247 Pozri Gen. 36:15nn., pozn. 959, tu zmysel ako v texte.
 248 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
 249 Pozri Žalm 103:9, pozn. 2229.
 250 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
 251 Tak podľa čítaného textu, znenie, ktoré dáva v danej súvislosti lepší zmysel ako „prehovoril som“ al. „hovorím“ podľa textu písaného.
 252 Vl. „môže“, al. „ako je možné“.
 253 Sem kladú LXX aj Vulgata slovesný tvar 2. osoby, LXX „edynasthés“, „mohol (mohla) si“, Vulgata „fecisti“, „spravil(a) (al. možno „vykonal[a]“, tj. „dokázal[a]“) si“, napriek tomu, že slovesný tvar, ktorý je tu použitý v dochovanom pôvodnom texte („vattúchál“), je možné chápať alebo ako tvar 2. osoby mužského rodu alebo 3. osoby rodu ženského (porov. kap. 2:17¹³⁸), na rozdiel od obidvoch ostatných slovesných tvarov 2. osoby v tejto vete, ktoré sú jednoznačne tvarmi ženského rodu; zrejme tu miesto tohto tvaru podľa dnes sotva zistiteľnej predlohy čítali „vattúchli“, „a⁷⁷ mohla al. znáha si“. Obdobne sa však, možno podľa nich, tento tvar, v rozpore so spomenutou skutočnosťou, prekladá v rozmanitom zmysle ako tvar 2. osoby ženského rodu vo všetkých známych mi prekladoch novších, i pokúsil som sa prekladom, ktorý v texte podávam, vyhnúť to-muto rozporu, lebo neurčitý neosobný podmet, ktorý som uviedol, sa v hebrejčine často vyjadruje slovesným tvarom 3. osoby ženského rodu (miesto tvaru stredného rodu) v plnom súlade so všetkými tu vyššie uvedenými skutočnosťami.
 254 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
 255 Al. „zradná“, výraz sa v SZ vyskytuje iba tu a vo v. 10.
 256 D. „keď pre všetky príčiny toho, že odpadlica Izrael scudzoložila, som ju“, v texte upravené pre zreteľnosť.
 257 Vl. „pre ňu“, al. možno „na ňu“, tj. „na ňu znejúcu“, potom azda „vyhotovil“ na ňu znejúcu“.
 258 Al. „zápis“, „záznam“, ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
 259 V hebrejčine množné číslo, možno v zosilňujúcom zmysle („úplnej al. trvalej rozluky“). Ďalej obdobne, zosilňujúci zmysel spravidla jednoznačne.
 260 Pozri Exod. 21:8, pozn. 687, tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz²⁵⁵ odvodený.
 261 Pozri 1 Sam. 2:26, pozn. 148.
 262 Vl. „zvukom“, pozri Gen. 3:8, pozn. 99, ďalej obdobne, tu v takomto zmysle.
 263 „povešťou týkajúcu sa“, niektorí tento výraz („kól“) odvodzujú od slovesa „kálal“, „byť ľahký“, pozri napr. Gen. 8:8, 11, pozn. 260, al., v niektorých tvaroch, „zlореčii“, „preklínať“, pozri kap. 15:10⁹⁵³ a prekladajú „ľahkomyslnosťou“, al. „ohavnosťou“, „podlosťou“, „nerestou“.
 264 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
 265 Al. „lžou“, tj. „neúprimne“, „predstierane“, „naoko“. Ďalej obdobne.
 266 D. „nechať padnúť“ (al. „klesnúť“), „spustiť“, tj. „zvesiť“, tu zmysel ako v texte.
 267 Pozri 2 Par. 6:41, pozn. 325.
 268 Tu azda aj „uznaj“.
 269 Al. možno „rozptýliť“, sloveso ako „rozmetal“ v Žalme 53:5, „rozsyávajúci“ v Prisl. 11:24, tu zmysel ako v texte („sem-tam prebiehala al. prechádzala“).
 270 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
 271 Al. „ohľadne“, D. „vo“ („vo veci“), ďalej obdobne.
 272 Al. možno „medzi vami“, ďalej obdobne.
 273 Pozri Gen. 20:3, pozn. 525.
 274 Al. „nad vami som sa stal Pánom“ (no nie ako v kap. 7:20 a i.). Ďalej obdobne.
 275 Vl. „vás budú pást“, opis v texte na vyjadrenie dokonavého zmyslu slovesného tvaru.
 276 Pozri Gen. 3:6, pozn. 96; Prisl. 1:3, pozn. 8.
 277 Pozri Exod. 25:10, pozn. 865.
 278 Pozri aj Exod. 3:16, pozn. 117, ďalej aj iné tvary v zmysle ako v texte tam.
 279 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
 280 Ako v Gen. 1:9, v SZ len na týchto dvoch miestach sa vyskytujúci tvar slovesa ako napr. Is. 5:4, pozn. 304, zmysel ako v texte. Ďalej iné tvary so zmyslom ako v texte tam.
 281 Pozri Is. 3:26 a ďalej, pozn. 277.
 282 Al. „nasledovať tvrdohlavosť“, al. „podľa tvrdohlavosti“, no nie ako v kap. 7:24²⁷¹.
 283 Pozri Lev. 2:2, pozn. 52.
 284 Sloveso ako v Num. 18:20, pozn. 718; pozri Lev. 25:46, pozn. 841.
 285 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.

- 286 Al. „začleniť“, „započítať“, „zadeliť“, „uviesť“, tu v takomto zmysle.
- 287 Tj. azda „svoje deti“.
- 288 D. „zem túžby“, pozri 2 Par. 32:27, pozn. 1056, ďalej obdobne.
- 289 D. „dedičstvo okrasy“, pozri 2 Sam. 1:19, pozn. 55.
- 290 Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
- 291 Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu inak.
- 292 „neverne koná ohľadne“ (al. „čo sa týka“), pozri Gen. 3:3, pozn. 91. Ďalej obdobne.
- 293 Al. „proti“, ďalej obdobne.
- 294 Pozri Jóba 41:3, pozn. 1830; Žalm 28:2, pozn. 834; Prísl. 18:23, pozn. 860.
- 295 Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 354; Jóba 33:27, pozn. 1499.
- 296 Pozri Deut. 33:2, pozn. 1226.
- 297 D. „ku klamu“²⁶⁴²⁶⁵, väzba ako v Lev. 6:5, pozn. 169. Ďalej zmysel ako v texte.
- 298 Al. „spústy“ (Gen. 17:4n.); v kap. 52:15 čosi iný tvar nejasného významu.
- 299 Al. „lomozu (ďalej obdobne) na vrchoch“, pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 300 Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
- 301 Tu a ďalej⁷⁹¹ v zmysle „hanebnosť“, „ostudná al. hanebná vec“, tj. „modlárstvo“.
- 302 Pozri Deut. 28:33, pozn. 996.
- 303 Tj. „padli al. klesli sme“, ďalej obdobne.
- 304 Pozri Num. 27:3, pozn. 973.
- 305 Pozri Žalm 4:2 a ďalej, pozn. 1011.
- 306 Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053.
- 307 Al. „pred mojou tvárou“²³.
- 308 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 309 Pozri 1 Král. 14:15, pozn. 776, tu v zmysle ako v texte („byť nerozhodným“, „otáľať“, „kolísať“, „vyčkávať“).
- 310 Pozri Is. 41:16, pozn. 1984.
- 311 Tj. „neobrobenú (al. „novo obrobenú“, Prísl. 13:23) pôdu“, „prieloh“, znenie v texte je zvolené na uchovanie príbuznosti výrazov v preklade. Nesúvisí s Gen. 2:5, pozn. 743.
- 312 Pozri Exod. 22:5, pozn. 736.
- 313 Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 314 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 315 Pozri Nech. 8:15, pozn. 374.
- 316 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
- 317 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 318 D. „volajte, plňte“, tj. azda „ústa al. hrdlo volaním“, zmysel ako v texte („hlasno“).
- 319 Pozri Gen. 6:21; 30:23, pozn. 230.
- 320 Pozri Gen. 19:29, pozn. 511.
- 321 Pozri Num. 21:8n., pozn. 793.
- 322 Pozri Exod. 9:19, pozn. 292; Is. 10:31, pozn. 681.
- 323 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 324 Pozri Prísl. 15:4, pozn. 328; sloveso tam spomenuté je tu v kap. 2:13, 20 a ďalej¹²⁷.
- 325 Pozri Gen. 11:2, pozn. 329.
- 326 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 327 Nesúvisí so „spustlískom“ vyššie¹³³.
- 328 Pozri Is. 5:9, pozn. 326.
- 329 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024; netýka sa kap. 1:17.
- 330 Pozri Is. 32:12, pozn. 1173.
- 331 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 332 Tu azda v zmysle „srdnatosť“, „odvaha“, „pocit bezpečnosti“.
- 333 Pozri Žalm 48:5, pozn. 1287.
- 334 D. „oklamáním“.
- 335 Pozri 2 Sam. 5:8, pozn. 254.
- 336 Al. „horúci“, vl. „jasný“, „svetlý“, ako „za jasna“ u Is. 18:4, tu azda zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 337 Tj. „obilía“, pozri Rúth 3:2, pozn. 115, ďalej obdobne.
- 338 Pozri 1 Par. 7:40, pozn. 220, tu ešte iný tvar, vyskytujúci sa v SZ iba tu a v kap. 51:11, tu v podobnom zmysle ako sloveso vyššie³³⁷.
- 339 Vl. „plný“, zmysel ako v texte, porov. v 5³¹⁸.
- 340 D. „vietor plnší od týchto vecí“, ďalej obdobne.
- 341 D. „s nimi“, tj. „v spore al. súdnej pravote s nimi“.
- 342 Pozri Is. 30:16, pozn. 545.
- 343 Pozri Lev. 11:13, pozn. 320.
- 344 Pozri Is. 3:11 a ďalej, pozn. 231.
- 345 Pozri Is. 15:1, pozn. 891.
- 346 D. „nechávať nocovať“.
- 347 Pozri Exod. 31:4, pozn. 1105.
- 348 Pozri Žalm 5:5 a ďalej, pozn. 120.
- 349 Pozri Žalm 55:3, pozn. 1403; Prísl. 12:21; 22:8, pozn. 333.
- 350 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 351 Pozri Prísl. 25:25, pozn. 330.
- 352 Pozri Is. 1:8, pozn. 41, tu a v kap. 31:6 činné prídanie dotýčného slovesa.
- 353 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 354 Pozri Deut. 1:26, pozn. 114.
- 355 Tj. „dôsledky tvojho zla“.
- 356 Al. „trpím bolesti“, pozri Is. 13:8, pozn. 768; tiež „som plný obáv“ (al. „úzkosti“), ďalej obdobne; tak podľa čítaného textu, v písanom texte je znenie „čakám“, „vyčkávam“, tj. azda „netrpezlivo“, „vzrušene“, pozri napr. Jóba 32:11, pozn. 1439. Porov. Gen. 8:10, pozn. 262, kde sa obdobný stav mysle takisto popisuje slovesným tvarom, ktorý jedni považujú za tvar jedného a iní druhého z tých istých navzájom podobne znejúcich slovies.
- 357 Pozri Num. 35:4, pozn. 816.
- 358 Pozri Is. 16:11, pozn. 949.
- 359 Al., podľa niektorých, „nemôžem ho umlčať“, Jób 11:3.
- 360 Tak podľa čítaného textu, písaný text má znenie „som počul“, menej vhodné vzhľadom na nasledovné „moja duša“.
- 361 Pozri Lev. 23:24, pozn. 746; Num. 10:5, pozn. 361.
- 362 D. „poplach vojny“⁷⁴.
- 363 Vl. „volá“, tj. „vyvoláva“, „prevoláva“.
- 364 V zmysle ako v Exod. 26:1 a i.
- 365 Pozri Prísl. 1:7, pozn. 25.
- 366 Pozri Kaz. 2:19, pozn. 90.
- 367 Pozri Gen. 41:33, pozn. 1099; ďalej aj iné tvary, zmysel ako tam v texte.
- 368 Pozri Gen. 6:12 a ďalej, pozn. 463.
- 369 Pozri Gen. 1:2, pozn. 2.
- 370 Pozri Gen. 1:2, pozn. 3.

- 371** Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 372** Zvratný tvar so zmyslom ako v texte, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 373** Pozri Gen. 1:20, pozn. 31.
- 374** Tj. „uteľteli“, inak. azda „boli rozohnaní“ al. „zapudení“, ďalej obdobne, pozri Is. 16:2n., pozn. 640.
- 375** Pozri Deut. 4:25, pozn. 251; týka sa iba takto označených miest.
- 376** Tj. „toho, čo bývalo („tej zeme, ktorá bývala“) sadom“.
- 377** Pozri Is. 1:7 a ďalej, pozn. 33.
- 378** Pozri Is. 10:23, pozn. 659, tu a ďalej v takomto zmysle („úplný koniec“).
- 379** Al. „černieť“, ako výraz smútku, pozri kap. 8:21 a ďalej a Žalm 35:14, pozn. 994.
- 380** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 381** Al. „celé“, vl. „všetko“, ďalej obdobne.
- 382** Ako u Is. 48:20 a i., nie ako tu vo v. 25.
- 383** Al. „uteká“, ďalej obdobne.
- 384** Slovmi „lesné húštie“ je tu preložený výraz, ktorý všade inde (napr. Is. 19:1) značí „oblaky“, len na tomto mieste je v SZ použitý v zmysle ako tu v texte.
- 385** Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a u Jába 30:6, pozri tam pozn. 1330.
- 386** Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 387** Pozri Exod. 25:4, pozn. 849.
- 388** Sloveso ako „sa... krášli“ u Is. 61:10, odvodené od dotyčného výrazu²⁰⁵, al. možno naopak. V kap. 10:4 iný tvar v obdobnom zmysle.
- 389** Vl. „roztrhávaš“, ako napr. v Gen. 44:13 a inde, tu v takomto obraznom zmysle (stáby „rozťahuješ do šířky“, aby sa zdali väčšími).
- 390** Pozri 2 Kráľ. 9:30, pozn. 450.
- 391** Sloveso ako v Pis. 4:10, pozn. 130, tu zvratný tvar len tu sa v SZ vyskytujúci, zmysel ako v texte.
- 392** Al. „postavili“, ďalej obdobne.
- 393** Al. „pohrdnu³⁹² tebou“, ďalej obdobne.
- 394** Al. „usilovať sa (al. „ukladať“) o“, ďalej obdobne. V kap. 5:1 a ďalej to isté sloveso so zmyslom ako na dotyčných miestach v texte.
- 395** Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 396** Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 397** Tvar slovesa „prvorodeným spraviť“ v Deut. 21:16, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 398** Al. „sama seba oplakáva“ (al. „ľutuje“), sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu, zvratný tvar takéhoto zmyslu.
- 399** Pozri Exod. 25:20, pozn. 1253; 2 Par. 6:12, pozn. 145.
- 400** Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 401** Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 402** Tu, v kap. 45:3 a v Pl. 5:16 v takomto zmysle (zdôraznenie nasledovného „beda“).
- 403** „Únavou podlieha“ je tvar slovesa v SZ len tu sa vyskytujúceho, majúceho tu takýto zmysel („pre únavu al. zomdlenosť nie je schopná odolávať al. brániť sa“).
- 404** Pozri Jába 1:7, pozn. 26, tu zosilňujúci tvar ako v 2 Par. 16:9 („prebehnite skrz naskrz“).
- 405** Tj. „Jerúsálema“, ďalej obdobne.
- 406** Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 407** Tu zosilnený tvar („usilujúci sa o“, pravdaže v inom zmysle ako v kap. 4:30).
- 408** Pozri Is. 11:5, pozn. 699.
- 409** Tj. „upreté na vernosť“, „nespočívajú na al. nesmerujú k vernosti“.
- 410** Pozri Gen. 2:1, pozn. 46; 41:30, pozn. 1093.
- 411** Al. „zhubil (al. „pohubil“) si ich“, potom v zmysle „niektorých z nich“.
- 412** Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 413** Pozri Sud. 3:12, pozn. 181.
- 414** Pozri Exod. 23:3, pozn. 788; v kap. 40:7 a 52:15n. pozri 2 Kráľ. 25:12, pozn. 902.
- 415** Pozri Num. 12:11, pozn. 471; Is. 19:13, pozn. 1052.
- 416** D. „veľkým“, ďalej obdobne.
- 417** Al. možno „(pre)hovoriť s nimi“.
- 418** Pozri Num. 1:49, pozn. 40.
- 419** D. „vlk večerov“.
- 420** Pozri Gen. 31:36, pozn. 830, odvodené od dotyčného slovesa¹⁰⁷.
- 421** Al. „vzmohli“.
- 422** Pozri Gen. 26:16, pozn. 478.
- 423** Al. možno „Ako“.
- 424** Al. „pri nie-Bohu“, tj. „pri tých, kto nie sú bohovia“ al. „pri tom, čo nie je Boh“.
- 425** V hebr. slovná hra: „vajjiššábeu“, „a dali sa prisahať“, „väsébía“, „a sýtil som“.
- 426** Al.¹⁰⁰ „a keď (al. možno „kedykoľvek“) som ich nasýtil, dopustili sa cudzoložstva“.
- 427** Al. „zavčasu vstávajúce“, sloveso nejasného významu, vyskytujúce sa v SZ iba tu.
- 428** Pozri Exod. 20:5, pozn. 662.
- 429** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 430** Ako „ratolesti“ u Is. 18:5, tu v zmysle „divé („neplodné“) výhonky viniča“, porov. Jána 15:2; podľa niektorých „bašty“, „cimburia“. Výraz je v SZ ešte iba v kap. 48:32.
- 431** D. „neverným správaním“ (al. „konaním“).
- 432** Pozri Lev. 6:2n., pozn. 167.
- 433** Predložková väzba ako v Lev. 6:2n., pozn. 164, tu v zmysle ako v texte.
- 434** Tj. azda „On nie je“, al. „To nie je On“.
- 435** Pozri aj Žalm 16:10, pozn. 452.
- 436** Tj. „ničotnosťou“, „že nie sú nič než vietor“.
- 437** Al. „hovorenie tohto hovoru“, „rečenie tejto reči“.
- 438** Al. „odolný“, pozri Deut. 21:4, pozn. 755; Jába 12:19, pozn. 622, takže aj „mocný“, „silný“, „mohutný“.
- 439** Pozri Gen. 11:7, pozn. 341.
- 440** Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 441** Pozri Sud. 20:36, pozn. 911, sloveso, od ktorého je dotyčný výraz²³⁰ odvodený.
- 442** Pozri Gen. 29:15 a ďalej, pozn. 743.
- 443** Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
- 444** Pozri Deut. 32:12, pozn. 1134, výraz, od ktorého je odvodené dotyčné prídavné meno¹⁶⁵.
- 445** D. „a niet“, tj. „a v ktorom niet“, al. „nebytie“, tj. „v nebytí al. nedostatku“, „s nebytím al. nedostatkom“.
- 446** Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 447** Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 448** D. „ustanovením večnosti“, ďalej obdobne.

- 449 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 450 Tj. „hranicu“, al. „ho“, tj. „piesok“, v hebrejčine je oboje mužského rodu.
- 451 Pozri Žalm 66:7 a ďalej, pozn. 1596.
- 452 Pozri Deut. 11:14, pozn. 475.
- 453 D. „týždne ustanovení“⁷¹⁸.
- 454 Al. „odtiahli“, „spôsobili uhnutie“ (al. „vyhnutie“ al. „odbočenie“), pozri Prísl. 1:24, pozn. 81. Ďalej iné tvary tohože slovesa so zmyslom ako v texte na dotýčnych miestach.
- 455 Al. „pozoruje“, „striehe“, no nie ako vo v. 6⁴² ani ako v kap. 3:5²⁵⁰.
- 456 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 457 Al. „krčením sa“, „hrbením sa“.
- 458 Tj. „ako keď sa vtáčnici ukladajú al. krčia al. hrbia v úkryte, striehnuc na svoj úlovok al. vyzierajú po ňom“.
- 459 Al. „kladú“, sloveso ako „vztýčil“ v Gen. 35:14, pozn. 942. Ďalej obdobne.
- 460 Vl. „skazu“, ako napr. v Exod. 12:13, tu (nie ďalej) v zmysle ako tu v texte.
- 461 Tvar slovesa ako u Jós. 7:15, pozn. 275.
- 462 Tiež v zmysle Gen. 4:26, pozn. 174.
- 463 Pozri Gen. 8:20, pozn. 272.
- 464 Pozri Žalm 5:6, pozn. 123.
- 465 Sloveso odvodené od dotýčného výrazu⁴¹⁶.
- 466 Tj. „od tuku al. oleja“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu a v inom zmysle u Jon. 1:6, no porov. Žalm 104:15, pozn. 2249, kde je v obdobnej súvislosti a v obdobnom zmysle použité iné sloveso.
- 467 Al. „nemilí veci“, D. „veci zla“, tu azda v takomto zmysle; toto miesto možno chápať rozlične a preto sa rozmanite prekladá; predošlé sloveso¹⁵⁶ vl. znamená „prechádzať“, „prekračovať“, a teda, podľa niektorých, „predstihovať“, takže niektorí prekladajú „predstihujú zlé veci al. zlé slová“ v zmysle „prekračujú všetky mezde al. všetku mieru zla“, al. tiež „prekypujú zlými vecmi al. slovami“. Iní považujú toto miesto za porušenie a prekladajú podľa Vulgaty a niektorých rukopisov LXX „zle (tj. „nesprávne“, „nenáležité“, „trestuhodné“) opomínajú moje slová“. Pre znenie, ktoré v podstate v súhlase s českým kralickým prekladom v texte podávam, som sa rozhodol najmä preto, že podľa môjho súdu najlepšie zapadá do textovej súvislosti (o „neprijemných veciach“, ktoré „opomínajú“ [aby nerušili ich pohodu], sa hovorí v nasledovnej časti verša).
- 468 Pozri Žalm 9:4, pozn. 188.
- 469 Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁴⁶⁸ odvodený.
- 470 Al. „v právnej veci právo nezaistujú“, ďalej obdobne, no iné výrazy ako nižšie^{59 222}.
- 471 Al. „aby im dopomáhali ku zdaru“, tj. „k tomu, aby vyhrali svoju pravotu“.
- 472 Pozri Exod. 23:11, pozn. 796.
- 473 Al., obdobne ako inými výrazmi vyššie⁴⁷⁰, „v právnej veci nemajetných“.
- 474 Al., podľa niektorých, „úžas budiaca“, tu v takomto zmysle.
- 475 D.²⁶⁵ „lžou“, „klamom“, al. „vo (tj. azda „v moci“) lži“ („klamu“).
- 476 Tj. „pôsobením“, „činnosťou“, „službou“, al. „schopnosťou“, „právomocou“.
- 477 Pozri Gen. 1:26, pozn. 42; Lev. 25:43, pozn. 838.
- 478 Mnohí prekladajú, možno podľa Vulgaty, v zmysle „živo a kňazi vládnú svojou rukou“ (al. „na svoju päsť“), no nazdám sa, že preklad, ktorý v podstate čo do zmyslu v súhlase s niektorými, o. i. s Roháčkovým a opäť aj s českým kralickým prekladom, v texte uvádzam, nielen čo najdoslovnejšie vyjadruje zmysel pôvodiny, podávajúc najvlastnejší a najjednoduchší význam tu použité predložkovej väzby, lež aj vystihuje vlastnú podstatu onej „otresnej a desivej veci“, že totiž kňazi moc svojho postavenia zneužívajú na znehodnocovanie služby prorokov tým, že im predpisujú, čo majú hovoriť, vydávajú to za Božie slová.
- 479 Tj. „s tým“.
- 480 Vl. „tí to tak majú radi“, no zmysel, povedal by som, je skôr ako v texte.
- 481 Vl. „z(v)nútra“.
- 482 Hebr. „úbi-Tkóa tikeú“, slovná hra.
- 483 Al. „znamenie“, „návesť“, al. „povzneste oblak“, tj. „stúp dymu“, pozri Sud. 20:38, 40, pozn. 914 (tu iné sloveso ako tam).
- 484 Pozri Žalm 85:11, pozn. 2018.
- 485 Sloveso ako „hynú“ v Žalme 49:12, 20; tu a v kap. 14:17 iný tvar, zmysel ako v texte.
- 486 Pozri Deut. 28:54, 56, pozn. 1030, iný tvar toho istého slovesa ako tam, v podstate rovnakého významu, tu azda v obdobnom zmysle ako u Is. 47:1, pozn. 2154.
- 487 Pozri Gen. 31:25, pozn. 820.
- 488 D. „ruku“.
- 489 Al. „zasväťte“, tj. „pripravte proti nej svätú“. Ďalej obdobne.
- 490 Pozri 1 Kráľ. 20:16, pozn. 854; Is. 59:10, pozn. 927.
- 491 Porov. Gen. 24:63, kde „nastávania“ je tvar toho istého slovesa.
- 492 Pozri Is. 23:13, pozn. 1231.
- 493 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 494 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 495 Pozri 2 Sam. 20:15, pozn. 806; ďalej zmysel ako v texte na dotýčnych miestach.
- 496 Al. „bude navštívené“, no tu iný tvar tohto slovesa takéhoto zmyslu, obdobne ako v inej súvislosti v Lev. 6:4, pozn. 165.
- 497 Pozri Is. 30:12 a ďalej, pozn. 1556.
- 498 Al. „chrli“, „necháva prýštiť“.
- 499 Tak podľa písaného textu, hebr. „bór“, tu v takomto zmysle; čítaný text uvádza v tomže zmysle znenie „bajir“, ktoré sa však nikde inde v SZ nevyskytuje.
- 500 D. „ako vypúšťanie“⁴⁹⁸ studňou jej vôd“, zmysel ako v texte; netýka sa slova „vypúšťa“ nižšie vo verši.
- 501 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 502 Odvodené od dotýčného slovesa³⁴⁵; pozri Jób 5:21, pozn. 252; Žalm 12:5, pozn. 374.
- 503 Al. „strasť“, „utrpenie“, pozri Kaz. 6:2, pozn. 224.
- 504 Pozri Prísl. 20:30, pozn. 937; výraz odvodený od dotýčného slovesa³⁹⁷, ktorého sa týka tamojšia poznámka 813.

- 505** Al. „odpútať“, „odvrátiť“, „odcudziť“, sloveso ako „sa... vymkol“ v Gen. 32:25, tu v takomto prenesenom zmysle.
- 506** D. „paberkovaním“⁵⁰⁷.
- 507** Pozri Lev. 19:10, pozn. 588; so zmyslom tam uvede- ným porov. aj Exod. 10:2, pozn. 317, kde je v obdobnom zmysle použitý iný tvar tohto slovesa.
- 508** Pozri Is. 14:30, pozn. 883.
- 509** Vl. „obráť“, tu azda v takomto zmysle.
- 510** Al. „oberač hrozna“ (kap. 49:9).
- 511** Al. azda „úponky“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 512** Pozri Exod. 6:12, pozn. 202, tu („tupé“, „hluché“) a ďalej v obdobnom zmysle.
- 513** Pozri Is. 10:30, pozn. 680.
- 514** Pozri Is. 13:17, pozn. 53.
- 515** Pozri Exod. 7:18, pozn. 225.
- 516** Al. „vydržať“, „v sebe z(a)držať“.
- 517** Tj. „chce sa mi vyliť ich“.
- 518** Výraz súvisí so slovesom vo v. 9⁵⁰⁷, v kap. 44:7 prí- buzny výraz ako u Is. 13:16, pozn. 235; aj tu sa dá chápať aj v zmysle „hrajúce sa dieťa al. batola“.
- 519** Pozri Gen. 49:6, pozn. 1320, tu (nie všade ďalej) v tomto zovšeobecnenom zmysle.
- 520** D. „ich malého“, „ich veľkého“, zmysel ako v texte. Kap. 8:10 a ďalej obdobne.
- 521** Tu D. „on všetok“ (al. „každý“).
- 522** Pozri Exod. 18:21; tu a v kap. 8:10 D. „každý nespra- vodlivo ziskava (pozri Jób 27:8, pozn. 291) nespravod- livý zisk“.
- 523** Mnohé rukopisy, sýrsky preklad, Vulgata a rabínske výklady i podaktoré novšie preklady tu podávajú zne- nie „úraz dcéry môjho ľudu“, ako v kap. 8:11.
- 524** D. „na to (tj. „podľa toho“), čo je⁶ ľahké“, tj. „na ľah- ký al. ľahkovážny spôsob“, zmysel ako v texte.
- 525** Al. „Všetko v poriadku“⁵⁴⁶; pozri aj 2 Král. 4:23; 5:21n., pozn. 201. Ďalej zmysel ako v texte.
- 526** Vl. „Boli (al. „sú“) zostudení“, „zostudili sa“, no tu zmysel ako v texte („zahanbili sa“, no nie ako nižšie⁵⁴⁶); ďalej obdobne.
- 527** D. „Ani ostudou“ (al. „zostudením“).
- 528** Pozri 1 Sam. 2:4, pozn. 80; v kap. 18:23 len tam sa v SZ vyskytujúci tvar, zmysel ako tam v texte.
- 529** Al. „Zastavte sa (al. „stojte“) na cestách“.
- 530** Tu v zmysle „pešiny dávna al. dávnoveku“, ďalej obdobne.
- 531** Pozri Jób 19:8, pozn. 897.
- 532** Al. „odpočinok“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 533** Sloveso ako v Gen. 6:18, pozn. 227.
- 534** Pozri Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555.
- 535** Tj. tu „prorokov“.
- 536** Al. „Ustanovím“³⁹² teda... dozorcov, načúvajte“.
- 537** Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 538** Al. „v nich“, „proti nim“.
- 539** Tu a ďalej opis vzhľadom na nasledovnú predlož- kovú väzbu.
- 540** Pozri 1 Král. 10:1, pozn. 607.
- 541** Pozri Exod. 30:34, pozn. 1072.
- 542** Pozri Jób 40:21, pozn. 1817.
- 543** Pozri aj Exod. 30:23.
- 544** Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 545** Pozri Lev. 1:3, pozn. 11.
- 546** Pozri Žalm 104:34, pozn. 2272.
- 547** Al. „tomuto ľudu“ (tj. „do cesty“ al. „naproti“).
- 548** Pozri Žalm 119:165, pozn. 2523; výraz odvodený od slovesa „sa... potkýnali“⁵²⁸ nižšie.
- 549** Pozri Žalm 31:11, pozn. 891.
- 550** Pozri Exod. 26:22, pozn. 917.
- 551** Vl. „je budený“ (Jób 14:12), ďalej iné tvary tohto slo- vesa so zmyslom ako v texte.
- 552** Sloveso ako „chytíť za“ v Exod. 4:4; ďalej zmysel ako v texte, aj s predložkou ako v citovanom mieste.
- 553** tu a ďalej bez predložky.
- 554** Pozri Žalm 102:13, pozn. 503 a 504; Is. 9:17, pozn. 589.
- 555** Ako v Gen. 14:8, sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955. Ďalej obdobne.
- 556** Pozri Jós. 6:27, pozn. 249.
- 557** Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 558** Výraz odvodený od dotyčného slovesa³⁵⁶; pozri Žalm 48:6, pozn. 1290.
- 559** Tak podľa čítaného textu, podporovaného starými prekladmi a rabínskymi výkladmi; písaný text podáva znenie „nevychádzaš“, „nechodíš“.
- 560** Pozri Žalm 31:13, pozn. 897, hebr. „mágór missávív“, pozri kap. 20:3.
- 561** Tj. „obradný stav smútku so všetkými vonkajšími prejavmi“.
- 562** Pozri Is. 22:12, pozn. 1173.
- 563** D. „nárek horkosti“²⁵⁹, výraz vyskytujúci sa v SZ v takomto zmysle len ešte v kap. 31:15 a obdobne u Hóš. 12:14, vždy v množnom čísle.
- 564** Výraz (hebr. „báchón“) vl. značí „skúšača al. skú- matela kovov“, tu je použitý v zmysle uvedenom v ďalšom texte, porov. aj vv. 28nn. No niektorí ho po- chopili v zmysle podobne znejúceho výrazu „báchún“ u Is. 23:13, značiaceho „strážnu (al. možno „obliehaciu“) vežu“, azda vzhľadom na nasledovné „pevnosťou“, vý- razu, ktorému je pojem „strážnej al. obliehacej veže“ významovo blízky, a podľa toho preložili.
- 565** Tj. „spolahlivým“, „zásadovým“, „nepodplatiteľ- ným“.
- 566** Pozri Num. 13:19, pozn. 487; výraz, ktorý sa v spoje- ní „opevnené mestá“⁶⁹ v preklade používa v platnosti prídavného mena; ohľadne kap. 48:14 a 51:30 pozri 1 Sam. 23:14, pozn. 834. Tu v prenesenom zmysle, ako je vyššie⁵⁶⁵ uvedené.
- 567** Al. „zviaďal“.
- 568** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz⁵⁶⁴ odvodený; ako „skúške podrobuje“ v Žalme 7:9 a obdobne ďalej.
- 569** Tu je tento výraz („sórérím“) preložený slovesným tvarom aspoň trochu podobne znejúcim ako predo- šlý³⁰⁸ („sáré“), keďže v pôvodine ide o navzájom veľmi podobne znejúce tvary dvoch aj významom si blízkych slovies.
- 570** Al., podľa podaktorých, „sú odvrátení (al. „odvra- caní“) odporujúcimi“.
- 571** Pozri Lev. 19:16, pozn. 605; Prísl. 11:13, pozn. 562.

- 572 Tj. „bezcevní“, „bez hodnoty“, ako obyčajné (nie drahé) kovy.
- 573 D. „oni“ („oni sú“), no nie ako nižšie¹⁶⁰.
- 574 Pozri Žalm 102:3, pozn. 1683 a 2196.
- 575 Takže zastal prúd vzduchu, potrebný na to, aby olovo, pridané k striebru, ktoré sa v ohni prečisťovalo, odstránilo trosku. Inak možno „mech dúcha“.
- 576 Al. „ohňom“⁴²⁵.
- 577 Pozri Num. 14:33, 35, pozn. 570.
- 578 Tak podľa čítaného textu; písaný text uvádza znenie „olovo je z ich ohňa preč“.
- 579 Pozri Is. 1:25, pozn. 119.
- 580 Al. možno „namáhavo“, „usilovne“, „prudko“, „dlho“.
- 581 Tu a ďalej trpný rod, zmysel ako v texte, pozri Jós. 4:18, pozn. 167; ako „bude vytrhnutý“ u Jóba 18:14.
- 582 Pozri Is. 5:24, pozn. 455.
- 583 Al. „týmito bránami“, ďalej obdobne.
- 584 Al. „Napravte“, ďalej obdobne.
- 585 Tvar slovesa ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
- 586 D. „si“, „pre seba“⁴⁶.
- 587 Vl. „si nedôverujete“, v texte opis uchovávajúcí v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 588 Pozri 1 Král. 6:3, pozn. 325.
- 589 Tj. „tieto budovy“.
- 590 D. „polepšením“^{40 584}, „vykonávaním“.
- 591 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
- 592 Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz⁴⁹⁷.
- 593 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 594 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 595 Pozri Is. 31:1, pozn. 1621.
- 596 Al. „nad ktorým sa zvyva⁶ moje meno“, al. „ktorý bol nazvaný podľa môjho mena“. Ďalej obdobne.
- 597 Al. „ukrytí“, „našli sme útočisko“, pozri Deut. 23:15, pozn. 850.
- 598 Vl. „jaskyňou“ (Is. 2:19 a i.).
- 599 Al. „násilníkov“ (Žalm 17:4).
- 600 D. „A teraz“.
- 601 D. „vstávaním (al. „začínaním“) času a“.
- 602 Pozri 1 Sam. 14:12, pozn. 551, ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 603 Pozri 1 Král. 8:28, pozn. 515; Žalm 119:169, pozn. 866.
- 604 Ako v Gen. 23:8; porov. Is. 53:12, pozn. 2316, kde je iný tvar tohože slovesa v tomže význame. Obdobný tvar ako tam je tu v kap. 15:11 a 36:25 so zmyslom ako v texte.
- 605 D. „lebo nebude mňa počujúceho ťa“; v. 17 a ďalej obdobne.
- 606 Al. „miesia“ (Gen. 18:6), „zarábajú“.
- 607 Tj. „obetných koláčov“, výraz sa v SZ vyskytuje len tu a v kap. 44:19.
- 608 Tj. najskôr „Aštóreth“¹⁷¹.
- 609 Ako „nalial... liatu obeť“ v Gen. 35:14, pozn. 942, 943; nie ako „vylievat“ vo v. 20 tu.
- 610 Pozri Deut. 4:25, pozn. 252.
- 611 Tj. azda „či oni týmto dráždením škodia al. ubližujú mne...? Či nie sami seba“.
- 612 Al. „na toto miesto“, no iná predložka než „na“ nižšie, ktorá častejšie a výraznejšie vyjadruje tento zmysel.
- 613 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 614 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 615 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 616 Pozri Is. 30:1, pozn. 1478; ďalej zmysel ako v texte.
- 617 Al. „stanem sa vašim⁵ Bohom a vy budete mojím⁵ ľudom“. Ďalej obdobne.
- 618 Pozri Žalm 1:1; 33:11, pozn. 4.
- 619 Vl. „zadok“, tj. „zadnú stranu“.
- 620 D. „a stali sa chrbtom^{104 619} a nie tvárou“¹⁰⁴, tj. „postavili sa tak, že vidno ich chrbát a nie ich tvár“, „obrátili sa (tj. „ku Mne“) chrbtom a nie tvárou“, porov. kap. 2:27. Podaktorí tieto slová chápu v zmysle „obrátili sa naspäť a nie dopredu“.
- 621 Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 622 Pozri Exod. 7:3, pozn. 210.
- 623 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 624 Vl. „zhynula“, „vyhynula“, ďalej obdobne.
- 625 V tomto verši sa opäť obrazne oslovuje Jerúsalem, slovesné tvary a zámená prípona („svoj“) sú ženského rodu²⁸¹. Obdobne aj v kap. 22:20–23.
- 626 Al. „ujmi sa (Num. 23:7, pozn. 878) žalospevu“, „ozvi sa (Is. 3:7, pozn. 222) žalospevom“. Ďalej obdobne.
- 627 Ako v Žalme 78:60; al. „(za)nechal“ (1 Sam. 10:2).
- 628 Tj. „pokolenie, ktoré je predmetom výbuchu jeho“.
- 629 Pozri Prísł. 11:4, pozn. 535.
- 630 Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
- 631 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 632 D. „od nebytia“, ďalej obdobne. V kap. 26:9 a ďalej zmysel ako v texte.
- 633 Pozri Lev. 26:6, pozn. 864, tu v takomto zmysle. Porov. Gen. 15:11, pozn. 424, kde je v rovnakom zmysle použité iné sloveso.
- 634 Tvar slovesa ako v Gen. 2:2n., pozn. 49, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 635 Pozri Is. 8:6 a ďalej, pozn. 2542.
- 636 Pozri Is. 5:17 a ďalej, pozn. 353.
- 637 Al. „rozspávať“, „rozmetávať“, „rozprestierať“.
- 638 Pozri Gen. 2:1, pozn. 45.
- 639 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261.
- 640 Pozri Deut. 30:1, pozn. 242.
- 641 Vl. „vyvolenejší“, pozri Deut. 12:5, pozn. 280, a porov. obdobné vyjadrenie tohto pojmu v inom gramatickom spojení tamže v kap. 4:37 aj tu v kap. 33:24. Ďalej obdobne.
- 642 Al. „Či ľudia padajú a nepovstávajú? Alebo sa odvracajú a nevracajú?“
- 643 D. „v svoj beh“ (2 Sam. 18:27), tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 644 Pozri Žalm 78:20, pozn. 1885.
- 645 Pozri Lev. 11:19, pozn. 337.
- 646 D. „písadlo lži“²⁶⁹, ďalej obdobne.
- 647 Pozri 2 Sam. 8:17, pozn. 414.
- 648 Pozri Ezr. 7:6, pon. 254.
- 649 Nesúvisí s „písadlo“ vyššie.
- 650 Mnohí tu, po nepatrnej úprave, navrhujú čítať „ho spravilo lžou“¹⁰⁴.

- 651 Tu obdobný tvar ako u Is. 8:9, pozn. 501.
- 652 Tj. „tým, kto sa ich budú zmocňovať al. ich do vlastníctva prejímať“, tvar slovesa ako v Gen. 15:4; 22:17, pozn. 416. Ďalej aj iné tvary v zmysle ako v texte.
- 653 Pozri Num. 16:29, pozn. 657, výraz odvodený od dotyčného slovesa^{278 428}.
- 654 D. „Pozbieraním“.
- 655 Al. „cez ne (al. „*pomimo* nich“ al. „*nimi*“) prechádzajú“.
- 656 Al. možno „uväďlo, a *veci*, ktoré som im dal, ich obchádzajú“, potom v zmysle „bez úžitku pre nich“.
- 657 Tj. „hyňme“, „zanikajme“, nižšie a ďalej obdobne, pozri 1 Sam. 2:9, pozn. 100.
- 658 Vl. „umľal“⁶⁵⁷, tu zmysel ako v texte.
- 663 Pozri Deut. 29:18, pozn. 1056.
- 660 D. „nebytie“, „nieť“.
- 661 Pozri Sud. 5:22, pozn. 349.
- 662 Tu zmysel ako v texte, porov. Žalm 22:12, pozn. 682.
- 663 Pozri Prísľ. 23:32, pozn. 1037.
- 664 Pozri Kaz. 10:11, pozn. 389.
- 665 Al. možno „útechu“, „úľavu“, „zotavenie“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu, odvodený od slovesa „rozveseliť sa“ (Jób 9:27; 10:20), „sa... zotaviť“ (Žalm 39:13).
- 666 Al. jednoducho „mne“, „mi“, D. „Moje (tj. „pre mňa určené“, „mňa sa týkajúce“) rozveselenie“.
- 667 Al. možno „pri“, „v“, „za“.
- 668 Pozri Žalm 107:39, pozn. 2372.
- 669 Tj. „na mne spočíva“, al. možno „proti mne“, ako vyššie⁶⁶⁷.
- 670 Toto nepochybne preložiteľné miesto, ktoré sa v známych m. prekladoch chápe veľmi mnohými spôsobmi, podávam s nemnohými v znení, ktoré podľa môjho súdu najpresnejšie vystihuje zmysel textu pôvodiny (vyjadrujúcej prorokovú túžbu za útechou v jeho zármutku), s prihliadnutím aj na význam prízvučných znamielok v ňom.
- 671 Ako u Is. 1:5; vyskytuje sa v SZ ešte iba v Pl. 1:22, vždy v spojení so „srdcom“.
- 672 Al. možno „od“, tj. „od obyvateľov al. *príslých zo*“.
- 673 Pozri Is. 10:10, pozn. 629; v kap. 10:14 a 51:17 ako v Exod. 20:4, pozn. 659.
- 674 Porov. Gen. 37:25.
- 675 V obdobnom zmysle ako iné sloveso u Is. 58:8, pozn. 2451.
- 676 Pozri Is. 58:8, pozn. 2452, nesúvisí s „ránhojiča“ vyššie.
- 677 Pozri Exod. 16:3, pozn. 550.
- 678 Pozri Deut. 21:1nn., pozn. 753.
- 679 Kap. 9 začína v pôvodine len tu.
- 680 Ako „slávnostné zhromaždenie“ v 2 Král. 10:20, tu azda v posmiešnom al. ironickom zmysle, obdobne ako iný výraz v Num. 16:5, pozn. 6⁵³⁷.
- 681 Al. „napínajú“, ako luk, pozri nižšie a kap. 46:9¹⁷¹⁰.
- 682 Pozri Gen. 7:19, pozn. 244; al. „sa neukázali silnými“, pozri Žalm 65:3, pozn. 1579.
- 683 Al. „prechádzajú“, „pokráčujú“, vl. „vychádzajú“⁷¹³, tu v takomto zmysle.
- 684 D. „každý“, ďalej obdobne.
- 685 Al. „nemilo“, „hanebne“, D. „ošúdením“.
- 686 Pozri Gen. 27:36, pozn. 660.
- 687 Tj. „môže sa ako taký ukázať al. vyjsť najavo“.
- 688 Pozri Gen. 31:7 a ďalej, pozn. 1045.
- 689 Al. „zabíjajúci“, „porážajúci“, hebr. „šóchéť“¹⁵⁹¹, činné prídavné dotyčného slovesa; tak písaný text a v podobnom zmysle LXX a Vulgata („zraňujúci“, LXX „titróskúsa“, Vulg. „vulnerans“). Čítaný text, podporovaný 78 rukopismi, sýrskym prekladom a rabínskymi výkladmi, podáva znenie „šáchút“, trpné prídavné iného rovnako znejúceho slovesa, ktoré je v 1 Král. 10:16n. a 2 Par. 9:15n. („kovaného“, tu „naostrený“).
- 690 Tj. „strojí svoj úklad“.
- 691 Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 692 Pozri Gen. 31:46.
- 693 Al. „príbytkom“, ako v 1 Sam. 2:29, pozn. 160, pozri Žalm 26:8, pozn. 790 a i., tu v takomto zmysle. Ďalej zmysel ako v texte.
- 694 Tj. „v Mojom zákone“.
- 695 Al. „rozháňat“, ďalej zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 696 Al. „spevácičky žalospěvov“, tj. ženy, ktoré bolo obyčajou za peniaze najímať, aby dojemne nariekali a žalospěvy spievali na pohreboch.
- 697 Pozri Is. 15:3, pozn. 900.
- 698 Pozri Jób 3:9, pozn. 113.
- 699 Pozri Is. 45:8, pozn. 2122.
- 700 Vl. „zhodili“, „pohadzovali“, tj. „k zemi“, sloveso ako v Gen. 3:24, pozn. 121, tu zmysel ako v texte.
- 701 Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 702 Pozri Exod. 3:22; 11:2, pozn. 126.
- 703 Pozri Exod. 11:2, pozn. 353.
- 704 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 705 Tj. „pokosené (tu v zmysle „riadok pokoseného“) obilia“, výraz (hebr. „amír“) okrem tohto miesta sa v SZ vyskytuje len ešte u Am. 2:13, Mich. 4:12 a Zech. 12:6; podľa väčšiny iných „snohy“⁹⁴, no znenie, ktoré v súhlase s nemnohými podávam v texte, zapadá podľa môjho súdu oveľa lepšie v textovú súvislosť. LXX tu tento výraz preložili „seno“ („chortos“), tak aj Vulgata („foenum“) tu aj všade inde.
- 706 Tj. „odzadu za žencom“.
- 707 Pozri Exod. 32:18, pozn. 1138, tu a ďalej zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 708 Al. „a hrdina... svojím hrdinstvom“.
- 709 Al. „mňa, lebo ja, Hospodin, uskutočňujem“.
- 710 Tu je preklad zvolený vzhľadom na predložkovú väzbu, aká v pôvodine nasleduje (v preklade niekde predchádza). Ďalej obdobne.
- 711 Pozri v. 267⁷⁵ a porov. Rim. 2:25; inak „medzi predkožkou“, tj. „medzi neobrezanými“.
- 712 Pozri Gen. 19:37, pozn. 519.
- 713 Al. možno „oholených“.
- 714 Vl. „okrajoch“, ako v Lev. 13:41; pozri tam kap. 19:27, pozn. 636, no slovesá „strihať“ tam, pozn. 635, „vyháľat“ v tamojšej kap. 21:5, pozn. 680, aj „strihať“ tamže, pozn. 421, sú iné ako tu vyššie⁷¹³.
- 715 Pozri Lev. 26:41, pozn. 931.

- 716** AL. „ani sa dávať vystrašiť znameniami“²²⁵, tu nižšie a ďalej obdobne.
- 717** AL. „lebo“.
- 718** Pozri Exod. 12:14, pozn. 388.
- 719** Tu azda v zmysle „predmety ustanovení“, tj. „modly“.
- 720** Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 721** Pozri Exod. 38:23, pozn. 970, tu a ďalej v zmysle ako v texte.
- 722** Pozri Is. 44:12, pozn. 2087, tu azda jednoznačne v takomto zmysle.
- 723** Tj. spomenuté „ustanovenia“⁷¹⁹.
- 724** Sloveso ako „zamotávajú sa“ u Is. 28:7; pozri tam pozn. 1415.
- 725** VL. „palma (al., podľa iných, „stĺp“) točenej (al. „sústruhovanej“) práce“ (Exod. 25:18, pozn. 870); niektorí tomuto výrazu (hebr. „mikšáh“) pripisujú význam „tvrdosti“, „nepoddajnosti“, „neohľadnosti“, možno s odvodením od „kášáh“ napr. v Exod. 1:14, pozri tam pozn. 27, a prekladajú v zmysle „tvrdá (atď.) palma“ al. „tvrdý stĺp al. palmový klát“. A keďže dotýčný výraz znie rovnako ako od iného kmeňa odvodené „pole uhoriek“ (Is. 1:8), prekladajú niektorí „ako strašiak v poli uhoriek“, zrejme podľa apokryfného listu Jeremju (vo Vulgate pripojeného k taktiež apokryfnej knihe Bárúcha), kde sa tieto slová, ktoré v knihe Jeremju v LXX chýbajú, citujú v takomto voľnom preklade („hóšper en sikýératí probaskanion“, Vulgata „sicut in cucumerario formido“).
- 726** D. „nosením“.
- 727** Pozri Deut. 1:29, pozn. 85.
- 728** Tj. hádam „schopnosť konania“.
- 729** Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 730** AL. pravdaže, „by ťa nemal v úcte“, tu je preklad v texte zvolený ako protiklad toho, čo sa hovorí o „bázní“ vo v. 5 vyššie.
- 731** D. „v jednom“, tj. možno aj „ako jeden“, al. tiež „jedným slovom“.
- 732** Dotýčné sloveso³¹² má aj takýto význam, pozri od neho odvodený výraz v Žalme 49:10, pozn. 1310; Prísľ. 12:1; 30:2, pozn. 593.
- 733** Sloveso („sú... bláznivi“) vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 734** AL. „Poučenie tými ničotnosťami? Je to drevo! (9)Priváža“.
- 735** Pozri 1 Kráľ. 10:22, pozn. 637.
- 736** Zlatonosná zem dnes neznámej polohy; sýrsky preklad a rabínske výklady uvádzajú znenie „z Ófíra“ (1 Kráľ. 9:28, pozn. 607); tak aj niektoré novšie preklady.
- 737** Tu ide o látky týmito farbami ofarbené, porov. Est. 1:6, pozn. 27.
- 738** Pozri 1 Par. 22:15, pozn. 761.
- 739** D. „Boh pravdy“¹⁶³.
- 740** Pozri Num. 1:53, pozn. 60.
- 741** Pozri Žalm 102:10, pozn. 2208.
- 742** Pôvodina tohto verša je v aramejčine.
- 743** Sloveso tvarom zodpovedajúce hebrejskému „slúžiť“⁴⁴² al. „pracovať“ (Is. 28:21, pozn. 1037, a i.), tu zmysel ako v texte.
- 744** Čosi iný tvar ako vyššie.
- 745** AL. „upevniť“, sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 535; ďalej zmysel ako tam v texte.
- 746** Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 870.
- 747** Pozri Jób 26:12, pozn. 604; Žalm 49:3, pozn. 1296; 136:5, pozn. 2602.
- 748** D. „hlas jeho vydania“, zmysel ako v texte.
- 749** VL. „konca“, ďalej obdobne.
- 750** Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 751** AL. „nemá“, „je zbavený“, „postráda“, D. „od“, tj. „je ďaleko od“; ďalej obdobne. Inak „hlúpy ohľadne“ („čo sa týka“)²⁹². Ďalej obdobne.
- 752** Tu aj v pôvodine množné číslo.
- 753** AL. „dychu“.
- 754** Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a v kap. 51:18, odvodený od slovesa, ktorého tvary sa v SZ vyskytujú len v Gen. 27:12, pozn. 699, a v 2 Par. 36:16, pozn. 1146; značí, že je to dielo, ktoré vystavuje svojich čitateľov al. obdivovateľov výsmehu, alebo je hodno výsmehu samo o sebe. Podaktorí tento výraz chápu v mysle „podvodu“, „klamu“, porov. citované miesto v Gen. 27:12.
- 755** D. „tieto“.
- 756** Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372; tu možno aj „žezlom“, pozri tamže v. 10.
- 757** AL. podľa iných, „svoj majetok“ (al. „náklad“, „nákup“), „svoj tovar“, „čo tvojiho na zemi leží“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 758** AL. „bývaš“, podľa toho, ku ktorej z možností prekladu nasledovného výrazu⁷⁵⁹ sa to či ono sloveso lepšie hodí.
- 759** Pozri Deut. 28:53, pozn. 1026; al. „v obliehacom (tj. „vnútri obliehacieho“) valu“ (2 Par. 8:5, pozn. 371), „v pevnosti“ (2 Par. 11:5, pozn. 481).
- 760** Tj. „rázne a ďaleko zahnať al. zapuďiť“.
- 761** AL. „spôsobím im“.
- 762** AL. „úzkosť“, „útlak“, „zovretie“, vl. „zovriem (al. „stísnam“) ich“, v texte opis vzhľadom na predložkovú väzbu v pôvodine, ktorú možno chápať aj v zmysle slovenského prostého 3. pádu; tiež „stanem sa im utláčateľom“¹³⁵¹. Podľa niektorých, voľnejšie, ale azda ohľadne zmyslu výstižne, „dám im výučné“, „prisolíť im“. V kap. 48:41 zmysel ako v texte.
- 763** Tj. „ich nepriatelia“.
- 764** AL. možno „aby to zisťovali“⁸⁷, totiž „čoho sa voči Hospodinovi dopustili a boli tak privádzaní k pokániu“.
- 765** VL. „vyšli“¹³, ďalej obdobne.
- 766** Tj. „pri vztýčovaní stanu“.
- 767** Sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz²⁷⁶, pozri 1 Sam. 18:5, pozn. 730, al. tiež „úspešne“, „nemajú úspechu“, pozri tamže v. 30, pozn. 756.
- 768** Výraz v jednotnom čísle značiaci „pastvu“, tj. „pasenie“, pozri kap. 23:1; Žalm 95:7, u Is. 49:9 a možno aj tu v kap. 25:36 „pastvisko“, tu v prenesenom zmysle ako v texte.
- 769** AL. „sa rozutiekli“³⁹².
- 770** Pozri 2 Kráľ. 19:7, pozn. 759.
- 771** Pozri Is. 9:5, pozn. 557.
- 772** AL. „že človek nemá“⁴⁴⁶ svoju cestu v moci“.

- 773** Tu aj „v spravodlivosti“.
- 774** Al. „nedrvil“, „neničil“, vl. „nezmenšoval“.
- 775** Pozri Gen. 4:26, pozn. 175.
- 776** Al. možno, „sa dali zožierať Jákoeba“.
- 777** Pozri Exod. 15:13, pozn. 519.
- 778** Tu a ďalej v takomto zmysle, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčny výraz³⁷⁷. Porov. Lev. 26:32, pozn. 920.
- 779** Tj. „slová tejto zmluvy“.
- 780** Pozri Exod. 3:17 a ďalej, pozn. 1152.
- 781** Pozri Num. 5:22, pozn. 227.
- 782** Al. „dôrazne“, „stále“, „sústavne“, D. „svedectvom“.
- 783** D. „svojich prvých (tj. „skorších“) otcov“. Kap. 34:5 obdobne.
- 784** Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 785** Al. „z ktorej... vyjsť“.
- 786** Pozri Sud. 3:9 a ďalej, pozn. 175.
- 787** Al. „vykiadali“, ďalej obdobne.
- 788** D. „vyslobodením“, „vyslobodzovaním“, no iný tvar ako nižšie⁷⁸⁹.
- 789** Vl. „ich... mŕť vyslobodiť“, opis v texte uchováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.
- 790** D. „Ako počet tvojich miest sú⁶ tvoji bohovia, Júdá, a počet“.
- 791** Tu v zmysle ako nižšie¹⁰⁹.
- 792** Ako „môj milovaný“ v Pies. 1:13, pozn. 43; tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že hoci je tento výraz mužského rodu, hovorí sa ďalej obrazne o bytosti al. osobe rodu ženského, takže sa azda dá tento výraz tu chápať v takomto zmysle; „predmetom milovania“ môže byť muž aj žena. V kap. 12:7 (v SZ len tam) iný tvar, ktorý je ženského rodu.
- 793** Al. „Čo má⁴⁴⁶ predmet môjho milovania“.
- 794** Pozri Jóba 21:27, pozn. 1041, tu sa vari dá jednotné číslo chápať v takomto zmysle.
- 795** Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 796** Tu i „mäso svätyné“ (Exod. 26:33, pozn. 933), tj. „mäso obetovaných zvierat“.
- 797** Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 798** Tj. „odtiaľ, kde farcha tvojich previnení onými vecmi na tebe spočíva“.
- 799** Vl. „prejsť“, „minúť“, al. „spred teba prejsť“, tj. „obísť al. minúť ťa“, pozri Gen. 18:3, pozn. 373 a 464, potom v zmysle „trest za tieto veci“, porov. ¹⁶⁹Gen. 4:13, pozn. 148.
- 800** Tj. „môže mäso obetovaných zvierat samo o sebe dať očistenie od vín a hriechov, ak je prinášanie obete len vonkajším obradom, konaným bez pokánia v srdci?“ Porov. Žalm 50:8nn., Is. 1:11nn.
- 801** Tento verš je veľmi ťažko zrozumiteľný a jeho preklad obťažný; mnohí jeho znenie považujú za porušené a navrhujú najrozličnejšie úpravy, podľa starých prekladov aj inak, no od ich vyrátávania tu upúšťam, ale dúfam, že preklad, ktorý v texte podávam, dáva aj bez oných úprav a len s pomerne nepatrnými doplnkami dobrý (bárs na niektorých miestach bližšie vysvetlenie poznámkami vyžadujúci) zmysel.
- 802** D. „ovocie zjavu“ (Gen. 29:17, pozn. 747).
- 803** Tj. „Hospodin“, al. v zmysle pozn. 454.
- 804** Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe a u Ezek.
- 805** Sloveso ako „drviť“ v Žalme 2:9.
- 806** Tu vari v zmysle „oznámiť“ al. „prikázal“.
- 807** Na oboch miestach ten istý výraz v rozličnom zmysle, akýsi druh slovnnej hry.
- 808** Predložka ako zvyčajne 3. pád vyjadrujúca tu u zámena „si“ aj u mena „Baal“ sa v rozličnom zmysle opakuje aj na ostatných dvoch miestach, teda opäť akýsi druh slovnnej hry.
- 809** Pozri Gen. 22:7n., pozn. 570.
- 810** Al. „dôverčivé“, al. podľa iných „hovädzie dobytča“, pozri Žalm 144:14, pozn. 2717.
- 811** Pozri Žalm 68:29, pozn. 1524; Is. 53:7, pozn. 1013.
- 812** Tvar slovesa ako „zabije“ v Exod. 22:1.
- 813** Pozri Žalm 35:4, pozn. 911 a 980, sloveso ako „si zamienil“ v Est. 8:3⁸¹⁴.
- 814** Tu v takomto zmysle; pozri Est. 8:3, pozn. 260.
- 815** Vl. „chlebom“, tj. „pokrmom“¹⁶¹⁸, ktorý poskytuje.
- 816** Pozri Jóba 16:13, pozn. 800.
- 817** Al. (vl.) možno „od nich“, „pred nimi“²³, tj. „vyslobodzujúci od nich“, „chrániaci pred nimi“, ďalej obdobne.
- 818** A teda vari „zveril“.
- 819** Pozri Is. 47:2, pozn. 928.
- 820** Pozri Žalm 18:43, pozn. 586, tu a ďalej jednotné číslo.
- 821** Sloveso od dotýčného výrazu⁸²⁰ odvodené, al. možno naopak. Pozri Žalm 35:1, pozn. 971; Prísł. 22:23, pozn. 998.
- 822** Pozri Is. 24:16, pozn. 1271.
- 823** D. „idú“, zmysel ako v texte.
- 824** Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 825** Od dotýčného slovesa⁸²⁴ odvodený výraz, al. možno naopak.
- 826** Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁸¹², vyskytujúci sa v SZ ešte len v Žalme 44:22 a v čosi inom zmysle („zakáľachu“) v 1 Sam. 25:11.
- 827** Al. „zasväť“, „posväť“, na tomto mieste však skôr v takomto jednoduchom zmysle ako v texte.
- 828** Tvar iného slovesa ako v kap. 11:19⁸¹².
- 829** Vl. „usychať“, ďalej obdobne, pozri Gen. 8:7, 14, pozn. 269.
- 830** Pozri Exod. 12:37, pozn. 420.
- 831** Vl. „horlieť“, „rozohňovať sa“, pozri Nech. 3:20, pozn. 123, tu zmysel ako v texte.
- 832** Pozri Sud. 18:7, pozn. 502 a 826.
- 833** D. „v zemi pokoja“.
- 834** Al. „vznešenosti“, „velebnosti“, pozri napr. Is. 2:10, pozn. 175; mieni sa bujne rastúce húštie na brehoch Jordána, v ktorom sa zdržiavali levy; podľa iných je na mysli vzdutá hladina tejto rieky.
- 835** „pri vzdúvaní Jordána“. Porov. Jóba 38:11, pozn. 1681. Ďalej obdobne.
- 836** Tu od dotýčného slovesa³¹⁸ odvodené prídavné meno v platnosti príslovky, zmysel rovnaký ako v kap. 4:5.
- 837** Al. „volať“, ako v obdobnej súvislosti s predošlým výrazom³¹⁸ v kap. 4:5, no tu je zmysel skôr ako v texte („posmešne al. urážlivo volať“).

- 838** AL. „dôverovať“, no nie ako v kap. 5:17 a ďalej^{230 441}; pozri 2 Par. 20:20, pozn. 740; Is. 7:9, pozn. 439.
- 839** AL. „láskavé“, „milé“, „vľúdne“.
- 840** AL. „Dedičstvo“ je totiž v hebr. ženského rodu, ako „milovaná“, v. 7⁷⁹², aj „diel“, v. 10.
- 841** TJ. „reve“, ale takýto význam dotyčné sloveso¹⁴ nikde inde nemá, no dá sa chápať v zmysle ako v texte, pozri Est. 8:11, pozn. 172.
- 842** AL. podľa mnohých, „vydáva proti mne svoj hlas“, no potom sa opomína význam predložkovej väzby, ktorá sa tu dá chápať v zmysle slovenského 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádu.
- 843** AL. vôbec „dravým vtákom“, ďalej obdobne, pozri Gen. 15:11, pozn. 423.
- 844** TJ. azda na prilákanie ostatného vtáctva, ako výrom na výrovke.
- 845** TJ. „naň sa zlietajú“.
- 846** AL. „živočíchstvo“ (Gen. 9:10 a i.).
- 847** Tu iný tvar so zmyslom ako v texte, porov. Is. 21:14, pozn. 1125; tento tvar sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 848** Pozri Prísl. 27:7, pozn. 1157; Is. 63:18, pozn. 867.
- 849** Odvodené prídavné meno, vyskytujúce sa v SZ len ešte v Pl. 5:18 a u Dán. 9:17.
- 850** Tu a ďalej v takomto zmysle; „spúšť“³⁷⁷ je od tohto slovesa odvodený výraz.
- 851** AL. „lebo meč Hospodina⁵ zožiera“.
- 852** TJ. „nič živé“, ďalej obdobne.
- 853** V hebrejskej slovné hry: „kácárú“, „zožnú“, „kócić“, „trnie“, „náchlú“, „natrápili sa“, „ló jóilú“, „nebudú mať osuhu“.
- 854** AL. „Ohľadne všetkých mojich zlých susedov“.
- 855** Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
- 856** Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 857** D. „učením“ (v. 16), „vyr(vá)vaním“ (v. 17).
- 858** Pozri Gen. 4:1, pozn. 125.
- 859** Pozri Gen. 2:14, pozn. 73.
- 860** Pozri Gen. 35:4, pozn. 937; Deut. 33:19, pozn. 1264; Žalm 9:15, pozn. 284.
- 861** Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
- 862** Pozri Exod. 7:24, pozn. 232.
- 863** Tu v takomto zmysle, pozri Lev. 26:19, pozn. 891.
- 864** VL. „mnohá“, ďalej obdobne.
- 865** Tu od dotyčného slovesa²⁴⁵ odvodené prídavné meno, vyskytujúce sa v SZ len tu, no pozri kap. 38:21 a Exod. 8:2 a ďalej, pozn. 233, kde je nepatrne odlišný súznačný výraz.
- 866** Pozri Gen. 2:24, pozn. 88.
- 867** D. „menom“, pozri Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194. Ďalej obdobne.
- 868** Pozri Nech. 12:46, pozn. 391.
- 869** Pozri Deut. 26:19, pozn. 942.
- 870** TJ. kožený mech na víno, pozri 1 Sam. 1:24 a i. V kap. 48:12 zmysel ako v texte.
- 871** D. „vedením“, „vedomosťou“.
- 872** AL. „za Dávida“, al. „Dávidov“.
- 873** v zmysle „na Dávidovom“.
- 874** D. „muža o jeho brata“, porov. kap. 31:34¹⁴²⁴. Ďalej obdobne.
- 875** Pozri Is. 9:19, pozn. 598.
- 876** D. „zlutúvať od (tj. „to by Ma odvrátilo od“) zničenia ich“, zmysel ako v texte; porov. kap. 10:14⁷⁹¹.
- 877** Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
- 878** Pozri Prísl. 18:12, pozn. 823; Is. 3:16, pozn. 250 a i.
- 879** Tu a ďalej jednoznačne „Hospodin“.
- 880** Podľa písaného textu v takomto zmysle; čítaný text uvádza znenie, ktoré sa dá chápať alebo v zmysle „a meň“, čo nijako nezapadá do súvislosti, al. „a mení“, nie „a bude meniť“, ale v podstate hádam v rovnakom zmysle ako písaný text. Porov. Jóba 10:20, pozn. 540 a 541, kde je v inom význame použité to isté sloveso v tomže dvojakom znení písaného a čítaného textu.
- 881** Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 882** Pozri Jóba 33:17, pozn. 1476.
- 883** D. „sľazením“.
- 884** Pozri 1 Kráľ. 15:13, pozn. 674.
- 885** TJ. „Sadnite čo najnižšie“, porov. obdobnú väzbu v Žalme 113:6, pozn. 2416.
- 886** VL. „zostúpi“, „klesne“.
- 887** AL.³⁹² „bolo“.
- 888** Ako „v miestach... záhlavia“ v Gen. 28:11.
- 889** Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
- 890** Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 891** Tu a v ďalších veršoch tohto oddielu meno ženského rodu, pozri kap. 3:7nn.
- 892** AL. „úplnosť“, „celosť“, množné číslo výrazu spravidla prekladaného „pokoj“⁹⁴⁶.
- 893** D. „dané, drobný dobytok tvojej nádhery“ (al. vari „dobytko, tvoja nádhera“)⁸⁶⁹.
- 894** AL. „šejkov“, pozri Gen. 36:15nn., pozn. 959.
- 895** AL. „podľa iných“, „keď ich bude nad tebou ako hlavu ustanovovať, hoci⁷⁷ ty si ich na seba naučila za dôverných priateľov“ (Prísl. 16:28, pozn. 792, tu, pravda, množné číslo).
- 896** Sloveso ako „uchváť“ v Exod. 4:4, tu a v kap. 49:24 bez predložky.
- 897** TJ. tu „odhrnuté“, „vyhrnuté“, no nie ako vo v. 26⁹⁰¹; porov. Is. 47:2, pozn. 2155.
- 898** Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
- 899** Pozri Gen. 10:17n., pozn. 323.
- 900** Pozri Exod. 15:7, pozn. 176.
- 901** Pozri Is. 47:2, pozn. 1083.
- 902** Pozri Lev. 18:17, pozn. 558; nesúvisí s „hanba“ tu vo v. 26.
- 903** AL. „nehceš byť očistený? Po“.
- 904** D. „po kedy“, zmysel ako v texte.
- 905** AL. „už“, tj. „konečne“.
- 906** Pozri Exod. 18:16, pozn. 179.
- 907** AL. „nedostatku dažďa“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 17:8; príbuzný výraz je „súženia“ v Žalme 9:9 a 10:1, v SZ taktiež len na týchto dvoch miestach.
- 908** TJ. „mestá s bránami a ich obyvatelia“.
- 909** Pozri 1 Sam. 2:5, pozn. 87; Is. 24:4, 7, pozn. 1036.
- 910** Pozri Žalm 144:14, pozn. 2721.

- 911 Al. „vodcovia“ (kap. 25:34), porov. Nech. 3:5; 10:29. Ďalej obdobne.
- 912 Al. „bezvýznamných“, ďalej obdobne, pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
- 913 Tj. „k cisternám“, no tu výraz ako v 2 Kráľ. 3:16.
- 914 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 915 V obraznom zmysle („vyprahnutá“, „rozpukaná“).
- 916 Al. „mladý porast“ (Gen. 1:11n., pozn. 16).
- 917 Pozri Exod. 20:16 a ďalej, pozn. 785.
- 918 V hebr. slovná hra: „lm-avónénú ánú bánú“.
- 919 Al. „zastrašení“, „onemení“, „omámení“, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ iba tu.
- 920 Vl. „vnútri nás“, ďalej obdobne.
- 921 Pozri Gen. 8:4, pozn. 178; Žalm 19:14, pozn. 500; ďalej aj iné tvary v zmysle ako v texte na dotýčných miestach.
- 922 Pozri Num. 32:13, pozn. 1055; al. „kolísanie“ (ako „sa... potáca“ u Is. 24:20), tj. medzi Hospodinom a modlami, al. od jednej modly ku druhej.
- 923 Vl. „nez(a)držiavali“, pozri 2 Sam. 18:16, pozn. 735, tu skôr v zmysle ako v texte, aj tam je preklad LXX („efeideto“) obdobný ako tu („úk efeisanto“, „nešetri-li“), preklad Vulgaty je tu iný, ale v podobnom zmysle („non quievit“, „neodpočinul“, tj. „ľud“).
- 924 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
- 925 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 926 D. „pokoj pravdy“¹⁶³.
- 927 Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 928 Pozri Num. 23:23, pozn. 837.
- 929 Pozri Jób 13:4, pozn. 644.
- 930 Zvratný tvar dotýčného slovesa¹⁰⁸ v takomto zmysle; ďalej obdobne.
- 931 Pozri 2 Kráľ. 19:21, pozn. 767.
- 932 Pozri 2 Kráľ. 19:21, pozn. 768.
- 933 Al. možno „sa odsťahovali“, pozri Gen. 34:10, pozn. 909, tu v takomto zmysle, podľa ktorého toto sloveso tu pochopili LXX aj Vulgata i niektoré zo známych mi prekladov novších.
- 934 „obchádzajú al. obchodujú al. potulujú sa v zemi a nevedia si rady“, al. „a ľudia o tom nevedia“, potom sa, pravda, nazdám sa, nielen v neobvyklom zmysle podáva predložkovú väzbu tu použitú (v texte „do zeme“), lež je aj treba doplnenia slovesa „nepoznajú“ al. „nevedia“ alebo predmetom alebo (čo ešte, povedal by som, najskôr vyhovuje) podľa druhej z vyššie uvedených možností, ako to nachádzame v českom kralickom preklade. Preto som uprednostnil znenie, ktoré v texte podávam a ktoré je bez tu vyššie uvedených závad.
- 935 D. „zamietnutím“.
- 936 Sloveso ako v Lev. 26:11, pozn. 872, v texte al. tu nižšie⁹³⁷ opis uchováajúci v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 937 Al. „Či tvoja duša nachádza ošklivosť v Cijjóné“.
- 938 Al. „nezavrhujes“, pozri Prisl. 1:30, pozn. 94, ďalej aj iné tvary v zmysle ako v texte.
- 939 Pozri Deut. 32:15, pozn. 1146.
- 940 Tj. „nebesá samy od seba“.
- 941 Pozri Deut. 32:39, pozn. 1201.
- 942 Tj. „pod meč“.
- 943 Al. „A chcem²⁰ nad nimi (al. „proti nim“) ustanoviť štyri čelade... meč... a psov... a vtáctvo... a zver“.
- 944 Pozri 2 Par. 29:8, pozn. 956, tu a ďalej platí v plnom rozsahu, aj ohľadne čítaného textu.
- 945 Tu v takomto zmysle, pozri Jób 2:11, pozn. 84.
- 946 Pozri Gen. 29:6, pozn. 738.
- 947 Tu D. „na pokoj tebe“, tj. „na tvojš pokoj“.
- 948 Pozri Gen. 43:14, v kap. 18:21 tu prídavné meno odvodené od tohto slovesa (vl. „o deti pripravenými“).
- 949 Pozri Lev. 26:16, pozn. 879.
- 950 Al., podľa niektorých, „zmätená“, tvar slovesa ako „sa hanbiť“ u Is. 1:29, „hanbia sa“ u Jób 6:20; nie ako tu v kap. 3:3 a ďalej²⁴⁶.
- 951 Tj. „ktorý som predmetom zvady a sváru“, porov. Sud. 12:2, pozn. 651.
- 952 Pozri Deut. 15:2, pozn. 614.
- 953 Pozri Gen. 8:21, pozn. 277.
- 954 Al. „Neoslobodím“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu a v inom tvare u Jób 37:3, pozn. 1620.
- 955 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 956 Tak podľa čítaného textu; písaný text uvádza znenie „Ak nebude tvoje uvoľnenie“⁹⁵⁴.
- 957 Tu nie v nepriateľskom zmysle.
- 958 Pozri Rúth 2:1, pozn. 63.
- 959 Pozri 1 Kráľ. 15:18, pozn. 482.
- 960 Al. „kúpnu cenu“ (Prisl. 27:26), „plat“ (Deut. 23:18, pozn. 854).
- 961 D. „vo všetkých твоjich hraniciach“, tj. „na celom tvojom území“.
- 962 Al. „a budem ňa prepravovať“.
- 963 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1182; tu je „hnev“ v jednotnom čísle.
- 964 D. „neberieš“, tj. „odtiaľto“, ďalej obdobne, aj v iných spojeniach.
- 965 D.⁸⁷ „Našli sa (al. „boli nájdené“) tvoje slová“.
- 966 Al., podľa čítaného textu, podporovaného 28 rukopismi a starými prekladmi, „zjedol a tvoje slovo sa mi stalo“.
- 967 Pozri Is. 65:18, pozn. 2542.
- 968 Al. „žartujúcich“, pozri Prisl. 8:30; 26:19, pozn. 462.
- 969 Al. „nehojiteľné“, no nesúvisí s nasledovným „vyhojiť“, v kap. 17:9 aj „nenapraviteľné“.
- 970 D. „bytím“.
- 971 Tj. potoku, ktorý v lete vysychá, takže sklamáva toho, kto dúfa v ňom nájsť vodu, porov. Jób 6:18–20. Výraz sa v SZ vyskytuje len tu a u Mích. 1:14.
- 972 Tu iný tvar so zmyslom ako v texte, pozri napr. Is. 33:16, pozn. 439.
- 973 Al. možno „odlišovať“, vl. „vynímať“, „vyberať“, tu v takomto zmysle.
- 974 Pozri 1 Kráľ. 10:2, pozn. 315.
- 975 Al. „bezcenného“, pozri Deut. 21:20, pozn. 780; Pl. 1:11, pozn. 65.
- 976 Al. „vracajú“, „vracať“, sloveso ako vyššie.
- 977 Al. možno „nedobytným“, tvar slovesa, od ktorého je odvodený dotýčný výraz⁶⁹.
- 978 Pozri Žalm 26:11, pozn. 778.

- 979** Pozri Jób 6:23, pozn. 332.
- 980** D. „umierať od smrti²⁵⁹ z“.
- 981** AL. „nárek“, tj. „oplakávanie“ (nie ako nižšie³⁰⁰) mŕtveho, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v inom zmysle u Ám. 6:7.
- 982** Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181.
- 983** Pozri Deut. 14:1, pozn. 557; 1 Kráľ. 18:28, pozn. 860.
- 984** Tj. „na hlavu“, na znamenie smútku, rovnako ako predošlé „sa rezať“, pozri Lev. 21:5, pozn. 680, a „vyrezávať zárezy“ na konci verša tam; kap. 41:5 obdobne.
- 985** Tj. „chlieb“, v tomto tvare sa toto sloveso používa len v takomto zmysle, pozri Is. 58:7; Pl. 4:4 (iný tvar v inom zmysle pozri v Lev. 11:3–7, pozn. 308), a 2 rukopisy a tiež LXX a Vulgata dokonca podávajú toto miesto v zmysle „a nie že budú... lámať chlieb“ (miesto „láhem“, „pre nich“, čítali „lechem“, „chlieb“, lítery H a Ch sú si v hebrejskom písme navzájom veľmi podobné); tento zmysel uprednostňujú aj mnohé novšie preklady.
- 986** Pozri Gen. 37:35, pozn. 179.
- 987** D. „jeho“, tu hádam v takomto zmysle.
- 988** AL. možno „nad mŕtvymi“, v hromadnom zmysle.
- 989** AL. „pohárom“, „kalichom“, porov. ⁹⁸⁵ Luk. 22:19n.; 1 Kor. 11:26. Ďalej iný zmysel.
- 990** Pozri Sud. 14:10, pozn. 709.
- 991** VL. „sa nedali zachovávať“, „sa dali nezachovávať“, al. jednoducho „nezachovávali“⁶.
- 992** AL. možno „na povrch zeme“, obdobne ako vyššie⁸⁵⁵.
- 993** AL. „lebo“, „pretože“.
- 994** AL. „priazeň“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 995** Tj. „vychytajú“, no sloveso je odvodené od „rybárov“ vyššie; vyskytuje sa v SZ len tu. Porov. Luk. 5:10; a tu, aj nižšie („lovcov... vylovia“), možno príbuznosť výrazov naznačuje zosilňujúci zmysel („do jedného al. horlivo vychytajú“ [„vylovia“]).
- 996** Pozri Prísľ. 10:14, pozn. 104.
- 997** Pozri Exod. 21:34, pozn. 726.
- 998** Pozri Gen. 49:4, pozn. 1317.
- 999** Pozri Žalm 27:1, pozn. 800.
- 1000** D. „v nich“ (v. 19), „oni“ (v. 20).
- 1001** Pozri Exod. 3:14, pozn. 111.
- 1002** VL. „zapísaný“, no nesúvisí s nasledovným „písadlom“.
- 1003** Tvar slovesa, od ktorého je dotýčny výraz⁷²¹ odvodený; pozri napr. 1 Kráľ. 7:14, pozn. 418, kde je tvar toho istého slovesa.
- 1004** Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 1005** Pozri Exod. 34:13, pozn. 1191.
- 1006** AL. „stromovie na vyvýšených vyvýšeninách“.
- 1007** AL., podľa podaktorých, „vyvýšeniny, (3)na moje pohorie v poli. Tvoje“, al. „Svoje pohorie v poli, tvoje“.
- 1008** Tj. „svojou vinou“.
- 1009** Pozri Deut. 15:2, pozn. 612.
- 1010** VL. „slúžiacim tvojim nepriateľom“, tu je preklad zvolený vzhľadom na väzbu slovesa s 4. pádom; ďalej obdobne.
- 1011** Tu azda v zmysle „tým, že ste vyvolali môj hnev“.
- 1012** Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 1013** Tj. „svojou silou“, „predmetom svojej dôvery al. svojho spoliehania“.
- 1014** Tu v zmysle „telesné al. vôbec prirodzené schopnosti človeka“.
- 1015** Pozri Žalm 102:17, pozn. 2214, výraz je v SZ iba na týchto dvoch miestach; tu, podľa niektorých, aj LXX a Vulgaty, „ako tamariška“, al. „ako borievka“. Porov. kap. 48:6¹⁷⁵².
- 1016** AL. „keď bude prichádzať“.
- 1017** Pozri Jób 36:6, pozn. 1744; Žalm 107:34, pozn. 2369, výraz sa v SZ vyskytuje iba na týchto troch miestach.
- 1018** Pozri Žalm 38:18, pozn. 1105.
- 1019** AL. možno „upúšťať od“, no nie ako vo v. 4¹⁰⁰⁹; vl. „vzdať sa od“, ako napr. v Sud. 6:18, tu zmysel ako v texte. Ďalej zmysel ako v texte na dotýčnych miestach.
- 1020** AL. „Nado všetko Istivé“, ako „kopcovité“ u Is. 40:4, tu zmysel ako v texte; dá sa odvodzovať aj od toho istého kmeňa ako „Jákób“, pozri Gen. 25:26, pozn. 660.
- 1021** Pozri Deut. 13:14, pozn. 546.
- 1022** Pozri Is. 34:15, pozn. 1765.
- 1023** VL. „neporodila“, zmysel ako v texte.
- 1024** AL. „bezbožným“¹³³¹, pozri 1 Sam. 25:25, pozn. 926.
- 1025** D. „od toho, čo bolo najprv“.
- 1026** Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 1027** Tak podľa čítaného textu, podporovaného mnohými rukopismi; písaný text uvádza znenie „Odstúpilci“, od dotýčného slovesa³⁰⁸ odvodený výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1028** D. „moji odstupujúci“, zmysel ako v texte; písaný text obdobne.
- 1029** AL. „ako Pastiera“, D. „od pastiera za tebou“, zmysel vari ako v texte al. tu vyššie; inak „som sa neunáhľil, lebo som ťa nasledoval (vl. „od nasledovania ťa“²⁹⁰) ako Pastiera“.
- 1030** AL. „osudného“, „zúfaneživého“, tj. „dňa zúfalstva“.
- 1031** Pozri Num. 30:12, pozn. 1013.
- 1032** Pozri Žalm 89:40, pozn. 2085; Prísľ. 10:14, 29, pozn. 510.
- 1033** Pozri Žalm 14:6, pozn. 410.
- 1034** D. „a nie“.
- 1035** Od dotýčného slovesa¹²⁷ odvodený výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu a u Ezek. 21:6.
- 1036** D. „na svoje duše“, ďalej obdobne.
- 1037** Nesúvisí s „nenosite“ vyššie²³⁸ ani s „vynášať“ vo v. 22.
- 1038** Výraz odvodený od dotýčného slovesa²³⁸; pozri Num. 4:15, pozn. 147.
- 1039** Pozri Exod. 20:8, pozn. 667.
- 1040** Podľa čítaného textu „aby nebolo počutia“; možno je to úprava podľa obdobného tvaru iných slovies na konci verša a vo v. 24.
- 1041** D. „počutím“, „počúvaním“.
- 1042** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1377.
- 1043** VL. „bude“, preklad je zvolený na vyjadrenie dokonavého zmyslu výroku.
- 1044** Pozri Num. 11:31, pozn. 442.

- 1045** Pozri Deut. 1:7, pozn. 21.
1046 Pozri Num. 13:17, pozn. 483.
1047 Pozri Lev. 7:12, pozn. 212.
1048 Tu a ďalej v tomto oddiele v takomto zmysle.
1049 VL „ta“, v smerovom al. cieľovom zmysle.
1050 AL, podľa čítaného textu, „a hla, on“.
1051 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v Exod. 1:16, pozn. 33.
1052 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
1053 Pozri Is. 29:16, pozn. 621.
1054 TJ, „v stave al. *podobe hliny*“, „ešte ako hlina“, spracovateľná.
1055 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680; v kap. 36:28 bez spojky „a“.
1056 Pozri Num. 23:27, pozn. 884.
1057 AL, možno „Kedykoľvek“, ako „nenazdajky“ v kap. 4:20.
1058 Porov. kap. 1:10; predložky „ohľadne“ a „o“ tu sú tie isté ako „nad“ a „na“ tam, no iná súvislosť im dodáva iného zmyslu.
1059 Pozri Nech. 9:23, pozn. 414.
1060 Pozri 2 Kráľ. 19:25, pozn. 777.
1061 To v zmysle „čo sme si zaumienili“, „v svojej tvrdohlavosti uzmysleli“.
1062 D. „ako tieto“.
1063 Pozri Deut. 3:25, pozn. 25.
1064 Sloveso najčastejšie prekladané „opustiť“, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
1065 TJ, zo skaly vyčnievajúcej nad okolité polia; možno sa tu mieni večným snehom pokrytý vrch Chermón.
1066 TJ, „vyschnúť“, tu (nie ďalej) v takomto zmysle.
1067 Tu v zmysle „z ďaleka pritekajúce“. Porov. 2 Kráľ. 19:24, pozn. 774.
1068 Pozri Žalm 24:4, pozn. 367.
1069 Pozri Žalm 77:19, pozn. 1869.
1070 Pozri Žalm 68:4, pozn. 1610.
1071 Pozri 1 Kráľ. 9:8, pozn. 581, od tohto slovesa (tu v kap. 19:8¹⁰⁹³) odvodený výraz (prejav toho, o čom sa hovorí ďalej v tomto verši).
1072 AL „pomimo“.
1073 Pozri Deut. 32:35, pozn. 1188.
1074 Mnohí prekladatelia toto miesto podľa LXX, Vulgaty a iných starých prekladov podávajú v zmysle „budem im ukazovať šiju a ne tvár“, no dal som s niekoľkými inými, o. i. aj s prof. Roháčkom, prednosť doslovnému prekladu hebrejského textu (lebo sloveso „vidieť“ al. „dávať sa“, ktoré je tu použité, má v svojom základnom tvare zmysel „ukazovať“ jedine v trpnom rode, a tu je základný tvar rodu činného), ktorý dáva dobrý zmysel, hoci sa tak možno na prvý pohľad nevidí.
1075 AL „ukladajme... úklady“, „vymýšľajme... výmysly“, znenie v texte tu hádam najvhodnejšie vyjadruje významové odtiene oboch dotyčných výrazov v takejto súvislosti.
1076 VL „počuj“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, ktorá sa dá prekladať aj 3. pádom.
1077 Pozri Žalm 35:1, pozn. 972; Is. 49:25, pozn. 2234, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto troch miestach.
1078 VL „miesto dobrého“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
1079 Pozri Žalm 63:10, pozn. 1562.
1080 VL „zabíjaní“, neesúvisí s „pobíjaní“ nižšie¹⁹⁷.
1081 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
1082 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
1083 Pozri Žalm 79:9, pozn. 1950.
1084 Pozri Gen. 6:7, pozn. 199; Žalm 51:1, pozn. 257.
1085 Pozri Gen. 4:14, pozn. 153.
1086 Tu oproti kap. 13:1 je na preklad zvolené sloveso, ktoré sa, dúfam, dá použiť nielen o „krčahu“, ktorý mal prorok „zadovážiť“, lež aj o „starších“ atď., ktorých mal zvoliť.
1087 Ako „fľašu“ v 1 Kráľ. 14:3; vyskytuje sa v SZ len ešte tu vo v. 10.
1088 Pozri Lev. 6:28, pozn. 203.
1089 Meno odvodené od dotyčného výrazu¹⁰⁸⁸; nesúvisí s „hrnčiara“ vyššie^{12 1048}.
1090 TJ, „cudzím (al. možno „nepoznateľným“) spravili“, sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz¹⁶⁵, ako „spoznal“ v Gen. 42:7, pozri tam pozn. 1140.
1091 VL „vyprázdniť“, možno v zmysle narážky na prázdny „krčah z hliny“, ktorý mal prorok pri tejto reči držať v ruke. V kap. 51:2 iný tvar v zmysle ako tam v texte.
1092 TJ, azda „v predmet hrôzy a sykotu“. Kap. 18:16 a ďalej obdobne.
1093 Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹⁰⁷¹ odvodený.
1094 Pozri Deut. 28:53, pozn. 1026.
1095 Pozri Deut. 28:53, pozn. 1027.
1096 Pozri Deut. 28:53, pozn. 1028.
1097 AL „scelená“, vl. „zhojená“.
1098 Pozri 1 Kráľ. 7:8, pozn. 410.
1099 TJ, „dcérske mestá“, pozri Num. 21:25, pozn. 814, no tam je použitý iný výraz ako tu. Ďalej obdobne.
1100 AL „nadiadneným“, „predstaveným“, pozri 2 Par. 11:11, pozn. 262.
1101 Pozri Gen. 41:34, pozn. 1102, odvodené od dotyčného slovesa³² v zmysle nasledovnej³³ poznámky.
1102 Pozri Exod. 9:6, pozn. 274.
1103 Pozri 1 Kráľ. 5:1, pozn. 285, nesúvisí s „nepriateľov“ nižšie.
1104 Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
1105 Pozri Prísł. 15:6, pozn. 723.
1106 Podstatné meno odvodené od dotyčného⁹⁷⁴ mena prídavného.
1107 AL „koristiť“, „mať za korisť“, súvisí s „korisťou“ v kap. 2:14 a ďalej.
1108 Pozri Sud. 14:15, pozn. 717; 1 Kráľ. 22:20, pozn. 991.
1109 D. „mojím silným“ (al. „silnejším“), zmysel ako v texte.
1110 „zmocnil si sa ma“, „uchvátil si ma“, sloveso ako „chytí“ v Exod. 4:4; ďalej aj iné tvary so zmyslom ako v texte.
1111 Ako „uzavrel“ v Gen. 16:2; 20:18, tvar iného slovesa ako v kap. 32:2¹⁴³⁹, pozri Deut. 32:36, pozn. 1195.
1112 Pozri Žalm 31:13, pozn. 896.

- 1113** Tu jednoznačne v dotýčnom zmysle⁴⁶².
1114 Pozri Žalm 41:9, pozn. 1179.
1115 Pozri Žalm 35:15, pozn. 995; 38:17, pozn. 1104.
1116 Al. „po mojom boku“, pozri Jóba 18:12, pozn. 870.
1117 Tu D. „vziať si od neho svoju pomstu“.
1118 Al. „hrozný“.
1119 Výraz odvodený od dotýčného slovesa²⁴⁶ al. možno naopak.
1120 Sloveso ako v 1 Par. 16:4, pozn. 512.
1121 Pozri Žalm 40:17, pozn. 1155.
1122 D. „rozradostením“.
1123 D. „z (al. „od“) matrice“, tj. azda „usmrtením mi neznesom žiť z matrice“.
1124 Pozri Gen. 41:51, pozn. 1130.
1125 Al. „boli zakončení ostudou“.
1126 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
1127 Al. „Cefanjáhú“ (2 Král. 25:18).
1128 Pozri Deut. 12:5, pozn. 487.
1129 Al. „pre nás“, „v náš prospech“.
1130 Pozri Gen. 18:14, pozn. 476.
1131 Pozri 1 Král. 15:19, pozn. 797.
1132 Al. „divov a bude ho chcieť²⁰ spred nás odvieť“ (al. „k odťahnutiu¹³¹ prímäť“).
1133 D. „náčinia⁹¹⁴ vojny“⁷⁴.
1134 Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.
1135 Al. možno „ktorými napádáte (tj. „útočíte na“) kráľa Bávela a Kasdím“.
1136 Pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 459.
1137 Pozri Gen. 6:14, pozn. 215.
1138 Pozri Exod. 25:35, pozn. 951.
1139 D. „od moru, od meča a od hladu“, tj. „budú ušetrení od moru...“, al. „uchránení pred morom...“
1140 Tj. „Nevúchadrecar“, al. v zmysle pozn. 456
1141 D. „ústami“.
1142 Tj. „poddá sa Kasdím, začavším“.
1143 Nesúvisí s „žiť“ vyššie.
1144 Al. „lupom“, ako tento výraz spravidla prekladám, pozri napr. Is. 53:12, no tu považujem za vhodnejší preklad ako v texte. Ďalej obdobne.
1145 Al. „vydieraného“, pozri Lev. 6:4, pozn. 171; Sud. 9:25, pozn. 554.
1146 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
1147 Pozri Deut. 3:10, pozn. 187.
1148 Pozri Žalm 38:2, pozn. 1080.
1149 Tj. „obyvatelky doliny“.
1150 Sloveso¹⁵¹ odvodené od dotýčného výrazu⁵⁰¹. Ďalej zmysel ako v texte.
1151 Vl. „cudzincovi, sirote a vdove nesmiete ubližovať ani robiť násilie“¹⁵⁰, v texte opis vzhľadom na väzbu so 4. pádom v pôvodine.
1152 Al. „usilovne“, „svedomite“, D. „uskutočňovaním“.
1153 Tj. „každý z nich“.
1154 Podľa LXX a Vulgaty „oni, ich“, „ich“, tak aj niektoré novšie preklady.
1155 Tak podľa čítaného textu; písaný text uvádza znenie „jeho služobník“.
1156 Tj. „krajinou preslávenou krásnymi lesmi“.
1157 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
1158 Obdobne ako vyššie¹⁵⁶, porov. 1 Král. 7:2, pozn. 276.
1159 Tj. „oddeľovať al. určovať“ na istý účel; porov. Is. 13:3, pozn. 754.
1160 Pozri Gen. 23:6, pozn. 590.
1161 Pozri Gen. 11:3, pozn. 332.
1162 Al. „radšej“, D. „plačom“.
1163 Pozri Gen. 24:4, 7, pozn. 603.
1164 Tj. „Jehóácházovi“, porov. 1 Par. 3:15; 2 Par. 36:1.
1165 Pozri Is. 1:4, pozn. 12, nie ako tu v kap. 4:13 a ďalej³⁴⁴.
1166 Pozri Lev. 25:39, pozn. 831
1167 Pozri Jóba 7:2, pozn. 347.
1168 D. „dom rozmerov“.
1169 Pozri 1 Král. 6:9, pozn. 344.
1170 Pozri 1 Král. 6:18, pozn. 359.
1171 Al. „pomalovaním“, ako „pomazá(va)nie“ napr. v Exod. 25:6 a na mnohých iných miestach, tu v takomto zmysle.
1172 Tj. azda „rumelkou“ al. „miniom“, vyskytuje sa v SZ len tu a u Ezek. 23:14.
1173 Tj. „preto, aby si“ (vl. „takže by si“, pozri Jóba 3:12).
1174 A teda „o vystatovanie“ (al. „chvastanie“), tu hádam v takomto zmysle.
1175 Pozri Exod. 22:25, pozn. 772; Žalm 9:12, pozn. 276; 10:2, pozn. 292.
1176 Tu proti kap. 6:13 a 8:10 doslovný preklad.
1177 Al. „vydieranie“, „rozdravovanie“, výraz vyskytujúci sa v takomto význame v SZ len na tomto mieste.
1178 Pozri Num. 27:20, pozn. 982.
1179 Tj. „od brán von z mesta“.
1180 Tj. „Vystúp⁹² na“, ďalej obdobne.
1181 Pozri Sud. 4:3, pozn. 242.
1182 Pozri Num. 21:33; Žalm 68:15, pozn. 1637.
1183 Pozri Num. 27:11; 33:44, pozn. 794; Deut. 32:49.
1184 Pozri Žalm 30:6, pozn. 867; Prísl. 1:32, pozn. 100.
1185 Al. podľa čítaného textu, len „Bývajúca“, „uhniedená“ (nie „moja“).
1186 D. „čo“, zmysel ako v texte.
1187 Tj. „Jechonjá“ al. „Jechonjáhú“ (kap. 24:1; 27:20; 28:4; 39:2), inak „Jehójáčin“ (2 Král. 24:6 atď.).
1188 Pozri Deut. 9:19; 28:60, pozn. 430, tu prídavné meno od tohto slovesa odvodené, vyskytujúce sa v SZ len ešte tu v kap. 39:17.
1189 Vl. „predmetom“, „vecou“, „nástrojom“, „nádobou“, no nie ako nižšie⁹¹⁴ 1052.
1190 Pozri 1 Sam. 15:9, pozn. 624.
1191 Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁵¹⁴, al. možno naopak, pozri Gen. 34:19, pozn. 917; Num. 14:8, pozn. 520.
1192 Pozri Gen. 1:18 a ďalej, pozn. 112.
1193 Al. „nad Júdom“.
1194 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
1195 Tu aj jednoducho „o pastieroch“, ďalej obdobne, aj v spojení s inými predložkami.
1196 Al. „ste ich prezerali“, pozri Jób 5:24, pozn. 259, „na nich dozerali“, nižšie obdobne,
1197 no, pravdaže, v zmysle „potrestať“, opakovanie toho istého slovesa v inom významovom odtieni

- vytvára akýsi druh slovnej hry (možno s čosi ironickým nádychom), ktorý som sa pokúsil v preklade uchovať.
- 1198** Pozri Deut. 33:12, pozn. 501.
- 1199** Hebr. „Jhvh-cidkénú“, pozri predslov.
- 1200** Dá sa tu chápať alebo ako meno „Výhonka“ alebo „Isráela“; v kap. 33:6 jednoznačne ako meno „Jerúsáléma“.
- 1201** Nesúvisí s „vyviedol“ vyššie⁹².
- 1202** Pozri Gen. 1:2, pozn. 6.
- 1203** Pozri Num. 5:21, pozn. 220; Žalm 10:7, pozn. 316.
- 1204** Tj. azda „ich životná sila (al. „schopnosť“, „mužnosť“, „zdravá konštitúcia“) sa uplatňuje nesprávnym spôsobom“ („používa sa na nesprávny účel al. cieľ“).
- 1205** Al. „bezbožní“, vo v. 15 (v SZ len tam) odvodené podstatné meno („bezbožnosť“).
- 1206** Pozri Exod. 10:22, pozn. 346.
- 1207** Pozri Jóba 1:22, pozn. 65.
- 1208** Pozri Gen. 20:13, pozn. 534; Jóba 12:24n., pozn. 636.
- 1209** Vl. „cudzizoloženie“, „páchanie cudzizolstva“.
- 1210** Tu iný tvar toho istého slovesa⁵⁵² takéhoto zmyslu, bez predložky.
- 1211** Tj. „Jerúsáléma“.
- 1212** Tu v spojení s inou predložkou.
- 1213** Iný tvar dotýčného slovesa⁹¹ takéhoto zmyslu.
- 1214** D. „vravením“.
- 1215** D. „vravia mnou opovrhujúcim“, opis v texte v záujme zrozumiteľnosti.
- 1216** Al. „Hospodin prehovoril“.
- 1217** Podľa LXX, Italy (starého latinského prekladu) a sýrskeho prekladu „vravia tým, ktorí opovrhujú slovom Hospodin“. Toto znenie uprednostňujú aj podaktoré novšie preklady.
- 1218** Vl. „povedia“ (v. 17), „Kto sa dal načúvať“ (v. 18), na oboch miestach je preklad zvolený vzhľadom na väzbu sloves so 4. pádom.
- 1219** Al., podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a tlačených vydání, „jeho“.
- 1220** Tj. tu možno „začul“.
- 1221** Al. „krútiaci sa“, tu iný (nižšie v tomto verši obdobný ako zväčša inde) tvar dotýčného slovesa³⁸⁶ v takomto zmysle. Porov. Žalm 87:7, pozn. 2036.
- 1222** Al. „smršť“, čosi iný tvar výrazu vyššie preloženého „vichrica“.
- 1223** Tj. „Hospodinovho“.
- 1224** Tu a ďalej v takomto kladnom zmysle.
- 1225** D. „vynaním“, „pochopením“ (al. „nadobudnutím pochopenia“)¹²²⁶.
- 1226** Al. „o tom budete mŕť nadobudnúť dokonale (al. „jasné“)¹²²⁵ pochopenie“.
- 1227** Al. „rade, potom by sa dali zvestovať... slová a odvracali by ich“.
- 1228** D. „ich cesty zla“.
- 1229** D. „nie som plný“, výraz ako napr. v kap. 5:27 a 6:11, tu v zmysle ako v texte.
- 1230** Vl. „Sníval som“, opis v texte na vyjadrenie dokonavého zmyslu výroku.
- 1231** Pozri Exod. 10:2, pozn. 314.
- 1232** Al. možno „pre“, no je to tá istá predložková väzba ako „svojimi snami“ vyššie, hoci tu nie je vhodné ju prekladať 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádom.
- 1233** D.¹⁶³ „pravdou“, „po pravde“.
- 1234** Ako v Exod. 5:7nn., nie ako tu v kap. 13:24⁹⁰⁰, tu v zmysle „slamy zvyšujúce po vymlátaní obilia“.
- 1235** Tj. „vymlátaným obilím“, pozri Gen. 41:35 atď.
- 1236** Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz²⁹, al. naopak; vyskytuje sa v SZ len tu.
- 1237** D. „osožením“.
- 1238** Pozri 2 Kráľ. 9:25, pozn. 444.
- 1239** Podľa LXX („Hymeis este to lémma“) a Vulgaty („Vos estis onus“), „Vy ste (to) bremä“ (miesto „ethmah-massá“ čítali „attem ha-massá“). Tohto znenia sa pridŕžajú aj mnohé novšie preklady.
- 1240** Tj. „bude sa“, obdobne ako v kap. 5:26 a ďalej⁴⁵⁶.
- 1241** Vl. „zanedbám“, al. „zabudnem“, no nie ako napr. tu vo v. 40, v kap. 2:32 a na mnohých iných miestach, hebr. „nášáh“, pozri Gen. 41:51, pozn. 1129.
- 1242** Preklad tohto miesta podávam v zmysle, v akom ho v niktom z známych mi prekladov podané nepochodí. Sloveso (hebr. „nášáh“), ktorého tvarom je dotýčný výraz, sa v činnom rode svojho základného tvaru vyskytuje v SZ len na tomto mieste – okrem niekoľkých miest, kde značí „požičiavať“, najmä „na úžeru“, „úžerničiť“ (1 Sam. 22:2, pozn. 830; Nech. 5:7, pozn. 212; Is. 24:2, pozn. 1245), trpný rod len u Is. 19:13 („boli oklamani“), častejšie potom v odvodenom tvare, taktiež s významom „klamať“ (kap. 4:10; 29:8; 37:9; 49:16; Gen. 3:13; Is. 37:10 a i.) – kde je jeho význam (uvádza ho z dostupných mi slovníkov jediný, ktorý na tento tvar vôbec prihliada) taký, ako ho v texte uvádzam; no napriek tomu ho mnohé z známych mi prekladov podávajú v zmysle „splna“, „natrvalo“, „s konečnou platnosťou“, hádam ho prekladatelia pochopili v tomže význame ako predošlé podobne znejúce „nášáh“¹²⁴¹ (ktoré sa, mimochodom, tiež používa v zmysle „požičiavať“, pozri kap. 15:10; Nech. 5:10 a i.) a prisúdili mu zdôrazňujúci význam, ako je v obdobných spojeniach obvyklé („zanechaním“). Iní považujú hebrejský text tohto miesta za porušený a navrhujú miesto „nášáh“ aj „nášáh“ tu čítať „nášáh“²³⁸, al. „massá“¹⁰³⁸, podobne ako LXX, ktorí miesto „venášíthi ethchem nášó“, „áno, zanechám vás v blúdení“, čítali „nášáthi ethchem massá“ a preložili „lambanó hymás lémmati“, „beriem vás braním“ (gr. „lémma“, ktorým preložili hebr. „massá“, „bremä“, značí vl. „vzatie“, „branie“, je odvodené od slovesa „lambánó“, „beriem“, „vezmem“), a Vulgata („tollam vos portans“, „zdvihnem vás, nesúc“), a v tomto al. podobnom zmysle taktiež uvádzajú toto miesto mnohé známe mi novšie preklady.
- 1243** Tu čosi iný tvar, len na tomto mieste sa v SZ vyskytujúci.
- 1244** Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 1245** Sloveso ako „určil“ v 2 Sam. 20:5, pozn. 796; tu zmysel ako v texte, ďalej tvary toho istého slovesa so zmyslom ako v texte na dotýčných miestach.

- 1246** Pozri Gen. 30:14nn., pozn. 771; Pies. 7:13, pozn. 241, tu zmysel ako v texte.
- 1247** D. „od zla“ zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 1248** Al. možno „hodnotiť“, iný tvar v takomto zmysle.
- 1249** Pozri Num. 21:27, pozn. 815; tu v hanlivom zmysle.
- 1250** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁹⁵³.
- 1251** D. „tento“.
- 1252** Vl. „robiť zle“.
- 1253** Al. „privádzať“, ďalej obdobne, pozri Gen. 20:2, pozn. 559, nie ako „privádzať“ nižšie.
- 1254** Tj. „a poslať k“.
- 1255** Pozri Lev. 27:21, pozn. 960; Num. 21:3, pozn. 786.
- 1256** Tu v zmysle „naskrze ničť al. hubiť“, ďalej obdobne.
- 1257** Vl. „hubiť“, tu v takomto zmysle („pôsobiť vytrácanie al. miznutie“).
- 1258** Tj. „splnenie všetkých svojich hrozieb“.
- 1259** Tj. „v službu ich podrobovať“, „ich službu používať“. Pozri kap. 22:13¹⁶⁶.
- 1260** Pozri Jób 34:20, pozn. 1525, ďalej zmysel ako v texte.
- 1261** Iný zvrtný tvar dotyčného slovesa³⁹⁰ so zmyslom ako v texte.
- 1262** Tj. „zmes národov“, ako „primiešaných“ v Exod. 12:38 a obdobne („všetko primiešané“) u Nech. 13:3.
- 1263** Pozri Pl. 4:21 a porov. Gen. 10:23; 22:21; 36:28.
- 1264** Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
- 1265** Pozri Num. 21:13, pozn. 799, no tu iná predložka, D. „na prechode“.
- 1266** Mená arabských kmeňov al. ich území.
- 1267** Pozri Jób 6:19, pozn. 317.
- 1268** Meno neznámej zeme, vyskytujúce sa v tomto zmysle v SZ len tu.
- 1269** Pozri Gen. 10:2, pozn. 309.
- 1270** Tj. „Bávela“, krycie meno utvorené obrátením abecedného poradia hebr. litier.
- 1271** D. „Pitím“ (v. 28), „ostávaním bez trestu“ (v. 29), „revaním“ (v. 30).
- 1272** Pozri Deut. 20:6, pozn. 738; tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 1273** Tj. ako prejav Jeho hnevu voči Jeho pozemskému príbytku (Jerúsalemu); al. „na⁵⁷ svoje pastvisko“, „na⁵⁷ svoj ovčinec“, tj. „proti pastierom“, pozri kap. 23:1n.
- 1274** Pozri Is. 16:10, pozn. 734; vzhľadom na predošlý text¹²⁷³ aj na záver verša a na nasledovné verše sa možno nazdať, že pod týmto obrazom je na mysli výskot al. jasot víťaza v boji, pozri kap. 51:14 a porov. Is. 63:1–3.
- 1275** Al. „ryk“, „lomoz“, pozri kap. 46:17 a ďalej; Žalm 40:2, pozn. 1130.
- 1276** Al. možno „proti národom“.
- 1277** Tj. „nastal zvrchovaný čas do vášho“.
- 1278** Al. možno „stádo“, ako v kap. 10:21.
- 1279** Al. možno „budú spustošené“.
- 1280** Pozri Žalm 27:5; 76:2, pozn. 322, no tiež „dúpa“, „skryš“ leva, pozri tú istú poznámku v Žalme 10:9, takže zmysel je vari „opustil svoj stánok ako hrivnatec svoje dúpá“.
- 1281** Ženský rod²⁸¹ tohto slovesného tvaru (hebr. „hajjónáh“) pôsobí ťažkosť ohľadne pochopenia jeho vý-

znamu v danej súvislosti. LXX miesto „charón“, „žiar“ al. „plápol“, čítali „cherev“, „meč“, v hebrejčine aj v gréčtine („machaira“) ženského rodu, čoho sa ako východiska zo spomenutej ťažkosti („meč pôsobiaci pohromy“) chápu mnohí novší prekladatelia, niekedy s poukazom na kap. 46:16 a 50:16, kde sa uvádza „meč“ v takomto spojení v hebrejskom texte; iní ponechávajú „charón“ v jeho vlastnom znení, no „meč“ pridávajú ako vysvetlivku k slovesnému tvaru („žiar pohromy pôsobiaceho meča“) a ďalší napokon si ženský rod spomenutého slovesného tvaru nevšímajú a prekládajú ho jednoducho tvarom mužského rodu, v podstate v zmysle ako tu v texte, ale bez akejkolvek poznámky o ženskom rode. No z dôvodu, ktorý uvádzam nižšie, som presvedčený, že za povšimnutie stojí preklad Vulgaty, kde sa vzhľadom na to, že predmetný slovesný tvar („hajjónáh“) znie rovnako ako hebrejský výraz pre „holubicu“ (pozri napr. Gen. 8:8nn.), toto miesto podáva v znení „hnevu holubice“ („irae columbae“); to síce, povedal by som, sotva v doslovnom znení vyjadruje zmysel hebrejského textu, no na druhej strane považujem za nanajvýš pravdepodobné, že prekladateľ mal na mysli Mat. 3:16 a súbežné miesta a chápal teda tento výraz ako obrazne značiaci Svätého Ducha; to sa mi vidí veľmi pozoruhodné, lebo, keďže „Duch“ je v hebrejčine najčastejšie ženského rodu, zmýšľam podobne, totiž že dotyčný slovesný tvar tu značí Božieho Ducha, a vidím v tom najvhodnejšie riešenie uvedenej ťažkosti, hoci takýto význam, okrem oného náznavu vo Vulgate, niktorý zo známych mi prekladov neuvádza. Ohľadne „žiaru“ al. „plápolu“ potom myslím na Skut. 2:3.

- 1282** Tj. „Hospodinovho“.
- 1283** Pozri Gen. 19:8, pozn. 491; ďalej zmysel ako v texte; tu tiež „ani slovo“.
- 1284** Pozri Exod. 21:10, pozn. 690.
- 1285** Pozri aj 2 Kráľ. 7:12; 18:13, pozn. 362 a 363; tak aj ďalej.
- 1286** D. „Smrťou“ (v. 8), „usmrtením“ (v. 19, kap. 38:15).
- 1287** Tu v takomto zmysle, pozri Is. 34:10, pozn. 353, ďalej zmysel ako v texte na dotyčných miestach; „rumovisko“ je tu v kap. 7:34 a ďalej⁶³⁶.
- 1288** Pozri Exod. 32:1, pozn. 1116.
- 1289** D. „so všetkými slovami“, al. „všetky slová“.
- 1290** Pozri Lev. 20:9, pozn. 663.
- 1291** Výraz odvodený od dotyčného slovesa¹²⁸⁸, pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 1292** Pozri Mích. 1:1.
- 1293** Pozri Mích. 3:12.
- 1294** Tu v takomto zmysle, pozri Is. 28:24, pozn. 1452.
- 1295** Pozri Jób 30:24, pozn. 1358.
- 1296** Tu nie v takom zmysle ako v citovanom mieste⁶³⁰.
- 1297** Od dotyčného slovesa²⁶ odvodené prídavné (tu v preklade spodstatnené) meno.
- 1298** Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132.
- 1299** Tj. „obyčajného („jednoduchého“, „nepatrného“) ľudu“.
- 1300** Pozri 2 Kráľ. 22:12; 25:22.

- 1301** Tak podľa niekoľkých rukopisov a niektorých starých prekladov; masóretský text uvádza „Jehójáákima“, zrejme omylom opisovačov (azda podľa kap. 26:1), pozri vv. 3 a 12 tu.
- 1302** Iný výraz ako vo v. 8 a v kap. 2:20 a ďalej; týka sa len takto označených miest. Pozri Lev. 26:13, pozn. 874.
- 1303** Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 1304** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 1305** AL, podľa niektorých, „do môjho úplného vydania ich v jeho ruku“.
- 1306** Tj. „k snom tých medzi vami, ktorí svoje sny považujú za prorocké zjavenia a podľa toho ich vykladajú“, pozri kap. 23:25, 28, 32. V takomto zmysle preložili LXx toto miesto voľnejšie „nepočúvajte... sniачích (al. „majúcich sny“) vám“ (tj. azda „pre vás“) a možno podľa toho mnohé novšie preklady tu uvádzajú znenie „k svojim (al. „vaším“) snímkom“ (al. „snivcom“, tj. „vykladacom svojich snov“).
- 1307** Pozri Lev. 19:26, pozn. 633.
- 1308** Výraz príbuzný „bosorka“ v Exod. 22:18, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1309** Tu v tomto zmysle, pozri Gen. 2:5, pozn. 743.
- 1310** D. „v“, iná predložka ako „na“ vyššie.
- 1311** Tu s inou predložkou v obdobnom zmysle (vl. „ku lži“, „na lož“).
- 1312** Pozri 1 Kráľ. 7:23, pozn. 432.
- 1313** Pozri Gen. 41:1, pozn. 1072.
- 1314** Odvodené od dotyčného slovesa⁹; pozri Ezr. 1:11, pozn. 43; Is. 20:4, pozn. 1082.
- 1315** AL „proti mnohým zemiám“⁷³, ďalej obdobne.
- 1316** D. „pri príchode slova“, tj. „významu slova“, „splnenia slova“. Ďalej obdobne.
- 1317** Podľa LXx „zhotovím“; tento význam uprednostňujú aj niektoré novšie preklady.
- 1318** Pozri Deut. 13:5, pozn. 533.
- 1319** AL „kľestencov“, pozri 2 Kráľ. 8:6, pozn. 377.
- 1320** AL „zreteľ“, tu azda v takomto zmysle.
- 1321** VL „ktoré si dávate snívať“, tu azda v takomto zmysle.
- 1322** Pozri Num. 9:16, pozn. 96, tu zmysel ako v texte.
- 1323** Tj. vari „doby vášho pobytu v Baveli“.
- 1324** Nesúvisí s „hľadať“ vyššie.
- 1325** AL „späť privádzat’⁸⁵ vaše zajatectvo“, ďalej obdobne.
- 1326** Pozri Gen. 31:23, pozn. 819.
- 1327** D. „so svojimi nevoľníkmi, prorokmi“.
- 1328** Tu a v kap. 24:5 a ďalej iný tvar takéhoto zmyslu, pozri 2 Kráľ. 25:27, pozn. 904.
- 1329** AL „prijaté“, tj. „stane sa občajou al. zvyklosťou“, „vžije sa“.
- 1330** Tu v zmysle „spôsob zlorečenia al. preklánia“.
- 1331** Skutok al. vlastnosť „bezbožného“¹⁰²⁴, pozri Gen. 34:7, pozn. 905; Deut. 22:21, pozn. 816.
- 1332** Pozri Num. 3:21, pozn. 99 a 100.
- 1333** Tj. „z Nechelámu“, miesta inak neznámeho.
- 1334** Hebr. „cínok“, výraz nie celkom jasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; možno ide o akýsi nástroj podoby vidlice, ktorým bol zvieraný krk uväzneného.
- 1335** Pozri Gen. 37:10, pozn. 975.
- 1336** Pozri Žalm 27:4, pozn. 806.
- 1337** Pozri Gen. 27:33, pozn. 711.
- 1338** Pozri Is. 2:10, pozn. 173.
- 1339** Pozri 2 Sam. 20:8, pozn. 808; Is. 11:5, pozn. 698.
- 1340** Tu v takomto zmysle, pozri Lev. 13:3.
- 1341** AL „žlt“, pozri Deut. 28:22, pozn. 975.
- 1342** Pozri Jós. 11:23, pozn. 452.
- 1343** Tvar slovesa, od ktorého je dotyčný výraz¹³³⁷ odvodený; pozri Lev. 26:6, pozn. 864.
- 1344** AL možno „so všetkými národmi“, no iná predložka ako „s“ nižšie; porov. kap. 3:10 a ďalej²⁶⁴, kde je tá istá predložka prekladaná predložkou „s(o)“, v inej pravda, významovej súvislosti.
- 1345** D. „ponechaním bez treštu“.
- 1346** AL „Nenapraviteľné“, „beznádejné“.
- 1347** predložkovú väzbu, ktorú veľká väčšina známych mi prekladov, možno podľa LXx a Vulgaty, opomína a toto miesto podáva v zmysle „nevyliečiteľný al. nezhojiteľný je tvoj úraz“; no uprednostnil som s nemnohými doslovné znenie hebrejského textu, ktoré dáva dobrý zmysel, aj keď s nepatrným doplnením.
- 1348** Tj. „rany“, vl. „zovretie“ (al. „stlačenie“, „stísnutie“), tj. obväzom, al. možno „vytláčenie“ (vredu al. hnisavej rany), výraz (hebr. „mázor“) vyskytujúci sa v SZ len tu a u Hóš. 5:13, kde v prenesenom zmysle značí „ranu“ (atď.) samú¹³⁴⁹, odvodený od slovesa „zúr“ takéhoto zmyslu (ako „nevytlačujú sa“ u Is. 1:6, „vyžmýkal“ u Sud. 6:38, „rozšliapnuť“ u Jób 39:15). Tu je použitý obrazne hádam v takom zmysle, že priaznivé vybavenie súdnej veci by prinieslo upokojenie a úľavu v duši, tak ako pevné obviazanie rany al. vytlačenie hnisu vedu pôsobí zmiernenie bolesti a prispieva k vyhojeniu.
- 1349** Niektorí majú umiestenie prízvukných znamienok v pôvodine tu za chybné a prekladajú, chápujú „mázor“¹³⁴⁸ podľa Hóš. 5:13, „vec; na ranu nemáš liekov a náplasti“.
- 1350** Pozri Exod. 3:7, pozn. 104.
- 1351** Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
- 1352** Pozri Sud. 2:14, pozn. 129, tu podľa čítaného textu prvé, podľa písaného textu druhé z tam použitých navzájom blízko príbuzných slovies.
- 1353** Výraz odvodený od prvého z vyššie¹³⁵² spomenutých slovies.
- 1354** AL, podľa iných, „sa budú stávať lupom“.
- 1355** AL „koristiach“, tj. „robiacich korisťou“, tvar dotyčného slovesa¹⁰⁷.
- 1356** AL „robiť¹⁴ korisťou“⁶⁸.
- 1357** AL „hojiť“, no nesúvisí s „hojenia“ vyššie⁶⁷⁶.
- 1358** Pozri Jós. 11:13, pozn. 435.
- 1359** AL „na svojom oprávnenom mieste“.
- 1360** Tu a ďalej aj „veseliacich sa“, „hrajúcich“.
- 1361** AL „dodávať im významu“ (al. „vážnosti“), pozri Exod. 14:4, pozn. 460.
- 1362** AL „a nie že budú znevažovaní“, pozri Jób 14:21, sloveso odvodené od dotyčného výrazu⁹¹² al. vari naopak, v SZ okrem týchto dvoch miest len ešte u Zech. 13:7.

- 1363** Tj. „Jákóbove“, „Jákóbovo“, „Jákóba“, ďalej obdobne.
- 1364** Pozri Exod. 3:9, pozn. 106; v tejto knihe len tu.
- 1365** Pozri aj Žalm 8:1, 9; 93:4, pozn. 220.
- 1366** Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
- 1367** Al. „taký, že“, D. „on, tento“.
- 1368** Vl. „v záloh“, pozri Nech. 5:3.
- 1369** „by sa zaručil (Prísł. 6:1, pozn. 305) svojím srdcom“.
- 1370** Tj. vari „svoj život“, potom teda tiež „by nasadil svoj život“.
- 1371** Al. „dravý“, „ženúci sa“, sloveso ako v Lev. 11:7, pozn. 313; Prísł. 21:7, pozn. 946, tu zvláštny tvar, vyskytujúci sa v SZ len na tomto mieste, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 1372** Kap. 31 začína v hebrejskom texte len tu.
- 1373** Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
- 1374** Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
- 1375** Al. „ušetrení pred mečom“.
- 1376** Sloveso ako v Is. 34:14, pozn. 1759, v tvare ako tamže v kap. 51:4, pozn. 2260.
- 1377** Al., podľa iných, „chcem ísť (al. „keď som išiel [D. „za môjho idenia“]) uviesť ho, Izráela, v odpočinutie“.
- 1378** Pozri Is. 5:18, pozn. 358.
- 1379** Al. „som zotrval v láskavosti k tebe“, „trvalo ti preukazujem láskavosť“ (Žalm 36:10; 109:12, pozn. 1029, 1030).
- 1380** Pozri Exod. 15:20, pozn. 538.
- 1381** Tj. „od radosti“, sloveso ako „eržali“ v kap. 5:8, tu takýto zmysel.
- 1382** Al. „medzi hlavou“, tj. „v národe al. medzi národom (tj. „Izráelom“), ktorý je hlavou“.
- 1383** Iné sloveso ako „povediem“ vyššie⁸¹¹.
- 1384** Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 1385** Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 1386** Tu zosilnený tvar so zmyslom ako v texte; pozri 1 Kráľ. 14:15.
- 1387** D. „Rozohnavší Izráela“, v texte opis pre zreteľnosť.
- 1388** Pozri Lev. 25:25, pozn. 809; Žalm 69:18, pozn. 1692.
- 1389** Pozri Is. 2:2, pozn. 142.
- 1390** Al. „k dobrote Hospodina“, v. 14 obdobne.
- 1391** Pozri Num. 18:12, pozn. 709.
- 1392** Pozri Deut. 29:19, pozn. 1061; Is. 58:11; výraz, ktorý sa v SZ vyskytuje len na týchto troch miestach.
- 1393** Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 1394** Al. „trápiť sa“, „nyť“, „márne túžiť“, „chradnúť“.
- 1395** Al. „z“ („radosťou ich vyvádzať z“).
- 1396** Vl. „zavlažovať“, „sýtiť“, no nie ako nižšie; sloveso, od ktorého je dotýčný výraz¹³⁹² odvodený; pozri Žalm 65:10, pozn. 1586; ako „opájajú“ v Prísł. 5:19 a obdobne tamže 7:18 (tam iný, ale v danej súvislosti súznačný tvar). Ďalej obdobne, aj iné tvary.
- 1397** Tj. vari „hojnosťou“, „bohatstvom“, pozri Žalm 63:5, pozn. 1027.
- 1398** Al. možno „lebo“ (tj. „lebo ľud bude mať všetkého dostatok, takže bude môcť prinášať hojnosť obeť, z ktorých zasa budú mať bohatý úžitok kňazi“).
- 1399** Pozri Gen. 15:1 a ďalej, pozn. 774.
- 1400** Tu možno aj „námahu“, „drinu“, „lopotu“, a teda „strast“, „utrpenie“.
- 1401** D. „Počutím“ (v. 18), „pripomínaním“ (v. 20).
- 1402** Tu zvláštny zvrtný tvar dotýčného slovesa³⁰⁹, zmysel ako v texte.
- 1403** Al. „nevyčvičené“, „neprivyknuté“, tj. „jarmu“.
- 1404** Al. „poučeniu“, trpný tvar („keď som bol upovedomený al. poučený“).
- 1405** Pozri Gen. 24:2, pozn. 601; prejav zármutku al. ľútosti.
- 1406** Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.
- 1407** Pozri Žalm 119:24, pozn. 2461.
- 1408** Tj. „rozkošným“, „rozkoš pôsobiacim“.
- 1409** Tj. v zmysle súcitu al. poľutovania („pripomínať si jeho úbohosť“ a pod.). Porov. Gen. 40:14, pozn. 1065.
- 1410** Al. „zlutovanie, zlútovanie mu musím prekázať“ (al. „udelieť“), vl. „zlutovaním (tj. „istotne“) sa nad ním musím zlútovať“, opis v texte al. tu vyššie uchováva v preklade skutočnosť, že predmet slovesa³⁵⁴ je bez predložky (vyjadrený zámenou príponou).
- 1411** Vl. „kamenných stĺpov“, ako „náhrobok“ v 2 Kráľ. 23:17. Tu zmysel ako v texte.
- 1412** Pozri Num. 20:19, pozn. 773.
- 1413** Tak podľa čítaného textu; podľa písaného textu „som prišiel“, znenie, ktoré tu nedáva zmyslu.
- 1414** Al. „sem-ta sa obracať“, al. možno „nerozhodne prešľapovať“, sloveso ako „odbočil“ v Pies. 5:6, vyskytujúce sa v SZ len na týchto dvoch miestach; tu zvrtný tvar v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 1415** Tj. tu azda „uchádzať sa o“. V kap. 6:12 a ďalej aj iné tvary, zmysel ako v texte tam.
- 1416** Pozri Exod. 3:12, pozn. 108.
- 1417** Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁴⁰³ al. možno naopak; pozri Gen. 25:29, pozn. 666.
- 1418** Tu azda v zmysle „občerstviť“, „osviežim“.
- 1419** Tj. „nasýtiť“, „uspokojím“.
- 1420** Al. „bol pilný“, „usiloval sa“, tu v takomto zmysle.
- 1421** Al., podľa iných, „otupujú sa“, ako u Kaz. 10:10, no tam je iný tvar toho istého slovesa. V. 30 obdobne.
- 1422** Tu D. „v den môjho uchopenia za ich“. Ďalej obdobne.
- 1423** Pozri Exod. 4:4, pozn. 131.
- 1424** Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
- 1425** Al. „upokojujúci more, keď“, pozri Jóba 26:12, pozn. 1198.
- 1426** Pozri Jóba 8:17, pozn. 431; Pies. 4:12, pozn. 133; Is. 48:18, pozn. 2188.
- 1427** D. „prestáť (al. azda potom „ustáť“) od bytia“.
- 1428** Slovo „prichádzajú“ tu v písanom texte chýba; čítaný text, podporovaný 48 rukopismi a starými prekladmi, ho vkladá.
- 1429** Al. „keď bude mesto vybudované Hospodinovi“.
- 1430** Hebr. „kau“ (tu je v písanom texte súznačný výraz „káveh“), pozri Is. 18:2, pozn. 1002.
- 1431** D. „pred seba“, pozri Jós. 6:5, 20, pozn. 214.
- 1432** Tj. „prievra syna Hinnóma“, pozri kap. 7:31.
- 1433** Tu v takomto zmysle, pozri Lev. 1:16, pozn. 40.
- 1434** Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.

- 1435** Tu hádam v takomto zmysle („nebude sa rvať al. trhať, čo tam vyrastie“).
- 1436** Tu v tomto zmysle, pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 1437** Tu aj „pred Jerúsalemom“; tak aj v kap. 37:5.
- 1438** Tu je vzhľadom na čosi odlišné líčenie stavu vecí použitý iný spôsob opisu ako v citovanom mieste¹¹³⁶ a tu vyššie (kap. 21:4, 9).
- 1439** Pozri Num. 11:28, pozn. 437; 1 Sam. 6:10, pozn. 315.
- 1440** Tj. „vážnica“, al. „ktoré bolo“, tj. „nádvorie“.
- 1441** D. „vydaním“.
- 1442** AL. „ked“, al. možno „hoci“, „napriek tomu, že“.
- 1443** Ako „právo na vykúpenie“ v Lev. 25:24, pozn. 808, no tu nejde o „vykúpiteľnosť“ poľa, lež o nárok osoby na vykúpenie oprávnenej. Nesúvisí s „kúp“ vyššie a „kúpenie“ nižšie⁸⁵⁸ a obdobne vo v. 8.
- 1444** AL. „dedičstvo“, pozri Num. 24:18, pozn. 552, tu zmysel ako v texte („vlastnícke al. dedičské právo“).
- 1445** Tu azda v zmysle „z vlastníctva“.
- 1446** Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 1447** Pozri Gen. 23:14, pozn. 596.
- 1448** Pozri Lev. 19:36, pozn. 649; Prísľ. 11:1, pozn. 542, porov. tam aj kap. 16:11, pozn. 774.
- 1449** Pozri Gen. 23:18, pozn. 600.
- 1450** Pozri Sud. 11:39, pozn. 647.
- 1451** VL. „odkrytý“, „zjavný“, tj. nezapечатенý odpis záznamu. Porov. Est. 3:14, pozn. 173.
- 1452** Pozri 2 Kráľ. 25:25, pozn. 934; tu v kap. 34:9 jednotné číslo („Jehúdí“).
- 1453** Tj. „v uskutočňovaní ich“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1454** Tj. „ty, ktorého oči sú“, pozri Is. 41:9, pozn. 1972.
- 1455** VL. „kladieš“ al. „staviaš“, tj. „pred oči ľudí“, „vystavuješ na odhľad“.
- 1456** Výraz odvodený od dotyčného slovesa²⁷, pozri Žalm 76:11, pozn. 1853.
- 1457** Tj. „prikazoch“, „poučeníach“; čítaný text, podporovaný mnohými rukopismi, LXX, sýrskym prekladom a rabinskými výkladmi, tu má jednotné číslo („v tvojom zákone“); toto znenie uprednostňuje aj väčšina známych mi novších prekladov.
- 1458** D. „i nechal si všetku túto pohromu stretnúť ich“, al. „spôsobil si, aby ich všetka táto pohroma stretla“.
- 1459** AL. „dosiahli“, D. „prišli“, ďalej obdobne.
- 1460** Nesúvisí s „popálie“ vyššie¹³⁴.
- 1461** Množné číslo možno aj v zmysle „mladosti každého z nich“. Ďalej obdobne.
- 1462** VL. „na“; vo v. 32 je tá istá predložka v príčinnom zmysle.
- 1463** Nesúvisí s „vyučovaní“ vyššie.
- 1464** Pozri Lev. 18:21, pozn. 564.
- 1465** Pozri Lev. 18:21, pozn. 565.
- 1466** AL. „k tomuto mestu“, no tu je zmysel skôr ako v texte. Ďalej obdobne.
- 1467** Výraz odvodený od dotyčného slovesa²⁶; pozri Žalm 2:11, pozn. 59; Jóba 4:6; 15:4, pozn. 168.
- 1468** VL. „je“, ďalej obdobne; nie je jasné, čo sa tu myslí týmto zámenom, vyjadrovaným tu a ďalej v tomto verši zámenou príponou; podľa LXX „zem(e)“.
- 1469** AL. „Hospodin, chystajúci sa spraviť to, Hospodin, chystajúci sa stvárať to“, v podstate v tomto zmysle podáva toto miesto Vulgata a niektoré novšie preklady.
- 1470** AL. „skryté“, „tajomné“, „rozumu nedostupné“, tu v takomto zmysle.
- 1471** Tj. azda na opravu múrov mesta materiálom zo zbúraných budov, pozri Is. 22:9n.
- 1472** Tj. „postŕhané domy“, vl. „ich rumoviská“. Podľa niektorých¹⁴⁷¹ „trhlíny v mestskom múre“, no o tých tu niet výslovných zmienky.
- 1473** AL. „plnosť“, „nadbytok“, „oplývanie“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1474** Tj. „tomuto mestu“, pozri vv. 5n.; podľa LXX a Vulgaty „im“, toto znenie uprednostňujú aj niektoré novšie preklady.
- 1475** Prídavné meno odvodené od dotyčného výrazu⁶³⁶, al. možno naopak.
- 1476** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹⁰⁴⁷ odvodený, pozri 1 Par. 16:4, pozn. 511; Žalm 7:17, pozn. 216.
- 1477** D. „ľudí, až po dobytok“, zmysel ako v texte.
- 1478** Pozri Žalm 23:2, pozn. 715.
- 1479** AL. „o dome“, no iná predložka ako „o“ vyššie.
- 1480** Tj. „vzídenie“, „vypučanie“, „vzrast“, pozri Gen. 3:18, pozn. 114, no súvisí s nasledovným „Výhonka“.
- 1481** Obdobne ako v 2 Sam. 3:29, pozn. 197.
- 1482** Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
- 1483** Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
- 1484** Pozri Exod. 29:18, pozn. 1036.
- 1485** AL. „obetujúci obete“⁹⁴, pozri Lev. 9:7, pozn. 277.
- 1486** D. „za dňa a v noci“, tj. azda „toho, čo je za dňa a v noci“.
- 1487** D. „od bytia mu“ (v. 21), „ľud od bytia ešte národom pred ich tvárou“ (v. 24), „zavrhnúť od brania z ich semena“ (v. 26), zmysel ako v texte.
- 1488** Pozri Exod. 24:13, pozn. 1007.
- 1489** Pozri Gen. 15:5, pozn. 417.
- 1490** Tj. tu „hviezdy“.
- 1491** Tu je predmet vyjadrený zámenou príponou.
- 1492** AL. „z oblasti vlády“, výraz odvodený od dotyčného slovesa¹¹⁹²; pozri Gen. 1:16, pozn. 112. Ďalej obdobne.
- 1493** D. „polapením“.
- 1494** Tu v zmysle „pálenia vonných kadív“.
- 1495** Tj. „tieto mestá“.
- 1496** Pozri Gen. 7:21, pozn. 248.
- 1497** Pozri Gen. 7:21, pozn. 249.
- 1498** Pozri Gen. 14:13, pozn. 399; 40:15, pozn. 521 a 1044.
- 1499** Obdobne ako v Gen. 30:31, pozn. 787.
- 1500** Pozri Gen. 13:14, pozn. 382.
- 1501** D. „duše“.
- 1502** Nesúvisí s „vyhlásení“ vo v. 8 a obdobne ďalej, bez poznámky.
- 1503** AL. „časťami“, „kusmi“, výraz vyskytujúci sa v SZ okrem týchto dvoch miest len ešte v Gen. 15:10 a v inom zmysle v Pies. 2:17, pozri tam pozn. 81.
- 1504** Pozri 1 Kráľ. 15:19, pozn. 797.
- 1505** Tj. „synov Recháva“, pozri 2 Kráľ. 10:15, 23.
- 1506** AL. „pohovor s nimi“.
- 1507** Pozri 1 Sam. 9:22, pozn. 411.

- 1508** Nesúvisí s „uved“ vo v. 2 a obdobne ďalej.
- 1509** Al. „Jehónádáv“¹⁵⁰⁵, ako vo v. 8.
- 1510** Pozri 2 Sam. 14:8, pozn. 575.
- 1511** Al. „pobývate“, tj. „ako cudzinci“, tvar slovesa od dotyčného výrazu⁵⁹¹ odvodeného, ďalej obdobne. Pozri Gen. 19:9, pozn. 495; 20:1, pozn. 521.
- 1512** Vl. „Príďte“, „vojídite“.
- 1513** Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 398.
- 1514** D. „a bývajte“, zmysel ako v texte.
- 1515** Vl. „poslúchate na príkaz“, no iná predložka ako v kap. 3:13 a ďalej²⁷⁰.
- 1516** Pozri Gen. 11:7, pozn. 341, tu v obdobnom zmysle ako tam („uvedomovať al. všímať si“).
- 1517** Pozri Deut. 17:18, pozn. 683.
- 1518** D. „v tom“ („čo stojí v tom“). Ďalej obdobne.
- 1519** Pozri 1 Kráľ. 8:28, pozn. 513.
- 1520** Al. „stlporadi“, „kolonáde“, tu v takomto zmysle.
- 1521** D. „že dostali strach“ al. „že sa zľakli“, ako vo v. 24, no tu zmysel ako v texte, porov. Gen. 42:28, pozn. 1162, kde je v obdobnom zmysle použité iné, ale v podstate súznačné sloveso.
- 1522** Al. „bez meškania“, D. „oznámením“³¹⁴.
- 1523** Al. „predriekaval“, „diktoval“, tvar toho istého slovesa ako „čítať“ vo v. 15 vyššie a obdobne inde.
- 1524** Al. „atramentom“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1525** Tj. vari „v bezpečí uložili“, „zaistili“, „o ten zvitok sa postarali“, tu v takomto zmysle. Kap. 37:21 v zmysle obdobnom.
- 1526** Azda v zmysle „ktorí, stojac pred kráľom, načúvali odtadiaľ“.
- 1527** D. „v dome zimy“, pozri Gen. 8:22, pozn. 281.
- 1528** Tj. zhruba od polovice novembra do polovice decembra.
- 1529** Tj. „nádobu s žeravým uhlím“.
- 1530** Iná predložka ako „na“ tu vyššie, no v danej súvislosti v podstate rovnakého zmyslu.
- 1531** Al. „kráľa“, tj. „z kráľovskej rodiny“, al. je to možno titul vysokého dvorana.
- 1532** D. „príchodom“, „prídením“.
- 1533** V stavovom zmysle („bude ležať vyhodená“).
- 1534** Tj. „vystavená horúčosti... a mrazu“.
- 1535** Tu a ďalej možno aj „proti“⁷³.
- 1536** D. „slov ako ony“.
- 1537** Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 1538** Výraz odvodený od dotyčného slovesa¹⁴³⁹, vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 52:3; nesúvisí s „vážnice“ v kap. 32:2 a ďalej.
- 1539** Nesúvisí s „odtiaľ“ nižšie¹⁵⁰⁴.
- 1540** D. „odchádzaním“.
- 1541** D. „muži prekážaní“, pozri Is. 13:15.
- 1542** Tj. azda pole v Anáthóth, ktoré od svojho bratancu Chanameéla kúpil (pozri kap. 32:7–12; Anáthóth bolo v zemi Benjámina²). No niektorí toto miesto prekladajú v zmysle „prekľnúť al. vyklnúť odtadiaľ“ (potom v zmysle „z Jerúsálema“); zrejme slovesný tvar tu preložený „ujať sa... podielu“ („lachalik“) pochopili v inom význame dotyčného slovesa, v akom je použitý napr. v Prísľ. 2:16; 7:5, pozn. 136, totiž „uhladzovať“, a prisúdili mu zmysel „hladko preniknúť al. vyviazuť“.
- 1543** Pozri Gen. 14:13, pozn. 400.
- 1544** Al. možno „dozoru“, výraz odvodený od dotyčného slovesa³², v SZ len tu.
- 1545** D. „a jeho“, ďalej obdobne.
- 1546** Pozri 1 Sam. 29:3, pozn. 1010; nesúvisí s „odpadlícťva“ tu v kap. 3:14 a obdobne ďalej¹⁴⁶.
- 1547** Tu táže⁵⁵² predložková väzba, no sloveso (v preklade nasledujúce, v pôvodine predchádzajúce) je iné.
- 1548** Pozri Num. 16:22, pozn. 60.
- 1549** Výraz vyskytujúci sa v SZ v jednotnom čísle len tu, v množnom v Sud. 15:14 a Kaz. 7:26 („putá“).
- 1550** Tu a ďalej čosi odlišný súznačný výraz, odvodený od toho istého slovesa¹⁴³⁹.
- 1551** Pozri Gen. 40:15, pozn. 1069.
- 1552** Al. „kobieť“, „skliepkov“, vl. „klenieb“, tj. „klenutých miestností al. komôr“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1553** Pozri Gen. 20:2, pozn. 522.
- 1554** D. „v skryte“.
- 1555** Tj. „či prišlo al. sa dostalo“, nižšie obdobne.
- 1556** D. „na deň“, zmysel ako v texte.
- 1557** Pozri Exod. 29:23, pozn. 1043.
- 1558** Al. „Jehúchal, syn Šelemju“ (kap. 37:3).
- 1559** Al. možno „počuť o slovách“⁵⁸.
- 1560** Vl. „zvesovanie“, „bezládne klesanie“, „malátne-nie“, pozri Jób 12:21, pozn. 628.
- 1561** Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 1562** D. „k nim ako týmito slovami“.
- 1563** Pozri Jób 38:6, pozn. 1673.
- 1564** Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 1565** Al. „a na svojom“, pozri Exod. 16:29, pozn. 580.
- 1566** D. „Vezmi v (al. možno „na“) svoju ruku“, v. 11 obdobne, zmysel ako v texte.
- 1567** Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 1568** D. „pod klby svojich rúk“, zmysel ako v texte.
- 1569** Pozri Sud. 1:24n, pozn. 70.
- 1570** Sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁶¹⁸, al. možno naopak.
- 1571** V písanom texte je toto zámeno spojené s predložkou, s ktorou nadobúda význam „ktorého“ (4. pád) al. „s ktorým“; čítaný text túto predložku vynecháva, lebo niktý z spomenutých možných významov takejto predložkovej väzby nedáva v danej súvislosti zmyslu.
- 1572** Al. možno „dobrovoľne“, D. „vyjdením“.
- 1573** Al. možno „z ich rúk“.
- 1574** Pozri Gen. 39:14, pozn. 1045.
- 1575** Tu iný tvar dotyčného slovesa⁵⁰⁷ so zmyslom ako v texte; je to, pravda, iné sloveso ako v mieste citovanom v predošlej poznámke¹⁵⁷⁴.
- 1576** Pozri Exod. 8:2, pozn. 233.
- 1577** D. „Muži tvojho pokoja“⁹⁴⁶.
- 1578** Tj. „premošli ťa“, znenie v texte uchováva v preklade zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 1579** Al. „bahno“, no iný výraz ako vo v. 6, vyskytujúci sa v SZ len tu.

- 1580** Al. „vyviaznúť z ich ruky, lebo“, ale zmysel je tu a v kap. 34:3 a obdobne ďalej skôr ako v texte.
- 1581** „budeš polapený v ruke“. Kap. 34:3 obdobne.
- 1582** Tj. „budeš vinný tým, že sa bude vypalovať al. vypáliť“, al. možno jednoducho v zmysle „a bude sa vypalovať“, porov. kap. 23:37¹²⁴⁰, v takomto zmysle sa dotýčný slovesný tvar („tisróf“, „budeš vypalovať“) možno chápe vo Vulgate, no tam je nahradený tvarom 3. osoby („comburet“, „bude vypalovať al. vypáli“⁴⁵⁶), takže pravdaže, nie je celkom vylúčené, že sa tam ako podmet mieni „kráľ Bávela“ vyššie. Ale v mnohých rukopisoch miesto „tisróf“ stojí „tissaréf“, „bude vypalovaná“, tj. „toto mesto“²⁸¹, a v tomto zmysle znie preklad LXX („katakauthésetai“) aj niektoré novšie preklady.
- 1583** Vl. „aby ne¹bolo posielania ma“, al. možno „aby ma nechcel posilať“.
- 1584** V hebrejskom texte začína 1. verš kap. 39 len tu; pozri 2 Král. 25:1nn.
- 1585** Pozri 2 Král. 25:4, pozn. 911.
- 1586** D. „v bráne stredú“.
- 1587** Pozri 2 Král. 18:17, pozn. 377.
- 1588** Tj. „najvyšší mág“ (al. možno „kňaz“), „Nérgál“ bolo meno akéhosi božstva (2 Král. 17:30); porov. aj Mat. 2:1 a ďalej.
- 1589** D. „a všetok zvyšok kniežať“, zmysel ako v texte.
- 1590** Pozri 2 Král. 25:4, pozn. 914.
- 1591** Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 1592** Pozri Gen. 42:16, pozn. 1147.
- 1593** Pozri Sud. 16:21, pozn. 790.
- 1594** Pozri 2 Král. 25:8, pozn. 918.
- 1595** Pozri Gen. 37:36, pozn. 997.
- 1596** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, no súvisiaci s výrazom v kap. 52:16²⁰¹⁹ a v 2 Král. 25:12, pozn. 920.
- 1597** D. „zachránením“.
- 1598** Pozri 1 Sam. 19:11, pozn. 764, tvar slovesa ako „vyviaznúť“ tu v kap. 32:4, „ujstí“ v kap. 34:3 a 38:23.
- 1599** Zdá sa, že Rámá (asi 8 km severne od Jerúsálema) bola miestom, kde boli zhromažďovaní všetci odvedení z Jerúsálema a ostatných júdskejších miest, určení na hromadnú dopravu do Babylóna (porov. kap. 31:15); tu sa dozvedáme, že medzi nimi bol aj Jeremjá, takže k tomu, o čom sa vypráva v kap. 39:11–14, došlo po jeho odvedení do Rámy; „nádvorie väznice“ v kap. 39:14 bolo teda v Ráme a odtiaľ bol prepustený.
- 1600** Tj. „putami na rukách“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 4.
- 1601** Al. „väznený v okovoch“.
- 1602** Al. možno „proti tomuto mestu“⁷³.
- 1603** Pozri Exod. 23:5, pozn. 468.
- 1604** D. „do dobrého a do toho (al. „k dobrému a k tomu“), čo je³⁷⁵ správne v tvojich očiach“, zmysel ako v texte.
- 1605** Tj. „nevedel sa ešte rozhodnúť, kam ísť“, v texte v podstate doslovný preklad.
- 1606** Pozri 2 Král. 11:15, pozn. 370.
- 1607** D. „choď do všetkého toho (al. „ku všetkému tomu“), čo je³⁷⁵“, zmysel ako v texte.
- 1608** Pozri 2 Par. 24:6, pozn. 834; Est. 2:18, pozn. 136.
- 1609** Tj. častí júdskeho vojska, ktorým sa podarilo uniknúť pred Babylóncami a ktoré sa zdržiavali vo voľnom poli, obávajúc sa vstúpiť do miest.
- 1610** D. „že s ním“, tj. vari „aby boli s ním“, totiž „jemu na starosti“.
- 1611** Al. podľa čítaného textu „Éféa“, meno vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 1612** D. „leto“, tu v zmysle ako v texte, pozri 2 Sam. 16:1n.
- 1613** Pozri Jós 9:24, pozn. 375.
- 1614** Meno spomínané v SZ len tu.
- 1615** D. „ubíť fa na žiti“, tj. „ubíťm fa *prípraviť* o žitie“. V. 15 obdobne.
- 1616** Pozri 2 Král. 25:25, pozn. 499.
- 1617** Al., podľa niektorých, „a z kráľových veľmožov“.
- 1618** Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 1619** Pozri Lev. 13:33, pozn. 421.
- 1620** Pozri Lev. 13:30, pozn. 418.
- 1621** Pozri 2 Král. 18:37, pozn. 747.
- 1622** „Ostrihaní“ tu¹⁶¹⁹ však je tvar iného slovesa ako „vyháľat“ v kap. 6:16⁹⁸⁴.
- 1623** D. „v ústrety, idúc chôdzou a“.
- 1624** Pozri 2 Král. 10:14, pozn. 463.
- 1625** Pozri Jób 3:21, pozn. 145, tu zmysel ako v texte.
- 1626** Tj. azda „okrem“, D. „po ruke“, tj. „po strane“, porov. kap. 46:6¹⁷⁰; al. tiež „skrže“, „pre“ v príčinnom zmysle („rukou al. skrze ruku“¹³⁰³), v podstate v oboch týchto významoch možno chápať aj preklad Vulgaty predložku „propter“ („blízko“, „vedľa“, al. „skrže“, „pre“, „príčinou“), no druhý z nich podľa môjho súdu nedáva v danej súvislosti jasného zmyslu, hoci sa ho niektoré z novších prekladov pridriavajú. No naproti tomu je v podstate v zmysle prvého z uvedených významov, dávajúceho, nazdávam sa, zmysel oveľa lepšie zapadajúci do textovej súvislosti, jednoznačné znenie LXX.
- 1627** „s („meta“, tj. zároveň al. v súvislosti s“) Gedaljáhúom“, al. možno v zmysle „v sprievode al. družine Gedaljáhúa“ („ktorí boli s Gedaljáhúom“, „po ruke Gedaljáhúovi“); i dal som tomuto zmyslu spolu s niektorými inými novšími prekladmi prednosť.
- 1628** Al. „z bázne pred tvárou“²³.
- 1629** Pozri 1 Král. 15:16–22.
- 1630** Tj. vari pri rybníku, o ktorom je zmienka v 2 Sam. 2:13.
- 1631** Al. možno „medzi ôsmimi mužmi“.
- 1632** Tj. „pod ochranu“, „so sebou“, „ujali sa“.
- 1633** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1634** D. „a vec, ktorú“.
- 1635** Al. možno „a slovo, ktorým sa máme riadiť“⁴³.
- 1636** Al. „ktorúkoľvek vec, ktorú“, „čokoľvek, čo“.
- 1637** Al. možno „proti nám“.
- 1638** D. „pravdy“¹⁶³.
- 1639** Trpné prídavie dotyčného slovesa („dôveryhodným“).
- 1640** Al. možno „Ak tak či ak onak“, porov. Gen. 2:9, pozn. 65.

- 1641** Tu D. „zavolať na“, iná predložka ako v Gen. 12:18, ale v danej súvislosti v podstate súzračná. Ďalej obdobne.
- 1642** AL „stále“, „trvalo“, „naďalej“, D. „bývaním“ (v. 10); D. „uvedomením“ (v. 19¹⁶⁴⁹).
- 1643** Tu v takomto zmysle („ustrážení“, „bojazliví“).
- 1644** AL „zarputilo“, „tvrdohlavo“.
- 1645** Pozri Gen. 19:19, pozn. 507; predložková väzba, tam na objasnenie zmyslu len v poznámke uvedená, je tu v texte.
- 1646** Tj. vari „Tak na tom budú“ al. „tak sa budú mať“, „takí budú“, miesto „to budú“ (atď.), („vehájú“) sa v drivej väčšine známych mi prekladov uvádza znenie „a stane sa“ al. „a bude sa diať“, podľa navrhovaného čítania „vehájáh“, ktoré však nie je nijako doložené. Nedovolil som si teda oporovať dochovaný hebrejský text a v súhlase s nemnohými z novších prekladateľov aj s LXX („kai esontai“, „a budú“, Vulgata tieto slová opomína) podávam preklad slovesným tvarom jemu zodpovedajúcim, ktorý, úfam sa, dáva dobrý zmysel.
- 1647** Tu vl. „pred tvárou zla“.
- 1648** AL „a budete“ na kľatbu a na hrôzu a na zlorečenie a na potupu“. Ďalej obdobne.
- 1649** AL „nech pozorne (al. „pílnie“, „pochyto“) dbáte na to“, pozri Gen. 39:6, pozn. 1034.
- 1650** AL „varovanie“, „výstrahu“, tj. „vás napomenul al. varoval al. dal vám výstrahu“, tvar slovesa „svedčiť“ v kap. 6:10 a i., tu v texte opis uchováajúci v preklade zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine. V. 20 obdobne („zaviedli ste svoje duše na scestie“).
- 1651** AL „na svojich dušiach“, predložka tá istá ako vo v. 19.
- 1652** AL možno „ste zatúžili“ al. „túžite“⁶, al. „sa tešíte“⁶.
- 1653** AL „Jezanjá“ (kap. 42:1, v LXX sa aj tam uvádza menom „Azarjá“).
- 1654** Pozí Žalm 19:13, pozn. 633.
- 1655** D. „všetci veliteľia“, „všetok ľud“, zmysel ako v texte.
- 1656** Pozri Lev. 21:11, pozn. 688.
- 1657** AL „Nériju“ (kap. 32:12 a ďalej); tak aj v kap. 36:14, 32.
- 1658** Pozri 2 Sam. 12:31, pozn. 522, tu, pravda, jednoznačne zmysel ako v texte.
- 1659** Tj. „aby ťa pri tom videli“, ako napr. v kap. 32:12n., nie v zmysle napr. kap. 16:17²³.
- 1660** Pozri Gen. 35:4, pozn. 937.
- 1661** AL možno „hline“, „ile“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1662** AL „skvostný stan“, výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1663** Tj. „okolo seba“, „zahaliť sa“, pozri 1 Sam. 28:14; Žalm 104:2; 109:19, tu je preklad zvolený vzhľadom na väzbu slovesa so 4. pádom; nižšie obdobne.
- 1664** AL „obelisky“, ako „pamätný stĺp“ v Gen. 28:18 a ďalej, tu, pravda, množné číslo. Porov. Lev. 26:30, pozn. 915.
- 1665** Tj. „v Dome slnka“, hebrejský názov mesta, ktoré egyptské meno bolo Ōn. Pozri Gen. 41:45, pozn. 1123.
- 1666** Pozri Is. 11:11, pozn. 716.
- 1667** Tj. „aby ste sami seba privodili al. spôsobili povýšenie“, v texte v podstate doslovný preklad.
- 1668** Pozri Deut. 4:14, pozn. 235.
- 1669** Tu D. „a za účelom vášho stania sa“ (al. „bytia“¹⁶⁴⁸).
- 1670** Pozri Is. 53:5, pozn. 248 a 1045, tu v zmysle vnútorného zdrvenia v duši.
- 1671** AL možno „duše na opätovné bývanie“ (al. „zasa na bývanie“), porov. obdobnú väzbu v kap. 18:4 a ďalej¹⁰⁵⁵.
- 1672** AL „ubehlíci“ (Gen. 14:13 a i.); vyššie vo verši čosi odlišný súzračný tvar.
- 1673** Množné číslo.
- 1674** AL možno (tu, nie ďalej) „naopak“, ďalej zmysel ako v texte, D. „vykonávaním“.
- 1675** AL „z našich úst o vykidzaní... a nalievaní jej liatych obetí“.
- 1676** D. „boli sme dobrí“, zmysel ako v texte.
- 1677** Tu zrejme vpadli do reči prítomné ženy.
- 1678** Tj. „bez vedomia al. súhlasu“, pozri Num. 5:20, pozn. 219; aj tu s predponou „od“.
- 1679** Tj. vari „na vymodelovanie jej podoby“, sloveso ako „vypracovali“ u Jóba 10:8, tu v inom tvare, v danej súvislosti nie celkom jasného zmyslu, vyskytujúce sa v takomto význame v SZ iba na týchto dvoch miestach. Niektorí tu prekladajú „pre jej obraz“ (hádam v zmysle „koláče na nakladenie predeň“); Vulgata podáva znenie „na uctievanie (al. „službu“) jej“, ktoré aj niektoré novšie preklady uprednostňujú. V LXX tento výraz chýba.
- 1680** AL možno „kadiivo“, výraz od dotyčného slovesa odvodený, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1681** D. „uskutočňovaním“, ďalej obdobne⁵³³.
- 1682** AL, podľa iných, „istotne¹⁶⁸¹ svoje sluby chcete²⁰ uskutočňovať, áno⁷⁷, istotne¹⁶⁷⁴ svoje sluby chcete²⁰ vykonávať“.
- 1683** D. „ešte vo všetkej“.
- 1684** Pozri Deut. 2:34, pozn. 166.
- 1685** Pozri Gen. 34:30, pozn. 930.
- 1686** D. „odo mňa“, „od nich“.
- 1687** AL možno „k“, tá istá predložka ako v kap. 23:2, no tu nie v zmysle „proti“.
- 1688** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz³⁰² odvodený, al. možno naopak.
- 1689** Pozri Gen. 49:15, pozn. 1343; al. „miesta k odpočinku“, pozri Num. 10:33, pozn. 384, al. „upokojenia“, pozri 2 Sam. 14:17, pozn. 592, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁹²¹, al. možno naopak.
- 1690** D. „ja“.
- 1691** Tak podľa mnohých rukopisov, rabínskych výkladov a niektorých tlačných vydaní; iné vydania vynechávajú slovo „mne“, takže podľa nich by bol zmysel „všetku onú zem“ (tak podľa LXX), al. „všetku túto zem, je to ona“, ale známe mi preklady, ktoré toto znenie uprednostňujú, a tých je väčšina, aj zámeno „ona“ z veľkej časti opomínajú; tak aj Vulgata. No s nemnohými som dal prednosť zneniu, ktoré v texte podávam, lebo sa nazdá, že slovo „mne“ dodáva zámenu „ona“ zmyslu oveľa lepšie zapadajúceho do textovej súvislosti.

1692 AL. „pred riekou“, „k rieke“.

1693 AL. možno „zoraďte“, potom v zmysle „bojovníkov s veľkými a malými štítmí“.

1694 Pozri Gen. 46:29, pozn. 1259, tu v zmysle „osedlajte“, „postrojím opatríte“ a pod., inak „zapriahnite“ (2 Král. 9:21, pozn. 439), no tu je vzhľadom na nasledovné „rajtári“³⁸⁰ zmysel ako v texte al. v tejto poznámke vyššie.

1695 Pozri Lev. 6:28, pozn. 205, sloveso je len ešte v 2 Par. 4:16, tu vari aj „naostrite“.

1696 Pozri Sud. 6:34, pozn. 439.

1697 Ako „polámané“ v 1 Sam. 2:4, tu v zmysle „zlomení v duchu“, „zdrvení“, „vydesení“, „skleslí“, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.

1698 Ako u Jób 4:20, pozri Is. 24:12, pozn. 148.

1699 Ako „útočíte“ v kap. 25:35, tu zmysel ako v texte, výraz súvisí s nasledovným slovesom „sa rozprchlí“.

1700 Pozri aj Exod. 2:12, pozn. 230.

1701 VL. „stranu“, pozri Gen. 34:21, pozn. 920.

1702 Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.

1703 Tj. „ako vody riek“, ďalej obdobne.

1704 AL. „zlostite sa“, „zlostne (al. „zúrivu“) si počínajte“, „vyvrúťte sa“, „vyčíňajte“, tu a ďalej v takomto a podobnom zmysle.

1705 Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.

1706 Pozri Gen. 10:6, pozn. 313.

1707 AL. „narábajúci so štítom“, „narábajúci s lukom, napínajúci ho“. Ďalej obdobne.

1708 Obdobne ako v 1 Král. 14:26n, pozn. 785.

1709 Meno akéhosi teraz neznámeho afrického národa, pozri Gen. 10:13; 1 Par. 1:11.

1710 Pozri 1 Par. 5:18, pozn. 152.

1711 Pozri 1 Sam. 14:24, pozn. 362.

1712 Pozri Is. 34:6, pozn. 1740.

1713 AL. „hromadiš“.

1714 AL. „obväzu“; al., podľa iných, „uzdravenia“, „vyhojenia“.

1715 Tj. „zaopatri AL. priprav si zbrane a výzbroj“, vl. „priprav sa“, v texte opis vzhľadom na 3. pád zámena „si“ v pôvodine.

1716 VL. „tvojimi okoliami“¹⁰⁴⁴, ďalej obdobne.

1717 VL. „odplavené“, pozri Prís. 28:3, tu azda zmysel ako v texte; sloveso vyskytuje sa v SZ iba na týchto dvoch miestach.

1718 AL. „množstvo (al. „zástup“ al. „húf“) dvoch rekov“, D. „tvoji rekovia“, v texte al. tu vyššie pokus o preklad s prihliadnutím na rozdiel gramatického čísla tohto podstatného mena a s ním sa pojacích slovesných tvarov a zámennej prípony, ktorý prevažná väčšina známych mi prekladov (aj LXX a Vulgata) opomína.

1719 Pozri Deut. 6:19; 9:4, pozn. 339; 2 Král. 4:27, pozn. 205; Prís. 10:3, pozn. 495.

1720 AL. „pred tvárou meča“, tj. „pred mečom“²³.

1721 AL. „král Egypta, to je skaza“, potom azda v zmysle „predmet skazy“, „prepadnutý skaze“.

1722 Pozri Exod. 27:21, pozn. 953.

1723 AL. možno „ovad“, hebr. „kerec“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu, v zmysle

ako v texte al. tu vyššie sa hádam dá chápať preklad „stimulator“ („bodač“, „pichač“) Vulgaty; podľa LXX „apospasma“ („útržok“, „kus“), tu azda v zmysle „roztrhnutie“, ako aj niektorí novší prekladajú.

1724 Pozri Exod. 12:45, pozn. 430.

1725 Tu v zmysle „námездní vojači“, „žoldnieri“.

1726 Pozri 1 Sam. 28:24, pozn. 1003.

1727 AL. „sa poberá“, vl. „ide“, „odchádza“, sloveso ako nasledovné „kráčať“.

1728 Porov. Is. 29:4.

1729 Tu, podľa niektorých, „ktorým sa nedá prenikať“.

1730 Meno egyptské modly.

1731 Hlavné mesto Horného Egypta, kde bol chrám Ámóna, známe pod gréckym názvom Thébý.

1732 Tu aj „všetko strhujúcim“ („splachujúcim“, Jób 14:19), nižšie obdobne.

1733 AL. „slabosť“, „skleslosť“, „zvesenie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.

1734 Tj. „malomyselnosť“, „skľúčenosť“ z obavy pred blížiacim sa nepriateľom.

1735 AL. „pre deň prichádzajúci“, iná predložka ako „pre“ vo v. 3⁶³², ale v tejto súvislosti podobného významu.

1736 Tj. „Krétý“, pravlasti Pelistím, pozri Deut. 2:23.

1737 Tj. „oholenie hlavy“, prejav zármutku⁹⁸⁴.

1738 Tu niektorí podľa LXX navrhujú miesto „ich nižiny“ („imkám“) čítať „Anákim“ a prekladať „zvyšok Anákim“, s poukazom na Jós. 11:22.

1739 Pozri Is. 60:20, pozn. 280.

1740 Len tu sa v SZ vyskytujúci trpný tvar dotyčného slovesa¹⁴²⁵ so zmyslom ako v texte.

1741 VL. „rozkázal“, v texte opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.

1742 AL. „pevnosť“, pozri 2 Sam. 22:3, pozn. 848; Žalm 9:9, pozn. 267; podľa iných ide o vlastné meno („Misgáv“) mesta v Móáve.

1743 Hebr. „čachevú“, slovná hra s menom „Chešbón“.

1744 VL. „ho od (al. „z“) národa“, tj. „od al. z bytia národom“. Ďalej obdobne.

1745 Hebr. „tiddómmi“, slovná hra s menom „Madmén“.

1746 VL. „maličká budú pôsobiť počutie svojho kriku“.

1747 Pozri Num. 34:4, pozn. 1099.

1748 Tj. azda „dav al. zástup plačúcich“, v podstate inakto zmysle podávajú toto miesto LXX aj Vulgata; inak, podľa niektorých, „Luchit sa“⁴⁵⁶ bude s plačom zliezať, s plačom“. Iní tu miesto „plač“ („bech“) navrhujú podľa Is. 15:5 čítať „po ňom“ („bó“) a prekladať rovnako ako tam.

1749 AL. „pri zostupe z“ (al. „do“), pozri Jós. 7:5, pozn. 257.

1750 Pozri 2 Sam. 22:7, pozn. 859.

1751 Tj. vari „tieseň prejavujúcu sa krikom“, „úzkostlivý krik“.

1752 AL. podľa iných, „vres“ al. „tamariška“, hebr. „aró-ér“, porov. kap. 17:6¹⁰¹⁵, kde je podobne znejúci výraz („areár“), podľa ktorého niektorí navrhujú čítať aj tento výraz tuto.

1753 Pozri Num. 21:29, pozn. 818.

1754 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.

- 1755** Ako „kvetu“ v Num. 17:8, pozn. 688, tu v takejto súvislosti je význam výrazu nejasný, prekladá sa ako v texte podľa spôsobu vyjadrovania v aramejčine.
- 1756** Tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu, hebr. „nácó“, súvisí možno s predošlým výrazom¹⁷⁵⁵ („cíc“), al. možno s nasledovným slovesom („técé“).
- 1757** „chvatne (potom vl. „ujdením“) ujsť“. Podľa Vulgaty „Dajte Móavovi kvet¹⁷⁵⁵, pretože vyjde (al. „bude vychádzať“) kvitnúť“.
- 1758** Sloveso ako „rozlievaná“ v Pies. 1:3, „vyprázdňovali“ v Gen. 42:35, v. 12 obdobne.
- 1759** Tj. ako víno, ktoré sa pri kvasení neprelieva, lež sa necháva nerušene kvasiť, aby nadobudlo silnejšiu chuť.
- 1760** Vl. „ostala stáť“, zmysel ako v texte.
- 1761** Ako v Exod. 16:31; Num. 11:8, tu v prenesenom zmysle („dojem, ktorým pôsobí na iných“. V tomže zmysle možno chápať „vôňu“ nižšie).
- 1762** Sloveso ako „nahrádzať“ v Lev. 27:33, tvar trpného rodu, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1763** Al. „nakláňačov“, al. vari „prelievačov“, nižšie obdobne, no nesúvisí s „prelievaný“ vyššie¹⁷⁵⁸; tu je zmysel „tých, kto budú prelievať prevracaním al. nakláňaním nádoby“.
- 1764** D. „a ich krčahy“, porov. Exod. 25:29, pozn. 876, tj. vari pripravené k nádobám, v ktorých víno kvasilo, na rozlievanie vína z nich po dokončení kvasenia. No väčšina známych mi novších prekladov tu podľa niektorých rukopisov LXX a iných prekladov starých dáva prednosť zneniu „jeho (tj. „Móavove“) krčahy“, obdobne ako „jeho nádoby“ vyššie.
- 1765** Pozri 2 Kráľ. 10:29.
- 1766** Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 1767** Pozri 1 Sam. 31:12, pozn. 1045.
- 1768** V hebrejčine slovná hra: „umibchar“, „a výkvet“, „bachúráu“, „jeho šuhaji“.
- 1769** Al. „zostúpiť“, no nesúvisí s „vystúpiť“ vyššie⁹². V. 18 obdobne.
- 1770** Pozri Gen. 43:16, pozn. 1184; Prísl. 7:22, pozn. 394; Is. 34:2, pozn. 1730.
- 1771** Pozri Is. 9:4, pozn. 552.
- 1772** Al. „okrasná“, „nádherná“.
- 1773** D. „zlomila tyč sily (al. „moci“), palica ozdoby“ (al. „okrasy“, „nádhery“).
- 1774** Al. „pozoruj“, sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz⁵³⁴, tu v takomto zmysle.
- 1775** Pozri Exod. 11:6, pozn. 356.
- 1776** Al., podľa čítaného textu, „skučte a kričte“.
- 1777** Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 70.
- 1778** Niektorí chápu v zmysle „vyhláste ho za opitého“ („spravte ho opitým“ v takomto zmysle).
- 1779** Al. možno „pred Hospodinom“, „nad Hospodina“.
- 1780** Al. „a stane sa predmetom¹⁰⁴ smiechu“, ďalej obdobne.
- 1781** Al. možno „takým“, „priam tak“.
- 1782** D. „smiechom“, zmysel azda ako v texte, porov. v. 26¹⁷⁸⁰, no tu bez predložky.
- 1783** Tu ide o prejav posmechu al. škodoradosti.
- 1784** Al. jednoducho „na skalisku“.
- 1785** Tu v takomto zmysle, predložka tá istá ako v kap. 25:22¹²⁶⁵, tu je, pravda, množné číslo. Ďalej obdobne.
- 1786** Pozri Gen. 29:2, pozn. 263.
- 1787** Pozri Is. 24:17n., pozn. 1272.
- 1788** Porov. Is. 16:6–10.
- 1789** Prídavné meno odvodené od dotýčného výrazu⁸³⁴, príbuzné onému u Is. 16:6, pozn. 936, ako „namyslené“ tamže kap. 2:12.
- 1790** Pozri 2 Par. 32:26, pozn. 917; Žalm 10:4, pozn. 303; Prísl. 16:18, pozn. 784.
- 1791** Pozri Is. 13:3, pozn. 756; 16:6, pozn. 937.
- 1792** Pozri Is. 16:6, pozn. 938.
- 1793** Pozri Is. 16:6, pozn. 939.
- 1794** Tu azda v takomto zmysle („nie podľa toho, ako hovoria“).
- 1795** Pozri Is. 16:7, pozn. 525.
- 1796** Sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz¹²⁷⁴, tu zmysel ako v texte.
- 1797** Al., podľa väčšiny známych mi prekladov, „nešliape sa s výskotom“.
- 1798** Tj. vari, podľa dodaktorých, „miesto radostného výskotu nad úspešným zberom sa ozýva víťazný výskot al. vojnový pokrik ničiteľa za jeho náhleho vpádu“ (v. 32, porov. Is. 16:9, pozn. 947).
- 1799** Pozri Gen. 19:22, pozn. 508.
- 1800** Tu v príčinnom zmysle.
- 1801** Pozri 1 Kráľ. 1:40, pozn. 69.
- 1802** Pozri Is. 15:7, pozn. 913.
- 1803** Výraz od dotýčného slovesa⁹⁸³ odvodený, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1804** Al. „hradišká“¹⁸⁵⁴ (no bolo to aj meno mesta v Móávsku) budú“.
- 1805** Al. „zabrané“, tu v rovnakom zmysle ako „bude dobyté“ vyššie.
- 1806** Pozri Is. 24:17, pozn. 1273.
- 1807** D. „od moci“⁷⁵¹.
- 1808** Tj. hádam „sprostred Síchónovho ľudu“, porov. Gen. 32:10, pozn. 852. Mnohí považujú toto miesto za porušené a navrhujú podľa 3 rukopisov čítať „z domu Síchóna“.
- 1809** Pozri Num. 24:17, pozn. 929.
- 1810** Tj. azda „krikľúňov“ al. „škodcov“, „kazisvetov“. porov. Num. 24:17, pozn. 932, kde je, pravda, použitý iný výraz, nejasného významu.
- 1811** Porov. Deut. 21:11.
- 1812** Al. „zajatie“, iný výraz ako „zajatie“ a „zajatectvo“ vo v. 46, ale príbuzný obom, pozri Deut. 30:3, pozn. 1080.
- 1813** Tu vl. „dediaceho“, ďalej obdobne, pozri Gen. 15:3.
- 1814** Modla Ammónovcov; al. (nie vo v. 3) „ich (potom „Ammónovcov“) kráľ“.
- 1815** Tj. „Gádových“.
- 1816** Tj. „Malkámov“¹⁸¹⁴.
- 1817** Tu v takomto zmysle, ako „kopou sutín“ v Deut. 13:16.
- 1818** Tj. azda „jej dcérske mestá“¹⁰⁹⁹.
- 1819** Al. „zdedil svojich dedičov“¹⁸¹³.

- 1820** AL. „potulujte (al. „poneviate“, „tárajte“) sa“, zvláštny zvrtný tvar dotýčného slovesa⁴⁰⁴, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1821** TJ. „jeho zobrazenie bude odnesené al. odvezené“.
- 1822** TJ. „jej obyvateľstvo zmizne“.
- 1823** VL. „každý pred svoju tvár“.
- 1824** AL. „Zabehla (al. „zatúlala“) sa“, len tu sa v SZ vyskytujúci tvar trpného rodu slovesa ako „previsovať“ v Exod. 26:12, zmysel ako v texte.
- 1825** TJ. azda „jemu¹⁸²⁶ určenú al. prisúdenú“.
- 1826** D. „lebo Ešávu¹⁸²⁵ zhubu... na neho uvediem“.
- 1827** Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁵⁰⁷, pozri napr. Sud. 8:2, pozn. 491.
- 1828** AL. „najavo vyvediem“.
- 1829** AL. „ale ja odkryjem... úkryty, takže“.
- 1830** Pozri Exod. 12:4, pozn. 863.
- 1831** D. „pitím“.
- 1832** D. „považovaním za nevinného“¹⁸³³.
- 1833** AL. „by mal ostávať naskrze bez trestu“, nižšie obdobne.
- 1834** Ďalšia odvodenina od dotýčného výrazu⁶³⁶, zmysel ako v texte, al. „spustošeninou“, pozri Is. 61:4, pozn. 1689 a 2528, no nie ako tu v kap. 48:34.
- 1835** Pozri Prísł. 13:17, pozn. 1090; Is. 18:2, pozn. 996, nesúvisí s „poslaný“ vyššie.
- 1836** TJ. „Edómovi“.
- 1837** AL. možno „obávanosť“, „hrôzyplnosť“, „tvoje naháňanie hrôzy“ (al. „strachu“), výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1838** AL. „zvieďla“, „ošialila“, „stúpila ti do hlavy“.
- 1839** Pozri Deut. 17:12, pozn. 672.
- 1840** TJ. „susedných miest“.
- 1841** Pozri aj Num. 24:21, pozn. 937; no „príbytok“ tam je iný výraz ako tu nižšie⁷⁷⁷.
- 1842** VL. „len čo (D. „keď“) môžem²⁰ mžiknúť“, tvar dotýčného slovesa¹³⁷⁶ v takomto zmysle, porov. obdobnú väzbu v Prísł. 12:19, pozn. 627.
- 1843** VL. „z toho“^{254 797} al. možno „zo smeru proti tomu“^{57 254}, zámená prípona²⁵⁴ ženského rodu, tu zrejme zastupujúceho, ako na mnohých iných miestach, rod stredný, lebo tu niet v blízkej súvislosti podstatného mena ženského rodu, ku ktorému by sa táto prípona v svojom vlastnom význame mohla vzťahovať; v hore uvedenom zmysle sa týka „príbytku“, tento výraz je v hebrejčine mužského rodu. Podobne aj „nad tým“¹⁸⁴⁵ nižšie.
- 1844** TJ. „obrátiť na útek“.
- 1845** AL. „do toho“, „k tomu“, „pre to“, „ohľadne toho“.
- 1846** Pozri Jób 9:19, pozn. 477.
- 1847** TJ. „pasáčikovia“; inak „Ak nebudú (potom v zmysle neurčitého osobného podmetu) ich, nepatrných (4. pád) z drobného dobytku, odviekať“.
- 1848** AL. „ak sa“⁴⁵⁶ nebude pred nimi (al. možno „pre nich“, v príčinnom zmysle) ich pastvisko pustošiť“, kap. 50:45 obdobne.
- 1849** Pozri Exod. 10:19, pozn. 50 a 344.
- 1850** Pozri Žalm 46:6, pozn. 1272; Is. 14:31, pozn. 885.
- 1851** TJ. „v mori národov“.
- 1852** Pozri Jós. 22:24, pozn. 649; Prísł. 12:25, pozn. 632.
- 1853** AL. „skľúčenosť“, „stiesnenosť“, „chvenie“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu, no pozri Hóš. 13:1, pozn. 602.
- 1854** Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 1855** AL. „v (al. „proti“) múru“, no zmysel je, nazdám sa, skôr ako v texte.
- 1856** Názov bližšie neznámej oblasti, obývanej arabskými kmeňmi.
- 1857** AL. „proti Kédáru“⁷³, ďalej obdobne.
- 1858** Tu v takomto zmysle, pozri Žalm 11:1, pozn. 346.
- 1859** D. „veľmí“.
- 1860** Tak podľa čítaného textu, znenie písaného textu „proti nim“ nedáva jasný zmysel.
- 1861** Pozri 1 Par. 4:40, pozn. 119.
- 1862** Dvojnásobné číslo, pozri Sud. 11:31, pozn. 209.
- 1863** TJ. „zhuby“, totiž azda „odkiaľkoľvek ju budem môcť priviesť“, staré preklady a rabínske výklady podávajú znenie „ich“, tj. „ostrihaných“ atď., v zmysle „zo všetkého ich okolia“, ktorého sa pridŕžavajú aj niektoré novšie preklady, no väčšina ostatných toto zámeno, vyjadrené v pôvodine zámenou príponou, opomína a prekladá jednoducho „zo všetkých strán“.
- 1864** Tu oproti kap. 25:22 tá istá predložka ako v tam citovanom mieste¹²⁶⁵.
- 1865** AL. možno „hlavnú (al. „podstatnú“) stránku“ (al. „črtu“, „vlastnosť“), čím sa najmä vyznačuje“.
- 1866** Nesúvisí s „rozháňať“^{337 1386} vyššie.
- 1867** AL. „do môjho vyhubenja (al. „dorazenia“) ich“.
- 1868** Pozri Is. 46:1, pozn. 2141.
- 1869** Meno ďalšej babylónskej modly.
- 1870** Pozri Is. 10:11, pozn. 631.
- 1871** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1054.
- 1872** D. „pôjdu chodením a plačom“, pozri 1 Sam. 2:26, pozn. 148.
- 1873** Pozri Num. 18:2, pozn. 696.
- 1874** Predložka ako u Is. 56:3, pozn. 2381.
- 1875** Ako „odvrátené“ v kap. 3:14, 22, tu zmysel ako v texte („k odpadnutiu al. odpadlícstvu vedúce“, narážka na modlárstvo na výšinách).
- 1876** AL. podľa čítaného textu, „zaviedli ich späť (al. podľa iných, „k odpadnutiu“) na vrchy“.
- 1877** Pozri Is. 35:7, pozn. 1778.
- 1878** Pozri Lev. 4:13, pozn. 90.
- 1879** AL. podľa prevažnej väčšiny známych mi prekladov, „ukladania. (7) Všetci... voči Hospodinovi, príbytku spravodlivosti a nádeji svojich otcov, Hospodinovi“.
- 1880** AL. podľa čítaného textu, „vyjdite“, „vychádzajte“.
- 1881** Ako v Gen. 31:10, pozn. 810.
- 1882** Porov. Is. 14:9, pozn. 841.
- 1883** Hebr. „maškil“, prídastie dotýčného slovesa; preklad podľa masóretského textu, rabinských výkladov a v podstate podľa Vulgaty („interfactoris“, „vražedníka“); no asi 20 rukopisov obsahuje znenie „maskil“, prídastie slovesa, ktoré je tu v kap. 10:21^{276 767}, teda „rozvážneho“, „obozretného“, al. možno aj „zručného“, „obratného“, „skúseného“, ktorého sa pridŕžavajú LXX („synetú“, „dôvtipného“, „opatrného“) a iné staré preklady a ktoré uprednostňujú aj mnohé novšie preklady.

- 1884** D. „ako hrdina o deti pripravujúci“¹⁸⁸³, zmysel ako v texte, no dá sa hádam chápať aj v zmysle tohto doslovného znenia.
- 1885** AL, podľa iných, „niktorý z nich“.
- 1886** Tu a ďalej je tento výraz použitý ako meno zeme.
- 1887** Podľa znenia čítaného textu v dotyčnom mieste¹³⁵²; výraz odvodený od iného kmeňa ako „olupujúci“ tu vo v. 10.
- 1888** Pozri Deut. 25:4, pozn. 905, tu pričastie toho istého slovesa.
- 1889** AL, podľa čítaného textu, „ako jalovica na mladéj trávě“⁹¹⁶.
- 1890** Sloveso, od ktorého je dotýčny výraz³⁶¹ odvodený, pozri Num. 10:9, pozn. 361.
- 1891** Tj. „vzdal sa“.
- 1892** AL, „základy“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1893** Tu v tomto hromadnom zmysle, pozri Is. 7:25, pozn. 481; inak možno „zaplašené (al. „zahnane“, „zapudené“) dobytča“.
- 1894** AL možno „zlámali“, „rozdrtili“, D. vari „ho odkosť“, sloveso⁴²², ktoré sa v takomto význame v SZ vyskytuje len tu.
- 1895** AL, „zemi dvoch vzbúr“ (al. „dvoch odpadnutí“, no nie ako v kap. 2:19 a ďalej¹⁴²); niektorí toto meno považujú za symbolické označenie Babylóna.
- 1896** Meno znamená „navštívenie“, „trest“, súvisí so slovesom „navštevovať“ napr. v kap. 5:9; pozri Ezek. 23:23.
- 1897** Tj. azda „za prenasledovania ich“, „ženúc sa za nimi“.
- 1898** Pozri Deut. 7:25, pozn. 380.
- 1899** Pozri Deut. 2:5, pozn. 123 a 124.
- 1900** Tu v zmysle „zásobáreň Svojho nazhromaždeného hnevu, ktorý prepukáva v trestajúce súdy“; tak aj Deut. 32:34, pozn. 1185, porov. Rim. 2:5. Podľa iných „svoju zbrojnicu“.
- 1901** Tj. „všetci“, „napospol“, „naskrz“, vl. „od okraja“⁷⁴⁹, tj. „od najzadnejších končín“, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 1902** Pozri Rúth 3:7, pozn. 124.
- 1903** Tj. „nech z neho nikto nevýšší“.
- 1904** Tj. „vodcovské osobnosti“, porov. v. 8¹⁸⁸¹.
- 1905** Tu v takomto zmysle, pozri 1 Kráľ. 15:22, pozn. 800.
- 1906** Pozri Jób 16:13, pozn. 799, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 1907** Pozri Gen. 26:17, pozn. 678, sloveso, od ktorého je dotýčny výraz¹⁵⁵² odvodený.
- 1908** AL, podľa čítaného textu, podporovaného mnohými rukopismi a starými prekladmi, „nech nemá“²⁴³, al. „nech pre neho^{16 281} niet“.
- 1909** Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčny výraz¹⁸³⁹, pozri Exod. 18:11, pozn. 614.
- 1910** Zosobnená Babylónom.
- 1911** VL „jednotne“, inde spravidla prekladané „pospolu“, tu zmysel ako v texte.
- 1912** Pozri Is. 41:14, pozn. 1784, iný výraz ako tu v kap. 32:7 a ďalej¹⁴⁴³, pravda, príbuzný, tvar toho istého slovesa.
- 1913** AL „neústupne“, D. „pravotou“⁸²⁰.
- 1914** AL „v odpočinutí zabránil“.
- 1915** VL „rozochvel (al. „znepokojil“) obyvateľov“, sloveso ako v kap. 33:9, no toto sloveso („rágaz“) znie podobne ako predošlé „v odpočinutí uviedol“ („rága“), čím sa v pôvodine vytvára slovná hra, ktorú som sa znením v texte al. v predošlej poznámke¹⁹¹⁴ (zároveň okrem toho uchovávajúcim v preklade väzbu slovesa „rágaz“ s 3. pádom, aká je v pôvodine) pokúsil v preklade napodobiť.
- 1916** Ako napr. v Sud. 6:37, „horúčosti“ tu v kap. 36:30; hebr. „chórev“, niektorí tu podľa sýrskeho prekladu navrhujú čítať „cherrev“, „meč“ al. „mečom“ ako vo vv. 35–37 vyššie.
- 1917** AL „upadajú do vzrušenia vydesením svojimi“, al. tiež „sa honosia svojimi“, no je to čosi iný tvar dotýčného slovesa³¹⁰ ako v kap. 4:2 a ďalej.
- 1918** Tj. „modlami“, vl. „hrôzami“, pozri Jób 9:34; 13:21; Prísľ. 20:2, zmysel teda hádam ako v texte.
- 1919** Pozri Žalm 74:14, pozn. 1816.
- 1920** Pozri Is. 13:22, pozn. 812.
- 1921** V pôvodine slovná hra: „cijjím“, „obyvatelia stepí“, „ijjím“, „hyeny“.
- 1922** Pozri Lev. 11:16, pozn. 326.
- 1923** VL „donekonečna“, ako v kap. 3:5.
- 1924** Tj. azda „ústredia“.
- 1925** Pozri Exod. 15:7, pozn. 507.
- 1926** Hebr. „Lév-kámáj“, podľa mnohých krycie meno „Kasdím“, vytvorené zámenou a preskupením litier, porov. kap. 25:26¹²⁷⁰, takže zmysel by bol „na obyvateľov Kasdím“¹⁸⁸⁶.
- 1927** V podobnom zmysle ako zosilnený tvar v kap. 31:10 a ďalej¹³⁸⁶; tak aj v kap. 15:7.
- 1928** V pôvodine slovná hra („zárím“, „cudziarov“, „vezérúáh“, „a budú ho²⁸¹ odvievať al. previevať“); no väčšina známych mi novších prekladov podľa Vulgaty („ventilatores“) a niektorých iných prekladov starých (LXX uvádzajú odchylné znenie) dáva miesto „zárím“ prednosť zneniu „zórím“, „previevačov al. odvievačov“.
- 1929** VL „ten, ktorý“³⁷⁵ napína svoj luk“, no iný tvar (príčasť) ako „ktorý napína“ (tvar 3. osoby jednotného čísla) nižšie.
- 1930** Čítaný text, podporovaný mnohými rukopismi a starými prekladmi, toto slovo vynecháva.
- 1931** podľa 15 rukopisov, Vulgaty, sýrskeho prekladu a rabinských výkladov bolo treba čítať „nech napínač svojho luku ho nenapína“; potom by išlo o výzvu Babylónom, aby sa bez boja vzdali; tomuto zmyslu dávajú prednosť aj mnohé zo známych mi prekladov novších.
- 1932** AL „vypína“, „vyťahuje“, sloveso „vystupovať“ napr. v kap. 3:16 a na mnohých iných miestach, zvrtný tvar vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1933** Podľa mnohých rukopisov a starých prekladov „a nech sa nevystatuje“; v rovnakom zmysle, ako je uvedené vyššie¹⁹³¹; aj tohto znenia sa pridŕžajú mnohé novšie preklady.
- 1934** Sloveso a predložková väzba ako v kap. 50:14, tu zmysel ako v texte.

- 1935** Vl. „ovdovený“, prídavné meno vyskytujúce sa v SZ iba tu.
- 1936** Tj. „opustením al. ovdovením vzdialený od al. zbavený“.
- 1937** Tj. „Kasdím“, al. možno „hoci ich“, potom v zmysle „Isráelova a Júdova“.
- 1938** D. „od (táže predložka ako vyššie¹⁹³⁶, tu najskôr v zmysle „z hľadiska al. stanoviska) Svätého“.
- 1939** Výraz odvodený od dotyčného slovesa¹⁸⁷⁸, pozri Lev. 4:3, pozn. 90.
- 1940** Pozri Is. 66:6, pozn. 233.
- 1941** Al. „trestuhodnosť“, tu v takomto zmysle.
- 1942** Pozri Deut. 33:26; pozn. 1284; výraz, ktorý je podľa onej poznámky tam v kap. 1:33, je tu v kap. 4:13.
- 1943** Vl. „vyviedol“¹⁹³, „vyniesol“¹⁹³, tj. „najavo“, „na svetlo“.
- 1944** Tj. „prejav spravodlivosti“, „spravodlivé skutky“.
- 1945** Al. podľa iných, „naostrite“.
- 1946** Hebr. „šelátim“, výraz nejasného významu, spravidla prekladaný „štitý“, pozri Pies. 4:4, pozn. 116, no tu vzhľadom na predošlé „naplňte“ je tento preklad pochybný; hoci sa aj tu prevažnou väčšinou uvádza, potom sa, pravda, dotýčnemu slovesu pripisuje zmysel „vyplňte ramenami“ s poukazom na 2 Sam. 23:7, pozri tam pozn. 940, al. „doplňte počet štitov“, a pod., no toto všetko, podľa môjho súdu, pôsobí dojemom stáby násilného prispôbovania zmyslu tohto slovesa zvolenému prekladu. Preto som s niekoľkými málo z novších prekladateľov zvolil znenie podľa LXX („faretras“, výraz prejatý aj do latinčiny, takže ho uvádza aj Vulgata), ktoré naproti tomu veľmi dobre bez akejkoľvek úpravy zapadá do textovej súvislosti, a to vzhľadom nielen na význam slovesa „naplňte“, lež aj na predošlú zmienku o „šípoch“.
- 1947** Výraz odvodený od dotyčného slovesa²⁵⁰, ktorého tvarom je aj nasledovné „strážcov“.
- 1948** Tj. tu „bohatá“.
- 1949** Vl. „lakeť“²⁰²⁶, tu zmysel ako v texte („naplnila sa miera“).
- 1950** Al. možno „tvojej ziskuchtivosti“.
- 1951** D. „pri svojej duši“.
- 1952** Al. „pandravami“, al. „mladými (tj. „nie celkom vyvinutými“) kobyľkami“.
- 1953** Tj. „Isráela“, pozri kap. 10:16.
- 1954** Al. „mlatom“, „vojnovou sekerou“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1955** Vl. „zbraňami“, „nástrojmi“, množné číslo v zmysle ako v texte.
- 1956** Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz¹⁹⁵⁴ odvodený, al. možno naopak.
- 1957** Ako „jazdec“ v Gen. 49:17, pozri tamjšiu kap. 50:9, pozn. 1378.
- 1958** Pozri Sud. 19:3, pozn. 858.
- 1959** Pozri 1 Král. 10:15, pozn. 630.
- 1960** Pozri Ezr. 9:2, pozn. 336, bez dodatku o vodcoch júdskej obce.
- 1961** Al. „všetku ich (potom v zmysle „nimi (s)pôsobenú“) pohromu“⁵⁹.
- 1962** Sloveso ako u Jós. 10:18, pozn. 404, tvar vyskytujúci sa v SZ len tu, zmysel ako v texte.
- 1963** Tj. „vrchného veliteľa“, výraz prevzatý z ktoréhosi iného jazyka, vyskytujúci sa v SZ len tu a u Nach. 3:17.
- 1964** Al. „ježaté“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1965** Al. „sedia“.
- 1966** Pozri Gen. 19:4, pozn. 490.
- 1967** Pozri Gen. 32:22, pozn. 865.
- 1968** Vl. „mláky“, „močiare“, tu zmysel ako v texte („porosty trstia na močiaronoch“).
- 1969** Al. „zmätení“, pozri Jóba 4:5, pozn. 166; Žalm 104:29, pozn. 2235.
- 1970** Tj. ušľapavania holohumnice vymazanej hlinou pred mlatbou, aby nebola hrboľatá.
- 1971** Tak podľa čítaného textu, podporovaného mnohými rukopismi a starými prekladmi; písaný text má na všetkých týchto miestach znenie „nás“.
- 1972** Pozri Exod. 14:24, pozn. 482; Deut. 2:15, pozn. 144, iný výraz ako vo v. 32¹⁹⁶⁹.
- 1973** Tj. „naložil so mnou (vl. „odložil al. odstaviť ma“, sloveso ako v Gen. 30:38, pozn. 799, tu v takomto zmysle) ako s“.
- 1974** Iné sloveso ako „pohltil“ vyššie⁸⁵.
- 1975** Pozri Exod. 7:12, pozn. 216.
- 1976** Al. „slasťmi“, pozri Gen. 2:8, pozn. 61; Žalm 36:8, pozn. 1028.
- 1977** Al. „vyhnal“, „odohnal“, vl. „spláchol“, sloveso ako „vyplachovať“ u Is. 4:4.
- 1978** Al. možno „môjho príbuzenstva“, pozri Num. 27:11, pozn. 976.
- 1979** Tj. „spáchané na mne a na mojom mäse“¹⁹⁷⁸, vo v. 36 „pomstou za teba“.
- 1980** Tj. „zodpovednosť za ne („za ňu“) nech padne na“.
- 1981** Tu iná predložka ako „na“ vyššie, no v tejto súvislosti v podstate súznačná.
- 1982** Pozri Is. 19:5, pozn. 1020, tu sa mieni rieka Eufrát.
- 1983** Al. „rozrevú“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len na tomto mieste.
- 1984** Vl. „levičatá“, no nesúvisí s nasledovným „levov“, výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu a u Nach. 2:13.
- 1985** Al. možno aj „hukotom“²⁹⁹.
- 1986** D. „vynášať jeho (tj. „ním“) pohltené“, pozri Žalm 52:4, pozn. 1382.
- 1987** Pozri Deut. 20:3, pozn. 735.
- 1988** Al. „pre zvest“ v príčinnom zmysle, „skrže zvest“.
- 1989** D. „v roku“, tu azda zmysel ako v texte.
- 1990** Al. „na“.
- 1991** Tj. „musí padnúť“, v texte doslovný preklad.
- 1992** 3. pád („aj jemu mnoh“).
- 1993** Tento verš sa v známych mi prekladoch podáva vo veľmi rozmanitom zmysle; od vypočítania ich znení tu upúšťam, no nazdám sa, že preklad, ktorý v podstate v súhlase s nemnohými v texte uvádzam, spĺna zodpovedá doslovnému zneniu pôvodiny aj významu príručných znamienok v nej, ktorý mnohé z iných prekladov opomínajú.
- 1994** Tj. azda „na pôdu svätýri“.
- 1995** Sloveso vyskytujúce sa v SZ okrem tohto miesta iba u Ezek. 9:4, 24:17 a 26:15.

1996 Zosilňujúci tvar dotyčného slovesa⁹⁷⁷ so zmyslom ako v texte.

1997 Tu hádam v zmysle „zvest o veľkej skaze“.

1998 Tj. „Kasdim“ („ich zaplavujúce“, „do nich narážajúce“).

1999 Tu v takomto zmysle, pozri Is. 48:18, pozn. 2188.

2000 Tj. „polámali sa“, ženský rod²⁸¹ tu opäť zastupuje rod stredný (neosobný podmet).

2001 Pozri Is. 9:4, pozn. 501, kde je iný tvar ako tu, no na tomto mieste v podstate rovnakého zmyslu.

2002 Pozri Is. 59:18, pozn. 2495.

2003 Al. „istotne“, D. „odplácaním“ (v. 56), „zbúraním“ (v. 58).

2004 Tu v takomto zmysle, pozri Is. 3:13, pozn. 243.

2005 D. „na nasýtenie prázdna“, na konci verša „na nasýtenie ohňa“.

2006 Pozri Gen. 25:23, pozn. 656; Žalm 2:1, pozn. 28, tu azda v zmysle ako v texte.

2007 Tj. vari dvoranom, ktorý mal na starosti ubytovanie kráľa cestou, D. „vedúcim⁷² odpočinku“^{921 1689}.

2008 D. „na nebytie (al. „ohľadne nebytia“) v ňom“.

2009 Pozri Num. 11:2, pozn. 393.

2010 Porov. 2 Král. 24:18 a ďalej.

2011 Pozri 1 Sam. 13:1, pozn. 509.

2012 Pozri Gen. 5:32, pozn. 180.

2013 Pozri 1 Král. 12:19, pozn. 710.

2014 Pozri 2 Král. 25:4, pozn. 913.

2015 Al. „dozorcov“, výraz odvodený od dotyčného slovesa^{278 428}, pozri Num. 3:32, pozn. 112, tj. „do väzenia“.

2016 Pozri 2 Král. 10:6, pozn. 462.

2017 Pozri 2 Král. 24:14, pozn. 902, spodstatnený tvar ženského rodu dotyčného výrazu⁴¹⁴, tam aj tu a vo v. 16 a v kap. 40:7 množné číslo, možno v zmysle „z núdznych vrstiev al. rodín“.

2018 Tu je oproti súbežnému miestu 2 Král. 25:11, pozn. 365, použitý čosi odlišný výraz („háámón“, tj. „ámón“ s členom „há“) ako „hámón“ tam, ktorý tu napriek tomu väčšina známych mi prekladov podáva

v tom istom zmysle; tak aj LXX („tú ochlú“) a Vulgata („de multitudine“). Dotyčný výraz „ámón“ však znie rovnako ako meno egyptskej modly „Ámón“ v kap. 46:25, ktoré tam taktiež niekoľko málo zo známych mi prekladov, aj Vulgata („tumultum“, „hluk“, „lomoz“), podáva v tom istom al. podobnom zmysle. V inom význame je tento výraz použitý v Prísl. 8:30, pozn. 460, a v obdobnom zmysle ako tam („remeselníkov“⁹⁴ al. „remeselníctva“) ho aj tu podávajú niektoré preklady. Okrem týchto miest sa uvedený výraz vyskytuje ešte len u Nach. 3:8, pozri tam pozn. 211.

2019 Pozri 2 Král. 25:12, pozn. 920.

2020 Pozri 2 Král. 25:13, pozn. 921.

2021 Pozri Exod. 25:29, pozn. 879.

2022 Pozri Exod. 25:38, pozn. 894.

2023 Pozri Exod. 25:31, pozn. 884.

2024 Pozri Exod. 25:29, pozn. 877.

2025 Pozri 2 Král. 25:15, pozn. 925.

2026 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.

2027 Pozri 1 Král. 7:17n., pozn. 425.

2028 Pozri 2 Král. 25:17, pozn. 928.

2029 Al. „vetra“, hebr. „rúchá“, výraz v tejto súvislosti nejasného významu; mnohí toto miesto považujú za porušené, niektorí podľa Vulgaty („dependentia“) prekladajú v zmysle „(voľne) visiach“, iní, keďže pojem „vetrov“ sa používa aj v zmysle „svetových strán“, porov. kap. 49:36 a pozri 1 Par. 9:24, pozn. 249, chápu tento výraz v zmysle „do všetkých strán“ al. jednoducho „po stranách“ Preklad LXX je odchylný.

2030 Pozri 2 Král. 25:18, pozn. 929.

2031 Pozri 2 Král. 23:4, pozn. 839.

2032 Pozri 2 Král. 25:19, pozn. 931.

2033 Pozri Gen. 40:13, pozn. 1061.

2034 Pozri 2 Král. 25:28, pozn. 936.

2035 Pozri Sud. 3:20, pozn. 201.

2036 Pozri 2 Král. 25:28, pozn. 937.

2037 Pozri 2 Král. 25:29, pozn. 938.

2038 Pozri Exod. 5:13, pozn. 179.

PLAČ JEREMJU'

A²(*Álef*) Ako¹ osamelo sedí³ mesto *kedysi* plné^{4,5} ľudu, mohutné^{4,5} medzi národmi⁶, stalo^{5,7} sa *stáby* vdovou, kňazná⁸ medzi krajinami⁹ sa *dostala*⁷ k robote¹⁰.

(2)(*Béth*) V noci horko¹¹ plače, áno¹², na jej lícach¹³ sú jej slzy, medzi všetkými svojimi milujúcimi nemá¹⁴ tešiteľa¹⁵,

všetci jej priatelia¹⁶ sa voči nej dopustili nevernosti¹⁷, stali sa⁷ jej nepriateľmi^{18, 19}.

(3)(*Gimel*) Júda bol odvedený^{5,20} pre strasť^{21,22,23} a pre tarchu^{22,23,24,25} otroctva²⁶, on⁵ býva³ medzi národmi⁶, nenachádza³ odpočívadla²⁷,

vprostred ťažkostí^{28,29} naňho⁵ prišli³⁰ všetci jeho⁵ prenasledovatelia.

(4)(*Dáleth*) Cesty Cijjónu truchlia od nedostatku prichádzajúcich v sviatky^{31,32},

všetky jeho⁵ brány pustní³³, jeho⁵ kňazi vzdychajú, jeho⁵ panny sa trápia³⁴, a on⁵ – je mu⁵ horko.

(5)(*Hé*) Jeho⁵ protivníci³⁵ sa stali⁷ hlavou¹⁹, jeho⁵ nepriatelia sa tešia³ kľudu,

lebo sa Hospodin dal ho⁵ trápiť³⁴ pre množstvo²⁵ jeho⁵ prestúpení³⁶, jeho⁵ deti³⁷ odišli *do* zajatia pred tvárou protivníka³⁵.

(6)(*Váu*) A od dcéry Cijjónu odišla³⁸ všetka jej krása³⁹,

jej hodnosť⁴⁰ sa stali⁷ *stáby* jeleňmi, ktorí nenachádzajú³ pastvu, a bez sily⁴¹ odišli pred tvárou prenasledovateľa.

(7)(*Zajin*) Jerúsalem si pripomenul⁵, v dňoch svojej strasti²¹ a svojich blúdení⁴²,

všetky svoje vzácnosti⁴³, ktorých sa dostávalo^{3,7} odo dní pradávna, pri upadnutí jeho⁵ ľudu v ruku protivníka³⁵, keď¹² nemal^{5,14} pomáhajúceho;

protivníci³⁵ ho⁵ videli³, smiali³ sa nad jeho⁵ porážkami⁴⁴.

(8)(*Chéth*) Jerúsalem ťažko⁴⁵ zhršil⁵; preto sa stal⁵ poškvrnou⁴⁶,

všetci, ktorí si ho⁵ vážili⁴⁷, ním⁵ pohrdli⁶⁵, lebo uvideli jeho⁵ nahotu;

on sám⁵ vzdychá³ a obracia⁵ sa späť.

(9)(*Téth*) V jeho⁵ podolkoch je jeho⁵ nečistota⁴⁸, nepripomína³ si svoju budúcnosť^{49,50};

áno¹², poklesol⁵ – div^{51,52}! Nemá¹⁴ tešiteľa¹⁵!

Pozri, Hospodine, moju strasť²¹, veď nepriateľ sa vystatuje^{3,53}!

(10)(*Jód*) Protivník³⁵ rozprestrel⁵⁴ svoju ruku na všetky jeho⁵ vytúžené⁵⁵ veci^{43,56};

áno, uvidel⁵: Národy^{6,57} vstúpili v jeho⁵ svätyniu⁵⁸, ktorým si zakázal⁵⁹, žeby ti nevstupovali v zídienie⁶⁰.

(11)(*Káf*) Všetok jeho⁵ ľud, tí vzdychajú, hladajú chlieb, svoje vzácnosti^{43,61} dali za pokrm na obživenie⁶² duše^{63,64}.

Pozri, Hospodine, a pozoruj, že som sa stal⁷ bezcenným^{5,65}!

(12)(*Lámed*) Nie pre vás⁶⁶, všetci cestou prechádzajúci? Pozorujte a pozrite, či jesto bolesť ako bolesť moja, ktorá bola spôsobená⁶⁷ mne, ktorou sa ma Hospodin dal trápiť³⁴ v deň žiaru⁶⁸ svojho hnevu!

(13)(*Mém*) Z výsosti poslal oheň v moje kosti a podrobil⁶⁹ si ich⁷⁰, mojim nohám prestrel⁵⁴ sieť, obrátil ma späť, spravil⁷¹ ma zúboženým^{5,33,72}, po celý⁷³ deň neduživým⁵.

(14)(*Nún*) Jarmo mojich prestúpení³⁶ je³ priviazané⁷⁴, splietajú sa v jeho ruke, vystúpili⁷⁵ nad môj krk; spôsobil potýkanie sa⁷⁶ mojej sily, vydal ma Pán v ruky, z ktorých nemôžem povstať.

(15)(*Sámech*) Všetkých mojich rekov⁷⁷ zavrhol Pán vnútri mňa,

zvolal proti mne⁷⁸ stretnutie^{31,79,80}

na zdrvenie⁸¹ mojich ťuhajov;

Pán sa dal šliapať lis, totiž⁸² panenskú⁸³ dcéru⁸⁴ Júdu⁸⁵.

(16)(*Ajin*) Nad týmito vecami ja plačem, moje oko, moje oko sa rozplýva⁸⁶ vodou,

lebo sa odo mňa vzdialil tešiteľ¹⁵, ktorý by mohol⁸⁷ občerstviť^{62,88} moju dušu,

moje deti⁸⁹ sa stali opustenými^{133 90}, lebo sa vzmohol⁹¹ nepriateľ.

(17) (Pé) Cijjón sa rozpriahol^{15 54} svojimi rukami⁹² – nemá¹⁴ tešiteľa¹⁵, ohladne Jáko³ba Hospodin prikázal jeho protivníkov³⁵ zôkol-vôkol neho⁹³, Jerúsálem sa stal^{15 7} odlúčenou⁹⁴ medzi nimi.

(18) (Cáde) Hospodin, on je spravodlivý, dopustil som sa však neposlušnosti⁹⁵ jeho úst⁹⁶;

počujte, prosím⁹⁷, vy všetky národnosti⁹⁸, a spoznajte⁹⁹ moju bolesť: Moje panny a moji šuhaji odišli v zajatie.

(19) (Kóf) Povolal som¹⁰⁰ svojich milovníkov; tí¹⁰¹ ma oklamali, moji kňazi a moji starší v meste skonali, keď si hľadali³ pokrm, aby mohli⁸⁷ obživiť⁶² svoje duše^{63 64}.

(20) (Réš) Pozri, Hospodine, že mi je úzko¹⁰², moje útroby sú³ vzrušené¹⁰³, moje srdce sa v mojom vnútri zvrátilo¹⁰⁴, lebo som sa dopustil ohavnej¹⁰⁵ neposlušnosti⁹⁵;

na ulici¹⁰⁶ meč pôsobí³ sirobu¹⁰⁷ a v dome¹⁰⁸ – stáby smrť.

(21) (Šín) Počuli, že ja vzdychám – nemám¹⁴ tešiteľa¹⁵,

všetci moji nepriatelia počuli o mojom zle^{109 110}; zajasali¹¹¹, že si ty zapôsobil¹¹². Kiež uvedieš¹¹³ deň, ktorý privoláš, nech² sú podobní mne¹¹⁴!

(22) (Táu) Kiež všetko ich zlo¹¹⁵ prichádza¹¹³ pred tvoju tvár, áno¹², nalož⁶⁷ s nimi¹¹⁶ podľa toho, ako si naložil⁶⁷ so mnou¹¹⁶ za všetky moje prestúpenia³⁶,

veď moje vzdychy sú mnohé a moje srdce nedužíve¹¹⁷.

2 ² (Álef) Ako¹ v svojom hneve¹¹⁸ zaoblačil¹¹⁹ Pán dcéru Cijjónu, z nebies na zem zhodil nádheru¹²⁰ Isráela

a nie že si pripomenul podnož svojich nôh¹²¹ v deň svojho hnevu!

(2) (Béth) Pán pohltil¹²² bez ušetrenia¹²³ všetky pastviská¹²⁴ Jáko³ba, výbuchom svojho hnevu¹²⁵ pobúral¹²⁶

pevnosti¹²⁷ dcéry Júdu, k zemi ich zrazil¹²⁸; znesvätil¹²⁹ kráľovstvo aj jeho hodnosťarov⁴⁰.

(3) (Gimel) Vo vzbĺknutí^{118 130} hnevu odsekol celý roh¹³¹ Isráela, svoju pravicu obrátil späť pred tvárou¹³² nepriateľa

a rozhorel sa¹³³ v Jáko³bovi^{134 135} ako oheň, plameň, ktorý vôkol zožiera^{13 136}.

(4) (Dáleth) Napäť¹³⁷ svoj luk ako nepriateľ, zastal¹³⁸ po jeho pravici¹³⁹ ako protivník³⁵ a dal sa zabíjať všetkých žiadúcich^{43 55 56 140} oku¹⁴¹ v stane dcéry Cijjónu. Ako oheň vylial svoje popudenie.

(5) (Hé) Pán sa stal⁷ stáby nepriateľom, pohltil¹²² Isráela, pohltil¹²² všetky jeho⁵ paláce¹⁴²,

zničil¹⁴³ jeho pevnosti¹²⁷ a rozmnožil pri dcére Júdu stonanie a ston¹⁴⁴.

(6) (Váu) A ako od záhrady násilne strhol¹⁴⁵ svoj plot¹⁴⁶, zničil¹⁴³ svoje zhromaždište^{31 79 147}, na Cijjóna Hospodin spôsobil zabudnutie sviatkov^{31 32} a sobôt^{32 148} a v rozhorlení^{118 149} svojho hnevu zavrhol¹⁵⁰ kráľa aj kňaza.

(7) (Zajin) Pán odkopol¹⁵¹ svoj oltár, zošklivil si¹⁵² svoju svätýňu³⁸, v ruku nepriateľa vydal¹⁵³ múry¹⁵⁴ jej budov^{142 155};

v dome Hospodina pôsobili³ hluk¹⁵⁶ ako v deň sviatku³¹.

(8) (Chéth) Hospodin pojal zámer³⁶⁶ zničiť¹⁴³ múry^{32 154} dcéry Cijjónu; natiahol¹⁵⁷ mieru¹⁵⁸, neodvrátil svoju ruku od zhuby^{122 159},

i zarmútil¹⁶⁰ predhradbie¹⁶¹ aj múr^{154 162}; pospolu schradli¹⁶³.

(9) (Téth) Jej brány zapadli v zem, jej závary obrátil navnivoč¹⁶⁴ a polámal⁸¹, jej kráľ a jej hodnostári⁴⁰ sú medzi národmi^{6 165}, zákona¹⁶⁶ niet, ani proroci nedochádzajú¹⁶⁷ videnia¹⁶⁸ od Hospodina.

(10) (Jód) Na zemi sedia, mlčia²¹⁴ starší dcéry Cijjónu, na svoju hlavu navyhadzovali⁷³ prachu¹⁶⁹, opásali sa⁷⁰ vrecovinami; k zemi svoje hlavy spúšťajú panny Jerúsálema.

(11) (Káf) Moje oči sú³ strávené¹⁷¹ slzami, moje útroby sú³ vzrušené¹⁰³, moja pečeň sa vykldla¹⁷² na zem pre zdrvenosť¹⁷³ dcéry môjho ľudu

pri¹¹⁸ umdlievaní¹⁷⁴ nemluvniat^{32 220}
a dočiat³² na priestranstvách¹⁷⁵
hradiska¹⁷⁶.

(12) (*Lámed*) Vraviam svojim matkám:
Kde je obilie a víno?¹⁷⁷

Pri svojom umdlievaní¹⁷⁴ ako
prebodnutých^{32 178} na priestranstvách¹⁷⁵
mesta,

pri svojom vylievaní ich duše⁶³
do náručí¹⁷⁹ ich matiek.

(13) (*Mém*) Čo ti mám⁸⁷ za príklad¹⁸⁰
uviesť¹⁸¹, čo mám⁸⁷ k tebe
pripodobniť¹⁸², dcéra Jerúsálema,
čo mám⁸⁷ k tebe prirovnať¹⁸³, aby som ťa
mohol⁸⁷ potešiť^{15 184}, panenská⁸³ dcéra⁸⁴
Cijjónu?

Ved' ako more je veľká tvoja zdrvenosť¹⁷³,
kto ti môže⁸⁷ priniesť zhojenie¹⁸⁵?

(14) (*Nún*) Tvoji proroci pre teba¹⁸⁶
vidajú^{3 168 187} lož¹⁸⁸ a nechutnosť¹⁸⁹
a nepôsobia⁶ odhalenie^{20 190} ohľadne

tvojej neprávosti^{191 192} na odvrátenie
tvojho zajatia,
lež¹² pre teba¹⁸⁶ vidajú^{3 168 187} živé

bremená^{193 194 195} a zvodý¹⁹⁶.

(15) (*Sámech*) Dľaňami¹⁹⁷ nad tebou
tlieskajú³ všetci cestou prechádzajúci,
syčia^{3 198} a svojou hlavou potriasajú^{3 199}
nad dcérou Jerúsálema:

Či toto je to mesto, ktorému vravia²⁰⁰:
Dokonalosť²⁰¹ krásy, Jasot¹¹¹ všetkej
zeme²⁰²?

(16) (*Pé*)²⁰³ Svoje ústa na teba²⁰⁴
roztvárajú³ všetci tvoji nepriatelia,
syčia^{3 198} a škripajú³ zubami³², vravia³:
Prehltli sme¹²², zaiste je toto²⁰⁵ deň,
ktorý sme očakávali^{3 206}; dočkali sme
sa^{167 207}, zažili sme⁹⁹.

(17) (*Ajin*) Hospodin uskutočnil¹¹², čo si
zaumienil, splnil²⁰⁸ svoje reči²⁰⁹,
to, čo rozkazoval³ odo dní pradávna,
pobúral¹²⁶ a nie že ušetril¹²³

a nepriateľa nad tebou rozradostnil,
vyvýšil roh³¹ tvojich protivníkov³⁵.

(18) (*Cádé*) Ich srdce krič^{3 210} k Pánovi.
Múr^{154 211} dcéry Cijjónu,

daj slzám³² ako potok²¹² stekať⁸⁶ za dňa aj
v noci!

Nech si nedávaš¹¹³ ustania²¹³, nech sa
neutišuje^{113 214} zrenica²¹⁵ tvojho oka!

(19) (*Kóf*) Vstaň, nariekaj²¹⁶ v noci, pri
začiatku²¹⁷ hliadok²¹⁸, ako vodu vylievaj
svoje srdce pred tvárou Pána,
povznášaj²¹⁹ k nemu svoje dlane¹⁹⁷
ohľadne žitia⁶³ svojich batoliat²²⁰,
ktoré²²¹ umdlievajú¹⁷⁴ hladom¹¹⁸
na nároží²¹⁷ každej z ulíc.

(20) (*Réš*) Pozri, Hospodine, a pozoruj,
s kým¹¹⁶ si takto naložil⁶⁷¹!

Či majú⁸⁷ ženy jesť svoj plod, batolatá²²⁰
svojho odchovávanía^{222 223 224}?

Či majú⁸⁷ v svätyni⁸⁸ Pána byť zabíjaní
kňazi a proroci?

(21) (*Šín*) Na zemi v uliciach ležia
mladík²²⁵ aj starec,
moje panny a moji šuhaji padli mečom,
v deň svojho hnevu si zabíjal³, porážal si³
a nie že si šetril^{3 123}.

(22) (*Táu*) Ako v deň stretnutia³¹ zvolávaš
zo všetkých strán²²⁶ strach^{223 227}
na mňa²²⁸.

A v deň hnevu Hospodina sa nevyskytol⁷
uniknivosť²²⁹ ani preživší²³⁰;

tých, ktorých som na rozpätých rukách
odnosila^{221 231 232} a vychovala^{231 233},
pohubil¹⁷¹ môj nepriateľ.

3 (*Álef*)²³⁴ Ja som muž²³⁵, ktorý
zakúša^{3 99} strasť²¹ pod palicou^{118 236}
výbuchu jeho hnevu¹²⁵.

(2) (*Álef*) Mňa odohnal²³⁷ a pramal
poberať sa tmou a nie svetlom²³⁸.

(3) (*Álef*) Áno, zas a zas²³⁹ proti mne
obracia^{104 240} svoju ruku, po celý⁷³ deň.

(4) (*Béth*) Spôsobil schátranie²⁴¹ môjho
mäsa a mojej kože, zdrvil⁸¹ moje kosti.

(5) (*Béth*) Vybudoval proti mne²⁰⁴,
čím¹² ma obklúčil²⁴², horkosť²⁴³
a útrapy³².

(6) (*Béth*) Ušadil ma v temné miesta ako
dávno mŕtvych²⁴⁴.

(7) (*Gimel*) Obmuroval²⁴⁹ ma vôkol,
takže¹² nemôžem⁸⁷ vychádzať²⁴⁵, sťažil
moje mosadzné puto²⁴⁶.

(8) (*Gimel*) Aj keď kričím²⁴⁷ a o pomoc
volám, udúša^{3 248} moju modlitbu.

(9) (*Gimel*) Moje cesty zamuroval²⁴⁹
kvádrami^{32 250}, moje pešiny²⁵¹ zmietol²⁵².

(10) (*Dáleth*) On je mi striehnúcim²⁵³
medvedom, levom v úkrytoch.

(11) (*Dáleth*) Moje cesty odviedol
stranou²⁵⁴ a rozdziapal ma,
spravil²⁵⁵ ma zúboženým³³.

- (12) (*Dáleth*) Napäľ¹³⁹ svoj luk a postavil¹³⁸ ma za terč pre šípu¹⁸⁶.
- (13) (*Hé*) V moje obličky uviedol deti⁸⁹ svojho tulca²⁵⁶.
- (14) (*Hé*) Stal som sa⁷ všetkému svojmu ľudu predmetom smiechu²⁵⁷, ich popevkom²⁵⁸ po celý⁷³ deň.
- (15) (*Hé*) Nasýtil ma trpkosťami²⁵⁹, napojil ma palinou.
- (16) (*Váu*) A moje zuby dal rozodrat²⁶⁰ štrkom²⁶¹, zohol²⁶² ma v popol.
- (17) (*Váu*) Tiež¹² si moju dušu odtrhol¹⁵¹ od²⁶³ pokoja, zabudol som na blaho²⁶⁴.
- (18) (*Váu*) I povedal som: Moja životná sila²⁶⁵ zanikla²⁶⁶, aj moje očakávanie²⁶⁷ od²⁶⁸ Hospodina.
- (19) (*Zajin*) Pripomeň si moju strasť²⁷¹ a moje blúdenie⁴², palinu a horkosť²⁴³!
- (20) (*Zajin*) Stále²⁶⁹ si pripomína a sklonená je²⁷⁰ nadu mnou²⁷¹ moja duša.
- (21) (*Zajin*) Na myseľ si znovu a znovu uvádzam²⁷² toto (preto čakám^{267 273 274}):
- (22) (*Chéth*) Láskavosť^{275 276} Hospodina²⁷⁷, že sme celkom nevyzimzli²⁷⁷! Veď nekončia^{3 171} jeho zľutovania²⁷⁸.
- (23) (*Chéth*) nové po ránach²⁷⁹! Veľká⁴ je tvoja vernosť²⁸⁰!
- (24) (*Chéth*) Mojm podielom je Hospodin, povedala moja duša; preto naňho čakám^{267 273 274 281}.
- (25) (*Téth*) Hospodin je dobrý voči očakávajúcemu^{282 283} ho, voči duši, ktorá ho vyhľadáva²⁸⁴.
- (26) (*Téth*) Dobré je, keď¹² sa²⁸⁵ čaká^{267 273}, a to mlčiac^{214 286}, na²⁸¹ vyslobodenie²⁸⁷ od Hospodina.
- (27) (*Téth*) Dobré je pre muža^{106 235}, ak v svojej mladosti⁴⁹ nosí²¹⁹ jarmo.
- (28) (*Jód*) Nech sedí¹¹³ samotný a mlčí¹¹³, keď ho naňho vložil^{288 289}.
- (29) (*Jód*) Nech svoje ústa kladie^{71 113} v prach, azda je nádej.
- (30) (*Jód*) Nech svoje líce¹³ vydáva¹¹³ bijúcemu²⁹⁰ ho, sýti sa¹¹³ potupou.
- (31) (*Káf*) Veď Pán nebude navždy²⁹¹ zavrňovať^{151 274},
- (32) (*Káf*) lež²⁹² ak potrápí³⁴, predsa¹² sa zľutuje podľa hojnosti²⁵ svojej láskavosti²⁷⁵.
- (33) (*Káf*) Veď nie zo svojho srdca týrá^{3 21 293} a trápi³⁴ deti⁸⁹ kohokoľvek²⁹⁴.
- (34) (*Lámed*) Pri deptaní²⁹⁵ všetkých vášňov²⁹⁶ zeme pod nohami,
- (35) (*Lámed*) pri prevracaní^{157 297} práva²⁹⁸ muža²³⁵ pred tvárou Najvyššieho²⁹⁹,
- (36) (*Lámed*) pri krivdení³⁰⁰ človekovi v jeho pravote³⁰¹ Pán nevidí?
- (37) (*Mém*) Kto je taký³⁰², že povie a stane sa⁷, čo Pán nerozkázal?
- (38) (*Mém*) Nevychádzajú z úst Najvyššieho²⁹⁹ zlá aj dobro³⁰³?
- (39) (*Mém*) Čo³⁰⁴ si ma⁸⁷ sťažovať³⁰⁵ živý človek, muž²³⁵, na trest za svoj hriech^{306 307}?
- (40) (*Nún*) Skúmajme^{113 308} a spytujme^{113 309} svoje cesty a vracajme sa¹¹³ až k Hospodinovi!
- (41) (*Nún*) Povznášajme^{113 219} svoje srdcia na dlaniach¹⁹⁷ k BOHU v nebesá!
- (42) (*Nún*) My sme sa prestúpení dopustili^{36 310} a neposlušnosť prejavili⁹⁵; ty si neodpustil.
- (43) (*Sámech*) Zahalil si sa³¹¹ v hnev¹¹⁸ a dal si sa nás prenasledovať; zabíjal si³, nešetril si¹²³,
- (44) (*Sámech*) zriadil si si zahalenie^{311 312} v oblak^{118 313} pred prenikaním^{132 314} modlitby,
- (45) (*Sámech*) robíš²⁵⁵ nás smeťou a odpadkom³¹⁵ vprostred národov⁶.
- (46) (*Pé*)³¹⁶ Svoje ústa na nás²⁰⁴ roztvárajú³ všetci naši nepriatelia,
- (47) (*Pé*) dostalo sa⁷ nám postrachu³¹⁷ a priepasti³¹⁸, zániku³¹⁹ a zdrenosti¹⁷³,
- (48) (*Pé*) moje oko sa rozplýva⁸⁶ potokmi³²⁰ vôd nad zdrenosťou¹⁷³ dcéry môjho ľudu.
- (49) (*Ajin*) Moje oko sa vylieva³²¹ a nie že sa utiňuje²¹⁴, lebo nie³²² ustania^{213 223 323},
- (50) (*Ajin*) než bude Hospodin zhlídať³²⁴ a dívať sa z nebies.
- (51) (*Ajin*) Moje oko pôsobí³ zármutok^{97 325} mojej duši³²⁶ pre všetky dcéry³²⁷ môjho mesta.
- (52) (*Cádé*) Ako vtáčika³²⁸ ma zúrivo³²⁹ honil^{3 330} moji bezdôvodní³³¹ nepriatelia,
- (53) (*Cádé*) môj život⁴⁹ sa dali ubíjať³³² v jame³³³ a nahádzali na mňa kamenia³³⁴.
- (54) (*Cádé*) Neh svoju hlavu sa prevalili³³⁵ vody, i povedal som: Som³ odbavený³³⁶.
- (55) (*Káf*) Dal som sa dovolávať tvojho mena, Hospodine, z jamy³³³, z hĺbín³³⁷.

(56) (*Kóf*) Počul si môj hlas; kież nezastieraš^{113 338} svoje ucho ohľadne mojej úľavy³³⁹, ohľadne môjho volania o pomoc!

(57) (*Kóf*) V deň, keď som ťa volal, si sa priblížil³⁴⁰; povedal si: Nemusíš⁸⁷ sa báť³⁴¹.

(58) (*Réš*) Pravotil si sa^{3 301 342}, Pane, pravotami³⁰¹ mojej duše, vykúpil³⁴³ si môj život⁴⁹,

(59) (*Réš*) rozpoznal si⁹⁹, Hospodine, moju³⁴⁴ krivdu^{300 345}, súd^{298 346} môj súd²⁹⁸;

(60) (*Réš*) rozpoznal si⁹⁹ všetku ich pomstu³⁴⁷, všetky ich úklady³⁴⁸ voči mne.

(61) (*Šín*) Počul si³ ich tupenie, všetky ich ukladania³⁴⁹ proti mne²⁰⁴,

(62) (*Šín*) pery povstávajúcich proti mne³⁵⁰ a ich úvahy³⁵¹ proti mne²⁰⁴ po celý⁷³ deň.

(63) (*Šín*) Pozoruj ich sadanie a ich vstávanie³⁵² – ja som ich pesničkou³⁵³.

(64) (*Táu*) Kież im, Hospodine, chceš^{87 113} vrátiť odplatu³⁵⁴ podľa diela³⁵⁵ ich ruky,

(65) (*Táu*) kież im chceš^{87 113} dať zastretie³⁵⁶ srdca, svoju kľatbu³⁵⁷ im,

(66) (*Táu*) kież ich chceš^{87 113} v hneve¹¹⁸ prenasledovať a vyhubiť³⁵⁸ spopod Hospodinových nebies!

4 ² (*Álef*) Ako¹ zachádza³⁵⁹ zlato, mení sa³⁶⁰ zlato³⁶¹, ktoré²²¹ je hodnotné²⁶⁴! Kamene³⁶² svätyne³⁶³ sa rozsypávajú¹⁷² na nároží²¹⁷ každej z ulíc.

(2) (*Béth*) Drahocenní³⁶⁴ synovia Cijjónu, ktorí²²¹ boli zlatom³⁶⁵ vyvažovaní – ako¹ sú³ považovaní³⁶⁶ za³⁶⁷ krčahy

z hlíny³⁶⁸, dielo³⁵⁵ rúk hrnčiara³⁶⁹!

(3) (*Gimel*) Aj šakalice³⁷⁰ nastavujú^{3 371} struky³², nadávajú³ svoje mladé³⁷²; dcéra môjho ľudu sa stala ukrutníkom¹⁹ ako pštrosice³⁷³ v pustine.

(4) (*Dáleth*) Jazyk dojčata ulipol³⁷⁴ smädom na jeho podnebí, batofatá²²⁰ požadujú chlieb, niet rozdeľujúceho^{54 375} im.

(5) (*Hé*) Ktorí²²¹ sa krmievali³⁷⁶ lahôdkami³⁷⁷, sú³ zúbožení^{33 90 378} v uliciach, ktorí²²¹ boli chovaní na šarláte³⁷⁹, váľajú sa³ v hnojiskách³⁸⁰.

(6) (*Váu*) Ano, trest za nepravosť^{191 306} dcéry môjho ľudu je ťažší³⁸¹ od trestu za hriech³⁰⁶ Sodomy,

ktorá²²¹ bola podvrátená³⁸² stáby¹¹⁴ nenazdajky a nie že sa pri nej namáhali^{3 383} ruky.

(7) (*Zajin*) Jej zasvätenci³⁸⁴ boli³ čistejší od snehu³⁸⁵, boli³ bieloskvúcejší³⁸⁶ od mlieka³⁸⁵,

telom³⁸⁷ boli³ červenejší³⁸⁸ od koralov³⁸⁹, ich³⁹⁰ dojem³⁹¹ – zafír;

(8) (*Chéth*) Jej zjav³⁹² týchto³⁹⁷ sa zatmel³⁹³ nad čern³⁸⁵, v uliciach sa nerozoznajú³⁹⁴,

ich koža sa prilepila na ich kosti, vyschla³⁹⁵, stala sa⁷ stáby drevom.

(9) (*Téth*) Lepšie sa majú^{3 396} zabíť¹⁷⁸ mečom¹⁴¹ od zabitých^{178 385} hladom¹⁴¹, lebo títo³⁹⁷ sa tratia³⁹⁸, prekálani nedostatkom³⁹⁹ plodín⁴⁰⁰ poľa.

(10) (*Jód*) Ruky milosrdných žien varili³ ich diety⁴⁰¹, boli³ im na požívanie pri skaze¹⁷³ dcéry môjho ľudu.

(11) (*Káf*) Hospodin dovŕšil¹⁷¹ svoje popudenie, vyliat žiar⁶⁸ svojho hnevu a zažal⁴⁰² na Cijjón oheň, ktorý¹² zožral¹³⁶ jeho⁵ základy.

(12) (*Lámed*) Neboli by uverili králi zeme ani nikto z obyvateľov⁴⁰³ sveta, žeby protivník³⁵ a nepriateľ mohol⁸⁷ vstúpiť v brány Jerúsálema.

(13) (*Mém*) Pre hriechy²² jeho⁵ prorokov, nepravosti¹⁹¹ jeho⁵ kňazov, ktorí²²¹ v jeho⁵ vnútri prelievali krv spravodlivých,

(14) (*Nún*) sa v uliciach slepo⁴⁰⁴ potácajú³, sú³ poškvrnení⁴⁰⁵ krvou, a nie že druhí môžu – chcú⁸⁷ – siahnúť na⁴⁰⁶ ich oblečenia.

(15) (*Sámech*) Odstúpte⁴⁰⁷, nečisti³², volajú na nich, odstúpte⁴⁰⁷, odstúpte⁴⁰⁷, nech nesiahate^{113 406}!

A keď vyjdú²⁴⁵, ba ypotácajú sa, budú medzi národmi⁶ vraviť: Nebudú už naďalej⁴⁰⁸ smieť⁸⁷ pobývať⁴⁰⁹.

(16) (*Pé*)⁴¹⁰ Tvár Hospodina ich rozptýlila⁴¹¹, nebude im už naďalej⁴⁰⁸ venovať²⁷⁴ pozornosť; nevšímajú si^{3 219} tváre⁴¹² kňazov, starcov neobdarujúc³ zmlovaním⁴¹³.

(17) (*Ajin*) Pokiaľ ešte sme, vyčerpávajú sa¹⁷¹ naše oči ohľadne⁴¹⁴ pomoci nám⁴¹⁵ – márne^{416 417},

za svojej hliadky⁴¹⁸ sme vyhliadali^{3 419} po národe⁶ nemôžucom⁸⁷ vyslobodiť^{287 420 421}.

(18) (*Cáde*) Stopovali³³⁰ naše kroky⁴²², aby sa nedalo chodiť⁴²³ po našich priestranstvách^{175 424},

priblížil sa³⁴⁰ náš koniec, naše dni sa naplnili, áno, prišiel náš koniec.

(19) (*Kóf*) Naši prenasledovatelia sa ukázali⁷ rýchlejšími⁴²⁵ od orlov^{385 426} nebies,

na vrchoch nás ohnivo hnali^{3 427}, v pustine na nás striedli^{3 253}.

(20) (*Réš*) Dych⁴²⁸ našich nozdier, pomazaný Hospodina, bol polapený⁴²⁹ v ich dierach⁴³⁰,

o ktorom¹¹⁰ sme vraveli³: V jeho tieni budeme žiť medzi národmi^{6 431}.

(21) (*Šin*) Jasaj¹¹¹ a raduj sa, dcéra Edóma, bývajúca v zemi Úc⁴³²;

aj na teba prechádza²⁷⁴ čaša⁴³³; budeš opitá a budeš sa obnažovať.

(22) (*Táu*) Dokonaný je^{3 277} *trest* za tvoju nepravosť^{191 306}, dcéra Cijjónu, nebude²⁸⁸ ťa už naďalej⁴⁰⁸ odvádzať²⁰;

tvoju, dcéra Edóma, nepravosť¹⁹¹ navštíviť^{288 434 435} a spôsobí^{434 435} odhalenie^{18 190} ohľadne tvojich hriechov^{192 436}.

5 Pripomeň si, Hospodine, čo sa nám stalo⁷, pozoruj a pozri našu potupu;

(2) naše dedičstvo⁴³⁷ sa vrátilo¹⁰⁴ cudziarom⁴³⁸, naše domy cudzomcom⁴³⁹,

(3) stali sme sa sirotami, bez⁴⁴⁰ otca, naše matky sú ako vdovy,

(4) svoju vodu pijeme³ za peniaze⁴⁴¹, naše drevá prichádzajú za kúpnu cenu,

(5) na krku máme³ svojich prenasledovateľov⁴⁴², sme³ unavení⁴⁴³ a nie že sa nám dostáva³ oddychu⁴⁴⁴.

(6) Ruku sme podali Egyptu, Aššúru⁴⁴⁵, na nasýtenie chleбом;

(7) naši otcovia hrešili³ a niet ich, a ich⁴⁴⁶ nepravosti¹⁹¹ nesieme^{3 447} my.

(8) Vlády nad nami sa ujali⁴⁴⁸ otroci, niet vytrhujúceho z ich ruky,

(9) chlieb si⁴⁴⁹ zadovažujeme za svoje žitie⁶³, z príčiny⁴⁵⁰ meča pustiny,

(10) naša koža sa rozpálila⁴⁵¹ ako pec z príčiny⁴⁵⁰ páľčivosti^{223 452} hladu.

(11) Na Cijjónu znásilňujú^{3 21 293 453} ženy, panny v mestách Júdu⁴⁵⁴,

(12) hodnostári⁴⁰ boli ich rukami⁴⁵⁵ povesení, tváre starcov nie sú³ ctené⁴⁵⁶,

(13) šuhaji nosia^{3 219} ručné mlynčeky, mladíci²²⁵ sa potkávajú^{3 76} pod drevom⁴⁵⁷,

(14) starší zmizli⁴⁵⁸ z brány⁴⁵⁹, šuhaji od svojich strunových nástrojov⁴⁶⁰.

(15) Prestal⁴⁵⁸ jasot⁴⁶¹ našich srdc, náš tanečný vír sa zvrátil¹⁰⁴ v smútok,

(16) koruna⁴⁶² z našej hlavy spadla; ach^{97 463}, beda⁴⁶⁴ nám, lebo sme hrešili³¹!

(17) Nad týmto sa naše srdce stalo neduživým, nad týmito *vecami* sa naše oči zatmeli^{393 465},

(18) nad vrchom Cijjón, ktorý *je* spustnutý³³, behajú³ po ňom líšky⁴⁶⁶.

(19) Ty, Hospodine, ostávaš navždy²⁹¹, tvoj trón do pokolení a pokolení;

(20) načo *na* nás donekonečna zabúdaš, opúšťaš nás na dlhé časy⁴⁶⁷?

(21) Navráť nás k sebe, Hospodine, a budeme sa vracat, obnov naše dni, ako za pradávna!

(22) Či si nás nadobro⁴⁶⁸ zavrhol⁴⁶⁹? Hnevás³ sa⁴⁷⁰ na nás až *tak* veľmi?

PLAČ JEREMJU

- 1 Hebr. „Écháh“, tj. „Ako“ (al. možno „Ach, ako“), podľa slova, ktorým táto skladba začína.
- 2 Začiatkové litery veršov kap. 1, 2 a 4 sú v abecednom poriadku.
- 3 Vl. „usadlo“⁵ („usadlo a sedí“, ďalej obdobne).
- 4 Vl. „hojné“, „početné“, „mnohé“, ďalej obdobne.
- 5 Pozri Is. 3:26 a ďalej, pozn. 277.
- 6 Pozri Is. 1:4, pozn. 13.
- 7 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 8 Pozri Gen. 17:15, pozn. 456.
- 9 Pozri 1 Kráľ. 20:14, pozn. 923.
- 10 Pozri Exod. 1:11, pozn. 18.
- 11 Al. „usedavo“, D. „plačom“.
- 12 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 13 Pozri Žalm 3:7, pozn. 80.
- 14 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 15 Pozri Gen. 37:35, pozn. 179; Jóba 16:2, pozn. 776.
- 16 Pozri Exod. 20:16, pozn. 668; Pies. 5:16, pozn. 34.
- 17 Pozri Sud. 9:23, pozn. 550.
- 18 Nesúvisí s „priateľia“ vyššie.
- 19 Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 20 Pozri 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638.
- 21 Pozri Gen. 29:32, pozn. 756.
- 22 D. „od (al. „zo“) strasti“, ďalej obdobne.
- 23 Tu azda v cieľovom al. účelovom zmysle („aby sa mu dostalo strasti“, tj. vlastne „do strasti“, ďalej obdobne, porov. Gen. 11:2, pozn. 330).
- 24 Al. „tvrdosť“, nesúvisí s výrazom v Exod. 1:14, pozn. 27.
- 25 D. „množstvo“, „hojnosť“, ďalej obdobne.
- 26 Pozri Exod. 1:14, pozn. 28.
- 27 Pozri Gen. 8:9, pozn. 261.
- 28 Pozri Žalm 116:3, pozn. 2426.
- 29 Vl. „medzi ťažkosťami“, zmysel azda ako v texte.
- 30 Pozri Deut. 28:2, 15; vl. „ho dostihli“ (Gen. 31:25).
- 31 Pozri Lev. 23:2, pozn. 726.
- 32 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 33 Pozri Is. 33:8, pozn. 1689; ohľadne kap. 5:18 pozri Jer. 12:11, pozn. 849.
- 34 Al. „rmútia“, ďalej obdobne.
- 35 Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
- 36 Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
- 37 Ako „batoľatá“ v kap. 2:19n.²²⁰, tu je v tomto spojení azda vhodnejší takýto preklad.
- 38 Vl. „vyšla“²⁴⁵, tu zmysel ako v texte.
- 39 Pozri Deut. 33:17, pozn. 1257.
- 40 Pozri Gen. 12:15; 21:22, pozn. 554.
- 41 D. „a v nie-sile“.
- 42 Ako „blúdaciach“ u Is. 58:7, tu a v kap. 3:19 zmysel ako v texte; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto troch miestach.
- 43 Al. „(draho)cennosti“, „vzácné [al. „(draho)cenné“] veci“, výraz sa v SZ vyskytuje len tu a vo v. 11, v písanom texte⁶¹.
- 44 Tj. „prehranými bojmi al. bitkami“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 45 D. „hriechom“.
- 46 Al. „nečistotou“, al. „tuláčkou“, „zblúdiťou“, „vyhostenou“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, no pozri v. 17⁹⁴.
- 47 Pozri Exod. 20:12, pozn. 460.
- 48 Iný výraz než ve v. 8⁴⁶.
- 49 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 50 Al. možno „svoje posledné dni“, D. „svoje posledky“.
- 51 Pozri Is. 9:5, pozn. 561.
- 52 Tj. „podivuhodné“, „úžasné“, „na podivienie“.
- 53 Pozri Žalm 55:12, pozn. 1008.
- 54 Pozri Exod. 9:29, pozn. 1253.
- 55 Al. „žiadúce“, pozri 1 Kráľ. 20:6, pozn. 911.
- 56 Tu čosi odlišný výraz, zmysel ako v texte.
- 57 Tu v zmysle „ľudia z národov“, „pohania“.
- 58 Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 59 D. „rozkázal“, porov. Gen. 3:11, pozn. 104, tu nasleduje doslovný preklad.
- 60 Pozri Exod. 12:6, pozn. 376.
- 61 Podľa čítaného textu „svoje vytúžené veci“⁵⁶.
- 62 Vl. „obnovenie“, „občerstvenie“, pozri Rúth 4:15, pozn. 173; Žalm 19:7, pozn. 621.
- 63 Al. „žitia“, ďalej obdobne, pozri Gen. 9:4, pozn. 283, nesouvisí s „obživenie“⁶², takže potom aj
- 64 „na zachovanie žitia“.
- 65 Pozri Jer. 15:19, pozn. 975, prítastie slovesa, ktorého iný tvar je tu vo v. 8.
- 66 Tj. „Ničím to nie je vám al. pre vás“.
- 67 Sloveso ako „paberkovať“ u Jer. 6:9, pozn. 507, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 68 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 69 Pozri Gen. 1:26, pozn. 42.
- 70 D. „ju“, tj. azda „každú z nich“.
- 71 D. „dal“, ďalej obdobne.
- 72 Pozri Gen. 17:5, pozn. 445.
- 73 Al. „v každý“, D. „všetok“, ďalej obdobne.
- 74 Al. „pristrojené“, „priložené“ ako postroj na kone, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 75 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 76 Pozri 1 Sam. 2:4, pozn. 80.
- 77 Pozri Sud. 5:22, pozn. 349.
- 78 Al. „na mňa“, ďalej obdobne.
- 79 Tu v takomto zmysle, pozri Exod. 27:21, pozn. 953.
- 80 Inak, podľa niektorých, „vyhlásil proti mne určený deň“, tj. „deň súdu al. odplaty“.
- 81 Pozri Žalm 3:7, pozn. 82.
- 82 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 83 Pozri 2 Kráľ. 19:21, pozn. 767.
- 84 Pozri 2 Kráľ. 19:21, pozn. 768.
- 85 „Lis“ tu vyššie značí „obsah lisu“, tj. „hrozno“, tento zmysel je, pravda, v úsloví „šliapať lis“ viacmenej samozrejmy, no tu je táto poznámka hádam na mieste, aby bolo nad všetku pochybnosť jasné, že „panenská dcéra Júdu“ je tu nie „lisom“ vo vlastnom zmysle, lež tým, čo sa v lise pošlapava, porov. Is. 63:1nn; Zjav. 14:19n.

- Inak možno „sa dal šliapať lis (al. azda opisom „vykonal [al. „uskutočnil“] šliapanie lisu“) na (al. „pri“ al. „voči“) panenskej dcéry Júdu“ al. „ohľadne panenskej dcéry Júdu“, no za prirodzenejšie a zrozumiteľnejšie považujem znenie, ktoré podávam v texte, hoci také nenachádzam v niktorom ze známych mi iných prekladov.
- 86 Pozri Is. 15:3, pozn. 900.
- 87 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 88 D. „tešiteľ obcerstvujúcí“.
- 89 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 90 Tu v takomto zmysle, pozri 2 Sam. 13:20, pozn. 548; al. „rozrušenými“, „zdesenými“.
- 91 Pozri Gen. 7:18, pozn. 244.
- 92 Tj. „rozprestrel svoje ruky v modlitbe“, znenie v texte uchováva v preklade význam predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 93 Pozri Jer. 46:14, pozn. 1716.
- 94 Vl. „odlúčením“, pozri Lev. 12:2, 15:25, pozn. 380; tu vo v. 8⁴⁶ je čosi odlišný súznačný tvar tohto výrazu.
- 95 Pozri Deut. 1:26, pozn. 114.
- 96 Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 97 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 98 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457; al. „zástupy ľudu“, pozri Gen. 25:8, pozn. 644.
- 99 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 100 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 101 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 102 Pozri 2 Sam. 22:7, pozn. 859.
- 103 Al. „búria sa“, sloveso ako v Žalme 46:3, pozn. 1267, tvar v SZ len tu a v kap. 2:11.
- 104 Al. „obrátilo“, ako v Exod. 14:5, tj. „zmenilo“ ohľadne svojich citov al. rozpoloženia.
- 105 D. „som sa neposlušnosťou (al. „dopustením sa neposlušnosti“) dopustil“.
- 106 Pozri Deut. 32:25, pozn. 1166 a 1167.
- 107 Pozri Deut. 32:25, pozn. 1168.
- 108 Al. „vnútri“, porov. Gen. 6:14, pozn. 215.
- 109 Al. „nešťastí“, „pohrome“, pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 110 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
- 111 Pozri Is. 62:5, pozn. 2542.
- 112 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 113 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 114 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 115 Tu ve zmysle Jer. 1:16 a ďalej, pozn. 61, al. možno tiež „zlo¹⁰⁹ nimi spôsobené“.
- 116 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 117 Iný výraz ako vo v. 13, no súznačný, v tejto knihe len tu; pozri Jer. 8:18, pozn. 671.
- 118 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 119 Tj. „zatemnil“, „zatónil“, „oblakom obostrel“ (al. „zastrel“, „prikryl“), sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu, odvodené od slova „oblak“ napr. u Is. 19:1.
- 120 Pozri Deut. 26:19, pozn. 942.
- 121 Tj. „chrám“, porov. Žalm 99:5; 132:7.
- 122 Pozri Jer. 51:34, pozn. 1974, tu (nie nutne všade ďalej) je vari vhodnejší tento preklad.
- 123 D. „neušetril“, pozri Is. 9:19, pozn. 598, znenie v texte je zvolené pre zrozumiteľnosť.
- 124 Al. „pribytky“ (pozri Žalm 74:20, pozn. 1825).
- 125 Pozri Prísł. 11:4, pozn. 553; Is. 9:19, pozn. 595.
- 126 Pozri Sud. 6:25, pozn. 419; Is. 14:17, pozn. 860.
- 127 Pozri Num. 32:17, pozn. 1061.
- 128 Pozri 2 Sam. 5:8, pozn. 254.
- 129 Al. „zhanobil“, pozri Gen. 49:4, pozn. 1317.
- 130 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138, tu odvodené podstatné meno.
- 131 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 70.
- 132 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 133 Pozri Is. 10:17, pozn. 137.
- 134 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 135 Al. „proti Jákobovi“.
- 136 Pozri Num. 11:1, pozn. 392.
- 137 Pozri 1 Par. 5:18, pozn. 152.
- 138 Pozri Gen. 21:28 a ďalej, pozn. 942.
- 139 Podľa LXX a Vulgaty „utúžil (LXX „estereóse“, Vulg. „upevnil“, „firmavit“, miesto „niccáv“ čítali „hiccív“, iný tvar tohože slovesa) svoju pravicu“. Obdobne aj niektoré novšie preklady.
- 140 Al. „podľa niektorých“, „ničiť (al. „kaziť“) všetky veci žiadúce“.
- 141 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 142 Pozri Is. 23:13, pozn. 1231.
- 143 Pozri Gen. 6:12, pozn. 205 a 207.
- 144 Pozri Is. 29:2, pozn. 1482.
- 145 Pozri Jóba 15:33, pozn. 773; 21:27, pozn. 1041.
- 146 Al. „svoju ohradu“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 147 Tj. „miesto (al. „stan“) stretávania“, tu v takomto zmysle.
- 148 Pozri Exod. 16:23, pozn. 575.
- 149 Pozri Žalm 102:10, pozn. 2208.
- 150 Pozri Jer. 14:21, pozn. 938.
- 151 Sloveso ako v 1 Par. 28:9, pozn. 853.
- 152 Pozri Žalm 89:39, pozn. 2081.
- 153 Pozri Deut. 23:15, pozn. 1176; Žalm 31:8, pozn. 886.
- 154 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 155 Tu tento výraz značí súbor rozličných stavieb tvoriaci príslušenstvo chrámu na jeho území.
- 156 D. „vydávali hlas“.
- 157 Pozri Prísł. 1:24, pozn. 81.
- 158 Al. „šnúru na meranie“, hebr. „kau“, pozri Is. 18:2, pozn. 1002.
- 159 Neurčitok dotýčného slovesa¹²², tu v takomto prenesenom zmysle.
- 160 Al. „k náreku (al. „bedovaniu“) primal“.
- 161 Pozri Žalm 48:13, pozn. 1292; Is. 26:1, pozn. 1317.
- 162 V zmysle ako u Jer. 14:2, pozn. 908.
- 163 Pozri 1 Sam. 2:5, pozn. 87; Is. 24:4, 7, pozn. 1036.
- 164 Al. „zničil“, „skazil“, no nie ako vo v. 5 a ďalej¹⁴³.
- 165 Tj. „v zajatí“.
- 166 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 167 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 168 Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 169 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 170 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024.

- 171 Al. „vyčerpané“, pozri Gen. 2:2, pozn. 46; 41:30, pozn. 1093, ďalej obdobne.
- 172 Sloveso ako „vyliat“ vo v. 4 a i.
- 173 Pozri Prísł. 15:4, pozn. 328; sloveso, ktoré je tam spomenuté, je tu v kap. 1:15 a ďalej⁸¹.
- 174 Al. „chradnutí“, no nie ako vo v. 8¹⁶³, „vysilení“, „hytní“.
- 175 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 176 Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 177 Úslovie všeobecne vyjadrujúce túžbu za posilňujúcim pokrmom a nápojom.
- 178 Pozri Deut. 21:1, pozn. 753.
- 179 Pozri 2 Sam. 12:3, pozn. 492.
- 180 Vl. „svedectvo“, tu zmysel ako v texte.
- 181 Tak podľa čítaného textu; v písanom texte je znenie „dosvedčovať“, „znova a znova vravieť“, len tu sa v SZ vyskytujúci tvar dotyčného slovesa.
- 182 Pozri Is. 1:9, pozn. 48.
- 183 Pozri Is. 46:5, pozn. 1455, nie ako „prirovnávať“ podľa tamojšej pozn. 2145.
- 184 Sloveso, ktorého tvarom je dotyčný výraz¹⁵.
- 185 Vl. „ta môže zhojiť“, v texte opis vzhľadom na väzbu s 3. pádom v pôvodine.
- 186 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 187 Sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz¹⁶⁸.
- 188 Pozri Exod. 20:7, pozn. 663.
- 189 Al. „nudnosť“, „zbytočnosť“, pozri Jóba 6:6, pozn. 65.
- 190 Tu zmysel ako v texte, pozri napr. Prísł. 11:13, pozn. 563. Ďalej obdobne.
- 191 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 192 Vl. „a neodhaľujú tvoju neprávosť“, v texte opis uchovávaťci v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine. Kap. 4:22 obdobne.
- 193 Pozri Num. 11:15, pozn. 147.
- 194 Pozri 2 Král. 9:25, pozn. 444.
- 195 D. „bremená ľží“¹⁸⁸.
- 196 Al., podľa iných, „veci k zavrhnutiu (al. „vyhnaniu“, „vyhnaniu“) vedúce“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 197 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059; 32:25, pozn. 869.
- 198 Pozri Jer. 19:8, pozn. 1093.
- 199 Pozri Žalm 22:7, pozn. 678.
- 200 Al. „vraveli“, ďalej obdobne.
- 201 Vl. „Celosť“, „úplnosť“, zmysel ako v texte.
- 202 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 203 Tu by podľa abecedného sledu bola na mieste litera „ajin“, ktorá nasleduje vo v. 17, kam by zasa patrila litera „pé“. Tak je v 15 rukopisoch a v sýrskom preklade, kde sú tieto dva verše v svojom postavení navzájom zamenené. Porov. kap. 3:46³¹⁶ a 4:16⁴¹⁰.
- 204 Ako „nad tebou“ (v. 15 a i.), tu aj „proti tebe“ (Jer. 1:15, pozn. 57), ďalej obdobne.
- 205 Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 206 Pozri Jóba 30:26, pozn. 319.
- 207 Nesúvisí s predošlým „očkávali“²⁰⁶.
- 208 Vl. „dokonal“, „do konca doviedol“, pozri Is. 10:12, pozn. 632.
- 209 Al. „výroky“, „slová“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 210 Pozri Sud. 4:3 a ďalej, pozn. 242.
- 211 Oslovenie.
- 212 Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 213 Vl. „stŕpnutia“, „stuhnúta“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa v Gen. 45:26, pozn. 1250, a j.; čosi odlišný a v podstate súznačný výraz je v kap. 3:49.
- 214 Sloveso ako „mlčia“ vo v. 10, porov. Jer. 8:14, pozn. 657, tu zmysel ako v texte („nezastavuje svoju činnosť“). V kap. 3:49 čosi odlišné príbuzné sloveso.
- 215 D. „dcéra“, porov. Žalm 17:8, pozn. 477.
- 216 Pozri Prísł. 1:20, pozn. 60, tu zmysel ako v texte.
- 217 Vl. „hlave“, zmysel ako v texte, tj. vari „pri striedaní“. Ďalej obdobne, zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 218 Pozri Žalm 90:4, pozn. 381.
- 219 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139, v kap. 4:16 zmysel ako v texte („nepovyšujú“, „nectia“).
- 220 Pozri Jer. 6:11, pozn. 518; ohľadne v. 11 pozri Jer. 44:7.
- 221 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251; týka sa len takto označených miest.
- 222 Al. „nežnej starostlivosti“, „nosenia na rukách“, takže zmysel je „batoliat, ktoré odchovali al. na rukách nosili“. Dotyčný výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu, je odvodený od slovesa „rozpála“ u Is. 48:13, takže vlastne ide o „nosenie detí na rozpätých rukách“. Spomenuté sloveso je v SZ ešte len tu vo v. 22 v obdobnom zmysle ako na tomto mieste.
- 223 V hebrejčine množné číslo v zosilňujúcom zmysle („láskyplného odchovávaní“ atď.²²²), ďalej obdobne.
- 224 „odchovania (atď.²²²) každého (al. „každého batolaťa“) z nich“. Ďalej obdobne.
- 225 Pozri Gen. 18:7, pozn. 469.
- 226 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 227 Množné číslo aj v zmysle „všetko, čo strach pôsobí“.
- 228 D. „moje strachy“^{223 227}, tiež v zmysle „čo ma straší“, „čoho sa bojím“.
- 229 Pozri Jer. 44:14, pozn. 1672.
- 230 Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
- 231 Slová posledných dvoch riadkov tohto verša hádam vyslovuje hovorkyňa ženského rodu („dcéra Cijóna“ al. pod.).
- 232 Al., podľa niektorých, „ktorých som sa plienkami naovíjala“.
- 233 Nesúvisí s „odchovávaní“²²².
- 234 V tejto kapitole začína vždy každý z troch za sebou nasledujúcich jednoriadkových veršov touže literou, a tieto trojice veršov nasledujú za sebou v abecednom poriadku.
- 235 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 236 Pozri Is. 10:5, pozn. 554.
- 237 Pozri Žalm 78:52, pozn. 1894.
- 238 Al. „primal odísť v tmu a nie v svetlo“.
- 239 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 240 Tu iný tvar dotyčného slovesa¹⁰⁴, zmysel ako v texte.
- 241 Pozri Gen. 18:12, pozn. 475.
- 242 Pozri Jóš. 6:3, pozn. 207; Jóba 19:6, pozn. 893; Žalm 22:16, pozn. 690.

- 243** Pozri Deut. 32:32n., pozn. 1056; Jóba 20:16, pozn. 964, tu zmysel ako v texte.
- 244** Pozri Deut. 32:7, pozn. 1118.
- 245** Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 246** AL „moju mosadznú refaz“, D „moju mosadz“, pozri Sud. 16:21, pozn. 790, tu výnimočne jednotné číslo.
- 247** Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
- 248** Tj. „neúčinnou robí“, al. možno „umlčuje“, sloveso ako v 2 Král. 3:19, pozn. 141, tu zmysel ako v texte.
- 249** Sloveso ako „obmuroval“ vo v. 7, tu v zmysle „zatarasil“, „prehradil“, „zastaval“.
- 250** Pozri 1 Král. 6:36, pozn. 398.
- 251** Pozri Jóba 19:8, pozn. 897.
- 252** Pozri Is. 24:3, pozn. 1095, tu zmysel ako v texte.
- 253** Pozri Sud. 9:32, pozn. 569.
- 254** AL „Mojim cestám dal odbočiť“, tj. „Uviedol ma na scestie“, sloveso ako v kap. 4:15⁴⁰⁷ v tvare takéhoto zmyslu, vyskytujúcom sa v SZ len tu.
- 255** Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 256** Tj. „svoje šipy“.
- 257** Pozri Jer. 48:27, pozn. 1782.
- 258** Pozri Jóba 30:9, pozn. 1333.
- 259** AL „horkými bylinami“, Exod. 12:8; Num. 9:11.
- 260** Sloveso, ktorého tvarom je „skrušená“ v Žalme 119:20; vyskytuje sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 261** AL „pieskom“, ako v Prísl. 20:17; vyskytuje sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 262** AL „snad „zrazil“, „primal zohnúť (al. „schúliti“) sa“, sloveso, ktoré je v SZ len tu.
- 263** AL „vytrhol z“.
- 264** VL „dobro“, ďalej obdobne.
- 265** Pozri Is. 63:3, 6, tu pravda, nie „krv“; podľa iných „sláva“, „hrdost“, „znamenitosť“.
- 266** AL „zhynula“, „je stratená“.
- 267** Pozri Jóba 41:9, pozn. 1838.
- 268** Tj. „aj to, čo som očakával od“.
- 269** D „Pripomínaním“.
- 270** AL „skláňa sa“, ako „klesla“ v Žalme 44:25, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 271** Hebr. „álaj“, najskôr v obdobnom zmysle ako napr. v kap. 1:7, 16 a ďalej, totiž v zmysle príčinom al. zreteľovom („pre al. ohľadne al. čo do mňa“, „čo sa mňa týka“, „vzhľadom na mňa“), tj. „v ľútosť nad mojím utrpením“ al. možno „v pokání (potom by „sklonená“²⁷⁰ vyššie značilo aj „pokorená“) nad mojimi previneniami al. nad mojou hriešnosťou“. No takmer všetky známe mi preklady túto predložkovú väzbu podávajú v zmysle „vo mne“, hoci to podľa môjho súdu nijako nevystihuje jej vlastný význam, ktorý, ako som presvedčený, uvádzam v texte; nachádzam ho zo všetkých známych mi prekladov jedine v LXX („ep’ eme“).
- 272** D „Na svoje srdce (al. „do svojho srdca“) vraciam“, zmysel ako v texte.
- 273** Pozri Žalm 42:5, pozn. 1102, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz²⁶⁷.
- 274** AL „budem čakať“, ďalej obdobne.
- 275** Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 276** Množné číslo možno aj v zmysle „prejavy láskavosti“.
- 277** Pozri Gen. 47:18, pozn. 1275; Num. 14:33, pozn. 567.
- 278** Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181.
- 279** Tj. „ráno čo ráno“, „každého rána“.
- 280** Pozri Exod. 17:12, pozn. 599; Žalm 33:4, pozn. 934.
- 281** AL „v neho dúfam“ (al. „budem dúfať“), ďalej obdobne.
- 282** Pozri Jóba 6:19, pozn. 319; Žalm 25:3, pozn. 749, iné sloveso ako „čakám“, v. 21 a ďalej²⁷³.
- 283** AL, podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a LXX, „očakávajúcim“.
- 284** Pozri Deut. 4:29, pozn. 261.
- 285** Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 286** Podstatné meno („mlčanie“) odvodené od dotýčného slovesa²¹⁴, tu v platnosti príslovky.
- 287** Pozri Sud. 15:18, pozn. 747.
- 288** Tj. „Hospodin“, al. v zmysle pozn. 285.
- 289** AL „vložiť“, ďalej obdobne.
- 290** Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 291** Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 292** Pozri Gen. 18:15, pozn. 488.
- 293** Pozri Gen. 15:13, pozn. 427.
- 294** Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
- 295** Pozri Is. 3:15, pozn. 248.
- 296** Pozri Žalm 68:6, pozn. 1615.
- 297** Pozri Exod. 23:2, 6, pozn. 786.
- 298** Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 299** Pozri Gen. 14:18, pozn. 408.
- 300** Pozri Žalm 119:78, pozn. 2484.
- 301** Pozri Žalm 18:43, pozn. 586.
- 302** D „tento“.
- 303** Porov. Gen. 24:50, pozn. 65.
- 304** Tj. „Prečo“.
- 305** Pozri Num. 11:1, pozn. 388.
- 306** Porov. pozn. 148 k Gen. 4:13; čo sa tam hovorí o „nepravosti“ (pozri tamojšiu pozn. 146), platí obdobne i o „hriechu“ tuto. Či tu pisateľ nemal na mysli azda práve sťažovanie Kajina?
- 307** Podľa čítaného textu „svoje hriechy“.
- 308** AL „Prepätávajme“, ako v Prísl. 20:27; pozri aj Žalm 64:6, pozn. 1567.
- 309** AL „vyšetrujeme“, pozri Deut. 13:14, pozn. 546; Jóba 5:27, pozn. 266; pozri aj Jer. 17:10, pozn. 1021.
- 310** Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz³⁶; pozri Jer. 2:8, pozn. 107.
- 311** AL „Zastrel si sa“, v. 44 obdobne, pozri Exod. 25:20; Jóba 40:22, tu a vo v. 44 v tomto neprechodnom zmysle.
- 312** Tu opis uchováajúci v preklade zámeno 2. osoby jednotného čísla v 3. páde, ktoré je tu, no nie vo v. 43; inak možno „zahalil si sa pre seba“¹⁸⁶.
- 313** „zahalil si sa v oblak tebe patriaci“ (al. „oblak svoj“²⁰²).
- 314** VL „prechádzaním“, tvar toho istého slovesa, ktorého iným tvarom je „prechádzajúci“, kap. 1:12.
- 315** AL „predmetom odporu“ (al. „oškľivosti“), výraz odvodený od slovesa u Is. 7:15n., pozn. 454, ktoré je aj tu v kap. 5:22. Porov. 1 Kor. 4:13.

- 316** Tu obdobný stav ako v kap. 2:16n.²⁰³; podobne ako tam kladú v niektoré rukopisy vv. 46–48 na miesto vv. 49–51 a naopak.
- 317** Pozri Is. 2:10, pozn. 173.
- 318** Pozri Is. 24:17, pozn. 1272 a 1273.
- 319** Al. „rozpadu“, „zrútenia“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 320** Pozri Žalm 1:3, pozn. 14.
- 321** Sloveso, ktorého tvarom je „rozliata“ v 2 Sam. 14:14; pozri aj Jób 20:28, pozn. 998 (nesúvisí so „sa rozplýva“ tu vo v. 48⁸⁶).
- 322** D. „utíšuje, od nebytia“; al. „a (al. „takže“) niet“, porov. Jer. 26:9 a ďalej, pozn. 632.
- 323** Množné číslo tu vari má zosilňujúci význam v zmysle „niet pražiadneho (al. „bez³²² akéhokoľvek“) ustania“.
- 324** Al. „vyhliadať“, „vyzerať“, pozri napr. 2 Sam. 24:20, pozn. 988.
- 325** Al. „strast“, „bolest“, tu je tento zmysel zahrnutý vo význame slovesa samého.
- 326** „pôsobí na moju dušu“.
- 327** V príčinnom zmysle, D. „od (al. „zo“) všetkých dcér“, tj. „preto, čo vidí pri všetkých dcérach“.
- 328** Pozri Lev. 14:4, pozn. 449.
- 329** Al. „nemilosrdne“, „stále“, D. „honením“.
- 330** Tj. „na mňa poľovali“; v obdobnom zmysle je použité to isté sloveso v kap. 4:18.
- 331** D. „bezdôvodne“, tj. „tí, kto sú bezdôvodne mojimi nepriateľmi“.
- 332** Pozri Žalm 88:16, pozn. 581.
- 333** Pozri Gen. 37:20; 40:15, pozn. 983.
- 334** D. „kameňa“, porov. Gen. 11:3, pozn. 335.
- 335** Sloveso ako „v prúdoch vylial“ v Deut. 11:4, vyskytuje sa v SZ len ešte v inom tvare („spôsobil vyplávanie“) v 2 Kráľ. 6:6.
- 336** Pozri 2 Par. 26:21, pozn. 927, tu zmysel ako v texte („odbyť“, „stratený“, „je po mne veta al. so mnou koniec“).
- 337** Al. „spodných miest“, Is. 44:23, pozn. 2104.
- 338** Iné sloveso ako vo v. 43³¹.
- 339** Pozri Exod. 8:15, pozn. 248, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 340** Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 341** Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 342** Pozri Žalm 35:1, pozn. 971.
- 343** Pozri Lev. 25:25, pozn. 809; Žalm 69:18, pozn. 1692.
- 344** Tj. „na mne páchanú“.
- 345** Výraz odvodený od dotyčného slovesa³⁰⁰, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 346** Pozri Žalm 2:10, pozn. 58.
- 347** Tu azda „pomstychtivosť“.
- 348** Pozri Jer. 11:19, pozn. 814.
- 349** Ako „úkľady“ vo v. 60, tu zmysel ako v texte („ujednávanie úkladov“).
- 350** Pozri Exod. 15:7, pozn. 507.
- 351** Pozri Žalm 19:14, pozn. 288, tu zmysel ako v texte.
- 352** Tj. „celé ich správanie al. všetok spôsob ich života“, porov. 1 Kráľ. 10:4, pozn. 614.
- 353** Tj. „posmešnou al. hanlivou“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 354** Pozri Sud. 9:16, pozn. 547.
- 355** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 356** Al. „zakrytie“, „zahalenie“, tj. „neprístupnosť“, „uzavretosť“; nesúvisí so slovesom vo vv. 43n.³¹¹ Výraz sa v SZ vyskytuje len tu; porov. 2 Kor. 3:15.
- 357** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 358** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 359** Al. „stráca lesk“, „zatemňuje sa“, sloveso vyskytujúce sa v SZ ešte len v Ezech. 28:3 a 31:8, tu v tvare len tu sa vyskytujúcom.
- 360** Pozri Est. 1:7; 3:8, pozn. 34, tu zmysel ako v texte.
- 361** Pozri Jób 28:16, 19, pozn. 1269.
- 362** Tj. „Drahokamy“.
- 363** Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
- 364** Pozri 1 Kráľ. 10:2, pozn. 315.
- 365** Pozri Jób 28:17, pozn. 1274.
- 366** Sloveso ako v kap. 2:8, tu zmysel ako v texte.
- 367** „cenení (al. „hodnotení“) ako“.
- 368** Pozri Lev. 6:28, pozn. 203.
- 369** Pozri Is. 29:16, pozn. 1169.
- 370** Vl. „šakaly“, ako zvierací druh; vzhľadom na ženskú rod zámennej prípony („svoje“, vl. „ich“) u slova „mladé“ som tu použil tento vari neobvyklý výraz pre „samice šakalov“.
- 371** Al. „podávajú“, vl. „vyfahujú“, „vyprosťujú“, tu takýto zmysel („sprístupňujú“).
- 372** Pozri Gen. 49:9, pozn. 1327.
- 373** Al. možno „pštrovy“, gramatický rod tohto len tu sa vyskytujúceho výrazu je nejasný, podľa niektorých mužský, podľa iných ženský; vzhľadom na súvislosť (porov. Jób 39:13–18) som sa rozhodol pre preklad ako v texte.
- 374** Pozri Gen. 3:24, pozn. 88.
- 375** Al. „rozdávajúceho“, pozri Prísl. 13:16, pozn. 660, tu v takomto zmysle.
- 376** Vl. „jedávali“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, v texte prekladu vyjadrenú 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádom.
- 377** „si pochutnávali na lahôdkach“, al. možno aj „jedávali pri lahôdkach“, potom v zmysle „pri stoloch obložených lahôdkami“.
- 378** Al. možno „vychrtli“, „vyhladovaní“.
- 379** Vl. „na červci“, pozri Is. 1:18, pozn. 94, tu v zmysle ako „šarlát“ podľa tamojšej pozn. 92 („látku červcom al. šarlátom ofarbenú“). Porov. slovenské „chovaní ako v bavlnke“.
- 380** D. „objímajú (pozri Jób 24:8) hnoje“ (množné číslo vari v zmysle ako v texte).
- 381** Pozri Gen. 4:13, pozn. 147.
- 382** Pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
- 383** Al. „unavili“, „a nie že na ňu námahu vynaložili“, pozri Is. 54:1; 66:7, pozn. 768, tu vari v takomto zmysle.
- 384** Pozri Num. 6:2, pozn. 246.
- 385** Al. „leskli (al. „skveli“) sa nad sneh“, na konci verša a ďalej obdobne.
- 386** Sloveso obdobného významu ako predošlé³⁸⁵, vyskytujúce sa v SZ len tu.

- 387 D. „kostou“, porov. Exod. 24:10, pozn. 840.
- 388 Porov. 1 Sam. 16:12, pozn. 659, kde je prídavné meno, od ktorého je odvodené toto sloveso, majúce tu obdobný význam ako oné tam.
- 389 Pozri Jóba 28:18, pozn. 1279.
- 390 Tj. „nimi pôsobený al. vyvolávaný“; inak
- 391 „ich ráz“ al. „spôsob“, „utváranie“, „vzhľad a správanie“.
- 392 Pozri Gen. 29:17, pozn. 747.
- 393 Al. „stal nevzhľadným“, ďalej obdobne.
- 394 Al. „nedajúť rozoznať“, sloveso ako „spoznať“ v Gen. 42:7, pozri tam pozn. 1140.
- 395 Pozri Gen. 8:7, 14, pozn. 269.
- 396 D. „Lepší sú“, zmysel ako v texte.
- 397 D. „oni“; vo v. 8 obdobne, no tam je zámeno vyjadrené zámenou príponou.
- 398 Sloveso ako u Jer. 49:4, pozn. 1822.
- 399 D. „od“ („vzdialení al. odtrhnutí al. odhnaní od“).
- 400 Pozri Deut. 32:13, pozn. 1136.
- 401 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.
- 402 Pozri Jer. 2:15, pozn. 134.
- 403 D. „ani všetci obyvatelia“, zmysel ako v texte.
- 404 Vl. „slepí“, tj. „ako slepi“.
- 405 Pozri Ezr. 2:62, pozn. 66; Is. 59:3, pozn. 2473.
- 406 Al. „zavadiť o“, ďalej obdobne, pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
- 407 Pozri Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 408 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 409 Pozri Jer. 42:15, pozn. 1511.
- 410 Tu opäť³¹⁶ obdobný stav ako v kap. 2:16n.²⁰³; opáčne poradie vv. 16 a 17 je tu v 5 rukopisoch a v sýrskom preklade.
- 411 Vl. „rozdelila“, ako napr. v 1 Par. 24:3, no tu je zmysel skôr ako v texte.
- 412 Pozri Lev. 19:15, pozn. 601, no v tejto súvislosti nejde o „dávanie prednosti“ volakomu v zmysle straníckosti al. osobnej zaujatosti („prijímanie osoby“, Prísł. 18:5, pozn. 833, Žalm 82:2, pozn. 1988), lež o uznávanie Bohom udeleného postavenia a právomoci kňazov.
- 413 Al. „milosťou“, „priazňou“, „šetrnosťou“, „ohľaduplnosťou“, „súcitom“, pozri Gen. 33:11, pozn. 884; Deut. 7:2, pozn. 346, tu vl. „so starcami“ (al. „voči starcom“) nemajú zmlčovania“ (atď.), „nad starcami sa nezmilovávajú“, v texte je použitý opis, ktorý v preklade uchováva zmysel väzby slovesa s prostým 4. pádom, aká sa nachádza v pôvodine.
- 414 Tj. „túžobným vyhladaním po“.
- 415 D. „našej pomoci“.
- 416 Pozri Gen. 4:2, pozn. 128.
- 417 Pozri Jóba 9:29, pozn. 497.
- 418 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od nasledovného slovesa⁴¹⁹.
- 419 Pozri Jer. 48:19, pozn. 1774, tu zmysel ako v texte; pribuznosť výrazov možno naznačuje zmysel „túžobne vyhládali“.
- 420 Pozri Exod. 15:2, pozn. 497; v kap. 3:26²⁸⁷ je pribuzný výraz obdobného, aj keď čosi širšieho významu.
- 421 Pozri Is. 19:20, pozn. 1067; sloveso, od ktorého sú oba naznačené výrazy^{287 420} odvodené.
- 422 V hebrejčine slovná hra: „cádú“, „stopovali“, „caadenú“, „naše kroky“.
- 423 D. „kroky od chodenia“ (al. „idenia“⁴²⁴), zmysel ako v texte.
- 424 „nedalo ísť na naše priestrannosť“.
- 425 Pozri 2 Sam. 1:23, pozn. 72.
- 426 Pozri Lev. 11:13, pozn. 320.
- 427 Pozri Gen. 31:36, pozn. 831.
- 428 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226; Žalm 1:4 a ďalej, pozn. 525.
- 429 Pozri Sud. 15:4, pozn. 229.
- 430 Pozri Žalm 107:20, pozn. 2357.
- 431 Porov. Luk. 24:21.
- 432 Pozri Jóba 1:1, pozn. 2.
- 433 Pozri Jer. 25:15, pozn. 989.
- 434 Tu jednoznačne „Hospodin“.
- 435 Pozri Exod. 3:16, pozn. 117, 20:5, pozn. 662.
- 436 Al., podľa niektorých, „a odvedie ťa pre tvoje hriechy“.
- 437 Pozri Num. 16:14, pozn. 639.
- 438 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1053.
- 439 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 440 D. „niet“, podľa čítaného textu „a niet“.
- 441 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 442 D. „na svojom krku sme prenasledovaní“, zmysel azda ako v texte.
- 443 Pozri Is. 40:30, pozn. 1959.
- 444 Sloveso ako v Gen. 8:4, pozn. 178, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu.
- 445 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 446 Al. „a trest za ich“³⁰⁶.
- 447 Pozri Is. 53:11, pozn. 670.
- 448 Pozri Gen. 1:18, pozn. 112.
- 449 D. „svoj chlieb“.
- 450 Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 451 Al., podľa iných, „stmavla“, „sčernala“, „popraskala“, sloveso ako „sa... vznietili“ v Gen. 43:30, v 1 Král. 3:26 a obdobne u Hōš. 11:8; v SZ len na týchto 4 miestach.
- 452 Pozri Žalm 119:53, pozn. 2475, tu zmysel ako v texte; v SZ len na týchto 2 miestach.
- 453 Pozri Gen. 34:2, pozn. 901.
- 454 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 455 Al. možno „za svoje ruky“, podľa niektorých ukrižovaním.
- 456 Pozri Lev. 19:15, pozn. 601, tu v obdobnom zmysle ako v kap. 4:16⁴¹²; sloveso je v tvare trpného rodu, vyskytujúcom sa v SZ len tu.
- 457 Tj. „pri nosení dreva“ (sú nútení k prácam zvyčajne vykonávaným ženami, čo sa považovalo za potupu).
- 458 Vl. „prestali“, pozri Gen. 2:2, pozn. 49, ďalej obdobne.
- 459 „prestali v bráne zasadať“, porov. Gen. 19:1, pozn. 484. Nižšie v obdobnom zmysle.
- 460 Al. „od svojej hry na (al. „od svojich spevov pri“) strunových nástrojoch“, pozri Žalm 77:6, pozn. 1857, a porov. pribuzný výraz tu v kap. 3:14²⁵⁸.
- 461 Pozri Is. 24:11, pozn. 2542.
- 462 Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.

463 Pozri Jer. 4:31, pozn. 402.

464 Pozri Is. 3:11, pozn. 231.

465 Al. tu „zakalili“.

466 Pozri Sud. 15:4, pozn. 731.

467 D. „na dĺžku dní“.

468 D. „zavrhnutím“⁴⁶⁹.

469 Pozri Is. 5:24, pozn. 455.

470 Pozri Num. 16:22, pozn. 60.

EZEKIÁL¹

Av tridsiatom roku, v štvrtom *mesiaci*, v piaty *deň* mesiaca², keď³ som ja bol vprostreď vyhnancectva⁴ pri rieke Kevár, sa stalo⁵, že sa otvorili nebesá a uvidel som Božie videnia⁶. (2)V piaty *deň* mesiaca², – to⁷ bol piaty rok vyhnancectva^{2 8} kráľa Jójáchina⁹, – (3)sa k Ezeekiéľovi, synovi Búziho, ktorý bol¹⁰ kňazom v zemi Kasdím^{11 12 13}, pri rieke Kevár zreteľne¹⁴ dostalo⁵ slovo Hospodina a bola tam nad ním ruka Hospodina; (4)i pozrel som, a¹⁵ hľa, od severu prišiel¹⁶ búrlivý víchor^{17 18}, veľký oblak¹⁹ a vmiešavajúci sa²⁰ oheň a jas²¹ vôkol neho², a sprostred neho stáby vzhľad²² lešteného kovu²³, sprostred toho ohňa. (5)A sprostred neho – podoba²⁴ štyroch bytostí²⁵, a ich výzor²⁶ bol tento: Ony mali²⁷ podobu²⁴ ľudskú²⁸ (6)a každá²⁹ mala²⁷ štvoro tvárí³⁰ a každá²⁹ z nich³¹ mala²⁷ štyri krídla (7)a ich nohy – rovné³² nohy³³, a chodidla^{33 34} ich nôh – chodidla^{33 34} nôh³³ teľata a iskriace³⁵ vzhľadom²² ako blýskavá³⁶ mosadz^{37 38}, (8)a zospodu ich krídel ruky ľudské²⁸ po ich štyroch stranách³⁹, a na nich štyroch⁴⁰ ich tváre³² a ich⁴¹ krídla; (9)ich krídla boli pripojené k sebe navzájom⁴², pri svojej chôdzi nezatáčali⁴³, chodili každá⁴⁴ k smeru svojej tváre; (10)a podoba²⁴ ich tváří: Tvár človeka, a napravo mali²⁷ oni štyria^{39 40} tvár leva, a naľavo mali²⁷ ony štyri^{39 40} tvár hovädzieho dobyťčata⁴⁵; tiež mali²⁷ ony štyri^{39 40} tvár orla⁴⁶. (11)To³ boli ich tváre; a ich krídla sa rozkladali odvrchu, ku každému⁴⁴ boli dve pripojené od každého⁴⁴, a dve zakrývali ich telá; (12)i chodili každý⁴⁴ k smeru svojej tváre; išli, kam Duch¹⁷ chcel⁴⁷ ísť, nezatáčali⁴³ pri svojej chôdzi⁴⁸.

(13)A podoba²⁴ tých bytostí²⁵: Ich výzor²⁶ bol ako uhľíkov z ohňa^{49 50}, horiaceho⁵¹ výzorom²⁶ ako facke⁵²; ten⁷ sa medzi tými bytosťami²⁵ sem-ta kmital; a ten oheň mal²⁷ jas²¹, a z toho ohňa vychádzalo⁵³ blýskanie⁵⁴. (14)Aj tie bytosti²⁵ pri pobeňaní a vracaní sa boli výzorom²⁶ ako blýskanie^{51 52 55}.

(15)A pozrel som tie bytosti²⁵, a¹⁵ hľa, na zemi pri tých bytosťiach²⁵, každému k jeho štyrom tváram, bolo jedno koleso; (16)výzor²⁶ tých kolies a ich zostrojenie⁵⁶ bolo ako vzhľad²² chryzolitú⁵⁷, a ony štyri^{39 40} mali²⁷ jednu podobu²⁴, a ich výzor²⁶ a ich zostrojenie⁵⁶ bolo, že bolo koleso vprostreď kolesa⁵⁸. (17)Pri svojom chodení⁵⁹ chodili⁵⁹ po ich⁶⁰ štyroch stranách³⁹, nezatáčali⁴³ pri ich⁶⁰ chodení⁶¹. (18)Ich⁶² bahry⁶⁸⁶, tie³ mali²⁷ výšku⁶⁸⁶, tie³ mali²⁷ hrozny vzhľad^{63 64}, a vôkol na nich štyroch^{39 40} boli ich bahry⁶⁸⁶ plné očí; (19)a pri chôdzi tých bytostí²⁵ išli⁵⁹ kolesá vedľa nich, a pri vznášaní⁶⁵ sa tých bytostí²⁵ od povrchu zeme⁶⁶ sa kolesá vznášali⁶⁵; (20)kamkoľvek hodlal⁴⁷ ísť Duch¹⁷, tam išli⁵⁹, kam Duch¹⁷ chcel ísť, a kolesá sa vznášali⁶⁵ zároveň s nimi^{zz}, lebo v kolesách bol duch¹⁷ tých bytostí^{25 67 68 69}. (21)Pri ich chodení chodili⁵⁹ a pri ich státi stáli a pri ich vznášaní⁶⁵ sa od povrchu zeme⁶⁶ sa zároveň s nimi^{zz} vznášali⁶⁵ kolesá, lebo v kolesách bol duch¹⁷ tých bytostí^{25 67 68 69}.

(22)A nad hlavami tých bytostí^{25 67 68} bola podoba²⁴ oblohy⁷⁰, vzhľadom²² ako hrozny⁶³ ľad^{38 71}, rozpätá⁷² nad ich hlavami odvrchu, (23)a pod tou oblohou⁷⁰ ich vzpriamené³² krídla, k⁷³ sebe navzájom⁴², každý⁴⁴ mal²⁷ dve zakrývajúce im a každý⁴⁴ mal²⁷ dve zakrývajúce im ich telá. (24)A pri ich chôdzi som počul zvuk⁷⁴ ich krídel, ako zvuk⁷⁴ mnohých vôd, ako hlas Všemocného⁷⁵, zvuk⁷⁴ lomu ako zvuk⁷⁴ tábora⁷⁶; pri svojom státi⁷⁷ svoje krídla spúšťali⁷⁸, (25)a spomnad oblohy^{2 66 70}, ktorá bola nad ich hlavou, nastával^{15 16} zvuk⁷⁴, pri ich státi⁷⁷, keď svoje krídla spúšťali⁷⁸.

(26)A odvrchu voči oblohe⁷⁰, ktorá bola nad ich hlavou, bola, výzorom²⁶ ako kameň zafír⁵², podoba²⁴ trónu, a na tej podoba^{24 79} trónu podoba²⁴ výzorom²⁶ ako človek⁵², na ňom odvrchu; (27)i uvidel som, vzhľadom²² ako leštený kov^{23 38}, výzorom²⁶ ako oheň², vôkol neho² dvorec⁸⁰, od výzoru²⁶ jeho bokov a nahor

a od výzoru²⁶ jeho bokov a nadol, uvidel som staby výzor²⁶ ohňa, a vôkol to malo²⁷ jas²¹. (28) Ako výzor²⁶ dúhy, ktorá býva v oblaci¹⁹ v deň lejaka⁸¹, taký bol výzor²⁶ toho jasu²¹ vôkol; to⁷ bol výzor²⁶ podoby²⁴ slávy⁸² Hospodina. To³ som uvidel, i padol som na svoju tvár a počul som hlas hovoriaceho.

2 I povedal ku mne: Synu človeka, postav sa na svoje nohy, nech³ s tebou môžem⁹³ prehovoriť⁸³. (2) A ako ku mne prehovoril, vstúpil do mňa⁸⁴ Duch¹⁷, i postavil som sa na svoje nohy a počul som hovoriaceho ku mne.

(3) I povedal ku mne: Synu človeka, ja ťa posielam⁸⁵ k synom Isráela, k národom^{86 87} tým, ktoré¹⁰ sa búria, ktorí sa vzbúrili proti mne, oni a ich otcovia sa proti mne vzpierali^{16 88} až po sám tento deň⁸⁹, (4) a synovia sú vzdorovití⁹⁰ tvárou⁹¹ a tvrdí⁹² srdcom⁹¹. Ja ťa k nim posielam⁸⁵, i musíš⁹³ k nim vraviť: Takto povedal Pán, Hospodin; (5) a oni, či budú počúvať a či budú nechávať tak⁹⁴, lebo oni sú spurný dom⁹⁵, predsa³ spoznajú, že sa vprostred nich vyskytol⁵ prorok. (6) A ty, synu človeka, nech pred nimi^{96 97} ani pred ich slovami^{96 97} nepocituješ⁹⁸ bázeň^{53 99}, keď s tebou budú pichliače¹⁰⁰ a ostne¹⁰¹ a budeš⁹⁸ sa usídľovať ku štúrom; nech nepocituješ⁹⁸ bázeň^{53 99} pred ich slovami^{96 97}, ani pred ich tvárou^{96 97 102} nech sa nedesiš^{98 103}, hoci³ oni sú spurný dom⁹⁵, (7) lež³ k nim budeš⁹⁸ vyslovovať moje slová, či budú počúvať a či budú nechávať tak⁹⁴, lebo spurnosť, to sú oni. (8) Ale ty, synu človeka, počuj, čo k tebe hovorím ja, nech sa nestávaš^{5 98} spurnosťou, ako ten spurný dom^{95 104}; roztvor svoje ústa a zjedz, čo ti ja dávam⁸⁵.

(9) I pozrel som, a⁵ hľa, ruka ku mne vystretá¹⁰⁵, a hľa, vnútri¹⁰⁶ zvitok knihy, (10) i rozvinul¹⁰⁷ ho pred mojou tvárou, a on bol popísaný, líce¹⁰⁸ aj rub¹⁰⁹, a na ňom napísané – žalospevy a vzdychanie¹¹⁰ a „beda!“¹¹¹.

3 A povedal ku mne: Synu človeka, zjedz, čo máš pred sebou¹¹², zjedz tento zvitok a choď, hovor k domu Isráela. (2) I roztvoril som svoje ústa a dal mi tento zvitok zjesť (3) a povedal ku mne: Synu človeka, nakŕm svoje brucho¹¹³ a naplň svoje útroby týmto zvitkom,

ktorý ti ja dávam. I zjedol som ho a stal sa^{114 5} v mojich ústach svojou sladkosťou¹¹⁵ staby medom.

(4) A povedal ku mne: Synu človeka, choď, vstúp do domu Isráela a vyslov sa k nim mojimi slovami, (5) lebo nie k ľudu nezrozumiteľnej¹¹⁶ reči¹¹⁷ a ťažkého jazyka¹¹⁸ si ty posielaný – k domu Isráela, (6) nie k mnohým národnostiam⁸⁶ nezrozumiteľnej¹¹⁶ reči¹¹⁷ a ťažkého jazyka¹¹⁸, ktorých slovám by si nerozumel¹¹⁹; či nie¹²⁰, že by oni k tebe obracali sluch¹²¹, ak by som ťa poslal k nim? (7) Ale dom Isráela, tí nebudú ochotní¹²² k tebe obracať sluch¹²¹, lebo oni nie sú ochotní^{122 123} obracať sluch¹²¹ ku mne, lebo dom Isráela, oni sú tvrdí⁹² čelom⁹¹ a vzdorovití⁹⁰ srdcom⁹¹. (8) Hľa, tvoju tvár som spravil¹²⁴ tvrdou^{92 125 126} rovnako ako ich tvár¹⁸³⁶ a tvoje čelo tvrdým^{92 125 126} rovnako ako ich čelo¹⁸³⁶; (9) ako diamant, tvrdším^{92 125 126} od kremeňa¹²⁷ som spravil¹²⁴ tvoje čelo, nemusíš⁹³ sa ich báť⁶² ani sa pred ich tvárou^{96 97 102} desiť¹⁰³, hoci oni sú spurný dom⁹⁵. (10) A povedal ku mne: Synu človeka, všetky slová, ktoré k tebe vyslovujem¹²⁸, prijmi¹²⁹ v svoje srdce a svojimi ušami počuj, (11) a choď, vstúp k vyhnanectvu⁴, k synom svojho ľudu a prehovor k nim, áno³, povedz k nim: Takto povedal Pán, Hospodin, či budú počúvať a či budú nechávať tak⁹⁴.

(12) A Duch¹⁷ ma pozdvihol⁶⁵, i počul som za sebou hlas veľkého hrmotu¹³⁰: Nech je velebená¹³¹ sláva⁸² Hospodina z jeho¹³² miesta¹³¹! (13) A zvuk⁷⁴ krídel tých bytostí²⁵, navzájom⁴³ sa dotýkajúcich, a zároveň s nimi¹⁸³⁶ zvuk⁷⁴ kolies – áno³, zvuk⁷⁴ veľkého hrmotu¹³⁰. (14) Duch¹⁷ ma teda¹³⁴ pozdvihol⁶⁵ a odniesol¹²⁹, i poberal som sa¹⁶, zahorknutý popudením svojho ducha⁷, ale silná^{92 125} nado mnou bola ruka Hospodina; (15) i prišiel som k vyhnanectvu⁴ do Tél Ávihu, k tým, ktorí¹⁰ bývali¹³⁵ pri rieke Kevár, a kde oni bývali¹³⁵, tam som sa tiež³ usídlil¹³⁵ na¹³⁶ sedem dní, pôsobiac rozruch¹³⁷ vprostred nich.

(16) A po uplynutí¹³⁸ siedmich dní sa stalo⁵, že³ sa ku mne dostalo⁵ slovo Hospodina, výrok: (17) Synu človeka, spravil¹²⁴ som ťa dozorcom^{126 139} domu Isráela; počuj teda¹³⁵ slovo z mojich úst a vystríhaj

ich¹⁴⁰ odo mňa¹⁴¹. (18) Keď zlovoľnému poviem¹⁴²: Istotne¹⁴³ musíš⁹³ umrieť, a ne-upozorníš ho^{140 144} a nie že prehovoríš na odradenie¹⁴⁰ zlovoľného od jeho zlovoľnej cesty¹⁴⁵, aby ostal nažive^{146 147}, bude on, zlovoľný, v svojej nepravosti^{148 149} musieť⁹³ umrieť, ale jeho krv budem vyhladávať z tvojej ruky; (19) ale ty, ak zlovoľného upozorníš^{140 144} a nie že sa odvráti od svojej zlovôle a od svojej zlovoľnej cesty, bude on v svojej nepravosti^{148 149} musieť⁹³ umrieť, ale ty svoje žitie¹⁵⁰ budeš mať vyprostené¹⁶. (20) A pri odvrátení sa spravodlivého od jeho spravodlivosti, takže³ sa dá páchať¹⁵¹ bezprávie¹⁵², keď³ pred jeho tvár budem klásť¹²⁴ prekážku¹⁵³, bude on musieť⁹³ umrieť, lebo si ho neupozornil^{140 144}; bude musieť⁹³ umrieť pre svoj hriech¹⁴⁹ a nie že sa bude pripomínať jeho spravodlivosť, ktorú uskutočnil¹⁵¹, ale jeho krv budem vyhladávať z tvojej ruky. (21) Ale ty, ak spravodlivého upozorníš^{140 144}, aby *nebolo* hrešenia spravodlivého, a on prestane hrešiť¹⁵⁴, bude istotne¹⁵⁵ ostávať nažive¹⁴⁶, lebo *bol* vystríhaný¹⁴⁰, aj ty budeš svoje žitie¹⁵⁰ mať vyprostené¹⁶.

(22) I bola tam nado mnou ruka Hospodina a povedal ku mne: Vstaň, vyjdí⁵³ na rovinu¹⁵⁶, lebo³ tam chcem⁹³ s tebou hovoriť⁸³. (23) I vstal som a vyšiel som⁵³ na rovinu¹⁵⁶, a hľa, stála tam sláva⁸² Hospodina, ako sláva⁸², ktorú som uvidel pri rieke Kevár, i padol som na svoju tvár. (24) A vstúpil do mňa⁸⁴ Duch¹⁷, i postavil som sa na svoje nohy; a oslovil ma⁸³ a povedal ku mne: Vstúp a zatvor sa vprostred svojho domu, (25) inak³ ty, synu človeka, – hľa, dajú na teba povrazy⁸⁹⁴ a sputnajú ťa nimi, takže³ vprostred nich nebudeš môcť⁹³ vyjsť⁵³; (26) i budem tvoj jazyk lepiť¹⁵⁷ na tvoje podnebie, nech³ zanemieš¹⁵⁸ a nestávaš sa⁵ im kárateľom^{159 160}, že oni sú spurný dom⁹⁵. (27) Ale keď s tebou prehovorím^{83 142}, budem tvoje ústa otvárať, nech³ k nim môžeš⁹³ povedať: Kto¹¹ chce počuť⁸⁵, nech počúva⁹⁸, a kto¹¹ chce nechať⁸⁵ tak⁹⁴, nech necháva tak^{94 98}, lebo oni sú spurný dom⁹⁵.

4 A ty, synu človeka, si vezmi tehlu a daj ju pred svoju tvár a vyry¹⁶¹ na ňu mesto, Jerúsalem, (2) a vyznač¹²⁴ proti nemu^{162 163} obľahnutie¹⁶⁴, a zbuduj proti

nemu^{162 163} obliehací val, a navr¹⁶⁵ proti nemu^{162 163} násyp a vyznač¹²⁴ proti nemu^{162 163} tábory⁷⁶ a vôkol proti nemu^{162 163} umiestni¹⁶⁶ barany¹⁶⁷. (3) A ty si vezmi plech¹⁶⁸ zo železa a sprav¹²⁴ ho múrom^{128 169 391} zo železa medzi tebou a medzi tým mestom i upri¹⁷⁰ naň^{163 171} svoju tvár, nech³ je v obľahnutí¹⁶⁴, a ty proti nemu^{162 163} obliehanie začni¹⁷². To⁷ bude domu Isráela znamením.

(4) A ty ľahni na svoj ľavý bok a vlož¹⁶⁶ naň nepravosť¹⁴⁸ domu Isráela; po toľko¹⁷³ dní, čo na ňom budeš ležať, poniesie⁶⁵ ich nepravosť¹⁴⁸. (5) Áno³, ja ti určím¹²⁴ roky ich nepravosti¹⁴⁸ ako¹⁷⁴ počet dní, tristo a deväťdesiat dní, aby si niesol^{16 65} nepravosť¹⁴⁸ domu Isráela, (6) a tie¹⁷⁵ musíš⁹³ dokončiť¹⁷⁶. Potom³ musíš⁹³ ľahnúť druhý raz, na svoj pravý bok, aby si niesol^{16 65} nepravosť¹⁴⁸ domu Júdu na štyridsať dní; deň za rok, deň za rok, tak ti to⁷ určujem^{16 124}. (7) A svoju tvár budeš⁹⁸ upierať¹⁷⁰ na obľahnutie^{164 171} Jerúsálema a svoje rameno mať obnažené¹⁷⁷ a budeš⁹⁸ proti nemu^{162 163} prorokovať¹⁷⁸; (8) a hľa, dám na teba povrazy⁸⁹⁴, nech³ sa neprevraciaš^{98 179} z boka na bok, až do tvojho dokončenia¹⁷⁶ dní tvojho obľahnutia¹⁶⁷.

(9) A ty si vezmi pšenicu a jačmeň a bôby a šošovicu a proso a špaldu¹⁸⁰ a daj ich v jednu nádobu^{181 182} a spracuj¹⁵¹ si ich na chlieb; po toľko¹⁷³ dní, čo budeš ležať na svojom boku, tristo a deväťdesiat dní, ho budeš⁹⁸ jesť; (10) a tvoje jedlo, ktoré budeš jesť, bude podľa váhy, dvadsať šekelov¹⁸³ na deň, od času do času ho budeš⁹⁸ jesť. (11) Tiež budeš⁹⁸ piť vodu podľa miery, šestinu hína¹⁸⁴; od času do času budeš⁹⁸ piť, (12) a budeš⁹⁸ to⁷ jesť ako posúch z jačmeňa, a on – budeš⁹⁸ ho pred ich očami piecť v lajnách¹⁸⁵, výkale⁹¹ človeka. (13) A Hospodin povedal: Takto budú deti¹⁸⁶ Isráela svoj chlieb jesť nečistý medzi národmi¹⁸⁶, kam ich budem zaháňať¹⁸⁷.

(14) I povedal som: Ach¹⁸⁸, Pane, Hospodine, hľa, moja duša nie je¹⁶ znečistená; ani zdochliny ani rozorvaného som od svojej mladosti¹⁸⁹ až doposiaľ som si nezajedol a nie že v moje ústa vošlo mäso, ktoré je poškvrnou¹⁹⁰. (15) A povedal ku mne: Pozri, povolil¹²⁴ som ti miesto lajn¹⁸⁵ človeka trus hovädzieho dobytky, i pripravíš^{98 151}

svoj chlieb na ňom¹⁸⁵. (16)A povedal ku mne: Synu človeka, hľa, ja¹⁹¹, chystám sa zlomiť^{87 192} v Jerúsaleme palicu chleba¹⁹³, takže³ budú jesť¹⁶ chlieb podľa váhy a so starostou^{194 195} a vodu budú piť podľa miery a so strachom^{195 196}, (17)aby mali nedostatok chleba a vody a strachovali sa¹⁹⁷, každý⁴⁴ svojho brata¹⁹⁷, a zotleli¹⁹⁸ pre svoju neprávosť^{148 149}.

5 A ty, synu človeka, si vezmi ostrý nástroj¹⁹⁹, britvu holičov si musíš⁹³ vziať a pretiahnuť²⁰⁰ po svojej hlave a po svojej brade²⁰¹, a musíš⁹³ si vziať váhy²⁰⁴⁶ na váženie^{91 202} a rozdeliť to²⁰³; (2)Tretinu budeš⁹⁸, keď sa naplnia dni²⁰⁴ obľahnutia¹⁶⁴, nechávať zhorieť⁵¹ v plameni^{149 205} vprostred mesta, a ďalšiu¹⁰ tretinu musíš⁹³ vziať a zôkol-vôkol nej²⁰⁶ biť²⁰⁷ mečom, a ďalšiu¹⁰ tretinu budeš⁹⁸ rozhadzovať²⁰⁸ do vetra¹⁷, i budem meč tasiť za nimi. (3)A otdiaľ musíš⁹³ malý počet²⁰⁹ vziať a zaviazat^{172 210} ich v svoje cípy²¹¹, (4)ale z nich ešte musíš⁹³ vziať a hodiť doprostred ohňa a v ohni¹⁴⁹ ich spáliť²¹²; z toho⁷²³ bude oheň vychádzať⁵³ do všetkého domu²¹⁴ Isráela.

(5)Takto povedal Pán, Hospodin: Toto⁴⁶³ je Jerúsalem: Umiestnil som¹⁶⁶ ho¹⁶³ vprostred národov⁸⁸ a zôkol-vôkol neho^{163 206} sú iné zeme; (6)a viac od národov^{88 127} sa v zlovôli dopustil¹⁶³ neposlušnosti²¹⁵ mojich predpisov²¹⁶ a mojich ustanovení²¹⁷ viac od zemi¹²⁷, ktoré sú zôkol-vôkol neho^{163 206}, lebo moje predpisy²¹⁶ zamietli²¹⁸ a moje ustanovenia²¹⁷ – nechodili¹⁶ v nich. (7)Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Pre vaše vyčítanie²¹⁹, horsšie od národov^{88 127}, ktoré sú zôkol-vôkol vás²⁰⁶, že ste v mojich ustanoveniach²¹⁷ nechodili¹⁶ a mojich predpisov²¹⁶ nevykonávali¹⁶; ba, nesprávali¹⁶ ste sa¹⁵¹ podľa predpisov²¹⁶ národov⁸⁶, ktoré sú zôkol-vôkol vás²⁰⁶. (8)Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, som proti tebe¹⁶², áno, ja, a vykonám vprostred teba súdy²¹⁶ proti tebe¹⁶² pred očami národov⁸⁶, (9)áno³, vykonám pri²²⁰ tebe, za všetky tvoje oškľivosti²²¹, čo som nevykonával a čomu podobného²²² nebudem viac konať. (10)Preto budú vprostred teba otcovia jesť svoje deti¹⁸⁶ a deti¹⁸⁶ budú jesť svojich otcov, a vykonám pri²²⁰ tebe súdy²¹⁶, a všetok tvoj

zvyšok²²³ budem do všetkých vetrov^{17 224} rozháňať²⁰⁸.

(11)Preto, ako že ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, pretože si moju svätyniu²²⁶ znečistil¹⁶³ všetkými svojimi hnusobami²²⁷ a všetkými svojimi oškľivosťami²²¹, ak nebudem²²⁸ zasa²²⁹ ja odtahovať²³⁰ svoje oko, takže³ nebude mať súcitú²³¹, a nie že budem ja šetriť²³²! (12)Tretina z teba, tí budú vprostred teba umierať morom a konca dochádzať^{176 233} hladom, a ďalšia¹⁰ tretina, tí budú zôkol-vôkol teba²⁰⁶ padať mečom, a ďalšiu¹⁰ tretinu budem rozháňať²⁰⁸ do všetkých vetrov^{17 224} a budem za nimi tasiť meč. (13)Tak³ sa môj hnev dokoná¹⁷⁶ a svoje popudenie budem na nich²³⁴ utišovať²³⁵; i vypomstím^{236 237} sa a pri mojom dokonaní^{149 176} môjho popudení na nich²³⁴ spoznajú podľa mojej horlivosti^{149 238}, že som prehovoril ja, Hospodin. (14)A budem ťa robiť¹²⁴ rumoviskom^{239 240} a potupou^{240 241} medzi národmi⁸⁶, ktoré sú zôkol-vôkol teba²⁰⁶, pred očami každého prechádzajúceho, (15)i nastane⁵ potupa a rúhanie²⁴², poučenie²⁴³ a predmet hrôzy²⁴⁴ pre národy^{86 245}, ktoré sú zôkol-vôkol teba²⁰⁶, pri mojom vykonávaní¹⁴⁹ súdov²¹⁶ pri²²⁰ tebe v hneve¹⁴⁹ a v popudení¹⁴⁹ a v pokarhaníach^{149 246} z popudení. Prehovoril som ja, Hospodin. (16)Keď medzi nich vypustím^{142 247} šípy hladu, ktoré sú¹⁰ zlé, ktoré budú¹⁶ na záhubu²⁴⁸, keď ich budem vypúšťať²⁴⁷ na hubenie²⁴⁸ vás, potom³, rozmnožujúci²⁵⁰ proti vám¹⁶² hlad, vám budem lámať¹⁹² palicu chleba¹⁹³ (17)a proti vám¹⁶² vypúšťať²⁴⁷ hlad a zlú zver^{25 251}, i pripraví²⁵² ťa o deti²⁵³ a bude tebou prechádzať mor a krv a budem na teba¹⁶² privádzať meč. Prehovoril som ja, Hospodin.

6 I dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2)Synu človeka, zameraj^{166 569} svoju tvár na vrchy¹⁷¹ Isráela a prorokuj¹⁹⁸ proti nim¹⁷¹ (3)a povedz: Vrchy Isráela, počujte slovo Pána, Hospodina: Takto povedal Pán, Hospodin, o vrchoch a o pahrbkoch, o riečištiach²⁵⁴ a o prievach²⁵⁵: Hľa, ja¹⁹¹, ja sa chystám na vás¹⁶² priviesť⁸⁵ meč a budem plieniť vaše výšiny²⁵⁶, (4)takže³ vaše oltáre spustnú¹³⁷ a vaše slnečné koly²⁵⁷ budú polámané¹⁹², a vašich zabitých²⁵⁸ budem zhadzovať²⁵⁹

pred tvár vašich zahnojeností²⁶⁰, (5) a mŕtvoly detí¹⁸⁶ Izráela budem dávať pred tvár ich zahnojeností²⁶⁰ a vaše kosti budem rozhadzovať²⁰⁸ zôkol-vôkol vašich oltárov²⁰⁶, (6) Vo všetkých vašich bydliskách²⁶¹ sa budú mestá stávať rumoviskami^{239 262} a výšiny²⁵⁶ budú pustnúť¹³⁷, aby sa rumoviskami²³⁹ stávali²⁶² a tak niesli vinu²⁶³ vaše oltáre a roztrieštené boli¹⁹² a zanikli^{264 265} vaše zahnojenosti²⁶⁰ a podťaté boli vaše slnečné koly²⁶⁰ a vyhladené boli²⁶⁶ vaše výrobky²⁶⁷; (7) a vprostred vás budú padať zabíť^{167 258}, i budete spoznávať, že ja som Hospodin. (8) Ale budem ponechávať ostatok²⁶⁸ tak, že²⁶⁹ sa vám medzi národmi⁸⁶ bude dostávať^{5 142 270} unikajúcich²⁷¹ meču^{91 272}, keď budete rozohnaní^{142 208} po zemiach⁴⁸⁵; (9) a vaši unikajúci²⁷¹ si medzi národmi⁸⁶, kde budú zajatí, pripomenú mňa, keď si zlomím¹⁹² to ich smilné²⁷³ srdce, ktoré spredo mňa²⁷⁴ odstúpilo²⁷⁵, a ich oči, ktoré¹⁰ ich viedli smilniť^{273 276} za ich zahnojenosťami²⁶⁰, takže sa znechutia sami sebou²⁷⁷ ohľadne ziel²⁷⁸, ktoré napáchali¹⁵¹, pre všetky svoje ošklivosti²²¹, (10) a spoznajú, že ja, Hospodin, nie²⁷⁹ nadarmo som hovoril¹⁶ o vykonaní im všetkého tohto zla²⁸⁰.

(11) Takto povedal Pán, Hospodin: Udri^{207 281} v svoju dľaň^{282 283 1042} a dupni²⁸¹ svojou nohou¹⁰⁴² a povedz: Ach²⁸⁴, pre všetky zlé ošklivosti²²¹ domu Izráela, takže budú padať¹²⁸ mečom, hladom a morom; (12) ďaleký bude mrieť¹²⁸ morom a blízky²⁸⁵ bude padať¹²⁸ mečom, a zvyšujúci a obliehany¹⁷² bude mrieť¹²⁸ hladom. Tak³ budem na nich²²⁰ dovršovať^{128 176} svoje popudenie, (13) i budete poznávať, že ja som Hospodin, keď²⁶⁹ ich zabijú²⁵⁸ budú^{142 270} vprostred ich zahnojeností²⁶⁰ zôkol-vôkol ich oltárov²⁰⁹ na každom vysokom pahrbku medzi všetkými temenami^{286 287} vrchov a pod každou zelenou drevinou²⁸⁸ a pod každým husto olisteným⁹¹⁸ stromom²⁸⁹, na mieste¹³³, kde všetkým svojim zahnojenosťami²⁶⁰ prinášali^{16 124} ľubeznú²⁹⁰ vôňu. (14) Ivztiahnem²⁹¹ na nich¹⁶² svoju ruku a budem túto zem robiť¹²⁴ spúšťou^{126 292}, áno³, spustošeninou²⁴⁴ nad pustinu^{127 293} smerom k Divle²⁹⁴, vo všetkých ich bydliskách²⁶¹, i spoznajú, že ja som Hospodin.

7 I dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) A ty, synu človeka, – takto povedal Pán, Hospodin, o²⁹⁵ pôde²⁹⁶ Izráela: Koniec – na štyri uhly^{271 297} tejto zeme prišiel koniec, (3) koniec na teba teraz, i budem proti tebe vypúšťať⁴²⁴⁷ svoj hnev a súdiť^{216 298} ťa podľa tvojich ciest a nakladať¹²⁴ na teba²⁹⁹ všetky tvoje ošklivosti²²¹, (4) a nie že bude moje oko s³⁰⁰ tebou mať súcit a nie že budem šetriť²³², lež³⁰¹ budem na teba nakladať^{124 299} tvoje cesty a tvoje ošklivosti²²¹, ktoré sú vprostred teba, i budete spoznávať, že ja som Hospodin.

(5) Takto povedal Pán, Hospodin: Zlo²⁸⁰, jediné³⁰² zlo²⁸⁰, hľa, prichádza, (6) prišiel koniec, ten koniec prišiel, ktorý proti tebe¹⁷¹ precitol^{303 304}, hľa, prichádza! (7) Prišiel rad³⁰⁵ na teba¹⁷¹, obyvateľ tejto zeme, prišiel čas, blízký²⁸⁵ je deň zmätku³⁰⁶ a nie jasotu³⁰⁷ na vrchoch⁹¹; (8) teraz čo najskôr³⁰⁸ budem svoje popudenie vylievať na teba a dovršovať¹⁷⁶ svoj hnev proti tebe³⁰⁹ a súdiť^{216 298} ťa podľa tvojich ciest a nakladať¹²⁴ na teba²⁹⁹ všetky tvoje ošklivosti²²¹ (9) a nie že bude moje oko mať súcit a nie že budem šetriť²³²; budem na teba nakladať^{124 299} podľa tvojich ciest a tvojich ošklivosti²²¹, ktoré sú vprostred teba, i budete spoznávať, že ja som Hospodin, bijúci^{207 310}.

(10) Hľa, ten deň, hľa, prichádza, prejavil sa³¹¹ osud³⁰⁵, palica³¹² vykvitla³¹³, nadutosť³¹⁴ vypučala, (11) násilie³¹⁵ vzrástlo³¹⁶ v palicu zlovôle – nič nezvyší z nich ani z ich davu³¹⁷ ani z ich hluku³¹⁸, a nie že bude medzi nimi aká veľkoleposť³¹⁹. (12) Prišiel čas, dostavil sa³²⁰ deň; nech sa kupujúci³²¹ neraduje⁹⁸ a predávajúci nech sa nermúti⁹⁸, lebo na všetkej jej³²² spúste^{171 317 323} je hnev^{324 333}, (13) takže predávajúci sa k tomu, čo je¹⁰ predané, nebude vracáť³²⁵, bárs by³ ešte bol ich život medzi živými, lebo sa nebude vracáť³²⁶ videnie³²⁷ ohľadne všetkej jej³²² spústy^{171 317 323}, a každá⁴⁴ – jeho život je v jeho nepravosti¹⁴⁸, nebudú sa mŕtvcí^{93 328} v sile udržať³²⁹. (14) Dali sa trúbiť³³⁰ na trúbe³³¹ ku³ príprave¹⁷⁰ všetkého, ale nebolo odchádzajúceho do boja³³², lebo na všetkej jej³²² spúste^{171 317 323} je môj hnev^{324 333}; (15) meč vonku^{334 335} a mor a hlad zvnútra^{334 335}; kto bude v poli, bude

mrieť¹²⁸ mečom, a kto v meste, budú ho zožíerať³³⁶ hlad a mor, (16) *ale* ich unikajúci uniknú a dostanú sa⁵ na vrchy ako holubice prievr²⁵⁵, – oni všetci³³⁷ – kviliace^{219 338 339}, každý⁴⁴ pre svoju nepravosť^{148 149}. (17) Všetky ruky budú ochabovať a všetky kolená sa budú roztekať³⁴⁰ na vodu³⁴¹, (18) i opášu sa³⁴² vrecovínami a zaplaví³⁴³ ich des³⁴⁴, a na každej tvári bude ostuda³⁴⁵ a po³¹² každej hlave lysina³⁴⁶, (19) svoje striebro budú pohadzovať po uliciach a ich zlato sa bude stávať⁵ odpadom^{347 348}, ich striebro ani ich zlato ich nebude môcť vyprostiť v deň výbuchu hnevu³⁴⁹ Hospodina, nebudú môcť⁹³ nasýtiť svoje duše ani naplniť svoje útroby, lebo *ono* sa stalo⁵ podnetom^{153 350} k³⁵¹ ich nepravosti^{91 148}. (20) A krásu jeho ozdoby³⁵² – určil¹⁶⁶ ju k³⁵³ velebnosti³⁵⁴, *ale*³⁵⁵ nazhotovovali¹⁵¹ v nej zobrazení svojich oškľivostií²²¹, svojich hnusôb²³⁰; preto im ju spravím¹²⁴ odpadom^{240 347} (21) a budem ju vydávať v ruku cudziarov³⁵⁶ za korisť a zlovoľným zeme za lup, nech³ ju zneuctia³⁵⁷, (22) svoju tvár od nich budem odvracať⁴³ a oni zhanobia³⁵⁷ môj klenot³⁵⁸, áno³, dnu¹⁰⁸ vstúpia lupiči³⁵⁹ a zneuctia³⁵⁷ to⁷.

(23) Zhotov¹⁵¹ reťaz! Veď táto zem je¹⁶ naplnená krvavými zločinmi^{67 216 360 361} a mesto je¹⁶ naplnené násilím³¹⁵; (24) budem teda¹³⁴ privádzať zlosynov³⁶² z národov⁸⁶, ktorí³ sa budú zmocňovať³⁶³ ich domov, a budem odpratúvať²⁶⁴ spupnosť^{354 364} mocných³⁶⁵, lebo³ ich svätyne²²⁶ budú zneuctené³⁵⁷. (25) Prišiel zánik³⁶⁶, i budú hľadať^{16 128} pokoj, *ale* nebude¹²⁸, (26) bude prichádzať¹²⁸ nehoda na nehodu a zvesti³⁶⁷ ku zvesti³⁶⁷ sa bude dostávať^{15 128}, a od proroka budú hľadať^{16 128} videnie³³⁰, a od kňaza bude miznúť¹²⁸ poučenie³⁶⁸ a od starcov rada³⁶⁹, (27) kráľ sa bude rmútiť¹²⁸ a šlachtič³⁷⁰ si bude obliekať¹²⁸ hrôzu²⁹², a ruky ľudu zeme budú¹²⁸ bezradne zvesené³⁷¹; podľa³⁷² ich ciest³⁷³ s nimi budem nakladať¹⁵¹ a ich súdmi²¹⁶ ich budem súdiť^{216 298}, i spoznajú, že ja *som* Hospodin.

8 A v šiestom roku, v šiestom mesiaci, v piaty deň mesiaca², keď som ja sedel v svojom dome a starší Júdu sedeli pred mojou tvárou, sa stalo⁵, že³ tam na mňa padla ruka Pána, Hospodina, (2) i pozrel som, a¹⁵ hľa, podoba²⁴ výzorom²⁶ ako

oheň^{52 374}; od výzoru²⁶ jeho bokov a nadol – oheň, a od jeho bokov nahor výzorom²⁶ svit³⁷⁵, stáby vzhľad²² lešteného kovu²³. (3) I vystrel¹⁰⁵ stáby ruku³⁷⁶ a vzal ma za šticu³⁷⁷ mojej hlavy a Duch¹⁷ ma vyzdvihol⁶⁵ medzi zem a medzi nebesá a doniesol ma v Božích videniach⁶ do Jerúsálema, ku³⁷⁸ vchodu³⁷⁹ do vnútornej³⁸⁰ brány, ktorá¹⁰ bola obrátená³⁸¹ na sever, kde bolo sídlo²⁶¹ sochy³⁸² žiarlivosti, ktorá¹⁰ k žiarleniu doháňa. (4) A hľa, bola tam sláva⁸² Boha Isráela, výzorom²⁶ ako to, čo³⁸³ som uvidel v tej rovine¹⁵⁶.

(5) I povedal ku mne: Synu človeka, nože³⁸⁴ pozdvihni⁶⁵ svoje oči smerom³⁸⁵ k severu. Pozdvihol⁶⁵ som teda¹³⁴ svoje oči smerom³⁸⁵ k severu, a hľa, na sever³⁸⁶ voči bráne k oltáru⁹¹ bola vo vstupe³⁸⁷ táto socha³⁸² žiarlivosti; (6) i povedal ku mne: Synu človeka, či ty vidíš, čo oni páchajú¹⁵¹, veľké oškľivostií²²¹, ktoré tu oni, dom Isráela, páchajú¹⁵¹, aby *som* sa vzdialili³⁸⁸ od svojej svätyne^{226 274}? A zasa³⁸⁹ ešte budeš vidieť veľké oškľivostií²²¹. (7) A uviedol ma ku³⁷⁸ vchodu³⁷⁹ do nádvorja³⁹⁰, i pozrel som, a¹⁵ hľa, v múre^{391 499} jedna diera; (8) a povedal ku mne: Synu človeka, nože³⁸⁴ kopaj v tom múre^{391 499}; i dal som sa v tom múre^{391 499} kopáť, a hľa, jedny dvere^{379 392}, (9) i povedal ku mne: Vojdi a pozri tie veľké oškľivostií²²¹, ktoré oni tu páchajú¹⁵¹. (10) Vošiel som teda¹³⁴ a pozrel som, a¹⁵ hľa, na stenách^{67 391} vókol a vókol vyryté^{161 393} všemožné⁶³⁹⁴ zobrazenie³⁷⁶ plazivého³⁹⁵ tvorstva³⁹⁶ a hnusného zvieraťstva^{227 397 398 399} a všemožných³⁹⁴ zahnojností²⁶⁰ domu Isráela (11) a sedem mužov zo starších domu Isráela, stojacich pred nimi⁴⁰⁰, a vprostred nich stál Jaazanjáhu, syn Šáfana, a každý⁴⁴ svoju kadidelnicu⁴⁰¹ v svojej ruke, a vystupujúca⁴⁰² vôňa⁴⁰³ oblaku²⁰ kadiva⁴⁰⁴. (12) A povedal ku mne: Či si videl¹⁶, synu človeka, čo starší domu Isráela páchajú¹⁵¹ v tme, každý⁴⁴ v izbách svojej obrazárne⁴⁰⁵? Veď vravia: Hospodin nás nevidí⁴⁰⁶, Hospodin túto zem opustil. (13) A povedal ku mne: Zasa³⁸⁹ ešte budeš vidieť veľké oškľivostií²²¹, ktoré oni páchajú¹⁵¹. (14) A priviedol ma ku³⁷⁸ vchodu³⁷⁹ do brány domu Hospodina, ktorá bola na severnú stranu⁴⁰⁷, a hľa, sedeli tam ženy oplakávajúce Tammúza⁴⁰⁸; (15) a povedal

ku mne: Či si videl¹⁶, synu človeka? Zasa³⁸⁹ ešte budeš vidieť ošklivosť²²¹, väčšie od týchto¹²⁷. (16)A privedol ma do vnútorného³⁸⁰ nádvoría³⁹⁰ domu Hospodina, a hľa, *pri vchode do chrámu*⁴⁰⁹ Hospodina, medzi predsieňou a medzi oltárom, asi⁴¹⁰ dvadsať a piati muži, ich chrbty ku chrámu⁴⁰⁹ Hospodina a ich tváre k východu, a tí⁷ sa k východu klaňali slnku. (17)A povedal ku mne: Či si videl¹⁶, synu človeka? Či je¹⁶ domu Júdu bezvýznamné⁴¹¹ páchať⁴⁵¹ tieto ošklivosť²²¹, ktoré tu páchajú¹⁵¹? Veď túto zem naplnili násilím³¹⁵ a stále ma dráždia^{16 389 412 413}, a hľa ich, pristrkávajú¹⁰⁵ si k⁴¹⁴ nosu letorast⁴¹⁵. (18)Ja teda¹³⁴ zasa²²⁹ budem konať v popudení, moje oko nebude mať súcitú a nie že budem šetriť²³², a hoci budú¹⁶ v moje uši volať silným⁴¹⁶ hlasom, nebudem⁴⁷⁷ ich počuť.

9 I zvolal silným⁴¹⁶ hlasom v moje uši výrok: Priblížili⁴¹⁸ sa navštívenia^{419 420 421} mesta, takže^{3 422} každý⁴⁴ – nástroj^{181 182} záhuby^{248 423} v svoju ruku! (2)A hľa, cestou vrchnej brány, ktorá *bola* obrátená^{381 424} k severu, prichádzali šiesti muži a každý⁴⁴ v svojej ruke svoj nástroj^{181 182} skazy⁴²⁵, a vprostred nich jeden muž, oblečený plátennými rúchami⁴²⁶, a na jeho bokoch¹⁴⁴⁴ kalamár písára. I prišli a zastali vedľa oltára z mosadze³⁷. (3)A sláva⁸² Boha Isráela sa odniesla^{402 427} z kerúbov⁴²⁸, na ktorých⁶⁷ *bola*¹⁶, ku prahu⁴²⁹ domu a zavola⁴³⁰ na toho muža⁷⁰⁷, ktorý¹⁰ *bol* oblečený tými plátennými rúchami⁴²⁶, na ktorého bokoch¹⁴⁴⁴ *bol* ten kalamár písára, (4)a povedal k nemu Hospodin: Prejdi stredom mesta, stredom Jerúsálema, a vyznač⁴³¹ značku⁴³² na čelách tých ľudí⁴³³, ktorí¹⁰ vzdychajú a ktorí¹⁰ kvília^{434 1265} nado všetkými ošklivosťami²²¹, ktoré¹⁰ sa páchajú¹⁵¹ vprostred nich. (5)A k ostatným⁴³⁵ povedal v moje uši⁴³⁶: Prejdite mestom za ním a pobíjajte²⁰⁷, nech vaše oko nemá⁹⁸ súcitú a nech nešetríte^{98 232}, (6)starca, šuhaja a pannu a drobotinu, a ženy budete⁹³ zabíjať, do vyhubenia²⁴⁸, *ale* k žiadnemu³⁹⁴ človekovi^{433 437}, na ktorom *bude* tá značka⁴³², nech nepristupujete^{98 438}, a začínajte⁹³ od mojej svätyn²²⁹. Začali teda¹³⁴ starými ľuďmi⁴³³, ktorí *boli* v priečelí^{439 618 1817} domu; (7)a povedal k nim. Znečistite dom a nádvorie³⁹⁰ naplňte zabitými²⁵⁸,

vyjdite⁵³. Vyšli⁵³ teda¹³⁴ a dali sa v meste pobíjať²⁰⁷; (8)a za ich pobíjania²⁰⁷, keď³ som ja zvyšoval, sa stalo⁵, že³ som padol na svoju tvár a skríkol som⁴⁴⁰ a povedal som: Ach¹⁸⁸, Pane, Hospodine, či sa ty chystáš svojím vylietvaním¹⁴⁹ svojho popudenia na Jerúsalem¹⁶² vyhubiť^{485 248 249} všetok zvyšok²²³ Isráela? (9)A povedal ku mne: Nepravosť¹⁴⁸ domu Isráela a Júdu je vo veľmi veľkej miere⁴⁴¹ veľká a táto zem je¹⁶ naplnená krvou⁴⁴² a toto mesto je¹⁶ plné prevracania⁴⁴³ práva; veď vravia¹⁶: Hospodin opustil túto zem, a: Hospodin nevidí⁴⁰⁶. (10)Ja teda¹³⁴ zasa²²⁹ – moje oko nebude mať súcitú a nie že budem šetriť²³², ich cestu uvalím²³ na ich hlavu. (11)A hľa, ten muž, oblečený tými plátennými rúchami⁴³⁰, na ktorého bokoch¹⁴⁴⁴ *bol* ten kalamár, prinášal späť¹³²⁸ správu⁴⁴⁴ výrok: Spravil som podľa *toho*, čo si mi rozkázal.

10 I pozrel som, a¹⁵ hľa, na oblohe⁷⁰, ktorá *bola* nad hlavou kerúbov, sa nad nimi ukázal stáby kameň zafir, výzorom²⁶ ako podoba^{24 52} trónu, (2)i povedal k tomu mužovi oblečenému tými plátennými rúchami⁴²⁶, áno³, povedal: Vojdi do medzipriestorov súkolia^{2 445} dospodu voči kerúbom^{67 446} a naplň svoje hrste⁴⁴⁷ ohnivými uhlikmi⁴⁹ z priestorov medzi kerúbmi⁴⁴⁸; tie³ rozsyp na mesto. I vošiel pred mojimi očami; (3)a pri jeho, toho muža, vchádzaní stáli kerúbi sprava voči domu, a vnútorné³⁸⁰ nádvorie³⁹⁰ naplnil¹⁶ oblak¹⁹ (4)lebo³ keď sa sláva⁸² Hospodina *bola* pozdvihla⁴⁴⁹ z kerúbov^{67 428} na⁴⁵⁰ prah domu, naplnil sa⁴¹⁷ dom oblakom¹⁹ a nádvorie³⁹⁰ *bolo*¹⁶ vyplnené jasom²¹ slávy⁸² Hospodina (5)a zvuk⁷⁴ krídel kerúbov *bolo*¹⁶ počuť až do vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorie³⁹⁰, ako hlas Boha, Všemocného⁷⁵, pri jeho reči, (6)a keď on tomu mužovi, oblečenému tými plátennými rúchami⁴²⁶, rozkázal¹⁴² výrok: Vezmi oheň z medzipriestorov súkolia^{2 445}, z priestorov medzi kerúbmi⁴⁴⁸, stalo sa⁵, že on vošiel a zastal vedľa kolesa, (7)a jeden¹⁰ kerúb⁴⁵² vystrel¹⁰⁵ svoju ruku z priestorov medzi kerúbmi⁴⁴⁸ k ohňu, ktorý *bol* v priestoroch medzi kerúbmi⁴⁴⁸, a vyniesol¹⁶⁶ a dal do hrsti⁴⁴⁷ oblečeného tými plátennými rúchami⁴²⁶, ten³ vzal a vyšiel¹⁵³.

(8)A na kerúbach sa pod ich krídlami ukázala stáby ruka³⁷⁶ človeka, (9)i pozrel som, a¹⁵ hľa, vedľa kerúbov štyri kolesá, jedno koleso vedľa jedného kerúba a jedno koleso vedľa jedného kerúba, a výzor²⁶ tých kolies ako vzhľad²² kameňa chryzolit⁵⁷ – (10)a ich výzor²⁶, jedna podoba²⁴ ich štyroch²: ako by bolo koleso vprostred kolesa. (11)Pri svojom chodení⁵⁹ chodili⁵⁹ po ich⁶⁰ štyroch stranách³⁹, nezatáčali⁴² pri ich⁶⁰ chodení⁶¹, lež³⁰¹ k miestu¹³³, ku ktorému sa obracala³⁸¹ hlava⁴⁵³, išli za ňou, nezatáčali⁴² pri ich⁶⁰ chodení⁶¹. (12)A všetko ich telo⁴⁵⁴ a ich chrčty⁶⁸⁶, ich ruky, ich krídla aj kolesá boli plné očí, kolesá ich štyroch². (13)Ohľadne tých kolies⁴⁵⁵ – v moje uši⁴³⁶ sa⁴⁵⁶ im dal názov⁴⁵⁷: Smrť⁴⁴⁵. (14)A každý⁴⁵⁸ mal²⁷ stvoro tvár³⁰: Tvár jedna – tvár kerúba, a tvár druhá – tvár človeka, a tretia – tvár leva, a štvrtá – tvár orla⁴⁶. (15)A tí kerúbi sa pozdvihli⁴⁴⁹ – ony⁶⁷, tie bytosti^{25 67}, ktoré som uvidel pri rieke Kevár – (16)a pri chôdzi kerúbov išli kolesá vedľa nich, a pri povznášaní⁶⁵ krídel kerúbov na pozdvihnutie⁴⁴⁹ od povrchu zeme⁶⁶ ony tiež nezatáčali⁴² od⁴⁵⁹ nich; (17)pri ich státi⁷⁷ stáli⁷⁷ a pri ich pozdvihovaní⁴⁴⁹ sa pozdvihovali⁴⁴⁹, lebo v nich bol duch¹⁷ tých bytostí^{25 67 68 69}.

(18)A sláva⁸⁴ Hospodina odišla⁴⁶⁰ z prahu⁴²⁸ domu a zastala nad kerúbmi, (19)a kerúbi pred mojimi očami povzniesli⁶⁵ svoje krídla a pozdvihli sa⁴⁴⁹ od zeme; pri ich odchode⁴⁶⁰ – kolesá zároveň s nimi¹⁸³⁶, i zastalo to nad vchodom³⁷⁹ do východnej brány domu Hospodina, a sláva⁸² Boha Izráela odvrhu nad nimi. (20)Ony⁶⁷, tie bytosti^{25 67}, ktoré som uvidel pri rieke Kevár pod Bohom Izráela – tu³ som spoznal, že to⁴⁶¹ boli kerúbi – (21)štyria, každý⁴⁵⁸ mal²⁷ stvoro tvár³⁰ a každý⁴⁵⁸ mal²⁷ štyri krídla, a pod svojimi krídlami podobu²⁴ rúk človeka. (22)A podoba²⁴ ich tvári – to⁴⁶¹ boli tváre, ktoré som uvidel pri rieke Kevár, ich výzor²⁷ a ich samých; chodili každý⁴⁴ ku smeru svojej tváre.

11 A Duch¹⁷ ma vyzdvihol⁶⁵ a doniesol ma k východnej bráne³⁷⁸ domu Hospodina, ktorá¹⁰ bola obrátená³⁸⁴ k východu, a hľa, vo vchode³⁷⁹ do brány dvadsiati a piati muži, a vprostred nich som

uvidel Jaazanju, syna Azzúra, a Pelatjáhuá, syna Benájáhúá, vodcov⁴⁶² ľudu. (2)I povedal ku mne: Synu človeka, toto⁴⁶³ sú muži, ktorí¹⁰ zamýšľajú⁴⁶⁴ mrzkosť⁴⁶⁵ a ktorí¹⁰ radia zlými radami^{67 466} v tomto meste²²⁰, (3)ktorí¹⁰ vravia: Nie je to nablízku^{418 467} – budovať⁴⁶⁸ domy!⁴⁶⁹ Ono^{163 470} je kotol⁴⁷¹ a my mäso⁴⁷². (4)Preto prorokuj¹⁷⁸ proti nim¹⁶², prorokuj¹⁷⁸, synu človeka! (5)I padol¹⁶³ na mňa Duch¹⁷ Hospodina; ten^{3 430} ku mne povedal: Povedz: Takto povedal Hospodin: Tak ste povedali, dom Izráela, ale veci vystupujúce^{402 473} vo vašom duchu^{17 91}, to⁷ ja poznám¹⁶. (6)Rozmnožili ste v tomto meste svojich zabitých²⁵⁸, aj svoje ulice ste zabitými^{67 258} naplnili; (7)preto Pán, Hospodin, povedal takto: Vaši zabití²⁵⁸, ktorých ste v svojom strede nakládli¹⁶⁶ – mäso sú oni, a ono^{163 470} je kotol⁴⁷¹, ale vás sprostred neho¹⁶³ vynesiem⁵³. (8)Bojíte sa^{16 63} meča, ale meč na vás¹⁶² budem privádzať, vyhlásen²²⁵ Pánom, Hospodinom, (9)a vás budem sprostred neho^{163 470} vynášať⁵³ a vydávať vás v ruku cudziarov³⁵⁹ a vykonám medzi vami²²⁰ súdy²¹⁶. (10)Mečom budete padať, na pomedzí⁴⁷⁴ Izráela vás budem súdiť^{216 298}, i budete spoznávať, že ja som Hospodin. (11)Ono^{163 470} vám nebude kotlom^{348 471}, takže³ by ste vy boli vprostred neho^{163 470} mäsom³⁴⁸; budem vás, na pomedzí⁴⁷⁴ Izráela, súdiť^{216 298}, (12)i budete spoznávať, že Hospodin som ja, čo ste v mojich ustanoveniach^{475 476} nechodili¹⁶ a mojich práv²¹⁶ nevykonávali¹⁶, lež³ ste sa správali^{16 154} podľa práv²¹⁶ národov⁸⁶, ktoré sú zôkol-vôkol vás²⁰⁶. (13)A za môjho prorokovania¹⁷⁸ sa stalo⁵, že³ Pelatjáhuá, syn Benájú⁴⁷⁷, umrel, i padol som na svoju tvár a skríkol som⁴⁴⁴ silným⁴¹⁶ hlasom a povedal som: Ach¹⁸⁸, Pane, Hospodine, chystáš sa ty spraviť⁸⁵ úplný koniec^{176 233 478} zvyšku²²³ Izráela?

(14)I dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (15)Synu človeka, sú to tvoji bratia, tvoji bratia, ľudia⁴³³ tvojho príbuzenstva⁴⁷⁹ a všetok dom Izráela, on všetok³³⁷, o ktorých⁴⁸⁰ obyvatelia Jerúsáléma vravia¹⁶: Budte⁴⁸¹ vzdialení spred Hospodina²⁷⁴; ona – zem – bola⁴⁸² za vlastníctvo^{363 483} daná nám. (16)Preto povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Hoci som

ich vzdialil medzi národy⁸⁶ a hoci som ich rozptýlil⁴⁸⁴ po zemiach⁴⁸⁵, predsa³ som sa im v zemiach, kam prišli, *tak trochu*⁴⁸⁶ stal^{15 482} svätynou²²⁹. (17) Preto povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Áno³, chcem⁹³ vás zhromaždiť *spomedzi* národností⁸⁶ a pozberať⁴⁸⁷ vás zo zemí, po ktorých⁴⁸⁵ ste boli rozptýlení⁴⁸⁴, a dať vám pôdu²⁹⁶ Isráela, (18) i prídu ta a odstránia²⁷⁵ z nej všetky jej hnusoby²³⁰ a všetky jej oškľivostií²²¹, (19) a chcem⁹³ im dať jedno srdce a nového ducha¹⁷ chcem⁹³ dať vo vaše vnútro, a odstrániť²⁷⁸ z ich mäsa srdce z kameňa a dať im srdce z mäsa, (20) aby chodili v mojich ustanoveniach²⁷ a moje predpisy²¹⁶ zachovávali⁴⁸⁸ a vykonávali ich, i stanú sa⁵ mi ľudom³⁴⁸ a ja im budem Bohom^{348 489}. (21) A ktorých⁴⁹⁰ srdce chodí podľa srdca⁴⁹¹ ich hnusob²²⁷ a ich oškľivostií²²¹, ich cestu uvalím¹²³ na ich hlavu, vyhlásen²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(22) A kerúbi povzniesli⁶⁵ svoje krídla, a kolesá zároveň s nimi¹⁸³⁶, a sláva⁸² Boha Isráela nad nimi odvrchu; (23) i vystúpila⁴⁰² sláva⁸² Hospodina sponad stredú mesta a zastala nad vrchom, ktorý je od východu voči mestu. (24) A Duch¹⁷ ma pozdvihol⁶⁵ a doniesol ma vo videní^{26 492} v Božom Duchu^{17 149} do Kasdím^{11 12 13} k vyhnanectvu⁴, a videnie^{26 492}, ktoré som bol uvidel, sa odo mňa⁴²⁸ odnieslo^{402 427}; (25) i prehovoril som k vyhnanectvu⁴ o všetkých veciach⁴⁹³ Hospodina, ktoré mi ukázal.

12 I dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, ty bývaš vprostred spurného domu⁹⁵ tých, ktorí majú²⁷ oči na videnie a nie že vidia, a majú²⁷ uši na počutie a nie že počujú, lebo oni *sú* spurný dom⁹⁵. (3) A ty, synu človeka, si zaobstaraj¹⁵¹ batožinu¹⁸¹ na vystahovanie^{4 91 494} a stahuj sa⁴⁹⁵ za dňa pred ich očami, nech³ sa vystahuješ⁴⁹⁵ pred ich očami zo svojho miesta¹³³ na miesto¹³³ iné⁴⁹⁶, možno budú pozorovať⁴⁹⁷, lebo⁴⁹⁸ oni *sú* spurný dom⁹⁵. (4) A svoju batožinu¹⁸¹ nech vynášaš⁵³ za dňa pred ich očami ako batožinu¹⁸ na vystahovanie^{4 91 494} a ty budeš⁹⁸ vychádzať⁵³ navečer pred ich očami ako za vychádzaním^{153 1938} do vyhnanstva^{4 494}; (5) pred ich očami si kopaj skrze múr^{394 499} a vynášaj⁵³ skrze⁴⁹⁹. (6) Pred ich

očami poniesieš^{65 98 500} na pleci¹¹⁵³, v hustej tme budeš⁹⁸ vynášať⁵³; svoju tvár musíš⁹³ zakryť, takže⁶ nebudeš vidieť zem, lebo som tá spravil¹²³ znamením^{125 501} domu Isráela. (7) I zachoval som sa¹⁵¹ tak, podľa toho, ako mi bolo rozkázané; za dňa som vyniesol¹⁵³ svoju batožinu¹⁸¹ ako batožinu¹⁸¹ na vystahovanie^{4 91 494} a navečer som si rukou prekopal⁵⁰² múr³⁹¹; v hustej tme som vyniesol¹⁵³, na pleci¹¹⁵³ som niesol^{16 65 500} pred ich očami.

(8) A za rána sa ku mne dostalo⁵ slovo Hospodina, výrok: (9) Synu človeka, či k tebe nepovedali, dom Isráela, ten spurný dom^{95 104}: Čo ty robíš? (10) Povedz k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: Toto bremä^{65 503 504}, *to je* vládca^{370 505 506} v Jerúsaleme a všetok dom Isráela, tí⁷, ktorí *sú* vprostred nich. (11) Povedz: Ja som vaše znamenie⁵⁰¹. Podľa toho, čo som urobil, tak sa bude robiť im – pôjdu do⁵⁰⁷ vyhnanstva^{4 494}, do⁵⁰⁷ zajatia⁷⁶³, (12) a vládca^{370 505}, ktorý je vprostred nich, poniesie^{65 500} na pleci¹¹⁵³ v hlboké tme a bude vychádzať⁴⁵⁴; budú kopat skrze múr^{391 499} na vynášanie⁵³ skrze⁴⁹⁹; svoju tvár bude zakryvať, pretože on nebude smieť⁹³ okom⁵⁰⁸ uvidieť⁵⁰⁹ zem. (13) A chcem⁹³ na neho¹⁶² prestrieť¹⁰⁷ svoju sieť, takže bude polapený⁵¹⁰ v moju slučku⁵¹¹, a chcem⁹³ ho priviesť do Bávela⁵¹², zeme Kasdím^{11 12 13}, *ale* tú nebude môcť⁹³ vidieť a bude tam musieť⁹³ umrieť. (14) A všetko, čo *bude* zôkol-vôkol neho²⁰⁶, jeho pomoc⁵¹³ a všetky jeho čaty⁵¹⁴ budem do všetkých vetrov^{17 224} rozháňať⁴²⁰⁸ a za nimi tasiť meč, (15) i spoznajú, pri mojom rozptyľovaní^{149 484} ich medzi národy⁸⁶, keď³ ich budem rozháňať²⁰⁸ po zemiach⁴⁸⁵, že ja som Hospodin. (16) Ale chcem⁹³ z nich ponechať neveľa⁵¹⁵ ľudí⁴³³ pred⁵¹⁶ mečom⁹⁶, pred hladom⁹⁶ a pred morom⁹⁶, aby mohli⁹³ medzi národmi⁸⁶, kam prídu, vyrozprávať⁴⁵¹⁷ všetky svoje oškľivostií²²¹, i spoznajú, že ja som Hospodin.

(17) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (18) Synu človeka, nech svoj chlieb ješ⁹⁸ s trasením^{130 195 518} a svoju vodu piješ⁹⁸ s nepokojom^{195 519} a so starostou^{194 195}; (19) a k ľudu tejto zeme budeš⁹⁸ vraviť: Takto povedal Pán, Hospodin, o obyvateľoch Jerúsalema na pôde²⁹⁶ Isráela: Svoj

chlieb budú ješť so starostou^{194 195} a svoju vodu piť so strachom^{195 196}, lebo jeho¹⁶³ zem mus⁹³ spustnúť¹³⁷ byť zbavená⁵²⁰ svojej náplne pre⁵²¹ násilníctvo³¹⁵ všetkých, ktorí¹⁰ v nej bývajú, (20) a mestá, ktoré sú¹⁰ obývané, sa budú stávať rumoviskami^{239 262} a z nich bude spúšťou²⁹⁵, i budete spoznávať, že ja som Hospodin.

(21) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (22) Synu človeka, čo je toto za prípoved⁵²², ktorú máte^{27 523} na pôde²⁹⁶ Isráela, výrok: Dni sa pretahujú⁵²⁴ a každé videnie^{327 525} mizne^{16 526?} (23) Preto k nim povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Zruším²⁶⁴ túto⁵²⁷ prípoved⁵²², takže³ ju v Isráelovi už nebudú za prípoved⁵²² používať⁵²⁸, lež – prehovor k nim – : Priblížili sa⁴¹⁸ dni a splnenie⁵²⁹ všetkého videnia³²⁷; (24) lebo už vprostred domu Isráela nebude žiadneho³⁹⁴ klamného⁵³⁰ videnia^{327 531} ani úlisného⁵³² veštenia⁵³³. (25) Áno, budem hovoriť¹²⁸ ja, Hospodin, a slovo, ktoré ja budem hovoriť¹²⁸, sa bude aj uskutočňovať¹⁵¹, nebude sa už odkladať⁵³⁴, lebo vo vašich dňoch, vy spurný dom^{95 104}, budem hovoriť¹²⁸ slovo a uskutočňovať¹⁵¹ ho, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(26) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (27) Synu človeka, hľa, dom Isráela, tí vravia: Videnie³²⁷, ktoré on vidí^{327 535}, je na mnohé dni, áno³, on prorokuje^{16 178} o⁵³⁶ vzdialených časoch. (28) Preto k nim povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Žiadne³⁹⁴ moje slovo⁵²⁵ sa už nebude odkladať⁵³⁴; slovo, ktoré hovorím¹²⁸, sa bude aj uskutočňovať¹⁵¹, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

13 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, prorokuj¹⁷⁸ o prorokoch¹⁷⁴ Isráela, ktorí¹⁰ prorokujú¹⁷⁸, a povedz prorokujúcim¹⁸¹ zo svojho rozumu⁵³⁷: Počujte slovo Hospodina: (3) Takto povedal Pán, Hospodin: Beda⁵³⁸ na prorokov, ktorí sú¹¹ bezbožní⁵³⁹, ktorí sa riadia⁵⁴⁰ svojím duchom^{17 541} a nie že čo uvideli; (4) tvoji proroci, Isráel, sú¹⁶ ako líšky⁵⁴² v rumoviskách²³⁹. (5) Nie že ste vystúpili⁴⁰³ v prielomy⁵⁴³ alebo pred domom Isráela vymurovali⁵⁴⁴ múr^{545 546}, aby obstál^{388 547} v boji³³² v deň Hospodina. (6) Klam⁵³¹, lživú veštbu^{533 548 549} vi-

dia^{16 327 535} tí, ktorí¹⁰ vravia: Vyhlásené²²⁸ Hospodinom, a nie že ich Hospodin poslal, a budia¹⁶ čakanie na⁵⁵⁰ potvrdenie³¹⁶ slova; (7) či nie, že vidáte^{16 327 535} klamné⁵³⁰ videnie^{327 531 551} a vravievate¹⁶ lživú veštbu^{533 548 549}, keď³ vravíte: Vyhlásené²²⁵ Hospodinom, a nie že som ja prehovoril?

(8) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Za vaše hovoreníe klamu⁵³¹ a že vidáte^{16 327 535} lož⁵⁴⁹, preto, hľa, ja¹⁹¹, som proti vám¹⁷¹, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, (9) a moja ruka bude¹⁶ proti prorokom^{171 552}, ktorí¹⁰ vidajú^{328 535} klam⁵⁵¹ a ktorí¹⁰ veštia^{533 548 553} lož⁵⁴⁹; nebudú v rade⁵⁵⁴ môjho ľudu a nie že budú zapisovaní v súpisu domu Isráela a nie že budú na pôdu²⁹⁶ Isráela vstupovať (i budete spoznávať, že Pánom som ja, Hospodin), (10) pretože, a práve preto, že zvädzajú^{16 555} môj ľud, vraviac: Pokoj! – a pokoja niet; a jeden⁵⁵⁶ buduje stenu⁵⁵⁷, a hľa ich, omietajú ju vápnom⁵⁵⁸. (11) Povedz k tým, ktorí vápnom⁵⁵⁸ omietajú⁵⁵⁹, že³ to bude padať – nastane⁵ dravý⁵⁶⁰ lejak a vy, kamene krupobitia^{561 562}, budete padať a búrlivý víchor^{17 18 563} bude rozvracať⁵⁶⁴, (12) a hľa, múr³⁹¹ padne; či sa⁴⁵⁶ k vám nebude vravieť: Kde je tá omietka, ktorou ste omietali¹⁶? (13) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Áno³, budem rozvracať⁵⁶⁴ búrlivým víchrom^{17 18 563} v svojom popudení¹⁴⁹, a v mojom hneve¹⁴⁹ bude nastávať⁵ dravý⁵⁶⁰ lejak a v mojom popudení¹⁴⁹ kamene krupobitia^{561 562} na úplné skoncovanie^{176 233 478}. (14) Tak³ budem stŕhať⁵⁶⁵ ten múr³⁹¹, ktorý ste vápnom⁵⁵⁸ omietali¹⁶, a zrazím^{320 566} ho k zemi, takže³ bude odkrytý^{495 567} jeho základ, i padne a vprostred neho budete dochádzať konca^{176 233}, i budete spoznávať, že ja som Hospodin, (15) keď³ budem dovršovať¹⁷⁶ svoje popudenie proti tomu múru³⁹⁴ a proti tým^{10 568}, ktorí ho omietali vápnom⁵⁵⁸, a budem vám môcť⁹³ povedať: Niet toho múra³⁹¹ a niet tých¹⁰, ktorí ho omietali, (16) prorokov Isráela, ktorí¹⁰ prorokovali¹⁷⁸ o Jerúsaleme a ktorí¹⁰ preň^{163 245} vidali^{327 535} videnie³²⁷ pokoja, a pokoja nebolo, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(17) A ty, synu človeka, zameraj^{166 569} svoju tvár na dcéry¹⁷¹ svojho ľudu, ktoré¹⁰ sa robia prorokyňami^{178 570} zo svojho rozumu⁵³⁷, a prorokuj¹⁷⁸ proti nim¹⁶²

(18)a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Beda⁵³⁸ šijúcim obväzy⁵⁷¹ na všetky kľby⁵⁷² rúk⁵⁷³ a zhotovujúcim⁵⁵¹ závoje na hlavu každej veľkosti⁵⁷⁴ na lovenie duší! Chcete⁹³ loviť duše môjho ľudu² a svoje² duše nažive zachovať? (19)Ved³ ma voči môjmu ľudu za hrste⁵⁷⁵ jačmeňa a za kúštiky⁵⁷⁶ chleba zneuctievate^{17 360} na usmrcovanie duší, ktoré nemajú⁹³ umierať, a na zachovávanie nažive duší, ktoré nemajú⁹³ žiť, svojim luhaním^{549 577} môjmu ľudu, *tým, ktorí počúvajú lož*^{549!} (20)Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, *som* proti vašim obväzom^{171 571}, ktorými vy tam lovíte duše ako¹⁷⁴ vtáky⁵⁷⁸, a budem ich trhať z ich ramien⁴²⁸, a tie duše, ktoré vy lovíte, budem vypúšťať²⁵⁰, duše ako¹⁷⁴ vtáky⁵⁷⁸; (21)a budem trhať vaše závoje a vyprostovať svoj ľud z vašej ruky, takže³ už nebudú úlovkom^{348 511} vo vašej ruke, i budete spoznávať, že ja *som* Hospodin. (22)Pre⁵⁷⁹ skľučovanie⁵⁸⁰ srdca spravodlivého⁵⁸¹ podvodom⁵⁸², a nie že som mu ja utrpenie spôsobil⁵⁸³, a posilňovanie³²⁹ rúk zlovolného⁵⁸¹, aby *nebolo* návratu z jeho⁵⁸¹ zlej cesty na jeho⁵⁸¹ zachovanie nažive, (23)preto už nebudete vídať^{327 535} klam⁵³¹ a nie že ešte budete veštbu^{533 548 584} veštiť^{533 548 553}, lebo³ chcem⁹³ svoj ľud vyprostiť z vašej ruky, i budete spoznávať, že ja *som* Hospodin.

14 A prišli ku mne muži zo starších Izráela a usadli pred mojou tvárou; (2)a dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (3)Synu človeka, títo muži na svoje srdce nechali vystúpiť⁴⁰² svoje zahnojenosti²⁶⁰ a naproti svojej tvári⁵⁸⁵ dali prekážku¹⁵³, svoju nepravosť^{148 586}; či sa im vôbec⁵⁸⁷ mám⁹³ dávať dopytovať^{4588?} (4)Preto ich oslov⁵⁸⁹ a povedz k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: Ktokoľvek^{433 590} z domu Izráela, kto svoje zahnojenosti²⁶⁰ necháva vystúpiť⁴⁰² k svojmu srdcu⁵⁹¹, a prekážku¹⁵³, svoju nepravosť^{148 586}, kladie¹⁶⁶ naproti svojej tvári⁵⁸⁵, a príde ku prorokovi, ja, Hospodin, sa mu spravím odpoveďou⁵⁹² podľa toho^{7 593 594}, podľa množstva⁵⁹³ jeho zahnojenosti²⁶⁰, (5)za účelom chytenia⁵¹⁴ domu Izráela za ich srdce, pretože oni všetci³³⁷ skrze svoje zahnojenosti²⁶⁰ spredu mňa²⁷⁴ odpadli^{356 595}. (6)Preto k domu Izráela povedz: Takto

povedal Pán, Hospodin: Vráťte sa a odvráťte sa spreď svojich zahnojeností^{260 274} a spreď všetkých svojich oškľivosti^{221 274} odvráťte svoje tváre, (7)lebo ktokoľvek^{433 590} z domu Izráela a z cudzincov^{67 596}, ktorí v Izráelovi pobývajú^{67 596 597}, kto schádza⁵⁹⁸ z cesty za mnou a necháva svoje zahnojenosti²⁶⁰ vystúpiť⁴⁰² k svojmu srdcu⁵⁹⁵ a prekážku¹⁵³, svoju nepravosť^{148 586}, kladie¹⁶⁶ naproti svojej tvári⁵⁸⁵, a príde ku prorokovi dopytovať sa⁵⁹² u neho⁵⁹⁹ na mňa, ja, Hospodin, sa mu skrze⁶⁰⁰ seba budem robiť odpoveďou⁵⁹² (8)a proti onému človekovi⁴³³ budem obracať¹²⁴ svoju tvár a robiť ho hrôzou^{137 601} za znamenie a za prípovede^{522 602} a vytínať⁶⁰³ ho sprostred svojho ľudu, i budete spoznávať, že ja *som* Hospodin. (9)A ak sa prorok bude dávať¹²⁸ zviest⁶⁰⁴, aby vyslovil slovo, ja, Hospodin, nechám zviest^{604 605} oného proroka, a vztiahnem²⁹¹ na neho¹⁶² svoju ruku a budem ho chcieť⁹³ zahubiť⁶⁰⁶ sprostred svojho ľudu, Izráela. (10)I odnesú⁶⁶ si⁶⁰⁷ svoju nepravosť¹⁴⁸, ak⁶⁰⁷ nepravosť¹⁴⁸ toho, *kto*¹⁰ sa dopytuje⁵⁸⁸, tak^{607 608} bude nepravosť¹⁴⁸ proroka; (11)aby už neblúdili⁶⁰⁹, dom Izráela, od nasledovania mňa⁵⁹⁸ a už sa neznečisťovali všemožnými³⁹⁴ svojimi prestúpeniami^{188 610}, lež³ aby sa mi stali⁵ ľuďom³⁴⁸ a ja *aby som* im bol Bohom^{348 489}, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(12)A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (13)Synu človeka, ak zem⁶¹¹ voči mne bude hrešiť¹²⁸ dopúšťaním sa vyslovenej vierolomnosti⁶¹², takže³ na ňu¹⁶² vztiahnem²⁹¹ svoju ruku a zloím¹⁹² jej palicu chleba¹⁹³ a budem do⁶¹³ nej⁸⁴ posielat hlad a vytínať⁶⁰³ z nej ľudí⁶¹⁴ aj dobytok^{615 616}, (14)a vprostred nej sa vyskytnú⁵ títo traja muži, Nóach, Dániel a Jób, oni svojou spravodlivosťou budú môcť⁹³ vyprostiť svoje duše, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (15)Keby som tou zemou nechával prejsť zlú zver^{25 251}, takže³ by ju pripravili²⁵² o deti²⁵³, a stala by sa⁵ spúšťou²⁹², ktorou by nikto neprechádzal⁶¹⁷ z príčiny⁶¹⁸ tej zveri^{25 251}, (16)títo traja muži vprostred nej, *ako že ja som živý*, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, ak by²²⁸ synov a ak by²²⁸ dcéry mohli⁹⁵ vyprostiť! Len oni samotní⁶¹⁹ by boli vyprosto-

vaní, *ale* tá zem by sa stávala⁵ spúšťou²⁹². (17) Alebo, ak budem chcieť⁹³ na tú zem príviesť meč a povedať: Meč, budeš⁹⁸ prechádzať tou zemou a vytínať⁶⁰³ z nej ľudí⁶¹⁴ aj dobytok^{615 616}, (18) *a ak budú* vprostred nej títo traja muži, *ako že* ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, nebudú môcť⁹³ vyprostiť synov ani dcéry, len oni samotní⁶¹⁹ budú vyprostovaní. (19) Alebo, *ak budem chcieť*⁹³ do onej zeme vypustiť²⁴⁷ mor a vyliat' na ňu svoje popudenie v krvi na vytínanie⁶⁰³ ľudí⁶¹⁴ aj dobytku^{615 616} z nej, (20) *a ak budú* Nóach, Dániel a Jób vprostred nej, *ako že* ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, *ak budú*²²⁸ syna *alebo* *ak budú*²²⁸ dcéru môcť⁹³ vyprostiť! Oni svojou spravodlivosťou budú môcť⁹³ vyprostiť *len* svoje duše.

(21) Jednako Pán, Hospodin, povedal takto: Aj keď do Jerúsáléma vypustím²⁴⁷ svoje štyri ťažké⁶²⁰ súdy²¹⁶, meč a hlad a zlú zver^{25 251} a mor, na vytínanie⁶⁰³ ľudí⁶¹⁴ aj dobytku^{615 616} z neho¹⁶³, (22) predsa³, hľa, v ňom¹⁶³ bude ponechané čosi uniknúcich⁶²¹, ktorí¹⁰ budú vyvedení⁵³. Synovia a dcéry, hľa ich! Budú k vám vychádzať⁵³, i budete pozorovať⁴⁹⁷ ich cesty a ich skutky a budete sa môcť⁹³ potešiť²³⁶ ohľadne zla²⁸⁰, ktoré som uviedol na Jerúsálém, so všetkým, čo som naň¹⁶³ uviedol, (23) *a oni* vás budú potešovať²³⁶, keď budete pozorovať⁴⁹⁷ ich cesty a ich skutky, a budete vedieť, že nie nadarmo som spravil, čokoľvek⁶²² som v ňom¹⁶³ spravil, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

15 A dostalo⁵ sa ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, čím je drevo révy nado všetko drevo¹²⁷, leto-rasty⁴¹⁵, ktoré vznikli^{5 67} medzi drevinami⁶²³ lesa? (3) Či sa z neho berie drevo na spracovanie¹⁵¹ na výrobok^{624 625}? Alebo z neho berú kolík⁶²⁶ na zavesenie akéhokoľvek³⁹⁴ náčinia^{181 182}? (4) Hľa, dáva sa¹⁶ za potravu ohňu, oheň strávi³³⁶ oba jeho konce, aj jeho stred zhorí⁶²⁷; či sa hodí⁶²⁸ na výrobu⁶²⁴? (5) Hľa, keď je⁶²⁹ neporušené⁶³⁰, nemôže⁹³ sa na výrobok⁶²⁴ spracovať¹⁵¹; to-bôž, keď ho strávi³³⁶ oheň a zhorí⁶²⁷, či sa ešte potom³ spracuje¹⁵¹ na výrobok⁶²⁴?

(6) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Ako drevo révy medzi stromovím⁶³¹ lesa, ktoré som dal za potravu ohňu, tak vydám

obyvateľov Jerúsáléma (7) a budem namierovať¹²⁴ svoju tvár proti nim; z ohňa vyjdú a oheň ich bude stravovať⁴³⁶, i budete spoznávať, pri mojom obrátení^{149 166} mojej tváre proti nim, že ja som Hospodin. (8) *A túto zem budem robiť*¹²⁴ spúšťou^{126 292}, keďže sa dopustili vyslovenej vierolomnosti⁶¹², vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

16 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, upovedom Jerúsálém o jeho¹⁶³ okľivosťiach^{221 497}, (3)⁶³² i povedz: Takto povedal Pán, Hospodin, Jerúsálému⁶³³: Tvoj pôvod^{634 1025} a tvoj rod⁶³⁵ je zo zeme Kenáaného⁶³⁶, tvoj otec bol Emóri⁶³⁶ a tvoja mať Chittíjka⁶³⁷; (4) a tvoje narodenie⁶³⁵ v deň, keď si bola porodená, – tvoja pupočná šnúra⁶³⁸ nebola zrezaná⁶⁰³ a nie že si bola na očistenie vo vode umytá⁶³⁹, soľou potretá⁶⁴⁰ si vôbec⁶⁴¹ nebola a nie že si vôbec⁶⁴¹ bola v plienky zavinutá; (5) oko s³⁰⁰ tebou nepocítilo súcit na spravenie ti jednej z týchto vecí, na zlútovanie sa^{232 642} nad tebou, lež³ si bola vyhodená na tvár⁶⁴³ poľa v pohŕdaní^{152 644} tvoujou osobou^{645 646} v deň, keď si bola porodená.

(6) I prešiel som pomimo teba⁶⁴⁷ a uvidel som ťa, váľajúcu sa v svojej krvi⁴⁴², a povedal som ti, v tvojej krvi⁴⁴²: Ži⁶⁴⁸! áno³, povedal som ti, v tvojej krvi⁴⁴²: Ži⁶⁴⁸! (7) Spravil som¹²⁴ ťa desatisícimi¹²⁶ ako bylinstvo⁸⁰⁷ poľa, i vyvinula⁶⁴⁹ si sa⁶⁵⁰ a vyrástla si a dospela⁶⁵¹ si v plnosť krásy⁶⁵²; prsníky nadobudli tvar¹⁷⁰ a tvoj vlas zbujnel⁶⁵³, *ale ty* – nahá, áno³, obnažená. (8) I prešiel som pomimo teba⁶⁴⁷ a uvidel som, že¹⁵ hľa, tvoj čas – čas milovania^{563 654 655}, i rozprestrel som¹⁰⁷ nad tebou svoje krídlo a prikryl som tvoju nahotu, a odprisahal som ti a vstúpil som v zmluvu s tebou, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, i stala si sa⁵ mojou². (9) A umyl⁶⁵⁹ som ťa vo vode a spláchol som^{560 656} z teba⁴²⁸ tvoju krv⁴⁴² a pomazal som⁶⁵⁷ ťa olejom, (10) a obliekol som ťa pestrým vyšívaním⁶⁵⁸ a obul som ťa v jazvečinu⁶⁵⁹ a opásal⁶⁶⁰ som ťa kmentom⁶⁶¹ a pokrýl som ťa hodvábom (11) a ozdobil^{352 662} som ťa ozdobami^{67 352}, áno³, dal som náramky na tvoje ruky a reťaz⁶⁶³ na tvoj krk (12) a dal som krúžok⁶⁶⁴ na tvoj nos a náušnice⁶⁶⁵ na tvoje

uši a nádhernú⁶⁶⁶ korunu^{667 668} na tvoju hlavu. (13) Tak³ si sa ozdobil^{352 662} zlatom a striebrom a tvoje oblečenie – kment⁶⁶¹ a hodváb a pestré vyšívanie⁶⁵⁸; jedávala si¹⁶ jemnú múku a med a olej, i skrásnela si vo veľmi veľkej miere⁴⁴¹ a stala si sa súcou⁶²⁸ na kráľovanie⁶⁶⁹, (14) i vyšla⁵³ tvoja⁶⁷⁰ vychýrenosť⁶⁷¹ medzi národy⁸⁶ pre tvoju krásu¹⁴⁹, lebo ona bola dokonalá mojou skvelosťou⁶⁷², ktorú som na teba vložil¹⁶⁶, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(15) A dala si sa dôverovať⁶⁷³ svoju krásu a smilniť²⁷³ na základe svojej vychýrenosti⁶⁷¹ a vylievať svoje smilstvá⁶⁸⁰ na každého mimoidúceho, jemu sa *ich* dostávalo⁵; (16) a vzala si zo svojich rúch a narobila si si strakatých výšin^{256 674} a smilnila si^{16 273} na nich – *veci, ktoré* sa nestávajú⁶⁷⁵, čoho³ nesmie⁹³ byť! (17) A vzala si nádherné⁶⁶⁶ predmety^{181 668} zo zlata a zo striebra, ktoré som ti dal, a narobila si si zobrazení mužského pohlavia a s nimi¹⁹⁵ si sa dala smilniť²⁷³; (18) a vzala si svoje pestro vyšívané rúcha⁶⁷⁶ a pokryla si ich, a môj olej a moje kadivo^{407 677} si dala pred ich tvár, (19) a môj chlieb⁶⁷⁸, ktorý som ti dal, jemnú múku a olej a med, *ktorým* som ťa krmil¹⁶, i to⁷ si dávala¹⁶ pred ich tvár na lúbeznú²⁹⁰ vôňu; tak³ sa dialo^{5 16}, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (20) A vzala si svojich synov a svoje dcéry, ktorých si mi porodila, a obetovala¹⁶²¹ si ich im na strávenie^{333 679}. Či *je to* z tvojho smilstva⁶⁸⁰ málo, (21) že³ si pohubila¹⁸⁵³ moje deti¹⁸⁶ a vzdala si sa ich prevedením¹⁴⁹ ich k nim⁶⁸¹? (22) A pri všetkých svojich oškľivostiach²²⁴ a svojich smilstvách⁶⁸⁰ si si nepripomenula dni svojej mladosti¹⁸⁹, keď si bola⁶²⁹ nahá, áno³, obnažená, válala si sa^{16 682} v svojej krvi⁶⁸³.

(23) A po všetkom tomto tvojom zle^{281 684} sa stalo⁵ (beda⁶⁸⁵, beda⁶⁸⁵ ti, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom), (24) že³ si si zbudovala vyvýšeninu⁶⁸⁶ a zriadila¹⁵¹ si si návršie⁶⁸⁷ na každom priestranstve⁶⁸⁸, (25) na každom nároží⁶⁸⁹ ulice^{690 691} si si zbudovala⁶⁹² návršie⁶⁸⁷ a zohavila^{221 693} si svoju krásu, lebo si sa dala rozťahovať⁶⁹⁴ svoje nohy každému mimoidúcemu; tak³ si množila¹⁶ svoje smilstvá⁶⁸⁰. (26) Zašla si⁶⁹⁵ smilniť²⁷³ aj¹³⁴ k synom Egypta, svojim susedom⁶⁹⁶, telnatým⁶⁹⁷, a množila¹⁷ si

svoje smilstvá⁶⁸⁴ dráždiť⁴¹² ma. (27) A hľa, vzťahol som^{291 482} proti tebe¹⁶² svoju ruku a ukrátil^{231 482 698} tvoj prídeľ^{476 699} a vydal⁴⁸² ťa v svojvôľu^{153 700} nenávidiacich ťa, dcér Pelištín¹¹, ktoré¹⁰ sa hanbia⁷⁰¹ pred tvojou cestou^{96 702} necudnosti^{703 704}. (28) Zašla si⁶⁹⁵ smilniť²⁷³ aj¹³⁴ k synom Aššúra^{705 706}, lebo si bola nenásytá⁷⁰⁷, a dala si sa smilniť²⁷³ s nimi a predsa²²⁹ si sa nenásýtila, (29) i rozmnožila si svoje smilstvá⁶⁸⁰ k zemi kupectva⁷⁰⁸, do Kasdím^{71 12 13}, a ani týmto si sa nenásýtila. (30) Aké⁷⁰⁹ uvádznuť⁷¹⁰ je tvoje srdce⁷¹¹, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, podľa tvojho⁷¹² páchania¹⁵¹ všetkých týchto vecí, činnosti²⁷⁰ panovačnej smilnej²⁷³ ženy, (31) podľa tvojho⁷¹² budovania svojej vyvýšeniny⁶⁸⁶ na nároží⁶⁸⁹ každej ulice^{690 691}, že³ si zriadila¹⁵¹ na každom priestranstve⁶⁸⁸ svoje návršie⁶⁸⁷! Ale v pohrdaní odmeňovaním^{713 714} si sa neprejavila⁵ ako neviestka²⁷³; (32) si cudzoložiaci žena, ktorá¹¹ si miesto svojho muža berie⁷¹⁵ nepatričných^{356 716}. (33) Všetkým neviestkam²⁷³ dávajú dar⁷¹⁷, ale ty svoje dary⁷¹⁷ dávaš¹⁶ všetkým svojim milovníkom, áno³, obdarúvaš⁷¹⁸ ich (aby k tebe prichádzali⁷¹⁹ zo všetkých strán⁷²⁰), pre⁷²¹ svoje⁷²² smilné túžby^{149 680 723 724}; (34) áno³, prejavil sa⁵ pri tebe v tvojich smilstvách⁶⁸⁰ opak^{179 725} *iných* žien¹²⁷, lebo³ za tebou *nik* nechodí¹⁶ smilniť^{273 276}, a svojím dávaním odmeňovania⁷¹⁴, a že sa odmeňovanie⁷¹⁴ nedáva¹⁶ tebe, tým³ si sa prejavila⁵ ako¹⁷⁴ opak^{179 725}.

(35) Preto, neviestka²⁷³, počuj slovo Hospodina: (36) Takto povedal Pán, Hospodin: Pre⁷²¹ vylievanie tvojej mosadze^{37 726} a že tvoja nahota je odhaľovaná^{495 567} pri tvojich smilstvách⁶⁸⁰ pred tvojimi milovníkmi⁷²⁹ a predto všetkými zahnojenosťami^{260 729} tvojich oškľivostí²²¹, a za krv^{361 442} tvojich detí¹⁸⁶, ktorú⁷²⁷ si im dávala¹⁶, (37) preto, hľa, chystám sa zhromaždiť⁸⁵ všetkých tvojich milovníkov, ku ktorým si bola¹⁶ prívetivá⁷²⁸, áno³, všetkých, ktorých si milovala¹⁶, ku všetkým⁷²⁹, ktorých si nenávidela¹⁶, áno³, chcem⁹³ ich zhromaždiť pred tebou⁷²⁹ zo všetkých strán⁷²⁰ a odhaliť^{495 567} voči nim tvoju nahotu, túž nech uvidia⁹⁸, všetku tvoju nahotu, (38) a budem ťa súdiť^{216 298} súdmi²¹⁹ *žien*¹²²⁴ cudzoložiacich a *žien*¹²²⁴ prelievajúcich

krv; a robíť¹²⁴ ťa krvou¹²⁶ popudení a žiarlivosti⁷³⁰, (39) a vydávať ťa v ich ruku, nech³ strhnú⁵⁶⁵ tvoju vyvýšeninu⁶⁸⁶, nech³ povalia⁷³¹ tvoje návršia⁶⁸⁷, a vyzlečú ťa z tvojich rúch a poberú tvoje nádherné⁶⁶⁶ predmety^{481 672} a nechajú ťa ležať⁴²³⁵ nahú, áno³, obnaženú. (40) A vyvedú⁴⁰² proti tebe¹⁶² zídienie⁷³² a zahádzu⁷³³ ťa kameňmi⁷³⁴ a rozsekajú⁷³⁵ ťa svojimi mečmi (41) a tvoj dom ohňom vypália²¹⁵ a pred očami mnohých žien proti tebe vykonajú súdy²¹⁶, i pohnem ťa ustať²⁶⁴ od smilnenia^{276 736} a ani odmeňovanie⁷¹⁴ už nebudeš dávať. (42) Tak³ budem utišovať²³⁵ svoje popudenie proti tebe¹⁸² a moja žiarlivosť od teba odstúpi²⁷⁵, i budem sa môcť⁹³ upokojiť⁷³⁷ a nie že sa ešte budem mrziť^{412 738}, (43) že si si nepripomenula dni svojej mladosti¹⁸⁹ a všetkými týmito vecami si mi pôsobila¹⁶ rozčúlenie^{519 739}, takže³ ja zasa²²⁹, hľa⁷⁴⁰, tvoje cesty ti uvalím¹²⁴ na hlavu, vyhlásené⁶²²⁵ Pánom, Hospodinom, aby si sa už nedopustila¹⁵¹ tejto necudnosti⁷⁰³, ktorá je nado všetky tvoje oškľivosti²²¹.

(44) Hľa, každý, kto¹⁰ používa prípo-ved^{522 528}, bude o tebe¹⁶² používať prípo-ved^{522 528} výrok: Podľa svojej matky je jej dcéra. (45) Ty si dcéra svojej matky, pohrdnuvšej^{644 645 741} svojím mužom a svojimi deťmi^{186 742}, a ty si sestra svojich sestier, ktoré pohrdli^{644 645 741} svojimi mužmi a svojimi deťmi^{186 742}, vaša matka bola Chittíjka⁶³⁷ a váš otec Emóř⁶³⁶, (46) a tvoja staršia⁷⁴³ sestra je Šómron, ona a jej dcéry⁷⁴⁴, ktorá¹⁰ býva na tvojej lavici, a tvoja sestra, mladšia⁷⁴³ od teba, ktorá¹⁰ býva tebe sprava, je Sodoma a jej dcéry⁷⁴⁴, (47) no nie, že by si bola chodila¹⁶ ich cestami a správala sa^{16 151} podľa ich oškľivosti²²¹, ako by to bolo púhou⁷⁴⁵ maličkosťou⁷⁴⁶, lež³ si sa na všetkých svojich cestách¹⁴⁹ nad ne¹²⁷ skazila²⁵². (48) Ako že ja som živý, vyhlásené⁶²²⁵ Pánom, Hospodinom, ak sa správala^{16 151 228} Sodoma, tvoja sestra, ona a jej dcéry⁷⁴⁴, tak ako si sa správala^{16 151} ty a tvoje dcéry⁷⁴⁴! (49) Hľa, toto bola⁵ nepravosť¹⁴⁸ Sodomy, tvojej sestry: Spupnosť^{354 364} a presýtenosť chlebov^{91: 682}, a pri nej a pri jej dcérach⁷⁴⁴ bola^{5 16} bezstarosťnosť⁷⁴⁷ kludu^{737 748} a nie že posilnila^{329 749} ruku úbohého⁷⁵⁰ a nemejetného⁷⁵¹, (50) a vyvyšovali sa^{16 752} a pácha-li^{16 151} oškľivosti²²¹ pred mojou tvárou⁷⁵³,

takže³ som ich odstránil²⁷⁵, akonáhle som to zistil⁷⁵⁴. (51) A Šómron nezhešila ani tolko ako polovicou tvojich hriechov, lež³ ty si svoje oškľivosti²²¹ nad ne^{127 755} rozmnožila, takže³ si svoje sestry spravodlivými urobila všetkými svojimi oškľivosťami²²¹, ktorých si napáchala¹⁵¹; (52) nes⁶⁵ svoju hanbu^{701 756} priam ty, ktorá si nastúpila⁷⁵⁷ za svoje sestry⁷⁵⁸ svojimi⁷⁵⁹ hriechmi, ktorými si nad ne^{127 755} napáchala oškľivosti^{224 693 760}; sú spravodlivejšie od teba¹²⁷, áno³, priam ty bud' potupená^{345 761} a nes⁶⁵ svoju hanbu^{701 756} v svojom urobení¹⁴⁹ svojich sestier spravodlivými.

(53) Ale chcem⁹³ odvrátiť ich zajatie^{762 763}, zajatie^{762 763} Sodomy a jej dcér⁷⁴⁴ a zajatie^{762 763} Šómron a jej dcér⁷⁴⁴ a vprostred nich zajatie^{762 763} tvojho zajatectva^{762 763}, (54) aby si niesla⁶⁶ svoju hanbu^{701 756} a zahabla sa⁷⁰¹ ohľadne všetkého⁷⁶⁴, čo si napáchala¹⁵¹, pri svojom potešovaní²³⁶ ich. (55) A tvoje sestry, Sodoma a jej dcéry⁷⁴⁴, sa budú vracat' k svojej prvotnosti⁷⁶⁵, a Šómron a jej dcéry⁷⁴⁴ sa budú vracat' k svojej prvotnosti⁷⁶⁵, a ty a tvoje dcéry⁷⁴⁴ sa budete vracat' k svojej prvotnosti⁷⁶⁵, (56) hoci³ v deň tvojej spupnosti^{353 363} tvoja sestra Sodoma nebola¹⁶ hodná⁷⁶⁶ zmienky^{367 767} v tvojich ústach, (57) skôr ako bolo odhalované^{495 567} tvoje zlo²⁷⁸, tak ako²²⁵ v čas potupy od dcér Aráma^{706 768} a všetkých zôkol-vôkol toho⁷²⁰⁶, dcér Pelištím¹¹, ktoré¹⁰ tebou pohrdajú^{769 770} zo všetkých strán^{720 771}. (58) Svoju necudnosť⁷⁰³ a svoje oškľivosti²²¹ – odnesieš⁶⁵ si ich ty, vyhlásené⁶²²⁵ Hospodinom, (59) lebo Pán, Hospodin, povedal takto: Áno³, naložím¹⁵¹ s tebou podľa toho, čo si spravila, keď si prisahovala⁷⁷² opovrhla na porušenie zmluvy.

(60) Ale ja si budem pripomínať svoju zmluvu s tebou v dňoch tvojej mladosti¹⁸⁹ a ustanovovať³¹⁶ vzhľadom na teba zmluvu večnú⁷⁷³, (61) i pripomenieš si svoje cesty a budeš sa hanbiť⁷⁰¹ pri svojom prijímaní svojich sestier, starších⁷⁴³ od teba s mladšími^{743 774} od teba, i chcem⁹³ ti ich dať za dcéry, no³ nie pre tvoju zmluvu⁵²⁵. (62) A keď svoju zmluvu s tebou budem ustanovovať³¹⁶, spoznáš⁴¹⁷, že ja som Hospodin, (63) aby si si pamätala a bola zahabnená^{345 761} a nemala⁷⁷⁵ už prečo otvárať

ústa⁷⁷⁶ z príčiny⁶¹⁸ svojej hanby^{701 756}, pri mojom zadostučínení^{777 778} ohľadne teba, ohľadne všetkého, čo si napáchala¹⁵¹, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

17 I dostalo⁵ sa ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, daj hádať hádanku a za prípedov použi⁵²⁸ príped⁵²² k domu Isráela (3) a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Na Levánón⁷⁷⁹ prišiel veľký orol⁴⁶, veľkých krídel, dlhých letiek^{67 780}, plného⁷⁸¹ peria⁷⁸², ktorý mal²⁷ pestrú šatu^{658 783}, a vzal najvyšší výhonok⁷⁸⁴ cédra, (4) otrhal vrcholky^{67 689} jeho odnoží a vniesol ho do zeme kupectva⁷⁰⁸, vsadil¹⁶⁶ ho v mesto kramárov¹³²¹; (5) a vzal zo semena⁷⁸⁵ tej zeme a dal ho v osevné pole⁷⁸⁶, vzal k mnohým vodám, vsadil¹⁶⁶ ho ako vrbu⁷⁸⁷. (6) I vzklíčilo⁶⁵³ a stalo sa⁵ rozvetvujúcou sa⁷⁸⁸ révou³⁴⁸ nízkeho vzrastu^{574 782}, majúcou otáčať³⁸¹ svoje vetvy⁷⁸⁹ k nemu⁷⁹⁰, a jeho korene boli pod ním^{790 791}; áno³, stalo sa⁵ révou³⁴⁸ a vytvorilo¹⁵¹ haluze⁷⁹² a vypustilo²⁴⁷ lístie⁷⁹³. (7) A vyskytol sa⁵ iný⁴⁹⁶ veľký orol⁴⁶ veľkých krídel a hojného⁸¹⁹ peria⁷⁸², a hľa, tá réva ohla⁷⁹⁴ svoje korene naproti^{162 795} nemu⁷⁹⁶ a pristrčila¹⁰⁵ mu⁷⁹⁷ svoje vetvy⁷⁸⁹ od záhonov svojej výsadby, aby ju zavlažoval^{388 798}. (8) Ona bola zasadená do dobrého poľa, ku mnohým vodám, na vytváranie¹⁵¹ letorastov^{67 799} a na nesenie⁶⁵ ovocia, aby sa stala^{5 388} ušľachtilou⁸⁰⁰ révou³⁴⁸. (9) Povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Má⁹³ prospievať^{4628 801}? Či sa nemajú^{93 802} vytrhať⁸⁰³ jej korene a obdriať⁸⁰⁴ jej ovocie, nech³ vyschne⁸⁰⁵? Na všetkých listoch⁸⁰⁶ svojho vzrastu^{653 807} bude vysychať⁸⁰⁵, a nie silným⁴¹⁶ ramenom a mnohým ľudom bude možno ju od jej koreňov vyzdvihnúť⁴⁶⁵. (10) A hľa, súc zasadená, či sa bude dariť⁸⁰¹? Či za nárazu^{320 566 808} vetra¹⁷ od východu proti nej nebude celkom⁸⁰⁹ vysychať⁸⁰⁵? Na záhonoch svojho vzrastu^{653 807} bude vysychať⁸⁰⁵.

(11) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (12) Nože³⁸⁴ povedz tomu spurnému domu⁹⁵: Či neviete¹⁶, čo tieto veci znamenajú? Povedz: Hľa, prišiel v Jerúsalem kráľ Bávella^{512 706} a vzal jeho¹⁶³ kráľa a jeho¹⁶³ kniežatá⁴⁶² a zaviedol ich k sebe do Bávella⁵¹²; (13) a vzal zo semena kráľovstva a uzavrel s ním zmluvu⁸¹⁰

a uviedol ho v prísahu⁷⁷², a vzal vodcov⁸¹¹ zeme, (14) aby kráľovstvo bolo³⁸⁸ nízke⁸¹², aby nebolo povznášania⁶⁵ seba, na zachovávanie⁴⁹² jeho zmluvy, na svoje udržanie⁸¹³. (15) Ale vzbúril sa proti nemu poslaním svojich poslov⁸¹⁴ v Egypt, aby mu dali kone a mnoho⁸¹⁵ ľudu; či má⁹³ prospievať^{4628 801}? Či má vyviaznuť, kto¹⁰ robí tieto veci? Ved³ porušil zmluvu, vyviazne teda¹³⁴? (16) Ako že ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, ak nebude²²⁸ v mieste¹³³ kráľa, ktorý¹⁰ ho v kraľovanie uviedol⁸¹⁶, ktorého⁸¹⁷ prísahou⁷⁷² opovrhol, ktorého⁸¹⁷ zmluvu porušil, u neho vprostred Bávella⁵¹² musieť⁹³ umrieť, (17) a nie že pre neho faraón s veľkou vojenskou mocou^{149 195 818} a s početným⁸¹⁹ zidením^{149 195 732} bude môcť⁹³ čo spraviť v boji^{149 332}, navršovaním¹⁶⁵ násypu a budovaním obliehacieho valu na vytínanie⁶⁰³ mnohých žití¹⁵⁰. (18) Áno³, prísahou⁷⁷² opovrhol na porušenie zmluvy, áno³, hľa, podal svoju ruku a spáchal¹⁵¹ všetky tieto veci; nebude môcť⁹³ vyviaznuť. (19) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Ako že ja som živý, ak nebudem²²⁸ svojo⁸¹⁷ prísahu⁷⁷², ktorou opovrhol, a svoju zmluvu, ktorú porušil, áno³, uvalovať¹²⁴ na jeho hlavu! (20) A chcem⁹³ na neho¹⁶² prestrieť¹⁰⁷ svoju sieť, takže³ bude polapený⁵¹⁰ v moju slučku⁵¹¹, a chcem⁹³ ho priviesť do Bávella⁵¹² a súdiť^{216 298} sa s ním tam za jeho vierolomnosť^{612 820}, ktorej sa proti mne vierolomne dopustil⁶¹²; (21) a všetci jeho utečenci vo všetkých jeho čatách⁵¹⁴ budú padať mečom, a ktorí¹⁰ budú zvyšovať, budú roztrusovaní^{107 821} do všetkých vetrov^{17 224}, i budete spoznávať, že som prehovoril ja, Hospodin.

(22) Takto povedal Pán, Hospodin: A ja vezmem z najvyššieho výhonka⁷⁸⁴ vznosného⁸²² cédra a vsadím¹²⁴, z vrcholkov^{67 689} jeho odnoží chcem⁹³ utrhnúť jeden útlý⁸²³, ktorý³ ja zasadím na vysoký a strmiaci⁸²⁴ vrch (23) v pohorí⁸²⁵ výsosti Isráela, i vznesie⁶⁵ letorasty^{67 799} a vytvorí¹⁵¹ ovocie a stane sa⁵ ušľachtilým⁸⁰⁰ cédom³⁴⁸, a usadí sa^{696 826} pod ním všemožné³⁹⁴ vtáctvo⁸²⁷, všemožné³⁹⁴ okriedené⁸²⁸ sa bude usadzoval^{696 826} v tóni jeho vetiev⁷⁸⁹. (24) A všetky stromy²⁸⁸ poľa spoznajú, že ja, Hospodin, ponížujem^{16 812 829} strom²⁸⁸ vysoký, vyvyšu-

jem^{16 752} strom²⁸⁸ nízky⁸¹², vysušujem^{16 805} strom²⁸⁸ zelený⁸³⁰ a k rozkvetu⁸³¹ privádzam¹⁶ strom²⁹¹ suchý^{805 832}. Prehovoril som ja, Hospodin, a vykonám *to*.

18 I dostalo sa ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Čo vy *to* máte^{27 523} na pôde²⁹⁶ Izráela, za prípoved⁵²² používajú⁵²⁸ túto prípoved⁵²², výrok: Otcovia jedávali kyslé⁸³³ hrozno a trpnu⁸³⁴ zuby synov? (3) Ako že ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, ak budete²²⁸ ešte na používanie za prípoved^{522 528} mať^{27 523} túto prípoved⁵²² v Izráelovi! (4) Hľa, všetky duše, ony *patria* mne, ako duša otca, tak⁸³⁵ aj¹³⁴ duša syna, ona *patrí* mne; duša, ktorá¹⁰ hreší, tá⁷ musí⁹³ umrieť, (5) a každý⁴⁴, ak je spravodlivý a vykonáva¹⁶ právo²¹⁶ a spravodlivosť, (6) na vrchoch nejedáva^{16 836} a svoje oči nepovznáša^{16 65} k zahnojenosti²⁶⁰ domu Izráela, a neznečisťuje¹⁶ ženu svojho blížneho⁸³⁷ a k žene v odlúčení^{347 838} sa nepribližuje⁴¹⁸ (7) a nikoho⁴³³ neutiska⁸³⁹, svoje⁸¹⁷ zálohy^{67 840} dlžníkom⁶⁷ vracia, nijako⁸⁴¹ neolupuje⁸⁴², svoj chlieb⁶⁷⁸ dáva hladnému a nahého prikrýva rúchom, (8) nepožičiava¹²⁴ na úrok⁸⁴³ a nie že berie prirážku⁸⁴⁴, od bezprávia¹⁵² svoju ruku odvracia, vykonáva správny⁸⁴⁵ rozsudok^{216 846} medzi človekom⁴³³ a človekom⁴³³, (9) chodí v mojich ustanoveniach²¹⁷ a zachováva^{16 488} moje predpisy²¹⁶ na uskutočňovanie¹⁵¹ vernosti⁸⁴⁶, ten⁷ je spravodlivý, istotne⁸⁴⁷ bude žiť, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(10) No³ ak splodí syna násilníka³⁵⁹, prelievajúceho krv, ktorý³ bude páchať^{16 151}, ach^{284 848}, *viac* od jednej^{127 849} z týchto vecí (11) (hoci³ on⁸⁵⁰ žiadnu³⁹⁴ z týchto vecí nespáchal¹⁵¹), ak bude aj na vrchoch jedávať^{16 836} a ženu svojho blížneho⁸³⁷ znečisťovať¹⁶, (12) úbohého⁷⁵⁰ a nemajetného⁷⁵¹ utískat'^{16 839}, nehanebne⁸⁴¹ olupovať^{16 842}, zálohov^{67 840} nebude vracat'¹⁶ a k zahnojenosti²⁶⁰ bude svoje oči povznášať^{16 66}, oškľivosti^{67 221} páchať^{16 151}, (13) požičívať^{16 124} na úrok⁸⁴³ a brať¹⁶ prirážku⁸⁴⁴ – a žiť¹⁶? Nebude žiť; napáchal¹⁵¹ všetkých týchto oškľivosti²²¹, istotne⁸⁴⁷ bude musieť⁹³ umrieť, jeho krv^{442 851} bude na ňom.

(14) No³ hľa, ak splodí syna, ktorý³ uvidí všetky hriechy svojho otca, áno³, uvidí a nie že bude podľa nich konať,

(15) na vrchoch nebude jedávať^{16 836} a svoje oči k zahnojenosti²⁶⁰ domu Izráela nebude povznášať^{16 65}, ženu svojho blížneho⁸³⁷ nebude znečisťovať¹⁶ (16) a nie že bude koho⁴³³ utískat'^{16 839}, zálohy^{67 840} si nebude dávať¹⁶ skladať⁸⁵² a nijako⁸⁴¹ nebude olupovať^{16 842}, svoj chlieb⁶⁷⁸ bude dávať¹⁶ hladnému a nahého bude rúchom prikrývať¹⁶, (17) od úbohého^{750 853} bude svoju ruku odvracať¹⁶ – úroku⁸⁴³ ani prirážky⁸⁴⁴ nebude brať¹⁶, moje predpisy²¹⁶ bude vykonávať¹⁶, v mojich ustanoveniach²¹⁷ bude chodiť¹⁶ – ten nebude umierať pre nepravosť^{148 149} svojho otca, istotne⁸⁴⁷ bude žiť. (18) Jeho otec, keďže nehanebne^{841 854} vydieral^{16 855}, bezohľadne^{841 856} olupoval^{16 842} brata a vprostred svojho ľudu páchal^{16 151}, čo *nebolo* dobré, ten³, hľa, pre svoju nepravosť^{148 149} umrieť^{482 857}.

(19) Ale vravíte: Prečo syn *nič* nenesie^{16 67} za nepravosť¹⁴⁸ otca? – Ved³ syn vykonával¹⁶ právo²¹⁶ a spravodlivosť, zachovával^{16 488} všetky moje ustanovenia²¹⁷ a vykonával¹⁶ ich; istotne⁸⁴⁷ bude žiť. (20) Umrieť musí⁹³ duša, ktorá¹⁰ hreší, ona, syn neponesie⁶⁵ *nič* za nepravosť¹⁴⁸ otca a nie že otec čo ponesie⁶⁵ za nepravosť¹⁴⁸ syna; na spravodlivom bude jeho spravodlivosť a na zlovoľnom bude jeho zlovoľnosť⁸⁵⁸.

(21) Ale zlovoľný, ak sa bude odvracať od všetkých svojich hriechov, ktoré napáchal¹⁵¹, a bude zachovávať⁴⁸⁸ všetky moje ustanovenia²¹⁷ a vykonávať právo²¹⁶ a spravodlivosť, bude istotne⁸⁴⁷ žiť, nebude umierať, (22) žiadne³⁹⁴ jeho prestúpenia^{88 610} mu⁸⁵⁹ nebudú pripomínané, bude žiť pre svoju spravodlivosť¹⁴⁹, ktorú bude vykonávať¹⁶.

(23) Či si akokoľvek⁸⁶⁰ obľubujem⁸⁶¹ smrť zlovoľného – vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom – ? Či nie v⁸⁶² jeho odvrátení sa¹⁴⁹ od jeho ciest, aby žil¹⁶? (24) Ale pri⁸⁶³ odvrátení sa¹⁴⁹ spravodlivého od jeho spravodlivosti a keď sa dá páchať¹⁵¹ bezprávie¹⁵², koná podľa všetkých oškľivosti²²¹, ktoré napáchal¹⁵¹ zlovoľný, bude⁴¹⁷ žiť¹⁶? Žiadna³⁹⁴ z jeho spravodlivostí⁸⁶⁴, ktoré vykonal, nebude pripomínaná; pre svoju vierolomnosť^{149 612 820}, ktorej sa vierolomne dopustil⁶¹², a pre svoj hriech¹⁴⁹, ktorým zhrešil, pre *tieto⁷ veci*¹⁴⁹ bude musieť⁹³

umrieť. (25) Ale vravíte: Cesta Pána nie je správna⁸⁶⁵, nože³⁸⁴ počujte, dom Isráela: Či nie je moja cesta správna⁸⁶⁵? Či nie, že vaše cesty nie sú správne⁸⁶⁵? (26) Pri⁸⁶³ odvrátení sa¹⁴⁹ spravodlivého od jeho spravodlivosti, keď sa dá páchať¹⁵¹ bezprávie¹⁵² a umrie na⁸⁶⁶ tieto⁷ veci, bude umierať pre bezprávie^{149 152}, ktoré páchal^{16 151}; (27) a pri⁸⁶³ odvrátení sa¹⁴⁹ zlovoľného od jeho zlovoľy, ktorú páchal^{16 151}, keď sa dá vykonávať právo²¹⁶ a spravodlivosť, on bude môcť⁹³ udržať svoju dušu nažive¹⁴⁶, (28) lebo³ pochopí⁷⁵⁴ a odvráti sa od všetkých svojich prestúpení^{88 610}, ktoré spáchal¹⁵¹; istotne⁸⁴⁷ bude žiť, nebude umierať. (29) Ale vravia, dom Isráela: Cesta Pána nie je správna⁸⁶⁵; či nie je moja cesta správna⁸⁶⁵, dom Isráela? Či nie, že vaše cesty nie sú správne⁸⁶⁵? (30) Preto vás budem súdiť^{216 298}, dom Isráela, každého⁴⁴ podľa jeho cesty, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom; vráťte sa a odvráťte sa od všetkých svojich prestúpení^{88 610} a nestane sa⁵ vám neprávosť¹⁴⁸ potknutím sa^{153 348 351}. (31) Zahodte spred seba²⁷⁴ všetky svoje prestúpenia^{88 610}, ktorými ste prestúpili⁹⁰, a zadovážte¹⁵¹ si nové srdce a nového ducha⁷; áno³, načo by ste mali⁹³ umierať, dom Isráela? (32) Veď si neľubujem⁸⁶¹ v smrti umierajúceho, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom; preto³ sa obráťte a žite!

19 A ty vznes⁶⁵ žalospev⁸⁶⁷ ohľadne vládcov^{370 505 868} Isráela (2) a povedz: Čím bola tvoja matka? Levicou⁸⁶⁹; líhla^{16 870} medzi levmi, vprostred hrivnatcov⁸⁷¹ vychovala¹⁶ svoje mláďatá⁸⁷². (3) A keď jedno zo svojich mláďat⁸⁷² vypestovala, stalo sa⁷ hrivnatcom⁸⁷¹, ktorý³ sa naučil ukoristovať koristi; dal sa zožierať³³⁶ ľuďmi⁶¹⁴. (4) I počuli o ňom⁸⁶⁸ národy⁸⁶, bol polapený⁵¹⁰ v ich jamu⁸⁷³ a s hákmi^{195 874} ho priviedli do zeme Egypta. (5) A keď zistila⁷⁵⁸, že sa nadarmo načakala⁸⁷⁵, jej nádej zhynula, vzala⁴¹⁷ iné⁸⁷⁶ zo svojich mláďat⁸⁷² a dosadila¹⁶⁶ ho za hrivnatca⁸⁷¹; (6) to³ sa dalo sem-ta chodiť vprostred levov, stalo sa⁷ hrivnatcom⁸⁷¹, ktorý³ sa naučil ukoristovať koristi; dal sa zožierať³³⁶ ľuďmi⁶¹⁴, (7) a keď spoznal ich⁶⁷ opustené miesta⁸⁷⁷, dal sa⁴¹⁷ v rumoviská obracať^{239 262} ich mestá, takže³ zem a jej náplň

bola naplňaná⁸⁷⁸ hrôzou¹³⁷ od hlasu jeho revu⁸⁷⁹. (8) I postavili¹²⁴ sa proti nemu^{162 880} národy⁸⁶ vôkol z krajov⁸⁸¹ a prestreli¹⁰⁷ na neho¹⁶² sieť; bol polapený⁵¹⁰ v ich jamu⁸⁷³, (9) i dali ho s hákmi^{195 874} v klietku a dopravili ho ku kráľovi Bávela^{512 706}; dopravovali ho do pevnosti^{511 882 883}, aby na vrchoch Isráela už nebolo počuť jeho hlas.

(10) Tvoja matka – ako réva v podobnosti tebe⁸⁸⁴, zasadená pri vodách, sa z mnohých vôd stala⁵ plodistvou⁸⁸⁵ a bohatou letorastami^{799 886}, (11) a dostalo sa⁵ jej silných⁸⁸⁷ prútov^{312 888 889 890} na žezlá⁸⁹⁰ vládnucich⁸⁹¹ a jej vzrast^{578 892} sa vzopál⁷⁵² vysoko⁸⁹³ medzi húštinami⁸⁹⁴, takže sa stala viditeľnou⁸⁹⁵ svojou výškou¹⁴⁹, množstvom¹⁴⁹ svojich vetiev⁷⁸⁹. (12) No³ bola v popudení¹⁴⁹ vyrvaná⁸⁹⁶, vrhnutá k zemi, a východný vietor¹⁷ vysušil⁸⁰⁵ jej ovocie, a jej silné⁸⁸⁷ prúty^{67 312 889 890} boli odlámané a vyschli⁸⁰⁵, zožral³³⁶ ho⁸⁹⁷ oheň. (13) A teraz bola zasadená v pustinu, zem vyprahlosti⁸⁹⁸ a smädu, (14) a z prúta^{312 889} jej haluzí⁷⁹² vyšiel⁵³ oheň, zožral³³⁹ jej ovocie, a neostalo⁵ na nej silného⁸⁸⁷ prúta^{312 889 890}, žezla na vládnutie⁸⁹¹. To⁷ je žalospev a ostane⁵ žalospevom³⁴⁸.

20 A v siedmom roku, v piatom mesiaci, v desiatom dni mesiaca² sa stalo⁵, že niektorí⁴³³ zo starších Isráela prišli dopytovať sa⁵⁸⁸ Hospodina a usadli pred mojou tvárou, (2) a ku mne sa dostalo⁵ slovo Hospodina, výrok: (3) Synu človeka, oslov starších Isráela a povedz k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: Či vy prichádzate dopytovať sa⁵⁸⁸ mňa? Ako že ja som živý – ak sa vám budem²²⁸ dávať dopytov⁵⁸⁸, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom! (4) Či ich budeš súdiť^{216 298}, budeš súdiť^{216 298}, synu človeka? Daj im spoznať ošklivosť²²¹ ich otcov (5) a povedz k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: V deň môjho nádenia záľuby v Isráelovi⁸⁹⁹, keď³ som voči semenu domu Jákooba pozdvihol⁶⁵ svoju ruku⁹⁰⁰ a dal som sa im spoznať v zemi Egypta, keď³ som voči nim pozdvihol⁶⁵ svoju ruku⁹⁰⁰ s výrokom: Ja som Hospodin, váš Boh, (6) v onen deň som voči nim pozdvihol⁶⁵ svoju ruku⁹⁰⁰ ohľadne vyvedenia⁵³ ich zo zeme Egypta do zeme, ktorú som pre nich²⁴⁵ vypátral⁹⁰¹,

pretekajúcej⁹⁰² mliekom a medom – ona je okrasou všetkých zemí² – (7)s výrokom k nim: Odhodte každý⁴⁴ hnusoby²³⁰ svojich očí a nech sa neznečistujete⁹⁸ zahnojenosťami²⁶⁰ Egypta, váš Boh som ja, Hospodin. (8)Ale dopustili sa proti mne neposlušnosti²¹⁵ a neboli¹⁶ ochotní¹²² ku mne obracať sluch¹²¹, neodhodili, nikto⁴³³, hnusoby²²⁷ svojich očí a nie že opustili zahnojenosti²⁶⁰ Egypta; i povedal som: Vyliat na nich svoje popudenie na dokonanie¹⁷⁶ môjho hnevu proti nim vprostred zeme Egypta! (9)Ale v záujme svojho mena, aby *nebolo* jeho zneuctievania^{357 903} pred očami národov⁸⁶, vprostred ktorých oni *boli*, pred očami ktorých som sa im dal spoznať, som zakročil¹⁵¹ na vyvedenie⁵³ ich zo zeme Egypta.

(10)I vyviedol⁵³ som ich zo zeme Egypta a priviedol⁹⁰⁴ som ich do pustiny (11)a dal som im svoje ustanovenia²¹⁷ a naučil som ich poznať⁹⁰⁵ svoje predpisy²¹⁶, ktorými¹⁴⁹ bude človek žiť, *ak* ich bude vykonávať⁹⁰⁶; (12)dal som im aj svoje soboty, aby *boli*⁹⁰⁷ znamením³⁴⁸ medzi mnou a medzi nimi, vedieť, že ja som Hospodin posväcujúci ich. (13)Ale v pustine sa dopúšťali¹⁶, dom Izráela, neposlušnosti²¹⁵ proti mne, v mojich ustanoveniach²¹⁷ nechodili¹⁶ a zamietli²¹⁸ moje predpisy²¹⁶, ktorými¹⁴⁹ bude človek žiť, *ak* ich bude vykonávať⁹⁰⁶, a moje soboty veľmi zneuctievali^{16 357}; i povedal som: Vyliat na nich moje popudenie v pustine na skoncovanie^{176 233} s nimi! (14)Ale zariadil som sa¹⁵⁴ v záujme svojho mena, aby *nebolo* jeho zneuctievania^{357 903} pred očami národov⁸⁶, pred očami ktorých som ich vyviedol⁵³.

(15)No³ aj *tak*²²⁹ som ja v pustine voči nim pozdvihol⁶⁵ svoju ruku⁹⁰⁰, že *nebude* uvedenia⁹⁰⁴ ich do zeme pretekajúcej⁹⁰² mliekom a medom, ktorú som dal – ona je okrasou všetkých zemí² – (16)pretože sa zamietavo postavili^{218 908} proti mojim predpisom²¹⁶ a moje ustanovenia²¹⁷ – nechodili¹⁶ v nich, a moje soboty zneuctievali^{16 357}, lebo ich srdce odišlo za ich zahnojenosťami²⁶⁰. (17)Ale moje oko nad nimi pocítilo ľútosť⁹⁰⁹, takže som ich nezahubil^{248 249 910} a nie že som s nimi v pustine spravil koniec^{176 233 478}, (18)lež³ som v pustine k ich synom povedal: Nech ne-

chodíte⁹⁸ v ustanoveniach²¹⁷ svojich otcov a ich predpisy²¹⁶ nech nezachováte^{98 488} a ich zahnojenosťami²⁶⁰ nech sa neznečistujete⁹⁸; (19)váš Boh som ja, Hospodin, choďte v ustanoveniach²¹⁷ mojich a zachovávajte⁴⁸⁸ predpisy²¹⁶ moje a vykonávajte ich (20)a moje soboty majte za sväté⁹¹¹, nech³ sú znamením³⁴⁸ medzi mnou a medzi vami, že váš Boh som ja, Hospodin. (21)Ale tí synovia sa proti mne dopustili neposlušnosti²¹⁵ a v mojich ustanoveniach²¹⁷ nechodili¹⁶ a nie že moje predpisy²¹⁹ zachovávali^{16 488} vykonávať ich, ktorými¹⁴⁹ bude človek žiť, *ak* ich bude vykonávať⁹⁰⁶, moje soboty zneuctievali^{16 357}; i povedal som: Vyliat na nich moje popudenie na dokonanie¹⁷⁶ môjho hnevu proti nim v pustine! (22)Ale odvrátil som svoju ruku a zariadil som sa¹⁵¹ v záujme svojho mena, aby *nebolo* jeho zneuctievania^{357 903} pred očami národov⁸⁶, pred očami ktorých som ich vyviedol⁵³.

(23)Aj *tak*²²⁹ som ja v pustine voči nim pozdvihol⁶⁵ svoju ruku⁹⁰⁰ ohľadne rozptýlenia⁴⁸⁴ ich medzi národy⁸⁶ a ohľadne rozhňania²⁰⁸ ich po zemiach⁴⁸⁵, (24)pretože mojich predpisov²¹⁶ nevykonávali¹⁶ a moje ustanovenia²¹⁷ zamietli²¹⁸ a moje soboty zneuctievali^{16 357}, ale zahnojenosti²⁶⁰ ich otcov ich oči nasledovali^{16 598}. (25)Ja som im teda¹³⁴ zasa²²⁹ dal⁹¹² ustanovenia⁴⁷⁶ nedobré a predpisy^{216 913}, ktorými nemohli⁹³ žiť, (26)a znečistil som ich ich darmi v prevádzaní^{149 914} všetkého prebárajúceho maternicu⁹¹⁵, aby som ich postihoval skazou^{137 916}, aby spoznávali, že ja som Hospodin. (27)Preto prehovor k domu Izráela, synu človeka, a povedz k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: Ešte týmto sa mi vaši otcovia dali rúhať⁹¹⁷ v svojom dopúšťaní sa vyslovenej vierolomnosti⁶¹² proti mne: (28)Keď³ som ich uviedol do zeme, o ktorej⁴⁹⁷ som pozdvihol⁶⁵ svoju ruku⁹⁰⁰ ohľadne dania jej im, a uvideli akýkoľvek³⁹⁴ vysoký pahrbok a akúkoľvek³⁹⁴ husto olistenú^{894 918} drevinu²⁸⁸, potom³ sa tam dali obetovať¹⁶²¹ svoje obete a dávať tam pohoršenie^{412 919} svojich obetných darov^{67 920 921} a predkladať¹⁶⁶ tam svoju lúbežnú²⁹⁰ vôňu a nalievať tam svoje liate *obete*⁹²². (29)I povedal som⁹²³ k nim: Čo je to za výšinu²⁵⁶, kam vy

prichádzate? A jej meno sa až po tento deň nazýva¹⁶ Bámáh²⁵⁶.

(30) Preto k domu Izráela povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Či ste vy znečistení cestou¹⁴⁹ svojich otcov? A chodíte vy smilniť^{273 276} za ich hnusobami²²⁷?

(31) Potom³ sa pri prinášaní^{66 149 924} svojich darov, pri prevádzaní¹⁴⁹ svojich detí¹⁸⁶ ohňom až podnes znečisťujete pre všetky svoje zahnojenosti^{245 260 925}, a ja sa vám mám⁹³ dávať dopytovať⁴⁵⁸⁸, dom Izráela? Ako že ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, ak sa vám budem²²⁸ dávať dopytovať⁵⁸⁸¹ (32) A toho, čo¹⁰ vystupuje⁴⁰² na vášho ducha⁷, nijako⁹²⁶ nebude⁹²⁷, ako vy vravíte: Budeme ako národy⁸⁶, ako čelade⁹²⁸ zemí na obsluhovanie⁹²⁹ dreva a kameňa. (33) Ako že ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, ak nebudem²²⁸ nad vami kralovať silnou rukou a vztiahnutým²⁹¹ ramenom a vylievaným popudením! (34) A silnou rukou a vztiahnutým²⁹¹ ramenom a vylievaným popudením vás budem vyvádzať⁵³ *spomedzi* národnosti⁸⁶ a zhromažďovať vás zo zemí, v ktorých ste¹⁶ rozptýlení⁴⁸⁴, (35) a privádzať vás do pustiny národnosti⁸⁶ a tam sa s vami súdiť^{216 298} tvárou do tváre; (36) ako som sa súdil^{16 216 298} s vašimi otcami v pustine zeme Egypta, tak sa budem súdiť^{216 298} s vami, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, (37) a prevádzať vás pod palicu^{930 931} a privádzať⁹⁰⁴ vás v zväzok⁹³² zmluvy. (38) A budem z vás vylučovať⁹³³ vzbúrencov a tých, ktorí¹⁰ sa proti mne dopúšťajú prestúpení⁸⁸, budem ich vyvádzať⁴⁵³ zo zeme ich pobývania^{996 934} a nie že budú⁹⁸ vstupovať na pôdu²⁹⁶ Izráela; i budete spoznávať, že ja som Hospodin.

(39) A vy, dom Izráela – takto povedal Pán, Hospodin: Každý⁴⁴ svoje zahnojenosti²⁶⁰ – choďte, obsluhujte^{935 936}! Ale potom⁹³⁷ – ak nebudete²²⁸ obracať⁹³⁸ sluch¹²¹ ku mne! Potom³ moje sväté meno⁹³⁹ už svojimi darmi a svojimi zahnojenosťami²⁶⁰ zneuctievate³⁵⁷ nebudete⁹⁴⁰, (40) lebo na mojom svätom vrchu^{939 941}, v pohorí⁸²⁵ výsosti Izráela, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, tam mi budú slúžiť^{935 936}, všetok dom Izráela, on všetok³³⁷, v zemi; tam ich budem blahoľnošie prijímať^{942 943} a tam budem vyhľadávať^{4588 944} vaše *obete*

venovania⁹⁴⁵ a prvotiny^{67 946} vašich dávok⁹⁴⁷ so⁹⁴⁸ všetkými vašimi posvätenými vecami¹⁹⁵. (41) Budem vás blahoľnošie prijímať⁹⁴² s ľúbepnou²⁹⁰ vôňou¹⁹⁵ pri svojom vyvádzaní⁵³ vás *spomedzi* národnosti⁸⁶, keď³ vás budem zhromažďovať zo zemí, v ktorých ste¹⁶ rozptýlení⁴⁸⁴, a budem vami¹⁴⁹ pred očami národov⁸⁶ za svätého uznávaný⁹¹¹. (42) I budete spoznávať, že ja som Hospodin, v mojom uvedení¹⁴⁹ vás na pôdu²⁹⁶ Izráela, do⁹⁴⁹ zeme, o ktorej som pozdvihol svoju ruku⁹⁰⁰ ohľadne dania jej vašim otcom, (43) a tam si budete pripomínať svoje cesty a všetky svoje skutky, ktorými ste sa znečisťovali¹⁶, a budete sa sami sebou²⁷⁷ znechucovať, všetkými svojimi zlami²⁸¹, ktorých ste napáchali¹⁵¹, (44) áno³, budete vedieť, že ja som Hospodin, v mojom zaobchádzaní^{149 151} s vami v záujme môjho mena, nie podľa vašich zlých ciest ani podľa vašich skazených²⁴⁹ skutkov, dom Izráela, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(45)⁹⁵⁰ A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (46) Synu človeka, zameraj^{166 569} svoju tvár cestou⁹⁵¹ na juh⁹⁵² a káž⁹⁵³ proti^{171 954} južnému vetru⁹⁵⁵, áno, prorokuj¹⁷⁸ proti^{171 954} lesu južného poľa⁹⁵⁶ (47) a povedz južnému lesu⁹⁵⁶: Počuj slovo Hospodina: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, chystám sa v tebe vznietiť^{85 957} oheň, ktorý³ v tebe zožerie⁹³⁶ každý zelený⁸³⁰ strom²⁸⁸ a každý suchý^{805 832} strom²⁸⁸, plápolajúci plameň⁹⁵⁸ nebude hasnúť a všetky tváre od juhu⁹⁵⁶ k severu sa ním opália⁹⁵⁹, (48) i zistia⁷⁵⁴, všetko mäso, že som ho zažal⁹¹ ja, Hospodin; nebude hasnúť. (49) I povedal som: Ach¹⁸⁸, Pane, Hospodine, oni o mne vravia: Či on nie je hádankárom^{522 528 960} hádaniek^{522 961}?

21 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, zameraj^{166 569} svoju tvár proti^{171 954} Jerúsálemu a káž⁹⁵³ proti^{171 954} svätyniam²²⁶ a prorokuj¹⁷⁸ proti^{171 954} pôde²⁹⁶ Izráela (3) a pôde²⁹⁶ Izráela povedz: Takto povedal Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, som proti¹⁷¹ tebe, i budem tasiť svoj meč z jeho pošvy a vyťínať⁶⁰³ z teba spravodlivého aj zlovolného; (4) preto že z teba chcem^{16 93 962} spravodlivého aj zlovolného povytínať⁶⁰³, preto bude môj meč zo svojej pošvy vychádzať^{53 963} proti všet-

kému mäsu¹⁷¹ od juhu⁹⁵⁶ po sever, (5) i spoznáju, všetko mäso, že ja, Hospodin, som svoj meč z jeho pošvy vytasil – nebude sa už vracat'. (6) A ty, synu človeka, vzdychaj s lámaním^{192 195 964} bokov⁹⁶⁵, áno³, s horkosťou⁹⁶⁶ budeš⁹⁸ pred ich očami vzdychať; (7) a ak k tebe budú vraviť: Nad čím ty vzdycháš? stane sa⁹⁸, že k nim povieš: Ohľadne zvesti³⁶⁷, že prichádza, i rozplynie sa⁹⁶⁷ každé srdce a poklesnú⁷⁸ všetky ruky a ochabne⁹⁶⁸ každý duch¹⁷ a všetky koléná sa budú roztekať³⁴⁰ na vodu³⁴¹. Hľa, príde a nastane^{5 969} to, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(8) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodinovo, výrok: (9) Synu človeka, prorokuj¹⁷⁸ a povedz: Takto povedal Pán: Povedz: Meč, meč, je¹⁶ naostrný, tiež je vyleštený⁹⁷⁰, (10) je¹⁷ naostrný za účelom veľkého⁹⁷¹ porážania⁹⁷², je vyleštený⁹⁷⁰ za účelom dostávania sa⁵ mu blyskotu^{54 973}. Alebo budeme jasať⁹⁷⁴? Pohrdať²¹⁸ žezlom môjho syna⁹⁷⁵, všetkým drevom^{976 977}; (11) a dali⁴⁵⁶ ho vyleštiť⁹⁷⁰ na uchopenie⁵¹⁴ v dlaň²⁸²; on, meč, je¹⁶ naostrný a je vyleštený⁹⁷⁰ dať ho v ruku zabijajúceho. (12) Krič⁴⁴⁴ a skuč, synu človeka, lebo on sa dostane⁵ medzi²²⁰ môj ľud, on, medzi vládcov^{220 370 505} Izráela; sú¹⁶ vydaní napospas⁹⁷⁸ meču s mojím ľudom. Preto sa plieskaj na stehno^{979 980 981}; (13) lebo je to skúška, a čo, ak pohrdať²¹⁸ aj žezlom? Nebude ho⁹⁸², vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (14) A ty, synu človeka, prorokuj¹⁷⁸ a udrí^{207 281} dlaňou²⁸² na dlaň^{282 981}, nech³ sa meč⁹⁸³ zdvojnásobuje⁹⁸⁴, do treťice, je to⁷ meč zabitých^{258 985}, meč veľkého zabitého^{258 985 986}, ktorý^{10 987} vôkol nich² krúži; (15) za účelom rozplývania sa⁹⁸⁸ srdca a rozmnoženia úrazov^{153 350} zamestnaniam¹²⁴ proti všetkým ich bránam¹⁶² blyšťanie sa⁹⁸⁹ meča – ach²⁸⁴, bol zhotovený¹⁵¹ na blyskot^{54 973 990}, nabrúsený⁹⁹¹ na porážku⁹⁷²! (16) Ujednot sa⁹⁹² – obráť sa napravo, usmerni sa¹⁶⁶ – obráť sa naľavo, kamkoľvek je tvoja tvár⁹⁹³ upretá⁹⁹⁴, (17) a aj ja chcem⁹³ udrieť^{207 281} svojou dlaňou²⁸² na svoju dlaň^{282 981} a utíšiť²³⁵ svoje popudenie. Prehovoril som ja, Hospodin.

(18) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (19) A ty, synu človeka, si vyznač¹⁶⁶ dve cesty ku príchodu meča kráľa

Bávla^{512 706}, obe nech vychádzajú^{53 98} z jednej zeme; a urob⁹⁹⁵ ukazovateľa cesty⁹⁹⁶, urob⁹⁹⁵ ho pri východisku^{689 997} cesty k mestu⁹¹. (20) Musíš⁹³ vyznačiť¹⁶⁶ cestu ku príchodu meča v Rabbu detí¹⁸⁶ Ammóna a v Júdu⁹⁹⁸, v opevnený^{163 999} Jerúsalem, (21) lebo kráľ Bávla^{512 706} zastal na rázcestí¹⁰⁰⁰, pri východisku^{689 997} dvoch ciest, na veštenie^{533 548 553} vestyby^{537 552 584}, potria sa^{16 411} svojimi šípami¹⁰⁰¹, obracia¹⁶ sa s otázkami na bôžikov^{1002 1003}, hľadí¹⁶ v pečeň¹⁰⁰⁴. (22) V jeho pravici sa ocitol⁵ lós^{533 548 1005}: Jerúsalem – umiestniť¹⁶⁶ barany¹⁶⁷, otvoriť ústa v drvivom reve¹⁰⁰⁶, pozdvihnúť⁴⁵³ hlas v pokriku¹⁰⁰⁷, barany¹⁶⁷ umiestniť¹⁶⁶ proti bránam¹⁶², navštíviť¹⁶⁵ násyp, zbudovať obliehací val. (23) A im¹⁰⁰⁸ sa to stane⁵ stáby klamným⁵³⁰ veštením^{531 548} v očiach ich; prisahavších im¹⁰⁰⁹ prisahami^{91 1010}, ale to¹⁰¹¹ pripomenie nepravosť¹⁴⁸ na polapenie^{510 1012} ich. (24) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Pre²⁷¹ vaše pripomenutie svojej nepravosti¹⁴⁸ odhalením^{495 567} svojich prestúpení^{88: 610} na vyjdenie vašich hriechov najavo vo všetkých vašich skutkoch¹⁴⁹, pretože ste sa pripomenuli¹⁰¹³, budete musieť⁹³ byť polapení⁵¹⁰ v dlaň²⁸². (25) A ty, nesväť^{357 1014}, zlovoľný, vládca^{270 505} Izráela, ktorého deň prišiel v čas nepravosti¹⁴⁸ konca¹⁰¹⁵, (26) takto povedal Pán, Hospodin: Odstráň²⁷⁵ ten turban¹⁰¹⁶ a s ním^{453 1017} tú korunu¹⁰¹⁸; toto nebude¹⁰¹⁹; vyvýšiť⁷⁵² toho, kto je¹⁰ nízky⁸¹², a ponížiť^{812 829} toho, kto je¹⁰ vysoký – (27) prevratom¹⁰²⁰, prevratom¹⁰²⁰, prevratom¹⁰²⁰ to^{7 1021} chcem⁹³ spraviť – ani toto nenastane⁵ až do príchodu toho, ktorý bude mať²⁷ právo²¹⁹, jemu to^{7 134 1021} chcem⁹³ dať.

(28) A ty, synu človeka, prorokuj¹⁷⁸ a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin, proti deťom^{171 189} Ammóna a proti ich¹⁰²² tupeniu¹⁷¹, áno³, povedz: Meč, meč vytasený¹⁰²³, na porážku⁹⁷² vyleštený⁹⁷⁰, na zožieranie³³⁶, za účelom blyskotu^{54 973} (29) pri klamnom⁵³⁰ videní^{327 532 535} o tebe, pri lživom veštení^{1548 549} o tebe, na polapenie¹²⁴ ťa na krk nesväťým^{357 1014}, zlovoľným, ktorých deň prišiel v čas nepravosti¹⁴⁸ konca¹⁰¹⁵! – (30)¹⁰²⁴ Vráť meč do jeho pošvy! V mieste, kde si bola utvorená⁹⁹⁵, v zemi tvojho pôvodu¹⁰²⁵ ťa budem súdiť^{216 298} (31) a budem na teba¹⁶² vylievať svoje

rozhorlenie¹⁰²⁶, v oheň výbuchu svojho hnevu³⁴⁹ budem proti tebe¹⁶² fúkať¹⁰²⁷ a vydávať ťa v ruku surových^{51 1028} mužov, strojcov¹⁰²⁹ záhuby^{248 1030}. (32) Budeš za potravu ohňu, tvoja krv bude vprostred zeme, nebudeš pripomínaná, lebo som prehovoril ja, Hospodin.

22 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) A ty, synu človeka, či chceš⁹³ súdiť^{216 298}, či chceš⁹³ súdiť^{216 298} mesto krvi^{361 442}? Potom³ mu musíš⁹³ dať na vedomie všetky jeho¹⁶³ ošklivosti²²¹ (3) a povedať: Takto povedal Pán, Hospodin: Mesto vprostred seba prelievajúce krv, aby prišiel jeho¹⁶³ čas³⁸⁸, ktoré^{3 163} zhotovuje¹⁵¹ proti sebe¹⁶² zahnojenosti²⁶⁰ na svoje znečistenie! (4) Previniť¹⁶³ si sa²⁶³ svojou¹⁰³¹ krvou, ktorú si prelialo¹⁶³, a znečistilo¹⁶³ si sa zahnojenosťami²⁶⁰, ktorých si nazhotovovalo^{151 163}, takže³ si si priblížilo^{163 418} svoje dni a došlo¹⁶³ si až po svoje roky. Preto ťa vydám za poputu národom⁸⁶ a na výsmech^{713 1032} všetkým zemiám; (5) blízke²⁸⁵ aj od teba ďaleké sa z teba¹⁰³³ budú vysmievať⁷⁷⁷, ktoré si nečistie¹⁶³ menom⁹¹, bohaté^{163 819} strastou^{91 306 1034}. (6) Hľa, ocitli⁵ sa v tebe šľachtici³⁷⁰ Izráela, každý⁴⁴ podľa svojej moci¹⁰³⁵, za účelom prelievania krvi, (7) otca a matku v tebe znevažujú^{16 411}, voči cudzincovi¹⁶⁰⁰ zakročujú^{16 151} vprostred teba útla-
kom^{854 855 1036}, sirotu a vdovu v tebe utiskajú^{16 839}, (8) mojimi svätými vecami opovrhujú¹⁶ a moje soboty zneuctievajú^{16 357}, (9) sú¹⁶ v tebe ohovárači¹⁰³⁷ vyvolávajúci¹⁰³⁸ prelievanie krvi; v tebe¹⁰³⁹ jedávajú¹⁶ na vrchoch⁸³⁶, necudnosť⁷⁰³ pášu^{16 151} vprostred teba, (10) nahota otca sa⁴⁵⁶ v tebe odhaľuje^{16 495 567}, nečistý v odlúčení^{91 347 838} v tebe ponižujú^{16 750 1040}; (11) a voľakto⁴³³ páše^{16 151} ošklivosť²²¹ so ženou svojho blížneho⁸³⁷, voľakto⁴³³ zasa¹³⁴ necudnosťou⁷⁰³ znečisťuje¹⁶ svoju nevestu a voľakto⁴³³ v tebe ponižuje^{16 750 1040} svoju sestru, dcéru svojho otca. (12) V tebe berú¹⁶ úplatky⁶⁷ za účelom prelievania krvi, berieš¹⁶ úrok⁸⁴³ a prirážku⁸⁴⁴, svojich blížnych⁸³⁷ útla-
kom^{854 855 1036} vysávaš^{16 1041} a na mňa si zabudlo¹⁶³, vyhlásen⁶²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(13) A hľa, udriem^{207 281} v svoju dľaň^{282 283 1042} ohľadne tvojho vysávania^{1041 1043}, ktoré pášeš^{16 151}, a nad tvoju¹⁰³¹

krvou, ktorá je^{16 1044} vprostred teba. (14) Či tvoje srdce bude môcť⁹³ obstať? Alebo budú tvoje ruky odolávať³²⁹ dňom, keď sa ja chystám s tebou konať^{85 151 1045}? Prehovoril som a spravím tak ja, Hospodin; (15) áno³, chcem⁹³ ťa rozptýliť⁴⁸⁴ medzi národy⁸⁶ a rozhnať²⁰⁸ ťa po zemiach⁴⁸⁹, takže³ z teba budem môcť⁹³ splna vymýtiť^{630 1046} tvoju nečistotu. (16) A keď budeš pred očami národov⁸⁶ samo¹⁶³ sebou zneuctene^{163 357 1047}, spoznáš⁴¹⁷, že ja som Hospodin.

(17) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (18) Synu človeka, dom Izráela, tí sa mi stali⁵ troskou^{348 1048}, oni všetci³³⁷ sú med³⁷ a cín a železo a olovo vprostred taviacej pece, stali sa⁵ troskami¹⁰⁴⁸ striebra. (19) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Pretože vy všetci³³⁷ ste sa stali^{5 1049} troskami^{348 1048}, preto, hľa, ja¹⁹, chystám sa zhromaždiť⁸⁵ vás doprostred Jerúsalema (20) zhromažďovaním striebra a medi³⁷ a železa a olova a cínu¹⁰⁵⁰ doprostred taviacej pece k rozduchavaniu¹⁰⁵¹ ohňa na to⁷ k taveniu¹⁰⁵², tak vás chcem⁹³ zhromaždiť v svojom hneve¹⁴⁹ a v svojom popudení¹⁴⁹ a vyspať^{235 1053} a roztaviť¹⁰⁵², (21) áno³, pozháňať¹⁰⁵⁴ vás a dúchať¹⁰⁵¹ na vás v ohni výbuchu svojho hnevu³⁴⁹, takže³ sa vprostred neho budete taviť¹⁰⁵²; (22) ako tавbou^{1052 1055} striebra vprostred taviacej pece, tak budete tavení¹⁰⁵² vprostred neho, i budete spoznávať, že ja, Hospodin, som na vás vylial svoje popudenie.

(23) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (24) Synu človeka, povedz mu^{163 1056}: Ty si zem, ktorá¹⁰⁵⁷ je neočistená, neskrápaná dažďom¹⁰⁵⁸ v deň rozhorlenia¹⁰²⁶; (25) vprostred nej je sprisahanie prorokov, ako revúci^{879 1059} lev, ukoisťujúci koristi; dali sa zožierať³³⁶ duše⁶⁷, berú poklady^{67 1060} a drahocennosti^{67 1061}, rozmnožujú¹⁶ vprostred nej jej vdovy. (26) Jej kňazi môj zákon³⁶⁸ znásilňujú^{16 1062} a znesväcujú^{17 357 1063} moje sväté veci, neroobia¹⁷ rozdielu¹⁷⁹⁰ medzi svätým⁹³⁹ a nesvätým^{357 1014 1063} a nie že ho dávajú na vedomie medzi nečistým a čistým, a pred mojimi sobotami⁹⁶ zakrývajú¹⁶ svoje oči, takže³ som¹⁶ vprostred nich zneuctený³⁵⁷. (27) Jej hodnostári⁴⁶² v jej vnútri – ako vlci ukoisťujúci koristi: Prelievajú krv, hubia duše za účelom bezohľadného vysávania^{1041 1064},

(28) a jej proroci im to vápnom⁵⁵⁸ omie-
tajú¹⁶, vidajú^{327 535} klam⁵⁵¹ a veštiac^{533 548 553}
im lož⁵⁴⁹, vraviac: Takto povedal Pán,
Hospodin, a nie že Hospodin prehovo-
ril. (29) Ľud tejto zeme, tí hanebne^{841 854}
vydierajú^{16 855} a nemilosrdne⁸⁴¹ olupu-
jú^{16 842} a úbohého⁷⁵⁰ a nemajetného⁷⁵¹ utís-
kajú^{16 839} a cudzinca⁵⁹⁶ bezprávné¹⁰⁶⁵ vy-
dierajú^{16 855}. (30) A dal som sa hľadať vo-
ľakoho⁴³⁷ ochotného¹⁰⁶⁶ vymurovať^{485 544}
múr^{545 546} a postaviť sa⁸⁵ v prielom⁵⁴³ pred
mojou tvárou v prospech tejto zeme, aby
nebolo môjho zničenia²⁴⁹ jej, ale nena-
šiel som; (31) vylejem⁴⁸² na nich¹⁶² teda¹³⁴
svoje rozhorlenie¹⁰²⁶, v ohni¹⁴⁹ výbuchu
svojho hnevu³⁴⁹ im spravím⁴⁸² koniec^{176 233}; ich
cesty uvalím^{124 482} na ich hlavu, vyhlá-
sené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

23 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hos-
podina, výrok: (2) Synu člo-
veka, vyskytli sa⁵ dve ženy, dcéry jednej
matky, (3) ktoré³ v Egypte smilnili^{16 273},
smilnili^{16 273} v svojej mladosti¹⁸⁹; tam boli
ohmatávané^{16 1067} ich prsníky, áno³, tam
omakávali^{16 151 1068} prsné bradavky¹⁰⁶⁹ ich
panenstva¹⁸⁹. (4) A ich mená: tá staršia⁷⁴³ –
Oholá¹⁰⁷⁰, a jej sestra – Oholívá¹⁰⁷¹; a stali
sa⁵ mojimi² a porodili synov a dcéry; a ich
mená: Oholá je Šómron a Oholívá je Je-
rúsalem. (5) A Oholá sa podo mnou¹⁰⁷²
dala smilniť²⁷³, rozohnila sa túžbou¹⁰⁷³
po svojich milovníkoch, voči Aššúrovi⁷⁰⁵,
tým blízkym²⁸⁵, (6) oblečeným v modrý
purpur^{91 1074}, miestodržiacim a zmoc-
nencom¹⁰⁷⁵; oni všetci³³⁷ boli šuhaji prí-
jemní¹⁰⁷⁶, rajtári¹⁰⁷⁷ jazdiači¹⁰⁷⁸ na koňoch⁹¹,
(7) i upála¹²⁴ svoje smilné túžby^{680 723}
na nich, výkvet¹⁰⁷⁹ synov Aššúra⁷⁰⁵, na
nich všetkých³³⁷, a medzi všetkými, po
ktorých sa túžbou rozohnila¹⁰⁷³, medzi
všetkými ich zahnojenosťami²⁶⁰ sa zneči-
stila. (8) A nie že opustila svoje smilstvá⁶⁸⁰
z Egypta, lebo s ňou v jej mladosti¹⁸⁹ lí-
hal¹⁶ Egyptania, keď³ oni omakávali^{16 151 1068}
prsné bradavky¹⁰⁶⁹ jej panenstva¹⁸⁹ a svoje
smilstvo na ňu vylievali¹⁶. (9) Preto som
ju vydal v ruku jej milovníkov, v ruku syn-
nov Aššúra⁷⁰⁵, po ktorých sa túžbou rozo-
hnila¹⁰⁷³; (10) tí⁸ odhalili^{495 567} jej nahotu,
jej synov a jej dcéry pobrali a ju zabili
mečom. I stala sa³ známou¹⁰⁸⁰ ženám, že
na nej vykonalí súdy²¹⁶.

(11) To³ keď zistila⁷⁵⁴ jej sestra Oholívá,
spravila⁴¹⁷ svoju žiadostivosť^{1073 1081} ska-
zenejšou^{249 1082} od nej¹²⁷ a svoje smilné
túžby^{680 723} od smilných túžob^{127 680 723} svo-
jej sestry; (12) rozohnila sa túžbou¹⁰⁷³
voči synom Aššúra⁷⁰⁵, miestodržiacim
a zmocnencom¹⁰⁷⁵, blízkym²⁸⁵, prepř-
chovo¹⁰⁸³ oblečeným, rajtárom¹⁰⁷⁷ jazdia-
cim¹⁰⁷⁸ na koňoch⁹¹; oni všetci³³⁷ boli šu-
haji príjemní¹⁰⁷⁶. (13) I zistil som⁷⁵⁴, že sa
znečistila; obe mali²⁷ jednu cestu, (14) ale
ona sa dala pridávať¹⁰⁸⁴ k svojim smilným
túžbam^{684 723}, keď³ uvidela na stene³⁹¹ vyry-
tých^{161 393} mužov, zobrazenia Kasdím^{11 12},
pomaľované¹⁶¹ červeňou^{91 1085}, (15) opása-
ných³⁴² opaskami^{67 91 1086} na svojich bo-
koch, s previsnutými^{1792 1087} čiapkami^{1088 1089}
na svojich hlavách; oni všetci³³⁷ boli na
pohľad dôstojníci¹⁰⁹⁰, podobou²⁴ synovia
Bávela^{512 706}, Kasdím^{11 12 13}, zeme ich rodu⁶³⁹.
(16) A pri pohľade svojich očí sa rozo-
hnila túžbou¹⁰⁷³ po nich a poslala k nim
do Kasdím^{11 12 13} poslov⁸¹⁴ (17) a synovia
Bávela^{512 706} k nej prišli do lôžka milo-
vania^{563 654 655} a znečistili ju svojim smil-
stvom, áno³, bola medzi nimi¹⁴⁹ znečistená
a jej duša sa od nich odlúčila¹⁰⁹¹; (18) a keď
odhalila^{495 567 1092} svoje smilstvá⁶⁸⁴ a od-
halila^{495 567} svoju nahotu, odlúčila⁴¹⁷ sa¹⁰⁹¹
spred nej²⁷⁴ moja duša, ako sa moja duša
odlúčila¹⁰⁹⁵ spred jej sestry²⁷⁴. (19) A dala sa
množiť svoje smilstvá⁶⁸⁴ na pripomínanie
si dní svojej mladosti¹⁸⁹, keď smilnila^{16 273}
v zemi Egyptanov¹⁰⁹³, (20) a rozohnila sa
túžbou¹⁰⁷³ po ich súložníkoch¹⁰⁹⁴, ktorých
mäso¹⁰⁹⁵ – mäso¹⁰⁹⁵ oslov, a ich výtok¹⁰⁹⁶
– výtok¹⁰⁹⁶ koní, (21) áno³, priviedla si si
na myseľ^{419 1097} necudnosť⁷⁰³ svojej mla-
dosti¹⁸⁹, keď Egyptania omakávali^{142 151 1068}
tvoje prsné bradavky¹⁰⁶⁹, áno, prsníky¹⁰⁹⁸
tvojej mladosti¹⁸⁹.

(22) Preto, Oholívá, povedal Pán, Hos-
podin, takto: Hľa, ja¹⁹¹, chystám sa na
teba¹⁶² zabudiť^{85 1099} tvojich milovníkov,
tých, od ktorých sa tvoja duša odlúčila¹⁰⁹¹,
a budem ich zo všetkých strán⁷²⁰ na
teba¹⁶² privádzať, (23) synov Bávela^{512 706}
a všetkých Kasdím^{11 12}, Pekód^{1100 1101}
a Šóu¹¹⁰¹ a Kóu¹¹⁰¹, s nimi všetkých synov
Aššúra^{705 706}; oni všetci³³⁷ sú šuhaji prí-
jemní¹⁰⁷⁶, miestodržiaci a zmocnení¹⁰⁷⁵,
dôstojníci¹⁰⁹⁰ a preslávení¹¹⁰², oni všetci³³⁷

jazdiaci¹⁰⁷⁸ na koňoch⁹¹, (24) i prídu na teba¹⁶² s rachtom¹¹⁰³ vozov^{67 1104 1105} a vírom prachu^{445 1106} a so zídéním^{195 732} ľudu¹¹⁰⁷ a budú proti tebe¹⁶² vôkol nastavovať¹¹⁶⁶ veľké štíty⁶⁷ a malé štíty⁶⁷ a prilby⁶⁷, i budem ich tvári *odovzdávať* súd²¹⁶, takže³ ťa budú svojimi súdmi²¹⁶ súdiť^{216 298}, (25) áno³, budem proti¹¹⁰⁸ tebe zameriavať¹²⁴ svoju žiarlivosť, i naložia¹⁵¹ s tebou v popudení – budú odnímať^{275 1109} tvoj nos a tvoje uši, tvoj posledok¹¹¹⁰ bude padať mečom, oni budú brať tvojich synov a tvoje dcéry a tvoj posledok¹¹¹⁰ bude zožieraný³³⁶ ohňom; (26) a zoblečú ti tvoje rúcha a poberú tvoje nádherné⁶⁶⁶ predmety^{181 668}; (27) tak³ budem z teba odpratávať²⁶⁴ tvoju necudnosť⁷⁰³ a tvoje smilstvá⁶⁸⁴ zo¹¹¹¹ zeme Egyptanov¹⁰⁹³, nech³ k nim už nepozdvíhaš⁶⁵ svoje oči a nie že si ešte máš⁹³ Egypt pripomínať.

(28) Lebo Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, chystám sa ťa vydať⁸⁵ v ruku tých, ktorých nenávidíš¹⁶, v ruku tých, od ktorých sa tvoja duša odlúčila¹⁰⁹¹, (29) nech³ s tebou nakladajú^{16 151} v nenávisti a poberú všetku tvoju lopotu¹¹¹² a opustia ťa nahú, áno³, obnaženú, takže³ bude odhalená^{495 567} nahota tvojich smilnení⁶⁸⁰, áno³, tvoja necudnosť⁷⁰³ aj tvoje smilstvá⁶⁸⁰, (30) vykonať ti tieto veci za^{721 1113} tvoje chodenie¹¹¹⁴ smilniť^{273 276} za národmi^{86 1115}, na základe toho, že si sa dala znečistiť ich zahnojenosťami²⁶⁰. (31) Vytkročila si cestou svojej sestry, chcem⁹³ teda¹³⁴ dať¹²⁸ jej čašu v tvoju ruku.

(32) Takto povedal Pán, Hospodin: Budeš piť z čaše svojej sestry, hlboké a priestornej¹¹¹⁶, ktorá bude na smiech a na pošklabovanie sa¹¹¹⁷, objemnej¹¹¹⁸ ohľadne obsahu¹¹¹⁹; (33) budeš sa plniť opitostou a zármutkom¹¹²⁰, čašou hrôzy¹¹²¹ a spúšťa^{292 1122}, čašou svojej sestry Šómrón, (34) a budeš ju musieť⁹³ piť a vyprázdniť¹¹²³, a budeš drviť¹¹²⁴ jej črepy a vprať⁸⁰³ svoje prsníky, lebo som ja prehovril, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (35) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Pretože si na mňa zabudla a hodila si ma za svoj chrbát, preto³ zasa²²⁹ ty nes⁶⁵ svoju necudnosť⁷⁰³ a svoje smilstvá^{680 1125}.

(36) A Hospodin ku mne povedal: Synu človeka, či chceš⁹³ súdiť^{216 298} Oholu

a Oholívu? Potom³ im oznám¹¹²⁶ ich ošklivosť²²⁴, (37) lebo cudzoložia¹⁶ a na ich rukách je krv, a cudzoložia¹⁶ so svojimi zahnojenosťami²⁶⁰ a aj svoje deti¹⁸⁶, ktoré mi zrodili, prevádzajú^{16 681} im za potravu. (38) Ešte toto mi robia^{17 151}: V ten istý¹¹²⁷ deň znečistujú¹⁷ moju svätyniu²²⁶ a zneuctievajú^{16 357} moje soboty, (39) lebo keď pre svoje zahnojenosti^{245 260} zahubia^{142 1853} svoje deti¹⁸⁹, potom³ v ten istý¹¹²⁷ deň vstupujú¹⁶ do mojej svätyně²²⁶ zneuctiť⁴⁵⁷ ju, a hľa, tak konajú¹⁶ vprostred môjho domu. (40) A dokonca, áno, posielali po mužov^{245 1128}, aby prišli¹¹²⁹ z daleka, ku ktorým *bol* poslaný posol⁸¹⁴; a hľa, prišli *oni*, pre ktorých²⁴⁵ si sa okúpala, podmaľovala¹¹³⁰ si svoje oči a ozdobil sa^{352 662} ozdobami^{67 352}, (41) a usadla si na slávnostnú¹¹³¹ pohovku^{1132 1133} a pred ňou¹¹³⁴ *bol* pristrojený¹¹³⁵ stôl; a na to⁷ si nakládla môjho kadíva⁴⁰⁴ a môjho oleja; (42) a pri tom – hlas bezstarostného¹¹³⁶ davu³¹⁷, a k mužom z množstva ľudí^{614 1137} *boli* privádzaní pijani¹¹³⁸ z pustiny; tí³ dávali náramky na ich¹¹³⁹ ruky a nádherné⁶⁶⁶ koruny^{67 667 668} na ich¹¹³⁹ hlavy. (43) I povedal som o schátralej¹¹⁴⁰ cudzoložstvami: Bude sa^{456 1141} teraz smilniť²⁷³ smilstvami^{680 1142}, aj ona? (44) A vchádzalo¹⁶ sa^{456 1143} k nej podľa vchádzania¹¹⁴⁴ k žene, neviestke¹¹⁴⁵, tak vchádzali¹⁶ k Ohole a k Oholíve, necudným ženám^{703 704}; (45) i budú ich súdiť^{216 298} spravodliví muži, oni, súdom²¹⁶ *žien*¹²²⁴ cudzoložiacich a súdom²¹⁶ *žien*¹²²⁴ prelievajúcich krv, lebo ony cudzoložia a krv je na ich rukách.

(46) Áno, Pán, Hospodin, povedal takto: Vyviešť⁴⁰² proti nim¹⁶² zidénie⁷³² a vydať ich v preháňanie sem-ta¹¹⁴⁶ a za korisť, (47) a zidénie⁷³⁶, *tí* ich zahádzu⁷³³ kamením⁷³⁴; a rozrezať⁹⁹⁵ ich svojimi mečmi, ich synov a ich dcéry budú zabíjať a ich domy ohňom vypaľovať¹²²; (48) tak³ budem zo zeme odpratávať²⁶⁴ necudnosť⁷⁰³, nech³ sa všetky ženy dajú poučiť¹¹⁴⁷ a nepočínajú si¹⁵¹ podľa ich necudnosti^{703 1144}, (49) A na vás vaše necudnosti⁷⁰³ uvalia¹²⁴ a poniesiete⁶⁵ hriechy¹¹²⁵ vašich zahnojeností²⁶⁰, a budete spoznávať, že Pánom som ja, Hospodin.

24

A v deviatom roku, v desiatom mesiaci, v desiaty deň mesiaca²,

sa stalo⁵, že sa ku mne dostalo⁵ slovo Pána, Hospodina, výrok: (2)Synu človeka, zapíš si meno dňa, práve tento deň¹¹⁴⁸ (v práve tento deň¹¹⁴⁸ sa na Jerúsalem vrhol¹¹⁴⁹ kráľ Bávela^{512 706}), (3)a za pripoved⁵²² k spurnému domu⁹⁵ použiť⁵²⁸ pripoved⁵²² a povedz k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: Pristav kotol⁴⁷¹, pristav a tiež doň⁸⁴ nalej vody, (4)zober⁴⁸⁷ do neho jeho kusy^{1150 1151}, každý dobrý kus¹¹⁵⁰, stehno¹¹⁵² a plece¹¹⁵³, naplň ho výberom¹⁰⁷⁹ kostí¹¹⁵⁴ – (5)vziať ich z výberu¹⁰⁷⁹ drobného dobytky – a tiež hrbu dreva na tie kosti¹¹⁵⁵ pod to⁷, a nechaj ich dôkladne vriieť¹¹⁵⁶, nech sa aj kosti vprostred toho⁷ uvaria⁹⁸.

(6)Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Beda⁶⁸⁵, mesto krvi^{361 442}, kotol⁴⁷¹, ktorého kal¹¹⁵⁷ je v ňom, lebo³ jeho kal¹¹⁵⁷ z neho nebude vychádzať^{53 128}! Vynímaj⁵³ z neho¹¹⁵⁸ po jeho kusoch^{1150 1151}, po jeho kusoch^{1150 1151}, nebude naň¹⁶³ padať¹⁶ lós^{1159 1160}. (7)Ved' jeho^{163 1032} krv ostala⁵ vprostred neho¹⁶³, nanieslo^{163 166} ju na holé¹¹⁶¹ miesto skaliska¹¹⁶², nevylialo¹⁶³ ju na zem zakryť ju¹¹⁶³ prachom¹¹⁶⁴; (8)na zvidenie¹¹⁶⁵ popudenia, na vykonanie ťažkej¹¹⁶⁶ pomsty¹¹⁶⁷ dám⁴⁸² na holé¹¹⁶¹ miesto skaliska¹¹⁶² krv jeho^{163 1168}, aby nebolo zakrytia¹¹⁶⁹. (9)Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Beda⁶⁸⁵, mesto krvi^{361 442}, aj ja budem zvážšovať hranicu¹¹⁷⁰; (10)nahromad' ¹¹⁷¹ drier, zapáliť¹¹⁷² oheň, spotrebovať^{630 1046 1173} mäso, zamiešať¹¹⁷⁴ zmesou¹¹⁷⁵, a kosti nech horia^{98 627}. (11)A postaviť ho prázdny na jeho¹¹⁷⁶ uhlie¹¹⁷⁷, aby sa jeho mosadz³⁷ zohrievala a rozžeravila⁶²⁷ a jeho nečistota sa vprostred neho roztavila¹⁰⁵², nech³ jeho kal¹¹⁵⁷ je ten tam^{630 1046}. (12)Modloslužba^{420 1178 1233}, to unavuje^{16 1179}, ale množstvo¹¹⁸⁰ jeho¹⁶³ kalu¹¹⁵⁷ z neho nevychádza⁵³ – v oheň s jeho¹⁶³ kalom¹¹⁵⁷! (13)V tvojej nečistote je necudnosť⁷⁰³; pretože som ta očistoval¹⁶ a nedalo¹⁶³ si sa očistiť¹¹⁸¹, nebudeš už od svojej nečistoty očisťovaná¹⁶³, až do môjho utíšenia²³⁵ môjho popudenia proti tebe¹¹⁸². (14)Prehovoril som ja, Hospodin; príde to a spravím tak, nebudem sa vyhýbať¹¹⁸³ a nie že budem šetriť²³² a nie že budem ľutovať^{236 1184}; budú tá súdiť^{216 298} podľa tvojich ciest a podľa tvojich skutkov, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(15)A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok. (16)Synu človeka, hľa, ja¹⁹¹, chystám sa ti porazením¹¹⁸⁵ odňať^{85 1186}, čo je žiadúce¹¹⁸⁷ tvojim očiam⁹¹, no³ nebudeš⁹³ nariekať¹¹⁸⁸ ani plakať a nie že ti budú^{93 1189} slzy⁶⁷ prichádzať¹¹⁹⁰; (17)stenaj mlčky¹¹⁹¹, zármutok pre mŕtvych⁹¹ nebudeš⁹³ prejavovať^{151 1192}; Uviaž⁶⁶⁰ na seba svoj turban¹¹⁹³ a svoje sandále nech navliekaš^{98 166} na svoje nohy, a fúz¹¹⁹⁴ si¹¹⁹⁵ nebudeš⁹³ zahalovať a nie že budeš⁹³ ješť chlieb ľudí^{433 1196}. – (18)I prehovoril som za rána k ľudu a navečer umrela moja žena; i zachoval som sa¹⁵¹ za rána podľa toho, čo mi bolo prikázané; (19)a ľud, tí ku mne povedali: Či nám nechceš⁹³ oznámiť¹¹²⁶, čím sú pre nás²⁴⁵ tieto veci, že si ty takto počínaš¹⁵¹? (20)A povedal som k nim: Dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (21)Povedz domu Izráela: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, chystám sa zneuctiť^{85 357} svoju svätýňu²²⁶, spupnosť^{354 364} vašej sily^{890 1197}, čo je žiadúce¹¹⁸⁷ vašim očiam⁹¹ a predmet súcitu¹¹⁹⁸ vašej duše, a vaši synovia a vaše dcéry, ktorých ste opustili, budú padať mečom. (22)Potom³ si budete počínať^{16 151} podľa toho, ako si ja počínam^{16 151}: Fúz¹¹⁹⁴ si¹¹⁹⁵ nebudeš zahalovať a nie že budete ješť chlieb ľudí^{433 1196}; (23)a vaše turbany¹¹⁹³ budú na vašich hlavách a vaše sandále na vašich nohách, nebudete nariekať¹¹⁸⁸ a nie že budete plakať, lež³ budete zotlievať^{16 198} pre svoju neprávosť^{148 149} a bedákať^{16 1199} k sebe navzájom¹⁹⁷. (24)Tak³ sa vám Ezekiál stal⁵ znamením^{348 501}; Podľa všetkého, ako si počína^{16 151}, si budete počínať¹⁵¹; a pri príchode toho⁷ budete⁴¹⁷ spoznávať, že Pánom som ja, Hospodin.

(25)A ty, synu človeka, či nebude v deň môjho odňatia im¹¹⁸⁶ ich sily^{890 1478}, jasotu¹²⁰⁰ z ich nádhery⁶⁶⁸, toho, čo je žiadúce¹¹⁸⁷ ich očiam⁹¹ a k čomu sa povznáša⁶⁵ ich myseľ^{150 1201}, ich synov a ich dcér, (26)v onen deň, či nebude k tebe prichádzať uniknuvší, ohľadne zvesti^{367 1202} pre uši⁹¹? (27)V onen deň sa tvoje ústa pri tom uniknuvšom budú otvárať a budeš hovoriť a nebudeš už nemý¹⁵⁸, a staneš sa⁵ im znamením^{348 501}, i budú spoznávať, že ja som Hospodin.

25 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2)Synu človeka, zameraj^{166 569} svoju tvár na deti^{171 186} Amóna a prorokuj¹⁷⁸ proti nim¹⁶² (3)a povedz deťom¹⁸⁶ Ammóna: Počujte slovo Pána, Hospodina: Pán, Hospodin, povedal takto: Pre⁷²¹ tvoje¹²⁰³ výrok: Aha! k mojej svätyni²²⁶, keď bola zneuctená^{357 1204}, a k pôde²⁹⁶ Isráela, keď bola spustošená^{137 1204}, a k domu Júdu, keď odišli¹²⁰⁴ do⁵⁰⁷ vyhnanstva^{4 494}, (4)preto, hľa, ja¹⁹¹, chystám sa dať⁸⁵ ťa za vlastníctvo⁴⁸³ synom východu; tí³ v tebe založia¹²⁰⁵ svoje táboriská¹²⁰⁶ a zriadia¹²⁴ v tebe svoje obydliá¹²⁰⁷, oni budú jesť tvoje ovocie a oni budú piť tvoje mlieko, (5)a Rabbu spravím¹²⁴ pas-tviskom^{240 1208} tiav a deti¹⁸⁹ Ammóna¹²⁰⁹ odpočívadlom^{240 870 1210} drobného dobytká, i budete spoznávať, že ja som Hospodin.

(6)Lebo Pán, Hospodin, povedal takto: Pre⁷²¹ tvoje tleskanie¹²⁷¹ rukou¹²¹² a tvoje dupanie nohou¹²¹³, že³ si sa v duši zarado-val¹²¹⁴ so všetkým svojim pohrdaním^{195 769 1215} ohľadne pôdy²⁹⁶ Isráela, (7)preto, hľa, ja¹⁹¹, vztiahnem²⁹¹ proti tebe¹⁶² svoju ruku a budem ťa vydávať národom⁸⁶ za korisť a vytínať⁶⁰³ ťa *spomedzi* národností⁸⁸ a hubiť ťa zo zeme. Budem ťa plieniť⁶⁰⁶, i budeš spoznávať, že ja som Hospodin.

(8)Takto povedal Pán, Hospodin: Pretože Móáv^{706 1216} a Séir¹²¹⁷ vraví: Hľa, dom Júdu je ako všetky národy⁸⁶, (9)preto hľa, ja¹⁹¹, chystám sa otvoriť^{85 1218} bok^{1153 1219} Móáva^{706 1216}, takže bude zbavený miest¹²²⁰, zbavený svojich miest¹²²⁰, až do konca^{1221 1579}, krásu zeme – Béth-hajšímóth, Baal-meón a Kirjáthajím¹²²², (10)to⁷ budem synom východu, s deťmi¹⁸⁶ Ammóna¹²²³, áno³, dávať za vlastníctvo⁴⁸³, aby zem¹²²⁴ detí¹⁸⁹ Ammóna nebola medzi národmi⁸⁶ pripomínaná. (11)A v Móávovi^{706 1216} budem zriaďovať^{151 1225} súdy²¹⁶, i spoznajú, že ja som Hospodin.

(12)Takto povedal Pán, Hospodin: Pre⁷²¹ počínanie¹⁵¹ Edóma⁷⁰⁶ vo vykonávaní ťažkej¹¹⁶⁶ pomsty¹¹⁶⁷ na dome Júdu, že³ sa veľmi¹²²⁶ previnili²⁶³, keď³ sa na nich pomstili¹⁶, (13)preto Pán, Hospodin, povedal takto: Áno³, vztiahnem²⁹¹ svoju ruku proti zemi^{162 1224} Edóma⁷⁰⁶ a budem z nej vytínať⁶⁰³ ľudí⁶¹⁴ aj dobytok^{615 616} a robiť¹²⁴ ju rumoviskom^{126 239} od Témána, a po

Dedán¹³²⁴ budú padať mečom. (14)A svoju pomstu na Edómovi chcem⁹³ uvaliť¹²⁴ rukou¹²²⁷ svojho ľudu Isráela, tí³ sa proti Edómovi zachovajú¹⁵¹ podľa môjho hnevu a podľa môjho popudenia, i poznajú moju pomstu, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(15)Takto povedal Pán, Hospodin: Pre⁷²⁵ počínanie¹⁵¹ Pelištím¹¹ v pomste¹²²⁸, že³ vykonali ťažkú¹¹⁶⁶ pomstu¹¹⁶⁷ s pohrdaním^{195 769 1215} v duši, na záhubu²⁴⁸ – staré¹²²⁹ nepriateľstvo⁷⁷³ – (16)preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹⁴, chystám sa vztiahnuť^{85 291} svoju ruku proti Pelištím^{11 162} a budem vytínať⁶⁰³ Keréthím^{11 1230 1231} a hubiť zvyšok²²³ pobrežia¹²³² mora (17)a vykonám proti nim veľkú pomstu^{420 1233} v pokarhaniach^{149 246} z popudenia; i spoznajú, pri mojom uvalení^{124 149} mojej pomsty na nich, že ja som Hospodin.

26 A v jedenástom roku, v prvý¹²³⁴ deň mesiaca², sa stalo⁵, že³ sa ku mne dostalo⁵ slovo Hospodina, výrok: (2)Synu človeka, pretože Cór¹²³⁵ proti Jerúsálemu¹⁶² vraví: Aha! polámá^{163 192} sa – dvere^{1236 1237} národností⁸⁶, to zahne⁴³ ku mne, budem sa plniť – je¹⁶ obrátený¹⁶³ v rumovisko^{239 262}! – (3)preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, som proti tebe¹⁶², Cór¹²³⁵, a budem proti tebe¹⁶⁵ pozdvihovať mnohé národy⁸⁶, ako more dáva¹²³⁸ svojim vlnám pozdvihnúť sa¹²³⁹, (4)i skazia²⁵² múry¹²⁴⁰ Córa¹²³⁵ a posthajú⁵⁶⁹ jeho¹⁶³ veže, i budem z neho¹⁶³ odmetať jeho¹⁶³ prach¹¹⁶⁴ a robiť¹²⁴ ho¹⁶³ holým¹¹⁶¹ miestom²⁴⁰ skaliska¹¹⁶². (5)Bude sušiarňou sietí¹⁵²⁸ vprostred mora, lebo som prehovoril ja, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, a stane sa⁵ korisťou národom⁸⁶, (6)a jeho¹⁶³ dcéry⁷⁴⁴, ktoré sú v poli¹²⁴¹, budú zabíjané¹²⁴² mečom, i spoznajú, že ja som Hospodin.

(7)Áno, Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, chystám sa k Córu^{171 1235} priviesť⁸⁵ Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{512 706}, od severu, kráľa kráľov, s koňmi^{67 195} a s vozmi^{67 195 1105} a s rajtármi^{195 1077} a zborm^{732 1243}, áno³, mnohým ľuďom; (8)bude mečom zabíjať tvoje dcéry^{744 1242} v poli¹²⁴¹ a postaví¹²⁴ proti tebe¹⁶² obliehací val a navrší¹⁶⁵ proti tebe¹⁶² násyp a vztýči³¹⁶ proti tebe¹⁶² štítovú strechu¹²⁴⁴, (9)v tvoje múry¹²⁴⁰ bude mie-

rit¹²⁴ narážaním svojich boridiel^{167 1245} a svojimi čakanní¹²⁴⁶ bude váľať⁷³¹ tvoje veže. (10)Od záplavy¹²⁴⁷ koní ťa bude pokrývať ich¹²⁴⁸ prach¹²⁴⁹, tvoje múry¹²⁴⁰ sa budú otriasať^{130 1250} od hluku⁷⁴ od rajtárov^{67 1077} a sūkoli^{67 445} a vozov^{64 1105} pri jeho vstupovaní v tvoje brány, ako sa vstupuje¹²⁵¹ do rozvráteného⁵⁶⁴ mesta¹²⁵². (11)Kopytami svojich koní bude rozdupávať¹²⁵³ všetky tvoje ulice, tvoj ľud bude mečom zabíjať a piliere¹²⁵⁴ tvojej pýchy^{890 1255 1256} budú klesať¹²⁵⁷ k zemi (12)a tvoje bohatstvo^{818 1258} vylúpia a tvoje obchodné sklady^{67 1259} vykoristia, a posthajú⁵⁶⁵ tvoje múry¹²⁴⁰ a budú váľať⁷³¹ tvoje nádherné¹⁰⁷⁶ domy¹²⁶⁰, a tvoje kamene a tvoje drevá a tvoj prach¹¹⁶⁴ budú skladať vprostred vôd. (13)A chcem⁹³ spôsobiť ustanie²⁶⁴ znenia^{317 1261} tvojich piesní a nie že bude ešte počuť zvuk⁷⁴ tvojich lýr¹²⁶², (14)a chcem⁹³ ťa spraviť¹²⁴ holým¹¹⁶¹ miestom²⁴⁰ skaliska¹¹⁶². Bude sušiarňou sietí¹⁵²⁸, nebude¹²⁶³ už budovaný¹⁶³, lebo som prehovoril ja, Hospodin, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(15)Takto Pán, Hospodin, povedal Córú¹²³⁵: Či sa ostrovy¹²⁶⁴ nebudú otriasať^{130 1250} od zvuku⁷⁴ tvojho pádu¹⁵¹² pri kvílení¹²⁶⁵ smrteľne ranených^{68 258}, pri zúrivom zabíjaní^{1903 1266} vprostred teba? (16)I zostúpia všetci vládcovia^{370 505} mora¹²⁶⁷ zo svojich trónov⁴³² a odložia²⁷⁵ svoje plášte a budú zobliekať svoje pestro vyšívané rúcha⁶⁷⁶, budú si obliekať úľak^{1237 1268}, budú sedieť na zemi a zľaknú sa¹²⁶⁸ každého okamihu¹²⁶⁹ a zdesia sa¹³⁷ nad tebou; (17)a vynesú⁶⁵ nad tebou žalospev⁸⁶⁷ a povedia ti: Ako si zhybnulo¹⁶³, ktoré si bolo obývané¹⁶³ z morí¹²⁷⁰, mesto, ktoré¹⁰ bolo vychaľované^{163 1271}, ktoré sa stalo^{5 163} silným^{92 125 163} na mori, ono¹⁶³ a jeho¹⁶³ obyvatelia, ktorí naháňali^{16 124 1272} svoju¹²⁷³ hrôzu¹²⁷⁴ všetkým tamojším obyvateľom¹²⁷⁵! (18)Teraz, v deň tvojho pádu¹⁵¹², sa ostrovy¹²⁶⁴ ľakajú¹²⁶⁸, áno³, otrasené³⁷¹ sú¹⁶ ostrovy¹²⁶⁴, ktoré sú v mori, pre tvoj zánik^{521 1276}. (19)Áno, Pán, Hospodin, povedal takto: Keď ťa spravím^{124 142} mestom spustošeným^{126 242 265} ako mestá, ktoré nie sú¹⁶ obývané, keď sa na teba¹⁶² vyvedie^{442 401 1277} oceán¹²⁷⁸ a pokryjú ťa mnohé vody, (20)keď³ ťa budem mať k zostúpeniu so zostupujúcimi do jamy¹²⁷⁹ k dáv nemu¹²²⁹ ľudu⁷⁷³, potom³ ťa ubytu-

jem v zem spodných miest¹²⁸⁰, ako¹²⁸¹ odveké¹²²⁹ rumoviská^{239 773 1282}, so zostupujúcimi do jamy¹²⁷⁹, aby si nebolo obývané¹⁶³; a v zem živých budem uvádzať¹²⁴ krásu. (21)Budem ťa robiť¹²⁴ zdesením^{126 1233 1283} a nebude ťa; budeš hľadané¹⁶³ a nie že ešte vôbec kedy¹²⁸⁴ budeš môcť⁹³ byť nájdené¹⁶³, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

27 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2)A ty, synu človeka, vynes⁶⁵ nad Córóm¹²³⁵ žalospev⁸⁶⁷ (3)a povedz Córú¹²³⁵: Ty, ktorý^{10 163} bývaš pri vstupoch¹²⁸⁵ na more^{91 1286}, kupčiaci s¹²⁸⁷ národnosťami^{86 91} na mnohých ostrovoch¹²⁶⁴, takto povedal Pán, Hospodin: Cór¹²³⁵, ty si povedal¹⁶³: Ja som dokonalý¹⁶³ krásou⁹¹; (4)tvoje hranice⁴⁷⁴ sú v srdci mora, tvoji budovatelia zdokonalili tvoju krásu, (5)všetky tvoje dosky¹²⁸⁸ ti vyrobili¹²⁸⁹ z cyprusov zo Seníra, na zhotovenie¹⁵¹ stožiarov⁶⁷ pre teba vzali¹²⁹⁰ cédre⁶⁷ z Levánónu⁷⁷⁹, (6)tvoje veslá zhotovili¹⁵¹ z dubov¹²⁹¹ z Bášana¹²⁹², tvoje obloženie¹²⁹³ zhotovili¹⁵¹ zo slonoviny, jedna vetva¹²⁹⁴ Aššurím^{11 705 1295} z ostrovov¹²⁶⁴ Kittím^{11 1296}; (7)tvojím plachtovím¹²⁹⁷, aby ti bolo³⁸⁸ práporom^{348 1298}, sa stal⁵ kment¹⁶¹ s pestrým vyšívaním^{195 658} z Egypta, tvojím príkrovom sa stal⁵ modrý purpur¹⁰⁷⁴ a červený purpur¹⁰⁷⁴ z ostrovov¹²⁶⁴ Elíšá¹²⁹⁹, (8)veslármi sa ti stali⁵ obyvatelia Cídónu¹³⁰⁰ a Arvada¹³⁰⁰, tvoji mudrci v tebe, Cór¹²³⁵, oni sa ti stali⁵ kormidelníkmi, (9)starší a mudrci Gevala¹³⁰⁰ sa v tebe stali⁵ opravovačmi^{329 1301} tvojich trhlín^{67 1302}. Všetky lode morí⁶⁷ a ich¹³⁰³ námorníci¹³⁰⁴ sa v tebe dostali⁵ k výmennému obchodovaniu¹³⁰⁵ tvojím výmenným obchodom¹³⁰⁶; (10)Peržania^{68 1307} a Lúd¹³⁰⁸ a Pút¹³⁰⁹ sa stali⁵ v tvojej vojenskej moci⁸¹⁸ tvojimi bojovníkmi¹³¹⁰, štít¹³¹¹ a prilbu si v tebe vešali¹⁶ – oni ti dodávali¹⁶ lesku^{673 1312}. (11)Synovia Arvada¹³⁰⁰ a tvoja vojenská moc⁸¹⁸ boli na tvojich múroch¹²⁴⁰ vókol a v tvojich vežiach boli¹⁶ Gammádím^{12 1313}; svoje štíty¹³¹⁴ vešali¹⁶ vókol na tvojich múroch¹²⁴⁰. Oni zdokonalili tvoju krásu.

(12)Taršíš¹³¹⁵, to bola tvoja obchodníčka¹³¹⁶ pre⁵²¹ množstvo všemožného³⁹⁴ majetku¹³¹⁷, dávali¹⁶ tvoj odbyť¹³⁶⁷ za striebro, železo, cín a olovo; (13)Jáván¹³¹⁸, Túval¹³¹⁹ a Mešech¹³²⁰, oni boli tvojimi

priekupníkmi¹³²¹, dávali¹⁶ tvoj výmenný tovar¹³⁰⁶ za osoby⁶⁴⁶ ľudí⁶¹⁴ a náčinia¹⁸¹ z mosadze³⁹; (14) z domu Tógarmy¹³²² dávali¹⁶ kone, áno³, jazdné kone¹⁰⁷⁷, a mulice za tvoj¹³²³ odbyť¹³⁶⁷; (15) synovia Dedána¹³²⁴ boli tvojimi priekupníkmi¹³²¹, mnohé ostrovy¹²⁶⁴ boli trhoviskom¹³²⁵ tvojej ruky, daň¹³²⁶ tebe¹³²⁷ splácali¹⁶ rohomi slonoviny a ebenom¹³²⁹. (16) Arám¹³³⁰, to bola tvoja obchodníčka¹³¹⁶ pre⁵²¹ množstvo tvojich výrobkov²⁶⁷, tvojimi odbyťmi¹³⁶⁷ platili¹⁶ za karbunkuly⁶⁷ 1331, červený purpur¹⁰⁷⁴ a pestré vyšívanie⁶⁵⁸ a jemnú bavlnu¹³³² a koraly¹³³³ a rubíny⁶⁸ 1334; (17) Júdá a zeme Isráela, oni boli tvojimi priekupníkmi¹³²¹, dávali¹⁶ tvoj výmenný tovar¹³⁰⁶ za pšenicu z Minnith¹³³⁵ a z Pannagu¹³³⁶ a med a olej a balzam. (18) Damask, to bola tvoja obchodníčka¹³¹⁶ s množstvom¹⁹⁵ tvojich výrobkov²⁶⁷, pre⁵²¹ množstvo všemožného³⁹⁴ majetku¹³¹⁷, s vínom¹⁹⁵ z Chelbónu¹³³⁷ a bielehoskvúcou¹³³⁸ vlnou¹³³⁹; (19) Vedán¹³⁴⁰ a Jáván¹³¹⁸ z Úzála¹³⁴¹ za tvoje odbyty¹³⁶⁷ dávali¹⁶ umelecky spracované železo, medzi tvojím výmenným tovarom¹³⁰⁶ bola⁵ kassia a vonná trstina¹⁴³⁹; (20) Dedán¹³²⁷, to bola tvoja priekupníčka¹³²¹ ohľadne sedlových prikrývk¹³⁴² 1343 1344 na jazdu. (21) Arábia a všetci vládcovia³⁷⁰ 505 Kédára⁷⁰⁶ 1345, oni boli obchodníkmi¹³¹⁶ tvojej ruky s jahňatami¹⁹⁵ a baranmi a capmi¹³⁴⁶; nimi s tebou obchodovali¹³¹⁶. (22) Priekupníci¹³²¹ zo Ševy¹³⁴⁷ a Raemy¹³⁴⁸, oni boli priekupníkmi¹³²¹ tvojimi; dávali¹⁶ tvoje odbyty¹³⁶⁷ za výber⁶⁸⁹ 1349 všetkých vonných látok a za všemožné³⁹⁴ drahé¹⁰⁶¹ 1350 kamene⁶⁷ a zlato. (23) Tvojimi priekupníkmi¹³²¹ boli Chárán¹³⁵¹ a Kannéh¹³⁵² a Eden¹³⁵³, priekupníci¹³²⁴ zo Ševy¹³⁴⁷, Aššúr⁷⁰⁹ 710 a Kilmád¹³⁵⁴ 1355; (24) oni boli na tvojom trhu¹³⁵⁶ tvojimi priekupníkmi¹³²¹ ohľadne prepychových odevov¹⁰⁸³ 1343 1357, ohľadne plášťov¹³⁴³ 1358 z modrého purpuru¹⁰⁷⁴ s³ pestrým vyšívaním⁶⁵⁸ a ohľadne debien¹³⁴³ 1359 rôznofarebných tkanín¹³⁶⁰, povrazmi previazaných⁶⁶⁰ a upevnených¹³⁶¹ 1362. (25) Taršíšske lode¹³¹⁵ ti cestovali s tvojím výmenným tovarom¹³⁰⁶ 1363, i bol si naplnený¹⁶³ a oťažený¹⁶³ si¹³⁶⁴ veľmi v srdci morí.

(26) Tvoji veslári¹³⁶⁵ ťa zavedú⁴⁸² v mnohé¹³⁶⁶ vody, v srdci morí ťa roztriešti¹⁹² 482 východný vietor¹⁷; (27) tvoj majetok¹³²⁰

a tvoje prebytky¹³⁶⁷, tvoj výmenný tovar¹³⁰⁶, tvoji námorníci¹³⁰⁴ a tvoji kormidelníci, opravovači¹³²⁹ 1301 tvojich trhlín⁶⁷ 1302 a ktorí s tebou vymieňali¹³⁰⁵ výmenný tovar¹³⁰⁶ 1368 1369, a všetci tvoji bojovníci¹³¹⁰, ktorí sú v tebe a vo všetkom tvojom zidení⁷³², ktoré je vprostred teba, budú v deň tvojho pádu padať v srdce morí. (28) Hlasom kriku⁴⁴⁰ tvojich kormidelníkov sa budú otriasať¹³⁰ 1250 pobrežia¹³⁷⁰ (29) a všetci chápujúci sa⁵¹⁰ vesiel, námorníci¹³⁰⁴, všetci kormidelníci mora zostúpia zo svojich lodí, budú stáť na zemi (30) a ozvú sa¹³⁷¹ nad tebou svojim hlasom a budú horko kričať⁴⁴⁰ a prach¹¹⁶⁴ nad svoje hlavy vyhadzovať⁴⁰² a v popole sa váľať, (31) a celkom¹³⁷² sa pre teba⁷²¹ vyholia¹³⁷³ a rozpláču sa pre teba⁷²¹ v horkosti duše horkým nárekom¹¹⁸⁸ 1374 (32) a v svojom lkaní vznesú⁶⁵ pre teba⁷²¹ 1375 žalospev⁸⁶⁷ a dajú sa nad tebou žalostne spievať¹³⁷⁶: Kto je ako Cór¹²³⁵, ako toto vyvrátené¹³⁷⁷ sprostred mora? (33) Pri vychádzaní⁵³ 149 tvojich odbytov¹³⁶⁷ od morí si sýtil¹⁶ 163 mnohé zástupy ľudu¹⁰⁷, množstvom svojho majetku¹³¹⁷ a svojho výmenného tovaru¹³⁰⁶ si obohacoval¹⁶ 163 kráľov zeme; (34) v čas, keď si roztrieštením¹⁹⁵ 907 zmizol¹⁶³ sprostred⁵²⁴ 1378 morí, padol tvoj výmenný tovar¹³⁰⁶ a všetko tvoje zidenie⁷³² vprostred teba v hĺbokosti¹²³⁷ vód. (35) Všetci obyvatelia ostrovov¹²⁶⁴ sa nad tebou zdesia¹³⁷ a ich králi náramne¹³⁷⁹ stŕpnú¹³⁸⁰, pobúria¹³⁸¹ sa v tvári; (36) obchodníci¹³¹⁶ medzi ľuďom budú nad tebou sýčať¹⁶ 1382, staneš sa⁵ hrôzou¹²³³ 1283 a nikdy viac¹³⁸³ ťa nebude.

28 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, povedz panovníkovi¹³⁸⁴ Córa¹²³⁵: Takto povedal Pán, Hospodin: Pretože sa tvoje srdce vyvýšilo⁷⁵², takže³ si povedal: Ja som Boh¹³⁸⁵, obývam¹⁶ byt²⁶¹ Boží¹³⁸⁶ v srdci morí, no ty si človek a nie Boh¹³⁸⁵, áno³, zaobstaral¹⁵¹ svoje srdce sľaby srdcom Božím¹²⁶ 1385 1387, – (3) hľa, ty si múdrejší od Daniéla¹²⁷, nič³⁹⁴ skryté¹³⁸⁸ ti nezatajili¹³⁸⁹, (4) svojou múdrosťou a svojou chápatosťou¹³⁹⁰ si si zaobstaral¹⁵¹ bohatstvo⁸¹⁸ 1258, áno³, zaobstaral¹⁵¹ si si zlato a striebro v svoje pokladnice¹³⁹¹, (5) rozsahom¹³⁹² svojej múdrosti, svojím obchodom¹²⁵⁹ si svoje bohatstvo⁸¹⁸ 1258

rozmnožil, a tvojím bohatstvom^{818 1258} sa vyvýšilo⁷⁵² tvoje srdce, – (6) preto Pán, Hospodin, povedal takto: Pretože robíš¹²⁴ svoje srdce stáby srdcom Božím^{126 1385 1387}, (7) preto hľa, ja¹⁹¹, chystám sa na teba¹⁶² priviesť⁴⁸⁵ cudziarov³⁵⁹, ukrutníkov¹³⁹³ z národov⁸⁶, ktorí³ na krásu¹⁶² tvojej múdrosti vytasia svoje meče a zneuctia³⁵⁷ tvoj lesk, (8) budú ťa stahovať¹³⁹⁴ do priepasti⁸⁷³, takže³ smrťou¹²³³ prebodnutých²⁵⁸ umrieš v srdci morí. (9) Či ešte¹³⁹⁵ budeš pred tvárou zabíjajúceho ťa vraviť: Ja som Boh¹³⁸⁶, keď³ ty si človek a nie Boh¹³⁸⁵ v ruke prebodávajúceho²⁵⁸ ťa? (10) Smrťou¹²³³ neobrezaných¹³⁹⁶ budeš umierať, rukou cudziarov³⁵⁹, lebo som prehovoril ja, vyhlásené⁶²⁸⁵ Pánom, Hospodinom.

(11) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (12) Synu človeka, vznes⁶⁵ nad kráľom Córa¹²³⁵ žalospiev⁸⁶⁷, nech³ mu povieš: Takto povedal Pán, Hospodin: Ty spečatuješ vzory^{67 376 1397}, si plný múdrosti a dokonalý krásou; (13) dostal si sa⁵ v Eden¹³⁹⁸, Božiu záhradu, tvojím prikrýtim boli všemožné³⁹⁴ drahé^{1061 1350} kamene^{67 1399}, sard¹⁴⁰⁰, topás¹⁴⁰¹ a diamant¹⁴⁰², chryzolit¹⁴⁰³, ónyx¹⁴⁰⁴ a jaspis¹⁴⁰⁵, zafir¹⁴⁰⁶, karbunkul¹³³¹ a smaragd¹⁴⁰⁷, a zlato; die¹⁴⁰⁸ tvojich vsadzovaní¹⁴⁰⁹ a tvojich ložísk¹⁴¹⁰ bolo v¹⁴¹¹ tebe; v deň tvojho stvorenia⁹⁰³ boli tie veci pripravené¹⁷⁰. (14) Ty si bol kerúbom rozpätia¹⁴¹², ktorý¹⁰ si zastieral¹⁴¹³; tým³ som ťa spravil¹²⁴, dostal si sa⁵ na Boží svätý vrch⁹³⁹ a dal si sa prechádzať sa vprostred ohnivých kameňov¹⁴¹⁴; (15) ty si bol v¹⁴¹¹ svojich cestách¹⁴¹⁵ dokonalý odo dňa svojho stvorenia⁹⁰³ až než sa pri¹⁴¹¹ tebe našlo bezprávie^{152 1416}. (16) Pri rozsahu^{149 1392} tvojho obchodu¹²⁵⁹ naplnili¹⁴¹⁷ tvoje vnútro¹⁴¹⁸ násilníctvom³¹⁵, takže³ si zhrešil¹⁴¹⁹, i znesvätil³⁵⁷ som ťa z¹⁴²⁰ Božieho vrchu a vyvrhol¹⁴²¹ som ťa, kerúb, ktorý¹⁰ si zastieral¹⁴¹³, sprostred ohnivých kameňov¹⁴¹⁴. (17) Tvojou krásou sa vyvýšilo⁷⁵² tvoje srdce, so svojím leskom^{1223 1422} si skazil^{248 249} svoju múdrosť; zhodil som⁴⁸² ťa k zemi, dal som⁴⁸² ťa pred tvár kráľov k hľadeniu na teba. (18) Množstvom⁵²¹ svojich neprávostí¹⁴⁸, nepoctivosťou¹⁵² svojho obchodu si znesvätil³⁵⁷ svoje svätyne²²⁹, i vyviedol¹⁵³ som⁴⁸² z tvojho vnútra¹⁴¹⁸ oheň; ten⁷ ťa zožerie^{339 486}, i spravím^{124 482}

ťa pred očami všetkých vidiacich ťa popolom²⁴⁰ na zemi. (19) Všetci poznajúci ťa medzi národnosťami^{86 1107} sa nad tebou zhrozia^{137 482}, staneš sa^{5 482} zdesením^{1233 1283} a nikdy viac¹³⁸³ ťa nebude.

(20) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (21) Synu človeka, upri¹⁶⁶ svoju tvár na Cidón¹⁷¹ a prorokuj proti nemu^{162 163} (22) a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, som proti tebe¹⁶², Cidón, a budem vprostred teba oslávený¹³⁶⁴ a spoznajú^{1417 1423}, že ja som Hospodin, v mojom vykonaní¹⁴⁹ súdov²¹⁶ v ňom¹⁶³, a budem v ňom¹⁶³ za svätého uznaný⁹¹¹, (23) lebo³ doň^{84 163} budem vypúšťať²⁴⁷ mor a v jeho¹⁶³ ulice krv a vprostred neho¹⁶³ mečom, proti nemu^{162 163} zo všetkých strán⁷²⁰, popadajú zabíť^{67 258 1424}, i spoznajú^{1417 1423}, že ja som Hospodin, (24) a nie že sa ešte bude domu Izráela došávať⁵ pálčivého¹⁴²⁵ ostňa¹⁰¹ alebo trýznivého⁵⁸³ trnia¹⁴²⁶ zo všetkého ich okolia¹⁴²⁷, od tých, ktorí¹⁰ nimi pohrdajú⁷⁶⁹, i spoznajú^{1417 1423}, že Pánom som ja, Hospodin.

(25) Takto povedal Pán, Hospodin: Keď dom Izráela zhromažďím¹⁴²⁸ spomedzi národností^{86 1107}, medzi ktorými sú¹⁶ rozptýlení⁴⁸⁴, a budem nimi¹⁴⁹ pred očami národov⁸⁶ za svätého uznaný⁹¹¹, potom³ budú bývať¹⁶ na svojej pôde²⁹⁶, ktorú som dal svojmu nevoľníkovi Jákóbovi, (26) a budú na nej bývať¹⁶ v bezpečí¹⁴²⁹ a zbudujú domy a vysadia vinice; áno³, budú v bezpečí¹⁴²⁹ bývať¹⁶, keď vykonám súdy^{216 1428} medzi všetkými²²⁰, ktorí¹⁰ nimi pohrdajú⁷⁶⁹, i spoznajú^{1417 1423}, že ja som Hospodin, ich Boh¹⁴³⁰.

29 V desiatom roku, v desiatom mesiaci, v dvanástom dni mesiaca² sa ku mne dostalo slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, upri¹⁶⁶ svoju tvár proti faraónovi, kráľovi¹⁶² Egypta, a prorokuj¹⁷⁸ proti nemu¹⁶² a proti Egyptu¹⁶², jemu celému^{163 337 1684}, (3) prehovor a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, som proti tebe¹⁶², faraón, kráľ Egypta, ty¹⁰ veľký netvor¹⁴³¹, ktorý¹⁰ líhaš⁸⁷⁴ vprostred jeho riek¹⁴³², ktorý povedal: Moja rieka¹⁴³² patrí mne, áno³, ja som si ju zriadil¹⁵¹; (4) a chcem⁹³ v tvoje čeluste dať háky¹⁴³³ a prichytiť¹⁵⁷ ryby¹⁴³⁴ tvojich riek¹⁴³² na tvoje šupiny a sprostred tvojich riek¹⁴³²

ta vytiahnuť⁴⁰¹, pričom³ sa všetky ryby¹⁴³⁴ tvojich riek¹⁴³² budú na tvoje šupiny prichyťávať¹⁵⁷; (5) a chcem⁹³ ťa vrhnúť¹⁴³⁵ do pustiny, teba a všetky ryby¹⁴³⁴ tvojich riek¹⁴³², na tvár⁶⁴³ poľa budeš padať, nebudeš zberaný⁴⁸⁷ ani zhromažďovaný, vydám ťa za pokrm zvieratám^{25 251 1436} poľa a vtáctvu¹⁴³⁷ nebies. (6) I spoznajú všetci obyvatelia Egypta, že ja som Hospodin, pretože sa domu Isráela stali¹⁴⁷ oporou¹⁴³⁸ z trstiny¹⁴³⁹; (7) pri ich chytní sa⁵¹⁰ za teba, za tvoju dľaň^{282 1440}, si sa pomliažďoval¹⁴⁴¹ a roztrhával¹⁵⁶⁴ im celé plece¹¹⁵³, a pri ich opieraní sa o¹⁴⁴² teba si sa lámal¹⁹² a ochromoval¹⁴⁴³ im všetky bedrá¹⁴⁴⁴.

(8) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, chystám sa na teba¹⁶² priviesť⁸⁵ meč a budem z teba¹⁴⁴⁵ vytínať⁶⁰³ ľudí⁶¹⁴ aj dobytok^{615 616}, (9) takže³ sa zem Egypta bude stávať⁵ spúšťou^{292 348} a rumoviskom²³⁹, i spoznajú, že ja som Hospodin; pretože povedal: Rieka¹⁴³² patrí mne, áno³, ja som ju zriadil¹⁵¹. (10) Preto hľa, ja¹⁹¹, som proti tebe¹⁷¹ a proti tvojim riekam^{171 1432} a budem zem Egypta robiť¹²⁴ úplnými rumoviskami^{239 240 1446} a spúšťou^{126 292}, od Migdóla po Sevénéh, až po pomedzie⁴⁷⁴ Kúša¹⁴⁴⁷. (11) Nebude ňou prechádzať noha človeka a nie že ňou bude prechádzať noha dobytká⁶¹⁶ a nie že bude obývaná po štyridsať rokov; (12) áno³, budem zem Egypta robiť¹²⁴ spúšťou^{126 292} vprostred spustošených¹⁴⁰ zemí, a jej mestá budú, vprostred v rumoviská obrátených^{239 262} miest¹²²⁰, po štyridsať rokov spúšťou^{126 292}, a Egypťanov budem rozptyľovať¹⁴⁸⁴ medzi národmi⁸⁶ a rozháňať²⁰⁸ ich po zemiach⁴⁸⁵.

(13) Avšak Pán, Hospodin, povedal takto: Po uplynutí¹³⁸ štyridsiatich rokov budem Egypťanov sprostred národnosti⁸⁶, kam boli rozptýlení¹⁴⁸⁴, zhromažďovať (14) a utrpenie¹⁴⁴⁸ Egypťanov odvracať a v zem Pathrós¹⁴⁴⁹ ich späť privádzať¹³²⁸, na zem ich pôvodu¹⁰²⁵, i stanú sa⁵ tam nízkym⁸¹² kráľovstvom, (15) ktoré bude najnižším⁸¹² z kráľovstiev a nie že sa ešte bude môcť⁹³ povzniesť⁶⁵ nad národy⁸⁶, lebo³ chcem⁹³ znížiť počet ich¹⁴⁵⁰, aby nebolo panovania¹⁴⁵¹ medzi¹⁴⁵² národmi⁸⁶, (16) a nie že ešte bude domu Isráela predmetom³⁴⁸ dôvery^{1429 1453}, pripomínajúcim neprávosť¹⁴⁷ v ich obzeraní sa^{148 381 1454} za

nimi¹⁴⁵⁵, lež³ spoznajú, že Pánom som ja, Hospodin.

(17) A v roku dvadsiatom a siedmom, v prvom mesiaci, v prvý¹²³⁴ deň mesiaca² sa stalo⁵, že sa ku mne dostalo⁵ slovo Hospodina, výrok: (18) Synu človeka, Nevúchadrecar, kráľ Bávela^{512 706}, primaj svoju vojenskú moc⁸¹⁸ slúžiť^{935 1456} veľkou¹⁴⁵⁷ službou^{935 1458} proti Córu^{171 1235}, každá hlava bola oplešivená¹³⁷³ a každé plece¹¹⁵³ odreté⁹⁷⁰ a nie že sa jemu a jeho vojenskej moci⁸¹⁸ dostalo⁵ z Córa¹²³⁵ mzdy^{1459 1460} za službu^{935 1458}, ktorú proti nemu^{162 163} odslúžil⁹³⁵. (19) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, chystám sa dať⁸⁵ Nevúchadrecarovi, kráľovi Bávela^{512 706}, zem Egypta, nech³ si odnesie⁶⁵ všetku jej spúšťu^{317 323}, nech³ si nalúpi lupu a naukorisťuje koristi; to³ sa stane⁵ mzdou^{1459 1461} jeho vojenskej moci⁸¹⁸. (20) Dám mu odmenu¹⁴⁶², za ktorú poslúžil⁹³⁵, zem Egypta, že pre mňa²⁴⁵ pracovali^{16 151}, vyhlásené⁶²²⁵ Pánom, Hospodinom. (21) V onen deň chcem⁹³ domu Isráela spôsobiť vzrast¹⁴⁶³ rohu¹⁴⁶⁴ a tebe dať otvorenie úst vprostred nich, i spoznajú, že ja som Hospodin.

30 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, prorokuj¹⁷⁸ a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Skučte: Oh! – o tomto¹⁴⁶⁵ dni, (3) lebo je blízky²⁸⁵ deň, áno³, blízky²⁸⁵ je deň Hospodina², deň oblačnosti¹⁹, to bude čas národov⁸⁶, (4) a v Egypt²²⁰ príde meč a v Kúši¹⁴⁴⁷ nastane⁵ zvlíanie v bolesti¹⁴⁶⁶ pri padaní zabítych^{57 258} v Egypte, i poberú jeho¹⁶³ spúšťu^{317 323} a jeho¹⁶³ základy budú pováľané⁵⁶⁶, (5) Kúš¹⁴⁴⁷ a Pút¹³⁰⁹ a Lúd¹³⁰⁸ a všetka tá zmes¹⁴⁶⁷ a Kúv¹⁴⁶⁸ a deti¹⁸⁶ zeme zmluvy¹⁴⁶⁹ budú s nimi mečom padať.

(6) Takto povedal Hospodin: Áno³, podporujúci Egypt⁹² padnú a spupnosť^{354 364} jeho¹⁶³ sily^{890 1197} klesne¹²⁵⁷, od Migdóla po Sevénéh v ňom¹⁶³ budú mečom padať, vyhlásené⁶²²⁵ Pánom, Hospodinom, (7) a spustnú¹⁹⁷ vprostred spustnutých¹³⁷ zemí a ich mestá sa budú ocitať⁵ vprostred miest¹²²⁰ obrátených v rumoviská^{239 262}, (8) a v mojom uvedení^{124 149} ohňa v Egypt²²⁰ spoznajú, že ja som Hospodin, keď³ všetci pomáhajúci mu¹⁶³ budú rozdrvení¹⁹². (9) V onen deň budú z prítomnosti mojej tváre¹⁴⁷⁰ vychádzať⁵³ poslovia⁸¹⁴ na lodiach

na poľakanie¹²⁶⁸ bezstarostného¹⁴²⁹ Kúša¹⁴⁴⁷, i nastane⁵ medzi nimi¹⁴⁷¹ zvijanie v bolesti¹⁴⁶⁶ ako v deň Egypta, lebo hľa, prichádza!

(10) Takto povedal Pán, Hospodin: Budem pôsobiť aj¹³⁴ vymiznutie²⁶⁴ spústy^{317 323} Egypta rukou Nevúchadreccara, kráľa Bávela^{512 706}; (11) on a s ním jeho ľud, ukrutníci¹³⁹³ z národov⁸⁶, budú privedení na hubenie^{248 249} zeme a vytasia svoje meče proti Egyptu a naplnia zem zabíjacími^{67 258}; (12) i budem rieky¹⁴³² robiť¹²⁴ suchom¹²⁶ a zem predávať v ruku zlých, a zem a jej náplň budem pustošiť¹³⁷ rukou cudziarov³⁵⁶; prehovoril som ja, Hospodin.

(13) Takto povedal Pán, Hospodin: Budem aj¹³⁴ ničiť zahnojenosti²⁶⁰ a pôsobiť vymiznutie²⁶⁴ modíeľ^{1472 1473} z Nófa¹⁴⁷⁴, a nie že ešte bude vládca^{370 505} zo zeme Egypta, i budem v zem Egypta vnášať¹²⁴ hrôzu⁶⁵ (14) a pustošiť¹³⁷ Pathrós¹⁴⁴⁹, a v Cóan¹⁴⁷⁵ vnesiem¹²⁴ oheň a v Nó¹⁴⁷⁶ vykonám¹⁵¹ súdy²¹⁶, (15) a na Sín^{162 1477}, pevnosť^{890 1478} Egypta, budem vylievať svoje popudenie a spústu^{317 323} Nó¹⁴⁷⁶ budem vytínať⁶⁰³, (16) i vnesiem¹²⁴ v Egypt oheň, Sín¹⁴⁸⁰ sa bude zúfanelivo¹⁴⁷⁹ zvijať¹⁴⁶⁶ a Nó¹⁴⁷⁶ sa bude dostávať⁵ k roztrhnutiu^{568 907}, a Nóf¹⁴⁷⁴ – denne¹⁴⁸⁰ protivníci^{1481 1482}. (17) Šuhaji z Ávena¹⁴⁸³ a Pí-vesetha¹⁴⁸⁴ budú padať mečom a ony¹⁴⁸⁵ pôjdu v zajatie, (18) a v Techaf-nechése¹⁴⁸⁶ sa deň zatmie¹⁴⁸⁷ pri mojom lámaní^{149 192} tam jariem¹⁴⁸⁸ Egypta, a prestane v ňom¹⁶³ spupnosť^{354 364} jeho¹⁶³ sily⁸⁹⁰, a ono^{163 1485} – bude ho¹⁶³ pokrývať oblak¹⁹ a jeho¹⁶³ dcéry⁷⁴⁴ pôjdu v zajatie. (19) Tak v Egypte vykonám súdy²¹⁶, i spoznajú, že ja som Hospodin.

(20) A v jedenástom roku, v prvom mesiaci, v siedmy deň mesiaca² sa stalo⁵, že sa ku mne dostalo⁵ slovo Hospodina, výrok: (21) Synu človeka, zlomil som¹⁹² rameno faraóna, kráľa Egypta, a hľa, nebude⁴⁸² obviazané⁶⁶⁰ na umožnenie¹²⁴ zhojenia, priložením¹⁶⁶ pásky¹⁴⁸⁹ na jeho obviazanie⁶⁶⁴ na jeho zosilnenie³²⁹ na chytenie⁵¹⁰ za¹⁴⁹⁰ meč. (22) Preto Pán, Hospodin povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, som proti faraónovi, kráľovi¹⁷¹ Egypta, a chcem⁹³ zlámať¹⁹² jeho ramená, to, ktoré je¹⁰ silné⁹², aj to, ktoré je^{10 16} zlomené¹⁹², a spôsobiť vypadnutie meča z jeho ruky (23) a rozptýliť⁴⁸⁴ Egyptanov

medzi národy⁸⁶ a rozohnať²⁰⁸ ich po zemiach⁴⁸⁵, (24) a posilniť³³¹ ramená kráľa Bávela^{512 706} a dať v jeho ruku svoj meč, ale ramená faraóna chcem⁹³ zlámať¹⁹², takže³ bude pred jeho tvárou stenať¹⁶ stenám smrteľne raneného²⁵⁸, (25) a keď budem posilňovať³²⁹ ramená kráľa Bávela^{512 706} a ramená faraóna budú klesať¹²⁵⁷, spoznajú⁴¹⁷, že ja som Hospodin, pri mojom dávaní¹⁴⁹ svojho meča v ruku kráľa Bávela^{512 706}, i vzťahne²⁹¹ ho proti zemi^{171 214} Egypta, (26) a Egyptanov budem rozptyľovať⁴⁸⁸ medzi národy⁸⁶ a rozháňať²⁰⁸ ich po zemiach⁴⁸⁵, i spoznajú, že ja som Hospodin.

31 A v jedenástom roku, v treťom mesiaci, v prvý¹²³⁴ deň mesiaca² sa stalo⁵, že sa ku mne dostalo⁵ slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, povedz k faraónovi, kráľovi Egypta, a k jeho zástupcovi^{317 323 1491}. Ku komu si sa pripodobnil^{24 1492} vo svojej veľkosti¹⁴⁹⁷? (3) Hľa, Aššúr^{705 706} – céder v Levánóne⁷⁷⁹, krásny letorastmi^{67 799} a tieniaci korunou¹⁴⁹³ a vysoký vzrastom⁵⁷⁴, a jeho najvyšší výhonok⁷⁸⁴ sa ocitol⁵ medzi húštinami⁸⁹⁴. (4) Vody mu dali vyrásť¹⁴⁹⁴, hĺbina¹²⁷⁸ ho spravila vysokým¹⁴⁹⁵; svojimi riekami prúdila¹⁴⁹⁶ zôkol-vôkol²⁰⁶ jeho výsadby¹⁴⁹⁷, ale¹⁴⁹⁸ na všetky stromy poľa púšťala^{16 105} svoje stružky¹⁴⁹⁹. (5) Preto sa jeho vzrast⁵⁷⁴ nad všetky stromy^{127 1500} poľa vyvýšil a jeho haluze¹⁵⁰¹ sa rozmnožili a jeho konáre⁷⁹³ sa predžili⁵²⁸ od mnohých vôd pri jeho pučaní^{247 1502}; (6) všemožné³⁹⁴ vtáctvo¹⁴³⁷ nebies, tí hniezdili¹⁶ v jeho haluziach¹⁵⁰¹, a všemožná³⁹⁴ zver^{25 251} poľa, tie rodili¹⁶ pod jeho konármi⁷⁹³, a všemožné³⁹⁴ počtené⁶⁸⁹ národy⁸⁶ bývali¹⁶ v jeho tieni. (7) I bol¹⁶ krásny v svojej veľkosti¹⁴⁹, v dĺžke¹⁴⁹ svojich vetiev⁷⁸⁹, lebo jeho koreň sa dostal⁵ k mnohým vodám. (8) Cédre v Božej záhrade ho nepredčili^{1389 1503}, cyprusy¹⁵⁰⁴ neboli¹⁶ podobné¹⁵⁰⁵ jeho haluziam¹⁵⁰¹ a nie že boli¹⁶ platany¹⁵⁰⁴ ako jeho konáre⁷⁹³, žiadny³⁹⁴ strom v Božej záhrade nebol¹⁶ svojou krásou podobný¹⁵⁰⁵ jemu. (9) Spravil som ho krásnym v množstve¹⁴⁹ jeho vetiev⁷⁸⁹, takže³ všetky stromy ědena¹³⁹⁸, ktoré boli v Božej záhrade, sa mu dali závidieť.

(10) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Pretože si sa vzrastom⁵⁷⁴ vyvýšil...

a on svoj najvyšší výhonok⁷⁸⁴ vypál¹²⁴ medzi húštiny^{894 1506} a v jeho vyvýšení sa pozdvihlo⁴⁴⁹ jeho srdce, (11) i vydal som ho v ruku mocného z národov, že s ním¹⁵⁰⁷ zaiste¹⁵⁰⁸ bude nakladať¹⁵¹ podľa jeho zlovôle¹⁵⁰⁹, vyvrhol som¹⁵¹⁰ ho¹⁵¹¹ (12) a cudziari¹³⁵⁶, ukrutníci¹³⁹³ z národov⁸⁶, ho vytáli⁶⁰³ a pohodili¹⁴³⁵ ho, jeho vetvy⁷⁸⁹ napadali na vrchy a vo všetky priervy²⁵⁵ a jeho konáre⁷⁹³ sa nalámali¹⁹² vo všetky riečištia²⁵⁴ zeme. A všetky národnosti⁸⁶ zeme zostúpili z jeho tieňa a zanechali¹⁴³⁵ ho; (13) všemožné³⁹⁴ vtáctvo¹⁴³⁷ nebies, tí budú sadať na jeho padlom kmeni¹⁵¹², a všemožná³⁹⁷ zver^{26 254} poľa, tí sa dostanú⁵ do jeho konárov^{793 1513}, (14) aby sa žiadne³⁹⁴ stromy pri vodách⁹¹ nevyvyšovali svojím vzrastom^{149 574} a nevypínali¹²⁴ svoj najvyšší výhonok⁷⁸⁴ medzi húštiny^{894 1506}, a pre svoju výšku¹⁴⁹ nestáli¹⁵¹⁴ samy na sebe, žiadne³⁹⁴ pijúce vodu⁹¹, lebo ony všetky³³⁷ budú vydané smrti, do spodnej¹²⁸⁰ zeme¹⁵¹⁵, v stred detí¹⁸⁶ ľudí⁶¹⁴, k zostupujúcim do jamy¹²⁷⁹.

(15) Takto povedal Pán, Hospodin: V deň jeho zostúpenia do šéola¹⁵¹⁶ som zaviedol zármutok¹⁵¹⁷, hlbinu¹²⁷⁸ som nad ním⁷²¹ zakryl a jej rieky som zadržal¹⁵¹⁸, takže³ mnohé vody boli zastavené¹⁵¹⁹, Levánón⁷⁷⁹ som uviedol v trúčlenie¹⁵²⁰ nad ním⁷²¹ a všetky stromy poľa – mdloba¹⁵²¹ nad ním⁷²¹. (16) Zvukom^{74 521} jeho pádu¹⁵¹⁴ som otriasol^{130 1250} národmi⁸⁶, pri svojom spúšťaní¹³⁹⁴ ho do šéola¹⁵¹⁶ so zostupujúcimi do jamy¹²⁷⁹, a v spodnej¹²⁸⁰ zemi¹⁵¹⁵ sa potešili²³⁶ všetky stromy Édena¹³⁹⁸, výkvet¹⁰⁷⁹ a najlepšie z Levánónu⁷⁷⁹, všetky pijúce vodu⁹¹; (17) aj ony s ním zostúpili do šéola¹⁵¹⁶ k základu²⁵⁸ od meča, aj jeho ramená^{67 1522}, tí, ktorí sedávali¹⁶ v jeho tieni vprostred národov⁸⁶.

(18) Ku komu si sa teda¹⁵²³ pripodobnil^{24 1492} v sláve^{82 149} a vo veľkosti¹⁴⁹ medzi stromami Édena¹³⁹⁸? Áno³, budeš so stromami Édena¹³⁹⁸ spustený¹³⁹⁴ do spodnej¹²⁸⁰ zeme¹⁵¹⁵, budeš ležať vprostred neobrezaných¹³⁹⁶ so zabíjacími²⁵⁸ mečom⁹¹. Toť je faraón a všetok jeho zástup^{317 323 1491}, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

32 A v dvanástom roku, v dvanástom mesiaci, v prvý¹²³⁸ deň mesiaca² sa stalo⁵, že sa ku mne dostalo⁵

slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, vznes⁶⁵ žalospev⁸⁶⁷ nad faraónom, kráľom Egypta, a povedz k nemu: Hrivnatec⁸⁷¹ národov⁸⁶, zhynul si^{1377 1524}! A ty si bol ako netvor¹⁴³¹ v moriach¹⁵²⁵ a prenikal si¹⁶ svojimi riekami¹⁵²⁶ a svojimi nohami (si) mútil¹⁶ vody a prešliapaval^{16 1527} ich rieky.

(3) Takto povedal Pán, Hospodin: Chcem⁹³ teda¹³⁴ na teba¹⁶² prestrieť¹⁰⁷ svoju sieť v zidení⁷³² mnohých národností⁸⁶, ktoré³ ťa v mojej sieti¹⁵²⁸ vytiahnu⁴⁰², (4) a zanechať¹⁴³⁵ ťa na zemi a odmrŕtiť ťa na tvár⁶⁴³ poľa a nechať všemožné³⁹⁴ vtáctvo¹⁴³⁷ nebies usadiť sa^{696 826} na tebe a zver^{25 251} celej¹⁵²⁹ zeme chcem⁹³ tebou⁵²¹ sýtiť; (5) a tvoje mäso dať na vrchy a priervy²⁵⁵ tvojou výškou¹⁵³⁰ vyplniť. (6) A zem budem napájať твоjim výtokom¹⁵³¹ – tvojou krvou^{521 1532} – až ku vrchom, takže³ budú z teba naplňané riečištia²⁵⁴, (7) a pri uhasení¹⁵³³ teba budem zakrývať nebesá a zatemňovať¹⁵²⁰ ich hviezdy, slnko budem zakrývať oblakom²⁰ a mesiac nebude svojím svetlom svietiť, (8) všetky svetidlá¹⁵³⁴ svetla¹⁵³⁵ v nebesiach – budem ich nad tebou zatemňovať¹⁵²⁰ a nad tvoju zem uvediem¹²⁴ tmú, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (9) A svojím vynášaním^{152 1536} tvojej skazy¹⁵³⁷ medzi národy⁸⁶ do zemí, ktoré nepoznás¹⁶, budem znepokojovať^{412 1538} srdce mnohých národností⁸⁶, (10) áno³, budem mnohé národnosti⁸⁶ udivovať^{137 1539} nad tebou a ich králi budú nad tebou¹⁵⁴⁰ pri mojom mávaní^{149 1541} mojim mečom pred ich tvárou náramne¹³⁷⁹ trpnúť¹³⁸⁰ a v deň tvojho pádu¹⁵¹² sa zlaknú¹²⁶⁸ každého okamihu¹²⁶⁹, každý⁴⁴ o svoje žitie¹⁵⁰.

(11) Áno, Pán, Hospodin, povedal takto: Bude na teba prichádzať meč kráľa Bávela^{512 706}, (12) tvoj zástup^{317 323 1491 1542} budem nechávať padať mečmi silákov¹⁵⁴³; oni všetci¹³³⁷ sú ukrutníci¹³⁹³ z národov⁸⁶ a zničia¹⁵⁴⁴ nádhery^{354 364 1545} Egypta, i bude všetok jeho¹⁶³ dav^{317 323} poplienený⁶⁰⁶, (13) i všetok jeho¹⁶³ dobytok^{615 616} budem hubiť¹⁵⁴⁶ z blízkosti mnohých vôd²⁷⁴, a nie že ich ešte bude mútiť noha človeka, a kopytá dobytky^{619 620} – ani to ich mútiť nebude. (14) Vtedy budem pôsobiť pokles^{1547 1548} ich vôd a ich rieky nechávať tiecť¹⁴⁹⁶ ako olej, vyhlásené²²⁵ Pánom,

Hospodinom; (15) keď spravím^{124 142} zem Egypta spúšťou^{126 292} a zem bude spustošením¹³⁷ zbavená⁵²⁰ svojej náplne, keď pobijem^{142 207} všetkých bývajúcich v nej, potom³ spoznajú, že ja som Hospodin. (16) Je to⁷ žalospev⁸⁶⁷ a budú ho žalosťne spievať^{1376 1549}, dcéry národov⁸⁶ ho budú spievať^{1376 1549}, nad Egyptom a nado všetkým jeho¹⁶³ davom^{317 323} ho budú žalosťne spievať¹³⁷⁶, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(17) A v dvanástom roku, v pätnásty deň mesiaca² sa stalo⁵, že sa ku mne dostalo⁵ slovo Hospodina, výrok: (18) Synu človeka, lkaj¹⁵⁵⁰ nad davom^{317 323} Egypta a spust¹³⁹⁴ ho¹⁵⁵¹ – jeho^{163 1552} – a dcéry¹⁵⁵³ vychýrených⁸⁰⁴ národov⁸⁶ do zeme spodných miest¹²⁸⁰ so zostupujúcimi do jamy¹²⁷⁹. (19) Nad koho¹²⁷ si bol^{16 163} pôvabnejší^{163 1554}? Zostúp a daj sa položiť s neobrezanými¹³⁹⁶, (20) nech padajú⁹⁸ v stred zabitých²⁵⁸ mečom⁹¹! Meč bol vydaný¹⁵⁵⁵, vlečte^{534 1556} ho^{163 1557} aj všetky jeho^{163 1557} davy^{317 323}! (21) Mocní zo silákov¹⁵⁴³ k nemu¹⁵⁵⁸ budú hovoriť sprostred šéola¹⁵¹⁶ s jeho pomocníkmi; zostúpili, ľahli, neobrezaní¹³⁹⁶, zabíť²⁵⁸ mečom⁹¹.

(22) Tam je Aššúr^{705 706} a všetko jeho¹⁶³ zídienie⁷³², zôkol-vôkol neho^{206 1559} jeho^{1559 1560} hroby, oni všetci³³⁷ zabíť²⁵⁸, ktorí¹⁰ padli mečom, (23) ktorého^{163 1560 1561} hroby sú¹⁶ umiestnené¹²⁴ v najnižších hĺbinách¹⁵⁶² priepasti¹²⁷⁹, a jeho¹⁶³ zídienie⁷³² ostalo⁵ zôkol-vôkol jeho¹⁶³ hrobu²⁰⁶, oni všetci³³⁷ zabíť²⁵⁸, padlí mečom, ktorí¹⁵⁶¹ v zemi živých naháňali^{16 124 1272} hrôzu¹²⁷⁴.

(24) Tam je Élam a všetok jeho¹⁶³ dav^{320 326} zôkol-vôkol jeho¹⁶³ hrobu²⁰⁶, oni všetci³³⁷ zabíť²⁵⁸, ktorí¹⁰ padli mečom, ktorí¹⁵⁶¹ zostúpili neobrezaní¹³⁹⁶ do zeme spodných miest¹²⁸⁰, ktorí¹⁵⁶¹ v zemi živých naháňali^{16 124 1272} svoju hrôzu^{1274 1563}, ale svoju hanbu^{701 756} si odniesli⁶⁵ so zostupujúcimi do jamy¹²⁷⁹, (25) Dali mu¹⁶³ so všetkým jeho¹⁶³ davom^{195 317 323} lôžko vprostred zabitých²⁵⁸, zôkol-vôkol neho^{206 1564} sú jeho^{163 1560} hroby, oni všetci³³⁷ sú neobrezaní¹³⁹⁶, zabíť²⁵⁸ mečom⁹¹, hoci¹⁵⁶⁵ v zemi živých bola naháňaná^{16 124 1272} hrôza¹²⁷⁴ z nich¹⁵⁶³, ale svoju hanbu^{701 756} si odniesli⁶⁵ so zostupujúcimi do jamy¹²⁷⁹; je¹⁶ umiestnené^{124 1564} vprostred zabitých²⁵⁸.

(26) Tam je Mešech¹³²⁰, Túval¹³¹⁹ a všetok jeho¹⁶³ dav^{317 323}, zôkol-vôkol neho^{206 1566} jeho^{163 1560} hroby, oni všetci³³⁷ neobrezaní¹³⁹⁶, zabíť²⁵⁸ mečom⁹¹, hoci¹⁵⁶⁵ v zemi živých naháňali^{16 124 1272} svoju hrôzu^{1274 1563}, (27) a nie že ležia s padlými silákmi¹⁵⁴³ z¹⁵⁶⁷ neobrezaných^{1396 1568}, ktorí v šéol¹⁵¹⁶ zostúpili so svojimi vojnovými zbraňami^{181 195 1569} a dali svoje meče pod svoje hlavy, lež³ sa stalo^{5 1570}, že na ich kostiach sú ich neprávosť¹⁴⁸, hoci¹⁵⁶⁵ v zemi živých boli siláci¹⁵⁴³ hrôzou^{1274 1571}. (28) Aj ty budeš musieť⁹³ byť zlomený¹⁹² vprostred neobrezaných¹³⁹⁶ a ležať so zabíťmi²⁵⁸ mečom⁹¹.

(29) Tam je^{16 1572} Edóm⁷⁰⁶, jeho¹⁶³ králi a všetci jeho¹⁶³ šľachtici³⁷⁰, ktorí so všetkým svojím hrdinstvom^{195 1573 1574} boli umiestnení¹²⁴ so zabíťmi²⁵⁸ mečom⁹¹; oni ležia s neobrezanými¹³⁹⁶ a so zostupujúcimi do jamy¹²⁷⁹.

(30) Tam sú^{16 1572} vladári¹⁵⁷⁵ severu, oni všetci³³⁷ a každý Cidóni⁶³⁶, ktorí zostúpili so zabíťmi²⁵⁸, pohanení¹⁵⁷⁶ svojou hrôzou^{1274 1563} pred svojou mocou^{96 1574 1577}, a ľahli so zabíťmi²⁵⁸ mečom⁹¹ a svoju hanbu^{701 756} si odniesli⁶⁵ so zostupujúcimi do jamy¹²⁷⁹.

(31) Faraón ich bude vidieť a poteší sa²³⁶ nado všetkým svojím davom^{317 323}, faraón a jeho vojenská moc⁸¹⁸, zabíť²⁵⁸ mečom⁹¹, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom; (32) áno, dopustil som¹²⁴ v zemi živých jeho¹⁵⁷⁸ hrôzu^{1274 1563}, ale bude položený vprostred neobrezaných¹³⁹⁶ so zabíťmi²⁵⁸ mečom⁹¹, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

33 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, prehovor k deťom¹⁸⁶ svojho ľudu a povedz k nim: Zem – ak na ňu¹⁶² budem privádzať meč a vezmú, ľud tej zeme, jedného muža zo svojich končín¹⁵⁷⁹ a spravia¹²⁴ si ho dozorcem^{139 240}, (3) a on zbadá⁷⁵⁴ meč na tú zem¹⁶² prichádzajúci a zatrubí³³⁰ na trúbe¹⁵⁸⁰ a upozorní^{140 144} ľud, (4) a počuje, kto¹⁰ bude čuť, zvuk⁷⁴ tej trúby¹⁵⁸⁰ a nedá sa vystríhať¹⁴⁰, a meč príde a vezme¹⁵⁸¹ ho, bude jeho krv⁸⁵¹ na jeho hlave – (5) zvuk⁷⁴ tej trúby¹⁵⁸⁰ počul a vystríhať¹⁴⁰ sa nedal, jeho krv⁸⁵¹ bude na ňom; keby³ sa on bol dal vystríhať¹⁴⁰, bol by zachránil¹⁵⁸² svoje žitie¹⁵⁰. (6) A ak ten dozorca¹⁴²

bude badať⁷⁵⁴ prichádzajúci meč a na trube¹⁵⁸⁰ nezatrúbi³³⁰, takže³ ľud *nebude* vystríhaný¹⁴⁰, a meč príde a vezme¹⁵⁸¹ volakoho⁶⁴⁶ z nich, bude on vzatý¹⁵⁸¹ v svojej neprávnosti^{148 149}, ale jeho krv budem vyhľadávať¹⁵⁸⁸ z ruky toho dozorca¹³⁹.

(7) A ty, synu človeka, – spravil som¹²⁴ ťa dozorcom^{126 139} domu² Isráela; počuj teda¹³⁴ slovo z mojich úst a vystríhaj ich¹⁴⁰ odo mňa¹⁴¹. (8) Keď zlovoľnému poviem¹⁴²: Zlovoľný, istotne¹⁴³ musíš⁹³ umrieť, a nepravohoríš na odrazenie¹⁴⁰ zlovoľného od jeho cesty¹⁴⁵, bude on, zlovoľný, v svojej neprávnosti^{148 149} musieť⁹³ umrieť, ale jeho krv budem vyhľadávať¹⁵⁸³ z tvojej ruky; (9) ale ty, ak zlovoľného upozorniš^{140 144} ohľadne jeho cesty^{764 1584} na odvrátenie sa od nej, a nie že sa odvráti od svojej cesty, bude on v svojej neprávnosti^{148 149} musieť⁹³ umrieť, ale ty svoje žitie¹⁵⁰ budeš mať vyprostené¹⁶.

(10) Ty teda¹³⁴, synu človeka, povedz k domu Isráela: Takým¹⁵⁸⁵ ste prevraveli výrok: Ak sú naše prestúpenia^{88 610} a naše hriechy na nás¹⁶² a my v nich¹⁴⁸ zotlievame¹⁹⁸, ako teda¹³⁴ môžeme⁹⁵ ostávať nažive¹⁴⁶? (11) Povedz k nim: Ako že ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, ak si ľubujem^{228 861} v smrti zlovoľného, lež v odvrátení zlovoľného od jeho cesty, aby ostal nažive¹⁴⁶! Odvráťte sa, odvráťte sa od svojich zlých ciest; áno³, načo máte⁹⁵ mrieť, dom Isráela! (12) A ty, synu človeka, povedz k deťom¹⁹⁸ svojho ľudu: Spravodlivosť spravodlivého ho nebude môcť⁹³ vyprostiť v deň jeho prestúpenia^{88 610} a zlovôľa zlovoľného, o tú^{7 152} sa on nebude môcť⁹³ potknúť^{153 1586} v deň svojho odvrátenia sa od svojej zlovôle, a nie že bude spravodlivý môcť⁹³ ňou^{149 1587} ostať nažive¹⁴⁶ v deň svojho zhrešenia. (13) Keď o spravodlivom poviem¹⁴²: Bude¹⁵⁸⁸ istotne¹⁵⁸⁹ ostávať nažive¹⁴⁶, a on sa spoľahne⁶⁷³ na svoju spravodlivosť a dá sa páchať¹⁵¹ bezprávie¹⁵², nebude žiadna³⁹⁴ z jeho spravodlivosti¹⁸⁶⁴ pripomínaná a pre bezprávie^{149 152}, ktoré spáchal¹⁵¹, pre¹⁴⁹ bude musieť⁹³ umrieť. (14) A keď zlovoľnému poviem¹⁴²: Istotne¹⁴³ musíš⁹⁵ umrieť, a on sa odvráti od svojho hriechu a dá sa vykonávať právo^{216 1590} a spravodlivosť, (15) bude zlovoľný vracat' zá-

lohy^{67 840}, nahrádzať¹⁵⁹¹ ulúpené^{841 1592}, dá sa chodiť v ustanoveniach²¹⁷ života¹⁸⁹, aby nebolo páchania¹⁵¹ bezprávia¹⁵², bude istotne¹⁵⁸⁹ ostávať nažive¹⁴⁶, nebude musieť⁹³ mrieť. (16) Žiadny³⁹⁴ z jeho hriechov, ktorými zhrešil, mu nebude pripomínaný; vykonával¹⁶ právo²¹⁹ a spravodlivosť, bude istotne¹⁵⁸⁹ ostávať nažive¹⁴⁶. (17) Ale deti¹⁸⁶ tvojho ľudu povedia⁴⁸⁶: Cesta Pána nie je správna⁸⁶⁵; kým³ oni – správna⁸⁶⁵ nie je ich cesta.

(18) Keď sa spravodlivý odvráti¹⁴² od svojej spravodlivosti a dá sa páchať¹⁵¹ bezprávie¹⁵², potom³ pre to^{7 149 1593} istotne¹⁴³ bude musieť⁹³ umrieť; (19) keď sa zlovoľný odvráti¹⁴² od svojej zlovôle a dá sa vykonávať právo^{216 1590} a spravodlivosť, bude on na základe nich ostávať nažive¹⁴⁶. (20) A vy poviete⁴⁸²: Cesta Pána nie je správna⁸⁶⁵! Každého⁴⁴ podľa jeho cesty, tak vás budem súdiť^{216 298}, dom Isráela!

(21) A v dvanástom roku, v desiatom mesiaci, v piaty deň mesiaca² nášho vyhnania²⁸ sa stalo⁵, že ku mne prišiel ktosi¹⁰ uniknuvší z Jerúsálema s výrok: Mesto padlo²⁰⁷! (22) Ale za večera pred príchodom¹¹³⁴ toho¹⁰ uniknuvšieho sa na mňa¹⁵⁹⁴ dostala⁵ ruka Hospodina, i otvoril do jeho príchodu¹⁵⁹⁵ ku mne za rána moje ústa, takže³ moje ústa boli otvorené a nie že som ešte bol¹⁶ nemý^{158 1596}.

(23) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (24) Synu človeka, obyvateľia týchto rumovísk²³⁹ na pôde Isráela vravia výrok: Abrahám bol¹⁶ jeden a ujal sa vlastníctva³⁶³ zeme, a my sme mnohí, zem bola za vlastníctvo^{363 483} daná nám. (25) Preto k nim povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Jedávate s krvou¹²²³ a svoje oči povznášate⁶⁵ k svojim zahnojenostiam²⁶⁰ a krv prelievate, a chcete⁹³ vlastníť³⁶³ zem? (26) Spoliehate sa¹⁶ na svoj meč²¹⁵⁹⁷, pášete^{16 151} ošklivosť²²¹ a znečisťujete¹⁶ každého⁴⁴ ženu svojho blížneho⁸³⁷, a chcete⁹³ vlastníť³⁶³ zem? (27) Takto k nim musíš⁹³ povedať: Takto povedal Pán, Hospodin: Ako že ja som živý, ak nebudú²²⁸ tí, ktorí sú v rumoviskách²³⁹, mečom¹⁵⁹⁸ padať, a kto je na tvári⁶⁴³ poľa, vydám ho zverím^{25 1599} zožrať ho, a ktorí sú v pevnostiach¹⁶⁰⁰ a v jaskyniach, budú mrieť morom, (28) a túto zem budem robiť¹²⁴

spúšťou^{126 292}, áno³, spustošeninou²⁴⁴, i zanikne²⁶⁴ spupnosť^{354 364} jej sily^{890 1197} a vrchy Isráela spustnú¹³⁷, takže nebude¹⁶⁰¹ prechádzajúceho. (29)A keď spravím^{124 142} tú zem spúšťou^{126 292}, áno³, spustošeninou²⁴⁴, za všetky ich osklivosti²²¹, ktorých sa napáchali¹⁵¹, spoznajú, že ja som Hospodin.

(30)A ty, synu človeka, – deti¹⁸⁶ tvojho ľudu sa pri múroch^{391 1602 1603} a vo vchodoch³⁷⁹ domov o tebe¹⁴¹⁵ bavia¹⁶⁰⁴, i oslovuje¹⁶ jeden druhého⁸⁷⁶, každý⁴⁴ svojho brata^{200 1605} výrok: Nože³⁸⁴ podte¹⁶⁰⁶ a počujte, aké⁷¹³ je slovo, ktoré¹⁰ vychádza⁵³ z blízkości¹⁶⁰⁷ Hospodina! (31)A budú k tebe prichádzať¹²⁸, ako prichádza¹⁶⁰⁸ ľud¹⁶⁰⁹, a sedieť¹²⁸ pred tvojou tvárou, môj ľud, a vypočujú tvoje slová, ale uskutočňovať¹⁵¹ ich nebudú¹²⁸ – áno, oni uskutočňujú¹⁵¹ mnoho lásky^{1073 1610 1611} svojimi ústami, ale ich srdce ide za ich chamtivosťou^{1041 1043}.

(32)A hľa, ty¹⁹¹, si im stáby piesňou mnohej lásky^{1073 1610 1611}, kým si krásneho¹⁶¹² hlasu, dobre hrajúcim^{1613 1614} – áno³, vypočujú tvoje slová, ale nebudú ich uskutočňovať^{128 151 1615}.

(33)Ale pri príchode toho⁷, – hľa, príde¹⁶¹⁶ to, – potom³ spoznajú, že sa vprostred nich vyskytol⁵ prorok.

34 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, prorok: (2)Synu človeka, prorokuj¹⁷⁸ proti pastierom Isráela, prorokuj¹⁷⁸ a povedz k nim, pastierom: Takto povedal Pán, Hospodin: Beda⁵³⁸ pastierom Isráela, ktorí sa stali⁵ pasúcimi seba! Či nemajú⁹³ pastieri pásť stádo¹⁶¹⁷? (3)Tuk¹⁶¹⁸ jedávate a vlnu si obliekate a vykrmené^{1619 1620} zabijate¹⁶²¹, stádo¹⁶¹⁷ nepasiete, (4)tých, ktoré¹⁰ ochoreli¹⁶²², ste neposilnili a nie že ste to, čo bolo¹⁰ choré^{1620 1622}, vyhojili a nie že ste zlomeninu utrpевšiemu^{192 1620 1623} obväz poskytlí^{1660 1624} a nie že ste to, čo bolo¹⁰ zahnané^{187 1620}, späť priviedli¹³³¹ a nie že ste to, čo¹⁰ zblúdilo¹⁶²⁰, vyhľadali, lež³ ste si ich¹⁶²⁵ podrobili¹⁶²⁶ násilím a tvrdosťou¹⁶²⁷; (5)i rozptýlili sa^{484 1625}, lebo nebolo¹⁶²⁹ pastiera, a stali sa^{5 1625}, keď³ sa rozptýlili^{484 1625}, pokrmom³⁴⁸ všemožnej³⁹⁴ zveri^{2 25 251} poľa. (6)Potulujú sa²⁰⁵⁸, moje stádo¹⁶¹⁷, po všetkých vrchoch a na všetkých vysokých pahrbkoch, áno³, na všetkej tvári⁶⁴³ zeme sa rozptýlili⁴⁸⁴, moje stádo¹⁶¹⁷, a niet zaujímajúceho sa^{588 944 1628} a niet hľadajúceho.

(7)Preto, pastieri, počujte slovo Hospodina: (8)Ako že ja som živý, vyhlásené⁶²²⁵ Pánom, Hospodinom, ak nie²²⁸ – pre stávanie sa⁷²¹ môjho stáda¹⁶¹⁷ koristou³⁴⁸, že³ sa stávajú³, moje stádo¹⁶¹⁷, pokrmom³⁴⁸ všemožnej³⁹⁴ zveri^{2 25 251} poľa, lebo niet¹⁶²⁹ pastiera a moji pastieri moje stádo¹⁶¹⁷ nevyhľadávajú⁵⁸⁸, lež³ pastieri pasú¹⁶ seba a moje stádo¹⁶¹⁷ nepasú¹⁶, (10)povedal Pán, Hospodin, takto: Hľa, ja¹⁹¹, som proti tým pastierom¹⁷¹ a budem vyhľadávať^{588 1630} svoje stádo¹⁶¹⁷ z ich ruky, a chcem⁹³ ich primať upustiť od pasenia stáda^{1617 1631} a nie že ešte tí pastieri budú môcť⁹³ pásť seba, lebo³ chcem⁹³ svoje stádo¹⁶¹⁷ vyprosiť od ich úst, aby sa im nestávali^{5 1632} pokrmom³⁴⁸.

(11)Áno, Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹ – ja, áno³, budem vyhľadávať⁵⁸⁸ svoje stádo¹⁶¹⁷ a pátrať¹⁶³³ po nich^{1625 1634}, (12)stáby pátraním^{1633 1635} pastiera po jeho húfe¹⁶³⁶ v deň jeho pobytu¹⁶³⁷ vprostred jeho stáda¹⁶¹⁷, roztrúsených^{1625 1638}, tak budem po svojom stáde¹⁶¹⁷ pátrať¹⁶³³ a vyprošovať ich^{1625 1634} zo všetkých miest¹³³, kam v deň mračnosti¹⁶³⁹ a čiernavy¹⁶³⁹ boli rozptýlení^{484 1625 1640}, (13)a vynímať⁵³ ich^{1625 1634} spomedzi národností⁸⁶ a zhromažďovať ich^{1625 1634} zo zemí a privádzať ich^{1625 1634} na ich¹⁶²⁵ pôdu²⁹⁶ a pásť ich^{1625 1634} na vrchoch Isráela medzi potôčkmi¹²⁵⁴ a vo všetkých obývatel'ných oblastiach²⁶¹ zeme. (14)Budem ich^{1625 1634} pásť na dobrej pastve a ich^{1625 1634} ovčinec¹²⁰⁸ bude vo vrchoch výsosti Isráela; tam budú¹⁶²⁵ v dobrom ovčinci¹²⁰⁸ líhať⁸⁷⁰ a na vrchoch Isráela tučnou pastvou sa pásť. (15)Svoje stádo¹⁶¹⁷ budem pásť ja a ukladať¹⁹⁷⁰ ich^{1625 1634} budem ja, vyhlásené⁶²²⁵ Pánom, Hospodinom; (16)to, čo¹⁰ zblúdilo¹⁶²⁰, budem hľadať, a to, čo bolo¹⁰ zahnané^{187 1620}, budem späť privádzať¹³²⁸, zlomeninu utrpевšiemu^{192 1620 1623} budem obväz poskytovať^{1660 1624} a to, čo je¹⁰ choré^{1620 1622}, budem posilňovať, ale tučné^{1620 1641 1642} a silné^{1620 1642} budem hubiť¹⁶⁰⁶; budem ho¹⁶⁴³ pásť v súde²¹⁶.

(17)A vy, moje stádo¹⁶¹⁷, – takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, chystám sa súdiť^{85 216 298} medzi dobyčťatom¹⁶⁴⁴ a dobyčťatom¹⁶⁴⁴, ohľadne baranov a ohľadne capov¹³⁴⁹, (18)či je vám^{764 1645} to málo, že sa dobrou pastvou pasiete a ostatok svojej

pastvy svojimi nohami rozdupávate¹²⁵³? Že pijete číru¹⁶⁴⁶ vodu¹⁶⁴⁷ a tú, ktorá¹⁰ pozostáva, svojimi nohami rozvirujete¹⁵²⁷? (19) A moje stádo¹⁶¹⁷ – tie sa musia⁹³ pásť¹⁶²⁵ tým, čo je rozdupané¹²⁵³ vašimi nohami¹⁶⁴⁸, a kal vašich nôh musia⁹³ piť! (20) Preto k nim¹⁶²⁵ Pán, Hospodin, povedal takto: Hľa, ja¹⁹¹, ja, áno³, budem súdiť²¹⁶ medzi dobytčatom¹⁶⁴⁴ tučným¹⁶⁴⁹ a medzi dobytčatom¹⁶⁴⁴ chudým¹⁶⁵⁰, (21) pretože bokom a plecóm¹¹⁵³ vytláčate¹⁶⁵¹ a svojimi rohmi kolete všetky, ktoré¹⁰ ochoreli¹⁶²², až by ste ich rozprášili⁴⁸⁴ von¹⁶⁵², (22) preto³ chcem⁹³ svojmu stádu¹⁶¹⁷ priniesť vyslobodenie¹⁶⁵³, a nie že sa ešte majú⁹³ stávať¹⁶²⁵ korisťou³⁴⁸, a budem súdiť²¹⁶ medzi dobytčatom¹⁶⁴⁴ a dobytčatom¹⁶⁴⁴.

(23) A chcem⁹³ nad nimi¹⁶²⁵ vzbudiť³¹⁶ jedného pastiera, ktorý³ ich¹⁶²⁵ bude pásť¹⁶, svojho nevoľníka Dávada – bude ich¹⁶²⁵ pásť on, áno³, pastierom³⁴⁸ im¹⁶²⁵ bude on, (24) a ja, Hospodin, im¹⁶²⁵ budem Bohom²⁴⁸ a môj nevoľník Dávid vládcom³⁷⁰ vprostred nich¹⁶²⁵, prehovoril som ja, Hospodin. (25) A chcem⁹³ vzhľadom na nich¹⁶²⁵ uzavrieť zmluvu⁸¹⁰ pokoja a zlú zver²⁵ zo zeme odpratať²⁶⁴, takže³ budú¹⁶²⁵ v bezpečí¹⁴²⁹ v pustine bývať¹⁶ a v lesoch spávať¹⁶, (26) a chcem⁹³ spraviť¹²⁴ ich¹⁶²⁵ a okolie¹⁴²⁷ môjho pahrbku požehnaním¹²⁶ a zosilať lejaky⁸¹ v jeho čas – budú nstávať⁵ lejaky⁸¹ požehnaní. (27) A stromovie⁶³¹ poľa vydá svoje ovocie a zem bude vydávať svoj výnos, i budú¹⁶ na svojej¹⁶²⁵ pôde²⁹⁶ v bezpečí¹⁴²⁹ a spoznajú¹⁶²⁵, že ja som Hospodin, pri mojom polámaní¹⁴⁹ priečných drev¹⁶⁵⁵ ich¹⁶²⁵ jarma, keď³ ich¹⁶²⁵ budem vedieť⁹³ vyprostíť z ruky tých, ktorí¹⁰ si nimi¹⁶²⁵ slúžili⁹³⁵, (28) a nie že sa ešte budú¹⁶²⁵ národom⁸⁶ stávať⁵ korisťou a nie že ich¹⁶²⁵ bude zožierať³³⁶ zver²⁵ zeme, lež³ budú¹⁶²⁵ v bezpečí¹⁴²⁹ bývať a nebude pôsobiaceho úľak¹²⁶⁸. (29) A chcem⁹³ im¹⁶²⁵ k vychýrenosti⁶⁷¹ zriadiť³¹⁶ výsadbu, takže³ už v zemi nebudú zachvacovaní⁴⁸⁷ hladom⁹² a nie že ešte ponese⁶⁵ hanbu⁷⁰¹ od národov⁸⁶, (30) i spoznajú¹⁶²⁵, že ja, Hospodin, ich¹⁶²⁵ Boh, som s nimi¹⁶²⁵ a oni môj ľud, dom Isráela, vyhlásené²²⁵

Pánom, Hospodinom, (31) lebo³ vy¹⁶²⁵, moje stádo¹⁶¹⁷, stádo¹⁶¹⁷ mojej pastvy¹⁶⁵⁷, vy¹⁶³⁴ ste ľudia⁶¹⁴, ja váš¹⁶³⁴ Boh, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

35 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, zameraj¹⁶⁶ svoju tvár proti vrchu¹⁶² Séir a prorokuj¹⁷⁸ proti nemu¹⁶² (3) a povedz mu: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, som proti tebe¹⁷¹, vrch Séir, a vztiahnem²⁹¹ na teba¹⁶² svoju ruku a chcem⁹³ ťa spraviť¹²⁴ spúšťou¹²⁶, áno³, spustošeninou²⁴⁴, (4) tvoje mestá budem meniť¹⁶⁶ na rumoviská⁶⁷ a ty sa budeš stávať⁵ spúšťou²⁹², i budeš spoznávať, že ja som Hospodin. (5) Pretože si choval⁷⁷⁹ trvalé nepriateľstvo⁷⁷⁷ a deti¹⁸⁶ Isráela si vyhánal v moc¹⁶⁵⁹ meča v čas ich pohromy¹⁶⁶⁰, v čas nepravosti¹⁴⁷ konca¹⁶⁶¹, (6) preto, ako že ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, ťa zaiste chcem⁹³ spraviť¹²⁴ krvou²⁴⁰ a ty sa budeš prenasledovať; keďže nemáš¹⁶ krv¹⁶⁶³ v nenávisti, áno³, bude ťa krv¹⁶⁶³ prenasledovať. (7) A chcem⁹³ vrch Séir spraviť¹²⁴ spúšťou²⁴⁰, áno³, spúšťou²⁴⁰, a vytínať¹⁶⁰³ z neho prechádzajúceho a aj späť¹⁶⁶⁷, (8) a jeho vrchy naplniť jeho zabíjimi²⁵⁸, tvoje pahrbky a tvoje prievry²⁵⁵ a všetky tvoje riecistia²⁵⁴ – budú v ne padať zabíjimi²⁵⁸ mečom⁹¹. (9) Chcem⁹³ ťa spraviť¹²⁴ trvalými spúšťami¹²⁶ a nie že budú tvoje mestá obývané¹⁶⁶⁸, i budete spoznávať, že ja som Hospodin.

(10) Pre tvoju reč: Tieto dva národy⁸⁶ a tieto dve zeme sa musia⁹³ stať⁵ mojimi², môžeme⁹³ sa toho⁷ zmocniť³⁶³, – a bol¹⁶ tam Hospodin, – (11) preto, ako že ja som živý, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, áno³, zachováam sa¹⁵¹ podľa tvojho hnevu a podľa tvojej revnivosti²³⁸, ktorú si uskutočnil¹⁵¹ zo svojej nenávisti proti nim, i stanem sa medzi nimi¹⁶⁶⁹ známym podľa toho, ako¹⁶⁷⁰ ťa budem súdiť²¹⁶, (12) a budeš spoznávať, že ja, Hospodin, som počul všetky tvoje rúhania, ktoré si proti vrchom¹⁶² Isráela vyriekol výrokom: Spúšť²⁹² – sú¹⁶ nám dané za pokrm. (13) Tak³ ste sa svojimi ústami proti mne¹⁶² vyvyšovali¹⁶, a svoje slová proti mne¹⁶² hromadili¹⁶, ja som počul. – (14) Takto povedal Pán,

Hospodin: Za radosti všetkej zeme ti budem pôsobiť¹⁵¹ spúšť²⁹²; (15) podľa¹⁶⁷⁵ tvojej radosti¹⁶⁷⁶ ohľadne dedičstva¹⁶⁷⁷ domu Isráela, nad *tým*, že je¹⁶ spustošené¹³⁷, tak budem robiť tebe – budeš spúšťať²⁹², vrch Séir, aj všetok Edóm⁷⁰⁶, on všetok^{163 337}, i spoznajú, že ja som Hospodin.

36 A ty, synu človeka, prorokuj¹⁷⁸ k vrchom Isráela a povedz: Vrchy Isráela, počujte slovo Hospodina: (2) Takto povedal Pán, Hospodin: Pretože nepriateľ proti vám¹⁶² povedal: Aha, aj dávne¹²²⁹ výšiny^{256 773}, *to* sa nám stalo⁵ vlastníctvom^{363 483}, – (3) preto prorokuj¹⁷⁸ a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Pretože, práve preto – pustošenie¹³⁷ a chniapanie¹⁶⁷⁸ *po* vás zo všetkých strán⁷²⁰, aby ste sa stali^{5 147} vlastníctvom^{363 483} zvyšku^{2 223} národov⁸⁶, a že sa dostávate^{16 1679} na hrot¹⁶⁸⁰ jazykov^{67 1681}, áno³, v ohováranie ľudu, (4) preto, vrchy Isráela, počujte slovo Pána, Hospodina: Takto povedal Pán, Hospodin, vrchom a pahrbkom, riečistiam²⁵⁴ a priervam²⁵⁵ a spustnutým¹³⁷ rumoviskám²³⁹ a opusteným mestám, ktoré sa dostali⁵ zvyšku²²³ národov⁸⁸, ktoré¹⁶⁸² sú zo všetkých strán⁷²⁰, za korisť a na¹⁶⁸³ pošklabovanie sa¹⁰⁰, – (5) preto Pán, Hospodin, povedal takto: Ak som neprehovoril²²⁸ v ohni svojej horlivosti²³⁸ proti zvyšku^{163 223} národov⁸⁶ a proti Edómu⁷⁰⁶, jemu celému^{163 337 1684}, *tým*, ktorí moju zem spravili¹²⁴ vlastníctvom^{240 363 483} seba s radosťou¹⁹⁵ celého srdca, s pohrdaním^{195 769 1215} mysle⁶⁴⁶, za účelom vyhnania¹⁵¹⁰ z nej, koristou³⁴⁸! (6) Preto prorokuj¹⁸¹ o pôde^{162 296 1685} Isráela a povedz vrchom a pahrbkom, riečistiam²⁵⁴ a priervam²⁵⁵: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, prehovoril som v svojej horlivosti²³⁸ a v svojom popudení, pretože ste znášali^{16 65} hanbu^{701 756} *od* národov⁸⁶; (7) preto Pán, Hospodin, povedal takto: Ja som pozdvihol⁶⁵ svoju ruku⁹⁰⁰: Ak nebudú²²⁸ národy⁸⁶, ktoré máte¹⁶⁸⁶ zo všetkých strán⁷²⁰, musieť⁹³ znášať⁶⁵ svoju hanbu^{701 756}! (8) Ale vy, vrchy Isráela, budete vyháňať¹²⁴ svoje letorasty^{67 799} a ponešíte⁶⁵ svoje ovocie môjmu ľudu, Isráelovi, lebo sa priblížili^{418 1687} ku prichodu, (9) veď hľa, ja¹⁹¹, *chcem* k vám a obrátim sa^{381 1688} k vám, takže³ budete obrábané^{935 1689} a osievané, (10) a budem na vás¹⁶⁹⁰ roz-

množovať ľudí⁶¹⁴, všetok dom Isráela, jeho všetok²⁴⁷, takže³ mestá budú obývané¹⁶⁹¹ a rumoviská²³⁹ budované; (11) áno³, budem na vás¹⁶⁹⁰ rozmnožovať ľudí⁶¹⁴ aj dobytok^{615 616}, takže³ sa rozmnožia a rozplodia, i budem vás osídľovať podľa vašich prvých čias^{765 1692} a poskytovať blaha¹⁶⁹³ nad vaše začiatky^{127 1694}, i budete spoznávať, že ja som Hospodin. (12) A budem na vás¹⁶⁹⁰ privádzať¹⁶⁹⁵ ľudí⁶¹⁴, môj ľud, Isráela, i vlastnia³⁶³ si *ta*¹⁶⁹⁶, takže³ sa im stane^{5 1696} dedičstvom^{248 1677} a nie že ich budeš¹⁶⁹⁶ naďalej pripravovať¹⁰⁸⁴ o deti^{253 1697}.

(13) Takto povedal Pán, Hospodin: Pretože vám vravia: Ty zožieraš^{336 1698} ľudí^{614 1697} a stala si sa^{5 1698} *takou*, že svoj národ^{86 1699} pripravuješ¹⁶⁹⁸ o deti^{253 1697}, (14) preto už ľudí⁶¹⁴ zožierať^{336 1697} nebudeš¹⁶⁹⁸ a nie že budeš¹⁶⁹⁸ ešte svoj národ^{86 1699} o deti pripravovať^{253 1697 1700}, vyhlásené²²²⁵ Pánom, Hospodinom; (15) a nie že ti ešte budem dávať počuť hanbu^{701 756} *od* národov⁸⁶ a nie že ešte budeš znášať⁶⁵ potupu *od* národností⁸⁶ a nie že budeš ešte svoj národ^{85 1699} ku potknutiu sa¹⁷⁰¹ privádzať¹⁶⁹⁷, vyhlásené²²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(16) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (17) Synu človeka, keď bývali, dom Isráela, na svojej pôde²⁹⁶, znečistili⁴⁷ ju svojou cestou a svojimi skutkami; ich cesta sa pred mojou tvárou stala⁵ sľahy nečistotou odlúčená^{350 842}; (18) i vylial som na nich svoje popudenie pre¹⁷⁰² krv, ktorú na zem vyliali, a za ich zahnojenosti²⁶⁰, *ktorými* ju znečistili, (19) a rozptýlil som⁴⁸⁴ ich medzi národy, takže³ sú¹⁶ rozhádzaní²⁰⁸ po zemiach⁴⁸⁵, odsúdil som^{216 298} ich podľa ich cesty a podľa ich skutkov. (20) A keď prišli k národom⁸⁶, kam prišli, znesväcovali^{16 357 417 1063} moje sväté meno⁹³⁹, keď sa o nich vravelo¹⁴²: Títo sú ľud Hospodina, a zo svojej zeme vyšli¹³. (21) I zlutoval som sa^{232 642} nad svojím svätým menom⁹³⁹, ktoré *oni*, dom Isráela, znesväcovali^{16 357 1063} medzi národmi⁸⁶, kam prišli; (22) preto k domu Isráela povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Nie vzhľadom na vás ja *tak* konám, dom Isráela, lež na svoje sväté meno⁹³⁹, ktoré ste medzi národmi⁸⁶ znesväcovali^{16 357 1063}, kam ste prišli; (23) *chcem*⁹³ teda¹³⁴ posvätiť⁴⁹¹ svoje veľké meno¹⁷⁰³, ktoré *bolo*¹⁰ medzi

národmi⁸⁶ znesvätené^{357 1063}, ktoré ste vprostred nich znesvätili^{357 1063}, takže³ národy⁸⁶ spoznajú, že ja som Hospodin, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, v uznaní^{149 1704} mňa za svätého⁹¹¹ medzi vami^{149 1705} pred ich¹⁷⁰⁶ očami.

(24)A chcem⁹³ vás vziať *spomedzi* národov⁸⁶ a zhromaždiť vás zo všetkých zemí a priviesť vás k vašej pôde^{296 1724}, (25)a budem na vás kropiť čistou vodou, takže³ budete očisťovaní – od všetkých vašich nečistôt a od všetkých vašich zahnojeností²⁶⁰ vás chcem⁹³ očistiť (26)a dať vám nové srdce, aj nového ducha¹⁷ chcem⁹³ dať vo vaše vnútro, áno³, chcem⁹³ z vášho mäsa odňať²⁷⁵ srdce z kameňa a dať vám srdce z mäsa, (27)a vo vaše vnútro chcem⁹³ dať svojho Ducha¹⁷ a spraviť, aby ste chodili v mojich ustanoveniach²¹⁷ a moje predpisy²¹⁶ zachovávali⁴⁸⁸ a vykonávali ich, (28)a budete bývať v zemi, ktorú som dal vašim otcom, a stanete sa⁵ mi ľudom³⁴⁸ a ja vám budem Bohom^{348 489} (29)a chcem⁹³ vás vyslobodiť¹⁶⁵³ zo všetkých vašich nečistôt a zavolať na obilie¹⁷⁰⁷ a rozmnožiť ho, a nie žie na vás budem uvažovať¹²⁴ hlad, (30)leže³ budem rozmnožovať ovocie stromovia⁶³¹ a výnos¹⁷⁰⁸ poľa, aby ste už medzi národmi nemuseli⁹³ znášať¹⁷⁰⁹ potupu hladu; (31)potom³ si budete pripomínať svoje zlé cesty a svoje skutky¹⁷¹⁰, ktoré *neboli* dobré, a budete sa sami sebou²⁷⁷ znechucovať nad svojimi neprávosťami¹⁴⁸ a nad svojimi ošklivosťami²²¹. (32)Nie vzhľadom na vás ja *tak* konám, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, nech vám je⁹⁸ známe! Budte pohanení^{345 761}, áno³, hanbite sa⁷⁰¹ za svoje cesty^{96 702}, dom Izráela!

(33)Takto povedal Pán, Hospodin: V deň, keď vás budem mať očistených¹⁴²⁸ od všetkých vašich neprávostí¹⁴⁸, keď³ budem osídľovať mestá a rumoviská²³⁹ budú vybudované¹⁶ (34)a zem, ktorá *bola*¹¹ spustošená¹³⁷, bude obrábaná^{935 1689} miesto *toho*, žeby pred očami každého prechádzajúceho ostávala^{5 16} spúšťou²⁹², (35)potom^{3 1711} budú vravieť: Táto zem, ktorá *bola*¹¹ spustošená¹³⁷, sa stala⁵ staby záhradou Eden¹³⁹⁸, a mestá rozvrátené^{239 1712} a spustošené¹³⁷ a postŕhané⁵⁶⁵ sú opevnené⁹⁹⁹, sú¹⁶ obývané. (36)A národy⁸⁶, ktoré zôkol-

-vôkol vás²⁰⁶ budú zvyšovať, spoznajú, že ja, Hospodin, som vybudoval tie¹⁷¹³, ktoré *boli*¹⁰ postŕhané⁵⁶⁵, osádzal to, čo *bolo*¹⁰ spustošené¹³⁷; ja, Hospodin, som prehovril a spravím *tak*.

(37)Takto povedal Pán, Hospodin: Ešte sa domu Izráela budem dávať dopytovať⁵⁹² ohľadne urobenia im tohto: Budem ich množiť ako stádo¹⁶¹⁷ ľudí^{614 1714}, (38)ako stádo¹⁶¹⁷ svätých, ako stádo¹⁶¹⁷ Jerúsálema v jeho¹⁶³ sviatky^{1715 1716}, tak mestá, ktoré *boli*¹⁰ rozvrátené^{239 1712}, budú plné stád¹⁶¹⁷ ľudí⁶¹⁴, i spoznajú, že ja som Hospodin.

37 Nado mnou sa ocitla⁵ ruka Hospodina, i odniesol^{53 963} ma Hospodin v duchu¹⁷ a spustil²³⁵ ma v stred rozsadliny¹⁵⁶, a ona *bola* plná kostí; (2)i dal mi pomimo nich koldokola¹⁷⁷ prechádzať, a hľa, *boli* na povrchu⁶⁴³ rozsadliny¹⁵⁶ veľmi početné⁸¹⁹, a hľa, veľmi suché^{805 832}. (3)A povedal ku mne: Synu človeka, či tieto kosti budú žiť? I povedal som: Pane, Hospodine, ty vieš¹⁶. (4)A povedal ku mne: Prorokuj¹⁷⁸ nad týmito kosťami¹⁷¹⁸ a povedz k nim: Vy¹⁰ suché^{805 832} kosti, počujte slovo Hospodina. (5)Takto Pán, Hospodin, povedal týmto kostiam: Hľa, ja sa chystám do¹⁷¹⁹ vás uviesť⁸⁵ dych¹⁷, takže³ budete žiť, (6)a chcem⁹³ na vás dať šlachy a nechať na vás vzrásť¹⁷²⁰ mäso a navliecť na vás kožu a dať do¹⁷¹⁹ vás dych¹⁷, takže³ budete žiť; a budete spoznávať, že ja som Hospodin. (7)Dal som sa teda¹³⁴ prorokovať¹⁷⁷⁸ podľa *toho*, čo mi Hospodin rozkázal, a za môjho prorokovania¹⁷⁸ nastal⁵ zvuk⁷⁴, a hľa, otriasanie^{133 522}, ako sa kosti približovali^{16 418}, kosť k svojej kosti, (8)a pozrel som, a⁵ hľa, na nich šlachy, a mäso vzrástlo¹⁷²⁰ a odvrchu sa na ne navliekla koža, *ale* dychu¹⁷ v nich nebolo. (9)A povedal ku mne: Prorokuj¹⁷⁷⁸ k dychu¹⁷, prorokuj¹⁷⁷⁸, synu človeka, a povedz k dychu¹⁷: Takto povedal Pán, Hospodin: Príď od štyroch vetrov¹⁷, ty¹⁰ dych¹⁷, a dúchaj^{1051 1721} do¹⁷¹⁹ týchto zabitých, nech³ žijú. (10)Dal som sa teda¹³⁴ prorokovať¹⁷⁷⁸ podľa *toho*, čo mi rozkázal, a vstúpil do¹⁷¹⁹ nich dych¹⁷, takže ožili a postavili sa na svoje nohy, veľmi, veľmi veľké vojsko⁸¹⁸. (11)A povedal ku mne: Synu človeka, tieto kosti, ony, *to je* všetok dom Izráela. Hľa, *tí* vravia: Naše kosti sú¹⁶ vysušené⁸⁰⁵,

naša nádej zhyňula, sme¹⁶ odbavení¹⁷⁷², ohľadne nás. (12) Preto prorokuj¹⁷⁸ a povedz k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja sa chystám otvoriť⁸⁵ vaše hroby a budem vás z vašich hrobov vyvádzať⁴⁰², môj ľud, a privádzať¹⁷²³ vás k pôde^{296 1724} Isráela, (13) i budete spoznávať, že ja som Hospodin, pri mojom otváraní¹⁴⁹ vašich hrobov a pri mojom vyvádzaní^{149 402} vás z vašich hrobov, môj ľud! (14) A chcem⁹³ do⁷¹⁹ vás dať svojho Ducha¹⁷, takže³ budete žiť, a uviesť vás v spočinutie²³⁸ na vašej pôde²⁹⁶, i budete spoznávať, že ja, Hospodin, som prehovoril a spravil⁴⁸² tak, vyhlásením²²⁵ Hospodinom.

(15) A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (16) A ty, synu človeka, si vezmi jedno drevo¹⁷²⁵ a napíš naň: Pre Júdu²⁴⁵ a pre synov²⁴⁵ Isráela, jeho súkmeňovcov¹⁷²⁶; a vezmi jedno drevo¹⁷²⁵ a napíš naň: Pre Jozefa²⁴⁵, drevo¹⁷²⁷ Efrájima a všetkého domu Isráela, jeho súkmeňovcov^{1726 1727}; (17) a pripoj⁴¹⁸ si ich jedno k jednému v jedno drevo¹⁷²⁵, nech³ sa v tvojej ruke stanú⁵ jedným¹⁷²⁸. (18) A ako k tebe deti¹⁸⁶ môjho ľudu budú vraviť výrokom: Či nám nechceš⁹³ oznámiť¹¹²⁶, čím ti sú tieto veci? – (19) prehovor k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja sa chystám vziať⁸⁵ drevo¹⁷²⁵ Jozefa, ktoré je v ruke Efrájima, a¹⁷²⁹ kmeňov¹⁷³⁰ Isráela, jeho súkmeňovcov¹⁷²⁶, a chcem⁹³ ich¹⁷³¹, na ňom¹⁷³², spojiť^{126 1733} s drevom¹⁷²⁵ Júdu¹⁷³⁴ a spravíť ich¹⁷³¹ jedným drevom^{348 1725 1735}; áno³, stanú sa⁵ jedným v mojej ruke¹⁴⁹. (20) A drevá¹⁷²⁷, na ktoré budeš písať, nech sú^{16 98} pred ich očami v tvojej ruke, (21) a prehovor k nim: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja sa chystám vziať⁸⁵ deti¹⁸⁶ Isráela spomedzi národov⁸⁶, kam odišli, a chcem⁹³ ich zhromaždiť zo všetkých strán⁷²⁰ a priviesť ich k ich pôde¹⁷²⁴ (22) a spravíť ich v zemi, na vrchoch Isráela, jedným národom^{86 348}, a oni všetci³³⁷ budú za kráľa mat⁷⁷⁵ jedného kráľa, a nie že sa ešte budú stávať⁵ dvoma národmi^{86 348} a nie že sa ešte kedy¹⁷³⁶ budú deliť na dve kráľovstvá, (23) a nie že sa ešte budú znečisťovať svojimi zahnojenosťami²⁶⁰ a svojimi hnusobami²³⁰ ani žiadnymi³⁹⁴ svojimi prestúpeniami^{88 610}, lež ich chcem⁹³ vyslobodiť¹⁶⁵⁵ zo všetkých ich bydlísk²⁶⁴, v ktorých hrešili¹⁶, a očistiť

ich, i stanú sa⁵ mi ľudom³⁴⁸ a ja im budem Bohom^{348 489}. (24) A kráľom nad nimi bude môj nevoľník Dávid, i budú oni všetci³³⁷ mat⁷⁷⁵ jedného pastiera, a budú chodiť v mojich predpisoch²¹⁹ a zachovávať⁴⁸⁸ moje ustanovenia²¹⁷ a vykonávať ich, (25) a zabývajú sa na zemi, ktorú som dal svojmu nevoľníkovi Jákóbovi, v ktorej bývali¹⁶ ich otcovia, áno³, zabývajú sa na nej oni a ich deti¹⁸⁶ a deti¹⁸⁶ ich detí¹⁸⁶ navždy¹³⁸³, a vládcom^{370 505} im natrvalo¹²⁸⁴ bude Dávid, môj nevoľník. (26) A chcem⁹³ vzhľadom na nich uzavrieť zmluvu⁸¹⁰ po kôja, bude to zmluva večná⁷⁷³ s nimi, i chcem⁹³ ich umiestniť¹²⁴ a rozmnožiť ich a svoju svätýňu²²⁶ natrvalo¹²⁸⁴ vprostreď nich umiestniť¹²⁴, (27) i vznikne⁵ nad nimi¹⁷³⁷ moje obydlie^{1207 1738} a stanem sa⁵ im Bohom³⁴⁸ a oni mi budú ľudom^{348 489}. (28) A keď moja svätýňa²²⁹ bude^{142 149} natrvalo¹²⁸³ vprostreď nich, spoznajú národy⁸⁶, že ja som Hospodin, posväcujúci Isráela.

38 A dostalo sa⁵ ku mne slovo Hospodina, výrok: (2) Synu človeka, upri¹⁶⁶ svoju tvár proti Gógovi¹⁷¹ zo zeme Mágóga^{1739 1740}, vládcovi^{370 505} Róša¹⁷⁴¹, Mešecha¹³²⁰ a Tuvala¹³¹⁹, a prorokuj¹⁷⁸ proti nemu¹⁶² (3) a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, som proti tebe¹⁷¹, Góg, vládca^{370 505} Róša¹⁷⁴¹, Mešecha¹³²⁰ a Tuvala¹³¹⁹, (4) a obrátim ťa a v tvoje čeluste chcem⁹³ dať háky¹⁴³³ a vyviesť⁵³ teba a všetku tvoju vojenskú moc⁸¹⁸, kone a rajtárov¹⁰⁷⁷, ktorí sú, oni všetci³³⁷, dokonale¹⁰⁸³ vystrojení¹⁷⁴², početné⁸¹⁹ zidanie⁷³², veľkými štítmí⁶⁸ a malými štítmí⁶⁸, oni všetci³³⁷ narábajúcí^{514 1743} s mečmi⁹¹, (5) Peržanov^{67 1307}, Kúš¹⁴⁴⁷ a Pút¹³⁰⁹ s tebou, oni všetci³³⁷ – štíty^{67 1311} a prilby⁶⁷, (6) Gómer¹⁷³⁹ a všetky jeho^{163 1744} čaty⁵¹⁴, dom Tógarmy¹³²² z najzadnejších končín¹⁵⁶² severu a všetky jeho čaty⁵¹⁴, mnohé národnosti⁸⁶ s tebou. (7) Buď pripravený¹⁷⁰ a sprav si prípravu^{170 1745}, ty aj všetky tvoje zidania⁷³², ktoré¹⁰ sa u teba¹⁷⁴⁶ zišli¹⁷⁴⁷, nech³ sa im staneš⁵ strážou^{1488 488 1748 1749}, (8) po mnohých dňoch¹⁷⁵⁰ budeš prichádzať na myseľ^{1419 1097}, v posledku rokov budeš napádať¹⁷⁵⁶ ľud navrátený¹⁷⁵¹ od meča¹⁷⁵², zhromaždený spomedzi mnohých národností⁸⁶, na vrchy Isráela, ktoré sa stali⁵ ustavičným ruromiskom^{239 348}, no³ on bude spomedzi

národnosti⁸⁶ vyvedený⁵⁴ a oni všetci³³⁷ budú bývať v bezpečí¹⁴²⁹. (9)I budeš vystupovať⁴⁰², prichádzať ako búrka¹⁷⁵³, ako oblak¹⁹ na pokrytie zeme, ty a s tebou všetky tvoje čaty⁵¹⁴ a mnohé národnosti⁸⁶.

(10)Takto povedal Pán, Hospodin: A v onen deň sa stane⁵, že budú na tvoje srdce vystupovať⁴⁰² veci a budeš zamýšľať⁴⁶⁴ zlý úmysel¹⁷⁵⁴ (11)a budeš si vriať¹⁷⁵⁵: Budem vystupovať⁴⁰² proti zemi¹⁶² neopevnených miest, napádať¹⁷⁵⁶ tých, ktorí¹⁰ sa tešia kľudu⁷⁴¹, bývajúcich v bezpečí¹⁴²⁹ (oni všetci³³⁷ bývajú bez¹⁷⁵⁷ múrov⁶⁷ 1240 a závor⁶⁷ ani vrát⁶⁷ 1758 nemajú¹⁷⁵⁹), (12)na lúpenie lupu a na ukoristovanie koristi, na obracanie tvojej ruky proti rumoviskám²⁴², opäť obývaným¹⁶², a na ľud, zozbieraný¹⁷¹ 487 *spomedzi* národov⁸⁶, zaobstaravší¹⁵¹ si majetok¹⁷⁶⁰ a imanie¹⁷⁶¹, na tých, ktorí bývajú na výsosti¹⁷⁶² zeme¹⁷⁶³. (13)Ševá¹³⁴⁷ a Dedán¹³²⁴ a obchodníci¹³¹⁶ Taršíša¹³¹⁵ a všetci jeho¹⁶³ hrivnatci⁸⁷¹ 1764 ti budú vraviť: Či ty prichádzaš na lúpenie lupu? Či si svoje zvolanie¹⁷³² 1765 zvolal¹⁷⁴⁷ 1766 na ukoristovanie koristi, na odnášanie⁶⁵ striebra a zlata, na branie majetku¹⁷⁶⁰ a imania¹⁷⁶¹, na ulúpenie veľkého lupu?

(14)Preto prorokuj¹⁷⁸, synu človeka, a povedz Gógovi: Takto povedal Pán, Hospodin: Či v onen deň, za bývania môjho ľudu, Izráela, v bezpečí¹⁴²⁹, o tom nebudeš vedieť? (15)I prídeš zo svojho miesta¹³³, z najzadnejších končín¹⁵⁶² severu, ty a s tebou mnohé národnosti⁸⁶, oni všetci³⁴⁰ jazdiaci¹⁰⁷⁸ na koňoch, veľké zídienie⁷³², početná⁸¹⁹ vojenská moc⁸¹⁸, (16)a budeš vystupovať⁴⁰² proti môjmu ľudu, Izráelovi¹⁶², ako oblak¹⁹ na pokrytie zeme. To sa bude diať⁵ v posledku dní, i¹⁷⁶⁷ budem ťa privádzať proti svojej zemi¹⁶², za účelom spoznania ma národmi⁸⁶ 91 v mojom dokázaní sa¹⁴⁹ svätým⁹¹¹ 1768 pred ich očami v tebe¹⁴⁹, Góg.

(17)Takto povedal Pán, Hospodin: Či ty si ten⁷, o ktorom⁴⁹⁷ som v pravekých dňoch hovoril¹⁶ skrze svojich nevoľníkov, prorokov¹⁷⁶⁹ Izráela, ktorí¹⁰ v oných dňoch po roky prorokovali¹⁷⁸? O privedení teba proti nim¹⁶²? – (18)I stane sa⁵ v onen deň, v deň Gógovho príchodu na pôdu¹⁶² 296 Izráela, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, že v mojom obličaji¹⁷⁷⁰ bude

vzchádzať moje popudenie, (19)a prehovorím v svojej žiarlivosti, v ohni výbuchu svojho hnevu³⁴⁹: Ak nebude²²⁸ v onen deň na pôde²⁹⁶ Izráela veľký otras¹³⁰ 518! (20)I budú sa pred mojou tvárou¹³⁶ 1771 triasť¹³⁰ 1250 ryby¹⁴³⁵ 1772 mora a letúnstvo¹⁷⁷³ nebies a zver²⁵ 251 poľa a všetko plazivé³⁹⁵ tvorstvo³⁹⁶, ktoré¹⁰ sa plazí³⁹⁵ po pôde²⁹⁶, a všetci ľudia⁶¹⁴, ktorí budú na tvári⁶⁴³ pôdy²⁹⁶, a vrchy sa zrútiť⁵⁶⁹ a skalné strminy padnú, a k zemi padať bude každý múr¹²⁴⁰. (21)A po¹⁷⁷⁴ všetkých svojich vrchoch na neho¹⁶² zavolám meč, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom; meč každého⁴⁴ bude proti jeho bratovi, (22)i budem sa s ním súdiť²¹⁶ 298 morom a krvou a budem na neho a na jeho čaty⁵¹⁴ a na mnohé národnosti⁸⁶, ktoré sú s ním, dať dravým⁵⁶⁰ lejakom⁸¹ a kameňmi krupobitia⁵⁶¹, ohňom a sírou. (23)Tak³ sa budem dokazovať veľkým a dávať sa za svätého uznať⁹¹¹ a budem spoznávaný¹⁷⁷⁵ v očiach mnohých národov⁸⁶, áno³, budú spoznávať¹⁷⁷⁵, že ja som Hospodin.

39 A ty, synu človeka, prorokuj¹⁷⁸ proti Gógovi¹⁶² a povedz: Takto povedal Pán, Hospodin: Hľa, ja¹⁹¹, som proti tebe¹⁷¹, Góg, vládca³⁷⁰ 505 Róša¹⁷⁴¹, Mešecha¹³²⁰ a Tuvala¹³¹⁹, (2)a chcem⁹³ ťa obrátiť a vodiť¹⁷⁷⁶ ťa a dať ti vystúpiť⁴⁰² z najzadnejších končín¹⁵⁶² severu proti vrchom¹⁶² Izráela (3)a vyraziť²⁰⁷ tvoj luk z tvojej ľavej ruky a tvoje šípy vysypať¹⁷⁷⁷ z tvojej pravej ruky. (4)Na vrchoch Izráela budeš padať ty a všetky tvoje čaty⁵¹⁴ a národnosti⁸⁶, ktoré sú s tebou; dám ťa za pokrm supom⁶⁷ 1778, všemožnému³⁹⁴ okrídlenému vtáctvu⁸²⁷ 1779 a zveri²⁵ 251 poľa; (5)na tvári⁶⁴³ poľa budeš padať, lebo som prehovoril ja, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (6)A proti Mágógovi¹⁷³⁹ 1740 1780 a proti v bezpečí¹⁴²⁹ obývajúcim¹⁷⁸¹ ostrovm¹²⁶⁴, chcem⁹³ vypustiť²⁴⁷ oheň, i spoznajú, že ja som Hospodin; (7)a svoje sväté meno⁹³⁹ chcem⁹³ spraviť známym vprostred svojho ľudu, Izráela, a nie že ešte budem svoje sväté meno⁹³⁹ v zneuctenie vydávať³⁵⁷, i spoznajú národy⁸⁶, že ja som Hospodin, Svätý v Izráelovi.

(8)Hľa, príde a nastane⁵ 969 to, vyhlásené²²⁸ Pánom, Hospodinom, to⁷ je deň, o ktorom⁴⁹³ som hovoril¹⁶, (9)keď³ oby-

vatelia miest¹²²⁰ Isráela vyjdú⁵³ a zapália⁵¹ a budú kúriť^{16 1782} zbrojou, totiž³ malými štítmí⁶⁷ a veľkými štítmí⁶⁷, lukmi⁶⁷ a šípmi, ručnými kyjakmi^{67 1783} a kopijami⁶⁷, a budú nimi oheň v žiare udržiavať^{16 51 1784} po sedem rokov, (10) a nie že budú dreva znášať⁶⁵ z poľa ani sekať z lesov, lebo³⁰¹ budú oheň v žiare udržiavať^{51 1784} zbrojou, a dajú sa olupovať olupovavších ich, a vykorisťovať vykorisťovavších ich, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(11) A v onen deň sa stane⁵: Budem Gógovi dávať miesto^{133 1785} tam, hrob v Isráelovi, prievru²⁵⁵ prechádzajúcich, na východ od mora, a ona bude zastavovať¹⁷⁸⁶ prechádzajúcich¹⁷⁸⁷, lebo³ tam pochovajú Góga a všetok jeho dav^{317 323}, a nazvú ju Gé-hamón-Góg¹⁷⁸⁸. (12) A dom Isráela, tí ich budú pochovávať¹⁶, za účelom očistenia zeme, po sedem mesiacov, (13) než³ ich pochovajú, všetok ľud zeme; to³ im bude^{5 16} na vychýrenosť⁶⁷¹ v deň môjho oslávenia^{1364 1789}, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (14) Potom³ budú musieť⁹³ vyčleniť¹⁷⁹⁰ stále mužstvo¹⁷⁹¹, majúce^{93 1792} prechádzať zemou a s tými, ktorí¹⁰ budú pomimo prechádzať¹⁷⁹³, pochovávať tých, ktorí¹⁰ budú ostávať na tvári⁶⁴³ zeme, na očistenie jej; pátrať¹⁷⁹⁴ budú od konca siedmich mesiacov (15) a keď tí pomimo prechádzajúci¹⁷⁹³ pomimo prejdú¹⁷⁹³ zemou a uvidí sa⁴⁵⁶ kosť človeka, postaví^{417 1795} sa⁴⁵⁶ vedľa nej znamenie¹⁷⁹⁶, než ju tí, ktorí¹⁰ budú pochovávať, do Gé-hamón-Góga pochovajú. (16) A aj meno mesta¹⁷⁹⁷ bude Hamónáh¹⁷⁹⁸. – Tak³ očistia zem.

(17) A ty, synu človeka, – takto povedal Pán, Hospodin: Povedz všemožnému³⁹⁴ okridlenému vtáctvu^{827 1779} a všemožnej³⁹⁷ zveri^{25 251} poľa: Zhromaždite sa a pridte, zozbierajte sa⁴⁸⁷ zo všetkých strán⁷²⁰ na moju obeť¹⁷⁹⁹, ktorú sa ja chystám pre vás²⁴⁵ usporiadať^{85 1800}, veľkú obeť¹⁷⁹⁹ na vrchoch Isráela, nech³ sa nažeriete mäsa a napijete krvi! (18) Budete môcť⁹³ žrať mäso silákov¹⁵⁴³ a piť krv šlachticov³⁷⁰ zeme, baranov, jahniat a capov¹³⁴⁶, býkov, samých¹⁸⁰¹ vykrmených dobytčiat z Bášána¹²⁹², (19) áno², z mojej obete¹⁷⁹⁹, ktorú pre vás²⁴⁵ usporiadam¹⁸⁰⁰, sa do sýstosti nažeriete tuku a do opitosti napijete krvi; (20) tak sa pri mojom stole nasýtite

koňmi⁶⁷ a jazdcami^{67 1105 1802}, silákmi^{67 1543} a všemožnými³⁹⁴ bojovníkmi^{67 1310}, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (21) A svoju slávu chcem⁹³ uviesť¹²⁴ medzi národy⁸⁶, takže³ všetky národy⁸⁶ zakúsia^{54 1803} môj súd²¹⁶, ktorý vykonám, a moju ruku, ktorú na nich položím¹⁶⁶; (22) a od oného dňa a naďalej budú vedieť¹⁶, dom Isráela, že ich Boh som ja, Hospodin, (23) a národy spoznajú, že dom Isráela, tí boli odvedení⁴⁹⁵ pre svoju nepravosť^{148 149}, za to, že sa proti mne dopustili vierolomnosti⁶¹², takže³ som pred nimi⁹⁶ skryl svoju tvár a vydal som ich v ruku ich protivníkov¹⁴⁸¹, i padli, oni všetci³³⁷, mečom; (24) podľa ich nečistoty a podľa ich prestúpení^{188 610} som s nimi naložil¹⁵¹ a svoju tvár pred nimi⁹⁶ skryl.

(25) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Teraz budem odvracať zajatie^{762 763} Jáкова a ľutovať všetok dom Isráela¹⁸⁰⁴ a horliť pre¹⁸⁰⁵ svoje sväté meno⁹³⁹; (26) i zabudnú, v svojom bývaní na pôde²⁹⁶ Isráela v bezpečí¹⁴²⁹, keď³ nebude pôsobiaci uľak¹²⁶⁸, na svoju¹⁸⁰⁶ hanbu^{701 756} a všetku svoju vierolomnosť^{612 820}, ktorej sa proti mne vierolomne dopustili⁶¹², (27) keď ich privediem¹⁴² späť¹³²⁸ spomedzi národností⁸⁶ a budem ich zhromažďovať zo zemí ich nepriateľov, i budem nimi¹⁴⁹ pred očami mnohých národov⁸⁶ za svätého uznaný⁹¹¹. (28) Potom³ spoznajú, mojím odvedením⁴⁹⁵ ich k národom^{86 1807} a tým, že ich budem zhaňat¹⁰⁵⁴ na ich pôdu^{296 1724} a nie že tam ešte budem toho z nich nechávať, že ja, Hospodin, som ich Boh, (29) a nie že ešte budem pred nimi⁹⁶ skrývať svoju tvár, keď na dom Isráela vylejem svojho Ducha¹⁷, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

40 V dvadsiatom a piatom roku nášho vyhnanstva^{2 8}, na začiatku⁶⁸⁹ roka, v desiaty deň mesiaca², v štrnástom roku potom, čo mesto padlo²¹⁰, v práve tento deň¹¹⁴⁸ sa nado mnou ocitla⁵ ruka Hospodina a vniesol ma ta, (2) v Božích videniach⁶ ma vniesol do zeme Isráela a spustil²³⁵ ma na veľmi vysoký vrch, a na ňom, na juh^{156 1808}, bola stáby výstavba¹⁸⁰⁹ mesta. (3) I vniesol ma ta, a hľa, muž – jeho výzor²⁶ ako výzor²⁶ mosadze³⁷ a v jeho ruke šnúra¹⁸¹⁰ z lanu a trstina¹⁴³⁹ miery, a on stál v bráne.

(4)A ten muž ku mne prehovoril: Synu človeka, pozerať svojimi očami a počúvať svojimi ušami a upri¹⁶⁶ svoje srdce na všetko, čo vidieť sa ja chystám ťa uschnúť^{185 181}, lebo si sem bol privedený za účelom ukázania ti *toho*. Všetko, čo ty budeš vidieť, oznám¹⁷²⁶ domu Izráela.

(5)A hľa, zvonku³³⁴ voči domu^{1812 1813} koldokola¹⁷¹⁷ múr¹²⁴⁰ a v ruke toho muža trstina¹⁴³⁹ miery šesť laktov¹⁸¹⁴, po lakti^{1814 2097} a šírke dlane¹⁸¹⁵, i zmeral šírku¹⁸¹⁶: Stavby¹⁹⁰⁰ jedna trstina¹⁴³⁹, a výšku: Jedna trstina¹⁴³⁹,

(6)a vstúpil do brány, – jej priečelie^{618 1817} bolo smerom³⁸⁵ na východ⁹¹, – a vystúpil⁴⁰² po jej stupňoch⁴⁷³ a zmeral prah brány: Jedna trstina¹⁴³⁹ šírky, totiž³ prah prvý¹²³⁴, jedna trstina¹⁴³⁹ šírky, (7)a strážnica⁴⁴⁶: Jedna trstina¹⁴³⁹ dĺžky a jedna trstina¹⁴³⁹ šírky, a medzi strážnicami päť laktov¹⁸¹⁴, a prah¹⁸¹⁸ brány od⁴⁵⁹ predsieni brány

zvnútra^{334 1819}, jedna trstina¹⁴³⁹. (8)A zmeral predsieň brány zvnútra^{334 1819}: Jedna trstina¹⁴³⁹ (9)zmeral síce¹³⁴ predsieň brány:

Na osem laktov¹⁸¹⁴, ale aj s dvoma výčelnkami¹⁸²⁰ na dva lakty¹⁸¹⁴, a brána viedla zvnútra^{334 1819}; (10)a strážnice v bráne⁹¹ smerom³⁸⁵ na východ^{191 1821} boli tri odtiaľ a tri odtiaľ, ony tri mali²⁷ jednu mieru, a jednu mieru mali²⁷ tie výčelky¹⁸²⁰ odtiaľ

a odtiaľ. (11)A zmeral šírku vchodu³⁷⁹ do brány: Desiat laktov¹⁸¹⁴, dĺžku brány¹⁸²²: Trinásť laktov¹⁸¹⁴, (12)a okraj⁴⁷⁴ pred strážnicami¹¹³⁴: Jeden laket¹⁸¹⁴, a jeden laket¹⁸¹⁴ okraja⁴⁷⁴ tamodtiaľ¹⁸²³, a strážnica⁴⁴⁶: Šesť laktov¹⁸¹⁴ odtiaľ a šesť laktov¹⁸¹⁴ odtiaľ.

(13)A zmeral bránu od strechy strážnice k streche druhej¹⁸²⁴, šírku dvadsať a päť laktov¹⁸¹⁴, vchod³⁷⁹ naproti vchodu^{379 1825},

(14)a tie výčelky¹⁸²⁰ určil^{151 1826} na šesťdesiat laktov^{1814 1827}, a k výčelku^{446 1820} koldokola¹⁷¹⁷ siahalo nádvorie³⁹⁰ pri bráne⁴⁴⁶.

(15)A spred priečelia^{618 1817} brány vstupu¹⁸²⁸ pred priečelie^{618 1817} predsieni vnútornej³⁸⁰ brány bolo päťdesiat laktov^{1814 1829}, (16)a na strážniciach boli zamrežované¹⁸³⁰ okná, totiž³ na ich výčelnkoch¹⁸²⁰ dovnútra³⁸⁰ brány^{2 446} koldokola¹⁷¹⁷ a tak do predsieni¹⁸³¹, a okná boli koldokola¹⁷¹⁷ dovnútra³⁸⁰, a na výčelku^{446 1820} boli palmy¹⁸³².

(17)A uviedol ma do vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorja³⁹⁰, a hľa, koldokola¹⁷¹⁷ komnaty¹⁸³³ a dlažba, oboje zriadené¹⁵¹ v¹⁸³⁴ nádvorí³⁹⁰,

tridsať komnat¹⁸³³ na dlažbe, (18)a dlažba bola po strane^{1153 1835} brán, podľa dĺžky¹⁸³⁶ brán¹⁸³⁷ bola dolná¹²⁸⁰ dlažba¹⁸³⁸. (19)A zmeral šírku od blízkosti priečelia^{618 1817 1839} dolnej¹²⁸⁰ brány¹⁸⁴⁰ až po¹⁸⁴¹ vnútorné³⁸⁰ nádvorie^{390 1134} zvonku³³⁴: Sto laktov¹⁸¹⁴, na východ a na sever. – (20)A brána, ktorej priečelie^{618 1817} bolo smerom³⁸⁵ na sever⁹¹,

k vonkajšiemu⁴⁵¹ nádvoriu³⁹⁰, – zmeral jej dĺžku a jej šírku, (21)a strážnice v nej tri odtiaľ a tri odtiaľ, a výčelky¹⁸²⁰ v nej a jej predsieni¹⁸³¹, to bolo¹⁶ podľa miery tej prvej brány, päťdesiat laktov¹⁸¹⁴ jej dĺžka

a jej šírka päť a dvadsať laktov^{1817 2097}, (22)a jej okná a jej predsieni¹⁸³¹ a jej palmy¹⁸³² boli podľa miery tej brány, ktorej priečelie^{618 1817} bolo smerom³⁸⁵ na východ⁹¹;

a vystupovali^{402 1842} ňou^{149 1843} po siedmich stupňoch⁴⁷⁷ a jej predsieni¹⁸³¹ boli pred nimi^{1134 1844}. (23)A brána vnútorného³⁸⁰ nádvorja^{2 390 1845} bola naproti bráne na sever

a na východ, i nameral od brány ku bráne sto laktov¹⁸¹⁴.

(24)A odviezol¹⁸⁴⁶ ma smerom³⁸⁵ na juh⁹⁵⁵, a hľa, brána smerom³⁸⁸ na juh⁹⁵⁵, i zmeral výčelky¹⁸²⁰ v nej a jej predsieni¹⁸³¹ podľa týchto mier, (25)a ona mala²⁷ aj jej predsieni¹⁸³¹ mali²⁷ okná koldokola¹⁷¹⁷,

ako tieto okná, päťdesiat laktov¹⁸¹⁴ dĺžku a šírku päť a dvadsať laktov¹⁸¹⁴, (26)a sedem stupňov na vzostupy do nej, jej predsieni¹⁸³¹ boli pred nimi^{1134 1844}, a na výčelnkoch¹⁸²³ v nej palmy¹⁸³², jedna odtiaľ

a jedna odtiaľ. (27)A smerom³⁸⁵ na juh⁹⁵⁵ bola brána ku vnútornému³⁸⁰ nádvoriu³⁹³, i nameral od brány k bráne smerom³⁸⁵ na juh⁹⁵⁵ sto laktov¹⁸¹⁴.

(28)A bránou juhu⁹⁵⁵ ma uviedol do vnútorného³⁸⁰ nádvorja³⁹⁰ a zmeral bránu juhu⁹⁵⁵ podľa týchto mier; (29)a jej strážnice a výčelky¹⁸²⁰ v nej a jej predsieni¹⁸³¹ podľa týchto mier, a ona mala²⁷ aj jej predsieni¹⁸³¹ mali²⁷ okná koldokola¹⁷¹⁷,

päťdesiat laktov¹⁸¹⁴ dĺžku a šírku dvadsať a päť laktov¹⁸¹⁴, (30)a koldokola¹⁷¹⁷ predsieni¹⁸³¹, dĺžku päť a dvadsať laktov¹⁸¹⁴ a šírku päť laktov¹⁸¹⁴, (31)a jej predsieni¹⁸³¹ k vonkajšiemu⁴⁵¹ nádvoriu³⁹⁰, a na výčelnkoch¹⁸²⁰ v jej palmy¹⁸³², a osem stupňov⁴⁷³ vzostupu¹⁸⁴⁷ do nej.

(32)A uviedol ma do vnútorného³⁸⁰ nádvorja³⁹⁰ smerom³⁸⁵ na východ a zmeral

bránu podľa týchto mier, (33) a jej strážnice a výčnelky¹⁸²⁰ v nej a jej predsieni¹⁸³¹ podľa týchto mier, a ona mala²⁷ aj jej predsieni¹⁸³¹ mali²⁷ okná koldokola¹⁷¹⁷, dĺžku päťdesiat laktov¹⁸¹⁴ a šírku päť a dvadsať laktov¹⁸¹⁴, (34) a jej predsieni¹⁸³¹ k¹⁸⁴⁸ vonkajšiemu⁴⁵¹ nádvoriu³⁹⁰, a na výčnelkoch¹⁸²⁰ v nej palmy¹⁸³² odtiaľ a odtiaľ, a osem stupňov⁴⁷³ vzostupu¹⁸⁴⁷ do nej.

(35) A uviedol ma ku bráne severu; túž zmeral podľa týchto mier, (36) jej strážnice a výčnelky¹⁸²⁰ v nej a jej predsieni¹⁸³¹, a ona mala²⁷ okná koldokola¹⁷¹⁷, dĺžku päťdesiat laktov¹⁸¹⁴ a šírku päť a dvadsať laktov¹⁸¹⁴, (37) a výčnelky¹⁸²³ v nej¹⁸⁴⁹ k¹⁸⁴⁸ vonkajšiemu⁴⁵¹ nádvoriu³⁹⁰, a na výčnelkoch¹⁸²⁰ v nej palmy¹⁸³² odtiaľ a odtiaľ, a osem stupňov⁴⁷³ vzostupu¹⁸⁴⁷ do nej.

(38) A bola tam miestnosť¹⁸³³ a vchod³⁷⁹ do nej výčnelkami¹⁴⁹ 1823 v bránach¹⁸⁵⁰; tam oplachovali¹⁸⁵¹ vzostupné obete⁶⁷ 1852, (39) a v predsieni brány dva stoly odtiaľ a dva stoly odtiaľ porážali¹⁸⁵³ na nich vzostupné obete⁶⁷ 1852 a obete za hriech a za previnenie²⁶³ 1854, (40) a po strane¹¹⁵³ 1835, zvonku³³⁴ voči vystupujúcemu⁴⁰² 1812 ku vchodu³⁷⁹ do brány na sever, dva stoly, a dva stoly po druhej⁴⁹⁶ strane¹¹⁵³ 1835, ktorá patrila predsieni brány, (41) štyri stoly odtiaľ a štyri stoly odtiaľ po stranách⁶⁷ 69 1153 1835 brány, osem stolov; na nich porážali¹⁸⁵³. (42) A na vzostupné obete⁶⁷ 1852 štyri stoly z kameňov s otesávaním⁹¹, dĺžky jedného a pol laktá¹⁸¹⁴ a šírky jedného a pol laktá¹⁸¹⁴ a výšky jedného laktá¹⁸¹⁴; na ne tiež³ pokladali²³⁵ nástroje¹⁸¹, ktorými porážali¹⁸⁵³ vzostupné⁶⁷ 1852 a iné obete⁶⁷; (43) a vnútri³³⁴ boli dvojité¹⁸⁵⁵ háky¹⁸⁵⁶ na jednu¹⁸⁵⁷ šírku dlane¹⁸¹⁵, upevnené¹⁷⁰ koldokola¹⁷¹⁷, a na stoloch mäso obetných darov⁶⁷ 921.

(44) A zvonku³³⁴ voči vnútornej³⁸⁰ bráne¹⁸¹² boli komnaty¹⁸³³ spevákov, vo vnútornej³⁸⁰ nádvorí³⁹⁰, ktoré boli po strane¹¹⁵³ 1835 brány severu, a ich priečelia⁶¹⁸ 1817 smerom³⁸⁵ na juh⁹⁵⁵, jedna po strane¹¹⁵³ 1835 brány východu¹⁸⁵⁸, priečelím⁶¹⁸ 1817 smerom³⁸⁵ na sever. (45) A prehovoril ku mne: Táto komnata¹⁸³³, ktorej priečelie⁶¹⁸ 1817 je smerom³⁸⁵ na juh⁹⁵⁵, je pre kňazov²⁴⁵, majúcích na starosti⁴⁸⁸ 1859 opateru⁴⁸⁸ 1860 domu¹⁸¹³, (46) a tá komnata¹⁸³³, ktorej priečelie⁶¹⁸ 1817 je smerom³⁸⁵ na sever, je pre kňazov²⁴⁵,

majúcích na starosti⁴⁸⁸ 1859 opateru⁴⁸⁸ 1860 oltára; oni, synovia Cádóka, sú zo synov Léviho približujúci sa⁴¹⁸ 1861 k Hospodinovi obsluhovať⁹²⁹ ho. (47) I zmeral nádvorie³⁹⁰, dĺžky sto laktov¹⁸¹⁴ a šírky sto laktov¹⁸¹⁴, štvorcové¹⁸⁶², a pred domom¹¹³⁴ 1813 bol oltár.

(48) A uviedol ma do predsieni domu¹⁸¹³ a zmeral výčnelky⁶⁷ 1820 predsieni, päť laktov¹⁸¹⁴ odtiaľ a päť laktov¹⁸¹⁴ odtiaľ, a šírku brány, tri lakte¹⁸¹⁴ odtiaľ a tri lakte¹⁸¹⁴ odtiaľ, (49) dĺžka predsieni bola dvadsať laktov¹⁸¹⁴ a šírka jedenásť¹⁸⁶³ laktov¹⁸¹⁴, aj so stupňami¹⁹⁵ 473, ktorými¹⁸⁶⁴ do nej vystupovali⁴⁰² 1842, a pri¹⁸⁶⁵ výčnelkoch¹⁸²⁰ boli stĺpy, jeden odtiaľ a jeden odtiaľ.

41 A uviedol ma do chrámu⁴⁰⁹ a zmeral výčnelky¹⁸²⁰, šesť laktov¹⁸¹⁴ šírky odtiaľ a šesť laktov¹⁸¹⁴ šírky odtiaľ – šírka stanu¹⁸⁶⁶; (2) a šírka vchodu³⁷⁹ desať laktov¹⁸¹⁴ a strane¹¹⁵³ 1835 1867 vchodu päť laktov¹⁸¹⁴ odtiaľ a päť laktov¹⁸¹⁴ odtiaľ. A zmeral jeho dĺžku, štyridsať laktov¹⁸¹⁴, a šírku, dvadsať laktov¹⁸¹⁴.

(3) A vošiel dovnútra³⁸⁰ 1868 a zmeral výčnelky⁶⁷ 1820 vchodu³⁷⁹, po dvoch laktoch¹⁸¹⁴ 1869, a vchod³⁷⁹ 1870, šesť laktov¹⁸¹⁴, a šírku vchodu³⁷⁹, sedem laktov¹⁸¹⁴, (4) a zmeral jej¹⁸⁷¹ dĺžku, dvadsať laktov¹⁸¹⁴, a šírku, dvadsať laktov¹⁸¹⁴, pred chrámom⁴⁰⁹ 1134 1872 1873; a povedal ku mne: Toto⁴⁶³ je najsvätejšia svätyňa¹⁸⁷⁴.

(5) A zmeral múr³⁹¹ domu¹⁸¹³, šesť laktov¹⁸¹⁴, a šírku každej bočnej miestnosti¹⁸⁷⁵, štyri lakte¹⁸¹⁷, koldokola¹⁷¹⁷ domu² 1813 vôkol, (6) a tie bočné miestnosti¹⁸⁷⁵, bočná miestnosť¹⁸⁷⁵ na bočnej miestnosti¹⁸⁷⁵, boli troje¹⁸⁷⁶, a to tridsaťkrát, a boli zriadené v mure³⁹¹ 1877, ktorý mal²⁷ dom¹⁸¹³ pre tie bočné miestnosti²⁴⁵ 1875 koldokola¹⁷¹⁷, aby sa držali¹⁸⁷⁸ 1879 1880, ale sa držali¹⁸⁷⁸ 1879 1880 nie v murive³⁹¹ 1881 domu¹⁸¹³, (7) lež³ bočným miestnostiam¹⁸⁷⁵ pribúdalo¹⁶ miesta¹⁸⁸² a vôkol sa vinulo¹⁶ 43 1883, čím vyššie, tým viac¹⁸⁸⁴, lebo okružný priestor⁴³ 1885 domu¹⁸¹³ – čím vyššie, tým viac¹⁸⁸⁴, koldokola¹⁷¹⁷ voči domu¹⁸¹³; preto rozširovanie¹⁸⁸⁶ pri¹⁸⁶⁵ 1887 dome¹⁸¹⁶ 1888 bolo do výšky¹⁸⁸⁹, a tak dolné¹²⁸⁰ poschodie¹⁸⁹⁰ vystupovalo⁴⁰² na horné cez prostredné¹⁸⁹⁹.

(8) A pri¹⁸⁶⁵ 1887 dome¹⁸¹³ koldokola¹⁷¹⁷ som uvidel¹⁸⁹¹ vyvýšenie – základy bočných

miestností¹⁸⁷⁵, na celú trstinu^{1439 1892}, šest laktov¹⁸¹⁴ ku spoju^{576 1893}; (9) šírka múru³⁹¹, ktorú mali²⁸ bočné miestnosti^{67 68 1875} navonok³³⁴, bola päť laktov¹⁸¹⁴, a čo bolo ponechané^{235 1894}, bola chodba¹⁸⁹⁵ k bočným miestnostiam^{91 1875} domu². (10) A medzi komnatami^{1833 1897} bola šírka dvadsať laktov¹⁸¹⁴ koldokola¹⁷¹⁹ vôkol domu^{2 1813}, (11) a vchod³⁷⁹ do bočných miestností^{67 68 1875} bol cez¹⁸⁹⁸ to¹⁸⁹⁹, čo bolo ponechané^{235 1894}, jeden vchod³⁷⁹ smerom³⁸⁵ na sever a jeden vchod³⁷⁹ na juhu⁹⁵⁵, a šírka miesta¹³³, ktoré bolo¹⁰ ponechané^{235 1894}, bola päť laktov¹⁸¹⁴ koldokola¹⁷¹⁷.

(12) A budova¹⁹⁰⁰, ktorá bola pred oddeleným miestom^{1134 1872 1901} na strane^{1902 1903} smerom³⁸⁵ na západ¹⁹⁰⁴: Šírka sedemdesiat laktov¹⁸¹⁴, a múr³⁹¹ budovy¹⁹⁰⁰: Päť laktov¹⁸¹⁴ šírky¹⁸¹⁶ koldokola¹⁷¹⁷, a jej¹⁹⁰⁵ dĺžka deväťdesiat laktov¹⁸¹⁴.

(13) A zmeral dom¹⁸¹⁶, dĺžka sto laktov¹⁸¹⁴, a oddelené miesto¹⁹⁰¹ a budovu^{1900 1906} a jej múry³⁹¹: Dĺžka sto laktov¹⁸¹⁴, (14) a šírku priečelia^{618 1817} domu¹⁸¹³ a oddeleného miesta¹⁹⁰¹ na východ: Sto laktov¹⁸¹⁴.

(15) A zmeral dĺžku budovy¹⁹⁰⁰ naproti oddelenému miestu^{1134 1872 1873 1901}, ktorá bola na jeho zadnej strane¹⁹⁰⁷, a jeho stĺpové siene¹⁹⁰⁸ odtiaľ a odtiaľ, sto laktov¹⁸¹⁴, a vnútorný³⁸⁰ chrám^{412 1909} a predsiene nádvorí³⁹⁰. (16) Prahy a zamrežované¹⁸³⁰ okná a stĺpové siene¹⁹⁰⁸ vôkol na nich troch¹⁹¹⁰ (naproti¹⁹¹¹ prahom⁶⁷ bolo obloženie¹⁹¹² drevom koldokola¹⁷¹⁷ a od zeme až po okná, a okná boli zakryté), (17) nad zvrškom vchodu³⁷⁹ až po vnútorný³⁸⁰ dom^{1813 1909} a navonok³³⁴ a na všetkom múre³⁹¹ koldokola¹⁷¹⁷, vnútornom³⁸⁰ aj vonkajšom⁴⁵¹, podľa mier, (18) a boli tam vypo-dobnení¹⁵¹ kerúbí a palmy, a to palma³³ medzi kerúbom a kerúbom, a kerúb³³ mal²⁷ dvojakú tvár, (19) a to k palme odtiaľ tvár človeka a k palme odtiaľ tvár hrivnatca⁸⁷¹; boli vypo-dobnení¹⁵¹ na celom dome¹⁸¹³ koldokola¹⁷¹⁷, (20) od zeme až po zvršok vchodu³⁷⁹ a na múre³⁹¹ chrámu⁴⁰⁹² boli vypo-dobnení¹⁵¹ tí kerúbí a tie palmy. (21) Chrám⁴⁰⁹ – zárubňa bola stvor-cová^{33 1862}, aj u priečeli^{618 1817} svätyne^{1913 1914}, výzor²⁶ ako výzor^{26 1915}.

(22) Oltár¹⁹¹⁶ z dreva, vysoký tri lakte¹⁸¹⁴ a jeho dĺžka dva lakte¹⁸¹⁴, a jeho rohy¹⁹¹⁷,

ktoré mal²⁷, a jeho dĺžka¹⁹¹⁸ a jeho steny^{391 1919} boli z dreva; i prehovoril ku mne: Toto⁴⁶³ je stôl, ktorý je pred tvárou Hospodina.

(23) A chrám⁴¹² mal²⁷ a svätyňa^{1916 1917} mala²⁷ dvojce dverí¹²³⁷, (24) a dvere¹²³⁷ mali²⁷ po dvoch krídlach¹⁹²⁰, po dvoch otáčavých^{43 1921} krídlach¹⁹²⁰; dve mali²⁷ jedny dvere a dve krídla¹⁹²⁰ mali²⁷ druhé⁴⁹⁶, (25) a na nich, na dverách¹²³⁷ chrámu⁴⁰⁹, boli vypo-dobnení¹⁵¹ kerúbí a palmy, ako boli vypo-dobnení¹⁵¹ na múroch³⁹¹, a na priečeli^{618 1817} predsiene zvonku³³⁴ bolo trám-ovie¹⁹²² z dreva, (26) a zamrežované¹⁸³⁰ okná a palmy¹⁸³⁵ odtiaľ a odtiaľ po stranách^{1153 1835} predsiene a bočných miestností¹⁸⁷⁵ domu¹⁸¹³ a na trámoví¹⁹²².

42 I vyviedol⁵³ ma do vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorí³⁹⁰ smerom³⁸⁵ na sever a zaviedol⁹⁰⁴ ma ku komnate^{1833 1923}, ktorá bola naproti¹⁹¹¹ oddelenému miestu¹⁹⁰¹ a ktorá bola¹⁹²⁴ naproti¹⁹¹¹ budove¹⁹⁰⁰ na sever, (2) pred pozdĺžnu stranu^{1134 1872 1925} sta laktov¹⁸¹⁴; vchod³⁷⁹ bol na severe, jeho³ šírka päťdesiat laktov¹⁸¹⁴. (3) Naproti¹⁹¹¹ dvadsiatim laktom, ktoré malo²⁷ vnútorné³⁸⁰ nádvorie³⁹⁰, a naproti¹⁹¹¹ dlažbe, ktorú malo²⁷ vonkajšie⁴⁵¹ nádvorie³⁹⁰, bola v tretích poschodiach stĺpová sieň¹⁹⁰⁸ naproti stĺpovej sieni^{1134 1872 1873 1908}, (4) a pred komnatami^{1134 1833} chodba¹⁹²⁶ desiatich laktov¹⁸¹⁴ šírky, dovnútra^{380 1927}, cesta¹⁹²⁸ jedného laktá^{1814 1929}, a ich vchody³⁷⁹ na severe. (5) A horné komnaty¹⁸³³ boli kratšie (lebo stĺpové siene¹⁹⁰⁸ od nich uberali¹⁹³⁰) od dolných¹²⁷ a od prostredných¹²⁷ v budove¹⁹⁰⁰, (6) lebo ony boli trojposchodové¹⁹³¹ a nemali¹⁷⁵⁹ stĺpov ako stĺpy nádvorí^{7 393}, preto bolo dolnými⁵²¹ a prostrednými⁵²¹ odňaté z podlahy^{1932 1933}. (7) A múr⁵⁴⁶, ktorý bol navonok³³⁴ pri komnatách^{1833 1836} smerom³⁸⁸ na vonkajšie⁴⁵¹ nádvorie³⁹⁰, naproti komnatám^{1134 1833 1872 1873}, jeho dĺžka bola päťdesiat laktov¹⁸¹⁴, (8) lebo päťdesiat laktov¹⁸¹⁴ bola dĺžka komnat¹⁸³³, ktoré boli pri vonkajšom⁴⁵¹ nádvorí³⁹⁰, a hľa, pred chrámom^{409 1135 1934} sto laktov¹⁸¹⁴, (9) a pod¹⁹³⁵ týmito komnatami^{1389 1836} bol vstup^{1251 1285} od východu ohľadne¹⁴¹⁵ vchádzania ním^{91 1936} do nich z vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorí³⁹⁰.

(10) V šírke múru⁵⁴⁶ nádvorí³⁹⁰ smerom³⁸⁵ na východ¹⁹³⁷, pred oddeleným miestom^{1134 1872 1901} a pred budovou^{1134 1872 1900}, boli

komnaty¹⁸³³ – (11) a cesta pred nimi¹¹³⁴ – výzorom²⁶ ako komnaty^{52 1833}, ktoré *boli* smerom³⁸⁵ na sever, podľa ich dĺžky, tak ich šírka, a všetky ich východy^{53 1938} *boli* aj podľa ich zriadení^{216 1939} aj podľa ich vchodov³⁷⁹. (12) A ako vchody³⁷⁹ komnat¹⁸³³, ktoré *boli* smerom³⁸⁵ na juh⁹⁵⁵, *bol* vchod³⁷⁹ pri východisku⁶⁸⁹ cesty, cesty priamo ku príslušnému^{1940 1941} múru⁵⁴⁶ smerom³⁸⁵ na východ pri vstupe *do* nich.

(13) A povedal ku mne. Komnaty¹⁸³³ severu, komnaty¹⁸³³ juhu⁹⁵⁵, ktoré *sú* na-proti oddelenému miestu^{1134 1872 1873 1901}, to⁷ *sú* sväté komnaty^{939 1833}, kde kňazi, ktorí sa približujú⁴¹⁸ k Hospodinovi, jedávajú nanajvýš sväté¹⁹⁴² veci; tam ukladajú²³⁵ na-najvýš sväté¹⁹⁴⁵ veci, aj *obete* daru¹⁹⁴³ a *obete* za hriech a za previnenie^{263 1854}, lebo to miesto¹³³ je sväté. (14) Keď kňazi vojdú¹⁴², potom³ nebudú⁹⁶ zo svätyne¹⁹¹³ vychádzať⁵³ do vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorí³⁹⁰, lež³ tam musia⁹⁶ uložiť²³⁵ rúcha, v ktorých obsluhujú⁹²⁹, lebo ony *sú* sväté⁹³⁹, i oblečú⁹⁸ si iné⁴⁹⁶ rúcha a *tak* sa približia^{98 418} k tomu, čo *patrí* ľudu.

(15) A keď dokončil¹⁷⁶ merania vnútorného^{380 1944} domu¹⁸¹⁶, vyviedol^{53 417} ma smerom³⁸⁵ ku bráne, ktorej priečelie^{618 1817} *bolo* smerom³⁸⁵ na východ, a zmeral ju koldokola^{1717 1945}, (16) zmeral trstinou¹⁴³⁹ miery stranu^{17 1946} východu¹⁹⁴⁷, päťsto trstín¹⁴³⁹, trstinou¹⁴³⁹ miery vôkol, (17) zmeral stranu^{17 1946} severu¹⁹⁴⁷, päťsto trstín¹⁴³⁹, trstinou¹⁴³⁹ miery vôkol, (18) zmeral stranu^{17 1946} juhu^{955 1947}, päťsto trstín¹⁴³⁹, trstinou¹⁴³⁹ miery, (19) otočil sa^{43 1948} k strane^{17 1946} západu^{1904 1947} a nameral päťsto trstín¹⁴³⁹, trstinou¹⁴³⁹ miery. (20) Zmeral ju na štyri strany^{17 1946 1947}, koldokola¹⁷¹⁷ mala²⁷ múr¹²⁴⁰ dĺžky päťsto lakťov¹⁸¹⁴ a šírky päťsto lakťov¹⁸¹⁴ na rozhraničenie¹⁷⁹⁰ medzi tým, čo je¹⁰ sväté⁹³⁹, a nesvätým^{357 1014 1063}.

43 A odviezol ma ku bráne, bráne, ktorá *bola* obrátená³⁸⁴ smerom³⁸⁵ na východ, (2) a hľa, od smeru³⁸⁵ z východu prišla sláva⁸² Isráelovho Boha, a jeho⁴³⁰ hlas – ako hlas mnohých vôd, a od jeho slávy⁸² sa rozsvietila zem. (3) A to videnie^{6 1949}, ktoré som uvidel, *bolo* podľa výzoru^{26 1950} ako videnie^{6 1949}, ktoré som uvidel pri svojom¹⁹⁵¹ príchode ku zničeniu²⁵² mesta¹⁹⁵², a videnia^{6 1949}

boli ako videnie^{6 1949}, ktoré^{6 1953} som uvidel pri rieke Kevár. I padol som na svoju tvár (4) a sláva⁸² Hospodina vošla do domu¹⁸¹³ cestou brány, ktorej priečelie^{618 1817} *bolo* smerom³⁸⁵ na východ. (5) A Duch¹⁷ ma pozdvihol¹⁶⁵ a vniesol ma do vnútorného³⁸⁰ nádvorí³⁹⁰, a hľa, slávou⁸² Hospodina sa naplnil dom¹⁸¹³, (6) a počul som hovoriaceho ku mne z domu¹⁸¹³; a vedľa mňa ktosi⁴³³ zastal.

(7) A povedal ku mne: Synu človeka, *pozri*¹⁹⁵⁴ miesto¹³³ môjho trónu a miesto¹³³ chodidiel²⁸² mojich nôh, kde budem navždy¹²⁸⁴ sídlit^{696 826} vprostred detí¹⁸⁶ Isráela a nie že ešte budú, dom Isráela, poškrňovať moje sväté meno⁹³⁹, oni ani ich králi, svojim smilstvom a mŕtvolami svojich kráľov¹⁹⁵⁵, svojimi výšinami²⁵⁶, (8) svojím kladením¹²⁴ svojich pravoh pri prahu mojom a svojich verají vedľa verají mojich, takže³ *len* stena^{391 1919} *bola* medzi mnou a medzi nimi, a *tak* moje sväté meno⁹³⁹ poškrňovali¹⁶ svojimi ošklivosťami²²¹, ktoré páchali^{16 151}, takže³ som ich v svojom hneve¹⁴⁹ strávil³³⁹. (9) Teraz nech svoje smilstvo a mŕtvoly svojich kráľov¹⁹⁵⁵ odo mňa vzdalujú⁹⁸ a budem navždy¹²⁸⁴ sídlit^{696 826} vprostred nich. (10) Ty, synu človeka, podaj domu Isráela správu¹¹²⁶ o tomto dome^{493 1813}, nech³ sa hanbia⁷⁰¹ za svoje nepravosti^{96 148 702} a zmerajú¹⁹⁵⁶ stavbu^{376 1957 1958}, (11) a ak sa zahanbia⁷⁰¹ za všetko^{96 702}, čo napáchali¹⁵¹, upovedom ich o tvárnosti^{493 1959} domu¹⁸¹³ a jeho zariadení¹⁹⁶⁰ a jeho východoch^{53 1938} a jeho vstupoch¹⁹⁶¹ a všetkých stránkach jeho tvárnosti^{1959 1962} a všetkých jeho¹⁹⁶³ ustanoveniach²¹⁷, áno, o všetkých stránkach jeho tvárnosti^{493 1959 1962} a všetkých jeho¹⁹⁶³ poučeníach³⁶⁸. To³ zapíš pred ich očami, nech³ si všimajú^{488 1964} všetku jeho tvárnosť¹⁹⁶² a všetky jeho¹⁹⁶³ poučenia³⁶⁸; tie³ nech vykonávajú⁹⁸.

(12) Toto⁴⁶³ je zákon³⁶⁸ domu¹⁸¹³: Na temene²⁸⁹ vrchu¹⁹⁶⁵ *bude* všetko jeho územie⁴⁷⁴ koldokola¹⁷¹⁷ svätosväté¹⁹⁴²; hľa, toto⁴⁶³ je zákon³⁶⁸ domu¹⁸¹³.

(13) A toto⁴⁶³ *sú* miery oltára¹⁹⁶⁶ v lakťoch¹⁸¹⁴: Laket¹⁸¹⁴ je laket¹⁸¹⁴ a šírka dlane¹⁸¹⁵, a podstavec¹⁹⁶⁷ na tento¹⁹⁶⁸ laket^{1814 1969}, a laket¹⁸¹⁴ šírka¹⁹⁷⁰, a jeho obruba⁴⁷⁴ na jeho okraji^{17 1971} vôkol na jednu piad; toto je spodok^{686 1972} oltára. (14) A od podstavca¹⁹⁶⁷

na zemi až po dolnú lištu¹⁹⁷³ dva lakte¹⁸¹⁴ a šírka¹⁹⁷⁰ jeden lakeť¹⁸¹⁴, a od menšej¹⁹⁷⁴ lišty¹⁹⁷³ až po väčšiu¹⁹⁷⁴ lištu¹⁹⁷⁰ štyri lakte¹⁸¹⁴ a šírka¹⁹⁷⁰ lakeť¹⁸¹⁴, (15) a ohnisko¹⁹⁷⁵ na štyri lakte¹⁸¹⁴, a od ohniska¹⁹⁷⁶ nahor štyri rohy, (16) a ohnisko¹⁹⁷⁶: Dĺžka dvanásť¹⁹⁷⁷ so šírkou¹⁹⁵ dvanásť¹⁹⁷⁷, štvorcové¹⁸⁶², na jeho štyroch stranách³⁹. (17) A lišta¹⁹⁷³: Dĺžka štrnásť¹⁹⁷⁷ so šírkou¹⁹⁵ štrnásť¹⁹⁷⁷ na jej štyroch stranách³⁹, a obruba⁴⁷⁴ vôkol nej na pol lakťa¹⁸¹⁴; a jej² podstavec¹⁹⁶⁷ na lakeť¹⁸¹⁴ vôkol, a stupne⁴⁷³ k nemu⁹¹ obrátené³⁸¹ na východ.

(18) A povedal ku mne: Synu človeka, takto povedal Pán, Hospodin: Toto⁴⁶³ sú ustanovenia²¹⁷ oltára¹⁹⁶³ v deň jeho zhotovenia^{151 1978} vznášať¹⁹⁷⁹ na ňom vzostupné obete^{67 1852} a kropiť naň krvou; (19) i¹⁹⁸⁰ musíš⁹³ dať kňazom, Lévióvcom¹⁹⁸¹, ktorí sú zo semena Cádóka, tým, ktorí¹⁰ sa ku mne približujú⁴¹⁸, vyhlásen⁶²²⁵ Pánom, Hospodinom, na službu⁹²⁹ mne, mladého býka¹⁹⁸² na obeť za hriech, (20) a vziať z jeho krvi a dať na jeho¹⁹⁸³ štyri rohy a na štyri uhly¹⁹¹⁷ lišty¹⁹⁷³ a na obrubu⁴⁷⁴ vôkol, tak³ ho očistiť¹⁹⁸⁴ a zadosť zaň urobiť⁷⁷⁷, (21) a vziať toho býka, ktorý bude¹⁰ obeťou za hriech, nech³ sa¹⁹⁸⁵ spaľuje^{212 456} na určene mieste¹⁹⁸⁶ pri dome¹⁸¹³, zvonku³³⁴ voči svätyni^{226 1812}, (22) a v druhý deň musíš⁹³ bližšie priviesť⁴¹⁸ chlpáča¹⁹⁸⁷ z kôz, bezvadného⁶³⁰, na obeť za hriech, i očistia¹⁹⁸⁴ oltár, ako ho očistili¹⁹⁸⁴ býkom. (23) A keď skončíš^{176 204} s očisťovaním^{764 1984}, musíš⁹³ bližšie priviesť⁴¹⁸ mladého býka¹⁹⁸³, bezvadného⁶³⁰, a barana zo stáda¹⁶¹⁷, bezvadného⁶³⁰, (24) áno³, budeš⁹⁸ ich bližšie privádzať⁴¹⁸ pred tvár Hospodina a kňazi na ne nasypu¹⁹⁸⁸ soli a vznesu¹⁹⁷⁹ ich za vzostupnú obeť¹⁸⁵² Hospodinovi. (25) Po sedem dní budeš⁹⁸ denne¹⁹⁸⁹ obetovať chlpáča^{1987 1990} za hriech; aj mladého býka¹⁹⁸² a barana zo stáda¹⁶¹⁷, bezvadné⁶³⁰, budú⁹⁸ obetovať¹⁹⁹⁰; (26) po sedem dní budú⁹⁸ za oltár robiť zadosť⁷⁷⁷, i očistia⁹⁸ ho a naplnia⁹⁸ jeho ruku^{1991 1992}. (27) A keď tie dni budú končiť¹⁷⁶, bude sa v ôsmy deň a naďalej¹⁹⁹³ diať^{16 204 417}, že kňazi budú na tom oltári vykonávať¹⁹⁹⁰ vaše vzostupné obete¹⁸⁵² a vaše obete pokojných hodov¹⁹⁹⁴, i budem vás blahovoľne prijímať^{16 942}, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

44 A zaviedol ma späť¹³²⁸ smerom³⁸⁵ k vonkajšej⁴⁵¹ bráne svätyně²²⁶, ktorá bola¹⁰ obrátená³⁸¹ na východ, a tá bola zatvorená; (2) a Hospodin ku mne povedal: Táto brána ostáva⁵ zatvorená, nebude otváraná a nie že ňou kto⁴³³ bude vchádzať, lebo ňou vošiel Hospodin, Boh Isráela, i ostane⁵ zatvorená. (3) Pokiaľ ide o¹⁹⁵⁴ vládcu^{370 505} – on, vládca^{370 509}, v nej bude sadieť ešte chlieb^{682 1995} pred tvárou Hospodina¹⁹⁹⁶; bude vchádzať cestou^{951 1997} predsiene brány a touže¹⁹⁹⁸ cestou^{951 1997} bude vychádzať.

(4) A uviedol ma cestou⁹⁵¹ brány severu ku priechliu^{618 1817} domu¹⁸¹³, i pozrel som, a hľa, dom¹⁸¹³ Hospodina naplnila sláva⁸² Hospodina, i padol som na svoju tvár. (5) A Hospodin ku mne povedal: Synu človeka, prilož¹⁶⁶ svoje srdce¹⁹⁹⁹ a pozri svojimi očami a počuj svojimi ušami všetko, čím ta oslovujem¹²⁸ ohľadne všetkých ustanovení²¹⁷ domu¹⁸¹³ Hospodina a ohľadne všetkých jeho zákonov³⁶⁸, a prilož¹⁶⁶ svoje srdce ku¹⁹⁹⁹ vstupu¹²⁸⁵ do domu¹⁸¹³ so všetkými východmi^{53 195 1938} do svätyně²⁹⁶, (6) a povedz k tej spurnosti²⁰⁰⁰, k domu Isráela: Takto povedal Pán, Hospodin: Máte dosť²⁰⁰¹ zo všetkých svojich osklivostí²²¹, dom Isráela, (7) v svojom privádzaní synov cudziny²⁰⁰², neobrezaných¹³⁹⁶ srdcom⁹¹ a neobrezaných¹³⁹⁶ mäsom⁹¹, aby boli³⁸⁸ v mojej svätyni²²⁶ znesväcovať^{357 1063} ju, môj dom¹⁸¹³, pri vašom prinášaní^{418 2003} môjho chleba⁶⁷⁸, tuku a krvi; tak³ ku všetkým našim osklivostiam²²¹ porušovali¹⁶ moju zmluvu²⁰⁰⁴, (8) a nie že ste zachovali⁴⁸⁸ starostlivosť^{488 1860} o moje sväté veci²⁰⁰⁵, lež³ ste za strážcov⁴⁸⁸ môjho záujmu^{488 1860 2006} za²⁰⁰⁷ seba ustanovili¹⁶⁶ iných²⁰⁰⁸.

(9) Takto povedal Pán, Hospodin: Žiadny³⁹⁴ syn cudziny²⁰⁰², neobrezaný¹³⁹⁶ srdcom⁹¹ a neobrezaný¹³⁹⁶ mäsom⁹¹, nesmie⁹³ vchádzať do mojej svätyně²²⁶, totiž žiadny³⁹⁷ syn²⁰⁰⁹ cudziny²⁰⁰², ktorý je vprostred detí¹⁸⁶ Isráela; (10) ba aj Lévióvcí¹⁹⁸¹, ktorí sa pri blúdení⁶⁰⁹ Isráela spredom mňa²⁷⁴ vzdialili, ktorí spredom mňa²⁷⁴ zblúdili⁶⁰⁹ za svojimi zahnojnosťami²⁶⁰, tíž ponesu^{16 65} svoju neprávosť¹⁴⁸¹, (11) ale oni sa v mojej svätyni²²⁶ stanú⁵ slúžiacimi⁹²⁹ v strážach^{91 419 420 2010} pri branách

domu¹⁸¹³ a obsluhujúcimi⁹²⁹ dom¹⁸¹³, budú pre ľud²⁴⁵ porážať¹⁸⁵³ vzostupné¹⁸⁵² a iné obete⁶⁷ a oni budú pred ich²⁰¹¹ tvárou stáť na obsluhovanie⁹²⁹ ich, (12) pretože ich²⁰¹¹ obsluhovali⁹²⁹ pred ich zahnojenosťami^{260 400} a stali sa⁵ domu Isráela podnetom^{153 348 350} k³⁵¹ nepravosti^{91 148}; preto som proti nim¹⁶² pozdvihol⁶⁵ svoju ruku, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom, a ponesú^{16 65} svoju nepravosť¹⁴⁸ (13) a nie že budú môcť⁹³ ku²⁰¹² mne pristúpiť²⁰¹³ na kňazovanie mne alebo pristúpiť²⁰¹³ ku²⁰¹⁴ ktorýmkoľvek³⁹⁴ mojim svätým veciam do najsvätejšej svätyne¹⁸⁷⁴, lež³ ponesú^{16 66} svoju hanbu^{701 756} a svoje oškľivosti²²¹, ktoré napáchali¹⁵¹, (14) ale chcem⁹³ ich spraviť¹²⁴ strážcami^{126 488} opateru^{488 1860} domu¹⁸¹³ ohľadne všetkej jeho obsluhy⁹³⁵, a ohľadne všetkého, čo sa v ňom má⁹³ konať.

(15) Ale kňazi, Lévióvc¹⁹⁸¹, synovia Cádóka, ktorí pri blúdení⁶⁰⁹ detí¹⁸⁶ Isráela spredu mňa²⁷⁴ dbali^{16 488} o opateru^{488 1860} mojej svätyne²²⁶, tíť sa budú ku mne približovať⁴¹⁸ na obsluhovanie⁹²⁹ mňa a budú stáť pred mojou tvárou na prinášanie^{418 2003} mi tuku a krvi, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (16) Oni budú vchádzať do mojej svätyne²²⁶ a oni sa budú približovať⁴¹⁸ k môjmu stolu na obsluhovanie⁹²⁹ mňa a budú dbať^{16 488} na môj záujem^{488 1860 2006}, (17) a pri ich vchádzaní do brán vnútorného³⁸⁰ nádvorí³⁹⁰ sa bude diať^{5 16}, že si budú obliekať rúcha z ľanu a nie že sa na nich pri ich službe⁹²⁹ v bránach vnútorného³⁸⁰ nádvorí³⁹⁰ a vnútri^{334 335 2015} bude smieť⁹³ dostať²⁰¹⁶ vlna, (18) na ich hlavách budú turbany¹¹⁹³ z ľanu a na ich bokoch¹⁴⁴⁴ budú spodky z ľanu; nebudú sa opasovať²⁴² ničím, čo vyvádza pot²⁰¹⁷. (19) A pri svojom vychádzaní⁵³ do vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorí³⁹⁰, do vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorí³⁹⁰ k ľudu, budú vyzliekať svoje rúcha, v ktorých oni slúžili⁹³³, a odložia²³⁵ ich v svätých komnatách^{939 1833} a oblečú si iné⁴⁹⁶ rúcha, nech³ svojimi rúchami neposväcujú ľud; (20) a nie že budú holiť²⁰¹⁸ svoju hlavu a nie že budú dopúšťať²⁴⁷ uvoľnenosť²⁰¹⁹; budú svoje hlavy len²⁰²⁰ pristrihovať²⁰²¹, (21) a nie že bude ktorý³⁹⁴ kňaz pri ich vchádzaní do vnútorného³⁸⁰ nádvorí³⁹³ piť víno, (22) a nie že si za ženy budú brať vdovu²⁰²² alebo vyhanú^{1510 2022}, lež panny

zo semena domu Isráela, alebo takú¹⁰ vdovu, ktorá bude vdovou²⁰²² po kňazovi²⁰²³, si budú brať. (23) A budú môj ľud poučat²⁰²⁴ o svätom⁹³⁹ a nesvätom^{357 1014 1063 2025} a upovedomovať ich o nečistom a čistom²⁰²⁵; (24) a pri spore budú oni stáť na rozsudzovanie^{216 298}, budú ho rozsudzovať^{216 298} podľa mojich práv^{149 216}, a zachovávať⁴⁸⁸ moje zákony³⁶⁸ a moje ustanovenia²⁷⁷ ohľadne všetkých mojich sviatkov^{149 1715} a za sväté matku⁹¹¹ moje soboty. (25) A k zomretému človekovi nebudú vchádzať na svoje²⁰²⁶ znečisťovanie, iba ak pre otca²⁴⁵ alebo pre matku²⁴⁵ alebo pre syna²⁴⁵ alebo pre dcéru²⁴⁵, pre brata²⁴⁵ alebo pre sestru²⁴⁵, ktorej sa nedostalo⁵ mužovi, sa budú smieť⁹³ znečisťovať, (26) a každému po jeho očistení budú rátať sedem dní (27) a v deň svojho vchádzania do svätyne¹⁹¹³, do vnútorného³⁸⁰ nádvorí³⁹⁰, k službe⁹²⁹ vo svätyni¹⁹¹³, bude predkladať^{418 2003} svoju obeť za hriech, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (28) To³ sa im stane⁵ dedičstvom^{348 1677}, ich dedičstvom¹⁶⁷⁷ som ja a nie že im budete dávať držbu v Isráelovi, ich držbou som ja; (29) a obeť daru¹⁹⁴³ a obeť za hriech a za previnenie^{263 1854} – oni ich budú jedávať, a všetkého odovzdaného²⁰²⁷ v Isráelovi sa bude dostávať⁵ im, (30) a prvého⁹⁴⁶ zo všetkých prvotín²⁰²⁸ všetkého a každej obeť venovania⁹⁴⁵ čohokoľvek³⁹⁴, zo všetkých vašich obetí venovania⁹⁴⁵, sa bude dostávať⁵ kňazom, aj prvotinu⁹⁴⁶ vašich dieží²⁰²⁹ budete dávať kňazovi k spočinutiu^{235 2030} pozhňania na tvojom dome. (31) Kňazi nebudú jedávať žiadnej³⁹⁴ zdochliny ani rozorvaného z vtáctva¹⁴³⁷ ani z dobytká^{615 616}.

45 A pri vašom rozdeľovaní zeme lósom²⁰³¹ v dedičstvo¹⁶⁷⁷ budete venovať^{449 945 2032} obeť venovania⁹⁴⁵ Hospodinovi, svätú časť^{1913 2033} zo zeme²⁰³⁴, dĺžky – päťadvadsaťtisíc²⁰³⁵ dĺžky, šírky desaťtisíc^{2035 2036}; táť bude svätá^{1913 2033} na všetkom svojom území⁴⁷⁴ vôkol; (2) z tohto bude na svätyňu¹⁹¹³ päťsto²⁰³⁵ na päťsto²⁰³⁵, štvorec¹⁸⁶² vôkol, a päťdesiat laktov¹⁸¹⁴ okraja^{1370 2037} vôkol toho^{2 7}. (3) Budeš teda¹³⁴ podľa tejto miery⁵²¹ odmeriavať dĺžku päťadvadsaťtisíc²⁰³⁵ a šírku desaťtisíc^{2035 2036}, a v tom⁷ bude svätyňa²²⁶, najsvätejšia svätyňa¹⁸⁷⁴. (4) To⁷ bude svätá časť^{1913 2033}

zo zeme²⁰³⁴; bude pre kňazov²⁴⁵, služobníkov^{929 2038} svätyne²²⁶, ktorí¹⁰ sa budú približovať⁴¹⁸ obsluhovať⁹²⁹ Hospodina; stane sa⁵ im miestom¹³³ pre domy²⁴⁵ a miestom svätyne²²⁶ pre svätyňu^{226 245}.

(5) A päťadvadsaťtisíc²⁰³⁵ dĺžky a desaťtisíc^{2035 2036} šírky bude pre Lévióvcov^{245 1981}, služobníkov^{929 2038} domu¹⁸¹³, im na držbu, dvadsať komnát^{1833 2039}.

(6) A v držbu mesta budete dávať päťtisíc²⁰³⁵ šírky a dĺžku päťadvadsaťtisíc²⁰³⁵ pozdĺž¹⁸³⁶ svätej obete venovania^{939 945}, to bude pre všetok dom²⁴⁵ Isráéla.

(7) A pre vládcu^{245 370 505}: Z tejto aj z tejto strany voči svätej obeti venovania^{939 945} a voči majetku²⁰⁴⁰ mesta, pred svätou obeťou venovania^{939 945 1134 1872} a pred majetkom^{1134 1872 2040} mesta, od západného okraja^{1902 2041} na západ¹⁹⁰⁴ a od východného okraja^{1902 2041} na východ, a dĺžky rovnakej ako¹⁸³⁶ jeden z podielov²⁰⁴², od západného pomedzia^{474 2041 2043} po východné pomedzie^{474 2041 2043}; (8) to bude jeho² zemou³⁴⁸, majetkom^{348 2040} v Isráélovi, a nie že ešte budú moji vládcovia^{370 505} utisťkať⁸³⁹ môj ľud, lež³ budú zme prenehávať¹²⁴ im, domu Isráéla, podľa ich kmeňov¹⁷³⁰.

(9) Takto povedal Pán, Hospodin: Máte dost²⁰⁰¹, vládcovia^{370 505} Isráéla; odstráňte²⁷⁵ násilníctvo³¹⁵ a plienenie²⁰⁴⁴ a uskutočňujte¹⁵¹ právo²¹⁶ a spravodlivosť a snímte^{449 1017} z môjho ľudu⁴²⁸ svoje vymáhania²⁰⁴⁵, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom; (10) nech máte^{98 779} spravodlivé váhy²⁰⁴⁶ a spravodlivú éfu²⁰⁴⁷ a spravodlivý bath²⁰⁴⁸; (11) éfa²⁰⁴⁷ a bath²⁰⁴⁸ majú⁹³ byť jednou mierou²⁰⁴⁹, aby bath²⁰⁴⁸ obsahoval^{65 388} desatinu chómera²⁰⁵⁰ aj éfa²⁰⁴⁷ desiatu časť chómera²⁰⁵⁰, miera^{2049 2051} toho⁷ má⁹³ byť podľa chómera²⁰⁵⁰. (12) A šekel¹⁸³ je dvadsať šeklov¹⁸³; päťadvadsať šekelov¹⁸³, dvadsať šekelov¹⁸³, pätnásť šekelov¹⁸³, to bude vaša² mina²⁰⁵².

(13) Toto⁴⁶⁷ bude obet venovania⁹⁴⁵, ktorú budete venovať^{449 945 2032}: Šestina éfy²⁰⁴⁷ z chómera²⁰⁵⁰ pšenice; dáte aj¹³⁴ šestinu éfy^{2047 2053} z chómera²⁰⁵⁰ jačmeňa; (14) a dávka^{476 2054} oleja: Bath²⁰⁴⁸ oleja, desatina bathu²⁰⁴⁸ z kóra²⁰⁵⁵; z desiatich bathov²⁰⁴⁸, z chómera²⁰⁵⁰, lebo desať bathov²⁰⁴⁸ je chómer²⁰⁵⁰; (15) a jedno dobyč¹⁶⁴⁴ zo stáda¹⁶¹⁷ z dvesto, zo zavlážova-

ného územia Isráéla – na obeť daru¹⁹⁴³ a na obeť vzostupnú¹⁸⁵² a na obeť pokojných hodov¹⁹⁹⁴, na zadostučinenie⁷⁷⁷ za nich, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom. (16) Na túto obeť venovania⁹⁴⁵ pre vládcu^{245 370 505} v Isráélovi budú²⁰⁵⁶ oni, všetok ľud Isráéla, (17) a na vládcovi^{370 505 2057} bude toto: Vzostupné obete¹⁸⁵² a obeť daru¹⁹⁴³ a liata obeť⁹²² na slávnosti a na novy mesiaca a na soboty, na všetky sviatky¹⁷¹⁵ domu Isráéla; on bude vykonávať^{151 1990} obeť za hriech a obeť daru¹⁹⁴³ a obeť vzostupnú¹⁸⁵² a obeť pokojných hodov¹⁹⁹⁴ na zadostučinenie⁷⁷⁷ v prospech domu Isráéla.

(18) Takto povedal Pán, Hospodin: V prvom mesiaci, v prvý¹²³⁴ deň mesiaca², budete privádzať¹²⁹⁰ mladého býka¹⁹⁸², bezvadného⁶³⁰, a očisťovať¹⁹⁸⁴ svätyňu²²⁶; (19) i vezme kňaz z krvi obete za hriech a dá na zárubňu domu¹⁸¹³ a na štyri rohy¹⁹¹⁷ lišty¹⁹⁷³ oltára² a na zárubňu brány vnútorného³⁸⁰ nádvorja³⁹⁰; (20) tak budeš robiť aj¹³⁴ v siedmy deň v mesiaci ohľadne každého^{45 764} blúdiaceho²⁰⁵⁸ a ohľadne nevedomého^{764 2059}. Tak³ budete robiť zadost'⁷⁷⁷ za dom¹⁸¹³.

(21) V prvom mesiaci, v štrnásty deň mesiaca² budete mať⁷⁷⁵ Minutie²⁰⁶⁰, slávnosť siedmich dní; budú sa jesť nekvasené chleby, (22) a v onen deň bude vládca^{370 505} v prospech svoj a v prospech všetkého ľudu zeme vykonávať^{151 1990} obeť za hriech, býka, (23) a po sedem dní tej slávnosti bude vykonávať^{151 1990} vzostupnú obeť¹⁸⁸² Hospodinovi, sedem býkov a sedem baranov, bezvadných⁶³⁰, denne¹⁹⁸⁹, po sedem dní, a obeť za hriech, chlpáča¹⁹⁸⁷ z kôz, denne¹⁹⁸⁹, (24) a obeť daru¹⁹⁴³ bude vykonávať^{151 1990}, éfu²⁰⁴⁷ k býkovi a éfu²⁰⁴⁷ k baranovi, a k éfe²⁰⁴⁷ hín¹⁸⁴ oleja. (25) Taktiež²⁰⁶¹ bude robiť¹⁵¹ v siedmom mesiaci, v pätnásty deň mesiaca² na slávnosť, po sedem dní, ohľadne²⁰⁶² obete za hriech, ohľadne²⁰⁶² vzostupnej obete¹⁸⁸² a ohľadne²⁰⁶² obete daru¹⁹⁴³ a ohľadne²⁰⁶² oleja.

46 Takto povedal Pán, Hospodin: Brána vnútorného³⁸⁰ nádvorja³⁹⁰, ktorá je¹⁰ obrátená³⁸¹ na východ, bude po šesť dní práce⁵⁶ zatváraná²⁰⁶³, ale v deň soboty sa bude otvárať, aj v deň novu mesiaca sa bude otvárať, (2)

a vládca^{370 505} bude vychádzať cestou predsiene tej brány zvonku³³⁴ a zastane pred zárubňou tej brány a kňazi vykonajú^{151 1990} jeho vzostupnú obeť¹⁸⁸² a jeho obeť pokojných hodov¹⁹⁹⁴, i pokloní sa na prahu tej brány a vyjde, a brána sa až do večera nebude zatvárať (3) a *pri* vchode²⁷⁹ do onej brány sa na soboty a na novy mesiaca bude pred tvárou Hospodina klaňať¹⁶ ľud zeme. (4) A vzostupná obeť¹⁸⁸², ktorú bude vládca^{370 505} v deň soboty Hospodinovi predkladať²⁰⁰³: Šesť bezvadných⁶³⁰ jahniat²⁰⁶⁴ a bezvadný⁶³⁰ baran, (5) a obeť daru¹⁹⁴³: ěfá²⁰⁴⁷ k baranovi, a k jahňatám²⁰⁶⁴ obeť daru¹⁹⁴³ – dávka²⁰⁶⁵ jeho ruky²⁰⁶⁶, a oleja hín¹⁸⁴ k ěfé²⁰⁴⁷. (6) A v deň novu mesiaca: mladý býk¹⁸², z bezvadných⁶³⁰, a šesť jahniat²⁰⁶⁴ a baran, to budú bezvadné⁶³⁰ kusy; (7) a ěfu²⁰⁴⁷ k býkovi a ěfu²⁰⁴⁷ k baranovi bude robiť¹⁹⁹⁰ obeť¹⁸⁸² daru¹⁹⁴³, a k jahňatám²⁰⁶⁴ podľa toho, čo jeho ruka bude môcť⁹³ dosiahnuť²⁰⁶⁷, a oleja hín¹⁸⁴ k ěfé²⁰⁴⁷. (8) A *pri* svojom vstupovaní bude vládca^{373 509 2068} vstupovať cestou predsiene tej brány a tou istou²⁰⁶⁹ cestou bude vychádzať⁵³, (9) ale *pri* vstupovaní ľudu zeme pred tvár Hospodina na sviatky¹⁷¹⁵ bude ten, *kto*¹⁰ bude ku klaňaniu vstupovať cestou brány severu, vychádzať⁵³ cestou brány juhu¹⁸⁰⁸, a ten, *kto*¹⁰ bude vstupovať cestou brány juhu¹⁸⁰⁸, bude vychádzať⁵³ cestou brány severu, nebude sa vracat cestou brány, ktorou vstúpil, lež³⁰¹ bude vychádzať⁵³ na-proti^{585 2070} nej²⁰⁶⁹, (10) a vládca^{370 505} bude *pri* ich vstupovaní vstupovať vprostred nich a *pri* ich vychádzaní⁵³ bude vychádzať⁵³. (11) A na slávnosti a na sviatky¹⁷¹⁵ bude obeť¹⁸⁸² daru¹⁹⁴³: ěfá²⁰⁴⁷ k býkovi a ěfá²⁰⁴⁷ k baranovi, a k jahňatám²⁰⁶⁴ dávka²⁰⁶⁵ jeho ruky²⁰⁶⁶, a oleja hín¹⁸⁴ k ěfé²⁰⁴⁷.

(12) A kedykoľvek bude vládca^{370 505} vykonávať¹⁹⁹⁰ dobrovoľnú obeť²⁰⁷¹ vzostupnú¹⁸⁸² alebo dobrovoľnú obeť²⁰⁷¹ pokojných hodov¹⁹⁹⁴ Hospodinovi, potom³ sa⁴⁵⁶ mu otvorí brána, ktorá je¹⁰ obrátená⁴⁸¹ na východ, a *on* svoju vzostupnú obeť¹⁸⁸² alebo svoju obeť pokojných hodov¹⁹⁹⁴ vykoná¹⁹⁹⁰ podľa toho, ako ju bude vykonávať¹⁹⁹⁰ v deň soboty, a vyjde⁵³, a po jeho vyjdení⁵³ sa⁴⁵⁶ brána zatvorí.

(13) A denne¹⁹⁸⁹ budeš vzostupnou obeťou¹⁸⁸² Hospodinovi robiť¹⁹⁹⁰ ročné dobyťca^{1644 2072}, bezvadné⁶³⁰, každého rána²⁰⁷³ ho budeš obetovať¹⁹⁹⁰, (14) a k nemu²⁰⁷⁴ budeš každého rána²⁰⁷³ vykonávať¹⁹⁹⁰ obeť daru¹⁹⁴³, šestinu ěfy²⁰⁴⁷ a tretinu hína¹⁸⁴ oleja na skrúpanie jemnej múky obeť daru¹⁹⁴³ Hospodinovi – trvalé ustanovenia^{217 773}, ustavične, (15) áno³, dobyťca¹⁶⁴⁴ a obeť daru¹⁹⁴³ a olej budú každého rána²⁰⁷³ robiť¹⁹⁹⁰ ustavičnou vzostupnou obeťou^{1882 2075}.

(16) Takto povedal Pán, Hospodin: Keď bude vládca^{370 505} dávať dar niekomu⁴³³ zo svojich synov, bude to⁷ jeho dedičstvo¹⁶⁷⁷, jeho synom to⁷ bude majetkom²⁰⁷⁶ v dedičstve^{149 1677}, (17) ale keď bude zo svojho dedičstva¹⁶⁷⁷ dávať dar niektorému⁸⁷⁶ zo svojich služobníkov, potom³ bude¹⁶ jeho² až po rok slobody²⁰⁷⁷, potom³ sa vráti vládcovi^{370 505}, len jeho synov dedičstvo¹⁶⁷⁷ od neho bude ich². (18) A vládca^{370 505} nebude brať z dedičstva¹⁶⁷⁷ ľudu na vytláčanie^{839 2078} ich z ich majetku²⁰⁷⁶ – svojich synov bude zo svojho majetku²⁰⁷⁶ obdarúvať dedičstvom^{1677 2079}, aby môj ľud nebol rozháňaný⁴⁸⁴, každý⁴⁴ zo svojho majetku²⁰⁷⁶.

(19) Potom³ ma vchodom¹²⁸⁵, ktorý bol po strane^{1153 1835} brány, uviedol k svätým komnatám^{239 1833} pre kňazov^{245 2080 2081}, ktoré¹⁰ boli obrátené⁴⁸¹ na sever, a hľa, tam bolo miesto¹³³ v najzadnejších končinách^{1562 2082} na západ¹⁹⁰⁴; (20) i povedal ku mne: Toto je miesto¹³³, kde budú kňazi variť obeť za previnenie^{263 1854} a za hriech, kde budú piecť obeť daru¹⁹⁴³, aby nebolo vynášania⁴³ ich do vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorie³⁹⁰ na posväcovanie ľudu. (21) A vyviedol¹⁵⁴ ma do vonkajšieho⁴⁵¹ nádvorie³⁹⁰ a dal mi prejsť po štyroch kútoch¹⁹¹⁷ toho nádvorie³⁹⁰, a hľa, v každom kúte¹⁹¹⁷ nádvorie³⁹⁰ bolo nádvorie³⁹⁰, nádvorie³⁹⁰ v kúte¹⁹¹⁷ nádvorie³⁹⁰ – (22) v štyroch kútoch¹⁹¹⁷ nádvorie³⁹⁰ boli uzavreté²⁰⁸³ nádvorie³⁹⁰, dĺžky štyridsať²⁰⁸⁴ a šírky tridsať²⁰⁸⁴; všetky štyri kúty^{1917 2085} mali²⁷ jednu mieru (23) a bolo v nich vókol ohradenie²⁰⁸⁶, vókol nich štyroch², a ko-zuby na varenie²⁰⁸⁷, zriadené¹⁵¹ zospodu ohradení^{1206 2086} vókol. (24) A povedal ku mne: Toto²⁰⁸⁸ sú miestnosti^{167 2089} tých, ktorí¹⁰ varia, kde služobníci^{929 2038} domu¹⁸¹³ budú variť obeť ľudu.

47 A uviedol ma späť¹³²⁸ ku vchodu³⁷⁹ do domu¹⁸¹³, a hľa, spod prahu domu¹⁸¹³ na východ vychádzali⁵³ vody, lebo priečelie^{618 1817} domu¹⁸¹³ bolo na východ a vody zostupovali spod pravej²⁰⁹⁰ strany^{1153 1838} domu¹⁸¹³, od južnej strany²⁰⁹¹ oltára²; (2) i dal mi vyjsť^{53 2092} cestou brány severu a dal sa ma vodiť vôkol^{143 2093} cestou von²⁰⁹⁴ k vonkajšej bráne²⁰⁹⁴, cestou, ktorá¹⁰ smerovala³⁸¹ na východ, a hľa, z pravej²⁰⁹⁰ strany^{1153 1835} prýštili²⁰⁹⁵ vody. (3) Keď ten muž vyšiel^{53 142} k východu a v jeho ruke bola merná šnúra²⁰⁹⁶, tu³ nameral laktom^{1814 2097} tisíc a dal mi prejsť vodami – vody¹²³⁷ po členky^{91 2098}, (4) a nameral tisíc a dal mi prejsť vodami – vody¹²³⁷ do kolien²⁰⁹⁹, a nameral tisíc a dal mi prejsť – vody¹²³⁷ po bedrá^{91 1444}, (5) a nameral tisíc – rieka²¹⁰⁰, ktorú som prejsť nemohol, lebo vody sa vzdúli²¹⁰¹, vody na plávanie⁹¹, rieka²¹⁰⁰, ktorou sa nedalo⁹³ prechádzať.

(6) A povedal ku mne: Či si videl¹⁶, synu človeka? A dal sa ma vodiť a dal mi vrátiť sa na breh^{117 1971 2102} tej rieky²¹⁰⁰; (7) keď som sa vrátil¹⁴², tu³, hľa, na brehu^{117 1971 2102} tej rieky²¹⁰⁰ veľmi mnohé stromovie⁶³¹, odtiaľto aj odtiaľto²¹⁰³. (8) A povedal ku mne: Tieto vody vychádzajú⁵³ do východného kraja²¹⁰⁴ a zostupujú na step²¹⁰⁵ a vchádzajú do mora²¹⁰⁶, do mora²¹⁰⁶ sú vyvádzané⁵³ a jeho¹⁰ vody sa uzdravujú^{16 2107}, (9) a bude sa diať^{5 16}, že všetko živé tvorstvo^{150 2108}, ktoré sa hemží²¹⁰⁹, bude ožívať na každom mieste, kam tie dve rieky^{2100 2110} prichádzajú, a ryby budú¹⁶ veľmi hojné^{67 819}, lebo tam prichádzajú tieto vody, takže³ budú uzdravované²¹⁰⁷ a všetko ožije, kam tá rieka²¹⁰⁰ prichádza. (10) A bude sa diať^{5 16}, že nad ňou budú stáť²¹¹¹ rybári; od Ěn-gedí²¹¹² až po Ěn-eglamim²¹¹³ budú sušiarne sieti¹⁵²⁸; ich ryby budú⁶⁷ ohľadne svojich druhov⁶⁷ ako ryby⁶⁷ veľkého²¹¹⁴ mora, veľmi hojné⁸¹⁹. (11) Jeho bahná²¹¹⁵ a jeho mláky²¹¹⁶, tie³ nebudú uzdravované²¹⁰⁷; budú vydané soli; (12) a nad riekou²¹⁰⁰, na jej brehoch^{67 117 1971 2102} odtiaľto aj odtiaľto²¹⁰³ bude vzrastať¹⁷²⁰ všemožné³⁹⁴ stromovie⁶³¹, poskytnúce potravu²¹¹⁷; jeho listie⁸⁰⁶ nebude vädnuť a nie že bude jeho ovocie miznúť^{630 1046 2118}; po mesiacoch⁶⁷ bude novo rodiť²¹¹⁹, lebo jej²¹²⁰ vody, ony vychádzajú⁵³

zo svätyne²²⁶, i bude jeho ovocie za potravu²¹¹⁷ a jeho listie⁸⁰⁶ za liečivo^{2107 2121}.

(13) Takto povedal Pán, Hospodin: Toto bude ohraničenie^{474 2122}, ktorým budete zem ako dedičstvo rozdeľovať^{1677 2079 2123} dvanástim kmeňom¹⁷³⁰ Isráela (Jozefovi dva podiely²¹²⁴), (14) lebo³ ju zdedíte^{1679 2079} jeden ako druhý²¹²⁵, ohľadne ktorej²¹²⁶ som zdvihol⁶⁵ svoju ruku⁹⁰⁰ – dať ju vašim otcom, i pripadne vám táto zem v dedičstvo¹⁶⁷⁷.

(15) Toto teda¹³⁷ bude pomedzi⁴⁷⁴ zeme pri okraji¹⁹⁰² na sever: Od veľkého²¹¹⁴ mora smerom³⁸⁵ k Chethlónu ku vstupu do Cedáda; (16) Chamáth, Berótháh, Sibrajim, ktoré je medzi územím⁴⁷⁴ Damasku a medzi územím⁴⁷⁴ Chamátha, Chácér-hatíhón, ktorý je na pomedzi⁴⁷⁴ Chavrána. (17) Pomedzie⁴⁷⁴ teda¹³⁴ bude¹⁶ od mora po Chacar-énón, územie⁴⁷⁴ Damasku a Cáfón²¹²⁷ na sever²¹²⁸ a územie⁴⁷⁴ Chamátha; tu³ máš^{1954 2129} severný okraj^{1902 2130}. – (18) A východný okraj^{1902 2130} spomedzi Chavrána a²¹³¹ Damasku a²¹³¹ Gileáda a²¹³¹ zeme Isráela je Jordán; budete merať od pomedzia^{478 2132} k východnému^{2133 2134} moru²¹³⁵; tu³ máš^{1954 2129} východný okraj^{1902 2130}. – (19) A južný okraj^{1808 1902 2130}, na juh⁹⁵², od Támára²¹³⁶ až po vody Merivóth²¹³⁷ pri Káděši²¹³⁸, k potoku^{2100 2139}, k veľkému²¹¹⁴ moru; tu³ máš^{1954 2129} južný okraj^{952 1902 2130}, na juh^{1808 2140}. – (20) A západný okraj^{1902 1904 2130}: Veľké²¹¹⁴ more, od pomedzia^{474 2132} až po náprotivok⁵⁸⁵ vstupu² do Chamátha; toto je západný okraj^{1902 1904 2130}. (21) Tak³ si²¹⁴¹ budete túto zem podľa kmeňov¹⁷³⁰ Isráela deliť²¹⁴².

(22) I bude sa diať^{5 16}, že ju budete v dedičstvo¹⁶⁷⁷ lósom rozdeľovať²⁰³¹ sebe²¹⁴¹ a cudzincom^{596 2141}, tým, ktorí¹⁰ budú pobývať^{596 597} vprostred vás, ktorí budú vprostred vás plodiť deti¹⁸⁶ a budú^{5 16} vám stáby domácimi^{67 2143} medzi deťmi¹⁸⁶ Isráela, budú sa s vami usadzovať^{2031 2144} v dedičstve^{1677 2145} vprostred kmeňov¹⁷³² Isráela (23) a bude sa diať^{5 16}, že v kmeni, s ktorým bude cudzinec⁵⁹⁶ pobývať^{16 596 597}, tam mu budete prideľovať¹²⁴ dedičstvo¹⁶⁷⁷, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

A toto⁴⁶³ sú mená kmeňov¹⁷³⁰:

48 Od severného konca^{1581 2130} k strane²¹⁴⁶ cesty do Chethlónu, ku vstupu do Chamátha, po Chacar-énón (územie⁴⁷⁴

Damasku na sever), k strane²¹⁴⁶ Chamátha, a okraj východný^{1902 2130}, západný¹⁹⁰⁴, bude jeho², Dánov – jeden. (2)A pozdĺž územia^{474 2147} Dána od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Ášér – jeden. (3)A pozdĺž územia^{474 2147} Ášéra od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Naftáli – jeden. (4)A pozdĺž územia^{474 2147} Naftáliho od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Menaššé – jeden. (5)A pozdĺž územia^{474 2147} Menaššéa od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Efrájim – jeden. (6)A pozdĺž územia^{474 2147} Efrájima od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Reúvén – jeden. (7)A pozdĺž územia^{474 2147} Reúvéna od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Júdá – jeden.

(8)A pozdĺž územia^{474 2147} Júdu od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130} bude *obeť* venovania⁹⁴⁵, ktorú budete venovať^{449 945 2032}, päťadvadsaťtisíc lakťov¹⁸¹⁴ šírky a dĺžky ako jeden z podielov²⁰⁴², od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}, a vprostred neho bude¹⁶ svätyňa²²⁶. (9)*Obeť* venovania⁹⁴⁵, ktorú budete venovať^{449 945 2032} Hospodinovi: Dĺžka päťadvadsaťtisíc¹⁹⁷⁷, šírka desaťtisíc¹⁹⁷⁷, (10)a tá svätá *obeť* venovania^{939 945} bude pre týchto²⁴⁵: Pre kňazov²⁴⁵, na sever päťadvadsaťtisíc¹⁹⁷⁷ a na západ¹⁹⁰⁴ šírky desaťtisíc¹⁹⁷⁷ a na východ šírky desaťtisíc¹⁹⁷⁷, a na juh¹⁸⁰⁸ dĺžky päťadvadsaťtisíc¹⁹⁷⁷, a vprostred toho⁷ bude¹⁶ svätyňa²²⁹ Hospodina – (11)pre kňazov²⁴⁵, ktorí budú¹⁰ posvätení zo synov Cádóka, ktorí zachovali⁴⁸⁸ moje nariadenia^{67 1860}, ktorí pri blúdení⁶⁰⁹ detí¹⁸⁶ Izráela nezblúdili⁶⁰⁹, ako zblúdili⁶⁰⁹ Lévióvcí¹⁹⁸¹, (12)toho³ sa im *dostane*⁵ ako *obete* venovania⁹⁴⁵ z *obete* venovania⁹⁴⁵ zeme, nanajvýš svätej^{939 1942}, na území⁴⁷⁴ Lévióvcov¹⁹⁸¹, (13)a Lévióvcí¹⁹⁸¹ – pozdĺž¹⁸³⁶ územia⁴⁷⁴ kňazov päťadvadsaťtisíc¹⁹⁷⁷ dĺžky a šírky desaťtisíc¹⁹⁷⁷, každá dĺžka bude päťadvadsaťtisíc¹⁹⁷⁷ a šírka desaťtisíc¹⁹⁷⁷, (14)a nie že z toho⁷ budú predávať ani vymieňať a nie že bude prvotina²⁰²⁸ zeme na *iného* prechádzať²¹⁴⁸, lebo je svätá⁹³⁹ Hospodinovi. (15)A päťtisíc¹⁹⁷⁷, ktoré¹⁰ budú ostávať zo šírky²¹⁴⁹ pozdĺž^{439 2150} päťadvadsaťtisíc¹⁹⁷⁷,

to⁷ bude nesväťé^{6357 1014 2151}, pre mesto²⁴⁵ na bývanie²⁶¹ a pre jeho obvod^{245 1370 2037} a mesto bude vprostred neho; (16)a toto⁴⁶³ budú jeho¹⁶³ rozmery: Severný okraj^{1902 2130} päťsto a štyritisíc¹⁹⁷⁷, a južný okraj^{1808 1902 2134} päťsto a štyritisíc¹⁹⁷⁷, a ohľadne východného okraja^{764 1902 2130} päťsto a štyritisíc¹⁹⁷⁷, a západný okraj^{1902 1904 2130} päťsto a štyritisíc¹⁹⁷⁷. (17)A obvod^{1370 2037} mesta² bude: Na sever päťdesiat a dvesto¹⁹⁷⁷ a na juh¹⁸⁰⁸ päťdesiat a dvesto¹⁹⁷⁷ a na východ päťdesiat a dvesto¹⁹⁷⁷ a na západ¹⁹⁰⁴ päťdesiat a dvesto¹⁹⁷⁷; (18)a pozostatok z dĺžky²¹⁴⁹ naproti¹⁸³⁶ svätej *obeti* venovania^{939 945} bude desaťtisíc¹⁹⁷⁷ na východ a desaťtisíc¹⁹⁷⁷ na západ¹⁹⁰⁴, to³ bude naproti¹⁸³⁶ svätej *obeti* venovania^{939 945} a úroda toho⁷ bude pokrmom^{348 678} pre obsluhujúcich⁹³⁵ mesto; (19)a kto¹⁰ bude mesto obsluhovať⁹³⁵, tí to⁷ budú obrábať^{935 1689}; budú zo všetkých kmeňov¹⁷³⁰ Izráela.

(20)Všetka *obeť* venovania⁹⁴⁵ bude päťadvadsaťtisíc¹⁹⁷⁷ krát päťadvadsaťtisíc¹⁹⁷⁷, štvorcovú^{1862 2152} budete svätú *obeť* venovania^{939 945} venovať^{449 945 2032}, s majetkom^{2040 2153} mesta.

(21)A ostatok bude vládcov^{2 370 505}, odtiaľto aj odtiaľto²¹⁰³ voči svätej *obeti* venovania^{939 945} aj majetku²⁰⁴⁰ mesta, naproti päťadvadsať tisícom^{1977 2154} *obete* venovania⁹³⁹ až po východné pomedzie^{474 2130} a na západ¹⁹⁰⁴ naproti päťadvadsať tisícom^{1934 1977 2154} na západné pomedzie^{474 1904 2130} pozdĺž¹⁸³⁹ podielov²⁰⁴², to bude vládcovo^{2 370 505}, a svätá *obeť* venovania^{939 945} a svätyňa²²⁶ domu¹⁸¹³ bude¹⁶ vprostred toho⁷, (22)aj od majetku²⁰⁴⁰ Lévióvcov¹⁹⁸⁴ a od majetku²⁰⁴⁰ mesta (vprostred toho, čo bude vládcovo^{2 370 505}), čo bude medzi územím⁴⁷⁴ Júdu a medzi územím⁴⁷⁴ Benjámina, bude vládcovo^{2 370 505}.

(23)A ostatok kmeňov¹⁷³⁰: Od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Benjámin – jeden. (24)A pozdĺž územia^{474 2147} Benjámina od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Šimeón – jeden. (25)A pozdĺž územia^{474 2147} Šimeóna od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}: Jissáschár – jeden. (26)A pozdĺž územia^{474 2147} Jissáschára od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}:

Zevulún – jeden. (27) A pozdlž územia^{474 2147} Zevulúna od východného okraja^{1902 2130} až po západný okraj^{1902 1904 2130}. Gád – jeden. (28) A pozdlž územia^{474 2147} Gáda na južný okraj^{1808 1902 2130}, na juh⁹⁵², tam³ bude¹⁶ pomedzie⁴⁷⁸ od Támára²¹³⁶ po vody Merivóth²¹³⁷ pri Káděši²¹³⁸, k potoku^{2100 2139}, proti veľkému²¹¹⁴ moru^{162 795 2155}. (29) Toto⁴⁶³ je zem, ktorú budete kmeňom¹⁷³⁰ Isráela lósom rozdeľovať²⁰³¹ ohľadne dedičstva^{764 1677}, a toto⁴⁶⁷ sú ich prídely²¹⁵⁶, vyhlásené²²⁵ Pánom, Hospodinom.

(30) A toto⁴⁶³ budú východy²¹⁵⁷ mesta: Od severného okraja^{1902 2130} päťsto a štyritisíc¹⁹⁷⁷ miery, (31) a brány mesta podľa

mien kmeňov¹⁷³⁰ Isráela: Na sever tri brány, brána Reúvéna jedna, brána Júdu jedna, brána Léviho jedna. (32) A na východnom okraji^{1902 2130} päťsto a štyritisíc¹⁹⁷⁷, a tri brány, brána Jozefa jedna, brána Benjámina jedna, brána Dána jedna. (33) A južný okraj^{1808 1902 2130}, päťsto a štyritisíc¹⁹⁷⁷ miery, a tri brány, brána Šimeóna jedna, brána Jissáschára jedna, brána Zevulúna jedna. (34) Západný okraj^{1902 1904 2130}, päťsto a štyritisíc¹⁹⁷⁷, tri brány, brána Gáda jedna, brána Ášéra jedna, brána Naftáliho jedna. (35) Vôkol osemnásttisíc¹⁹⁷⁷, a meno mesta od toho dňa: Je tam¹⁵⁷² Hospodin²¹⁵⁸.

EZEKIÁL

- 1 Hebr. „Jechezkel“, tj. „Boh je silný“, al. „Вон posilňuje“ (al. „bude posilňovať“).
- 2 Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
- 3 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 4 Pozri Ezr. 1:11, pozn. 42 a 43.
- 5 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 6 Ako v Num. 12:6, výraz odvodený od slovesa „uvidel“ vyššie, ktoré sa najčastejšie užíva na vyjadrenie pojmu „videnia“ v akomkoľvek zmysle; nie ako v Is. 1:1, pozn. 2.
- 7 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 8 Pozri Jer. 52:31, pozn. 1314.
- 9 Al. „Jehóháchina“, pozri 2 Kráľ. 24:6; tvar tu uvedený sa v SZ vyskytuje len tu.
- 10 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251; týka sa len takto označených miest.
- 11 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 12 Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.
- 13 Pozri Jer. 50:10, pozn. 1886.
- 14 D. „dostaním sa“⁵.
- 15 Pozri Gen. 18:2, pozn. 463.
- 16 Al. „prichádzal“ („dal sa prichádzať a ďalej prichádzal“, ďalej obdobne, aj iné slovesá).
- 17 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226; Žalm 1:4 a ďalej, pozn. 525.
- 18 Pozri Žalm 148:8, pozn. 2757.
- 19 Al. „oblač“ (Gen. 9:13n., pozn. 294).
- 20 Pozri Exod. 9:24, pozn. 299.
- 21 Al. „žiar“, „lesk“, pozri Is. 4:5 a ďalej, pozn. 289.
- 22 Pozri Exod. 10:5, pozn. 320; tu a ďalej (nie všade) aj „lesk“, „ligot“, „trblot“, pozri Prísľ. 23:31, pozn. 1033.
- 23 Al. „podľa iných“, „rozžeraveného“ (al. „rozpáleného“) kovu“, porov. Zjav. 1:15; výraz (hebr. „čhašmal“) nie celkom jasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu, vo v. 27 a v kap. 8:2. LXX ho preložili slovom „elektron“ (prevzatým aj Vulगतou), značiacim „zliatinu zlata a striebra“, ale aj „jantar“, a tento význam uprednostňujú aj niektoré novšie preklady.
- 24 Al. „zjav“, pozri 2 Kráľ. 16:10, pozn. 646, tu v takomto zmysle.
- 25 Vl. „živých“, výraz značí i „živočíšstvo“, tj. „živočíchy“, napr. Gen. 1:28, jednotné číslo napr. v Gen. 9:5 a i.²⁵⁴, tu „živé bytosti“, ktorých popis nasleduje. Tento výraz je ženského rodu, no v priebehu tohto popisu sa v spojení s pojmom, ktorý tento výraz vyjadruje, často používajú zámené prípony, slovesné tvary atď. mužského rodu (možno preto, že to boli kerúbi, kap. 10:15, 20), čo sa miestami neutajilo ani v preklade.
- 26 Pozri Gen. 29:17, pozn. 748, výraz len nepatrne sa líšiaci od „videnia“ vo v. 16 a ďalej.
- 27 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 28 D. „človeka“.
- 29 D. „jedna“, zmysel ako v texte.
- 30 Tj. „štyri obličaje“.
- 31 Vl. „pri nich“ al. možno „medzi nimi“, tj. „čo sa ich týkalo“. Ďalej obdobne.
- 32 Pozri Num. 23:10, pozn. 884, tu a ďalej v takomto zmysle.
- 33 D. „rovná noha“, tj. „každá noha bola rovná“, ďalej obdobne.
- 34 Pozri Gen. 8:9, pozn. 1070.
- 35 Al. „trblietajúce sa“.
- 36 Al. „leštená“, no nie ako vo v. 42⁵.
- 37 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 38 D. „iskriace ako vzhľad blýskavej mosadze“, ďalej obdobne.
- 39 Vl. „štyroch štvorcových stránach“, tj. „stranách štvorca“. Ďalej obdobne.
- 40 Tj. „stranach“, D. „na štyroch z nich“, tj. „na každej z nich“, ďalej obdobne.
- 41 Al. „a ich štvorca (vl. „ich štyri“, tj. „štyri z nich“, obdobne ako vyššie⁴⁰, no potom nie „štyri strany“, lež „štyri bytosti“) mala svoje tváre a svoje“ („ich tváre a ich“ v takomto zmysle). Obdobne aj vo v. 16 o „kolesách“.
- 42 Tj. „krídlo jednej bytosti ku krídlu druhej“, pozri Exod. 26:3, pozn. 900; lebo aj „krídla“ sú v hebrejčine ženského rodu.
- 43 Pozri Num. 34:4, pozn. 1097.
- 44 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 45 Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 46 Pozri Lev. 11:13, pozn. 319.
- 47 D. „bol“, tj. „rozhodnutý“, „naklonený“, „odhodlaný“.
- 48 Tj., tieto bytosti boli rozostavané do štvorca tak, že každá z nich tvorila jednu stranu toho štvorca a krídla každých dvoch vedľa seba stojacich sa spojovali v jeho rohoch, pričom každá bola svojou ľudskou tvárou, ktorú mala vpredu, obrátená na jeho vonkajšiu stranu a pri zmene smeru ich pohybu sa ujmala vedenia tá, ktorej ľudská tvár bola žiadúcim smerom obrátená.
- 49 Pozri 2 Sam. 22:13, pozn. 863.
- 50 Tu súvislosť s tým, čo je uvedené v nasledovnom texte, vyžaduje takýto v podstate doslovný preklad.
- 51 Pozri Exod. 23:5, pozn. 736.
- 52 D. „horíaci ako výzor fakiel“, zmysel azda ako v texte; ďalej obdobne.
- 53 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 54 Pozri 2 Sam. 22:15, pozn. 867.
- 55 Čosi iný tvar ako vo v. 13⁵⁴, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 56 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 57 Pozri Exod. 28:20, pozn. 990.
- 58 Tj. kolesá boli do seba krížom navzájom vklínené v pravom uhle.
- 59 Tu hádam skôr „pohybu“, „pohybovali sa“, ďalej obdobne, no je to to isté sloveso ako to, ktoré sa používa napr. o „bytostiach“ ohľadne ich „chodenia“ al. „idenia“, vo v. 12 a inde.
- 60 Tj. azda „bytosti“, no rovnako sa dá čítať „svojich“, ďalej obdobne.
- 61 Al.⁶⁰ „pri svojom chodení“⁵⁹.
- 62 Tu, pravdaže, jednoznačne „kolies“.

- 63 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 64 Vl. „hrôzu“, ako „bázeň“ napr. v Žalme 2:11, pozn. 59, tu v zmysle ako v texte (možno „hroznosť“, „hrôzyplosť“, „vyvolávali hrôzu al. bázeň al. úctu“).
- 65 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 66 Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
- 67 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 68 Al. možno „každej tej bytosti“, ďalej obdobne.
- 69 Tu aj „duch života“, „živý duch“.
- 70 Pozri Gen. 1:6nn., pozn. 10.
- 71 Al. „inovať“, podľa niektorých „krišťať“.
- 72 Pozri Prísł. 1:24, pozn. 81.
- 73 Tu možno „oproti“.
- 74 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 75 Pozri Gen. 17:1, pozn. 442.
- 76 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
- 77 Al. „zastavení“, „zastavovaní“, ďalej obdobne.
- 78 Sloveso ako u Jóbá 12:21, pozn. 628, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 79 D. „a na podobe toho“.
- 80 Vl. „dom“, tu v zmysle „okruh žiary okolo plameňa“.
- 81 Pozri Gen. 7:12; 1 Kráľ. 18:45, pozn. 828.
- 82 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 83 Al. „nech³ ťa môžem osloviť“, ďalej obdobne.
- 84 D. „vo mňa“, znenie v texte je zvolené v záujme zrozumiteľnosti. Ďalej obdobne.
- 85 Pozri Gen. 6:17, pozn. 225.
- 86 Pozri Gen. 17:15, pozn. 457; Is. 1:4, pozn. 13.
- 87 Tu je tento výraz nezvyčajne o „synoch Isráela“ použitý v množnom čísle; možno sa tu k „národom“ prirôvnávajú „kmene“ Isráela.
- 88 Pozri 1 Kráľ. 8:50, pozn. 545; Is. 1:2, pozn. 7.
- 89 Pozri Exod. 24:10, pozn. 840.
- 90 Al. „nepoddajní“, „neústupní“, pozri Exod. 1:14, pozn. 27, tu v takomto zmysle, tiež „drzí“, „nehanbliví“.
- 91 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 92 Al. „zatvrdilí“, vl. „silní“, ako napr. v Exod. 3:19 a na mnohých iných miestach, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie. Ďalej zmysel ako tam v texte.
- 93 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 94 Pozri Exod. 23:5, pozn. 468; Jer. 40:4, pozn. 1603.
- 95 Pozri Is. 30:9, pozn. 1549.
- 96 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 97 Pozri Deut. 1:29, pozn. 85.
- 98 Pozri Gen. 1:26 a ďalej, pozn. 305.
- 99 Pozri Num. 22:3, pozn. 832; Deut. 1:29, pozn. 55 a 65.
- 100 Al. „bodliaky“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 101 Al. „trŕne“, „trŕnisté (al. „ostrnaté“) kre“, výraz vyskytujúci sa v SZ ešte len v kap. 28:24.
- 102 Al. „ani z nich samých“, pozri kap. 14:15⁶¹⁸.
- 103 Pozri 2 Kráľ. 19:26, pozn. 783.
- 104 Tu D. „ako dom tej spurnosti“, ďalej obdobne.
- 105 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 106 Vl. „v tom“⁸, v kap. 7:22 „v to“⁷, tj. „do toho“⁸.
- 107 Pozri Prísł. 13:16, pozn. 660.
- 108 D. „tvár“, aj slovenské „líce“ má obdobný význam.
- 109 D. „zadok“, „zadná strana“.
- 110 Al. možno „stonanie“, ako „mumlanie“ u Jóbá 37:2; výraz sa vyskytuje len ešte v Žalme 90:9, pozri tam pozn. 2108; je odvodený od slovesa „vzdychať“ u Is. 16:7, pozn. 525, Jer. 48:31, pozn. 1795, a i.
- 111 Al. možno „achť“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 112 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 113 Pozri Gen. 25:23, pozn. 655.
- 114 Al. „prejavil“, „ukázal“.
- 115 Al. „ústach ohľadne (al. „čo do“) sladkosti“.
- 116 Pozri Is. 33:19, pozn. 1715.
- 117 Pozri Gen. 11:1, pozn. 328.
- 118 Vl. „k ľudu nezrozumiteľných perou“⁹¹ a ťažkých jazykom“⁹¹. V. 6 obdobne.
- 119 Pozri Gen. 11:7, pozn. 341; nesúvisí s „nezrozumiteľnej“ tu vyššie a vo v. 51¹⁶.
- 120 Tj. „či nie je tak“.
- 121 Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 122 Pozri Deut. 1:26, pozn. 73; Sud. 11:17, pozn. 622; Is. 1:19, pozn. 95.
- 123 Vl. „lebo niet ich ochotných“.
- 124 D. „ďal“, ďalej obdobne.
- 125 Tu, pravdaže, v kladnom zmysle („pevnou“, „odolnou“, ďalej obdobne).
- 126 Pozri Gen. 17:5, pozn. 445.
- 127 Al. „tvrdým nad kremeň“, ďalej obdobne.
- 128 Al. „budem vyslovovať“, ďalej obdobne.
- 129 Al. „vezmi“, ďalej obdobne.
- 130 Pozri Is. 9:5, pozn. 557; Jer. 10:22, pozn. 771.
- 131 Pozri Gen. 9:26, pozn. 409.
- 132 Al. „zo svojho“.
- 133 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 134 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 135 Al. „sedeli“, „ostávali“, nižšie obdobne.
- 136 Al. „som tiež býval“¹⁶ po“.
- 137 Al. „hrôzu“, „zdesenie“, al. „podľa iných, „súc rozrušený“ atď., tvar slovesa u Is. 52:14, pozn. 1689 a 2298; Jer. 2:12, pozn. 120. Ďalej zmysel ako v texte tam.
- 138 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131.
- 139 Pozri Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555.
- 140 Pozri 2 Kráľ. 6:10, pozn. 306.
- 141 Tj. „dávaj im odo mňa výstrahu“, znenie v texte uchováva v preklade väzbu slovesa s 4. pádom, aká je v pôvodine.
- 142 Pozri Deut. 4:10, pozn. 228.
- 143 Pozri Gen. 2:17, pozn. 75.
- 144 Tu je preklad takto zvolený, keďže znenie v pôvodine vyžaduje preklad dokonavým slovesom.
- 145 Tu v takomto zmysle, al. „na vystríhanie zlovoľného pred jeho zlovoľnou cestou“⁹⁶.
- 146 Pozri Gen. 42:2, pozn. 1138.
- 147 Pozri Deut. 4:14, pozn. 235.
- 148 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 149 Pozri Num. 27:3, pozn. 974; v kap. 44:24 táže predložka, zmysel ako v texte.
- 150 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283; ďalej obdobne, aj ohľadne iných výrazov v preklade.
- 151 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.

- 152 Pozri Deut. 32:4, pozn. 922, v kap. 28:18 zmysel ako v texte, ohľadne kap. 28:1 pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
- 153 Al. „voľačo, o čo sa potkne“, ako „potknutia sa“ u Is. 8:14, pozri tam pozn. 513.
- 154 D. „on nezhrší“, no tu je zmysel skôr ako v texte.
- 155 D. „žitím“ (no nie ako vo v. 19 a ďalej¹⁵⁰), „ostávaním nažive“¹⁴⁶.
- 156 Pozri Gen. 11:2, pozn. 331.
- 157 Pozri Gen. 2:24, pozn. 88; Jer. 13:11, pozn. 866.
- 158 Pozri Žalm 31:18 a ďalej, pozn. 899.
- 159 Pozri Gen. 21:25, pozn. 557; 2 Sam. 7:14, pozn. 355.
- 160 Pozri Gen. 13:8, pozn. 372.
- 161 Pozri Is. 30:8, pozn. 1177; tu v kap. 23:14 zmysel ako tam v texte.
- 162 Pozri Jer. 2:15, pozn. 57; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 163 Pozri Is. 3:26 a ďalej, pozn. 277.
- 164 Pozri Deut. 28:53, pozn. 1026.
- 165 Pozri 2 Sam. 20:15, pozn. 806.
- 166 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 167 Ako „jahňatá“ v kap. 27:21 a napr. u Is. 16:1 a obdobne 34:6 a j., tu a v kap. 21:22 zmysel ako v textovej súvislosti („boridlá“, vojnové zariadenia na prebáranie al. prerážanie múrov, prelamovanie brán a pod.).
- 168 Pozri Lev. 2:5, pozn. 63.
- 169 Tj. „postav ho ako múr“.
- 170 Al. „upevni“, sloveso ako v Exod. 15:17, pozn. 532. Ďalej zmysel ako tam v texte.
- 171 Al. možno „proti nemu“, ďalej obdobne, predložková väzba ako v Sud. 1:1, pozn. 9.
- 172 Pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 459, tu síce iná, ale v tejto súvislosti v podstate súznačná predložková väzba. V kap. 5:3 a 6:12 tvary toho istého slovesa bez opisu.
- 173 D. „počet“, ako vo v. 5.
- 174 Pozri Num. 18:9, pozn. 704.
- 175 D. „tieto“.
- 176 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46.
- 177 Pozri Is. 52:10, pozn. 1083.
- 178 Pozri 1 Sam. 10:5 a ďalej, pozn. 436.
- 179 Pozri Sud. 7:13, pozn. 474.
- 180 Pozri Exod. 9:32, pozn. 309.
- 181 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 182 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
- 183 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
- 184 Pozri Exod. 29:40, pozn. 1061.
- 185 Tj. „v žeravom popole z nich“ (sušených na slnku), vo v. 15 „nad žeravým popolom“.
- 186 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 187 Pozri Deut. 30:1, pozn. 242.
- 188 Pozri Jer. 1:6, pozn. 18.
- 189 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
- 190 Pozri Lev. 7:18, pozn. 221.
- 191 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
- 192 Pozri Žalm 10:15, pozn. 82, a i.
- 193 Pozri Lev. 26:26, pozn. 906.
- 194 Pozri Jós. 22:24, pozn. 649.
- 195 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 196 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 12:19.
- 197 Al. „navzájom“, Gen. 26:31, pozn. 689.
- 198 Al. „zanikli“, „odumreli“, „vymizli“, ďalej obdobne, pozri Lev. 26:39, pozn. 929.
- 199 Al. možno „nôž“, výraz, ktorý takmer všade inde znamená „meč“ a mnohí ho tak prekladajú aj tu („ostrý meč“), no jesto niekoľko miest, kde nepochybné značí iný ostrý nástroj zo železa al. iného materiálu: „dláto“ v Exod. 20:25, „nože“ v Jós. 5:2n. a 1 Kráf. 18:28.
- 200 Al. „previesť“, „nechať prejsť“.
- 201 Pozri Lev. 13:29, pozn. 418.
- 202 Nesúvisí s „váhy“ vyššie.
- 203 D. „ich“, tj. „vlasý a fúzy zo svojej hlavy a brady“.
- 204 Pozri Deut. 31:24, pozn. 228.
- 205 Al. „v ohni“, no nie ako vo v. 4 a i., pozri Is. 24:15, pozn. 1267, tu jednotné číslo.
- 206 Pozri Jer. 46:14, pozn. 1716.
- 207 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 208 Pozri Exod. 32:20, pozn. 1141.
- 209 D. „trochu (al. „málo“) počtom“.
- 210 Al. „zovrieť“, „vopchať“, „vtesnať“, tu v takomto zmysle, porov. Exod. 12:34, kde „zaviazané“ je tvar príbuzného slovesa obdobného významu.
- 211 Tj. „cípý (Num. 15:38, pozn. 611) svojho rúcha“. Ďalej zmysel ako v texte.
- 212 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 213 Tj. „z tejto časti“, pozri Zech. 13:8n.
- 214 Al. „na všetok dom“¹⁷¹, ďalej obdobne.
- 215 Pozri Deut. 1:26, pozn. 114.
- 216 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480; ďalej aj iné tvary, zmysel ako tam v texte.
- 217 Pozri Exod. 12:14, pozn. 388.
- 218 Pozri Is. 7:16, pozn. 455.
- 219 Al. možno „vaše zúrenie“, „vaše sopenie“, hebr. „hamonchem“, ten istý výraz („hamón“) je v 1 Sam. 4:14, pozn. 256, a i. a je odvodený od slovesa „hámah“, ktoré je tu v kap. 7:16 a napr. u Is. 17:12, pozn. 949 a Jer. 4:19, pozn. 358; významu, ktorý v texte prekladu al. tu vyššie uvádzam, je hádam najbližšie použitie tohto slovesa v Žalme 39:6, pozn. 1120.
- 220 Al. „v“, al. možno „proti“, no nie ako vo v. 8 a inde¹⁶². Ďalej obdobne.
- 221 Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
- 222 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 223 Pozri Is. 14:30, pozn. 883.
- 224 D. „do každého vetra“, tj. „všetkými smermi“.
- 225 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 226 Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
- 227 Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053.
- 228 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
- 229 Vl. „aj“, „tiež“, no tu („z Mojej strany“) a ďalej je azda zmysel skôr ako tam v texte.
- 230 Al. „odvracať“, vl. „odnímať“, pozri Exod. 21:10, pozn. 691.
- 231 Al. „zasa ja pristrihovať“ („ostrihané“ u Jer. 48:37 je tvar toho istého slovesa, tu v zmysle „ukracovať“ (Num. 9:7, pozn. 336), „obmedzovať“, „krotiť“, porov. slovenské „pristrihnúť krídla voľakomu“, al. „skracovať“,

- tj. „celú záležitosť s tebou“, „brať to skrátka“, „robiť krátky proces“) a nie že moje oko bude mať súčiť“.
- 232** Pozri Is. 9:19, pozn. 568.
- 233** Pozri aj Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 234** Al. „a svoje popudenie proti nim budem“.
- 235** Pozri Gen. 8:4, pozn. 178; Žalm 119:121, pozn. 500. Ďalej zmysel ako v texte.
- 236** Pozri Gen. 37:35, pozn. 179.
- 237** Tu v takomto zmysle, pozri Gen. 27:42, pozn. 722.
- 238** Pozri Is. 9:7, pozn. 722.
- 239** Pozri Is. 5:17, pozn. 353.
- 240** Pozri Gen. 17:6, pozn. 445.
- 241** V hebrejčine slovná hra: „lechorbáh“, „rumoviskom“, „úlcherpáh“, „a potupou“.
- 242** Al. „posmech“, „všmech“, „urážanie“, „utrhanie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 243** Pozri Prísł. 1:7, pozn. 2.
- 244** Al. „spustošenina“ (Is. 15:6; Jer. 48:34), tu zmysel ako v texte.
- 245** Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 246** Pozri 2 Král. 19:3, pozn. 751.
- 247** Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 248** Pozri Jer. 5:26, pozn. 460.
- 249** Pozri Gen. 6:11n, pozn. 205 a 207, sloveso, od ktorého je dotýčný výraz²⁴⁸ odvodený.
- 250** Vl. „hromadiac“, „kopiač“, „sústrediac“, pozri kap. 11:17⁴⁸⁷, tu zmysel ako v texte.
- 251** Vl. „živočíšstvo“, vlastný význam dotýčného výrazu²⁵.
- 252** Tj. „zlé zvieratá“²⁵¹.
- 253** Ako v Gen. 43:14.
- 254** Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 869; al. „potôčikoch“ (Žalm 42:1, pozn. 1178), ďalej obdobne.
- 255** Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 256** Pozri Lev. 26:30, pozn. 914, hebr. „bámóth“, jedn. číslo „bámáh“, pozri kap. 20:29.
- 257** Pozri Lev. 26:30, pozn. 915.
- 258** Pozri Deut. 21:1, pozn. 753.
- 259** Al. „nechávať padať“.
- 260** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1054.
- 261** Tu a vo v. 14 v zmysle „obyvateľných oblastiach“. Ďalej zmysel ako tam v texte.
- 262** Vl. „budú mestá pustošené“ (al. „pusté“), nižšie obdobne, pozri Is. 34:10, pozn. 353; tu opis na odlišenie od „spustnú“ vo v. 4 a obdobne nižšie tu¹³⁷ a ďalej.
- 263** Al. možno „pykali“, „pykať museli“⁹³, sloveso ako „pykajú“ u Is. 24:6, pozri Žalm 34:21n, pozn. 970; toto sloveso („ášam“) znie podobne ako predošlé „pustnúť“¹³⁷ („šámém“) a mnohí aj navrhujú podľa Vulgaty („interibunt“, „zaniknú al. budú zanikať“) a iných starých prekladov (nie LXX, kde sloveso tomuto slovesu zodpovedajúce chyba) a rabinských výkladov nahradiť tvar „veješemú“ slovesa „ášam“, ktoré je tu použité, obdobným tvarom „vejěšammú“ slovesa „šámém“; okrem toho valná väčšina dostupných mi slovníkov uvádza, že sloveso „ášam“ má na tomto a niekoľkých iných miestach výnimočne ten istý význam ako sloveso „šámém“, takže všetky známe mi novšie preklady ho v takomto al. podobnom zmysle podávajú. Napriek tomu som sa rozhodol uprednostniť ten význam dotýčného slovesa, ktorý je mu vlastný a ktorý al. ktorému podobný má na iných miestach svojho výskytu, lebo sa nazdám, že neďáva o nič horší zmysel ako onen, totiž „aby sa oltárom tým, že sa budú stavať rumoviskami, dostávalo odplaty stáby spoluvinníkom tých, ktorým v ich modlárstve slúžili“. Ďalej obdobne.
- 264** Vl. „prestali“ (Gen. 2:2n., pozn. 49), ďalej aj iné tvary, zmysel ako tam v texte.
- 265** Tu v pôvodine opäť slovná hra: „venišberú“, „a roztrieštené boli“, „venišbatú“, „a zanikli“.
- 266** Pozri Gen. 6:7, pozn. 199.
- 267** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608, tu (nie ďalej) v zmysle „vami zhotovené modly“.
- 268** D. „budu odstavovať“, bez uvedenia predmetu.
- 269** Tj. „tým al. následkom toho, že“, dotýčná predložka¹⁴² sa dá na tomto mieste a možno aj vo v. 13 chápať v takomto zmysle.
- 270** D. „odstavovať dostávaním sa (al. „bytím“) vám“. Obdobne možno aj vo v. 13.
- 271** Al. „uniknuvších“, v. 9 obdobne.
- 272** Porov. kap. 5:3.
- 273** Vl. „smilniace“, „smilstvu oddané“, ďalej aj iné tvary toho istého slovesa.
- 274** Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 275** Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 276** Pozri Exod. 34:16, pozn. 1192, tu (nie ďalej) je vzhľadom na odlišnú súvislosť na opis použité iné sloveso.
- 277** D. „znehutia svojou tvárou“, ďalej obdobne.
- 278** Pozri Jer. 1:16, pozn. 61.
- 279** Al. „že ja som Hospodin; nie“.
- 280** Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 281** Al. „Tleskni“, „pleskni“, al. „bi“, „tlieskaj“, „plieskaj“, nižšie „dupaj“. Ďalej obdobne.
- 282** Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 283** Al. „Udri²⁸¹ svojou dlaňou“.
- 284** Al. „Beda“, hebr. „ach“, v SZ len tu, v kap. 21:15 a možno v kap. 18:10.
- 285** Pozri Jer. 12:2, pozn. 825.
- 286** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 287** Al. „na všetkých temenách“, no iná predložka ako „na“ vyššie.
- 288** Al. „pod každým zeleným stromom“, no nie ako nižšie²⁸⁹. Ďalej obdobne.
- 289** Pozri Gen. 35:4, pozn. 354, Is. 1:29n., pozn. 130.
- 290** Pozri Gen. 8:21, pozn. 275.
- 291** Pozri Is. 5:25, pozn. 251.
- 292** Pozri Is. 1:7, pozn. 33.
- 293** Tj. „pustejšou od pustiny“.
- 294** Miestne meno inak neznáme, niektorí ho stotožňujú s Almón-Divláthajim, pozri Num. 33:46, podľa iných je tento tvar tu chybov opisovača miesto „k Rivle“, pozri 2 Král. 23:33 a porov. Num. 2:14, pozn. 72.
- 295** Al. „k“, al. prostý 3. pád.
- 296** Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 297** Tu v zmysle „svetové strany“.
- 298** Tu od dotýčného výrazu²¹⁶ odvodené sloveso.
- 299** Al. „stavať (al. „klásť“) proti tebe“¹⁶², ďalej obdobne.

- 300** Vl. „nad“, v texte predložka, aká sa v slovenčine so slovom „súciť“ zvyčajne pojí.
- 301** Pozri Gen. 18:15, pozn. 488.
- 302** Tj. azda „jedinečné“, „ojedinelé“.
- 303** Al.¹⁶ „bdie“, „bdeť“.
- 304** V pôvodine slovná hra: „hakkéc“, „ten koniec“, „hékic“, „precitol“³⁰³.
- 305** Pozri Is. 28:5, pozn. 1395, tu vl. „osud“, „čo je určené“, hebr. „cefiráh“, výraz odvodený od slova „cáfar“, pozri Sud. 7:3, pozn. 456, ktoré podľa niektorých tiež znamená „krútiť“, „točiť“, „v kruhu sa vracáť“ (s čím súvisí pojem „koruny“, tj. „čohosi kruhovitého“, aj „osudu“, „čohosi vopred určenou dráhou stáby v kruhu prichádzajúceho“), al. tiež „plieť“, „splietať“ (ohľadne „koruny“ by potom išlo o predstavu „venca“, ohľadne „osudu“ o „čosi, čo je pre kohosi vopred „upletené“, tj. „zosnované“). Nazdám sa potom, že všetkému vyššie uvedenému, vzhľadom na nasledovné „na teba“, spĺna zodpovedá preklad, ktorý som na tomto mieste (nie vo v. 10) zvolil.
- 306** Pozri 1 Sam. 5:9, pozn. 290; Is. 22:5, pozn. 1148.
- 307** Al. „radosného volania“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 308** Pozri Deut. 32:17, pozn. 1149, tu zmysel ako v texte.
- 309** Al. „na teba“, no nie ako „na teba“ vyššie. Ďalej zmysel ako v texte.
- 310** Al. „že ten, ktorý bije, som ja, Hospodin“.
- 311** Vl. „vyšiel“⁵³, tj. „najavo“.
- 312** Tu (nie ďalej) v zmysle „palica nápravnej výchovy al. ukáznovania“.
- 313** Takže sa dá očakávať, že prinesie ovocie.
- 314** Pozri Deut. 17:12, pozn. 672.
- 315** Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 316** Sloveso ako v Gen. 6:18, pozn. 227.
- 317** Al. „lomozu“, al. „lomoziaceho davu“, pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 318** Výraz príbuzný predložnému³¹⁷, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 319** Al. „nádhra“, „vznešenosť“, „skvelosť“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu; podľa iných „a nie že bude pre nich“¹⁴⁹ nárek“ (al. „žalospev“).
- 320** Pozri Ezr. 3:1, pozn. 86; Est. 9:26, pozn. 119.
- 321** Pozri Gen. 4:1, pozn. 125.
- 322** Tj. „pôdy“, v. 2.
- 323** Tu, pravdaže, jednoznačne zmysel ako v texte („ohľadne všetkého, čo na nej je“, ďalej obdobne).
- 324** Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 325** Porov. Lev. 25:14–28.
- 326** Tu v zmysle „nebude sa odvolávať“ („brať späť“).
- 327** Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 328** Al. „a nebudú si, nikto“⁴³³, svoj život svojou neprávosťou, môcť“.
- 329** Pozri 2 Par. 1:1, pozn. 2, tu a obdobne ďalej (aj iné tvary) zmysel ako v texte.
- 330** Pozri Jós. 6:4, pozn. 208.
- 331** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od predošlého slova³³⁰.
- 332** Pozri Gen. 14:8, pozn. 396; Num. 21:1, pozn. 784.
- 333** Tj. „všetka jej spústa je predmetom Môjho hnevu“, v. 12 obdobne.
- 334** Pozri Gen. 6:14, pozn. 215.
- 335** Tu a ďalej sa dá chápať aj doslovne („v ulici“, „z domu“, ďalej obdobne, porov. Deut. 32:25, pozn. 1166).
- 336** Pozri Num. 11:1, pozn. 392.
- 337** Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 338** Tj. „holubice“, no nasledovné „každý“ sa, pravdaže, týka „unikajúcich“.
- 339** Sloveso, o ktorom je reč v dotýčajnej poznámke²¹⁹; tiež „vrkajúce“, no iné sloveso ako u Is. 38:14 a 59:11, pozn. 525.
- 340** D. „pôjdu“, „budú odchádzať“, tj. „tratiť sa“, „míňať sa“, totiž „prestávať slúžiť“, takže aj „zlyhávať“.
- 341** Tj. „takže budú ako voda“, „strácať svoju pevnosť“, „mäknúť“, „podlamovať sa“. Inak možno „mäknúť (al. „tratiť sa“ atď.³⁴⁰) vodou“, „pre vodu“ v príčinnom zmysle, tj. „vodnatelosťou“, takže sa potom vari dá povedať aj „nabiehať (tj. „opúchať“) vodou“. Z tohto (čiasťočne) výčtu rozličných obmien prekladu vidno, že táto časť verša je neľahko zrozumiteľná, čo sa prejavuje rozmanitosťou jej tlmočenia v rôznych prekladoch; prísne doslovný preklad by bol „všetky kolená pôjdu (al. „budú odchádzať“) – voda“. Obdobne aj v kap. 21:7.
- 342** Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024, v kap. 23:15 odvodené prídavné meno.
- 343** Pozri Žalm 55:5, pozn. 1407.
- 344** Pozri Žalm 55:5, pozn. 1408; výraz sa v SZ vyskytuje len ešte u Jób 21:6 („chvenie“) a Is. 21:4 („triaska“).
- 345** Al. „zahanbenie“, ďalej obdobne, pozri Žalm 89:45, pozn. 2093.
- 346** Pozri Is. 3:24, pozn. 274.
- 347** Al. „špinou“, „smefmi“, pozri Lev. 12:5, pozn. 380, tu a ďalej v takomto zmysle.
- 348** Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 349** Pozri Prísľ. 11:4, pozn. 553.
- 350** Tu v takomto zmysle.
- 351** „príčinou“, v kap. 21:15 „príčin úrazu“.
- 352** Pozri 2 Sam. 1:24, pozn. 76.
- 353** Al. „založil (al. „zriadil“) ju vo“.
- 354** Pozri Is. 2:10, pozn. 175.
- 355** Al., podľa iných, „krásu jeho ozdoby použili (al. „sa“⁴⁵⁶ použilo“) pre spúšnosť³⁵⁴ a“.
- 356** Pozri Exod. 29:33, 30:9, pozn. 1053.
- 357** Pozri Is. 23:9, pozn. 1222.
- 358** Pozri Žalm 17:14, pozn. 498.
- 359** Pozri Jer. 7:11, pozn. 599; nesúvisí s „násilím“ vo v. 23³¹⁵.
- 360** Vl. „rozsudkami“, tu v zmysle ako v texte („súdnymi prípadmi“).
- 361** Vl. „zločinmi krvi“⁴⁴², množné číslo tu hádam aj v zmysle jednotlivých prípadov, keďže predošlý výraz „zločiny“ je v jednotnom čísle⁶⁷. Ďalej obdobne.
- 362** D. „zlých“, v zmysle podstatného mena.
- 363** Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 364** Tu v takomto zmysle, pozri Lev. 26:19, pozn. 891.

- 365 Pozri Is. 19:4, pozn. 1019.
- 366 Al. podľa iných, „strach“, „úzkosť“, „tieseň“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 367 Pozri 2 Kráľ. 19:7, pozn. 759; výraz sa používa najmä o zlej al. poplášnej zvesti.
- 368 Al. „zákon“, pozri Gen. 26:5, pozn. 669, no tu a v kap. 43:11 skôr v tomto vlastnom zmysle.
- 369 Pozri Žalm 1:1; 33:11, pozn. 4.
- 370 Pozri Gen. 23:6, pozn. 589.
- 371 V stavovom zmysle; pozri Jóba 4:5, pozn. 166; 23:15, pozn. 1122.
- 372 D. „od“, „z“, tj.
- 373 „z ich ciest vyplynie, ako“.
- 374 Podľa LXX a niektorých vydaní Italy (starého latinského prekladu) „ako muž (miesto „eš“, „ohneň“, četli „iš“, „muž“). Tohto znenia sa pridŕžajú aj niektoré novšie preklady.
- 375 Al. „žiar“, „jas“, výraz vyskytujúci sa len tu a u Dán. 12:3.
- 376 Vl. „podobu (Žalm 106:20, pozn. 2328; Deut. 4:12, pozn. 233, nie ako tu vyššie²⁴, al. „tvárnosť“) ruky“. Ďalej zmysel ako tam v texte.
- 377 Pozri Num. 15:38, pozn. 612, tu v zmysle ako v texte.
- 378 Al. „do“, ďalej obdobne.
- 379 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
- 380 Pozri 1 Kráľ. 6:18, pozn. 358, ďalej aj iné tvary a predložkové väzby, zmysel ako v texte.
- 381 Al. „smerovala“, „hľadala“, pozri Exod. 7:23, pozn. 230; tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 382 Pozri Deut. 4:16, pozn. 237.
- 383 D. „podľa výzoru (al. „ako výzor“), ktorý“.
- 384 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 385 D. „cestou“.
- 386 Pozri Gen. 11:2, pozn. 330.
- 387 Al. „vchodu“, no nie ako vo v. 3³⁷⁹, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 388 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 389 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680, tu a ďalej bez nasledujúcej spojky „a“.
- 390 Pozri 1 Kráľ. 7:8, pozn. 410.
- 391 Pozri Is. 38:2, pozn. 1150.
- 392 Tu skôr v tomto zmysle; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 393 Čosi iné pribuzné a v podstate súznačné sloveso, pozri 1 Kráľ. 6:35, pozn. 395.
- 394 Vl. „každé“, „všetko“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných výrazov v preklade.
- 395 Pozri Gen. 1:21, pozn. 33.
- 396 Pozri Gen. 1:24n, pozn. 31.
- 397 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 398 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 399 D. „zvieratstva hnsu“, výraz, od ktorého je odvodený výraz vyššie²²⁷ uvedený. Pozri Lev. 7:21 a ďalej, pozn. 366; Is. 66:17, pozn. 2621.
- 400 D. „pred ich tvár“, ďalej obdobne.
- 401 Pozri 2 Par. 26:19, pozn. 922.
- 402 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 403 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a u Sof. 3:10.
- 404 Al. „z vykiadania“, pozri Exod. 30:8, pozn. 1079.
- 405 Tj. „zbierky al. zostavy modlárskeho zobrazení“, ako „zobrazení“ v Lev. 26:1, pozn. 860, Num. 33:52 (výraz iného kmeňa ako „zobrazení“ vo v. 10 vyššie³⁷⁶), preklad v texte sa sem vari svojim nádyhom akési hanlivej ironie dobre hodí. Inak, bez súvislosti s obsahom v. 10 a s prihliadnutím na ten význam dotyčného výrazu, aký má v Prísł. 25:11, pozn. 841, azda „v izbách svojej výzdoby“, tj. „vyzdobených“, „okrášlených“; tento význam hádam mali na mysli Kralickí v svojom českom preklade „malovaných“.
- 406 D. „Niet Hospodina vidiaceho nás“, ďalej obdobne.
- 407 D. „na stranu k severu“.
- 408 Bájoslovné meno boha jari a leta, o ktorom si predstavovali, že pri skončení leta umiera a s návratom jari opäť oživa.
- 409 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 410 D. „ako“.
- 411 Pozri 1 Sam. 18:23, pozn. 752, tu v zmysle „nezávažným previnením“, al. podľa iných, „príliš málo“. Ďalej aj iné tvary, zmysel ako v texte na dotyčných miestach.
- 412 Pozri Deut. 4:25, pozn. 252.
- 413 Tu D. „a vracajú sa¹⁶ dráždiť ma“ (al. „na dráždenie mňa“).
- 414 D. „pristrkávajú k svojmu“.
- 415 Pozri Num. 13:23, pozn. 497, tu (nie ďalej) vari naráka na zvyk vtedajších Peržanov, ktorí si pri svojich modlitbách k slnku prikladali k nosu letorasty stromov al. krov.
- 416 D. „veľkým“, ďalej obdobne.
- 417 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 418 Pozri Exod. 22:8, pozn. 741.
- 419 Pozri Jer. 8:12, pozn. 653.
- 420 Množné číslo možno v zosilňujúcom zmysle, al. v zmysle rozličných prejavov „navštívenia“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných výrazov.
- 421 Tu v zmysle „potrestania“, porov. Exod. 20:5, pozn. 662.
- 422 Al. podľa väčšiny známych mi prekladov (nie LXX ani Vulgaty), „Nech sa priblížia⁹⁸ dozorcovia (al. „poverení“) nad mestom, a“, no potom len v zmysle 2 Par. 23:18, pozn. 826, tj. „dozorné al. poverené orgány al. zložky“, lebo ide o výraz ženského rodu.
- 423 Tu čosi odlišný súznačný výraz, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 424 Tu iný slovesný tvar ako v kap. 8:3, no v tejto súvislosti rovnakého významu.
- 425 Al. „ničenia“, „zhuby“, „rozbijania“, „búrania“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa napr. „rozrúžať“ (Jer. 13:14 a ďalej, pozn. 1956), „roztlkať“ v Žalme 2:9.
- 426 D. „plátnami“.
- 427 Tu v tomto zmysle, pozri Num. 16:27, pozn. 644; 1 Kráľ. 15:19, pozn. 797.
- 428 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 429 Al. „na prah“.
- 430 Al. „zavolať“, tj. „Boh“, pozri v. 4; ďalej obdobne, v hebr. je aj „sláva“ mužského rodu. V kap. 11:5 na roz-

- diel od predošlého „Duch“, ktoré je tam v hebrejčine ženského rodu.
- 431** Sloveso (hebr. „táváh“) ako „čarbať“ v 1 Sam. 21:13, vyskytujúce sa v SZ v takomto zmysle len na týchto dvoch miestach.
- 432** hebr. „táu“, znie podobne, takže je tu akýsi druh slovnej hry, ktorý som sa tak pokúsil v preklade napodobiť. „Táu“ je potom meno poslednej litery hebrejskej abecedy, ktoré malo v staršom tvare hebrejského písma podobu ležateho krížika, ako v latinke litera „x“.
- 433** Pozri Gen. 31:50; 32:24, pozn. 841.
- 434** Tu v pôvodine opät slovné hra: „haneenáchím“, „ktorí vzdychajú“, „vehaneenákím“, „a ktorí kvília“.
- 435** Al. „k oným“, vl. „k týmto“.
- 436** Tj. „takže som to počul“.
- 437** Al. „proti žiadnemu človekovi“, „na (ako „na“ nižšie) žiadného človeka“, no tieto predložky sa nepriliš dobre hodia k nasledovnému „nepristupujete“, iba ak by sa táto väzba voľnejšie preložila, ako mnohí aj robia.
- 438** „na žiadneho človeka... nech nesiahate“, „proti žiadnemu človekovi... nech nezasahujete“, no ide o tvar slovesa ako v kap. 44:13²⁰³.
- 439** D. „pred tvárou“, pozri Gen. 11:28 a ďalej, pozn. 4, ale predložka je tu iná, hoci v takomto spojení súznaná.
- 440** Pozri Sud. 3:9 a ďalej, pozn. 175.
- 441** D. „vo veľmi veľmi“.
- 442** Pozri Gen. 4:11, pozn. 141.
- 443** Porov. príbuzný výraz v Exod. 23:6, pozn. 786.
- 444** Al. možno „hlásenie“, vl. „slovo“, pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 700.
- 445** Ako „kolesá“ u Is. 5:28, tu jednotné číslo, zmysel ako v texte („súboru koles“, nie ako tu v kap. 1:15 a ďalej). Výraz značí aj „smrť“ (Žalm 77:18); pozri v. 13 a kap. 23:24¹⁰⁶.
- 446** Jednotné číslo možno aj v zmysle „každému kerúbovi“. Ďalej obdobne.
- 447** Pozri Exod. 9:8, pozn. 276.
- 448** D. „z medzipriestorov (tento výraz všade, kde ho v tomto oddiele uvádzam, znamená, že predložka „medi“, hebr. „bén“, má na dotýčných miestach koncovku množného čísla, ako by bola podstatným menom) kerúbov“².
- 449** Iné sloveso ako v kap. 9:3⁴²⁷, ako „vystúpila“ v Gen. 7:17.
- 450** Al. „nad“, iná predložka ako v kap. 9:3⁴²⁹.
- 451** Pozri 2 Krát. 16:18, pozn. 664.
- 452** Člen¹⁰ tu možno v zmysle „jeden z tých kerúbov“.
- 453** Tj. ⁴⁸hlava, ktorej ľudská tvár bola obrátená žiaducim smerom.
- 454** Vl. „mäso“.
- 455** Al. „Tým kolesám“.
- 456** Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 457** Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 458** D. „jeden“ („každý jeden“).
- 459** Pozri 1 Sam. 17:30, pozn. 699.
- 460** Pozri Gen. 44:28, pozn. 1211.
- 461** D. „oni“.
- 462** Pozri Gen. 12:15; 21:22, pozn. 554.
- 463** Pozri Gen. 2:4, pozn. 51; Exod. 19:6, pozn. 637.
- 464** Al. „zmýšľajú“, „plánujú“, „osnujú“, ďalej obdobne, pozri Žalm 35:4, pozn. 911 a 980, sloveso ako „si zaumienil“ v Est. 8:3.
- 465** Pozri Žalm 5:5 a ďalej, pozn. 120.
- 466** Al. „rozhodujú“ (Jer. 49:20, pozn. 1570) zlými rozhodnutiami“ (Ezr. 10:3, 8, pozn. 387; Jer. 49:20, pozn. 618), „zameriavajú sa na zlé zábery“ (Nech. 4:15, pozn. 181).
- 467** Tj. „nebezpečie“, „nehrozí nám v blízkej dobe skaza“.
- 468** Tj. „budujte“ al. „budujme“, porov. Jer. 29:5-11.
- 469** Mnohé zo známych mi prekladov podávajú toto miesto v znení „Nie nablízku budovať domy“, alebo „Niet času na budovanie domov“, a pod., hoci slovo „nablízku“ má v pôvodine rozlučovacie prízvukné znamienko, ktoré takýto zmysel vylučuje. LXX a Vulgata uvádzajú, podľa sotva zistiteľnej predlohy, znenie „Či neboli domy nedávno zbudované?“, ktorého sa tiež niektoré novšie preklady prikrávajú. Preklad, ktorý len s nepatrným doplnením v súhlase s nemnohými v texte podávam, splna zodpovedá, nazdávam sa, významu pôvodiny, rátajúc v to aj význam spomenutého prízvukného znamienka, aj zmyslu nasledovného prirovnania ku „kotlu a mäsu“⁴⁷².
- 470** Tj. „toto mesto“, ďalej obdobne.
- 471** Pozri Exod. 16:3, pozn. 552.
- 472** Tj. „ako kotol chráni mäso, ktoré je v ňom, aby nezohorelo v ohni, chráni nás mesto pred akýmkoľvek nebezpečím“. Tento zmysel jednoznačne potvrdzuje v. 7 („len mŕtvi budú v meste bezpeční“), porov. aj v. 11, kým niektoré z obmien prekladu, spomenutých vyššie⁴⁶⁹, sa zdajú predpokladať opačný výklad tohto prirovnania („sme v nebezpečí, že budeme v meste zahubení, ako sa uvarí mäso v kotli“).
- 473** Vl. „stupne“ (kap. 40:22, 34; 43:17; Žalmy 120-134, nadväzuje, pozn. 2528), tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 474** Pozri Gen. 47:21, pozn. 599, ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 475** Tj. „v ktorého ustanoveniach ste“, v texte doslovný preklad (privlastňovacie zámeno („mojih“) je vyjadrené zámenou príponou).
- 476** Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 477** Al. „Benájáhúa“, v. 1.
- 478** Al. „vykonať zhubu“, ďalej obdobne, pozri Is. 10:23, pozn. 659.
- 479** Pozri Jer. 32:7n., pozn. 1443, tu zmysel ako v texte.
- 480** Al. „(ku) ktorým“.
- 481** Al. „Ostávajte“.
- 482** Al. „bude“, ďalej obdobne, tu aj „je“¹⁶.
- 483** Pozri Exod. 6:8, pozn. 198, výraz odvodený od dotýčného slovesa³⁶³.
- 484** Pozri Jer. 9:16 a ďalej, pozn. 695.
- 485** Al. „medzi iné zeme“, predložka táže ako „medi“ vyššie. Kap. 6:8 a ďalej obdobne.
- 486** Vl. „máličko“, tj. „v malej miere“, „čosi“.
- 487** Pozri Gen. 6:21; pozn. 230.
- 488** Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 489** Pozri Jer. 11:5, pozn. 617.

- 490 D. „ich“, tj. „ti, čo ich“, porov. v. 12⁴⁷⁵.
 491 Tj. „zmyšľania“.
 492 Tu v takomto zmysle.
 493 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
 494 Pozri Jer. 46:19.
 495 Pozri 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638, tu v takomto zmysle.
 496 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
 497 Al. „si všímať“, „uvažovať“, vl. „vidieť“. Ďalej obdobne.
 498 Al. tu „hoci“.
 499 Al. „v múre“, ako v kap. 8:8, kde sa táto predložková väzba taktiež dá chápať v takomto zmysle; tu na konci verša jednoznačne zmysel ako v texte.
 500 Nesúvisí s „vynášať“ nižšie a „vynášaj“ vo v. 5; ďalej obdobne.
 501 Ako „zázrak“ v Exod. 7:9 a j.
 502 D. „si rukou preokopal skrze“⁴⁹⁹.
 503 Pozri 2 Kráľ. 9:25, pozn. 444.
 504 Tu možno tiež „toto nesenie“ (al. „nosenie“), tj. to, ktoré prorok predvädzal.
 505 Tu v takomto zmysle, pozri 1 Kráľ. 11:34, pozn. 484.
 506 Tu opäť slovná hra: „hammassá“, „bremá“, „han-nási“, „vládca“.
 507 D. „v(o)“, v smerovom zmysle, preklad v texte v záujme zrozumiteľnosti.
 508 Tj. možno „nijako“, „vôbec“, takže potom vari
 509 „ani zmiknúť (al. „zmurknúť“, „sa pozrieť“) na“.
 510 Pozri Jer. 26:8 a ďalej, pozn. 1285.
 511 Al. „osidlo“, „lapáciu sieť“, pozri Žalm 66:11, pozn. 1599, ďalej zmysel ako v texte.
 512 Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
 513 Al. možno tu „ochranu“, „podporu“.
 514 Al. „oddiely“, tj. vojska al. osobnej stráže, výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe.
 515 D. „ostaviť počet“ (kap. 4:5), tu zmysel ako v texte, pozri Gen. 34:30, pozn. 930.
 516 Tj. „ostaviť... uchránením pred“.
 517 Pozri Exod. 10:2, pozn. 314.
 518 Pozri aj 1 Kráľ. 19:11, pozn. 898.
 519 Al. „rozčúlením“, „rozrušením“ (od strachu).
 520 D. „musí spustiť od“, ďalej obdobne.
 521 V príčinnom zmysle, D. „od“ al. „z“, ďalej obdobne, v preklade niekde prostý 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pád. V kap. 45:3 zmysel ako v texte.
 522 Pozri Num. 23:7, pozn. 880.
 523 Al. „čím je vám táto prípoved“, ďalej obdobne.
 524 Vl. „predlžujú“, tj. „Čas ubieha“. Ďalej zmysel ako tam v texte.
 525 Tu azda v zmysle „obsah al. zmysel každého videnia“. V. 28 obdobne.
 526 Al. „tráť sa“, tj. „nenastáva“, „videnie zlyháva“ („neplní sa“).
 527 Vl. „Spôsobím, že prestane táto“.
 528 „Za prípoved používať“, a obdobne ďalej, je sloveso, od ktorého je slovo „prípoved“ odvodené, al. možno naopak, a ktorého tvary sa v tomto význame v SZ vyskytujú okrem Num. 21:27, pozn. 815, a Jába 17:6, pozn. 832, len v tejto knihe.
 529 Al. „obsah“, „zmysel“, „predmet“, vl. „vec“, „záležitosť“.
 530 Al. „márneho“, „prázdneho“, „ničotného“, ďalej obdobne.
 531 D. „videnia klamu“ atď.⁵³⁰, ďalej obdobne, pozri Exod. 20:7, pozn. 665; Žalm 12:2, pozn. 367.
 532 Al. „zaliečavého“, „lichotivého“, vl. „hladkého“ pozri Prísľ. 5:3, pozn. 136.
 533 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 13:7. Prí-
 buzný výraz je v kap. 13:6 a ďalej⁵³².
 534 Vl. „prefahovať“, pozri Is. 13:22, pozn. 772, no nie ako tu vo v. 22⁵²⁴.
 535 Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz³²⁷.
 536 Tá istá predložka ako „na“ vyššie.
 537 Al. „svojej mysle“, D. „svojho srdca“, tu v takomto zmysle.
 538 Pozri Is. 1:4, pozn. 12.
 539 Al. „blaznejúci“, pozri Deut. 32:6, pozn. 816.
 540 D. „ktorí idú za“, tj.
 541 „nasledujú svojho ducha“.
 542 Pozri Sud. 15:4, pozn. 731.
 543 Al. „trhlíny“, „prietreže“, pozri 2 Sam. 5:20, pozn. 270; Žalm 106:23, pozn. 1508.
 544 Sloveso ako „obmuroval“ v Pl. 3:7, pozn. 249, tu možno v zmysle „opravili“, „vyspravili“, porov. 2 Kráľ. 12:12, kde „murárom“ je tvar tohto slovesa. Inak „vy-
 budovali“, „zriadili“.
 545 „alebo dom Izraela obmurovali múrom“, príbuznosť výrazov možno naznačuje zosilnený zmysel („alebo ste sa vôbec pokúsili al. vás napadlo vymurovať“), kap. 22:30 obdobne.
 546 Ako „múrik“ v Num. 22:24 a i., tu v zmysle „hradob-
 ného múru“.
 547 Tj. „múr“, al. „dom Izraela“.
 548 Pozri Num. 23:23, pozn. 837; Deut. 18:10, pozn. 699 a i.
 549 D. „veštbu lži“, ďalej obdobne, pozri Sud. 16:10, pozn. 770; Žalm 4:2, pozn. 91.
 550 Al. „dúfanie v“, pozri Žalm 119:49, pozn. 2473.
 551 Tu iný, ale príbuzný a súznačný výraz, vyskytujúci sa v SZ okrem tohto miesta ešte len v Gen. 15:1 a Num. 24:4, 16, pozn. 912.
 552 Al. „ruka sa dostane (tj. „dopadne“) na prorokov“.
 553 Pozri 1 Sam. 28:8, pozn. 992; 2 Kráľ. 17:17, pozn. 688, sloveso, od ktorého sú obidva predošlé výrazy^{533 548} odvodené.
 554 Al. „porade“, „dôvernom zidení“, pozri Gen. 49:6, pozn. 1320.
 555 Al. „mäťú“, „v omyl (al. „na scestie“) zavádzajú“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
 556 Al. „ktosi“, D. „on“, al., podľa iných, „ono“, tj. „toto“.
 557 Al. „hlinenú stenu“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
 558 Al. možno „maltou“, no je to ten istý výraz ako „nechutnosť“ v Pl. 2:14, pozn. 189, takže zmysel je azda „čímsi nevhodným al. zbytočným“, „akousi babraninou“. Ďalej obdobne.
 559 D. „k omietajúcim vápnom“, v texte opis v záujme zrozumiteľnosti.
 560 Pozri Is. 28:2, pozn. 1403.

- 561 Tj. „veľké krúpy“.
- 562 Výraz tu preložený „krupobitie“ sa vyskytuje v SZ len v tejto knihe.
- 563 D. „víchor búrok“, množ. číslo v zosilňujúcom zmysle („prudkej búrky“). Ďalej obdobne.
- 564 Al. „vykyvovať“, „rozhegávať“, tj. „uvoľňovať al. rozrušovať väzbu kameňov v stene“, vl. „poltiť“ (Žalm 78:13, 15), „kálať“ (Gen. 22:3), tu azda v zmysle ako v texte al. tu vyššie. Ďalej obdobne.
- 565 Pozri napr. Sud. 6:25, pozn. 419.
- 566 Tu v takomto zmysle, pozri 2 Sam. 5:8, pozn. 254.
- 567 Tu a ďalej v takomto zmysle, pozri Is. 40:5, pozn. 928.
- 568 Al. „na tom múre a na tých“.
- 569 Al. „upri“, no nie ako v kap. 4:3 a ďalej¹⁷⁰.
- 570 Pozri Jer. 29:26, pozn. 930.
- 571 Al. „vankúšiky“, „mäkké obloženia“, podľa podakto-rých „do obväzov zašité amulety“; výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 20.
- 572 Výraz vyskytujúci sa v SZ ešte len v kap. 41:8.
- 573 u Jer. 38:12, pozri tam pozn. 1568, tu možno „zápäsť“ al. „lakte“.
- 574 Vl. „výšky“ (Gen. 6:15 a i.), tj. „vzrastu“ (Is. 10:33), „postavy“ (Pies. 7:7), tu a ďalej v zmysle ako v texte.
- 575 Iný výraz ako v kap. 10:2⁴⁵¹, vyskytujúci sa v SZ ešte len v 1 Kráľ. 20:10 a Is. 40:12.
- 576 Pozri Gen. 18:5, pozn. 467.
- 577 Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁵⁴⁹ odvodený.
- 578 Vl. „lietajúce“, „poletujúce“ sloveso ako „vypučala“ v kap. 7:10, vyskytujúce sa v SZ v takomto zmysle len tu (aramaizmus).
- 579 Al. možno „za“, v príčinnom zmysle.
- 580 Al. „kormútenie“, „pôsobenie malomyseľnosti“ (al. „skleslosti“, „klesania na myslí“), pozri Žalm 109:16, sloveso sa v SZ vyskytuje ešte len u Dán. 11:30.
- 581 Al. možno „spravodlivých“, „zlovoľných“, „ich“, v hromadnom zmysle.
- 582 Al. „lžou“, „klamom“, pozri Jer. 3:10, nie ako tu vo v. 19⁵⁴⁹ ani ako v kap. 12:24⁵³¹.
- 583 Pozri 2 Kráľ. 3:19, pozn. 142.
- 584 Al. možno „a nijako už nebudete“, v kap. 21:21 „na dychtivé veštenie“.
- 585 Al. „pred svoju tvár“, no iná predložka ako vo v. 1, výraznejšie vyjadrujúca tento zmysel. Ďalej zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 586 Vl. azda „prekážku svojej nepravosti“, znenie v texte je zvolené pre zrozumiteľnosť.
- 587 D.⁵⁸⁸ „dávaním sa dopytovať“ (al. „vyhľadávať“).
- 588 Pozri Deut. 12:30, pozn. 524; al. „vyhľadávať“, pozri tamže kap. 4:29, pozn. 261. Ďalej obdobne.
- 589 Al. „s nimi prehovor“.
- 590 Tu D. „muž, muž“, tj. „každý muž“.
- 591 Al. „do svojho srdca“, „na svoje srdce“, no iná predložka ako vo v. 2.
- 592 Al. „ukážem ako odpovedajúci“, ďalej obdobne.
- 593 Vl. „v tom“, „tým“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 594 Al., podľa čítaného textu, „ja, Hospodin, sa jemu, ktorý príde, spravím odpoveďou“⁵⁹².
- 595 Al. „sa odvrátili“ (nie ako vo v. 6), „sa odcudzili“, sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz⁵⁹⁶.
- 596 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
- 597 Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz⁵⁹⁶ odvodený, al. možno naopak, pozri Gen. 19:9, pozn. 495; 20:1, pozn. 521.
- 598 Pozri Lev. 22:2, pozn. 250, tu výnimočne v zmysle ako v texte.
- 599 Al. „pre seba“²⁴⁵.
- 600 Al. „podľa“⁵⁹³.
- 601 Al. „úžasom“, „predmetom hrôzy“ (al. „úžasu“), tu v takomto zmysle.
- 602 Tj. „za predmet prípovedí al. porekadiel“.
- 603 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 604 Pozri Sud. 14:15, pozn. 717; 1 Kráľ. 22:20, pozn. 991.
- 605 Tj. „dopustím zvedenie“, tu najskôr v takomto zmysle.
- 606 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 607 Al. „si trest za“, ďalej obdobne, pozri Gen. 4:14, pozn. 148.
- 608 D. „akú“, ako vyššie.
- 609 Pozri Gen. 37:15, pozn. 979.
- 610 Pozri Gen. 31:36, pozn. 830, výraz odvodený od dotýčného slovesa⁸⁸.
- 611 Tj. „niektorá zem“, al. možno „zem Izraela“.
- 612 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.
- 613 Tu aj „proti“.
- 614 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 615 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 616 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 617 D. „spúšťou bez prehádzajúceho“.
- 618 D. „tváre“, pozri Gen. 27:46, pozn. 725. Ďalej obdobne, aj ohľadne iných slov v preklade.
- 619 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 620 Vl. „zlé“.
- 621 Pozri 2 Par. 20:24, pozn. 505.
- 622 D. „všetko, čo“.
- 623 Al. „stromami“, ako „drevo“ vyššie.
- 624 Pozri Gen. 33 14, pozn. 894.
- 625 Al. možno „na zhotovenie výrobku“².
- 626 Pozri Ezr. 9:8, pozn. 355.
- 627 Pozri Žalm 69:3, pozn. 1683.
- 628 Pozri Jer. 13:7, 10, pozn. 232.
- 629 D. „v svojom bytí“, ďalej obdobne.
- 630 Al. „bezvadné“, „celé“, ďalej obdobne, pozri Exod. 12:5, pozn. 37; Lev. 3:9, pozn. 8.
- 631 D. „drevom“, tu v zmysle ako v texte. Ďalej obdobne.
- 632 Pozri Jer. 2:20, pozn. 155; čo sa tam hovorí o „Izraelovi“, platí v oddiele tu nasledujúcom obdobne o „Jerúsaleme“.
- 633 Al. „o Jerúsaleme“.
- 634 V pôvodine množné číslo, možno v zmysle „okolnosti tvojho pôvodu“, „všetko, čo s tvojím pôvodom súvisí“ („tvoje korene“). Aj výraz⁶³⁵ nasledujúci tu a vo v. 4. je v množnom čísle, azda v obdobnom zmysle.

- 635** Al. „príbuzenstvo“, „narodenie“, pozri Gen. 24:4, 7, pozn. 603.
- 636** Pozri Gen. 10:18, pozn. 323.
- 637** Hebr. „Chittith“, názov žien kanánskeho obyvateľstva vôbec.
- 638** Al. „tvoj pupok“ (Prís. 3:8, pozn. 157; Pies. 7:2, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto troch miestach), tu azda skôr zmysel ako v texte.
- 639** Al. „okúpaná“, ďalej obdobne, pozri Exod. 2:5, pozn. 52.
- 640** Vl. „posolená“.
- 641** D. „posolením“, „zavinutím v plienky“.
- 642** Pozri aj 1 Sam. 15:3, 9.
- 643** Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 644** Al. „v pohľadom zaobchádzaní s“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 645** „v odpore k tvojej osobe“.
- 646** D. „dušou“^{150 645}, zmysel ako v texte, pozri Lev. 21:11, pozn. 688. Ďalej obdobne.
- 647** Al. „pred (vl. „nad“) tebou“.
- 648** Al. „povedal som ti: V svojej krvi ži“.
- 649** Vl. „rozmožila“, „rozhojnila“, tu zmysel ako v texte.
- 650** „vzrástla si“, no nesúvisí s nasledovným slovesom.
- 651** Vl. „prišla“, „vošla“, zmysel ako v texte.
- 652** Al. „pôvabu“, D.³⁵² „v ozdobo ozdôb“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 653** Vl. „vzrástol“, „vyrástol“, no nie ako vyššie. Ďalej obdobne.
- 654** Pozri Prís. 7:18, pozn. 385.
- 655** Pozri Pies. 1:2, pozn. 7.
- 656** Sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz⁶⁶⁰.
- 657** Pozri Rúth 3:3, pozn. 118.
- 658** Al. „vytkávaním“, tj. „pestro vyšívaným al. vytkávaným rúchom“. Ďalej obdobne.
- 659** Pozri Num. 4:25, pozn. 160.
- 660** Vl. „ovinul“, sloveso ako „obvážuje“ u Jóba 5:18, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 661** Pozri Gen. 41:42, pozn. 1116.
- 662** Pozri Jer. 4:30, pozn. 388.
- 663** Pozri Gen. 41:42, pozn. 1117.
- 664** Pozri Gen. 24:22, pozn. 617.
- 665** Ako v Num. 31:50, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 666** Pozri Jer. 48:17, pozn. 1772.
- 667** Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 518.
- 668** Pozri Jer. 48:17, pozn. 1773.
- 669** Al. „kráľovskú moc“ (al. „dôstojnosť“).
- 670** D. „ti vyšla“.
- 671** D. „meno“, ďalej obdobne, pozri Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194.
- 672** Pozri Deut. 33:17, pozn. 1257.
- 673** Al. „spoliehať sa na“, ďalej obdobne, pozri Sud. 20:36, pozn. 911.
- 674** Al. podľa iných, „stanov na výšinách“.
- 675** D. „neprichádzajú“.
- 676** D. „rúcha svojho (al. možno „svoje rúcha“) pestrého vyšívania“⁶⁵⁸. Ďalej obdobne.
- 677** Tu jednoznačne v tomto zmysle, pozri Exod. 30:1, pozn. 1072.
- 678** Al. možno vôbec „pokrm“, ďalej obdobne, pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 679** Tj. „ohňom“, al. možno „za pokrm“.
- 680** Al. podľa čítaného textu, „tvojich smilstiev“, ako vo v. 15, no potom hádam skôr, obdobne ako tam, v zmysle „zo skutkov, ktorými sa tvoje smilstvo prejavovalo“, ako sú vyššie vylíčené. V tom istom zmysle je množné číslo aj vo v. 22 a ďalej, iný zmysel je vari vo v. 33^{723 724} a v kap. 23:7 a ďalej⁷²³.
- 681** Al. „prevedením ich ohňom pre nich“²⁴⁵, ďalej obdobne.
- 682** D. „stala si sa váľajúcou sa“.
- 683** Tu oproti v. 6 jednotné číslo.
- 684** Tj. hádam „ešte ku všetkému tomu tvoju zlu“.
- 685** Pozri Is. 3:9, pozn. 231, nie ako tu v kap. 13:2⁵³⁸.
- 686** Vl. „výšku“, ako „hradby“ u Jóba 13:12, pozn. 656; tu ide o vyvýšené miesto na budovanie oltára, al. o sám oltár. V kap. 1:18 a ďalej zmysel ako v texte.
- 687** Výraz v tejto súvislosti obdobného významu ako predošlý⁶⁸⁶.
- 688** Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 689** Al. možno „východisku“, D. „hlave“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných prekladov v texte.
- 690** Vl. „cesty“, tu v zmysle ako v texte.
- 691** Al. podľa iných, „na každom rázcestí“ (al. možno „križovatke“).
- 692** Al. „si zbudovala svoje“.
- 693** Al. možno „zhanobila“, vl. „ošklivosťou (al. „odpornou“) spravila“, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz²²¹.
- 694** Pozri Prís. 13:3, pozn. 643, kde je iný tvar toho istého slovesa, vyskytujúceho sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 695** Vl. „Dala si sa“, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 696** Pozri Exod. 12:4, pozn. 863.
- 697** D. „veľkým v mäse“⁹¹, zmysel azda ako v texte, al. ako v kap. 23:20¹⁰⁹⁵.
- 698** Tu v takomto zmysle („znižil“, „stenčil“, „obmedzil“).
- 699** Tu v takomto zmysle („ustanovený podiel“, pozri Prís. 30:8; 31:15, pozn. 456).
- 700** Al. „ľubovôľu“, pozri Žalm 41:2, pozn. 1161.
- 701** Pozri Žalm 35:4, pozn. 979; Is. 41:11, pozn. 1977; ďalej aj iné tvary, zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 702** Al. možno „za tvoju cestu“, ďalej obdobne.
- 703** Pozri Lev. 18:17, pozn. 558.
- 704** Al. „tvoju necudnou cestou“, ďalej obdobne.
- 705** Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 706** Pozri Num. 21:11, pozn. 797; Sud. 3:12, pozn. 182.
- 707** D. „od nebytia tvojho nasýtenia (al. „tvojej sýtosti“), ďalej obdobne.
- 708** D. „Kenáana“, tu a ďalej v takomto zmysle, porov. Jóba 41:6, pozn. 1834; Prís. 31:24, pozn. 1304.
- 709** D. „Čo“, ďalej obdobne.

- 710** Al. „chradnúce“, „nyjúce“, „ochabnuté“, tj. „neukojenou túžbou al. chtivosťou“.
- 711** Čosi iný tvar ako inde, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 712** Al. „v tvojom“¹⁴⁹, no tu je zmysel skôr ako v texte („ako vidno podľa tvojho“).
- 713** Al. „vo vysmievaní sa odmeňovaniu“, ďalej obdobne.
- 714** Pozri Is. 23:17, pozn. 1234.
- 715** Al. „ktorá, súc pod svojím mužom (tj. „podliehajú mu ako hlave“) si berie“.
- 716** Pozri Prís. 2:16, pozn. 133.
- 717** Al. „odmenu“, „mzdu“, nižšie „svoje odmeny“, „svoje mzdy“, dva navzájom príbuzné súznačné výrazy vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 718** Pozri Jób 6:22, pozn. 328, sloveso vyskytujúce sa v SZ len na týchto dvoch miestach, tu možno aj „podplácaš“, „najímaš“, Nesúvisí s „dar(y)“ tu vyššie.
- 719** D. „na prichádzanie k tebe“.
- 720** Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 721** V príčinnom zmysle, v pôvodine rozličné predložky.
- 722** Tj. „tvoje“.
- 723** Tu hádam v takomto zmysle („chlipné žiadostivosti“).
- 724** Valná väčšina známymi mi prekladov podáva toto miesto, možno podľa prekladu Vulgaty, v zmysle „zo všetkých strán smilniť (al. „na smilnenie“) s tebou“, no nazdám sa, že toto chápanie nie je celkom v súlade s obvyklým zmyslom predložkovej väzby, ktorá je tu v pôvodine použitá, ani rozlučujúceho prízvučného znamienka, označujúceho predošlé slovo. Preto som sa v súhlase s nemnohými, v podstate aj s LXX, rozhodol uprednostniť znenie, aké v texte podávam a ktoré zmyslu onej predložkovej väzby (vl. „v svojich smilných túžbach“, zmysel ako v texte, al. „súc pudená svojimi smilnými túžbami“) aj spomenutého prízvučného znamienka splna zodpovedá.
- 725** Výraz odvodený od dotyčného slovesa¹⁷⁹, vyskytujúci sa v SZ len tu a na konci verša.
- 726** Tj. azda „na zlievanie mosadzných modiel“, al. podľa iných, „vysypávanie (tj. „utrácanie“, „vydávanie“) svojich peňazí“, možno v zmysle „odmeňovania“ vyššie⁷¹⁴. No mnohé preklady tu uvádzajú znenie „vylievanie (potom hádam v zmysle „prejavovania“, „prekypovania“, „rozlievania“, tj. „rozhojňovania“) tvojej nečistoty al. necudnosti al. oplzlosti“ s odôvodnením, že slovo tu v texte preložené „mosadz“ značí aj „medenku“ a že teda zo sústavného smilnenia pochádza („vyplýva“) čosi odporné („slizké“, „jedovaté“) ako medenka z medi al. mosadze.
- 727** Al. „ktoré“, tj. „deti“.
- 728** Al. „milá“, „sladká“, pozri Žalm 104:34, pozn. 2272.
- 729** Al. „predo všetkých“, „naproti všetkým“, v. 36 a nižšie obdobne.
- 730** Tj. sťahy cudzoložnou ženou, ktorú popudený a žiarlivý manžel skrvaví.
- 731** Pozri napr. Sud. 6:28, pozn. 427, iné sloveso ako „strhnú“ tu vyššie⁵⁶⁵.
- 732** Pozri Exod. 12:6, pozn. 377.
- 733** Pozri Lev. 20:2, pozn. 654.
- 734** Pozri Lev. 20:2, pozn. 655.
- 735** Al., podľa iných, „prebodajú“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 736** D. „od neviestky“, tj. „od bytia neviestkou“.
- 737** Pozri Jós. 11:23, pozn. 452; ďalej aj iné tvary, zmysel ako tam v texte.
- 738** Tu iný tvar takéhoto zmyslu, pozri Žalm 112:10, pozn. 1930.
- 739** Al. „nepokoj“, „rozrušenie“, vl. „ma rozčuľovala“ atď., v texte opis vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom v pôvodine; ide o sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁵⁷⁹, tu, pravdaže, nie „od strachu“, ako v kap. 12:18.
- 740** Pozri Gen. 47:23, pozn. 1281.
- 741** Tvar slovesa, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁶⁴⁴ al. 645.
- 742** „zošklivivejš si svojho muža a svoje deti“. Ďalej obdobne.
- 743** D. „veľká“ al. „väčšia“, „menšia“, ďalej obdobne.
- 744** Tj. „dcérske mestá“, pozri Num. 21:25, pozn. 814.
- 745** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; preklad v texte je zvolený na základe predpokladu, že tento výraz je odvodený od slovesa „sa vytína“ u Jób 8:14 (vyskytujúceho sa v takomto význame taktiež len tam), v zmysle „odrezkom“, „čímsi useknutým al. odťatým“, tj. „nepatrným“, „bezvýznamným“. Iní tento výraz odvodzujú od iného významu toho istého slovesa, v akom sa vyskytuje tu v kap. 6:9 („sa znechuti“).
- 746** „to sa ti ako maličkosť znechutilo“.
- 747** Pozri Žalm 30:6, pozn. 867; Prís. 1:32, pozn. 100.
- 748** Tu, ako hádam z nasledovného vyplýva, v zmysle „lahostajnosti“, „bezcitnosti“.
- 749** Al. možno „uchopila“, ako prejav účasti al. súcitu.
- 750** Pozri Exod. 22:25, pozn. 772.
- 751** Pozri Exod. 23:6, pozn. 796.
- 752** Pozri Prís. 18:12, pozn. 823.
- 753** Pozri Gen. 6:11, pozn. 204.
- 754** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 755** Tj. „nad svoje sestry“, „viac od nich“, ďalej obdobne.
- 756** Pozri Žalm 4:2 a ďalej, pozn. 1011, odvodené od dotyčného slovesa⁷⁰¹ al. možno naopak.
- 757** Sloveso ako v Gen. 48:11, pozn. 1292; 1 Sam. 2:25, pozn. 145; Žalmu 106:30, pozn. 2339, 2340, tu zmysel ako v texte („vstúpila sťahy na miesto, ktoré jej sestrám ako obzvlášť ohavným hriešniciam prislúchalo“, „predišla al. predstihla ich“).
- 758** Tj. „miesto svojich sestier“.
- 759** Al., podľa iných, „priam ty svoju hanbu, ktorú si prisúdila svojim sestrám, nes za svoje“.
- 760** Iný tvar dotyčného slovesa⁶⁹³ so zmyslom ako v texte.
- 761** Al. „zmätená“, „sklamaná“, sloveso odvodené od dotyčného výrazu³⁴⁵ al. možno naopak, pozri Žalm 6:10, pozn. 166. Ďalej obdobne.
- 762** Pozri Jer. 30:18, pozn. 1325.
- 763** Pozri Jer. 48:47, pozn. 1812; tu v kap. 12:11 príbuzný a súznačný výraz, ako „zajatie“ u Jer. 48:46.
- 764** Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.

- 765** Al. „prvšiemu (al. „pôvodnému“) stavu“ pozri Is. 23:7, pozn. 1218, tu v takomto zmysle. V kap. 36:11 množné číslo v zmysle ako tam v texte.
- 766** Tj. „nebola považovaná za hodnú“.
- 767** Tu hádam v takomto zmysle, D. „nestávala sa zmienkou“ (tj. „predmetom zmienky“)³⁴⁸.
- 768** Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 398.
- 769** Al. „sa ti vysmieľajú“, ďalej obdobne, sloveso vyskytujúce sa v SZ len v tejto knihe.
- 770** Al. podľa LXX a Vulgaty aj niektorých novších prekladov, „ako v tomto čase (Vulgata, al. „teraz“, „dnes“, LXX a novšie preklady) na potupu (Vulgata a novšie preklady, al. „za potupy“, LXX)... ktoré ňa obchádzajú“ (LXX a Vulgata, al. „sa ti vysmieľajú“, „škodno-radosť z teba majú“, novšie preklady).
- 771** Al. podľa iných, „(56) a nebola v deň ... tvoja sestra Sodoma povestou (al. „ohováraním“, „klebetením“, tj. „predmetom povesti“ atď.) v твоich... (57)skôr... zo všetkých strán?“
- 772** Pozri Gen. 24:41, pozn. 626.
- 773** Al. „trvalú“, D. „zmluvu večnosti“, ďalej obdobne.
- 774** Vl. „k mladším“, zmysel ako v texte.
- 775** Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 776** D. „už otvárania (výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 29:21) úst“.
- 777** Pozri Exod. 29:33, 36, pozn. 1052.
- 778** Tu v zmysle „zaistení (al. podľa niektorých, „prijatí“, „dostaní“, tj. „pri zaistení mne“) zadostučnenia“.
- 779** Pozri Deut. 1:7, pozn. 23.
- 780** Tj. „silných pier v krídlach“, ako „perut“ v Žalme 55:6 a obdobne u Is. 40:31, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto troch miestach.
- 781** Tj. hádam „hustého“.
- 782** D. „orol, veľký krídlami⁹¹, dlhý letkou⁹¹, plný peria“. Ďalej obdobne.
- 783** Tu v takomto zmysle („pestrosť“, „pestré perie“).
- 784** Al. „vzal vrcholok“, ďalej obdobne, no nie ako „vrcholky“ nižšie⁶⁸⁹.
- 785** Al. možno „sadeníc“.
- 786** D. „v pole semena“.
- 787** Hebr. „cafcáfáh“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; zmysel, aký v texte podávam, uvádza väčšina známych mi prekladov podľa arabčiny; LXX ho preložili „epiblepomenon“, „na prezranie al. pozorovanie“, tj. azda „ako podívanie“, „na nápadnom mieste“, Vulgata „in superficie“, „na povrchu“, týchto významov sa v podstate pridŕžajú aj niektoré novšie preklady.
- 788** Tj. „do široka sa rozrastajúcou“, pozri Jer. 49:7, pozn. 1824, tu v takomto zmysle.
- 789** Al. „úponky“, „šlahúne“, ďalej obdobne, pozri Jer. 11:16, pozn. 804.
- 790** Tj. „k orlovi“, ďalej obdobne.
- 791** Tj. vari „jemu poddané al. podriadené“.
- 792** Pozri Jób 18:13, pozn. 853, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 793** Al. „letorasty“, „snietky“, „výhonky“, výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe.
- 794** Al. „vztiahla“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 795** Tu nie v nepriateľskom zmysle, al. „k“, no iná predložka ako vo v. 6.
- 796** Al. „upála svoje korene na neho“.
- 797** Al. „vystrela k nemu“, no iná predložka ako tu vyššie⁷⁹⁵ aj ako vo v. 6.
- 798** Mnohí podávajú toto miesto v zmysle „svoje vetvy, aby ju zavlázoval mimo (tj. „ďaleko od“) záhonov (al. „nad [tj. „lepšie než“) záhony“) jej výsadby“, no nazdám sa, že táto obmena prekladu nezodpovedá zmyslu prízvučných (rozdeľovacích) znamienok, ktoré sú v pôvodine použité.
- 799** Ako v Žalme 80:10, nie ako tu vo v. 6⁷⁹³.
- 800** Pozri Exod. 15:10, pozn. 514; Žalm 8:1, 9, pozn. 220. Tu vo v. 23 a ďalej príslušné prídavné meno.
- 801** Al. „daríť sa“, tu v takomto zmysle, pozri Jer. 5:28, pozn. 471.
- 802** D. „Či nemá niekto“⁴⁵⁶.
- 803** Pozri Žalm 2:3, pozn. 32; Jer. 2:20, pozn. 153, tu a ďalej v zmysle ako v texte.
- 804** Sloveso (hebr. „kásas“) nejasného významu, vyskytujúce sa v SZ len tu; preklad, ktorý v súhlase s mnohými v texte podávam, je hádam podľa Vulgaty („distringet“, tvar slovesa svojím významom „rozťahovať“, „rozplínať“, al. „zamestnávať“) sa sem nehodí, no v rukopisoch často zameňujúceho sloveso „destringo“, „strhujem“, „odtrhujem“, ktorého tvar „destringet“, „odtrhne al. bude odtrhávať“, je zrejme mienený tu). Nuž a keďže podobne znejúce sloveso „kácac“ značí „osekať“, „orezať“ (ako „utneš“ v Deut. 25:12, pozri aj Jer. 9:26, pozn. 713), prekládajú iní aj toto sloveso v tomto zmysle. No za zmienku stojí aj preklad LXX „sapésetai“, „nechá sa zhníť“.
- 805** Pozri Gen. 8:7, 14, pozn. 269, ďalej aj iné tvary so zmyslom ako v texte.
- 806** Pozri Gen. 8:11, pozn. 265.
- 807** Al. „pučania“, „vzchádzania“, „bujenia“, výraz odvodený od dotýčného slovesa⁶⁵³. V kap. 16:7 a ďalej zmysel ako v texte.
- 808** Al. „záahu“, al. možno len „dotyku“.
- 809** D. „vyschnutím“, „vysychaním“.
- 810** Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
- 811** Pozri Exod. 15:15, pozn. 527.
- 812** Tj. „ponížené“, „pokorné“, ďalej obdobne.
- 813** Al. „ostávanie“, „upevnenie“, D. „státie“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 814** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437; nesúvisí s „poslaním“ vyššie; ďalej obdobne.
- 815** D. „v Egypt o (al. „na“) danie mu koní a mnoha“.
- 816** Pozri Sud. 9:6, pozn. 538.
- 817** Tj. „ktorému zloženou al. vykonanou“, ďalej obdobne.
- 818** Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 819** Vl. „mnohým“, v. 7 a ďalej obdobne.
- 820** Výraz od dotýčného slovesa⁶¹² odvodený al. možno naopak.
- 821** Tu tvar trpného rodu v takomto zmysle.
- 822** Vl. „vysokého“, no nie ako „vysoký“ nižšie.
- 823** Pozri Prísł. 15:1; 25:15, pozn. 716.

- 824** Al. „vysoko čnejúci“, výraz vyskytujúci sa v tomto zmysle v SZ len tu.
- 825** Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
- 826** Sloveso, od nehož je dotýčny výraz⁶⁹⁶ odvodený, pozri Exod. 25:8, pozn. 863.
- 827** Pozri Gen. 7:14, pozn. 243.
- 828** D. „krídlo“, tj. „letúnstvo“, pozri Gen. 1:21; 7:14.
- 829** Sloveso odvodené od dotýčného výrazu⁸¹², al. možno naopak.
- 830** Al. „svieži“ („čerstvý“, pozri Gen. 30:37; Num. 6:3).
- 831** Al. „vypučanie“.
- 832** Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁸⁰⁵ al. možno naopak.
- 833** Al. „nezrelé“ (Jób 15:33).
- 834** Pozri Jer. 31:29n., pozn. 1421.
- 835** D. „ako“, ako vyššie.
- 836** Tj. „neúčastní sa modlárskeho obradov tam, spojených s hodovaním“. Ďalej obdobne.
- 837** Pozri Exod. 20:16, pozn. 668; Pies. 5:16, pozn. 34.
- 838** Tu vo vlastnom zmysle Lev. 12:5, pozn. 380.
- 839** Pozri Exod. 3:9, pozn. 106.
- 840** Al. „záruky“, v SZ len tu, čosi odlišný súznačný výraz je vo v. 12 a ďalej.
- 841** Al. možno „nikdy“, „nikoho“, D. „lúpežou“, „olupovaním“ (vv. 7, 16, kap. 22:29), „bezohľadne“, „nemilosrdne“, „kadekoho“, D. „lúpežami“, „olupovaniami“ (v. 12).
- 842** Pozri Lev. 6:4; 19:13, pozn. 171.
- 843** Pozri Deut. 23:19n., pozn. 859.
- 844** Pozri Lev. 25:36, pozn. 830.
- 845** Al. „verný“, „správny“, „spoľahlivý“, „spravodlivý“ (nie ako vo v. 9).
- 846** „rozsudok pravdy“ (al. „vernosti“ atď., ako vo v. 9), pozri Gen. 24:26, pozn. 622, 48, pozn. 630.
- 847** D. „žítím“, nie ako v kap. 3:19 a ďalej¹⁵⁰, (vv. 9, 17, 19, 21, 28) „smrťou“ (v. 13).
- 848** Keďže toto slovo („ach“) značí v hebrejčine aj „brata“, podávajú niektoré zo známych mi prekladov toto miesto v zmysle „bude bratovi páchať“, atď., iné ono slovo opomínajú a ešte iné ho chápu v zmysle obrazného výrazu pre „podobnosť“, porov. Prísľ. 18:9, takže uvádzajú znenie
- 849** „páchať brata (tj. „podobnú“) viac ako jednej“ al. „brata jednej“ („od jednej“).
- 850** Tj. „otec“.
- 851** Pozri Lev. 20:9, pozn. 663.
- 852** Tvar slovesa odvodeného od „zálohy“, al. možno naopak; dalo by sa vari povedať „zálohoval“, keby toto slovenské sloveso nemalo čosi iný významový odtieň. Inak „skladanie zálohov nebude požadovať“ (al. „ukladať“, „vynucovať“), pribuznosť výrazov možno naznačuje zosilnený zmysel („nikdy al. nijako al. od nikoho nebude...“).
- 853** Tj. vari „od ubližovania úbohému“, LXX a niektoré novšie preklady tu podávajú znenie „od bezprávia“, ako vo v. 7¹⁵⁰, Vulgata „od bezprávia úbohého“, tj. „voči úbohému“.
- 854** Tu D. „vydieraním“, „útlakom“.
- 855** Al. „utláčal“, pozri Lev. 6:2, 4; 19:13, pozn. 168, iné sloveso ako „utíkať“⁸³⁹.
- 856** Ako vo v. 12, no „lúpežou“ al. „olupovaním“ je tu v jednotnom čísle a je to výraz pribuzný a súznačný, ale nie presne ten istý ako tam.
- 857** Al. „umiera“, „speje k umieraniu“⁸⁵.
- 858** D. „spravodlivosť spravodlivého bude na ňom a zlovoľa zlovoľného bude na ňom“.
- 859** Tj. „na jeho škodu al. odsúdenie“.
- 860** Al. „vôbec“, D.⁸⁶¹ „obľubovaním“, „želaním“.
- 861** Pozri Deut. 25:7, pozn. 768; Jób 21:14, pozn. 444, tu (nie vždy ďalej) aj „si želám“.
- 862** Tj. „Či si neľubujem v“.
- 863** Tá istá predložka ako „v“ vyššie⁸⁶².
- 864** Tu v zmysle „spravodlivých činov al. skutkov“.
- 865** Vl. „preskúmaná“, „uvážaná“, „osvedčená“, „schválenia hodná“, ďalej obdobne, porov. 1 Sam. 2:3, pozn. 77.
- 866** Al. „pre“, v príčinnom zmysle, no iná predložka ako tu nižšie a vo v. 24 a i.¹⁴⁹
- 867** Pozri Jer. 7:29, pozn. 626.
- 868** Al. „o vládcov“, vl. „na vládcov“; tá istá predložková väzba je v obdobnom zmysle vo v. 4.
- 869** Pozri Gen. 49:9, pozn. 1330.
- 870** Pozri Gen. 49:9, pozn. 1329.
- 871** Pozri Sud. 14:5, pozn. 702; tu vo vv. 3 a 5n. obrazne značí „následníka trónu“.
- 872** Pozri Gen. 49:9, pozn. 1327.
- 873** Pozri Jób 9:31, pozn. 507; Žalm 7:15, pozn. 212.
- 874** Pozri 2 Kráľ. 19:28, pozn. 789.
- 875** Al. „sa zdržala očakávaním“, tj. „márnym“, pozri Gen. 8:12, pozn. 266, tu v takomto zmysle.
- 876** D. „jedno“, ďalej obdobne.
- 877** Pozri Is. 13:22, pozn. 813, hebr. „vajjéda almenótháu“, vl. „a spoznal ich⁶⁷ vdovy“; aj tu, podobne ako v citovanom mieste, považujú mnohí dotýčny výraz („almenótháu“, „ich⁶⁷ vdovy“), za dôsledok chyby opisovača a prekladajú valnou väčšinou „ich paláce“, ako tam, no Vulgata tu podáva preklad „didicit viduas facere“, „naučil sa robiť vdovy“, tj. zabíjaním ženatých mužov; znenie LXX je aj tu odchylné. Dôvod, prečo som sa aj na tomto mieste s nemnohými rozhodol pre preklad, ktorý podávam v texte, je ten istý ako ten, ktorý ohľadne miesta vyššie spomenutého uvádzam v citovanej poznámke k nemu.
- 878** Nesúvisí s predošlým „náplň“.
- 879** Pozri Jób 4:10, pozn. 151.
- 880** Al. možno „dali sa do neho“, no táto predložková väzba nevystihuje zmysel predložky, ktorá je použitá v pôvodine.
- 881** Pozri 1 Kráľ. 20:14, pozn. 923.
- 882** Pozri 1 Sam. 22:4, pozn. 834; Žalm 18:2, pozn. 506.
- 883** D. „v pevnosti“ (4. pád množ. čísla), preklad v texte je zvolený v záujme zreteľnosti.
- 884** D. „v podobnosti tvojej“, výraz (hebr. „bedámchá“), ktorého preklad v súhlase s niektorými v zmysle ako v texte podávam, je tu nejasného významu. Núka sa preklad „v tvojej krvi“, no ten, hoci sa ho niektorí priďržia (aj Vulgata, „in sanguine tuo“, preklad LXX je aj

- tu odchylný), nedáva v danej súvislosti zmyslu. Znenie, ktoré v texte v súhlase s mnohými uvádzam, je odvodené od slovesa „dámáh“, „byť podobný al. rovný“, pozri napr. Pies. 2:9; 7:7; Is. 1:9; 40:18, pozn. 47, 48, no toto sloveso má aj význam „odpočinúť“, „nadobudnúť klud“, pozri napr. Jer. 14:17, pozn. 485; Pl. 3:49, pozn. 214; takže niektorí dotýčenému výrazu tu pripisujú význam „v tvojom klude al. odpočinku“.
- 885** VL. „plodiacou“.
- 886** AL. možno „letorastnatou“, zmysel ako v texte, v SZ len tu sa vyskytujúce prídavné meno odvodené od dotyčného výrazu⁷⁹⁹.
- 887** AL. „mohutných“, ďalej obdobne.
- 888** VL. „dostali sa (al. „nastali“, „vznikli“) jej silné prúty“.
- 889** AL. „tyčí“, tj. „vetiev takej podoby“.
- 890** D. „prúty sily“ (al. „mohutnosti“), vo v. 12 „prúty jej sily“ atď. Ďalej obdobne.
- 891** Pozri Gen. 3:16, pozn. 112.
- 892** Iný výraz ako v kap. 17:10⁸⁰⁰.
- 893** D. „nad“, tu zmysel ako v texte.
- 894** AL. „husto spletenými vetvami“, hebr. „avóthím“, množné číslo podstatného mena „avóth“, odvodeného od slovesa „ávath“, ktoré sa v SZ vyskytuje len u Mich. 7:3 v tvare značiacom „splietať“, „skrúcať“, „zvinovať“. Dotyčný výraz tiež značí „povrazy“ („čosi spletené“) tu v kap. 3:25 a 4:8 a obdobne inde v SZ, no niektorí ho odvodzujú od slova „áv“, „mrak“, „oblak“, pozri napr. Sud. 5:4, Is. 5:6 a mnoho iných miest, a prekladajú tu v zmysle „vysoko medzi oblakmi“. Kap. 31:3 a ďalej obdobne.
- 895** VL. „videnou“, „sa ukázala“.
- 896** Pozri Jer. 1:10, pozn. 34, trpný tvar, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 897** Tj. azda „mnohý z nich“, al. „ich“⁶⁷.
- 898** AL. „sucha“ (Jer. 50:12 a i.), no nesúvisí s „vysušil“ a „vyschlí“ vo v. 12⁸⁰⁵.
- 899** Pozri Num. 16:5, pozn. 627, tu tá istá predložková väzba. Iné sloveso ako tu v kap. 18:23, 32⁸⁶¹.
- 900** Tj. „k prísaha“.
- 901** Ako v Num. 10:33; tu možno aj „vyhladol“.
- 902** Pozri Exod. 33:3, pozn. 1152.
- 903** Tvar trpného rodu („aby nebolo zneuctievané“). Ďalej obdobne.
- 904** Nesúvisí s predošlým „vyviedol“⁵³, ďalej obdobne.
- 905** VL. „dal som im poznať“, „dal som im na vedomie“, opis v texte uchováva v preklade väzbu so 4. pádom, aká je v pôvodine.
- 906** D. „ktoré keď bude človek vykonávať, bude nimi žiť“.
- 907** D. „na bytie“.
- 908** Pozri Is. 7:16, pozn. 455; Jer. 2:37, pozn. 229.
- 909** Pozri Gen. 45:20, pozn. 1243.
- 910** D. „ľútosť od (tj. „takže som sa odvrátil od“) zahubení ich“.
- 911** Sloveso ako „posväcujúci“ vo v. 12, tu a ďalej v zmysle ako v texte.
- 912** Tj. „dopustil som na nich“, totiž
- 913** „ustanovenia a predpisy národov, medzi ktoré som ich zahrnul“.
- 914** Tj. „ohňom“, porov. kap. 16:20⁶⁸¹.
- 915** Pozri Exod. 13:2, pozn. 437.
- 916** Pozri 1 Sam. 5:6, pozn. 277; tu tiež „plnil hrôzou“.
- 917** Pozri Num. 15:30, pozn. 602.
- 918** Prídavné meno znejúce rovnako a majúce obdobný význam ako dotýčené⁸⁹⁴ meno podstatné, súc odvodené od toho istého slovesa. Vyskytuje sa v SZ okrem tohto miesta a kap. 6:13 ešte len v Lev. 23:40 a u Nech. 8:15.
- 919** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁴¹², pozri Prísl. 12:16, pozn. 620, tu zmysel ako v texte („podnet k podráždenosti“).
- 920** Jednotné číslo azda v zmysle „svojho prinášania obetných darov“.
- 921** Pozri Lev. 1:2, pozn. 4.
- 922** Pozri Gen. 35:14, pozn. 942 a 943.
- 923** AL. „povedalo sa“⁴⁵⁶.
- 924** Pozri 1 Par. 21:24, pozn. 151.
- 925** AL. možno „pri svojich zahnojenostiach“, no iná predložka ako „pri“ vyššie.
- 926** AL. „nikdy“, D. „bytím“.
- 927** AL. „nesmie“⁹³ byť“.
- 928** Pozri Gen. 10:5, pozn. 312.
- 929** Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 930** Ako „žezla“ v kap. 19:11, tu jednotné číslo.
- 931** Pozri Lev. 27:32, pozn. 969.
- 932** AL. „záväzok“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 933** Pozri 1 Par. 7:40, pozn. 220, tu zmysel ako v texte.
- 934** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁵⁹⁶, pozri Gen. 17:8, pozn. 446.
- 935** Pozri Gen. 29:15 a ďalej, pozn. 743; ďalej aj iné tvary, iné sloveso ako vo v. 32⁹²⁹.
- 936** Pozri Exod. 20:5, pozn. 661.
- 937** Tj. „v posledných dňoch“.
- 938** VL. „ak vás nebude obracajúcich“.
- 939** Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 940** Väčšina známych mi prekladov podáva toto miesto v podstate v zmysle „obsluhujte, aj potom (potom vari v zmysle „aj naďalej“), ak nechcete... ku mne, ale moje sväté meno... zneuctievať nesmiete“, no uprednostnil som v zhode s niekoľkými málo inými, v podstate aj so slovenským prekladom prof. Roháčka, znenie, aké v texte podávam, ktoré podľa môjho súdu dáva neporovnateľne lepší zmysel.
- 941** AL. možno „v mojom svätom pohorí“, ako nižšie.
- 942** Pozri Lev. 1:4, pozn. 11.
- 943** V pôvodine slovná hra: „báárec“, „v zemi“, „ercém“, „budem ich blahovoľne prijímať“.
- 944** Tu možno aj v zmysle „želať si“, „mať záujem al. stáť o“.
- 945** Pozri Exod. 29:27, pozn. 1049.
- 946** Pozri Lev. 2:12, pozn. 77.
- 947** Pozri 2 Par. 24:6, 9, pozn. 834.
- 948** AL. „medzi“.
- 949** Tá istá predložka ako „na“ vyššie.
- 950** Tu v hebrejskom texte začína kap. 21.
- 951** Tj. „smerom“.
- 952** Pozri Exod. 26:18, pozn. 915.

953 Al. „prorokuj“, no nie ako nižšie; vl. „kvapkaj“, „skrápaj“, tj. „slovom“, porov. Jób 29:22, kde je v obdobnom zmysle použitý iný tvar toho istého slovesa; tu a ďalej zmysel ako v texte.

954 Al. „k“.

955 Pozri Jób 37:17, pozn. 1650; al. „proti juhu“, pozri Deut. 33:23, pozn. 1274; Kaz. 1:6, pozn. 14, iný výraz ako tu vyššie⁹⁵².

956 D. „poľa juhu“ (v. 46), „lesu juhu“ (v. 47), ešte iný výraz¹⁸⁰⁸.

957 Pozri Jer. 2:15, pozn. 134.

958 Al. „plamenný plápol“, D. „plameň plápolu“, „plápol plameňa“.

959 Al. „ožehnúť“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.

960 Tj. „skladateľom“, „tvorcom“, „pôvodcom“, no súvisí s nasledovným „hádankám“.

961 Tj. „nehovorí v samých hádankách“, dotýčný výraz⁵²² ako aj predošlý slovesný tvar⁵²⁸ tu v tomto zmysle. Znenie v texte je pokusom o uchovanie príbuznosti výrazov, aká je v pôvodine, aj v preklade.

962 Al. možno „pretože som sa rozhodol (al. „si zaumienil“) z teba“.

963 Al. „bude... tasený“, tvar toho istého slovesa ako „tasiť“ vo v. 3 a obdobne vo v. 5. V kap. 37:1 zmysel ako tam v texte.

964 Al. „drvením“, pozri Jer. 17:18, pozn. 1035.

965 Tj. „ako by sa ti mali (al. „takže sa ti budú“) boky lámať al. drviť“.

966 Al. „trpkosťou“, „úzkostlivosťou“, „zármuťkom“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.

967 Ako „roztápalo sa“ v Exod. 16:21, pozn. 572; pozri Žalm 22:14, pozn. 684

968 Al. „otupí sa“, pozri Lev. 13:39, pozn. 424; 1 Sam. 3:2, pozn. 189, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.

969 Al. „uskutoční sa“, „splní sa“.

970 Al. „uhladený“, pozri Is. 18:2, 7, pozn. 1000. V kap. 29:18 zmysel ako v texte.

971 Al. „rozsiahleho“, „bolestného“, „ťažkého“.

972 Al. „zabíjania“ (nie ako „zabíjajúceho“ vo v. 11), toto sloveso sa používa najmä o zabíjaní jatočných zvierat, pozri napr. Exod. 22:1, tu D. „za účelom porážania porážkou“, pozri Prísł. 7:22, pozn. 394, výraz od tohto slovesa odvodený (aj tu vo v. 15 a ďalej).

973 Tu a ďalej v takomto zmysle, pozri Deut. 32:41, pozn. 1208.

974 Pozri Is. 61:10, pozn. 2542.

975 Tj. hádam „Júdu“, porov. Exod. 4:22n., al. „kráľa Júdu“, porov. 1 Par. 28:6.

976 Tj. „všetkým, čo je z dreva“ (čokoľvek sa proti nemu mohlo postaviť, bolo bezmocné, stáby len z dreva), al. možno „všetkými stromami“, porov. kap. 20:47.

977 Tieto posledné slová 10. verša sú vzhľadom na textovú súvislosť veľmi ťažko zrozumiteľné a prekladajú sa mnohými rozmanitými spôsobmi, mnohí nadto považujú dochovaný hebrejský text na tomto mieste za porušený a navrhujú rozličné úpravy; od výčtu rôznych známych mi obmien prekladu tu upúšťam v presvedčení, že znenie, ktoré v zhode s nemohými

v texte podávam, dáva bez akýchkoľvek úprav zo všetkých známych mi prekladov najlepší a do textovej súvislosti najlepšie zapadajúci zmysel.

978 Pozri Žalm 89:44, pozn. 2089, tu zmysel ako v texte.

979 Pozri Gen. 24:2, pozn. 601.

980 Pozri Jer. 31:19, pozn. 1405, tu iná predložková väzba, tiež

981 „do stehna“, vo v. 14 a ďalej tá istá predložka v obdobnom zmysle.

982 Tj. „žezla“.

983 Tj. „jeho činnosť al. pôsobenie“.

984 Pozri Exod. 26:9, pozn. 907, tu zmysel ako v texte.

985 Tj. „ktorý ich zabil“, ďalej obdobne.

986 Tieto slová niektorí chápú v hromadnom zmysle („veľkých zabitých“), možno vzhľadom na to, že nasledovné sloveso sa poíj so zámenom množného čísla, ktoré sa, pravda, rovnako dobre dá vzťahovať aj na predošlé „zabitých“.

987 Tj. „meč“.

988 Al. „chvenia“, pozri Žalm 46:6, pozn. 1257, iné sloveso ak tu vo v. 7⁹⁶⁷.

989 Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu, podľa iných „hrozbu“, „hrot“, „ostrie“, „vírenie“, tj. azda „šermovanie“, „mávanie“, „švihanie“.

990 Nesúvisí s „blyšťanie sa“ vyššie⁹⁸⁹.

991 Al. „vytásený“ (nesúvisí s „tasiť“ vo v. 3 a „vytasil“ vo v. 5 vyššie), výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.

992 Tj. „Rozhodni al. uznas sa“, al. možno „vyber si ako jednu z možností“, hebr. „hitheachadi“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu, odvodené od číslovky „echád“, „jeden“, a v tejto súvislosti nie celkom jasného významu; niektorí ho chápú v zmysle „zober sa“, tj. „spoj („zjednot“) svoje sily“. Ide tu, pravda, o rečnícke oslovenie „meča“ (porov. kap. 14:17), lebo tento a ďalšie slovesné tvary v tejto vete sú ženského rodu, ako „cherev“, „meč“.

993 Tj. „tvoje ostrie“.

994 Al. „určená“, „zameraná“, no nesúvisí s „usmerni sa“ tu vyššie¹⁶⁶ ani so „zameriam“ vo v. 15¹²⁴.

995 Sloveso ako „stvoril“ v Gen. 1:1 a obdobne ďalej, tu a ďalej iný tvar, zmysel ako v texte; tu podľa iných „vyrež“, „vytesaj“, obdobne v kap. 23:47, tam jednoznačne.

996 D. „ruku“.

997 Al. možno tu a vo v. 22 „križovatku“.

998 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.

999 Pozri Num. 13:28, pozn. 487; Deut. 1:28, pozn. 81.

1000 D. „na matky cesty“, zmysel ako v texte.

1001 Tj. na losovanie: v osudi dva šipy, jeden označený menom Jerúsálema a druhý menom Rabby; po potrazení jeden vytiahol ako lós¹⁰⁰⁵.

1002 Obdobne ako v Sud. 1:1, pozn. 3, okrem poznámky o LXX.

1003 Pozri Gen. 31:19, pozn. 815.

1004 Tj. v pečeni obetovaných zvierat na veštenie z nej.

1005 Tu v takomto zmysle¹⁰⁰¹.

- 1006** Ako „Drvením“ v Žalme 42:10, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach; tu hádam zmysel ako v texte.
- 1007** Pozri Jób 39:25, pozn. 1785; Lev. 23:24, pozn. 746; Num. 10:5, pozn. 361.
- 1008** Tj. „obyvateľom Jerúsalema“.
- 1009** Tj. „Bávelcom“.
- 1010** Tj. „ťažko“, „závažne“.
- 1011** Tj. toto ich zmyšľanie al. správanie; al., podľa iných, „kráľ Bávela“, tj. tým, že dobyje mesto a odvedie ich do zajatia, no pozri v. 24.
- 1012** Tvar trpného rodu („aby boli polapení“).
- 1013** Al. „ste prišli na pamäť“, D. „pre vaše pripomenutie sa“ (tu proti začiatku vety tvar trpného rodu), „pre vaše prídanie na pamäť“.
- 1014** Prídavné meno odvodené od dotyčného slovesa³⁵⁷, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 1015** Tj. azda „konečnej“, „ktorá musí skončiť“.
- 1016** Pozri Exod. 28:37.
- 1017** Tj. „pozdvihnutím z hlavy“, ďalej obdobne.
- 1018** Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
- 1019** Tj. „toto, čo je, už nebude tým al. také“.
- 1020** Al. „rozvratom“, „troskami“⁶⁸, „zrúcaninou“, v tomto zmysle v SZ len tu.
- 1021** Tj. azda „kráľovstvo Júdu“.
- 1022** Tj. „od nich“, „ktorého sa oni dopúšťajú“.
- 1023** Pozri Žalm 37:14, pozn. 1048; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 1024** Zvyšok kapitoly je oslovením „Rabby (al. možno „kráľovstva“, v hebrejčine taktiež ženského rodu) detí Ammóna“.
- 1025** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, v kap. 16:3 a tu v množnom čísle (možno v zmysle „tvojich koreňov“) a 29:14.
- 1026** Pozri Žalm 102:10, pozn. 2208.
- 1027** Al. „dúchať“, inak „ohňom... budem na teba fúkať“ (al. „prskáť“, „sa oborovať“).
- 1028** Al. „besných“, „zverských“, tu v takomto zmysle.
- 1029** Pozri Exod. 38:23, pozn. 970; 2 Par. 24:12, pozn. 847, tu v takomto zmysle.
- 1030** „kujúcich záhuby“.
- 1031** Tj. „v svojom strede preliatou“, ďalej obdobne.
- 1032** Al. „pohanu“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od dotyčného slovesa⁷¹⁹; príbuzný výraz je „pohanou“ v Žalme 44:13 a 79:4 a obdobne u Jer. 20:8.
- 1033** Pozri 2 Kráľ. 2:23, pozn. 96, kde je to isté sloveso ako tu.
- 1034** Al. „nepokojom“, „neprijemnosťou“, tu v takomto zmysle.
- 1035** D. „svojho ramena“, zmysel ako v texte.
- 1036** Al. „vydieraním“, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁵⁵.
- 1037** Al. „utrhači“, „klebetníci“, vl. „ľudia“⁴³³ ohovárania atď., pozri Lev. 19:16, pozn. 605; Prísľ. 11:13, pozn. 562; Jer. 6:28, pozn. 571.
- 1038** Ako „za účelom“ vo v. 6, tu hádam v takomto zmysle.
- 1039** Tj. „v tebe sú takí, ktorí“.
- 1040** Al. „znásilňujú“, ďalej obdobne, sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁷⁵⁰; pozri Gen. 34:2, pozn. 427 a 901.
- 1041** Tj. „vykorisťuješ“, al. možno „ukracuješ“, ďalej obdobne, pozri Jób 27:8, pozn. 291; Jer. 6:13, pozn. 522.
- 1042** Prejav rozhorčenia al. odporu.
- 1043** Al. „prospechárstva“, „chamtivosti“, „žiadostivosti nespravodlivého zisku“, výraz odvodený od dotyčného slovesa¹⁰⁴¹.
- 1044** D. „ktoré sú“, možno v zmysle „nad spúšťami tvojej krvi, ktoré sú“. Tak sa možno dá chápať preklad LXX, kde je aj predošlé „krvou“ v množnom čísle, no pozri aj kap. 9:9 a ďalej⁴⁴²; tohto poslednejšieho zmyslu sa pridriavajú mnohé novšie preklady, ktoré tu proti v. 4 uvádzajú znenie „nad tvojim prelievaním krvi“.
- 1045** Al. „nakládať“, „zaobchádzať“, al. možno „dňom, ktorými sa ťa ja chystám postihnúť“.
- 1046** Pozri Num. 14:33, pozn. 567; Is. 33:1, pozn. 933, sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁶³⁰, tu (nie ďalej) je preklad zvolený vzhľadom na predložkovú väzbu, ktorá je tu použitá.
- 1047** Hebr. „venichalt bách“, no niektorí tu navrhujú s LXX čítať „venichaltí (tvar slovesa „náchal“, „mať dedičstvo al. vlastníctvo“²⁰⁷⁹, iného ako je tu vyššie citované) bách“, čo LXX preložili „a ujmem sa v tebe dedičstva“ („kai katakléronomésō en soi“); podobne Vulgata („a budem ťa vlastníť“, „a prívlastní si ťa“, „et possidebo te“). Tento zmysel uprednostňujú aj niektoré novšie preklady.
- 1048** Tj. „odpadom pri prečisťovaní drahých kovov“, nie v zmysle „zrúcaniny“; týka sa len takto označených miest.
- 1049** Al. „ste“, D. „Pre stanie sa (al. „bytie“) vás všetkých“.
- 1050** Tj. „ako sa zhromažďuje striebro a... cín“.
- 1051** Pozri Jer. 1:13, pozn. 44, tvar iného slovesa ako tu v kap. 21:31¹⁰²⁷.
- 1052** Vl. „zlievaniu“, „rozlievaniu“, ďalej obdobne, sloveso ako „sa vylievajú“ u Jób 3:24, „nevlieval“ tamže 10:10, nesúvisí s „taviacej pece“ tu vyššie. Iné sloveso ako „vylial“ tu vo v. 22 a i.
- 1053** Pozri Is. 28:2, pozn. 418, tu zmysel ako v texte („vsypať do taviacej pece“).
- 1054** Al. „pozbieľať“, „pozhladávať“, sloveso ako „nahromadil“ u Kaz. 2:8, „hromadenie“ tamže 3:5, tu zosilnený tvar, ako „zhromažďuje“ v Žalme 147:2, nie ako „zhromažďovaním“ a „zhromaždiť“ tu vo v. 20 a i.
- 1055** Od dotyčného slovesa¹⁰⁵² odvodené podstatné meno, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 1056** Tj. „mestu krvi“ (v. 2), al. možno „jej“, tj. „zemi Izraela“.
- 1057** D. „ona“.
- 1058** Tvar slovesa, ktorého iným tvarom je „pôsobcovia lejaka“ u Jer. 14:22 a ktoré sa v SZ nevyskytuje nikde inde.
- 1059** Pozri Žalm 22:13, pozn. 670; Jer. 2:15, pozn. 130, sloveso, od ktorého je dotyčný výraz⁸⁷⁹ odvodený.
- 1060** Pozri Prísľ. 15:6, pozn. 723.

- 1061** Pozri Jer. 20:5, pozn. 1106.
- 1062** Tj. „násilne prekrúcajú“, „násilne bránia jeho plneniu“.
- 1063** Nesúvisí so „sväté“ a „svätým“.
- 1064** D. „za účelom vysávania vysávaním“¹⁰⁴³.
- 1065** D. „v ne-práve“^{149 216}.
- 1066** AL. možno „schopného“.
- 1067** Sloveso, ktorého tvary sú v SZ ešte len v Lev. 22:24 („popučené“) a v 1 Sam. 26:7 („vtlačená“); tu zmysel ako v texte.
- 1068** Zosilnený tvar dotýčného slovesa¹⁵¹, vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 8.
- 1069** Ako „prsia“ v PrísL. 5:19, výraz vyskytujúci sa v SZ len ešte tu vo vv. 8 a 21.
- 1070** Hebr. „Oholáh“, tj. „nej stan“.
- 1071** Hebr. „Oholiváh“, tj. „v nej je môj stan“.
- 1072** Tj. „súc pod Mojou právomocou“.
- 1073** AL. „zmyselnou žiadostivosťou“, „chlipnosťou“.
- 1074** Pozri Exod. 26:1, pozn. 849.
- 1075** Pozri Ezr. 9:2, pozn. 336, bez dodatku o vedúcich júdskej obce.
- 1076** AL. „milí“, vl. „žiadúcní“, pozri Is. 2:16 a ďalej, pozn. 187, D. „šuhaji-prijemnosť“ (atď.), pozri tamže kap. 32:12, pozn. 1662.
- 1077** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378; tu v kap. 27:14 zmysel ako tam v texte.
- 1078** Sloveso, ktorého tvarom je „jazdec“ v Gen. 49:17; nesúvisí s predošlým „rajtári“.
- 1079** Pozri Gen. 23: 6, pozn. 590.
- 1080** AL. možno „povestnou“, D. „menom“, porov. kap. 16:14n.⁶⁷¹
- 1081** AL. „zmyselnú túžbu“, „chlipnosť“, výraz odvodený od dotýčného slovesa¹⁰⁷⁷, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1082** VL. „Oholiváh“, skazila svoju žiadostivosť horšie“.
- 1083** AL. „dokonale“, „náderne“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v kap. 38:4.
- 1084** Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 1085** Pozri Jer. 22:14, pozn. 117.
- 1086** Nesouvisí s predošlým „opásaných“.
- 1087** AL. „splývajúcimi“, „vlajúcimi“, tu v takomto zmysle.
- 1088** AL. „turbanmi“ (no nie ako v kap. 21:26¹⁰¹⁸), al. vôbec „pokryvkami hláv“, al., podľa niektorých, „chocholmi“ (na prílbach), výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1089** D. „bokoch, previsnutých (atď.) svojimi čiapkami“ (al. „na svojich čiapkach“)⁹¹, zmysel ako v texte.
- 1090** Pozri Exod. 14:7, pozn. 463.
- 1091** Pozri Jer. 6:8, pozn. 505.
- 1092** Tj. vari „dala sa otvorene páchať“.
- 1093** AL. „Egypta“, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovné „ich“. V. 27 obdobne.
- 1094** Ako „súložnice“ v Gen. 25:6 a na mnohých iných miestach, tu výnimočne značí osoby mužského rodu v obdobnom zmysle.
- 1095** Pozri Lev. 15:2n., pozn. 481.
- 1096** Tj. „výtok al. výron semena“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1097** Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz⁴¹⁹, tu a ďalej v zmysle ako v texte, pozri Exod. 3:16, pozn. 117.
- 1098** D. „za účelom prsníkov“, „pre prsníky“, znenie, v ktorom nenachádzam jasného zmyslu, hoci ho tak a podobne mnohí prekladajú; preklad, ktorý v texte podávam, sa, dúfam, aspoň do istej miery približuje významu dotýčnej predložky („lemaan“). Niektorí, vidiac tu chybu opisovača, navrhujú miesto nej čítať „lemaech“ al. „limeoch“, „pri ohmatávaní“¹⁰⁶⁷, takže zmysel by potom bol „pri ohmatávaní prsníkov“. Aj tohto znenia sa niektoré preklady v podstate pridrižujú.
- 1099** Pozri Is. 10:26, pozn. 666.
- 1100** Pozri Jer. 50:21, pozn. 1896.
- 1101** Mená národov poddaných babylónskej ríši.
- 1102** AL. „chýrni“, „rozhlášení“, vl. „povolani“, tu v takomto zmysle.
- 1103** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu. Podľa iných „výzbrojou“, potom, pravda,
- 1104** „výzbrojou, vozmí“.
- 1105** Pozri Exod. 14:6n., pozn. 462.
- 1106** Tu vari v takomto zmysle; pozri Žalm 83:13, pozn. 1995; Is. 17:13, pozn. 992; tento význam dotýčného výrazu (hebr. galgal“) tu podľa môjho súdu veľmi dobre zapadá do textovej súvislosti (doplnia pojem „rachotenía vozov“ ešte aj „vírením prachu“), hoci ho v niektorom zo známych mi prekladov na tomto mieste nenachádzam. Podľa niektorých ide o voľajáký bližšie neurčený druh vozidla; tak tento výraz pochopil prof. Roháček („s kárami“); inak sa vo väčšine známych mi prekladov podáva jednoducho v zmysle „kolesá“ („s kolesami“⁶⁷), tak v podstate aj v LXX („trochoi“) a vo Vulgate („rota“). Možno sa aj týmto myslí akýsi druh vozidla.
- 1107** Pozri Gen. 25:8, pozn. 644; al. možno „národnosti“⁸⁶. Ďalej obdobne.
- 1108** Iná predložka ako vo v. 24¹⁶², no tu v podstate súznačná.
- 1109** Tj. „urežávať“.
- 1110** Pozri Num. 23:10, pozn. 885; tu zmysel ako v texte („tvoj posledný zvyšok“), al. „tvoje potomstvo“, porov. Žalm 37:38, pozn. 1075.
- 1111** Tu, pravdaže, v zmysle „pochádzajúce al. ktoré si si priniesla zo“.
- 1112** Pozri Deut. 28:33, pozn. 996.
- 1113** Nie ako „za“ nižšie v tomto verši¹¹⁵.
- 1114** AL. „pre tvoje chodenie“, ako „pre piatic“ v Gen. 18:28, „v dôsledku tvojho chodenia“.
- 1115** Tj. „nasledovanie ich príkladu“, „dávanie sa nimi zvädzať“.
- 1116** AL. „rozsiahlejš“, vl. „širokej“.
- 1117** AL. „vysmech“ (Jób 34:7, pozn. 1509; Žalm 44:13, pozn. 1213, no nesúvisí so „smiech“ vyššie); tj. škodoradostný zo strany okolia. No drvivá väčšina známych mi prekladov, aj Vulgata, tu uvádza znenie „budeš na smiech“ atď., napriek tomu, že v pôvodine je slovesný tvar 3. osoby (ženského rodu, al. 2. osoby rodu mužského, no tento význam sa tu, pravda, nedá predpokladať), ktorý oveľa lepšie zapadá do súvislosti vetnej skladby; uprednostnil som teda v súhlase s niekoľkými málo inými, aj s LXX, doslovný preklad s nepatrným doplnením, ktorý v texte podávam.

- 1118** Al. možno „bohatej“, „hojnej“, vl. „objemnosti“, „rozsiahlosti“ (nesúvisí s „obsahu“ nižšie), „šírky“, zmysel ako v texte; výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1119** Pozri Jóba 28:25, pozn. 1287; Is. 40:12, pozn. 1920, tu tvar dotyčného slovesa.
- 1120** Pozri Žalm 107:39, pozn. 2372; Jer. 20:18, pozn. 668.
- 1121** Pozri Is. 5:9, pozn. 325; Jer. 8:21, pozn. 133.
- 1122** Slová „hrózy“ a „spúšte“ sú v hebrejčine príbuzné („šammáh“, „šemámáh“).
- 1123** Pozri Is. 51:17, pozn. 2280; al. „vysfkaš“, pozri Žalm 75:8.
- 1124** Pozri Num. 24:8, pozn. 918, al., podľa iných, „ohlo-dávať“, vl. azda „olizovať“.
- 1125** Tj. „dôsledky svojej necudnosti a svojich smilstiev“, „odplatu za ne“.
- 1126** Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 1127** D. „v onen“, zmysel ako v texte.
- 1128** Tu v zmysle objasnenom nasledovným „aby prišli“, inak „k mužom“, no nie tá istá predložka ako „k“ tu nižšie, hoci významom jej blízka. Netýka sa slov „pre ktorých“ nižšie v tomto verši.
- 1129** Vl. „majúci“⁹³ prísť, D. „prichádzajúci“, tu v takomto zmysle.
- 1130** Tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu.
- 1131** Al. „slávnú“ (Žalm 45:13, pozn. 1256), „nádhernú“, „cennú“ (Sud. 18:21, pozn. 845).
- 1132** Pozri Est. 7:8, pozn. 31.
- 1133** Vl. „na pohovku slávy“ (al. „nádhery“, „cennosti“).
- 1134** Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 1135** Sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.
- 1136** Pozri 1 Par. 4:40, pozn. 119.
- 1137** Tj. „z davu“, no nie ako „davu“ vyššie³⁷.
- 1138** Al., podľa čítaného textu, „Seváim“, pozri Is. 45:14, pozn. 155.
- 1139** Tj. tých dvoch sestier.
- 1140** Pozri Gen. 18:12, pozn. 475, tu odvodené prídavné meno, ako „opotrebované“ v Jós. 9:4n.
- 1141** Al., podľa čítaného textu, „Budú“.
- 1142** Tj. snad „necudne“, „nehanebne“, „ohavne“.
- 1143** Podľa niektorých rukopisov a starých prekladov „vchádzali“, „vošli“.
- 1144** Al. „ako vchádzaním“, tj. „ako sa vchádza“. V. 48 obdobne.
- 1145** Pozri Jós. 2:1, pozn. 54.
- 1146** Pozri Deut. 28:25, pozn. 981.
- 1147** Pozri Jer. 6:8, pozn. 145, tu obzvláštny len tu sa v SZ vyskytujúci trpný tvar.
- 1148** D. „kosť tohto dňa“, ďalej obdobne, porov. napr. Exod. 24:10, pozn. 840.
- 1149** Sloveso ako „ťažko spočinulo“ v Žalme 88:7, no tu spojené s predložkou inou, ale podobného významu.
- 1150** Al. „diely“ (Exod. 29:17, pozn. 1035), ďalej obdobne.
- 1151** Tj. „kusy al. diely toho, čo sa v ňom má variť“ (vo v. 6 „sa uvarilo“), totiž „mäsa“ a „kostí“.
- 1152** Pozri Gen. 24:2, pozn. 601; Exod. 28:42, pozn. 1014.
- 1153** Al. možno „lopatku“, pozri Jóba 31:22, pozn. 1395. V kap. 12:6 atď. zmysel ako v texte.
- 1154** Tj. „vybranými al. výberovými kosťmi“, ďalej obdobne.
- 1155** Tj. vari „na varenie tých kostí“.
- 1156** D. „nechaj vrieť ich vrenie“⁷.
- 1157** Al. „špina“, „kalná“ (al. „špinavá“) pena“ (al. „usadenina“), al., podľa niektorých „pripálenie“; podľa mnohých iných „hrdza“, no to je, aspoň podľa môjho súdu, v tejto súvislosti sotva správne, keďže ide o „kotel“ z „mosadze“ (v. 11).
- 1158** Al. možno „Vyprázdňuj ho“.
- 1159** Tu sa od „kotla“, ktorý je obrazom „mesta“, prechádza k „mestu“ ním zobrazenému; koncom v. 9 sa prechádza späť ku „kotle“ a vo vv. 12–14 sa opäť hovorí o „meste“. No „mesto“ je, zdá sa, sfaby v pozadí mysle aj tam, kde sa hovorí o „kotle“, lebo od v. 4 sú zámenné prípony týkajúce sa „kotla“ ženského rodu¹⁶³, hoci „kotel“ je aj v hebrejčine rodu mužského.
- 1160** Tj., aby jednotlivci, na ktorých by padol lós, boli ušetrení.
- 1161** Pozri Nech. 4:13, pozn. 176.
- 1162** Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 1163** D. „na ňu“ („aby na nej bolo prikrytie prachom“).
- 1164** Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 1165** Al. možno „na vystupňovanie“.
- 1166** Al. „citeľné“, „kruté“, ďalej obdobne.
- 1167** D. „na vypočtenie sa pomstou“. Ďalej obdobne.
- 1168** Tu, pravda, proti v. 7¹⁰³², „jeho vlastnú“.
- 1169** Tvar trpného rodu („aby nebola zakrytá“).
- 1170** Pozri Is. 30:33, pozn. 1620, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach, no súvisí s „hrbu dreva“ tu vo v. 5, výrazom v podstate súznačným.
- 1171** Vl. „rozmnožiť“, „rozhojní“.
- 1172** Sloveso ako v Gen. 31:36, pozn. 831, „rozpaluje“ u Is. 5:11.
- 1173** Al. „dovariť“, „dopieť“.
- 1174** Sloveso (hebr. „rakach“) ako v Exod. 30:33, pozn. 1093, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu, kde je jeho význam nejasný.
- 1175** Al. „miešaninou“, hebr. „merkácháh“, vyskytujúceho sa v SZ okrem tohto miesta len ešte u Jóba 41:31, pozn. 1880. Preto sa toto miesto v známych ni prekladoch podáva veľmi mnohými rozmanitými spôsobmi („okoreniť korením“, „zamiešať omáčkou“, „vyvariť al. zahustiť omáčku al. štavu al. polievku“, „vyliať polievku“, „premiešať naskrze“, a i., LXX „elattóho zómos“, „nech ubudne polievky“, Vulgata „et coquetur universa compositio“, „a celá zmes [vl. „zostava“, „zloženie“] sa uvari“ [al. „povari“, „prevariť“]).
- 1176** Tj. „na ktorom predtým stál“.
- 1177** Ako „uhľáky“ v kap. 1:13, tu zmysel ako v texte („žeravé uhlie“).
- 1178** Vl. „ničotnosti“, „lživosti“, tu hádam v zmysle „modlárske (al. „modloslužobné“) obrady“, hebr. „teuním“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od „ávén“, výrazu v podstate súznačného („modlárstvo“, 1 Sam. 15:23), ale majúceho širšiu významovú stupnicu (pozri Is. 1:13, pozn. 61, a i.). No Vulgata podáva toto miesto v zmysle „mnohou námahou (al. „mnohým úsilím“) sa zapotilo“¹⁷⁹ („multo labore sudatum est“, LXX uvádzajú odchylné znenie, možno s prihliadnutím k významu

- príbuzného výrazu „ún“, „sila“ (Jób 18:7; 40:16, pozn. 954), „moc“ (Is. 40:26, pozn. 1956); tohto zmyslu sa viacmenej pridrižiava väčšina známych mi prekladov novších. No dal som, v podstate v zhode s nemnohými, prednosť zmyslu, aký v texte podávam, lebo sa nazdám, že oveľa lepšie zapadá do textovej súvislosti.
- 1179** AL. „vyčerpáva“, „vysiluje“, „obťažuje“, „znehucuje“, pozri Jób 16:7, pozn. 784; Is. 7:13, pozn. 445; Jer. 12:5, pozn. 515.
- 1180** D. „mnoho“.
- 1181** VL. „nebolo si (al. „nie si“¹⁶) očistené“¹⁶⁶, tu je zmysel hádam skôr ako v texte.
- 1182** AL. „na tebe“, „pri tebe“, „tebou“, tak aj v kap. 16:42.
- 1183** AL. „zanechávať“, tj. „uskutočnenie toho“, pozri Prís. 4:15, pozn. 83.
- 1184** Tu v takomto zmysle, pozri Gen. 6:6; Jer. 4:28 a j.
- 1185** VL. „ránou“, „pohromou“, pozri napr. Exod. 9:14, pozn. 281, tu v takomto zmysle („náhlou ránou“, „náhlým zásahom“, al. možno jednoducho „náhle“).
- 1186** D. „od teba... vziať“, ďalej obdobne.
- 1187** Pozri 1 Kráľ. 20:6, pozn. 911.
- 1188** Pozri Is. 32:12, pozn. 1173.
- 1189** VL. „a nie že budú tvoje“.
- 1190** AL. možno „vstupovať“, tj. „do očí“.
- 1191** AL. „ticho“, vl. „mlč (al. „ticho sa správaj“) pri staní“.
- 1192** VL. „vykonávať“, tj. „upustiš od všetkých obvyklých vonkajších prejavov smútku“, ako sú v ďalšom texte opísané.
- 1193** Pozri Is. 61:3, pozn. 259.
- 1194** Pozri Lev. 13:45, pozn. 432.
- 1195** Pozri Lev. 13:45, pozn. 433.
- 1196** TJ. chlieb⁶⁷⁸, ktorý bývalo zvykom ako prejav sústrasti posielat do domu smútku, porov. Deut. 26:14, pozn. 938; Jer. 16:7, pozn. 985.
- 1197** Porov. Lev. 26:19, pozn. 891 a 892.
- 1198** AL. „poľutovania“, „nežných citov“, podľa iných „túžbu“, vyskytuje sa v SZ len tu.
- 1199** Pozri Prís. 5:11, pozn. 280.
- 1200** Pozri Is. 24:11 a ďalej, pozn. 2541.
- 1201** D. „a „nesenie“⁵⁰⁴, ako „bremä“^{65 503}, al. „povznášanie“ (tak LXX [„eparsin“], potom azda v zmysle „predmet povznášania“) ich mysle“. Ten istý výraz^{65 503} je použitý v 1 Par. 15:22, pozn. 492, v zmysle ako tam, kde LXX uvádzajú znenie „archón tón ódón“, „vedúci piesní al. spevov“, a Vulgata „ad praecinendam melodiam“, „k hudobnému prednesu (vl. „k hraníu“) nápevu“, takže jeden zo známych mi prekladov (Youngov anglický) tu podáva znenie „spev (al. „pieseň) ich duše“.
- 1202** Tu čosi odlišný len tu sa v SZ vyskytujúci príbuzný výraz.
- 1203** Predmetom oslovenia je tu „zem detí Ammóna“, preto sú tu v takejto súvislosti slovesné tvary a zámenné prípony ženského rodu (v preklade sa to tu neprejavuje, no porov. v. 6¹²¹⁴).
- 1204** AL. možno¹⁶ „zneuctievaná“, „pustošená“, „išli“ (al. „odchádzali“).
- 1205** VL. „usadia“, „usidlí“, „ubytujú“.
- 1206** Pozri Gen. 25:16, pozn. 647.
- 1207** Pozri Exod. 25:9, pozn. 863, nesúvisí so „založí“ vyššie¹²⁰⁵.
- 1208** Pozri Exod. 15:13, pozn. 519.
- 1209** TJ. azda „ich mestá“ al. vôbec „sídlišká“, „ich zem“⁷⁰⁶.
- 1210** AL. „miestom na líhanie“, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁷⁰, vyskytujúci sa v SZ ešte len u Sof. 2:15.
- 1211** Tvar iného slovesa ako v kap. 6:11²⁰⁷ (no nasledovné „dupanie“ je tvar toho istého slovesa ako „dupni“ tam), vyskytujúceho sa v SZ ešte len v Žalme 98:8 a u Is. 55:12.
- 1212** D. „ruky“, netýka sa nasledovného „nohou“.
- 1213** Tu oproti kap. 6:11 ide o prejav posmechu al. škodoradosti.
- 1214** V tomto odstavci je predmet oslovenia mužského rodu; možno ide o „Ammóna“ ako národ, porov. Gen. 36:9, pozn. 958; 47:27, pozn. 1285.
- 1215** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷⁶⁹, v SZ tak tiež len v tejto knihe.
- 1216** Pozri Gen. 19:37, pozn. 519.
- 1217** TJ. „Edóm“, pozri Gen. 36:8.
- 1218** TJ. „sprístupniť“.
- 1219** Tu v takomto prenesenom zmysle („umožniť zo strany prístup na jeho územie a k jeho mestám“).
- 1220** Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 1221** D. „Móáva od miest, od jeho miest, od konca“, zmysel ako v texte („bude odlúčený od miest...“).
- 1222** Mena móávskych miest.
- 1223** VL. „na (al. „nad“) deti Ammóna“, tj. „ich územie“ („tieto mestá prípadnú synom východu navyše k územiu [al. „okrem územia“) detí Ammóna“, pozri v. 4). Ohľadne predložkovej väzby, ktorá je tu a obdobne ďalej použitá, porov. kap. 46:14²⁰⁷⁴.
- 1224** Pridané vzhľadom na nasledovný slovesný tvar jednotného čísla ženského rodu (slová „deti Ammóna“ sa tu zrejme chápu v takomto zmysle, podobne ako vyššie¹²²³, porov. aj v. 3¹²⁰³). Obdobne vo v. 13 ohľadne „Edóma“ a v inej súvislosti v kap. 16:38 a 23:45 (vzhľadom na gramatický rod nasledovných slovesných prídavkov).
- 1225** AL. „vykonávať“.
- 1226** D. „previnením“^{263 1853}.
- 1227** AL. „chcem vložiť (al. „veriť“) v ruku“.
- 1228** TJ. azda „pomstyhtivé počínanie“.
- 1229** AL.⁷⁷³ „dávne“, „odveké“, tu v takomto zmysle, ďalej obdobne.
- 1230** Pozri 2 Sam. 8:18, pozn. 415.
- 1231** V pôvodine slovná hra: „vehikrat“, „a budem vytínať“, slovesný tvar znejúci podobne ako „Keréthim“¹²⁵⁰.
- 1232** TJ. „tamojšieho obyvateľstva“.
- 1233** V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle (tu D. „veľké pomsty“).
- 1234** Pozri Gen. 1:5, pozn. 9.
- 1235** Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.

1236 Pozri Sud. 11:31, pozn. 209.

1237 Množné číslo.

1238 Vl. „podľa dávania mora“, opis v texte v záujme zrozumiteľnosti.

1239 Tj. „pozdvihuje svoje vlny“, znenie v texte uchováva v preklade väzbu s 3. pádom, aká je v pôvodine.

1240 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817, iný výraz ako tu v kap. 8:7 a ďalej³⁹¹.

1241 Tj. „na pevnine“; mesto Týr („Cór“) totiž bolo vybudované na skalnatom ostrove v mori neďaleko pobrežia (porov. hebr. „cúr“, „skala“, napr. v Exod. 17:6 a na mnohých iných miestach).

1242 Tj. „obyvateľstvo dcérskeho miesta“.

1243 Tj. „vojaska“, tu v takomto zmysle.

1244 Ako „veľké štity“ v kap. 23:24, pozri 1 Král. 10:16; inak pozri Jób 15:26, pozn. 755, no tu ide o štity (veľké, celú postavu kryjúce), ktoré obliehajúci bojovníci držali nad sebou, takže ich súvislý rad štítov chránil pred zásahmi zo strany obráncov zvuha.

1245 Tj. „vojnových strojov na prerážanie al. prebáranie múrov“, iný výraz ako v kap. 4:2¹⁶⁷, vyskytujúci sa, rovnako ako predošlé „nárazmi“, v SZ len na tomto mieste.

1246 Al. možno „sekerami“, ako „mečom“ vo v. 8 a obdobne na mnohých iných miestach, tu v takomto zmysle.

1247 Pozri 2 Král. 9:17, pozn. 432; Jóba 22:1; 38:34, pozn. 1720; Is. 60:6, pozn. 2506.

1248 Tj. „nimi zvířeny“.

1249 Pozri Is. 5:24, pozn. 370, iný výraz ako tu v kap. 24:7 a i.¹¹⁶⁴

1250 Sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz¹³⁰.

1251 D. „podľa vstupu“ (al. „prístupu“, PrísL. 8:3)¹²⁸⁵, Ďalej obdobne.

1252 Tu v zmysle „mesta, do ktorého bol spravený prielom“.

1253 Pozri Is. 1:12, pozn. 54.

1254 Ako „pamätný stĺp“ v Gen. 28:22 a ďalej, tu ide o pamätné stĺpy venované modlám.

1255 Al. „hrdosti“, tu v takomto zmysle.

1256 Al. možno⁸⁸⁷ „tvoje pyšné (al. „hrdé“) piliere“, no tu oproti kap. 19:11 skôr zmysel ako v texte.

1257 Al. „zosypávať sa“, vl. „zostupovať“. Ďalej obdobne.

1258 Pozri Deut. 8:17n., pozn. 406; Rúth 2:1, pozn. 63.

1259 Al. „tvoj tovar“, výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe. Ďalej zmysel ako v texte.

1260 D. „domy tvojej nádhery“, tu čosi iný výraz než u Is. 32:12, pozn. 1662¹⁰⁷⁶, no príbuzný a v podstate súznačný.

1261 Tu v takomto oslabenom zmysle.

1262 Pozri Gen. 4:21, pozn. 158.

1263 Al. „Budeš... nebudeš“, no potom by išlo o tvary mužského rodu (takže by bolo treba vypustiť poznámku u nasledovného „budovaný“¹⁶³), v rozpore so skutočnosťou, že v celom tomto odstavci, v ktorom sa oslovuje mesto Týr („Cór“), sú použité zámenné prípony rodu ženského, keďže meno tohto mesta, ktoré sa tu oslovuje, je, ako vôbec mená miest v heb-

rejčine, ženského rodu. No všetky známe mi novšie preklady tu, možno podľa prekladov starých (ohľadne počiatočného „bude[š]“ aj podľa rabínskych výkladov), vypracovaných, ako sa predpokladá, podľa predloh obsahujúcich tu tvary 2. osoby ženského rodu, uvádzajú 2. osobu (ono počiatočné „bude[š]“ niektoré z nich vynechávajú, možno podľa sýrskeho prekladu), ako v celom predošlom texte tohto odstavca, ale napriek tomu som uprednostnil znenie dochovaného masóretskeho textu bez úprav, pričom ohľadne jeho významu sa nazdá, že prechod od druhej osoby k osobe tretej sa tu dá ľahko pochopiť v tom zmysle, že ide o záverečný poznámku k predošlému osloveniu, ukončenému slovom „skaliska“ – zaiste ľahšie, nech je akokoľvek, než ako náhlu bezdôvodnú zmenu ženského rodu v mužský v závere oslovenia.

1264 Pozri Gen. 10:5, pozn. 311.

1265 Pozri Jer. 51:52, pozn. 1995.

1266 D. „pri zabíjaní (neurčitý spôsob slovesa „zabíjať“, v platnosti slovesného podstatného mena) zabíjaním“ (podstatné meno odvodené od dotýčného slovesa).

1267 Tj. „ostrovovy“¹²⁶⁴.

1268 Pozri Gen. 27:33, pozn. 711, tu nižšie vo vv. 16 a 18 a ďalej sloveso, ktorého sa taktiež týka tá istá poznámka v citovanom mieste.

1269 Pozri Jóba 7:18, pozn. 383.

1270 Tj. „tými, kto po mori prichádzali“.

1271 Pozri Žalm 78:63, pozn. 118.

1272 Al. možno „dávali pocit“.

1273 Tj. „ktorou pôsobili“, „ktorá z nich išla“.

1274 Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe; príbuzný výraz je „hrôza“ v Gen. 35:5.

1275 Vl. „obyvateľom toho“⁸, zmysel hádam ako v texte, D. „jej obyvateľom“, no niet tu podstatného mena ženského rodu, ku ktorému by sa zámenná prípona „jej“ mohla doslovne vzťahovať, lebo hebr. „jám“ („more“) je rodu mužského, takže sa nazdá, že ju treba chápať v zmysle vyššie uvedenom, že totiž zámenná prípona ženského rodu tu zastupuje zámeno rodu stredného, ako sa často deje a ako je uvedené na začiatku tejto poznámky.

1276 Vl. „východ“, „odchod“, tu zmysel ako v texte.

1277 Al. „keď na teba vyvediem“, no tu, oproti predošlému „spravím“, nemá neurčitý spôsob, opísaný týmto slovesným tvarom a zastupujúci slovesné podstatné meno, zámennú príponu 1. osoby.

1278 Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.

1279 Al. „pripastiť“, pozri Gen. 37:20; 40:15, pozn. 983; Is. 14:15, pozn. 857.

1280 Pozri Exod. 19:17, pozn. 648; Is. 44:23, pozn. 2104.

1281 Al., podľa mnohých rukopisov, „v“, al. vari „na“, „medi“.

1282 „v odveké spustliny“; tohto znenia sa v podstate pridávajú takmer všetky známe mi novšie preklady (niektoré aj v zmysle „na odveké al. prastaré rumoviská“), no uprednostnil som v zhode s nemnohými (i s LXX a Vulgatou) znenie masóretskeho textu, ktoré podľa môjho súdu dáva dobrý zmysel.

- 1283** AL „postrachom“ (Jób 18:11), „hrôzou“ (Žalm 73:19; Is. 17:14), tu a ďalej azda v zmysle „predmetom zdzenia“ atď.
- 1284** Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 1285** Pozri napr. Sud. 1:24n., pozn. 70.
- 1286** „pri prístavoch“.
- 1287** AL možno „medzi“.
- 1288** Tj. „dosky, z ktorých je zostrojená loď“; Týr sa tu a v niekoľkých veršoch ďalej v tomto oddiele opisuje pod obrazom prepychovej lode, ku stavbe a vybaveniu aj prevádzke ktorej prispeli všetky národy okolitého sveta materiálom aj perzonálom zo svojich zemí.
- 1289** VL „zbuildovali“, sloveso, ktorého tvarom je „budovatelia“ vyššie vo v. 4, no v tejto súvislosti v slovenčine nevhodné.
- 1290** AL možno „priviezli“, „dopravili“, ďalej obdobne, pozri Gen. 20:2 a ďalej, pozn. 559.
- 1291** Pozri Gen. 35:8, pozn. 354.
- 1292** Pozri Num. 21:33; Žalm 68:15, pozn. 1637.
- 1293** Ako „dosky“ v Exod. 26:15 a ďalej (nie ako tu vo v. 5), tu jednotné číslo; podľa iných „palubu“, „veslárске lavice“⁶⁸, „kormidlo“.
- 1294** AL „odnož“, tj. „časť národa“, D. „dcéra“, tu v takomto zmysle.
- 1295** Takmer všetky známe mi novšie preklady (LXX a Vulgata tu majú odchylné znenie) miesto „bath-Aššurím“ („dcera“¹²⁰⁷ Aššurím“) tu podľa rabínskych výkladov čítajú „biteaš-šurím“, „v krušpánoch“, pozri Is. 41:19, pozn. 1964, a podávajú toto miesto v zmysle „zo slonoviny vsadenej v dreva al. dosky z krušpána“. No nedovolil som si dochovaný masóretský text opravovať a uvádzam v zhode s nemnohými preklad podľa neho.
- 1296** Pozri Is. 23:1, pozn. 1206.
- 1297** Pozri Jóba 36:29, pozn. 1608, tu jednotné číslo v zmysle ako v texte; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 1298** Pozri Num. 21:8n., pozn. 793.
- 1299** Pozri Gen. 10:4; 1 Par. 1:7; tu snad jde o Kartágo (foinickú kolóniu v severnej Afrike), podľa iných o Sicíliu al. Grécko.
- 1300** Foinické mestá.
- 1301** AL „vylepšovači“, „vystužovači“, VL „upevňovači“, „posilňovači“.
- 1302** Pozri 2 Kráľ. 12:5nn., pozn. 552.
- 1303** Tj. „mori“ (zámenná prípona mužského rodu, ako „more“ [„jám“], kým „lode“ [„onijjôth“] sú rodu ženského), no nasledovný výraz¹³⁰⁴ nesúvisí s týmto slovom.
- 1304** Súvisí so slovesom v kap. 16:4⁶⁴⁴ (možno v zmysle „ošľahaní al. ostrieľaní soľou“, tj. „slanou vodou“).
- 1305** AL „k trzeniu“.
- 1306** AL „tvojou tržbou“. Ďalej zmysel ako tam v texte.
- 1307** AL „Perzia“, no tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 1308** Pozri Is. 66:19, pozn. 2641.
- 1309** Pozri Gen. 10:6, pozn. 313.
- 1310** Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
- 1311** Ako „malé štíty“ v kap. 23:24, pozri 1 Kráľ. 10:17.
- 1312** D. „oni dodávali tvoj lesk“, zmysel ako v texte.
- 1313** Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; možno je to meno akéhosi neznámeho národa, iní ho chápu v zmysle „statoční al. smelí bojovníci“.
- 1314** AL „tulce“, pozri Jer. 51:11, pozn. 1946.
- 1315** Pozri 1 Kráľ. 10:22, pozn. 637.
- 1316** Pozri Gen. 23:16, pozn. 596, tvar slovesa ako tamže kap. 34:10, pozn. 909, nesúvisí s výrazmi vyššie vo v. 9¹³⁰⁵ 1306. Tu (nie všade ďalej) azda v zmysle „obchodná partnerka“, „odberateľka“. Kap. 38:13 obdobne.
- 1317** Pozri Prísľ. 11:4, pozn. 46, tu možno aj „tovaru“.
- 1318** Pozri Is. 66:19, pozn. 2644.
- 1319** Pozri Is. 66:19, pozn. 2643.
- 1320** Pozri 1 Par. 1:5, zem a národ v Malej Ázii; toto meno sa vyskytuje, okrem 1 Par. 1:17, vždy spolu s menom „Túval“.
- 1321** Ako „kramárov“ v kap. 17:4, tu v takomto zmysle.
- 1322** Pozri Gen. 10:3; 1 Par. 1:6, maloázijský národ, možno Arméni.
- 1323** AL „dávali za kone... mulice tvoje“.
- 1324** Pozri Gen. 10:7; Jer. 25:23, pozn. 1266.
- 1325** VL „obchodom“, tu hádam zmysel ako v texte, al. „obchodný strediskom“, len tu sa v SZ vyskytujúci výraz, odvodený od toho istého slovesa ako „obchodníčka“ vo v. 12¹³¹⁶.
- 1326** AL „dávku“, „poplatok“ (nesúvisí so „splácali“ nižšie¹³²⁸), výraz sa v SZ vyskytuje ešte len v Žalme 72:10.
- 1327** D. „tvoju“.
- 1328** Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 1329** V pôvodine množné číslo („kusmi ebebu“, „ebenovými drevami“). Výraz sa v SZ vyskytuje len tu.
- 1330** Pozri 2 Sam. 8:5, pozn. 398.
- 1331** Pozri Exod. 28:18, pozn. 984.
- 1332** AL „za tvoje odbyty platili karbunkulmi, červeným purpurov a pestrým vyšívaním a jemnou bavlnou“, nasledovné dve podstatné mená načim potom chápať obdobne (6., podľa staršieho poňatia 7. pád).
- 1333** Pozri Jóba 28:18, pozn. 1275.
- 1334** Pozri Is. 54:12, pozn. 2357.
- 1335** Mesto na území Ammónovcov, pozri Sud. 11:33.
- 1336** Meno nejasného významu, podľa iných „a sladké pečivo“ al. „voňavku“ al. „vosk“.
- 1337** Mesto neďaleko Damasku, vychýrené svojim výborným vínom.
- 1338** Hebr. „cáchar“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; niektorí ho považujú za meno akéhosi mesta al. zeme.
- 1339** „vlnou z Cáchara“.
- 1340** Podľa niektorých meno miesta v Arábii, no dá sa chápať aj v zmysle „a Dán“, izráelský kmeň.
- 1341** Staroarabské meno hlavného mesta Jemenu, no niektorí slová „z Úzála“ („meúzál“) považujú za tvar slovesa „ázal“, „odchádzať“ (Prísľ. 20:14; Jer. 2:36) a chápu v zmysle „chodiť sem-ta“.
- 1342** VL „rúch“, ako napr. v kap. 16:16 a na iných miestach, tu zmysel ako v texte.
- 1343** VL „v sedlových prikrývkach“, tj. „v obore sedlových prikrývk“; al. „so sedlovými prikrývkami“¹⁹⁵. Ďalej obdobne.

1344 Vl. „ohľadne prikrývok lôžka“ (al. „čohosi ustlaného“, „prestretého“), výraz nie celkom jasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu, zmysel azda ako v texte, príbuzné prídavné meno je v Žalme 88:5, pozri tam pozn. 2043.

1345 Pozri Žalm 120:5, pozn. 2533.

1346 Ako v Gen. 31:10, pozn. 810.

1347 Pozri 1 Kráľ. 10:1, pozn. 607.

1348 Pozri Gen. 10:7; 1 Par. 1:9, azda územie a národ v južnej Arábii.

1349 Tj. „najlepši al. najvybranejší zo“.

1350 Prídavné meno, od ktorého je dotýčný výraz¹⁰⁶¹ odvodený, pozri 1 Kráľ. 10:2, pozn. 315.

1351 Pozri Gen. 11:31.

1352 Meno mesta inak neznámeho.

1353 Zem a národ v Mezopotámii, pozri 2 Kráľ. 19:12; Is. 37:12.

1354 Kraj al. mesto kdesi pri Eufrate.

1355 Al. „zo Ševy, Aššúra a Kilmáda“.

1356 Al. možno „za tvoj výmenný tovar“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.

1357 Al. snad „látok“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, od dotýčného výrazu¹⁰⁸³ odvodený.

1358 Iný výraz ako v kap. 26:16 a inde, v SZ len tu sa vyskytujúci.

1359 Al. snad „balíkov“, „zásob“, pozri Est. 3:9, pozn. 163, tu v takomto zmysle.

1360 Al. „prikrývok“, „kobercov“, význam výrazu, vyskytujúceho sa v SZ len tu, azda zahŕňa oboje.

1361 Tj. „pevným utiahnutím povrazov zaistených al. zabezpečených“, tvar slovesa, vyskytujúceho sa v SZ len tu.

1362 Al. „ohľadne povrazov pospíetých“ (al. „skrútených“, „zvíjaných“) a dôkladne (tj. „aby boli pevné“) zhotovených“.

1363 Tu aj „v tvojom výmennom obchode“, ako vo v. 9.

1364 Tu sa opäť objavuje obraz nákladnej lode¹²⁸⁸, no inak sa toto sloveso dá chápať aj v zmysle „bol si oslávený“, „nadobudol si česť al. vážnosť“, porov. od tohoto slovesa odvodené (al. možno naopak) výrazy v kap. 1:28 a ďalej⁸² a 23:41¹³¹; pozri napr. aj Is. 9:1, pozn. 218, a i.

1365 Vl. „Tí, ktorí¹⁰ ťa veslami poháňali“ (D. „ťa veslovali“).

1366 Tj. azda „veľmi hlboké“.

1367 Al. „tvoje zásoby“, „tvoje tovary na odbyť“, ako „odbyť“ vo v. 12 a obdobne ďalej, ktoré treba chápať v tomže zmysle.

1368 Vl. „a tvoji vymieňači (D. „vymieňavši“) výmenného“.

1369 Al. „a tvoji výmenní obchodníci (tj. „obchodní partneri“) vo výmennom obchode“⁹¹.

1370 Hebr. „migróšóth“, výraz, ktorého použitie v tejto súvislosti nie je ohľadne svojho zmyslu celkom jasné. Jeho možno najobvyklejší význam je „obvody“ miest (Lev. 25:34, pozn. 827), tj. „predmestia“, územia na okrajoch miest, ktoré sa používali ako pastvíská pre dobytok, pozri Num. 35:3; Jós. 14:4, takže potom vari v zovšeobecnenom zmysle „otvorené roviny al. pláne“,

ako toto miesto podávajú mnohé z novších prekladov; hoci jeho súvislosť so stroskotanou lodou je ťažko pochopiteľná; to sa ešte väčšou mierou týka prekladu „predmestia“ al. „obvody“, ktorým sa aj tu niektorí spokojujú. No „rovinami“ v zmysle vyššie uvedenom sú často aj morské pobrežia, takže preklad, ktorý v texte v zhode s niekoľkými inými podávam, sa mi za daného stavu vecí javí najlepším východiskom z tejto ťažkosti. Ešte lepšie by možno do textu zapadal preklad Vulgaty „classes“ (výraz, ktorý má v latinčine dosť širokú stupnicu významov a tu sa nejskôr mieni v zmysle „vojnové lodstvá“), keby svojím významom volajako súvisel s hebrejským „migróšóth“, no nenachádzam takejto súvislosti; ťažko povedať, ako k nemu prekladateľ dospel.

1371 Pozri Is. 30:30, pozn. 1603.

1372 D. „vyholením“¹³⁷³.

1373 Pozri Jer. 16:6, pozn. 984; v kap. 29:18 zmysel ako tam v texte.

1374 Výraz odvodený od dotýčného slovesa¹¹⁸⁸, pozri Is. 22:12, pozn. 1173.

1375 Al. „ohľadne teba“, obdobne ako v kap. 19:1, no je to tá istá predložková väzba ako všade v predošlom verši 31.

1376 Pozri 2 Sam. 1:17, pozn. 48.

1377 Vl. „vyvrátenie“, zmysel ako v texte, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.

1378 Tu D. „v čas tvojho roztrieštenia *sprostred*“.

1379 D. „střpnutím“¹³⁸⁰, ako „des“ u Jába 18:20.

1380 Pozri Jer. 2:12, pozn. 122.

1381 Al. možno „rozchvejú“, „rozčúlia“, sloveso ako v 1 Sam. 1:6, pozn. 18, tu iný tvar, obdobný ako v 1 Par. 16:32, pozn. 558, v prenesenom zmysle vari ako v texte al. tu vyššie.

1382 Pozri 1 Kráľ. 9:8, pozn. 581.

1383 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.

1384 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.

1385 Al. možno „boh“.

1386 Al. možno „bohov“, vo v. 9 „boh“.

1387 Al. „hoci si dávaš (tj. „privlastňuješ“, „osobuješ“, „nárokuješ“) srdce ako srdce Božie“. Ďalej obdobne.

1388 Al. „uzavreté“, vl. „zaspané“, „upchaté“, pozri Gen. 26:15, pozn. 677; 2 Kráľ. 3:19, pozn. 139.

1389 Tj. „nedokázali („nedokázal nikto“) zatajiť“, sloveso ako v Pl. 4:1, pozn. 359.

1390 Tu aj „zručnosťou“, „obratnosťou“, „chytrosťou“.

1391 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.

1392 Vl. „hojnosťou“, „množstvom“, tu azda v takomto zmysle.

1393 Pozri Jába 6:23, pozn. 332.

1394 Al. „zrážañ“, „zhadzovať“, smerom nadol, ďalej obdobne.

1395 Al. „popravde“, „stále“, D. „vravením“.

1396 Pozri Gen. 17:14, pozn. 455.

1397 Tu vari v takomto zmysle, al. podľa iných, „mieru dokonalosti“, tj. „si zvrchovaným oprávneným posudzovateľom al. schvaľovateľom čohokolvek, čo má byť vzorom v akomkoľvek zmysle“, al. „si pečatou (tj. „vr-

- cholným al. konečným al. neprekonateľným vzorom") dokonalosti".
- 1398** Pozri Gen. 2:8, pozn. 61.
- 1399** Pozri Exod. 28:17, pozn. 979.
- 1400** Pozri Exod. 28:17, pozn. 981.
- 1401** Pozri Exod. 28:17, pozn. 982.
- 1402** Pozri Exod. 28:18, pozn. 986.
- 1403** Pozri Exod. 28:20, pozn. 990.
- 1404** Pozri Gen. 2:12, pozn. 69.
- 1405** Pozri Exod. 28:20, pozn. 991.
- 1406** Pozri Exod. 28:18, pozn. 985.
- 1407** Pozri Exod. 28:17, pozn. 983.
- 1408** Pozri Gen. 2:2 a ďalej, pozn. 894, tu azda „vypracovanie“, „umelecká práca“.
- 1409** Tj. „vsadzovanie drahokamov do zlata“, výraz (hebr. „tóf“), ktorého postavenie tu je nefahko zrozumiteľné. Všade inde v SZ značí „tamburínu“, „bubník“, pozri Exod. 15:20, pozn. 538, a mnoho iných miest, a tak ho mnozí aj tu prekladajú, hoci, najmä vzhľadom na bezprostredne nasledujúci výraz¹⁴¹⁰, je tu tento zmysel veľmi pochybný a nenavieduje mu ani preklad LXX („chrysiú eneplésas tús thesaurús sú“, „zlatom si naplnil svoje pokladnice“) ani Vulgaty („opus decoris tui“, „dielo“¹⁴⁰⁸ tvojej ozdoby). Dotýčný výraz je, pravdaže, odvodený od slovesa „táfať“, ktorého tvary sa v SZ vyskytujú len dvakrát, v Žalme 68:25 značí „bubnovať“, no u Nach. 2:7 je všeobecnejší zmysel „biť“, „tlčiť“, takže je možné sa domnievať, že tu ide o odborný zlatnícky výraz v zmysle ako v texte (vl. teda hádam „vbíjanie“, „vtĺkanie“ drahokamov do zlata), ako ho aj iné preklady podávajú.
- 1410** Hebr. „nekev“, výraz, ktorý sa ako obecné meno v SZ vyskytuje len tu, odvodený od slovesa „nákav“, „vyvrtávať“, „prevrtávať“, „prerážať“ (2 Kráľ. 12:9; Jób 40:24), takže sa núka význam „otvory“, „dutiny“, al. možno „jamky“, „priehlbinky“, vytvorené na zasadzovanie drahokamov do zlata (opäť možno odborný zlatnícky výraz); s tým súhlasia aj preklady LXX („apothékas“, „schrány“, no je možné chápať aj v zmysle „dutiny“ na ukladanie čohosi, hoci, pravda, tu v odchylnom znení, v ktorom LXX podávajú toto miesto, ide zrejme o „pokladnice“) a Vulgaty („foramina“, „otvory“). Ohľadne znenia „píšťaly“, ktoré uvádzajú tie preklady, v ktorých je predošlý výraz¹⁴⁰⁹ podávaný v zmysle „tamburín“, „bubienkov“, možno prekladatelia mysleli na „píšťaly“ ako predmety pozdĺžne prevrtané al. duté, no aj tak tento preklad, povedal by som, pôsobí dojemom stáby násilného pojmového al. významového prispôbenia k „tamburínam“ vyššie.
- 1411** Al. „na“, „pri“, ďalej obdobne.
- 1412** Hebr. „mímšach“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa „mašach“, „pomazať“, a preto ho tiež mnohí prekladajú „pomazanie“, v zmysle „pomazaným kerúbom“. No dotýčný výraz má aj zmysel ako v texte, možno odvodený od prapôvodného významu spomenutého slovesa, ktorý bol, ako v arabčine, „vystríeť ruku nad čímsi al. kýmsi“, tu potom v zmysle „rozpätý“ (tak Vulgata, „extentus“), tj. „s rozpätými krídlami“. Pre tento preklad som sa rozhodol najmä vzhľadom na nasledovné „zastíral“.
- 1413** to isté sloveso ako v Exod. 25:20, ktoré tu spolu s predošlým „rozpätia“ (hoci „rozpínať“ tam je sloveso iného kmeňa ako tu) veľmi zreteľne upomína na tamto miesto.
- 1414** D. „kameňov ohňa“.
- 1415** Tu v zmysle „ohľadne („vo veci“) svojich ciest“, ďalej obdobne.
- 1416** Pozri Žalm 58:2 a ďalej, pozn. 175.
- 1417** Tj. „sa naplnilo“, porov. v. 3¹³⁸⁹.
- 1418** Vl. „tvoj stred“; ďalej obdobne, netýka sa miest bez tohto označenia.
- 1419** Al. možno „takže si sa dal hrešiť“.
- 1420** Tj. „zvrhnutím z“, al. možno „znesvätením (al., podľa niektorých, „ako nesväteho“) som ťa zvrhol z“. Porov. Žalm 74:7; 89:39, pozn. 1809.
- 1421** Al. možno „vypudil“, tj. „mocou odstránil“, vl. „zahubil“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 1422** Al. možno „na základe svojho lesku“.
- 1423** Tu, pravda, aj v doslovnom zmysle („spoznajú obyvatelia Cídóna“, vo v. 26 „Isráelci“).
- 1424** V pôvodine slovná hra: „veniflal“, „a popadajú“, „chálál“, „zabiť“.
- 1425** Pozri Lev. 13:51n., 14:44, pozn. 438, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto 4 miestach.
- 1426** Pozri Exod. 22:6, pozn. 739.
- 1427** Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
- 1428** Pozri Exod. 3:12, pozn. 108.
- 1429** Pozri Deut. 33:12, pozn. 501; Sud. 18:7, pozn. 502, 826.
- 1430** Al. možno „že ja, Hospodin, som ich Bohom“.
- 1431** Pozri Exod. 7:12, pozn. 216; tu a ďalej možno značí aj „krokodíla“.
- 1432** Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073; týka sa len takto označených miest.
- 1433** Pozri 2 Kráľ. 19:28, pozn. 789.
- 1434** Pozri Gen. 1:26, pozn. 29.
- 1435** Pozri Num. 11:31; Is. 2:6, pozn. 153.
- 1436** Tu množné číslo.
- 1437** Pozri Gen. 8:20, pozn. 272.
- 1438** Pozri Exod. 21:19, pozn. 703; Is. 36:6, pozn. 1794.
- 1439** Pozri Jób 40:21, pozn. 1817, tam ani tu a ďalej, pravdaže, nie „vonnej“, ako v kap. 27:19, hoci podstatné meno je to isté.
- 1440** Podľa čítaného textu, podporovaného mnohými rukopismi a tlačnými vydaniaми, „za dlaň“ al. „dlaňou“.
- 1441** Al. možno „bortil“, pozri 2 Kráľ. 18:21, pozn. 730; nesúvisí s „lámal“ nižšie¹⁴².
- 1442** Pozri 2 Sam. 1:6, pozn. 15.
- 1443** Vl. „zastavoval“, tj. „nechával stáť“, takže „znehybňoval“.
- 1444** Al. „boky“ ako v kap. 9:2 a ďalej, tu skôr v takomto zmysle.
- 1445** Porov. Gen. 32:10n.; 34:30, pozn. 852.
- 1446** D. „dávať za rumoviská rumu“, pozri Is. 61:4, pozn. 2530.

- 1447** Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
1448 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1080.
1449 Pozri Is. 11:11, pozn. 716.
1450 Vl. „zmenšiť ho“, pozri Jer. 10:24, pozn. 774. Nesúvisí s „nízkym“ vo v. 14 a „najnižším“ tu vyššie⁸¹².
1451 Pozri Gen. 1:26, pozn. 42.
1452 Al. „nad“, no nie ako vyššie.
1453 Pozri Jób 8:14, pozn. 427, súvisí s dotýčným výrazom¹⁴²⁹.
1454 Pozri aj Exod. 2:12.
1455 Tj., že od nich očakávali pomoc.
1456 Pozri Exod. 1:13, pozn. 25.
1457 Tj. azda „ťažkou“, „namáhavou“.
1458 Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁹³⁵, pozri napr. Gen. 29:27, pozn. 743, a inde.
1459 Pozri Gen. 30:18, pozn. 774.
1460 Tj. „koristi z neho, keby sa mu bolo podarilo ho dobyť“. Porov. v. 19¹⁴⁶¹.
1461 Al. „tak³ sa dostane mzdy“.
1462 Pozri Is. 40:10, pozn. 1915.
1463 Pozri Jer. 33:15, pozn. 1480.
1464 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 70; Žalm 132:17, pozn. 508.
1465 Al. „Beda (výraz vyskytujúci sa v SZ len tu) tomuto“.
1466 Pozri Is. 21:3, pozn. 1094; vyskytuje sa v SZ ešte len tu vo v. 9 a u Nach. 2:10; vo v. 16 tvary slovesa, od ktorého je tento výraz odvodený, pozri Jer. 4:19 a ďalej, pozn. 356.
1467 Pozri Jer. 25:20, pozn. 1262.
1468 Meno neznámej zeme, vyskytujúce sa v SZ len tu.
1469 Tj. spojeneckej zmluvy s Egyptom, pozri v. 6.
1470 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
1471 Al. „dostane sa na nich“²²⁰.
1472 Pozri 1 Par. 16:26, pozn. 548; Is. 2:8, pozn. 164.
1473 V pôvodine slovná hra: „gilúlim“, „zahnojenosti“, „elilím“, „modly“.
1474 Pozri Is. 19:13, pozn. 1053.
1475 Pozri Num. 13:22, pozn. 495.
1476 Pozri Jer. 46:25, pozn. 1731.
1477 Meno egyptského mesta, vyskytujúce sa v SZ len tu a v nasledovnom verši.
1478 Tu odvodený výraz, zmysel ako v texte, pozri Sud. 6:26, pozn. 422; Is. 23:4, pozn. 967. Ten istý výraz je aj v kap. 24:25 so zmyslom ako tam v texte.
1479 Al. „ťažko“, „kruto“, D. „zvíjaním“¹⁴⁶⁶.
1480 Al. „za dňa“.
1481 Pozri Num. 10:9, pozn. 367.
1482 D. „protivníci každodennosti“, al.¹⁴⁸⁰ „času za dňa“.
1483 Al. „Óna“ (Gen. 41:50).
1484 Mesto v Dolnom Egypte, inak známe pod menom Búbastis; v texte uvedené meno sa v SZ vyskytuje len tu.
1485 Tj. „mestá“, vyššie menované. Ďalej obdobne.
1486 Al. „Tachpanchése“ (Jer. 2:16, pozn. 136).
1487 Al., podľa čítaného textu, „zadrži“, „zastaví“, pozri 2 Sam. 18:16, pozn. 735.
1488 Pozri Jer. 27:2, pozn. 1302.
1489 Al. možno „obkladu“, vl. „obväzu“, no nesúvisí so slovesom „obviazať“ vyššie a nižšie⁶⁶⁰. Výraz sa v SZ vyskytuje len tu.
1490 Pozri Deut. 9:17, pozn. 429.
1491 Tj. „celému jeho dvoru“, „všetkému jeho dvoranstvu“, tu v takomto zmysle.
1492 Sloveso odvodené od dotýčného výrazu²⁴ al. možno naopak, pozri Is. 1:9, pozn. 48.
1493 Vl. „húštim“, „húštinou“, tu zmysel ako v texte, no iný výraz ako nižšie⁸⁹⁴.
1494 Pozri Is. 1:2, pozn. 6.
1495 Ako „vypestoval“ u Is. 1:2; nesúvisí s „vysoký“ vo v. 3 a „sa... vyvýšil“ vo v. 5.
1496 Al. „tiekla“, vl. „išla“, „chodila“, zmysel ako v texte („obtekala“); ďalej obdobne.
1497 Tj. „miesta, kde bol zasadený“.
1498 Tu som sa výnimočne rozhodol pre čítanie podľa LXX; lebo dochovaný hebrejský text je tu zrejme porušený, podáva totiž znenie „s jej riekami chodil zôkol-vôkol jej výsadby a“, ktoré nedáva nijakého zmyslu ani nijako neodôvodňuje následovné „preto“ na začiatku 5. verša.
1499 Pozri 2 Kráľ. 18:17, pozn. 725, tu možno aj „potôčiky“, skrovne zavlažujúce, proti „riekam“ vyššie.
1500 Tj. „nad vzrast všetkých stromov“, v texte doslovný (okrem predložky¹²⁷) preklad.
1501 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, čosi odlišný tvar je vo vv. 6 a 8.
1502 Tu v takomto zmysle („vyháňaní“).
1503 Al. „sa mu nevyrovnali“, vl. „ho nezatienili“, „nezatemnili jeho lesk“.
1504 Tj. vari „haluze cyprusov“, „konáre platanov“, porov. v. 5¹⁵⁰⁰.
1505 Al. „nevyrovnali sa“, no nie ako vyššie¹⁵⁰³, vl. „nepripodobnili sa“²⁴¹⁴⁹² k“, ako vo v. 2, na konci verša obdobne, zmysel ako v texte.
1506 D. „do polohy (al. „postavenia“) medzi húštinami“.
1507 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
1508 D. „nakladaním“¹⁵¹.
1509 D. „v (al. „za“) jeho zlovôľu“, zmysel azda ako v texte¹⁵¹.
1510 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
1511 Al. „s ním bude náležite nakladať; za jeho zlovôľu som ho vyvrhol“.
1512 Vl. „jeho páde“, ako v kap. 26:15, 18; ďalej obdobne, výraz značí aj „mŕtvolu“, „mršinu“, pozri Sud. 14:8, pozn. 705.
1513 Tj. „medzi jeho konáre“, al. „na jeho konáre“, no iná predložka ako „na“ vyššie.
1514 Al. „netrvalí“, tj. vari „nezakladali si“.
1515 Vl. „do zeme toho, čo je spodné“, ďalej obdobne.
1516 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
1517 Al. „nárek“, pozri Pl. 2:8, pozn. 160.
1518 Pozri Prísľ. 11:26, pozn. 49.
1519 Al. „uzavreté“, pozri Žalm 40:9, pozn. 1109.
1520 Vl. „zatemnil“, „začernil“, pozri kap. 32:7 a Jer. 4:28, pozn. 379; ďalej obdobne.
1521 Al. „ochabnutosť“, „chradnutie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
1522 Tj. „pomocníci“, porov. slovenské „pravá ruka“.
1523 Vl. „takto“, pozri napr. Num. 15:11, tu hádam v takomto zmysle.

- 1524** AL. možno „bol si umlčaný“, porov. Pl. 3:49, pozn. 214, sloveso, od ktorého je dotýčný výraz¹³⁷⁷ odvodený, pozri Is. 15:1, pozn. 892; Jer. 6:2; 14:17, pozn. 485. No je to isté sloveso ako tu v kap. 31:2, 18¹⁴⁹² a mnohí (aj LXX a Vulgata) mu aj na tomto mieste pripisujú ten istý význam ako tam, prekladajúc „Stal (al. „[u]robil“) si sa podobným hrivnatcovi národov“. Napriek tomu som sa v súhlase s niekoľkými inými rozhodol pre znenie, ktoré v texte podávam a ktoré, podľa môjho súdu, lepšie zodpovedá gramatickému tvaru (pádu) slova „hrivnatec“, použitému v pôvodine.
- 1525** AL. „vo veľtokoch“, pozri Gen. 1:10, pozn. 14.
- 1526** AL. „pôsobil si vírenie (al. „bublanie“, „tryskanie“, „vrenie“) v svojich riekach“.
- 1527** AL. „brázdil“, „prerýval“, al., podľa niektorých „špínil“, pozri Prísľ. 25:26, pozn. 1114, a porov. Jób 41:30, pozn. 1878, kde je použité sloveso („ráfad“) podobne znejúce ako toto tu („ráfas“) a obdobného významu. Výraz značiaci „krokodila“, ktorý je použitý tam (v. 1, pozn. 1826), je pravda, iný ako tu.
- 1528** Iný a zriedkavejší sa vyskytujúci (v tejto knihe len ešte v kap. 26:5 a 14 a 47:10) výraz ako tu vyššie, ale v podstate toho istého zmyslu.
- 1529** AL. „každej“.
- 1530** TJ. „výšok hromady tvojich mŕtvol“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1531** TJ. „tým, čo z teba bude vytekať“, dotýčný výraz (hebr. „cáfáh“, odvodený od slovesa „cúf“, „prúdiť“, pozri Pl. 3:54, pozn. 335) sa v SZ vyskytuje len tu a mnohí ho, podľa iného tvaru dotýčného slovesa, ktorý sa spomína v poznámke tu vyššie citovanej, chápu v zmysle „plávania“, prekladajú potom „zem tvojho plávania (tj. „zem, v ktorej plávaš“) budem napájať“.
- 1532** Predošlá⁵²¹ poznámka sa nevzťahuje na „výtokom“ vyššie, tu je azda dotýčná predloška použitá v zdôrazňujúcom al. vysvetľujúcom zmysle.
- 1533** TJ. „vykynožením“, „hubení“.
- 1534** Pozri Gen. 1:14nn., pozn. 22.
- 1535** TJ. „všetky svietiace svetelné zdroje“, v texte doslovný preklad.
- 1536** VL. „prinášaním“, „privádzaním“, tu v zmysle „rozhlasovaním“, „oznamovaním“.
- 1537** Pozri Prísľ. 15:4, pozn. 328; sloveso tam spomenuté je tu v kap. 4:16 a ďalej¹⁹².
- 1538** AL. „rmútiť“, „starosťami plniť“.
- 1539** AL. „plniť hrôzou“.
- 1540** Tu možno aj „o teba“, tj. „obavou“.
- 1541** AL. „švihani“, al. možno „šermovaní“, vl. „pôsobení, aby sa kmital“.
- 1542** Tu, pravdaže, „vojsko“.
- 1543** Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 1544** Pozri Is. 15:1, pozn. 892.
- 1545** Tu azda v zmysle oboch predošlých^{354 364} poznámok.
- 1546** TJ. azda „hubením odstraňovať al. nechávať miznúť“.
- 1547** Sloveso ako v Num. 11:2, pozn. 393, tu iný tvar v zmysle ako v texte al. v nasledovnej poznámke¹⁵⁴⁸.
- 1548** AL., podľa niektorých, „usadenie“, tj. „kalu vo vodách“, a tým „vyčistenie“, „vyjasnenie“, „vyčistenie“.
- 1549** AL. možno „a budú ho¹⁶³ (tj. Egypt) žalostne ospevovať“, ďalej obdobne.
- 1550** Pozri 1 Sam. 7:2, pozn. 338, sloveso sa vyskytuje len ešte u Mích. 2:4; odvodený výraz je „lkanie“ u Jer. 9:10, 19n.
- 1551** TJ. „dav“.
- 1552** TJ. „Egypt“.
- 1553** TJ. azda „mestá“, porov. kap. 16:46⁷⁴⁴.
- 1554** Pozri Gen. 49:15, pozn. 163.
- 1555** AL. „odovzdaný“, tj. „kráľovi Bávela“ (kap. 31:11), mnohí tu prekladajú „Meču bol vydaný“, tj. „Egypt“, no nazdám sa, že preklad, ktorý v súhlase s inými podávam v texte, lepšie zodpovedá gramatickému tvaru (pádu) slova „meč“, ktorý je tu v pôvodine použitý. Porov. v. 2¹⁵²⁴.
- 1556** AL. „tahajte“, tj. „za sebou ako korist“, tu v takomto zmysle.
- 1557** TJ. „Egypt(a)“.
- 1558** AL. „o ňom“.
- 1559** TJ. „zidenia“.
- 1560** TJ. „tých, z ktorých sa zidenie skladalo“, vv. 23 a ďalej obdobne.
- 1561** Nie ako „ktorí“ vo v. 22 a i.¹⁰
- 1562** Pozri Exod. 26:22, pozn. 917; Is. 14:15, pozn. 854.
- 1563** TJ. „hrôzu z nich“, ako vo v. 25. Ďalej obdobne.
- 1564** TJ. „lôžka“, „lôžko“.
- 1565** AL. „ked“, v zmysle „potom, čo“, al. „lebo“.
- 1566** TJ. „davu“.
- 1567** AL. možno „so silákmi padlými (tj. „zabitými“) od“.
- 1568** Podľa LXX „so silákmi padlými od pradávna“ („ap' aiónos“, čítali „méolám“, „od al. z pradávna al. večnosti“, miesto „méarélím“, „od al. z neobrezaných“, obdobne aj niektoré iné staré preklady); toto znenie uprednostňujú aj niektoré z novších prekladov.
- 1569** D. „so svojimi zbraňami vojny“ (al. „boja“) ³³².
- 1570** AL. snad „lež je¹⁶ tomu tak“.
- 1571** AL. „boli hrôzou silákov“.
- 1572** VL. „Ta sa dostal“, v. 30 obdobne; tak aj v kap. 48:35 (azda „Vstúpil ta“).
- 1573** AL. „napriek všetkému svojmu hrdinstvu“, ďalej obdobne.
- 1574** Pozri Jer. 9:23; 10:6, pozn. 707.
- 1575** Pozri Jós. 13:21, pozn. 471; Žalm 83:11, pozn. 1997.
- 1576** Pozri Žalm 6:10, pozn. 166.
- 1577** TJ. „zostudení hrôzou pred svojou mocou, ktorú naháňali al. vyvolávali“, podľa iných „zostúpili so zabitými so svojou hrôzou“^{195 1573} (potom nie v zmysle v. 24 a ďalej¹⁵⁶³), zostudení svojou mocou⁵²¹.
- 1578** Tak podľa písaného textu, ktorého sa pridŕžajú LXX a niektoré novšie preklady, o. i. aj slovenský preklad prof. Roháčka; čítaný text, ktorý uprednostňujú iné zo známych mi novších prekladov a Vulgata, uvádza znenie „dal („dopustil“, „nahnal“) som (al. „dám“, atď.) v zemi živých svoju“. No podľa môjho súdu dáva písaný text lepší zmysel; preto som sa v svojom preklade preň rozhodol.

1579 Vl. „koncov“, ako v kap. 25:9, tu aj „okrajov“, „hraníc“ („sprostred okrajov al. hraníc svojej zeme“). Ďalej obdobne.

1580 Pozri Exod. 19:16, pozn. 643.

1581 Tj. „správaj svojou korisťou“, „zachvátiť“, „zmocniť sa“.

1582 Pozri 1 Sam. 19:11, pozn. 764.

1583 Iné sloveso než vo v. 6⁵⁸⁸.

1584 Al. „ak sa dáš zlovlého odrádzať od jeho cesty“¹⁴⁵.

1585 Al. „Správne“.

1586 Tvar slovesa, od ktorého je dotýčny výraz¹⁵³ odvodený, pozri Jer. 6:15 a ďalej, pozn. 528.

1587 Tj. „svojou spravodlivosťou“.

1588 Al. „Keď spravodlivému poviem, že bude“.

1589 D. „ostávaním nažive“, „životom“.

1590 Nesúvisí s „bezprávie“ vo v. 13¹⁵².

1591 Pozri Exod. 21:34, pozn. 727.

1592 Pozri Lev. 6:4, pozn. 180.

1593 D. „pre ne“⁷, tj. azda „pre bezprávne činy, ktoré napáchal“, hoci „bezprávie“ vyššie je v jednotnom čísle.

1594 Al. „ku mne“, ako nižšie a vo vv. 1 a 22, 24 a i., no tu je, nazdávam sa, zmysel skôr ako v texte.

1595 Tj. „než on prišiel“, al. „pred jeho príchodom“, no nie ako vyššie¹³⁴.

1596 Porov. kap. 24:25–27.

1597 Vl. „Trváte (D. „stojíte“) na svojom meči“, zmysel ako v texte.

1598 V hebr. slovná hra: „bechárávóth“, „v rumoviskách“, „bacherev“, „mečom“.

1599 Tu v takomto zmysle, pozri napr. Jer. 12:9, pozn. 846.

1600 Pozri 1 Sam. 23:14 a ďalej, pozn. 838; iný výraz než v kap. 30:15¹⁴⁸¹.

1601 Pozri Jer. 26:9, pozn. 632.

1602 Vl. „vedľa múrov“.

1603 Tj. „vonkajších stien domov“.

1604 Al. možno „dohovárajú“, ako v Žalme 119:23 (tu tá istá predložková väzba ako tam, no zmysel skôr ako tu v texte).

1605 Al. „i hovorí jeden s druhým, každý so svojim bratom“.

1606 Pozri Jer. 41:6, pozn. 1512.

1607 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.

1608 Al. „vstupovať, ako vstupuje“.

1609 „ako prichádzanie (al. „vstupovanie“) ľudu“, tj. azda „húfne“, „hromadne“.

1610 Výraz odvodený od dotýčného slovesa¹⁰⁷³, no značiaci tu, oproti onému slovesu, „lásku“ v kladnom zmysle. Vyskytuje sa v SZ len tu a v nasledovnom verši.

1611 D. „uskutočňujú lásku“ (množné číslo), zmysel ako v texte, al. „veľkú („hlbokú“, „vrelú“) lásku. V. 32 obdobne.

1612 D. „krásnym ohľadne“.

1613 Obdobne ako Prísł. 30:29, pozn. 1269.

1614 Pozri Is. 23:16, pozn. 1888.

1615 Tu oproti v. 31 D. „nebude ich uskutočňujúcich ich“.

1616 Al. „prichádza“.

1617 Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.

1618 Hebr. „chélev“, pozri napr. Gen. 4:4, pozn. 135,

a i., no tu jednotné číslo); možno sa tu mieni „maslo“ al. „smotana“, hoci pre tieto pojmy sú iné výrazy („chemeáh“, pozri napr. Is. 7:15, pozn. 452, „gevináh“ u Jába 10:10, tam preložené „tvaroh“, ale môže značiť i „maslo“, porov. „chemeáh“ v Gen. 18:8, pozn. 470). No mnohí tu navrhujú čítať „mlieko“ („cháláv“), možno podľa LXX („gala“) a Vulgaty („lac“), a tak prekladajú.

1619 Al. „tučné“, pozri Gen. 41:5, 7, no nesúvisí s „tuk“ vyššie¹⁶¹⁸.

1620 Tu a ďalej oproti „ochoreli“ na začiatku v. 4 tvar jednotného čísla, možno v hromadnom zmysle; v preklade je tu a ďalej v tomto oddiele tvar stredného rodu.

1621 Al. „obetujete“, ako v kap. 16:20 a ďalej, no tu je zmysel skôr ako v texte.

1622 Al. „oslabli“, „umdleli“, no je to tvar toho istého slovesa ako „bolo choré“ nižšie.

1623 D. „zlámanému“, zmysel ako v texte.

1624 Al. „zlámané obviazali“, v texte opis vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom.

1625 Tj. „ovce a kozy stáda“, na začiatku v. 4 a ďalej obdobne.

1626 Pozri Gen. 1:26, pozn. 42; Lev. 25:43, pozn. 838.

1627 Pozri Exod. 1:13, pozn. 24.

1628 Al. možno „pátrajúceho“, nesúvisí s „hľadajúceho“ nižšie.

1629 D. „od nebytia“, „od toho, že niet“, v. 5 obdobne.

1630 Tu možno aj „vyžadovať“.

1631 Vl. „prestať pásť stádo“, znenie v texte uchováva v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.

1632 Al. možno „aby im viac neboli“.

1633 Al. „obzerať sa“, pozri Lev. 13:36, pozn. 423.

1634 Tu a ďalej zámenná prípona (al. zámeno) mužského rodu (pojem zahŕňa aj „barany a kozy“, obdobne slovesný tvar vo v. 29).

1635 Al. „obzeraním sa“, v SZ len tu sa vyskytujúce podstatné meno, odvodené od dotýčného¹⁶³³ slovesa.

1636 Vl. „stáde“, pozri napr. Gen. 30:40; Jer. 13:17, 20 a i., no iný výraz ako tu nižšie¹⁶¹⁷ a i., vyskytujúci sa v tejto knihe len na tomto mieste.

1637 Pozri Gen. 4:8, pozn. 1039.

1638 Sloveso ako v Lev. 24:12, pozn. 779, tu trpný tvar vyskytujúci sa v SZ len na tomto mieste so zmyslom ako v texte. Sloveso sa len nepatrne líši od oného, ktoré je v obdobnom zmysle ako tu použité v kap. 17:21^{1078,21}.

1639 Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.

1640 Tu a ďalej slovesný tvar obidvom rodom spoločný.

1641 Iný výraz ako vo v. 3¹⁶¹⁹.

1642 Tj. azda „pretučnené“, „príliš silné“.

1643 Tj. „stádo“¹⁶¹⁷.

1644 Pozri Gen. 22:7n., pozn. 570.

1645 Tj. „z vášho hľadiska“.

1646 Vl. „ustátú“, tj. „vyčrenú“, „ustátím zbavenú kalu“.

1647 „ustátie („vyčrenie“) vody“.

1648 D. „pásť rozdupaním (al. „rozšľapaním“, výraz odvodený od dotýčného slovesa¹²⁵³, pozri napr. Is. 5:5, pozn. 54) vašich nôh“, tu zmysel ako v texte.

- 1649** Iný výraz ako tu vo v. 14 a i., vyskytujúci sa v SZ len na tomto mieste.
- 1650** Pozri Num. 13:20, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 1651** AL „vypudzujete“, „zapudzujete“, pozri Deut. 6:19, pozn. 339; 2 Kráľ. 4:27, pozn. 205; Is. 22:19, pozn. 1188.
- 1652** Pozri Gen. 15:5, pozn. 301.
- 1653** AL „pomôcť“, pozri Žalm 44:3, pozn. 1204; Sud. 2:16, pozn. 134; 1 Sam. 2:1; 23:2, pozn. 71. Ďalej obdobne.
- 1654** VL „nechať povstať“, „spôsobiť, aby povstal“. Vo v. 29 zmysel ako tam v texte.
- 1655** Pozri Lev. 26:13, pozn. 874.
- 1656** Pozri Jer. 25:14, pozn. 1259.
- 1657** Iný, hoci príbuzný, výraz ako vo v. 14 a i.; pozri Jer. 23:1, pozn. 768.
- 1658** D. „Pre bytie tie nepriateľstva večnosti“ (al. „veku“), zmysel ako v texte.
- 1659** Pozri Žalm 63:10, pozn. 1562; Jer. 18:21, pozn. 1079; úslovie sa v SZ vyskytuje len na týchto 3 miestach.
- 1660** Pozri Deut. 32:35, pozn. 1188.
- 1661** Tj. azda „krajnej“, „vrcholnej“, „najvyššieho stupňa“, v tomto zmysle prekladá Vulgata a dá sa tak chápať aj preklad LXX, ktorý môže znamenať aj „v posledných dobách“, novší prekladatelia chápu v zmysle „v čas, keď nepravosť dochádzala konca“, „v čas konečný (tj. možno „poslednej“) nepravosti“, „keď ich nepravosť viedla ku koncu“, a pod. V texte podávam doslovný preklad.
- 1662** Tj. azda „mlákou krvi“.
- 1663** „určiť (al. „pripraviť“) na krv“, potom azda v zmysle „na prelievanie krvi“, ďalej obdobne.
- 1664** Tu a ďalej v zmysle „prelievania (tvojej) krvi“.
- 1665** VL „ak nemáš“, zmysel ako v texte.
- 1666** Tu čosi odlišný tvar, vyskytujúci sa v SZ len tu a v množnom čísle vo v. 9.
- 1667** D. „prechádzajúceho a vracajúceho sa“, porov. Exod. 32:27, pozn. 1147, tu v zmysle „kohokolvek, kto sa tam nájde al. vyskytne“.
- 1668** Podľa čteného textu „nie že sa tvoje mestá budú vracat“, tj. „do svojho prvého stavu“ („nie že budú obnovované al. znova budované“).
- 1669** AL „v nich“, „nimi“.
- 1670** AL „známym, keď“.
- 1671** Podľa čítaného textu „Sú¹⁶ spustošené“¹³⁷.
- 1672** AL „nado mňa“.
- 1673** AL „vystatovali“, „chvastali“, vl. „zveličovali“.
- 1674** Pozri Prísľ. 27:6, pozn. 1156, sloveso, ktorého tvar sa v takomto zmysle v SZ vyskytujú len na týchto dvoch miestach.
- 1675** Tá istá predložka ako „za“ vyššie, tu v zmysle ako v texte.
- 1676** „ako si sa radovala“ („aká bola tvoja radosť“).
- 1677** Pozri Num. 18:20, pozn. 639.
- 1678** Pozri Jóba 5:5, pozn. 213; Žalm 56:1, pozn. 1441.
- 1679** VL „vystupujete“ (al. „ste vynášani“)⁴⁰², zmysel ako v texte.
- 1680** VL „okraj“, pozri Gen. 22:17, pozn. 328; Exod. 26:4, pozn. 222, tu zmysel ako v texte, al. možno „do rečí“¹¹⁷, no nazdám sa, že tento preklad nie celkom zodpovedá predložkovej väzbe, ktorá je tu použitá.
- 1681** AL, podľa niektorých, „na pery⁶⁷ rečí“, tj. „hovoriacich“, „tárajov“.
- 1682** Tj. „národy“.
- 1683** Tá istá predložka ako „za“ vyššie („za predmet“).
- 1684** AL „všetkému“, obdobne ako spravidla inde; v kap. 29:2 a tu som v záujme zrozumiteľnosti zvolil znenie ako v texte.
- 1685** Tu azda v takomto oslabenom zmysle.
- 1686** Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 1687** Tj. „letorasty a ovocie“.
- 1688** Tu aj „obrátim zreteľ“.
- 1689** Pozri aj Gen. 2:5 a ďalej, pozn. 743.
- 1690** Tj. „na vašom území“, ďalej obdobne.
- 1691** Dá sa chápať v dejovom aj stavovom zmysle.
- 1692** AL „prvších (al. „pôvodných“) pomerov“ (al. „poriadkov“).
- 1693** AL (vl.) „dobrá“.
- 1694** AL „prvých (al. „prvších“) dôb“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1695** AL „budem nechávať po vás chodiť“.
- 1696** Tj. „pohorie Isráela“, ďalej obdobne.
- 1697** Tj. „nebudú naďalej prichádzať o deti v bojoch o teba“. Obdobný význam majú slová „zožieraš ľudí“ vo v. 13 a obdobne ďalej.
- 1698** Tj. „zem“ (zámeno a slovesný tvar sú ženského rodu, ďalej obdobne).
- 1699** AL, podľa čítaného textu, „svoje národy“.
- 1700** Tak podľa čítaného textu, v písanom texte je tu znenie „ku potknutiu sa privádzať“, ako vo v. 15.
- 1701** AL „pádu“, „zrúcaniu“.
- 1702** Predložka ako „na“ vyššie a nižšie.
- 1703** Tj. tu „vymôcť al. zaistiť jeho uznanie za sväté“.
- 1704** Tvar trpného rodu („keď budem uznaný“).
- 1705** AL „vo vás“.
- 1706** Podľa mnohých rukopisov a Italy „pred našimi“.
- 1707** Pozri Gen. 3:9 a ďalej, pozn. 1308.
- 1708** Pozri Deut. 32:13, pozn. 1136, tu jednotné číslo, možno v hromadnom zmysle.
- 1709** AL možno „trpieť“, vl. „brať“, „dostávať“.
- 1710** Iný výraz ako v kap. 14:22 a ďalej, ale príbuzný a súznačný, pozri napr. Is. 1:16; Jer. 4:4. V tejto knihe len na tomto mieste.
- 1711** AL „nepravostí, budem aj¹³⁴ osídľovať... spúšťou, (35)a“.
- 1712** Pozri Jer. 33:10, pozn. 1475, odvodené od dotyčného výrazu²³⁹.
- 1713** Tj. „mestá“.
- 1714** AL „množiť, ľudí ako drobný dobytok“.
- 1715** Pozri Gen. 1:14; Lev. 23:2, pozn. 726.
- 1716** Tj., keď bývalo v Jerúsaleme veľmi veľa dobytky, ktorý privádzalo množstvo prichádzajúcich na slávnosti, aby ho pri nich obetovali.
- 1717** D. „vôkol-vôkol“.
- 1718** AL „o týchto kostiach“.
- 1719** VL „vo“, v cieľovom zmysle ako v texte, kde je preklad v záujme zreteľnosti, tak aj vo vv. 9n., kde sa

- predložka spája so slovesným prídastím a zámenom mužského rodu; také je aj „ožili“ a „postavili sa“ vo v. 10 nižšie, porov. nasledovné „vojsko“.
- 1720** Vt. „vystúpiť“⁴⁰², tu a obdobne vo v. 8 azda zmysel ako v texte.
- 1721** Al. „dýchaj“, „vdychuj“, ako „vdýchol“ v Gen. 2:7, no nesúvisí s „dychu“ tu vyššie.
- 1722** Pozri 2 Par. 26:21, pozn. 927; Pl. 3:54, pozn. 338.
- 1723** Nesúvisí s predošlým „vyvážať“.
- 1724** Al. „na pôdu“, kap. 36:24 a ďalej obdobne, no iná predložka ako „na“ vo v. 14, ktorá výraznejšie ako táto tu vyjadruje tento zmysel.
- 1725** Al. „kus dreva“, „palicu“, „tyč“, v texte doslovný preklad. Ďalej obdobne.
- 1726** Pozri Žalm 45:7, pozn. 1246, tu v zmysle ako v texte; al. „jeho (potom v zmysle „s ním“) združených“, ďalej obdobne, pozri Sud. 20:11.
- 1727** Al. „Efrájima, a pre všetok dom Izráela, jeho súkmeňovcov“.
- 1728** D. „jednými“, tj. „zjednotenými“, „v jedno spojenými“.
- 1729** Al. „Efrájima a“.
- 1730** Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 1731** Tj. vyššie spomenuté „kmeň“.
- 1732** Tj. „na ňom uvedený“.
- 1733** Tj. „dať dovedna“, „spraviť jedným“.
- 1734** Tento úsek, začínajúci slovami „a chcem ich“, je dosť ťažko zrozumiteľný a v žiadnom zo známych mi prekladov ho nenachádzam podaný natolko doslovne, aby boli vhodne preložené všetky v pôvodine obsiahnuté predložkové väzby atď. Prekladu, ktorý v texte podávam, je z nich hádam najbližšie preklad prof. Roháčka „a dám ich aj s ním k drevu Júdovu“ a podobne český preklad kralický, hoci predložky, ktoré sú v oboch použité, sotva vystihujú zmysel predložiek pôvodiny. Niektorí zasa prekladajú obidve tu použité predložky rovnako („k nemu“ al. „s ním“), totiž k drevu (al. „s drevom“) Júdu, hoci sú to predložky zmyslu navzájom odlišného. Vo všetkých ostatných známych mi prekladoch, aj v LXX a Vulgate, je tento úsek preložený viacbnej voľne a nepresne. Úfam sa oproti tomu, že znenie, ktoré podávam v texte, spĺna zodpovedá významu hebrejského textu a neopomína niktorú z jeho podrobností; nie celkom obvyklý je možno preklad slovesa „náthan“, „d(á)vať“¹⁷³³, nazdáam sa jednako, že toto sloveso má natolko rozsiahlu stupnicu významov, že v takom sporení ako tu (s predložkovou väzbou, aká je tu použitá), je možné chápať ho aj v zmysle, ktorý v texte uvádzam.
- 1735** Je zrejme, že sa tu, ako je ostatne aj v iných oddieloch Písma pomerne časté, prechádza od obrazného vyjadrenia pojmu „kmeňov“ k doslovnému vyjadreniu jeho skutočného významu a naopak.
- 1736** Al. „zasa“, „vôbec“, D. „ešte“, ako predošlý výraz, opakuje sa v takomto zdôrazňujúcom zmysle, v pôvodine na konci vety.
- 1737** Porov. Is. 4:5, pozn. 291.
- 1738** Al. možno „i stane sa (tj. potom „moja svätýňa“) nad nimi mojim obydľím“.
- 1739** Pozri Gen. 10:2; 1 Par. 1:5.
- 1740** Al. „Mágóg“, ďalej obdobne, ak sa chápe, podľa niektorých, „Mágóg“ ako meno zeme, možno medzi Kappadokiou a Médiou.
- 1741** Tak (nepreložený, ako vlastné meno) tento výraz podávajú LXX a niektorí iní, tj. ako meno akéhosi (odinakiaľ neznámeho) národa al. zeme; inak „vládcovi hlavy“ al. „vládcovi-hlave“, tj. „zvrchovanému vládcovi“; v takomto zmysle prekladá Vulgata a iní.
- 1742** Al. „vyzbrojení“, vt. „oblečení“, ako v kap. 23:12, tu vzhľadom na nasledovné v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 1743** Tu v takomto zmysle („vediaci narábať“, „vyznajúci sa al. zbehli v narábaní“).
- 1744** Zámenná prípona je tu ženského rodu¹⁶³, možno sa menom „Gómer“ vyššie mieni územie, obývané Gómerovými potomkami⁷⁰⁶.
- 1745** Vt. „a priprav si“, v texte opis vzhľadom na to, že sloveso je tu bez predmetu.
- 1746** Al. „pred tebou“, podľa niektorých „vôkol teba“, pozri Exod. 32:1, pozn. 1117.
- 1747** Al. možno „schádzajú“¹⁶, pozri Exod. 32:1, pozn. 1116.
- 1748** Pozri napr. Nech. 4:9, pozn. 294, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁴⁸⁸.
- 1749** Podľa niektorých „vodcom“.
- 1750** D. „od mnohých dní“, porov. kap. 3:16¹³⁸.
- 1751** D. „zem navrátenú“, no zmysel je ako v texte, ako vidno z nasledovného⁷⁰⁶.
- 1752** Tj. „mocou meča do zajatia uvedený a opäť oslobodený“.
- 1753** Pozri Prísľ. 1:27, pozn. 89.
- 1754** Al. „zámer“, „plán“, výraz odvodený od predošlého slovesa⁴⁶⁴, pozri napr. Est. 8:3, 5, pozn. 260.
- 1755** Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 1756** Pozri Gen. 34:25, pozn. 924, no tu (nie vo v. 8) bez predložky.
- 1757** D. „v nebyti“.
- 1758** Pozri Jós. 6:26, pozn. 248.
- 1759** Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 1760** Pozri Gen. 4:20, pozn. 157.
- 1761** Pozri Gen. 34:23, pozn. 921; výraz v podstate súznačný s predošlým⁷⁶⁰ a odvodený od toho istého kmeňa; tak aj v preklade.
- 1762** Pozri Sud. 9:37, pozn. 572 (výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach), tu v obraznom zmysle („najslavnejšej al. najvznešenejšej oblasti“, „ústredí“).
- 1763** Tj. „celého sveta“.
- 1764** Tj. bohaté a vplyvné osobnosti, porov. kap. 19:2n., 32:2.
- 1765** Tu je preklad zvolený vzhľadom na zmysel nasledovného tvaru slovesa⁷⁶⁶, od ktorého je tento výraz odvodený.
- 1766** Iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 1767** Podľa niektorých „V posledku dní sa bude diať, že“³, no to nezodpovedá významu prízvučných znamienok, ktoré sú tu v pôvodine použité.
- 1768** Trpný tvar dotyčného slovesa⁹¹¹ v takomto zvrätanom zmysle.

- 1769** Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 1770** AL. „v mój obličaj“, pozri Gen. 19:1, pozn. 485, no tu jednotné číslo („nos[e]“).
- 1771** AL. „z mojej príčiny“⁶²¹.
- 1772** Tu aj v pôvodine množné číslo.
- 1773** Pozri Gen. 1:21, pozn. 31.
- 1774** Iná predložka ako vo v. 20.
- 1775** Nesúvisí s „uznať“ vyššie⁹¹¹.
- 1776** TJ. „vodiť na povraze“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 1777** VL. „nechať vypadáť“.
- 1778** Pozri Jer. 12:9, pozn. 843.
- 1779** VL. „vtáctvu všetkých (al. „všemožných“) krídel“⁶⁷.
- 1780** AL.¹⁷⁴⁰ „v Mágóg“, tj. „do Mágóga“.
- 1781** AL. „a medzi... obývajúcich“.
- 1782** Sloveso ako „sa vzhľal“ v Žalme 78:21, „zažiha“ u Is. 44:15; vyskytuje sa v SZ len na týchto troch miestach.
- 1783** AL. „palicami“, ako napr. v Num. 22:27, tu azda v zmysle ako v texte („mlatmi“), vl. „kyjakmi (atď.) do ruky“.
- 1784** AL. „nechávať oheň horieť“, tj. „budú ich na oheň prikladať“, tu a obdobne ďalej v takomto zmysle.
- 1785** LXX tu prekladajú „Gógovi dávať významné (al. „vychýrené“, vl. „menovité“) miesto“ („topon onomaston“), podobne Vulgata („locum nominatum“), lebo miesto „mekóm-šám“, „miesto tam“, čítali „mekóm-šém“, „miesto mena“⁶⁷⁵. Tento zmysel aj niektoré novšie preklady uprednostňujú.
- 1786** Sloveso ako „založiť náhubok“ v Deut. 25:4, vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 1787** „znemožňovať príchod prechádzajúcim“.
- 1788** TJ. „Prierva Gógovho davu“.
- 1789** Tvar trpného rodu („v deň, keď budem oslávený“).
- 1790** Sloveso ako v Gen. 1:4, 7, pozn. 7, v kap. 22:26 a ďalej zmysel ako v texte.
- 1791** D. „mužov stálosti“ (al. „trvalosti“, „ustavičnosti“), tj. „na stále zamestnanie“.
- 1792** V preklade jednotné, no v pôvodine množné číslo¹⁷⁹¹.
- 1793** TJ. „s mimoidúci“, v. 15 obdobne, ten istý tvar toho istého slovesa ako predošlé „majúce prechádzať“, no tu je použitý v inom významovom odtieni ako vyššie, čo som sa v texte pokúsil vyjadriť čosi odlišným prekladom.
- 1794** Pozri Deut. 13:14, pozn. 261 a 524, nie ako tu v kap. 20:6⁹⁰¹ alebo 34:11⁶³³.
- 1795** AL. „vztyčí“, vl. „zbuduje“, tj. „zriadi“.
- 1796** TJ. „kamenný stĺp“, ako „náhubok“ v 2 Kráľ. 23:17, pozri aj Jer. 31:21, pozn. 1411, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto troch miestach.
- 1797** TJ. „niektorého“, „jedného“, al. možno „toho, ktoré tam bude založené“.
- 1798** TJ. „spústa“, „dav“, to isté čo „hamón“³¹⁷.
- 1799** Pozri Is. 34:6, pozn. 1740.
- 1800** VL. „obetovať“, tu a obdobne ďalej vzhľadom na súvislosť¹⁷⁹⁹ zmysel ako v texte.
- 1801** VL. „ich všetkých“³³⁷.
- 1802** AL. „bojovníkmi na vozoch“, tu v takomto prenesenom zmysle.
- 1803** Pozri aj Žalm 16:10, pozn. 452.
- 1804** Pozri Žalm 102:13, pozn. 504 a 2211.
- 1805** AL. „žiarliť na“.
- 1806** Väčšina známych mi novších prekladov a Vulgata tu podľa čítaného textu, mnohých rukopisov a iných starých prekladov podáva znení „i ponesú“⁶⁵, v svojom... úľak, svoju“, no ak je dotýčný slovesný tvar tak preložený, ako je tu vyššie uvedené („ponesú“), nedáva tento preklad podľa môjho súdu zmysel do textovej súvislosti dosť dobre zapadajúci. No onen slovesný tvar sa dá chápať, a povedal by som, že oveľa správnejšie, aj v zmysle „odnesú si“, takže „budú mať odnesenú“ al. volnejšie „budú mať za sebou“, a tak ho aj niekoľko málo zo známych mi novších prekladov podáva. V tomto chápaní potom znenie čítaného textu dáva rovnako dobrý zmysel ako „zabudnú“ textu písaného, ktoré uvádzam v texte svojho prekladu.
- 1807** AL. „do národov“, tj. „medzi národy“.
- 1808** Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 1809** AL. „vybudovanie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1810** Pozri Gen. 38:18, pozn. 1011, tu v zmysle „šnúra na meranie“.
- 1811** Pozri Exod. 25:40, pozn. 896.
- 1812** Pozri Exod. 26:35, pozn. 930 a 931.
- 1813** TJ. „chrámu“, „chrámej budove“, ďalej obdobne.
- 1814** Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
- 1815** TJ. meraná lakťom o šírku dlane dlhším, ďalej obdobne. Výraz „šírka dlane“ (al. „ruky“, v hebrejčine jed-
no slovo, nesúvisí s „dlaň“²⁸² ani s „ruka“ napr. v kap. 33:22 a veľmi často inde), sa vyskytuje ešte len tu vo v. 43 a v kap. 43:13 a v Exod. 25:25 a 37:12, príbuzný výraz je v 1 Kráľ. 7:9, pozn. 415, a 26, v 2 Par. 4:5 a v Žalme 39:5, pozn. 1115.
- 1816** TJ. tu a obdobne ďalej „hrúbku múru“.
- 1817** TJ. „predná al. vonkajšia strana“.
- 1818** TJ. „druhý“ prah.
- 1819** TJ. „z nádvorí“, kadiaľ viedla cesta od al. z „domu“¹⁸¹³, al. možno „dovnútra“¹⁵⁶, tj. „do nádvorí“ a tadiaľ „do al. k domu“.
- 1820** Pozri 1 Kráľ. 6:31, pozn. 384, tu azda ide o akési piliere al. podporné stĺpy, ktoré na lakeť z každej strany vyčnievali do predsiene, takže ju na každej strane o lakeť zužovali.
- 1821** TJ. „strážnice v budove východnej brány“.
- 1822** TJ. azda dĺžku každej z oboch krytých častí cesty bránou, medzi ktorými vprostred bol nekrytý priestor.
- 1823** TJ. „z druhej strany“.
- 1824** TJ. „strážnice“, D. „k jej streche“, zmysel ako v texte.
- 1825** TJ. šírka celej budovy brány aj so strážnicami, ktoré boli po oboch stranách cesty bránou.
- 1826** AL. „ustanovil“, al. podľa niektorých, „odhadol“, iní prekladatelia trvajú na základnom význame dotyčného slovesa¹⁹¹, totiž „zriadiť“, „zhotovíť“, no potom azda najskôr v zmysle „boli zriadiť“, tj. „bol zriadiť“⁴⁵⁶, takže „boli zriadené“.
- 1827** TJ. „výšky“.
- 1828** AL. „prístupu“, „príchodu“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.

- 1829** Tj. dĺžka al. hĺbka celej budovy východnej brány.
- 1830** Al. „uzatvárateľné“, pozri 1 Král. 6:4, pozn. 328 a 329.
- 1831** Čosi iný tvar ako vo v. 8 a ďalej, ale príbuzný a v podstate súznačný.
- 1832** Tj. „vyryté ako ozdoba“, pozri 1 Král. 6:29.
- 1833** Al. „celý“, „komôrky“, „miestnosti“, ďalej obdobne, pozri 1 Sam. 9:22, pozn. 411.
- 1834** Al. „na“, no nie ako „na“ nižšie.
- 1835** Pozri Exod. 27:14, pozn. 947; 1 Král. 6:8, pozn. 343.
- 1836** Tj. „šírkou zodpovedajúcu dĺžke“, v kap. 3:8 a ďalej zmysel ako tam v texte.
- 1837** Tj. šírka dlažby vnútri okružného múru zodpovedala dĺžke (al. hĺbke¹⁸²⁹) budôv brán vonkajšieho nádvorja.
- 1838** Vonkajšie nádvorie ležalo nižšie od vnútorného.
- 1839** Obdobne ako „z prítomnosti... tváre“¹⁴⁷³, tu zmysel al. v texte.
- 1840** Podľa niektorých „priečelie brány dolného nádvorja“.
- 1841** D. „pred“¹¹³⁴, zmysel azda ako v texte, preklad je zvolený v záujme zreteľnosti.
- 1842** Tj. „vystupovalo sa“.
- 1843** Al. „v ňu“, tj. „do nej“.
- 1844** Tj. „pred stupňami“.
- 1845** Al. „do vnútorného nádvorja“, al. „ku vnútornému nádvoriu“.
- 1846** Vl. „primal (al. „nechal“) odísť“, iné sloveso ako „uviedol“ vo v. 17 a obdobne inde.
- 1847** Ako u Jós. 10:10; Neh. 12:37, iný výraz ako tu vo v. 26, ale príbuzný a v podstate súznačný.
- 1848** Iná predložka ako „k“ vo v. 31, no v tejto súvislosti v podstate súznačná.
- 1849** LXX podávajú znenie „jej predsieni“ („ta pastoria autés“), Vulgata „a jej predsiení“ („et vestibulum eius“, čítali „elamáu“, resp. „veélamó“, miesto „veéláu“); podobne ako vo vv. 31 a 34; obdobne aj mnohé novšie preklady.
- 1850** Al. „A pri (al. možno „vo“) výčnelkoch (al. možno „medzi výčnelkami“) v bránach bola miestnosť a vchod do nej“.
- 1851** Al. „umývali“, sloveso ako „oplachovali“ v 2 Par. 4:6, „vyplachovať“ u Is. 4:4, pozri aj Jer. 51:34, pozn. 1977, sloveso sa v SZ vyskytuje len na týchto štyroch miestach.
- 1852** Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 1853** Pozri Gen. 22:10, pozn. 572.
- 1854** Pozri Lev. 4:2, pozn. 90, výraz odvodený od dotyčného slovesa²⁶³.
- 1855** Al. „vidlicovitý“, dvojité číslo nasledovného výrazu¹⁸³⁶ hádam vyjadruje takýto zmysel.
- 1856** Tj. na zavesovanie zabitých obetných zvierat, al. „kolíky“ (do muriva zarazené), podľa iných „rady hákov al. kolíkov“, hebr. „šefattajim“, výraz vyskytujúci sa v SZ len ešte v Žalme 68:13, pozn. 1628, tu taktiež nejasného významu; iní ho prekladajú „lišty“, „žľaby“ „rimsy“ (al. „okraje“, tak LXX, „geisos“⁶⁷), Vulgata podáva preklad „labia“, „pery“, prekladateľ tu zrejme čítal „šefáthajim“, dvojité číslo slova „sáfáh“, „pera“, ktoré chápal v podobnom zmysle ako LXX, porov. Gen. 22:17, pozn. 328.
- 1857** Al. „háky, každý⁴⁵⁸ na“.
- 1858** Mnohí tu podľa LXX a moderných kritikov uvádzajú znenie „boli dve komnaty vo vnútornom nádvorí, jedna po strane brány severu a jej priečelie smerom na juh, druhá bola po strane brány juhu“, no nedovolil som si opravovať dochovaný hebrejský text a v súhlase s inými prekladmi podľa neho.
- 1859** Pozri Num. 3:28, pozn. 61.
- 1860** Odvodené od dotyčného slovesa⁴⁸⁸, pozri Gen. 26:5, pozn. 668; Num. 3:28, pozn. 62.
- 1861** Pozri Num. 1:51, pozn. 55.
- 1862** Pozri Exod. 27:1, pozn. 937.
- 1863** Podľa LXX „dvanásť“.
- 1864** Podľa LXX „a po desiatich stupňoch“.
- 1865** Vl. „na“, tj. v zmysle „zo strany“.
- 1866** Pravdepodobne sa tu chrám porovnáva ohľadne šírky vnútorného priestoru so stanom stretávania, porov. Exod. 26:16, 25.
- 1867** Tj. tu „postranného múru“.
- 1868** Tj. „do najsvätejšej svätyne“.
- 1869** Tj. „na každej strane“.
- 1870** Tj. „výšku vchodu“.
- 1871** Tj. „nejsvätejšej svätyne“, vl. „jeho“, lebo „svätyňa“ je v hebrejčine mužského rodu.
- 1872** Tu iná predložka ako v dotyčnom mieste¹¹³⁴, no v danej súvislosti v podstate súznačná.
- 1873** Tj. „ostatnými miestnosťami chrámu“, v tom zmysle, že táto miestnosť ako nejposvätejšia a teda najdôležitejšia („najprednejšia“) časť budovy chrámu bola videná stáby v popredí („na čele“) a ostatné miestnosti aj vchod do budovy boli „za ňou“ („vzadu“). Inak možno „naproti chrámu“, tento zmysel uprednostňujem v obdobnom spojení vo v. 15 a v kap. 42:3, 7.
- 1874** Pozri Exod. 26:33, pozn. 934.
- 1875** Pozri 1 Král. 6:5, pozn. 331.
- 1876** Tj. „po troch nad sebou“, porov 1 Král. 6:6, ohľadne celého 6. a 7. verša.
- 1877** D. „a vchádzajúce v múr“, zmysel ako v texte.
- 1878** Tvar slovesa ako „uchváť“ v Exod. 4:4.
- 1879** Tu a ďalej v zmysle „aby boli upevnené“.
- 1880** Vl. „aby boli³⁸⁸ držiac sa“, zdola len „boli držiace sa“.
- 1881** Tj. „nie trámami podláh do muriva zapustenými“.
- 1882** D. „sa šírilo“, zmysel al. v texte.
- 1883** Tj. azda „a to po celom obvode budovy“.
- 1884** D. „nahor a nahor“, zmysel al. v texte (v každom patre sa zmenšovala hrúbka múru, aby na takto vzniknutom schodíku spočinuli trámy podlahy bočnej miestnosti a nemuseli sa zapúšťať do muriva, takže sa v každom patre zväčšovala šírka miestnosti v ňom).
- 1885** „Okružný priestor“, al. možno „obvod“, „obchádzka“, je tu prekladom hebr. „músáv“, výrazu vyskytujúceho sa v SZ len tu a odvodeného od dotyčného slovesa⁴³, tu azda znamenajúceho „priestor vnútri muriva stien budovy (al. možno „prístavbu k budove“) vókol jej vnútra, v ktorom (v ktorej) boli zriadené bočné miestnosti“.

- 1886** Vl. „šírka“, ako vo v. 1 a inde, tu azda v takomto zmysle¹⁸⁸⁸.
- 1887** Tu a ďalej iná predložka ako v dotyčnom mieste¹⁸⁶⁵, no v tejto súvislosti v podstate súznačná.
- 1888** Tj. „zväčšovanie vnútornej šírky okružného priestoru“ („šírky priestoru vnútri prístavby“)¹⁸⁸⁵.
- 1889** Ako „nahor“¹⁸⁸⁴, tj. „smerom nahor“.
- 1890** Tj. „z dolného patra sa“.
- 1891** Al. „A uvidel som, že dom mal²⁷ koldokola“.
- 1892** D. „na plnosť trstiny“.
- 1893** Vyčnievajúci spodný základ mal výšku šesť lakťov až k miestu, kde sa spájal s múrom patra.
- 1894** Al. „prebytočné“ („ostávalo navyše“).
- 1895** D. „dom“, preklad v texte je podľa pokusu niektorých o objasnenie zmyslu tohto veľmi ťažko zrozumiteľného miesta.
- 1896** Al. „miestnostiam dovnútra“³³⁴.
- 1897** Tj. podľa niektorých, „medzi komnatami a domom“¹⁸¹³; inak pozri kap. 42:1¹⁹²⁴.
- 1898** Al. „pomimo toho“, „popri tom“, v. 7 obdobne.
- 1899** Tj. „tudy“, v. 7 obdobne („prostredným“, 6., podľa staršieho poňatia 7. pád).
- 1900** Ako „stavby“ v kap. 40:5, tu a ďalej v takomto zmysle.
- 1901** Al. „oddelenou oblasťou“, ďalej obdobne, týmto názvom (hebr. „gizrah“, vl. „čosi odrezané“, výraz odvodený od slovesa v kap. 37:11¹⁷²²) bolo označené od svätyne oddelené miesto, al. možno akási stavba, na zadnej (západnej) strane chrámovej budovy.
- 1902** Pozri Num. 35:5, pozn. 929.
- 1903** Tj. „chrámovej budovy“.
- 1904** Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 1905** Tj. „budovy“¹⁹⁰⁰.
- 1906** Tu čosi iný súznačný tvar, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 1907** Vl. „zadku“.
- 1908** Al., podľa iných, „jeho galérie“ (al. „ochodze“, „chodby“), ďalej obdobne, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len v tomto oddiele.
- 1909** Tj. „chrámovú budovu vo vnútornom nádvorí“, ďalej obdobne.
- 1910** Tj. troch stavbách, uvedených vo v. 15, al. na troch predsieniach nádvorí.
- 1911** Iná predložka ako vo v. 15, no v takejto súvislosti obdobného významu.
- 1912** Al. „vykladanie“, „pokrytie doskami“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 1913** Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
- 1914** Tj. „nejsvätejšej svätyne“¹⁸⁷⁴.
- 1915** Tj. „výzor bol na oboch miestach rovnaký“.
- 1916** Tj. „oltár na vykiadanie“ (Exod. 30:1).
- 1917** Al. „uhly“, „kúty“, ďalej obdobne, pozri Exod. 26:23, pozn. 918.
- 1918** Tu azda v zmysle „po celej svojej dĺžke“, LXX na tomto mieste podávajú znenie „jeho podstavec“ („basis autú“, čítali „adno“ [obdobne ako v Exod. 26:19, pozn. 916; Pies. 5:15, pozn. 180] miesto „arkó“, „jeho dĺžka“, ako tu vyššie v tom istom verši. Toto znenie uprednostňujú aj niektoré novšie preklady.
- 1919** Tu v takomto zmysle, pozri Exod. 30:3, pozn. 1073; Lev. 1:15, pozn. 37.
- 1920** Vl. „dverách“¹²³⁷, tu zmysel ako v texte; ďalej obdobne.
- 1921** Al. možno „sem-ta sa obracajúcich“, pozri Is. 28:27, prídastie dotyčného slovesa⁴³, majúce tu takýto zmysel.
- 1922** Al. „strešná rímsa“, „strieška“, výraz v SZ v takomto nejasnom zmysle sa vyskytujúci len tu (dvakrát, vo v. 26 nejasný tvar, možno množné číslo) a v 1 Kráľ. 7:6, pozn. 408.
- 1923** Al. „do komnaty“.
- 1924** Al. podľa niektorých, „ku komnatám“⁶⁸, ktoré boli... a ktoré boli“, v zmysle „k (severnej) budove komnát (tj. „v ktorej boli komnaty“), ktorá bola... a ktorá bola“. Takúto budovu potom predpokladajú aj v kap. 41:10¹⁸⁹⁷, kde slová, ktorých sa dotýčnā poznámka¹⁸⁹⁷ týka, chápu v zmysle „medzi budovou komnát a priestorom ako voľný ponechaným“.
- 1925** Vl. „pred dĺžku“, tj. „pred pozdĺžnu stranu dĺžky“.
- 1926** Ako „cesta“ v Neh. 2:6; výraz sa vyskytuje v SZ ešte len u Jon. 3:3n. a Zech. 3:7.
- 1927** D. „do vnútorného“, tj. „nádvorí“.
- 1928** Tj. možno „cesta k nim“ („ke komnatám“), ako v českom kralickom texte; niektorí chápu v zmysle „dovnútra cesta“, no toto chápanie nesúhlasí s významom prízvukných znamienok v pôvodine.
- 1929** Tj. „šírky“, LXX a sýrsky preklad podávajú znenie „dovnútra, dĺžka na sto lakťov“, tohto zmyslu sa v podstate pridŕžajú aj niektoré novšie preklady.
- 1930** D. „ujedali“, tj. ich dĺžky.
- 1931** Ako „trojročné“ atď. v Gen. 15:9, „trojitý“ u Kaz. 4:12, tu je zmysel azda ako v texte (tj. „patríli k trojpatrovej sústave komnát“).
- 1932** N. „pôdy“, vl. „zeme“.
- 1933** Tj. „dolné a prostredné komnaty zabrali väčšiu plochu ako horné, ktoré boli skrátené stĺpovými sieňami“.
- 1934** Tu opäť iná predložka, iná aj ako v kap. 41:4¹⁸⁷², no v takejto súvislosti taktiež v podstate súznačná; ako „pred tvárou“ napr. v Gen. 11:28, pozn. 4. Tak aj v kap. 48:21.
- 1935** Tak podľa čítaného textu; písaný text tu podáva znenie „a pod ňou“ (al. „pod tým“), ktoré tu nedáva valného zmyslu.
- 1936** Tj. „tým vstupom“; inak, ako mnohí prekladajú, „pri vchádzaní voľakoho“ (D. „jeho“), spravidla voľnejšie „keď sa vchádzalo“ al. „keď voľakto vchádzal“.
- 1937** Podľa LXX „na juh“; toto znenie aj niektoré novšie preklady uprednostňujú.
- 1938** Výraz odvodený od dotyčného slovesa³³, pozri napr. 2 Sam. 3:25, pozn. 107, v kap. 12:4 a ďalej tu zmysel ako v texte.
- 1939** Al. „zpsonov“, „plánov“.
- 1940** D. „cesty proti tvári (al. „v tvár“) príslušného“¹⁹⁴¹.
- 1941** Al. „náležitému“, „patrícnému“, „vhodnému“, „zodpovedajúcemu“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, možno v zmysle „príslušnej (atď.) časti“.

- 1942** AL „svätosväté“, D „sväté svätých“¹⁸⁷⁴.
1943 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
1944 Tj. azda „vnútrajšku“, „vnútra“.
1945 Tj. „zmeral priester, ktorý bol zvonku voči bráne vonkajšieho nádvoría“.
1946 Tu v zmysle
1947 „stranu, odkiaľ východný vietor vial“, ďalej obdobne.
1948 Sloveso, od ktorého je odvodené „koldokola“ vo v. 15 a „vôkol“ vo v. 16n. vyššie.
1949 AL „výzor“²⁶, tieto dva výrazy sú navzájom natoľko podobné, že sa v tomto oddiele dajú rozlíšiť len podľa zmyslu.
1950 Tj. „bolo výzorom“, „ohľadne výzoru“.
1951 6 rukopisov, Vulgata a Theodotiónov grécky preklad uvádzajú znenie „pri jeho“, tj. „Božom“ (al. „jej“, tj. „Božej slávy“⁴³⁰); tohto znenia sa pridŕžajú aj niektoré novšie preklady.
1952 Tj. „aby som videl al. bol svedkom zničenia mesta“, podľa obmeny vyššie¹⁹⁵¹ uvedenej by bol zmysel „pri Jeho príchode zničiť mesto“.
1953 AL možno „boli výzorom ako toľ, čo“.
1954 Pridané na vyjadrenie zmyslu toho, že nasledovné „miesto“ (dvakrát) je vo 4. páde. Kap. 44:3 obdobne ohľadne „vládcu“, aj kap. 47:17 a ďalej ohľadne „okraja“.
1955 Tj. mŕtvolami tých, ktorých ich králi povraždili al. nespravodlivo dali usmrtiť.
1956 Tj. azda „v myslí“, „uvedomia si“ (nesúvisí s „upovedom“ vo v. 11), „ocenia“.
1957 „nadobudnú predstavy o stavbe“^{493 1958}.
1958 AL „plán“, „pôdorys“, „rozvrh“, „vzor“, „spôsob a usporiadanie výstavby“, tu v takomto zmysle.
1959 Výraz vyskytujúci sa v SZ len v tomto verši; pozri Žalm 49:14, pozn. 1322, kde je príbuzný súznačný výraz.
1960 AL „vybavení“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a u Nach. 2:9 a v čosi inom zmysle u Jób 23:3 („sídlu“).
1961 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v 2 Sam. 3:25, pozri tam pozn. 186.
1962 D „a všetkých jeho tvárnostiach“, zmysel azda ako v texte.
1963 Tj. „jeho sa týkajúcich“, ďalej obdobne.
1964 AL možno „podrúžujú“ (al. „uchovávajú“, tj. „v pamäti al. v myslí“).
1965 Pozri kap. 40:2.
1966 Tj. oltára na obetovanie vzostupných obetí.
1967 AL „základňa“, pozri 1 Kráľ. 22:35, pozn. 7, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
1968 Tj. „takýto“ (o šírkú dlane dlhší).
1969 Tj. „vysoký“.
1970 Tj. „o lakef prečnievajúci al. vybiehajúci“, v. 14 obdobne („prečnievanie“, „vybiehanie“).
1971 Pozri 1 Kráľ. 7:23n., 26, pozn. 272.
1972 Pozri aj Jób 13:12, pozn. 656.
1973 AL „rímsu“, ďalej obdobne.
1974 VL „malej“, „veľkú“.
1975 AL „kozub“, hebr. „har-Él“, tj. „Boží vrch“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu; miesto neho je nižšie v tomto verši a ďalej.
1976 „arí-Él“, pozri Is. 29:1n. a ďalej, pozn. 1476.
1977 Tj. „laktov“.
1978 Tvar trpného rodu („v deň, keď bude zhotovený“).
1979 Pozri Gen. 8:20, pozn. 273.
1980 AL „oltára: V deň... krvou, (19)potom“.
1981 Pozri Exod. 6:25, pozn. 206.
1982 Pozri Lev. 4:3, pozn. 17.
1983 Tj. tu, pravdaže, „oltára“.
1984 Pozri Lev. 8:15, pozn. 257.
1985 D „ho“.
1986 Pozri Nech. 3:31, pozn. 139, tu zmysel ako v texte; výraz sa v SZ okrem uvedeného miesta a miest v citovanej poznámke udaných vyskytuje len tu.
1987 Pozri Lev. 4:23, pozn. 122.
1988 VL „nahádzať“, sloveso, ktorého tvarom je „vrhnúť“ v kap. 19:12, „rozhádzal“ v 2 Kráľ. 23:6 a i.
1989 Pozri Exod. 29:36, pozn. 1054.
1990 VL „robiť chlpáča *obefou*“, na konci verša a ďalej obdobne, pozri Lev. 9:7, pozn. 276.
1991 AL, podľa čítaného textu, „ruky“, LXX a sýrsky preklad a podľa nich aj niektoré novšie preklady podávajú znenie „ich (tj. „svoje“) ruky“.
1992 Tj. „zasvätiť ho“, pozri Exod. 28:41, pozn. 1012.
1993 Pozri Gen. 19:9, pozn. 493, Num. 16:37 („ďaleko“), 1 Sam. 10:3 („a ďalej“), a j., tu zmysel ako v texte.
1994 Pozri Lev. 3:1, pozn. 80.
1995 Tu v zmysle „obetnej hostiny“.
1996 Porov. Exod. 18:12.
1997 Tu vl. „od (al. „z“) cesty“.
1998 VL „jej“, tj. „predsieň“ (D. „jeho“, „predsieň“ je v hebrejčine mužského rodu).
1999 AL „venuj svoju pozornosť“, v texte doslovný preklad.
2000 Pozri kap. 2:7n.
2001 Pozri Num. 16:3, pozn. 623.
2002 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84; Deut. 32:12, pozn. 1134.
2003 AL „predkladani“, pozri Lev. 1:2, pozn. 4, ďalej obdobne.
2004 Tj. „bola porušovaná moja zmluva“.
2005 AL „mojej svätýne“¹⁹¹³.
2006 Tu v zmysle „predmetu starostlivosti“, pozri 1 Sam. 22:23, pozn. 855.
2007 AL „miesto“, al. „pre“ (tj. „sebe na úľavu“, „aby ste sa zbavili svojej povinnosti al. úkolu“), no je to tá istá predložka ako „za“ tu vyššie.
2008 Tj. azda „synov cudziny“, pozri v. 7 a 9.
2009 D „ohľadne („to sa týka“) každého al. „ktoréhokoľvek“) syna“, ďalej obdobne.
2010 Pozri aj Jer. 52:1f, pozn. 2015 (tu, pravdaže, nie „väzenia“), množné číslo potom v zmysle „výkonov („smien“) v strážnej službe“.
2011 Tj. „ľudu“, ďalej obdobne.
2012 Iná predložka ako v kap. 9:6⁴³⁷, no tu v podstate súznačná, hoci, pravda, v celkom inej významovej súvislosti.
2013 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
2014 Tejto predložky sa predošlá²⁰¹² poznámka netýka.
2015 Nesúvisí s „vnútorného“ vyššie³⁸⁰.
2016 D „a nebude na nich... vnútri smieť vystúpiť“⁴⁰².

- 2017** AL. „čo pôsobí potenie“, D. „opasovať potom“ (al. možno „potením“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu), zmysel ako v texte.
- 2018** Pozri Lev. 13:33, pozn. 421.
- 2019** TJ. „vlasov“, obdobne ako v Num. 6:5, pozn. 253 (tu možno „vypúšťať prúdy“, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach), hoci tu o „vlasoch“ niet výslovnnej zmienky.
- 2020** D. „pristihovaním“²⁰²¹.
- 2021** AL. „pristihovaním vlasov upravovať“, tvary tohto slovesa sa v SZ vyskytujú len na tomto mieste.
- 2022** TJ. „ktorý z nich“, ďalej obdobne.
- 2023** D. „od kňaza“.
- 2024** Pozri Lev. 14:57, pozn. 476.
- 2025** D. „medzi svätým a nesvätým“, „medzi nečistým a čistým“, tj. „počúť („upovedomovať ich“) o rozdiel medzi...“
- 2026** AL. „pre svoje“, ako tu nižšie²⁴⁵.
- 2027** Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 2028** Pozri Exod. 23:16 a ďalej, pozn. 805.
- 2029** Pozri Num. 15:20n, pozn. 591.
- 2030** VL. „uvedeniu“, „zneseniu“, tj. „spôsobeniu, aby spočinulo“.
- 2031** Pozri Jós. 13:6, pozn. 466.
- 2032** Pozri Exod. 29:27, pozn. 1050, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz²⁴⁵.
- 2033** Tu v takomto zmysle (tu nižšie obdobne).
- 2034** „sväté al. posvätené územie al. pozemok“.
- 2035** TJ. azda „trstín“ (kap. 40:5¹⁴³⁹, tak vo v. 2 jednoznačne, porov. kap. 42:16nn.), al., podľa iných, „laktoy“¹⁸⁷.
- 2036** LXX a podľa nich aj niektoré novšie preklady podávajú znenie „dvadsaťtisíc“.
- 2037** AL. „obvodu“, „voľného priestranstva“, tu a ďalej jednotné číslo v takomto zmysle.
- 2038** Príčastie dotýčného slovesa⁹²⁹ so zmyslom ako v texte.
- 2039** Hebr. „esrím liškóth“; LXX tu miesto toho čítali „árím (al. „šeárím“) lášábeth“ a preložili „poleis (al. „pylás“) tú katoikein“, „mesta (al. „brány“) na bývanie“. Toto znenie uprednostňujú autori mnohých zo známych mi prekladov, považujúc znenie dochovaného hebrejského textu za chybu opisovateľa, no napriek tomu som sa tohto jeho znenia s niekoľkými inými, o. i. aj s prekladom prof. Roháčka a s českým krakickým prekladom, pridržal a prekladám podľa neho.
- 2040** Pozri Lev. 25:46, pozn. 839.
- 2041** D. „od okraja západu“¹⁹⁰⁴, „od okraja východu“, ďalej obdobne.
- 2042** TJ. „podielov kmeňov Izráela“, pozri kap. 48:1-7, 23-29.
- 2043** TJ. „pomedzie zeme Izráela“.
- 2044** Pozri Jer. 6:7, pozn. 502.
- 2045** AL. „vynucovania“, tj. daní al. nútenej práce, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2046** Pozri Lev. 19:36, pozn. 649.
- 2047** Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
- 2048** Pozri 1 Kráľ. 7:26, pozn. 439.
- 2049** Pozri Exod. 5:18, pozn. 170, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 2050** Pozri Lev. 27:16, pozn. 957.
- 2051** Výraz príbuzný dotýčnému²⁰⁴⁹, pozri Exod. 30:32, pozn. 1094, tu zmysel ako v texte.
- 2052** Pozri 1 Kráľ. 10:17, pozn. 632, no tu 60 (25 + 20 + 15) šeklov.
- 2053** „Dáte... šestinu“ je v hebrejčine jedno slovo, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu; možno by sa dalo povedať „a ošestinujete éfu“ v zmysle ako v texte.
- 2054** Tu azda v takomto zmysle, porov. „vyhradený podiel“ v Gen. 47:22.
- 2055** Pozri 1 Kráľ. 4:22, pozn. 249.
- 2056** TJ. „budú tam na to al. k tomu, aby ju prinášali“, „budú zaviazaní al. povinní“, v texte čo najdoslovnejší preklad.
- 2057** TJ. „spočívať“, „a povinnosťou vládcu“.
- 2058** AL. „zblúdivšieho“, pozri Lev. 4:13, pozn. 91; tu v kap. 34:6 zmysel ako tam v texte („ponevierajú sa“).
- 2059** Pozri Žalm 19:7, pozn. 622, tj. tu „v nevedomosti hrešiaceho al. zhrševšieho“.
- 2060** Pozri Exod. 12:11, pozn. 379.
- 2061** D. „Ako tieto veci“ al. „podľa týchto vecí“.
- 2062** VL. „podľa“.
- 2063** AL. „zavretá“, v stavovom zmysle.
- 2064** Pozri Lev. 3:7, pozn. 83, tu v zmysle ako v texte, iný výraz ako tu v kap. 27:21 a 39:18.
- 2065** AL. „dar“, no nie ako tu vyššie¹⁹⁴³, pozri Prísl. 25:14, pozn. 754; ako „darček“ v 1 Kráľ. 13:7.
- 2066** TJ. „koľko jeho ruka bude ochotná dať“.
- 2067** Pozri Lev. 14:22, pozn. 148.
- 2068** D. „pri vstupovaní vládcu bude on“.
- 2069** VL. „a jej“, tj. „predsiene“ al. „brány“; D. „jeho“ (obdobne i vo v. 9), lebo „predsieň“ aj „brána“ sú v hebrejčine mužského rodu.
- 2070** TJ. „bránou, ktorá je naproti“.
- 2071** Pozri Lev. 7:16, pozn. 217.
- 2072** D. „robiť dobytča, syna jeho roka“.
- 2073** D. „v ráno – v ráno“.
- 2074** Pozri Lev. 2:2, pozn. 54.
- 2075** D. „vzostupnou obeťou ustavičnosti“.
- 2076** Pozri Lev. 25:45, pozn. 839.
- 2077** TJ. azda „päťdesiateho roku“, pozri Lev. 25:10, pozn. 793.
- 2078** TJ. „útlakom al. násilím vyhánaní al. vypudzovaní“.
- 2079** AL. „nechávať dedič“, pozri Num. 18:20, pozn. 718, tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz¹⁶⁷⁷ odvodený, al. možno naopak. Ďalej aj iné tvary so zmyslom ako tam v texte.
- 2080** Tu iná predložka, v tejto súvislosti sa dá chápať v rovnakom zmysle; ide o tie isté predložky ako v kap. 41:4 a ďalej^{1134 1872}. Inak možno, keďže je to tá istá predložka ako „k“, tu vyššie,
- 2081** „komnatám, ku kňazom“, no nasledovné slová sa vzťahujú na „komnaty“.
- 2082** AL. možno „na dvoch zadných stranách“, hebr. „bejarkajim“, výraz v tejto súvislosti nepríliš jasného zmyslu, podľa LXX „kechórismenos“, „vzdialené

- al. oddelené“, podľa Vulgaty „vergens“, „obracajúce sa“.
- 2083** AL. podľa niektorých, „pripojené“, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ v takomto nejasnom zmysle len tu; inde značí „na dym obracať“ (1 Sam. 2:15, pozn. 116), „vykidať“ (Jer. 1:16, pozn. 62, a pod., na mnohých iných miestach), podľa LXX „malé“ („mikra“, čítali „ketanóth“ miesto „keturóth“), zmysel, ktorého sa pridŕžajú aj niektoré novšie preklady.
- 2084** TJ. najskôr „lakťov“¹⁸¹⁴, tak aj podľa LXX a Vulgaty.
- 2085** Tu iný tvar, ktorý je vlastne tvarom trpného rodu slovesa preloženého „zoškrabú“ v Lev. 14:41, od ktorého je dotýčný výraz¹⁹¹⁷ odvodený. Na tomto mieste je jeho význam nejasný, LXX, Vulgata a sýrsky preklad ho vynechávajú, v tlačенých vydaniach hebrejského textu je označený ako pochybný; novšie preklady, pokiaľ sú mi známe, ho napospol podávajú v podstate v zmysle, v akom ho v texte uvádzam.
- 2086** AL. možno „plot“, „obruba“, ako „rad“ v Exod. 28:17nn., 1 Král. 7:2n., na konci verša je v rovnakom zmysle množné číslo pribuzného výrazu²⁰⁶.
- 2087** „Kozuby na varenie“ je v pôvodine jedno slovo, odvodené od slovesa „variť“ a vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 2088** D. „Tieto“, al. „tieto nádvorí“.
- 2089** VL. „domy“, porov. napr. Exod. 25:27, pozn. 878.
- 2090** Pozri 1 Sam. 23:19, pozn. 865.
- 2091** D. „od juhu“¹⁸⁰⁸, tu je zmysel skôr ako v texte.
- 2092** AL. „vyviedol ma“, no je to tvar iného slovesa ako „uviedol“ vo v. 1.
- 2093** Tu iný tvar dotýčného slovesa⁴³, zmysel ako v texte, al. možno „povodil ma vôkol“.
- 2094** D.³³⁴ „cestou ulice“, „ku bráne ulice“.
- 2095** AL. „vylievali sa“, „tryskali“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 2096** Hebr. „kau“, pozri Is. 18:2, pozn. 1002.
- 2097** AL.¹⁴⁹ „v (al. „po“) lakti“, v kap. 40:5 zmysel ako tam v texte¹⁸¹⁵, ohľadne v. 21 tamže pozri Exod. 26:2, pozn. 899.
- 2098** VL. „konce“ (Deut. 32:36, pozn. 1194), tj. „nôh“, zmysel ako v texte.
- 2099** TJ. „po kolená“, vl. „z kolená“, zmysel ako v texte, kde je preklad zvolený v záujme zreteľnosti, al. tu vyššie; ne nie ako „po bedrá“ nižšie al. „po členky“ vo v. 3.
- 2100** Pozri Gen. 26:17, pozn. 679.
- 2101** Pozri Jób 8:11, pozn. 418; 10:16, pozn. 529.
- 2102** Tu v zmysle ako v texte, pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 2103** TJ. „na oboch brehoch“, vl. „z oboch brehov“, v kap. 48:21, od východu aj od západu“.
- 2104** AL. „okresu“, ako u Jós. 13:2, „oblasti“. Tento výraz (hebr. „geliláh“) bol použitý aj ako vlastné meno („Gállea“) územia na najzadnejšom severe Izraelovej zeme, a toto meno tu LXX, a možno podľa nich, aj autori českého kralického prekladu, omylom uviedli miesto prekladu dotýčného výrazu; v niktom inom zo známych mi prekladov takého znenie tu nenachádzam.
- 2105** Pozri Num. 22:1, pozn. 827, hebr. „arávah“; tu sa mieni preliačina, podnes nazývaná „Arává“, kde prúdi dolný tok Jordána a v ktorej leží Mŕtve more (Deut. 3:17, pozn. 4).
- 2106** TJ. „Mŕtveho“.
- 2107** Porov. 2 Král. 2:21n.
- 2108** Tu je preklad zvolený vzhľadom na významovú povahu nasledovného slovesa²¹⁰⁹.
- 2109** Pozri Gen. 9:7, pozn. 287.
- 2110** TJ. Jordán a tá rieka, o ktorej je tu reč.
- 2111** AL. podľa čítaného textu, „zastanu“, „postavia sa“; tento tvar sa, pravda, dá chápať aj v tom istom zmysle ako znenie textu písaného v texte prekladu¹⁶.
- 2112** Pozri 1 Sam. 24:1; Pies. 1:14; miesto asi vprostred západného pobrežia Mŕtveho mora.
- 2113** Miesto blízko ústia Jordána, meno vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 2114** TJ. „Stredozemného“.
- 2115** Pozri Jób 8:11 a 40:21; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto troch miestach.
- 2116** Pozri Is. 30:14, pozn. 1566.
- 2117** Pozri Lev. 19:23, pozn. 623, nižšie vo verši obdobne.
- 2118** TJ. „prestávať sa rodiť“, pozri Pl. 3:22, pozn. 277.
- 2119** Sloveso ako „rodiť ako prvé“ v Lev. 27:26, „prvorodeným spraviť“ v Deut. 21:16, tu zmysel ako v texte.
- 2120** TJ. „rieky“²¹⁰⁰, D. „jeho“, lebo „rieka“²¹⁰⁰ je v hebrejčine mužského rodu.
- 2121** Výraz odvodený od dotýčného slovesa²¹⁰⁷, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 2122** AL. „vymedzenie“, tu v takomto zmysle.
- 2123** Pozri Num. 33:54, pozn. 1092.
- 2124** Ako „povrazy“ v kap. 27:24, pozri Deut. 32:9, pozn. 1123; nie ako v kap. 45:7²⁰⁴².
- 2125** VL. „každý“⁴⁴ ako jeho brat“¹⁹⁷.
- 2126** TJ. „zeme“.
- 2127** „Cáfon“ bolo mesto východne od Jordána, pozri Jós 13:27; Sud. 12:1; keďže toto meno značí „sever“, chápe sa tu vo väčšine známych mi prekladov (i u LXX a vo Vulgate) v takomto význame a toto miesto sa prekladá v zmysle „a strana severu na sever“ a pod. No v súhlase s nemnohými som uprednostnil znenie, ktoré v texte podávam, lebo ono podľa môjho súdu dáva oveľa lepší zmysel.
- 2128** Po sebe nasledujúce tvary toho istého slova pôsobia dojemom akejsi slovnej hry („Cáfon, ktorý je v oblasti, na ktorú jeho meno poukazuje“).
- 2129** Mnohé rukopisy a sýrsky preklad tu a vo vv. 18. (tam aj LXX) a 19 (tam aj LXX a Vulgata) podávajú znenie „toto je“ (čítali „zóth“ miesto „veeth“, litery Z a V sú si v hebrejskom písme navzájom veľmi podobné), ako vo v. 20, ktoré uprednostňujú aj všetky známe mi novšie preklady, no nedovoliť som si dochovaný hebrejský text opravovať a prekladať podľa neho, napriek tomu, že bolo treba malého doplnenia, aby aj v preklade bolo vidno, že ide o 4. pád (podobne ako vo Vulgate vo v. 18 volnejšie, „meti mini etiam plagam orientalem“, „vymerate aj východný kraj“ [al. „pásmo“, „oblasť“]).

- 2130** D. „okraj severu“, ďalej obdobne.
2131 Obdobne ako v 2 Král. 16:14, pozn. 654.
2132 Tj. „severného“, vo v. 18, vo v. 20 „južného“.
2133 Tu proti začiatku a koncu verša doslovný preklad, ako v kap. 10:19; 11:1.
2134 Tj. „Mŕtvemu“.
2135 Sýrsky preklad a niektoré rukopisy LXX a Italy podávajú znenie „Jordán od pomedzia k východnému moru, k Támáru“²¹³⁶ (místo „támódú“, „budete merať“, čítali „Támaráh“, „k Támáru“, porov. kap. 6:14²⁹⁴); tak i niektoré z novších známych mi prekladov.
2136 Miesto ležiace juhozápadne od južného pobrežia Mŕtveho mora.
2137 Pozri Exod. 17:7, pozn. 592, Num. 20:13, tu množné číslo.
2138 Pozri Num. 21:1, 14, juhozápadne od Támára.
2139 Tu v takomto zmysle („potok Egypta“, pozri 1 Král. 8:65).
2140 Tu aj v zmysle významu tohto výrazu ako vlastného mena¹⁸⁰⁸ („k Negevu“).
2141 AL. „medzi sebou“, ďalej obdobne.
2142 Sloveso ako v kap. 5:1, iné než tu vo v. 13^{1677 2079}.
2143 Pozri Exod. 12:19, pozn. 404.
2144 Iný tvar dotyčného slovesa²⁰³¹ (vl. „padať“, „klesať“, „líhať“, takže potom aj „ukladať sa“, v zmysle ako v texte). No autori sýrského prekladu, Vulgaty a rabínských výkladov tu nachádzali obdobný a rovnakého významu tvar ako na začiatku tohto verša²⁰³¹.
2145 „budú s vami losovať ohľadne (al. „vo veci“) dedičstva“, tak al. podobne je vo veľkej väčšine známych mi novších prekladov.
2146 D. „ruke“, pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
2147 VL. „pri (al. „na“) území“, tu a ďalej v tomto oddiele sa vari dá vzhľadom na súvislosť chápať v zmysle ako v texte.
2148 AL. podľa čítaného textu, „a nie že sa“⁴⁵⁶ bude... inému prenechávať“ (al. „postupovať“).
2149 Pozri Gen. 7:21, pozn. 248 a 249.
2150 Tu tá istá predložka ako v mieste citovanom v dotyčnej poznámke⁴³⁹.
2151 Tj. „obecné“, „obyčajné“, „všedné“.
2152 Pozri 1 Král. 6:33, pozn. 384, tu zmysel ako v texte, prídavné meno odvodené od dotyčného slovesa¹⁸⁶².
2153 VL. „k majetku“, zmysel ako v texte („spolu s časťou, ktorá bude patriť mestu, bude celé toto územie mať štvorcový pôdorys“).
2154 D. „ku tvári (al. „na tvár“, „do tváre“) päťadväťtisíc“.
2155 Tu ide o odlišenie od predložky „k“ v kap. 47:19.
2156 AL. „podieľ“, no nie ako v kap. 45:7 a ďalej²⁰⁴², hoci je to príbuzný výraz; pozri 1 Par. 23:6 a ďalej, pozn. 772, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
2157 Tj. „krajné strany“, pozri Num. 34:4 a ďalej, pozn. 1101.
2158 Hebr. „Jvhv (pozri predslov) -šammáh“.

DANIJJÉL¹

V treťom roku kraľovania² Jehójakíma³, kráľa Júdu⁴, prišiel k Jerúsálemu Nevúchadneccar, kráľ Bávela^{5 6}, a začal proti nemu^{7 8} obliehanie⁹ (2) a Pán vydal v jeho ruku Jehójakíma, kráľa Júdu⁴, a z časti¹⁰ zariadenia¹¹ Božieho domu, ktoré dopravil¹² v zem Šineára, v dom svojich bohov, áno¹³, dopravil tie zariadenia¹¹ v dom pokladu¹⁴ svojich bohov.

(3) A kráľ prikázal¹⁵ Ašpenazovi, predstavenému¹⁶ svojich komorníkov¹⁷, priviesť zo synov Isráela a zo semena kraľovstva¹⁸ a z veľmožov (4) mladíkov¹⁹, na²⁰ ktorých by nebolo žiadnej²¹ chyby²² a pekných²³ výzorom^{24 25} a zbehlých²⁶ vo všemožnej²¹ múdrosti²⁷ a bohatých²⁸ vedením^{25 29} a chápujúcich³⁰ vedomosti^{31 32}, a pri²⁰ ktorých by bola spôsobilosť³³ stáť³⁴ v paláci kráľa, a naučiť ich písmu a jazyku Kasdím³⁵. (5) A kráľ pre nich³⁶ určil³⁷ z kraľovho pokrmu³⁸ a z vína, ktoré on pil³⁹, dávku⁴⁰ dňa v jej deň na ich výživu po tri roky, aby po uplynutí⁴¹ ich mohli⁴² zastat⁴³ pred tvárou kráľa.

(6) I dostali sa⁴³ medzi nich zo synov Júdu Dánijjél, Chananjá, Míšáel a Azarjá, (7) a vedúci⁴⁴ komorníkov¹⁷ im prisúdil⁴⁵ mená: Dánijjélovi prisúdil⁴⁵ meno Béltešaccar a Chananjovi Šadrach a Míšáélovi Mésach a Azarjovi Avéd-Negó.

(8) Ale Dánijjél si položil⁴⁵ na⁴⁶ srdce, že sa nebude poškrvňovať⁴⁷ pokrmom³⁸ kráľa a vínom, ktoré on pil³⁹, a dal sa vyprosovať⁴⁸ si od vedúceho⁴⁴ komorníkov¹⁷, aby sa nemusel⁴² poškrvňovať⁴⁷. (9) A Boh bol uviedol⁴⁹ Dánijjéla pred tvárou vedúceho⁴⁴ komorníkov¹⁷ k láskavosti⁵⁰ a k zľutovaniu⁵¹; (10) vedúci⁴⁴ komorníkov¹⁷ teda⁵² Dánijjélovi povedal: Ja sa bojím^{53 54} svojho pána, kráľa, ktorý určil³⁷ vaše jedlo a váš nápoj³⁹, veď načo by mal⁴² vidieť vaše tváre prepadnutejšie⁵⁵ od tváří mladíkov¹⁹, ktorí sú ako vy⁵⁶? I uvalili by ste na moju hlavu vinu voči kráľovi. (11) Dánijjél teda⁵² povedal k Melcarovi, ktorého vedúci⁴⁴ komorníkov¹⁷ určil³⁷ nad Dánijjélom, Cha-

nanjom, Míšáelom a Azarjom: (12) Po-drob, prosím⁵⁷, svojich nevoľníkov skús-ke^{58 59} na desať dní, takže¹³ nech nám dávajú⁶⁰ trochu⁶¹ strukovín⁶², nech¹³ jeme, a vodu, nech¹³ pijeme; (13) potom¹³ sa naše výzory²⁴ budú môcť⁴² ukázať pred tvojou tvárou, i výzory²⁴ mladíkov¹⁹, ktorí⁶³ budú jesť pokrm³⁸ kráľa, i nalož⁶⁴ so svojimi nevoľníkmi podľa toho, čo budeš vidieť. (14) I vyhovel⁶⁵ im ohľadne tejto veci a na desať dní ich skúške podrobil (15) a po uplynutí⁴¹ desiatich dní sa ukázalo, že ich výzory²⁴ boli lepšie a mäsom²⁴ plnšie⁶⁶ od výzorov všetkých mladíkov¹⁸, ktorí⁶³ jedli pokrm³⁸ kráľa; (16) Melcar sa teda⁵² dal odnášať⁶⁷ ich pokrm³⁸ a víno, ich nápoj³⁹, a dávať⁶⁸ im strukoviny⁶².

(17) A títo štyria mladíci¹⁹ – Boh im dal vedomosti^{31 32} a rozľad^{26 69} ohľadne^{20 70} všemožného²¹ písma^{71 72} a múdrosti, a Dánijjél bol znalcom^{30 73 74} ohľadne^{20 70} všemožného²¹ videnia⁷⁵ a snov⁷¹; (18) a v čas po uplynutí⁴¹ dní, keď kráľ prikázal¹⁵ priviesť ich^{76 77}, tu¹³ ich⁷⁷ vedúci⁴⁴ komorníkov¹⁷ pred tvár Nevúchadneccara priviedol, (19) a keď ich⁷⁷ kráľ oslovil¹⁵⁸, nebol¹⁷⁸ medzi nimi⁷⁷ všetkými⁷⁹ zistený⁸⁰ nikto ako Dánijjél, Chananjá, Míšáel a Azarjá, i zastali³⁴ pred tvárou kráľa, (20) a v ktoréhoľvek²¹ veci múdrosti a chápatosti³⁰, ktorú kráľ od nich vyžadoval^{48 74}, ich zistil^{78 80} o desať piadi⁸¹ nado všetkými pismármi⁸² a zarietkavými⁸³, ktorí boli vo všetkom jeho kraľovstve.

(21) A Dánijjél ostal⁴³ až po prvý⁸⁴ rok kráľa Kóreša^{2 85}.

2 A v druhom roku kraľovania² Nevúchadneccara vysnil⁸⁶ Nevúchadneccar sny, takže¹³ sa jeho duch⁸⁷ rozrušil^{88 89} a jeho spánok⁹⁰ na neho padol^{43 91}; (2) i prikázal¹⁵ kráľ povolať⁹² pismárov⁸² a zarietkavých⁸³ a čarodejníkov a Kasdím^{35 93} na oznámenie⁹⁴ kráľovi jeho snov. I prišli a zastali pred tvárou kráľa (3) a kráľ im povedal: Vysnil som⁸⁶ sen a môj duch⁸⁷ je rozrušený^{88 95} ohľadne poznania²⁹ toho sna. (4) I prehovorili ku kráľovi

jeho služobníci, Kasdím^{35 93}, po arámsky^{96 97}: Ó⁹⁸ kráľu, ži na veky^{99!} Povedz ten sen svojim nevoľníkom a budete môcť⁴² vyjaviť¹⁰⁰ jeho výklad. (5) Kráľ odvetil a povedal ku Kasdejcom¹⁰¹: Vyšiel odo mňa tento príkaz¹⁰²: Ak mi nedáte na vedomie ten sen a jeho výklad, budete na kusy rozsekaní a vaše domy budú obrátené⁴⁵ na hnojisko; (6) no¹³ ak ten sen a jeho výklad vyjavíte¹⁰⁰, obdržíte z mojej strany¹⁰³ dary a odmenu a veľkú¹⁰⁴ česť¹⁰⁵. Preto mi ten sen a jeho výklad vyjavte¹⁰⁰. (7) Opäťovne odvetili a povedali: Nech kráľ povie ten sen a vyjavíme¹⁰⁰ jeho výklad. (8) Kráľ odvetil a povedal: Ja s istotou viem, že vy chcete⁴² získať čas¹⁰⁶ pre tú príčinu, že viete^{75 107}, že ten príkaz¹⁰² odo mňa vyšiel, (9) že ak mi ten sen nedáte na vedomie, je pre vás tá¹⁰⁸ jedna¹⁰⁹ vyhláška¹¹⁰, lebo¹³ ste si pripravili reč¹⁰² lživú¹¹¹ a skazenú¹¹² na vravenie predou mnou, než by sa čas¹⁰⁶ zmenil¹¹³. Preto mi ten sen povedzte, nech¹³ viem, že mi môžete vyjaviť¹⁰⁰ jeho výklad. (10) Kasdejci¹⁰¹ pred kráľom odvetili a povedali: Niet na zemi¹¹⁴ človeka¹¹⁵, ktorý by mohol kráľovu vec¹⁰² vyjaviť¹⁰⁰, takže¹¹⁶ žiadny²¹ kráľ, mocnár¹⁶ ani vládar^{117 118} nežiadal¹¹⁹ takúto vec^{102 120} u žiadneho²¹ pismára⁸² ani zariekavača⁸⁵ ani Kasdiho^{35 93 101 121}, (11) lebo¹³ vec¹⁰², ktorú kráľ žiada¹¹⁹, je vzácna¹²² a niet iného¹²³, kto by ju mohol⁴² pred kráľom vyjaviť¹⁰⁰, iba ak bohovia, ktorých bývanie^{124 125} nie je s mäsom¹²⁶.

(12) Pre túto príčinu sa kráľ rozzúrila, áno¹³, veľmi^{104 127} sa nazlostil¹²⁸ a prikázal¹⁵ všetkým mudrcov Bávela^{5 6} vyhubiť, (13) takže¹³ vyšla¹²⁹ vyhláška¹¹⁰, aby mudrci boli pozabíjaní¹³⁰, i hladali¹³¹ na zabíjanie^{130 132} Dánijjéla a jeho druhov¹³³.

(14) Vtedy¹³⁴ Dánijjél s rozumnosťou¹³⁵ a obozretnosťou¹³⁶ odvetil¹³⁷ Arjóchovi, veliteľovi¹⁶ kráľovej osobnej stráže¹³⁸, ktorý vyšiel¹²⁹ zabíjať mudrcov Bávela^{5 6}; (15) ujal sa slova¹³⁹ a povedal Arjóchovi, kráľovmu zmocnencovi^{117 140}: Načo tá prísna¹⁴¹ vyhláška¹¹⁰ zo strany kráľa¹⁰³? Tu¹³⁴ Arjóch dal tú vec¹⁰² Dánijjélovi na vedomie (16) a Dánijjél vstúpil¹⁴² a vyprosila¹³¹ od kráľa, žeby mu dal čas, aby mohol výklad kráľovi vyjaviť¹⁰⁰. (17) Tu¹³⁴ Dánijjél išiel do svojho domu a dal tú vec¹⁰² na vedomie

Chananjovi, Míšáélovi a Azarjovi, svojim druhom¹³³, (18) aby sa dali zo strany Boha¹⁰³ nebies vyprosovať¹³¹ zľutovanie⁵¹ ohľadne tohto tajomstva, aby Dánijjél a jeho druhovia¹³³ nemuseli⁴² s ostatkom¹⁴³ mudrcov Bávela^{5 6} zahnúť. (19) Tu¹³⁴ bolo to tajomstvo vo videní⁷⁵ noci Dánijjélovi zjavené¹⁴⁴, tu¹³⁴ sa Dánijjél dal Boha nebies velebiť¹⁴⁵; (20) ujal sa Dánijjél slova¹³⁹ a povedal:

Nech je⁶⁰ Božie meno velebené¹⁴⁵

od večnosti^{99 146} až po večnosť^{99 146},
lebo múdrosť a moc¹⁴⁷ – áno, ¹⁴⁸ sú
jeho,

(21) a on mení¹¹³ doby¹⁰⁶ a časy,
odstraňuje¹⁴⁹ kráľov a nastoľuje¹⁵⁰
kráľov,

dáva¹⁵¹ múdrosť múdrym a poznanie³²
poznajúcim chápacosť¹⁵²;

(22) on zjavuje¹⁴⁴ veci nevyspytateľné¹⁵³
a skryté, vie, čo je v tme, lebo¹³ s ním
sídli¹⁵⁴ svetlo¹⁵⁵.

(23) Ja tebe, Bože mojich otcov,
ďakujem¹⁵⁶ a vychvaľujem ťa, ktorý si
mi dal¹⁵¹ múdrosť a moc¹⁴⁷

a teraz si mi dal spoznať, čo sme si
od teba vyprosovali¹³¹, lebo si nám
dal spoznať kráľovu vec¹⁰².

(24) Pre túto príčinu vstúpil¹⁴² Dánijjél k Arjóchovi¹⁵⁷, ktorého kráľ určil³⁷ na vyhubenie mudrcov Bávela^{5 6}; prišiel a oslovil¹⁵ ho takto: Nemusíš⁴² mudrcov Bávela^{5 6} hubiť; uved¹⁴² ma pred kráľa, nech¹³ môžem⁴¹ ten výklad kráľovi vyjaviť¹⁰⁰.

(25) Tu¹³⁴ Arjóch Dánijjéla náhlivo¹⁵⁸ uviedol¹⁴² pred kráľa a toho takto oslovil¹⁵, že: Objavil som¹⁵⁹ muža¹⁶⁰ z vyhnancov¹⁶¹ Júdu⁴, ktorý bude vedieť⁴² dať kráľovi na vedomie ten výklad. (26) Kráľ odvetil a povedal Dánijjélovi, ktorého meno bolo Běltesaccar: Či si schopný dať mi na vedomie ten sen, ktorý som uvidel⁷⁵, a jeho výklad? (27) Dánijjél pred kráľom odvetil a povedal: Tajomstvo, ktoré kráľ požaduje¹¹⁹, nemôžu mudrci, zariekavači⁸³, pismári⁸², veštcia¹⁶² kráľovi vyjaviť¹⁰⁰; (28) ale v nebesiach je Boh, zjavujúci¹⁴⁴ tajomstvá, ktorý¹³ kráľovi Nevúchadneccarov dá na vedomie, čo že sa bude diať⁴³ v posledku dní. Tvoj sen a videnia⁷⁵ tvojej hlavy na tvojom lôžku, ono bolo toto: (29) Ty, ó⁹⁸ kráľu, – na tvojom

lôžku vzhádzali²⁷⁸ tvoje myšlienky¹⁶³, čo že sa bude diať⁴³ po tomto, a Zjavovateľ¹⁴⁴ tajomstiev ti dal na vedomie, čo že sa bude diať⁴³; (30) a ja, – nie v múdrosti¹⁶⁴, ktorej by bolo vo mne viac od kohokoľvek²¹ živého, mi toto tajomstvo bolo zjavené¹⁴⁴, lež preto¹⁶⁵, aby mohli⁴² ten výklad dať kráľovi na vedomie a *aby si si uvedomil myšlienky¹⁶³ svojho srdca*.

(31) Ty, ó⁹⁸ kráľu, si uvidel¹⁷⁵ ¹⁶⁶, že¹⁶⁷ hľa, akási¹⁶⁸ veľká¹⁰⁴ socha¹⁶⁹; táto mohutná¹⁶ socha¹⁶⁹, ktorej¹⁷⁰ lesk¹⁷¹ bol skvelý¹⁷², sa týčila¹⁵⁰ ¹⁷³ naproti tebe a jej vzhľad *bol desivý¹⁷⁴*. (32) Ona, tá socha¹⁶⁹ – jej hlava *bola* z dobrého zlata, jej hrud' a jej ramená zo striebra, jej brucho a jej bedrá¹⁷⁵ z mosadze¹⁷⁶, (33) jej dolné končatiny¹⁷⁷ zo železa, jej nohy¹⁷⁸ sčasti¹⁷⁹ zo železa a sčasti¹⁷⁹ z hlíny. (34) Hľadel si⁷⁵, až než sa odtrhol¹⁶¹ ¹⁸⁰ kameň, ktorý *nebol* v rukách, a udrel¹⁸¹ do tej sochy¹⁶⁹ na jej nohách¹⁷⁸ zo železa a hlíny¹⁸² a rozdrvil¹⁸³ ich, (35) vtedy¹³⁴ bolo rovnako¹⁸⁴ rozdrvené¹⁸³ *všetko¹⁸⁵*: železo, hlina, mosadz¹⁷⁶, striebro a zlato, a stalo¹⁸⁵ sa⁴³ stáby plevami³¹ od hohumnic v lete²⁴, i odniesol⁶⁷ ich vietor⁸⁷, takže¹³ sa pre ne nenašlo¹⁵⁹ žiadneho²¹ miesta. A ten kameň, ktorý udrel¹⁸¹ do tej sochy¹⁶⁹, sa stal⁴³ mohutným¹⁶ vrchom¹⁸⁶ a naplnil všetku zem. (36) Toto *bol* ten sen; teraz¹³ pred kráľom musíme⁴² povedať jeho výklad.

(37) Ty, ó⁹⁸ kráľu, si kráľom kráľov, ktorému¹⁸⁷ Boh nebies dal¹⁵¹ kralovanie, moc a silu¹⁸⁸ a česť¹⁰⁵, (38) a kdekoľvek¹⁸⁹ bývajú¹²⁴ deti¹⁹⁰ človeka¹⁵, dal¹⁵¹ v tvoju ruku zvieratá³¹ ¹⁹¹ poľa¹⁹² a letúnstvo¹⁹³ nebies a dal ti vládu¹¹⁷ ¹⁹⁴ nad¹⁹⁵ nimi všetkými⁷⁹. Ona, tá hlava zo zlata, si ty. (39) A po tebe¹⁹⁶ bude povstávať¹⁵⁰ iné¹²³ kráľovstvo, nižšie¹⁹⁷ od teba¹⁹⁸, a tretie, ďalšie¹²³ ¹⁹⁹, z mosadze¹⁷⁶, ktoré bude vládnuť¹¹⁷ ¹⁹⁴ nad¹⁹⁵ všetkou zemou; (40) a štvrté kráľovstvo bude tvrdé¹⁸⁸ ²⁰⁰ ako železo; bude, priam tak, ako¹¹⁶ železo všetko drví¹⁸³ a mliaždi²⁰¹, trieštiť²⁰² a drvíť¹⁸³, áno¹³, ako železo, ktoré triešti²⁰² tieto všetky veci²⁰³. (41) A že si videl⁷⁵ jej nohy¹⁷⁸ a ich prsty sčasti¹⁷⁹ z hlíny hrnčičara a sčasti¹⁷⁹ zo železa, bude *to* kráľovstvo rozdelené²⁰⁴, ale bude v ňom čosi z pevnosti²⁰⁵ železa, takže¹¹⁶ si videl⁷⁵ v hline, v íle, vmiešané²⁰⁶

železo; (42) a že prsty jej nôh¹⁷⁸ boli sčasti¹⁷⁹ zo železa a sčasti¹⁷⁹ z hlíny, bude to kráľovstvo z *jednej* stránky⁴¹ ²⁰⁷ silné¹⁸⁸ ²⁰⁰ 208 a sčasti¹⁷⁹ zraniteľné²⁰⁹. (43) Ako si videl⁷⁵ železo vmiešané²⁰⁶ v hline, v íle, budú sa vmiešavať²⁰⁶ v semá ľudí¹¹⁵ ²¹⁰, ale nebudú spáti²¹¹ jeden s druhým²¹², tak ako sa železo nemiesi s hlinou. (44) A Boh nebies v dňoch oných kráľov vzbudí¹⁵⁰ kráľovstvo, ktoré na veky⁹⁹ nebude môcť⁴² byť vyvrátené²¹³, a nie že to kráľovstvo bude prenechané inému²³ ľudu; rozdrví¹⁸³ a k zániku privedie²¹⁴ všetky tieto kráľovstvá a samo²¹⁵ bude na večné veky⁹⁹ ²¹⁶ stáť¹⁵⁰ ²¹⁷. (45) Tým, že¹¹⁶ si videl⁷⁵, že z tej hory sa odtrhol¹⁶² ¹⁸¹ kameň, ktorý *nebol* v rukách, a rozdrvil¹⁸³ železo, mosadz¹⁷⁶, hlinu, striebro aj zlato, dal veľký¹⁶ Boh kráľovi na vedomie, čo že sa bude diať⁴³ po tomto, a ten sen je istý a jeho výklad spofahlivý²¹⁸.

(46) Vtedy¹³⁴ kráľ Nevúchadneccar padol na svoj obličaj²¹⁹ a dal sa Dánijjélovi klaňať²²⁰ a prikázal¹⁵ obetovať²²¹ mu *obet* daru²²² a lúbezné vône²²³; (47) Dánijjélovi kráľ odvetil a povedal: Podľa pravdy²²⁴, že váš Boh – on je Boh bohov a Pán²²⁵ kráľov a Zjavovateľ¹⁴⁴ tajomstiev, lebo ty si toto tajomstvo mohol vyjaviť¹⁴⁴. (48) Tu¹³⁴ kráľ Dánijjéla spravil veľkým²²⁶ a dal¹⁵¹ mu premnohé²²⁶ ²²⁷ významné¹⁰⁴ ²²⁸ dary, a spravil ho vládcom¹¹⁷ ¹⁹⁴ nad¹⁹⁵ všetkým krajom²²⁹ Bávela⁵ a predstaveným¹⁶ miestodržiteľov²³⁰ nad¹⁹⁵ všetkými mudrcmi Bávela⁵. (49) Ale Dánijjél od kráľa vyprosil¹³¹, aby nad záležitosťami²³¹ kraja²²⁹ Bávela⁵ ustanovil³⁷ Šadracha, Měšacha a Avéd-nega; a Dánijjél *bol* v bráne kráľa.

3 Nevúchadneccar, kráľ, zriadil²³¹ ²³² sochu¹⁶⁹ zo zlata, jej výška *bola* šesťdesiat laktov²³³ a šírka šesť laktov²³³, vztýčil¹⁵⁰ ¹⁷³ ju v rovine²³⁴ Dúrá v kraji²²⁹ Bávela⁵, (2) a poslal²³⁵ Nevúchadneccar, kráľ, na sústreďenie²³⁶ vladárov²³⁷, miestodržiteľov²³⁰ a zmocnencov²³⁸, sudcov²³⁹, pokladníkov, právnikov²⁴⁰, radcov²⁴¹ a všetkých správcov¹¹⁷ ²⁴² krajov²²⁹, na dostavenie sa²⁴³ na odovzdanie²⁴⁴ sochy¹⁶⁹, ktorú Nevúchadneccar, kráľ, vztýčil¹⁵⁰ ¹⁷³. (3) Nato¹³⁴ boli vladári²³⁷, miestodržiteľia²³⁰ a zmocnenci²³⁸, sudcovia²³⁹, pokladníci, právníci²⁴⁰, radcovia²⁴¹ a všetci

správcovia^{177 242} krajov²²⁹ sústredení²³⁶ na odovzdanie²⁴⁴ sochy¹⁶⁹, ktorú Nevúchadneccar, kráľ, vztýčil^{150 173}, a naproti soche¹⁶⁹, ktorú Nevúchadneccar, kráľ, vztýčil^{150 173}, sa postavili¹⁵⁰.

(4) A hlásaťel' zvučne²⁴⁵ volal: Prikazuje sa¹⁵ vám, národnosti²⁴⁶, rody a jazyky: (5) V tej chvíli¹⁰⁶, keď budete počuť zvuk²⁴⁷ rohu, flauty, citary, harfy, varyta, gájd²⁴⁸ a všemožných²¹ druhov²⁴⁹ hudby²⁵⁰, musíte⁴² padnúť a klaňať sa²²⁰ soche¹⁶⁹ zo zlata, ktorú vztýčil^{150 173} Nevúchadneccar, kráľ; (6) a ktokoľvek, kto padať a klaňať sa²²⁰ nebude, bude v onej hodine²⁵¹ musieť⁴² byť uvrhnutý doprostred planúcej ohnivej pece. (7) Pre túto príčinu v onen čas, keď zástupy ľudí²⁴⁶ počuli zvuk²⁴⁷ rohu, flauty, citary, harfy, varyta a všemožných²¹ druhov²⁴⁹ hudby²⁵⁰, padli všetky národnosti²⁴⁶, rody a jazyky, klaňajúc sa²²⁰ soche¹⁶⁹ zo zlata, ktorú vztýčil^{150 173} Nevúchadneccar, kráľ.

(8) Za tohto stavu vecí²⁵² v onen čas pristúpili²⁵³ niektorí^{160 254} Kasdejci¹⁰¹ a dali sa obžalúvať Júdovcov²⁵⁵; (9) ujali sa slova¹³⁹ a povedali Nevúchadneccarovi, kráľovi: Ó⁹⁸ kráľu, ži na veky⁹⁹! (10) Ty, ó⁹⁸ kráľu, si vydal^{45 256} nariadenie^{136 257}, že každý človek¹¹⁵, ktorý bude počuť zvuk²⁴⁷ rohu, flauty, citary, harfy, varyta, gájd²⁴⁸ a všemožných²¹ druhov²⁴⁹ hudby²⁵⁰, musí⁴² padnúť a klaňať sa²²⁰ soche¹⁶⁹ zo zlata, (11) a ktokoľvek, kto padať a klaňať sa²²⁰ nebude, bude musieť⁴² byť uvrhnutý doprostred planúcej ohnivej pece. (12) Sú niektorí^{160 254} Júdovci, ktorých si ustanovil³⁷ nad záležitosťami²³¹ kraja²²⁹ Bávela^{5 6}, Šadrach, Měšach a Avéd-negó; títo muži¹⁶⁰ na teba, ó⁹⁸ kráľu, neobrátili^{45 256} zrete^{136 258}, tvojim bohom neslúžia²⁵⁹ a soche¹⁶⁹ zo zlata, ktorú si vztýčil^{150 173}, sa neklanjajú²²⁰. (13) Nato¹³⁴ Nevúchadneccar v hneve a popudení²⁶⁰ prikázal¹⁵ Šadracha, Měšacha a Avéd-nega predviesť²⁴³; nato¹³⁴ týchto mužov¹⁶⁰ predviedli²⁴³ pred kráľa. (14) Nevúchadneccar sa ujal slova¹³⁹ a povedal im: Či úmyselne, Šadrach, Měšach a Avéd-negó, ste *takí*, že mojim bohom neslúžite²⁵⁹ a soche¹⁶⁹ zo zlata, ktorú som vztýčil^{150 173}, sa neklaniate²¹⁹? (15) Nuž, ak ste hotoví, aby ste v tej chvíli¹⁰⁶, keď budete počuť zvuk²⁴⁷ rohu, flauty, citary, harfy,

varyta, gájd²⁴⁸ a všemožných²¹ druhov²⁴⁹ hudby²⁵⁰, padali a klaňali sa²²⁰ soche¹⁶⁹, ktorú som zriadil^{231 232} ...; a ak sa klaňať²²⁰ nebudete, budete v onej hodine²⁵¹ musieť⁴² byť uvrhnutí doprostred planúcej ohnivej pece, a kto je onen Boh²⁶¹, ktorý by vás mohol⁴² z mojej ruky vyslobodiť? (16) Šadrach, Měšach a Avéd-negó odvetili a povedali kráľovi Nevúchadneccarovi: My nemáme potrebu ohľadne tejto veci²⁶² ti odporovať^{4137 263}. (17) Ak má⁴² *tak* byť, môže nás Boh, ktorému my slúžime²⁵⁹, vyslobodiť z planúcej ohnivej pece²⁶⁴, áno¹³, vie⁴² nás vyslobodiť z tvojej ruky²⁶⁴, ó⁹⁸ kráľu; (18) a ak nie, nech je⁶¹ ti známe, ó⁹⁸ kráľu, že *takí* nebudeme, že by sme slúžili²⁵⁹ tvojim bohom, *ani* sa soche¹⁶⁹ zo zlata, ktorú si vztýčil^{150 173}, klaňať²²⁰ nebudeme.

(19) Nato¹³⁴ bol Nevúchadneccar naplnený popudením²⁶⁰ a výraz^{169 265} jeho obličja²¹⁹ sa voči Šadrachovi, Měšachovi a Avéd-negovi²⁶⁶ zmenil¹³; ozval sa¹³⁹ a prikázal¹⁵ rozpáliť pec sedemkrát nad to, ako bývalo vidieť⁷⁵ ju rozpaľovať, (20) a prikázal¹⁵ mužom¹⁶⁰, zdatným silákom^{267 268}, ktorí *boli* v jeho vojsku^{245 269}, sputnať Šadracha, Měšacha a Avéd-nega na uvrhnutie²⁷⁰ do planúcej ohnivej pece. (21) Nato¹³⁴ boli títo muži¹⁶⁰ v svojich plášťoch²⁷¹, svojich tunikách²⁷², svojich turbanoch²⁷³, áno¹³, v svojich oblečeniach, sputnaní a uvrhnutí doprostred planúcej ohnivej pece. (22) Za tohto stavu vecí²⁵², preto²⁷⁴, že kráľov príkaz¹⁰² bol prísny^{241 275} a pec dôkladne^{172 276} rozpálená, zabil¹³⁰ oných²⁷⁷ mužov¹⁶⁰, ktorí Šadracha, Měšacha a Avéd-nega vyniesli²⁷⁸, plameň ohňa; (23) a títo traja muži¹⁶⁰, Šadrach, Měšach a Avéd-negó, padli sputnaní doprostred planúcej ohnivej pece.

(24) Tu¹³⁴ sa Nevúchadneccar, kráľ, zdesil²⁷⁹, i vstal¹⁵⁰ náhlivo^{158 280}, ozval sa¹³⁹ a povedal svojim ministrom²⁸¹: Či sme neuvrhli troch mužov¹⁶⁰ sputnaných doprostred ohňa? Odvetili a povedali kráľovi: Zaisť, ó⁹⁸ kráľu. (25) Odvetil a povedal: Hľa, ja vidím⁷⁵ štyroch mužov¹⁶⁰ voľných^{154 282}, chodiacich vprostred ohňa, a niet pri nich úrazu^{213 283}, a vzhľad jeho, toho štvrtého, je podobný²⁸⁴ *vzhľadu* syna Božieho^{261 285}. (26) Nato¹³⁴ Nevúchadneccar

pristúpil²⁵³ k otvoru²⁸⁶ planúcej ohnivej pece, ujal sa slova¹⁹⁹ a povedal: Šadrach, Mésach a Avéd-negó, nevoľníci Boha, Najvyššieho²⁸⁷, vyjdite¹²⁹ a predstavte sa^{243 288}! Nato¹³¹ Šadrach, Mésach a Avéd-negó sprostred ohňa vyšli¹²⁹ (27) a sústredení²³⁶ vladári²³⁷, miestodržiteľia²³⁰, zmocnenci²³⁸ a kráľovi ministri²⁸¹ uvideli⁷⁵ týchto mužov¹⁶⁰, nad²⁸⁹ telami²⁹⁰ ktorých nemal oheň moci^{117 194} a nie že bol vlas ich hlavy spráženy a nie že boli ich plášte²⁷¹ zmenené¹¹³ a nie že na nich²⁹¹ bol prešiel pach ohňa. (28) Nevúchadneccar sa ujal slova¹⁹⁹ a povedal: *Nech je velebený*¹⁴⁵ ich Boh, Šadracha, Mésacha a Avéd-nega, ktorý poslal svojho anjela²⁹² a vyslobodil svojich nevoľníkov, ktorí sa na neho spoliehali a zvrátili^{113 293} kráľov príkaz¹⁰², i vydali¹⁵¹ svoje telá, aby nemuseli⁴² slúžiť²⁵⁹ ani sa klaňať²²⁰ žiadnemu²¹ bohu, iba ak Bohu svojmu! (29) I vydáva sa^{45 256} odo mňa nariadenie^{136 257}: Kto z ktoréhoľvek²¹ ľudu, rodu a jazyka bude vravieť nepravdu²⁹⁴ proti Bohu⁷ ich, Šadracha, Mésacha a Avéd-nega, bude na kusy rozsekaný a jeho dom sa stane rovným²⁹⁵ hnojisku, veď predsa¹¹⁶ niet iného¹²³ Boha²⁶¹, ktorý by mohol takto²⁹⁶ vyprošovať²⁹⁷. (30) Nato¹³⁴ kráľ zariadil, aby sa Šadrachovi, Mésachovi a Avéd-negovi v kraji²²⁹ Bávela^{5 6} šťastne viedlo.

(31) Nevúchadneccar, kráľ, všetkým národnostiam²⁴⁶, rodom a jazykom, ktoré bývajú¹²⁴ na všetkej zemi: Nech sa rozhojňuje^{60 104 298} vaše blaho²⁹⁹! (32) Ukázalo sa³⁰⁰ mi³⁰¹ žiadúcim³⁰² vyjaviť^{100 303} znamení a divy, ktoré Boh, Najvyšší²⁸⁷, so mnou³⁰⁴ uskutočnil^{231 232}. (33) Jeho znamení – aké³⁰⁵ sú veľmi veľké²²⁷! A jeho divy – aké³⁰³ sú mocné^{188 200}! Jeho kraľovanie – kraľovanie večné³⁰⁶, jeho vláda^{117 194 307} – za³⁰⁸ pokolenie a pokolenie!

4 Ja, Nevúchadneccar, som bol spokojný³⁰⁹ v svojom dome, áno¹³, svieži³¹⁰ v svojom paláci. (2) Dostal som³¹¹ sen, ktorý ma vystrašil¹⁷³, a predstavy³¹² na mojom lôžku a videnia⁷⁵ mojej hlavy ma rozrušili^{158 280}, (3) i bolo odo mňa vydané^{45 256} nariadenie^{136 257} uviesť¹⁴² pred o mňa všetkých mudrcov Bávela^{5 6}, aby mi mohli⁴² dať na vedomie výklad toho sna. (4) Nato¹³⁴ vstúpili¹⁴² pismári⁸², zariaka-

vači⁸³, Kasdejci¹⁰¹ a večti¹⁶² a ja som ten sen pred nimi povedal, ale nevedeli⁴² mi jeho výklad dať na vedomie. (5) A k posledku pred o mňa vstúpil¹⁴² Dánijjél, ktorého meno je Béltešaccar, podľa mena môjho boha, a v ktorom je duch⁸⁷ svätých bohov, a pred ním som povedal ten sen:

(6) Béltešaccar, predstavený¹⁶ pismárov⁸², o ktorom som spoznal, že je v tebe duch⁸⁷ svätých bohov a žiadne²¹ tajomstvo ťa netiesni¹¹³, povedz mi videnia⁷⁵ môjho sna, ktorý som dostal³¹¹, totiž¹³ jeho výklad. (7) A videnia⁷⁵ mojej hlavy na mojom lôžku – uvidel som^{75 166}, že^{13 167} hľa, vprostred zeme strom³¹⁴, a jeho výška bola veľká¹⁰⁴; (8) ten strom³¹⁴ rástol²²⁵ a mohutnel^{188 200 315}, takže¹³ jeho výška dosahovala²¹⁶ k nebesiam a jeho viditeľnosť^{75 317} ku koncu^{318 319} všetkej zeme. (9) Jeho lístie bolo krásne a jeho ovocie³²⁰ hojne¹⁰⁴, a v ňom³²¹ strava pre všetko³⁶; zver poľa¹⁹² pod ním vyhľadávala tóňu³²² a vtáci³²³ nebies sa usadzovali¹²⁴ medzi jeho vetvami, i živilo sa z neho všetko mäso^{126 324}. (10) Vo videniach⁷⁵ svojej hlavy na svojom lôžku som uvidel^{75 166}, že^{13 167} hľa, z nebies sa zniesol¹³²⁵ strážca³²⁶, áno¹³, svätý; (11) zvolal zvučne²⁴⁵ a povedal takto: Zrúbte³²⁷ ten strom³¹⁴ a poodtínajte jeho vetvy, straste³²⁸ jeho lístie a roztrúste³²⁹ jeho ovocie³²⁰, nech sa rozpŕchne⁶⁰ zver spopod neho a vtáci³²³ z³³⁰ jeho vetiev; (12) ale peň pri jeho koreňoch²⁵ ponechajte v zemi, a to v putách³¹ zo železa a mosadze¹⁷⁶ v zeleni³³¹ poľa¹⁹², nech¹³ sa máča rosou nebies, nech¹³ jeho údel je so zverou v býli zeme. (13) Jeho srdce nech sa z ľudského³³² zmení^{60 113} a nech je⁶⁰ mu dané¹⁵¹ srdce zvierat¹⁹¹ a nech nad ním³³³ prejde^{60 334} sedem dôb¹⁰⁶. (14) Tá vec²⁶² je podľa³³⁵ rozhodnutia³³⁶ strážcov³²⁶ a uznesenia^{119 337} – výroku³³⁸ svätých, preto^{165 339}, aby živí spoznali³⁴⁰, že v kráľovstve³⁴¹ ľudí¹¹⁵ vládne^{117 194} Najvyšší²⁸⁷ a dáva ho komukoľvek, komu si praje³⁶¹, a nastoľuje¹⁵⁰ nad¹⁹⁵ ním najnižšieho z ľudí¹¹⁵. (15) Tento sen som ja, kráľ Nevúchadneccar, dostal³¹¹, a ty, Béltešaccar, povedz jeho výklad, pre tú príčinu, že nikto²¹ z mudrcov môjho kráľovstva mi nemohol jeho výklad dať na vedomie; ale ty si schopný, lebo v tebe je duch⁸⁷ svätých bohov.

(16) Tu¹³⁴ Dánijél, ktorého meno bolo Běltesaccar, bol po³⁴² jednu hodinu ohromený³⁴³ a jeho myšlienky¹⁶³ ho rozrušovali^{158 280}; kráľ sa ozval¹³⁹ a povedal: Běltesaccar, nech ťa ten sen a jeho výklad nerozrušuje^{60 158 280}. Běltesaccar odvetil a povedal: Mój pane²²⁵, ten sen *nech je* o nenávidiacich ťa a jeho výklad o tvojich odporcoch³⁴⁴. (17) Ten strom³¹⁴, ktorý si uvidel⁷⁵, ktorý rástol²²⁶ a mohutnel^{188 200 315}, takže¹³ jeho výška dosahovala³¹⁶ k nebesiam a jeho viditeľnosť^{75 317} ku všetkej zemi, (18) že¹³ jeho lístie *bolo* krásne a jeho ovocie³²⁰ hojné¹⁰⁴, a v ňom³²¹ strava pre všetko³⁶, zver poľa¹⁹² sa pod ním usadzovala¹²⁴ a vtáci³²³ nebies sídlili³⁴⁵ medzi jeho vetvami – (19) to³⁴⁶ si ty, ó⁹⁸ kráľu, ktorý si vzrástol²²⁶ a zmohutnel^{188 200 315}, lebo¹³ tvoja veľkosť^{226 347} vzrástla²²⁵ a dosiahla³¹⁶ k nebesiam a tvoja vláda^{117 194 307} ku koncu³¹⁸ zeme. (20) A že kráľ uvidel⁷⁵ strážcu³²⁶, áno¹³, svätého, znášajúceho sa³²³ z nebies a vraviaceho: Zrúťte³²⁷ ten strom³¹⁴ a zničte²¹³ ho, ale peň *pri* jeho koreňoch²⁵ ponechajte v zemi, a to v putách³¹ zo železa a mosadze¹⁷⁵, v zeleni³³¹ poľa¹⁹², nech¹³ sa máča rosou nebies, nech¹³ jeho údel *je* so zverou poľa¹⁹¹, než nad ním³³³ prejde^{60 334} sedem dôb¹⁰⁶ – (21) toto *je* výklad toho³⁴⁸, ó⁹⁸ kráľu, a rozhodnutie³³⁶ Najvyššieho²⁸⁷ *je* to³⁴⁶, čo príde³¹⁶ na môjho pána²²⁵ kráľa: (22) Že¹³ ťa zaženú³⁴⁹ od ľudí¹¹⁵ a tvoje bydlisko^{1124 125} bude so zverou poľa¹⁹¹ a býlim ako hovädzi dobytok³⁵⁰ ťa budú kŕmiť³⁵¹ a rosou³⁵² nebies ťa nechajú zmáčať; tak¹³ bude nad tebou³³³ prechádzať³³⁴ sedem dôb¹⁰⁶, až než budeš môcť⁴² spoznať³⁴⁰, že v kráľovstve³⁴¹ ľudí¹¹⁵ vládne^{117 194} Najvyšší²⁸⁷ a dáva ho komukoľvek, komu si praje³⁶¹. (23) A že prikázali¹⁵ peň toho stromu³¹⁴ *pri* jeho koreňoch²⁵ ponechať, *bude* tvoje kráľovanie zaistené³⁵³, odkedy si budeš vedomý³⁴⁰, že vládnu^{117 194} nebesá. (24) Preto, ó⁹⁸ kráľu, keď *je* moja rada pred tebou vhodná^{302 354}: Nože¹³ sa zbavuj³⁵⁵ svojich hriechov spravodlivosťou a svojich nepravostí³⁵⁶ zmlúvaním sa³⁵⁷ nad chudobnými³⁵⁸, ak má⁴² nastať⁴² predĺženie tvojho pokľadu³⁵⁹.

(25) To všetko na Nevúchadneccara, kráľa, došlo³¹⁶. (26) Po uplynutí⁴¹ dvanástich MESIACOV sa dal prechádzať¹⁶⁶ pred

palácom kráľovstva Bávela^{5 6}; (27) ozval sa¹³⁹ kráľ a povedal: Či toto nie *je* on⁸, ten veľký^{8 16} Bável^{5 6}, ktorý⁸ som ja zbudoval pre dom³⁶ kráľovstva silou¹⁸⁸ svojej moci a pre česť^{36 105} svojho veličenstva³⁶⁰? (28) Ešte *bola* tá reč¹⁰² v ústach kráľa; z nebies padol hlas: Tebe sa vraví, Nevúchadneccar, ktorý si⁹⁸ kráľom: Kráľovanie od teba odišlo, (29) i zaženú³⁴⁹ ťa od ľudí¹¹⁵ a tvoje bydlisko^{124 125} bude so zverou poľa¹⁹², býlim ako hovädzi dobytok³⁵⁰ ťa budú kŕmiť³⁵¹; tak¹³ bude nad tebou³³³ prechádzať³³⁴ sedem dôb¹⁰⁶, až než budeš môcť⁴² spoznať³⁴⁰, že v kráľovstve³⁴¹ ľudí¹¹⁵ vládne^{117 194} Najvyšší²⁸⁷ a dáva ho komukoľvek, komu si praje³⁶¹. (30) V onej hodine²⁵ sa tá reč¹⁰² na Nevúchadneccarovi splnila, takže⁶⁰ bol zahnaný³⁴⁹ od ľudí¹¹⁵ a jedával býlie ako hovädzi dobytok³⁵⁰ a jeho telo bolo máčané rosou³⁵² nebies, až než jeho vlas vzrástol²²⁶ ako orlov³⁶² a jeho nechty ako vtákov^{323 363}.

(31) A po uplynutí⁴¹ dní som ja, Nevúchadneccar, svoje oči pozdvihol k nebesiam a môj rozum³² sa ku mne vrátil, i dal som sa mliebiť¹⁴⁵ Najvyššieho²⁸⁷ a vychaľovať a vyvyšovať^{360 364} Živého do večnosti^{99 146}, ktorého vládne^{117 194 307} – vládne^{117 194 307} večná³⁰⁶ a jeho kráľovanie – za³⁰⁸ pokolenie a pokolenie; (32) a všetci obyvatelia¹²⁴ zeme platia³⁶⁵ za nič a *on* koná^{231 232} podľa svojho prania³⁶¹ medzi vojskom²⁴⁵ nebies i obyvateľmi¹²⁴ zeme, a nieto, kto by ho mohol⁴² klepnúť¹⁸¹ po³⁶⁶ ruke a povedať mu: Čo robíš^{231 232}? (33) V onen čas sa ku mne vrátil môj rozum³² a pre česť^{36 105} môjho kráľovstva sa ku mne vrátilo moje veličenstvo³⁶⁰ a môj lesk¹⁷¹, a moji ministri²⁸¹ a moji veľmoži^{226 227 367} ma hľadali³¹, i bol som dosadený³⁶⁸ k svojmu kráľovaniu a bola mi pridaná³⁶⁹ skvelá¹⁷² veľkosť^{4226 347}. (34) Nuž ja, Nevúchadneccar, vychaľujem a vynášam³⁷⁰ a vyvyšujem^{360 364} Kráľa nebies, ktorého všetky činy sú pravda²²⁴ a jeho chodníky³⁷¹ právo³⁷², a chodiacich v pýche³⁷³ môže ponižovať.

5 Bělšaccar, kráľ, usporiadal^{231 232} veľkú¹⁶ hostinu³⁷⁴ pre svojich veľmožov^{36 226 227 367} – tisíc! – a pred tým tisícom pil víno; (2) pri pochtňávaní si¹³⁶ na tom víne³⁷⁵ Bělšaccar prikázal¹⁵ dopraviť²⁴³ nádoby zo zlata a striebra, ktoré

vyniesol¹²⁹ Nevúchadneccar, jeho otec, z chrámu³⁷⁶, ktorý *bol* v Jerúsaleme, aby z³⁷⁷ nich mohli⁴² piť, kráľ a jeho veľmoži^{226 227 367}, jeho manželky³⁷⁸ a jeho súložnice. (3)Nato¹³⁴ dopravili²⁴³ nádoby zo zlata, ktoré boli vynesené¹²⁹ z chrámu³⁷⁶ Božieho domu, ktorý *bol* v Jerúsaleme, a pili z³⁷⁶ nich, kráľ a jeho veľmoži^{226 227 367}, jeho manželky³⁷⁸ a jeho súložnice; (4)pili víno a vychvaľovali bohov zo zlata, striebra, mosadze¹⁷⁶, železa, dreva a kameňa. (5)V onej hodine²⁵¹ vyšli^{129 379} prsty ruky človeka¹⁷⁵ a dali sa písať naproti svietniku na omietku³⁸⁰ steny kráľovho paláca, a kráľ *tú* časť³⁸¹ ruky, ktorá písala, uvidel⁷⁵; (6)tu¹³⁴ kráľ – jasné črty jeho tváre³⁸² sa zmenili¹¹³ a jeho myšlienky¹⁶³ ho rozrušovali^{158 280} a kľby jeho bedra³⁸³ sa uvoľnili^{154 384}, takže¹³ jeho kolená o seba³⁸⁵ klepali³⁸⁶.

(7)Kráľ sa dal *celou* silou²⁴⁵ volať o uvedenie¹⁴² zariekavačov⁸³, Kasdejcov¹⁰¹ a veštcov¹⁶²; ujal sa kráľ slova¹³⁹ a povedal mudrcom Bávela^{5 6}: Kto, ktorýkoľvek²¹ človek¹⁷⁵, ktorý bude vedieť⁴² prečítať toto písmo³⁸⁷ a vyjaviť¹⁰⁰ mi jeho výklad, bude si obliekať červený purpur³⁸⁸ a na jeho šiji *bude* retaz zo zlata a bude *ako* tretí vládnuť^{177 194} v kráľovstve. (8)Tu¹³⁴ všetci mudrci kráľa vstúpili¹⁴¹, ale to písmo³⁸⁷ prečítať *ani* jeho výklad kráľovi na vedomie dať *neboli* schopní; (9)tu¹³⁴ *bol* kráľ Bélšaccar veľmi^{104 127} rozrušený^{158 280} a jasné črty jeho tváre³⁸² sa na ňom zmenili¹¹³, aj jeho veľmoži^{226 227 367} *boli* zmätení³⁸⁹.

(10)Príčinou záležitosti¹⁰² kráľa a jeho veľmožov^{226 227 367 390} vstúpila¹⁴² do domu hostiny³⁹¹ kráľovná³⁹²; slova sa ujala¹³⁹ kráľovná³⁹² a povedala: Ó⁹⁸ kráľu, ži na veľky⁹⁹! Nech tá tvoja myšlienka¹⁶³ nerozrušujú^{60 158 280} a jasné črty tvojej tváre³⁸² nech sa nemenia^{60 113}! (11)V tvojom kráľovstve je muž¹⁶⁰, v ktorom je duch⁸⁷ svätých bohov, a v dňoch tvojho otca sa v ňom zisťovalo^{159 393} osvietenie a pochopenie a múdrosť ako múdrosť bohov; a kráľ Nevúchadneccar, tvoj otec, ho povýšil¹⁵⁰ za predstaveného¹⁶ pismárov⁸², zariekavačov⁸³, Kasdejcov¹⁰¹, veštcov¹⁶² – tvoj otec, ó⁹⁸ kráľu! – (12)pre tú príčinu, že v ňom, v Dánijjélovi, ktorému kráľ určil^{45 256} meno Bélešaccar, bol zistený^{159 393}

skvelý¹⁷² duch⁸⁷ a rozum³² a pochopenie; vykladal sny, objasňovanie^{100 394} záhad³⁹⁵, a riešil^{154 384} ťažkosti³⁹⁶. Nuž, Dánijjél sa môže⁴² dať zavolať, nech¹³ vyjavuje¹⁰⁰ výklad.

(13)Nato¹³⁴ bol Dánijjél uvedený¹⁴² pred kráľa; kráľ sa ujal slova¹³⁹ a povedal Dánijjélovi: Si ty onen Dánijjél, ktorý si z vyhnancov¹⁶¹ Júdu⁴, ktorých kráľ, môj otec, z Júdu⁴ dopravil²⁴³? (14)Počul som totiž⁵² o tebe, že v tebe je duch⁸⁷ bohov a že v tebe bolo zistené^{159 393} osvietenie a pochopenie a skvelá¹⁷² múdrosť. (15)Nuž teda⁵², boli predto mňa uvedení¹⁴² mudrci, zariekavači⁸³, aby mohli⁴² prečítať toto písmo³⁸⁷ a dať mi na vedomie jeho výklad, *ale neboli* schopní výklad tej veci¹⁰² vyjaviť¹⁰⁰; (16)a ja som o tebe počul, že vieš výklady podávať³⁹⁷ a ťažkosti³⁹⁶ riešiť^{154 384}. Nuž, ak vieš to písmo³⁸⁷ prečítať a jeho výklad mi dať na vedomie, budeš si obliekať červený purpur³⁸⁸ a na tvojej šiji *bude* retaz zo zlata a budeš *ako* tretí vládnuť^{177 194} v kráľovstve.

(17)Nato Dánijjél odvetil a povedal pred kráľom: Tvoje dary nech ostávajú^{43 60} tebe a svoje odmeny daj¹⁵¹ iným¹²³, ale to písmo³⁸⁷ chcem⁴² prečítať a jeho výklad kráľovi na vedomie dať. (18)Ty, ó⁹⁸ kráľu, – Boh, Najvyšší²⁸⁷, dal Nevúchadneccarovi, tvojmu otcovi, kráľovstvo a veľkosť^{226 347} a česť¹⁰⁵ a veličenstvo³⁶⁰, (19)a z príčiny veľkosti^{226 347}, ktorú mu dal¹⁵¹, sa pred ním^{103 398} všetky národnosti²⁴⁶, rody a jazyky rozochveli^{166 399} a báli sa¹⁷⁴; koho si prial^{166 361}, zabíjal^{130 166}, a koho si prial^{166 361}, nechával nažive¹⁶⁶, a koho si prial^{166 361}, vyzdvihoval^{166 370}, a koho si prial^{166 361}, ponižoval¹⁶⁶. (20)Ale keď sa jeho srdce pozdvihovalo³⁷⁰ a jeho duch⁸⁷ mohutnel^{166 188 200 315} k⁴⁰⁰ nadutosti⁴⁰¹, bol z trónu svojho kráľovania zosadený³²⁵ a jeho česť¹⁰⁵ od neho odňali, (21)i bol zahnaný³⁴⁹ od synov ľudí¹¹⁵ a jeho srdce sa stalo rovným²⁹⁵ zvieraciemu⁴⁰² a jeho bydlisko^{124 125} *bolo* s divými oslami, krmili³⁵¹ ho býlím ako hovädzí dobytok³⁵⁰ a jeho telo bolo máčané rosou³⁵² nebies, až než spoznal³⁴⁰, že v kráľovstve³⁴¹ ľudí¹¹⁵ vládne^{177 194} Boh, Najvyšší²⁸⁷, a nastoluje¹⁵⁰ nad ním kohokoľvek, koho si praje³⁶¹. (22)Ale ty, jeho syn, Bélšaccar, si neponížil svoje srdce, hoci¹¹⁶ si toto všetko ve-

del, (23) lež¹³ si sa proti Pánovi^{7 225} nebies pozdviho³⁷⁰, a keď pred teba dopravili²⁴³ nádoby z jeho domu, pil⁷⁸ ste, ty a tvoji veľmoži^{227 227 367}, tvoje manželky³⁷⁸ a tvoje súložnice, z nich³⁷⁷ víno, a vychaľoval si bohov zo striebra a zlata, mosadze¹⁷⁶, železa, dreva a kameňa, ktorí nevidia⁷⁵ a nie že počujú a nie že čo vedia, a Boha, v ktorého ruke je tvoj dych⁴⁰³ a ktorého sú všetky tvoje cesty, si nevyvýšil^{360 364}. (24) Vtom¹³⁴ bola z jeho strany¹⁹⁴ poslaná tá časť³⁸¹ ruky a bolo zaznamenané⁴⁰⁴ toto písmo³⁸⁷, (25) a to písmo³⁸⁷, ktoré bolo zaznamenané⁴⁰⁴, je toto: Mené⁴⁰⁵, mené⁴⁰⁵, tekél⁴⁰⁶ úfarsín⁴⁰⁷; (26) a výklad tej veci¹⁰² je tento: Mené⁴⁰⁵ – Boh tvoje kráľovanie spočítal³⁷ a ukončil⁴⁰⁸ ho; (27) tekél⁴⁰⁶ – bol si zväžený⁴⁰⁶ na váhach a zistený^{159 393} nevyhovujúcim⁴⁰⁹; (28) perés^{407 410} – tvoje kráľovstvo bolo rozlámané⁴⁰⁷ a vydané Mádajovi⁴¹¹ a Perzii⁴¹².

(29) Nato¹³⁴ Bělšaccar prikázal¹⁵, nech¹³ Dánijjéľovi oblečú červený purpur³⁸⁸, a na jeho šiju reťaz zo zlata, a vyhlásiť o ňom, že bude ako tretí vládnúť^{117 194} v kráľovstve. (30) V onú noc bol Bělšaccar, kráľ Kasdejcov^{101 413}, zabitý (31)⁴¹⁴ a kraľovania sa ujal Dárjaveš⁴¹⁵, Mádajovec⁴¹¹, súc⁴¹⁶ vo veku⁴¹⁷ šesťdesiat a dvoch rokov.

6 Dárjavešovi³⁰¹ sa ukázalo³⁰⁰ žiadúcim³⁰², aby nad kráľovstvom nastolil¹⁵⁰ sto a dvadsať vládarov²³⁷, ktorí mali⁴² byť po⁴¹⁸ všetkom kráľovstve⁴¹⁹, (2) a od nich vyššie troch vrchných, z ktorých jeden⁴²⁰ bol Dánijjél, aby sa dialo⁴³ tak, že by im títo vládati²³⁷ vydávali¹⁵¹ počet¹³⁶, aby kráľ netrpel škodu⁴²¹. (3) Tu¹³⁴ sa tento Dánijjél prejavil⁴³ vynikajúcim⁴²² nad tých vrchných a tých vládarov²³⁷ pre tú príčinu, že v ňom bol skvelý¹⁷² duch⁸⁷, takže¹³ kráľ pojal úmysel nastoliť¹⁵⁰ ho nado všetkým kráľovstvom. (4) Tu¹³⁴ sa tí vrchní a tí vládati²³⁷ dali usilovať^{131 166} o nájdienie^{159 393} zámienky voči Dánijjéľovi po stránke⁴²³ kráľovstva⁴²⁴, ale žiadnu²¹ zámienku, ani že by sa bol zvrhol^{112 425}, nájsť^{159 393} nemohli, keďže¹¹⁶ on bol verný²¹⁸ a nie že sa na ňom dal nájsť^{159 393} akýkoľvek²¹ prečin²⁹⁴, ani že by sa bol zvrhol^{112 425}. (5) Tu¹³⁴ si títo muži¹⁶⁰ povedali⁴²⁶: Nenájdeme^{159 393} proti tomuto Dánijjéľovi⁷ žiadnu²¹ zámienku, iba ak by sme ju proti nemu⁷ mohli⁴²

nájsť^{159 393} ohľadne^{20 70} zákona^{110 427} jeho Boha. (6) Tu¹³⁴ sa títo vrchní a vládati²³⁷ zbehli⁴²⁸ pred kráľa a takto mu povedali: Dárjaveš, ó⁹⁸ kráľu, ži na veky⁹⁹! (7) Všetci vrchní v kráľovstve, miestodržiteľia²³⁰ a vládati²³⁷, ministri²⁸¹ a zmocnenci²³⁸ sa uradili ohľadne kráľovho ustanovenia¹⁵⁰ ustanovenia a pevného zavedenia⁴²⁹ zákazu, že každý, kto až do tridsať dní bude čokoľvek⁴³⁰ vyprosovať¹³¹ od ktoréhokoľvek²¹ boha alebo človeka¹¹⁵, iba ak od teba, ó⁹⁸ kráľu, bude musieť⁴² byť uvrhnutý do jamy levov. (8) Nuž, ó⁹⁸ kráľu, kiež ráčiš⁴² ustanoviť¹⁵⁰ ten zákaz a podpísať^{404 431} jeho zápis^{387 432}, aby sa nedal zmeniť¹¹³, podľa zákona¹¹⁰ Mádaja⁴¹¹ a Perzie⁴¹², že sa nebude môcť⁴² odvolať. (9) Kráľ Dárjaveš teda²⁵² ten zápis^{387 432} a ten zákaz podpísal^{404 431}.

(10) A Dánijjél, akonáhle sa dozvedel, že ten zápis^{387 432} bol podpísaný^{404 431}, vstúpil⁴² do svojho domu – a okná v svojej izbe mal⁴³³ otvorené naproti Jerúsalmu – a trikrát⁴³⁴ za deň kľakal na svoje kolena a modlil sa a ďakoval¹⁵⁶ pred svojím Bohom priam tak, ako¹¹⁶ sa dal konať^{166 231 232} od doby pred touto. (11) Tu¹³⁴ sa títo muži¹⁶⁰ zbehli⁴²⁸ a našli^{159 393} Dánijjéľa pred svojím Bohom sa modliaceho¹³¹ a úplnivo prosiaceho³⁵⁷; (12) nato¹³⁴ pristúpili²⁵³ a vaveli pred kráľom ohľadne kráľovho zákazu: Či si nepodpísal^{404 431} zákaz, že každý človek¹¹⁵, ktorý až do tridsať dní bude čosi vyprosovať¹³¹ od ktoréhokoľvek²¹ boha alebo človeka¹¹⁵, iba ak od teba, ó⁹⁸ kráľu, musí⁴² byť uvrhnutý do jamy levov? Kráľ odvetil a povedal: Tá vec¹⁰² je istá, podľa zákona¹¹⁰ Mádaja⁴¹¹ a Perzie⁴¹², že sa nemôže⁴² odvolať. (13) Nato¹³⁴ odvetili a povedali pred kráľom, že: Dánijjél, ktorý je z vyhnancov¹⁶¹ Júdu⁴, neobrátil^{45 256} zreteľ^{136 258} na teba, ó⁹⁸ kráľu, ani na zákaz, ktorý si podpísal^{404 431}, lež¹³ si trikrát⁴³⁴ za deň svojou prosbou^{430 435} čosi vyprosuje¹³¹. (14) Tu¹³⁴ kráľ, akonáhle počul túto reč¹⁰², sa sám nad sebou veľmi^{104 127} rozmrzel⁴³⁶ a uprel^{45 256} srdce⁴³⁷ na Dánijjéľa ohľadne jeho vyslobodenia, a dal sa až do zachádzania slnka o jeho vyprostenie²⁹⁷ sa namáhať¹⁶⁶. (15) Nato¹³⁴ sa ku kráľovi zbehli⁴²⁸ títo muži¹⁶⁰ a povedali kráľovi: Vedz, ó⁹⁸ kráľu, že je zákon¹¹⁰

Mádaja⁴¹¹ a Perzie⁴¹², že žiadny²¹ zákaz ani ustanovenie, ktoré kráľ stanoví¹⁵⁰, sa nedá zmeniť¹¹³. (16) Nato¹³⁴ kráľ prikázal¹⁵, nech¹³ predvedú²⁴³ Dánijjéla a uvrhnú ho do jamy levov; kráľ sa ujal slova¹³⁹ a povedal Dánijjélovi: Tvoj Boh, ktorému ty s horlivosťou^{438 439} slúžiš²⁵⁹, on ťa bude vedieť⁴² vyslobodiť. (17) A bol dopravený²⁴³ jeden kameň a položený^{45 256} na ústie⁴⁴⁰ tej jamy, a kráľ ho zapečatil svojím prsteňom⁴⁴¹ a prsteňom⁴⁴¹ svojich veľmožov^{226 227 367}, aby sa uloženie⁴⁴² ohľadne^{20 70} Dánijjéla nemohlo⁴² zmeniť¹¹³. (18) Tu¹³⁴ kráľ prišiel do svojho paláca a prenocoval s pôstom a nie že pred neho bolo uvedené^{142 443} aké rozptýlenie⁴⁴⁴, a jeho spánok nad ním⁴⁴⁵ uletel⁴⁴⁶. (19) Nato¹³⁴ kráľ vstával za ranných zôr⁴⁴⁷, za úsvitu⁴⁴⁸, a s chvátaním^{158 280 438} prišiel k jame levov, (20) a za svojho pristupovania²⁵³ k tej jame, k Dánijjélovi, sa dal kričať⁴⁴⁹ zarmúteným⁴⁵⁰ hlasom. Kráľ sa ujal slova¹³⁹ a povedal Dánijjélovi: Dánijjél, služobník živého Boha, dokázal ťa Boh, ktorého ty uctievaš²⁵⁹, pred ľvami^{103 398 451} vyslobodiť? (21) Tu¹³⁴ Dánijjél s kráľom prehovoril⁴⁵²: Ó⁹⁸ kráľu, ži na veky⁹⁹! (22) Môj Boh poslal svojho anjela²⁹², ktorý¹³ zavrel ústa levov, takže¹³ mi neuškodili²¹³, pre tú príčinu, že pred ním⁴⁵³ bola na mne^{36 454} zistená^{159 393} nevinnosť, a ani pred tebou⁴⁵³, Ó⁹⁸ kráľu, som nespáchal^{232 233} nič zlého^{213 455}. (23) Nato¹³⁴ sa kráľ nad ním veľmi^{104 127} zaradoval a prikázal¹⁵ Dánijjéla z jamy vytiahnuť²⁷⁸; i bol Dánijjél z jamy vytiahnutý²⁷⁸ a nie že pri ňom bol zistený^{159 393} akýkoľvek²¹ úraz^{213 283}, lebo veril^{218 456} v svojho Boha. (24) A kráľ prikázal¹⁵, nech¹³ predvedú²⁴³ oných mužov¹⁵⁹, ktorí Dánijjéla obžalovali²⁵⁵, a do jamy levov uvrhnú ich, ich deti¹⁹⁰ a ich ženy; a ešte nedopadli³¹⁶ na dno jamy, keď sa ich levy zmocnili^{117 194 457} a všetky ich kosti rozdrvili¹⁸³.

(25) Nato¹³⁴ Dárjaveš, kráľ, napísal všetkým národnostiam²⁴⁶, rodom a jazykom, ktoré bývali¹²⁴ na všetkej zemi: Nech sa rozhojňuje^{60 104 298} vaše blaho²⁹⁹! (26) Zo svojej strany¹⁰³ vydávaním^{45 256} nariadenie^{136 257}, aby sa vo všetkom⁴⁵⁸ panstve^{117 194 307 459} môjho kráľovstva rozochvievali^{166 399} a v bázeň upadali^{174 460} pred Bohom^{103 398} Dánijjéla,

lebo on je Boh živý a na veky⁹⁹ trvajúci³⁵³ a jeho kráľovstvo, to⁴⁶¹ nemôže⁴² byť zničené²¹³, a jeho vláda^{117 194 307} – až do konca³¹⁸, (27) vyslobodzujúci a vyprostujúci a pôsobiaci^{232 233} znamenania a divy v nebesiach a na⁴⁶² zemi, ktorý Dánijjéla vyslobodil z moci⁸¹ levov.

(28) A tento Dánijjél sa mal dobre za kralovania Dárjaveša aj za kralovania Kóreša⁸⁵, Peržana^{412 463}.

7 V prvom⁸⁴ roku Bélšaccara², kráľa Bávela^{5 6}, dostal³¹¹ Dánijjél sen a videnia⁷⁵ svojej hlavy na svojom lôžku; nato¹³⁴ ten sen vypísal, podstatu⁴⁶⁴ vecí¹⁰² oznámil¹⁵. (2) Dánijjél sa ujal slova¹³⁹ a povedal: V svojom videní⁷⁵ za noci som uvidel^{75 166}, že¹⁶⁷ hľa⁴⁶⁵, na širom¹⁶ mori sa rozpúťavali⁴⁶⁶ štyri vetry⁸⁷ nebies (3) a z mora vystupovali²⁷⁸ štyri prevelké^{226 227} zvieratá¹⁹¹, líšiace sa¹¹³ jedno od druhého⁴⁶⁷. (4) To prvé⁴⁶⁸ bolo ako lev a malo⁴³³ krídla orla³⁶²; i hľadel som^{75 166}, až než jeho krídla boli vyrvané a bolo nadvihnuté od zeme a na nohy ako človek¹¹⁵ postavené¹⁵⁰, a bolo mu dané¹⁵¹ srdce človeka¹¹⁵. (5) A hľa⁴⁶⁵, iné¹²³ zviera¹⁹¹, druhé, podobné²⁸⁴ medveďovi, a postavilo sa¹⁵⁰ na jednej strane, a v jeho ústach medzi jeho zubmi tri rebrá; a takto mu povedali: Vstaň¹⁵⁰, nažer sa veľa¹⁰⁴ mäsa! (6) Po tomto som uvidel^{75 166}, že¹⁶⁷ hľa⁴⁶⁵, iné¹²³, ako leopard, a malo⁴³³ na svojom chrbte štyri krídla vtáctva^{193 469}; to zviera¹⁹¹ malo⁴³³ aj štyri hlavy a bola mu daná¹⁵¹ vláda^{117 194 307}. (7) Po tomto som vo videniach⁷⁵ noci uvidel^{75 166}, že¹⁶⁷ hľa⁴⁶⁵, štvrté zviera¹⁹¹, desivé⁴⁷³ a hrozné a nadmieru^{172 470} silné^{188 200}, ktoré¹³ malo⁴³³ prevelké^{226 227} zuby zo železa a požieralo a drvilo¹⁸³ a zvyšok svojimi nohami rozdupávalo⁴⁷¹; a to³⁴⁶ sa lišilo¹¹³ od všetkých zvierat¹⁹¹, ktoré boli pred ním, a malo⁴³³ desať rohov. (8) Dal som sa ohľadne^{20 70} tých rohov uvažovať^{166 472}, a hľa, medzi nimi vzišiel²⁷⁸ ďalší¹²³, malý⁴⁷³, a tri z predošlých⁴⁶⁸ boli pred ním vyvracané⁴⁷⁴, a hľa, na tomto rohu oči ako oči človeka a ústa hovoriace⁴⁵² príliš veľké^{226 227} vecí¹⁰². (9) Hľadel som^{75 166}, až než boli pristanené⁴⁷⁶ tróny a usadol Pradávný⁴⁷⁷ dňi; jeho oblečenie bolo biele ako sneh a vlas jeho hlavy ako čistá vlna, jeho trón – plamene⁴⁷⁸ ohňa, a jeho kolesá⁴⁷⁹ – horiaci⁴⁸⁰

ohň, (10)z jeho strany¹⁰³ prúdila^{94 481} rieka ohňa, tisíc tisícov ho obsluhovalo a desattisíc desattisícov stálo¹⁵⁰ pred ním, zasadol súd³⁷² a boli otvorené knihy. (11)Vtom¹³⁴ som sa dal hľadieť^{75 166 482}, z príčiny hlasu príliš veľkých^{226 227 475} rečí¹⁰², ktoré hovoril⁴⁵² ten roh, dal som sa hľadieť^{75 166}, až než to zviera¹⁹¹ bolo zabité, i bolo jeho telo zničené, lebo¹³ bolo odovzdané¹⁵¹ planutiu ohňa. (12)A zvyšok tých zvierat¹⁹¹ – ich vládu^{117 194 307} odňali, ale ohľadne^{20 70} ich životov im bolo až do času a doby¹⁰⁶ dané¹⁵¹ predĺženie.

(13)I uvidel som^{75 166} vo videniach⁷⁵ noci, že¹⁶⁷ hľa⁴⁶⁵, s oblakmi nebies sa dal prichádzať^{166 243} stáby syn človeka¹¹⁵, i došiel³¹⁶ až k Pradávnemu⁴⁷⁷ dní a dali mu pred neho pristúpiť²⁵³ (14)a bola mu daná¹⁵¹ vláda^{117 194 307} a česť¹⁰⁵ a kraľovanie, aby mu všetky národnosti²⁴⁶, rody a jazyky slúžili²⁵⁹; jeho vláda^{117 194 307} – vláda^{117 194 307}, ktorá nebude odchádzať, a jeho kraľovanie, to⁴⁶¹ nemôže⁴² byť zrušené^{213 483}.

(15)Môj duch⁸⁷ bol zranený⁴⁸⁴ – môj, Dánijjélov⁴⁸⁵, – vprostred tela⁴⁸⁶, a videnia⁷⁵ mojej hlavy ma znepokojovali^{158 280}, (16)pristúpil som²⁵³ k jednému zo stojacich¹⁵⁰ tam a vyprosoval som¹²⁸ si od neho pravdivé⁴⁸⁷ vysvetlenie⁴⁸⁸ ohľadne tohto všetkého. I povedal mi a dával mi na vedomie výklad tých vecí¹⁰²: (17)Tieto pre veľké^{226 227} zvieratá¹⁹¹, oné, ktoré sú štyri, sú štyria králi; budú povstávať¹⁵⁰ zo zeme, (18)ale kraľovanie budú musieť¹⁴² prevziať svätí Najvyššieho^{287 489} a budú kraľovanie zaujímať⁴⁹⁰ až po večnosť^{99 146}, áno¹³, až po večnosť^{99 146} večnosti⁹⁹, (19)Tu¹³⁴ som zatúžil po pravdivom⁴⁸⁷ vysvetlení⁴⁸⁸ ohľadne toho štvrtého zvieratá¹⁹¹, ktoré sa ukázalo⁴³ líšiacim sa¹¹³ od nich všetkých⁷⁹, nadmieru^{172 470} desivého¹⁷⁴, jeho zuby boli zo železa a jeho drápy z mosadze¹⁷⁶, požíralo, drvilo¹⁸³ a zvyšok svojimi nohami rozdupávalo⁴⁷¹; (20)a ohľadne tých desiatich rohov, ktoré boli na jeho hlave, a toho ďalšieho¹²³, ktorý vzišiel²⁷⁸ a tri spred neho padli, áno¹³, oného rohu, ktorý¹³ mal⁴³³ oči a ústa hovoriace⁴⁵² príliš veľké^{226 227} vecí⁴⁷⁵, a jeho vzhľad^{75 491} bol mohutnejší¹⁶ od vzhľadu jeho druhov; (21)uvidel som^{75 166}, že onen roh viedol^{231 232} boj⁴⁹² so svätými a premáhal⁴⁹³ ich, (22)až než sa dostavil²⁴³

Pradávný⁴⁷⁷ dní a svätým Najvyššieho^{287 489} bol odovzdaný¹⁵¹ súd³⁷² a došiel³¹⁶ čas, aby sa svätí ujali⁴⁹⁰ kraľovania. (23)Povedal takto: To štvrté zviera¹⁹¹, to bude štvrté kráľovstvo na zemi, ktoré sa od všetkých kráľovstiev bude líšiť¹¹³, i bude požíerať⁴⁹⁴ všetku zem a rozdupávať⁴⁷¹ a drviť¹⁸³ ju. (24)A tých desať rohov: z neho, z toho kráľovstva, budú povstávať¹⁵⁰ desiat králi a po nich povstane¹⁵⁰ ďalší¹²³, a ten³⁴⁶ sa bude líšiť¹¹³ od predošlých⁴⁶⁸ a troch kráľov bude vedieť⁴² ponížiť, (25)a bude hovoriť⁴⁵² reči¹⁰² proti Najvyššiemu²⁸⁷ a svätých Najvyššieho^{287 489} bude potierať⁴⁹⁵ a bude zamýšľať¹¹³ meniť¹¹³ časy a zákon¹¹⁰, i budú vydaní^{151 496} v jeho ruku po dobu¹⁰⁶ a doby¹⁰⁶ a po^{204 497} doby. (26)Potom¹³ zasadne súd³⁷², i budú jeho vládu^{117 194 307} odnímať na vyvracanie⁴⁹⁸ a na ničenie jej až do konca³¹⁸, (27)a kraľovanie a vláda^{117 194 307} a veľkosť^{225 226 347} kráľovstiev⁴⁹⁹ pod všetkými nebesami bude daná¹⁵¹ ľudu svätých Najvyššieho^{287 489}; jeho kraľovanie – kraľovanie večné³⁰⁶, a všetky panstvá^{117 194 307 499} mu budú slúžiť²⁵⁹ a poslušnosť preukazovať⁵⁰⁰.

(28)Až potiaľ koniec³¹⁸ tej veci¹⁰². Ja, Dánijjél, – moje myšlienky¹⁶³ ma veľmi^{104 127} znepokojovali^{158 280} a jasné črty mojej tváre³⁸² sa na mne menili¹¹³, ale uchoval som⁵⁰¹ tú vec¹⁰² v svojom srdci.

8 V treťom roku kraľovania² Bělšacara, kráľa, sa mi – mne, Dánijjélovi⁴⁸⁵ – ukázalo videnie⁷⁵, po tom, ktoré⁶³ sa mi ukázalo na začiatku⁵⁰²; (2)a vo videní⁷⁵ som zrel⁵⁰³, že¹³ sa v mojom zrení⁵⁰³ stalo⁴³, že¹³ som ja bol v Šúšáne⁵⁰⁴, v paláci, v kraji⁵⁰⁵ Éláma, a vo videní⁷⁵ som zrel⁵⁰³, že¹³ som sa ja ocitol⁴³ pri rieke⁵⁰⁶ Úlaj. (3)I pozdvihol som⁶⁷ svoje oči a uvidel som, že¹⁶⁷ hľa, pred riekou^{506 507} stál jeden baran, ktorý¹³ mal⁴³³ dva rohy, a tie dva rohy boli vysoké, ale jeden bol vyšší od druhého, a ten vyšší vzrastal⁵⁰⁸ neskoršie⁵⁰⁹. (4)Videl som⁷⁴ toho barana kolúceho k západu⁵¹⁰ a k severu a k juhu⁵¹¹, takže žiadne²¹ zvieratá¹⁹¹ pred ním⁵⁰⁷ nemohli⁴¹ obstať a nebolo vyprostujúceho z jeho dosahu⁸¹, i správaj sa^{64 74} podľa svojej kúbošti⁵¹² a stal sa veľkým. (5)A keď som sa ja dal uvažovať^{166 513}, hľa⁷⁸, od západu⁵¹⁴ na tvár⁵¹⁵ všetkej zeme prichádzal

cap, a nie že zavádzil o⁵¹⁶ zem, ten cap – medzi jeho očami *bol* nápadný roh⁵¹⁷; (6) i prišiel až k tomu baranovi, vládnu-cemu⁵¹⁸ tými dvoma rohmi, ktorého som uvidel stojaceho pred riekou^{506 507}, a roz-behol sa proti⁵¹⁹ nemu v popudení svojej sily. (7) I uvidel som ho dorazivšieho^{516 520} vedľa toho barana, i vrhol sa rozhorčene na neho⁵²¹ a udrél^{522 523} toho barana a zlám-al²⁰⁹ jeho dva rohy, a nie že sa v tom baranovi prejavila⁴³ sila obstať pred ním⁵⁰⁷, lež⁵²⁴ ho zhodil na zem a dal sa ho pošlia-pavať⁴⁵²⁵ a nevyskytol sa⁴³ vyprostujúci ba-rana z jeho moci⁸¹.

(8) A ten cap sa stal nesmierne veľkým, a keď nadobudol moc^{526 527}, zlám-al sa²⁰⁹ ten veľký roh a miesto neho vzrástli⁵⁰⁸ štyri nápadné rohy^{517 528} ku štyrom vet-rom⁸⁷ nebies; (9) a z jedného z nich vy-šiel⁵²⁹ jeden maličký⁵³⁰ roh⁵³¹, ktorý⁶⁰ sa mimoriadne²⁷⁶ zväčšil k juhu⁵³¹ a ku vzhá-dzaniu⁵³² a k okrase⁵³³, (10) áno¹³, zväčšil sa až k osadenstvu⁵³⁴ nebies a z toho osa-denstva⁵³⁴ pozrážal⁵³⁵ na zem, aj z hviezd, a pošliapať⁵²⁵ ich, (11) a vzopál sa⁵³⁶ až ku Kniežatu⁴⁴ toho osadenstva⁵³⁴, takže¹³ od neho odňal^{1369 536 537} ustavičnú⁵³⁸ *obet'*⁵³⁹ a základ⁵⁴⁰ jeho svätyně⁵⁴¹ bol zhodený⁵⁴⁵, (12) a proti ustavičnej *obet'*⁵³⁹ bolo v bez-božnosti⁵⁴² vypravované^{49 543} vojsko^{534 544}, i dal sa⁵³⁶ na zem zhadzovať⁵⁴⁵ pravdu⁵⁴⁶, a keď tak konal^{74 536}, mal^{74 78 536} úspech. (13) I počul som jedného svätého hovo-riaceho, a iný¹²³ svätý tomu dotýčnemu⁵⁴⁷, ktorý⁶³ hovoril, povedal: Až dokedy – toto videnie^{75 548} o ustavičnej *obet'*⁵³⁹, a tá pustošiaca⁵⁴⁹ bezbožnosť⁵⁴², vydávanie aj svätyně⁵⁵⁰ aj osadenstva⁵³⁴ v pošliapa-vanie^{525 551}? (14) A povedal k nemu: Až do dvetisíc a tristo večerov-rán⁵⁵²; potom¹³ bude svätýňa⁵⁵⁰ očistená⁵⁵³.

(15) A keď som ja, Dánijjél, uzrel⁵⁰³ to videnie^{75 554} a chcel som zvedieť⁴⁷ jeho vý-znam^{30 555}, stalo sa⁴³, že¹³ hľa, naproti⁵⁵⁶ mne stál stáby výzor^{24 557} muža¹⁶⁰ (16) a počul som hlas človeka nad⁵⁵⁸ Úlajom⁵⁵⁹, ktorý¹³ zavolať a povedal: Gavriél, daj tomuto pochopiť³⁰ to videnie⁵⁶⁰! (17) I prišiel vedľa môjho stanovišta⁵⁶¹ a pri jeho príchode som stúpil od ľaku⁵⁶² a padol som na svoju tvár, i povedal ku mne: Rozumej³⁰, synu človeka, že to videnie⁷⁵

je o čase konca. (18) A pri jeho hovorení so mnou som na svojej tvári k zemi klesol omámený, i siahol na⁵⁶³ mňa a postavil ma na mojom stanovišti⁵⁶¹ (19) a pove-dal: Hľa, ja⁵⁶⁴, dávajúci ti na vedomie, čo sa bude diať⁴³ v posledku *doby* rozhorle-nia⁵⁶⁵, lebo koniec *nastane* k určenému času⁵⁶⁶. (20) Ten baran, ktorého si uvi-del, vládnucci⁵¹⁸ tými dvoma rohmi, *to sú* králi Mádaja⁴¹¹ a Perzie^{412 567}, (21) a ten chlpatý⁵⁶⁸ cap, ktorého si uvidel, *to je* kráľ Jávána⁵⁶⁹, a ten veľký roh, ktorý *bol* medzi jeho očami, to³⁴⁶ je prvý kráľ. (22) A že sa zlám-al²⁰⁹ a miesto neho sa postavili štyri, budú z *toho* národa⁵⁷⁰ *povstávať* štyri krá-lovstvá, no¹³ nie s jeho silou⁴³⁸; (23) a v po-sledku ich kralovaní, keď bezbožní^{542 571} naplnia⁵⁷² *mieru*⁵⁷³, bude *povstávať* kráľ svere-pý⁵⁷⁴ v tvári²⁵ a znalý³⁰ úkladov⁵⁷⁵ (24) a jeho sila bude nadobúdať moc⁵²⁶, ale nie jeho silou, a bude podivuhodne⁵⁷⁶ pôsobiť zhubu⁵⁷⁷ a nadobudne úspech, keď¹³ sa dá *tak* konať, a pohubiť⁵⁷⁷ moc-ných^{526 578} a ľud svätých. (25) A na *základe* svojho dôvtipu⁵⁷⁹ umožní svojou rukou aj úspech klamu⁵⁸⁰ a v svojom srdci sa bude robiť veľkým; a znenazdania⁵⁸¹ bude mno-hých hubiť⁵⁷⁷, a bude sa stavať aj proti Kniežatu⁴⁴ kniežat⁴⁴, ale bude musieť⁴² byť bez⁵⁸² ruky rozdrvený²⁰⁹. (26) A to videnie⁵⁶⁰ o večeroch³¹ a ránach^{31 583}, ako bolo povedané, to³⁴⁶ je pravda⁵⁴⁶; no¹³ ty to videnie⁷⁵ ukry⁵⁸⁴, lebo je na mnohé dni⁵⁸⁵.

(27) A ja, Dánijjél, som bol zdrve-ný^{43 74 91 586}, a na niekoľko dní som ochorel; potom¹³ som vstal a dal som sa vykonávať *svoje* zamestnanie⁵⁸⁷ u kráľa, ale som bol⁷⁴ plný hrôzy^{549 588} nad tým videním⁵⁶⁰, a ne-bolo chápajúceho³⁰.

9 V prvom⁸⁴ roku kráľa Dárjávaša, syna² Achašvéroša, zo semena Má-daja⁴¹¹, ktorý⁶³ bol uvedený v kralovanie nad Kasdím³⁵, (2) v prvom⁸⁴ roku jeho kralovania³⁵, som ja, Dánijjél, z kníh⁵⁸⁹ nadobudol⁵⁹⁰ pochopenie^{30 591} o počte ro-kov, o ktorých sa slovo Hospodinovo do-stalo⁴³ k Jeremjovi, prorokovi⁵⁹², ohľadne vyplnenia rumovísk^{2 593} Jerúsálema⁵⁹⁴ – sedemdesiat rokov. (3) I obrátil⁴⁹ som svoju tvár k Pánovi, Bohu, vyhľadávať⁴⁷ ho modlitbou a úpenlivými prosbami⁵⁹⁵ v pôste a vrecovine a popole, (4) i dal

som sa modliť k Hospodinovi, svojmu Bohu, a vyznávať sa, a povedal som: Ach, Pane, Bože veľký a hrozný⁵³, dbajúci⁵⁹⁶ na zmluvu a láskavosť⁵⁰ voči milujúcim ho a voči dbajúcim⁵⁹⁶ na jeho rozkazy, (5) hrešili sme⁷⁴ a bezprávia sme sa dopúšťali⁷⁴ a zlovoľne sme konali⁷⁴ a búrili sme sa⁷⁴, – ach, odvracať sa⁵⁹⁷ od tvojich rozkazov a od tvojich práv⁵⁹⁸! – (6) a nie že sme obracali⁷⁴ sluch⁵⁹⁹ k tvojim nevoľníkom, prorokom, ktorí hovorili⁷⁴ v tvojom mene k našim kráľom, našim kniežatám⁴⁴ a našim otcom a ku všetkému ľudu zeme. (7) Tvoja², Pane, je spravodlivosť, no¹³ nám *patrí* hanba⁶⁰⁰ tvári, ako tohto dňa, mužom³¹ Júdu a obyvateľom Jerúsalema a všetkému Izráelovi, blízkym²⁵³ 601 aj vzdialeným, vo všetkých zemiach, kam si ich zahnal⁶⁰² pre ich vierolomnosť¹⁶⁴ 603, ktorej sa proti tebe vierolomne dopustili⁶⁰⁴. (8) Nám, Pane, *patrí* hanba⁶⁰⁰ tvári, našim kráľom, našim kniežatám⁴⁴ a našim otcom, pretože sme voči tebe hrešili⁷⁴; (9) zľutovania⁵¹ a odpúšťania⁶⁰⁵ patria Pánovi, nášmu Bohu, lebo⁶⁰⁶ sme sa proti nemu búrili⁷⁴ (10) a nie že sme poslúchali⁷⁴ na⁶⁰⁷ hlas Hospodina, svojho Boha, ohľadne chodenia v jeho zákonoch⁶⁰⁸, ktoré predkladal¹⁴⁹ 74 našej tvári skrze svojich nevoľníkov⁶⁰⁹, prorokov. (11) Áno¹³, oni, všetok Izráel, prekračovali⁷⁴ 610 tvoj zákon⁶⁰⁸ v odvracaní sa⁵⁹⁷, aby nebolo poslúchania na⁶⁰⁷ tvoj hlas, i musela⁴² sa na nás vyliat kliatba⁶¹¹ a prísaha, ktorá je zapísaná v zákone⁶⁰⁸ Mojžiša, Božieho nevoľníka, lebo sme voči nemu hrešili⁷⁴ (12) a on potvrdil²¹⁷ svoje slová, ktoré vyslovil proti nám⁷ a proti našim sudcom⁷ 598 612, ktorí nás súdili⁷⁵ 598 612, uvádzaním veľkej pohromy⁶¹³ na nás, keďže sa pod všetkými nebesami nerobilo⁷⁴ 614, ako sa robilo⁷⁴ 614 v Jerúsaleme⁶¹⁵; (13) ako je napísané v zákone⁶⁰⁸ Mojžiša o všetkej tejto pohrome⁶¹³ 616; Prišla na nás a nie že sme sa Hospodina, svojho Boha, dali uprosovať⁶¹⁷ pri odvrátení od našich nepravostí³⁵⁶ a pri nadobudnutí rozumnosti²⁶ 69 tvouj vernosťou⁵⁴⁶. (14) A Hospodin bdel⁷⁴ nad touto pohromou⁶¹³ a uviedol ju na nás, lebo Hospodin, náš Boh, je pri všetkom svojom konaní, ktoré koná⁷⁴ 618, spravodlivý, a neposlúchali sme⁷⁴ na⁶⁰⁷ jeho hlas,

(15) a teraz, Pane, náš Bože, ktorý si svoj ľud silnou rukou vyviedol⁵²⁹ zo zeme Egypta a zriadil⁶⁴ si si vychýrenosť⁶¹⁹, ako tohto dňa, sme hrešili⁷⁴ a zlovoľne sme konali⁷⁴ (16) Pane, podľa všetkých tvojich spravodlivých skutkov⁶²⁰, kiež sa, prosím⁵⁷, odvracia⁶⁰ tvoj hnev a tvoje popudenie od tvojho mesta Jerúsalema, tvojho svätého vrchu⁶²¹, veď pre naše hriechy¹⁶⁴ a pre nepravosti¹⁶⁴ 356 našich otcov sa stal Jerúsalem a tvoj ľud potupou¹⁸⁶ 622 všetkému nášmu okoliu⁶²³! (17) Nuž⁶²⁴ teda⁵², náš Bože, obráť sluch⁵⁹⁹ k modlitbe svojho nevoľníka a k jeho úpenlivým prosbám⁵⁹⁷ a rozsvieť svoju tvár nad svojou svätyňou⁵⁴³, ktorá je⁶³ spustnutá⁵⁴⁹ 625, pre Pána! (18) Nachýľ⁶²⁶ svoje ucho a počuj, otvor svoje oči a pozri naše spustošenia⁵⁴⁹, aj mesto, nad ktorým⁶²⁷ sa deje⁷⁴ dovolávanie sa tvojho mena⁶²⁸, veď my nie pre⁶²⁹ svoje spravodlivé skutky⁶²⁰ dávame svojim úpenlivým prosbám⁵⁹⁵ padať pred tvoju tvár, lež⁵²⁴ pre⁶²⁹ tvoje mnohé zľutovania⁵¹. (19) Pane, počuj, Pane, odpusť⁶⁰⁵ 630! Pane, venuj pozornosť⁶³¹ a kohnaj, kiež nemeškáš⁶⁰ 632 – pre seba⁶³³, môj Bože, lebo nad tvojím mestom a nad tvojím ľudom sa deje⁷⁴ dovolávanie sa tvojho mena⁶²⁸!

(20) A ešte som ja hovoril, áno¹³, modlil sa a vyznával svoje hriechy³¹ a hriechy³¹ svojho ľudu, Izráela, a pred tvár Hospodina, svojho Boha, dával padať svojej úpenlivej prosbe⁵⁹⁵ 634 za svätý vrch⁶²¹ svojho Boha, (21) áno¹³, ešte som ja hovoril v modlitbe, keď¹³ na mňa za času večernej obete daru⁶³⁵ siahla⁶³⁶ ten muž Gavriél, ktorého som bol zrel⁷⁶ 504 vo videní⁷⁵ na začiatku⁵⁰², súc veľmi⁶³⁷ vysilený⁶³⁸, (22) a dal sa dávať pochopenie³⁰ a hovoriť so mnou, i povedal: Dánijél, vyšiel som⁵²⁹ teraz počiť²⁶ ta o význame³⁰ 555 616 toho⁶³⁹. (23) Na začiatku⁵⁰² tvojich úpenlivých prosieb⁵⁹⁵ vyšlo⁵²⁹ slovo⁶⁴⁰, takže¹³ som ja prišiel podať správu⁹⁴, lebo ty si veľmi cenný⁶⁴¹ 642, cháp³⁰ teda⁵² ohľadne²⁰ 70 toho slova⁶⁴⁰, áno¹³, buď pozorný³⁰ ohľadne²⁰ 70 toho videnia⁵⁶⁰. (24) Pre tvoj ľud⁶⁴³ a pre tvoje sväté mesto⁶²¹ 643 je⁷⁴ určené sedemdesiat sedmíc⁶⁴⁴ na skoncovanie⁶⁴⁵ s bezbožnosťou⁵⁴² a na naplnenie⁵⁷² miery⁶⁴⁶ hriechov a na urobenie zadost⁶⁴⁷ za nepravosti³¹ 356

a na uvedenie večnej spravodlivosti⁶⁴⁸ a na spečatenie⁶⁴⁹ videní^{71 75} a prorociev³⁰ a na pomazanie Najsvätejšieho⁶⁵⁰. (25)Nech teda⁵² vieš⁶⁰ a nadobúdaš⁶⁰ rozhľad^{26 69}: od vyjdenia⁵²⁹ slova⁶⁴⁰ o obnovení⁶⁵¹ a o budovaní⁶⁵² Jerúsáléma až po Pomazaného, Panovníka⁶⁵³, bude sedem sedmíc⁶⁴⁴ a šesťdesiat a dve sedmice⁶⁴⁴; bude obnovované⁶⁵¹ a⁶⁵⁴ zbudované priestransvo⁶⁵⁵ a ulica, hoci¹³ v tiesni⁶⁵⁶ časov⁶⁵⁷. (26)A po tých šesťdesiatich a dvoch sedmiciach⁶⁴⁴ bude Pomazaný musieť⁴⁴² byť zabitý a nie že bude čo mať⁶⁵⁸, a mesto a svätyni⁵⁵⁰ bude ničiť⁵⁷⁷ ľud panovníka⁶⁵³, ktorý⁶³ príde, a koniec toho³⁴⁶ – ako v záplave⁶⁵⁹, a až do konca boj⁶⁶⁰, určené⁶⁶¹ pustošenia^{549 662}. (27)No¹³ na jednu sedmicu⁶⁴⁴ *vzhľadom* na mnohých upevniť^{663 664} zmluvu, a v polovici tej sedmice⁶⁴⁴ bude zastavovať⁶⁶⁵ obeť^{31 666}, aj obeť⁶⁶⁷ daru²²², a na dovŕšenie⁶⁶⁷ ohavnosti⁶⁶⁸ tam bude pustošiteľ^{549 662 669}, a to až než sa na pustošiacoho^{549 662 670} bude vylievať zhuba⁶⁷¹, a to určená^{661 672}.

10 V treťom roku Kóreša, kráľa² Perzie^{412 567}, bola Dánijelovi, ktorého meno bolo nazvané⁶²⁸ Bélešaccar, zjavená¹⁴⁴ istá vec^{40 673}, a tá vec^{40 673} bola pravdivá⁶⁷⁴, ale strasť^{675 676} veľká; i pochopil³⁰ tú vec^{40 673}, áno¹³, nadobudol^{433 677} pochope- nie^{30 555} ohľadne^{20 70} toho videnia^{560 678}.

(2)V oných dňoch som ja, Dánijél, na celé tri týždne^{644 679} upadol v trúchli- vosť⁶⁸⁰; (3)nezajedol som si žiadúceho⁶⁸¹ pokrmu^{374 682} a nie že mäso alebo víno vo- šlo do mojich úst a nie že som sa vôbec⁶⁸³ pomazal⁶⁸⁴, až do vyplnenia celých troch týždňov^{644 679}.

(4)A v dvadsiaty a štvrtý deň prvého me- siaca², keď¹³ som sa ja ocitol⁴³ na brehu⁶⁸⁵ veľkej rieky, – to³⁴⁶ bol Hiddekel⁶⁸⁶, – (5)tu¹³ som pozdvihol⁶³ svoje oči a uvidel som, že¹⁶⁷ hľa, jeden muž, oblečený plátennými rúchami⁶⁸⁷, a jeho bedrá⁶⁸⁸ boli prepá- sané⁶⁸⁹ zlatom⁶⁹⁰ z Úfáza⁶⁹¹ (6)a jeho telo bolo ako chryzolit⁶⁹² a jeho tvár výzorom²⁴ ako blesk⁶⁹³ a jeho oči ako ohnivé fakle⁶⁹⁴ a jeho ramená a jeho nohy⁶⁹⁵ vzhľadom⁶⁹⁶ ako blýskavá⁶⁹⁷ mosadz^{76 693}, a zvuk^{247 698} jeho slov ako zvuk^{247 698} davu⁶⁹⁹. (7)A to vi- denie⁵⁶⁰ som videl ja, Dánijél, samotný⁷⁰⁰, lebo¹³ muži, ktorí boli⁷⁴ so mnou, to vide-

nie⁵⁶⁰ neuvideli, ale padlo na nich veľké zdesenie⁷⁰¹, takže¹³ utiekli, aby sa skryli⁷⁰², (8)a ja som zvýšil samotný⁷⁰⁰ a toto veľké videnie⁵⁶⁰ som uvidel, ale nezvýšilo vo mne sily, lebo¹³ moja životnosť⁷⁰³ sa ob- rátila na nežuživosť⁷⁰⁴ a nie že som silu udržal⁷⁰⁵. (9)I počul som zvuk^{247 698} jeho slov, a za svojho počutia zvuku^{247 698} jeho slov, tu¹³ som sa ja omámený ocitol⁴³ na svojej tvári, áno¹³, svojou tvárou k zemi; (10)a hľa, siahla na⁵⁶³ mňa ruka, ktorá¹³ ma pozdvihla⁷⁰⁶ na moje kolená a na dlane⁷⁰⁷ mojich rúk, (11)a povedal ku mne: Dánijél, muž veľmi cenný^{641 642}, buď pozorný ohľadne^{20 70} slov, ktoré ja k tebe vyslovujem, a postav sa na svojom sta- novišti⁵⁶³, lebo som teraz bol k tebe vy- slaný⁷⁰⁸. A pri jeho hovorení touto rečou so mnou som stál⁷⁴, trasúc sa⁷⁰⁹; (12)i pove- dal ku mne: Nech sa nebojíš^{53 60}, Dánijél, lebo od prvého dňa, čo si svoje srdce odovzdal venovaniu pozornosti³⁰ a seba- ponižovaniu⁷¹⁰ pred tvárou svojho Boha, boli tvoje slováypočúvané⁶⁷⁴ a ja som na tvoje slová prišiel; (13)no¹³ po dvadsať a jeden deň naproti⁵⁵⁶ mne stál knieža^{44 711} kráľovstva Perzie^{412 567}, ale hľa, pomôcť mi prišiel Mícháél, jeden z popredných⁷¹² kniežat^{44 711}, takže¹³ som ja tam, u⁷¹³ kráľov Perzie^{412 567}, prevládol⁷¹⁴, (14)i prišiel som dať ti pochopiť⁴³⁰, čo sa bude v posledku dní prihadzovať⁷¹⁵ tvojmu ľudu, lebo to videnie⁷⁵ je ešte na mnohé dni. (15)A pri jeho hovorení so mnou týmito slovami som sklopil⁴⁹ svoju tvár k zemi a zanel som, (16)a hľa, na moje pery siahla^{638 716} ktosi podobou⁷¹⁷ ako synovia⁷¹⁸ ľudí^{210 719}, i otvoril som svoje ústa a prehovoril som, a povedal som k tomu, ktorý⁶³ stál na- proti⁵⁵⁶ mne: Mój pane, v tom videní^{164 560} sa moje úzkosti⁷²⁰ obrátili proti mne⁷ a nie že som silu udržal⁷⁰⁵. (17)A ako by mo- hol nevoľník tohto môjho pána hovoriť s týmto mojim pánom? A ja, od tej doby vo mne neostáva⁷²¹ sila a nezvýšilo vo mne dychu⁷²². (18)A opäť^{369 723} na mňa sia- hol^{636 724}, výzorom²⁶ ako človek⁶⁹³, a posil- nil ma (19)a povedal: Nech sa nebojíš^{53 60}, muž veľmi cenný^{641 642}, pokoj²⁹⁹ tebe, buď silný, áno¹³, buď silný! A pri jeho hovorení so mnou som si dodal odvahu⁷²⁵ a povedal som: Nech môj pán vynáša⁶⁰ výrok⁷²⁶, lebo

si ma posilniť. (20)I povedal: Či vieš⁷⁴, načo som k tebe prišiel? A teraz sa budem vracat' k bojovaniu^{660 727} s kniežatom^{44 771} Perzie^{412 567}, a keď ja budem odchádzať⁵²⁹, hľa⁷⁸, príde knieža^{44 771} Jávána⁵⁶⁹; (21)ale chcem⁴² ti oznámiť⁹⁴, čo je⁶³ zaznačené v zápise pravdy⁵⁴⁶, hoci¹³ niet ani jedného dodavšieho si so mnou odvahy^{725 728} proti týmto^{7 729}, iba ak Mícháel, vaše knieža^{44 771}.

11 A ja, v prvom⁸⁴ roku Dárjáveša, Mádaajovca^{2 411}, bolo moje postavenie^{561 730} byť mu posilňujúcim¹⁸⁶ a pevnosťou^{186 731}.

(2)Teraz ti teda⁵² budem oznamovať⁹⁴ pravdu⁵⁴⁶: Hľa, Perzii^{412 569} budú ešte na čele stáť traja králi, a štvrtý bude bohatnút' oveľa viac⁷³² od všetkých a v svojej sile¹⁶⁴ skrze svoje bohatstvo¹⁶⁴ bude môcť⁴² všetkých pohnúť⁷³³ proti kráľovstvu⁷³⁴ Jávána⁵⁶⁹.

(3)I povstane⁷³⁵ mocný^{267 736} kráľ⁷³⁷, ktorý bude vládnuť^{74 738} mohutnou⁷³⁹ vládou^{738 740} a konať⁷⁴ podľa svojej ľubovôle⁷⁴¹, (4)a za jeho povstania⁷³⁵ sa jeho kráľovstvo bude lámať²⁰⁸ a deliť ku štyrom vetrom⁸⁷ nebies, ale nie pre jeho potomstvo ani podľa jeho vládnutia^{738 742}, ktorým vládol^{74 738}, lež⁵²⁴ sa jeho kráľovstvo bude vyvracať⁷⁴³ pre iných^{36 123}, okrem týchto.

(5)A silnieť bude kráľ juhu⁵¹¹, ktorý¹³ bude z jeho⁷⁴⁴ kniežat⁴⁴, a bude silnieť nad⁷⁴⁵ neho⁷⁴⁴ a vládnuť^{74 738}, jeho vláda^{738 746} bude mohutnou⁷³⁹ vládou^{738 740}; (6)a na konci rokov sa budú spájať, keď¹³ dcéra kráľa juhu⁵¹¹ sa bude dostávať⁷⁴⁷ ku kráľovi severu, na uskutočnenie⁶⁴ spoločnej dohody⁷⁴⁸, no¹³ ona nebude môcť⁴² udržať⁷⁴⁹ silu ramena a nie že bude môcť⁴² obstať on⁷⁵⁰ a jeho rameno, a vydávaná bude ona aj tí, ktorí ju priviedli, aj ten, kto⁶³ ju splodil, aj ten, ktorý ju posilnil v oných časoch.

(7)Ale na jeho⁷⁵⁰ mieste povstane⁷³⁵ z odnože jej koreňov jeden, ktorý¹³ bude prichádzať k⁷⁵¹ vojsku^{245 752} a prichádzať⁷⁵³ v pevnosť⁷³¹ kráľa severu, i dá sa v pôsobenie⁶⁴ proti nim a nadobudne prevahu⁷⁵⁴ (8)a bude aj ich bohov s ich vládarňami⁷⁵⁵, s cenným náčiním^{11 840} zo striebra a zlata, v zajatí dopravovať do Egypta; a on bude zaujímať svoje postavenie⁷⁵⁶ viac rokov od kráľa severu. (9)Ten¹³ príde v kráľovstvo

kráľa juhu⁵¹¹, ale vráti sa na svoju pôdu⁸⁷⁹.

(10)No¹³ jeho synovia budú začínať vojnu⁷⁵⁷ a zhromaždia⁷⁵⁸ spústu mohutných⁷³⁹ síl²⁴⁵, a jeden⁷⁵⁹ sa priženie⁷⁶⁰ a preválí sa⁷⁶¹ a preleje sa⁷⁶², i bude sa vracat' a povedú⁷⁶³ vojnu⁷⁵⁷ až po pevnosť⁷³¹. (11)A kráľ juhu⁵¹¹ bude upadať v rozhorčenie⁵²¹ a vytiahne⁵²⁹ a dá sa s ním, s kráľom severu, do boja^{660 727}; a ten postaví mohutnú⁷⁴¹ spústu⁷⁶⁴, ale tá spústa⁷⁶⁴ bude daná v jeho⁷⁵⁰ ruku; (12)a keď tú spústu⁷⁶⁴ poberie^{67 765}, pozdvihne sa⁷⁸ jeho srdce, i zvrhne⁷⁶⁶ desattisíce, ale nebude silný. (13)A kráľ severu sa vráti a postaví spústu⁷⁶⁴ mohutnejšiu⁷³⁹ od tej prvej, a ku koncu časov rokov sa bude môcť⁴² prihnat'⁷⁶² s veľkým vojskom^{245 438} a s hojným⁷³⁸ imaním^{438 767}; (14)a v oných časoch budú proti kráľovi⁷ juhu⁵¹¹ mnohí povstávať⁷³⁵, a lúpeživí⁷⁶⁸ synovia tvojho ľudu sa budú pozdvihovať⁶⁷ na potvrdenie^{737 769} videnia⁷⁵, ale sa potknú. (15)A kráľ severu bude prichádzať a navrhovať⁷⁷⁰ násyp a dobyje dobre opevnené mesto^{771 772}, a ramená⁸¹⁸ juhu⁵¹² nebudú môcť⁵ obstať, totiž¹³ jeho vybraný⁷⁷³ ľud, lebo¹³ na obstatie nebude sily; (16)a ten, ktorý⁶³ proti⁵¹⁹ nemu príde, bude konať podľa svojej ľubovôle⁷⁴¹ a nebude schopného obstať⁷⁷⁴ pred jeho tvárou; i zastane v zemi okrasy⁵³³ a v jeho ruke bude⁷⁷⁵ zhuba⁶⁷¹. (17)I bude upierať⁴⁵ svoju tvár na vstup v mocnosť⁷⁷⁶ všetkého svojho kráľovstva, a úprimní^{777 778} s ním, a spraví tak; a bude mu⁷⁵⁰ dávať dcéru žien⁷⁷⁹, aby pôsobila skazu^{577 780}, ale ona nebude pri tom stáť a nebude pre neho³⁶. (18)I bude obracať svoju tvár späť⁷⁸¹ k ostrovom⁷⁸² a mnohé dobyje, ale istý veľmož⁷⁸³ zarazí⁷⁸⁴ jeho⁷⁸⁵ posmech⁷⁸⁶ jemu; bez posmechu⁷⁸⁶ seba⁷⁸⁷ mu ho bude vracat'. (19)Bude teda⁵² obracať svoju tvár späť⁷⁸¹ k pevnostiam⁷³¹ svojej zeme, ale sa potkne⁸²⁹ a padne a nebude môcť⁴² byť nájdený.

(20)A na jeho mieste povstane⁷³⁵ ktosi posielajúci⁷⁸⁸ nádhrou⁷⁸⁹ kráľovstva vymáhača daní⁷⁹⁰, ale v niekoľkých⁷⁹¹ dňoch bude musieť⁴² byť rozdrvený²⁰⁹, a to nie v hneve⁷⁹² ani v boji⁶⁶⁰.

(21)A na jeho mieste povstane⁷³⁵ opovrhnutiahodný⁷⁹³, na ktorého nevoľia⁴⁹ velebnosť^{4703 794} kráľovania, lež¹³ on príde

znenazdania^{581 795} a kraľovania sa zmocní⁷⁹⁶ lichôtkami⁷⁹⁷, (22) i budú ramená⁸¹⁸ záplavy⁷⁹⁸ spred jeho tváre⁷⁹⁹ odplavované a trieštené⁸⁰⁹; tak¹³ aj vládca⁶⁵³ zmluvy. (23) Od⁸⁰⁰ pripojenia sa⁸⁰¹ voláko⁸⁰² k nemu⁸⁰² sa bude dopúšťať⁶⁴ klamu⁵⁸⁰, i vyvýši sa a nadobudne moc⁵²⁶ s trochou^{438 803} ľudu⁸⁰⁴; (24) pokľudne⁵⁸¹ bude vchádzať v najúrodnejšie⁸⁰⁵ oblasti⁸⁰⁶ kraja²²⁹ a bude robiť⁷⁴, čo nerobili⁷⁴ jeho otcovia ani otcovia jeho otcov: bude im korisť, lup a imanie⁷⁶⁷ rozhadzovať, a proti pevnostiam⁷⁷¹ bude plánovať⁸⁰⁷ svoje plány⁸⁰⁸, a to až do času.

(25) I bude povzbudzovať⁷³³ svoju moc a svoje srdce proti kráľovi⁷ juhu⁵¹¹ s veľkým vojskom^{245 438 803}; aj kráľ juhu⁵¹¹ sa bude rozecovať⁷⁵⁷ k boju⁶⁶⁰ s vojskom²⁴⁵ veľkým a nesmierne mocným^{438 526 578 803}, no¹³ nebude môcť⁴² obstať, lebo proti nemu⁷ budú plánovať⁸⁰⁷ plány⁸⁰⁸; (26) áno¹³, ničit²⁰⁹ ho budú jediaci jeho pokrm³⁸, jeho vojsko²⁴⁵ bude odplývať a mnohí zabíjajú⁸⁰⁹ padnú. (27) A obaja títo králi – ich srdcia budú pre páchanie zla a pri jednom stole budú hovoriť lož, ale nebude sa dariť, lebo koniec bude až v určený čas⁵⁶⁶. (28) I vráti sa⁸¹⁰ s veľkým imaním^{438 767} v svoju zem a jeho srdce bude proti svätej zmluve^{7 623}; spraví teda⁵² tak, áno¹³, vráti sa v svoju zem.

(29) V určený čas⁵⁶⁶ bude zasa⁶⁵² prichádzať na juh⁵¹¹, ale nie že bude aj posledný raz ako prvý⁸¹¹, (30) lebo¹³ proti nemu zasiahnu⁸¹² lode z Kittím⁸¹³, takže¹³ zmalo-myseľne⁸¹⁴ a vráti sa a rozhorlí sa⁸¹⁵ proti svätej zmluve^{7 621}; tak¹³ spraví, áno¹³, vráti sa a bude upierať pozornosť³⁰ na opúšťajúcich⁸¹⁶ svätú zmluvu^{7 621}. (31) I budú z neho⁸¹⁷ povstávať⁷³⁵ ramená⁸¹⁸, ktoré¹³ zneuctia⁸¹⁹ svätýňu⁵⁴¹ pevnosti^{731 820} a odstránia⁵⁹⁷ ustavičnú obeť⁵⁴¹ a zavedú⁴⁹ pustošiacu⁵⁴⁹ ohavnosť⁵⁶⁸. (32) A zlovoľne konajúci ohľadne zmluvy⁸²¹ budú hladkými⁸²² rečami⁸²³ zvädzaní k odpadnutiu⁸²⁴, ale ľud poznajúcich svojho Boha, tí budú silní a budú⁷⁴ konať, (33) a rozvážne⁸²⁵ si počínajúci^{26 826} z ľudu budú mnohým⁸²⁷ venovať pozornosť^{30 828}, keď¹³ budú po mnoho dní padať⁸²⁹ mečom a plameňom⁸³⁰ a v⁸³¹ zajatí a za⁸³¹ korisť, (34) a pri ich padaní⁸²⁹ sa im bude pomáhať trochu pomoci, ale mnohí sa k nim pripoja⁸³²

s lichôtkami^{438 797}; (35) padať⁸²⁹ budú aj niektorí z rozvážne⁸²⁵ si počínajúcich^{26 826} na prečisťovanie⁸³³ pri nich⁸³⁴ a na cibrenie⁸³⁵ a na bielenie⁸³⁶ až do času konca, lebo to bude ešte až do určeného času⁵⁶⁶.

(36) A ten kráľ bude konať⁷⁴ podľa svojej ľubovôle⁷⁴¹ a seba vyzdvihovať³⁷⁰ a veľkým robiť nad každého вога, a proti^{7 837} Богу вонов vyslovovať čudné veci, i bude nadobúdať⁷⁴ úspech až než bude rozhorlenie⁵⁶⁵ dokonané⁸³⁸, lebo⁸³⁹ čo je určené⁶⁶¹, bude uskutočnené⁶⁴; (37) a nie že bude upínať pozornosť³⁰ na boha svojich otcov ani na túžbu⁸⁴⁰ žien⁸⁴¹ a nie že bude upínať pozornosť³⁰ na akéhokoľvek²¹ вога, lebo nado všetko veľkým bude robiť seba. (38) Ale na mieste toho^{346 842} bude slávu vzdávať⁸⁴³ Богу pevnosti⁷³¹, áno¹³, Богу, ktorého jeho otcovia nespoznali, bude slávu vzdávať⁸⁴³ zlatom a striebrom a drahým⁸⁴⁴ kameňmi³⁰ a inými cennostami⁸⁴⁵; (39) tak¹³ bude robiť⁷⁴ v najpevnejších pevnostiach^{731 771 772} s Боhom cudziny⁸⁴⁶; kto ho uzná^{846 847 848}, toho slávu^{843 849} bude množiť a bude im⁸⁵⁰ dávať nad mnohými vládnuť⁷³⁸ a pôdu⁸⁷⁹ im za poplatok⁸⁵¹ rozdeľovať.

(40) Ale v dobe konca sa s ním bude klat⁸⁵² kráľ juhu⁵¹¹, i bude sa na neho⁷ kráľ severu rútiť⁸⁵³ s vozmi^{31 438 854} a s rajtármi^{438 855} a s mnohými loďami^{438 856}, a príde v jeho zeme a preválí sa⁷⁶¹ a preleje sa⁷⁶², (41) i príde v zem okrasy⁵³³ a mnohé zeme budú dospievať k pádu⁸²⁹, a z jeho ruky budú môcť⁴² vyviaznuť⁸⁵⁷ tieto⁸⁵⁸. Edóm a Móáv a výber⁸⁵⁹ detí¹⁹⁰ Ammóna. (42) Bude svoju ruku vystierať⁸⁶⁰ aj⁵² po iných zemiach a nie že zem Egypta bude unikať⁸⁶¹; (43) a zavládne⁷³⁸ pokladmi⁸⁶² zlata a striebra a všemožnými²¹ cennostami⁸⁴⁵ Egypta a v jeho sprievode⁸⁶³ budú Lubbím^{864 865} a Kuším^{864 866}. (44) No¹³ budú ho znepokojovali⁸⁶⁷ zvesti⁸⁶⁸ od vzhádzania⁵³² a od severu, takže¹³ vyjde vo veľkej zlosti vykynožiť⁴⁹⁸ a v odovzdanie uvádzať^{869 870} mnohých; (45) a stany svojho paláca⁸⁷¹ rozostaví⁸⁷² medzi morom⁸⁷³ a vrchom okrasy⁵³³ svätosti⁸⁷⁴, ale dôjde k svojmu koncu a pomoci mu nebude.

12 V onen čas bude povstávať⁷³⁵ Mícháel, veľké knieža^{44 71}, ktoré⁶³ stojí pri deťoch^{190 875} tvojho ľudu; a na-

stane⁴³ čas tiesne⁸⁷⁶, aká nebola vyvo-
laná^{43 91 877} od vzniku⁴³ národa až po onen
čas, a v onen čas bude tvoj ľud môcť⁴² vy-
viaznut'⁸⁵⁷, každý, kto *bude* zistený⁸⁰ ako
zapísaný v knihe. (2)A mnohí zo spia-
cich v prachu⁸⁷⁸ pôdy^{879 880} budú precitať,
títo k večnému³⁰⁶ životu a títo k potupe⁶²²
a k odporu večnému³⁰⁶, (3)a rozvážne⁸²⁵ si
počínajúci^{26 826} budú žiarit'⁸⁸¹ ako žiara^{881 882}
oblohy⁸⁸³, a mnohých k spravodlivosti
privádzajúci⁸⁸⁴ ako hviezdy navždy⁸⁸⁵
a večne⁸⁸⁶.

(4)No¹³ ty, Dánijjél, ukry⁵⁸⁴ tieto slová,
áno¹³, zapečať túto knihu až do času
konca; mnohí budú sem-ta prebiehať⁸⁸⁷
a vedomosť²⁹ sa bude množiť.

(5)A ja, Dánijjél, som pohľadel, a¹⁶⁷ hľa,
iní⁷²³ dvaja stáli, jeden tamto⁸⁸⁸ na brehu⁸⁸⁹
rieky⁸⁹⁰ a jeden tamto⁸⁸⁸ na brehu⁸⁸⁹
rieky⁸⁹⁰, (6)a povedali⁸⁹¹ tomu mužovi
oblečenému plátennými rúchami⁶⁸⁷,
ktorý *bol* zvrchu voči vodám rieky⁸⁹⁰: Až
dokedy, než *bude* koniec týchto divov⁸⁹²?
(7)I počul som toho muža oblečeného
plátennými rúchami⁶⁸⁷, ktorý *bol* zvrchu

voči vodám rieky⁸⁹⁰, keď¹³ pozdvihol
svoju pravicu a svoju ľavicu k nebesiam,
ako¹³ odprisahal skrze Živého večne³⁰⁶,
že k určenému času⁵⁶⁶, určeným časom⁵⁶⁶
a polovici⁸⁹³, a keď *sa* dovŕši^{527 838 894} roz-
trieštenie⁸⁹⁵ moci⁸¹ svätého ľudu⁶²¹, budú
sa všetky tieto veci končiť⁸³⁸. (8)To¹³ som
ja počul, *ale* nechápal³⁰; i povedal som:
Môj pane, čo *bude* posledkom týchto vecí?
(9)A povedal: Choď, Dánijjél, lebo tieto
slová sú ukryté⁵⁸⁴, áno¹³, zapečatené až do
času konca; (10)a mnohí budú cibrení⁸³⁵
a bielení^{836 896}, áno¹³, budú prečisťovaní⁸³³,
a zlovoľní budú zlovoľne konať⁷⁴ a nie
že ktorí²¹ zlovoľní budú chápať³⁰, *ale* roz-
vážne⁸²⁵ si počínajúci^{26 826} chápať²⁹ budú.
(11)A od času odstránenia⁵⁹⁷ ustavičnej
obete⁵³⁹, totiž⁶⁰ aby bola zavedená⁴⁹ pus-
tošiaca⁵⁴⁹ ohavnosť^{668 897}, *bude* tisíc dvesto
a deväťdesiat dní; (12)blaho⁷⁹² toho, kto⁶³
bude vyčkávať a bude môcť⁵ dosiahnuť⁵⁶³
k tisíc tristo tridsatim a piatim dňom!
(13)No¹³ ty choď ku koncu, i budeš môcť⁵
spočinúť⁸⁹⁸ a ku koncu dní k svojmu
údelu⁸⁹⁹ povstať⁷³⁵.

DANIJÉL

- 1 Meno značí „Вон je môj Sudca“; u Ezek. 14:14, 20 a 28:3 čosi iný tvar.
- 2 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 3 Pozri 2 Král. 23:34nn.
- 4 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 5 Pozri Num. 22:1, pozn. 828; Sud. 3:12, pozn. 182.
- 6 Pozri Gen. 10:10, pozn. 318; tak aj v aramejčine kap. 2:12.
- 7 Pozri Jer. 2:15, pozn. 57; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 8 Pozri Is. 3:26 a ďalej, pozn. 277.
- 9 Pozri 2 Sam. 11:1, pozn. 459.
- 10 Pozri Nech. 7:70, pozn. 328.
- 11 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 12 D. „a dopravil ich“.
- 13 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 14 Pozri 1 Král. 15:18, pozn. 482.
- 15 D. „povedal“, tu a obdobne ďalej (aj v aramejčine kap. 2:12 a ďalej) je preklad zvolený vzhľadom na súvislosť.
- 16 Pozri 2 Král. 25:8, pozn. 918, ďalej zmysel ako v texte, aj v aramejčine (kap. 2:10 a ďalej).
- 17 Pozri 2 Král. 8:6, pozn. 377.
- 18 Pozri 2 Král. 25:25, pozn. 499.
- 19 Pozri Gen. 4:23, pozn. 170.
- 20 AL „pri“, vL „v“.
- 21 AL „akejkoľvek“, D. „všetkej“, „každej“, ďalej obdobne, aj v aram. kap. 3:5 a ďalej.
- 22 AL „úhony“, pozri Prisl. 9:7, pozn. 479.
- 23 Pozri Gen. 6:2 a ďalej, pozn. 429.
- 24 Pozri Gen. 29:17, pozn. 748.
- 25 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 26 AL „bystrých“, „dôvtipných“, „obozretných“, ďalej obdobne, pozri Gen. 3:6, pozn. 96; Prisl. 1:3, pozn. 8.
- 27 AL možno „prezieravosť (al. „rozumnosť“) získavších všemožnou múdrosťou“¹⁶⁴.
- 28 D. „vediacich“.
- 29 AL „poznaním“, potom D. „znalých poznania“, „vynajúcich sa v poznaní“, príbuznosť výrazov sa možno dá chápať v zdôrazňujúcom zmysle ako v texte.
- 30 Pozri 1 Par. 28:9, pozn. 494; Nech. 8:3, pozn. 341; v kap. 2:21 obdobne v aramejčine.
- 31 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 32 Ako „poznanie“ v 2 Par. 1:10nn., „myslenie“ u Kaz. 10:20, výraz odvodený od tohože kmeňa ako „vedením“²⁹ a „vediacich“²⁸ tu vyššie. Vyskytuje sa v SZ ešte len vo v. 17 tejto kapitoly; v kap. 2:21 a ďalej obdobný výraz v aramejčine.
- 33 Pozri Gen. 31:6, pozn. 807, tu zmysel ako v texte.
- 34 Pozri Nech. 12:44, pozn. 552.
- 35 Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.
- 36 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 37 AL „pridelil“ (Jób 7:3, pozn. 351); obdobne v aramejčine kap. 2:24 a ďalej.
- 38 Výraz prevzatý z perzštiny, vyskytujúci sa len v tejto knihe.
- 39 D. „z vína jeho hostín“ (Sud. 14:10, pozn. 709), al. „z vína jeho pitia“, al. jednoducho „z vína, jeho nápoja“, pozri vv. 10. a 16.
- 40 Pozri Exod. 5:13, pozn. 179, tu zmysel ako v texte.
- 41 Pozri Gen. 4:3, pozn. 131, v aramejčine kap. 2:42 a ďalej zmysel ako v texte.
- 42 Pozri Gen. 2:16, pozn. 74.
- 43 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1, obdobne v aramejčine kap. 2:28 a ďalej.
- 44 Pozri Gen. 21:22, pozn. 554.
- 45 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384, ďalej (aj v aramejčine kap. 2:5 a ďalej) zmysel ako v texte.
- 46 D. „Dánijél položil na svoje“.
- 47 Sloveso ako v Lev. 25:25, pozn. 808, zvrtný tvar vyskytujúci sa v SZ len v tomto verši, so zmyslom ako v texte.
- 48 D. „hľadať“, „vyhľadávať“, ďalej obdobne.
- 49 VL „dal“, ďalej obdobne.
- 50 Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
- 51 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181; tak aj v aramejčine kap. 2:17.
- 52 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 53 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
- 54 D. „som bojazlivý“.
- 55 Pozri Gen. 40:6, pozn. 1056, tu zmysel ako v texte.
- 56 D. „podľa vášho druhu“ (al. „veku“, „spôsobu“, „postavenia“), výraz vyskytujúci sa v SZ v tomto zmysle len tu.
- 57 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 58 AL „Sprav, prosím, so svojimi nevoľníkmi skúšku“; v. 19 obdobne („s nimi prehovoril“); netýka sa v. 14, kde je predmet slovesa⁵⁹ vyjadrený zámenou príponou (bez predložky).
- 59 Pozri Exod. 15:25 a ďalej, pozn. 587.
- 60 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305; obdobne v aramejčine kap. 2:20 a ďalej.
- 61 D. „z“ („čosi z“).
- 62 AL „zelenín“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a (v čosi inom tvare) vo v. 16.
- 63 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251; týka sa len takto označených miest.
- 64 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 65 VL „poslúchol“, tu je hádam na mieste preklad ako v texte.
- 66 AL „tučnejšie“ (Gen. 41:5), „tlstšie“ (Sud. 3:17).
- 67 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139; tak aj v aramejčine v. 35 a ďalej.
- 68 D. „sa teda stal⁴³ odháňajúcim... a dávajúcim“, zmysel ako v texte.
- 69 AL snad „učenosť“, tu hádam vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu vhodný preklad, tak aj tvar iného slovesa nižšie³⁰.
- 70 Tj. „ve veci“, „v oboru“, al. jednoducho
- 71 „vo všemožnom písme“, nižšie a ďalej obdobne, i v aramejčine kap. 6:5 a ďalej.

- 72 Al. „písomníctva“, „slovesného umenia“ („v písomníctve“, „v slovesnom umení“⁷¹).
- 73 Pozri 1 Par. 15:22, pozn. 494.
- 74 V hebrejčine tvar dokonavého vidu („stal sa znalcom a naďalej ním bol“, ďalej obdobne).
- 75 Pozri Is. 1:1, pozn. 2, obdobne v aramejčine kap. 2:19 a ďalej; ve v. 8 tamže a ďalej aramejské sloveso tam použité v zmysle tamorej¹⁰⁷ poznámky, ako „vidieť“ u Ezr. 4:14.
- 76 Al. „dní, ktoré kráľ určil do privedenia ich“.
- 77 Tj. všetkých mladíkov, ktorých sa týka v. 4, nielen týchto štyroch; ďalej obdobne.
- 78 Pozri Gen. 16:5, pozn. 436.
- 79 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375, obdobne aj v aramejčine v. 38 a ďalej.
- 80 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 81 D. „rúk“, v kap. 6:27 „z ruky“, ďalej obdobne.
- 82 Pozri Gen. 41:8, pozn. 1076, tu, pravda, ide o „písmárov“ babylónskych; inak „zaklínačov“, „vykladačov snov“. Tak aj v aramejčine kap. 2:10 a ďalej.
- 83 Výraz obdobného významu ako predošlý, vyskytujúci sa v SZ len ešte tu v kap. 2:2 a v aramejčine tamže v. 10 a ďalej.
- 84 Pozri Gen. 1:5, pozn. 9, tak aj v aramejčine kap. 7:1.
- 85 Pozri 2 Par. 36:22, pozn. 1156.
- 86 Pozri Gen. 37:6, pozn. 970.
- 87 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226; tak aj v aramejčine v. 35 a ďalej.
- 88 Pozri Gen. 41:8, pozn. 1078.
- 89 Tu zvrtný tvar, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 90 Tj. vari „to, čo v spánku zakúšal“, totiž „jeho sen“, porov. Žalm 90:5, pozn. 2103.
- 91 Al. vari „vrhol sa (tvar trpného rodu slovesa „byť“) na neho“, tj. „zdrvil al. prepadol ho“; takmer všetky iné preklady (aj LXX a Vulgata) toto miesto podávajú v znení „jeho spánok (potom nie „sen“⁹⁰) zmizol al. vytratil sa od neho“, potom v zmysle „zmizol nad neho al. nad ním“, tj. „uletel od neho“; obdobne ako v aramejčine kap. 6:18^{445 446} v spojení s iným slovesom; Youngov anglický doslovný preklad uvádza znenie „bol proti nemu“⁷². No nazdám sa, že najlepši zmysel (za zvyčajného chápania onej predložkovej väzby) dáva preklad, ktorý v súhlase s nemohými podávam v texte.
- 92 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
- 93 Tu v zmysle „kaseďských mudrcov“.
- 94 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 95 V stavovom zmysle.
- 96 Pozri Gen. 25:20, pozn. 649, tu príslovka od tohto mena odvodená.
- 97 Počínajúc týmto veršom až do kap. 7:28 vrátane je pôvodina spísaná v aramejčine, ako Ezr. 4:8–6:18, 7:12–26 a Jer. 10:11.
- 98 Člen, v aramejčine vyjadrovaný príponami.
- 99 Obdobne ako „po veky“ v hebrejčine Kaz. 1:10, aj tu v kap. 9:24, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 100 Zodpovedá hebrejskému slovesu u Jóba 15:17, pozn. 734; pozri aj Žalm 19:2, pozn. 606.
- 101 To isté, čo „Kasdím“^{35 93} v hebrejčine, tu a ďalej aramejské tvary.
- 102 Al. „vec“, „slovo“, al. možno „rozhodnutie“. Pozri Jóba 4:2 a ďalej, pozn. 152, kde je rovnako znejúci výraz obdobného zmyslu v hebrejčine.
- 103 Vl. „spredlo mňa“, pozri Gen. 13:9, pozn. 372, tu a obdobne ďalej aramejská obdoba tejto predložkovej väzby.
- 104 Hebrejská obdoba je u Jóba 36:26 a 37:23, pozn. 1602.
- 105 Zodpovedá hebrejskému výrazu napr. u Jóba 28:10, pozn. 1259, tu zmysel ako v texte.
- 106 Vl. „obdobie“, „časový úsek“, tu a ďalej zmysel ako v texte. Týka sa len takto označených miest.
- 107 Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 108 D. „ona“, zmysel azda ako v texte.
- 109 D. „je ona jedna vaša“, tj. „vás sa týkajúca“.
- 110 Pozri Deut. 33:2, pozn. 1227, tu a ďalej v aramejčine ten istý výraz.
- 111 Prídavné meno vyskytujúce sa v SZ len tu, pozri Sud. 16:10, pozn. 770; Žalm 4:2, pozn. 91, kde je príbuzné podstatné meno v hebrejčine.
- 112 Pozri kap. 8:24⁵⁷⁷, tu a ďalej tvar aramejskej obdoby tohto slovesa.
- 113 Obdobne ako v Žalme 89:34, pozn. 2077; tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 114 Ako „súš“ v Žalme 95:5, pozri Exod. 4:9, koniec verša, pozn. 137; v aram. len tu.
- 115 Pozri Gen. 31:50; 32:24, pozn. 841, v aramejčine má výraz tomuto zodpovedajúci vždy zmysel ako tu v texte¹⁶⁰.
- 116 Ako „pre tú príčinu, že“ vo v. 8, tu obdobne („vravíme to pre tú príčinu, že“); ďalej zmysel ako v texte.
- 117 Ten istý výraz ako v hebrejčine Gen. 42:6, pozri aj Kaz. 7:19, pozn. 289.
- 118 Al. „kráľ, veľký a mocný“.
- 119 Pozri napr. „vyžiadať si“ u Is. 7:11, tu a ďalej obdobné sloveso aramejské, ako „sa... spýtali“ u Ezr. 5:9n.
- 120 D. „vec ako túto“.
- 121 Pozri Gen. 10:18, pozn. 323.
- 122 Ten istý výraz ako „drahým“ u Jer. 31:2, tu v zmysle „drahocenná“, „vznešená“, možno aj „svätá“, „posvätná“, a preto „nezvyčajná“ a „obťažná“.
- 123 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173, tu a ďalej obdobný výraz v aramejčine.
- 124 Pozri Žalm 84:10, pozn. 2012.
- 125 Výraz odvodený od dotyčného slovesa¹²⁴; v kap. 4:22 a ďalej čosi odlišný, ale súznačný tvar.
- 126 Tj. „s ľudmi“.
- 127 Tu a ďalej dotyčné prídavné meno¹⁰⁴ v platnosti príslovky.
- 128 Aramejská obdoba slovesa tohto smyslu v Gen. 40:2 a ďalej, v SZ len tu, odvodený výraz je u Ezr. 7:23, pozn. 282, taktiež len tam.
- 129 Nie ako vo vv. 5 a 8, kde je sloveso nie celkom jasného významu, v SZ len tam sa vyskytujúce.
- 130 Obdobne ako u Jóba 13:15, 24:14 a v Žalme 139:19.
- 131 Obdobne ako u Is. 21:12, pozn. 1127, a i. Ďalej zmysel ako v texte.

- 132** Tvar trpného rodu („aby boli pozabíjaní“).
- 133** Pozri Žalm 45:7, pozn. 1246, Kaz. 4:10, pozn. 165, Pies. 1:7, pozn. 30, kde je obdobný výraz v hebrejčine.
- 134** Ako „tu“ vo v. 15 a obdobne inde (iba s týmto označením); preklad „vtedy“ vo v. 14 a obdobne ďalej (v kap. 3:3 a ďalej aj „nato“) znamená, že tam je tento výraz spojený s predložkou, čo som sa týmto spôsobom pokúsil v preklade uchovať.
- 135** Al. možno „rozvahou“, D. „radou“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, zmysel azda ako v texte al. tu vyššie.
- 136** Obdobne ako v Prísł. 11:22, pozn. 583, tu a ďalej zmysel ako v texte, tiež „opatrnosti“, „prezieravosti“, nesúvisí s výrazom v kap. 1:4^{26 27}.
- 137** D. „vrátiť“, tj. „slovo“, obdobne ako v 1 Sam. 17:30, pozn. 700.
- 138** Obdobne ako v 2 Král. 25:8, pozn. 919, tu hádam skôr v zmysle „kráľových katanov al. popravných“.
- 139** Ako „odvetil“ vo v. 5 a ďalej.
- 140** Tu azda v takomto zmysle.
- 141** Al. „krutá“, podľa iných „naliehavá“, „chvatná“, ďalej obdobne.
- 142** Obdoba slovesa „vstrčil“ u Jóba 16:15, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 143** Vl. „zvýškom“, obdobne ako napr. u Is. 21:17, tu je vzhľadom na súvislosť vhodnejší preklad ako v texte.
- 144** Obdobne ako v Deut. 29:29, pozn. 1075, a i., aj tu kap. 10:1.
- 145** Obdobne ako v Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409.
- 146** Tu jednotné číslo, obdobne ako v Gen 13:15, pozn. 383.
- 147** Al. „sila“, obdobne ako Exod. 32:18, pozn. 1142; Is. 3:25, pozn. 250.
- 148** Ako „lebo“ shora, tu snáď možno chápať v takomto smysle.
- 149** Obdobné sloveso ako v Prísł. 25:20, pozn. 1106, tu zmysel ako v texte.
- 150** Vl. „povyšuje“, „vvyšuje“, obdobne ako napr. Deut. 28:36, pozn. 943 a 1000, sloveso v hebrejskom texte veľmi často sa vyskytujúce. Ďalej zmysel ako v texte.
- 151** Al. možno „udiela“, „poskytuje“, ďalej obdobne, obdobné sloveso ako v Gen. 47:15, pozn. 333, a i.
- 152** Tj. vari „vyznačeným al. nadaným chápatosťou“, v texte doslovny preklad, v ktorom sa uchováva príbuznosť výrazov, aká je v pôvodine.
- 153** Obdobne ako Is. 33:19, pozn. 1715; Ezek. 3:5, pozn. 116.
- 154** Odvodené od obdobného kmeňa ako sloveso u Jer. 15:11, pozn. 954 a 956, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 155** Obdobný výraz ako u Jóba 3:4, pozn. 100.
- 156** Al. „teba... chválím“, obdobné sloveso ako v Žalme 6:5 a ďalej, pozn. 137, no nesúvisí s nasledovným „vychvaľujem“.
- 157** Al. „pred Arjócha“, obdobne ako napr. v Exod. 30:6, pozn. 1032 (tu nie „pred tvár“ ako tam), no nie ako „pred“ tu zdola.
- 158** Al. „chvatne“, D. „v náhlení sa“, „v chvátaní“, tvar obdobného slovesa ako „náhlivo usiluje“ (Prísł. 28:22), „sa neunáhľuješ“ (Kaz. 8:3).
- 159** Obdoba slovesa „zabudne“ (Gen. 27:45), „zabudli“ (Jer. 50:6) a i., tu a obdobne ďalej zmysel ako v texte („objaviť al. nájsť zabudnuté al. stratené“).
- 160** Obdobne (v kap. 8:14 doslovne) ako v Exod. 10:11, pozn. 333; v aramejčine značí „muža“ vôbec¹¹⁵.
- 161** Pozri Ezr. 6:16, pozn. 42.
- 162** Tvar slovesa, ktorému obdobné je u Jóba 22:28, pozn. 1097, možno teda „rozhodujúci“ svojimi veľbami, no vzhľadom na to, že toto sloveso v hebrejčine značí aj „rozseknúť“, „rozdeliť“ (1 Král. 5:25; Žalm 136:13, pozn. 2606, porov. aj tu v. 34¹⁸⁰), dá sa možno dotýčný výraz chápať aj na pozadí predstavy veštenia z vnútorností rozseknutých al. rozrezaných tiel obetných zvierat, pozri Ezek. 21:21, pozn. 1004.
- 163** Výraz obdobný onému u Kaz. 1:17 atď., pozn. 40, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 164** Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 165** Obdobne ako v Gen. 12:17, pozn. 366.
- 166** D. „si sa stal 43 vidiacim“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 167** Pozri Gen. 6:12 a ďalej, pozn. 463.
- 168** D. „jedna“.
- 169** Obdobne ako „vypodobnenia“ v 1 Sam. 6:5n, 11, „zobrazení“ u Ezek. 7:20 a 16:17, tu, pravda, jednotné číslo. V kap. 3:19 zmysel ako tam v texte.
- 170** D. „aj je“.
- 171** Al. „trblot“, „jas“, obdobný výraz je v 1 Král. 6:1 a 37, pozn. 320.
- 172** Al. „vynikajúci“, „výborný“, aram. „jattír“ (ďalej obdobne), meno mesta u Jós. 15:48.
- 173** Al. „vypínala“, kap. 3:1 obdobne.
- 174** Tvar slovesa, ktorému obdobné je u Jóba 32:6, pozn. 1431, aj inde, no tam je jeho význam azda najbližší významu, v akom je na tomto mieste a ďalej použitý tvar slovesa tu a ďalej sa vyskytujúceho.
- 175** Obdobne ako v Gen. 24:2, pozn. 601, tu vari aj „boky“.
- 176** Obdobne ako v Gen. 4:22, pozn. 161, a tu kap. 10:6.
- 177** Obdobný výraz ako v Deut. 28:35, pozn. 999, tu v zmysle „nohy od bedier až po členky“.
- 178** Obdobne ako v Gen. 18:4 a na mnohých iných miestach, tu (a vlastne aj inde v SZ, aspoň pokiaľ jde o „nohy“ ľudské al. ľudským podobné) značí „spodnú časť nôh od členkov nadol“.
- 179** D. „ich časť“.
- 180** Tu iný tvar dotýčného slovesa¹⁶¹ so zmyslom ako v texte.
- 181** Obdobné sloveso ako „tľieskajú“ v Žalme 98:8 a obdobne u Is. 55:12 a Ez. 25:6, pozn. 1216, tu zmysel ako v texte.
- 182** Al. „nohy, ktoré boli železo a hlina“.
- 183** Obdobné sloveso ako u Is. 28:28; 41:15, pozn. 1420.
- 184** Al. snad „jednotne“, D. „za (al. ako“) jedno“.
- 185** D. „boli rovnako rozdrenené“, nižšie obdobne, tj. všetky ďalej vymenované zložky.
- 186** Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 187** Al. „lebo tebe“.
- 188** Al. „právomoc“, pozri obdobný výraz v Est. 9:29 a 10:2, pozn. 314, ktorý je aj v tejto knihe v kap. 11:17.

- 189 D. „a vo všetkom, kde“.
- 190 Obdobne ako Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651, a tu kap. 11:41 a ďalej.
- 191 Al. „živočíchý“, obdobne ako v Gen. 9:5 a i., aj tu v kap. 8:4. Ďalej obdobne.
- 192 Obdobne ako Jób 39:4, pozn. 1741.
- 193 Obdobne ako Gen. 1:20, pozn. 31.
- 194 Al. „spravil ťa vládcom“, sloveso, od ktorého je dotýčny výraz¹¹⁷ odvodený, al. možno naopak, obdobne ako u Kaz. 5:19 a 6:2, pozn. 227, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 195 Al. „medzi“, iná predložka ako vo v. 48.
- 196 D. „A na tvojom mieste“.
- 197 Ako „zem“ vo v. 35 a ďalej, tu v platnosti prídavného mena v zmysle ako v texte.
- 198 Tj. azda „od tvojho“.
- 199 Al. „ešte iné“.
- 200 Obdobne ako Kaz. 6:10, pozn. 250, odvodené od dotýčného¹⁸⁸ výrazu, ako „mocní“ u Ezr. 4:20, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 201 Al. „kruší“, „drúžga“, obdoba slovesa, jehož tvarom je „oslabených“ v Deut. 25:18, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 202 Al. „lámať“, ďalej obdobne, sloveso obdobné ako napr. u Jer. 11:16, pozn. 805.
- 203 Tj. vari „všetko, ako sa práve teraz povedalo“.
- 204 Tvar obdobného slovesa ako v Gen. 10:25, pozn. 327.
- 205 Al. „odolnosti“, „stálosti“, „trvácnosti“, tvar obdobného slovesa ako napr. v Žalme 39:5, pozn. 1118, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 206 Tvar obdobného slovesa ako u Ezr. 9:2, pozn. 334, pozri aj Prísľ. 14:10, pozn. 681.
- 207 D. „z konca“, „z okraja“, v obdobnom zmysle ako „sčasti“ nižšie¹⁷⁹, no iný výraz ako tam, hoci takmer všetky známe mi iné preklady aj na toto miesto kladú ten istý výraz ako tam.
- 208 Al. možno „pevné“, „odolné“, no nesúvisí s „pevnosti“ vo v. 41²⁰⁵.
- 209 Al. „krehké“, „chúlостivé“, „rozbitné“, tvar slovesa obdobného onému napr. v Žalme 10:15, pozn. 82, a na mnohých iných miestach, aj tu v hebrejčine kap. 8:7 a ďalej.
- 210 Porov. Gen. 1:26, pozn. 40.
- 211 Al. „zlúčení“, D. „lipnúci“, prídastie obdobného slovesa ako v Gen. 2:24, pozn. 88, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, ktorej zmysel sa v ňom uchováva.
- 212 D. „tento s týmito“.
- 213 Sloveso, ktorého tvarom je „ničenie“ u Ezr. 6:12, obdobné ako u Nech. 1:7 („zvrátane sme sa... zachovali“), Jóba 17:1, pozn. 820, a i., tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 214 Obdobné sloveso ako „zmiznúť“ u Is. 66:17, „nezanikala“ v Est. 9:28, tu a v kap. 4:30 zmysel ako v texte.
- 215 D. „ono“.
- 216 Vl. „na veky“, podobne ako vyššie v tomto verši, no tu má slovo „veký“, oproti onému miestu, zdôrazňujúci člen, ktorého význam som sa takto pokúsil vyjadriť.
- 217 Al. „pretrvávajú“, srov. Gen. 6:18, pozn. 227, ďalej obdobne.
- 218 Obdobne ako Gen. 42:20, pozn. 1148; Jób 12:20, pozn. 624; Žalm 19:7, pozn. 360, a i.
- 219 Obdobne ako v Gen. 19:1, pozn. 485.
- 220 Obdobné sloveso ako „padne“ u Is. 44:15 a obdobne ve vv. 17 a 19 a v kap. 46:6 (vyskytuje sa v hebrejskom texte len na týchto 4 miestach).
- 221 Obdobné sloveso ako „liať“ napr. v Exod. 30:9, tu zmysel ako v texte; vyskytuje sa v SZ len tu.
- 222 Pozri Ezr. 7:17, pozn. 267; v aramejčine len na týchto dvoch miestach.
- 223 „Lúbezné vône“ tu je množné číslo výrazu obdobného ako „lúbeznosť“ al. „u(s)pokojenie“ v Gen. 8:21, pozn. 275.
- 224 Pozri Prísľ. 22:21, pozn. 994, tu čosi odlišný príbuzný výraz obdobného smyslu.
- 225 Nesúvisí s výrazom tohto zmyslu v hebrejčine (Gen. 15:2, pozn. 412, a inde).
- 226 Tj. „povýšil“, obdobné sloveso ako „množiť“ v Gen. 3:16, „roz množovať“ v Exod. 7:3 a na mnohých iných miestach, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 227 Al. „preveľké“, vl. „mnoho-mnohé“, „veľmi veľké“, súvisí s predošlým slovesom²²⁶.
- 228 Al. možno „cenné“, tu azda v takomto zmysle; nesúvisí s „veľkým“ vyššie²²⁶.
- 229 Obdobne ako napr. v 1 Kráľ. 20:14, pozn. 923, a tu v kap. 11:24.
- 230 Al. „zmocnencov“, obdobne ako u Ezr. 9:2, pozn. 336, bez dodatku o vedúcich júdskej obce; pozri aj Is. 41:25, pozn. 2002.
- 231 Al. „vecmi správ“, vl. „činnosťami“, „službami“, ako „robota“ u Ezr. 5:8, tu, pravda, množné číslo; zmysel tu a ďalej ako v texte.
- 232 Vl. „zhotovil“, „urobil“, ako „robiť“ u Ezr. 6:8, obdobne ako v Exod. 5:18, pozn. 25, a na mnohých iných miestach; predošlý výraz v kap. 2:49²³¹ je odvodený od tohto slovesa. Tu zmysel ako v texte (vl., pravdaže, „dal zhotoviť“ atď.), ďalej obdobne.
- 233 Obdobne ako v Gen. 6:15, pozn. 217.
- 234 Obdobne ako v Gen. 11:2, pozn. 331.
- 235 Tj. „vyslaním poslov zvolal“.
- 236 Obdobne ako v Est. 4:16.
- 237 Obdobne ako u Ezr. 8:36; Est. 3:12 a ďalej, iný výraz ako tu v kap. 2:10¹¹⁷.
- 238 Iný výraz ako vyššie²³⁰, obdobný ako „miestodržiteľom“ u Ezr. 8:36 a Nech. 2:7, 9.
- 239 Výraz nejasného pôvodu, vyskytujúci sa v SZ len tu a v nasledovnom verši.
- 240 Výraz prevzatý z perzštiny, v SZ len tu a v nasledovnom verši.
- 241 Al. vôbec „vysokých úradníkov“, „hodnosťárov“, v SZ taktiež len tu a v nasledovnom verši.
- 242 Al. možno „vládov“, nesúvisí s „vládárov“ vyššie²³⁷, ale je to výraz príbuzný predošlému¹¹⁷ a obdobného významu.
- 243 Obdobne ako Deut. 33:2, pozn. 1226, Jer. 3:22, pozn. 296, a i.

- 244** Obdobne ako Num. 7:10, pozn. 298.
- 245** AL „hlasno“, no nesúvisí s „hlásateľ“, „mocne“, „mohutne“, vl. „zvučnosťou“ atď., obdoba výrazu v hebrejskom texte častého („zdatnosti“ napr. v Exod. 18:21, pozn. 626), tu zmysel ako v texte al. tu vyššie, ďalej ako v texte tam, aj v hebrejčine kap. 11:7 a ďalej. Ten istý výraz je „silou“ u Ezr. 4:23, pozn. 193.
- 246** Obdobne ako v Gen. 17:16, pozn. 457; na začiatku v. 7 azda skôr obdobne ako v tamovej kap. 25:8, pozn. 644.
- 247** Obdobne ako v Gen. 3:8, pozn. 99, aj tu kap. 10:6.
- 248** AL „podľa iných“, „šalmaje“.
- 249** Porov. 2 Par. 16:14, pozn. 631.
- 250** Pozri napr. Žalm 81:2, pozn. 1974, kde je obdobný príbuzný výraz, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 251** AL „chvíli“ (nie ako vo v. 5¹⁰⁶), „okamihu“.
- 252** Ako „pre túto príčinu“ ve v. 7 a inde, tu a ďalej azda v takomto a podobnom zmysle.
- 253** Obdobné sloveso ako v Exod. 22:8, pozn. 741, aj tu kap. 9:7.
- 254** Tu v takomto smysle, porov. obdobné použitie výrazu iného kmeňa v Gen. 32:24, pozn. 841, a inde.
- 255** D. „jest kusy (obdobný výraz ako u Jer. 46:20, pozn. 1723) Júdovcov“, tu obrazné úslovie so zmyslom ako v texte. Kap. 6:24 obdobne.
- 256** Pozri Ezr. 5:9, pozn. 190.
- 257** Tu v takomto zmysle, pozri Ezr. 4:19 a ďalej, pozn. 262.
- 258** AL „ohľad“, „pozornosť“, tu v takomto zmysle.
- 259** Pozri Ezr. 7:24, pozn. 271, tu sloveso v dotýčnej poznámke spomenuté.
- 260** Obdobne ako napr. v Num. 25:11 a i.
- 261** AL „možno „boh“, ďalej obdobne, vo v. 25 „bohov“, porov. Gen. 41:38, pozn. 1110.
- 262** Pozri Kaz. 8:11, pozn. 322, tu zmysel ako v texte.
- 263** Tu vari v takomto zmysle („tvoje slová vyvracať“, „s tebou sa prier“, „uvádzať protidôvody al. námietky“).
- 264** AL „možno „uchrániť pred planúcou ohnivou pecou“, nižšie vo verši obdobne.
- 265** AL „tvárnosť“, tu v takomto zmysle.
- 266** VL „na (al. možno „ohľadne“) Šadracha, Měšacha a Avéd-nega“, porov. kap. 1:17.
- 267** Obdobný výraz ako v Gen. 6:4, pozn. 192, a tu v kap. 11:3, v aramejčine len na tomto mieste.
- 268** D. „silákom zdatnosti“²⁴⁵.
- 269** Pozri napr. Exod. 14:4, pozn. 459, a i.
- 270** AL „vojsku, Šadracha... Avéd-nega sputnať a uvrhnúť“.
- 271** AL „spodkách“, „spodných ošateniach“, výraz nejasného významu, podľa iných „topánkach“, „opánkach“, „sandáloch“. Vzhľadom na v. 27 (tam hádam v zmysle „šatstva“ al. „ošatenia“ vôbec, tj. toho, čo na nich bolo na prvý pohľad vidieť) je podľa môjho súdu vari najvhodnejší preklad, aký podávam v texte.
- 272** Podľa väčšiny prekladateľov v tom istom zmysle ako Gen. 37:3, pozn. 965, no je to celkom iný výraz nevelmi jasného významu.
- 273** AL „podľa iných“, „plášťoch“, no iný výraz ako vyššie²⁷¹.
- 274** VL „od (al. „z“) toho“.
- 275** Tu možno aj „neústupný“, „dôrazný“, „bezpodmienečný“.
- 276** AL „snad „mimoriadne“, v kap. 8:9 príbuzný výraz obdobného významu v hebrejčine.
- 277** D. „týchto“.
- 278** Pozri Žalm 139:8, pozn. 2636, tj. nahor k ústiu pece, kam ich uvrhli; pec mala dolu po strane otvor²⁸⁶, ktorým bolo vidieť, čo sa v nej dialo. Kap. 2:29 a ďalej zmysel ako v texte.
- 279** Obdobne ako v Žalme 48:5, pozn. 1287.
- 280** Tu aj „nepokojné“, „vo vzrušení al. otrase“, ďalej obdobne.
- 281** AL „rádcom“, ďalej obdobne, no nie však ako vo v. 2²⁴¹.
- 282** TJ „bez pút“, vl. „uvolnených“, no to by sa týkalo len oných troch.
- 283** Pozri Ezr. 4:22, pozn. 194, výraz odvodený od dotýčného slovesa²¹³.
- 284** Tvar slovesa ako napr. u Is. 1:9, pozn. 48.
- 285** D. „podobný synovi Božiemu“²⁶¹.
- 286** Ako „bráne“ v kap. 2:49.
- 287** Obdobne ako v Gen. 14:18, pozn. 408.
- 288** Tu hádam v takejto súvislosti vhodný preklad.
- 289** Tá istá predložka ako v kap. 2:38n.¹⁹⁵
- 290** „proti telám“.
- 291** AL „po nich“, „nimi“.
- 292** Pozri Gen. 21:17, pozn. 437, tu ten istý výraz.
- 293** AL „účinnosti zbavili“, „zrušili“, tu v takomto zmysle.
- 294** VL „omyl“, tu v zmysle „lož“, „ohovárku“. Ďalej zmysel ako v texte.
- 295** AL „bude pripodobnený“, sloveso ako u Is. 46:5, pozn. 1455. Ďalej zmysel ako v texte.
- 296** D. „ako toto“.
- 297** „ktorý by mohol tak vyprošovať ako tento“.
- 298** VL „zväčšuje“ (ako Ezr. 4:22), „je veľké“, sloveso odvodené od dotýčného¹⁰⁴ výrazu al. možno naopak.
- 299** D. „váš pokoj“, obdobne ako v Gen. 29:6, pozn. 738, a i., aj tu kap. 10:19.
- 300** AL „Pripadlo“, „uzdalo sa“.
- 301** D. „predo mnou“, ďalej obdobne.
- 302** AL „vhodným“, „náležitým“, „správnym“, vl. „dobrým“, „krásnym“, to isté sloveso ako v Žalme 16:6, pozn. 447.
- 303** Tu aj „vyrozprávať“, „vyhlásiť“, „rozhlásiť“.
- 304** AL „možno „pri mne““.
- 305** D. „ako čo“.
- 306** D. „večnosti“^{99 146}.
- 307** AL „panovanie“, výraz odvodený od dotýčného slovesa¹⁹⁴.
- 308** V časovom zmysle, al. „po“ („po celú dobu“), predložka ako „so“ ve v. 32³⁰⁴, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 309** AL „bezstarostný“, „šťastný“.
- 310** Ako v Žalme 92:14, pozn. 2144.
- 311** D. „Uvidel som“⁷⁵, ďalej obdobne.
- 312** AL „myšlienky“, no nie ako v kap. 2:29 a ďalej¹⁶³.

- 313** Al. „neprivádza do úzkych“, „ti nepôsobí ťažkosť“, sloveso, ktorého tvarom je „nútiaceho“ v Est. 1:8, vyskytuje sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 314** Obdobne ako v Gen. 12:6, pozn. 354.
- 315** Sloveso, od ktorého sú oba dotyčné výrazy^{188 200} odvodené, al. možno naopak.
- 316** Obdobné sloveso ako v Lev. 9:12, pozn. 279, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 317** Vl. „pohľad naň“, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷⁵.
- 318** Ten istý výraz ako v Kaz. 3:11 a ďalej, pozn. 450.
- 319** „a vidieť ho bolo až od konca“.
- 320** Pozri Jóba 8:12, pozn. 421; Pies. 6:11, pozn. 200, tu zmysel ako v texte.
- 321** Tj. „v ovoci“, al. „na ňom“, tj. „na strome“.
- 322** Sloveso ako u Nech. 3:15, pozn. 114, tu iný tvar, zmysel ako v texte.
- 323** Obdobne ako napr. v Gen. 7:14, pozn. 243.
- 324** Tu v zmysle „všetko živé“.
- 325** Sloveso ako napr. v Žalme 38:2, pozn. 1080.
- 326** Al. snad „posol“, ďalej obdobne, výraz vyskytujúci sa v SZ len v tejto knihe, odvodený od slovesa „bdiť“ napr. v Pies. 5:2.
- 327** Sloveso ako napr. v Žalme 94:21, pozn. 2160, tu zmysel ako v texte.
- 328** Al. možno „otrhajte“, „zodrite“, sloveso ako napr. u Jóba 6:9, pozn. 290, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 329** Obdobné sloveso ako v Gen. 10:5, pozn. 310, tu zmysel ako v texte.
- 330** Al. „sprostred“.
- 331** Al. „mladom poraste“, „mladej tráve“, obdobne ako v Gen. 1:11, pozn. 16.
- 332** D. „z človeka“¹¹⁵.
- 333** Al. „cez neho“, ďalej obdobne.
- 334** Al. „minie“, ďalej obdobne, sloveso ako u Jóba 4:15 a ďalej, pozn. 184.
- 335** Al. „skrže“, vl. „v“.
- 336** Al. možno „uznesenia“, nie ako tu nižšie ani ako v kap. 2:5 a ďalej¹⁰².
- 337** Al. „žiadosti“, výraz odvodený od dotyčného slovesa¹¹⁹.
- 338** Ako u Ezr. 6:9, obdobný výraz ako v Est. 1:15 a ďalej, pozn. 58.
- 339** Tu v spojení s inou, ale v tejto súvislosti v podstate súznačnou predložkou.
- 340** Al. „si uvedomili“, „si boli vedomi“, ďalej obdobne.
- 341** Al. „nad kráľovstvom“, pozri kap. 2:38n.¹⁹⁵, al. jedno-ducho „kráľovstvom“, ďalej obdobne.
- 342** Vl. „za“, „ako“, tu zmysel ako v texte.
- 343** Al. „zdesený“, „játý hrôzou“, pozri napr. Jer. 4:9, pozn. 120.
- 344** Pozri Žalm 139:20, pozn. 2659; významom sa rovná hebrejskému výrazu napr. u Jóba 6:23, pozn. 331.
- 345** Sloveso ako v Exod. 25:8, pozn. 863.
- 346** Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 347** Výraz odvodený od dotyčného slovesa²²⁶.
- 348** D. „jeho výklad“, ako v kap. 2:7 a ďalej.
- 349** Sloveso, ktorého tvar je v hebrejskom texte SZ len v Prísl. 19:13 a 27:15, pozn. 878.
- 350** Obdobný výraz ako v Gen. 32:5, pozn. 848, a i., tu množné číslo („býkov“, „hovädzie dobyčtá“, porov. Lev. 4:10, pozn. 106). Ten istý výraz je u Ezr. 6:9 (tamojšia pozn. 227 sa, pravdaže, tohto miesta tu netýka), 17 a 7:17.
- 351** Sloveso ako „neokúsil“ v 1 Sam. 14:24, „ochutnáva“ u Jóba 12:11, a j., tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 352** Tu a vo v. 30 proti v. 12 D. „z (al. „od“) rosy“.
- 353** D. „isté“, „trvalé“, „stále“.
- 354** Al. možno „priateľná“.
- 355** Sloveso ako v Gen. 27:40, pozn. 719; Exod. 32:2n., pozn. 1119.
- 356** Obdobne ako v Gen. 4:13, pozn. 146 a i., aj tu kap. 9:13 a ďalej.
- 357** Tvar slovesa ako v Gen. 33: 11, pozn. 884, a i. V kap. 6:11 iný tvar, zmysel ako v texte.
- 358** Ako v Exod. 22:25, pozn. 772.
- 359** Al. „bezstarostnosti“, obdobne ako v Žalme 30:6, 122:7, pozn. 867; Prísl. 17:1, pozn. 100, a i.
- 360** Al. „dôstojnosti“, „výsosti“, „nádhery“, ten istý výraz ako v Deut. 33:17, pozn. 1257, Žalme 8:5, 21:5, pozn. 237.
- 361** Al. „chce“, „má záľubu“, v. 14 a ďalej obdobne.
- 362** Obdobne ako v Lev. 11:13, pozn. 319.
- 363** D. „ako orly... ako vtáci“, zmysel ako v texte („ako perie orlov... ako drápy vtákov“).
- 364** Al. „ctiť“, sloveso odvodené od dotyčného výrazu³⁶⁰ (al. možno naopak), ktoré je v hebrejskom texte napr. u Is. 63:1, pozn. 2549.
- 365** Sloveso ako napr. u Is. 40:15, pozn. 796 a 1928.
- 366** Vl. „by mohol klepnúť po jeho“.
- 367** Vl. „velikáni“, výraz odvodený od dotyčného prídavného mena^{226 227}; iný ako v kap. 1:3.
- 368** Sloveso ako v Kaz. 12:9, pozn. 441, tu zmysel ako v texte („opätovne dosadený“).
- 369** Sloveso ako v Gen. 4:2, pozn. 127, a na mnohých iných miestach v hebrejskom texte.
- 370** Tj. „vyzdvihujem“, al. „vyvyšujem“, ako napr. v Žalme 34:3, no nie ako tu nižšie^{360 364}. Ďalej obdobne, aj v hebrejčine kap. 8:11 a ďalej.
- 371** Ten istý výraz ako napr. v Gen. 49:17, pozn. 1347.
- 372** Ten istý výraz ako v Est. 1:13, pozri aj Prísl. 29:7, pozn. 901 a 1218. Ďalej zmysel ako v texte.
- 373** Ten istý výraz ako u Jóba 33:17, pozn. 1476; Jer. 13:17, pozn. 882.
- 374** Obdobne ako „chlieb“ v Gen. 3:19 a na mnohých iných miestach v hebrejskom texte, v texte aramejskom len tu a to v takomto zmysle, porov. Gen. 31:54; 43:25, pozn. 844.
- 375** Al. „pri okúšaní (al. „v nálade z“) toho vína“, tu v takomto zmysle.
- 376** Al. „paláca“, pozri kap. 4:1 a ďalej, porov. 1 Král. 6:3, pozn. 325, tu vo v. 3 možno aj v zmysle tamojšej pozn. 326.
- 377** D. „v“, zmysel ako v texte, porov. obdobnú predložkovú väzbu obdobného zmyslu v Gen. 7:21, pozn. 249.

- 378 Ten istý výraz ako u Nech. 2:6, pozn. 53.
 379 Tj. „sa objavili“.
 380 Al. „vápno“, obdobne ako u Is. 27:9.
 381 VL „koniec“, tj. „zakončenie“, „okraj“. Výraz sa v SZ vyskytuje len ešte vo v. 24.
 382 D. „kráľ – jeho lesk“¹⁷¹ (množné číslo, zmysel ako v texte).
 383 Iný výraz ako v kap. 2:32¹⁷⁵.
 384 Tu v takomto zmysle, porov. kap. 3:25²⁸².
 385 D. „toto o toto“.
 386 Sloveso ako v Deut. 7:25, pozn. 380, Žalme 9:16, pozn. 286, tu zmysel ako v texte.
 387 Al. „tento nápis“, pozri Ezr. 7:22, pozn. 62.
 388 Obdobne ako v Exod. 25:4 a ďalej, pozn. 849, tu, pravdaže, „odev z takej látky“.
 389 Obdobné sloveso ako v Exod. 28:20, pozn. 993, a 39, pozn. 1010, tu v zmysle ako v texte.
 390 Al. možno „reči (al. „zvesti“) o kráľovi a jeho veľmožoch“.
 391 Ten istý výraz ako v Sud. 14:12, pozn. 709.
 392 Z v. 2, a vlastne aj z jej nasledovných slov, je patrné, že to bola kráľovná-mať.
 393 Tu bez významového odťienu v dotýčnej¹⁵⁹ poznámke uvedeného.
 394 Al. „vyjavovanie“, „oznamovanie“, výraz odvodený od dotýčného slovesa¹⁰⁰, jeho hebrejská obdoba je u Jób 13:17, pozn. 665.
 395 Obdobne ako napr. Num. 12:8, pozn. 466.
 396 Ako „klby“ ve v. 6, inak „rozvážoval uzly“, „rozmotával al. rozplietal klbká“, obrazné vyjadrenie zmyslu ako v texte. Ďalej obdobne.
 397 D. „vykladať“, ako vo v. 12.
 398 Tu a ďalej v zmysle predložkovej väzby v Gen. 3:8, pozn. 102, al. možno (len tu a obdobne v kap. 6:26) „pred jeho blízkosťou“ v tom istom zmysle.
 399 Sloveso ako v Est. 5:9, pozn. 226, „sa... triasť“ u Kaz. 12:3.
 400 Al. „sa utvrdzoval“.
 401 Al. „spyšneniu“, tvar slovesa ako v Exod. 18:11, pozn. 614; Jer. 50:29, pozn. 1909.
 402 D. „rovným so zvieratom“¹⁹¹, zmysel ako v texte.
 403 Výraz v SZ len tu sa vyskytujúci, ktorého hebrejská obdoba je v Gen. 2:7, pozn. 58.
 404 Al. „vyznačené“.
 405 Tj. „Spočítané“, „sčítané“, trpné prídavné slovesa v kap. 2:24 a ďalej³⁷, tu v takomto zmysle, porov. napr. Gen. 13:16, kde „zrátať“ je hebrejská obdoba tohto slovesa.
 406 Tj. „zvážení“, „zvážené“, trpné prídavné slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu a v nasledovnom verši, ktorého hebrejská obdoba je napr. v Gen. 23:16 („odvážil“) a na mnohých iných miestach a ktorého tvarom je aj „šekel“ tamže, pozn. 596, a inde.
 407 Tj. „a rozlámali“ (al. „roztrhali“, „rozdelili“), prídavné slovesa („peras“) taktiež len v tomto oddiele sa v SZ vyskytujúceho, ktorého hebrejská obdoba je napr. v Lev. 11:3, pozn. 307, u Is. 58:7 („lámať“) a inde.
 408 Pozri Ezr. 5:16, pozn. 216, tu zmysel ako v texte.
 409 Al. „nedostatočným“.
 410 Tu trpné prídavné dotýčného slovesa („rozlámame“) atď.⁴⁰⁷.
 411 Pozri Gen. 10:32, pozn. 309.
 412 Aram. (aj hebr. v kap. 8:20 a ďalej⁵⁶⁷) „Párás“, výraz podobne znejúci ako predošlé „perés“, takže sa tu javí akýsi druh slovnej hry.
 413 Tu, pravdaže, nie v zmysle kap. 2:4⁹³.
 414 Tu v pôvodine začína kap. 6.
 415 Pozri Ezr. 5:5 a ďalej, jeden z niekoľkých panovníkov známych v dejinách pod pogrččeným menom Dareios al. polatinčeným Darius.
 416 D. „ako“.
 417 Pozri Gen. 5:32 a ďalej, pozn. 180.
 418 Al. (vl.) „vo“.
 419 „nado“²⁸⁹ všetkým kráľovstvom“.
 420 Al. možno „prvý“⁸⁴.
 421 VL „sa nestával poškodeným“, „nebol poškodzovaný“, sloveso ako u Ezr. 4:13, pozn. 179.
 422 Al. „predstihujúcim“, „prevyšujúcim“, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu.
 423 D. „zo strany“, zmysel ako v texte.
 424 Tj. „vykonávania jeho povinností v správe kráľovstva“.
 425 Tj. „zmenil na horšie“.
 426 Možno aj v zmysle Gen. 18:17 a ďalej, pozn. 533.
 427 Al. možno „v súvislosti so zákonom“.
 428 Sloveso ako v Žalme 2:1, pozn. 25, aj tu v obdobnom zmysle („v rozčúlení al. podráždení“, al. „náhlivo“).
 429 D. „a upevnení“^{188 200 315}.
 430 D. „prosbu“, „modlitbu“, výraz odvodený od nasledovného slovesa³¹, nesúvisí s „modliť sa“ vo v. 10.
 431 Tu v takomto zmysle („podpisom označiť al. znamenat“).
 432 Tj. „písomné vyhotovenie“.
 433 Pozri Gen. 11:6 a ďalej, pozn. 500.
 434 D. „tri časy“.
 435 Al. možno „horlivo“, „vytrvale“, „sústavne“, príbuznosť výrazov sa vari dá chápať v takomto zdôrazňujúcom zmysle, obdobne ako „čokoľvek“ vo v. 7.
 436 Al. „zarmútil“, sloveso ako napr. v 1 Sam. 13:4, pozn. 518, tu v zmysle ako v texte al. tu vyšie.
 437 Al. „mysel“, iný výraz ako napr. v kap. 2:30, vyskytujúci sa v SZ len tu.
 438 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
 439 Al. „ustavičnosťou“, „vytrvalosťou“.
 440 Pozri Gen. 29:2, pozn. 263.
 441 Al. „pečatidlom“, „pečatným prsteňom“, no nesúvisí s predošlým „zapečatil“.
 442 Al. „úmysel“, „rozhodnutie“, „rozsudok“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
 443 Al. „prinesený“, podľa toho, čo sa mieni nasledovným výrazom⁴⁴⁴.
 444 Al. „obveselenie“, „zábava“, chápe sa v rozmanitom zmysle („hudba“, „hudobné nástroje“, „tanečníce“, „súložnice“).
 445 Al. „nad neho“.

- 446** Obdobne ako napr. Jer. 4:25, pozn. 374, „ubiehal“ v Gen. 31:40, Est. 6:1, tu vzhľadom na predoslú predložkovú väzbu azda vhodný preklad. Porov. kap. 2:2, pozn. 91.
- 447** Al. „za časného rána“.
- 448** Ako „žiary“ v Prisl. 4:18, pozn. 246.
- 449** Sloveso ako v Sud. 3:9, pozn. 175.
- 450** Al. „bolestným“, výraz odvodený od slovesa ako napr. v Gen. 45:5, pozn. 1223.
- 451** Tu predložková väzba obdobná tej, na ktorú je v dotyčnej³⁹⁸ poznámke poukázané; inak azda „sprostred levov“.
- 452** Sloveso ako u Jób 8:2, pozn. 398, nie vo význame- vom odtieni tam uvedenom.
- 453** Tu hádam skôr v zmysle „voči nemu“, „čo sa jeho týka“, nižšie obdobne.
- 454** Tu v takomto zmysle, al. „pri mne“, no iná predložka ako „pri“ vo v. 23.
- 455** Výraz (v aram. podstatné meno – „zločin“, „previnenie“) odvodený od dotyčného²¹³ slovesa, iný ako v kap. 3:25²⁸³ a ďalej, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 456** Al. „dôveroval“, sloveso, ktorého tvarom je dotyčný²¹⁸ výraz.
- 457** D. „keď sa levy nad²⁸⁹ nimi dali vládnúť“.
- 458** Tj. „každom“ al. „celom“.
- 459** Al. „vo všetkej⁴⁵⁸ oblasti vlády“, kap. 7:27 obdobne.
- 460** Tu opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, ktorú umožňuje v preklade uchovať.
- 461** D. „ktoré“, al. „že“ („je to, ktoré“, „je také, že“).
- 462** Vl. „v“, ako vyššie.
- 463** Aram. „Parsi“, podľa čítaného textu „Parsááh“, výraz od predoslého⁴¹² odvodený.
- 464** Al., podľa iných, „súhrn“, D. „hlavu“.
- 465** Iný výraz ako napr. v kap. 2:31 a inde. Týka sa len takto označených miest.
- 466** Al., podľa iných, „šire more vzdúvali“, „širým morom hýbali“, sloveso ako u Jób 38:8, 40:23, pozn. 1677, „urobivšia... výpad“, Sud. 20:33.
- 467** D. „toto od tohto“.
- 468** Al. „predné“, iný výraz ako v kap. 1:21⁸⁴, vyskytujúci sa v SZ len v tejto kapitole.
- 469** Obdobne ako v Gen. 8:20, pozn. 272.
- 470** Al. „mimoriadne“, tu v takomto zmysle.
- 471** Al. „deptalo“, obdobné sloveso ako u Ezek. 32:2; 34:18, pozn. 1527, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 472** Sloveso ako napr. v Žalme 64:9, pozn. 55.
- 473** Výraz rovnako znejúci ako „trocha“ u Is. 28:10, 13, „trochu“ u Jób 36:2, tu zmysel ako v texte.
- 474** Vl. „vytrhávané“, „vykoreňované“.
- 475** Tu v takomto zmysle („prejavy nadutosti al. pýchy, namyslenosti“).
- 476** Al. „umiestené“, „rozostavané“, sloveso ako „neuvrhlí“ v kap. 3:24 a obdobne ďalej, „uvažovať“ u Ezr. 7:24, tu v takomto zmysle.
- 477** Tvar toho istého prídavného mena ako „starobylé“ v 1 Par. 4:22.
- 478** Pozri Jób 18:5, pozn. 859.
- 479** Obdobne ako Is. 5:28, pozn. 379.
- 480** Tvar toho istého slovesa ako v Žalme 7:13.
- 481** V aramejčine v takomto zmysle (vari „ukazovala sa“, „vychádzala najavo“).
- 482** Tu azda v zmysle „zostril som pozornosť“.
- 483** Al. „jeho kráľovstvo... byť zničené“, iné sloveso ako vo v. 11.
- 484** Tj. „zarmútený“, al. možno „znepokojený“, sloveso obdobné ako „vyhlbili“ v Gen. 26:25, „vykopal“ v Žalme 7:15, tu v obraznom zmysle („prerýť“, „prebodnutý“).
- 485** D. „ja, Dánijél“, tj. „ide o al. týka sa mňa, Dánijéla“. Tak aj v hebr. kap. 8:1.
- 486** Aram. „nidneh“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, nie celkom jasného významu, no príbuzný hebrejskému „nadan“, „pošva“, v 1 Par. 21:27 (taktiež len tam), takže sa tu možno dá chápať v zmysle „tela“ ako „pošvy („púzdra“, „nádobu“, „schránky“) ducha“.
- 487** Al. „isté“, „spolahlivé“.
- 488** „od neho pravdu“ atď.⁴⁸⁷, zmysel ako v texte al. tu vyššie. Ďalej obdobne.
- 489** Tu a ďalej v množnom čísle v obdobnom zmysle, v akom je gramaticky v množnom čísle aj „Boh“ v hebrejskom texte, v aramejském len vari v kap. 3:25²⁶¹; pozri predslov. Podľa iných „svätí najvyšších miest“, tj. „výsosti“.
- 490** Al. „zastávať“, vl. „držať“, „podržiavať“, sloveso vyskytujúce sa len ešte vo v. 22 (tam vl. „sa... chopili“), obdobné ako „uskľadňovať“ u Is. 23:18 (taktiež len tam), tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 491** Ten istý výraz ako „videnie“ v kap. 2:19 a ďalej.
- 492** Pozri 2 Sam. 17:11, pozn. 694.
- 493** Sloveso ako „mohol“ v kap. 2:10 a ďalej, tu v zmysle ako v texte, porov. Gen. 32:25.
- 494** Tu azda v obdobnom zmysle ako obdobné sloveso v Num. 11:1, pozn. 392.
- 495** Obdobné sloveso ako v 1 Par. 17:9, pozn. 587.
- 496** V stavovom zmysle.
- 497** Al. „časť“, výraz odvodený od dotyčného slovesa²⁰⁴.
- 498** Obdobné sloveso ako v Lev. 26:30, pozn. 913, aj tu v kap. 11:44.
- 499** Al., podľa iných, „zvrchovanosť (vl. „vyvýšenosť“, „vznešenosť“, potom v takomto zmysle) nad kráľovstvami“.
- 500** Vl. „a počuť“, zmysel ako v texte.
- 501** Pozri obdobné sloveso v Pies. 1:6, pozn. 22.
- 502** Pozri Prisl. 9:10, pozn. 481; al. „prv“ (Gen. 43:18, pozn. 1185).
- 503** Sloveso ako „vidieť“ napr. v kap. 1:10, ktoré sa v tomto zmysle v hebrejčine používa najčastejšie, pozri Gen. 1:4 („uvidel“) a ďalej; tu a ďalej je preklad zvolený na odlíšenie od predoslého (al. následovného) „videnie“⁷⁵. Inak sa ďalej v tejto knihe toto sloveso prekladá tvarmi slovesa „vidieť“ (al. „hľadiť“, kde je tento preklad vhodnejší, a niektoré tvary „ukázať“ [sa]) bez poznámky (iba ak s poznámkou týkajúcou sa gramatického tvaru a pod.), ako spravidla inde v SZ (aj tu vo v. 1 tejto kapitoly a v kap. 1), a pokiaľ textová súvislosť al. iné dôvody nevyžadujú iný preklad.

- 504** Pozri Nech. 1:1, pozn. 5.
505 Pozri 1 Král. 20:17, pozn. 927.
506 Výraz vyskytujúci sa v SZ len ešte tu ve vv. 3 a 6.
507 Pozri Lev. 6:14, pozn. 189.
508 Vl. „vystupoval“ (Gen. 13:1, pozn. 368), ďalej obdobne.
509 D. „v posledku“.
510 Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
511 Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
512 Al. „ľubovôle“, pozri Prísł. 12:22, pozn. 466, tu v takomto zmysle.
513 Al. „všímať si“, „venovať pozornosť“, pozri napr. Gen. 41:33, pozn. 1099, tu sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz¹⁶⁶, zmysel ako v texte al. tu vyššie; ďalej obdobne, aj iné tvary.
514 Pozri 1 Par. 7:27, pozn. 217.
515 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
516 D. „a nebolo ho zavadiťšieho o“⁵⁶³, opis v texte je v záujme zrozumiteľnosti“ („prichádzal ľahkým krokom“).
517 D. „roh nápadnosti“, vl. „videnia“⁷⁵, ako u Is. 28:18, pozn. 1436.
518 Pozri Gen. 14:13; pozn. 400.
519 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
520 Pozri 1 Sam. 14:9, pozn. 548.
521 Pozri Gen. 49:23, pozn. 1362, iný tvar, v akom sa toto sloveso v SZ vyskytuje len ešte tu v kap. 11:11.
522 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
523 Al. „dal sa biť“, „skolil“.
524 Pozri Gen. 19:2, pozn. 488.
525 Al. „deptať“, sloveso iného kmeňa ako v kap. 7:7⁴⁷¹, ďalej obdobne, pozri napr. Is. 1:12, pozn. 54.
526 Pozri Gen. 26:16, pozn. 478.
527 „za jeho nadobudnutia moci“, porov. Exod. 3:12, pozn. 108, ďalej obdobne.
528 Tu D. „vzrástla nápadnosť štyroch rohov“.
529 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
530 Al. „nepatrný“, „ničotný“.
531 D. „roh maličkosti“ (atď.⁵³⁰), výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, no súvisiaci s výrazmi v Gen. 19:20, pozn. 508, 31, pozn. 513, a i.
532 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
533 Tj. „k zasľúbenej zemi“, pozri Jer. 3:19, pozn. 289; Ezek. 20:6, 15.
534 Pozri Gen. 2:1, pozn. 45; 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
535 Pozri napr. Deut. 25:2, pozn. 901; Žalm 73:18, pozn. 1777 (no tu nie v zmysle onej poznámky).
536 Sloveso ako „stal sa... veľkým“ ve v. 4 a ďalej; tu a nižšie v tomže a nasledovnom verši (tam, pravda, iné slovesá) tvar mužského rodu (hoci „roh“ je v hebrejčine rodu ženského), výraznejšie dodávajúci „rohu“ povahy osobnosti.
537 Tu v takomto zmysle, pozri napr. Num. 16:37, pozn. 672.
538 Al., podľa čítaného textu, „takže ním (tj. potom „rohom“, D. „od neho“, porov. kap. 3:22²⁷⁴) bola odňatá ustavičná“.
539 Pozri Exod. 29:42, pozn. 1065.
540 Pozri Exod. 15:17, pozn. 531.
541 Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
542 Al. „hriešnosti“, „vzbure“, „neprávosti“, pozri Gen. 31:36, pozn. 830, tu v takomto všeobecnom zmysle.
543 Tj. „vysielané“.
544 Al. „podnikané vojnové ťaženie“, tu v takomto zmysle, pozri napr. Num. 1:3, pozn. 15.
545 Tj. „zneuctievať“, „ponižovať“, „pohrdaním zahŕňať“, v obdobnom zmysle sa vari to isté sloveso dá chápať aj vo v. 11.
546 Pozri Gen. 24:27, pozn. 622.
547 Pozri Rúth 4:1, pozn. 151, tu čosi odlišný súznačný tvar, v SZ len tu sa vyskytujúci.
548 Tj. „ako dlho bude trvať to, čo je týmto videním obrazne predpovedané“.
549 Pozri Is. 34:10, pozn. 353.
550 Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
551 Výraz odvodený od dotýčného slovesa⁵²⁵ (Is. 10:6, pozn. 312).
552 Tj. „večerných a ranných obetí“, teda 1150 dní.
553 D. „obhájena“, tj. „do náležitého stavu uvedená“.
554 D.⁵²⁷ „A pri mojom – ja, Dánijél⁴⁸⁵ – uzrení toho videnia“.
555 Al. „zmysel“, výraz odvodený od dotýčného²⁹ slovesa; inak „nadobudnúť pochopenie“.
556 Pozri 2 Sam. 22:23, pozn. 877.
557 Pozri aj pozn. 26 k Ezek. 1:5, ktorá sa tu týka „videnia“ vo v. 16⁵⁶⁰.
558 D. „medzi“.
559 „medzi brehmi Úlaja“.
560 Iný výraz ako v kap. 1:17 a ďalej⁷⁵, pozri Ezek. 1:1, pozn. 6.
561 Tj. „miesta, kde som stál“, ďalej obdobne.
562 Pozri 1 Par. 21:30, pozn. 740.
563 Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
564 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
565 Pozri Žalm 102:10, pozn. 2208.
566 Pozri Gen. 1:14, pozn. 25.
567 Pozri 2 Par. 36:23, pozn. 1152.
568 Pozri Lev. 4:23, pozn. 122, tu v zmysle ako v texte (Gen. 27:11).
569 Pozri Is. 66:19, pozn. 2644.
570 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
571 Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁵⁴² odvodený, al. možno naopak.
572 Pozri napr. 2 Král. 22:4, pozn. 832.
573 „naplnia mieru svojich bezbožností“, D. „kraľovaní za naplnenia miery bezbožných“ (al. možno „bezbožnými“⁶¹), v texte opis v záujme zrozumiteľnosti.
574 Pozri Gen. 49:7, pozn. 1314; Num. 13:28, pozn. 504.
575 Tj. „spriadania úkladov“, pozri Num. 12:8, pozn. 466, tu v takomto zmysle („Istí“, „úskokov“, tj. „tajných al. skrytých plánov vykonania čohosi zlého“).
576 Pozri Jób 37:5, pozn. 1626.
577 Pozri Gen. 6:12, pozn. 205 a 207.
578 Výraz, od ktorého je dotýčné sloveso⁵²⁶ odvodené. Pozri Gen. 18:18, pozn. 478.
579 Al. „chytrosti“, „prefikanosti“, pozri 1 Par. 22:12, pozn. 759, tu v takomto zmysle.
580 Pozri 2 Král. 9:23, pozn. 441.

- 581 D. „v klude“ (al. „istote“, „ubezpečení“, „bezstarostnosti“), pozri napr. Žalm 30:6, pozn. 867; Prísl. 1:32, pozn. 100, tu zmysel ako v texte („za kludných [atď.] pomerov a teda neočakávané“).
- 582 D. „v nebytí“, pozri Prísl. 26:20, pozn. 701, tu v zmysle „bez použitia“.
- 583 D. „A videnie o tom večere a o tom ráne“.
- 584 Al. „uzavri“, tj. „zapečat“, pozri Gen. 26:15, pozn. 677; 2 Král. 3:19, pozn. 141.
- 585 Tj. „splní sa len za mnoho dní“.
- 586 Al. možno „bez seba“, „celý preč“.
- 587 Pozri Gen. 33:14, pozn. 894; Exod. 12:16, pozn. 667.
- 588 Tu v takomto zmysle, pozri napr. Jer. 18:16, pozn. 120.
- 589 Vl. „knihami“, tj. „pomocou kníh“, D. „v knihách“.
- 590 „v knihách našiel“.
- 591 D. „pochopil“, v texte al. tu vyššie⁵⁹⁰ opis vzhľadom na súvislosť.
- 592 Pozri Jer. 25:10n.; 29:10.
- 593 Pozri Is. 5:17, pozn. 353.
- 594 Tj. snad „vyplnenia času, kým bude Jerúsalem rumovskami“, v texte doslovný preklad, obdobne ako u Jer. 29:10, pozn. 1323.
- 595 Pozri Jóba 41:3, pozn. 1830; Žalm 28:2, pozn. 834; Prísl. 18:23, pozn. 860.
- 596 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 597 Pozri Gen. 48:17; 49:10, pozn. 1301.
- 598 Al. „súdov“, „predpisov“, pozri Gen. 18:19, pozn. 480; iný výraz než v kap. 4:34³⁷².
- 599 Pozri Gen. 30:17, pozn. 775.
- 600 Pozri Jer. 7:19, pozn. 188.
- 601 Výraz, od ktorého je odvodené dotyčné sloveso²⁵³, al. možno naopak.
- 602 Pozri Deut. 30:1, pozn. 242.
- 603 Pozri Ezek. 17:20, pozn. 820.
- 604 Pozri Lev. 5:15, pozn. 151.
- 605 Pozri Nech. 9:17, pozn. 418.
- 606 Al. možno „aj keď“, „hoci“.
- 607 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 608 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 609 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 610 Al. „prechádzali“, ako napr. „prešiel“ v Gen. 32:10, „prechádzať“ v Deut. 4:22, tu zmysel ako v texte, al. snad „obchádzali“, „míňali“, pozri Gen. 18:3, pozn. 464, no tu iná predložková väzba ako tam.
- 611 Pozri Num. 5:21, pozn. 220.
- 612 Tvar slovesa, od ktorého je dotyčný výraz⁵⁹⁸ odvodený, al. možno naopak, pozri Sud., nadpis a ďalej, pozn. 1.
- 613 Al. „nešťastia“, D. „zlá“, ďalej obdobne.
- 614 Al. možno „(ne)vyčítalo“.
- 615 Al. možno „proti Jerúsálemu“.
- 616 Pozri Exod. 18:1 a ďalej, pozn. 1134.
- 617 Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132.
- 618 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 619 Vl. „meno“, pozri Gen. 5:32, pozn. 181; 6:4, pozn. 194.
- 620 D. „tvojich spravodlivostí“, zmysel ako v texte, ďalej obdobne.
- 621 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 622 Pozri Žalm 22:6, pozn. 675.
- 623 Pozri Num. 11:31, pozn. 442.
- 624 D. „Teraz“.
- 625 Pozri Jer. 12:11, pozn. 849, súvisí s dotyčným slovesom⁵⁴⁹.
- 626 Pozri Jer. 7:24, pozn. 454.
- 627 Pozri Is. 3:26 a ďalej, pozn. 277.
- 628 Pozri Jer. 7:10, pozn. 596; ďalej zmysel ako v texte.
- 629 Vl. „na“, tj. snad „na základe“.
- 630 Sloveso, od ktorého je dotyčný výraz⁶⁰⁷ odvodený.
- 631 Al. „načúvaj“ (pozorne), no nesúvisí s predchádzajúcim „počuj“. Pozri Is. 21:7, pozn. 1070.
- 632 Pozri Žalm 40:17, pozn. 1121.
- 633 Tj. „v svojom záujme“, predložka ako „za účelom“ napr. v Deut. 8:16 a na mnohých iných miestach.
- 634 Tu čosi odlišný v podstate súznačný výraz.
- 635 D. „obete daru večera“.
- 636 Pozri, ohľadne slovesa, ktoré je tu použité, kap. 8:5⁵¹⁶, no predložka je tu iná (hoci v tejto súvislosti v podstate súznačná) ako tam aj ako v mieste tam citovanom.
- 637 D. „vysilením“ atď.⁶³⁶, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 638 Al. „ustatý“, „vyčerpaný“, pozri 1 Sam. 14:28, 31, pozn. 575, hebr. „muaf“, tvar slovesa „jáaf“ takéhoto významu. No mnohé rukopisy tu uvádzajú znenie „múaf“, obdobný tvar hláskovo podobného slovesa „úf“, „letieť al. lietat“, pozri napr. Gen. 1:20 („sa rozlieta“), Deut. 4:17 („lieta“) a i. (v tomže zmysle chápu niektorí aj „muaf“ masóretského textu), ktorý, keďže ide o tvar trpného rodu, sa dá chápať v zmysle „súc poslaný priletieť“; potom by sa, pravdaže, týkal „Gavriéla“. Podľa nich, prikladajúc obdobný význam („letom“, tj. „rýchlo“) aj predložku (v pôvodine nasledovnému) výrazu⁶³⁷, preložili toto miesto LXX („tachei feromenos“, „súc rýchlo unášaný“) aj Vulgata („cito volans“, „rýchlo letiac“) a podľa nich valná väčšina novších známych mi prekladov. No nedovolil som si dochovaný masóretský text opravovať a preto v zhode s nemnohými prekladmi podľa neho.
- 639 Pozri v. 2.
- 640 Tu a ďalej v zmysle „príkaz“, „rozkaz“.
- 641 Pozri Gen. 27:15, pozn. 700.
- 642 D. „si cennosťami“, množné číslo v zdôrazňujúcom zmysle. Ďalej obdobne.
- 643 Al. „nad tvojim ľudom“, „na tvoj ľud“, „ohľadne tvojho ľudu“, no iná predložka ako „ohľadne“ vo v. 23²⁰⁷⁰, ďalej obdobne.
- 644 Vl. „týždňov“ (Gen. 29:27 a i., aj tu kap. 10:2), no tu ide o „sedmice“ rokov, porov. Lev. 25:8, pozn. 530, kde je v tomže zmysle použitý iný, ale príbuzný výraz.
- 645 Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 646 Al., podľa čítaného textu, „na zapečatenie“ v obdobnom zmysle.
- 647 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1052.
- 648 D. „na uvedenie spravodlivosti vekov“ (al. „večnosti“)⁵⁹⁹.

- 649 Ten istý výraz ako v čítanom texte vyššie⁶⁴⁶, no tu azda skôr v zmysle ako v texte („potvrdenie“, tj. „naplnenie“, „uskutočnenie toho, čo bolo videním al. prorocstvom zjavené“).
- 650 D. „Svätého svätých“.
- 651 Vl. „vrátení“, tj. azda v zmysle
- 652 „o opätovnom budovaní“, nižšie a v kap. 11:29 obdobne, porov. Gen. 26:18, pozn. 680.
- 653 Pozri 1 Sam. 9:16, pozn. 401.
- 654 Tu D. „bude sa vracaf a bude“.
- 655 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 656 Al. „trápení“, „obťažnosti“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 657 Tj. „v tiesnivých (atď.⁶⁵⁶) časoch al. dobách“.
- 658 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 659 Pozri Jób 38:25, pozn. 1706; Prísl. 27:4, pozn. 1152.
- 660 Pozri Gen. 14:8, pozn. 396.
- 661 Pozri Jób 14:5, pozn. 688.
- 662 Vl. azda „pustošiacie vplyvy al. činy“, tak aj na konci v. 27, no tam jednotné číslo; vyššie v tomže verši⁶⁶⁹ iný tvar so zmyslom ako v texte.
- 663 Tj. „panovník“.
- 664 Al. „napevno uzavrie“, pozri Žalm 12:4, pozn. 372, tu v takomto zmysle.
- 665 Pozri Exod. 12:15, pozn. 389.
- 666 Tj. „krvavé obeť“, „obetovanie zvierat“.
- 667 D. „cíp“ (napr. Deut. 22:12, pozn. 801), tj. „krajný bod“, al. „podľa iných, „pre krídlo“ (Rúth 3:9), tj. „ochranu“, al. „na krídle“, tj. azda „s podporou“.
- 668 Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053; 2 Par. 15:8, pozn. 598.
- 669 Al. možno „bude pustošiteľom“.
- 670 Podľa niektorých „na spustošené“, tj. „na to, čo je al. bude spustošené“, no dotýčný výraz je slovesný tvar činného rodu.
- 671 Pozri Is. 10:23, pozn. 659.
- 672 Al. „zhuba a určené“, tj. „to, čo je určené“.
- 673 Al. „slovo“, pozri Exod. 18:16, pozn. 179.
- 674 D. „pravda“⁶⁴⁶.
- 675 Pozri Jób 7:1, pozn. 345; Is. 40:2, pozn. 1900, tu zmysel ako v texte.
- 676 „strast, v ktorej oná vec spočívala“, al. „ktorej sa oné slovo týkalo“.
- 677 Tu v takomto zmysle („dostalo sa mu“).
- 678 Al. snad „pochopenie tým videním“.
- 679 D. „na tri týždne dní“, nižšie obdobne.
- 680 Al. „smútok“, „nárek“, „lkanie“, D. „som sa ja... týždne stal truchliacim“ (atď.).
- 681 Al. „lahodného“, „príťažlivého“.
- 682 D. „chleba žiadúcnosti“ (atď.)^{641 642}.
- 683 D. „pomazaním“⁶⁸⁴.
- 684 Pozri Rúth 3:3, pozn. 118.
- 685 Vl. „strane“, pozri Gen. 34:21, pozn. 920.
- 686 Pozri Gen. 2:14, pozn. 70.
- 687 Pozri Ezek. 9:2, pozn. 426.
- 688 Pozri 2 Sam. 20:8, pozn. 800.
- 689 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024.
- 690 Pozri Jób 28:19, pozn. 1269.
- 691 Pozri Jer. 10:9, pozn. 736.
- 692 Pozri Exod. 28:20, pozn. 990.
- 693 D. „tvár ako výzor blesku“, „nohy ako oko“⁶⁹⁶ blýska-vej mosadze“, ďalej obdobne.
- 694 Pozri Gen. 15:17, pozn. 432.
- 695 Ako Rúth 3:4, 7n. a 14, pozn. 121, tu v zmysle „celé dolné končatiny“, výraz sa v SZ vyskytuje len na tomto mieste a na miestach tu vyššie citovaných.
- 696 Pozri Ezek. 1:4, pozn. 22; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 697 Pozri Ezek. 1:7, pozn. 36.
- 698 Tu a obdobne ďalej, pravdaže, aj „hlas“.
- 699 Tj. „lomoziaceho davu“, „vravy“, pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 700 Pozri Gen. 2:18, pozn. 560.
- 701 Pozri Gen. 27:33, pozn. 711.
- 702 Pozri Sud. 9:5, pozn. 536; tu D. „utiekli v skrytie sa“.
- 703 Al. „životná sila“, „zdravý výzor“, pozri Prísl. 5:9, pozn. 277.
- 704 Vl. „skazu“, ako napr. v Exod. 12:13, tu zmysel ako v texte.
- 705 Pozri 1 Par. 29:14, pozn. 376; 2 Par. 2:6, pozn. 82.
- 706 Vl. „mnou otriasla“, sloveso ako napr. „potriasajú“ v Žalme 22:7 a j., tu v zmysle „otrasením pozdvihla“, „vyburcovala“.
- 707 Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 708 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 709 Pozri Žalm 104:32, pozn. 1289.
- 710 Pozri Ezr. 8:21, pozn. 306.
- 711 Srov. Jós. 5:14, pozn. 202.
- 712 D. „prvých“, ako napr. v Gen. 8:13, pozn. 267.
- 713 D. „vedľa“, tj. azda „v oblasti vlády“.
- 714 Ako „pozostáva“ napr. v 2 Sam. 9:1, tu zmysel ako v texte („udržal sa“, „ostal pri svojom poslaní, ktoré som mohol uskutočniť“).
- 715 Pozri Gen. 44:29, pozn. 1163, tu väzba s 3. pádom.
- 716 Tu ešte iná (taktiež v podstate súznačná) predložka ako v kap. 9:21.
- 717 Pozri Ezek. 1:5, pozn. 24.
- 718 D. „ako podoba synov“.
- 719 Tu, pravdaže, ten istý výraz ako v mieste citovanom v dotýčnej poznámke²¹⁰.
- 720 Pozri 2 Sam. 22:7, pozn. 859.
- 721 Vl. „nestojí“, zmysel ako v texte.
- 722 Pozri Gen. 2:7, pozn. 58.
- 723 Sloveso, ktorého sa týka dotýčná poznámka³⁶⁹, je tu použité v obdobnom zmysle ako na mieste tam citovanom a na mnohých miestach iných.
- 724 Tu táže predložka ako na mieste⁵⁶³ citovanom v kap. 8:5⁵¹⁶.
- 725 Vl. „som sa posilnil“, tu skôr zmysel ako v texte. Pozri Num. 13:20, pozn. 491.
- 726 Vl. „vraví“, „hovori“, no nie ako „hovorenie“ vyššie.
- 727 Tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz⁶⁶⁰ odvodený, pozri napr. Exod. 14:14, pozn. 447.
- 728 Pozri aj 1 Par. 11:10, pozn. 323.
- 729 Pozri v. 20.
- 730 Tu skôr v takomto zmysle.

- 731** Pozri Ezek. 30:15, pozn. 890 a 1478, možno aj v obdobnom zmysle ako tam v kap. 24:25. Iný a iného významu výraz ako tu v kap. 2:41²⁰⁵.
- 732** D. „bohatnúť bohatstvom veľkým“.
- 733** AL. „pošvať“, „vzrušiť“, „k boju priamť“, vl. „zobudiť“ („povzbudiť“), ďalej obdobne.
- 734** VL. „s (tj. „k boju s“) kráľovstvom“.
- 735** AL. „postaví sa“, ďalej obdobne, sloveso ako „stáť“ vo v. 2.
- 736** AL. „hrdinský“, „bojovný“, tu v platnosti prídavného mena.
- 737** „kráľ-hrdina“ (atď.²⁶⁷).
- 738** Pozri Gen. 3:16, pozn. 112.
- 739** VL. „mnohú“, „veľkú“, zmysel ako v texte; ďalej obdobne.
- 740** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷³⁸, vyskytujúci sa v SZ len tu a v 1 Par. 26:6, pozn. 811.
- 741** Pozri Gen. 49:6, pozn. 1324.
- 742** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁷³⁸, vyskytujúci sa v SZ len tu a u Zech. 9:10 a v inom (al. možno len širšom) zmysle u Jába 41:33.
- 743** Pozri Jer. 1:10, pozn. 34, tu v zmysle ako v texte (Žalm 9:6).
- 744** Tj. oného kráľa (vv. 3n.).
- 745** AL. „silnieť väčšmi od“, v texte doslovný preklad.
- 746** Čosi iný výraz ako nižšie a vo v. 37⁴⁰, ako „ovládanie“ v Gen. 1:16, pozn. 112.
- 747** VL. „prichádzať“, tj. „za manželku“.
- 748** AL. „spoločného (al. „právneho“) poriadku“, pozri 1 Par. 29:17, pozn. 894, Žalm 99:4, pozn. 2185, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 749** AL. možno „z(a)držať“, ak sa mieni „rameno“ nepriateľské.
- 750** Tj. „kráľ juhu“, ďalej obdobne.
- 751** AL. možno⁵¹⁹ „proti“.
- 752** Mnohí tu, možno podľa Vulgaty, uvádzajú znenie „s vojskom“; podľa Youngovho doslovného anglického prekladu „k opevneniu“ (al. „bašte“, nesúvisí s následným „pevnosť“⁷³¹).
- 753** Tu aj „vstupovať“, „vchádzať“, „vnikáť“.
- 754** AL. „presilu“, sloveso ako „silnieť“ vo v. 5 a i.
- 755** Pozri Jós. 13:21, pozn. 471; Žalm 83:11, pozn. 1997; podľa iných „s ich zliatinami“, tj. „liatymi zobrazeniami“, ako napr. u Is. 41:29.
- 756** AL. „zostávať“, vl. „stáť“, zmysel ako v texte.
- 757** Pozri Deut. 2:5, 9, 24, pozn. 124, tu a obdobne ďalej zmysel ako v texte.
- 758** Sloveso ako v Gen. 6:21, pozn. 230.
- 759** Tj. „jeden z nich“.
- 760** D. „prídením (al. „príchodom“) príde“, vari sa dá zosilnený význam chápať v zmysle ako v texte. Inak „istotne príde“. V. 13 obdobne.
- 761** Pozri Žalm 78:20, pozn. 1885.
- 762** VL. „prejde“.
- 763** AL. podľa čítaného textu, „povedie“.
- 764** Tj. „vojska“.
- 765** AL. „keď tá spústa bude pobraná“.
- 766** AL. „zrazi“, „povolí“.
- 767** Pozri Gen. 12:5, pozn. 349.
- 768** Pozri Jer. 7:11, pozn. 599.
- 769** Tu v tom istom zmysle ako často iného slovesa obdobného významu²¹⁷.
- 770** Pozri 2 Sam. 20:15, pozn. 806.
- 771** Pozri Num. 32:17, pozn. 1061, tu D. „mesto pevností“ (iný výraz ako vo v. 1 a ďalej⁷³¹), množné číslo v zosilňujúcom zmysle, ako to vyjadruje preklad v texte. V. 39 obdobne.
- 772** AL. podľa niektorých, „dobre opevnené mestá“³¹, porov. 1 Sam. 6:18, pozn. 65. V. 39 obdobne.
- 773** Pozri Gen. 23:6, pozn. 590.
- 774** VL. azda „obstávajúceho“, ale obávajú sa, že to by nebolo dosť zrozumiteľné, preto som sa rozhodol pre tento opis.
- 775** AL. „neho rukou nastane“.
- 776** Pozri Est. 9:29; 10:2, pozn. 314.
- 777** Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 778** AL. podľa iných, „veľa úprimnosti“, al. „riadne (al. „správne“, „slušné“) podmienky“.
- 779** Tj. azda „kráľavicu“, al. „mladučku dievčinu“.
- 780** D. „na jej pôsobenie skazy“, tj. aby pre neho vykonávala výzvednú činnosť a tak napomáhala skazu kráľa juhu.
- 781** Pozri Gen. 14:16, pozn. 406.
- 782** Pozri Gen. 10:5, pozn. 311.
- 783** Pozri Jós. 10:24, pozn. 412.
- 784** VL. „spôsobí prestanie“, tvar slovesa v Gen. 2:2, pozn. 49.
- 785** Tj. „ním pôsobený“.
- 786** AL. „potupu“, „hanbu“, ďalej obdobne.
- 787** D. „svojho“, tá istá zámenná prípona ako vyššie⁷⁸⁵, tu v takomto zmysle.
- 788** VL. „nechávajúci prechádzať“.
- 789** AL. „slávou“, „ozdobou“, „skvelosťou“, tj. „cez nádhery“ atď.; výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 790** Pozri Exod. 3:7, pozn. 103; Is. 9:4, pozn. 212, tu zmysel ako v texte.
- 791** D. „jedných“.
- 792** V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle („v zúrivom al. prudkom hneve“) al. možno „v záchvatoch al. prejavoch hnevu“. Ďalej obdobne.
- 793** Pozri 1 Sam. 15:9, pozn. 624; Žalm 15:4, pozn. 419; Jer. 22:28, pozn. 1190.
- 794** Tu v takomto zmysle, pozri Num. 27:20, pozn. 982; Jer. 22:18, pozn. 1178.
- 795** Tu možno aj „nenápadne“, „sfaby nič“.
- 796** Sloveso ako napr. „posilnil“ v kap. 10:18, tu iný tvar so zmyslom ako v texte, pozri napr. Deut. 25:11, pozn. 916, kde je obdobný tvar toho istého slovesa použitý v obdobnom zmysle.
- 797** AL. „úlisnosťami“, „pochlebovaniami“, „zaliečavými (al. „klamnými“) rečmi“ (al. „spôsobmi“), pozri Žalm 35:6, pozn. 983, „klzké miesta“ u Jer. 23:12, tu v takomto prenesenom zmysle.
- 798** Tj. „ako záplava sa valiace vojská“.
- 799** Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 800** Tj. „od času al. chvíle“.

- 801** Tvar slovesa „sa... spájať“ vo v. 6 a i., tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 802** Tj. azda „uzavretia spojenectva s ním“.
- 803** AL. jednoducho „trochou“, tj. „pomocou trochu“, „skrze trochu“. V. 25 obdobne.
- 804** Tu vl. „národa“ (hebr. „gój“, pozri Gen. 17:16, pozn. 457, tu, pravda, jednotné číslo).
- 805** D. „najtučnejšie“.
- 806** Pozri Žalm 78:31, pozn. 1900, tu zmysel ako v texte.
- 807** Pozri Žalm 35:4, pozn. 911 a 980, sloveso ako „si zamienil“ v Est. 8:3.
- 808** Pozri Jer. 18:18, pozn. 814 a 1075.
- 809** Pozri Deut. 21:1, pozn. 753.
- 810** Tj. „kráľ severu“.
- 811** D. „aj ako to posledné ako to prvé“.
- 812** D. „prídu“, „vojdu“, „vstúpia“, tu hádam v zmysle ako v texte („vložia sa“).
- 813** Pozri Num. 24:24, pozn. 946.
- 814** Pozri Ezek. 13:22, pozn. 580.
- 815** Pozri Žalm 7:11, pozn. 2208.
- 816** AL. „opustivších“.
- 817** Tj. „z okruhu jeho panovania“, porov. Gen. 14:10; 32:10, pozn. 852.
- 818** Tj. „vojenské oddiely“, tak i v. 15 a obdobne ďalej.
- 819** AL. „znesvätia“, no nesúvisí s nasledovným „svätyniu“; pozri Is. 23:9, pozn. 1222; Ezek. 7:21, pozn. 357.
- 820** Tj. azda „opevnenú“.
- 821** AL. „proti zmluve“²⁵.
- 822** Tj. „zvodnými“, porov. Prísł. 7:21, pozn. 136.
- 823** VL. „úlisnosťami“, pozri Is. 30:10, pozn. 1555, výraz príbuzný onému vo v. 21⁹⁷, no nie presne ten istý.
- 824** Pozri Jer. 3:2, pozn. 235, iné sloveso ako vyššie⁸¹⁹; tu zmysel ako v texte.
- 825** AL. „rozumne“.
- 826** Pozri aj Žalm 14:2, pozn. 396.
- 827** Tj. „mase júdskeho ľudu“.
- 828** AL. „rozumieť“ (Žalm 139:2, pozn. 108 a 630), „pre mnohých“³⁶ mať porozumenie“ (al. „pochopenie“), hebr. „jávínú lárabbím“, možno v zmysle „budú pre mnohých útočiskom, kde oni budú môcť nájsť chápujú al. porozumenia plnú a teda v ústrety vychádzajúcu pomoc al. aspoň útechu al. povzbudenie v utrpeniach“, o ktorých je reč ďalej. No takmer všetky známe mi preklady toto miesto podávajú v znení „budú mnohých učiť“ („vyučovať“, „poučovať“), al. v obdobnom zmysle (možno podľa Vulgaty, „docebunt plurimos“), hoci dotyčné sloveso³⁰ v tvare, aký je na tomto mieste použitý („jávínú“), takýto význam nemá (aspoň ho žiadny z dostupných mi slovníkov v príslušnej významovej stupnici neuvádza). Jedinou výnimkou v tejto veci medzi známymi mi prekladmi je preklad LXX („synésusin eis polla“, „budú mať pochopenie [al. „porozumenie“] ohľadne mnohých vecí“), ktorý síce vystihuje zmysel dotyčného slovesného tvaru, no nie predmetu slovesa, lebo tým je v onom preklade spodstatnené prídavné meno množ. čísla stredného rodu, zmyslu vyššie v zátvorkách uvedeného, takže nezodpovedá zmyslu predmetu⁸²⁷ pôvodiny. Okrem toho je v LXX tvarom toho istého slovesa preložený aj tvar slovesa bezprostredne predchádzajúceho^{26 826}, slovesa síce významom do istej miery blízkeho, ale inak odlišného. No úfam sa, že preklad, ktorý v texte podávam, je bez spomenutých nedostatkov a dáva dobrý zmysel aj vzhľadom na textovú súvislosť.
- 829** VL. „potkýnať sa“, tu, vo v. 19 a ďalej zmysel ako v texte („klesať“, „rúcať sa“).
- 830** AL. „čepelou“, meča al. inej zbrane, pozri Sud. 3:22, pozn. 202; Jób 39:23, pozn. 1775.
- 831** Na oboch miestach tá istá predložková väzba, ktorá je v pôvodine použitá aj tu vyššie v zmysle zodpovedajúcom významu slovenského 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádu („mečom“, „plameňom“).
- 832** Pozri Num. 18:2, pozn. 696.
- 833** Pozri Is. 48:10, pozn. 119.
- 834** AL. možno „medzi nimi“.
- 835** Pozri 1 Par. 7:40, pozn. 220.
- 836** Pozri Is. 1:18, pozn. 93.
- 837** Tá istá predložka ako „nad“ tu vyššie.
- 838** Pozri Gen. 2:2, pozn. 46.
- 839** AL. „keď“.
- 840** Tj. „predmet túžby“, pozri 2 Par. 32:27, pozn. 1056; Žalm 106:24, pozn. 2331, v. 8 obdobne (D. „s náčiním túžby“, zmysel ako v texte).
- 841** Tj. na akési božstvo, ktoré pohanské ženy s obľubou uctievali. Porov. Ezek. 8:14, pozn. 408; podľa niektorých sa tu mieni ten istý Tammúz, ktorého sa týka oná poznámka.
- 842** AL. možno „na svojom mieste“.
- 843** Pozri Žalm 86:9, pozn. 700 a 2020.
- 844** Pozri 1 Kráľ. 5:17, pozn. 315.
- 845** Ako v kap. 9:43⁶⁴², no množné číslo tu nie v zmysle onej poznámky.
- 846** Pozri Exod. 2:22, pozn. 84; Deut. 32:12, pozn. 1134.
- 847** Sloveso, od ktorého je odvodený dotyčný výraz⁸⁴⁶; pozri Gen. 31:32, pozn. 826, 42:7, pozn. 1140, tu zmysel ako v texte („dbať al. obzerať sa na“). Ďalej obdobne.
- 848** AL. podľa čítaného textu, „bude uznávať“.
- 849** AL. „česť“, no nie ako v kap. 2:6 a ďalej¹⁰⁵; pozri Exod. 16:7, pozn. 558, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁴³ al. možno naopak.
- 850** Tj. „takým“.
- 851** AL. „kúpnu cenu“, al. „za (tj. „ako“) odmenu“.
- 852** Tj. „s ním bojovať“, porov. kap. 8:4.
- 853** Pozri Jób 27:21, pozn. 1227; Žalm 58:9, pozn. 1485, tu zmysel ako v texte, zvrtný tvar vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 854** Pozri Exod. 14:7, pozn. 462.
- 855** Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 856** Ako v Gen. 49:13, nie ako tu vo v. 30, no zmysel v podstate rovnaký.
- 857** AL. „pred jeho rukou“³⁹⁸... uniknúť“, pozri Žalm 22:5, pozn. 673.
- 858** Tj. „zeme“ al. „národ“.
- 859** AL. „jadro“, „hlavná časť“, „nejpoprednejší“¹⁶⁴ z“, pozri Num. 24:20, pozn. 590.
- 860** Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.

- 861** D. „sa dostávať“⁴³ k úniku“, srov. Gen. 32:8, pozn. 849; nesúvisí s „vyviaznuť“ tu vo v. 41⁸⁵⁷.
- 862** Vl. „skrytými vecmi“, aramejský výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 863** Al. „družine“, vl. „krokoch“, pozri Žalm 37:23, pozn. 1058, tu v zmysle ako v texte.
- 864** Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 865** Pozri 2 Par. 12:3, pozn. 499, tu čosi odlišný súznačný tvar.
- 866** Pozri Num. 12:1, pozn. 455, tu, pravda, tvar mužského rodu a množného čísla.
- 867** Al. „plašiť“, „lakať“, pozri Jóba 22:10, pozn. 166; Žalm 83:15, pozn. 2001.
- 868** Pozri 1 Král. 2:28, pozn. 608.
- 869** Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 870** Pozri Num. 21:3, pozn. 786.
- 871** Výraz prevzatý z perzštiny, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 872** Vl. „rozsádza“, sloveso ako „vysadil“ napr. v Deut. 20:6, tu v takomto zmysle.
- 873** D. „medzi morami“, množné číslo vyjadruje rozsiahlosť Stredozemného mora; iní ho chápu doslovne v zmysle „medzi Mŕtvym a Stredozemným morom“.
- 874** Tj. „Cijjónom“.
- 875** Al. „nad deťmi“, v obdobnom zmysle.
- 876** Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 877** Pozri Exod. 11:6, pozn. 356.
- 878** Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 879** Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 880** D. „v pôde prachu“, tj. hľadám „v prašnej pôde“.
- 881** Al. „jagať sa“, „vydávať svetlo“, pozri Exod. 18:20, pozn. 624, tu v takomto zmysle.
- 882** Pozri Ezek. 8:2, pozn. 375, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁸⁸¹, al. azda naopak.
- 883** Pozri Gen. 1:6, pozn. 10.
- 884** Al. „mnohých za spravodlivých uznávajúcí“ (Jób 27:5; Žalm 82:3), „mnohým k spravodlivosti dopomáhajúcí“ (2 Sam. 15:4, pozn. 613).
- 885** Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 886** Pozri Exod. 15:18, pozn. 536.
- 887** Pozri Jóba 1:7; 2:2, pozn. 26, tu vari v zmysle „očami al. myšlienkami“ (porov. 2 Par. 16:9), tj. azda „premýšľať“, „preskúmať“, totiž rozličné predpovede a proctvá al. možno aj iné oblasti vedenia a poznania.
- 888** Al. „tu“, „tuto“.
- 889** Pozri Gen. 22:17, pozn. 328.
- 890** Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
- 891** Tj. azda „povedal jeden z nich“.
- 892** Al. „zázrakov“, „divotvorností“, „zázračných udalostí“, pozri Žalm 77:11, pozn. 1863, a i. Netýka sa miest bez tohto označenia.
- 893** Tj. „polovici určeného času“, porov. kap. 7:25 a Zjav. 12:14.
- 894** Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 895** Pozri Jer. 51:20, pozn. 1956.
- 896** Vl. „sa budú cíbiť a bieliť“, no zmysel je skôr ako v texte; netýka sa nasledovného „budú prečisťovaní“, ktoré je preložené doslovne.
- 897** Vl. „totiž na zavedenie (al. „ohľadne zavedenia“) ... ohavnosti“, opis v texte v záujme zreteľnosti.
- 898** Pozri Gen. 8:4, pozn. 178.
- 899** D. „lósu“, ako napr. Is. 17:14.

KNIHY „MALÝCH“ PROROKOV

HÓŠEA'

Slovo Hospodina, ktoré sa dostalo² k Hóšéovi, synovi Beerího, v dňoch Uzziiju, Jótháma, Ácháza, Jechizkijju, kráľov Júdu³, a v dňoch Jároveáma, syna Jóáša, kráľa Isráela³.

(2)Začiatok slova Hospodina skrže Hóšéu: I povedal Hospodin k Hóšéovi: Choď, vezmi si ženu smilstiev^{4,5} a dietky⁶ smilstiev^{5,7}, lebo táto zem ohavne⁸ smilní, *preč* od nasledovania Hospodina⁹.

(3)I pobral sa a vzal si Gómer, dcéru Divlájima, i otehotnela a porodila syna, (4)a Hospodin k nemu povedal: Nazvi jeho meno Jizreel¹⁰, lebo ešte málo a budem navštevovať¹¹ krv^{12,13} Jizreela na dome Jéhúa a končiť¹⁴ s kráľovstvom Isráela¹⁵; (5)a v onen deň sa stane², že¹⁶ budem v doline¹⁷ Jizreel luk Isráela lámať¹⁸.

(6)A ešte otehotnela a porodila dcéru, i povedal mu: Nazvi jej meno Ló-ruchámá¹⁹, lebo už naďalej²⁰ nebudem mať s domom Isráela zľutovanie^{21,22}, že by som im ešte akokoľvek²³ mal²⁴ odpúšťať²⁵; (7)ale s domom Júdu zľutovanie mať^{21,22} budem a budem ich vyslobodzovať^{1,26} v Hospodinovi, ich Bohu²⁷, a nie že ich budem vyslobodzovať^{1,26} lukom²⁷ ani mečom²⁷ ani bojom^{27,28}, koňmi²⁷ ani rajtármi^{27,29}.

(8)A keď Ló-ruchámu odstavila, otehotnela³⁰ a porodila syna; (9)i povedal: Nazvi jeho meno Ló-ammi³¹, lebo vy nie ste môj ľud a ja nie som³² pre vás^{33,34}.

(10)³⁵Ale počet synov Isráela bude³⁶ ako množstvo piesku³⁷ mora, ktorý nemôže²⁴ byť zmeraný ani spočítaný, i stane sa², že na mieste³⁸, kde sa im vpravelo: Vy nie ste môj ľud, sa im bude vraviť: Synovia žitého Boha; (11)i zhromaždia sa synovia Júdu a synovia Isráela v jedno a ustanovia³⁹ si jednu hlavu a vystúpi⁴⁰ zo zeme, lebo deň Jizreela je³² veľký.

2 Povedzte svojim bratom: Ammí⁴¹ a svojim sestrám: Ruchámá⁴²!

(2)Vedte spor⁴³ proti svojej matke, vedte spor⁴³, lebo ona nie je mojou ženou a nie že som ja jej manželom⁷⁴, a nech od-

vrhuje^{44,45} svoje smilstvá⁵ od svojej tváre a svoje cudzoložstvá⁴⁶ spomedzi svojich prs, (3)aby som ju nemusel²⁴ zblieť²⁹⁴ do naha⁴⁷ a vystaviť⁴⁸ ju ako v deň jej narodenia a urobiť³⁹ ju stáby pustinou, áno¹⁶, spraviť⁴⁹ ju stáby zemou sucha a usmrtiť ju smädou. (4)A s jej deťmi⁵⁰ nebudem mať zľutovanie²², lebo ony sú deti⁴⁹ smilstiev⁵, (5)áno, ich mať smilnila³⁶, tá, ktorá nimi otehotnela, sa správala³⁶ hanebne⁵¹, lebo povedala: Pôjdem za svojimi milencami, dávajúcimi mi môj chlieb⁵² a moju vodu, moju vlnu a môj ľan⁵³, môj olej a moje nápoje. (6)Preto hľa, ja⁵⁴, chystám sa tvoju⁵⁵ cestu oploť^{56,57} trní⁵⁸ a budem ju pre ňu⁵⁹ obmurávať⁶⁰ múrikom^{61,62}, takže¹⁶ nebude môcť^{24,63} nájsť svojich pešin⁶⁴; (7)i bude zháňať^{36,65} svojich⁶⁶ milencov a nie že ich bude môcť²⁴ dosiahnuť, a bude ich hľadať³⁶ a nie že ich bude môcť²⁴ nájsť; i povie si⁶⁷: Musím²⁴ ísť a vrátiť sa k svojmu prvému manželovi⁷⁴, lebo vtedy mi bolo lepšie od toho, ako je teraz. (8)A ona nevie³⁶, že som jej ja dával³⁶ obilie a mušt a olej⁶⁸ a rozmnožoval³⁶ jej striebro a zlato; to používali^{36,69} pre Baala^{37,70}. (9)Preto sa chcem²⁴ vrátiť a pobrať svoje obilie v jeho čas a svoj mušt v jeho určenom období a opäť odňať⁷¹ svoju vlnu a svoj ľan⁵³ na zakrytie jej⁷² nahoty; (10)a teraz budem pred očami jej milencov odhaľovať²⁸⁸ jej hanbu⁷³ a nie že ju kto⁷⁴ bude môcť²⁴ vyprostiť⁷¹ z mojej ruky. (11)Chcem²⁴ tiež⁷⁵ zrušiť¹⁴ všetky jej radovánky^{76,77}, jej slávnosti⁷⁷, jej novy⁷⁷ mesiaca, jej soboty⁷⁷, áno, všetky jej sviatky^{77,78}, (12)a spustošiť⁷⁹ jej vínnu révu⁷⁷ a jej figovníky⁷⁷, o ktorých⁸⁰ vraví³⁶: Tie⁸¹ sú mi odmenou⁸², ktorú mi dali moji milenci, a obrátiť³⁹ ich na les, nech¹⁶ ich ožerie živočíšstvo poľa, (13)a navštíviť⁸³ na nej⁸⁴ dni Baalím⁸⁵, ktorým⁸⁶ kadí⁸⁷, keď⁷⁴ sa ozdobuje^{36,88} svojimi náušnicami^{77,89} a svojimi náhrdelníkmi^{77,90} a chodí za svojimi milencami a na mňa zabudla, vyhlásené⁹¹ Hospodinom.

(14) Preto ja, hľa, sa chystám ju vyvábiť⁵⁷ a povediem ju *do* pustiny a budem hovoriť k jej srdcu, (15) a odtadiaľ jej chcem²⁴ dať jej vinice a dolinu¹⁷ Áchór⁹² ako vchod⁹³ nádeje⁹⁵, i rozospieva sa⁹⁶ tam ako v dňoch svojej mladosti⁹⁷ a ako v dňoch svojho vzostupu zo zeme Egypta. (16) A v onen deň sa stane², vyhlásené⁹¹ Hospodinom, že ma budeš nazývať: môj Manžel⁷⁴, a nie že mi ešte budeš dávať ná-zov⁹⁸ môj Baal⁶⁹, (17) lebo mená Baalím⁸⁵ budem odstraňovať⁴⁵ z ich¹⁰⁰ úst, takže¹⁶ už nebudú svojimi menami pripomínaní. (18) A chcem²⁴ pre nich³³ v onen deň uzavrieť zmluvu¹⁰¹ s živočíšstvom poľa a s letúnstvom¹⁰² nebies a plazivým¹⁰³ tvor-stvom¹⁰² pôdy¹⁰⁴, a luk a meč a vojnu²⁸ zo zeme vylámať¹⁸ a dať im v bezpečí¹⁰⁵ líhať, (19) a zasnúbiť si ťa navždy¹⁰⁶, áno¹⁶, zasnúbiť si ťa v spravodlivosti a v práve¹⁰⁷ a v lás-kavosti¹⁰⁸ a v zľutovaní²¹ 109, (20) áno¹⁶, zasnúbiť si ťa vo vernosti¹¹⁰, takže¹⁶ spoznáš Hospodina. (21) A v onen deň sa stane², že budem vypočúvať¹¹¹, – vyhlásené⁹¹ Hospodinom, – vypočúvať¹¹¹ nebesá a ony budú vypočúvať¹¹¹ zem, (22) a zem bude vypočúvať¹¹¹ obilie a mušt a olej⁶⁸, a ony budú vypočúvať¹¹¹ Jizreel¹¹². (23) I budem si ju v zemi rozsievat' a budem mať zľu-tovanie²¹ 22 s Ló-ruchámou, a Ló-ammím budem vravieť: Ty si môj ľud, a on bude vravieť: Môj Bože!

3 A Hospodin ku mne povedal: Ešte choď a miluj ženu milovanú priateľom¹¹³ 114 a cudzoložiacu, ako Hospodin miluje deti⁵⁰ 115 Izráela, hoci¹⁶ sa ony otáčajú¹¹⁶ k iným¹¹⁷ bohom a milujú koláče z hrozien¹¹⁸. (2) Zjednal som¹¹⁹ si ju teda⁷⁵ za pňásť strieborných¹²⁰ a chómer¹²¹ jačmeňa a lethech¹²² jačmeňa (3) a povedal som k nej: Po mnohé dni budeš⁴⁴ ostávať pre mňa³³, nesmieš²⁴ smilniť a nie že smieš²⁴ byť pre iného muža³³; tak¹⁶ budem aj ja k tebe. (4) Áno, po mnohé dni budú deti⁵⁰ Izráela ostávať bez kráľa a bez vodcu¹²³ a bez obete a bez pamätného stĺpa¹²⁴ a bez ornátu a domácich bôžikov¹²⁵; (5) potom sa deti⁵⁰ Izráela budú vracat' a hľadať Hospodina, svojho Boha, a Dávida, svojho kráľa, a v posledku dní pôjdu ohrození¹²⁶ k¹²⁷ Hospodinovi a k¹²⁷ jeho добрôte.

4 Počujte slovo Hospodina, deti⁵⁰ Izráela, lebo Hospodin má¹²⁸ s obyvateľmi tejto zeme rozopru¹²⁹, veď v tejto zemi niet pravdy¹¹⁰ a niet láskavosti¹⁰⁸ a niet poznania Boha; (2) preklínanie¹³⁰ a luhanie a zabíjanie a kradnutie a cudzoloženie – *tieto zlá* sa rozmohli¹³¹ 132, a krviprelievania¹² stíhajú³⁶ 133 krviprelievania¹² 134. (3) Preto bude zem smútiť a každý v nej bývajúci zomdlievať¹³⁵ s živočíšstvom¹³⁶ poľa a s letúnstvom¹⁰² 136 nebies, ba aj ryby mora budú odnímané¹³⁷.

(4) Avšak nech sa nikto⁷⁴ neprie⁴³ 44 a nikto⁷⁴ nech nekarhá⁴⁴ 138, lebo tvoj ľud je ako *tí, ktorí* sa prú⁴³ s kňazom; (5) i budeš sa potkýnať vo dne a aj prorok sa bude s tebou potkýnať v noci, a tvoju matku zahubím¹³⁹.

(6) Môj ľud, *tí* hynú³⁶ 139 140 od¹⁴¹ nedostatku poznania; *pretože* ty si poznanie zavrhol¹⁴², tiež³⁶ ťa zavrhnem¹⁴² od kňazovania mne; ako¹⁶ si zabudol na zákon¹⁴³ svojho Boha, budem aj ja zabúdať na tvoje deti⁵⁰ – (7) podľa svojho množstva¹⁴⁴, tak¹⁴⁵ hrešili³⁶ voči mne; budem meniť¹⁴⁶ ich slávu¹⁴⁷ na hanbu. (8) Jedia hriechy⁷⁷ 148 môjho ľudu a svoju dušu povznášajú²⁵ k ich nepravostiam¹⁴⁹ 150; (9) i stane sa² ako ľudu, tak¹⁵¹ kňazovi, že¹⁶ na ňom budem navštevovať¹¹ jeho cesty a jeho skutky mu odplácať¹⁵². (10) I budú ješ³⁶ a nebudú sa môcť²⁴ nasýtiť, budú smilniť³⁶ a nebudú sa rozmáhať¹⁵² 153, lebo prestali¹⁵⁴ dbať¹⁵⁵ o Hospodina; (11) smilstvo a víno a mušt berú srdce.

(12) Môj ľud sa s otázkami obracia na svoje drevá¹⁵⁶ a správy mu podáva¹⁵⁷ 158 jeho palica, lebo duch¹⁵⁹ smilstiev necháva³⁶ blúdiť¹⁶⁰, a oni odišli¹⁶¹ smilniť spopod¹⁶² svojho Boha¹⁶³; (13) obetujú na temenách¹⁶⁴ vrchov a kadia¹⁶⁵ na pahorkoch pod dubmi⁷⁷ 166 a topoľmi⁷⁷ a terebintami⁷⁷ 167, lebo tóna toho⁸¹ je dobrá, preto vaše dcéry smilnia a vaše nevesty cudzoložia. (14) Nebudem na vašich dcérach navštevovať¹¹ to, že smilnia, ani na vašich nevestách to, že cudzoložia, lebo oni *sami* sa uchylujú do ústrania¹⁶⁸ s neviestkami a obetujú v chrámovými smilnicami¹⁶⁹; a ľud, *ktorý* nechápe¹⁷⁰, dospieva k pádu.

(15) Ak smilniš ty, Izráel, nech sa nepreviňuje⁴⁴ 171 Júdá; nech nevstupujete⁴⁴

v Gilgál a nech nevystupujete^{40 44} v Bét-Áven¹⁷², a nech neprisaháte⁴⁴. Ako že je živý Hospodin! (16) Veď Isráel je³⁶ vzdorovitý ako vzdorovitá¹⁷³ krava; teraz ho bude Hospodin pást ako ovcu¹⁷⁴ na priestranosti¹⁷⁵. (17) Efrajim je spojený¹⁷⁶ s modlami¹⁷⁷, nechaj ho¹⁷⁸; (18) ich pitie¹⁷⁹ sa zvrhlo^{45 180 181}, splna sa oddali smilneniu¹⁸², milujú^{36 183}. Dajte!^{184 185} Ich¹⁸⁶ ochrancovia¹⁸⁷ sú hanbou¹⁸⁸; (19) víchor¹⁸⁹ ich¹⁸⁶ vtesná¹⁸⁹ v svoje krídla¹⁹⁰, i budú sa hanbiť za svoje obete¹⁹.

5 Počujte toto slovo, vy¹⁹¹ kňazi, a venujte pozornosť¹⁹², dom Isráela, a nastavte uši¹⁹³, dom kráľa, lebo voči vám je súd^{107 194}, lebo ste sa v Micpe stali² pascou a na Távóre rozprestretou sieťou; (2) áno, vražednosť¹⁹⁵ odpadlíkov¹⁹⁶ – v tom zašli hlboko, a ja – ukáznovanie¹⁹⁷ im všetkým¹⁹⁸! (3) Ja poznám³⁶ Efrajima a Isráel nie je³⁶ predom mnou¹⁹⁹ utajený, že ty teraz smilníš³⁶, Efrajim, že Isráel je³⁶ znečistený; (4) ich skutky im nedávajú²⁰⁰ vrátiť sa²⁰¹ k svojmu Bohu, lebo v ich vnútri je duch¹⁵⁹ smilstiev⁵ a nie že spoznali Hospodina, (5) a v tvár²⁰² Isráela svedčí^{36 203} jeho pýcha²⁰⁴, i budú sa Isráel a Efrajim v svojej nepravosti^{152 205} potkýnať, potkne sa s nimi aj Júdá. (6) So svojím drobným dobytkom¹³⁶ a so svojím hovädzím dobytkom¹³⁶ pôjdu Hospodina hľadať a nie že ho budú môcť²⁴ nájsť – odtiahol sa²⁰⁶ od nich. (7) Dopustili sa nevernosti²⁰⁷ proti Hospodinovi, lebo naplodili nepatričných²⁰⁸ detí³⁰; teraz ich nov mesiaca²⁰⁹ bude zožírať^{4210 211} s ich podielmi²¹². (8) V Givei trúbate²¹³ na trúbe²¹⁴, v Ráme na pozaune, v Bét-Ávene¹⁷² kričte²¹⁵: Za tebou²¹⁶, Benjámin! (9) Efrajim sa v deň pokarhania²¹⁷ bude stávať² spustliskom^{218 219}, ohľadne kmeňov^{220 221} Isráela²²² som dal na vedomie, čo je spoľahlivý²²³. (10) Vodcovia¹²³ Júdu sa stali² staby posúvajúcimi²²⁴ pomedzia^{77 225}; ako vodu na nich budem vylievať prekypenie svojho²²⁶ hnevu²²⁷. (11) Efrajim bude zdrvený²²⁸, skrúšený²²⁹ v súde^{107 194}; keď sa mu zľúbilo²³⁰, dal sa chodiť podľa rozkazov⁷⁷ ľudí, (12) a ja budem Efrajimovi ako mola a domu Júdu ako požieranie červami²³¹; (13) a keď Efrajim spozoruje²³² svoju chorobu a Júdá svoju ranu²³³, poberie sa³⁰ Efrajim do

Aššúra^{234 235} a pošle ku svárliivému²³⁶ kráľovi^{43 237}, ale on vám nebude môcť priniesť vyhojenie a nie že bude vedieť²⁴ ranu²³³ vyliečením od vás odstrániť²³⁸, (14) lebo ja budem Efrajimovi staby rýciacim²³⁹ a domu Júdu staby hrivnatcom²⁴⁰; ja – ja budem rvať a odchádzať²⁴¹, odnášať²⁵ a nebude vyprošťujúceho, (15) budem odchádzať²⁴¹ a vracat sa na svoje miesto³⁸, než budú uznávať²⁴² svoju vinu^{171 243} a hľadať moju tvár; v svojej²⁴⁴ tiesni^{245 246} ma budú usilovne vyhľadávať²⁴⁷.

6 Podťe, nech¹⁶ sa vraciame k Hospodinovi; áno, on rval³⁶, ale bude nás hojiť, ráňal²⁴⁸, ale bude nás obväzovať; (2) po dvoch dňoch²⁴⁹ nás bude oživovať, v treť deň nám bude dávať vstať, i budeme žiť pred jeho tvárou (3) a poznávať – hnať sa²⁵⁰ za poznaním – Hospodina. Jeho vychádzanie²⁵¹ je zaistené²⁵² ako úsvit²⁵³, i bude k nám prichádzať ako príval²⁵⁴, ako dážď neskorý²⁵⁵ aj raný²⁵⁶ na zemi¹¹³.

(4) Čo mám²⁴ s tebou²⁵⁷ spraviť²⁵⁸, Efrajim? Čo mám²⁴ s tebou²⁵⁷ spraviť²⁵⁸, Júdá? Veď¹⁶ vaša dobrota^{108 259} je ako oblak²⁶⁰ rána a ako zavčasu sa objavujúce²⁶¹ kvapky²⁶² rosy, to, čo²⁶³ mizne²⁶⁴! (5) Preto som sa dal otesávať²⁶⁵ ich skrze prorokov, porážať²⁶⁶ ich výrokmi svojich úst, aby tvoje odsúdenia^{5 107 194 267} vychádzali^{268 269} ako svetlo²⁷⁰; (6) veď obľubujem³⁶ dobrotu^{108 259} a nie obeť⁷⁷, a poznanie Boha väčšmi od vzostupných obetí²⁷¹, (7) no¹⁶ oni, ako ľudia²⁷², prestúpili²⁷³ zmluvu; vtedy²⁷⁴ sa proti mne dopustili nevernosti²⁰⁷.

(8) Gileád je hradisko²⁷⁵ dopúšťajúcich sa²⁷⁶ nepravosti¹⁴⁹, poznačené stopami²⁷⁷ od krvi, (9) a ako bandy záškodníkov²⁷⁸ na voľakoho⁷⁴ striehnu²⁷⁹, tak²⁸⁰ spoločenstvo kňazov, ti na ceste do Šechema²⁸¹ vraždievajú – áno, pášu⁶⁹ nehanebnosť²⁸². (10) V dome Isráela som uvidel desivú vec: je tam smilstvo Efrajima²⁴⁴, Isráel je³⁶ znečistený; (11) aj tebe, Júdá, je určená⁴⁹ žatva²⁸³ – pri mojom odvracaní^{284 285} zajatia²⁸⁶ môjho ľudu.

7 Pri²⁸⁷ mojom hojení Isráela²⁴⁴, tu¹⁶ vyšla najavo²⁸⁸ nepravosť¹⁴⁹ Efrajima a zlá^{5 289} Šómrona, lebo sa dopúšťajú^{36 276} podvodu²⁹⁰, i vlámavajú sa^{36 291} zlodeji⁷⁷ a vonku^{292 293} vyčíňajú^{36 294} bandy⁷⁷ záškodníkov²⁷⁸, (2) a nie že vravia svojím

srdciam²⁹⁵, že si všetky ich zlá^{5 289} pripomínam³⁶, teraz ich ich skutky obklúčili – ocitli sa² pred mojou tvárou. (3) Svojím zlom²⁸⁹ rozveselujú kráľa a svojimi lžami²⁹⁶ kniežatá¹²³; (4) oni všetci¹⁹⁸ sú cudzoložníci, podobní peci²⁹⁷ rozpálenej²⁹⁸ od pekára, ktorý ustáva¹⁴ od prehrabovania²⁹⁹ od zamiesenia cesta až do jeho skysnutia. (5) V deň nášho kráľa mu³⁰⁰ kniežatá¹²³ spôsobili ochorenie rozohne- ním³⁰¹ z vína; podal³⁰² si³⁰³ ruku s posmie- vacmi – (6) áno, pri svojom striehnutí³⁰⁴ spravili svoje srdce takmer sťa by pecou³⁰⁵, ich pekáť celú noc spí, ráno ono horí²⁹⁸ ako planúci³⁰⁶ oheň³⁰⁷. (7) Oni všetci¹⁹⁸ sú horúci ako pec a zožierajú^{36 210} svojich sudcov³⁰⁸, všetci ich králi padli; niet medzi nimi volajúceho ku mne.

(8) Efrajim, ten⁸¹ sa pletie³⁰⁹ medzi ná- rodnosti³¹⁰; Efrajim sa stal³¹¹ plackou ne- obracanou³¹², (9) jeho silu zožierajú^{36 210} cudziari³¹³ a nie že on vie³⁶, aj šediny sa na ňom tu a tam ukazujú^{36 77 314} a nie že on vie³⁶, (10) a proti tvári Izráela²⁰² svedčí^{36 203} jeho pýcha^{204 315} a nie že sa ohľadne všet- kého tohto^{221 222} vracajú³⁶ k Hospodinovi, svojmu Bohu, a nie že ho hľadajú³⁶. (11) A Efrajim sa stal³¹¹ sťa by sprostou³¹⁶ holubicou bez³¹⁷ rozumu³¹⁸: volajú³⁶ Egypt, chodia³⁶ v Aššúr^{234 235}; (12) ako pôjdu, bu- dem na nich³¹⁹ rozprestierať svoju sieť, ako vtáctvo³²⁰ nebies ich budem zrážať; budem ich ukáznovať³²¹ podľa zvesti³²² ich zhromaždeniu^{323 324 325}.

(13) Beda³²⁶ im, lebo odo mňa³²⁷ utiekli, pustošenie³²⁸ im³²⁹, lebo sa proti mne vzopreli³³⁰, a ja som ich chcel²⁴ oslobo- diť³³¹, ale oni sa dali proti mne³³² vyslovo- vať lži³³³ (14) a nie že ku mne vo svojom srdci kričia^{36 334}, keď³³⁵ na svojich lôžkach skučia; rotia sa pre³³⁶ obilie a mušt, odvr- cajú sa⁴⁵ proti mne, (15) hoci¹⁶ som ja vy- učoval^{36 321 337}, posilňoval³⁶ ich ramená, ale zamyšľajú³³⁸ proti mne³³⁹ zlo. (16) Vracajú sa, nie do výše³⁴⁰; stali sa³¹¹ sťa by klam- ným lukom³⁴¹, ich vodcovia¹²³ budú padať mečom pre zlosť^{342 343} svojho jazyka; toto bude predmetom výsmechu im³⁴⁴ v zemi Egypta.

8 Trúbu²¹⁴ k твоjim³⁴⁵ ústam³⁴⁶! Sťa by oroľ³⁴⁷ proti domu Hospodina^{332 348}, pretože prestúpili²⁷³ moju zmluvu a proti

môjmu zákonu^{143 332} sa vzopreli³³⁰! (2) Budú ku mne kričať³³⁴: Môj Bože, poznáme^{36 349} ťa, Izráel³⁵⁰! – (3) Ale³⁵¹ Izráel zavrhol³⁵² dobro; bude ho nepriateľ prenasledo- vať^{65 353}. (4) Oni dosadzujú³⁶ kráľov³⁵⁴, no¹⁶ nie odo³⁵⁵ mňa, dosadzujú³⁶ kniežatá^{123 562}, ktoré¹⁶ neuznávam^{36 349}; svoje striebro a svoje zlato si robia³⁶ modlami^{356 357}, tak- že bude musieť²⁴ byť zničené³⁵⁸. (5) Tvoje teľa³⁵⁹, Šómron³⁶⁰, zavrhol^{283 352}; vzbĺkol³⁶¹ proti nim môj hnev – až dokedy budú neschopní nevinnosti³⁶²? (6) Veď aj ono je z Izráela, zhotovil⁶⁹ ho zlatník³⁶³, takže¹⁶ ono nie je Boh – áno, teľa³⁵⁹ Šómrona³⁶⁰ bude na kusy^{364 365}. (7) Lebo rozsievali vie- tor³⁵⁹, i budú žať búrkou³⁶⁶; nebude to^{91 367} mať³⁶⁸ siatiny³⁶⁹, výhonky nebudú⁷⁷ vytvá- rať⁶⁹ múku³⁷⁰; čo azda budú⁷⁷ môcť²⁴ vytvo- riť⁶⁹, budú pohlcovať cudziari³¹³. (8) Izráel bol pohltý; teraz sa medzi národmi³¹⁰ stali² sťa by nádobou^{371 372 373} takou, že v nej niet záľuby^{374 375}.

(9) Veď vystúpili⁴⁰ v Aššúr^{234 235}, divý osol si ostáva osamote³⁷⁶, Efrajim, tí si najali milencov; (10) aj keď medzi národmi³¹⁰ najímajú, budem ich teraz zhromaždo- vať, nech¹⁶ sa začnú³⁷⁷ zmenšovať³⁷⁸ od^{379 380} bremana³⁸¹ kráľa³⁸² kniežat^{123 383 384}. (11) Veď Efrajim rozmnožil oltáre – na hrešenie sa mu dostali² oltáre, na hrešenie! (12) Písal som pre neho³³ desaťtisíc³⁸⁵ vecí zo svojho zákona¹⁴³ – boli posúdené^{341 386} za toľko ako²⁹⁷ čosi nepatričné^{333 387}. (13) Obete darov³⁸⁸ mne³⁸⁹? Obetujú a jedia³⁶ mäso – Hospodin ich²²⁶ blahovoľne nepri- jíma^{36 390}, teraz si bude pripomínať ich ne- právosti¹⁴⁹ a bude navštevovať¹¹ ich hrie- chy; oni sa budú vracáť v Egypt. (14) Áno¹⁶, Izráel zabudol na svojho Zhotoviteľa⁶⁹ a dal sa budovať chrámy^{391 392}, a ľudia roz- množil opevnené³⁹³ mestá, no¹⁶ vypus- tili³⁹⁴ v jeho mestá oheň, ktorý¹⁶ zožerie²¹⁰ jeho^{186 395} paláce³⁹⁶.

9 Nech sa neveseľí⁴⁴, Izráel, až k ja- sotu, ako národnosti³¹⁰, lebo si spred³⁹⁷ tváre svojho Boha chodil³⁶ smil- niť³⁹⁸, zamiloval si si odmeňovanie³⁹⁹ na všetkých obilných holohumnciach⁴⁰⁰. (2) Holohumnica a lis ich⁴⁰¹ nebudú môcť²⁴ uživiť⁴⁰² a mušt v ňom^{186 403} bude zlyhávať⁴⁰⁴; (3) nebudú⁴⁰¹ bývať v zemi Hospodina, lež¹⁶ sa Efrajim vráti v Egypt

a v Aššúri^{234 235} budú⁴⁰¹ ješ' nečisté. (4) Nebudú⁴⁰¹ Hospodinovi liať víno⁴⁰⁵ a nie že mu budú⁴⁰¹ príjemní⁴⁰⁶; ich⁴⁰¹ obete⁴⁰⁷ im⁴⁰¹ budú stáby chlebom⁵² zármutku^{5 408}, všetci jedávajúci ho sa budú znečisťovať, lebo ich chlieb⁵² bude pre nich samých^{33 409}, nebude prichádzať v dom Hospodina.

(5) Čo budete robiť v deň sviatku⁴¹⁰ a v deň slávnosti Hospodina? (6) Veď, hľa, odišli⁴⁰¹ od⁴¹¹ pustošenia³²⁸; Egypt ich⁴⁰¹ bude zbierať⁴¹², Móf⁴¹³ ich⁴⁰¹ bude pochovávať, ich⁴⁰¹ cennosti^{77 414} v striebre⁴¹⁵ – bude sa ich zmocňovať⁴¹⁶ burina^{417 418}, v ich⁴⁰⁴ stanoch bude trnie⁵⁸. (7) Prišli dni navštívenia¹¹, prišli dni odplaty⁴¹⁹, Izráel, tí budú spoznávať: prorok je pomätený⁴²⁰, muž Ducha^{159 421} je šialený⁴²², pre množstvo tvojej neprávosti¹⁴⁹ a mnohú nevraživosť. (8) Je Efrajim pozorovateľom⁴²³ pri⁴²⁴ mojom Bohu? Prorok – na všetkých jeho cestách je pasca vtáčníka a v dome jeho Boha nevraživosť. (9) Hlboko zašli, zvrhli sa⁴²⁵ ako za dní Givey⁴²⁶; bude⁴²⁷ si pripomínať ich nepravosť⁴⁴⁹, bude⁴²⁷ navštevovať¹¹ ich hriechy.

(10) Našiel som Izráela ako hrozná v pustine, uvidel som vašich otcov ako raný plod⁴²⁸ na figovníku v jeho začiatku⁴²⁹; zašli k Baal-Peórovi⁴³⁰ a oddelili sa⁴³¹ na ostudu^{432 433}, i stali sa² ohavnosťami⁴³⁴ ako ich láska⁴³⁵. (11) Efrajim – ich sláva¹⁴⁷ odlieta ako letúnstvo⁴³⁶, niet⁴³⁷ rodenia⁴³⁸, niet⁴³⁷ tehotenstva⁴³⁹, niet⁴³⁷ počatia⁴⁴⁰; (12) ak predsa svoje deti⁵⁰ vychovávajú⁴⁴¹, potom¹⁶ ich budem o deti pripravovať – nebude⁴³⁷ človeka, áno, beda⁴⁴² aj im pri mojom odvrátení⁴⁴⁵ sa od nich. (13) Efrajim, ako vidím³⁶ ohľadne Córa⁴⁴³, bol⁴⁴⁴ zasadený¹⁸⁶ na nive^{445 446}, no¹⁶ svoje deti⁵⁰ má Efrajim na vyváždzanie⁴⁴⁷ k zabíjačovi⁴⁴⁸. (14) Daj im, Hospodine, – čo budeš dávať? – daj im potrácajúcu⁴⁴⁹ maternicu a vyschnuté⁴⁵⁰ prsia! (15) Všetko ich zlo, – v Gilgále⁴⁵¹, áno, tam som ich pojal v nenávisť pre zlo^{452 453} ich skutkov; chcem²⁴ ich odohnať⁴⁵⁴ od⁴⁵⁵ svojho domu, nebudem ich naďalej²⁰ milovať, – všetci ich vodcovia¹²³ sú vzbúrenci^{173 456}. (16) Efrajim je³⁶ zbitý²⁵¹, ich koreň vyschol⁴⁵⁰, neponesú²⁵ plodu; bárs aj plodili, potom¹⁶ predmet túžby⁴¹⁴ ich lona⁴³⁹ budem usmrčovať. (17) Môj Boh ich bude zavrňovať⁴⁵⁷,

lebo ho neposlúchali³⁶, a budú tulákmi⁴⁵⁸ medzi národmi³¹⁰.

10 Izráel je bujnajúca⁴⁵⁹ réva, ovocie nasadzuje⁴⁶⁰ sebe; podľa množstva svojho ovocia²⁴⁴ zriadil množstvo⁴⁶¹ oltárov^{244 462 463}, podľa dobroty zeme dobrom darili^{36 464} pamätné stĺpy^{124 463 465}. (2) Ich srdce sa rozdelilo⁴⁶⁶; teraz ponесú svoju vinu^{171 243}, on⁴²⁷ bude ich oltáre⁴⁶³ rozbiť⁴⁶⁷, ich pamätné stĺpy^{124 463} porážať^{328 468}; (3) áno, teraz budú vraviť: Nemáme³⁶⁸ kráľa, lebo sme nemali³¹ Hospodina v úcte⁴⁶⁹, a kráľ – čo by pre nás³³ mohol⁸³ spraviť? (4) Vyslovovali³⁶ slová⁴⁷⁰ krivým prisahaním^{130 471} pri uzatváraní zmluvy¹⁰¹, takže¹⁶ ako jedovatá bylina⁴⁷² na brázdach poľa vypučí⁴⁷³ súd^{107 194}. (5) Osídlení⁴⁷⁴ Šómrona budú mať strach⁴⁷⁵ o teľatá³⁵⁹ Béth-Avena¹⁷², áno, jeho ľud nad tým⁸¹ upadne v zármutok, aj jeho kňazíkovia⁴⁷⁶, ktorí nad tým⁸¹ jasalí, nad slávou¹⁴⁷ toho⁸¹, lebo od nich odíde do vyhnanstva⁴⁷⁷; (6) aj ona bude prinášaná⁴⁷⁸ Aššúrovi^{234 235}, dar⁴⁷⁹ svárlivému²³⁶ kráľovi^{43 237}, Efrajim bude musieť²⁴ prijať hanbu a Izráel bude mať ostudu^{432 480 481} zo svojho rozhodnutia⁴⁸². (7) Šómron zhyne^{139 140}, jeho¹⁸⁶ kráľ bude ako trieska⁴⁸³ na tvári⁴⁸⁴ vody, (8) a výšiny⁴⁸⁵ Avena^{172 486}, hriech⁴⁸⁷ Izráela, budú vyplienené⁴⁸⁸, na ich oltároch bude vzhádzať trnie⁵⁸ a bodlač⁵⁸, i budú vraviť vrchom: Prikryte nás! a pahorkom: Padnite na nás!

(9) Odo dní⁴⁸⁹ Givey⁴²⁶ hrešíš³⁶, Izráel, tam sa zastavili⁴⁹⁰, nestačil²⁴ ich v Givei dosiahnuť boj²⁸ proti synom zločinu⁴⁹¹; (10) keď si budem želať⁴⁹², potom¹⁶ ich budem trestať⁴⁹³, i zhrnú sa¹³⁷ proti nim³³² národnosti³¹² za ich pripútanie⁴⁹⁴ k ich dvom nepravostiam^{149 495}. (11) A Efrajim je vycvičená⁴⁹⁶ jalovica, milujúca mlátenie⁴⁹⁷, no¹⁶ ja prejdem⁴⁹⁸ cez⁴⁹⁹ pŕvab⁵⁰⁰ jej šije – chcem²⁴ Efrajima zapriať⁵⁰¹, Júda bude orať, Jákob mu⁵⁰² bude brániť. (12) Rozsievajte si ku⁵⁰³ spravodlivosti, žňte podľa príkazu⁵⁰⁴ láskavosti¹⁰⁸, obrobte si neobrobené⁵⁰⁵, lebo¹⁶ je čas vyhľadávať⁵⁰⁶ Hospodina, než bude prichádzať, aby vám vštepoval⁵⁰⁷ spravodlivosť⁵⁰⁸. (13) Orali ste³⁶ zlovôľu, žali ste³⁶ nepravosť⁴⁴⁹, jedli ste³⁶ ovocie lži²⁹⁶, lebo si sa dal dôverovať⁵⁰⁹ v svoju cestu, v množstvo

svojich silákov⁵¹⁰, (14) i povstane medzi zástupmi tvojho⁵¹¹ ľudu⁵¹² vrava⁵¹³ a všetky tvoje pevnosti⁵¹⁴ budú pustošené^{528 468 515}, ako Šalmanovo pustošenie³²⁸ Béth-Arbela v deň bitky²⁸ – matky s deťmi^{50 516} boli rozrážané^{36 77 517}. (15) Takto spraví Béth-Él vám z príčiny⁵¹⁸ zla vášho zla; za úsvitu⁵¹⁹ kráľ Isráela bezpodmienečne⁵²⁰ zhyrie^{139 140}.

11 Keď Isráel bol dieťaťom^{97 521}, tu¹⁶ som ho miloval³⁶ a povolal som svojho syna⁵²² z Egypta; (2) ako ich povolávali^{36 522 523}, tak od ich tváre odchádzali³⁶, obetovali Baalím⁸⁵ a vykiadali⁸⁷ sochám⁵²⁴. (3) A ja som Efrajima staval³⁶ na⁵²⁵ nohy⁵²⁶ braním ich za ich ramená, a nie že vedeli³⁶, že som ich hojil³⁶; (4) pritahoval som³⁰² ich povrazmi ľudí²⁷², lanami lásky, a bol som im staby nadnášajúcimi⁵²⁷ jarmo nad ich čeluste⁵²⁸ a nakláňal som⁵²⁹ sa k nemu, krmil som ho. (5) Nebude sa vracat' do zeme Egypta, lež¹⁶ jeho kráľom bude on – Aššúr^{234 235}, lebo odmietli⁵³⁰ vrátiť sa⁵³¹, (6) a v jeho mestách bude krúžiť^{36 532} meč⁵³³, i zničí⁵³⁴ a zožerie²¹⁰ jeho závary⁵³⁵ z príčiny ich zámerov^{482 536}. (7) A môj ľud, tí sú náchylní⁵³⁷ k odpadnutiu^{538 539} odo mňa; hoci¹⁶ volajú⁵²³ do výše³⁴⁰, nepozdvíhajú sa⁵²⁷, nikto⁵⁴⁰.

(8) Ako by som sa tá mohol²⁴ vzdať, Efrajim, vydať tá napospas⁵⁴¹, Isráel? Ako by som sa tá mohol²⁴ vzdať ako Admy⁵⁴², naložiť³⁹ s tebou ako s Cevójim^{542?} Moje srdce sa vo mne⁵⁴³ prevrátilo³¹², spolu sa vznietili city súcitu⁵⁴⁴; (9) nebudem uplatňovať⁶⁹ žiar⁵⁴⁵ svojho hnevu, nebudem sa vracat' k hubeniu⁵⁴⁶ Efrajima, veď ja som Boh a nie človek⁷⁴, Svätý vnútri teba, a nie že budem vstupovať v žeravosti rozhorlenia⁵⁴⁷. (10) Nech idú⁴⁴ za Hospodinom – bude revať ako lev; keď on bude revať, budú s chvením prichvátavať⁵⁴⁸ deti⁵⁰ od západu⁵⁴⁹, (11) ako vtáča⁵⁵⁰ budú s chvením prichvátavať⁵⁴⁸ z Egypta a ako holubica zo zeme Aššúra^{234 235}, i budem ich chcieť²⁴ ubytovať v ich domoch⁵⁴³, vyhlásené⁹¹ Hospodinom.

(12)⁵⁵¹ Efrajim ma obklopoval³⁶ lžou²⁹⁶ a dom Isráela klamom⁵⁵², keď¹⁶ Júda ešte kráča^{36 553} s Bohom a so svätými vecami,

12 súc verný²²³. – (12:1) Efrajim sa pasie vetrom¹⁵⁹, áno, naháňa⁵⁵⁴ východný vietor⁵⁵⁵, celý⁵⁵⁶ deň množí

lož³³³ a násilie³²⁸, i uzatvárajú zmluvu¹⁰¹ s Aššúrom^{234 235} a Egyptu sa prináša⁴⁷⁸ olej.

(2) A Hospodin má¹²⁸ rozopru¹²⁹ s Júdom, ohľadne uvalenia trestu^{11 557} na Jákoaba podľa jeho ciest, bude mu vracat'⁵⁵⁸ podľa jeho skutkov; (3) v lone⁴³⁹ sa držal³⁶ za pätu svojho brata a v svojej sile^{559 560} bojoval^{36 561} s Bohom, (4) áno, dostal sa v boj⁵⁶² proti Anjelovi^{339 563} a premohol⁵⁶⁴, plakal³⁶ a úpel^{36 565} k nemu; v Béth-Éli⁵⁶⁶ ho vedel²⁴ nájsť a tam s nami hovoril, (5) totiž¹⁶ Hospodin, Boh zástupov⁵⁶⁷, Hospodin je jeho sväté⁵⁶⁸ meno⁵⁶⁹. (6) Ty nech sa teda⁷⁵ skrze svojho Boha chceš^{24 44} vrátiť, dbaj⁵⁵ o láskavosť¹⁰⁸ a právo¹⁰⁷ a ustavične v svojho Boha dúfaj^{570 571}.

(7) Kupectvo⁵⁷²! V jeho ruke sú klamné váhy^{573 574}, zaľúbil sa do vydierania^{228 575}, (8) i vraví³⁶ Efrajim: Zbohatol som predsa, dopracoval som sa⁵⁷⁶ pre seba³³ majetku⁵⁵⁹, všetka moja lopota⁵⁷⁷ – nebudú mi v nej môcť²⁴ nájsť nepravosti¹⁴⁹, ktorá by bola hriechom. (9) Ale ja, Hospodin, od zeme⁵⁷⁸ Egypta tvoj Boh, tá ešte budem chcieť²⁴ ubytovať v stanoch, ako v dni sviatku^{78 579}; (10) veď¹⁶ som hovoril k prorokom³³², áno, ja som rozhojňoval³⁶ videnia^{77 580} a hovoril som skrze prorokov⁵⁸¹ v podobenstvách⁵⁸². (11) Ak je Gileád⁴⁵⁸³ mrzkosťou^{172 584}, potom sa stanú^{2 585} ničotou^{586 587}; v Gilgále obetujú³⁶ hovädzie dobytčatá⁵⁸⁸ – veru, ich oltárov je ako hromád kameňov⁵⁸⁹ na brázdoch poľa. (12) A Jákoab utiekol na územie⁵⁹⁰ Aráma^{234 591}, áno¹⁶, Isráel slúžil^{36 592} za ženu, áno¹⁶, za ženu strážil^{36 155 593}; (13) a skrze proroka Hospodin vyviedol¹⁴⁰ Isráela z Egypta a skrze proroka bol⁵⁹⁴ ustrážení^{155 593}. (14) Efrajim veľmi horko⁵⁹⁵ dráždi^{36 596}, i bude jeho Pán jeho⁵⁹⁷ kryť^{12 598} vrhať⁵⁹⁹ na neho⁶⁰⁰ a jeho^{597 601} potupu mu vracat'.

13 Ako Efrajim prehovoril – hrôza⁶⁰², vzbudzoval^{25 36 603} ju⁶⁰⁴ on v Isráelovi, ale prevínal sa¹⁷¹ pri Baalovi^{70 246 605} a umrel, (2) a teraz oni naďalej hrešia³⁰ a hotovia^{36 69} si zo svojho striebra zliatiny⁷⁷ podľa svojho rozumu⁶⁰⁶, modly³⁵⁶, ony všetky¹⁹⁸ sú dielom⁶⁰⁷ zlatníkov³⁶³; o nich vravia oni, obetujúci z ľudí²⁷²; Teľatá³⁵⁹ – nech ich bozkávajú⁴⁴¹! (3) Preto budú ako oblak²⁶⁰ rana a ako zavčasu sa objavujúce²⁶¹ kvapky²⁶² rosy, to, čo²⁶³

mizne²⁶⁴, ako pleva, ktorá je víchrinou zmetávaná⁶⁰⁸ z holohumnice, a ako dym z otvoru⁶⁰⁹; (4)no¹⁶ ja som Hospodin, od zeme⁵⁷⁸ Egypta tvoj Boh, a nebudeš⁴⁴ poznať bohov, jedine mňa, okrem mňa Vysloboditeľa^{126 610} niet. (5)Ja som ťa poznal³⁶ v pustine, v zemi veľkého žiaru⁶¹¹; (6)za svojho pasenia⁶¹², to¹⁶ sa nasýtili – nasýtili sa a ich srdce sa pozdvihlo, preto na mňa zabudli. (7)Budem teda⁷⁵ voči nim podobný ryčiacemu^{239 297}, budem vyzerat⁶¹³ ako leopard na ceste, (8)stretávať⁶¹⁴ ich ako medvedica o mláďatá pripravená a trhať príkrov⁶¹⁵ ich srdca⁶¹⁶, a tam ich budem zožierať²¹⁰ ako lev⁶¹⁷, bude ich rvať⁶¹⁸ živočíšstvo poľa.

(9)Zahubilo⁵⁵⁰ ťa, Isráél, že si proti mne, proti pomoci sebe⁶¹⁹; (10)kdeže je tvoj kráľ, aby ťa mohol²⁴ vyslobodiť²⁶ vo všetkých твоich mestách, a tvoji sudcovia³⁰⁸, o ktorých⁸⁰ si povedal: Daj mi kráľa a kniežatá¹²³ – ? (11)Kráľa som ti dával⁶²⁰ v svojom hneve a bral^{620 621} v svojom prekypení⁶²².

(12)Neprávosť¹⁴⁹ Efrajima je zaviazaná^{189 623}, jeho hriech je uschovaný⁶²⁴, (13)budú na neho³³ prichádzať bolesti rodičky; on je nemúdry syn, lebo sa včas nevedel²⁴ dostaviť v otvor⁶²⁵ detí^{50 626}. (14)Chcem²⁴ ich oslobodiť⁶²⁷ z moci⁶²⁸ šéola⁶²⁹, vykúpiť⁶³⁰ ich zo smrti – kde sú, smrť, tvoje nákazy⁶³¹? Kde je, šéol⁶²⁹, tvoj mor⁶³²? Lútosť sa bude pred mojimi očami¹⁵⁷ skrývať. (15)Bárs on bol plodný medzi bratmi, bude prichádzať východný vietor⁵⁵⁵, od pustiny bude vystupovať⁴⁰ vietor¹⁵⁹ Hospodina a jeho žriedlo⁶³³ bude vysušené⁴⁵⁰, áno¹⁶, jeho prameň⁶³⁴ bude schnúť⁶³⁵; on⁶³⁶ bude drancovať⁶³⁷ po-

klad⁶³⁸ všetkého žiadúceho náčinia^{639 640}. (16)⁶⁴¹Šómrón ponesie svoju vinu^{171 243}, že sa vzoprel^{189 642} proti svojmu Bohu; budú padať mečom, ich malé deti⁶⁴³ budú rozrážané⁵²¹ a ich tehotné⁶⁴⁴ budú rozparované^{623 645}.

14 Vráť sa, Isráél, k Hospodinovi, svojmu Bohu, lebo si sa potkol o svoju nepravosť¹⁴⁹; (2)vezmite so sebou slová a vráťte sa k Hospodinovi, povedzte k nemu: Kiež odpúšťaš^{25 44 646} všetku nepravosť¹⁴⁹, i daj⁶⁴⁷, čo je dobré, a budeme odplácať^{36 648} býkmi – svojimi perami⁶⁴⁹. (3)Aššúr^{234 235} nás nebude môcť²⁴ zachrániť¹²⁶, nebudeme jazdiť na koňoch⁷⁷ a nie že ešte budeme dieľu⁶⁰⁷ svojich rúk vraieť: naši bohovia, keďže sirota nachádza zľutovanie⁴² v tebe.

(4)Chcem²⁴ zhojiť ich odpadnutie⁵³⁹, milujem ich z vlastného popudu⁶⁵⁰, áno, môj hnev sa od neho odvrátil; (5)chcem²⁴ byť Isráélovi sťaby rosou, nech pučí^{44 473} ako ľalia a vyráža^{44 248 651} korene ako Levánón^{652 653}. (6)Jeho výmladky budú vzhádzať a jeho krása⁶⁵⁴ bude ako olivy^{655 656} a vôňu¹⁵⁹ bude mať¹²⁸ ako Levánón⁶⁵²; (7)budú sa vracat, ktorí sedávali⁶⁵⁷ v jeho tóni, budú oživovať obilie⁶⁵⁸ a pučať⁴⁷³ ako réva taká, že jej vychýrenosť⁵⁷³ je ako vína⁶⁵⁶ z Levánóna⁶⁵².

(8)Efrajim, čo⁶⁵⁹ je mi ešte do modiel¹⁸⁰? Ja ho budem vypočúvať^{36 660} a budem mu venovať pozornosť⁶¹⁸; ja som ako zelený cyprus, tvoje ovocie sa nájde⁷⁰ zo mňa.

(9)Kto je múdry a chápe¹⁷⁰ tieto veci, chápavý¹⁷⁰ a pozná ich? Veď cesty Hospodina sú správne⁶⁶¹ a spravodliví po nich chodia, ale vzpierajúci sa³³⁰ sa po nich budú potkýnať.

HÓŠEA

- 1 Tj. „Záchrana“, „Vyslobodenie“, ako pôvodné meno Jóšu, syna Núna, porov. Num. 13:16, pozn. 480.
- 2 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 3 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 4 Tj. „smilnú“, „smilnicu“.
- 5 Množné číslo azda v zosilňujúcom zmysle („ohavného al. hanebného smilstva“) al. v zmysle „smilných skutkov al. činov“. Ďalej obdobne.
- 6 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782.
- 7 Tu v zmysle „zo smilstiev⁵ pochádzajúce“ (vl. „sploďencov⁶ smilstiev“).
- 8 Al. „hanebne“, al. možno „ustavične“, „nenapraviteľne“, D. „smilnením“.
- 9 Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
- 10 Tj. „Бон rozsieva“ (al. „bude rozsievať“), pozri kap. 2:22n.
- 11 Pozri Exod. 20:5, pozn. 662.
- 12 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 13 Tu v zmysle „vinu preliatia krvi“.
- 14 Sloveso ako v Gen. 2:3, pozn. 49.
- 15 Pozri Gen. 3:3, pozn. 91.
- 16 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 17 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 18 Pozri Žalm 10:15, pozn. 82.
- 19 Hebr. „Ló-ruchámáh“, tj.²¹ „Nenachádzajúca zľutovania“.
- 20 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
- 21 Pozri Prísł. 28:13, pozn. 611 a 1194.
- 22 Vl. „nebudem sa... chcieť²⁴ zľutovať“, ďalej obdobne, v texte opis uchováajúci v preklade predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 23 D. „odpúšťaním“.
- 24 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
- 25 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 26 Sloveso, od ktorého je dotyčné meno¹ odvodené.
- 27 Tj. azda „v postavení/Hospodina, ich Boha“, takže teda „ako Hospodin, ich Boh“. Tá istá predložková väzba je použitá niekoľko raz ďalej v tomto verši, kde je vhodné prekladať ju prostým 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádom, ako na veľmi mnohých iných miestach. Kde je tak i naďalej v tejto knihe, podávam ju bez odkazu na túto poznámku, obdobne ako inde v tomto preklade.
- 28 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 29 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 30 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 31 Tj. „Nie môj ľud“.
- 32 Al. „nebudem“, ďalej obdobne.
- 33 Pozri Gen. 31:43, pozn. 835.
- 34 Al. „nepatrím²³ vám“.
- 35 Tu v hebrejskom texte začína kap. 2.
- 36 Vl. „stane sa“, tj. „stane sa a bude“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 37 D. „ako piesok“, zmysel ako v texte.
- 38 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 39 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 40 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 41 Tj. „Môj ľud“, porov. kap. 1:9³¹.
- 42 Hebr. „Ruchámáh“, tj. „Nachádzajúca zľutovanie“, porov. kap. 1:6¹⁹. Kap. 14:3 obdobne.
- 43 Pozri Sud. 6:31, pozn. 433.
- 44 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 45 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
- 46 Obdobne ako „smilstvá“ vyššie⁵.
- 47 D. „zobliecť (tj. „zoblečením spraviť“) nahou“, zmysel ako v texte.
- 48 Pozri Gen. 30:38, pozn. 799.
- 49 Pozri Gen. 3:15, pozn. 106.
- 50 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 51 Sloveso svojou hláskovou podobou blízke onému v Gen. 8:7, 14, pozn. 269, a na mnohých ďalších miestach, napr. aj tu⁴⁵⁰ v kap. 9:14, 16 a 13:15, ktorého mnohé tvary znejú rovnako; vyskytuje sa napr. v 2 Sam. 19:5 („zostúdiť si“) a inde.
- 52 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
- 53 Tj. snád „tkaniny z vlny a ľanu“, al. „časti odevu z nich zhotovené“. Tak aj vo v. 9.
- 54 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
- 55 Prechádza sa k osloveniu „matky“, no ďalej sa o nej zasa hovorí v 3. osobe.
- 56 Pozri Jób 1:10, pozn. 31.
- 57 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 58 Pozri Gen 3:18, pozn. 17.
- 59 Tj. „pre mať“ („cesta“ je v hebrejšťine mužského rodu).
- 60 Pozri Pl. 3:7, pozn. 249.
- 61 Ako napr. u Is. 5:5.
- 62 D. „budem obmurovať jej múrikom“, zmysel ako v texte, pozri záver verša.
- 63 Al. „aby nemohla“.
- 64 Pozri Jób 19:8, pozn. 897.
- 65 Sloveso ako „prenasledoval“, v Gen. 14:14.
- 66 Tj. „honiť sa (al. „behať“) za svojimi“, no v texte je predložková väzba zodpovedajúca slovenskému prostému 4. pádu.
- 67 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
- 68 Pozri Num. 18:12, pozn. 709, iný výraz ako tu vo v. 5.
- 69 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 70 Pozri Num. 22:41, pozn. 870.
- 71 Sloveso ako v 1 Sam. 30:18, pozn. 1025; vo v. 10 zmysel ako v texte; tak aj na mnohých iných miestach.
- 72 Tj. „čo má na zakrytie svojej“.
- 73 Tj. „prirodzenie“; podľa iných „hanebnosť“, „mrzkosť“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 74 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841; vo v. 16 aj doslovne („Muž“).
- 75 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 76 Pozri Is. 8:6 a ďalej, pozn. 2542, tu v takomto zmysle.
- 77 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 78 Pozri Lev. 23:2, pozn. 726.
- 79 Pozri Jer. 10:25, pozn. 778.

- 80 Pozri Exod. 33:1, pozn. 1134.
 81 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
 82 AL „mzdou (neviestky)“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
 83 Pozri Exod. 20:5, pozn. 662.
 84 AL „uvaliť na ňu vinu za“.
 85 Pozri Sud. 2:11, 13, pozn. 124.
 86 Tj. „Baalím“, al., podľa iných „pri (al. „v“, „za“) ktorých“, tj. „dňoch Baalím“.
 87 Sloveso ako v Exod. 29:13, pozn. 1031.
 88 Pozri Jer. 4:30, pozn. 388.
 89 Pozri Gen. 24:22, pozn. 617.
 90 AL, podľa iných, vôbec „klenotmi“, „ozdobami“, no nesúvisí so slovesom vyššie⁸⁸. Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
 91 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
 92 Pozri Jós. 7:24, 26, pozn. 291.
 93 Pozri Gen. 6:16, pozn. 220.
 94 AL „Áchór spraví vchodom“, pozri Gen. 17:6, pozn. 445.
 95 Tj. azda „do nádeje“, „k nádeji“.
 96 Pozri Exod. 32:18, pozn. 1137, tu zmysel ako v texte.
 97 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
 98 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
 99 Ten istý výraz ako v Gen. 14:13, pozn. 400, ktorý, pravdaže, značí aj „manžela“, no pre Hospodina je urážlivý, keďže pripomína pohanskú modloslužbu.
 100 Tj. „deti Izráela“, ďalej obdobne.
 101 Pozri Gen. 15:18, pozn. 433.
 102 Pozri Gen. 1:20, 24, pozn. 31.
 103 Pozri Gen. 1:24, pozn. 33.
 104 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
 105 Pozri Deut. 33:12, pozn. 501.
 106 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
 107 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
 108 Pozri 2 Par. 6:42.
 109 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181, výraz odvodený od dotyčného slovesa²¹ al. možno naopak.
 110 Pozri Exod. 17:12, pozn. 599; tu v kap. 4:1 výraz ako v Gen. 24:27, pozn. 622.
 111 VL „odpovedať“, no tu v tomto zmysle („vyhovovať“), najmä vzhľadom na väzbu so 4. pádom
 112 Pozri kap. 1:4, 11.
 113 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
 114 Pozri Exod. 20:16, pozn. 668; Pies. 5:16, pozn. 34; Jer. 3:1, pozn. 236.
 115 D. „ako Hospodinovo milovanie (al. „podľa Hospodinovho milovania“) deti“.
 116 Pozri Exod. 7:23, pozn. 230.
 117 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
 118 Aké bývaly obetované modlám; zvyšky z nich sa poďávali pri obetných hostinách.
 119 Pozri Deut. 2:6, pozn. 130.
 120 D. „kusov (al. „mincí zo“) striebra“.
 121 Pozri Lev. 27:16, pozn. 957.
 122 Tj. „pol chómera“¹²¹.
 123 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
 124 Pozri Exod. 23:24, pozn. 817.
 125 Pozri Gen. 31:19, pozn. 815; Sud. 17:5, pozn. 812.
 126 Pozri Is. 60:5, pozn. 2502; aj tu vl. „budú ohromení“, porov. Žalm 18:45, pozn. 594.
 127 Pozri Jer. 36:16, pozn. 1521 (tam to isté sloveso ako tu¹²⁶, predložka tu tá istá ako „na“ tam).
 128 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
 129 Ako „zvada“ v Gen. 13:7 a inde.
 130 Tvar slovesa v Sud. 17:2, pozn. 809; al. „prisahanie“, tj. „prisahanie so zaklínaním sa“, porov. 1 Sam. 14:24, pozn. 567, potom možno „krivé prisahanie“.
 131 AL „rozráhajúť“.
 132 Pozri Gen. 28:14, pozn. 728.
 133 D. „siahajú na“, pozri Lev. 5:2, pozn. 131, tu zmysel ako v texte.
 134 „dejú sa jedno za druhým“.
 135 Pozri 1 Sam. 2:5, pozn. 87.
 136 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
 137 Pozri Gen. 6:21, pozn. 230.
 138 Pozri Gen. 21:25, pozn. 557.
 139 Pozri Jer. 6:2, pozn. 485.
 140 Tu ten istý tvar ako v mieste citovanom v dotyčnej poznámke¹³⁹.
 141 AL „z“, v príčinnom zmysle.
 142 Pozri Žalm 118:22, pozn. 420.
 143 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
 144 AL „množenia“, „príbúdanía“.
 145 „čím ich bolo viac, tým viac“.
 146 Sloveso ako „nahrádzať“ v Lev. 27:33.
 147 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
 148 Tj. azda „obete za hriechy“, porov. Žalm 40:6.
 149 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146; ohľadne kap. 10:13 pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
 150 Tj. „túžia po nich“.
 151 D. „ako“, ako vyššie, zmysel ako v texte.
 152 D. „vracať“, zmysel ako v texte.
 153 Tu v zmysle „rozmnžovať“.
 154 VL „opustili“, „zanechali“.
 155 Pozri Gen. 17:9, pozn. 449.
 156 Obdobne ako Sud. 1:1, pozn. 3; 20:18, pozn. 824.
 157 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
 158 Tj. „veštiť mu“, v zmysle „veštenia z palice al. palíc“, tzv. „rhabdomantie“. Porov. Ezek. 21:21, pozn. 1001.
 159 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226.
 160 Pozri Gen. 20:13, pozn. 534, tu zmysel ako v texte („zavádza na scestie“), pozri napr. Jób 12:24n., pozn. 636.
 161 Pozri Exod. 34:15, pozn. 1192.
 162 Tj. „spopod vlády“.
 163 „od poddanosti svojmu Bohu“.
 164 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
 165 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1031.
 166 Pozri Gen. 35:8, pozn. 354.
 167 AL stromy iného druhu, pozri Gen. 35:4, pozn. 354.
 168 Pozri Gen. 10:5, pozn. 310, tu iný, len tu sa v SZ vyskytujúci tvar v zmysle ako v texte.
 169 Pozri Gen. 38:21n., pozn. 1013.
 170 Pozri 1 Par. 28:9, pozn. 494; Nech. 8:3, pozn. 341.
 171 Pozri Lev. 4:13, pozn. 90.

- 172** Meno značí „dom modlárstva“ (1 Sam. 15:23) al. „mrzkosti“ (Is. 1:13, pozn. 61), no tu sa ironicky mieni Béh-Él, ktorý síce nosil meno „Boží dom“ (Gen. 35:7, pozn. 939), no v skutočnosti sa stal tým, čo znamená meno, ktoré je tu použité.
- 173** Al. podľa iných, „Isráel strečuje ako strečujúca“.
- 174** Pozri napr. Lev. 3:7, pozn. 83.
- 175** Al. „širej pláni“, tj., podľa niektorých, „kde bude vystavený všetkým nebezpečenstvám“; podľa iných „teraz ho má Hospodin... na priestrannosti?“, potom v zmysle „na mieste bezpečia al. záchrany“, ako napr. v Žalme 18:19.
- 176** Sloveso ako v Gen. 14:3, pozn. 389.
- 177** Pozri napr. Is. 10:11, pozn. 164.
- 178** Pozri 2 Sam. 16:11, pozn. 668.
- 179** Al. „hýrenie“, „opíjanie sa“.
- 180** Al. „pominulo“, tu v takomto zmysle.
- 181** Al. „ich nápoj sa skazil“ („skysol“).
- 182** Vl. „dali sa ustavične (D. „smilnením“) smilniť“.
- 183** Tj. „radi vravia“.
- 184** Prejav chamtivosti al. zžiŕnosti.
- 185** Sloveso ako napr. v Gen. 47:16, pozn. 333.
- 186** D. „Jej“, „Efrajim“ sa tu a obdobne ďalej chápe ako meno ženského rodu, porov. Is. 3:26, pozn. 277. Ďalej obdobne, aj ohľadne iných pojmov.
- 187** D. „štiny“, pozri Jóba 15:26, pozn. 755; tu zmysel ako v texte.
- 188** Predošlý slovesný tvar^{184 185}, hebr. „hévú“, takmer všetky známe mi preklady opomínajú alebo podávajú ako tvar (možno neurčitý spôsob [„áhóv“], použitý v platnosti slovesného podstatného mena [„milovanie“] v zosilňujúcom zmysle) predošlého slovesa¹⁸³, azda podľa názoru prekladateľov skomolený omylom opisovača, a uvádzajú toto miesto v znení „ich ochráncovia milujú (resp. „vášnivo [al. „veľmi“, tj. D. „milovaním“) milujú“) hanbu“ (potom azda v zmysle „modlárstvo“, za ktoré by sa mali hanbiť), al. podobne. V tom je výnimkou medzi známymi mi prekladmi jedine český preklad kralický, podávajúci znenie v podstate ako v texte tu, a tzv. autorizovaný preklad anglický v znení čosi odlišnom (pozri nižšie). Pre preklad, ktorý v súhlase s kralickým v texte uvádzam, som sa rozhodol preto, že podáva dochovaný hebrejský text presne bez akýchkoľvek úprav, pričom dáva dobrý zmysel, a tiež plne súhlasí so zmyslom v ňom použitých prízvukových (rozdeľovacích) znamienok, čo sa ohľadne tohto miesta nedá povedať o niktom z ostatných známych mi prekladov, ani o tu vyššie menovanom prelade anglickom, ktorý uvádza znenie „jej¹⁸⁶ vládcovia¹⁸⁷ s hanbou milujú: Dajte“.
- 189** Al. „zaviazhe“ (Deut. 14:25, pozn. 604; 1 Sam. 25:29, pozn. 935; Jób 26:8; Prís. 30:4), „uzavrie“ (2 Sam. 20:3, pozn. 791). Kap. 13:12 obdobne.
- 190** Al. snáď „svojimi krídlami“.
- 191** Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 192** Pozri Žalm 5:2 a ďalej, pozn. 110.
- 193** Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
- 194** Pozri aj Deut. 1:17, pozn. 51.
- 195** Al. „zabíjačstvo“, vl. „vraždenie“, „zabíjanie“, tvar slovesa napr. v Num. 14:16, pozn. 428, preklad v texte je zvolený pre zreteľnosť.
- 196** Al. možno „odbojníkov“, „vzbúrencov“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa, ktorého tvar je v Žalme 40:4 („odpadnutým“), ktoré je v SZ tiež len tam.
- 197** Pozri Deut. 11:2, pozn. 394.
- 198** Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 199** Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 200** Tj. „nedovoľujú“, „ich nenechávajú“, v texte doslovný preklad.
- 201** Al. „svojich skutkov sa nevzdávajú na návrat“ (tj. „aby sa mohli vrátiť“).
- 202** Al. „proti tvári“, ako v kap. 7:10.
- 203** Pozri Exod. 20:16 a ďalej, pozn. 785, tu v takomto zmysle.
- 204** Pozri Prís. 8:13, pozn. 424.
- 205** Al. „pre (al. „za“) svoju nepravosť“.
- 206** Sloveso ako u Is. 20:2, pozn. 901; Pl. 4:3, pozn. 371, tu zmysel ako v texte.
- 207** Pozri Sud. 9:23, pozn. 550.
- 208** Pozri Exod. 29:33; 30:9, pozn. 1053.
- 209** Al. „mesiac“ v zmysle „doba jedného mesiaca“.
- 210** Pozri Num. 11:1, pozn. 392.
- 211** Tj. vari „o novu mesiaca al. o mesiac bude dochádzať k ich skaze“.
- 212** Tj. „pozemkami“, „poľnosťami“, „im pridelenými územiami“.
- 213** Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
- 214** Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 215** Pozri Sud. 7:21, pozn. 739.
- 216** Tj. azda „za tebou je nepriateľ“.
- 217** Pozri 2 Král. 19:3, pozn. 751.
- 218** Pozri Is. 5:9, pozn. 325.
- 219** Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 220** Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 221** D. „v kmeňoch“, tj. „vo veci kmeňov“, ďalej obdobne.
- 222** Al. „medzi kmeňmi Isráelai“, „proti kmeňom Isráelai“, ďalej obdobne.
- 223** Al. „isté“, „pravdivé“, ďalej obdobne (Gen. 42:20, pozn. 1148; Jób 12:20, pozn. 624).
- 224** Al. „sa stali takými ako posúvajúci“.
- 225** Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 226** D. „svoje prekypenie“.
- 227** Pozri Prís. 11:4, pozn. 553; Is. 13:9, pozn. 595.
- 228** Pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
- 229** Pozri Deut. 28:33, pozn. 997.
- 230** Pozri 2 Král. 6:3, pozn. 280; Jóba 6:9, pozn. 289.
- 231** Pozri Jóba 13:28, pozn. 678, tu v takomto zmysle, al., podľa iných, „ako hniloba“.
- 232** Pozri Gen. 3:6, pozn. 78.
- 233** Pozri Jer. 30:13, pozn. 1348.
- 234** Pozri Num. 21:11, pozn. 797; Sud. 3:12, pozn. 182.
- 235** Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 236** Výraz odvodený od dotyčného slovesa⁴³, ktorý mnohí tu a v kap. 10:6 chápu ako vlastné meno („Járev“), inde sa v SZ nevyskytujúce, takže potom tu prekladajú v zmysle

- 237 „ku kráľovi Járévi“, kap. 10:6 obdobne.
- 238 Vl. „on vás nebude môcť vyhojiť... vedieť vám ranu vyliečiť“, v texte opisy uchovávané v preklade význam predložkových väzieb, aké sú v pôvodine.
- 239 Pozri Jób 4:10, pozn. 175.
- 240 Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 241 Tj. „s tým, čo urvem al. vyrvem“, „odvliekať“.
- 242 Al. „pocíťovať“.
- 243 Pozri Žalm 34:22, pozn. 970, zmysel ako tam je v kap. 13:16; tu ako v texte.
- 244 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 245 Pozri 2 Sam. 22:7, pozn. 859.
- 246 Pozri Num. 27:3, pozn. 974.
- 247 Pozri Jób 7:21, pozn. 397.
- 248 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 249 D. „od (al. „zo“) dvoch dní“, zmysel ako v texte.
- 250 Pozri Gen. 31:22, pozn. 819, no nasledovná predložka je tu iná ako tam, hoci v tejto súvislosti v podstate súzračná.
- 251 Pozri Žalm 65:8; 75:6, pozn. 619, tu v zmysle „čas jeho vychádzania“, tj. ako „vychádzania slnka“.
- 252 Al. „upevnené“, pozri Exod. 15:17, pozn. 535; Prísl. 4:18, pozn. 253.
- 253 Pozri Gen. 19:15 a ďalej, pozn. 867.
- 254 Al. „lejak“, pozri Gen. 7:12; Ezr. 10:13, pozn. 393.
- 255 Pozri Deut. 11:14, pozn. 476.
- 256 Pozri Deut. 11:14, pozn. 475.
- 257 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 258 Pozri Exod. 17:4, pozn. 590.
- 259 Al. „spravodlivosť“, „poctivosť“, „úprimnosť“, tu hádam v takomto zmysle (vo vzťahu k Bohu).
- 260 Porov. Jób 7:9, pozn. 173.
- 261 Tvar slovesa ako „sa... zavčasu pobral“ v Gen. 19:27, „zavčasu vstal“ tamže 22:3 a i.
- 262 Pridané vzhľadom na to, že predošlé (v pôvodine nasledovné) slovesné prídastie²⁶¹ je tvar množného čísla.
- 263 Al. možno „rosy, ktorá“.
- 264 Al. „sa tratiť“, D. „odchádza“, „ide“, tj. „preč“, „ta“.
- 265 Pozri 1 Kráľ. 5:15, pozn. 309, tu v prenesenom zmysle ako v texte.
- 266 Al. „drviť“, „ničiť“, vl. „zabíjať“, „vraždiť“.
- 267 Al. „tvoje“ (tj. „teba sa týkajúce rozsudky“), tu v takomto zmysle.
- 268 Mnohí tu podľa LXX, sýrskeho prekladu a rabínských výkladov podávajú preklad v zmysle „aby môj súd (al. „moje právo“) vychádzal(o)“.
- 269 Tj. „najavo“.
- 270 „na svetlo“.
- 271 Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 272 Pozri Gen. 6:1nn., pozn. 40.
- 273 Pozri Jós. 7:11, pozn. 267.
- 274 Al. možno „tým“, „v tom“, vl. „tam“, pozri Žalm 14:5, pozn. 404.
- 275 Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 276 Sloveso ako „pôsobiaci“ v Žalme 15:2 a obdobne inde.
- 277 Al. „plné stôp“, podľa niektorých „klzké“, ako „kopcovité“ u Is. 40:4, „najstivejšie“ u Jer. 17:9, pozn. 1020, prídavné meno vyskytujúce sa v SZ len na týchto troch miestach.
- 278 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1354.
- 279 Pozri Jób 3:21, pozn. 143, tu zmysel ako v texte.
- 280 D. „ako striednutie bánd záškodníkov na volakoho“.
- 281 Pozri Jós. 20:7.
- 282 Pozri Lev. 18:17, pozn. 568; al. „uskutočňujú zlý úmysel“ (Prísl. 24:9, pozn. 526).
- 283 D. „Júdá, určil žatvu“, tu „Boh“, pozri Exod. 25:37, pozn. 892. Ďalej obdobne.
- 284 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1078.
- 285 Al. možno „keď odvrátim“, pozri Exod. 3:12, pozn. 108.
- 286 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1079 a 1080.
- 287 Al., podľa niektorých, „žatva. Pri mojom... ľudu, (7:1)pri“.
- 288 Al. „bola odhalená“, sloveso ako v kap. 2:10.
- 289 Al. „zločiny“, „podlosti“, „neresti“, obdobne jednotné číslo (možno v hromadnom zmysle) vo v. 3.
- 290 Al. „lži“, „klamu“, ako napr. Jer. 3:10, pozn. 265.
- 291 Vl.⁷⁷ „vchádzajú“, „vstupujú“, „vnikajú“, tu zmysel ako v texte.
- 292 Pozri Gen. 9:22, pozn. 301.
- 293 Pozri Deut. 24:11, pozn. 891.
- 294 Al. „prepadajú“, pozri 1 Sam. 23:27, pozn. 875, tu v takomto zmysle, al. tiež „oberajú“ („zobliekajú“, pozri tamže kap. 18:4 a ďalej, aj tu kap. 2:3).
- 295 Tj. azda „si uvedomujú v svojich srdciach“, porov. kap. 2:7⁶⁷.
- 296 Al. „ohovárkami“, ďalej obdobne, iný výraz než ve v. 12⁹⁰, pozri Jób 16:8, pozn. 788.
- 297 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 298 Pozri Exod. 22:5, pozn. 736.
- 299 Tj. „ohňa“, vl. „prebúdzania“, pozri napr. Is. 50:4, „udržiavania v bdelosti“, tu v prenesenom zmysle ako v texte („udržiavania ohňa v plom žiare“).
- 300 Al. podľa iných, „si“.
- 301 Ako „popudenie“ u Jób 36:18, pozn. 1589, pozri aj Prísl. 15:18, pozn. 330, tu zmysel ako v texte.
- 302 Sloveso ako „vytiahli“ v Gen. 37:28, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 303 D. „svoju“, zmysel ako v texte.
- 304 Pozri Sud. 9:32, pozn. 569.
- 305 D. „priblížili (Exod. 22:8, pozn. 741) svoje srdce ako pec“, zmysel azda ako v texte („priblížili svoje srdcia k tomu, že sa stali staby pecou“).
- 306 Al. možno „plamenný“, „rozpalený“.
- 307 „oheň plameňa“, porov. Is. 13:8, pozn. 771.
- 308 Pozri Sud., nadpis, pozn. 1.
- 309 Al. „mieša“, sloveso ako v Gen. 11:7, pozn. 318, pozri aj Exod. 29:2, pozn. 1018, tu zvrtný tvar nikde inde v SZ sa nevyskytujúci.
- 310 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 311 Pozri 1 Sam. 4:9 a ďalej, pozn. 244.
- 312 Prídastie slovesa ako napr. v Gen. 19:21, pozn. 510, tu zmysel ako v texte („plackou, ktorá sa pri pečení na ohni neobracia, takže sa odspodu pripája a zvrchu ostáva polosurovou“). Ďalej zmysel ako v texte tam.

- 313 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1053.
- 314 Vl. „šedin je na ňom nakropené“ (al. „nastriekané“, „nasiate“), zmysel ako v texte.
- 315 D. „a pýcha Isráela svedčí proti jeho tvári“²⁰².
- 316 Pozri Jóba 5:2, pozn. 207.
- 317 D. „niet“ („v ktorej niet“).
- 318 D. „srdca“, zmysel skôr ako v texte. Porov. 1 Kráľ. 3:12, pozn. 192.
- 319 Al. „nad nimi“.
- 320 Pozri Gen. 8:20, pozn. 31 a 272.
- 321 Pozri Deut. 8:5, pozn. 394.
- 322 Pozri Gen. 29:13, pozn. 740.
- 323 Pozri Exod. 12:3, pozn. 362.
- 324 Tj. „podľa toho, čo bolo ich zhromaždeniu zvestované“.
- 325 Porov. Deut. 28:15.
- 326 Pozri Is. 6:5, pozn. 231.
- 327 Al. „predo mnou“¹⁹⁹.
- 328 Pozri Jóba 5:21, pozn. 252.
- 329 Tj. „na nich“, no tá istá predložková väzba ako vyššie.
- 330 Pozri 1 Kráľ. 8:50, pozn. 545; Is. 1:2, pozn. 7.
- 331 Pozri 1 Sam. 14:45, pozn. 601.
- 332 Al. „na mňa“, tj. azda „o mne“, iná predložka ako „proti“ v tomto verši vyššie a na konci v. 14. Ďalej obdobne, v kap. 8:1 a ďalej tá istá predložka v iných významových odtieňoch.
- 333 Pozri Sud. 16:10, pozn. 770; iný výraz ako vyššie^{290 296}.
- 334 Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
- 335 Al. „lež“ (Gen. 19:2, pozn. 488).
- 336 Al., podľa niektorých, „boja (al. „strachujú“) sa“, „majú starosti o“. Porov. kap. 10:5.
- 337 Al. možno „cvičil“, tu v takomto zmysle, porov. Žalm 18:34.
- 338 Al. „vymýšľajú“, pozri Žalm 35:4, pozn. 911 a 980, sloveso ako „si zaumienil“ v Est. 8:3, „plánovať“ u Dán. 11:24, pozn. 807.
- 339 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 340 Ako „vysoko“ v 2 Sam. 23:1; al., podľa podaktorých, „k Najvyššiemu“, no nie ako v Gen. 14:18, pozn. 408, a inde.
- 341 Pozri Žalm 78:57, pozn. 1929.
- 342 Pozri Žalm 102:10, pozn. 2208.
- 343 D. „od zlosti“.
- 344 D. „bude ich výsmechom“, pozri Jóba 34:7, pozn. 1509, zmysel ako v texte.
- 345 Tj. „prilož k svojim“.
- 346 Pozri Pies. 5:16, pozn. 183, nie v tom zmysle ako tam; Jóba 31:30, 33:2, pozn. 1406.
- 347 Pozri Lev. 11:13, pozn. 319.
- 348 Al. „vrhajúci sa (al. „útočiaci“) na dom Hospodina“, „nad (tj. azda „výhradne sa vznášajúci nad“) domom Hospodina“. Netýka sa tej istej predložky na konci verša (inej ako v obdobnom spojení v kap. 7:13³³⁰), kde je vzhľadom na danú súvislosť zmysel jednoznačne ako v texte.
- 349 Al. „uznávame“ (Jób 24:16, pozn. 1158; Is. 58:3, pozn. 2438), ďalej obdobne.
- 350 Tj. „my, Isráel“. V obmene prekladu nižšie³⁵¹ v zmysle „ty, Isráel“.
- 351 Tak podľa LXX, Vulgaty a väčšiny známych mi prekladov novších, no podaktorí toto miesto chápú v zmysle „Bože! – Poznáme Ťa, Isráel!“³⁵⁰, (3)ved“ (al. „lebo“, „že“).
- 352 Sloveso ako v 1 Par. 28:9, pozn. 853; Pl. 2:7, pozn. 151.
- 353 Al. „nech ho nepriateľ prenasleduje“⁴⁴.
- 354 Vl. „uvádzajú v kralovanie“, ako napr. Sud. 9:6, pozn. 538, no tu v pôvodine výnimočne bez predmetu. Zmysel ako v texte prekladu.
- 355 Pozri 2 Sam. 3:37, pozn. 220.
- 356 Pozri 1 Par. 16:26, pozn. 548.
- 357 Al. „si spracúvajú“³⁶ na modly“, porov. Exod. 32:4.
- 358 Pozri Gen. 41:36, pozn. 1107.
- 359 Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124; tu a ďalej azda je na mysli 1 Kráľ. 12:28, pozn. 719.
- 360 Pozri 1 Kráľ. 13:32.
- 361 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
- 362 Pozri Gen. 20:5, pozn. 529.
- 363 Al. vôbec „remeselník“, „vyrezávač“ (Exod. 28:11, pozn. 970), „kováč“ (1 Sam. 13:19, pozn. 534), „kovorobotník“ (Jer. 10:9, pozn. 721, nie ako „zlatník“ tam).
- 364 Al. „sa stane“³⁶ kusmi“.
- 365 Al. „zlomky“, „úlomky“, „trosky“, hebr. „ševávím“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu (podľa LXX „planón én“, „bolo klamom“ [al. „zvodom“]); podľa Vulgaty „in araneum telas erit“, „bude [al. „stane sa“] pletivami pavúkov“, tj. „pavučinami“).
- 366 Al. „smršť“, „vichricu“ (Is. 5:28 a i.).
- 367 Tj. „to, čo sa zasialo“.
- 368 Pozri Gen. 33:9, poz. 1174.
- 369 Al. „stebiel“⁷⁷, „stojatého obilného porastu“.
- 370 Vl. „hrubú múku“, ako napr. 1 Sam. 28:24.
- 371 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 372 Pozri Exod. 35:22, pozn. 1215.
- 373 Al. „sa medzi národy dostali ako nádoba“.
- 374 Pozri Žalm 1:2, pozn. 8.
- 375 Pozri 1 Sam. 15:22, pozn. 633.
- 376 Sloveso, ktorého tvary sa okrem tohto miesta v SZ vyskytujú len ešte v Žalme 102:7 („osamelý“) a u Is. 14:31, pozn. 888.
- 377 Ako Gen. 6:1, 10:8 a inde; sloveso (hebr. „chálal“) značiace aj „znesvätiť“, „zneuctiť“, pozri napr. Num. 30:2, pozn. 1003, a v niektorých tvaroch „prebodnúť“ (Num. 19:16; Deut. 21:1nn, pozn. 753), „smrteľne raniť“ (Jer. 51:52, pozn. 678), al. „písať“ („na píšťale“, pozri 1 Kráľ. 1:40, pozn. 69), no tu je jeho význam v danej súvislosti nepríliš jasný^{378 380 384}.
- 378 Tj. „začne ich ubúdať“, D. „sa začnú stávať málom“ (al. „trochou“), hebr. „vajjáchéllú meát“, inak, podľa niektorých, „nech¹⁶ trocha potrpieť“ (al. „čosi málo vytrpieť“).
- 379 Tj. „účinkom“, „vplyvom“, „pôsobením“.
- 380 Al., podľa iných, „nech¹⁶ sa trocha uvoľnia (al. „si trocha oddýchnu“ al. „odpočinú“) od“ (potom v zmysle „sprostením“, „zbavením“), tak Vulgata („et quiescent paulisper ab“).

- 381** Pozri Num. 4:15, pozn. 147, tu v zmysle „útlaku“, „ťažie“.
- 382** Tj. „pochádzajúceho od kráľa“, „uvažovaného kráľom“.
- 383** Tj. „kráľa aššúrskeho“.
- 384** LXX tu podávajú znenie „a trocha prestanú (al. „utichnu“) s (al. „trocha sa unavia“) pomazávaním (miesto „massá“, „bremena“, čítali „mášóach“, „pomaz[ávanie“) kráľa a kniežat“ („kai kopasúsi mikron tu chriein basilea kai archontas“).
- 385** Al., podľa čítaného textu, „množstvo“, „hojnosť“.
- 386** Tj. „pojaté“, „pochopené“, „považované“³⁶.
- 387** Tu v zmysle „jemu nepríslušiaceho“, „jeho sa netýkajúceho“.
- 388** Iný výraz ako v Lev. 1:2, pozn. 4, aj ako tamže kap. 2:1, pozn. 45, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 389** D. „mojich“, zmysel al. v texte.
- 390** Pozri Lev. 1:4, pozn. 11.
- 391** Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 392** Tj. „chrámy nepravým bohom“.
- 393** Pozri Num. 13:28, pozn. 487, tu tvar slovesa, od ktorého je tento výraz odvodený.
- 394** Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 395** Tj. azda „každého z oných miest“, al. „všetkého toho“.
- 396** Pozri Is. 23:13, pozn. 1231.
- 397** Pozri Gen. 13:11, pozn. 373.
- 398** Pozri Exod. 34:16, pozn. 1192.
- 399** Pozri Is. 23:17, pozn. 1234.
- 400** D. „na všetkých holohumniciach obilia“.
- 401** Tj. „Isráelovcov“, ďalej obdobne.
- 402** Al. „nasýtiť“, vl. „napásť“.
- 403** Tj. „v Isráelovi“, obdobne ako „Efrajim“ v dotyčnej poznámke¹⁸⁶.
- 404** Al. „klamať“, „sklamávať“.
- 405** Tj. „liatu obeť vína“, porov. Exod. 30:9, pozn. 1062.
- 406** Pozri Žalm 104:34, pozn. 2272.
- 407** Valná väčšina známych mi prekladov tu uvádza znenie „a nie že mu budú príjemné ich obete“, no s nemnohými (aj s LXX a Vulgato) som uprednostnil zmysel, ktorý v texte podávam a ktorý je, oproti zneniu tu vyššie uvedenému, v súlade s významom prízvučných (rozdeľovacích) znamienok, aké sú tu v hebrejskom texte použité.
- 408** Pozri Gen. 35:18, pozn. 948; Deut. 26:14; tu možno v zmysle „stáby pokrmom podávaným na pohrebných hostinách“, al., podľa iných, „chlebom smútiaciach“.
- 409** Al., podľa niektorých, „pre ich hlad“, D. „pre ich dušu“.
- 410** Pozri Gen. 1:14; Lev. 23:2, pozn. 726, tu jednotné číslo.
- 411** Al. „z“, al. v príčinnom zmysle³⁷⁹.
- 412** Tj. ich mŕtvoly na pochovávanie.
- 413** Tj. mesto Memfis v Egypte, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 414** Vl. „žiaduce veci“, pozri 1 Kráľ. 20:6, pozn. 911; tu vo v. 16 zmysel ako v texte.
- 415** D. „ohľadne striebra“, tj. „pokiaľ ide o striebro“.
- 416** Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 417** Výraz obdobného významu ako v Prísľ. 24:31, pozn. 1078, ale iný ako tam. Vyskytuje sa v SZ len ešte u Is. 34:13, pozn. 1755.
- 418** Tj. „budú zarastať burinou“.
- 419** Pozri Is. 34:8, pozn. 1071; výraz sa v SZ vyskytuje len ešte u Mích. 7:3.
- 420** Pozri Jer. 4:22, pozn. 365.
- 421** Tj. „naplnený Božím Duchom“.
- 422** Tj. hádam „je za takého považovaný“, porov. 2 Kráľ. 9:11.
- 423** Pozri Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555.
- 424** Al. „vyzerajúcim po“.
- 425** Pozri Gen. 6:17, pozn. 205; Deut. 9:12, pozn. 423.
- 426** Pozri Sud. 19.
- 427** Tj. „Hospodin“.
- 428** Vl. „ranú figu“ ako napr. u Is. 28:4, no nesúvisí s nasledovným „figovníku“.
- 429** Tj. „začiatku prinášania ovocia“.
- 430** Pozri Num. 25:3, pozn. 951.
- 431** Pozri Ezek. 14:7, pozn. 598.
- 432** Pozri Jer. 3:24, pozn. 301.
- 433** Al. „pre ostudu“³³, v cieľovom zmysle.
- 434** Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053.
- 435** Tj. „predmet ich lásky“, al., podľa iných, „ich milovník“ (kap. 8:9).
- 436** Al. „vtáctvo“³²³, tu je preklad zvolený vzhľadom na príbuznosť výrazov v pôvodine, ktorá sa v ňom uchováva.
- 437** D. „od“, tj. „sú preč al. ďaleko od“. V. 12 obdobne.
- 438** Al. „plodenia“, no tu je zmysel skôr ako v texte („pôrodu“).
- 439** Pozri Gen. 25:23, pozn. 655, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 440** Al. „otehotnenie“, no nesúvisí však s predošlým „tehotenstva“. Výraz sa v SZ vyskytuje len ešte v Rúth 4:13.
- 441** Pozri Is. 1:2, pozn. 6.
- 442** Pozri Is. 6:5, pozn. 231.
- 443** Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
- 444** Hebrejský text je tu nelažko zrozumiteľný; niektorí, podľa arabčiny, prekladajú „ako vidím, bol ako palma (potom vl. „podobne palme“)“.
- 445** Pozri Exod. 15:13, pozn. 519, al., podľa iných, „v krásnom mieste“.
- 446** LXX tu podávajú znenie „Efrajim, tí svoje deti odovzdali (al. „zasvätili“, „venovali“) za (tj. „ako“) úlovok“ (al. „divinu“) („eis thérán parestésan“ [čítali „lecajid“, „za [„ako“] úlovok“ [„divinu“, Gen. 25:28, pozn. 662], miesto „le-Cór“, „ohľadne Cór“, porov. Num. 2:14, pozn. 72, a „šátú“, „položili“⁴⁹, miesto „šethúláh“, „bol zasadený“¹⁸⁶) ta tekna autón [čítali „benéhém“, „svoje deti“, miesto „benáveh“, „na nive“⁴⁴⁵]).
- 447** Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 448** Al. „vrahovi“, tvar slovesa ako „zabil“ v Gen. 4:23, iného ako tu v kap. 5:2¹⁹⁵.
- 449** D. „o deti pripravujúcu“, tvar slovesa tohto významu napr. tu vo v. 12, vyskytujúci sa v SZ len ešte

- u Jer. 50:9, pozri tam pozn. 1883, no len pokiaľ ide o masóretský text, ďalej sa oná poznámka tunajšieho miesta netýka.
- 450** Pozri Gen. 8:14, pozn. 269.
- 451** Tj. azda „začalo pri ich vstupe na pôdu zaslúbenej zeme“ (Jós. 4:19).
- 452** Výraz nepatrne sa líšiaci od „zlo“ tu vyššie, no v podstate súznaný.
- 453** D. „na zdklade zla“.
- 454** Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 455** Al. „vyhnať zo“.
- 456** Al. „spurní“, „odpadlíci“, tu v takomto zmysle.
- 457** Pozri Jóa 5:17, pozn. 243.
- 458** Al. „blúdiacimi“, pozri Prísl. 27:8, pozn. 1158, tu v takomto zmysle.
- 459** Hebr. „bókék“, prídastie slovesa ako u Is. 19:3, pozn. 1015, a Jer. 19:7, pozn. 1091; podľa významu, aký toto sloveso má na týchto a ešte niekoľkých iných miestach, prekladajú ho tu mnohí „prázdna“, „spustošená“ a pod., no pojem „vyprazdňovania“, ktorý toto sloveso vyjadruje, sa dá chápať aj v zmysle „čosi zo seba vylievat“, tj. „vydávať“, a potom teda, ak ide o strom al. ker, „vyháňať“ (výhonky al. ratolesti), „pučať“, „rašiť“, čo vedie k chápaniu v zmysle, aký v podstate v zhode s LXX („euklématúsa“, „hojne al. bohato [vl. „dobro“, „náležite“] vetevnatá“, „bohatá výhonkami“), Vulgatou („frondosa“, „listnatá“, „bohato olistená“) a niekoľkými inými zo známych mi novších prekladov podávam v texte v presvedčení, že oveľa lepšie zapadá do významovej súvislosti ako zmysel, ktorý spomínam vyššie v prvých riadkoch tejto poznámky.
- 460** Pozri Žalm 16:8; 18:33, pozn. 449, tu zmysel ako v texte.
- 461** Vl. „rozmnožil“, v texte opis umožňujúci v preklade uchovať význam predložkovej väzby, nižšie preložené v zmysle dotýčnej²⁴⁷ poznámky.
- 462** „mnoho spravil pre (al. „vynaložil na“) oltáre“.
- 463** Tj., pravdaže, „oltáre“ („pamätne stĺpy“) na uctievanie model.
- 464** Al. „zlepšovali“, „zdobili“, „ošetrovali“, znenie v texte uchováva v preklade príbuznosť výrazov, aká je v pôvodine.
- 465** Porov. Ezek. 16:10–19.
- 466** Pozri Gen. 14:15, pozn. 404.
- 467** Al. „drviť“, „búrať“, sloveso ako „zložiť väz“ v Exod. 13:13, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 468** Al. „prerážať“, „trieštiť“, sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz³²⁸.
- 469** Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 470** Tj. „púhe slov“.
- 471** D. „prisahaním lži“, pozri Exod. 20:7, pozn. 665; Pl. 2:14, pozn. 188.
- 472** Pozri Deut. 32:32n., pozn. 1056; Jóa 20:16, pozn. 964.
- 473** Ako v Num. 17:5; 8, al. „prepukne“, Exod. 9:9.
- 474** Pozri Is. 33:24, pozn. 521.
- 475** Pozri Num. 22:3, pozn. 832.
- 476** Pozri 2 Kráľ. 23:5, pozn. 852; al. možno „aj kňazikovia toho“⁸¹.
- 477** Pozri Sud. 18:30, pozn. 855; 1 Sam. 4:21, pozn. 269.
- 478** Pozri Žalm 68:29, pozn. 1524; Is. 18:7, pozn. 1013.
- 479** Pozri Lev. 2:1, pozn. 45; Sud. 3:15, pozn. 185.
- 480** Pozri Žalm 6:10, pozn. 166.
- 481** Vl. „bude zostudený“, v stavovom zmysle, pozri Is. 1:29, pozn. 128, sloveso odvodené od dotýčného výrazu⁴³², al. možno naopak.
- 482** Pozri Ezr. 10:3, 8, pozn. 387; Nech. 4:15, pozn. 181.
- 483** Pozri Kaz. 5:17, pozn. 225, tu výnimočne v takomto zmysle, al., podľa iných, „pena“.
- 484** Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 485** Pozri Lev. 26:30, pozn. 914.
- 486** Tu možno skrátené miesto „Béth-Avena“, al. ako obecné meno v zmysle dotýčnej poznámky¹⁷².
- 487** Al. možno „hriechu“.
- 488** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 489** Al. „Viac odo dní“.
- 490** Tj. azda „zotrvali v hriechu“.
- 491** Al. „krivdy“, „nespravodlivosti“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 492** D. „pri (vl. „v“) mojom želaní“, ako „žiadostivosti“, Deut. 12:15; Jer. 2:24.
- 493** Al. „karhať“, „naprávať“, „ukázňovať“, pozri Žalm 2:10, 94:10, pozn. 56.
- 494** Tj. vari „za to, že k nim tak lipnú“, al. „pri“ („v“) ich pripútaní („v takom ich stave“).
- 495** Tj. hádam „tetatám“³⁶²; inak pozri Jer. 2:13.
- 496** Vl. „naučená“, „vyučená“.
- 497** Pozri Lev. 26:5, pozn. 863.
- 498** Al. „som prešiel“.
- 499** Al. „pomimo“, pozri Gen. 18:5; Jer. 18:16, pozn. 1072.
- 500** Vl. „dobro“, „dobrotu“, ako v kap. 3:5, tu zmysel ako v texte, porov. napr. Gen. 6:2, pozn. 429, kde je príbuzné prídavné meno použité v obdobnom zmysle.
- 501** Pozri Gen. 41:43, pozn. 1118; Exod. 4:20, pozn. 149, tu v zmysle ako v texte („zapliahnúť do pluhu“, „dať Efrajimovi ťahať pluh“).
- 502** Al. „si“.
- 503** Al. „podľa“.
- 504** Pozri Num. 3:16, pozn. 96.
- 505** Pozri Jer. 4:3, pozn. 3011, úslovie vyskytujúce sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 506** Pozri Deut. 4:29, pozn. 261, iné sloveso ako tu v kap. 5:15²⁴⁷.
- 507** Pozri Deut. 33:10, pozn. 1239; iné sloveso ako tu v. 11⁴⁹⁶.
- 508** Al., podľa iných, „na vás daždil spravodlivosťou“, pozri kap. 6:3, kde „dážď raný“²⁵⁶ je tvar (prídastie) toho istého slovesa⁵⁰⁷.
- 509** Pozri Žalm 25:2; 28:7, pozn. 97.
- 510** Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 511** D. „medzi tvojimi zástupmi“.
- 512** Ako „národnosti“³¹⁰, pozri 1 Kráľ. 22:28, pozn. 282.
- 513** Pozri Is. 5:14, pozn. 347; al. „skaza“, pozri Jer. 25:31, pozn. 1275.
- 514** Pozri Num. 13:19, pozn. 487.

- 515** Al. „rozvracané“, „plienené“, tu iný tvar v takomto zmysle.
- 516** Pozri Lev. 2:2, pozn. 52.
- 517** Pozri 2 Kráľ. 8:12, pozn. 397, iné sloveso ako tu vo v. 2⁴⁶⁸.
- 518** D. „tváre“, pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 519** Pozri Gen. 32:24, pozn. 867.
- 520** Al. „bez meškania“, D. „zhynutím“.
- 521** Pozri Gen. 18:7, pozn. 471, dotýčny výraz³⁹⁷ je od tohto odvodený; tu je azda zmysel ako v texte, pozri v. 3.
- 522** Pozri Gen. 12:18, pozn. 367; tu (nie ďalej) aj „a zavolať za (tj. „ako“) svojho syna“.
- 523** Tj. „proroci“, pozri v. 7.
- 524** Pozri Is. 10:10, pozn. 629.
- 525** D. „Efrajimovi staval“, tj. „správne“, „náležite“.
- 526** Tj. „učil som Efrajima chodiť“.
- 527** Al. „naddvíhajúcimi“, tvar slovesa ako napr. v Exod. 29:27, pozn. 1050. Ďalej aj iné tvary, zmysel ako v texte.
- 528** Pozri Sud. 15:15, pozn. 742; al. „lica“, pozri Žalm 3:7, pozn. 80, tj. „odstraňujúcimi al. uvoľňujúcimi jarmo“.
- 529** Pozri Gen. 24:14, pozn. 610; Žalm 31:2, pozn. 471.
- 530** Pozri Exod. 4:23, pozn. 233; Is. 1:20, pozn. 97.
- 531** Tj. „ku Mne“.
- 532** Al. „vírit“, „obiehať“, ako „tancovať“ v Sud. 21:21, no je to isté sloveso (hebr. „chúl“) ako v Gen. 8:10, pozn. 262, a tu sa rozsah jeho významovej stupnice prejavuje rozmanitosťou podávania jeho významu v rozličných prekladoch; podľa niektorých „bude ostávať al. čakať“, „zúriť“, „na jeho mestá bude prichádzať al. sa vrhať“, „je al. bude bolestný al. zarmucujúci“, atď.; podľa Vulgaty „začal“ („coepit“), tj. azda „pôsobiť“, no tam prekladateľ dotýčny výraz zrejme pochopil ako tvar iného, hoci príbuzného, slovesa, pozri kap. 8:10³⁷⁷, čo napokon nemožno vylúčiť ani ohľadne niektorých iných vyššie uvedených obmien prekladu, niekde možno ide aj o iné príbuzné sloveso „jáchal“, pozri Gen. 8:12, pozn. 266, Jób 13:15, pozn. 297. LXX podávajú odchylné znenie.
- 533** „mečom upadol (tj. hádam „Efrajim“) v úzkosť“ („énesthésen en rhomfaia“), pozri aj 1 Sam. 31:3, pozn. 1038.
- 534** Pozri Gen. 41:30, pozn. 1093.
- 535** Pozri Jób 17:16, pozn. 853; podľa niektorých sa tu obrazne mienia „obráncovia“.
- 536** Výraz („múecah“) príbuzný dotýčnému⁴⁸² („ecah“), pozri Prísľ. 1:31, pozn. 95, 96.
- 537** Tvar slovesa ako „zavesili“ v 2 Sam. 21:12, pozri aj Deut. 28:66, pozn. 1046 (sloveso sa v SZ vyskytuje len na týchto 3 miestach).
- 538** „visia na odpadnutí“, tj. „sú náruživí za odpadnutie“, „nemôžu byť bez odpadnutia“.
- 539** Pozri Jer. 2:19, pozn. 142.
- 540** D. „spolu“, tj. „všetok ľud je zajedno v tom, že sa nepozdvihajú“.
- 541** Sloveso ako „vydal“ v Gen. 14:20, „obdarať“ v Prísľ. 4:9, vyskytuje sa v SZ len na týchto 3 miestach.
- 542** Pozri Deut. 29:23.
- 543** Vl. „na (al. „pri“) mne“, tj. azda „čo sa mňa týka“. V. 11 obdobne.
- 544** Pozri Is. 57:18, pozn. 2433, tu zmysel ako v texte, výraz v SZ sa vyskytujúci len ešte u Zech. 1:13, pozn. 32, vždy v množnom čísle.
- 545** Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 546** Pozri Gen. 6:17, pozn. 205 a 207.
- 547** Ako „horúčkovitý des“ u Jer. 15:8; výraz sa v takomto význame vyskytuje v SZ len na týchto dvoch miestach, všade inde značí „mesto“, ako napr. tu v kap. 8:14 a na veľmi mnohých iných miestach.
- 548** Vl. „budú sa chvieť“, ako v Exod. 19:16, pozn. 647, tu a ďalej zmysel ako v texte, porov. 1 Sam. 13:7, pozn. 526.
- 549** Pozri Gen. 12:8, pozn. 357.
- 550** Pozri Lev. 14:4nn, pozn. 449.
- 551** Tu v hebrejskom texte začína kap. 12.
- 552** Pozri Prísľ. 11:1, pozn. 543; al. „ľstou“ (Gen. 34:30), „podvodom“ (Žalm 10:7, pozn. 123).
- 553** Pozri Gen. 27:40, pozn. 718, Žalm 55:2, pozn. 1398, Jer. 2:31, pozn. 204, sloveso vyskytujúce sa v SZ len na týchto 4 miestach, tu oproti ostatným jeho výskytom v kladnom zmysle („chodil“, „putoval“), ktorý vyplýva z ďalšieho textu. No mnohí aj na tomto mieste trvajú na významovom odtieni, aký ono má všade inde, a prekladajú, pripisujúc tomuto jeho tvaru, ako aj slovesu „obklopoval“ vyššie, význam prítomného času, v zmysle „klamom, a Júdá sa potuluje“ (al. „je bezuzdný“), no nazdám sa, že tento zmysel je nelažko uviesť v súlad s ďalším textom tohto verša, najmä s významom nasledovnej predložkovej väzby. Iní zasa prijímajú spomenutý kladný zmysel dotýčného slovesa tu, ale chápu tvary obidvoch spomenutých slovies taktiež v zmysle prítomného času, takže podávajú znenie „ma obklopuje... klamom, ale Júdá ešte chodí“, čo, povedal by som, sotva súhlasí so skutočnosťou, porov. v. 2 a kap. 5:5, 10, 12nn.; 6:4, 11; 8:14. Preto som, v podstate v súhlase s Vulgatou, českým kralickým a ešte jedným zo známych mi prekladov (prekladom Dr. Zunza a spolupracovníkov), uprednostnil znenie, ktoré v texte uvádzam a ktoré je, ako som presvedčený, vyhovujúcim riešením vyššie uvedených ťažkostí, súc prosté spomenutých rozporov.
- 554** Pozri Deut. 16:20, pozn. 461.
- 555** Pozri Žalm 78:26, pozn. 1893.
- 556** Al. „každý“.
- 557** Vl. „potrestania“, v texte opis uchováajúci v preklade význam nasledovnej predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 558** Tj. „odplácať“.
- 559** Pozri Jób 18:7, pozn. 954; ohľadne v. 8 pozri tamtiež kap. 20:10.
- 560** Al. „a svojou silou“, no je to tá istá predložková väzba ako vyššie⁴³⁹.
- 561** Pozri Gen. 32:28, pozn. 873; sloveso vyskytujúce sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 562** Vl. „dal sa bojovať“, iné sloveso ako vyššie⁵⁶¹, ale odvodené od toho istého kmeňa¹²³ (pozri aj Gen. 11:29,

- pozn. 346, a 17:15, pozn. 456, kde ide o ten istý kmeň) ako ono. V inom význame (porov. Gen. 32:28, pozn. 872 a 875) je použité v Sud. 9:22, pozn. 549, a v inom tvare, obdobného významu ako tam, tu v kap. 8:4.
- 563** Pozri Gen. 16:7, pozn. 437.
- 564** Pozri Gen. 32:28, pozn. 875.
- 565** Pozri 1 Kráľ. 8:33, pozn. 513; Jóba 8:5, pozn. 408.
- 566** Pozri Gen. 28:19, pozn. 356.
- 567** Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 568** Al. „slávne“, vl. „pamätné“.
- 569** „jeho pripomienka“, pozri Exod. 3:15, pozn. 114, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie⁵⁶⁸.
- 570** Pozri Jóba 6:19, pozn. 319.
- 571** Al. „na svojho Boha čakaj“.
- 572** Pozri Ezek. 16:29, pozn. 708, tj. v hanlivom zmysle to, čoho sa Efrajim dopúšťa.
- 573** Pozri Lev. 19:36, pozn. 649.
- 574** D. „váhy klamu“⁵⁵².
- 575** Al. „utláčania“, „vykristovovania“ podvodným obchodom, tu v takomto zmysle.
- 576** Pozri Gen. 4:15, pozn. 151.
- 577** V pôvodine množné číslo⁵.
- 578** Tj. „od tvojho pobytu v zemi“.
- 579** Tj. o sviatku „búdok“, pozri Lev. 23:40–43, hoci sa tu nehovorí o „búdkach“ ako tam, pozri tamojšiu pozn. 750, lež o „stanoch“; myšlienka, pravdaže, ktorú tento výraz v danej súvislosti vyjadruje, je obdobná: Efrajim bude opäť uvrhnutý do „pustiny“, tj. do útrap, strastí a ťažkostí, aké tento pojem obrazne znázorňuje, nie, pravdaže, aby sa „veselil“, ako sa mali Isráelovci o „sviatku búdok“ veselíť, pozri tam v. 40, pozn. 761, vo vedomí, že tieto útrapy atď. im v zaslúbennej zemi pomínuli, lež, naopak, aby pocítil ich ťaž a bol nimi tak, ako prostriedkom Božej nápravnej výchovy, pohnutý k pokániu a návratu k Hospodinovi.
- 580** Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 581** Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 582** Sloveso ako u Is. 1:9, pozn. 48, tu zmysel ako v texte.
- 583** Pozri kap. 6:8.
- 584** Tj. azda „ak je v Gileáde mrzkosť („ak je Gileád samá mrzkosť“).
- 585** Tj. „prejavia“, „ukážu“.
- 586** Pozri Exod. 20:7, pozn. 665.
- 587** Al. „klamom“, „zlobou“, pozri Exod. 23:1, pozn. 780. Značí aj „modlu“, takže potom tu aj „modlárstvom“. Inak vari „stanú sa ničím“, tj. „zmiznú“, „budú vyhladení“.
- 588** Pozri Lev. 4:10, pozn. 106.
- 589** Tj. „tak veľa“, pozri Jóba 8:17, pozn. 431 (nie v zmysle záveru onej poznámky); al. „ich oltáre budú ako hromady trosiek“, tj. „pováľané“, pozri Jóba 15:28, pozn. 759; Is. 25:2, pozn. 1289.
- 590** D. „pole“, pozri Sud. 20:6, pozn. 887, tu zmysel ako v texte.
- 591** Pozri Gen. 10:22, pozn. 326.
- 592** Pozri Gen. 29:15, pozn. 743.
- 593** Al. „chránil“, „opatroval“, totiž „stáda“, „dobytok“, tj. „pásol“, tu je v takomto zmysle použité toto sloveso hádam vzhľadom k záveru nasledovného verša, kde je iný tvar toho istého slovesa v obdobnom zmysle („uchránený“, „zachovaný“).
- 594** Tj. „Isráél“.
- 595** Vl. „vo veľkej horkosti“, „s veľkou horkosťou“, pozri Jer. 6:26, pozn. 563, tu v takomto zmysle.
- 596** Tj. „Hospodina k hnevu“, pozri Deut. 4:25, pozn. 252.
- 597** Tj. „ním preliatu“, al. „ktorej preliatie bolo ním zavenené“, nižšie obdobne⁶⁰¹.
- 598** Pozri Lev. 20:9, pozn. 663, tu v zmysle predošlej⁵⁹⁷ poznámky.
- 599** Sloveso ako „vrhol“ v Num. 11:31, „boli rozsiati“ v 1 Sam. 30:16.
- 600** Al. „ponechávať (ako „nechal“ v 1 Sam. 10:2) na ňom“.
- 601** Tu možno aj „svoju“, tj. „ktorej sa voči nemu (tj. „Pánovi“) dopustil“.
- 602** Al. „trasenie“, „chvenie“, „úľak“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, no u Jer. 49:24, pozn. 1853, je výraz významom blízky a takmer rovnako znejúci, len čosi inak písaný.
- 603** Tu vzhľadom na súvislosť hádam vhodný preklad; no kritikovia však miesto tohto tvaru činného rodu („náša“) navrhujú čítať „nissá“, tvar rodu trpného, a veľká väčšina známych mi prekladov (nie LXX a Vulgata, kde sú odchylné znenia).
- 604** „vyvyšoval sa“, no nedovolil som si opravovať dochovaný masoretský text, ktorý dáva dobrý zmysel, a s nemnohými prekladmi, hoci s nepatrným doplnením v záujme zreteľnosti, podľa neho.
- 605** Tu²⁴⁶ v zmysle „skrze Baala“, „Baalom“.
- 606** Vl. „svojej chápatosti“, ako napr. 1 Kráľ. 4:29.
- 607** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 608** Pozri Is. 54:11, pozn. 2349, tu zmysel ako v texte („sfúkavaná al. odvievaná s povrchu“).
- 609** Al. „zamrežovaného okna“, pozri Kaz. 12:3, ten istý výraz ako v Gen. 7:11, pozn. 240; mieni sa azda akýkoľvek otvor na vypúšťanie dymu.
- 610** Al. „Záchráncu“, „Vyslobodzujúceho“, „Zachraňujúceho“, spodstatnené prídastie dotýčného²⁶ slovesa.
- 611** Al., podľa iných, „veľkého smädu“, D.⁵ „v zemi žiarov“ („smádov“).
- 612** Pozri Jer. 23:1, pozn. 768, tu v zmysle „keď sa im dostalo pastvy“.
- 613** Pozri Jer. 5:26, pozn. 455, iné sloveso ako v kap. 6:8²⁸¹ aj ako v kap. 7:6³⁰⁷.
- 614** Al. možno „prepadať“, sloveso, ktorého tvarom je „stretnutie“ v Prísľ. 17:12, tu bez predložky.
- 615** Al. „kryť“, „uzáver“, ako „čisté zlato“ u Jóba 28:15, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie; výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 616** Tj. azda „ich hrud“.
- 617** Pozri Gen. 49:9, pozn. 1330.
- 618** Pozri 2 Kráľ. 2:24, pozn. 100; iné sloveso ako „trhať“ tu vyššie.
- 619** D. „proti svojej pomoci“, zmysel ako v texte.
- 620** Al. „ti dávam“, „budem dávať“, nižšie obdobne.

- 621 Al. „odnímal“.
- 622 Tj. „hneve“, „výbuchu hnevu“, no nesúvisí s „hneve“ vyššie, pozri Prís. 11:4, pozn. 553.
- 623 V obdobnom zmysle ako v Exod. 12:34, kde je použitý obdobný tvar tohože slovesa.
- 624 Pozri Jóba 10:13. pozn. 524; 20:26, pozn. 983.
- 625 Pozri 2 Kráľ. 19:3, pozn. 754.
- 626 V zmysle 2 Kráľ. 19:3, pozn. 753.
- 627 Pozri 1 Sam. 14:45, pozn. 71.
- 628 D. „ruky“.
- 629 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 630 Pozri Lev. 25:25, pozn. 808.
- 631 Ako „mor“ v Lev. 26:25, Jer. 21:6 a i., tu v tomto zovšeobecnenom zmysle.
- 632 Iný výraz ako vyššie⁶³¹, vyskytujúci sa v SZ len tu; čosi iný súznačný tvar je v Deut. 32:24, pozn. 1162, Žalme 91:6, pozn. 2123 a u Is. 28:2, pozn. 1402. V 1 Kor. 15:55 sa toto miesto cituje podľa LXX, kde je odchýlné znenie.
- 633 Pozri Žalm 36:9; 68:26; Jer 2:13, pozn. 123.
- 634 Ako „žriedla“ v Lev. 11:36 a i.
- 635 Sloveso ako v Gen. 8:13, pozn. 268.
- 636 Tj. „východný vietor“, obraz dobyvateľa od východu („Aššúra“).
- 637 Pozri Žalm 44:11, pozn. 1209.
- 638 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 639 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 640 D. „všetkeho náčinia túžby“.
- 641 Tu začína v hebrejskom texte kap. 14.
- 642 Pozri Exod. 4:23, pozn. 233, iné sloveso ako v kap. 7:13³³⁰.
- 643 Pozri Is. 13:16, pozn. 235.
- 644 Pozri Gen. 16:11 a i., tu (v SZ len tu) čosi odlišný súznačný výraz. Súvisí s výrazom v kap. 9:11⁴⁴⁰.
- 645 Pozri aj 2 Kráľ. 8:12; 15:16.
- 646 Pozri aj Gen. 4:13, pozn. 148.
- 647 D. „vezmi“, no tu, nazdám sa, v zmysle „vezmi nám“, totiž „pre nás“, pozri Gen. 15:9 a ďalej, pozn. 696, porov. tamže aj kap. 21:27, pozn. 559, takže potom vl. „daj“, „daruj“, „poskytni“. Vo valnej väčšine známych mi prekladov sa toto miesto chápe v zmysle „prijmí, čo je dobré“, no pochybujem, že tento zmysel je obsiahnutý

vo výroku, ktorý je vyjadrením pokánia, tj. súdu nad sebou a vyznania hriechov, keď hovoriaci sotva myslí na čokoľvek dobrého pri sebe, na čo by mohol poukázať al. dokonca Bohu ponúknuť, aby to prijal, porov. Rím. 7:18. Lepší zmysel dáva preklad niektorých „prijmí nás v dobrotu“, no obávam sa na druhej strane, že toto znenie sotva vystihuje význam pôvodiny, lebo ho do značnej miery menia doplnky, ktoré obsahuje. Preto som sa rozhodol uprednostniť zmysel, ktorý v texte podávam a ktorý nachádzam jedine v Youngovom doslovnom preklade, lebo tento zmysel podľa môjho súdu najlepšie zapadá do textovej súvislosti.

- 648 Pozri Deut. 7:10, pozn. 862.
- 649 Tj. „dakovnými al. chválu prinášajúcimi modlitbami“, ktoré sa tu prirovnávajú k obetiam býkov. Niektorí tu podľa LXX a sýrskeho prekladu uprednostňujú znenie „ovocím (čítali „peri“, „ovocie“, miesto „párim“, „býky“) od (al. „zo“) svojich per“; porov. Hebr. 13:15, kde možno mal písať na myslí toto miesto.
- 650 Al. „ochotne“, „nenútené“, vl. „dobrovoľné“, D. „dobrovoľnosťou“ („dobrou vôľou“), pozri Lev. 7:16, pozn. 217, al. možno aj „veľmi“, „vrelo“, „hlboko“, potom vl. „štedro“ v takomto zmysle („hojne“, „bohato“, možno ohľadne prejavov al. dôkazov lásky), D. „štedrosti“, pozri Žalm 68:9, pozn. 1620.
- 651 Al. „preráža“, „prebija sa“, potom by nasledovalo „koreňmi“.
- 652 Pozri Deut. 1:7 a ďalej, pozn. 23.
- 653 Tj. „zakoreniením do šírky a hĺbky nech robí svoje postavenie takým pevným ako menovaný horský masív“; podľa iných „ako stromy levánónských lesov“.
- 654 Al. „pôvab“, „ušľachtilý výzor“, pozri Num. 27:20, pozn. 982; Dán. 10:8, pozn. 703; 11:21, pozn. 794, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 655 Tj. „olivového stromu“.
- 656 „ako oliva“⁶⁵⁵, tj. „ako krásna olivy“⁶⁵⁵. V 7. období.
- 657 Al. „kto budú sedieť“.
- 658 Tj. azda „pestovanie obilia“.
- 659 Al., podľa niektorých, „Efrajim povie: Čo“.
- 660 Tj. „odpovedať mu na prosby“, sloveso ako v kap. 2:21 a ďalej.
- 661 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.

Slovo Hospodina, ktoré sa dostalo² k Jóelovi, synovi Pethúéla.

(2) Počujte toto, vy³ starí, áno¹⁹, nastavte uši⁴, všetci obyvatelia tejto zeme: Či toto bývalo⁵ vo vašich dňoch alebo v dňoch vašich otcov? (3) Vyprávajte o tom svojim deťom⁶ a vaše deti⁶ svojim deťom⁶ a ich deti⁶ ďalšiemu⁷ pokoleniu: (4) pozostatok *po* gázámoch^{8 9 10} požrali arbeh^{8 11}, a pozostatok *po* arbehoch^{8 9 11} požrali jelek^{8 10}, a pozústatek *po* jelekoch^{8 9 10} požrali chásily^{8 10}.

(5) Precitnite, opilci, a plačte, áno¹⁹, skučte, všetci pijani vína¹², pre mušť¹³, lebo bol odňatý^{14 15} od vašich úst; (6) veď na moju zem^{13 16} vystúpil¹⁷ národ, mohutný¹⁸, ktorému¹⁹ niet počtu; jeho zuby – zuby leva, áno¹⁹, má²⁰ chrup levice²¹, (7) obrátil²² moju révu²³ na spustisko²⁴ a môj figovník²³ na raždie²⁵, celkom²⁶ ho zbavil listia²⁷ a odhodil ho, jeho vetvy obeleli²⁸. (8) Lkaj ako panna opásaná²⁹ vrecovinou pre manžela^{13 30 31} svojej mladosti³²; (9) z domu Hospodina je⁵ odňatá^{14 15} *obeť* daru³³ a liata *obeť*³⁴, kňazi, obsluhujúci³⁵ Hospodina, upadli v zármutok. (10) Polia sú⁵ zničené^{36 36}, pôda³⁷ upadla v zármutok, lebo je⁵ zničené³⁶ obilie, mušť³⁸ vyschol³⁹, oliva^{23 40} schradla⁴¹.

(11) Hanbite sa⁴², roľníci⁴³, skučte, vinári, pre pšenicu¹³ a pre jačmeň¹³, lebo žatva poľa zanikla⁴⁴, (12) réva²³ vyschla³⁹ a figovník²³ schradol⁴¹, granátovník²³ aj palma²³ a jablon²³, všetky stromy poľa vyschli³⁹; áno¹⁹, vyschla^{39 42 45} veselosť od⁴⁶ detí⁶ ľudí⁴⁷.

(13) Opášte sa^{29 48} a nariekajte⁴⁹, vy³ kňazi, skučte, obsluhujúci³⁵ oltár, prídte, prenocujte vo vrecovinách, obsluhujúci³⁵ môjho Boha, lebo od domu⁵⁰ vášho Boha je⁵ *obeť* daru³³ a liata *obeť*³⁴ zadržaná; (14) zasväťte pôst, zvolajte slávnostnú schôdzu, zhromažďte⁵¹ starších, všetkých obyvateľov zeme, v dom Hospodina, vášho Boha, a kričte⁵² k Hospodinovi: (15) Beda ohľadne tohto dňa, lebo deň Hospodina je blízky a prichádza ako

skaza^{36 53} od Všemocného^{54 55}; (16) či pred našimi očami nebol odňatý^{14 15} pokrm, od Božieho domu radosť a jasot? (17) Osivo sa scvrklo^{56 57} pod svojimi hrudami⁵⁸, stodoly⁵⁹ spustli⁶⁰, sýpky sa rúcajú^{5 61}, lebo obilie vyšlo nazmar^{39 45}. (18) Čo sa navzdychá⁶² dobytok⁶³! Stáda hovädzieho dobytku blúdia^{5 64}, lebo nemajú⁶⁵ paše, aj stáda drobného dobytku trpia^{5 66}; (19) k tebe, Hospodine, volám, lebo pastviská pustiny zožral⁶⁷ oheň a plameň požehom strávil⁶⁸ všetky stromy poľa. (20) Aj zvieratá⁶³ poľa k tebe volajú⁶⁹, lebo potôčiky⁷⁰ vôd vyschli³⁹ a pastviská pustiny zožral⁶⁷ oheň.

2 Trúbite⁷¹ na Cijjóna na trúbce⁷², áno¹⁹, kričte⁷³ na mojom svätom vrchu^{74 75}, nech sa všetci obyvatelia zeme trasú^{76 77}, lebo prichádza⁵ deň Hospodina, áno, je blízky, (2) deň tmy, áno¹⁹, hlbokéj tmy⁷⁸, deň mrákav⁷⁹ a čierňavy⁸⁰. Ako ráno⁸¹ prestierajúce sa nad vrchmi – národ početný a mocný⁸²; jemu podobný⁸³ nebol od večnosti privolávaný^{84 85} a nie že po ňom ešte bude⁸⁶ až do rokov pokolenia²³ a pokolenia²³.

(3) Pred jeho tvárou zožiera^{5 67} oheň a za ním požehom stravuje⁶⁸ plameň, zem je pred jeho tvárou ako záhrada Édena⁸⁷ a za ním je pustinou, spúšťa⁸⁸, a ani úniku⁸⁹ mu⁹⁰ niet⁵; (4) jeho výzor⁹¹ je ako výzor⁹¹ koní a behajú tak ako rajtári⁹², (5) skáču⁹³ ako zvuk⁹⁴ vozidiel⁹⁵ na temenách⁹⁶ vrchov, ako zvuk⁹⁴ plameňa ohňa, zožierajúceho^{67 95} slamu⁹⁷, ako mocný⁸² ľud, zorađený⁹⁸ na bitku⁹⁹. (6) Pred jeho tvárou^{100 101} sú zástupy ľudu^{102 103} plné úzkosti¹⁰⁴, všetky tváre sťahujú¹⁰⁵ červeň¹⁰⁶; (7) behajú ako siláci¹⁰⁷, ako bojovníci¹⁰⁸ zliezajú¹⁰⁹ múr¹¹⁰ a idú každý¹¹¹ svojimi cestami a nie že si mylia svoje chodníky^{112 113} (8) a nie že na seba navzájom¹¹⁴ narážajú¹¹⁵, idú každý¹¹⁶ svojou dráhou¹¹⁷ a vrhajú sa¹¹⁸ medzi oštep^{8 119 120}; nie sú zraňovaní¹²¹. (9) Po meste pobiajú sem-ta¹²², behajú¹²³ po múre¹¹⁰, vystupujú¹⁷ v domy, vnikajú oknami¹²⁴ ako zlodej;

(10) pred jeho tvárou sa zem trasie⁵⁷⁷, nebesá sa chvejú⁵¹²⁵, slnko a mesiac sa zatmievajú⁵¹²⁶ a hviezdy zosnímajú⁵¹¹²⁷ svoju žiaru¹²⁸; (11) a Hospodin pred tvárou svojej vojenskej moci¹²⁹ vydáva⁵ svoj hlas, lebo jeho tábor¹³⁰ je veľmi početný, áno¹³¹, *ten, ktorý uskutočňuje*¹³² svoje slovo, je mocný¹⁸; áno¹³¹, deň Hospodina je veľký a veľmi hrozný¹³³, *ba, kto ho bude môcť*¹³⁴ zniesť¹³⁵?

(12) Ale aj takto¹³⁶, vyhlásené¹³⁷ Hospodinom, sa až¹³⁸ ku mne celým svojím srdcom a s pôstom¹³⁹ a s plačom¹³⁹ a s nárekom^{139 140} vráťte (13) a roztrhnite svoje srdce a nie svoje rúcha, áno¹⁹, vráťte sa k Hospodinovi, svojmu Bohu, lebo on je milostivý¹⁴¹ a súcitný¹⁴², zdĺhavý¹⁴³ k hnevu¹⁴⁴ a oplývajúci¹⁴⁵ láskavosťou¹⁴⁶ a ľútosť majúci¹⁴⁷ nad nešťastím¹⁴⁸. (14) Kto vie? Možno¹³⁴ sa vráti^{149 150}; potom¹⁹ nadobudne¹⁵¹ ľútosť¹⁴⁷ a zanechá za sebou požehnanie, *obet*¹⁵² daru¹⁵² a liatu *obet*¹⁵³ Hospodinovi, vášmu Bohu.

(15) Trúbite⁷³ na Cijjón na trúbe⁷², zaslávajte pôst, zvolajte slávnostnú schôdzu, (16) zhromaždite⁵¹ ľud, zaslávajte zidenie¹⁵², zozvite^{105 153 154} starších, zhromaždite⁵¹ batolatá¹⁵⁵ a sajúce u prs, nech ženích vychádza^{76 156} zo svojej izby a mladucha¹⁵⁷ zo svojej komnaty¹⁵⁸; (17) nech kňazi, vykonávatelia služby¹⁵⁹ Hospodinovi¹⁶⁰, medzi predsieňou a oltárom plačú⁷⁶ a vria⁷⁶: Zľutuj sa, Hospodine, nad svojím ľudom¹⁶¹, a kiež svoje vlastníctvo¹⁶² nevydávaš⁷⁶ potupe¹⁶³, vláde¹⁶⁴ národov nad nimi¹⁶⁵! Načo majú¹³⁴ medzi národmi vriať: Kde je ich Boh?

(18) A Hospodin sa rozhorlí^{166 167} pre svoju zem a prejaví¹⁶⁶ sa šetrným¹⁶⁸ voči svojmu ľudu^{169 170}, (19) i odpovie¹⁶⁶ Hospodin a povie¹⁶⁸ svojmu ľudu: Hľa, ja¹⁷¹, chystám sa poslať¹⁷² vám obilie a muš³⁸ a olej⁴⁰, i budete sa tým¹⁷³ môcť¹³⁴ nasýtiť, a nie že vás ešte budem vydávať za potupu¹⁶³ medzi národmi; (20) a chcem¹³⁴ zpred vás¹⁷⁴ vzdialiť toho od severu¹⁷⁵ a zahnať¹⁷⁶ ho do zeme sucha a spúšte⁸⁸, jeho tvár¹⁷⁷ k východnému moru a jeho zadný voj k moru najzadnejšiemu¹⁷⁸, i bude vystupovať¹⁷ jeho zápach, áno¹⁹, bude vystupovať¹⁷ jeho puch¹⁸⁰, lebo sa vyťahoval^{51 181} ohľadne svojho pôsobenia¹³². – (21) Nech sa nebo-

jíš^{76 133}, pôda³⁶, jasaj a raduj sa, lebo veľkým ohľadne svojho pôsobenia¹³² sa ukazuje^{51 181} Hospodin! (22) Nech sa nebojíte^{76 133}, zvieratá⁶³ poľa, lebo pastviská pustiny sa zelenajú^{51 182}, lebo stromovie¹⁸³ nesie^{51 184} svoje ovocie, figovník²³ a réva²³ vydávajú¹⁸⁵ svoju silu^{129 185}. (23) A vy, deti⁶ Cijjóna, jasajte a radujte sa v Hospodinovi, svojom Bohu, lebo vám dáva⁵ raný¹⁸⁶ dážď v náležitej miere¹⁸⁷, áno¹⁹, zosiela⁵ vám leja-vec¹⁸⁸, raný¹⁸⁶ aj neskorý¹⁸⁹ – na začiatku¹⁹⁰ – dážď; (24) a holohumnice sa naplnia zrním a nádrže²⁴² budú⁵ pretekať muštom³⁸ a olejom⁴⁰. (25) A vynahradím¹⁹¹ vám roky, keď požierali^{51 192} arbehy^{8 11}, jeleky^{8 10} a chasily^{8 10} a gázamy^{8 10}, moja veľká vojenská moc¹²⁹, ktorú som medzi vás poslal, (26) i budete jest¹⁹³ v hojnosti¹⁹⁴ a na nasýtenie, a budete velebiť meno Hospodina, svojho Boha, ktorý s vami podivuhodne¹⁹⁵ nakladal^{51 132}; a môj ľud, *tí* nebudú nikdy¹⁹⁶ musieť¹³⁴ byť zostudení⁴³. (27) I zviete, že vprostred Isráela som ja, a že vaším Bohom som ja, Hospodin, a iného¹⁹⁷ niet, a môj ľud, *tí* nebudú nikdy¹⁹⁶ musieť¹³⁴ byť zostudení⁴².

(28)¹⁹⁸ A potom sa bude diat²⁵: budem na všetko mäso vylievať svojho Ducha, takže¹⁹ sa vaši synovia a vaše dcéry dajú prorokovať, vaši starci budú snívať sny, vaši šuhaji budú zrievať¹⁹⁹ videnia²⁰⁰; (29) *ba* aj na nevoľníkov a na služby budem v oných dňoch svojho Ducha vylievať, (30) a na nebesiach a na zemi budem ukazovať²⁰¹ zázraky, krv a oheň a stĺpy dymu. (31) Pred príchodom²⁰² dňa Hospodina, veľkého a hrozného¹³³, sa bude slnko obracať²⁰³ v tmú a mesiac v krv.

(32) A bude sa diat²⁵: každý, kto bude vyzvať meno²⁰⁴ Hospodina, bude môcť¹³⁴ vyviaznuť, lebo na vrchu Cijjón a v Jerúsaleme bude únik²⁰⁵ podľa *toho*, čo povedal Hospodin, áno¹⁹, medzi preživšími^{206 207}, ktorých Hospodin povolá.

3 Lebo, hľa, v oných dňoch a v onom čase, keď budem odvracať²⁰⁸ zajatie²⁰⁹ Júdu a Jerúsalema, (2) budem aj zhromažďovať^{105 155} všetky národy a dávať im zostúpiť do doliny²¹⁰ Jehošáfát²¹¹ a tam sa s nimi súdiť^{212 213} o svoj ľud a svoje vlastníctvo¹⁶², Isráela, ktorého rozmetali medzi národy, a moju zem rozdelili, (3) a o²¹⁴ môj ľud

vrhali⁵ lós a dávali⁵ chlapca za neviestku a dievku predávali⁵ za víno, ktoré¹⁹ vypili. – (4)A tiež, čo mi *chcete* vy, Cór²¹⁵ a Cídón²¹⁶ a všetky kraje²¹⁷ Pelešeth²¹⁸? Či mi vy *chcete*¹³⁴ odplatu²¹⁹ vracať^{191 220}? No¹⁹ ak mi vy *chcete*¹³⁴ odplácať²¹⁹, budem môcť¹³⁴ rýchlo – náhlivo – vašu odplatu²¹⁹ uvrhnúť späť²²¹ na hlavu vašu, (5)ktorí ste pobrali moje striebro a moje zlato, a moje krásne²²² žiadúčne²²³ *veci* ste dopravili do svojich chrámov²²⁴, (6)a deti⁶ Júdu a deti⁶ Jerúsalema ste rozpredali synom Jáváním²²⁵ za účelom vzdialenia ich z blízkosti¹⁴⁴ ich územia²²⁶. (7)Hľa, ja¹⁷¹, chystám sa *povzbudiť*^{172 227} ich z miesta²²⁸, kam ste ich rozpredali, a budem vašu odplatu²¹⁹ vrhať späť²²¹ na vašu hlavu (8)a vašich synov a vaše dcéry rozpredávať v ruku synov Júdu; ti¹⁹ ich rozpredajú Ševáim^{229 230}, do ďalekého národa, lebo prehovoril Hospodin.

(9)Prevolaajte toto medzi národy, posväťte²³¹ vojnu²³², *povzbudte*²²⁷ hrdinov¹⁰⁷, priveďte bližšie²³³ všetkých bojovníkov¹⁰⁸, nech vystupujú^{17 76}, (10)prekuj²³⁴ svoje motyky²³⁵ na meče a svoje vinárske nože na kopije²³⁶, slabý nechť *vraví*⁷⁶: Já *som* silák¹⁸⁸. (11)Prichvátajte²³⁷, pritiahnite²³⁸, vy³ všetky národy zo všetkých strán²³⁹, a zhromaždite sa^{105 53}. Tam, Hospodine, zošli²⁴⁰ svojich hrdinov¹⁸⁸. (12)Národy sa musia¹³⁴ zobudiť²²⁷ a vystúpiť¹⁷ do doliny²¹⁰ Jehóšáfát, lebo tam budem sedieť na sú-

denie^{212 213} všetkých národov zo všetkých strán²³⁹.

(13)Priložte²⁴¹ srp, lebo žeň dozrela, prídte, zostúpte, lebo lis sa naplnil a nádrž²⁴² pretekajú⁵, lebo ich zlo^{148 243} je⁵ mnohé. (14)Spústy²⁴⁴, spústy²⁴⁴ v doline²¹⁰ rozhodovania²⁴⁵! Áno, v doline²¹⁰ rozhodovania²⁴⁵ je blízky deň Hospodina, (15)slnko a mesiac sa zatmia¹²⁶ a hviezdy zosnúmu^{51 127} svoju žiaru¹²⁸ (16)a Hospodin bude z Cijjóna revať, áno¹⁹, z Jerúsalema vydávať svoj hlas, a nebesá a zem sa rozochvejú¹²⁵; a Hospodin *bude* útočišťom²⁴⁶ svojmu ľudu, áno¹⁹, pevnosťou²⁴⁷ deťom⁶ Isráela, (17)i budete vedieť, že vašim Bohom *som* ja, Hospodin, pobývajúci²⁴⁸ na Cijjóne, svojom svätom vrchu^{72 73}, a Jerúsalem sa bude stávať² svätým⁷⁴ a nie že voň²⁴⁹ ešte budú prechádzať cudziari²⁵⁰.

(18)A v onen deň sa bude diať^{2 5}: hory budú kropiť muštom²⁵¹ a pahrbky potečú²⁵² mliekom a všetky riečiská^{70 253} Júdu potečú²⁵² vodami, a z domu Hospodina bude vychádzať¹⁵⁶ prameň, ktorý¹⁹ bude⁵ zvlazovať dolinu²⁵⁴ Šittím²⁵⁵. (19)Egypt sa bude stávať² spúšťou⁸⁸, aj Edóm sa bude stávať² pustinou, spúšťou⁸⁸, pre²⁵⁶ týranie²⁵⁷ detí⁶ Júdu, že v ich zemi prelievali⁵ nevinnú krv; (20)*ale* Júdá bude navždy¹⁹⁵ ostávať, aj Jerúsalem, do pokolenia a pokolenia, (21)a za nevinnú uznám ich krv, ktorú som za nevinnú neuznal²⁵⁸. I bude Hospodin pobývať²⁴⁸ na Cijjóne.

- 1 Meno znamená „Hospodin je Boh“.
- 2 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 3 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 4 Pozri Gen. 4:23, pozn. 165.
- 5 Vl. „sa stalo“, „nastalo“, v zmysle „stalo sa a ďalej bývalo“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 6 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 7 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 8 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 9 Pozri Num. 1:53 a ďalej, pozn. 63.
- 10 Pozri Lev. 11:22, pozn. 343, tu sú, pravda, okrem jedného¹¹, vymenované iné druhy kobyliiek ako tam, zrejme také, ktorých nespočítateľné množstvá pôsobili citelné škody svojou žravosťou.
- 11 Pozri Lev. 11:22, pozn. 344.
- 12 Vl. „pijúci (nesúvisí s „opilci“ vyššie) víno“.
- 13 D. „nad muštom“, v príčinnom zmysle, ďalej obdobne; vo v. 6 tá istá predložka v zmysle ako tam¹⁶.
- 14 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107, tu a ďalej zmysel ako v texte¹⁵.
- 15 Obdobne ako v 2 Sam. 3:29, pozn. 197.
- 16 Al. „proti mojej zemi“.
- 17 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 18 Pozri Gen. 18:18, pozn. 478
- 19 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 20 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 21 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1330.
- 22 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 23 Jednotné číslo tu možno v hromadnom zmysle („révovie“, „figovie“), v. 10 obdobne („olivovie“) a obdobne aj ďalej, aj ohľadne iných stromov al. krov a pod.
- 24 Pozri Is. 5:9, pozn. 325.
- 25 Al. „na čosi rozlámané“ (al. „rozštiepané“), „na triesky“ (ale jednotné číslo, možno „na hromadu triesok“).
- 26 D.²⁷ „zbavením listia“, „obnažením“.
- 27 Al. „obnažil“, pozri Žalm 29:9, pozn. 856.
- 28 Sloveso ako u Is. 1:18, pozn. 93, tj. tu „ich kôra bola ohľadaná“.
- 29 Pozri Exod. 29:9, pozn. 1024.
- 30 Pozri Gen. 20:3, pozn. 400.
- 31 Tu v zmysle „nastávajúceho manžela“, tj. „snúbenca“, možno zomretého.
- 32 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59
- 33 Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 34 Pozri Gen. 35:14, pozn. 943.
- 35 Pozri Exod. 28:35, pozn. 1007.
- 36 Pozri Is. 15:1, pozn. 891.
- 37 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 38 Iný výraz ako vyššie vo v. 5, súznačný a oveľa častejšie sa vyskytujúci, pozri napr. Sud. 9:13 a i.
- 39 Pozri Gen. 8:14, pozn. 269.
- 40 Ako „olej“ v kap. 2:19 a ďalej, pozri Num. 18:12, pozn. 709, tu zmysel ako v texte.
- 41 Pozri 1 Sam. 2:5, pozn. 87.
- 42 Pozri Hóš. 2:5, pozn. 51; podľa iných je aj vo v. 12 toto sloveso („bolo zostudené“).
- 43 Al. „oráči“ (Is. 61:5).
- 44 Vl. „z(a)hynula“.
- 45 Tj. „vytratila sa“, „vymizla“, tu v tomto obraznom zmysle; v. 17 obdobne.
- 46 Al. „sprostred“.
- 47 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 48 Tj. „vrecovinou“, ako vo v. 8.
- 49 Pozri Gen. 50:10, pozn. 586.
- 50 Al. možno „pred domom“¹⁰⁰.
- 51 Pozri Gen. 6:21, pozn. 230.
- 52 Pozri Sud. 12:1, pozn. 242.
- 53 Výraz odvodený od dotyčného slovesa³⁶, pozri Is. 13:6, pozn. 762.
- 54 Pozri Gen. 17:1, pozn. 442.
- 55 V pôvodine slovná hra: „kešód“, „ako skaza“, „miš-šaddaj“, „od Všemocného“.
- 56 V pôvodine množné číslo („zrná osiva“).
- 57 Al. „zvrastelo“, tj. „zoschlo sa“, al., podľa iných, „zotlelo“.
- 58 Tj. „pod hrudami (výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, tak aj predošlé „osivo“ a po ňom nasledujúce sloveso⁵⁷, aj „sýpky“ tu nižšie), pod ktorými leží“.
- 59 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963, tu hádam v takomto zmysle.
- 60 Pozri Is. 33:8, pozn. 1689.
- 61 Pozri Jer. 50:15, pozn. 37.
- 62 Al. „Ako vzdychá“⁹, v texte doslovný preklad.
- 63 Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 64 Pozri Exod. 14:3, pozn. 457; Est. 3:15, pozn. 175, sloveso sa v SZ vyskytuje len na týchto 3 miestach.
- 65 Pozri Gen. 33:9, pozn. 1174.
- 66 Al. „pykajú“, pozri Jer. 50:7, pozn. 1878, tu v takomto zmysle („znášajú trest za vinu al. previnenie“).
- 67 Pozri Num. 11:1, pozn. 392.
- 68 Pozri Žalm 83:14, pozn. 2000.
- 69 Pozri Žalm 42:1, pozn. 1177.
- 70 Pozri Žalm 42:1, pozn. 1178.
- 71 Pozri Jóš. 6:4, pozn. 210.
- 72 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 73 Pozri Sud. 7:21, pozn. 739, iné sloveso ako tu v kap. 1:14⁵².
- 74 Pozri Exod. 35:21, pozn. 1213.
- 75 Tu D. „na vrchu mojej svätosti“.
- 76 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 77 Pozri Exod. 15:14, pozn. 521.
- 78 Pozri Exod. 10:22, pozn. 346.
- 79 Al. „oblače“ (Gen. 9:13, pozn. 294), preklad v texte je pokusom o vyjadrenie významového odtieňa (pochmúrnosti, hrozivosti), aký dotýčny výraz na tomto mieste má; tak aj preklad nasledovného výrazu⁸⁰.
- 80 Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 81 Pozri Gen. 32:24, pozn. 867.
- 82 Pozri Gen. 18:18, pozn. 480.

- 83 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
 84 Obdobne ako v Exod. 11:6, pozn. 356.
 85 „utváraný“, „do bytia povolávaný“, „jestvujúcim robený“.
 86 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
 87 Pozri Gen. 2:8, pozn. 61.
 88 Pozri Is. 1:7, pozn. 33.
 89 Pozri 2 Par. 20:24, pozn. 505.
 90 Tj. „pred ním“.
 91 Pozri Gen. 29:17, pozn. 748; Ezek. 1:5, pozn. 26.
 92 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
 93 Pozri 1 Par. 15:29, pozn. 499; Is 13:21, pozn. 810.
 94 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
 95 Tj. azda „skáču za takého zvuku ako vozidlá“, nižšie obdobne.
 96 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
 97 Pozri Exod. 15:7, pozn. 176; Jer. 13:24, pozn. 900.
 98 Ako v Gen. 14:8, sloveso ako v Exod. 27:21, pozn. 955.
 99 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
 100 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102, iná predložka ako vo v. 3 a i. bez tohto označenia.
 101 Tu možno aj v príčinnom zmysle („od [al. „z“, tj. „vplyvom“, „účinkom“) jeho tváre“, al. jednoducho „z neho“, pozri Gen. 27:46, pozn. 725).
 102 Pozri Deut. 33:3, pozn. 1229.
 103 Al. možno „národnosti“ (Gen. 17:16, pozn. 457).
 104 Pozri Deut. 2:25, pozn. 154.
 105 Tu a obdobne ďalej sloveso ako „zhromažďujú“ napr. v Gen. 41:35 a j., tu v zmysle ako v texte („odnímajú si“, tj. „strácajú“, porov. záver poznámky citovanej v kap. 1:14⁵¹, týkajúcej sa iného slovesa obdobného významu, ktoré je v tomto zmysle použité aj tu vo v. 10¹²⁷).
 106 „blednúť“.
 107 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
 108 Pozri Num. 31:28, pozn. 1038.
 109 Al. „šplhajú („vyliezajú“¹⁷, „vystupujú“¹⁷) na“, preklad v texte je zvolený vzhľadom na to, že v pôvodine je väzba bez predložky.
 110 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
 111 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
 112 Pozri Gen. 49:17, pozn. 1347.
 113 Al. „a nie že sa uchýľujú od svojich chodníkov“.
 114 Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
 115 Sloveso vyskytujúce sa v SZ len ešte v Sud. 2:18, kde je jeho pričastie („utláčateľov“).
 116 Tu v takomto zmysle výnimočne „muž“ ako v Exod. 10:11, pozn. 333.
 117 Pozri Num. 20:19, pozn. 773.
 118 Vl. „padajú“ („vpadávajú“).
 119 Pozri 2 Par. 23:10, pozn. 808.
 120 Tj. „oštepky proti nim namierené“.
 121 Al. „nedávajú sa zastaviť“ (al. „zadržat“), sloveso („báca“) ako napr. u Jer. 6:13, pozn. 522, tu je jeho zmysel nepríliš jasný; podľa LXX „nijako spolu neskončia“ („ú mé syntelesthósi“), podľa Vulgaty „nebudú (z)ničení“ (al. „[s]kazení“, „non demolientur“).
 122 Pozri Is. 33:4, pozn. 1679.
 123 Nesúvisí s „pobiehajú“ vyššie.
 124 Vl. „skrže (ako „medzi“ vo v. 8) okná“.
 125 Sloveso ako napr. „roztriasla sa“ v Žalme 18:7, iné ako „sa... trasie“ tu vyššie⁷⁷.
 126 Pozri Jer. 4:28, pozn. 379.
 127 Tu má dotýčné sloveso⁵¹ takýto význam.
 128 Tj. „hasnú“, pozri Is. 4:5, pozn. 289.
 129 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
 130 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
 131 Ako „lebo“ vyššie.
 132 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
 133 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
 134 Pozri Gen. 2:16, pozn. 74.
 135 Pozri Jer. 6:11, pozn. 516.
 136 Tj. „za tohto stavu vecí“, vl. „teraz“ zmysel ako v texte al. tu vyššie.
 137 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
 138 Tj. „splna“, „bezvýhradne“, „čím bližšie“.
 139 D. „v pôste“, ďalej obdobne, táže predložková väzba ako v slovách „celým svojím srdcom“ vyššie (vl. „v celom svojom srdci“, zmysel ako v texte).
 140 Pozri Gen. 23:2; 50:10, pozn. 586.
 141 Pozri Exod. 22:27, pozn. 125.
 142 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1177.
 143 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1182.
 144 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1183.
 145 Vl. „hojný“, „mnohý“.
 146 Pozri 2 Par. 6:42.
 147 Al. „pocitujúci“, „k ľútosti sa pohnúť dávajúci“, v. 14 obdobne.
 148 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
 149 Al. „Môže“¹³⁴ se vrátiť“ (al. „vracať“), tu je hádam vhodné na presnejšie vyjadrenie zmyslu výroku výnimočne použiť časticu „možno“ miesto spôsobového slovesa ako zvyčajne.
 150 Tu aj. „obrátiť“ (to isté sloveso ako „vráťte sa“ vo vv. 12n.), tj. „zmení smer al. spôsob svojej činnosti“, „upusti od vykonávania súdu a vráti sa ku prejavom lásky“, ako je naznačené v nasledovnom texte.
 151 Al. „Ak sa chce“¹³⁴ vrátiť (al. „vracať“, n. „ak sa bude vracať“), nadobudne“, pozri Gen. 5:32 a ďalej, pozn. 436; aj toto ďalej v podobných spojeniach obdobne.
 152 Pozri Exod. 12:6, pozn. 377.
 153 Tu je toto sloveso v svojom zvyčajnom zmysle.
 154 Toto sloveso je tu v preklade zvolené na odlišenie od predošlého a nasledovného „zhromažďuje“⁵¹, ktoré je v obdobnej súvislosti použité v kap. 1:14.
 155 Pozri Jer. 6:11, pozn. 518.
 156 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
 157 Pozri Pies. 4:8, pozn. 120.
 158 Pozri Žalm 19:5, pozn. 617.
 159 Al. „úradu“, tvar slovesa ako v Exod. 28:35, pozn. 1007.
 160 D. „Hospodina“ (2. pád, „týkajúcej sa Hospodina“).
 161 Pozri Gen. 45:20, pozn. 1243.
 162 Pozri Num. 16:14 a ďalej, pozn. 639.
 163 Al. „za potupu“ (Žalm 22:6, pozn. 675).
 164 Pozri Gen. 1:18 a ďalej, pozn. 112.

- 165 Al. „za potupu, za príslovie (Jób 17:6, pozn. 832) medzi nimi – národmi“.
- 166 Al., podľa niektorých, aj LXX a Vulgaty, „rozhorlil“, ďalej obdobne.
- 167 Pozri Num. 25:13, pozn. 438.
- 168 Pozri Is. 9:19, pozn. 598.
- 169 Vl. „nad svojím ľudom“, „na svoj ľud“, zmysel ako v texte.
- 170 Tj. „ušetri¹⁶⁶ svoj ľud“, v texte opis v záujme uchovania predložkovej väzby pôvodiny v preklade.
- 171 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 566.
- 172 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 225.
- 173 D. „s tým“, zmysel ako v texte.
- 174 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 175 D. „toho severného“, al. „to severné“, ak sa tu, podľa niektorých, mienia mračná kobyličky, o ktorých sa hovorí od začiatku kap. 1, no skôr tu ide o nepriateľa a jeho vojská, porov. Ezek. 38:6, 15 a 39:2.
- 176 Pozri Deut. 30:1, pozn. 242.
- 177 Tj. „predný voj“, „čelo“.
- 178 Tj. „Mŕtve mu“, pozri Ezek. 47:18, pozn. 2134.
- 179 Al. „západnému“, nesúvisí so „zadný“ vyššie; tj. „Stredozemnému“, pozri Exod. 23:31, pozn. 826.
- 180 Nesúvisí s predoslým „zápach“; výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 181 Pozri Žalm 35:26, pozn. 956 a 1008; to isté sloveso je vo v. 21 so zmyslom ako tam v texte.
- 182 Pozri Gen. 1:11, pozn. 15 („dáva vyrásť“, tvar tohto slovesa) a 16 („mladý porast“, výraz od tohto slovesa odvodený, al. možno naopak).
- 183 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 184 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 185 Tu v takomto zmysle („úrodu“, „výťažok“, „prejav svojej životnej sily“).
- 186 Tj. „jesenný“, porov. Deut. 11:14, pozn. 475, kde je použitý iný, ale príbuzný a súznačný výraz.
- 187 Al. „bohato“, D. „podľa spravodlivosti“.
- 188 Pozri Žalm 68:9, pozn. 1619.
- 189 Pozri Deut. 11:14, pozn. 476.
- 190 Tj. „jari“, „vegetačného obdobia“.
- 191 Viz Exod. 21:34, pozn. 727.
- 192 Al. možno „ktoré požrali“ (al. „zožrali“), tj. „ktoré svojou žravosťou znehodnotili al. stáby zničili“.
- 193 To isté sloveso ako „požierali“ vo v. 25.
- 194 D. „jest jedením“¹⁹³.
- 195 D. „na podivenie“.
- 196 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 197 D. „ešte“, zmysel ako v texte.
- 198 V hebrejskom texte tvoria vv. 28–32 kapitolu 3:1–5; tu v preklade nasledujúca kapitola 3 je tam potom označená ako kap. 4.
- 199 Al. „spatrovať“, pozri Dán. 8:2, pozn. 503, tu v opätovacom al. opakovanom zmysle („vidieť“, „vidávať“).
- 200 Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 201 Al. „uskutočňovať“, D. „dávať“.
- 202 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 203 Pozri Gen. 19:21, pozn. 505.
- 204 Pozri Gen. 4:26, pozn. 175.
- 205 Tj. „možnosť úniku“, „útočisko“.
- 206 Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
- 207 Al., podľa niektorých, „áno“¹⁹, v *ňom*²⁴⁹ pre prežívších“.
- 208 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1078.
- 209 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1079 a 1080.
- 210 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 211 Meno znamená „Hospodin je sudca“.
- 212 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 213 Pozri Ezek. 7:3, pozn. 298.
- 214 Iná predložka ako „o“ vo v. 2, no v tejto súvislosti obdobného zmyslu.
- 215 Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.
- 216 Pozri Ezek. 27:8, pozn. 1300.
- 217 Pozri Ezek. 47:8, pozn. 2104.
- 218 Pozri Exod. 15:14, pozn. 522.
- 219 Pozri Sud. 9:16, pozn. 547, nižšie sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený, pozri 2 Par. 20:11, pozn. 730; predložková väzba tam spomenutá je niekoľko ráz aj v tomto verši, no tu vyhovuje preklad ako v texte („mi“), o. i. aj vzhľadom na to, že predložková väzba obdobného znenia aj významu ako tam uvedený opis je v doslovnom preklade tu na konci verša²²¹ a vo v. 7; no predložka („na“) je tam iná, hoci v tejto súvislosti obdobného zmyslu.
- 220 Tu v takomto zmysle, al. „splácať“, pozri Is. 66:6, pozn. 1071, no nesúvisí s „odplatom“ vyššie²¹⁹.
- 221 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406; iné sloveso ako „vracať“ vyššie²²².
- 222 Vl. „dobré“.
- 223 Al. „cenné“, pozri 1 Král. 20:6, pozn. 911.
- 224 Pozri 1 Král. 6:3, pozn. 325.
- 225 Tj. „Grékov“.
- 226 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 227 Al. „popohnať“, „vzrušiť“, ďalej zmysel ako v texte.
- 228 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 229 Pozri 1 Král. 10:1, pozn. 607, tu meno národa onej zeme, v SZ len tu sa vyskytujúce.
- 230 3. pád.
- 231 Pozri Jer. 6:4, pozn. 489.
- 232 Pozri Gen. 14:8, pozn. 396; Num. 21:1, pozn. 784.
- 233 Pozri Exod. 21:6, pozn. 682.
- 234 Pozri Is. 2:4, pozn. 148.
- 235 Pozri Is. 2:4, pozn. 149.
- 236 Ako v 1 Král. 18:28, iný výraz ako u Is. 2:4.
- 237 Hebr. „úšú“, sloveso nejasného významu, vyskytujúce sa v SZ len tu; podľa LXX „synathroizesthe“, „zhromažďujte al. zoskupujte sa“, podľa Vulgaty „erumpite“, „vyraste“, „prebojujte sa“, podobne prekladajú aj niektorí iní, ešte iní „pomôžte“, „zachráňte sa“.
- 238 Vl. „príďte“, „prichádzajte“.
- 239 Pozri Num. 16:27, pozn. 645.
- 240 Al. „nechaj zísť“, tj. smerom nadol, pozri Žalm 38:2, pozn. 1080; Jer. 21:13, pozn. 1148, iné sloveso ako tu v kap. 2:23, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu.
- 241 Pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 242 Tj. „nádrže al. záchytky k lisu“ al. „k lisom“ (kap. 2:24).
- 243 Tu v zmysle ako u Hóš. 7:1, pozn. 289.

- 244** Al. „lomoziace (al. „hluk robiace“) davy“, pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 245** Al. „toho, čo je určené“, pozri Is. 10:22, pozn. 660.
- 246** Pozri Žalm 46:1, pozn. 1263.
- 247** Pozri Sud. 6:26, pozn. 422.
- 248** Pozri Exod. 24:16 a ďalej, pozn. 866.
- 249** Tj. „doň“, pozri Is. 3:26, pozn. 251; kap 2:32²⁰⁷ obdobne.
- 250** Pozri Exod. 29:33, pozn. 1053.
- 251** Tu opäť ten istý výraz ako v kap. 1:5.
- 252** Pozri Gen. 2:14, pozn. 71.
- 253** Pozri 2 Sam. 22:16, pozn. 869, tu hádam skôr v takomto zmysle.
- 254** Iný výraz ako vo v. 2²¹⁰, pozri Gen. 26:19, pozn. 679.
- 255** Dolina v Móávsku oproti Jeríchu, pozri Num. 25:1; 33:49, pozn. 1092; Jós. 2:1.
- 256** D. „od“, „z“, zmysel ako v texte.
- 257** Al. „zlé nakládanie“, „násilie“, pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 258** Tj. azda „a podľa toho tak naložím s tými, ktorí ju prelievali (v. 19), ako som to doposiaľ nespravil“. Toto miesto niektorí považujú za porušené a navrhujú rozličné úpravy, no nedovolil som si opravovať dochovaný masóretský text, ktorý dáva podľa môjho súdu dobrý zmysel.

ÁMÓS'

Slová Ámósa, ktorý bol medzi pastiermi²³ oviec⁴ z Tekóy, ktoré uvidel⁵ ohľadne Isráela⁶ v dňoch Uzziiju, kráľa Júdu, a v dňoch Jároveáma, syna Jóáša, kráľa Isráelova, dva roky pred zemetrasením⁷; (2) i povedal: Hospodin bude z Cijóna revať, áno¹⁴, z Jerúsálema vydávať svoj hlas, i budú smútiť²³⁷ pastviská⁸ pastierov a vysychať bude temä⁹ Karmela.

(3) Takto povedal Hospodin: Ohľadne trojakých prestúpení⁶¹⁰ Damasku, áno¹⁴, ohľadne štvorakých⁶, to¹¹ nebudem odvolávať¹², ohľadne ich mlátenia⁶ Gileáda mláťacími saňami¹³ zo železa, (4) lež¹⁴ pustím¹⁵ v dom Chazáela¹⁶ oheň, ktorý¹⁴ zožerie¹⁷ paláce¹⁸ Ben-Hadáda, (5) a budem lámať závery¹⁹ Damasku a vytínať²⁰ obyvateľov¹⁹ z údolia²¹ Áven²² a trímajúceho žezlo z Béth-Edena²³, a ľud Aráma²⁴, tí budú odvedení²⁵ do Kíra²⁶, povedal Hospodin.

(6) Takto povedal Hospodin: Ohľadne trojakých prestúpení⁶¹⁰ Gazzy, áno¹⁴, ohľadne štvorakých⁶, to¹¹ nebudem odvolávať¹², ohľadne ich odvedenia⁶²⁵ všetkého²⁷ odvedenectva²⁸ na vydanie napospas²⁹ Edómovi, (7) lež¹⁴ pustím¹⁵ medzi múry¹⁹³⁰ Gazzy oheň, ktorý¹⁴ zožerie¹⁷ jej paláce¹⁸, (8) a budem vytínať²⁰ obyvateľov¹⁹ z Ašdóda a trímajúceho žezlo z Aškelóna, a na Ekrón opäť vystriem¹²³¹ svoju ruku, takže¹⁴ zvyšok³² Pelištím³⁹¹, tí pohynú, povedal Pán, Hospodin.

(9) Takto povedal Hospodin: Ohľadne trojakých prestúpení⁶¹⁰ Córa³³, áno¹⁴, ohľadne štvorakých⁶, to¹¹ nebudem odvolávať¹², ohľadne ich vydania⁶ všetkého²⁷ odvedenectva²⁸ napospas²⁹ Edómovi a nie že si pripomenuli bratskú zmluvu³⁴, (10) lež¹⁴ pustím¹⁵ medzi múry¹⁹³⁰ Córa³³ oheň, ktorý¹⁴ zožerie¹⁷ jeho³⁵ paláce¹⁸.

(11) Takto povedal Hospodin: Ohľadne trojakých prestúpení⁶¹⁰ Edóma, áno¹⁴, ohľadne štvorakých⁶, to¹¹ nebudem odvolávať¹², ohľadne jeho prenasledovania⁶ svojho brata s mečom³⁶, keď¹⁴ potlačil³⁷ svoje vnútorné city³⁸ a jeho hnev dravo³⁹ skáče⁴⁰ na korist⁴¹, a jeho nabubrenosť⁴² – vždy⁴³ ju

uchováva²⁴⁴; (12) lež¹⁴ pustím¹⁵ v Témán oheň, ktorý¹⁴ zožerie¹⁷ paláce¹⁸ Bocry.

(13) Takto povedal Hospodin: Ohľadne trojakých prestúpení⁶¹⁰ synov Ammóna, áno¹⁴, ohľadne štvorakých⁶, to¹¹ nebudem odvolávať¹², ohľadne ich rozparovania⁶⁴⁵ tehotných z Gileáda, za účelom rozširovania svojho územia⁴⁶, (14) lež¹⁴ zažnem medzi múrmi¹⁹³⁰ Rabby oheň, ktorý¹⁴ zožerie¹⁷ jej paláce¹⁸ za⁴⁷ pokriku⁴⁸ za⁴⁷ dňa bitky⁴⁹, za⁴⁷ smršte⁵⁰, za⁴⁷ dňa víchrice⁵¹, (15) a ich kráľ odíde vo vyhnanstvom⁵², on aj jeho kniežatá⁵³ spolu, povedal Hospodin.

2 Takto povedal Hospodin: Ohľadne trojakých prestúpení⁶¹⁰ Móáva, áno¹⁴, ohľadne štvorakých⁶, to¹¹ nebudem odvolávať¹², ohľadne jeho spálenia⁶¹⁸⁷ kostí kráľa Edóma na vápno, (2) lež¹⁴ pustím¹⁵ medzi⁶⁷ Móáva⁵⁴ oheň, ktorý¹⁴ zožerie¹⁷ paláce¹⁸ Kerijjóth, a Móáv za⁴⁷ vravy⁵⁵ umrie, za⁴⁷ pokriku⁴⁸, za⁴⁷ zvuku⁵⁶ trúby⁵⁷, (3) a chcem⁵⁸ sprostred neho³⁵ vyťat²⁰ sudcov¹⁹⁵⁹ a všetkých jeho³⁵ hodnostárov⁵³ zabíjať s ním, povedal Hospodin.

(4) Takto povedal Hospodin: Ohľadne trojakých prestúpení⁶¹⁰ Júdu, áno¹⁴, ohľadne štvorakých⁶, to¹¹ nebudem odvolávať¹², ohľadne ich zamietania⁶⁶⁰ zákona⁶¹ Hospodina, že¹⁴ nezachovávali²⁴⁴ jeho ustanovení⁶², a ich lži⁶³, podľa ktorých⁶⁴ chodili²⁶⁵ ich otcovia, ich uviedli v blúdenie⁶⁶; (5) lež¹⁴ pustím¹⁵ medzi⁶⁷ Júdu oheň, ktorý¹⁴ zožerie¹⁷ paláce¹⁸ Jerúsálema.

(6) Takto povedal Hospodin: Ohľadne trojakých prestúpení⁶¹⁰ Isráela, áno¹⁴, ohľadne štvorakých⁶, to¹¹ nebudem odvolávať¹², ohľadne ich predávaní⁶ spravodlivého za peniaze⁶⁸ a nemajetného⁶⁹ za pár sandálov – (7) oni⁷⁰, ktorí⁷¹ dychtia⁷² po prachu zeme na hlave núdných⁷³ a cestu ponížených⁷⁴ obracajú stranou⁷⁵; a muž aj jeho otec chodia k tejže mladici za účelom poškvŕňovania⁷⁶ môjho svätého mena, (8) ja vedľa ktoréhokolvek⁷⁷ oltára sa natahujú⁷⁵⁷⁸ na rúchach vziať do zálohu⁷⁹ a v dome svojho Boha⁸⁰ pijú víno od pokutovaných. (9) A ja som pred

ich tvárou⁸¹ zahubil⁸² Emóriho⁸³, ktorého výška bola ako výška cédrov, a on bol silný ako duby, a zničil⁸² som jeho ovocie zvrchu a jeho korene zospodu; (10) a ja som vás vyviedol⁸⁴ zo zeme Egypta a vodil² som vás štyridsať rokov v pustine na zaujatie⁸⁵ zeme Emóriho⁸³. (11) A z vašich synov som ustanovoval⁸⁶ za prorokov a z vašich šuhajov za zasvätencov⁸⁷; či to azda nie je takto, synovia Izráela? vyhlásené⁸⁸ Hospodinom. (12) Ale zasvätencov⁸⁷ ste napájali² vínom a ohladne prorokov⁶ ste rozkazovali² výrok: Nech neprorokujete⁸⁹! (13) Hľa, ja sa chystám³⁰⁹ pôsobiť viaznutie⁹⁰ pod vami⁹¹, ako viaznutie pôsobí⁹⁰ voz, keď je na ňom plno posečeného obilia; (14) i bude sa strácať⁹² pred rýchlym^{81 93} útočiste⁹⁴ a silný nebude môcť⁵⁸ stupňovať⁹⁵ svoju moc⁹⁶ a nie že bude môcť⁵⁸ hrdina⁹⁷ nechať vyviaznuť svoje žitie⁹⁸. (15) A chápujúci sa⁹⁹ luku nebude môcť⁵⁸ obstať a nie že bude rýchly v nohách môcť⁵⁸ vyviaznuť a nie že bude jazdec na koni môcť⁵⁸ nechať vyviaznuť svoje žitie⁹⁸; (16) aj svojím srdcom chrabrý^{95 100} medzi hrdinami⁹⁷ bude v onen deň prchať nahý, vyhlásené⁸⁸ Hospodinom.

3 Počujte toto slovo, ktoré Hospodin prehovoril proti vám¹⁰¹, deti¹⁰² Izráela, proti všetkej¹⁰³ čeladi^{101 104}, ktorú som vyviedol⁸⁴ zo zeme Egypta, výrok: (2) Zo všetkých čeladi¹⁰⁴ zeme¹⁰⁵ som vzal na vedomie¹⁰⁶ len¹⁰⁷ vás; preto na vás budem navštevovať¹⁰⁸ všetky vaše nepravosti¹⁰⁹. (3) Či pôjdu dvaja spolu, ak sa spolu nedohovoria? (4) Či bude lev v lese revať, keď¹⁴ nebude mať¹¹⁰ úlovku^{40 111}? Či bude hrivnatec¹¹² vydávať svoj hlas zo svojho dúpata¹¹³, ak nič nepolapiť¹¹⁴? (5) Či bude vtáča¹¹⁵ padať na pascu na zemi, keď¹⁴ naň nebude nástrahy¹¹⁶? Či pasca vyskočí⁸⁴ z pôdy¹⁰⁵, keď¹⁴ nebude môcť⁵⁸ vôbec nič¹¹⁷ polapiť¹¹⁴? (6) Bude sa¹¹⁸ vari¹¹⁹ v meste trúbiť¹²⁰ na trúbu⁵⁷ a nebudú sa, ľud, s chvením zbíhať¹²¹? Môže⁵⁸ vari¹¹⁹ v meste nastať¹²² nešťastie¹²³ a nie že ho Hospodin dopustiť¹²⁴? (7) Veď Pán, Hospodin, nerobí nič¹²⁵, iba ak odhali svoj zámer¹²⁶ svojim nevoľníkom, prorokom.

(8) Lev zareval – kto by sa nebál¹²⁷? Pán, Hospodin, prehovoril – kto by neprorokoval?

(9) Zvestujte¹²⁸ na palácoch¹⁸ v Ašdóde a na palácoch¹⁸ v zemi Egypta a vravte: Zhromaždíte sa¹²⁹ na vrchoch Šómróna a pozrite vprostred neho³⁵ mnohé zmätoky¹³⁰, áno¹⁴, vnútri neho³⁵ útlak^{131 132}, (10) lebo¹⁴ nevedia², ako uskutočňovať¹²⁴ poctivosť¹³³, vyhlásené⁸⁸ Hospodinom, tí, ktorí⁷¹ v svojich palácoch¹⁸ hromadia¹³⁴ násilníctvá¹³⁵ a pustošenia^{136 137}. (11) Preto Pán, Hospodin, povedal takto: Protivník¹³⁸! – a to vôkol zeme! Ten¹⁴ z teba strhne tvoju silu¹³⁹ a tvoje paláce¹⁸ budú vyplienené. (12) Takto povedal Hospodin: Ako keď pastier vyproštuje z tlamy leva dve holene alebo cíp ucha, tak budú vyprošťované deti¹⁰² Izráela, tí, ktorí⁷¹ v Šómróne sedia v rohu pohovky¹⁴⁰ a v damasku postele¹⁴¹.

(13) Počujte a v dome¹⁴² Jákoaba dosvedčujte, vyhlásené⁸⁸ Pánom, Hospodinom, Bohom zástupov^{143 144}, (14) že v deň svojho navštívenia¹⁰⁸ prestúpení¹⁰ Izráela proti mne¹⁰¹ budem aj vykonávať navštívenie^{108 145} na oltároch¹⁴⁶ Béth-Éla, takže¹⁴ rohy oltára¹⁴⁷ budú odsekávané a budú padať k zemi; (15) a budem biť¹⁴⁸ zimným domom¹⁴⁹ o dom letný^{150 151}, takže¹⁴ domy zo slonoviny¹⁵² sa budú vyvracať, áno¹⁴, mnohé domy budú miznúť, vyhlásené⁸⁸ Hospodinom.

4 Počujte toto slovo, kravy Bášana, ktoré⁷¹ ste na vrchu Šómróna, vy, ktoré⁷¹ utláčate¹³¹ núdzných⁷³, áno¹⁴, vy, ktoré⁷¹ gniavite¹⁵³ nemajetných⁶⁹, vy, ktoré⁷¹ vravíte svojim pánom¹⁵⁴: Prines, nech¹⁴ môžeme⁵⁸ piť: (2) Pán, Hospodin, odprisahal pri svojej svätosti, že, hľa, na vás prichodia dni, keď¹⁴ vás odvedú^{155 156} na harpúnach a posledok¹⁵⁷ z vás¹⁵⁸ na udiciach na rybárenie, (3) budete vychádzať prielomami¹⁵⁹, každá¹⁶⁰ pred seba, a poboříte¹⁶¹ Harmónu¹⁶², vyhlásené⁸⁸ Hospodinom.

(4) Poďte v Béth-Él a prevíňujte sa^{10 163}, v Gilgále sa rozhojňujte ohladne prevíňovania sa^{10 163}, a prinášajte za každého rána svoje obete, za každé tri dni svoje desiatky, (5) a vyvádzanie dymu¹⁶⁴ z kvasu ďakovnej obete¹⁶⁵, a prevolávajte, áno¹⁴, zvestujte dobrovoľné obete¹⁶⁶, lebo tak to milujete, deti¹⁰² Izráela, vyhlásené⁸⁸ Pánom, Hospodinom. (6) A ja som vám vo všetkých vašich mestách dal aj prázdnotu zubov¹⁶⁷, áno¹⁴, nedostatok chleba¹⁶⁸

vo všetkých vašich miestach¹⁶⁹, ale ste sa nevrátili až¹⁷⁰ ku mne, vyhlásené¹⁸⁸ Hospodinom; (7) a ja som pred vami¹⁸¹ aj zadržal dážď¹⁷¹ v čas ešte troch mesiacov do žatvy, a dával som pršať na jedno mesto a na jedno mesto som pršať neďával; na jeden pozemok¹⁷² sa dávalo pršať¹⁷³ a jeden pozemok¹⁷², na ktorý nepršalo, vysychal¹⁷⁴; (8) i potáčali sa¹⁷⁵ dve-tri mestá¹⁷⁶ k jednému mestu piť vodu a nie že sa mohli¹⁷⁶ nasýtiť, ale ste sa nevrátili až¹⁷⁰ ku mne, vyhlásené¹⁸⁸ Hospodinom. (9) Bil som^{2 148} vás sneťou¹⁷⁷ a hrdzou^{177 178}, množstvám¹⁷⁹ vašich záhrad a vašich viníc a vašich figovníkov a vašich olív požieraly¹⁷ gázamy^{19 180}, ale nevrátili ste sa až¹⁷⁰ ku mne, vyhlásené¹⁸⁸ Hospodinom. (10) Pustil som¹⁵ medzi vás mor podľa spôsobu¹⁸¹ Egypta, vašich šuhajov som pozabíjal mečom, vaše kone – so zajatectvom¹⁸², a nechal som vystupovať¹⁸⁴ zápach vašich táborov¹⁸³, áno¹⁴, vo váš nos, ale ste sa nevrátili až¹⁷⁰ ku mne, vyhlásené¹⁸⁸ Hospodinom. (11) Pôsobil som² podvracanie¹⁸⁴ medzi vami, ako Božie podvrátenie^{184 185} Sodomy a Gomorrhya, a stali ste sa¹²² stáby polenom vytrhnutým¹⁸⁶ z ohňa¹⁸⁷, ale ste sa nevrátili až¹⁷⁰ ku mne, vyhlásené¹⁸⁸ Hospodinom. (12) Preto chcem⁵⁸ s tebou¹⁸⁸, Izráel, takto naložiť¹²³; pretože chcem⁵⁸ s tebou¹⁸⁸ toto vykonať^{124 189}, priprav sa¹⁹⁰, Izráel, v ústrety svojmu Bohu, (13) lebo, hľa, on, stvárnivší¹⁹¹ vrchy a stvorivší vietor¹⁹² a oznamujúci¹⁹⁵ človekovi¹⁹⁴, čo je jeho myslením¹⁹⁵, robiaci úsvit¹⁹⁶ temnotou¹⁹⁷ a šliapajúci¹⁹⁸ po výšinách¹⁹⁹ zeme; jeho meno je Hospodin, Boh zástupov^{143 144}.

5 Počujte toto slovo, ktoré ja vznášam¹⁵⁵, žalospev²⁰⁰, proti vám^{101 201}, dom Izráela; (2) panna Izráela padla a nie že môže⁵⁸ opäť povstať²⁰², bola zrazená na zem¹⁰⁵, nieto, kto by ju pozdvíhal²⁰³. (3) Áno, Pán, Hospodin, povedal takto: mesto, ktoré⁷¹ vypravovalo²⁰⁴ tisíc, bude mu zvyšovať sto, a ktoré⁷¹ vypravovalo²⁰⁴ sto, bude mu pre dom Izráela zvyšovať desať.

(4) Áno, Hospodin povedal domu Izráela takto: Vyhľadávajte²⁰⁵ ma a žíte, (5) a nech nevyhľadáte^{89 205} Béth-Él a nie že smiete⁵⁸ prichádzať v Gilgál a nie že smiete⁵⁸ prechádzať³⁷⁹ v Beér-ševu, ne-

boť Gilgál bude istotne²⁰⁶ musieť⁵⁸ byť odvedený^{25 207} a Béth-Él bude ničím^{22 208}. (6) Vyhľadávajte²⁰⁵ Hospodina, – a žíte, aby nepreskočil²⁰⁹ ako oheň v dom Jozefa²⁸⁶ a nepohltil¹⁷ ho, a Béth-Él by nemal²¹⁰ hasiaceho, (7) vy, ktorí⁷¹ prevraciate¹⁸⁴ právo²¹¹ na palinu²¹², a tí, ktorí spravodlivosť nechávajú² padať²¹³ k zemi, – (8) zriadiť¹²³ Kuriatka²¹⁴ a Orióna a na ráno prevracajúceho¹⁸⁴ hlbokú temnotu²¹⁵, ktorý¹⁴ zatemňuje² deň nocou, toho, ktorý⁷¹ privoláva²¹⁶ vody mora a rozlieva² ich na tvár²¹⁷ zeme – jeho meno je Hospodin, (9) ktorý⁷¹ pôsobí blyskanie¹⁸ skazy¹³⁶ nad silným¹³⁹ a na pevnosť²¹⁹ skazu¹³⁶ privádza.

(10) Oni nenávidia² karhajúceho²²⁰ v bráne²²¹ a ošklivia si vyslovujúceho, čo je bezúhonné²²²; (11) preto, pre vaše dupanie po núdznom⁷³, že¹⁴ od neho beriete dávky^{19 223} zrnia²²⁴ – zbudovali ste domy z kvádrov^{19 225}, ale nebudete v nich bývať, vysádzali ste nádherné vinice²²⁶, ale nebudete piť vína z nich. (12) Veď poznám² vaše mnohé prestúpenia¹⁰ a vaše ťažké²²⁷ hriechy²²⁸ – oni tiesnia²²⁹ spravodlivého, berú podplácanie²³⁰ a nemajetných⁶⁹ v bráne²²¹ odstrkujú^{75 231}!

(13) Preto – rozumný²³² bude v takejto dobe mlčať, lebo je to²³³ doba zlá – (14) vyhľadávajte²⁰⁵ dobro a nie zlo, aby ste mohli⁵⁸ žiť a aby Hospodin, Boh zástupov^{143 144}, bol tak s vami, ako vravíte². (15) Nenávidte zlo a milujte dobro a v bráne²²⁰ uplatnite²³⁴ právo²¹¹; možno bude Hospodin, Boh zástupov^{143 144}, milostivý zvyšku Jozefa²⁸⁶. (16) Preto Hospodin, Boh zástupov^{143 144}, Pán, povedal takto: Na všetkých priestranstvách²³⁵ bude nárek²³⁶ a vo všetkých uliciach budú vraviť: Ach, ach! I budú roľníkov¹⁹ volať² k smútku²³⁷ a náreku²³⁶, ku známym trúchlospevom^{19 238}; (17) aj vo všetkých viniciach bude nárek²³⁶, keď budem prechádzať v tvojom strede²³⁹, povedal Hospodin.

(18) Beda vám, ktorí⁷¹ ste dychtiví dňa Hospodina! Načo vám toto – deň Hospodina? To²³² bude tma a nie svetlo; (19) tak ako keď voľakto²⁴⁰ prchá pred tvárou⁸¹ leva a stretne ho medveď, alebo príde v dom a svojou rukou sa oprie o²⁴¹ stenu a štípn ho had. (20) Či nie, že bude deň Hospodina tmou a nie svetlom? Áno¹⁴, temno a nie

jasno²⁴² bude v ňom! (21) Nenávidím², zavrhol som⁶⁰ vaše slávnosti a nie že chcem⁵⁸ privoňať k²⁴³ vašim sviatočným zideniam^{244 245}; (22) veď keď mi vznášate²⁴⁶ vzostupné obete²⁴⁷ a svoje obete darov²⁴⁸, nemám blahovôľe²⁴⁹, a nie že chcem⁵⁸ hľadiť na pokojné obetovanie²⁵⁰ vašich vykrmených kusov. (23) Vzdial²⁵¹ spredu mňa²⁵² lomoz²⁵³ svojich piesní, lebo¹⁴ nechcem⁵⁸ počuť spev²⁵⁴ k tvojim varytám^{255 256}, (24) lež¹⁴ nech sa súd²⁷¹ valí^{289 257} ako vody, áno¹⁴, spravodlivosť ako trvale tečúci²⁵⁸ potok. (25) Či ste mi v pustine po štyridsať rokov podávali²⁵⁹ obete, aj obeť daru^{248 250}, dom Izráela? (26) Ba – vzdvihli ste^{155 260} svojho kráľa Sikkútha^{261 262} a Kijjúna²⁶³, svoje zobrazenia, hviezdu svojho boha²⁶⁴, ktoré ste si zhotovili¹²⁴, (27) i budem vás dávať odvádzať²⁵ až za Damask²⁶⁵, povedal Hospodin, Boh zástupov^{143 144}; to je jeho meno.

6 Beda vám, bezstarostní²⁶⁶ na Cijjóně a ktorí⁷¹ sa bezpečne cítite²⁶⁷ na vrchu Sómróna, vyznačení za vybraných²⁶⁸ z národov, a dom Izráela, tí k nim prichádzajú² 269. (2) Prejdite v Kalné a pozrite, a odtadiaľ choďte vo veľké^{235 270} Chamath a zostúpte v Gath Pelištím³⁹¹ – či sú na tom lepšie²⁷¹ od týchto kráľovstiev? Je vari¹¹⁹ ich územie⁴⁶ väčšie²⁷⁰ od vášho územia⁴⁵? (3) Vy, ktorí⁷¹ sa bránite zlému dňu²⁷², ale bližšie privádzate^{2 259} stolicu²⁷³ násillia^{135 274}, (4) ktorí⁷¹ líhate na pohovkách¹⁴⁰ zo slonoviny¹⁵² a roztahujete sa²⁷⁵ na svojich posteliach¹⁴¹ a jedávate jahňatá zo stáda²⁷⁶ a telatá sprostred chlieva²⁷⁷, (5) ktorí⁷¹ vyspevujete²⁷⁸ ku²⁷⁹ zvuku²⁸⁰ varyta²⁵⁵, – oni si ako Dávid vymýšľajú² nástroje²⁸¹ ku spevu^{256 282}, (6) oni, ktorí⁷¹ sa napájajú²⁸³ rajnicami²⁸⁴ vína a mažu sa vybranými²⁶⁸ olejmi a nie že sa trápia nad zdrvenosťou²⁸⁵ Jozefa²⁸⁶. (7) Preto teraz budú musieť⁵⁸ byť odvedení²⁵, na čele²⁸⁷ odvedených²⁵, i bude sa mňať²⁵¹ jasoť²⁸⁸ roztahujúcich sa²⁷⁵.

(8) Pán, Hospodin, odprisahal pri sebe samom²⁸⁹, vyhlásen⁶⁸⁸ Hospodinom, Bohom zástupov^{143 144}: Ja mám v oškľivosti spupnosť²⁹⁰ Jákoa a nenávidím² jeho paláce¹⁸, i chcem⁵⁸ mesto aj jeho náplň vydať napospas²⁹, (9) a stane sa³³, že desiati muži, hoci by mohli⁵⁸ byť pozostavení v jednom dome, tiež¹⁴ budú mrieť; (10) a keď voľa-

koho²⁹¹ bude chcieť⁵⁸ vyzdvihnúť^{184 155} jeho strýko²⁹² a jeho spaľovač²⁹³ na vynesenie²⁹⁴ kostí z domu a bude vravieť tomu, ktorý bude vnútri²⁹⁵ domu²⁹⁶: Či je ešte voľakto s tebou? – povie²⁹⁷: Už nikto. A povie: Pst! Len nepoukazovať na²⁹⁸ meno Hospodina! (11) Veď, hľa, Hospodin rozkazuje a rozbije¹⁴⁸ veľký dom na trosky²⁹⁹ a malý dom na črepiny³⁰⁰. (12) Či pobežia kone po skalisku³⁰¹? Bude sa¹¹⁸ tam vari¹¹⁹ orať hovädzím dobytkom³⁰²? Veď ste prevrátili¹⁸⁴ právo²⁷¹ v žľz³⁰³ a ovocie spravodlivosti v palinu²¹², (13) vy, ktorí⁷¹ sa radujete pre nič³⁰⁴, ktorí⁷¹ vravíte: Či nie svojou silou sme si nadobudli³⁰⁵ rohy³⁰⁶? (14) Veď hľa, ja³⁰⁷ – chystám sa vzbudiť^{186 308 309} proti vám, dom Izráela, vyhlásen⁶⁸⁸ Hospodinom, Bohom zástupov^{143 144}, národ – tí¹⁴ vás vytlačia³¹⁰ od vstupu do Chamátha až po potok²⁵⁸ stepí^{311 312}.

7 Pán, Hospodin, mi ukázal toto³¹³: že¹⁴ hľa, na začiatku vzhádzania otavy vytváral³¹⁴ kobyľky^{19 315}, a to, hľa, otavy po kráľových kosbách³¹⁶; (2) a keď skončili¹⁹ s požíraním^{17 317} bylinstva³¹⁸ zeme, stalo sa¹²², že¹⁴ som povedal: Pane, Hospodine, odpusť, prosím³¹⁹! Ako bude môcť⁵⁷ Jákób povstať^{186 308}, veď on je malý! (3) Hospodinovi bolo² ľúto ohľadne tohto⁶. Nebude sa to diať¹²², povedal Hospodin.

(4) Pán, Hospodin, mi ukázal toto³¹³: že¹⁴ hľa, Hospodin volal na súd³²⁰ ohňom; ten¹⁴ zožral¹⁷ veľkú²⁷⁰ hľbinu³²¹, zožral¹⁷ aj³²² dedičstvo³²³. (5) I povedal som: Pane, Hospodine, ustaň³²⁴, prosím³¹⁸! Ako bude môcť⁵⁸ Jákób povstať^{186 308}, veď on je malý! (6) Hospodinovi bolo² ľúto ohľadne tohto⁶. Ani to²³³ sa nebude diať¹²², povedal Pán, Hospodin.

(7) Ukázal mi toto³¹³: že¹⁴ hľa, Pán stál pri zvislom múre^{6 29 325} a v jeho ruke olovnica; (8) a ku mne Hospodin povedal: Čo ty vidíš, Ámós? I povedal som: Olovnica. A Pán povedal: Hľa, ja³⁰⁷ – chystám sa priložiť^{309 326} olovnicu vo vnútro svojho ľudu, Izráela, nebudem mu naďalej prepačovať^{202 327}, (9) i budú pustnúť³²⁸ výšiny¹⁹⁹ Isáka a svätyne³²⁹ Izráela budú vyvracané³³⁰, a proti domu Jároveáma chcem⁵⁸ s mečom³⁶ povstať.

(10) A Amacjá, kňaz Bét-Éla, poslal k Jároveámovi, kráľovi Izráela, výrok:

Ámós sa vnútri domu Isráelova sprisahal proti tebe – zem nemôže zniesť³³¹ všetky jeho reči, (11)veď Ámós praví² takto: Jároveám musí⁵⁸ umrieť mečom a Isráel istotne³³² musí⁵⁸ byť z povrchu svojej pôdy^{105 333} odvedený²⁵. (12)A k Ámósovi Amacjá povedal: Vidiaci³³⁴, choď, uteč si do zeme Júdu a tam jedz chlieb, a tam budeš môcť⁵⁷ prorokovať, (13)ale v Bét-Éli už naďalej prorokovať²⁰² nesmieš⁵⁸, lebo on je svätýňou³²⁹ kráľa, áno¹⁴, on je domom kráľovstva.

(14)A Ámós odvetil a povedal k Amacjovi: Ja nie som prorok a nie že som ja synom proroka, lež som ja kraviar a otrhávač plodov³³⁵ sykomôr³³⁶, (15)ale Hospodin ma vzal spoza stáda²⁷⁶ a povedal ku mne Hospodin: Choď, prorokuj k³³⁷ môjmu ľudu, Isráelovi. (16)Teraz teda³²² počuj slovo Hospodina: Ty vavríš: Nesmieš⁵⁷ prorokovať proti Isráelovi⁶ a nie že smieš⁵⁸ kázať³³⁸ proti domu⁶ Isáka; (17)preto povedal Hospodin takto: Tvoja žena bude v meste smilniť a tvoji synovia a tvoje dcéry budú padať mečom, a tvoja pôda¹⁰⁵ bude povrazom³³⁹ rozdeľovaná a ty budeš na nečistej pôde¹⁰⁵ umierať; a Isráel istotne³³² musí⁵⁸ byť z povrchu svojej pôdy^{105 333} odvedený²⁵.

8 Pán, Hospodin, mi ukázal toto³¹³: že¹⁴ hľa, kôš³⁴⁰ letného ovocia³⁴¹; (2) a povedal: Čo ty vidíš, Ámós? I povedal som: Kôš³⁴⁰ letného ovocia³⁴¹. A Hospodin ku mne povedal: Na môj ľud, Isráela, prišiel koniec³⁴², nebudem mu naďalej prepačovať^{202 327}; (3)skučte³⁴³, piesne chrámu³⁴⁴, v onen deň, vyhlásené⁸⁸ Pánom, Hospodinom. Mŕtvoľ¹⁹ bude veľa, na ktoromkoľvek⁷⁷ mieste¹⁶⁹ sa budú¹¹⁸ mlčky³⁴⁵ vyhadzovať².

(4)Počujte³⁴⁶ toto, vy, ktorí⁷¹ lapáte^{72 347} nemajetného^{69 348} na odstránenie³⁴⁹ ponížených^{74 350} zeme, (5)s výrokom: Kedy sa bude mínať nov mesiaca, nech¹⁴ môžeme⁵⁸ predávať³⁵¹ zbožie³⁵², a sobota, nech¹⁴ môžeme⁵⁸ otvoriť sýpky^{224 353} so zmenšováním¹⁸⁸ éfy³⁵⁴ a so zväčšovaním¹⁸⁸ šekla^{355 356}, a s podvodným používaním^{188 357} klamných váh^{358 359}, (6)s kupovaním¹⁸⁸ núdnych⁷³ za peniaze⁶⁸ a nemajetného⁶⁹ za pár sandálov, nech¹⁴ môžeme⁵⁸ predávať³⁵¹ odpad³⁶⁰ zrní^{224 361}? (7)Hospodin pri sláve^{289 362}

Jákoba odprisahal: Ak budem³⁶³ vôbec kedy^{43 364} zabúdať ktorúkoľvek⁷⁷ z ich činností³⁶⁵! (8)Či sa pre toto⁶ nemá⁵⁸ všetka zem chvieť a každý v nej bývajúci smútiť²³⁷? Ba, ona všetka³⁶⁶ bude vystupovať⁸⁴ ako Níl³⁶⁷, áno¹⁴, zmietat sa a klesať³⁶⁸ ako Níl³⁶⁷ v Egypte.

(9)A v onen den sa bude diať¹²², vyhlásené⁸⁸ Pánom, Hospodinom, že¹⁴ budem pôsobiť zachádzanie slnka v poludnie a zatemňovať na zemi v deň svetla³⁶⁹ (10) a vaše slávnosti prevracať¹⁸³ v smútok²³⁶ a všetky vaše piesne v žalospev, a na všetky boky vynášať^{84 370} vrecovinu, a na každej hlave bude lysina³⁷¹; a zariadim³²⁶ to ako smútok²³⁶ pre jediného syna, a posledok toho²³³ ako horký deň. (11)Hľa, prichádzajú dni, vyhlásené⁸⁸ Pánom, Hospodinom, keď¹⁴ budem v zem posilať hlad – nie hlad po chlebe¹⁶⁸ ani smäd po vode³⁷², lež po počutí slov Hospodina, (12)i budú sa potácať¹⁷⁵ od mora k moru³⁷³ a ponevierať sa³⁷⁴ od severu až po vzhádzanie³⁷⁵ hľadať slovo Hospodina a nebudú nachádzať. (13)V onen deň budú umdlievať krásne panny, aj šuhaji, od smädu; (14)tí, ktorí⁷¹ prisahajú pri previnení³⁷⁶ Sómróna³⁷⁷, takže¹⁴ vravia: Ako že je živý tvoj boh, Dán, a: Ako že je živá³⁷⁸ cesta³⁷⁹ do Beér-ševy – tí¹⁴ musia⁵⁸ padnúť a nie že ešte budú môcť⁵⁸ povstať.

9 Uvidel som Pána stojaceho pri oltári⁶, i povedal: Udrí¹⁴⁸ hlavicu³⁸⁰, nech¹⁴ sa otriasajú prahy, a rozlám³⁸¹ ich o hlavu ich všetkých³⁶⁶, a ostatok³⁸² ich budem zabíjať mečom, prchajúci z nich³⁸³ nebude môcť⁵⁸ uprchnúť a nie že bude unikajúci z nich³⁸³ môcť⁵⁸ vyviaznúť; (2)aj keby sa prekopávali v šéol³⁸⁴, bude ich stadiaľ môcť⁵⁸ moja ruka vziať, a aj keby vystupovali⁸⁴ v nebesá, budem ich môcť⁵⁸ stadiaľ stiahnuť, (3)a aj keby sa skrývali na temeni⁹ Karmela, budem ich môcť⁵⁸ stadiaľ vypátrať a vziať, a aj keby sa spred mojich očí schovávali na dne³⁸⁵ mora, budem môcť⁵⁸ rozkázať hadovi, nech¹⁴ ich stadiaľ vyhrýza. (4)A aj keby pred tvárou svojich nepriateľov išli v zajatie, budem môcť⁵⁸ rozkázať meču, nech¹⁴ ich stadiaľ zabíja, i budem na nich svoje oči upierať³²⁶ na nešťastie¹²³ a nie na dobro. (5)Áno¹⁴, Pán, Hospodin zástupov^{143 144},

je ten, ktorý⁷¹ keď siahne³⁸⁶ na zem, ona sa²⁹⁷ rozplýva³⁸⁷ a všetci bývajúci v ní smútiť²³⁷, i bude ona všetka³⁶⁶ vystupovať¹⁸⁴ ako Níl³⁶⁷ a klesať³⁶⁸ ako Níl³⁶⁷ v Egypte, (6)ten, ktorý⁷¹ v nebesiach zbudoval svoje stupne³⁸⁸, a svoju klenbu³⁸⁹ – založil³⁹⁰ ju na zemi, ten, ktorý⁷¹ privoláva²¹⁶ vody mora a rozlieva² ich na tvár²¹⁷ zeme – jeho meno je Hospodin.

(7)Či mi vy, deti¹⁰² Isráela, nie ste slabý detmi¹⁰² Kušijím^{391 392} – vyhlásené⁸⁸ Hospodinom – ? Či som Isráela nevyviedol⁸⁴ zo zeme Egypta a Pelištím³⁹¹ z Kaftóra³⁹³ a Aráma²⁴ z Kíra²⁶? (8)Hľa, oči Pána, Hospodina, hľadia v kráľovstvo, ktoré je⁷¹ hriešne, i budem ho zmetať³⁹⁴ z povrchu³³³ tváre²¹⁷ pôdy¹⁰⁵, lenže celkom³⁹⁵ zmiest³⁹⁴ dom Júdu nechcem⁵⁸, vyhlásené⁸⁸ Hospodinom; (9)áno, hľa, ja sa chystám rozkázať³⁰⁹ a budem dom Isráela medzi všetkými národmi roztriasať³⁹⁶, ako sa¹¹⁸ potriasa³⁹⁶ sitom a nie že padá zrno³⁹⁷ na zem. (10)Všetci hriešnici môjho ľudu budú musieť⁵⁸ umrieť mečom, tí, ktorí⁷¹ vravia: Nešťastie¹²³ me-

dzi nás nemôže⁵⁸ doraziť^{259 398} a získať náskok³⁹⁹.

(11)V onen deň budem pozdvihovať^{86 308} stánok⁴⁰⁰ Dávida, ktorý⁷¹ upadol, a opraviť⁴⁰¹ jeho prielomy¹⁵⁹, – áno¹⁴, jeho⁴⁰² zrúcaniny budem pozdvihovať^{86 308}, – a vybudujem ho ako v dávnych dňoch⁴⁰³, (12)aby sa mohli⁵⁸ zmocniť⁸⁵ zvyškov Edóma a všetkých národov⁴⁰⁴, nad ktorými je² vzývané moje meno, vyhlásené⁸⁸ Hospodinom, toto uskutečňujúcim¹²³.

(13)Hľa, prichádzajú dni, vyhlásené⁸⁸ Hospodinom, keď¹⁴ bude dostupovať^{2 398 405} oráč na⁴⁰⁶ ženca a šliapač⁴⁰⁷ hrozna³⁰² na⁴⁰⁶ roztrusovača⁴⁰⁸ semena; a vrchy budú kropiť² muštom⁴⁰⁹ a všetky pahrbky sa budú rozplývať³⁸⁷. (14)A budem odvracať⁴¹⁰ zajatie⁴¹¹ svojho ľudu, Isráela, takže¹⁴ budú budovať a obývať spustené³²⁸ mestá a vysadzovať vinice a piť víno z nich, a budú zriaďovať¹²⁴ záhrady a ješť ich ovocie, (15)i budem ich vysadzovať na ich pôde¹⁰⁵ a nie že ešte budú z povrchu svojej pôdy^{105 333}, ktorú som im dal, odorávaní, povedal Hospodin, tvoj Boh.

ÁMÓS

- 1 Meno znamená „nositeľ bremien al. nákladov“, súvisí so slovesom „naložil“ v Gen. 44:13 a obdobne inde; iné meno ako „Ámóc“ v 2 Král. 19:2; Is. 1:1.
- 2 Al. „sa dostal“¹²² medzi pastierov“, tj. „dostal sa ta a bol tam“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 3 Al. „chovateľmi“⁴, no tu je zmysel skôr ako v texte. Iný výraz ako vo v. 2 a i.
- 4 Pozri 2 Král. 3:4, výraz (v hebr. jedno slovo) vyskytujúci sa v SZ iba na týchto 2 miestach.
- 5 Pozri Is. 1:1, pozn. 2, tu azda v zmysle „ktorých sa mu dostalo vo videní“.
- 6 Vl. „na Isráéla“, „nad Isráélom“, ďalej obdobne.
- 7 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 8 Nesúvisí s „pastierov“ nižšie ani s „pastiermi“ vo v. 1.
- 9 Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 10 Pozri Gen. 31:36, pozn. 830.
- 11 Tj. azda „ich odsúdenie al. trest“, vl. „ho“, 4. pád zámena „ono“, v pôvodine v tomto zmysle zámená prípona mužského rodu. Ďalej obdobne.
- 12 D. „(sa) vracat“, ďalej obdobne, aj iné tvary, zmysel ako v texte na dotýčných miestach.
- 13 Pozri Jóba 41:29, pozn. 1875; Is. 28:27, pozn. 1463.
- 14 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 15 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 16 Pozri 1 Král. 19:15.
- 17 Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
- 18 Pozri Is. 23:13, pozn. 1231.
- 19 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 20 Pozri Gen. 41:36, pozn. 1118.
- 21 Pozri Gen. 11:2, pozn. 331.
- 22 Tj. „modlárstva“ (1 Sam. 15:23), al. vôbec „mrzkosti“, pozri Is. 1:13, pozn. 61.
- 23 Tj. „domu slasti“, srov. Gen. 2:8, pozn. 61.
- 24 Pozri Gen. 10:22, pozn. 326.
- 25 Pozri 2 Král. 15:29, pozn. 638.
- 26 Pozri Is. 22:6, pozn. 1154.
- 27 Pozri Deut. 25:15, pozn. 921; Rúth 2:12, pozn. 87, tu zmysel ako v texte („plného počtu“).
- 28 Pozri Is. 20:4, pozn. 1082.
- 29 Pozri Deut. 32:30, pozn. 1179.
- 30 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 31 Pozri Gen. 14:16, pozn. 406; Jóš. 8:26, pozn. 331.
- 32 Pozri Is. 14:30, pozn. 883.
- 33 Pozri Jóš. 19:29, pozn. 583.
- 34 D. „pripomenuli zmluvu bratov“, zmysel ako v texte („zmluvu týkajúcu sa bratstva“).
- 35 Pozri Is. 3:26, pozn. 277.
- 36 Pozri Jóš. 7:15, pozn. 277.
- 37 Pozri Gen. 13:10, pozn. 205.
- 38 Pozri Gen. 43:30, pozn. 1181.
- 39 Al. „lúpeživo“, ďalej obdobne.
- 40 Pozri Žalm 17:12, pozn. 172.
- 41 Al. „hnev je stále (pozri Exod. 15:18, pozn. 536; Žalm 22:26, pozn. 290) dravý“³⁹ (al. „hnev stále rve“).
- 42 Pozri Is. 16:6, pozn. 938.
- 43 Ako v Žalme 16:11 a i., nie ako „stále“ tu vyššie⁴¹.
- 44 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 45 Pozri 2 Král. 8:12, pozn. 100.
- 46 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 47 Al. „pri“, „v“.
- 48 Pozri Lev. 23:24, pozn. 746; Num. 10:5, pozn. 361.
- 49 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 50 Pozri Jer. 23:19, pozn. 1222.
- 51 Ako u Jer. 4:13, nie ako „víchrica“ tamže 23:19.
- 52 Al. „zajatie“, pozri Jer. 48:11, pozn. 1314.
- 53 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 54 Al. „proti Móávovi“.
- 55 Pozri Žalm 40:2, pozn. 1130.
- 56 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 57 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646.
- 58 Pozri Gen. 2:16n, pozn. 74.
- 59 Obdobne ako v Sud., nadpis, pozn. 1.
- 60 Pozri Is. 5:24, pozn. 455.
- 61 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 62 V preklade 2. pád množného čísla.
- 63 Pozri Sud. 16:10, pozn. 770.
- 64 Vl. „za ktorými“, zmysel ako v texte.
- 65 „ktoré nasledovali“.
- 66 Pozri Hóš. 4:12, pozn. 160.
- 67 Al. „v“, tj. „do“, ak nasledovným menom mieni „zem Júdu“; v. 2 obdobne.
- 68 Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 69 Pozri Exod. 23:11, pozn. 796.
- 70 Tj. „týká sa ich al. tých“, „ide o nich al. o tých“.
- 71 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 72 Pozri Jóba 7:2, pozn. 213.
- 73 Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
- 74 Pozri Žalm 9:18, pozn. 276; 10:2, pozn. 292.
- 75 Vl. „ohýbajú“, „krivia“, v obdobnom zmysle ako u Jóba 24:4, pozn. 459 a 1128, kde je použité to isté sloveso ako tu.
- 76 Pozri Gen. 49:4, pozn. 1317.
- 77 Vl. „každého“, no zmysel je skôr ako v texte. Ďalej obdobne.
- 78 Al. „pretahujú“, „chúlia“, „prevalujú“, tu v takomto zmysle.
- 79 Pozri Exod. 22:26n.
- 80 Al. „boha“, „svojich bohov“.
- 81 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 82 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 83 Pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323.
- 84 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 85 Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 86 Pozri Deut. 28:9, pozn. 956.
- 87 Pozri Num. 6:2, pozn. 246.
- 88 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 89 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 90 Tj. „dopravy al. vôbec pohybov po zemi“ hebr. „meik“, tvar slovesa „úk“, vyskytujúceho sa v SZ len tu, značiaceho vl. „tlačiť“ al. „stláčať“ (výrazy od neho odvodené

- sú „útlak“ v Žalme 55:3 a „ťažké bremä“ tamže 66:11), tj. tu „pôdu“, potom azda „drviť“, „rozmelňovať“, „rozbaňňovať“, „robiť ju traslavou“ (al. vôbec „neschodnou“, takže cesta po nej bude obťažná al. nemožná), nižšie v obdobnom tvare („táik“); podľa LXX „valiť sa“ (nadol, „kylíť“), „valcovať“, podľa Vulgaty „budem škripať“ (al. „vřzgať“, „stridebo“, ako ťažko naložený voz), obdobne a ešte inak podľa niektorých novších známych mi prekladov; podaktorí chápu dotýčné sloveso v trpnom zmysle a prekladajú „potácam sa“, „knišem sa“.
- 91 „pod vašou (tj. „vašich hriechov“) ťarchou“, v zmysle „stali ste sa mi obťažným bremenom“, porov. Is. 1:14, pozn. 64 a 65.
- 92 Pozri Jer. 7:28, pozn. 624, tu azda „stávať sa nedostupným“.
- 93 Pozri 2 Sam. 2:18, pozn. 72.
- 94 Al. vôbec „útek“, tj. „možnosť úteku“.
- 95 Pozri Deut. 3:28, pozn. 160; Prísł. 24:5, pozn. 452.
- 96 Pozri Prísł. 24:5, pozn. 1045.
- 97 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 98 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 99 Pozri Gen. 4:21, pozn. 159 (len pokiaľ ide o dotýčné sloveso).
- 100 Al. „zmužilý“, „odvážny“, prídavné meno odvodené od dotýčného slovesa⁹⁵.
- 101 Al. „ohľadne vás“⁹⁶, tá istá predložka, no tu a obdobne ďalej skôr v zmysle ako v texte.
- 102 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 103 Al. „každý“.
- 104 Pozri Gen. 12:3 a ďalej, pozn. 312.
- 105 Vl. „pôdy“, ako vo v. 5, ďalej obdobne, pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 106 Pozri Is. 58:3, pozn. 2438, tj.
- 107 „som prejavil záujem len o“, „mi záležalo len na“.
- 108 Pozri Exod. 20:5, pozn. 662.
- 109 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
- 110 Pozri Gen. 11:30, pozn. 1174.
- 111 Al. „koristi“, no nie ako v kap. 1:11⁴¹; tu výraz odvodený od dotýčného slovesa⁴⁰.
- 112 Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 113 Pozri Jer. 9:11, pozn. 693.
- 114 Pozri Jer. 5:26, pozn. 461.
- 115 Pozri Lev. 14:4nn., pozn. 449.
- 116 Pozri Exod. 23:33, pozn. 831; tu v zmysle „nebude naň nastražené“.
- 117 D. „môcť lapaním“ (al. „polapením“).
- 118 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 119 D. „Ak sa bude“, ďalej obdobne, porov. kap. 8:7³⁶³, tu a ďalej v zmysle rečníckej otázky, význam rovnaký ako predošlého „či...“ vo vv. 3–5.
- 120 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
- 121 Pozri Hós. 11:10, pozn. 549.
- 122 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 123 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 124 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 125 Pozri Gen. 19:8, pozn. 491.
- 126 Al. „svoju tajnosť“, „svoj tajný plán“, pozri Gen. 49:6, pozn. 1320; Jób 29:4, pozn. 725.
- 127 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
- 128 Pozri Nech. 8:15, pozn. 374.
- 129 Pozri Gen. 6:21, pozn. 230.
- 130 Pozri Deut. 7:23, pozn. 144 a 378; 2 Par. 15:5, pozn. 588.
- 131 Pozri Kaz. 4:1, pozn. 148; Jób 35:9, pozn. 241, výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto troch miestach. Tu v kap. 4:1 sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený, pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
- 132 Pozri Kaz. 4:1, pozn. 149.
- 133 Pozri Is. 26:10, pozn. 1332.
- 134 Sloveso ako „nahromadili“ u Is. 39:6, iné ako tu vo v. 9²⁹.
- 135 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 136 Pozri Jób 5:21, pozn. 252; Žalm 12:5, pozn. 374; Is. 16:4, pozn. 762.
- 137 Tj. „veci násilím a pustošením získané“.
- 138 Ako „utláčateľa“ v Num. 10:9, pozri tam pozn. 367.
- 139 Al. „moc“, pozri Gen. 49:3, pozn. 1314; ďalej zmysel ako v texte.
- 140 Ako „lôžko“ v Exod. 8:3 a i., tu zmysel ako v texte (roh pohovky býval v domoch bohatých považovaný za najlepšie miesto na nej).
- 141 Al. „pohovky“, ako v Žalme 6:6, no nie ako tu vyššie¹⁴⁰, podľa niektorých v zmysle „pohovky, na ktorú sa lihalo ku stolu“.
- 142 Al. „a proti domu“, no nie ako „proti“ vo v. 14¹⁰¹.
- 143 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 144 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 145 D. „budem aj navštevovať“, v texte opis uchováajúci v preklade nasledovnú predložkovú väzbu, aká je v pôvodine.
- 146 Al. „proti oltárom“¹⁰¹.
- 147 S členom, možno v zmysle „dotýčného (al. „toho ktorého“, al. možno „každého“) oltára“.
- 148 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 149 D. „domom zimy“ (vl. „jesene“, pozri Gen. 8:22, pozn. 281).
- 150 D. „dom leta“.
- 151 Tj. „kráľovským zimným palácom o kráľovský palác letný“.
- 152 Pozri 1 Kráľ. 10:18, pozn. 633.
- 153 Pozri Deut. 28:33, pozn. 997.
- 154 Tj. „manželom“, lebo ide o Sómronske ženy¹⁶⁰.
- 155 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 156 D. „odvedie“¹¹⁸, tj. „budete odvedené“.
- 157 Pozri Ezek. 23:25, pozn. 1110.
- 158 Al. aj tu „a vaše potomstvo“.
- 159 Vl. „trhlinami“, tj. preborenými hradbami; kap. 9:11 obdobne.
- 160 D. „žena“, v obdobnom zmysle ako „muž“²⁴⁰.
- 161 Pozri Jer. 9:19, pozn. 700, tu azda v zmysle „nárazmi al. dopadaním svojich tiel na“, tj. „budete tak prudko z vrchu Sómrona zhadzované“.
- 162 Výraz neistého významu, vyskytujúci sa v SZ len tu; v LXX a Vulgate a podľa nich vo valnej väčšine známych mi novších prekladov sa predošlý slovesný tvar¹⁶¹ podáva v zmysle „budete pohadzované“

- a dotýčný výraz sa potom prekladá „do paláca“ (znie podobne ako „paláce“ v kap. 1:4 a obdobne ďalej¹⁸) al. „na vrchy“, al. „na Hermón“, tj. vrch ležiaci pri ceste do Asýrie, a i. No nedovolil som si opravovať dochovaný masóretský text a prekladám v súhlase s nemnohými podľa neho, lebo podľa môjho súdu dáva dobrý zmysel, hoci, ako sa vidí, s akousi dávkou ironickej nadsádzky (porov. ironický tón začiatku nasledovného odstavca), nech už tento nejasný výraz značí čokoľvek.
- 163** Pozri 1 Král. 8:50, pozn. 545.
164 Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
165 Pozri Lev. 7:12, pozn. 212.
166 Pozri Lev. 7:16, pozn. 217; tj. „vyhlasujte ich za povinné“, „vynucujte al. nariaďte ich“.
167 Tj. „hládovanie“, „núdzu“.
168 Pozri Gen. 31:54, pozn. 844.
169 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
170 Pozri Jóela 2:12, pozn. 138.
171 Al. „lejavec“ (1 Král. 18:41, 44, 45, pozn. 828), „príval“ (Gen. 7:12).
172 Pozri 2 Král. 9:10, 36n., pozn. 143.
173 Tvar trpného rodu („jeden pozemok bol predmetom pršania“, „obdarovaný pršaním“). Netýka sa tvaru „nepršalo“ nižšie.
174 Pozri Gen. 8:7, pozn. 269.
175 Pozri Jer. 14:10, pozn. 922; iné sloveso ako tu v kap. 2:13⁹⁰.
176 Tj. „ich obyvatelia“.
177 Pozri Deut. 28:22, pozn. 974.
178 Pozri Deut. 28:22, pozn. 975.
179 Tj. „množstvo úrod(y)“.
180 Pozri Jóela 1:3, pozn. 10.
181 Vl. „mor cestou“.
182 Tj. „boli so zajatctvom odohnané“.
183 Pozri Gen. 32:2, pozn. 846.
184 Vl. „Podvracal som“, ďalej obdobne, pozri Gen. 19:21, pozn. 510, v texte opis vzhľadom na to, že sloveso je tu bez predmetu.
185 Tu preklad doslovný, ide o podstatné meno odvodené od dotýčného slovesa¹⁸⁴, ako v Deut. 29:23.
186 Sloveso ako „odňal“ v Gen. 31:9, „nevyprostil“ v Exod. 5:23, „stiahnuť“ tamže 33:6, pozn. 1158, tu zmysel ako v texte.
187 Pozri Gen. 11:3, pozn. 334; „spálenia“ tu v kap. 2:1 je tvar slovesa ako „vypalujeme“ tam.
188 Pozri Exod. 17:4, pozn. 589; tá istá predložková väzba je v čosi odlišnom zmysle tu v kap. 8:5n.
189 Tu vzhľadom na odlišné spojenie je zvolený tento preklad.
190 Pozri Exod. 19:11, 15, pozn. 535.
191 Pozri Gen. 2:7, pozn. 56.
192 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226.
193 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
194 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
195 Al. „myšlienkami“¹⁹, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
196 Pozri Gen. 32:24, pozn. 867.
197 Pozri Jóba 10:22, pozn. 543, kde je čosi iný súznačný tvar; výraz sa ako obecné meno v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
198 Pozri Is. 63:2n., pozn. 734.
199 Pozri Lev. 26:30, pozn. 917, tu (nie ďalej) azda bez významového odtieňa tam uvedeného.
200 Pozri Jer. 7:29, pozn. 626.
201 Al. „nad vami“, pozri Jer. 9:10.
202 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
203 Al. „ju chcel (al. „mohol“) pozdvihnúť“, D. „nieto pozdvihujúceho ju“, zmysel ako v texte al. tu vyššie, opisy v záujme zrozumiteľnosti.
204 Tj. „do boja al. vojny“, pozri Sud. 11:3, pozn. 609, tu v takomto zmysle.
205 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261.
206 D.²⁵ „odvedením“, „odvádzaním“.
207 V pôvodine slovná hra („Gilgál gálóh jigleh“).
208 Tu v takomto zmysle („ničotou“, „márnosťou“). Porov. aj Hóš. 4:15, pozn. 172.
209 Pozri Sud. 14:6, pozn. 703.
210 Pozri Gen. 11:30, pozn. 1174.
211 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
212 Tj. „na horkosť al. trpkosť bezprávia“.
213 Pozri Is. 28:2, pozn. 418.
214 Pozri Jóba 9:9, pozn. 463.
215 Pozri Jóba 24:17, pozn. 102.
216 D. „volá na“.
217 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
218 Sloveso ako „rozveseliť sa“ u Jóba 9:27 a 10:20, „zotaviť sa“ v Žalme 39:13, tu výnimočne v zmysle ako v texte; vyskytuje sa v SZ len na týchto 4 miestach.
219 Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
220 Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355.
221 Pozri Gen. 19:1, pozn. 484.
222 Pozri 2 Sam. 22:24, pozn. 879.
223 Pozri 2 Par. 24:6, pozn. 834; Est. 2:18, pozn. 136.
224 Pozri Jer. 23:28, pozn. 1235.
225 Pozri 1. Král. 6:36, pozn. 398.
226 Pozri Is. 32:12, pozn. 1662; výraz vyskytujúci sa v SZ len ešte u Ezek. 23:6, 12 a 23, pozn. 1076.
227 Al. „(zá)važné“, pozri Gen. 18:18, pozn. 478, tu v takomto zmysle.
228 Al. „Ved' viem, že vaše prestúpenia sú mnohé a vaše hriechy ťažké“²²⁷.
229 Sloveso ako v 2. Sam. 20:3, pozn. 791, tu v takomto zmysle („utiskajú“, „utláčajú“).
230 Pozri 1 Sam. 12:3, pozn. 484.
231 Al. „ohýbajú“, tj. „aby od nich voľačo mohli vziať“, „odierajú“.
232 Pozri Prísł. 10:19, pozn. 8.
233 D. „ona“, ďalej obdobne.
234 Sloveso ako v Gen. 30:38, pozn. 799, tu v takomto prenesenom zmysle.
235 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
236 Pozri Gen. 50:10, pozn. 586.
237 Al. „trúchleniu“, tj. „k prejavom smútku al. trúchlenia“, pozri Gen. 50:11, pozn. 1382, 1383; tu v kap. 1:2, 8:8

- a 9:5 sloveso, od ktorého je tento výraz odvodený, al. možno naopak.
- 238** Ako „lkanie“ u Jer. 9:18 a ďalej, tu v zmysle ako v texte (nie ako „žalospev“ vo v. 1).
- 239** Pozri Gen. 24:3, pozn. 602.
- 240** Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 241** Pozri Exod. 29:10, pozn. 1029.
- 242** Pozri Is. 50:10, pozn. 289.
- 243** Pozri Lev. 26:31, pozn. 919.
- 244** Pozri Is. 1:13, pozn. 62.
- 245** Al. možno „a nie že môžem cítiť (tj. „čuchom“) vaše sviatočné zidenia“, no v pôvodine je predložková väzba, ktorú text prekladu uchováva.
- 246** Pozri Gen. 8:20, pozn. 273, iné sloveso ako tu vo v. 1155 200.
- 247** Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 248** Pozri Lev. 2:1, pozn. 45.
- 249** N. „záľuby“, pozri Žalm 40:13, pozn. 1150.
- 250** Pozri Lev. 3:1, pozn. 80, jednotné číslo tu a obdobne ďalej azda v hromadnom zmysle.
- 251** Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301; v kap. 6:7 možno čítať aj „minie sa“.
- 252** Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 253** Pozri 1 Sam. 4:14, pozn. 256.
- 254** Pozri Žalm 81:2, pozn. 1974.
- 255** Pozri 1 Sam. 10:5, pozn. 433.
- 256** Pozri Exod. 25:6, pozn. 858.
- 257** Pozri Is. 9:5, pozn. 559.
- 258** Pozri Deut. 21:4, pozn. 756.
- 259** Pozri Sud. 6:19, pozn. 406.
- 260** Al. „nosili ste“².
- 261** Meno akéhosi asýrskeho božstva, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 262** Túto časť verše uvádza Vulgata a mnohé zo známych mi novších prekladov v podstate podľa LXX²⁶⁴, no nedovolil som si, podobne ako niektorí iní, opravovať dochovaný masóretský text, ktorý dáva dobrý zmysel, a v súhlase s nimi prekladám podľa neho.
- 263** Meno iného asýrskeho božstva a planéty Saturn, ktorá bola tiež uctievaná.
- 264** LXX tu podávajú znenie „Ba – nosili (al. „pozdvihli“, „postavili“) ste stánok (čítali „sukkath“⁴⁰⁰ miesto „Sik-kúth“) Molocha (tj. „Mólecha“, pozri Lev. 18:21, pozn. 565), hviezdu svojho boha Raifana, svoje zobrazenia“, podľa ktorého v podstate sa toto miesto cituje v Skut. 7:43.
- 265** D. „z druhej strany voči Damasku“, pozri Gen. 35:21, pozn. 238; Jer. 22:19, pozn. 1179, tu zmysel ako v texte, al. možno „za (tj. „ďalej ako“) obyvateľstvo Damasku“, porov. Gen. 9:19, pozn. 299.
- 266** Pozri Žalm 123:4, pozn. 2548.
- 267** Pozri Sud. 18:7, pozn. 826.
- 268** Al. „výber“, „vznešených“, „predných“, pozri Num. 24:20, pozn. 590, tu v takomto zmysle. V. 5 obdobne.
- 269** Tj. „o radu al. pomoc“.
- 270** Vl. „mnohé“, „hojné“, „početného“, tj. azda „ľudnate“. Nižšie v tom istom verši obdobne, tam v zmysle „rozsiahlejšie“. Obdobne aj ďalej.
- 271** D. „sú lepší“, zmysel ako v texte („majú sa lepšie“).
- 272** Vl. „ktorí oddalujete (al. „zapudzujete“, Is. 66:5, sloveso vyskytujúce sa v SZ len na týchto 2 miestach) zlý deň“, znenie v texte je zvolené vzhľadom na väzbu slovesa s 3. pádom, aká je tu v pôvodine a ktorú uchováva aj v preklade.
- 273** Pozri Num. 21:15, pozn. 803, tu v zmysle ako v texte, al. „trón“.
- 274** „pričínajúte sa o to, aby násilie panovalo“.
- 275** Pozri Ezek. 17:6, pozn. 788, tu v zmysle ako v texte.
- 276** Pozri Gen. 4:2, pozn. 129.
- 277** Tj. „vykrmené“, pozri 1 Sam. 28:24, pozn. 1003; Jer. 46:21, pozn. 1726.
- 278** Sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu a značiac vl. „de-liť“, „kúskovať“, „drobiť“, „trúsiť“, pozri príbuzný výraz v Lev. 19:10, pozn. 589 (v SZ jediný a len na tamtom mieste), a tvar, ktorý je tu použitý vo význame ústneho prejavu (reči al. spevu), sa dá chápať v zmysle „hovorte al. spievate roztrase al. koktav al. trhane al. nesúvisle“, a potom aj „blabocete“, „brbete“, „tárate“, o speve potom „hulákate“, „jačíte“, „vrieskate“; to všetko azda tu v podnápitom stave; al., podľa niektorých, „spievate oddelene al. rozdelené“, „po častiach al. oddieloch“, „každý zvlášť“, tj. možno „striedavým spevom“. Podľa iných je tu zmysel „trháte struny“, tj. „tak divo al. zbesilo nimi pri hre škubeť al. sáčete“, možno tiež vplyvom opitosti; títo potom nasledovnú predložkovú väzbu^{279 280} chápu v zmysle „nad otvorom“.
- 279** N. ⁶ „za“, „pri“, „podľa“.
- 280** D. ²⁷⁹ „ústam“ („úst“, „ústach“).
- 281** Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 282** Tj. „na hudobné sprevádzanie spevu“.
- 283** Al. možno „hasia smäd“, „sa opijajú“, D. „pijú“, znenie v texte al. tu vyššie je zvolené vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu, ktorá sa dá chápať aj v zmysle slovenského prostého 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádu, ako je v texte preložená („rajnicami“).
- 284** Inak možno „sa vpájajú v rajnice“.
- 285** Pozri Prísł. 15:4, pozn. 328; Pl. 2:11, pozn. 173.
- 286** Tj. „kmeňov Efrájima a Menaššéa“, kap. 5:6 a ďalej obdobne.
- 287** D. „v hlavu“.
- 288** Pozri Jer. 16:5, pozn. 981, tu v takomto zmysle.
- 289** Pozri Jer. 51:14, pozn. 1951.
- 290** Pozri Lev. 26:19, pozn. 891.
- 291** Tj. „mŕtveho“.
- 292** Tj. „blízky príbuzný“.
- 293** Bude totiž mŕtvych až toľko, že sa budú musieť spaľovať.
- 294** Pozri Exod. 8:18, pozn. 252.
- 295** Pozri Žalm 128:3, pozn. 2569.
- 296** no tu LXX podávajú znenie „povie stojacím pred domom“ („erei tois preestékosi tés oikias“, ťažko povedať, podľa akej predlohy, Kittelovo kritické vydanie tu neuvádza žiadne obmeny hebrejského textu), Vulgata tu naproti tomu prekladá v podstate podľa masóretského textu („dicet ei in penetralibus domus“, „povie tomu vnútri domu“).

- 297 Pozri Gen. 5:32 a ďalej, pozn. 436.
 298 Pozri Žalm 20:8, pozn. 649.
 299 Ako „kropaje“ v Pies. 5:2, tu zmysel ako v texte; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
 300 VL „rozštepý“, „rozsadliný“, pozri Gen. 11:2, pozn. 330, tu výnimočne zmysel ako v texte.
 301 Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
 302 V pôvodine množné číslo („kusmi hovädzieho dobytká“, v kap. 9:13 „strapcov hrozna“).
 303 Pozri Deut. 29:18, pozn. 1056.
 304 D. „pre nie-vec“, zmysel ako v texte.
 305 VL „vzali“.
 306 Tj. „moc“, „vplyv“.
 307 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 566.
 308 AL „postaviť“, tu v takomto zmysle, ďalej obdobne.
 309 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 225.
 310 Pozri Exod. 3:9, pozn. 106; Sud. 1:34, 2:18, pozn. 89.
 311 Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
 312 Hebr. „háaráváh“, al. možno „Háaráváh“, porov. Is. 15:7, pozn. 916; kde „Háarávím“ je množné číslo toho istého výrazu, možno sa tu teda mieni ten istý potok ako tam.
 313 D. „takto“.
 314 Pozri Gen. 2:7, pozn. 56.
 315 Hebr. „gójav“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a u Nach. 3:17.
 316 Ako „pokos“ v Žalme 72:6, tu zmysel ako v texte, al. podľa iných, „strižiac“, tj. „oviec“.
 317 AL „sa dosť napožierali“, porov. Gen. 24:19, pozn. 614.
 318 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
 319 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
 320 VL „rozopru“, pozri napr. Deut. 19:17, pozn. 729, „súdny spor“, tj. tu „na vedenie rozopre al. súdneho sporu“.
 321 Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
 322 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
 323 Ako „podiel“ v Gen. 31:14 a inde, tj. „zasľúbenú zem“.
 324 Pozri Exod. 23:5, pozn. 468, tu, pravdaže, bez predložky.
 325 D. „pri múre olovnice“, tj. „podľa olovnice zriadenom“.
 326 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
 327 AL „pri ňom (al. „vedľa [„pozďľ“, významové od-tiene predložky vyjadrujúcej v texte 3. pád] neho“)… prechádzať“, tj. „nevšímavo“.
 328 Pozri Is. 33:8, pozn. 1689.
 329 Pozri Exod. 15:17, pozn. 533.
 330 AL „pustošené“ („jecherávu“), pozri Is. 34:10, pozn. 353, no nesúvisí s predloženým slovesom³²⁸, ale zato so slovami „s mečom“ („bechárev“) nižšie.
 331 Pozri Jer. 6:11, pozn. 516.
 332 D. „odvedením“.
 333 Pozri Gen. 4:14, pozn. 149.
 334 Pozri 2 Sam. 24:11, pozn. 979.
 335 AL, podľa iných, „a pestovateľ“, tvar slovesa nie celkom jasného významu, prevzatého z ktoréhosi indického jazyka. Vyskytuje sa v SZ len tu.
 336 Pozri 1 Kráľ. 10:27, pozn. 642.
 337 AL možno „proti“, pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
 338 Pozri Ezek. 20:46; 21:2, pozn. 953.
 339 Pozri 2 Sam. 8:2, pozn. 386.
 340 Ako „klietka“ u Jer. 5:27; výraz vyskytujúci sa v SZ len tam a tu.
 341 D. „kôš leta“¹⁵⁰, pozri 2 Sam. 16:1n, pozn. 660.
 342 D. „leto“^{150 341}, tj. „čas zberu“, obrazu Božích súdov, porov. Jólá 3:13n.
 343 Tj. „staňte sa skučaním“, „prejdite v skučanie“, totiž „v žalospev“.
 344 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
 345 Ako „Pstl“ v kap. 6:10.
 346 AL, podľa niektorých, „sa budú vyhadzovať. – Pst, (4)počúte“.
 347 Tj. sľaby „do pasce“.
 348 „úklady strojíte nemajetnému“, al., podľa iných, „pošliapavate nemajetného“, „šliapete po nemajetnom“, „pohlčujete nemajetného“, inak pozri Is. 42:14, pozn. 2034.
 349 Pozri Exod. 12:15, pozn. 389.
 350 Tu podľa čítaného textu „chudobných“, pozri Exod. 22:25, pozn. 772.
 351 Ako „predávať... obilie“ v Gen. 41:56, pozn. 1144.
 352 AL možno „predaj zbožia vykonávať so zbožím“, pribuznosť výrazov azda naznačuje zosilňujúci zmysel („plne [al. „úspešne“, „na obohatenie“, „náruživ“] sa venovať predávaniu zbožia“).
 353 Tu v takomto zmysle („sklady al. zásoby zrní“).
 354 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
 355 Pozri Gen. 23:15, pozn. 596.
 356 Tu v zmysle „váhy požadovaných peňazí“, tj. „zvyšovaním ceny“.
 357 VL „a s krivením“ (al. „ohýbaním“, pozri napr. Jólá 8:3, pozn. 401).
 358 Pozri Lev. 19:36, pozn. 649.
 359 Pozri Hóš. 12:7, pozn. 574.
 360 Pozri Jólá 41:23, pozn. 1862, tu zmysel ako v texte (možno „plevy“).
 361 „zrne zmiešané s plevami“; výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
 362 AL „velebnosti“, „veľkosti“, „vychýrenosti“, tu v takomto kladnom zmysle.
 363 Pozri Gen. 14:23, pozn. 410.
 364 Tu s predložkou, ako napr. „do nekonečna“ u Is. 13:20.
 365 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
 366 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
 367 Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
 368 Tvar slovesa ako v Num. 11:2, pozn. 393, Jer. 51:64, pozn. 2009; tak podľa čítaného textu, písaný text má tu (nie v kap. 9:5) sloveso „napájať“, „zavodňovať“, „zvlažovať“ pozri napr. Gen. 2:6, 10, ktoré v tejto súvislosti nedáva zmyslu.
 369 Tj. „za bieleho dňa“, v texte doslovný preklad.
 370 V obdobnom zmysle ako v 2 Sam. 1:24, pozn. 75.
 371 Pozri Is. 3:24, pozn. 274.
 372 Pozri Gen. 18:4, pozn. 465.
 373 VL „až po more“, no iná predložka ako „po“ vo v. 11, takže ako v tomto verši nižšie.

- 374** Pozri Jer. 5:1, pozn. 404.
- 375** Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 376** Pozri Lev. 4:3, pozn. 90; tj. tu „pri nepravých božstvách, ktorých uctievanie bolo podstatou oného previnenia“.
- 377** Pozri 1 Král. 12:28n.
- 378** D. „živý“, ako vyššie, lebo „cesta“ je v hebrejčine mužského rodu.
- 379** Al., podľa niektorých, „púť“, a v kap. 5:5 „putovať“ (sloveso, pravdaže, iného kmeňa ako „cesta“ tu), v náboženskom zmysle; možno sa od doby Isáka (pozri Gen. 26:23–25, 46:1) medzi ľuďom udržiavala akási tradícia považovať Beér-ševu za miesto v istom zmysle posvätné, no v neskoršej dobe, v dôsledku porušenia, ktoré medzitým nastalo, už nie v spojení s menom Hospodina, lež s nepravými božstvami, možno priam s tými, o ktorých sa tu hovorí. Potom by azda bolo možné chápať „cestu“ al. „púť“ v zmysle „predmet al. cieľ al. účel cesty al. púte“, tj. „boh, na uctievanie ktorého sa oná cesta koná“, obdobne ako „tvoj boh, Dán“ vyššie; tomuto chápaniu ostatne nasvedčuje predošlé „Ako že je živá“³⁷⁸, ktoré vlastne v spojení s „cestou“ al. „púťou“ v doslovnom chápaní nedáva dost jasného zmyslu.
- 380** Pozri Exod. 25:31, pozn. 888; tu azda ide o „hlavicu“ stĺpu podopierajúceho stavbu niektorej z modlárskech svätyní Šómróna.
- 381** Sloveso ako u Jer. 6:13; 8:10, pozn. 522, tu zmysel ako v texte.
- 382** Vl. „posledok“.
- 383** Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 384** Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 385** Vl. „podlahe“ (Num. 5:17; 1 Král. 6:16 a i.), tu výnimočne v zmysle ako v texte.
- 386** Pozri Gen. 26:11, pozn. 673.
- 387** Pozri Žalm 46:6, pozn. 1272.
- 388** Tj. hádam „ku trónu“, ako v 1 Král. 10:19, vl. „svoje vzostupy“ („maalótháu“), množné číslo výrazu takého to zmyslu, ktorý je v jednotnom čísle v 1 Par. 17:17, pozn. 599, a u Ezru 7:9, pozn. 14, aj tu („svoj [tj. „k Sebe“] vzostup“) v preklade LXX („ana-basin autú“) a Vulgaty („ascensionem suam“), tj. azda „možnosť(i) prístupu (v duchu) k Sebe“. No kritikovia považujú toto miesto za porušené a navrhujú miesto „maalótháu“ čítať „alijjóttháu“, „svoje vrchné izby“, ako napr. v Sud. 3:23, 2 Král. 4:10, Jer. 22:13 a i., a mnohé z novších prekladov tu podľa nich podávajú znenie „svoje vrchné siene“ (al. „miestnosti“, „sály“), podobne ako „svoje paláce“ Roháčkovho slovenského a obdobne českého kralického prekladu. Napriek tomu som si nedovolil opravovať dochovaný masóretský text, ktorý podľa môjho súdu dáva dobrý zmysel, a v súhlase s niektorými inými (v podstate i s LXX a Vulgatou, ako je tu vyššie uvedené) prekladám podľa neho.
- 389** Ako „zväzok“ v Exod. 12:22, „remene“ (tj. „putá“, tu, pravda, jednotné číslo) u Is. 58:6, tu v zmysle ako v texte („klenbu nebies“).
- 390** Ako v Žalme 104:5 a 8, pozn. 2244.
- 391** Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 392** Pozri Num. 12:1, pozn. 455; 2 Par. 12:3, pozn. 500, tu (v SZ len tu) čosi odlišný súznačný tvar.
- 393** Pozri Jer. 47:4, pozn. 1736.
- 394** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913, tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 395** D. „zmetením“³⁹⁴.
- 396** Al. „sem-tam vodič“, pozri Num. 32:13, pozn. 1055, no tu vzhľadom na nasledovné je vhodnejší preklad v texte (sloveso ako v Žalme 22:7, pozn. 678, ktoré tu bezprostredne aj nasleduje).
- 397** Ako „kamienok“ v 2 Sam. 17:13, tu v zmysle „najmenšia čiastka al. teliesko“.
- 398** Al. „nás dosiahnuť“, tu v takomto zmysle, ako vo v. 13.
- 399** Pozri Jóba 41:11, pozn. 1842, tu zmysel ako v texte (al. „predstihnúť“, „predísť“, „predbehnúť“, preklad tohto aj predošlého³⁹⁸ slovesa v texte je zvolený vzhľadom na to, že obidve tieto slovesá sú v tomto verši bez predmetu).
- 400** Pozri Is. 4:6, pozn. 292.
- 401** Pozri 2 Král. 12:12, pozn. 551; Is. 58:12, pozn. 2463.
- 402** Tj. azda „Dávída“, lebo význam tohto záměna je tu vyjadrený zámennou príponou mužského rodu u nasledovného výrazu „zrucaniny“, kým „stánok“ (aj obdobná zámenná prípona v predošlom výraze „jeho prielomy“, „stánku“ sa týkajúca) je v hebrejčine rodu ženského. No dá sa chápať aj v zmysle „zrucaniny toho“, porov. kap. 1:3¹¹.
- 403** Pozri Gen. 9:12, pozn. 293, tu v zmysle ako v texte.
- 404** LXX tu podávajú znenie „aby vyhľadávali“ (tj. „Ma“, ako „Pána [Hospodina]“ v oddiele Skut. 15:17, pozri tu nižšie) ostávajúci z ľudí (čítali zrejme „ádám“ miesto „Edom“) a všetky národy“. V podstate podľa tohto znenia uvádza tento oddiel Jakub v Skut. 15:17.
- 405** Tu je preklad (al. možno „došlapovať“, no nesúvisí so „šliapač“ nižšie) zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 406** Al. možno „v pátach“.
- 407** Pozri Sud. 9:27, pozn. 557.
- 408** Tj. „rozsievača“, no nesúvisí s nasledovným „semena“; tvar slovesa ako „vytiahli“ v Gen. 37:28, tu zmysel ako v texte.
- 409** Pozri Jóla 3:18, pozn. 251, predošlé sloveso „kropiť“ je tu oproti onému miestu v inom tvare, dokonavého vidu, no zmysel je v danej súvislosti v podstate ten istý ako tam.
- 410** Pozri Deut. 30:3, pozn. 1078.
- 411** Pozri Deut. 30:3, pozn. 1079 a 1080.

ÓBADJÁ¹

Vídenie² Óbadju: Taktó povedal Pán, Hospodin, o Edómovi³ (počuli sme zvest' z blízkosti⁴ Hospodina, a medzi národy bol poslaný vyslanec⁵): Povstaňte, áno⁶, povstávajme⁶ proti nemu⁷ do boja⁸! (2) Hľa, spravil⁹ som¹⁰ ťa malým medzi národmi¹¹, ty budeš²⁹ veľmi znevážený¹², (3) nadutosť¹³ tvojho srdca oklamala¹⁴ teba, prebývajúceho¹⁵ v rozsadinách skalísk¹⁶ (jeho bydliskom¹⁸ je výsosť, *on* vraví vo svojom srdci: Kto ma môže¹⁹ stiahnuť na zem?). (4) Aj keby si ako orol²⁰ vysoko zakladal, áno⁵⁴, aj keby si medzi hviezdy položil²¹ svoje hniezdo, môžem¹⁹ ťa odtiaľ stiahnuť, vyhlásené²² Hospodinom. (5) Ak k tebe prídu zloději, ak noční lupčníci²³ (ako budeš poškodený²⁵!), či nebudú kraďnúť *do* svojej sýstosti²⁶? Ak k tebe prídu obrači hrozna²⁷, či nenechávajú zvyšovať paberky²⁸? (6) Ako bude²⁹ Ěsáv odkrytý³⁰, prehľadané budú²⁹ jeho uschované veci³²!

(7) Až po pomedzie³³ ťa zaženú²⁹ ³⁴, všetci muži tvojej zmluvy³⁵, oklamú¹⁴ ²⁹ ťa, prevahu voči tebe získajú²⁹ ³⁶ muži tvojho pokoja³⁷, tvojho chleba³⁸, budú pod teba klásť²¹ ³⁹ osídlo. (Niet v ňom rozumnosti⁴⁰!) (8) Či nemá¹⁹ v onen deň, vyhlásené²² Hospodinom, áno⁵⁴, odstrániť⁴¹ *sprostred* Edóma mudrcov, áno⁵⁴, od vrchu Ěsáva rozumnosť⁴⁰ ⁴²? (9) Aj tvoji siláci⁴³, Témán, sa zdesia⁴⁴, aby od vrchu Ěsáva bol každý⁴⁵ vytínaný⁴⁶ – pre vraždenie⁴⁷, (10) pre násilníctvo⁴⁷ ⁴⁸ na tvojom bratovi Jákóbovi ťa bude pokrývať ostuda⁴⁹ a budeš vyťatý⁴⁶ navždy⁵⁰. (11) V deň, keď si stál spredu, v deň, keď cudziari⁵¹ zajali jeho vojenskú moc⁵² ⁵³ ⁷¹, keď⁵⁴ vošli cudzozemci⁵⁵ v jeho brány a dali sa o Jerúsalem⁵⁶ vrhať lós, *bol si* aj ty ako jeden z nich; (12) áno⁵⁴, keď by

si nebol hľadel⁶⁵ v deň⁵⁷ svojho brata, v deň⁵⁷ jeho nešťastia⁵⁸, a keď by si sa nebol radoval⁶¹ pri deťoch⁵⁹ ⁶⁰ Júdu v deň⁶¹ ich zhuby, a keď by si nebol v deň⁶¹ tiesne⁶² otváral⁶³ svoje ústa! (13) Keď by si nebol vstupoval⁶ v bránu môjho ľudu v deň⁶¹ ich pohromy⁶⁴, keď by si, aj ty, v deň jeho pohromy⁶⁴ nebol hľadel⁶⁵ v jeho biedu⁵⁷ ⁶⁶ ⁶⁷, a keď by si v deň⁶¹ jeho pohromy⁶⁴ nebol siahal⁶ ⁷ ⁶⁸ v jeho bohatstvo⁵² ⁵⁷ ⁶⁹ ⁷⁰, (14) a keď by si nebol stál⁶ na rázcestí na odrezanie⁴⁷ ⁷¹ jeho unikajúcich, a keď by si jeho preživších⁷² v deň⁶¹ tiesne⁶² nebol vydával⁶ ⁷³! (15) Veď deň Hospodina je blízky⁷⁴ proti všetkým národom⁷⁵; tak, ako si konal⁷⁶, bude sa konať⁷⁶ voči tebe, tvoja zásluha⁷⁷ sa bude vracat na tvoju hlavu; (16) áno, tak, ako ste pili⁷⁶ na mojom svätom vrchu⁷⁸, budú ustavične piť všetky národy, a budú piť a prehltávať⁷⁹, a budú⁷⁶ ako by neboli⁷⁶. (17) Ale na vrchu Cijjón bude únik, on⁵⁴ bude svätý⁷⁸, a dom Jákóba, *tí* sa budú zmocňovať⁸⁰, čoho sa zmocnili⁸¹ oni⁸², (18) i bude dom Jákóba ohňom a dom Jozefa plameňom, a dom Ěsáva za slamu⁸³ ⁸⁴, i budú medzi nimi podpaľovať⁸⁵ a zožierat⁸⁶ ich, takže⁵⁴ dom Ěsáva nebude mať⁸⁷ preživšieho⁷², lebo prehovoril Hospodin. (19) A budú sa zmocňovať⁸⁰ juhu⁸⁸ s vrchom Ěsáva a nížiny⁸⁹ s Pelištím⁹⁰, a budú sa zmocňovať⁸⁰ poľa Efrájima a poľa Šómrona, a Benjámín Gileáda⁹¹, (20) a odvedenectvo⁹² z tejto vojenskej moci⁵² synov Isráéla⁹³ *toho*, čo majú Kenaaním⁹⁰, až po Carfáth⁹⁴, a odvedenectvo⁹² z Jerúsálema, ktoré je v Sefaráde⁹⁵, *tí* sa budú zmocňovať⁸⁰ miest⁹⁶ juhu⁸⁸. (21) A na vrch Cijjón budú vystupovať⁹⁷ vysloboditelia⁹⁸ súdiť vrch Ěsáva, a kráľovstvo⁹⁹ bude Hospodinovo⁹³ ¹⁰⁰.

ÓBADJÁ

- 1 Hebr. „Óvadjá“, tj. „služiaci Jáha“, pozri Exod. 15:2, pozn. 496.
- 2 Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 3 Al. „ohľadne Edóma“, al. jednoducho „Edómovi“.
- 4 Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 5 Pozri Prísl. 13:17, pozn. 1090; nesúvisí s „poslaný“ vyššie.
- 6 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 7 Pozri Is. 3:26, pozn. 277.
- 8 Pozri Gen. 14:8, pozn. 396.
- 9 Vl. „dal“, zmysel ako v texte. al. možno
- 10 „spravím“, ďalej obdobne.
- 11 Al. „vydal som“ fa ako malého medzi národy“.
- 12 Pozri 1 Sam. 15:9, pozn. 624; Jer. 22:28, pozn. 1190, tu iný tvar obdobného významu.
- 13 Pozri Deut. 17:12, pozn. 672; Jer. 49:16, pozn. 1839.
- 14 Pozri Jer. 49:16, pozn. 1838.
- 15 Pozri Exod. 24:16 a ďalej, pozn. 863.
- 16 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 17 Pozri Num. 20:8, pozn. 756.
- 18 D. „bývaním“, nesúvisí s „prebývajúceho“ vyššie; zmysel ako v texte.
- 19 Pozri Gen. 2:17, pozn. 74.
- 20 Pozri Lev. 11:13, pozn. 319.
- 21 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384, nesúvisí so „zakladal“ vyššie.
- 22 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 23 Vl. „ničiteľia“, pozri Jer. 6:26, pozn. 345.
- 24 Vl. „ak lúpežníci“²³ noci“.
- 25 Pozri Jer. 6:2, pozn. 485; Hóš. 4:6, pozn. 139, tu zmysel ako v texte.
- 26 Obdobne ako v Prísl. 25:16, pozn. 1093.
- 27 Pozri Jer. 49:9, pozn. 510.
- 28 Pozri Jer. 49:9, pozn. 1827.
- 29 Al. „bol“, v. 2 a ďalej obdobne.
- 30 Pozri Jer. 49:10, pozn. 1828.
- 31 Sloveso ako u Is. 21:12, pozn. 1127, v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu a u Is. 30:13, pozn. 1560.
- 32 Al. „uschované poklady“, výraz vyskytujúci sa v SZ len na tomto mieste, odvodený od slovesa napr. v Prísl. 2:1, pozn. 104, a i.
- 33 Pozri Gen. 23:17, pozn. 599.
- 34 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
- 35 Tj. „zmluvy s tebou“, „tvoji spojenci“.
- 36 D. „čosi voči tebe zmôžu“, pozri Gen. 32:25, Jer. 1:19; tu azda v zmysle „budú vedieť, ako na teba“, „poradia si s tebou“, inak „premôžu ňu“, no ide mi o to, aby v preklade bol uchovaný zmysel predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 37 Tj. „pokoj s tebou“, „muži žijúci s tebou v pokoji“, „tvoji priatelia“.
- 38 Tj. vari „ktorí jedia tvoj chlieb“. Hebrejský text tu nie je celkom jasný.
- 39 Al. možno „kladú pod teba“, al., podľa iných, „tvoj chlieb robia osídлом (potom vl. „kladú za [al. „ako“] osídlo“) pod tebou“.
- 40 Pozri Deut. 32:28, pozn. 1176.
- 41 Pozri Jer. 25:10, pozn. 1257.
- 42 Tj. azda (pozri záver v. 7) „rozumnosť predstieranú al. domnelú“. Obdobne vari treba chápať aj „mudrcov“ vyššie, pozri Jer. 49:7.
- 43 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 44 Pozri 2 Kráľ. 19:26, pozn. 783; Is. 8:9, pozn. 501.
- 45 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 46 Pozri Gen. 17:14 a ďalej, pozn. 1107.
- 47 D. „od vraždenia“, ďalej obdobne, zmysel ako v texte.
- 48 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 49 Pozri Žalm 89:45, pozn. 2093.
- 50 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 51 Pozri Exod. 29:33, pozn. 1053.
- 52 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
- 53 D. „V deň tvojho státia spredu, v deň zajatia jeho vojenskej moci cudziarmi“.
- 54 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 55 Pozri Exod. 2:22, poz. 84.
- 56 Al. „ohľadne Jerúsáľema“, vl. „nad Jerúsáľom“, porov. Amósa 1:1, pozn. 6.
- 57 Tj. azda „do dňa“, „na deň“, vo v. 13 obdobne.
- 58 Pozri Jóba 31:3, pozn. 1370; kde je nepatrne odlišný súznačný tvar toho istého výrazu, vyskytujúceho sa v SZ len na týchto dvoch miestach; keďže je odvodený od rovnakého kmeňa ako „cudzozemci“⁵⁶ v predošlom verši, chápajú ho mnohí tu (a niektorí aj na vyššie citovanom mieste) v zmysle „jeho cudzoty al. odcudzenia“, „stania sa cudzozemcom“.
- 59 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 60 Al. „ohľadne detí“, no iná predložková väzba ako vyššie⁵⁶.
- 61 Týchto miest sa predošlá⁵⁷ poznámka netýka.
- 62 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 63 D. „zveličoval“, tj. „do široka otváral“, možno ako prejav škodoradostného údivu.
- 64 Pozri Deut. 32:35, pozn. 1188.
- 65 Tj. azda „škodoradostne“, tak aj vo v. 12.
- 66 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 67 Al. možno „nebol hľadel v jeho biedu“, v deň⁵⁷ jeho pohromy“, tu je možné slová „v deň“ chápať v obojom zmysle^{57 61}.
- 68 Vl. „vystieral“, tj. „svoju ruku“, pozri Gen. 3:22, pozn. 118.
- 69 Tu aj „po jeho bohatstve“.
- 70 Tu v takomto zmysle, pozri Deut. 8:17n., pozn. 406; tak možno dotýčný výraz chápať aj tu vo v. 11 („uchvátili jeho bohatstvo“), no nie, pravdaže, vo v. 20.
- 71 Tj. „od cesty k úniku“, „na zabránenie im uniknúť“, al. jednoducho „na vytýnanie“, tj. „zabíjanie“.
- 72 Pozri Num. 21:35, pozn. 826.
- 73 Tj. „nepriateľovi“, vl. „zatváral“, pozri Lev. 13:4, tj. „chytal a zatváral, aby ich mohol vydávať“.
- 74 Pozri Exod. 32:27, pozn. 743.
- 75 Al. „na všetky národy“, al. „nad všetkými národmi“.

- 76** D. „dal si sa konať“, tj. „dal si sa konať a ďalej si konal“, ďalej obdobne.
- 77** Pozri Sud. 9:16, pozn. 547.
- 78** Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 79** Al. „sfkať“.
- 80** Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 81** Slová „čoho sa zmocnili“ sú tu opisom množného čísla podstatného mena, ktoré je u Jóba 17:11, pozn. 844.
- 82** „vydobývať ich výdobytky“, „dediť ich dedičstvá“, „vlastniť (al. „privlastňovať si“) ich vlastníctvá“.
- 83** Pozri Exod. 15:7, pozn. 176.
- 84** V tomže zmysle ako „sfaby slamou“ u Is. 47:14, tu síce iná predložka ako tam, ale v tejto súvislosti v podstate súznačná.
- 85** Pozri Gen. 31:36, pozn. 831.
- 86** Pozri Num. 11:1 a ďalej, pozn. 392.
- 87** Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
- 88** Pozri Gen. 12:9, pozn. 359.
- 89** Pozri Deut. 1:7, pozn. 21.
- 90** Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 91** Al., podľa iných, „a Benjámina s Gileádom“.
- 92** Pozri Is. 20:4, pozn. 1082.
- 93** Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 94** Pozri 1 Kráľ. 17:9.
- 95** Meno akejsi neznámej zeme, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 96** Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
- 97** Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 98** Al. „záchrancovia“, výraz odvodený od slovesa, od ktorého je odvodené aj meno „Ježiš“, pozri Exod. 17:9, pozn. 593; Hóš. nadpis, pozn. 1.
- 99** Al. „kraľovanie“.
- 100** Al. „bude mať⁸⁷ Hospodin“.

JÓNÁ

I dostalo sa² k Jónovi, synovi Amittaja, slovo Hospodina, výrok: (2) Vstaň, choď do Nínivé, toho veľkého mesta, a prevolávaj k nemu³, lebo⁴ ich⁵ zlo vystúpilo⁶ pred moju tvár.

(3) Ale Jóna vstal utiecť z prítomnosti tváre⁷ Hospodina do Taršiša⁸; zostúpil teda⁹ do Jáfó¹⁰, kde¹¹ zastihol¹² loď, ktorá do Taršiša⁸ mala plúť¹³, i zaplatil¹⁴ cestovné¹⁵ na nej a zostúpil v ňu plúť¹³ s nimi⁵ z prítomnosti tváre⁷ Hospodina do Taršiša⁸.

(4) Ale Hospodin na more prihnal¹⁶ veľký víchor¹⁷, takže¹¹ na¹⁸ mori nastala² veľká búrka¹⁹ a loď bola²⁰ v nebezpečenstve²¹ roztrieštenia²²; (5) a námorníci²³ sa báli^{20 24} a kričali^{20 25} každý²⁶ k svojim bohom²⁷, a vyhadzovali^{16 20} náčinia²⁸, ktoré boli v lodi, do mora na uľahčenie od tých, ktoré boli pri nich²⁹. Ale Jóna bol zostúpil do vnútra³⁰ plavidla³¹ a uľahol a tuho zaspal; (6) i priblížil sa³² k nemu kapitán³³ lode³⁴ a povedal mu: Čo je s tebou³⁵, ospanlivec³⁶? Vstaň, volaj k svojmu bohu²⁷, možno sa ten boh²⁷ ráči³⁷ na nás rozpomenúť³⁸, nech¹¹ nemusíme³⁷ zahynúť.

(7) I povedali jeden k druhému³⁹: Podte a vrhajme⁴⁰ lósy, nech¹¹ vieme, príčinou koho máme^{41 42} toto nešťastie⁴³. Dali sa teda⁹ vrhať lósy a lós padol na Jónu; (8) i povedali k nemu: Nože⁴⁴ nám oznám⁴⁵ ty, pre⁴⁶ ktorého máme^{41 42} toto nešťastie⁴³, čo je tvojím zamestnaním⁴⁷ a odkiaľ prichádzaš, ktorá⁴⁸ je tvoja zem a z ktorého ľudu ty si? (9) I povedal k nim: Ja som Hebrej⁴⁹ a mám ja v úcte^{24 50} Hospodina, Boha nebies, ktorý zriadil⁵¹ more aj súš. (10) Tí muži sa teda⁹ zľakli²⁴ veľkým ľakom²⁴ a povedali k nemu: Čo si toto vykonal? – lebo tí muži vedeli⁶, že on uteká z prítomnosti tváre⁷ Hospodina, lebo im to bol oznámil⁴⁵; (11) i povedali k nemu: Čo s tebou³⁵ máme³⁷ spraviť, aby sa more spred nás^{52 53} muselo³⁷ upokojiť? Lebo more sa stávalo stále búrlivejšim^{54 55 56}. (12) I povedal k nim: Vezmite⁵⁷ ma a hodte¹⁶ ma do mora a more sa spred vás^{52 53} bude musieť³⁷ upokojiť,

lebo ja viem, že táto veľká búrka¹⁹ je proti vám^{29 58} mojou príčinou. (13) Ale tí muži sa dali usilovne veslovať⁵⁹ k návratu na súš, ale neboli toho schopní, lebo more stále búrilo^{54 55} proti nim^{29 58}. (14) Dali sa teda⁹ volať k Hospodinovi a vravieť: Ach, Hospodine, kiež, prosíme⁴⁴, nemusíme^{37 40} zahynúť za žitie⁶⁰ tohto muža, a kiež na nás neuvaluješ^{14 40} nevinnú krv, lebo ty, Hospodine, konáš²⁰ podľa toho, čo obľubuješ^{20 61 62}! (15) A Jónu vzali⁵⁷ a hodili¹⁶ do mora, a more ustalo⁶³ od svojho zúrenia⁶⁴, (16) i báli sa^{20 24} tí muži Hospodina veľkou bážňou²⁴ a dali sa Hospodinovi obetovať obeť a sľubovať sľuby.

2 A Hospodin zaobstaral⁶⁵ veľkú rybu na pohltie Jónu, i pobudol Jóna v bruchu⁶⁶ tej ryby tri dni a tri noci; (2) a dal sa Jóna z brucha⁶⁶ tej ryby modliť k Hospodinovi, svojmu Bohu, (3) a povedal:

Zo⁶⁷ svojej⁶⁸ tiesne⁶⁹ som sa dal volať k Hospodinovi, i odvetil mi, o pomoc som kričal²⁰ z lona⁷⁰ šeoľa⁷¹ – počul si môj hlas,

(4) keď si ma bol hodil v hĺbku⁷² srdca morí a obklopovalo ma vodstvo⁷³; prešli nado mnou všetky tvoje príboje⁷⁴ a tvoje vlny⁷⁵.

(5) A ja som povedal: Som²⁰ zavrhnutý⁷⁶ spred⁷⁷ tvojich očí, no predsa opäť chcem^{37 78} pohľadieť na tvoj svätý chrám^{79 80}.

(6) Vody ma obomkli až po dušu, obklopuje ma hlbina⁸¹, k mojej hlave sa privíňa⁸² morská tráva⁸³.

(7) K základom⁸⁴ vrchov som zostúpil, zem, jej najzadnejšie hranice⁸⁵ – navždy⁸⁶ za mnou, no¹¹ vyniesol si⁶ môj život z priepasti⁸⁷, Hospodine, môj Bože!

(8) Pri zomdlievaní⁸⁸ svojej duše vo mne som si pripomenul Hospodina a moja modlitba vošla k tebe do tvojho svätého chrámu^{79 80}.

(9) Ctiteľia⁸⁹ lži márnosti⁹⁰ opúšťajú svoju⁹¹ láskavosť⁹²,

(10)no¹¹ ja ti s hlasom⁹³ ďakovania⁹⁴

budem obetovať,

čo som sľúbil, chcem³⁷ splniť⁹⁵.

Záchrana⁹⁶ je Hospodinova⁶⁸!

(11)A Hospodin rozkázal⁹⁷ tej rybe, i vyvrhla⁹⁸ Jónu na súš.

3 A k Jónovi sa druhý raz dostalo² slovo Hospodina, výrok: (2)Vstaň, choď do Nínivé, toho veľkého mesta, a prevolávaj k nemu³ to prevolanie, ktoré k tebe budem vyslovovať⁹⁹.

(3)A Jóná vstal a odišiel podľa slova Hospodina do Nínivé; a Nínivé bolo^{3 20} pred Bohom veľké mesto, cesty troch dní, (4)a keď Jóná začal cestou prvého¹⁰⁰ dňa v to mesto vchádzať, dal¹⁰¹ sa prevolávať a vraviť: Ešte štyridsať dní a Nínivé bude podvrátené^{63 102}!

(5)A muži Nínivé uverili¹⁰³ v¹⁰⁴ Boha a prevolali pôst, i obliekli sa vo vrecoviny, od ich najväčšieho¹⁰⁵ až po ich najmenšieho¹⁰⁵; (6)a keď to slovo dospelo ku¹⁰⁶ kráľovi Nínivé, povstal¹⁰¹ zo svojho trónu a zložil¹⁰⁷ zo seba¹⁰⁸ svoj plášť¹⁰⁹ a pokryl¹¹⁰ sa vrecovinou a sadol na popol, (7)a rozhlásil¹²⁵ a prevravel⁹⁷ v Nínivé výnosom kráľa a jeho veľikánov¹¹¹ výrok: Nech ľudia¹¹² ani dobytok¹¹³, hovädzi dobytok ani drobný dobytok, neokúšajú⁴⁰ nič, nech sa nepasú⁴⁰ ani vody nech nepijú⁴⁰, (8)a nech sa pokrývajú^{40 110} vrecovinami, ľudia¹¹² aj dobytok¹¹³, a nech volajú⁴⁰ usilovne¹¹⁴ k Bohu a odvracajú⁴⁰ sa každý²⁶ od svojej zlej cesty a od násilia¹¹⁵, ktoré je v jeho dlaniach. (9)Kto vie? Boh sa môže³⁷ obrátiť a zlutovať sa¹¹⁶ a odvrátiť sa od žiaru¹¹⁷ svojho hnevu, takže¹¹ nebudeme musieť³⁷ zahynúť. (10)A Boh videl¹²⁰ ich činy¹¹⁸, že sa odvrátili od svojej zlej cesty, i dal sa Boh lutovať¹¹⁶ ohľadne toho nešťastia^{43 119}, o ktorom bol prehovoril, že im ho vykoná¹²⁰, a nevykoná.

4 To¹¹ na Jónu spravilo nepríjemný dojem¹²¹ veľkej neprijemnosti^{43 122 123}, i rozhneval sa¹²⁴ (2)a keď sa modlil²⁰

k Hospodinovi, povedal¹⁰¹: Ach, Hospodine, či toto nebola moja reč¹²⁵ za môjho pobytu¹²⁶ na mojej pôde¹²⁷? Preto som sa poponáhľal¹²⁸ utiecť do Taršiša, lebo som vedel¹²⁰, že ty si Boh milostivý¹²⁹ a súcitný¹³⁰, zdĺhavý¹³¹ k hnevu¹³² a oplývajúci¹³³ láskavosťou⁹² a zlutujúci sa¹¹⁶ ohľadne nešťastia^{43 119}. (3)Teraz teda⁹, Hospodine, vezmi, prosím⁴⁴, moju dušu odo mňa, lebo moja smrť bude lepšia od môjho života¹³⁴. (4)A Hospodin povedal: Či je dobre¹³⁵, že si sa rozhneval¹²⁴?

(5)A Jóná vyšiel¹³⁶ z mesta a sadol od východu voči mestu a zriadil¹⁵¹ si tam búdku¹³⁷ a sadol pod ňu v tieň, aby videl, čo sa v meste bude diať². (6)A Hospodin, Boh, zaobstaral⁶⁵ ricin¹³⁸ a dal mu vzrásť¹³⁹ zvrchu¹⁴⁰ voči Jónovi, takže nad jeho hlavou nastal² tieň¹⁴¹ jemu na úľavu¹⁴² od jeho ťažkosti^{43 122 143}, i zaradoval sa Jóná ohľadne toho ricinu^{119 138} veľkou radosťou. (7)A na druhý deň pri vzchádzaní úsvitu¹⁴⁴ zaobstaral⁶⁵ Boh červa, ktorý¹¹ ten ricin¹³⁸ poškodil¹⁴⁵, takže¹¹ uschol¹⁴⁶, (8)a za vychádzania¹⁴⁷ slnka sa stalo², že¹¹ Boh zaobstaral⁶⁵ vietor¹⁷, žeravý¹⁴⁸ východný vietor¹⁴⁹, a slnko bilo^{20 145 150} na Jónovu hlavu, takže¹¹ zomdlel a pojal pre svoju dušu želanie¹⁵¹ umrieť, i povedal: Moja smrť bude lepšia od môjho života¹³⁴. (9)A Boh k Jónovi povedal: Či je dobre¹³⁵, že si sa rozhneval¹²⁴ ohľadne toho ricinu^{119 138}? I povedal: Je dobre¹³⁵, že som sa rozhneval¹²⁴, až na smrť! (10)A Hospodin povedal: Ty máš²⁰ súcit s ricinom^{119 138}, na ktorom si sa nenalopotil¹⁵² a nie že si ho vypestoval¹⁵³, ktorý sa vyskytol² ako syn noci a ako syn noci zahynul; (11)a ja by som nemal³⁷ mať súcit s Nínivé¹¹⁹, tým veľkým mestom, v ktorom je viac od dvanástich¹³⁴ myriád¹⁵⁴ ľudí¹¹², ktorí nerozpoznávajú^{20 155} medzi svojou pravou a svojou ľavicou¹⁵⁶, a mnohý dobytok¹¹³?

JÓNÁ

- 1 Hebr. „Jónáh“, meno znamená „holuba“ aj „holubicu“, pozri napr. Gen. 8:8 a i.
- 2 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 3 Pozri Is. 3:26, pozn. 277.
- 4 Al. „že“.
- 5 Tj. „tamojších obyvateľov“ („nimi páchané“, v. 2), „s námorníkmi a cestujúcimi na onej lodi“ (v. 3).
- 6 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 7 Pozri Gen. 4:16, pozn. 153.
- 8 Pozri 1 Kráľ. 10:22, pozn. 637.
- 9 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 10 Pozri Jóš. 19:46, pozn. 588.
- 11 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 12 Al. „vyhľadal“, vl. „našiel“.
- 13 D. „loď prichádzajúcu do Taršiša“, zmysel ako v texte, nižšie vo verši obdobne.
- 14 Vl. „dal“, ďalej obdobne.
- 15 Pozri Gen. 15:1, pozn. 774, tu v zmysle ako v texte.
- 16 Sloveso ako „hodiť“ v 1 Sam. 18:11, „odmrštiť“ u Jer. 16:13, tu (vo v. 4, nie ďalej) v zmysle ako v texte.
- 17 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226.
- 18 Vl. „v“, iná predložka ako „na“ tu vyššie.
- 19 Al. „smršť“, pozri Jer. 23:19, pozn. 1222.
- 20 Vl. „dostala sa“ (nie ako vo v. 1²), tj. „dostala sa a bola“, ďalej obdobne, aj iné slovesá.
- 21 Sloveso ako v Žalme 73:16, pozn. 1773, tu zmysel ako v texte.
- 22 Tvar slovesa ako v Žalme 3:7, pozn. 82, tu trpného rodu („byťia roztrieštená“).
- 23 Pozri Ezek. 27:9, 27 a 29, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto štyroch miestach.
- 24 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
- 25 Pozri Soud. 3:9, pozn. 175.
- 26 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 27 Al. „k svojmu bohu“, ako napr. Sud. 6:31, tak aj tu vo v. 6, kde jednotné číslo nasledovného slovesného tvaru^{37 38} nasvedčuje chápaniu v takomto zmysle.
- 28 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 29 Al. „na nich“, „nad nimi“, no zmysel je najskôr ako v texte; ďalej obdobne.
- 30 Obdobne ako 1 Sam. 24:3, pozn. 879.
- 31 Al. „lode“, no nie ako inde v tejto knihe, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 32 Pozri Exod. 3:5, pozn. 741.
- 33 Pozri 2 Kráľ. 25:8, pozn. 918.
- 34 Vl. „veliteľ“³³ lodníkov (al. „kormidelníkov“, ako u Ezek. 27:8, 27–29, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto miestach, tu [nie u Ezek.] jednotné číslo v hromadnom zmysle [„lodnej posádky“]).
- 35 Pozri Exod. 2:4 a ďalej, pozn. 589.
- 36 Al. možno „leňoch“, tvar slovesa preloženého vo v. 5 „tuho zaspal“, ktoré sa dá chápať aj v takomto významom odtieni, pozri Prísł. 10:5, kde „vyspáva“ je tvar toho istého slovesa.
- 37 Pozri Gen. 2:16, pozn. 74.
- 38 Aramejské sloveso, vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 39 Pozri Gen. 11:3, pozn. 333.
- 40 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 41 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 42 Al. možno „zakúšame“, „trpíme“, „znášame“, tu v takomto zmysle (vl. „nám nastalo“).
- 43 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 44 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 45 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 46 V príčinnom smysle.
- 47 Pozri Exod. 20:9n., pozn. 667.
- 48 Vl. „čo“, ako vyššie; netýká sa „ktorého“ nižšie.
- 49 Pozri Gen. 39:14, pozn. 1044.
- 50 Pozri aj Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 51 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 52 Pozri Gen. 13:9, pozn. 373.
- 53 Tu hádam skôr v zmysle „od útoku al. búrenia na nás al. proti nám“, ďalej obdobne.
- 54 Sloveso ako u Is. 54:11, pozn. 2349.
- 55 D. „more chodilo a búrilo“ (al. „a bolo búrlivé“), zmysel ako v texte al. tu nižšie⁵⁶. V. 13 obdobne.
- 56 Al. „upokojíť, veď more sa stáva stále búrlivejším“ (potom D. „chodí a búri“^{54 55}).
- 57 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
- 58 Al. „pred vami“, porov. „spred vás“ vyššie⁵². Ďalej obdobne.
- 59 Vl. „sa dali prerážať“, tj. „vlnobitím“, sloveso ako „sa prekopávali“ u Ám. 9:2.
- 60 Pozri Gen. 9:4, pozn. 283.
- 61 Pozri Is. 56:4, pozn. 2385.
- 62 Al. „konáš, ako máš záľubu“.
- 63 Vl. „zastalo“, tj. „zastavilo sa“.
- 64 Pozri Prísł. 19:12, pozn. 868; Is. 30:30, pozn. 1565, tu zmysel ako v texte.
- 65 Al. „zaopatril“, „zariadil“, „zaistil“, „sa postaral o“, „pripravil“, pozri Dán. 1:5, 10n., pozn. 37, sloveso vyskytujúce sa v SZ len ešte na mieste v tamtej poznámke citovanom.
- 66 Vl. „útrobach“, „vnútornostiach“, ďalej obdobne.
- 67 Al. „Z príčiny“, netýka sa predložky „z“ tu nižšie ani vo v. 2⁶⁶.
- 68 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 69 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 70 Pozri Gen. 25:23, pozn. 655; al. „brucha“, pozri napr. Jóba 40:16, pozn. 62, no nie ako tu vo v. 2⁶⁶; v obraznom zmysle („vnútra“, „hlbiny“).
- 71 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 72 Pozri Exod. 15:5, pozn. 503.
- 73 Al. „prúd“, „príval“, „záplava“, vl. „rieka“, tu v zmysle ako v texte.
- 74 Pozri 2 Sam. 22:5, pozn. 851; Žalm 88:7, pozn. 1191.
- 75 Pozri Pies. 4:12, pozn. 133; Is. 48:18, pozn. 2188.
- 76 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 77 Iná predložka než v kap. 1:11⁵², ako napr. u Is. 1:16.
- 78 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.

- 79 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
 80 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
 81 Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
 82 Sloveso ako u Ezek. 16:10, pozn. 660, tu vzhľadom na predošlú (v pôvodine nasledovnú) predložkovú väzbu je zvolený preklad ako v texte.
 83 Ako „tŕstie“ v Exod. 2:3, 5, pozn. 50, tu zmysel ako v texte.
 84 Výraz („lekicvé“), ktorého tvar (a to jednotné číslo, „kecev“) sa v SZ okrem tohto miesta vyskytuje len ešte v 1 Kráľ. 6:25 a 7:37, pozri tam pozn. 374; tu je jeho význam nie celkom jasný, podávam znenie podľa väčšiny známych mi prekladov, ktoré sa mi javí najpriateľnejším; Vulgata uvádza preklad „ad extrema“, „k najkrajnejším koncom“ (al. „krajom“), LXX podávajú odchylné znenie.
 85 Pozri Is. 15:5, pozn. 905.
 86 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
 87 Pozri Žalm 103:4, pozn. 212; Jóba 33:18, pozn. 852.
 88 Pozri Žalm 77:3, pozn. 1529.
 89 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447, prítomnosť tohto slovesa, tu v takomto zmysle.
 90 Pozri Žalm 12:2, pozn. 367.
 91 Tj. „tú, ktorej by sa im z Božej strany dostávalo“.
 92 Pozri 2 Par. 6:42, pozn. 327.
 93 Pozri Jós. 3:4 a ďalej, pozn. 277.
 94 Pozri Lev. 7:12, pozn. 212.
 95 Pozri Deut. 23:1, pozn. 862.
 96 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
 97 Vl. „povedal“.
 98 Al. možno „nech¹¹ vyvrhne“, „aby vyvrhla“.
 99 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
 100 Pozri Gen. 1:5, pozn. 9.
 101 Pozri Gen. 5:32 a ďalej, pozn. 436.
 102 Pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
 103 Al. „pojali dôveru“.
 104 „spolahli sa na“.
 105 Vl. „veľkého“, „malého“.
 106 Pozri Dán. 9:21, pozn. 636, tu zmysel ako v texte.
 107 Pozri Est. 8:2, pozn. 258.
 108 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629; netýka sa predošlého „zo svojho trónu“.
 109 Pozri Jós. 7:21, pozn. 284.
 110 Al. „zahalil“, „zastrel“, tj. „odial“, ďalej obdobne.
 111 Pozri 2 Kráľ. 10:6, pozn. 462.
 112 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
 113 Pozri Gen. 1:25, pozn. 38, tu, pravda, iba v zmysle ako v texte.
 114 D. „silou“ („všetkou svojou silou“).
 115 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
 116 Pozri Gen. 6:6 („bolo Hospodinovi ľúto“); Exod. 13:17 („nelutoval“); Sud. 2:18, pozn. 139.
 117 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
 118 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
 119 Pozri Ám. 1:1, pozn. 6.
 120 D. „ktoré bol prehovoril vykonať im“.
 121 Sloveso ako u Neh. 2:3, pozn. 46, v rovnakom zmysle ako tam vo v. 10, tu opis vzhľadom na predošlú (v pôvodine nasledovnú) predložkovú väzbu.
 122 Tu v oslabenom zmysle takéhoto významového od-tieňa, v. 6 obdobne iného.
 123 Al. „na Jónu neprijemne zapôsobil veľkou nepri-jemnosťou“.
 124 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
 125 Al. „moje slovo“, tu v obdobnom zmysle ako slo-veso iného kmeňa, no v podstate súznačné, v Gen. 18:17 a ďalej, pozn. 533.
 126 Pozri Gen. 4:8 a ďalej, pozn. 1039.
 127 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
 128 Vl. „predstihol“, „predbehol“, pozri Žalm 119:148, pozn. 1948.
 129 Pozri Exod. 22:27, pozn. 125.
 130 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1177.
 131 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1182.
 132 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1183.
 133 Pozri Exod. 34:6, pozn. 1184.
 134 Al. „dobrá (al. „lepšia“) nad môj život“. V. 11 ob-dobne.
 135 Vl. „Či je to konanie dobra“, zmysel ako v texte.
 136 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
 137 Pozri Gen. 33:17, pozn. 895, Lev. 23:34, pozn. 750; Is. 1:8, pozn. 41, tu hádam skôr akúsi „strišku“ na nie-kolkých kôloch.
 138 Strom alebo ker rozšírený vo východnom Stredomorí (jeho semená sú surovinou na prípravu ricinového oleja, ktorý sa používa v lekárstve). Vyrastá do značnej výšky a má široké listy, poskytujúce mnoho tieňa.
 139 D. „vystúpiť“.
 140 Tj. „takže jeho vetvy sa rozložili zvrchu“.
 141 D. „Jónovi na bytie (al. „nastanie“) tieňa nad jeho hlavou“.
 142 Al. „uľahčenie“ (nie ako v kap. 1:5), vl. „vyprostenie“, pozri napr. Žalm 35:10, tu hádam skôr v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
 143 Lebo jeho budka al. strieška, ktorú si zriadil, bola asi nedostatočnou ochranou pred slnečným žiarom, ktorý sa v priebehu dňa stával stále obťažnejším.
 144 Pozri Gen. 19:15 a ďalej, pozn. 867.
 145 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152, tu zmysel ako v texte.
 146 Pozri Gen. 8:14, pozn. 269.
 147 Pozri Gen. 32:31, pozn. 879; sloveso v tamtej po-známkke spomenuté je tu vo v. 7.
 148 Al. „rezavý“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
 149 Pozri Gen. 41:6, kde je, rovnako ako tu, v pôvodine „východný vietor“ jedno slovo (hebr. „kádím“), ktoré sa, pravda, dá chápať aj jednoducho v zmysle „východ“ (pozri napr. Ezek. 40:22 a veľa iných miest v tej istej knihe), takže tu sa potom dá čítať aj „zaobstaral že-ravý vietor od východu“, no zdá sa, že slovo „kádím“ v zmysle „východný vietor“ bolo aj osobitným výrazom pre horúci víchor, možno od púšte (potom hádam už nielen od východu vanúci, porov. Gen. 12:9, pozn. 359), poškodzujúci rastlinstvo a aj v inom ohľade škodlivý al. aspoň obťažný.
 150 Al. možno „útočilo“, tj. „pražilo“, tu v takomto zmysle.
 151 Pozri 1 Kráľ. 19:4, pozn. 887.

152 Pozri Kaz. 1:3, pozn. 5.

153 Pozri Is. 1:2, pozn. 6 (nie ako tam nasledujúce „vy-pestoval”).

154 Pozri 1 Par. 29:7, pozn. 886.

155 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.

156 Tj. „malých detí”.

MÍCHÁ'

Slovo Hospodina, ktoré sa dostalo² k Míchovi, Móraštimu³, v dňoch Jótháma, Ácháza, Jechizkijáhúa, kráľov Júdu, ktoré uvidel⁴ ohľadne Šómróna⁵ a Jerúsálema.

(2) Počujte, národnosti⁶, vy⁷ všetci⁸, venuj pozornosť⁹, zem a jej náplň, a nech je¹⁰ Pán, Hospodin, za svedka proti vám, Pán zo svojho svätého chrámu^{11 12}! (3) Áno, hľa, Hospodin sa chystá vyjsť^{13 14} zo svojho miesta¹⁵ a bude zostupovať a šliapať¹⁶ po výšinách¹⁷ zeme, (4) i budú sa vrchy pod ním topiť a nížiny¹⁸ sa budú rozpadat'¹⁹, ako vosk od²⁰ ohňa, ako voda rozliata po²¹ svahu²². (5) Toto všetko bude za²³ prestúpenie²⁴ Jáko²⁵ba a za^{23 25} hriechy domu Isráéla; čo²⁶ je prestúpením²⁴ Jáko²⁷ba? Či nie Šómrón? A čo²⁶ výšiny^{27 28} Júdu? Či nie Jerúsálém? (6) Chcem²⁹ teda³⁰ obrátiť³¹ Šómrón v zrúcaninu³² v poli, áno, vo výsadby³³ vinice, a jeho³⁴ kamene vysypať do prievry³⁵ a jeho³⁴ základy odkryť, (7) a všetky jeho³⁴ sochy³⁶ budú rozbíjané³⁷ a všetky jeho³⁴ odmeňovania³⁸ budú spaľované ohňom³⁹ a všetky jeho³⁴ zobrazenia⁴⁰ budem obracať³¹ v spúšť⁴¹, lebo *ich* z odmeňovania³⁸ neviestky nahromadiť³⁴ a k odmeňovaniu³⁸ neviestky sa budú vracat'⁴².

(8) Ohľadne tohto⁵ budem nariekat'⁴³ a skučať, chodiť bosý a nahý⁴⁴, vydávať⁴⁵ nárek^{43 46} ako šakaly a smútiť⁴⁷ ako pštrosice⁴⁸, (9) lebo jeho³⁴ rany⁴⁹, *to je* nezhojiteľné⁵⁰, veď *to* došlo až k Júdovi, dosiahlo⁵¹ až ku bráne môjho ľudu, až k Jerúsálemu. (10) Nech nepodávate⁵⁰ správu⁵² v Gathu, nech nijako⁵³ neplačete⁵⁰, v Béth-le-afrá sa vyvám⁵⁴ v prachu^{55 56}, (11) prejdi si, obyvateľka Šáfira, v nahote, v ostude^{57 58}; obyvateľka Caanánu nevychádza^{59 60}, nárek^{43 46} Béth-ha-écela od vás odníme jeho⁶¹ oporu⁶², (12) lebo obyvateľka Maróth je⁵⁹ naplnená úzkosťou⁶³ o blaho⁶⁴, keď ku bráne Jerúsálema od Hospodina zostúpilo nešťastie⁶⁵. (13) Pripoj vozidlo k bežcom^{66 67}, obyvateľka Láchiše (ona *bola* dcére Cijjóna začiatkom hriechu), lebo v tebe boli zistené⁶⁸ prestúpenia²⁴ Isráéla;

(14) preto musíš²⁹ Mórešeth^{3 69} Gathu dať odbytné⁷⁰. Domy Achzíva⁷¹ budú Isráélovým kráľom klamom⁷², (15) no tebe, obyvateľka Maréše, chcem²⁹ priviesť dediča⁷³; sláva⁷⁴ Isráéla bude vchádzať až do Adulláma⁷⁵. (16) Vyhoľ sa^{76 77} a ostrihaj sa⁷⁷ nad deťmi⁷⁸ svojej rozkoše⁷⁹, rozšír svoju lysinu⁸⁰ ako sup⁸¹, lebo od teba boli⁸² odvedené⁸³.

2 Beda vymýšľajúcim⁸⁴ na svojich lôžkach mrzkosť⁸⁵ a pripravujúcim⁸⁶ zlo, ktoré za svetla rána uskutečňujú⁸⁵, lebo je *to* v moci ich ruky; (2) áno⁹⁰, ak sú chtiví polí, uchvacujú^{89 88} *ich*, aj domov, a odnímajú^{89 89} *ich*, tak⁹⁰ utláčajú^{89 91} muža⁹² aj jeho dom, áno⁹⁰, človeka⁹³ aj jeho vlastníctvo⁹⁴. (3) Preto povedal Hospodin takto: Hľa, ja⁹⁵ – zamýšľam⁸⁴ proti tomuto druhu^{96 97} zlo, z ktorého⁹⁸ nebudete môcť²⁹ svoje hrdlá⁹⁹ povytahovať¹⁰⁰ a nie žé budete chodiť povýšene¹⁰¹, lebo *to*¹⁰² bude doba zla. (4) V onen deň sa¹⁰³ bude o vás¹⁰⁴ vynášať^{105 106} prípoveď¹⁰⁷ a bude sa¹⁰³ lkať¹⁰⁸ lkavým lkaním^{109 110}; bude sa¹⁰³ vraviť⁵⁹: Zničení¹¹¹, sme⁵⁹ zničení¹¹¹, podiel môjho ľudu sa¹⁰³ mení^{112 113} – ako sa¹⁰³ mi odníma¹⁰⁰! Naše polia, *to* sa¹⁰³ rozdeľuje odvrátiť¹¹⁴ sa^{67 114}! (5) Preto nebudeš mať¹¹⁵ v zidení¹¹⁶ Hospodina lósom vrhajúceho¹¹⁷ povraz¹¹⁸.

(6) Nech nekázate^{10 119}, kážu¹¹⁹, ak nebudú týmto¹²⁰ kázať¹¹⁹, nebude nič z urážok¹²¹ ustávať¹²². (7) Či sa vraví, dom Jáko²⁵ba: Či Duch¹²³ Hospodina stratil trpezlivosť¹²⁴? Alebo sú toto¹²⁵ jeho skutky¹²⁶? Či moje slová nerobia dobre pri chodiacom¹²⁷ v tom, čo je¹²⁸ správne¹²⁹? (8) Ale od nedávna¹³⁰ sa môj ľud ako nepriateľ pozdvihuje, z¹³¹ predu^{132 133 134} plášťov⁶⁷ bezstarostne¹³⁵ mimoidúcich, od vojny¹³⁶ sa odvracajúcich¹³⁷, stahujete^{137 138} cenné veci^{67 139}, (9) ženy môjho ľudu vyháňate¹³⁷ z domov⁶⁸ jej¹⁴⁰ rozkoš⁷⁹, z jej¹⁴⁰ batoliat^{141 142} navždy¹⁴³ beriete moju česť^{144 145}. (10) Vstaňte a choďte, lebo toto nie je miesto odpočinku¹⁴⁶; príčinou znečistenia¹⁴⁷ *ono* poškodzuje¹⁴⁸, a poškodenie¹⁴⁹ je nenapraviteľné¹⁵⁰. (11) Ak kto⁹³ bude chodiť s vetrom^{123 151} a dá sa kázať lžou¹⁵², vraviac: Budem ti kázať¹¹⁹ o víne

alebo o čomkoľvek opojnom¹⁵³, to⁹⁰ bude⁵⁹ kazateľ¹¹⁹ tohto ľudu!

(12) Istotne¹⁵⁴ ťa chcem²⁹ pozbierať¹⁵⁵, Jákób, teba celého⁸, istotne¹⁵⁶ chcem²⁹ zhromaždiť zvyšok Izráela, spraviť³¹ ho jedným¹⁵⁷, ako drobný dobytok z Bocyry¹⁵⁸, ako stádo vprostred jeho pastviska¹⁵⁹, budú z príčiny množstva ľudí^{160 161} lomoziť¹⁶². (13) Vystúpi¹⁶³ ten, ktorý¹²⁸ bude pred ich tvárou prelamovať¹⁶⁴; prelomia¹⁶⁴ a prejdú bránou a vyjdú¹³ ňou, a pred ich tvárou prejde ich kráľ a v ich čele¹⁶⁵ Hospodin.

3 I povedal som: Počujte, prosím¹⁶⁶, hlavy Jákoba a vodcovia¹⁶⁷ domu Isráela: Či nie je pre vás¹⁶⁸ poznať právo¹⁶⁹, (2) vy nenávidiaci dobro a milujúci zlo, strhujúci^{87 170} z nich^{141 171} ich kožu a z ich kostí¹⁴¹ ich mäso¹⁷², (3) áno, tí, ktorí jedia⁵⁹ mäso¹⁷² môjho ľudu a ich kožu z nich¹⁴¹ stahujú^{59 137}, a ich kosti lámu^{59 173} a kúsujú^{59 174} tak, ako v hrniec¹⁷⁵ a ako mäso¹⁷⁶ vprostred kotla¹⁷⁷. (4) Potom budú kričať¹⁷⁸ k Hospodinovi, ale nebude im odpovedať, lež⁹⁰ pred nimi¹⁷⁹ bude v onen čas zakrývať svoju tvár podľa toho, ako svojimi skutkami páchali⁵⁹ zlo¹⁸⁰.

(5) Takto povedal Hospodin ohľadne prorokov^{5 181}, ktorí¹²⁸ môj ľud nechávajú blúdiť¹⁸², ktorí¹²⁸, ak hryzú¹⁸³ svojimi zubmi, volajú^{59 88}: Pokoj; a kto im k ich ústam nič nedáva, potom⁹⁰ proti nemu vyhlasujú^{59 184} vojnu¹³⁶. (6) Preto budete mať¹⁸⁵ noc bez¹⁸⁶ videnia¹⁸⁷ a budete mať¹⁸⁵ tmu¹⁸⁸ bez¹⁸⁶ veštenia¹⁸⁹; a nad prorokmi zájde slnko a deň sa nad nimi zatmie¹⁹⁰; (7) i budú vidiaci¹⁹¹ zostudení^{57 58 192} a večtci¹⁸⁹ sa začerveniajú¹⁹³, a oni všetci⁸ si¹⁹⁴ zahalia fúz¹⁹⁵, lebo nebude Božej odpovede¹⁹⁶.

(8) Avšak ja som⁵⁹ plný sily skrze Ducha¹²³ Hospodina¹⁹⁷, a práva¹⁶⁹ a hrdinstva¹⁹⁸ oznámim⁵² Jákobovi jeho prestúpenie²⁴, áno⁹⁰, Izráelovi jeho hriech. (9) Počujte, prosím¹⁶⁶, toto, hlavy domu Jákoba a vodcovia¹⁶⁷ domu Isráela, ktorí¹²⁸ si oškľívate právo¹⁶⁹ (áno⁹⁰, oni krivia¹⁹⁹ všetko priame²⁰⁰), (10) budúci Cijjón krvou²⁰¹ a Jerúsalem krvivou²⁰². (11) Jeho^{34 203} hlavy súdia za úplatky^{67 204} a jeho^{34 203} kňazi vyučujú za odmenu²⁰⁵ a jeho^{34 203} proroci veštia¹⁸⁹ za peniaze²⁰⁶, ale spoliehajú sa na²⁰⁷ Hospodina²⁰⁸ s výrokom: Či nie je Hospo-

din vprostred²⁰⁹ nás? Nemôže²⁹ na nás prísť zlé. (12) Preto bude vaša príčinou Cijjón oraný ako²¹⁰ pole a Jerúsalem bude zrúcaninami³², a vrch domu²¹¹ bude za²¹² výšiny¹⁷ lesa²¹³.

4 Ale v posledku dní sa stane², že vrch domu Hospodina bude upevnený na temeni^{165 214} vrchov, i bude on vyzdvihnutý⁸⁹ medzi pahrbky a národnosti⁶ sa k²¹⁵ nemu pohrnú^{59 216}, (2) áno⁹⁰, pôjdu⁵⁹ mnohé národy⁶ a budú⁵⁹ vraviť: Poďte, nech⁹⁰ vystupujeme¹⁶³ na vrch Hospodina a k²¹⁷ domu Boha Jákoba, nech⁹⁰ nás môže²⁹ vyučovať ohľadne²¹⁸ svojich ciest, i budeme chodiť jeho chodníkmi²¹⁹. Lebo zákon²²⁰ bude vychádzať z Cijjóna, áno⁹⁰, slovo Hospodina z Jerúsálema. (3) I bude⁵⁹ rozsudzovať²²¹ medzi mnohými národnosťami⁶ a dohovárať²²² mocným²²³ národom⁶ až do ďaleka, takže⁹⁰ svoje meče prekurujú²²⁴ na motyky²²⁵ a svoje kopije na vinárske nože; národ⁶ nebude na národ⁶ pozdvihovať^{89 227} meč a nie že sa ešte budú učiť boju¹³⁶, (4) lež⁹⁰ budú sedieť každý²²⁸ pod svojou révou a každý²²⁸ pod svojim fíkovníkom a nebude nahaňajúceho strach²²⁹, lebo prehovorili ústa Hospodina zástupov^{230 231}. (5) Áno, všetky národnosti⁶ chodia každá^{229 232} v mene svojich bohov²³³, no⁹⁰ my chodíme v mene Hospodina, nášho Boha, navždy¹⁴³ a večne²³⁴. (6) V onen deň, vyhlásené²³⁵ Hospodinom, chcem²⁹ pozbierať¹⁵⁵ tú, ktorá¹²⁸ kríva^{236 237}, áno⁹⁰, zhromaždiť tú, ktorá¹²⁸ je¹²⁸ zahnaná^{236 238} a ktorú som potrápil^{180 239}, (7) a tú, ktorá¹²⁸ kríva^{236 237}, spraviť³¹ zvyškom²⁴⁰, áno⁹⁰, tú, ktorá¹²⁸ je¹²⁸ vzdialená^{236 241}, mocným²²³ národom⁶, i bude⁵⁹ nad nimi na vrchu Cijjón oteraz a navždy²⁴² kralovať Hospodin.

(8) A ty, veža stáda²⁴³, pevnosť²⁴⁴ dcéry Cijjóna, až k tebe sa bude dostavovať²⁴⁵, áno⁹⁰, dcére Jerúsálema bude prichádzať skoršia²⁴⁶ vláda²⁴⁷, kralovanie. (9) Prečo teraz toľko²⁴⁸ kričíš²⁴⁹? Či v tebe niet kráľa? Alebo zhylnul tvoj radca²⁵⁰, že sa ťa zmocňuje zvižanie^{63 251} ako rodičky? (10) Zvižaj sa⁶³ a porod²⁵², dcéra Cijjóna, ako rodička, lebo teraz budeš musieť²⁹ vyjsť z hradiska²⁵³ a usadiš sa²⁵⁴ v poli, i prídeš až do Bávela²⁵⁵; tam budeš môcť²⁹ byť vyprostená, tam ťa Hospodin bude chcieť²⁹ vykúpiť z dlane²⁵⁶ všetkých tvojich

nepriateľov. (11)No⁹⁰ teraz sa proti tebe hromadia^{59 136} mnohé národy⁶, ktoré¹²⁸ vravia: Nech je¹⁰ znesväcovaná²⁵⁷ a nech naše oči hľadia^{10 258} na Cijjón! (12)Ale oni nepoznajú⁵⁹ myšlienok Hospodina a nie že chápu^{59 259} jeho rozhodnutie²⁶⁰, že ich zhromaždí ako pokos²⁶¹ na holohumnicu; (13)vstaň a mláť²⁶², dcéra Cijjóna, lebo tvoje rohy chcem²⁹ spraviť³¹ železom a tvoje kopytá²⁶³ chcem²⁹ spraviť³¹ mosadzou²⁶⁴, i rozdupáš²⁶⁵ mnohé národnosti⁶, i chcem²⁹ spraviť ich zisk²⁶⁶ odovzdaným²⁶⁷ Hospodinovi, áno⁹⁰, ich bohatstvo²⁶⁸ PÁNOVI všetkej zeme.

5 Teraz sa musíš²⁹ zhluknúť²⁶⁹, dcéra hlúčka²⁷⁰, zriadil^{31 103} proti nám obliehaciu vežu²⁷¹; palicou²⁷² na líce²⁷³ bijú²⁷⁴ sudcu²⁷⁵ Izráela. (2)A ty, Bét-lechem, Efráthá²⁷⁶, nepatrný²⁷⁷, aby si sa dostal^{2 278} medzi tisíce Júdu, z teba mi má²⁹ vyjsť¹³ jeden, aby sa stal^{2 278} vládcom^{247 279} v Izráelovi, ktorého²⁸⁰ zdroje^{13 281} sú od pradávna, od dní večnosti²⁸². (3)Preto ich chce²⁹ vydať až do času, keď rodička porodí, a pozostatok jeho bratov, tí sa budú môcť²⁹ vrátiť k deťom⁷⁸ Izráela. (4)I zastane a bude⁵⁹ pást v sile Hospodina, vo velebnosti²⁸³ mena Hospodina, svojho Boha, i budú bývať, lebo teraz on bude veľký až do posledných končín zeme. (5)A tento sa stane² Pokojom; keď Aššúr bude prichádzať v našu zem a keď bude vkročovať¹⁶ v naše paláce²⁸⁴, potom⁹⁰ budeme môcť²⁹ proti nemu postaviť²⁸⁵ sedem pastierov a osem vládarov²⁸⁶ z ľudí¹⁶⁰; (6)ti⁹⁰ budú pást zem Aššúra mečom, áno⁹⁰, zem Nimróda²⁸⁷ na vstupoch do nej^{288 289}, a bude sa¹⁰³ vyprošťovať od Aššúra, keď sa¹⁰³ bude prichádzať v našu zem, áno⁹⁰, keď sa¹⁰³ bude vkročovať¹⁶ v naše územie²⁹⁰.

(7)I stane sa² zvyšok Jákóba vprostred²¹⁰ mnohých národností⁶ stáby rosou z blízkosti²⁹¹ Hospodina, stáby prškami²⁹² na bylinstvo²⁹³, ktorá²⁹⁴ na nikoho²²⁸ nečaká²⁹⁵ a nie že dúfa v²⁹⁶ deti⁷⁸ ľudí¹⁶⁰; (8)áno⁹⁰, zvyšok Jákóba sa stane² medzi národmi⁶, vprostred²¹⁰ mnohých národností⁶, stáby levom medzi zvieratami²⁹⁷ lesa, stáby hrivnatcom²⁹⁸ medzi stádami drobného dobytky, ktorý, ak prechádza⁵⁹ a skočí²⁹⁹, potom⁹⁰ rve⁵⁹ a niet vyprošťujúceho. (9)Tvoja ruka sa bude vyvyšovať

nad tvojich protivníkov³⁰⁰, áno⁹⁰, všetci tvoji nepriatelia budú musieť²⁹ byť vyhubení³⁰¹.

(10)A v onen deň sa bude diať^{2 59}, vyhlásené²³⁵ Hospodinom, že⁹⁰ budem sprostred³⁰² teba hubiť³⁰¹ tvoje kone a ničiť³⁰³ tvoje vozidlá, (11)a hubiť³⁰¹ mestá tvojej zeme a vyvracat³⁰⁴ všetky tvoje pevnosti³⁰⁵, (12)a vyťínať³⁰¹ čarodejníctva z tvojej ruky a nie že budeš mať¹⁶ predpovedačov¹⁸⁹, (13)a vyťínať³⁰¹ zprostred³⁰² teba tvoje sochy³⁶ a tvoje stĺpy³⁰⁶ a nie že sa ešte budeš klaňať dielu³⁰⁷ svojich rúk; (14)a budem sprostred³⁰² teba vyrávať³⁰⁸ tvoje ašéry³⁰⁹ a plieniť³¹⁰ tvoje mestá³¹¹. (15)A v hneve a v popudení vykonám pomstu pri národoch⁶, ktoré nepočúvajú⁵⁹.

6 Nože¹⁶⁶ počujte, čo vraví Hospodin: Vstaň, pravot sa³¹² pred vrchmi³¹³ a nech pahrbky čujú¹⁰ tvoj hlas; (2)počujte, vrchy, pravotu³¹⁴ Hospodina, áno⁹⁰, vy, ktoré¹²⁸ pevne stojíte³¹⁵, základy³¹⁶ zeme, že Hospodin má¹⁸⁵ pravotu³¹⁴ so svojím ľudom, áno⁹⁰, s ľudom Izráela sa súdi³¹⁷. (3)Môj ľud, čo som ti vykonal²¹⁸ a čím som ťa pohneval²¹⁹? Vypovedaj³²⁰ proti mne! (4)Veď som ťa vyviedol¹⁶³ zo zeme Egypta, áno⁹⁰, z domu nevoľníkov som ťa vykúpil a poslal som pred tvojou tvárou Mojžiša, Árona a Máriu; (5)môj ľud, nože¹⁶⁶ si spomeň, čo za úmysel pojal³²¹ Balák, kráľ Móava, a čím mu odvetil Bileám, syn Beóra, aby si, od Šittim až po Gilgál, spoznal spravodlivé činy³²² Hospodina.

(6)S čím³²³ mám²⁹ predstúpiť pred³²⁴ Hospodina³²⁵, ukláňať sa³²⁶ Bohu výsosti? Či mám²⁹ pred neho predstúpiť s vzostupnými obetmi^{323 324 325 327}, s teľatami^{323 328}, ročnými³²⁹? (7)Či bude Hospodin mať záľubu³³⁰ v tisícoch baranov, v desaťtisícach potokov oleja? Či mám²⁹ za své prestúpenie²⁴ dať svojho prvorodeného, plod svojho tela³³¹ za hriech svojej duše? – (8)Oznámil³² ti, človeče, čo je dobré – áno⁹⁰, čo Hospodin od teba vyhladáva³³², iba ak uskutočňovanie⁴⁵ práva¹⁶⁹ a milovanie láskavosti³³³ a pokoru³³⁴ chodenie s tvojím Bohom?

(9)K mestu volá hlas Hospodina, a rozumnosť³³⁵ má v úcte^{336 337} tvoje meno – počujte prú^{338 339} a toho, kto ho obstaral³⁴⁰! (10)Či ešte sú v dome zlovoľného po-

klady³⁴¹ zlovôle a prekliata³⁴² éfa³⁴³ suchotín^{344 345}? (11)Či by som mohol²⁹ byť čistý sváhami³²³ zlovôle³⁴⁶ a svrecúškom³²³ klamných závaží³⁴⁷? (12)Pričom sú⁵⁹ jeho^{34 348} boháči plní násilia³⁴⁹ a jeho^{34 348} obyvatelia hovoria⁵⁹ lož^{152 350} a ich jazyk je ľstou^{350 351} v ich ústach, (13) takže⁹⁰ aj ja ťa úderom²⁷⁴ choroby³⁵² zasiahnem^{353 354} a poplieniem³¹⁰ ohľadne tvojich hriechov⁵. (14)Ty budeš jest, ale nebudeš sa mŕt²⁹ nasýtiť, takže⁹⁰ v svojom vnútri budeš mať³⁵⁵ hlad³⁵⁶, a budeš odnášať^{122 357}, ale nebudeš mŕt²⁹ zabezpečiť³⁵⁸, a čo zabezpečovať budeš^{358 359}, budem vydávať meču. (15)Ty budeš siať, ale nebudeš žať; ty budeš šliapať^{16 360} olivy⁶⁸, ale nebudeš sa natierať olejom, aj mušt, ale nebudeš piť vína; (16)veď⁹⁰ sa zachovávajú³⁶¹ ustanovenia Omrího³⁶² a všetky skutky³⁰⁷ domu Acheáva³⁶³ a choďte v ich úradách³⁶⁴, aby som ťa musel²⁹ spraviť³⁶⁵ hrôzou^{366 367} a tvojich obyvateľov sykotom^{368 368 369}, i ponesiete⁸⁹ potupu môjho ľudu.

7 Beda mi, lebo som sa ocitol² stáby pri zberoch^{155 370 371} letného ovocia³⁷², stáby pri paberkoch^{371 373} po obračke – niet hrozna³⁷⁴, moja duša túži⁵⁸ po jedení raného plodu^{375 376}. (2)Zo zeme vyhnuli láskavi^{67 333 377} a medzi ľuďmi¹⁶⁰ niet úprimného³⁷⁸, oni všetci⁸ striehnu³⁷⁹ na krv²⁰¹, honia³⁸⁰, každý²²⁸ svojho brata, so sieťou – (3)obe dlane na zlo, vykonať ho dobre³⁸¹. Knieža³⁸² žiada a sudca^{275 – 383} za odmenu, a kto je mocný³⁸⁴, ten³⁸⁵ vyslovuje žiadost³⁸⁶ svojej duše, i prekrúcajú³⁸⁷ to^{385 388}. (4)Ich najlepší je ako pichľavé krovie, úprimný^{378 389} – nad plot³⁹⁰ z trnia; prichádza⁵⁶ deň tvojich pozorovateľov^{391 392 393}, tvojo navštívenia³⁹⁴, teraz bude nastávať ich zmätený útek³⁹⁵. (5)Nech nedôverujete¹⁰ v blížneho³⁹⁶, nech sa neubezpečujete^{10 397} v príbuznom³⁹⁸, pred spočívajúcou¹⁷⁹ v tvojej náruči³⁹⁹ chráň³⁶¹ otvárania⁴⁰⁰ svojich úst, (6)lebo syn znevažuje⁴⁰¹ otca, dcéra povstáva⁵⁹ proti svojej matke, nevesta proti svojej svokre⁴⁰², a ľudia²²⁸ domu človeka²²⁸ sú jeho nepriateľmi⁴⁰³. (7)Ale ja chciem²⁹ upierať pozornosť³⁹¹ na⁴⁰⁴ Hospodina, dúfanie obracat^{296 405} Bohu svojej záchrany⁴⁰⁶; môj Boh ma bude počuť.

(8)Nech sa mi⁴⁰⁷ neraduješ, moja nepriateľka⁴⁰⁸, ak padnem, povstanem, ak sedím v tme, je mi svetlom Hospodin. (9)Ponesiem⁸⁹ Hospodinovu nevôľu⁴⁰⁹, lebo som voči nemu zhešil^{34 410}, až než sa on bude pravotiť³¹² mojou pravotou³¹⁴ a uplatňovať^{445 411} moje právo¹⁶⁹, vyvádzať¹³ ma k svetlu; budem nahliadať v⁴¹² jeho spravodlivosť. (10)To⁹⁰ moja nepriateľka⁴⁰⁸ bude vidieť, i bude ju pokrývať⁴¹³ ostuda^{57 58 414}, tu, ktorá¹²⁸ ku mne vravela: Kde je Hospodin, tvoj Boh? Moje oko na ňu bude hľadiť – teraz bude na rozšľapanie⁴¹⁵ ako bahno⁴¹⁶ ulíc.

(11)Deň budovania⁴¹⁷ tvojich múrov⁴¹⁸! Oného dňa sa bude uvolňovať⁴¹⁹ obmedzenie⁴²⁰; (12)oného dňa sa¹⁰³ až k tebe bude prichádzať od Aššúra a od miest⁴²¹ Egypta a od Egypta až po Rieku⁴²², a od mora po more a od pohoria⁴²³ po pohorie⁴²³. (13)Ale zem sa bude stávať³ spúšťou⁴¹, ohľadne svojich obyvateľov⁵, za¹⁸⁶ ovocie ich skutkov.

(14)Pas svojou palicou²⁷² svoj ľud, stádo⁴²⁴ tvojho vlastníctva⁹⁴, pobývajúci⁴²⁵ osamote⁴²⁶ v lese, vprostred Karmela; nech spásajú¹⁰ Bášan a Gileád ako v dávne dni⁴²⁷! (15)Ako v dni tvojho vychádzania¹³ zo zeme Egypta mu budem ukazovať divy⁴²⁸; (16)budú ich vidieť národy⁶ a budú zostudzované^{57 58 192} za^{186 429} všetko svoje hrdinstvo^{199 430}, budú klásť³¹ ruku na ústa, ich uši budú ohlušované, (17)budú lízať prach⁵⁵ ako had, ako plúživci⁴³¹ zeme⁴³² budú s chvením⁴³³ vyliezať⁴³⁴ zo svojich úkrytov^{435 436}; pôjdu ohromení⁴³⁷ k⁴³⁸ Hospodinovi, nášmu Bohu, áno⁹⁰, budú pred tebou⁷⁸ mať úctu³³⁵.

(18)Kto je BOHOM podobným tebe⁴³⁹, odpúšťajúcim⁸⁹ nepravosť⁴⁴⁰ a prechádzajúcim⁴⁴¹ pomimo prestúpenia²⁴ zvyšku⁴¹⁷ svojho vlastníctva⁹⁴, ktorý⁴⁴² nie stále⁴⁴³ podržuje^{59 444} svoj hnev, lebo obľubuje⁴⁴⁵ láskavosť³³⁷; (19)Bude sa opäť zľutúvať^{446 447} nad nami, zmocňovať sa⁴⁴⁸ našich nepravostí^{441 449} a všetky ich hriechy vrhať¹¹⁷ v hĺbky⁴⁵⁰ mora; (20)budeš preukazovať⁴⁵¹ vernosť⁴⁵² Jákobovi, láskavosť³³³ Abrahámovi, ako si od dní pradávna odprisahal našim otcom.

MÍCHÁ

- 1 Hebr. „Mícháh“, tj. „kto je ako Jáh“.
- 2 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 3 Tj. „pochádzajúcemu z Mórešeth“, mesta v Júdsku. Pozri v. 16⁶⁹.
- 4 Pozri Ám. 1:1, pozn. 5.
- 5 Pozri Ám. 1:1, pozn. 6.
- 6 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457; miesto „národnosti“ aj. „zástupy ľudu“, Gen. 25:8, pozn. 644.
- 7 D. „oni“, no v danej súvislosti zmysel ako v texte, iba ak by sa predošlý rozkazovací spôsob chápal v zmysle „nech počujú“.
- 8 Pozri Gen. 11:6 a ďalej, pozn. 375.
- 9 Pozri Žalm 5:2 a ďalej, pozn. 110.
- 10 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 11 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 12 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 13 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 14 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 15 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 16 Pozri Is. 63:2n., pozn. 734.
- 17 Pozri Ám. 4:13, pozn. 199.
- 18 Pozri Gen. 14:3, pozn. 390.
- 19 Sloveso ako napr. v 2 Sam. 23:16, pozn. 952, tu v tvare vyskytujúcom sa v SZ len ešte u Jós. 9:13, pozn. 359.
- 20 Pozri Gen. 27:46, pozn. 725.
- 21 Iná predložka ako „po“ vo v. 3¹⁷.
- 22 Pozri Jós. 7:5, pozn. 257.
- 23 Tj. „odplatou al. trestom za“.
- 24 Pozri Gen. 31:36, pozn. 830; tu a ďalej aj „odpadlctvo“.
- 25 Al.²³ „je zavinené prestúpením Jákoba a“.
- 26 D. „kto“.
- 27 „kto zavinil prestúpenie Jákoba“.
- 28 Tu v plnom zmysle ako Lev. 26:30, pozn. 914.
- 29 Pozri Gen. 2:17, pozn. 74.
- 30 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 31 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 32 Pozri Jóba 30:24, pozn. 1358.
- 33 Tj. „v mieste na výsadby“.
- 34 Pozri Is. 3:26 a ďalej, pozn. 277.
- 35 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
- 36 Pozri Is. 10:10, pozn. 629.
- 37 Sloveso ako „roztlkol“ v 2 Kráľ. 18:4.
- 38 Pozri Is. 23:17, pozn. 1234.
- 39 Pozri Exod. 29:14, pozn. 1032.
- 40 Pozri Is. 10:11, pozn. 631.
- 41 Pozri Is. 1:7 a ďalej, pozn. 33.
- 42 Tj. azda „budú vychádzať najavo ako za odmeňovania neviestky zadovážené a bude sa s nimi ako s odmeňovanou neviestky narábať“.
- 43 Pozri Gen. 50:10, pozn. 586.
- 44 Pozri Is. 20:2, pozn. 1080.
- 45 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 46 Ohľadne týchto miest pozri aj Est. 4:3, pozn. 181.
- 47 D. „a smútok“ (al. „smútenie“), tj. „a prejavovať (tento význam je v hebrejčine obsiahnutý v slovese vyššie preloženom „vydávať“⁴⁵) smútok al. smútenie“; inak, podľa niektorých, „musím zanôtiť nárek... a žalospev“.
- 48 Pozri Lev. 11:16, pozn. 325.
- 49 Pozri Prísľ. 20:30, pozn. 937.
- 50 Pozri Jer. 17:9, pozn. 969.
- 51 Pozri Jónu 3:6, pozn. 106.
- 52 Pozri Gen. 3:11, pozn. 103.
- 53 D. „plačom“, al., podľa niektorých, „v Akku“ pozri Sud. 1:31.
- 54 Al., podľa čítaného textu, „sa váľaj“.
- 55 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 56 V hebrejčine slovná hra: „al-taggidú“, „nech nepodávajú správu“, „al-tivakkú“⁵³, „nech neplačete“, „áfár“, „v prachu“.
- 57 Pozri Žalm 6:10, pozn. 166.
- 58 Pozri Is. 30:3, pozn. 1528.
- 59 D. „nevyšla“ („nevyšla ani ďalej nevychádza“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies).
- 60 Aj tu slovná hra: „ló-jáceáh“, „nevychádza“.
- 61 Tj. „ním umožňovanú al. poskytovanú“.
- 62 Al. možno „miesto na odpočinok“, „možnosť prežitia“.
- 63 Pozri Gen. 8:10, pozn. 262; Deut. 2:25, pozn. 154.
- 64 Al. „šťastie“, vl. „dobro“.
- 65 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 66 Pozri 1 Kráľ. 4:28, pozn. 266.
- 67 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 68 Pozri Gen. 4:14, pozn. 151.
- 69 Meno značí „snúbenicu“.
- 70 Tj. pri rozchode snúbencov, porov. Exod. 18:2, pozn. 124.
- 71 Pozri Jós. 15:44.
- 72 Pozri Jer. 15:18, pozn. 971; hebr. „achzáv“, tu ďalšia slovná hra, podobne aj vo v. 15.
- 73 hebr. „hajjóreš“, vl. „toho, ktorý bude dedič“, obdobne ako „dediácim“ v Gen. 15:3, tvar slovesa tam v nasledovnom verši a ďalej uvádzaného pod. pozn. 416.
- 74 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 75 Pozri 1 Sam. 22:1; 2 Sam. 23:13.
- 76 Pozri Lev. 21:5, pozn. 680.
- 77 Na znak zármutku.
- 78 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
- 79 Pozri Prísľ. 19:10, pozn. 871.
- 80 Pozri Lev. 21:5, pozn. 426.
- 81 Pozri Lev. 11:13, pozn. 320; tu sa mieni niektorý z hlavných druhov supov.
- 82 Al. možno „budú“.
- 83 Pozri 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638.
- 84 Pozri Pl. 2:8, pozn. 366, tu (nie ďalej) v takomto zmysle, porov. napr. Ám. 6:5.
- 85 Pozri Jóba 4:8, pozn. 171.
- 86 Pozri Exod. 15:17, pozn. 532.
- 87 Pozri Gen. 21:25, pozn. 558.
- 88 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 89 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.

- 90 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
 91 Pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
 92 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
 93 Pozri Gen. 31:50; 32:24, pozn. 841.
 94 Pozri Exod. 15:17, pozn. 530; Num. 16:14 a ďalej, pozn. 639.
 95 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
 96 Pozri Ám. 3:1, pozn. 101.
 97 Pozri Gen. 8:19, pozn. 271, tu hádam v takomto zmysle („tomuto druhu ľudí“, tj. „takýmto ľudom“).
 98 Vl. „odkiaľ“.
 99 Pozri Pies. 1:10, pozn. 38.
 100 Al. možno „povynímať“, „povzdďaľovať“ (tvar slovesa ako napr. „sa nevzdďaľoval“ v Exod. 33:11), al. možno „povyprosťovať“, no iné sloveso ako to, ktoré takto zvyčajne prekladám (pozri napr. Gen. 37:21n.). Vo v. 4 azda zmysel ako v texte.
 101 D. „výškou“, al. možno „vo výške“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, zmysel ako v texte.
 102 Vl. „ona“.
 103 Pozri Exod. 25:39, pozn. 892.
 104 Al. „proti vám“⁹⁶.
 105 Pozri Num. 23:7, pozn. 878.
 106 Pozri Num. 23:7, pozn. 879.
 107 Pozri Num. 21:27, pozn. 815; 23:7, pozn. 880.
 108 Pozri 1 Sam. 7:2, pozn. 339; Ezek. 32:18, pozn. 1550.
 109 Ako u Jer. 9:19 a ďalej.
 110 D. „lkať lkaním lkania“, kde toto „lkania“ (hebr. „nihjáh“) je len tu sa v SZ vyskytujúca súznačná obdoba (ženského rodu) predošlého „lkaním“ („nhí“), ktoré je rodu mužského.
 111 Pozri Is. 15:1, pozn. 892.
 112 Pozri Žalm 46:2, pozn. 1266.
 113 Al. „zameľuje“.
 114 Tu (nie vo v. 8) aj „odpadnutým“, no nesúvisí s výrazom v kap. 1:5²⁴, lež so slovesom „vracať sa“ v kap. 1:7⁴².
 115 Pozri Gen. 13:5, pozn. 370.
 116 Pozri Exod. 12:6, pozn. 377.
 117 Pozri Gen. 4:14, pozn. 121.
 118 Pozri 2 Sam. 8:2, pozn. 386.
 119 Pozri Ezek. 20:46; 21:2, pozn. 953.
 120 Tj. tým, o ktorých sa hovorí vo vv. 1 a 2.
 121 Al. „hanlivých slov“, pozri Ezek. 16:52, pozn. 756, tu v takomto zmysle.
 122 Al. možno „umlkať“, vl. „odstupovať späť“, obdobne ako u Is. 59:13, tu azda v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
 123 Pozri Gen. 1:2 a ďalej, pozn. 226.
 124 Pozri Num. 21:4, pozn. 789; Jób 21:4, pozn. 1002.
 125 D. „tieto“.
 126 Pozri Žalm 28:4, pozn. 836.
 127 Vl. „s chodiacim“.
 128 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
 129 Pozri Jób 33:27, pozn. 5.
 130 Pozri Is. 30:33, pozn. 1617.
 131 Al. „od“.
 132 Al. „prednej strany“.
 133 Pozri Exod. 28:27, pozn. 995, no na tomto mieste je preklad v texte aj tu¹³² doslovný.
 134 V pôvodine slovná hra: „etmúl“, „od nedávna“, „mimmúl“, „z¹³¹ predu“¹³².
 135 Pozri Sud. 8:11, pozn. 502.
 136 Pozri Gen. 14:8, pozn. 396; Num. 21:1, pozn. 784.
 137 Pozri Hóš. 7:1, pozn. 294.
 138 Al. „mimoidúcich sťahujete vy, od vojny sa odvracajúci“.
 139 Vl. „cennosti“, tj. možno „cenné ozdoby“, výraz vyskytujúci sa v SZ v obdobnom zmysle len ešte u Zech. 11:13, pozn. 482.
 140 Tj. „každej z nich“, al. podľa iných, „jeho“, tj. „Môjho ľudu“.
 141 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
 142 Pozri Jer. 6:11, pozn. 518.
 143 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
 144 Pozri Deut. 33:17, pozn. 1257.
 145 Al. tu možno „dôstojnosť“, tj. „na nich spočívajúci ako na deťoch Božieho ľudu, tým, že ich nechávajú upadať do biedy al. snáď predávajú do otroctva“.
 146 D. „nie je odpočinok“, pozri Gen. 49:15, pozn. 1343, tu zmysel ako v texte.
 147 Pozri Lev. 5:3, pozn. 223.
 148 Al. „pôsobí skazu“, sloveso ako „zvrátene sme sa... zachovali“ u Neh. 1:7, „konať nesprávne“ u Jób 34:31, na tomto mieste hádam zmysel ako v texte al. tu vyššie.
 149 Al. „skaza“, výraz odvodený od predošlého slovesa¹⁴⁸ al. možno naopak, vyskytujúci sa v SZ len tu.
 150 Al. „ostré“ (1 Kráľ. 2:8, pozn. 128), „prenikavé“ (Jób 6:25, pozn. 336), tvar slovesa ako „pobáda“ u Jób 16:3, pozn. 778; v SZ len na týchto 4 miestach.
 151 Al. „podľa vetra“, tj. „kam vietor, tam plášť“.
 152 Al. „ľživo tvrdíš nepravdu“ (al. „klam“). Kap. 6:12 obdobne.
 153 Pozri Lev. 10:9, pozn. 298.
 154 D. „Pozbieraním“¹⁵⁵.
 155 Pozri Gen. 6:21, pozn. 230.
 156 D. „zhromaždením“.
 157 Al. „uvieš ho v jedno“, tj. „zjednotiť ho“.
 158 Tu, podľa niektorých, výnimočne v zmysle „z ovčince“.
 159 Pozri Is. 5:17, pozn. 325, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
 160 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
 161 Tj. „pretože ich bude veľa“.
 162 Tvar slovesa ako v 1 Sam. 4:5, pozn. 232, odvodené ho od výrazu v tamojšom v. 14, pozn. 256, al. možno naopak, tu zmysel ako v texte.
 163 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
 164 Pozri Žalm 80:12, pozn. 1508.
 165 D. „hlave“.
 166 Pozri Gen. 12:13, pozn. 360.
 167 Pozri Jós. 10:24, pozn. 412.
 168 Al. „Či vám nepatrí“ (al. „neprišlúcha“), tj. „či nie je vašou vecou al. povinnosťou“.
 169 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
 170 Tj. „sťahujúci“, tu v takomto zmysle, no nie však ako v kap. 2:8 a ďalej¹³⁷.
 171 Tj. „z Môjho ľudu“.
 172 Pozri Žalm 73:26, pozn. 1787.

- 173** Pozri Žalm 98:4, pozn. 2180; Is. 14:7, pozn. 837, tu iný, v SZ len tu sa vyskytujúci tvar so zmyslom ako v texte.
- 174** Sloveso ako „prestrú“ v Num. 4:6, „prestreli“ v Sud. 8:25 a i., zmysel ako v texte.
- 175** Pozri Exod. 16:3, pozn. 552.
- 176** Tohto miesta sa netýka poznámka vo v. 2n.¹⁷²
- 177** Ako „kotel“ v 1 Sam. 2:14; výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 178** Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
- 179** Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 180** Vl. „ako svoje skutky robili zlými“, ďalej zmysel ako v texte.
- 181** Al. „proti prorokom“.
- 182** Al. „zavádzajú na scestie“, pozri Gen. 20:13, pozn. 534, tu v takomto zmysle.
- 183** D. „ktorí, hryzúc“, tj. „ak majú do čoho zahryznúť“, „ak im kto čo dá jesť“.
- 184** Vl. „posväcujú“, tj. „staby za svätú vyhlasujú“.
- 185** Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 186** D. „od“, tj. „vzdialený od“, ďalej obdobne, aj v inom zmysle podľa prekladu v texte.
- 187** Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 188** Pozri Gen. 1:2, tu čosi iný súznačný tvar. Dá sa chápať aj v zmysle „a zatmie sa (nie ako nižšie¹⁹⁰) vám“.
- 189** Pozri 1 Sam. 28:8, pozn. 992, vo v. 7 iný tvar v zmysle ako v texte, pozri napr. Is. 3:2. Ohľadne kap. 5:11 pozri Lev. 19:26, pozn. 633; Jer. 27:9, pozn. 1307.
- 190** Pozri Jer. 4:28, pozn. 379.
- 191** Pozri 2 Sam. 24:11, pozn. 979.
- 192** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz^{57 58} odvodený, al. možno naopak.
- 193** Al. „zahanbia“, „budú zmätení“ (v dejovom zmysle).
- 194** Pozri Lev. 13:45, pozn. 433.
- 195** Pozri Lev. 13:45, pozn. 432.
- 196** Al., podľa niektorých, „nebude odpovede, Bože“.
- 197** Pozri Gen. 4:1, pozn. 126.
- 198** Pozri Exod. 32:18, pozn. 1138.
- 199** Pozri Is. 59:8, pozn. 2479.
- 200** Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 201** Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 202** Pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
- 203** Tj. hádam „Jerúsalema“, lebo „dom“ vo v. 9 je v hebrejčine mužského rodu.
- 204** Pozri Prísł. 21:14, pozn. 368.
- 205** Pozri Dán. 11:39, pozn. 851.
- 206** Pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 207** Al. „opierajú sa o“, pozri Gen. 18:4, pozn. 468; 2 Sam. 1:6, pozn. 15, tu, pravda, ako z v. 12 vidno, neprávom.
- 208** „vystatujú al. chvastajú al. oháňajú sa Hospodinom“.
- 209** Pozri Deut. 1:42, pozn. 113.
- 210** Al. možno „zorávaný (tj. „oraním premieňaný“) na“.
- 211** Tj. „domu Hospodina“.
- 212** Al. „vo“.
- 213** „stane sa zalesnenými výšinami“.
- 214** Pozri Gen. 8:5, pozn. 255.
- 215** Tu čosi iná predložka ako na všetkých ostatných miestach v spojení s nasledovným slovesom²¹⁶ (okrem miesta tu citovaného ešte u Jer. 31:12 a 51:44), no v danej súvislosti v podstate súznačná.
- 216** Pozri Is. 2:2, pozn. 142.
- 217** Tá istá predložka ako „na“ vyššie, kde sa dá čítať aj „k vrchu Hospodina“, no významovej súvislosti, nazdám sa, lepšie zodpovedá preklad v texte.
- 218** Vl. „od“, „zo“, možno v zmysle „niektorým zo“.
- 219** Pozri Gen. 49:17, pozn. 1347.
- 220** Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 221** Pozri Exod. 2:14 a ďalej, pozn. 545.
- 222** Pozri Is. 2:4, pozn. 147.
- 223** Pozri Gen. 18:18, pozn. 478.
- 224** Pozri Is. 2:4, pozn. 148.
- 225** Pozri Is. 2:4, pozn. 149.
- 226** Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 227** Pozri Is. 2:4, pozn. 151.
- 228** Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 229** Pozri Lev. 26:6, pozn. 864.
- 230** Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 231** Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 232** D. „každý“, lebo „národnosť“ je v hebrejčine mužského rodu; inak možno „všetky zástupy ľudu chodia, každý“, hoci zmysel je tu zrejme skôr ako v texte.
- 233** Al. „svojho boha“, obdobne ako „Boha“ nižšie.
- 234** Pozri Exod. 15:18, pozn. 534.
- 235** Pozri Gen. 22:16, pozn. 586.
- 236** Obraz rozptýleného Božieho ľudu.
- 237** Tvar slovesa, ktoré sa v SZ vyskytuje len ešte v Gen. 32:31 a v obdobnom zmysle ako tu u Sof. 3:19.
- 238** Pozri Deut. 30:1, pozn. 242.
- 239** Tu iný tvar v takomto zmysle, ako napr. „sa... dali ubližovať“ v Deut. 26:6.
- 240** Tj. azda „uchovať“ („nedopustiť, aby bola vyhubená“, „spôsobiť, aby z nej voľačo zvýšilo“).
- 241** Tj. „ďaleko zahnaná“, tvar iného slovesa ako vyššie²³⁸, vyskytujúceho sa v SZ len tu, no príbuzné výrazy sú napr. v Gen. 19:9, pozn. 493, 1 Sam. 10:3 („ďalej“, v pôvodine nie presne ten istý výraz na oboch týchto miestach) a i.
- 242** Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 243** Pozri Gen. 35:21, pozn. 952; tu je týmto názvom označený Jerúsalem, z ktorého, ako pastier z veže zbudovanej na stráženie stáda, porov. 2 Par. 26:10, bude Pán vládnuť Svojmu ľudu.
- 244** Pozri Is. 32:14, pozn. 1664.
- 245** Pozri Deut. 33:2, pozn. 1226.
- 246** Pozri Is. 9:1, pozn. 1995.
- 247** Al. „panovanie“, pozri Gen. 1:16, pozn. 112.
- 248** D. „krikom“, „hlukom“, pozri Exod. 32:17, pozn. 1136, výraz odvodený od nasledovného slovesa²⁴⁹, al. možno naopak, vyskytujúci sa v podobnom zmysle v SZ ešte len u Jób 36:33 („rachot“).
- 249** Pozri Is. 15:4, pozn. 902.
- 250** Pozri Is. 1:26 a ďalej, pozn. 430.
- 251** Pozri Exod. 15:14, pozn. 523; výraz odvodený od dotýčného slovesa⁶³ al. možno naopak.
- 252** D. „vydaj“, tj. „zo seba“, sloveso, ktorého tvarom je „vytrysknúť“ u Jób 38:8, pozn. 1677, tu zmysel

- ako v texte. Nesúvisí s „rodička“ nižšie a obdobne vo v. 9 a i.
- 253** Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 254** Pozri Exod. 24:16 a ďalej, pozn. 863.
- 255** Pozri Gen. 10:10, pozn. 318.
- 256** Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 257** Pozri Is. 24:5, pozn. 1251.
- 258** Ako v Žalme 11:4, porov. Is. 1:1, pozn. 2.
- 259** Pozri Jóba 11:11, pozn. 563.
- 260** Pozri Ezr. 10:3, 8, pozn. 387; Neh. 4:15, pozn. 181.
- 261** Pozri Jer. 9:22, pozn. 705.
- 262** Pozri Lev. 26:5, pozn. 863; ďalej v tomto verši sa „dcéra Cijóna“ prirovnáva ku mlátiacemu hovädziemu dobyťčau.
- 263** Pozri Lev. 11:3nn., pozn. 308.
- 264** Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 265** Pozri 2 Sam. 22:43, pozn. 910, tu hádam vzhľadom na súvislosť vhodný preklad.
- 266** Al. „nespravodlivý zisk“ (Exod. 18:21), tj. možno „lup“, „korisť lúpeženia“.
- 267** Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 268** Pozri Exod. 18:21, pozn. 626; Rúth 2:1, pozn. 63.
- 269** Sloveso (hebr. „gádád“) ako „hromadne sa hrnuli“ u Jer. 5:7, ktoré na mnohých iných miestach znamená „rezať sa“, pozri napr. Jer. 16:6, pozn. 983; niektoré zo známych mi prekladov ho v tomto zmysle podávajú aj tu, no potom sa toto sloveso sotva dá uviesť do vzťahu k nasledovnému výrazu²⁷⁰.
- 270** Al. „čaty“, „vojska“, „vojenskej čaty“, hebr. „gedúd“, pozri Gen. 49:19, pozn. 1354, v preklade tu zvolenom sa uchováva príbuznosť výrazov, aká je v pôvodine.
- 271** Pozri Kaz. 9:14, pozn. 296.
- 272** Pozri Jóba 9:34, pozn. 507.
- 273** Pozri Žalm 3:7, pozn. 80.
- 274** Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
- 275** Pozri Sud., nadpis, pozn. 1 – Táto kap. 5 začína v hebrejskom texte len nasledovným veršom.
- 276** Pozri Gen. 35:19, pozn. 950; 1 Par. 4:4.
- 277** Pozri Gen. 19:31, pozn. 513.
- 278** Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
- 279** Pozri Is. 16:1, pozn. 210, tvar slovesa, od ktorého je dotýčný výraz²⁴⁷ odvodený.
- 280** D. „a jeho“.
- 281** Al. „pôvody“, výraz odvodený od dotýčného slovesa¹³, vyskytujúci sa v písanom texte SZ len tu.
- 282** Pozri Mat. 2:4 (tam sa cituje podľa čosi odchýlného znenia istých gréckych rukopisov).
- 283** Pozri Lev. 26:19, pozn. 891; Is. 2:10, pozn. 175.
- 284** Pozri Is. 23:13, pozn. 1231.
- 285** Pozri 1 Sam. 22:8, pozn. 842.
- 286** Pozri Jós. 13:21, pozn. 471.
- 287** Pozri Gen. 10:8, pozn. 314.
- 288** Pozri Gen. 4:7 a ďalej, pozn. 220.
- 289** Tu niektorí podľa istých rukopisov miesto „na vstupoch do nej“ („biftháchéhá“) navrhujú čítať „svojím taseným mečom“ („bapthícháh“, výraz, iný ako „mečom“ vyššie, vyskytujúci sa v SZ inak len v Žalme 55:21 v inom tvare) a tak a podobne prekladajú; Vulgata tu prekladá volnejšie „in lanceis eius“, „jeho kopijami“.
- 290** Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 291** Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 292** Pozri Deut. 32:2, pozn. 1109.
- 293** Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 294** Tj. „rosa“.
- 295** Pozri Gen. 49:18, pozn. 1350.
- 296** Al. „čeká na“, predložka tá istá ako „na“ tu vyššie, no sloveso iné, pozri Žalm 31:24, pozn. 906.
- 297** Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 298** Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 299** Tj. „na dobyťč roztrhať ho“, sloveso ako u Is. 16:4, pozn. 54, tu v takomto zmysle.
- 300** Ako „utláčateľa“ v Num. 10:9, pozri tam pozn. 367.
- 301** Pozri Gen. 9:11, pozn. 433.
- 302** Obdobná predložka ako v kap. 3:11²⁰⁹, pozri Deut. 2:14, pozn. 142.
- 303** Ako napr. „zahubiť“ u Jer. 46:8, iné sloveso ako tu vyššie³⁰¹.
- 304** Pozri Jer. 1:10, pozn. 37.
- 305** Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
- 306** Pozri Exod. 23:24, pozn. 817.
- 307** Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
- 308** Pozri Jer. 1:10, pozn. 34.
- 309** Pozri Exod. 34:13, pozn. 1191.
- 310** Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
- 311** Al., podľa niektorých, „tvojich odporcov“. Pozri Žalm 139:20, pozn. 2659.
- 312** Pozri Sud. 6:31, pozn. 433; Žalm 35:1, pozn. 971; Prísľ. 22:23, pozn. 998.
- 313** Al. „u vrchov“, „pri vrchoch“, predložková väzba ako „pri národoch“ v predošlom verši.
- 314** Al. „rozopru“, pozri Sud. 12:2, pozn. 651.
- 315** Pozri Deut. 21:4, pozr. 755; Ám. 5:24, pozn. 258, tu zmysel ako v texte.
- 316** Pozri Is. 40:21, pozn. 1947.
- 317** Pozri Gen. 31:37, 42, pozn. 557, tu zvrtný tvar, vyskytujúci sa v SZ len na tomto mieste.
- 318** Tu v zmysle „čím som ti ublížil“, „čeho som sa proti tebe dopustil“.
- 319** Pozri Is. 7:13, pozn. 445; al. „tvoju trpezlivosť vyčerpal“, pozri Jóba 16:7, pozn. 778.
- 320** Pozri Exod. 20:16, pozn. 785.
- 321** Pozri Is. 19:12, pozn. 1051.
- 322** Pozri Sud. 5:11, pozn. 315.
- 323** Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 324** Pozri Deut. 23:4, pozn. 828; nižšie obdobne.
- 325** Al. „vyjstí v ústrety Hospodinovi“, al. možno „čím mám uspokojiť Hospodina“, nižšie obdobne.
- 326** Vl. „ohýbať (al. „kriviť“, „hrbiť“) sa, sloveso ako v Žalme 57:6, 145:14 a 146:8, pozn. 1464, a u Is. 58:5, pozn. 2445, tu trpný tvar vyskytujúci sa v SZ len na tomto mieste.
- 327** Pozri Lev. 1:3, pozn. 7.
- 328** Pozri Exod. 32:4, pozn. 1124.
- 329** Pozri Exod. 12:5, pozn. 372.
- 330** Pozri Ám. 5:22, pozn. 249.

- 331 Pozri Žalm 132:11, pozn. 497 a 2583.
- 332 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261.
- 333 Pozri 2 Par. 6:42.
- 334 Al. snad „v pokore“, tj. „pokorné“. tvar aramejského slovesa, ktoré sa v SZ okrem tohto miesta vyskytuje len ešte v Prísl. 11:2 („s pokornými“).
- 335 Pozri napr. Jób 6:13, pozn. 228.
- 336 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 337 Toto miesto niektorí považujú za porušené a navrhujú miesto „túšijjá jireeh“, „rozumnosť má v úcte“, čítať „jóšjá jiree“, „chce zachrániť majúcich v úcte“, tak LXX („sósej fobúmenús“).
- 338 Pozri Is. 9:4, pozn. 552.
- 339 Tj. hádam staby „ako si ním cestou švihá ten, kto prichádza vás ním zbiť“, „uvedomte si, že vám hrozí výprask“.
- 340 Pozri Jer. 47:7, pozn. 1245, tu v takomto zmysle.
- 341 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 342 Pozri Prísl. 22:14, pozn. 984, tu obdobne.
- 343 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583.
- 344 Pozri Žalm 106:15, pozn. 2325.
- 345 Tu v zmysle staby „suchotinami trpiaca“, „suchotinárska“, tj. „chudá“, „nedostatočne obsažná“, na okrádanie kupujúcich, ktorým sa ňou odmeriava výpky tovar im predávaný.
- 346 Tj. „úmyselne al. vedome nesprávnymi, falošnými“.
- 347 D. „kameňov (Deut. 25:13, 15, pozn. 918) klamu“, pozri Žalm 17:1, pozn. 123.
- 348 Tj. „mesta“, „Jerúsálema“, pozri v. 9.
- 349 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 350 Nie ako „klamu“ vo v. 11³⁴⁷ a i.
- 351 Ako „klamu“ v Žalme 120:2n, pozn. 1929.
- 352 Al. možno „utrpenia“, pozri Is. 53:3, pozn. 2310, tu obdobný tvar ako tam vo v. 10, pozn. 2329.
- 353 D. „aj ja uvediem (al. „dopustím“) chorobu udrutím (al. „zbitím“) teba“.
- 354 Niektorí chápu dotýčny slovesný tvar („uvediem al. dopustím chorobu“, hebr. „hechelét“) ako tvar slovesa „chálal“, „zači(na)ť“, pozri napr. Deut. 2:25 („budem začínať“), a prekladajú tu „začnem (tak LXX, „arxomai“, al. „začal som“, tak Vulgata, „coepi“) ťa biť“.
- 355 D. „v tvojom... bude tvoj“.
- 356 Vl. „prázdnotu“ („ješach“), výraz vyskytujúci sa v SZ len tu. Niektorí ho odvodzujú od slovesa „šachach“, „sklonť sa“, al. tiež „byť ponížený al. pokorený“, pozri napr. Is. 2:9, 11, pozn. 166, a prekladajú tu „a vprostred²⁰⁹ teba bude tvoje poníženie“, tak Vulgata („et humiliatio tua in medio tui“). LXX podávajú znenie „a zotmie sa (al. „bude sa stmievať“) v tebe“ („kai syskotasei en soi“, čítali „ješešach“, „bude sa stmievať“, miesto „ješachach“, „tvoj hlad“ al. „tvoja prázdnota“).
- 357 Al. „odvádzať“, iný tvar dotýčného slovesa¹²² tu v takomto zmysle; inde v SZ len v zmysle „posúvania pomedzia“, pozri napr. Jób 24:2, pozn. 1128 a 1129.
- 358 Al. „do bezpečia uviesť“, „zachrániť“, nižšie obdobne, sloveso ako napr. v Žalme 22:5, pozn. 673, tu (nie nižšie) v inom tvare, vyskytujúcom sa v SZ okrem tohto miesta len ešte u Is. 5:29 („odvlieka“).
- 359 Tu to isté sloveso³⁵⁸ v obdobnom tvare ako vo vyššie citovanom mieste v Žalme 22, v ktorom sa v tomto význame vyskytuje najčastejšie v Žalmoch, inde v tomto tvare znamená spravidla „uniknúť“, pozri napr. Jób 23:7, ale tiež „rodiť“, tj. „nechávať vyklznuť“, pozri Jób 21:10 („vrhá“), čo je význam onému v Žalmoch sa najčastejšie vyskytujúcemu významu veľmi blízky, takže dokonca jeden zo známych mi prekladov (nemecký preklad M. Bubera) podáva aj na tomto mieste slová tu preložené „budeš odnášať“ atď. v zmysle „ty oplodňuješ, ale ona nemôže vyniesť (al. „vyviešť“, „vydať“, totiž „zo seba“, tj. „porodiť“), a ak vynáša (atď.) čo“ atď.
- 360 Pozri Sud. 9:27, pozn. 557, tu v takomto zmysle.
- 361 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
- 362 Pozri 1 Kráľ. 16:25.
- 363 Pozri 1 Kráľ. 16:30.
- 364 Pozri Žalm 5:10, pozn. 137.
- 365 Pozri Jer. 1:5, pozn. 14.
- 366 Pozri Is. 5:9, pozn. 32.
- 367 Pozri Gen. 17:6, pozn. 445.
- 368 Pozri 1 Kráľ. 9:8, pozn. 581; Jer. 18:16, pozn. 1071.
- 369 Pozri Jer. 19:8, pozn. 1092.
- 370 Pozri Is. 32:10, pozn. 1658.
- 371 Al. „sa dostal... ku zberom... k paberkovaniam“.
- 372 Pozri Ám. 8:1n, pozn. 341.
- 373 Pozri Is. 24:13, pozn. 962; Jer. 49:9, pozn. 1827.
- 374 Ako „strapce“ v Gen. 40:10.
- 375 Pozri Hóš. 9:10, pozn. 428.
- 376 Takmer všetky známe mi preklady tu jednoznačne uvádzajú znenie „nieť hrozna na jedenie, moja duša je žiadostivá raného plodu“, no rozhodol som sa pre preklad, aký v texte podávam (obdobný ako v Deut 12:20), podľa možného súdnu lepšie zodpovedajúci významu príručných (rozdeľovacích) znameniek v pôvodine použitých. Výnimkou v tomto ohľade medzi známymi mi prekladmi je preklad LXX, ktorý sa dá chápať v jednom aj druhom zmysle.
- 377 Al. „dobrotiví“, „verní“, odvodené od dotýčného výrazu³³³ al. možno naopak.
- 378 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 379 Pozri Sud. 9:32, pozn. 569.
- 380 Pozri Pl. 3:52, pozn. 330.
- 381 Tj. „dôkladne“, „náležite“.
- 382 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 383 Tj. „a sudca to spraví len“.
- 384 Pozri Lev. 19:15, pozn. 604.
- 385 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 386 Al. možno „chúťku“, pozri Prísl. 10:3, pozn. 494.
- 387 Al. „zaplietajú“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
- 388 Tj. „dotýčnú súdnu záležitosť“.
- 389 Tj. „úprimným nazývaný“, „za úprimného považovaný“ (pozri v. 2).
- 390 D. „od plota“, tj. „horší od plota“.
- 391 Pozri Is. 21:6, pozn. 1102 a 1107.
- 392 Tj. „prorokov“, pozri Jer. 6:17, pozn. 535 (tam iný, ale súznačný, tvar tohtože slovesa).

- 393 Tj. „deň, ktorý títo „pozorovatelia“ predpovedali.
 394 Pozri Num. 16:29, pozn. 657.
 395 Pozri Is. 22:5, pozn. 1149, tu v zmysle ako v texte.
 396 Pozri Exod. 2:13, pozn. 69; 20:16, pozn. 668.
 397 Pozri Sud. 18:7, pozn. 826; nesúvisí so „zabezpečiť“ tu v kap. 6:14³⁵⁸.
 398 Pozri Žalm 55:13, pozn. 1416.
 399 Pozri Is. 40:11, pozn. 1916.
 400 D. „vchody“, „vstupy“, „brány“, tu v takomto prenesenom zmysle.
 401 Pozri Deut. 32:15, pozn. 1146.
 402 Porov. Luk. 12:53.
 403 Porov. Mat. 10:33. D. „nepriateľmi človeka (al. možno „každého“) sú ľudia (potom možno aj „všetci“) jeho domu“; slovosled, aký je v texte použitý, lepšie zodpovedá významu výroku v slovenčine.
 404 D. „pozorovať“, sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz³⁹¹.
 405 Tu iná predložka ako v kap. 5:6, preto v texte opis.
 406 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 71.
 407 Al. „pre mňa“, v príčinnom zmysle.
 408 „Nepriateľkou“ sa tu mieni súhrn okolitých nepriateľských národov, hovorcom v tomto odstavci je Jerúsalem al. Cijón.
 409 Pozri Prísł. 19:12, pozn. 875.
 410 Tento slovesný tvar treba v pôvodine chápať v zmysle dotýčnej poznámky³⁴, hoci v hebrejčine sú tvary 1. osoby obidvom rodom spoločné.
 411 Tu hádam v takomto zmysle.
 412 Al. „hľadiť na“, ako vo v. 10.
 413 Pozri Žalm 55:5, pozn. 1407.
 414 Pozri aj Žalm 89:45, pozn. 2093.
 415 Pozri Is. 10:6, pozn. 312.
 416 Ako u Jób 41:30, v Žalmu 69:14; iný výraz ako „blato“ u Is. 10:6.
 417 Pozri Num. 1:4, pozn. 22.
 418 Ako „múrik“ napr. u Is. 5:5.
 419 Vl. „vzdať“; al. „bude ustupovať“.
 420 Al. „hranica“, ako „ustanovenia“ v kap. 6:16, tu v takomto zmysle („ustanovené obmedzenie“, „ustanovená hranica“).
 421 Pozri Gen. 19:25, pozn. 511.
 422 Pozri Žalm 72:8, pozn. 1735.
 423 Pozri Gen. 14:10, pozn. 398.
 424 Pozri Gen. 21:28, pozn. 129.
 425 Pozri Exod. 24:16 a ďalej, pozn. 863.
 426 Pozri Num. 23:9, pozn. 415.
 427 Pozri Deut. 32:7, pozn. 1118.
 428 Pozri Gen. 18:14, pozn. 476; Žalm 9:1, 106:22, pozn. 248.
 429 Al. snad „nad“.
 430 „vyššie od všetkého svojho hrdinstva“, al. „pri všetkom svojom hrdinstve“, „napriek všetkému svojmu hrdinstvu“.
 431 Pozri Deut. 32:24, pozn. 1164.
 432 Obdobne ako „prachu“ v Deut. 32:24, pozn. 1165.
 433 Pozri Žalm 18:45, pozn. 593.
 434 Pozri Žalm 18:45, pozn. 594.
 435 Pozri 2 Sam. 22:46, pozn. 916 (len poslednú vetu) a 918.
 436 Tu vari „dier“ al. „dúpať“.
 437 Pozri Hóš. 3:5, pozn. 126.
 438 Pozri Hóš. 3:5, pozn. 127.
 439 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
 440 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
 441 Pozri Deut. 17:2 a ďalej, pozn. 659, no nie ako nasledovné „prestúpenia“ tu²⁴.
 442 D. „on“.
 443 Pozri Exod. 15:18, pozn. 536; Žalm 22:26, pozn. 290.
 444 Pozri Jób 2:3, pozn. 66, tu vazba s prostým 4. pádom. Podľa iných „zosilňuje“, pozri 2 Sam. 11:25, pozn. 488.
 445 Pozri Deut. 25:7, pozn. 768; Jób 21:14, pozn. 444.
 446 Pozri Prísł. 28:13, pozn. 611 a 1194.
 447 D. „Bude sa vracaať, zľutúvať sa“, tj. „vracaať ku zľutúvaniu“.
 448 Sloveso ako „podmaňuje“ v Gen. 1:28.
 449 Tj. „aby ich mohol odstrániť“.
 450 Pozri Exod. 15:5, pozn. 503.
 451 D. „dávať“.
 452 Pozri Gen. 24:49, pozn. 622.

NACHÚM'

Bremä² Nínivé. Kniha videnia³ Nachú-ma¹, Elkóšho⁴.

(2) Hospodin je Boh žiarlivý⁵ a pomstiaci sa, Hospodin sa pomstí, áno⁶², je plný⁶ popudenia, Hospodin sa pomstí na svojich protivníkoch⁷, áno⁶², on sa horší⁸ na svojich nepriateľov.

(3) Hospodin je pomalý k hnevu⁹ a veľký v moci⁹¹, ale celkom¹⁰ bez trestu nenecháva¹¹; Hospodin – jeho cesta je vo víchrici¹² a v búrke¹³ a oblaky sú¹⁴ prach¹⁵ jeho nôh. (4) Osopuje sa¹⁶ na more a vysušuje^{17 18} ho a vyschnutými robí^{17 19} všetky rieky; Bášán aj Karmél vädne^{17 20}, vädne^{17 20} aj mladá zeleň²¹ Levánóna²². (5) Pred ním²³ sa vrchy trasú¹⁷ a pahorky sa rozplývajú^{17 24}, áno⁶², pred jeho tvárou²³ sa dvíha^{17 25} zem²⁶, áno⁶², svet a všetci jeho obyvatelia v ňom; (6) kto môže²⁷ obstáť pred tvárou²⁸ jeho rozhorlenia²⁹? A kto môže²⁷ povstať proti žiaru³⁰ jeho hnevu? Jeho popudenie sa vylieva¹⁷ ako oheň a skaly sú¹⁷ od neho³¹ rozrážané^{32 33}.

(7) Hospodin je dobrý, je útočisto-^{34 35} v deň tiesne³⁶ a pozná dôverujúcich v neho³⁷, (8) i bude prevažujúcou sa záplavou³⁸ privádzať³⁹ zhubu⁴⁰ jej miesta^{41 42} a jeho nepriateľov bude prenasledovať tma. (9) Čo zamýšľate⁴³ proti Hospodinovi⁴⁴? On môže²⁷ usku-točniť³⁹ skoncovanie^{40 45}, tieseň³⁶ nebude dvakrát povstávať. (10) Bárs boli sple-tení až v⁴⁶ trnité húštie^{47 48} a stáby svoj-⁴⁹ jím opojným⁴⁹ nápojom opojení⁵⁰, budú splna pohltení ako vysušené^{18 51} plevy¹⁴. (11) Z teba⁵² vyšiel⁵³ zamýšľajúci⁴³ proti Hospodinovi zlo, radca⁵⁴ ničomnosti⁵⁵. (12) Hospodin povedal takto: Hoci sú⁵⁶ v plnom počte⁵⁷ a takí mnohí, aj tak budú skosení⁵⁸ a on⁵⁹ sa pominie; áno⁶², ponížoval som^{17 60} ťa⁶¹ – už ťa⁶¹ ponížo-⁶²vať⁶⁰ nebudem, (13) lež⁶² teraz z teba⁶³ budem lámať⁶⁴ jeho jarmo⁶⁵ a strhá-⁶⁶vať⁶⁶ tvoje putá. (14) A ohľadne teba^{67 68} Hospodin rozkázal: Z tvojho⁶⁹ mena sa už nebude rozsievať⁷⁰, z domu tvojho⁶⁹ boha⁷¹ budem vytínať⁷² sochy^{14 73} a zlia-

tiny¹⁴; budem pripravovať⁷⁴ tvoj⁶⁹ hrob, lebo si¹⁷ hoden pohŕdania⁷⁵.

(15)⁷⁶ Hľa, na vrchoch nohy zvestova-⁷⁷ tela⁷⁷, ohlasujúceho⁷⁸ pokoj! Sláv, Júdá, svoje slávnosti⁷⁹, splň⁸⁰ svoje sľuby, lebo ničomník^{55 81} už naďalej⁸² nebude tebou prechádzať, on všetok⁸³ je¹⁷ vyťatý⁷²!

2 Ku tvojej⁸⁴ tvári vystupuje^{17 85} bú-⁸⁶ rač⁸⁶ – pozor na⁸⁷ pevnosť⁸⁸, stráž⁸⁹ cestu, posilni boky, veľmi vystupňuj⁹⁰ moc⁹¹, (2) lebo Hospodin vrátil slávu⁹² Jáko⁹³ba ako slávu⁹² Isráela⁹³, keď ich plienitelia⁹⁴ poplieni⁹⁴li a ich výhonky⁹⁵ zmarili⁹⁶. (3) Štíty⁹⁷ jeho hrdinov⁹⁸ sú na-⁹⁹ červenené^{14 99}, vojaci¹⁰⁰ sú odiati v čer-¹⁰¹ cový¹⁰¹ šarlát^{102 103}, vozy¹⁰⁴ sú¹⁴ v deň svojej prípravy v ohnivej žiare¹⁰⁵ železa¹⁰⁶ a ko-¹⁰⁷ pije¹⁰⁷ sa mihajú^{108 109}. (4) V uliciach zúria¹¹⁰ vozy^{14 104}, na priestranstvách¹¹¹ sa predbie-¹¹² hajú¹¹², ich výzor – ako pochodne, sem-¹¹³ tam sa kmitajú¹¹³ ako blesky. – (5) Pri-¹¹⁴ pomína si¹¹⁴ svojich chrabrých^{115 116}; tí sa potkávajú pri svojej chodzí¹¹⁷, náhlia sa k jeho^{118 119} múru¹²⁰ a zriaďuje sa¹¹⁷ ochranná strecha; (6) brány riek¹²¹ sa otvoria¹²² a pa-¹²³ lác¹²³ sa rozpadne¹²⁴. (7) Áno⁶², je¹⁷ usta-¹²⁵ novené¹²⁵; bude odvedené^{118 119 126 127}, bude dopravené^{118 119 127 128} nahor¹²⁹, a jeho^{118 119} nevoľnícky^{130 131} budú stonať¹³² stáby hla-¹³³ som holubov¹³³, tlčúc¹³⁴ na svoje prsia¹³⁵.

(8) A Nínivé, to^{118 119 136} bolo oddávna¹³⁷ ako rybník vôd¹³⁸ – a oni budú prechať...¹³⁹ Stoje! Stoje! Ale nebude obzerajúceho sa¹³⁹. (9) Koristite¹⁴⁰ striebro, koristite¹⁴⁰ zlato, lebo⁶² niet konca jeho^{118 119} zaria-^{141 142} denia^{141 142}, bohatstva¹⁴³ všetkého¹⁴⁴ žia-^{145 146} dúcneho náčinia^{145 146}. (10) Prázdnota¹⁴⁷, áno⁶², vyprázdnenosť¹⁴⁸ a spustošenosť¹⁴⁹! I rozplýva sa^{17 150} srdce za⁶² vykyvova-¹⁵¹ nia¹⁵¹ kolien¹⁵² a zvíjania sa v bolesti¹⁵³ vo všetkých bokoch¹⁵⁴, a tváre ich všetkých⁸³ sťahujú^{17 155} červne¹⁵⁶.

(11) Kde je dúpá¹⁵⁷ levov¹⁵⁸, áno⁶², to¹³⁶, ktoré bolo pastviskom¹⁵⁹ levíčat^{142 160}, kde chodil¹⁷ lev, levica¹⁶¹, mláďa¹⁶² leva, a ne-¹⁶³ bolo plašiaceho¹⁶³? (12) Lev rval pre po-¹⁶⁴ treby svojich mláďat¹⁶² a hrdúsil¹⁶⁴ svojim

leviciam¹⁶¹, a plnil¹⁷ svoje diery¹⁶⁵ úlovkom¹⁶⁶, áno⁶², svoje dúpätá¹⁵⁷ rozorvaným¹⁶⁷. (13) Hľa, ja¹⁶⁸, som proti tebe⁴⁴, vyhlásené¹⁶⁹ Hospodinom zástupov^{170 171}, a chcem²⁷ na dym spáliť¹⁷² jeho^{118 119} vozy^{14 104}, a tvoje levičatá¹⁶⁰ bude požíerať meč a tvoje lúpeženie^{166 173} budem zo zeme vykynožiť^{172 174}; a hlas tvojich poslov¹⁷⁵ už nebude počuť.

3 Beda¹⁷⁶, mesto krvi¹⁷⁷! Ono všetko^{83 119} je lži¹⁷⁸, bezprávia¹⁷⁹ plné¹¹⁹, lúpeženia^{166 173} sa¹⁸⁰ nezanacháva¹⁸¹. (2) Zvuk¹⁸² biča a zvuk¹⁸² hrnotu¹⁸³ kolies¹⁴ a uháňajúcich¹⁸⁴ koní¹⁴ a nadskakujúcich¹⁸⁵ vozidiel¹⁴! (3) Vztyčujúci sa¹⁸⁶ jazdci^{14 187} a čepeľ¹⁸⁸ meča a blyskot¹⁸⁹ kopije a množstvo prebodaných¹⁴, áno⁶², hromada¹⁹⁰ mŕtvol¹⁴, a niet konca telám¹⁹¹ – potkávajú sa o ich mŕtvoli! – (4) pre množstvo^{144 192} smilstva⁹ smilnice¹⁹³ vynikajúcej¹⁹⁴ pôvabom¹⁹⁵, majsterky¹⁹⁶ čarodejníctiev, ktorá¹⁹⁷ v svoje smilstvo⁹ zaplietala¹⁹⁸ národy¹⁹⁹ a v svoje čarodejníctva²⁰⁰ kmene²⁰¹. (5) Hľa, ja¹⁶⁸, som proti tebe⁴⁴, vyhlásené¹⁶⁹ Hospodinom zástupov^{170 171}, a budem vyhrňať tvoje podolky nad tvoju tvár a ukazovať národom¹⁹⁹ tvoju nahotu²⁰², áno⁶², kráľovstvám tvoju hanbu, (6) a budem na teba hádzať hnusoby²⁰³ a budem ťa znevažovať²⁰⁴ a robiť⁷⁴ ťa slabý divadlom²⁰⁵. (7) I bude sa diať^{17 206}, že každý z vidiacich ťa bude od teba²⁰⁷ utekať²⁶¹ a vraviť: Nínivé je¹⁷ vyvrátené^{119 208}, kto mu¹¹⁹ bude prejavovať sústrasť²⁰⁹? Odkiaľ ti mám²⁷ hľadať potešujúceho? (8) Či si lepší¹¹⁹ od Nó²¹⁰ Ámóna²¹¹, ktoré¹⁹⁷ ležalo^{119 212} medzi riekami²¹³, vôkol malo^{119 214} vody, ktorého hradbou²¹⁵ bolo more²¹⁶, vody boli jeho¹¹⁹ múrom¹²⁰, (9) Kús²¹⁷ mohutnosťou²¹⁸, a Egyptania,

a nebolo im konca²¹⁹, Pút²²⁰ a Lúvim^{221 222} boli¹⁷ jeho²²³ pomocou – (10) aj ono odišlo¹¹⁹ do vyhnanstva^{224 225}, medzi zajatectvom, aj jeho¹¹⁹ batolatá boli na nárožiac^{14 226 227 228} všetkých ulíc rozrážané²²⁹ a ohľadne⁶⁷ jeho¹¹⁹ vážených^{143 230} vrhali¹⁷ lós, a všetci jeho¹¹⁹ velikáni boli sputnaní²³¹ okovami. (11) Aj ty budeš opájané^{119 232}, budeš skrývané^{119 233}, aj ty budeš hľadať útočisko²³⁵ pred nepriateľom²³. (12) Všetky tvoje pevnosti²³⁴ – figovníky²³⁵ s ranými plodmi²³⁶, ktoré, ak sú striasané²³⁷, padajú¹⁷ na ústa²³⁸ jedáka. (13) Hľa, tvoj ľud – ženy²³⁶ v tvojom vnútri, brány tvojej zeme sú¹⁷ široko²³⁹ otvorené tvojim nepriateľom, tvoje závary zožiera¹⁷ oheň; (14) načerpaj si vody pre čas obľahnutia²⁴⁰, posilni svoje opevnenia^{234 241}, vojdi v íl a šlapaj v hline²⁴², zmocni sa formy²⁴³ na tehly. (15) Tam ťa bude zožierať oheň, vyťínať⁷² ťa bude meč, bude ťa zožierať ako jeleky^{14 244}, rozplemeň sa^{143 230 245} ako jeleky^{14 244}, rozplemeň sa^{143 230 245} ako arbehy^{14 246}. (16) Rozmnožilo¹¹⁹ si svojich kupcov^{247 248} nad hviezdy²⁴⁹ nebies; jeleky^{14 240} si zašarapatia²⁵⁰ a odletia, (17) tvoji minzárovia²⁵¹ sú ako arbehy^{14 246} a tvoji tifsárovia²⁵² ako veľké²⁵³ kobyľky^{14 254 255}, ktoré¹⁹⁷ sa v deň chladu²⁵⁶ ukladajú²⁵⁷ na múrikoch, keď vyjde²⁵⁸ slnko²⁵⁹, ulietajú^{14 260} a nie že je známe miesto⁴¹, kde oni sú. (18) Tvoji pastieri spia¹⁷, kráľu Aššúra, tvoji chabří¹¹⁵ odpočívajú²⁶¹, tvoj ľud, tí sú rozprášení²⁶² na vrchoch a niet zhromažďujúceho. (19) Niet úľavy²⁶³ tvojej zdrvenosti²⁶⁴, tvoja rana²⁶⁵ je nezhojiteľná²⁶⁶; všetci počujúci o tebe²⁶⁷ zvest²⁶⁸ zatlieskajú nad tebou v dľaň²⁶⁹, lebo na koho ustavične neprechádzalo nešťastie²⁷⁰ od teba²⁶⁷?

NACHÚM

- 1 Meno znamená „Potešovaný“, al., podľa iných, „Tešitel“, „Súcitný“, tvar slovesa ako v Gen. 5:29, pozn. 179. Tvar toho istého slovesa je aj tu v kap. 3:7.
- 2 Pozri Is. 13:1, pozn. 749 a 750.
- 3 Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 4 Tj. „pochádzajúceho z Elkoše“, miesta, ktorého poloha nie je spoľahlivo známa.
- 5 Tu výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a u Jós. 24:19.
- 6 Vl. „je znalcom popudenia“ (al. „majstrom v popudení“), pozri Gen. 14:13, pozn. 401.
- 7 Pozri Num. 25:18, pozn. 959.
- 8 Pozri Žalm 103:9, pozn. 2229.
- 9 V hebrejčine množné číslo možno v zosilňujúcom zmysle, al. „ku prejavom hnevu“. Ďalej obdobne.
- 10 Pozri Exod. 34:7, pozn. 1186.
- 11 Pozri Exod. 20:7, pozn. 666.
- 12 Pozri Ám. 1:14, pozn. 51.
- 13 Al. „víchricou a búrkou“, tj. „cez víchricu a cez búрку“.
- 14 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 15 Pozri Is. 5:24, pozn. 370.
- 16 Pozri Gen. 37:10, pozn. 975.
- 17 Vl. „dal sa vysušovať“ („a ďalej vysušuje“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies).
- 18 Sloveso ako v Gen. 8:14, pozn. 269.
- 19 Sloveso ako v Gen. 8:13, pozn. 268.
- 20 Pozri 1 Sam. 2:5, pozn. 87.
- 21 Al. „vädnú aj výhonky“¹⁴, ako „puky“ v Num. 17:8; al. „vädné aj kvietie“, ako „kvetmi“ v 1 Kráľ. 7:49.
- 22 Pozri Žalm 29:6, pozn. 847.
- 23 Predložková väzba ako v Gen. 3:8, pozn. 102.
- 24 Pozri Žalm 46:6, pozn. 1272; Ám. 9:5, 13, pozn. 387.
- 25 Pozri Gen. 27:3, pozn. 139.
- 26 Porov. Is. 13:13.
- 27 Pozri Gen. 2:16n, pozn. 74.
- 28 Tu iná predložková väzba ako vo v. 5²³, bez jej významového odťenia v danej súvislosti.
- 29 Pozri Žalm 38:3 a ďalej, pozn. 2208.
- 30 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 31 Tá istá predložková väzba ako vo v. 5²³, tu v zmysle ako v texte.
- 32 „skaly pred ním praskajú“.
- 33 Sloveso ako napr. v Sud. 6:28 a ďalej, pozn. 426, tu zmysel ako v texte al. v predošlej³² poznámke.
- 34 Vl. „za útočisko“ (atď³⁵).
- 35 Al. „skalou (nie ako vo v. 6, pozri Sud. 6:26, pozn. 420; tu v zmysle „skalou, na ktorú sa možno utiecť v nebezpečenstve“, pozri Žalm 31:2, pozn. 800, kde „skalou“ je ten istý výraz ako tu vo v. 6), al. „posilou“, pozri 2 Sam. 22:33, pozn. 892.
- 36 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 37 Pozri Deut. 32:37, pozn. 1198.
- 38 Pozri Jób 38:25, pozn. 1706.
- 39 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 40 Pozri Is. 10:23, pozn. 659.
- 41 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 42 Tj. „miesta onej tiesne“, odkiaľ ona prichádza al. kde k nej dochodí.
- 43 Pozri Hós. 7:15, pozn. 338.
- 44 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 45 Tu v takomto zmysle, pozri Jer. 4:27, pozn. 378.
- 46 Tj. „až natoľko, že napospol tvoria čosi staby“.
- 47 Vl. „trnie“, pozri Gen. 3:18, pozn. 17.
- 48 Tu hádam v takomto zmysle.
- 49 Pozri Lev. 10:9, pozn. 298.
- 50 Pozri Is. 56:12, pozn. 2401.
- 51 Al. „budú pohľnení ako splna vysušené“, no znenie v texte podané lepšie zodpovedá významu prízvučných (rozdeľovacích) znamienok, aké sú v pôvodine použité.
- 52 Tj. „z Nínivé“, pozri v. 1.
- 53 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 54 Pozri Is. 1:26 a ďalej, pozn. 430.
- 55 Pozri 2 Sam. 23:6, pozn. 936.
- 56 Tj. Nínívčania.
- 57 Pozri Ám. 1:6, 9, pozn. 27.
- 58 Vl. „zostrihani“, sloveso ako „ostrihaj sa“ u Mich. 1:16, tu v zmysle ako v texte.
- 59 Pozri v. 11.
- 60 Pozri Gen. 16:6, pozn. 427.
- 61 Tu sa prechádza k osloveniu Jerúsáľema.
- 62 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 63 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
- 64 Pozri Žalm 10:15, pozn. 82.
- 65 Ako „nosidlá“ v Num. 4:10, tu (v SZ len tu) v zmysle ako v texte.
- 66 Pozri Žalm 2:3, pozn. 32.
- 67 Pozri Ám. 1:1, pozn. 6.
- 68 Tu sa opäť oslovuje Nínivé.
- 69 A odtiaľ potom až do konca tohoto verša kráľ Asýrie (zámenné prípony 2. osoby sú tam mužského rodu, proti ženskému rodu¹⁹ zámena „teba“ vyššie⁶⁸; tak aj slovesný tvar⁷⁵ na konci verša).
- 70 Tj. „nebudeš už mať potomstva“.
- 71 Pozri Exod. 32:1, pozn. 1118.
- 72 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
- 73 Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
- 74 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 75 Vl. „lahký“, tj. „bezcenný“, „nehoden“, sloveso ako „budú zlahčovaní“ v 1 Sam. 2:30, pozri aj Gen. 8:8, 11, pozn. 260 (tvar toho istého slovesa).
- 76 Tu v hebrejskom texte začína kap. 2.
- 77 Pozri 2 Sam. 18:26, pozn. 237.
- 78 Pozri Nech. 8:15, pozn. 374; nesúvisí s tu predošlým „zvestovateľom“⁷⁶ (inak možno „hlasateľa, zvestujúceho“).
- 79 Pozri Exod. 12:14, pozn. 159 a 387.
- 80 Pozri Deut. 23:21, pozn. 862.
- 81 Tu v takomto zmysle, porov. 2 Sam. 22:5, pozn. 853.
- 82 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.

- 83 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
- 84 Tj. opäť Nínivé.
- 85 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 86 Pozri Prísl. 25:18, pozn. 1100, tu hádam vzhľadom na súvislosť vhodný preklad.
- 87 D. „dbať (tj. „dbaj[te]“, ďalej obdobne) o“, „chrániť“, „opatrovať“, sloveso ako v Exod. 34:7, pozn. 1185; Prísl. 2:8, pozn. 118, a i.
- 88 Pozri 1 Sam. 22:4, pozn. 834.
- 89 Pozri Mích. 7:4, 7, pozn. 391.
- 90 Pozri Deut. 3:28, pozn. 160; Prísl. 24:5, pozn. 453; Ám. 2:14, pozn. 95.
- 91 Pozri Prísl. 24:5, pozn. 1045; Ám. 2:14, pozn. 96.
- 92 Pozri Lev. 26:19, pozn. 891; Is. 2:10, pozn. 175.
- 93 Tj. „prislúchajúcu tomuto veľkému, samým Bohom udelenému menu“, porov. Gen. 32:28, pozn. 872.
- 94 Pozri Is. 24:1, 3, pozn. 1015.
- 95 Pozri Num. 13:23, pozn. 497; Is. 17:10, pozn. 975, tu množné číslo.
- 96 Pozri Jer. 12:10, pozn. 200.
- 97 Pozri 1 Kráľ. 14:26n., pozn. 785.
- 98 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 99 Pozri Exod. 25:5, pozn. 853.
- 100 Pozri Gen. 47:6, pozn. 1268, tu azda v obdobnom zmysle ako v Num. 31:28, pozn. 1038, lebo výraz, ktorý je v tu vyššie citovanom oddiele Gen. 47 použitý v zmysle „schopnosti“ a pod., značí aj „vojsko“, „vojenskú moc“, pozri napr. Exod. 14:4, pozn. 459, obdobne ako „boj“ v tu vyššie ďalej uvedenom mieste Num. 31, pozri pozn. 366, citovanú v tamjšej pozn. 1038, takže dotýčný výraz sa tu da chápať v zmysle „muži vojenskej moci“ al. jednoducho „vojska“, obdobne ako „muži boja“ tam, takže tu v texte podaný preklad „vojaci“ je obdobou tamjšieho „bojovníkov“. Inak, pravda, sa v onom výraze aj tu dá vidieť zmysel „statoční al. zdtní muži“, ktorého sa v podstate pridávajú mnohé zo známych mi prekladov, aj LXX.
- 101 Pozri Exod. 25:4, pozn. 850.
- 102 Pozri Exod. 25:4, pozn. 849.
- 103 Slova „odiati v červcový šarlát“, v hebr. jedno slovo („metullám“, hádam by sa dalo povedať „očervcovaním“), sú tvarom len tu sa v texte SZ vyskytujúceho slova odvodeného od slova „červcový šarlát“^{101 102}.
- 104 Pozri Exod. 14:6n., pozn. 462.
- 105 Al. „v ohnivom lesku“, D. „v ohni“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 106 Al. „oceľ“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, v pôvodine množné číslo v zmysle „železných al. oceľových súčiastok ich okovania“.
- 107 D. „cyprusy“, tj. „rukoväti kopijí z cyprusového dreva“.
- 108 Tj. „kopijami sa máva al. hádže“, tvar („háreál“) slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu.
- 109 Niektorí tu miesto „cyprusy“¹⁰⁷ („habberóšim“) navrhujú s LXX čítať „happarášim“, „rajtári“, pozri Gen. 50:9, pozn. 1378, a podľa nimi podávaného znenia „hoi hippeis thorybéthésontai“ prekládajú „rajtári sa budú triasť“ (al. „budú znepokojovaní“ [al. „mätení“], „budú upadať v zdesenie“). Podľa toho by sa už tu od popisu al. líčenia útočníkov na mesto prechádzalo k popisu správania sa jeho obráncov, čo sa len v nasledujúcich veršoch deje jednoznačne.
- 110 Pozri Jer. 46:9, pozn. 1704.
- 111 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 112 Pozri Is. 33:4, pozn. 1679; Jóela 2:9, pozn. 122; tu iný, len tu sa v SZ vyskytujúci tvar so zmyslom ako v texte.
- 113 Sloveso ako napr. „sa rozbehla“ v Gen. 24:28 a obdobne na mnohých iných miestach, tu tvar vyskytujúci sa v SZ len tu so zmyslom ako v texte.
- 114 Tj. „Aššúr“.
- 115 Pozri Exod. 15:10, pozn. 514, tu hádam v takomto zmysle („vychýrených svojou chabrosťou a preto oslavovaných, velených, vyvyšovaných, a teda aj vplyvných, mocných“).
- 116 Tj. „aby ich vyslal na obranu mesta“.
- 117 Pozri Prísl. 31:27, pozn. 1305, tu zmysel ako v texte.
- 118 Tj. „mesta Nínivé“, ďalej obdobne.
- 119 Pozri. Is. 3:26, pozn. 277.
- 120 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 121 Al. vôbec „prúdov vody“.
- 122 „hrádze sa pretrhnú“, totiž nepriateľ azda pretrhne hrádze, ktoré mesto chránia pred povodňou, takže bude mesto zaplavené prúdmi vód. Iní uvádzajú tento výrok vo vzťah k tomu, čo je rečené vo v. 8, prírovnávajúc hromadný zmätený útek obyvateľstva z mesta, ktorý je tam opísaný, k prúdom vód, valiacim sa z rybníka po pretrhnutí jeho hrádze.
- 123 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325, tu v zmysle „kráľovský palác“.
- 124 Pozri Jós. 2:9, pozn. 78.
- 125 Vl. „postavené“, tvar slovesa ako v Gen. 28:12, pozri aj Sud. 9:6, pozn. 539; tu zmysel azda ako v texte („pevne al. neodvolateľne ustanovené al. určené“).
- 126 Pozri 2 Kráľ. 15:29, pozn. 638.
- 127 Tu sa, pravdaže, pod pojmom „mesta“ mieni jeho obyvateľstvo.
- 128 Al. „vyvedené“, no nesúvisí s „odvedené“¹²⁶ vyššie.
- 129 Tj. hádam z mesta Nínivé, ktoré ležalo v nižšie pri rieke Tigris, do vyššie položených končín Médie a Perzie.
- 130 Tj. zajatkyne z neho, ktoré sa v zajatí stanú nevoľníkmi.
- 131 Výraz, ktorý spravidla prekladám „služobná“, pozri napr. Exod. 20:10 a j., ktorý je ženským náprotivkom pojmu „nevoľníka“, no je odvodený od iného kmeňa a preto samo slovo „nevoľníčka“ na jeho preklad inde nepoužil, no tu tak robím na výraznejšie označenie povahy postavenia, do ktorého boli zajaté ženy uvedené („otrokyne“).
- 132 Sloveso vyskytujúce sa v takomto zmysle v SZ len na tomto mieste; inde značí „hnať“, ako napr. v Gen. 31:18 („pozahňať“), Exod. 3:1 („zahnať“) a i.
- 133 Porov. Is. 59:11, kde je, pravda, použité iné, hoci príbuzné, sloveso. Pozri tamojšiu pozn. 525.
- 134 Vl. „bubnujúci“, ako v Žalme 68:25, sloveso vyskytujúce sa v SZ len na týchto dvoch miestach.

- 135 D. „svoje srdcia“.
- 136 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 137 D. „odo dní“, zmysel ako v texte.
- 138 Tj. tak naplnené ľuďmi, ako je rybník naplnený vodami.
- 139 Pozri Jer. 47:3, pozn. 190.
- 140 Pozri Gen. 34:29, pozn. 927.
- 141 Pozri Ezek. 43:11, pozn. 1960.
- 142 Pozri Num. 1:1 a ďalej, pozn. 22.
- 143 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558, iný výraz ako „slávu“ tu vo v. 29².
- 144 D. „zo (al. „od“, možno v zmysle „ohľadne“) všetkého“. Ďalej obdobne.
- 145 Pozri Gen. 24:53, pozn. 632.
- 146 Pozri Hóš. 13:15, pozn. 640.
- 147 AL „Pustota“.
- 148 AL „spustnutosť“.
- 149 Tento aj oba predošlé^{147 148} výrazy sa v SZ vyskytujú len tu.
- 150 Ako „roztápalo sa“ v Exod. 16:21; pozri Žalm 22:14, pozn. 684.
- 151 AL „kolísania“, „chvenia“, aj tento výraz sa v SZ vyskytuje len tu. Podľa niektorých „klepania“.
- 152 „narážania kolena o koleno“.
- 153 Pozri Is. 21:3, pozn. 1094; výraz vyskytujúci sa v SZ len ešte u Ezek. 30:4, 9.
- 154 Zmysel je vari „v bokoch všetkých“, tj. „každého“.
- 155 Pozri Jóela 2:6, pozn. 105.
- 156 Pozri Jóela 2:6, pozn. 106.
- 157 Pozri Jer. 9:11, pozn. 693.
- 158 Obrazné líčenie Nínive, hlavného mesta ríše Asýrcanov, ktorí sú tu prirovnávaní k ľavom pre svoju ukrutnosť a krvľavosť, s akou vyčíňali a koristili medzi okolnými národmi.
- 159 Ako „paše“, napr. v Gen. 47:4, tu v zmysle „miestom na krmenie“.
- 160 Pozri Sud. 14:5, pozn. 705, tu hádam zmysel skôr ako v texte.
- 161 AL, podľa iných, „dospelý lev“ proti nasledovnému „mláďa“. Nesúvisí s „lev“ vyššie a „leva“ nižšie. Vo v. 12 čosi odlišný tvar, jednoznačný v zmysle ako v texte.
- 162 Pozri Gen. 49:9, pozn. 1327; tu vo v. 12 čosi odlišný súznačný tvar.
- 163 Pozri Lev. 26:6, pozn. 864.
- 164 Sloveso ako „zaškrtil sa“ v 2 Sam. 17:23, kde iný tvar; sloveso sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 165 Tj. „brlohy“, „dúpätá“, no iný výraz ako vo v. 11 a tu nižšie¹⁵⁷.
- 166 Pozri Ám. 3:4, pozn. 111; pod pozn. 40 je tam to isté sloveso ako „rval“ tu vyššie.
- 167 AL „roztrhaným“, pozri Gen. 31:39; Exod. 22:13, výraz odvodený od toho istého slovesa ako predošlý¹⁶⁶.
- 168 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 566.
- 169 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 170 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 171 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 13.
- 172 Pozri Exod. 22:6, pozn. 736.
- 173 Valná väčšina známych mi prekladov tu pripisuje tomuto výrazu (hebr. „tereť“) ten istý alebo podobný („korisť“, „ľup“) význam ako vyššie vo v. 12¹⁶⁶, ktorý však v tejto súvislosti nedáva jasného zmyslu; preto som si dovoľil s niekoľkými málo inými podať preklad ako v texte, ktorý tu, podobne ako na konci v. 1, kapitoly 3 (kde už čosi väčší počet prekladateľov uvádza tento význam), dáva zmysel neporovnateľne lepší. Preklad LXX na oboch dotýčných miestach („théra“) pripúšťa oba významy, podobne ako spomenuté hebrejské „tereť“ (hoci len jeden z dostupných mi slovníkov jeho význam „lúpeženie“ jednoznačne uvádza) alebo slovenské „lúpež“; tak aj preklad Vulgaty („rapina“) v kap. 3:1, kým na tomto mieste podáva Vulgata znenie „praedam“, značiace jednoznačne „korisť“ (4. pád).
- 174 Tu v takomto zmysle.
- 175 Pozri Gen. 32:3, pozn. 437.
- 176 Pozri Is. 1:4, pozn. 12.
- 177 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 178 Pozri Hóš. 7:3, pozn. 296.
- 179 AL, podľa iných, „násilia“, „lúpeže“, „vlámavania“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a v inom zmysle u Ob. 14 („rázcestí“). Nesúvisí s „lúpeženia“ nižšie^{166 173}.
- 180 Pozri Exod. 25:39, pozn. 892.
- 181 Pozri Mich. 2:3n., pozn. 100, tu zmysel ako v texte.
- 182 Pozri Gen. 3:8, pozn. 99.
- 183 Pozri Is. 9:5, pozn. 557.
- 184 Pozri Sud. 5:22, pozn. 347, sloveso vyskytujúce sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 185 Pozri 1 Par. 15:29, pozn. 499; Is. 13:21, pozn. 810; Jóela 2:5, pozn. 93, tu zmysel ako v texte („nadskakujúcich pri rýchlej jazde na hrboľatej pôde“).
- 186 Tvar slovesa ako „vystupuje“⁸⁵, tu azda v zmysle „vstávajúci vystúpiť z vozidiel“.
- 187 Obdobne ako „rajtári“ v Gen. 50:9, pozn. 1378, a i., no tu, nazdám sa, ide o „jazdcov“ vo vozidlách.
- 188 Pozri Sud. 3:22, pozn. 203.
- 189 Pozri Jóba 20:25, pozn. 990.
- 190 AL „spústa“, vl. „váha“, „ťažba“ (Prísł. 27:3; Is. 21:15).
- 191 Tj. „mŕtvym“.
- 192 Tu v príčinnom zmysle.
- 193 Pozri Lev. 21:7, 14, pozn. 681.
- 194 D. „dobrej“, pozri Gen. 6:2 a ďalej, pozn. 429.
- 195 Pozri Prísł. 1:9, pozn. 30.
- 196 Pozri 1 Sam. 28:7, pozn. 989.
- 197 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 198 AL, podľa iných, „svojím smilstvom do pasce chytala“, vl. „za svoje smilstvo predávala“, ako napr. v Gen. 25:31, 33 a inde, no tento základný význam dotyčného slovesa tu v danej súvislosti nedáva jasného zmyslu, hoci ho tak aj tu mnohí prekladajú.
- 199 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 200 AL „svojimi čarodejníkmi“.
- 201 AL „čelade“, pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
- 202 Ako „voľného miesta“ v 1 Kráľ. 7:36, tu zmysel ako v texte; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.

- 203** Al. „ohavnosti“, pozri Deut. 29:17, pozn. 1053, výraz, ktorý sa spravidla (aj na vyššie citovanom mieste a na mnohých iných miestach) používa na označenie pohanských modiel a všetkého, čo s modlárstvom súvisí, no tu je najpravdepodobnejšie bez tohto významového odtieňa a značí jednoducho čokoľvek vyvolávajúce hnus, odpor, ošklivosť a pod.
- 204** Al. „uvádzať v pohrdanie“, pozri Deut. 32:15, pozn. 1146, Mích. 7:6, pozn. 401.
- 205** Al. „divákmi“, tj. „čímsi na pozretie al. pozeranie sa“, pozri Jób 33:21, pozn. 1483, tu v takomto zmysle.
- 206** Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 207** Al. možno „pred tebou“³³.
- 208** Pozri Is. 15:1, pozn. 891.
- 209** Pozri Jób 2:11, pozn. 84.
- 210** Pozri Jer. 46:25, pozn. 1731.
- 211** Pozri Jer. 46:25, pozn. 1730 a 2018.
- 212** Vl. „bývalo“, „sídlo“.
- 213** Pozri Gen. 41:1nn., pozn. 1073.
- 214** Pozri Gen. 19:12 a ďalej, pozn. 500.
- 215** Pozri Žalm 48:13 a ďalej, pozn. 1292, tu v zmysle ako v texte.
- 216** Pozri Is. 18:2 a ďalej, pozn. 1020.
- 217** Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
- 218** Pozri Is. 40:29, pozn. 1961.
- 219** Tj. hádam „bolo ich nespočetné množstvo“.
- 220** Pozri Gen. 10:6, pozn. 313.
- 221** Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
- 222** Pozri 2 Par. 12:3, pozn. 499.
- 223** D. „tvojou“, ale týka sa Nó Ámóna, ktoré sa tu rečnícky oslovuje.
- 224** Pozri Ám. 1:15, pozn. 52.
- 225** Bolo dobyté Asýřčanmi okolo r. 663 pred Kr.
- 226** D. „hlavách“¹⁴.
- 227** Porov. Žalm 118:22, pozn. 2445; kde „nárožia“ je iný výraz ako „hlava“ tu; význam tohto výrazu je tu, proti onomu miestu, rozšírený na celé „nárožia“.
- 228** Al. možno „o nárožia“.
- 229** Pozri 2 Král. 8:12, pozn. 392, iné sloveso ako tu v kap. 1:6³³.
- 230** Pozri Deut. 28:58, pozn. 1037; súvisí s dotýčným¹⁴³ výrazom.
- 231** Tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu a v inom tvare v čítanom texte Kaz. 12:6, pozri tam pozn. 438.
- 232** Tj. „utrpením“, porov. Is. 51:17, 20nn.; Pl. 4:21.
- 233** Al., podľa iných, s prihliadnutím na iný tvar toho istého slovesa, „zastierané“ (ohľadne svojej mysle), porov. Jób 42:3, kde má toto sloveso zrejme obdobný význam ako „zatemňujúci“ v tamjšej kap. 38:2; tak je azda aj tu, takže teda potom „budeš omdlievať“.
- 234** Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
- 235** Tj. „sú ako figovníky“, ďalej obdobne.
- 236** Pozri Hóš. 9:10, pozn. 428.
- 237** Pozri Ám. 9:9, pozn. 396.
- 238** Al. „k ústam“.
- 239** Al. „naskrze“, D. „otvorením“.
- 240** Pozri Deut. 28:53, pozn. 1026.
- 241** Pozri aj Is. 25:12, pozn. 956, tu hádam skôr zmysel ako v texte.
- 242** Pozri Exod. 1:14, pozn. 29, tu značí „tehliarsku hlinu“.
- 243** Al. „pevne drží formu“.
- 244** Pozri Jólá 1:4, 2:25, pozn. 10.
- 245** Tu iný tvar dotýčného slovesa²³¹ so zmyslom ako v texte; rozkazovací spôsob je tu v zmysle „bárs si sa rozplemenilo“.
- 246** Pozri Jólá 1:4, 2:25, pozn. 11.
- 247** Al. „kramárov“, „prekupníkov“, pozri Ezek. 27:13, pozn. 1321.
- 248** Ti totiž ochudobňovali okolité národy podobne ako kobyľky obžierajú polia.
- 249** D. „od (tj. „viac od“) hviezd“.
- 250** Pozri 1 Sam. 23:27, pozn. 875, tu v takejto súvislosti azda vhodný preklad.
- 251** Tj. „kniežatá“, „velikáni“, „hodnostári“, výraz prevzatý z niektorého iného jazyka, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 252** Pozri Jer. 51:27, pozn. 1963.
- 253** D. „kobyľky“, len tu sa v SZ vyskytujúci výraz („gón“), len nepatrne sa líši od nasledovného²⁵⁵ v zmysle ako v texte.
- 254** „velikáni“¹⁴ (al. „[veľké] krídle“¹⁴) kobyliiek²⁵⁵.
- 255** Pozri Ám. 7:1, pozn. 315.
- 256** Al. „mrazu“ (Prís. 25:20).
- 257** Pozri Gen. 26:17, pozn. 678.
- 258** Pozri Gen. 32:31, pozn. 879.
- 259** Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 260** Sloveso ako „utekať“ vo v. 7, tu zmysel ako v texte, iné sloveso ako „odletia“ vo v. 16.
- 261** Tvar slovesa ako v Exod. 25:8, pozn. 863, tu v zmysle ako v texte.
- 262** Sloveso ako „poskakovať“ u Jer. 50:11, tu (v SZ len tu) tvar trpného rodu so zmyslom ako v texte.
- 263** Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od slovesa „zoslabli“ v Gen. 27:1 a v obdobnom zmysle v Lev. 13:6 a na niekoľkých iných miestach.
- 264** Pozri Prís. 15:4, pozn. 328; Pl. 2:11, pozn. 173.
- 265** Pozri Lev. 26:21, pozn. 899.
- 266** Pozri Is. 17:11, pozn. 985.
- 267** D. „počujúci tvoju“, nižšie obdobne, zmysel ako v texte.
- 268** Pozri 2 Král. 19:7, pozn. 759.
- 269** Pozri Gen. 40:11, pozn. 1059.
- 270** Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.

HABAKKÚK¹

Bremä², ktoré uvidel^{3 4} Habakkúk¹, pro-
rok.

(2) Až dokedy, Hospodine, budem⁵ vo-
lat⁶ o pomoc a nebudeš počuť? Kričím⁷
k tebe: Násilie!⁸ – a nevyslobodzujete⁹!
(3) Načo mi ukazuješ¹⁰ mrzkosť^m a hladíš¹²
na strast¹³? Áno¹³², predomnou je pliene-
nie¹⁴ a násilie⁸ a nastala¹⁵ zvada a pozdvíha
sa¹⁶ spor¹⁷; (4) preto zákon¹⁸ ochabuje¹⁹
a právo²⁰ sa nikdy²¹ neuplatňuje²², lebo
zlovoľný úkladmi obkľučuje spravodli-
vého; preto právo²⁰ vychádza prevrá-
tené²³.

(5) Popozerajte¹⁰ medzi²⁴ národy²⁵ a po-
hľadte a upadnite v stŕpnutie^{26 27}, stŕp-
nite^{26 28}, lebo vo vašich dňoch sa^{29 30} usku-
točňuje³¹ skutok³² – nebudete veriť, keď³³
sa bude vyprávateľ³⁴, (6) lebo hľa, ja³⁵ – chys-
tám sa zobudiť^{36 37 38} Kasdím^{39 40}, národ²⁵,
ktorý je⁴¹ rozhorčený⁴², áno¹³², ktorý je⁴¹
prudký⁴³, ktorý⁴¹ chodí⁴⁴ po širokostiach⁴⁵
zeme zaujímať⁴⁶ sídla⁴⁷, nie jeho⁴⁸. (7) On
je strašný⁴⁹, áno¹³², obávaný⁵⁰, od neho vy-
chádza⁵¹ jeho právo²⁰ a jeho dôstojnosť^{16 52}
(8) a jeho kone sú⁶ hybkejšie⁵³ od leopardov
a rýchlejšie⁵⁴ od vlkov za večera,
a jeho rajtári^{55 56} poskakujú, áno¹³², jeho
rajtári^{55 56} prichádzajú z ďaleka, letia ako
sup⁵⁷, ktorý sa náhlí⁶ ku krmu. (9) On vše-
tok⁵⁸ prichádza na násilie⁵⁹, hŕf⁶⁰ ich tváří
– k východnému⁶¹ vetru, a zbiera^{6 62} zaja-
tých ako piesok. (10) A z kráľov⁶³ si on
strúha zarty⁶⁴ a kniežatá sú mu predme-
tom posmehu⁶⁵, on sa smeje každej pev-
nosti⁶⁶, i nakopí⁶⁷ zeminy^{68 69} a dobyje ju,
(11) potom sa ďalej pozenie^{6 70} ako vie-
tor^{71 72} a⁷³ prejde a prevíní sa⁷⁴ – táto jeho
moc⁷⁵ bude jeho BOHOM.

(12) Či ty nie si odpradáva, Hospodine,
môj Bože, môj Svätý? Nebudeme umierať,
Hospodine, ustanovil si⁷⁶ ho na súd²⁰, ty¹³²,
ktorý si Skala, si ho na ukážňovanie⁷⁷
určil⁷⁸; (13) si v očiach čistejší^{79 80} od poze-
rania¹⁰ na zlo a nie že môžeš hľadieť na
útlak^{13 81} – prečo hladíš na neverne sa sprá-
vujúcich⁸², mlčíš, keď zlovoľný pohľuje^{83 84}
takého, ktorý je od neho spravodlivejší?

(14) A robíš⁶ ľudí⁸⁵ stáby rybami⁸⁶ mora,
stáby plazivým⁸⁷ tvorstvom^{86 88} – nieto vlád-
nuceho⁸⁹ nad ním⁹⁰, (15) všetkých ich^{58 91}
vyťahuje^{6 92} udicou^{93 95}, odvlieka⁹⁴ ich⁹¹
v svojej sieti⁹⁵, áno¹³², zbiera⁶² ich⁹¹ v svo-
jom čerení^{95 96}; preto sa raduje a jasá,
(16) preto svojej sieti obetuje a svojmu če-
reniu⁹⁶ vykiada⁹⁷, lebo nimi je jeho podiel
tučný⁹⁸, áno¹³², jeho pokrm mastný⁹⁹.
(17) Či preto má⁵ svoju sieť vyprázdňovať
a ustavične národy²⁵ zabíjať, nešetrit¹⁰⁰?

2 Budem stáť na svojej stráži¹⁰¹, áno¹³²,
chcem⁵ sa postaviť na hradbe¹⁰² a vy-
hliadať¹⁰³, aby som zbada^{110 104 105}, čo bude¹⁰⁶
ku mne hovoriť a čím budem môcť odpove-
dať¹⁰⁷ na svoju¹⁰⁸ výčitku¹⁰⁹.

(2) I odvetil mi Hospodin a povedal:
Popíš videnie³, áno¹³², vyry¹¹⁰ na dosky, aby
čítajúci ho^m mohli⁶ bežať¹¹², (3) lebo vide-
nie³ je ešte na určenú dobu¹¹³, i chváta¹¹⁴
ku koncu¹¹⁵ a nemôže⁵ zlyhať¹¹⁶; ak bude¹¹⁷
otáľať¹¹⁸, čakaj naň, lebo istotne¹¹⁹ musí⁵
prísť, nebude sa oneskorovať¹²⁰. (4) Hľa,
nadutá¹²¹ je, nie je úprimná¹²² jeho duša
v ňom¹²³, ale spravodlivý bude žiť zo
svojej vernosti^{124 125 126 127}; (5) a nadto, ako
je víno zradné^{82 128 129} spupný¹³⁰ muž¹³¹,
ktorý¹³² neostáva doma¹³³, ktorý svoju
dychtivosť¹³⁴ rozširuje^{6 135} ako šeo¹³⁶,
áno¹³², on je ako smrť, ktorá¹³² sa nemôže⁵
nasýtiť, i pozbiera⁶² k sebe všetky ná-
rody²⁵, áno¹³², zhromaždí k sebe všetky
národnosti²⁵ – (6) či sa títo – oni všetci⁵⁸
– nebudú na neho¹³⁷ ujímať^{136 138 139} prípo-
vedí^{91 140} a záhadných rečí^{91 141 142}, vtipov¹⁴³,
voči nemu? I bude sa²⁹ vravieť: Beda¹⁴⁴,
ten¹⁴⁵, ktorý⁴¹ si zadovažuje veľa nie
svojho^{48 146} – až dokedy? – a nakladá na
seba¹³⁹ bremä zabaveného majetku^{147 148}!
(7) Či nebudú náhle povstávať tí, ktorí tá
budú hrýzť^{149 150}, a precitať tí, ktorí tebou
budú lomcovať^{149 151}? I dostaneš sa¹⁵ im
v olupovanie^{152 153 154 155}; (8) pretože ty si po-
plienil¹⁵⁶ mnohé národy²⁵, budú, všetok
pozostatok národnosti²⁵, plieniť¹⁵⁶ teba,
za krv^{155 157 158} ľudí⁸⁵ a násilie⁸ na zemi, hra-
disku¹⁵⁹ a všetkých bývajúcich v ňom.

(9)Beda¹⁴⁴, dychtiaci¹⁴⁵ po nespravodlivom zisku¹⁶⁰ zlom pre svoj dom na umiestnenie⁷⁶ svojho hniezda na výške na výklznutie¹⁶¹ z dlane zla¹⁶²! (10)Zosnoval si¹⁶³ pre svoj dom ostudu, skoncovanie s mnohými národnosťami¹²⁵ ¹⁶⁴, a tvoja duša hreší; (11)áno, kameň zo steny bude kričať⁷ a krokva¹⁶⁵ z dreva bude odpovedať.

(12)Beda¹⁴⁴, budujúci¹⁴⁵ mesto krvou¹⁵⁷, ktorý¹³² hradisko¹⁵⁹ upevňuje⁶ bezprávím¹⁶⁶! (13)Či to, hľa, nie je z blízkosti¹⁶⁷ Hospodina zástupov¹⁶⁸ ¹⁶⁹, že¹³² sa ľudia²⁵ ¹⁷⁰ namáhajú pre oheň¹⁷¹ a davy¹⁷² sa nadarmo¹⁷¹ ustávajú¹⁷³? (14)Veď zem bude naplňaná poznaním slávy¹⁷⁴ Hospodina, ako sú vody pokrytím na¹⁷⁵ mori¹⁷⁶!

(15)Beda¹⁴⁴, napájajúci¹⁴⁵ ¹⁷⁷ svojich blízkych⁹¹ ¹⁷⁸! Primiešavaš¹⁷⁹ svoje popudenie¹⁸⁰ a tak aj opojenie, za účelom hľadania na ich obnažovania¹⁸¹; (16)sýtil si sa⁶ hanbou viac od cti¹⁷⁴ – pi aj ty a ukáž svoju predkožku¹⁸², bude sa k tebe obracať¹⁸³ čaša¹⁸⁴ pravice Hospodina a veľká hanba¹⁸⁵ na tvoju česť¹⁷⁴. (17)Áno, bude ťa zaplavovať¹⁸⁶ násilie⁸ Levánóna¹⁸⁷ ¹⁸⁸ a týranie¹⁴ zvierat¹⁸⁹, ktoré ich straší¹⁹⁰, za krv¹⁵⁵ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ľudí⁸⁵ a násilie⁸ na zemi, hradisku¹⁵⁹ a bývajúcich v ňom. (18)Čím osožie¹⁶ socha¹⁹¹, ak ju jej stvárnovateľ¹⁹² vyteše¹⁹¹ ¹⁹³? Zliatina, áno¹³², učiteľ klamu¹⁹⁴, ak sa stvárnovateľ¹⁹² spoľahne¹⁹⁵ ohľadne zhotovovania¹⁹⁶ nemých modiel¹⁹⁷ na svoj výtvor¹⁹² ¹⁹⁸ ¹⁹⁹?

(19)Beda¹⁴⁴, vraviaci¹⁴⁵ drevu: Precitni!, mlčiacemu kameňu: Prebuď sa! Bude on učiť? Hľa, je potiahnutý zlatom a striebrom, ale žiadneho²⁰⁰ ducha⁷¹ v jeho vnútri niet. (20)Ale Hospodin je vo svojom svätom chráme²⁰¹ ²⁰², zmlkni²⁰³, všetka²⁰⁰ ²⁰⁴ zem, pred jeho tvárou²⁰⁵!

3 Modlitba Habakkúka⁴⁸, proroka, na²⁰⁶ Šigjónóth²⁰⁷.

(2)Hospodine, počul som tvoju zvest'²⁰⁸ ²⁰⁹; zhrozil som sa⁵⁰!

Hospodine, tvoj skutok³² – uveď ho v život²¹⁰ vprostred²¹¹ rokov²¹², kiež ho chceš⁵ ²¹³ vprostred²¹¹ rokov²¹² oznámiť,

kiež si v rozhnevaní²¹⁴ pripomínaš²¹³ zľutovanie!

(3)Boh prichádza z²¹⁵ Témána²¹⁶, áno¹³², Svätý z²¹⁵ vrchu Párán, seláh²¹⁷,

jeho velebnosť²¹⁸ pokrýva⁶ ¹⁸⁶ nebesá a zem naplňa⁶ jeho chvála²¹⁹.

(4)I nastáva¹⁵ jas²²⁰ ako svetlo²²¹; zo svojej ruky on má²²² ²²³ lúče²²⁴; áno¹³², tam je skryša²²⁵ jeho sily.

(5)Pred jeho tvárou ide mor a pri jeho nohách vychádza⁵¹ plameň²²⁶.

(6)Zastal a dal sa merať zem²²⁷, pozrel¹⁰ a vyplašil²²⁸ národy²⁵, i boli odveké vrchy²²⁹ rozmetané²³⁰, zrutili²³¹ sa večné pahrbky²³² – on má²²² večné cesty²³² ²³³.

(7)Uvidel som stany Kúšána postihnuté nešťastím¹¹ ²³⁴ ²³⁵, koberce²³⁶ zeme Midjána sa triasli.

(8)Či Hospodin planie⁶ ²³⁷ proti riekam? Alebo je proti riekam jeho hnev, alebo tvoje prekypenie²³⁷ ²³⁸ proti moru²³⁹, že jazdiš na svojich koňoch, na svojich vozidlách záchrany²⁴⁰?

(9)Tvoj luk sa splna²⁴¹ odkrýva²⁴² – prísahy vetvám²⁴³ ²⁴⁴ slovom²⁴⁵ ²⁴⁶; seláh²¹⁷. Riekami brázdíš zem.

(10)Uvideli ťa vrchy, zviájajú sa²⁴⁷; prešiel prívál²⁴⁸ vód, hlbina²⁴⁹ vydala svoj hlas, vysoko vzniesla¹⁶ svoje ruky.

(11)Slnko, mesiac – to pri svetle tvojich šípov zastalo vo svojom bydlisku²⁵⁰, uchádzali²⁵¹ pri jase²²², blyskote²⁵² tvojej kopije.

(12)V rozhorlení²⁵³ kráčaš zemou, v hneve roztieráš²⁵⁴ národy²⁵,

(13)vyšiel si na zachraňovanie²⁴⁰ ²⁵⁵ svojho ľudu, zachrániť²⁴⁰ ²⁵⁵ svojho pomazaného²⁵⁶,

odštipol si²⁵⁷ hlavu²⁵⁸ od domu zlovoľného²⁵⁹ odkrytým²⁴¹ ²⁴² základu až po krk²⁶⁰. Seláh²¹⁷.

(14)Hlavu jeho vojvodcov²⁶¹ si prebodal jeho²⁶² palicami²⁶³; búrlivo sa hnali²⁶⁴ rozprášiť²⁶⁵ ma²⁶⁶, ich hlahol²⁶⁷ bol ako pri požieraní chudobného²⁶⁸ v úkryte²⁶⁹.

(15)Vkročil si v more²⁷⁰ so svojimi koňmi, v záplavu²⁷¹ mnohých vód.

(16)Počul som a moje vnútro²⁷² sa roztriaslo, pri tom hlase²⁷³ sa zachveli²⁷⁴ moje pery, v moje kosti vnikal rozklad²⁷⁵ a na svojom mieste²⁷⁶ som sa triasol,

kým by som bol mal^{15 277} spokojne
čakať²⁷⁸ na²⁷⁹ deň tiesne²⁸⁰,
na vzostup vojensky prepádajúceho²⁸¹
ľud voči nemu²⁸².
(17) Áno, nech figovník nekvitne^{213 283}
a na révach nech nebude^{213 283}
plodu²⁸⁴, úrodnosť²⁸⁵ olív⁹¹ nech
sklame^{213 283 286},
a obilné polia²⁸⁷, to nech
neprináša^{6 196 213 283} pokrmu, drobný
dobytok nech sa³⁰ z ohrady²⁸⁸
pohlcuje^{6 213 283 289}

a hovädzieho dobytku v stajniach nech
nebude^{213 283},
(18) ja však²⁹⁰ sa budem veseliť
v Hospodinovi, budem jasať v Bohu
svojho zachraňovania^{240 255}.
(19) Hospodin, Pán, je mojou
zdatnosťou²⁹¹ a robí⁷⁶ moje nohy
takými ako nohy jeleníc²⁹², i dáva mi
vkročiť na moje výšiny^{270 293}.
Riaditeľovi hudby²⁹⁴, pri mojich stru-
nových nástrojoch.

HABAKKÚK

- 1 Hebr. „Chavakkúk“; meno značí „Vrúčne objatý“.
- 2 Pozri Is. 13:1, pozn. 749 a 750.
- 3 Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
- 4 Pozri Ám. 1:1, pozn. 5.
- 5 Al. možno „mám“, ďalej obdobne, pozri Gen. 2:16, pozn. 74.
- 6 Al. „kričať“, no nie ako nižšie⁷; D. „zavolať som“, „dal som sa volať“, v zmysle „zavolať som a budem naďalej volať“; ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 7 Pozri Sud. 3:9, pozn. 175.
- 8 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 9 Pozri Is. 43:12, pozn. 1067.
- 10 Vl. „dávať (al. „nechávať“) vidieť“ (v. 3), „pozrite“ (v. 5), iné sloveso ako „hľadiť“ vo v. 3 a „pohľadte“ vo v. 5 V. 13 obdobne, tak aj v kap. 2:1 v protiklade k „vide-nie“⁹ v tamojšom v. 2. Aj ďalej obdobne.
- 11 Pozri Is. 1:13, pozn. 61.
- 12 Al., podľa niektorých, „dávať hľadiť“.
- 13 Pozri Gen. 41:51, pozn. 1130.
- 14 Pozri Jer. 6:7, pozn. 502; Žalm 12:5, pozn. 374, nesúvisí s „násilie“ tu nižšie a vo v. 2⁸.
- 15 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 16 Pozri Gen. 27:3, pozn. 139.
- 17 Pozri Prísl. 22:10, pozn. 899.
- 18 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 19 Pozri Gen. 45:26, pozn. 1256, tu v zmysle „stáva sa neúčinným“. Sloveso sa v SZ vyskytuje len ešte v Gen. 45:26, pozn. 1250, a v Žalme 38:8 a 77:2, pozn. 1828.
- 20 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480; Exod. 15:25, pozn. 545.
- 21 Ako „donekonečna“ u Is. 13:20 a Jer. 3:5, pozri aj Jer. 50:39, pozn. 1923.
- 22 Al. „neprejavuje“, vl. „právo nikdy“²¹ nevychádza“⁵¹, sloveso ako „vychádza“⁵¹ tu nižšie a obdobne na mnohých iných miestach; zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 23 Al. „pokrivené“, „prekrútené“, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len tu.
- 24 Al. „na“, „v“.
- 25 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 26 Tj. „hrôzu“, potom teda „v hrôzu“, pozri Gen. 42:28, pozn. 1161, al. „začudovaním“, teda „v začudovanie“, pozri Gen. 43:33; Kaz. 5:8.
- 27 Zvratný tvar nasledovného slovesa²⁸, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 28 Základný tvar dotyčného slovesa²⁶ v obdobnom zmysle („zhrozte sa“, „čudujte sa“); túto zostavu dvoch tvarov tohože slovesa chápu mnohí v zosilňujúcom zmysle („upadnite vo veľké al. úžasné strpnutie“ [„hrôzu“, „začudovanie“]), veľmi al. úžasne strpnite“ [atď.]). Porov. obdobnú zostavu u Is. 29:9, pozn. 1498, kde, pravda, ide o dve rôzne, hoci podobne znejúce slovesá; tunajšia dotyčná zostava v pôvodine znie „ve-hittamhú, tmáhú“.
- 29 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
- 30 Al. možno „on“, tj. „Hospodin“.
- 31 „ja uskutočňujem“, lebo ide o Boží výrok.
- 32 Pozri Žalm 44:1; al. „pôsobí pôsobenie“, tvary iného slovesa ako v Deut. 14:29, pozn. 608, ako napr. „spôso-bil“ v Deut. 32:27 a i.
- 33 Al. „hoci“.
- 34 Pozri Gen. 15:5, pozn. 417; Exod. 10:2, pozn. 314.
- 35 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 566, 48:4, pozn. 1288.
- 36 Pozri Deut. 28:9, pozn. 956.
- 37 Pozri Ám. 6:14, pozn. 308.
- 38 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 225.
- 39 Pozri Gen. 10:14, pozn. 322.
- 40 Pozri Gen. 11:28, pozn. 345.
- 41 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 42 Pozri Sud. 18:25, pozn. 850; tu aj „besný“, „hnevlivý“.
- 43 Pozri Is. 35:4, pozn. 1773, tu v zmysle ako v texte, al. „zúrivy“.
- 44 Al. „bude chodiť“.
- 45 Pozri Hóš. 4:16, pozn. 175.
- 46 Pozri Gen. 22:17, pozn. 416.
- 47 Pozri Exod. 25:9, pozn. 863.
- 48 D. „nie jemu“, tj. „jemu nepatriace“, pozri Num. 1:1, pozn. 22, ďalej obdobne.
- 49 Pozri Pies. 6:4, 10, pozn. 189.
- 50 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731, tu (nie ďalej) trpné prítčastie.
- 51 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
- 52 Al. „vypýšenosť“, tvar dotyčného slovesa¹⁶, porov. Hóš. 13:1, pozn. 604.
- 53 Pozri 2 Sam. 1:23 a ďalej, pozn. 72; Is. 30:16, pozn. 372.
- 54 Vl. „ostrejšie“, tvar tohože slovesa ako „je naostrený“ u Ezek. 21:9–11, vyskytujúceho sa v SZ len na týchto dvoch miestach, tu zmysel ako v texte.
- 55 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1378.
- 56 Tu aj „jazdecké kone“.
- 57 Pozri Lev. 11:13, pozn. 319.
- 58 Pozri Gen. 11:6 a ďalej, pozn. 375.
- 59 Tj. „páchať násilie“.
- 60 Al., podľa iných, „smer“, „úsilie“, „snaha“, výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 61 Tj. azda „podľa (al. „smerom“) východného“.
- 62 Pozri Gen. 6:21, pozn. 230.
- 63 Pozri Gen. 39:14, pozn. 1045; 2 Kráľ. 2:23, pozn. 96.
- 64 Sloveso ako „sa vysmievať“ v 2 Kráľ. 2:23, tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že je to sloveso iného kmeňa ako nasledovné „predmetom posmechu“ a „sa smeje“; v SZ sa vyskytuje ešte len u Ezek. 16:31, pozn. 713, a 22:5, pozn. 717.
- 65 „Predmetom posmechu“ je v hebrejčine jedno slovo, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, odvodený od nasledovného slovesa „sa smeje“.
- 66 Pozri Num. 13:19, pozn. 487.
- 67 Pozri Gen. 41:49, pozn. 1105.
- 68 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 69 Tj. na vybudovanie obliehacieho valu.
- 70 Pozri Jób. 11:10, pozn. 184.

- 71 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226.
- 72 AL, podľa iných, „potom sa zmení (pozri Žalm 102:26, pozn. 2222) jeho myseľ“ (al. „zmýšľanie“, „duch“).
- 73 AL, podľa niektorých, „potom sa zmení⁷² vietor, i“.
- 74 Pozri Lev. 4:13, pozn. 90.
- 75 Pozri Gen. 4:12, pozn. 144.
- 76 Pozri Gen. 13:16, pozn. 384.
- 77 Pozri 2 Sam. 7:14, pozn. 355; Jóba 5:17, pozn. 242.
- 78 Pozri Žalm 104:8, pozn. 2244.
- 79 Pozri Jóba 14:4, pozn. 686.
- 80 AL možno „prlíš čistý“.
- 81 Tu v takomto zmysle, pozri napr. Is. 10:1, pozn. 602.
- 82 Pozri Jóba 6:15, pozn. 307.
- 83 Pozri Žalm 35:25, pozn. 662.
- 84 D. „mlčíš za pohlčovania (al. „pri pohlčovaní“) zlovoľným“.
- 85 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 86 AL „takými ako ryby“, nižšie obdobne.
- 87 Pozri Gen. 1:21, pozn. 33.
- 88 Pozri Gen. 1:24n., pozn. 31.
- 89 Pozri Gen. 1:18 a ďalej, pozn. 112.
- 90 Tj. „nad zlovoľným“.
- 91 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 92 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 93 Pozri Jóba 41:1, pozn. 1827; Is. 19:8; výraz vyskytujúci sa v SZ iba na týchto 3 miestach.
- 94 Pozri Prísl. 21:7, pozn. 944.
- 95 AL „svojou sieťou“, nižšie obdobne, na oboch miestach obdobne ako „udicou“ vyššie, kde sa dá čítať aj „na udicu“. Obdobne aj ďalej, aj ohľadne iných pojmov.
- 96 AL „v svojej rybárskej sieti“, no nesúvisí so „sieťou“ vyššie a vyskytuje sa v SZ len tu a v nasledovnom verši; príbuzné výrazy sú „čereň“ v Žalme 141:10 a obdobne u Is. 51:20 (na oboch miestach rovnaký výraz) a „vlečný čereň“ u Is. 19:8 (len tam).
- 97 Pozri Exod. 30:7, pozn. 1031 a 1077.
- 98 Pozri Is. 30:23, pozn. 1585.
- 99 Ako „kŕmených“ v 1 Kráľ. 4:23, tu v zmysle ako v texte; nesúvisí s „pokrm“ vyššie. V tomto spojení a význame sa tento výraz v SZ vyskytuje len tu.
- 100 Pozri 2 Sam. 12:4, 6, pozn. 494; Is. 9:19, pozn. 598; Jer. 50:14, pozn. 875.
- 101 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668; Nech. 7:3, pozn. 293; Is. 21:8, pozn. 1117.
- 102 Pozri Kaz. 9:14, pozn. 296; Mích. 5:1, pozn. 271, tu v zmysle ako v texte, al. „strážnej veži“.
- 103 AL „pozorovať“, „vyzvedať“, pozri Gen. 31:49, pozn. 839; 1 Sam. 14:16, pozn. 555.
- 104 D. „na zbadanie“, nie ako vo v. 2 a ďalej³.
- 105 Tu v zmysle „zistil“, „spoznal“, „dozvedel sa“, porov. obdobné použitie slova „vidieť“ aj v slovenčine.
- 106 Tj. „Hospodin“.
- 107 D. „a čo... vracat“, porov. 1 Sam. 17:30, pozn. 700. Netýka sa miest bez tohto označenia.
- 108 Tj. „mňa sa týkajúcu“, „mne udieľanú za moje slová“.
- 109 Tj. „keď ku mne bude vyslovená“.
- 110 Pozri Deut. 27:8, pozn. 946.
- 111 D. „v ňom“.
- 112 Tj. „aby ho bolo možné čítať aj v behu“, al. „aby ho mohol čítajúci prebehnúť“, tj. „rýchlo al. náhlivo prečítať“.
- 113 Pozri Gen. 1:14, pozn. 25.
- 114 D. „supí“, pozri Žalm 27:12, pozn. 312, tj. „kvapí so supením al. ťažkým oddychovaním“.
- 115 Tj. „k svojmu splneniu“.
- 116 AL „sklamať“.
- 117 Tj. „jeho splnenie“.
- 118 AL „sa odkladať“, „váhať“ (Gen. 19:16), „predlievať“ (Sud. 19:8, pozn. 222).
- 119 D. „príchodom“, „prídením“.
- 120 Sloveso ako v Gen. 24:56, 32:4, pozn. 635.
- 121 AL „namyslená“, „opovážlivá“, tvar slovesa v Num. 14:44 preloženého „sa opovážili“, vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 122 Pozri Num. 23:10, pozn. 884.
- 123 Tj. azda „nadutá (al. „neúprimná“) je duša toho, v ktorom je neúprimná“ (al. „nadutá“), v texte doslovný preklad znenia v pôvodine, ktoré je neľahko zrozumiteľné (nie je nikde povedané, kto je ten, ktorého duša sa tento výrok týka). Mnohí prekladatelia si tu pomáhajú tým, že nedbajú na ženský rod slovesného tvaru tu v texte preloženého „nadutá“¹²³ a prekladajú v zmysle „Hľa, nadutý, jeho (tj. azda „kto je nadutý, toho“) duša v ňom nie je úprimná“, a pod.
- 124 Pozri Exod. 17:12, pozn. 599.
- 125 Pozri Exod. 12:43, pozn. 427.
- 126 AL „žiť svojou vernosťou“⁹⁵.
- 127 Tu aj „viery“; v tomto zmysle preložili toto miesto LXX (vl. „z viery mojej“, tj. „vo Mňa“) a v podstate podľa ich prekladu („z viery“) je citované v NZ (Rim. 1:17; Gal. 3:11; Hebr. 10:38).
- 128 Pozri aj Žalm 25:3, pozn. 750.
- 129 Tj. azda „tak sa sklame aj“, porov v. 6 a ďalej.
- 130 AL „svojvoľný“, „pyšný“, ako „nadutý“ v Prísl. 21:24, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 131 Pozri Exod. 10:11, pozn. 333.
- 132 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 133 AL „neodpočívá“, sloveso vyskytujúce sa v SZ v tomto význame len tu, možno v zmysle „nespokojuje sa s tým, čo má“.
- 134 AL „žiadostivosť“, pozri Is. 5:14, 56:11, pozn. 263.
- 135 Pozri Is. 5:14, pozn. 344.
- 136 Pozri Gen. 37:35, pozn. 995.
- 137 AL „proti nemu“, ďalej obdobne.
- 138 Pozri Num. 23:7, pozn. 878.
- 139 Pozri Num. 23:7, pozn. 879.
- 140 Pozri Num. 21:27, pozn. 815; 23:7, pozn. 880.
- 141 Pozri Prísl. 1:6, pozn. 23.
- 142 Tu v zmysle „skryto posmešných narážok“.
- 143 Pozri Num. 12:8, pozn. 466; Dán. 8:23, pozn. 575.
- 144 Pozri Is. 1:4, pozn. 12.
- 145 Tj. azda „Beda tomu“, v texte v podstate doslovný preklad. Ďalej obdobne.
- 146 Pozri Deut. 17:16, pozn. 678.

- 147** Tj. „zaťažuje sa zabaveným majetkom“, v texte opis uchováajúci v preklade význam predložkovej väzby, aká je v pôvodine.
- 148** Al. „zálohov“⁹¹, no tento výraz znamená tiež „husté blato al. hlinu“, takže tu ide o dvojzmyselný výrok.
- 149** D. „tvoji hryzúci“, „hryzúci fa“; ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 150** Al. „tvoji úžerníci“, tj. „tebe ukladajúci úžeru“, pozri Deut. 23:20, pozn. 858 a 859, kde je použitý tvar toho istého slovesa, takže tu vlastne opäť ide o dvojzmyselný výrok.
- 151** Al. „triasť“, „otriasť“.
- 152** V pôvodine množné číslo.
- 153** Pozri Jer. 30:16, pozn. 1353.
- 154** Al. obdobne ako v Jer. 30:16, pozn. 1354.
- 155** Množné číslo možno v zmysle „úplné al. všestranné olúpenie“, vo v. 8 (podľa nasledovnej poznámky¹⁵⁷) možno aj v zmysle „krv každého z nich“, totiž „z ľudí“ nižšie.
- 156** Sloveso ako „olupovať“ u Ezek. 39:10, tu je preklad zvolený na odlišenie od predošlého iného slovesa¹⁵³.
- 157** Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 158** Al. „pre krv“, v príčinnom zmysle, D. „od krvi“, zmysel ako v texte al. tu vyššie, ďalej obdobne.
- 159** Pozri Num. 21:28, pozn. 816.
- 160** Pozri Prísl. 1:19, pozn. 54.
- 161** Al. „vyviaznutie“, „uniknutie“, vl. „vyprostenie“, ale v trpnom zmysle, porov. Gen. 32:30, pozn. 878; Žalm 69:15, Prísl. 6:5; Is. 20:6, pozn. 1087.
- 162** Al. možno „nešťastia“ (Deut. 29:21, pozn. 1065).
- 163** Pozri Is. 7:5, pozn. 430.
- 164** Tj. „vyhubenie mnohých národov“.
- 165** Tj. „trám z krovu“, al. vôbec „trám“, al., podľa iných, „skoba“, „kolík“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 166** Pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
- 167** Pozri Gen. 8:8, pozn. 259.
- 168** Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 169** Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 170** Ako „národnosti“ vo v. 8; pozri Jer. 51:58, pozn. 2004.
- 171** Pozri Jer. 51:58, pozn. 2005.
- 172** Pozri Jer. 51:58, pozn. 2006.
- 173** Pozri 1 Sam. 14:28, 31, pozn. 575.
- 174** Pozri Exod. 16:7, pozn. 556, vo v. 16 skôr v zmysle ako v texte.
- 175** Pozri Is. 26:21, pozn. 1356.
- 176** Tj. „na dne mora“.
- 177** Tj. „opojným nápojom“.
- 178** Pozri Exod. 20:16, pozn. 668.
- 179** Sloveso ako „pripustiť“ v 1 Sam. 2:36, ktorého tvarom je aj „začlenenia“ tamže v kap. 26:19; tu zmysel ako v texte.
- 180** Niektorí, so zmenenými samohláskami, tu čítajú „svoj mech“, pozri Gen. 21:14, 19, a prekladajú „vylievať svoj mech“, tj. „opojného nápoja“.
- 181** Porov. Gen. 9:21n., „sa obnažil“ tam je sloveso iného kmeňa ako „obnažovania“ tu, ale „nahotu“ v tamojšom v. 22 je výraz tomuto príbuzný.
- 182** Al. „staň (al. „prejav“, „ukáž“) sa neobrezaným“, sloveso ako v Lev. 19:23, pozn. 624; tu hádam v zmysle „obnáž sa a týmto svojím nedostojným správaním sa pripodobní neobrezancom“, tj. „nečistým“.
- 183** V zmysle „podávaním dookola“, porov. to isté sloveso u Jába 16:13, pozn. 798, tj. „bude na teba prichádzať rad, aby sa ti dostalo“.
- 184** V obdobnom zmysle ako u Is. 51:17.
- 185** Al., podľa iných, „hanebné poplúvanie“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 186** Pozri Žalm 55:5, pozn. 1407, tj. „odplata za“.
- 187** Pozri Deut. 3:25 a ďalej, pozn. 23.
- 188** Tj. „na Levánónu páchané“.
- 189** Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 190** Pozri Jer. 1:17, pozn. 67.
- 191** Pozri Exod. 20:4, pozn. 659.
- 192** Pozri Gen. 2:7, pozn. 56, tu v zmysle ako u Is. 44:9, pozn. 1169.
- 193** Sloveso, od ktorého je dotýčný výraz¹⁹¹ odvodený, ako v Exod. 34:1, 4, tu aj „vyreže“ (podľa toho, z čoho sochu zhotoví).
- 194** Al. „lži“, pozri Jer. 10:14, pozn. 265.
- 195** Pozri Sud. 20:36, pozn. 502.
- 196** Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 197** Pozri 1 Par. 16:26, pozn. 548.
- 198** Výraz odvodený od dotýčného slovesa¹⁹², pozri Is. 29:16, pozn. 1506.
- 199** D. „ak sa stvárnovateľ svojho výtvoru naň ohľadne... model spofahne“, v texte opis v záujme zrozumiteľnosti.
- 200** D. „každého“, tu zmysel ako v texte.
- 201** Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 202** Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
- 203** Tvar slovesa ako „Mlčte“ u Nech. 8:11, iného než „mlčiacemu“ tu vo v. 19.
- 204** Tj. „celá“ al. „každá“, ako vo v. 19²⁰⁰, no nie v tom zmysle ako tam.
- 205** Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 206** Al. možno „podľa“, pozri Ám. 1:3, pozn. 6.
- 207** Množné číslo výrazu v nadpise Žalmu 7, pozn. 168; tu, podľa niektorých, „ohľadne blúdiacich“.
- 208** Pozri Num. 14:15, pozn. 532.
- 209** Pozri Num. 14:15, pozn. 533, tu skôr v tomto doslovnom zmysle.
- 210** D. „oživ ho“, zmysel ako v texte („uskutočni ho“, no nesúvisí s predošlým³², skutok“).
- 211** Pozri Deut. 1:42, pozn. 113.
- 212** Tj. „určenej doby“, pozri kap. 2:3¹¹³ („nech nemúsime čakať, než tá doba uplynie“).
- 213** Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 214** Pozri Jába 3:17, pozn. 135.
- 215** Al. „od“.
- 216** Al. možno „od juhu“, pozri Exod. 26:18, pozn. 915.
- 217** Pozri Žalm 3:2, pozn. 74.
- 218** Pozri Num. 27:20, pozn. 982.
- 219** Pozri Nech. 9:5; 12:46, pozn. 391.
- 220** Pozri Is. 50:10, pozn. 289; Ezek. 1:4, pozn. 21.
- 221** Mieni sa azda „svetlo slnka“.

- 222 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 223 AL, podľa iných, „z jeho ruky mu vychádzajú“.
- 224 AL „žiaru“, vl. „rohy“, tu v takomto zmysle, možno preto, že „roh“ je často obrazom moci, pozri napr. 1 Sam. 2:1, pozn. 70; Žalm 18:2, pozn. 508, a porov. Exod. 34:30, pozn. 1202, a Jóba 42:14, pozn. 1901.
- 225 AL „úkryt“, „schránka“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 226 AL „horúčka“, pozri Deut. 32:24, pozn. 1160.
- 227 AL, podľa iných, „otriasť zemou“.
- 228 AL „rozrušil“, „znepokojil“, „vystrašil“, vl. „nechal vyskakať“, pozri Žalm 105:20, pozn. 2296.
- 229 D. „vrchy veku“ (al. „večnosti“), pozri Jóba 20:4, pozn. 947.
- 230 AL „rozvrátené“, „rozdrvené“, „roztriedené“, sloveso ako v Prísl. 5:16, 25:18, pozn. 1098, tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 231 AL „zosypali“, vl. „sklonili“, „poklonili“, pozri Prísl. 14:19, iný významový odtieň pozri u Jóba 9:13, pozn. 471, tu sa hádam dá chápať v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 232 D. „pahrbky veku“ (al. „večnosti“), nižšie obdobne, no iný výraz než vyššie²²⁹, pozri Gen. 9:12, pozn. 293.
- 233 V zmysle „chôdze“, „chodenia“.
- 234 Pozri Žalm 55:3, pozn. 1403.
- 235 D. „Kúšána pod nešťastím“, tj. „pod bremenom nešťastia“.
- 236 Pozri Jer. 4:20, pozn. 364.
- 237 TJ „hnevom“, porov. Gen. 4:5, pozn. 138. Nižšie obdobne.
- 238 Pozri Is. 13:9, pozn. 595.
- 239 3. pád slova „more“, nie vari „mor“ (v. 5). Porov. Žalm 114:3, 5.
- 240 Pozri 1 Sam. 2:1, pozn. 70.
- 241 D.²⁴² „odkrytím“, „odhalením“, vo v. 13 čosi iný tvar, tam v doslovnom zmysle.
- 242 AL „odhaľuje“, al. možno „tasiť“, sloveso ako „Prebúď sa“ v kap. 2:19, v zmysle ako tu v texte sa v SZ vyskytuje len na tomto mieste a vo v. 13.
- 243 Pozri Num. 1:53, pozn. 63.
- 244 TJ „Isráelovým“, pozri Exod. 31:2, pozn. 1102.
- 245 TJ „Hospodinovým“, pozri Žalm 19:2n., pozn. 2457.
- 246 TJ „azda „sa...“ odkrýva podľa prísah vykonaných slovom Hospodina vetvám Isráela“. Zmysel týchto slov je v pôvodine nejasný a v známých mi prekladoch sa javí veľká rozmanitosť chápania, usiloval som sa podať preklad dávajúci pomerne dobrý zmysel bez vkladania slov, akých v pôvodine niet.
- 247 Pozri napr. Žalm 48:6, pozn. 1290; al. „sú plné úzkosti“, pozri Sud. 3:25, pozn. 216.
- 248 Pozri Is. 28:2, pozn. 298.
- 249 Pozri Gen. 1:2, pozn. 5.
- 250 Pozri 1 Král. 8:13, pozn. 503.
- 251 TJ „slnko a mesiac“, al., podľa niektorých, „tvoje šípy“.
- 252 Pozri Deut. 32:41, pozn. 1208.
- 253 Pozri Žalm 38:3 a ďalej, pozn. 2208.
- 254 Pozri Sud. 8:7, pozn. 497.
- 255 Tu a vo v. 18 čosi iný, ale v podstate súznačný tvar dotyčného výrazu²⁴⁰; nižšie vo verši v platnosti neurčitého spôsobu.
- 256 TJ „kráľa Svojho ľudu“.
- 257 Pozri Num. 24:8, 17, pozn. 928; Deut. 32:39; 33:11, pozn. 1204; Sud. 5:26, pozn. 355.
- 258 TJ „vrchol“, „hrebeň strechy“.
- 259 TJ „nepriateľského kráľa“.
- 260 TJ „spodok“.
- 261 AL vôbec „vodcov“, „predstavených“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, no pozri príbuzný výraz v Sud. 5:7, 11, pozn. 298, taktiež len tam sa vyskytujúci.
- 262 TJ „zlovoľného“, al. „nej“ tj. „hlavy“, v hebrejčine taktiež mužského rodu.
- 263 Ako v Exod. 4:2 a na mnohých iných miestach, ten istý výraz ako „vetvám“ tu vo v. 9²⁴⁴, inak „berlami“ al., podľa niektorých, „oštepmi“, „kopijami“, no nie ako „kopije“ vo v. 11.
- 264 Sloveso ako v 2 Král. 6:11, pozn. 309; Is. 54:11, pozn. 2349.
- 265 Pozri Jer. 13:24, pozn. 695.
- 266 TJ „Boží ľud“, „Júdu“.
- 267 AL „jasot“, „jasavý hlahol“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 268 Pozri Exod. 22:25, pozn. 772; Žalm 9:12, pozn. 276.
- 269 Porov. Žalm 10:9.
- 270 AL „Prešiel si (sloveso ako v Num. 24:17, pozn. 927) morom“. Vo v. 19 iný tvar, zmysel ako tam v texte²⁹³.
- 271 AL „záplavou“, podľa predošlej²⁷⁰ poznámky; výraz ako „hromady“ v Exod. 8:14.
- 272 Pozri Jóba 15:2; 20:20, pozn. 718.
- 273 AL „zvuku“, tj. „pri počutí“, al. „tým hlasom“ (al. „zvukom“), „od toho hlasu“ (al. „zvuku“).
- 274 AL „sa ozvali“, „zazneli“ (sloveso ako „znieť“ v 1 Sam. 3:11, 2 Král. 21:12, Jer. 19:3, tu potom možno „zajačali“, „zavrešťali“).
- 275 AL „vnikala hniloba“, pozri Prísl. 12:4, pozn. 596.
- 276 VL „pod sebou“, zmysel ako v texte, al., podľa niektorých „v svojom postavení“, al. „na svojom spodku“, tj. „na svojich nohách“.
- 277 AL, podľa niektorých, „sa triasol, aby som mohol“, tj. azda „obavou, že nebudem môcť“.
- 278 VL „odpočívaj“, „spočívaj“, pozri Gen. 8:4, pozn. 178; Exod. 10:14, pozn. 338, a i.
- 279 AL, podľa niektorých, „sa triasol, ja, ktorý budem odpočívaj v“. Podľa Vulgaty „nech v moje kosti vnika rozklad a podo mnou sa (tj. azda „zem“) trasie, len nech odpočívam v“.
- 280 Pozri napr. Gen. 35:3, pozn. 935.
- 281 Pozri Gen. 49:19, pozn. 1352 a 1353.
- 282 AL „naň“, D. „na vzostup voči ľudu (al. „na ľud“) vojensky ho prepadajúceho“, zmysel ako v texte, kde opis v záujme zrozumiteľnosti.
- 283 Tu v prípusťkovom zmysle („bár by... nekvitol“, ďalej obdobne).
- 284 AL „výnosu“, Sud. 6:4.
- 285 AL „plodnosť“, vl. „činnosť“, „práca“, pozri Deut. 14:29, pozn. 608, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie

- („prinášanie úrody al. plodu“).
- 286** Al. „zlyhá“, pozri Hóš. 9:2, pozn. 404.
- 287** Al. „a nivy“, ako v Deut. 32:32, Is. 16:8, tu v zmysle ako v texte.
- 288** Ako v Žalme 50:9 a 78:70, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto troch miestach.
- 289** Pozri Is. 9:20, pozn. 599.
- 290** Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 291** Pozri Exod. 18:21, pozn. 626.
- 292** Pozri 2 Sam. 22:34, pozn. 896.
- 293** Al. „kráčať po mojich výšinách“.
- 294** Pozri Žalm 4, nadpis, pozn. 83.

SOFONJÁ'

Slovo Hospodina, ktoré sa dostalo² k Sofonjovi¹, synovi Kúšiho, syna Gedalju, syna Amarju, syna Chizkijju³, v dňoch Jóšijáhú⁴, syna Ámóna, kráľa Júdu⁵.

(2)Naskrze⁶ budem zmetať⁷ všetko z povrchu tváre⁸ pôdy¹⁰, vyhlásené¹¹ Hospodinom; (3)zmetať⁷ budem ľudstvo^{12 13} aj zvieratstvo^{12 14}, zmetať⁷ budem letúnstvo¹⁵ nebies aj ryby mora¹⁶ aj pohoršenia¹⁷ so zlovoľnými, áno¹⁸, budem ľudstvo^{12 13} z povrchu tváre⁸ pôdy¹⁰ vytínať¹⁹, vyhlásené¹¹ Hospodinom, (4)a vztiahnem svoju ruku na Júdu^{5 20} a na všetkých obyvateľov²⁰ Jerúsaléma a budem z tohto miesta²¹ vytínať¹⁹ zvyšok Baala, mená²² knážíkov²³ s kňazmi, (5)a tých, ktorí²⁴ sa na strechách skláňajú²⁵ voči osadenstvu^{26 27} nebies, áno¹⁸, tých, ktorí²⁴ sa skláňajú²⁵, ktorí²⁴ prisahajú Hospodinovi, no¹⁸ ktorí²⁴ prisahajú pri Malkámovi^{28 29 30}, (6)a tých, ktorí²⁴ odstupujú späť od nasledovania Hospodina³¹ a ktorí Hospodina nehľadajú³² a nie že sa za ním zháňajú^{32 33}.

(7)Pred tvárou^{34 35} Pána, Hospodina, ticho³⁶! Veď deň Hospodina je blízky, lebo Hospodin pripravil obeť, posvätil svojich povolaných; (8)a v deň obete Hospodina sa stane², že¹⁸ budem vykonávať navštívenie³⁷ na kniežatách³⁸ a na synoch kráľa a na všetkých, ktorí²⁴ si obliekajú cudzozemské³⁹ oblečenie, (9)a budem v onen deň vykonávať navštívenie³⁷ na každom, kto²⁴ preskakuje cez⁴⁰ prah⁴¹, na tých, ktorí²⁴ plnia dom svojho Pána⁴² násilím⁴³ a klamom⁴⁴. (10)A v onen deň nastane², vyhlásené¹¹ Hospodinom, hlas kriku⁴⁵ od brány Rýb⁴⁶ a z druhej štvrte⁴⁷ skučanie, a od pahorkov hlasité⁴⁸ bedovanie⁴⁹; (11)skučte, obyvatelia Makteaš⁵⁰, lebo všetok kupecký ľud⁵¹ zhynie⁵², všetci zahrnutí⁵³ peňiazmi^{54 55} budú povytínaní¹⁹. (12)A v onen čas sa bude³² diať², že budem Jerúsalem s lampami⁵⁶ prehľadávať a na tých mužoch navštívenie vykonávať³⁷, ktorí²⁴ zatvrdnuto⁵⁷ zotrúvajú⁵⁸ na svojich starých názoroch⁵⁹, ktorí²⁴ si v svojich srdciach vravia⁶⁰: Hospodin nekoná

dobré a nie že robí zle; (13)i dostane^{sa} ich bohatstvo v olupovanie^{61 62} a ich domy sa stanú spúšťou^{63 64}; domy teda⁶⁵ zbudujú, ale nebudú obývať, a vysadia vinice, ale vína z nich piť nebudú.

(14)Blízky je veľký deň Hospodina, blízky a veľmi sa náhliaci! Zvest o dni Hospodina^{66 67}: Tam⁶⁸ bude hrdina⁶⁹ horko kričať⁷⁰, (15)onen deň bude dňom výbuchu hnevu⁷¹, dňom tiesne⁷² a úzkosti⁷³, dňom pustoty^{74 75} a spustošenia⁷⁶, dňom tmy, áno¹⁸, hlbokoj tmy⁷⁷, dňom mrákav^{22 78} a čierňavy⁷⁹, (16)dňom trúby⁸⁰ a pokriku⁸¹ proti mestám, ktoré budú^{24 82} opevnené⁸³, a proti vysokým nárožným cimburiam. (17)I budem ľudom¹³ pôsobiť tiesen⁸⁴, takže¹⁸ budú chodiť³² ako slepi, lebo voči Hospodinovi hrešia³², i bude ich krv^{85 86} vylievaná³², jako je vysypávaný⁸⁷ prach⁸⁸, a ich mäso⁸⁹ – ako výkaly^{90 91}; (18)ani ich striebro ani ich zlato ich v deň výbuchu hnevu⁷¹ Hospodina nebude môcť¹⁷ vyprostiť, lež^{18 92} všetka zem bude zožieraná ohňom jeho horlivosti⁹³, lebo on bude uskutočňovať⁹⁴ skoncovanie^{95 96}, áno, urýchléné⁹⁷, so všetkými obyvateľmi zeme.

2 Pozbierajte⁹⁸ sa⁹⁹, áno¹⁸, pozbierajte⁹⁸, ó^{24 100} národ nehanbiaci sa; (2)skôr ako ustanovenie¹⁰¹ porodiť¹⁰², ako sta plevy²² prejde deň, skôr ako na vás bude prichádzať¹⁰³ žiar¹⁰⁴ hnevu Hospodina, skôr ako na vás bude prichádzať¹⁰³ deň hnevu Hospodina, (3)hľadajte Hospodina, všetci pokoreni¹⁰⁵ zeme, ktorí uskutočňujú^{32 106} jeho právo^{107 108}, hľadajte spravodlivosť, hľadajte pokoru^{105 109}, možno sa v deň hnevu Hospodina budete môcť¹⁰⁰ skryť. (4)Áno, Gazza sa bude stavať² opustenou¹¹¹ a Aškelón spúšťou^{63 64 112}, Ašdód – v poludnie ho^{113 114} budú vyháňať¹¹⁵ a Ekrón bude búraný^{111 113 116}. (5)Ach¹¹⁷, obyvatelia prímorského pásma^{118 119}, národ Keréthim^{120 121}, slovo Hospodina je proti vám! Kenaan, zem Pelištím¹²⁰, áno¹⁸, vyhlúdnim¹²² tá tým¹²³, že nebude obyvateľa, (6)i stane sa² prímorské pásmo^{118 119} pastviskami¹²⁴

s cisternami⁶⁶ pastierov a ovčincami¹²⁵, (7)a dostane² sa pásom¹¹⁹ zvyšku domu Júdu; budú na nich¹²⁶ pást, v domoch Aškelóna sa navečer budú ukladať^{127 128}, lebo sa Hospodin, ich Boh, o nich bude starat'¹²⁹ a odvráti¹³⁰ ich zajatie¹³¹.

(8)Počul som tupenie Móáva¹³² a rúhavé¹³³ reči detí¹³⁴ Ammóna, ktorými tupia³² môj ľud a vystatujú³² sa¹³⁵ proti ich územia¹³⁶; (9)preto, ako že ja som živý, vyhlásené¹¹ Hospodinom zástupov^{26 137}, Bohom Izráela, áno, Móav¹³² bude ako Sodoma a deti¹³⁴ Ammóna ako Gomorrha – zamorenie¹³⁸ trnín^{139 140} a solná baňa¹⁴¹ a spúšť⁶⁵ navždy¹⁴²; zvyšok môjho ľudu ich bude mať za korisť¹⁴³, áno¹⁸, pozostatok môjho národa ich bude mať za vlastníctvo¹⁴³. (10)Toto budú mať¹⁴⁴ za svoju povýšenosť¹⁴⁵, že tupili³² ľud Hospodina zástupov^{26 137} a vystatovali³² sa¹³⁵ proti nemu^{146 147}; (11)hrozny¹⁴⁸ bude Hospodin proti nim¹⁴⁶, áno, umorí¹⁴⁹ všetkých bohov zeme, i budú sa voči nemu, každý¹⁵⁰ zo svojho miesta¹⁵¹, skláňať²⁵ všetky ostrovy¹¹⁴ národov.

(12)A¹⁵² vy, Kúšim^{120 153} – oni budú prebodaní mojim mečom.

(13)I bude vzťahovať svoju ruku proti severu a hubiť Aššúr¹⁵⁴ a Nínivé robiť¹⁵⁵ spúšťou^{63 64}, suchopárom ako púšť¹⁵⁶, (14)a vprostred nej sa budú³² ukladať¹²⁷ krídle¹⁵⁷, živočíšstvo všemožného¹⁵⁸ druhu¹⁵⁹, v¹⁶⁰ jej hlavicích^{161 162} budú nocovať aj stepné sliepky^{22 163} aj volavky^{22 164}; oknami²² sa bude ozývať hlas spevu¹⁶⁵; na každom prahu bude rum¹⁶⁶, lebo cédrová stavba sa¹⁶⁷ obnaží. – (15)Toto je¹⁶⁸ to mesto, ktoré⁶⁴³ sa veselilo²⁰⁴, ktoré²⁴ sedelo²⁰⁴ bezstarostne¹⁶⁹, ktoré²⁴ v svojom srdci vravelo²⁰⁴: Ja a nikto ďalší¹⁷⁰ – ako sa stalo^{2 204} spustlinou^{64 171}, odpočívadlom¹⁷² živočíšstvu! Tak nad ním²⁰⁴ bude každý prechádzajúci¹⁷³ syčať¹⁷⁴, svojou rukou potriasť¹⁷⁵.

3 Ach¹¹⁷, spurne²⁰⁴ a poškvrnené^{176 204}, ty²⁴ mesto, ktoré²⁴ pôsobíš pohromy¹⁷⁷! (2)Neuposlúchlo²⁰⁴ na hlas, neprijalo^{178 204} napomínanie¹⁷⁹, v Hospodina nedôverovalo^{32 169 180 204}, k svojmu Bohu sa nepriblížilo^{181 204}; (3)jeho²⁰⁴ kniežatá³⁸ vnútri neho²⁰⁴ – revúce levy, jeho²⁰⁴ sudcovia¹⁸² – vlci večera, nie až do rána ohryzujú^{32 183},

(4)jeho²⁰⁴ proroci – smelí¹⁸⁴, vierolomní muži¹⁸⁵, jeho²⁰⁴ kňazi znesväcujú^{32 186} svätyniu^{187 188}, znásilňujú^{32 43 189} zákon¹⁹⁰. (5)Hospodin, vnútri neho²⁰⁴, je spravodlivý, nedopúšťa sa⁹⁴ bezprávia¹⁹¹, za každého¹⁹² rána vynáša¹⁹³ svoj súd¹⁰⁷ na svetlo, nechýba^{32 194 195}, ale zlosyn nepozná¹⁹⁶ ostudy. (6)Povyťinal¹⁹ som národy, ich náročné cimburia spustli¹⁹⁷, poplieni¹⁹⁸ som ich ulice – sú bez prechádzajúceho, ich mestá sú³² vydrancované¹⁹⁹, bez človeka²⁰⁰, lebo niet²⁰¹ obyvateľa; (7)povedal som si²⁰²: Isto ma budeš mať v úcte²⁰³, budeš prijímať¹⁷⁸ napomínanie¹⁷⁹, veď¹⁸ jeho²⁰⁴ sídlo²⁰⁵ nie je vytínané¹⁹, čímkoľvek²⁰⁶ som na ňom^{205 207} vykonal navštívenie^{37 208}. Ale oni časne vstávajú⁵, zvrhlými robia^{5 209} všetky svoje skutky²¹⁰.

(8)Preto čakajte na mňa, vyhlásené¹¹ Hospodinom, na deň môjho povstávania ku koristi, lebo mojim právom¹⁰⁷ je zvolať⁷ národy k môjmu zhromaždeniu kráľovstiev k vyliatiu naň môjho rozhorlenia²¹¹, všetkého žiaru¹⁰⁵ môjho hnevu, áno, všetka zem bude zožieraná ohňom mojej horlivosti⁹³, (9)no vtedy budem pri²¹² národnostiach^{213 214} meniť pery^{22 215} na očistené^{216 217} na vyzvanie Hospodina nimi všetkými²¹⁸ v jeho mene, na službu jemu jedným plecom²¹⁹. (10)Z druhej strany²²⁰ voči riekam²²¹ Kúša²²² mi budú moji ctiteľia²²³, dcéra²²⁴ mojich rozptýlených, pri-nášať^{225 226} dary²²⁷; (11)v onen deň sa nebudeš musieť¹¹⁰ hanbiť za čokoľvek¹⁵ zo svojich skutkov²⁰⁷, ktorými si sa proti mne previnilo^{204 228}, lebo vtedy budem z tvojho stredu²²⁹ odstraňovať²³⁰ veseliciach sa z tvojej pýchy²³¹, i nebudeš sa už naďalej vyvyšovať^{232 233} mojim svätým vrchom²³⁴. (12)I budem v tvojom strede²³⁰ nechávať zvyšovať ľud chudobný²³⁵ a núdzny²³⁶; tí¹⁸ budú dôverovať³² v²³⁷ meno Hospodina. (13)Zvyšok Izráela, tí sa nebudú dopúšťať⁹⁴ bezprávia¹⁹¹ a nie že budú vyslovovať lož²³⁸, ba, nebude sa v ich ústach môcť¹¹⁰ nájsť klaný jazyk²³⁹.

(14)Plesaj, dcéra Cijjóna, vyskajzte²⁴⁰, vy v Izraelovi, raduj sa a vesel sa celým srdcom, dcéra Jerúsálema; (15)Hospodin odstráni¹²³⁰ tvoje²⁴¹ rozsudky^{107 242}, odpratal²⁴³ tvojho nepriateľa; Hospodin je v tvojom strede²³⁰ Kráľom Izráela, nebudeš

už vidieť nešťastie²⁴⁴. (16)V onen deň sa bude Jerúsálemu vraviť: Nech sa nebojíš^{148 245}, Cijjón, nech tvoje ruky neochabujú²⁴⁵; (17)v tvojom strede²²⁹ je Hospodin, tvoj Boh, Hrdina⁶⁹, ktorý zachraňuje²⁴⁶, teší sa²⁴⁷ nad tebou s radosťou⁵⁶, odpočíva²⁴⁸ v svojej láske, jasá²⁴⁹ nad tebou s plesaním⁵⁶. (18)Pozberám⁷ svojich trpiacich^{250 251} z príčiny²⁵² slávnostného zídienia²⁵³, sú^{5 254} z teba – na tom^{255 256} je bremä^{257 258} potupy. (19)Hľa, ja²⁵⁹ – chystám sa v onom čase skončiť^{260 261} so

všetkými trápiacimi²⁵¹ ťa, áno¹⁸, budem zachraňovať^{246 262} tú²⁶³, ktorá²⁴ kríva^{264 265}, áno¹⁸, tú, ktorá je²⁴ rozohnaná²⁶⁶, budem zhromažďovať a chcem¹¹⁰ ich postaviť¹⁵⁵ na chválu²⁶⁷ a na vychýrenosť²⁶⁸ vo všetkej zemi ich ostudy. (20)V onen čas vás budem uvádzať (áno¹⁸, v čas svojho zhromažďovania vás, lebo vás chcem¹¹⁰ určiť¹⁹³ na vychýrenosť²⁶⁸ a na chválu²⁶⁷) medzi všetky národnosti²⁷³ zeme, za svojho odvracania vášho utrpenia²⁶⁹ pred vašimi očami, povedal Hospodin.

SOFONJÁ

- 1 Hebr. „Cefanjáh“, pozri Jer. 21:1, pozn.1127; meno značí „Bdelý“. Tu, pravdaže, ide o inú osobu ako tam.
- 2 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 3 Pozri 2 Král. 18:1, pozn. 707; prorok teda azda odvozuje svoj pôvod z Dávidovho kráľovského rodu.
- 4 Pozri 2 Král. 21:24 a ďalej.
- 5 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 6 D. „Zmetením“.
- 7 Vl. „zbierať“, „odnímať“, pozri Gen. 30:23, pozn. 230.
- 8 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.
- 9 Pozri Gen. 4:14, pozn. 149; 24:46, pozn. 629.
- 10 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 11 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 12 Pozri Gen. 1:11, pozn. 17.
- 13 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 14 Pozri Gen. 1:25, pozn. 38.
- 15 Pozri Gen. 1:20, pozn. 31.
- 16 Pozri Gen. 1:26, pozn. 43.
- 17 Ako „hromada sutín“ u Is. 3:6 (tam, pravdaže, v jednotnom čísle), výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach, odvodený od slovesa značiaceho „potkýnať sa“, pozri napr. 1 Sam. 2:4, pozn. 80, tu ho v texte podávam v zmysle, v akom ho podáva značná väčšina známych mi prekladov, inak „príčný pohoršenia“, „kamene úrazu“ („potknutia sa“ v takomto obraznom zmysle, porov. príbuzný výraz u Is. 8:14, pozn. 513). Niektoré preklady trvajú na význame, aký má tento výraz u Is. 3:6, no nazdám sa, že zmysel, ktorý som tu v texte uprednostnil, lepšie zapadá do súvislosti, lebo bezprostredne nasleduje zmienka o „zlovolných“, možno ako o pôvodcoch al. vyvolávateľoch oných „pohoršení“ (porov. Zjav. 2:14, kde „nástrahu“, al. podľa prof. Roháčka „urážku“, podľa českého prekladu Kralických, „pohoršení“, je výraz obdobného významu, porov. aj Mat. 13:41), takže tu možno ide o „zmetanie pohoršení aj s tými, ktorí ich pôsobia al. vyvolávajú“.
- 18 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 19 Pozri Gen. 17:14 a ďalej, pozn. 1107.
- 20 Al. „proti Júdovi“, ďalej obdobne.
- 21 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 22 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
- 23 Pozri 2 Král. 23:5, pozn. 852; nesúvisí s nasledovným „kňazmi“.
- 24 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 25 Pozri Žalm 42:5n., pozn. 1187, no tu nie v zmysle ako tam v texte.
- 26 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 27 Pozri Gen. 2:1, pozn. 45.
- 28 Pozri Jer. 49:1, 3, pozn. 1814.
- 29 Al. „skrze Malkáma“.
- 30 Al. možno „pri svojom kráľovi“, „skrze svojho kráľa“, tj. „Baala“.
- 31 Pozri Num. 14:43, pozn. 551.
- 32 D. „nevychladli“, „nedali sa hľadať“, tj. „nedali sa hľadať a ani ďalej nehládajú“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 33 Pozri Deut. 4:29, pozn. 261.
- 34 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 35 Al. „Z príčiny tváre“ (al. „prítomnosti“).
- 36 Pozri Hab. 2:20, pozn. 203.
- 37 D. „budem navštevovať“, ďalej obdobne, v tomže zmysle ako v Exod. 20:5, pozn. 663, no tu v texte opis uchováajúci v preklade zmysel predložkovej vazby, aká je v pôvodine, tej istej ako v citovanom mieste, kde však netreba takéhoto opisu, lebo tam, proti tomuto miestu, má toto sloveso ešte aj predmet vo 4. páde bez predložky. V inom zmysle je toto sloveso použité v kap. 2:7¹²⁹.
- 38 Pozri Gen. 12:15 a ďalej, pozn. 554.
- 39 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84.
- 40 Táže predložka ako „na“ vyššie.
- 41 Čo sa, podľa niektorých, patrilo v kráľovských palácach; podľa iných to znamená násilné vnikanie do domov, alebo ide o to, že Izraelcov napodobovali spôsob Pelištim, ktorí nevstupovali na práh Dágónovho chrámu, pozri 1 Sam. 5:4n.
- 42 Al., podľa iných, „domy“²² svojich pánov“.
- 43 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 44 Pozri Žalm 5:6, pozn. 123.
- 45 Výraz odvodený od slovesa v Sud. 4:3, pozn. 242.
- 46 Tj. v Jerúsaleme, pozri 2 Par. 33:14; Nech. 3:3.
- 47 Pozri 2 Král. 22:14, pozn. 839.
- 48 D. „veľké“.
- 49 D. „veľké zrúcanie“ (al. „potretie“, „[ro]zdrvenie“, „roztrieštenie“, „veľká skaza“, pozri Prisl. 15:4, pozn. 326, tu v zmysle „bedovanie pre zrúcanie“ (atď.).
- 50 Meno (značiace „Mažiar“, obdobne ako v Prisl. 27:22) panvovitej kotliny na pôde Jerúsalema al. jeho blízkeho okolia, nazývanej tak podľa svojho tvaru, porov. Sud. 15:19, pozn. 749, ten istý výraz.
- 51 Tj. „kuppetvom sa zamestnávajúci ľud“, vl. „ľud kuppetva“, D. „Kenaanu“, no zmysel je skôr, najmä vzhľadom na záver verša, ako v texte, porov. príbuzný výraz obdobného významu u Jóba 41:6, pozn. 1834. Možno bola oná časť Jerúsalema, ktorej sa týka predošlá poznámka⁵⁰, obývaná najmä kupcami.
- 52 Pozri Hóš. 4:6, pozn. 140, tu oproti onému miestu tvar dokonavého vidu.
- 53 Al. „naložení“, tj. „zaťažení“, „obložení“, v SZ len tu sa vyskytujúci výraz odvodený od slovesa preloženého „predkladám“ v 2 Sam. 24:12, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 54 Al. možno voľnejšie „oplývajúci peňazmi“, „plní peňazí“.
- 55 Al. „striebrom“, pozri Gen. 17:12, pozn. 451.
- 56 Pozri Jós. 7:15, pozn. 277.
- 57 Al. „střpnuto“.
- 58 Vl. „ktorí sú zatvrdnutí“ (al. „střpnuti“), tvar slovesa ako „stuhli“ v Exod. 15:8.

- 59 Al. „stanoviskách“, D. „na svojich kvasniciach“, pozri Is. 25:6, pozn. 1257, tu v obraznom zmysle ako v texte.
- 60 Pozri Gen. 18:17 a ďalej, pozn. 533.
- 61 Pozri Jer. 30:16, pozn. 1363.
- 62 Al. obdobne ako u Jer. 30:16, pozn. 1354.
- 63 Pozri Is. 17:9, pozn. 33.
- 64 Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 65 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 66 Pozri Num. 1:53, pozn. 63.
- 67 Al. „Ohlas (vl. „hlas“, „zvuk“, tu v takomto zmysle) dňa Hospodina“.
- 68 Pozri Žalm 14:5, pozn. 404.
- 69 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
- 70 Pozri Is. 42:13, pozn. 2028, tu v zmysle ako v texte („kričať od hrôzy al. bolesti“).
- 71 Pozri Prísl. 11:4, pozn. 551.
- 72 Pozri Gen. 35:3, pozn. 935.
- 73 Ako u Jóa 15:24.
- 74 Pozri Jóa 30:14, pozn. 1325.
- 75 Al. „búrky“, pozri Prísl. 1:27, pozn. 87; Is. 10:3, pozn. 611; Ezek. 38:9, pozn. 1753; „záhuby“, pozri Prísl. 3:25, pozn. 202; v známych mi prekladoch sa tento výraz (hebr. „šúah“) uvádza ešte v mnohých iných významoch.
- 76 (hebr. „mešúah“) vyskytujúci sa v SZ v tomto tvare len ešte u Jóa 30:3 a 38:27 (okrem toho ešte v množnom čísle v Žalme 73:18 a 74:3 [„trosky“, „troskám“]), je od tohto odvodený (čo som sa s nemnohými pokúsil v preklade vyjadriť príbuzným slovenským výrazom) a na oboch spomenutých miestach v spojení s ním ako tu, pridržal som sa aj tu v preklade toho istého významu ako tam (inak možno by sa dalo povedať „búrky a rozbuřenosti“ [„víchra a víchrice“, ako v slovenskom preklade, vydanom spolkom sv. Vojtecha v Trnave], „záhuby a zahubenosti“, a pod.). Prevažná väčšina známych mi prekladov túto príbuznosť dotýčnych výrazov v pôvodine opomína a podáva každý z nich inak v rozmanitom zmysle.
- 77 Pozri Exod. 10:22, pozn. 346.
- 78 Pozri Jóa 2:2, pozn. 79.
- 79 Pozri Exod. 20:21, pozn. 672.
- 80 Pozri Exod. 19:16, pozn. 646, tu v zmysle „trúbenia“.
- 81 Pozri Lev. 23:24, pozn. 746, tu v zmysle „vojnového pokriku“.
- 82 Al. možno „sú“.
- 83 Pozri Num. 13:28, pozn. 487, tu tvar slovesa, od ktorého je tento výraz odvodený.
- 84 Pozri Deut. 28:52, pozn. 1023.
- 85 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
- 86 Množné číslo možno aj v zmysle „krv každého jednotlivca“.
- 87 Sloveso „vylievá“, ktorého obdobný tvar je uvedený vyššie, má totiž aj tento význam, pozri napr. 2 Sam. 20:15, pozn. 806, takže prirovnanie ku „prachu“ nižšie je v pôvodine oprávnené a zrozumiteľné.
- 88 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
- 89 Pozri Jóa 20:23, pozn. 987.
- 90 Tj. azda „bude sa s ním zaobchádzať ako s výkalmi“ (al. „bude sa stávať takým ako výkaly“).
- 91 Ako „hnoj“ v 1 Kráľ. 14:10, tu množné číslo so zmyslom ako v texte; výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
- 92 Al. možno „lebo“, no nie ako „lebo“ tu nižšie.
- 93 Al. „žiarlivosti“.
- 94 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 95 Pozri Is. 10:23, pozn. 659.
- 96 Tu v takomto zmysle, pozri Jer. 4:27, pozn. 378.
- 97 Al. „náhlivé“, „chvatné“.
- 98 Sloveso ako v Exod. 5:7, 12, pozn. 169.
- 99 Tu je toto sloveso v tvare vyskytujúcom sa v SZ len tu.
- 100 Al. „vy“.
- 101 Tj. „Božie“, pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 102 D. „ako porodenie ustanovenia“, tj. „pred uskutočnením toho, čo je jeho predmetom“.
- 103 D. „nebude prichádzať“ al. „neprichádza“, tj. „kým ešte... nebude prichádzať“ („neprichádza“).
- 104 Pozri Exod. 15:7, pozn. 508.
- 105 Al. „pokorovaní“, pozri Žalm 9:18, pozn. 276; 10:2, pozn. 292.
- 106 Pozri Hab. 1:5, pozn. 31.
- 107 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480; Exod. 15:25, pozn. 545.
- 108 Tj. „konajú al. správajú sa podľa Jeho práva“.
- 109 Al. „tichosť“, pozri Žalm 18:35, pozn. 570; súvisí s dotýčným výrazom¹⁰⁵.
- 110 Pozri Gen. 2:16, pozn. 74.
- 111 V pôvodine slovné hry: „Azzáh azúváh“, „Ekrón té-ákér“.
- 112 Nesúvisí s „opustenou“ vyššie.
- 113 Pozri Is. 3:26, pozn. 277.
- 114 Tj. „jeho¹¹³ obyvateľstvo“, ďalej obdobne.
- 115 Pozri Gen. 3:24, pozn. 121.
- 116 Al. „vytrhávajú“, „vykoreňovaný“, zmysel ako v texte, to isté sloveso, ktorého iný tvar je u Kaz. 3:2 („vytrhávajú“) a i.
- 117 Pozri Is. 1:4, pozn. 12.
- 118 Pozri Deut. 32:9, pozn. 1123, tu v zmysle ako v texte.
- 119 D. „pásma¹¹⁸ pri mori“. Tam totiž ležala väčšina vyššie menovaných miest, miest Pelištím, pozri 1 Sam. 6:17, z tamojšieho zoznamu je tu vynechané mesto Gath, podobne ako u Ám. 1:6–8, možno preto, lebo bolo od morského pobrežia najďalej.
- 120 Pozri Gen. 10:14, pozn. 321.
- 121 Pozri 2 Sam. 8:18, pozn. 415, tu tento výraz znamená v podstate to isté, čo „Pelištím“, podobne ako „Kaftórim“, pozri Jer. 47:4, pozn. 1736.
- 122 Vl. „vyhubím“, ako napr. v Deut. 4:26 a ďalej, pozn. 255, no tu vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu¹²³ a ďalší text skôr zmysel ako v texte.
- 123 D. „od toho“, porov. Is. 5:9, pozn. 326.
- 124 Pozri Exod. 15:13, pozn. 519.
- 125 Pozri Num. 32:16, pozn. 1060.
- 126 Tj. „na pastviskách“, spomenutých vyššie¹²⁴.
- 127 Sloveso jako v Gen. 4:7 a ďalej, pozn. 1329.
- 128 Tj. „ich stáda“, porov. v. 14.
- 129 Pozri Gen. 50:24n., pozn. 1101 a 1393.
- 130 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1078.
- 131 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1079 a 1080.

- 132 Pozri Gen. 19:37, pozn. 519.
 133 Pozri Is. 43:28, pozn. 2079.
 134 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
 135 Pozri Žalm 35:26, pozn. 1008.
 136 Al. „pomedziu“, pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
 137 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
 138 Výraz nejasného významu, vyskytujúci sa v SZ len tu.
 139 Pozri Jób 30:7, pozn. 1331, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
 140 Al. „rozbujením (al. „rozplemením“, „záplavou“) trnia“, podľa mnohých „vlastníctvom (nie ako nižšie¹⁴³) trnia“, tj. azda „budú natolko trnín zamorení (atď.), že sa stanú stáby jeho vlastníctvom“; všetko to, pravdaže, v obraznom zmysle.
 141 D. „baňa (al. „jama“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu) soli“.
 142 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
 143 Vl. „vykorisťovať“ (Is. 10:2, pozn. 608), nižšie „vlastniť“ (Num. 18:20, pozn. 718), tu hádam skôr v zmysle ako v texte.
 144 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500; netýka sa slov „bude mať“ vo v. 9.
 145 Pozri Prísľ. 8:13, pozn. 422.
 146 Al. „nad neho“, „nad ním“, nižšie¹⁴⁷ a ďalej obdobne.
 147 D. „tupili a vystatovali sa proti ľudu¹⁴⁶ Hospodina zástupov“, zmysel ako v texte.
 148 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
 149 Vl. „chudými (al. „vychrtými“) spraví“, sloveso ako „chudnúť“ u Is. 17:4, vyskytujúce sa v SZ len na týchto dvoch miestach, tu v zmysle ako v texte.
 150 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
 151 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
 152 Vl. „Tiež“, „aj“, tu azda v tomto vyladenom zmysle.
 153 Pozri Jer. 13:23, pozn. 898.
 154 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
 155 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
 156 Výraz, ktorý inde (Gen. 14:6 a ďalej) prekladám slovom „pustina“, lebo značí všeobecne „pustú (tj. „neobývanú a neobrábanú“) zem“, nielen „púšť“, no tu, vzhľadom na súvislosť, je na mieste preklad ako v texte. Nesúvisí so „spúšťou“ vyššie⁶³.
 157 Ako „stáda“ napr. v Gen. 30:40 a i., tu vzhľadom na nasledovný text v takomto zmysle.
 158 Vl. „všetkého“, zmysel ako v texte; ďalej obdobne, aj ohľadne v texte inak preložených slov.
 159 Vl. „národa“, zmysel ako v texte, porov. „národ“ u Jóela 1:6.
 160 Al. možno „na“.
 161 „medzi jej hlavicami“.
 162 Pozri Ám. 9:1, pozn. 380.
 163 Pozri Lev. 11:18, pozn. 334.
 164 Pozri Is. 14:23, pozn. 875.
 165 D. „oknami bude hlas spievať“.
 166 Tj. „trosky“, „sutiny“, „rozdrobené murivo“, pozri Is. 61:4, pozn. 2530.
 167 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
 168 Al. „Týmto sa stane“.
 169 Al. „v bezpečí“, pozri Jób 11:18, pozn. 575 a 577.
 170 Pozri Is. 47:8, pozn. 2118.
 171 Pozri Is. 5:9, pozn. 325.
 172 Pozri Ezek. 25:5, pozn. 1210, sloveso tam citované (pozn. 870) je tu vo vv. 7 a 14¹⁷².
 173 Al. „Tak bude každý pomimo neho (al. „popri ňom“, „okolo neho“) prechádzajúci“.
 174 Pozri 1 Kráľ. 9:8, pozn. 581.
 175 Sloveso ako v Žalme 22:7, tu v obdobnom zmysle ako tam, porov. tamojšiu poznámku 678.
 176 Pozri Ezr. 2:62, pozn. 66, tu zmysel ako v texte.
 177 Pozri Jer. 25:38, pozn. 1281; ťažkosti, o ktorej dotýčaná poznámka pojednáva, tu, pravda, niet, lebo „mesto“ je v hebrejčine tiež ženského rodu¹⁷³.
 178 Pozri Prísľ. 1:3 a ďalej, pozn. 6.
 179 Pozri Prísľ. 1:3, pozn. 2.
 180 Al. „na Hospodina sa nespoľahlo“, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný výraz¹⁶⁹.
 181 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 741.
 182 Pozri Sud. 4:4, nadpis, pozn. 1.
 183 Tj. „kosti svojej koristi“, sloveso ako „drviť“ v Num. 24:8, pozn. 918, v tvaru vyskytujúcom sa v SZ len na tomto mieste v zmysle ako v texte (tj. „nič do rána na ohryzovanie nenechajú“).
 184 Pozri Sud. 9:4, pozn. 534, tvar slovesa vyskytujúceho sa v SZ len ešte na mieste v onej poznámke citovanom (Gen. 49:4, pozn. 1315).
 185 D. „muži vierolomnosti“ (podstatné meno odvodené od slovesa u Jób 6:15, pozn. 307, vyskytujúci sa v SZ len tu; množné číslo možno v zosilňujúcom zmysle [„hanebnej al. mrzkej vierolomnosti“) al. v zmysle „činov al. prípadov vierolomnosti“).
 186 Pozri Gen. 49:4, pozn. 1317; nesúvisí s nasledovným „svätyňu“.
 187 Pozri Exod. 26:33, pozn. 933.
 188 Al. vôbec „čo je svaté“, pozri napr. Num. 4:20.
 189 Pozri Ezek. 22:26, pozn. 1062, sloveso, od ktorého je odvodený dotýčný⁴³ výraz, al. možno naopak.
 190 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
 191 Pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
 192 D. „za rána, za“.
 193 D. „dáva“, ďalej obdobne.
 194 Pozri Is. 34:16, pozn. 2488.
 195 Tj. „súd“, al. podľa niektorých, „svetlo“.
 196 Tj. „nepociťuje“, „nepripúšťa si“, „nedbá“.
 197 Pozri Is. 33:8, pozn. 1689.
 198 Vl. „spustošil“, pozri Is. 34:10, pozn. 353, no nesúvisí s predošlým slovesom¹⁹⁷.
 199 Al. „spustošené“, no nesúvisí s predošlým slovesom¹⁹⁷; tvar aramejského slovesa, vyskytujúceho sa v SZ len na tomto mieste.
 200 Pozri Gen. 31:50, pozn. 841.
 201 D. „od nebytia“.
 202 Pozri Gen. 20:11, pozn. 533.
 203 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
 204 D. „jej“, tj. „mesta“¹⁷³, kap. 2:15 a ďalej obdobne, aj predchádzajúce slovesné tvary („budeš...“ a vo v. 1 „pôsobíš“) sú ženského rodu v tom istom zmysle.

- 205 Pozri 1 Sam. 2:29, pozn. 160.
 206 D. „všetko, čím“.
 207 „nech som na ňom čímkoľvek“. Vo v. 11 D. „za všetky svoje skutky“¹⁵.
 208 AL. „nie je vytínané, nič z toho (al. „nič zo všetkého“), čo som na ňom z(a)riadil“ (al. „preň určil“).
 209 Pozri Gen. 6:12, pozn. 207.
 210 Tj. „od časného rána sa len zvrhlo správajú“.
 211 Pozri Žalm 38:3 a ďalej, pozn. 2208.
 212 AL. „na“.
 213 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
 214 AL. snad „budem národnostiam“.
 215 Porov. Is. 6:5, 7.
 216 Pozri 1 Par. 7:40, pozn. 220.
 217 AL. podľa niektorých, „budem na národnosti (al. „k národnostiam“) obracať vybranú (pozri Is. 49:2, pozn. 2193, tj. azda potom „vycibrenú“) reč“ (pozri Gen. 11:1, pozn. 328), no nazdám sa, že znenie, ktoré som v podstate s mnohými inými v texte uprednostnil, dáva vzhľadom na nasledovné slová tohto verša lepši zmysel.
 218 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
 219 Tj. „jednomyseľne“, al. „zjednotenými silami“.
 220 Pozri Num. 21:13, pozn. 799.
 221 Obdobne ako 2 Par. 20:2, pozn. 714.
 222 Pozri Num. 12:1, pozn. 455.
 223 AL. podľa niektorých, „prosebníci“, no je to množné číslo slova „vôňa“ u Ezek. 8:11, pozn. 403, takže sa nazdám, že sa tu mieni skôr zmysel ako v texte.
 224 Tj. „spoločnosť al. skupina potomkov“.
 225 Pozri Žalm 68:29, pozn. 1524.
 226 D. „Kúša budú... prinášať moje“.
 227 Pozri Gen. 4:3, pozn. 133.
 228 Pozri 1 Kráľ. 8:50, pozn. 545.
 229 Pozri Gen. 24:3, pozn. 602.
 230 Pozri Gen. 8:13, pozn. 1301.
 231 Pozri Is. 13:3, pozn. 756, tu opäť v takomto zmysle.
 232 Pozri Gen. 4:2, pozn. 127.
 233 Pozri Is. 3:16, pozn. 250; nesúvisí so „zvyšovať“ vo v. 12 a „Zvyšok“ vo v. 13.
 234 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
 235 Pozri Exod. 22:25, pozn. 772.
 236 Pozri Exod. 23:3, pozn. 788.
 237 Pozri Deut. 32:37, pozn. 1198.
 238 Pozri Sud. 16:10, pozn. 770, no tu v čísle jednotnom.
 239 D. „jazyk klamu“⁴⁴.
 240 Pozri Jós. 6:5, pozn. 212; Žalm 41:11, pozn. 1173.
 241 Tj. „teba sa týkajúce“.
 242 Tu v takomto zmysle („odsúdenia“), pozri Deut. 17:11, pozn. 218.
 243 Sloveso ako v Exod. 7:23, pozn. 230, tu v zmysle ako v texte.
 244 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
 245 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
 246 AL. „vyslobodzuje“, pozri Is. 19:20, pozn. 1067.
 247 Pozri Is. 62:5, pozn. 2542.
 248 VL. „mlčí“, ako v Žalme 35:22, tu v zmysle jako v texte.
 249 Sloveso jako „jasajú“ v Žalme 48:11.
 250 AL. „zarmútených“, „trápených“, „trýznených“, pozri Is. 51:23, pozn. 1786.
 251 Tu trpné prídavné dotčeného²⁵⁰ slovesa.
 252 AL. „od“, tj. „vzdialených od“.
 253 AL. „z príčiny sviatku“, pozri Lev. 23:2, pozn. 732; tj. azda „aby sa mohli sviatočného zidenia zúčastniť“.
 254 Tu v zmysle „pochádzajú“.
 255 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
 256 Tu D. „na nej“, ženský rod zastupuje rod stredný, ktorý hebrejčina nemá. No väčšina známych mi prekladov tu uvádza toto doslovné znenie, ktoré sa potom azda týka tej, ktorá je tu oslovovaná.
 257 Pozri Num. 4:15; 11:11, 17, pozn. 147; netýka sa miest bez tohto označenia.
 258 Tu čosi iný tvar, v tejto súvislosti v podstate súznačný.
 259 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
 260 AL. možno „zúčtovať“, „poriadiť spraviti“, „poradiť si“, „porátať al. vysporiadať sa“.
 261 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
 262 Tu možno aj „uzdravovať“.
 263 „pomáhať tej“.
 264 Pozri Mích. 4:6n., pozn. 236.
 265 Sloveso ako v Gen. 32:31, tu a u Mích. 4:6 v obraznom zmysle („krivajúcu ovcu stáda“).
 266 Pozri Deut. 30:1, pozn. 242, tu v zmysle ako v texte („ktorúkoľvek z rozohnaných“).
 267 Pozri Deut. 10:21, pozn. 454.
 268 Pozri Gen. 5:32, pozn. 181.
 269 Pozri Deut. 30:3, pozn. 1080.

HAGGAJ'

V druhom roku Darjáva²³, kráľa, v šiestom mesiaci, v prvý⁴ deň toho mesiaca², sa udialo⁵ slovo Hospodina skrze Haggaja⁶, proroka, k Zerubbábelovi, synovi Šealtíela, miestodržiacemu Júdu⁷, a k Jehóšuovi, synovi Jehócádáka, veľkňazovi⁸, výrokom:

(2)Takto povedal Hospodin zástupov^{9 10}, výrokom: Tento ľud, *tí* vravia¹¹: Neprišiel čas domu Hospodina na *jeho* budovanie¹²; (3) i udialo sa⁵ slovo Hospodina skrze Haggaja⁶, proroka, výrokom: (4) Či máte¹³ vy čas na odpočívanie¹⁴ v svojich vykladaných¹⁵ domoch, a tento dom – rozvrátený¹⁶? (5) Teraz teda¹⁷ povedal Hospodin zástupov^{9 10} takto: Priložte¹⁸ k svojim cestám svoje srdce! (6) Sejete¹¹ veľa, ale – vnášaj¹⁹ si²⁰ málo, jedenie, ale niet *ho až* do nasýtenia, pitie, ale niet *ho až* do opojenia, oblečenie, ale niet *ho nikomu* na zohriatie, a ten, *kto*²¹ sa dáva najímať za mzdu²², dáva sa najímať za mzdu²² do prederaveného váchika²³. (7) Hospodin zástupov^{9 10} povedal takto: Priložte¹⁸ k svojim cestám svoje srdce! (8) Vystúpte²⁴ na vrch, nech²⁵ môžete²⁶ priniesť¹⁹ drevo, a budujte ten dom, i budem v ňom mať záľubu²⁷ a budem ctený²⁸, povedal Hospodin. (9) Obzretie sa²⁹ na množstvo – a hľa, *zistilo sa* málom³⁰; to²⁵ keď ste vnášali¹⁹ v svoj²¹ dom, fúkol som^{31 32} na³³ to^{34 35}. Prečo? Hospodinom zástupov^{9 10} vyhlásené³⁶: Pre môj dom, že on je rozvrátený¹⁶, a vy beháte každý³⁷ za svojím domom³⁸. (10) Preto nebesá nad vami ustali³⁹ od rosenia⁴⁰ a zem odoprela^{39 41} svoj výnos, (11) i povolal som na zem sucho⁴², áno²⁵, na vrchy a na oblie a na mušt a na olej⁴³ a na *to*, čo vynáša⁴⁴ pôda⁴⁵, a na ľudí⁴⁶ a na dobytok⁴⁷ a na všetku lopotu⁴⁸ dlaní⁴⁹.

(12) I uposlúchol Zerubbábel, syn Šealtíela, a Jehóšua, syn Jehócádáka, veľkňaz⁸, a všetok zvyšok ľudu, na hlas Hospodina, ich Boha, a na slova Haggaja, proroka, podľa *toho*, s čím ho Hospodin, ich Boh, poslal, i pojali, ľud, úctu⁵⁰ pred

tvárou⁵¹ Hospodina, (13) a Haggaj, poslaný⁵² Hospodina, prevravel v posolstve⁵³ Hospodina výrokom: Ja *som* s vami, vyhlásené³⁶ Hospodinom. (14) A Hospodin zobudil ducha⁵⁴ Zerubbábel, syna Šealtíela, miestodržiacého Júdu⁷, a ducha⁵⁴ Jehóšuu, syna Jehócádáka, veľkňaza⁸, a ducha⁵⁴ všetkého zvyšku ľudu, i prišli a dali sa konať⁵⁵ prácu na³³ dome⁵⁶ Hospodina zástupov^{9 10}, svojho Boha, (15) v dvadsiaty a štvrtý deň toho mesiaca², v šiestom⁵⁷, v druhom roku Darjáva²³, kráľa.

2 V siedmom⁵⁷, v dvadsiaty a prvý^{4 58} toho mesiaca², sa udialo⁵ slovo Hospodina skrze Haggaja⁶, proroka, výrokom: (2) Nož⁵⁹ prevrav k Zerubbábelovi, synovi Šealtíela, miestodržiacemu Júdu⁷, a k Jehóšuovi, synovi Jehócádáka, veľkňazovi⁸, a ku zvyšku ľudu výrokom: (3) Kto je medzi vami, ktorý²¹ zvyšuje a ktorý videl¹¹ tento dom v jeho skoršej⁶⁰ sláve⁶¹? A ako⁶² ho⁶³ vy vidíte teraz? Či on nie je vo vašich očiach, ako by *ho* nebolo? (4) Ale teraz buď silný, Zerubbábel, vyhlásené³⁶ Hospodinom, áno²⁵, buď silný, Jehóšua, synu Jehócádáka, veľkňaz⁸, áno²⁵, buď silný, všetok ľud zeme, vyhlásené³⁶ Hospodinom, a robte⁵⁵, lebo ja *som* s vami, vyhlásené³⁶ Hospodinom zástupov^{9 10}, (5) *aj* s tou vecou, ktorú som spravil predmetom zmluvy⁶⁴ s vami za vášho vyjdenia^{44 65} z Egypta, i môj Duch⁵⁴ ostáva⁶⁶ vprostred vás, nech sa nebojíte^{50 67}. (6) Áno, Hospodin zástupov^{9 10} povedal takto: Ešte raz, *bude to*^{35 68} o málo⁶⁹, keď²⁵ ja sa chystám otriasť⁷⁰ nebesami *aj* zemou, *aj* morom *aj* súšou, (7) a budem otriasať všetkými národmi, i prídu – túžba⁷¹ všetkých národov, a tento dom budem naplňať slávou⁶¹, povedal Hospodin zástupov^{9 10}. (8) Moje² je striebro a moje² je zlato, vyhlásené³⁶ Hospodinom zástupov^{9 10}; (9) sláva⁶¹ tohto neskoršieho⁷² domu bude väčšia od skoršieho^{60 73}, povedal Hospodin zástupov^{9 10}, a v tomto mieste⁷⁴ budem dávať pokoj, vyhlásené³⁶ Hospodinom zástupov^{9 10}.

(10)V dvadsiaty a štvrtý⁵⁶ toho mesiaca², v druhom roku Darjaveša²³, sa udialo⁵ slovo Hospodina skrze Haggaja⁶, proroka, výrok: (11)Takto povedal Hospodin zástupov^{9 10}: Nože⁵⁹ sa spýtaj kňazov *na zákon*⁷⁵, výrok: (12)Ak volakto³⁷ poniesie⁷⁶ sväté mäso⁷⁷ v cípe⁷⁸ svojho rúcha a siahne svojím cípom⁷⁸ na chlieb *alebo* na *volačo* varené⁷⁹ *alebo* na víno *alebo* na olej *alebo* na čokoľvek⁸⁰ na jedenie⁸¹, či sa *to* bude stávať svätým? A kňazi odvetili a povedali: Nie. (13)A Haggaj povedal: Alebo bude po čomkoľvek⁸⁰ z týchto *vecí* siahť znečistený mŕtvolou⁸², či sa *to* bude stávať nečistým? A kňazi odvetili a povedali: Bude sa nečistým stávať. (14)A Haggaj odvetil a povedal: Tak tento ľud, áno²⁵, tak tento národ pred mojou tvárou, vyhlásené³⁶ Hospodinom, a tak všetko dielo⁸³ ich rúk a čo tam bližšie prinášajú⁸⁴, to^{35 85} sa stáva nečistým. (15)Teraz teda¹⁷, nože⁵⁹, prikladajte¹⁸ svoje srdce, od tohto dňa a naďalej; odvtedy, čo ešte *nebolo* prikladania¹⁸ kameňa ku kameňu v chráme⁸⁶ Hospodina, (16)pred nastaním⁵ toho^{35 87}, *sa*⁸⁸ prišlo k hromade⁸⁹ dvadsiatich *mier* a bolo¹¹ desať; prišlo *sa*⁸⁸ k nádrži lisu odobrať⁹⁰ päťdesiat dávok⁹¹ a bolo¹¹ dvadsať – (17)bil

som^{11 92} vás snetou⁹³ a hrdzou^{93 94} a krupobitím, všetko dielo⁸³ vašich rúk, *ale* ku mne⁹⁵ – *toho* pri vás⁹⁶ *nebolo*, vyhlásené³⁶ Hospodinom. (18)Nože⁵⁹ prikladajte¹⁸ svoje srdce, od tohto dňa a naďalej, odo dňa dvadsiateho a štvrtého, deviateho^{2 57}, totiž odo dňa, keď bol chrám⁸⁶ Hospodina založený⁹⁷, prikladajte¹⁸ svoje srdce! (19)Či je osivo ešte v sýpke⁹⁸? A *až* doposiaľ¹ vinič ani figovník ani granátovník ani strom olív⁹⁹ *nenesie*^{11 76}; od tohto dňa budem žehnať.

(20)A slovo Hospodina sa k Haggajovi druhý *raz* dostalo⁵ v dvadsiaty a štvrtý⁵⁸ toho mesiaca² výrok: (21)Prevráť k Zerubbábelovi, miestodržiacemu Júdu⁷, výrok: Ja sa chystám otriasť⁶⁹ nebesami aj zemou (22)a budem podvracať¹⁰⁰ tróny⁹⁹ kráľovstiev národov a plieniť¹⁰¹ moc¹⁰² kráľovstiev národov a podvracať¹⁰⁰ vozy⁹⁹ a vezúcich sa v nich⁹⁹, i klesnú kone a vezúci sa *na* nich¹⁰³, každý³⁷ mečom svojho brata. (23)V onen deň, vyhlásené³⁶ Hospodinom zástupov^{9 10}, *ť*a chcem²⁶ vziať, Zerubbábel, synu Šealtíela, môj služobník¹⁰⁴, vyhlásené³⁶ Hospodinom, a ustanoviť¹⁸ *ť*a za pečať, lebo v tebe som našiel záľubu²⁷, vyhlásené³⁶ Hospodinom zástupov^{9 10}.

HAGGAJ

- 1 Hebr. „Chaggaj“, meno značí „Moje slávnosti“, pozri Exod. 23:18, no tu tvar množného čísla (tamojšia pozn. 277 sa tohto mena netýka).
- 2 Pozri Num. 1:1, pozn. 22.
- 3 Pozri Ezr. 4:5, pozn. 151.
- 4 Pozri Gen. 1:5, pozn. 9.
- 5 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 6 Pozri Exod. 9:35, pozn. 311.
- 7 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285.
- 8 Pozri 2 Král. 12:10, pozn. 558.
- 9 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 10 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 11 D. „povedali“, „dali sa vraviť“, tj. „dali sa vraviť a ďalej vravia“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 12 Tvar trpného rodu („aby bol budovaný“).
- 13 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 14 Pozri Exod. 16:30, pozn. 164, tu hádam v zmysle „hovienia si“, „pohodlia“.
- 15 Pozri 1 Král. 6:9, pozn. 344, tu v takomto zmysle („vykladaných volačím drahocenným“, takže potom „zdobených“), al. možno aj „vystlaných“, „vyložených vankúšmi“.
- 16 Pozri Jer. 33:10, pozn. 1475.
- 17 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 18 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 19 Tj. stáby „do stodoly“, „zožínaj“, „zväžaj“, ďalej zmysel ako v texte, sloveso ako „doniesol“ v Gen. 27:5, „prihnal“ v Žalme 105:40, vyskytujúci sa v SZ veľmi často a so širokou stupnicou významov.
- 20 Tj. azda „nech sa vnáša“, tj. „keďže je zmyšľanie a správanie „tohto ľudu“ také, ako je vyššie vypísané, nech si nesie dôsledky toho v takomto zmysle“. No zda sa, že si nikto z autorov známych mi prekladov, ani LXX a autor Vulgaty, s rozkazovacím spôsobom tohto slovesa tu nevedel rady (a iných znení, aspoň podľa Kittelovho kritického vydania, v rukopisoch nieto), lebo takmer všetci ho tu podávajú v zmysle „vnášate“ al. „vniesli ste“ a podobne, niekoľkých málo inak („zbiera sa“, „vniesenie je“), ale preklad rozkazovacím spôsobom u nikoho z nich nenachodím, no úfam sa, že znenie, aké som si v texte dovolil uviesť, dáva celkom dobrý zmysel za uchovania významu dotyčného slovesného tvaru v preklade.
- 21 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 22 Pozri Gen. 30:16, pozn. 779, zvrtný tvar so zmyslom ako v texte, vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 23 Al. „uzlíka“, ako v Gen. 42:35.
- 24 Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 25 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 26 Pozri Gen. 2:16n, pozn. 74.
- 27 Pozri Deut. 4:37, pozn. 280.
- 28 Pozri Exod. 14:4, pozn. 460.
- 29 Pozri Exod. 2:12, pozn. 230.
- 30 Pozri Gen. 2:24, pozn. 89.
- 31 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 32 Sloveso ako „vdýchol“ v Gen. 2:7, aj nasledovná predložka,
- 33 vl. „v“, je tá istá ako tam (tak aj tu vo v. 14⁵⁶).
- 34 „odfúkol al. zafúkol som to“.
- 35 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 36 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 37 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 38 Vl. „ohľadne svojho domu“, „o svoj dom“, tj. „ste plní starostí ohľadne svojho domu“ (atď.).
- 39 Al. „upustili“, pozri Žalm 119:101, pozn. 1145.
- 40 D. „od rosy“, tj. „od zosielenia al. poskytovania rosy“.
- 41 Tj. „prestala dávať al. poskytovať“, tu vzhľadom na väzbu s prostým 4. pádom je zvolený takýto preklad.
- 42 Ako v Sud. 6:37, 39, no je to ten istý výraz ako „horúčosť“ v Gen. 31:40 a „rum“ u Sof. 2:14, pozn. 166, a i.
- 43 Pozri Num. 18:12, pozn. 709 a porov. Deut. 28:51, pozn. 363.
- 44 Pozri Exod. 8:18, pozn. 252.
- 45 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
- 46 Pozri Gen. 6:1nn, pozn. 40.
- 47 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 48 Tj. „na všetok výsledok lopoty“.
- 49 Pozri Gen. 31:42, pozn. 1059.
- 50 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 51 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
- 52 Pozri Gen. 32:3, pozn. 437.
- 53 Výraz odvodený od predošlého⁵², vyskytujúci sa v SZ len tu.
- 54 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226; Žalm 1:4 a ďalej, pozn. 525.
- 55 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 56 Tu možno aj v zmysle „ohľadne („vo veci“) domu“.
- 57 Tj. „mesiaci“, ďalej obdobne.
- 58 Tj. „deň“.
- 59 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 60 Al. „prvej“ (Gen. 26:1; Exod. 34:1, a j.), nie ako tu vo v. 1⁴.
- 61 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 62 D. „čo“.
- 63 „A čo na ňom“.
- 64 Al. možno „ujednal“, „dohodol“, „o ktorej som uzavrel zmluvu“, sloveso ako v Gen. 15:18, pozn. 433.
- 65 Obdobne ako v Exod. 9:29, pozn. 304, no predložka „za“ je tu iná ako tam (vl. „vo vašom“, tj. „v čase vášho“).
- 66 D. „stojí“.
- 67 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 68 Tu D. „ona“, lebo v hebrejčine niet stredného rodu.
- 69 Tj. „o malú chvíľu“.
- 70 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
- 71 Tj. azda „prídu tie veci, ktoré sú túžbou“ (al. „predmetom túžby“), al., podľa iných, „prídu (al. „dospejú“) k túžbe“ („predmetu túžby“).
- 72 Al. „posledňa“.
- 73 Al. „neskoršia sláva tohto domu bude väčšia od skoršej“.
- 74 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.

- 75** Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
76 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
77 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
78 Pozri Num. 15:38, pozn. 611.
79 Pozri Gen. 29:34, pozn. 664.
80 Pozri Is. 33:20, pozn. 1720.
81 Pozri Gen. 2:9, pozn. 63.
82 Pozri Lev. 19:28, pozn. 638.
83 Pozri Deut. 14:29, pozn. 608.
84 Pozri Lev. 8:18, pozn. 4 a 236.
85 Tu D. „on“, v tom istom zmysle ako vyššie⁶⁸.
86 Pozri 1 Král. 6:3, pozn. 325.
87 D. „od (tj. „skôr od“) ich (tj. „týchto dní“ [al. „čas“, „diania“]) nastania“.
88 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
89 Pozri Rúth 3:7, pozn. 124; al. „hromade snopov“.
90 Pozri Is. 30:14, pozn. 1083.
91 Pozri Is. 63:3, pozn. 2552, tu v zmysle ako v texte.
92 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
93 Pozri Deut. 28:22, pozn. 974.
94 Pozri Deut. 28:22, pozn. 975.
95 Tj. „že by ste ku mne prišli al. sa obrátili“.
96 Vl. „s vami“, tu v takomto zmysle.
97 Pozri Jóš. 6:26, pozn. 246.
98 Pozri Jóba 18:19, pozn. 881; Žalm 55:15, pozn. 1422, tu zmysel ako v texte.
99 V pôvodine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
100 Pozri Gen. 19:21, pozn. 510.
101 Pozri Lev. 26:30, pozn. 913.
102 AL. „silu“ (Exod. 13:3, 14, 16; Ám. 6:13), v SZ len na týchto piatich miestach.
103 AL. „ich jazdci“, ako v Gen. 49:17, nie ako „rajtári“ v tamjšej kap. 50:9, pozri tam pozn. 1378, takže tu sa dá chápať aj v zmysle „vezúci sa vo voze nimi *tiahnutých*“ (al. „vo vozoch nimi *tiahnutých*“). Preklad je tu zvolený vzhľadom na príbuznosť dotýčného výrazu so slovom „vozy“ vyššie.
104 AL. možno „Šealtíela, môjho služobníka“.

ZECHARJÁ¹

V ôsmom mesiaci, v druhom roku Darjáveša²³, sa k Zecharjovi, synovi Berechju, syna Iddóa, prorokovi, dostalo⁴ slovo Hospodina, výrok: (2) Hospodin sa rozhneval³⁶ na vašich otcov – rozhneval sa³⁶, (3) i povieš⁹ k nim⁵: Takto povedal Hospodin zástupov⁶⁷: Vráťte sa ku mne, vyhlásené⁸ Hospodinom zástupov⁶⁷, a budem sa vracat' k vám, povedal Hospodin zástupov⁶⁷; (4) nech nie ste⁹ ako vaši otcovia, ku ktorým skorší¹⁰ proroci volali¹¹ výrokom: Takto povedal Hospodin zástupov⁶⁷: Nože¹² sa vráťte od svojich zlých ciest a od svojich zlých skutkov! Ale neposlúchli a nie že ku mne obrátili pozornosť¹³, vyhlásené⁸ Hospodinom. (5) Vaši otcovia – kde oni sú? A proroci – či žijú navždy¹⁴? (6) Avšak moje slová a moje ustanovenia¹⁵, ktoré som rozkázal svojim nevoľníkom, prorokom – či nedostihli¹⁶ vašich otcov¹⁷? I obrátili sa a povedali: Podľa toho, ako Hospodin zástupov⁶⁷ zamýšľal¹¹ podľa našich ciest a podľa našich skutkov nám spraviť, tak s nami spravil.

(7) V dvadsiaty a štvrtý deň jedenásteho mesiaca², to¹⁸ bol mesiac Ševat¹⁹, v druhom roku Darjáveša²³, sa k Zecharjovi, synovi Berechju, syna Iddóa, prorokovi, dostalo⁴ slovo Hospodina, výrok: (8) V noci som uvidel, a hľa, muž jazdiaci na ryšavom koni, a on stál medzi myrtami, ktoré boli v priehlbine²⁰, a za ním ryšavé, hnedé²¹ a biele kone. (9) I povedal som: Čo²² toto²³, Pane? A ten anjel¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril, ku mne povedal: Ja ti chcem ukázať, čo²² oni – toto²³. (10) A ten muž, ktorý²⁴ stál medzi myrtami, odvetil a povedal: Títo sú tí, ktorých Hospodin poslal poprechádzať po zemi. (11) I odvetili anjelovi¹³³ Hospodina, ktorý²⁴ stál medzi myrtami, a povedali: Poprechádzali sme po zemi, a hľa, všetka zem sa kľudne správa²⁶ a teší sa pokoju²⁷. (12) A Hospodin odvetil a povedal: Hospodine zástupov⁶⁷, až dokedy ty nebudeš ľutovať²⁸ Jerúsalem a mestá Júdu^{29 30} ktoré si rozhorlením postihoval^{1 31} po týchto se-

demdesiat rokov? (13) A Hospodin tomu anjelovi¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril, odvetil dobrými slovami, slovami útechy^{32 33}; (14) a ten anjel¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril, ku mne prevravel výrokom: Prevolať výrok: Takto povedal Hospodin zástupov⁶⁷: Horlím^{1 34} pre³⁵ Jerúsalem veľkou horlivosťou³⁴ (15) a hnevám sa^{1 36} ja veľkým rozhnevaním³⁷ na národy³⁸, ktoré sú²⁴ bezstarostné³⁹; keď som sa ja málo rozhneval³⁶, ony⁴⁰ napomohli k nešťastiu⁴¹. (16) Preto povedal Hospodin takto: Vráťim sa k Jerúsalemu v zľutovaní^{42 43}; v ňom⁴⁴ bude budovaný môj dom, vyhlásené⁸ Hospodinom zástupov⁶⁷, a nad Jerúsalemom bude rozpinaná⁴⁵ šnúra⁴⁶. (17) Ešte prevolať výrok: Takto povedal Hospodin zástupov⁶⁷: Ešte budú moje mestá pretekať⁴⁷ blahom⁴⁸. A Hospodin ešte poteší²² Cijjón a v Jerúsaleme ešte nájde záľubu⁴⁹.

(18)⁵⁰ I povzniesol som⁵¹ svoje oči a pohľadel som, a hľa, štyri rohy; (19) i povedal som k tomu anjelovi¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril: Čo²² toto²³? A povedal ku mne: Toto²³ sú rohy, ktoré rozohnali Júdu²⁹, Isráela²⁹ a Jerúsalem. (20) A Hospodin mi ukázal štyroch tesárov⁵²; (21) i povedal som: Čo títo prichádzajú robiť? I prevravel výrokom: Toto²³ sú rohy, ktoré rozohnali Júdu²⁹, takže nikto⁵³ nepovzniesol⁵¹ svoju hlavu, a títo prišli podesiť⁵⁴ ich, zraziť⁵⁵ rohy národov³⁸, ktoré²⁴ povzniesli⁵¹ roh na zem⁵⁶ Júdu²⁹ rozohnať ju⁵⁷.

2 I povzniesol som⁵¹ svoje oči a pohľadel som, a hľa, muž, a v jeho ruke povraz⁵⁸ miery⁵⁹; (2) i povedal som: Kam ty ideš? A povedal ku mne: K vymeraniu^{59 60} Jerúsalema, k zisteniu⁶¹, aká⁶² je jeho⁴⁴ šírka a aká⁶² je jeho⁴⁴ dĺžka. (3) A hľa, ten anjel¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril, vychádzal¹⁴⁴, a iný⁶³ anjel¹³³ vychádzal¹⁴⁴ stretnúť sa⁶⁴ s ním (4) a povedal k nemu: Rozbehní sa, prehovor k tomuto mladíkovi⁶⁵ výrokom: Jerúsalem bude obývaný ako⁶⁶ vidiecke mestá⁶⁷ pre⁶⁸ množstvo ľudí⁶⁹ a dobytky⁷⁰ vprostred neho⁴⁴,

(5) a ja mu⁴⁴ budem, vyhlásené⁶⁸ Hospodinom, ohnivým múrom^{71 72} vókol a budem vprostred neho⁴⁴ na slávu^{73 74}. (6) Hoj⁷⁵, hoj⁷⁵, áno¹⁰⁴, prchnite zo zeme severu, vyhlásené⁶⁸ Hospodinom, lebo som vás roztrúsil⁷⁶ ako štyri vetry⁷⁷ nebies, vyhlásené⁶⁸ Hospodinom; (7) hoj⁷⁵, Cijjón, vyviazni, obyvatel¹⁴⁴ domu Bávela, (8) lebo Hospodin zástupov⁶⁷ povedal takto: Že ma po sláve^{73 78} poslal k tým národom^{38 56}, ktoré²⁴ vás olupovali, lebo kto²⁴ siaha na⁷⁹ vás, siaha na⁷⁹ zrenicu⁸⁰ jeho oka. (9) Áno, hľa, ja⁸¹, mávajúci⁸² nad nimi⁸³ svojou rukou, i stanú sa⁴ lupom⁸⁴ svojim nevoľníkom, a budete spoznávať, že ma poslal Hospodin zástupov⁶⁷.

(10) Plesaj, áno¹⁰⁴, raduj sa, dcéra Cijjóna, lebo hľa, ja⁸¹, prichádzajúci, aby som sa usídlil⁸⁵ vprostred teba, vyhlásené⁶⁸ Hospodinom, (11) a v onen deň sa pripoja⁸⁶ k⁸⁷ Hospodinovi mnohé národy³⁸ a stanú sa⁴ mi⁸⁸ ľudom⁷⁴, i budem vprostred teba sídlit⁸⁵ a spoznáš, že ma k tebe poslal Hospodin zástupov⁶⁷. (12) A Hospodin za vlastníctvo zaujme⁸⁹ Júdu²⁹, svoj údel^{58 90} na svätej pôde^{91 92}, a v Jerúsáleme ešte nájde záľubu⁴⁹. (13) Ticho⁹³, všetko mäso, pred tvárou^{94 95} Hospodina, lebo sa pozdvihol^{96 97} zo svojho svätého sídla^{92 98}!

3 I ukázal mi Jehóšuua, veľkňaza⁹⁹, stojaceho pred tvárou Anjela¹³³ Hospodina, a na jeho pravici stojaceho Satana, aby mu bol¹⁰⁰ odporcom¹⁰¹; (2) a Hospodin k Satanovi povedal: Musi¹⁰² sa na teba oboriti¹⁰³ Hospodin, ty²⁴ Satan, áno¹⁰⁴, musi¹⁰² sa na teba oboriti¹⁰³ Hospodin, ktorý²⁴ nachádza záľubu⁴⁹ v Jerúsáleme! Či tento nie je ohorkom vyprosteným z ohňa? (3) A Jehóšuua bol¹ oblečený v špinavé rúcha a stál pred tvárou Anjela¹³³; (4) ten¹⁰⁴ sa ujal slova¹⁹³ a prevravel k tým, ktorí²⁴ stáli pred jeho tvárou, výrok: Snímte¹⁰⁵ z neho¹⁰⁶ tie špinavé rúcha! A k nemu povedal: Pozri, preniesol som z teba¹⁰⁶ tvoju nepravosť¹⁰⁷, a to na obliekanie ťa v sviatočné odevy¹⁰⁸. (5) I povedal som¹⁰⁹: Nech na jeho hlavu zakladajú⁹ čístu¹¹⁰ čelenku¹¹¹; i založili¹¹⁰ čístu¹¹¹ čelenku¹¹³ na jeho hlavu a obliekli ho v rúcha, kým¹⁰⁴ tam Anjel¹³³ Hospodina stál. (6) A k Jehóšuovi Anjel¹³³ Hospodina dôrazne vyhlásil¹¹⁴ výrok: (7) Takto pove-

dal Hospodin zástupov⁶⁷: Ak budeš chodiť po mojich cestách, ak budeš zachovávať¹¹⁵ moje nariadenia¹¹⁶, potom¹⁰⁴ ty budeš aj súdiť¹¹⁷ môj dom a aj strážiť¹¹⁵ moje nádvorie¹¹⁸ a dám ti sprievodcov¹¹⁹ medzi týmito¹²⁰, ktorí²⁴ tu stoja.

(8) Nože¹² čuj, Jehóšuua, ktorý²⁴ si²⁴ veľkňazom⁹⁹, ty aj tvoji druhovia¹²¹, ktorí²⁴ sedia pred tvárou, áno, oni sú muži – predmet¹²² údivu¹²³, lebo hľa, ja⁸¹, chystám sa priviesť¹²⁴ svojho Služobníka, Výhonok¹²⁵, (9) lebo hľa, jeden kameň, ktorý dám pred tvár Jehóšuua, na jeden kameň sedmoro¹²⁶ očí – hľa, ja⁸¹, chystám sa vyryť^{124 127} na ňom¹²⁸ rytinu¹²⁹, vyhlásené⁶⁸ Hospodinom zástupov⁶⁷, a v jeden deň chcem¹⁰² odňať¹³⁰ nepravosť¹⁰⁷ onej zeme. (10) V onen deň, vyhlásené⁶⁸ Hospodinom zástupov⁶⁷, budete môcť¹⁰² každý⁵³ svojho blížneho¹³¹ pozvať¹³¹ pod vinnú révu a pod figovník¹³².

4 A ten anjel¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril, sa ma zasa¹³⁴ dal budiť ako voľak⁵³, kto je budený zo svojho spánku, (2) a povedal ku mne: Čo ty vidíš? I povedal som: Vidím¹¹, že¹⁰⁴ hľa, svietnik¹³⁵, celý¹³⁶ zo zlata, a na jeho vrchole¹³⁷ zásobník^{138 139} k nemu¹²², a na ňom¹⁴⁰ sedem lúčov^{138 141} k lampám, ktoré sú na jeho vrchole¹³⁷, (3) a dve olivy¹⁴², jednu sprava od toho zásobníka¹³⁹ a jednu na jeho lavici. (4) Tak¹⁰⁴ som odvetil, a k tomu anjelovi¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril, som prevravel výrok: Čo²² toto²³, môj pane? (5) A ten anjel¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril, odvetil a povedal ku mne: Či nevieš¹¹, čo²² ony – toto²³? I povedal som: Nie, môj pane. (6) A odvetil a prevravel ku mne výrok: Toto je slovo Hospodina k Zerubbábelovi, výrok: Nie mocou¹⁴³ ani silou, lež mojím Duchom⁷⁷, povedal Hospodin zástupov⁶⁷. (7) Kým si ty, vrch, ktorý si²⁴ veľký, pred tvárou Zerubbábel⁷ Rovinou⁷⁴! Áno¹⁰⁴, vynesie¹⁴⁴ kameň vrcholu^{137 145 146} za hlaholenia^{33 147 148}: Milosť¹⁴⁹, milosť¹⁴⁹ jemu!

(8) A dostalo sa⁴ ku mne slovo Hospodina, výrok: (9) Ruky Zerubbábel⁷ založili a jeho ruky budú dohotovovať¹⁵⁰ tento dom, i spoznáš, že ma k vám poslal Hospodin zástupov⁶⁷. (10) Veď kto by pohrdal¹¹ dňom malých vecí? Áno¹⁰⁴, radujú¹¹

sa, týchto sedmoro¹²⁶ očí Hospodina (ony prebiehajú všetkou zemou), keď¹⁰⁴ vidia to závažie^{151 152} (je to cín) v ruke Zerubávela.

(11) I odvetil som a povedal som k nemu: Čo²² tieto dve olivy¹⁴² na pravici toho svetníka¹³⁵ a na jeho lavici? (12) A odvetil som druhý raz a povedal som k nemu: Čo²² tých olív¹⁴² dve vetvy¹⁵³, ktoré sa dvoma trubicami^{154 155} zo zlata zo seba^{106 156} vyprázdňujú od zlata¹⁵⁷? (13) A prevravel ku mne výrok: Či nevieš¹¹, čo²² toto²³? I povedal som: Nie, môj pane. (14) A povedal: Toto²³ sú dvaja synovia oleja^{158 159}, ktorí²⁴ stoja pred PÁNOM všetkej zeme.

5 A zasa¹³⁴ som povzniesol⁵¹ svoje oči a pohľadel som, a hľa – letiaci závitok; (2) a povedal ku mne: Čo ty vidíš? I povedal som: Ja vidím letiaci závitok, jeho dĺžka je dvadsať laktov^{160 161} a jeho šírka desať laktov^{160 161}. (3) A povedal ku mne: Toto je kliatba¹⁶², ktorá²⁴ vychádza¹⁴⁴ na tvár¹⁶³ všetkej zeme, lebo každý, kto²⁴ kradne, musí¹⁰² podľa⁴⁰⁷ neho¹⁶⁴ odtiaľ¹⁶⁵ byť odprataný, a každý, kto²⁴ krivo prisahá, musí¹⁰² podľa⁴⁰⁷ neho¹⁶⁴ odtiaľ¹⁶⁶ byť odprataný. (4) Vyvolám¹⁴⁴ ju¹⁶⁶, vyhlásen⁶ Hospodinom zástupov^{6 7}; ona¹⁰⁴ vojde do domu zlodēja a do domu toho, ktorý²⁴ v mojom mene prisahá ľživo¹⁶⁷, a bude¹¹ vprostred jeho¹⁶⁸ domu nocovať a spraví mu¹⁶⁹ koniec¹⁷⁰ aj s jeho¹⁶⁹ drevami a s jeho¹⁶⁹ kameňmi¹⁷¹.

(5) A ten anjel¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril, vyšiel¹⁴⁴ a povedal ku mne: Nože¹² povznes⁵¹ svoje oči a pohľad, čo²² toto¹⁷², čo²⁴ vychádza¹⁴⁴. (6) I povedal som: Čo²² to^{18 172}? A povedal: Toto¹⁷² je éfa¹⁷³, ktorá²⁴ vychádza¹⁴⁴; a povedal: Toto¹⁷² je ich¹⁷⁴ vzhľad¹⁷⁵ vo všetkej zemi. (7) A hľa, pozdvihlo sa⁵¹ okružle veko¹⁷⁶ z olova a tu^{173 177} sedela jedna žena vprostred éfy¹⁷³, (8) a povedal: Toto¹⁷² je tá zlovôľa; a uvrhol¹⁷⁸ ju do prostred éfy¹⁷³ a na jej¹⁷⁹ otvor¹⁸⁰ vrhol¹⁷⁸ záťaž^{151 181} z olova. (9) A povzniesol som⁵¹ svoje oči a pohľadel som, a hľa, vychádzali¹⁴⁴ dve ženy, a v ich krídlach bol vier⁷⁷ (lebo¹⁰⁴ mali¹⁸² krídla ako krídla bociana¹⁸³), i povzniesli⁵¹ tú éfu¹⁷³ medzi zem a medzi nebesá. (10) I povedal som k tomu anjelovi¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril: Kam ony tú éfu¹⁷³ odnášajú¹⁸⁴? (11) A povedal ku

mne: Na budovanie domu pre ňu v zemi Šineár, nech¹⁰⁴ je upevnená a usadená¹⁸⁵ tam na svojom sídle¹⁸⁶.

6 A zasa¹³⁴ som povzniesol⁵¹ svoje oči a pohľadel som, a hľa, spomedzi¹⁸⁷ dvoch vrchov vychádzali¹⁴⁴ štyri vozy¹⁸⁸, a tie vrchy boli vrchy z mosade¹⁸⁹. (2) V prvom voze^{188 190} ryšavé kone a v druhom voze¹⁸⁸ čierne kone (3) a v treťom voze¹⁸⁸ biele kone a v štvrtom voze¹⁸⁸ škvrnité¹⁹¹, silné¹⁹² kone. (4) I ujal som sa slova¹⁹³ a povedal som k tomu anjelovi¹³³, ktorý²⁴ vo mne²⁵ hovoril: Čo²² toto²³, môj pane? (5) A ten anjel¹³³ odvetil a povedal ku mne: Toto²³ sú štyria duchovia^{177 194} nebies, vychádzajúci¹⁴⁴ od zaujatia svojho¹⁹⁵ postavenia¹⁹⁶ pred PÁNOM všetkej zeme. (6) V ktorom sú¹⁹⁰ čierne kone, tie vychádzajú¹⁴⁴ do zeme severu, a tie biele vyšli¹⁴⁴ za nimi, a tie škvrnité¹⁹¹ vyšli¹⁴⁴ do zeme juhu¹⁹⁷. (7) A keď tie silné¹⁹² vyšli¹⁴⁴, usilovali sa^{11 40} ísť chodiť sem-ta¹⁹⁸ po¹⁹⁹ tej zemi²⁰⁰; i povedal: Idte, chodte po¹⁹⁹ tej zemi²⁰⁰ sem-ta¹⁹⁸; i pochodili sem-ta¹⁹⁸ po¹⁹⁹ tej zemi²⁰⁰. (8) A zavola²¹ ma a prehovoril ku mne výrok: Pozri, tie, ktoré²⁴ vychádzajú¹⁴⁴ do zeme severu, uspokojá^{185 202} v zemi severu môjho ducha^{177 203}.

(9) A dostalo sa⁴ ku mne slovo Hospodina, výrok, (10) že mám vziať od²⁰⁴ vyhnanečstva²⁰⁵, od Cheldaja, od²⁰⁴ Tóviju a od²⁰⁴ Jedaēju, – a ty, povedal, nech vojdeš⁹ v onen deň, áno¹⁰⁴, nech vojdeš⁹ v dom Jósijju, syna Cefanju²⁰⁶, kam prišli z Bávela, – (11) áno¹⁰⁴, nech vezmeš⁹ striebro a zlato a zhotovíš^{9 207} korunu^{208 209}, ktorú¹⁰⁴ založíš^{9 110} na hlavu Jehóšuu, syna Jehócádáka, veľkňaza⁹⁹, (12) a budeš⁹ k nemu prevrávať výrok: Takýmto výrokom prevravel Hospodin zástupov^{6 7}: Hľa, Muž, jeho meno Výhonok¹²⁵, ktorý¹⁰⁴ bude vyháňať²¹⁰ zo svojho miesta²¹¹ a vybuduje chrám²¹² Hospodina; (13) áno¹⁰⁴, chrám²¹² Hospodina bude budovať on, a on ponešie⁵¹ veličenstvo^{213 214} a sadne a bude panovať^{11 215} na svojom tróne a bude¹¹ na svojom tróne kňazom, a medzi nimi oboma bude dohoda²¹⁶ pokoja²¹⁷. (14) A tá koruna^{208 209} bude Chelemovi²¹⁸ a Tóvijovi a Jedaėjovi a Chénovi²¹⁹, synovi Cefanju²⁰⁶, v chráme²¹² Hospodina pamiatkou²¹⁴; (15) a budú prichádzať²²⁰ ďalej²²⁰ a budú²²¹ chrám²¹²

Hospodina budovať, i budete spoznávať, že ma k vám poslal Hospodin zástupov^{6,7}. Tak¹⁰⁴ sa stane⁴, ak budete na hlas²²² Hospodina, svojho Boha, ochotne²²³ poslúchať.

7 A v štvrtom roku Darjávaša, kráľa^{2,3}, sa stalo⁴, že sa slovo Hospodina k Zecharjovi dostalo⁴ v štvrtom dni deviateho mesiaca², v Kisléve²²⁴, (2) keď¹⁰⁴ Bét-Él poslal²²⁵ Sareezera a Regem-Melecha a jeho mužov²²⁶ uprosovať²²⁷ Hospodina (3) výrokom ku kňazom, ktorí patrili domu Hospodina zástupov^{6,7}, a ku prorokom – výrokom: Či mám¹⁰² v piatom mesiaci plakať, odriekať si²²⁸, ako som konal¹¹ po tieto – aké mnohé! – roky²²⁹? (4) I dostalo sa⁴ ku mne slovo Hospodina zástupov^{6,7}, výrok: (5) Prevrav ku všetkému ľudu zeme a ku kňazom výrokom: Keď ste sa postili¹¹ 230 a bolo nariekanie²³¹ v piatom a v siedmom mesiaci, áno¹⁰⁴, po týchto sedemdesiat rokov, či ste sa mi vpravde²³² – mne! – postili¹¹ 230? (6) A keď ste jedli a keď ste pili, či ste neboli vy tí, ktorí²⁴ jedli, a vy tí, ktorí²⁴ pili? (7) Či nepoznáte slová, ktorými Hospodin volal¹¹ skrze skorších¹⁰ prorokov¹⁵⁵, keď Jerúsalem bol²³³ obývaný⁴⁴ a kludný⁴⁴ 234 a jeho⁴⁴ mestá²³⁵ v jeho⁴⁴ okolí, aj Negev²³⁶ a nížina²³⁷, to všetko obývané?

(8) I dostalo sa⁴ k Zecharjovi slovo Hospodina, výrok: (9) Takýmto prevravel Hospodin zástupov^{6,7} výrokom: Rozsudujte správnym²³⁸ rozsudkom²³⁹ 240 a uskutočňujte²⁰⁷ jeden s druhým²⁴¹ 242 láskavosť²⁴³ a zľutovanie³³ 42 244, (10) a nech neutláčate⁹ 245 vdovu ani sirotu, cudzinca²⁴⁶ ani chudobného²⁴⁷, a nech vo svojom srdci nezamýšľate⁹ 248 jeden nešťastie⁴¹ druhého²⁴¹. (11) Ale odmietli²⁴⁹ obrátiť pozornosť¹³ a nastavili²⁵⁰ 251 vzdorovité plece²⁵² a svoje uši otupili²⁵³, aby nepočuli²⁵⁴, (12) a svoje srdce spravili¹¹⁰ diamantom, aby nepočuli²⁵⁴ zákon²⁵⁵ ani slová, ktoré Hospodin zástupov^{6,7} poslal v svojom Duchu⁷⁷ skrze svojich skorších¹⁰ prorokov¹⁵⁵; i nastalo⁴ z blízkosti²⁰⁴ Hospodina zástupov^{6,7} veľké rozhnevanie³⁷, (13) a pretože volal¹¹ a neuposlúchli, stalo sa⁴: Tak volali²⁵⁶ a nepočúval som²⁵⁶, povedal Hospodin zástupov^{6,7}, (14) a búrlivo som ich hnal²⁵⁶ 257 po všetkých národoch³⁸ 258, ktoré nepoznali²⁵⁶ 259,

a zem za nimi bola²⁵⁶ spustošená²⁶⁰, takže v nej niet²⁵⁶ prechádzajúceho ani²⁶¹ vracajúceho sa, áno¹⁰⁴, spravili¹¹⁰ 256 žiadúcnu zem²⁶² spustliskom⁷⁴ 263.

8 A udialo sa⁴ slovo Hospodina zástupov^{6,7}, výrok: (2) Takto povedal Hospodin zástupov^{6,7}; Horlím¹¹ 34 pre³⁵ Cijjón veľkou horlivosťou³⁴, áno¹⁰⁴, veľkým popudením pre⁴⁴ horlím¹¹ 34 35. (3) Takto povedal Hospodin: Vrátim sa k Cijjónu a chcem¹⁰² sa usídlit²⁶⁴ vprostred Jerúsalema, i bude Jerúsalem nazvaný⁴⁴ Mestom pravdy²⁴⁰ a vrch Hospodina zástupov^{6,7} Svätým vrchom⁹². (4) Takto povedal Hospodin zástupov^{6,7}: Ešte budú na priestranstvách²⁶⁵ Jerúsalema sedávať starci a stareny, a to každý⁵³ so svojou barlou²⁶⁶ v svojej ruke pre⁶⁸ množstvo dní²⁶⁷, (5) a priestranstvá²⁶⁵ toho mesta budú plné chlapčiekov²⁶⁸ a dievčatiek²⁶⁹, hrajúcich sa na jeho⁴⁴ priestranstvách²⁶⁵. (6) Takto povedal Hospodin zástupov^{6,7}: Keďže to bude divuplné²⁷⁰ v očiach zvyšku môjho ľudu v oných dňoch, má¹⁰² to byť divuplné²⁷⁰ i v očiach mojich: vyhlásené⁸ Hospodinom zástupov^{6,7}. (7) Takto povedal Hospodin zástupov^{6,7}: Hľa, ja⁸¹, vyslobodzujúci²⁷¹ 272 svoj ľud zo zeme vzhádzania²⁷³ a zo zeme zájdenia²⁷⁴ slnka, (8) i chcem¹⁰² ich priviesť, takže¹⁰⁴ sa usídlia²⁶⁴ vprostred Jerúsalema a stanú sa⁴ mi⁸⁸ ľuďom⁷⁴ a ja im budem Bohom⁷⁴, v pravde²⁴⁰ a v spravodlivosti.

(9) Takto povedal Hospodin zástupov^{6,7}: Nech silnejú⁹ vaše ruky, vy, ktorí²⁴ v týchto dňoch počúvate tieto slová z úst prorokov, ktorí boli v deň, keď bol založený²⁷⁵ dom Hospodina zástupov^{6,7}, chrám²¹², na jeho budovanie²⁷⁶! (10) Áno, pred onými dňami²⁷⁷ nebola poskytovaná⁴ 11 278 mzda ľuďom⁶⁹ 122, a mzda²⁷⁹ dobytku⁷⁰ 122 – jeho⁴⁴ 280 nedostatok²⁸¹, a vychádzajúci¹⁴⁴ a vstupujúci²⁸² nemal²⁸³ pokoja od²⁸⁴ protivníka²⁸⁵ 286, lebo¹⁰⁴ som nechával²⁸⁷ všetkých ľudí⁶⁹ 288, aby bol každý⁵³ proti svojmu blížnemu¹²¹. (11) Teraz však²⁸⁹ ja nebudem voči zvyšku tohto ľudu ako v skorších¹⁰ dňoch, vyhlásené⁸ Hospodinom zástupov^{6,7}, (12) lež seba bude úspešná²⁹⁰, réva bude dávať svoje ovocie a zem bude dávať svoj výnos a nebesá budú dávať svoju rosu, i budem uvá-

dzať zvyšok tohto ľudu vo vlastníctvo⁸⁹ všetkých týchto vecí. (13)A stane sa⁴, že ako ste medzi národmi³⁸ bývali¹¹ zlodečným²⁹¹, dom Júdu a dom Izráela, tak vás budem vyslobodzovať^{271 272} a stanete sa⁴ pozhnaním; nech sa nebojíte^{9 292}, nech silnejú⁹ vaše ruky. (14)Áno, takto povedal Hospodin zástupov⁶⁷: Ako som si zaumienil spraviť vám zle²⁹³, keď ma vaši otcovia rozhnevali²³⁴, povedal Hospodin zástupov⁶⁷, a nebolo¹¹ mi ľúto²⁹⁴, (15)tak som si zasa³⁵ v týchto dňoch zaumienil spraviť dobre²⁹⁵ s Jerúsálemom a s domom Júdu; nech sa nebojíte^{9 292}. (16)Toto²³ sú veci, ktoré budete⁹ konať: hovorte každý⁵³ so svojím blížnym¹²¹ pravdu²⁴⁰, pravdou²⁴⁰ a pokojným rozsudkom^{239 290} nech rozsudzujete^{9 11} v svojich bránach (17)a nech v svojom srdci nezamýšľate²⁴⁸ nikto⁵³ nešťastie⁴¹ svojho blížneho¹²¹, a ľživú prísahu²⁹⁶ nech nemilujete⁹, áno, žiadnu z týchto vecí²⁹⁷, ktoré nenávidím¹¹, vyhlásené⁸ Hospodinom.

(18)I dostalo sa⁴ ku mne slovo Hospodina zástupov⁶⁷, výrok: (19)Takto povedal Hospodin zástupov⁶⁷: Pôst štvrtého a pôst piateho a pôst siedmeho a pôst desiatego mesiaca²²⁹ bude domu Júdu jasotom^{74 298} a radosťou⁷⁴ a blahými²⁹⁹ sviatkami^{74 300}, milujte však^{289 301} pravdu²⁴⁰ a pokoj. (20)Takto povedal Hospodin zástupov⁶⁷: Ešte sa stane, že budú prichádzať národnosti³⁰² a obyvatelia mnohých miest³⁰³, (21)a budú chodiť⁶ obyvatelia jedného do druhého³⁰⁴ s výrokom: Pôjdeme náhlivo³⁰⁵ uprosovať Hospodina³⁰⁶, áno¹⁰⁴, hľadať Hospodina zástupov⁶⁷, pôjdeme aj ja. (22)Prídu teda²⁸⁹ mnohé národnosti³⁰² a mocné³⁰⁷ národy³⁸ hľadať Hospodina zástupov⁶⁷ v Jerúsálema a Hospodina uprosovať³⁰⁶. (23)Takto povedal Hospodin zástupov⁶⁷: V oných dňoch sa stane, že desiatí muži zo všetkých jazykov národov³⁸ budú chytať³⁰⁸, áno¹⁰⁴, chytia³⁰⁸ za cíp³⁰⁹ rúcha niektorého⁵³ Júdovca s výrokom: Pôjdeme s vami, lebo sme počuli, že s vami je Boh.

9 Brema^{310 311} slova Hospodina proti zemi Chadrak³¹², a miestom jeho³¹³ spočinutia³¹⁴ je Damask (lebo Hospodin má¹⁸² oko pre ľudí^{69 122}, i pre všetky kmene³¹⁵ Izráela³¹⁶), (2)a aj Chamáth s ňou⁴³ hra-

ničí, Cór³¹⁷ a Cídón, áno, veľmi múdry^{44 318}, (3)i vybudoval⁴⁴ si Cór³¹⁷ pevnosť³¹⁹ a nahromadil^{44 320} striebra ako prachu³²¹ a zlata ako blata ulíc. (4)Hľa, Pán ho⁴⁴ bude vypudzovať³²² a v more zrazí³²³ jeho⁴⁴ moc¹⁴³, a on⁴⁴ bude zožieraný^{44 81} v ohni; (5)to bude vidieť Aškelón a bude sa báť²⁹², a Gazza, tá¹⁰⁴ sa bude veľmi zvíjať³²⁴, aj Ekrón, lebo bude sklamané³²⁵ jeho⁴⁴ očakávanie, takže¹⁰⁴ z Gazzy zhynie kráľ a Aškelón nebude obývaný⁴⁴, (6)a v Ašdóde³²⁶ budú bývať¹¹ miešanci^{327 328}, áno¹⁰⁴, budem pýchu³²⁹ Pelištím³³⁰ vytínať⁴³¹ (7)a z jeho³³² úst odstraňovať⁴³³ jeho^{332 334} krv³³⁵ a spomedzi jeho³³² zubov jeho³³² hnusnosti^{336 337}, ale on tiež zvýši nášmu Bohu a stane sa⁴ v Júdovi²⁹ sťahy náčelníkom³³⁸, a Ekrón sťahy Jevúsím^{339 340}. – (8)I zriadiť tábor³⁴¹ pre svoj dom pred vojskom^{6 94 342}, pred prechádzajúcim^{94 342} aj pred vracajúcim sa^{94 342}, takže¹⁰⁴ už nebude pomimo nich³⁴³ prechádzať sužovateľ³⁴⁴, áno, teraz k tomu svojimi očami prihlíadnem.

(9)Jasaj veľmi, dcéra Cijjóna, pokri-
kuj, dcéra Jerúsálema, hľa, prichádza ti tvoj Kráľ, spravodlivý a záchranou²⁷¹ poverený^{272 345} je on, chudobný²⁴⁷ a jazdci na oslovi, áno¹⁰⁴, na mladom oslovi³⁴⁶, žriebäti³⁴⁷ z³⁴⁸ oslie^{349 350}. (10)I povytínam³³¹ z Efrájima²⁹ vozy^{327 351 352} a z Jerúsálema kone³²⁷, a povytíname⁴³¹ budú vojnové luky^{327 352 353}, a on navrhne národom³⁸ pokoj a jeho vládnutie³⁵⁴ bude od mora až po more a od Rieky³⁵⁵ až po posledné končiny zeme. (11)Aj ty³⁵⁶ – pre³⁵⁷ krv³⁵⁸ tvojej³⁵⁹ zmluvy prepustím^{287 360} tvojich zajatcov z cisterny³⁶², zajatci nádeje³⁶³! Ešte dnes, oznamujem³⁶⁴, ti budem dvojnásobkom odplácať³⁶⁵; (13)áno, ako luk si napnem³⁶⁶ Júdu²⁹, nabijem³⁶⁷ Efrájimom^{29 368} a budem prebúdať tvojich synov, Cijjón, proti tvojim synom, Jáván³⁶⁹, a robiť¹¹⁰ ťa sťahy mečom hrdinu³⁷⁰. (14)A nad nimi sa bude ukazovať Hospodin a jeho šípy budú³⁷¹ vychádzať¹⁴⁴ ako blesky³⁷², a Pán, Hospodin, bude trubiť³⁷¹ na trúbe³⁷² a pôjde¹¹ s víchrícami⁴³ juhu¹⁹⁷. (15)Hospodin zástupov⁶⁷ bude nad nimi prestierať svoju ochranu³⁷³, i budú¹¹ zneškodňovať³⁷⁴ a pošliapávať³⁷⁵ kamene z praku³⁷⁶, a piť a lomoziť³⁷⁷ ako z vína, a budú sa plniť ako rajnica³⁷⁸ a ako

rohy³⁷⁹ oltára³⁸⁰ (16) a Hospodin, ich Boh, ich v onen deň zachráni^{271 272} ako stádo³⁸¹ svojho ľudu³⁸², áno, kamene³⁸³ koruny³⁸⁴ sa budú vznášať³⁸⁵ nad jeho pôdou⁹¹. (17) Áno, čím je jeho dobrota^{299 386} a čím je jeho nádhera³⁸⁷! Šuhajom dodáva zdaru³⁸⁸ obilie a pannám mušt.

10 Dážď v čas neskorého³⁸⁹ žiadajte od Hospodina; Hospodin vytvára²⁰⁷ záblesky a dáva im³⁹⁰ dážď, lejak³⁹¹, každému⁵³ bylinstvo v poli. (2) Veď bôžikovia³⁹² vyslovujú¹¹ ničotnosť³⁹³ a väčšci vídajú^{11 394} klam³⁹⁵ a vyslovujú sa o snoch daromnosti³⁹⁶, potešujú³² márnosťou³⁹⁷, preto ako⁴⁰⁷ stádo³⁸¹ odtiahli³⁹⁸, sú ponížení³⁹⁹, lebo niet pastiera. (3) Proti pastierom vzbĺklo⁴⁰⁰ môj hnev a aj proti kozlom⁴⁰¹ budem zakročovať^{402 403}; áno, Hospodin zástupov⁶⁷ navštívi^{402 404} svoje stádo⁴⁰⁵, dom Júdu⁴⁰⁶, a spraviť¹¹⁰ ich podobnými⁴⁰⁷ svojmu majestátnemu koňovi⁴⁰⁸ v boji⁴⁰⁹; (4) z neho⁴¹⁰ je nárožie^{411 412}, z neho⁴¹⁰ je kolík^{412 413 414}, z neho⁴¹⁰ je vojnový luk^{415 412}, z neho⁴¹⁰ spolu pochádza⁴¹⁵ aj každý pohánac^{344 412 416}.

(5) I stanú sa⁴ podobnými⁴⁰⁷ hrdinom³⁷⁰, zašliapavajúcim^{417 418 419} v blato ulíc v boji⁴⁰⁹, a budú¹¹ bojovať⁴²⁰, lebo Hospodin bude s nimi, takže¹⁰⁴ oni zostudia^{325 421 422} jazdcov⁵⁰⁸ na koňoch^{122 418}; (6) i budem dom Júdu zmocňovať⁴²³ a dom Jozefa vyslobodzovať^{271 272} a privádzať ich späť, lebo ich⁴²⁴ lutujem^{11 28}, i budú¹¹, ako by som ich nebol zavrhol⁴²⁵, lebo ja som Hospodin, ich Boh, a budem ich vypočúvať⁴²⁶. (7) A Efrájim, aj tí sa stanú⁴ podobnými⁴⁰⁷ hrdinom³⁷⁰ a ich srdce sa bude radovať¹¹ ako od vína; to¹⁰⁴ budú vidieť ich deti⁴²⁸ a zaraďujú sa, ich srdce bude jasať v Hospodinovi. (8) I budem na nich sýčať a zhromažďovať ich, lebo ich oslobodím⁴²⁷, i rozmnožia sa, ako⁴⁰⁷ sa rozmnožovali¹¹, (9) a budem ich rozsievat medzi národnosti³⁰², i budú na mňa v dialavách spomínať, budú žiť¹¹ so svojimi deťmi⁴²⁸ a vracať sa¹¹, (10) áno¹⁰⁴, budem ich zo zeme Egypta privádzať späť a z Aššúra⁴²⁹ ich budem zhromažďovať a budem ich uvádzať do zeme Gileád a Levánón⁴³⁰ a nebude sa im nachádzať miesta. (11) I prejde⁴³¹ morom, tiesňou^{432 433}, a v more zrazí³²³ vlny⁴³⁴, i vyschnú³²⁵ všetky hĺbky riek⁴³⁵ a pýcha³²⁹

Aššúra⁴²⁹ bude pokorená⁴³⁶ a od Egypta sa bude žezlo odvracať^{105 437}. (12) Budem ich⁴³⁸ teda²⁸⁹ zmocňovať⁴²³ v Hospodinovi, i budú v jeho mene chodiť⁴³⁹, vyhlásené⁸ Hospodinom.

11 Otvor, Levánón⁴³⁰, svoje dvere^{440 441}, nech¹⁰⁴ môže¹⁰² medzi tvojimi cédrami⁴¹² zožierať oheň, (2) skuč, cyprus⁴¹², lebo céder⁴¹² padol, tie, ktoré boli mohutné⁴⁴², sú¹¹ zničené; skučte, duby^{412 443} Bášana⁴⁴⁴, lebo neprístupný⁴⁴⁵ les⁴¹² klesol. (3) Hlas skučania pastierov⁴¹²! Veď je¹¹ zničená ich krása⁴⁴⁶! Hlas revu⁴⁴⁷ hrivnaticov^{412 448}! Veď je¹¹ zničená nádhera^{329 449} pri Jordáne^{122 450}!

(4) Takto povedal Hospodin, môj Boh: Pas stádo³⁸¹ na zabíjanie^{122 451 452}, (5) tých, ktorých majitelia^{412 453} ich zabíjajú^{451 454} a nie že sú považovaní za vinných⁴⁵⁵, a z predávajúcich⁴¹² ich každý vraví: Nech je velený⁴⁵⁶ Hospodin, že¹⁰⁴ bohatní¹¹; a z ich⁴⁵⁷ pastierov sa nad nimi nikto nezmlúva⁴⁵⁸. (6) Lebo sa už nebudem zmlúvať nad⁴⁵⁸ obyvateľmi tej zeme, vyhlásené⁸ Hospodinom, lež¹⁰⁴, hľa, ja sa chystám vydávať¹²⁴ ľud⁶⁹ napospas⁴⁵⁹, každého⁵³ v ruku jeho blížneho¹²² a v ruku jeho kráľa, i zdrvia⁴⁶⁰ zem a nie že budem z ich ruky vyprostovať.

(7)⁴⁶¹ Tak¹⁰⁴ som sa teda⁴⁶² dal pásť stádo³⁸² na zabíjanie^{122 451 452}, ponížených⁴⁶³ toho stáda³⁸¹, a vzal som si dve palice⁴⁶⁴, jednej som dal názov⁴⁶⁵: Lúbeznosť⁴⁶⁶ a druhej⁴⁶⁷ som dal názov⁴⁶⁵: Zväzky⁴⁶⁸, a pásol som¹¹ to stádo³⁸¹; (8) a troch pastierov som v jednom mesiaci odstránil⁴⁶⁹ a moja duša pre⁴⁷⁰ nich zmalomyselnela⁴⁷¹ a aj ich duša mala¹¹ odpor⁴⁷² proti⁴⁷⁰ mne. (9) I povedal som: Nebudem vás pásť; tá⁴⁷³, ktorá²⁴ umiera, nech umiera⁹, a tá⁴⁷³, ktorá²⁴ hynie⁴⁶⁹, nech hynie^{9 469}, a tie⁴⁷³, ktoré²⁴ zvyšujú, nech požierajú⁹ každá⁴⁷⁴ mäso svojich družiek⁴⁷⁵. (10) A vzal som svoju palicu⁴⁶⁴, Lúbeznosť⁴⁶⁶, a zlámal som ju na zrušenie svojej zmluvy so všetkými národnosťami⁴⁷⁶, (11) takže¹⁰⁴ bola v onen deň zrušená a ponížená⁴⁶³ toho stáda³⁸¹, ktorí²⁴ ma pozorovali¹¹⁵, tak spoznali, že to¹⁸ bolo slovo Hospodina. (12) I povedal som k nim: Ak to je správne⁴⁷⁷ vo vašich očiach, dajte⁴⁷⁸ moju mzdu, a ak nie, nechajte⁴⁷⁹ tak. I odvážili moju mzdu,

tridsať peňazí⁴⁸⁰, (13)a Hospodin ku mne povedal: Hod¹⁷⁸ to¹⁸ k hrnčiarovi⁴⁸¹, nádheru⁴⁸² tej ceny⁴⁸³, ktorou som bol od svojho ľudu ocenený⁴⁸⁴. I vzal som tých tridsať peňazí⁴⁸⁰ a hodil som¹⁷⁸ to¹⁸ v dom Hospodina k hrnčiarovi⁴⁸¹, (14)a zlámal som svoju druhú palicu⁴⁶⁴, Zväzky⁸, takže¹⁰⁴ som zrušil bratstvo medzi Júdom a medzi Izraelom.

(15)A Hospodin ku mne povedal: Ešte si vezmi výstroj⁴⁸⁵ ničomného⁴⁸⁶ pastiera, (16)lebo, hľa, ja sa chystám dať¹²⁴ v zemi povstať pastierovi, ktorý nebude navštevovať^{402 404} tie⁴⁷³, ktoré²⁴ budú hynúť⁴⁶⁹, a nie že bude hľadať, čo bude²⁴ roztrúsené⁴⁸⁷, ani hojiť, čo bude²⁴ polámané⁴⁸⁸, nebude živiť, čo bude²⁴ stáť⁴⁸⁹, ale mäso vykrmených^{327 490} jeť a ich paprčky⁴⁹¹ odlamovať⁴⁹² bude⁴⁹³. (17)Beda⁷⁵ ničotnému pastierovi⁴⁹⁴, opúšťajúcemu stádo³⁸²! Meč na jeho rameno a na jeho pravé oko, jeho rameno musí¹⁰² celkom⁴⁹⁵ vyschnúť³²⁵ a jeho pravé oko celkom⁴⁹⁵ vyhasnúť.

12 Brema^{310 311} slova Hospodina na Isráela⁴⁹⁶, vyhlásené⁸ Hospodinom, rozťahnuvším⁴⁵ nebesá a založivším zem a stvárnivším^{481 497} ducha človeka v jeho vnútri: (2)Hľa, ja sa chystám spraviť^{110 124} Jerúsalem všetkým národnostiam³⁰² vôkol časou⁴⁹⁸ vrávorania^{499 500 501}, a tak bude aj ohľadne Júdu⁴⁹⁶ za obliehania^{319 502} pred Jerúsalemom⁴⁹⁶. (3)A v onen deň sa stane⁴, že všetkým národnostiam³⁰² budem robiť¹¹⁰ Jerúsalem kameňom tarchy⁵⁰³, všetci chcjúci¹⁰² ho⁴⁴ zdvihnúť sa budú citelne⁵⁰⁴ zraňovať⁴⁵⁰⁵, hoci¹⁰⁴ sa k nemu^{44 496} zhrnú⁵⁰⁶ všetky národy³⁸ zeme. (4)V onen deň, vyhlásené⁸ Hospodinom, budem každého koňa biť³²³ pomätenosťou⁵⁰⁷ a jeho rajtára⁵⁰⁸ šialenstvom⁵⁰⁹, a nad domom⁴⁹⁶ Júdu budem otvárať svoje oči, ale každého koňa národnosti³⁰² budem biť³²³ slepotou. (5)A šejkovia⁵¹⁰ Júdu si vo svojom srdci povedia⁵¹¹: Obyvatelia Jerúsáľema sú mi silou¹⁹² v Hospodinovi zástupov^{6 7}, svojom Bohu. (6)V onen deň budem šejkov⁵¹⁰ Júdu robiť¹¹⁰ stáby nádobou⁵¹² ohňa medzi drevami⁵¹³, áno¹⁰⁴, stáby ohnivou falkou⁵¹⁴ v pokose⁵¹⁵, takže¹⁰⁴ pohltia⁵¹⁶, napravo aj naľavo, všetky národnosti³⁰² vôkol a Jerúsalem⁵¹⁷ bude naďalej⁵¹⁸ bývať na svojom mieste⁵¹⁹, v Jerúsaleme; (7)A Hos-

podin bude ako⁵²⁰ prvú vec⁵²¹ chrániť^{271 272} stany Júdu, aby sa sláva⁵²² domu Dávida a sláva⁵²² obyvateľov³²⁷ Jerúsáľema nezveľičovala⁵²³ proti Júdovi⁴⁹⁶; (8)v onen deň bude Hospodin vôkol obyvateľov³²⁷ Jerúsáľema prestierať svoju ochranu³⁷³, a ten²⁴ medzi nimi, ktorý klesá⁵²⁴, bude¹¹ v onen deň ako Dávid a dom Dávida ako Boh, ako Anjel¹³³ Hospodina pred ich tvárou.

(9)A v onen deň sa bude diať^{4 11}, že sa budem usilovať o zničenie všetkých národov¹¹, ktoré²⁴ budú prichádzať proti Jerúsalemu⁴⁹⁶, (10)i budem na dom Dávida a na obyvateľov³²⁷ Jerúsáľema vylievať ducha⁷⁷ milosti⁴⁹ a úpenlivých prosieb⁵²⁵, i budú hľadiť¹¹ ku mne, ktorého prebodli⁵²⁶, a budú nad ním nariekať^{11 231}, ako nárekom^{231 527} nad jedináčikom, áno¹⁰⁴, horkým lkaním nad ním, ako horkým lkaním nad prvorodeným. (11)Veľký bude⁵²³ v onen deň nárek^{231 527} v Jerúsaleme, ako v Hadadrimmóne⁵²⁸ na rovine⁵²⁹ Megiddón⁵³⁰, (12)i bude nariekať^{11 231} zem po čeladiach⁵³¹, čelade⁵³¹ oddelene⁵³², čelad⁵³¹ domu Dávida oddelene⁵³² a ich ženy oddelene⁵³², čelad⁵³¹ domu Náthána⁵³³ oddelene⁵³² a ich ženy oddelene⁵³², (13)čelad⁵³¹ domu Léviho oddelene⁵³² a ich ženy oddelene⁵³², čelad⁵³¹ Šimeiho⁵³⁴ oddelene⁵³² a ich ženy oddelene⁵³², (14)všetky čelade⁵³¹, tie²⁴ zvyšujúce, čelade⁵³¹ po čeladiach⁵³¹ oddelene⁵³² a ich ženy oddelene⁵³².

13 V onen deň sa bude diať⁴, že domu Dávida a obyvateľom Jerúsáľema bude otvorené žriedlo⁵³⁵ na hriech a na poškrvnenie⁵³⁶, (2)i stane sa⁴ v onen deň, vyhlásené⁸ Hospodinom zástupov^{6 7}, že budem zo zeme vytínať⁴³¹ mená modiel a nie že budú ešte pripomínané⁵³⁷, a aj prorokov a nečistého ducha^{77 538} budem zo zeme odpratovať⁵³⁹. (3)A ak volakto⁵³ bude ešte prorokovať, stane sa⁴, že¹⁰⁴ k nemu jeho otec a jeho mať, splodivší⁴⁴⁰ ho, povedia: Nesmieš¹⁰² žiť, lebo si v mene Hospodina prehovoril lož³⁹⁵; a jeho otec a jeho mať, splodivší⁴⁴⁰ ho, ho za jeho prorokovania^{540 541} prebodnú. (4)A v onen deň sa bude diať^{4 11}, že sa proroci budú hanbiť⁵⁴², každý⁵³ z príčiny svojho vide-
nia⁵⁴³ za svojich prorokovaní^{540 541}, a nie že si budú obliekať plášť^{446 544} zo srsti⁵⁴⁵

za účelom klamanja⁵⁴⁶; (5) i povie⁵⁴⁷: Ja nie som prorok, ja som muž obrábajúci⁵⁴⁸ pôdu⁹¹, lebo ma človek⁵⁴⁹ má kúpeného^{11 550} od mojej mladosti⁵⁵¹; (6) a ak sa⁵⁵² povie k nemu: Čo tieto rany⁵⁵³ medzi tvojimi rukami, povie⁴⁰: Tak⁵⁵⁴ som bol zbitý³²³ v dome milujúcich ma.

(7) Meč, zobuď sa na môjho Pastiera⁴⁹⁶, áno¹⁰⁴, na Muža^{423 496 555}, môjho Spoločníka⁵⁵⁶, vyhlásené⁸ Hospodinom zástupov^{6 7}; bi³²³ Pastiera a stádo³⁸¹, tie⁴⁷³ sa budú rozprchávať^{47 557 558}, i obrátim svoju ruku proti nepatrným^{496 559 560}. (8) A vo všetkej zemi sa bude diať⁴¹¹, vyhlásené⁸ Hospodinom, že v nej dva diely⁵⁶¹ budú vytínané⁶³¹, budú skonávať, a tretina v nej bude pozostávať, (9) ale tú tretinu budem uvádzať v oheň a budem ich⁵⁶² prečisťovať⁵⁶³ stáby prečisťovaním⁵⁶³ striebra, áno¹⁰⁴, budem ich⁵⁶² podrobovať skúške stáby skúške podrobovaním zlata. On⁵⁶⁴ bude vzyvať moje meno⁵⁶⁵ a ja ho⁵⁶⁴ budem vypočúvať⁴²⁶; poviem: On⁵⁶⁴ je môj ľud, a on⁵⁶⁴ bude vravieť: Môj Boh je Hospodin.

14 Hľa, príde deň Hospodina^{2 566} a vnútri teba⁵⁶⁷ bude rozdelený tvoj⁵⁶⁸ lup; (2) áno¹⁰⁴, budem zhromažďovať⁵⁰⁶ všetky národy³⁸ na Jerúsalem⁵⁶ do boja⁴⁰⁹, i bude mesto dobyté a domy budú vyrabované⁵⁶⁹ a ženy prnžené⁵⁷⁰, a polovica mesta vyjde¹⁴⁴ do⁵⁷¹ vyhnanstva^{205 572}, ale pozostatok ľudu sa⁵⁵² nebude z mesta vytínať³³¹. (3) I vyjde¹⁴⁴ Hospodin a dá sa proti oným národom³⁸ bojovať⁴²⁰ ako v deň jeho bojovania⁴²⁰, v deň seče⁵⁷³; (4) a v onen deň zastanú jeho nohy na vrchu Olív, ktorý je pred tvárou⁴⁹⁶ Jerúsalema od východu, a vrch Olív sa rozpoltí od svojho stredu⁵⁷⁴ ku vzhádzaniu²⁷³ a k moru⁵⁷⁵ – veľmi veľká prierva⁵⁷⁶, lebo¹⁰⁴ polovica⁵⁷⁴ toho vrchu ustúpi^{131 577} k severu, aj k juhu^{236 578} jeho polovica⁵⁷⁴; (5) i budete v priervu^{576 579} medzi mojimi vrchmi¹²² prchať, lebo prierva⁵⁷⁶ medzi vrchmi¹²² bude dosiahť⁵⁸⁰ k Ácalu⁵⁸¹; áno¹⁰⁴, budete prchať, ako ste prchali¹¹ pred^{194 95} zemetrasením⁵⁸² v dňoch Uzziiju, kráľa Júdu^{583 584}. I príde Hospodin, môj Boh, a všetci svätí s tebou^{585 586}.

(6) A v onen deň sa stane⁴, že nebude svetla, tie, ktoré sú nádherné⁵⁸⁷, budú vyhasínať^{588 589}, (7) ale nastane⁴ jeden deň,

– ten¹⁸ je Hospodinovi známy, – ani deň ani noc, ale stane sa⁴, že v čas večera bude svetlo⁵⁹⁰.

(8) A v onen deň sa stane⁴, že z Jerúsalema budú vychádzať živé vody, polovica ich do mora najzadnejšieho^{575 592}; bude sa tak diať⁴ v lete aj v zime⁵⁹³. (9) A Hospodin sa stane⁴ Kráľom nad všetkou zemou, v onen deň bude Hospodin jediný a jeho meno jediné, (10) všetka zem bude premieňaná, bude ako rovina⁵⁹⁴, od Geva⁵⁹⁵ k Rimmónu na juh^{236 578} od Jerúsalema; ten¹⁰⁴ bude vyvýšený⁴⁴ a bude bývať^{11 517} na svojom mieste⁵¹⁹, totiž od brány Benjámina po miesto⁵⁹⁶ prvej brány, po bránu Nároží, od veže Chananeéla po kráľove lisy⁵⁹⁷. (11) I budú v ňom⁴⁴ bývať¹¹ a nie že ešte bude uvádzanie v odovzdanie⁵⁹⁸, áno¹⁰⁴, Jerúsalem⁵¹⁷ bude bývať bezpečne.

(12) A toto¹⁷² bude rana⁵⁹⁹, ktorou bude Hospodin zraňovať^{599 600} všetky národnosti³⁰², ktoré proti Jerúsalemu⁴⁹⁶ vytiahnu do poľa⁶⁰¹; vyvolanie hnľoby⁶⁰² jeho⁶⁰³ mäsa, kým¹⁰⁴ on⁶⁰³ bude stáť na svojich nohách, áno¹⁰⁴, jeho⁶⁰³ oči budú hniť⁶⁰² v svojich jamkách⁶⁰⁴ a jeho⁶⁰³ jazyk bude hniť⁶⁰² v jeho⁶⁰³ ústach; (13) a v onen deň sa stane⁴, že bude medzi nimi veľký⁶⁰⁵ zmätok⁶⁰⁶ od Hospodina¹²³, takže¹⁰⁴ sa zmocnia každý⁵³ ruky svojho blízkeho¹²¹ a jeho ruka sa proti ruke⁴⁹⁶ jeho blízkeho¹²¹ pozdvihne. (14) A aj Júda bude za Jerúsalem⁶⁰⁷ bojovať⁴²⁰, a bohatstvo^{143 608} všetkých národov³⁸ vôkol bude nahromadené⁵⁰⁶, zlato a striebro a rúcha vo veľkej hojnosti⁶⁰⁹. (15) A tak ako táto rana⁵⁹⁹ bude rana⁵⁹⁹ na koňoch^{122 327}, muliciach^{122 327}, ťavách^{122 327} a osloch^{123 327} a na všetkom dobytku^{70 122}, ktorý bude v oných táboroch⁶¹⁰.

(16) A stane sa⁴, že každý pozostávajúci zo všetkých národov³⁸, ktoré²⁴ prišli proti Jerúsalemu⁴⁹⁶, tí¹⁰⁴ budú za každého⁶¹¹ roku po roku⁶¹² vystupovať^{11 613} klaňať sa Kráľovi, Hospodinovi zástupov^{6 7}, a sláviť slávnosť⁶¹⁴ búdok⁶¹⁵; (17) a stane sa⁴, ktorá z čeladi⁵³¹ zeme nebude vystupovať⁶¹³ do Jerúsalema klaňať sa Kráľovi, Hospodinovi zástupov^{6 7}, že sa na nich nebude dostávať⁴ lejak³⁹¹, (18) a ak nebude

vystupovať⁶¹³ a nepríde čelad⁵³¹ Egypta, potom¹⁰⁴ ani na nich. To bude rana⁵⁹⁹, ktorou bude Hospodin zraňovať^{599 600} národy³⁸, ktoré nebudú vystupovať⁶¹³ sláviť slávnosť⁶¹⁴ búdok⁶¹⁵; (19) toto bude trest za hriech Egypta a trest za hriech všetkých národov³⁸, ktoré nebudú vystupovať⁶¹³ sláviť slávnosť⁶¹⁴ búdok⁶¹⁵. (20) V onen deň bude na zvoncoch koní³²⁷: Svätosť⁶¹⁶

Hospodinovi, a hrnce⁶¹⁷ v dome Hospodina, to sa stane⁴ staby rajnicami³⁷⁹ pred oltárom²⁷⁷, (21) áno¹⁰⁴, každý hrniec⁶¹⁷ v Jerúsaleme a v Júdovi sa stane⁴ svätosťou⁶¹⁶ Hospodinovi zástupov^{6 7}, i prídu tí, ktorí²⁴ budú obetovať, a vezmú z nich a budú v nich variť¹¹, a nie že ešte v onen deň bude v dome Hospodina zástupov^{6 7} Kenaan⁶¹⁸.

ZECHARJÁ

- 1 Hebr. „Zechariáh“; meno značí „Pripomínaný (al. „Pamätaný“) Jáhom“ (tj. „Hospodinom“).
- 2 Pozri Num. 2:3, pozn. 22.
- 3 Pozri Ezr. 4:5, pozn. 151.
- 4 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
- 5 Tj. azda „k potomkom otcov“, porov. vv. 4nn.
- 6 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 7 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 8 Pozri Gen. 22:16, pozn. 584.
- 9 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 10 Vl. „prví“, pozri Gen. 8:13, pozn. 267. Ďalej obdobne.
- 11 D. „zavolali“, „dali sa volať“, tu v zmysle „dali sa volať a ďalej volali“, ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 12 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 13 Pozri Is. 51:4, pozn. 2258.
- 14 Pozri Gen. 3:22, pozn. 119.
- 15 Pozri Exod. 12:17, pozn. 388.
- 16 Ako v Gen. 31:25, tu možno aj v zmysle „nepostihli“.
- 17 „na nich sa nestihli vyplniť“.
- 18 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
- 19 Tj. od novu mesiaca vo februári do novu mesiaca v marci.
- 20 Vl. „v hĺbke“, tj. „v hlbokoj doline“, al., podľa iných, „v tóni“.
- 21 Al., podľa iných, „strakaté“, „škvrnité“, tj. možno „grošovaté“.
- 22 Tj. „Čo znamená“, nižšie „čo znamenajú“, ďalej obdobne.
- 23 D. „títo“, al. možno „tieto“, tj. „veci“, ako vo v. 19.
- 24 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 25 Tj. azda „vnútorným hlasom“, väčšina známych mi prekladov (nie LXX a Vulgata) toto úslovie podáva v znení „so mnou“, možno v obdobnom zmysle ako vo v. 16⁴³.
- 26 Al. „zem odpočívá“, pozri Is. 30:7, pozn. 1543, tu tvar slovesa, od ktorého je onen výraz odvodený.
- 27 Al. „užíva (al. „zakúša“, „prežíva“) pokoj“, pozri Jós. 11:23, pozn. 452.
- 28 Pozri Žalm 102:13, pozn. 503 a 504.
- 29 Pozri Gen. 47:27, pozn. 1285; Deut. 34:1n., pozn. 1293.
- 30 Al. možno „nebudeš mať zľutovania s Jerúsálemom a s mestami Júdu“, lebo predložka, ktorá podľa prekladu v texte vyjadruje v pôvodine 4. pád, sa dá chápať aj v takom zmysle ako tu vyššie.
- 31 Pozri Is. 66:14, pozn. 2633 a 2634, no tu je 4. pád bez predložky.
- 32 Výraz odvodený od slovesa v Gen. 5:29, pozn. 179, ktoré je aj tu vo v. 17 a ďalej.
- 33 V pôvodine množné číslo v zosilňujúcom zmysle.
- 34 Nesúvisí s „rozhorlením“ vo v. 12.
- 35 Pozri Num. 25:13, pozn. 438; „horlivosťou“ nižšie je od tohto slovesa odvodený výraz.
- 36 Pozri Num. 16:22, pozn. 60.
- 37 Pozri Num. 1:53, pozn. 60.
- 38 Pozri Is. 1:4, pozn. 13.
- 39 Pozri Jóba 12:5, pozn. 592.
- 40 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
- 41 Pozri Deut. 29:21, pozn. 1065.
- 42 Pozri Gen. 43:14, pozn. 1181. Tu vo v. 12²⁸ odvodené sloveso („ľutovať“).
- 43 Al. možno „so zľutovaním“, pozri Jós. 7:15, pozn. 277; ďalej obdobne.
- 44 Pozri Is. 3:26, pozn. 277.
- 45 Pozri Gen. 24:14, pozn. 610; sloveso ako „vzťahni“ v Exod. 7:19 a obdobne inde.
- 46 Totiž „šnúra miery“ (al. „merania“, „rozmeriavania“, „vymeriavania“, tj. „bude sa konať opätovná výstavba chrámu a celého mesta“). Pozri Jer. 31:39, pozn. 1430, ktorá v plnom rozsahu platí aj tu.
- 47 Sloveso ako v Prísl. 5:16, pozn. 1098, tu v zmysle ako v texte.
- 48 Al. „blahobytom“, „prospechom“, vl. „dobrom“, D. „od⁶⁸ dobra“.
- 49 Pozri Deut. 4:37, pozn. 280.
- 50 Tu v hebrejskom texte začína kap. 2.
- 51 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139; ďalej rôzne tvary tohto slovesa a výrazy od neho odvodené.
- 52 Pozri Exod. 38:23, pozn. 970; 2 Kráľ. 22:6, pozn. 563.
- 53 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
- 54 Pozri Exod. 19:16, pozn. 647.
- 55 Sloveso ako „nahádzali“ v Pl. 3:53, tu zmysel ako v texte.
- 56 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 57 Tj. „jej obyvateľstvo“, ďalej obdobne.
- 58 Pozri Deut. 32:9, pozn. 1123; tu zmysel ako v texte, nie ako „šnúra“ v kap. 1:16⁴⁶.
- 59 Obdobne ako v poznámke ku kap. 1:16⁴⁶.
- 60 Tvar slovesa ako u Is. 40:12, pozn. 1919, od ktorého je odvodený dotýčný výraz⁵⁹, al. možno naopak.
- 61 D. „k uvideniu“, zmysel ako v texte.
- 62 D. „ako čo“.
- 63 Pozri Gen. 4:25, pozn. 173.
- 64 Pozri Exod. 5:20, pozn. 185.
- 65 Pozri Gen. 14:24, pozn. 469.
- 66 Al. možno „bude osídľovať“.
- 67 Pozri Est. 9:19; al. „neoplenené miesta“ u Ezek. 38:11, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto 3 miestach.
- 68 D. „od“, „z“, v príčinnom zmysle.
- 69 Pozri Gen. 1:26, pozn. 40.
- 70 Pozri Gen. 1:24, pozn. 38.
- 71 Pozri Lev. 25:30, pozn. 817.
- 72 Tu D. „múom ohňa“.
- 73 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 74 Al. možno „slávou“, pozri Gen. 2:24, pozn. 89, ďalej obdobne, aj ohľadne iných podstatných mien.
- 75 Pozri Is. 1:4, pozn. 12.
- 76 Al. „rozohnal“, ako v Žalme 68:14, no nie ako tu v kap. 1:19, sloveso ako napr. u Is. 1:15, pozn. 69, v obdobnom tvare ako tam, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie.

- 77 Pozri Gen. 6:17, pozn. 226; Žalm 1:4 a ďalej, pozn. 525.
 78 Al. „za slávou“.
 79 Al. „bude siahať na“. Pozri Lev. 5:2, pozn. 131.
 80 Iný výraz ako napr. v Žalme 17:8, pozn. 477, vyskytujúci sa v SZ len tu.
 81 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
 82 Pozri Is. 11:15, pozn. 733.
 83 Al. „hroziaci proti nim“.
 84 Vt. „korisťou“, pozri napr. Jós. 8:27, pozn. 301, ale súvisí so slovesom „olupovali“ vo v. 8.
 85 Pozri Exod. 24:16 a ďalej, pozn. 863.
 86 Pozri Num. 18:2, pozn. 696.
 87 Pozri Is. 56:3, pozn. 2381.
 88 Tj. „mojim“.
 89 Sloveso ako v Exod. 23:30 a 32:13, pozn. 530.
 90 Tu v obdobnom zmysle ako na vyššie⁵⁸ citovanom mieste.
 91 Pozri Gen. 1:25, pozn. 39.
 92 Pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 1213.
 93 Pozri Hab. 2:20, pozn. 203.
 94 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102.
 95 Al. „z príčiny tváre“ (al. „prítomnosti“), ďalej obdobne.
 96 Pozri Jer. 6:22, pozn. 551.
 97 Al. „keď sa pozdvihne“.
 98 Pozri 1 Sam. 2:29, pozn. 160.
 99 Pozri 2 Král. 12:10, pozn. 558.
 100 Pozri Deut. 4:20, pozn. 246.
 101 Pozri Žalm 38:20, pozn. 1107.
 102 Pozri Gen. 2:16n., pozn. 74.
 103 Pozri Gen. 37:10, pozn. 975.
 104 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
 105 Pozri Gen. 38:14, pozn. 1301.
 106 Pozri Gen. 24:46, pozn. 629.
 107 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
 108 Pozri Is. 3:22, pozn. 265.
 109 Mnohí prekladatelia tu kladú tvar 3. osoby („i povedal“, tak i Vulgata, „et dixit“) no hoci sa takýto preklad zdá oveľa lepšie zapadať do textovej súvislosti, nemožno ho, nazdám sa, z dochovanej pôvodiny nijako odôvodniť, lebo dostupná mi literatúra neudáva nijaké rukopisné odchýlky v takomto zmysle. Možno tí, ktorí takto preložili, predpokladali na tomto mieste chybu opisovača („vájómér“, miesto [predpokladane] správneho „vájómér“); v Kittelovom kritickom vydaní sa navrhuje tento slovesný tvar vynechať, ako urobili LXX.
 110 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
 111 Pozri Jób 14:4, pozn. 686.
 112 Tu v zmysle „čisto vypranú“.
 113 Pozri Is. 62:3, pozn. 269.
 114 Pozri Deut. 8:19, pozn. 412.
 115 Pozri Gen. 26:5, pozn. 447.
 116 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
 117 Pozri Gen. 49:16, pozn. 763.
 118 Pozri 1 Král. 7:8, pozn. 410.
 119 D. „dávajúcich“ (al. „umožňujúcich“) chodiť, hebr. „mahelchím“, len tu sa v SZ vyskytujúci tvar inak veľmi častého slovesa („hálach“, ako napr. „chodiť“ tu vyššie). No v takomto zmysle tento výraz podáva len málo

- zo známých mi iných prekladov; LXX uvádzajú preklad „anastrefomenús“, „obracajúcich“ (al. „vracajúcich“) sa“, tj. vari „sem-ta chodiacich“, Vulgata „ambulantes“, „prechádzajúcich sa“, iné preklady ho zväčša podávajú v zmysle „dám ti chodiť“, tak v podstate aj český kralický a slovenský Roháčkov preklad.
 120 Podľa niektorých „spomedzi týchto“.
 121 Pozri Exod. 2:13, pozn. 69; 20:16, pozn. 668.
 122 Pozri Num. 1:53, pozn. 63.
 123 Pozri Deut. 28:46, pozn. 1016, tu aj „muži zázraku“ (al. „znamení“, no nie ako „znamením“ tam a obdobne inde) podľa tej istej poznámky, al. „muži vzoru“.
 124 Pozri Gen. 6:13 a ďalej, pozn. 225.
 125 Pozri Jer. 23:5.
 126 Al. „sedem párov“ (nasledovné „očí“ je aj v hebrejčine dvojné číslo).
 127 Sloveso ako v Exod. 28:11, 36.
 128 Vt. „vyryť jeho“.
 129 Ako „vyryvaniami“ v Exod. 28:11.
 130 Pozri Mích. 2:3n., pozn. 100, tu zmysel ako v texte.
 131 Pozri Gen. 12:18, pozn. 367.
 132 Vt. „k miestu“ (al. „na miesto“) pod vinnou révou a k miestu (al. „na miesto“) pod figovníkom“.
 133 Pozri Gen. 16:9, pozn. 437.
 134 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
 135 Pozri Exod. 25:31, pozn. 884.
 136 Pozri Gen. 13:10, pozn. 375.
 137 D. „hlave“.
 138 Tj. na olej.
 139 Al. „nádržka“, „čása“, ako „misa“ u Kaz. 12:6.
 140 Tj. „na svietniku“.
 141 Al., podľa niektorých, „sedem a sedem“ (tj. „dvakrát sedem“) lievikov“.
 142 Tj. „olivové stromy“, ako v Sud. 9:8 a i.
 143 Pozri Exod. 14:4, pozn. 459.
 144 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
 145 Tu aj „temena“, pozri Gen. 8:5, pozn. 255, ale čosi iný tvar, v SZ len tu sa vyskytujúci.
 146 Podľa niektorých v zmysle „najvyšší al. konečný al. posledný, ktorým bude dovršená stavba“.
 147 Pozri Is. 22:2, pozn. 347.
 148 Al.³³ možno „jasavého“ (al. „hlasného“) hlaholenia“.
 149 Pozri Gen. 6:8, pozn. 200.
 150 Pozri Jób 6:9, pozn. 291, tu zmysel ako v texte.
 151 Pozri Lev. 19:36, pozn. 650.
 152 Tu v zmysle „tú olovnicu“.
 153 Vt. „konce vetiev“, ako „klasov“ v Gen. 41:5nn.
 154 Al. „rúrami“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
 155 Vt. „cez dve trubice“, ďalej obdobne, pozri Exod. 4:13, pozn. 142.
 156 Tj. „z olív (v zmysle „plodov“), ktoré sú na nich“.
 157 Tj. „zlatu podobného oleja“.
 158 Pozri Num. 18:12, pozn. 709.
 159 Tj. „pomazaní“, totiž Zerubbábel a Jehošua.
 160 Pozri Gen. 6:15, pozn. 217.
 161 Pozri Exod. 27:9, pozn. 899.
 162 Pozri Num. 5:21, pozn. 220; Žalm 10:7, pozn. 316.
 163 Pozri Gen. 1:2, pozn. 4.

- 164 Tj. „závitku“, al. „podľa nej“, tj. „kľiatby“ (obidva tieto výrazy sú v hebrejčine ženského rodu).
- 165 D. „z tohto“, tj. azda „sveta“; al. „podľa iných“, „z tejto (na konci verša v zmysle „onej“, „druhej“) strany“, tj. „ako je na ňom z tejto (atď.) strany napísané“.
- 166 Tj. „kľiatbu“¹⁶².
- 167 D. „pri (al. „vo“, „za“) ľži“³⁹⁵.
- 168 Tj. „každého z nich“.
- 169 Tj. „jeho domu“, ďalej obdobne.
- 170 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46, tu v takomto zmysle („zničí ho“).
- 171 Tj. „s jeho drevnými a kamennými súčasťmi“.
- 172 Tu D. „táto“, ženský rod tu a obdobne niekde ďalej opäť zastupuje rod stredný.
- 173 Pozri Exod. 16:36, pozn. 583, tu odmerná nádoba tejto veľkosti.
- 174 Tj. „zlodejov a ľživô prišahajúcich“.
- 175 D. „oko“, zmysel ako v texte.
- 176 Pozri Exod. 29:23, pozn. 1043, tu zmysel ako v texte.
- 177 Tu v takomto zmysle, pozri Gen. 27:36, pozn. 714.
- 178 Sloveso ako v Gen. 3:24, pozn. 121, tu a ďalej zmysel ako v texte.
- 179 Tj. „éfy“.
- 180 Pozri Gen. 29:2, pozn. 263.
- 181 Tu v takomto zmysle¹⁷⁶.
- 182 Pozri Gen. 19:12, pozn. 500.
- 183 Pozri Lev. 11:19, pozn. 336.
- 184 Sloveso ako „Odnies“ v Exod. 2:9, iné ako tu vyššie⁵¹.
- 185 Pozri Gen. 2:15, pozn. 178.
- 186 Vl. „podstavi“, „stojane“ (1 Kráľ. 7:27), „na svojej podložke“.
- 187 Pozri Gen. 49:10, pozn. 1333.
- 188 Ako „vozidlá“ v Exod. 15:4, pozri aj Gen. 41:43, pozn. 1119.
- 189 Pozri Gen. 4:22, pozn. 161.
- 190 Tj. „boli zapriahnuté“, ďalej obdobne.
- 191 Al. „kropenaté“, „strakaté“, „grošovaté“. Nie ako v kap. 1:8²¹.
- 192 Výraz vyskytujúci sa v SZ len tu a vo v. 7, odvodený od „silou“ v kap. 12:5 (al. možno naopak), výrazu vyskytujúceho sa v SZ taktiež len tam a v čosi inom súznačnom tvare u Jób 17:9.
- 193 Sloveso ako „odvetil“ vo v. 6 a inde; kap. 3:3 a ďalej obdobne.
- 194 Al., podľa iných, aj tu „vetry“.
- 195 Al. „od svojho zaujatia“.
- 196 Vl. „od postavenia sa“, zmysel ako v texte, kde opis v záujme zreteľnosti.
- 197 Pozri Exod. 26:18, pozn. 915.
- 198 Pozri Jób 1:7, pozn. 26.
- 199 Al. „v“, ako vo v. 8.
- 200 „sem-ta tou zemou“, ďalej obdobne.
- 201 Pozri Sud. 3:9 a ďalej, pozn. 175.
- 202 Al. „utíšia“.
- 203 Vl. „dajú v zemi severu spočinúť (al. „odpočinúť“) môjmu duchu“, no v pôvodine je väzba slovesa so 4. pádom.
- 204 Tu a ďalej predložka ako v Gen. 8:8, pozn. 259. Týka sa len takto označených miest.
- 205 Pozri Ezr. 1:11, pozn. 42 a 43.
- 206 Meno ako u Jer. 21:1, pozn. 1127, tu ide, pravda, o inú osobu ako tam.
- 207 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
- 208 Pozri 2 Sam. 12:30, pozn. 516.
- 209 Tu množné číslo („korunu zloženú z niekoľkých zlatých a strieborných kruhových pásov“).
- 210 Al. „pučať“, sloveso ako „nevzrastalo“ v Gen. 2:5, „vyrastalo“ tamže 41:6, no je to sloveso, od ktorého je odvodený predošlý výraz¹²⁵, al. možno naopak.
- 211 Pozri Exod. 10:23, pozn. 348.
- 212 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 213 Pozri Num. 27:20, pozn. 982.
- 214 Tj. „bude ním vyznačený“.
- 215 Pozri Gen. 1:18 a ďalej, pozn. 112.
- 216 Pozri Ezr. 10:3, 8, pozn. 387; Nech. 4:15, pozn. 181.
- 217 Takže medzi nimi nebude rozporov; doslovne sa záver tohto verša týka Zerubbávela a Jehóšuu, porov. kap. 4:14¹⁵⁹, tj. vládcu (miestodržiacého, ale vlastne v postavení vládnúceho) a veľknáza, ale zároveň je to predobraz dokonalého uskutočnenia tejto zvesti v budúcom kráľovstve Toho, Ktorý bude Kráľom aj Kňazom v Svojej jedinej Osobe.
- 218 Tj. „Cheldajovi“ (v. 9).
- 219 Iné meno „Jóšijuu“ (v. 9).
- 220 Al. „vzdialení“, tj. „takí, ktorí sú z ďaleka“.
- 221 Tu aj „pri“, „na“, tj. „zúčastnia sa práce“.
- 222 Pozri Gen. 21:12 a ďalej, pozn. 764.
- 223 D. „poslúchaním“.
- 224 Pozri Nech. 1:1, pozn. 2.
- 225 Tj. „obyvateľstvo Bét-Éla poslalo“.
- 226 Tj. „služobníkov“.
- 227 Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132.
- 228 Al. „postíť sa“, pozri Lev. 22:2, pozn. 250.
- 229 Židia vo vyhnanstve totiž prijali obyčaj postíť sa v isté dni vo 4., 5., 7. a 10. mesiaci na pamiatku hlavných udalostí pri dobytí Jerúsálema.
- 230 Iné sloveso ako vo v. 32²⁸, ktoré sa obvykle používa v tomto zúženom zmysle, ako napr. v Sud. 20:26, 1 Sam. 31:13 a i., a od ktorého, obdobne ako v slovenčine, je odvodené slovo „pôst“, al. možno naopak, napr. tu nižšie²³² a v kap. 8:19.
- 231 Pozri Gen. 50:10, pozn. 586; Jóela 1:13, pozn. 49.
- 232 D.²³⁰ „postením“, „pôstom“.
- 233 D. „pri (al. „v“) bytí (al. „za bytia“) Jerúsálema“, ďalej obdobne.
- 234 Pozri 1 Par. 4:40, pozn. 119.
- 235 Pozri Jer. 34:1, pozn. 1099.
- 236 Pozri Num. 13:17, pozn. 483.
- 237 Pozri Deut. 1:7, pozn. 21.
- 238 Pozri Ezek. 18:8, pozn. 849.
- 239 Pozri Gen. 18:19, pozn. 482; ďalej aj iné tvary, smysel ako tam v texte.
- 240 Pozri Ezek. 18:8, pozn. 845.
- 241 Obdobne ako u Jer. 13:14, pozn. 874.

- 242 Ohľadne predložkovej väzby tu pozri aj Gen. 24:49, pozn. 531.
- 243 Pozri 2 Par. 6:42.
- 244 Množné číslo možno aj v zmysle „zľutovanie v rozličných okolnostiach“.
- 245 Pozri Jer. 7:6, pozn. 592.
- 246 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83; 12:19, pozn. 403.
- 247 Pozri Exod. 22:25, pozn. 772.
- 248 Pozri Žalm 35:4, pozn. 980; Mích. 2:1, pozn. 84.
- 249 Pozri Exod. 4:23, pozn. 233.
- 250 D. „dali“, ďalej obdobne.
- 251 Pozri Nech. 9:29, pozn. 214.
- 252 Pozri Exod. 28:12, pozn. 948.
- 253 Pozri Is. 6:10, pozn. 402.
- 254 D. „od počutia“, zmysel ako v texte (vo v. 11 aj „nepočuli“, tj. „uši“, vo v. 12 „nepočulo“, tj. „srdce“).
- 255 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
- 256 AL „budú volať“, ďalej obdobne²⁵⁹.
- 257 Sloveso ako v 2 Král. 6:11, pozn. 309; Is. 54:11, pozn. 2349.
- 258 VL „na (al. možno „cez“) všetky národy“, zmysel azda ako v textu.
- 259 Tu potom²⁵⁶ skôr „nepoznajú“.
- 260 Pozri Jer. 12:11, pozn. 850.
- 261 D. „spustošená od (tj. „spustošením zbavená“) prechádzajúceho a“, zmysel ako v texte.
- 262 Pozri Žalm 106:24, pozn. 2331.
- 263 Pozri Is. 5:9, pozn. 325.
- 264 Pozri Exod. 24:16 a ďalej, pozn. 863.
- 265 Pozri Gen. 19:2, pozn. 489.
- 266 Pozri Exod. 21:19, pozn. 703.
- 267 Tj. „pre vysoký vek“.
- 268 Pozri Gen. 30:26, pozn. 782, tu v tomto zúženom smysle na rozlíšenie od nasledovného výrazu²⁶⁹.
- 269 Pozri Gen. 34:4, pozn. 902, tu hádam v najvladnejšom význame tohto výrazu („malých dievčatiek“).
- 270 Pozri Žalm 118:23, pozn. 248.
- 271 Pozri Exod. 15:2, pozn. 497.
- 272 Pozri Is. 19:20, pozn. 1067.
- 273 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
- 274 Pozri Žalm 50:1, pozn. 1333.
- 275 Pozri Jós. 6:26, pozn. 246.
- 276 Pozri Hag. 1:2, pozn. 12.
- 277 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
- 278 Pozri Exod. 11:6, pozn. 356, tu opäť trpný tvar dotyčného slovesa⁴.
- 279 Tu hádam v zmysle „pastva“.
- 280 Tj. „dobytká“ (v hebrejčine ženského rodu), totiž „postihujúci ho“.
- 281 Tj. „nedostávalo sa mu jej“.
- 282 Pozri Num. 27:17, pozn. 979.
- 283 Pozri Gen. 11:30, pozn. 1174.
- 284 AL „pre“⁶⁸, „z príčiny“.
- 285 Pozri Num. 10:9, pozn. 3667, tu ide, pravda, len o podstatné meno, ktoré je tam vyššie od slovesa, ktorého sa oná poznámka bezprostredne týka.
- 286 AL, podľa iných, aj LXX a Vulgaty, „tiesne“, pozri 2 Sam. 22:7, pozn. 859 a i., dotyčný výraz v pôvodine sa dá chápať aj v takomto zmysle.
- 287 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120, tu v zmysle ako v textu.
- 288 „dopúšťať (al. „dovoľovať“, „nebrániť“) ľuďom“.
- 289 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 290 AL „šťastná“, „blahá“, „zdárna“, „pokojná“, D. „úspechom“, „šťastím“, „blahom“, „zdarom“, ako „pokojá“ vo v. 10, zmysel ako v texte al. tu vyššie. V. 16 obdobne (D. „rozsudkom pokoja“).
- 291 Pozri Jer. 24:9, pozn. 1250.
- 292 Pozri Gen. 28:17, pozn. 731.
- 293 Pozri Rúth 1:21, pozn. 60.
- 294 AL možno „a nedal som sa utešiť“, pozri Jer. 31:15, pozn. 986.
- 295 Pozri Jer. 18:10, pozn. 60, tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že ide o sloveso obdobné onému vo v. 14²⁹³, no pojace sa nie s 3. pádom ako tamto, lež v tu vyššie citovanom mieste so 4. pádom, a tak sa dá chápať aj na tomto mieste, no v záujme zachovania spomenutej obdoby v preklade som v textu podal väzbu s predložkou, s akou sa ono sloveso tu pojí, v zmysle, v akom sa jej dá rozumieť rovnako dobre ako v zmysle predložky značiacej 4. pád. Takéto podanie zmyslu dotyčného miesta nachádzam medzi známymi mi prekladmi jedine v Youngovom doslovnom preklade.
- 296 D. „prísahu ľži“³⁹⁵.
- 297 D. „všetky tieto veci“.
- 298 Pozri Is. 8:6 a ďalej, pozn. 2542.
- 299 Pozri Jer. 2:7, pozn. 99.
- 300 Pozri Lev. 23:1, pozn. 726.
- 301 AL „teda“.
- 302 Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 303 Viz Gen. 19:25, pozn. 511.
- 304 AL „iného“, D. „jedného“, ako vyššie, no zmysel je ako v texte al. tu vyššie.
- 305 AL „istotne“, „ihned“, D. „idením“.
- 306 Pozri Exod. 32:11, pozn. 1132.
- 307 Pozri Gen. 18:18, pozn. 478.
- 308 Pozri Gen. 21:18, pozn. 5531.
- 309 Pozri Num. 15:38, pozn. 615.
- 310 Pozri Num. 4:15; 11:11, 17, pozn. 147; netýka sa miest bez tohto označenia.
- 311 Pozri 2 Král. 9:25, pozn. 444.
- 312 Kraj v blízkosti Damasku; meno sa v SZ vyskytuje len tu.
- 313 Tj. „bremena“, „slova“.
- 314 D. „a jeho táborisko“, pozri Num. 10:33, pozn. 384, tu v tomto prenesenom zmysle.
- 315 Pozri Gen. 49:16, pozn. 1372.
- 316 AL, podľa niektorých, „keď je (tj. „upreté“) k Hospodinovi oko ľudí i všetkých kmeňov Izraelových“, no znenie, ktoré v súhlase s inými (v podstate aj s LXX, ktorých preklad znie „pretože oko Pána hľadá na ľudí aj na všetky kmene Izraela“) podávam v texte, oveľa lepšie zapadá do textovej súvislosti, vyjadrujúc Hospodinov záujem a starostlivosť o tých, ktorí sú ohrození útokmi nepriateľských zemí.
- 317 Pozri Jós. 19:29, pozn. 583.

- 318** Srov. Ezek. 28:3n.
319 Pozri Deut. 20:20, pozn. 1026 (takže sa tu vytvára slovná hra „Cór mácór“), tu je hádam zmysel skôr ako v texte, porov. Žalm 31:21, pozn. 903.
320 Pozri Gen. 41:35, pozn. 1105.
321 Pozri Gen. 2:7, pozn. 57.
322 Pozri Num. 21:32, pozn. 824.
323 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
324 Pozri Is. 26:17, pozn. 767.
325 Pozri Žalm 119:31, 116, pozn. 166; al., podľa niektorých, „vysušené“, „vyschne“, pozri Gen. 8:14, pozn. 269, a porov. Hóš. 2:5, pozn. 51. Kap. 10:11 a 11:17 obdobne.
326 Tu a v predšlom verši a ďalej sú uvedené mená miest Pelíštim, pozri 1 Sam. 6:17n.
327 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
328 Tj. potomci Isráelovcov s ženami z iných národov, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu.
329 Pozri Lev. 26:19, pozn. 891.
330 Pozri Gen. 10:13n., pozn. 322.
331 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
332 Tj. „národa Pelíštim“, predstaveného v tomto odiele pod obrazom jedného muža.
333 Sloveso ako v Gen. 48:17, pozn. 1301.
334 Tj. azda „ním preliatu“.
335 Pozri Gen. 4:10, pozn. 141.
336 Pozri Deut. 29:17, pozn. 1053.
337 Tj. „mäso obetí prinášaných modlám“.
338 Pozri Jer. 13:21, pozn. 894.
339 V preklade 7. pád jednotného čísla (hoci v hromadnom zmysle) mena „Jevúsí“, pozri Gen. 10:16nn., pozn. 323, tu v zmysle
340 „mestom Jevúsího“, totiž „Jerúsálemom“, pozri Jós. 18:28, pozn. 575, lebo „Jevús“ bolo pôvodné meno tohto mesta, pozri Sud. 19:10.
341 Pozri Gen. 26:17, pozn. 678, tu v takomto zmysle, pozri aj Žalm 34:7, pozn. 803.
342 Tj. „na ochranu pred vojskom“, ďalej obdobne.
343 Tj. snad „pomimo budovateľov Môjho domu“.
344 Pozri Is. 14:4, pozn. 212.
345 Al. „k záchrane (al. „vyslobodeniu“) oprávnený“.
346 „Mladom oslovi“ je tu v hebrejčine jedno slovo, ako „somára“ v Gen. 49:11, výraz iného kmeňa ako „oslovi“ vyššie.
347 Pozri Gen. 49:11, pozn. 651.
348 Tj. azda „jednej z“, al. „spomedzi“.
349 Nesúvisí s „oslovi“ ani „mladom oslovi“ vyššie.
350 Pozri Mat. 21:5, kde sú tieto slová citované sčasti podľa LXX a sčasti podľa inej sotva zistiteľnej predlohy.
351 Pozri Gen. 50:9, pozn. 1377; Exod. 14:7, pozn. 462.
352 Aj tu vari v zmysle pozn. 1109 k Is. 21:7, a obdobne možno aj nižšie v tomto verši („lučištníci“).
353 Pozri Sud. 18:11, pozn. 835.
354 Pozri Dán. 11:4, pozn. 742.
355 Pozri Deut. 11:24, pozn. 481.
356 Tj. „pokiaľ ide o teba“, totiž „o (dcéru) Cijjón(a)“ (al. „Jerúsálem[a]“).
357 Vl. „skrže“.
358 „v krvi“, tj. „v dôsledku krvi“.
359 Tj. „teba sa týkajúcej“.
360 Tu v obdobnom zmysle ako v mieste, ktorého sa týka dotýčná²⁸⁷ poznámka.
361 Pozri Gen. 37:20; 40:15, pozn. 983.
362 Al. „na pevné (al. „neprístupné“, „nedobytné“) miesto“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, no pozri príbuzné výrazy v Deut. 3:5; 28:52, pozn. 81, Is. 2:15, pozn. 184, Jer. 15:20, pozn. 977, a i.
363 Tj. „dúfajúci v oslobodenie“.
364 Pozri Gen. 9:22, pozn. 103.
365 Vl. „vracať“.
366 Pozri 1 Par. 5:18, pozn. 152; sloveso sa používa aj o prikladaní šípov na tetivu.
367 D. „naplním“.
368 „ako šíp na tetivu priložený Efrájima“.
369 Pozri Is. 66:19, pozn. 2644.
370 Pozri Gen. 6:4, pozn. 192.
371 Pozri Jós. 6:4, pozn. 210.
372 Pozri Jós. 6:4, pozn. 208.
373 Pozri 2 Kráľ. 20:6, pozn. 797.
374 Al. „ničť“, D. „pohlcovať“, „zožierať“.
375 Sloveso ako „podmaňujte“ v Gen. 1:28.
376 Podľa niektorých tieto „kamene z praku“ obrazne predstavujú útočiaceho nepriateľa v protiklade ku „kameňom koruny“ vo v. 16, ktoré potom sú obrazom Božieho ľudu, Isráela.
377 Pozri Žalm 83:2, pozn. 1120.
378 Pozri Exod. 38:3 a i., tu sa mieni nádoba naplnená krvou na skrúpanie.
379 Tu iný výraz ako v nižšie³⁸⁰ citovanom mieste a inde, no v tejto súvislosti v podstate súznačný; vyskytuje sa v SZ len ešte v inom význame v Žalme 144:12 („náročné stĺpy“).
380 Ktoré bývali krvou potierané, pozri napr. Lev. 4:25.
381 Pozri Gen. 21:28, pozn. 129.
382 „ako stádo, ktorým je jeho ľud“.
383 Tj. tu „drahokamy“.
384 Pozri Exod. 29:6, pozn. 1023.
385 Sloveso vyskytujúce sa v SZ v takomto zmysle len ešte v Žalme 60:4 („vztyčovanie“), v inom význame ešte u Is. 10:18, pozn. 654.
386 Al. „krása“, pozri Hóš. 10:11, pozn. 500.
387 Al. „výbornosť“, „znamenitosť“, „dokonalosť“.
388 Al. „vzrastu“, „prospechu“, „zdravého vývoja“, pozri Prisl. 10:31, pozn. 539, tu iný tvar dotýčného slovesa, vyskytujúci sa v SZ len tu, v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
389 Tj. „dážďa“, pozri Deut. 11:14, pozn. 476; výraz je podstatné meno takéhoto významu, tu aj tam.
390 Tj. „tým, ktorí žiadajú al. prosia“.
391 Ako „príval“ v Gen. 7:12; pozri Ezr. 10:13, pozn. 393.
392 Pozri Gen. 31:19, pozn. 815.
393 Al. „nepravdu“, pozri Is. 1:13, pozn. 61, tu v takomto zmysle.
394 Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
395 Pozri Jer. 3:10, pozn. 265.
396 Pozri Exod. 20:7, pozn. 665.

- 397 Pozri Jóba 21:34, pozn. 380.
- 398 Pozri Gen. 11:2, pozn. 329.
- 399 Pozri Gen. 15:13, pozn. 427; Žalm 119:67, pozn. 993.
- 400 Pozri Gen. 4:5, pozn. 138.
- 401 Pozri Ezek. 39:18, pozn. 1346.
- 402 Pozri Exod. 20:5, pozn. 117 a 662.
- 403 Pozri Jer. 9:25, pozn. 710.
- 404 Tu nie v zmysle pozn. 662 k Exod. 20:5, iba ak vzhľadom na „pastierov“ a „kozlov“.
- 405 Iný výraz ako v kap. 9:16 a ďalej³⁸¹, ako v Gen. 29:2, 30:40 a i., výraz, ktorý sa v SZ najčastejšie používa v tomto zmysle.
- 406 AL, podľa iných, „sa ujme (al. „vykoná prehliadku“) svojho stáda, domu Júdu“.
- 407 Pozri Exod. 8:10, pozn. 242.
- 408 D. „koňovi Svojho majestátu“.
- 409 Pozri Gen. 14:8, pozn. 396.
- 410 Tj. „z Júdu“.
- 411 Tj. „nárožný základný kameň budovy“, pozri Is. 28:16, pozn. 1054.
- 412 Všetkými týmito výrazmi sa obrazne mienia vedúce osoby domu Júdu; v kap. 11:1–3 a ďalej obdobne veľmoži Isráela.
- 413 Pozri Exod. 27:19, pozn. 950.
- 414 AL možno „sú kolíky“³²⁷.
- 415 Pozri Gen. 46:26, pozn. 1256.
- 416 Tu hádam v kladnom zmysle („kto povzbudzuje al. napomína k usilovnej práci“).
- 417 Pozri Prísł. 27:7, pozn. 1155.
- 418 Tj. „svojich nepriateľov“.
- 419 Tu v takomto zmysle vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 420 Pozri Num. 21:1, pozn. 784.
- 421 Tohto miesta sa však netýka, čo sa v dotyčnej poznámke³²⁵ ďalej uvádza o inom význame tvarov tohto slovesa.
- 422 Pozri Is. 1:29, pozn. 128.
- 423 Tj. „plniť al. vystrojovať mocou al. silou“, vl. „hrdinstvom“, sloveso ako v Gen. 7:18, pozri tam pozn. 244 (takže tu a vo v. 12 by sa hádam dalo povedať „robiť hrdinskými“, „meniť na hrdinov“), v tvare vyskytujúcom sa v SZ okrem tohto miesta a v. 12 len ešte (v inom význame) u Kaz. 10:10, pozn. 387.
- 424 Pozri Žalm 102:13, pozn. 2211, tu je predmet slovesa²⁸, v preklade nasledujúceho, vyjadrený zámennou príponou.
- 425 Sloveso ako v 1 Par. 28:9, pozn. 853.
- 426 Tj. „ich prosby“, vl. „im odpovedať“, pozri Hóš. 2:21, pozn. 111. Kap. 13:9 obdobne.
- 427 Pozri Žalm 26:11, pozn. 778.
- 428 Pozri Gen. 31:16 a ďalej, pozn. 651.
- 429 Pozri Gen. 10:11, pozn. 319.
- 430 Pozri Deut. 3:25 a ďalej, pozn. 23.
- 431 Tj. „Hospodin“, porov. Is. 11:15; LXX tu podávajú znenie „prejdu“ a nižšie „zrazia“; tak aj niektoré novšie preklady.
- 432 AL „úzkostou“, pozri Gen. 35:3, pozn. 945, Žalm 20:1, pozn. 636, a i.
- 433 Podľa niektorých „morom tiesne“⁴³², no to je v rozpore s významom príručného znamienka, ktorým je v pôvodine opatrené predošlé „morom“.
- 434 Pozri Is. 48:18, pozn. 2188.
- 435 Pozri Gen. 41:1, pozn. 1073.
- 436 Pozri Gen. 37:25, pozn. 985, tu v takomto prenese zmyslu.
- 437 Pozri aj Gen. 49:10, pozn. 1332.
- 438 Tj. tých, ktorých sa týkajú vv. 5–10.
- 439 Pozri Gen. 5:22, pozn. 177.
- 440 Množné číslo.
- 441 Tj. „niekoľkoraké dvere“.
- 442 Pozri Exod. 15:10, pozn. 514, no tu preklad doslovný.
- 443 Pozri Gen. 35:8, pozn. 354.
- 444 Pozri Num. 21:33; Žalm 68:15, pozn. 1637.
- 445 Pozri Jer. 15:20, pozn. 977.
- 446 Pozri Jós. 7:21, 24, pozn. 284, tu v takomto všeobecnom zmysle.
- 447 Pozri Jóba 4:10, 3:24, pozn. 151, tu v zmysle oboch významových odtieňov, uvedených na oných dvoch miestach.
- 448 Pozri Sud. 14:5, pozn. 702.
- 449 Pozri Jer. 12:5, pozn. 834.
- 450 Pozri Gen. 32:10, pozn. 851.
- 451 Pozri Jer. 7:32 a ďalej, pozn. 828.
- 452 Tj. „na zabíjanie určené“.
- 453 Vl. „kupci“, tj. „tí, ktorí ich kúpili“, pozri napr. Is. 24:2, pozn. 715.
- 454 Sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz⁴⁵¹.
- 455 Pozri Žalm 34:22, pozn. 970.
- 456 Pozri Gen. 9:26 a ďalej, pozn. 409.
- 457 Toto „ich“ je v pôvodine vyjadrené zámennou príponou mužského rodu, kým všetky zámenné prípony vyššie v tomto odstavci („ktorých“, „ich“), aj tá, ktorá je obsiahnutá v slovách „nad nimi“ nižšie, sú rodu ženského (značia hádam „ovce“ dotyčného „stáda“); nazdám sa teda, že toto „ich“ neznamena „pastierov“ ako „pastierov oviec“, lež ako „pastierov tých (tj. „slúžiacich tým“), o ktorých sa hovorí bezprostredne vyššie voči tomuto miestu“, označených ako „majitelia stáda“ a „predávajúci stádo“.
- 458 Sloveso ako „sa... zľutovať“ v 1 Sam. 15:3, no iné ako „ľutovať“ tu v kap. 1:12²⁸, odvodené od „zľutovania“ tamže vo v. 16⁴²; na tomto mieste v zmysle „nezaobchodiť s nimi šetrne al. súcitne“ a obdobne aj na začiatku v. 6.
- 459 „Vydávať... napospas“ je sloveso ako „nachádzať“ napr. v kap. 10:10, v inom tvare, obdobnom ako u Jóba 34:11, pozn. 1515, a 37:13, pozn. 1643, tu (v SZ len tu) v zmysle ako v texte.
- 460 AL „spustoša“, no nie ako napr. v kap. 7:14²⁶⁰, tu sloveso ako „roztrieštil“ v 2 Král. 18:4, v zmysle ako v texte.
- 461 Čo sa tu ďalej líči, odohralo sa v sne al. videní, nie v skutočnosti.
- 462 AL „preto“.
- 463 Pozri Exod. 22:25, pozn. 772; Žalm 9:18, pozn. 276; 10:2, pozn. 292.

- 464** Pozri Jer. 48:17, pozn. 39.
- 465** Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 466** Pozri Žalm 27:4, 90:17, pozn. 807.
- 467** D. „jednej“, ako vyššie.
- 468** Tvar slovesa ako „do zálohu brať“ v Exod. 22:26n., tu zmysel ako v texte.
- 469** Sloveso ako v Exod. 23:23, pozn. 814.
- 470** Pozri Sud. 5:2, pozn. 282.
- 471** Pozri Num. 21:4, pozn. 789.
- 472** Al. „nechuť“, „nenávisť“, sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu a v inom tvare v písanom texte Prísl. 20:21, pozri tam pozn. 920.
- 473** Tj. hádam „ovca“⁴⁵⁷, ďalej obdobne.
- 474** Obdobne ako v Exod. 26:3, pozn. 900.
- 475** Ako v Sud. 11:37, ženská obdoba „blízkeho“⁴²¹.
- 476** Pozri Gen. 17:16, pozn. 457.
- 477** D. „dobré“.
- 478** Pozri Deut. 1:13, 32:3, pozn. 37, tu zmysel ako v texte.
- 479** Pozri Exod. 23:5, pozn. 468.
- 480** Pozri Gen. 20:16, pozn. 536.
- 481** Pozri Jer. 18:2, pozn. 1048.
- 482** Pozri Mích. 2:8, pozn. 139.
- 483** Pozri Jer. 20:5, pozn. 1106, tu zmysel ako v texte („tú nádhernú cenu“), mieni sa, pravdaže, ironicky al. posmešne.
- 484** Al. „som sa stal... vysoko ceneným“, ako v 1 Sam. 18:30, sloveso, od ktorého je odvodený predošlý výraz⁴⁸³, al. možno naopak.
- 485** Pozri Gen. 24:53, pozn. 632, no tu jednotné číslo³²⁷.
- 486** Al. „darebáckeho“, „bezbožného“, hebr. „evil“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu, ktorý drvivá väčšina známych mi novších prekladov podáva v zmysle „bláznivého“, „pošetilého“, „hlúpeho“, a podobne aj LXX („apeirú“, tj. „neskúseného“, „neučeneného“, „nevedomého“) a Vulgata („stulti“, „hlúpeho“), a ten istý význam uvádzajú všetky dostupné mi slovníky. No pojem „pošetilosti“ al. „bláznovstva“ zahŕňa aj predstavu nemúdrosti al. nerozumnosti spočívajúcej v nedbaní dôsledkov vlastného správania sa al. konania a ľahostajnosti k nim (porov. Luk. 12:20 a pozri aj Žalm 14:1, pozn. 394, kde je pribuzný a obdobného významu výraz) a teda odvahy dopúšťať sa neposlušnosti Božieho slova a páchať akékoľvek zlo, takže sa dá chápať aj v zmysle „bezbožnosti“ al. „ničomnosti“, ako pribuzný výraz u Jába 5:3, pozri tam pozn. 206, a podobne a Prísl. 1:7 a ďalej, pozn. 25, a jeden zo známych mi novších prekladov, totiž revízia Lutherovho nemeckého prekladu, aj tento výraz v takomto zmysle (nem. „nichtsinnzig“, miesto „thöricht“, „bláznivý“ [atď.] pôvodného Lutherovho textu na tomto mieste) podáva. Rozhodol som sa teda pre takýto preklad aj ja, a to najmä preto, že tomu, čo sa ďalej v texte uvádza o „pastierovi“, ktorému sa Hospodin chystá dať povstať, sa dostáva oveľa zreteľnejšieho výrazu v pojme „ničomnosti“ al. „bezbožnosti“, al. možno „nedbanlivosti“, „bezohľadnosti“, a podobne, ako len „bláznovstva“ al. „hlúposti“, „pošetilosti“, čo sa najmä týka záveru 16. verša a ešte zreteľnejšie hrozby obsiahnutej vo v. 17.
- 487** Al. „rozptýlené“, „rozohnané“, tj. „roztrúsený al. zatúlaný dobytok“, hebr. „hanaar“, výraz rovnako znejúci ako „chlapec“ al. „mládk“⁴⁶⁵, tu výnimočne v zmysle ako v texte al. tu vyššie, možno v súvislosti so slovesom napr. u Is. 33:9, pozn. 1695. Niektoré zo známych mi novších prekladov ho aj tu podávajú v tomže zmysle ako na iných miestach, no znenie LXX („eskorpismenon“) aj Vulgaty („dispersum“) je v tom istom zmysle ako v tomto preklade.
- 488** Pozri Žalm 10:15, pozn. 305, tvar iného slovesa ako tu vo vv. 10 a 14.
- 489** Tj. „čo bude ešte zdravé“, „nebude mať zlomenín na svojich nohách“.
- 490** Pozri Ezek. 34:3, pozn. 1619.
- 491** Výraz pribuzný onému v Lev. 11:3, pozn. 307 a 308, vyskytujúci sa v SZ v tomto zmysle len tu.
- 492** Sloveso ako v Gen. 27:40, pozn. 719, iné ako vyššie⁴⁸⁸ aj ako vo vv. 10 a 14.
- 493** V pôvodine slovná hra („parséhen“, „ich paprčky“, „jepárék“, „odlamovať bude“).
- 494** Obdobne ako u Jába 13:4, pozn. 644.
- 495** D. „vyschnutím“³²⁵, nižšie „vyhasnutím“.
- 496** Al. „proti Isráelovi“, no iná predložka ako v kap. 9:1. Táže predložka je aj vo v. 2 a ďalej so zmyslom ako tam v texte.
- 497** Pozri Gen. 2:7, pozn. 56, sloveso, ktorého tvarom je dotýčný výraz⁴⁸¹.
- 498** Pozri 2 Sam. 17:28, pozn. 709⁵⁰¹.
- 499** Tj. „naplnenou opojným nápojom, vrávoranie“⁵⁰⁰ vyvolávajúcim“.
- 500** Al. „závrate“, tento výraz je odvodený od slovesa u Nach. 2:3, pozn. 108, a vyskytuje sa, obdobne ako ono sloveso, v SZ len tu; svojím významom na tomto mieste sa bliži skôr tomu významovému odteňu oného slovesa, ktorý spomína tamojšia poznámka 109, ako tomu, ktorý je tam uvedený v texte.
- 501** Výraz (hebr. „saf“), ktorého sa týka predošlá⁴⁹⁸ poznámka, znamená tiež „prah“, pozri napr. Is. 6:4, a tento význam uprednostňujú LXX („prothra“, vl. „prahy“) a Vulgata („superliminare“) aj tu. Zmysel by potom bol ten, že vrávoraním al. závratoť bude postihnutý každý, kto onen práh prekročí.
- 502** Tu v tomže zmysle ako v mieste v dotýčnej poznámke³¹⁹ citovanom.
- 503** Al. „bremena“, no nie ako vyššie³¹⁰, al. „zdvihania“, tj. kameňa, ktorého zdvihaním skúšali al. cvičili mladíci al. vôbec muži svoju silu. Výraz vyskytujúci sa v SZ iba tu.
- 504** Al. „isto“, „nevyhnutne“, D. „zraňovaním“⁵⁰⁵.
- 505** Al. „odierať“, sloveso ako „vyrezávať“ v Lev. 21:5.
- 506** Pozri Gen. 49:1, pozn. 230.
- 507** Pozri Deut. 28:28, pozn. 989.
- 508** Tu aj v kap. 10:5 (proti onému miestu je tu jednotné číslo) ako v Gen. 49:17, pozri pozn. 1378 v tamojšej kap. 50:9.
- 509** Ako v Deut. 28:28, výraz sa v SZ vyskytuje len ešte v 2 Král. 9:20, pozri tam pozn. 438.
- 510** Pozri Gen. 36:15nn., pozn. 959.

- 511 Pozri Gen. 18:17 a ďalej, pozn. 533.
 512 Pozri Exod. 30:18, pozn. 1018, tu zmysel ako v texte.
 513 Al. možno „medzi stromami“.
 514 D. „sfaby falkou ohňa“.
 515 Pozri Jer. 9:22, pozn. 705.
 516 Tj. „pohubia“, ako oheň „pohlcuje“.
 517 Tj. tu a v kap. 14:10n. „obyvateľstvo Jerúsáľema“.
 518 Al. „ešte“, „opäť“.
 519 Pozri Jóba 28:5, pozn. 1245, tu a ďalej zmysel ako v texte.
 520 Pozri Deut. 13:9, pozn. 540.
 521 Tj. „najsamprv“, „predovšetkým“.
 522 Pozri Deut. 26:19, pozn. 942.
 523 Pozri Num. 14:17, pozn. 535.
 524 Vl. „ktorý sa potkyna“, no tu tvar trpného rodu so zmyslom ako v texte, pozri 1 Sam. 2:4, pozn. 80; Dán. 11:34n., pozn. 829.
 525 Pozri Jóba 41:3, pozn. 1830; Žalm 28:2, pozn. 834; Prísl. 18:23, pozn. 858.
 526 Pozri Jána 19:37, tam je citované podľa gréckeho prekladu Theodotiána.
 527 Výraz odvodený od dotčeného slovesa²³¹, pozri Is. 22:12, pozn. 1173.
 528 Meno vyskytujúce sa v SZ len tu, ide o isté mesto na nižšie menovanej rovine, ktorú v svojich spisoch spomína Hieronym, autor Vulgaty.
 529 Pozri Gen. 11:2, pozn. 330.
 530 Al. „Megiddó“, pozri 2 Par. 35:22.
 531 Al. „rodinách“, ďalej obdobne, pozri Gen. 10:5, pozn. 271 a 312.
 532 Pozri Exod. 26:9, pozn. 395.
 533 Pozri 2 Sam. 5:14.
 534 Pozri Num. 3:21.
 535 Pozri Žalm 36:9; 68:26; Jer. 2:13, 17:13, pozn. 123.
 536 Tj. „žriedlo vody na obmytie al. očistenie od (al. „odstránenie“) hriechu a poškvrnenia“, pozri Num. 19:9, pozn. 740, tam v zátvorkách uvedený zmysel výroku, aký je tam v texte, je v podstate podaný v texte tu.
 537 Tj. „mená“, al. „modly“.
 538 D. „a ducha nečistoty“.
 539 Pozri 1 Kráľ. 15:12, pozn. 791.
 540 Tj. „pri jeho prorokovaní“.
 541 „za (al. „pre“) jeho prorokovanie“, tj. „pretože prorokoval“. V. 4 obdobne.
 542 Pozri Žalm 6:10, pozn. 166.
 543 Pozri Is. 1:1, pozn. 2.
 544 Tu značí plášť, aký nosievali proroci.
 545 Pozri aj 2 Kráľ. 1:8.
 546 Pozri Hóš. 9:2, pozn. 404, nesúvisí s „klam“³⁹⁵, tu v zmysle „utajenia toho, že sú prorokmi“.
 547 Tj. „každý taký prorok“.
 548 Pozri Gen. 2:5, pozn. 743.
 549 Tj. „jeden al. akýsi človek“.
 550 Al. možno „najateho“, sloveso ako v Gen. 4:1, pozn. 125, Exod. 15:16, pozn. 528, v tvare nie celkom jasného významu, vyskytujúcom sa v SZ len tu.
 551 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
 552 Pozri Exod. 25:37, pozn. 892.
 553 Pozri Jer. 6:7, pozn. 504.
 554 D. „Ako“, tj. „to je to, ako“.
 555 Pozri Exod. 10:11, pozn. 332, výraz odvodený od dotyčného slovesa⁴²³ al. možno naopak.
 556 Pozri Lev. 6:2, pozn. 163.
 557 Tu v takomto zmysle.
 558 Pozri Mat. 26:31, citované podľa niektorých rukopisov LXX.
 559 Pozri Jer. 30:19, pozn. 1349, tu podstatné meno obdobné onému tam uvedenému pod pozn. 898, vyskytujúci sa v SZ len tu, s tým istým významom ako „ponížených... stáda“ v kap. 11:7⁴⁶³, al., podľa iných, „mladým pastierom“.
 560 Tj. budú musieť zniesť prenasledovanie, čo sa aj stalo, porov. Jána 15:18, 20, 16:2; al. „na nepatrných“, tj. „na ochranu ich“.
 561 Pozri Deut. 21:17, pozn. 774, tu v zmysle „dve tretiny obyvateľstva“.
 562 Tj. „obyvateľov patriacich do tejto pozostávajúcej tretiny“.
 563 Pozri Žalm 66:10, pozn. 376.
 564 Tj. hádam „tento tretí diel“⁵⁶¹, al. „tento ľud“, ďalej obdobne.
 565 Pozri Gen. 4:26, pozn. 175.
 566 Al., podľa niektorých, „deň pre Hospodina“.
 567 Oslovení sa týka Jerúsáľema.
 568 Tj. „od teba pochádzajúci“, „čo ti nepriateli ulúpia al. od teba ukoristia“.
 569 Tvar slovesa ako „olupovali“ v Sud. 2:14, pozn. 129; trpný rod sa v SZ vyskytuje len ešte u Is. 13:16, pozn. 793.
 570 Pozri Deut. 28:30, pozn. 992, aj pokiaľ ide o čítaný a písaný text.
 571 Pozri Ezek. 12:11, pozn. 507.
 572 Tu zmysel ako v texte, pozri Jer. 29:16, pozn. 1314.
 573 Pozri 2 Sam. 17:11, pozn. 694.
 574 Vl. „od svojej polovice“, obdobne ako nižšie a napr. v 2 Sam. 10:4, tu zmysel skôr ako v texte.
 575 Tj. „Stredozemnému“, teda „k západu“.
 576 Pozri Num. 21:20, pozn. 811.
 577 Tu v takomto zmysle, obdobne ako napr. „sa nevzdával“ v Exod. 33:11.
 578 Iný výraz ako tu v kap. 6:6¹⁹⁷.
 579 Al. možno „priervou“.
 580 Pozri Žalm 32:6, pozn. 921.
 581 Meno vyskytujúce sa v SZ len tu, značiace akési inak neznáme miesto, možno volakle blízko Jerúsáľema.
 582 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
 583 Pozri 2 Kráľ. 15:13, pozn. 625.
 584 Pozri aj Ámós 1:1, pozn. 7.
 585 Podľa LXX, Vulgaty a sýrskeho prekladu „s ním“, toto znenie uprednostňujú aj niektoré novšie preklady, no hoci sa na prvý pohľad zdá, že toto znenie lepšie zapadá do textovej súvislosti, nasledoval som príklad iných, ktorí si nedovolili opravovať dochovaný masóretský text, ktorého znenie okrem toho na tomto mieste dáva podľa môjho súdu veľmi pozoruhodný zmysel, vyjadrujúci city prorokovej mysle a jeho srdca,

- ktoré sa po oznámení zvesti o príchode Hospodina jeho poslucháčom al. čitateľom ihneď obracia priamo k Hospodinovi samému oslovením Jeho Bytosti.
- 586** Porov. Kol. 3:4.
- 587** Vl. „cenné“, „drahé“, pozri 1 Kráľ. 5:17, pozn. 315, al. „vzácne“, ako v 1 Sam. 3:1, tu v obdobnom zmysle ako u Jób 31:26, pozn. 1259; aj tu totiž, obdobne ako tam, sa mienia nebeské svetelné telesá.
- 588** Al. „zatmievať sa“, sloveso ako „stuhli“ v Exod. 15:8, pozri aj Sof. 1:12, pozn. 59 a 60, tu v zmysle ako v texte („budú udúšané al. potláčané v svojom prejave“, „budú sa zrážať al. sfahovať“).
- 589** Al., podľa čítaného textu, „nádherné – a vyhasínanie!“
- 590** O veršoch 6 a 7 sa dá povedať v podstate to isté, čo o Ezek. 21:10, pozri tam pozn. 977.
- 591** Tj. „Mŕtveho“.
- 592** Pozri Exod. 23:31, pozn. 826.
- 593** Pozri Gen. 8:22, pozn. 281.
- 594** Pozri Num. 22:1, pozn. 827.
- 595** Pozri 1 Sam. 13:3, pozn. 513.
- 596** Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
- 597** Tj. „vinné“.
- 598** Pozri Lev. 27:21, pozn. 960.
- 599** Pozri Exod. 9:14, pozn. 281.
- 600** Pozri Exod. 8:2, pozn. 235; 2 Par. 21:14, pozn. 771.
- 601** Pozri Num. 31:7, pozn. 1024.
- 602** Al. „zotlenia“, ďalej obdobne.
- 603** Tj. „každého z nich“, al. možno „všetkého množstva národností“ v texte vyššie spomenutého. Ďalej obdobne.
- 604** Al. „dutinách“, „otvoroch“, ako „diera“ u Ezek. 8:7 a obdobne v 2 Kráľ. 12:9 a i., tu zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 605** Tu vl. „hojný“, zmysel ako v texte, al. možno „rozsiahlý“, „silný“.
- 606** Pozri Deut. 7:23 a ďalej, pozn. 378.
- 607** Pozri Deut. 14:26, pozn. 605.
- 608** Tu v takomto zmysle, pozri napr. Gen. 34:29.
- 609** D. „rúcha v hojnosti veľmi“.
- 610** Al. „medzi onými húfmi“, pozri Gen. 32:2, pozn. 846; nijako neúvisí so slovesom tu v kap. 9:8³⁴¹.
- 611** Pozri 1 Sam. 1:7, pozn. 21.
- 612** Pozri Lev. 25:53, pozn. 852.
- 613** Pozri Gen. 13:1, pozn. 368.
- 614** Pozri Exod. 12:14, pozn. 159 a 387.
- 615** Pozri Lev. 23:34, pozn. 750.
- 616** Tj. „Svätá vec“⁹², ďalej obdobne.
- 617** Pozri Exod. 16:3, pozn. 552.
- 618** Pozri Jób 41:6, pozn. 1834, tu jednotné číslo.

MALEÁCHÍ¹

Bremä²³ slova Hospodina na Isráela⁴ skrze Maleáchího⁵.

(2)Milujem⁶ vás, povedal Hospodin; ale povedali ste⁷: V čom⁸ nás miluješ? – Či nebol Ésáv bratom Jákóbovi? vyhlásené⁹ Hospodinom, ale Jákóba som miloval (3)a Ésáva som znenávidel^{7 10} a jeho vrchy som spravil¹¹ spúšťou¹² a jeho dedičstvo¹³ príbytkami^{14 15} v pustine^{16 17}; (4)ak Edóm¹⁸ bude vraviť: Boli sme rozvrátení, ale rumoviská¹⁹ zasa²⁰ budeme budovať, – Hospodin zástupov^{21 22} povedal takto: Oni nech budujú²³ a ja budem vyvracať²⁴, i dajú⁷ im názov²⁵: Územie²⁶ zlovôle a: Ľud, ktorý Hospodin navždy²⁷ preklial²⁸. (5)To²⁹ budú vidieť vaše oči a vy budete vraviť: Hospodin sa prejavuje veľkým³⁰ zvonku³¹ voči územiu²⁶ Isráela.

(6)Syn ctí³² otca a nevoľník svojich pánov; ak som teda³³ ja Otec, kde je moja česť³⁴? A ak som ja Pánom, kde je bázeň³⁵ predou mnou¹⁶? povedal Hospodin zástupov^{21 22} vám, ktorí ste³⁶ kňazi, znevažujúci moje meno. Ale povedali ste⁷: V čom⁸ znevažujeme⁶ tvoje meno? (7)Prinášate³⁷ na môj oltár poškvrnený³⁸ pokrm³⁹ a vravíte⁶: V čom⁸ ťa poškvrňujeme^{6 38 40}? V tom⁸, že si vravíte^{41 42}: Stôl Hospodina, on nech je znevážení⁴³. (8)A ak za obeť prinášate³⁷ slepé⁴⁴, nie je to zlé? A ak prinášate³⁷ chromé⁴⁴ a choré^{44 45}, nie je to zlé? Nože ich prived^{46 47} svojmu vládcovi⁴⁸, či ti bude blahosklonný⁴⁹ alebo či ťa bude prijímať⁵⁰, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. (9)Teraz teda³⁴, nože, uprosíte⁴⁶ BOHA⁵¹, aby nám bol milostivý⁵²; toto je⁶ z vašich rúk – či bude koho z vás prijímať^{50 52}? povedal Hospodin zástupov^{21 22}. (10)Kto aspoň medzi vami, áno²⁹, chce⁵⁴ zatvoríť dvere⁵⁵, nech²⁹ môj oltár⁵⁶ zbytočne⁵⁷ nepodpaľujete⁵⁸? Nemám⁵⁹ potešenie⁶⁰ vo⁶¹ vás, povedal Hospodin zástupov^{21 22}, a daru⁶² z vašej ruky nebudem blahovoľne prijímať⁴⁹, (11)veď od vzhádzania⁶³ slnka až po jeho zájdenie⁶⁴ bude moje meno veľké medzi národmi⁶⁵, a v každom mieste⁶⁶ sa bude môjmu menu na dym obracať⁶⁷,

obetovať^{37 68}, a bude to očistený dar⁶²; áno, moje meno bude veľké medzi národmi⁶⁵, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. (12)Ale vy ho hanobíte⁶⁹ tým⁸, že si vravíte^{41 42}: Stôl Pána, on je poškvrnený³⁸, a jeho výnos⁷⁰, pokrm z neho, nech je znevážení⁴³. (13)A vravíte^{6 71}: Hľa, aká⁷² námaha⁷³, a fúkate⁷⁴ naň⁷⁵, povedal Hospodin zástupov^{21 22}, a vnášate ulúpené^{44 76} a čo⁴⁴ je³⁶ chromé a čo⁴⁴ je³⁶ choré⁴⁵ – tak²⁹ vnášate dar⁶². Či ho mám⁵⁴ z vašej ruky blahovoľne prijímať⁴⁹? povedal Hospodin. (14)Ale nech je prekliaty podvodník⁷⁷, v ktorého⁷⁸ stáde je samec⁷⁹, ale on robí sľub⁸⁰ a obetuje Pánovi, čo je porušené⁸¹. Veď ja som veľký Kráľ, povedal Hospodin zástupov^{21 22}, a moje meno bude medzi národmi⁶⁵ predmetom úcty⁸².

2 A teraz, vy, ktorí ste³⁶ kňazmi, je tento rozkaz pre vás: (2)Ak nebudete poslúchať a ak si nebudete klásť¹¹ na srdce vzdávanie cti⁵⁴ môjmu menu, povedal Hospodin zástupov^{21 22}, potom²⁹ medzi vás⁸³ budem vypúšťať^{84 85} kľatbu⁸⁶ a preklínať⁸⁷ vaše žehnania, a to^{88 89} som aj preklial⁸⁷, lebo si to nekladiete^{11 90} na srdce. (3)Hľa, ja⁹¹, karhám⁹² vaše⁹³ semä⁹⁴, i rozmece⁹⁵ na vaše tváre lajná^{96 97}, lajná^{96 97} vašich slávnosti⁹⁸, áno²⁹, k tomu vás voláko odnesie⁹⁹, (4)i budete spoznávať, že som k vám poslal^{84 85} tento rozkaz, aby bola moja zmluva^{100 101} s Lévim, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. (5)Moja zmluva s ním sa stala¹⁰² životom¹⁰³ a pokojom, a tie⁸⁸ som mu spravil¹⁰⁴ dôvodom k bázni¹⁰⁵, a on sa mňa bál^{6 35} a pred¹⁰⁶ mojím menom sa strachoval^{6 107}. (6)V jeho ústach bol¹⁶ zákon¹⁰⁸ pravdy a nie že sa medzi jeho perami našlo bezprávie¹⁰⁹, chodil⁶ so mnou v pokoji a v úprimnosti¹¹⁰ a mnohých odvrátil od nepravosti¹¹¹. (7)Áno, pery kňaza majú⁵⁴ strážiť¹¹² vedomosť a z jeho úst majú^{54 113} hľadať zákon¹⁰⁸, lebo on je poslom¹ Hospodina zástupov^{21 22}; (8)ale vy ste sa odchýlili¹¹⁴ od cesty a mnohých ste privedli k potknutiu sa¹¹⁵ ohľadne zákona^{108 116}, porušili ste¹¹⁷ zmluvu

Lévího¹¹⁸, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. (9) Aj ja som vás teda³⁴ spravil¹⁰⁴ zneváženími a poníženými voči všetkému ľudu, podľa toho, ako vy nedbáte^{90 112} o moje cesty, ale prijímate⁹⁰ osoby⁵⁰ ohľadne zákona^{108 116 119}. (10) Či my všetci¹²⁰ nemáme jedného Otca¹²¹? Či nás nestvoril jeden Boh? Prečo sa máme⁵⁴ proti sebe navzájom¹²² dopúšťať nevernosti¹²³ na hanobenie⁶⁹ zmluvy našich otcov?

(11) Júdá sa nevernosti dopustil¹²³, áno²⁹, v Izráelovi, ba v Jeruzaléme, bola spáchaná¹²⁴ ošklivosť¹²⁵, lebo Júdá¹²⁶ zhanobil⁶⁹ svätýňu Hospodina, ktorú on¹²⁷ miloval⁶, a stal sa manželom¹²⁸ dcéry Boha cudziny¹²⁹; (12) keď Hospodin pre¹³⁰ muža, ktorý to^{88 89} robí, ráči^{23 54} zo stanov Jáкова povýtiť¹³¹ bdiaceho¹³² aj dovoľujúceho¹³³, aj prinášajúceho³⁷ dar⁶² Hospodinovi zástupov^{21 22}.

(13) A za druhé robíte toto: pokrývanie oltára Hospodina slzami⁹⁶, plačom a stenáním, lebo nieť¹³⁴ už prizerania¹³⁵ k darom^{62 96} ani prijímania¹³⁶ predmetu záľuby¹³⁷ z vašej ruky. (14) No²⁹ vravíte⁶: Prečo¹³⁸? Preto¹³⁸, že Hospodin je⁶ svedkom medzi tebou a medzi ženou tvojej mladosti¹⁰³, proti ktorej si sa dopustil nevernosti¹²³, hoci²⁹ ona je tvojou družkou a ženou zmluvy s tebou⁶. (15) Nezhotovil¹²⁴ ich¹³⁹ vari³³ jeden? Áno^{29 140}, on mal¹²¹ ešte dostatok¹⁴¹ ducha¹⁴². A čo ten, ktorý je³⁶ jeden, hľadal¹⁴³? Božie sem! Nech teda³³ bdiete^{23 112} ohľadne¹¹⁶ svojho ducha^{142 145} a ohľadne¹¹⁶ ženy tvojej mladosti¹⁰³, nech sa nikto nedopúšťa²³ nevernosti¹²³ (16) (lebo nenávidím zapudzovanie^{84 146}, povedal Hospodin, Boh Izráela), a¹⁴⁷ nerobí²³ násilie¹⁴⁸ pokrývkou na svojom oblečení¹⁴⁹, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. Nech teda³⁴ bdiete^{23 112} ohľadne¹¹⁶ svojho ducha^{142 145} a nie že sa budete²³ dopúšťať nevernosti¹²³. (17) Unavujete^{6 150} Hospodina svojimi slovami; ale povedali ste⁷: V čom⁸ ho unavujeme¹⁵⁰? V tom⁸, že si vravíte^{41 42}: Každý páchatel¹²⁴ zla je v očiach Hospodina dobrý a v nich on má⁶ potešenie⁶⁰; alebo: Kde je Boh práva¹⁵¹?

3 Hľa, ja⁹¹, vysielam¹⁵² svojho posla¹⁵³, nech²⁹ utvára^{154 155} cestu pred mojou tvárou, i bude náhle do svojho chrámu¹⁵⁶ prichádzať¹⁵⁷ PÁN, ktorého vy hľadáte¹⁴³, áno²⁹, Anjel¹ zmluvy, ktorého ste vy žiadost-

tiví⁶⁰; hľa, príde^{157 158}, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. (2) Ale kto bude môcť⁵⁴ zniesť¹⁵⁹ ten deň jeho príchodu, áno²⁹, kto bude ten, ktorý³⁶ bude môcť⁵⁴ obstáť pri jeho zjavení¹⁶⁰ sa? Veď on bude ako oheň tavič¹⁶¹ a ako žieravina¹⁶² perúcich¹⁶³, (3) i usadne ako tavič¹⁶¹ a ten, ktorý očisťuje striebro, a bude očisťovať¹⁶ synov Lévího a cíbrit¹⁶⁴ ich ako zlato a ako striebro, i stanú sa¹⁰² Hospodinovi vznášajúcimi⁹⁹ dar⁶² v spravodlivosti, (4) a bude⁶ dar⁶² Júdu a Jeruzaléma Hospodinovi milý¹⁶⁵ ako dávne dni¹⁶⁶ a ako praveké roky, (5) i priblížim sa⁴⁷ k vám na súd¹⁵¹ a stanem sa¹⁰² okamžitým¹⁶⁷ svedkom proti čarodejníkom a proti cudzoložníkom a proti prisahajúcim ľživu¹⁶⁸ a proti odierajúcim¹⁶⁹ námezdnych^{96 170} o mzdu, vdovy⁹⁶ a siroty⁹⁶, a odstrkujúcim¹⁷¹ cudzincov^{96 172} a mňa sa nebojácim³⁵, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. (6) Veď ja, Hospodin, sa nemením^{6 173}, takže vy, synovia Jáкова, ste nedošli konca¹⁷⁴, (7) pritom, že sa odo dní svojich otcov odchyľujete^{6 174} od mojich ustanovení¹⁷⁵ a nie že o ne dbáte^{6 112}, vráťte sa ku mne a budem ochotný⁵⁴ vrátiť sa k vám, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. Ale povedali ste⁷: V čom⁸ sa máme⁵⁴ vracať? (8) Či má⁵⁴ človek oberať¹⁷⁶ Boha? Veď vy ma oberáte¹⁷⁶; ale povedali ste⁷: V čom⁸ ťa oberáme^{6 176}? V desiatkoch^{96 177} a v obetiach⁹⁶ venovania¹⁷⁸! (9) Vy ste prekliati¹⁷⁹ kľatbou⁸⁷ a oberáte¹⁷⁶ ma, tento národ⁶⁵, on všetok¹²⁰. (10) Vneste všetky desiatky¹⁷⁷ do domu pokladu^{180 181 182}, nech²⁹ bude v mojom dome zásoba¹⁸³, v tomto ma predsa⁴⁶ podrobte skúške, povedal Hospodin zástupov^{21 22}, či vám nebudem otvárať stavidlá¹⁸⁴ nebies a vylietáť¹⁸⁵ vám pozhňanie¹⁸⁶ až nadmieru¹⁸⁷; (11) a budem pre vás¹⁸⁸ zakročovať^{182 189} proti žráčom^{96 190}, nech²⁹ vám nekazia^{81 96} plody pôdy¹⁹¹ a nepôsobia vám nedostatok ovocia¹⁹² viniča v poli, povedal Hospodin zástupov^{21 22}. (12) I budú všetky národy⁶⁵ nazývať¹⁶ blaženými, lebo vy budete zemou potešenia⁶⁰, povedal Hospodin zástupov^{21 22}.

(13) Vaše slová proti¹⁹³ mne¹⁹⁴ boli⁶ silné¹⁹⁵, povedal Hospodin; ale povedali ste⁷: O čom sme sa proti¹⁹⁴ tebe¹⁹⁵ dohovárali? (14) Vraveli ste⁶: Obsluhovať^{196 197} Boha je na nič¹⁹⁸, a: Čo za úžitok, keď budeme zachovávať^{6 112} jeho nariadenia¹⁹⁹

a keď budeme pred¹⁰⁶ tvárou Hospodina zástupov^{21 22} chodiť⁶ v smútku²⁰⁰? (15) My teda²⁰¹ blaženými nazývame opovážlivých²⁰²; páchatelia¹²⁴ zlovôle sú aj podporovaní^{6 203} aj Boha pokúšajú^{6 204} a vyviaznu. (16) Vtedy sa majúci Hospodina v úcte⁸² dali navzájom²⁰⁵ dohovárať a Hospodin sa dal dávať pozor²⁰⁶ a počul, i bola pred jeho tvárou písaná⁶ kniha pripomienky o majúciach Hospodina v úcte⁸² a o ceniach si²⁰⁷ jeho meno, (17) i stanú sa¹⁰² mi, povedal Hospodin zástupov^{21 22}, v deň, ktorý ja pripravujem¹²⁴, obzvláštnym pokladom²⁰⁸, a budem sa nad nimi zľutúvať, ako sa človek²⁰⁹ zľutúva nad svojím synom obsluhujúcim¹⁹⁶ ho. (18) A keď sa budete vracat', budete²¹⁰ vedieť⁵⁴ rozpoznávať²¹¹ medzi spravodlivým a zlovoľným, medzi obsluhujúcim¹⁹⁶ Boha a tým, ktorý ho neobsluhuje^{6 196}.

4²¹² Ved', hľa, prichádza²¹³ ten deň, rozpálený²¹⁴ ako pec, a všetci opovážliví²⁰² a všetci páchatelia¹²⁴ zlovôle

sa stanú¹⁰² *sťaby* strniskom²¹⁵, a ten deň, ktorý³⁶ prichádza²¹³, ich spáli²¹⁶, povedal Hospodin zástupov^{21 22}, takže im nebude ponechávať²¹⁷ koreňa ani stonky²¹⁸. (2) Ale vám, majúcim v úcte⁸² moje meno, vzíde²¹⁹ slnko spravodlivosti a v jeho²²⁰ krídlach²²¹ uzdravenie²²², i budete vychádzať²²³ a poskakovať ako krmne teľatá²²⁴, (3) a rozšliapavať²²⁵ zlovoľných, lebo *oni* budú v deň, ktorý ja pripravujem¹²⁴, *sťaby* popolom pod chodidlami²²⁶ vašich nôh, povedal Hospodin zástupov^{21 22}.

(4) Pamätajte na zákon¹⁰⁸ Mojžiša, môjho nevoľníka, ktorý som mu na Chóréve rozkázal pre²²⁷ všetok Isráel²²⁸, ustanovenia¹⁷⁵ a práva¹⁵¹; (5) hľa, ja sa vám chystám pred príchodom²²⁹ dňa Hospodina, veľkého a hrozného^{82 230}, poslať^{152 231} Éliju, proroka²³², (6) nech²⁹ obráti srdce otcov k deťom²³³ a srdce detí²³³ k ich otcovi, aby som, keď budem prichádzať, nemusel^{54 210} zem raniť²³⁴ prekliatím²³⁵.

MALEÁCHÍ

- 1 Meno značí „Môj posol“ (ako „anjel“ u Zech. 4:1, pozn. 133, a i.), kap. 2:7 a ďalej obdobne. V kap. 3:1 je na mysli Boží Pomazaný (Dán. 9:25), Božská Osoba zjavená v takejto podobe, čo je vyjadrené, kde ide o tento význam (zrejme je to u Zech. 12:8), veľkým začiatočným písmenom; obdobne v Gen. 16:7, pozn. 437, a ďalej.
- 2 Pozri Num. 4:15; 11:11, 17, pozn. 147.
- 3 Pozri 2 Kráľ. 9:25, pozn. 444.
- 4 Pozri Sud. 1:1, pozn. 9.
- 5 Pozri Exod. 4:13, pozn. 142.
- 6 Vl. „Zamiloval som si“, tj. „zamiloval som si a ďalej milujem“, ďalej obdobne, aj iné slovesá.
- 7 Možno aj tu „vrváite“⁶, v. 3 a ďalej obdobne, aj ohľadne iných slovies.
- 8 Ako „čím“ v Sud. 6:15 a 1 Kráľ. 22:21 (tam, pravda, v spojení s inými slovesami); tu a ďalej je v danej súvislosti hádam najvhodnejší doslovný preklad ako v texte v zmysle „po akej stránke“, „v čom sa prejavuje al. je vidieť to, že“, „V tom“ vo v. 7 a „tým“ vo v. 12 obdobne.
- 9 Pozri Gen. 22:16, pozn. 580.
- 10 Tu v zmysle „Jákóbovi som dal prednosť pred Éšavom“.
- 11 Pozri Gen. 21:13, pozn. 384.
- 12 Pozri Is. 1:7 a ďalej, pozn. 33.
- 13 Pozri Num. 18:20, pozn. 718.
- 14 Tj. azda „príbytkami zveri“, možno teda „dúpätami“, výraz vyskytujúci sa v SZ len tu¹⁷.
- 15 Tu s predložkou ako v Gen. 2:24, pozn. 89 („dedičstvo som obrátil v príbytky“). No dotyčná predložka aj jednoducho vyjadruje 3. pád a tak sa tu chápe vo veľmi mnohých iných prekladoch¹⁷.
- 16 Pozri Num. 1:53, pozn. 61.
- 17 Al., podľa druhej väčšiny známych mi prekladov, „dedičstvo som dal šakalom (al., podľa niektorých, aj Vulgaty, „drakom“ al. „netvorom“) pustiny“; no toto chápanie je založené na domnienke, že výraz tu v texte preložený „príbytky“ („tannóth“) je mimoriadnym, nikde inde sa nevyskytujúcim tvarom množného čísla výrazu značiaceho „šakaly“ (pravidelný tvar je „tanním“, pozri napr. Is. 13:23 a i.), resp. „tannínim“, pravidelného množného čísla slova „tannín“ značiaceho „netvora“ a pod., pozri napr. Exod. 7:10, pozn. 216 (niekde, napr. u Ezek. 29:3, pozn. 1431, je písané „tanním“, ale tam je to jednotné číslo). Iní potom tento výraz chápu ako pravidelne utvorené množné číslo podstatného mena „tannáh“, v SZ sa nikde nevyskytujúceho, značiaceho podľa niektorých akýsi druh hada, podľa ďalších „príbytkov“, „bydlisko“, „sídlo“, s odvolaním sa na arabské sloveso značiace „bývať“, „sídliť“. Tento význam je v preklade LXX („dómata“) a v súhlase s nemnohými inými som ho taktiež uprednostnil, lebo dáva dobrý zmysel, ktorý som sa v jednej z predošlých poznámok¹⁴ pokúsil objasniť.
- 18 Pozri Gen. 25:30, pozn. 658, tu v zmysle „národ Edómcov“.
- 19 Ako u Is. 5:17, pozn. 353, tu v zmysle „stavby, ktoré boli v rumoviská obrátené“.
- 20 Pozri Gen. 26:18, pozn. 680.
- 21 Pozri Num. 1:3, pozn. 15.
- 22 Pozri 1 Sam. 1:3, pozn. 12.
- 23 Pozri Gen. 1:26, pozn. 305.
- 24 Pozri napr. Prísl. 11:11; 14:1, pozn. 559; Is. 14:17, pozn. 860.
- 25 Pozri Gen. 1:5, pozn. 8.
- 26 Pozri Gen. 47:21, pozn. 599.
- 27 Pozri Gen. 13:15, pozn. 383.
- 28 Pozri Num. 23:8, pozn. 882; al. „rozhorlením postihol“, pozri Zech. 1:12, pozn. 31.
- 29 Pozri Gen. 4:3, pozn. 132.
- 30 Pozri Num. 14:17, pozn. 535.
- 31 Al. možno „spredu“, predložka ako v Gen. 24:46, pozn. 634, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 32 Pozri Exod. 20:12, pozn. 460.
- 33 Pozri Gen. 9:11, pozn. 291.
- 34 Pozri Exod. 16:7, pozn. 558.
- 35 Al. „úcta“, no nesúvisí s „česť“ vyššie³⁴. Pozri Gen. 28:17, pozn. 731; Lev. 19:3, pozn. 583, 14, pozn. 600.
- 36 Pozri Deut. 4:25, pozn. 251.
- 37 Pozri Exod. 2:16, pozn. 682.
- 38 Pozri Ezr. 2:62, pozn. 66, tu a obdobne ďalej zmysel ako v texte⁴⁰.
- 39 Pozri Num. 28:2, pozn. 521.
- 40 Tj. „poškvrnenými obetmi urážame al. zneuctujeme“.
- 41 D. „Vo vašom vravení si“, v. 12 obdobne.
- 42 Pozri Gen. 18:17 a ďalej, pozn. 533.
- 43 Al. možno „on je hoden zneváženia“.
- 44 Tj. „slepé (ďalej obdobne) dobytča“.
- 45 Pozri Ezek. 34:4, pozn. 1620 a 1622.
- 46 Pozri Gen. 12:11, pozn. 360.
- 47 Al. „prines“, „priblíž“, ďalej obdobne, pozri Exod. 3:5 a ďalej, pozn. 741.
- 48 Al. „miestodržiacemu“, ako napr. u Hag. 1:1, „zemskému správcovi“, tu v zmysle „niekomu, komu si podriadený“, „svojej vrchnosti“.
- 49 Al. „čo bude blahovoľne prijímať“, pozri Lev. 1:4, pozn. 11, v. 10 obdobne.
- 50 Pozri Gen. 32:20, pozn. 863.
- 51 Obdobne ako v Exod. 32:11, pozn. 1132.
- 52 Pozri Gen. 33:11, pozn. 884.
- 53 Tu D. „či bude z vás povznášať tvár“.
- 54 Pozri Gen. 2:16n, pozn. 74.
- 55 Dvojné číslo, tu v zmysle „obidve krídla dverí“.
- 56 Tj. „obeť na Mojom oltári“.
- 57 Al. „pre nič“, pozri Prísl. 1:17, pozn. 34, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 58 Pozri Is. 27:11, pozn. 1387.
- 59 Pozri Gen. 11:30, pozn. 1174.
- 60 Pozri Gen. 34:19, pozn. 917; tu a ďalej od oného slovesa odvodené podstatné (v kap. 3:1 prídavné) meno, v kap. 2:17 ono sloveso samo.

- 61 Pozri 1 Sam. 15:22, pozn. 633.
 62 Pozri Gen. 4:3n., pozn. 133.
 63 Pozri Exod. 27:13, pozn. 946.
 64 Pozri Žalm 50:1, pozn. 1333.
 65 Pozri Gen. 17:16, pozn. 459; Is. 1:4, pozn. 13.
 66 Pozri Gen. 1:9, pozn. 353.
 67 Pozri Exod. 29:13, pozn. 1031.
 68 Tu v takomto zmysle („*bude prinášaná obet*“).
 69 Pozri Is. 48:11, pozn. 1222.
 70 Ako „ovocie“ u Is. 57:19, tu v zmysle ako v texte (tj. „to, čo služba pri ňom vynáša kňazom“). Výraz sa v SZ vyskytuje len na týchto dvoch miestach.
 71 Možno aj tu „vraťte si“⁴².
 72 D. „čo za“.
 73 Al. „drina“, „lopota“, „trampota“, ako „útrapy“ v Exod. 18:8 a i.
 74 Prejav pohrdania.
 75 „sfúkavate ho“, tj. „nedbanlivo vykonávate svoju službu pri ňom“.
 76 Pozri Lev. 6:4, pozn. 171.
 77 Al. „ľstivec“, „kto klame“, tvar slovesa v Žalme 105:25, pozn. 2302.
 78 D. „a v jeho“.
 79 Pozri Gen. 6:19, pozn. 228, tu v zmysle „zdravý bezchybný samec“.
 80 Pozri Num. 6:21, pozn. 284.
 81 Tvar slovesa ako v Gen. 6:11 a ďalej, pozn. 205.
 82 Pozri Žalm 130:4, pozn. 59.
 83 Al. „proti vám“.
 84 Pozri Gen. 3:23, pozn. 120.
 85 Pozri Deut. 28:20, pozn. 374.
 86 Pozri Deut. 28:20, pozn. 967; slovesný tvar, ktorý sa tam spomína, je tu v kap. 1:14.
 87 Sloveso, od ktorého je predošlý výraz⁸⁶ odvodený.
 88 Pozri Exod. 1:16, pozn. 34.
 89 Tu zámená prípona ženského rodu, zastupujúceho rod stredný, tu v zmysle „túto vec al. záležitosť“.
 90 D. „lebo niet vás kládúcich si to“; ďalej obdobne.
 91 Pozri Gen. 22:1, pozn. 566.
 92 Pozri Gen. 37:10, pozn. 975, na tomto mieste je preklad zvolený vzhľadom na to, že sloveso sa tu poíj so 4. pádom bez predložky. Zmysel je tu azda podobný zmyslu slovesa vyššie⁸⁷.
 93 D. „vám“.
 94 LXX tu podávajú znenie „uťinám vám rameno“ („aforizó hymín hómōn“), a podobne Vulgata „odhodím vám rameno“ („preiciam vobis brachium“), miesto „góér láchem eth-hazzera“ totiž čítali „gódé (tvar slovesa ako „odsekol“ v Pl. 2:3) láchem eth-hazzeroá“ (ako „ramená“ napr. v Gen. 49:24); toto znenie uprednostňujú i niektoré novšie preklady.
 95 Pozri Exod. 32:20, pozn. 1141.
 96 V hebrejčine jednotné číslo v hromadnom zmysle.
 97 Tj. „obsah čriev obetovaných zvierat“, ako napr. v Exod. 29:14 a i.
 98 Tj. „z čriev zvierat pri nich obetovaných“.
 99 Pozri Gen. 4:7, pozn. 139.
 100 D. „rozkaz ohľadne bytia mojej zmluvy“.
 101 Tj. snad „aby naďakej bola v platnosti“, „aby bola uskutočňovaná“, „aby sa podľa nej konalo“.
 102 Pozri Gen. 1:2, pozn. 1.
 103 Pozri Gen. 2:7, pozn. 59.
 104 Vl. „dal“, zmysel ako v texte.
 105 D. „bázňou“³⁵, tu hádam v takomto zmysle.
 106 Pozri Gen. 3:8, pozn. 102; 27:46, pozn. 725.
 107 Pozri Is. 7:8, pozn. 501; Jer. 1:17, pozn. 65; al., podľa iných, „sa chvel“ (al. „triasol“).
 108 Pozri Gen. 26:5, pozn. 669.
 109 Pozri Žalm 37:1, pozn. 1037.
 110 Pozri Žalm 27:11, pozn. 797; Is. 11:4, pozn. 696.
 111 Pozri Gen. 4:13, pozn. 146.
 112 Pozri Gen. 17:9, pozn. 447.
 113 Tj. „tí, ktorí mu načúvajú“.
 114 Pozri Gen. 19:2, pozn. 1301.
 115 Pozri Pl. 1:14, pozn. 76.
 116 D. „v zákone“, tj. „vo veci zákona“, al. možno „proti zákonu“. Ďalej obdobne.
 117 Pozri Gen. 6:17, pozn. 205.
 118 Tj. „*tykajúcu sa Léviho*“, al. „s Lévíom“¹⁶.
 119 Tj. „nie ste nestranní v prejednávani súdnych záležitostí“.
 120 Pozri Gen. 11:6 a ďalej, pozn. 375.
 121 Pozri Gen. 11:6 a ďalej, pozn. 500.
 122 Pozri Gen. 26:31, pozn. 689.
 123 Pozri Sud. 9:23, pozn. 550.
 124 Pozri Gen. 1:7, pozn. 12.
 125 Pozri Gen. 43:32; 46:34, pozn. 1267.
 126 Tj. „ktosi z Júdovho kmeňa“, pozri v. 12 a porov. Jós. 7:1 a 10.
 127 Tj. „Hospodin“.
 128 Sloveso ako v Gen. 20:3, pozn. 525.
 129 Pozri Exod. 2:22, pozn. 84; Deut. 32:12, pozn. 1134; Dán. 11:39, pozn. 846.
 130 V príčinnom zmysle.
 131 Pozri Gen. 17:14, pozn. 1107.
 132 Tj. hádam „bdiaceho nad takým“, „strážiaceho ho“, tj. „usilujúceho sa uchrániť ho pred takým činom“, hebr. „ér“, mnohí tu vidia chybu opisovača a navrhujú miesto tohto slova čítať „éd“, tj. „svedka“, porov. Num. 2:14, pozn. 72. Ďalej zmysel ako v texte.
 133 Al. „umožňujúceho“, pozri Kaz. 10:19, pozn. 404, tj. „svojím postojom takýto skutok“, v protiklade ku predošlému³² slovesnému tvaru možno „ľahostajného“, no zmysel týchto dvoch slovesných tvarov je tu nejasný a iní ich prekladajú veľmi rozmanite. Zmysel prekladu, ktorý som uprednostnil, je obdobný ako v Gen. 2:9, pozn. 65, totiž jednoducho „každého“, pozri napr. aj Deut. 32:36, pozn. 1197. Poukaz na tento zmysel nachádzam ohľadne tohto miesta zo všetkých známych mi prekladov jedine v poznámke k nemu v prevode francúzskeho prekladu J. N. Darbyho do angličtiny, kde je, pravda, vlastný význam oných dvoch slovesných tvarov podaný čosi inak ako v tomto preklade.
 134 D. „z príčiny nebytia“.
 135 Tj. „zo strany Hospodina“, al. „obracania pozornosť“ (al. „zreteľa“), pozri Num. 16:15, pozn. 554.

- 136 Vl. „brania“, zmysel ako v texte.
- 137 AL „blahovôle“, tj. „toho, čo obetujete na vyvolanie záľuby al. blahovôle Hospodina“.
- 138 Tu D. „Na čom“, tj. „na zdĺhade čoho“. Ďalej obdobne.
- 139 Tj. „muža a ženu“, pozri Gen. 1:27; 2:21–24.
- 140 AL „Nezhotoví!“ predsa jedného, veď“.
- 141 Vl. „mal zvyšok“, no tu je hádam vhodnejší preklad ako v texte.
- 142 AL „dychu“, pozri Gen. 6:17, pozn. 226, tj. „aby mohol vdýchnuť vanutie života (Gen. 2:7) aj do ženy“.
- 143 AL „o čo sa usiloval“, tj. „o čo Mu išlo“, „na čom Mu záležalo“. Kap. 3:1 obdobne.
- 144 AL, podľa niektorých, v podstate aj podľa českého kralického prekladu, „Nespravil ich azda jedným (tj. „jedným mäsom“, Gen. 2:24, pozn. 89)? ... A prečo jedným? Hľadal!“, tieto dve časti dotýčného verša sa síce v takomto preklade zdajú navzájom veľmi dobre významovo súvisieť, no to sa sotva dá povedať o tej jeho časti, ktorá je v texte medzi nimi.
- 145 Tu v tomto užšom zmysle.
- 146 AL „odosielanie“, tj. „manželky“, ako v Deut. 22:19, pozn. 373.
- 147 AL možno „ducha, nech sa proti žene tvojej mladosti ne deje dopúšťanie sa... („Isráela), nech nikto“.
- 148 Pozri Gen. 6:11, pozn. 206.
- 149 Vl. „nepokrýva svoje obliečenie násilím“, v texte opis na zachovanie predložkovej väzby, aká je v pôvodine, aj v preklade.
- 150 Pozri Is. 40:28, pozn. 1959.
- 151 Pozri Gen. 18:19, pozn. 480.
- 152 Sloveso ako v Gen. 3:22, pozn. 118.
- 153 Nesúvisí s predošlým slovesom¹⁵².
- 154 Pozri Gen. 24:31, pozn. 623; Is. 40:3, pozn. 1904.
- 155 Tu je preklad zvolený vzhľadom na to, že v pôvodine tento slovesný tvar („upinnáh“) súvisí s nasledovným „pred mojou tvárou“ („lepánáh“), takže je tu akási slovná hra, ktorú som sa takto pokúsil uchovať aj v preklade.
- 156 Pozri 1 Kráľ. 6:3, pozn. 325.
- 157 Tu aj „vstupovať“, „vchádzať“, ďalej obdobne.
- 158 AL „prichádza“.
- 159 Pozri Jer. 20:9, pozn. 516.
- 160 Vl. „ukázaní“.
- 161 Tvar slovesa ako napr. v Žalme 12:6, pozn. 376, tu v zmysle ako v texte.
- 162 Ako u Jer. 2:22, výraz vyskytujúci sa v SZ len na týchto dvoch miestach.
- 163 AL „valchujúcich“, tj. „bielízeň“.
- 164 AL „čistiť“, ako v 1 Par. 28:8, no je to sloveso iného kmeňa než „očisťovať“ tu vyššie; al. „ryžovať“, ako u Jóba 28:1, no toto sloveso sa používa len o „zlate“, nie o „striebre“, ako tu nižšie.
- 165 Pozri Žalm 104:34, pozn. 2272.
- 166 Pozri Gen. 9:12, pozn. 293; Deut. 32:7, pozn. 1118.
- 167 Vl. „náhlivým“, pozri Gen. 24:18, pozn. 613, tu vari v takomto zmysle („rýchlym“, „pohotovým“, „ihneď poruke súcim“).
- 168 Pozri Zech. 5:4, pozn. 167.
- 169 Pozri Lev. 6:2; 19:13, pozn. 168.
- 170 Pozri Exod. 12:45, pozn. 430.
- 171 Pozri Ám. 5:12, pozn. 231.
- 172 Pozri Exod. 2:22, pozn. 83.
- 173 Pozri Est. 1:7; 3:8, pozn. 34, tu zmysel ako v texte, ako v Pl. 4:1, pozn. 360.
- 174 Pozri Gen. 2:1, pozn. 46; 41:30, pozn. 1093; Jóba 4:9, pozn. 173; Is. 1:28, pozn. 127.
- 175 Pozri Gen. 47:26, pozn. 1283.
- 176 AL „olupovať“, nižšie obdobne, sloveso ako v Prísł. 22:23 (nie ako „neolupuješ“ tam vo v. 22), vyskytujúce sa v SZ okrem týchto dvoch miest len ešte tu vo v. 9.
- 177 Pozri Gen. 14:20, pozn. 735.
- 178 Pozri Exod. 29:27, pozn. 1049; Deut. 12:6, pozn. 470.
- 179 Iný tvar než v kap. 1:14, no tu v podstate súznačný.
- 180 Pozri Deut. 28:12, pozn. 963.
- 181 Pozri 1 Kráľ. 7:51, pozn. 481.
- 182 Pozri Nech. 10:38, pozn. 501.
- 183 AL „potrava“, pozri Jóba 24:5, pozn. 1135.
- 184 Pozri Gen. 7:11, pozn. 240.
- 185 AL „vysypávať“, sloveso ako „vyprázdňovali“ v Gen. 42:35 a obdobne u Kaz. 11:3, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie.
- 186 „vyprázdňovať vám to, v čom je požehnanie obsiahnuté“.
- 187 D. „až preň nebude dosť miesta“, zmysel ako v texte.
- 188 Ako „vám“ vo v. 10 a v tomto verši nižšie; v tejto súvislosti je vhodnejší preklad ako v texte („vo vašom záujme“).
- 189 Tu je preklad zvolený vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
- 190 Tj. „kobyľkám“, pozri Jóba 1:4 a ďalej.
- 191 Pozri Gen. 2:7, pozn. 39.
- 192 Pozri Deut. 32:25, pozn. 1168, tu v prenesenom zmysle ako v texte; al. „neplodnosť“, no nesúvisí s „plody“ vyššie.
- 193 Iná predložka než „proti“ ve v. 11; inak možno
- 194 „na mňa“, nižšie obdobne.
- 195 AL „spupné“, „sebavedomé“, „smelé“.
- 196 Pozri Gen. 29:15 a ďalej, pozn. 743.
- 197 Pozri Exod. 3:12 a ďalej, pozn. 661.
- 198 Pozri Exod. 20:7, pozn. 665.
- 199 Pozri Gen. 26:5, pozn. 668.
- 200 AL „v čiernote“, vl. „smútočné“, „začernené“, prí-slovka toho istého kmeňa a obdobného významu ako „v čiernotu“ u Is. 50:3, v SZ len tam; tak aj táto príslovka len tu.
- 201 D. „A teraz my“.
- 202 Pozri Žalm 19:13, pozn. 633.
- 203 AL „vyvyšovaní“, „darí sa im“, „vzkvitajú“, vl. „sú budovaní“, zmysel ako v texte al. tu vyššie.
- 204 Sloveso ako „podrobte skúške“ vo v. 10, tu v takomto zmysle.
- 205 D. „muž k svojmu blížnemu“.
- 206 Pozri Is. 10:30 a ďalej, pozn. 680; nesúvisí s nasledovným „počul“.
- 207 Pozri Is. 13:17, pozn. 796.

- 208** Pozri Exod. 19:5, pozn. 633.
209 Pozri Gen. 9:5, pozn. 285.
210 Pozri Gen. 16:4, pozn. 436.
211 Al. „budete chápať“, vl. „vidieť“, tj. „rozdiel“.
212 Táto kapitola je v pôvodine súčasťou (pokračovaním a ukončením) kapitoly 3.
213 Al. „príde“, dotýčný tvar tohto slovesa možno chápať v obojom zmysle.
214 Pozri Exod. 22:5, pozn. 736.
215 Pozri Exod. 15:7, pozn. 176.
216 Vl. „zlizne“, pozri Žalm 83:14, pozn. 2000.
217 Pozri napr. 2 Sam. 15:16, pozn. 273.
218 Vl. „konára“, ako „letorasty“ v Žalme 80:10, tu zmysel ako v texte („nadmenej časti“ v protiklade ku „koreňu“).
219 Pozri Gen. 32:31, pozn. 879.
220 Pozri Is. 3:26, pozn. 277.
221 Tj. „lúčoch“, porov. „krídla úsvitu“ v Žalme 139:9.
222 Pozri Prísl. 4:22, pozn. 254.
223 Pozri Exod. 3:10 a ďalej, pozn. 252.
224 Pozri 1 Sam. 28:24, pozn. 1003.
225 Sloveso vyskytujúce sa v SZ len tu.
226 Pozri Gen. 8:9, pozn. 1059.
227 Vl. „na“.
228 „ohľadne všetkého Izráela“.
229 Pozri Gen. 13:10, pozn. 376.
230 Al. „obávaného“, tu v takomto zmysle.
231 Pozri Gen. 6:13, pozn. 225.
232 Pozri Mat. 11:14; Luk. 1:17.
233 Pozri Gen. 3:16 a ďalej, pozn. 651.
234 Pozri Gen. 4:15, pozn. 152.
235 Al. „úplným zničením“, vl. „odovzdaním“, „uvedením v odovzdanie“, pozri Lev. 27:21, pozn. 965, tu v zmysle ako v texte al. tu vyššie.

NOVÝ ZÁKON

EVANJELIUM PODĽA MATÚŠA

Kniha rodu¹ Ježiša Krista, Syna Dávida, Syna Abraháma.

(2)Abrahám splodil Isáka; a Isák splodil Jakóba; a Jakób splodil Júdu a jeho bratov; (3)a Júdas splodil Faresa a Zaru z Tamar; a Fares splodil Esróma; a Esróm splodil Arama; (4)a Aram splodil Aminadaba; a Aminadab splodil Násóna; a Násón splodil Salmóna; (5)a Salmón splodil Bóza z Raab; a Bóz splodil Óbéda z Rút; a Óbéd splodil Jesaja; (6)a Jesaj splodil Dávida, kráľa. A Dávid splodil Šalamúna z tej, *ktorá bola* Úriu; (7)a Šalamún splodil Roboama; a Roboam splodil Abiu; a Abia splodil Asu; (8)a Asa splodil Jósafata; a Jósafat splodil Jórama; a Jóram splodil Oziu; (9)a Ozias splodil Jóatama; a Jóatam splodil Achaza; a Achaz splodil Ezekiu; (10)a Ezekias splodil Manasséa; a Manassés splodil Amóna; a Amón splodil Jósui; (11)a Jósias splodil Jechoniua jeho bratov za presťahovania do Babylóna. (12)A po presťahovaní do Babylóna splodil Jechonias Salatiéla; a Salatiél splodil Zorobabela; (13)a Zorobabel splodil Abiúda; a Abiúd splodil Eliakíma; a Eliakím splodil Azóra; (14)a Azór splodil Sadóka; a Sadók splodil Achíma; a Achím splodil Eliúda; (15)a Eliúd splodil Eleazara; a Eleazar splodil Mattana; a Mattan splodil Jakóba; (16)a Jakób splodil Jozefa, muža Márie; z tej sa zrodil² Ježiš, ktorému sa vraví Kristus. (17)Teda všetky pokolenia od Abraháma po Dávida: štrnásť pokolení; a od Dávida po presťahovanie do Baby-lonu: štrnásť pokolení; a od presťahovania do Babylonu po KRISTA: štrnásť pokolení.

(18)I bolo zrodenie² Ježiša Krista takto: lebo³ keď bola jeho matka Mária zasnúbenáⁿ Jozefovi, zistilo sa, skôr ako sa zišli, že je⁴ zo Svätého Ducha tehotná. (19)No Jozef, jej muž, súc človek spravodlivý, ktorý by ju bol nerád vystavil⁵ verejnej hanbe, sa rozhodol⁶ prepustiť ju potajmo; (20)no keď sa dal rozvažovať si tieto veci, hľa, zjavil sa mu v sne anjel

PÁNA a vavel: Jozef, syn Dávida, neboj⁷ sa Máriu, svoju ženu, prijať, lebo to, čo v nej *bolo* splodené²¹, je zo Svätého Ducha. (21)I porodí syna a jeho meno nazveš Ježiš⁸, lebo ten⁹ zachráni¹⁰ svoj ľud od ich hriechov. (22)A toto celé sa udialo, aby bolo splnenéⁿ to, čo *bolo* rečenéⁿ od PÁNA skrze¹² proroka, vraviaceho¹³: (23)Hľa, otehotnie tá, *ktorá je*¹⁴ panna, a porodí syna, a jeho meno nazvú Emmanúél; to je v preklade¹⁵: S nami Boh. (24)A prebudiť sa¹⁶ zo spánku, zachoval sa Jozef, ako mu anjel Pána nariadil, a prijal svoju ženu; (25)a nepoznával ju¹⁷, kým neporodila svojho prvorodeného syna; i nazval jeho meno Ježiš.

2 Nuž keď sa Ježiš v Bétleheme v Júdsku¹⁸ v dňoch Héróda, kráľa, zrodil¹⁹, hľa, prišli do Jerúsalema²⁰ mágovia²¹ od východu (2)a vraveli: Kde je ten Kráľ Židov, ktorý sa narodil²²? Lebo sme na východe uvideli jeho hviezdu a prišli sme sa mu pokloniť.

(3)No kráľ Héródés, počujúc o tom, upadol v nepokoj²³ a s ním všetok Jerúsalem; (4)i zvolal všetkých veľkňazov²⁴ a učiteľov²⁵ ľudu a prezvedal sa u²⁶ nich, kde sa má zrodiť²⁷ KRISTUS. (5)A oni mu povedali: V Bétleheme v Júdsku¹⁸, lebo takto je napísané skrze²⁸ proroka²⁹: (6)A ty, Bétlehem, zem Júdu, vonkoncom nie si najmenší medzi vladármi Júdu, lebo z teba vyjde vodca³⁰, ktorý³¹ bude pastierom môjho ľudu³², Israéla.

(7)Tu Héródés mágov²¹ potajmo povolal a podrobne³³ si od nich zistil čas vychádzania³⁴ tej³⁵ hviezdy, (8)i poslal ich do Bétlehema a povedal: Poberte sa a podrobne³³ vyzvedte³⁶, čo sa týka toho dieťatka, a akonáhle ho nájdete³⁷, dajte mi vedieť³⁸ tak, aby³⁹ som aj ja mohol prísť a pokloniť sa mu³⁹. (9)Nuž oni sa, vypočujúc kráľa, pobrali, a hľa, hviezda, ktorú boli uvideli na východe, ich predchádzala, kým prišla a zastala nad miestom, kde bolo to dieťatko. (10)A uvidiac tú hviezdu, zaradovali sa nesmierne veľkou

radostou, (11)a prídúc do toho domu, uvideli to dieťaťko s Máriou, jeho matkou, i padli a poklonili sa mu, i otvorili svoje poklady a priniesli⁴⁰ mu dary: zlato a kadidlo⁵¹ a myrhu. (12)A súc v sne vnuknutím⁴¹ poučením⁴² k Héródovi sa nevratca⁴³, ušli druhou cestou do svojej zeme.

(13)A keď oni ušli, hľa, Jozefovi sa v sne zjavuje anjel PÁNA a vraví: Vstaň⁴⁴, vezmi so sebou dieťaťko a jeho mať a utekaj do Egypta, a buď tam, kým ti nepoviem, lebo Héródés bude⁴⁵ dieťaťko hľadať⁴⁶, žeby ho zahubil. (14)A on vstal⁴⁴, vzal v noci so sebou dieťaťko a jeho mať a ušiel do Egypta (15)a bol tam až do Héródovho skonu, aby bolo splnené²⁸ to, čo bolo rečené²⁸ od PÁNA skrze²⁸ proroka, vraviaceho⁴⁷: Svojho syna som povolal z Egypta. (16)Tu sa Héródés, pochopiac⁴⁸, že sa mu od mágov²¹ dostalo výsmechu⁴⁸, náramne rozzúrila a dal pobiť⁵² všetkých chlapcov, ktorí boli v Bétleheme a na celom jeho území⁵³, od dvojročných a nižšie, podľa času, ktorý si bol podrobne⁵⁴ zistil od mágov⁵⁴. (17)Vtedy bolo splnené⁵⁴ to, čo bolo rečené⁵⁴ skrze⁵⁴ Jeremiáša, proroka, vraviaceho⁵⁵: (18)V Rame bolo počuť⁵⁶ hlas – plač a mnoho⁵⁷ kvílenia: Rachél oplakávajúca svoje deti, a nechcela sa dať potešiť⁵⁶, pretože ich niet.

(19)No keď Héródés skonala, hľa, Jozefovi sa v Egypte v sne zjavuje anjel PÁNA (20)a vraví: Vstaň⁵⁸, vezmi so sebou dieťaťko a jeho mať a poberaj sa do zeme Israéla, lebo tí, ktorí usilovali o⁵⁹ žitie dieťaťka, pomreli⁶⁰. (21)A on vstal⁵⁸, vzal so sebou dieťaťko a jeho mať a prišiel do zeme Israéla; (22)no počujúc, že nad Júdskom kraľuje⁶¹ Archelaos miesto Héróda, svojho otca, bál sa⁶² tam odísť, no keďže bol v sne vnuknutím⁶³ poučený⁶³, uchýlil sa⁶⁴ do končín Galiley, (23)i prišiel a usídlil sa v meste⁶⁵, ktorému sa vraví Nazaret, aby tak bolo splnené^{54 66} to, čo bolo rečené⁵⁴ skrze⁵⁴ prorokov⁶⁷, že sa bude volať⁶⁸ Nazarej.

3 I prichádza⁶⁹ v oných dňoch Ján, krstiteľ, káže v pustine⁷⁰ Júdska (2)a vraví: Kajajte sa⁷¹, lebo sa priblížilo kraľovanie⁸⁵ nebies. (3)Lebo toto je ten, o ktorom bolo rečené⁷² skrze⁵⁴ Isaiáša, proroka, vraviaceho⁷³: Hlas volajúceho

v pustine⁷⁰: Prihotovte cestu PÁNA, robte jeho chodníčky⁷⁴ priamymi. (4)A Ján sám mal svoj odev zo srsti ťavy a okolo svojho bedra kožený opasok, a jeho strava bola: kobyľky a divý med⁷⁵.

(5)Vtedy k nemu vychádzal Jerúsalem aj všetko Júdsko a všetok kraj okolo Jordána, (6)i dávali sa od neho v Jordáne krstiť⁷⁶, vyznávajúc svoje hriechy.

(7)No uvidiac, že k jeho krstu prichádzajú mnohí z farizejov a sadúkejev, povedal im: Splodenčatá vreteníc, kto vám vopred dal výstrahu, aby⁷⁷ ste mohli zutekať pred nastávajúcim hnedom⁷⁸? (8)Zarodíte⁷⁹ teda ovocie dôstojné pokánia⁷¹. (9)A nech vám nenapadne vraviť sami v sebe⁸⁰: Máme Abraháma za otca; áno, vravím vám, že Boh môže spôsobiť, žeby Abrahámovi povstali⁸¹ deti z týchto kameňov. (10)A už je ku koreňu stromov priložená⁸² sekera; každý strom, nerodiaci⁸³ dobrého⁸⁴ ovocia, sa predsa vytína a hádže do ohňa. (11)Ja vás, pravda, na pokánie⁷¹ krstím vodou⁸⁶, no ten, ktorý prichádza za mnou⁸⁷, je odo mňa silnejší a jeho opánky nie som spôsobilý si obuť⁸⁸; ten⁸⁹ vás bude krstiť Svätým Duchom a ohňom⁸⁶. (12)Jeho vejačka je v jeho ruke, i prečistí svoj mlat a pozberá svoju pšenicu do sýpky, no plevy bude neuhasiiteľným ohňom spaľovať.

(13)Tu sa od Galiley do okolia Jordánu⁹⁰ k Jánovi dostavuje⁹¹ Ježiš, žeby od neho bol pokrsteny^{91 92}; (14)no Ján mu rozhodne⁹³ bránil, vraviac: Mne je treba⁹⁴ byť pokrsteny^{91 92} od teba, a ty prichádzaš ku mne? (15)No Ježiš mu v odvetu povedal: Teraz nechaj⁹⁷, lebo sa nám patrí takto splniť všetku spravodlivosť. Tu ho necháva⁹⁷; (16)a Ježiš, súc pokrsteny⁹¹, ihneď vystúpil⁹⁵ z⁹⁶ vody, a hľa, boli mu otvorené⁹¹ nebesá a uvidel Božieho Ducha zostupovať stáby holubicu a prichádzať na neho, (17)a hľa, z nebies hlas, vraviaci: Tento je môj milovaný Syn, v ktorom som našiel svoju slasť.

4 Tu bol Ježiš od Ducha vyvedený^{91 92 95} do pustiny, žeby bol pokúšaný^{91 92 97} od diabla; (2)a keď sa bol postil po⁹⁸ štyridsať dní a štyridsať nocí, potom⁹⁹ vyhľadol. (3)A pokušiteľ¹⁰⁰ k nemu pristúpil a povedal: Ak si Boží Syn, povedz, aby

sa tieto kamene stali chlebmí. (4)No on v odvetu povedal: Je napísané¹⁰¹: Nie na púhom¹⁰² chlebe bude človek žiť, lež na každom výroku, vychádzajúcom cez Božie ústa.

(5)Tu ho diabol *so sebou* berie do svätého mesta a postavuje ho na vrchol¹⁰³ CHRÁMU (6)a vraví mu: Ak si Boží Syn, hod' sa¹⁰⁴ nadol; je predsa napísané¹⁰⁵: Dá o tebe príkaz¹⁰⁶ svojim anjelom, i ponesú ťa⁸⁶ na rukách, aby si svojou nohou volajako¹⁰⁷ nenarazil na kameň. (7)Ježiš mu riekol: Naproti *tomu*¹⁰⁸ je napísané¹⁰⁹: Nebudeš pokúšať¹¹⁰ PÁNA, svojho Boha.

(8)Ďalej¹⁰⁸ ho diabol *so sebou* berie na náramne vysoký vrch a ukazuje mu všetky kráľovstvá sveta a ich slávu (9)a vraví mu: Tieto veci ti všetky dám, ak sa mi padnúť pokloníš. (10)Tu mu Ježiš vraví: Prac sa, Satan, je predsa napísané¹¹¹: Budeš sa klaňať PÁNovi, svojmu Bohu, a jemu jedinému budeš konať svätú službu¹¹².

(11)Tu ho diabol necháva, a hľa, pristúpili anjeli a obsluhovali ho¹¹³. (12)No počujúc, že Ján bol vydaný¹¹⁴, uchýlil sa do Galiley, (13)i opustil Nazaret a usídlil sa v prímorskom¹¹⁵ Kafarnaúme vnútri hraníc¹¹⁶ Zabúlóna a Neftalíma, (14)aby bolo splnené¹¹⁷ to, čo *bolo* rečené¹¹⁸ skrze²⁸ Isaiáša, proroka, vraviaceho¹¹⁸: (15)Zem Zabúlóna a zem Neftalíma cestou pri mori¹¹⁹ za Jordánom, Galilea národov: (16)Lud, ktorý sedel v temnote, uvidel veľké svetlo, a tým, ktorí sedeli v krajine a tóni smrti, tým¹²⁰ svetlo vzišlo. (17)Odvtedy začal Ježiš kázať a vravieť: Kajajte sa, lebo sa priblížilo kralovanie¹⁴⁴ nebies.

(18)A kráčajúc¹²¹ popri mori Galiley, uvidel dvoch bratov, Šimona, ktorému sa vraví Peter, a Andreja, jeho brata, ako do mora hádzu čereň¹²², lebo boli rybári. (19)I vraví im: Podťe¹²³ za mnou a spravím vás rybármi ľudí. (20)A oni hneď nechali siete a dali sa ho nasledovať. (21)A postupiac odtiaľ¹²⁴ ďalej¹²⁴, uvidel druhých dvoch bratov, Jakuba Zebedeovho a Jána, jeho brata, ktorí v lodi so Zebedeom, svojím otcom, opravujú svoje siete; i povolal ich (22)a oni hneď nechali loď aj svojho otca a dali sa ho nasledovať. (23)A [Ježiš] obchádzal celú Galileu, vyučujúc v ich

synagogách a kázuc blahú zvesť o kráľovstve^{125 144} a uzdravujúc každú chorobu a každú telesnú slabosť medzi ľuďom. (24)A chýr o ňom¹²⁵ sa rozišiel¹²⁶ do celej Sýrie, i prinášali¹²⁷ mu všetkých, ktorí sa mali zle, sužovaných¹²⁸ rozličnými chorobami a trýzňami¹²⁹, aj démonmi ovládaných a námesačných¹³⁰ a ochrnutých, i uzdravoval¹²⁷ ich. (25)I dali sa ho nasledovať početné davy od Galiley a Desatmestia¹³¹ a Jerúsaléma a Júdska a Zajordánska.

5 A uvidiac tie davy, vystúpil na vrch, a keď usadol, pristúpili k nemu jeho učeníci¹³². (2)I otvoril svoje ústa a vyučoval ich, vraviac: (3)Blažení chudobní v duchu, pretože tých¹²⁰ je kráľovstvo¹⁴⁴ nebies. (4)Blažení tí, ktorí žalostia, pretože tí¹²⁰ budú potešení¹¹. (5)Blažení tichí¹³³, pretože tí¹²⁰ zdedia zem¹³⁴. (6)Blažení tí, ktorí hladujú a smädnú po spravodlivosti, lebo tí¹²⁰ budú nakŕmení¹¹. (7)Blažení súcitní, pretože tým¹²⁰ sa dostane súcitu. (8)Blažení čistí v srdci, pretože tí¹²⁰ uvidia Boha. (9)Blažení činitelia pokoja¹³⁵, pretože tí¹²⁰ sa budú volať¹³⁶ Božími synmi. (10)Blažení pre spravodlivosť uštvaní¹³⁷, pretože tých¹²⁰ je kráľovstvo¹⁴⁴ nebies. (11)Blažení ste, kedykoľvek by vás hanobili^{138 139} a prenasledovali¹³⁹ a lužúc o vás vraveli¹³⁹ všelijakú¹⁴⁰ zlú vec¹⁴¹ – pre mňa. (12)Radujte sa a jasajte, pretože vaša odmena je veľká¹⁴² v nebesiach; veď tak prenasledovali¹³⁹ prorokov, ktorí boli pred vami.

(13)Soľ zeme ste vy; no ak soľ stratí svoju chuť¹⁴³, čím sa osolí? Na nič už nie je súca¹⁴⁵, iba ak byť zahodená von a zašlapovaná od ľudí. (14)Svetlo sveta ste vy; mesto ležiace hore na¹⁴⁶ vrchu sa nemôže skryť¹⁴⁷, (15)ani nezapaľujú lampu, žeby ju stavali¹⁴⁸ pod modius¹⁴⁹, lež na svietnik¹⁵⁰, i sviati všetkým, ktorí sú v dome. (16)Tak nech sa rozsvieti¹⁵¹ vaše svetlo pred ľuďmi, aby⁵⁰ uvideli vaše dobré¹⁵² činy a oslavovali¹⁵³ vášho Otca, ktorý je v nebesiach.

(17)Nenazdajte sa¹⁵³, že som prišiel zrušiť¹⁵⁴ zákon alebo prorokov; neprišiel som zrušiť¹⁵⁴, lež vyplniť¹⁵⁵. (18)Áno, veru vám vravím: Kým nezájde¹⁵⁶ nebo aj zem, nijako nezájde¹⁵⁶ jediné *lóta*¹⁵⁷ alebo jediná bodka¹⁵⁸ zo⁹⁶ zákona, kým sa stanú

všetky veci. (19)Ktokoľvek teda jeden z týchto najmenších príkazov poruší¹⁵⁴ a tak bude vyučovať¹⁵³ ľudí, bude sa v kráľovstve¹⁵⁹ nebies volať¹³⁶ najmenším, no ktokoľvek *ich* bude vykonávať¹⁵³ a vyučovať¹⁵³, ten¹⁶⁰ sa bude v kráľovstve¹⁵⁹ nebies volať¹³⁶ veľkým. (20)Áno, vravím vám, že ak vaša spravodlivosť neprevyší¹⁶¹ pismárov¹⁶² a farizejov, nijako do kráľovstva nebies nevstúpite.

(21)Počúvali ste¹⁶³, že starým sa vravelo¹⁶³: Nebudeš vraždiť; a ktokoľvek zavraždí, bude podliehať súdu. (22)No ja vám vravím, že súdu bude podliehať každý, kto sa na svojho brata zbytočne¹⁶⁴ hnevá; a ktokoľvek svojmu bratovi povie: RAKA¹⁶⁵, bude podliehať rade¹⁶⁶, a ktokoľvek povie: Ty blázon¹⁶⁷, bude podliehať trestu¹⁶⁸ ohnivého pekla¹⁶⁹. (23)Ak teda budeš k oltáru¹⁷⁰ prinášať¹⁷¹ svoj dar a tam si spomenieš, že tvoj brat proti tebe čosi má, (24)nechaj svoj dar tam pred oltárom a najprv choď, porovnaj sa¹⁷² so svojím bratom a potom príď a prinášaj¹⁷³ svoj dar. (25)Spríateľ sa so svojím protivníkom¹⁷⁴ rýchlo, dokiaľ si s ním na ceste, aby ťa protivník voľakedy¹⁷⁵ nevydal sudcovi a sudca aby ťa nevydal zriadencovi a aby si nebol uvrhnutý¹⁷⁶ do väzenia. (26)Veru, vravím ti: Nijako odtadiaľ nevyjdeš, kým neodvedieš posledný kodrant¹⁷⁷.

(27)Počúvali ste¹⁷⁸, že sa vravelo¹⁷⁸: Nebudeš cudzoložiť. (28)No ja vám vravím, že každý, kto *na* ženu pozerá tak, že po nej zatúži¹⁷⁹, už s ňou v svojom srdci scudzoložil. (29)No ak ti dáva podnet¹⁹⁶ k úrazu¹⁸⁰ tvoje pravé oko, vyrví ho a zahod' od seba, lebo ti osoží, aby sa pominul¹⁸¹ jeden z tvojich údov a nie aby bolo celé tvoje telo zahodené¹⁸² do pekla¹⁸³. (30)a ak ti dáva podnet¹⁹⁶ k úrazu¹⁸⁰ tvoja pravá ruka, vytni ju a zahod' od seba, lebo ti osoží, aby sa pominul¹⁸¹ jeden z tvojich údov a nie aby bolo celé tvoje telo zahodené¹⁸² do pekla¹⁸³.

(31)Vravelo sa¹⁷⁸ tiež: Ktokoľvek prepustí svoju ženu, nech jej dá rozvodný list. (32)No ja vám vravím, že ktokoľvek prepustí svoju ženu, okrem z dôvodu smilstva, robí ju predmetom scudzoloženia¹⁸⁴, a ktokoľvek sa s prepustenou zosobaší, cudzoloží.

(33)Ďalej ste počúvali¹⁷⁸, že sa starým vravelo¹⁷⁸: Nebudeš krivo prisahať, lež PÁNOVI odvedieš, čo si prisahami sľúbil¹⁸⁵.

(34)No ja vám vravím: Neprisahať vôbec – ani pri nebi, pretože *to* je Boží trón; (35)ani pri zemi, pretože *to* je podnož jeho nôh; ani na Jerúsaleme, pretože *to* je mesto veľkého Kráľa. (36)Ani neprisahaj pri svojej hlave, pretože nemôžeš jediný vlas spraviť bielym alebo čiernym, (37)lež nech vaše slovo je: áno, áno – nie, nie¹⁸⁶; no čo je viac *od týchto slov*, je zo zlého¹⁸⁷.

(38)Počúvali ste¹⁷⁸, že sa vravelo¹⁷⁸: Oko za oko a zub za zub. (39)No ja vám vravím: Nestavať sa proti zlu, lež ktokoľvek¹⁸⁸ ťa dlaňou udrie¹⁹⁷ na tvoje pravé líce, obráť k nemu aj druhé, (40)a tomu, kto sa chce¹⁸⁹ s tebou súdiť¹⁹⁰ a vziať tvoju tuniku¹⁹¹, nechaj mu aj plášť¹⁹², (41)a ktokoľvek¹⁸⁸ ťa bude nútiť ísť jednu míľu, choď s ním dve. (42)Tomu, kto od teba pýta¹⁹⁸, dávaj¹⁹³, a od toho, kto si chce¹⁸⁹ od teba vypožičať, sa neodvracaj.

(43)Počúvali ste¹⁷⁸, že sa vravelo¹⁷⁸: Budeš milovať toho, ktorý je ti blízko¹⁹⁴ a nenávidieť svojho nepriateľa. (44)No ja vám vravím: Milujte svojich nepriateľov [žehnajte tých, ktorí vám zlorečia, pekne¹⁹⁵ sa správajte¹⁹⁹ k tým²⁰⁰, ktorí vás nenávidia], a modlite sa za²⁰¹ tých, ktorí [vám utrhávajú²⁰² a] vás prenasledujú, (45)aby ste tak²⁰³ vyšli najavo ako synovia²⁰⁴ vášho Otca, ktorý je v nebesiach, pretože *on* svoje slnko povznáša na zlých aj dobrých²⁰⁵ a daždí na spravodlivých aj nespravodlivých. (46)Áno, ak budete milovať²⁰⁶ tých, ktorí milujú vás, akú máte odmenu? Či nerobia¹⁹⁹ to isté aj vyberači dávok? (47)A ak budete pozdravovať²⁰⁶ iba svojich bratov, čo navyše²⁰⁷ robíte¹⁹⁹? Či nerobia¹⁹⁹ to isté aj tí z národov²⁰⁸? (48)Vy teda budete²⁰⁹ dokonalí priam *tak* ako je dokonalý váš nebeský Otec.

6 Majte sa na pozore, žeby ste svoju almužnu²¹⁰ nedávali¹⁹⁹ pred ľuďmi na predvádzanie sa²⁰⁶ im²¹², no ak nie, nemáte u svojho Otca, ktorý je v nebesiach, odmeny. (2)Keď²¹³ teda dáváš¹⁹⁹ 211 214 almužnu, netrúb²⁰⁶ pred sebou, ako si práve počínajú¹⁹⁹ pokrytci v synagogách a v uličkách, aby tak²⁰³ boli od ľudí oslavovaní²⁰⁶. Veru, vravím vám: Svoju odmenu

už majú²¹⁵. (3) No ak dávaš^{199 211 214} almužnu ty, nech sa tvoja ľavicca nedozvie, čo robí¹⁹⁹ tvoja pravica, (4) aby tak²⁰³ tvoja almužna bola v skrytosti, a tvoj Otec, ktorý v skrytosti vidí, ti odplatí.

(5) A keď²¹³ sa modlíš²¹⁴, nebuďeš ako práve tí pokrytci, pretože tí sa radi modlia²¹⁶, stojac v synagógach a na nárožiacich ulíc, aby sa tak²⁰³ ukazovali^{206 217} ľuďom. Veru, vravím vám: Svoju odmenu už majú²¹⁵. (6) No keď²¹³ sa modlíš²¹⁴ ty, vstúp do svojej komôrky, zamkni²¹⁸ svoje dvere a pomodli sa k svojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti, a tvoj Otec, ktorý v skrytosti vidí, ti odplatí. (7) No modliac sa neho-vorte naplano^{206 219}, ako práve tí z národov²⁰⁸, lebo oni myslia, že budú vypočutí²²⁰ pre tú svoju veľavravnosť²²¹. (8) Im sa teda nepripodobňujte²⁰⁶, váš Otec predsa vie, skôr ako ho poprosíte, ktorých vecí vám je treba²²². (9) Vy sa teda modlite takto: náš Otče, ktorý si v nebesiach, nech sa posväti tvoje meno, (10) nech príde tvoje kraľovanie²²², nech je vykonaná²³⁰ tvoja vôľa²²³ ako v nebi, aj na zemi; (11) daj nám dnes náš potrebný²²⁴ chlieb (12) a odpusť nám naše dlhy, ako aj my odpúšťame svojim dlžníkom, (13) a neuvádzaj²⁰⁶ nás do pokušania²²⁵, lež nás vyproš²²⁶ od zlého²²⁷. (14) Lebo ak ľuďom odpustíte ich previnenia²²⁸, odpustí váš nebeský Otec aj vám, (15) no ak ľuďom ich previnenia²²⁸ neodpustíte, neodpustí ani váš Otec vaše previnenia²²⁸.

(16) A keď²¹³ sa postíte²¹⁴, netvárite sa, ako pokrytci, sklúčené²²⁹, lebo oni hyzdia svoje obličaje, aby sa tak²³¹ ľuďom ukázali²³¹, že sa postia. Veru, vravím vám: Svoju odmenu už majú²¹⁵. (17) No ak sa postíš²³¹ ty, pomaz si svoju hlavu a umy si svoj obličaj, (18) aby si sa tak²³¹ nie ľuďom ukázal²³¹, že sa postíš, lež svojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti, a tvoj Otec, ktorý v skrytosti vidí, ti odplatí.

(19) Neukladajte²³² pre seba²³³ poklady na zemi, kde nivočí²³⁴ mol a hrdza²³⁵ a kde prekopávajú a kradnú kradoši²³⁶, (20) lež pre seba²³³ ukladajte²³² poklady v nebi, kde ani mol ani hrdza²³⁵ nenivočí²³⁴ a kde kradoši²³⁶ neprekopávajú ani nekradnú – (21) áno, kde je tvoj poklad, tam bude aj tvoje srdce. (22) Oko je lampa tela: Ak teda

bude tvoje oko úprimné²³⁷, bude celé tvoje telo svetlé²³⁸, (23) no ak tvoje oko bude zlé, bude celé tvoje telo temné. Ak teda je tmou svetlo, ktoré je v tebe, aká veľká je tma! (24) Nikto nemôže byť nevoľníkom²³⁹ dvom pánom; veď alebo bude jedného ne-návidieť²⁴⁰ a druhého²⁴¹ milovať, alebo sa jedného pridrží²⁴² a druhým²⁴¹ pohrdne. Nemôžete byť nevoľníkmi²³⁹ Bohu aj mamonu. (25) Pre túto príčinu vám vravím: Nestarostite sa²⁴³ o svoje žitie, čo zjete a čo vypijete, ani o svoje telo, čím sa odedete; či nie je žitie viac od stravy a telo od odevu? (26) Zahľadte sa na vtáky nebies, že²⁴⁴ nesejú ani nežnú ani nezberajú do sýpok, a váš nebeský Otec ich živí; nie ste vy od nich oveľa znamenitejší²⁴⁵? (27) No kto z vás môže svojou ustarostenosťou²⁴³ pridať k svojmu vzrastu²⁴⁶ jeden lakte²⁴⁷? (28) A čo sa starostíte²⁴³ o odev? Všimnite si pozorne lalie na poli²⁴⁸, ako rastú, nelopotia ani nepradú, (29) no vravím vám, že sa ani Šalamún vo všetkej svojej sláve tak neobliekal²⁴⁹ ako jedna z nich²⁵⁰. (30) Nuž, ak Boh takto pristrája trávu na poli²⁴⁸, ktorá dnes je a zajtra sa hádže do kachiel, nepristrojí oveľa skôr vás, málo-verní? (31) Nestarostite sa^{243 251} teda a nevravte: Čo máme zjesť? alebo: Čo máme vypíť? alebo: Čo si máme obliecť? (32) Veď za všetkými týmito vecami sa zháňajú²⁵² národy; váš nebeský Otec predsa vie, že všetky²⁵³ tieto veci potrebujete. (33) Lež sa usilujte²⁵⁴ najprv o Božie kráľovstvo²⁵⁵ a jeho²⁵⁶ spravodlivosť a tieto všetky veci vám budú pridané²⁵⁷. (34) Nestarostite sa^{243 251} teda čo do zajtrajška²⁵⁷, lebo zajtrajšok sa bude o seba starostiť²⁴³ sám; dňu je dosť jeho zla.

7 Nesúďte, aby ste neboli súdení^{211 258}; (2) áno, budete posúdení^{211 259} súdom, ktorým súdite, a nameria sa²⁵⁹ vám mierou, ktorou meriate. (3) No čo pozeráš triesku²⁶⁰, ktorá je v oku tvojho brata, no brvno, ktoré je v oku tvojom²⁶¹, si nevšímaš? (4) Alebo ako chceš rieciť²⁶² svojmu bratovi: Dovoľ, vyjmem²⁶³ z tvojho oka triesku²⁶⁰ – a hľa, v tvojom oku brvno! (5) Pokrytec, vyjmi²⁶³ najprv zo svojho oka brvno a potom nadobudneš zreteľné videnie²⁶⁴, aby si mohol vŕňať²⁶³ triesku²⁶⁰ z oka svojho brata!

(6)To, čo je sväté, nedávajte psom, ani nehádzte svoje perly pred svine, aby sa ne-bodaj²⁶⁵ nestalo, žeby ich zašliapali²⁶⁶ svojimi nohami a obrátili sa a roztrhali vás.

(7)Proste a bude vám dané¹¹. Hľadajte a nájdete²⁶⁷. Kľopte a bude vám otvorené¹¹.

(8)Každý predsa, kto prosí, dostáva, a kto hľadá, nachádza²⁶⁷, a tomu, kto kľope, bude otvorené¹¹. (9)Alebo ktorý človek z vás je taký, že²⁶⁸, ak ho jeho syn poprosí o chlieb, mu podá²⁶⁹ kameň, (10) a ak poprosí o rybu, mu podá²⁶⁹ hada? (11)Ak teda vy, súc zlí, viete dávať svojim deťom dobré²⁷⁰ dary, čím skôr dá váš Otec, ktorý je v nebesiach, dobré²⁷⁰ veci tým, ktorí ho prosia? (12)Teda všetky veci, kolkékoľvek si želáte²⁷¹, aby ľudia robili vám, takisto robte aj vy im – áno, toto²⁷² je zákon aj proroci.

(13)Vstúpte²⁷³ úzkou bránou, pretože široká je brána a priestranná cesta, ktorá vedie²⁷⁴ do záhuby²⁷⁵, a veľa je tých, ktorí cez ňu vstupujú; (14)pretože²⁷⁶ úzka je brána a stiesnená cesta, ktorá vedie²⁷⁴ do života²⁷⁵, a málo je tých, ktorí ju nachádzajú.

(15)No majte sa na pozore pred nepravými²⁷⁷ prorokmi²⁷⁸, ktorí²⁷⁹ k vám prichádzajú v odevoch oviec, no zvnútra sú draví²⁸⁰ vlci. (16)Rozpoznáte²⁸¹ ich podľa²⁸² ich ovocia²⁸³. Či vari zbierajú hrozno z²⁸² trnia alebo figy z²⁸² bodliakov? (17)Tak rodí každý dobrý²⁷⁰ strom hodnotné²⁸⁴ ovocie²⁸³, no bezcenný²⁸⁵ strom rodí ovocie²⁸³ zlé. (18)Dobrý²⁷⁰ strom nemôže rodiť zlé ovocie²⁸³ ani bezcenný²⁸⁵ strom rodiť ovocie²⁸³ hodnotné²⁸⁴. (19)Každý strom, nerodiaci²⁸⁶ hodnotné²⁸⁴ ovocie, sa vytína a hádže do ohňa. (20)Podľa²⁸² ich ovocia²⁸³ ich teda isto²⁸⁷ rozpoznáte²⁸².

(21)Nie každý, kto mi vraví Pane, Pane, vstúpi do kráľovstva nebies, lež ten, kto koná vôľu²⁸⁸ môjho Otca, ktorý je v nebesiach. (22)Mnohí mi v tamten deň budú vraviť²⁶²: Pane, Pane, neprokovali sme²⁸⁹ menom твоjim²⁶¹? A nevyháňali sme²⁸⁹ démonov menom твоjim²⁶¹? A nevykonali sme veľa mocných činov²⁹⁰ menom твоjim²⁹¹? (23)A tu im otvorene²⁹² poviem²⁹³: Nikdy som vás nespoznal – vyhajte preč²⁹⁴ odo mňa vy, ktorí pôsobíte²⁹⁵ bezzákonnosť.

(24)Každý teda, kto je taký, že²⁹⁶ čuje tieto moje slová a vykonáva^{295 297} ich – prirovnám²⁹⁸ ho k prezieravému²⁹⁹ mužovi, ktorý²⁹⁶ svoj dom zbudoval na skalu; (25) i zniesol sa dážď a prišli rieky a zaduli vetry a napadli onen dom, a nepadol, lebo bol založený³⁰⁰ na skalu. (26) A každý, kto čuje tieto moje slová a nevykonáva^{295 297} ich, bude prirovnaný^{298 11} k bláznivému mužovi, ktorý²⁹⁶ svoj dom zbudoval na piesku; (27) i zniesol sa dážď a prišli rieky a zaduli vetry a narazili na onen dom, i padol a jeho pád bol veľký.

(28) A keď Ježiš tieto slová skončil, stalo sa, že davy nad jeho náukou upadali v ohúrenie³⁰¹, (29) lebo ich vyučoval ako ktosi, kto má^{295 302} právomoc, a nie ako ich pismári.

8 A keď z⁹⁶ toho vrchu zostúpil, dali sa ho nasledovať početné davy; (2) a hľa, pristúpil jeden malomocný, klaňal sa mu a vravel: Pane, ak chceš³⁰³, môžeš ma očistiť. (3) I vystrel ruku, siahol na neho a vravel: Chcem³⁰³, buď očistený¹¹. A hneď bolo jeho malomocenstvo zmyté^{11 304}; (4) a Ježiš mu vraví: Hľad, žeby si to nikomu nepovedal, ale³⁰⁵ choď, ukáž sa kňazovi a prines³⁰⁶ dar, ktorý nariadil Mojžiš – na svedectvo im.

(5) A keď vstúpil³⁰⁷ do Kafarnaúma, pristúpil k nemu jeden stotník, snažne ho prosil (6) a vravel: Pane, môj sluha leží³⁰⁸ v dome ochrnutý v hroznom utrpení³⁰⁹. (7) A Ježiš mu vraví: Prídem ja a uzdravím ho. (8) A ten stotník mu v odpvetu riekol: Pane, nie som spôsobilý, aby si vstúpil pod môj krov, lež prevrav len slovom³¹⁰ a môj sluha bude vyliečený¹¹. (9) Veď aj ja som človek pod právomocou a mám^{295 311} pod sebou vojakov, i vravím tomuto: Pober sa, a poberá sa; a ďalšiemu: Pod²⁹⁴, a prichádza; a svojmu nevoľníkovi: Vykonaj toto, a koná. (10) A Ježiš sa, počujúc to, zadivil a povedal tým, ktorí nasledovali: Veru, vravím vám: Ani v Izraelovi som nenašiel³¹² toľkú vieru. (11) No vravím vám, že mnohí od východu a západu prídu a lahnú s Abrahámom a Isákom a Jakóбом v kráľovstve³¹³ nebies ku stolu, (12) ale synovia kráľovstva budú vyhnaní¹¹ do vonkajšej tmy; tam bude plač a zatínanie³¹⁴ zubov. (13) A tomu stotníkovi Ježiš

povedal: Choď a nech sa ti stane, ako si uveril. A ten jeho sluha bol v onej hodine vyliečený¹¹.

(14) A Ježiš, príduc do Petrovho domu, uvidel jeho testinú, že leží³⁰⁸ a má horúčku. (15) I siahol na jej ruku a horúčka ju opustila, i vstala a obsluhovala ho³¹⁵.

(16) A keď nastal večer, poprivádzali³¹⁶ mu mnoho ovládaných démonmi, i povyháňal tých duchov slovom a pozdravoval všetkých, ktorí sa mali zle, (17) aby tak bolo splnené³¹⁶ to, čo bolo rečené³¹⁶ skrze³¹⁶ Isaiáša, proroka, vraviaceho³¹⁷: On prijal naše slabosti³¹⁸ a na seba vzal choroby.

(18) A Ježiš, uvidiac okolo seba početné davy, naručil odísť na druhý breh. (19) I pristúpil jeden pismár a povedal mu: Učiteľu, budem³¹⁹ ťa nasledovať, kamkoľvek odchádzaš³²⁰. (20) A Ježiš mu vraví: Lísky majú dúpätá³²¹ a vtáci neba hradoviská³²², no Syn človeka nemá, kde by skláňal³²³ hlavu. (21) No iný z jeho učeníkov mu povedal: Pane, povoľ mi najprv odísť a pochovať svojho otca. (22) No Ježiš mu povedal: Nasleduj ma a pochovávať³²⁴ svojich mŕtvych nechaj mŕtvym. (23) A keď nastúpil do lode, dali sa ho jeho učeníci nasledovať. (24) A hľa, na mori nastalo veľké rozbúrenie³²⁵, takže loď bola zaplavovaná³²⁶ od vln; no on spal. (25) A učeníci pristúpili a zbudili ho, vraviac: Pane, pomôž³²⁷, hynieme! (26) I vraví im: Čo ste ustráchaní³²⁸, máloverní? Tu vstal a zahriakol vetry a more, i nastalo veľké utíšenie³²⁹, (27) no tí ľudia upadli v údiv³³⁰ a vraveli: Čo je tento za³³¹ človeka, že ho poslúchajú aj vetry aj more? (28) A keď prišiel na druhý breh, do kraja Gergesanov³³², vyšli proti nemu dvaja ovládani démonmi, vychádzajúci z³³³ hrobiek, náramne nebezpeční³³⁴, takže cez onú cestu nikto nevládal prechádzať. (29) A hľa, dali sa do kriku³³⁵ a vraveli: Čo ťa do nás³³⁶, Boží Synu? Prišiel si sem predčasne nás mučiť³³⁷? (30) I bola ďaleko od nich veľká črieda³³⁸ sviň, ktorá sa pásla³³⁹, (31) a tí démoni ho snažne prosili, vraviac: Ak nás vyháňaš, odošli nás do tej čriedy sviň. (32) I povedal im: Choďte. A oni vyšli a odišli do tej čriedy sviň, a hľa, celá črieda [sviň] sa zrútila po strmom svahu do mora, i podochli vo

vodách. (33) No tí, ktorí *ich* pásli, zutekali, odišli do mesta a všetko ohlásili³⁴⁰, aj tie veci o tých, ktorí bývali ovládaní démonmi. (34) A hľa, celé mesto vyšlo Ježišovi naproti, a uvidiac ho, dali sa ho snažne prosiť, tak, aby³⁴¹ od ich hraníc prešiel *inam*³⁴². (9:1) I nastúpil do lode, preplavil sa a prišiel do svojho vlastného mesta³⁴³; (2) a hľa, prinášali mu ochrnutého, položeného^{344 345} na lôžku³⁴⁶. A Ježiš, zbada³⁴⁷ ich vieru, povedal tomu ochrnutému: Buď spokojný³⁴⁸, dieťa, tvoje hriechy sú odpustené^{344 349}. (3) A hľa, podaktorí z pismárov sami v sebe³⁵⁰ povedali: Tento sa rúha. (4) A Ježiš, zbada^{347 351} ich rozvažovania, povedal: Načo³⁵² vy si v svojich srdciach rozvažujete zlé veci? (5) Čože je ľahšie – povedať: Tvoje hriechy sú odpustené^{344 349}, či povedať: Vstávaj a choď? (6) No aby ste vedeli, že Syn človeka na zemi právomoc hriechy odpúšťať má, (tu vraví tomu ochrnutému:) Vstaň, zdvihni svoje lôžko a choď do svojho domu. (7) I vstal a odišiel do svojho domu, (8) no davy sa uvidiac to zlakli³⁵³ a dali sa oslavovať Boha³⁵⁴, že³⁵⁵ dal ľuďom takú právomoc.

(9) A Ježiš, berúc sa odtiaľ³⁵⁶, uvidel človeka sediaceho pri dávkovej pokladni³⁵⁷, ktorému sa vravelo Matúš, a vraví mu: Nasleduj ma. I zdvihol sa a dal sa ho nasledovať. (10) A keď v dome ležal *pri stole*, stalo sa, že³⁵⁸ hľa, prišli mnohí vyberači dávok a hriešnici a ležali *pri stole* s Ježišom a jeho učeníkmi. (11) A farizeji uvidiac *to* povedali jeho učeníkom: Prečo váš učiteľ jedáva s vyberačmi dávok a hriešnikmi? (12) No [Ježiš] počujúc *to* povedal: Lekára nie je treba³⁵⁹ silným, lež tým, ktorí sa majú zle. (13) No oberbete sa a naučte sa³⁶⁰, čo je *toto*³⁶¹: Súcit si želám³⁶², a nie obeť. Lebo som neprišiel povolávať³⁶³ spravodlivých, lež hriešnikov.

(14) Tu k nemu pristupujú Jánovi učeníci a vravia: Prečo sa my a farizeji veľa³⁶⁴ postíme, no tvoji učeníci sa nepostia? (15) A Ježiš im povedal: Či môžu synovia svadobnej siene žalostíť, pokiaľ³⁶⁴ je ženích s nimi³⁶⁵? No prídu dni, keď bude ženích od nich odtrhnutý^{366 380}, a vtedy sa postíť budú. (16) No nikto na starú³⁶⁷ šatu³⁶⁸ neprikladá záplatu³⁶⁹ z nevalcha-

ného súkna, lebo tá výplň z neho z šaty³⁶⁸ vydrapuje³⁷⁰ a vzniká horšia trhlina³⁷¹; (17)ani nedávajú mladé víno do starých³⁶⁷ mechov, inak mechy praskajú a víno sa vylieva³⁷² a mechy sa zničia, lež dávajú mladé víno do mechov nových³⁷³ a obidvoje sa spolu uchraňuje.

(18)Zakiaľ k nim hovoril tieto veci, hľa, vstúpil jeden hodnostár, klaňal sa mu a vravel: Moja dcéra medzitým³⁷⁴ skonala, no príď, polož na ňu svoju ruku a ožije. (19)A Ježiš vstal a dal sa ho nasledovať, aj jeho učeníci. (20)A hľa, odzadu pristúpila jedna žena, majúca dvanásť rokov tok krvi³⁷⁵, a siahla si na lem³⁷⁶ jeho šaty³⁶⁸, (21)lebo sama v sebe vravela: Ak si len siahnem na jeho šatu³⁶⁸, pomôže sa mi³⁷⁷. (22)No Ježiš sa k nej obrátil, a uvidiac ju, povedal: Buď spokojná³⁷⁸, dcéra, pomohla^{377 379} ti tvoja viera. A od onej hodiny bolo tej žene pomôžené^{377 380}.

(23)A Ježiš, prídúc do domu toho hodnostára a uvidiac pískačov³⁸¹ a lomoziaci³⁸² dav, (24)vravel: Practe sa, veď tá dievčina neumrela, lež spí. I vysmievali ho, (25)no keď bol dav vyhnaný³⁸⁰, vstúpil a chopil sa jej ruky, a tá dievčina bola vzkriesená^{380 383}. (26)A táto zvest vyšla do celej onej zeme.

(27)A keď sa Ježiš odtiaľ bral ďalej³⁵⁶, dali sa ho nasledovať dvaja slepci, kričiac a vraviac: Zmiluj sa nad nami, Synu Dávida! (28)A keď prišiel do domu, pristúpili tí slepci k nemu a Ježiš im vraví: Veríte, že toto môžem vykonať? Vracia mu: Áno, Pane. (29)Tu siahol na ich oči a vravel: Nech sa vám stane podľa vašej viery. (30)A ich oči boli otvorené¹¹, a Ježiš ich prísne napomenul³⁸⁵ a vravel: Hľadte, nech sa to nikto nedozvedá. (31)No oni ho vyjdúc rozchýrili v celej onej zemi.

(32)No keď oni vychádzali, hľa, priviedli mu nemého, ovládaného démonom. (33)A keď ten démon bol vyhnaný¹¹, prehovoril³⁸⁶ ten nemý a davy upadli v údiv³⁸⁷ a vraveli: Nikdy sa v Izraelovi také³⁸⁸ nezjavilo. (34)No farizeji vraveli: Vyháňa démonov vládcom³⁸⁹ démonov.

(35)A Ježiš obchádzal všetky mestá a dediny, vyučujúc v ich synagogách a kážuc blahú zvest o kráľovstve³⁹⁰ a uzdravujúc každú chorobu a každú telesnú

slabosť. (36)No uvidiac davy, pocítil s nimi vnútorný súcit³⁹¹, pretože boli zužbožené^{392 344} a odstrčené^{393 344} ako ovce nemajúce pastiera.

(37)Tu vraví svojim učeníkom: Žatva je síce hojná, ale pracovníkov málo; (38)proste³⁹⁴ teda Pána žatvy tak, aby⁵⁰ na svoju žatvu pracovníkov vyslal³⁹⁵.

10 I privolal si dvanástich svojich učeníkov a dal im právomoc³⁹⁶ nad nečistými duchmi³⁹⁷, takže ich mohli vyháňať a uzdravovať každú chorobu a každú telesnú slabosť.

(2)A mená tých dvanástich apoštolov³⁹⁸ sú tieto: prvý Šimon, ktorému sa vravelo Peter, a Andrej, jeho brat; Jakub Zebedeov a Ján, jeho brat; (3)Filip a Bartolomej; Tomáš a Matúš, vyberač dávok; Jakub Alfeov a Lebbeus, ktorý bol prezvaný^{41 408} Taddeus; (4)Šimon Kananej³⁹⁹ a Júdas Iskarióta, ktorý ho aj vydal.

(5)Týchto dvanástich Ježiš vyslal, keď im dal pokyny, vraviac: Neschádzajte⁴⁰⁰ na žiadnu cestu národov a nevchádzajte do žiadneho mesta Samaritánov, (6)lež sa skôr⁴⁰¹ poberajte k strateným ovciam domu Izraela. (7)A poberajúc sa kážte a vravte: Priblížilo sa kraľovanie⁴⁰⁷ nebies. (8)Uzdravujte nemocných, [krieste mŕtvych,] očisťujte malomocných, vyhánajte démonov; zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte³²⁴. (9)Nehotujte si do svojich opaskov zlata ani striebra ani meďi⁴⁰², (10)nie kapsu na cestu ani dve tuniky⁴⁰³ ani opánky ani palicu, pracovník je predsa hoden svojej stravy. (11)No do ktoréhokoľvek mesta alebo dediny vojdete, vyzveďte⁴⁰³, kto tam⁴⁰⁴ je hodný, a tam ostaňte, kým nevyjdete. (12)A vchádzajúc do domu⁴⁰⁵, pozdravte ho, (13)a ak ten dom bude hodný, nech naň príde váš pokoj⁴⁰⁶, nuž ale ak hodný nebude, nech sa váš pokoj⁴⁰⁶ navráti na vás. (14)A ktokoľvek vás neprijme ani vašich slov nevypočuje – vytraste, vychádzajúc z toho domu alebo mesta von, prach svojich nôh. (15)Veru, vravím vám: V deň súdu bude zemi Sodomy a Gomory znesiteľnejšie ako onému mestu.

(16)Hľa, vysielam vás ja ako ovce vprostred vlkov; buďte⁴⁰⁹ teda prezieraví⁴¹⁰ ako hady a prostodušní⁴¹¹ ako ho-

luby⁴¹². (17)No pred ľuďmi⁴¹³ sa majte na pozore, lebo vás budú vydávať do rád⁴¹⁴ a v svojich synagogách vás budú bičovať, (18)a budete pre mňa vedení aj pred vládarov a kráľov na svedectvo im a národom. (19)No keď²¹³ vás budú vydávať, nestarostite sa⁴¹⁵ o to, ako alebo čo by ste prehovorili⁴¹⁶, lebo v onú hodinu vám bude dané⁴²², čo prehovoríte⁴¹⁷. (20)Hovoriaci totiž ste nie vy, lež Duch vášho Otca, ktorý⁴¹⁸ hovorí vo vás.

(21)No brat vydá na smrť brata a otec dieťa, a deti sa vzopru proti rodičom a spôsobia ich smrť⁴¹⁹, (22)a stanete sa pre moje meno od všetkých nenávidenými⁴²⁰. No kto vytrvá⁴²¹ do konca, ten bude zachránený⁴²².

(23)No keď²¹³ vás budú prenasledovať v tomto meste, utekajte do ďalšieho – veru, vravím vám: Nijako s mestami Izraëla neskončíte, kým Syn človeka nepríde. (24)Žiak⁴²³ nie je nad učiteľa ani nevoľník nad svojho pána; (25)dost' je žiakovi⁴²³, aby sa stal *takým* ako jeho učiteľ, a nevoľník ako jeho pán. Ak hospodára domu⁴²⁴ prezvali Bêlzebúbom, čím skôr jeho domácich⁴²⁵? (26)Nebojte sa⁴²⁶ ich teda, lebo nič nie je zastreté³⁴⁴, čo nebude odostreté⁴²², a nič tajné⁴²⁷, čo nebude spoznané⁴²². (27)Čo vám vravím v temnote, vravte⁴²⁶ na svetle, a čo čujete do ucha⁴²⁸, hlásajte⁴²⁶ na strechách⁴²⁹. (28)A nemajte strach pred tými⁴³⁰, ktorí zabíjajú telo, no dušu zabiť nemôžu, lež sa skôr⁴³¹ zľaknite⁴³² toho, ktorý môže aj dušu aj telo zahubiť⁴³³ v pekle⁴³⁴. (29)Či sa nepredávajú dva vrabčeky za asarion⁴³⁵? A *ani* jeden z nich nepadá na zem bez vášho Otca; (30)no vám⁴³⁶ sú aj vlasy na hlave všetky zrátané³⁴⁴ – (31)nebojte sa teda, znamenitejší ste⁴³⁷ vy *od* veľa vrabčiekov. (32)Každý teda, kto⁴³⁸ sa ku mne prizná pred ľuďmi – priznám sa k nemu aj ja pred svojim Otcom, ktorý je v nebesiach. (33)No ktokoľvek⁴³⁸ by ma pred ľuďmi zaprel, zapriem ho aj ja pred mojím Otcom, ktorý je v nebesiach.

(34)Nenazdajte sa⁴³⁹, (6)že som prišiel na zem poslať⁴⁴⁰ pokoj⁴⁴¹; neprišiel som poslať⁴⁴² pokoj⁴⁴², lež meč⁴⁴³, (35)áno, prišiel som znesvätiť⁴⁴⁴ človeka s jeho otcom a dcéru s jej matkou a nevestu s jej

svokrou⁴⁴⁵, (36)a domáci⁴⁴⁶ človeka *budú* jeho nepriateľmi⁴⁴⁷. (37)Kto ľúbi otca alebo mat' nado mňa, nie je ma hoden, a kto ľúbi syna alebo dcéru nado mňa, nie je ma hoden, (38)a kto neberie svoj kríž a *nenasleduje*⁴⁴⁸ za mnou⁴⁴⁹, nie je ma hoden. (39)Kto svoje žitie nájde, stratí ho, a kto svoje žitie pre mňa stratí, nájde ho. (40)Kto prijíma vás, prijíma mňa, a kto prijíma mňa, prijíma toho, ktorý ma vyslal. (41)Kto prijíma proroka k menu⁴⁵⁰ proroka, dostane odmenu proroka, a kto prijíma spravodlivého k menu⁴⁵⁰ spravodlivého, dostane odmenu spravodlivého; (42)a ktokoľvek jedného z týchto malých napojí v mene⁴⁵⁰ učeníka iba pohárom studeného, veru, vravím vám: Nijako svoju odmenu nestratí.

11 A keď Ježiš skončil rozkazovanie svojim dvanástim učeníkom, stalo sa, že odtiaľ prešiel *inam*⁴⁵¹ vyučovať a kázať v ich mestách.

(2)No Ján, počujúc vo väznici o Kristových činoch, mu cez svojich učeníkov (3)odkázal⁴⁵²: Si ty ten, ktorý prichádza⁴⁵³, či máme čakať na iného? (4)A Ježiš im v odvetu povedal: Poberte sa a ohláste³⁴⁰ Jánovi, čo čujete a vidíte⁴⁷². (5)Slepci prezerajú a chromí chodia, malomocní sa očisťujú a hluchí⁴⁵⁴ čujú a mŕtvi sa krišia a chudobným sa hlása blahá zvesť; (6)a blažený je, ktokoľvek sa pre mňa⁴⁵⁵ neurazí⁴⁵⁶. (7)No keď sa oni poberali, začal Ježiš davom o Jánovi vraviť: Čo ste si do pustiny vyšli pozrieť? Trstinu zmietanú od vetra? (8)Lež čo ste vyšli uvidieť? Človeka pristrojeného v jemnom⁴⁵⁷ šatstve? Hľa, tí, ktorí nosia jemné⁴⁵⁷ veci, sú v domoch kráľov. (9)Lež čo ste vyšli uvidieť? Proroka? Áno, vravím vám, a viac *od* proroka! (10)Toto je ten⁴⁵⁸, o ktorom je napísané⁴⁵⁹: Hľa, ja pred tvou tvárou vysielam svojho posla, ktorý pred tebou upraviť⁴⁶⁰ svoju cestu. (11)Veru, vravím vám: Medzi zrozenými⁴⁶¹ z žien nepovstal väčší *od* Jána, krstiteľa, no *najmenší*⁴⁷⁰ v kráľovstve³³ nebies je *od* neho väčší. (12)No od dní Jána, krstiteľa, sa až doteraz kráľovstvo nebies dobýja náporom⁴⁶², a uchvacujú ho tí, ktorí nápor⁴⁶² vyvíjajú⁴⁶³. (13)Veď všetci proroci, aj zákon, prorokovali⁴⁶⁴ až po Jána, (14)a ak *to*

chcete prijať, on je Eliáš, ktorý má⁴⁶⁵ prichádzať⁴⁶⁶. (15)Kto má uši na počúvanie, nech počúva⁴⁷¹. (16)No komu pripodobníť⁴⁶⁷ toto pokolenie⁴⁶⁸? Je podobné malým dieťatám, sediacim na trhoviskách, ktoré, volajúc na svojich kamarátov⁴⁶⁸, (17)vravia: Zapískali⁴⁶⁹ sme vám a nedali ste sa tancovať, žalospev sme vám zanôtili a nedali ste sa bedovať. (18)Lebo prišiel Ján, ktorý ani nejedol ani nepil^{473 474}, a vravia: Má démona. (19)Prišiel Syn človeka, ktorý je a pije⁴⁷⁴, a vravia: Hľa, pažravce⁴⁷⁵ a pijan vína, priateľ⁴⁷⁶ vyberačov dávok a hriešnikov – a múdrosť bola obhájená^{477 496} od svojich detí.

(20)Vtedy začal vyčítať mestám, v ktorých sa udialo najviac jeho mocných činov, že sa nedali na pokánie: (21)Beda ti, Chorazin, beda ti, Bétsaida, pretože keby sa boli v Tyre a Sidóne udiali tie mocné činy, ktoré sa udiali vo vás, boli by sa dávno vo vrecovine a popole dali na pokánie. (22)Jednako vám vravím: V deň súdu bude Tyru a Sidónu znesiteľnejšie ako vám. (23)A ty, Kafarnaüm, ktorý si bol vyvýšený^{478 496} až do neba, budeš zrazený⁴⁷⁹ až do hľadu⁴⁷⁸, pretože keby sa boli v Sodome udiali tie mocné činy, ktoré sa udali v tebe, bola by ostala až po dnešok. (24)Jednako vám vravím, že v deň súdu bude zemi Sodomy znesiteľnejšie ako tebe. (25)V onej dobe povedal Ježiš v odvetu: Velebím Ťa⁴⁷⁹, Otče, Pane neba i zeme, že si tieto veci ukryl⁴⁸⁰ pred múdrymi a chápaivými⁴⁸¹ a odhalil ich nedospelým⁴⁸². (26)Áno, Otče, pretože tak sa pred tebou stalo blahou záľubou⁴⁸³. (27)Od môjho Otca mi boli odovzdané^{484 496} všetky veci a nikto plne nepozná⁴⁸⁵ Syna, iba ak Otec, a nikto plne nepozná⁴⁸⁵ Otca, iba ak Syn, a komukoľvek by Syn bol ochotný⁴⁸⁶ ho odhaliť. (28)Všetci, ktorí lopotíte a ste obťažení nákladmi⁴⁸⁷, poďte⁴⁸⁸ ku mne a ja vám dám oddych⁴⁸⁹; (29)vezmite na seba moje jarmo a učte sa⁴⁹⁰ odo mňa, pretože som tichý⁴⁹¹ a pokorný v srdci, a nájdete oddych⁴⁸⁹ svojim dušiam, (30)pretože moje jarmo je pohodlné⁴⁹² a môj náklad⁴⁸⁷ ľahký.

12 V onej dobe sa Ježiš v sobotu poberal osiatymi poľami a jeho učeníci vyhladli, i začali trhať klasy a jesť.

(2)No farizeji mu, uvidiac to, povedali: Hľa, tvoji učeníci robia, čo je nie dovolené robiť v sobotu. (3)No on im povedal: Nečítali ste⁴⁹⁰, čo urobil Dávid, keď vyhladol, aj ti s ním? (4)Ako vstúpil do Božieho domu a zajedal⁴⁹³ chlebov na predkladanie⁴⁹⁴, ktoré mu bolo nie dovolené jedávať⁴⁹³, ani tým s ním, iba ak jedine kňazom? (5)Alebo ste v zákone nečítali⁴⁹⁰, že v sobotu kňazi v chráme sobotu zovšedňujú⁴⁹⁵ a sú nevinní? (6)No vravím vám, že tu je čosi od CHRÁMU väčšie; (7) a keby ste boli spoznali, čo je toto⁴⁹⁷: Súcit si želm⁴⁹⁸, a nie obeť, neboli by ste nevinných odsúdili⁴⁹⁹. (8)Syn človeka je predsa Pánom soboty.

(9)I prešiel odtadiaľ inam⁵⁰⁰ a prišiel do ich synagógy; (10) a hľa, bol tam jeden človek, majúci ruku suchú⁵⁰¹. I spýtali sa ho, vravia: Či je dovolené v sobotu uzdravovať? – aby ho mohli obžalovať⁵⁰². (11)No on im povedal: Ktorý človek z vás bude taký, že⁵⁰³ bude mať jednu ovcu, a ak tá v sobotu zapadne do jamy, či sa jej nezmocní a ju nevyzdvihne? (12)Nuž⁵⁰⁴, o koľko znamenitejší je⁵⁰⁵ človek od ovce? Tak teda je dovolené v sobotu správne⁵⁰⁵ konať⁵⁰⁵. (13)Tu tomu človekovi vraví: Vystri tú svoju ruku. I vystrel a bola zasa napravená⁵⁰⁶, takže bola zdravá ako tá druhá. (14)No farizeji vyšli a usporiadali proti nemu poradu⁵⁰⁷, ako by ho zahubili. (15)No Ježiš spoznajúc to⁵⁰⁸ ustúpil odtadiaľ a dali sa ho nasledovať početné davy, i pouzdravoval ich všetkých (16) a napomínal⁵⁰⁹ ich, aby ho nerobili verejne známym, (17) aby bolo splnené²⁸ to, čo bolo rečené²⁸ skrze²⁸ Isaiáša, proroka, vraviaceho⁵¹⁰: (18)Hľa, môj sluha, ktorého som si vybral⁵¹¹, môj milovaný, v ktorom⁵¹² moja duša našla svoju slasť; položím na neho svojho Ducha, i ohlásí³⁴⁰ súd národom. (19)Nebude sa škriepiť ani pokrikoval ani nik nepočuje jeho hlas v uliciach; (20)zmliadenú trstinu nesprreráza a tlejúci ľan⁵¹³ nezahasí, kým nevynesie⁵¹⁴ súd k⁵¹⁵ víťazstvu; (21) a v jeho meno⁵¹⁶ sa budú nádejať národy.

(22)Vtedy mu bol privedený jeden démonom ovládaný, slepý a nemý, i uzdravil ho, takže ten nemý hovoril a videl. (23)A všetky davy žaslí⁵¹⁷ a vraveli: Či vari

tento je Syn Dávida? (24) No farizeji počujú, čo povedali: Tento démonov nevyháňa inak ako Bélzebúbom, vládcom⁵¹⁸ démonov. (25) No on, súc si vedomý⁵¹⁹ ich úvah, im povedal: Každé kráľovstvo samo proti sebe rozdelené⁵²⁰ pustne a žiadne⁵²¹ mesto alebo dom sám proti sebe rozdelený⁵²⁰ sa neudrží⁵²²; (26) a ak Satan vyháňa Satana, bol rozdelený⁵²⁰ sám voči⁵²³ sebe – ako sa teda jeho kráľovstvo udrží⁵²²? (27) A ak ja vyháňam démonov Bélzebúbom⁵¹⁸, kým⁵¹⁸ ich vyháňajú vaši synovia? Pre túto príčinu budú oni vašimi sudcami. (28) No ak ja démonov vyháňam Božím Duchom⁵¹⁸, potom teda na vás prišlo⁵²⁴ Božie kráľovanie²⁸⁸. (29) Alebo ako môže kto vstúpiť do domu siláka a ulúpiť jeho zvršky⁵²⁵, iba ak by toho siláka najprv poviazal? A potom jeho dom vylúpi. (30) Kto nie je⁵²⁶ so mnou, je proti mne, a kto nezbiera^{526 527} so mnou, rozsypáva⁵²⁸. (31) Pre túto príčinu vám vravím: Každý hriech a urážlivá reč⁵²⁹ sa ľudom odpustí, no urážlivá reč⁴⁴² o Duchu⁵³⁰ sa ľudom neodpustí, (32) a ktokoľvek povie slovo proti Synovi človeka, odpustí sa mu, no ktokoľvek čo povie proti Svätému Duchu, neodpustí sa mu, ani v tomto veku ani v budúcom. (33) Alebo urobte strom hodnotným⁵³¹ aj jeho ovocie hodnotným⁵³¹, alebo urobte strom bezcenným⁵³¹ aj jeho ovocie bezcenným⁵³¹, lebo strom sa poznáva podľa⁵³² ovocia. (34) Splodenčatá vreteníc, ako môžete hovoriť dobré²⁰⁵ veci, súc zlí? Veď ústa hovoria z preplnenia⁵³³ srdca; (35) dobrý²⁰⁵ človek vynáša⁵³⁴ z dobrého²⁰⁵ pokladu dobré²⁰⁵ veci a zlý človek vynáša⁵³⁴ zo zlého pokladu zlé veci, (36) no vravím vám, že každý jalový⁵³⁵ výrok⁵³⁶, ktorý ľudia prehovorí – odovzdajú o ňom v deň súdu vyúčtovanie⁵³⁷, (37) lebo ti spravodlivosť bude priznaná¹¹ podľa⁵³² tvojich slov a spravodlivosť bude proti tebe použitá^{538 11} podľa⁵³² tvojich slov.

(38) Tu mu odvetili ktorisi z pismárov a farizejov, vraviac: Učiteľu, radi by sme⁵³⁹ od teba uvidieť volajaké znamenie. (39) No on im v odvetu povedal: Zlé a cudzoložné pokolenie⁵⁴⁰ sa zháňa za znamením⁵⁴¹ a znamenie mu nebude dané¹¹, iba ak znamenie Jonáša, proroka. (40) Áno, ako bol Jonáš tri dni a tri noci v bruchu veľkej

ryby⁵⁴², priam tak bude Syn človeka tri dni a tri noci v srdci zeme. (41) Ninivčania⁵⁴³ s týmto pokolením⁵⁴⁰ povstanú na súde a odsúdia ho, pretože sa dali na pokánie na kázeň⁵⁴⁴ Jonáša, a hľa, tu je čosi od Jonáša väčšie⁵⁵⁹. (42) Kráľovná juhu sa s týmto pokolením⁵⁴⁰ zdvihne na súde a odsúdi ho, pretože prišla od⁵³² koncov⁵⁴⁶ zeme počuť múdrosť Šalamúna, a hľa, tu je čosi od Šalamúna väčšie⁵⁵⁹.

(43) No keď²¹³ nečistý duch od človeka vyjde, prechádza bezvodnými miestami, hľadajúc oddych⁵⁴⁷, a nenachádza. (44) Tu vraví: Navrátim sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel. A príduc nachádza dom⁵⁴⁸ prázdny, vymetený a ozdobený. (45) Tu ide a priberá so sebou sedem iných duchov, podlejších⁵⁴⁹ od neho⁵⁴⁵, i vstúpia a bývajú tam, a posledné veci oného človeka sa stávajú horšími od prvých. Tak bude aj tomuto zlému pokoleniu⁵⁴⁰.

(46) No zakiaľ ešte hovoril k davom, hľa, vonku stála⁵⁵⁰ jeho matka a jeho bratia, súc žiadostiví⁵⁵¹ k nemu prehovoriť. (47) I povedal mu ktosi: Hľa, vonku stojí⁵⁵⁰ tvoja matka a tvoji bratia, súc žiadostiví⁵⁵¹ k tebe prehovoriť. (48) No on v odvetu tomu, ktorý mu to vravel, povedal: Kto je moja matka a kto sú moji bratia? (49) A vystrel svoju ruku k svojim učeníkom⁵⁵² a povedal: Hľa, moja matka a moji bratia! (50) Áno, ktokoľvek⁵⁵³ vykoná⁵⁵⁴ vôľu⁵⁵⁵ môjho Otca, ktorý je v nebesiach, ten⁹ je môj brat aj moja sestra aj matka.

13 A v onen deň vyšiel Ježiš z⁹⁶ domu a sadal si⁵⁵⁶ k moru⁵⁵⁷, (2) i zišli sa⁵⁵⁸ k nemu početné davy, takže on nastúpil do lode a sedel a všetok ľud stál na pobreží. (3) A hovoril⁵⁶⁰ k nim veľké veci v prirovnaniach, vraviac: Hľa, rozsievať vyšiel rozsievať, (4) a zakiaľ rozsieval, padli podaktoré zrná popri ceste, i príleteli⁵⁶¹ vtáci a zožrali⁵⁶² ich. (5) A ďalšie zasa padli na skalisté miesta, kde nemali veľa zeme, a hneď vzišli von, pretože nemali hĺbky zeme; (6) no keď vzišlo slnko, boli popálené, a pretože nemali koreňa, uschli. (7) A ďalšie padli na trnie, i vzrástlo⁵⁶³ trnie a udusilo ich. (8) A ďalšie padli na riadnu⁵⁶⁴ zem a dávali úrodu, ktoré sto a ktoré zasa šesťdesiat a ktoré tridsať. (9) Kto má uši, nech počúva⁵⁷⁴.

(10)I pristúpili učenici a povedali mu: Prečo k nim hovoríš v prirovnaniach? (11)A on im v odvetu povedal: Pretože vám je dané spoznať tajomstvá kráľovstva nebies, no týmým je nie dané. (12)Lebo ktokoľvek⁵⁶⁴ má, dá sa mu⁵⁸⁵ a dostane sa mu hojnosti⁵⁶⁵, no ktokoľvek⁵⁶⁴ nemá, vezme⁵⁶⁶ sa⁵⁸⁵ od neho aj to, čo má. (13)Pre túto príčinu k nim hovorím v prirovnaniach, že vidiac⁵⁶⁷ nevidia a čujúc⁵⁶⁷ nečujú ani nechápu (14)a dopĺňa sa⁵⁶⁸ v nich⁵⁶⁹ prorockto Isaiáša, vraviace⁵⁷⁰: Počúvaním⁵⁷¹ budete počúvať a nijako nepochopíte, a hľadiac budete hľadiť a nijako neuzriete, (15)lebo srdce tohto ľudu zhrublo⁵⁷² a sluch ich uší otupel⁵⁷³ a zažmurili svoje oči, aby sa nebudaj²⁶⁵ nestalo, žeby očami uzreli a ušami počuli⁵⁷⁵ a srdcom chápali⁵⁷⁶ a obrátili sa⁵⁷⁷ ku mne⁵⁷⁸ a žeby som ich vyliečil. (16)No blažené vaše oči, že vidia, aj vaše uši, že čujú, (17)lebo veru, vravím vám, že mnohí proroci a spravodliví túžili⁵⁷⁹ uzrieť veci, ktoré vidíte, a neuzreli, a počuť⁵⁷⁵ veci, ktoré čujete, a nepočuli⁵⁷⁵. (18)Vý teda počújte⁵⁷⁵ prirovnanie o rozsievачovi⁵⁸⁰. (19)Kedykoľvek voľakto čuje slovo o kráľovstve⁵⁸⁰ a nechápe⁵⁸¹, prichádza ten zlosyn⁵⁸² a to, čo je v jeho srdci zasiate, uchvacuje⁵⁸³; to⁵⁸⁴ je ten, ktorý sa zasial⁵⁸⁵ popri ceste. (20)A ten, ktorý sa zasial⁵⁸⁵ na skalisté miesta, to⁵⁸⁴ je ten, ktorý slovo čuje a ihneď ho s radosťou prijíma, (21)no nemá sám v sebe koreňa, lež je dočasný, a keď pre slovo nastane útlak⁵⁸⁶ alebo prenasledovanie, ihneď sa uráža⁵⁸⁷. (22)A ten, ktorý sa zasial⁵⁸⁸ do trnia⁵⁹³, to⁵⁸⁸ je ten, ktorý slovo čuje, a ustarostenosť⁵⁸⁸ tohto života⁵⁸⁹ a klam bohatstva spolu⁵⁹⁰ slovo dusí, i stáva sa neplodným⁵⁹¹. (23)A ten, ktorý sa zasial⁵⁸⁸ na riadnu⁵⁹² zem, to⁵⁸⁸ je ten, ktorý slovo čuje a chápe, ktorý aj nesie úrodu, i plodí ktorý sto a ktorý zasa šesťdesiat a ktorý tridsať.

(24)Predložil im ďalšie prirovnanie, vraviac: Kráľovstvo nebies sa stalo⁶¹⁵ podobným ľoviekovi, rozsievajúcemu na svojom poli dobré²⁸⁶ semeno. (25)No zakiaľ ľudia spali⁵⁹⁴, prišiel jeho nepriateľ a rozsial medzi pšenicu mätonoh⁵⁹⁵, i odišiel. (26)A keď siatina⁵⁹⁶ vypučala

a nasadila⁵⁹⁷ plod⁵⁹⁸, tu sa objavil aj mätonoh⁵⁹⁵. (27)I pristúpili nevoľníci toho hospodára domu⁵⁹⁹ a povedali mu: Pane, či si na vlastnom⁶⁰⁰ poli nerozsial dobré²⁸⁶ semeno? Odkiaľ teda má⁶⁰¹ mätonoh⁵⁹⁵? (28)A on im riekol: To spravil človek-nepriateľ. A nevoľníci mu povedali: Želáš si teda, žeby sme odišli a zozbierali ho? (29)No on riekol: Nie; aby ste nebudaj⁶⁰², zbierajúc mätonoh⁵⁹⁵, nevykorenili s ním zároveň pšenicu. (30)Nechajte oboje spolu rásť až do žatvy, a v dobe žatvy žencom rieknem: Zozbierajte najprv mätonoh⁵⁹⁵ a pozvážujte ho do zväzkov na jeho spálenie, no pšenicu pozvážajte do mojej sýpky.

(31)Predložil im ďalšie prirovnanie, vraviac: Kráľovstvo nebies je podobné zrnu horčice, ktoré jeden človek vzal a zasial na svojom poli; (32)ono je síce menšie od všetkých semien, no keď vyrastie, je väčšie od zelín a stáva sa stromom, takže priletia⁶⁰² vtáci neba a hradujú v jeho konároch⁶⁰³.

(33)Povedal im ďalšie prirovnanie: Kráľovstvo nebies je podobné kvasu, ktorý jedna žena vzala a skryla do vnútra⁶⁰⁴ troch sät⁶⁰⁵ múky, pokým nebola všetka⁶⁰⁶ skvasená¹¹.

(34)Tieto všetky veci prehovoril Ježiš k davom v prirovnaniach a bez prirovnania k nim nehovoril, (35)aby tak bolo splnené¹³⁶ to, čo bolo rečené¹³⁶ skrze¹³⁶ proroka, vraviaceho⁶⁰⁷: Otvorím svoje ústa v prirovnaniach, vyslovím⁶⁰⁸ veci od založenia sveta skryté⁶⁰⁹.

(36)Nato davy prepustil⁶¹⁰ a išiel⁶¹¹ do domu, i pristúpili k nemu jeho učenici a vraveli: Objasni nám to prirovnanie o tom mätonohu⁵⁹⁵ na tom poli⁶¹². (37)A on v odvetu povedal: Ten, ktorý rozsiera to dobré²⁸⁶ semeno, je Syn človeka, (38)a pole je svet; a to dobré²⁸⁶ semeno, to⁶¹³ sú synovia kráľovstva, a mätonoh⁵⁹⁵ sú synovia toho zlosyna⁶¹⁴, (39)a nepriateľ, ktorý ho rozsial, je diabol, a žatva je skončenie veku⁵⁸⁹, a ženci sú anjeli. (40)Ako sa teda mätonoh⁶¹⁶ zbiera a ohňom spaľuje, priam tak bude pri skončení veku⁶¹⁶: (41)Syn človeka vyšle svojich anjelov, i zozbierajú z jeho kráľovstva všetko, čo vedie k pádu⁶¹⁷, aj

tých, ktorí prevádzajú⁶¹⁸ bezzákonnosť, (42) a nahádzu ich do ohnivej pece⁶¹⁹; tam bude plač a zatínanie⁶²⁰ zubov. (43) Vtedy sa spravodliví v kráľovstve⁶⁴⁴ svojho Otca rozžiaria⁶²¹ ako slnko. Kto má uši⁶²², nech počúva⁶²³.

(44) Kráľovstvo nebies je podobné pokladu skrytému v poli, ktorý *jeden* človek našiel a zatajil⁶²⁴ a pre radosť⁶²⁵ z neho⁶²⁶ odchádza a predáva všetky veci, koľké má, a kupuje oné pole.

(45) Ďalej je kráľovstvo nebies podobné obchodníkovi⁶²⁷ hľadajúcemu krásne⁶²⁸ perly⁶²⁹; (46) a nájduť jednu veľmi cennú perlu, odišiel a rozpredal⁶³⁰ všetky veci, koľké mal, a kúpil ju.

(47) Ďalej je kráľovstvo nebies podobné vlečnej sieti, hodenej⁶³¹ do mora a zhrnutej⁶³¹ z každého druhu, (48) a keď sa naplnila, vytiahli⁶³² ju na pobrežie, usadli a zozbierali dobré⁶²⁹ kusy do vedier a bezcenné⁶³¹ vyhádzali von. (49) Tak bude pri skončení veku⁶¹⁶: Anjeli vyjdú⁶³² a odlúčia⁶³³ zlých spomedzi spravodlivých a nahádzu ich do ohnivej pece⁶¹⁹; (50) tam bude plač a zatínanie⁶²⁰ zubov.

(51) Ježiš im vraví: Pochopili ste všetky tieto veci? Vraví mu: Áno[, Pane]. (52) A on im povedal: Pre túto príčinu je každý pismár⁶³⁴, získaný⁶³⁵ kráľovstvu⁶³⁵ nebies za učeníka, podobný hospodárovi⁶³⁶ domu⁶³⁷, ktorý⁶³⁷ zo svojho pokladu vynáša⁶³⁷ nové aj staré veci.

(53) A keď Ježiš skončil tieto prirovnania, stalo sa, že odtadiaľ ustúpil⁶³⁸, (54) i prišiel do svojej otčiny a vyučoval ich v ich synagóge, takže upadali v ohúrenie⁶³⁹ a vraveli: Odkiaľ tento má túto⁶⁴⁰ múdrosť a tie mocné činy? (55) Či toto⁵⁸⁴ nie je ten syn tesára? Nevraví sa jeho matke Mária a jeho bratom Jakub a Jozef a Šimon a Júdas? (56) A jeho sestry, či sú nie všetky u nás? Odkiaľ teda tento má⁶⁴⁰ tieto všetky veci? (57) I urážali sa pre neho⁶⁴¹ a Ježiš im povedal: Prorok nie je bez cti, iba ak v svojej otčine a v svojom dome. (58) A pre ich neveru tam veľa mocných činov nevykonával.

14 V onej dobe počul chýr o Ježišovi⁶⁴² Héródés, tetrarcha⁶⁴³, (2) a povedal svojim sluhom: Toto⁵⁸⁴ je Ján, krstiteľ; on bol od mŕtvych vzkriesený⁶⁴⁵

a pre túto príčinu v ňom prejavujú svoju silu⁶⁴⁶ tie mocné činy. (3) Lebo Héródés sa bol Jána zmocnil, zviazal ho a vsadil⁶⁴⁷ do väzenia pre Héródiadu, ženu Filipa, svojho brata, (4) lebo Ján mu vravel⁶⁴⁸: Je ti nie dovolené ju mať. (5) A bol by ho rád zabil, no⁶⁴⁹ bál sa⁶⁵⁰ davu, pretože ho mali za proroka. (6) No keď sa oslavovali⁶⁵¹ Héródove narodeniny, zatancovala⁶⁵² pred všetkými⁶⁵³ dcéra tej Héródiady a Héródovi sa zapáčila; (7) preto⁶⁵⁴ jej s prisahou sľúbil dať, čokoľvek si vyprosi. (8) A ona, súc navedená^{645 655} od svojej matky, vraví: Daj mi tu na táčni hlavu Jána, krstiteľa. (9) A kráľ upadol v zármutok⁶⁵⁶, no⁶⁴⁹ pre prisahu a pre tých, ktorí s ním ležali *pri stole*, naručil, žeby jej bola daná⁶⁴⁵. (10) I dal Jána vo väzení stať⁶⁵⁷ (11) a jeho hlava bola donesená⁶⁴⁵ na táčni a daná⁶⁴⁵ tej dievke, i doniesla ju svojej matke. (12) A prišli jeho učeníci a prevzali⁶⁵⁸ telo a pochovali ho, a prišli a dali vedieť⁶⁵⁹ Ježišovi; (13) a Ježiš, počujúc o tom, sa odtadiaľ na lodi uchýlil na pusté miesto v ústraní.

A davy, počujúc o tom, sa ho z²⁸² miest peši dali nasledovať. (14) A vyjdúc uvidel početný dav a pocítil *vzhľadom* na nich vnútorný súcit⁶⁶⁰, i uzdravoval⁶⁶⁰ ich chorlávých. (15) No keď nastal večer, pristúpili k nemu jeho učeníci a vraveli: To miesto je pusté a čas už prešiel; prepusť⁶⁶¹ davy, aby odišli do dedín a nakúpili si⁶⁶² potravín.

(16) No Ježiš im povedal: Nie je im treba³⁵⁹ odchádzať, dajte im zajesť⁶⁶³ vy. (17) No oni mu vravia: Nemáme tu, iba ak päť chlebov a dve ryby. (18) A on povedal: Neste⁶⁶⁴ mi ich sem. (19) A naručil, žeby davy boli poukladané^{645 665} na tráve, vzal tých päť chlebov a tie dve ryby, pozrel hore do neba a požehnal⁶⁶⁶, i rozlámal tie chleby a podal učeníkom a učeníci davom; (20) a všetci si zajedli⁶⁶³ a boli nasýtení^{645 667}, i pozbierali⁶⁶⁸, čo zvyšovalo úlomkov, plných dvanásť košíkov⁶⁶⁸. (21) A tých, ktorí jedli, bolo asi päťtisíc mužov, okrem žien a malých dietok. (22) A hneď učeníkov prinútil nastúpiť do lode a brať sa pred ním na druhý breh, pokým neprepustí⁶⁶¹ davy; (23) a prepustiac⁶⁶¹ davy, vystúpil na vrch do ústrania

pomodliť sa⁶⁶⁹. A keď nastal večer, bol tam sám, (24)no loď už bola prostred mora pod náporom⁶⁷⁰ vln, lebo vietor bol opačného smeru. (25)Ale za štvrtej nočnej hliadky k nim zišiel, kráčajúc⁶⁷¹ po mori, (26)a učeníci, uvidiac ho po mori kráčať⁶⁷¹, upadli v zdesenie⁶⁷² a vraveli, že je to prízrak; a od strachu sa dali kričať⁶⁷³. (27)No Ježiš k nim ihneď prehovoril, vraviac: Buďte spokojní⁶⁷³, to som ja, nebojte sa. (28)A Peter mu v odvetu povedal: Pane, ak si to ty, naruč mi prísť po vodách⁶⁷⁴ k tebe. (29)A on povedal: Príď. A Peter zostúpil z⁶⁷⁵ lode a vykročil na vody, žeby prišiel k Ježišovi; (30)no vidiac⁶⁷⁵ vietor, že je silný, zľakol sa⁶⁷⁶, a začnúc sa potápať, skríkol⁶⁷⁶, vraviac: Pane, zachráň ma⁶⁷⁷! (31)A Ježiš hneď vystrel ruku a zachytil si⁶⁷⁸ ho, i vraví mu: Máloverný, k čomu⁶⁷⁹ si zapochyboval⁶⁸⁰? (32)A keď vystúpili⁶⁷⁹ do lode, ustal vietor (33)a tí v lodi prišli a poklonili sa mu⁶⁸¹, vraviac: Naozaj si Boží Syn. (34)I preplavili sa a prišli do zeme Gennésareta; (35)a muži oného miesta, rozpoznejúc⁶⁸² ho, vyslali do celého okolitého kraja a prinášali⁶⁸² mu všetkých, ktorí sa mali zle, (36)i prosili ho snažne, aby si smeli len siahnuť⁶⁸³ na lem⁶⁸⁴ jeho šaty⁶⁸⁴, a kolkí si siahli, bolo im dokonale⁶⁸⁵ pomôžené^{677 686}.

15 Tu k Ježišovi pristupujú pismári a farizeji z⁶⁸² Jerúsalema a vravia: (2)Prečo tvoji učeníci prestupujú podanie⁶⁸⁷ starších⁶⁸⁸? Veď si neumývajú svoje ruky, keď⁶²³ sa priberajú jesť⁶⁸⁹ chlieb. (3)No on im v odvetu povedal: Prečo aj vy pre svoje podanie⁶⁸⁷ prestupujete Boží príkaz? (4)Boh predsa prikázal, vraviac⁶⁹⁰: Cť svojho⁶⁹¹ otca a svoju⁶⁹¹ matku; a⁶⁹²: Kto o otcovi alebo matke hovorí zle⁶⁹³, nech smrťou skoná. (5)No vy vravíte: Ktokoľvek povie svojmu⁶⁹¹ otcovi alebo svojej⁶⁹¹ matke: Čímkoľvek by sa ti odo⁶⁹⁴ mňa dostalo úžitku⁶⁹⁵, je dar⁶⁹⁶ – (6)i nebude nijako svojho otca alebo svoju mať ctiť; a pre svoje podanie⁶⁸⁷ ste platnosti zbavili Boží príkaz. (7)Pokrytci! Pekne¹⁹⁵ o vás prorokoval⁶⁹⁷ Isaiáš, vraviac⁶⁹⁸: (8)Tento ľud ma cť perami, no ich srdce je odo mňa ďaleko⁶⁹⁹ vzdialené; (9)ale márne ma uctievať⁷⁰⁰, ako učeniam vyučujú prikáža-

niam ľudí. (10)I privolať si dav a povedal im: Čujte a chápate: (11)Nie to, čo do úst vstupuje, človeka znečisťuje⁷⁰¹, lež to, čo z úst vychádza, to človeka znečisťuje⁷⁰¹. (12)Tu pristúpili jeho učeníci a povedali mu: Vieš, že farizeji sa urazili⁷⁰², počujúc to slovo? (13)No on povedal v odvetu: Každá sadenica, ktorú nezasadil môj nebeský Otec, bude vykorenená⁷⁰³. (14)Nechajte ich, sú to slepí vodiči⁷⁰⁴ slepcov; no ak slepec vodi^{704 705} slepca, padnú obaja do jamy. (15)A Peter mu v odvetu povedal: Objasni nám to prirovnanie. (16)No on povedal: Aj vy ste až doposiaľ nechápaví? (17)Ešte si nevedomujete, že všetko, čo vstupuje do úst, sa dostáva⁷⁰⁶ do brucha a vypúšťa do záchoda? (18)No tie veci, ktoré z úst vychádzajú, vystupujú⁷⁰⁷ zo srdca, a oné človeka znečisťujú⁷⁰¹; (19)zo srdca predsa vystupujú⁷⁰⁷ zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá⁷⁰⁸, smilstvá⁷⁰⁸, krádeže, krivé svedectvá, rúhania⁷⁰⁸; (20)to-⁷⁰⁹ sú veci, ktoré človeka znečisťujú⁷⁰¹, ale neumytými rukami zajesť, to človeka neznečisťuje⁷⁰¹.

(21)A Ježiš otdiaľ vyšiel a uchýlil sa do⁷¹⁰ končín Tyru a Sidóna; (22)a hľa, z oného územia⁷¹¹ vyšla jedna kanaan-⁷¹²ská žena⁷¹² a skríkla⁷¹³ [na neho⁷¹⁴], vraviac: Zmiluj sa nado mnou, Pane, Synu Dávida! Moja dcéra je zle⁷¹⁵ ovládaná démonom. (23)No on jej neodvetil ani slovo, a jeho učeníci pristúpili a žiadali ho, vraviac: Odbav⁷¹⁶ ju, pretože za nami pokrikuje. (24)No on v odvetu povedal: Nebol som vyslaný⁷¹⁷, iba ak ku strateným ovciam domu Israéla. (25)No ona prišla a klaňala sa mu, vraviac: Pane, buď mi nápomocný⁷¹⁸! (26)No on v odvetu povedal: Nie je správne⁷¹⁹ chlieb detí vziať a hodiť psícatám⁷²⁰. (27)No ona povedala: Ba áno⁷²¹, Pane, veď aj psícatá⁷²⁰ žerú z²⁸² omrvínok, ktoré padajú zo²⁸² stola ich pánov. (28)Tu jej Ježiš v odvetu povedal: Ó žena, veľká je tvoja viera, nech sa ti stane, ako si želaš. A tá jej dcéra bola od onej hodiny vyliečená⁷²².

(29)A Ježiš otdiaľ prešiel inam⁷²² a prišiel⁷²³ k moru Galiley⁷²⁴, i vystúpil na vrch a usadol tam. (30)I pristúpili k nemu početné davy, majúce so sebou⁷²⁵ chromých, slepcov, nemých, dokaličených

a veľa iných, i nakládli⁷²⁶ ich k jeho nohám a uzdravoval⁷²⁷ ich, (31) takže davy upadli v údiv⁷²⁷, vidiac nemých hovoriť, dokaličených zdravých, chromých chodiť, slepcov vidieť, i dali sa oslavovať Israellovho Boha⁷²⁷. (32)No Ježiš si privolať svojich učeníkov a povedal: Mám voči davy vnútorný súcit⁷²⁷, pretože pri mne ostávajú už tri dni a nemajú čoho zajesť⁷²⁷, a nerád by som ich prepustil⁷²⁷ s pôstom⁷²⁸, aby nebudaj²⁶⁵ na ceste nezamdleli. (33)A jeho učeníci mu vravia: Odkiaľ vezmeme⁷²⁹ v pustatine toľko chlebov, žeby sme nasýtili⁷³⁰ toľký dav? (34)A Ježiš im vraví: Kolko chlebov máte? A oni povedali: Sedem, a trochu rybiek. (35)I naručil davom usaďiť sa⁷³¹ na zem, (36)vzal tých sedem chlebov a tie ryby, poďakoval a rozlámal a dával učeníkom a učeníci davy. (37)A všetci si zajedli⁷²⁷ a boli nasýtení⁷³⁰, i pozbierali, čo zvyšovalo úlomkov, plných sedem košov⁷³². (38)A tých, ktorí jedli, bolo štyritisíc mužov, okrem žien a malých dietok. (39)I prepustil⁷²⁷ davy, nastúpil do lode a prišiel k hraniciam⁷³³ Magadana.

16 I pristúpili farizeji a sadúkeji, a aby *ho* pokúšali⁷³⁴, žiadali⁷³⁵ ho, žeby im ukázal *volajaké* znamenie z neba. (2)No on im v odpveti povedal: Keď nastane večer, vravíte: Pohoda⁷³⁶, lebo sa nebo červenie; (3)a ráno: Dnes *bude* nečas⁷³⁷, lebo sa nebo červenie a chmúri. Tvár neba síce rozlišovať viete, no *na* znamenia dôb nestačíte. (4)Zlé a cudzoložné pokolenie⁷³⁸ sa zháňa za znamením⁷³⁸ a znamenie mu nebude dané, iba ak znamenie Jonáša. I opustil⁷³⁹ ich a odišiel.

(5)A jeho učeníci, príduc na druhý breh, boli⁷⁴⁰ zabudli vziať chlieb⁷⁴¹; (6)a Ježiš im povedal: Vystríhajte sa⁷⁴² a majte sa na pozore pred kvasom⁷⁴³ farizejov a sadúkejov. (7)No oni sa medzi sebou dohovárali⁷⁴⁴, vraviac: Pretože sme nevzali chlieb⁷⁴⁵. (8)A Ježiš spoznajúc to povedal: Čo sa medzi sebou dohovárate⁷⁴⁴ máloverní, pretože ste nevzali chlieb⁷⁴⁵? (9)Nerozumiete ešte ani si napamätáte tých päť chlebov tých päťtisíc, a kolko košíkov⁶⁶⁸ ste nazbierali, (10)ani tých sedem chlebov tých štyritisíc, a kolko košov⁷³² ste nazbierali? (11)Ako *to*, že nerozumiete, že nie o chlebe⁷⁴⁵ som vám po-

vedal: Majte sa na pozore pred kvasom⁷⁴⁵ farizejov a sadúkejov? (12)Tu pochopili, že im nepovedal, žeby sa mali na pozore pred kvasom⁷⁴³ chleba⁷⁴⁵, lež pred náukou⁷⁴⁵ farizejov a sadúkejov.

(13)No príduc do končín⁷⁴⁵ Césarey Filipovej, pýtal sa Ježiš svojich učeníkov, vraviac. Kto vravia ľudia, že som ja, Syn človeka? (14)A oni povedali: Podaktorí, že Ján, krstiteľ, a druhí zasa, že Eliáš, a iní⁷⁴⁶, že Jeremiáš alebo jeden z prorokov. (15)Vraví im: No kto vravíte vy, že som? (16)A Šimon-Peter v odpveti povedal: Ty si KRISTUS, Syn živého Boha. (17)A Ježiš mu v odpveti povedal: Blažený si, Šimon Bar-Jóna⁷⁴⁷, pretože ti to neodhalilo mäso a krv, lež môj Otec, ktorý je v nebesiach; (18)a vravím ti aj ja, že ty si Peter⁷⁴⁸. A na tejto skale zbudujem svoje zhromaždenie, a brány hádu⁷⁴⁹ ho nezdolajú⁷⁵⁰; (19)a dám ti kľúče kráľovstva nebies, a čokoľvek zviažeš na zemi, bude zviazané⁷⁵¹ v nebesiach, a čokoľvek uvoľníš na zemi, bude uvoľnené⁷⁵¹ v nebesiach. (20)Tu svojich učeníkov dôrazne napomenul, aby nikomu nepovedali, že on je KRISTUS.

(21)Odvtedy začal Ježiš svojim učeníkom ukazovať, že musí odísť do Jerúsalema a vytrpieť veľa vecí od starších a veľkňazov a pismárov, a byť zabýť⁷⁵¹ a tretieho dňa byť vzkriesený⁷⁵². (22)A Peter ho vzal k sebe⁷⁵³ a začal ho napomínať, vraviac: *Boh nech je* ti priaznivý⁷⁵⁴, Pane, to sa ti nijako nestane⁷⁵⁵. (23)No on sa obrátil a povedal Petrovi: Prac sa za mňa, Satan, si mi⁷⁵⁶ nástrahou⁷⁵⁷, pretože nemáš na mysli veci Božie, lež veci ľudí. (24)Tu Ježiš svojim učeníkom povedal: Ak chce⁷⁵⁸ kto prísť za mnou, nech sa odriekne⁷⁵⁹ sám seba a chopí sa svojho kríža⁷⁶⁰ a nasleduje ma, (25)lebo ktokoľvek bude chcieť⁷⁵⁸ zachrániť svoje žitie⁷⁶¹, stratí ho, a ktokoľvek svoje žitie⁷⁶¹ pre mňa stratí, nájde ho. (26)Akýže osoh⁷⁶² má človek, ak získa celý svet a na svojej duši⁷⁶¹ utrpí škodu⁷⁶³? Alebo čo dá človek výmenou za svoju dušu⁷⁶¹? (27)Veď Syn človeka bude skoro⁷⁶⁴ prichádzať v sláve svojho Otca s jeho⁷⁶⁵ anjelmi, a vtedy každému odplatí podľa jeho konania. (28)Veru, vravím vám: Z tých, ktorí tu

stoja, sú niektorí takí, že⁷⁶⁶ nijako neokúsia smrť, kým neuvidia Syna človeka prichádzať v svojom kraľovaní⁷⁶⁸.

17 A po šiestich dňoch so sebou Ježiš berie Petra a Jakuba a Jána, jeho brata⁷⁶⁷, a vyvádza⁷⁶⁵ ich na vysoký vrch do ústrania. (2)A bol pred nimi premenený⁷⁶⁹¹¹, i zažiarila jeho tvár ako slnko a jeho šatstvo sa stalo bielym ako svetlo; (3)a hľa, ukázal sa im Mojžiš a Eliáš, zhovárajúci sa s ním. (4)A Peter v odvetu Ježišovi povedal: Pane, je dobré⁷⁷⁰, že sme tu; ak si želáš, zriadme⁷⁷¹ tu tri stany⁷⁷², tebe jeden a Mojžišovi jeden a jeden Eliášovi. (5)Zakiaľ ešte hovoril, hľa, zatônil⁷⁷³ ich svetelný⁷⁷⁴ oblak, a hľa, z toho oblaku hlas, vraviaci: Tento je môj milovaný Syn, v ktorom som našiel svoju slasť – jemu načúvajte. (6)A učeníci počujúc to padli na svoju tvár a nespierne sa zľakli⁷⁷⁵; (7)a Ježiš pristúpil, dotkol sa ich⁷⁷⁶ a povedal: Vzchopte sa⁷⁷⁷ a nebojte sa. (8)A pozdvihnúc svoje oči, neuvideli nikoho, iba ak Ježiša samotného. (9)A keď z toho vrchu zostupovali, prikázal im Ježiš, vraviac: O tomto vičení⁷⁷⁸ nikomu nevravte, pokým Syn človeka nevstane spomedzi mŕtvych. (10)A [jeho] učeníci sa ho spýtali, vraviac: Prečo⁷⁷⁹ teda písmári vravia, že najprv musí prísť Eliáš? (11)A on im v odvetu povedal: Eliáš, pravda, prichádza najprv a napravi⁷⁸⁰ všetky veci, (12)no vravím vám, že Eliáš už prišiel a nerozpoznali⁷⁸¹ ho, lež na ňom spáchali⁷⁸², koľko vecí sa im zachcelo. Tak od nich aj Syn človeka skoro bude⁷⁸³ trpieť. (13)Tu učeníci pochopili, že im to povedal o Jánovi, krstiteľovi.

(14)A keď prišli k davu, pristúpil k nemu jeden človek, padal pred ním⁷⁸⁴ na kolená (15)a vravel: Pane, zmiluj sa nad mojím synom, pretože je námesačný⁷⁸⁵ a zle⁷⁸⁵ trpí, lebo často padá do ohňa a často do vody; (16)a priviedol som ho k tvojim učeníkom a nepodarilo sa im⁷⁸⁶ ho uzdraviť. (17)A Ježiš v odvetu povedal: Ó neveriace a zvrátené⁷⁸⁷ pokolenie⁷⁸⁸, dokedy budem s vami⁷⁸⁹? Dokedy vás budem znášať? Vedte⁷⁹⁰ mi ho sem! (18)A Ježiš ho napomenul⁷⁹¹ a ten démon od neho vyšiel, a ten chlapec bol od onej hodiny uzdravený⁷⁹². (19)Tu učeníci

pristúpili stranou k Ježišovi a povedali: Prečo sa ho nepodarilo vyhnáť nám⁷⁸⁶? (20)A on im vraví: Pre vašu neveru, lebo veru⁷⁹³, vravím vám: Ak budete mať vieru ako zrnno horčice, rieknete tomuto vrchu: Presuň sa⁷⁹⁴ odtiaľto tamto, a presunie sa⁷⁹⁴ a nič vám nebude nemožné. (21)No tento druh nevychádza, iba ak modlitbou a pôstom⁷⁹⁵.

(22)A keď pobývali v⁷⁹⁶ Galilei, povedal im Ježiš: Schyluje sa k vydávaniu Syna človeka⁷⁹⁷ do rúk ľudí, (23)i zabijú ho a tretí deň bude vzkriesený⁷⁹⁷¹¹. I upadli v nesmierny zármutok⁷⁹⁷. (24)A keď prišli do Kafarnaúma, pristúpili k Petrovi tí, ktorí vyberali⁷⁹⁸ didrachma⁷⁹⁹, a povedali: Váš učiteľ didrachma⁷⁹⁹ neodvádza⁸⁰⁰? (25)Vraví: Ba áno⁸⁰¹. A keď prišiel do domu, predstihol ho Ježiš, vraviac: Čo myslíš⁸⁰², Šimon? Králi zeme – od koho berú⁸⁰³ clá⁸⁰⁴ alebo poplatok? Od svojich synov či od cudzích⁸⁰⁵? (26)Peter mu vraví: Od cudzích⁸⁰⁵. Ježiš mu riekol: Potom teda⁸⁰⁶ sú synovia slobodní; (27)no aby sme sa im nestali urážkou⁸⁰⁶, pober sa k moru, hoď udicu a vytiahni⁸⁰⁷ prvú rybu, ktorá vyjde⁸⁰⁸, a otvoriac jej ústa, nájdeš statér⁸⁰⁹; ten⁸¹⁰ vezmi a daj im za⁸¹¹ mňa aj za seba.

18 V onej hodine k Ježišovi pristúpili učeníci a raveli: Ktože je v kráľovstve³³ nebies najväčší⁸¹²? (2)A Ježiš si privolal jedno dieťaťko, postavil ho uprostred nich (3)a povedal: Veru, vravím vám: Ak nebudete obrátení⁸¹³¹¹ a nestanete sa takými ako dieťaťka, nijako do kráľovstva nebies nevstúpíte. (4)Kto⁸¹⁴ teda sám seba poníži ako toto dieťaťko, ten je v kráľovstve³³ nebies najväčší⁸¹²; (5)a ktokoľvek jedno také dieťaťko prijme v⁸¹⁵ mojom mene, prijíma mňa. (6)No ktokoľvek jednemu z týchto malých, ktorí vo mňa⁸¹⁶ veria, dá podnet k úrazu⁸⁰⁶, osožilo by⁸¹⁷ mu, aby na jeho šíju bol zavesený⁸¹⁸ oslí⁸¹⁸ žarnov⁸¹⁹ a on aby bol potopený⁸¹⁹ do hlbiny⁸²⁰ mora. (7)Beda svetu pre príčiny⁸²¹ úrazov⁷⁵⁷! Áno, ku príčinám úrazov⁷⁵⁷ nutne musí dochádzať⁸²²; jednako beda onému človekovi, skrze ktorého ku príčine úrazu⁷⁵⁷ dochádza⁸²³. (8)A ak ti podnet k úrazu dáva⁸⁰⁶ tvoja ruka alebo tvoja noha, vytni ju a zahod' od seba; je ti

lepšie⁸²⁴ chromému alebo dokaličenému vstúpiť do života ako majúcemu dve ruky alebo dve nohy byť zahodený¹¹ do večného ohňa. (9)A ak ti podnet k úrazu dáva⁸⁰⁶ tvoje oko, vyrví ho a zahodí od seba; je ti lepšie⁸²⁴ jednookému vstúpiť do života ako majúcemu dve oči byť zahodený¹¹ do ohnivého pekla⁸²⁵. (10)Hľadte⁸²⁶, žeby ste ani jedným z týchto malých nepohrdli, lebo vám vravím, že ich anjeli v nebesiach ustavične hľadajú na⁸²⁷ tvár môjho Otca, ktorý je v nebesiach. (11)Veď Syn človeka prišiel zachrániť to, čo je stratené⁸²⁸. (12)Čo myslíte⁸⁰²? Ak sa volakto-rému človekovi dostane sto oviec a jedna z nich zblúdi⁸³⁰, nestane sa, že nechá tých deväťdesiatdeväť na vrchoch, poberie sa a hľadá tú blúdiacu⁸³⁰? (13)A ak sa stane, že ju nájde, veru, vravím vám, že sa nad ňou väčšmi raduje ako nad tými deväťdesiatdeviatimi nezblúdilými⁸³⁰. (14)Tak nie je vôľa⁵⁵⁵ vášho Otca⁸²⁹, ktorý je v nebesiach, aby jeden z týchto malých zahynul⁸³¹.

(15)No ak tvoj brat proti tebe zhreší, choď, pokarhaj⁸³² ho medzi tebou a ním samotným; ak ťa vypočuje, získal si svojho brata. (16)No ak [ť] nevypočuje, priber so sebou ešte jedného alebo dvoch, aby každá záležitosť⁸³³ bola založená⁸³⁴ na slove⁸³⁵ dvoch alebo troch svedkov⁸³⁶; (17)no ak ich odmietne vypočuť⁸³⁷, povedz zhromaždeniu, a ak aj zhromaždenie odmietne vypočuť⁸³⁷, nech ti je priam takým ako volakto z národov⁸³⁸ a vyberač dávok. (18)Veru, vravím vám: Kolkokoľvek vecí zviažete na zemi, budú zviazané⁸³⁸ v nebi, a kolkokoľvek vecí uvoľníte na zemi, budú uvoľnené⁸³⁸ v nebi. (19)Ďalej vám vravím, že ak sa dvaja z vás na zemi dohodnú⁸³⁹ o hocijakom⁸⁴⁰ predmete⁸⁴¹, nech by si vyprosovali⁸⁴² hocičo⁸⁴³, stane⁸⁴⁴ sa im od môjho Otca, ktorý je v nebesiach, (20)lebo kde sú dvaja alebo traja zidení⁸⁴⁵ k menu môjmu⁸⁴⁶, tam som v ich strede.

(21)Tu k nemu pristúpil Peter a povedal: Pane, kolko ráz proti mne môj brat zhreší a odpustím mu? Až sedem ráz? (22)Ježiš mu vraví: Nevravím ti až sedem ráz, lež až sedemdesiat ráz sedem ráz. (23)Pre túto príčinu sa kráľovstvo nebies stalo⁸⁵⁰ podobným kráľovi⁸⁴⁷,

ktorý si zaumienil⁸⁴⁸ usporiadať⁸⁴⁹ účty so svojimi nevoľníkmi; (24)a keď začal usporadúvať⁸⁴⁹, bol mu privedený jeden, dlžný desaťtisíc talentov⁸⁵¹. (25)A keďže nemal čím zaplatiť⁸⁵², naručil [jeho] pán, žeby bol predaný⁸⁵³ on aj jeho žena a deti a všetky veci, kolke mal, a žeby bolo zaplatené⁸⁵². (26)Ten nevoľník teda padol a klaňal sa mu, vraviac: Pane, pozhovej mi⁸⁵⁴ a zaplatím⁸⁵² ti všetko. (27)A pán oného nevoľníka, pocítiac vnútorný súcit⁸⁵⁵, ho prepustil⁸⁵⁵ a tú pôžičku mu prepáčil⁸⁵⁶. (28)No onen nevoľník vyjdúc stretol⁸⁵⁷ jedného zo svojich spolunevoľníkov, ktorý mu dlhoval sto denárov⁸⁵⁸; i zmocnil sa ho a hrdúsil ho, vraviac: Zaplať⁸⁵² [mi], ak čo dlhuješ. (29)Ten jeho spolunevoľník teda padol [k jeho nohám] a snažne ho prosil, vraviac: Pozhovej mi⁸⁵⁴ a zaplatím⁸⁵² ti. (30)No on nechcel⁸⁴⁸, lež odišiel a uvrhol ho do väzenia, kým by nezaplatil⁸⁵² to, čo bolo dlžné. (31)No jeho spolunevoľníci, uvidiac, čo sa stalo, upadli v nesmierny zármutok⁸⁵⁹, i išli⁸⁵⁹ a všetko, čo sa stalo, vysvetlili svojmu pánovi. (32)Tu si ho jeho pán privalal a vraví: Zlý nevoľník, všetku onú dlžobu som ti odpustil, keďže⁸⁶⁰ si ma uprosil. (33)Nemal si sa aj ty zmlívať nad svojim spolunevoľníkom, ako som sa aj ja zmlíval nad tebou? (34)I rozhneval sa jeho pán a odovzdal ho mučiteľom, kým by nezaplatil⁸⁵² všetko to, čo bolo dlžné. (35)Tak spraví môj nebeský Otec aj vám, ak každý svojmu bratovi zo⁹⁶ svojich srdc neopustíte.

19 A keď Ježiš skončil tieto slová, stalo sa, že ustúpil⁸⁶¹ z⁹⁶ Galiley a prišiel na územie⁸⁶² Júdska za Jordánom, (2)i dali sa ho nasledovať početné davy a uzdravoval⁸⁶² ich tam.

(3)I pristúpili k nemu farizeji, aby ho pokúšali⁸⁶², a vraveli: Či je človeku dovolené prepustiť svoju ženu z⁸⁶³ hociakej⁸⁶⁴ príčiny? (4)No on [im] v odvetu povedal: Nečítali ste⁸⁶⁵, že ten, ktorý ich utvoril, utvoril ich od začiatku⁸⁶⁶ ako mužské a ženské pohlavie⁸⁶⁷ (5)a povedal⁸⁶⁸: Následkom toho človek opusti⁸⁶⁹ otca aj mat⁸⁷⁰ a bude zlúčený so svojou ženou⁸⁷¹, i stanú sa tí dvaja jedným mäsom⁸⁷², (6)takže už nie sú dvaja, lež jedno mäso?

Čo teda spojil Boh, nech človek nerozlučuje. (7) Vraví mu: *Prečo* teda Mojžiš prikázal dať list rozvodu a prepustiť [ju]? (8) Vraví im: Mojžiš vám povolil prepúšťať⁸⁷² svoje ženy vzhľadom na vašu tvrdosť srdca, no od začiatku tak nebolo⁸⁷⁴. (9) No vravím vám, že ktokoľvek svoju ženu prepustí, nie⁸⁷⁵ pre smilstvo⁸⁷⁶, a zosobáša sa s druhou, cudzoloží, a kto sa zosobáša s prepustenou, cudzoloží. (10) Jeho učeníci mu vravia: Ak sa má⁸⁷⁷ vec⁸⁷⁸ človeka s ženou⁸⁷⁰ takto, neosozi zosobášť sa. (11) A on im povedal: Nie všetci vedia prijať⁸⁷⁹ toto slovo, lež tí, ktorým je dané, (12) lebo sú bezženci⁸⁸¹, ktorí²⁷⁹ sa tak⁸⁸² zrodili⁸⁸³ z matkiných útroby⁸⁸⁴, a sú bezženci⁸⁸¹, ktorí²⁷⁹ boli v bezženstve uvedení⁸⁸¹ od ľudí, a sú bezženci⁸⁸¹, ktorí²⁷⁹ sa sami v bezženstve uviedli⁸⁸¹ pre kráľovstvo nebies. Kto môže prijímať⁸⁷⁹, nech prijíma⁸⁷⁹.

(13) Tu sa k nemu prinášali⁸⁸⁵ dieťatká, aby na ne kladol⁸⁸⁵ ruky⁸⁷⁰ a modlil sa⁸⁸⁵, no učeníci ich okrikovali⁸⁸⁵ 886. (14) No Ježiš povedal: Nechajte dieťatká a nebráňte⁸⁸⁷ im ku mne prichádzať⁸⁸⁵, lebo takýchto je kráľovstvo nebies. (15) I pokládol na ne ruky⁸⁷⁰ a pobral sa odtadiaľ.

(16) A hľa, pristúpil jeden a povedal mu: Učiteľu, čo dobré²⁰⁵ mám vykonať⁸⁸⁸, aby som mal večný život⁸⁸⁹? (17) A on mu povedal: Čo sa ma pýtaš na dobré⁸⁹⁰ 891? Ten, ktorý je dobrý⁸⁹⁰, je jeden⁸⁹². No ak chceš⁸⁹³ vstúpiť do života, dodržiavaj príkazy. (18) Vraví mu: Ktoré? A Ježiš povedal: Nebudeš vraždiť, nebudeš cudzoložiť, nebudeš krádnúť, nebudeš krivo svedčiť, (19) cti svojho⁸⁹⁴ otca aj svoju⁸⁹⁴ matku, a budeš milovať toho, ktorý je ti blízko⁸⁹⁴, ako sám seba. (20) Ten mladík mu vraví: Všetky tieto veci som zachoval; čoho mám ešte nedostatok⁸⁹⁵? (21) Ježiš mu riekol: Ak chceš⁸⁹³ byť dokonalý, choď, predaj, čo je tvoje⁸⁹⁶, a daj chudobným, a budeš mať poklad v nebi, a poď⁴⁸⁸, nasleduj ma. (22) No ten mladík, počujúc to slovo, odišiel smutný, lebo mal veľké⁸⁹⁷ majetky⁸⁹⁸. (23) A Ježiš svojim učeníkom povedal: Veru, vravím vám: Boháč stažka vnikne⁸⁹⁹ do kráľovstva nebies. (24) A opäť vám vravím: Láhšie je tave vniknúť⁸⁹⁹ dierkou ihly ako boháčovi vniknúť⁸⁹⁹ do Božieho

kráľovstva. (25) A učeníci počujúc to upadali v nesmierne ohúrenie⁶³⁹ a vraveli: Kto teda môže byť zachránený⁹¹⁰? (26) No Ježiš sa na nich zahľadel a povedal im: Ľuďom je toto nemožné, no Bohu⁹⁰⁰ sú všetky veci možné. (27) Tu mu Peter v odvetu povedal: Hľa, my sme nechali všetky veci a nasledovali sme⁹⁰¹ ťa; čo teda budeme mať my⁹⁰²? (28) A Ježiš im povedal: Veru, vravím vám, že vy, ktorí ste ma nasledovali⁹⁰¹, – v obrodení⁹⁰³, keď Syn človeka zasadne na svojom tróne⁹⁰⁴ slávy, zasadnete aj vy na dvanásť trónov, súdiť⁹⁰⁵ dvanásť kmeňov Izraela. (29) A každý, kto⁹⁰⁶ nechal domy⁹⁰⁷ alebo bratov alebo sestry alebo otca alebo matku alebo ženu alebo deti alebo role pre meno moje⁹⁰⁸, dostane stonásobok a zdedí večný život. (30) No mnohí prví budú poslednými a poslední

20 prvými, (20:1) lebo kráľovstvo nebies je podobné hospodárovi⁶³⁶ domu⁹⁰⁹, ktorý⁹⁰⁶ si hneď včasráno vyšiel najat na svoju vinicu pracovníkov; (2) i dohodol sa⁹⁰⁹ s pracovníkmi na denári⁹⁰⁹ za deň a odoslal ich na svoju vinicu. (3) A vyjdúc okolo tretej hodiny, uvidel ďalších stáť zaháľajúcich⁹¹⁰ na trhovisku; (4) aj oným povedal: Chodte aj vy na vinicu, a čokoľvek bude spravodlivé, vám dám. A oni odišli. (5) Opäť vyjdúc okolo šiestej a deviatej hodiny, urobil takisto. (6) No vyjdúc okolo jedenástej [hodiny], zastihol⁹¹¹ tam stáť ďalších, i vraví im: Čo tu stojíte⁹¹², zaháľajúc⁹¹⁰ celý deň? (7) Vraví mu: Pretože si nás nikto nenajal. Vraví im: Chodte aj vy na vinicu, čokoľvek bude spravodlivé, dostanete. (8) No keď nastal večer, vraví pán tej vinice svojmu zmocnencovi: Zavolaj pracovníkov a vyplat⁹¹³ [im] mzdu, počnúc od posledných až po prvých. (9) I prišli tí najatí okolo jedenástej hodiny a dostali po denári⁹⁰⁹. (10) A prišli tí prví a nazdali sa⁹⁰¹, že dostanú viac; a dostali aj oni po denári⁹⁰⁹; (11) a vezmúc⁹¹⁴ hundrali proti hospodárovi domu⁹⁰⁹, (12) vravia: Títo poslední odpracovali jednu hodinu a spravil si ich rovnými nám, ktorí sme podstúpili⁹¹⁵ ťažobu dňa a úpek⁹¹⁶. (13) No on jednému z nich v odvetu povedal: Priateľu⁹¹⁷, nekrivdím ti. Či si sa so mnou nedohodol⁹⁰⁹ na denári⁹¹⁸? (14) Zober to, čo

je tvoje, a choď; no tomuto poslednému si želám⁹¹⁸ dať, ako aj tebe. (15)Či⁹¹⁹ je mi nie dovolené vo veciach svojich⁹²⁰ spraviť, čo si želám⁹¹⁸? Či⁹¹⁹ je tvoje oko zlé, pretože ja som dobrotivý⁹²⁰? (16)Tak budú poslední prvými a prví poslednými, lebo je veľa povolaných, no málo vyvolených.

(17)A Ježiš, vystupujúc⁹⁵ do Jerúsaléma, vzal na ceste tých dvanástich učeníkov k sebe stranou a povedal im: (18)Hľa, vystupujeme⁹⁵ do Jerúsaléma a Syn človeka bude vydaný veľkňazom a pismárom, i odsúdia ho na smrť (19)a vydajú ho národom⁹²¹ na to, žeby sa ho jali posmievat' a zbičovali a ukrižovali⁹²², a tretieho dňa opäť vstane.

(20)Tu k nemu pristúpila matka synov Zebedeových so svojimi synmi, klaňala sa a čosi od neho žiadala⁹²³; (21)a on jej povedal: Čo si želáš⁹¹⁸? Vrávi mu: Povedz, aby títo dvaja moji synovia v tvojom kráľovstve⁹³⁹ usadli jeden po tvojej pravici a jeden po tvojej ľavici⁹²⁴. (22)No Ježiš v odpvetu povedal: Neviete, čo si žiadate⁹²³. Môžete piť⁹²⁵ kalich, ktorý skoro budem⁷⁸³ piť ja? Vrávia mu: Môžeme. (23)[I] vraví im: Môj kalich síce⁹²⁶ piť budete⁹²⁵, no dať usadnúť po mojej pravici a po [mojej] ľavici⁹²⁴ nie je vec moja⁹²⁰, lež to patrí tým⁹²⁷, ktorým je to prihotovené⁹²⁷ od môjho Otca. (24)A tí desiati sa počujúc to na tých dvoch bratov⁹²⁸ pohoršili⁹²⁹; (25)no Ježiš si ich privolať a povedal: Viete, že vládcovia národov nad nimi⁹³⁰ panujú⁹³¹ a veľkí nad nimi⁹³⁰ vykonávajú právomoc⁹³¹. (26)Medzi vami takto nebude, lež ktokoľvek si želá^{918 932} stať sa medzi vami veľkým, bude vašim posluhom⁹³³, (27)a ktokoľvek si želá^{918 932} byť medzi vami prvý, nech je vašim nevoľníkom, (28)priam tak ako Syn človeka neprišiel, žeby sa mu posluhovalo⁹²⁹, lež žeby poslužil⁹³⁴ a dal svoje žitie za výkupné za⁹³⁵ mnohých.

(29)A keď sa poberali von z⁹⁶ Jericha, dal sa ho nasledovať početný dav; (30)a hľa, dvaja slepci, sediaci pri ceste, počujúc, že sa pomimo berie Ježiš, sa dali kričať⁹³⁶ vraviac: Zmiluj sa nad nami, Pane, Syn Dávidov! (31)A dav ich zahriakal⁹³⁶, aby zamkli, no oni tým väčšími kričali, vraviac: Zmiluj sa nad nami, Pane,

Syn Dávidov! (32)A Ježiš zastal, zavolať ich a povedal: Čo si želáte⁹¹⁸, žeby som vám spravil? (33)Vrávia mu: Pane, aby naše oči boli otvorené⁹²⁹. (34)I pocítil Ježiš vnútorný súcit⁹³⁶, siahol na ich oči⁹³⁷ a ihneď ich oči prezreli⁹³⁸, i dali sa ho nasledovať.

21 A keď sa priblížili k Jerúsalému⁹⁴⁰ a prišli k Bétfage⁹⁴⁰ pri vrchu Olív, tu vyslal Ježiš dvoch učeníkov, (2)vraviac im: Poberte sa do tej dediny, ktorá je naproti vám, a hneď natrafíte na oslicu tam priviazanú a s ňou mláďa; uvoľnite⁹⁴¹ ich a priveďte mi ich. (3)A ak vám kto čo povie, rieknete: je ich treba *Pánovi⁹⁴², i odošle ich hneď. (4)A toto celé sa udialo, aby bolo splnené⁹⁴² to, čo bolo rečené⁶⁴² skrze⁹⁴² proroka, vraviaceho⁹⁴³: (5)Povedzte dcére Sióna: Hľa, prichádza ti tvoj Kráľ, tichý⁴⁹¹ a nasadnutý na osla, a to na mláďa, syna ťahúňa⁹⁴⁴. (6)I pobrali sa učeníci a zachovali sa podľa toho, ako im Ježiš nariadil, (7)priviedli tú oslicu a to mláďa a nakládli na ne⁹⁵⁰ svojho šatstva, i usadil sa na ňom⁹⁴⁵. (8)A veľmi početný dav⁹⁴⁶ nastlal⁹⁴⁷ vlastného⁹⁴⁸ šatstva⁹⁴⁹ na cestu⁹⁵⁰, a druhí utínali zo²⁸² stromov kónare a stlali⁹⁴⁷ na cestu⁹⁵⁰. (9)A davy, ktoré sa brali pred ním, aj tie, ktoré nasledovali, volali, vraviac: HÓSANNA⁹⁵¹ Synovi Dávidovmu! *Nech je požehnaný ten, ktorý prichádza v mene PÁNA!* HÓSANNA⁹⁵¹ v najvyšších miestach! (10)A pri jeho vstupe do Jerúsaléma sa celé mesto vzrušilo⁹⁵² a vravelo: Kto je toto⁵⁸⁴? (11)A davy vraveli: Toto⁵⁸⁴ je Ježiš, ten prorok, ktorý je z²⁸² Nazareta z Galiley⁹⁵³.

(12)A Ježiš vstúpil do [Božieho] CHRÁMU a vyňal všetkých tých, ktorí v CHRÁME predávali a kupovali, a poprevracal stoly zmenáreníkov a sedadlá tých, ktorí predávali holuby⁹⁵⁴. (13)A vraví im: Je napísané⁹⁵⁵: Môj dom sa bude volať⁹⁶⁷ domom modlitby, no vy ste ho spravili pelechom⁹⁵⁶ lupičov⁹⁵⁷. (14)A v CHRÁME k nemu pristúpili slepci a chromí a pozdravoval ich. (15)A veľkňazi a pismári, uvidiac divy, ktoré vykonal, a diety, ktoré v CHRÁME volali a vraveli: HÓSANNA⁹⁵¹ Synovi Dávidovmu, pohoršili sa⁹⁵⁸ (16)a povedali mu: Čuješ, čo títo vravia? A Ježiš im vraví: Áno; nečítali ste⁹⁶⁷

nikdy⁹⁵⁹: Z úst batoliat⁹⁶⁰ a dojčeniec si si zriadil⁹⁶¹ chválu? (17)I opustil⁹⁶⁹ ich, vyšiel von z mesta do Bétanie a prenocoval tam.

(18)No včasráno, nastúpiac cestu späť do mesta, vyhľadol, (19)a uvidiac na ceste jeden figovník, prišiel k nemu a nenašiel na ňom nič, iba ak listie. A vraví mu: Nech z teba už nikdy⁹⁶² viac nevznikne ovocie. A ten figovník naskutku uschol. (20)A učenci sa uvidiac *to* zadivili a vraveli: Ako ten figovník naskutku uschol! (21)A Ježiš im v odpveti povedal: Veru, vravím vám: Ak budete mať vieru a nezapochybujete, budete môcť vykonať⁹⁶³ nielen to s tým figovníkom, lež aj ak povieťe tomuto vrchu: Daj sa odstrániť a hodiť⁹⁶⁴ do mora, stane sa; (22)a všetky veci, o koľkékoľvek v modlitbe s vierou⁹⁶⁵ poprosíte⁹⁶⁶, dostanete.

(23)A keď prišiel do CHRÁMU, pristúpili k nemu, keď vyučoval, veľkňazi a starší ľudu a vraveli: Akou právomocou^{968 969} konáš tieto veci? A kto ti túto právomoc⁹⁶⁸ dal? (24)A Ježiš im v odpveti povedal: Aj ja sa vás na jednu vec⁹⁷⁰ spýtam, a ak mi ju povieťe, rieknem aj ja vám, akou právomocou^{968 969} tieto veci konám: (25)Jánov krst – odkiaľ bol? Z neba či z ľudí? A oni sa medzi sebou dohovárali⁹⁷¹ vraviac: Ak povieťe: Z neba, riekne nám: Prečo ste mu teda neuverili? (26)No ak povieťe: Z ľudí, bojíme sa davu, veď všetci majú Jána za proroka. (27)I povedali Ježišovi v odpveti: Nevieme. Riekol im aj on: Ani ja vám nemienim vraviť⁹⁷², akou právomocou^{968 969} tieto veci konám (28)No čo myslíte⁹⁷³? *Jeden* človek mal dve deti, i pristúpil k prvému a povedal: Dieťa, choď dnes, pracuj na [mojej] vinici. (29)A on v odpveti povedal: Nechce sa mi⁹⁷⁴. No potom⁹⁷⁵ oľutujúc *to*⁹⁷⁶ odišiel. (30)I pristúpil k druhému, povedal takisto, a on povedal v odpveti: Ja⁹⁷⁷, pane; a neodíšiel. (31)Ktorý z tých dvoch vykonal otcovu vôľu⁹⁷⁸? Vracia [mu]: Ten prvý. Ježiš im vraví: Veru, vravím vám, že vás vyberači dávok a neviestky predchádzajú do Božieho kráľovstva. (32)Áno, prišiel k vám Ján na ceste spravodlivosti a neuverili ste mu, no vy uvidiac *to* ste *to* potom⁹⁷⁵ neoľutovali⁹⁷⁶, žeby ste mu uverili.

(33)Počujte ďalšie prirovnanie. Bol *je-den* hospodár⁹⁷⁸ domu⁹⁷⁸, ktorý⁹⁷⁸ vysadil vinicu a postavil okolo nej plot a vykopal v nej lis a zbudoval vežu, i prenajal⁹⁷⁹ ju roľníkom⁹⁸⁰ a odišiel zo zeme⁹⁸¹. (34)No keď sa priblížila doba ovocia, vyslal k tým roľníkom⁹⁸⁰ svojich nevoľníkov, žeby jeho⁹⁸² ovocie vyzdvihli⁹⁸³. (35)A roľníci⁹⁸⁰ jeho nevoľníkov schytali⁹⁸³, ktorého zbili a ktorého zasa zabili a ktorého dokameňovali. (36)Opäť vyslal ďalších nevoľníkov, viacerých *od* tých prvých, i urobili im takisto. (37)I vyslal k nim napokon⁹⁷⁵ svojho syna a vravel: Na môjho syna budú mať ohľad⁹⁸⁴. (38)No roľníci⁹⁸⁰, uvidiac syna, povedali sami medzi sebou: Toto⁹⁸⁴ je dedič, poďte⁴⁸⁸, snažme sa ho zabiť⁹⁸⁵ a zaberme⁹⁸⁶ jeho dedičstvo. (39)I chytili⁹⁸³ ho, vystrčili von z vinice a zabili. (40)Keď teda ten pán vinice príde, čo tým roľníkom⁹⁸⁰ urobí? (41)Vracia mu: *Tých* zlých zle zahubí a tú vinicu prenajme⁹⁷⁹ druhým roľníkom⁹⁸⁰, ktorí⁹⁷⁸ mu budú ovocie v jeho⁹⁸⁷ obdobiach odvádzať⁹⁸⁸. (42)Ježiš im vraví: Nikdy ste v Písmach nečítali⁹⁸⁹: Kameň, ktorý budovateľa⁹⁹⁰ zamietli⁹⁹¹, ten bol spravený⁹⁹² hlavou⁹⁹³ nárožia⁹⁹⁴; tá⁹⁹⁵ prišla⁹⁹⁶ od PÁNA a je podivuhodná⁹⁹⁵ v našich očiach? (43)Pre túto príčinu vám vravím, že Božie kráľovstvo bude odňaté vám^{997 11} a dané¹¹ národu, ktorý bude prinášať⁹⁹⁸ jeho⁹⁸⁷ ovocie. (44)A kto na tento kameň padne, bude roztrieštený¹¹, a na kohokoľvek padne *on*, rozmece ho. (45)A veľkňazi a farizeji, počujúc jeho prirovnania, spoznali, že hovorí o nich, (46)a boli dychtiví sa ho zmocniť⁹⁹⁹, ale¹⁰⁰⁰ zľakli sa davu, lebo ho mali za proroka.

22 A Ježiš k nim v odpveti opäť prehovoril v prirovnaniach, vraviac: (2)Kráľovstvo nebies sa stalo podobným kráľovi¹⁰⁰¹, ktorý¹⁰⁰² svojmu synovi usporiadal svadobnú slávnosť¹⁰⁰¹ (3)a vyslal svojich nevoľníkov povolať na svadobnú slávnosť¹⁰⁰¹ pozvaných¹⁰⁰²; a nechceli¹⁰⁰³ prísť. (4)Opäť vyslal ďalších nevoľníkov, vraviac: Povedzte pozvaným¹⁰⁰²: Hľa, pripravil som svoj obed¹⁰⁰⁴, môj hovädzi dobytok a kŕmniky¹⁰³⁰ sú obetované¹⁰²⁹ a všetky veci hotové – poďte⁴⁸⁸ na svadobnú slávnosť¹⁰⁰¹. (5)No oni bez záujmu¹⁰⁰⁵ odišli,

ktorý na svoje pole a ktorý zasa po svojom obchode, (6) a ostatní sa jeho nevoľníkov zmocnili, stýrali *ich* a pozabíjali. (7) A kráľ sa[, počujúc o *tom*,] rozhneval¹⁰⁰⁶, poslal svoje vojská a oných vrahov pohubil a spálil¹⁰⁰⁷ ich mesto. (8) Tu svojim nevoľníkom vraví: Svadba¹⁰⁰¹ je síce hotová, no pozvaní¹⁰⁰² neboli hodní. (9) Poberajte sa teda na krížovatky¹⁰⁰⁸ ciest a pozvite¹⁰⁰² na svadobnú slávnosť¹⁰⁰¹, na kolkých natrafíte¹⁰⁰⁹. (10) I vyšli oní nevoľníci na cesty a zvolali všetkých, na kolkých natrafili¹⁰⁰⁹, zlých aj dobrých²⁰⁵, a svadba^{1001 1010} sa zaplnila¹⁰¹¹ hosťami¹⁰¹². (11) A kráľ, vstúpiac hosti¹⁰¹² pozrieť, tam uvidel človeka nie svadobným odevom¹⁰⁰¹ odetého. (12) I vraví mu: Priateľu¹⁰¹³, ako si sem vnikol¹⁰¹⁴, nemajúc svadobný odev¹⁰⁰¹? No on zanemel¹⁰¹⁵. (13) Tu kráľ povedal posluhom¹⁰¹⁶: Zviažte jeho ruky a nohy a odnesť ho a vyhoďte do vonkajšej tmy; tam bude plač a zatínanie¹⁰¹⁶ zubov. (14) Lebo je veľa povolaných, no málo vyvolených.

(15) Tu sa farizeji pobrali a usporiadali poradu¹⁰¹⁶, ako by ho vlákali do pasce¹⁰¹⁷ v reči. (16) I vysielajú k nemu s héródovcami svojich učeníkov so slovami¹⁰¹⁸: Učiteľu, vieme, že si pravdovravný¹⁰¹⁹ a v pravde vyučuješ Božej ceste a na nikom ti nezáleží¹⁰²⁰, lebo nehľadiš na osobu¹⁰²¹ ľudí; (17) povedz nám teda, čo si myslíš¹⁰²²: Je dovolené dávať¹⁰²³ cisárovi poplatok či nie? (18) No Ježiš, spoznajúc ich podlosť¹⁰²⁴, povedal: Čo ma pokúšate¹⁰²⁵, pokrytci? (19) Ukážte mi peniaz poplatku. A oni mu priniesli¹⁰²⁶ denár¹⁰²⁷. (20) I vraví im: Či je tento obraz a nápis? (21) Vravia mu: Cisárov. Tu im vraví: Odváždzajte^{1023 1028} teda cisárovi, čo je cisárovo¹⁰²⁹, a Bohu, čo je Božie¹⁰²⁹. (22) A počujúc *to*, zadívali sa, i nechali ho a odišli.

(23) V onen deň k nemu pristúpili sadúkeji, ktorí vravia, že niet opätovného vstania, a spýtali sa ho, (24) vraviac: Učiteľu, Mojžiš povedal¹⁰³¹: Ak voľakto umrie, nemajúc detí, príznení sa jeho brat švagrovsky k jeho žene a spôsobí, žeby jeho bratovi povstalo¹⁰³² semeno. (25) I boli u nás siedmi bratia, a prvý sa oženil a skonal, a nemajúc semeno, zane-

chal svoju ženu svojmu bratovi; (26) rovnako aj druhý a tretí, až do tých siedmich. (27) A naostatok zo všetkých umrela aj tá žena. (28) Pri opätovnom vstaní teda – koho z tých siedmich bude ženou? Mali¹⁰³³ ju predsa všetci. (29) A Ježiš im v odvetu povedal: Blúďte¹⁰³⁴, neznajúce²⁹⁵ Písium ani Božej moci. (30) Veď pri opätovnom vstaní v manželstvo ani nevstupujú ani sa nedávajú¹⁰³⁵, lež sú ako Boží anjeli v nebi. (31) A čo do opätovného vstania mŕtvych – nečítali ste¹⁰³⁶ *to*, čo vám *bolo* rečené¹⁰³⁶ od Boha, vraviaceho¹⁰³⁷: (32) Ja som Boh Abraháma a Boh Isáka a Boh Jakóba? Boh nie je Boh mŕtvych, lež živých. (33) A davy počujúc *to* upadali v ohúrenie⁶³⁹ nad jeho náukou.

(34) No farizeji počujúc, že sadúkejev umlčal¹⁰³⁸, sa spolu¹⁰³⁹ zišli (35) a jeden z nich, zákonník¹⁰⁴⁰, sa spýtal, aby ho pokúšal¹⁰⁴¹, vraviac: (36) Učiteľu, ktorý je veľký príkaz v zákone¹⁰⁴²? (37) A on mu riekol¹⁰⁴³: Budeš milovať PÁNA, svojho Boha, celým svojím srdcom a celou svojou dušou a celým svojím rozumom¹⁰⁴⁴. (38) Toto¹⁰⁴⁵ je veľký a prvý príkaz; (39) a druhý je mu podobný¹⁰⁴⁵: Budeš milovať toho, *ktorý je ti blízko*¹⁰⁴⁶, ako sám seba. (40) Na týchto dvoch príkazoch visí celý zákon aj proroci.

(41) A keď boli farizeji zidení³⁴⁴, spýtal sa ich Ježiš, vraviac: (42) Čo si myslíte¹⁰⁴⁶ o Kristovi? Čí syn je? Vravia mu: Dávidov. (43) Vraví im: Ako *to* teda, že ho Dávid v Duchu¹⁰⁴⁶ volá¹⁰⁴⁷ Pánom, vraviac¹⁰⁴⁸: (44) PÁN môjmu Pánovi povedal: Sed' po mojej pravici¹⁰⁴⁹, kým tvojich nepriateľov nepoložíš pod tvoje nohy? (45) Ak ho teda Dávid volá Pánom, ako *to*, že je¹⁰⁴⁷ jeho syn? (46) A nikto mu nemohol odvetiť *ani* slovo ani sa ho od oného dňa už nikto neodvážil spýtať. (23:1) Tu

23 Ježiš prehovoril k davom a k svojim učeníkom, (2) vraviac: Písmári a farizeji zasadli na Mojžišovom sedadle; (3) všetky veci teda, kolkékoľvek vám povedia, konajte a dodržiavajte, no podľa ich činov nekonajte, lebo vravia a nekonajú, (4) no zväzujú ťažké a neúnosné bremená¹⁰⁵⁰ a nakladajú *ich* na plecía ľudí, ale sami nie sú ochotní¹⁰⁵¹ nimi pohnúť *ani* svojím prstom. (5) A všetky svoje činy

konajú na predvádzanie sa ľuďom¹⁰⁵² – veď rozširujú svoje modlitebné remence¹⁰⁵³ a zväčšujú strapce¹⁰⁵⁴ [svojho šatstva], (6) a ľúbia popredné¹⁰⁵⁵ ležadlo¹⁰⁵⁶ na hostinách¹⁰⁵⁷ a popredné¹⁰⁵⁵ sedadlá v synagógach (7) a pozdravy na trhoviskách a od ľudí sa dávať volať *RABBI, RABBI*¹⁰⁵⁸. (8) No vy sa nedávajte volať¹⁰⁶⁰ *RABBI*¹⁰⁵⁸, lebo váš majster¹⁰⁵⁹ je jeden a vy všetci ste bratia, (9) a *nikoho* na zemi nevolajte⁵⁹² svojim otcom, lebo váš Otec je jeden, ktorý je v nebesiach, (10) ani sa nedávajte volať⁵⁹² majstrami⁵⁹², lebo váš majster⁵⁹² je jeden, KRISTUS. (11) No ten, *kto je z vás najväčší*¹⁰⁶¹, bude vašim posluhom¹⁰⁶¹, (12) a ktokoľvek¹⁰⁶¹ sám seba povýši, bude ponížený, a ktokoľvek¹⁰⁶¹ sám seba poníži, bude povýšený¹⁰⁶².

(13) No beda vám, pismári a farizeji, pokrytci, pretože kráľovstvo nebies pred ľuďmi zamkýnate¹⁰⁶³ – áno, nevstupujete vy, ani tých, ktorí vstúpiť chcú¹⁰⁶⁴, vstúpiť nenechávate. ¹⁰⁶⁵(15) Beda vám, pismári a farizeji, pokrytci, pretože obchádzate more aj súš, urobiť jedného prístupcom¹⁰⁶⁶, a keď²¹³ sa *ním* stane, robíte ho synom pekla¹⁰⁶⁷, dvakrát toľkým od vás. (16) Beda vám, slepi vodiči¹⁰⁶⁸, ktorí vravíte: Ktokoľvek odprisahá pri chráme, nie je to nič, no ktokoľvek odprisahá pri zlate chráme, je povinný¹⁰⁶⁹. (17) Blázni a slepci – čože je väčšie: zlato či chrám, ktorý zlato posväčuje? (18) A: Ktokoľvek odprisahá pri oltári, nie je to nič, no ktokoľvek odprisahá pri dare, ktorý je na ňom, je povinný¹⁰⁶⁹. (19) [Blázni a] slepci – čože je väčšie: dar či oltár, ktorý dar posväčuje? (20) Kto teda odprisahá pri oltári, prisahá pri ňom aj pri všetkých veciach, ktoré na ňom sú, (21) a kto odprisahá pri chráme, prisahá pri ňom aj pri tom, ktorý v ňom sídli¹⁰⁷⁰, (22) a kto odprisahá pri nebi, prisahá pri Božom tróne aj pri tom, ktorý na ňom sedí. (23) Beda vám, pismári a farizeji, pokrytci, pretože odovzdávate desiatky z máty a z anízu¹⁰⁷¹ a z rasy a zanedbali¹⁰⁷² ste závažnejšie¹⁰⁷³ veci zákona – právo¹⁰⁷⁴ a súcit a vieru¹⁰⁷⁵; tieto veci bolo žiadúco uskutočniť¹⁰⁷⁶ a tamtie zanedbať¹⁰⁷² 1076. (24) Slepi vodiči¹⁰⁶⁸, ktorí komára preciedzate, no ťavu dolu hrdlom splakujete¹⁰⁷⁷! (25) Beda

vám, pismári a farizeji, pokrytci, pretože čistíte súvňajšok pohára a taniera, no zvnútra sú napchaté³⁴⁴ lúpežou¹⁰⁷⁸ a nevianoznosťou¹⁰⁷⁹. (26) Slepý farizej, očisti najprv vnútro pohára a taniera, aby sa aj ich vonkajšok stal čistým. (27) Beda vám, pismári a farizeji, pokrytci, pretože sa podobáte obieleným hrobom, ktoré²⁷⁹ sa síce zvonku javia krásnymi, no zvnútra sú napchaté³⁴⁴ kosťami mŕtvych a všetkou nečistotou. (28) Tak sa aj vy síce zvonku ľuďom javíte spravodlivými, no zvnútra ste vrchovato plní¹⁰⁸⁰ pokrytectva a bezzákonnosti. (29) Beda vám, pismári a farizeji, pokrytci, pretože budujete hroby prorokov a zdobíte¹⁰⁸¹ hrobky¹⁰⁸² spravodlivých (30) a vravíte: Keby sme boli bývali v dňoch svojich otcov, neboli by sme bývali ich spoločníkmi¹⁰⁸³ v krvi prorokov. (31) Sami sebe teda svedčíte, že ste synovia tých, ktorí prorokov povraždili: (32) A vy – naplňte mieru svojich otcov. (33) Hady, splodenčatá vreteníc, ako by ste unikli¹⁰⁸⁴ odsúdeniu do pekla¹⁰⁸⁵?

(34) Pre túto príčinu, hľa, ja k vám vysielam prorokov a mudrcov a pismárov¹⁰⁸⁵, a ktorých z nich pozabijate a ukrižujete a ktorých z nich budete bičovať v svojich synagógach a štvat¹⁰⁸⁶ od mesta k mestu¹⁰⁸⁷ (35) tak, aby¹⁰⁸⁸ na vás prišla všetka na zemi vylievaná spravodlivá krv, od krvi spravodlivého Abela po krv Zachariáša, syna Barachiovho, ktorého ste zavraždili medzi chrámom a oltárom. (36) Veru, vravím vám: Tieto všetky veci prídu na toto pokolenie¹⁰⁸⁸.

(37) Jerúsalem, Jerúsalem, mesto, ktoré zabíja prorokov a kameňuje tých, ktorí sú k nemu vyslaní³⁴⁴, koľko ráz som tvoje deti chcel zvolať¹⁰⁸⁹ 1090 tak ako¹⁰⁹¹ sliepka zvoláva¹⁰⁹⁰ svoje kurčiatka pod krídla, a nechceli ste¹⁰⁸⁹! (38) Hľa, váš dom sa vám necháva pústy, (39) lebo vám vravím: Odteraz ma nijako nevidíte, kým nepoviete¹⁰⁹²: *Nech je požehnaný ten, ktorý prichádza v mene PÁNA.*

24 A Ježiš vyšiel a poberal sa od CHRÁMU, i pristúpili jeho učeníci ukázať mu na¹⁰⁹³ budovy CHRÁMU. (2) A on im v odvetu povedal: Nevidíte¹⁰⁹⁴ všetky tieto veci? Veru, vravím vám: Nebude tu nechany¹¹ ani kameň na kameni,

žeby nebol¹⁰⁹⁵ zrúcaný¹¹. (3)A keď sedel na vrchu Oliv, pristúpili k nemu jeho učeníci v ústraní a vraveli: Povedz nám, kedy tieto veci budú a aké *bude* znamenie príchodu tvojho¹¹⁰ a skončenia veku. (4)A Ježiš im v odpovedi povedal: Hľadte¹⁰⁹⁴, žeby vás niekto nezvedol¹⁰⁹⁶, (5)lebo v¹⁰⁹⁷ mojom mene prídu mnohí a budú vraviť: Ja som KRISTUS, a mnohých zvedú¹⁰⁹⁶. (6)No budete¹¹¹² počúvať boje¹⁰⁹⁸ a chýry¹⁰⁹⁹ o bojoch^{1098 1100}; hľadte¹¹⁰¹, žeby ste sa nedávali zastrašovať¹¹⁰², lebo všetky [tieto] veci sa musia stať, ale koniec *to* ešte nie je, (7)lebo povstane národ proti národu a kráľovstvo proti kráľovstvu a miestami bude hlad a mor a¹¹⁰³ zemetrasenie¹¹⁰⁴, (8)no tieto všetky veci *sú* začiatok bolesti¹¹⁰⁵. (9)Vtedy vás vystavia¹¹⁰⁶ útlaku¹¹⁰⁷ a budú vás zabíjať, i stanete sa pre moje meno od všetkých národov nenávidenými¹¹⁰⁷; (10)a vtedy budú mnohí privedení k pádu¹¹¹⁰⁷ a budú sa navzájom zrádzať¹¹⁰⁶ a navzájom nenávidieť, (11)a povstane mnoho nepravých¹¹⁰⁸ prorokov, i zvedú¹¹⁰⁶ mnohých (12)a tým, že prevládne¹¹⁰⁹ bezzákonnosť, láska väčšiny ochladne, (13)no kto vytrvá¹¹¹⁰ do konca, ten bude zachránený¹¹¹⁰. (14)A táto blahá zvesť o kráľovstve¹¹¹⁰ sa bude kázať na celej obývanej zemi na svedectvo všetkým národom, a vtedy príde koniec. (15)Keď teda uvidíte ohavnosť pustošenia¹¹¹¹, o ktorej bola reč¹¹¹³ skrze¹¹¹³ Daniéla, proroka, stať na svätom mieste¹¹¹⁴ (kto číta, nech rozumie¹¹¹⁵), (16)tu nech tí, *ktorí budú* v Júdsku, utekajú na vrchy, (17)kto *bude* na streche¹¹¹⁶, nech nezostupuje vziať¹¹¹⁷ si veci zo svojho domu, (18)a kto na poli, nech sa nenavracia naspäť vziať¹¹¹⁷ si svoju šatu. (19)No beda tým, ktoré budú tehotné, a tým, ktoré budú dojčiť v oných dňoch; (20)no modlite sa, aby váš útek nenastal v zime¹¹¹⁸ ani v sobotu, (21)lebo vtedy bude veľká tieseň¹¹¹⁹, aká nenastala od začiatku sveta až doteraz, ani nikdy nenastane, (22)a keby oné dni neboli skrátené¹¹²⁰, nebolo by zachránené¹¹²¹ žiadne⁵²¹ mäso, no pre vyvolených¹¹²² oné dni skrátené¹¹²⁰ budú. (23)Vtedy, ak vám voľakto povie: Hľa, tu je KRISTUS, alebo tu, neverte¹¹²³, (24)lebo povstanú nepraví¹¹²⁴ Kristovia a nepraví¹¹²⁴ proroci a budú

ukazovať¹¹²⁵ veľké znamenia a zázraky, takže by zvedli¹¹²⁶, ak možno¹¹²⁷, aj vyvolených. (25)Hľa, predpovedal som vám. (26)Ak vám teda povedia: Hľa, je v pustine, – nevychádzajte¹¹²³; hľa, vo vnútorných izbách¹¹²⁸ – neverte¹¹²³, (27)lebo príchod Syna človeka bude priam taký¹¹²⁹ ako blesk vychádza od východu¹¹³⁰ a svieti¹¹³¹ až po západ; (28)[lebo] kdekoľvek je mŕtvola, tam sa zletia¹¹³² supy¹¹³³. (29)No hneď po tiesni¹¹¹⁹ oných dní bude zatemnené¹¹ slnko a mesiac nebude dávať svoj lesk a hviezdy budú padať z⁹⁶ neba a moci nebies budú otrasené¹¹¹⁴⁷; (30)a vtedy sa na nebi zjaví znamenie Syna človeka a vtedy budú všetky kmene zeme⁴⁹¹ bedovať a uvidia Syna človeka prichádzať na oblakoch neba s mocou a veľkou¹¹³⁴ slávou; (31)i vyšle svojich anjelov so silným zvukom trúby, i zhromaždia¹¹³⁵ jeho vyvolených od¹¹³⁶ štyroch vetrov, od okrajov nebies až po ich okraje. (32)No naučte sa prirovnanie od figovníka: Keď²¹³ sa už jeho konár stane mákym¹¹³⁷ a vyhádza lístie¹¹³⁸, viete¹¹³⁹, že leto je blízko; (33)tak aj vy, keď²¹³ uvidíte všetky tieto veci, vedzte¹¹³⁹, že je *to* blízko, pri dverách¹¹⁴⁰. (34)Veru, vravím vám: Toto pokolenie⁵⁴⁰ nijako nezájde¹¹⁴⁶, kým sa stanú všetky tieto veci. (35)Nebo a zem zájdu¹¹⁴⁶, no moje slová nijako nezájdu¹¹⁴⁶. (36)No o onom dni a hodine nikto nevie, ani anjeli nebies, iba jediný [môj] Otec, (37)lebo aj príchod Syna človeka bude priam taký¹¹²⁹ ako dni Nóeho; (38)áno, ako boli¹¹⁴¹ v dňoch, ktoré *boli* pred potopou, keď jedli a pili, ženili sa a vydávali¹¹⁴², až do dňa, ktorého Nóe vstúpil do schrany, (39)a nezvedeli, kým neprišla potopa a všetkých¹¹⁴³ zmietla¹¹⁴⁴, priam taký bude aj príchod¹¹²⁹ Syna človeka. (40)Vtedy budú dvaja na poli; jeden sa berie *so sebou*¹¹⁴⁵ a jeden sa necháva; (41)dve melúce pri mlyne¹¹⁴⁶; jedna sa berie *so sebou*¹¹⁴⁸ a jedna sa necháva. (42)Bďte teda, pretože neviete, ktorej hodiny prichádza¹¹⁴⁹ váš Pán. (43)No znajte toto¹¹⁵⁰, že keby sa hospodár domu⁵⁹⁹ dozvedel, za ktorej hliadky prichádza¹¹⁴⁹ zlodez, bdel by¹¹⁵¹ a nepustil by¹¹⁵² prekopanie *do* svojho domu; (44)pre túto príčinu buďte hotoví¹¹⁵³ aj vy, lebo Syn človeka prichádza¹¹⁴⁹ tej hodiny,

keď si *to* nemyslite. (45)Nuž, kto je ten verný¹¹⁵⁴ a prezieravý¹¹⁰ nevoľník, ktorého jeho pán ustanovil nad svojou čeladou, žeby im včas dával¹¹⁵⁵ stravu? (46)Blažený onen nevoľník, ktorého jeho pán príduc zastihne¹¹⁵⁶ takto konať; (47)veru, vravím vám, že ho ustanoví nad všetkým¹¹⁵⁷, čo je jeho¹¹⁵⁸. (48)No ak onen zlý nevoľník v svojom srdci povie: Môj pán odkladá svoje prídanie¹¹⁵⁹, (49)a začne bíjať svojich spolunevoľníkov a jeť a piť s opilcami, (50)dostaví sa¹¹⁶⁰ pán oného nevoľníka v deň, v ktorý na *neho* nečaká, a v hodinu, ktorú nepozná, (51)i rozpolí¹¹⁶¹ ho a jeho podiel určí¹¹⁶² s pokrytcami; tam bude plač a zatínanie¹¹⁶³ zubov.

25 Vtedy sa kráľovstvo nebies stane podobným desiatim pannám, ktoré¹¹⁶³ vzali svoje fakle¹¹⁶⁴ a vyšli v ústrety ženichovi¹¹⁶⁵; (2)a päť z nich bolo prezieravých⁴¹⁰ a päť bláznivých. (3)Tie, ktoré¹¹⁶³ boli bláznivé, vzali svoje fakle¹¹⁶⁴ a nevzali so sebou oleja, (4)no tie prezieravé⁴¹⁰ so svojimi fackami¹¹⁶⁴ olej v svojich krčiaztekoch vzali. (5)A keď sa ženich omeškával¹¹⁵⁹, zadriemali všetky, i spali⁵⁹⁴. (6)No prostred noci nastal pokrik: Hľa, ženich! Vychádzajte mu v ústrety¹¹⁶¹! (7)Tu všetky oné panny vstali¹¹⁶⁶ a upravili¹¹⁶⁷ svoje fakle¹¹⁶⁴; (8)a tie bláznivé tým prezieravým⁴¹⁰ povedali: Dajte nám zo svojho oleja, pretože naše fakle¹¹⁶⁴ zhasínajú. (9)No tie prezieravé⁴¹⁰ odvetili, vraviac: Aby nebodaj¹¹⁶⁸ nezachýbalo¹¹⁶⁹ nám aj vám, poberajte sa radšej k tým, ktorí predávajú, a samy si kúpte. (10)No zakaiaľ ony odchádzali kúpiť, prišiel ženich, a tie, ktoré boli hotové, s ním vstúpili na svadobnú slávnosť¹¹⁷⁰, a dvere¹¹⁷¹ boli zamknuté¹¹⁷². (11)A potom¹¹⁷³ prichádzajú aj tie ostatné panny a vravia: Pane, Pane, otvor nám! (12)No on v odvetu povedal: Veru, vravím vám: Nepoznám vás. (13)Bdejte teda, pretože neviete dňa ani hodiny – (14)áno, priam *tak* ako keď jeden človek, odchádzajúc zo zeme¹¹⁷⁴, povolal svojich vlastných nevoľníkov a zveril¹¹⁷⁵ im, čo bolo jeho¹¹⁵⁸, (15)i dal ktorému päť talentov¹¹⁷⁶ a ktorému zasa dva a ktorému jeden, každému podľa jeho osobnej¹¹⁷⁷ schopnosti¹¹⁷⁸, a hneď zo zeme odišiel¹¹⁷⁴. (16)A ten, ktorý dostal tých päť

talentov¹¹⁷⁶, sa pobral a dal sa s nimi¹¹⁷⁹ do práce¹¹⁸⁰, i zarobil¹¹⁸¹ ďalších päť talentov¹¹⁸²; (17)takisto aj ten, ktorý dostal tie dva, [aj on] získal ďalšie dva. (18)No ten, ktorý dostal ten jeden, odišiel a jal sa kopať v zemi a peniaze¹¹⁸³ svojho pána ukryl. (19)A po dlhom čase prichádza pán tých nevoľníkov a účtuje¹¹⁸⁴ s nimi. (20)I pristúpil ten, ktorý dostal tých päť talentov¹¹⁸², priniesol ďalších päť talentov¹¹⁸² a vravel: Pane, zveril¹¹⁸⁵ si mi päť talentov¹¹⁸² – hľa, získal som vyše nich ďalších päť talentov¹¹⁸². (21)Jeho pán mu riekol: Dobré¹¹⁸⁶, statočný¹¹⁸⁷ a verný¹¹⁸⁸ nevoľník; nad málo vecami si bol verný¹¹⁸⁸, nad mnohými vecami ťa ustanovím – vstúp do radosti svojho pána. (22)A pristúpil aj ten, ktorý dostal tie dva talenty¹¹⁸², a povedal: Pane, zveril¹¹⁸⁵ si mi dva talenty¹¹⁸² – hľa, získal som vyše nich ďalšie dva talenty¹¹⁸². (23)Jeho pán mu riekol: Dobré¹¹⁸⁶, statočný¹¹⁸⁷ a verný¹¹⁸⁸ nevoľník; nad málo vecami si bol verný¹¹⁸⁸, nad mnohými vecami ťa ustanovím – vstúp do radosti svojho pána. (24)A pristúpil aj ten, ktorý podržieval¹¹⁸⁹ ten jeden talent¹¹⁸², a povedal: Pane, spoznal som ťa, že si tvrdý človek, žnúci, kde si nezasial, a zbierajúci¹¹⁹⁰ odtiaľ, kde¹¹⁹¹ si nerozsypal; (25)i dostal som strach¹¹⁹², odišiel som a skryl tvoj talent¹¹⁸² v zemi – hľa, máš to, čo je tvoje. (26)A jeho pán mu v odvetu povedal: Zlý¹¹⁹³ a lenivý¹¹⁹⁴ nevoľník, vedel si, že žnem, kde som nezasial, a zbieram¹¹⁹⁰ odtiaľ, kde¹¹⁹¹ som nerozsypal; (27)mal si teda moje peniaze¹¹⁸³ vysádzať bankárom¹¹⁹⁵ a ja by som si príduc vyzdvihol¹¹⁹⁶ to, čo je moje, s úrokmi. (28)Vezmite¹¹⁹⁷ teda ten talent¹¹⁸² od neho a dajte tomu, ktorý má tých desať talentov¹¹⁸², (29)lebo každému, kto má²⁹⁵, bude dané¹¹⁹⁷ a dostane sa mu hojnosti¹¹⁹⁸, no od toho, kto nemá²⁹⁵, od neho bude vzaté¹¹⁹⁷ aj to, čo má. (30)A toho naničhodného¹¹⁹⁹ nevoľníka vyhodte¹²⁰⁰ do vonkajšej tmy: Tam bude plač a zatínanie⁶²⁰ zubov.

(31)No keď Syn človeka príde v svojej sláve a s ním všetci anjeli, tu zasadne na svojom tróne⁹⁰⁴ slávy (32)a budú pred neho¹²⁰¹ zhromaždené¹²⁰² všetky národy; i odlúči¹²⁰³ ich od seba navzájom priam *tak* ako pastier odlučuje¹²⁰³ ovce od kôz, (33)a postaví ovce po svojej pravici¹²⁰³

a kozy¹²⁰⁴ zasa po lavici¹²⁰³. (34)Tu Kráľ tým po svojej pravici¹²⁰³ riekne: Poďte⁴⁸⁸, vy požehnaní môjho Otca, zdďte¹²⁰⁵ kráľovstvo¹²⁰⁹ vám prihotovené od založenia sveta, (35)lebo som vyhľadol a dali ste mi zajesť, vysmädol som a napojili ste ma, bol som cudzincom¹²⁰⁶ a prichýlili ste ma¹²⁰⁷, (36)nahý¹²⁰⁸ a obliekli ste ma, onemocnel som a navštívili ste ma, bol som vo väzení a prišli ste ku mne. (37)Tu mu tí spravodliví odvetia, vraviac: Pane, kedy sme ťa uvideli hladného a nakrmili, alebo smädného a napojili? (38)A kedy sme ťa uvideli ako cudzinca¹²⁰⁶ a prichýlili¹²⁰⁷, alebo nahého¹²⁰⁸ a obliekli? (39)A kedy sme ťa uvideli nemocného alebo vo väzení a prišli k tebe? (40)A Kráľ im v odvetu riekne: Veru, vravím vám: Nakolko ste *tak* urobili jednému z najmenších z týchto mojich bratov, urobili ste *tak* mne. (41)Tu riekne aj tým po lavici¹²¹⁰: Poberajte sa odo mňa, vy zlorečení, do večného ohňa, prihotoveného diabľovi a jeho anjelom, (42)lebo som vyhľadol a nedali ste mi zajesť, vysmädol som a nenapojili ste ma, (43)bol som cudzincom¹²¹⁰ a neprichýlili ste ma¹²¹⁰, nahý¹²¹⁰ a neobliekli ste ma, nemocný a vo väzení a nenavštívili ste ma. (44)Tu aj oni odvetia, vraviac: Pane, kedy sme ťa uvideli hladného alebo smädného alebo ako cudzinca¹²¹⁰ alebo nahého¹²¹⁰ alebo nemocného alebo vo väzení a neposlúžili ti? (45)Tu im odvetí, vraviac: Veru, vravím vám: Nakolko ste *tak* neurobili jednému z týchto najmenších, neurobili ste *tak* ani mne. (46)I odídu títo do večného trestu a tí spravodliví do večného života.

26 A keď Ježiš dokončil všetky tieto slová, stalo sa, že svojim učeníkom povedal: (2)Viete, že po dvoch dňoch nastáva Minutie¹²⁷¹ a dochádza k vydaniu Syna človeka¹²⁷² na to, žeby bol ukrižovaný¹. (3)Tu sa do paláca veľkňaza, ktorému sa vravelo Kaiafas, zišli¹²⁷³ veľkňazi a starší ľudu (4)a spolu sa uzniesli, že sa Ježiša Išťou zmocnia a budú sa usilovať o jeho zabitie¹²⁷⁴. (5)No vraveli: Nie v sviatok, aby nenastal lomoz¹²⁷⁵ medzi ľuďom.

(6)No keď sa stalo, že Ježiš bol¹²⁷⁶ v Bétanii, v dome Šimona, malomocného, (7)pristúpila k nemu jedna žena, majúca

alabastrovú fľašu drahocennej voňavky¹²⁷⁷, a vyliala¹²⁷⁸ ju na jeho hlavu¹²⁷⁶, keď ležal pri stole. (8)No učeníci sa uvidiac *to* pohoršili¹²⁷⁹ a vraveli: K čomu toto mrhanie¹²⁷⁹? (9)Toto sa predsa mohlo za veľa predať¹²²⁰ a dať chudobným¹²²¹. (10)No Ježiš spoznájúc to im povedal: Čo tej žene pôsobíte rozpaky¹²²²? Veď voči mne uskutocnila dobrý¹²²³ skutok – (11)chudobných predsa pri sebe⁸⁰ máte¹²²⁴ vždy, no mňa nie vždy máte¹²²⁴. (12)Áno, ona¹²²⁵, vypustiac túto voňavku¹²⁷⁷ na moje telo¹²²⁶, spravila *to* na moje pochovanie¹²²⁷. (13)Veru, vravím vám: Kdekoľvek v celom svete dôjde ku kázaniu¹²²⁸ tejto blahej zvesti, prehovorí sa aj o tom čo táto spravila, na jej pamiatku.

(14)Tu sa jeden z tých dvanástich, ktorému sa vravelo Júdas Iskarióta, poberal k veľkňazom a (15)povedal: Čo ste ochotní¹²²⁹ mi dať? A ja vám ho vydám. A oni mu ustanovili¹²³⁰ tridsať strieborníkov; (16)a odvtedy hľadal vhodnú príležitosť, aby ho mohol vydať¹²³¹.

(17)A prvého dňa sviatkov nekvasených chlebov pristúpili učeníci k Ježišovi a vraveli: Kde si želáš¹²²⁹, žeby sme ti pripravili jesť¹²³² Minutie¹²⁷¹? (18)A on povedal: Chodte do mesta k tomu a tomu a povedzte mu: Učiteľ vraví: Môj čas je blízko; Minutie¹²⁷⁸ konám¹²³³ so svojimi učeníkmi pri tebe. (19)I zachovali sa učeníci, ako im Ježiš nariadil, a pripravovali Minutie¹²⁷⁸; (20)a keď nastal večer, ulahol s tými dvanástimi k stolu. (21)A zakiaľ oni jedli, povedal: Veru, vravím vám, že jeden z vás ma vydá. (22)I začali mu, nesmierne sa rmútiac, každý z nich, vraviť: Či som to vari ja, Pane? (23)No on v odvetu povedal: Ten, ktorý so mnou namáča¹²³⁴ ruku v mise, ten¹²³⁵ ma vydá. (24)Syn človeka sa síce odoberá podľa *toho*, ako je o ňom napísané, no beda onému človekovi, skrze ktorého k vydaniu Syna človeka dochádza¹²³⁶; onému človekovi by bolo dobre¹²³⁶, keby sa¹²³⁷ nebol zrodil¹²³⁸. (25)A Júdas, ktorý ho vydával¹²³⁹, v odvetu povedal: Či som to vari ja, RABBI¹²⁴⁰? Vraví mu: Ty si povedal.

(26)A zakiaľ oni jedli, vzal Ježiš chlieb a požehnal ho, rozlámал a podával učeníkom a povedal: Vezmite, poodjedajte¹²⁴¹,

toto je moje telo. (27)A vzal kalich, poďakoval a podal im, vraviac: Poodpíjajte z neho všetci, (28)lebo toto je moja krv, krv [novej]¹²⁴² zmluvy¹²⁴³, ktorá sa za mnohých¹²⁴⁴ vylieva na odpustenie hriechov. (29)No vravím vám, že z tohto plodu¹²⁴⁵ viniča odtiaľ ani neodpíjem – až do oného dňa, keď ho s vami budem piť, nový¹²⁴⁶, v kráľovstve⁶⁴⁴ môjho Otca. (30)I zaspievali chválospev¹²⁴⁷ a vyšli na vrch Olív. (31)Tu im Ježiš vraví: Vy všetci budete v túto noc pre mňa¹²⁴⁸ privedení k pádu¹²⁴⁹, je predsa napísané¹²⁵⁰: Udriem¹²⁵¹ pastiera a ovce stáda sa rozprúchnu¹²⁵². (32)No potom, čo budem vzkriesený¹²⁵³, vás predídem do Galiley. (33)A Peter mu v odvetu povedal: Ak pre teba¹²⁴⁸ budú k pádu privedení¹²⁴⁹ všetci, ja nikdy k pádu privedený nebudem¹²⁴⁹. (34)Ježiš mu povedal: Veru, vravím ti, že sa ma v túto noc, skôr ako sa kohút ozve¹²⁵⁴, trikrát odriekneš¹²⁵⁵. (35)Peter mu vraví: Aj keby som musel s tebou umrieť, nijako sa ťa neodrieknem¹²⁵⁵. Podobne prehovorili aj všetci učeníci.

(36)Tu s nimi Ježiš prichádza na miesto¹²⁵⁶, ktorému sa vraví Getsémaní, a vraví učeníkom: Posedzte¹²⁵⁷ tu dovtedy, pokým tamto odídeme a¹²⁵⁸ pomodlí sa. (37)I vzal so sebou Petra a tých dvoch synov Zebedea a začal smútiť a byť hlboko sklúčený¹²⁵⁹. (38)Tu im vraví: Moja duša je preveľmi smutná, až na smrť. Ostaňte tu a bďte so mnou. (39)I podošiel kúšтик dopredu a padol na svoju tvár, modliac sa a vraviac: Môj Otče, ak je možné, nech ma tento kalich minie¹²⁶⁰, no jednako nie ako ja chcem⁸⁹³, lež ako ty. (40)I prichádza k učeníkom a zisťuje, že oni spia¹²⁶¹; i vraví Petrovi: To¹²⁶² ste nezvládali so mnou jednu hodinu prebdiť? (41)Bďte a modlite sa, aby ste sa nedostali¹²⁶³ do pokušenia; duch je síce odhodlaný¹²⁶⁴, no mäso slabé. (42)Opäť odišiel druhý raz a pomodlil sa¹²⁶⁵, vraviac: Môj Otče, ak [ma] toto nemôže minúť¹²⁶⁶, iba ak by som to¹²⁶⁷ vypil, nech je vykonaná²³⁰ tvoja vôľa²²³. (43)A prídúc zistil opäť¹²⁶⁸, že oni spia¹⁴⁸, lebo ich oči boli obťažené³⁴⁴. (44)I nechal ich, opäť odišiel a pomodlil sa¹²⁶⁹ tretí raz, i povedal tú istú vec¹²⁷⁰. (45)Tu prichádza k uče-

níkom a vraví im: Spite⁵⁹⁴ ďalej a hovejte si¹²⁷¹; hľa, priblížila sa hodina a dochádza k vydávaniu Syna človeka³⁷⁸ do rúk hriešnikov. (46)Vstávajte¹²⁷², poďme, hľa, priblížil sa ten, ktorý ma vydáva.

(47)A zakiaľ ešte hovoril, hľa, prišiel Júdas, jeden z tých dvanástich, a s ním početný dav, s mečmi¹²⁷³ a obuškami¹²⁷⁴, od veľkňazov a starších ľudu. (48)A ten, ktorý ho vydával, im bol dal znamenie, vraviac: Ktoréhokolvek pobožkám, je on, zmocnite sa ho. (49)A hneď k Ježišovi pristúpil a povedal: Buď pozdravený, RABBI¹²⁷⁵; a vybozkával ho. (50)No Ježiš mu povedal: Priateľu¹²⁷⁵, načo si prišiel¹²⁷⁶? Tu pristúpili, položili na Ježiša ruky a zmocnili sa ho. (51)A hľa, jeden z tých s Ježišom vystrel ruku, vytasil svoj meč¹²⁷³, udrel veľkňazovho nevoľníka a odsekol¹²⁷⁷ jeho ucho. (52)Tu mu Ježiš vraví: Vráť svoj meč¹²⁷³ zasa¹²⁷⁸ na jeho miesto, lebo všetci, ktorí meč¹²⁷³ berú¹²⁷⁹, mečom¹²⁷³ zahynú¹²⁹³; (53)alebo myslíš, že teraz nemôžem snažne poprosiť svojho Otca a žeby mi sem nepostavil¹²⁸¹ viac ako dvanásť légii¹²⁸² anjelov? (54)Ako by potom boli splnené¹¹ Písma, že sa tak musí stať? (55)V onú hodinu povedal Ježiš davom: Ako na lupiča ste s mečmi¹²⁷³ a obuškami¹²⁷⁴ vyšli ma zatknúť¹²⁸³? Denne som [u vás] sedával v CHRÁME a vyučoval, a nezmocnili ste sa ma. (56)No toto celé sa udialo, aby boli splnené¹¹ Písma prorokov. Tu ho učeníci všetci nechali a utiekli.

(57)No tí, ktorí sa Ježiša zmocnili, ho odvedli ku Kaiafovi, veľkňazovi, kde sa zišli²⁹¹ písmári a starší. (58)A Peter ho z ďaleka nasledoval až k veľkňazovmu palácu¹²⁸⁴, vstúpil dnu¹²⁸⁵ a sedel so¹²⁸⁶ zriadencami, žeby uvidel koniec. (59)A veľkňazi a celá rada¹²⁸⁷ vyhľadávali proti Ježišovi lživé svedectvo tak, aby⁵⁰ mohli spôsobiť jeho smrť¹²⁸⁸, (60)a nenašli¹²⁸⁹, hoci popristupovalo veľa lživých svedkov. No napokon pristúpili dvaja lživí svedkovia (61)a povedali: Tento riekol: Môžem zrúcať a za tri dni zbudovať Boží chrám. (62)I vstal veľkňaz a povedal mu: Neodpovedáš nič? Čo títo proti tebe dosvedčujú? (63)No Ježiš mlčal. A veľkňaz mu v odvetu povedal: Zaprisahám¹²⁹⁰ ťa pri

živom Bohu, aby si nám povedal, či si ty KRISTUS, Boží Syn. (64) Ježiš mu vraví: Ty si povedal; okrem toho¹²⁹¹ vám vravím: Odteraz uvidíte Syna človeka sedieť po pravici¹⁰⁴⁹ moci a prichádzať na oblakoch neba. (65) Tu veľkňaz roztrhol svoje šatstvo a vravel: Rúhal sa¹²⁹² – čo nám ešte je treba¹²⁹⁴ svedkov? Hľa, teraz ste toto rúhanie počuli! (66) Čo myslíte¹²⁹⁴? A oni v odvetu povedali: Prepadá trestu smrti. (67) Tu sa ho jali oplúvať do tváre a búchať ho pástami, a podaktorí sa ho jali udierať¹²⁹⁵ dlaňami¹²⁹⁶ (68) a vraveli: Prorokuj¹²⁹⁷ nám, Kriste, kto ťa to¹²⁹⁸ tresol?

(69) No Peter sedel vonku v nádvorí paláca¹²⁹⁹, i pristúpila k nemu jedna slúžka a vravela: A ty si¹³⁰⁰ bol s Ježišom, s tým Galilejcom. (70) No on pred všetkými zaprel, vraviac: Nevie, čo vravíš. (71) A keď vyšiel do vstupnej siene¹³⁰¹, uvidela ho ďalšia, i vraví tým tam: Aj tento bol s Ježišom, s tým Nazarejom. (72) A opäť zaprel, s prísahou: Nepoznám toho človeka. (73) A zakrátko pristúpili tí, ktorí tam stáli, a povedali Petrovi: Veruže si z nich aj ty, veď ťa aj tvoja reč prezráda¹³⁰². (74) Tu začal tuho kliať a prisahať: Nepoznám toho človeka. A hneď sa ozval¹³⁰³ kohút (75) a Peter si spomenul na Ježišov výrok, že [mu] riekol¹³⁰⁴: Skôr ako sa kohút ozve¹³⁰³, trikrát sa ma odriekneš¹³⁰⁵. I vyšiel von a horko sa rozplakal¹³⁰⁶.

27 A keď nastalo ráno, usporiadali všetci veľkňazi a starší ľudu proti Ježišovi¹³⁰⁷ poradu¹³⁰⁸ tak, aby¹³⁰⁸ spôsobili jeho smrť¹³⁰⁸. (2) I zviazali ho a odviedli a vydali ho Pontiovi Pilátovi¹³⁰⁹, vládarovi.

(3) Tu Júdas, ktorý ho bol vydal, zbadajú¹³²¹, že bol odsúdený¹¹, bol naplnený¹¹ výčitkami svedomia¹³¹⁰ a vrátil tých tridsať strieborníakov veľkňazom a starším, (4) vraviac: Zhrešil som, vydajúc nevinnú¹³¹¹ krv. No oni povedali: Čo nás do toho¹³¹²? Prizri ty¹³¹³. (5) I mrštil tými strieborníakmi¹³¹⁴ do chrámu a odstúpil, i odišiel a obesil sa. (6) A veľkňazi tie strieborníaky vzali a povedali: Nie je dovolené ich hodiť do korbana¹³¹⁵, keďže¹³¹⁶ je to cena krvi. (7) I usporiadali poradu¹³⁰⁸ a kúpili za ne¹³¹⁷ hrnčiarovo pole na pochovávanie cudzincov. (8) Preto bolo to pole až

podnes nazvané^{11 1318} Pole krvi. (9) Vtedy bolo splnené¹¹ to, čo bolo rečené¹¹ skrze²⁸ Jeremiáša, proroka, vraviaceho¹³¹⁹: A vzal som tých tridsať strieborníakov, cenu oceneného³⁴⁴, ktorého ocenili¹³²⁰ tí, ktorí boli zo synov Izraela, (10) a dali ich za hrnčiarovo pole¹³¹⁷, podľa toho, ako mi nariadil PÁN.

(11) No Ježiš zastal pred vládarom, i jal sa ho vládar spytovať¹³²², vraviac: Ty si ten Kráľ Židov? A Ježiš mu riekol: Ty vravíš. (12) A keď bol od veľkňazov a starších obžalovaný¹¹, nedal nič za odpoveď. (13) Tu mu Pilát vraví: Necuješ, koľké veci proti tebe dosvedčujú? (14) A neodvetil mu ani jedným výrok, takže sa vládar náramne divil. (15) I mal vládar obyčaj na sviatok davu prepúšťať jedného väzňa, ktorého si želali¹⁰⁴⁹, (16) a vtedy mali väzňa význačného¹³²³ ktorému sa vravelo Barabbas. (17) Keď sa teda zišli¹³²⁴, povedal im Pilát: Ktorého si želáte¹⁰⁴⁹, žeby som vám prepustil – Barabbu či Ježiša, ktorému sa vraví Kristus? (18) Lebo vedel, že mu ho vydali zo záviesti. (19) No keď sedel na súdcovskom stolci, odoslala k nemu jeho žena odkaz¹³²⁵: S oným spravodlivým nemaj nič¹³²⁶, lebo som pre neho dnes v sne veľa vytrpela. (20) No veľkňazi a starší prehovorili davy, aby si vyprosili Barabbu a Ježiša aby vydali do záhuby¹³²⁷. (21) A vládar im v odvetu povedal: Ktorého z tých dvoch si želáte¹⁰⁴⁹, žeby som vám prepustil? A oni povedali: Barabbu! (22) Pilát im vraví: Čo teda mám spraviť¹³²⁸ s Ježišom, ktorému sa vraví Kristus? Všetci vravia: Nech je ukrižovaný¹¹! (23) A vládar riekol: Čože spravil zlého? No oni ešte väčšmi kričali, vraviac: Nech je ukrižovaný¹¹! (24) A Pilát, zbadajú¹³²⁹, že to nie je nič platné¹³³⁰, lež že skôr nastáva vzbúrenie¹³³¹, nabral vody a oplákol si pred davom ruky, vraviac: Zo stránky¹³³² krvi tohto spravodlivého som nevinný¹³²⁶ – prizrite vy¹³²⁶. (25) A všetok ľud v odvetu povedal: Jeho krv na nás a na naše deti! (26) Tu im prepustil Barabbu, no Ježiša zmrskal a odovzdal, aby bol ukrižovaný¹¹.

(27) Tu vzali vládarovi vojaci Ježiša so sebou do prétoría¹³³³ a zvolali na neho celý oddiel¹³³⁴, (28) i zodiali ho a vložili

na neho šarlátový kepienok¹³³⁵, (29) a z trnia splietli veniec¹³³⁶ a založili na jeho hlavu, a do jeho pravice trstinu, i dali sa pred ním padať na kolena a posmievať sa mu, vraviac: Buď pozdravený, Kráľ Židov! (30) A napľuvali na neho, vziali tú trstinu a ťkli do jeho hlavy. (31) A keď sa mu naposmievali, zodiali ho z toho kepienka¹³³⁵ a odiali ho jeho šatstvom, a odvádzali¹³³⁷ ho na ukrižovanie.

(32) A vychádzajúc natrafili na¹³³⁸ jedného človeka, Kyrénčana¹³³⁹ menom Šimon; toho donútili ísť s nimi, aby sa chopil jeho križa¹³⁴⁰. (33) A príduc na miesto, ktorému sa vraví Golgota, to je to, ktorému sa vraví Miesto lebky, (34) dali mu vypiť¹³⁴¹ octu premiešaného so žľcou; a okúsiac nechcel¹³⁴² vypiť¹³⁴¹. (35) A ukrižujúc ho, rozdelili si jeho šatstvo, hádzuc lós¹³⁴³; (36) a strážili ho tam posediačky. (37) A nad jeho hlavu nasadili jeho písomné¹³⁴⁴ obvinenie: Toto⁵⁸⁴ je Ježiš, Kráľ Židov. (38) Tu s ním sú križovaní dvaja lupiči, jeden sprava a jeden zľava. (39) A tí, ktorí sa poberali pomimo, ho tupili¹³⁴⁵, potriasajúc¹³⁴⁶ svojimi hlavami (40) a vraviac: Ty, ktorý rúcaš a v troch dňoch buduješ chrám, zachráň sám seba¹³⁴⁷! Ak si Boží Syn, zostúp z²⁸² križa! (41) [A] podobne aj veľkňazi, posmievajúc sa s písmarmi a staršími, vraveli: (42) Druhých zachraňoval^{1148 1348}, sám seba zachrániť¹¹⁴⁸ nevie¹³⁴⁹! Je Kráľ Israéla – nech teraz zostúpi z²⁸² križa a uveríme na neho⁸¹⁶! (43) Spoločol sa¹³⁵⁰ na Boha – nech ho teraz vyslobodí¹³⁵¹, ak ho chce¹³⁵²; povedal predseda: Som Boží Syn! (44) A takisto ho hanobili aj tí lupiči, ktorí boli ukrižovaní¹¹ s ním.

(45) I nastala od šiestej hodiny po všetkej zemi⁴⁹¹ tma až do hodiny deviatej; (46) no okolo deviatej hodiny Ježiš silným hlasom zvolal, vraviac¹³⁵³: *ÉLÍ, ÉLÍ, LAMA SABACHTHANÍ?* To jest: Mój Bože, môj Bože, načo¹³⁵⁴ si ma opustil¹³⁵⁵? (47) A podaktorí z tých, ktorí tam stáli, vraveli počujúc to: Tento volá Eliáša. (48) A jeden z nich hneď pribehol¹³⁵⁶, vzal špongiu a nasýtl octom, nasadil na¹³⁵⁷ trstinu a napájal ho. (49) No ostatní vraveli: Nechaj, pozrime¹³⁵⁸, či ho Eliáš prichádza¹¹⁴⁹ zachrániť¹¹⁴⁸. (50) A Ježiš opäť silným hlasom

vykrikol a vzdal sa¹³⁵⁹ ducha. (51) A hľa, opona chrámu sa rozčesla¹³⁶⁰, od vrchu až nadol, vo dvoje, a zem sa roztriasla¹³⁶⁰ a skaly sa rozčesovali^{1360 1361} (52) a hrobky sa pootvárali^{1360 1362} a mnohé telá zosnulých svätých boli vzkriesené^{11 1363}, (53) a po jeho vzkriesení¹³⁶⁴ z hrobiek vyšli, vstúpili do svätého mesta a mnohým sa zjavili¹³⁶⁵. (54) No stotník a tí, ktorí s ním Ježiša strážili, sa nesmierne zľakli, zbadajúc¹³⁷⁷ zemetrasenie a tie veci, ktoré sa diali¹³⁶⁶, a vraveli: Tento bol naozaj Boží Syn.

(55) A boli tam mnohé ženy, ktoré pozerali z ďaleka – tie, ktoré¹³⁶⁷ nasledovali¹³⁶⁸ Ježiša od Galiley, poslušujúc mu¹³⁶⁹; (56) a medzi nimi bola Mária z Magdaly¹³⁷⁰ a Mária, mať Jakuba a Jóséa a mať synov Zebedea.

(57) A keď nastal večer, prišiel jeden bohatý človek z Arimatey, jeho meno Jozef, ktorý sa sám tiež bol stal Ježišovi učeníkom¹³⁷¹; (58) ten pristúpil k Pilátovi a jal sa vyprosovať¹³⁷² si Ježišovo telo. Tu Pilát naručil, žeby telo bolo vydané¹¹, (59) a Jozef, dostanúc¹³⁷³ telo, ho zavinul do čistého plátna (60) a uložil ho v svojej novej hrobke, ktorú bol vytesal v skale. I privälil ku dverám tej hrobky veľký kameň a odišiel; (61) no bola tam Mária z Magdaly¹³⁷⁰ a tá druhá Mária, sediac naproti hrobu.

(62) A zajtrajšieho dňa – to¹³⁶⁷ je deň po Príprave¹³⁷⁴ – sa veľkňazi a farizeji zišli¹³⁷⁵ k Pilátovi (63) a vraveli: Pane, spomenuli sme si, že tamten podvodník¹³⁷⁶, ešte žijúc, povedal: Po troch dňoch dochádza k môjmu vzkrieseniu¹³⁷⁸. (64) Naruč teda, žeby bol hrob až do tretieho dňa zaistený^{11 1398}, aby sa nebudaj¹¹⁶⁸ nestalo, žeby jeho učeníci prišli a ukradli ho a ľudu povedali: Bol od mŕtvych vzkriesený^{1378 11}, i bude posledný podvod¹³⁷⁹ horší od prvého. (65) A Pilát im riekol: Máte strážnu čatu, choďte, zaistite si, ako viete. (66) A oni sa pobrali a zaistili si hrob zapечатím kameňa aj¹³⁸⁰ strážnou čatou.

28 A neskoro v sobotu¹³⁸¹, za súmraku na prvý deň¹³⁸² po sobote¹³⁸³, prišla Mária z Magdaly¹³⁸⁴ a tá druhá Mária hrob pozrieť.

(2) A hľa, nastalo veľké zemetrasenie, lebo z neba zišiel anjel PÁNA, pristú-

pil a odvalil ten kameň a sedel na ňom; (3) a jeho zjav bol ako blesk a jeho odev biely ako sneh. (4) A strážcovia sa od strachu pred ním¹³⁸⁵ roztriasli¹³⁸⁶ a ostali stáby mŕtvi. (5) A ženám anjel v odvetu povedal: Vy sa nebojte, lebo viem, že hľadáte Ježiša, ukrižovaného; (6) tu nie je, lebo bol vzkriesený¹³⁷⁸ podľa toho, ako bol povedal – poďte¹³⁸⁷, pohľadte na miesto, kde Pán ležal, (7) a rýchlo sa poberte a jeho učeníkom povedzte: Bol od mŕtvych vzkriesený¹³⁷⁸, a hľa, predchádza vás do Galiley, tam ho uvidíte. Hľa, povedal som vám. (8) I odišli rýchlo so strachom a veľkou radosťou od hrobky a rozbehli sa dať vedieť¹³⁸⁷ jeho učeníkom; (9) a ako sa poberali dať jeho učeníkom vedieť¹³⁸⁷, hľa¹³⁸⁸, stretol ich Ježiš a vravel: Buďte pozdravené! A ony pristúpili, chopili sa jeho nôh a poklonili sa mu¹³⁸⁹. (10) Tu im Ježiš vraví: Nebojte sa, choďte, dajte vedieť¹³⁸⁷ mojim bratom, aby odišli do Galiley, a tam ma uvidia.

(11) A zakiaľ sa ony poberali, hľa, prišli do mesta podaktorí z tej strážnej

čaty a dali o všetkom¹³⁹⁰, čo sa stalo, vedieť¹³⁸⁷ veľkňazom; (12) a tí sa zišli¹³⁹¹ so staršími a usporiadali poradu¹³⁹², i dali vojakom hodne strieborníakov (13) a vraveli: Povedzte: v noci prišli jeho učeníci a ukradli ho, zakiaľ sme my spali. (14) A keby sa to dostalo v sluch¹³⁹³ vláda, prehovoríme¹³⁹⁴ ho my a vás zbavíme starosti¹³⁹⁵. (15) A oni sa, vezmúc¹³⁹⁶ tie strieborníaky, zachovali, ako boli poučeníⁿ, a táto vec¹³⁹⁷ bola u Židov rozchýrenáⁿ¹³⁹⁸ až po dnešný deň.

(16) No tí jedenásti učeníci sa pobrali do Galiley na vrch, ktorý im Ježiš určil; (17) a uvidiac ho, poklonili sa mu¹³⁸⁹, no podaktorí zapochybovali¹³⁹⁹. (18) A Ježiš pristúpil a prehovoril k nim, i vravel: Bola mi danáⁿ všetka právomoc v nebi aj na zemi; (19) poberte sa [teda]¹⁴⁰⁰ a ľudia zo všetkých národov¹⁴⁰¹ získavajte¹⁴⁰² za učeníkov, krstíte ich v¹⁴⁰³ meno Otca a Syna a Svätého Ducha (20) a vyučujte ich dodržiavať všetky veci, koľké som prikázal vám. A hľa, ja som s vami po všetky dni, až do skončenia veku¹⁴⁰⁴.

MATÚŠ

- 1 Al. „pôvodu“, „rodokmeňa“.
- 2 Vid' kap. 2:1, pozn. 19.
- 3 Grécka častica, tu preložená „lebo“, má zdôrazňujúci význam vzhľadom na zvláštny spôsob narodenia („takto, a bolo to čosi zvláštne, lebo po zasnutí...“).
- 4 D. „lebo... Jozefovi, skôr ako sa zišli, bola zistená“ (vl. „nájdená“).
- 5 D. „spravodlivý a nechcejúci al. neželajúci si ju vystaviť“, výraz vyjadruje charakter osoby.
- 6 Al. „pojal úmysel“.
- 7 Vl. „nezlákni“.
- 8 Hebr. „*Jehošua*“, tj. „Hospodin Záchranca al. Vysloboditeľ“.
- 9 Vid' kap. 3:11.
- 10 Al. „vyslobodiť“.
- 11 V dejovom zmysle.
- 12 Gr. „*dia*“; vždy sa robí rozdiel medzi zdrojom výroku, Bohom, pre ktorý sa používa predložka „*hypo*“, „od“, a nástrojom, prorokom, s predložkou „*dia*“.
- 13 Is. 7:14.
- 14 Zdôrazňujúci člen, ako v hebrejskom znení.
- 15 Vl. „to sa prekladá“.
- 16 Vid' Marek 4:39, pozn. 174.
- 17 Tj. „nemal s ňou manželský styk“.
- 18 Al. „v júdskom Bétleheme“, D. „v Bétleheme Júdska“.
- 19 Al. „keď bol Ježiš... splodený“, no tento výraz sa používa aj o narodení, ako vo v. 4. Vo v. 2 ide o vlastný pôrod.
- 20 Al. „prikvitli al. dostavili sa do Jerúsálema“, „objavili al. ocitli sa v Jerúsaleme“. Netýka sa v. 2.
- 21 Výraz značiaci pôvodne istú triedu perzských kňazov, potom vôbec východných učencov, hviezdárov, predpovedačov budúcnosti z postavenia hviezd atď., no aj takých, ktorí sa zaoberali čarami a kúzлами (Sk. 8:9, 11; 13:8).
- 22 D. „bol porodený“.
- 23 Al. „zdesenie“, „pobúrenie“ „zmätok“, D. „bol znepokojený“ atď.
- 24 Výraz značí v jednotnom čísle hlavného (najvyššieho) kňaza, v množnom vôbec kňazov, ktorí mávali význačné postavenie ako členovia židovskej rady a pod.
- 25 Tj. „učiteľov Písma“, „znalcov, vykladačov Písma“.
- 26 D. „od“, ako vo v. 7.
- 27 D. „kde sa rodí“ („ktoré miesto je tým vyznačené“).
- 28 Vid' kap. 1:22.
- 29 Mich. 5:2.
- 30 Al. „vládca“.
- 31 Gr. „*hostis*“, tj. „ktorý je taký, že“, „priam ten, ktorý“.
- 32 Al. „bude pásť môj ľud“, viď Ján 21:16.
- 33 Al. „presne“, „dôkladne“, „starostlivo“; vo v. 7 je „podrobne zistil“ jedno slovo.
- 34 Al. „objavovania sa“, viď Fil. 2:15, pozn. 117.
- 35 D. „čas tej vychádzajúcej“; je zrejme, že po celú dobu nebolo hviezd vidieť, no potom sa opäť objavila; viď v. 10. „Čas“ znamená „kedy sa objavila“, „ako je to dávno“.
- 36 Al. „vyšetrite“, „vypátrajte“.
- 37 Al. „akomáhe voláčo zistíte“.
- 38 Vl. „vedieť odtadiaľ al. späť“; nesúvisí s „vyzvedte“ vyššie ani s „prezvedal sa“ vo v. 4.
- 39 D. „aby som sa mu aj ja prídúc poklonil“.
- 40 Al. „obetovali“, „podali“, „odovzdali“.
- 41 Tj. „Božím“.
- 42 V dejovom zmysle; ide o Božiu odpoveď na otázku, nielen o výstrahu.
- 43 Vl. „nezahýbať al. nezatáčať späť“.
- 44 Al. „prebúd sa“, v. 14 obdobne.
- 45 Al. „hodlá“, „sa priberá“, viď kap. 16:27, pozn. 764.
- 46 Al. „po dieťaťku pátrať“.
- 47 Hos. 1:11.
- 48 Al. „že bol od... preľštený al. podvedený“.
- 49 Al. „zistiť“, „zbadajúc“, vl. „uvidiac“.
- 50 Vid' kap. 8:34.
- 51 Vid' Zjav. 18:13.
- 52 D. „poslúc pobil“; viď Luk. 22:2, pozn. 1346.
- 53 Al. „vo všetkých jeho hraniciach“.
- 54 Vid' v. 7; kap. 1:22.
- 55 Jer. 31:15.
- 56 D. „bol počutý“, v dokonavom zmysle; tiež v zmysle „stalo sa al. došlo k tomu, že bolo počut“; „nechcela byť potešená“.
- 57 Al. „mno ho plaču“.
- 58 Vid' v. 13.
- 59 Sloveso ako „hľadať“ vo v. 13, tu je jeho tvar použitý ako podstatné meno vyjadrujúce charakter osôb („usilovači“, „hľadači“, „pátrači“).
- 60 Al. „sú mŕtvi“, dokonavý min. čas s dosahom do prítomnosti.
- 61 Al. „kráľom Júdska je“.
- 62 Vl. „dostal strach“, „zľakol sa“.
- 63 Vid' v. 12.
- 64 Al. „ušiel“, ako vo vv. 12nn.
- 65 D. „do mesta“.
- 66 V kap. 1:22 je „aby“, tu iná spojka, preložená tu „aby tak“, a vo v. 17 „vtedy bolo splnené“. Tieto väzby majú pri uvádzaní miest zo St. Zákona presne rozlišujúci význam. Prvá väzba sa týka vlastného predmetu proroctva, druhá udalosti, ktorá je v obore a zámere proroctva, no nie je jeho vlastným predmetom, tretia značí, že daná udalosť je iba ilustráciou toho, čo sa v proroctve povedalo.
- 67 Možno je to poukaz na Is. 11:1, kde „mládnik“ je hebr. „*necer*“.
- 68 Al. „sa nazve“, tj. „bude nazvaný“.
- 69 Vid' kap. 2:1, pozn. 20, tu i v zmysle „povstáva“, „vystupuje na verejnosť“.
- 70 Tj. „neobývanej krajine“, nie je to vždy „púšť“.
- 71 Pokánie znamená súd duše nad jej celou minulosťou, nad všetkým, čím ona je pred Bohom. Zahŕňa aj zmenu zmýšľania, no značí viac.
- 72 D. „tento je ten rečený“, v dejovom zmysle.

- 73 Is. 40:3.
 74 Al. „dráhy“, vyšliapané al. vyjazdené cesty.
 75 Tj. „med divých včiel“.
 76 Al. „i boli od neho... krsteni“.
 77 Al. „kto vám ukázal (Sk. 20:35), ako by...“
 78 Vl. „od... hnevu“.
 79 Al. „dajte sa al. začnite rodiť“.
 80 Al. „medzi sebou“.
 81 Vl. „môže Abrahámovi vzbudiť al. vzkriesiť“.
 82 D. „už pri koreni... leží“ predložka („k[u]“ vo vv. 5, 13n.) ako v Ef. 4:12, pozn. 113.
 83 Charakter stromu, viď kap. 1:19, pozn. 5.
 84 Al. „pekného“, „hodnotného“, „súceho“.
 85 Al. „kráľovstvo“, no viď Dan. 4:23.
 86 D. „vo vode“, „v Svätom Duchu a ohni“, netýka sa konca v. 12. Predložka „v“ („en“) často znamená „v moci...“, v zmysle vonkajšom aj čo do povahy a charakteru; no toto druhé je vždy v zmysle zahrnuté. Viď Luk. 2:27.
 87 Al. „po mne“.
 88 Al. „na jeho... siahnúť“, tiež „jemu sňať al. zobrať“, porov. Marek 1:7.
 89 D. „on“, no dôraz na zámene lepšie vyjadruje znenie v texte.
 90 Vl. „k Jordánu“, iná predložka ako „k“ nižšie, o ktorej viď v. 3:10, pozn. 82.
 91 Viď kap. 2:1, pozn. 20; vo vv. 14 a 16 iné sloveso.
 92 Al. „dať sa od neho pokrstiť“, vv. 14 a 16 a kap. 4:1 obdobne.
 93 Vl. „naskrze“, význam predpony nasledovného slovesa.
 94 D. „ja mám potrebu“.
 95 Tj. smerom nahor.
 96 Vl. „od“.
 97 Neurčitý čas („vyskúšaný“, „podrobený pokušeniam al. skúškam“).
 98 Neurčitý čas; tu značí „strávil štyridsať... pôstom“, „vykonal pôst štyridsiatich...“ Tento zmysel naznačuje pridaná predložka „po“.
 99 Al. „napokon“.
 100 Vl. „ten, ktorý pokúšal al. pokúša“, viď kap. 2:20, pozn. 59.
 101 5 Mojž. 8:3.
 102 D. „jedinom“, ako vo v. 10.
 103 Al. „cimburie“.
 104 Al. „sám seba“
 105 Žalm 91:11n.
 106 D. „prikáže o tebe“.
 107 Al. „voľakedy“, „voľakde“, „nebodaj“, viď kap. 5:25, pozn. 175.
 108 Al. „naopak“ (v. 7), „opäť“ (v. 8).
 109 5 Mojž. 6:16.
 110 Sloveso ako vo v. 1, no tu so zosilňujúcou predponou („do krajnosti pokúšať“).
 111 5 Mojž. 6:13.
 112 Al. „jeho jediného uctievať“.
 113 Al. „posluhovali mu“, „starali sa o neho“.
 114 Tj. do moci Héróda, ktorý ho uväznil.
 115 D. „do prímorského Kafarnaúma“, tj. Kafarnaúma pri jazere Gennésaretskom čiže Tiberiadskom, ktoré sa tiež volalo „more Galiley“, ako napr. tu vo v. 18.
 116 D. „v hraniciach“, viď kap. 2:16, pozn. 53.
 117 Al. „strp“, „znes“, „povoľ“, nižšie obdobne.
 118 Is. 9:1, 2.
 119 D. „cestou mora“.
 120 D. „im“, „ich“, „oni“, znenie v texte vyjadruje dôraz na zámene. Netýka sa prvého „tým“ vo v. 16 a zámena „tí“ v kap. 5:4–6 bez tohto označenia.
 121 Al. „prechádzajúc sa“.
 122 Ručná sieť na hádzanie do vody.
 123 Vl. „hej“, „hó“, „sem sa“, „nože sa“, „hore sa“.
 124 Vl. „vpred“.
 125 D. „zvestí kráľovstva al. kraľovania“ (v. 23), „jeho chýr“ (v. 24).
 126 D. „odišiel“, „vyšiel“.
 127 Neurč. čas („jali sa prinášať al. privádzať“, „popri-nášali al. poprivádzali“, „jal sa uzdravovať“, „uzdravil každého“, „pouzdravoval“).
 128 Al. „trpiacich“, „postihnutých“, vl. „zvieraných“.
 129 Al. „útrapami“, „mukami“.
 130 Al. možno „trpiacich na padúcnicu“.
 131 Gr. „Dekapolis“, kraj v severových. Palestine, kde bolo desať miest.
 132 Al. „žiaci“, tak aj všade ďalej.
 133 Al. „mierni“, „poddajni“, „ústupčivi“, „nežni“, „laskavi“.
 134 „Zem“ tu značí alebo celý obývaný svet alebo Zem prísľubu, Kanaan. Vo v. 5 je citát zo Žalmu 37:11. Zdediť svet značilo Židovi zdediť Zem prísľubu a naopak. Dedičom nemal byť pyšný farisej alebo násilník; Boh chcel dať dedičstvo tichým na zemi (v Zemi), ktorí na Neho čakajú.
 135 Al. „mieru“, „mierumilovní“, „zmierliví“.
 136 Viď kap. 2:23.
 137 Al. „prenasledovaní“, ako vo v. 11, dokonavý minulý čas.
 138 Al. „karhali“, „vám vyčítali“.
 139 Všetky tieto slovesá sú v neurč. čase („zhanobili a uštváli a... navraveli...“, „jali sa hanobiť a prenasledovať“ atď.; vo v. 12 obdobne).
 140 Vl. „všetku“, „každú“.
 141 Al. „výrok“, „slovo“.
 142 Al. „hojná“, vl. „mnohá“.
 143 Sloveso tu preložené „stratiť svoju chuť“ znamená inde (Rim. 1:22; 1 Kor. 1:20) „stať sa (v činnom rode „spraviť“) blázno(vský)m“, „zblazniť“.
 144 Viď kap. 3:2; vo v. 23 a kap. 5:2, 10 ten istý výraz.
 145 D. „schopná“, „nemá silu“.
 146 Tj. „na temene“.
 147 Tj. „byť skryté al. zatajené“ v dejovom zmysle.
 148 D. „lampu a stavajú („kladú“ al. vôbec „umiestňujú“) ju“.
 149 Nádobu na meranie objemu obilia a pod., asi 9 litrov.
 150 Vl. „stojan pod lampu“.
 151 Al. „posvieti“, „zasvieti“.

- 152** Ako v kap. 3:10, tu aj v zmysle „správne“, „spravodlivé“, „riadne“, „počestné“. Nejde tu len o „dobré skutky“ v zmysle toho, čomu sa vravieva „dobročinnosť“ (nie že sa, pravdaže, také vylučujú), lež o všetko, čo je správne, náležité a žiaduce.
- 153** Neurčitý čas: „oslávili“, „jali sa oslavovať“ (v. 16); v dokonavom zmysle, „nech vám na myseľ nepríde al. na myslí nezatanie domnienka“ (v. 17); „jme sa vyučovať“, „vykoná vyučovanie“, „sa podujme ich vykonávať a vyučovať“, „uskutočniť ich vykonávanie a vyučovanie“ (v. 19).
- 154** AL „zvrhnúť“, „urobiť neplatným“, „vyhlásiť za neplatný“, „zbaviť záväznosti“. To isté sloveso je vo v. 19, no bez zosilňujúcej predpony, akú má vo v. 17 („odstrániť“, „potlačiť“).
- 155** TJ. „podať ich plnosť“. Nejde o splnenie príkazov v zmysle poslušnosti, ani o doplnenie čohosi tak, žeby sa k tomu čosi pridalo, lež o vyplnenie naznačeného systému alebo toho, čo je v splnenej veci ako v celku vyjadrené. Tak sa učením o zhromaždení vyplnilo Božie slovo, totiž to, čo ono vyjadrovalo. Nie že tu Kristus spája, čo sa povedalo, alebo pridáva k tomu, čo pretrvávalo a samo o sebe bolo dokonalé, lež On prišiel, aby celý obor zákona a prorokov uskutočnil. Tiež tu nejde o splnenie nejakého jednotlivého proctva. On prichodí ako zjavená plnosť Božích myšlienok, všetkého, čo zákon a proroci zdôrazňovali. Vo v. 18 nejde o poslušnosť, hoci v. 19 zdôrazňuje, že kto by, súc pod zákonom, mal jeho príkazy za nezáväzné, sa odsúdi. No to je dôsledok; Kristus hovorí o autorite zákona. Všetko sa malo tak či onak vyplniť a nie odstrániť.
- 156** VL. „neprejde“, tj. „nepominie“, no nie ako „sa pomínul“ vo vv. 29n.
- 157** Najmenšia literka („jód“) hebrejskej abecedy, podobná malej čiarke.
- 158** AL. „čiarka“, „kvačka“, „znamienko“.
- 159** AL. „za kraľovania“, viď kap. 3:2, pozn. 85.
- 160** AL. „tento“.
- 161** VL. „ak vaša spravodlivosť sa nerozmôže al. nevynikne väčšími od, tj. od spravodlivosti“; porov. Zjav. 9:10, pozn. 261.
- 162** Tu aj všade ďalej ako „učiteľov“ v kap. 2:4.
- 163** Neurčitý čas („veľa ráz ste počuli“ [„sa rieklo“]).
- 164** AL. „lahkovážne“.
- 165** TJ. „ty hlupák“.
- 166** TJ. „povinnosti pred radou sa zodpovedať“.
- 167** Tu (ako v hebrejčine) v zmysle morálnom: „podliak“, „lotor“, „ničomník“, „bezbožník“, porov. Žalm 14:1; ťažšia urážka ako „raka“.
- 168** D. „do“, „k“, gr. „eis“, tu značí „dokonca až do al. k“, ako v Rim. 5:21; Ef. 3:19; Zjav. 13:3.
- 169** Gr. „gehenna“, viď kap. 11:23, pozn. 478; D. „pekla ohňa“.
- 170** AL. „na oltár“.
- 171** AL. „obetovať“, tu tiež „zamýšľať priniesť al. obetovať“; možno chápať aj v zmysle „zamýšľať obetovať na oltári“, viď 1 Peter 2:24, pozn. 150.
- 172** TJ. „vzájomnou dohodou“; tento výraz je v N. Zákone len tu.
- 173** Obdobne ako vo v. 23.
- 174** D. „buď svojmu protivníkovi priaznivý“, vl. „dobromyseľný“, „blahovonný“.
- 175** AL. „azda“, „voľajako“, „nebodaj“, naznačuje voľach neisté, čo sa hocikeď môže stať.
- 176** Ako „zahod“, „zahodené“ vo vv. 29n.
- 177** Lat. „quadrans“, štvrt asaria, viď kap. 10:29.
- 178** Viď v. 21.
- 179** AL. „že sa mu jej zachce“, „chtiťvím al. žiadostivým pohľadom“.
- 180** AL. „pádu“, „ti je nástrahou“, vl. „spúšťacím háčikom pasce“, viď kap. 13:57, pozn. 641.
- 181** AL. „sa stratil“, „zahynul“.
- 182** AL. „a aby nebolo... zahodené“.
- 183** Viď v. 22.
- 184** VL. „robí, žeby ona scudzoložila“, opisný preklad v texte zachováva význam trpného rodu slovesa v gréčtine.
- 185** D. „svoje prisahy“, „prisaha“ značí aj prisahou súbenú vec. Takáto dvojznačnosť podobných výrazov je v gréčtine častá.
- 186** TJ. „jasné a úprimné „áno“ al. jasné a úprimné „äie““.
- 187** Dá sa chápať ako rod stredný („zo zla“) alebo mužský („zo zlosyna“).
- 188** Gr. „hostis“, („kto je taký, že“), viď kap. 2:6, pozn. 31.
- 189** AL. „si želá“.
- 190** Neurčitý čas („začať al. vykonať al. ti vnútiť súdny spor“).
- 191** Gr. „chiton“, spodný odev, akási košeľa rozličnej dĺžky.
- 192** Gr. „himation“, vrchný odev, inde pravidla prekladám „šata“, v množnom čísle „šatstvo“.
- 193** TJ. „buď ochotný dať“, podľa niektorých rukopisov „daj“.
- 194** AL. „blízky“, vl. „svojho blízko sa nachodiaceho“, tj. „suseda“, „súkmeňovca“, „priateľa“.
- 195** Viď Marek 7:37, pozn. 365.
- 196** AL. „príčinu“.
- 197** Viď kap. 26:67.
- 198** Viď Luk. 6:30.
- 199** Všetky tieto slovesa sú prekladom toho istého slovesa v gréčtine.
- 200** AL. „zaobchádzajte s tými“.
- 201** Viď Ján 17:19.
- 202** AL. „ubližujú“, „vás krivo obviňujú“.
- 203** Viď kap. 8:34, pozn. 341.
- 204** VL. „ste sa tak stali synmi“, viď Luk. 10:36, pozn. 703, no tu neurč. čas.
- 205** Viď kap. 7:11.
- 206** Neurčitý čas, viď kap. 4:24, pozn. 127; 9:13, pozn. 363; Luk. 1:55, pozn. 100; vo v. 2 aj „oslávení“, v dej. zmysle.
- 207** Viď v. 20, pozn. 161.
- 208** D. „tí národskí“, tj. „nie Izraelovci“; tu vari možno povedať „pohania“.
- 209** D. „budete“.

- 210** Tu – ďalej nie – čítajú niektorí, možno správne, „spravodlivosť“.
- 211** Vl. „nerobili“, „nekonali“, ďalej obdobne.
- 212** Vl. „na to, žeby ste nimi boli pozorovaní“; od slovesa tu použitého je odvodený grécky výraz pre „divadlo“.
- 213** Al. „kedykoľvek“.
- 214** Al. „keď teda budeš dávať“, vo vv. 3, 5n, 16 obdobne, vo v. 6 i v zmysle „chceš al. sa priberáš za modliť“.
- 215** Tj. „majú všetko, čo mohli čakať“; predošlé „už“ vyjadruje tento zmysel predpony slovesa „majú“; inak vari „dostali“. Slovo to sa používalo v obchodnom živote na potvrdenie vyrovnania účtu al. dlhu.
- 216** Al. „ľubujú si v modlení“, D. „ľúbia modliť sa“.
- 217** Vl. „prejavovali“, tj. „robili dojem“.
- 218** Al. „zatvor“.
- 219** Al. „netárajte“, „bezmyšlienkovito sa neopakujte“.
- 220** V dej. zmysle; viď Luk. 1:13.
- 221** D. „v tej svojej veľavravnosti“.
- 222** Viď kap. 3:14, 2; Zjav. 11:5; 19:6; Žalm 93:1; 97:1; 99:1.
- 223** Al. „tvoje želanie“.
- 224** Al. „do zajtrajška postačujúci“, v tomto zmysle „každodenný“; aby sa im dostalo toho, čo práve potrebujú pre prítomnú chvíľu, nie aby boli obklopení nadbytkom.
- 225** Viď Luk. 4:13.
- 226** Al. „vytrhní“, „vyslobodí“.
- 227** Viď kap. 5:37.
- 228** Al. „pády“, „pochybenia“.
- 229** Al. „kyslo“, „mrzute“; D. „nestávajúte sa (al. „neukazujte sa“, Fil. 2:15) ...skľúčenými“.
- 230** Viď kap. 21:42, pozn. 992.
- 231** Viď v. 5.
- 232** Súvisí s „poklady“ nižšie.
- 233** D. „vám“.
- 234** Al. „(ne)znehodnocuje“ (ako „hyzdia“ vo v. 16), vl. „(ne)pôsobí miznutie“.
- 235** D. „rozožieranie“.
- 236** Tento hovorový výraz tu používam preto, lebo na rozdiel od spisovného „zlodeji“ súvisí, ako aj príslušný výraz v gréčtine, s predošlým, resp. nasledovným, „(ne)kradnú“.
- 237** Vl. „jednoduché“, viď príbuzné podstatné meno v Rim. 12:8, pozn. 649, a príslovku in Jak. 1:5, pozn. 12.
- 238** Al. „osvietené“, „prežiarené“, možno aj „svetelné“, ako v kap. 17:5, „žiarivé“.
- 239** Al. „ako nevoľník slúžiť“, „konať nevoľnícku službu“.
- 240** Sloveso „nenávidieť“ značí tu a na niekoľkých iných miestach N. Zákona (Luk. 14:26; 16:13; možno aj Ján 12:25 a Rim. 9:13) „opomenúť al. zanedbať v prospech druhého“, „milovať al. si vážiť menej ako druhého“, „dať druhému prednosť“.
- 241** Viď Luk. 23:40.
- 242** Al. „pri jednom zotrvať“.
- 243** Al. „nebuďte ustarostení“, tj. „plní nepokojnej, úzkostlivej starosti“, ďalej obdobne; vo v. 27 D. „starostiac sa“.
- 244** Al. „pretože“.
- 245** Al. „nevynikáte vy nad nich al. nelíšite sa vy od nich veľmi“, „nezáleží na vás oveľa väčšie ako na nich“.
- 246** Vlastný význam tohto slova je „vek“, no ono značí aj „pomerný vek človeka“ a preto aj „vzrast“, „postavu“, ako u Luk. 19:3.
- 247** Asi 45 cm.
- 248** Al. „poľné ľalie“, „poľnú trávu“, D. „ľalie („trávu“) poľa“.
- 249** Neurčitý čas („sa... nikdy neobliekol“).
- 250** D. „týchto“.
- 251** Neurčitý čas („neupadnite v ustarostenosť“). Netýka sa v. 25.
- 252** Al. „sa naháňajú“ „pachtia“, tj. „k tým veciam smerujú ich túžby a snahy“; sloveso ako vo v. 33, pozn. 254, no tu má zosilňujúcu a spresňujúcu predponu, vyjadrujúcu smerovanie k nejakému cieľu.
- 253** Vl. „úplne všetky“, „všetky do jednej“; netýka sa v. 33.
- 254** Al. „snažte sa“, „stojte“.
- 255** Viď v. 10, pozn. 222.
- 256** Tj. „Božiu“.
- 257** Al. „k zajtrajšku“ („nech vaše starosti nesmerujú al. sa nenesú k zajtrajšku; porov. 2 Peter 1:17, pozn. 55).
- 258** Viď 1 Peter 4:6.
- 259** Al. „posudzovaní“, „súdení“, „bude sa vám merať“, budúci čas.
- 260** Al. „plevu“, „prášok“, „smietku“.
- 261** Slovosledom je tu vyjadrený dôraz, ktorý je v pôvodine na zámenе „tvojom“ („tvojom vlastnom“, „ktoré je tvoje“), v. 22 obdobne.
- 262** D. „ako riekné al. budeš vraviť“ (v. 4); al. „rieknu“ (v. 22).
- 263** Vl. „vyhodím“, ďalej obdobne; vo v. 4 tiež „nech vyjmem“.
- 264** Al. „nadobro prezrieš“.
- 265** Viď kap. 5:25, pozn. 175.
- 266** Al. „rozšľiapali“, „zdeptali“.
- 267** Al. „usilujte sa (viď kap. 6:33) a dosiahnete“; v. 8 obdobne.
- 268** D. „je, ktorý“.
- 269** Vl. „doručí“, „odovzdá“ (Luk. 4:17; 24:30); D. „o chlieb – či mu podá kameň? a ak poprosí... či mu podá“.
- 270** Iný výraz ako v kap. 3:10 a 5:16, významu výraznejšie morálneho („blahodarný“, „dobrotivý“, „šlachetný“), hoci sa, pravda, nie vždy dajú významy týchto dvoch slov dôsledne rozlišovať.
- 271** Al. „chcete“, „by ste radi“.
- 272** Al. „takýto“, D. „tentto“.
- 273** Al. „povstupujte“, „dajte sa vstupovať“.
- 274** D. „odvádza“, tj. „vedie odtiaľto“.
- 275** Al. „k záhube“, v. 14 obdobne.
- 276** Podľa niektorých rukopisov „aká“, „či“, D. „čo“; netýka sa v. 13.
- 277** Al. „žijými“.
- 278** D. „od nepravých prorokov“.
- 279** Viď kap. 2:6.
- 280** Al. „lúpežní“, „chamtiví“, „pažraví“.
- 281** Vl. „dobré al. spoľahlivo poznáte“.

- 282 D. „od“.
- 283 V pôvodine (nie vo v. 19) množné číslo.
- 284 Viď kap. 3:10, pozn. 84.
- 285 Vl. „zhnitý“, „skazený“.
- 286 Viď kap. 3:10.
- 287 Spojka tu použitá vyjadruje nevyhnutný dôsledok.
- 288 Viď kap. 6:10.
- 289 Neurčitý čas („nevyslovili sme často proroctvo“, „nenaprorokovali sme sa“, „nevyhnali sme veľa“, „ne-navyháňali sme sa“).
- 290 D. „moci“, tj. „prejavov moci“, tak aj všade ďalej.
- 291 Viď v. 3.
- 292 Al. „do očí“.
- 293 Al. „verejne vyhlásim“.
- 294 Al. „odtiahujte sa“ (kap. 7:23), „prichod“ (kap. 8:9), viď Ján 20:27, pozn. 1178.
- 295 Charakter osôb.
- 296 D. „teda, kto al. ktorý“, ako nižšie a vo v. 26; viď kap. 2:6, pozn. 31.
- 297 Al. „(ne)uskutočňuje“.
- 298 Vl. „pripodobním“, v. 26 obdobne.
- 299 Al. „rozumnému“, „obozretnému“.
- 300 V stavovom zmysle, no preniká tu aj zmysel dejový („na skalu“).
- 301 Al. „úžas“, „hrozili sa“, „vyvádzalo ich z miery“, al. „boli ohúrené“ v stav. zmysle.
- 302 D. „ako majúc“.
- 303 Al. „si želáš“, v. 3 obdobne.
- 304 Sloveso ako „očistiť“, „očistený“ vyššie, zmysel ako v texte.
- 305 Al. „lež“.
- 306 Al. „obetuj“, viď kap. 2:11.
- 307 Tj. „po jeho vstupe“, podľa niektorých rukopisov „pri jeho vstupe“.
- 308 Al. „je sklátený al. povalený“, v. 14 obdobne.
- 309 D. „súc hrozne trýznený al. mučený“.
- 310 V protiklade k osobnému príchodu.
- 311 D. „právomocou, majúc“.
- 312 Al. „nezistil“.
- 313 Viď kap. 5:19.
- 314 Al. „drkot“, „škrípota“.
- 315 Viď kap. 4:11.
- 316 Al. „poprinášali“, viď kap. 4:24.
- 317 Is. 53:4.
- 318 Al. „neduhy“, „nemoci“.
- 319 Al. „dám sa“.
- 320 Al. „budeš odchodiť“.
- 321 Al. „jamy“, „diery“.
- 322 Tj. „miesta, kde hradujú“, napr. konáre stromov.
- 323 Al. „kládol“.
- 324 Neurčitý čas, viď kap. 9:13, pozn. 363.
- 325 Al. „otras“, inokedy spravidla značí „zemetrasenie“.
- 326 Vl. „pokrývaná al. zahaloaná“.
- 327 Al. „zachraň“, „vyslobod“.
- 328 Al. „zbabeli“, „bojazliví“.
- 329 Al. „hlboké al. úplné ticho“.
- 330 Al. „sa zadivil“, ako vo v. 10, no tu je tuším zmysel ako v texte.
- 331 Viď Luk. 1:29.
- 332 Niektorí čítajú „Gadaranov“, iní „Gerasanov“.
- 333 Al. „spomedzi“.
- 334 Al. „zúriví“, „obťažujúci“, „neskrotní“.
- 335 Al. „skríkli“.
- 336 Al. „čo nás do teba“, „čo máme s tebou al. máš s nami do činenia“, D. „čo nám a tebe“, hebraizmus.
- 337 V zmysle „predčasne si prišiel“ al. „predčasne nás mučiť“, „mučiť“ je v neurč. čase („zmučiť“, „začať s mučením“).
- 338 D. „črieda mnohých al. veľa“.
- 339 Al. „i pásla sa ďaleko... sviť“.
- 340 Viď kap. 2:8, pozn. 38.
- 341 To je doslovný preklad tu použitej väzby – počínali si tak, aby sa tak stalo. Viď kap. 9:38.
- 342 Al. „sa od ich hraníc vzdialil“, viď kap. 12:9.
- 343 Tj. Kafarnaúma, viď kap. 4:13; Marek 2:1.
- 344 V stavovom zmysle.
- 345 Al. „ležiaceho“, viď kap. 8:6.
- 346 Nesúvisí s „položeného“ vyššie.
- 347 Viď kap. 2:16, pozn. 49.
- 348 Al. „bez obáv“, „dúfaj“, „maj odvahy“.
- 349 Zosilňujúci tvar („splna al. natrvalo odpustené“).
- 350 Al. „sami medzi sebou“.
- 351 Tu podľa niektorých rukopisov, možno správne, „spoznajúc“, ako „vedeli“ vo v. 6.
- 352 Viď kap. 27:46.
- 353 Al. „upadli v strach“.
- 354 Al. „oslávili Boha“, „vzdali Bohu chválu al. slávu“.
- 355 D. „ktorý“.
- 356 Al. „pomimo“.
- 357 Al. „na colnici al. mýtnici“, tj. v búde, kde sa vybierali poplatky a dávky (clá, mýta atď.).
- 358 D. „a“, „i“, je to možno hebraizmus, ale toto použitie spojky „ka“ („a“) je veľmi časté u Lukáša.
- 359 Viď kap. 3:14, pozn. 94.
- 360 Al. „spoznajte“.
- 361 Hos. 6:6.
- 362 Viď kap. 12:7.
- 363 Neurč. čas („začať s touto činnosťou a dokončiť ju“, „každého povolať“).
- 364 Al. „často“.
- 365 Al. „pri nich“, „medzi nimi“.
- 366 Al. „odhatý“, „im vyrvaný“.
- 367 Al. „opotrebovaný“, „vetchú“, v. 17 obdobne.
- 368 Viď kap. 5:40, pozn. 192.
- 369 Al. „starú šatu nepláta záplatou“, v gréčtine je slovo „záplata“ odvodené od „prikladat“.
- 370 Vl. „od šaty uberá“, tj. „zrážajúc sa pri praní, strhujúc vetchú tkaninu a tak ju poškodzuje“.
- 371 Al. „trhlina sa stáva horšou“.
- 372 Al. „rozlieva“.
- 373 Tj. „nepoužitých“, no tiež „nového druhu“ („kainos“, „mladé“ vyššie je „neos“, viď Hebr. 12:24).
- 374 Al. „priam teraz“, podľa znenia v texte otec s istotou predpokladá, že sa tak stalo za jeho neprítomnosti doma. Marek 5:22 má „v poslednom ťažení“, Luk. 8:42 „umiera-la“. Je možné, že Matúš podáva výsledok zvesti sluhu.

- 375 D. „žena krvotoká dvanásť rokov“.
- 376 Al. „cíp“, „strapeč“, viď 5 Mojž. 22:12.
- 377 Al. „budem zachránená al. vyslobodená al. vyhojená“, „zbavím sa toho“, v. 22 obdobne.
- 378 Viď v. 2.
- 379 Zosilnený tvar („úplne al. natrvalo al. dokonale pomohla“).
- 380 V dej. zmysle, no vo v. 22 zo slov „od onej hodiny“ vidno prenikanie i zmyslu stavového.
- 381 Al. „flautistov“.
- 382 Viď Marek 5:39.
- 383 Al. „prebudila sa“, „vstala“, ako vo v. 19.
- 384 D. „na koľko“.
- 385 Al. „im pohrozil“.
- 386 Viď Luk. 11:14.
- 387 Ako v kap. 8:27.
- 388 D. „takto“.
- 389 D. „vo vládcovi“, tj. „v moci vládcu“, viď kap. 3:11.
- 390 Viď kap. 4:23.
- 391 Slovmi „pocítil... vnútorný súcit“ je preložené jediné slovo, sloveso odvodené od výrazu majúceho pôvodný význam „útroby“, „črevá“, „vnútornosti“, prenesene potom „vnútro“ v zmysle „vnútorných citov“.
- 392 Al. „utrápené“, „stýrané“.
- 393 Al. „zapudené“, „rozohnané“.
- 394 Neurčitý čas („jmite sa prosiť“, „vyproste si“).
- 395 D. „vyhnal“.
- 396 Znamená „právo“ i „moc“, „schopnosť“.
- 397 D. „právomoc nečistých duchov“, tj. „týkajúcu sa nečistých duchov“.
- 398 Vl. „poslov“, „vyslancov“, viď Ján 13:16.
- 399 Veľmi pravdepodobne hebrejský výraz za grécke „*zélótēs*“, „horlivec“, viď Luk. 6:15.
- 400 Al. „neodchádzajte“, „neodbočujte“, tj. „z vašej cesty“.
- 401 Al. „radšej“.
- 402 Al. „nezaopatrujte sa... zlatom ani striebrom ani medou“ (al. „bronzom“, „mosadzou“).
- 403 Viď kap. 5:40; 2:8.
- 404 D. „v nej“ („mesto“ aj „dedina“ sú v gréčtine ženského rodu).
- 405 Sotva sa týka domu toho, kto je „hodný“ vo v. 11; viď v. 14. Ide o „dom“ v protiklade k „ulici“.
- 406 Al. „mier“, tj. „pokoj“ ich pozdravu „pokoj vám“.
- 407 Viď kap. 3:2.
- 408 Viď kap. 12:26, pozn. 520.
- 409 Vl. „stávajte sa“ („usilujte sa stať“).
- 410 Viď kap. 7:24.
- 411 Al. „rýdzi“, „čisti“, D. „nezmiešani“.
- 412 Al. „holubice“, ako v kap. 3:16.
- 413 D. „od ľudí“.
- 414 Miestne židovské súdy.
- 415 Ako v kap. 6:31.
- 416 Al. „mali prehovoriť“.
- 417 Al. „čo máte prehovoriť“. V prvej časti verša je použitý tzv. rozvažovací spojovací spôsob, vyjadrujúci neistotu v myšliach vyšetrovaných, ale v druhej časti oznamovací spôsob budúceho času, ktorý vyjadruje istotu Božieho vedenia ich výpovede.
- 418 Tj. „Duch“.
- 419 Al. „usmrtia ich“, viď Marek 13:12.
- 420 Al. „a budete od všetkých... nenávidení“, no potom v stavovom zmysle.
- 421 Al. „znesie“, „vytrvá v trpezlivosti“.
- 422 V dejom zmysle; vo v. 22 tiež „vyslobodený“.
- 423 Al. „učeník“, v. 25 obdobne, viď kap. 5:1, pozn. 132.
- 424 Al. „domácemu pánovi“.
- 425 Tj. „príslušníkov jeho domácnosti“.
- 426 Neurčitý čas: „nelakajte sa“, „neupadajte v strach“, „nedajte sa zachvátiť strachom“ (v. 26); „povedzte“, „vyhláste“, alebo v takom zmysle ako v kap. 9:13, pozn. 363 (v. 27).
- 427 Al. „skryté“.
- 428 Tj. „čo sa povie pošepky al. v dôvernom rozhovore“.
- 429 Tj. na plochých strechách východných domov.
- 430 Al. „nebojte sa tých“, tu však je väzba vyskytujúca sa iba tu a u Luk. 12:4, totiž spojenie slovesa „báť sa“ s predložkou „apo“, „od“ al. v niektorých spojeniach „pred“, ako napr. tu vo v. 17. Môže tiež značiť „od strachu cúvať pred“.
- 431 Viď v. 6.
- 432 To isté sloveso ako „mať strach“ vyššie al. „báť sa“ vo v. 31, no tu v neurčitom čase.
- 433 Al. „zničiť“.
- 434 „*Gehenna*“, viď kap. 11:23, pozn. 478.
- 435 Peniaz, ktorého hodnota nie je presne známa, no bola veľmi malá.
- 436 D. „vás“, „vaše“.
- 437 Viď kap. 6:26.
- 438 Gr. „*hostis*“, viď kap. 2:6, pozn. 31; 5:39, pozn. 188.
- 439 Viď kap. 5:17.
- 440 Al. „uviesť“, „zaviesť“, D. „hodiť“, „položiť“.
- 441 Al. „mier“.
- 442 Ako vyššie.
- 443 Viď kap. 26:47.
- 444 Al. „rozdroviť“, „uviesť do rozporu“.
- 445 D. „človeka proti jeho otcovi a dcéru proti jej matke a nevestu proti jej svokre.“
- 446 Viď v. 25.
- 447 D. „nepriateľmi človeka budú jeho domáci“, no zmysel výroku v slovenčine hádam lepšie vystihuje slovosled v texte.
- 448 Al. „kto *nekoná tak*, že berie... a nasleduje“.
- 449 Doslovný preklad; táto predložková väzba má vari zosilňujúci význam („v päťach“, „v mojich šlapajách“).
- 450 Al. „do mena“, „v meno“, tj. „prijíma na miesto cti, ktoré prorokovi („spravodlivému“) príslúcha“. Táže väzba je vo v. 42 s obdobným významom („napoji ako toho, koho prijal k menu“).
- 451 Viď kap. 12:9.
- 452 D. „činoch, pošlúc cez svojich učeníkov, (3)mu povedal“.
- 453 Tj. „ten, ktorý má prísť“, no nie ako vo v. 14.
- 454 Ako „nemý“ v kap. 9:32; azda „hluchonemí“.
- 455 Al. „na mne“, v zmysle pozn. 456 nižšie.

- 456** Al. „sa o mňa nepotkne“, „pre mňa nepadne do pasce“, tj. „nestane sa obeťou svojich predsudkov voči mne“. Viď kap. 13:57.
- 457** Vl. „mäkkom“, tj. „hebkom“, „pohodlnom“, ďalej obdobne.
- 458** D. „tento je“.
- 459** Mal. 3:1.
- 460** Al. „zriadi“, „zariadi“.
- 461** Al. „splodenými“, viď kap. 2:1.
- 462** Al. „mocou“, „násilím“, „útokom“, ďalej obdobne.
- 463** Al. „používajú“, „násilníci“, „útočníci“.
- 464** Neurč. čas, v zmysle kap. 9:13, pozn. 363.
- 465** Viď kap. 16:27, pozn. 764.
- 466** Tj. ktorý má tento charakter v ich myšlienkach.
- 467** Al. „prirovnám“, ako v kap. 7:24.
- 468** Viď kap. 17:17; 20:13, pozn. 917.
- 469** Al. „zahrali na flaute“.
- 470** Tj. „menší ako hoci kto“, viď kap. 18:1, pozn. 812.
- 471** Viď Marek 7:16.
- 472** Al. „a na čo hladíte“, iné sloveso ako vo vv. 8n. Viď Luk. 7:22, pozn. 472.
- 473** Al. „ani neje ani nepije“.
- 474** D. „(ani ne)jediaci a (ni ne)pijúci“.
- 475** D. „človek, pažravce“.
- 476** Al. „obľúbenec“, „miláčik“, „milovník“.
- 477** Viď Luk. 10:29.
- 478** „Hádés“ je, podobne ako „šeól“ St. Zákona, veľmi neurčitý výraz, všeobecne používaný na označenie dočasného stavu duchov zomretých; značí neviditeľný svet duchov, až do Kristovho príchodu zahalený do tmy a nejasnosti. Používa sa v spojení s Kristom, ktorý odišiel od raja, aj s boháčom u Luk. 16, ktorý bol v trápení. Iné je „peklo“ („gehenna“), miesto konečného a večného trápenia, pripravené pre diavla a jeho anjelov.
- 479** Al. „vyznávam sa ti“, „priznávam sa k tebe“.
- 480** Al. „utajil“.
- 481** D. „od múdrych a chápacích“, predložka (iná ako vo v. 27) ako predpona slovesa „ukryť“ vyššie i „odhalil“ nižšie.
- 482** Al. „neplnoletým“.
- 483** Al. „stalo slasťou“, „pretože sa ti tak zaľúbilo al. si tak ráčil uznať za dobré“.
- 484** Al. „vydané“.
- 485** Viď kap. 7:16, pozn. 281.
- 486** Al. „chcel“, „ráčil“, „zamýšľal“, „bol rozhodnutý“, „bol za to“.
- 487** V stavovom zmysle; vl. „naložení“, sloveso odvodené od podst. mena preloženého vo v. 30 „nákład“, ktoré sa aj dá preložiť „bremeno“, no značí jednoducho čosi, čo treba niešť, nie nutne niečo ťažké, hoci sa, pravda, vo v. 28 tára nákladu predpokladá, čo vyjadruje aj zosilnený tvar slovesného prídavia.
- 488** Viď kap. 4:19.
- 489** Al. „zotavenie“, „osvieženie“, „pohovenie“, „dám oddych“ vo v. 28 je jediné slovo („vás osviežim“).
- 490** Neurčitý čas: „naučte al. vyučte sa“, „dajte sa al. vstúpte do učenia“ (kap. 11:29); obdobne ako v kap. 5:21, pozn. 163 (kap. 12:3).
- 491** Viď kap. 5:5.
- 492** Al. „snadné“, „prijemné“, „lahodné“.
- 493** Al. „najedol sa“, „okúsil“, aj nižšie neurč. čas („nikdy zajest“, „ani okusiť“).
- 494** D. „chlebov predkladania“, al. „chlebov z vyloženej al. predloženej zostavy“ (Hebr. 9:2).
- 495** Tj. „robia všedným dňom“, sloveso odvodené od výrazu v 1 Tim. 4:7, viď tam pozn. 136.
- 496** Viď kap. 12:25n., pozn. 520.
- 497** Hoseáš 6:6.
- 498** Al. „lúbim“, „mám rád“, ako v hebr. texte, viď Marek 12:38, pozn. 553.
- 499** Vl. „neboli by ste proti nevinným uplatnili právo al. zákon“.
- 500** Tento výraz vždy značí zmenu miesta, opustenie jedného a odchod do druhého; viď kap. 15:20; 17:20.
- 501** Tj. „zvädnutú“, „odumretú“.
- 502** D. „aby ho obžalovali“.
- 503** D. „bude, ktorý“.
- 504** Al. „teda“, no nie ako nižšie.
- 505** Viď kap. 6:26; 5:44, pozn. 195, 199).
- 506** Al. „uvedená do pôvodného stavu“ v dej. zmysle.
- 507** Al. „prijali... uznesenie“.
- 508** Objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1, pozn. 280.
- 509** Neurč. čas, obdobne ako „pouzdravoval“ vyššie.
- 510** Is. 42:1–4.
- 511** Al. „zvolil“, ako takého, kto je toho hoden; tento výraz je v N. Zákone len tu, často v LXX, napr. 1 Mojž. 30:20; 4 Mojž. 14:8; Žalm 25:10; 119:30, 73.
- 512** Viď 2 Peter 1:17.
- 513** Tj. „ľanový knôt“.
- 514** Ako vo v. 35 a v kap. 13:52; značí „vydať“ aj „vyniesť“. Tu ide o to, že súd bol skrytý, „uzavretý medzi jeho pokladmi“ (5 Mojž. 32:34) a vynesie, zjaví sa v pravý čas.
- 515** Gr. „eis“, upriamuje na to, čo sa má dosiahnuť.
- 516** D. „aj jeho menu“ („dóverovať jeho menu“).
- 517** Vl. „boli bez seba“, „celé preč“, „z miery vyvedené“ v stav. zmysle.
- 518** Viď kap. 9:34 (v. 27 D. „v kom“).
- 519** Vedomé poznanie, oproti v. 15.
- 520** Dá sa chápať v dejovom aj stavovom zmysle, vo v. 26 „bol a je“.
- 521** D. „každé“.
- 522** Al. „(ne)obstojí“.
- 523** Viď Marek 3:24.
- 524** Al. „vás zastihlo“.
- 525** Al. „veci“, „domáce náčinie“.
- 526** Charakter osoby.
- 527** Al. „nezhromažďuje“.
- 528** Al. „rozptyľuje“, „rozháňa“.
- 529** Al. „rúhanie“.
- 530** D. „Ducha“ („urážka Ducha“, „urážlivá reč týkajúca sa Ducha“).
- 531** Viď kap. 7:17.
- 532** D. „z“.
- 533** Al. „prebytku“, „pretekávanie“.
- 534** Al. „vyníma“, viď v. 20.
- 535** Al. „lichý“, „bezüčelný“, viď kap. 20:3, pozn. 910.

536 Al. „slovo“, no nie ako vo v. 37.

537 Viď 1 Peter 3:15, pozn. 189; vl. „počet“, ako „slov“ nižšie.

538 Viď v. 7, pozn. 499; tu opis pre súvislosť so „spravidlosťou“ vyššie.

539 Al. „chceme“, „prajeme si“.

540 Viď kap. 17:17.

541 Al. „vyžaduje znamenie“, „pátra po znamení“, viď kap. 6:32.

542 Al. „morského netvora“.

543 D. „muži, Ninivčania“, „nininivskí muži“.

544 Viď 1 Kor. 1:21; 2 Tim. 2:26, pozn. 100.

545 Vl. „samého seba“.

546 Viď Luk. 11:31.

547 Viď kap. 11:29.

548 Al. „zistuje, že dom je“.

549 Al. „horších“ (2. stupeň slova „zlý“ vo v. 35), no nie ako na konci vety.

550 V orig. „stáli“ (v. 46), „stoja“ (v. 47), vzhľadom na iný slovosled v gréčtine.

551 Al. „snažiac sa“, „hľadajúc spôsob, ako, al. možnosť“.

552 Vl. „na al. nad svojich učeníkov“.

553 Viď kap. 5:39.

554 Al. „vykonáva“, „bude vykonávať“ v zmysle kap. 9:13, pozn. 363.

555 Al. „želanie“.

556 Al. „chcel si sadnúť“.

557 Al. „sedel pri mori“.

558 Al. „boli zhromaždené al. zvolané“.

559 D. „viac“, iný výraz ako vo v. 6.

560 Neurč. čas („prehovoril“, „dal sa hovoriť“, al. v zmysle kap. 9:13, pozn. 363).

561 Vl. „prišli“.

562 Al. „pohltili“.

563 Vl. „vystúpilo“, tj. „nahor“.

564 Viď kap. 3:10, pozn. 84; 5:16, pozn. 152; 5:39.

565 Al. „nadbytku“, „prebytku“, tj. vzhľadom na to, čo sa dáva. Tu ide o spôsob a charakter Božieho konania – čo sa dáva, rozhojní sa; toto slovo sa používa aj o veci aj o tom, kto ju má alebo komu sa jej dostáva.

566 Al. „odníme“, „odtrhne“.

567 Al. „hľadiac“, no nasledujúce „nevidia“ je to isté sloveso a tam sa nedá povedať „nehľadia“. Je to tože sloveso ako „hľadiac“ vo v. 14 a „vidíte“ vo v. 17 (iné ako „neuzriete“ vo v. 14 a obdobne vo vv. 15 a 17) a značí „hľadieť“ aj „vidieť“, podobne „čujúc“ značí aj „počúvajúc“, „načúvajúc“; tak aj „vidíte“ a „čujete“ vo v. 17.

568 Tj. to, čo chýba, sa dodáva a tak sa dopĺňa. Od doby Isaiášovej toho bolo veľa, no zavrnutie Krista to naplnilo a doplnilo.

569 D. „doplna sa im al. nimi“.

570 Is. 6:9n.

571 Al. „sluchom“, „uchom“, tu však tento výraz, podobne ako „hľadiac... hľadieť“ nižšie, skôr znamená „usilovne al. napäto počúvať“ („hľadiet“), porov. Luk. 22:15, pozn. 1357.

572 Al. „stltstlo“, „stučnelo“.

573 Viď Skut. 28:27.

574 Al. „čuje“.

575 Tvary slovesa „počuť“ načim tu a spravidla aj inde v tomto preklade chápať v dokonavom zmysle, na rozdiel od sloviess „čuť“ a „počúvať“.

576 Podľa niektorých rukopisov „pochopili“.

577 Al. „boli obrátení“.

578 Al. „navrátili sa“.

579 Neurč. čas („zatúžili“, „často al. veľa rás zatúžili“, „roztúžili sa“, „zmocnila sa ich túžba a po celý život túžili“).

580 D. „prirovnánie rozsieváča“ (v. 18), „slovo kráľovstva“ (v. 19).

581 Al. „s každým, kto čuje... a nechápe, je tak, že“. Slová „kto čuje... a nechápe“ sú prídavia vyjadrujúce charakter osoby.

582 Al. „podliak“, „ničomník“, „darebák“.

583 Al. „lúpi“, „a toho, čo je... sa zmocňuje“.

584 D. „tento“.

585 Vl. „bude mu dané“ (v. 12), „bol zasiaty“ (vv. 19n.) v dejovom (na rozdiel od „je [nie] dané“ vo v. 11 a „to... zasiate“ vo v. 19 vyššie) zmysle, podobne „bude vzaté“ (v. 12).

586 Al. „tieseň“, „strasť“, „trýzeň“.

587 Al. „upadá v nástrahu“, „potkýna sa“, viď v. 57 a kap. 11:6. „Nástrahou“ sa mu stáva útlak a prenasledovanie, v ktorých neobstojí.

588 Viď vv. 19n.; kap. 6:25, pozn. 243, kde príbuzné sloveso obdobného významu.

589 Gr. „aión“; značí „život človeka“, „priebeh“ hociakých udalostí, „vek“, (ako vo v. 39), „večnosť“. Vo v. 22 je zmysel dostatočne jasne vyjadrený slovom „život“.

590 Znamená, že tieto vplyvy pôsobia spoločne.

591 Al. „bezúrodným“.

592 Viď v. 8.

593 Al. „medzi trnami“.

594 Viď Marek 14:37.

595 Mätonoh, známy aj pod nárečovým menom „júlok“, je bezcenná burina, travina podobajúca sa pšenici. Jeho semená sú jedovaté. Slovo sa v celom tomto odiele vyskytuje v množ. čísle (chápe sa ako jednotlivé rastliny).

596 D. „tráva“.

597 Al. „vytvorila“, ako „plodiť“ vo v. 23 a „spravil“ vo v. 28.

598 Ako „úrodu“ napr. vo v. 8, „ovocie“ napr. v kap. 3:10; nesúvisí s „plodiť“ vo v. 23.

599 Viď kap. 10:25.

600 D. „svojom“, zámeno je v dôraznom tvare.

601 Al. „odkiaľ sa teda berie“.

602 Viď vv. 15; 4.

603 Al. „medzi jeho konármi“.

604 D. „do“, no predchádzajúce sloveso má predponu zdôrazňujúcu pojem „dnu“; inak vari „vložíla a skryla do“, „dôkladne al. starostlivo skryla do“, „zatajila dnu“.

605 „Saton“, hebr. „sea“, dutá miera, asi 8 litrov.

606 D. „celá“.

607 Žalm 78:2.

- 608 Al. „vynesiem“, no nie ako vo v. 52; vl. „vychrlím“, „vyvrhnem“, „dám vytrysknúť“.
- 609 Al. „zatajené“.
- 610 D. „nechal“, tiež „opustil“.
- 611 Neurčitý čas („odišiel“, „prišiel“).
- 612 D. „prirovnanie toho mátonohu toho poľa“.
- 613 D. „títo“.
- 614 Viď v. 19.
- 615 Al. možno „stane“, viď Ján 15:8, pozn. 748.
- 616 Viď vv. 25; 39.
- 617 D. „všetky nástrahy“, „všetky príčiny pádu“.
- 618 Viď Rim. 1:28.
- 619 D. „pece ohňa“.
- 620 Viď kap. 8:12.
- 621 Al. „zaskvejú“, „zasvietia“, „vydajú al. budú vydávať žiaru“.
- 622 Mnohé rukopisy tu pridávajú „na čutie al. počúvanie“ D. „čuť al. počúvať“.
- 623 Viď v. 9.
- 624 Al. „skryť“, to isté sloveso ako „skrytému“ vyššie, no tu má význam ako v texte, porov. kap. 10:26; 11:25.
- 625 D. „od radosti“.
- 626 Al. „pre svoju radosť“.
- 627 D. „človeku, obchodníkovi“.
- 628 Viď v. 24, pozn. 286; vo v. 45 tiež „pravé“, „cenné“ (nie ako „cennú“ vo v. 46), vo v. 48 „hodnotné“, „vhodné“, „súce“.
- 629 Al. „túžiacemu za krásnymi perliami“.
- 630 Iné sloveso ako vo v. 44; značí pôvodne „priniesol al. priviezol (na trh) a predal“. Je v dokonavom minulom čase so zosilňujúcim významom, ktorý som sa pokúsil vyjadriť predponou „roz-“.
- 631 Al. „stiahnuvšej“, tj. „dokopy“.
- 632 Tj. smerom von.
- 633 Al. „vylúčia“, „vytriedia“, „oddelia“, vl. „vymedzia“, „ohraničia“.
- 634 Al. „učiteľ“.
- 635 Podľa niektorých rukopisov „pre kráľovstvo“, vl. „do kráľovstva“, „ku kráľovstvu“, „na kráľovstvo“, predložka ako v kap. 12:20, pozn. 515.
- 636 D. „človeku, hospodárovi“.
- 637 Viď kap. 10:25; 2:6; 12:20, pozn. 514.
- 638 Al. „odcestoval“, „odobral sa“, vl. „priniesol sa“.
- 639 Viď kap. 7:28.
- 640 D. „odkiaľ tomuto táto“, v. 56 obdobne.
- 641 Vl. „na ňom“; al. „boli pre neho urazení al. ním zmätení“ v stavovom zmysle. No „zmätení“ je prislabé. Koreň tu v pôvodine použitého slova značí doslovne „spúšťací háčik pasce“, o ktorý sa zavadí a pasca spadne. Je to všeobecne prostriedok al. príležitosť upadnúť do čohosi zlého, nielen kameň, o ktorý sa ktosi potkne. Porov. kap. 5:29; 11:6; 18:6.
- 642 Viď kap. 4:24, pozn. 125.
- 643 Vládca nad časťou územia, podriadený cisárovi.
- 644 Viď kap. 5:19; 6:10, pozn. 222.
- 645 V dejovom zmysle, no čo do vv. 2 a 8 viď kap. 12:26, pozn. 520.
- 646 Al. „sa uplatňujú al. prejavujú“, „sú účinné“, „pôsobia“, „vyvíjajú činnosť“.
- 647 Vl. „vsadil si“, podľa niektorých rukopisov „odpratal si“, tj. „zbavil sa ho“.
- 648 Al. „vrvieval“, tj. „opakovane“, „trvale“.
- 649 D. „a chcú al. želajú si al. majú chuť (porov. kap. 12:38) ho zabiť“, v. 9 obdobne.
- 650 Al. „lakal sa“, neurč. čas („vždy, keď sa týmto úmyslom zaoberal, sa zľakol“, v. 5), „dostal strach“ (v. 30).
- 651 Al. „konali“, vl. „viedli“, podľa niektorých rukopisov „nastali“.
- 652 Al. „dala sa tancovať“.
- 653 Al. „verejne“, D. „v prostriedku“.
- 654 D. „odkiaľ“.
- 655 Al. „nastrčená“, „postrčená“, porov. Sk. 19:33.
- 656 D. „bol zarmútený“.
- 657 D. „pošlúc stal Jána vo väzení“.
- 658 Al. „vyszvihli“, „ujali sa“; vo v. 20 tože sloveso.
- 659 Viď kap. 2:8.
- 660 Viď kap. 9:36; 4:24.
- 661 Al. „odbiť“, „odbať“, „pošli preč“, vv. 22n. obdobne.
- 662 Al. „sami sebe“.
- 663 Al. „najest sa“, v. 20 obdobne.
- 664 Viď Ján 20:27, pozn. 987.
- 665 Al. možno „žeby sa davy poukladali“.
- 666 Al. „vzdal chválu“, „podakoval“.
- 667 D. „nakfmeni“.
- 668 Malé cestovné ručné košíky.
- 669 Al. „pomodliť sa v ústraní“.
- 670 D. „súc trápená od“.
- 671 Al. „prechádzajú sa“, v. 26 obdobne.
- 672 Viď kap. 2:3, pozn. 23.
- 673 Viď kap. 9:2.
- 674 D. „na vody“, ako vo v. 29, tj. „zísť na vody a prísť“.
- 675 Al. „hľadiac na“.
- 676 Al. „dal sa kričať“, ako vo v. 26.
- 677 Al. „pomôž mi“, ako vo v. 36.
- 678 Al. „ujal sa“.
- 679 Tj. „k akému úžitku?“, „čo si z toho mal?“, predložka ako u Marka 15:34.
- 680 Viď kap. 28:7.
- 681 Al. „dali sa mu klaňať“.
- 682 Viď kap. 7:16; 4:24.
- 683 D. „aby si len siahli“.
- 684 Viď kap. 9:21.
- 685 Al. „celkom“, „načisto“, zmysel predpony nasledovného slovesa.
- 686 Ako v kap. 9:21n., pozn. 377 a 380 (no tu jednoznačne dejový zmysel), ale nie 379, viď predchádzajúcu poznámku 365.
- 687 Al. „tradíciu“, „tradičnú náuku“.
- 688 Al. „čo sa dochovalo od starých“.
- 689 D. „keď jedia al. jedávajú“, prítomný čas sa často používa v zmysle prekladu v texte.
- 690 2 Mojš. 20:12.
- 691 Viď Ján 8:44, pozn. 433; netýka sa v. 6.
- 692 2 Mojš. 21:17.
- 693 Al. „kto otcovi... zlodeč al. kľaje“.

- 694 Vl. „zo“.
- 695 Al. „osohu“, „podpory“, „pomoci“, no nesúvisí so slovesom v kap. 14:36, pozn. 677 a 686.
- 696 Tj. „obeť Bohu“, viď kap. 27:6, pozn. 1315; Marek 7:11.
- 697 Neurčitý čas („vyslovil proroctvo“).
- 698 Is. 29:13.
- 699 Nesúvisí s „vzdialené“ nižšie.
- 700 Nesúvisí s „ctí“ vo v. 8.
- 701 Al. „znesväcuje“, vl. „robí obyčajným“, tj. „nie svätým“; ďalej obdobne.
- 702 Viď kap. 13:57, vl. „boli urazení“, neurčitý čas.
- 703 V dejovom zmysle.
- 704 Vl. „vodcovia al. sprievodcovia po ceste“, „ukazovači cesty“, „usmerňovatelia“, sloveso obdobne; tiež „riadi“.
- 705 Al. „bude vodiť“.
- 706 Vl. „postupuje“, „ustupuje“.
- 707 Tj. smerom von, vl. „vychodia“ (nie ako vyššie), „pochodia“.
- 708 Množné číslo naznačuje jednotlivé prípady al. prejavý týchto hriešov.
- 709 D. „tieto“.
- 710 Nie nutne do vnútra toho územia, lež do jeho okolia; tá žena vyšla z oného územia von.
- 711 D. „od oných hraníc“, viď kap. 2:16.
- 712 Al. „Kanaančanka“.
- 713 Viď kap. 14:30, tiež „zavolala“; niektoré rukopisy majú znenie „kričala“, „volala“.
- 714 D. „mu“.
- 715 Al. „hrozne“, „kruto“.
- 716 Viď kap. 14:15, pozn. 661, vo v. 23 v zmysle „vyhovej jej, nech dá pokoj“.
- 717 V dejovom zmysle, no viď aj kap. 12:26, pozn. 520.
- 718 D. „pomáhaj mi“, zmysel ako v texte, al. „buď ochotný mi pomôcť“.
- 719 Al. „pekné“, viď kap. 5:16, pozn. 152.
- 720 Al. „psikom“, v. 27 obdobne, v pôvodnom jazyku ešte pohrdlivejší výraz ako „psi“.
- 721 Zmysel je „ba áno, Pane, môžeš to spraviť, veď...“
- 722 Viď kap. 9:22, pozn. 380; 12:9.
- 723 Al. „dal sa smerom“.
- 724 Al. „dal sa popri mori Galiley“.
- 725 Al. „medzi sebou“, „pri sebe“, no nie ako vo v. 32.
- 726 Vl. „nahádzali“, „narúcali“ ako „mrštil“ v kap. 27:5.
- 727 Viď kap. 4:24; 8:27; 9:8, 36; 14:16, 15.
- 728 Al. „s pôstom ich prepustiť nechcem“.
- 729 D. „odkiaľ nám“.
- 730 Viď kap. 14:20.
- 731 Al. „spočinúť“, „uvelebiť al. utáboriť sa“.
- 732 Veľké rybárske koše, iné ako „košíky“ v kap. 14:20; ten istý výraz je použitý v Skut. 9:25.
- 733 Al. „do vnútra hraníc“, „na územie“.
- 734 Al. „skúšali“; D. „a pokúšajúť“.
- 735 Neurčitý čas („jali sa žiadať“, „požiadali“).
- 736 Al. „jasno“.
- 737 Al. „búrka“, „zima“.
- 738 Viď kap. 17:17; 12:39.
- 739 Tj. „opustil celkom“.
- 740 Tj. „zistili al. si uvedomili, že“.
- 741 D. „chleby“.
- 742 Vl. „hľadáte“.
- 743 D. „od kvasu“.
- 744 Al. „sami v sebe rozmýšľali“, v. 8 obdobne.
- 745 Viď v. 5; kap. 14:20; 15:37; 16:6, pozn. 743; 15:1.
- 746 Viď Luk. 23:32.
- 747 Tj. „syn Jónu al. Jonáša“.
- 748 Al. „kus skaly“, „balvan“.
- 749 Viď kap. 11:23.
- 750 Al. „nepremôžu“, „neprekonajú“, „nad ním nezískajú prevahu“, „proti nemu nič nezmôžu“.
- 751 Al. „ostane al. bude natrvalo al. pevne zviazané“, „bude celkom uvoľnené“, v stavovom zmysle.
- 752 Al. „prebudený“, „vstať“.
- 753 Al. „si ho vzal stranou“.
- 754 Al. „súcitný“, „milosrdný“, „milostivý“.
- 755 D. „to ti nijako nebude“.
- 756 D. „mojou“.
- 757 Viď kap. 13:41, pozn. 617.
- 758 Al. „želá si“, „rád by“, ďalej obdobne, viď kap. 12:38.
- 759 Al. „si odoprie“, „načisto zaprie“.
- 760 Al. „ujme sa svojho kríža“, „vezme na seba svoj kríž“.
- 761 Značí „žitie“ aj „dušu“.
- 762 Al. „čože z toho“.
- 763 Al. „utrpi stratu svojej duše“.
- 764 Al. „Syn človeka musí al. hodlá al. sa priberá“, „Synovi človeka je určené“, „bliži sa čas, keď, al. schýľuje sa k tomu, že Syn človeka bude“.
- 765 Al. „so svojimi“.
- 766 D. „niektorí, ktorí“, viď kap. 2:6.
- 767 Al. „Petra s Jakubom a Jánom, jeho bratom“, viď Marek 9:2, pozn. 364; tu je člen spoločný pre všetky tri mená, čo vyjadruje význačnosť tejto trojice apoštolov.
- 768 Al. „kráľovstve“; porov. kap. 6:10.
- 769 Viď Rim. 12:2.
- 770 Viď kap. 3:10; 5:16.
- 771 Podľa niektorých rukopisov „zriadiť“, možno je to správne znenie, ktoré mnohí odpisovači považovali za prímelné, no veľa rukopisov má znenie ako v texte.
- 772 Al. „stánky“, „búdky“, „chatky“, „príbytky“.
- 773 Tj. „prikrýť“, no nie „zatenniť“; bol to „svetelný“ oblak, „veľkolepá sláva“ (2 Peter 1:17). Toto slovo sa používa v LXX o oblaku, ktorý zaujal stánok a naplnil ho slávou, 2 Mojž. 40:34n.
- 774 Al. „jasný“, „žiarivý“, viď kap. 6:22, pozn. 238.
- 775 Al. „upadli v nesmierny strach“, sloveso ako „nebojte sa“ vo v. 7.
- 776 Al. „siahol na nich“, ako v kap. 9:20.
- 777 Al. „vstaňte“, no nie ako vo v. 9.
- 778 Viď Skut. 7:31.
- 779 Al. „čo to“.
- 780 Al. „znova zriadi“, „obnoví“, „späť do žiadúceho stavu uvedie“, viď kap. 12:13, pozn. 506.
- 781 Viď kap. 7:16.
- 782 Al. „pri ňom spáchali“, „sa na ňom al. pri ňom dopustili“, „s ním spravili“.

- 783** Viď kap. 16:27.
- 784** V pôvodine prostý 4. pád, azda v zmysle „prosil ho na kolenách“.
- 785** Viď kap. 4:24; 15:22.
- 786** Al. „nedokázali“, v. 19 obdobne.
- 787** Al. „pokrútené“, „dokrivené“, „skazené“, „zvrhlé“.
- 788** Al. „plemeno“.
- 789** Al. „u vás“, „medzi vami“.
- 790** Al. „neste“, „doprajujte“, viď Ján 20:27, pozn. 987.
- 791** Al. „zahriakol“, ako v kap. 8:26.
- 792** Viď kap. 9:22, pozn. 380.
- 793** Nesúvisí, pravdaže, s „neveru“ vyššie, ani s „vieru“ nižšie.
- 794** Viď kap. 12:9, pozn. 500.
- 795** D. „v modlitbe a pôste“, tj. „v moci modlitby a pôstu“.
- 796** Al. „sem-tam chodili po“.
- 797** Viď kap. 16:27, pozn. 764, v. 21; 14:9.
- 798** Al. „brali“, „prijímali“, ako vo v. 25.
- 799** Jednotné číslo „*didrachmon*“, židovský osobný príspevok chrámu, viď 2 Mojš. 30:11–16, porov. Nehem. 10:32n.).
- 800** Al. „neuhrádza“, „nevyrovnáva“, vl. „neplní“, tj. „povinnosť platenia“.
- 801** Al. „pravdaže“, „zaiste“.
- 802** Al. „čo sa ti zdá al. vidí“, kap. 18:12 obdobne.
- 803** Viď v. 24, pozn. 798.
- 804** Al. „dávk“, „mýta“.
- 805** Vl. „nevlastných“, „druhému patriacich al. k druhému vzťah majúci“.
- 806** Viď kap. 7:20, pozn. 287; 13:57, pozn. 641 a 5:29n., pozn. 196 a 180.
- 807** Al. „chyt“, „vezmi“, zdvihni“, „ucho“.
- 808** Al. „vystúpi“, tj. „na povrch“.
- 809** Statér čiže šekl sa rovnal dvom didrachmom.
- 810** D. „onen“.
- 811** Al. „miesto“.
- 812** D. „väčší“, tj. „väčší ako ostatní“; je to označenie charakteru, nie osoby.
- 813** Al. „sa neobrátite“.
- 814** Al. „ktokoľvek“, ako v kap. 5:39, no nie ako tu vo vv. 5n.
- 815** D. „na“ („na základe“, al. „vzhľadom na“).
- 816** Viď 2 Tim. 1:12.
- 817** D. „osoži“.
- 818** Tj. taký veľký, že sa nedá otáčať rukou a treba na to použiť osla.
- 819** Vl. „mlyn“, pozostávajúci z dvoch okrúhlych kameňov, jedného upevneného a druhého, ktorým sa otáča; tu značí takýto otáčavý kameň.
- 820** Vl. „v hĺbine“.
- 821** D. „od príčiny“.
- 822** Vl. „áno, príčina... musia prichádzať“, neurčitý čas („vždy akási príčina úrazu musí prísť“).
- 823** Vl. „skrže ktorého príčina... prichodí“, tu čas prítomný.
- 824** D. „dobré“, viď kap. 3:10.
- 825** Viď kap. 5:22.
- 826** Al. „vysťrihajte sa“, ako v kap. 16:6.
- 827** Al. „vidia“.
- 828** Al. „zhynuté“, „zničené“ v stavovom zmysle, „čo sa stratilo al. zahynulo al. bolo zničené“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 829** D. „niet takej vôle pred vašim Otcom“.
- 830** Al. „dá sa zistiť al. oklamať“, vl. „bude zvedená al. oklamaná“ v dejovom zmysle, obdobne na konci verša. Vo v. 13 tvar dokonavého min. času v stavovom zmysle, väzba vyjadrujúca charakter: „ktoré sú také, že nezblúdili“.
- 831** Viď v. 11, pozn. 828, tu neurčitý čas.
- 832** Al. „usvedč“, viď Ján 3:20, pozn. 129.
- 833** Al. „každý výrok“, „každé slovo“.
- 834** D. „postavená“, hádam skôr v stavovom ako v dejovom zmysle („stála“).
- 835** D. „ústach“, hebraizmus.
- 836** 5 Mojš. 19:15.
- 837** Al. „si ich zneváži“, „odmietne na nich dbať“, vl. „ich prepočuje“, nižšie obdobne.
- 838** Viď kap. 5:47; 16:19.
- 839** Vl. „zhodnúť“.
- 840** D. „každému“.
- 841** Al. „veci“ (nie ako vo v. 18), „záležitosti“ (nie ako vo v. 16), „potrebe“.
- 842** Viď kap. 9:38, pozn. 394, kde iné sloveso podobného významu.
- 843** Al. „predmete, akýkoľvek al. ktorýkoľvek by si vyprosovali“.
- 844** Al. „dostane“.
- 845** Al. „zvolani“, „zhromaždení“ v stavovom zmysle.
- 846** Viď kap. 7:3, pozn. 261.
- 847** D. „človeku, kráľovi“.
- 848** Al. „pojal želanie“, „ktorému sa zachcelo“ (v. 23), „nebol ochotný“, „nebolo mu to po chuti“ (v. 30), na oboch miestach to isté sloveso.
- 849** Vl. „dokopy zobrať“, „zhrnúť“, odborný účtovnícky výraz; v. 24 obdobne.
- 850** Viď kap. 13:24.
- 851** Talent sa rovnal asi 36 kg striebra, dlžoba teda robila asi 360 ton striebra; zlatý talent mal hodnotu ešte oveľa vyššiu.
- 852** Vl. „čo odovzdať al. odvieť“, ďalej obdobne.
- 853** Viď kap. 13:46, pozn. 630, tu neurčitý čas.
- 854** D. „nado mnou“.
- 855** Viď kap. 9:36; 14:15.
- 856** Vl. „odpustil“, ako vo v. 35, no nesúvisí s „prepustil“ vyššie, obidve slovesá však majú rovnakú predponu.
- 857** Al. „zastihol“.
- 858** Denár mal hodnotu asi 4g striebra.
- 859** Viď kap. 14:9; 13:6.
- 860** Spojka uvádzajúca skôr dôsledok al. pohnútku ako príčinu, viď kap. 27:6; Luk. 1:1; preto sa používa, ak ide o príčinu v zápornom zmysle, viď Luk. 1:34; Rim. 11:6.
- 861** Viď kap. 13:53.
- 862** Viď kap. 15:39, pozn. 733; 4:24; 16:1.
- 863** Vl. „podľa“.
- 864** D. „každej“.

- 865** Viď kap. 12:3, 5; 1 Mojš. 1:27; 5:2.
- 866** Al. „ktorý *ich* utvoril od počiatku, utvoril *ich*“.
- 867** Al. „ktorý *ich* spravil, spravil *ich*... mužským a ženským pohlavím“.
- 868** 1 Mojš. 2:24.
- 869** Viď kap. 16:4.
- 870** Al. „svojho otca aj svoju mať“ (v. 5), „s jeho ženou“ (v. 10), „svoje ruky“ (vv. 13 a 15), obdobne ako v kap. 15:4n., no nie ako „svoju“ vo v. 3 a obdobne inde v tomto oddiele.
- 871** Vl. „prilipne al. bude pripojený (D. „priglejený“, „pritmelený“) k svojej žene“. Nesúvisí s „nerozlučuje“ vo v. 6.
- 872** D. „budú tí dvaja v jedno mäso“.
- 873** Neurčitý čas „*každému* z vás prepustí“.
- 874** D. „nenastalo“.
- 875** Podľa niektorých rukopisov „ak nie“.
- 876** D. „na smilstve“ („na základe smilstva“).
- 877** D. „ak je“.
- 878** Tj. „právny vzťah“, „záležitosť“, „prípád“.
- 879** Al. „pochopiť“, „pojať“, „obsiahnuť“. Toto slovo sa používa na označenie objemu nádob (Ján 2:6, „do ktorých sa vmestilo“) aj pre pojem „uvolniť miesto“ niekomu al. niečomu a teda „prijatť“, „vpustiť“ (2 Kor. 7:2), „pripustiť k srdcu“.
- 880** D. „prijímajú“, „chápu“ atď., prítomný čas sa často používa v takomto zmysle. Netýka sa v. 12 („môže prijímať“); tam je preklad doslovný.
- 881** D. „klieštenci“, „vykliešteni“, „vyklieštili“; preklad v prenesenom zmysle, ako ho podáva text, je zdôvodnený tým, že doslovný zmysel sa ani nehodí na všetky prípady, ktoré Pán vymenúva, ani nezodpovedá poznámke učeníkov.
- 882** Tj. „ako predurčení k takému stavu“.
- 883** Viď kap. 2:1.
- 884** D. „z matkinho brucha“, „z matkynej brušnej dutiny“.
- 885** Všetky tieto slovesá sú v neurčitom čase (porovnaj kap. 4:24) a je možné ich chápať v zmysle alebo započatia danej činnosti alebo deja, alebo deja opakovane ukončeného („poprinášali“, „kládol“ ako „pokládol“ vo v. 15), slová „kládol“ a „modlil sa“ okrem toho aj v obdobnom zmysle ako „povolávať“ v kap. 9:13.
- 886** Al. „karhali“, „zahriakovali“, „im zakazovali“.
- 887** Al. „neprekážajte“.
- 888** Al. „vykonám“.
- 889** Niektoré rukopisy majú znenie „aby som nadobudol al. získal večný život“, „aby sa mi dostalo večného života“.
- 890** Viď v. 16.
- 891** Al. „na dobro“, „na to, čo je dobré“, D. „o dobrom“, „ohľadne dobrého“.
- 892** Niektoré rukopisy majú vo v. 16 znenie „dobry Učiteľ“ a vo v. 17 „čo ma voláš dobrým? Nikto nie je dobrý, iba jeden, Boh“.
- 893** Viď kap. 12:38, pozn. 539.
- 894** Viď v. 5, pozn. 870; kap. 5:43.
- 895** Al. „v čom som ešte pozadu“.
- 896** Vl. „veci, ktoré ti patria al. ktoré máš“.
- 897** Al. „mnohé“.
- 898** Al. „príjmy“, „zisky“ (nesúvisí s „mal“ vyššie), „bol vlastníkom veľkých al. mnohých majetkov“.
- 899** Al. „bude sťažka vstupovať“ (v. 23), „vstúpiť“ (v. 24).
- 900** D. „u ľudí... u Boha“.
- 901** Neurčitý čas, viď kap. 9:13, pozn. 363 (kap. 19:27n.); viď kap. 5:17 (kap. 20:10).
- 902** D. „čo... bude nám“.
- 903** Viď Tit. 3:5.
- 904** Al. „na tróne svojej“.
- 905** D. „súdiac“.
- 906** Viď kap. 2:6, pozn. 31.
- 907** Al. „domovy“, netýka sa kap. 20:1, 11.
- 908** Viď kap. 7:3, pozn. 261.
- 909** Viď kap. 10:25; 18:19, 28.
- 910** Al. „nezamestnaných“, „nečinných“, v. 6 obdobne.
- 911** Al. „stretol“, „natrafil na“.
- 912** Tu vari v zosilnenom zmysle („stojte sta stápy al. dreva“).
- 913** Al. „odovzdaj“.
- 914** Al. „dostanúc“, ako vo v. 7 a inde v tomto oddiele.
- 915** Al. „zniesli“, „znášali *po celý deň*“.
- 916** Al. „žiar“, „pálavu“.
- 917** Al. „kamarát“, ako v kap. 11:16, „priateľko“, „bratku“, nie ako „priateľ v kap. 11:19.
- 918** Viď v. 2; kap. 12:38, pozn. 539;
- 919** Al. „alebo“.
- 920** Viď kap. 7:3, pozn. 261 (tu vo v. 23, D. „nie je moje“, v. 11, pozn. 270).
- 921** Tj. „ľudom z národov“, „nie Izraelovcom“.
- 922** Al. „na posmech a zbičovanie a ukrižovanie“.
- 923** Al. „prosila“ (v. 20, v zmysle „chcela al. hodlala čosi vyžiadať al. vyprosiť“), „vyprosujete“ (v. 21).
- 924** Vl. „jeden tebe sprava a jeden tebe zľava“, v. 23 obdobne.
- 925** Neurčitý čas („dať sa piť“, „napíť sa“, „vypiť“, obdobne možno chápať budúci čas vo v. 23, no nie „budem piť“ vo v. 22).
- 926** Al. „pravdaže“, „zaiste“, „áno, môj kalich“.
- 927** Al. „ale sú *takí*“, „iba ak *tým*“, ďalej viď Marek 10:40, pozn. 6 a 468.
- 928** Predložková väzba ako v kap. 19:17, pozn. 891.
- 929** Vl. „boli pohoršení al. naplnení pohoršením al. namrzení al. pobúrení“ (v. 24); „žeby sa mu poslušilo“, „byť obslužený al. obsluhovaný“, nedokonavé tvary načim chápať ako „povolávať“ v kap. 9:13, pozn. 363 (v. 28); trpný rod všade, aj vo v. 33, v dejevom zmysle.
- 930** Viď Rim. 6:9, pozn. 323.
- 931** Tieto slovesá majú zosilňujúcu predponu, vyjadrujúcu význam „zvrchovane al. neobmedzene panujú“, „vykonávajú zvrchovanú al. neobmedzenú právomoc“.
- 932** Al. „si bude želať“.
- 933** Al. „obsluhovačom“.
- 934** Al. „dať (nie ako „dať“ nižšie) sa obsluhovať, lež *sám* obslužiť al. ujať sa posluhy al. obsluhy“; za „poslúžiť“ možno čítať aj „posluhovať al. obsluhovať“ v zmysle kap. 9:13, pozn. 363.

- 935 Al. „miesto“, „na mieste“, porovnaj odlišnú predložkovú väzbu v 1 Tim. 2:6, viď tam pozn. 62 a 63.
- 936 Viď kap. 14:26; 19:13, pozn. 885 a 886; 9:36.
- 937 Viď Marek 8:23, pozn. 351; netýka sa slova „oči“ nižšie a vo v. 33.
- 938 Podľa niektorých rukopisov „a oni ihneď prezreli“.
- 939 Viď kap. 5:19, pozn. 159.
- 940 D. „do Jerúsalema“, „do Bétfagy“, predložka naznačuje cieľ ich cesty – „priblížili sa k Jerúsálemu („Bétfage“), poberajúc sa tam“.
- 941 Al. „odviažte“, no nesúvisí s „priviazanú“ vyššie.
- 942 Viď kap. 3:14, pozn. 94; 1:22.
- 943 Zach. 9:9.
- 944 Vl. „zvierata pod jarmom al. jarmu podrobeného“.
- 945 Týka sa „šatstva“; v pôvodnom texte „na nich“, lebo „šatstvo“ je v gréčtine množné číslo, viď kap. 5:40, pozn. 192.
- 946 Al. „väčšina davu“.
- 947 Al. „naprestieral“, „prestierali“.
- 948 D. „svojho“, o čosi dôraznejšie ako vo v. 7.
- 949 Al. „dal sa stlať al. prestierat vlastné šatstvo“.
- 950 D. „na nich“, ako na konci verša, viď pozn. 945 vyššie (v. 7), „na ceste“ (v. 8).
- 951 Žalm 118:25n.; „hóšanna“ znamená „zachráň, prosím“.
- 952 Al. „otriaslo“, „rozhýbalo“, „rozvírilo“, vl. „bolo vzrušené“ atď. v dejovom zmysle.
- 953 Al. „z Nazareta v Galilei“, „z galilejského Nazareta“.
- 954 Viď kap. 10:16.
- 955 Is. 56:7.
- 956 Al. „jaskyňou“.
- 957 Jerem. 7:11.
- 958 Viď kap. 20:24.
- 959 Žalm 8:2.
- 960 Vl. „nedospelých“, ako v kap. 11:25.
- 961 Al. „zdokonalil“.
- 962 D. „do veku“; netýka sa v. 16.
- 963 D. „budete konať“, „vykonáte“.
- 964 Vl. „buď odstránený a hodený“.
- 965 D. „veriac“.
- 966 Al. „koľkoľkoľvek si s vierou vyprosíte“, „o koľkoľkoľvek sa s vierou jmete prosiť“.
- 967 Viď kap. 2:23; 12:3.
- 968 Al. „akým právom“, „toto právo“.
- 969 D. „v akej právomoci“.
- 970 Al. „vás jedno slovo“.
- 971 Ako v kap. 16:7.
- 972 D. „vám nevravím“.
- 973 Ako v kap. 17:5.
- 974 Al. „nechcem“, „nestojím o to“, „nemám chuť“.
- 975 Al. „napokon“, ako vo v. 37.
- 976 Al. „no potom ho to zamrzelo“, v. 32 obdobne.
- 977 Tj. „hľa, ja“ (Sk. 9:10), hebraizmus značiaci „hľa, som tu, hotový do hociakej služby“.
- 978 Viď kap. 20:1; 2:6.
- 979 Al. „postúpil“, „prenechal“, v. 41 obdobne.
- 980 Al. „záhradníkom“, „vinárom“, „obrábačom“, ďalej obdobne.
- 981 Al. „odcestoval“, „vydal sa na cesty“.
- 982 Al. „jej“, tj. „vinice“; znenie v texte značí „hospodárovo“, grécky text pripúšťa oba významy („vinica“ je v gréčtine muž. rodu).
- 983 Vl. „vzali“, vo v. 34 tiež „prevzali“.
- 984 Al. „môjho syna sa budú hanbiť“, „voči môjmu synovi budú mať uznanie al. úctu“, „na môjho syna budú dbať“.
- 985 D. „zabíjajme ho“, porov. kap. 20:20, pozn. 923; viď aj Ján 11:53.
- 986 Al. „ovládnime“, „ujmeme sa držby“.
- 987 Tj. „ovocia“ (v. 41), „kráľovstva“ (v. 43).
- 988 Al. „splácať“, tj. časť úrody ako nájomné.
- 989 Žalm 118:22n.; viď kap. 12:3, pozn. 490.
- 990 D. „ti, ktorí budujú al. budovali“, prídavok vyjadrujúce charakter.
- 991 Tj. „zamietli po preskúmaní“, „neschválili“.
- 992 Vl. „stal sa“, ako „prišla“ nižšie, no tu (nie tam) trpný rod, porov. 1 Peter 1:15, pozn. 53.
- 993 D. „v hlavu“.
- 994 Tj. „hlavným nárožným kameňom“.
- 995 Vzdahuje sa gramaticky na „hlavu“.
- 996 Viď Marek 1:4, pozn. 4.
- 997 Vl. „vzaté al. odtrhnuté od vás“.
- 998 Al. „rodiť“, ako v kap. 3:8.
- 999 Al. „mali chuť sa ho zmocniť“, „boli by sa ho najradšej zmocnili“.
- 1000 D. „súc dychtívi sa ho zmocniť“.
- 1001 „Svadobná slávnosť“ (al. „hostina“) vo vv. 2, 3, 4 a 9 je množné číslo výrazu preloženého vo vv. 8 a 10 „svadba“; vo vv. 11n. D. „odev(om) svadby“.
- 1002 Al. „povolaných“, ďalej obdobne; v celom tomto oddiele je „povolať“ a „pozvať“ tože sloveso, ktoré by sa napokon dalo aj rovnako preložiť (potom vari najlepšie „zavolať“), no pre zreteľnosť som v preklade použil dve rôzne slovesá. Vo v. 3 tiež „pozvaných povolať na svadobnú slávnosť“.
- 1003 Viď kap. 21:29.
- 1004 Al. „raňajky“, „desiatu“.
- 1005 Al. „zaujímúci ľahostajný postoj al. znevážiac si to“, viď Hebr. 2:3, pozn. 58.
- 1006 Správne znenie je asi „a kráľ sa rozhneval“.
- 1007 Al. „zapálil“, „vypálil“.
- 1008 Al. „rázcestia“, „priechody“.
- 1009 Viď kap. 20:6, pozn. 911.
- 1010 Tu podľa niektorých rukopisov „svadobná sieň al. dvorana“.
- 1011 Vl. „bola zaplnená“.
- 1012 Al. „hodovníkmi“, D. „ležiakmi“, tj. „pri stole“, ďalej obdobne.
- 1013 Viď kap. 20:13.
- 1014 Al. „vstúpil“, ako vo v. 11.
- 1015 Al. „zamkol“, „ústa sa mu zatvorili“.
- 1016 Viď kap. 20:26; 8:12; 12:14.
- 1017 Al. „polapili“, „zaplietli“, „zmietli“.
- 1018 D. „vrvaci“.
- 1019 Al. „úprimný“, „poctivý“.
- 1020 Tj. „na nikoho nedbáš al. sa neobzeráš“.

- 1021** AL „tvár“, „obličaj“, „výzor“, „vonkajšok“.
- 1022** Viď kap. 17:25.
- 1023** Neurč. čas („zaujal k veci kladné stanovisko a splniť povinnosť z toho vyplývajúcu“); tiež (menej vhodne, lebo to by značilo iba jediný úkon) „dať“. V. 21 obdobne.
- 1024** AL „zlovôľu“, „zlomyseľnosť“, „zlobu“.
- 1025** AL „skúšate“.
- 1026** AL „predložili“.
- 1027** Viď kap. 18:28.
- 1028** AL „plaťte“, „odovzdávajúte“.
- 1029** Viď Marek 12:17; 14:12, pozn. 621, tu v stavovom zmysle.
- 1030** TJ „kŕmny rožný statok“.
- 1031** 1 Mojš. 38:8; 5 Mojš. 25:5.
- 1032** AL „a zbudí al. vyvolá svojmu bratovi“.
- 1033** Neurčitý čas („každý ju pojal a mal až do smrti“, al. „dostali“).
- 1034** AL „ste klamaní al. zvädzaní“.
- 1035** TJ „niet toho, žeby sa muži ženili a ženy boli vydávané“, tj. od svojich rodičov, porov. kap. 24:38.
- 1036** Viď kap. 12:3; 1:22.
- 1037** 2 Mojš. 3:6.
- 1038** Obdobne ako „zanemel“ vo v. 12.
- 1039** D. „na to isté miesto“.
- 1040** AL „právnik“.
- 1041** Viď kap. 16:1.
- 1042** AL „ktorý príkaz v zákone je veľký“, „ktorý príkaz je veľký v zákone“.
- 1043** 5 Mojš. 6:5.
- 1044** AL „mysľou“, D. „v celom svojom srdci a v celej svojej duši a v celom svojom rozume“, viď kap. 3:11.
- 1045** 3 Mojš. 19:18.
- 1046** Viď kap. 5:43; 17:25; 3:11.
- 1047** AL „ako ho teda Dávid môže volať“, v. 45 obdobne.
- 1048** Žalm 110:1.
- 1049** Viď kap. 20:21.
- 1050** AL „náklady“, ako v kap. 11:30, no nesúvisí s „nakladajú“ nižšie.
- 1051** AL „nechcú“, „nechce sa im“.
- 1052** Viď kap. 6:1, pozn. 206 a 212.
- 1053** Gr. „fylaktéria“, inak „čelenky“, aké sa používali podľa doslovného chápania 5 Mojš. 6:8; 11:8.
- 1054** AL „lemy“, viď kap. 9:20 a 4 Mojš. 15:37nn.
- 1055** D. „prvé“.
- 1056** AL „pohovku“.
- 1057** AL „večeriach“.
- 1058** Titul židovských náboženských učiteľov.
- 1059** AL „vodca“, „cvičiteľ“, „vychovávateľ; tu (nie vo v. 10) majú niektoré rukopisy znenie „učiteľ“, je to možno správne znenie.
- 1060** Tu oproti v. 7 neurčitý čas, viď kap. 7:22, pozn. 289.
- 1061** Viď kap. 18:1; 20:26; 5:39, netýka sa vv. 16, 18.
- 1062** AL „ktokolvek... bude povyšovať, bude ponížovať, a... bude ponížovať, bude povyšovaný“, trpný rod všade v dejovom zmysle.
- 1063** AL „zatvárate“.
- 1064** D. „vstupujú“, zmysel ako v texte.
- 1065** Verš 14 starších prekladov v najlepších rukopisoch chýba.
- 1066** AL „vytvorí al. získal jedného pristúpenca“. „Prístúpencami“ (gr. „prosélytoi“) sa volali tí z národov, ktorí od pohanstva prestúpili na židovstvo.
- 1067** „Gehenna“, viď kap. 11:23, pozn. 478.
- 1068** Viď kap. 15:14.
- 1069** AL „dlhuje“, tj. „splniť, čo odprisahal“.
- 1070** Podľa niektorých rukopisov „ktorý sa v ňom usídlil“.
- 1071** AL, podľa niektorých, „kôpru“.
- 1072** AL „zanechali“, „opustili“, na konci verša obdobne.
- 1073** D. „fažšie“.
- 1074** VL „súd“, zmysel ako v texte („spravodlivý súd“).
- 1075** AL „vernosť“.
- 1076** Neurčitý čas tu možno chápať aj v zmysle „usku-točňovať“, „nezanedbávať“, ako v kap. 9:13, pozn. 363.
- 1077** Slová „dolu hrdlom splakujete“ opisne vyjadrujú zmysel jediného tu použitého gréckeho slova.
- 1078** AL „násilím“.
- 1079** AL „nezdržanlivosťou“, „bezuzdnosťou“, „nedostatkom sebaovládania“ pri ukájaní chtivosti.
- 1080** AL „ste presýtení al. prepchatí“, no nesúvisí s „nachaté“ vo vv. 25 a 27.
- 1081** AL „opravujete“.
- 1082** AL „náhrobky“, „pomníky“, nesúvisí s „hroby“ vyššie.
- 1083** „Spoločník“, „koinónos“, tu aj inde značí spoluúčastníka volačoho, ako je napr. spolumahateľ obchodu al. živnosti. Viď Hebr. 2:14, pozn. 97.
- 1084** AL „zutekali“.
- 1085** Viď kap. 11:23, pozn. 478; 13:52.
- 1086** AL „prenasledovať“, „naháňať“, „poženieť“.
- 1087** AL „z mesta do mesta“.
- 1088** Viď kap. 8:34; 17:17.
- 1089** AL „si želal zvolať“, „bol by som rád zvolal“, „neželali ste si“, „nestáli ste o to“. Sloveso je na obidvoch miestach v neurčitom čase („pojal som pranie“, „zatúžil som“, „zachcelo sa mi“, na konci verša obdobne, viď Ján 5:35, pozn. 230).
- 1090** VL „na jedno miesto zvolať al. zhromaždiť“, ďalej obdobne.
- 1091** Ako v Skut. 7:28.
- 1092** Žalm 118:26.
- 1093** AL „poukážať mu al. upozorniť ho na“.
- 1094** AL azda „nepozorujete“, „nebadáte“ v zmysle „nevedomujete si“, „nechápate“; vo v. 4 to isté sloveso, viď Marek 13:5.
- 1095** D. „ktorý nebude“.
- 1096** AL „neoklamal“, „nepodviedol“, „neoblúdiť“, vo vv. 5 a 11 obdobne.
- 1097** D. „na“ („na základe môjho mena“, „s odvolaním na moje meno“, „v spojení s mojím menom“).
- 1098** AL „vojny“, „o vojnách“.
- 1099** AL „zvesti“, súvisí s „počúvať“ vyššie; viď Rim. 10:17, pozn. 551.

- 1100** D. „chýry bojov“; tj. „zblízka hluk bojov a zďaleka chýry o nich“.
- 1101** Iný výraz ako vo v. 4.
- 1102** Al. „nelakali“, „nedávali znepokojovať“, „neboli zstrašovaní al. znepokojovaní“ v dejovom zmysle.
- 1103** Al. „bude bývať hlad a mor a miestami“.
- 1104** D. „budú hladu a mora a (...) zemetrasenia“.
- 1105** Vl. „zvljania sa v bolestiach“, najmä pôrodných al. smrteľného zápasu.
- 1106** D. „vydajú do“ (v. 9), „vydávať“ (v. 11).
- 1107** Viď kap. 13:21; 10:2; 13:57, pozn. 641.
- 1108** Al. „živých“.
- 1109** Al. „sa rozmôže“.
- 1110** Viď kap. 10:22; 4:23; 7:3, pozn. 261.
- 1111** Viď Marek 13:14.
- 1112** Al. možno „budete musieť“.
- 1113** Viď kap. 1:22, pozn. 11 (D. „ktorá bola rečená“) a 12.
- 1114** Tj. „na svätej pôde“, „kde je svätá pôda“; ide o charakter miesta.
- 1115** Al. „dáva pozor“, „uvažuje“, „zamýšľa sa“.
- 1116** Viď kap. 10:27.
- 1117** Al. „vyzdvihnúť“, „odniesť“.
- 1118** Al. „za nečasu“, ako v kap. 16:3.
- 1119** Viď kap. 13:21, pozn. 586.
- 1120** Al. „prerušené“, D. „uťaté“, „odrezané“, v dejovom zmysle.
- 1121** Viď kap. 10:22.
- 1122** V príčinnom zmysle.
- 1123** Neurčitý čas: „neuverte“ (vv. 23, 26), „nevýjdite“ (v. 26).
- 1124** Viď v. 11.
- 1125** Al. „konať“, D. „dávať“.
- 1126** Viď v. 4.
- 1127** Al. „keby to bolo možné“; to by naznačovalo úsudok pisateľa, kým znenie v texte vyjadruje úmysel podvodníka, no vždy ide o nemožnosť veci.
- 1128** Al. „v komôrkach“, ako v kap. 6:6.
- 1129** Al. „s príchodom... bude priam tak“; v. 39 obdobne.
- 1130** Nesúvisí s „vychodí“ vyššie.
- 1131** Al. „zjavuje sa“, ako vo v. 30.
- 1132** D. „budú zhromaždené“ v dejovom zmysle.
- 1133** Al. „orly“, tu zmysel ako v texte.
- 1134** Al. „s veľkou (D. „mnohou“) mocou a“.
- 1135** Al. „zvolajú“, viď kap. 23:37.
- 1136** D. „z“; netýka sa predložky „od“ nižšie.
- 1137** Al. „jemným“, „krehkým“, „hebkým“, „útlým“.
- 1138** Al. „lístie pučí“.
- 1139** Al. „spoznávate“ (v. 32), „znajte“, ako vo v. 43 (v. 33).
- 1140** Množné číslo.
- 1141** Tj. „ako s nimi bolo“.
- 1142** Tj. „svoje dcéry“.
- 1143** Viď kap. 6:32.
- 1144** Al. „nestrhla“, „nezachvátila“, „nezobrala“.
- 1145** Al. „prejímá“, „preberá“, ako „prevzali“ u Jána 19:16; inak „berie do zjatia“, „zajíma“.
- 1146** Viď kap. 18:6, pozn. 819 (tu ide o celý ručný mlyn); 5:18.
- 1147** Al. „sa budú zmietať“, „sa zakolíšu“.
- 1148** Viď v. 40.
- 1149** Al. „mieni prísť“.
- 1150** D. „oné“.
- 1151** Neurčitý čas („prebdel by noc“).
- 1152** Al. „keby sa bol hospodár domu dozvedel... bol by bdel a nebol by pripustil“.
- 1153** Al. „sa hotovte“, D. „stávajte sa hotovými“, viď aj Zjav. 2:10, pozn. 48.
- 1154** Viď Sk. 10:25.
- 1155** Neurčitý čas („zakaždým dal“, „prevzal túto úlohu a splnil ju“).
- 1156** Viď kap. 20:6; tiež „zistiť“.
- 1157** Tu je predložka v gréčtine spojená s 3. pádom; to znamená trvalejšie a užšie spojenie ako vo v. 45, kde je tá istá predložka spojená s 2. pádom.
- 1158** Viď kap. 19:27.
- 1159** Al. „sa omeškáva al. oneskoruje so svojím prídenným“, D. „odkladá prísť“ (kap. 24:48); „keď ženích odkladal“ (kap. 25:5).
- 1160** Viď Hebr. 10:37.
- 1161** Tj. „rozsekne na dveje“; podľa niektorých môže značiť aj iný neobyčajne tvrdý telesný trest.
- 1162** D. „položil“.
- 1163** Viď kap. 8:12; 2:6.
- 1164** Podľa niektorých značí v neskornej gréčtine aj „lampy“, no je to iný výraz ako napr. v kap. 5:15.
- 1165** Al. „uvítať ženícha“, v. 6 obdobne; úslovie majúce podľa niektorých osobitný význam slávnostného uvítania vysoko postavennej osobnosti.
- 1166** Al. „zobudili sa“.
- 1167** Al. „ozdobili“, „pristrojili“.
- 1168** Viď kap. 7:6.
- 1169** Vl. „nenepostačilo“.
- 1170** Viď kap. 22:2.
- 1171** Jednotné číslo.
- 1172** V dejovom zmysle; al. „zatvorené“, no nesúvisí s „otvor“ vo v. 11.
- 1173** Al. „napokon“, „naposled“.
- 1174** Viď kap. 21:33.
- 1175** Vl. „vydal“, „odovzdal“.
- 1176** Viď kap. 18:24.
- 1177** Al. „zvláštnej“, D. „vlastnej“.
- 1178** Al. „zdatnosti“, D. „moci“, „sily“.
- 1179** D. „v nich“, viď kap. 3:11.
- 1180** Al. „začal s nimi činnosť“, tj. obchodnú.
- 1181** Niektoré rukopisy majú znenie „získal“, ako vo v. 17.
- 1182** Viď v. 15.
- 1183** D. „striebro“.
- 1184** Viď kap. 18:23n, pozn. 849.
- 1185** Viď v. 14.
- 1186** Al. „správne“, „výborne“.
- 1187** Viď kap. 7:11, pozn. 270.
- 1188** Viď Skut. 10:45.
- 1189** Vl. „ktorý dostal“, sloveso ako vo v. 16nn., no tu na rozdiel od jeho ostatných výskytov v tomto oddiele v dokonavom minulom čase s dosahom do prítom-

- nosti, ktorý mu dodáva významu ako v texte („dostal a ešte stále mal pri sebe“).
- 1190** AL „zhromažďujúci“, v. 26 obdobne.
- 1191** D „zbierajúci, odkiaľ“, v. 26 obdobne.
- 1192** AL „zlakol som sa“.
- 1193** AL „podlý“, „ničomný“.
- 1194** AL „nevšímavý“, „lahostajný“, „nedbanlivý“, „pomalý“; možno chápať aj ako spodstatnené („zlý nevoľník a leňoch al. nedbaj“).
- 1195** AL „hodiť bankárom“, „uložiť u bankárov“.
- 1196** AL „odniesol“.
- 1197** Viď kap. 13:12, pozn. 566 a 585).
- 1198** Viď kap. 13:12.
- 1199** AL „nepotrebného“, „zbytočného“, „neschopného“.
- 1200** AL „vyžehťe“.
- 1201** AL „pred ním“.
- 1202** AL „zvolané“, v dejovom zmysle.
- 1203** Viď kap. 13:49; 20:21.
- 1204** Tu (nie vo v. 32) D „kozičky“, porov. kap. 15:26, pozn. 720.
- 1205** AL „ujmite sa dedičstva“.
- 1206** AL „hostom“, „prišielcom“, ďalej obdobne.
- 1207** AL „prijali ste ma pohostinne“, „poskytli ste mi pohostinstvo al. prístrešie“, ďalej obdobne.
- 1208** Viď Jak. 2:15.
- 1209** Viď kap. 3:2, pozn. 85.
- 1210** Viď vv. 33, 35, 36.
- 1211** Sviatky „Minutia“ (hebr. „*pésach*“, v gréčtine N. Zákona prepis aramejského znenia „*pascha*“) sa slávili na pamiatku vyslobodenia z Egypta a toho, že anjel, hubiaci prvorodencov Egyptanov v poslednú noc pobytu Izraelovcov v onej zemi, minul domy označené krvou jahňata (2 Mojž. 12:13, 27). Výraz „*pascha*“, ktorý sa tu a všade ďalej prekladá „Minutie“, sa používa ako pomenovanie týchto sviatkov a pri nich konaných slávností a obradov, no aj hostín, usporiadaných pri tejto príležitosti v domácnostiach Židov, aj jahňata, ktoré sa pri nich jedávalo.
- 1212** D „a Syn človeka je vydávaný“.
- 1213** VL „boli zhromaždení al. zvolaní“, v dejovom zmysle.
- 1214** D „aby sa... zmocnili a zabíjali“, porov. Ján 8:56, pozn. 451; čo sa týka výrazu „zabíjali“ viď kap. 21:38, pozn. 985.
- 1215** AL „rozruch“, „nepokoj“, „hluk“, „vzbúrenie“.
- 1216** AL „keď sa... ocitol“.
- 1217** AL „voňavého oleja al. masti“.
- 1218** AL „rozliala“, „naliala“.
- 1219** AL „strata“.
- 1220** Viď kap. 18:25.
- 1221** Viď Ján 12:5.
- 1222** AL „zármutok“, „ťažkosť“, „mrzutosť“, „trápne postavenie“, „tú ženu privádzate do pomykova“.
- 1223** Viď kap. 5:16.
- 1224** AL „možno, budete mať“.
- 1225** D „táto“.
- 1226** VL „po jeho hlave“, v. 12 obdobne.
- 1227** VL „na to, żeby ma pripravila na pohreb“, viď Ján 12:7.
- 1228** AL „sa vykoná al. uskutoční (nie ako vo v. 10) kázanie“.
- 1229** Viď kap. 23:4; ten istý výraz tu vo v. 17, viď kap. 20:21.
- 1230** AL „odvážili“.
- 1231** D „aby ho vydal“.
- 1232** Neurčitý čas („zjesť“, „zajesť“, „vykonať jedenie“).
- 1233** AL „slávim“, „držím“, tiež „mienim konať“ atď.
- 1234** AL „namočil“, „namočť“, neurč. čas.
- 1235** AL „tento“, nie ako „ten“ na začiatku vety.
- 1236** Viď v. 2; kap. 5:16; 3:10.
- 1237** D „bolo by mu dobré, keby sa onen človek“.
- 1238** AL „keby nebol býval splodený“.
- 1239** AL „mienil vydať“, tiež charakter osoby („jeho vydavač al. zradca“).
- 1240** Viď kap. 23:7.
- 1241** Obdobne ako vo v. 17, pozn. 1232, tu zmysel ako v texte.
- 1242** Slovo „novej“ je tu veľmi nedostatočne rukopisne doložené.
- 1243** AL „usporiadania“, „zriadenia“, „rozvrhu“.
- 1244** VL „vzhľadom na al. čo sa týka mnohých“, nie ako „za“ v kap. 20:28.
- 1245** AL „úrody“, „výťažku“, „výnosu“.
- 1246** Tj. „nového druhu“, „novým spôsobom“ („*kainos*“, viď Hebr. 12:24).
- 1247** Ako Marek 14:26; Sk. 16:25, pozn. 1029; Hebr. 2:12, pozn. 91.
- 1248** AL „vzhľadom na mňa“, D „vo mne“, v. 33 obdobne; viď kap. 11:6.
- 1249** Ako v kap. 24:10.
- 1250** Zach. 13:7.
- 1251** AL „budem biť“.
- 1252** VL „budú rozohnané al. rozprášené“, v dejovom zmysle.
- 1253** AL „vstanem“.
- 1254** AL „ako kohút zavolá“.
- 1255** Viď kap. 16:24.
- 1256** AL „pozemok“.
- 1257** AL „usadnite“.
- 1258** AL „pokým odidem a tamto“.
- 1259** AL „plný úzkosti“, „ťažko stiesnený“.
- 1260** AL „ma obide“, D „odo mňa... pomimo prejde“ (2 Mojž. 12:23, LXX). Porov. v. 2, pozn. 1211.
- 1261** AL „nachodí al. zastihuje ich spať“, viď Marek 14:37.
- 1262** D „tak“.
- 1263** D „nevošli“.
- 1264** AL „ochotný“, „dychtivý“.
- 1265** AL „dal sa modliť“.
- 1266** Viď v. 39, pozn. 1260; tu slová „odo mňa“ v niektorých rukopisoch chýbajú.
- 1267** AL „[ma] tento kalich nemôže... by som ho“.
- 1268** AL „opäť priduc, zistil“.
- 1269** Viď v. 42.
- 1270** AL „reč“.
- 1271** AL „oddychujte si“, „zotavujte sa“, „voľkajte si“, viď kap. 11:28, pozn. 489; inak „stále spíte a hovieť si?“

- 1272** Al. „zobúdzajte sa“.
- 1273** Al. „tesákmi“, „nožmi“, „šablami“, ďalej obdobne.
- 1274** Al. „kyjakmi“, „palicami“, „drúkmi“.
- 1275** Viď kap. 23:7; 20:13.
- 1276** Al. „načo si tu“.
- 1277** D. „urazil“, „odtrhol“, „odňal“.
- 1278** Al. „odvráť svoj meč“.
- 1279** Al. „vzali“, „vezmú“, neurčitý čas.
- 1280** D. „v meči“, viď kap. 3:11.
- 1281** Al. „mi neposkytol“, „mi nedal k ruke al. k službám“, D. „a postaví mi sem“.
- 1282** Oddiel rímskeho vojska, asi 5–6 tisíc mužov.
- 1283** D. „zobrať“.
- 1284** Al. „do nádvoría veľkňazovho paláca“, podobne ako vo v. 69; slovo vo v. 58 preložené „palác“ a vo v. 69 „nádvorie paláca“ značí celú budovu paláca aj s nádvorím, ňou obkoleseným.
- 1285** Tj. „do nádvoría“.
- 1286** Al. „medzi“.
- 1287** Gr. „*synedrion*“, hebr. „*sanhedrím*“, najvyšší súd Židov.
- 1288** D. „aby ho usmrtili“, viď kap. 10:21.
- 1289** Al. „usilovali sa o ľživé svedectvo proti Ježišovi... a na nič neprišli al. nič nevymysleli al. nedokázali“.
- 1290** Toto sloveso má, v N. Zákone len tu, zosilňujúcu predponu („so všetkou vážnosťou al. slávnosťou ta zaprisahám“).
- 1291** Al. „jednako“.
- 1292** Neurč. čas („zarúhal sa“, „vyslovil rúhanie“).
- 1293** Al. možno „privodia si záhubu“, stredný slovesný rod.
- 1294** Viď kap. 3:14; 17:25.
- 1295** Al. „mu napľuvali do... a stúkli ho pästami, a podaktorí ho zbili“, no neurčitý čas tu skôr, ako to podáva text (a tiež Marek 14:65), vyjadruje, ako sa po vynesení rozsudku všetci na Pána Ježiša vrhli, odhodili všetku dôstojnosť a bez ostychu popustili uzdu svojej nenávisť a pohŕdaniu.
- 1296** Al. „švihat“.
- 1297** Neurč. čas, obdobne ako vo v. 65, pozn. 1292.
- 1298** D. „kto je ten, ktorý ťa“.
- 1299** Viď v. 58, pozn. 1284.
- 1300** Al. „ty si tiež“.
- 1301** Tj. „prieštoru vnútri brány“.
- 1302** Al. „prejavuje“, „robí zrejmy“.
- 1303** Viď v. 34.
- 1304** D. „výrok Ježiša, rieknúvšieho [mu]“. „Rieknúvšieho“ je prítomie dokonavého minulého času, zdôrazňujúceho význam a trvalú platnosť výroku.
- 1305** Viď kap. 16:24; nesúvisí s „riekol“ vyššie.
- 1306** Al. „zaplakal“.
- 1307** Al. možno „o Ježišovi“.
- 1308** Viď kap. 12:14; 8:34; 10:21.
- 1309** Al. „Pilátovi z Pontu“ (Sk. 18:12), „Pontánovi Pilátovi“.
- 1310** Viď kap. 21:29, pozn. 976.
- 1311** D. „beztretnú“.
- 1312** D. „čo pre nás al. voči nám“.
- 1313** Al. „postaraj sa ty“, tj. „to je tvoja vec“.
- 1314** Al. „pohodil al. odhodil tie strieborníky“.
- 1315** Posvätná chrámová pokladnica, viď Marek 7:11.
- 1316** Viď kap. 18:32.
- 1317** D. „z nich“ (v. 7), „na... pole“, tj. „za účelom kúpy poľa“, obdobne ako „na pochovávanie“ nižšie (v. 10).
- 1318** Al. „preto je to... nazvané“, viď kap. 9:22, pozn. 380; 12:26, pozn. 520.
- 1319** Zach. 11:12n.; pod menom Jeremiáša sa uvádza azda preto, že kniha Jeremiáša bola asi prvá v oddiele prorockých kníh, do ktorého patrila i kniha Zachariáša, a bolo zvykom nazývať celý takýto oddiel podľa prvej knihy. Porov. Luk. 24:44, kde výraz „zákon, proroci a žalmi“ značí všetky vtedy jestvujúce Písma, ktoré dnes voláme St. Zákonom; Židia ich delili a delia na „zákon, prorokov a (ostatné posvätné) spisy“, a keďže prvou knihou v treťom oddiele bola a je u Židov kniha Žalmov, volali aj celý tento tretí oddiel „žalmami“.
- 1320** Al. „cenu toho, na ktorého bola cena vypísaná, na ktorého cenu vypísali“.
- 1321** Viď v. 24.
- 1322** Al. „i spýtal sa ho vladár“.
- 1323** Al. „povestného“, „vychýreného“.
- 1324** Viď kap. 26:3.
- 1325** D. „žena, vraviac“.
- 1326** D. „nič tebe a onému spravodlivému“, viď kap. 8:29, pozn. 336.
- 1327** D. „zahubili“, porov. kap. 10:21, pozn. 419.
- 1328** Al. „čo teda spravím“.
- 1329** D. „uvidiac“.
- 1330** Al. „že nie je nič platný“, „že nič nepomáha“.
- 1331** Al. „že sa lomož (viď kap. 26:5) vzmáha“.
- 1332** D. „Od“.
- 1333** Hlavné sídlo rímskeho vojenského veliteľa, alebo sieň, kde sídlil.
- 1334** Al. „čatu“, možno manipúl, tretinu kohorty, alebo celú kohortu, desatinu legie (viď kap. 26:53), alebo vôbec akýsi huf vojakov bez presnejšieho určenia.
- 1335** Krátky plášť rímskych vojakov; vo v. 28 vl. „obložili ho šarlátovým kepienkou“.
- 1336** Al. „korunu“.
- 1337** Neurč. čas („odviedli“, no tu skôr v zmysle „jali sa odvádzáť“, „nastúpili cestu odvieť ho“).
- 1338** Viď kap. 22:9.
- 1339** Tj. „pochodiacieho z Kyrény“, severoafrického mesta; al. jednoducho „jedného Kyrénčana“.
- 1340** Al. „odniesol al. na seba vzal jeho kríž“, „ujal sa nesenia jeho kríža“.
- 1341** Al. „napíť sa“.
- 1342** Al. „neželali“, neurčitý čas („nepocítil al. neprejavil chuť al. želanie“, „odmietol“, „pocítil al. prejavil nechut“).
- 1343** Koniec v. 35, ako ho majú staršie preklady, nie je rukopisne dostatočne doložený.
- 1344** D. „napísané“.
- 1345** Viď Luk. 23:39.
- 1346** D. „pochybujú“.

- 1347** AL „vyslobodí (nie ako vo v. 43) sám seba“, „pomôž sám sebe“.
- 1348** Aj tu, ako v celom tomto oddiele, je toto sloveso v neurčitom čase; viď kap. 4:24, pozn. 127; 9:13, pozn. 363.
- 1349** AL „nemôže“.
- 1350** AL „spolieha sa“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti, zároveň s významom zosilňujúcim („plne sa spolieha“), inak „zveril sa“, „dôveruje“ („celkom“, „plne“).
- 1351** Viď kap. 6:13, pozn. 226.
- 1352** Viď v. 34, no tu prítomný čas, významu nedokonavého („ak o neho stojí“, viď aj kap. 12:7, pozn. 498; Žalm 22:8).
- 1353** Žalm 22:1.
- 1354** D. „aby čo“, tj. „za akým účelom“; iná predložková väzba ako v kap. 14:31 a 26:50.
- 1355** Viď Skut. 2:27, pozn. 106.
- 1356** AL „sa rozbehol“.
- 1357** VL „obložil ňou“.
- 1358** AL „nech uvidíme“.
- 1359** AL „prepustil“, „vypustil“.
- 1360** VL „bola rozčesnutá“ v dej. zmysle, ďalej obdobne.
- 1361** Neurč. čas („došlo k rozčesovaniu skál“, „skaly sa začali rozčesovať“).
- 1362** AL „začali otvárať“, „došlo k otváraniu hrobiek“.
- 1363** AL „sa zbudili“, „vstali“.
- 1364** AL „prebudení“, „vstani“, výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu (nie vo v. 63).
- 1365** Sloveso so zdôrazňujúcou predponou („jasne al. zrejme sa zjavili“).
- 1366** Niektorí čítajú „stali“, „udali“.
- 1367** Viď kap. 2:6; netýka sa slova „ktoré“ vyššie vo v. 55. Tože zámeno je vo v. 62 (D. „ktorý“).
- 1368** Neurč. čas („dali sa nasledovať“, „prišli nasledujúci“).
- 1369** Viď kap. 4:11, pozn. 113.
- 1370** Magdala bolo mesto v Galilei juhozáp. od Gennésaretského jazera; inak „magdalská“, „Magdalčanka“.
- 1371** V činnom zmysle („pristúpil za učeníka“).
- 1372** AL „a vyprosil“.
- 1373** AL „vezmúc“, „prijmúc“.
- 1374** Deň pred sobotou, keď sa všetko potrebné na sobotu, deň odpočinku, muselo pripraviť.
- 1375** Viď v. 17.
- 1376** AL „zvodca“, „bludár“.
- 1377** VL „uvidiac“.
- 1378** D. „som kriesený“, „zobúdzam sa“, „vstávam“ (kap. 27:63; obdobne ako vo v. 52 (kap. 27:64 a 28:6n.).
- 1379** AL „omyť“, „zvod“, „blud“, „klam“, súvisí s „podvodník“ vo v. 63.
- 1380** D. „zapečiatiať kameň so“.
- 1381** AL „po sobote“; bolo to k večeru toho dňa, keď po západe slnka skončila sobota a začínal sa prvý deň nového týždňa. Udalosť, o ktorej sa hovorí vo vv. 2–4, nastala v noci al. včasráno nato; vtedy u hrobu nebol nik okrem vojakov strážneho oddielu.
- 1382** Viď Marek 16:2.
- 1383** AL „prvý deň týždňa“.
- 1384** Viď kap. 27:56.
- 1385** D. „od jeho strachu“.
- 1386** AL „zatriasli“, „sebou trhli“.
- 1387** Viď kap. 4:19; 2:8.
- 1388** Viď Luk. 7:12; netýka sa vv. 7 a 11.
- 1389** AL „jali sa mu klaňať“.
- 1390** Viď kap. 24:39.
- 1391** AL „zhromaždili“.
- 1392** Viď kap. 12:14.
- 1393** D. „keby to bolo počuté (v dokonavom a dejovom zmysle) od“.
- 1394** AL „presvedčíme“, „uchlácholíme“.
- 1395** D. „správime bezstarostnými“, viď príbuzné sloveso v kap. 6:25.
- 1396** Viď kap. 27:59, pozn. 1373.
- 1397** AL „reč“, „slovo“.
- 1398** Obdobne ako v kap. 27:8, pozn. 1318.
- 1399** AL „upadli do pochybností al. rozpakov al. zmätku“, „zaváhali“.
- 1400** Slovo „teda“ je tu veľmi nedostatočne doložené.
- 1401** D. „a všetky národy“, zmysel ako v texte.
- 1402** Neurč. čas, viď kap. 27:42, pozn. 1348; netýka sa slov „krstite“ a „vyučujte“ tu vo vv. 19n.
- 1403** Viď Sk. 19:3nn.; al. „pre“, viď 1 Kor. 10:2.
- 1404** Viď kap. 13:39.

EVANJELIUM PODĽA MARKA

Začiatok blahej zvesti o Ježišovi Kristovi, Božom Synovi¹, (2)podľa *toho*, ako je napísané u [Isaiaša,] proroka²: Hľa, ja pred tvojou tvárou vysielam svojho posla, ktorý upraví³ tvoju cestu³. (3)Hlas volajúceho v pustine: Prihotovte cestu PÁNA, robte jeho chodníčky³ priamymi.

(4)Prišiel⁴ Ján, krstil v pustine a kázal krst pokánia na odpustenie hriechov. (5)I vychádzal k nemu všetok júdsky kraj a všetci Jerúsalemcia a dávali sa od neho v Jordáne, rieke, krstiť, vyznávajú svoje hriechy. (6)A Ján bol odetý⁶ v srst' tavy a okolo svojho bedra mal⁷ kožený opasok a jedával kobyľky a divý med⁸, (7)a kázal, vraviac: Za mnou⁸ prichádza ten, *ktorý je odo mňa silnejší*, čo⁹ nie som spôsobilý zohnúť sa a uvoľniť remenec jeho opánok. (8)Ja som vás, pravda, krstil¹⁰ vodou¹⁰, no on vás bude krstiť Svätým Duchom¹⁰.

(9)A v oných dňoch sa stalo, že od Nazaretu z Galiley¹⁰ prišiel Ježiš a bol od Jána v Jordáne¹¹ pokrstený¹²; (10)a hneď, vystupujúc¹² z vody, uvidel, že sa nebesá rozčesujú a že na neho zostupuje Svätý Duch, stáby holubica.(11)A z nebies zaznel⁴ hlas: Ty si môj milovaný Syn, v tebe som našiel svoju slasť.

(12)A ihneď ho Duch vyháňa do pusty; (13)i bol v pustine štyridsať dní, súc pokúšaný¹² od Satana, a bol so¹³ zvieratami a obsluhovali ho¹⁴ anjeli.

(14)No potom, čo bol Ján vydaný¹⁴, prišiel Ježiš do Galiley a kázal blahú zvest' o Božom kralovaní¹⁵ (15)a vravel: Naplnila sa doba a priblížilo sa Božie kralovanie²¹; kajajte sa a verte v blahú zvest'¹⁵. (16)A kráčajúc¹⁶ popri mori Galiley¹⁶, uvidel Šimona a Andreja, Šimonovho¹⁷ brata, ako v mori rozhadzujú¹⁸ čereň¹⁹, lebo boli rybári. (17)A Ježiš im povedal: Podťe¹⁹ sa mnou a spravím, žeby ste sa stali rybármi ľudí. (18)A hneď svoje siete nechali a dali sa ho nasledovať. (19)A postúpiac odtiaľ¹⁹ trochu ďalej¹⁹, uvidel Jakuba Zebedevho a Jána, jeho brata, a tí boli

v lodi, opravujúc²⁰ siete. (20)A hneď ich povolal; i nechali svojho otca Zebedea v lodi s námezdníkmi a odišli za ním.

(21)I vychádzajú do Kafarnaúma. A hneď v sobotu vstúpil do synagógy a vyučoval, (22)i upadali nad jeho náukou v ohúrenie²¹, lebo ich vyučoval ako *ktosi*, kto má²² právomoc, a nie ako pismári. (23)A v ich synagóge bol *jeden* človek v moci nečistého ducha²³, i vykrikoval, (24)vraviac: Eh²⁴, čo ťa do nás²⁵, Ježišu, ty Nazaretčan²⁶? Prišiel si nás zahubiť? Poznám²⁷ ťa, kto si – Boží Svätý²⁸. (25)A Ježiš ho zahriakol, vraviac: Zanem²⁹ a vyjdi z neho! (26)A nečistý duch ním zalomcoval a zavolať silným hlasom, i vyšiel z neho; (27)a všetci zmeraveli *od úžasu*, takže sa spolu navzájom spýtovali³⁰ a vraveli: Čo je toto? Aká je toto³¹ nová náuka, že s právomocou³² prikazuje aj nečistým duchom a poslúchajú ho? (28)A chýr o ňom³³ ihneď vyšiel do celého okolitého kraja Galiley. (29)A hneď, vyjdúc z tej synagógy, prišli s Jakubom a Jánom do domu Šimona a Andreja. (30)A Šimonova testiná ležala v horúčke, a hneď mu o nej vravia. (31)I pristúpil, chopil sa jej³⁰ ruky a pozdvihol ju, a horúčka ju hneď opustila, i obsluhovala ich³³. (32)A keď nastal večer, po západe slnka, k nemu nosili všetkých, ktorí sa mali zle a ktorí boli ovládaní démonmi, (33)a celé mesto bolo zhromaždené³⁴ pri dverách; (34)i pouzdravoval veľa trpiacich³⁵ rozličnými chorobami a povyháňal veľa démonov, a démonom nenechával hovoriť, pretože ho poznali²⁷. (35)A večer, ešte za tmy³⁶, vstal, vyšiel a odišiel na pusté miesto a tam sa modlil. (36)A Šimon a tí s ním ho vystopovali³⁷, (37)a nájduť ho, vravia mu: Všetci ťa hľadajú. (38)I vraví im: Berme sa inam, do susedných mestečiek, aby som kázal³⁸ aj tam, veď na to som vystúpil³⁹. (39)A kázal v ich synagógach v celej Galilei a vyhánal⁴⁰ démonov.

(40)I prichádza k nemu *jeden* malomocný, snažne ho prosí a padá pred

ním⁴¹ na kolená a vraví mu: Ak chceš⁴¹, môžeš ma očistiť. (41)A Ježiš pocítil vnútorný súcit⁴¹, vystrel ruku, siahol na neho a vraví mu: Chcem⁴¹, buď očistený⁴¹. (42)A ako to povedal, hneď od neho malomocenstvo odišlo a bol očistený⁴¹. (43)I napomenul ho prísne⁴¹ a ihneď ho poslal preč⁴¹ (44)a vraví mu: Hľad, žeby si nikomu nič nepovedal, ale⁴¹ choď, ukáž sa kňazovi a prines⁴¹ za svoje očistenie, čo nariadil Mojžiš, na svedectvo im. (45)No ten začal odiduc⁴² veľa kázať a tú vec⁴³ rozchyrovať, takže on už nemohol verejne⁴⁴ vstúpiť do mesta, lež bol vonku, na pustých miestach, a zovšadiaľ k nemu prichádzali.

2 A o niekoľko dní opäť vstúpil do Kafarnaumu, i bolo počut⁴⁵, že je doma⁴⁶, (2)a hneď sa mnohí zišli, takže už nebolo miesta, ani⁴⁷ pri dverách, a hovoril k nim slovo. (3)I prichádzajú k nemu, dopravujú⁴⁸ ochrnutého, neseného od štyroch; (4)a nemôžuc sa pre dav k nemu priblížiť, odkryli krov, kde bol, i vylámali ho a spúšťajú nosidlá⁴⁹, na ktorých ten ochrnutý ležal. (5)A Ježiš, zbadajúci⁵¹ ich vieru, vraví tomu ochrnutému: Dieťa, tvoje hriechy sú [ti] odpustené⁵¹. (6)No sedeli tam ktorísi z pismárov a premýšľali⁵² v svojich srdciach: (7)Čo tento tak hovorí? Rúha sa! Kto môže odpúšťať hriechy, iba ak jeden, Boh? (8)A Ježiš, hneď svojim duchom rozpozna⁵³, že takto sami v sebe premýšľajú, im povedal: Čo v svojich srdciach premýšľate o týchto veciach? (9)Čo je ľahšie? Povedať ochrnutému: [Tvoje] hriechy sú [ti] odpustené^{51 54}, či povedať: Vstávaj a zdvihni svoje nosidlá⁵⁵ a choď? (10)No aby ste vedeli, že Syn človeka právomoc na zemi hriechy odpúšťať má – vraví tomu ochrnutému: (11)Tebe vravím: Vstávaj, zdvihni svoje nosidlá⁵⁵ a choď do svojho domu! (12)I vstal hneď, zdvihol svoje nosidlá⁵⁵ a pred všetkými vyšiel, takže všetci žasli⁵⁶ a oslavovali Boha, vraiac: Nikdy sme tak⁵⁶ neuvideli.

(13)I vyšiel opäť popri mori a všetok dav prichádzal k nemu, i vyučoval ich. (14)A berúc sa ďalej⁵⁶, uvidel Leviho Alfeovho sedieť pri dávkovej pokladni⁵⁶, i vraví mu: Nasleduj ma. I vstal a dal sa ho nasledovať; (15)a keď v jeho dome le-

žal *pri stole*, stalo sa, že⁵⁶ s Ježišom a jeho učeníkmi *pri stole* ležali mnohí vyberači dávok a hriešnici, lebo boli mnohí a nasledovali ho. (16)A pismári a farizeji, uvidiac ho ješ s hriešnikmi a vyberačmi dávok, vraveli jeho učeníkom: Čo⁵⁷ to, že je a pije s vyberačmi dávok a hriešnikmi? (17)A Ježiš počujúc to im vraví: Lekára nie je treba silným, lež tým⁵⁸, ktorí sa majú zle. Neprišiel som povolávať⁵⁸ spravodlivých, lež hriešnikov.

(18)A Jánovi učeníci a farizeji sa postievali⁵⁹, i prichádzajú a vravia mu: Prečo sa Jánovi učeníci a [učeníci] farizejov postia, no učeníci tvojí⁶⁰ sa nepostia? (19)A Ježiš im povedal: Či sa synovia svadobnej siene môžu postiť, zakiaľ je ženích s nimi⁶⁰? Kolký čas majú ženícha so sebou⁶⁰, nemôžu sa postiť, (20)no prídu dni, keď od nich bude ženích odtrhnutý⁶⁰, a vtedy sa v onen deň postiť budú. (21)Nikto nenašiva záplatu z nevalchaného súkna na starú⁶⁰ šatu⁶⁰, inak tá nová⁶⁰ výplň z neho zo starého⁶⁰ vydrapuje⁶⁰ a vzniká horšia trhlina⁶⁰. (22)A nikto nedáva mladé víno do starých⁶⁰ mechov, inak to víno pôsobí praskanie mechov⁶¹, i vylieva sa⁶² víno a mechy sa zničia; lež mladé víno treba dávať do nových⁶⁰ mechov.

(23)I stalo sa, že on sa v sobotu bral pomimo osiatymi poľami a jeho učeníci začali konať cestu, trhajúc klasy. (24)A farizeji mu vraveli: Hľa, *prečo*⁶³ robia v sobotu, čo nie je dovolené? (25)A on im vravel: Nečítali ste⁶⁴ nikdy, čo urobil Dávid, keď mu nastala núdza⁷⁰ a vyhľadol, on aj tí s ním, (26)ako v *od-diele o⁶⁵* Abiatharovi, veľkňazovi, vstúpil do Božieho domu a zajedol si⁶⁶ chlebov na predkladanie⁶⁶, ktoré nie je dovolené jedávať⁶⁶, iba ak kňazom, a dal aj tým, ktorí boli s ním? (27)A povedal im: Sobota vznikla⁶⁷ pre človeka, nie človek pre sobotu, (28) takže Syn človeka je Pánom aj soboty.

3 A vstúpil opäť do synagógy, i bol tam *jeden* človek, majúci ruku uschnutú⁶⁸, (2)i pozorovali ho bedlivo⁶⁹, či ho v sobotu uzdraví, aby ho mohli obžalovať⁷¹. (3)I vraví tomu človekovi, ktorý mal tú ruku vyschnutú⁷²: Zdvíhaj sa a *poď* do prostriedku⁷³. (4)A vraví im:

Je dovolené v sobotu vykonať dobré⁷⁴ či vykonať zlé, zachrániť žitie či zabiť? No oni mlčali. (5)I poobzeral sa po nich⁷⁵ s hnevom, súc zvieraný zármutkom⁷⁶ nad zatvrdnutosťou⁷⁷ ich srdca, a vraví tomu človekovi: Vystri tú svoju ruku! I vystrel a z jeho ruka sa zasa napravila⁷⁸; (6)a farizeji hneď s héródovcami vyšli a usporadovali⁷⁹ proti nemu⁸⁰ poradu, ako by ho zahubili.

(7)A Ježiš sa so svojimi učeníkmi uchýlil k moru, i dal sa ho nasledovať početný zástup⁸¹ z⁸² Galiley aj z⁸² Júdska (8)a z⁸² Jerúsalema a z⁸² Idúmej a Zajordánska; prišli k nemu, počujúc, koľké veci koná, aj ľudia z okolia⁸³ Tyru a Sidónu, početný zástup⁸¹. (9)I povedal svojim učeníkom, aby pre neho bola naporúdzí⁸⁴ loďka, vzhľadom na dav, aby ho netiesnili, (10)lebo mnohých pouzdravoval, takže sa na neho valili⁸⁵, koľkí mali trápenia⁸⁶, aby si na neho mohli siahnuť⁸⁷. (11)A keď⁸⁸ ho badali nečistí duchovia, padali pred ním a kričali, vraviac: Ty si Boží Syn. (12)I napomínal ich⁸⁹ veľa ráz⁹⁰, aby ho nerobili verejne známym.

(13)I vystupuje⁹¹ na vrch a privoláva si tých, ktorých sám chcel⁹², i odišli k nemu (14)a ustanovil⁹³ dvanásť, aby boli s ním a aby ich vysielal kázať (15)a vládnuť právomocou⁹⁴ [uzdravovať choroby] a vyháňať démonov. (16)A Šimonovi pridal⁹⁵ meno Peter; (17)a Jakuba Zebedeovho a Jána, Jakubovho brata, a pridal⁹⁵ im meno Boanérgeš, to jest Synovia hromu; (18)a Andreja a Filipa a Bartolomeja a Matúša a Tomáša a Jakuba Alfeovho a Thaddea a Šimona Kananeja⁹⁶ (19)a Júdu Iskariótu, ktorý ho aj vydal.

I prichádzajú do domu (20)a opäť sa schádza dav, takže si ani nemôžu zjesť chleba. (21)A jeho príbuzní⁹⁷, počujúc o tom, vyšli zmocniť sa ho, lebo vraveli, že sa pomiatol⁹⁸. (22)A písmári, ktorí zostúpili z⁸² Jerúsalema, vraveli, že má Belzebúba a že démonov vyháňa vládcom⁹⁹ démonov. (23)I privolal si ich a vravel im v prirovnaniach: Ako môže Satan vyháňať Satana? (24)A ak sa volajaké kráľovstvo samo voči sebe¹⁰⁰ rozdelí¹⁰¹, nemôže sa ono kráľovstvo udržať¹⁰², (25)a ak sa volajaký dom sám voči sebe¹⁰⁰

rozdelí¹⁰¹, nemôže sa onen dom udržať¹⁰². (26)A ak Satan povstal sám voči sebe¹⁰⁰ a je rozdelený¹⁰³, nemôže sa udržať¹⁰², lež je mu¹⁰⁴ koniec. (27)Ale nikto nemôže vstúpiť do domu siláka a vylúpiť jeho zvršky¹⁰⁵, iba ak by najprv toho siláka zviazal, a potom jeho dom vylúpi. (28)Veru, vravím vám, že synom ľudí sa odpustia všetky prehrešenia aj urážlivé reči, koľkékoľvek urážlivo prehovorí, (29)no ktokoľvek urážlivo prehovorí proti Svätému Duchu¹⁰⁶, je navždy bez odpustenia¹⁰⁷, lež je vinný večným prehrešením; – (30)pretože vraveli: Má nečistého ducha. (31)I prichádzajú jeho bratia a jeho matka; i stáli¹⁰⁸ vonku a poslali¹⁰⁹ k nemu, volajúc ho. (32)A okolo neho sedel dav, i povedali mu: Hľa, vonku ťa hľadá¹¹² tvoja matka a tvoji bratia. (33)I odvetil im, vraviac: Kto je moja matka alebo moji bratia? (34)I poobzeral sa kruhom po tých¹¹⁰, ktorí okolo neho sedeli, a vraví: Hľa, moja matka a moji bratia! (35)Áno, ktokoľvek vykoná¹¹¹ Božiu vôľu¹¹¹, ten¹¹² je môj brat aj [moja] sestra aj matka.

4 A opäť začal vyučovať popri mori, i zišiel sa¹¹¹ k nemu početný dav, takže nastúpil do lode a sedel na mori a všetok dav bol¹¹³ pri mori na zemi. (2)I vyučoval ich v prirovnaniach mnohé veci, a v svojej náuke im vravel: (3)Čujte¹¹⁴: Hľa, rozsievateľ vyšiel rozsiať, (4)a pri tom rozsievaní sa stalo, že podaktoré zrna padlo popri ceste, i prileteli¹¹⁵ vtáci a zožrali¹¹⁵ ho. (5)A ďalšie zasa padlo na skalistú pôdu, kde nemalo veľa zeme, a hneď vzišlo von, pretože nemalo hĺbky zeme, (6)a keď vzišlo slnko, bolo popálené, a pretože nemalo koreňa, uschlo. (7)A ďalšie padlo do trnia¹¹⁵, i vzrástlo¹¹⁵ trnie a udusilo¹¹⁶ ho, i nedalo úrody. (8)A ďalšie padlo do riadnej¹¹⁷ zeme a dávalo úrodu vzrastajúcu¹¹⁵ a pribúdajúcu, i nieslo jedno tridsať a jedno šesťdesiat a jedno sto. (9)A vravel: Kto má uši na počúvanie, nech počúva¹³¹! (10)A keď ostal sám, pýtali sa ho tí okolo neho s tými dvanástimi na tie prirovnania; (11)i vravel im: Vám je dané [spoznať] tajomstvo Božieho kráľovstva, no tamtým, tým vonku, sa všetky veci dejú v prirovnaniach, (12)aby hľadiac hľadeli¹¹⁷ a neuvideli, a počúvajúc¹¹⁷

počúvali a nechápali, aby sa nebodaj¹¹⁷ nestalo, *žeby* sa obrátili¹¹⁷ ku mne¹¹⁷ a *žeby* sa im odpustilo. (13)I vraví im: Neviete, čo *značí*¹¹⁸ toto prirovnanie? A ako spoznáte¹¹⁹ všetky prirovnania? (14)Ten rozsievá rozsievá slovo, (15)a toto¹²⁰ sú tí popri ceste, kde sa slovo rozsieva, a keď počujú¹²¹, prichádza hneď Satan a slovo, ktoré je v nich zasiate, odníma¹²¹. (16)A toto¹²⁰ podobne sú tí, ktorí sa rozsievajú na skalisté miesta, ktorí, keď počujú¹²¹ slovo, hneď ho s radosťou prijímajú, (17)a nemajú sami v sebe koreňa, lež sú dočasní; keď potom pre slovo nastane útlak¹²¹ alebo prenasledovanie, hneď sa urážajú¹²¹. (18)A ďalší sú tí, ktorí sa rozsievajú do trnía¹²⁵; toto¹²⁰ sú tí, ktorí slovo počuli¹²¹, (19)i vtierajú sa¹²² starosti¹²³ života¹²⁴ a klam bohatstva a chtiivosti¹²⁵ vzhľadom na ostatné veci, a spolu dusia¹²⁶ slovo, i stáva sa neplodným¹²⁶. (20)A toto¹²⁰ sú tí, ktorí sa zasiali¹³⁴ na riadnu¹¹⁷ zem, tí, ktorí¹²⁶ slovo čujú¹¹⁴ a vpúšťajú¹²⁷ a nesú úrodu, jeden tridsať a jeden šesťdesiat a jeden sto.

(21)A vravel im: Či sa vari donáša¹²⁸ lampa, aby bola postavená¹²⁹ pod modius¹²⁹ alebo pod posteľ? Nie aby bola postavená¹²⁹ na svietnik¹²⁹? (22)Veď niet ničoho tajného¹²⁹, čo nebude vyjavené¹³⁵, ani sa nedeje¹³⁰ nič utajené¹³¹, iba ak aby prišlo najavo. (23)Ak má kto uši na počúvanie, nech počúva¹³³. (24)A vravel im: Všimajte si¹³⁶, čo čujete. Akou mierou¹⁷⁰ meriate, nameria sa vám, a pridá sa vám, (25)lebo ktokoľvek má, dá sa mu, a kto nemá, vezme sa¹³⁷ od neho aj to, čo má.

(26)A vravel: Také je Božie kráľovstvo¹³⁸, ako by človek hodil¹³⁹ na zemi osivo¹⁴⁰ (27)a spal by a vstával by¹⁴¹ nocou aj dňom, a osivo¹⁴⁰ by pučalo a vyťahovalo by sa; ako, nevie sám. (28)Zem nesie úrodu sama od seba: Najprv siatinu¹⁴², potom klas, potom plne vyzreté¹⁴³ obilie v klase. (29)A keď to úroda dovolí, hneď vysieľa¹⁴⁴ kosák, pretože nadišla žatva.

(30)A vravel: Ako by sme znázornili¹⁴⁵ Božie kráľovstvo, alebo akým prirovnaním¹⁴⁶ by sme ho prirovnali¹⁴⁷? (31)Ako k zrna horčice, ktoré, keď sa na zemi zaseje, je menšie ako všetky semená, ktoré sú na zemi, (32)a keď sa zaseje, vzrastá¹⁴⁸

a stáva sa väčším od všetkých zelín a vytvára veľké konáre, takže pod jeho tôňou môžu vtáci neba hradovať. (33)A mnohými takýmito prirovnaniami k nim hovoril slovo, podľa toho, ako vedeli¹⁴⁹ počúvať, (34)a bez prirovnania k nim nehovoril, a riešenie všetkých vecí podával¹⁵⁰ svojim učeníkom v ústraní.

(35)A v onen deň, keď nastal večer, im vraví: Prejdime na druhý breh. (36)A prepustiac¹⁵¹ dav, berú ho so sebou, ako bol, v lodi; no boli s ním aj ďalšie lode. (37)I nastáva prudká¹⁵² veterná smršť¹⁵³ a do lode narážali¹⁵⁴ vlny, takže sa ona už plnila, (38)a on bol na zadnom konci lode a spal¹⁵⁵ na podhlavnici, i burcujú¹⁵⁶ ho a vravia: Učiteľu, nezáleží ti na tom¹⁵⁷, že hynieme? (39)A súc vyburcovaný¹⁵⁸ zahriakol vietor a povedal moru: Mlč, zanem¹⁵⁹! A vietor ustal a nastalo¹⁶⁰ veľké utíšenie¹⁶¹, (40)i povedal im: Čo ste [tak] ustráchaní¹⁶¹? Ako to, že nemáte viery? (41)I zlakli sa veľkým ľakom¹⁶² a vraveli k sebe navzájom: Kto potom tento je, že ho poslúchajú aj vetry a more?

5 I prišli na druhý breh mora do kraja Gadaranov¹⁶³; (2)a hneď pri jeho vyjdení z lode ho stretol, *vychádzajú* z hrobiek¹⁶⁴ ¹⁶⁵, jeden človek v moci nečistého ducha¹⁶⁶, (3)ktorý mal bydlisko v hrobkách¹⁶⁴ a nikomu sa nedarilo ho zviazať, ani reťazami, (4)pretože ho často okovami a reťazami zviazaného mali¹⁶⁷ a tie reťaze boli od neho spretfhané¹⁵⁸ ¹⁶⁸ a okovy rozdrúzané¹⁵⁸ ¹⁶⁸ a nikto ho nevládal skrotiť. (5)A neprestajne, nocou aj dňom, v hrobkách¹⁶⁴ a na vrchoch kričal a sám seba ráňal¹⁶⁹ kameňmi. (6)No uvidiac zdáleka Ježiša, pribehol¹⁷¹ a poklonil sa mu¹⁷², (7)vykrikol¹⁷² silným hlasom a vraví: Čo ťa do mňa²⁵, Ježišu, Synu Najvyššieho Boha¹⁷³? Zaprisahám ťa Bohom, žeby si ma nemučil²⁵. (8)Lebo mu vravel: Vyjdi, ty nečistý duch, z toho človeka. (9)A spytoval sa ho: Aké je ti meno? I vraví mu: Meno mi je Legión¹⁷⁴, pretože je nás veľa. (10)A veľmi snažne ho prosil, aby ich neodosielať von z toho kraja. (11)I bola tam pri vrchu veľká črieda¹⁷⁵ sviň, ktorá sa pásla¹⁷⁶; (12)i prosili¹⁷⁷ ho snažne, vraviac: Pošli nás do tých sviň, aby sme vošli do nich. (13)A Ježiš im [hneď] po-

volil a tí nečisti duchovia vyšli a vošli do tých sviň, a tá črieda sa zrútila po strmom svahu do mora – asi dvetisíc – a v mori sa topili. (14)A tí, ktorí ich pásli, zutekali a dali vedieť¹⁷⁸ do mesta aj na vidiek¹⁷⁹; i vyšli pozrieť¹⁸⁰, čo sa to¹⁸¹ stalo, (15) a prichádzajú k Ježišovi a pozorujú, že ten, *ktorý býval* ovládaný démonmi, sedí [a je] ošatený a pri zdravom rozume – ten, ktorý bol mal toho Legióna¹⁷⁴. I zľakli sa¹⁸², (16) a tí, ktorí to uvideli, im vyrozprávali, ako sa to tomu, *ktorý býval* ovládaný démonmi, stalo, aj o tých sviniač. (17) I začali ho snažne prosiť, žeby od ich hraníc¹⁸³ odišiel. (18) A keď nastupoval do lode, prosil ho snažne ten, *ktorý kedysi bol* ovládnutý¹⁸⁴ démonmi, aby smel byť¹⁸⁵ pri ňom; (19) a nedopustil mu, lež mu vraví: Choď do svojho domu k svojim a zvestuj im, koľké veci máš od PÁNA spravené¹⁸⁶ a ako¹⁸⁷ sa nad tebou zmlieval. (20) I odišiel a začal v Desiatmestí¹⁸⁸ hlásať, koľké veci mu Ježiš bol spravil, a všetci sa divili.

(21) A keď sa Ježiš v lodi zasa preplavil na druhý breh, zišiel sa¹⁸⁸ k nemu početný dav, i bol pri mori. (22) A [hľa,] prichádza jeden z predstavených synagógy, menom Jair, a uvidiac ho, padá k jeho nohám; (23) a veľmi snažne ho prosil, vraviac: Moja dcérka je v poslednom *ťažení*; keby si prišiel a položil¹⁸⁹ na ňu ruky, tak, aby¹⁹⁰ sa jej pomohlo¹⁹⁰ a žeby ožila¹⁹¹. (24) I odišiel s ním, a nasledoval ho početný dav a stískali ho; (25) a akási žena, dvanásť rokov majúca tok¹⁹² krvi (26) a veľa vytrpevšia od mnohých lekárov¹⁹³ a vynaloživšia¹⁹⁴ všetko, čo mala¹⁹⁵, a nijaký¹⁹⁶ osoh nedocielivšia¹⁹⁷, lež skôr prišla do horšieho, (27) počujúc o¹⁹⁵ Ježišovi, prišla v dave odzadu a siahla si na jeho šatu¹⁹⁷, (28) lebo vravela: Ak si siahnem čo aj *len* na jeho šatstvo¹⁹⁷, pomôže sa mi¹⁹⁰. (29) A jej prameň¹⁹⁸ krvi hneď vyschol a telom spoznala, že bola z¹⁹⁹ toho trápenia²⁰⁰ vyliečená¹⁸⁴. (30) A Ježiš hneď, sám v sebe rozpoznajúc²⁰⁰, že z neho vyšla²⁰¹ moc, sa v dave obrátil a vravel: Kto si siahol na moje šatstvo¹⁹⁷? (31) A jeho učeníci mu vraveli: Vidíš, že tá stíska dav, a vravíš: kto si na mňa siahol? (32) I obzeral sa, žeby uvidel tú, ktorá toto spravila. (33) No tá žena, zľaknúc sa²⁰² a chvejúc,

súc si vedomá *toho*, čo sa pri nej stalo, prišla a padla pred ním a povedala mu všetku pravdu. (34) A on jej povedal: Dcéra, pomohla²⁰³ ti tvoja viera, choď v pokoji²⁰⁴ a buď zdravá a zbavená²⁰⁵ svojho trápenia²⁰⁵. (35) Zakaiaľ ešte hovoril, prichádzajú od toho predstaveného synagógy a vravia: Tvoja dcéra umrela, čo ešte Učiteľa obťažuješ²⁰⁶? (36) No Ježiš [hneď], počujúc²⁰⁷ to slovo, ktoré sa hovorilo, vraví tomu predstavenému synagógy: Neboj sa, len ver. (37) A nenechal nikoho dať sa *ho* nasledovať spolu s ním, iba ak Petra a Jakuba a Jána, Jakubovho brata. (38) I prichádza²⁰⁸ do domu toho predstaveného synagógy a badá lomoz²⁰⁹ a *ľudí* veľmi plačúcich a bedákajúcich; (39) a vstúpiať im vraví: Čo lomozíte²⁰⁹ a plačete? To dievčatko neumrelo, lež spí. (40) I vysmievali ho, no on všetkých vyhnal a berie *so sebou* otca toho dievčatka a matku a tých, *ktorí boli* pri ňom²¹⁰, a vchádza *tam*, kde to dievčatko ležalo; (41) i chopil sa ruky toho dievčatka a vraví mu: *TALITHA KÚMI*; to je v preklade²¹¹: Dievočka, tebe vravím: Zdvihaj sa²¹². (42) A tá dievočka hneď vstala a chodila, lebo bola dvanásťročná; i užasli²¹³ veľkým úžasom²¹³. (43) A veľmi dôrazne ich napomenul, aby sa toto nikto nedozvedel, a povedal, žeby sa jej dalo zajesť²¹⁴.

6 I vyšiel odtadiaľ a prišiel do svojej otciny a jeho učeníci ho nasledujú. (2) A keď nastala sobota, začal vyučovať v synagóge, a mnohí, ktorí počúvali²¹⁵, upadali v ohúrenie²¹⁶ a vraveli: Odkiaľ tento má²¹⁶ tieto veci? A aká je to múdrosť, ktorá mu bola daná²²⁴? A takéto mocné činy sa dejú jeho rukami! (3) Nie je toto²¹⁶ ten tesár, syn Márie a brat Jakuba a Jóséa a Júdu a Šimona? A nie sú tu u nás jeho sestry? I urážali sa pre neho²¹⁶. (4) No Ježiš im vravel: Prorok nie je bez cti, iba ak v svojej otcine a medzi [svojimi] príbuznými²¹⁷ a v svojom dome. (5) I nemohol tam vykonať žiadny mocný čin, ibaže pokládal ruky na niekoľkých chorľavých a pouzdravoval *ich*; (6) a divil sa pre ich neveru. I obchádzal dediny vôkol²¹⁸ a vyučoval.

(7) I privoláva si tých dvanástich; a začal ich vysilať, dvoch a dvoch, a dával

im právomoc²¹⁹ nad nečistými duchmi²¹⁹ (8) a dal im pokyny, aby si nič nebrali na cestu, iba ak jedine palicu, nie kapsu, nie chleba, nie peňazí²²⁰ do opaska, (9) ale nech majú obuté sandále²²¹; a neodievajte si dve tuniky²²². (10) A vravel im: Kamkoľvek vojdete do domu, tam ostávajúce, kým odtadiaľ nevyjdete. (11) A ktorékoľvek miesto vás neprijme ani vás nevypočujú – vytraste, vychádzajúc odtadiaľ, zeminu²²³, ktorá *bude* naspodku vašich nôh, na svedectvo im. (12) I vyšli a kázali, aby sa *ľudia* dali na pokánie (13) a veľa démonov vyhánali a veľa chorlávých potierali olejom a uzdravovali.

(14) I počul o ňom kráľ Héródés – lebo sa jeho meno stalo verejne známym – a vravel: Ján, krstiteľ, bol vzkriesený²²⁵ spomedzi mŕtvych a pre túto príčinu v ňom prejavujú svoju silu²²⁵ tie mocné činy. (15) A druhí vraveli: Je to Eliáš; a ďalší²²⁶ vraveli: Je to prorok, ako jeden z prorokov. (16) No Héródés počujúc to vravel: Ján, ktorého som ja stal – ten to je, on bol vzkriesený²²⁵ [spomedzi mŕtvych]. (17) Lebo on, Héródés²²⁷, bol poslal a zmocnil sa Jána, a zviazal ho vo väzení, pre Héródiadu, ženu Filipa, svojho brata, pretože sa s ňou zosobášil, (18) lebo Ján Héródovi vravel²²⁸: Nie je ti dovolené mať ženu tvojho brata. (19) No tá Héródias si to na neho pamätala²²⁹ a bola by ho rada²³⁰ zabila²³¹, a nemohla, (20) lebo Héródés sa Jána bál, vediac, že to²³² je muž spravodlivý a svätý²³³, i choval ho v bezpečí²³⁴, a počujúc ho²³⁵, konával²³⁶ veľa vecí, a načúval mu rád. (21) A keď nastal voľný²³⁷ deň, keď Héródés na svoje narodeniny svojim veľmožom a vysokému dôstojníctvu²³⁸ a popredným *mužom* Galilie usporadovával večeru²³⁹, (22) a keď jej, Héródiadina, dcéra²²⁷ vstúpila a zatancovala²⁴⁰, zapáčila sa Héródovi aj tým, ktorí s *ním* ležali *pri stole*; a kráľ tej dievke povedal: Popros ma, o čokoľvek si želáš²⁴¹, a dám ti. (23) A odprisahal jej: O čokoľvek ma poprosíš, dám ti, až do polovice môjho kráľovstva. (24) I vyšla a povedala svojej matke: Čo si mám vyprosiť? A ona povedala: Hlavu Jána, krstiteľa. (25) A hneď s chvatom vstúpila ku kráľovi a predniesla svoju prosbu²⁴², vraviac: Želám si²⁴¹, aby si mi

hneď teraz dal na táčni hlavu Jána, krstiteľa. (26) A kráľ ostal preveľmi smutný, no²⁴³ vzhľadom na prísahu a na tých, ktorí s *ním* ležali *pri stole*, jej nechcel^{241 244} zrušiť²⁴⁵ slovo²⁴⁶, (27) i odoslal kráľ ihneď príslušníka osobnej stráže a nariadil, žeby jeho hlava bola donesená²²⁵. (28) A on odišiel a vo väzení ho stal a jeho hlavu doniesol na táčni a dal ju tej dievke, a tá dievka ju dala svojej matke. (29) A jeho učeníci počujúc o *tom*, prišli, prevzali²⁴⁷ jeho mŕtvolu a uložili ju v hrobke.

(30) A apoštoli sa schádzajú²⁴⁸ k Ježišovi, i ohlásili²⁴⁹ mu všetky veci, [aj] koľké vykonali aj koľké vyučovali²⁴⁹. (31) I povedal im: Podďte²⁴⁹ vy sami²⁵⁰ do ústrania na pusté miesto a [po]hovejte²⁵¹ si trochu. Lebo tých, ktorí prichádzali, a tých, ktorí sa vzdalovali, bolo veľa, a ani zajest²⁵¹ si nemali čas²⁵². (32) I odišli v lodi na pusté miesto do ústrania; (33) a mnohí ich uvideli vzdalovať sa²⁵³ a rozpozнали²⁵⁴ ich, i zbehli sa tam peši zo¹⁹⁹ všetkých miest a predišli ich. (34) A [Ježiš], vyjdúc z *lode*, uvidel početný dav a pocítil voči nim vnútorný súcit²⁵⁵, pretože boli ako ovce nemajúce pastiera; i začal ich vyučovať mnohé veci. (35) A keď už nastala neskorá²⁵⁶ hodina, pristúpili k nemu jeho učeníci a vravia: To miesto je pusté a hodina už neskorá²⁵⁶; (36) prepust²⁵⁷ ich, aby odišli do samôt²⁵⁸ a dedín voko²⁵⁹ a nakúpili si²⁶⁰ chleba²⁶⁰, lebo nemajú, čoho by si zajedli²⁵¹. (37) A on im v odvetu povedal: Dajte im zajest²⁵¹ vy. I vravia mu: Máme odísť, nakúpiť chleba²⁶⁰ za dvesto denárov²⁶⁰ a dať²⁶¹ im zajest²⁵¹? (38) A on im vraví: Koľko chlebov máte? Chodte [a] pozrite. A zvediac vravia: Päť, a dve ryby. (39) I nariadil im, žeby všetci, skupiny a skupiny, boli poukladaní²⁶² na zelenej trávě; (40) i usadili sa²⁶², rady a rady, po sto a po päťdesiat. (41) A vzal tých päť chlebov a tie dve ryby, pozrel hore do neba a požeňnal²⁶², i porozlamoval tie chleby a dával svojim učeníkom, aby im *ich* popredkladali²⁶³, a tie dve ryby rozdelil všetkým. (42) A všetci si zajedli²⁵¹ a boli nasýtení²⁶⁴, (43) i pozbierali²⁶⁴ úlomkov, že nimi naplnili dvanásť²⁶⁵ košíkov²⁶⁴, aj z tých rýb. (44) A tých, ktorí si zajedli²⁵¹ tých chlebov, bolo päťtisíc

mužov. (45)A hneď svojich učeníkov prínútil nastúpiť do lode a brat sa vopred na druhý breh k Béthsaide, kým on prepustí^{257 266} dav. (46)A rozlúčiac sa s nimi, odišiel pomodliť sa na vrch. (47)A keď nastal večer, bola loď vprostred mora a on na zemi samotný; (48)a uvidiac ich trápiť sa pri veslovaní²⁶⁷, lebo vietor bol proti nim, prichádza okolo štvrtej nočnej hliadky k nim, kráčajúc²⁶⁸ po mori, a chcel ich minúť. (49)No oni, uvidiac ho po mori kráčať²⁶⁸, si pomysleli²⁶⁹, že je to príznak, a dali sa vykrikovať²⁷⁰, (50)lebo ho všetci uvideli a zdesili sa²⁷¹. A hneď s nimi prehovoril, i vraví im: Budte spokojní²⁷¹, to som ja, nebojte sa. (51)A vystúpil⁹¹ k nim do lode a vietor ustal. I žasli²⁷² preveľmi, nadmieru, sami v sebe²⁷³ a divili sa, (52)lebo nepochopili pre tie chleby²⁷⁴, lebo ich srdce bolo zatvrdnuté²⁷⁵. (53)A preplaviac sa prišli k zemi Gennésaretu a pristáli²⁷⁶; (54)a pri ich vyjdení z lode ho *tam* hneď rozpoznali²⁵⁴, (55)obehli celý onen okolitý kraj a začali zo všetkých strán²⁷⁷ na ležadlách²⁷⁸ nosiť tých, ktorí sa mali zle – kde čuli, že tam je. (56)A kamkoľvek vchádzal do dedín alebo miest alebo samôť²⁷⁹, pokladali nemocných na trhoviskách a snažne ho prosili, aby si smeli siahnúť²⁸⁰ čo aj *len*²⁸¹ na lem²⁸² jeho šaty²⁸², a koľkíkoľvek si na neho siahali, dostávalo sa im pomoci²⁸².

7 I schádzajú sa²⁴⁸ k nemu farizeji a podaktorí z pismárov, ktorí prišli z⁸² Jerúsálema, (2)a uvidiac podaktorých z jeho učeníkov jest chlieb²⁸³ obyčajnými²⁸⁴, to jest neumytými rukami, (3)(lebo farizeji, a všetci Židia, nejedia, iba ak si dôkladne²⁸⁵ umyjú ruky, držiac sa²⁸⁶ podania²⁸⁷ starších²⁸⁷, (4)a keď *prídu* z⁸² trhoviska, nejedia, iba ak sa namočia, a je veľa ďalších vecí, ktoré prijali²⁸⁸, žeby sa ich držali^{286 289}, namáčania pohárov a hrncov a mosadzného²⁹⁰ náčinia a postelí), (5)potom sa ho tí farizeji a tí pismári spytujú: Prečo tvoji učeníci nechodia podľa podania²⁸⁷ starších²⁸⁷, lež jedia chlieb obyčajnými²⁸⁴ rukami? (6)No on im v odvetu povedal: Pekne²⁹¹ o vás, pokrytcoch, prorokoval²⁹¹ Isaiáš, ako je napísané²⁹¹: Tento ľud ma ctí perami, no ich srdce je odo mňa ďaleko²⁹¹ vzdialené;

(7)ale márne ma uctievajú²⁹¹, ako učeníam vyučujúc prikázaniam ľudí. (8)[Áno,] nechali ste Boží príkaz a držíte sa²⁸⁶ podania²⁸⁷ ľudí – namáčani hrncov a pohárov, a konáte veľa²⁹² ďalších takých podobných vecí. (9)A vravel im: Pekne²⁹⁰ rušíte²⁹³ Boží príkaz, aby ste zachovali²⁹⁴ svoje podanie²⁸⁷. (10)Mojžiš predsa povedal²⁹⁵: Cti svojho otca a svoju matku; a²⁹⁵: Kto o otcovi alebo matke hovorí zle²⁹⁵, nech smrťou skoná. (11)No vy vravíte: Ak človek svojmu²⁹⁵ otcovi alebo svojej²⁹⁵ matke povie: Čímkoľvek by sa ti odo²⁹⁵ mňa dostalo úžitku²⁹⁵, je korban²⁹⁶ to je dar²⁹⁷... (12)a už ho nenechávate pre svojho otca alebo svoju matku²⁹⁸ nič vykonať, (13)zbavujúc Božie slovo platnosti mojím podaním²⁸⁷, ktoré ste vydali²⁹⁹; a takýchto podobných vecí konáte veľa. (14)A opäť si privolať dav a vravel im: Načúvajte mi všetci a chápate³⁰⁰: (15)Niet ničoho z vonkajšej strany človeka do neho vchádzajúceho, žeby ho to mohlo³⁰¹ znečistiť³⁰², lež tie veci, ktoré z neho vychádzajú, to³⁰³ sú tie, ktoré človeka znečisťujú³⁰². (16)Ak má kto uši na počúvanie, nech počúva³¹⁰. (17)A keď od davu vstúpil do domu, spytovali sa ho na to prirovnávanie³⁰⁴ jeho učeníci. (18)I vraví im: To³⁰⁵ aj vy ste³⁰⁶ nechápaví? Nevedomujete si, že nič³⁰⁷, čo je zvonku a vchádza do človeka, ho nemôže znečistiť³⁰², (19)pretože *to* nevchádza do jeho srdca, lež do *jeho* brucha, a vychádza do záchoda, a to všetky pokrmu očisťuje³⁰⁸? (20)A vravel: Človeka znečisťuje³⁰² to³⁰⁹, čo z neho vychádza, (21)lebo znútra, zo srdca ľudí, vychádzajú zlé myšlienky, cudzoložstvá, smilstvá, vraždy, (22)krádeže, hrabivosť³¹¹, zloby³¹², leš, bezuzdnosť, zlé oko, urážlivá reč³¹³, pýcha, nerozum. (23)Tieto všetky zlá vychádzajú znútra a znečisťujú²⁰² človeka.

(24)A vstal a odišiel odtiaľ do pohraničia Tyru a Sidónu, a vstúpiac do *jedného* domu, želal si, žeby o *tom* nikto nezvedel, a nepodarilo sa mu utajiť sa³¹⁴, (25)lež o ňom ihneď počula *jedna* žena, čo³¹⁵ jej dcérka mala nečistého ducha, i prišla a padla pred *ním* k jeho nohám (26)(a tá žena bola Grékyňa, rodom Syrofoiničanka), a žiadala ho, aby toho

démona z jej dcéry vyhnal. (27)No [Ježiš] jej povedal: Nechaj deti, žeby boli nasýtené²⁶⁴ najprv³¹⁵, nie je predsa správne³¹⁶ chlieb detí vziať a hodiť psičatám³¹⁶. (28)No ona odvetila a vraví mu: Ba áno³¹⁶, Pane, veď aj psičatá³¹⁶ pod stolom žerú z³¹⁶ omrvínok dieťaťatí. (29)I povedal jej: Pre toto slovo choď, ten démon z tvojej dcéry vyšiel³¹⁷. (30)A odíduť do svojho domu, zistila, že ten démon vyšiel³¹⁷ a že jej dcéra leží³¹⁸ na posteli.

(31)A vyjdúc opäť z územia³¹⁹ Tyru a Sidónu, prišiel stredom územia³¹⁹ Desatmestia³²⁰ k moru Galiley. (32)I privádzajú mu *jedného* hluchého, ktorý ťažko hovoril, a snažne ho prosia, aby na neho položil ruku. (33)I vzal si ho osobitne stranou od davu, vložil svoje prsty do jeho uší, pľuvol a siahol na jeho jazyk; (34)i pozrel hore do neba, vzdychol³²¹ a vraví mu: *EFFATHA*, to je: Buď rozovretý³²². (35)A hneď boli jeho uši³²² rozovreté³²³ a väzba jeho jazyka uvoľnená³²⁴, i hovoril riadne³²⁵. (36)A napomenul ich dôrazne, aby *to* nikomu nepravali; no akokoľvek³²⁴ ich on dôrazne napomínal, oni *to* ešte³²⁵ väčšími rozhlasovali (37)a upadali v prenesmierne ohúrenie³²⁶, vraviac: Dobré³²⁷ zariadil³²⁸ všetky veci – pôsobil³²⁸, žeby aj hluchí čuli aj nehovoriaci hovorili.

8 V oných dňoch, keď opäť bol *pokope* početný dav a keď nemali, čoho by si zajedli³²⁹, si privolať svojich učeníkov a vraví im: (2)Mám vnútorný súcť³²⁹ voči davu, pretože pri mne ostávajú už tri dni a nemajú, čoho by si zajedli³²⁹, (3)a ak ich do ich domova prepustím³²⁹ s pôstom, omdlejú na ceste, veď podaktorí z nich prišli z daleka. (4)A jeho učeníci mu odvetili: Odkiaľ kto bude môcť týchto nasýtiť²⁶⁴ chlebom³²⁹ tu v³³⁰ pustatine? (5)I pýtal sa ich: Koľko chlebov máte? A oni povedali: Sedem. (6)I dal davu pokyn usadiť sa³³¹ na zemi, vzal tých sedem chlebov, poďakoval a rozlámал *ich* a dával svojim učeníkom, aby *im ich* popredkladali³³², i popredkladali *ich* davu. (7)A mali niekoľko rybiek, i požehnal ich a povedal, žeby sa popredkladali³³² aj tie. (8)I zajedli si³²⁹ a boli nasýtení²⁶⁴, a pozbierali zvyšky úlomkov, sedem košov³³³. (9)A bolo ich³³⁴ asi štyritisíc, i prepustil²⁵⁷ ich.

(10)A on hneď so svojimi učeníkmi nastúpil do lode a prišiel do končín Dalmanúty. (11)A vyšli farizeji a začali sa s ním³³⁶ dohadovať, vyhľadávajúc od neho³³⁷ znamenie z³³⁹ neba, aby ho pokúšali³³⁸. (12)I povzdychol³³⁹ v svojom duchu³⁴⁰ a vraví: Čo toto pokolenie³⁴¹ vyhľadáva³³⁷ znamenie? Veru, vravím vám: Znamenie tomuto pokoleniu³⁴¹ nijako nebude dané³⁴². (13)A nechal ich, nastúpil opäť do lode a odišiel na druhý breh.

(14)I zabudli vziať chlieb³⁴³ a nemali so sebou v lodi iba ak jeden pecen³⁴⁴. (15)I napomínal ich dôrazne, vraviac: Vystrihajte sa³⁴⁵, chráňte sa³⁴⁵ pred kvasom farizejov a kvasom Héróda³⁴⁶. (16)I dohovárali sa medzi sebou³⁴⁷, [vraviac]: Pretože nemáme chleba³⁴³. (17)A Ježiš spoznávajúc *to* im vraví: Čo sa dohovárate, pretože nemáte chleba³⁴³? Ešte nerozumiете³⁴⁸ ani nechápete? [Ešte] máte svoje srdce zatvrdnuté³⁴⁹? (18)Oči majú, nevidia, a uši majú, nečujete a nepamätáte? (19)Keď som tých päť chlebov rozlámал pre³ tých päťtisíc, koľko košíkov³⁵⁰ plných úlomkov ste nazbierali? Vravia mu: Dvanásť. (20)A keď tých sedem pre³ tých štyritisíc, koľko košov³⁵⁰ ste naplnili nazbieranými úlomkami³⁵¹? A oni povedali: Sedem. (21)I vravel im: Ako *to*, že ešte nechápete?

(22)A prichádza do Béthsaidy, i privádzajú mu *jedného* slepca a snažne ho prosia, aby na neho siahol. (23)I chytil sa ruky toho slepca, vyviedol ho von z dediny a pľuvol do jeho očí³⁵², i položil na neho ruky a spytoval sa ho, či voľačo vidí. (24)I pozrel hore³⁶³ a vravel: Vidím ľudí, pretože *ich* zriem ako stromy, chodiacich³⁵³. (25)Nato opäť na jeho oči položil ruky, i nadobudol zreteľné videnie³⁵⁴ a bol zasa napravený⁷⁸, i videl³⁵⁵ na všetky³⁵⁶ veci³⁵⁷ jasne. (26)I odoslal ho do jeho domu, vraviac: Ani do tej dediny nevstup ani *to* v tej dedine nikomu nepovedz.

(27)A Ježiš vyšiel, aj jeho učeníci, do dedín Césarey Filipovej a na ceste sa svojich učeníkov spytoval, vraviac im: Kto vravia ľudia, že som ja? (28)A oni mu odvetili, vraviac: Že Ján, krstiteľ, a druhí, že Eliáš, a ďalší³⁵⁸, že jeden z prorokov. (29)A on sa ich spytoval: No kto

vravíte vy, že som? A Peter mu v odpvetu vraví: Ty si KRISTUS. (30)I napomenul ich³⁵⁸, aby o ňom nikomu nevraveli, (31)a začal ich vyučovať, že Syn človeka musí vytrpieť veľa vecí a byť od starších a veľkňazov a písmárov zamietnutý^{359 158}, a byť zabý¹⁵⁸ a po troch dňoch opäť vstať, (32)a hovoril o tej veci³⁶⁰ otvorene³⁶¹. A Peter ho vzal k sebe³⁶² a začal ho napomínať³⁵⁸, (33)no on sa obrátil, a uvidiac svojich učeníkov, napomenul³⁵⁸ Petra, vraviac: Prac sa za mňa, Satan, pretože nemáš na mysli veci Božie, lež veci ľudí. (34)I privolať si dav so svojimi učeníkmi a povedal im: Kto³⁶⁴ chce³⁶⁴ prísť za mnou, nech sa odriekne³⁶⁴ sám seba a chopí sa svojho kríža³⁶⁴ a nasleduje ma, (35)lebo ktokoľvek bude chcieť³⁶⁴ zachrániť svoje život³⁶⁴, stratí ho, no ktokoľvek svoje život³⁶⁴ pre mňa a blahú zvesť stratí, zachráni ho. (36)Čože bude človekovi osožiť, ak získa celý svet a utrpí škodu na svojej duši³⁶⁴? (37)Akúže by dal človek za svoju dušu³⁶⁴ výmenu? (38)Áno, ktokoľvek sa v tomto cudzoložnom a hriešnom pokolení³⁶⁴ zahanbí za mňa a za slová moje³⁶⁴, zahanbí sa za neho aj Syn človeka, keď príde v sláve svojho Otca so svätými anjelmi.

9 A vravel im: Veru, vravím vám: Z tých, ktorí tu stoja, sú niektorí takí, že³⁶⁴ nijako neokúsia smrť, kým nevidia Božie kraľovanie³⁹⁰ prísť v moci.

(2)A po šiestich dňoch so sebou Ježiš berie Petra a Jakuba s Jánom³⁶⁵ a vyváža⁹¹ ich samotných na vysoký vrch do ústrania. A bol pred nimi premenený³⁶⁶ (3)a jeho šatstvo sa stalo jagavým, bielelokvčím³⁶⁷ [ako sneh], ako ho³⁶⁸ valchár na zemi nemôže vybieliť. (4)I ukázal sa im Eliáš s Mojžišom, a hovorili³⁶⁹ s Ježišom. (5)A Peter v odpvetu Ježišovi vraví: RABBI³⁷⁰, je dobré³⁷⁰, že sme tu. I zriadme tri stany³⁷⁰, tebe jeden a Mojžišovi jeden a Eliášovi jeden; (6)lebo nevedel, čo by mal prehovoriť³⁷¹, lebo boli vylakaní³⁷². (7)I objavil sa³⁷³ oblak, zatôňujúci³⁷⁴ ich³⁷⁵, a z toho oblaku zaznel³⁷³ hlas: Tento je môj milovaný Syn – jemu načúvajte. (8)A zrazu, poobzerajúc sa, už pri sebe³⁷⁶ nevideli nikoho, lež Ježiša samotného. (9)A keď z³⁹⁹ toho vrchu zo-

stupovali, napomenul ich dôrazne, aby nikomu nevyrozprávali, čo uvideli, iba ak keď Syn človeka vstane spomedzi mŕtvych. (10)A toho slova sa chopili³⁷⁷, dohadujúc sa medzi sebou³⁷⁸, čo je to vstať spomedzi mŕtvych. (11)I spytovali sa ho, vraviac: Prečo³⁷⁹ vravia písmári, že najprv musí prísť Eliáš?(12)A on im v odpvetu povedal: Eliáš, príduc, pravda³⁸⁰, najprv, napráva³⁸¹ všetky veci; a ako je napísané o Synovi³⁸² človeka, že musí veľa vytrpieť a nebyť³⁸³ uznaný za nič³⁸⁴; (13)no vravím vám, že Eliáš už prišiel a spravili mu, čokoľvek³⁸⁵ sa im zachcelo, podľa toho, ako je o ňom³⁸² napísané.

(14)A príduc k učeníkom, uvidel okolo nich početný dav a písmárov s nimi³⁸⁶ sa dohadujúcich. (15)A hneď, uvidiac ho, všetok dav, sa veľmi zarazili³⁸⁷, a pribiehajúc zdravili ho. (16)I spýtal sa ich³⁸⁸: Čo sa s nimi³⁷⁸ dohadujete? (17)A jeden z davu mu odpvetil: Učiteľu, priviedol som k tebe svojho syna, ktorý má nemého³⁸⁹ ducha; (18)a kdekoľvek ho uchváti, trhá ním, i ide mu pena a škripe svojimi zubmi a uschýna. A povedal som tvojim učeníkom, aby ho vyhnali, a nezvládali. (19)No on im v odpvetu vraví: Ó, neveriace pokolenie³⁴¹, dokedy budem pri vás³⁹¹? Dokedy vás budem znášať? Vedzte³⁹² ho ku mne. (20)I priviedli ho k nemu, a ten duch, uvidiac ho, ním hneď zalomcoval³⁹³, i padol na zem a váľal sa a išla mu pena. (21)I spýtal sa³⁹⁴ jeho otca: Ako je to dávno, čo³⁹⁵ sa mu to stalo? A on povedal: Od útleho detstva³⁹⁶, (22)a veľa ráz ho hodil aj do ohňa aj do vód, aby ho zahubil; ale ak čo môžeš, zľutuj sa nad nami³⁹⁷ a pomôž nám. (23)A Ježiš mu povedal: Toľž ak ty môžeš veriť; tomu, kto verí, sú všetky veci možné. (24)A ten otec toho chlapčeka hneď skríkol³⁹⁸ a vravel [so slzami]: Verím, buď nápomocný³⁹⁹ mojej nevere! (25)No Ježiš, uvidiac, že sa tam⁴⁰⁰ zbíha dav, toho nečistého ducha zahriakol, vraviac mu: Ty nemý⁴⁰¹ a hluchý duch, nariaďujem ti ja: Vyjdi z neho a už do neho nevstúp. (26)I skríkol³⁹⁸ a veľmi [ním] zalomcoval³⁹³, i vyšiel, a ostal stáby mŕtvy, takže po väčšine vraveli, že umrel; (27)no Ježiš sa chopil jeho ruky a pozdvihol⁴⁰² ho, i vstal.

(28)A keď vstúpil do domu, spytovali sa ho stranou jeho učeníci: *Prečo*⁴⁰³ sa ho nepodarilo vyhnáť nám? (29)I povedal im: Tento druh nemôže vyjsť ničím⁴⁰⁴, iba ak modlitbou a pôstom⁴⁰⁴.

(30)A vyšli odtiaľ a poberali sa cez Galileu, i neželal si, aby volakto zvedel, (31)lebo svojich učeníkov vyučoval a vravel im: Dochádza kvydaniu Syna človeka⁴⁰⁵ do rúk ľudí, i zabijú ho, a súc zabijú¹⁵⁸, po troch dňoch opäť vstane. (32)No oni tomu výroku nerozumeli a spýtať sa³⁹⁴ ho báli.

(33)A prišiel do Kafarnaúma, a keď sa stalo, že *bol*⁴⁰⁶ doma⁴⁰⁷, spytoval sa ich: O čom ste sa na ceste dohovárili? (34)A oni mlčali, lebo na ceste medzi sebou⁴⁰⁸ boli mali rozhovor⁴⁰⁹ o tom, kto je najväčší⁴¹⁰. (35)I usadol a zavolať tých dvanástich a vraví im: Ak si kto želá⁴¹⁰ byť prvý, bude posledný zo všetkých a posluhom⁴¹⁰ všetkých. (36)Avzal jedno dieťaťko, postavil ho v ich strede, objal⁴¹¹ ho a povedal im: (37)Ktokoľvek prijme jedno z takýchto dieťaťiek v⁴¹² mojom mene, prijíma mňa, a ktokoľvek prijme mňa, prijíma nie mňa, lež toho, ktorý ma vyslal. (38)A Ján mu odvetil, vraviac: Učiteľu, uvideli sme kohosi, ktorý nás nenasleduje, v⁴¹³ tvojom mene vyháňať démonov, a bránili⁴¹⁴ sme mu, pretože nás nenasleduje. (39)No Ježiš povedal: Nebráňte⁴¹⁵ mu, niet predsa nikoho, kto v⁴¹² mojom mene vykoná zázrak⁴¹⁶ a skoro⁴¹⁷ nato bude môcť o mne prehovoriť zle; (40)veď kto nie je proti nám, je za nás. (41)Áno, ktokoľvek vás napojí pohárom vody v⁴¹³ [mojom] mene, pretože⁴¹⁸ ste Kristovi, veru, vravím vám: Nijako svojej odmeny nestratí. (42)A ktokoľvek dá jednému z malých, ktorí veria [vo mňa⁴¹⁹], podnet k úrazu⁴²⁰, bolo by⁴²¹ pre neho dobré⁴²², keby radšej okolo jeho šije visel⁴²³ [oslí⁴²⁰] žarnov⁴²⁰ a on keby bol hodený⁴²⁹ do mora. (43)A ak ti bude podnet k úrazu⁴²⁰ dávať⁴²⁴ tvoja ruka, odtni ju; lepšie⁴²⁵ ti je, žeby si dokaličený vstúpil do života, ako by si, majúc dve ruky, odišiel do pekla⁴²⁶, do toho neuhasiteľného ohňa, (44)[kde ich červ neskonáva a oheň nehasne]. (45)A ak ti bude podnet k úrazu⁴²⁰ dávať⁴²⁴ tvoja noha, odtni ju; lepšie⁴²⁵ je ti, žeby si do ži-

vota vstúpil chromý, ako by si bol, majúc dve nohy, zahodený¹⁵⁸ do pekla⁴²⁶, do toho neuhasiteľného ohňa, (46)[kde ich červ neskonáva a oheň nehasne]. (47)A ak ti bude podnet k úrazu⁴²⁰ dávať⁴²⁴ tvoje oko, vyhod⁴²⁷ ho; lepšie⁴²⁵ ti je, žeby si jednooký vstúpil do Božieho kráľovstva, ako by si bol, majúc dve oči, zahodený¹⁵⁸ do ohnivého pekla⁴²⁸, (48)kde ich červ neskonáva a oheň nehasne. (49)Veď bude každý osolený¹⁵⁸ ohňom a každá obeť bude osolená¹⁵⁸ soľou. (50)Sol' je dobrá⁴²², no ak sa sol' stane neslanou, čím ju napravíte⁴³⁰? Majte sol' sami v sebe a zachovávajúte medzi sebou pokoj⁴³¹.

10 I vstal odtiaľ a prichádza na územie⁴³² Júdska a za Jordán. A opäť sa k nemu schádzajú davy a opäť ich, ako mal obyčaj, vyučoval. (2)A pristúpili farizeji a spýtali sa⁴³³ ho, aby ho pokúšali⁷⁵⁵: Či je mužovi dovolené prepustiť ženu⁷⁴³⁴ (3)No on im v odvetu povedal: Čo vám prikázal Mojžiš? (4)A oni povedali: Mojžiš povolil napísať list rozvodu a prepustiť. (5)A Ježiš im v odvetu povedal: Tento príkaz vám napísal vzhľadom na vašu tvrdosť srdca, (6)no od počiatku stvorenia ich Boh spravil mužským a ženským pohlavím; (7)následkom toho človek opustí svojho otca aj matku a bude zlúčený so svojou ženou⁴³⁵, (8)i stanú sa tí dvaja jedným masom⁴³⁵, takže už sú nie dvaja, lež jedno mäso. (9)Čo teda spojil Boh, nech človek nerozlučuje. (10)A doma⁴³⁶ sa ho učeníci na to⁴³⁷ opäť spýtali⁴³³, (11)i vraví im: Ktokoľvek prepustí svoju ženu a zosobáš sa s druhou, cudzoloží proti nej⁴³⁸, (12)a ak žena prepustí svojho muža a zosobáš sa s druhým, cudzoloží.

(13)I prinášali⁴³⁹ mu dieťatká, aby sa ich dotýkal⁴⁴⁰, no učeníci okrikovali^{439 441} tých, ktorí ich prinášali⁴⁴². (14)No Ježiš uvidiac to pocítil neľúbosť⁴⁴³ a povedal im: Nechajte dieťatká ku mne prichádzať, nebráňte⁴⁴⁴ im, lebo takých je Božie kráľovstvo. (15)Veru, vravím vám: Ktokoľvek neprijme Božie kráľovstvo tak ako dieťatko, nijako do neho nevstúpi⁴⁴⁵. (16)I poobíjmal⁴⁴⁶ ich a žehnal⁴⁴⁷ ich, kladúc na ne ruky.

(17)A keď sa poberal von na cestu, pribehol jeden, padol pred ním⁴⁴⁸ na kolená

a spytoval sa ho: Dobrý⁴⁴⁸ Učiteľu, čo mám vykonať⁴⁴⁹, aby som zdedil večný život? (18)No Ježiš mu povedal: Čo mi vravíš dobrý^{448 450}? Nikto nie je dobrý, iba jeden, Boh. (19)Príkazy viáš: Necudzolož⁴⁵¹, nevraždi⁴⁵¹, nekradni⁴⁵¹, nesvedč⁴⁵¹ krivo, neukracuj^{451 452}, cti svojho otca a matku. (20)A on mu v odvetu povedal: Učiteľu, tieto všetky veci som si od svojej mladosti zachoval⁴⁵³. (21)A Ježiš, zahľadiac sa na neho, si ho zamiloval⁴⁵⁴ a povedal mu: Nedostáva sa ti jedného: Choď, predaj, koľko vecí máš, a daj chudobným, a budeš mať poklad v nebi, a pod⁴⁵⁵, [chop sa križa a] nasleduj ma. (22)No on sa pri tomto slove⁴⁵⁶ zachmúril a odišiel smutný, lebo mal veľké⁴⁵⁷ majetky⁴⁵⁷. (23)A Ježiš sa poobzeral a vraví svojim učeníkom: Ako stažka vniknú⁴⁵⁷ tí, ktorí majú statky⁴⁵⁸, do Božieho kráľovstva! (24)A učeníci nad jeho slovami⁴⁵⁶ mervaveli *od úžasu*⁴⁵⁹; a Ježiš im v odvetu opäť vraví: Deti, ako ťažko⁴⁶⁰ je, žeby do Božieho kráľovstva vnikli⁴⁵⁷ tí, ktorí sa na statky⁴⁵⁸ spoliehajú⁴⁶¹! (25)Ľahšie je ťave preniknúť⁴⁶² otvorom ihly ako boháčovi vniknúť⁴⁵⁷ do Božieho kráľovstva. (26)A oni upadali v preveľké ohúrenie⁴⁶³ a vraveli k sebe *navzájom*: A kto môže byť zachránený⁴⁶³? (27)No Ježiš sa na nich zahľadel a vraví: Ľuďom nemožno, ale nie Bohu, lebo Bohu⁴⁶³ sú možné všetky veci. (28)Peter mu začal vraviť: Hľa, my sme nechali všetky veci a nasledovali sme ťa⁴⁵¹. (29)Ježiš v odvetu povedal: Veru, vravím vám: Niet nikoho, kto nechal dom⁴⁶³ alebo bratov alebo sestry alebo otca alebo matku [alebo ženu] alebo deti alebo role pre mňa a pre blahú zvesť, (30)iba ak by dostal teraz, v tejto dobe, stonásobok – domy⁴⁶³ a bratov a sestry a matky a deti a role, s prenasledovaniami, a v budúcom⁴⁶⁴ veku večný život. (31)No mnohí prví budú poslednými a tí, ktorí sú poslední, prvými.

(32)I boli na ceste, vystupujúci⁴⁹¹ do Jerúsalema, a Ježiš sa bral pred nimi, i boli zarazení⁴⁵⁹, a nasledujúci báli sa. I volal k sebe opäť tých dvanástich a začal im vraviť, čo sa s ním skoro⁴⁶⁵ bude diať⁴⁶⁶: (33)Hľa, vystupujeme⁴⁷⁵⁶ do Jerúsalema a Syn človeka bude vydaný⁴⁵⁸ veľkňa-

zom a pismárom, i odsúdia ho na smrť a vydajú ho národom⁴⁶⁷, (34)i budú sa mu posmievat' a zbičujú ho a naplávajú na neho a zabijú ho, a po troch dňoch opäť vstane. (35)I prikrôčujú k nemu Jakub a Ján, tí synovia Zebedea, a vravia [mu]: Učiteľu, želáme si⁴⁶⁷, aby si nám spravil, čokoľvek si od teba vyžiadame⁴⁶⁷. (36)A on im povedal: Čo si želáte⁴⁶⁷, žeby som vám spravil?(37)A oni mu povedali: Daj nám, aby sme ušadli, jeden po tvojej pravici a jeden po tvojej ľavici⁴⁶⁷, v tvojej sláve⁴⁶⁸. (38)A Ježiš im povedal: Neviete, čo si žiadate⁴⁶⁷. Môžete piť⁴⁶⁹ kalich, ktorý pijem ja, alebo byť pokrstení^{458 469} krstom, ktorým sa dávam krstiť⁴⁶⁹ ja? (39)A oni mu povedali: Môžeme. A Ježiš im povedal: Kalich, ktorý pijem ja, piť budete⁴⁶⁹, a krstom, ktorým sa dávam krstiť⁴⁶⁹ ja, pokrstení budete^{458 469}, (40)ale dať ušadnúť po mojej pravici alebo po mojej ľavici⁴⁶⁷ je nie vec moja⁴⁶⁹, lež *to patrí tým*,⁴⁶⁹ ktorým je to prihotovené⁶. (41)A tí desiaty sa počujúc to začali na tých dvoch bratov⁴⁷⁰ horšiť⁴⁷¹; (42)no Ježiš si ich privolal a vraví im: Viete, že tí, ktorí platia⁴⁷² za vládcov⁴⁷³ národov, nad nimi⁴⁷⁴ panujú⁴⁷⁵, a veľkí medzi nimi⁴⁷⁶ vykonávajú nad nimi⁴⁷⁴ právomoc⁴⁷⁵. (43)No medzi vami takto nie je, lež ktokoľvek si želá⁴⁷⁷ stať sa medzi vami veľkým, bude vašim posluhom⁴⁷⁷, (44)a ktokoľvek si želá⁴⁷⁷ stať sa prvým z vás, bude všetkých nevoľníkom. (45)Veď ani Syn človeka neprišiel, žeby sa mu posluhovalo⁴⁷⁷, lež žeby poslúžil⁴⁷⁷ a dal svoje žitie za výkupné za mnohých⁴⁷⁷.

(46)I prichádzajú k Jerichu⁴⁷⁸, a keď sa poberal on aj jeho učeníci a značný⁴⁷⁹ dav z⁸² Jericha von, sedel pri ceste žobrajúc syn Timea, Bartimeus, slepec. (47)A počujúc, že *tam* je Ježiš, ten Nazaretčan⁴⁸⁰, začal kričať a vraviť: Synu Dávida, Ježišu, zmiluj sa nado mnou! (48)A mnohí ho zahriakali⁴⁸¹, aby zamlkol, no on kričal oveľa väčšmi: Synu Dávida, zmiluj sa nado mnou! (49)A Ježiš zastal a povedal, žeby bol zavolaný. I volajú toho slepca, vraviac mu: Buď spokojný⁴⁸², vstávaj, volá ťa! (50)A on odhodil svoj plášť⁴⁸², vyskočil a prišiel k Ježišovi. (51)A Ježiš mu v odvetu vraví: Čo si želáš⁴⁷⁷, žeby som ti sprá-

vil? A ten slepec mu povedal: *RABBÚNI*⁴⁸³, aby som prezrel! (52)A Ježiš mu povedal: Chod', pomohla ti²⁰³ tvoja viera. I prezrel hneď a na ceste ho nasledoval.

11 A keď sa blížila k Jerúsalemu⁴⁷⁸, k Bétfage a Bétanii⁴⁷⁸ pri vrchu Oliv, vysiedla dvoch zo svojich učeníkov (2)a vraví im: Chodte do dediny, ktorá je oproti vám, a hneď, vstupujúc do nej, natrafíte na osla⁴⁸⁴ tam priviazané, na ktoré nikto z ľudí ešte neusadol; uvoľnite⁴⁸⁵ ho a privedte. (3)A ak vám kto povie: čo⁵⁷ to robíte? povedzte: je ho treba *Pánovi⁴⁸⁶; a hneď ho sem odosiela. (4)I odišli a natrafili na osla⁴⁸⁴ priviazané pri dverách vonku na ceste okolo domu⁴⁸⁷, i uvoľňujú⁴⁸⁵ ho; (5)a ktorisi z tých, ktorí tam stáli, im vraveli: Čo robíte, že to osla⁴⁸⁴ uvoľňujete⁴⁸⁵? (6)A oni im povedali podľa toho, ako im prikázal⁴⁸⁸ Ježiš, i nechali ich. (7)A privedli to osla⁴⁸⁴ k Ježišovi a nahádzali⁴⁸⁹ naň svojho⁴⁹⁰ šatstva, i usadol naň. (8)A mnohí svojho⁴⁹⁰ šatstva⁴⁹¹ nastlali⁴⁹¹ na cestu a druhí zo stromov utínali [a na cestu stlali⁴⁹¹] chumáče listia. (9)A tí, ktorí sa brali vpredu, aj tí, ktorí nasledovali, volali: *HÓSANNA*⁴⁹¹, *nech je požehnaný ten, ktorý prichádza v mene PÁNA!* (10)*Nech je požehnané prichádzajúce kráľovstvo nášho otca Dávida!* *HÓSANNA*⁴⁹¹ v najvyšších miestach! (11)I vošiel do Jerúsaléma a do CHRÁMU, poobzeral sa po všetkých veciach⁴⁹² a vyšiel, keďže už bola večerná hodina, s tými dvanástimi do Bétanie.

(12)A zajtrašieho dňa, keď z Bétanie vyšli, vyhľadol, (13)a uvidiac z ďaleka *je-den* figovník majúci listie, prišiel *pozrieť*, či by na ňom zada volačo našiel; a príduc k nemu, nenašiel nič, iba ak listie, lebo nebola doba fig. (14)I povedal mu v odpveti: *Nech už nikdy*⁴⁹³ z teba nikto nezje⁴⁹⁴ ovocie! A jeho učeníci to čuli⁴⁹⁵. (15)I prichádzajú do Jerúsaléma⁴⁷⁸; a vojdúc do CHRÁMU, začal vyháňať tých, ktorí predávali, a tých, ktorí kupovali v CHRÁME, a poprevracal stoly zmenárikov a sedadlá tých, ktorí predávali hoľuby⁴⁹⁶, (16)a netrpel, aby kto cez CHRÁM preniesol *volajaký* predmet⁴⁹⁷. (17)A vyučoval, vraviac im: Nie je napísané⁴⁹⁸: Môj dom sa bude volať⁴⁹⁸ domom modlitby

pre všetky národy⁴⁹⁹? No vy ste ho spravili peľochom⁴⁹⁸ lupičov⁴⁹⁸. (18)A veľkňazi a pismári *to* počuli, i hľadali *spôsob*⁵⁰⁰, ako by ho zahubili, lebo sa báli, pretože všetok ľud upadal nad jeho náukou v ohúrenie⁵⁰¹. (19)A keď nastal večer, poberal sa von z mesta; (20)a včasráno, poberajúc sa pomimo, uvideli ten figovník z koreňov uschnutý. (21)A Peter, spomenúc si, mu vraví: *RABBÍ*⁵⁰¹, hľa, ten figovník, ktorý si prekliak, uschol. (22)A Ježiš im v odvetu vraví: Majte vieru v Boha. (23)Veru, vravím vám, že ktokoľvek povie tomuto vrchu: Daj sa odstrániť a hodiť⁵⁰¹ do mora, a nezapochybuje v svojom srdci, lež bude veriť, že to, čo vraví, sa deje, stane sa⁵⁰² mu, čokoľvek povie. (24)Pre túto príčinu vám vravím: Všetky veci, za kolké sa modlíte a ktoré si vyprosujete – verte, že ich dostávate, i stane sa⁵⁰² vám. (25)A keď⁴⁸⁸ stojíte, modliac sa, odpúšťajte, ak čo proti komu máte, aby vám aj váš Otec, ktorý je v nebesiach, odpustil vaše previnenia⁵⁰⁴. (26)No ak vy neodpúšťate, neodpustí ani váš Otec, ktorý je v nebesiach, vašich previnení⁵⁰⁴. (27)I prichádzajú zasa do Jerúsaléma²⁰²; a keď sa prechádzal v CHRÁME, prichádzajú k nemu veľkňazi a pismári a starší (28)a vravia mu: Akou právomocou⁵⁰⁵ konáš tieto veci a kto ti dal túto právomoc⁵⁰⁵, aby si tieto veci konal? (29)A Ježiš im v odpveti povedal: Aj ja sa vás na jednu vec⁵⁰⁵ spýtam, i odpovedzte mi a rieknem vám, akou právomocou⁵⁰⁵ tieto veci konám. (30)Jánov krst – bol z neba či z ľudí? Odpovedzte mi. (31)I dohovárali sa medzi sebou⁵⁰⁶, vraviac: Ak povieme: Z neba, riekne: Prečo ste mu [teda] neverili? (32)Ale máme povedať⁵⁰⁷: Z ľudí? – Báli sa ľudu, lebo všetci⁵⁰⁸ sa Jána držali, že skutočne bol prorok. (33)I vravia v odpveti Ježišovi: Nevieme. A Ježiš im [v odpveti] vraví: Ani ja vám nemienim vraviť⁵⁰⁸, akou právomocou⁵⁰⁵ tieto veci konám.

12 I začal k nim hovoriť v prirovnaniach: *Jeden* človek vysadil vinicu a okolo postavil plot a vykopal nádrž pod lis⁵⁰⁹ a zbudoval vežu, i prenajal⁵¹⁰ ju roľníkom⁵¹⁰ a odišiel zo zeme⁵¹⁰. (2)A v príslušnom období vyslal k roľníkom⁵¹⁰ nevoľníka, aby od roľníkov⁵¹⁰

vyzdvihol čosi z ovocia vinice. (3)No oni ho chytili⁵¹⁰, zbili a odoslali naprázdno⁵¹¹. (4)I vyslal k nim opäť ďalšieho nevoľníka, a toho⁵¹² [dokameňovali,] zranili na hlave a odoslali zneucteného. (5)I vyslal [opäť] ďalšieho, a toho⁵¹² zabili, aj veľa ďalších; ktorých bili⁵¹³, a ktorých zasa zabíjali⁵¹³. (6)Majúc teda ešte jedného milovaného syna, vyslal k nim naposledy aj jeho a vrel: Na môjho syna budú mať ohľad⁵¹⁴. (7)No oni roľníci⁵¹⁰ k sebe navzájom povedali: Toto⁵¹⁴ je dedič, podte⁵¹⁴, snažme sa ho zabiť⁵¹⁴ a dedičstvo bude naše. (8)I chytili⁵¹⁰ ho, zabili a vyhodili von z vinice. (9)Čo teda ten pán vinice urobí? Príde a tých roľníkov⁵¹⁰ zahubí a tú vinicu dá druhým. (10)Nečítali ste⁵¹⁴ ani toto Písmo⁵¹⁴: Kameň, ktorý budovatelia⁵¹⁴ zamietli⁵¹⁴, ten bol spravený⁵¹⁴ hlavou⁵¹⁴ nárožia⁵¹⁴; (11)tá⁵¹⁴ prišla⁵¹⁴ od PÁNA a je podivuhodná⁵¹⁴ v našich očiach?(12)I boli dychtiví sa ho zmocniť⁵¹⁴, a zľakli sa davu; lebo spoznali, že toto prirovnanie povedal o nich⁵¹⁵. I nechali ho a odišli.

(13)I vysielajú k nemu ktorýchsi z farizejov a héródocov, aby ho chytili⁵¹⁶ v reči; (14)a príduc vravia mu: Učiteľu, vieme, že si pravdovravný⁵¹⁷ a na nikom ti nezáleží⁵¹⁷, lebo nehľadáš na osobu⁵¹⁷ ľudí, lež na základe pravdy⁵¹⁸ vyučuješ Božej ceste. Je dovolené dávať⁵¹⁹ cisárovi poplatok či nie? Máme dávať⁵¹⁹ či nemáme dávať⁵¹⁹? (15)No on, vediac o ich pokrytectve, im povedal: Čo ma pokúšate⁵¹⁹? Neste⁵¹⁹ mi denár⁵¹⁹, aby som pozrel. (16)A oni priniesli, i vraví im: Či je tento obraz a nápis? A oni mu povedali: Cisárov. (17)A Ježiš im v odvetu povedal: Odvádzajte⁵¹⁹ cisárovi, čo je cisárovo⁵²⁰, a Bohu, čo je Božie⁵²⁰. I zadivili sa mu⁵²¹.

(18)I prichádzajú k nemu sadúkeji, tí, ktorí vravia, že niet opätovného vstania; i spýtali sa⁴³³ ho, vraviac: (19)Učiteľu, Mojžiš nám napísal⁵²², že ak čísi brat umrie a zanechá ženu a nezanechá detí, aby jeho brat jeho ženu pojal a spôsobil, žeby jeho bratovi vyvstalo⁵²³ semeno. (20)Bolo sedem bratov, a prvý pojal ženu a umierajúc nezanechal semena. (21)I pojal ju druhý a umrel, a ani ten nezanechal semena, a tretí taktiež. (22)I pojali ju tí siedmi a semena nezanechali⁵²⁴.

Naposledy z všetkých umrela aj tá žena. (23)Pri opätovnom vstaní, keď opäť vstanú, koho z nich bude ženou? Za ženu ju predsa mali⁵²⁵ tí siedmi. (24)A Ježiš im v odvetu povedal: Nie pre túto príčinu blúdite⁵²⁵, že neznáte⁵²⁵ Písem ani Božej moci? (25)Veď keď⁵²⁶ opäť vstanú spomedzi mŕtvych, v manželstvo ani nevstupujú ani sa nedávajú⁵²⁷, lež sú ako anjeli, [ktorí sú] v nebi. (26)No o mŕtvych, že sa kriesia⁵²⁸, ste nečítali⁶⁴ v knihe Mojžišovej v oddiele o⁵²⁹ ostružine⁵³⁰, ako k nemu Boh prehovoril, vraviac⁵³¹: Ja som Boh Abraháma a Boh Isáka a Boh Jakóba? (27)On nie je Boh mŕtvych, lež živých⁵³². Vy teda veľmi blúdite⁵²⁵. (28)I pristúpil jeden z pismárov, začujúc ich, ako spolu viedli rozpravu⁵³³, a všímajúc si⁵³⁴, že im dobre⁵³⁵ odvetil, spýtal sa ho: Ktorý je zo všetkých prvý príkaz? (29)A Ježiš mu odvetil: Zo všetkých prvý príkaz [je]⁵³⁶: Čuj, Israeľ: PÁN, náš Boh, je jeden⁵³⁷ PÁN, (30)i budeš milovať PÁNA, svojho Boha, z celého svojho srdca a z celej svojej duše a z celého svojho rozumu⁵³⁸ a z celej svojej sily. Toto⁵³⁹ je prvý príkaz. (31)a druhý, jemu podobný, je tento⁵⁴⁰: Budeš milovať toho, ktorý je ti blízko⁵⁴⁰, ako sám seba. Ďalšieho príkazu, väčšieho od týchto, niet. (32)A ten pismár mu povedal: Dobre⁵³⁵, Učiteľu, pravdivo⁵¹⁸ si prehovoril, pretože⁵⁴¹ je jeden⁵³⁷ a ďalšieho okrem neho niet, (33)a milovať ho z celého srdca a z celého chápania⁵⁴³ a z celej duše a z celej sily, a milovať toho, ktorý je blízko⁵⁴⁴, ako sám seba, je viac od všetkých cele spalovaných⁵⁴⁵ a iných obetí. (34)A Ježiš, zbadajúc⁵⁴⁶, že rozumne⁵⁴⁷ odvetil, mu povedal: Nie si ďaleko od Božieho kráľovstva. A už sa ho nikto neodvažoval spýtať. (35)A vyučujúc v CHRÁME, vrel Ježiš v odvetu: Ako to, že pismári vravia⁵⁴⁸, že KRISTUS je syn Dávida? (36)[Veď] sám Dávid v Svätom Duchu⁵⁴⁹ povedal⁵⁴⁹: PÁN môjmu Pánovi povedal: Sed po mojej pravici⁵⁴⁹, kým tvojich nepriateľov nepoložím za podnož tvojich nôh. (37)Sám Dávid mu [teda] vraví⁵⁵⁰ Pán, i akože⁵⁵¹ je jeho syn? A väčšina ľudu mu rada načúvala⁵⁵², (38)i vrel im v svojej náuke: Chráňte sa⁵⁵³ pred pismármi⁵⁴⁶, ktorí majú radi prechádzanie⁵⁵⁴ sa v talároch⁵⁵⁵ a po-

zdravy na trhoviskách (39) a popredné⁵⁵⁶ sedadlá v synagógach a popredné⁵⁵⁶ ležadlá⁵⁵⁶ na hostinách⁵⁵⁶, (40) ktorí pohlcujú domy vdôv a ako zámienku konajú dlhé modlitby. Tým sa dostane prísnejšieho⁵⁵⁷ rozsudku⁵⁵⁸. (41) A Ježiš usadol oproti pokladnici a pozeral, ako dav do pokladnice hádže peniaze⁵⁵⁹, a mnohí boháči hádzali veľa. (42) I prišla jedna chudobná vdova a hodila dve leptá, to jest kodrant⁵⁶⁰. (43) I privolať si svojich učeníkov a povedal im: Veru, vravím vám: Táto chudobná vdova hodila viac *od všetkých*, ktorí do pokladnice nahádzali, (44) lebo všetci nahádzali z toho, čo im zvyšovalo, no táto hodila zo svojho nedostatku všetko, koľko mala, celé svoje živobytie.

13 A keď sa poberal z CHRÁMU von, vraví mu jeden z jeho učeníkov: Učiteľu, hľa⁵⁶¹, aké⁵⁶² kamene a aké⁵⁶² budovy! (2) A Ježiš mu v odvetu povedal: Hľadíš *na*⁵⁶³ tieto veľké budovy? Nebude tu nechaný⁵⁶⁴ ani kameň na kameni, ktorý by vskutku⁵⁶⁴ nebol zrúcaný⁵⁶⁵. (3) A keď sedel na vrchu Olív oproti CHRÁMU, spytovali sa ho v ústraní Peter a Jakub a Ján a Andrej: (4) Povedz nám, kedy tieto veci budú a aké *bude* znamenie, keď sa bude schyľovať ku spĺňaniu⁵⁶⁵ všetkých týchto vecí⁵⁶⁶? (5) A Ježiš im v odvetu začal vravieť⁵⁶⁷: Hľadte⁵⁶³, žeby vás niekto nezviedol⁵⁶⁸, (6) lebo v⁵⁶⁸ mojom mene prídu mnohí a budú vravieť: Som *to* ja, a zvedú⁵⁶⁸ mnohých. (7) No keď⁸⁸ budete počúvať boje⁵⁶⁹ a chýry⁵⁶⁹ o bojoch⁵⁶⁹, nedávajte sa zastrašovať⁵⁶⁹, lebo sa *to* musí stať, ale koniec ešte *nebude*, (8) lebo povstane národ proti národu a kráľovstvo proti kráľovstvu a miestami budú zemetrasenia, a bude bývať hlad⁵⁷⁰ a nepokoje⁵⁷¹; tieto veci *sú* začiatky bolesti⁵⁷². (9) No vy hľadte⁵⁶³ sami *na* seba, lebo vás budú vydávať do rád⁵⁷² a do synagóg; budete pre mňa bití a stavani pred vládarov a kráľov, na svedectvo im. (10) A všetkým národom⁵⁷³ sa najprv musí vyhlásiť⁵⁷⁴ blahá zvesť. (11) No keď⁸⁸ vás povedú, aby vás vydávali⁵⁷⁵, nestarostite sa⁵⁷⁵ vopred, čo by ste prehovorili⁵⁷⁷, [ani nerozmýšľajte⁵⁷⁸,] lež čokoľvek vám v onej hodine bude dané, to hovorte; lebo hovoriaci ste nie vy, lež Svätý Duch. (12) No brat

vydá na smrť brata a otec dieťa, a deti sa vzopru proti rodičom a spôsobia ich smrť⁵⁷⁹, (13) a stanete sa pre moje meno *od všetkých* nenávidenými⁵⁸⁰. No kto vytrvá⁵⁸⁰ do konca, ten bude zachránený⁵⁸⁰. (14) No keď uvidíte ohavnosť pustošenia⁵⁸¹ stáť, kde by nemala (kto číta, nech rozumie⁵⁸²), tu nech tí, *ktorí budú* v Júdsku, utekajú na vrchy, (15) a kto *bude* na streche⁵⁸², nech nezostupuje do domu ani nevchádza vziať⁵⁸² si čosi zo svojho domu, (16) a kto bude na poli, nech sa nenavracia nazad vziať⁵⁸² si svoju šatu. (17) No beda tým, ktoré budú tehotné, a tým, ktoré budú dojiť v oných dňoch. (18) A modlite sa, aby *to* nenastalo v zime⁵⁸², (19) lebo oné dni budú tiesňou⁵⁸², čo⁵⁸³ taká nastala od začiatku stvorenia, ktoré Boh stvoril, až doteraz, a nikdy nenastane, (20) a keby PÁN tie dni nebol skrátil⁵⁸⁴, nebolo by žiadne⁵⁸⁴ mäso zachránené⁵⁸⁰, no pre vyvolených⁵⁸⁴, ktorých si vyvolil, skrátil⁵⁸⁴ tie dni. (21) A vtedy, ak vám kto povie: Hľa, tu je KRISTUS, alebo: Hľa, tam, neverte⁵⁸⁴, (22) lebo povstaní nepraví⁵⁸⁴ Kristovia a nepraví⁵⁸⁴ proroci a budú ukazovať⁵⁸⁴ znamenia a zázraky na to, žeby zvädzaním odvracali⁵⁸⁵, ak možno⁵⁸⁶, aj vyvolených. (23) No vy sa majte na pozore⁵⁸⁷ – hľa, predpovedal som vám všetky veci. (24) Ale v oných dňoch, po onej tiesni⁵⁸², bude zatemnené⁵⁸⁸ slnko a mesiac nebude dávať svoj lesk (25) a bude dochádzať k vypadávaní hviezd neba⁵⁸⁹, a moci, ktoré *sú* v nebesiach, budú otrásené⁵⁸⁸. (26) A vtedy uvidia Syna človeka prichádzať v oblakoch s veľkou⁵⁹⁰ mocou a slávou; (27) a vtedy vyšle svojich anjelov a zhromažďí⁵⁹¹ svojich vyvolených od⁵⁹¹ štyroch vetrov, od okraja zeme po okraj⁵⁹² neba. (28) No naučte sa prirovnanie od figovníka: Keď⁵⁹³ sa už jeho konár stane mäkkým⁵⁹³ a vyháňa listie⁵⁹³, viete⁵⁹³, že leto je blízko; (29) tak aj vy, keď⁵⁹³ uvidíte diať sa tieto veci, vedzte⁵⁹³, že je to blízko, pri dverách⁵⁹³. (30) Veru, vravím vám: Toto pokolenie⁵⁹³ nijako nezájde⁶⁰², až dotiaľ, keď sa všetky tieto veci stanú. (31) Nebo a zem zájdu⁶⁰², no moje slová nijako nezájdu⁶⁰². (32) No o onom dni alebo hodine nikto nevie, ani anjeli, ktorí *sú* v nebi, ani Syn, iba Otec. (33) Majte

sa na pozore⁵⁸⁷, nespíte⁵⁹⁴ a modlite sa, lebo neviete, kedy tá doba je; (34)ako *jeden* človek na cestách⁵⁹⁵, nechavši svoj dom a davši svojim nevoľníkom právomoc a každému jeho prácu, a vrátnikovi prikázal, aby bdel. (35)Bdejte teda, lebo neviete, kedy pán domu prichádza⁵⁹⁶ – či večer či o polnoci či za kohútieho hlasu či ráno – (36)žeby vás, príduc znenazdania, nezastihol spať⁵⁹⁷. (37)No čo vravím vám, vravím všetkým: Bdejte.

14 I bolo po dvoch dňoch Minutíe⁴⁰⁵ a sviatok nekvasených chlebov⁵⁹⁸. A veľkňazi a pismári hľadali *spôsob*⁵⁹⁹, ako by sa ho ľstou⁶⁰⁰ zmocnili a mohli *ho* zabíť⁶⁰¹; (2)lebo vraveli: Nie v sviatok, nech ešte⁶⁰² nebude *volajaké* lomozenie⁶⁰² ľudu. (3)A keď bol v Bétanii, v dome Šimona, malomocného, prišla, keď ležal *pri stole*, *jedna* žena, majúca alabastrovú fľašu voňavky⁶⁰³ z čistého⁶⁰⁴ nardu, veľmi drahého⁶⁰⁵, i rozrazila tú alabastrovú fľašu a rozliala⁶⁰⁶ ju po jeho hlave. (4)A podaktorí⁶⁰⁷ sa sami u seba horšili⁶⁰⁸ a vraveli: K čomu nastalo toto mrhanie⁶⁰⁸ voňavkou⁶⁰³? (5)Táto voňavka⁶⁰³ sa predsa mohla predat⁶⁰⁸ za tristo denárov⁶⁰⁸ a dať chudobným⁶⁰⁸. A zle *proti* nej brojili⁶⁰⁹. (6)No Ježiš povedal: Nechajte ju, čo jej pôsobíte rozpaky⁶¹⁰? Uskutočnila pri mne dobrý⁶¹⁰ skutok – (7)chudobných predsa pri sebe⁶¹⁰ máte⁶¹⁰ vždy, a kedykoľvek chcete⁶¹¹, môžete im preukázať⁶¹² dobro⁶¹³, no mňa nie vždy máte⁶¹⁰. (8)Ona⁶¹⁴ spravila, čoho⁶¹⁵ sa jej dostalo – vopred sa jala⁶¹⁶ pomazať moje telo na pohreb⁶¹⁷. (9)A veru, vravím vám: Kdekoľvek v celom svete⁶¹⁸ dôjde ku kázaniu⁶¹⁹ tejto blahého zvesti, prehovori sa aj o tom, čo táto spravila, na jej pamiatku.

(10)A Júdas, Iskarióta, jeden z tých dvanástich, odišiel k veľkňazom, aby im ho vydal; (11)a oni sa počujúc *to* zaradovali a prisľúbili mu dať peniaze⁶²⁰. I hľadal *spôsob*⁶²¹, ako by ho pri vhodnej príležitosti vydal.

(12)A prvého dňa *sviatkov* nekvasených chlebov, keď zabíjali⁶²² Minutíe⁴⁰⁵, mu jeho učeníci vravia: Kam si želáš⁶²¹, žeby sme odišli a pripravili, aby si mohol jesť⁶²³ Minutíe⁴⁰⁵? (13)I vysielala zo svojich učeníkov dvoch a vraví im: Chodte do

mesta a stretnete vás *jeden* človek, nesúci hlinený krčah vody; dajte sa ho nasledovať, (14)a kamkoľvek vstúpi, povedzte hospodárovi domu⁶²⁴: Učiteľ vraví: Kde je moja hosťovská izba, kde so svojimi učeníkmi mám⁶²⁵ jest⁶²³ Minutíe⁴⁰⁵? (15)A on vám ukáže veľkú miestnosť na poschodí⁶²⁶, vystlanú⁶²⁷, hotovú; tam nám pripravte. (16)A jeho učeníci vyšli a prišli do mesta a povodilo sa im⁶²⁸ podľa *toho*, ako im povedal, a pripravili Minutíe⁴⁰⁵. (17)A keď nastal večer, prichádza s tými dvanástimi, (18)a zakiaľ ležali *pri stole* a jedli, povedal Ježiš: Veru, vravím vám, že jeden z vás ma vydá, *jeden*, ktorý⁶²⁹ so mnou jedáva⁶³⁰. (19)A oni sa začali rmútiť a vravieť mu jeden po druhom⁶³¹: Či vari ja? [A ďalší: Či vari ja?] (20)No on im v odvetu povedal: Jeden z vás⁶³² dvanástich, ktorý si so mnou namáča⁶³³ do misy. (21)Syn človeka sa síce odoberá podľa *toho*, ako je o ňom napísané, no beda onému človekovi, skrze ktorého k vydaniu Syna človeka dochádza⁶³⁴; onému človekovi [by bolo] dobré⁶³⁴, keby sa⁶³⁴ nebol zrodil⁶³⁴. (22)A zakiaľ jedli, vzal Ježiš chlieb, požehnal, rozlámala a podal im a povedal: Vezmite, toto je moje telo. (23)A vzal kalich, poďakoval, podal im a všetci z neho poodpíjali, (24)a povedal im: Toto je moja krv, *krv* [novej] zmluvy⁶³⁵, ktorá sa vylieva za mnohých⁶³⁵. (25)Veru, vravím vám, že už z plodu⁶³⁵ viniča ani neodpíjem – až do oného dňa, keď ho budem piť, nový⁶³⁵, v Božom kráľovstve⁶³⁴. (26)I zaspievali chválospev⁶³⁵ a vyšli na vrch Olív. (27)A Ježiš im vraví: Všetci budete privedení k pádu⁶³⁵, pretože je napísané⁶³⁵: Udríem⁶³⁵ pastiera a ovce sa rozprchnu⁶³⁵. (28)Ale potom, čo budem vzkriesený⁶³⁵, vás predídem do Galiley. (29)No Peter mu riekol: Aj keď budú k pádu privedení⁶³⁵ všetci, ja predsa nie. (30)A Ježiš mu vraví: Veru, vravím ti, že [ty] sa ma dnes, tejto noci, skôr ako sa kohút dvakrát ozve⁶³⁵, trikrát odriekneš⁶³⁵. (31)No on vyše miery hovoril [tým väčšmi]⁶³⁶: Keby som s tebou musel umrieť, nijako sa ťa neodrieknem⁶³⁵. A taktiež hovorili aj všetci.

(32)I prichádzajú na miesto⁶³⁷, ktorého meno je Getsémani, i vraví svojim učení-

kom: Posedzte⁶³⁷ tu, kým sa pomodlím. (33)A priberá so sebou Petra a Jakuba a Jána, i začal byť plný hrôzy⁶³⁸ a hľbokej sklúčenosti⁶³⁹. (34)A vraví im: Moja duša je preveľmi smutná, až na smrť. Ostaňte tu a bdejte. (35)I poodišiel kúšтик dopredu, padol na zemi a modlil sa, aby ho, ak je možné, tá hodina minula⁶³⁹. (36)A vravel: *ABBA*, Otče, všetky veci sú ti možné; prenes tento kalich mimo⁶⁴⁰ mňa, ale nie čo ja chcem⁶⁴¹, lež čo ty. (37)A prichádza a zisťuje, že oni⁶⁴¹ spia⁶⁴², i vraví Petrovi: Šimon, spíš⁶⁴²? Nezvládla si jednu hodinu prebdiť? (38)Bdejte a modlite sa, aby ste sa nedostali⁶⁴³ do pokušenia; duch je síce odhodlaný⁶⁴³, no mäso slabé. (39)A opäť odišiel a pomodlil sa⁶⁴³, vraviac tú istú vec⁶⁴³. (40)A príduc zistil, že oni⁶⁴¹ opäť spia⁶⁴², lebo ich oči boli obťažené⁶⁴³, i nevedeli, čo by mu odvetili⁶⁴⁴. (41)A prichádza tretí raz a vraví im: Spite⁶⁴² ďalej a hovejte si⁶⁴⁵. Je dosť⁶⁴⁶ – prišla hodina, hľa, dochádza k vydávaniu Syna človeka⁶⁴⁷ do rúk hriešnikov. (42)Vstávajúce⁶⁴⁷, poďme, hľa, priblížil sa ten, ktorý ma vydáva.

(43)A ihneď, zakiaľ ešte hovoril, prichádza⁶⁴⁸ Júdas, [ktorý bol] jeden z tých dvanástich, a s ním početný dav, s mečmi⁶⁴⁸ a obuškami⁶⁴⁸, od veľkňazov a pismárov a starších. (44)A ten, ktorý ho vydával⁶⁴⁹, s nimi bol dohovoriť⁶⁵⁰ znameenie, vraviac: Ktoréhokolvek pobožkám, je on, zmocnite sa ho a odvádzajte ho bezpečne⁶⁵¹. (45)I prišiel, hneď k nemu pristúpil a vraví: *RABBI, RABBI*⁶⁵²; a vybozkával ho. (46)A oni na neho položili svoje ruky a zmocnili sa ho. (47)No jeden z tých, ktorí pri *tom* stáli, si tasil meč⁶⁴⁸, zasiahol⁶⁵³ veľkňazovo nevoľníka a odsekol⁶⁵⁴ jeho ucho. (48)A Ježiš im v odvetu povedal: Ako na lupiča ste s mečmi⁶⁴⁸ a obuškami⁶⁴⁸ vyšli ma zatknúť⁶⁵⁴? (49)Denne som býval u vás a vyučoval v chráme, a nezmocnili ste sa ma. Ale to aby boli splnené⁶⁵⁴ Písma. (50)I nechali ho všetci a zutekali. (51)A nasledoval ho akýsi mladík, majúci na nahom tele prehodené plátno, a [mladici] sa ho zmocňujú. (52)no on to plátno nechal za sebou a zutekal od nich nahý.

(53)I odvedli Ježiša k veľkňazovi, i schádzajú sa k nemu všetci veľkňazi

a starší a pismári. (54)A Peter ho z ďaleka nasledoval⁶⁷⁸ až dovnútra nádvorí veľkňazovho paláca⁶⁵⁵ a sedel spolu so⁶⁵⁶ zriadencami a zohrievan sa v žiare⁶⁵⁷ ohňa. (55)A veľkňazi a celá rada⁶⁵⁸ vyhľadávali⁶⁵⁸ proti Ježišovi svedectvo na to, žeby mohli spôsobiť jeho smrť⁶⁵⁸, a nenachádzali⁶⁵⁸; (56)áno, lživu proti nemu svedčili mnohí, ale ich svedectvá neboli súhlasné⁶⁵⁹. (57)A ktorisi vstali a lživu proti nemu svedčili, vraviac: (58)My sme ho začuli vraviť: Ja zrúcam tento chrám, vytvorený rukami, a za tri dni zbudujem druhý, nie rukami vytvorený. (59)A ani tak nebolo ich svedectvo súhlasné⁶⁵⁹. (60)A veľkňaz pred všetkými⁶⁶⁰ vstal a Ježiša sa pýtal, vraviac: Neodpovedáš nič? Čo títo proti tebe dosvedčujú? (61)No on mlčal a nedal nič za odpoveď. Opäť sa ho veľkňaz spytoval, i vraví mu: Ty si KRISTUS, Syn Velebeného⁶⁶¹? (62)A Ježiš povedal: Som to ja, a uvidíte Syna človeka sedieť po pravici⁶⁶² moci a prichádzať s oblakmi neba. (63)A veľkňaz roztrhol svoje rúcha⁶⁶³ a vraví: Čo nám ešte treba⁶⁸⁶ svedkov? (64)Začuli ste to rúhanie; čo mienite⁶⁶⁴? A oni ho všetci odsúdili, že prepadá trestu smrti. (65)I začali na neho podakovať plávať a obostierať jeho tvár a búchať ho pástami a vraviť mu: Proroku⁶⁶⁵! A zriadenci ho zasypávali ranami dlani⁶⁶⁶.

(66)A keď bol Peter dolu v nádvorí paláca⁶⁵⁵, prichádza jedna z veľkňazových slúžok, (67)a uvidiac Petra zohrievať sa, zahľadí sa na neho a vraví: A ty si⁶⁶⁷ bol s tým Nazaretčanom⁴⁸⁰, s tým Ježišom. (68)A on zaprel, vraviac: Nevie⁶⁶⁸, ani nerozumiem⁶⁶⁹, čo ty vravíš. A vyšiel von do predného dvora⁶⁷⁰, i ozval sa⁶⁷¹ kohút. (69)A tá slúžka, uvidiac ho, začala tým, ktorí pri *tom* stáli, opäť vraviť: Tento je z nich. (70)A on opäť zapieral. A za krátko opäť Petrovi vraveli tí, ktorí pri *tom* stáli: Veruže si z nich, veď si tiež⁶⁷² Galilejec. (71)No on začal klieť a prisahať: Nepoznám⁶⁶⁸ toho človeka, o ktorom hovoríte. (72)A kohút sa ozval⁶⁷¹ druhý raz, i pripomenul si Peter výrok, ktorý mu povedal Ježiš: Skôr ako sa kohút dvakrát ozve⁶⁷¹, trikrát sa ma odriekneš⁶⁷³. A keď na to pomyslel⁶⁷⁴, plakal.

15 A ihneď včasráno vykonali veľkňazi a celá rada⁶⁵⁸ poradu so staršími a pismármi, Ježiša zviazali a dali odviesť⁶⁷⁵ a odovzdali Pilátovi. (2)A Pilát sa ho jal spytovať⁶⁷⁶: Ty si ten Kráľ Židov? A on mu v odvetu povedal: Ty vravíš. (3)A veľkňazi ho naliehavo⁶⁷⁷ obžalúvali, (4)i jal sa ho Pilát opäť spytovať⁶⁷⁶, vraviac: Neodpovedáš nič? Hľa, koľké veci proti tebe dosvedčujú. (5)No Ježiš už nič neodvetil, takže sa Pilát divil. (6)No v sviatok im prepúšťaval, jedného vážna, ktoréhokoľvek⁶⁷⁹ si vyprosovali; (7)i bol vo väzbe⁶⁸⁰ jeden, ktorému sa vravelo Barabbas, so⁶⁸¹ spolupovstalcami, ktorí⁶⁸² sa pri povstaní dopustili vraždy. (8)A dav sa dal hlasno volať⁶⁸³ a začal sa doprosovať toho, čo⁶⁸⁴ im vždy robieval. (9)No Pilát im odvetil, vraviac: Želáte si⁶⁶², žeby som vám prepustil toho Kráľa Židov? (10)Lebo spoznával⁶⁸⁵, že ho veľkňazi vydali zo zúlosti. (11)No veľkňazi pošťvali⁶⁸⁶ dav, aby im radšej prepustil Barabbu. (12)A Pilát im opäť v odvetu povedal: Čo si teda želáte⁶⁶², žeby som spravil s tým, ktorému vravíte Kráľ Židov? (13)A oni sa opäť dali kričať⁶⁸⁷: Ukrižuj ho! (14)A Pilát im vravel: Čože spravil zlého? A oni sa dali kričať⁶⁸⁷ tým silnejšie: Ukrižuj ho! (15)A Pilát, chcúť⁶⁸⁸ dav uspokojiť⁶⁸⁹, im prepustil Barabbu a Ježiša zbíchoval a odovzdal, aby bol ukrižovaný¹⁵⁸. (16)A vojaci ho odvedli dovnútra paláca, ktorý sa volá⁶⁹⁰ prétorium⁶⁹¹, a zvolávajú celý oddiel⁶⁹¹, (17)i odievajú ho purpurom a obvíjajú⁶⁹² trňovým vencom⁶⁹³, ktorý splietli. (18)A začali mu vzdávať poctu⁶⁹⁴: Buď pozdravený, Kráľ Židov! (19)A tklí jeho hlavu trstinou a pľuvali na neho a klaňali sa mu, kľakajúc. (20)A keď sa mu naposmievali, zodial ho z toho purpuru a odiali ho jeho vlastným šatstvom; i vyvádžajú ho, aby ho ukrižovali. (21)A akéhosi mimoidúceho, Šimona, Kyrénčana⁶⁹⁵, prichádzajúceho z¹⁹⁹ poľa, otca Alexandra a Rufa, donucujú ísť s nimi, aby sa chopil jeho kríža⁶⁹⁵. (22)I dopravujú⁶⁹⁶ ho na miesto Golgotu, to je v preklade⁶⁹⁷ Miesto lebky. (23)A dávali mu vypiť⁶⁹⁷ vína⁶⁹⁸ s prísadou myrhy⁶⁹⁹, no on nevzal⁷⁰⁰. (24)A ukrižujú ho, rozdeľujú si jeho šatstvo, hádzuc

oň lós, kto čo zoberie. (25)A bola tretia hodina, i ukrižovali ho. (26)A bol tam nadpísaný⁶ nadpis⁷⁰¹ o jeho obvine⁷⁰²: Kráľ Židov. (27)A s ním križujú dvoch lupičov, jedného sprava a jedného zľava od neho. [(28)I bolo splnené¹⁵⁸ Písmo, ktoré vraví⁷⁰³: A bol započítaný¹⁵⁸ medzi bezzákonných⁷⁰⁴.] (29)A tí, ktorí sa poberali pomimo, ho tupili⁷⁰⁵, potriasajú⁷⁰⁶ svojimi hlavami a vraviac: Aha, ty, ktorý rúcaš a v troch dňoch budeš chrám, (30)zachrániť sám seba⁷⁰⁶, zostúpia z¹⁹⁹ kríža! (31)Podobne aj veľkňazi, posmievajúc sa medzi sebou⁷⁰⁷ s pismármi, vraveli: Druhých zachraňoval^{706 708}, sám seba zachrániť⁷⁰⁶ nevie⁷⁰⁸! (32)Nech Kristus, Kráľ Israela, teraz zostúpi z¹⁹⁹ kríža, aby sme uvideli a uverili! Aj tí spolu s ním ukrižovaní⁷²⁸ ho hanobili.

(33)A keď nastala šiesta hodina, nastala po celej zemi⁷⁰⁹ tma až do hodiny deviatej; (34)a o deviatej hodine Ježiš silným hlasom zvolal, [vraviac]⁷⁰⁹: *ÉLÓÍ, ÉLÓÍ, LAMA SABACHTHANÍ?* To je v preklade⁷⁰⁹: Môj Bože, môj Bože, k čomu⁷⁰⁹ si ma opustil⁷⁰⁹? (35)A podaktorí z tých, ktorí pri tom stáli, vraveli, počujúc to: Hľa, volá Eliáša! (36)A jeden pribehol⁷⁰⁹, napustil špongiu octom, nasadil na⁷⁰⁹ trstinu a napájal ho, vraviac: Nechajte⁷¹⁰, pozrime⁷¹⁰, či ho Eliáš prichádza⁷¹¹ sňať. (37)A Ježiš, vydajúc⁷¹⁰ hlasné zvolanie⁷¹², skončil⁷¹³. (38)A opona chrámu sa rozčesla⁷¹⁴ vo dvoje, od vrchu až nadol. (39)A centúrio⁷¹⁵, ktorý pri tom stál oproti nemu, zabadajúc⁷¹⁶, že skončil⁷¹³, takto vykriknuc, povedal: Naozaj bol tento človek Boží Syn. (40)A boli tam aj ženy, z ďaleka sa dívajúce⁷¹⁷, medzi ktorými bola aj Mária z Magdaly⁷¹⁸ aj Mária, matka Jakuba Malého a Jóséa, a Salomé, (41)ktoré ho tiež nasledovali, keď⁷¹⁹ bol v Galilei, a poslúhovali mu⁷²⁰, a veľa ďalších, ktoré s ním vystúpili⁹¹ do Jerúsalema.

(42)A keď už nastal večer, keďže bola Príprava⁷²¹, to je predsobotie⁷²², (43)prišiel Jozef z Arimatey, vážený⁷²³ radca⁷²⁴, ktorý sám tiež bol očakávateľom Božieho kralovania⁷²⁵, a odvážiac sa vstúpil k Pilátovi a jal sa vyprosovať⁷²⁵ si Ježišovo telo. (44)A Pilát sa zadivil, žeby už bol⁷²⁶ mŕtvý⁷²⁷, i privolal si toho centúria⁷¹⁵

a spýtal sa ho, či už dávno umrel, (45)a zvediac od centúria⁷⁵, daroval telo Jozefovi; (46)a *ten* nakúpil plátna [a] sňal ho, zabalil do toho plátna a uložil ho v hrobke, ktorá bola vytesaná⁷²⁸ zo skaly, a na dvere tej hrobky privälil kameň. (47)A Mária z Magdaly⁷⁸ a Mária, *matka* Jóséa, sa dívali, kde sa ukladá.

16 A keď prešla sobota, nakúpili Mária z Magdaly⁷⁸, a Mária, *matka* Jakuba, a Salomé voňavín, aby ho príduc mohli pomazať⁷⁹. (2)I prichádzajú veľmi včas ráno prvého⁷³⁰ *dňa* po sobote⁷³¹ ku hrobke, keď slnko vzišlo. (3)A vraveli k sebe *navzájom*: Kto nám odváli ten kameň z dverí hrobky? (4)A pozmú hore, pozorujú, že kameň je odvalený^{728 732}; lebo bol nesmierne veľký. (5)A vstúpiac do hrobky, uvideli vpravo sedieť mladíka, oblečeného v biele rúcho, i zmeraveli od úžasu a ľaku⁷³³; (6)no on im vraví: Neľakajte sa⁷³³; hľadáte Ježiša, Nazaretčana⁴⁸⁰, ukrižovaného⁷²⁸. Bol vzkriesený⁷³⁴, tu nie je. Hľa, miesto, kam ho položili. (7)Ale choďte, povedzte jeho učeníkom, aj Petrovi: Predchádza vás do Galiley, tam ho uvidíte podľa *toho*, ako vám povedal. (8)I vyšli a zutekali od hrobky; a pojmala⁷³⁵ ich triaška a úžas⁷³⁶; a nikomu nič nepovedali, lebo sa báli.

(9)Nuž, vstanúc včas ráno prvého⁷³⁷ *dňa* po sobote⁷⁵⁴, objavil sa najprv Márii

z Magdaly⁷³⁸, z⁷⁹⁹ ktorej bol vyhnal sedem démonov. (10)Tá⁷³⁹ sa pobrala a dala vedieť⁷⁷⁸ tým⁷⁴⁰, ktorí s ním bývali⁷⁴¹, žalostiacim a plačúcim. (11)A tí⁷³⁹, počujú, že žije a bol od nej spozorovaný, neverili⁷⁴². (12)A po týchto veciach bol v inej povahe⁷⁴³ zjavený^{744 158} dvom z nich na ceste⁷⁴⁵, keď sa poberali na vidiek⁷⁴⁶, (13)a tí⁷³⁹ odišli a dali vedieť⁷⁷⁸ ostatným; ani tým⁷³⁹ neuverili. (14)Potom⁷⁴⁷ bol zjavený^{744 158} tým jedenástim, keď ležali *pri stole*, a pokarhal⁷⁴⁸ ich neveru a tvrdosť srdca, pretože neuverili tým⁷⁴⁰, ktorí ho vzkrieseného⁷⁴⁹ spozorovali. (15)A povedal im: Poberte sa do všetkého⁷⁵⁰ sveta a vyhláste⁷⁵¹ všetkému stvorenstvu blahú zvesť. (16)Kto uverí a bude pokrstený¹⁵⁸, bude zachránený¹⁵⁸, a kto bude neveriaci⁷⁴², bude odsúdený¹⁵⁸. (17)A tých⁷⁴⁰, ktorí uveria, budú sprevádzať tieto znamenia: Budú v mojom mene vyhánat démonov, budú hovoriť novými⁷⁵² jazykmi, (18)budú uchopovať hady, a ak čo smrtiaceho vypijú, nijako im *to* neuškodí, na chorľavých budú prikladať ruky a budú sa mať dobre⁷⁵⁷.

(19)Tak teda bol Pán potom, čo k nim prehovoril, vzatý¹⁵⁸ hore do neba a usadol po Božej pravici⁶⁶²; (20)a oni⁷³⁹ vyšli a všade kázali⁷⁵¹ a *Pán spolupôsobil a potvrdzoval slovo znameniami, ktoré *ho* sprevádzali.

MAREK

- 1 D. „zvesti Ježiša Krista, Božieho Syna“ (tj. „zvesti týka-
júcej sa Ježiša...“). V. 14 obdobne.
- 2 Podľa niektorých rukopisov „v prorokoch“. Najpôvod-
nejšie znenie azda je „u proroka“, „v prorokovi“.
- 3 Viď Mat. 11:10, pozn. 459, 460; 3:3.
- 4 AL „vystúpil“, „povstal“, „objavil sa“, vl. „nastal“, „vzni-
kol“; to isté sloveso je vo v. 11. Netýka sa vv. 7, 9 a 14.
- 5 Viď Mat. 3:6.
- 6 V stavovom zmysle.
- 7 AL „v“, ako vyššie.
- 8 Viď Mat. 3:4, 11.
- 9 D. „ktorého“ viď Zjav. 3:8, pozn. 102.
- 10 Viď Mat. 27:42, pozn. 1348; 3:11; 21:11.
- 11 D. „do Jordána“ („ponorený do Jordána“). Netýka sa
v. 5.
- 12 Viď Mat. 3:13n., 16; 4:1, tu na rozdiel od tamtoho mies-
ta prítomný čas s nedokonavým významom.
- 13 AL „medzi“.
- 14 Viď Mat. 4:11, 12.
- 15 D. „v blahej zvesti“. „Veriť vo volačom“ (v gréčtine
s 3. pádom) je väzba zriedkavo sa vyskytujúca a zname-
ná „veriť v pravdu skutočnosti volačoho“. Viď 2 Tim.
1:12.
- 16 Viď Mat. 4:18, 13, pozn. 115.
- 17 Podľa niektorých rukopisov „jeho“.
- 18 VL „dookola hádzu al. vrhajú“, odborný rybársky
výraz pre zvláštny oblúkovitý vrh siete, akým sa ešte
na začiatku 20. storočia vyznačovali a možno doteraz
vyznačujú rybári na Gennésaretskom jazere. Výraz sa
v N. Zákone vyskytuje len na tomto mieste a slovo niž-
šie preložené „čereň“ je od neho odvodené.
- 19 Viď Mat. 4:18, 19, 21.
- 20 VL „a tých (D. „ich“) v lodi, opravujúcich“.
- 21 Viď Mat. 7:28; 6:10.
- 22 Viď Mat. 7:29.
- 23 D. „človek v nečistom duchu“, viď Mat. 3:11; nielen
mal nečistého ducha, lež bol celkom v jeho moci a tým
vyznačený.
- 24 D. „nechaj“, no používa sa ako citoslovce, výraz neľú-
bosti. Veľa rukopisov však toto slovkovo vynecháva.
- 25 Viď Mat. 8:29.
- 26 Tj. jednoducho „obyvateľ Nazareta“, iný výraz ako
„Nazarej“ u Mat. 2:23 a inde.
- 27 Vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1, pozn. 280; nečistí
duchovia mali vnútorné vedomie toho, kto On je.
- 28 VL „ten, ktorý je Boží Svätý“.
- 29 Viď Mat. 22:12.
- 30 AL „dohadovali“.
- 31 D. „táto“, netýka sa predchádzajúceho „toto“.
- 32 AL „podľa vlastnej vôle“.
- 33 Viď Mat. 4:24, 11.
- 34 AL „zvolané“, ako u Mat. 23:37, tu v stavovom zmysle.
- 35 D. „majúcich sa zle“, ako vo v. 32.
- 36 D. „včasráno, veľmi v noci“.
- 37 AL „vysledovali“, „dohonili“, „za ním pribehli“.
- 38 Neurčitý čas („dal sa kázat“, „vykonal kázanie“, „ujal
sa kázania“). Netýka sa v. 39.
- 39 D. „vyšiel“, tj. „na verejnosť“.
- 40 AL „bol v ich... Galilei, kázuc a vyhánajúc“.
- 41 Viď Mat. 17:14; 8:2; 9:36; 8:3; 9:30, 38, pozn. 395; 8:4.
- 42 VL „vyjdúc“, ako vo v. 35 a kap. 2:12n.
- 43 AL „to slovo“, „tú reč“.
- 44 AL „otvorene“, „zjavne“.
- 45 Viď Mat. 2:18.
- 46 D. „v dome“, tj. „nie na cestách“.
- 47 AL „takže sa už nemohli zmestiť ani“, „takže už ne-
stačilo ani miesto“.
- 48 AL „majúc so sebou“, „nesúc“, no nie ako „neseného“
nižšie.
- 49 AL „ležadlo“.
- 50 V mnohých rukopisoch chýba, no aj podľa nich sa
dá čítať ako v texte (člen u slova „ruky“, viď Ján 8:44,
pozn. 433).
- 51 Viď Mat. 9:2.
- 52 AL „no boli tam... sediac a premýšľajúc“.
- 53 AL „zreteľne spoznajúc“, „spoznajúc, lebo to vedel“,
viď Mat. 7:16.
- 54 Tu majú niektoré rukopisy znenie „tvoje hriechy sú
odpustené“, iné „hriechy sú ti odpustené“, iné „tvoje
hriechy sa odpúšťajú“ a ďalšie „hriechy sa ti odpúšťajú“.
- 55 Viď v. 4.
- 56 Viď Mat. 12:23; 9:33, 9, 10.
- 57 AL „prečo“.
- 58 Viď Mat. 3:14; 9:13.
- 59 AL „a boli Jánovi... postiaci al. postievajúci sa“.
- 60 Viď Mat. 7:3, pozn. 261; 9:15–17.
- 61 AL „trhá („nesúvisí s „trhlina“ vo v. 21) al. preráža
mechy“.
- 62 Viď Mat. 9:17.
- 63 AL „čo to“, ako vo v. 16.
- 64 Viď Mat. 12:3.
- 65 Tj. v oddiele knihy, kde sa o tejto udalosti vypráva.
- 66 Viď Mat. 12:4.
- 67 AL „sa za viedla“.
- 68 AL „celkom odumretú al. uvädnutú“.
- 69 AL „strieľali al. číhali na neho“.
- 70 VL „mal (neurč. čas: „začal mať“) potrebu“.
- 71 D. „aby ho obžalovali“.
- 72 Viď v. 1.
- 73 AL „zdvihať sa pred všetkými“.
- 74 Viď Mat. 7:11.
- 75 AL „rozhliadol sa po nich“, „pozrel si ich dookola“.
- 76 Sloveso takto preložené je v N. Zákone len tu. Je
otazné, či značí „pociťovať súcitný zármutoť“, ako
v Žalme 69:20 (LXX), či „hlboký zármutoť“. Tu ide prav-
depodobne o veľmi silný zármutoť, presne povedané
nie priam súcit, lež čítanie vzhľadom na stav, v akom
boli, so zármutoťom preň.
- 77 D. „skamenelostou“, „zväpenatenostou“.
- 78 Viď Mat. 12:13.

- 79 D. „dávali“.
- 80 Viď Mat. 27:1.
- 81 Viď Luk. 2:13.
- 82 Vl. „od“.
- 83 D. „aj tí okolo“.
- 84 Al. „mu bola k ruke“, D. „pri ňom zotrvala“, „na neho stále čakala“.
- 85 Al. „vrhali“, „tisli“.
- 86 D. „biče“, „metly“.
- 87 D. „aby si... siahli“.
- 88 Al. „kedykoľvek“.
- 89 Al. „zahriakoval ich“, „dohováral im“.
- 90 Al. „veľmi“, tj. „dôrazne“, D. „veľa“.
- 91 Tj. smerom nahor.
- 92 Al. „si želal“.
- 93 Al. „menoval“, „určil“, vl. „spravil“, „urobil“.
- 94 Vl. „a mať právomoc“.
- 95 Tj. „ako priezvisko“, D. „priložil“.
- 96 Viď Mat. 10:4.
- 97 D. „tí od neho“ (Ján 1:14, pozn. 23).
- 98 Viď Mat. 12:23, pozn. 517; sloveso doslovne značí „vystupovať von“ al. „byť vyvádzaný“, tj. z miery al. duševnej rovnováhy, alebo od úžasu alebo, ako domnele tu, duševnou poruchou.
- 99 Viď Mat. 9:34.
- 100 Al. „proti“, ako u Luk. 12:53, pozn. 894; D. „na“ so 4. pádom („na seba“).
- 101 Vl. „bude rozdelená“, v. 25 obdobne, no nie ako vo v. 26, viď pozn. 103 nižšie; tu proti Mat. 12:25n. jednoznačne dejový zmysel.
- 102 Viď Mat. 12:26.
- 103 Tu (dokonavý min. čas) proti vv. 24n. a Mat. 12:25n. (čas neurčitý) jednoznačne v zmysle stavovom.
- 104 D. „lež má“.
- 105 Viď Mat. 12:29.
- 106 Al. „k Svätému Duchu“, „na Svätého Ducha“, viď Luk. 22:65, pozn. 1419; al. „o Svätom Duchu“, ale iná väzba ako u Mat. 12:31, výraznejšie cieľová (možno „čo do Svätého Ducha“) a iná predložka ako „proti“ u Mat. 12:32.
- 107 D. „nemá odpustenia do veku“.
- 108 Al. „stali si“.
- 109 Vl. „odoslali“.
- 110 Viď v. 5.
- 111 Viď Mat. 12:50; 13:2.
- 112 Al. „tento“.
- 113 D. „boli“.
- 114 Al. „počúvajte“, v. 20 obdobne.
- 115 Viď Mat. 13:4, 22, 7.
- 116 Vl. „spoločne udusilo“, ako vo v. 19, viď Mat. 13:22.
- 117 Viď Mat. 13:8, 14 pozn. 571, a v. 15.
- 118 Al. „nepoznáte“, vedomé poznanie.
- 119 Objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 120 D. „títo“.
- 121 Viď Mat. 13:15, pozn. 575, v. 12, pozn. 566, a v. 21.
- 122 Al. „vnikajú“, D. „vchodiac“, „vstupujú“.
- 123 Ako „ustarostenosť“ u Mat. 13:22, množ. číslo.
- 124 Viď Mat. 13:22.
- 125 Viď Rim. 7:7.
- 126 Viď Mat. 13:22; 2:6.
- 127 Al. „vitajú“, „schvaľujú“, „prijímajú so súhlasom al. záľubou“, „berú na seba“.
- 128 D. „či vari prichodí“.
- 129 Viď Mat. 5:15, aj tu v dej. zmysle; 10:26.
- 130 Vl. „sa nestalo“.
- 131 Viď Luk. 8:17.
- 132 Obdobne ako Mat. 12:47, pozn. 550.
- 133 Viď kap. 7:16.
- 134 Viď Mat. 13:19, pozn. 585, tu oproti v. 15.
- 135 Viď kap. 16:12, pozn. 744 a 158).
- 136 Al. „hľadte si toho“, „prihliadajte al. dbajte na to“.
- 137 Viď Mat. 13:12, pozn. 566 a 585; táto sa týka aj všetkých ostatných zvrtných sloves tu a vo v. 24.
- 138 Al. „s Božím kráľovstvom je tak“.
- 139 Al. „položil“, „nasial“.
- 140 Viď Luk. 8:5.
- 141 Al. „zobúdzal by sa“.
- 142 Viď Mat. 13:26.
- 143 D. „plné“.
- 144 Viď Zjav. 14:15, pozn. 400.
- 145 Al. „pripodobnili“, „prirovnali“, no nie ako nižšie.
- 146 D. „v akom prirovnaní“, netýka sa v. 33.
- 147 Al. „ako máme znázorniť... ho prirovnat“.
- 148 Viď Mat. 13:7.
- 149 Vl. „mohli“.
- 150 Vl. „všetky veci rozuzľoval al. vysvetľoval“.
- 151 Viď Mat. 13:36.
- 152 Al. „silná“, vl. „veľká“.
- 153 Al. „prudký závan vetra“, „prudká víchrica“.
- 154 Al. „na loď sa vrhali“.
- 155 Al. „a on na zadnom konci lode spal“.
- 156 Al. „zobúdzajú“, no sloveso má zosilňujúcu predponu; tiež možno v zmysle „snažia sa ho nadobro prebrať“. Takisto vo v. 39: „prebudený“, ako u Mat. 1:24, „keď sa nadobro prebral“.
- 157 Viď Luk. 10:40.
- 158 V dejovom zmysle.
- 159 Ako v kap. 1:25, no tu je použitý zosilnený tvar („zanim celkom al. natrvalo“).
- 160 Nesúvisí s „ustal“ vyššie.
- 161 Viď Mat. 8:26.
- 162 Al. „začali sa báť veľkou bázňou“.
- 163 Viď Mat. 8:28, pozn. 332.
- 164 Al. „spomedzi hrobiek al. náhrobkov“ (v. 2), „medzi hrobkami al. náhrobkami“ (vv. 3, 5).
- 165 Al. „vyšiel z hrobiek proti nemu“.
- 166 Viď kap. 1:23.
- 167 D. „pretože často... zviazaný bol“, prekladom v texte je vyjadrený rozdiel vo význame dvoch rozličných časov slovesa „zviazať“ vo v. 3 a tu.
- 168 „Sprethané“ a „rozdrúzané“ sú zosilnené tvary („nadobro sprethané“, „na márne kúsky rozdrúzané“).
- 169 Al. „bol neprestajne... na vrchoch, kričiac a... ráňajúc“.
- 170 D. „v akej miere“, viď Mat. 3:11.
- 171 Al. „rozbehol sa“.

- 172 Al. „dal sa mu klaňať“ (v. 6), „dal sa vykrikovať“ (v. 7).
- 173 Al. „Boha, Najvyššieho“, „Najvyšší“ je tu aj inde Božie vlastné meno.
- 174 Al. „Legia“, v. 15 obdobne, viď Mat. 26:53, tu som v preklade ponechal grécke (z latinčiny prevzaté) znenie, lebo je tu použité ako vlastné meno a je mužského rodu.
- 175 Tu doslovný preklad, nie ako u Mat. 8:30.
- 176 Al. „i pásla sa tam... sviň“.
- 177 Neurčitý čas („poprosili“, „dali sa prosiť“).
- 178 Viď Mat. 2:8.
- 179 D. „do polí“.
- 180 Al. „vyšli, žeby uvideli“.
- 181 D. „čo je to, čo sa“.
- 182 Al. „dostali strach“, „zdesili sa“.
- 183 Al. „z ich územia“.
- 184 V dejovom zmysle; vo v. 18 na rozdiel od vv. 15n., kde výraz „ovládaný“ načim chápať skôr v zmysle stavovom. No viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 185 D. „aby bol“.
- 186 D. „koľké veci ti PÁN spravil“, no tu oproti neurč. času vo v. 20 dokonavý minulý čas.
- 187 Al. „že“.
- 188 Viď Mat. 4:25; 13:2.
- 189 Al. „ráč prísť a položiť“, D. „aby si prišiel a položil“, aj v novej gréčtine zaužívané zdvorilostné úslovie („*prosím*, aby si...“).
- 190 Viď Mat. 8:34; 9:21n., pozn. 377.
- 191 Niektorí, možno správne, čítajú „a ožije“.
- 192 D. „súca v toku“, viď Mat. 3:11, pozn. 86.
- 193 Al. „pod mnohými lekármi“ („pod rukami... lekárov“).
- 194 Al. „spotrebovávajú“, „minuvšia“, „utrativšia“.
- 195 D. „všetky veci, ktoré boli u nej“ (v. 26), „tie veci o“ (v. 27).
- 196 D. „nič“.
- 197 Viď Mat. 15:5, pozn. 695; 5:40, pozn. 192, „šatstvo“ vo vv. 28 a 30 je množné číslo tohto slova, majúce všeobecnější význam.
- 198 Al. „prameň jej“.
- 199 D. „od“.
- 200 Viď kap. 3:10, tu, pravda, jednotné číslo; 2:8.
- 201 D. „rozpoznať z neho vyjedení“.
- 202 Viď v. 15.
- 203 Viď Mat. 9:22, pozn. 377 a 379.
- 204 Viď Luk. 7:50.
- 205 D. „zdravá od“.
- 206 Al. „sužuješ“, „znepokojuješ“, „domrzaš“.
- 207 Podľa niektorých rukopisov „Ježiš, prepočujúť“ (tj. „počujúť, no nedbajúť naň“, viď Mat. 18:17, pozn. 837).
- 208 Niektoré rukopisy majú znenie „prichodia“.
- 209 Ako u Mat. 26:5; vo v. 39 od tohto výrazu odvodené sloveso.
- 210 Al. „s ním“, no iná väzba ako v predošlom spojení „berie so sebou“.
- 211 Ako u Mat. 1:23.
- 212 Al. „vstávajú“, no nie ako „vstala“ nižšie; tiež „zobúdzaj sa“, „dávaj sa kriesiť“.
- 213 Ako u Mat. 12:23; nasledovné slovo „úžas“ (gr. „*ekstasis*“) je od tohto slovesa odvodené a značí aj „vytrženie“; porov. aj kap. 3:21, pozn. 98.
- 214 Al. „*voláčo* zjeť“, „najesť sa“.
- 215 Al. „čuli“, tiež „mnohí počúvajú al. čujú“.
- 216 Viď Mat. 7:28; 13:55–57.
- 217 Al. „v [svojom] príbuzenstve“.
- 218 Al. „kruhom“, ako v kap. 3:34, tj. „konal okružné cesty po dedinách“.
- 219 Viď Mat. 10:1.
- 220 D. „medi“, ako u Mat. 10:9.
- 221 Vl. „nech sú obutí (D. „*podviazaní*“) v“, v stavovom zmysle.
- 222 Viď Mat. 5:40.
- 223 Al. „prach“, „hlinu“, „suť“.
- 224 V dejovom zmysle, no viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 225 Viď Mat. 14:2, 11; vo v. 14 podľa niektorých rukopisov „je vzkriesený“ v stavovom zmysle (dokonavý minulý čas).
- 226 Ako „druhí“ vyššie.
- 227 Al. „lebo Héródés sám“, „lebo ten istý Héródés“ (v. 17); „keď dcéra tej istej Héródiady“ (v. 22).
- 228 Viď Mat. 14:4.
- 229 Al. „mu to nezabudla“, D. „*chovala to v mysli proti nemu*“.
- 230 Viď Mat. 12:38.
- 231 Viď kap. 13:12, pozn. 579.
- 232 D. „on“.
- 233 Al. „poznajúc ho ako muža spravodlivého a svätého“.
- 234 Al. „chránil ho bedlivo“, „bedlivo si ho všímaj“, „venoval mu pozornosť“. Slovo tu použité má význam „starostlivého pozorovania al. udržiavania v pamäti al. na mysli“, v zmysle venovania pozornosti alebo v záujme zachovania niekoho. Otázka je, ktorý z týchto významov tu je na mieste. Toto slovo je v N. Záhone použité okrem tohto miesta ešte trikrát; dvakrát v zmysle „uchránenia“ (o víne a mechoch, Mat. 9:17; Luk. 5:38), a raz o tom, že Mária isté veci uchovávala v srdci (Luk. 2:19). JND by bol dal prednosť významu „bedlivo si ho všímaj“, no nikde nenašiel použitie tohto výrazu o osobe v zmysle venovania pozornosti tomu, čo ona vraví. V tom zmysle sa používa o slovách a názoroch atď., no aj vtedy má význam „uchovávanie v bezpečí“.
- 235 Tj. „kedykoľvek ho počul“, al. „odvtedy, čo prišiel pod vplyv Jánovej služby“.
- 236 Al. „snažil al. snažieval sa konať“.
- 237 Význam tohto slova je otázný; azda „príhodný“, tj. pre Héródiadin zámer; deň, keď mali čas. Viď v. 31, kde je sloveso od tohto výrazu odvodené („nemali [príhodný] čas al. príležitosť“).
- 238 „Vysoké dôstojníctvo“ je preklad množ. čísla slova „*chiliarchos*“; tento výraz (vl. „veliteľ tisíc mužov“) ako vojenský titul zodpovedá hodnosti rímskeho „vojenského tribuna“ (tí boli v legii, viď Mat. 26:53, šiesti a striedali sa vo velení legii), no používa sa aj vo voľnejšom zmysle a potom značí vôbec vysokého dôstojníka al. vojenského hodnostára.
- 239 Al. „hostinu“.

- 240 Viď Mat. 14:6.
- 241 Al. „čokoľvek by si rada“, „čokoľvek chceš“, ďalej obdobne; tože sloveso je „nechcel“ vo v. 26.
- 242 D. „vyprosila si“, ako vo v. 24, no to by vyžadovalo predmet, preto v texte opis, zachovávajúci význam stredného sloves. rodu, tu použitého.
- 243 D. „kráľ, ostanúc preveľmi smutný“.
- 244 Sloveso je v neurčitom čase („nepojal také želanie“).
- 245 Al. „pojal želanie al. si zaumienil nezrušiť“.
- 246 Al. „odoprieť“, „jej žiadosť zamietnuť“.
- 247 Viď Mat. 14:12.
- 248 Viď Mat. 13:2.
- 249 Viď Mat. 2:8, pozn. 38; 5:19, pozn. 153; 4:19.
- 250 Tj. „priam vy“, „vy osobne“, nie vari „len vy“.
- 251 Viď Mat. 26:45; 14:16.
- 252 Viď v. 21, pozn. 237.
- 253 Viď Ján 6:67; toto sloveso nadobudlo v neskorej gréčtine v istých spojeniach významový odtieň „vzdávať sa nepozorovane, potichu, nenápadne“, a možno je tak aj tu: chceli sa vzdialiť, aby o tom davy nevedeli, no ony ich predsa zbadali. Porov. kap. 7:24.
- 254 Viď Mat. 7:16.
- 255 Viď Mat. 9:36.
- 256 D. „mnohá“ („mnoho hodín“).
- 257 Viď Mat. 14:15.
- 258 D. „pol“.
- 259 Viď v. 6.
- 260 Viď Mat. 14:15; 16:7; 18:28.
- 261 Al. „to aby sme odišli, nakúpili... a dali“.
- 262 Viď Mat. 14:19, pozn. 645 a 665; 15:35; 14:19.
- 263 Podľa niektorých rukopisov „predkladali“.
- 264 Viď Mat. 14:20.
- 265 D. „úlomky, náplne dvanástich“.
- 266 D. „kým on prepúšťa“.
- 267 D. „poháňaní“, tj. „lode“.
- 268 Viď Mat. 14:25.
- 269 Al. „napadlo im“, „prišla im na um domnienka“.
- 270 Vl. „pozdvihli krik“, „vzkrikli“.
- 271 Viď Mat. 2:3, pozn. 23; 14:27.
- 272 Viď Mat. 12:23.
- 273 Al. „medzi sebou“.
- 274 Al. „ba ani po tých chleboch“, predložka tu použitá naznačuje dôvod, prečo mali veriť.
- 275 Vl. „skamenené“, „zvápenatené“, „v mramor obrátené“, v stavovom zmysle; porov. kap. 3:5, pozn. 77.
- 276 Al. „zakotvili“, „upútali loď“.
- 277 D. „vôkol“, „sem-tam“.
- 278 Viď kap. 2:4, pozn. 31.
- 279 Viď v. 36.
- 280 D. „aby si siahli“.
- 281 Al. „aby si aspoň smeli siahnuť“.
- 282 Viď Mat. 9:21; „dostávalo sa im pomoci“ je dokonavý min. čas slovesa tam preloženého „pomôže sa mi“.
- 283 Viď Mat. 16:5; netýka sa v. 5.
- 284 Tj. „neposvätenými“, „nesvätými“, „nečistými“, no nie v zmysle hmotného znečistenia.
- 285 D. „päsťou“, výraz neistého a sporného významu. Niektorí ho prekladajú „často“ al. „po lakeť“.
- 286 Al. „dodržiujúc“, ďalej obdobne.
- 287 Viď Mat. 15:2.
- 288 Al. „prevzali“.
- 289 Al. „na držanie sa“, D. „držať sa“.
- 290 Al. „bronzového“, „medeného“.
- 291 Viď Mat. 15:7–9.
- 292 Al. „ľudí, a vykonávate namáčania... a vefa“.
- 293 Al. „odstraňujete“, „platnosti zbavujete“ (nie ako vo v. 13), „zamietate“.
- 294 Al. možno aj „aby ste udržali al. uhájili“, sloveso ako „dodržiavať“ napr. u Mat. 28:20, no nie ako „držiac sa“ tu vo v. 3 a ďalej.
- 295 Viď Mat. 15:4, 5; tamojšia pozn. 691 sa netýka vv. 10 a 12 tu.
- 296 Tj. „čo patrí do posvätnéj chrámovej pokladnice“, viď Mat. 27:6.
- 297 Viď Mat. 15:5.
- 298 D. „svojomu otcovi alebo svojej matke“.
- 299 Súvisí s „podaním“ vyššie.
- 300 Al. „snažte sa pochopiť“, podľa niektorých rukopisov „pochopte“.
- 301 D. „nič zvonku človeka... čo ho môže“.
- 302 Viď Mat. 15:11; súvisí s „obyčajnými“ tu vo v. 2, no nie s „očisťuje“ vo v. 18.
- 303 D. „oné“.
- 304 Predložková väzba ako u Mat. 19:17, pozn. 891.
- 305 D. „tak“.
- 306 Al. „aj vy ste takí“.
- 307 D. „všetko“.
- 308 D. „očisťujúc všetky pokrmý“, prechodník sa týka vyššie spomenutej skutočnosti. V niektorých rukopisoch je prechodník muž. rodu; podľa tých by išlo o poznámku pisateľa („vraví... očisťujúc“, tj. „za čisté vyhlasujúc“).
- 309 D. „ono“, „tamto“.
- 310 Al. „na čutie D. „čut“), nech čuje“.
- 311 D. „hrabivosti“, viď Ef. 5:3, pozn. 205; množné číslo tohto aj iných výrazov tu poukazuje na jednotlivé prípady al. prejavy týchto hriechov.
- 312 Al. „podlosti“, súvisí so „zlé“ nižšie a „zlá“ vo v. 23.
- 313 Al. „rúhanie“.
- 314 Al. „ujst pozornosti“, „ostať bez povšimnutia“, „aby ho nepozorovali“.
- 315 Al. „maj strpenie al. počkaj, nech najprv sú nasýtené al. sa nasýtia deti“.
- 316 Viď Mat. 15:26, 27.
- 317 Al. „je vonku“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti, so zosilňujúcim významom („je nadobro preč“).
- 318 Viď Mat. 8:7.
- 319 Al. „oblasti vnútri hraníc“, viď Mat. 2:16; 4:13.
- 320 Viď Mat. 4:25.
- 321 Viď Rim. 8:25; 2 Kor. 5:2, 4.
- 322 Výraz značiaci, na rozdiel od slova vo v. 33, v jednotnom čísle aj „sluch“, tu teda možno aj „sluchové schopnosti“.

- 323 Al. „správne“, no nesúvisí so „správne“ vo v. 27.
 324 Vl. „koľko“.
 325 Al. „tým“.
 326 Viď Mat. 7:28.
 327 Príslovka odovodená od prídavného mena u Mat. 3:10, pozn. 59; 5:16, pozn. 152.
 328 Obidve tieto slovesá sú prekladom toho istého slovesa v gréčtine.
 329 Viď Mat. 14:16; 9:36; 14:15; 16:5.
 330 D. „na“.
 331 Viď Mat. 15:35.
 332 Viď kap. 6:41, v. 7 obdobne.
 333 Viď Mat. 15:37.
 334 Podľa niektorých rukopisov „a tých, ktorí si zajedli, bolo“.
 335 D. „ktorej“, viď Zjav. 3:8, pozn. 102.
 336 Viď kap. 9:14, pozn. 386.
 337 Al. „požadujú po ňom“, v. 12 obdobne; vo v. 11 predložková väzba ako u Jána 1:14, pozn. 23, nie ako u Mat. 12:38.
 338 Viď Mat. 16:1.
 339 Al. „vzdychol hlboko“.
 340 D. „svojím duchom“.
 341 Viď Mat. 17:17.
 342 D. „či al. ak tomuto pokoleniu bude znamenie dané“, zvyčajný hebraizmus, viď Hebr. 3:11.
 343 Viď Mat. 16:5.
 344 Inde zvyčajne prekladám „chlieb“, v množnom čísle potom, ak je udaný počet, „chleby“. „Pecne“ chleba tam a vtedy bývali, pravda, veľmi malé, skôr akési pagáče alebo posúchy.
 345 Obidve tieto slovesá značia aj „hľadte“, „viďte“.
 346 Viď Mat. 16:6.
 347 D. „k sebe navzájom“.
 348 Al. „si neuvedomujete“, ako v kap. 7:18, „si nevšímate“.
 349 Viď kap. 6:52.
 350 Viď Mat. 14:20; 15:37.
 351 Al. „koľko košov naplnených úlomkami (D. „náplne koľkých košov úlomkov“) ste nazbierali“.
 352 Vl. „zrakov“, „hľadov“, ako v básnickom slohu; v N. Zákone iba tu (nie vo v. 25) a v niektorých rukopisoch u Mat. 20:34, viď tam pozn. 937.
 353 Al. „pretože zriem *postavy al. bytosti...* chodiace“.
 354 Al. „ostrý zrak“, „prezrel nadobro“.
 355 Al. „vedel sa zahľadieť“.
 356 Viď Mat. 6:32.
 357 Al. „do všetkých vecí“.
 358 Viď kap. 6:15; 3:12, pozn. 89.
 359 Viď Mat. 21:42.
 360 Al. „hovoril tú reč al. to slovo“.
 361 Viď Ján 7:13, pozn. 349.
 362 Viď Mat. 16:22.
 363 Al. „prezrel“, ako v kap. 10:51.
 364 Viď Mat. 18:4; 16:24, 25, 26; 17:17, v kap. 8:38 tiež „medzi... pokolením; 7:3, pozn. 261; 16:28.
 365 D. „Jakuba a Jána“, no tieto dve mená sú sfaby späť v jedno spoločným členom; tým je vyjadrené, že ide o dvojicu bratov. Netýka sa slov „Eliáš s Mojžišom“ vo v. 4; tie sú preložené doslovne.
 366 Viď Rim. 12:2; Mat. 17:2.
 367 D. „náramne al. nesmierne bielym“.
 368 D. „aké tak“.
 369 N. „a boli tam, hovoriac“.
 370 Viď Mat. 23:7; 17:4.
 371 D. „čo by prehovoril“.
 372 Al. „vystrašení“, „vydesení“, v stavovom zmysle.
 373 D. „nastal“, ako „prišiel“ v kap. 1:4.
 374 Viď Mat. 17:5.
 375 D. „im“.
 376 Al. „medzi sebou“, no nie ako vo v. 10.
 377 Tj. „vstúpili si toto slovo do mysle“, „vzali si toto slovo k srdcu al. za svoju vec“.
 378 D. „sami k sebe“, tj. „navzájom“ (v. 10), „k nim“ (v. 16).
 379 Al. „čo to“.
 380 Al. „síce“.
 381 Viď Mat. 17:11, tu prít. čas vyjadruje charakter.
 382 D. „na Syna“, tj. „ako vraví oddiel Písma na Syna... sa vzťahujúci“, v. 13 obdobne.
 383 D. „človeka, aby... vytrpel a nebol“, viď Ján 8:56, pozn. 451.
 384 Al. „byť znevážený al. zneuznaný“, „upadnúť v nevážnosť“.
 385 D. „koľké vecí“.
 386 Vl. „im“, tj. „proti nim“; napádali ich a útočili na nich prejavmi svojich myšlienok a názorov. Iná väzba ako vo v. 16.
 387 Sloveso vyskytuje sa v N. Zákone iba tu a v kap. 14:33 a 16:5n, viď tam.
 388 Al. „dal sa ich spytovať“.
 389 Vl. „nehovoriaceho“.
 390 Viď Mat. 6:10.
 391 V zmysle „dokedy budem s vami mať do činenia“.
 392 Viď Mat. 17:17; „priviedol“ (v. 17) a „priviedli“ (v. 20) sú tvary toho istého slovesa.
 393 Al. „dal sa lomcovať“.
 394 Viď v. 16.
 395 D. „koľko času je, ako“.
 396 D. „od dieťatka“.
 397 Al. „daj sa voči nám pohnúť vnútorným súcitom“, viď kap. 6:34.
 398 Al. „dal sa do kriku“.
 399 Viď Mat. 15:25, pozn. 718; to isté sloveso je „pomôž“ (neurčitý čas) vo v. 22.
 400 Al. „na to miesto“, „opäť“.
 401 Viď v. 17.
 402 Al. „zobudil“.
 403 Al. „čo to, že“.
 404 D. „v ničom“, inak viď Mat. 17:21.
 405 Viď Mat. 26:2.
 406 Viď Mat. 26:6.
 407 D. „v dome“.
 408 Viď v. 10.
 409 „Mali rozhovor“ je sloveso príbuzné slovesu vo v. 33 preloženému „sa... dohovárali“, tu v neurčitom čase

- („došlo medzi nimi k rozhovoru“, al. azda „poškriepili sa“).
- 410 Viď Mat. 18:1; 20:26.
- 411 Al. „pojal do náruče“.
- 412 Viď Mat. 18:5.
- 413 Tu doslovne ako v texte, nie ako vo vv. 37, 39.
- 414 Neurčitý čas („zabránili“, „pokúsili sa zabrániť“).
- 415 Prítomný čas („nesnažte sa zabrániť“).
- 416 Vl. „mocný čin“, „uplatní moc“.
- 417 Vl. „rýchlo“.
- 418 Podľa rukopisov, ktoré vynechávajú slovo „mojom“ možno prekladať „v mene toho, že“.
- 419 Viď 2 Tim. 1:12.
- 420 Viď Mat. 18:6.
- 421 D. „je“.
- 422 Viď Mat. 3:10.
- 423 D. „vôkol ležal al. spočíval“.
- 424 Al. „ak ti... dáva“, „keby ti... dávala“.
- 425 D. „dobré“, ako vo v. 42.
- 426 Viď Mat. 11:23, pozn. 478.
- 427 Značí „vyjmi“, ako u Mat. 7:4n., tj. „vylúpi“, aj „zahod“, „zavrhní“.
- 428 Viď Mat. 5:22.
- 429 Viď Mat. 7:25, pozn. 300, tu „do mora“.
- 430 Al. „chuťovo upravíte“, „nej dodáte chuť“.
- 431 Al. „a majte... pokoj“, „a žite... v pokoji“.
- 432 Viď Mat. 15:39, pozn. 733.
- 433 Viď kap. 9:16.
- 434 Al. „pokúšali, či je... ženu.“
- 435 Viď Mat. 19:5.
- 436 D. „do domu“ („keď prišli domov“).
- 437 Viď Mat. 19:17, pozn. 891.
- 438 Al. „vzhľadom na ňu“, no nie ako vo v. 5.
- 439 Tu na rozdiel od Mat. 19:13 nedokonavý minulý čas.
- 440 Toto sloveso v takomto spojení značí úmyselný dotyk a preto ho inde zvyčajne prekladám „siahať (si)“ al. „siahnúť (si)“, tu neurčitý čas („aby sa dotkol každého“, porov. Mat. 19:13, pozn. 885).
- 441 Viď Mat. 19:13, pozn. 886.
- 442 Príčasie prítomného času, významu nedokonavého.
- 443 Viď Mat. 20:24, pozn. 929.
- 444 Viď kap. 9:39; Mat. 19:14.
- 445 Al. „nevníkne“, ako vo vv. 23n.
- 446 Viď kap. 9:36.
- 447 Podľa niektorých rukopisov, možno správne, „žehná“, no tam má sloveso zosilňujúcu predponu („hojne ich žehná“).
- 448 Viď Mat. 17:14, „pozdravil ho pokľaknutím“; 7:11.
- 449 Al. „čo budem konať“, „čo vykonám“.
- 450 Al. „čo vravíš, že ja som dobrý“.
- 451 Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363.
- 452 Al. „neolupuj“, „nič neprávom neodpieraj“, „nikoho o nič nepripravuj“.
- 453 Tu použitý stredný slovesný rod vyjadruje užší osobný vzťah k veci; možno „na týchto všetkých veciach som si dal záležať“.
- 454 Al. možno „pocítil k nemu lásku“.
- 455 Viď Mat. 4:19.
- 456 Viď Luk. 1:29, pozn. 55.
- 457 Viď Mat. 19:22, 23, 24.
- 458 Al. „imania“, „peniaze“, vl. „prostriedky“.
- 459 Al. „boli zarazení“ v stavovom zmysle, ako vo v. 32.
- 460 D. „ako ťažké“.
- 461 Viď Mat. 27:43, pozn. 1350.
- 462 Al. „prejsť“.
- 463 Viď Mat. 19:25, 26, 29.
- 464 D. „prichodiacom“.
- 465 Viď Mat. 16:27.
- 466 Vl. „tie veci, ktoré sa mu skoro budú prihadzovať“.
- 467 Viď Mat. 20:19, 21, 22.
- 468 Al. „aby sme v tvojej sláve usadli: jeden po tvojej pravici a jeden po tvojej ľavici“, „aby sme usadli v tvojej sláve jeden po tvojej pravici a jeden po tvojej ľavici“.
- 469 Viď Mat. 20:22; netýka sa slova „pijem“ nižšie resp. vyššie; 3:13n., 6; 7:3, pozn. 261; 20:23 – dôraz je na slovách „dať... je nie vec moja“. Podivuhodná Pánova dokonalosť a pokora!
- 470 Viď Mat. 20:24.
- 471 Viď kap. 14:4.
- 472 Al. „sú uznávaní al. považovaní“, „sa (tj. „sami seba“) považujú“.
- 473 D. „platia za súčích vládnúť“.
- 474 Viď Rim. 6:9, pozn. 323.
- 475 Viď Mat. 20:25.
- 476 Al. „ich veľikáni“, D. „ich veľkí“.
- 477 Viď Mat. 20:21, 26, 28.
- 478 Al. „do Jericha“ (kap. 10:46), „k Jerúsálemu“ (kap. 11:15), ako v kap. 11:1; viď Mat. 21:1.
- 479 Al. „dosť al. hodne veľký“.
- 480 Viď kap. 1:24.
- 481 Viď Mat. 20:31, pozn. 936, no tu nedokonavý minulý čas.
- 482 Viď Mat. 9:2; 5:40.
- 483 Viď Ján 20:16.
- 484 Ako „mláďa“ u Mat. 21:2, 5n.
- 485 Viď Mat. 21:2.
- 486 Viď Mat. 3:14, pozn. 94.
- 487 Al. „na rázcestí“, tj. postrannej cesty okolo domu, nie hradskej.
- 488 Podľa niektorých rukopisov „povedal“.
- 489 Niektoré rukopisy majú prítomný čas: „hádzu“.
- 490 Ako „vlastného“ u Mat. 21:8.
- 491 Viď Mat. 21:8, 9.
- 492 Viď kap. 3:5, pozn. 75.
- 493 D. „do veku“.
- 494 Al. „nenaje sa“, „nezaje si“.
- 495 Al. „počúvali“.
- 496 Viď Mat. 21:12.
- 497 Al. „nádobu“, „náčinie“.
- 498 Viď Mat. 21:13.
- 499 D. „všetkým národom“, „všetkými národmi“.
- 500 Al. „premyšľali“, „dohovárali sa“, no nie ako vo v. 31.
- 501 Viď Mat. 7:28; 23:7; 21:21.
- 502 D. „bude“.
- 503 Tu aj „stanú sa“, „budú“.
- 504 Viď Mat. 6:14.

- 505 Viď Mat. 21:23, 24.
 506 Viď kap. 8:16.
 507 AL „žeby al. aby sme povedali“.
 508 Viď Mat. 24:39; 21:27.
 509 Tj. na zachytávanie šľavy z lisu.
 510 Viď Mat. 21:33, 35.
 511 D. „prázdneho“.
 512 D. „oného“.
 513 D. „bijúc“, „zabíjajúc“.
 514 Viď Mat. 21:37, 38; 12:3; 21:42, 46.
 515 D. „na nich“, „proti nim“.
 516 VL „ulovili“.
 517 Viď Mat. 22:16.
 518 AL „po pravde“, D. „na pravde“.
 519 Viď Mat. 22:17–19; 14:18; 22:21.
 520 VL „veci cisárove“, „veci Božie“.
 521 D. „nad ním“, viď Luk. 1:29, pozn. 55.
 522 Viď Mat. 22:24.
 523 Ako u Mat. 22:24, pozn. 1032, no tu má sloveso zosilňujúcu predponu, ktorej v preklade zodpovedá predpona „vy-“.
 524 Niektoré rukopisy majú znenie: „A tí siedmi neza-
 nechali semena“.
 525 Viď Mat. 22:28, 29, D. „blúdite neznajúc“, ako tam.
 526 Tu možno aj „kedykoľvek“, spojka tá istá ako vo
 v. 23, ale tu sa tuším tento výrok netýka ani tak budú-
 nosti ako skôr všeobecne platnej pravdy.
 527 Viď Mat. 22:30.
 528 AL „sa zobúdzajú“, „vstávajú“, prítomný čas tu zna-
 mená, že kriesenie mŕtvych je skutočnosťou, porov.
 1 Kor. 15:15.
 529 Viď kap. 2:26.
 530 AL „tŕnistom al. ostnatom kre“.
 531 Viď Mat. 22:31.
 532 Niektoré rukopisy tu majú znenie „Boh nie je *Boh*
 mŕtvych, lež *Boh živých*“.
 533 AL „spolu riešili otázky“, ako „sa spolu... spýtovali“
 v kap. 1:27, „dohadujú sa“ v kap. 9:10 a inde.
 534 AL „poznajúc“, „uvedomujúc si“, ako „vediac“ vo
 v. 15, sloveso „*oida*“, značiace vedomé poznanie, viď
 1 Kor. 8:1. Niektoré rukopisy majú znenie „zbadajúc“,
 ako vo v. 34.
 535 AL „správne“, „pekne“, vo v. 32 tiež „výborne“, viď
 kap. 7:6, pozn. 291; v. 37.
 536 5 Mojš. 6:4n.
 537 AL „jediný“.
 538 Ako u Mat. 22:37, no predložková väzba v celej tejto
 vete je tu odlišná.
 539 D. „tento“.
 540 Viď Mat. 22:39.
 541 AL „si povedal, že“.
 542 Tj. „jestvuje *len* jediný“ al. „*on* je jeden“.
 543 Iný, ale podobného významu výraz ako „rozum“ vo
 v. 30.
 544 Viď v. 31.
 545 D. „cele spalovaných obetí“, v pôvodine jediné slovo.
 546 VL „uvidiac ho“.
 547 VL „ako majúci rozum“, v pôvodine jediné slovo.
 548 AL „ako môžu pismári vraviť“.
 549 Viď Mat. 3:11; 22:43, 44.
 550 AL „Dávid [teda] vraví, že on je“.
 551 D. „odkiaľ“ („odkiaľ to majú“, „odkiaľ sa to dá do-
 kázať“).
 552 AL „početný dav mu rád načúval“.
 553 Viď kap. 8:15.
 554 VL „ktorí si želajú al. túžia al. chcú prechádzať“.
 555 AL „rízach“, honosných dôstojných rúchach; výraz
 tiež značí „odev“ al. „rúcho“ vôbec, takže vari aj „chodiť
 vyobliekani“.
 556 Viď Mat. 23:6.
 557 D. „hojnejšieho“.
 558 Viď Luk. 20:47.
 559 Viď kap. 6:8.
 560 Viď Mat. 5:26.
 561 AL „viď“, „pozri“.
 562 Viď Luk. 1:29, pozn. 59.
 563 AL „všímaš si“, tj. „obdivuješ“, „páčia sa ti“ (v. 2),
 „dbajte“, „dávajte pozor“ (vv. 5, 9).
 564 Viď Luk. 18:30.
 565 AL „skončovaniu“, „dokonávaniu“.
 566 Viď Mat. 16:27, pozn. 764.
 567 AL „k nim hovorí“, ako v kap. 12:1.
 568 Viď Mat. 24:4.
 569 Viď Mat. 24:6.
 570 D. „budú hladý“.
 571 AL „zmätky“, „strasti“, „vzbury“.
 572 Viď Mat. 24:7; 10:17.
 573 AL „vo všetkých národoch“, D. „do všetkých náro-
 dov“.
 574 AL „kázať“, neurč. čas („vykonať, al. začať a dokonáť
 kázanie“).
 575 D. „povedú“, vydávajúci“.
 576 Sloveso ako u Mat. 6:25 s predponou, ktorej zmysel
 vyjadruje vloženie „vopred“.
 577 Viď Mat. 10:19, pozn. 416; porov. aj pozn. 417 tamže.
 578 AL „sa v *tom* necvičte“, „sa *na to* nepripravujte“.
 579 D. „usmrťia ich“, no nie nutne samy osobne; výraz
 značí aj spôsobenie smrti nepriamo, napr. udaním al.
 odsúdením na smrť.
 580 Viď Mat. 10:22.
 581 Tj. „pustošenie pôsobiacu“, „pustošiacu“.
 582 Viď Mat. 24:15–21.
 583 D. „aká“, viď Zjav. 3:8, pozn. 102.
 584 Viď Mat. 24:21–24.
 585 D. „žeby zvädzali“, ako vo vv. 5n., no tu má toto slo-
 veso predponu, s ktorou sa v N. Zákone vyskytuje jedi-
 ne tuto a v 1 Tim. 6:10 („zblúdili preč“) a ktorej zmysel
 tu sa usilujem vyjadriť opisom v texte.
 586 Viď Mat. 24:24.
 587 Ako „hľadte“ vo v. 9.
 588 Viď Mat. 24:29.
 589 D. „hviezdy neba budú vypadáajúce“.
 590 D. „mnohou“.
 591 Viď Mat. 24:31.
 592 AL „od konca... po koniec“.
 593 Viď Mat. 24:32–34.

- 594 Al. „buďte ostražití“, „majte ľahký spánok“.
- 595 Viď príbuzné sloveso u Mat. 21:33, pozn. 981.
- 596 Viď Mat. 24:42.
- 597 Al. „žebý, prídu...“, nezistil, že spíte“.
- 598 D. „a nekvášené chleby“.
- 599 Viď kap. 11:18.
- 600 D. „v ľstí“, viď Mat. 3:11.
- 601 D. „zabíjali ho“.
- 602 Viď Mat. 5:25, pozn. 175; 26:5, pozn. 1215; 5:18.
- 603 Viď Mat. 26:7.
- 604 Al. „tekutého“, „pravého“, výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu a u Jána 12:3 a značiaci zrejme známeho druhu nardu. Zmysel je jasný: bol to najlepší a najdrahší druh.
- 605 Al. „drahej“, tj. „voňavky“.
- 606 Viď Mat. 26:7; tu je sloveso to isté, no predložková väzba iná.
- 607 Al. „a boli podaktorí, ktorí al. čo“.
- 608 Viď Mat. 20:24, pozn. 929, tu nedokonavý minulý čas, značiaci stav ich mysle; 26:8; 18:25, 28.
- 609 Al. „hovorili proti nej veľmi hnevivo“, „boli voči nej plní rozhorčenia al. neľúbve al. neľúbosti“.
- 610 Viď Mat. 26:10, 11.
- 611 Al. „si želáte“, ako vo v. 12, „si budete želať“.
- 612 Ako „spravila“ vo vv. 8n.
- 613 Nesúvisí s „dobry“ vo v. 6.
- 614 D. „táto“, ako vo v. 9.
- 615 Tj. „akej možnosti“.
- 616 Al. „podujala“, „vopred prijala al. na seba vzala úlohu“.
- 617 Vl. „prípravu pohrebu“, viď Ján 12:7.
- 618 D. „do celého sveta“.
- 619 Viď Mat. 26:13.
- 620 D. „striebro“.
- 621 Viď kap. 11:8.
- 622 Al. „obetovali“.
- 623 D. „aby si jedol“ (v. 12), „kde by som... jedol“ (v. 14), inak viď Mat. 26:17, pozn. 1232.
- 624 Viď Mat. 10:25.
- 625 Al. „kde by som... mohol“, ako vo v. 12.
- 626 Viď Luk. 22:12.
- 627 Al. „vyčalúnenú“, „zariadenú“.
- 628 Vl. „našli“, „zistili“, zmysel ako v texte.
- 629 Neoznačuje určitú osobu, lež charakter; to pridáva k bolesti a zármutku, viď Žalm 41:9.
- 630 Al. „je“; tvar v texte je nielen zreteľnejší, lebo je na rozdiel od „je“ jednoznačný, lež aj výraznejšie vyznačuje charakter.
- 631 D. „jeden po jednom“.
- 632 D. „tých“.
- 633 Tu na rozdiel od Mat. 26:23 prítomný čas, vyznačujúci charakter, obdobie ako „jedáva“ vo v. 16.
- 634 Viď Mat. 26:24.
- 635 Viď Mat. 26:28–34.
- 636 Al. „on [tým väčším] zdôrazňoval“.
- 637 Viď Mat. 26:36.
- 638 Viď kap. 16:5, pozn. 733.
- 639 Viď Mat. 26:37, pozn. 1259; 39.
- 640 Viď Luk. 22:42.
- 641 Viď Mat. 26:39, 40.
- 642 Ako u Luk. 22:46, viď tam pozn. 1402 k v. 45.
- 643 Viď Mat. 26:41–44.
- 644 Al. „čo mu majú odvetiť“.
- 645 Viď Mat. 26:45.
- 646 D. „už má“, ako u Mat. 6:2, pozn. 215. Znenie v texte (preklad podľa JND a iných) sa azda dá chápať v zmysle „čo sa malo stať, stalo sa, ďalej už niet čo čakať“, alebo vari (ak predošlé slová chápeme ako na konci pozn. 1271 u Mat. 26:45) „už ste si dosť pohoveli“, „skončil čas pohodlia“. Podľa iných sa týka Júdu, že už dostal svoju odmenu za zradu, ktorú teraz uskutočňuje.
- 647 Viď Mat. 26:45, 46.
- 648 Viď Mat. 3:1, netýka sa v. 45; 26:47.
- 649 Viď Ján 13:11, pozn. 665.
- 650 D. „im bol dal dohovorené al. spoločné“.
- 651 Al. „opatrne“, „spoľahlivo“, „zaistene“, „v bezpečnom sprievode“.
- 652 Viď Mat. 23:7.
- 653 Al. „zranil“, „tal“.
- 654 Viď Mat. 26:51, 55, 56; 5:19 a 6:10, pozn. 222.
- 655 Viď Mat. 26:58, 69.
- 656 Al. „bol tam, sediac spolu so“. Viď Mat. 26:58.
- 657 D. „u žiare“ al. „k žiare“ („obrátenej k ohni“, „vystavujúcej sa žiare ohňa“).
- 658 Viď Mat. 26:59, 60.
- 659 D. „rovnaké“.
- 660 Vl. „uprostred“, D. „doprostred“.
- 661 Al. „Požehnaného“, „Hodného chváľ“; tento výraz sa používal ako titul Boha.
- 662 Viď Mat. 20:21.
- 663 Množné číslo slova inde spravidla prekladaného „tunika“, viď Mat. 5:40.
- 664 D. „čo sa vám javí“, „čím sa vám to javí“.
- 665 Viď Mat. 26:68.
- 666 Al. „zauchami“. Niektoré rukopisy majú znenie „a zriadenci ho prijali al. prevzali s ranami dlaní al. zauchami“. Zmysel je, pravda, ten istý – poniektorí členovia rady na Neho začali pľuť atď., a potom Ho s týmito urážkami prijali zriadenci – ďalší stupeň tohto požehnaného poníženia.
- 667 Viď Mat. 26:69.
- 668 Vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 669 Dá sa vari chápať v zmysle „vraviac: Nemám ani potuchy“.
- 670 Al. „preddvoria“, „vstupnej haly“.
- 671 Viď Mat. 26:34.
- 672 Al. „aj“ (tj. „ku všetkému al. dokonca ešte si aj Galilejec“; znenie v texte znamená „si Galilejec rovnako ako tamten zatknutý“).
- 673 Viď Mat. 26:75.
- 674 Podľa JND najvhodnejší preklad tohto neľahko preložiteľného výrazu; podľa iných „a keď si to uvedomil“, „i prehodil si plášť cez hlavu (tj. na znak žiaľu) a“, al. jednoducho „a začal“, tj. „plakať“, „prepukol v plač“.
- 675 Vl. „odniesli“, „odviezli“, al. vôbec voľajákym spôsobom „dopravili preč“, „odsunuli“, tu, pravdaže, tak,

- že Ho dali odvieť chrámovou strážou, a preto tak prekladám.
- 676 Viď Mat. 27:11.
- 677 AL „usilovne“, „ťažko“, vl. „veľmi“, „z mnohých vecí“.
- 678 Viď Mat. 27:55, pozn. 1368 („nasledujú ho došiel“).
- 679 D „ktorého práve“.
- 680 D „bol zviazaný“, v stavovom zmysle.
- 681 AL možno „so svojimi“, viď Ján 8:44, pozn. 433.
- 682 Viď Mat. 2:6.
- 683 AL „dav hlasno zvolal“.
- 684 D „doprosovať podľa toho, ako“.
- 685 AL „vedel“, no tu je sloveso „*ginóskō*“ na rozdiel od „*oída*“ u Mat. 27:18, viď 1 Kor. 8:1.
- 686 AL „rozjatrili“, „pobúrili“.
- 687 Ako u Mat. 14:26.
- 688 AL „zamýšľajú“, „súc rozhodnutý“, „súc za to“ (Ján 18:39), „keďže mu išlo o to“.
- 689 D „davu urobiť zadost“.
- 690 D „ktorý je“.
- 691 Viď Mat. 27:27.
- 692 VL „obkladajú“.
- 693 Viď Mat. 27:29.
- 694 AL „ho zdraviteľ“, no nesúvisí s nasledovným „buď pozdravený“.
- 695 Viď Mat. 27:32.
- 696 VL „nesú“, hoci toto sloveso má veľmi rozsiahlu stupnicu významov a dá sa chápať aj v zmysle „vedenia“, „privádzania“, „odvádzania“ (je aj vo v. 1, pozn. 674), lenže tam s upresňujúcou smerovou predponou) a pod., líši sa predsa od slovesa vo v. 20 preloženého „vyvádzajú“, ktoré má tento význam doslovne (je to obvyklý výraz pre vedenie odsúdenca na popravu). Zdá sa, že toto použitie dvoch rozličných slovies dokresľuje obraz tejto strastiplnej cesty, ktorá začala tým, že si Pán Ježiš svoj kríž niesol sám (Ján 19:17) a tak Ho „vyvádzali“, potom kríž prevzal Šimon a na samé poprasko nášho Pána, vysileného trýznením, ktorému Ho podrobili, už len „dopravovali“, tj. azda napoly niesli a napoly viedli al. vliekli. „Ukrižovaný v slabosti“ (2 Kor. 13:4).
- 697 Viď Mat. 1:23; 27:34.
- 698 Podľa niektorých rukopisov „dávali mu víno“.
- 699 AL „zmiešaného s myrhou“, D „myrhovaného“.
- 700 AL „neprijať“.
- 701 AL „napišanie nápis“.
- 702 D „napiš jeho obvinenia“.
- 703 Is. 53:12.
- 704 AL „s bezzákonnými“. Tento verš mnohé rukopisy vynechávajú, hoci u Lukáša je.
- 705 Viď Luk. 23:39.
- 706 Viď Mat. 27:39, 40.
- 707 D „k sebe navzájom“, tj. „robiac jeden ku druhému posmešné poznámky“.
- 708 Viď Mat. 27:42.
- 709 Viď Mat. 27:45, 46; 1:23; 27:46 (tu iná predložková väzba ako tam, pozn. 1354, no podobného významu), 48.
- 710 AL „ustúpte“, „počkajte“, „pustite“. To isté sloveso je vo v. 37 (vl. „vypustiac“).
- 711 Viď Mat. 27:49.
- 712 AL „silný hlas“.
- 713 D „vydýchol“.
- 714 Viď Mat. 27:51.
- 715 AL „stotník(a)“ (Mat. 27:54), poddôstojník(a) rím. vojska, v hodnosti asi dnešného rotmajstra. Marek prepisuje lat. označenie „*centurio*“, ostatní pisatelia ho prekladajú.
- 716 VL „uvidiac“.
- 717 AL „a dívali sa zďaleka aj ženy“.
- 718 Viď Mat. 27:56.
- 719 AL „ktoré ho nasledovali (tu oproti Mat. 27:55 nedokonavý minulý čas), aj keď“.
- 720 Viď Mat. 27:55.
- 721 Viď Mat. 27:62.
- 722 Tj. „deň pred sobotou“.
- 723 AL „majetný“, „počestný“, „ctihodný“.
- 724 Tj. „člen rady“ (Mat. 26:59).
- 725 Viď Mat. 6:10; 27:58.
- 726 D „či už je“ („zadivenie sa pýtal, či už je“).
- 727 VL „zomrel“, dokonavý minulý čas, na rozdiel od neurčitého času na konci verša.
- 728 V stavovom zmysle; čo do kap. 15:46 viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 729 D „prídúc pomazali“.
- 730 D „jedného“, tj. „ďňa čísla jeden“, hebraizmus.
- 731 Viď Mat. 28:1.
- 732 Podľa istých rukopisov „prevalený al. vyvalený naspäť“.
- 733 Sloveso preložené vo v. 5 „zmeraveli od úžasu a ľaku“ zahŕňa pojem úžasu i ľaku; vo v. 6 je preložené iba „neľakajte sa“. V N. Zákone len tu a v kap. 9:15 („sa veľmi zarazili“) a 14:33 („byť plný hrôzy“).
- 734 AL „zobudený“, v dejovom zmysle „vstal“; nie ako vo v. 9.
- 735 AL „držala sa“, „ovládala“.
- 736 AL „zdesenie“, viď kap. 5:42, pozn. 213.
- 737 Tu doslovne takto, nie ako vo v. 2.
- 738 Viď kap. 15:40.
- 739 D „oná“, ďalej obdobne.
- 740 Týchto miest sa pozn. 738 vyššie netýka.
- 741 D „sa (boli) stali“, asi v zmysle „sa k nemu boli pridali“; viď pozn. 520 k Mat. 12:25n.
- 742 Neurčitý čas („zaujali stanovisko neviery“, „odmietli veriť“, „prejavili nedôveru“, v. 16 obdobne; vo vv. 13n. iný tvar, tam doslovne preložený).
- 743 Viď Fil. 2:6n., pozn. 90.
- 744 AL „ukázaný“, „prejavený“.
- 745 D „kráčajúcim“.
- 746 D „do poľa“.
- 747 Viď Mat. 21:29.
- 748 AL „vyčínil *im pre*“.
- 749 Viď v. 6, no tu v stavovom zmysle.
- 750 Viď Mat. 6:32; netýka sa slova „všetkému“ nižšie.
- 751 Viď kap. 13:10, pozn. 574; to isté sloveso je vo v. 20, tiež v neurčitom čase (na rozdiel od slovies tam po ňom nasledujúcich) v tom istom zmysle.

752 „Kainos“, vid' Hebr. 2:24.

753 Vid' kap. 7:37.

754 Vid' v. 2.

755 Vid' Mat. 16:1.

756 Tj. smerom nahor.

757 Vid' kap. 7:37.

EVANJELIUM PODĽA LUKÁŠA

Kedže sa už² mnohí podujali³ zostaviť⁴ vyprávania⁵ o skutočnostiach⁶, ktorým sa medzi nami plne verí⁷ (2) podľa toho, ako nám ich podali tí, ktorí sa od začiatku stali očitými svedkami a sprievodcami⁸ Slova, (3) uznal som za vhodné aj ja⁹, ktorý som sa so všetkými vecami od základu¹⁰ podrobne¹¹ oboznámil¹², sústavne¹³ ti o nich napísať¹⁴, veľmožný¹⁵ Teofil, (4) aby si plne spoznal¹⁶ spoľahlivosť¹⁷ tých vecí¹⁸, o ktorých si bol poučený¹.

(5) V dňoch Héróda, kráľa Júdska, sa vyskytol¹⁹ akýsi kňaz menom Zachariáš, zo smeny²⁰ Abiu, a jeho žena z dcér Árona, a jej meno Alžbeta. (6) A obaja boli pred Bohom spravodliví, kráčajúc bez závary vo všetkých príkazoch a spravodlivých požiadavkách²¹ PÁNA. (7) A dieťa nemali, keďže²² Alžbeta bola neplodná, a obaja boli pokročilí v rokoch²³. (8) I stalo sa, keď on v poradí svojej smeny^{20,24} konal kňazskú službu pred Bohom, (9) že bol podľa obyčaje kňazského úradu vylosovaný⁴⁴ vstúpiť do chrámu PÁNA a zakadiť. (10) A všetok zástup²⁵ ľudu sa v hodine kadenia⁵¹ modlil vonku²⁶. (11) I ukázal sa mu anjel PÁNA, stojac z pravej strany oltára na kadenie⁵¹; (12) a Zachariáš sa uvidiac ho znepokojil²⁷ a padla²⁸ na neho bázeň. (13) No ten anjel k nemu povedal: Neboj sa, Zachariáš, pretože tvoje prosenie⁵² bolo vypočuté^{29,44} a tvoja žena Alžbeta ti zrodí³⁰ syna, a jeho meno nazveš Ján³¹; (14) a bude ti radostou a jasotom³² a pri jeho zrodení^{30,33} sa mnohí zaradujú, (15) lebo bude veľký pred PÁNOM a ani neodpije vína ani opojného nápoja, a už³⁴ od³⁵ útroby³⁶ svojej matky bude naplnený⁴⁴ Svätým Duchom; (16) a mnohých zo synov Israëla obráti³⁷ k PÁNOVI, ich Bohu, (17) a pred ním v duchu a moci Eliáša vopred³³ pôjde on, obrátiť³⁷ srdcia otcov k deťom a neposlušných³⁸ do zmysľania³⁹ spravodlivých, prihotovíť PÁNOVI vystrojený⁴⁰ ľud. (18) A Zachariáš k tomu anjelovi povedal: Podľa čoho to spoznám? Veď ja som stariec, aj moja žena je pokro-

čilá v rokoch²³. (19) A anjel mu povedal v odvetu: Ja som Gabriél, ktorý stojím pred samým Bohom⁴¹, a bol som vyslaný⁴⁴ prehovoriť k tebe a priniesť ti tieto blahé zvesti⁴². (20) A hľa, budeš mlčiaci a nemohúci prehovoriť až do dňa, v ktorom sa tieto veci stanú, za to, že si neuveril mojim slovám, ktoré⁴³ budú v svojej dobe splnené⁴⁴. (21) A ľud na Zachariáša čakal, i divili sa tomu⁴⁵, že sa v chráme omeškáva⁴⁶, (22) no vyjdúc nemohol k nim prehovoriť, i rozpozнали⁴⁶, že v chráme uzrel videnie. (23) A on im stále dával znamenia⁴⁷ a stále ostával nemý. A ako boli vyplnené⁴⁴ dni konania jeho úradu, stalo sa, že odišiel do svojho domu.

(24) A Alžbeta, jeho žena, po tých dňoch počala, i ukryla sa⁴⁸ na⁴⁹ päť mesiacov a vrela: (25) Takto mi spravil PÁN v dňoch, v ktorých na mňa pozrel, žeby odňal moju pohanu medzi ľuďmi.

(26) No v šiestom mesiaci bol anjel Gabriél od Boha vyslaný⁴⁴ do galilejského mesta⁵⁰, ktorému bolo meno Nazaret, (27) k jednej panne, zasnúbenej mužovi, ktorému bolo meno Jozef, z domu Dávida, a meno tej panny Mária. (28) I vstúpil anjel k nej a povedal: Buď pozdravená, ty obdarená priazňou⁵⁴, PÁN je s tebou, [ty si pozhnaná medzi ženami]. (29) No ona sa [uvidiac ho] nad jeho slovom⁵⁵ načisto znepokojila⁵⁶ a premýšľala, čo toto⁵⁷ asi je⁵⁸ za⁵⁹ pozdrav. (30) A anjel jej povedal: Neboj sa, Mária, lebo si u Boha našla priazeň⁵⁴; (31) a hľa, počneš v lone⁶⁰ a porodíš syna a jeho meno nazveš Ježiš. (32) Ten bude veľký a bude sa volať⁶¹ Synom Najvyššieho⁶², a PÁN, Boh⁶³, mu dá trón Dávida, jeho otca, (33) i bude naveky kráľovať⁶⁴ nad domom Jakóba a jeho kráľovstva nebude konca. (34) No Mária k anjelovi povedala: Ako toto bude, keďže⁶⁵ nepoznávam⁶⁵ muža? (35) A anjel jej povedal v odvetu: Príde na teba⁶⁶ Svätý Duch a zatóni⁶⁷ ťa⁶⁷ moc Najvyššieho⁶²; preto sa tiež to sväté, čo sa zrodí⁶⁸, bude volať⁶¹ Božím Synom. (36) A hľa, Alžbeta, tvoja

příbuzná, aj ona, v svojom vysokom veku, má počátého⁹² syna, a toto⁹³ je jej, ktorá sa volala⁶⁹ neplodnou⁷⁰, šiesty mesiac – (37)áno, u Boha nebude žiadna⁷¹ vec⁷² nemožná. (38)A Mária povedala: Hľa, nevoľníčka PÁNA, nech sa mi stane podľa tvojho výroku⁷². A anjel od nej odišiel.

(39)A Mária v tých dňoch vstala a s chvatom sa pobrala na vysočinu do *jedného* Júdovho mesta, (40)i vstúpila do Zachariášovho domu a pozdravila Alžbetu; (41)a ako Alžbeta počula Máriin pozdrav, stalo sa, že malé⁷³ v jej útrobach³⁶ poskočilo, i bola Alžbeta naplnená¹ Svätým Duchom (42)a vykričla⁷⁴ silným hlasom, i povedala: Ty si požehnaná medzi ženami a požehnaný je plod⁷⁵ tvojich útrobov³⁶. (43)A odkiaľ mi toto, aby ku mne prišla matka môjho Pána? (44)Veď hľa, ako sa hlas tvojho pozdravu dostal do mojich uší, v mojich útrobach³⁶ malé⁷³ s jasotom⁷⁶ poskočilo. (45)A blažená tá, ktorá uverila, lebo veciam k nej prevraveným⁹³ od⁷⁷ PÁNA nastane splnenie⁷⁸. (46)A Mária povedala: Moja duša vyvyšuje⁷⁹ PÁNA (47)a môj duch sa rozjasal⁸⁰ v⁸¹ Bohu, mojom Záchrancovi⁸², (48)pretože pozrel na nízky stav⁸³ svojej nevoľníčky; veď hľa, odtieraz ma budú všetky pokolenia mať za blaženú⁸⁴, (49)pretože mi Mocný spravil veľké veci a jeho meno je sväté; (50)a jeho súcť je do pokolení a pokolení voči tým, ktorí sa ho boja. (51)Uplatnil⁸⁵ silu⁸⁶ svojím ramenom, rozpráši⁸⁷ pyšných⁸⁸ v myslení⁸⁹ ich srdca, (52)mocnárov postŕhal z⁹⁰ trónov a nízkych⁹¹ povýšil, (53)hladných zasýti⁹⁴ dobrými⁹⁵ vecami a hojnosť⁹⁶ majúcich odoslal preč⁹⁷ naprázdno⁹⁸. (54)Ujal sa Izraela, svojho sluhu⁹⁹, žeby si spomenul na súcť, (55)(podľa *toho*, ako hovoril¹⁰⁰ k našim otcom) voči Abrahámovi a jeho semenu navždy¹⁰¹. (56)A Mária s ňou ostala asi tri mesiace, i vrátila sa späť do svojho domu.

(57)A Alžbete sa dovŕšil¹⁰² čas, žeby ona porodila, i priviedla na svet¹⁰³ syna; (58)a jej okolití susedia¹⁰⁴ a príbuzní počuli, že pri nej PÁN rozhovnoval¹⁰⁵ svoj súcť¹⁰⁶, a radovali sa s ňou. (59)I stalo sa v ôsmy deň, že prišli to dieťaťko obrezať, a volali¹⁰⁷ ho podľa mena¹⁰⁸ jeho otca

Zachariášom; (60)*ale* jeho mať v odvetu povedala: Vôbec nie, lež sa bude volať¹⁰⁷ Ján. (61)I povedali k nej: Nikoho niet v tvojom príbuzenstve, kto by sa volal¹⁰⁷ týmto menom. (62)I pokyvovali na jeho otca, ako¹⁰⁹ *on* by si želal, žeby sa volalo¹⁰⁷; (63)i vypýtal tabuľku a napísal tento výrok¹¹⁰: Jeho meno je Ján. I zadivili sa všetci. (64)A jeho ústa boli naskutku odomknuté¹¹¹, aj jeho jazyk, i hovoril, velebiac Boha¹¹². (65)A na všetkých, ktorí okolo nich bývali, prišiel¹¹³ strach a na celej tej vysočine Júdska sa rozprávalo o všetkých týchto veciach¹¹⁴; (66)a všetci, ktorí *to* počuli, si *to* uložili vo svojom srdci a vraveli: Nuž, čím¹¹⁵ toto dieťaťko bude? A ruka PÁNA bola pri ňom. (67)A Zachariáš, jeho otec, bol naplnený¹ Svätým Duchom a jal sa prorokovať¹¹⁶, vraviac: (68)*Nech je* velebený¹¹² PÁN, Boh Izraela, že navštívil a spôsobil¹¹⁷ vykúpenie svojmu ľudu (69)a vyzdvihol nám roh vyslobodenia¹¹⁸ v dome Dávida, svojho sluhu, (70)podľa *toho*, ako hovoril¹⁰⁰ ústami svojich svätých odvekých¹¹⁹ prorokov, (71)vyslobodenie¹¹⁸ spomedzi¹²⁰ našich nepriateľov a z ruky všetkých, ktorí nás nenávidia, (72)žeby uskutočnil¹¹⁷ súcť s našimi otcami a spomenul si na svoju svätú zmluvu¹²¹, (73)prísahu, ktorou sa zaviazal¹²² Abrahámovi, nášmu otcovi, dať nám, (74)žeby sme mu bez strachu, súcť vyprostení¹ z ruky našich nepriateľov, mohli konať¹²³ svätú službu¹²⁴ (75)v zbožnosti a spravodlivosti pred ním po všetky svoje dni. (76)A ty, dieťaťko, sa budeš volať¹⁰⁷ prorokom Najvyššieho¹²⁵, lebo sa pred tvárou Pána vopred poberieš prihovtiť jeho cesty, (77)dať jeho ľudu poznanie vyslobodenia¹¹⁸ v odpustení ich hriechov (78)pre vnútorný súcť nášho Boha, v ktorom¹²⁶ nás navštívil rozbresk¹²⁷ z výsosti (79)zasvietiť na tých¹²⁸, ktorí sedeli v tme a tóni smrti, upriamiť naše nohy na cestu pokoja. – (80)A to dieťaťko rástlo a silnelo duchom a až do svojho ukázania sa Izraelovi¹²⁹ bolo v pustinách.

2 No v oných dňoch sa stalo, že od cisára Augusta vyšlo uznesenie¹³⁰, žeby sa konal súpis všetkého obývaného sveta¹³¹; (2)k samému súpisu došlo len vtedy¹³², keď vládárom Sýrie bol Quirinius.

(3)I poberali sa všetci dávať sa zapISO-
vať¹³³, každý do svojho mesta; (4)a vystú-
pil¹³⁴ aj Jozef od Galiley, z mesta Nazareta,
do Júdska, do Dávidovho mesta, ktoré⁴³ sa
volá Bétlehem, – pretože bol z domu a ro-
diny Dávida, – (5)žeby bol zapísaný¹³¹,
s Máriou, ktorá *mu* bola zasnúbená¹³⁵ ako
jeho žena a bola samodruhá. (6)A keď tam
boli, stalo sa, že sa dovŕšili¹³⁶ dni, žeby
ona porodila, (7)i porodila svojho prvo-
rodeného syna a zavinula ho do plienok
a uložila ho v jaslach¹³⁷, pretože v nocla-
hární¹³⁸ pre nich nebolo¹³⁹ miesta.

(8)A v tom istom kraji boli pastieri,
zdržiajúci sa vonku¹⁴⁰ a v noci konajúci
hliadky¹⁴¹ nad svojím stádom¹⁴²; (9)a hľa,
zastal pri nich¹⁴³ anjel PÁNA a sláva PÁNA
sa zaskvela vŕokol nich¹⁴⁴, i zľakli sa veľ-
kým ľakom¹⁴⁵. (10)A ten anjel im pove-
dal: Neľakajte sa¹⁴⁵, lebo hľa, prinášam
vám blahú zvesť o veľkej radosti, ktorá⁴³
bude pre všetok ľud¹³⁹, (11)pretože¹⁴⁶
sa vám dnes v Dávidovom meste naro-
dil¹⁴⁷ Záchranca¹⁴⁸, ktorý je Kristus, Pán.
(12)A znamením vám *bude* toto: Nájdete
novorodenca¹⁴⁹ zavinutého do plienok
a ležiaceho v jaslach¹³⁷. (13)A znenazda-
nia sa s tým anjelom objavil¹⁵⁰ zástup¹⁵¹ ne-
beského vojska, chváliaceho Boha a vra-
viaceho¹⁵²: (14)V najvyšších miestach sláva
Bohu a na zemi pokoj¹⁵³, v ľuďoch blahá
záľuba¹⁵⁴. (15)A ako tí anjeli od nich odišli
do neba, stalo sa, že¹⁵⁴ tí pastieri¹⁵⁵ k sebe
navzájom povedali: Zájďme¹⁵⁶ teda¹⁵⁷ až
do Bétlehema a pozrime tú vec¹⁵⁸, ktorá sa
stala, ktorú nám PÁN oznámil. (16)I po-
ponáhľali sa a prišli¹⁵⁹ a dopátrali sa¹⁶⁰ aj
Márie aj Jozefa a toho novorodenca¹⁴⁹,
ležiaceho v tých jaslach¹³⁷. (17)A uvidiac
ich rozšírili známosť o tej veci¹⁵⁸, čo k nim
bolo prehovoréné¹⁶¹ o tom dieťatku,
(18)a všetci, ktorí *to* počuli, upadli nad¹⁶²
tým, čo k nim od tých pastierov bolo pre-
hovorené¹, v údiv¹⁶³. (19)No Mária všetky
tieto veci¹⁵⁸ spolu¹⁶⁴ uchovávala v *mysli*,
hlbajúc o nich¹⁶⁵ vo svojom srdci. (20)A tí
pastieri sa vrátili späť, oslavujúc a chvá-
liac Boha za¹⁶⁶ všetko, čo počuli a uvideli
podľa *toho*, ako k nim bolo prehovoréné¹.

(21)A keď sa dovŕšilo¹³⁶ osem dní *do*
jeho obrezania, bolo¹⁶⁷ jeho meno na-
zvané¹ Ježiš, ktoré bolo nazvané¹ od toho

anjela predtým ako bol počatý¹ v útro-
bách³⁶.

(22)A keď sa dovŕšili¹³⁶ dni ich¹⁶⁸ očis-
tovania podľa Mojžišovho zákona, vy-
niesli¹⁶⁹ ho do Jerúsálema predstaviť
PÁNOVI (23)(podľa *toho*, ako je v zákone
PÁNA napísané¹⁷⁰: Všetko mužského po-
hlavia, roztvárajúce maternicu, sa bude
volať¹⁷¹ svätým PÁNOVI) (24)a dať obeť
podľa toho, čo je rečené¹³⁵ v zákone PÁNA¹⁷²,
párik hrdličiek alebo dve mláďatá holu-
bov. (25)A hľa, v Jerúsáleme bol človek,
ktorému *bolo* meno Simeón, a tento člo-
vek bol spravodlivý a nábožný¹⁷³, očaká-
vajúci útechu Israéla, a bol na ňom Svätý
Duch; (26)a od¹⁷⁴ Svätého Ducha mu bolo
vnuknutím¹⁷⁴ dané poučenie^{135 174}, že skôr
neuvidí smrť, kým neuvidí toho, ktorý je
Kristus PÁNA¹⁷⁵. (27)I prišiel v Duchu¹⁷⁶ do
CHRÁMU, a vtom, keď rodičia vniesli¹⁷⁷ die-
ťatko Ježiša, žeby s ním zaobišli¹⁷⁸ podľa
zvyklosti zákona, (28)ho vzal¹⁷⁹ on¹⁸⁰ na
svoje lakte¹⁸¹ a jal sa velebiť Boha¹⁸² a po-
vedal: (29)Teraz prepúšťaš svojho nevoľ-
níka, Hospodár¹⁸³, podľa svojho výroku,
v pokoji, (30)pretože moje oči uvideli
tvoj nástroj vyslobodenia¹⁸⁴, (31)ktorý si
prihotovil pred tvárou¹⁸⁵ všetkých ľudí¹⁸⁶,
(32)svetlo na odhalenie národov a slávu
tvojho ľudu, Israéla. (33)A jeho otec
a matka boli udivení^{135 187} nad tými vecami,
ktoré sa o ňom hovorili; (34)a Simeón
ich požeňnal¹⁸² a povedal k Márii, jeho
matke: Hľa, tento je ustanovený^{135 188} na
pád a pozdvihnutie mnohých v Israélovi
a za¹⁸⁹ znamenie, ktorému sa protirečí¹⁹⁰
(35)(a prenikne¹⁹¹ aj¹⁹² meč¹⁹³ tvojou vlast-
nou dušou), aby tak¹⁹⁴ boli odhalené¹
myšlienky z mnohých sŕdc. (36)A bola
Anna, prorokňa, dcéra Fanúela z kmeňa
Aséra; táto *bola* veľmi pokročilá v ro-
koch¹⁹⁵, prežijúc s mužom sedem rok-
ov od svojho panenstva; (37)a ona¹⁹⁵
sama *bola* až¹⁹⁷ osemdesiatštyri rokov
vdovou, i nevzdalaľovala sa¹⁹⁸ od CHRÁMU
a konala svätú službu¹²⁴ pôstmi a mod-
litbami¹⁹⁹ noc a deň. (38)A táto tej istej
hodiny pristúpila²⁰⁰ a vzdávala PÁNOVI²⁰¹
chválu²⁰² a hovorila o ňom *ku* všetkým,
ktorí v Jerúsáleme očakávali²⁰³ vykúpe-
nie. (39)A ako všetky²⁰⁴ veci podľa zákona
PÁNA dokončili, vrátili sa späť do Galiley,

do svojho mesta Nazareta. (40)A to dieťaťko rástlo a silnelo [duchom], súc naplňované múdrosťou, a bola na ňom Božia milosť²⁰⁵.

(41)I poberávali sa jeho rodičia každoročne na sviatok Minutia²⁰⁶ do Jerúsálema. (42)A keď dosiahol dvanásť rokov²⁰⁷ a oni podľa obyčaje toho sviatku [do Jerúsálema] vystúpili¹³⁴ (43)a ukončili²⁰⁸ tie dni, zdržal sa²⁰⁹ Ježiš, ten chlapec, keď sa vracali späť, v Jerúsáleme, a jeho rodičia to nezbadali²¹⁰; (44)no nazdajúc sa²¹¹, že je medzi spolucestujúcou spoločnosťou, ušli deň cesty a pátrali po ňom²¹² medzi príbuznými a známymi. (45)A nenájduc [ho], vrátili sa späť do Jerúsálema pátrať²¹³ po ňom²¹². (46)A po troch dňoch sa stalo, že ho našli v CHRÁME sedieť vprostred učiteľov a počúvať ich a spytovať sa ich; (47)a všetci, ktorí mu načúvali, žasli²¹⁴ nad jeho chápatosťou a odpoveďami. (48)A uvidiac ho, upadli v ohúrenie²¹⁵ a jeho matka k nemu povedala: Dieťa, prečo si nám takto spravil? Hľa, tvoj otec a ja sme ťa hľadali, majúť bolesť²¹⁶. (49)I povedal k nim: *Prečo²¹⁷ to, že ste ma hľadali?* Nevedeli ste, že ja musím byť vo veciach²¹⁸ môjho Otca? (50)A oni nepochopili tú vec, o ktorej k nim prehovoril²¹⁹. (51)I zostúpil s nimi a prišiel do Nazareta a bol im podriadený²²⁰; a jeho matka všetky tie veci²¹⁹ bedlivo²²¹ uchovávala vo svojom srdci. (52)A Ježiš robil pokroky v múdrosti a vzraste²²² a priazni^{205 223} u Boha aj ľudí.

3 A v pätnástom roku vlády Tiberia, cisára, keď Pontius Pilát²²⁴ bol vládarom Júdska a Héródés tetrarchom²²⁴ Galiley, a Filip, jeho brat, tetrarchom²²⁴ Itúrey a kraja²²⁵ trachónitidského a Lysanias tetrarchom²²⁴ Abilény, (2)za veľkňazu Annu a Kaiafu, sa k²²⁶ Jánovi, synovi Zachariáša, v pustine udial Boží výrok. (3)I prišiel, aby vo všetkom kraji okolo Jordána kázal²²⁷ krst pokánia na odpustenie hriechov, (4)ako je napísané v knihe slov²²⁸ Isaiáša, proroka²²⁹: Hlas volajúceho v pustine: Prihotovte cestu PÁNA, robte jeho chodníčky²³⁰ priamiymi; (5)každá rokľa bude vyplnená¹ a každý vrch a pahorok bude znížený¹, i stanú sa krivé²³¹ miesta priamym chodníčkom a hrboliny hlad-

kými cestami²³² (6)a všetko mäso uvidí Boží nástroj vyslobodenia²³³. (7)Vravel teda davom, ktoré vychádzali, žeby od neho boli pokrstení¹³⁴: Splodenčatá vreteníc, kto vám vopred dal výstrahu, aby²³⁴ ste mohli zutekať pred nastávajúcím hnevom²³⁴; (8)Zarodte²³⁴ teda ovocia dôstojné pokánia²³⁴. A nezačnite vraviť sami v sebe²³⁴: *Za otca máme Abraháma; áno, vravím vám, že Boh môže spôsobiť, žeby Abrahámovi povstali²³⁵ deti z týchto kameňov.* (9)A už je ku koreňu stromov aj sekera priložená²³⁵; každý strom teda, nerodiaci²³⁵ dobrého²³⁵ ovocia, sa vytína a hádže do ohňa. (10)A davy sa ho spytovali, vraviac: Čo teda máme vykonať? (11)I vraví im v odvetu: Kto má dve tuniky²³⁵, nech udelí tomu²³⁶, kto nemá, a kto má potraviny, nech koná podobne. (12)A prišli aj vyberači dávok, žeby boli pokrstení²³⁷, a povedali k nemu: Učiteľu, čo máme vykonať? (13)A on k nim povedal: Nevymáhajte nič viac ako to, čo vám je rozkázané²³⁵. (14)A spytovali sa ho aj ľudia konajúci vojenskú službu, vraviac: A my – čo máme vykonať²³⁸? I povedal im: Nikoho neutláčajte^{239 240} ani krivo neobviňujte²⁴⁰ a uspokojte sa²⁴¹ so svojimi žoldmi.

(15)No zakiaľ bol ľud v očakávaní a všetci vo svojich srdciach o Jánovi premýšľali, či on vari²⁴² nie je KRISTUS, (16)dal Ján odpoveď všetkým²⁴², vraviac: Ja vás, pravda, krstím vodou, no prichádza silnejší *odo mňa*, čo²⁴³ nie som spôsobilý uvoľniť remenec jeho opánok; ten²⁴⁴ vás bude krstiť Svätým Duchom a ohňom²⁴⁵. (17)Jeho vejačka je v jeho ruke, i prečistí svoj mlat a pozberá pšenicu do svojej sýpky, no plevy bude neuhasiteľným ohňom spaľovať. (18)Nuž teda pobádajú²⁴⁶ aj na veľa iných vecí, hlásal ľudu blahú zvesť. (19)No Héródés, tetrarcha²⁴⁷, súc od neho karhaný²⁴⁸ vzhľadom na Héródiadu, ženu²⁴⁹ svojho brata, aj vzhľadom na všetky zlé veci²⁴⁹, ktorých sa Héródés dopustil, (20)pridal²⁵⁰ ku všetkému aj to, že²⁵¹ dal Jána pod zámku²⁵² do väzenia²⁵³.

(21)A v tom, čo bol pokrstený^{237 1254} všetok²⁴² ľud, a keď bol Ježiš pokrstený^{237 1} a modlil sa, sa stalo, že bolo otvorené¹

nebo (22)a že na neho zostúpil Svätý Duch v telesnej podobe staby holubica a že z neba zaznel¹⁹³ hlas: Ty si môj milovaný Syn, v tebe som našiel svoju slasť.

(23)A Ježiš sám začínal byť asi tridsaťročný, súc, ako sa myslelo, synom Jozefa, ktorý *bol* Eliho, (24)ktorý *bol* Mattata, ktorý *bol* Leviho, ktorý *bol* Melchiho, ktorý *bol* Jannu, ktorý *bol* Jozefa, (25)ktorý *bol* Mattatiu, ktorý *bol* Amósa, ktorý *bol* Naúma, (26)ktorý *bol* Esliho, ktorý *bol* Naggaja, (26)ktorý *bol* Maata, ktorý *bol* Mattatiu, ktorý *bol* Semeja, ktorý *bol* Jozefa, ktorý *bol* Júdu, (27)ktorý *bol* Jóanu, ktorý *bol* Résu, ktorý *bol* Zorobabela, ktorý *bol* Salatiéla, ktorý *bol* Nériho, (28)ktorý *bol* Melchiho, ktorý *bol* Addiho, ktorý *bol* Kósama, ktorý *bol* Elmódama, ktorý *bol* Héra, (29)ktorý *bol* Jóséa, ktorý *bol* Eliezera, ktorý *bol* Jóreima, ktorý *bol* Mattata, ktorý *bol* Leviho, (30)ktorý *bol* Simeóna, ktorý *bol* Júdu, ktorý *bol* Jozefa, ktorý *bol* Jónana, ktorý *bol* Eliakíma, (31)ktorý *bol* Meleu, ktorý *bol* Mainana, ktorý *bol* Mattatu, ktorý *bol* Natana, ktorý *bol* Dávida, (32)ktorý *bol* Jesaja, ktorý *bol* Óbéda, ktorý *bol* Bóza, ktorý *bol* Salmóna, ktorý *bol* Násóna, (33)ktorý *bol* Aminadaba, ktorý *bol* Arama, ktorý *bol* Esróma, ktorý *bol* Faresa, ktorý *bol* Júdu, (34)ktorý *bol* Jakóba, ktorý *bol* Isáka, ktorý *bol* Abraháma, ktorý *bol* Tareho, ktorý *bol* Nachóra, (35)ktorý *bol* Serúcha, ktorý *bol* Ragaua, ktorý *bol* Faleka, ktorý *bol* Hebera, ktorý *bol* Saleho, (36)ktorý *bol* Kainana, ktorý *bol* Arfaxada, ktorý *bol* Séma, ktorý *bol* Nóeho, ktorý *bol* Lamecha, (37)ktorý *bol* Matúsalu, ktorý *bol* Enócha, ktorý *bol* Jareda, ktorý *bol* Maleéla, ktorý *bol* Kainana, (38)ktorý *bol* Enósa, ktorý *bol* Séta, ktorý *bol* Adama, ktorý *bol* Boží.

4 No Ježiš, plný Svätého Ducha, sa vrátil od Jordána späť a bol Duchom²⁵⁵ vodený v pustine (2)štyridsať dní, súc pokúšaný²⁵⁶ od diabla. A v oných dňoch ničoho nezajedol²⁵⁷, a keď sa ony skončili, vyhladol. (3)A diabol mu povedal: Ak si Boží Syn, povedz tomuto kameňu, aby sa stal chlebom. (4)A Ježiš k nemu odvetil, vraviac: Je napísané²⁵⁸:

Nie na púhom²⁵⁸ chlebe bude človek žiť, lež na každom Božom výroku.

(5)I vyviedol¹⁹⁴ ho [diabol] na vysoký vrch a v okamihu²⁵⁹ mu ukázal všetky kráľovstvá obývaného sveta. (6)A diabol mu povedal: Všetku²⁶⁰ túto právomoc²⁶¹ a ich slávu dám tebe, pretože je odovzdaná¹⁹⁵ mne a dávam ju, komukoľvek si želám²⁶². (7)Ak sa teda predtým mnou pokloníš ty, bude všetka tvoja. (8)A Ježiš mu v odvetu povedal: Je napísané²⁶³: Budeš sa klaňať PÁNOVI, svojmu Bohu, a jemu jedinému konať svätú službu²⁶³.

(9)I zaviedol ho do Jerúsaléma a postavil ho na vrchol²⁶³ CHRÁMU a povedal mu: Ak si Boží Syn, hoď sa²⁶³ odtiaľto nadol; (10)je predsa napísané²⁶³: Svojim anjelom o tebe dá príkaz²⁶³ ochrániť²⁶⁴ ťa, (11)a že ťa ponesú na rukách, aby si svojou nohou volajako²⁶⁵ nenarazil na kameň. (12)A Ježiš mu v odvetu povedal: Je rečené^{195 265}: Nebudeš pokúšať²⁶⁵ PÁNA, svojho Boha. (13)A diabol, skončiac všetko pokúšanie²⁶⁶, od neho na čas²⁶⁷ odstúpil.

(14)A Ježiš sa v moci Ducha vrátil späť do Galiley a zvest o ňom²⁶⁸ vyšla po celom okolitom kraji, (15)a v ich synagógach vyučoval on, súc od všetkých oslavovaný.

(16)I prišiel do Nazareta, kde bol vychovaný^{195 269}, a podľa toho, čo mu bolo obyčajou, vstúpil v sobotný deň do synagógy; i vstal ujať sa čítania²⁷⁰. (17)A bola mu podaná²⁷¹ kniha²⁷² proroka Isaiáša; i rozvinul tú knihu²⁷² a prišiel na²⁷³ to miesto, kde stálo²⁷⁴ napísané²⁷⁵: (18)Na mne je Duch PÁNA, pretože ma pomazal priniesť chudobným blahú zvest; vyslal ma vyhlásiť²⁷⁶ zajatcom oslobodenie²⁷⁷ a slepcom prezretie, zdruvených odoslať oslobodených²⁷⁷, (19)vyhlásiť²⁷⁶ vítaný²⁷⁸ rok PÁNA. (20)A zvinul a zriadencovi odovzdal knihu²⁷² a usadol, a oči všetkých v synagóge sa upierali²⁷⁹ k nemu²⁸⁰. (21)I začal k nim vraviť: Dnes je toto Písmo splnené²⁸¹ vo vašich ušiach. (22)A všetci mu svedčili²⁸² a divili sa pri slovách²⁸³ milosti²⁸⁴, ktoré vychádzali z jeho úst, a vraveli: Nie je toto⁵⁷ ten Jozefov syn? (23)I povedal k nim: Rieknete mi, pravdaže²⁸⁵, toto prirovnánie²⁸⁶: Lekár, uzdrav sám seba; koľké veci

sme počuli, že sa stali v Kafarnaúme, vykonaj aj tu v svojej otcine. (24)A povedal: Veru, vravím vám, že žiadny prorok nie je vo svojej otcine vítaný²⁸⁷. (25)No vravím vám podľa pravdy²⁸⁸: Bolo veľa vdôv v Izraelovi v dňoch Eliáša, keď bolo nebo na tri roky a šesť mesiacov zamknuté²⁸⁹ a tak prišiel²⁹⁰ na celú zem veľký hlad, (26)a k žiadnej z nich nebol Eliáš poslaný¹, iba ak k jednej žene, vdove, do Sarepty v Sidónii²⁹¹; (27)a bolo veľa malomocných v Izraelovi za Elisea, proroka, a žiadny z nich nebol očistený¹, iba ak Námán, Sýrčan. (28)A všetci v synagóge, počúvajúci tieto veci, boli naplnení¹ zlosťou, (29)i vstali a vystrčili ho von z mesta a zaviedli ho až na okraj temena²⁹² vrchu, na ktorom bolo ich mesto zbudované²⁸¹, takže by²⁹³ ho zhodili zo strminy²⁹⁴, (30)no on prešiel ich stredom a poberal sa (31)a zišiel do Kafarnaúma, mesta v Galilei²⁹¹, a cez soboty ich vyučoval, (32)i upadali nad jeho náukou v ohúrenie²⁹⁵, pretože sa jeho slovo dialo s právomocou²⁹⁶.

(33)A v tej synagóge bol jeden človek, majúci ducha nečistého démona, i vykrikol silným hlasom, vraviac: (34)Eh²⁹⁷, čo ťa do nás²⁹⁷, Ježišu, ty Nazaretčan²⁹⁷? Prišiel si nás zahubiť? Poznám²⁹⁷ ťa, kto si – Boží Svätý²⁹⁷. (35)A Ježiš ho zahriakol, vraviac: Zanem²⁹⁷ a vyjdi od neho! I mrštil ním ten démon doprostred a vyšiel od neho, nič mu neuškodiac. (36)A na všetkých prišla²⁹⁰ hrôza²⁹⁸, i zhovárali sa²⁹⁹ navzájom, vraviac: Aké je toto slovo, že v právomoci³⁰⁰ a sile³⁰¹ nariaďuje nečistým duchom, a vychádzajú? (37)A reč³⁰² o ňom³⁰³ sa rozširovala³⁰⁴ do každého miesta okolitého kraja. (38)A vstanúc od tej synagógy, vstúpil do domu Šimona. No Šimonova testiná trpela³⁰⁵ vysokou³⁰⁶ horúčkou, i požiadali ho za³⁰⁷ ňu; (39)i zasal³⁰⁸ nad ňou a zahriakol tú horúčku, i nechala ju; i vstala naskutku a obsluhovala ich³⁰⁹. (40)A keď slnko zapadalo, všetci, kolkí mali nemocných na rozličné choroby, ich k nemu poprivádzali³⁰⁹, a on ich používal, poloziac na každého jednotlivého³¹⁰ z nich ruky. (41)A od mnohých vychádzali aj démoni, kričiac a vraviac: Ty si Boží Syn. I zahria-

kal ich a nedopúšťal im hovoriť, pretože vedeli²⁹⁷, že on je Kristus.

(42)A keď nastal deň, vyšiel a pobral sa na pusté miesto; a davy sa za ním zhŕňali²⁶⁰, i prišli až k nemu a zdržiavali ho, žeby sa od nich nepoberal. (43)No on k nim povedal: Aj iným mestám musím v blahej zvesti vyhlásiť Božie kraľovanie³⁴⁰, pretože na to som bol vyslaný¹. (44)I kázal v synagógach Galiley.

5 I stalo sa, keď sa na neho tisol³¹¹ dav, žeby čul Božie slovo, že²⁵¹ on stál pri Gennésaretskom jazere; (2)i uvidel pri tom jazere stáť dve lode, no rybári, ktorí z³¹² nich zostúpili, oplakovali siete. (3)I nastúpil do jednej z tých lodí, ktorá bola Šimonova, a jeho požiadal, žeby trochu vyplával³¹³ od zeme; i usadol a vyučoval davy z tej lode. (4)No ako prestal hovoriť, povedal k Šimonovi: Vyplávaj³¹³ k hlbine³¹⁴ a spustite svoje siete na záťah³¹⁵. (5)A Šimon mu v odvetu povedal: Veliteľu³¹⁶, nalopotili sme sa cez celú noc a nechytli sme nič, no na tvoju reč³¹⁷ sietí spustím. (6)I spravili to a zhrnuli³¹⁹ veľké množstvo rýb; a ich sieť sa pretrhávala. (7)I zamávali svojim³²⁰ druhom³²¹, ktorí boli v tej druhej³²² lodi, žeby prišli a pomohli im³²³, i prišli a naplnili obidve lode, takže sa ponárali. (8)No Šimon-Peter uvidiac to padol k Ježišovým kolienám, vraviac: Odíd³²⁴ odo mňa, pretože som hriešny muž, Pane. (9)Lebo jeho aj všetkých tých s ním obchvátila hrôza³²⁵ nad tým záťahom³¹⁵ rýb, ktorý schytali, (10)a podobne aj Jakuba a Jána, synov Zebedea, ktorí Šimonovi boli spoločníkmi³²¹. A Ježiš k Šimonovi povedal: Neboj sa; odtiez budeš loviť³²⁶ ľudí. (11)A zavedúc lode k zemi, nechali všetko³²⁴ a dali sa ho nasledovať.

(12)A keď on bol v jednom z miest, stalo sa, že²⁵¹ hľa, muž plný malomocenstva; a uvidiac Ježiša, padol na tvár a poprosil³²⁷ ho, vraviac: Pane, ak chceš³²⁸, môžeš ma očistiť. (13)I vystrel ruku, siahol na neho a povedal: Chcem³²⁸, buď očistený¹. A hneď od neho malomocenstvo odišlo. (14)A on mu dal pokyn nikomu to nepovedať; ale³²⁸ odíď, ukáž sa kňazovi a obeťuj³²⁹ za svoje očistenie podľa toho, ako nariadil Mojžiš, na svedectvo im. (15)No

zvestí³³⁰ o ňom³³¹ sa rozchádzala čoraz³³² väčšími a početné davy sa schádzali počúvať³³³ a dávať sa uzdravovať³³⁴ od svojich nemocí; (16) a³³⁵ on sa uchýľoval do ústrania³³⁶ v pustinách a modlil sa³³⁷.

(17) A v jednom z tých dní sa stalo, že²⁵¹ on vyučoval, i sedeli tam³³⁸ farizeji a učiteľia zákona, ktorí boli poprichádzaní³³⁵ z každej dediny Galiley a Júdska a z Jerúsalema: a bola tam moc PÁNA na ich liečenie. (18) A hľa, muži nesúci³³⁹ na lôžku človeka, ktorý bol postihnutý³³⁵ ochrnutím; i snažili sa³⁴⁰ ho vniesť a položiť pred neho. (19) A nenájduť pre dav cestu, akou by ho vniesli, vystúpili na strechu a cez škridly ho s lôžkom³⁴¹ dostali nadol³⁴² doprostred pred Ježiša. (20) I povedal, zbadajú³⁴³ ich vieru: Človeče, tvoje hriechy sú ti odpustené³⁴³. (21) A tí pismári a tí farizeji začali premýšľať a vraveli: Kto je tento, ktorý hovorí rúhania? Kto môže odpúšťať hriechy, iba ak jediný Boh? (22) No Ježiš, rozpoznávajú³⁴³ ich premýšľania, k nim v odvetu povedal: Čo vo svojich srdciach premýšľate? (23) Čo je ľahšie? Povedať: Tvoje hriechy sú ti odpustené³⁴³, či povedať: Vstávaj a choď? (24) Ale aby ste vedeli, že Syn človeka právomoc má na zemi odpúšťať hriechy – povedal tomu postihnutému ochrnutím: Tebe vravím: Vstávaj, zdvihni svoje lôžko³⁴¹ a poberaj sa do svojho domu. (25) A naskutku sa pred všetkými postavil³⁴⁴, zdvihol, na čom ležal, a odišiel do svojho domu, oslavujúc Boha. (26) A všetkých²⁰⁴ pojal úžas³⁴⁵, i oslavovali Boha a boli naplnení¹ bážňou a vraveli: Dnes sme uvideli neuveriteľné³⁴⁶ veci.

(27) A po týchto veciach vyšiel a spozoroval³⁴⁷ vyberača dávok menom Levi sedieť pri dávkovej pokladni³⁴⁸, i povedal mu: Nasleduj ma. (28) I opustil³⁴⁸ všetko²⁰⁴, vstal a dal sa ho nasledovať³⁴⁶. (29) A ten Levi mu v svojom dome usporiadal veľkolepé³⁴⁹ pohostenie; a vyberačov dávok a ďalších, ktorí s nimi ležali pri stole, bol početný dav³⁵⁰. (30) A ich pismári a farizeji hundrali proti³⁵¹ jeho učeníkom, vraviac: Prečo jete a pijete³⁵² s vyberačmi dávok a hriešnikmi? (31) A Ježiš k nim v odvetu povedal: Lekára netreba tým, ktorí sa tešia dobrému zdraviu, lež tým³⁵³,

ktorí sa majú zle. (32) Neprišiel som³⁵⁴ povolávať³⁵⁵ spravodlivých, lež hriešnikov k pokániu. (33) A oni k nemu povedali: Prečo sa Jánovi učeníci postievajú zhusta a konávajú prosby, podobne aj učeníci farizejov, no tvoji jedávajú a pijajú? (34) A on k nim povedal: Či môžete synov svadobnej siene pohnúť³⁵⁷ postiť sa, zakiaľ je ženích s nimi³⁵⁵? (35) No prídu aj dni, keď³⁵⁶ od nich bude ženích odtrhnutý³⁵⁷; vtedy sa v oných dňoch postíť budú. (36) A tiež k nim vravel prirovanie: Nikto neprikladá záplatu [z³⁵⁸] novej³⁵⁹ šaty³⁶⁰ na³⁶⁰ šatu³⁶⁰ starú³⁶⁰, inak aj tú novú³⁵⁹ rozreže³⁶¹, ani sa nebude záplata, ktorá je z³⁵⁸ novej³⁵⁹, so starou³⁶⁰ zhodovať³⁶⁸. (37) A nikto nedáva mladé víno do starých³⁶⁰ mechov, inak to mladé víno mechy potrhá³⁶² a samo sa vyleje³⁶³ aj mechy sa zničia; (38) lež mladé víno treba dávať do mechov nových³⁵⁹ a obidvoje sa spolu uchraňuje. (39) A nikto, kto pil staré^{360 364}, o mladé [hneď] nestojí, lebo vraví: Staré³⁶⁰ je lahodnejšie³⁶⁵.

6 I stalo sa v druhu-prvú sobotu³⁶⁹, že on prechádzal osiatými poľami a jeho učeníci trhali klasy a jedli, mrviac ich rukami. (2) No podaktorí z farizejov im povedali: Prečo³⁷⁰ robíte, čo nie je dovolené robiť v sobotu? (3) A Ježiš k nim v odvetu povedal: Nečítali³⁷¹ ste ani toto, čo urobil Dávid, keď vyhľadol, on aj tí s ním? (4) Ako vstúpil do Božieho domu a vzal chleby na predkladanie³⁷¹ a zjedol³⁷¹ a dal aj tým, ktorí boli s ním, hoci ich³⁷² nie je dovolené jedávať³⁷¹, iba ak jedine kňazom? (5) A vravel im: Syn človeka je Pánom aj soboty.

(6) A v inú sobotu sa tiež stalo, že on vstúpil do synagógy a vyučoval. I bol tam jeden človek a jeho pravá ruka bola suchá³⁷³. (7) A pismári a farizeji dávali bedlivý pozor³⁷⁴, či bude v sobotu uzdravovať³⁷⁵, aby dosiahli jeho obžalobu³⁷⁶. (8) No on ich myšlienky poznal³⁷⁷ a tomu človekovi, ktorý mal ruku suchú³⁷³, povedal: Zdvihaj sa a postav sa do prosťriedku³⁷⁸. I vstal a stal si. (9) Ježiš k nim teda povedal: Spýtam sa vás, či je dovolené v sobotu vykonať dobré³⁷⁸ či vykonať zlé, zachrániť život či zahubiť? (10) I poobzeral sa po nich všetkých³⁷⁸ a povedal

mu: Vystri tú svoju ruku. A on [tak] urobil a jeho ruka bola zasa napravená³⁷⁹, takže bola ako tá druhá. (11)No oni boli naplnení³⁸⁰ šialenosťou³⁸¹ a rozprávali³⁸² medzi sebou³⁸³, čo by Ježišovi mali vykonať.

(12)A v tých dňoch sa stalo, že vyšiel³⁸⁴ na vrch³⁸⁵ pomodliť sa, i trávil celú noc v modlitbe k Bohu³⁸⁶. (13)A keď nastal deň, privolať³⁸⁷ svojich učeníkov; i vyvolil si z⁹⁰ nich dvanástich, ktorých pomenoval aj apoštolmi, – (14)Šimona, ktorého aj pomenoval Petrom, a Andreja, jeho brata, [a] Jakuba a Jána, [a] Filipa a Bartolomeja, (15)[a] Matúša a Tomáša, Jakuba Alfeovho a Šimona, ktorý sa volal Horlivec³⁸⁸, (16)[a] Júdu, Jakubovho brata, a Júdu Iskariótu, ktorý sa aj stal zradcom, – (17)a zostúpil s nimi, i zastal na jednom mieste na rovine³⁸⁹, aj dav jeho učeníkov a početný zástup³⁹⁰ ľudu z⁹⁰ celého Júdska a Jerúsálema a prímoria Tyru a Sidóna; tí si ho prišli vypočuť a byť vyliečení³⁹¹ od svojich chorôb. (18)A tí, ktorí boli obťažovaní³⁹² od nečistých duchov, boli uzdravovaní, (19)a všetok dav bol žiadostivý³⁹³ na neho si siahať, pretože od⁷⁷ neho vychádzala moc a liečila³⁹⁴ všetkých. (20)A on pozdvihol svoje oči na svojich učeníkov³⁹⁵ a vravel: Blažení vy chudobní, pretože Božie kráľovstvo je vaše. (21)Blažení vy, ktorí teraz hladujete, pretože budete nakrmení¹. Blažení vy teraz plačúci, pretože sa budete smiať. (22)Blažení ste, kedykoľvek by vás ľudia nenávideli³⁹⁶ a kedykoľvek by vás vylučovali^{396 397} a hanobili^{396 397} a vaše meno zavrhovali^{396 398} ako zlé, pre Syna človeka. (23)V onen deň sa zaradujte a poskočte, lebo hľa, vaša odmena je veľká³⁹⁹ v nebi; veď podľa tohto⁴⁰⁰ sa ich otcovia správali ku prorokom⁴⁰¹. (24)Avšak⁴⁰² beda vám boháčom, pretože svoju útechu už máte⁴⁰³. (25)Beda vám, ktorí ste zasýtení⁴⁰⁴, pretože budete hladovať. Beda vám, ktorí sa teraz smejete, pretože budete žalostní a plakať. (26)Beda, kedykoľvek by o vás všetci ľudia pekne⁴⁰⁵ hovorili³⁹⁶; veď podľa tohto⁴⁰⁰ sa ich otcovia správali k nepravým⁴⁰⁶ prorokom⁴⁰¹. (27)Ale vám, ktorí čujete⁴⁰⁷, vravím: Milujte svojich nepriateľov, pekne⁴⁰⁵ sa správajte k tým⁴⁰¹, ktorí vás nenávidia, (28)žehnajte tých, ktorí

vám zlorečia, modlite sa za⁴⁰⁵ tých, ktorí vám utrňajú⁴⁰⁵. (29)Tomu, kto ťa bije na líce, nastavuj⁴⁰⁸ aj druhé, a tomu⁴⁰⁹, kto ti berie⁴¹⁰ plášť⁴¹¹, neodopri⁴¹² ani tuniku⁴¹¹. (30)Každému, kto od teba pýta⁴¹³, dávaj⁴¹⁴, a od toho, kto ti berie⁴¹⁰ tvoje veci, nepýtaj⁴¹³ späť. (31)A podľa toho, ako si želáte⁴¹⁵, aby sa ľudia správali k vám⁴⁰¹, podobne sa správajte aj vy k nim⁴⁰¹. (32)A ak budete milovať⁴¹⁶ tých, ktorí milujú vás, aká vám patrí⁴¹⁷ vďaka? Veď aj hriešnici milujú tých, ktorí ich milujú. (33)A ak budete konať⁴¹⁶ dobré⁹⁵ voči tým, ktorí konajú dobré⁹⁵ voči vám, aká vám patrí⁴¹⁷ vďaka? Veď to isté konajú aj hriešnici. (34)A ak budete požičovať⁴¹⁶ tým, od ktorých sa nádeiate dostať späť, aká vám patrí⁴¹⁷ vďaka? [Veď] aj hriešnici požičávajú hriešnikom, aby späť dostali rovnako⁴¹⁸. (35)Avšak⁴⁰² milujte svojich nepriateľov a konajte dobré⁹⁵ a požičievajte, v nič sa späť nenádejavúc, a vaša odmena bude veľká³⁹⁹ a budete synmi Najvyššieho, pretože k nevďačným⁴¹⁹ a zlým⁴²⁰ je vládny⁴²¹ on⁴²². (36)Buďte⁴²³ teda útrpní podľa toho, ako je útrpný aj váš Otec; (37)a nesúďte a nijako nebudete súdení⁴²⁴, neodsudzujte⁴²⁴ a nijako nebudete odsúdení⁴²⁴, zbavujte⁴²⁵ a budete zbavení⁴²⁵, (38)dávajte a bude vám dané¹ – riadnu⁴²⁶ mieru, natlačenú a natrasenú a navršenú⁴²⁷ dajú do vášho záhrenia⁴²⁸, lebo tou istou mierou, akou meriate, sa zasa⁴²⁹ nameria vám.

(39)A povedal im aj prirovnanie: Či vari môže slepec vodiť⁴³⁰ slepca? Či nepadnú obidvaja do jamy? (40)Žiak⁴³⁰ nie je nad svojho učiteľa, no každý plne vyškolený⁴³¹ bude ako jeho učiteľ. (41)No čo pozeráš⁴³² triesku⁴³³, ktorá je v oku tvojho brata, no brvno, ktoré je v tvojom vlastnom oku, si nevšímaš? (42)Alebo ako môžeš svojmu bratovi vraviť: Brat, dovoľ, vyjmem⁴³³ triesku⁴³³, ktorá je v tvojom oku – sám nevidiac⁴³² brvno, ktoré je v tvojom oku? Pokrytec, vyjmi⁴³³ najprv brvno zo svojho oka a potom nadobudneš zreteľné videnie⁴³³, aby si mohol vyňať⁴³³ triesku⁴³³, ktorá je v oku tvojho brata. (43)Niet predsa hodnotného⁴³³ stromu rodiaceho bezcenné⁴³³ ovocie, ani bezcenného⁴³³ stromu rodiaceho hodnotné⁴³³ ovocie; (44)áno,

každý strom sa poznáva podľa⁴³⁴ svojho vlastného ovocia. Nezberajú predsa figy z trnia ani neočesávajú⁴³⁵ hrozno z ostružiny⁴³⁶. (45) Dobrý⁹⁵ človek dáva z dobrehého⁹⁵ pokladu srdca najavo⁴³⁷ dobré⁹⁵ a zlý človek dáva zo zlého pokladu srdca najavo⁴³⁷ zlé, lebo jeho ústa hovoria z vyplnenia⁴³⁸ srdca. (46) No čo ma voláte Pane, Pane, a nekonáte tie veci, ktoré vravím? (47) Každý, kto ku mne prichádza a načúva mojim slovám a vykonáva ich – naznačím⁴³⁹ vám⁴⁴⁰, komu je podobný. (48) Je podobný človekovi budujúcemu dom, ktorý kopal⁴⁴¹ a dostal sa hlboko⁴⁴², i položil základ na skalu. No keď nastala povodeň, oborila sa⁴⁴³ na onen dom rieka a nezvládala ho otriast', lebo bol založený⁴⁴⁴ na skalu. (49) A kto počul⁴⁴⁵ a nevykonával⁴⁴⁶, je podobný človekovi, ktorý zbuďoval dom na zem bez základu; na ten sa oborila⁴⁴³ rieka, i zosypal sa ihneď a zrútenie⁴⁴⁷ toho domu bolo veľké⁴⁴⁸.

7 A keď všetky svoje výroky v sluch⁴⁴⁹ ľudu dohovoriť⁴⁵⁰, vstúpil do Kafarnaúma. (2) A nevoľník akéhosi stotníka sa mal zle a bol blízky skonú⁴⁵¹; a ten mu bol drahý⁴⁵². (3) A počujúc o Ježišovi, vyslal k nemu židovských starších⁴⁵³, žiadajúc ho, aby⁴⁵⁴ prišiel a toho jeho nevoľníka zachránil⁴⁵⁵. (4) A oni, dostaviac sa k Ježišovi, sa u neho naliehavo prihovárali, vraviac: Ten, ktorému by si v tomto vyhovel⁴⁵⁶, je *toho* hoden, (5) lebo náš národ miluje a sám nám zbuďoval synagógu⁴⁵⁷. (6) I poberal sa Ježiš s nimi; no keď už od toho domu nebol veľmi vzdialený, poslal k nemu ten stotník priateľov⁴⁵⁸, odkazujúc⁴⁵⁹ mu: Pane, neobťažuj⁴⁶⁰ sa, lebo nie som spôsobilý, aby si vstúpil pod môj krov, – (7) preto som ani sám seba neuznal za hodného k tebe prísť, – lež prevrav len slovom⁴⁶¹ a môj sluha bude vyliečený⁴⁶¹. (8) Veď aj ja som človek v postavení pod právomocou a mám⁴⁶¹ pod sebou vojakov; i vravím tomuto: Pober sa, a poberá sa; a ďalšiemu: Poď⁴⁶¹, a prichádza; a svojmu nevoľníkovi: Vykonaj toto, a koná. (9) A Ježiš, počujúc tieto veci, sa mu zadivil, i obrátil sa k davu, ktorý ho nasledoval, a povedal: Vravím vám: Ani v Izraelovi som nenašiel⁴⁶¹ tolku vieru. (10) A tí, ktorí boli poslaní, našli, vrátili

sa späť do domu, toho nevoľníka, ktorý bol nemocný⁴⁶², pri dobrom zdraví.

(11) A v ďalšej *dobe*⁴⁶³ sa stalo, že sa poberal do mesta zvaného Nain; i poberalo sa s ním hodné⁴⁶⁴ jeho učeníkov a početný dav. (12) A ako sa priblížil ku bráne toho mesta, hľa⁴⁶⁵, bol vynášaný zomretý, svojej matky jednorodený syn, a tá [bola] vdova; a bol s ňou značný⁴⁶⁴ dav z toho mesta. (13) A Pán, uvidiac ju, pocítil vzhľadom na ňu vnútorný súcit⁴⁶⁶ a povedal jej: Neplač. (14) I pristúpil a siahol na máry a nosiči sa zastavili. I povedal: Mladík, tebe vravím: Zobuď sa⁴⁶⁷. (15) A ten mŕtvy sa vzpriamil od sedu a začal hovoriť, i dal ho jeho matke. (16) A všetkých²⁰⁴ pojala bázeň, i oslavovali Boha, vraviac: Medzi nami povstal veľký prorok⁴⁶⁷, a: Boh navštívil svoj ľud. (17) A táto zvesť⁴⁶⁸ o ňom⁴⁶⁸ vyšla do celého Júdska a do všetkého okolitého kraja⁴⁶⁹.

(18) A Jánovi dali jeho učeníci o všetkých týchto veciach vedieť⁴⁷⁰; (19) a Ján si ktorýchsi dvoch zo svojich učeníkov privalal a poslal k Ježišovi s odkazom⁴⁵⁹: Si ty ten, ktorý prichádza⁴⁷⁰, či máme čakať na druhého? (20) A tí muži, dostaviac sa k nemu, povedali: Vyslal nás k tebe Ján, krstiteľ, s odkazom⁴⁵⁹: Si ty ten, ktorý prichádza⁴⁷⁰, či máme čakať na druhého? (21) V onej hodine mnohých uzdravil od chorôb a trápení⁴⁷¹ a zlých duchov a mnohým slepcom uštedril zrak. (22) I povedal im Ježiš v odpveti: Poberte sa a ohláste⁴⁷⁰ Jánovi, čo ste zbadali⁴⁷² a počuli, že slepci prezerajú, chromí chodia, malomocní sa očisťujú, hluchí⁴⁷³ čujú, mŕtvi sa krišia, chudobným sa hlása blahá zvesť; (23) a blažený je, ktokoľvek sa pre mňa⁴⁷³ neurazí⁴⁷³. (24) A keď tí Jánovi poslovia odišli, začal k davom o Jánovi vraviť: Čo ste si do pustiny vyšli pozrieť? Trstinu zmietanú od vetra? (25) Lež čo ste vyšli uvidieť? Človeka pristrojeného v jennom⁴⁷³ šatstve? Hľa, tí, ktorí trávajú život⁴⁷⁴ v nádhernom⁴⁷⁵ ošatení a prepychu⁴⁷⁶, sú v kráľovských palácach⁴⁷⁷. (26) Lež čo ste vyšli uvidieť? Proroka? Áno, vravím vám, a viac od proroka! (27) Toto je ten⁴⁷⁸, o ktorom je napísané⁴⁷⁸: Hľa, ja pred tvojou tvárou vysielam svojho posla, ktorý pred tebou upraviť⁴⁷⁸ tvoju cestu. (28) Lebo vám

vravím: Medzi zrozenými⁴⁷⁸ z žien nie je nikto väčší [prorok] od Jána, [krstiteľa,] no najmenší⁴⁷⁹ v Božom kráľovstve⁵⁰⁵ je od neho väčší. (29) (A všetok ľud, počúvši to, aj vyberači dávok, obhájili⁴⁸³ Boha tým, že boli pokrstení⁴⁷⁹ Jánovým krstom, (30) no fariseji a zákonníci⁴⁷⁹ tým, že od neho pokrstení neboli⁴⁷⁹, spravili Božie rozhodnutie⁴⁸⁰ sami čo do seba neúčinným⁴⁸¹.) (31) Komu teda pripodobnám⁴⁸² ľudí tohto pokolenia⁴⁸² a komu sú podobní? (32) Sú podobní malým dieťkam, ktoré sedia na trhovisku a navzájom na seba volajú a vravia: Zapískali⁴⁸² sme vám a nedali ste sa tancovať, žalospev sme vám zanôtili a nerozpakali ste sa. (33) Prišiel⁵⁰⁴ Ján, krstiteľ, ktorý ani chleba nejedol ani vína nepil⁴⁸², a vravíte: Má démona. (34) Prišiel⁵⁰⁴ Syn človeka, ktorý je a pije⁴⁸², a vravíte: Hľa, pažravec⁴⁸² a pijan vína⁴⁸², priateľ⁴⁸² vyberačov dávok a hriešnikov – (35) a múdrosť bola obhájená^{482 483} od všetkých svojich detí.

(36) A ktorýsi z farisejov ho žiadal, aby s ním⁴⁸⁴ zajedol; i vstúpil do domu toho fariseja a ulahol ku stolu. (37) A hľa, jedna žena v tom meste, ktorá⁴³ bola hriešnica a zvedela⁴⁸⁵, že leží *pri stole* v dome toho fariseja, vzala⁴⁸⁶ alabastrovú fľašu voňavky⁴⁸⁷ (38) a plačúc zastala pri jeho nohách zozadu, i začala jeho nohy máčať⁴⁸⁸ slzami a vytierala *ich* vlasmi svojej hlavy, i zasypávala jeho nohy bozkami⁴⁸⁹ a mazala *ich* tou voňavkou⁴⁸⁷. (39) A ten farisej, ktorý ho pozval, povedal, uvidiac to, sám v sebe toto⁴⁵⁹: Tento, keby bol prorok, by vedel⁴⁹⁰, kto a čo je to za ženu⁴⁹¹, ktorá⁴³ na neho siaha – ved⁴⁹² je to hriešnica. (40) A Ježiš k nemu v odvetu povedal: Šimon, tebe mám čo povedať. A on vraví: Učiteľu, povedz. (41) Akémusi veriteľovi⁴⁹³ boli dvaja povinní dlžbou⁴⁹⁴; jeden dlhoval päťsto denárov⁴⁹⁵ a druhý⁴⁹⁶ päťdesiat. (42) No keď nemali čím zaplatiť⁴⁹⁷, prepáčil⁴⁹⁸ obidvom. Ktorý z nich ho teda [povedz], bude viac milovať? (43) A Šimon v odvetu povedal: Domnievam sa, že *ten*, ktorému viac prepáčil⁴⁹⁸. A on mu povedal: Správne si usúdil. (44) I obrátil sa k tej žene a riekol Šimonovi: Vidíš túto ženu? Vstúpil som do tvojho domu – vody na nohy si

mi nedal, no ona¹⁹⁵ moje nohy zmáčala⁴⁸⁸ slzami a vytrela svojimi vlasmi; (45) bozk si mi nedal, no ona¹⁹⁵ od tej chvíle, čo som vstúpil, neprestala bozkami zasypávať^{489 499} moje nohy; (46) moju hlavu si olejom nepomazal, no ona¹⁹⁵ voňavkou⁴⁸⁷ pomazala moje nohy. (47) Z tejto príčiny ti vravím: Jej hriechy, ktorých je veľa, sú jej odpustené¹³⁵, pretože veľmi milovala⁵⁰⁰, no komu sa odpúšťa málo, miluje málo. (48) I povedal jej: Tvoje hriechy sú odpustené¹³⁵. (49) A tí, ktorí spolu ležali *pri stole*, začali sami v sebe⁵⁰¹ vraviť: Kto je tento, ktorý aj hriechy odpúšťa? (50) A k tej žene povedal: Vyslobodila⁵⁰² ťa tvoja viera, poberaj sa v pokoji⁵⁰³.

8 I stalo sa v *dobe* ďalej nasledujúcej, že²⁵¹ on precestúval mesto za mestom a dedinu za dedinou⁵⁰⁶, kážuc a v blahej zvesti vyhlasujúc Božie kralovanie⁵³⁵, a tí dvanásti s ním, (2) aj podaktoré ženy, ktoré boli uzdravené⁵⁰⁷ od zlých duchov a nemoci: Mária, ktorá sa volala Magdalská⁵⁰⁸, od ktorej boli vyjdení⁵⁰⁷ siedmi démoni, (3) a Jana, žena Chúzu, Héródosovo zmocnenca, a Zuzana a veľa iných, ktoré⁵⁰⁹ mu posluhovali⁵¹⁰ z⁹⁰ toho, čo im náležalo. (4) A zakiaľ sa zhromažďoval početný dav aj tí, ktorí k nemu dochádzali z každého mesta⁵⁰⁶, povedal prirovnáním: (5) Rozsievач vyšiel rozsiať svoje osivo⁵¹¹. A keď on rozsieval, padlo podaktoré *zmo* popri ceste a bolo zašliapané¹ a zožrali⁵¹² ho vtáci neba. (6) A iné zasa padlo na skalú a vyraziac uschlo, pretože nemalo vlahy. (7) A iné padlo uprostred trnia, a trnie, spolu vyraziac⁵¹³, ho udusilo. (8) A iné padlo do dobrej⁵¹⁴ zeme a vyraziac poskytlo⁵¹⁵ stonásobnú úrodu. Vraviac tieto veci, volal: Kto má uši na počúvanie⁵¹⁶, nech počúva⁵¹⁶. (9) A jeho učeníci sa ho spytovali [vraviac]: Čo asi toto prirovnávanie znamená⁵¹⁷? (10) A on povedal: Vám je dané spoznať tajomstvá Božieho kráľovstva, no ostatným v prirovnaniach, aby vidiac nevideli a počúvajúc⁵¹⁶ nechápali. (11) No to prirovnávanie je takéto⁵³⁶: To osivo⁵¹¹ je Božie slovo (12) a tí popri ceste sú tí, ktorí počúvajú⁵¹⁶; potom prichádza diabol a odníma⁵¹⁸ slovo od ich srdca, aby neboli uveriac zachránení⁵¹⁸. (13) A tí na skale sú tí, ktorí, keď počujú⁵¹⁸, s radosťou

so slovom súhlasia⁵¹⁹, a títo nemajú ko-reňa, ktorí na čas veria a v čas skúšky⁵²⁰ odpadajú⁵²¹. (14) A to, čo padlo do trnia⁵²², toto⁵²³ sú tí, ktorí počuli⁵¹⁸, i odchádzajú a sú zadúšaní spoločným pôsobením⁵²⁴ starostí⁵²⁵ a bohatstva a rozkoši živobytia a neprivádzajú nič k dokonalosti⁵²⁶. (15) A to v riadnej⁵²⁷ zemi, toto⁵²³ sú tí, ktorí⁵⁰⁹ slovo počuli⁵¹⁸ a pevne podržujú v riadnom^{527 528} a dobrom⁵¹⁴ srdci a v trepezlivosti⁵²⁹ nesú úrodu. (16) No nikto, zažnúc lampu, ju nezaklápa⁵³⁰ nádobou ani nestavia⁵³¹ pod posteľ, lež nastavuje na svietnik⁵³¹, aby tí, ktorí vchádzajú, videli svetlo. (17) Veď niet ničoho tajného⁵³¹, čo sa nestane zjavným, ani utajeného⁵³², čo nebude spoznané¹ a nepríde najavo. (18) Všimajte si⁵³³ teda, ako čujete⁵¹⁶, lebo ktokolvek má, dá sa mu⁵¹⁸, a ktokolvek nemá, vezme sa⁵¹⁸ od neho aj to, čo sa zdá⁵³⁴, že má.

(19) A prišli⁵³⁵ k nemu jeho mať a bratia a pre dav sa s ním nemohli dostať do styku. (20) I dalo sa mu⁵¹⁸ vedieť⁵³⁵ [prí-
čom vraveli]: Vonku stojíš tvoja matka a tvoji bratia a radi by tá uvidieť⁵³⁵. (21) No on k nim v odvetu povedal: Moja matka a moji bratia sú tí, ktorí Božie slovo čujú a vykonávajú⁵³⁷ [ho].

(22) A v jednom z tých dní sa stalo, že⁵³⁷ nastúpil do lode, on aj jeho učenci, a povedal k nim: Prejdime na druhý breh jazera. I odrazili, (23) a zakiaľ plávali, zap-spal. A na jazero sa zniesla smršť⁵³⁸, i boli zatápani⁵³⁹ a v nebezpečenstve. (24) I prísťupili a vyburcovali⁵⁴⁰ ho, vraviac: Veliteľu, Veliteľu⁵⁴¹, hynieme! No on sa zobudil⁵⁴² a zahriakol vietor a vlnobitie⁵⁴³, i ustali a nastalo⁵⁴⁴ utíšenie⁵⁴⁵. (25) A povedal im: Kde je vaša viera? I zľakli sa a upadli v údiv⁵⁴⁵, vraviac k sebe navzájom: Kto potom tento je, že nariaďuje aj vetru a vode a poslúchajú ho?

(26) I doplávali do kraja Gadaranov⁵⁴⁵, ktorý je oproti⁵⁴⁶ Galilei. (27) A keď vyšiel na zem, stretol ho akýsi muž z mesta, ktorý oddávna⁵⁴⁷ mal démonov a neodieval sa šatou a neostával v dome, lež v hrobkách⁵⁴⁸. (28) No uvidiac Ježiša, vykrikoval⁵⁴⁹ a padol pred ním a povedal silným hlasom: Čo tá do mňa⁵⁵⁰, Ježišu, Synu Najvyššieho Boha⁵⁴⁹? Prosím ťa, ne-

muč⁵⁴⁹ ma! (29) Lebo tomu nečistému du-chu dal povel od toho človeka vyjsť, lebo ho bol veľmi často⁵⁵¹ zachvátil, i býval zväzovaný reťazami a okovami a strážený, a pretrhával tie putá a býval od toho démona hnaný do pústiní. (30) A Ježiš sa ho spýtal, vraviac: Aké je ti meno? A on povedal: Legión⁵⁵²; pretože do neho vošlo veľa démonov. (31) A prosili ho snažne, aby im nenariadil odísť do bezdna. (32) I bola tam značná⁵⁵³ črieda sviň⁵⁵⁴, ktorá sa pásala na vrchu⁵⁵⁵, a prosili⁵⁵⁶ ho snažne, aby im povolil vojsť do nich⁵⁵⁷. I povolil im (33) a tí démoni od toho človeka vyšli a vošli do tých sviň, a tá črieda sa zrútila po strmom svahu do jazera a utopila sa. (34) No tí, ktorí *ich* pásli, uvidiac, čo sa stalo, zutekali a dali vedieť¹ do mesta aj na vidiek⁵⁵⁸. (35) I vyšli pozrieť⁵⁵⁸, čo sa stalo; a prišli k Ježišovi a zistili, že ten človek, od ktorého vyšli tí démoni, sedí ošatený⁵⁵⁹ a pri zdravom rozume pri Ježišových nohách, i zľakli sa⁵⁶⁰. (36) A tí, ktorí *to* uvideli, im tiež dali vedieť¹, ako ten, *ktorý kedysi bol ovládnutý*⁵⁶⁰ démonmi, bol vyslobodený⁵⁶¹. (37) A všetok⁵⁶¹ zástup²⁵ z okolitého kraja Gadaranov⁵⁴⁵ sa ho jal žiadať, žeby od nich odišiel, pretože boli zovretí⁵⁶² veľkou bážňou; a on nastúpil do lode a vrátil sa späť. (38) No ten muž, od ktorého vyšli tí démoni, ho prosil, *žeby smel* byť s ním; no prepustil⁵⁶³ ho, vraviac: (39) Vracaj sa⁵⁶⁴ späť do svojho domu a rozprávaj⁵⁶⁵, koľké veci ti spravil Boh. I odišiel, hlásajúc po celom tom meste⁵⁶⁶, koľké veci mu spravil Ježiš.

(40) A keď sa Ježiš vracal späť, stalo sa, že ho dav uvítal, lebo na neho všetci čakali. (41) A hľa, prišiel muž, ktorému *bolo* meno Jaír, a ten bol prednostom⁵⁶⁷ synagógy; i padol pri Ježišových nohách a prosil ho snažne, žeby vstúpil do jeho domu, (42) pretože mal jednorodenú dcéru, asi dvanásťročnú, a tá umierala. A keď on odchádzal, stláčali⁵⁶⁸ ho davy; (43) a *jedna* žena, ktorá spred⁹⁰ dvanásť-tich rokov mala tok⁵⁶⁹ krvi, ktorá⁵⁷⁰ ešte aj celé svoje živobytie minula na lekárov a od žiadneho sa nedomohla uzdrave-nia⁵⁷¹, (44) pristúpila odzadu a siahla si na lem⁵⁷² jeho šaty⁵⁷², a jej tok krvi sa na-skutku zastavil. (45) A Ježiš povedal: Kto

si to⁵⁷³ na mňa siahol? A zakiaľ všetci popierali, povedal Peter a tí s ním: Veliteľu⁵⁴¹, zvierajú⁵⁷⁴ a utiskajú ťa davy, a vravíš: Kto si to⁵⁷³ na mňa siahol? (46) A Ježiš povedal: Siahol si na mňa ktosi, ja som predsa spoznal, že odo mňa vyšla⁵⁷⁵ moc. (47) A tá žena, zbadajúc⁵⁷⁶, že sa neutajila⁵⁷⁷, prišla, chvejúc sa, padla pred ním a vyhlásila⁵⁷⁸ pred všetkým ľudom, pre akú príčinu si na neho siahla a ako naskutku bola vyliečená¹. (48) A on jej povedal: [Buď spokojná⁵⁷⁹,] dcéra, pomohla⁵⁷⁹ ti tvoja viera, poberaj sa v pokoj⁵⁸⁰. (49) Zakiaľ ešte hovoril, prichádza ktosi od toho predstaveného synagógy a vraví mu: Tvoja dcéra je mŕtva⁵⁸¹, neobťažuj⁵⁸² Učiteľa. (50) No Ježiš počujúc to odvetil, vraviac: Neboj sa, len ver a pomôže sa jej⁵⁷⁹. (51) A prídúc do toho domu, nenechal vstúpiť nikoho, iba ak Petra a Jána a Jakuba a otca toho dievčaťa, aj matku. (52) A všetci pre ňu plakali a bedovali, no on povedal: Neplačte, veď neumrela, lež spí. (53) I vysmievali ho, viediac, že umrela. (54) No on všetkých vyhnal von, chopil sa jej ruky a zvolal, vraviac: Dievča, zdvíhaj sa⁵⁸². (55) I navrátil sa jej duch a vstala naskutku; i rozkázal, žeby sa jej dalo zajať⁵⁸². (56) A jej rodičia užasli⁵⁸², no on im dal pokyn nikomu nepovedať, čo sa stalo.

9 I zvolal si tých dvanástich a dal im silu a právomoc⁵⁸³ nad všetkými démonmi⁵⁸⁴ (2) a vyslal ich hlásať Božie kráľovanie⁵⁸⁵ a liečiť nemocných. (3) A povedal k nim: Nič na cestu neberte, ani palicu ani kapsu ani chleba ani peňazí⁵⁸⁶, ani nemať po dvoch tunikách⁴¹¹. (4) A do ktoréhokoľvek domu vojдете, tam ostávajte a otdiaľ vychádzajte. (5) A kôľkíkoľvek vás nebudú prijímať⁵⁸⁷, straste, vychádzajúc od oného mesta, aj prach zo⁹⁰ svojich nôh na svedectvo proti nim. (6) I vychádzali a prechádzali⁵⁸⁸ po dedinách, nesúc blahú zvesť a uzdravujúc všade. (7) I počul o všetkých veciach, ktoré sa [od neho] diali, Héródés, tetrarcha²⁴⁷, a bol načisto zmätený⁵⁸⁹ následkom rečí podaktorých, že bol spomedzi mŕtvych vzkriesený¹⁵⁹¹ Ján, (8) a⁹⁰ podaktorých, že sa zjavil Eliáš, a ďalších, že opäť vstal jeden prorok z tých dávnych. (9) A Héródés povedal: Jána som stal ja, no kto je

tento, o ktorom čujem takéto veci? I bol žiadostivý⁵⁹² uvidieť ho.

(10) A apoštolí, vrátiac sa späť, mu vyrozprávali, koľké veci vykonali. I vzal ich so sebou a uchýlil sa do ústrania na púste miesto pri meste zvanom⁵⁹³ Betsaida. (11) No davy, dozvediac sa to, sa ho dali nasledovať; i prijal ich a hovoril k nim o Božom kráľovaní⁵⁸⁵, a tých, ktorým bolo treba⁵⁹⁴ uzdravenia, liečil. (12) A deň sa začal nachyľovať; i pristúpili tí dvanásti a povedali mu: Prepust'⁵⁹⁴ dav, aby sa poberali do dedín a samôt⁵⁹⁵ vôkol a ubytovali sa a zohnali si⁵⁹⁶ stravovanie⁵⁹⁷, pretože tu sme na pustom mieste. (13) I povedal k nim: Dajte im zajesť⁵⁹⁸ vy. A oni povedali: My nemáme viac ako päť chlebov a dve ryby, iba ak by sme sa poberali my a nakúpili potravín pre všetok tento ľud; (14) lebo ich bolo asi päťtisíc mužov. I povedal k svojim učeníkom: Poukladajte ich v hlúčikoch po päťdesiatich. (15) I spravili tak a poukladali všetkých⁵⁹⁸. (16) A vzal tých päť chlebov a tie dve ryby, pozrel hore do neba a požehnal ich a porozlamoval a podával učeníkom, žeby ich predkladali davu. (17) A všetci si zajedli a boli nasýtení⁵⁹⁸, a čo im zvyšilo, sa pozbieralo⁵⁹⁸, dvanásť košíkov⁵⁹⁸ úlomkov.

(18) I stalo sa, keď sa on samotný modlil, že s ním boli učeníci; a spýtal sa ich, vraviac: Kto vravia davy, že som ja? (19) A oni v odvetu povedali: Že Ján, krstiteľ, no druhí, že Eliáš, a ďalší⁶¹⁶, že opäť vstal ktorýsi prorok z tých dávnych. (20) I povedal im: No kto vravíte vy, že som? A Peter v odvetu povedal: Že Boží KRISTUS. (21) No on im s dôrazným naponutím dal pokyn toto nikomu neveraviť (22) a povedal: Syn človeka musí vytrpieť veľa vecí a byť zamietnutý⁵⁹⁸ od starších a veľkňazov a pismárov a byť zabitý⁵⁹⁸ a tretieho dňa byť vzkriesený⁵⁹⁸. (23) I vravel k všetkým: Ak chce⁵⁹⁸ kto prichádzať⁵⁹⁹ za mnou, nech zaprie⁶⁰⁰ sám seba a chápe sa denne svojho kríža⁶⁰¹ a nasleduje ma. (24) Lebo ktokoľvek bude chcieť⁵⁹⁸ zachrániť svoje žitie⁶⁰², stratí ho, a ktokoľvek svoje žitie⁶⁰² pre mňa stratí, ten ho zachráni. (25) Akýže osov⁶⁰² má človek, získajúc celý svet a zahubiac⁶⁰³ alebo poškodiac⁶⁰⁴ sám seba? (26) Áno,

ktokoľvek sa zahanbí za mňa a za slová moje⁶⁰⁴, za toho sa zahanbí Syn človeka, keď príde v sláve svojej a Otcovej aj svätých anjelov. (27)No vravím vám pravdivo: Z tých, ktorí tu stoja, sú niektorí, čo nijako neokúsia smrť, kým neuvidia Božie kraľovanie⁶⁰⁴.

(28)A po týchto slovách, asi osem dní, sa stalo, že⁶⁰⁴ so sebou vzal Petra a Jána a Jakuba a vystúpil na vrch pomodliť sa. (29)A keď sa modlil, stal sa vzhľad jeho tváre iným a jeho ošatenie bielym, oslnivým⁶⁰⁵. (30)A hľa, hovorili s ním dvaja muži, a to⁶⁰⁶ boli Mojžiš a Eliáš; (31)tí sa ukázali v sláve a prejednávali⁶⁰⁷ jeho vyjdenie⁶⁰⁸, ktoré mal⁶⁰⁹ v Jerúsáléme uskutočňovať⁶¹⁰. (32)No Peter a tí s ním boli obťaženi⁶¹¹ spánkom, no preberúc sa načisto⁶¹², uvideli jeho slávu a tých dvoch mužov, ktorí s ním stáli. (33)A keď sa oni od neho načisto⁶¹² vzdalovali⁶¹³, stalo sa, že Peter k Ježišovi povedal: Veliteľu⁵⁴¹, je dobré⁶¹⁴, že sme tu. I zriadme tri stany⁶¹⁴, jeden tebe a jeden Mojžišovi a jeden Eliášovi; lebo nevedel⁶¹⁵, čo vraví. (34)No zakiaľ vravel tieto veci, objavil sa⁶¹⁶ oblak a zatónil⁶¹⁷ ich; a pri svojom vstúpení^{618 619} do toho oblaku sa zlakli⁶²⁰. (35)A z oblaku zaznel⁶⁷ hlas vraviaci: Tento je môj milovaný Syn – jemu načúvajte. (36)A pri zaznení⁶⁷ toho hlasu⁶¹⁹ sa ukázalo, že Ježiš je⁶²¹ samotný; a oni pomlčali⁶²² a nič z tých vecí, ktoré uvideli, v oných dňoch nikomu neoznámili⁶²³.

(37)A v ďalší deň, keď oni z⁶²⁴ toho vrchu zišli, sa stalo, že sa s ním stretol početný dav, (38)a hľa, od toho davu zavolať jeden muž, vraviac: Učiteľu, prosím ťa, pozri sa na⁶²⁵ môjho syna, pretože je mi jednorodený, (39)a hľa, popadá ho duch, i vykrikuje znenazdania, a lomcuje ním, a pritom mu ide pena⁶²⁶, a keď ho gniavi⁶²⁷, sťažka od neho odstupuje⁶²⁸. (40)A poprosil som tvojich učeníkov, aby ho vyhnali, a nepodarilo sa im. (41)A Ježiš v odvetu povedal: Ó, neveriace a zvrátené⁶²⁹ pokolenie⁶²⁹, dokedy budem pri vás⁶³⁰ a budem vás znášať? Príved' svojho syna sem. (42)No ešte zakiaľ on k nemu prichádzal, jal sa ním ten démon trhať a tuho lomcovať⁶³¹; a Ježiš toho nečistého ducha zahriakol a toho

chlapca vyliečil a odovzdal⁶³² ho jeho otcovi. (43)A všetci upadali v ohúrenie²⁹⁵ nad⁶³³ Božou veličenstvennosťou⁶³⁴. A zakiaľ boli všetci v údive nad⁶³³ všetkými vecami, ktoré [Ježiš] konal, povedal k svojim učeníkom: (44)Vy si tieto slová uložte do svojich uší, lebo sa schyluje⁶⁰⁹ k vydávaniu Syna človeka do rúk ľudí. (45)No oni tomuto výroku nerozumeli a bol pred nimi⁶³⁵ načisto⁶³⁶ zastretý¹³⁵, aby ho⁶³⁷ nepostrehli⁶³⁸, a spýtať sa ho na tento výrok⁶³⁹ sa báli. (46)A vniklo medzi nich⁶⁴⁰ rozumovanie⁶⁴¹ o to, kto asi je z nich najväčší⁶⁴². (47)A Ježiš, zbadajúc⁵⁷⁶ to rozumovanie⁶⁴¹ ich srdca, pojal jedno dieťaťko, postavil ho vedľa seba (48)a povedal im: Ktokoľvek prijme toto dieťaťko v⁶⁴³ mojom mene, prijíma mňa, a ktokoľvek prijme mňa, prijíma toho, ktorý ma vyslal. Lebo kto je⁶⁴⁴ medzi všetkými vami najmenší⁶⁴⁵, ten je veľký. (49)A Ján v odvetu povedal: Veliteľu⁵⁴¹, uvideli sme kohosi vyháňať v⁶⁴³ tvojom mene démonov a bránili⁶⁴⁶ sme mu, pretože ťa s nami⁶⁴⁷ nasleduje. (50)A Ježiš k nemu povedal: Nebráňte⁶⁴⁶, veď kto nie je proti vám, je za vás.

(51)A keď sa vyplňali dni jeho vzatia⁶⁴⁸ nahor, stalo sa, že²⁵¹ on svoju tvár pevne uprel na to⁶⁴⁹, žeby sa poberal do Jerúsáléma; (52)i vyslal pred svojou tvárou poslov, a poberúc sa, vstúpili do jednej dediny Samaritánov, takže by pre neho vykonal prípravu⁶⁵⁰; (53)a neprijali ho, pretože jeho tvár smerovala⁶⁵¹ k Jerúsálému⁶⁵². (54)A zbadajúc⁵⁷⁶ to jeho učeníci Jakub a Ján, povedali: Pane, želáš si⁶⁵³, žeby sme povedali, nech z⁹⁰ neba zostúpi oheň a strávi ich, ako spravil aj Eliáš? (55)No on sa obrátil a napomenul⁶⁵⁴ ich [a povedal: Neviete, akého ste vy ducha]⁶⁵⁵. (56)A poberali sa do inej dediny. (57)A na ceste, zakiaľ sa poberali, sa stalo, že k nemu ktosi povedal: Budem⁶⁵⁶ ťa nasledovať, kamkoľvek odchádzaš⁶⁵⁶, Pane. (58)A Ježiš mu povedal: Líšky majú dúpätá⁶⁵⁶ a vtáci neba hradoviská⁶⁵⁶, no Syn človeka nemá, kde by skláňal⁶⁵⁶ hlavu. (59)A k inému povedal: Nasleduj ma. A on povedal: Pane, povoľ mi najprv odísť a pochovať svojho otca. (60)No Ježiš mu povedal: Pochovávať⁶⁵⁶

svojich mŕtvych nechaj mŕtvym, no ty odíď a rozhlasuj Božie kraľovanie⁶⁵⁶. (61)A iný tiež povedal: Budem⁶⁵⁶ ťa nasledovať, Pane, no najprv mi povoľ rozlúčiť sa s tými, ktorí sú v mojom dome. (62)No Ježiš k nemu povedal: Nikto, kto položil ruku na pluh a hľadá dozadu, sa pre Božie kráľovstvo⁶⁵⁶ nehodí.

10 A po týchto veciach určil⁶⁵⁷ Pán aj iných sedemdesiatich a vyslal ich pred svojou tvárou po dvoch do každého mesta, kam sám hodlal⁶⁵⁹ ísť⁶⁵⁸, (2)a vravel k nim: Žatva je síce hojná, ale pracovníkov málo; proste⁶⁵⁹ teda Pána žatvy tak, aby⁶⁵⁹ na svoju žatvu pracovníkov vyslal⁶⁵⁹. (3)Chodte; hľa, vysielam vás ja ako jahňatá vprostred vlkov. (4)Nenoste peňaženku, nie kapsu, ani opánky, a po ceste nikoho nepozdravte. (5)A do ktoréhokoľvek domu budete vchádzať, vravte najprv: Pokoj⁶⁵⁹ tomuto domu; (6)a ak tam bude syn pokoja⁶⁵⁹, odpočinie⁶⁶⁰ váš pokoj⁶⁵⁹ na ňom⁶⁶¹, no ak by nie, vráti⁶⁶² sa na vás. (7)A v tom istom dome ostávajúce j edzte a pite, čo majú⁶⁶³, pracovník je predsa hoden svojej mzdy. Neprestupujte⁶⁶⁴ z domu do domu. (8)A do ktoréhokoľvek mesta budete vchádzať a budú vás prijímať⁶⁶⁵, j edzte, čo sa vám bude⁶⁶⁶ predkladať, (9)a uzdravujte nemocných, ktorí v ňom budú, a vravte im: Priblížilo sa k vám Božie kraľovanie⁶⁵⁶. (10)No do ktoréhokoľvek mesta vojdete⁶⁶⁷ a nebudú vás prijímať⁶⁶⁵, vyjdite na jeho ulice a povedzte: (11)Aj ten prach, ktorý nám z vášho mesta prilipol na nohy, si otierame proti vám; jednako vedzte toto: Že sa priblížilo Božie kraľovanie⁶⁵⁶. (12)Vravím vám, že v onen deň bude Sodome znesiteľnejšie ako onému mestu. (13)Beda ti, Chorazin, beda ti, Bětsaida, pretože keby sa boli v Tyre a Sidóne udiali tie mocné činy, ktoré sa udiali vo vás, boli by sa dávno dali na pokánie, sediac vo vrecovine a popole. (14)Jednako bude Tyru a Sidónu na súde znesiteľnejšie ako vám. (15)A ty, Kafarnaúm, ktorý si bol vyvýšený⁶⁶⁸ až do neba, budeš zrazený⁶⁶⁸ až do hádu⁶⁶⁸. (16)Kto načúva vám, načúva mne, a kto zamieta⁶⁶⁹ vás, zamieta⁶⁶⁹ mňa, a kto zamieta⁶⁶⁹ mňa, zamieta⁶⁶⁹ toho, ktorý ma vyslal.

(17)A tí sedemdesiati sa s radosťou vrátili späť a vraveli: Pane, v tvojom mene sa nám podriaďujú⁶⁷⁰ aj démoni. (18)I povedal im: Pozoroval som⁶⁷¹ Satana, ako sťa blesk padol z neba. (19)Hľa, dávam vám právomoc šliaapiť po hadoch a šťúroch a na všetku moc⁶⁷² nepriateľa, a nič vám nijako neublíži. (20)Jednako sa neradujte z toho⁶⁷³, že sa vám podriaďujú⁶⁷⁰ duchovia, lež⁶⁷⁴ sa radujte, že vaše mená boli napísané⁶⁷⁵ v nebesiach. (21)V tej istej hodine Ježiš v duchu⁶⁷⁶ zajasal a povedal: Velebím ťa⁶⁷⁷, Otče, Pane neba aj zeme, že si tieto veci ukryl⁶⁷⁷ pred múdrymi a chápaťými⁶⁷⁷ a odhalil ich nedospelým⁶⁷⁷. Áno, Otče, pretože sa tak pred tebou stalo blahou záľubou⁶⁷⁷. (22)Od môjho Otca mi boli odovzdané⁶⁷⁷ všetky veci a nikto nevie⁶⁷⁸, kto je Syn, iba Otec, a kto je Otec, iba Syn, a komukoľvek by Syn bol ochotný⁶⁷⁹ ho odhaliť. (23)I obrátil sa stranou k učeníkom a povedal: Blažené oči, ktoré hľadia na tie veci, na ktoré hľadíte⁶⁸⁰, (24)lebo vám vravím, že mnohí proroci a králi si želali⁶⁸¹ uvidieť tie veci, na ktoré hľadíte⁶⁸⁰ vy, a neuvideli, a počuť⁶⁸² tie veci, ktoré počúvate⁶⁸² vy, a nepočuli⁶⁸².

(25)A hľa, povstal akýsi zákonník⁶⁸², aby ho pokúšal⁶⁸³, a vravel: Učiteľu, čo musím vykonať, aby som zdedil⁶⁸⁴ večný život? (26)A on k nemu povedal: Čo je napísané v zákone? Ako čítaš? (27)A on v odvetu povedal⁶⁸⁵: Budeš milovať PÁNA, svojho Boha, z celého svojho srdca a celou svojou dušou a celou svojou silou a celým svojím rozumom⁶⁸⁶, a⁶⁸⁷ toho, ktorý je ti blízko⁶⁸⁸, ako sám seba. (28)I povedal mu: Správne si odpovedl; toto konaj a budeš žiť. (29)No on, chcúc sám seba obhájiť⁶⁸⁹, k Ježišovi povedal: A kto je ten, ktorý je mi blízko⁶⁸⁸? (30)A Ježiš, prevzmúc slovo⁶⁹⁰, povedal: Akýsi človek zostupoval od Jerúsáľa k Jerichu⁶⁹¹ a upadol medzi lupičov⁶⁹²; tí ho aj zodiali⁶⁹³ aj rán mu nakládli, nechali ho polomŕtveho a odišli. (31)A zhodou okolností po onej ceste zostupoval akýsi kňaz, a uvidiac ho, prešiel po náprotivnej strane; (32)a podobne aj jeden Leviovec, natrafiť⁶⁹⁴ sa pri tom mieste, – prišiel a uvidiac ho prešiel po náprotivnej strane. (33)No prišiel

k nemu akýsi Samaritán, *ktorý bol* na cestách, a uvidiac [ho], pocítil vnútorný súcit⁴⁶⁶, (34) i pristúpil, obviazal jeho zranenia, nalievajúc *na ne* oleja a vína⁶⁹⁵, vysadil ho na svoje vlastné dobyčča, zaviedol ho do hostinca⁶⁹⁶ a postaral sa o neho⁶⁹⁷. (35) A na zajtrajší deň [pri odchode⁶⁹⁸] vyňal a hostinskému⁶⁹⁶ dal dva denáre⁴⁹⁵ a povedal mu: Postaraj sa o neho⁶⁹⁷, a čokoľvek navyše vynaložíš, uhradím⁶⁹⁹ ti ja, keď tadiaľto zasa pôjdem⁷⁰⁰. (36) Ktorý [teda] z týchto troch myslíš⁷⁰¹, že sa stal⁷⁰² blízkym⁷⁰³ tomu⁷⁰⁴, čo zapadol do rúk tých lupičov⁷⁰⁵? (37) A on povedal: Ten, ktorý preukázal⁷⁰⁶ súcit s ním. A Ježiš mu povedal: Poberaj sa a podobne konaj⁷⁰⁷ ty.

(38) A keď sa poberali, stalo sa, že²⁵¹ on vstúpil do ktorejsi dediny; a akási žena, menom Marta, ho prijala⁷⁰⁸ do svojho domu. (39) A táto mala sestru, zvanú Mária, ktorá aj prisadla k Ježišovým nohám⁷⁰⁹ a počúvala jeho slovo. (40) A Marta bola rozptyľovaná⁷¹⁰ samou⁷¹¹ obsluhou⁷¹², i pristúpila⁷¹³ a povedala: Pane, nezáleží ti na tom⁷¹⁴, že ma moja sestra nechala⁷¹⁵ samotnú obsluhovať? Nože jej povedz⁷¹⁶, aby mi pomohla⁷¹⁷. (41) No Ježiš jej v odpovedi povedal: Marta, Marta, starostíš sa⁷¹⁸ a rozčuľuješ⁷¹⁹ pre veľa vecí⁷¹², (42) no treba je veci jedinej a Mária si vyvolila dobrý⁷²⁰ podiel, ktorý⁷²⁰ od nej nebude odňatý¹.

11 A keď on bol na ktoromsi mieste a modlil sa⁷²¹, stalo sa, ako prestal, že k nemu ktorýsi z jeho učeníkov povedal: Pane, nauč nás modliť sa, tak⁷²² ako aj Ján vyučoval⁷²³ svojich učeníkov. (2) I povedal im: Keď sa modlíte⁷²⁴, vravte: Otče, nech sa posväti tvoje meno, nech príde tvoje kráľovanie⁷²⁴, (3) dávaj nám denne náš potrebný⁷²⁴ chlieb (4) a odpusť nám naše hriechy, lebo aj my⁷²⁵ odpúšťame každému nám dlhujúcemu; a neuvádzaj⁷²⁶ nás do pokúšania⁷²⁷. (5) A povedal k nim: Kto z vás bude mať priateľa⁴⁵⁸ a poberie sa k nemu o polnoci, i povedal by mu: Priateľu⁴⁵⁸, požičaj⁷²⁸ mi tri chleby, (6) keďže ku mne prišiel⁷²⁹ môj priateľ⁴⁵⁸ z cesty a nemám, čo by som mu predložil; (7) a tamten zvnútra by v odpovedi povedal: Nevyrušuj ma⁷³⁰, dvere sú už zamknuté⁷³¹ a moje dieťaťka sú so mnou v posteli, ne-

môžem vstať a dať ti – ? (8) Vravím vám: Hoci nie preto vstane a dá mu, že je jeho priateľom⁴⁵⁸, zdvihne sa jednako⁷³² pre jeho nehanebnosť⁷³³ a dá mu, koľko potrebuje. (9) A ja vám vravím: Proste a bude vám dané¹. Hľadajte a nájdete⁷³⁴. Klopte a bude vám otvorené¹. (10) Každý predsa, kto prosí, dostáva, a kto hľadá, nachádza⁷³⁴, a tomu, kto klope, bude otvorené¹. (11) No koho z vás, otca, poprosí syn o chlieb a *on* mu podá⁷³⁴ kameň, alebo aj o rybu, a *on* mu miesto ryby podá⁷³⁵ hada⁷³⁶, (12) alebo ak poprosí aj o vajce, či mu podá⁷³⁵ štiťu? (13) Ak teda vy, súc⁷³⁷ zlí, viete dávať svojim deťom dobré⁹⁵ dary, čím skôr dá Otec, ktorý je z neba⁷³⁸, Svätého Ducha tým, ktorí ho prosia?

(14) I vyhánal démona a ten bol nemý; a keď ten démon vyšiel, stalo sa, že ten nemý prehovoril⁷³⁹, a davy upadli v údiv⁷⁴⁰. (15) No podaktorí z nich povedali: Vyháňa démonov Bélzebúbom, vládcom⁷⁴⁰ démonov. (16) A iní, aby *ho* pokúšali⁷⁴⁰, pri ňom vyhľadávali⁷⁴¹ znamenie z neba. (17) No on, súc si vedomý⁷⁴² ich nápadov⁷⁴³, im povedal: Každé kráľovstvo samo voči⁷⁴⁴ sebe rozštiepené⁷⁴⁵ pustne a dom voči⁷⁴⁴ domu rozdvojený padá⁷⁴⁶; (18) a akaj Satan bol rozštiepený⁷⁴⁵ sám voči⁷⁴⁴ sebe, ako sa udrží⁷⁴⁷ jeho kráľovstvo? pretože vravíte, že démonov vyhánam Bélzebúbom⁷⁴⁰. (19) No ak ja démonov vyhánam Bélzebúbom⁷⁴⁰, kým⁷⁴⁰ *ich* vyhánajú vaši synovia? Pre túto príčinu budú oni vašimi sudcami. (20) No ak démonov vyhánam Božím prstom⁷⁴⁰, potom teda na vás prišlo⁷⁴⁷ Božie kráľovanie⁷⁴⁷. (21) Keď⁷⁴⁵ silák, po zuby ozbrojený⁷⁴⁸, stráži svoj palác⁷⁴⁹, sú veci, ktoré mu patria⁷⁵⁰, v pokoji⁷⁵¹, (22) no akonáhle na *neho* príde ten, *ktorý je od neho* silnejší, a premôže ho⁷⁵², odníma⁷⁵³ jeho plnú výzbroj⁷⁵⁴, na ktorú spoliehal, a koristi⁷⁵⁵, ktoré od *neho* vzal⁷⁵⁶, rozdáva. (23) Kto nie je⁷⁵⁷ so mnou, je proti mne, a kto nezbiera⁷⁵⁷ so mnou, rozspáva. (24) Keď⁷⁶⁵ nečistý duch od človeka vyjde, prechádza bezvodnými miestami, hľadajúc odych⁷⁵⁷, a nenachádzajúc vraví: Vráťim sa späť do svojho domu, odkiaľ som vyšiel. (25) I príde a nachádza dom⁷⁵⁷ vymetený a ozdobený. (26) Tu ide a priberá sedem iných duchov, podlejších⁷⁵⁷ od *neho*⁷⁵⁷,

i vstúpia a bývajú tam, a posledné veci toho človeka sa stávajú horšími ako prvé. (27)A keď vravel tieto veci, stalo sa, že z davu pozdvihla hlas akási žena a povedala mu: Blažené útroby⁷⁵⁷, ktoré ta nosili⁷⁵⁸, a prsia⁷⁵⁹, ktoré si sa⁷⁵⁸! (28)No on povedal: To už teda skôr⁷⁶⁰ blažení tí, ktorí čujú Božie slovo a dbajú [naň].

(29)No zakiaľ sa zoskupovali davy, začal vraviť: Toto pokolenie⁶²⁹ je zlé⁷⁶¹ pokolenie⁶²⁹ – vyhľadáva⁷⁴¹ znamenie a znamenie mu nebude dané¹, iba ak znamenie Jonáša. (30)Áno, ako⁷⁶² sa Jonáš stal znamením Ninivčanom⁷⁶⁶, tak *ním* bude aj Syn človeka tomuto pokoleniu⁶²⁹. (31)Kráľovná juhu sa s mužmi tohto pokolenia zdvihne na súde a odsúdi ich, pretože prišla od⁷⁶³ koncov⁷⁶⁴ zeme počuť múdrosť Šalamúna, a hľa, tu je *čosi od Šalamúna väčšie*⁷⁶⁵. (32)Muži z Ninive s týmto pokolením⁶²⁹ povstanú na súde a odsúdia ho, pretože sa dali na pokánie na kázeň⁷⁶⁷ Jonáša, a hľa tu je *čosi od Jonáša väčšie*⁷⁶⁷. (33)No nikto, zažnúc lampu, ju nestavia⁷⁶⁷ do úkrytu⁷⁶⁸ ani pod modius⁷⁶⁹, lež na svietnik⁷⁶⁹, aby tí, ktorí vchádzajú, videli žiaru⁷⁷⁰. (34)Lampa tela je tvoje oko; keď je⁷⁷¹ tvoje oko úprimné⁷⁷², je aj celé tvoje telo svetlé⁷⁷², no akonáhle je⁷⁷¹ zlé⁷⁷³, je aj tvoje telo temné. (35)Hľaď teda, nech⁷⁷⁴ to svetlo, ktoré je v tebe, nie je tmou. (36)Ak teda tvoje telo *bude* celé svetlé⁷⁷², nemajúc niktovej temnej časti, bude svetlé⁷⁷² cele⁷⁷⁵, ako keď ta lampa osvetľuje svojím³²⁰ jasom⁷⁷⁶.

(37)A pri tom prehovorení ho ktorýsi⁷⁷⁷ farisej žiadal, aby⁷⁷⁸ u neho poobedoval⁷⁷⁹; i vstúpil a usadil sa⁷⁸⁰. (38)No ten farisej sa uvidiac to zadivil, že sa pred obedom⁷⁸⁰ najprv neumyl⁷⁸¹: (39)no Pán k nemu povedal: Nuž⁷⁸², vy, fariseji, čistíte vonkajšok⁷⁸³ pohára a táčne, no vaše vnútro⁷⁸³ je napchaté¹³⁵ lúpežou⁷⁸⁴ a zlom⁷⁸⁴. (40)Nerozumní! Čí ten, ktorý vytvoril vonkajšok⁷⁸³, nevytvoril aj vnútro⁷⁸³? (41)No radšej z tých vecí, ktoré máte⁷⁸⁵, dávajte⁷⁸⁶ almužnu, a hľa, všetky veci sú vám čisté. (42)Ale beda vám, farisejom, pretože odvádzate desiatky z máty a z ruty a z každej zeliny a obchádzate⁸⁰¹ právo⁷⁸⁷ a Božiu lásku⁷⁸⁸; tieto veci bolo žiadúco uskutočniť⁷⁸⁹ a tamtie nezanedbať⁷⁸⁹.

(43)Beda vám, farisejom, pretože milujete popredné⁶⁷⁹ sedadlo v synagogach a pozdravy na trhoviskách. (44)Beda vám, pretože ste ako hrobky⁷⁸⁹, ktoré sú nenápadné⁶⁷⁹, a ľudia, ktorí sa po *nich* prechádzajú⁷⁹¹, nevedia o *nich*. (45)A ktoríysi zo zákonníkov⁷⁹² mu v odpveti vravi: Učiteľu, vraviac tieto veci, urážaš aj nás⁷⁹³. (46)A on povedal: Aj vám, zákonníkom⁷⁹², beda, pretože zatažujete ľudí neúnosnými bremenami⁷⁹⁴ a [vy] sami sa tých bremien⁷⁹⁴ nedotykáte⁷⁹⁵ ani jedným zo svojich prstov. (47)Beda vám, pretože budujete hrobky⁷⁸⁹ prorokov, no vaši otcovia ich pozabíjali. (48)Dosvedčujete teda a schvaľujete⁷⁹⁶ činy vašich otcov, pretože oni ich pozabíjali a vy zasa budujete [ich hrobky⁷⁸⁹]. (49)Pre túto príčinu aj Božia múdrosť povedala: Vyšlem k nim prorokov a apoštolov a z nich *ktorých* pozabíjajú a *ktorých* vyštvú, (50)aby od tohto pokolenia⁶²⁹ bola vyžiadaná¹ krv všetkých prorokov, ktorá je vyliatá¹³⁵ od založenia sveta, (51)od krvi Abela po krv Zachariáša, ktorý zahynul medzi oltárom a domom. Áno, vravím vám: Bude vyžiadaná¹⁷⁹⁷ od tohto pokolenia⁶²⁹. (52)Beda vám, zákonníkom⁷⁹², pretože ste odstránili kľúč poznania; sami ste nevstúpili a tým, ktorí vstupovali⁷⁹⁸, ste bránili⁷⁹⁹. (53)A zakiaľ on k nim vravel tieto veci, začali *na neho* pismári a fariseji tuho⁸⁰⁰ dorážať a záľudne sa ho vypytovať⁸⁰² na mnoho⁸⁰³ vecí⁶³⁹, (54)i číhali *na neho* a snažili sa zachytiť⁸⁰⁴ voľačo z jeho úst[, aby ho mohli obžalovať⁸⁰⁵].

12 V tých *dobách*⁸⁰⁶, keď sa zišiel⁸⁰⁷ desaťtisícový dav⁸⁰⁸, takže po sebe navzájom šliapali, začal k svojim učeníkom vraviť najprv: Dávajte⁸⁰⁹ sami na seba pozor čo do kvasu⁸¹⁰ farisejov; to⁸¹¹ je pokrytectvo. (2)No nič nie je zastreté⁸¹² ¹³⁵, čo nebude odostreté¹, a *nič* tajné⁸¹³, čo nebude spoznané¹, (3)a preto⁸¹⁴ koľké veci⁸¹⁵ ste vraveli⁸¹⁵ v temnote, budú počuté¹⁸¹⁶ na svetle, a čo ste hovorili⁸¹⁵ k uchu⁸¹⁷ vo vnútorných izbách⁸¹⁸, sa bude hlásať na strechách⁸¹⁸. (4)No vám, svojim priateľom⁸¹⁸, vravím: Neupadajte v strach pred tými⁸¹⁸, ktorí zabíjajú telo a potom⁸¹⁹ nemajú⁸²⁰ nič viac, čo by⁸²¹ spravili. (5)No ukážem⁸²² vám⁸²², koho sa máte zľaknúť⁸²³: Zľaknite

sa⁸²³ toho, ktorý potom, čo zabije, má právomoc vhodiť do pekla⁸²³; áno, vravím vám: Toho sa zľaknite⁸²³. (6) Či sa nepredáva päť vrabčiekov za dve asaria⁸²³? A ani jeden z nich nie je u Boha⁸²⁴ zabudnutý¹³⁵. (7) Ale⁸²⁵ aj vlasy vašej hlavy sú všetky zrátané¹³⁵; nebojte sa teda, ste znamenitejší⁸²⁶ od veľa vrabčiekov. (8) No vravím vám: Každý, ktokoľvek sa ku mne prizná pred ľuďmi – prizná sa k nemu aj Syn človeka pred Božími anjelmi, (9) no kto ma pred tvárou ľudí zaprie, bude načisto zapretý¹⁸²⁶ pred tvárou Božích anjelov. (10) A každý, kto riekne slovo proti⁸²⁷ Synovi človeka – odpustí sa mu, no tomu, kto urážlivo prehovorí proti⁸²⁷ Svätému Duchu, sa neodpustí. (11) No keď⁸²⁸ vás budú uvádzať pred synagógy a úrady⁸²⁹ a vrchnosti⁸³⁰, nestarostite sa⁸³¹, ako alebo čo by ste uviedli na svoju obranu⁸³² alebo čo by ste povedali⁸³³, (12) lebo v tej istej hodine vás naučí Svätý Duch, ktoré veci povedať je⁸³³ treba.

(13) A ktosi z davu mu povedal: Učiteľu, povedz môjmu bratovi, žeby sa so mnou podelil o dedičstvo. (14) No on mu povedal: Človeče, kto ma nad vami ustanovil za rozsudovateľa⁸³⁴ alebo deliča? (15) A povedal k nim: Vystríhajte sa⁸³⁵ a chráňte pred všetkou hrabivosťou⁸³⁶, lebo ak má voľakto nadbytok, nie je preto⁶⁷³ jeho život v jeho majetku⁸³⁷. (16) A povedal k nim prirovnanie, vraviac: Pole⁸³⁸ akéhosi bohatého človeka hojne zarodilo⁸³⁹, (17) i premýšľal sám v sebe, vraviac: Čo mám spraviť⁸⁴⁰? Veď nemám, kam by som svoju úrodu⁸⁴¹ pozvážal. (18) I povedal: Spravím⁸⁴⁰ toto: Povám svoje sýpky a zbudujem väčšie a tam pozvážam všetky svoje výťažky a svoje statky⁸⁴², (19) i rieknem svojej duši⁸⁴³: Duša⁸⁴³, máš veľa statkov⁸⁴² napohotove⁸⁴⁴ na veľa rokov – hovej si⁸⁴⁵, daj sa jesť, daj sa piť⁸⁴⁶, dopriavaj si⁸⁴⁷. (20) No Boh mu povedal: Nerozumný! Tvoju dušu⁸⁴³ od teba späť požadujú⁸⁴⁸ tejto noci, a komu budú tie veci, ktoré si prihotovil? (21) Tak je s tým, kto sám sebe hromadí poklady⁸⁴⁹ a nemá bohatstva⁸⁵⁰, čo sa týka Boha.

(22) A k svojim učeníkom povedal: Pre túto príčinu vám vravím: Nestarostite sa⁷¹⁸ o žitie⁸⁴³, čo zjete, ani o telo, čím sa ode-

jete. (23) Žitie⁸⁴³ je viac od stravy a telo od odevu. (24) Dobré si všimnite⁸⁵¹ havrany, že⁸⁵² nesejú ani nežnú; tie nemajú komoru⁸⁵³ ani sýpku a Boh ich živí. O koľko znamenitejší od vtákov⁸⁵⁴ ste vy! (25) No kto z vás môže svojou ustarostenosťou⁸⁵⁴ pridať k svojmu vzrastu⁸⁵⁴ jeden laket⁸⁵⁴? (26) Ak teda nestačíte ani na⁸⁵⁵ najmenšie, čo sa starostíte⁷¹⁸ o ostatné? (27) Dobré si všimnite⁸⁵¹ ľalie, ako rastú; nelopotia ani nepradú, no vravím vám: ani Šalamún sa vo všetkej svojej sláve tak neoblekal⁸⁵⁶ ako jedna z nich⁸⁵⁶. (28) No ak Boh takto pristrája trávu, ktorá dnes je na poli a zajtra sa hádže do kachiel, o koľko skôr vás, máloverní! (29) A vy – neusilujte sa o⁸⁵⁶ to, čo zjete alebo čo vypijete, a nebuďte úzkostliví⁸⁵⁷. (30) Veď za týmito všetkými vecami sa zhŕňajú⁸⁵⁸ národy sveta, no váš Otec vie, že tieto veci potrebujete. (31) Lež sa usilujte o⁸⁵⁶ jeho kráľovstvo⁸⁵⁸ a tieto [všetky] veci vám budú pridané⁸⁵⁸. (32) Neboj sa, ty⁸⁵⁹ malé stádočko, pretože kráľovstvo⁸⁵⁸ vám dáť sa vášmu Otcovi stalo slasťou⁸⁶⁰. (33) Predávajte⁸⁶¹, čo je vaše⁸⁶², a dávajte^{861 863} almužnu, robte⁸⁶¹ si⁸⁶⁴ peňaženky, ktoré sa nezodierajú⁸⁶⁵, neubúdajúci⁸⁶⁶ poklad v nebesiach, kde sa zlodej nepribližuje ani moľ nepôsobí skazu⁸⁶⁷, (34) lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce. (35) Nech sú vaše bedrá opásané¹³⁵ a lampy horiace (36) a vy podobní ľuďom očakávajúcim svojho pána, aby mu, kedykoľvek by sa odobral⁸⁶⁸ zo svadobnej slávnosti⁸⁶⁹, hneď otvorili, keď príde a zaklope. (37) Blažení oní nevoľníci, ktorých ich⁸⁷⁵ pán príduc zastihne⁸⁷⁰ bdieť; veru, vravím vám, že sa opáše a uloží ich ku stolu, i predstúpi⁸⁷¹ a bude ich obsluhovať. (38) A ak príde pri druhej hliadke a príde pri tretej hliadke a zastihne⁸⁷⁰ ich takto, blažení sú oní [nevoľníci]⁸⁷². (39) No znajte toto, že keby sa hospodár domu⁸⁷³ dozvedel, ktorej hodiny prichádza⁸⁷³ zlodej, bdel by⁸⁷³ a nestrpel by⁸⁷³ prekopanie do svojho domu. (40) Buďte teda hotoví⁸⁷³ aj vy, pretože Syn človeka prichádza⁸⁷³ tej hodiny, keď si to nemyslíte. (41) A Peter mu povedal: Pane, toto prirovnanie vravíš k nám či aj ku všetkým? (42) A Pán povedal: Nuž, kto je ten verný⁸⁷³ a prezieravý⁸⁷³ správca⁸⁷⁴,

ktorého jeho⁸⁷⁵ pán ustanoví nad svojou čeladou, žeby včas dával vymeraný prídel obilia⁸⁷⁶? (43) Blažený onen nevoľník, ktorého jeho pán príduc zastihne⁸⁷⁰ takto konať; (44) vravím vám pravdivo, že ho ustanoví nad všetkým⁸⁷⁷, čo je jeho⁸⁷⁷. (45) No ak onen nevoľník v svojom srdci povie: môj pán odkladá *svoje* prichádzanie⁸⁷⁷, a začne bíjať sluhov a slúžky, aj ješ a piť a opíjať sa, (46) dostaví sa⁸⁷⁷ pán oného nevoľníka v deň, v ktorý *na neho* nečaká, a v hodinu, ktorú nepozná, i rozpolí ho⁸⁷⁷ a jeho podiel určí⁸⁷⁷ s nevercami. (47) No onen nevoľník, ktorý spoznal vôľu⁸⁷⁷ svojho pána a neprihotovil *sa* ani sa podľa jeho vôľe^{877 878} nezachoval, bude zbitý¹ veľmi⁸⁷⁹, (48) no ten, ktorý nespoznal a vykonal⁸⁸⁰ veci hodné rán, bude zbitý¹ málo⁸⁸¹; a každému, komu bolo veľa dané¹, – bude sa od neho veľa pohľadávať, a u koho si veľa uložil^{882 883}, tým viac *od neho* budú⁸⁸³ pýtať⁸⁸³. (49) Prišiel som na zem pustiť⁸⁸⁴ oheň, a čo chcem⁸⁸⁵, ak už bol zažatý⁸⁸⁶? (50) No mám byť pokrstený⁸⁸⁶ krstom⁸⁸⁷, a aký⁸⁸⁸ som zovretý⁸⁸⁹ dovtedy, kým *to* nebude uskutočnené⁸⁹⁰! (51) Myslíte si, že som prišiel⁸⁹¹ dať na zem pokoj¹⁵³? Vôbec nie, vravím vám, lež naopak⁸⁹² roztržku⁸⁹³; (52) áno, odteraz budú v roztržke⁸⁹³ piati v jednom dome, v roztržku budú uvedení⁸⁹³ traja voči⁸⁹⁴ dvom a dvaja voči⁸⁹⁴ trom, (53) otec voči⁸⁹⁴ synovi a syn voči⁸⁹⁴ otcovi, matka voči⁸⁹⁴ dcére a dcéra voči⁸⁹⁴ matke, svokra proti⁸⁹⁴ svojej neveste a nevesta proti⁸⁹⁴ svojej svokre.

(54) A vravel aj davom: Keď⁸²⁸ zbadáte⁸⁹⁵ od západu vzhádzajúci oblak, vravíte hneď: Ide lejak; a stáva sa tak; (55) a keď⁸²⁸ *vieter* vanúci *od juhu*, vravíte: Bude spara⁸⁹⁶; a nastáva⁸⁹⁷. (56) Pokrytci! Tvár zeme aj neba hodnotíte⁸⁹⁸ viete, no ako *to*, že nehodnotíte^{898 899} túto dobu? (57) A *prečo ani sami* od seba neusudzujete *to, čo je správne*⁹⁰⁰? (58) Lebo⁹⁰¹ keď¹⁸⁸⁸ ideš so svojim protivníkom pred úradníka⁹⁰², daj *si* na ceste prácu⁹⁰³ zbaviť sa⁹⁰⁴ ho, aby ťa niekedy⁹⁰⁵ nezavliekal⁹⁰⁶ k sudcovi; i odovzdá ťa sudca drábovi a dráb ťa uvrhne do väzenia. (59) Vravím ti: Nijako odtadiaľ nevyjdeš, kým neodvedieš aj posledné leptón⁹⁰⁷.

13 I boli v tej istej dobe prítomní ktorísi dávajúci mu vedieť¹ o Galilejcoch, ktorých krv Pilát zmiešal s krvou ich obetí⁹⁰⁸. (2) I povedal im v odvetu: Myslíte si, že títo Galilejci boli⁹⁰⁹ hriešni nad všetkých Galilejcov, pretože vytrpeli také veci? (3) Vôbec nie, vravím vám, lež ak sa nebudete kajať, zahyniete všetci takisto. (4) Alebo tamti osemnásti, na ktorých padla tá veža v Siloame a zabila ich – myslíte si, že oni boli⁹⁰⁹ previnili⁹¹⁰ nad všetkých ľudí, ktorí obývajú Jerusaleom? (5) Vôbec nie, vravím vám, lež ak sa nebudete kajať, zahyniete všetci podobne. (6) A vravel toto prirovnanie: Ktosi mal v svojej vinici zasadený figovník, i prišiel a hľadal na ňom ovocie, a nenašiel. (7) I povedal vinohradníkovi: Hľa, tri roky prichádzam a hľadám na tomto figovníku ovocie, a nenachádzam. Vytni ho – načo⁹¹¹ aj tú zem znehodnocuje⁹¹²? (8) No on mu v odvetu vraví: Pane, nechaj ho aj tento rok, dovtedy, kým okolo neho skopem zem⁹¹³ a nahádzem hnoja, (9) a ak by urodil ovocie – ...nuž ale ak by nie, vytnieš ho nabudúce.

(10) I vyučoval v sobotu v jednej zo synagóg⁹¹⁴. (11) A hľa, [bola *tam*] jedna žena, majúca osemnásť rokov ducha nemoci, i bola zhrbená⁹¹⁵ a úplne⁹¹⁶ nemohúca sa vzpriamiť⁹¹⁷. (12) A Ježiš, uvidiac ju, na ňu zavolať⁹¹⁸ a povedal jej: Žena, si⁹¹⁹ uvoľnená od⁹²⁰ svojej nemoci. (13) A položil na ňu ruky, i narovnala⁹²¹ sa naskutku a oslavovala Boha. (14) No predstavený tej⁹²² synagógy, horšiak sa⁹²³, že Ježiš vykonal uzdravenie⁹²⁴ v sobotu, vravel v odvetu davu: Je šesť dní, v ktorých sa má pracovať, v tých teda prichádzajte a dávajte sa uzdravovať⁹²⁵, a nie dňa sobotného. (15) Pán mu teda odvetil a povedal: Pokrytci! Nie je *tak*, že každý z vás v sobotu svoje hovädzie dobytko alebo osla uvoľňuje⁹²⁶ od jasia⁹²⁷, odvedie a napája? (16) A táto, ktorá je dcéra Abraháma, ktorú Satan zviazal, hľa, *na* osemnásť rokov, nemala byť sobotného dňa od tejto väzby uvoľnená^{926 1}? (17) A zakiaľ tieto veci vravel, boli všetci, ktorí mu boli odporcami⁹²⁸, plní hanby⁹²⁹ a všetok ľud sa radoval nad všetkými slávnymi vecami⁹³⁰, ktoré sa od neho diali.

(18)I vravel: Čomu je podobné Božie kráľovstvo a čomu ho pripodobníť⁹³¹? (19)Je podobné zrnú horčice, ktoré *jeden* človek vzal a hodil⁹³² do svojej záhrady, i vyrástlo a stalo sa veľkým stromom a v jeho konároch sa jali hradovať vtáci neba. (20)A ďalej⁹³³ povedal: Čomu pripodobníť⁹³¹ Božie kráľovstvo? (21)Je podobné kvasu, ktorý *jedna* žena vzala a skryla do troch sát⁹³⁴ múky, kým nebola všetka⁹³⁴ skvasená⁹³⁴.

(22)I prechádzal mestá za mestami a dediny za dedinami⁹³⁵, vyučujúc a konajúc si cestu⁹³⁶ do Jerúsálema. (23)Aktosi mu povedal: Pane, či je⁹³⁷ tých, ktorí majú byť uštrení⁹³⁸, málo? No on k nim povedal: (24)Usilujte sa stoj čo stoj⁹³⁹ vstúpiť úzkymi dverami, pretože mnohí, vravím vám, budú žiadosť⁹⁴⁰ vstúpiť a nebudú vládnuť. (25)Odkedy hospodár domu⁹⁴⁰ vstane a dvere pred vami⁹⁴¹ zamkne a začnete stáť vonku a na dvere klopať a vraviť: Pane, otvor nám, a riekne vám v odpovedi: Nepoznám vás, odkiaľ ste – (26)tu začnete vraviť: V tvojej prítomnosti sme jedávali⁹⁴³ a pili⁹⁴³ a vyučoval si⁹⁴³ v našich uliciach. (27)I riekne: Vravím vám, nepoznám vás, odkiaľ ste; odstúpte odo mňa, všetci pôsobitelia neprávosti⁹⁴⁴. (28)Tam bude plač a zatínanie⁹⁴⁵ zubov, keď uvidíte Abraháma a Isáka a Jakóba a všetkých prorokov v Božom kráľovstve⁹⁴⁵, no seba⁹⁴⁶ vyhnaných⁹³⁸ von. (29)I prídu od východu a západu a severu a juhu a ulahnú v Božom kráľovstve⁹⁴⁵ ku stolu. (30)A hľa, sú poslední, ktorí budú prvými, a sú prví, ktorí budú poslednými.

(31)V tej istej hodine pristúpili ktorisi fariseji a vraveli mu: Vyjdí a poberaj sa odtiaľto, pretože tá Héródés chce⁹⁴⁷ zabiť. (32)I povedal im: Poberte sa a povedzte tejto líške: Hľa, vyhánam démonov a dokončujem liečby dnes a zajtra a tretieho dňa dospievam k dokonalosti⁹⁴⁸; (33)jednako sa musím pobať dnes aj zajtra aj nasledujúceho dňa, pretože sa nepripúšťam⁹⁴⁹, žeby prorok zahynul mimo⁹⁵⁰ Jerúsálema. (34)Jerúsálem, Jerúsálem, mesto, ktoré zabíja prorokov a kameňuje tých, ktorí sú k nemu vyslaní⁹⁵¹, koľko ráz som tvoje deti chcel zvolať⁹⁵¹ tak ako⁹⁵¹ sliepka svoj krídel kurčiatok⁹⁵² pod krídla,

a nechceli ste⁹⁵¹. (35)Hľa, váš dom sa vám necháva, a vravím vám, že ma nijako nevidíte, kým nedôjde k tomu, že poviete⁹⁵³: *Nech je požehnaný ten, ktorý prichádza v mene PÁNA.*

14 A keď prišiel⁹⁵⁴ v sobotu zajesť chleba do domu ktoréhosi z hodnostárov, ktorý bol z farisejov, stalo sa, že²⁵¹ oni ho⁹⁵⁵ bedlivo pozorovali⁹⁵⁶. (2)A hľa, bol pred ním akýsi vodnateľný človek. (3)A Ježiš v odpovedi k tým zákonníkovi⁹² a farisejom prehovoril, vraviac: Či je dovolené v sobotu uzdravovať⁹⁵⁷? (4)A oni stíchli. I pojal ho, vyliečil a prepustil, (5)a k nim v odpovedi povedal: Koho z vás osol alebo hovädzie dobyčča zapadne do studne⁹⁵⁸, aby ho hneď v sobotný deň nevytiahol⁹⁵⁹ nahor? (6)A na tieto veci mu nedokázali podať námietku⁹⁶⁰.

(7)A k hosťom⁹⁶¹ vravel prirovnanie, všímajúc si⁹⁶², ako si vyberali popredné miesta⁹⁶³, i vravel k nim: (8)Keď⁸²⁸ budeš od volakoho pozvaný⁹⁶⁴ na svadobnú slávnosť⁹⁶⁴, neukladaj sa ku stolu na popredné miesto⁹⁶³, aby sa nebudaj⁹⁶⁴ nestalo, žeby bol jeho hosťom⁹⁶¹ volakto váženejší⁹⁶⁵ od teba (9)a žeby prišiel ten, ktorý pozval teba aj jeho, a riekol ti: Uvoľni⁹⁶⁶ miesto tomuto, a tu žeby si začal s hanbou zaujímať posledné miesto; (10)lež sa, keď⁸²⁸ budeš pozvaný⁹⁶⁴, pober a usad⁹⁶⁷ na posledné miesto, aby ti tvoj hosť⁹⁶¹, keď⁸²⁸ príde, riekol: Priateľu⁹⁶⁷, vystúp sem⁹⁶⁸ vyššie. Tu budeš pred všetkými, ktorí budú s tebou ležať pri stole, mať⁹⁶⁹ česť⁹⁷⁰, (11)pretože každý, kto sám seba povyšuje, bude ponížený⁹⁷¹, a kto sám seba ponizuje, bude povýšený⁹⁷¹.

(12)A vravel aj svojmu hosťovi⁹⁶¹: Keď⁸²⁸ budeš usporadovávať⁹⁷² obed⁹⁷³ alebo večeru⁹⁷³, nevolaj svojich priateľov⁹⁶⁷ ani svojich bratov ani svojich príbuzných ani bohatých susedov, aby ťa niekedy⁹⁶⁴ aj oni zasa⁹⁷⁴ nepozvali a nedostalo sa ti odplaty; (13)lež zvi, keď⁸²⁸ budeš usporadovávať⁹⁷² pohostenie, chudobných, telesne poškodených⁹⁷⁵, chromých, slepých, (14)a budeš blažený, lebo nemajú čím ti odplatiť – bude ti, pravdaže, odplatené⁹⁶¹ pri opätovnom vstaní spravodlivých.

(15)A počujúc tieto veci ktosi z tých, ktorí spolu ležali pri stole, povedal mu:

Blažený, kto bude jesť chlieb v Božom kráľovstve. (16)A on mu povedal: Akýsi človek usporiadal veľkolepú⁹⁷⁶ večeru⁹⁷⁷ a pozval mnohých; (17)a v hodinu tej večere⁹⁷⁷ vyslal svojho nevoľníka povedať pozvaným⁹⁷⁸: Podte⁹⁷⁹, lebo všetko už je hotové. (18)I začali sa všetci bez výnimky⁹⁸⁰ ospravedľňovať⁹⁸¹. Prvý mu povedal: Kúpil som pole a nutne musím vyjsť a pozrieť ho; prosím ťa, maj ma za ospravedlneného⁹⁸¹. (19)A iný povedal: Kúpil som päť párov⁹⁸² hovädzieho dobytká a poberám sa ich vyskúšať⁹⁸³; prosím ťa, maj ma za ospravedlneného⁹⁸¹. (20)A iný povedal: Zosobášil som sa s ženou a pre túto príčinu nemôžem prísť. (21)A ten nevoľník dostaviac sa⁹⁸⁴ ohlásil⁹⁸⁵ tieto veci svojmu pánovi. Tu sa hospodár domu⁹⁸⁵ rozhneval a tomu svojmu nevoľníkovi povedal: Vyjdí rýchlo do ulíc a uličiek mesta a uveď sem chudobných a telesne poškodených⁶⁸ a chromých a slepých. (22)A nevoľník povedal: Pane, čo si nariadil, sa stalo, a ešte je miesto. (23)A pán povedal k nevoľníkovi: Vyjdí k cestám a plotom⁹⁸⁶ a kadekoho prinúť vstúpiť, aby môj dom bol nabitý⁹⁸⁷, (24)lebo vám vravím, že ani jeden z tamtých mužov, ktorí boli pozvaní⁹⁷⁸, mojej večere⁹⁷⁷ neokúsi.

(25)I poberali sa s ním početné davy; i obrátil sa a povedal k nim: (26)Ak vôľakto prichádza ku mne a nemá v nenávisti⁹⁸⁸ svojho otca a matku a ženu a deti a bratov a sestry a ešte aj svoje životie⁹⁸⁹, nemôže byť mojím učeníkom; (27)a ktokolvek⁹⁹⁰ nenesie⁹⁹¹ svoj kríž a neprichádza⁹⁹² za mnou, nemôže byť mojím učeníkom. (28)Ktože z vás, ak si želá⁹⁹³ zbudovať vežu, najprv nesadne a nepreratáva náklad⁹⁹⁴, či má, či nie, či treba⁹⁹⁵ na dohotovenie, (29)aby sa mu nebodaj⁹⁹⁶, keď položí jej základ a nebude vládvať ju dokončiť⁹⁹⁷, nezačali všetci, ktorí pozerajú, posmievať (30) a vraviť: Tento človek začal budovať a dokončiť⁹⁹⁷ nezvládla? (31)Alebo ktorý kráľ, poberajúc sa, žeby sa stretol v boji⁹⁹⁸ s iným kráľom, najprv nesadne a neradí sa, či má moc⁹⁹⁹ vyjsť v silu desiatísícich proti tomu, ktorý na neho¹⁰⁰⁰ ide s dvadsiatimi? (32)A ak by nie, vyšle, ešte zakiaľ on je ďaleko, posolstvo a žiada podmienky¹⁰⁰¹ mieru. (33)Tak teda ne-

môže byť mojím učeníkom nikto¹⁰⁰² z vás, kto sa nevzdáva všetkých vecí¹⁰⁰³, ktoré sú jeho¹⁰⁰⁴. (34)[Nuž,] soľ je dobrá¹⁰⁰⁴, no ak aj soľ stratí svoju chuť¹⁰⁰⁴, čím sa napraviť¹⁰⁰⁵? (35)Nehodí sa ani do zeme ani do hnoja; vyhadzujú ju von. Kto má uši na počúvanie, nech počúva¹⁰⁰⁵.

15 A všetci vyberači dávok a hriešnici sa k nemu približovali načúvať mu; (2)a fariseji a pismári spoločne¹⁰⁰⁶ hundrali, vraviac: Tento k sebe prijíma hriešnikov a jedáva s nimi. (3)I povedal k nim toto prirovnanie, vraviac: (4)Ktorý človek z vás, majúc sto oviec a jednu z nich stratiac, nezanecháva tých deväťdesiatdeväť v pustine a nepoberá sa za tou stratenou¹⁰⁰⁷, kým ju nenájde? (5)A nájduc nakladá ju radostne na svoje plecia, (6)a prídúc do domu, zvoláva priateľov¹⁰⁰⁸ a susedov, vraviac im: Zaradujte sa so mnou, pretože¹⁰⁰⁹ som tú svoju stratenú ovcu našiel. (7)Vravím vám, že tak bude v nebi radosť nad¹⁰¹⁰ jedným kajúcim hriešnikom väčšia ako nad¹⁰¹⁰ deväťdesiatdeviatimi spravodlivými, ktorí¹⁰¹¹ nemajú potrebu pokánia. (8)Alebo či ktorá žena, majúca desať drachiem¹⁰¹², ak jednu drachmu¹⁰¹² stratí, nezažiha lampu a nevymetá dom a dovtedy starostlivo nehľadá, kým ju nenájde? (9)A nájduc zvoláva si priateľky¹⁰⁰⁸ a susedy, vraviac: Zaradujte sa so mnou, pretože¹⁰⁰⁹ tú drachmu¹⁰¹², ktorú som stratila, som našla. (10)Tak, vravím vám, nastáva pred Božími anjelmi radosť nad¹⁰¹⁰ jedným kajúcim hriešnikom. (11)I povedal: Akýsi človek mal dvoch synov; (12)a mladší z nich otcovi povedal: Otče, daj mi diel majetku, ktorý na mňa pripadá. A on im rozdelil¹⁰¹³, čo mal na živobytie, (13)a ten mladší syn po nie veľa dňoch všetko¹⁰¹⁴ zhrabol a odcestoval¹⁰¹⁴ do ďalekého kraja a tam svoj majetok rozpušteným životom¹⁰¹⁵ premrhal. (14)No keď všetko utratil¹⁰¹⁶, nastal po celom onom kraji tuhý¹⁰¹⁷ hlad a on začal mať nedostatok; (15)i pobral sa a pripojil¹⁰¹⁸ k jednému z občanov oného kraja, i poslal ho na svoje polia pásť svine. (16)I túžil naplniť¹⁰¹⁹ svoje bruchó zo strukov¹⁰²⁰, ktoré žrali tie svine, a nikto mu nedával. (17)I prišiel sám do seba a povedal: Kolkí námezdní robotníci môjho otca majú

nazvyš chleba¹⁰²¹ a ja tu hyniem hladom! (18) Vstanem a poberiem sa k svojmu otcovi a rieknem mu: Otče, zhrešil som proti¹⁰²² nebu a pred tebou; (19) nie som už hoden byť nazvaný¹ tvojím synom – sprav ma stáby jedným zo svojich námezdých robotníkov. (20) I vstal a dal sa¹⁰³² k svojmu otcovi; no zakaľ bol ešte veľmi¹⁰²³ vzdialený, uvidel ho jeho otec a pocítil vnútorný súcit⁴⁶⁶, i pribehol¹⁰²⁴ a padol¹⁰²⁵ na jeho šiju a vybozkával ho. (21) A syn mu povedal: Otče, zhrešil som proti¹⁰²² nebu a pred tebou; nie som už hoden byť nazvaný¹ tvojím synom. (22) No otec povedal k svojim nevoľníkom: Vyneste najlepšie¹⁰²⁶ rúcho a oďte ho a dajte na jeho ruku prsteň a na nohy opánky, (23) a priveďte a zabite to vykrmené teľa, i dajte sa jesť a rozveseľme sa¹⁰²⁷, (24) pretože¹⁰⁰⁹ tento môj syn bol mŕtvy a opäť ožil, bol stratený¹⁰³⁵ a našiel sa. I začali sa veseliť¹⁰²⁷. (25) A jeho starší syn bol na poli, a ako sa prichádzajúc priblížil k domu, začul hudbu a tance¹⁰²⁸, (26) i privolať si¹⁰²⁹ jedného zo sluhov a prezvedal sa, čo tieto veci majú znamenať¹⁰³⁰. (27) A on mu povedal: Prišiel tvoj brat a tvoj otec zabil¹⁰³¹ to vykrmené teľa, pretože ho pri dobrom zdraví dostal späť. (28) I rozhneval sa a nechcel vojsť; a jeho otec vyšiel a snažne ho prosil, (29) no on svojmu otcovi v odvetu povedal: Hľa, toľké roky ti otročím a tvoj príkaz som nikdy neobišiel¹⁰³³, a mne si nikdy nedal ani kozlaťa, aby som sa poveselil¹⁰³³ so svojimi priateľmi⁴⁵⁸; (30) no keď prišiel tento tvoj syn, ktorý tvoje živobytie prežral¹⁰³⁴ s neviestkami, zabil¹⁰³¹ si mu to vykrmené teľa. (31) No on mu povedal: Dieťa, ty si so mnou vždy a všetky veci moje¹⁰³⁵ sú tvoje, (32) no patrilo sa¹⁰³⁶ rozveseliť¹⁰³³ a zaraďovať, pretože¹⁰³⁷ tento tvoj brat bol mŕtvy a opäť ožil, bol stratený¹⁰³⁷ a našiel sa.

16 A vrel aj k [svojim] učeníkom: Bol akýsi bohatý človek, ktorý mal správcu¹⁰³⁸, a ten bol u neho¹⁰³⁹ oho-vorený^{1040 1}, ako by jeho vlastníctvo¹⁰⁴¹ premrhával. (2) I zavolať ho a povedal mu: Čo to o tebe počívam? Odovzdaj vyúčtovanie¹⁰⁴¹ svojej správy¹⁰⁴², lebo už nebudeš môcť byť správcom¹⁰⁴³. (3) A ten správca¹⁰³⁸ povedal sám v sebe: Čo mám

spraviť¹⁰⁴⁴? Veď môj pán odo mňa odníma správu¹⁰⁴². Kopat nevládzem, žobrať sa hanbím... (4) Viem¹⁰⁴⁵, čo spravím¹⁰⁴⁴, aby ma, keď budem zo správy zosadený, prijali¹⁰⁴⁶ do ich domov. (5) I popriroľával si po jednom všetkých dlžníkov¹⁰⁴⁷ svojho pána a prvému vrel: Koľko dlhuješ môjmu pánovi? (6) A on povedal: Sto batov¹⁰⁴⁸ oleja. A on mu povedal: Tu máš¹⁰⁴⁹ svoj úpis, rýchlo sadni a napíš päťdesiat. (7) Nato povedal inému: A koľko dlhuješ ty? A on povedal: Sto korov¹⁰⁴⁸ pšenice. I vral mu: Tu máš¹⁰⁴⁹ svoj úpis a napíš osemdesiat. (8) A ten pán sa o tom nespravodlivom správcovi^{1038 1050} vyslovil s uznaním¹⁰⁵¹, že¹⁰⁵² sa zachoval prezieravo¹⁰⁵³, pretože synovia tohto veku¹⁰⁵⁴ sú voči svojmu pokoleniu¹⁰⁵⁵ nad synov svetla prezieravejší¹⁰⁵³. (9) A ja vám vral: Robte¹⁰⁵⁶ si¹⁰⁵⁶ z mamonu nespravodlivosti¹⁰⁵⁷ priateľov⁴⁵⁸, aby vás, keď ho bude ubúdať¹⁰⁵⁸, prijali¹⁰⁴⁶ do tých večných stanov¹⁰⁵⁹. (10) Kto je verný¹⁰⁵⁹ v najmenšom, je verný¹⁰⁵⁹ aj vo veľkom¹⁰⁶⁰, a kto je nespravodlivý v najmenšom, je nespravodlivý aj vo veľkom¹⁰⁶⁰; (11) ak ste sa teda neukázali¹⁰⁶¹ vernými¹⁰⁵⁹ v mamone nespravodlivom, kto vám zverí to, čo je pravé? (12) A ak ste sa neukázali¹⁰⁶¹ vernými¹⁰⁵⁹ v tom, čo patrí druhému, kto vám dá to, čo je vaše? (13) Žiadny čeladník nemôže byť nevoľníkom¹⁰⁶² dvom pánom; veď alebo bude jedného nenávidieť¹⁰⁶² a druhého¹⁰⁶² milovať, alebo sa jedného pridrží¹⁰⁶² a druhým¹⁰⁶² pohrdne. Nemôžete byť nevoľníkmi¹⁰⁶² Bohu aj mamonu.

(14) A všetky tieto veci počúvali aj fariseji; ľúbili peniaze¹⁰⁶³ a zlomyseľne sa mu pošľakovali¹⁰⁶⁴. (15) I povedal im: Vy ste takí, že¹⁰⁶⁵ sami seba pred ľuďmi robíte spravodlivými¹⁰⁶⁶, no Boh vaše srdce pozná, pretože čo sa medzi ľuďmi vysoko cení¹⁰⁶⁷, je pred Bohom ohavnosťou. (16) Zákon a proroci boli až po Jána; odvtedy sa v blahej zvesti hlása Božie kráľovstvo¹⁰⁶⁸ a každý sa do neho dobýja náporom¹⁰⁶⁸, (17) no je ľahšie, žeby zašlo¹⁰⁶⁸ nebo aj zem, než žeby zo zákona padla jediná bodka¹⁰⁶⁸. (18) Každý, kto prepúšťa svoju ženu a sobáši sa s inou, cudzoloží, a každý, kto sa sobáši s prepustenou od muža, cudzoloží.

(19)I bol akýsi bohatý človek, i odieval sa v purpur a kment a denne si skvele¹⁰⁶⁹ dopriaval¹⁰⁷⁰; (20)a [bol] akýsi bedár menom Lazar[, ktorý], posiaty vredmi, ležal¹⁰⁷¹ pri jeho vrátach¹⁰⁷² (21)a túžil byť nakrmený¹ z⁹⁰ omrvíniek, ktoré padali zo⁹⁰ stola toho boháča; nadto¹⁰⁷³ prichádzali aj psi a oblizovali jeho vrede. (22)I stalo sa, že ten bedár umrel a bol od anjelov odnesený¹ do náručí¹⁰⁷⁴ Abraháma. A umrel aj ten boháč a bol pochovaný¹; (23)a v háde⁶⁶⁸ pozdvihol, súc¹⁰⁷⁵ v mukách, svoje oči, i vidí zďaleka Abraháma a v jeho náručí¹⁰⁷⁴ Lazara. (24)A on zvolal a povedal: Otec Abrahám, zmiluj sa nado mnou a pošli Lazara, aby namočil konček svojho prsta do vody a ochladil môj jazyk, pretože v tomto plameni trpím bolesť¹⁰⁷⁶. (25)No Abrahám povedal: Dieťa, spomeň si, že ty si vo svojom živote plnou mierou¹⁰⁷⁷ dostal svoje dobré⁹⁵ veci a Lazar podobne veci zlé; no teraz sa tu potešuje a ty trpiš bolesť¹⁰⁷⁶. (26)A pri všetkom tom¹⁰⁷⁸ je medzi nami a vami natrvalo rozvevená¹⁰⁷⁹ veľká priepasť¹⁰⁸⁰ tak, aby¹⁰⁸¹ tí, ktorí chcú prestúpiť odtiaľto k vám, nemohli, a tí odtadiaľ aby neprenikali k nám. (27)I povedal: Prosím¹⁰⁸² ťa teda, oťče, aby si ho poslal do domu môjho otca, (28)lebo mám piatich bratov, tak, aby¹⁰⁸⁰ im naliehavo svedčil¹⁰⁸³, aby neprišli aj oni do tohto miesta mŕk. (29)No Abrahám mu vraví: Majú Mojžiša a prorokov, nech ich počujú¹⁰⁸⁴. (30)No on povedal: Vôbec nie, otec Abrahám, lež keby sa k nim pobral voľakto od mŕtvych, dajú sa na pokánie. (31)I povedal mu: Ak nepočúvajú Mojžiša a prorokov¹⁰⁸⁴, nedajú sa presvedčiť¹⁰⁸⁵, ani keby voľakto vstal spomedzi mŕtvych.

17 A k svojim učeníkom povedal: Je nemysliteľné¹⁰⁸⁶, žeby nedochádzalo¹⁰⁸⁷ ku príčinám úrazov¹⁰⁸⁷, jednako beda tomu, cez koho k nim dochádza¹⁰⁸⁷. (2)Vyplácalo by sa mu¹⁰⁸⁸ lepšie, keby okolo jeho šije visel¹⁰⁸⁹ oslí¹⁰⁹⁰ žarnov¹⁰⁹⁰ a keby sa ním mrštilo do mora, než aby dal jednému z týchto malých podnet k úrazu¹⁰⁹⁰. (3)Dávajte sami na seba pozor¹⁰⁹¹. Ak tvoj brat zhreší, napomeň ho, a ak sa dá na pokánie, odpusť mu; (4)a bárs by proti¹⁰⁹¹ tebe zhrešil sedem

ráz za deň a sedem ráz sa k tebe navrátil a vravel: Kajám sa, odpustiš mu.

(5)A apoštoli Pánovi povedali: Pridaj nám viery. (6)A Pán povedal: Keby ste mali vieru ako zrna horčice, vedeli by ste povedať¹⁰⁹² tejto moruši: Daj sa vykonariť a zasadiť¹⁰⁹³ v mori, a poslúchla by vás. (7)No kto z vás, majúc nevoľníka, ktorý orie alebo je pastierom¹⁰⁹⁴, je taký, že mu povie, keď on vstúpi¹⁰⁹⁵, idúc z poľa: Pristúp a hneď¹⁰⁹⁶ sa usaď¹⁰⁹⁷ ku stolu? (8)Či mu naopak¹⁰⁹⁸ neriekne: Prihotuj, čo budem večerať¹⁰⁹⁹, opáš sa a obsluhuj ma, kým sa najem a napijem, a ty sa naješ a napiješ¹¹⁰⁰ potom¹¹⁰¹? (9)Je azda tomu nevoľníkovi vďačný, pretože¹⁴⁶ vykonal tie veci, ktoré boli rozkázané? Nemyslím. (10)Tak aj vy, keď⁸²⁸ vykonáte všetky tie veci, ktoré boli rozkázané¹ vám, vravte: Sme naničhodní¹¹⁰² nevoľníci, máme vykonané¹¹⁰³, čo vykonať sme boli povinní.

(11)A keď sa poberal do Jerúsaléma, stalo sa, že²⁵¹ on prechádzal stredom Samarie a Galiley; (12)a zakiaľ vchádzal do ktorejś dediny, stretli ho desiatí malomocní muži, a tí sa zďaleka zastavili. (13)A oni pozdvihi hlas, vraviac: Ježišu, Veliteľu⁵⁴¹, zmiluj sa nad nami! (14)A uvidiac ich povedal im: Poberte sa a ukážte sa kňazom¹¹⁰⁴. A keď odchádzali, stalo¹¹⁰⁵ sa, že boli očistení¹. (15)A jeden z nich, uvidiac, že bol vyliečený¹, sa vrátil späť, s hlasným volaním¹¹⁰⁶ oslavujúc Boha, (16)a padol na tvár pri jeho nohách a ďakoval mu; a to¹¹⁰⁷ bol Samaritán. (17)A Ježiš v odvetu povedal: Či neboli očistení tí desiat? A tí deviat – kde sú? (18)Nenašli sa, žeby sa vrátili späť a vzdali Bohu chválu, iba ak tento cudzorec. (19)I povedal mu: Vstaň a poberaj sa, pomohla ti⁵⁰² tvoja viera.

(20)A na dopyt¹¹⁰⁸ od farisejov, kedy prichádza¹¹⁰⁹ Božie kraľovanie¹¹⁰⁹, im odpovedal a povedal: Božie kraľovanie¹¹⁰⁹ neprihádza¹¹⁰⁹ pozorovateľne¹¹¹⁰, (21)ani nebudú vraviť: Hľa, tu, alebo: Hľa, tam; veď hľa, Božie kraľovanie¹¹⁰⁹ je medzi vami. (22)A k učeníkom povedal: Prídu dni, keď budete túžiť uvidieť jeden z dní Syna človeka, a neuvidíte; (23)a budú vám vraviť: Hľa, tu, alebo: Hľa, tam – neodchádzajte ani sa za nimi nežeňte, (24)lebo

ako svieti blesk, blýskajúci¹¹¹ z tej strany pod nebom k tej strane pod nebom, priam tak bude so Synom človeka v jeho deň.

(25) No najprv musí veľa vytrpieť a byť od tohto pokolenia¹¹² zamietnutý¹¹².

(26) A ako¹¹³ sa dialo¹¹⁴ v dňoch Nóeho, tak bude aj v dňoch Syna človeka: (27) Jedli, pili, ženili sa, boli vydávané¹¹⁵, až do dňa, ktorého Nôe vstúpil do schrany, i prišla potopa a všetkých¹¹⁶ zahubila; (28) podobne tiež, ako sa dialo¹¹⁶ v dňoch Lóta: Jedli, pili, kupovali, predávali, sadili, budovali, (29) no ktorého dňa Lót vyšiel zo¹¹⁷ Sodomy, sa z¹¹⁷ neba dal pršať oheň a síra a všetkých¹¹⁸ zahubilo, – (30) podľa týchto vecí bude tiež, ktorého dňa dochádza ku zjaveniu¹¹⁸ Syna človeka¹¹⁹. (31) Kto v onen deň bude na streche¹²⁰ a jeho zvršky¹²⁰ v dome, nech nezostupuje, žeby si ich vzal¹²⁰, a kto na poli, podobne – nech sa nenavracia nazad. (32) Pamätajte na Lótovu ženu. (33) Ktokoľvek sa bude usilovať¹²¹ uchrániť¹²² si svoje životie⁹⁸⁹, stratí ho, a ktokoľvek ho stratí, uchová¹²³ ho. (34) Vravím vám: Tej¹²⁴ noci budú dvaja na jednom lôžku, jeden sa vezme so sebou¹²⁵ a druhý⁴⁹⁶ sa ponechá; (35) dve budú spolu¹²⁶ melúce¹²⁷, jedna sa vezme so sebou¹²⁵ a druhá⁴⁹⁶ sa ponechá; (36) dvaja budú na poli, jeden sa vezme so sebou¹²⁵ a druhý⁴⁹⁶ sa ponechá⁴⁹⁶]. (37) A oni mu v odvetu vravia: Kde, Pane? A on im povedal: Kde bude telo, tam sa zletia¹²⁸ supy¹²⁸.

18 A vavel im aj prirovnanie o tom¹²⁹, že sa majú¹³⁰ vždy modliť a neochabovať; (2) i vavel: V ktoromsi meste bol akýsi sudca, ktorý sa Boha neobával¹³¹ a na človeka nemal ohľad¹³¹ 132; (3) a v onom meste bola jedna vdova, i prichádzala k nemu a vavela: Obháj ma¹³³ pred mojím protivníkom¹³⁴. (4) A po akýsi čas sa mu nechcelo, no potom¹¹⁰¹ sám v sebe povedal: Hoci sa Boha nebojím a na človeka ohľad nemám¹³², (5) no predsa, keďže ma táto vdova nenecháva na pokoji¹³⁵, ju obhájim¹³³, aby sem ustavične¹³⁶ nechodila a nedopalovala ma¹³⁷. (6) A Pán povedal: Počujte, čo vraví ten nespravodlivý sudca¹³⁸! (7) A Boh by vskutku¹³⁹ nevykonával obhájenie¹³³ svojich vyvolených, ktorí k nemu volajú dňom aj nocou, a má s nimi trpezlivosť¹⁴⁰?

(8) Vravím vám, že ich obhájenie¹³³ vykoná rýchlo. Jednako – či azda Syn človeka prídúc nájde na zemi vieru?

(9) A k podaktorým¹²⁹ tiež, ktorí sami v seba dôverovali¹⁴¹, že sú spravodliví, a ostatných znevažovali¹⁴², povedal toto prirovnanie: (10) Do chrámu vystúpili¹⁴³ dvaja ľudia pomodliť sa, jeden farisej a druhý⁴⁹⁶ vyberač dávok. (11) Ten farisej sa postavil a modlil sa sám vzhľadom na seba¹²⁹ takto¹⁴⁴: Bože, dakujem ti, že nie som priam taký ako ostatní z ľudí, lúpeživí¹⁴⁴, nespravodliví, cudzoložníci, alebo aj ako tento vyberač dávok; (12) dvakrát do týždňa sa postím, zo všetkých vecí, koľké nadobúdám¹⁴⁵, odvádzam desiatky. (13) A ten vyberač dávok stál zďaleka a k nebu¹⁴⁶ nechcel ani pozdvihnúť oči, lež sa tľkol v¹⁴⁷ hruď, vraviac: Bože, zľutuj sa nado mnou, hriešnikom¹⁴⁸! (14) Vravím vám: Do svojho domu zostúpil za spravodlivého uznaný¹³⁵ tento, skôr ako tamten, pretože každý, kto sám seba povyšuje, bude poníženy¹⁴⁹, no kto sám seba poníže, bude povýšený¹⁴⁹.

(15) I prinášali¹⁵⁰ mu aj nemluvnáta¹⁵¹, aby sa ich dotýkal¹⁵², no uvidiac to učeníci, okrikovali¹⁵³ ich. (16) No Ježiš si ich¹⁵⁴ privolať a povedal: Nechajte dieťatka ku mne prichádzať a nebráňte¹⁵⁵ im, lebo takýchto je Božie kráľovstvo. (17) Veru, vravím vám: Ktokoľvek neprijme Božie kráľovstvo tak, ako dieťatko, nijako do neho nevstúpi.

(18) A ktorýsi⁷⁷⁷ hodnostár sa ho spýtal, vraviac: Dobrý⁹⁵ Učiteľu, čo musím vykonať, aby som zdedil¹⁵⁶ večný život? (19) No Ježiš mu povedal: Čo mi vravíš dobrý⁹⁵ 1157? Nikto nie je dobrý⁹⁵, iba jeden, Boh. (20) Príkazy vieš: Necudzolož¹¹⁵⁷, nevrážď¹¹⁵⁷, nekradni¹¹⁵⁷, nesvedč¹¹⁵⁷ krivo, cti svojho otca a svoju matku. (21) A on povedal: Tieto všetky veci som [si] od svojej mladosti zachoval¹⁵⁷. (22) A Ježiš, počujúc tieto veci, povedal: Chýba ti ešte jedno: Popredávaj všetky veci, koľké máš, a rozďaj chudobným, a budeš mať poklad v nebesiach, a poď¹⁵⁸, nasleduj ma. (23) No on, počujúc tieto veci, ostal prevelmi smutný, lebo bol nesmierne bohatý. (24) No Ježiš, zbadajúc¹⁵⁹, že on ostal prevelmi smutný, povedal: Ako sťažka vniknú¹⁶⁰ tí, ktorí

majú statky¹¹⁶⁰, do Božieho kráľovstva! (25)Áno, ľahšie je ťave vniknúť¹¹⁶⁰ otvorom ihly ako boháčovi vniknúť¹¹⁶⁰ do Božieho kráľovstva. (26)A tí, ktorí to počuli, povedali: A kto môže byť zachránený¹¹⁶⁰? (27)No on povedal: Veci ľuďom nemožné sú možné Bohu¹¹⁶⁰. (28)A Peter povedal: Hľa, my sme zanechali všetky¹¹⁶¹ veci a dali sme sa ťa nasledovať. (29)A on im povedal: Veru, vravím vám: Niet nikoho, kto zanechal dom¹¹⁶² alebo rodičov alebo bratov alebo ženu alebo deti pre Božie kráľovstvo (30)a kto by vskutku¹¹⁶³ nedostal späť v tejto dobe mnohonásobok a v nastávajúcom¹¹⁶⁴ veku večný život.

(31)A vzal k sebe tých dvanástich a povedal k nim: Hľa, vystupujeme¹¹⁶⁵ do Je-rúsáléma a všetky veci, napísané skrze¹¹⁶⁶ prorokov o Synovi človeka, budú dokonané¹¹⁶⁷, (32)lebo bude vydaný národom¹¹⁶⁸ a vysmiaty¹¹⁶⁹ a stýraný a poplúvaný, (33)i zbičujú a zabijú ho a tretieho dňa opäť vstane. (34)A oni z tých vecí nepochopili nič; a táto reč¹¹⁷⁰ bola pred nimi¹¹⁷¹ skrytá¹¹⁷² a tomu, čo sa vravelo, nerozumeli¹¹⁷³.

(35)A v dobe jeho priblíženia sa k Jerichu¹¹⁷⁴ sa stalo, že pri ceste sedel akýsi slepec a žobral. (36)A počujúc, ako prechádzal dav, prezvedal sa, čo toto má znamenať¹¹⁷⁵, (37)a dali mu vedieť¹¹⁷⁶, že pomimo ide Ježiš, ten Nazarej. (38)I zavolať, vraviac¹¹⁷⁷: Ježišu, Synu Dávida, zmiluj sa nado mnou! (39)A tí, ktorí išli vpredu, ho zahriakali¹¹⁷⁸, aby zamĺkol, no on kričal oveľa väčšmi: Synu Dávida, zmiluj sa nado mnou! (40)A Ježiš sa zastavil a naručil, žeby k nemu bol privedený, a keď sa on priblížil, spýtal sa ho[, vraviac]: (41)Čo si želáš¹¹⁷⁷, žeby som ti spravil? A on povedal: Pane, aby som prezrel. (42)A Ježiš mu povedal: Prezri, pomohla ti¹¹⁷⁷ tvoja viera. (43)I prezrel naskutku a nasledoval ho, oslavujúc Boha; aj všetok ľud uvidiac to vzdal Bohu chválu.

19 A vošiel a prechádzal Jerichom; (2)a hľa, muž volajúci sa menom Zacheus, a on bol hlavným vyberačom dávok; a ten bol bohatý, (3)a bol žiadostivý¹¹⁷⁷ uvidieť Ježiša, kto to je, a pre dav nemohol, pretože bol postavou¹¹⁷⁷ malý. (4)I predbehol¹¹⁷⁸ a vyšplhal sa¹¹⁷⁹ na jednu

sykomoru¹¹⁸⁰, aby ho uvidel, pretože onou cestou mal⁶⁰⁹ prechádzať. (5)A ako prišiel na to miesto, pozrel Ježiš hore a uvidel ho, i povedal k nemu: Zacheus, poponáhľaj sa a zostúp, lebo dnes musím¹¹⁸¹ ostať v tvojom dome. (6)I poponáhľal sa a zostúpil a radostne ho prijal¹¹⁸². (7)A všetci¹¹⁸⁰ uvidiac to spoločne¹¹⁸³ hndrali, vraviac: Vošiel sa ubytovať u hriešneho muža. (8)No Zacheus sa zastavil a povedal k Pánovi: Hľa, polovice¹¹⁸⁴ tých vecí, ktoré sú moje¹¹⁸⁵, Pane, dávam chudobným, a ak som z koho krivým obvinením čo vydrel, nahradzujem¹¹⁸⁶ to štvornásobne. (9)A Ježiš k nemu¹¹⁸⁷ povedal: Tomuto domu sa dnes dostala záchrana, keďže¹¹⁸⁸ aj on je syn Abraháma; (10)veď Syn človeka prišiel to, čo je stratené¹¹⁸⁹, vyhľadať a zachrániť.

(11)A zakiaľ oni počúvali tieto veci, pripojil¹¹⁹⁰ prirovnanie, pretože on bol blízko Jerúsáléma a oni mysleli, že sa Božie kraľovanie¹¹⁹¹ má⁶⁰⁹ naskutku zjavovať¹¹⁹²; (12)povedal teda: Akýsi urodzený človek sa pobral do ďalekého kraja prevziať¹¹⁹³ si¹¹⁹⁴ kráľovstvo¹¹⁹¹ a vrátiť sa späť. (13)I povolal desiatich svojich nevoľníkov a dal im desať mín¹¹⁹⁵ a povedal k nim: Kým prídem¹¹⁹⁶, obchodujte¹¹⁹⁷. (14)No jeho občania ho nenávideli a za nim vyslali posolstvo s odkazom⁴⁵⁹: Neželáme si⁶⁵³, žeby sa kraľovania nad nami ujal tento. (15)A keď to kráľovstvo prevzal¹¹⁹⁸ a zasa prišiel¹¹⁹⁸, stalo sa, že¹¹⁹⁹ povedal, žeby mu boli zavolaní títo nevoľníci, ktorým dal tie peniaze¹¹⁹⁹, aby spoznal, čo kto obchodovaním získal. (16)I predstúpil¹²⁰⁰ prvý a vravel: Pane, tvoja mina⁶⁸ privyrobita¹²⁰¹ desať mín⁶⁸. (17)I povedal mu: Dobře¹²⁰³, statočný¹²⁰³ nevoľník; pretože si sa ukázal¹²⁰⁴ verným¹²⁰⁴ v najmenšom, buď nositeľom právomoci¹²⁰⁵ nad desiatimi mestami. (18)A prišiel druhý¹²⁰⁶ a vravel: Pane, tvoja mina⁶⁸ vyniesla¹²⁰¹ päť mín⁶⁸. (19)A povedal aj tomuto: A ty buď¹²⁰⁷ nad piatimi mestami. (20)A iný¹²⁰⁸ prišiel a vravel: Pane, hľa, tvoja mina⁶⁸, ktorú som mal odložený¹³⁵ v potnej šatke¹²⁰⁹, (21)lebo som sa ťa bál, pretože si prisny¹²¹⁰ človek – zdvihaš, čo si nepoložil, a žneš, čo si nezasial. (22)Vraví mu: Budem ťa súdiť z tvojich úst, zlý¹²¹¹ nevoľník; vedel

si, že ja som prísny¹²¹⁰ človek, zdvíhajúci, čo som nepoložil, a žnúci, čo som nezasial; (23)i prečo si moje peniaze¹¹⁹⁹ nedal do banky¹²¹²? A ja by som si ich príduc vymohol s úrokmi. (24)A tým, ktorí pri tom stáli, povedal: Vezmite¹²¹³ od neho tú minú⁶⁸ a dajte tomu, čo má tých desať mín⁶⁸. (25)I povedali mu: Pane, má desať mín⁶⁸. (26)Áno, vravím vám, že každému, kto má¹²¹⁴, bude dané¹²¹³, no od toho, kto nemá¹²¹⁴, od neho bude vzaté¹²¹³ aj to, čo má. (27)Okrem toho sem priveďte tamtých mojich nepriateľov, ktorí si neželali^{653 1214 1215}, že by som sa ja nad nimi ujal kralovania, a pred o mnou [ich] pozabíjajte¹²¹⁶.

(28)A povediac tieto veci, poberal sa napred, vystupujúc¹²¹⁷ k Jerúsálemu¹²¹⁷. (29)A ako sa priblížil k Bétfage¹²¹⁷ a Bétanii pri vrchu, ktorý sa volá Olivnica¹²¹⁸, stalo sa, že vyslal dvoch zo svojich učeníkov (30)a povedal: Choďte do tej dediny naproti, a v nej vstupujúc natrafíte na osla¹²¹⁹ tam priviazaného, na ktoré ešte nikdy nikto z ľudí neusadol; uvoľnite⁹²⁶ ho a priveďte. (31)A ak sa vás kto bude pýtať: Prečo ho uvoľňujete⁹²⁶, rieknete mu takto: Pretože¹⁴⁶ je ho treba *Pánovi³⁵³. (32)A tí vyslaní odišli a povodilo sa im¹²²⁰ podľa toho, ako im povedal, (33)a zakiaľ to osla¹²¹⁹ uvoľňovali⁹²⁶, povedali k nim jeho majitelia¹²²¹: Čo to osla¹²¹⁹ uvoľňujete⁹²⁶? (34)A oni povedali: Pretože¹⁴⁶ je ho treba *Pánovi³⁵³. (35)I priviedli ho k Ježišovi, narúčali¹²²² na to osla¹²¹⁹ svojho šatstva a vysadili Ježiša naň. (36)A zakiaľ sa poberal, podstielali svojím šatstvom na ceste.

(37)A zakiaľ sa blížil, už pri svahu vrchu Oliv, začal všetok¹²²³ zástup²⁵ učeníkov radostne silným hlasom chváliť Boha za všetky mocné činy, ktoré uvideli; (38)i vraveli: *Nech je požehnaný Kráľ, ktorý prichádza v mene PÁNA!* Pokoj¹⁵³ v nebi a sláva v najvyšších miestach! (39)A podaktorí z farisejov z⁹⁰ davu k nemu povedali: Učiteľu, napomeň¹²²⁴ svojich učeníkov. (40)I povedal im v odvetu: Vravím vám: Ak zamlknu títo, dajú sa kričať kamene. (41)A ako sa priblížil a uvidel mesto, rozplakal sa¹²²⁵ nad ním a vravel: (42)Keby si bolo spoznalo aj ty,

a to aspoň v tento tvoj deň, tie veci, ktoré sú k tvojmu pokoji¹²²⁶! No teraz¹²²⁷ sú pred tvojimi očami¹²²⁸ skryté¹²²⁹, (43)pretože na teba prídu dni, keď¹²³⁰ tá tvoji nepriatelia obženú kolovou hradbou¹²³¹ a obkolesia ťa a zovrú ťa zo všetkých strán¹²³², (44)i zrovnajú ťa so zemou, aj tvoje deti v tebe, a nenechajú v tebe kameňa na kameni, za to, že si nespoznalo dobu svojho navštívenia.

(45)I vstúpil do CHRÁMU a začal vyháňať tých, ktorí v ňom predávali a kupovali, (46)a vravel im: Je napísané¹²³³: Môj dom je dom modlitby, no vy ste ho spravili pelechom¹²³³ lupičov¹²³³.

(47)I býval denne v CHRÁME a vyučoval¹²³⁴ a veľkňazi a pismári boli dychtívi ho zahubiť¹²³⁵, aj predáci ľudu, (48)a nepriechádzali na nič¹²³⁶, čo by spravili¹²³⁷, lebo všetok¹²³⁸ ľud na ňom visel počúvajúc.

20 A v jeden z tých dní, zakiaľ on v CHRÁME vyučoval ľud a hlásal blahú zvesť, sa stalo, že pristúpili¹²³⁹ veľkňazi a pismári so staršími (2)a povedali, vraviac k nemu: Povedz nám, akou právomocou¹²⁴⁰ konáš tieto veci, alebo kto je ten, ktorý ti túto právomoc¹²⁴⁰ dal? (3)I povedal im v odvetu: Aj ja sa vás čosi¹²⁴⁰ spýtam, i povedzte mi: (4)Jánov krst – bol z neba či z ľudí? (5)A oni sa jali medzi sebou¹²⁴¹ zhovárať, vraviac: Ak povieme: Z neba, riekne: Prečo ste mu teda neuverili? (6)No ak povieme: Z ľudí, ukameňuje nás všetok¹²³⁸ ľud, lebo je presvedčený¹²⁴², že Ján je¹²⁴³ prorok. (7)I odvetili, že nevedia, odkiaľ, (8)a Ježiš im povedal: Aní ja vám nemienim vravieť¹²⁴⁴, akou právomocou¹²⁴⁰ tieto veci konám.

(9)A k ľudu začal vravieť toto prirovnanie: *Jeden človek vysadil vinicu a prenajal¹²⁴⁴ ju roľníkom¹²⁴⁴ a na dlhší čas¹²⁴⁵ odišiel zo zeme¹²⁴⁶.* (10)A v príslušnom období vyslal k roľníkom¹²⁴⁴ nevoľníka, aby mu dali z ovocia vinice. No tí roľníci¹²⁴⁴ ho zbili a odoslali naprázdno⁹⁸ preč⁹⁷. (11)I poslal ešte¹²⁴⁷ iného nevoľníka, no oni aj tamtoho zbili, zneuctili a naprázdno⁹⁸ odoslali preč⁹⁷. (12)I poslal ešte¹²⁴⁷ tretieho, no oni aj toho¹²⁴⁸ dorážali a vyhнали. (13)A ten pán vinice povedal: Čo mám spraviť¹²⁴⁹? Pošlem svojho milovaného syna; toho¹²⁴⁸ uvidiac, budú

vari mať ohľad¹²⁵⁰. (14)No tí roľníci¹²⁴⁴ sa, uvidiac ho, dohovárali medzi sebou¹²⁴¹, vraviac: Toto¹²⁵⁰ je dedič, [podte¹²⁵⁰,] snažme sa ho zabiť¹²⁵⁰, aby sa dedičstvo stalo naším. (15)I vystrčili ho von z vinice a zabili. Čo im teda ten pán vinice urobí? (16)Príde a zahubí tých roľníkov¹²⁴⁴ a vinicu dá druhým. A počujúc to povedali: To nech sa nestane¹²⁵¹. (17)No on sa na nich zahľadel a povedal: Čo teda je toto, to, čo stojí¹²⁵² napísané¹²⁵³: Kameň, ktorý budovatelia¹²⁵⁴ zamietli¹²⁵⁴, ten bol spravený¹²⁵⁴ hlavou nárožia¹²⁵⁴? (18)Každý, kto na onen kameň padne, bude roztrieštený¹²⁵⁴, a na koho padne on, rozmece ho. (19)A veľkňazi a písmári zadychtili v tej istej hodine¹²⁵⁵ na neho položiť¹²⁵⁴ ruky (a zľakli sa davu), lebo spoznali, že toto prirovnávanie povedal o nich¹²⁵⁶.

(20)I postriehli si na neho¹²⁵⁷ a vyslali sľedičov¹²⁵⁸, predstierajúcich, že sú spravodliví, aby ho polapili v reči, na to, žeby¹²⁵⁹ ho mohli odovzdať¹²⁶⁰ výkonnej a právnej moci¹²⁶¹ vladára. (21)I spýtali sa ho¹²⁶², vraviac: Učiteľu, vieme, že správne hovoríš a vyučuješ a neprijímaš osobu¹²⁶³, lež na základe pravdy¹²⁶⁴ vyučuješ Božej ceste. (22)Je nám dovolené dávať¹²⁶⁴ cisárovi daň či nie? (23)No on, vybadajúc¹²⁶⁵ ich úskočnosť¹²⁶⁶, k nim povedal: Čo ma pokúšate¹²⁶⁷? (24)Ukážte mi denár¹²⁶⁷ – či obraz a nápis má? A oni v odvetu povedali: Cisárov. (25)A on k nim povedal: Nuž teda odvádzajte^{1264 1267} cisárovi, čo je cisárovo¹²⁶⁷, a Bohu, čo je Božie¹²⁶⁷. (26)I nezvládali ho pred ľudom v reči¹²⁶⁸ polapiť a zamŕkli, upadnúť v údiv¹²⁶³ nad jeho odpoveďou.

(27)A pristúpili podaktorí zo sadúkejov – to sú tí, ktorí popierajú¹²⁶⁹ opätovné vstanie, – a spýtali sa ho¹²⁶², (28)vraviac: Učiteľu, Mojžiš nám napísal¹²⁷⁰, ak umrie voľačí brat, majúci ženu, a umrie¹²⁷¹ bezdetný, aby jeho brat tú ženu pojal a spôsobil, aby jeho bratovi vyvstalo¹²⁷² semeno. (29)Nuž bolo sedem bratov, a prvý pojal ženu a umrel bezdetný. (30)I [pojal tú ženu] druhý; aj ten¹²⁷³ umrel bezdetný;] (31)aj tretí ju pojal a takisto aj tí siedmi: Detí neostavili a poumierali. (32)A naostatok zo všetkých umrela aj tá žena. (33)Pri opätovnom vstaní teda –

koho z nich sa stane¹²⁷⁴ ženou? Za ženu ju predsa mali¹²⁷⁵ tí siedmi. (34)A Ježiš im povedal: V manželstvo vstupujú a dávajú sa¹²⁷⁵ synovia tohto veku¹²⁷⁶, (35)no tí, ktorí boli¹²⁷⁷ uznaní^{1254 1278} za hodných dosiahnuť tamten vek¹²⁷⁶ a opätovné vstanie¹²⁷⁹, vstanie¹²⁸⁰ spomedzi mŕtvych, v manželstvo ani nevstupujú ani sa nedávajú¹²⁷⁵, (36)ba ani umrieť už nemôžu, lebo sú rovní anjelom a sú¹²⁸¹ Božími synmi, súc synmi opätovného vstania. (37)No že sa mŕtvi kriesia⁴³⁶, vyjavil¹²⁸² aj Mojžiš v oddiele o⁴³⁶ ostružine⁴³⁶, ako PÁNA volá¹²⁸³ Bohom Abraháma a Bohom Isáka a Bohom Jakóba; (38)no on je nie Boh mŕtvych, lež živých, veď jemu žijú všetci. (39)A ktorisi z písmárov v odvetu povedali: Učiteľu, dobre¹²⁸⁴ si povedal; (40)lebo už sa ho nič neodvažovali spytovať.

(41)I povedal k nim: Ako to, že vravia¹²⁸⁵, že KRISTUS je syn Dávida, (42)a Dávid sám v knihe Žalmov vraví¹²⁸⁶; PÁN môjmu Pánovi povedal: Sed' po mojej pravici¹²⁸⁶, (43)kým tvojich nepriateľov nepoložím za podnož tvojich nôh? (44)Dávid ho teda volá Pánom, i ako to, že je¹²⁸⁶ jeho syn?

(45)A zakiaľ všetok ľud počúval, povedal svojim učeníkom: (46)Majte sa na pozore pred písmármi¹²⁸⁷, ktorí majú radi prechádzanie¹²⁸⁸ sa v talároch¹²⁸⁸ a ľúbia pozdravy na trhoviskách a popredné sedadlá v synagógach a popredné miesta¹²⁸⁹ na hostinách¹²⁸⁹. (47)ktorí pohlcujú domy vdov a ako zámienku konajú dlhé modlitby. Tým sa dostane prísnejšieho¹²⁹⁰ rozsudku¹²⁹¹.

21 I pozrel hore a uvidel boháčov, ktorí hádzali do pokladnice svoje dary; (2)no uvidel aj akúsi biednu vdovu hádzať tam dve leptá¹²⁹² (3)a povedal: Vravím vám pravdivo, že táto chudobná vdova hodila viac od všetkých, (4)lebo títo všetci¹²⁹³ medzi [Božie] dary nahádzali z toho, čo im zvyšovalo, no táto hodila zo svojho nedostatku všetko¹²⁹³ živobytie, ktoré mala.

(5)A keď podaktorí o CHRÁME vraveli, že je ozdobený krásnymi¹²⁹⁴ kameňmi a zasvätenými darmi, povedal: (6)Tieto veci, ktoré pozeráte – prídu

dni, v ktorých sa neponechá kameň na kameni, aby nebol¹²⁹⁵ zrúcaný¹²⁹⁵. (7) I spýtali sa ho, vraviac: Učiteľu, kedy teda tieto veci budú a aké *bude* znamenie, keď sa bude schýľovať¹²⁹⁶ k nastávaniu týchto vecí? (8) A on povedal: Hľadte¹²⁹⁶, žeby ste neboli zvedení^{1295 1296}, lebo v¹²⁹⁶ mojom mene prídu mnohí a budú vraviť: Som to ja, a priblížila sa tá doba. Nepoberajte sa [teda] za nimi. (9) No keď¹²⁹⁶ počujete boje¹²⁹⁶ a neporiadky¹²⁹⁷, nedajte sa vydesiť, lebo tieto veci sa musia stať najprv, ale koniec *nebude* hneď. (10) Tu im vravel: Povstane národ proti národu a kráľovstvo proti kráľovstvu; (11) miestami budú aj veľké zemetrasenia aj hlad a mor¹²⁹⁸; budú aj strašné videnia¹²⁹⁹ aj veľké znamenia z⁹⁰ neba. (12) No pred všetkými týmito vecami položia svoje ruky na vás a budú vás prenasledovať a¹³⁰⁰ vydávať do synagóg a väzení a budete pre moje meno vodení pred kráľov a vladárov; (13) no *to* sa vám obráti na¹³⁰¹ svedectvo. (14) Uložte si teda vo svojich srdciach nerozmýšľať¹³⁰² vopred, *ako* sa obrániť¹³⁰³, (15) lebo vám ja dám ústa a múdrosť, ktorej všetci, ktorí vám budú odporcami¹³⁰⁴, budú neschopní protirečiť¹³⁰⁵ alebo odolať¹³⁰⁶. (16) No budete zrádzaní¹³⁰⁷ aj od rodičov a bratov a príbuzných a priateľov¹³⁰⁷, i spôsobia smrť¹³⁰⁸ *podaktorých* z vás, (17) a stanete sa pre moje meno od všetkých nenávidenými¹³⁰⁹. (18) A nezhynie¹³¹⁰ ani vlas z vašej hlavy. (19) Svojou trpezlivou vytrvalosťou¹³¹¹ získajte¹³¹² svoje duše. (20) No keď uvidíte Jerúsalem obkolesovaný¹³¹³ od vojenských táborov, vtedy spoznaj, že sa priblížilo jeho spustošenie; (21) vtedy nech tí, ktorí budú v Júdsku, utekajú na vrchy, a tí, ktorí budú vprosteď neho¹³¹⁴, nech ustúpia von¹³¹⁵, a tí, ktorí budú na vidieku¹³¹⁶ nech od neho¹³¹⁴ nevchádzajú, (22) pretože toto¹³¹⁷ sú dni pomsty¹³¹⁸, žeby boli splnené¹ všetky veci, ktoré *stojá*¹²⁵² napísané. (23) No beda tým, ktoré budú tehotné, a tým, ktoré budú dojsť v oných dňoch, lebo na zemi¹³¹⁹ bude veľká strasť¹³²⁰ a hnev voči tomuto ľudu, (24) i budú padať ostrím meča¹³²¹ a ako zajatci budú vedení do všetkých národov, a Jerúsalem bude od národov pošliapavaný, dokiaľ nebudú doby náro-

dov naplnené¹. (25) A budú znamenia na slnku a mesiaci a hviezdach, a na zemi¹³¹⁹ úzkosť¹³²² národov v bezradnosti¹³²³ za revu¹³²⁴ mora a príboja, (26) i budú ľudia zomierať¹³²⁵ od¹³²⁶ strachu¹³²⁷ a čakania na tie veci, ktoré budú prichádzať na obývaný svet¹³²⁸, lebo moci nebies budú otrase¹³²⁹. (27) A vtedy uvidia Syna človeka prichádzať v oblaku s mocou a veľkou¹³²⁹ slávou. (28) A keď sa tieto veci budú začínať diať, vzhopte¹³³⁰ sa a pozdvihnite svoje hlavy, pretože vaše oslobodenie¹³³¹ sa blíži. (29) A povedal im prirovnánie: Pozrite figovník a všetky stromy: (30) Keď¹³³² už vyrašia, sami od seba poznávajú¹³³² hladením, že leto je už blízko; (31) tak aj vy, keď¹³³² uvidíte, že sa dejú tieto veci, vedzte¹³³², že je blízko Božie kraľovanie¹³³². (32) Veru, vravím vám, že toto pokolenie¹³³² nijako nezájde¹³³², kým sa všetky veci stanú. (33) Nebo aj zem zájdu¹³³², no moje slová nijako nezájdu¹³³². (34) No dávajte sami na seba pozor¹³³³, aby vaše srdcia nebodaj⁹⁹⁶ neotážali pažravosťou¹³³⁴ a opilstvom a ustarostenosťou¹³³⁵ o živobytie a onen deň *aby* na vás *nepri-*kvačil¹³³⁶ znenazdajky, (35) veď na všetkých, ktorí sú usadení¹³³⁷ na tvári všetkej zeme¹³¹⁹, príde ako pascia. (36) Nespíte¹³³⁸ teda a v každej dobe proste, aby ste boli uznani¹³³⁹ za hodných uniknúť všetkým týmto veciam, ktoré sa skoro¹³⁴⁰ budú diať, a zastať pred Synom človeka.

(37) A býval vo dne v CHRÁME vyučujúci¹³⁴¹ a v noci vychádzal a¹³⁴² ostával vonku na vrchu¹³⁴³, ktorý sa volá Olivnica¹³⁴⁴, (38) a na úsvite k nemu v CHRÁME prichádzal všetok ľud načúvať mu.

22 I blížil sa sviatok nekvasených chlebov, ktorému sa vraví Minutie²⁰⁶, (2) a veľkňazi a pismári hľadali *spô-*sob¹³⁴⁵, ako by ho odpravili¹³⁴⁶, lebo sa báli ľudu. (3) A do Júdu, ktorý bol prezývaný Iskarióta a bol z počtu tých dvanástich, vošiel Satan; (4) i odišiel a prehovoril¹³⁴⁷ s veľkňazmi a dôstojníkmi¹³⁴⁸ o tom, ako by im ho vydal. (5) I zaradovali sa a dohodli sa¹³⁴⁹ dať mu peniaze¹³⁵⁰; (6) i pristal na ujednanie¹³⁵¹ a hľadal vhodnú príležitosť vydať im ho stranou od davu.

(7) A nadišiel deň nekvasených chlebov, v ktorom sa Minutie²⁰⁶ malo zabí-

jav¹³⁵²; (8) i vyslal Petra a Jána a povedal: Poberte sa a prihotovte nám Minutie²⁰⁶, aby sme mohli jesť¹³⁵². (9) No oni mu povedali: Kde si želáš⁶⁵³, žeby sme *ho* prihotovili? (10) A on im povedal: Hľa, pri vašom vstupe do mesta sa s vami stretne *jeden* človek, nesúci hlinený krčah vody; dajte sa ho nasledovať do toho domu, kam bude vchádzať¹³⁵³, (11) a domácemu hospodárovi¹³⁵⁴ toho domu rieknete: Učiteľ ti vraví: Kde je tá hostovská izba, kde by som so svojimi učeníkmi mohol jesť¹³⁵² Minutie²⁰⁶? (12) A onen vám ukáže veľkú miestnosť na poschodí¹³⁵⁵, vystlanú¹³⁵⁶, tam prihotovte. (13) I odišli a povodilo sa im¹³⁵⁶ podľa toho, ako im riekol, a prihotovili Minutie²⁰⁶.

(14) A keď tá hodina nastala, usadil sa¹⁰⁹⁷ a [dvanásti] apoštoli s ním. (15) A povedal k nim: Túžbou som zatúžil¹³⁵⁷ s vami toto Minutie²⁰⁶ jesť¹³⁵² skôr ako budem trpieť¹³⁵⁸, (16) lebo vám vravím, že z neho už ani neokúsím¹³⁵⁹ dovtedy, kým nebude naplnený¹ v Božom kráľovstve⁵⁰⁵. (17) A prijal¹³⁶⁰ kalich, podakoval a povedal: Toto¹³⁶¹ vezmite a rozdeľte medzi seba, (18) lebo vám vravím, že z plodu¹³⁶² viniča ani neodpíjem dovtedy, kým Božie kralovanie⁵⁰⁵ nepríde. (19) A vzal chlieb, podakoval a rozlámal a podal im, vraviac: Toto je moje telo, ktoré sa dáva za¹³⁶³ vás; toto konajte na pripomínanie si¹³⁶⁴ mňa¹³⁶⁵. (20) Takisto aj kalich po večeri¹³⁶⁶, vraviac: Tento kalich je nová zmluva¹²¹ v mojej krvi¹³⁶⁷, ktorá sa vylieva za¹³⁶³ vás. (21) Okrem toho¹³⁶⁸ je, hľa, so mnou na¹³⁶⁹ stole ruka toho, ktorý ma vydáva¹³⁷⁰; (22) i poberá sa síce Syn človeka podľa toho, čo je určené¹³⁵, jednako beda onému človekovi, cez ktorého k jeho vydaniu dochádza²⁰⁶. (23) A oni sa medzi sebou¹²⁴¹ začali dohadovať, kto z nich teda asi je ten, ktorý toto hodlá páchať¹³⁷¹; (24) a nastala medzi nimi aj zrada¹³⁷² o to, kto z nich sa má považovať¹³⁷³ za najväčšieho^{1374 1375}. (25) A on im povedal: Králi národov nad nimi¹³⁷⁶ panujú, a tí, ktorí nad nimi¹³⁷⁶ vykonávajú právomoc, sa volajú¹³⁷⁷ dobrodincami; (26) no vy nie takto, lež najväčší¹³⁷⁴ medzi vami nech je ako najmladší¹³⁷⁴ a vodca ako ten, ktorý obsluhuje. (27) Ktože je väčší: Ten, ktorý leží *pri*

stole, či ten, ktorý obsluhuje? Či nie ten, ktorý leží *pri stole*? No ja som vprostred vás ako ten, ktorý obsluhuje, (28) a vy ste tí, ktorí ste so mnou vytrvali¹³⁷⁸ v mojich pokušeníach¹³⁷⁹, (29) a ja vám udieľam¹³⁸⁰, ako⁷⁶² mi môj Otec udelil¹³⁸⁰, kráľovstvo, (30) aby ste v mojom kráľovstve⁵⁰⁵ jedli a pili pri mojom stole a sedeli¹³⁸¹ na trónoch, súdiac dvanásť kmeňov Izraëla.

(31) A Pán povedal: Šimon, Šimon, hľa, Satan si vás vypýtal na preosiatie¹³⁸² ako pšenicu, (32) no čo sa týka teba, vyprosil som si ja, aby tvoja viera nezlyhala¹³⁸³; a ty, obrátiac¹³⁸⁴ sa raz, upevniš^{1385 1386} svojich bratov. (33) A on mu povedal: Pane, som hotový s tebou sa pobať aj do väzenia aj na smrť¹³⁸⁷. (34) A on povedal: Vravím ti, Peter: Dnes kohút ani nemukne¹³⁸⁸ skôr ako trikrát poprieš¹³⁸⁹, že ma poznáš.

(35) A povedal im: Keď som vás vysielal¹³⁸⁶ bez peňaženky a kapsy a opánok, či vám nastal nedostatok voľačoho? A oni povedali: Ničoho. (36) Povedal im teda: Ale teraz, kto má peňaženku, nech sa jej chopí, podobne aj kapsu, a kto nemá, nech predá svoju šatu¹³⁸⁹ a kúpi meč¹³⁸⁹, (37) lebo vám vravím, že na mne ešte musí byť dokonané¹³⁹⁰ toto, to, čo stojí¹³⁹¹ napísané¹³⁹¹: A bol započítaný¹³⁹¹ medzi bezzákonných¹³⁹¹. Veď tie veci, ktoré sa týkajú mňa, tiež majú koniec¹³⁹². (38) A oni povedali: Pane, hľa, tu sú dva meče¹³⁸⁹. A on im povedal: Je dosť¹³⁹³.

(39) I vyšiel a podľa svojej¹³²⁰ obyčaje sa pobral na vrch Olív, a dali sa ho nasledovať aj učeníci. (40) A ocitnúc sa na mieste, povedal im: Modlite sa, žeby ste sa nedostali¹³⁹⁴ do pokušenia. (41) A sám sa od nich vzdialil¹³⁹⁵ asi na dohodenie kameňom, i pokľakol a modlil sa, (42) vraviac: Otče, ak chceš¹³⁹⁶ tento kalich preniesť mimo mňa¹³⁹⁷...; jednako nech sa moja vôľa⁵⁸⁵ nestane, lež vôľa¹³⁹⁸ tvoja. (43) A z¹³⁹⁹ neba sa mu ukázal anjel, posilňujúci ho¹³⁹⁹; (44) a ocitnúc sa v zápase¹⁴⁰³, modlil sa usilovnejšie¹⁴⁰⁰, a jeho pot sa stal stáby veľkými kropajami krvi, stekajúcimi¹⁴⁰¹ na zem. (45) I vstal od svojej¹³⁹³ modlitby, prišiel k [svojim] učeníkom a zisťuje, že oni od zármutku usínajú¹⁴⁰²; (46) i povedal im: Čo spíte? Vstaňte a modlite sa, aby ste sa nedostali¹³⁹⁴ do pokušenia.

(47)Zakiaľ ešte hovoril, hľa, dav, a pred nimi prichádzal ten, ktorému sa vravelo Júdas, jeden z tých dvanástich, a priblížil sa k Ježišovi, žeby ho pobožkal. (48)A Ježiš mu povedal: Júdas, vydávaš Syna človeka bozkom?

(49)A tí okolo neho, zbadajúci¹⁴²⁹, čo bude, [mu] povedali: Pane, či máme udrieť¹⁴⁰⁴ mečom^{1321 1405}? (50)A jeden, ktorýsi z nich, udrel veľkňazovho nevoľníka a odsekol¹⁴⁰⁶ jeho pravé ucho. (51)A Ježiš v odvetu povedal: Až potiaľto nechajte tak; a siahol na to jeho ucho a zhojil ho. (52)A Ježiš povedal k veľkňazom a dôstojníkom CHRÁMU¹⁴⁰⁷ a starším, ktorí na neho prišli¹⁴⁰⁷: Ako na lupiča ste vyšli s mečmi¹³²¹ a obuškami¹³²¹? (53)Keď som s vami¹⁴⁰⁸ denne býval v CHRÁME, nevystreli ste na mňa ruky; ale toto¹⁹⁵ je tá vaša hodina a právomoc tmy.

(54)I zatkli¹⁴⁰⁹ ho a odviedli a uviedli [ho] do veľkňazovho domu, a Peter ho z ďaleka nasledoval. (55)A keď oni vprostred nádvorí¹⁴⁰⁹ zažali oheň a spolu zasadli, sedel Peter uprostred nich; (56) a akási slúžka ho uvidela sedieť v¹⁴¹⁰ žiare ohňa, i uprela k nemu zrak¹⁴¹¹ a povedala: A tento bol¹⁴¹² s¹⁴¹³ ním. (57)No on [ho] zaprel, vraviac: Žena, nepoznám ho. (58)A zakrátko ho uvidel iný a riekol: A ty si¹⁴¹² z nich. No Peter povedal: Človeče, nie som. (59)A po odstupe asi jednej hodiny doťrdz¹⁴¹⁴ ktosi ďalší, vraviac: Isteže¹⁴¹⁵ pri ňom¹⁴⁰⁸ bol aj tento, veď je tiež¹⁴¹⁵ Galilejec. (60)A Peter povedal: Človeče, neviem, čo vravíš. A naskutku, zakiaľ ešte hovoril, sa ozval¹⁴¹⁶ kohút, (61) a Pán sa obrátil a zahľadel sa na Petra, i upamätal sa Peter na výrok Pána, ako mu povedal: Skôr ako sa dnes kohút ozve¹⁴¹⁶, trikrát sa ma odriekneš¹⁴¹⁶. (62)I vyšiel Peter von a horko sa rozplakal¹⁴¹⁶.

(63)A tí muži, ktorí ho mali medzi sebou¹⁴¹⁷, sa mu bijúc ho posmievali, (64) i obostreli ho a spytovali sa, vraviac: Prorokuj¹⁴¹⁸, kto tá to¹⁴¹⁸ tresol? (65)A vraveli k nemu¹⁴¹⁹ veľa iných urážlivých¹⁴²⁰ vecí.

(66)A ako nastal deň, zišlo sa¹⁴²¹ staršovstvo ľudu, aj veľkňazi aj pismári, a vyviedli¹⁴²² ho do ich rady¹⁴²³, i vraveli: Ak si ty KRISTUS, povedz nám. (67)I po-

vedal im: Ak vám poviem, nijako neuveríte, (68) a ak sa pýtam, vôbec nijako mi neodpoviete ani¹⁴²⁴ ma neprepustíte; (69) no oteraz bude Syn človeka sedieť po pravici¹⁴²⁵ Božej moci. (70)A všetci povedali: Ty teda si Boží Syn? (71) a on k nim riekol: Vy vravíte, že ja som. (72)A oni povedali: Čo nám je ešte treba¹⁴²⁵ svedectva? Veď sme to sami počuli od jeho úst. (23:1)A všetko¹⁴²⁵ ich množstvo povstalo a zaviedli ho k Pilátovi¹⁴²⁵.

(2)I začali ho obžalúvať a vraviť: Zistili sme, že tento¹⁴²⁷ prevracia¹⁴²⁸ náš národ a bráni dávať dane cisárovi, a vraví sám o sebe, že je Kristus, Kráľ. (3)A Pilát sa ho spýtal, vraviac: Ty si ten Kráľ Židov? A on mu v odvetu riekol: Ty vravíš. (4)A Pilát povedal k veľkňazom a davom: Na tomto človekovi nezistujem¹⁴³⁰ žiadnej viny¹⁴³¹. (5)No oni dotierali¹⁴³², vraviac: Poburuj¹⁴³³ ľud, vyučujúc po celom Júdsku, počnúc od Galiley, až sem. (6)No Pilát sa, počujúc o Galilei, spýtal, či ten človek je Galilejec, (7) a dozvediac sa¹⁴³⁴, že je z oblasti právomoci Héróda, postúpil ho¹⁴³⁵ Héródovi; ten bol v tých dňoch sám¹⁴³⁶ tiež v Jerúsaleme. (8)A Héródés, uvidiac Ježiša, sa veľmi zaradoval, lebo uvidieť ho si už dávnejšie¹⁴³⁷ želal¹⁴³⁸, pretože o ňom veľa počúval a nádej sa uvidieť voľajaké znamenie od neho sa dejúce. (9)I spytoval sa ho dosť mnohými slovami¹⁴³⁸, no on mu nič nedal za odpoveď; (10) a veľkňazi a pismári tam stáli a horlivo¹⁴³⁹ ho obžalovali. (11)A Héródés so svojou družinou¹⁴⁴⁰ si ho znevážil¹⁴⁴¹ a vysmial sa mu; obliekol ho v¹⁴⁴² skvelý úbor a poslal ho Pilátovi späť¹⁴³⁵. (12)A Pilát a Héródés sa v ten istý deň stali navzájom priateľmi¹⁴⁵⁸, prv totiž proti sebe trvali¹⁴⁴³ v nepriateľstve.

(13)I zvolal si Pilát veľkňazov a hodnostárov a ľud (14) a povedal k nim: Tohto človeka ste mi priviedli, ako by odvracal¹⁴⁴⁴ ľud, a hľa, ja som, pred vami ho vyšetriač¹⁴⁴⁵, nezistil¹⁴³⁰ na tomto človekovi žiadnej viny¹⁴³¹ čo do¹⁴⁴⁶ tých vecí, pre ktoré proti nemu podávate žalobu¹⁴⁴⁷, (15) ba¹⁴⁴⁸ ani Héródés – veď som vás na neho odkázal¹⁴³⁵, a hľa, nie je od neho spáchané¹⁴⁴⁹ nič hodného smrti. (16) Potrescem ho¹⁴⁵⁰ teda a prepustím. (17)I bol nútený jed-

ného im na sviatok¹⁴⁵¹ prepúšťať.) (18) No oni hromadne¹⁴⁵² vykrikovali, vraviac: Preč s týmto¹⁴⁵³ a prepust' nám Barabbu (19) (ktorý¹⁴⁵⁴ bol uvrhnutý¹⁴⁵⁴ do väzenia pre akési v meste nastavšie povstanie a vraždu). (20) Pilát ich teda opäť oslovil¹⁴⁵⁵, lebo by bol rád Ježiša prepustil¹⁴⁵⁶, (21) no oni na to¹⁴⁵⁷ volali, vraviac: Ukrižuj, ukrižuj¹⁴⁵⁸ ho! (22) A on k nim tretí raz povedal: Čože tento spravil zlého? Nezistil¹⁴³⁰ som pri ňom nič, za čo by si zaslužil smrť¹⁴⁵⁹; potrescem ho¹⁴⁵⁰ teda a prepustím. (23) No oni silnými hlasmi naliehali, vyprosujúc si jeho ukrižovanie, a ich [a veľkňazov] hlasy nadobúdali prevahu¹⁴⁶⁰. (24) I rozsúdil Pilát, žeby sa stalo podľa ich prosby¹⁴⁶¹, (25) a prepustil toho, ktorý bol uvrhnutý¹⁴⁵⁴ do väzenia pre povstanie a vraždu, ktorého si vyprosovali, a Ježiša vydal ich vôli¹⁴⁶².

(26) A ako ho odvádzali, chytili akéhosi Šimona, Kyrénčana¹⁴⁶², prichádzajúceho z¹⁴⁶³ poľa, a naložili na neho¹⁴⁶³ kríž, žeby ho za Ježišom niesol. (27) A nasledoval ho početný zástup²⁵ ľudu, aj žien, ktoré pre neho bedovali a nariekali¹⁴⁶⁴. (28) A Ježiš sa obrátil k nim a povedal: Dcéry Jerúsálema, neplačte nado mnou, lež plačte samy nad sebou a nad svojimi deťmi, (29) pretože, hľa, prichádzajú dni, v ktorých rieknu: Blažené neplodné, a útroby¹⁴⁶⁵, ktoré nerodili¹⁴⁶⁶, a prsia¹⁴⁶⁷, ktoré nekrmili¹⁴⁶⁶. (30) Vtedy začnú vravieť vrchom: Padnite na nás, a pahorkom: Zastrite nás, (31) pretože, ak na zelenej¹⁴⁶⁸ drevine¹⁴⁶⁹ robia tieto veci, čo sa má stať na suchej? (32) I boli s ním vedení aj dvaja iní¹⁴⁷⁰, zločinci, žeby¹⁴⁷¹ boli odpravení¹⁴⁷²; (33) a keď prišli na to miesto, ktoré sa volá Lebka, ukrižovali ho tam, aj tých zločincov, ktorého sprava a ktorého zasa zľava. (34) A Ježiš vravel: Otče, odpusť im, veď nevedia, čo robia. A rozdeľujúc jeho šatstvo medzi seba, hádzali¹⁴⁷³ lós; (35) a ľud stál a pozeral, a [s nimi] sa zlomyseľne pošklabovali¹⁴⁷⁴ aj hodnostári, vraviac: Druhých zachraňoval¹⁴⁷⁵, nech zachráni¹⁴⁷⁵ sám seba, ak tento je KRISTUS, Boží vyvolený. (36) A posmievali sa mu aj vojaci, pristupujúc, podávajúc¹⁴⁷⁶ mu ocot (37) a vraviac: Ak si ty ten Kráľ Židov, zachráň¹⁴⁷⁵ sám seba. (38) A

bol nad ním aj nadpis [na(d)písaný¹⁴⁷⁷] ¹⁴⁷⁷ gréckymi a rímskymi a hebrejskými písmenami: Toto⁵⁷ je ten Kráľ Židov.

(39) I tupil ho¹⁴⁷⁸ jeden z tých zločincov, ktorí boli povesení¹⁴⁷⁹, a vravel: Či si ty nie KRISTUS? Zachráň¹⁴⁷⁵ sám seba aj nás! (40) No ten druhý¹⁴⁷⁰ mu v odvetu dohováraľ¹⁴⁸⁰, vraviac: Nebojíš sa Boha ani ty? Veď si pod tým istým súdom¹⁴⁸¹. (41) A my, pravdaže, spravodlivo, lebo sa nám dostáva odplaty hodnej¹⁴⁸² tých vecí, ktoré sme napáchali, no tento nespáchal nič nemiestneho. (42) I vravel Ježišovi: Spomeň si na mňa [Pane], keď prídeš v svojom kráľovstve¹⁴⁸³. (43) A Ježiš mu povedal: Veru, vravím ti: Dnes budeš so mnou v raji.

(44) A bola asi šiesta hodina, i nastala po celej zemi¹⁴⁸³ tma až do hodiny deviatej; (45) a slnko sa zatemnilo¹⁴⁸⁴ a opona chrámu sa uprostred rozčesla¹⁴⁸⁴. (46) A Ježiš zvolal silným hlasom a povedal: Otče, do tvojich rúk zverujem¹⁴⁸⁵ svojho ducha. A povediac toto, skonáľ¹⁴⁸⁶. (47) A stotník, uvidiac, čo sa stalo, oslávil¹⁴⁸⁷ Boha, vraviac: Skutočne bol tento človek spravodlivý. (48) A všetky davy, ktoré sa spolu dostavili na toto podívanie¹⁴⁸⁸, spozorujúc tie veci, ktoré sa stali, sa vracali späť, tlčúc sa do [svojich] hrudí¹⁴⁸⁹. (49) A všetci jeho známi stáli zďaleka, aj tie ženy, ktoré ho spolu nasledovali¹⁴⁹⁰ od Galiley a videli tieto veci.

(50) A hľa, muž menom Jozef, ktorý bol radcom¹⁴⁹¹, muž dobrý⁹⁵ a spravodlivý (51) (ten¹²⁷³ nebol uzrozumený¹³⁵ s ich rozhodnutím a skutkom¹⁴⁹²), z Arimatey, mesta Židov, ktorý [sám tiež] očakával Božie kraľovanie⁵⁸⁵ – (52) ten¹²⁷³ pristúpil k Pilátovi a vyprosil si Ježišovo telo; (53) i snáľ ho¹⁴⁹³ a zavinul ho¹⁴⁹³ do plátna a uložil ho¹⁴⁹³ 1494 v hrobke do skaly vysekanej, v ktorej ešte nikto neležal. (54) A bol deň Prípravy¹⁴⁹⁵ a nastával sobotný súmrak¹⁴⁹⁶. (55) A tie ženy, ktoré⁴³ s ním boli prišli z Galiley, sa ho dali v pátach¹⁴⁹⁷ nasledovať a pozreli tú hrobku a ako jeho telo bolo uložené!. (56) A vrátiac sa späť, prihotovili voňaviny a masti¹⁴⁹⁸, a v sobotu síce podľa príkazu ustali¹⁴⁹⁹,
24 no prvého¹⁵⁰⁰ dňa po sobote¹⁵⁰⁰ na samom začiatku¹⁵⁰¹ svitania prišli

ku hrobke, nesúc tie voňaviny, ktoré pripravovali. (2)I našli kameň¹⁵⁰² od hrobky odvalený¹³⁵, (3)a vstúpiac nenašli telo Pána Ježiša. (4)A čo oni boli vzhľadom na to zmätení¹⁵⁰³, stalo sa, že¹⁵¹ hľa, zastali pri nich¹⁵⁰⁴ dvaja muži v žiariacich¹⁵⁰⁵ úboroch; (5)a keď oni ostali vyľakané a skláňali tváre k zemi, povedali k nim: Čo hľadáte živého medzi mŕtvymi¹⁵⁰⁶? (6)Tu nie je, lež bol vzkriesený¹⁵⁰⁷, spomeňte si, ako k vám prehovoril, súc ešte v Galilei, (7)a vravel: Syn človeka musí byť vydaný¹ do rúk hriešnikov¹⁵⁰⁸ a ukrižovaný¹, a tretieho dňa opäť vstať. (8)I spomenuli si na tie jeho výroky, (9)a vrátiac sa od tej hrobky späť, dali o všetkých týchto veciach vedieť¹⁵⁰⁹ tým jedenástim a všetkým ostatným. (10)A to bola tá Mária z Magdaly¹⁵⁰⁹ a Jana a Mária, mat Jakuba a ostatné s nimi, ktoré tieto veci vraveli k apoštolom; (11)a tie ich výroky im v ich očiach pripadli ako táranina¹⁵¹⁰, i neverili¹⁵¹¹ im. (12)No Peter vstal a zabehol ku hrobke, a nahnúc sa¹⁵¹² vidí pruhy plátna¹⁵¹³ ležať samotné, i odišiel domov¹⁵¹⁴, diviac sa, čo sa to¹⁵¹⁵ stalo.

(13)A hľa, v ten istý deň sa dvaja z nich poberali do jednej dediny, vzdialenej od Jerúsálema šesťdesiat stadií¹⁵¹⁶, ktorej bolo meno Emmaús, (14)a tí¹⁵¹⁷ sa spolu³⁸³ rozprávali o všetkých týchto veciach, ktoré sa prihodili. (15)A čo sa oni rozprávali a spolu uvažovali¹⁵¹⁸, stalo sa, že¹⁵⁰³ sa priblížil sám Ježiš a poberal sa s nimi, (16)no ich oči boli pod mocou¹⁵¹⁹, takže¹⁵²⁰ ho nerozpoznali¹⁵²¹. (17)I povedal k nim: Aké sú to¹⁵¹⁷ slová, ktoré si idúcky navzájom vymieňate, a ste sklúčení¹⁵²²? (18)A jeden [z nich], ktorému bolo meno Kleopas, k nemu v odvetu povedal: Ty si v Jerúsáleme na návšteve samotný, že²⁵¹ tí sú nie¹⁵²³ známe¹⁵²⁴ veci, ktoré sa v ňom v týchto dňoch stali? (19)I povedal im: Aké? A oni mu povedali: Veci týkajúce sa Ježiša, Nazareja¹⁵²⁵, ktorý sa prejavil ako¹⁵²⁶ prorok¹⁵²⁷, mocný v čine i slove pred Bohom a všetkým ľudom, (20)aj ako ho veľkňazi a naši vládcovia vydali k odsúdeniu na smrť¹⁵²⁸ a ukrižovali ho, (21)a my sme sa nádejali, že on je ten, ktorý si má⁶⁰⁹ vykupovať Izraela – nuž ale k tomu všetkému¹⁵²⁹ dnes už odvtedy, čo

sa tieto veci stali, plynie tento tretí deň. (22)Ale¹⁵³⁰ vyviedli nás z miery¹⁵³¹ aj ktoré ženy spomedzi nás, dostanúc sa za svitanie k jeho¹⁵³² hrobke (23)a nenájduč jeho telo, prišli a vraveli, že uzreli aj videnie anjelov, ktorí vravia, že on žije. (24)A ktorísi z tých, čo sú s nami, k tej hrobke odišli a zistili, že je tak, podľa toho, ako povedali aj tie ženy, no jeho nevideli. (25)A on k nim povedal: Ó, nemysliaci¹⁵³³ a srdcom leniví¹⁵³⁴ spočívať vierou na¹⁵³⁵ všetkých veciach, ktoré prehovorili¹⁵³⁶ proroci! (26)Či nemusel Kristus tieto veci vytrpieť a vstúpiť do svojej slávy? (27)A jal sa im, počnúc od Mojžiša a od všetkých prorokov, podrobne¹⁵³⁷ vykladať¹⁵³⁸ vo všetkých tých Písmach veci jeho sa týkajúce. (28)I priblížili sa k tej dedine⁶⁹¹, kam sa poberali, a on sa nakoľko robil, ako by sa chcel poberať ďalej; (29)i jali sa ho nútiť¹⁵³⁹, vraviac: Ostaň u nás¹⁵⁴⁰, veď je k večeru a deň sa nachýlil. I vstúpil ostať s nimi¹⁵⁴¹; (30)a keď sa u nich¹⁵⁴⁰ uložil ku stolu, stalo sa, že vzal chlieb a požehnal, i rozlámal a podával¹⁵⁴² im. (31)I boli ich oči otvorené¹⁵⁴³ a rozpoznali¹⁵²¹ ho, a on im od očí zmizol¹⁵⁴⁴. (32)I povedali k sebe navzájom: Či v nás naše srdce nehořelo¹⁵⁴⁵, ako k nám na ceste hovoril [a] ako nám otváral¹⁵⁴³ Písma? (33)I vstali tej istej hodiny a vrátili sa späť do Jerúsálema, i zastihli¹⁵⁴⁶ tých jedenástich a tých, ktorí boli s nimi, spolu pohromade¹⁵⁴⁷, (34)ako vraveli: Pán bol skutočne vzkriesený¹⁵⁰⁷ a objavil¹⁵⁴⁸ sa Šimonovi. (35)A oni vyprávali, čo sa stalo na tej ceste, a ako sa im pri lámaní¹⁵⁴⁹ chleba dal spoznať¹⁵⁵⁰.

(36)A čo vraveli tieto veci, zastal uprostred nich on sám a vraví im: Pokoj vám. (37)No oni, ostanúc vydesení a vyľakaní, mysleli, že vidia¹⁵⁵¹ ducha. (38)I povedal im: Čo ste znepokojení¹⁵⁵² a prečo vo vašich srdciach vzhádzajú rozumovania¹⁵⁵³? (39)Pozrite moje ruky a moje nohy, že som to ja sám; ohmatajte ma a pozrite, duch predsa nemá mäsa a kostí, ako⁷⁶² pozorujete, že mám ja. (40)A povediac toto, ukázal im svoje³²⁰ ruky a svoje³²⁰ nohy; (41)a zakiaľ oni od radosti ešte neverili¹⁵⁵⁴ a divili sa, povedal im: Máte tu voľačo na jedenie? (42)A oni

mu podali¹⁵⁴² kus¹⁵⁵⁵ pečenej ryby a od plástu medu, (43)i vzal a pred nimi¹⁵⁵⁶ zjedol. (44)A povedal im: Toto¹³¹⁷ sú slová, ktoré som k vám prehovoril¹⁵³⁶, súc ešte s vami¹⁵⁴¹, že všetky veci, napísané o mne v Mojžišovom zákone a prorokoch a žalmoch¹⁵⁵⁷, musia byť splnené¹. (45)Tu otvoril¹⁵⁴³ ich myseľ, žeby chápali Písma, (46)a povedal im: Tak je napísané a tak musel KRISTUS trpieť¹⁵⁵⁸ a tretieho dňa vstať spomedzi mŕtvych; (47)a v¹⁵⁵⁹ jeho mene sa musí všetkým národom²⁷⁶, počnúc od Jerúsálema, kázať¹⁵⁶⁰ pokánie

a odpustenie hriechov; (48)a svedkami týchto vecí ste vy. (49)A hľa, ja na vás vysielam prísľub¹⁵⁶¹ môjho Otca, no vy dovedy, kým nebudete odiati¹ mocou z výsosti, ostaňte¹⁵⁶² v meste.

(50)A vyviedol ich von až k Bétanii, i pozdvihol svoje ruky a požehnal ich, (51)a zakiaľ ich žehnal, stalo sa, že sa od nich odlúčil¹⁵⁶³ a bol vznášaý¹⁵⁶⁴ do neba. (52)A oni sa mu poklonili a s veľkou radosťou sa vrátili späť do Jerúsálema; (53)i boli ustavične v CHRÁME, chváliac a velebiac¹⁵⁶⁵ Boha.

LUKÁŠ

- 1 V dejovom zmysle.
- 2 AL „ako je známe“.
- 3 VL „priložili ruku“, „vzali do ruky vec“.
- 4 AL „po poriadku spísať“, „usporiadať“.
- 5 AL „výklad“, „vyličené“.
- 6 AL „udalostiach“.
- 7 AL „medzi nami s plnou istotou preukázaných“, „o ktorých medzi nami panuje plné presvedčenie“.
- 8 AL „pobočníkmi“ al. vôbec „služobníkmi“ (s osobitným poslaním), ako v 1 Kor. 4:1. Tento výraz (gr. „hypéretés“) prekladám zvyčajne, kde je to vhodné, slovom „zriadenec“ (Mat. 5:25 a i.).
- 9 AL „zvidelo al. pozdalo sa aj mne“.
- 10 D. „zhora“, tj. „od prameňa“, no aj „z neba“, viď Ján 3:3, pozn. 103.
- 11 Viď Mat. 2:8.
- 12 AL „ktorý som všetky veci... vysledoval al. vystopoval“, dokonavý minulý čas so zdôrazňujúcim významom („dôkladne oboznámil a dobre ich poznám“).
- 13 AL „v patričnom slede“, „premyslene“.
- 14 AL „ti ich vypísať“.
- 15 AL „vznešený“, titul vysoko postavených Rimanov.
- 16 Viď Mat. 7:16, pozn. 281.
- 17 AL „istotu“.
- 18 AL „záležitosti“, „predmetov“.
- 19 Viď Marek 1:4, pozn. 4.
- 20 AL „triedy“, viď 1 Par. 24:7–19, smena Abiu sa tam spomína vo v. 10.
- 21 Viď Rim. 1:32, pozn. 95.
- 22 VL „podľa toho, že“.
- 23 D. „v svojich dňoch“.
- 24 Tj. „keď jeho smena bola na rade“.
- 25 Viď kap. 2:13.
- 26 AL „bol v hodine... vonku, modliac sa“.
- 27 Viď Mat. 2:3, pozn. 23.
- 28 VL „napadala“, „pripadla“.
- 29 VL „vošlo al. vniklo v sluch“.
- 30 Viď Mat. 1:16; 2:1.
- 31 Značí „Hospodin je milostivý“.
- 32 AL „nastane ti radosť a jasot“.
- 33 AL „nad jeho zrodením“, „pri príležitosti jeho zrodenia“, viď v. 47, pozn. 81.
- 34 D. „ešte“.
- 35 VL „z“, no predložka naznačuje čas, odkedy sa tak bude diať.
- 36 Viď Mat. 19:12.
- 37 AL „navráti(t)“.
- 38 Viď Ján 3:36, pozn. m), tu odvodené prídavné meno.
- 39 Tj. „správneho zmysľania“, „prezieravosti“, súvisí s „prezieravému“ u Mat. 7:24. Tu vl. „v (správnom) zmysľaní“, predložka vyznačuje povahu ich novej cesty.
- 40 AL „zriadený“, „ochotný“, „pohotový“, tvar slovesa u Mat. 11:10 preloženého „upraviť“.
- 41 AL „priamo pred Bohom“, tj. „Bohu stále poruke na akúkoľvek službu“.
- 42 VL „blahú zvesť o týchto veciach“.
- 43 Viď Mat. 2:6.
- 44 V dejovom zmysle; čo do v. 15 viď pozn. 380 k Mat. 9:22.
- 45 D. „v tom“ („videli čosi divné v tom“).
- 46 Viď Mat. 25:5; 7:16.
- 47 AL „kynul“, „robit posunky“.
- 48 AL „sama seba“, „utajila sa“, vl. „ukryla al. utajila sa dookola“, „obklopila al. obostrela sa tajnosťou“, „uchýľila sa do prísneho al. úplného súkromia“. Sloveso má, v N. Zákone len tu, zosilňujúcu predponu, ktorá mu dáva takýto význam.
- 49 AL „ukrývala sa po“, viď Mat. 4:2, pozn. 98.
- 50 AL „mesta v Galilei“, D. „mesta Galiley“.
- 51 VL „kadiva“, tj. „pálenia kadiva“.
- 52 Viď 1 Peter 3:12.
- 53 Nesúvisí s „pred“ vyššie.
- 54 AL „milosťou“, „omilostená“ (v. 28), „milosť“ (v. 30).
- 55 AL „pri jeho slove“, viď v. 14, pozn. 33.
- 56 Viď Mat. 2:3, pozn. 23, tu sloveso s predponou, ktorej význam vyjadruje „načisto“ vyššie.
- 57 D. „tento“.
- 58 AL „čo toto má byť“.
- 59 Tj. „akej povahy“, „aký má zmysel a význam“.
- 60 AL „maternici“, vl. „bruchu“, no nie ako „útroby“ napr. vo v. 41.
- 61 AL „nazve (sa)“ (vv. 32, 35), „nazývala“ (v. 36), ako vo vv. 13, 31.
- 62 Božie meno, hebr. „Éljón“, viď 1 Mojž. 14:18.
- 63 „Hospodin, Boh“, jediný výskyt tohto pomenovania v evanjeliách.
- 64 AL „ujme sa kraľovania“.
- 65 Viď Mat. 18:32; 1:25.
- 66 AL „padne na teba“, „zachváti ťa“.
- 67 Viď Marek 9:7.
- 68 Viď v. 13.
- 69 AL „volá“, D. „ej, tej volanej“, charakter osoby bez ohľadu na čas.
- 70 AL „takzvanej neplodnej“.
- 71 D. „každá“.
- 72 AL „reč“, „výrok“, ako vo v. 38.
- 73 AL „zárodok“, „plod“ (nie ako vo v. 42), ako „novorodenca“ v kap. 2:12.
- 74 VL „pozdvihla hlas“, sloveso odvodené od „hlas“ nižšie a vyskytujúce sa v N. Zákone iba tu.
- 75 Viď Mat. 13:26.
- 76 D. „v jasote“.
- 77 Viď Ján 1:14.
- 78 D. „bude splnenie“ (al. „uskutočnenie“, „dokonanie“).
- 79 AL „velebí“, vl. „zveličuje“.
- 80 AL „zajasal“.
- 81 Predložka ako „pri“ vo v. 14, „nad“ vo v. 29. Značí, že Boh je pohnútkou, podnetom tohto jasotu ducha.
- 82 AL „Vysloboditeľovi“.

- 83 Al. „poníženie“.
- 84 Al. „volať al. nazývať (nie ako vo vv. 31n.) blaženou“.
- 85 Al. „uviedol v činnosť“.
- 86 Al. „moc“, „vládu“, „mocne zapôsobil“.
- 87 Al. „rozohlnal“.
- 88 Viď Rim. 1:30.
- 89 Al. „rozume“, viď Mat. 22:37.
- 90 D. „od“.
- 91 Al. „ponižených“, „pokorných“.
- 92 Obdobne ako v kap. 17:10, pozn. 1103, tu na rozdiel od neurčitého času vo v. 24.
- 93 V stavovom (no viď Mat. 7:25, pozn. 300) a zdôrazňujúcim zmysle („prevraveným s trvalou platnosťou“).
- 94 D. „zaplnil“.
- 95 Viď Mat. 7:11.
- 96 Al. „bohatstvo“.
- 97 Vl. „von“.
- 98 Viď Marek 12:3.
- 99 Al. „pomohol Izraelovi, svojmu sluhovi“.
- 100 Neurčitý čas („často al. veľa rás prehovoril“, alebo aj v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363).
- 101 D. „do veku“.
- 102 D. „bol vyplnený al. naplnený“.
- 103 Al. „zrodila“, ako vo v. 13.
- 104 D. „okolo bývajúcí“, „okolití obyvatelia“.
- 105 D. „zveličoval“, „zváčšoval“.
- 106 Al. „že PÁN rozhojňoval svoj súcit s ňou“.
- 107 Viď v. 32; vo v. 59 tiež „chceli al. zamýšľali ho nazvať“.
- 108 Al. „vzhľadom na meno“, „na základe mena“, tá istá predložka ako „v“ vo v. 47.
- 109 D. „čo“, „čím“ („akým menom“).
- 110 D. „napísal, vraviac“.
- 111 D. „otvorené“, no výraz v texte sa lepšie hodí vzhľadom na nasledovné slovo „jazyk“.
- 112 Al. „žehnajúc al. dobrorečiac Bohu“, v. 68 obdobne.
- 113 D. „nastal“.
- 114 Al. „rečiach“, „výrokoch“, viď v. 37, pozn. 72; al. „sa všetky tieto veci preberali v rozhovoroch“.
- 115 Al. „Čím len“.
- 116 Al. „vyslovil proroctvo“.
- 117 Al. „vykonal“, „uskutočnil“, ako vo v. 72: „uskutočnil“ to, čo otcovia s vierou očakávali. Viď Ján 8:56.
- 118 Al. „záchrany“, v. 71 obdobne.
- 119 D. „od veku“.
- 120 Al. „od“, „z moci“, tá istá predložka ako „z“ v ďalšom texte.
- 121 Viď Mat. 26:28.
- 122 D. „ktorú odprisahal“, no sloveso nesúvisí s „prisahu“ vyššie, viď Skut. 2:30, pozn. 115.
- 123 D. „konali“.
- 124 Viď Mat. 4:10.
- 125 Viď v. 32.
- 126 D. „pre útrpy súcitu nášho Boha, v ktorých“.
- 127 D. „východ“, tj. „slnka“; LXX tak preložili „výhonok“ napr. u Jer. 23:5.
- 128 Al. „objaviť sa tým“, viď Tit. 2:11.
- 129 Al. „predstavenia sa Izraelovi“, „verejného vystúpenia pred Izraela“.
- 130 Al. „výnos“, „nariadenie“, „rozhodnutie“.
- 131 D. „žeby sa spisoval al. bol spisovaný celý obývaný svet“.
- 132 Al. „došlo najprv“.
- 133 Al. „pojímaj do súpisu“ (v. 3), „pojatý do súpisu“ (v. 5), sloveso ako „spisovať“ vo v. 1, pozn. 131.
- 134 Tj. smerom nahor.
- 135 V stavovom zmysle.
- 136 Viď kap. 1:57.
- 137 Al. „chlieve“.
- 138 Al. „hosťovskej izbe“, viď kap. 22:11; Marek 14:14.
- 139 Al. „nemali“ (v. 7), „ktorú bude mať všetok ľud“ (v. 10), D. „im nebolo“, „ktorá bude všetkému ľudu“.
- 140 Vl. „v poľných ovčincoch al. salašoch“, „prenocujúci pod širým nebom“.
- 141 D. „hliadkujúci hliadky“, možno hebraizmus ako v kap. 22:15, pozn. 1357, potom azda v zmysle „verne al. starostlivo hliadkujúci“.
- 142 Al. „v tom istom kraji sa vonku zdržiavali a v noci nad svojim stádom hliadky konali pastieri“.
- 143 Al. „nad nimi“.
- 144 Al. „ich vôkol ožiarila“.
- 145 Al. „nastrašili sa veľkým strachom“ (v. 9), „nebojte sa“ (v. 10).
- 146 Al. „že“.
- 147 Viď Mat. 2:2.
- 148 Al. „Vysloboditeľ“.
- 149 Viď kap. 1:41, pozn. 36.
- 150 Al. „pri tom anjelovi ocitol“, ako „prišiel“ u Marka 1:4.
- 151 Vl. „množstvo“.
- 152 D. „chváľiacich Boha a vraviacich“.
- 153 Al. „mier“.
- 154 Viď Mat. 11:26; 9:10.
- 155 D. „tí ľudia, pastieri“.
- 156 D. „prejdime“, „preniknime“.
- 157 Al. „hneď“, „nože zjídime“.
- 158 Viď kap. 1:37.
- 159 Al. „vydali sa náhlivo na cestu“.
- 160 Al. „podarilo sa im nájsť“, výraz naznačuje, že to bol výsledok predchádzajúceho usilovného hľadania.
- 161 Al. „o tej reči, ktorá k nim bola prehovorená“.
- 162 Predložka ako „o“ vo v. 17.
- 163 Viď Mat. 8:27.
- 164 Al. „starostlivo“, viď Marek 6:20, pozn. 233.
- 165 Vl. „zostavujú a porovnávajú ich“.
- 166 Predložka ako „v“ v kap. 1:47.
- 167 D. „i („kai“) bolo“, podobné použitie spojky „kai“ ako v spojení „stalo sa, že“, viď Mat. 9:10.
- 168 Al. možno „ich dni“.
- 169 D. „vyviedli“, smerom nahor.
- 170 2 Mojž. 13:2, 12, 15.
- 171 Al. „bude nazvané“.
- 172 3 Mojž. 12:6, 8.
- 173 Vl. „oddaný (Bohu)“, „aktívny (k Bohu)“.
- 174 Viď Mat. 1:22; 2:12, pozn. 41.
- 175 Vl. „neuvidí PÁNOVHO KRISTA“ (no viď 1 Kor. 11:20, pozn. 427), tj. „Hospodinovho Pomazaného“ Starého Zákona.

- 176 Tj. „v moci Ducha“, „súc vedený Duchom“.
- 177 D. „voviedli“.
- 178 D. „vykonať pri ňom“, vl. „okolo neho“.
- 179 AL. „prijal“, „uchopil“.
- 180 VL. „i al. aj on“, no spojka „i“ sa tu dá chápať aj v zmysle pozn. 167 k v. 21.
- 181 AL. „do svojej náruče“.
- 182 Viď kap. 1:64, pozn. 112.
- 183 AL. „Panovník“, „Veliteľ“ (tj. „svojich nevoľníkov“), „Neobmedzený Vládca“, viď Sk. 4:24.
- 184 AL. „prostriedok záchrany“, vl. „to, čo prináša vyslobodenie al. záchranu“, „čo je spásonosné“.
- 185 D. „do tváre“ (Sk. 3:13).
- 186 AL. „kmeňov“, „národov“, no nie ako vo v. 32; tu množné číslo slova obvykle prekladaného „ľud“, viď Zjav. 7:9, pozn. 214.
- 187 AL. „sa divili“.
- 188 VL. „postavený“, „položený“, „stojí“, „leží“.
- 189 Ako „na“ vyššie.
- 190 AL. „bude protirečiť“, charakter „znamenania“ bez ohľadu na čas.
- 191 D. „prejde“.
- 192 Tj. „dôjde aj k tomu, že prenikne“.
- 193 Iný výraz ako u Mat. 26:47; značí dlhý a široký obojručný meč s takou dlhou rukoväťou ako čepeľ, alebo vari kopiju s veľmi dlhou a širokou čepeľou. V N. Zákone iba tu a na niekoľkých miestach knihy Zjavenia, v LXX sa na preklad jedného a toho istého hebrejského slova značiaceho „meč“ užíva niekedy tento a inokedy onen výraz, ktorý je použitý u Mat. 26:47 a inde v Novom Zákone.
- 194 Viď Mat. 8:34; vzťahuje sa na v. 34.
- 195 D. „táto“.
- 196 D. „bola pokročilá v mnohých dňoch“.
- 197 D. „do“, tj. „už tak dlho“. Podľa niektorých rukopisov „asi“.
- 198 D. „neodstupovala“.
- 199 AL. „prosbami“.
- 200 AL. „zastala pri tom“, ako vo v. 9, pozn. 143.
- 201 Podľa niektorých rukopisov „Bohu“.
- 202 AL. „plne sa priznávala k al. vyznávala Pánovi“, „vzdávala Pánovi celým srdcom chvály“, al. možno „odpovedala Pánovi chválami“.
- 203 Výraz je použitý ako podstatné meno („očakávateľom“).
- 204 Viď Mat. 24:39.
- 205 AL. „priazeň“, ako vo v. 52.
- 206 Viď Mat. 26:2.
- 207 D. „sa stal dvanásťročným“.
- 208 Tj. „svoj pobyt tam po“.
- 209 AL. „vytrval“, „ostal spať“.
- 210 VL. „to nespoznali al. sa nedovedeli“.
- 211 V dokonavom zmysle („pomysliac si“, „keďže im napadlo“).
- 212 AL. „usilovne ho hľadali“, v. 45 obdobne.
- 213 D. „pátrajúc“.
- 214 Viď Mat. 12:33.
- 215 D. „boli ohúrení“ v dejovom zmysle.
- 216 AL. „trýznivú úzkosť“.
- 217 Tu tiež jednoducho „čo“.
- 218 Tj. „zamestnaný vecmi“. Táto väzba sa v takomto zmysle v N. Zákone vyskytuje ešte len v 1 Tim. 4:15.
- 219 AL. „ten výrok (ako v kap. 1:37, pozn. 72; 3:2), ktorý k nim prehovoril“ (v. 50), „výroky“ (v. 51), viď v. 17; iný výraz ako „vo veciach“ vo v. 49.
- 220 V stavovom zmysle; al. „podriadoval sa im“, zaujímal trvalo taký postoj.
- 221 AL. „dôkladne“, „plne“, taký je zmysel zosilňujúcej predpony nasledovného slovesa, inej ako vo v. 19.
- 222 Viď Mat. 6:27.
- 223 Tu vhodnejšie takto ako „milosti“, vzhľadom na nasledovné „u... ľudí“.
- 224 Viď Mat. 27:2; 14:1.
- 225 AL. „tetrarchom kraja itúrejského a“.
- 226 AL. „voči“.
- 227 D. „prišiel do... kraja... kázuc“; prechodník možno chápať ako v texte alebo „prišiel... a kázal“.
- 228 Značí viac ako „slová“, viď 1 Kor. 1:5.
- 229 Is. 40:3–5.
- 230 Viď Mat. 3:3.
- 231 AL. „pokrivené“.
- 232 AL. „hrboľaté cesty hladkými“; D. „budú krivé miesta v priamy *chodník* a hrboľiny v hladké cesty“.
- 233 Viď kap. 2:30.
- 234 Viď Mat. 3:13; 7, 8, 9.
- 235 Viď Mat. 3:10; 5:40.
- 236 AL. „sa podelí s tým“.
- 237 Viď Mat. 3:13.
- 238 VL. „Čo máme vykonať aj my“ („povedz aj nám, čo...“).
- 239 AL. „nevydierajte“, D. „nevytriasajte“, „nepretriasajte“, tj. „aby ste z neho vytriasli preniaze“.
- 240 Neurčitý čas („nie že sa toho pri volakom dopustíte“).
- 241 AL. „vystačujte“.
- 242 Viď Mat. 5:25, pozn. 175; 24:39.
- 243 Viď Marek 1:7.
- 244 Viď Mat. 3:11, pozn. 89.
- 245 D. „v Svätom Duchu a ohni“, viď Mat. 3:11; netýka sa slova „vodou“ vyššie v tomto verši.
- 246 AL. „napomínajúc“, „povzbudzujúc“.
- 247 Viď Mat. 14:1.
- 248 AL. „usvedčovaný“, viď Ján 3:20, pozn. 129.
- 249 AL. „čo sa týkalo al. vo veci Héródiady, ženy“, nižšie obdobne.
- 250 VL. „priložil“.
- 251 Viď Mat. 9:10.
- 252 D. „uzamkol Jána“, slovesomá predponu, ktorej význam vyjadruje opis v texte; možno chápať aj v zosilnenom zmysle („uzamkol Jána do tuhej väzby“).
- 253 D. „vo väzení“.
- 254 Tu – nie nižšie – hädám možno chápať aj obdobne ako Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 255 D. „v Duchu“, tj. „v moci Ducha“, viď Mat. 3:11.
- 256 Viď Marek 1:13, pozn. 12.
- 257 AL. „nič nezjedol“.

- 258 Viď Mat. 4:4.
 259 D. „v bode času“.
 260 Viď Mat. 6:32.
 261 Tj. „právomoc nad týmto všetkým“, al. možno „oblasť právomoci“ (viď kap. 23:7); „výsostné územie“, „rišu“, „panstvo“.
 262 Al. „komu chcem“.
 263 Viď Mat. 4:10, 5, 6.
 264 Al. „starostlivo al. bezpečne ochrániť“, „vziať do starostlivej al. bezpečnej ochrany“, al. i „pod svojou ochranou cez všetko previesť“. Sloveso má, v N. Zákone iba tu, zosilňujúcu predponu tohto významu.
 265 Viď Mat. 4:6, 7.
 266 Al. „skúšanie“, „zvádzanie“.
 267 D. „až do iného obdobia“; vari i v zmysle „kým sa mu nenaskytla iná príležitosť“.
 268 Tu oproti Mat. 4:24, pozn. 125, doslovný preklad.
 269 Al. „vyživený“, „odchovaný“.
 270 Al. „prečítať“, „vykonať čítanie“.
 271 Viď Mat. 7:9.
 272 Al. „knižka“, „knížku“, vl. „zvitek“; preto nižšie „rozvinul“, „zvinul“.
 273 Al. „vyhľadal“, „našiel“.
 274 D. „bolo“, znenie v texte odlišuje túto výraznejšie stavový zmysel vyjadrujúcu väzbu od častejšie (napr. tu vo vv. 4 a 8) na uvádzanie miest zo St. Zákona používaného sloves. tvaru, prekladaného úslovím „je napísané“.
 275 Is. 61:1n.
 276 Viď Marek 13:10.
 277 Al. „prepustenie“, „oprosenie“; „prepustených“, „oprosených“, vl. „v oslobodení“ atď.
 278 Al. „priaznivý“, „príjemný“.
 279 Al. „napäto hľadeli“.
 280 V pôvodine prostý 3. pád („venovali mu napätú pozornosť“).
 281 V stavovom, vo v. 21 (kde preniká aj zmysel dejový, viď Mat. 7:25, pozn. 300) aj zosilnenom („plne al. dokonale splnené“) zmysle.
 282 Tj. „prisvedčovali“ al. „kladne sa o ňom vyjadrovali“.
 283 Viď kap. 1:14 pozn. 33, v. 29 pozn. 55 a v. 47 pozn. 81.
 284 Al. „pôvabu“, „úbezdnosti“, „ľúbých slovách“.
 285 Al. „isto“.
 286 Tu vari aj „príslovie“.
 287 Ako vo v. 19, tu v zmysle „vážený“, „ocenovaný“.
 288 Viď Marek 12:14, pozn. 517.
 289 Al. „zatvorené“.
 290 D. „nastal(a)“; netýka sa v. 34.
 291 Al. „do sidónskej Sarepty“, D. „do Sarepty Sidónie“, v. 31 obdobne.
 292 Al. „hrebeňa“, „chrbta“, D. „na obočie“, podľa podoby horského útvaru.
 293 Podľa niektorých rukopisov „zbudované, aby“.
 294 Al. „strmhlav“.
 295 Viď Mat. 7:28.
 296 D. „pretože jeho slovo bolo v právomoci“.
 297 Viď Marek 1:24, 25.
 298 Al. „úžas“, vl. „střpnutie“, „zmeravenie“, porov. Marek 1:27, kde „zmeraveli od úžasu“ je od tohto výrazu odvodené sloveso.
 299 D. „spolu hovorili k sebe“.
 300 Viď Marek 1:27.
 301 Viď kap. 9:1, pozn. 583.
 302 Al. „povesť“, „chýr“, „ohlas“, vl. „zvuk“, „šum“, „huk“.
 303 Viď v. 14.
 304 D. „vychádzala“, sloveso ako vo v. 22, no nie ako vo vv. 14, 36 a 41n.
 305 Viď Mat. 4:24, pozn. 128.
 306 Al. „silnou“, „ťažkou“, vl. „veľkou“, odborný lekársky výraz.
 307 Viď Ján 16:26, pozn. 807.
 308 Vl. „pristúpil“.
 309 Viď Mat. 4:11, 24, pozn. 127.
 310 D. „na jedného každého“.
 311 D. „naliehal“, „doliehal“.
 312 D. „od“, ako vo v. 3; rovnozvučná je aj predpona nasledujúcich slovíec „zostúpili“ a „oplakovali“. Netýka sa „z“ vo v. 3.
 313 Al. „sa pustil“, „odrazil“, „zavesloval“, „zamieril“, v. 4 obdobne.
 314 Al. „do hlbokéj vody“.
 315 Al. „lov“ (v. 4), „úlovkom“ (v. 9).
 316 Al. možno „Majstre“, no nie „Učiteľu“. Toto slovo znamená voláckeho, kto je nadriadený al. predstavený al. má právo rozkazovať druhým (dalo by sa povedať „Šéf“, keby tento výraz nemal takú pouličnú príchuť; v N. Zákone sa vyskytuje len u Lukáša a používa sa tu iba o Kristovi).
 317 Ako „výrok“ v kap. 3:2 a inde.
 318 D. „na (tj. „na základe“) tvojej reči“; inak, aj pokiaľ ide o slová „nad tým záťahom“ vo v. 9, viď kap. 4:22, pozn. 283.
 319 Al. „obkľúčili“, vl. „dovedna uzavreli“, „zovreli“, „zomkli“.
 320 Viď Ján 8:44, pozn. 433.
 321 Vo v. 7 „metochoi“, vo v. 10 „koinóni“, viď Hebr. 2:14; „spoločníkmi“ v zmysle spoločného vykonávania živnosti.
 322 Viď kap. 23:40; nesúvisí s „druhom“ vyššie.
 323 Vl. „chopili sa toho spolu s nimi“.
 324 D. „vyjdi“.
 325 Viď kap. 4:36.
 326 Vl. „zaživa lovíť al. chytať“; možno chápať aj v zmysle „budeš lovcom“.
 327 Al. „jal sa prosiť“.
 328 Viď Mat. 8:2–4.
 329 Al. „prines“, ako u Mat. 8:4 a Marka 1:44, no tu je sloveso bez predmetu a preto sa lepšie hodí „obetuj“, lebo to predmet nevyžaduje. Inak vari „prines obeť“.
 330 D. „reč“ (nie ako v kap. 4:37), „slovo“.
 331 Viď kap. 4:14.
 332 Al. „tým“.
 333 Al. „čuť“.
 334 Al. „byť uzdravované“.
 335 Al. „no“.

336 Al. „sa zdržiaval v ústraní“.

337 Kým sa davy schádzali, čakal On v ústraní, zamestnaný modlitbou.

338 Al. „boli tam sediaci“.

339 Viď Marek 2:3, pozn. 48.

340 Viď Mat. 12:46n., pozn. 551; 6:10.

341 Tu na rozdiel od v. 18 zdobnenia („ležadielkom“, „postielkou“, v. 24 obdobne).

342 Al. „zoslali“, „zniesli“, „zvesili“, „spustili“, ale iný výraz ako u Marka 2:4, kde je to isté sloveso ako tu vo vv. 4n.

343 Viď Mat. 9:2; 7:16.

344 Al. „naskutku pred všetkými vstal“, no iné sloveso ako vo vv. 23n., to isté ako „vstal“ vo v. 28.

345 Viď Marek 5:42, pozn. 212.

346 Vl. „nepravdepodobne“, „neočakávané“.

347 Al. „zbadal“, no nie ako vo v. 20, „všimol si“.

348 Viď Mat. 9:9; 16:4.

349 Al. „rozsiachle“, „bohaté“, „skvelé“, vl. „veľké“.

350 Al. „a bol tam početný dav vyberáčov... ležali pri stole“.

351 Al. „k“ („obracali sa s týmito slovami k nim“).

352 Al. „jedávajú a pijate“, ako vo v. 33.

353 Viď Mat. 3:14, pozn. 94.

354 Tu na rozdiel od Mat. 9:13 a Marka 2:17 dokonavý minulý čas („nie som tu na to“).

355 Viď Mat. 9:13, 15.

356 D. „prídu dni, aj keď“ al. „dni, a keď“.

357 Viď Mat. 9:15.

358 Tj. „vyrezanú“, D. „od“ („odrezanú“). Niektoré rukopisy výslovne hovoria „záplatu, vyrežúc ju z“ (vl. „odrežúc ju od“), tj. „nikto neodrezuje kus novej šaty za záplatu na starú“.

359 „Kainos“, viď Hebr. 12:24.

360 Viď Mat. 9:16; „staré“ vo v. 39 má, pravdaže, iný význam ako vo vv. 36n.

361 Al. „rozstrihá“, „roztrhá al. potrhá“, no iný výraz ako „potrhá“ vo v. 37.

362 Al. „spôsobí popraskanie mečov“, ako u Marka 2:22.

363 Viď Mat. 9:17.

364 D. „pivší staré“, neurčitý čas („kto sa napil starého al. sa dal al. privykol piť al. doposiaľ pil staré“).

365 Al. „jemnejšie“, „príjemnejšie“, „chutnejšie“ al. vôbec „lepšie“, no viď Mat. 11:30, pozn. 492, kde je ten istý výraz.

366 Podľa niektorých rukopisov „nasledoval ho“.

367 Viď Zjav. 3:9.

368 Al. „k starej hodiť“.

369 Výraz „druho-prvá sobota“ sa vysvetľuje takto: Rok začínal, pokiaľ išlo o službu Bohu medzi Židmi, mesiacom Abib (hebr. „zelené obilie“), ktorý trval približne od polovice marca do polovice apríla. V 3 Mojž. 23, kde sú opísané židovské slávnosti, je možné si povišnúť, že okrem zaužívaných a týždenne sa opakujúcich sobotných slávností začínali hlavné slávnosti sviatkom Minutia (viď Mat. 26:2; 14. Abiba) a že v priamom spojení s týmto sviatkom bolo nariadené, aby sa v deň po

sobote po ňom nasledujúcej obetovali prvotiny klasov, predobraz to vzkriesenia Pána Ježiša, ktoré nastalo ráno po sobote týždňa Minutia čiže sviatkov nekvasených chlebov. Sobota, ktorá nasledovala priamo po sviatku Minutia, bola teda tzv. „prvá“ čiže „veľká“ (Ján 19:31) sobota a po obeti prvotín ráno po tejto sobote, v prvý deň týždňa, sa smelo začať žatvu a ješť z novej úrody; to predtým nebolo dovolené, aj keď obilie stálo zrelé na poliach. V nasledovnú sobotu, „druhú“ po „prvej“ čiže „veľkej“ sobote, vidíme, že učeníci cestou z obilia jedli, lebo obeť prvotín sa už v prvý deň týždňa bola priniesla; a keďže sa od tamtoho dňa počítalo sedem týždňov – čiže sobôt – do sviatkov dňa Päťdesiatky (Skut. 2:1), bola to „prvá“ z týchto siedmich sobôt a zároveň „druhá“ po „prvej“ čiže „veľkej“ sobote sviatkov Minutia.

370 Viď Marek 2:24.

371 Viď Mat. 12:3, 4.

372 D. „s ním, ktoré“.

373 Viď Mat. 12:10.

374 Ako „pozorovali... bedlivo“ u Marka 3:2.

375 Al. „či ho v sobotu uzdraví“.

376 Al. „obvinenie“, „aby našli dôvod pre jeho obžalobu al. obvinenie“.

377 V nedokonavom zmysle; vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.

378 Viď Marek 3:3–5.

379 Viď Mat. 12:13.

380 Viď kap. 4:28.

381 Al. „nerozumom“.

382 Ako v kap. 1:65.

383 D. „k sebe navzájom“.

384 Al. „odišiel“, vyjadruje nie smer nahor, lež von al. preč.

385 Tu vari (viď poznámku 384) možno čítať „k vrchu“.

386 D. „Božej“, vl. „Boha“, 2. pád („Boha sa týkajúcej“, „Bohu náležajúcej“).

387 Al. „zavolať na“.

388 Viď Mat. 10:4, pozn. 399.

389 Vl. „mieste rovnom al. rovinom“.

390 Ako v kap. 2:13.

391 V dejovom zmysle; al. „dať sa vyliečiť“.

392 Al. „znepokojovali“, „trápeni“, „sužovaní“.

393 Viď Mat. 12:47, pozn. 551.

394 Al. „moc, i liečil“.

395 Al. „k svojim učeníkom“.

396 Neurčitý čas, ako u Mat. 5:11n., pozn. 139.

397 Viď Mat. 13:49, pozn. 633; 5:11, pozn. 138.

398 Al. „vyhadzovali“, „odhadzovali“.

399 Viď Mat. 5:12.

400 D. „týchto“, tj. „zásad al. spôsobov zaobchádzania“, práve opísaných.

401 Al. „konali voči prorokom“, „zaobchádzali s prorokmi“, vv. 26n. a 31 obdobne.

402 Vl. „lenže“, „jednako“.

403 Viď Mat. 6:2.

404 Viď kap. 1:53; tu v stavovom zmysle.

405 Viď Mat. 5:44.

- 406 Al. „živým“.
- 407 Al. „počúvate“.
- 408 Al. „drž nastavené“.
- 409 D. „od toho“.
- 410 Vl. „berie al. odníma al. uchvacuje tvoj“ (v. 29); al. „kto odníma al. uchvacuje“ (v. 30); iný výraz ako „vziať“ u Mat. 5:40.
- 411 Viď Mat. 5:40.
- 412 Vl. „nezabraň“, tj. „vziať“.
- 413 D. „kto ťa (4. pád) prosí“ („aiteo“, viď Ján 14:16, pozn. 720), na konci verša s predponou, ktorej zmysel vyjadruje nasledovné „späť“; tú istú predponu s tým istým významom majú slovesá „dostať“, „dostali“ vo v. 34 a „sa... nenádejavúc“ vo v. 35 a má ju aj sloveso „už máte“ vo v. 24.
- 414 Viď Mat. 5:42; druhá časť tamtojšej pozn. 193 tu neplatí.
- 415 Al. „chcete“.
- 416 Al. „ak milujete“, ďalej obdobne.
- 417 D. „je“, tj. „akú máte“.
- 418 D. „rovnaké veci“.
- 419 Al. „neláskavým“, „neochotným“.
- 420 Al. „k nevďačníkom a zlosynom“; čo do výrazu „zlosynom“ viď Mat. 13:19.
- 421 Al. „láskavý“, „dobrotivý“, „nezný“.
- 422 Slovosledom je tu vyjadrený dôraz na zámene „on“ („je to on, ktorý je...“).
- 423 D. „stávajú sa“, viď aj Zjav. 2:10.
- 424 Viď Mat. 7:1; 12:7, nesúvisí s „nesúďte“ a „súdení“ vyššie.
- 425 Tj. dlžob a pod.; inak „prepačujte“, „prepúšťajte“ (tj. z otroctva), na konci verša obdobne.
- 426 Viď Mat. 5:16, pozn. 152.
- 427 Vl. „pretekajúcu“, tj. „vrchovato nasýpanú“.
- 428 Záhyb šaty na hrudi, ktorý sa používal za vrečko.
- 429 Viď kap. 14:1.
- 430 Viď Mat. 15:14; 10:24.
- 431 Al. „privedený k dokonalosti“, „hotový“ (s výukou), „majúci plnú spôsobilosť“.
- 432 Al. „prezeráš“, „hľadiš na“ (v. 41), „nebadajúc“, „nehľadiac na“, „nevšímajúc si“, no nie ako na konci v. 41 (v. 42), na obidvoch miestach je ten istý výraz.
- 433 Viď Mat. 7:3–5, 17; 12:33.
- 434 D. „zo“, ako „z“ nižšie; tu na rozdiel od Mat. 7:16, 29 nie „od“.
- 435 Al. „neoberajú“, no nesúvisí s „nezberajú“ vyššie.
- 436 Viď Marek 12:26.
- 437 Al. „prednáša“, „predkladá“, „prejavuje“, „vynáša“, no iný výraz ako u Mat. 12:35.
- 438 Viď Mat. 12:34.
- 439 Al. „ukážem“, „prezradím“ (ako volačo tajné); ako „vopred dal výstrahu“ u Mat. 3:7.
- 440 Al. „poučím al. upozorním vás“.
- 441 Neurčitý čas („dal sa kopať“, „vykonal kopanie“).
- 442 Vl. „vyhlbil“, al. azda „ktorý sa hlboko prekopál“.
- 443 Al. „narazila“.
- 444 Viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 445 V dokonavom zmysle, al. „počúval“ ako u Mat. 5:21.
- 446 Neurčitý čas („nevykonal“, al. v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363).
- 447 Vl. „prielom“, „trhlina“.
- 448 D. „stalo (al. varí „ukázalo“, „prejavilo“) sa veľkým“.
- 449 Vl. „do uší“ (Marek 7:35, pozn. 321).
- 450 Al. „dokončil“, D. „naplnil“.
- 451 Al. „chystal sa skonávať“, viď Mat. 16:27, pozn. 764.
- 452 Al. „cenný“, „toho si vážil“.
- 453 D. „starších (4. pád) Židov“ (2. pád), znenie v texte je pre zreteľnosť.
- 454 Vl. „tak, aby“, viď Mat. 8:34.
- 455 Vl. „splna al. dokonale zachránil“, ako „bolo im dokonale pomôžené“ u Mat. 14:36.
- 456 Al. „toto dožičil al. poskytol“, „toto dobrodenie al. túto láskavosť preukázal“. Sloveso je v strednom slovesnom rode, ktorý sa tu zdá vyjadrovať úctivé odvolanie sa na dobrú vôľu osloveného („by si bol taký láskavý a vyhovel“, „by si bol ochotný vyhovieť“).
- 457 Al. „a synagogu nám zbudoval on“, viď kap. 6:35, pozn. 422.
- 458 Viď Mat. 11:19.
- 459 D. „vraviac“.
- 460 Al. „nenamáhaj“, „netráp“, iný výraz ako v kap. 6:18, taký ako u Marka 5:35.
- 461 Viď Mat. 8:8–10.
- 462 Al. „zistili... že ten nevoľník, ktorý bol nemocný, je“.
- 463 Podľa niektorých rukopisov „v ďalší deň“.
- 464 Al. „dost“, „značne vela“, vo v. 12 ten istý výraz, viď Marek 10:46.
- 465 D. „a hľa“, asi v zmysle „stalo sa, že hľa“, viď Mat. 9:10, pozn. 358.
- 466 Viď Mat. 9:36.
- 467 Al. „vstaň“, „buď vzkriesený“ (v. 14), „bol zbudенý veľký prorok“, „bolo dané povstať veľkému prorokovi“ (v. 16, trpný rod všade v dejevom zmysle; na obidvoch miestach to isté sloveso).
- 468 Viď kap. 5:15; „zvest“ nie ako tu vo v. 22.
- 469 Vl. „v celom Júdsku a vo všetkom okolitom kraji“.
- 470 Viď Mat. 2:8, pozn. 38; 11:3.
- 471 Viď Marek 3:10.
- 472 Al. „uvideli“, ako vo v. 25n., no iné sloveso ako „vidíte“ u Mat. 11:4.
- 473 Viď Mat. 11:5, 6, 8.
- 474 Al. „trvajú“, „ostávajú“, vl. „sú“, „jestvujú“.
- 475 Al. „honosnom“, „slávnom“.
- 476 Al. „hýrivosti“, „rozkošníctve“, „bujnosti“.
- 477 Al. „na kráľovských dvoroch“ al. možno „medzi dvoranmi“, porov. Ján 4:46, 49, kde je použitý príbuzný výraz.
- 478 Viď Mat. 11:10, 11.
- 479 Viď Mat. 11:11; 3:13n., pozn. 11 a 92, D. „súc pokrstení“ v dejevom zmysle, v. 30 obdobne; 22:35.
- 480 Al. „uznesenie“, „zámer“.
- 481 Ako „rušite“ u Marka 7:9.
- 482 Viď Mat. 11:16–19.
- 483 Viď kap. 10:29.
- 484 Al. „u neho“.

- 485** Vl. „zvedela s plnou istotou“, viď Mat. 7:16, pozn. 281.
- 486** Vl. „zadovážila“, „priniesla“.
- 487** Viď Mat. 26:7.
- 488** Al. „skrúpať“, „zvlažovať“, „zalievať“, vo v. 44 neurčitý čas („skropila“, „zvlažila“, „zalievala“).
- 489** Al. „vrúčne bozkávala“, zmysel predpony, ktorú tu má sloveso „bozkávala“, ako „vybozkával“ v kap. 15:20; Mat. 26:49. V. 45 obdobne.
- 490** Al. „spoznával“, „vedel poznať“.
- 491** Viď kap. 1:29.
- 492** Al. „že“, „pretože“.
- 493** Vl. „požičiavateľovi“.
- 494** Al. „akýsi veriteľ mal dvoch dlžníkov“.
- 495** Viď Mat. 18:28.
- 496** Viď kap. 23:40.
- 497** Vl. „čo odovzdať al. odviešť“.
- 498** Vl. „daroval“, ako „uštedril“ vo v. 21, „prejavil milosť“, ako v 2 Kor. 2:7.
- 499** D. „nevynechala medzitým (tj. „ani chvíľku“), zaspávajúc bozkami“.
- 500** Neurčitý čas („pocítila al. prejavila mnoho lásky“).
- 501** Al. „medzi sebou“.
- 502** Viď Mat. 9:22, pozn. 377 a 379.
- 503** Vl. „do pokoja“ (tj. „v pokoji, do ktorého si vstúpila“, porov. Ján 1:18, pozn. 34; Skut. 2:27, pozn. 107).
- 504** Tu oproti neurčitému času u Mat. 11:18n. dokonavý minulý čas („prišiel a je tu“).
- 505** Viď Mat. 5:19; 6:10, pozn. 222.
- 506** Al. „putoval po všetkých mestách a dedinách“ (v. 1); „z mesta za mestom“ (v. 4).
- 507** V stavovom zmysle (výsledok predošlého uzdravenia a vyhnania démonov).
- 508** Al. „z Magdaly“ (Mat. 27:56).
- 509** Viď Mat. 2:6 (týka sa tu iba takto označených vzťažných zámen).
- 510** Al. „ho podporovali“, „sa o neho starali“.
- 511** Vl. „sejbu“, v. 11 obdobne.
- 512** Viď Mat. 13:4.
- 513** Viď Rim. 6:5, pozn. 315.
- 514** Al. „blahodarnej“ (v. 8), „dobrotivom“ (v. 15), viď Mat. 7:11.
- 515** Al. „urodilo“ (nesúvisí s „úrodu“ nižšie), vl. „vytvorilo“.
- 516** Al. „čutie“, „čuje“, ako vo v. 18, ďalej obdobne; čo do v. 8 viď Marek 7:16.
- 517** D. „je“, ako vo v. 11.
- 518** Viď Mat. 13:12, pozn. 566 a 585 (tu na rozdiel od „je dané“ vo v. 10); 10:22; 13:15.
- 519** Al. „slovo prijímajú“, iný výraz ako „prijíma“ u Mat. 13:20 a obdobne u Marka 4:16. Sloveso tu použité („vpúšťajú“ u Marka 4:20, lenže tam má spresňujúcu predponu) značí „prijímajú so súhlasom al. schválením“.
- 520** Al. „pokušenia“.
- 521** Al. „sa odvracajú“, vl. „odstupujú“, viď kap. 2:37, pozn. 198.
- 522** Al. „medzi trnie“.
- 523** D. „títo“.
- 524** D. „sú spolu zadúšaní od“, trpný rod slovesa u Mat. 13:22 preloženého „spolu... dusí“.
- 525** Viď Marek 4:19.
- 526** Al. „nedospievajú k zrelosti“.
- 527** Ako u Mat. 13:8.
- 528** Tu aj „pochtivom“, „úprimnom“.
- 529** Al. „vytrvalosti“, viď Jak. 5:11.
- 530** Vl. „nezastiera“ (Mat. 10:26), „nezahľuje“.
- 531** Viď Mat. 5:15 (tu D. „alebo stavia“); 10:26.
- 532** Al. „ukrytého“, tiež „temného“, výraz sa používal o i. o ukrytých (zakopaných) pokladoch (porov. Is. 45:3, LXX; Kol. 2:3).
- 533** Al. „hľadte“, „majte sa na pozore“.
- 534** Al. „čo si myslí“.
- 535** Viď Mat. 2:1, pozn. 20, 8; 12:46n., 38; 6:10.
- 536** D. „toto“, zmysel ako v texte.
- 537** Viď Mat. 7:24; 9:10.
- 538** Viď Marek 4:37.
- 539** D. „celkom naplňaní“.
- 540** Viď Marek 4:38.
- 541** Viď kap. 5:5.
- 542** Al. „vstal“.
- 543** Al. „příboj“.
- 544** Viď Marek 4:39.
- 545** Viď Mat. 8:26, 27 (tu aj „upadli v strach a údiv“), 28, pozn. 332.
- 546** Tj. „na náprotivnom brehu“.
- 547** D. „od značných čias“.
- 548** Al. „medzi hrobkami“.
- 549** Viď Marek 5:7.
- 550** Viď Mat. 8:29.
- 551** Al. „dávno“, D. „mnohými časmi“.
- 552** Viď Marek 5:9.
- 553** Viď kap. 7:12.
- 554** D. „črieda hodne sviť“.
- 555** D. „vo vrchu“, možno „pri samom vrchu“ al. „v horách“, inak „i pásla sa tam na vrchu značná črieda sviť“.
- 556** Viď Marek 5:12, no niektoré rukopisy tu majú nedokonavý minulý čas, ako vo v. 31.
- 557** D. „do oných“.
- 558** Viď Marek 5:14.
- 559** Al. „našli toho človeka, od... démoni, sedieť ošateného“.
- 560** Viď Marek 5:15, 18.
- 561** Viď Mat. 9:21, pozn. 377; 6:32.
- 562** Vl. „zvieraní“, no tu skôr v stavovom zmysle.
- 563** Viď Mat. 14:15.
- 564** Azda v zmysle „hľaď sa vrátiť“, al. „keď sa budeš vracat... rozprávaj“.
- 565** Ako „vyrozprávali“ u Marka 5:16, no tam neurčitý čas, tu čas prítomný s významom nedokonavým.
- 566** Al. „odišiel a chodil po... meste, hlásajúc“.
- 567** Al. „zastával úrad prednostu“, sloveso ako „trávia život“ v kap. 7:25.
- 568** Ako „spolu... dusia“ u Mat. 13:22, tj. „zvierali sfaby až na zadusenie“.

- 569 Viď Marek 5:25.
 570 Viď Mat. 2:6; netýka sa slova „ktorá“ vyššie.
 571 Vl. „nezvládala byť uzdravená“, v dejovom zmysle.
 572 Viď Mat. 9:21.
 573 D. „kto je ten, ktorý“.
 574 Al. „obkľučujú“.
 575 D. „spoznal odo mňa vyjdenú“.
 576 Vl. „uvidiac“.
 577 Viď Marek 7:24.
 578 Al. „ohlásila“, „dala vedieť“ (Mat. 2:8).
 579 Viď Mat. 9:2, 22, pozn. 377 a 379.
 580 Viď kap. 7:50.
 581 Al. „zomrela“, dokonavý minulý čas.
 582 Viď Marek 5:35, 41–43.
 583 Al. „dal im moc a právo“.
 584 Tu je na rozdiel od Mat. 10:1 preklad doslovný.
 585 Viď Mat. 6:10.
 586 D. „strieбра“.
 587 Al. „nebudú ochotní prijať“, prítomný čas vyjadruje trvalý postoj.
 588 Al. „rozchádzali sa“.
 589 V stavovom zmysle; al. „bezradný“, „v rozpakoch“.
 590 D. „zmätený, pretože bolo vravené od... (8) a od“.
 591 Viď Mat. 27:52.
 592 Viď Mat. 12:47.
 593 D. „miesto mesta zvaného“; niektoré rukopisy majú znenie „ústrania k mestu (ako u Mat. 21:1, pozn. 940), zvanému“.
 594 Viď Mat. 3:14; 14:15.
 595 Viď Marek 6:36.
 596 Al. „vyhládali“, „opatrili“, „postarali sa o“.
 597 Al. „zásobovanie“; nesúvisí s „potravín“ vo v. 13.
 598 Viď Mat. 14:16; 24:39; 14:20; 21:42; 16:21, 24, 25.
 599 Al. „kráčať“, „ísť“, „brať sa“.
 600 Niektoré rukopisy majú znenie „sa odriekne“, ako u Mat. 16:24.
 601 Viď Mat. 16:24; „chápe sa“ (neurčitý čas) tu je ten istý tvar ako „chopí sa“ tam, no tu ho vzhľadom na nasledujúce „denne“ načim chápať v zmysle opakovaného zaujímaného postoja („chopí sa každý deň“, vždy znova).
 602 Viď Mat. 16:25, 26.
 603 Ako „stratiť“ vo v. 24.
 604 Viď Mat. 16:26, pozn. 763, nesúvisí so „stratiť“ vo v. 24; 7:3, pozn. 261; 6:10; 9:10.
 605 Al. „žiarivým“, „vyžaruje“, vl. „vybleskujúcim“, „blesky vysielajúcim“.
 606 D. „muži, ktorí“, viď Mat. 2:6; tu je zmysel „nebol to nik iný ako...“, „bol to sám...“
 607 Al. „vraveli o“, znenie v texte uchováva v preklade väzbu s prostým 4. pádom, aká je v pôvodine (al. „ohlasovali“, „preberali“, no nie ako vo v. 32).
 608 Al. „odchod“, „skon“, vl. „cestu von“.
 609 Viď Mat. 16:27, pozn. 764.
 610 D. „plniť“.
 611 Viď Mat. 26:43.
 612 Zmysel predpony slovesa vo v. 32 predošlého, vo v. 33 nasledovného.
 613 Al. „s ním rozchodili al. načisto lúčili“.
 614 Viď Mat. 3:10; 5:16; 17:4.
 615 D. „Eliášovi, nevediac“.
 616 Viď Marek 6:15; 9:7.
 617 Viď Mat. 17:5.
 618 Podľa niektorých rukopisov „pri vstúpení tam-tých“; asi dodatočná zmena, dávajúca textu taký zmysel, ako by boli do oblaku vstúpili Mojžiš a Eliáš a nie učenici.
 619 Al. „keď (ako vo vv. 29, 33) vstúpili“, v. 36 obdobne; ide o súčasnú udalosť.
 620 Al. „upadli v strach“.
 621 Vl. „bol Ježiš nájdený“.
 622 Al. „zachovali mlčanie“, neurč. čas slovesa „mlčať“, zvyčajne (napr. Sk. 15:13) značiaci „zamlknuť“, no tu ide o to, že odvtedy až do určenej doby (Mat. 17:9) o veci pomlčali.
 623 Viď Mat. 2:8, pozn. 38.
 624 Viď Marek 9:9.
 625 Al. „vyšetri“, lekársky výraz.
 626 D. „lomcuje ním s penou al. penením“.
 627 Al. „kruší“, „drví“, „morí“.
 628 Al. „sa vzdaluje“, „cúva“.
 629 Viď Mat. 17:17.
 630 Viď Marek 9:19.
 631 Al. „démon ním trhol a tuho zalomcoval“.
 632 Al. „vrátil“.
 633 Viď kap. 1:29, pozn. 55.
 634 Al. „slávnou veľkostí“.
 635 D. „od nich“, tj. „mimo dosahu ich chápania“.
 636 Viď vv. 32n.
 637 Tj. „jeho zmysel a význam“.
 638 Al. „nevyčítali“.
 639 Predložková väzba ako u Mat. 19:17, pozn. 891.
 640 D. „medzi nimi“ („vniklo a medzi nimi sa prejavilo“).
 641 Al. „dohodovanie sa“, „premyšľanie“, vo v. 46 i „spor“, „škriepka“; súvisí so slovesami u Marka 9:33 a 34, pozn. 408.
 642 Viď Mat. 18:1.
 643 Viď kap. 1:47, pozn. 81; Mat. 18:5.
 644 Tj. „trvale zaujíma také postavenie al. tak zmýšľa“, viď kap. 7:25, pozn. 474; nie ako „je“ nižšie.
 645 Viď Mat. 11:11.
 646 Viď Marek 9:38, 39.
 647 Al. „pretože nás“, no nie ako Marek 9:38. Viď Zjav. 6:8, pozn. 183.
 648 Al. „prijatia“, „vznesenia“, viď Sk. 1:2, pozn. 4.
 649 D. „tvár upevnil“.
 650 D. „mu prihotovili“, tj. „ubytovanie a pohostenie“.
 651 Vl. „sa poberala“.
 652 Ako „do Jerúsálema“ vo v. 51; viď Mat. 21:1.
 653 Viď Mat. 20:21.
 654 Al. „pokarhal“.
 655 Slová v zátvorkách sú veľmi pochybné, a ešte väčšmi prvá časť verša 56, ako je v starších prekladoch.
 656 Viď Mat. 8:19, 20, 22; 6:10, pozn. 222, vo v. 62 D. „sa Božiemu kráľovstvu“.
 657 Al. „označil“, „menoval“.

- 658 Al. „prichodiť“.
- 659 Viď Mat. 9:37, 38; 10:13.
- 660 Vl. „s úľubou spočinie“, „pohovie si“, v N. Zákone iba tu a v Rim. 2:17.
- 661 Tj. „na tom dome“ al. „na synovi pokoja“.
- 662 Viď Mat. 2:12; nie ako tu vo v. 17.
- 663 Al. „čím vás ponúknú“, D. „veci, ktoré sú v nich al. od nich“.
- 664 Viď Mat. 12:9, pozn. 500.
- 665 Viď kap. 9:5.
- 666 Vl. „veci, ktoré sa vám budú“.
- 667 Podľa niektorých rukopisov „budete vchodiť“, ako vo v. 8. Tie isté rukopisy majú vo v. 5 znenie „vojdete“.
- 668 Viď Mat. 11:23.
- 669 Al. „neuznáva“, „odmieta“, „zavrhuje“.
- 670 Al. „sú nám („vám“) podriadení“ v stavovom zmysle.
- 671 Al. „videl som“, „dával som sa na“.
- 672 Al. „silu“.
- 673 D. „v tom“.
- 674 Al. „ale“.
- 675 Viď Mat. 12:25n., pozn. 520; podľa niektorých rukopisov „sú vpísané“, dokonavý minulý čas, majúci výraznejšie stavový zmysel.
- 676 Vl. „duchom“.
- 677 Viď Mat. 11:25–27.
- 678 Objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 679 Viď Mat. 11:27.
- 680 Al. „vidia tie veci, ktoré vidíte“, v. 24 obdobne, no je to iný výraz ako „uvidieť“ a „neuvideli“ vo v. 24.
- 681 Viď Mat. 20:21, tu neurčitý čas („bolo to ich želaním al. túžbou po celý život“, al. tiež v zmysle „pojali želanie al. zatúžili“; možno chápať aj v opakovacom zmysle: „často al. *veľa* rás zatúžili“, porov. kap. 1:55, pozn. 100). Vo v. 29 je to isté sloveso v tvare prítomného času, významu nedokonavého.
- 682 Viď Mat. 13:15, 9; 22:35.
- 683 Väzba ako u Mat. 16:1, no sloveso tu má zosilňujúcu predponu ako u Mat. 4:7, pozn. 110; tiež v zmysle „chcejúc ho (dôkladne) vyskúšať“.
- 684 D. „čo vykonajú zdedím“.
- 685 5 Mojš. 6:5.
- 686 Viď Mat. 22:37; tamojšia poznámka 1044 sa však tu netýka slov „z celého srdca“, kde je väzba ako u Marka 12:30.
- 687 3 Mojš. 19:18.
- 688 Viď Mat. 5:43.
- 689 Vl. „urobíť al. ukázať spravodlivým“.
- 690 Sloveso, tu preložené „prevezmúc slovo“ má aj význam odpovede na slová druhého, ich doplnenia al. protirečenia im.
- 691 Viď Mat. 21:1, pozn. 940.
- 692 Al. „do rúk lupičov“, predchádzajúce sloveso má predponu vyjadrujúcu pojem obkládania.
- 693 Tu možno aj „obrali“.
- 694 Al. „ocitnuvší“.
- 695 Al. „pokvapkávajúc al. polievajúc ich olejom a vínom“, voľnejšie „obviazal jeho zranenia obkladom al. priložil na jeho zranenia obklad z oleja a vína“. Tu

- a v celom tomto oddiele je použité odborné lekárske názvoslovie; tak je často v Lukášových spisoch.
- 696 Al. „útulne“, „nocľahárne“, no nie ako v kap. 2:7. Bol to tzv. „*karavanseraj*“, útulňa al. prístrešie pre karavany. Slovo vl. značí „miesto, kde sa každý prijíma“; výraz vo v. 35 s ním súvisí („majiteľovi útulne al. nocľahárne“).
- 697 Al. „prijal ho do svojej starostlivosti al. ošetrovania“, v. 35 obdobne.
- 698 D. „vyjdúc“, v gréčtine značí aj súčasný al. nasledovný dej.
- 699 Al. „zaplatím“, „odovzdám“, „odvediem“, „vrátim“.
- 700 Al. „keď sa budem vracáť“.
- 701 Viď Mat. 17:25.
- 702 Al. „bol“ (sloveso je v dokonavom minule čase – „stal sa a ostal ním“).
- 703 Viď Mat. 5:43; tu D. „tým, ktorý bol al. je blízko“. Možno čítať aj „sa prejavil al. ukázal al. zachoval ako blízky“.
- 704 Vl. „toho“.
- 705 Iná väzba a iná predpona slovesa ako vo v. 30.
- 706 D. „vykonal“, sloveso ako na konci verša.
- 707 Al. „poberaj sa, podobne konaj aj“.
- 708 D. „prijala pod“, tj. „strechu“, „prichýlila“.
- 709 Podľa niektorých rukopisov „k nohám Pána“.
- 710 Al. „rozptýlená“ v stavovom zmysle, „vyššie práva zaujatá al. zamestnaná al. odpútavaná al. odtrhovaná“, D. „vôkol al. sem-tam strhovaná“.
- 711 Al. „rozsiahlou“, „usilovnou“, „horlivou“, D. „mnohou“.
- 712 Al. „pre samú obsluhu“, „vzhľadom na samú obsluhu“, vl. „okolo samej obsluhy“, predložka je tá istá ako predpona predošlého slovesa – „bola pre samú obsluhu v jednom kole al. víre“, „krútila sa okolo samej obsluhy“. Tá istá predložková väzba je vo v. 41 („okolo al. čo do mnohých vecí“).
- 713 Al. „zastala nad ním“, viď kap. 2:9, pozn. 143.
- 714 Al. „nevadí ti to“; viď aj Mat. 22:16.
- 715 Vl. „opustila“ (Mat. 16:4).
- 716 Al. „veď jej povedz“, „povedz jej teda al. predsa“.
- 717 Vl. „aby sa *toho* so mnou a za mňa chopila al. ujala“.
- 718 Viď Mat. 6:25.
- 719 Al. „vzrušuješ“, „si podráždená“, „pôsobíš si nepokoj al. zmätok“.
- 720 Viď Mat. 7:11; 2:6.
- 721 Al. „keď sa on na ktoromsi mieste modlil“.
- 722 Vl. „podľa *toho*“.
- 723 Al. „naučil“, no viď Mat. 5:19, pozn. 153; 9:13, pozn. 363.
- 724 Viď Mat. 6:6; pozn. 214 a vv. 10, 11.
- 725 D. „sami“.
- 726 Viď Mat. 6:13.
- 727 Viď kap. 4:13.
- 728 Al. „prenechaj“, „poskytni“, iný výraz ako v kap. 6:34 a u Mat. 5:42.
- 729 Al. „sa u mňa objavil al. ocitol“, viď Mat. 3:1, pozn. 69.
- 730 Al. „neobťažuj ma“, „nedotieraj na mňa“, viď aj Mat. 26:10, pozn. 1222.

- 731 Al. „zatvorené“, v stavovom zmysle; jednotné číslo.
- 732 Al. „aspoň“, „akokoľvek“.
- 733 Al. „dotieravosť“, „drzosť“, „neodbytnosť“, „ne-skrornosť“.
- 734 Viď Mat. 7:7n., 10.
- 735 Ako vo v. 11 vyššie.
- 736 D. „chlieb – či mu podá kameň... rybu – či mu podá hada“, ako vo v. 12 a u Mat. 7:10, pozn. 269.
- 737 Viď kap. 7:25, pozn. 474; 8:41, pozn. 567. Je to iné sloveso ako u Mat. 7:11; vyjadruje trvalý stav.
- 738 Al. „skôr Otec, ktorý z neba dá“.
- 739 Al. „dal sa al. začal hovoriť“.
- 740 Viď Mat. 8:27; 12:24, 27n.; 16:1.
- 741 Viď Marek 8:11.
- 742 Viď Mat. 12:25.
- 743 Al. „myšlienok“, „pletiek“, „špekulácií“; týmto výrazom, ktorý je v N. Zákone iba tu, označovali starovekí lekári rozličné vrtchoy a chorobné predstavy a úvahy chorých.
- 744 Viď Marek 3:24.
- 745 Al. „načisto rozdelené“, v. 18 obdobne; inak viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 746 Al. „dom padá na dom“.
- 747 Viď Mat. 12:26, 28; 6:10.
- 748 Al. „plne al. dôkladne ozbrojený al. vyzbrojený“.
- 749 Al. „dom“, „dvor“, viď Mat. 26:29.
- 750 Al. je to, čo má, viď Mat. 19:21, pozn. 896.
- 751 Al. „mieri“, „klúde“.
- 752 Al. „zvíŕať nad ním“ (Ján 16:33).
- 753 Viď Marek 4:15.
- 754 Výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu a v Ef. 6:11, 13.
- 755 Vl. „zoblenú zbroj“, množné číslo poukazuje na jej jednotlivé zložky al. súčasti.
- 756 D. „jeho koristi“.
- 757 Viď Mat. 12:30, 43–45; 19:12.
- 758 Neurčitý čas v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363, al. „útrob, ktoré ťa odnosili al. donosili, a prsia, ktoré“ – o čosi voľnejšie – „ťa oddojčili“.
- 759 Vl. „prsné bradavky“.
- 760 Al. „radšej“, „práve naopak“.
- 761 Al. „podlé“, ako vo v. 26.
- 762 D. „podľa toho, ako“.
- 763 D. „z“.
- 764 Al. „hraníc“, „krajných končín“.
- 765 Viď Mat. 12:41n., 43.
- 766 Tu neplatí pozn. 543 k Mat. 12:41.
- 767 Viď Mat. 12:41; 5:15.
- 768 Al. „pivnice“.
- 769 Viď Mat. 5:15.
- 770 Al. „svit“, ako „lesk“ u Mat. 24:29.
- 771 Al. „by bolo“, „bude“, netýka sa druhého „je“ vo v. 34.
- 772 Viď Mat. 6:22.
- 773 Viď v. 29.
- 774 Al. „všímaj si teda, či“.
- 775 Al. „načisto“, „úplne“, to isté slovo a v rovnakom tvare ako „celé“ v prvej časti verša, no tu je použité ako príslovka.
- 776 Vl. „bleskom“.
- 777 Al. „akýsi“.
- 778 Ako v kap. 7:3.
- 779 Al. „poraňajkoval“, „podesiatoval“.
- 780 Viď Mat. 15:35; 22:4.
- 781 Vl. „nenamočil“ (Marek 7:4).
- 782 Vl. „teraz“.
- 783 D. „to, čo je zvonku“, „to, čo je zvnútra“.
- 784 Viď Mat. 23:25; 22:18, pozn. 1024.
- 785 D. „ktoré sú dnu“ (nesúvisí so „zvnútra“ vo vv. 39n., pozn. 783), tj. „u vás“, „medzi vami“.
- 786 D. „tie veci, ktoré sú dnu, dávajte ako“. „Dávajte“ je v neurč. čase, viď Mat. 22:17.
- 787 Viď Mat. 23:23.
- 788 Al. „lásku k Bohu“.
- 789 Viď Mat. 23:23, 6, 29.
- 790 Al. „nebadateľné“, „nie zrejme“.
- 791 Al. „chodia“, „kráčajú“, nesúvisí s „obchádzate“ vo v. 42.
- 792 Viď Mat. 22:35.
- 793 Al. „ubližuješ aj nám“.
- 794 Al. „nákladmi“, „nákladov“ (Mat. 11:30); slovo „zaťažujete“ vyššie je odvodené od tohto výrazu, ako „obťaženie nákladmi“ u Mat. 11:28.
- 795 Výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu; označoval sa ním jemný, ľahunký, šetrný dotyk, akým lekár ohmatáva chorobné miesto na tele.
- 796 Vyjadruje aj záľubu a uspokojenie.
- 797 Tu aj „vyžadovaná“, „bude sa vyžadovať“.
- 798 Al. „vstupujú“, tvar vyjadruje charakter nehľadiac na čas. Viď Mat. 23:13.
- 799 Viď Marek 9:38.
- 800 Vl. „hrozne“.
- 801 Sloveso ako u Mat. 26:39, pozn. 1260.
- 802 Sloveso tu preložené „základne sa vypytovať“ (značí vlastne „dostať od úst“) sa v N. Zákone vyskytuje iba tu; znamená tu „dávať niekomu podnet al. snažiť sa niekoho primáť al. pohnúť („vyprovokovať“) k neprimeraným al. neuvažným výrokom“, „vypytovať sa tak, aby sa oslovovaný podriekol“.
- 803 D. „viac“, možno v zmysle „čoraz viac“.
- 804 Al. „uložiť“ (nie ako u Marka 12:13), „vylákať“. Niektoré rukopisy vynechávajú slová „a snažili sa“, podľa nich by bolo treba prekladať „číhali na neho, žeby zachytili“.
- 805 D. „aby ho obžalovali“.
- 806 Al. „medzitým“.
- 807 Al. „bol zvolaný al. zhromaždený“, v dejovom zmysle, ako „zvolať“ u Mat. 23:37.
- 808 D. „sa zišli desaťtisíce davu“.
- 809 Niektorí (čítajú „vravieť: Najprv dávajte“, no podľa názoru JND zbytočne. Bola to prvá vec, ktorú mal na srdci, aby im ju povedal.
- 810 Vl. „pred kvasom“, D. „od kvasu“, ako u Mat. 16:6, kde je použité to isté sloveso, no tu je spojené so zvratným zámenom, preloženým „sami na seba“ (vl. „sami seba“ – „venujte sami seba pozornosť“, viď aj Skut. 20:28).
- 811 D. „ktorý“ (Mat. 2:6).

- 812** Tu má toto sloveso na rozdiel od Mat. 10:26 zosilňujúcu predponu, s ktorou sa v N. Zákone vyskytuje len tu („splna al. celkom zastreté“).
- 813** Viď Mat. 10:26.
- 814** Vl. „za to“, ako v kap. 1:20.
- 815** Neurčitý čas, viď kap. 1:55, pozn. 100; tu, pravdaže, aj „povedali“, „prehovorili“.
- 816** Možno chápať v dokonavom aj nedokonavom zmysle.
- 817** V tom istom zmysle ako „do ucha“ u Mat. 10:27.
- 818** Viď Mat. 24:26; 10:27; 11:19; 10:28, pozn. 430, no tu neurčitý čas.
- 819** Vl. „po týchto veciach“, netýka sa v. 5.
- 820** Vyjadruje skôr charakter ako dej al. stav („pred ľuďmi zabíjajúcimi... a... nemajújúcimi“).
- 821** Al. „nemajú“, čo by okrem toho“.
- 822** Viď kap. 6:47, pozn. 439 a 440.
- 823** Viď Mat. 10:28, pozn. 432, v. 29.
- 824** Vl. „pred Bohom“, no iná predložka ako „pred“ vo v. 4 aj ako vo v. 8 (dvakrát), táže ako „pred tvárou“ vo v. 9 (tiež dvakrát). Od všetkých týchto predložiek je odlišná predložka „pred“ vo v. 11.
- 825** Al. „lež“ („nielen to, lež aj“).
- 826** Viď Mat. 6:26; 16:24, pozn. 759.
- 827** Tá istá predložka ako u Marka 3:29, viď tam pozn. 106.
- 828** Al. „kedykoľvek“.
- 829** Vl. „vlády“, predstaviteľov vládnucej moci.
- 830** Množné číslo slova spravidla prekladaného „právomoc“; tu značí nositeľov právomoci, osoby al. orgány vykonávajúce právomoc.
- 831** Viď Mat. 6:25, prítomný čas vyjadrujúci trvanie stavu, vo v. 11 oproti Mat. 10:19, no niektoré rukopisy majú aj tu neurčitý čas ako tam.
- 832** Al. „čím by ste sa obrátili“, viď kap. 21:14.
- 833** Viď Mat. 10:19, pozn. 416 a 417, tu to isté použitie slovesných spôsobov.
- 834** Al. „sudcu“, no nie ako napr. u Mat. 5:25 a inde.
- 835** Viď Mat. 16:6.
- 836** Viď Mat. 16:6, pozn. 743; Ef. 5:3, pozn. 205.
- 837** D. „nie je... jeho život z toho (tj. „nepochodí... z toho“), čo je jeho“.
- 838** Vl. „pozemok“.
- 839** Vl. „dobré al. hojne vynieslo“, „vydalo dobrý al. hojný výnos“.
- 840** Al. „čo spravím“, „čo by som spravil al. mal spraviť“; ten istý tvar je vo v. 18, zmysel ako v texte.
- 841** Vl. „svoje úrody (nesúvisí so „zarodilo“ vo v. 16) al. plody“.
- 842** Vl. „dobré (Mat. 7:11) veci“, v. 19 obdobne.
- 843** Viď Mat. 16:25nn., „život“ vo v. 15 je iný výraz.
- 844** Al. „naukladaných“, D. „ležiacich“.
- 845** Viď Mat. 26:45.
- 846** Al. „zajedz si, vypi si“, „najedz sa, napi sa“.
- 847** Al. „užívaj si“, „veď veselý al. blahobytný život“.
- 848** Lukáš často, podobne ako býva v slovenčine, používa 3. osobu množného čísla na vyjadrenie dejov, ktoré sa inak spravidla vyjadrujú trpným rodom.
- 849** Ako „(ne)ukladajte“ u Mat. 6:19n.
- 850** Al. „hojnosti“, ako v kap. 1:53.
- 851** Viď Skut. 7:31, pozn. 412.
- 852** Al. „pretože“.
- 853** Al. „zásobáreň“, „skladisko“; to je pôvodný význam tohto slova, ktoré potom tiež značí vnútornú miestnosť, určenú pre súkromie (Mat. 24:26, pozn. 1128).
- 854** Viď Mat. 6:26, 27.
- 855** Al. „nemôžete (ako vo v. 15.) ani“.
- 856** Viď Mat. 6:29, 33, pozn. 254.
- 857** Al. „kolísavej mysle“, „v napätí“, „nepokojní“ následkom starostí o tieto veci.
- 858** Viď Mat. 6:32n.
- 859** Slovko „ty“ tu v preklade nahrádza zdôrazňujúci člen, ktorý tu je v pôvodine a ktorý vyznačuje charakter („nebojte sa vy, ktorí ste“). Je to charakter, ktorý im Pán dáva ako takým, čo k Nemu lipnú prostred svetá.
- 860** Ako „som našiel svoju slasť“ u Mat. 3:17, no tam je predložková väzba („v ktorom“), tu prosté sloveso.
- 861** Neurč. čas („popredávajúte“, „rozdáajte al. porozdávejte“, „narobte al. porobte“, tj. „každý z vás“; al. „dajte sa predávať“ atď.).
- 862** Viď Mat. 19:21.
- 863** Al. „čo je vaše, popredávajúte a porozdávejte ako“.
- 864** Al. „sami sebe“.
- 865** Al. „sa neopotrebovávajú“, „nestarnú“.
- 866** Al. „nevyčerpateľný“, „trvalý“, „nepominuteľný“, „na cene nestrácajúci“, „nezlyhávajúci“.
- 867** Vl. „úplnú skazu“, „skrz-naskrz neprežíra al. nerozžíra“.
- 868** Al. „vrátil“, „nastúpil spiatočnú cestu“, vl. „odlúčil al. uvoľnil sa“. Toto sloveso sa nachodí v N. Zákone len tu a vo Filipanom 1:23, pozn. 54 a 55, a od neho odvodené podstatné meno v 2 Tim. 4:6; používalo sa okrem iného o lodi, ktorá pred vyplávaním z prístavu zdvíha kotvy a uvoľňuje pripútavacie laná.
- 869** Viď Mat. 22:2, pozn. 1001.
- 870** Al. „nájde“, „zistí“.
- 871** Al. „pristúpi“, no predpona je tá istá ako v kap. 1:19, pozn. 41, a dodáva slovesu tu obdobného významu, „predstúpi k službe“.
- 872** Slovo „nevoľníci“ je tu nedostatočne doložené; bez neho spočívá silnejší dôraz na slove „oni“.
- 873** Viď Mat. 24:43–45; pozn. 1150 u Mat. 24:43 sa slova „toto“ tu vo v. 39 netýka.
- 874** Nevoľník poverený správou al. riadením domu.
- 875** Viď Ján 8:44, pozn. 433; netýka sa vv. 36, 43 a 47.
- 876** Al. „pšenice“, „chleba“, „pokrmu“.
- 877** Viď Mat. 24:47 (predložková väzba, ktorá je u Mat. 24:45, je tu vo v. 42); 19:21; 24:47, 48, 50, 51; 6:10.
- 878** Vl. „k jeho vôli“, tj. „vzhľadom al. so zreteľom na jeho vôľu“. Táto predložková väzba značí, že mal mať vôľu svojho pána pred sebou ako cieľ, k uskutočneniu ktorého mali smerovať všetky jeho snahy, a ak tak nebolo, potom zlyhal nielen v skutočnom vykonávaní pánovej vôle, lež aj v svojom úmysle al. predsavzatí; nielen že pánovu vôľu nevykonával, lež sa o to ani neusiloval, nešlo mu o to.

- 879** D. „mnohými“, tj. „ranami“.
- 880** To isté sloveso ako „sa nezachoval“ vo v. 47. V týchto veršoch je vyjadrený charakter nevoľníka, viď v. 4, pozn. 820.
- 881** Tj. „málo ranami“.
- 882** Tj. „peňaží“, ako v peňažnom ústave; inak „komu veľa zverili“.
- 883** Viď v. 20, pozn. 848; kap. 6:30, pozn. 413.
- 884** VL „hodiť“, „položiť“.
- 885** AL „si želám“, „by som rád“, možno aj „čo mám al. môžem chcieť“.
- 886** Viď Mat. 12:26, pozn. 520; 3:13n.
- 887** AL „mám krst, ktorým mám byť pokrstený“.
- 888** D. „ako“.
- 889** Viď kap. 8:37, pozn. 562.
- 890** AL „dokončené“ (Ján 19:28, no tu neurčitý čas v dejovom zmysle).
- 891** Viď Mat. 3:1, pozn. 69; netýka sa v. 49.
- 892** AL „iba“, „nič než“.
- 893** AL „úplné rozdelenie“, „rozštep“, „rozkol“, „bude v roztržke“ a „v roztržku budú uvedení“ sú tvary slovesa, od ktorého je tento výraz odvodený, viď kap. 11:17n., pozn. 745.
- 894** Tu je „voči“ a „proti“ táže predložka, no na konci v. 53 („proti“) je so 4. pádom („voči“ v kap. 11:17n. a u Marka 3:24), čo výraznejšie vyjadruje nepriateľský postoj ako väzba s 3. pádom („voči“) v prvej časti tohto verša a vo v. 52; tam by sa dalo prekladať aj „vo vzťahu k“, „vzhľadom na“ a podobne.
- 895** VL „uvidíte“, ako vo v. 12.
- 896** AL „úpek“ (Mat. 20:12).
- 897** Ako „stáva sa“ vo v. 54.
- 898** AL „skúmať“, „vyšetrovať“, „posudzovať“, ďalej obdobne; značí nielen túto činnosť, lež aj dosiahnutie výsledku a vyvodenie záveru. Viď Rim. 1:28, pozn. 73; 2:18, pozn. 132 a 133.
- 899** Tu tiež „nie ste schopní hodnotiť“.
- 900** VL „spravodlivé“.
- 901** Toto „lebo“ tu uvádza praktický záver, ktorý Pán vyvodzuje o nutnosti zmierenia sa Izraela s Bohom.
- 902** AL „hodnotára“, „vládcu“ (Mat. 9:18, 34).
- 903** AL „vynalož... úsilie“, „vyvíň... činnosť“.
- 904** Tj. „podobrotky“, „vec podobrotky urovať, aby sa protivník uspokojil a od žaloby ustúpil“.
- 905** Viď Mat. 5:25.
- 906** Možno v zmysle „fa nechcel zavliecť“.
- 907** Pol kodranta, viď Marek 12:42; najmenšia minca, aká bola v obehu.
- 908** AL „s ich obetmi“.
- 909** VL „stali sa“, najskôr v zmysle „ukázali sa“, „prejavili sa“, tj. žeby tamtie udalosti boli dokázali ich zvlášť veľkú hriechnosť al. vinu. Viď kap. 10:36, pozn. 702 a 703, no tu neurč. čas.
- 910** VL „dlžní“.
- 911** Viď Mat. 27:46.
- 912** AL „vysiluje“, „vyčerpáva“, „zaťažuje“.
- 913** AL „kým ho okopem“.
- 914** AL „bol v sobotu... synagóg, vyučujúč“.
- 915** AL „zohnutá“, vl. „zhrbujúca al. zohýnajúca sa“, slovesný tvar naznačuje trvalý stav.
- 916** D. „do úplnosti“.
- 917** Súvisí so „zhrbená“ vyššie (vl. „opäť al. späť al. nahor sa ohnúť“).
- 918** AL „ju privolať“.
- 919** VL „bola si“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti; tiež „si al. bola si natrvalo al. celkom“. Porov. Mat. 7:25, pozn. 300.
- 920** Podobne ako vo vv. 15n., no tu je „od“ predponou slovesa.
- 921** Viď Hebr. 12:12; na opis celej udalosti sú použité odborné lekárske výrazy.
- 922** D. „ten predstavený“.
- 923** Viď Marek 14:4.
- 924** D. „uzdravil“, no to by vyžadovalo predmet, preto v texte opis; inak vari „ju uzdravil“.
- 925** AL „buďte uzdravovaní“.
- 926** Viď Mat. 21:2.
- 927** Viď kap. 2:7.
- 928** AL „ktorí boli proti nemu“.
- 929** AL „napľani al. zachvacovaní al. zahŕňaní hanbou“.
- 930** Viď kap. 1:14, pozn. 33, v. 29, pozn. 55.
- 931** AL „mám pripodobniť“, „by som pripodobnil“, viď Mat. 11:16.
- 932** Viď Marek 4:26.
- 933** AL „opäť“.
- 934** Viď Mat. 13:33.
- 935** AL „poberal sa po všetkých mestách a dedinách“, porov. kap. 8:1, no tam sú „mestá“ a „dediny“ v jednotnom čísle, tu v množnom. Sloveso „prechádzal“, iné ako „precestoval“ v kap. 8:1, súvisí s „cestu“ na konci verša.
- 936** AL „púť“, „pochod“.
- 937** AL „bude“.
- 938** VL „ušetrovaných“, „dochádzajúcich ušetrenia al. záchrany al. vyslobodenia“ (v. 23), „vyháňaných“ (v. 28); tvary vyjadrujú charakter osôb. Vo v. 23 ide o tých, ktorým Mesiáš zaistí ušetrenie v súde nad Izraelom, aby mohli nojsť do kráľovstva („ostatok Izraela“, Is. 10:21n.; Sk. 2:47).
- 939** D. „zápaster“, „bojujte“.
- 940** Viď Mat. 12:47; 10:25.
- 941** AL „každým, kto by chcel vojsť“.
- 942** D. „od vás al. každého...“, zmysel predpony nasledovného slovesa, podčiarkujúcej nemožnosť vniknúť dnu.
- 943** Neurč. čas, viď Mat. 7:22, pozn. 289.
- 944** Viď kap. 16:9, pozn. 1057.
- 945** Viď Mat. 8:12; 5:19; 6:10, pozn. 222.
- 946** D. „vás“.
- 947** AL „želá si“.
- 948** AL „ku svojmu cieľu“, viď Hebr. 5:9, pozn. 207.
- 949** AL možno „nie je mysliteľné“, porov. kap. 17:1, pozn. 1086.
- 950** D. „von“, „vonku“.
- 951** Viď Mat. 23:37.
- 952** VL „hniezdo“, tj. „krádeľ kurčiat z jedného vyliahnúť“.

953 Žalm 118:26.

954 Vt. „v tom, čo prišiel“, tj. „v chvíli jeho príchodu“.

955 Vt. „si ho“, stredný slovesný rod.

956 Al. „že tam boli oni, bedlivo ho pozorujú“. Viď Marek 3:2.

957 Niektoré rukopisy dodávajú, možno správne, „či nie“.

958 Al. „cisterne“, „šachty“.

959 D. „do studne, a hneď v sobotný deň ho nevytiahne“.

960 Al. „odvrátiť“ (Rim. 9:20), „prejaviť odpor“, vt. „odvetiť“ so zdôrazňujúcou predponou „proti“.

961 D. „pozvaným“ (v. 7), „bol od neho pozvaný“ (v. 8), tu dokonavý minulý čas v stavovom zmysle na rozdiel od v. 8 vyššie a 10 (neurčitý čas); obdobne vo vv. 10 a 12 „ten, ktorý ťa pozval“, „tomu, ktorý ho pozval“, prídavné dokonavého minulého času, výraznejšie vyjadrujúce dosah do prítomnosti ako prídavné času neurčitého toho istého slovesa vo v. 9, značiace jednoduchosť udalostí.

962 Vt. „pozornosť upierajúc na to al. venujúc tomu al. zamestnávajúc tým“.

963 Viď Mat. 23:6; netýka sa vv. 9n.

964 Viď Mat. 22:2; 7:6, pozn. 265.

965 Al. „drahší“, ako v kap. 7:2.

966 Vt. „daj“.

967 Viď Mat. 15:25; 11:19.

968 Al. „bližšie“, „ďalej“, sloveso má okrem predpony značiacej smer nahor ešte aj predponu vyjadrujúcu pohyb smerom k voľacomu („posuň sa“).

969 D. „tu ti pred... bude“.

970 Al. „chválu“, „slávu“.

971 Al. „ponižovaný“, „povyšovaný“.

972 Al. „keď usporaduješ“.

973 Viď Mat. 22:4; 23:6, pozn. 1057.

974 Al. „tiež“, „za to“.

975 Al. „dokaličených“.

976 Viď kap. 5:29.

977 Viď Mat. 22:4.

978 Viď v. 7, pozn. 961.

979 Al. „prichodte“.

980 Al. „naraz“, „jednomyseľne“.

981 Viď Hebr. 12:19, 25, pozn. 706; vo v. 18 tiež „vyhovárať“.

982 Ako „párik“ v kap. 2:24; tu aj „záprahov“.

983 Al. „posúdiť“, ako „hodnotiť“ v kap. 12:56, no tu neurč. čas.

984 Al. „prídúc“, ako v kap. 12:51, no nie ako tu vo vv. 17 (pozn. 979) a 20.

985 Viď Mat. 2:8, pozn. 38; 10:25.

986 Al. „ohradám“, „na cesty a medzi ploty al. ohraď al. do ohrád“, obe podstatné mená sú spojené spoločnou predložkou, tou istou ako „do“ vo v. 21.

987 V dejovom zmysle („aby sa nabil al. stal nabitým al. preplneným“).

988 Viď Mat. 6:24, pozn. 240.

989 Al. „svoju dušu“.

990 Viď Mat. 5:39.

991 Al. „neberie na seba“.

992 Tu tiež „nejde“.

993 Al. „ak chce“, „želajúci si al. chcjúci“.

994 Al. „výlohy“.

995 D. „má tie veci“, no niektoré rukopisy „tie veci“ vynechávajú; podľa nich možno čítať jednoducho „či má“.

996 Viď Mat. 7:6.

997 Sloveso má zosilňujúcu predponu („úplne dokončiť“).

998 Al. „vo vojne“, vt. „do boja“, „do vojny“, „sa pustil do boja al. vojny“.

999 D. „či je mocný“.

1000 Al. „proti nemu“, ako v kap. 12:53, no nie ako „proti“ vyššie tu.

1001 D. „tie veci k“.

1002 D. „každý“.

1003 Vt. „sa nelúči so všetkými vecmi“.

1004 Viď Mat. 19:21, tu vt. „svoje“ („sebe patriacich“); 3:10; 5:13.

1005 Viď Marek 9:50; 7:16.

1006 Vt. „skrz-naskrz“, „jeden cez druhého“; sloveso „hundrali“ má predponu tohto významu.

1007 Al. „k tej al. pátrajú po tej al. po stopách tej stratenej“.

1008 Viď Mat. 11:19; vo v. 9 ženský tvar toho istého slova.

1009 Al. „že“, tiež „ved“.

1010 Viď kap. 1:14, pozn. 33.

1011 Viď Mat. 2:6; týka sa v tomto oddiele len takto označených vzťažných zámien.

1012 Strieborná minca, zhruba rovná denáru, viď Mat. 18:28; porov. Mat. 17:24, kde „didrachmon“ je vt. „dvojdrachma“.

1013 Vt. „rozobral“ „roztrhal“, „rozkušoval“.

1014 Viď Mat. 24:39, netýka sa v. 14; 21:33, pozn. 981.

1015 D. „žijúc rozpustene“.

1016 Viď Marek 5:26, pozn. 193.

1017 Vt. „silný“.

1018 Vt. „prilipol“, viď Mat. 19:5, pozn. 871, no tu bez upresňujúcej predpony, akú toto sloveso má tam.

1019 Vt. „napchať“.

1020 Struky stromu po slovensky zvaného „rohovník“, známe ako „svätotrojanský chlieb“. Bývali krmivom pre zvieratá a možno aj potravou biednych ľudí.

1021 Viď Mat. 16:7.

1022 Viď kap. 12:10.

1023 Vt. „ďaleko“, ako „ďalekého“ vo v. 13, no nesúvisí so „vzdialený“ nižšie.

1024 Al. „rozbehol sa“.

1025 Viď kap. 1:12.

1026 Vt. „to prvé“, zmysel ako v texte.

1027 Viď kap. 12:19, pozn. 847.

1028 Tanec bol prejavom prekvypujúcej radosti (poskakovanie, vyskakovanie od radosti, porov. kap. 6:23; 2 Sam. 6:14). Nemožno tu myslieť na spoločenský tanec al. tanečnú zábavu v modernom zmysle.

1029 Al. „zavolať si na“.

1030 D. „byť“.

- 1031 Viď Marek 14:12.
 1032 Viď Mat. 13:36, pozn. 611.
 1033 Viď kap. 11:42; 12:19, pozn. 847.
 1034 Vl. „pohltil“.
 1035 Viď Mat. 7:3, pozn. 261.
 1036 Al. „bolo žiadúčne“, „malo sa“.
 1037 Viď v. 24.
 1038 Viď kap. 12:42, no toto zrejme bol prepustenec, nie nevoľník.
 1039 D. „bol mu“.
 1040 Al. „očiernený“, „uvedený do podozrenia“, „obžalovaný“, od tohto slovesa (gr. „*diaballō*“, vl. „kladím voľačo krížom cez cestu“, „podrážam nohy“) je odvodené slovo „diabol“, porov. Zjav. 12:10, hoci slová tam preložené „žalobca“ a „obžalúval“ sú od iného kmeňa.
 1041 Viď Mat. 19:21, pozn. 896; 12:36.
 1042 Viď Ef. 3:2, tu v zmysle „správčovania“, „spravovania“.
 1043 Vl. „správcovať“, „spravovať“.
 1044 Viď kap. 12:17n; aj tu vo vv. 3 a 4 rovnaké tvary.
 1045 D. „spoznal som“ („už som na to prišiel“).
 1046 Tj. „aby som bol prijatý“, v. 9 obdobne; viď kap. 12:20, pozn. 848.
 1047 D. „jedného každého z povinných dlhom“.
 1048 Bat sa rovnal asi 24, podľa iných asi 40 litrom, kor 10 batom.
 1049 D. „Vezmi si“, „prijmi“, ako vo vv. 4, 9, „prevezmi“, zmysel ako v texte.
 1050 D. „správci nespravodlivosti“, ako vo v. 9; netýka sa slov „v mamone nespravodlivom“ vo v. 11.
 1051 Al. „pochvalne“, D. „toho... správcu pochválil“, tj. „kladne u neho zhodnotil to“.
 1052 Al. „pretože“, ako nižšie.
 1053 Viď Mat. 7:24; vo v. 8 odvodená príslovka.
 1054 Al. „sveta“, viď Mat. 13:22, pozn. 589.
 1055 Vl. „čo do svojho pokolenia“.
 1056 Viď kap. 12:33, pozn. 861 a 864.
 1057 Al. „neprávosti“, „krivdy“, „bezprávia“.
 1058 Nesúvisí s „bude“ vyššie; al. „keď bude miznúť al. strácať na cene“, porov. príbuzný výraz v kap. 12:33, pozn. 866. Podľa niekt. rukopisov „keď ho ubudne“ atď.
 1059 Viď Sk. 7:43; 10:45.
 1060 D. „mnohom“.
 1061 Al. „neprejavili“, „neosvedčili“, vl. „nestali“ viď kap. 10:36, pozn. 702 a 703, no tu neurč. čas.
 1062 Viď Mat. 6:24.
 1063 Vl. „striebro“, D. „súc (ako vo v. 23) milovníkmi al. obľubovateľmi striebra“, „majúc striebro v obľube“, vl. „súc striebroľúbici“.
 1064 Al. „posmievali“, vl. „ohŕňali al. dvíhali nos“; toto sloveso je tu a taktiež v kap. 23:23 so zosilňujúcou predponou, ktorej zmysel v preklade vyjadruje slovo „zlomyseľne“ (al. „jedovato“) vyššie, v Gal. 6:7 bez nej.
 1065 D. „tí, ktorí“.
 1066 Viď kap. 10:29, pozn. 689.
 1067 D. „pretože to, čo je medzi ľuďmi vysoké“.
 1068 Viď Mat. 6:10, pozn. 222; 11:12; 5:18.
 1069 Al. „prepychovo“, „nádhorne“.
 1070 Viď kap. 12:19.
 1071 Viď Mat. 8:16.
 1072 Al. „vstupnej sieni“, „portáli“.
 1073 Vl. „lež“ („nielen to, lež aj“).
 1074 Al. „lona“, „objatia“, v. 23 obdobne, no tam množné číslo, možno „v objatiach“.
 1075 Viď kap. 7:25, pozn. 474.
 1076 Ako „majúc bolesť“ v kap. 2:48.
 1077 Slovami „plnou mierou“ je tu vyjadrený zmysel predpony slovesa „dostal“, tej istej ako pri slovese „už majú“ u Mat. 6:2 a dodávajúcej slovesu tu obdobný význam.
 1078 D. „vo všetkých tých veciach“.
 1079 Al. „tom medzi... trvale zeje“, D. „je... vami upevnená al. natrvalo zriadená“, v stavovom zmysle.
 1080 Vl. „voľačo rozzevené al. zejúce“, tento zmysel je vyjadrený predošlým slovesom.
 1081 Viď Mat. 8:34.
 1082 Al. „žiadam“ („*erōtaō*“, viď Ján 14:16, pozn. 720).
 1083 Al. „ich zaprisahával al. vážne vystríhal“, sloveso „svedčil“ má zosilňujúcu predponu takého významu.
 1084 Al. „im načúvajú“ v. 31 obdobne; vo v. 29 neurčitý čas („im prepožičajú sluch“), vo v. 31 čas prítomný, vyjadrujúci trvalý postoj.
 1085 Al. „si povedať“, no nie ako vyššie.
 1086 Al. „nemožné“, vl. „nepripustné“ („nemožno pripustiť takú myšlienku“).
 1087 Viď Mat. 18:7, pozn. 757, 822 a 823.
 1088 Al. „bolo by mu výhodnejšie“ (D. „výhodné“).
 1089 Viď Marek 9:42.
 1090 Viď Mat. 18:6.
 1091 Viď kap. 12:1, pozn. 810 (tu, pravda, bez ďalšej predložkovej väzby), v. 10.
 1092 D. „vraveli by ste“, nedokonavý minulý čas, ktorý sa často používa v zmysle al. v texte, podobne ako čas prítomný, viď napr. Mat. 19:11, pozn. 880.
 1093 Obdobne ako u Mat. 21:21, pozn. 964.
 1094 Viď Ján 21:16.
 1095 D. „je, ktorý mu povie vstúpivšiemu“.
 1096 Môže sa vzťahovať aj na slovo „povie“ alebo „pristúp“.
 1097 Viď Mat. 15:35.
 1098 D. „lež či mu“.
 1099 Al. „čo by som povederal“.
 1100 Al. „budeš ješť a piť“.
 1101 D. „po týchto veciach“.
 1102 Viď Mat. 25:30.
 1103 Al. „vykonali sme“, preklad v texte lepšie vystihuje zmysel tu použitého dokonavého minulého času oproti času neurčitému na začiatku a na konci verša a vo v. 9.
 1104 Al. „upozornite sami na seba kňazov“.
 1105 Tu možno aj „ukázalo“, ako v kap. 16:11.
 1106 D. „so silným hlasom“, inak „sa s hlasným volaním vrátil späť“.
 1107 D. „on“.
 1108 D. „súc spýtaný al. opýtaný“, v dejovom zmysle.
 1109 Viď Mat. 24:44; 6:10.

- 1110** D. „s bedlivým pozorovaním“, viď príbuzné sloveso u Marka 3:2, pozn. 69.
- 1111** AL. „žiariaci“, ako v kap. 24:4, no súvisí so slovom „blesk“ vyššie.
- 1112** Viď Mat. 17:17; 21:42.
- 1113** VL. „podľa toho, ako“.
- 1114** AL. „stalo“, znenie v texte je v zmysle „dialo sa po celú tú dobu“, porov. kap. 10:24, pozn. 681.
- 1115** AL. „vydávali sa“, no porov. Mat. 24:38.
- 1116** Viď. v. 26.
- 1117** VL. „od“.
- 1118** VL. „odhaleniu“, „odostretiu“.
- 1119** D. „keď Syn... je zjavovaný“.
- 1120** Viď Mat. 10:27; 12:29; 24:17.
- 1121** AL. „snažiť“, „bude žiadostivý“, neurč. čas („vyvinie snahu“, „zatúži“).
- 1122** VL. „dobyť“, „získať“, tiež „pri živote zachovať“, no nie ako „uchová“ na konci verša; viď pozn. 1123 nižšie.
- 1123** VL. „zachová pri živote“; toto znenie načim uprednostniť, ak sa vyššie v zmysle pozn. 989 číta „svoju dušu“ namiesto „svoje žitie“.
- 1124** AL. „tejto“.
- 1125** Viď Mat. 24:40.
- 1126** D. „na tom istom mieste“.
- 1127** AL. „mlieť“.
- 1128** Viď Mat. 24:28.
- 1129** VL. „k tomu“, „na to“ („k tomu smerujúce“, „na to, žeby im ukázal“ – v. 1); „o podaktorých“ (v. 9); „sám u seba“, viď Mat. 3:10, pozn. 82 (v. 11; tu sa táto predložková väzba zdá naznačovať, aký bol farisej pri svojej modlitbe samolúbo zaujatý vlastnou osobou a jej domnelou dokonalosťou). Tá istá predložková väzba je aj v kap. 12:47, pozn. 878.
- 1130** AL. „musia“.
- 1131** Charakter osoby.
- 1132** Viď Mat. 21:37.
- 1133** AL. „dopomôž mi ku právu“, v. 5 obdobne; vo vv. 7n. od tohto slovesa odvodené podstatné meno, tam značiace aj „pomstu“.
- 1134** VL. „od môjho protivníka“ („vyslobodí ma od...“).
- 1135** Viď kap. 11:7, pozn. 730.
- 1136** D. „do konca“.
- 1137** AL. „netrápila“, „neubíjala“ (1 Kor. 9:27), vl. „nebila do tváre“ (D. „pod oko“). Na tento výraz sa tiež môžu vzťahovať slová „do konca“ (viď pozn. 1136 vyššie) v zmysle „aby sem nechodila a do krajnosti ma nedopáľovala“ al. „ma nakoniec nechcela udrieť do tváre“.
- 1138** D. „sudca nespravodlivosti“.
- 1139** Viď v. 30.
- 1140** AL. „je voči nim zhovievavý“, viď Mat. 18:27, pozn. 855; Jak. 5:7.
- 1141** AL. „sami na seba sa spoliehali“ (Marek 10:24), „boli sami o sebe presvedčení“, sloveso je v zosilňujúcom tvare („pevne dôverovali al. spoliehali“, „boli pevne presvedčení“).
- 1142** AL. „podceňovali“, „neuznávali“, „za nič nemali“, „ostatnými pohrdali“.
- 1143** D. „tieto veci“.
- 1144** Viď Mat. 7:15, pozn. 280; „chamtivci“, „vydierači“, „úžerníci“, „hltavci“.
- 1145** AL. „vlastným“, „zo všetkých svojich príjmov“. Viď kap. 21:19, pozn. 1312; 1 Tes. 4:4, pozn. 115.
- 1146** AL. „do neba“.
- 1147** D. „leže tlkol svoju“.
- 1148** AL. „daj si urobiť zadosť al. prijmi zadosťučinenie voči mne, hriešnikovi“.
- 1149** Viď kap. 14:11.
- 1150** Viď Marek 10:13.
- 1151** Ako „malé“ v kap. 1:41, deti najútlejšieho veku, dojčence a batolata.
- 1152** Sloveso ako u Marka 10:13, no tu v tvare prítomného času, významu nedokonavého.
- 1153** Viď Mat. 19:13, pozn. 885 a 886, no niektoré rukopisy tu majú nedokonavý minulý čas ako u Marka 10:13.
- 1154** Tj. „nemluvnatá“, zväčša zaiste v náručíach matiek al. iných osôb, ktoré ich poprinášali, a ako sa vidí, už odchodili, zastrašené a odradené slovami a správaním učeníkov.
- 1155** Viď Marek 9:39.
- 1156** Viď kap. 10:25.
- 1157** Viď Marek 10:18–20; „zachoval“ je tu v niektorých rukopisoch v činnom rode ako u Mat. 19:20.
- 1158** Viď Mat. 4:19.
- 1159** VL. „uvidiac“, ako vo v. 15.
- 1160** Viď Marek 10:23–27; vo v. 24 tiež „budú vnikat“.
- 1161** Podľa niektorých rukopisov „zanachali svoje vlastné“.
- 1162** Viď Mat. 19:29.
- 1163** D. „nijako al. vôbec“; tento zosilnený zápor nado-búda v takýchto a podobných spojeniach ako tu a vo v. 7 význam v zmysle prekladu v texte (vo v. 7 „že by to bolo vskutku tak? Vôbec nie!“ a tu „o kom by sa dalo čo len na chvíľku predpokladať, žeby nedostal“, a pod.).
- 1164** Viď Marek 10:30.
- 1165** Viď v. 10.
- 1166** Viď Mat. 1:22.
- 1167** AL. „skrze prorokov, budú dokonané na Synovi al. splnené Synovi človeka“.
- 1168** Viď Mat. 20:19.
- 1169** AL. „spravený predmetom posmechu“.
- 1170** Viď kap. 1:37n., pozn. 72.
- 1171** D. „od nich“.
- 1172** AL. „zatajená“, celkom al. trvalo, v stavovom zmysle.
- 1173** VL. „to, čo sa vravelo, nepoznali“, „nevedeli, čo sa vravelo“.
- 1174** AL. „jeho pobytu v okolí Jericha“. Tu použitá väzba označuje obdobie al. stav vecí, za akého nastala udalosť ďalej spomínaná; neznamená teda, žeby uzdravenie slepca bolo nastalo pri Pánovom vstupe do Jericha, lež v dobe, kedy sa Pán zdržiaval v okolí tohto mesta. Vyprávania o tom sa zaraďuje bez ohľadu na časový sled (porov. Mat. 20:20; Marek 10:46), aby vynikol charakter toho, čo nasleduje, tj. prijatia Zachea.
- 1175** AL. „jal sa volať a vravel“.
- 1176** Viď Marek 10:48.

- 1177** Viď Mat. 20:21; 9:22, pozn. 377 a 379; 12:47; 6:27, pozn. 246.
- 1178** D. „predbehol dopredu“.
- 1179** Viď Ján 10:1.
- 1180** Druh figovníka s listami podobnými morušovým, často vysádzaný pri cestách.
- 1181** Al. „mám“, no nie ako vo v. 4.
- 1182** Viď kap. 10:38.
- 1183** Viď kap. 15:2.
- 1184** Tak doslovne; zdá sa, že množné číslo tu naznačuje, ako podrobne a dôsledne Zacheus preberal svoj majetok, aby mohol z každej jeho zložky darovať polovicu.
- 1185** Viď Mat. 19:21, pozn. 896.
- 1186** Viď kap. 10:35, pozn. 699.
- 1187** Tu, vzhľadom na nasledovné „aj on“, tiež „o ňom“, viď kap. 18:9, pozn. 1129.
- 1188** Viď kap. 1:7.
- 1189** Viď Mat. 18:11.
- 1190** Al. „povedal dodatkom“, D. „pridávajú povedal“.
- 1191** Viď Mat. 6:10, pozn. 222.
- 1192** Vl. „vzchodiť“, „nad obzor sa vynárat“.
- 1193** Al. „dostať“, „vziať“, „prijat“, no nie ako vo v. 6.
- 1194** D. „sám seba“.
- 1195** Mina sa rovnala šesťdesiatine talentu, viď Mat. 18:24.
- 1196** D. „zakiaľ prichodím al. mienim al. sa chystám prísť“, porov. Mat. 24:42. V dobe jeho neprítomnosti mali nevoľníci stále mať na mysli, že „prichodí“.
- 1197** Neurč. čas („započnite obchodnú činnosť a zotrvaťe v nej až do môjho príchodu“).
- 1198** Viď v. 12; kap. 10:35, pozn. 700, tu neurč. čas.
- 1199** Viď Mat. 9:10; 25:27.
- 1200** Al. „dostavil sa“, viď Mat. 3:1, pozn. 69.
- 1201** Al. „získala“, vo vv. 16 a 18 dva rozličné výrazy, oba iné ako vo v. 15.
- 1202** Tj. „zarobila navyše al. ešte al. ďalších“.
- 1203** Viď Mat. 25:23.
- 1204** Viď kap. 16:11, pozn. 1059 a 1061.
- 1205** Al. „vykonávateľom právomoci“, „maj (D. „buď majúcim“) právomoc“.
- 1206** Radová číslovka.
- 1207** D. „stávaj sa“, tj. „ujímaj sa vlády“, netýka sa v. 17.
- 1208** Viď kap. 23:32.
- 1209** Šatka ovíjaná okolo hlavy na zachytávanie potu.
- 1210** Al. „drsný“, „mračný“, „nevľúdny“, „strohý“.
- 1211** Viď Mat. 25:26.
- 1212** Vl. „na stôl“, tj. „peňažníkov“, toto slovo značí aj „lavicu“ al. „stánok“, „búdku“ peňažníkov, a tento význam má i v terajšej gréčtine („banka“).
- 1213** Viď Mat. 13:12, pozn. 566 a 585.
- 1214** Charakter osôb.
- 1215** Neurč. čas, viď Marek 6:26, pozn. 243 a 244.
- 1216** Viď 1 Ján 3:12, pozn. 84, tu so zosilňujúcou predponou („vybite do jedného“).
- 1217** Viď Mat. 21:1.
- 1218** Tj. „Olivový sad“.
- 1219** Viď Marek 11:2.
- 1220** Viď Marek 14:16.
- 1221** Vl. „páni“.
- 1222** Ako „mrštil“ u Mat. 27:5 („nahádzali prudkými, chvatnými pohybmi“); tu so smerovou predponou.
- 1223** Viď Mat. 6:32; netýka sa slova „všetky“ nižšie.
- 1224** Al. „okríkni“, „zahriakni“.
- 1225** Al. „zaplakal“, bol to hlasný plač, počuteľný výraz žiaľu.
- 1226** Al. „mieru“, viď kap. 14:32, pozn. 1001.
- 1227** Viď Ján 8:40, pozn. 425.
- 1228** D. „od tvojich očí“.
- 1229** Al. „boli... skryté“ al. „zatajené“, viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 1230** Al. „že“, viď Mat. 9:10.
- 1231** Al. „keď tvoji nepriatelia okolo teba nasypú val al. nahádzu násyp“.
- 1232** Vl. „zovšadiaľ“ (Marek 1:45).
- 1233** Viď Mat. 21:13.
- 1234** Al. „i vyučoval denne v CHRÁME“.
- 1235** Viď Mat. 21:46, pozn. 999.
- 1236** D. „na to“.
- 1237** Al. „čo by mohli al. mali spraviť“.
- 1238** Viď Mat. 6:32; v kap. 20:6 sa týka iba niektorých rukopisov.
- 1239** Viď kap. 10:40.
- 1240** Viď Mat. 21:23, 24, pozn. 970.
- 1241** Viď Marek 9:10.
- 1242** Zosilnený tvar („pevne presvedčený“).
- 1243** Al. „bol“, no v gréčtine prítomný čas, vyjadrujúci trvalo a od času nezávisle platnú pravdu („že je tak, že Ján bol prorok“).
- 1244** Viď Mat. 21:27, 33.
- 1245** D. „na značné časy“.
- 1246** Viď Mat. 21:33.
- 1247** Al. „uvolil al. rozhodol sa poslať“, „prikročil ešte (Skut. 12:3) k tomu, že poslal“, viď kap. 19:11, pozn. 1190.
- 1248** Al. „tohto“.
- 1249** Viď kap. 12:17.
- 1250** Viď Mat. 21:37, 38.
- 1251** Úslovie, ktoré sa v N. Zákone okrem tohto miesta vyskytuje niekoľko ráz u Pavla (Rim. 3:4 a inde), kde je výrazom silne dôrazného a niekedy aj rozhorčeného záporu a je spravidla preložené „preč s takou myšlienkou“ alebo „ani pomyslieť“. Tu vyhovuje doslovný zmysel, hoci ani preklad v hore uvedenom prenesenom zmysle by azda nebol nevhodný.
- 1252** Viď kap. 4:17, pozn. 274.
- 1253** Viď Žalm 118:22.
- 1254** Viď Mat. 21:42, 44, 46, pozn. 999, tu neurčitý čas („dostali chuť“).
- 1255** Slová „v tej istej hodine“ sa môžu vzťahovať alebo na „zadychtili“ alebo na „na neho položiť ruky“.
- 1256** Viď Marek 12:12.
- 1257** Al. „vystriehli príhodnú chvíľu“, tiež „dali sa ho bedlivo pozorovať“, „zaviedli bedlivé sledovanie al. pozorovanie“, viď Marek 3:2.
- 1258** Al. „vyzvedačov“, „podplatených nadháňáčov“, „tajných agentov“.

- 1259** Viď Rim. 1:20, pozn. 52.
1260 D. „aby ho odovzdali“.
1261 Vl. „vláde (al. „úradu“, viď kap. 12:11) a (súdnej) právomoci“, „moci a právu“.
1262 Viď Marek 9:16.
1263 Vl. „tvár“, hebraizmus značiaci „nedbáš na osobu“, „neprikladáš význam osobe“.
1264 Viď Marek 12:14.
1265 Viď kap. 12:24, pozn. 851.
1266 Al. „potmehúdsťvo“, „ľstivosť“.
1267 Viď Mat. 22:18, 19, 21.
1268 Viď kap. 5:5, pozn. 317.
1269 D. „protirečia, že niet“.
1270 Viď Mat. 22:24.
1271 D. „a tento umrie“.
1272 Viď Marek 12:19.
1273 Al. „tento“.
1274 Al. „má stať“, D. „stáva“ („speje k tomu al. sa chystá al. čaká na to, že sa stane“).
1275 Viď Mat. 22:28, 30.
1276 Viď kap. 16:8.
1277 Al. „sú“, „budú“, tvar vyjadruje jednoducho skutočnosť bez ohľadu na čas.
1278 Sloveso ako „boli plne uznani“ v 2 Tes. 1:5.
1279 Al. „za hodných podielu na tamtom veku a opätovnom vstaní“.
1280 Vl. „opätovné vstanie, ktoré je“, viď Skut. 4:2.
1281 Prítomný čas sloviess vo vv. 35n. je vyjadrením všeobecne platnej pravdy.
1282 Al. „prezradil“.
1283 D. „vraví“; 2 Mojš. 3:6.
1284 Viď Marek 12:32.
1285 Viď Marek 12:35.
1286 Viď Mat. 22:43–45.
1287 D. „od pismárov“.
1288 Viď Marek 12:38.
1289 Viď Mat. 23:6.
1290 Viď Marek 12:40.
1291 Al. „obvinenia“.
1292 Viď kap. 12:59.
1293 Viď Mat. 24:39; netýka sa v. 3.
1294 Al. „cennými“, „vzácnymi“, viď Mat. 13:45.
1295 Viď Mat. 24:2, pozn. 1095 a 1096.
1296 Viď Marek 13:4–7.
1297 Al. „vzbury“, „nepokoj“, „prevraty“, „zmätky“, „výtržnosti“, inak „počujete o bojoch a neporiadkoch“.
1298 Viď Mat. 24:7.
1299 Al. „hrôzy“, „postrachy“.
1300 Al. „a dajú sa vás prenasledovať a budú vás“.
1301 Al. „to vám vyústi v“.
1302 Viď Marek 13:11, tu s predponou, ktorej zmysel vyjadruje nižšie vložené „vopred“.
1303 Al. „odpovedať“.
1304 Viď kap. 13:17.
1305 Neurčitý čas, „povedať voľačo proti“.
1306 Al. „postaviť sa proti“.
1307 Viď Mat. 24:10 (ako „vydávať“ tu vo v. 12); 11:19.
1308 Viď Marek 13:12.
1309 Viď Mat. 10:22
1310 Al. „nestrať sa“.
1311 Viď Jak. 5:11; D. „v svojej trpezlivej vytrvalosti“, viď Mat. 3:11.
1312 Al. „vlastnite“, neurčitý čas („ujmite sa vlastníctva“). V zmysle prekladu v texte ide o to isté ako v kap. 9:24; 17:33; Mat. 16:25; 24:13; Marek 13:13 atď., v inom zmysle grécky výraz, pravda, značí „vlastniť“ ako majiteľa („vlastníci“ v Skut. 4:34, výraz od tohto slovesa odvodený); viď aj 1 Tes. 4:4, kde zmysel zrejme nie je „zadovážiť si ženu“, ako sa niekedy tvrdí; je v ňom obsiahnutý zmysel „mať tak, že sme dostali“, viď kap. 18:12, pozn. 1145; Mat. 10:9, pozn. 402. Tu je zmysel taký, že sa im dostane Mesiášovho vyslobodenia; pritom je stav vecí vyjadrený tak, že lepšie vyslobodenie prípadne tým, ktorých zabijú, hoci sa, pravda, podakto- rým dostane života na zemi.
1313 Al. možno „obkolesený“, potom v stavovom zmysle.
1314 Tj. „Jeruzaléma“.
1315 Al. „z neho ustúpiť“, „ho vypracúť“.
1316 D. „v krajoch“.
1317 D. „tieto“.
1318 Viď kap. 18:7n., pozn. 1133.
1319 Viď Mat. 5:5, pozn. 134; vo v. 23 ide zrejme o Zem prísľubu, ako vysvitá z nasledovného výroku o „tomto ľude“, tj. ľude židovskom, a z v. 24; predložková väzba „na zemi“ vedie ku predstave „strasti“ ležiacej al. spočívajúcej na Zemi prísľubu ako ťažké bremeno. Oproti tomu vo v. 25 značí ten istý výraz „zem“ v protiklade ku „slnku, mesiacu a hviezdám“, celý „obývaný svet“, ako sa zdá vyplývať z prvej časti verša a z v. 26; ten istý význam azda má tento výraz vo v. 35.
1320 Al. „bieda“.
1321 Viď Mat. 26:47.
1322 Al. „tieseň“, „stiesnenosť“, vl. „zovretie“.
1323 Al. „rozpakoch“.
1324 Al. „huku“, „pre rev al. huk“.
1325 Vl. „vypúšťať dušu“.
1326 Al. „zo“, iná predložka ako vo v. 24.
1327 Al. „ľaku“.
1328 Al. „obývanú zem“, nie ako vo vv. 23 a 25.
1329 Viď Mat. 24:29, 30.
1330 Vl. „vzpriamte“, ako v kap. 13:11, tj. „v radosnom očakávaní“.
1331 Vl. „vykúpenie“, viď Ef. 1:7.
1332 Viď Mat. 24:32, 33; 6:10; 17:17; 5:18.
1333 Viď kap. 12:1.
1334 Al. „hýrivosťou“, vl. „čemerom“, „pľúšťaním“.
1335 Viď Mat. 13:22, tu v pôvodine množ. číslo („starosťami“, „prejavmi ustarostenosti“).
1336 Viď kap. 10:40, pozn. 713.
1337 Vl. „ktorí sedia“.
1338 Viď Marek 13:33.
1339 Viď kap. 20:35, pozn. 1278.
1340 Viď Mat. 16:27.
1341 Al. „vyučoval vo dne v CHRÁME“.
1342 D. „v dňoch vyučujúc v CHRÁME a v nociach vychádzajúc“.

- 1343** Al. „a noci trávil vonku, vychádzajúc k vrchu al. na vrch“.
- 1344** Viď kap. 19:29.
- 1345** Viď Marek 11:18.
- 1346** Al. „odstránili“, „sprevadili zo sveta“, ako „pobiť“ u Mat. 2:16.
- 1347** Al. „dohovoril sa“, „začal jednanie“.
- 1348** Tj. „dôstojníkmi chrámovej stráže“.
- 1349** Al. „sa uzniesli“, „súhlasili“.
- 1350** Vl. „striebro“.
- 1351** Al. „uzavrel dohodu“, „privolil“.
- 1352** Viď Marek 14:12, pozn. 621 a 622; Mat. 26:17, pozn. 1232.
- 1353** D. „vchodiť“ („kam uvidíte, že vchodí“).
- 1354** Viď Mat. 10:25, pozn. 424.
- 1355** Al. „jedáleň“, D. „nadžemie“.
- 1356** Viď Marek 14:15, 16.
- 1357** Al. „som sa roztúžil“; úslovie „túžbou som zatúžil“ je hebrejské a značí „veľmi al. vrúčne som zatúžil“.
- 1358** Neurčitý čas („podstúpim utrpenie“, „prejdem utrpením“, „vytrpím, čo vytrpieť mám“).
- 1359** Vl. „neodjem al. nezajem“, tj. „ani kúšik“.
- 1360** Viď kap. 16:6n., pozn. 1049.
- 1361** Al. „tento kalich“.
- 1362** Viď Mat. 26:29.
- 1363** Viď Ján 17:19.
- 1364** Viď 1 Kor. 11:24.
- 1365** D. „moje“; tu použitému dôraznému tvaru tohto zámena lepšie zodpovedá preklad v texte.
- 1366** Vl. „potom čo povečeral(i)“, „po povečeraní“.
- 1367** Tj. „v moci mojej krvi“, viď Mat. 3:11.
- 1368** Al. „jednak“, ako vo v. 22.
- 1369** Al. „pri“, ako vo v. 30.
- 1370** Viď Ján 13:11, pozn. 665.
- 1371** Al. „sa na toto hodlá priberať“.
- 1372** Vl. „hašterivosť“, „svárivosť“, „urputný al. zatiaľ spor“, slovo príbuzné výrazu v 1 Kor. 11:16, preložené-mu „si... ľubovať v škriepkach“.
- 1373** Viď Marek 10:42, pozn. 471.
- 1374** Viď Mat. 18:1; obdobne „najmladší“ vo v. 26.
- 1375** D. „považovať byť najväčší“.
- 1376** Viď Mat. 20:25, no tamojšia poznámka 931 sa tohto miesta netýka.
- 1377** Tj. „volajú ich“ al. „sami seba volajú al. dávajú volať“.
- 1378** Vl. „pretrvali“, nepretržite po celú dobu; tu použitý slovesný tvar pripúšťa aj zmysel „až doteraz verne vytrvávajú“.
- 1379** Al. „skúškach“.
- 1380** Al. „prenechávam“, „pridelujem“, „prisudzujem“, „pririekam“, „ustanovujem“, ďalej obdobne; súvisí so „zmluva“ vo v. 20.
- 1381** Neurčitý čas („posedeli“, tj. „po celú dobu trvania kráľovstva“).
- 1382** Al. „previatie“.
- 1383** Al. „nepovolila“, „neochabla“, viď kap. 16:9, pozn. 1058.
- 1384** Al. „navrátiac“.
- 1385** Al. „posilňuj“, vl. „podopieraj“.
- 1386** Neurčitý čas: „každého upevní“ (v. 32); „veľa ráz al. často al. zakaždým vyslal“ (v. 35); dá sa chápať aj v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363.
- 1387** D. „do smrti“, ako „do väzenia“ vyššie.
- 1388** Ako „sa ozve“ u Mat. 26:34; znenie v texte vyjadruje zmysel tu použitého zosilneného záporu.
- 1389** Viď Mat. 16:24, pozn. 759; 5:40, pozn. 192; 26:47.
- 1390** Al. „splnené“, „uskutočnené“, v dejovom zmysle.
- 1391** Viď Marek 15:28.
- 1392** Al. „dochodia k dokonaniu al. splneniu al. uskutočneniu“, súvisí s „dokonať“ vyššie.
- 1393** Iný výraz ako u Marka 14:41, tamojšia pozn. 645 sa teda tohto miesta netýka; tu je preklad doslovný.
- 1394** Viď Mat. 26:41.
- 1395** Vl. „odtrhol“, ako v Skut. 21:1, viď tam.
- 1396** Viď Skut. 17:20; Mat. 11:27, pozn. 486.
- 1397** D. „pomimo preniesť odo mňa“ porov. Mat. 26:39, pozn. 1260.
- 1398** D. „lež tá“ („tá, ktorá je“).
- 1399** Al. „žeby ho posilňoval“.
- 1400** Al. „horlivejšie“, vl. „vypätejšie“.
- 1401** D. „zostupujúcimi“.
- 1402** Väzba ako u Mat. 26:40, no sloveso „spia“ tam je iné ako „usínajú“ tu, to isté ako „spíte“ tu vo v. 46, ktoré na rozdiel od tohto slovesa vyjadruje aj pojem „leňošenia“, „zaháľania“, porov. Mat. 26:45 a Marek 14:41, kde na tento významový odtieň poukazuje aj nasledovné „hovejte si“; znamená potom aj duchovný spánok, ľahostajnosť k duchovným veciam (Ef. 5:14; 1 Tes. 5:6, 10). Sloveso použité tu vo v. 45 má pôvodný význam „ukladať sa“ a používa sa aj o „zosnutí“ (Mat. 27:52; 1 Tes. 4:13nn. a inde).
- 1403** Al. „úzkosti“, výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu.
- 1404** D. „či udieme“.
- 1405** D. „v meči“, viď Mat. 3:11.
- 1406** Viď Mat. 26:51.
- 1407** Viď v. 4, pozn. 1348; kap. 12:51, nesúvisí s „vyšli“ nižšie.
- 1408** Al. „pri vás“, „medzi vami“ (v. 53); „pri ňom“, „s ním“, no nie ako vo v. 56, viď pozn. 1416 nižšie (v. 59).
- 1409** Viď Mat. 26:55, 69.
- 1410** Viď Marek 14:54.
- 1411** Viď kap. 4:20.
- 1412** Viď Mat. 26:69, pozn. 1300.
- 1413** Iná predložka ako vo v. 53, vyjadrujúca užšie, bližšie, vnútornejšie spojenie al. vzťah.
- 1414** Al. „uistoval“, „neústupne trval na svojom“.
- 1415** Viď Marek 12:14, 32, pozn. 517; 14:70.
- 1416** Viď Mat. 26:75.
- 1417** Al. „držali medzi sebou“, „mali v moci“, „zvierali“.
- 1418** Viď Mat. 26:68.
- 1419** Al. „o ňom“, „na jeho adresu“, predložková väzba ako u Marka 3:29, pozn. 106.
- 1420** Al. „rúhavých“; vl. „a tupiac al. rúhajúci sa vraveli veľa iných“.
- 1421** Viď Mat. 26:3.
- 1422** Tj. nahor; al. „zaviedli späť“.

- 1423** Viď Mat. 26:59.
1424 Vl. „alebo“.
1425 Viď Mat. 20:21; 3:14; 6:32.
1426 Al. „pred Pilátom“, obdobne ako u Mat. 10:18 a inde.
1427 Al. „prišli sme na al. dopadli sme tohoto, ktorý“, „pristihli sme tohoto, že“.
1428 Al. „rozvracia“, viď Mat. 17:17, pozn. 787.
1429 Vl. „uvidiac“, ako vo vv. 56, 58.
1430 Al. „nenachodím“, vv. 14, 22 obdobne.
1431 Al. „nič trestného“.
1432 Al. „naliehali“, „trvali na svojom“, vl. „posilňovali“, tj. „čoraz silnejšie dotierali“.
1433 Al. „rozoštváva“, viď Marek 15:11, pozn. 685.
1434 Al. „spoznajúc“, spoľahlivo al. s istotou, viď Mat. 7:16, pozn. 281.
1435 Vl. „poslal ho hore al. späť k“, právnický výraz pre postúpenie al. odkázanie niekoho do niečej súdnej právomoci. Ten istý výraz je vo v. 11, kde má možno ten istý význam, lebo Pilát a Héródés práve vtedy spolu mali otázku súdnej právomoci sa týkajúci spor.
1436 D. „Héródovi, súcemu v tých dňoch samému“.
1437 Vl. „si ho z hodne dávna“.
1438 D. „v dosť mnohých slovách“, viď Mat. 3:11.
1439 Al. „prudko“, „usilovne“, tiež „živo“, „čulo“, vl. „napäto“.
1440 D. „so svojimi vojskami“, tj. zbormi svojej osobnej stráže, vysokého dôstojníctva a ostatnej dvorskej spoločnosti.
1441 Viď kap. 18:9, pozn. 1142.
1442 Al. „prehodil mu“.
1443 Viď kap. 7:25, pozn. 474; tu má toto sloveso predponu, ktorej zmysel vyjadruje vyššie vložené „prv“; D. „trvali, súc“.
1444 Tj. od náležitej poslušnosti a podriadenosti vrchnosti.
1445 Al. „vypočujúc“, „pred vami vykonajúc vyšetrenie al. výsluch“.
1446 Al. „nič trestného z“.
1447 Al. „na neho žalujete“, no preklad v texte lepšie zodpovedá zmyslu tu použitej predložky „proti“.
1448 Vl. „ale“, „lež“ („nielen to, lež ani“).
1449 D. „ním spáchané“, v stavovom zmysle; možno azda chápať aj v zmysle „nie je mu dokázané“, „nepodarilo sa dokázať mu“.
1450 Vl. „vykonám na ňom nápravné opatrenie“, „dám mu príučku“.
1451 Al. „na každý sviatok“, „vždy v sviatok“.
1452 Al. „všetci spolu“.
1453 D. „odstráňuj al. odprátujvaj tohto“, prítomný čas významu nedokonavého, tu v zmysle „hľad to urobiť“.
1454 Viď Mat. 2:6; 7:25, pozn. 300 („do väzenia“).
1455 D. „k nim... zavolať“; líši sa iba predponou od „volali“ nižšie.
1456 D. „chcejúc al. želajúc si Ježiša prepustiť“.
1457 Al. „k tomu“, „zasa“, „ešte“, „stále“, „ďalej“.
1458 Tu má veľa rukopisov znenie, ktoré v doslovnom preklade značí „križuj, križuj“; tam je zmysel prítomného času obdobný ako vo v. 18, pozn. 1453.
1459 D. „nič trestného al. žiadnu vinu (viď vv. 4 a 14) smrti“.
1460 Al. „mali prevahu“, viď Mat. 16:18, pozn. 750.
1461 D. „žeby sa stala ich prosba“, lebo „prosba“ značí aj „predmet prosby“, „to, o čo sa prosí“.
1462 Viď Mat. 6:10; 27:32.
1463 D. „naložili mu“.
1464 Al. „nôtli žalospevy“, ako v kap. 7:32.
1465 Viď Mat. 19:12, tu množné číslo („bruchá“).
1466 Neurčitý čas („nikdy neporodili [„nenakrmili“] al. nezačali rodiť“ [„krmiť“]).
1467 Viď kap. 11:27.
1468 Vl. „vlhkej“, „šťavnatej“.
1469 Al. „strome“, vl. „dreve“.
1470 Nie jednoducho „druh“, ako vo v. 35, lež „odlišný“, „inakší“, „iného druhu“. „Druh“ vo v. 40 je preklad toho istého výrazu s rovnakým významom.
1471 Al. „boli vedení... žeby s ním“.
1472 Viď kap. 22:2; v dejovom zmysle.
1473 Neurč. čas („jali sa hádzať“, „hodili“ vždy znova o každú časť Jeho šatstva, „vykonali al. uskutočnili hádzanie“).
1474 Viď kap. 16:14.
1475 Viď Mat. 27:42, pozn. 1148 a 1348.
1476 Vl. „prinášajúc“.
1477 Viď Marek 15:26, pozn. 6 a 700.
1478 Al. „rúhal sa mu“, „hovoriť k nemu al. o ňom urážlivo“.
1479 V dejovom zmysle, no viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
1480 Al. „ho napomínal al. karhal“.
1481 Vl. „v tom istom súde“.
1482 D. „lebo dostávame späť veci hodné“.
1483 Viď Mat. 5:19; 6:10, pozn. 222; 5:5.
1484 Vl. „bolo zatemnené“, ďalej viď Mat. 27:51.
1485 Al. „porúčam“, „odovzdávam“, vl. „si ukladám“, ako v kap. 12:48.
1486 Viď Marek 15:37.
1487 Al. „jal sa oslavovať“.
1488 Al. „výjav“, „divadlo“, súvisí so „spozorujúc“ nižšie.
1489 Viď kap. 18:13.
1490 Neurčitý čas („nasledujúc ho, prišli“).
1491 Viď kap. 8:41, pozn. 567; Marek 15:43.
1492 Al. „nehlasoval pre ich rozhodnutie a skutok“.
1493 Tj. „telo“.
1494 Tu majú niektoré rukopisy zámeno mužského rodu, ktoré by sa týkalo „Ježiša“.
1495 Viď Mat. 27:62.
1496 Súmrak večerný, ako u Mat. 28:1, no tu ide, pravda, o začiatok soboty.
1497 Al. „dychtivo“, „so záujmom“.
1498 Viď Mat. 26:7, pozn. 1217.
1499 Al. „odpočinuli“, „zachovali pokoj“, vl. „stíchli“.
1500 Viď Marek 16:2.
1501 D. „hlbok o za“, al. podľa niektorých rukopisov, „za hlbokého“ („slnko bolo ešte hlboko“).
1502 Al. „zistili, že kameň je“.
1503 Al. „bezradné“, „v rozpakoch“.
1504 Viď kap. 2:9.

- 1505** Al. „blýskajúcich“.
1506 Al. „s mŕtvymi“, „v spoločnosti mŕtvych“.
1507 Viď Marek 16:6.
1508 D. „ľudi, hriešnikov“; al. „hriešnych ľudí“.
1509 Viď Mat. 2:8; 27:56.
1510 Al. „vymyslenina“, „nezmysel“.
1511 Tu oproti Markovi 16:11 nedok. minulý čas.
1512 Al. možno „napäto pozrúc“, viď Jak. 1:25; 1 Peter 1:12.
1513 Al. „plátenné rúška al. ovínadlá“.
1514 D. „k sebe“.
1515 D. „sa tomu, čo sa“.
1516 Asi 11 km.
1517 D. „oni“.
1518 Viď Marek 1:27, pozn. 30.
1519 Vl. „ovládané“, „držané“, „podrobené“ v stavovom zmysle.
1520 Al. „žeby“.
1521 Viď Mat. 7:16.
1522 Viď Mat. 6:16.
1523 Al. „ty jediný si na návšteve v Jerúsaleme a nie sú ti“.
1524 Vl. „že si sa nedozvedel“.
1525 Podľa niektorých rukopisov „Nazaretčana“, ako u Marka 1:24.
1526 Vl. „stal“, viď kap. 10:36, pozn. 703; tu neurč. čas.
1527 D. „muž, prorok“.
1528 D. „do al. k rozsudku al. na rozsudok (viď kap. 12:47) smrti“.
1529 Al. „pri tomto všetkom“, D. „so všetkými týmito vecmi“.
1530 Al. „lež“, viď kap. 16:21, pozn. 1073.
1531 Al. „uviedli nás v úžas“, „omráčili nás“.
1532 D. „tej“ (člen), ako vo v. 24; netýka sa v. 23.
1533 Al. „bezmyšlienkovit“.
1534 Vl. „pomali“.
1535 Viď 2 Tim. 1:12.
1536 Al. „hovoriť(i)“, ako v kap. 1:55.
1537 Význam predpony nasledovného slovesa.
1538 Al. „a podrobne im... prorokov, vyložil“.
1539 Vl. „na neho robíť nátlak“.
1540 Al. „s nami“, „medzi nami“, „v našej spoločnosti“, v. 30 obdobne, viď kap. 22:53, 59, pozn. 1408.
1541 Viď kap. 22:56, pozn. 1413; táže predložková väzba je tu vo vv. 24 a 33.
1542 Viď Mat. 7:9; vo v. 30 tým vlastne zaujal miesto hlavy domu.
1543 Vl. „splna al. dokorán otvorené“, vv. 32 a 45 obdobne; ako „roztvárajúce“ v kap. 2:23.
1544 D. „on sa stal od nich neviditeľným“.
1545 Vl. „nebolo horiace“.
1546 Al. „našli“, „natrafili na“.
1547 Vl. „spolu nakopených al. zoskupených“.
1548 Al. „ukázal“, no nie ako vo v. 40.
1549 Al. „lámaním“, D. „v lámaní“, viď Mat. 3:11.
1550 Vl. „ako nimi bol pri... spoznaný“ v dejovom zmysle.
1551 Al. „pozorujú“, ako vo v. 39, „sa dívajú na“.
1552 Viď Mat. 2:3, pozn. 23, tu v stavovom zmysle.
1553 Viď kap. 9:47, tu aj „pochybnosti“.
1554 Viď v. 11, tu prítomný prechodník, taktiež nedokonavého významu.
1555 Vl. „časť“.
1556 Al. „vzal pred nimi a“.
1557 Viď Mat. 27:9, pozn. 1319.
1558 Viď kap. 22:15.
1559 Viď Mat. 24:5.
1560 Neurčitý čas („vyhlásiť“, „začať al. vykonať kázanie“, „dôjsť ku kázaniu“).
1561 „Prísľub“ znamená aj „to, čo je prisľúbené“.
1562 Vl. „posedzte“.
1563 Vl. „rozstúpil“.
1564 Al. „vznášal sa“.
1565 Al. „žehnajúc“, ako vo v. 51; viď kap. 1:64.

EVANJELIUM PODĽA JÁNA

Slovo¹ bolo na začiatku, i bolo to Slovo u Boha, a to Slovo bolo Boh; (2) na začiatku bolo u Boha ono². (3) Ním³ povstali⁴ všetky veci a ani jedna, ktorá povstala⁴ a je⁵, nepovstala⁴ bez neho.

(4) V ňom bol život a ten život bol svetlom⁶ ľudí; (5) a to svetlo sa objavuje⁷ v temnote, a temnota ho nepochopila⁸.

(6) Povstal⁴ jeden človek, vyslaný od⁹ Boha, jeho meno Ján. (7) Ten² prišiel na svedectvo, aby o tom svetle svedčil¹⁰, aby cez neho všetci uverili. (8) On¹¹ tým svetlom nebol, lež aby o tom svetle svedčil¹⁰. (9) Pravé¹² svetlo bolo to¹³, ktoré, prichádzajúc do sveta, osvetľuje¹⁴ každého človeka. (10) V svete bol a ním³ svet povstal⁵, a svet ho nepoznal; (11) prišiel ku svojim vlastným¹⁵ a jeho vlastní¹⁶ ho k sebe neprijali, (12) no koľkí ho prijali, im dal moc prejavíť sa ako Božie deti¹⁷, tým, ktorí veria v¹⁸ jeho meno, (13) ktorí sa boli zrodili¹⁹ nie z krvi ani z vôle²⁰ mäsa ani z vôle²⁰ muža, lež z Boha.

(14) A to Slovo sa stalo masom a usídlilo sa²¹ medzi nami (a dávali²² sme sa na jeho slávu, slávu stáby jednorodeného, ktorý prišiel od²³ Otca), plné milosti a pravdy; (15) (Ján o ňom svedčí a dal sa hlasno volať²⁴, i vraví: Toto bol ten²⁵, o ktorom som povedal: Ten, ktorý prichádza za mnou²⁶, sa ocitol²⁷ pred mnou, pretože bol prv ako ja²⁸); (16) pretože my všetci sme dostali²⁹ z jeho plnosti, a to milosť za milosťou³⁰; (17) pretože skrze Mojžiša bol daný³⁰ zákon, skrze Ježiša Krista nastala³¹ milosť a pravda. (18) Boha nikto nikdy nevidel; vyjadril³² ho on³³, jednorodený Syn, ktorý je v Otcovej náručí³⁴.

(19) A toto je Jánovo svedectvo, keď Židia³⁵ vyslali z Jerúsaléma kňazov a Leviovcov, aby sa ho spýtali: Ty, kto si? (20) A priznal a nezaprel, a priznal: Ja som nie KRISTUS. (21) I spýtali sa ho: Čo teda? Si ty Eliáš? I vraví: Nie som. Si ty ten prorok³⁶? I odvetil: Nie. (22) Povedali mu teda: Kto si? Aby sme mohli dať³⁷ odvetu tým, ktorí nás poslali. Čo vravíš sám

o sebe? (23) Riekol: Ja som hlas volajúceho v pustine: Napriamte cestu PÁNA, podľa toho, ako povedal Isaiáš, prorok³⁸. (24) A boli vyslaní³⁹ spomedzi farisejov, (25) i spýtali sa ho a povedali mu: Prečo teda krstíš, ak si ty nie KRISTUS ani Eliáš ani ten prorok³⁶? (26) Ján im odvetil, vraviac: Ja krstím vodou²⁶; uprostred vás stojím⁴⁰, ktorého vy neznáte, (27) ten, ktorý prichádza za mnou²⁶, čo⁴¹ ja nie som hoden, aby som uvoľnil remenec jeho opánky. (28) Tieto veci sa stali v Bétanii za Jordánom, kde Ján krstil⁴².

(29) Zajtrajšieho dňa vidí Ježiša prichádzať k nemu; i vraví: Hľa, Boží Baránok⁴³, ktorý odníma⁴⁴ hriech sveta. (30) Toto je ten²⁵, o ktorom⁴⁵ som ja povedal: Za mnou²⁶ prichádza muž, ktorý sa ocitol²⁷ pred mnou, pretože bol prv ako ja²⁸; (31) a ja som ho neznal, ale aby bol zjavený⁴⁶ Izraelovi – pre túto príčinu som ja prišiel krstíť⁴⁷ vodou³⁹. (32) A Ján dosvedčil, vraviac: Spozoroval som Ducha stáby holubicu zostupovať z neba, a ostal na ňom⁴⁸; (33) a ja som ho neznal, ale ten, ktorý ma poslal krstíť vodou²⁶, on³³ mi povedal: Na kohokoľvek uvidíš Ducha zostupovať a na ňom⁴⁸ ostávať, to je ten²⁵, ktorý krstí Svätým Duchom. (34) A ja som uvidel a dosvedčil⁴⁹, že tento je Boží Syn.

(35) Zajtrajšieho dňa tam opäť stál Ján a dvaja z jeho učeníkov; (36) a zahľadiac sa na Ježiša, ako kráča⁵¹, vraví: Hľa, Boží Baránok⁵². (37) A tí dvaja učeníci ho začuli hovoriť a dali sa Ježiša nasledovať; (38) no Ježiš, obrátiac sa a spozorujúc ich, ako ho nasledujú, im vraví: Čo hľadáte⁵³? A oni mu povedali: RABBI⁵⁴ (to v preklade znamená⁵⁵ Učiteľu), kde bývaš⁵⁶? (39) Vraví im: Poďte a pozrite⁵⁷. Prišli teda a uvideli, kde býva⁵⁶, a onen deň ostali u neho; bola asi desiatu hodina. (40) Jeden z tých dvoch, ktorí to boli od⁹ Jána začuli a dali sa ho nasledovať, bol Andrej, brat Šimona-Petra; (41) ten⁵⁸ najprv⁵⁹ vyhľadáva⁶⁰ svojho vlastného brata Šimona a vraví mu: Našli sme Mesiáša

(to je v preklade⁶¹ Kristus⁶²); a zaviedol ho k Ježišovi. (42) Ježiš, zahľadiac sa na neho, povedal: Ty si Šimon, syn Jónu, ty sa budeš volať⁶³ Kéfas (to sa vykladá Balvan⁶⁴).

(43) Zajtrajšieho dňa si Ježiš zaumienil⁶⁵ vyjsť do Galiley, i nachádza⁶⁰ Filipa a vraví mu: Nasleduj ma. (44) A ten Filip bol z⁶⁶ Bétsaidy, z⁶⁷ mesta Andreja a Petra. (45) Filip nachádza⁶⁰ Natanaéla a vraví mu: Našli sme *toho*, o ktorom napísal⁶⁸ Mojžiš v zákone aj proroci, Ježiša, syna Jozefa, ktorý je z⁶⁶ Nazareta. (46) A Natanaél mu povedal: Môže z⁶⁷ Nazareta pochádzať⁶⁹ voľačo dobré⁷⁰? Filip mu vraví: Podí a pozri⁷¹. (47) Ježiš Natanaéla uvidel prichádzať k nemu a vraví o ňom: Hľa, naozaj Izraelovec, v ktorom niet ľsti. (48) Natanaél mu vraví: Odkiaľ ma poznáš? Ježiš odvetil a povedal mu: Uvidel som ťa predtým ako ťa Filip zavolať, keď si bol pod tým figovníkom. (49) Natanaél odvetil a povedal mu: *RABBI*⁵⁴, ty si Boží Syn, ty si ten Kráľ Izraela. (50) Ježiš odvetil a povedal mu: Veríš, pretože som ti povedal: Uvidel som ťa dolu pod tým figovníkom⁷²? Uvidíš veci väčšie *od* týchto. (51) A vraví mu: Veru, veru, vravím vám: Odteraz budete vidieť nebo otvorené a Božích anjelov vystupovať⁷² a zostupovať na Syna človeka.

2 A tretieho dňa sa v Káne v Galilei⁷³ uskutočnila⁷⁴ svadba a Ježišova matka tam bola; (2) a na tú svadbu bol pozvaný⁵⁰ aj Ježiš a jeho učeníci. (3) A keď sa nedostalo vína, vraví Ježišova matka k nemu: Nemajú vína. (4) Ježiš jej vraví: Čo mám s tebou do činenia⁷⁵, žena? Moja hodina doposiaľ neprišla. (5) Jeho matka vraví obsluhujúcim: Čokoľvek vám bude vravieť, vykonajte. (6) I stálo tam, podľa očistovacej obyčaje⁷⁶ Židov, šesť kamenných nádob na vodu, do ktorých sa vmestilo po dvoch alebo troch mierach⁷⁷. (7) Ježiš im vraví: Naplňte tie nádoby⁷⁸ vodou. I naplnili ich až po vrch; (8) a vraví im: Teraz načrte a neste usporiadateľovi hostiny⁷⁹. A oni zanesli, (9) no ako usporiadateľ hostiny⁷⁹ okúsil tú vodu, ktorá sa stala vínom (a nevedel, odkiaľ je, ale tí obsluhujúci, ktorí tú vodu načreli, vedeli), volá usporiadateľ hostiny³³ žení-

cha (10) a vraví mu: Každý človek najprv predkladá víno dobré⁸⁰, a keď si popijú, potom podradné; ty si uchoval dobré⁸⁰ víno až doteraz. (11) Takýto⁸¹ vykonal Ježiš v Káne v Galilei⁸² začiatok znamení a prejavil⁸³ svoju slávu, a jeho učeníci v¹⁸ neho uverili. (12) Po tomto zostúpil on a jeho matka a jeho bratia a jeho učeníci do Kafarnaúma a ostali tam nie veľa dní.

(13) I bolo blízko Minutie⁸⁴ Židov a Ježiš vystúpil⁸⁵ do Jerúsálema; (14) j zistil, že v CHRÁME sedia predavači hovädzieho dobytká a oviec a holubov⁸⁶ a rozmieňajú peňazí. (15) I urobil z povrázkov korbáč a všetkých z CHRÁMU vyhnal, aj tie ovce a ten hovädzí dobytok, a vysypal⁸⁷ drobné mince a poprevracal stoly zmenárnikov, (16) a predavačom holubov⁸⁶ povedal: Tieto veci odtiaľto odstráňte; nerobte dom môjho Otca domom obchodu. (17) [A] jeho učeníci si spomenuli, že stojí⁸⁸ napísané⁸⁹: Strávi⁹⁰ ma horlivosť pre tvoj dom⁹¹. (18) Židia teda odvetili a povedali mu: Aké znamenie nám chceš⁹² ukázať⁹³, že konáš tieto veci? (19) Ježiš odvetil a povedal im: Zborte tento chrám a v troch dňoch ho postavím⁹⁴. (20) Židia teda povedali: Tento chrám bol budovaný *po*⁹⁵ štyridsaťšesť rokov, a ty ho postavíš⁹⁴ v troch dňoch? (21) No on⁹⁶ hovoril o chráme svojho tela; (22) keď teda bol vzkriesený⁹⁴ spomedzi mŕtvych, spomenuli si jeho učeníci, že toto vravel, a uverili Písmu aj slovu, ktoré Ježiš povedal.

(23) A ako na Minutie⁸⁴, na sviatok, bol v Jerúsáleme, uverili v¹⁸ jeho meno mnohí, lebo pozorovali⁹⁸ znamenia, ktoré konal; (24) no Ježiš sám sa im nezveroval, pretože on všetkých poznal, (25) a že mu nebolo treba⁹⁹, aby kto o človekovi podal svedectvo, lebo vedel sám¹⁰⁰, čo v človekovi je¹⁰¹.

3 No bol *jeden* človek z farisejov, jeho meno Nikodém, židovský hodnosťár; (2) ten⁵⁸ k nemu prišiel v noci a povedal mu: *RABBI*⁵⁴, vieme, že si *ako* učiteľ prišiel od Boha, veď tieto znamenia, ktoré konáš ty, nemôže konať nikto, iba ak by s ním bol Boh. (3) Ježiš odvetil a povedal mu: Veru, veru, vravím ti: Ak sa kto nezrodí¹⁰² novo¹⁰³, nemôže zbať Božie kraľovanie¹⁰⁴. (4) Nikodém k nemu vraví:

Ako sa môže človek zrodiť¹⁰², súc vysokeho veku? Či môže druhý raz vstúpiť do útrobov¹⁰⁵ svojej matky a zrodiť sa¹⁰²? (5) Ježiš odvetil: Veru, veru, vravím ti: Ak sa kto nezrodí¹⁰² z vody a Ducha¹⁰⁶, nemôže vstúpiť do Božieho kráľovstva. (6) To, čo je zrodené¹⁰² z mäsa, je mäso, a to, čo je zrodené¹⁰² z Ducha, je duch; (7) nediv¹⁰⁷ sa, že som ti povedal: Vy sa novo¹⁰³ zrodíte¹⁰² musíte. (8) Vietor veje¹⁰⁸, kam chce, a čuješ jeho zvuk, ale odkiaľ prichádza a kam sa poberá, nevieš; tak je s každým, kto je z Ducha zrodený¹⁰⁹. (9) Nikodém odvetil a povedal mu: Ako sa môžu stať tieto veci? (10) Ježiš odvetil a povedal mu: Ty si učiteľ Izraela a tieto veci nepoznáš? (11) Veru, veru, vravím ti: Hovoríme, čo vieme, a dosvedčujeme, čo sme uvideli, a neprijímate naše svedectvo. (12) Ak som vám povedal veci pozemské a neveríte, ako uveríte¹¹⁰, ak vám poviem veci nebeské¹¹¹? (13) A do neba nie je vystúpený¹¹² nikto, iba ten, ktorý z neba zostúpil, Syn človeka, ktorý je v nebi. (14) A ako¹¹³ Mojiš vyzdvihol v pustine hada, tak musí byť Syn človeka vyzdvihnutý⁵⁰, (15) aby [sa], ktokoľvek¹¹⁴ v¹⁸ neho verí, [nestratil¹¹⁵, lež] mal večný život – (16) áno, tak¹¹⁶ Boh miloval¹¹⁷ svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby sa, ktokoľvek¹¹⁴ v¹⁸ neho verí, nestratil¹¹⁵, lež mal večný život. (17) Boh predsa svojho Syna do sveta nevyslal, aby svet súdil, lež aby ním¹¹⁸ svet bol zachránený¹¹⁹. (18) Kto v¹⁸ neho verí¹²⁰, nie je súdený¹²¹, no kto neverí¹²⁰, je už odsúdený¹²² 123, pretože¹²⁴ neveril v¹⁸ meno jednorodeného Božieho Syna; (19) a ten súd je tento: Že do sveta prišlo svetlo a ľudia si väčšmi¹²⁵ ako svetlo zamilovali¹¹⁷ tmu, lebo ich činy boli zlé. (20) Veď ktokoľvek¹¹⁴ pácha¹²⁶ ničomné¹²⁷ veci, svetlo nenávidí a k svetlu nejde¹²⁸, aby jeho činy neboli odhalené⁵⁰ 129, (21) no kto prevádza¹³⁰ pravdu, k svetlu ide¹²⁸, aby jeho činy boli prejavené¹³¹, že sú učinené¹²² 123 v Bohu.

(22) Po týchto veciach prišiel Ježiš a jeho učeníci do júdskej zeme a tam s nimi predlieval a krstil; (23) a krstil¹³² aj Ján, v Ainóne, blízko Salíma, pretože tam bolo veľa vôd, i prichádzali¹³³ a dávali sa krstiť¹³³, (24) lebo Ján doposiaľ nebol

uvrhnutý¹²³ do väzenia. (25) Došlo teda zo strany¹³⁴ Jánových učeníkov k rozprave¹³⁵ o očisťovaní s jedným Židom. (26) I prišli¹²⁸ k Jánovi a povedali mu: RABBI⁵⁴, ten, ktorý s tebou¹³⁶ bol za Jordánom, ktorému ty si dal svedectvo¹³⁷ – hľa, tento krstí a všetci idú¹²⁸ k nemu. (27) Ján odvetil a povedal: Človek nemôže nadobúdať nič, ak mu nie je dané¹²³ z neba. (28) Vy sami ste mi svedkami¹³⁸, že som povedal: Ja nie som KRISTUS, lež že som vyslaný¹²³ pred ním¹³⁹. (29) Kto má nevestu, je ženich; ale ženichov priateľ¹⁴⁰, ktorý stojí a načúva mu, je pre ženichov hlas plný radosti¹⁴¹. Táto radosť, radosť¹⁴² moja, je teda¹⁴³ splnená¹⁴⁴; (30) rásť musí on³⁶, no ja sa menšiť. (31) Ten, ktorý prichádza zhora, je nad všetkých¹⁴⁵, ten, ktorý je zo zeme¹⁴⁶, je zo zeme a ako zo zeme pochádzajúci hovorí; ten, ktorý prichádza z neba, je nad všetkých¹⁴⁵, (32) [a] čo uvidel a počul, to dosvedčuje, a jeho svedectvo neprijíma nikto. (33) Kto jeho svedectvo prijal¹⁴⁷, dal svoju pečať na¹⁴⁸ to, že Boh je pravdovravný¹⁴⁹, (34) lebo ten, ktorého Boh vyslal, hovorí Božie výroky – Boh predsa nedáva Ducha podľa miery.

(35) Otec Syna miluje a dal to, aby všetky veci boli v jeho ruke. (36) Kto v¹⁸ Syna verí, má večný život, no kto je Synovi nepoddaný¹⁴⁴ 150, život neuvidí, lež na ňom ostáva Boží hnev.

4 Ako sa teda Pán dozvedel, že fariseji počuli, že Ježiš získava¹⁵¹ a krstí viacerých učeníkov¹⁵² ako Ján, (2) (hoci, pravda, nekrstil Ježiš sám, lež jeho učeníci), (3) nechal Júdsko a odišiel zasa do Galiley. (4) Iessel prechádzal Samariou; (5) prichádza teda k samarskému mestu¹⁵³, ktorému sa vraví Sychar, blízko pozemku, ktorý dal Jakób Jozefovi, svojmu synovi, (6) a tam bol Jakóbov prameň. Ježiš teda, ukonaný z cestovania, sedel tak, ako práve bol¹⁵⁴ pri tom prameni. Bola asi šiesta hodina; (7) zo Samarie prichádza jedna žena načrieť vody. Ježiš jej vraví: Daj mi napiť sa. (8) (Lebo jeho učeníci boli odídenci¹⁴⁴ do toho mesta, aby nakúpili požívatín.) (9) Tá samarská žena mu teda vraví: Ako to, že ty, ktorý si¹⁵⁵ Žid, pýtaš¹⁵⁶ napiť sa odo mňa, ktorá som¹⁵⁵ samarská žena¹⁵⁷? Lebo¹⁵⁸ Židia sa so Samaritánmi nestý-

kajú. (10) Ježiš odvetil a povedal jej: Keby si znala ten Boží dar a vedela¹⁵⁹, kto je *ten*, ktorý ti vraví: Daj mi napiť sa, popýtala¹⁶⁶ by si ty jeho a dal by ti¹⁶⁰ živú vodu. (11) Tá žena mu vraví: Pane, nemáš ani okova¹⁶¹ a tá studňa je hlboká – odkiaľ teda máš tú živú vodu? (12) Či si ty väčší od nášho otca Jakóba, ktorý nám tú studňu dal a píjal¹⁶² z nej on aj jeho synovia aj jeho dobytok¹⁶³? (13) Ježiš odvetil a povedal jej: Každý, kto pije¹⁶⁴ z tejto vody, bude opäť smädnúť¹⁶⁵; (14) no ktokoľvek sa napije¹⁶² z tej vody, ktorú mu dám ja, navždy¹⁶⁶ nijako nevy-smädne, lež tá voda, ktorú mu dám, sa v ňom stane prameňom vody prýštiacej¹⁶⁷ do večného života. (15) Tá žena k nemu vraví: Pane, daj mi túto vodu, aby som nesmädla ani sem nechodila¹⁶⁸ načierať. (16) Ježiš jej vraví: Choď, zavolaj svojho muža a príď sem. (17) Tá žena odvetila a povedala: Nemám muža. Ježiš jej vraví: Dobre¹⁶⁹ si povedala: Nemám muža – (18) áno, mala¹⁷⁰ si mužov päť a ktorého máš teraz, tvoj muž nie je. Toto si riekla pravdivo. (19) Tá žena mu vraví: Pane, pozorujem¹⁷¹, že ty si prorok. (20) Naši otcovia sa klaniali¹⁷² na tomto vrchu, a vy vravíte, že miesto, kde je žiadúce sa klaňať, je v Jerúsaleme. (21) Ježiš jej vraví: Žena, uver mi, že prichádza hodina, keď sa nebudete Otcovi klaňať ani na tomto vrchu ani v Jerúsaleme. (22) Vy sa klaniate – neviete, čomu; my sa klaníme – vieme, čomu¹⁷³, pretože záchrana¹⁷⁴ je zo¹⁷⁵ Židov. (23) Ale prichádza a teraz je hodina, kedy sa naozajstní klaňatelia¹⁷⁶ budú Otcovi klaňať v duchu a pravde, lebo Otec takýchto aj vyhľadáva¹⁷⁷ za takých, ktorí by sa mu klaňali¹⁷⁸. (24) Boh je duch, a tí, ktorí sa mu klaňajú, musia sa klaňať v duchu a pravde. (25) Tá žena mu vraví: Viem, že prichádza¹⁷⁹ Mesiáš, ktorému sa vraví Kristus¹⁸⁰; keď príde on¹⁸⁰, povie¹⁸¹ nám všetky veci. (26) Ježiš jej vraví: To som ja, ktorý k tebe¹⁸² hovorím. (27) A k tomuto¹⁸³ prišli jeho učeníci a divili sa, že hovoril so ženou, no predsa nikto nepovedal: O čo ti ide¹⁸⁴, alebo: Čo¹⁸⁵ s ňou hovoríš? (28) Tá žena teda nechala svoju nádobu na vodu a odišla do mesta a vraví ľuďom: (29) Podťe¹⁸⁶, pozrite na človeka, ktorý mi povedal všetky veci, kolke som spravila;

nie je to⁸¹ azda KRISTUS? (30) Povychádzali z mesta a prichádzali k nemu.

(31) No medzitým ho učeníci žiadali, vraviac: *RABBI*⁵⁴, zajedz si¹⁸⁷! (32) No on im povedal: Ja mám na zajedenie¹⁸⁷ stravu¹⁸⁸, ktorú vy neznáte. (33) Učeníci teda k sebe navzájom vraveli: Či mu volakto priniesol zajesť¹⁸⁷? (34) Ježiš im vraví: Potravou mojou¹⁸⁹ je, aby som [vy]konal vôľu¹⁸⁹ toho, ktorý ma poslal, a dokončil jeho dielo. (35) Nevravíte vy, že sú ešte štyri mesiace a prichádza žatva? Hľa, vravím vám: Pozdvihnite svoje oči a zadívajte sa na polia¹⁹⁰, veď sú už biele na žatvu. (36) Kto žne, dostáva odmenu a zberá úrodu k večnému životu, aby sa zároveň radoval aj ten, kto rozsieva, aj ten, kto žne. (37) Lebo v tomto je *overené* to pravdivé¹⁹¹ slovo: Iný¹⁹² je, ktorý rozsieva, a iný¹⁹² je, ktorý žne. (38) Ja som vás vyslal žať, na čom ste sa vy nenalopotili; nalopotili sa druhí a vy ste do ich lopoty vstúpili¹⁹³.

(39) No mnohí zo Samaritánov z oného mesta v¹⁸ neho uverili pre slovo tej ženy, ktorá svedčila: Povedal mi všetky veci, kolke som spravila. (40) Ako teda k nemu tí Samaritáni prišli, žiadali ho, žeby u nich ostal; i ostal tam dva dni (41) a pre jeho slovo uverili oveľa viacerí, (42) a tej žene vraveli: Veríme už nie pre reč tvoju¹⁹⁴, lebo sme sami počuli a vieme, že tento je naozaj Záchranca sveta.

(43) No po tých dvoch dňoch otdiaľ vyšiel a odišiel do Galiley, (44) lebo Ježiš sám dosvedčil, že prorok vo svojej vlastnej otčine nemá cti. (45) Keď teda prišiel do Galiley, Galilejci ho prijali, pretože uvideli¹⁹⁵ všetko, čo vo sviatok v Jerúsaleme vykonal, lebo aj oni na ten sviatok boli prišli.

(46) Prišiel teda zasa do Kány v Galilei¹⁹⁶, kde vodu spravil vínom. A v Kafarnaúme bol akýsi dvoran¹⁹⁷, ktorého syn bol nemocný; (47) ten, počujúc, že z Júdska prišiel do Galiley Ježiš, k nemu odišiel a žiadal [ho], aby zostúpil a jeho syna vyliečil, lebo bol blízky umieraniu¹⁹⁸. (48) Ježiš k nemu teda povedal: Ak neuvídite znamenia a zázraky, nijako neuveríte. (49) Ten dvoran¹⁹⁷ k nemu vraví: Pane, zostúp skôr ako môj chlapec umrie. (50) Ježiš mu vraví: Poberaj sa, tvoj

syn žije. A ten človek uveril slovu, ktoré mu Ježiš povedal, a poberal sa, (51)no už zakiaľ on zostupoval, stretli ho jeho nevoľníci a dali mu vedieť¹⁹⁹, vraviac: Tvoj chlapec žije. (52)Opýtal sa ich²⁰⁰ teda na hodinu, v ktorej sa začal mať lepšie²⁰¹, a povedali mu: Horúčka ho nechala včera v siedmu hodinu. (53)Otec teda spoznal, že *to bolo* v onej hodine, v ktorej mu Ježiš povedal: Tvoj syn žije; i uveril on aj celý jeho dom. (54)Toto druhé znamenie opäť Ježiš vykonal²⁰², prídúc z Júdska do Galiley.

5 Po týchto veciach bol sviatok Židov a Ježiš vystúpil⁷² do Jerúsáľama. (2)A v Jerúsáľame je pri Ovčej bráne²⁰³ kúpalisko, ktorému sa hebrejsky tiež vraví Bétesda, majúca päť podlubí²⁰⁴; (3)v týchto ležalo množstvo nemocných – slepcov, chromých, schradnutých²⁰⁵ [– vyčkávajúcich pohyb vody, (4)lebo v tom kúpalisku občas zostupoval anjel a čeril²⁰⁶ vodu; kto *tam* teda po tom sčerení²⁰⁶ vody prvý vstúpil, stával sa zdravým, akýmkol'vek chorobným stavom bol postihnutý²⁰⁷]. (5)No bol tam akýsi človek, majúci sa zle²⁰⁸ v svojej nemoci tridsaťosem rokov. (6)Toho Ježiš uvidel ležať, a dozvediac sa, že sa *tak* má²⁰⁸ už dlhý čas, vraví mu: Chcel by si²⁰⁹ sa stať zdravým? (7)Ten nemocný mu odvetil: Pane, nemám človeka, aby ma, keď sa voda sčerí^{206 210}, do kúpaliska hodil²¹¹, lež zakiaľ prichádzam ja, zostupuje predom mnou druhý. (8)Ježiš mu vraví: Vstávaj, zdvihni svoje nosidlá²¹² a choď. (9)A ten človek sa hneď stal zdravým, i zdvihol svoje nosidlá²¹² a chodil. No v onen deň bola sobota; (10)Židia teda tomu uzdravenému²¹³ vraveli: Je sobota, nie je ti dovolené zdvihnúť nosidlá²¹². (11)Odvetil im: *To on*⁹⁶, ktorý ma spravil zdravým, mi povedal: Zdvihni svoje nosidlá²¹² a choď. (12)Spýtali sa ho [teda]: Kto je ten človek, ktorý ti povedal: Zdvihni svoje nosidlá²¹² a choď? (13)No ten vyliečený²¹⁴ nevedel, kto *to* je, lebo Ježiš sa bol vytratil²¹⁵, keďže²¹⁶ na tom mieste bol dav. (14)Po týchto veciach ho Ježiš nachádza v CHRÁME; i povedal mu: Hľa, ostal si²¹⁷ zdravý; nehreš už, aby sa ti nestalo voľačo²¹⁸ horšie. (15)Ten človek odišiel a oznámil²¹⁹ Židom, že ten, ktorý

ho spravil zdravým, je Ježiš. (16)A pre túto príčinu Židia Ježiša prenasledovali [a boli dychtiví²²⁰ ho zabiť], že tieto veci konal v sobotu. (17)No Ježiš im dal odpoveď: Môj Otec až doteraz pracuje²²¹, pracujem²²¹ aj ja. (18)Židia teda boli tým dychtivejší^{220 222} ho zabiť, pre tú príčinu, že nielen porušoval sobotu²²³, lež aj vravel, že Boh je *jeho* vlastný Otec, a tak sa²²⁴ robil²²⁵ rovným²²⁶ Bohu. (19)Ježiš teda odvetil a povedal im: Veru, veru, vravím vám: Syn nemôže sám od seba konať nič, iba čokoľvek vidí Otca konať, lebo ktorékoľvek veci koná on²²⁵, tie²²⁷ koná podobne aj Syn, (20)veď Otec Syna ľúbí²²⁸ a ukazuje mu všetky veci, ktoré koná sám, a ukáže mu činy²²⁹ väčšie *od* týchto, aby ste sa vy divili. (21)Áno, ako Otec kriesi a oživuje mŕtvych, priam tak oživuje aj Syn, ktorých si želá²³⁰; (22)áno, Otec ani nikoho nesúdi, lež dal všetok súd Synovi, (23)aby Syna všetci ctili tak²³¹, ako ctia Otca; kto nectí Syna, nectí Otca, ktorý ho poslal. (24)Veru, veru, vravím vám, že kto čuje moje slovo a verí tomu, ktorý ma poslal, má večný život a neprichádza na súd²³², lež prestúpil zo smrti do života. (25)Veru, veru, vravím vám, že prichádza a teraz je hodina, keď hlas Božieho Syna začujú²³³ mŕtvi, a ktorí začujú, ožijú²³⁴, (26)lebo ako Otec má život sám v sebe, priam tak dal aj Synovi mať sám v sebe život, (27)a dal mu právomoc konať [aj] súd, pretože je Syn človeka. (28)Nedivte sa tomu, pretože prichádza hodina, v ktorej jeho hlas začujú²³³ všetci, ktorí sú v hrobkách, (29)a vyjdú; tí, ktorí prevádzali²³⁵ dobré⁷⁰ veci, do opätovného vstania k životu²³⁶, no tí, ktorí páchali²³⁵ ničomné²³⁷ veci, do opätovného vstania k súdu²³⁶. (30)Ja nemôžem sám od seba konať nič; súdim podľa *toho*, ako počúvam, a súd môj¹⁹⁴ je spravodlivý, pretože mi nejde o²³⁸ vôľu²³⁹ moju¹⁹⁴, lež o²³⁸ vôľu²³⁹ toho, ktorý ma poslal. (31)Ak svedčím ja sám o sebe, nie je moje svedectvo pravdivé²³⁹; (32)je druhý, ktorý o mne svedčí, a viem, že to svedectvo, ktorým o mne svedčí, pravdivé²³⁹ je. (33)Vy ste vyslali k Jánovi a *on* pravdu dosvedčil²⁴⁰; (34)nuž, ja neprijímam svedectvo od človeka, lež tieto veci vravím, aby ste boli zachránení²⁴¹ vy; (35)on²²⁶ bol

horiaca a svietiaci²⁴² lampa a vám sa na chvíľu zapáčilo²³⁰ v jeho²⁴³ svetle sa poraďovať, (36) no ja mám svedectvo väčšie od Jánovho, lebo tie činy, ktoré mi Otec dal, aby som ich uskutočnil²⁴⁴, samy tie činy, ktoré ja konám, o mne svedčia, že ma vyslal Otec, (37) a dosvedčil²⁴⁰ o mne Otec sám, ktorý ma poslal; nikdy ste ani nepočuli jeho hlas ani ste nevideli jeho podobu²⁴⁵ (38) a jeho slovo nemáte trvalo v sebe²⁴⁶, pretože koho vyslal on¹³⁹, tomu²⁴⁷ vy neveríte. (39) Skúmate²⁴⁸ Písma, pretože si vy myslíte, že večný život máte v nich, a sú to ony, ktoré svedčia²⁴⁹ o mne – (40) a ku mne, aby ste život mali, prísť nechcete²⁵⁰. (41) Neprijímam slávu²⁵¹ od²⁵² ľudí, (42) ale vás poznám²⁵³, že v sebe nemáte Božej lásky²⁵⁴. (43) Ja som prišiel²⁵⁵ v mene svojho Otca a neprijímate ma; ak príde druhý v svojom vlastnom mene, toho¹³⁹ prijmete. (44) Ako môžete uveriť vy, ktorí prijímate slávu²⁵¹ od²⁵² seba navzájom a o slávu²⁵¹ tú, ktorá prichádza jedine od²⁵² 256 Boha, sa neusilujete²⁵⁷? (45) Nemyslíte si, že vás u Otca budem obžalovať ja; jesto, kto vás obžalúva²⁵⁸, Mojžiš, v ktorého sa vy nádeiate²⁵³. (46) Veď keby ste verili Mojžišovi, verili by ste mne, veď on¹³⁹ napísal o mne²⁵⁹, (47) no ak neveríte spisom jeho^{139 194}, ako uveríte výrokom mojim¹⁹⁴?

6 Po týchto veciach odišiel Ježiš na druhý breh mora Galiley – Tiberiady – (2) a nasledoval ho početný dav, pretože si všimali²⁶⁰ znamenia, ktoré konal na nemocných. (3) A Ježiš vyšiel⁷² na vrch a tam so svojimi učeníkmi sedel; (4) a bolo blízko Minutie²⁶¹, sviatok Židov. (5) Ježiš teda, pozdvihnúc oči a pozorujúc, že k nemu prichádza početný dav, vraví k Filipovi: Odkiaľ nakúpime chleba²⁶¹, aby si títo zajedli²⁶²? (6) No toto vravel, aby ho skúšal²⁶³, lebo on vedel, čo hodlal²⁶⁴ konať. (7) Filip mu odvetil: Za dvesto denárov²⁶⁴ chleba²⁶¹ im nestačí, aby každý dostal akúsi trošku. (8) Jeden z jeho učeníkov, Andrej, brat Šimona-Petra, mu vraví: (9) Je tu [jedno] chlapča, ktoré má päť jačmenných chlebov a dve rybky²⁶⁵, ale čo je to pre toľkých? (10) A Ježiš riekol: Zariaďte²⁶⁶, žeby sa tí ľudia usadili²⁶⁷. I bolo na tom mieste veľa trávy;

tí muži, počtom asi päťtisíc, sa teda usadili²⁶⁷ (11) a Ježiš tie chleby vzal, poďakoval a porozdával tým, ktorí si políhali²⁶⁸; podobne aj z tých rybiek²⁶⁵, koľko si želali²⁵⁰. (12) A keď boli zasýtení²⁶⁹, vraví svojim učeníkom: Zozbierajte zvyšujúce úlomky, aby sa nič nestratilo. (13) Zozbierali *ich* teda a tými úlomkami z tých piatich jačmenných chlebov, čo zvýšili tým, ktorí sa najedli²⁷⁰, napchali dvanásť košíkov²⁷¹. (14) Tí ľudia teda, uvidiac znamenie, ktoré Ježiš vykonal, vraveli: Toto⁸¹ je naozaj ten prorok²⁷², ktorý má do sveta prísť²⁷³. (15) Ježiš teda, spoznajúc, že hodlajú²⁶⁴ prichádzať a zmocňovať sa ho, aby [ho] spravili kráľom, sa zasa uchyľil na ten vrch, len on sám, (16) no ako nastal večer, zostúpili jeho učeníci k moru, (17) nastúpili do lode a išli na druhý breh mora ku²⁷⁴ Kafarnaúmu; i bola už nastala temnota a Ježiš k nim nebol prišiel, (18) a more sa búrilo²⁷⁵ veľkým dújúcim vetrom. (19) Odveslujúc²⁷⁶ teda asi dvadsaťpäť alebo tridsať stadií²⁷⁷, badajú²⁷⁸ Ježiša, ako kráča²⁷⁹ po mori a blíži sa k lodi²⁸⁰, i zľakli sa. (20) No on im vraví: To som ja, nebojte sa. (21) Radi ho teda vzali²⁸¹ do lode, a loď sa hneď ocitla²⁸² pri tej zemi, ku²⁸² ktorej sa brali. (22) Zajatrajšieho dňa dav, ktorý stál na druhom brehu mora a bol uvidel, že tam nebolo ďalšej loďky, iba tá²⁸², do ktorej nastúpili jeho učeníci, a že Ježiš do tej lode so svojimi učeníkmi nevošiel, lež že učeníci odišli sami, (23) (ale z Tiberiady prišli ďalšie loďky blízko k tomu miestu²⁸⁰, kde sa najedli²⁸³ chleba²⁸⁴, keď Pán poďakoval); (24) keď teda ten dav uvidel, že tam Ježiš nie je, ani jeho učeníci, nastúpili do lodí oni a prišli do Kafarnaúma Ježiša hľadať. (25) A nájduc ho na druhom brehu mora, povedali mu: *RABBI*²⁸⁵, keď si sa sem dostal? (26) Ježiš im odvetil a povedal: Veru, veru, vravím vám: Hľadáte ma, nie pretože ste uvideli znamenia, lež pretože ste sa z tých chlebov najedli²⁸³ a boli ste nasýtení²⁸⁵. (27) Zadovažujte si²⁸⁶ nie to jedlo²⁸⁷, ktoré sa trati²⁸⁸, lež to jedlo²⁸⁷, ktoré ostáva k večnému životu, ktoré vám dá Syn človeka. Veď toho potvrdil²⁸⁹ Otec, Boh. (28) Povedali k nemu teda: Čo máme konať, aby

sme činili Božie činy^{290 291}? (29) Ježiš odvetil a povedal im: Boží čin^{290 291} je toto²⁹²: aby ste uverili v¹⁸ toho, ktorého vyslal on²⁸². (30) Povedali mu teda: Aké ty teda konáš²⁹³ znamenie, aby sme uvideli a uverili ti? Čo činiš^{290 293}? (31) Naši otcovia jedávali²⁹⁴ v pustine mannu, podľa toho, ako stojí²⁹⁵ napísané²⁹⁶: Dal im jedávať²⁹⁴ chlieb²⁹⁷ z²⁹⁸ neba. (32) Ježiš im teda povedal: Veru, veru, vravím vám: Chlieb z²⁹⁸ neba vám dal nie Mojžiš, lež ten pravý chlieb z²⁹⁸ neba vám dáva môj Otec, (33) lebo ten Boží chlieb je ten, ktorý z²⁹⁸ neba zostupuje a svetu dáva život. (34) Povedali k nemu teda: Pane, dávaj²⁹⁹ nám vždy tento chlieb. (35) [A] Ježiš im povedal: Tým chlebom života som ja; kto prichádza ku mne, nijako nevyhladuje, a kto verí vo¹⁸ mňa, nijako nevysmädne – nikdy³⁰⁰. (36) Ale povedal som vám, že ste ma aj uvideli, a neveríte. (37) Všetko, čo³⁰¹ mi Otec dáva, ku mne dôjde, a toho, kto ku mne prichádza, nijako von nevyžením, (38) pretože som z³⁰² neba zostúpil, aby som konal nie vôľu³⁰³ svojou³⁰³, lež vôľu³⁰³ toho, ktorý ma poslal, (39) a vôľa³⁰³ toho, ktorý ma poslal, je táto²⁹²: Aby som z toho, čo mi dal, nestratil nič³⁰⁴, lež tomu dal v posledný deň opäť vstať³⁰⁵; (40) lebo vôľa³⁰³ môjho Otca je táto²⁹²: Aby každý, kto badá²⁷⁸ Syna a verí v¹⁸ neho, mal večný život; a ja mu dám v posledný deň opäť vstať³⁰⁵. (41) Židia teda na neho³⁰⁶ hundrali³⁰⁷, pretože riekol: Tým chlebom, ktorý z²⁹⁸ neba zostúpil, som ja, (42) a vraveli: Či toto²⁹² nie je Ježiš, ten syn Jozefa, o ktorého otcovi aj matke my vieme³⁰⁸? Ako to teda, že on⁸¹ vraví³⁰⁹: Zostúpil som z³¹⁰ neba? (43) Ježiš teda odvetil a povedal im: Nehundrite³¹⁰ medzi sebou. (44) Ku mne nemôže prísť nikto, iba ak by ho priťahol Otec, ktorý ma poslal; a ja mu dám v posledný deň opäť vstať³¹⁰. (45) V prorokoch stojí³¹⁰ napísané³¹¹: A budú všetci Božími vyučencami; každý, kto od²⁵² Otca počul a dozvedel sa³¹², prichádza ku mne – (46) nie že niekto Otca uvidel³¹³, iba ten, ktorý je od²⁵² Boha; ten uvidel³¹³ Otca. (47) Veru, veru, vravím vám: Kto [vo¹⁸ mňa] verí, má večný život. (48) Ten chlieb života som ja – (49) vaši otcovia sa v pustine napojedali³¹⁴ manny

a poumierali, (50) toto⁸¹ je chlieb, ktorý zostupuje z³¹⁰ neba, aby si z neho volakto zajedol³¹⁵ a neumrel. (51) Ten živý chlieb, ktorý zostupuje z³¹⁰ neba, som ja; ak si kto zaje³¹⁵ z tohto chleba, bude žiť navždy¹⁶⁶. No okrem toho je chlebom, ktorý dám ja, moje mäso, ktoré ja dám za život sveta. (52) Židia sa teda medzi sebou³¹⁶ hašterili, vraviac: Ako nám tento môže dať zajesť³¹⁵ tohto³¹⁷ mäsa? (53) Ježiš im teda povedal: Veru, veru, vravím vám: Ak si nezajete³¹⁵ mäsa Syna človeka – nevpijete³¹⁵ z jeho krvi, nemáte v sebe života. (54) Kto moje mäso požíva³¹⁸ a moju krv pije³¹⁸, má večný život a ja mu dám posledného dňa opäť vstať³¹⁰ – (55) áno, moje mäso je naozaj jedlo²⁸⁷ a moja krv je naozaj nápoj³¹⁹. (56) Kto moje mäso požíva³¹⁸ a moju krv pije³¹⁸, ostáva vo mne a ja v ňom. (57) Tak²³¹ ako ma vyslal živý Otec a ja žijem príčinou Otca³²⁰, bude aj ten, kto ma požíva³¹⁸, aj on⁹⁶ žiť príčinou mojou³²⁰. (58) Toto⁸¹ je chlieb, ktorý zostúpil z³¹⁰ neba – nie tak²³¹ ako sa vaši otcovia napojedali³¹⁴ a poumierali; kto požíva³¹⁸ tento chlieb, bude žiť navždy¹⁶⁶. (59) Tieto veci povedal v synagóge, vyučujúc v Kafarnaúme; (60) mnohí z jeho učeníkov teda povedali počujúc to: Toto slovo je tvrdé – kto mu môže načúvať? (61) No Ježiš, vediac sám v sebe, že jeho učeníci na to³²¹ hundru³¹⁰, im povedal: To vás uráža³²²? (62) Nuž a ak budete badať²⁷⁸ Syna človeka vystupovať⁷², kde bol prv? (63) To, čo³²³ oživuje, je Duch, mäso nie je nič platné³²⁴; výroky³²⁵, ktoré som k vám prehovoril ja, duch sú, a sú život, (64) ale z vás sú podaktorí, čo neveria; lebo Ježiš od začiatku vedel, ktorí tí neveriaci sú a kto je ten, ktorý ho vydá, (65) a vravel: Pre túto príčinu som vám riekol, že ku mne nemôže prísť nikto, iba ak by mu bolo dané³²⁶ z Otca. (66) Z toho³²⁷ odišli mnohí z jeho učeníkov nazad a už s ním nechodili. (67) Ježiš teda povedal tým dvanástim: Či sa chcete³²⁸ vzdávať³²⁹ aj vy? (68) Šimon-Peter mu odvetil: Pane, ku komu odídeme? Máš výroky³³⁰ večného života (69) a my sme uverili a spoznali³³¹, že ty si Boží Svätý³³². (70) Ježiš im odvetil: Nevyvolil som si vás ja, vás³³³ dvanástich? A z vás jeden je diabol. (71) To

vavel o Júdovi Šimonovom, Iskariótovi, lebo ten ho mal³³⁴ vydávať, súc jeden z tých dvanástich.

7 A po týchto veciach chodil Ježiš v Galilei, lebo v Júdsku chodiť nechcel, pretože Židia boli dychtívi³³⁴ ho zabiť. (2) I bol blízko sviatok Židov, Zrubenie búdok³³⁵; (3) jeho bratia teda k nemu povedali: Prejdi³³⁶ odtiaľto a choď do Júdska, aby sa aj tvoji učenici poďívali na³³⁷ tvoje činy, ktoré konáš. (4) Nikto predsa nič nekoná potajomky³³⁸, ak³³⁹ jemu samému ide o to³⁴⁰, aby bol na verejnosti známy; ak tieto veci konáš, prejav³⁴¹ sa²²⁴ svetu. (5) Lebo ani tí jeho bratia v⁸ neho neverili. (6) Ježiš im teda vraví: Čas³⁴² môj¹⁹⁴ ešte nie je tu, no čas³⁴² váš¹⁹⁴ je naporúdzi vždy³⁴³; (7) vás nemôže svet nenávidieť, no mňa nenávidí, pretože ja o ňom svedčím, že jeho činy sú zlé. (8) Vy na tento sviatok vystúpte⁷², ja na tento sviatok nevystupujem^{72 344}, pretože čas³⁴² môj¹⁹⁴ ešte nie je naplnený³²⁶. (9) Povediac im tieto veci, ostal v Galilei, (10) no ako jeho bratia vystúpili⁷², tu vystúpil⁷² na sviatok aj on, nie zjavne³⁴⁵, lež sľaby potajomky³³⁸. (11) Židia ho teda vo sviatok hľadali a vraveli: Kde je tamten? (12) A medzi davmi³⁴⁶ o ňom bolo veľa šuškania³⁴⁷; podaktorí vraveli: Je dobrý³⁴⁸, no druhí zasa vraveli: Nie, lež zväzda³⁴⁸ dav. (13) No napriek tomu o ňom pre strach zo Židov nikto verejne³⁴⁹ nehovoril.

(14) No keď už bolo uprostred sviatku, vystúpil⁷² Ježiš do CHRÁMU a vyučoval. (15) Židia sa teda divili, vraviac: Ako to, že tento pozná³⁵⁰ spisy, nemajúc vzdelania³⁵¹? (16) Ježiš im teda odvetil a povedal: Náuka moja¹⁹⁴ nie je moja, lež toho, ktorý ma poslal. (17) Ak si kto želá³⁵² vykonávať jeho želanie³⁵², spozná o tej náuke, či je z Boha alebo či hovorím ja sám od seba. (18) Tomu, kto hovorí sám od seba, ide o³⁴⁰ jeho vlastnú slávu³⁵³, no komu ide o³⁴⁰ slávu³⁵³ toho, ktorý ho poslal, ten³⁵⁴ je pravdovravný¹⁴⁹ a niet v ňom nepravosti³⁵⁵. (19) Nedal vám Mojžiš zákon? A ten zákon z vás nevykonáva nikto. Prečo ste dychtívi³⁵⁶ ma zabiť? (20) Dav odvetil [a povedal]: Máš démona – kto je dychtívi³⁵⁶ ťa zabiť? (21) Ježiš odvetil a povedal im: Jeden čin som vykonal a všetci

sa divíte. (22) Mojžiš vám, čo sa tohto týka³⁵⁷, dal obriezku (nie že pochádza od Mojžiša, lež od³⁵⁸ otcov), a³⁵⁹ v sobotu človeka obrezávajú; (23) ak sa v sobotu človekovi dostáva obriezky, aby Mojžišov zákon nebol porušený³⁶⁰, jedujete sa na mňa, pretože som v sobotu človeka spravil celkom³⁶¹ zdravým? (24) Nesúďte podľa zdania³⁶², lež usúďte spravodlivým súdom. (25) Podaktorí z Jerúsalemčanov teda vraveli: Nie je toto⁸¹ ten, ktorého sú dychtívi³⁵⁶ zabiť? (26) A hľa, hovorí verejne³⁶³ a nevravia mu nič. Žeby vari³⁶⁴ aj vládovia³⁶⁵ boli naozaj spoznali³⁶⁶, že tento je KRISTUS? (27) Ale o tomto vieme^{367 368}, odkiaľ je, kým o KRISTovi, keď prichádza, nevie³⁶⁶ nikto³⁶⁹, odkiaľ je. (28) Ježiš teda v CHRÁME zvolal, vyučujúc a vraviac: Aj mňa znáte³⁶⁷ aj viete³⁶⁷, odkiaľ som; a neprišiel som sám od seba, lež skutočný je³⁷⁰ ten, ktorý ma poslal, ktorého vy neznáte³⁶⁷. (29) Ja ho znám³⁶⁷, pretože som od³⁷¹ neho a vyslal ma on³⁷¹. (30) Boli teda dychtívi³⁵⁶ ho zadržať³⁷², ale nikto na neho ruku nepoložil, pretože jeho hodina ešte nebola prišla. (31) No z davu v⁸ neho mnohí uverili a vraveli: Či vari vykoná KRISTUS, keď príde, znamená viaceré od tých, ktoré vykonal tento? (32) Fariseji začuli, ako dav o ňom šuškal³⁷³ tieto veci; i vyslali fariseji a veľkňazi zriadencov, aby ho zadržali³⁷². (33) Ježiš teda povedal: Som pri vás³⁷⁴ ešte malú chvíľu, i odchádzam k tomu, ktorý ma poslal. (34) Budete ma hľadať³⁵⁶ a nenájdete [ma], a kde som ja, tam vy prísť nemôžete. (35) Židia teda k sebe navzájom povedali³⁷⁵: Kam sa hodlá³⁷⁶ pobrať, že ho my nenájdeme? Či sa hodlá³⁷⁶ pobrať do rozptýlenia medzi Grékmi³⁷⁷ a vyučovať Grékov? (36) Aké je to slovo, ktoré povedal: Budete ma hľadať a nenájdete [ma], a: Kde som ja, tam vy prísť nemôžete?

(37) A v posledný, veľký deň toho sviatku Ježiš stál a zvolal, vraviac: Ak volá kto smädne, nech prichádza^{378 379} ku mne a pije³⁷⁹! (38) Kto veri³⁸⁰ vo¹⁸ mňa – ako¹¹³ povedalo Písmo: Z jeho útrobo¹⁰⁵ potečú rieky živej vody. (39) A to povedal o Duchu, ktorého tí, čo v¹⁸ neho verili^{380 381}, mali³⁷⁶ dostať, lebo Duch ešte nebol³⁸², pretože Ježiš ešte nebol oslávený³⁸³.

(40) Z davu teda, počujúc toto slovo³⁸⁴, vraveli: Toto⁸¹ je naozaj ten prorok²⁷². (41) Druhí vraveli: Toto⁸¹ je KRISTUS; ďalší³⁸⁵ vraveli: Veď či KRISTUS prichádza³⁶⁹ z Galiley? (42) Nepovedalo Písmo, že KRISTUS prichádza³⁸⁶ zo semena Dávida a z³⁸⁷ Bétlehema, tej dediny, kde Dávid bol? (43) V dave teda pre neho nastal rozkol (44) a podaktorí z nich by sa ho boli radi zmocnili³⁸⁸, no nikto na neho rúk nepoložil. (45) Tí zriadenci³⁸⁹ teda prišli k veľkňazom a farisejom a oni¹³⁹ im povedali: Prečo ste ho neprivedli? (46) Zriadenci odvetili: Ako [hovoriť] tento človek, tak človek neprehovoril nikdy. (47) Fariseji im teda odvetili: Či aj vy ste zvedení³⁹⁰? (48) Či v¹⁸ neho uveril voľakto z vládcov³⁶⁵ alebo z farisejov? (49) Iba ak³⁹¹ ten dav, ktorý je neznalý zákona³⁹² – zlorečenie na nich³⁹³! (50) Nikodém, ktorý bol jeden z nich, k nim vraví: (51) Či náš zákon súdi človeka, iba ak by ho najprv vypočul³⁹⁴ a zvedel⁴⁰⁷, čo robí? (52) Odvetili a povedali mu: Či aj ty si z Galiley? Vyskúmaj to³⁹⁵ a pozri, že z Galiley prorok nepovstáva. (53) I pobil sa každý do svojho domu,

8 (1) no Ježiš sa pobil na vrch Olív. (2) A za svitania zasa prišiel³⁹⁶ do CHRÁMU a prichádzal k nemu všetok ľud; i usadol a vyučoval ich. (3) A písmári a fariseji [k nemu] vedú jednu ženu, pristihnutú³⁹⁷ pri cudzoložstve; i postavili ju vprostred a (4) vravia mu: Učiteľu, táto žena bola pristihnutá⁵⁰ pri samom skutku, súc predmetom cudzoložstva⁴⁰⁰; (5) nuž, v zákone nám Mojžiš prikázal³⁹⁸ takéto kameňovať, čo teda vravíš ty? (6) No toto vraveli, skúšajúc ho³⁹⁹, aby mali prečo ho žalovať⁴⁰⁰. No Ježiš, skloniac sa nadol, písal prstom na zem, (7) no keď⁴⁰¹ sa ho neprestávali pýtať, povedal k nim, vzpriamiac sa⁴⁰²: Nech na ňu prvý hodí kameň ten z vás, ktorý je bez hriechu⁴⁰³. (8) A opäť sa skloniac nadol, písal na zem, (9) no oni počujúc to vychádzali jeden po druhom⁴⁰⁴, počnúc od starších až po posledných, i ostal⁴⁰⁵ len Ježiš a tá žena, ktorá bola vprostred. (10) A Ježiš, vzpriamiac sa⁴⁰² a nezazrúc nikoho, iba tú ženu, povedal jej: Žena, kde sú tamtí tvoji žalobcovia? Neodsúdil ťa nikto? (11) A ona povedala: Nikto, Pane. A Ježiš

jej povedal: Neodsudzujem ťa ani ja; poberaj sa a už nehreš. (12) Ježiš k nim teda opäť prehovoril, vraviac: Ja som svetlo sveta; kto nasleduje mňa, nebude nijako kráčať v temnote, lež bude mať⁴⁰⁶ svetlo života. (13) Fariseji mu teda povedali: Ty svedčíš sám o sebe, tvoje svedectvo nie je pravdivé. (14) Ježiš odvetil a povedal im: Aj keby som svedčil ja sám o sebe, moje svedectvo pravdivé je, pretože viem⁴⁰⁷, odkiaľ som prišiel a kam idem⁴⁰⁸, no vy neviete⁴⁰⁷, odkiaľ prichádzam³⁸⁶ a kam idem⁴⁰⁸. (15) Vy súdite podľa mäsa, ja nesúdím nikoho; (16) a keby som ja aj súdil, súd môj⁴⁰⁸ je pravdivý, pretože nie som sám, lež ja a Otec, ktorý ma poslal, (17) a aj v zákone vašom¹⁹⁴ je napísané⁴⁰⁹, že svedectvo dvoch ľudí je pravdivé – (18) som ja, ktorý sám o sebe svedčím, a svedčí o mne Otec, ktorý ma poslal. (19) Vraveli mu teda: Kde je ten tvoj Otec? Ježiš odvetil: Ani mňa ani môjho Otca neznáte⁴¹¹; keby ste spoznali⁴¹¹ mňa, spoznali⁴¹² by ste aj môjho Otca. (20) Tieto výroky prehovoril v pokladnici, vyučujúc v CHRÁME, a nikto ho nezadržal⁴¹³, pretože jeho hodina ešte nebola prišla.

(21) Povedal im teda ďalej: Ja odchádzam, i budete ma hľadať a umriete v svojom hriechu; kam odchádzam ja, tam vy prísť nemôžete. (22) Židia teda vraveli: Či sa vari sám zabije, že vraví: Kam odchádzam ja, tam vy prísť nemôžete? (23) I povedal im: Vy ste z⁴¹³ tých vecí, ktoré sú dolu, ja som z⁴¹³ tých vecí, ktoré sú hore, vy ste z⁴¹³ tohto sveta, ja z⁴¹³ tohto sveta nie som. (24) Povedal som vám teda, že umriete v svojich hriechoch – áno, ak neuveríte, že som to ja, umriete v svojich hriechoch⁴¹⁴. (25) Vraveli mu teda: Kto si ty? [A] Ježiš im povedal: Vonkoncom⁴¹⁵ to, čo k vám aj hovorím. (26) Mám o vás veľa čo hovoriť aj súdiť, ale ten, ktorý ma poslal, je pravdovravný¹⁴⁹ a ja k svetu⁴¹⁶ hovorím tie veci, ktoré som počul od⁴¹⁷ neho. (27) Nespoznali⁴¹⁷, že im to vravel o Otcovi; (28) Ježiš im teda povedal: Keď Syna človeka vyzdvihneme, vtedy sa dozviete⁴¹⁷, že som to ja a že nič nekonám sám od seba, lež tieto veci vravím podľa toho, ako ma naučil Otec. (29) A ten, ktorý ma poslal, je so mnou, nenechal

ma samotného, pretože ja vždy konám⁴¹⁸ tie veci, ktoré sú mu príjemné⁴¹⁹. (30) Keď teda tieto veci hovoril, uverili v¹⁸ neho mnohí. (31) Ježiš teda k tým Židom, ktorí mu uverili, vravel: Ak vy ostanete v slove³⁸⁴ mojom¹⁹⁴, ste naozaj moji učeníci, (32) i spoznáte⁴¹⁷ pravdu a pravda vás oslobodí. (33) Odvetili mu: Sme semeno Abraháma a až *doposiaľ* sme nikdy nikomu neotročili⁴²⁰; ako *to*, že ty vravíš⁴²¹: Stanete sa slobodnými? (34) Ježiš im odvetil: Veru, veru, vravím vám: Každý, kto prevádza⁴¹⁸ hriech, je otrokom hriechu⁴²²; (35) a otrok v dome navždy¹⁶⁶ neostáva – navždy¹⁶⁶ ostáva syn; (36) ak vás teda oslobodí Syn, budete skutočne slobodní. (37) Viem, že ste semeno Abraháma, ale ste dychtiví⁴²³ ma zabiť, pretože moje slovo³⁸⁴ vo vás nemá miesta⁴²⁴. (38) Ja hovorím *o tom*, čo som uvidel u svojho Otca, a vy teda prevádzate⁴¹⁷ to, čo ste uvideli u vášho otca. (39) Odvetili a povedali mu: Náš otec je Abrahám. Ježiš im vraví: Keby ste boli deti Abraháma, konali⁴¹⁸ by ste činy Abraháma, (40) lenže vy⁴²⁵ ste dychtiví⁴²³ ma zabiť, človeka, ktorý⁴²⁶ vám povedal⁴²⁷ pravdu, čo som počul od⁴¹⁷ Boha; toto Abrahám nespravil⁴¹⁸. (41) Vy prevádzate⁴¹⁸ činy svojho otca. Povedali mu [teda]: My sme neboli splodení⁴²⁸ zo smilstva; máme jedného otca, Boha. (42) Ježiš im povedal: Keby váš otec bol Boh, milovali by ste mňa⁴²⁹, lebo ja som z⁴¹³ Boha vyšiel a dostal som sa sem⁴³⁰ – veď som ani neprišiel sám od seba, lež ma vyslal on⁹⁶. (43) Prečo nerozumiete reči mojej¹⁹⁴? Pretože slovo³⁸⁴ moje¹⁹⁴ nemôžete počúvať⁴³¹. (44) Vy ste z⁴³² vášho⁴³³ otca, diabla, a chuťky⁴³⁴ svojho otca chcete⁴³⁵ prevádzať⁴³⁶; on⁹⁶ bol od začiatku zabíjač ľudí a v pravde nestojí⁴³⁷, pretože v ňom pravdy niet. Keď⁴³⁸ hovorí lož, hovorí zo svojich vlastných vecí, pretože je luhár a jej⁴³⁹ otec; (45) a pretože ja vravím pravdu, neveríte mi. (46) Ktorý z vás ma môže usvedčiť z hriechu⁴⁴⁰? Ak vravím pravdu, prečo mi vy neveríte? (47) Kto je z⁴³² Boha, počúva⁴³¹ Božie výroky⁴⁴¹; pre túto príčinu vy nepočúvate⁴³¹, pretože z⁴³² Boha nie ste. (48) Židia odvetili a povedali mu: Nevravíme my dobre⁴⁴², že ty si Samaritán a máš démona? (49) Ježiš od-

vetil: Ja démona nemám, lež ctím svojho Otca, a vy ma zneuctievate⁴⁴³, (50) no mne o moju slávu⁴⁴⁴ nejde⁴⁴⁴ – je ktosi⁴⁴⁵, ktorému o ňu ide⁴⁴⁴ a ktorý súdi. (51) Veru, veru, vravím vám: Ak bude kto bedlivý o⁴⁴⁶ slovo³⁸⁴ moje¹⁹⁴, nikdy¹⁶⁶ nijako nezuerie smrť. (52) Židia mu teda povedali: Teraz sme spoznali⁴⁴⁷, že máš démona – Abrahám umrel, aj proroci, a ty vravíš: Ak bude kto bedlivý o⁴⁴⁶ moje slovo³⁸⁴, nikdy¹⁶⁶ nijako neokúsi smrť? (53) Či si ty väčší od nášho otca Abraháma, ktorý⁴⁴⁸ umrel? Poumievali aj proroci – kým sa⁴⁵⁸ robíš⁴⁴⁹? (54) Ježiš odvetil: Ak oslavujem⁴⁴⁴ ja sám seba, nie je moja sláva⁴⁴⁴ nič; je *to* môj Otec, ktorý ma oslavuje⁴⁴⁴, o ktorom vy vravíte: *To* je náš Boh – (55) a nespoznali ste⁴⁴⁷ ho, no ja ho znám⁴⁴¹, a ak poviem, že ho neznám⁴⁴¹, budem vám podobný luhár⁴⁵⁰; ale znám⁴⁴¹ ho a o jeho slovo³⁸⁴ som bedlivý⁴⁴⁶. (56) Abrahám, váš otec, zajašal, že uvidí⁴⁵¹ deň môj¹⁹⁴, i uvidel a zaradoval sa. (57) Židia k nemu teda povedali: Nemáš ešte päťdesiat rokov, a uvidel si Abraháma? (58) Ježiš im povedal: Veru, veru, vravím vám: Skôr ako povstal⁴⁵² Abrahám, som ja. (59) Zbierali⁴⁵³ teda kamene, aby *ich* na neho hádzali⁴⁵³, no Ježiš sa skryl a vyšiel z CHRÁMU. [prešiel ich stredom a tak sa bral ďalej].

9 A berúc sa ďalej, uvidel človeka od zrodenia⁴⁵⁴ slepého; (2) a jeho učeníci sa ho spýtali, vraviac: *RABBI*⁹⁴, kto zhrešil, tento či jeho rodičia, takže sa zrodil^{451 454} slepý? (3) Ježiš odvetil: Nezhrešil ani tento ani jeho rodičia, lež aby na ňom boli prejavené¹³¹ Božie činy⁴⁵⁵. (4) Ja musím činiť činy⁴⁵⁵ toho, ktorý ma poslal, kým je deň; prichádza noc, keď nikto *nič* činiť⁴⁵⁵ nemôže. (5) Zakiaľ⁴⁵⁸ som vo svete, som svetlo sveta. (6) Povediac tieto veci, plúvol na zem a z tej sliny spravil blato a tým blatom namazal⁴⁵⁶ jeho⁴³³ oči (7) a povedal mu: Choď, umy sa v kúpalisku⁴⁵⁷ Siloam (to sa vykladá Vyslaný). Odišiel teda a prišiel *ako* vidiaci. (8) Usedia teda a tí, ktorí si ho prv všimali⁴⁵⁹, že býval žobrákom, vraveli: Nie je toto⁸¹ ten, ktorý sedával a žobrával⁴⁶⁰? (9) Jedni vraveli: Je *to* on⁸¹; druhí⁴⁶¹ vraveli: Nie, ale⁴⁶² je mu podobný. On¹³⁹ vravel: Som *to* ja. (10) Vraveli mu teda: Ako boli tvoje oči

otvorené⁵⁰? (11) On¹³⁹ odvetil [a povedal]: *Jeden* človek, ktorému sa vraví Ježiš, spravil blato a namazal moje oči⁴⁶³ a povedal mi: Chod' k⁴⁶⁴ Siloamu a umy sa. A odíďuc a umýjúc sa, prezrel som. (12) Povedali mu teda: Kde on¹³⁹ je? Vraví: Nevieim.

(13) Vedú ho k farisejom, toho kedysi slepého; (14) a keď Ježiš spravil to blato a otvoril jeho oči, bola sobota. (15) Pýtali sa ho teda opäť aj fariseji, ako prezrel, a on im povedal: Naniesol na moje oči blato, i umyl som sa a vidím. (16) Podaktorí z farisejov teda vraveli: Tento človek nie je od⁴⁶⁵ Boha, pretože nedodrížiava⁴⁶⁵ sobotu. Druhí vraveli: Ako môže hriešny človek konať takéto znamenia? I bol medzi nimi rozkol. (17) Tomu slepému teda opäť vravia: Čo o ňom vravíš ty, že otvoril tvoje oči? A on povedal: Je to prorok. (18) Židia o ňom teda dovtedy neuverili, že bol slepý a prezrel, kým nezavolali rodičov toho, ktorý prezrel, (19) a spýtali sa ich, vraviac: Toto⁸¹ je váš syn, o ktorom vy vravíte, že sa zrodil⁴⁶⁶ slepý; ako to teda, že teraz vidí? (20) Jeho rodičia [im] odvetili a povedali: Vieme, že toto⁸¹ je náš syn a že sa zrodil⁴⁶⁶ slepý, (21) no ako to, že teraz vidí, nevieme, alebo kto jeho oči otvoril, my nevieme. On má svoj vek⁴⁶⁷, spýtajte sa jeho, on sám o sebe prehovorí. (22) Tieto veci jeho rodičia povedali, pretože sa báli Židov, lebo Židia sa už boli uzniesli⁴⁶⁸, ak ho kto vyzná ako Krista, aby ostal vylúčený zo synagógy. (23) Preto túto príčinu jeho rodičia povedali: Má svoj vek⁴⁶⁷, spýtajte sa jeho.

(24) Toho človeka, ktorý býval slepý, teda zavolali druhý raz a povedali mu: Vzdaj slávu³⁵³ Bohu; my vieme, že tento človek je hriešny. (25) On¹³⁹ teda odvetil: Či je hriešny, neviem; viem jedno: Že som bol slepý a teraz vidím. (26) I povedali mu opäť: Čo ti spravil? Ako otvoril tvoje oči? (27) Odvetil im: Už som vám povedal a nepočuli ste⁴⁶⁹; *prečo* to chcete³²⁸ opäť⁴⁷⁰ počúvať⁴⁷¹? Či sa aj vy chcete³²⁸ stať jeho učeníkmi? (28) Osopili sa na neho⁴⁷² a povedali: Učeník jeho^{139 194} si ty, no my sme učeníci Mojžiša. (29) My vieme, že Boh prehovoril⁴⁷³ k Mojžišovi⁴⁷⁴, no o tomto nevieme, odkiaľ je. (30) Ten človek odvetil a povedal im: V tom je veru čosi divné,

že vy neviete, odkiaľ je, a moje oči otvoril. (31) [No] vieme, že Boh hriešnikom nenačúva, ale ak sa kto Boha bojí⁴⁷⁵ a koná⁴⁷⁶ jeho vôľu⁴⁷⁶, tomu načúva. (32) Od veku nebolo počuté⁵⁰, že voľakto otvoril oči slepého, ktorý sa *taký* zrodil^{466 477}. (33) Keby tento nebol od⁴⁶⁵ Boha, nemohol by konať nič. (34) Odvetili a povedali mu: Ty si sa celý zrodil⁴⁶⁶ v hriechoch a ty nás poučáš⁴⁷⁸? A vyhнали ho von.

(35) Ježiš počul, že ho vyhнали von, i vyhľadal ho a⁴⁷⁹ povedal mu: Ty, veríš v¹⁸ Božieho Syna? (36) On¹³⁹ odvetil a povedal: A kto to je, Pane, aby som v¹⁸ neho uveril⁴⁸⁰? (37) A Ježiš mu povedal: Aj si ho uvidel, a ten, kto s tebou hovorí, je on¹³⁹. (38) A on riekol: Verím, Pane. A poklonil sa mu⁴⁸¹. (39) A Ježiš povedal: Ja som do tohto sveta prišiel na súd⁴⁸², aby tí, ktorí nevidia⁴⁸³, videli, a *aby* sa tí, ktorí vidia⁴⁸³, stali slepými. (40) A *podaktorí* z farisejov, ktorí boli u neho⁴⁸⁴, počuli tieto veci a povedali mu: Či sme aj my slepí? (41) Ježiš im povedal: Keby ste boli slepí, nemali by ste hriech, lenže vy⁴⁸⁵ vravíte: Vidíme; váš

10 hriech ostáva. (10:1) Veru, veru, vravím vám: Kto do ohrady oviec nevchádza⁴⁸³ dverami, lež šplhá^{483 486} inokade⁴⁸⁷, ten¹³⁹ je kradoš⁴⁸⁸ a lupič; (2) no kto vchádza⁴⁸³ dverami, je pastier oviec. (3) Tomu vrátnik otvára a ovce načúvajú jeho hlasu, i volá svoje vlastné ovce menom⁴⁸⁹ a vyvádza ich. (4) Keď⁴⁹⁰ svoje vlastné všetky vyženie, poberá sa pred nimi a ovce ho nasledujú, pretože znajú⁴⁹¹ jeho hlas; (5) no cudzieho⁴⁹¹ nijako nasledovať nebudú, lež od neho budú utekať⁴⁹², pretože hlas cudzích⁴⁹¹ neznajú⁴⁹¹. (6) Toto podobenstvo⁴⁹³ im Ježiš povedal, no oni¹³⁹ nespoznali⁴⁹⁴, aké to boli veci, ktoré k nim hovoril. (7) Ježiš im teda povedal ďalej: Veru, veru, vravím vám: Dvere oviec⁴⁹⁵ som ja. (8) Všetci, ktorí prišli predomnou, sú⁴⁹⁶ kradoši⁴⁸⁸ a lupiči, no ovce im nenačúvali⁴⁹⁷. (9) Dvere som ja; ak voľakto vojde cezo mňa, bude zachránený⁴⁹⁹, i bude vchádzať a vychádzať a nachádzať pašu. (10) Kradoš⁴⁸⁸ neprichádza, iba ak aby nakradol a pobil a pohubil⁴⁹⁸; ja som prišiel, aby mali život a *aby* ho mali v hojnosti⁴⁹⁹. (11) Ten, *ktorý* je dobrý⁵⁰⁰ pastier, som ja – ten, *ktorý* je dobrý⁵⁰⁰ pastier,

kladie za ovce svoje žitie, (12)no kto je námezdník a nie pastier⁵⁰¹, ktorého vlastníctvom⁵⁰² ovce nie sú, pozoruje⁵⁰³, že prichádza vlk, i necháva ovce a uteká, a vlk ich uchvacuje⁵⁰⁴ a ovce rozháňa⁵⁰⁵. (13)A ten námezdník uteká, pretože je námezdník a na oviach mu nezáleží. (14)Ten, ktorý je dobrý⁵⁰⁰ pastier, som ja, a poznám⁴⁹⁴ tie, ktoré sú moje, a tým⁵⁰⁶, ktoré sú moje, som známy^{494 507} (15)tak²³¹, ako ma pozná⁴⁹⁴ Otec a ja Otca poznám⁴⁹⁴. A za ovce kladím svoje žitie. (16)A mám⁵⁰⁸ ďalšie ovce, ktoré nie sú z tejto ohrady; musím priviesť aj tamtie, i budú načúvať môjmu hlasu a vznikne jedno stádo⁵⁰⁹, jeden pastier. (17)Pre túto príčinu ma Otec miluje, že ja kladím svoje žitie, aby som ho opäť vzal. (18)Nikto m⁵⁰⁶ ho neodníma⁵¹⁰, lež ja ho kladím sám od seba – mám právomoc ho položiť a mám právomoc ho opäť vziať; tento príkaz som dostal⁵¹¹ od svojho Otca. (19)Pre tieto slová³⁸⁴ opäť nastal medzi Židmi rozkol; (20)tu mnohí z nich vraveli: Má démona a šalie, čo mu načúvate? (21)Druhí vraveli: Toto sú nie výroky⁵¹² démonom ovládaného; či môže démon otvárať⁵¹³ oči slepcov?

(22)Inastalo v Jerúsaleme Zasvätenie⁵¹⁴ a bola zima; (23)a Ježiš sa v CHRÁME prechádzal v Šalamúnovej stĺpovej sieni⁵¹⁵. (24)Židia ho teda obkolesili a vraveli mu: Dokedy mieniš udržiavať našu dušu v napätí⁵¹⁶? Ak si ty KRISTUS, povedz nám otvorene⁵¹⁷. (25)Ježiš im odvetil: Povedal som vám a neveríte. Činy, ktoré ja konám v mene svojho Otca, tie o mne svedčia, (26)ale vy neveríte, pretože nie ste z oviec mojich¹⁹⁴, ako¹¹³ som vám povedal. (27)Ovce moje¹⁹⁴ načúvajú môjmu hlasu a ja ich poznám⁵¹⁸, i nasledujú ma (28)a ja im dávam večný život a nikdy¹⁶⁶ sa nijako nestratia⁵¹⁹, a z mojej ruky ich nikto neuchvátí^{520 521}. (29)Môj Otec, ktorý mi ich dal, je väčší od všetkých⁵²², a z ruky môjho Otca nikto nič uchvacovať⁵²⁰ nemôže; (30)ja a Otec sme jedno. (31)Židia teda opäť zdvíhali⁵²³ kamene, aby ho ukameňovali. (32)Ježiš im odvetil: Ukázal som vám veľa dobrých⁵²⁴ činov od⁵²⁵ môjho Otca; pre ktorý čin z nich kameňujete⁵²⁶ mňa⁴²⁹? (33)Židia mu odvetili: Nekameňujeme⁵²⁶ ťa za dobrý⁵²⁵ čin⁵²⁷, lež

za rúhanie⁵²⁷ a pretože ty, súc človek, sám seba robíš Bohom⁵²⁸. (34)Ježiš im odvetil: Nestoj⁵²⁹ vo vašom zákone napísan⁵³⁰: Ja som povedal: Ste bohovia? (35)Ak povedal, že tamtí, ku ktorým sa udialo Božie slovo³⁸⁴, sú bohovia⁵³¹ (a Písmo nemôže byť zrušené⁵³²), (36)vravíte vy: Rúhaš sa, o tom, ktorého posvätil a do sveta vyslal Otec, pretože som povedal: Som Boží Syn? (37)Ak nekonám činy svojho Otca, neverte mi, (38)no ak konám, aj keď neveríte mne, verte⁵³³ tým činom, aby ste spoznali⁵¹⁸ a uverili⁵³⁴, že Otec je vo mne a ja v ňom. (39)Boli teda zasa dychtiví⁵³⁵ ho zadržať⁵³⁵, i ušiel⁵³⁶ z⁵³⁷ ich ruky (40)a odišiel zasa za Jordán, na to miesto, kde Ján najprv⁵³⁸ krstil, a tam ostával⁵³⁹. (41)I prišli k nemu mnohí a vraveli: Ján síce nevykonal žiadne znamenie, ale všetko, čokoľvek povedal o tomto, bolo pravdivé. (42)A mnohí tam v¹⁸ neho uverili.

11 I bol akýsi človek nemocný, Lazar⁵⁴⁰ z⁵⁴¹ Bétanie, z⁵⁴¹ dediny Márie a Marty, jej sestry; (2)a tá Mária, ktorej brat Lazar bol nemocný, bola tá⁵⁴², ktorá Pána pomazala voňavkou a jeho nohy vytrela svojimi vlasmi. (3)Tie sestry k nemu teda odoslali odkaz⁵⁴³: Pane, hľa, ten, ktorého ľubiš⁵⁴⁴, je nemocný. (4)No Ježiš počujúc to povedal: Táto nemoc nie je na smrť, lež pre Božiu slávu, aby ňou bol Boží Syn oslávený⁵⁰. (5)I miloval Ježiš Martu a jej sestru a Lazara; (6)ako teda počul, že je nemocný, ostal priam vtedy dva dni na mieste, na ktorom bol. (7)Neskoršie, po tomto, vraví svojim učeníkom: Berme sa zasa do Júdska. (8)Učeníci mu vravia: RABBI⁵⁴, teraz boli Židia dychtiví⁵⁴⁵ ťa ukameňovať, a zasa tam odchádzaš⁵⁴⁶? (9)Ježiš odvetil: Či nie je dvanásť hodín za deň⁵⁴⁷? Ak kto kráča vo dne, nenaráža, pretože vidí svetlo tohto sveta, (10)no ak kto kráča v noci, naráža, pretože v ňom svetla niet. (11)Tieto veci povedal a po tomto im vraví: Lazar, náš priateľ⁵⁴⁰, usnul⁵⁴⁸, no poberám sa, aby som ho zo spánku zobudil. (12)Učeníci mu teda povedali: Pane, ak usnul⁵⁴⁸, pomôže sa mu⁵⁴⁹. (13)No Ježiš to riekol o jeho smrti, no oni¹³⁹ si pomysleli, že⁵⁵⁰ hovorí o usnutí k spánku. (14)Tu im teda Ježiš povedal otvorene⁵¹⁷: Lazar umrel,

(15) a radujem sa pre vás, že som tam nebol, aby ste uverili. Ale berme sa k nemu. (16) Tomáš, ktorému sa vravelo Dvojča⁵⁵¹, teda svojim⁵⁵² spoluúčeníkom povedal: Berme sa aj my, aby sme s ním umreli.

(17) Príduc teda, zistil Ježiš, že je⁵⁵² už štyri dni v hrobke. (18) A Bétania bola blízko Jerúsálema, asi pätnásť stadií⁵⁵³ odtadiaľ, (19) a k Marte a Márii boli prišli mnohí zo Židov, aby ich utešili⁵⁵⁴ pre ich brata⁵⁵⁵. (20) Ako teda Marta počula, že Ježiš prichádza, vyšla oproti nemu, no Mária sedela doma. (21) Marta teda k Ježišovi povedala: Pane, keby si bol býval tu, nebol by môj brat umrel; (22) ale aj teraz viem, že ti Boh dá, o koľkoľvek veci Boha poprosíš⁵⁵⁶. (23) Ježiš jej vraví: Tvoj brat opäť vstane. (24) Marta mu vraví: Viem, že opäť vstane, pri opätovnom vstaní v posledný deň. (25) Ježiš jej povedal: Opätovné vstanie aj život som ja; kto vo¹⁸ mňa verí⁵⁵⁷, bude žiť, aj keď umrie, (26) a ktokoľvek⁵⁵⁸ žije a vo¹⁸ mňa verí⁵⁵⁷, nikdy⁵⁵⁹ nijako neumrie. Veríš toto? (27) Vraví mu: Áno, Pane, ja som uverila⁵⁵⁹, že ty si KRISTUS, Boží Syn, ktorý mal prísť⁵⁶⁰ do sveta. (28) A povediac toto, odišla a potajmo zavolala Máriu, svoju sestru, a povedala: Učiteľ je tu a volá ňu. (29) Ona⁵⁵⁹ sa, ako to počula, rýchlo zdvíha a prichádza k nemu. (30) No Ježiš ešte nebol prišiel do dediny, lež bol na tom mieste, kam Marta prišla oproti nemu⁵⁶¹. (31) Tí Židia teda, ktorí boli pri nej⁵⁶² v dome a utešovali⁵⁶⁴ ju, uvidiac Máriu, že rýchlo vstala a vyšla, dali sa ju nasledovať, vraviac: Ide⁵⁴⁶ ku hrobke⁵⁶³, aby si tam poplakala⁵⁶⁴. (32) Ako teda Mária prišla, kde bol Ježiš, padla, uvidiac ho, k jeho nohám a vravela mu: Pane, keby si bol býval tu, nebol by môj brat umrel. (33) Ako teda Ježiš uvidel, že plače ona a že plačú Židia, ktorí s ňou prišli, ostal⁵⁶⁵ v duchu hlboko dojatý^{50 566} a rozochvel sa⁵⁶⁷; (34) i povedal: Kam ste ho položili? Vraví mu: Pane, pod a pozri⁵⁶⁸. (35) Ježiš zaslzil; (36) tí Židia teda vraveli: Hľa, ako ho ľúbil⁵⁶⁸! (37) No ktorisi z nich povedali: Nemohol tento, ktorý otvoril oči slepca, aj spraviť, aby tento⁵⁶⁹ neumrel? (38) Ježiš teda, súc opäť sám v sebe plný hlbokého dojatia⁵⁷⁰, prichádza ku hrobke⁵⁶³; a to bola jaskyňa

a na nej bol priložený¹²³ kameň. (39) Ježiš vraví: Odstráňte ten kameň! Sestra toho zomretého, Marta, mu vraví: Pane, už páchne, veď je *tam* štyri dni⁵⁷¹. (40) Ježiš jej vraví: Nepovedal som ti, že ak uveríš, uvidíš Božiu slávu? (41) Ten kameň teda odstránili, i zdvihol Ježiš oči hore a povedal: Otče, ďakujem ti, že si ma vypočul⁵⁷². (42) Ja som, pravda, vedel, že mi načúvaš vždy, no povedal som *to* pre ten dav, ktorý stojí okolo, aby uverili, že si ma vyslal ty. (43) A povediac toto, zvolal silným hlasom: Lazar, pod⁵⁷³ von! (44) A ten zomretý, poviazaný⁷²³ na rukách aj na nohách obvinadlami, vyšiel a jeho obličaj bol oviazaný¹²³ potnou šatkou⁵⁷⁴. Ježiš im vraví: Uvoľnite ho a nechajte ho odchádzať. (45) Z tých Židov teda, ktorí prišli k Márii a uzreli, čo vykonal, v¹⁸ neho mnohí uverili, (46) no podaktorí z nich odišli k farisejom a povedali im, čo Ježiš vykonal. (47) Veľkňazi a fariseji teda zvolali⁵⁷⁵ radu⁵⁷⁶ a vraveli: Čo konáme? Veď tento človek koná veľa znamení! (48) Ak ho necháme tak, uveria v¹⁸ neho všetci, i prídu Rimanovia a zmetú⁵⁷⁶ aj naše miesto⁵⁷⁷ aj *náš* národ. (49) No jeden, ktorý si z nich⁵⁷⁸, Kaiafas, ktorý bol oného roku veľkňazom, im povedal: Vy neviete nič (50) ani neuvažujete⁵⁷⁹, že vám osoží, aby za⁵⁸⁰ ľud umrel jeden človek a nie *aby* zahynul⁵⁸¹ celý národ. (51) No toto nepovedal sám od seba, lež prorokoval⁵⁸², súc oného roku veľkňazom, že Ježiš mal⁵⁸² za⁵⁸⁰ ten národ umierať – (52) a nielen za⁵⁸⁰ ten národ, lež aby aj v jedno zhromaždil rozhnané⁵⁸² Božie deti. (53) Od⁵⁸³ oného dňa sa teda uzniesli⁵⁸⁴, že sa budú usilovať o jeho zabitie⁵⁸⁵; (54) Ježiš teda už medzi Židmi nechodil verejne⁵⁸⁶, lež odtadiaľ odišiel do kraja blízko pustiny, k mestu⁵⁸³, ktorému sa vravelo Efraim, a predlieval s učeníkmi tam.

(55) No bolo blízko Minutie⁸⁴ Židov a mnohí z vidieka⁵⁸⁷ vystúpili⁷² pred Minutím⁸⁴ do Jerúsálema, aby sa očistili. (56) Hľadali teda Ježiša a vraveli si⁵⁸⁸ navzájom, stojac v CHRÁME: Čo myslíte⁵⁸⁹? Že by na sviatok vôbec⁵⁹⁰ neprišiel? (57) A veľkňazi a fariseji boli dali príkaz, ak sa kto dozvie, kde je, aby *to* udal⁵⁹¹, tak aby⁵⁹² ho mohli zadržať⁵⁹³.

12 Ježiš teda šesť dní pred Minutím⁸⁴ prišiel do Bétanie, kde bol Lazar, ten zomretý, ktorého Ježiš vzkriesil spomedzi mŕtvych. (2)Usporiadali mu tam teda večeru⁵⁹⁴ a Marta obsluhovala, no Lazar bol jeden z tých, ktorí s ním ležali *pri stole*. (3)Mária teda vzala libru⁵⁹⁵ voňavky⁵⁹⁶ z čistého⁵⁹⁷ nardu, veľmi cenného⁵⁹⁷, pomazala Ježišove nohy a vytrela jeho nohy svojimi vlasmi, a voňou⁵⁹⁸ tej voňavky⁵⁹⁶ bol naplnený⁵⁰ dom. (4)Jeden z jeho učeníkov, Júdas Šimonov, Iskarióta, ktorý ho mal³⁷⁶ vydávať, teda vraví: (5)Prečo táto voňavka⁵⁹⁶ nebola predaná^{50 599} za tristo denárov⁶⁰⁰ a daná⁵⁰ chudobným⁶⁰¹? (6)No toto povedal, nie pretože mu záležalo na chudobných, lež pretože bol zlodej, a majúc pokladnicu, nosil, čo sa *do nej* kladlo⁶⁰². (7)Ježiš teda povedal: Nechaj jej to, že to⁶⁰³ uchovála na deň mojej prípravy na pohreb⁶⁰⁴. (8)Chudobných predsa vždy máte pri sebe⁶⁰⁵, mňa však nemáte vždy. (9)Početný dav zo Židov sa teda dozvedel, že *on* je tam, i prišli nielen pre⁶⁰⁶ Ježiša, lež aj aby uvideli Lazara, ktorého vzkriesil spomedzi mŕtvych. (10)No veľkňazi sa uzniesli⁶⁰⁶, že sa budú usilovať o zabitie⁶⁰⁶ aj Lazara, (11)pretože pre⁶⁰⁶ neho mnohí zo Židov odchádzali a nadobúdali vieru^{607 v} Ježiša.

(12)Keď zajtrajšieho dňa počul početný dav, ktorý prišiel na sviatok, že Ježiš prichádza do Jerúsalema, (13)nabrali palmových listov a vyšli mu naproti, i volali: *HÓSANNA*⁶⁰⁸, *nech je požehnaný ten, ktorý prichádza v mene PÁNA, Kráľ Israéla!* (14)A Ježiš *si* zadovážil⁶⁰⁹ oslíka⁶¹⁰ a usadol naň podľa *toho*, ako stojí⁵²⁹ napísané⁶¹¹: (15)Neboj sa, dcéra Siónu; hľa, prichádza tvoj Kráľ, sediac na mládati osla. (16)[No] jeho učeníci týmto veciam sprvoti nerozumeli⁶¹², no keď bol Ježiš oslávený⁵⁰, vtedy si spomenuli, že tieto veci o⁶¹³ ňom stáli⁵²⁹ napísané a že mu tieto veci spravili. (17)Ten dav teda, ktorý bol u neho⁶¹⁴, svedčil, že zavolať Lazara z⁶¹⁵ hrobky a vzkriesil ho spomedzi mŕtvych; (18)pre túto príčinu mu dav aj vyšiel naproti, že počuli, že on vykonal toto znamenie: (19)Fariseji teda k sebe *navzájom* povedali: Pozorujete⁶¹⁶, že nie ste nič platní⁶¹⁶? Hľa, svet odišiel za ním.

(20)I boli spomedzi⁶¹⁵ tých, ktorí vystupovali⁶¹⁷, aby sa v sviatok klaňali⁶¹⁸, akís⁶¹⁹ Gréci; (21)tí teda prikrčili k Filipovi, ktorý bol z⁶²⁰ Bétsaidy z Galiley, a žiadali ho, vraviac: Pane, radi by sme uvideli⁶²¹ Ježiša. (22)Filip ide⁶²² a vraví *to Andrejovi*, [a nato] ide⁶²² Andrej a Filip a vravia *to Ježišovi*. (23)No Ježiš im dal odpoveď, vraviac: Prišla hodina, aby Syn človeka bol oslávený⁵⁰. (24)Veru, veru, vravím vám: Ak zrno pšenice nepadne do zeme a neumrie, ostáva ono samotné, no ak umrie, nesie veľa úrody⁶²³. (25)Kto svoje žitie ľúbí⁵⁴⁴, stratí ho, a kto svoje žitie v tomto svete nenávidí⁶²⁴, zachová ho k večnému životu. (26)Ak kto posluluje^{624 625} mne⁶²⁶, nech nasleduje mňa⁶²⁶, a kde som ja, tam bude aj posluha⁶²⁷ môj⁶²⁷; [a] ak kto posluluje^{624 628} mne⁶²⁶, Otec ho poctí. (27)Teraz je moja duša znepokojená⁶²⁹, i čo mám povedať? Otče, vyslobod' ma⁶³⁰ od⁶³¹ tejto hodiny? Ale pre túto príčinu som k tejto hodine⁶³² prišiel – (28)Otče, osláv svoje meno! Z neba sa teda ozval⁶³³ hlas: Aj som oslávím a oslávím opäť. (29)Dav, ktorý *tam* stál a počul *to*, teda vravel, že zaznel⁶³⁴ hrom; druhí vraveli: Prehovoril k nemu anjel. (30)Ježiš odvetil a povedal: Tento hlas zaznel⁶³⁴ nie pre⁶³⁵ mňa, lež pre⁶³⁵ vás. (31)Teraz je súd tohto sveta, teraz bude vládca³⁶⁵ tohto sveta vyhnaný⁵⁰ von, (32)a ja, ak budem vyzdvihnutý⁵⁰ zo zeme, budem všetkých priťahovať k sebe. (33)No toto vravel, naznačujúc⁶³⁶, akou smrťou mal⁶³⁷ umierať. (34)Dav mu odvetil: My sme zo zákona počúvali⁶³⁷, že KRISTUS ostáva navždy¹⁶⁶, i ako *to*, že ty vravíš, že Syn človeka musí byť vyzdvihnutý⁵⁰? Kto to⁸¹ je, ten Syn človeka? (35)Ježiš im teda povedal: Ešte malú chvíľu je medzi vami svetlo; kým svetlo máte, kráčajte *tak*, aby vás neprepadla⁶³⁸ temnota – a kto v temnote kráča, nevie, kam ide⁶⁵⁷. (36)Kým svetlo máte, verte v¹⁸ svetlo, aby ste sa stali synmi svetla. Tieto veci Ježiš prehovoril, i odišiel a skryl sa pred nimi⁶³⁹.

(37)No hoci v ich prítomnosti⁶⁴⁰ vykonal toľké znamenia, neverili v¹⁸ neho, (38)aby bolo splnené⁵⁰ slovo³⁸⁴ Isaiáša, proroka, ktoré *on* povedal⁶⁴¹: PANE, kto uveril našej správe a komu bolo zjavené^{50 642} rameno

PÁNA? (39)Veriť nemohli pre tú príčinu, že Isaiáš tiež⁶⁴³ povedal⁶⁴⁴: (40)Oslepil ich oči a zatvrdil⁶⁴⁵ ich srdce, aby sa nestalo, žeby očami uvideli a srdcom porozumeli a obrátili sa⁶⁴⁶ ku mne⁶⁴⁶ a že by som ich vyliečil. (41)Tieto veci Isaiáš povedal, pretože uvidel jeho slávu a o ňom prehovoril. (42)Hoci v¹⁸ neho napriek tomu aj mnohí z vládcov³⁶⁵ uverili, predsa vzhľadom na farisejov⁶³⁵ nevyznávali, aby zostali vylúčení zo synagógy; (43)lebo si zamilovali slávu³⁵³ od⁶⁴⁷ ľudí, a to⁶⁴⁸ väčšmi ako slávu³⁵³ od⁶⁴⁷ Boha.

(44)No Ježiš zvolal a povedal: Kto verí vo¹⁸ mňa, nie vo¹⁸ mňa verí, lež v¹⁸ toho, ktorý ma poslal, (45)a kto badá⁶⁴⁹ mňa⁶²⁶, badá⁶⁴⁹ toho, ktorý ma poslal. (46)Ja som prišiel do sveta ako svetlo, aby nikto⁶⁵⁰, kto vo¹⁸ mňa verí, neostal v temnote; (47)a ak kto vypočuje moje výroky⁴⁴¹ a nezachová ich, nesúdím ho ja – neprišiel som predsa, aby som súdil svet, lež aby som svet zachránil. (48)Kto zamietá⁶⁵¹ moje výroky⁴⁴¹, má svojho sudcu⁶⁵³. Slovo³⁸⁴, ktoré som hovoril⁶⁵⁴, to¹³⁹ ho bude súdiť v posledný deň, (49)pretože som ja nehovoril⁶⁵⁴ sám zo seba, lež Otec, ktorý ma poslal, mi sám⁶⁵⁵ dal príkaz, čo mám povedať a čo mám hovoriť⁶⁵⁴; (50)a viem, že jeho príkaz je večný život. Čo ja teda hovorím, hovorím tak, ako⁶⁵⁶ mi povedal Otec.

13 A pred sviatkom Minutia⁶⁵⁸ Ježiš, vediac, že prišla jeho hodina, aby z tohto sveta prešiel⁶⁵⁸ k Otcovi, zamilujúc si svojich vlastných, ktorí boli v svete, miloval⁶⁵⁹ ich až do konca⁶⁶⁰. (2)A keď nadišla⁶⁶¹ večera⁵⁹⁴ a diabol už bol do srdca Júdu Šimonovho, Iskariótu, vpustil⁶⁶² to, aby ho vydal, (3)[Ježiš,] vediac, že mu Otec dal do rúk všetky veci a že od Boha vyšiel a k Bohu odchádza, (4)sa zdvíha od⁵²⁵ večere⁵⁹⁴ a odkladá šatstvo, i vzal ľanový uterák⁶⁶³ a opasal sa⁶⁶⁴; (5)potom nalieva do umývadla vody a začal umývať nohy učeníkov a vytierať ich tým ľanovým uterákom⁶⁶³, ktorým bol opasán⁶⁶⁴¹²³. (6)Prichádza teda k Šimonovi-Petrovi a ten¹³⁹ mu vraví: Pane, ty chceš umývať⁶⁶⁵ moje nohy? (7)Ježiš odvetil a povedal mu: Ty teraz⁶⁶⁶ nevieš⁶⁶⁷, čo ja konám, no spoznáš⁶⁶⁸ to neskoršie⁶⁶⁹. (8)Peter mu

vraví: Nikdy⁶⁶⁶ moje nohy nijako umývať nebudeš. Ježiš mu odvetil: Ak tá neumýjem, nemáš so mnou podielu. (9)Šimon-Peter mu vraví: Pane, nielen moje nohy, lež aj ruky aj hlavu. (10)Ježiš mu vraví: Kto je okúpaný¹²³⁶⁷⁰, netreba mu⁹⁹, iba ak nohy si umyť, inak⁶⁷¹ je celý čistý; a vy čistí ste⁶⁷², ale nie všetci. (11)Lebo znal⁶⁶⁷ toho, ktorý ho vydával⁶⁶⁵⁶⁷³, pre túto príčinu povedal: Nie všetci ste čistí. (12)Keď teda ich nohy poumýval a vzal svoje šatstvo, povedal im usadiac sa⁶⁷⁴ zasa: Viete⁶⁶⁸⁶⁷⁵, čo som vám spravil? (13)Vy ma voláte⁶⁷⁶ Učiteľom a Pánom, a vravíte tak dobre⁶⁷⁶, lebo tým som. (14)Ak som teda vaše nohy poumýval ja, Pán a Učiteľ, ste aj vy povinní⁶⁷⁷ navzájom si nohy umývať – (15)áno, dal som vám príklad⁶⁷⁸, aby ste aj vy konali⁶⁷⁹ podľa toho, ako som spravil ja vám. (16)Veru, veru, vravím vám: Nevoľník nie je väčší od svojho pána, ani vyslanec⁶⁸⁰ väčší od toho, ktorý ho poslal. (17)Ak tieto veci viete⁶⁶⁷⁶⁸¹, ste blažení, ak ich konáte⁶⁷⁹⁶⁸². (18)Nehovorím⁶⁸³ o vás všetkých, ja znám⁶⁶⁷ tých, ktorých⁶⁷³ som si vyvolil, ale aby bolo splnené⁶⁵⁰ Písmo⁶⁸⁴: Ten, ktorý so mnou požíva⁶⁸⁵ chlieb, pozdvihol svoju pätu proti mne⁶⁸⁶. (19)Vravím vám to teraz⁶⁸⁷, skôr ako sa tak stane, aby ste, keď sa tak stane, uverili, že som to ja. (20)Veru, veru, vravím vám: Kto prijíma⁶⁸⁵, kohokoľvek ja pošlem, prijíma mňa, a kto prijíma⁶⁸⁵ mňa, prijíma toho, ktorý ma poslal.

(21)Povediac tieto veci, rozrušil sa⁶⁸⁸ Ježiš v duchu, i dosvedčil⁶⁸⁹ a povedal: Veru, veru, vravím vám, že jeden z vás ma vydá. (22)Učeníci teda na seba⁶⁹⁰ navzájom pozerali v neistote⁶⁹¹, o kom hovorí⁶⁹². (23)I ležal pri stole v Ježišovej náručí⁶⁹³ jeden z jeho učeníkov⁶⁹⁴, ktorého Ježiš miloval; (24)tomu teda Šimon-Peter kynie, žeby sa prezvedel⁷¹², kto asi je ten, o ktorom hovorí⁶⁹². (25)A on¹³⁹ sa oprel o Ježišovu hrud⁶⁹⁵ a vraví mu: Pane, kto je to? (26)Ježiš odpovedá: Je to onen, ktorému ja namočím a podám⁶⁹⁶ kústik chleba. A namočiak kústik chleba, dáva Júdovi Šimonovmu, Iskariótovi; (27)a do neho¹³⁹ vtedy, po tom kústiku chleba, vstúpil Satan. Ježiš mu teda vraví: Čo konáš⁶⁹⁷, vykonaj rýchlo⁶⁹⁸. (28)No z tých, ktorí

ležali *pri stole*, nikto nespoznal⁶⁹⁹, na čo mu to povedal, (29)lebo, keďže Júdas mal pokladnicu, mysleli podaktorí, že mu Ježiš vraví: Nakúp veci, ktorých je nám treba⁹⁹ na sviatok, alebo aby voľačo dal chudobným. (30)On¹³⁹ teda, vezmúc⁷⁰⁰ ten kústik chleba, ihneď vyšiel; i bola noc.

(31)Keď teda vyšiel, vraví Ježiš: Teraz je⁷⁰¹ Syn človeka oslávený a v ňom je⁷⁰¹ oslávený Boh; (32)ak je⁷⁰¹ v ňom Boh oslávený, oslávi Boh aj jeho sám v sebe, a oslávi ho hneď. (33)Detičky, som s vami⁷⁰² ešte máličko. Budete ma hľadať⁷⁰³, a ako⁷⁰⁴ som povedal Židom: Kam odchádzam ja, *tam* vy prísť nemôžete, – vravím teraz aj vám. (34)Dávam vám nový príkaz: Aby ste sa navzájom milovali, aby ste sa tak⁷³¹, ako som miloval⁷⁰⁵ vás, navzájom milovali aj vy. (35)Podľa tohto⁷⁰⁶ všetci spoznajú⁶⁹⁹, že ste učeníci moji¹⁹⁴, ak budete mať medzi sebou navzájom lásku. (36)Šimon-Peter mu vraví: Pane, kam odchádzaš? Ježiš mu odvetil: Kam odchádzam, nemôžeš sa teraz dať ma nasledovať, no *pozdajšie*⁷⁰⁷ ma nasledovať budeš. (37)Peter mu vraví: Pane, prečo sa nemôžem dať ťa nasledovať teraz? Položím za⁷⁰⁸ teba svoje žitie. (38)Ježiš odpovedá: Položíš za⁷⁰⁸ mňa svoje žitie! Veru, veru, vravím ti: Ani kohút sa nezove⁷⁰⁹, pokiaľ ma trikrát zaprieš.

14 Nech sa vaše srdce nerozrušuje⁶⁸⁸, veríte v¹⁸ Boha, verte aj vo¹⁸ mňa. (2)V dome môjho Otca je veľa obydli; ved' keby nie, povedal by som vám to⁷¹⁰, lebo sa poberám pripraviť vám miesto, (3)a ak sa poberiem a pripravím vám miesto, prichádzam zasa a prijmem vás k sebe, aby ste aj vy boli, kde som ja. (4)A kam ja odchádzam, viete³⁶⁷, aj cestu viete³⁶⁷. (5)Tomáš mu vraví: Pane, nevieme³⁶⁷, kam odchádzaš, a ako môžeme vedieť³⁶⁷ cestu? (6)Ježiš mu vraví: Tá cesta, aj pravda aj život, som ja; nikto neprichádza⁷¹¹ k Otcovi, iba ak skrze mňa. (7)Keby ste ma spoznali⁶⁹⁹, spoznali by ste^{699 710} aj môjho Otca; a odtiaľ ho poznáte^{713 714} a uvideli ste⁷¹⁵ ho. (8)Filip mu vraví: Pane, ukáž nám Otca a stačí nám. (9)Ježiš mu vraví: Tolký čas som s vami⁷¹⁶ a nespoznal^{713 715} si ma, Filip? Kto uvidel⁷¹⁵ mňa, uvidel⁷¹⁵ Otca, a ako to, že ty vravíš⁴²¹: Ukáž nám Otca? (10)Ne-

veríš, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne? Výroky, ktoré vám hovorím ja, nehovorím sám od seba; no činy koná on, Otec, ktorý vo mne ostáva⁷⁷. (11)Verte mi, že *som* ja v Otcovi a Otec vo mne; no ak nie, verte mi pre tie činy sami. (12)Veru, veru, vravím vám: Kto vo¹⁸ mňa verí, aj on⁹⁶ bude konať činy, ktoré konám ja, a bude konať väčšie *od* tých, pretože sa ja poberám k Otcovi (13)a o čokoľvek poprosíte v mojom mene, to⁷¹⁸ vykonám, aby v Synovi bol oslávený⁵⁰ Otec; (14)ak o voľačo poprosíte v mojom mene, vykonám to⁷¹⁸ ja.

(15)Ak ma milujete, buďte bedliví o⁷¹⁹ príkazy moje¹⁹⁴ (16)a ja požiadam⁷²⁰ Otca, i dá vám druhého Orodovníka⁷²¹, aby s vami⁷¹⁶ bol navždy⁶⁶, (17)Ducha pravdy, ktorého nemôže prijať⁷²² svet, pretože ho nebadá⁷²³ ani ho nepozná⁷¹³, no vy ho poznáte⁷¹³, pretože ostáva pri vás⁷²⁴ a bude vo vás. (18)Nenechám vás ako siroty; prichádzam⁷²⁵ k vám. (19)Ešte malú *chvilu* a svet ma už nebadá^{723 725}, no vy ma badáte^{723 725}; pretože žijem ja, budete žiť aj vy. (20)Vy v onen deň spoznáte⁷¹³, že ja *som* v svojom Otcovi a vy vo mne a ja vo vás. (21)Kto má moje príkazy a je o ne bedlivý^{719 726 652}, to⁷²⁷ je ten, ktorý ma miluje⁶⁵², no kto ma miluje⁶⁵², bude milovaný od môjho Otca a budem ho milovať ja⁷²⁸ a zjavím⁷²⁹ mu sám seba. (22)Júdas, nie tamten Iskarióta, mu vraví: Pane, čo sa stalo, že hodláš sám seba zjavovať⁷²⁹ nám a vôbec nie svetu? (23)Ježiš odvetil a povedal mu: Ak ma kto miluje⁷³⁰, bude bedlivý o⁷¹⁹ moje slovo³⁸⁴ a bude ho milovať môj Otec, i prideme k nemu a zriadime si pri ňom⁷²⁴ obydlie. (24)Kto ma nemiluje⁶⁵², nie je bedlivý o^{719 726} moje slová³⁸⁴; a slovo³⁸⁴ ktoré čujete⁷³¹, nie je moje, lež Otcovo – toho, ktorý ma poslal. (25)Tieto veci som k vám prehovoril⁷³², kým som ostával⁷³³ pri vás⁷³⁴; (26)no ten Orodovník⁷³⁴, Svätý Duch, ktorého Otec v mojom mene pošle, ten¹⁹⁹ vás naučí všetkým veciam a upomenie vás na všetky veci, ktoré som vám povedal. (27)Zanechávam vám pokoj⁷³⁵, dávam vám pokoj⁷³⁵ svoj⁷³⁶; ja vám dávam nie podľa toho, ako dáva svet. Nech sa vaše srdce nerozrušuje⁷³⁷ ani nestrachuje⁷³⁸. (28)Počuli ste, že som vám ja povedal: Odchádzam a prichádzam⁷³⁹ k vám; keby

ste ma milovali, zaradovali by ste sa, že sa poberám k Otcovi, pretože [môj] Otec je väčší ako ja. (29)A teraz som vám to riekol skôr ako sa *tak* stane, aby ste, keď sa *tak* stane, uverili. (30)Už s vami nebudem veľa hovoriť, lebo prichádza vládca sveta, a vo mne nemá nič; (31)ale aby svet spoznal⁷³⁹, že milujem Otca a konám tak, ako⁷³⁹ mi Otec prikázal. Vstávajte, berme sa odtiaľto.

15 Ja som pravý⁷⁴⁰ vinič a môj Otec je roľník⁷⁴¹. (2)Každý vrúbľ⁷⁴² vo mne, nenesúci⁷⁴³ ovocie, – odstraňuje ho, a každý ovocie nesúci⁷⁴³, – čistí ho, aby niesol viac ovocia. (3)Vy už následkom slova³⁸⁴, ktoré som k vám prehovoril⁷³², čistí ste; (4)ostaňte⁷⁴⁴ vo mne a ja vo vás. Ako⁷⁰⁴ nemôže vrúbľ⁷⁴² niesť ovocie sám od seba, ak neostane⁷⁴⁴ vo viniči, tak ani vy, ak neostanete⁷⁴⁴ vo mne. (5)Vinič som ja, vrúbľe⁷⁴² vy; veľa ovocia nesie ten³⁸, kto ostáva⁷⁴⁴ vo mne a ja v ňom, pretože bezo mňa⁷⁴⁵ nemôžete vykonať nič. (6)Ak voľakto vo mne neostane⁷⁴⁴, odpadne^{747 748} ako vrúbľ^{742 749} von a uschne⁷⁴⁸, i zbierajú ich a hádzu do ohňa a spaľujú sa⁷⁵⁰.

(7)Ak vo mne останete a vo vás останú moje výroky, budete si vyprosovať, čokoľvek si budete želať⁷⁵¹, a stane sa vám *tak*. (8)Tým⁷⁵², že poniesiete⁷⁵³ veľa ovocia, je⁷⁴⁸ môj Otec oslávený⁵⁰, i stanete sa učeníkmi mojimi^{736 754}.

(9)Ako⁷⁰⁴ ma miloval⁷⁵⁵ Otec, miloval som⁷⁵⁵ aj ja vás; ostaňte v tej láske mojej⁷³⁶. (10)V mojej láske останete, ak budete bedliví o⁷⁵⁵ moje príkazy, ako⁷⁰⁴ som ja zotrval v bedlivosti o^{755 756} príkazy svojho Otca a v jeho láske ostávam. (11)Tieto veci som k vám prehovoril⁷³², aby vo vás bola radosť moja⁷³⁶ a vaša radosť aby sa stala plnou⁷⁵⁷. (12)Príkaz môj⁷³⁶ je tento: Aby ste sa navzájom milovali, ako⁷⁵⁸ som miloval⁷⁵⁸ ja vás. (13)Nikto nemá väčšiu lásku *od* tejto: Aby voľakto za⁷⁵⁸ svojich priateľov¹⁴⁰ položil svoje žitie – (14)moji priatelia¹⁴⁰ ste vy, ak konáte, kolké veci vám prikazujem ja. (15)Už o vás nevravím, že ste nevoľníci⁷⁵⁹, pretože nevoľník nevie, čo je pán koná, lež som o vás povedal, že ste priatelia^{140 759}, pretože som vám oznámil všetky veci, ktoré som počul od²⁵² svojho Otca. (16)Nie vy ste si ma vyvolili, lež ja som

si vyvolil vás a určil⁷⁶⁰ vás, aby ste vy išli a niesli ovocie a *aby* vaše ovocie ostávalo, aby vám Otec dal, o čokoľvek ho v mojom mene poprosíte⁷⁶¹. (17)Tieto veci vám prikazujem: Aby ste sa navzájom milovali. (18)Ak vás nenávidí svet, vedzte⁷⁶², že znenávidel⁷⁶³ skôr mňa ako vás; (19)keby ste boli zo sveta, svet by svoje vlastné ľúbil⁷⁶⁴, no že zo sveta nie ste, lež som si vás ja zo sveta vyvolil, pre tú príčinu vás svet nenávidí. (20)Pamätajte na slovo³⁸⁴, ktoré som vám ja povedal: Nevoľník nie je väčší *od* svojho pána – ak prenasledovali⁷⁶⁵ mňa, budú prenasledovať aj vás; ak boli bedliví o^{765 766} moje slovo³⁸⁴, budú bedliví⁷⁶⁶ aj o⁷⁶⁷ vaše. (21)Ale tieto všetky veci vám spôsobia pre moje meno, pretože neznajú³⁶⁷ toho, ktorý ma poslal. (22)Keby som nebol prišiel a hovoril⁷⁶⁵ k nim, neboli by malí⁷⁶⁸ hriech, no teraz⁷⁶⁹ pre svoj hriech nemajú výhovorky. (23)Kto nenávidí mňa, nenávidí aj môjho Otca. (24)Keby som medzi nimi nebol konal⁷⁶⁵ činy, ktoré nevykonali⁷⁶³ nikto druhý, neboli by malí⁷⁶⁸ hriech, no teraz⁷⁶⁹ aj uvideli⁷⁶³ aj znenávideli⁷⁶³ aj mňa aj môjho Otca; (25)ale *to* aby bolo splnené⁵⁰ slovo³⁸⁴, ktoré stojí⁵²⁹ napísané v ich zákone⁷⁷⁰: Nenávideli⁷⁶⁵ ma bezdôvodne⁷⁷¹. (26)No keď príde ten Orodovník⁷⁷², ktorého vám ja od²⁵² Otca pošlem, Duch pravdy, ktorý od²⁵² Otca vychádza, on⁷⁷² bude o mne svedčiť, (27)a svedčíte aj vy, pretože ste so mnou⁷⁷² od začiatku.

16 Tieto veci som k vám prehovoril⁷⁶³, aby ste neboli privedení^{50 773} k pádu⁷⁷⁴. (2)Spraví vás vylúčenými zo synagóg; nadto⁷⁷⁵ prichádza hodina, keď každý, kto vás bude zabíjať⁷⁷⁶, si pomyslí⁷⁷⁷, že Bohu prináša poctu⁷⁷⁸; (3)a tieto veci budú konať, pretože nepoznali⁷⁷⁹ Otca ani mňa. (4)Ale k vám som tieto veci prehovoril, aby ste, keď ich hodina príde, na ne pamätali, že som vám *ich* ja povedal. No spočiatku som vám tieto veci nepovedal, pretože som bol s vami⁷⁷², (5)no teraz sa dávam na cestu⁷⁷⁹ k tomu, ktorý ma poslal, a nikto z vás sa ma nepýta: Kam sa dávaš na cestu⁷⁷⁹? (6)Ale pretože som k vám prehovoril⁷⁶³ tieto veci, naplnil vaše srdce zármutok, (7)ale ja vám vravím pravdu: Vám osoží,

aby som ja odišiel, lebo ak neodídem, Orodovník⁷⁷² k vám nepríde, no ak sa poberiem, pošlem ho k vám; (8) a on prídúc podá svetu dôkaz⁷⁸⁰ o hriechu a o spravodlivosti a o súde – (9) áno, o hriechu, pretože¹²⁴ vo¹⁸ mňa neveria, (10) potom o spravodlivosti, pretože¹²⁴ sa dávam na cestu⁷⁸¹ k [svoju] Otcovi a už ma nebadáte⁷⁸¹, (11) a o súde, pretože¹²⁴ vládca tohto sveta je odsúdený⁷⁸¹. (12) Mám vám ešte veľa čo vraviť, ale teraz to nemôžete zniesť⁷⁸², (13) no keď príde on⁹⁶, Duch pravdy, uvedie⁷⁸³ vás do všetkej pravdy, lebo nebude hovoriť sám od seba, lež bude hovoriť, kolkékoľvek veci počuje, a bude vám zvestovať^{784 785} budúce⁷⁸⁶ veci. (14) On⁹⁶ bude oslavovať⁷⁸⁷ mňa, pretože bude brat^{787 788} z môjho a zvestovať^{784 787} vám. (15) Všetky veci, kolké Otec má, sú moje; pre túto príčinu som povedal, že berie^{781 788} z môjho a bude zvestovať⁷⁸⁴ vám. (16) Máličko a nebadáte⁷⁸¹ ma, a opäť máličko a uvidíte ma, [pretože sa dávam na cestu⁷⁸¹ k Otcovi]. (17) Podaktorí z jeho učeníkov teda k sebe navzájom povedali: Čo je toto, čo nám vraví: Máličko a nebadáte⁷⁸¹ ma, a opäť máličko a uvidíte ma, a: Pretože sa ja dávam na cestu⁷⁸¹ k Otcovi? (18) Vraveli teda: Čo je toto, čo vraví: Máličko⁷⁸⁹? Nevieme, o čom⁷⁹⁰ hovorí. (19) Ježiš teda spoznal⁷⁹¹, že sa ho chceli⁷⁹² pýtať, a povedal im: Dohadujete sa medzi sebou o tomto, že som povedal: Máličko a nebadáte⁷⁸¹ ma, a opäť máličko a uvidíte ma? (20) Veru, veru, vravím vám, že vy budete plakať a nariekať, no svet sa bude radowať; a⁷⁹³ vy upadnete v zármutok⁷⁹⁴, ale váš zármutok sa zmení na⁷⁹⁵ radosť. (21) Keď žena rodí⁷⁹⁶, má zármutok⁷⁹⁷, pretože prišla jej hodina, no keď dieťaťko na svet privedie⁷⁹⁸, už na tú trýzeň⁷⁹⁹ nepamätá pre radosť, že bol do sveta privedený^{798 800} človek; (22) a⁸⁰⁰ vy teda síce teraz máte zármutok, no uvidím vás opäť a vaše srdce sa zaručuje a vašu radosť od vás nikto neberie^{781 801}. (23) A v onen deň nebudete o nič žiadať mňa; veru, veru vravím vám: O čokoľvek⁸⁰² v mojom mene poprosíte Otca, dá vám⁸⁰³. (24) Doteraz ste v mojom mene o nič nepoprosili; proste a dostanete, aby vaša radosť bola plná⁸⁰⁴. (25) Tieto veci som k vám prehovoril⁸⁰⁵

v podobenstvách⁸⁰⁵; prichádza hodina, keď k vám už v podobenstvách⁸⁰⁵ hovoríť nebudem, lež vám otvorene⁸⁰⁵ dám vedieť¹⁹⁹ o Otcovi. (26) V oný deň si budete vyprosovať v mojom mene, a nevravím vám, že budem⁸⁰⁶ Otca za vás⁸⁰⁷ žiadať ja; (27) veď Otec sám vás ľúbí⁷⁶⁴, pretože vy ste si obľúbili⁷⁶⁴ mňa a uverili⁸⁰⁸, že som ja vyšiel od²⁵² Boha. (28) Vyšiel som od^{252 809} Otca a prišiel som do sveta⁸¹⁰; svet zasa nechávam a poberám sa k Otcovi. (29) Jeho učeníci mu vravia: Hľa, teraz hovoríš otvorene⁸¹¹ a nevravíš žiadne podobenstvo⁸¹¹; (30) teraz vieme³⁶⁷, že vieš³⁶⁷ všetky veci a netreba ti⁹⁹, aby ťa kto žiadal⁸¹². Podľa tohto⁷⁵² veríme, že si vyšiel od⁸¹³ Boha. (31) Ježiš im odvetil: Teraz veríte? (32) Hľa, prichádza hodina, a prišla⁸¹⁰, že sa rozpŕchnete⁸¹⁴, každý do svojich vlastných vecí⁸¹⁵, a mňa necháte samotného; ale nie som sám, pretože je so mnou⁸¹⁷ Otec. (33) Tieto veci som k vám prehovoril⁸¹⁶, aby ste mali pokoj vo mne – vo svete máte strasť⁸¹⁸, ale buďte spokojní⁸¹⁸, ja som svet premohol⁸¹⁹.

17 Tieto veci Ježiš prehovoril, i pozdvihol svoje oči k nebu⁸²⁰ a povedal: Otče, hodina prišla⁸¹⁰; osláv svojho Syna, aby aj tvoj Syn oslávil teba (2) podľa toho, ako si mu dal právomoc nad všetkým mäsom⁸²¹, aby im, čo si mu dal, všetkým⁸²² dal život večný. (3) A ten večný život je toto⁸¹: Aby poznali⁸²³ teba, jediného pravého⁸²⁴ Boha, a Ježiša Krista, ktorého si vyslal. (4) Ja som ťa oslávil na zemi, dokončil som dielo, ktoré si mi dal, aby som ho spravil; (5) a teraz ma ty, Otče, osláv sám u seba⁸²⁵ slávou, ktorú som u teba⁸²⁵ mal skôr ako bol svet. (6) Tvoje meno som vyjavil³⁴¹ ľuďom, ktorých si mi dal zo sveta; boli tvoji a dal si ich mne, i zotrvali v bedlivosti o⁸²⁶ tvoje slovo⁸²⁷; (7) teraz spoznali⁸²⁸, že všetky veci, kolké si mi dal, sú od²⁵² teba, (8) pretože som im dal výrok⁸²⁹, ktoré si mi dal, a oni *ich* prijali a spoznali⁸³⁰ naozaj, že som vyšiel od²⁵² teba, a uverili, že si ma vyslal ty. (9) Ja žiadam za nich⁸³¹, nežiadam za svet⁸³¹, lež za tých⁸³¹, ktorých si mi dal, pretože sú tvoji (10) (a všetky veci moje¹⁹⁴ sú tvoje a tvoje sú moje), a som v nich oslávený¹²³. (11) A už nie som vo svete, ale títo vo svete

sú, a ja prichádzam k tebe – svätý Otče, uchráň⁸³² ich vo svojom mene, ktoré⁸³³ si mi dal, aby boli jedno, ako⁷⁰⁴ my. (12) Keď som bol s nimi⁸¹⁷, chránil⁸³² som ich v tvojom mene ja; ktorých si mi dal, som zachoval⁸³⁴, a nezahynul z nich nikto, iba ak syn zahynutia⁸³⁵, aby bolo splnené⁵⁰ Písmo. (13) A teraz prichádzam k tebe a tieto veci vo svete hovorím, aby v sebe mali naplnenú⁸³⁶ radosť moju¹⁹⁴. (14) Ja som im dal tvoje slovo⁸²⁷ a svet ich znenávidel, pretože nie sú zo sveta, ako⁷⁰⁴ zo sveta nie som ja. (15) Nežiadam, aby si ich zo sveta vzal⁸³⁷, lež aby si ich uchránil⁸³² od⁸³⁸ zlého⁸³⁹. (16) Zo sveta nie sú, ako⁷⁰⁴ zo sveta nie som ja; (17) posväť ich pravdou⁸⁴⁰ – tá pravda je slovo¹⁰⁹ tvoje¹⁹⁴. (18) Ako⁸⁴¹ si do sveta vyslal mňa, vyslal som ich aj ja do sveta, (19) a ja za nich⁸⁴² posviaciam sám seba, aby boli pravdou⁸⁴⁰ posvätení³⁹ aj oni. (20) No žiadam nielen za týchto⁸⁴³, lež aj za tých⁸⁴³, ktorí pre⁸⁴⁴ ich slovo¹⁰⁹ veria⁸⁴⁵ vo¹⁸ mňa, (21) aby boli všetci jedno, ako⁸⁴¹ ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli jedno v nás, aby svet [u]veril, že si ma vyslal ty. (22) A ja som im dal slávu, ktorú si mi dal, aby boli jedno, ako⁸⁴¹ sme jedno my, (23) ja v nich a ty vo mne, aby boli dokonale uvedení³⁹ ⁸⁴⁶ v jedno [a] aby svet vedel⁸⁴⁷, že si ma vyslal ty a že si ich miloval⁸⁴⁸, ako⁸⁴¹ si miloval⁸⁴⁸ mňa. (24) Otče, ktorých⁸⁴⁹ si mi dal, želám si⁸⁵⁰, aby aj oni⁸⁵¹ boli so mnou⁸⁵¹, kde som ja, aby sa dívali na slávu moju¹⁹⁴, ktorú si mi dal, lebo si ma miloval⁸⁴⁸ pred založením sveta. (25) Spravodlivý Otče⁸⁵²! A svet ťa nespoznal⁷¹³, no ja som ťa spoznal⁷³, aj títo spoznali⁷³, že si ma vyslal ty; (26) i oznámil som im tvoje meno, a budem oznamovať⁸⁵³, aby v nich bola láska, ktorou si ma miloval⁸⁴⁸, aj ja v nich.

18 Povediac tieto veci, vyšiel Ježiš so svojimi učeníkmi⁸⁵⁴ za zimnú bystrinu⁸⁵⁵ Kedrón, kde bola záhrada; do tej vstúpil on aj jeho učeníci. (2) A to miesto znal⁸⁵⁶ aj Júdas, ktorý ho vydával⁸⁵⁷, pretože tam Ježiš veľa ráz bol zidený⁸⁵⁸ so svojimi učeníkmi⁸⁵¹. (3) Júdas teda, dostanúc⁸⁵⁹ čatu⁸⁶⁰, a zriadencov od⁸⁶¹ veľkňazov a farisejov, tam prichádza s lampášmi a fackami⁸⁶² a zbraňami. (4) Ježiš teda,

znajúc všetky veci⁸⁵⁶, ktoré na neho prichádzali⁸⁶³, vyšiel a povedal im: Koho hľadáte⁸⁶⁴? (5) Odvetili mu: Ježiša, Nazareja. Ježiš im vraví: *To som ja. A stál s nimi⁸⁵¹ aj Júdas, ktorý ho vydával⁸⁵⁷.* (6) Ako im teda povedal: *To som ja, ustúpili⁸⁶⁵ nazad a padli k zemi.* (7) Spýtal sa ich teda opäť: Koho hľadáte⁸⁶⁴? A oni povedali: Ježiša, Nazareja. (8) Ježiš odvetil: Povedal som vám, že *to som ja*; ak teda hľadáte⁸⁶³ mňa, nechajte týchto odchádzať; (9) aby bolo splnené⁸⁵⁸ to slovo, ktoré bol povedal: Ktorých si mi dal, nikoho z nich som nestratil⁸⁶⁶. (10) Šimon-Peter teda, majúč⁸⁶⁷ meč⁸⁶⁸, vytiahol ho a zasiahol⁸⁶⁹ veľkňazovho nevoľníka a odťal jeho pravé ucho. A tomu nevoľníkovi bolo meno Malchus. (11) Ježiš teda Petrovi povedal: Zastrč ten meč⁸⁶⁸ do pošvy. Kalich, ktorý mi dal Otec – vskutku⁸⁷⁰ by som ho nemal piť⁸⁷¹?

(12) Tá čata⁸⁵⁹ teda a veliaci dôstojník⁸⁷² a zriadenci Židov Ježiša zatkli⁸⁷³ a zviazali ho, (13) i odvedli ho najprv k Annovi, lebo *to* bol test Kaiafu, ktorý bol oného roku veľkňazom; (14) no Kaiafas bol ten, ktorý bol Židom poradil, že osoží, aby za ľud zhynul jeden človek. (15) I nasledoval Ježiša Šimon-Peter a ten⁸⁷⁴ druhý učeník; no onen učeník bol veľkňazovi známy a vstúpil s Ježišom do veľkňazovho paláca⁸⁷⁵, (16) no Peter stál vonku pri dverách. Ten druhý učeník teda, ktorý bol známy veľkňazovi, vyšiel a prehovoril ku⁸⁷⁶ vrátničke a uviedol Petra dnu⁸⁷⁷. (17) Tá slúžka teda, tá vrátnička⁸⁷⁸, Petrovi vraví: Či aj ty si z učeníkov tohto človeka? On⁹⁶ vraví: Nie som. (18) I stáli *tam* tí nevoľníci a tí zriadenci; boli spravili oheň z uhlia, pretože bolo chladno, a zohrievali sa, a s nimi⁸⁷⁹ stál a zohrieval sa⁸⁸⁰ aj Peter. (19) Veľkňaz sa teda Ježiša pýtal⁸⁸¹ na jeho učeníkov a na jeho náuku⁸⁸². (20) Ježiš mu odvetil: Ja som k svetu hovoril⁸⁸¹ verejne⁸⁸³; ja som vždy vyučoval¹⁸¹ v synagóge aj v CHRÁME, kde sa schádzajú všetci Židia, a nič som neprehovoril potajomky⁸⁸³. (21) Čo sa ma spytuješ? Spýtaj sa tých, ktorí počuli, čo som k nim hovoril⁸⁸¹. Hľa, títo vedia, čo som ja vravel⁸⁸¹. (22) No keď tieto veci povedal, dal jeden zo zriadencov, ktorí pri *tom* stáli, Ježišovi ranu dlaňou⁸⁸⁴ a po-

vedal: Takto odpovedáš⁸⁸⁵ veľkňazovi? (23) Ježiš som odvetil: Ak som prehovoril zle, dosvedč to zl⁸⁸⁶, no ak dobre⁸⁸⁷, čo ma biješ? (24) Annas ho [totiž] zviazaného bol odoslal⁸⁸⁸ ku Kaiafovi, veľkňazovi.

(25) No Šimon-Peter stál a zohrieval sa⁸⁸⁹. Povedali mu teda: Či aj ty si z jeho učeníkov? On⁹⁶ zaprel a povedal: Nie som. (26) Jeden z veľkňazových nevoľníkov, príbuzný toho, ktorému⁸⁸⁹ Peter odťal ucho, vraví: Neuvidel som ťa ja s ním v tej záhrade? (27) Peter teda opäť zaprel a hneď sa ozval⁸⁹⁰ kohút.

(28) Ježiša teda vedú od Kaiafu do prétorie⁸⁹⁰; a bolo včasráno a oni do prétorie⁸⁹⁰ nevstúpili, aby neboli poškvrnení⁹⁰, lež [aby] mohli jest⁸⁹¹ Minutie⁸⁴. (29) Pilát teda vyšiel k nim a povedal: Akú žalobu proti tomuto človekovi prinášate⁸⁹²? (30) Odvetili a povedali mu: Keby tento nebol páchatel' zla⁸⁹³, neboli by sme ti ho odovzdali. (31) Pilát im teda povedal: Vezmite ho vy a súďte ho⁸⁹⁴ podľa vášho zákona. Židia mu teda povedali: Nám nie je dovolené nikoho zabiť; (32) aby bolo splnené⁹⁰ Ježišovo slovo, ktoré bol povedal, naznačujúc⁸⁹⁵, akou smrťou mal⁸⁹⁵ umierať. (33) Pilát teda zasa vstúpil do prétorie⁸⁹⁰ a zavolať Ježiša a povedal mu: Ty si ten Kráľ Židov? (34) Ježiš [mu] odvetil: Toto ty vravíš sám od seba či ti to o mne povedali druhí? (35) Pilát odvetil: Či som ja vari Žid? Mne ťa odovzdal⁸⁹⁶ národ tvoj⁸⁹⁷ a veľkňazi; čo si vykonal? (36) Ježiš odvetil: Kráľovstvo moje⁸⁹⁷ je nie z tohto sveta; keby kráľovstvo moje⁸⁹⁷ z tohto sveta bolo, boli by bojovali⁸⁹⁸ služobníci⁸⁹⁹ moji⁸⁹⁷, aby som nebol vydaný⁹⁰ Židom; lenže⁹⁰⁰ kráľovstvo moje⁸⁹⁷ odiaľto nie je. (37) Pilát mu teda povedal: Ty teda predsa si Kráľ? Ježiš odvetil: Ty vravíš, že ja som Kráľ; ja som na to zrodený⁹⁰¹ a do⁹⁰² sveta som prišiel na to, aby som pravde vydal svedectvo. Každý, kto je z pravdy, načúva môjmu hlasu. (38) Pilát mu vraví: Čo je pravda? A povediac toto, vyšiel zasa k Židom a vraví im: Ja na ňom nezistujem⁹⁰³ žiadnej viny⁹⁰⁴. (39) No je vám zvykom⁹⁰⁵, aby som vám na Minutie⁸⁴ jedného prepustil; ste teda za to⁹⁰⁶, žeby som vám prepustil toho

Kráľa Židov? (40) Všetci sa teda opäť dali kričať, vraviac: Tohto nie, lež Barabbu. A ten Barabbas bol lupič.

19 Tu teda Pilát Ježiša vzal a zbičoval (2) a vojaci splietli z trnia veniec⁹⁰⁷ a založili na jeho hlavu a prehodili mu⁹⁰⁸ purpurový plášť⁹⁰⁹, (3) i prikračovali k nemu a vraveli: Buď pozdravený, Kráľ Židov! A dávali mu rany dlaňami⁹¹⁰. (4) A Pilát vyšiel zasa von a vraví im: Hľa, vediem vám ho von, aby ste spoznali, že na ňom nezistujem⁹⁰³ žiadnej viny⁹⁰⁴. (5) (Ježiš teda vyšiel von, majúč na sebe⁹¹¹ ten trňový veniec⁹⁰⁷ a ten purpurový plášť⁹⁰⁹). A vraví im: Hľa, ten človek! (6) Keď ho teda veľkňazi a zriadenci uvideli, dali sa kričať, vraviac: Ukrižuj, ukrižuj [ho]! Pilát im vraví: Vezmite ho vy a ukrižujte, lebo ja na ňom nezistujem⁹⁰³ viny⁹⁰⁴. (7) Židia mu odvetili: My máme zákon a podľa [nášho] zákona musí⁹¹² umrieť, pretože sa²²⁴ robil⁹¹³ Božím Synom⁹¹⁴. (8) Keď teda Pilát počul toto slovo, zlakol sa tým väčšmi; (9) i vstúpil zasa do prétorie⁹¹⁴ a vraví Ježišovi: Odkiaľ si ty? No Ježiš mu nedal odvetu; (10) Pilát mu teda vraví: Ku mne nehovoriš? Nevieš, že mám právomoc ťa prepustiť a mám právomoc ťa ukrižovať? (11) Ježiš odvetil: Nemal by si proti mne žiadnej právomoci, keby ti nebola daná⁹⁹ zhora; pre túto príčinu má ten, kto ti ma vydal, väčší hriech. (12) Z toho⁹¹⁵ sa Pilát usiloval⁹¹⁶ prepustiť ho, no Židia kričali, vraviac: Ak tohto prepustiš, nie si cisárov priateľ⁹¹⁶; každý, kto sa²²⁴ robí kráľom⁹¹⁴, protirečí cisárovi⁹¹⁷. (13) Pilát teda, začujúc tieto slová, vyviedol Ježiša von a zasadol na sudcovskom stolci k miestu, ktorému sa vraví Kamenná dlažba, no hebrejsky Gabbata (14) (a bola Príprava⁹¹⁹ Minutia⁹¹⁹, hodina bola asi šiesta), a vraví Židom: Hľa, váš Kráľ! (15) No oni sa dali kričať: Preč s ním⁹²⁰ preč s ním⁹²⁰, ukrižuj ho! Pilát im vraví: Vášho Kráľa mám ukrižovať? Veľkňazi odvetili: Nemáme kráľa, iba ak cisára! (16) Tu im ho teda odovzdal, aby bol ukrižovaný⁹²¹; i prevzali Ježiša a odvádzali⁹²¹ ho.

(17) I vyšiel⁹²², nesúc svoj kríž, na tak zvané⁹¹⁸ Miesto lebký, ktorému sa hebrejsky vraví Golgota, (18) kde ho ukrižovali, a s ním druhých dvoch, z jednej i z druhej

strany⁹²³, a Ježiša uprostred. (19)A Pilát napísal aj označenie⁹²⁴ a umiestnil ho na kríž; i stálo⁹²⁵ napísané: Ježiš, Nazarej, Kráľ Židov. (20)Toto označenie⁹²⁴ teda mnohí zo Židov čítali⁹²⁶, pretože to miesto pri meste, kde bol Ježiš ukrižovaný⁹²¹, bolo blízko⁹²⁷, i stálo⁹²⁵ to napísané hebrejsky, grécky, latinsky⁹²⁸. (21)Veľkňazi teda Pilátovi vraveli: Nepíš: Kráľ Židov, lež že on⁹⁶ povedal: Som Kráľ Židov. (22)Pilát odvetil: Čo som napísal, napísal som⁹²⁹. (23)Keď teda vojaci Ježiša ukrižovali, vzali jeho šatstvo a spravili štyri diely, každému vojakovi diel, aj tuniku⁹⁰⁹; no tá tunika⁹⁰⁹ bola bez švov, zhora naskrze vcelku⁹³⁰ utkaná. (24)Povedali teda k sebe navzájom: Neroztrhajme⁹³¹ ju, lež o nej rozhodnime lósom⁹³², či a bude; aby bolo splnené⁵⁰ Písmo, ktoré vraví⁹³³: Rozdelili si moje šatstvo medzi sebou⁹³⁴ a o moje ošatenie hodili⁹³⁵ lós. Nuž teda tieto veci spravili tí vojaci.

(25)A vedľa⁹³⁶ Ježišovho kríža stáli: jeho matka a sestra jeho matky, Mária, ktorá bola žena Klópu, a Mária z Magdaly⁹³⁷. (26)Ježiš teda, uvidiac svoju⁹³⁸ matku a vedľa⁹³⁶ stojaceho učeníka, ktorého miloval, vraví svojej⁹³⁸ matke: Žena, hľa, tvoj syn. (27)Nato vraví tomu učeníkovi: Hľa, tvoja matka. A od onej hodiny ju ten učeník vzal k sebe domov⁹⁴⁰. (28)Po tomto Ježiš, vediac, že už sú dokončené⁹⁴¹ všetky veci, aby bolo uskutočnené⁹⁴² Písmo, vraví: Smädnem. (29)Stála⁹⁴³ tam teda nádoba plná⁹⁴⁴ octu, a oni nasýtli octom hubu, nastokli na hysop⁹⁴⁵ a podali⁹⁴⁶ jeho ústam. (30)Keď teda Ježiš prijal⁹⁴⁷ ten ocot, povedal: Je dokončené⁹⁴¹; i sklonil hlavu a odovzdal ducha. (31)Židia teda, aby telá neostali v sobotu na kríži, keďže bola Príprava⁹⁴⁸, (lebo deň onej soboty bol veľký⁹⁴⁹), požiadali Piláta, aby ich nohy⁹⁶² boli sprerážané⁵⁰ a aby boli odstránené⁵⁰. (32)Prišli teda vojaci a sprerážali síce nohy⁹⁶² toho prvého aj toho ďalšieho, ktorý s ním bol ukrižovaný⁵⁰, (33)no ako uvideli, prídúc k Ježišovi, že je už mŕtvý⁹⁵⁰, jeho nohy⁹⁶² nesprerážali, (34)ale jeden z tých vojakov preklal jeho bok kopijou a ihneď vyšla krv a voda. (35)A svedčí o tom⁹⁵¹ ten, ktorý to uvidel, a jeho svedectvo je pravdivé

a on⁹⁵² vie⁹⁵², že vraví pravdivé veci, aby ste uverili aj vy. (36)Veď tieto veci sa stali, aby bolo splnené⁵⁰ Písmo⁹⁵³: Z jeho kostí nebude žiadna rozdrvená⁵⁰; (37)a ďalej vraví iné Písmo⁹⁵⁴: Budú hľadiet na toho⁹⁵⁵, ktorého prebodli.

(38)A po týchto veciach požiadal Piláta Jozef z Arimatey, ktorý bol Ježišov učeník, ale pre strach zo Židov tajný⁹⁵⁶, aby smel Ježišovo telo odniesť⁹⁵⁷ a Pilát privolil. Prišiel teda a Ježišovo telo odniesol⁹⁵⁷; (39)a prišiel aj Nikodém, – ktorý bol prv prišiel k Ježišovi v noci, – nesúc zmes myrhy a aloy, asi sto libier⁹⁵⁹. (40)Vzali teda Ježišovo telo a poviazali ho pruhmi plátna⁹⁶⁰ s tými voňavinami, ako majú Židia⁹⁶¹ obyčaj pripravovať na pohreb⁹⁶³.

(41)A na tom mieste, kde bol ukrižovaný⁵⁰, bola záhrada a v tej záhrade nová hrobka, v ktorej ešte nikdy nikto nebol uložený¹²³. (42)Tam teda, vzhľadom na Prípravu⁹⁶⁴ Židov, pretože tá hrobka bola blízko, Ježiša uložili.

20 A prvého⁹⁶⁵ dňa po sobote⁹⁶⁵ včasráno, keď ešte bola temnota, prichádza ku hrobke Mária z Magdaly⁹³⁷, i vidí kameň od hrobky odstavený¹²³ a beží teda a prichádza k Šimonovi-Petrovi a k tomu druhému učeníkovi, ktorého Ježiš ľúbil⁷⁶⁴, a vraví im: Pána z hrobky odniesli⁹⁶⁶ a nevieme, kam ho položili. (3)Peter teda vyšiel, aj ten druhý učeník, a išli⁹⁶⁷ k tej hrobke⁹⁶⁸; (4)a tí dvaja bežali zároveň a ten druhý učeník sa dopredu rozbehol rýchlejšie od Petra a prišiel ku hrobke⁹⁶⁸ prvý, (5)i nahol sa⁹⁶⁰ a vidí tam ležať pruhy plátna⁹⁶⁰, no napriek tomu nevstúpil. (6)Prichádza teda Šimon-Peter, nasledujúc ho, i vstúpil do hrobky a bada⁹⁶⁹ tie pruhy plátna⁹⁶⁰, ako tam ležia⁹⁷⁰, (7)aj potnú šatku⁵⁷⁴, ktorá bola na jeho hlave, ako leží⁹⁷⁰ nie s tými pruhmi⁹⁷¹ plátna⁹⁶⁰, lež osobitne zvinutá⁹⁷² na jednom mieste. (8)Tu teda vstúpil aj ten druhý učeník, ktorý ku hrobke⁹⁶⁸ prišiel prvý, a uvidel a uveril, (9)lebo ešte neboli spoznali³⁶⁷ Písmo, že musí vstať spomedzi mŕtvych. (10)Tí učeníci teda zasa odišli domov⁹⁶⁰, (11)no Mária stála pri hrobke, plačúc vonku⁹⁷³. Ako teda plakala, nahlá sa⁹⁶⁰ do hrobky,

(12) i badá⁹⁶⁹ dvoch anjelov, ako *tam* sedia⁹⁷⁰ v bielom⁹⁷⁴, jeden pri hlave a jeden pri nohách, kde bolo ležalo Ježišovo telo; (13) a tí¹³⁹ jej vravia: Žena, čo plačeš? Vraví im: Pretože môjho Pána odniesli^{966 975} a neviem, kam ho položili. (14) Povediac tieto veci, obrátila sa nazad a badá⁹⁶⁹ Ježiša, ako *tam* stojí⁹⁷⁰; ale nevedela, že je *to* Ježiš. (15) Ježiš jej vraví: Žena, čo plačeš? Koho hľadáš⁹⁶⁴? Ona¹³⁹, mysliac, že je *to* záhradník, mu vraví: Pane, ak si ho vyzdvihol⁹⁷⁶ ty, povedz mi, kam si ho položil, a ja ho odnesiem⁹⁶⁶. (16) Ježiš jej vraví: Mária! Ona¹³⁹ sa obrátila a vraví mu hebrejsky: *RABBÚNI*⁹⁷⁷! To znamená⁹⁶⁴: Učiteľu! (17) Ježiš jej vraví: Nepriďžaj sa ma⁹⁷⁸, lebo som ešte k svojmu Otcovi nevystúpil⁷², lež sa poberaj k mojim bratom a povedz im: Vystupujem⁷² k tomu, *ktorý* je môj Otec a váš Otec a môj Boh a váš Boh⁹⁷⁹. (18) Mária z Magdaly⁹³⁷ ide⁹⁶⁷ a dáva učeníkom vedieť⁹⁹⁹, že uvidela Pána a že jej povedal tieto veci.

(19) Keď teda bol večer oného dňa, *ktorý bol prvý*⁹⁶⁵ po sobote⁹⁶⁵, a *tam*, kde boli učenici, boli pre strach zo Židov dvere⁹⁸⁰ zamknuté¹²³, prišiel Ježiš a stal si do prostriedku⁹⁸¹ a vraví im: Pokoj vám. (20) A povediac toto, ukázal im svoje ruky a svoj bok. Učenici sa teda, uvidiac Pána, zaradovali. (21) [Ježiš] im teda opäť povedal: Pokoj vám; ako⁹⁸² ma vyslal Otec, posielam aj ja vás. (22) A povediac toto, dýchol do *nich* a vraví im: Prijmite Svätého Ducha; (23) ktorýchkoľvek hriechy odpustíte, sú im odpustené⁹⁸³, ktorýchkoľvek podržíte, sú podržané⁹⁸³. (24) No Tomáš, jeden z tých dvanástich, ktorému sa pravelo Dvojča⁹⁸⁴, s nimi⁹⁸⁴ nebol, keď Ježiš prišiel. (25) Tí druhí učenici mu teda vraveli: Uvideli sme Pána. No on im povedal: Nijako neuverím, iba ak na jeho rukách uvidím ranu po klincoch⁹⁸⁵ a do tej rany po klincoch⁹⁸⁵ strčím svoj prst a svoju ruku strčím do jeho boku. (26) A po ôsmich dňoch boli jeho učenici opäť dnu a Tomáš s nimi⁹⁸⁴; Ježiš prichádza pri zamknutých dverách⁹⁸⁶, i stal si do prostriedku⁹⁸⁶ a povedal: Pokoj vám. (27) Potom vraví Tomášovi: Podávaj⁹⁸⁷ sem svoj prst a pozri moje ruky, a svoju ruku podávaj⁹⁸⁷ a strč do môjho boku

a stávajú sa⁹⁸⁷ nie⁹⁸⁸ neveriacim, lež veriacim⁹⁸⁹. (28) Tomáš odvetil a povedal mu: Môj Pán a môj Boh. (29) Ježiš mu vraví: Veríš¹⁰⁰³, pretože si uvidel; blažení tí, ktorí neuvideli a uverili.

(30) Ježiš teda, pravdaže, pred svojimi učeníkmi vykonal aj veľa ďalších znamení, ktoré nestoja⁹⁹⁰ zapísané v tejto knihe⁹⁹⁰, (31) no tieto zapísané sú, aby ste uverili, že Ježiš je KRISTUS, Boží Syn, a aby ste veriac mali v jeho mene život.

21 Po týchto veciach sa Ježiš opäť učeníkom zjavil⁹⁹¹ pri Tiberiadskom mori; a zjavil⁹⁹¹ sa takto: (2) Boli spolu⁹⁹² Šimon-Peter a Tomáš, ktorému sa pravelo Dvojča⁹⁸⁴, a Natanaél, *ktorý bol z*⁹⁹³ Kány z Galiley, a tí Zebedeovi a ďalší dvaja z jeho učeníkov. (3) Šimon-Peter im vraví: Odchádzam rybáriť. Vracia mu: Ideme s tebou⁹⁹⁴ aj my. Vyšli a nastúpili do lode, a v onej noci neulovili⁹⁹⁴ nič. (4) A keď už nastávalo skoré ráno, stal si na pobreží⁹⁹⁵ Ježiš, no učenici napriek tomu nespoznali⁹⁹⁵, že je *to* Ježiš. (5) Ježiš im teda vraví: Diefatka, či máte volačo na prijedanie⁹⁹⁶? Odvetili mu: Nie. (6) A on im povedal: Hodte sieť na pravú stranu lode a pridete na⁹⁹⁷ *volačo*. Hodili teda a už ju nevládali utiahnuť pre množstvo⁹⁹³ rýb⁹⁹⁸. (7) Onen učeník, ktorého Ježiš miloval, teda Petrovi vraví: *To* je Pán. Šimon teda, Peter, počujúc, že je *to* Pán, sa opasal⁹⁹⁹ zvrchnou šatou¹⁰⁰⁰ (lebo bol nahý¹⁰⁰¹) a hodil sa do mora, (8) a tí druhí učenici prišli loďkou, – lebo neboli od zeme ďaleko, lež tak asi dvesto laktov¹⁰⁰², – vlečúc tú sieť s rybami^{1009 1004}. (9) Ako teda zostúpili na zem, vidia *tam* založený¹⁰⁰⁵ oheň z uhlia a na ňom položený rybk¹⁰⁰⁶ a chlieb. (10) Ježiš im vraví: Prineste z tých rybiek¹⁰⁰⁶, ktoré ste teraz ulovili¹⁰⁰⁶. (11) Šimon-Peter sa zdvihol a vytiahol tú sieť na zem, plnú veľkých rýb¹⁰⁰⁹, stopäťdesiattri; a hoci boli tolké, sieť sa neroztrhla¹⁰⁰⁶. (12) Ježiš im vraví: Podťe¹⁰⁰⁶, poraňajkujte¹⁰⁰⁷. No nikto z učeníkov sa ho neodvažoval spýtať¹⁰⁰⁸: Kto si ty, lebo vedeli¹⁰⁰⁹, že je *to* Pán. (13) Ježiš prichádza a berie ten chlieb a dáva im, a podobne tú rybk¹⁰⁰⁶. (14) *Toto bolo* už tretí raz, čo bol Ježiš po svojom vzkriesení¹⁰¹⁰ spomedzi mŕtvych zjavený¹⁰¹¹ učeníkom.

(15)Keď teda poraňajkovali¹⁰⁰⁷, vraví Ježiš Šimonovi-Petrovi: Šimon Jónov, miluješ ma väčšmi *od týchto*? Vraví mu: Áno, Pane, ty vieš¹⁰⁰⁹, že ťa ľúbim¹⁰¹¹. Vraví mu: Pas moje jahniatka. (16)Vraví mu opäť, druhý raz: Šimon Jónov, miluješ ma? Vraví mu: Áno, Pane, ty vieš¹⁰⁰⁹, že ťa ľúbim¹⁰¹¹. Vraví mu: Buď pastierom¹⁰¹² mojich oviec. (17)Vraví mu tretí raz: Šimon Jónov, ľúbiš¹⁰¹¹ ma? Peter sa zarmútil¹⁰¹³, pretože mu tretí raz povedal: Ľúbiš¹⁰¹¹ ma? I povedal mu: Pane, ty vieš¹⁰⁰⁹ všetky veci, ty znáš⁶⁶⁸, že ťa ľúbim¹⁰¹¹. Ježiš mu vraví: Pas moje ovce. (18)Veru, veru, vravím ti: Keď si bol mladší, opasoval si sa sám a kráčal¹⁰¹⁴ si, kam si si želal¹⁰¹⁵, no keď dosiahneš vysoký vek, vystrieš svoje ruky a opáže ťa druhý a povedie¹⁰¹⁶, kam si neželáš¹⁰¹⁵. (19)No toto povedal, naznačujúc¹⁰¹⁷, akou smrťou oslávi Boha. A povediac toto, vraví mu: Nasleduj ma.

(20)Peter sa obrátil a vidí, že nasleduje ten učeník, ktorého Ježiš miloval, ktorý sa pri tej večeri¹⁰¹⁷ aj oprel o jeho hrud¹⁰¹⁷ a povedal: Pane, kto je *ten*, ktorý ťa vydáva¹⁰¹⁷? (21)Toho Peter uvidel a vraví Ježišovi: Pane, a čo tento? (22)Ježiš mu vraví: Ak si želám¹⁰¹⁵, žeby on ostal, kým neprídem¹⁰¹⁸, čo teba do toho¹⁰¹⁹? Ty ma nasleduj. (23)Medzi bratov sa teda rozšírilo¹⁰²⁰ toto slovo: Tamten učeník neumiera¹⁰²¹. No Ježiš mu nepovedal, že neumiera¹⁰²², lež: Ak si želám¹⁰²³, žeby on ostal, kým neprídem¹⁰²³, čo teba do toho¹⁰²³?

(24)To⁸¹ je ten učeník, ktorý svedčí o týchto veciach a ktorý tieto veci napísal, a vieme¹⁰²⁴, že jeho svedectvo je pravdivé. (25)A je aj veľa ďalších vecí, ktoré Ježiš vykonal; keby sa tie¹⁰²⁵ vypisovali jedna po druhej¹⁰²⁶, mám za to, žeby tie knihy¹⁰²⁷, ktoré by sa písali, ani sám svet neobsiahol¹⁰²⁸.

JÁN

- 1 V pôvodine s členom, ako „to Slovo“ nižšie; zmysel je „ten, ktorý je al. *ktorého poznáme ako Slovo*“. Zdôraznené je „na začiatku“, tj. „už vtedy“.
- 2 Tu je dôraz na tomto zámene, vl. „toto“, al. „bol... tento“, lebo „Slovo“ je v gréčtine muž. rodu. Obdobne vo v. 7.
- 3 Al. „cezeň“, „skržeň“, „cez neho“, „skrže neho“, viď v. 2, pozn. 2.
- 4 Al. „vznikli“, „nastali“, ďalej obdobne; ako „prišiel“ u Marka 1:4, no nie ako tu vo v. 7.
- 5 Pridané na vyjadrenie rozdielu medzi dokonavým minulým časom predošlého „povstala“, ktorý výrazne vyjadruje dosah do prítomnosti, a neurč. časom tohože slovesa na ostatných miestach tohto oddielu, kde sa nachodí.
- 6 Al. „tým životom bolo svetlo“.
- 7 Al. „svieti“.
- 8 Al. „nepostihla“, „nevystihla“, vl. „neuchvátila“, vari i „nezachvátila“ v nepriateľskom zmysle, ako v kap. 12:35, pozn. 638.
- 9 Viď v. 14.
- 10 Neurčitý čas („podal svedectvo“, al. v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363).
- 11 D. „onen“, toto zámeno Ján často používa ako zdôrazňujúce.
- 12 Al. „ozajstné“, „skutočné“.
- 13 D. „bolo to pravé svetlo“.
- 14 Tj. „vrhá na každého človeka svoju žiaru“, nie „osvecuje“ v tom zmysle, aby videl a chápal.
- 15 Al. „medzi svojich vlastných“, tj. „domov“, D. „do svojich vlastných vecí“, no Ján tento tvar často používa na označenie osôb.
- 16 Tu mužský rod, jednoznačne poukazujúci na osoby.
- 17 Al. „právomoc (no viď Zjav. 9:3, pozn. 251) stať sa Božími deťmi“. Viď Luk. 10:36, pozn. 703, a porov. Mat. 5:45, pozn. 204.
- 18 Viď 2 Tím. 1:12.
- 19 Vl. „boli zrodení al. splodení“.
- 20 Viď Mat. 6:10.
- 21 Vl. „zriadilo stan al. stánok al. búdku al. chatku“, hoci sa tento výraz používa aj o bývaní vôbec. Neurčitý čas možno chápať aj v zmysle „po akýsi čas sídlilo“, „pobudlo“.
- 22 Neurčitý čas („podívali“, „zadávali“, „dávali po celú dobu, čo sme s ním boli“).
- 23 Tu použitá predložková väzba značí „zo strany volá-koho“; bol pri volákom a prišiel odtadiaľ.
- 24 Vl. „dal sa kričať“, dokonavý minulý čas tu sa dá prekladať aj „kričí“, „hlasno volá“.
- 25 D. „tento bol“ (v. 15), „tento je“ (vv. 30, 33).
- 26 Viď Mat. 3:11.
- 27 Dokonavý minulý čas („ocitol sa a naďalej je“); D. „stal sa (možno aj v zmysle „prejavil al. ukázal sa, viď Luk. 10:36, pozn. 702 a 703) *tým, ktorý je*“.
- 28 D. „môj prvý“, zmysel ako v texte.
- 29 Al. „prijali“, „sa nám dostalo“.
- 30 Vl. „milosť miesto milosti“, jedna milosť nasleduje za druhou a zaujíma jej miesto.
- 31 Al. „povstala“, ako vo v. 3; sloveso je v neurčitom čase, no tu má význam „nastala a stále trvá“. Jednotné číslo naznačuje, že „milosť a pravda“ sa chápe za jediný pojem v Osobe Krista.
- 32 Al. „známym spravil“, „vylíčil“, „vyhlásil“, no nielen Svojimi slovami, lež celou Svojou bytosťou a činnosťou.
- 33 Viď v. 8.
- 34 Al. „lone“, „objati“, vl. „do Otcovej náruče“, predložka vyjadruje smer. Je to tá istá väzba ako „do náruče“ u Luk. 16:22.
- 35 „Židia“ sú v Jánovom evanjeliu vždy obyvatelia Jerúsalema a Júdska; sú vždy odlišení od davu.
- 36 Viď 5 Mojž. 18:15, 18.
- 37 D. „aby sme dali“.
- 38 Is. 40:3.
- 39 V stavovom zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 40 Vl. „zastal“ („zastal a stojí“).
- 41 Viď Marek 1:7.
- 42 D. „bol krstiac“.
- 43 Vl. „Jahňa“.
- 44 Al. „odstraňuje“.
- 45 Podľa niektorých rukopisov sa dá čítať aj „pre ktorého“, „za ktorého“, „v prospech ktorého“.
- 46 Viď Marek 16:12.
- 47 D. „krstiac“, netýka sa v. 33.
- 48 Vl. „na neho“ („na neho zostúpil a ostal“).
- 49 Na rozdiel od neurč. času vo v. 32 je tuto dokonavý minulý čas („mám dosvedčené“, „dosvedčil som a na tom trvám“); v obdobnom tvare sú slovesá „uvidel“ tu, „neuvidel“ vo v. 18 („neuvidel a nevidí“) a „spozoroval“ vo v. 32.
- 50 V dejovom zmysle.
- 51 Al. „prechádza sa“, „chodí“.
- 52 Viď v. 29.
- 53 Al. „čo si želáte“, „čoho ste žiadostivi“, „o čo vám ide“.
- 54 Viď Mat. 23:7.
- 55 D. „to sa, súc prekladané, vraví“.
- 56 Vl. „ostávaš“, ako „ostali“ vo v. 39, „zdržiavaš sa“.
- 57 Vl. „prichodte a uvidte“, podobne ako na začiatku nasledovnej vety; v. 46 obdobne. Čo do nedokonavého tvaru slovesa „poď(te)“ al. „prichod(te)“ viď kap. 20:27, pozn. 987.
- 58 Al. „tento“.
- 59 Podľa niektorých rukopisov v zmysle „najprv vo všetkého“, podľa iných „ako prvý zo všetkých“.
- 60 Al. „nachodí“, ako nasledovné „našli“ a ako vo vv. 43, 45. Viď aj Mat. 20:6, pozn. 911.
- 61 Viď Mat. 1:23; netýka sa v. 38.
- 62 Al. „Pomazaný“.
- 63 Viď Mat. 2:23.

- 64 Al. „Peter“, viď Mat. 16:18.
 65 Viď Mat. 18:23.
 66 Al. „od“.
 67 Al. „sprostred“, iná predložka ako vyššie.
 68 Al. „ktorého opísal al. vypísal“.
 69 D. „byt“, preklad v texte zdôrazňuje význam predložky „z“, viď v. 44, pozn. 67.
 70 Viď Mat. 7:11.
 71 Vl. „videl som ťa naspodu toho figovníka“, iná predložková väzba ako vo v. 48.
 72 Tj. smerom nahor.
 73 Al. „v galilejskej Káne“, D. „v Káne Galilei“.
 74 Vl. „nastala“.
 75 Viď Mat. 8:29, pozn. 336.
 76 D. „podľa očisťovania“.
 77 Gr. „metrétés“, asi 40 litrov.
 78 Ako „nádob na vodu“ vo v. 6.
 79 Al. „starejšiemu“, „hlavnému čašníkovi“, ďalej obdobne.
 80 Viď Mat. 3:10.
 81 D. „tento“.
 82 Viď v. 1; inak „vykonal... v Galilei ako“.
 83 Viď Marek 16:12, pozn. 743.
 84 Viď Mat. 26:2.
 85 Tj. „smerom nahor“.
 86 Viď Mat. 21:12.
 87 Al. „rozsypal“.
 88 D. „je“, viď Luk. 4:17, pozn. 274.
 89 Žalm 69:9.
 90 Al. „pohltí“.
 91 D. „horlivosť tvojho domu“.
 92 Al. „môžeš“, „mieniš“.
 93 D. „ukazuješ“, zmysel ako v pozn. 92 vyššie.
 94 Al. „zdvihnem“, „vztýčim“, no aj „vzkriesim“, ako vo v. 22; v. 20 obdobne.
 95 Porov. Mat. 4:2, pozn. 98; inak „zbudovaný za“, v dejovom zmysle.
 96 Viď kap. 1:8.
 97 Viď Marek 16:6.
 98 D. „mnohí, pozorujúci“.
 99 Viď Mat. 3:14, pozn. 94.
 100 Al. „lebo on vedel“.
 101 D. „bolo“, zmysel ako v texte.
 102 Viď kap. 1:13; tu vo v. 3 v dejovom, vo v. 6 v stavovom zmysle.
 103 Nielen „opäť“, lež „na nový spôsob“, je to nový počiatok a zdroj života, nové východisko. Výraz značí aj „zhora“ (Fil. 3:14); u Luk. 1:3 je preložený „od základu“.
 104 Al. „uvidieť Božie kráľovstvo“, viď v. 5 a Mat. 6:10.
 105 Viď Mat. 19:12.
 106 Al. „vetra“, viď v. 8, pozn. 108; al. „z vody, totiž Duča“.
 107 Neurčitý čas („neupadni v údiv“).
 108 „Vietor“ je tu to isté slovo ako „Duch“ („duch“); hoci zo slov „čuješ jeho zvuk“ je zrejmé, že tu ide o „vietor“, nedá sa predsa celkom vylúčiť zmysel „Duch veje“ (al. „dúje“, ak by sa v preklade mala dôsledne zachovať príbuznosť výrazov v pôvodine), lebo naň nadväzujú slová „kto je z Ducha zrodený“.
- 109 Viď v. 6.
 110 Al. „budete veríť“.
 111 Vl. „ponebéske“, obdobne ako „pozemské“ vyššie.
 112 Tj. „nevystúpil“, smerom nahor; znenie v texte je pokusom o presnejšie vystihnutie zmyslu tu použitého dokonavého minulého času na rozdiel od neurčitého času nasledovného „zostúpil“.
 113 D. „podľa toho, ako“.
 114 D. „každý, kto“, tak sa dá bez závary prekladať vo v. 15, ak podľa niektorých rukopisov neprihliadame na slová „sa... nestratil, lež“, no inak, aj vo v. 16, je zmysel výroku jednoznačne vyjadrený jedine prekladom, aký je podaný v texte, lebo v slovenčine „aby sa každý... nestratil“ pripúšťa aj zmysel „aby sa nie každý stratil“ tj. „iba volakto“, a „nikto“ zasa nepristane ku kladnému výroku v druhej časti vety. Obdobne vo v. 20.
 115 Al. „aby... nezahynul“.
 116 „Tak“ môže znamenať druh al. spôsob lásky, dávajúcej večný život, v protiklade ku všetkým pozemským požehnaniam a prejavom priazne. Inak značí „tak veľmi“.
 117 Neurčitý čas („si zamiloval“), ako vo v. 19, „takú lásku pocítil al. prejavil“, v takom zmysle vari možno chápať tento tvar aj vo v. 19: „ukázalo al. prejavilo sa, že milujú“, „ukázali al. prejavili sa ako milujúci“.
 118 Viď kap. 1:3.
 119 Viď Mat. 10:22.
 120 Vyznačuje charakter osôb.
 121 Tj. „nepodlieha súdu“, „nemôže byť súdený“.
 122 Vl. „bol už súdený“, no je to tvar dokonavého minulého času („súd nad ním sa už vykonal a platí“); v. 21 obdobne.
 123 V stavovom zmysle.
 124 Al. „že“.
 125 Al. „skôr“, „radšej“.
 126 Viď Rim. 1:32.
 127 Al. „mrzké“, „škaredé“, „bezcnenné“.
 128 Al. „(ne)prichodí“, no nie ako vo v. 23. V. 26 obdobne; „prišli“ tam je to isté sloveso.
 129 Toto sloveso značí ukázanie pravého stavu vecí a usvedčenie, potom aj pokarhanie. Viď kap. 8:46; 16:8; Ef. 5:11, 13.
 130 Viď Rim. 1:28.
 131 Viď Marek 16:12, pozn. 743 a 157.
 132 Al. „a bol tam aj Ján, krstiac“.
 133 Viď Mat. 2:1, pozn. 20, tu v nedokonavom zmysle; 3:6.
 134 Al. „spomedzi“.
 135 Al. „sporu“, „spornej otázke“.
 136 Al. „pri tebe“.
 137 Viď kap. 1:34, pozn. 49.
 138 Al. „mi môžete dosvedčiť“, D. „mi svedčíte“.
 139 Viď kap. 1:8, pozn. 11.
 140 Viď Mat. 11:19.
 141 D. „sa pre... raduje radosťou“, hebraizmus, porov. Luk. 22:15, pozn. 1357.
 142 D. „Táto radosť, ktorá je“.
 143 Zámemo „moja“ je v dôraz. tvare; zmysel je asi „mne al. pre mňa je teda táto radosť“.

- 144** V stav. zmysle; čo do kap. 4:8 viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 145** Al. „nad všetkými“, „nadovšetko“, „nad všetkým“.
- 146** Tj. „ktorý má svoj prirodzený pôvod tu dolu“, „je zo zeme a patrí na zem“. Predložka „zo“ tu vyjadruje charakter.
- 147** Al. „prijme“, prechodník neurč. času vyjadrujúci jednoduchú skutočnosť bez ohľadu na čas.
- 148** Al. „potvrdil“, D. „spečatil“.
- 149** Viď Mat. 22:16.
- 150** Al. „neposlušný“, „nepovoľný“, „nedajúci si povedať“, „neveriaci“.
- 151** Vl. „robiť“, „vytvárať“.
- 152** Al. „viacerých robí učeníkmi a krstí“ porov. Mat. 23:15, pozn. 1066.
- 153** Al. „mestu v Samarii“, D. „mestu Samarie“, viď aj Mat. 21:1, pozn. 940.
- 154** Viď 1 Kor. 7:26; 2 Peter 3:4.
- 155** D. „ty, súc“, „mňa, súcej“.
- 156** Al. „prosiš“, v. 10 obdobne; viď kap. 14:16, pozn. 720.
- 157** Al. jednoducho „Samaritánka“.
- 158** Al. „ved“, ak sa tieto slová chápu ako výrok Samaritánky; podľa znenia v texte by išlo o vysvetľujúcu poznámku pisateľa.
- 159** „Znala“ značí aj „vedela“, vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 160** Al. „bola by si popýtala... a bol by ti dal“.
- 161** Vl. „načieracej nádoby“, súvisí s „načrieť“ vo v. 7.
- 162** Neurč. čas („často sa napil“, „píjal po celú dobu svojho pobytu tu“). Obdobne vo v. 14 („bude piť“, viď Mat. 9:13, pozn. 363).
- 163** Vl. „chovný al. plemenný dobytok“.
- 164** Ako v kap. 6:54, pozn. 318, tu oproti neurč. času vo v. 14, porov. kap. 6:50nn., pozn. 315.
- 165** Al. „opäť vysmädne“, ako v. 14; tam je lepšie uprednostniť toto znenie.
- 166** D. „do veku“.
- 167** D. „vyskakujúcej“.
- 168** Al. vari „nemusela chodiť“.
- 169** Al. „správne“, „pekne“, ako u Mat. 15:7, pozn. 195.
- 170** Al. „pojala“, neurčitý čas, obdobne ako u Mat. 22:28, pozn. 1033.
- 171** Al. „zisťujem“.
- 172** Neurčitý čas, ako u Luk. 1:55, pozn. 100.
- 173** Al. „kľaniete tomu, čo nepoznáte; my... tomu, čo poznáme“, vedomé poznanie, viď v. 10, pozn. 159.
- 174** Al. „vyslobodenie“, „spása“.
- 175** Al. možno „spomedzi“.
- 176** Al. „ctitelia“, no je odvodené od slovesa tu prekladaného „kľaniať sa“.
- 177** Al. „za takýmto túži“.
- 178** Al. „Otec aj vyhladáva to al. túži za tým, żeby tí, ktorí sa mu kľanú, boli takíto“.
- 179** Viď Luk. 19:13, pozn. 1196.
- 180** Viď kap. 1:41, 8, pozn. 11.
- 181** Al. „oznámami“, „ohlási“, ako „zvestuj“ u Marka 5:19.
- 182** Al. „ktorý ti to“.
- 183** Al. „na toto“, „priam v tej chvíli“.
- 184** Al. „čo tým sleduješ“, „čo od nej chceš“, ako „čo hľadáte“ v kap. 1:39.
- 185** Al. „prečo“.
- 186** Viď Mat. 4:19.
- 187** Al. „najedz sa“, ďalej obdobne.
- 188** Výraz v gréčtine značí „jedenie“ aj „pokrm“, obdobne ako slovenské „jedlo“; tak je toto slovo preložené v kap. 6:27, 55, no tu prekladám „stravu“, lebo tento výraz nesúvisí s predchodiacim „zajedenie“, no zato s „potravou“ vo v. 34.
- 189** Viď Mat. 7:3, pozn. 261; 6:10.
- 190** Viď Luk. 12:16, tu, pravda, množné číslo.
- 191** Podľa niektorých rukopisov by bolo treba prekladať „lebo v tomto je pravdivé to“.
- 192** Slovo „iný“ tu neznačí „inakší“, „inéno druhu“, ako spravidla inde, lež jednoducho „nie ten istý“, ako „druhí“ vo v. 38.
- 193** V zmysle alebo „pokračujete v nej“, alebo, keďže „lopota“ značí aj „výsledok lopoty“ al. „úžitok z lopoty“ (porov. 2 Kor. 10:15), „prišli ste k úžitku z ich lopoty“.
- 194** Viď Mat. 7:3, pozn. 261.
- 195** D. „prijali, uvidiac“, prechodník dokonavého minulého času („uvidiac a stále sľaby majú pred očami“).
- 196** Viď kap. 2:1.
- 197** D. „kráľovský“, tj. „úradník“ al. iný „zamestnanec“.
- 198** Obdobne ako u Luk. 7:2.
- 199** Viď Mat. 2:8.
- 200** Ako „prezvedal sa u nich“ u Mat. 2:4, neurčitý čas; iné sloveso ako v kap. 5:12.
- 201** Vl. „krajšie“ („parádnejšie“).
- 202** Al. „toto Ježiš opäť vykonal ako druhé znamenie“, porov. kap. 2:11, pozn. 82.
- 203** Viď Nehem. 3:1.
- 204** Al. „stĺporadi“, „kolonád“.
- 205** Al. „vychudnutých“, „chorých na suchoty“, D. „suchých“.
- 206** Tento výraz sa v N. Zákone najčastejšie používa na označenie duševných stavov (znepokojenia a pod., ako napr. u Mat. 2:3, pozn. 23, a inde); „sčerenie“ je tenže výraz ako „nepokoje“ u Marka 13:8 (tam, pravda, v množnom čísle).
- 207** Al. „trápený“, „suzovaný“, „obťažovaný“, „tiesnený“, znenie v texte načim chápať v stavovom zmysle.
- 208** Al. „nachodiaci sa“, „trvajúci“, v. 6 obdobne.
- 209** Viď Mat. 12:38, pozn. 539.
- 210** Vl. „bude sčerená“, v dejevom zmysle.
- 211** Al. „strčil“, „položil“, „spustil“.
- 212** Viď Marek 2:4.
- 213** V stav. zmysle; nesúvisí so „zdravým“ vo v. 4 a ďalej.
- 214** Vl. „ten, ktorý bol vyliečený“, viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 215** Al. „unikol“, „ustúpil“, „zmizol“.
- 216** Al. „zakiaľ“.
- 217** Dokonavý minulý čas, „stal si sa a ostávaš“, oproti neurčitému času „sa... stal“ vo v. 9.
- 218** Al. „sa nestalo volačo pre teba“.
- 219** Viď kap. 4:25, pozn. 181.
- 220** Viď Mat. 21:46.

- 221 Al. „pôsobí(m)“, „je („som“) činný“.
- 222 D. „boli tým skôr al. tým väčší dychtívi“.
- 223 Al. „nedbal na sobotu“, „považoval sobotu za nezáväznú“ (Mat. 5:19, pozn. 154).
- 224 Al. „sám seba“.
- 225 D. „Otec, robiac sa“.
- 226 Viď kap. 8:53, pozn. 449; 1:8.
- 227 Al. „tieto“.
- 228 Viď kap. 11:3; 21:15.
- 229 Al. „diela“, „práce“.
- 230 Al. „ktorých chce“ (v. 21); vl. „zachcelo“ („uráčilo“, „zvidelo“, „pozďalo“), viď Mat. 12:7, pozn. 498 (v. 35).
- 231 Vl. „podľa toho“.
- 232 Zmysel ako v kap. 3:18, pozn. 121.
- 233 Al. „hlasu (...) budú načúvať“; netýka sa slova „začujú“ vo v. 25 nižšie.
- 234 Al. „budú žiť“.
- 235 Viď kap. 3:20n., tu neurčitý čas, porov. Mat. 9:13, pozn. 363; 22:28, pozn. 1033.
- 236 D. „vstania života“ („vstania súdu“).
- 237 Viď kap. 3:20.
- 238 Viď kap. 4:27.
- 239 Viď Mat. 6:10; 22:16, pozn. 1019.
- 240 Viď kap. 1:34.
- 241 Mat. 10:22.
- 242 Al. „objavujúca sa“, tj. „zjavná“, „viditeľná“.
- 243 Al. „v jej“, tj. „lampy“ („lampa“ je v gréčtine mužského rodu).
- 244 Al. „vykonal“, „dokonal“ (nesúvisí s „konám“ nižšie), „dokončil“, „doviedol k cieľu“.
- 245 Ako u Luk. 3:22, „vzhľad“ (Luk. 9:29), „tvárnosť“, „výzor“.
- 246 D. „nemáte v sebe ostávajúce“.
- 247 Al. „tomuto“.
- 248 Al. „skúmajte“, no ani tak to je nie príkaz, lež výzva al. odvolanie sa na skutočnosť.
- 249 Al. „sú svedkami“.
- 250 Viď v. 35, pozn. 230, tuto, pravda, v kap. 5:40 prítomný (ako vo v. 21), v kap. 6:11 nedokonavý minulý čas, vyjadrujúci trvalý postoj.
- 251 Al. „chválu“, „česť“.
- 252 Viď kap. 1:14.
- 253 Vl. „som spoznal“ (v. 42), „ste zložili nádej“ (v. 45), dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti, možno aj so zosilňujúcim významom („dobré poznám“, „pevne sa nádejam“).
- 254 Al. „lásky k Bohu“.
- 255 Dokonavý minulý čas („som tu“).
- 256 Vl. „prichodi od jediného al. samotného“.
- 257 Viď v. 30, pozn. 238; Mat. 6:33.
- 258 Al. možno „mä prečo al. môže obžalovať“.
- 259 Tu je na rozdiel od kap. 1:45, kde v orig. prostý 4. pád, preklad v texte doslovný.
- 260 Al. „získovali“, „sa dávali na“, „badali“.
- 261 Viď Mat. 26:2; 16:7.
- 262 Al. „sa najedli“, nie ako vo v. 13.
- 263 D. „skúšajúc ho“.
- 264 Viď Mat. 16:27, pozn. 764, vo v. 6 tiež „čo mal“; 18:28.
- 265 Vl. „kúsky pečeného al. vareného mäsa“, „zákusky“, tj. k chlebu, „maskrty“, „lahôdky“, v. 11 obdobne. Tu značí „rybky“, pretože tie boli pre ľud v okolí Tiberiadského jazera najobvyklejšou pochúťkou.
- 266 Al. „spravte“, „spôsobte“.
- 267 Viď Mat. 15:35.
- 268 Vl. „ležali“, ako pri stole.
- 269 Viď Luk. 1:53, tu v dejovom zmysle.
- 270 Vl. „napchali“ (nie ako nižšie), „nahltali“, al. vari dokonca „nažrali“.
- 271 Viď Mat. 14:20.
- 272 Viď kap. 1:21.
- 273 D. „ktorý do sveta prichodí“.
- 274 Al. „do“, viď Mat. 21:1, pozn. 940.
- 275 Al. „prudko vzdúvalo“ (nesúvisí s „dul“ nižšie), vl. „bolo burcované“, ako u Marka 4:38.
- 276 Viď Marek 6:48.
- 277 Zhruba 5 km, viď Luk. 24:13.
- 278 Viď v. 2, pozn. 260.
- 279 Viď Mat. 14:24.
- 280 D. „dostáva sa blízko lode“ (v. 19), „blízko toho miesta“ (v. 23).
- 281 Vl. „chceli al. želali si teda vziať ho“, zmysel ako v texte, viď Mat. 12:7, pozn. 498.
- 282 Viď kap. 1:15, no tu neurčitý čas; 6:17; 1:8, pozn. 11.
- 283 Ako „si... zajedli“ vo v. 5, nie ako vo v. 13.
- 284 Tu, na rozdiel od vv. 5, 7, doslovný preklad (jednotné číslo).
- 285 Viď Mat. 23:7; 14:20.
- 286 Vl. „pracujte o“, „vyrabajte si“, „zarábajte si“.
- 287 Viď kap. 4:32, pozn. 188.
- 288 Al. „hynie“, „sa mŕňa“.
- 289 Viď kap. 3:33, pozn. 148.
- 290 Al. „robili Božie roboty“, „pracovali Božie práce“, „uskutočňovali Božie skutky“, sloveso ako vo v. 27, pozn. 286, podst. meno s ním súvisí; vv. 29, 30 obdobne.
- 291 Al. „diela“, „dielo“.
- 292 Al. „tento“ (vv. 29, 42), „toto“ (vv. 39n.).
- 293 Možno aj v zmysle kap. 2:18, pozn. 92 a 93.
- 294 Neurčitý čas, obdobne ako v kap. 4:12, pozn. 162.
- 295 Viď kap. 2:17.
- 296 Žalm 78:24; Nehem. 9:15.
- 297 Tu možno aj „zajest al. najest sa chleba“.
- 298 Obdobne ako v kap. 3:31, pozn. 146.
- 299 Neurčitý čas („zakaždým al. často daj“); netýka sa „dáva“ vo v. 32n.
- 300 Vztahuje sa na obidva predošlé výroky.
- 301 Al. „Čokoľvek“.
- 302 Vl. „od“, no podľa niektorých rukopisov doslovné „z“, ako vo vv. 31nn.
- 303 Viď Mat. 6:10; 7:3, pozn. 261.
- 304 D. „aby som všetko, čo (al. „aby som, čokoľvek“) mi dal, z neho nestratil“, zmysel ako v texte.
- 305 Al. „to (D. „ho“, zámeno stredného rodu)... vykriesil“, ďalej obdobne.
- 306 D. „o ňom“ („viedli o ňom hundravé reči“).
- 307 Al. „o ňom šuškali“.
- 308 Al. „ktorého otca aj mať my poznáme“.

- 309** Al. „ako teda on môže vraviť“.
- 310** Viď vv. 31n., 41, 40, kap. 2:17.
- 311** Is. 54:13.
- 312** Al. „naučil sa“, „vyučil sa“, no je to sloveso iného kmeňa ako „vyučencami“ vyššie; tiež „pochopil“, „porozumel“, „dovtúpil sa“.
- 313** Dokonavý minulé čas, tu v zmysle „uvidel a pozná“.
- 314** Tenže tvar ako „jedávali“ vo v. 31, no tu preniká zmysel „strávili všetok čas v pustine jedávaním manny“.
- 315** Tu všade sa dá neurčitý čas chápať aj v tom zmysle ako napr. vo v. 31, pozn. 294, al. v kap. 4:12, pozn. 162, porov. kap. 4:14, pozn. 162; prekladom v texte je vyznačený rozdiel medzi týmito tvarmi a prítomnosťami prítomného času vo v. 54 a ďalej, viď nižšie pozn. 318.
- 316** D. „k sebe navzájom“ („sa hašterili, vravia k sebe navzájom“). Netýka sa v. 43.
- 317** Vl. „toho“ (člen); niektoré rukopisy pripájajú „svojho“, čo napokon môže vyjadrovať sám člen aj bez tohto dodatku, viď kap. 8:44, pozn. 433.
- 318** Prítomnosťami prítomného času, vyjadrujúce charakter osoby vyznačenej navyknutým trvalým požívaním a pitím.
- 319** Výraz značí „nápoj“ aj „pitie“, obdobne ako „jedlo“ vyššie („pokrm“ aj „jedenie“).
- 320** Al. „skrže al. pre Otca“ („mňa“), no tieto predložkové väzby sú tu pre svoju viaznosť menej vhodné; bolo by ich treba chápať v zmysle príčiny alebo pôvodu, nie prostriedku al. prostredníka („skrže“), ani v zmysle cieľom al. záujmom („pre“), no tu zrejme veľmi záleží na tom, aby sa zmysel vyjadril jednoznačne a presne. Tento zmysel je „môj život vyplýva z toho, čím je Otec a jeho život, al. z bytosti Otcovej a jeho života“, obdobne na konci verša, a to hádam väzba v texte jednoznačne vyjadruje, hoci je azda nevelmi bežná (no nachodí sa napr. v Roháčkovom preklade Rim. 8:3).
- 321** Obdobne ako vo v. 41, pozn. 283.
- 322** Viď Mat. 13:57.
- 323** Al. „Ten, ktorý“; „Duch“ je v gréčtine stredného rodu.
- 324** Viď Mat. 27:24.
- 325** Al. „slová“, no nie ako „slovo“ vo v. 60; viď kap. 17:8.
- 326** V stavovom zmysle; čo do kap. 7:8 viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 327** Tj. „odvtedy“, al. „preto“ („z tejto príčiny“).
- 328** Al. „si želáte“.
- 329** Al. „cúvať“, „sa odkrádať“, „odchodiť“, no nie ako „odišli“ a „odídeme“ vo vv. 66, 68. Porov. Marek 6:33, pozn. 251.
- 330** Viď v. 63.
- 331** Al. „veríme a vieme“, dokonavý minulé čas, majúci zároveň zosilňujúci význam („pevne veríme a dobre vieme“). „Spoznali“ je objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 332** Viď Marek 1:24.
- 333** D. „tých“; netýka sa „vás“ vyššie ani nižšie.
- 334** Viď Mat. 16:27, pozn. 764; 21:46.
- 335** Al. „stanov“ (Mat. 17:4), no tuto išlo o „búdky“ z konárov stromov atď. (3 Mojž. 23:24).
- 336** Viď Mat. 12:9.
- 337** Viď kap. 6:19, pozn. 278.
- 338** Vl. „v skryté“.
- 339** D. „a“.
- 340** Al. „záleží na tom“, „ak sa on sám usiluje o to“, v. 18 obdobne, viď kap. 4:27, pozn. 184 a 5:16, pozn. 220 (všade tože sloveso, ako aj tu vo v. 1, pozn. 334).
- 341** Viď Marek 16:12, pozn. 743.
- 342** Tj. „pravý čas“, „príležitosť“.
- 343** Tj. „pre vás je vždy príhodný čas“.
- 344** Al. „vystúpiť nemienim“.
- 345** Al. „otvorene“, „verejne“; nesúvisí s „na verejnosti“ vo v. 4, no zato s „prejav sa“ tamže.
- 346** Al. „v davoch“.
- 347** Al. „hundrania“, viď kap. 6:41, pozn. 307, „mrmlania“, „chýrov“, „tajných rečí“.
- 348** Viď Mat. 7:11; 24:4.
- 349** Al. „otvorene“, „zjavne“, iný výraz ako vo v. 10; vl. „na verejnosti“, ako vo v. 4, no tu bez predložky. Tiež „smelo“.
- 350** Al. „ako tento môže poznať“.
- 351** Vl. „nie súc vyučení al. vyskolení“, v stav. zmysle, no nie ako vo v. 14, ani ako u Luk. 6:40; tenže výraz ako v kap. 6:45, pozn. 312, no tu dokonavý minulé čas. Tiež „ako tento... vzdelenia“.
- 352** Viď Hebr. 10:5, pozn. 457 (tu, pravda, prítomný čas), v. 7, pozn. 463.
- 353** Viď kap. 5:41.
- 354** Al. „tento“; netýka sa „tomu“ na začiatku verša.
- 355** Al. „nespravodlivosti“, „krivdy“, „bezprávia“.
- 356** Viď v. 4, pozn. 340; vo v. 34 tiež „za mnou túžiť“.
- 357** Al. „všetci sa pre túto príčinu divíte. Mojžiš vám“.
- 358** D. „nie že je z Mojžiša, lež z“.
- 359** Al. „obriezku, nie pretože pochodí... otcov, a“.
- 360** Viď kap. 5:18; v dejevom zmysle.
- 361** Al. „v sobotu celého človeka spravil“.
- 362** Al. „vonkajšieho zjavu“, „videnia“, „pohľadu“.
- 363** Viď v. 13.
- 364** Viď Mat. 5:25, pozn. 175.
- 365** Viď Luk. 12:58, pozn. 902.
- 366** Objektívne poznanie.
- 367** Vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 368** Al. „tohto známe“, ako vo vv. 28n.
- 369** Výrok vyjadruje charakter osoby („o Kristovi je známe al. Kristus má tú vlastnosť, že keď prichodí, nevie nikto...“). V. 41 obdobne.
- 370** Tj. „naozaj jestvuje“.
- 371** Viď kap. 1:14, 8.
- 372** Tj. „vziať do väzby“, „zatknúť“, v. 32 obdobne, iné sloveso ako u Mat. 26:55. Tento výraz sa v evanjeliách vyskytuje len u Jána a značí „polapiť“, „chytiť“, no tiež, a to je jeho pôvodný význam, „stisnúť“, „stlačiť“, „zovrieť“, takže je zároveň naznačené použitie fyzického tlaku al. násilia (príbuzný výraz je „natlačenú“ u Luk. 6:38), vari teda „priškrpnúť“, „privrznúť“, „dostať do klepiet al. dráпов“; no tieto výrazy, pravda, hoci výstižné, sú pre svoj príliš hovorový ráz napospol nevhodné.
- 373** Al. „mrmlal“, „mručal“, viď v. 12, pozn. 347, a kap. 6:41, pozn. 307.

- 374 Al. „s vami“, „medzi vami“.
- 375 Al. „povrávali“ v zmysle „veľa ráz povedali“, al. „dali sa vraviť“.
- 376 Vid' Mat. 16:27, pozn. 764.
- 377 Tj. „k Židom rozptýleným medzi národmi“, D. „rozptýlenia Grékov“.
- 378 Al. „ide“.
- 379 Prítomný čas tu vyjadruje trvalý stav al. správanie al. činnosť.
- 380 Obdobne ako v kap. 6:54, pozn. 318.
- 381 Al. „veria“; niektoré rukopisy majú znenie „uverili“ al. „uveria“.
- 382 Vid' Sk. 19:2.
- 383 Vid' Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 384 Vid' Hebr. 6:1.
- 385 Vid' Marek 6:15.
- 386 Vid' v. 41.
- 387 D. „od“; netýka sa ostatných výskytov predložky „z(o)“ v tomto oddiele.
- 388 Al. „chceli al. želali si al. boli žiadostiví sa ho zmocniť“, „sa... zmocniť“ je to isté sloveso ako „zadržať“ vo v. 30, tu je preklad v zmysle svojvoľného zásahu voľakoho z davu; inak vari „dali zatknúť al. zadržať“, „dostali do väzby“.
- 389 Vid' v. 32.
- 390 Vid' Mat. 24:4 (tu v stavovom zmysle).
- 391 Al. „Ale“; netýka sa v. 51.
- 392 Vl. „ktorý nepozná zákon“, výraz značí charakter al. stav.
- 393 4. pád; vl. „sú zlorečení al. hodní zlorečenia“, no slovesné prídastie má predponu vyjadrujúcu smer k čomusi al. na čosi.
- 394 D. „by od (vid' kap. 1:14) neho najprv počul“.
- 395 Al. „jmi sa skúmať“.
- 396 Ako u Mat. 2:1; netýka sa v. 14.
- 397 V stavovom zmysle.
- 398 3 Mojš. 20:10.
- 399 Al. „pokúšajúc ho“, „aby ho skúšali al. pokúšali“, no iná väzba ako „aby mali“ ďalej v tomto verši.
- 400 Al. „mali z čoho ho obviňovať“.
- 401 D. „ako“.
- 402 Súvisí so „skloniac sa“ vyššie a vo v. 8.
- 403 Vl. „ten, ktorý je váš bezhriechy“.
- 404 D. „jeden po jednom“.
- 405 Vl. „bol zanechaný al. opustený“, v dejovom zmysle.
- 406 Al. „sa mu dostane“.
- 407 Vid' kap. 7:27, pozn. 366 a 367.
- 408 Al. „odchodím“, ako vo v. 21n.
- 409 5 Mojš. 17:6; 19:5.
- 410 Vid' Mat. 5:32, pozn. 184.
- 411 Vid' kap. 7:27, pozn. 367.
- 412 Al. „boli spoznali“.
- 413 Vid' kap. 7:30; 3:31.
- 414 Al. „lebo v svojich hriechoch umriete, ak neuveríte, že som to ja“.
- 415 Tj. „v zásade a všeobecnej platnosti toho, čo som“; Jeho reč predstavovala Jeho samého, lebo Jeho reč bola pravda.
- 416 Al. „do sveta“.
- 417 Vid' kap. 1:14; 7:26, pozn. 366.
- 418 Ako „prevádza“ (vid' Rim. 1:28) vo v. 34 a inde; týka sa navyknutej a pre osobu príznačnej činnosti, nie jednotlivého činu. V tomto zmysle možno neurčitý čas vo v. 40 prekladať aj „nekonal“, vid' napr. Mat. 7:22, pozn. 289.
- 419 Al. „milé“, „ľúbe“, „vhod“.
- 420 Dokonavý minulý čas; zmysel je „nikdy sme sa ničím otrokmi nestali a ani teraz nie sme“. Tento zmysel azda do istej miery naznačujú pridané slová „až doposiaľ“. Porov. kap. 1:3, pozn. 5.
- 421 Al. „ako ty môžeš vraviť“.
- 422 2. pád.
- 423 Vid' kap. 5:16.
- 424 Al. „pristupu“, „vstupu“, tiež „úspechu“, „môjmu slovu sa u vás nedarí“.
- 425 D. „no teraz“, no zmysel je „lenže skutočnosť je taká, že“; podobne možno chápať aj Luk. 19:42, pozn. 1227. Tento významový odtieň sa v preklade, nazdám sa, podčiarkuje pridaným osobným zámenom.
- 426 D. „ktorý som“.
- 427 Vl. „prehovoril“, dokonavý minulý čas, vid' kap. 9:29, pozn. 473.
- 428 Al. „zrodení“; vid' Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 429 Dôrazný tvar.
- 430 Al. „som al. ocitol som sa tu“.
- 431 Al. „čuť“, „počuť“ v nedokonavom zmysle; ďalej obdobne.
- 432 Vid' v. 42.
- 433 V gréčtine člen, majúci tento význam; netýka sa v. 38 ani „svojho“ nižšie a vo vv. 41 a 49.
- 434 Al. „chťivosti“, nesúvisí s „chcete“ nižšie. Vid' Rim. 7:7.
- 435 Al. „želáte si“, „by ste radi“.
- 436 Vid' v. 34.
- 437 Al. „nezastal“, „nepostavil sa“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 438 Al. „kedykoľvek“ (kap. 8:44); tá istá spojka je v kap. 9:5 so zmyslom ako v texte.
- 439 Tj. „lži“.
- 440 Al. „potupíť al. pohaniť pre hriech“, D. „ma usvedčuje o hriechu“, zmysel ako v texte, sloveso ako v kap. 3:20, pozn. 129.
- 441 Vid' kap. 6:63.
- 442 Vid' Marek 12:28.
- 443 Al. „si ma nevážite“, „ma nectíte al. zľahčujete“, „mnou pohrdáte“.
- 444 Vid' kap. 5:41, sloveso vo v. 54, tiež „chváli(m)“, „ctí(m)“, je príbuzné; 4:27.
- 445 Vl. „je ten“.
- 446 Vo vv. 51n. neurčitý čas, tiež „ak kto dodrží“, preklad v texte našim chápať v tom zmysle ako „povolať“ u Mat. 9:13, vid' tiež Mat. 22:17, pozn. 1023. Vo v. 55 je prítomný čas významu nedokonavého („dodriavam“).
- 447 Ako v kap. 6:69.
- 448 Vid' Mat. 2:6.
- 449 Al. „za koho sa vydávaš al. vyhlasuješ“.
- 450 Al. „budem luhár ako vy“.

- 451 Vl. „aby uvidel“ (kap. 8:56), „aby sa zrodil“ (kap. 9:2); Ján často používa spojku „aby“ v takomto význame.
- 452 Ako v kap. 1:6; značí začiatok jestvovania al. nastanie volajúcej udalosti; tiež „sa narodil“, no viď Gal. 4:4, pozn. 149.
- 453 Neurč. čas („každý zobral kameň, aby ho na neho hodil“).
- 454 Al. „splodenia“ (v. 1), „bol splodený“ (v. 2).
- 455 Ako v kap. 6:28.
- 456 D. „a to blato namazal na“.
- 457 Vl. „do kúpalska“, „ku kúpalsku“ („chodť sa umyť do kúpalska al. ku kúpalsku“). Porov. v. 11, pozn. 464.
- 458 Al. „sám seba“, ako vo v. 54.
- 459 Al. „ktorí ho prv vidali al. pozorovali al. sa na neho dívali“.
- 460 Vl. „ten sediaci al. sedávajúci a žobrajúci al. žobrávajúci“, viď kap. 6:54, pozn. 318.
- 461 D. „iní... iní“, viď kap. 4:37, pozn. 192.
- 462 Al. „lež“.
- 463 Tohto miesta sa netýka pozn. 456 k v. 6, tu je preklad doslovný.
- 464 Vl. „do“, viď Mat. 21:1, pozn. 940.
- 465 Viď kap. 1:14; 8:55, pozn. 446.
- 466 Viď v. 2.
- 467 Viď Mat. 6:27, pozn. 246.
- 468 Al. „dohodli“ (Luk. 22:5).
- 469 Viď Mat. 13:15, pozn. 575; možno tiež chápať ako „prepočuli“ v zmysle pozn. 206 k Markovi 5:36, hoci to nie je presne ten istý výraz.
- 470 Al. „čo chcete ďalej“.
- 471 Viď kap. 8:43.
- 472 Al. „vynadali mu“, „dali sa ho tupiť al. urážať“.
- 473 Dokonavý minulý čas; tu neznamená jediné prehovorenie, lež skutočnosť, že Boh Mojžišovi svoje myšlienky oznámil tak, že k nemu po celú dobu jeho služby hovoril; tvar zároveň vyjadruje, že toto Božie prehovorenie má trvalú platnosť.
- 474 Al. „k Mojžišovi prehovoril Boh“; tento slovosled by zdôrazňoval, že to bol Boh, ktorý hovoril, slovosled v texte potom, že to bolo výhradnou prednosťou Mojžiša.
- 475 Al. „ak je kto cititeľ Boha al. voči Bohu zbožný al. úctivý“.
- 476 Viď kap. 8:29; 6:38.
- 477 Vl. „slepého zrodeného“, v stavovom zmysle.
- 478 Al. „chceš al. mieniš al. budeš poučať“.
- 479 Al. „von, a nájdúc ho“. Viď kap. 1:41, pozn. 60.
- 480 Al. „že v neho mám uveriť“, viď kap. 8:56, pozn. 451.
- 481 Al. „jal sa mu klaňať“.
- 482 Al. „k súdu“, predložková väzba ako „do sveta“ vyššie.
- 483 Charakter osôb.
- 484 Tj. „v jeho prítomnosti“; boli prítomní, keď to povedal.
- 485 Viď kap. 8:40.
- 486 Al. „vystupuje“, smerom nahor, ako „vyšplhal sa“ u Luk. 19:4.
- 487 Vl. „odinakiaľ“.
- 488 Viď Mat. 6:19n., tu súvisí s „nakradol“ vo v. 10.
- 489 Vl. „podľa mena“.
- 490 Al. „kedykoľvek“.
- 491 Ako u Mat. 17:25.
- 492 Al. „pred ním zutekajú“, no iná väzba ako „pred nimi“ vo v. 4.
- 493 Vl. „príslovie“.
- 494 Viď kap. 7:26n., pozn. 366; vo v. 6 tiež „neporozumeli“.
- 495 Tj. „dvere k ovciam“, no aj „dvere pre ovce“.
- 496 Viď Luk. 20:6, pozn. 1243.
- 497 Neurčitý čas („nepočúvli“, „neprepožičali sluch“).
- 498 Al. „zničil“, „zmárnil“.
- 499 Al. „a mali ešte viac“.
- 500 Al. „riadny“, „aký má byť“, viď Mat. 5:16.
- 501 D. „no námezdník a nie súci (tj. „nie ten, ktorý je“) pastier“.
- 502 D. „vlastné“.
- 503 Al. „zisťuje“, inak viď kap. 9:8, pozn. 459.
- 504 Al. „lúpi“, „sa ich zmocňuje“.
- 505 Viď Mat. 12:30, pozn. 528.
- 506 Vl. „od tých“ (v. 14), „odo mňa“ (v. 18).
- 507 Al. „od tých... som spoznávaný“.
- 508 Al. „Mám aj“.
- 509 V pôvodine výraz príbuzný slovu „pastier“; inak vari „i stanú sa jedným stádom a bude“.
- 510 Al. „neodtrhuje“, „nevyrváva“, „neberie“, nie však ako „vziať“ nižšie a „vzal“ vo v. 17.
- 511 Al. „prijal“, ako „vziať“ vyššie.
- 512 Viď kap. 6:63; tu D. „tieto výroky nie sú výroky“.
- 513 Neurčitý čas („každému otvoriť“).
- 514 Tj. „sviatok Zsvätenia“, totiž „chrámu“, pamiatka očistenia chrámu po jeho znesvätení Antiochom Epifanom r. 164 pr. Kr. Slávnosti začínali 25. Kisleva (v polovine decembra) a trvali osem dní.
- 515 Viď kap. 5:2, pozn. 204.
- 516 D. „dokedy našu dušu dvihaš“, tj. „nechávaš vznášať sa v neistote“.
- 517 Viď kap. 7:13, pozn. 349.
- 518 Viď v. 6, pozn. 194.
- 519 Al. „nezahynúť“.
- 520 Viď v. 12; vo v. 29 tiež „ruku môjho Otca olupovať“.
- 521 Al. „a nie že ich voláko z mojej ruky uchváti“.
- 522 Al. „všetkého“.
- 523 Al. „zbierali“, iné sloveso ako v kap. 8:59, no v rovnakom tvare a v podstate s tým istým významom ako tam.
- 524 Viď Mat. 5:16.
- 525 D. „z“.
- 526 Tj. „chystáte sa kameňovať“; v. 33 obdobne.
- 527 Predložková väzba ako u Mat. 19:17, pozn. 891.
- 528 Viď kap. 8:53, pozn. 449.
- 529 Viď Luk. 4:17, pozn. 274.
- 530 Žalm 82:6.
- 531 Al. „ak tamtým, ku ktorým... slovo, povedal boho- via“.
- 532 Viď kap. 5:18, pozn. 223; tu v dejovom zmysle.
- 533 Podľa niektorých rukopisov „uverte“.

- 534** Podľa niektorých rukopisov „vedeli“, prítomný čas tohože slovesa ako „spoznali“ vyššie. Možno je to správne znenie.
- 535** Vid' kap. 7:30.
- 536** Vl. „vyšiel“.
- 537** Tj. „z dosahu“, vid' Luk. 1:71, pozn. 120.
- 538** Al. „kde Ján bol najprv, keď“.
- 539** Podľa niektorých rukopisov „ostal“.
- 540** Al. „bol nemocný akýsi Lazar“.
- 541** Vid' kap. 1:44, pozn. 66 a 67.
- 542** Al. „a tá, ktorej... bola tá Mária“.
- 543** D. „odoslali, vraviac“.
- 544** Vid' kap. 16:27; 21:15.
- 545** Vid' v. 39; tu tiež „Židia sa pokúšali al. usilovali“.
- 546** Al. „mieniš odísť“ (v. 8), „odchodiť“ (v. 31), vid' kap. 6:67, pozn. 329.
- 547** D. „hodín dňa“ („nemá deň dvanásť hodín?“).
- 548** Al. „spi“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti; sloveso ako u Luk. 22:45.
- 549** Vid' Mat. 9:21, pozn. 377.
- 550** Al. „že to“.
- 551** Gr. „*Didymos*“.
- 552** Vid' kap. 8:44, pozn. 433; 5:5n., pozn. 208, tu možno aj „má za sebou“.
- 553** Necelé 3 km, vid' Luk. 24:13.
- 554** Vo v. 19 neurčitý čas („im vyslovili al. priniesli útechu“, „sa pokúsili ich utešiť“); vo v. 31 tvar prítomného času, vyjadrujúci trvanie deja; možno tiež „snažili sa al. chceli utešiť“.
- 555** Vid' kap. 10:33, pozn. 527.
- 556** Vl. „dá, kolkékoľvek veci si od Boha vyprosíš al. sa jmeš vyprosovať“.
- 557** Vid' kap. 6:54, pozn. 318.
- 558** D. „každý, kto“, porov. kap. 3:15n.
- 559** Al. „verím“, vid' kap. 6:69, pozn. 331.
- 560** D. „ktorý prichodí“, charakter osoby.
- 561** Tu tiež „kde ho Marta stretla“.
- 562** Al. „s ňou“, no nie ako vo v. 33.
- 563** Vid' Mat. 21:1, pozn. 940.
- 564** Al. „aby sa tam vyplakala“.
- 565** Vl. „bol“, no znenie v texte zreteľnejšie vyjadruje dejový zmysel slovesa „bol... dojatý“.
- 566** Al. „zavzdychal“, „zastonal“. Tento výraz sa inde v N. Zákone vyskytuje len u Mat. 9:30 („prísne napomenul“) a u Marka 1:43 (obdobne) a 14:5 („zle... brojili“); vid' poznámky k týmto miestam. Tu ide o silný vnútorný cit („v duchu“), spôsobený hlbokou bolesťou pod dojemom moci smrti nad ľudským duchom. Tento pocit bol zmiešaný s nevôľou v tom zmysle, že v Pánovej duši bol hlboký odpor voči moci zla a Satana v smrti. Najlepšie slovo by azda bolo „zastonal“.
- 567** Al. „otriasol sa“, v zmysle alebo vnútorného vzrušenia alebo vonkajšieho prejavu. Vid' kap. 5:4, pozn. 206; 12:27, pozn. 629; 13:21, pozn. 688.
- 568** Vid' kap. 1:39; 16:27; 21:15.
- 569** D. „slepca, spravíš, aby aj tento“.
- 570** Al. „hlboko dojatý“, sloveso ako vo v. 33, no tu v zmysle stavovom a možno aj zosilňujúcim.
- 571** D. „je štvrtodňový“.
- 572** Al. „mi načúval“, ako vo v. 42, no tam prítomný, tu neurčitý čas („mi dožičil sluch“).
- 573** Vid' Mat. 4:19, pozn. 123.
- 574** Vid' Luk. 19:20.
- 575** Al. „zhromažďili“, ako vo v. 52.
- 576** Vid' Mat. 26:59; 24:39.
- 577** Tj. vari „sväté miesto, totiž chrám, porov. Mat. 24:15.“
- 578** Al. „jeden z nich, akýsi“.
- 579** Al. „nemyslíte al. neprihliadate na to“.
- 580** Vid' kap. 17:19, pozn. 842.
- 581** Al. „sa stratil“, „bol zahubený“ v dejovom zmysle.
- 582** Vid' Mat. 15:7; 16:27, pozn. 764; 26:31, pozn. 1252, tu v stavovom zmysle.
- 583** Tj. „s platnosťou od“; porov. Mat. 9:22, pozn. 380.
- 584** Al. „uradili“, „pojali úmysel“.
- 585** D. „aby ho zabíjali“, vid' kap. 8:56, pozn. 451; Mat. 21:38, pozn. 985.
- 586** Vid' kap. 7:13.
- 587** Vl. „z kraja“, ako vo v. 54 (Luk. 21:21); možno aj „z toho kraja“.
- 588** Vl. „medzi sebou“.
- 589** Vid' Mat. 17:25.
- 590** Al. možno „vskutku“, ako v kap. 18:11.
- 591** Al. „prezradil“, „ohlásil“, ako „vyjavil“ u Luk. 20:37.
- 592** Vid' Mat. 8:34.
- 593** D. „ho zadržali“, vid' kap. 7:30.
- 594** Ako u Luk. 14:12.
- 595** Gr. „*litra*“; bola to zhruba tretina kilogramu.
- 596** Vid' Mat. 26:7.
- 597** Vid' Marek 14:12.
- 598** D. „z vône“; slová preložené „vôňa“ a „voňavka“ nie sú v gréčtine navzájom príbuzné.
- 599** Sloveso ako „rozpredal“ u Mat. 13:46.
- 600** Vid' Mat. 18:28.
- 601** Tj. „použitá tak na úžitok chudobných“.
- 602** Al. „hádzalo“, „dávalo“.
- 603** D. „nechaj ju al. dovoľ jej, aby to bola“, vid' kap. 8:56, pozn. 451; tj. „ponechaj jej túto prednosť al. radosť al. vedomie“.
- 604** Tj. „na tento dnešný deň“; slovo tu preložené „prípravu na pohreb“ je v LXX použité v 1 Mojš. 50:2 pre „balzamovanie“.
- 605** Vid' Mat. 26:11.
- 606** Vid' kap. 6:57, pozn. 320; 11:53.
- 607** Al. „verili“, no tu nedokonavý minulý čas naznačuje, ako jeden za druhým dospievali k viere.
- 608** Vid' Mat. 21:9.
- 609** Al. „našiel“, „vyhľadal“.
- 610** Al. „osla“, no nie ako u Marka 11:2.
- 611** Zach. 9:9.
- 612** Ako u Luk. 18:34.
- 613** Predložka ako „v“ u Luk. 1:47; tu znamená, že On bol základom tohto výroku a podnetom k nemu.
- 614** Vid' kap. 9:40.
- 615** Tu je „z“ a „spomedzi“ (aj vo v. 20) tá istá predložka.
- 616** Vid' kap. 4:19; 6:63.

- 617 Tj. smerom nahor, výraz používaný pre cestu do Jerúsalema; tu označuje triedu ľudí („pútnikov“).
- 618 Neurčitý čas („poklonili“, „vykonali klaňanie“).
- 619 Al. „a podaktorí z tých, ktorí... klaňali, boli“.
- 620 VL „od“.
- 621 Viď Mat. 12:38.
- 622 Al. „prichodí“.
- 623 Al. „hojnú úrodu“.
- 624 Viď Mat. 6:24; 4:11, pozn. 113.
- 625 Tu tiež „chce posluhovať“.
- 626 Dôrazné tvary.
- 627 Viď Mat. 20:26; 7:3, pozn. 261.
- 628 Tu tiež „bude posluhovať“.
- 629 Viď kap. 5:4, pozn. 206; Mat. 2:3, tu v stavovom zmysle, zároveň s významom zosilňujúcim („rozbúrená“).
- 630 Al. „zachráň ma“, „pomôž mi“.
- 631 Viď Zjav. 3:10, pozn. 107.
- 632 VL „do tejto hodiny“, porov. Mat. 21:1, pozn. 940.
- 633 D. „prišiel“.
- 634 Viď Marek 9:7.
- 635 Viď kap. 6:57, pozn. 320.
- 636 Al. „chcejúc naznačiť“.
- 637 Viď Mat. 16:27, pozn. 764; 5:21.
- 638 Ako „nepochopila“ v kap. 1:5.
- 639 VL „od nich“.
- 640 VL „pred nimi“, no nie ako vo v. 36.
- 641 Is. 53:1.
- 642 VL „odhalené“.
- 643 VL „ďalej“, „opäť“.
- 644 Is. 6:9n.
- 645 Viď Marek 6:52.
- 646 Viď Mat. 13:15.
- 647 Al. „u“.
- 648 Al. „dokonca“.
- 649 Viď kap. 6:19.
- 650 D. „každý“.
- 651 Viď Luk. 10:16.
- 652 Charakter osoby.
- 653 D. „má toho, kto al. ktorý ho súdi“.
- 654 Viď Luk. 1:55, pozn. 100; netýka sa v. 50.
- 655 Al. „on mi“.
- 656 VL „tak, podľa toho, ako“.
- 657 Al. „odchodí“.
- 658 Viď Mat. 26:2; 12:9.
- 659 Neurčitý čas; možno by sa dalo povedať „domiloval“, no to by asi vyvolávalo predstavu, ako by Jeho láska bola skončila. Zmysel je „vytrval v svojej láske“, „dostal svojej láske“.
- 660 Preklad „do konca“ tu plne nevystihuje zmysel, lebo má iba časový význam, zmysel však tu je „do všetkých dôsledkov“, „do krajnosti“. Porovnaj aj Luk. 18:5, pozn. 1136 a 1137.
- 661 VL „nastala“; môže znamenať „pri večeri“ alebo „po večeri“ („keď večera nastala a uskutočnila sa“), no tiež „keď prišiel čas večere“, a to je hádam najsprávnejšie, lebo umývanie nôh bolo obvyklé pred jedlom a nie vari po ňom al. pri ňom.
- 662 Al. „vnukol“, „vštiepil“, vl. „hodil“, „položil“.
- 663 Al. „zásteru“, v. 5 obdobne.
- 664 Viď kap. 21:7.
- 665 D. „ty umývaš“, porov. kap. 10:32n., pozn. 526; 11:8, pozn. 546. Obdobne „vydával“ vo v. 11 možno chápať v zmysle „mienil al. mieni vydať“; tam je prítomného času, ktoré zároveň vyjadruje aj charakter osoby („svojho vydavača al. zradcu“).
- 666 Al. „zatiaľ“.
- 667 Vedomé poznanie.
- 668 Objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 669 D. „po týchto veciach“.
- 670 Al. „umytý na celom tele“, nesúvisí s „umývať“ vo v. 5 a ďalej.
- 671 VL „lež“, „ale“.
- 672 Al. „aj vy ste čistí“.
- 673 Al. „lebo vedel, kto ho vydáva“ (v. 11), „viem, ktorých“ (v. 18).
- 674 Ako u Mat. 15:35.
- 675 Al. „poznáte“, tiež „rozumiete“, ako v kap. 12:16.
- 676 Ako v kap. 10:3; 8:48.
- 677 Al. „dlžní“.
- 678 Al. „ukážku“, „vzor“, no aj „obrazné znázornenie“ (Hebr. 8:5; 9:23).
- 679 To isté sloveso ako „spravil“ vo v. 15 nižšie a vo v. 12.
- 680 Viď Mat. 10:2, pozn. 398.
- 681 Al. „znáte“.
- 682 Al. „budete konať“.
- 683 Al. „nevrávim to al. tak“, ako vo v. 13.
- 684 Žalm 41:9.
- 685 Charakter osôb, viď kap. 6:54, pozn. 318.
- 686 VL „na mňa“, predložka ako „voči“ u Marka 3:24, „proti“ u Luk. 12:53.
- 687 VL „odteraz“; doposiaľ k nim tak nehovoril. Slovkovo tu preložené „teraz“ značí chvíľu, od ktorej al. ku ktorej sa ráta voľajaké obdobie.
- 688 Viď Mat. 2:3, pozn. 23; porov. aj Ján 5:4, pozn. 206. V kap. 14:1 tvar prítomného času, významu nedokonavého.
- 689 Tu možno aj „slávnostne vyhlásil“.
- 690 Al. „k sebe“.
- 691 Al. „v rozpakoch“, „v pochybnostiach“.
- 692 Viď v. 18, pozn. 683.
- 693 Viď kap. 1:18, pozn. 34, no tu iná predložková väzba, tá istá ako u Luk. 16:23.
- 694 Al. „i bol z jeho učeníkov jeden, ktorý ležal... náručí“.
- 695 Al. „spoločín na Ježišovej hrudi“, sloveso ako u Mat. 15:35, pozn. 731.
- 696 Ako u Mat. 7:9.
- 697 Al. „čo mieniš al. sa chystáš vykonať“, porov. v. 11; znenie v texte znamená, že Júdas svoju zradnú činnosť jednaním s vládcami už započal a teda vlastne už koná.
- 698 D. „rýchlejšie“, tj. „urýchlil al. skráť to“.
- 699 Al. „neporozumel“, sloveso ako vo v. 12, viď tam pozn. 668 a 675. To isté sloveso je aj vo v. 35 a v kap. 14:7.
- 700 Al. „dostať“, „prijmúť“.

- 701** Viď kap. 15:8, pozn. 748; Mat. 12:26, pozn. 520.
- 702** AL „pri vás“, „skrze to“, D. „v tom“, viď Mat. 3:11.
- 703** Viď kap. 7:34.
- 704** VL „podľa toho, ako“.
- 705** Neurčitý čas, tu najskôr v zmysle „miloval po celú dobu, čo som bol s vami“, no zmysel obsiahnutý vo v. 1 nemožno vylúčiť. Netýka sa slova „milovali“ vyššie a nižšie v tomto verši, ani v. 23.
- 706** AL „tým“, „skrze to“, D. „v tom“, viď Mat. 3:11.
- 707** AL „potom“, „nakoniec“.
- 708** Ako v kap. 17:19.
- 709** Ako u Mat. 26:34.
- 710** AL „bol by som vám to povedal“ (v. 2), „ma boli spoznali, boli by ste spoznali“ (v. 7).
- 711** AL „nemôže prísť al. prichodiť“.
- 712** AL „spýtal“, „pokúsil previedť“.
- 713** Viď kap. 13:12, pozn. 668.
- 714** Tu tiež „spoznávať“.
- 715** Dokonavý minulý čas, vo v. 7 v zmysle „uvideli ste a vidíte“, vo v. 9 obdobne, a obdobne aj „nespoznal“ tamtiež.
- 716** Viď kap. 13:33.
- 717** Podľa niektorých rukopisov, možno správne, „od seba, lež Otec... ostáva, koná svoje činy“.
- 718** AL „toto“.
- 719** Viď kap. 8:51; vo v. 23 budúci čas obdobného významu ako čas neurčitý vo v. 15.
- 720** V druhej polovici Jánovho evanjelia je často dôležitý v preklade zachovať rozdiel medzi dvoma výrazmi pre prosbu al. žiadosť „*erótaó*“ a „*aiteó*“, preto sa tu prvý z nich (pokiaľ, ako tiež často býva, neznamená „pýtam sa“ v zmysle otázky), dôsledne prekladá tvarmi slovesa „žiadať“, druhý tvarmi slovesa „prosiť“, alebo slovies od týchto odvodených, lebo prvý výraz vyjadruje nenútenú žiadosť voči osobe, ku ktorej má žiadateľ dôverný vzťah na základe skutočnej alebo domnanej rovnosti, druhý úctívú žiadosť nižšieho voči vyššiemu. Tento rozdiel sa ostatne v tomto preklade zachováva aj inde, no nie natoľko dôsledne, lebo nie vždy je onen významový rozdiel taký výrazný ako v tejto časti Jánovho evanjelia; napr. Lukáš často používa sloveso „*aiteó*“ v zmysle neformálnej alebo aj oprávnenej žiadosti a preto som na jeho preklad v takýchto prípadoch niekde použil sloveso „pýtať“, ktoré môže vyjadrovať oba spomenuté významové odtiene (napr. Luk. 6:30; 12:48). Učeníci používajú vo vzťahu k Pánu Ježišovi obidva výrazy, no k Otcovi jedine „*aiteó*“, Pán Ježiš voči Otcovi „*erótaó*“, nie „*aiteó*“ (no tento výraz použila o Jeho vzťahu k Bohu Marta v kap. 11:22). Viď kap. 16:23; tu je vo v. 16 „*erótaó*“, vo v. 13 „*aiteó*“.
- 721** Slovo takto preložené značí voláko, kto sa venuje záležitosťam volajúcej osoby a pomáha jej. To konal Kristus na zemi, teraz to koná v nebesiach (1 Ján 2:1) a na zemi pre nás „obstaráva“ naše záležitosti Svätý Duch.
- 722** AL „dostať“.
- 723** Viď kap. 6:2, pozn. 260.
- 724** AL „u vás“, „vedľa vás“, „po vašom boku“, „vo vašej blízkosti“, v. 23 obdobne.
- 725** Prítomný čas tu v zmysle „dochodí k tomu, že“, čo do v. 18 viď aj Luk. 19:13, pozn. 1196.
- 726** Tu proti v. 15 prítomný čas, vyjadrujúci trvalý postoj.
- 727** Viď kap. 1:8 pozn. 11.
- 728** AL „Otca, aj ja ho budem milovať“.
- 729** Ako u Mat. 27:53.
- 730** Tu možno aj „bude milovať“.
- 731** AL „počúvate“.
- 732** Ako v kap. 9:29.
- 733** AL „kým ostávam“, D. „prehovoril, ostávajúc“.
- 734** Viď vv. 17, 16.
- 735** AL „mier“.
- 736** AL ešte dôraznejšie „pokoj, ktorý je môj“, inak, aj čo do kap. 15:8, 9, 11, 12 viď Mat. 7:3, pozn. 261.
- 737** Viď v. 1, pozn. 688; nesúvisí s „pokoj“ vyššie.
- 738** AL „nemalomyselnie“, „nie je bojazlivé al. zbabalé“.
- 739** V. 18, 7; kap. 12:50.
- 740** AL „naozajstný“, „skutočný“.
- 741** Viď Mat. 21:33.
- 742** Gr. „*kléma*“, odvodené od „*klaó*“, „lámam“, teda pôvodne „voľačo odlomené“, vo v. 2 tiež „odnož“, „výhonok“. Vyskytuje sa v N. Zákone jedine v tomto oddiele.
- 743** Značí charakter.
- 744** Tj. ako vrúbce, ktoré sa ujal a zrástli s kmeňom; ďalej obdobne.
- 745** Viď Rim. 3:21, pozn. 197.
- 746** Podľa niektorých rukopisov, možno správne, „neostáva“.
- 747** AL „je odhodnený al. odvrhnutý“ v dejovom zmysle, al. možno „odhodí al. odvrhne sa“, sloveso, to isté ako „hádzu“ nižšie, má veľmi rozsiahlu stupnicu významov.
- 748** AL „odpadol“, „uschol“ (v. 6), „bol“ al. možno „bude“ (v. 8), neurčitý čas, vo v. 8 použitý prednámkom (tam možno ide aj o hebraizmus, viď Zjav. 10:7, pozn. 287), čo možno platí aj o v. 6, no tam sa dá chápať aj ako neurčitý čas tzv. príporiedkový, aký sa používa v prisloviach, porekadlách a pod. na vyjadrenie voľačoho, k čomu zvyčajne dochádza al. čo sa zvyčajne deje.
- 749** Tj. „vrúbce, ktorý sa neujal a s kmeňom nezrástol“.
- 750** AL „horia“.
- 751** AL „čokoľvek budete chcieť“.
- 752** D. „v tomto“, viď Mat. 3:11.
- 753** VL „aby ste niesli“, viď kap. 8:56, pozn. 451.
- 754** AL „prejavite sa ako učeníci moji“, viď Mat. 5:45, pozn. 204; Luk. 10:36, pozn. 703.
- 755** Viď kap. 3:16 a 13:34; 8:51.
- 756** AL „ostal bedlivým“ v zmysle ako v texte (nesúvisí s tvarmi slovies „ostať“ a „ostávať“ v tomto oddiele) na rozdiel od „ak budete bedliví“ vyššie dokonavý minulý čas, zároveň so zosilňujúcim významom („plne al. dokonale som dodržiaval“).
- 757** VL „bola doplnená al. naplnená al. dovŕšená“.
- 758** Viď v. 9, tamojšia pozn. 755 sa netýka slova „milovali“ tu a vo v. 17; kap. 17:19.
- 759** AL „vám nevravím nevoľníci“, „som vám povedal priateľa“.

- 760** Vl. „položil“, ako vo v. 13, „postavil“.
- 761** D. „aby, čokoľvek poprosíte Otca v mojom mene, vám dať“.
- 762** Al. „viete“, „poznávate“, objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 763** Dokonavý minulý čas, viď kap. 14:7, pozn. 715, čo do kap. 16:1 aj 9:29.
- 764** Viď kap. 21:15.
- 765** Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363; vo v. 24 tiež „vykonal“, no nie ako nižšie; obdobne „nenávideli“ vo v. 25 oproti vv. 18 a 24.
- 766** Viď kap. 8:51.
- 767** Tu možno aj v zmysle „ak číhali na moje slovo, budú číhať aj na“, viď Marek 3:2, pozn. 69, kde je to isté sloveso s upresňujúcou predponou; porov. aj Luk. 11:54, kde iné sloveso podobného významu.
- 768** Al. „nemali by“.
- 769** Al. „no takto“, porov. kap. 8:40, pozn. 425.
- 770** Žalm 35:19; 69:4.
- 771** Vl. „darmo“.
- 772** Viď kap. 14:16; 1:8; 13:33.
- 773** Al. „sa nedali priviesť“.
- 774** Viď Mat. 13:57, pozn. 641.
- 775** Viď Luk. 16:21.
- 776** Neurčitý čas („každý, kto voľakoho z vás zabije“).
- 777** D. „aby si každý... pomyslel“, viď kap. 8:56, pozn. 451.
- 778** Al. „svätú službu“ (Rim. 9:4; 12:1; Hebr. 9:1, 6).
- 779** Viď kap. 13:12, pozn. 668; 6:67, pozn. 329, nie ako „odišiel“ a „neodídem“, ani ako „sa poberiem“, vo v. 7.
- 780** Al. „bude svetu podávať dôkaz“. „Presvedčiť“ („bude presvedčovať“) by predpokladalo u presvedčenej (presvedčovanej) osoby účinok, tak aj „usvedčiť“ („bude usvedčovať“), čo okrem toho nepristane k „spravodlivosti“ a „súdu“. Preklad „podá... dôkaz“ možno príliš zdorazňuje *činnosť* Ducha, keď príde; no dôkazom je už sama Jeho *prítomnosť* („príduc“ môže značiť aj „tým, že príde“), a pravdaže aj všetko, čo On koná. Viď kap. 3:20, pozn. 129.
- 781** Viď v. 5; kap. 6:2, pozn. 260, a 14:19, pozn. 725 (vo v. 15 prít. čas možno chápať aj ako vyjadrenie charakteru); 3:18, pozn. 122 a 123.
- 782** Prít. čas nedokon. významu; dalo by sa povedať „znášať“, no v tom by azda príliš prenikal opakovací zmysel, kým tvar v texte, hoci formálne dokonavý, dostatočne zrejme vyjadruje trvalý stav.
- 783** Al. „bude uvádzať“, vl. „vodíť po ceste“ (Mat. 15:14, pozn. 704).
- 784** Sloveso podobného významu ako „dať vedieť“ u Mat. 2:8 a inde.
- 785** Al. „počuje; bude vám zvestovať aj“.
- 786** Al. „nastávajúce“, viď Marek 10:30.
- 787** Al. „on oslávi“, „vezme“, „ohlási“.
- 788** Al. „prijímať“, „dostávať“, v. 15 obdobne.
- 789** Al. „toto, čomu vraví: máličko“.
- 790** D. „čo“.
- 791** Viď kap. 14:7.
- 792** Al. „si želali“.
- 793** Al. „áno“, „veru“, no nie ako „veru“ vyššie.
- 794** D. „budete zarmútení“ v dejovom zmysle.
- 795** D. „sa stane v“.
- 796** Viď Mat. 2:2.
- 797** Výraz značí i telesné utrpenie.
- 798** Vl. „dieťaťko zrodí“, „do sveta zrodený“, viď Luk. 1:57.
- 799** Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 800** Al. „aj“.
- 801** Al. „neodníma“, „neodtrhuje“, iný výraz ako vo vv. 14n.; prít. čas i v zmysle „nemôže vziať“.
- 802** Podľa niektorých rukopisov „koľkoľvek veci“.
- 803** Podľa niektorých rukopisov „o čokoľvek poprosíte...“, dá vám v mojom mene“.
- 804** Vl. „naplnená“, „dovŕšená“, v stavovom zmysle.
- 805** Viď v. 1; kap. 10:6; 7:13, pozn. 349.
- 806** Al. „vravím vám, že nebudem“.
- 807** Al. „o vás“, „čo sa vás týka“, predložka ako „o“ vo v. 25.
- 808** Al. „pretože vy ľúbite mňa a veríte“, obe slovesá sú v dokonavom minulom čase, porov. kap. 6:69, pozn. 331.
- 809** Tu majú niektoré rukopisy predložku „z“, ako v kap. 8:42.
- 810** Al. „som v svete“ (kap. 16:28), „je tu“ (kap. 16:32; 17:1).
- 811** Viď kap. 7:13, pozn. 349; 10:6.
- 812** Al. „aby sa ňa kto pýtal“.
- 813** Al. „z“, iná predložka ako vo vv. 27n., aj ako tá, ktorej sa týka pozn. 809 k v. 28; tá istá ako v kap. 1:44, pozn. 66.
- 814** Vl. „aby ste sa rozprchlí“, viď kap. 8:56, pozn. 451; inak viď Mat. 26:31, pozn. 1252.
- 815** Viď kap. 1:11, pozn. 15; tu je hádam skôr na mieste doslovný preklad.
- 816** Viď v. 1; netýka sa kap. 17:1, kde neurčitý čas.
- 817** Predložka ako v kap. 13:33, pozn. 702.
- 818** Viď Mat. 13:21, pozn. 586; 9:2.
- 819** Ako u Luk. 11:22, no tu dokonavý minulý čas („pre-mohol celkom al. natrvalo“).
- 820** Al. „do neba“.
- 821** Viď Mat. 10:1, pozn. 397.
- 822** D. „aby všetko, čo... dal, im“. Porov. Zjav. 3:8, pozn. 102.
- 823** Viď kap. 14:7, pozn. 713 a 714.
- 824** Al. „skutočného“, „ozajstného“.
- 825** Viď kap. 14:17, pozn. 724, tu je zmysel „spolu so sebou“ („s tebou“), predložka tu vyjadruje vzťah vzájomnej rovnosti Božských Osôb.
- 826** Viď kap. 15:10, pozn. 755 a 756.
- 827** „Logos“, Božie slovo v svedectve, viď 1 Kor. 1:5; Hebr. 6:1.
- 828** Viď kap. 14:9, pozn. 713 a 715.
- 829** „Rhéma“, mn. číslo „rhémata“, Božie oznámenia.
- 830** Viď kap. 16:3; tam i tu, oproti v. 7 vyššie, neurč. čas, no s významom obdobným.
- 831** Viď kap. 16:26, pozn. 807 („moja žiadosť sa týka ich, nie sveta, lež tých“).

- 832** Al. „ustrež“ (v. 11), „striehol“ (v. 12), „ustriehol“ (v. 15), sloveso ako vo v. 6, pozn. 826.
- 833** Al. „mene, v ktorom si mi *ich* dal“.
- 834** Al. „ustrážil“, iný výraz ako „chránil“ vyššie.
- 835** Al. „nebol zahubený... syn záhuby“.
- 836** Al. „dovŕšenú“.
- 837** Al. „vyňal“, „odstránil“.
- 838** Vl. „z“ („z dosahu“).
- 839** Viď Mat. 5:37.
- 840** D. „v pravde“, viď Mat. 3:11.
- 841** Viď kap. 15:9.
- 842** Iná predložková väzba ako vo v. 9, výraznejšie prospechová („pre nich“, „v ich prospech“).
- 843** Viď kap. 16:26, pozn. 807.
- 844** V príčinnom zmysle („skrze“).
- 845** Al. „nadobúdajú vieru“, ako v kap. 12:11.
- 846** D. „zdokonalení“, „k dokonalosti privedení“, tj. „uvedení v dokonalú jednotu“.
- 847** Viď v. 3, pozn. 823.
- 848** Viď kap. 3:16.
- 849** Podľa niektorých rukopisov „čo“, ako vo v. 2. Netýka sa kap. 18:9.
- 850** Al. „chcem“.
- 851** Viď kap. 1:8, pozn. 11; 13:33, pozn. 702.
- 852** Al. „sveta, spravodlivý Otče!“
- 853** Al. „a oznámim“.
- 854** Iná predložková väzba ako v kap. 17:24, vyjadrujúca užití a bližší vzťah.
- 855** Tj. potok, ktorý je v lete vyschnutý a v zime al. po dažďoch sa prudko rozvodňuje.
- 856** Al. „o tom mieste vedel“, v. 4 obdobne, viď kap. 16:30, pozn. 367.
- 857** Viď kap. 13:11.
- 858** V dejovom zmysle; čo do v. 2 viď Mat. 12:25, pozn. 520.
- 859** Al. „vezmúc“, tj. „so sebou“.
- 860** Al. „oddiel“ (Mat. 27:27), tu oddiel chrámovej stráže.
- 861** Vl. „z“, vari „spomedzi“.
- 862** Viď Mat. 25:1.
- 863** Al. „mali prísť“.
- 864** Viď kap. 1:38.
- 865** Vl. „odišli“.
- 866** Ako „nezahynul“ v kap. 17:12, no tu činný rod, vari „nedal som nikomu zahynúť al. nikoho zahubiť“.
- 867** Tj. „pri sebe“, „nesúc“, „držiac“.
- 868** Viď Mat. 26:47.
- 869** Viď Marek 14:47.
- 870** Viď Luk. 18:7.
- 871** Neurčitý čas, ako u Mat. 20:21.
- 872** Gr. „chiliarchos“, viď Marek 6:21, pozn. 237.
- 873** Viď Mat. 26:55.
- 874** Člen; niektoré rukopisy ho vynechávajú, podľa nich by zmysel bol „*jeden* al. *akýsi* druhý učeník“. Možno je to správne znenie.
- 875** Viď Mat. 26:69.
- 876** Al. „povedal čosi“.
- 877** Al. „a Petra vpustil“, al. možno „a *ona* Petra vpustila“.
- 878** Al. „teda, ktorá *bola* vrátničkou“.
- 879** Viď kap. 13:33, pozn. 702.
- 880** Al. „s nimi bol, stojac a zohrievajúc sa“, v. 25 obdobne.
- 881** Neurč. čas („dal sa pýtať“, „*niekoľko* ráz sa spýtal“, obdobne aj ostatné takto označené slovesá vo vv. 20n., viď Mat. 5:19, pozn. 153, a v. 21, pozn. 163).
- 882** Viď Mat. 19:17, pozn. 891.
- 883** Viď kap. 7:13, 3.
- 884** Viď Marek 14:65.
- 885** Nesúvisí s „povedal“ vyššie.
- 886** D. „o tom zlom“ („podaj svedectvo o...“).
- 887** Viď kap. 8:48.
- 888** Al. „ho *Ľeda*“ zviazaného odoslal“.
- 889** D. „nevolníkov, súc príbuzný, ktorého“.
- 890** Viď Mat. 26:34; 27:27.
- 891** Neurč. čas („vykonať jedenie“), D. „[aby] jedli“.
- 892** Al. „mi nesiete“, tiež „vznášate“.
- 893** Al. „nekonal zlo al. sa nedopúšťal zla“.
- 894** Neurč. čas, viď 1 Peter 4:5, pozn. 223.
- 895** Viď kap. 12:33.
- 896** V pôvodine „odovzdali“, v gréčtine je iný slovosled.
- 897** Viď kap. 14:27, pozn. 736.
- 898** Al. „zápasili“.
- 899** Viď Luk. 1:2, pozn. 8.
- 900** Viď kap. 8:40, pozn. 425.
- 901** Viď Mat. 2:1, tu v stavovom zmysle.
- 902** Tá istá predložka ako „na“ vyššie aj nižšie, kde na obidvoch miestach má účelový zmysel.
- 903** Viď Luk. 23:4.
- 904** Vl. „príčiny“, tj. „prečo by sa mal potrestať“.
- 905** Al. „no máte zvyk“.
- 906** Al. „chcete“, skôr v zmysle „ste rozhodnutí“ ako „želáte si“.
- 907** Viď Mat. 27:29.
- 908** Al. „obliekli ho v“.
- 909** Viď Mat. 5:40.
- 910** Viď kap. 18:22.
- 911** Ako „nosia“ u Mat. 11:8.
- 912** Vl. „je povinný al. dlžný“.
- 913** Neurčitý čas, v zmysle ako Mat. 9:13, pozn. 363.
- 914** Viď kap. 8:53, pozn. 449; 18:28.
- 915** Viď kap. 6:66.
- 916** Viď Mat. 6:33; 11:19.
- 917** Al. „odporuje cisárovi“, „popiera cisára“.
- 918** D. „vravené“, sloveso ako nižšie.
- 919** Viď Mat. 27:62; 26:2.
- 920** Viď Luk. 23:18, no tu neurčitý čas („odstráň“, „odprac“).
- 921** Viď Mat. 27:26, 31, pozn. 1337.
- 922** Tj. smerom von.
- 923** D. „odtiaľ i odtiaľ“.
- 924** Al. „nadpis“, vl. „titul“, v pôvodnom texte prepis latinského „*titulus*“.
- 925** D. „bolo“, viď Luk. 4:17, pozn. 274.
- 926** Neurčitý čas („každý si ho prečítal“).
- 927** Al. „to miesto, kde, ...bolo blízko mesta“.
- 928** Vl. „rímsky“, ako u Luk. 23:38.

- 929** Sloveso je tu dvakrát v dokonavom minulom čase, zdôrazňujúcim trvalú platnosť toho, čo sa napísalo; netýka sa slova „napísal“ vo v. 19.
- 930** D. „zhora cez celok“.
- 931** Al. „nerozpoľtujeme“, „neďelíme“, no nie ako „rozdelili“ nižšie.
- 932** Ako „bol... vylosovaný“ u Luk. 1:9; nesúvisí s „lós“ na konci vety.
- 933** Žalm 22:18.
- 934** D. „sami seba“.
- 935** Al. „hádžali“, ako u Luk. 23:34; tu je na mieste znenie ako v texte, lebo slovo „ošatenie“ sa zrejme vzťahuje na „tuniku“ (jediný predmet).
- 936** Viď kap. 14:17, pozn. 724.
- 937** Viď Mat. 27:56.
- 938** Viď kap. 8:44, pozn. 433; netýka sa slov „tvoj“ nižšie a „tvoja“ vo v. 27.
- 939** Tu aj „pri tom“.
- 940** D. „vzal do svojich vlastných vecí“.
- 941** Al. „splnené“ (Rim. 2:27), „vykonané“, dokonavý minulý čas zdôrazňujúci dosah do prítomnosti; v stavovom zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 942** Vl. „k dokonalému splneniu al. uskutočneniu privedené“, neurčitý čas; súvisí s predošlým slovesom „dokonané“.
- 943** Al. „bola postavená“, v stavovom zmysle, vl. „ležala“, „bola položená“.
- 944** Vl. „až po okraj plná“, „vrchovato plná“ (Mat. 23:28).
- 945** Vl. „obložili hysopu“ (3. pád), tj. „obložili ňou hysop“, asi dlhú suchú stonku rastliny toho mena, podobnú trstine.
- 946** Viď Luk. 23:36.
- 947** Al. „dostal“.
- 948** Viď Mat. 27:62.
- 949** Viď Luk. 6:1, pozn. 369.
- 950** Vl. „zomretý“, inak „uvideli ho už mŕtveho al. zomretého“.
- 951** Vl. „dosvedčil to“, dokonavý minulý čas („dosvedčil a toto svedectvo má trvalú platnosť“). V tom istom čase je nasledovné „uvidel“; je to zároveň prejav toho, ako pisateľovi tieto veci tanuli na mysli stáby prítomné.
- 952** Viď kap. 1:8; 16:30.
- 953** 2 Mojž. 12:46; Žalm 34:20.
- 954** Zach. 12:10.
- 955** Al. „k tomu“.
- 956** Al. „skrytý“.
- 957** Al. „si vziať“, „vzdvihnúť“, ďalej obdobne; ako „odstránili“ vo v. 31, „vzal“ v kap. 17:15, no nie ako „vzali“ tu vo v. 40.
- 958** D. „aby Ježišovo telo odniesol“.
- 959** Viď kap. 12:3.
- 960** Viď Luk. 24:12.
- 961** D. „ako je Židom“.
- 962** Výraz značí celú dolnú končatinu.
- 963** Viď kap. 12:7.
- 964** Viď v. 31.
- 965** Viď Marek 16:2.
- 966** Viď kap. 19:38, pozn. 957; vo v. 1 to isté sloveso; tam aj „vidí, že kameň je... odstavý“; vo vv. 2 a 13 tiež „uniesli“, „vyniesli“.
- 967** Al. „prichodili“, v. 18 obdobne.
- 968** Vl. „do (tej) hrobky“, ako vo v. 6 (Mat. 21:1, pozn. 940).
- 969** Viď kap. 14:15.
- 970** Al. „zisťuje al. pozoruje, že tam ležia tie pruhu plát-na“; tá istá väzba ako „vidí tam ležať“ vo v. 5; obdobne vo vv. 7, 12, 14.
- 971** Al. „pri tých pruhoch“, no nie ako „pri“ vo vv. 11n.
- 972** Al. „stočená“, „poskladaná“.
- 973** Al. „pri hrobke vonku, plačúc“.
- 974** D. „v bielych“, tj. „rúchach“.
- 975** Al. „vraví im: Odniesli môjho Pána“.
- 976** Al. „odniesol“, no nie ako na konci verša; ako „zdvíhali“ v kap. 10:31.
- 977** Oslovenie vyjadrujúce ešte väčšiu úctu a vážnosť ako „rabbi“ (Mat. 23:7), titul obzvlášť významných a vážených učiteľov, najmä predsedov židovskej rady („*sanhedrim*“, Mat. 26:59). V N. Zákone sa vyskytuje iba tu a u Marka 10:51.
- 978** Tj. „nezdržiavaj sa pri mne“, vl. „nelipni ku mne“; sloveso, ktoré inde spravidla prekladám „siahať na“ al. „dotýkať sa“, no tu je zmysel ako v texte.
- 979** Viď 1 Kor. 15:24.
- 980** Množné číslo („viaceré dvere“).
- 981** Al. „zastal v prostriedku“.
- 982** Viď kap. 17:18.
- 983** V stavovom a zosilňujúcom zmysle, porov. Mat. 16:19, pozn. 751.
- 984** Viď kap. 11:16; 13:33, pozn. 702.
- 985** Al. „jazvu po klíncoch“, „stopu al. známku (vl. „úder“, „náraz“, tj. „stopu al. známku po údere al. náraze“) klincov“, ďalej obdobne.
- 986** Viď v. 19.
- 987** Ako „neste“ u Mat. 14:18 a Marka 12:15, „veďte“ u Mat. 17:17 a Marka 9:19. Nedokonavým tvarom je na všetkých týchto miestach preložený rozkazovací spôsob prítomného času, ktorý je možné chápať v zmysle „hľad al. usiluj sa podať“, „hľadte priniesť al. priviesť“, a pod. Obdobne „stávaj sa“ na konci verša, ktoré pravda, môže značiť aj jednoducho „buď“, viď Mat. 24:44, pozn. 1153, no porov. Zjav. 2:10, pozn. 48.
- 988** Vl. „nestávajú sa“.
- 989** Viď Skut. 10:45, pozn. 694.
- 990** Viď Luk. 4:17, pozn. 274 (v tamtej poznámke spomenutý odlišný tvar je tu vo v. 31, kde sa dá čítať aj „zapísané boli“, porov. pozn. 300 k Mat. 7:25) a 272.
- 991** Al. „veciach Ježiš... sám seba zjavil“, ďalej obdobne, viď Marek 16:12, pozn. 743.
- 992** Ako „zároveň“ v kap. 20:4.
- 993** Vl. „od (množstva)“.
- 994** Viď kap. 18:1, pozn. 854; 7:44, pozn. 388.
- 995** Obdobne ako v kap. 20:19, 9.
- 996** Al. „voľajakú pochútku al. lahôdku“, vl. „voľajaký príkrm“ v zmysle „voľačo prijsť ku chlebu“; zvyčajne to bývala pečená al. varená ryba, porov. kap. 6:9,

- pozn. 265, kde je však použitý iný výraz, ten istý ako nižšie v tejto kapitole, vv. 9n., 13.
- 997** AL. „chytíte“, „natrafíte na“, „zastihnete“, „dopadnete“, „podarí sa vám“, „nájdete“.
- 998** Nesúvisí s výrazom vo vv. 9n., 13, pozn. 1006.
- 999** VL. „opásal naskrze“, tj. „pevne“.
- 1000** Slovmi „zvrchnou šatou“ je preložený výraz vyskytujúci sa v N. Zákon iba tu; značí tu najskôr rybársku pracovnú halenu.
- 1001** TJ. „nedostatočne odiaty“, iba v spodnej šate.
- 1002** Viď Mat. 6:27.
- 1003** Viď kap. 6:69, pozn. 331, tu oproti neurč. času na konci verša.
- 1004** D. „sief ryb“.
- 1005** VL. „ležiaci“, „položený“.
- 1006** Viď kap. 6:9; 7:44, pozn. 388; 19:24, nie ako u Luk. 5:6.
- 1007** Viď Luk. 11:37, pozn. 779, tu zmysel ako v texte.
- 1008** AL. „na ňom vyzvedať“ (Mat. 2:8), „ho vyšetrovať al. spovedať“, neurčitý čas („pokúsí sa vyzvedieť“, „dať sa vyzvedať al. vypytovať al. spovedať“, „položiť mu zvedavú otázku“).
- 1009** Viď v. 4, pozn. 995; vo v. 12 D. „vediac“.
- 1010** D. „súc vzkriesený“ v dejovom zmysle.
- 1011** Tento oddiel ukazuje rozdiel vo význame dvoch gréckych slovies, majúci význam „milujem“, totiž „*filéo*“, ktoré spravidla prekladám „lúbim“ alebo „obľubujem“, a „*agapao*“, prekladaného „milujem“. Prvé značí priateľskú lásku, dôvernejšiu, citovejšiu, zapálenejšiu; výraznejšie ako druhé vyjadruje pocit záľuby alebo potešenia z milovanej osoby alebo predmetu pre jej al. jeho milovaniahodné vlastnosti (znamená aj „bozkávanie“, napr. Mat. 26:48). Druhý výraz, ktorý sa v N. Zákon používa častejšie, znamená lásku ako ustálený vzťah al. postoj skôr ako cit, pokojnú, vyrovnanú, ne-sebeckú. Používa sa o Božej láske ku človekovi (okrem Tit. 3:4, kde je zloženina odvodená od „*fileo*“). Obidve sa používajú o láske Otca k Synovi, prvé iba raz (Ján 5:20), druhé častejšie (Ján 3:35 a inde), aj o Kristovej láske k Jeho ľudu, prvé napr. u Jána 11:3, druhé tamže v. 5 a inde. Prvý výraz je u Jána 16:27 použitý o Otcovej láske k učeníkom a o láske učeníkov ku Kristovi.
- 1012** Pre pojem „pasenia“ sú tu použité dve rozličné slovesá; vo vv. 15, 17 je sloveso značiace predovšetkým starostlivosť o pašu, potravu oviec, ktoré prekladám „pas“, vo v. 16 výraz, ktorý znamená skôr ochranu a vedenie; ten pre nedostatok vhodnejšieho slova tu prekladám „buď pastierom“ (je odvodené od výrazu prekladaného „pastier“ u Jána 10 a inde, povedzme teda „pastieruj“).
- 1013** VL. „bol zarmútený“ v dejovom zmysle.
- 1014** Viď Mat. 14:25.
- 1015** AL. „kam si chceš“, „kam nechceš al. by si nerád“, vv. 22 obdobne.
- 1016** AL. „zavedie“, „dopraví“.
- 1017** Viď kap. 12:33; 13:2, 25, 11.
- 1018** VL. „ostával, kým prichodím“, väzba „kým neprídem“ je tá istá ako u Marka 6:45, pozn. 264; porov. Luk. 19:13, kde je väzba v niektorých rukopisoch tiež tá istá, v iných trochu odlišná, no v podstate s tým istým významom.
- 1019** D. „čo vzhľadom na teba“, predložková väzba ako u Luk. 18:1, pozn. 1129.
- 1020** D. „vyšlo“.
- 1021** Vyjadruje domnelú vlastnosť al. charakter osoby („nie je smrteľný“, „nemôže umrieť“).
- 1022** Viď pozn. 1021 vyššie.
- 1023** Viď v. 22.
- 1024** Viď v. 15.
- 1025** D. „ktoré (Mat. 2:6, pozn. 31) keby sa“.
- 1026** D. „písali po jednej“.
- 1027** Viď Luk. 4:17.
- 1028** AL. „nepojal“, „žeby sa tie knihy... ani do samého sveta nevmetili“.

SKUTKY APOŠTOLOV

Nuž som vypracoval svoje¹ prvé pojednanie² o všetkých veciach, ó Teofil, čo Ježiš začal aj konať aj vyučovať, (2) až do dňa, ktorého dal apoštolom, ktorých si vyvolil, skrze Svätého Ducha príkazy a³ bol vzatý⁴⁵ nahor; (3) tým aj po tom, čo trpel⁶, sám seba živého predstavoval⁶⁷ mnohými dôkazmi⁸, po štyridsať dní sa im ukazujúc a vraviac veci týkajúce sa Božieho kralovania²⁵. (4) A súc s nimi pokope, dal im pokyn⁹ nevzdať sa od Jerúsálema, lež vyčkávať Otcov prísľub¹¹, o ktorom ste, povedal, počuli odo mňa¹², (5) pretože Ján síce krstil⁶ vodou, no vy teraz nie po¹³ mnohých dňoch budete pokrstení⁵ Svätým Duchom¹⁴.

(6) Nuž oni sa ho teda zídúc sa spytovali, vraviac: Pane, či v tomto čase naprávaš¹⁵ Izraelovi kráľovstvo? (7) I povedal k nim: Nie vaša vec je spoznávať¹⁶ časy alebo obdobia, ktoré svojej vlastnej právomoci vyhradil¹⁷ Otec, (8) ale dostanete¹⁸ moc Svätého Ducha, ktorý na vás príde¹⁹, a budete mojimi svedkami aj v Jerúsaleme aj vo všetkom Júdsku a Samarii a až po posledok zeme²⁰. (9) A povediac tieto veci, bol, zakiaľ oni pozerali, vyzdvihnutý⁵ a zdola ho od ich očí vzal oblak.

(10) A ako upierali zrak²¹ do neba, zakiaľ sa on poberal, hľa²², stáli pri nich⁷ dvaja muži v bielom úbore, (11) ktorí aj povedali: Muži galilejskí²³, čo stojíte, pozerajúc do neba? Tento Ježiš, ktorý bol od vás vzatý⁴⁵ nahor do neba, príde tak, akým spôsobom ste ho spozorovali do neba sa poberať. (12) Tu sa vrátili späť do Jerúsálema z²⁴ vrchu, ktorý sa volá Olivnica²⁶; ten je blízko Jerúsálema, súc vzdialený cestu jednej soboty²⁷. (13) A keď vošli²⁸, vystúpili do vrchnej miestnosti²⁹, kde sa často³⁰ zdržiavali, Peter aj Ján a Jakub a Andrej, Filip a Tomáš, Bartolomej a Matúš, Jakub Alfeov a Šimon Horlivec³¹ a Júdas, Jakubov brat. (14) Títo všetci jednomyselne zotrvali³² modlitbe so ženami³³ a Máriou, Ježišovou matkou, a s jeho bratmi.

(15) A v týchto dňoch povstal vprostred bratov Peter a povedal (a bol tam spolu³⁴ dav mien, asi stodvadsať): (16) Bratia³⁵, muselo byť splnené⁵ Písmo, čo Svätý Duch Dávidovými ústami predpovedal o Júdovi, ktorý sa tým, čo zatkli³⁶ Ježiša, stal vodičom³⁶, (17) pretože bol zarátaný³⁷ medzi nami a pripadol mu³⁸ podiel³⁹ v tejto službe^{40 41}. (18) (Nuž a ten z odmeny neprávosti⁴² nadobudol⁴² pozemok; i padol strmhlav, pukol uprostred a všetky jeho vnútornosti sa vyvalili. (19) A to sa všetkým obyvateľom Jerúsálema stalo známym, takže onen pozemok bol ich vlastným nárečím nazvaný⁵ Akeldama, to jest pozemok krvi.) (20) Veď v knihe Žalmov je napísané⁴³: Nech sa jeho osadlosť stane⁴⁴ pustou a nech v nej nieta obyvateľa, a⁴⁵: Jeho dozorstvo⁴⁶ nech dostane⁴⁷ iný. (21) Je teda žiadúce, žeby z tých mužov, ktorí sa s nami schádzali⁴⁸ v každý čas, v ktorom Pán Ježiš vchádzal⁴⁸ a vychádzal^{48 49} medzi nami⁵⁰, (22) počnúc od Jánovho krstu až do toho dňa, v ktorom bol od nás vzatý⁵¹ nahor, sa jeden z týchto s nami stal svedkom jeho opätovného vstania.

(23) I postavili dvoch, Jozefa, ktorý sa volal Barsabbas, – ten bol prezvaný⁵² lustus, – a Mateja; (24) a dali sa modliť a povedali: Ty, *Pane, znalec srdiec všetkých, ukáž⁵³, ktorého si si vyvolil, jedného z týchto dvoch, (25) žeby dostal⁴⁷ podiel³⁹ v tejto službe⁴¹ a apoštolstve⁴⁰, od ktorého Júdas odpadol⁵⁴ pobrať sa k svojmu vlastnému miestu. (26) A dali im lósy, i padol lós na Mateja; i bol započítaný⁵ spoločne s jedenástimi apoštolmi.

2 A keď sa vyplňal⁵⁵ deň Päťdesiatky⁵⁶, boli všetci spolu⁵⁷ na tom istom mieste. (2) I zaznel⁵⁸ z neba odrazu huk⁵⁹ celkom stáby ženúceho sa prudkého dutia⁶⁰ a naplnil celý ten dom, kde sedeli. (3) A ukázali sa im rozdeľujúce sa⁶¹ jazyky stáby ohňa, i posadalo to na každého jednotlivca z nich. (4) A všetci boli naplnení⁵

Svätým Duchom a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával vyslovovať⁶² sa.

(5) I boli v Jerúsaleme bývajúcí⁶³ Židia, nábožní⁶⁴ muži z²⁴ každého národa z tých, ktoré sú pod nebom; (6) a keď o tomto povstala reč⁶⁵, zišlo sa ich⁶⁶ množstvo a upadlo v zmätok⁶⁷, pretože ich každý jednotlivec začul hovoriť jeho vlastným nárečím. (7) I žasli⁶⁸ všetci a divili sa, vraviac: Hľa, či nie sú títo všetci, ktorí hovoria, Galilejci? (8) I ako to, že my ich čujeme každý našim vlastným nárečím, v ktorom sme sa zrodili, (9) Parti a Médi a Elamci a obyvatelia Mezopotámie, Júdska aj Kappadokie, Pontu⁶⁹ a Ázie⁶⁹, (10) Frygie aj Pamfylie, Egypta a končín Líbye v susedstve Kyrény⁷⁰, a tu sa zdržiavajúci Rimania, Židia aj pristúpenci⁷⁰, (11) Kréťania a Arabi – počujeme ich jazykmi našimi⁷⁰ hovoriť veľké Božie veci? (12) I žasli⁶⁸ všetci a boli plní rozpakov⁷¹, vraviac jeden ku druhému⁷²: Čo asi toto má znamenať⁷³? (13) No iní, spoločne⁷⁴ si robiac ústipky, vraveli: Sú naliati⁷⁵ muštom⁷⁶.

(14) No Peter sa postavil s tými jedennástimi, pozdvihol svoj hlas a vyslovil⁷⁷ sa k nim: Muži júdski⁷⁸ a vy všetci⁷⁹ obyvatelia Jerúsalema, nech je vám známe toto a vložte si v uši moje výroky: (15) Títo, pravdaže, nie sú, ako sa vy domnievate, opití, je predsa tretia hodina dňa, (16) lež toto je to, čo je rečené^{80 81} skrze⁸² proroka Jóela⁸³: (17) A v posledných dňoch bude, vraví Boh, že zo²⁴ svojho Ducha vylejem na všetko mäso, a vaši synovia a vaše dcéry budú prorokovať a vaši mladíci budú vídať videnia a vaši starší budú snívať sny, (18) ba aj na svojich nevoľníkov a na svoje nevoľníčky v oných dňoch zo²⁴ svojho Ducha vylejem, i budú prorokovať. (19) A dám v nebi hore zázraký a na zemi dolu znamenia, krv a oheň a opar⁸⁴ dymu; (20) slnko sa obráti⁸⁵ na tmú a mesiac na krv skôr ako príde veľký a slávne sa prejavujúci⁸⁶ deň PÁNA. (21) A bude, že každý, ktokoľvek sa bude dovlávať⁸⁷ mena⁸⁸ PÁNA, bude zachránený⁸⁹. (22) Muži israelski⁷⁸, počujte tieto slová: Ježiša, Nazareja, muža od Boha voči vám osvedčeného^{80 81 90} mocnými

činmi a zázrakmi a znameniami, ktoré Boh skrze neho vprostred vás vykonal, ako⁹¹ sami viete, (23) tohto, Božím určeným rozhodnutím⁹² a predvídaním vydaného⁸⁰, ste rukou bezzákonných pribitím na kríž odpravili⁹², (24) no Boh mu⁹³ dal opäť vstať⁹⁴, zrušiac⁹⁵ bolesti⁹⁶ smrti, keďže⁹⁷ jemu nebolo možné byť pod jej mocou⁹⁷. (25) Dávid predsa *vzhľadom* na neho⁹⁸ vraví⁹⁹: Ustavične som dopredu hľadel na¹⁰⁰ PÁNA predom mnou, pretože je po mojej pravici¹⁰¹, aby som sa nezakolísal¹⁰¹. (26) Pre túto príčinu sa rozveselilo¹⁰² moje srdce a môj jazyk zajasal, a ešte aj moje mäso sa usídlilo^{103 v 104} nádeji, (27) pretože¹⁰⁵ moju dušu nezanecháš¹⁰⁶ v háde¹⁰⁷ ani nedáš svojmu milosrdnému¹⁰⁸ zakúsiť¹²⁷ skazu¹⁰⁹; (28) dal si mi spoznať cesty života, naplníš ma veselostou pri tvojej tvári¹¹⁰. (29) Bratia¹¹¹, nech je dovolené k vám¹¹² s otvorenosťou¹¹³ prevraviť o praotcovi Dávidovi, že aj skončil bol pochovaný⁵ a jeho hrobka je až do tohto dňa medzi nami. (30) Súc teda prorokom¹¹⁴ a vediac, že sa mu Boh prisahou zaviazal¹¹⁵ na jeho¹¹⁶ trón posadiť *voláko* z plodu jeho bedra, (31) prehovoril, lebo videl^{100 117} dopredu, o KRISTOVOM opätovnom vstaní, že ani nebol zanechaný^{106 5} v háde¹⁰⁷ ani jeho mäso nevidelo skazu¹⁰⁹. (32) Tomuto Ježišovi dal Boh opäť vstať¹¹⁸, čoho svedkami sme my všetci; (33) súc teda vyvýšený^{5 119} Božou pravicom a prijímúc¹²⁰ od Otca príslub¹¹ Svätého Ducha, vylial toto, čo vy vidíte a počúvate. (34) Dávid predsa do nebies nevystúpil, no sám vraví¹²¹: PÁN môjmu Pánovi povedal: Sed' po mojej pravici¹⁰¹, (35) kým tvojich nepriateľov nepoložíš za podnož tvojich nôh. (36) Nech teda všetok dom Israéla spoľahlivo vie, že jeho, toho Ježiša, ktorého ste vy ukrižovali, Boh spravil aj Pánom aj Kristom.

(37) A počujúc to boli v srdci hlboko zasiahnutí¹²² a povedali k Petrovi a ostatným apoštolom: Čo máme vykonať, bratia¹¹¹? (38) A Peter k nim riekol: Dajte sa na pokánie a každý z vás nech je pokrstený¹²³ v¹²⁴ mene Ježiša Krista na odpustenie hriechov a dostanete¹²⁰ dar Svätého Ducha, (39) veď ten príslub platí¹²⁵ vám a vašim deťom a všetkým, ktorí sú

ďaleko¹²⁶, koľkýchkoľvek si PÁN, náš Boh, privolá. (40)Aj mnohými inými slovami naliehavo svedčil¹²⁸ a nabádal¹²⁹ ich, vraviac: Dajte sa vyslobodiť^{130 131} od tohto pokriveného¹³² pokolenia¹³³. (41)Nuž teda tí, ktorí jeho slovo bezvýhradne prijali¹³⁴, boli pokrstení¹³⁰ a v onen deň bolo pridaných⁵ asi tritisíc duší.

(42)I zotrúvali v¹³⁵ náuke apoštolov a ich¹³⁶ spoločenstve, lámaní chleba a modlitbách; (43)a na každú dušu prišla¹³⁷ bázeň a skrze apoštolov sa dialo veľa zázrakov a znamení. (44)A všetci tí, ktorí verili, boli pohromade¹³⁸ a všetky¹³⁹ veci mali spoločné; (45)a majetky¹³⁹ a prostriedky na živobytie¹⁴⁰ predávali¹⁴¹ a rozdeľovali ich¹⁴² všetkým podľa toho, ako¹⁴³ kedy komu bolo treba¹⁴⁴. (46)A denne, aj jednomyseľne zotrúvajúc¹³⁵ v CHRÁME aj doma¹⁴⁵ lámajúc chlieb, sa s jasotou a prostotou¹⁴⁶ srdca delili o stravu¹⁴⁷, (47)chváliac Boha a majúť priazeň u všetkého¹⁴⁸ ľudu¹⁴⁹. A *Pán tých, ktorí mali byť ušetrení^{131 150}, denne pridával [ku zhromaždeniu].

3 I vystupovali¹⁵¹ Peter a Ján v hodinu modlitby, totiž deviatu, spolu¹³⁸ do CHRÁMU¹⁵². (2)A bol tam nesený akýsi muž, od¹⁵³ útroby¹⁵³ svojej matky trvalo¹⁵⁴ chromý, ktorého denne kládli k tým dverám CHRÁMU, ktorým sa vraví Krásne, žeby od tých, ktorí sa dnu do CHRÁMU poberali¹⁵⁵, pýtal almužnu. (3)Ten, uvidiac Petra a Jána, že hodlajú vchádzať do CHRÁMU, žiadal almužnu dostať; (4)a Peter na neho¹⁵⁶ uprel s Jánom zrak¹⁵⁷ a povedal: Pozri na nás¹⁵⁶. (5)Nuž on na nich sústredil pozornosť¹⁵⁸, očakávajúc, že od nich volačo dostane; (6)no Peter povedal: Striebra a zlata nevláštím¹⁵⁹, no čo mám, to ti dávam: V mene Ježiša Krista, Nazareja, sa zdvihni a choď. (7)I schytil¹⁶⁰ ho za¹⁶¹ pravú ruku, zdvihol ho a jeho chodidlá a členky naskutku spewnili¹⁶², (8)i postavil sa vyskočiac a chodil, a do CHRÁMU vstúpil s nimi, chodiac a skáčuc a chváliac Boha. (9)A všetok ľud ho uvidel chodiť a chváliť Boha, (10)i rozpoznávali¹⁶³ ho, že je to ten, ktorý za almužnou¹⁶⁴ sedával pri Krásnej bráne CHRÁMU, i boli naplnení⁵ hrôzou¹⁶⁵ a úžasom¹⁶⁶ nad¹⁶⁷ tým, čo sa mu prihodilo. (11)A zakiaľ sa on pri-

džal Petra a Jána, zbehol sa k nim pri stĺpovej sieni¹⁶⁸, ktorá sa volá Šalamúnova, všetok ľud, i boli zmeravení údivom¹⁶⁹.

(12)A Peter uvidiac to dal k ľudu odpoveď: Muži israelski¹⁷⁰, čo sa tomuto¹⁶⁷ divíte? Alebo čo upierate zraky⁷⁷ k nám¹⁷¹ ako vlastnou mocou alebo pobožnosťou spôsobivším, žeby tento¹⁷² chodil? (13)Boh Abraháma a Isáka a Jakóba, Boh našich otcov, oslávil svojho sluhu Ježiša, ktorého ste vy, pravda, vydali a odriekli ste sa¹⁷³ ho do tváre¹⁷⁴ Piláta, keď¹⁷⁵ on¹⁷⁶ usúdil, žeby sa mal prepustiť¹⁷⁷ – (14)no vy ste sa Svätého a Spravodlivého odriekli¹⁷³ a vyprosili ste si, žeby sa vám vyhovel vrahom^{170 178}, (15)no Pôvodcu¹⁷⁹ života ste zabili, ale Boh ho¹⁸⁰ vzkriesil spomedzi mŕtvych a svedkami toho sme my; (16)a vo viere¹⁸¹ v jeho meno¹⁸² upevnilo¹⁶² jeho meno tohto, ktorého badáte¹⁸³ a poznáte, a viera, viera¹⁸⁴ skrze neho, mu v prítomnosti vás všetkých dala toto plné zdravie. (17)A teraz, bratia: Viem, že ste to spáchali¹⁸⁵ z¹⁸⁶ neznalosti, priam tak ako aj vaši vládcovia, (18)no Boh takto splnil, čo bol vopred zvestoval skrze ústa všetkých prorokov, že jeho KRISTUS bude trpieť¹⁸⁷. (19)Dajte sa teda na pokánie a obráťte sa k nemu za účelom vytretia vašich hriechov¹⁸⁸, aby potom¹⁸⁹ od tváre PÁNA prišli doby osvieženia¹⁹⁰ (20)a aby vyslal Ježiša Krista, vám vopred ustanoveného¹⁹¹; (21)toho, pravda, až do časov nápravy¹⁹² všetkých vecí, o ktorých Boh hovoril¹⁹³ skrze ústa svojich svätých odvekých¹⁹³ prorokov, muselo prijat¹⁹⁴ nebo. (22)Nuž, Mojžiš povedal¹⁹⁵: PÁN, váš Boh, dá pre vás¹⁹⁶ spomedzi vašich bratov povstať¹⁹⁷ prorokovi, ako mne; jemu budete načúvať vo všetkom, čokoľvek¹⁹⁸ k vám prehovorí, (23)a bude, že každá duša, ktorákoľvek¹⁹⁹ oného proroka neposlúchne, bude spomedzi ľudu vyhubená⁵. (24)A vlastne²⁰⁰ tieto dni zvestovali aj všetci proroci od Samúela a tých, ktorí po ňom nasledovali, koľkí hovorili²⁰¹. (25)Synovia prorokov a zmluvy²⁰², – ktorú si Boh zriadil²⁰³ voči našim otcom²⁰⁴, vraviac k Abrahámovi²⁰⁵: A v tvojom semene príde požehnanie na²⁰⁶ všetky rodiny zeme, – ste vy; (26)dajúc povstať¹⁹⁷ svojmu sluho, vyslal ho Boh

najprv k vám, žeby vás žehnal²⁰⁷ v odvracaní²⁰⁸ každého z vás od vašich špatností.

4 A zakiaľ oni hovorili k ľudu, prišli na nich²⁰⁹ kňazi a dôstojník CHRÁMU²¹⁰ a sadúkeji; (2)bolo im nanajvýš nepríjemné²¹¹, že oni vyučovali ľud a v Ježišovi zvestovali opätovné vstanie, vstanie²¹² spomedzi mŕtvych. (3)I položili na nich ruky a do zajtra ich vsadili do šatľavy²¹³, lebo už bol večer.

(4)No z tých, ktorí to slovo počuli, mnohí uverili a počet mužov bol rozmnožený [asi] na²¹⁴ päťtisíc.

(5)A v²¹⁵ zajtrajší deň sa stalo, že sa v Jerúsaleme zišli²¹⁶ ich vládcovia²¹⁷ a starší a písmári, (6)aj Annas, veľkňaz, a Kaiafas a Ján a Alexander a koľkí boli z veľkňazského rodu; (7)i postavili ich vprostred a prezvedali sa: V²¹⁸ akej moci alebo v²¹⁸ akom mene ste to vy vykonali? (8)Tu Peter, súc naplnený Svätým Duchom k nim povedal: Vládcovia²¹⁷ ľudu a starší [Israéla], (9)ak sme my dnes vyšetrovaní²¹⁹ na základe dobrodenia nemocného človekovi²²⁰, akože²²¹ sa mu²²² pomohlo²²³, (10)nech je známe vám všetkým a všetkému ľudu Israéla, že tento tu stojí²²⁴ pred vami zdravý v²¹⁸ mene Ježiša Krista, Nazareja, ktorého vy ste ukrižovali, ktorého Boh vzkriesil spomedzi mŕtvych – v²¹⁸ tomto! (11)Toto²²⁵ je ten kameň, ktorý bol znevážení⁵ od vás budovalcov, ktorý sa stal hlavou²²⁶ nárožia²²⁶, a v žiadnom druhom pomoci^{223 227} nieto, (12)lebo ani nieto iného²²⁸ mena pod nebom, daného⁸⁰ medzi ľuďmi, v²¹⁸ ktorom by sa nám malo²²⁹ pomôcť^{223 227}.

(13)No oni, pozorujúc Petrovu a Jánovu smelosť²³⁰ a povšimnúť si²³¹, že sú to ľudia nevzdelační²³² a neučení²³³, sa divili; i rozpoznávali¹⁶³ ich, že bývali s Ježišom, (14)a vidiac s nimi stáť toho človeka, toho uzdraveného, nemali čo povedať proti nim²³⁴; (15)no naručili im odísť von z rady²³⁵ a rokovali²³⁶ medzi sebou²³⁷, (16)vraviac: Čo týmto ľuďom spravíme? Áno, že sa skrze nich udialo znateľné²³⁸ znamenie, je síce všetkým obyvateľom Jerúsalema zrejme²³⁹ a poprieť to nemôžeme, (17)ale aby sa to medzi ľud ešte väčšmi neroznieslo²⁴⁰, pohrozme im prisne²⁴¹, žeby už k žiadnemu človekovi

v²⁴² tomto mene nehovorili. (18)I povolali ich a nakázali [im] vonkoncom²⁴³ sa v²⁴² Ježišovým mene neozývať ani nevyučovať. (19)No Peter s Jánom²⁴⁴ k nim v odvetu povedali: Posúďte, či je pred Bohom spravodlivé načúvať skôr²⁴⁵ vám ako Bohu²⁴⁶ – (20)my predsa nemôžeme nehovoriť tie veci, ktoré sme uvideli a počuli. (21)Nuž oni im ďalej²⁴⁷ pohrozili, a neprichádzajúc na nič, ako by si ich mohli potrestať²⁴⁸, ich vzhľadom na²⁴⁹ ľud prepustili, pretože pre to²⁵⁰, čo sa udialo, všetci oslavovali Boha, (22)lebo tomu človekovi, na ktorom sa udialo toto znamenie vyliečenia, bolo viac ako štyridsať rokov.

(23)A súc prepustení⁵, prišli k svojim vlastným a dali im vedieť²⁵¹, koľké veci k nim veľkňazi a starší povedali; (24)a oni počujúc to pozdvihli jednomyselne hlas k Bohu a povedali: Panovník²⁵², ty si ten²⁵³ Boh, ktorý vytvoril²⁵⁴ nebo aj zem aj more aj všetko, čo je v nich, (25)ktorý²⁵³ skrze ústa Dávida, svojho sluhu, povedal²⁵⁵: Načo²⁵⁶ sa národy spurne rozsoptili²⁵⁷ a k mene ľudí²⁵⁸ navymýšľali²⁵⁹ daromné²⁶⁰ veci? (26)Dostavili sa králi zeme a vládcovia²⁶¹ sa spolu²⁶¹ zišli²⁶² proti PÁNOVI a proti jeho Pomazanému²⁶³ – (27)áno, popravde²⁶⁴ sa v tomto meste na tvého svätého sluhu Ježiša²⁶⁵, ktorého si pomazal, zišli²⁶² aj Héródés aj Pontius Pilát s národmi aj kmeňmi ľudu²⁵⁸ Israéla (28)vykonať, koľké veci tvoja ruka a tvoje rozhodnutie²⁶⁶ predurčilo, žeby sa stali. (29)A teraz, *Pane, pozri na ich hrozby a daj svojim nevoľníkom so všetkou smelosťou²⁶⁷ hovoriť tvoje slovo (30)za vystierania tvojej ruky na liečenie a žeby sa skrze meno tvého svätého sluhu Ježiša diali znamenia a zázraky.

(31)A keď sa oni pomodlili²⁶⁸, otriaslo sa²⁶⁹ to miesto, na ktorom boli zidení^{262 270}, i boli všetci⁷⁹ naplnení⁵ Svätým Duchom a hovorili so smelosťou²⁶⁷ Božie slovo.

(32)A to množstvo tých, ktorí uverili, malo jedno srdce a dušu²⁷¹ a ani jeden nevravel, že voľačo z toho, čo mu náleží, je jeho vlastné, lež všetky⁷⁹ veci im boli spoločné. (33)A apoštoli veľkou mocou podávali²⁷² svedectvo o opätovnom vstaní²⁷³ Pána Ježiša, i bola na nich všetkých veľká

milosť, (34)lebo medzi nimi ani nikto nebol²⁷⁴ v nedostatku, lebo kolkí boli²⁷⁴ vlastníkmí pozemkov alebo domov, predávali²⁷⁵ *ich* a ceny tých predávaných²⁷⁵ vecí prinášali (35)a kládli k nohám apoštolov; i rozdávalo sa každému podľa *toho*, ako²⁷⁶ komu kedy bolo treba²⁷⁶.

(36)A Jozef, ktorý bol od apoštolov prezvaný²⁷⁷ Barnabas (to je v preklade²⁷⁸ Syn útechy²⁷⁹), Leviovec, rodom Kyperčan, (37)predal²⁷⁵ pole, ktoré mu náležalo²⁸⁰, a peniaze²⁸¹ priniesol a položil k nohám apoštolov.

5 No akýsi muž, menom Ananias, so Sapphirou, svojou ženou, predal²⁷⁵ majetok²⁸² (2)a z²⁴ jeho ceny si kradmo ubral²⁸³, čo vedela spolu²⁸⁴ aj [jeho] žena; i priniesol a k nohám apoštolov položil akúsi časť. (3)No Peter povedal: Ananias, prečo tvoje srdce naplnil Satan, žeby si sa pokúsil oluhať²⁸⁵ Svätého Ducha a kradmo si ubral²⁸³ z²⁴ ceny toho pozemku? (4)Či nie je *tak*, že ostávajúc²⁸⁶, ostával tebe, a súc predaný^{275 277}, bol²⁷⁴ v právomoci tvojej²⁸⁷? Čo²⁸⁸ *to*, že si si tento skutok²⁸⁹ vo svojom srdci uložil? Zaluhal si nie ľudom, lež Bohu. (5)A Ananias, počúvajúc tieto slová, padol a vypustil dušu, a na všetkých, ktorí [toto] počúvali, prišla²⁹⁰ veľká bázeň. (6)I vstali mladší *muži*, zabalili²⁹¹ ho, vyniesli a pochovali.

(7)I nastal odstup²⁹² asi troch hodín a vstúpila jeho žena, nevediac, čo sa stalo, (8)a Peter jej odvetil: Povedz mi, či ste ten pozemok dali²⁹³ za tolko? A ona riekla: Áno, za tolko. (9)A Peter k nej povedal: Čo²⁸⁸ *to*, že medzi vami²⁹⁴ bolo dohodnuté²⁷⁷ vyskúšať²⁹⁵ Ducha PÁNA? Hľa, nohy tých, ktorí pochovali tvojho muža, sú pri dverách, i vynesú ťa. (10)I padla naskutku k jeho nohám a vypustila dušu, a tí mladíci ju vstúpiať našli mŕtvu²⁹⁶; i vyniesli ju a pochovali vedľa jej muža.

(11)I prišla²⁹⁰ na celé zhromaždenie aj na všetkých, ktorí tieto veci počúvali, veľká bázeň; (12)a rukami apoštolov sa medzi ľudom dialo veľa znamení a zázrakov (a všetci bývali jednomyseľne v Šalamúnovej stĺpovej siení¹⁶⁸, (13)a z ostatných sa nikto neodvažoval k nim sa pripájať²⁹⁷, no ľud ich vyvyšoval²⁹⁷ (14)a Pánovi boli pridávaní²⁹⁸ tým

viacerí veriaci, zástupy²⁹⁹ mužov aj žien), (15)takže po uliciach vynášali a na lôžkach a nosidlách kládli nemocných, aby, keď Peter pôjde, volaktorého³⁰⁰ z nich čo aj *len* zatónila jeho tŕňa. (16)A do Jerúsálema sa schádzal aj zástup²⁹⁹ z miest koldokola a nosili nemocných a obťažovaných³⁰¹ od nečistých duchov; tí boli naspoloč³⁰² uzdravovaní³⁰³.

(17)I povstal veľkňaz a všetci tí s ním – to bola strana³⁰⁴ sadúkejev – a boli naplnení⁵ žiarlivosťou³⁰⁵; (18)i položili na apoštolov ruky a vsadili ich do obecnej šatľavy³⁰⁶. (19)No za noci dvere³⁰⁷ toho väzenia otvoril anjel PÁNA, a vyvedúc ich, povedal: (20)Poberajte sa, i postavte sa a v CHRÁME ľudu hovorte všetky výroky tohto života. (21)A počujúc *to* vstúpili okolo svitania do CHRÁMU a vyučovali. A dostaviac sa veľkňaz a tí s ním, zvolali radu³⁰⁸ a všetok kmeťovský zbor synov Israéla a poslali do väznice, žeby oni boli privedení; (22)a zriadení ich, dostaviac sa *tam*, vo väzení nenašli, i vrátili sa zasa a dali vedieť³⁰⁸, (23)vraviac: Zistili sme, že väznica je vo všetkej bezpečnosti³⁰⁹ zamknutá⁸⁰ a strážni stoja pri dverách³⁰⁷, no otvoriac nenašli sme dnu nikoho. (24)A ako počuli tieto slová, boli aj kňaz³¹⁰ aj dôstojník CHRÁMU³¹¹ aj veľkňazi vzhľadom na ne plní rozpakov³¹¹, čo z toho asi povstane. (25)I prišiel³¹² ktosi a dal im vedieť³⁰⁸: Hľa, tí muži, ktorých ste vsadili do väzenia, sú v CHRÁME, stojac a vyučujúci³¹³ ľud. (26)Tu dôstojník³¹¹ s tými zriadencami odišiel a priviedol ich, nie násilím, lebo sa báli ľudu, žeby neboli ukameňovaní⁵; (27)a privedúc ich, postavili *ich* v rade³⁰⁸ a veľkňaz sa ich spýtal³¹⁴, (28)vraviac: Prísne³¹⁵ sme vám nakázali v²⁴² tomto mene nevyučovať, a hľa, naplnili ste svojou náukou Jerúsalem a zamýšľate krv tohto človeka uvaliť na nás. (29)No Peter a apoštolí v odvetu povedali: Poslušnosť treba preukazovať skôr³¹⁶ Bohu ako ľuďom. (30)Boh našich otcov vzkriesil Ježiša, ktorého vy ste povesením na drevo zmárnili³¹⁷ – (31)toho Boh ako Vodcu³¹⁸ a Záchrancu³¹⁹ svojou pravdou vyvyšil³²⁰, žeby Israélovi dal pokánie a odpustenie hriechov, (32)a [jeho] svedkami týchto vecí³²¹ sme my a tiež Svätý

Duch, ktorého Boh dal tým, čo mu preukazujú poslušnosť³²². (33)No oni boli počúc *to* zožieraní zlostou³²³ a zamýšľali ich odpraviť³²⁴. (34)No v rade³⁰⁸ ktosi povstal, farisej menom Gamaliel, učiteľ zákona ctený všetkým ľudom, a naručil tých ľudí nákrátko vystričť³²⁵ von; (35)i povedal k nim: Muži israelski³²⁶, dávajte pri týchto ľuďoch sami na seba pozor³²⁷, čo hodláte podniknúť³²⁸. (36)Veď pred týmito dňami povstal Teudas, vraviac sám o sebe, že kýmisi je, a pripojili sa³²⁹ k nemu muži v počte asi štyristo³³⁰, a ten bol odpravený³³¹ a všetci, koľkí ho poslúchali³³¹, sa rozpadli³³² a vyšli navnivoč. (37)Po tomto v dňoch súpisu povstal Júdas, Galilejec, a stiahol³³³ za sebou [hodne] ľud[u]; zahynul aj tamten a všetci, koľkí ho poslúchali³³¹, boli rozprášení³³⁴. (38)A teraz vám vravím: Odstúpte od týchto ľudí a nechajte ich, pretože ak by pochádzala³³⁵ táto myšlienka³³⁷ alebo táto činnosť³³⁸ z³³⁹ ľudí, zrúti sa³⁴⁰, (39)no ak pochádza³³⁵ z³³⁹ Boha, nebudete ich³⁴¹ môcť potrieť³⁴⁰ – aby sa nebudaj³⁴² ešte³⁴³ neukázalo, že sa priecíte³⁴⁴ s Bohom. (40)I dali si od neho povedať³⁴⁵ a apoštolov si privolali, zbili a nakázali im nehovoriť v³⁴² Ježišom mene, i prepustili ich. (41)Tak sa teda oni poberali z³⁴⁶ rady²⁰¹, radujúc sa, že boli uznaní³⁴⁷ za hodných zneuctenia pre to meno. (42)A každý deň v CHRÁME aj po domoch neprestávali vyučovať a hlásať blahú zvesť, že Ježiš je KRISTUS.

6 No v týchto dňoch, keď učeníkov pribúdalo, nastalo hundranie helenistov proti Hebrejom³⁴⁸, pretože ich vdovy boli³⁴⁹ pri každodennej obsluhu³⁵⁰ prehliadané³⁵¹. (2)I privolali si tí dvánásti zástup²⁹⁹ učeníkov a povedali: Nie je vhodné³⁵², žeby sme my opustili Božie slovo a obsluhovali³⁵⁰ stoly; (3)obzrite sa teda, bratia, po siedmich osvedčených mužoch spomedzi vás, plných [Svätého] Ducha a múdrosti, ktorých na túto úlohu³⁵³ ustanovíme, (4)a my sa budeme naďalej venovať³⁵⁴ modlitbe a obsluhu³⁵⁰ slovom³⁵⁵. (5)A tá reč sa všetkému zástupu²⁹⁹ zvidela³⁵²; i vyvolili si Štefana, muža plného viery a Svätého Ducha, a Filipa a Prochora a Nikanora a Timóna a Parmenu a Mikuláša, pristúpenca³⁵⁷

z Antiochie³⁵⁸; (6)tých postavili pred apoštolov a oni sa pomodlili a položili na nich ruky. (7)A Božie slovo sa rozmáhalo a počet učeníkov v Jerúsaleme nesmierne vzrastal; viery poslušným sa stával³⁵⁹ aj početný dav kňazov.

(8)A Štefan, plný milosti a moci, konal medzi ľudom zázraky a veľké³⁶⁰ znamenia.

(9)I povstali podaktorí z tých zo synagógy, ktorej sa vraví *synagóga* Prepustencov³⁶¹ a³⁶² Kyrénčanov³⁶³ a Alexandrijcov a tých z²⁴ Kilikie a Ázie³⁶⁴ a so Štefanom sa preli³⁶⁵, (10)i nevládali odolať³⁶⁶ múdrosti a Duchu, ktorým³⁶⁷ hovoril. (11)Tu podstričli mužov, ktorí vraveli: Začuli sme ho hovoriť rúhavé výroky o³⁶⁸ Mojžišovi a Bohu. (12)A pobúrili³⁶⁹ ľud a starších a pismárov, i prihnali sa³⁷⁰, schvátili ho³⁷¹ a zaviedli do rady²³⁵; (13)postavili aj lživých svedkov, vraviacich: Tento človek neprestáva hovoriť výroky proti svätému miestu a zákonu, (14)veď sme ho začuli vraviť: Tento Ježiš, Nazarej, toto miesto vyvráti a zmení obyčaje, ktoré nám vydal³⁷² Mojžiš. (15)A všetci⁷⁹, ktorí v rade²³⁵ sedeli, uprč na neho zrak³⁷³, uvideli jeho tvár stáby tvár anjela.

7 A veľkňaz povedal: Nuž, či sa tie veci majú takto? (2)A on riekol: Bratia³⁷³ a otcovia, počujte: Nášmu otcovi Abrahámovi, keď bol v Mezopotámii, skôr ako sa usídlil v Charane, sa ukázal Boh slávy (3)a povedal k nemu³⁷⁴: Vyjdí zo svojej zeme a zo svojho príbuzenstva a pod³⁷⁵ do tej zeme, ktorú³⁷⁶ ti ukážem. (4)Tu zo zeme Chaldejov vyšiel a usídlil sa v Charane, a otdiaľ ho potom, čo jeho otec umrel, prestáhal do zeme tejto, v ktorej teraz bývate vy. (5)I nedal mu v nej dedičstva, ani kam by nohu postavil³⁷⁷, a prisľúbil ju dať do držby jemu a jeho semenu po ňom; pritom on dieťa nemal. (6)A Boh prehovoril takto³⁷⁸: Jeho semeno bude náštevnikom³⁷⁹ v cudzej³⁸⁰ zemi, i zotročia ho a štyristo rokov s ním budú zle zaobchádzať³⁸¹; (7)a ten národ, ktorému³⁷⁶ budú otročiť, budem súdiť ja, povedal Boh, a po týchto veciach vyjdú a na tomto mieste mi budú konať svätú službu³⁸². (8)I dal mu zmluvu³⁸² obriezky; a tak splodil Isáka a ôsmeho dňa ho obrezal, a Isák Jakóba a Jakób dvanástich

praotcov. (9)A praotcovia, zažiarliac³⁸³ na Jozefa, *ho* odpredali³⁸⁴ do Egypta; *ale* Boh bol s ním (10)a vytrhol si³⁸⁵ *ho* zo všetkých jeho tiesní³⁸⁶ a dal mu priazeň³⁸⁷ a múdrosť pred faraónom, kráľom Egypta, a *ten* ho ustanovil za najvyššieho pána³⁸⁸ nad Egyptom a celým svojím domom. (11)No na celú egyptskú zem³⁸⁹ aj Kanaan prišiel hlad a veľká tieseň³⁸⁶ a naši otcovia nenachádzali potravín³⁹⁰. (12)No Jakób, počujúc, že v Egypte obilie je, najprv vypravil³⁹¹ našich otcov, (13)a na druhý raz sa dal³⁹² Jozef svojim bratom spoznať a Jozefov rod sa faraónovi vyjavil³⁹³. (14)A Jozef si svojho otca a všetko [svoje] príbuzenstvo v počte sedemdesiatpäť³⁹⁴ duší³⁹⁵ dal privolať³⁹⁶ k sebe³⁹⁷; (15)i zostúpil Jakób do Egypta a skonal on aj naši otcovia, (16)a boli prenesení³⁹⁸ do Sychemu a uložení³⁹⁹ v hrobke, ktorú si zakúpil Abrahám za cenu striebra³⁹⁹ od synov Emmóra, otca Sychemu. (17)No podľa *toho*, ako sa blížil čas prísľubu⁴⁰⁰, ktorým sa Boh zaviazal⁴⁰¹ Abrahámovi, vzrástol⁴⁰² sa a množil⁴⁰² ľud v Egypte (18)dotiaľ, kým nad Egyptom nepovstal iný⁴⁰³ kráľ, ktorý Jozefa neznal. (19)Ten chytrácky zakročil⁴⁰⁴ proti nášmu rodu a zaobchádzal⁴⁰² s otcami zle⁴⁰⁵, dávajúc ich novorodencov⁴⁰⁶ vysadzovať^{407 408}, aby⁴⁰⁹ neostávali nažive. (20)V tej dobe sa zrodil⁴¹⁰ Mojžiš a bol neobyčajne pôvabný⁴¹¹; *ten* bol *po*⁴¹² tri mesiace odchovávaný^{402 413} v otcovom dome, (21)a keď bol vysadený⁴⁰⁷, ujala sa *ho* faraónova dcéra a odchovala⁴¹³ si *ho* za syna pre seba⁴¹⁴. (22)I bol Mojžiš vycvičený⁴¹⁵ vo všetkej múdrosti Egyptanov a bol mocný v svojich slovách aj činoch. (23)A ako sa mu naplnil čas štyridsiatich rokov⁴¹⁶, vystúpilo⁴¹⁷ na jeho srdce podívať sa na⁴¹⁸ svojich bratov, synov Israéla, (24)a uvidiac ktoréhosi, že sa mu⁴¹⁹ krivdilo⁴²⁰, zastal sa⁴²¹ *ho*, i skolil⁴²² toho Egyptana a *tak* za toho utláčaného⁴²³ vykonal pomstu; (25)to sa nazdával, že jeho bratia chápu, že im Boh jeho rukou dáva⁴²⁴ vyslobodenie⁴²⁵, no oni nepochopili. (26)A deň nato sa im ukázal, keď sa bili⁴²⁶, i nabádal⁴²⁷ ich k pokoju a povedal: [Vy] ste bratia⁴²⁸, načo⁴²⁹ si navzájom krivdíte⁴²⁰? (27)No *ten*, ktorý blízku⁴²⁹ krivdil⁴²⁰, *ho* od seba odstrčil a povedal: Kto ťa nad

nami ustanovil za vládcu a rozsudzovateľa⁴³⁰? (28)Či ma ty chceš tak odpraviť⁴³⁰, ako⁴³¹ si včera odpravil⁴³⁰ toho Egyptana? (29)A na tú reč⁴³² Mojžiš zutekal a stal sa návštevníkom⁴⁰⁵ v zemi Madian, kde splodil dvoch synov. (30)A keď bolo vyplnených štyridsať rokov, ukázal sa mu v pustine *pri* vrchu Sinaja anjel v plameni ohňa ostružiny⁴³³. (31)A Mojžiš uzrúc *to* sa podivil tomuto viđeniu⁴³⁴, a keď pristupoval preskúmať⁴³⁵ *to*, zaznel⁴³⁶ hlas PÁNA⁴³⁷: (32)Ja som Boh tvojich otcov, Boh Abraháma a Isáka a Jakóba. A Mojžiš, ostanúc rozochvený, sa neodvažoval preskúmať⁴³⁵ *to*. (33)A PÁN mu povedal: Uvoľni opánku svojich nôh, lebo miesto, na ktorom stojíš, je svätá zem. (34)Zreteľne⁴³⁸ som uvidel zlé zaobchádzanie s mojím ľudom⁴³⁹, ktorý je v Egypte, a začul ich vzdychanie⁴⁴⁰, i zostúpil som vytrhnúť si⁴⁴¹ ich. A teraz pod⁴⁴², vyšlem ťa do Egypta, – (35)tohto Mojžiša, ktorého sa odriekli⁴⁴³, keď povedali: Kto ťa ustanovil za vládcu a rozsudzovateľa⁴⁴⁴, toho Boh ako vládcu a osloboditeľa⁴⁴⁵ vyslal s rukou anjela, ktorý sa mu ukázal v tej ostružine⁴⁴⁶. (36)Tento ich vyviedol⁴⁴⁷ a konal zázraky a znamenia v egyptskej zemi⁴⁴⁸ a v Červenom mori a *po*⁴⁴⁹ štyridsať rokov v pustine. (37)Toto⁴²⁵ je *ten* Mojžiš, ktorý synom Israéla povedal⁴⁵⁰: Boh dá pre vás⁴⁵⁰ spomedzi vašich bratov povstať⁴⁵⁰ prorokovi, ako mne[, jemu budete načúvať]; (38)toto⁴²⁵ je *ten*, čo sa ocitol v zhromaždení v pustine s anjelom, ktorý k nemu hovoril na vrchu Sinaj, a s našimi otcami; ktorý prijal živé výpovede⁴⁵¹, žeby nám *ich* dal; (39)ktorého sa naši otcovia nechceli⁴⁵² stať poslušnými, lež *ho* od seba odstrčili a vo svojich srdciach sa vrátili⁴⁵³ do Egypta, (40)keď Áronovi povedali⁴⁵⁴: Urob nám bohov, ktorí sa budú pobať pred nami, lebo tento Mojžiš, ktorý nás vyviedol⁴⁴⁷ z egyptskej zeme⁴⁴⁸ – nevieme, čo sa mu stalo. (41)A v oných dňoch urobili teľa a tej modle vyviedli^{447 455} obeť a veselili sa⁴⁵⁶ vo výtvoroch⁴⁵⁷ svojich rúk. (42)No Boh sa odvrátil⁴⁵³ a dopustil, žeby oni uctievali⁴⁵⁸ vojská neba podľa *toho*, ako je napísané v knihe prorokov⁴⁵⁹: Či ste mi v pustine *po*⁴⁴⁹ štyridsať rokov prinášali žertvy⁴⁶⁰ a obeť, dom Israéla?

(43) Ba⁴⁶¹ – brali ste so sebou stan⁴⁶² Mo-
locha a hviezdu [vášho] boha Remfana,
vyobrazenia, ktoré ste urobili, žeby ste
sa im klaňali; i prestahujem vás za Ba-
bylon⁴⁶³. (44) Naši otcovia mali v pustine
stan⁴⁶² svedectva podľa toho, ako si ho
ten, ktorý hovoril k Mojžišovi, rozká-
zal urobiť podľa vzoru⁴⁶⁴, ktorý uvidel;
(45) ten naši otcovia aj prevzali⁴⁶⁵ a s Jó-
suom⁴⁶⁶ pri zaberaní⁴⁶⁷ zeme národov,
ktoré Boh od tváre našich otcov vypu-
dil⁴⁶⁸, tam vniesli⁴⁶⁹ až do dní Dávida.
(46) Ten pred Bohom došiel priazne⁴⁷⁰
a vyprosil⁴⁷¹ si, žeby smel Bohu Jakóba
zaopatríť⁴⁷² stánok^{462 473}; (47) no dom mu
zbuďoval Šalamún. (48) Ale Najvyšší⁴⁷⁴
vo veciach rukami urobených nesídlí,
podľa toho, ako vraví prorok⁴⁷⁵: (49) Nebo
je mi trónom a zem podnožou mojich
nôh – aký mi zbudujete dom, vraví PÁN,
alebo ktoré je miesto môjho odpočinku?
(50) Či všetky tieto veci neurobila moja
ruka? (51) Tvrdošijní a v srdci i ušiach
neobrezaní, vy sa stále vrháte proti⁴⁷⁶
Svätému Duchu, ako vaši otcovia, tak aj
vy. (52) Ktorého z prorokov vaši otcovia
neprenasledovali⁴⁷⁷? A pozabíjali⁴⁷¹ tých,
čo vopred prinášali⁴⁷⁷ zvesti⁴⁷⁸ o príchode
Spravodlivého, ktorého ste sa vy teraz
stali zradcami a vrahmi – (53) vy, ktorí⁴⁷⁹
ste ako⁵⁰⁷ nariadenia skrze anjelov⁵⁰⁸ do-
stali zákon a nezachovali ho.

(54) A počúvajúc tieto veci, boli v svo-
jich srdciach zožieraní zlostou⁴⁸⁰ a ce-
rilí⁴⁸¹ na neho⁴⁸² zuby; (55) no on, súc⁴⁸³
plný Svätého Ducha, uvidel, uprúc zrak⁴⁸⁴
do neba, Božiu slávu a Ježiša, ako stojí
po Božej pravici⁴⁸⁵; (56) i povedal: Hľa,
pozorujem⁴⁸⁶ nebesá otvorené a Syna
človeka, ako po Božej pravici⁴⁸⁵ stojí.
(57) I vykriklí⁴⁸⁷ silným hlasom, zovreli⁴⁸⁸
svoje uši a jednomyselne sa na neho zo-
sykali⁴⁸⁹; (58) i vystrčili ho von z mesta
a kameňovali. A svedkovia⁴⁹⁰ si svoje šat-
stvo poodkladali k nohám mladého muža
zvaného Saul (59) a kameňovali Štefana,
modliaceho sa⁴⁹¹ a vraviaceho: Pane
Ježišu, prijmi môjho ducha. (60) I pokla-
kol a zvolal silným hlasom: Pane, nezara-
túňaj⁴⁹² im tento hriech! A povediac toto,
8 zosnul; (8:1) a Saul jeho odprave-
nie⁴⁹³ schvaľoval⁴⁹⁴.

I doľahlo⁴⁹⁵ v onen deň na zhromaž-
denie⁴⁸², ktoré bolo v Jerúsaleme, veľké
prenasledovanie a všetci okrem apošto-
lov boli roztrúsení^{496 5} po krajoch Júdska
a Samárie. (2) A Štefana nábožní⁴⁹⁴ muži
spolu odniesli⁴⁹⁷ a dali sa nad ním veľmi
bedovať⁴⁹⁸. (3) No Saul kynožil⁴⁹⁹ zhro-
maždenie, vnikajúc do jedného domu za
druhým⁵⁰⁰, a mužov i ženy odvíkajúc
odovzdával do väzenia.

(4) Nuž teda tí, ktorí boli roztrú-
sení^{496 5}, sa porozhádzali⁵⁰¹ a v blahej
zvesti hlásali slovo. (5) A Filip zišiel do
jedného mesta Samárie a kázal im Krista;
(6) a davy tým veciam od Filipa hovore-
ným jednomyselne venovali pozornosť,
keď počúvali a videli⁵⁰² znamenia, ktoré
konali, (7) lebo z mnohých, ktorí mali ne-
čistých duchov, oni vychádzali, silným
hlasom volajúc, a mnohí ochrnutím po-
stihnutí⁸⁰ a chromí boli pozdravovaní⁵.
(8) I nastala v tom meste veľká⁵⁰³ radosť.

(9) No v tom meste od skorších čias bý-
val⁵⁰⁴ akýsi muž menom Šimon, zaobera-
júci sa kúzлами⁵⁰⁵ a všetok národ Samárie
uvádzajúci v úžas⁵⁰⁶, vraviac sám o sebe,
že je kýmisi veľkým. (10) Tomu všetci, od
malého po veľkého, venovali pozornosť
a vraveli: Toto²²⁵ je tá Božia moc, ktorá sa
volá veľká; (11) a pozornosť mu venovali
preto, že ich za značný čas bol uviedol
v úžas⁵⁰⁹ svojimi kúzлами⁵¹⁰. (12) No keď
uverili Filipovi, hlásajúcemu blahú zvest'
o Božom kraľovaní⁵¹¹ a mene Ježiša Krista,
dávali sa muži aj ženy krstiť⁵¹¹; (13) i uveril
aj sám Šimon, a súc pokrstný⁵¹¹, zotrval
pri Filipovi a žasol⁵⁰⁹, pozorujúc zna-
menia aj veľké mocné činy, ktoré sa diali.
(14) A apoštolí, ktorí boli v Jerúsaleme,
počujúc, že Samária prijala Božie slovo,
k nim vyslali Petra a Jána, (15) a tí⁵¹² zo-
stúpili a za nich⁵¹³ sa modlili⁵¹⁴ tak, aby⁵¹⁵
dostali⁵¹⁶ Svätého Ducha, (16) lebo na ni-
koho z nich ešte nebol padol⁵¹⁷, lež ostá-
vali⁵¹⁸ len ako pokrstení v⁵¹⁹ meno Pána
Ježiša. (17) Tu na nich kládli ruky, i dostá-
vali⁵¹⁶ Svätého Ducha. (18) No Šimon, uvi-
diac, že sa [Svätý] Duch dáva kladením
rúk apoštolov, im priniesol peniaze⁵²⁰,
(19) vraviac: Dajte aj mne túto právo-
moc, aby Svätého Ducha dostával⁵¹⁶, na
kohokoľvek by som položil ruky. (20) No

Peter k nemu povedal: Tvoje striebro⁵²¹ nech je s tebou na záhubu, pretože si sa nazdal, že Boží dar možno získať⁵²² za peniaze^{520 523}. (21)V tejto veci nemáš účasť⁵²⁴ ani podielu⁵²⁵, lebo tvoje srdce nie je pred Bohom úprimné⁵²⁶; (22)daj sa teda z²⁴ tejto svojej špatnosti na pokánie a pros⁵¹⁴ Pána, či⁵²⁷ sa ti vôbec⁵²⁸ ten nápad⁵²⁹ tvojho srdca odpustí, (23)lebo vidím, že si v žľči⁵³⁰ horkosti a zväzku⁵³¹ nespravodlivosti⁵³². (24)A Šimon v odvetu povedal: Proste vy u Pána⁵³³ za mňa⁵¹³ tak, aby⁵¹⁵ na mňa neprišlo⁵³⁴ nič z tých vecí, ktoré ste riekli.

(25)Nuž teda oni, dosvedčiac⁵³⁴ a prehovoriac slovo *Pána, sa vracali späť do Jerúsálema, hlásajúc blahú zvesť mnohým dedinám Samarítanov.

(26)No k Filipovi prehovoril anjel PÁNA, vraviac: Vstaň a poberaj sa južným smerom⁵³⁵ na tú cestu, ktorá od Jerúsálema zostupuje ku Gaze⁵³⁶; tá⁵³⁷ je pustá. (27)I vstal a pobral sa, a hľa, jeden Etiópan^{538 539}, komorník⁵⁴⁰ majúci moc u⁵⁴¹ kandidy⁵⁴², kráľovnej Etiópanov⁵³⁸, ktorý bol nad všetkým jej korunným pokladom, ktorý bol prišiel do Jerúsálema klaňať sa⁵⁴³, (28)i vracal sa späť a sedel na svojom voze a čítal proroka Isaiáša. (29)A Duch Filipovi povedal: Pristúp a pripoj sa⁵⁴⁴ k tomuto vozu. (30)A Filip pribehnúc ho začul čítať proroka Isaiáša; i povedal: Či aspoň vieš⁵⁴⁵, čo čítaš? (31)A on povedal: Akože by som mohol, iba ak by ma volakto povodil⁵⁴⁶? A ponúkol⁵⁴⁷ Filipa, žeby vystúpil⁵⁴⁸ a usadol s ním. (32)A ten oddiel⁵⁴⁹ Písma, ktorý čítal, bol tento⁵⁵⁰: Bol odvedený⁵ na zabitie⁵⁵¹ ako ovca; a tak neotvára svoje ústa ako baránok⁵⁵², bezhlasy v prítomnosti toho, kto ho strihá. (33)V jeho ponížení bolo jeho právo⁵⁵³ odstránené⁵⁵⁴, i kto vyrozpráva jeho pokolenie¹³³? Veď sa jeho život odstraňuje⁵⁵⁴ zo²⁴ zeme. (34)A ten komorník⁴⁴⁴ Filipovi v odvetu povedal: Prosím ťa, o kom prorok toto vraví? Sám o sebe či o volakom inom⁴⁰³? (35)A Filip otvoril svoje ústa, a počnúc od tohto Pisma, mu oznámil blahú zvesť o Ježišovi⁵⁵⁵. (36)A ako sa cestou poberali, prišli k akejsi vode, a komorník⁴⁴⁴ rečie: Hľa, voda; čo mi bráni byť pokrstený⁵⁵⁶?

⁵⁵⁷(38)I naručil, žeby sa voz zastavil, a obidvaja do tej vody zostúpili, aj Filip aj komorník⁴⁴⁴, a pokrstil ho. (39)A keď z tej vody vystúpili⁵⁴⁸, uchvátil Filipa Duch *Pána a komorník⁴⁴⁴ ho už nevidel, lebo sa radostne poberal svojou cestou. (40)A Filip sa našiel⁵⁵⁸ v Azóte a prechádzajúc hlásal všetkým mestám blahú zvesť, kým prišiel do Césarey.

9 No Saul stále proti⁵⁵⁹ učeníkom Pána soplil vyhrázaním a vraždením⁵⁶⁰, i prišiel k veľkňazovi a (2)vypýtal si od neho listy k synagógam do Damasku tak, aby⁵¹⁵, ak zistí⁵⁵⁸ voľaktorých, ktorí sú tej Cesty⁵⁶¹, aj mužov aj ženy, *ich* mohol poviazaných priviesť⁵⁶² do Jerúsálema. (3)No zakiaľ sa poberal, stalo sa, že sa blížil k Damasku, i blyslo⁵⁶³ vókol neho⁵⁶⁴ znenazdania svetlo z neba, (4)i padol na zem a počul hlas, vraviaci mu: Saúl, Saúl, čo ma prenasleduješ? (5)I povedal: Kto si, Pane? A on [povedal]: Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ; ⁵⁵⁷(6)ale vstaň a vojdi do mesta a bude ti hovorené⁵, čo máš konať. (7)No ti muži, ktorí s ním cestovali, stáli zanemení, čujúc síce zvuk⁵⁶⁵, no nebadajúc⁵⁶⁶ nikoho. (8)A Saul sa zo²⁴ zeme zdvihol, no majúc oči otvorené⁵⁷⁵, nikoho nevidel; i viedli ho za ruku a viedli do Damasku, (9)a tri dni bol nevidomý a nič nejedol⁵⁶⁷ ani nepil⁵⁶⁷. (10)A v Damasku bol akýsi učeník menom Ananias, a k nemu Pán vo vídení povedal: Ananias. A on povedal: Hľa, ja⁵⁶⁸, Pane. (11)A Pán k nemu: Vstaň a pober sa do ulice⁵⁶⁹, ktorá sa volá Priama, a v dome Júdu pohľadaj Tarsana⁵⁷⁰ menom Saul⁵⁷¹, lebo hľa, modlí sa (12)a vo vídení uzrel muža menom Ananias vojsť a položiť na neho ruku tak, aby⁵⁶⁰ prezrel. (13)A Ananias odvetil: Pane, o tomto mužovi som od mnohých počul, koľké zlé vykonal tvojim svätým v Jerúsáleme, (14)a tu má od veľkňazov právomoc poviazat všetkých, ktorí sa dovoľávajú tvojho mena⁵⁷². (15)A Pán k nemu povedal: Poberaj sa, lebo tento je mi vyvolenou nádobou⁵⁷³, žeby moje meno nosil⁵⁷⁴ aj pred národmi a kráľmi aj pred synmi Izraela; (16)áno, ja mu dám na zrozumenie⁵⁷⁶, koľké veci pre moje meno musí vytrpieť. (17)A Ananias odišiel a vošiel do toho domu, i položil

na neho ruky a povedal: Saúl, brat, vyslal ma Pán, – Ježiš, čo sa ti ukázal na ceste, ktorou si prichádzal, – tak, aby⁵¹⁵ si prezrel a bol naplnený⁵⁷⁷ Svätým Duchom. (18)A hneď od jeho očí odpadli štabý šu-piny a prezrel, i vstal a bol pokrstený⁵⁷⁸; (19)a prijímú⁵⁷⁹ potravu, zosilnel. I do-stal sa na niekoľko dní medzi učeníkov⁵⁸⁰, ktorí boli v Damasku, (20)a v synagógach hneď kázal Ježiša, že ten⁵⁸¹ je Boží Syn. (21)A všetci, ktorí počúvali, žasli⁶⁸ a vraveli: Nie je toto⁵⁸¹ ten, ktorý tých, čo sa dovolávajú tohto mena⁵⁸², v Jerúsáľeme vyhláďal⁵⁸³, a sem prišiel na to, aby ich poviazaných priviedol pred veľkňazov?

(22)No Saul tým viac mocnel a Židov, ktorí bývali v Damasku, miatol⁵⁸⁴, dokazujúc⁵⁸⁵, že tento je KRISTUS. (23)A ako sa napŕňalo hodne dní, Židia sa spolu uzniesli odpraviť⁵⁸⁶ ho; (24)no Saul sa o ich úklade dozvedel⁵⁸⁷. I strážili si bed-livo⁵⁸⁸ aj brány vo dne aj v noci tak, aby⁵¹⁵ ho mohli odpraviť^{588 589}, (25)no učeníci ho v noci vzali a cez múr⁵⁹⁰ dostali nadol⁵⁹¹ spustením v koši⁵⁹².

(26)A príduc do Jerúsáľema⁵⁹², pokúšal sa pripojiť⁵⁹³ k učeníkom, ale všetci sa ho báli, neveriac, že je učeníkom. (27)No ujal sa ho Barnabas, zaviedol ho⁵⁹⁴ k apoš-tolom a vyrozprával im, ako na tej ceste uvidel Pána a že k nemu prehovoril, aj ako sa v Damasku v Ježišovom mene smelo⁵⁹⁵ vyslovoval⁵⁹⁶. (28)I bol v Jerúsáľeme medzi nimi⁵⁸⁰, vchádzajúc a vychádzajúc⁵⁹⁷ a smelo⁵⁹⁵ sa vyslovujúc⁵⁹⁶ v mene Pána, (29)a hovoril a viedol rozpravy⁵⁹⁸ s he-lenistami⁵⁹⁹. No tí sa chystali⁶⁰⁰ ho od-praviť⁵⁸⁶, (30)a keď to spoznali⁶⁰¹ bratia, zaviedli ho nadol do Césarey a odoslali ho von⁶⁰² do Tarsu. (31)I mali teda zhromaždenia po celom Júdsku a Galilei aj Samárii pokoj, budujúc sa a kráčajúc v bázni *Pána, a vzrastali⁶⁰³ útechou⁶⁰⁴ Svätého Ducha.

(32)I stalo sa, že Peter, prechádzajúc všadiaľ, zišiel aj k svätým, ktorí obývali Lyddu, (33)a tam natrafil na akéhosi človeka menom Aineas, od⁶⁰⁵ ôsmich rokov ležiaceho na ležadle⁶⁰⁶, ktorý bol postihnutý⁶⁰ ochrnutím. (34)I povedal mu Peter: Aineas, Ježiš, KRISTUS, ťa vyho-juje, vstaň a sám sebe usteľ. I vstal hneď

(35)a uvideli ho všetci, ktorí obývali Lyddu a Sarón, a tí sa⁶⁰⁷ obrátili k Pánovi.

(36)A v Joppe bola akási učeníčka menom Tabita, ktorej sa v presnom preklade⁶⁰⁸ vraví Dorkas⁶⁰⁹; tá bola plná dob-rych⁶¹⁰ činov a almužien, ktoré konala⁶¹¹. (37)A v oných dňoch sa stalo, že ona o-ne-mocnela a umrela; i umyli⁶¹² ju a uložili vo vrchnej miestnosti¹¹¹. (38)No keďže je Lydda blízko Joppy, počuli učeníci, že je tam Peter, a vyslali k nemu dvoch mu-žov, snažne prosiac: Neotáľaj⁶¹³ zjásť⁶¹⁴ až k nám. (39)I vstal Peter a išiel⁶¹⁵ s nimi, a keď sa dostavil⁶¹⁵, vyviedli⁶¹⁶ ho do vrchnej miestnosti¹¹¹, i pristúpili k nemu všetky vdovy, plačúc a ukazujúc na⁶¹⁷ svoje⁶¹⁸ tuniky a plášte⁶¹⁹, kolke Dorkas⁶⁰⁹ robila, kým bola medzi nimi⁶²⁰. (40)No Peter všetky vyhnal von, pokľakol a dal sa modliť⁶²¹; i obrátil sa k tomu telu a po-vedal: Tabita, vstaň. A ona otvorila svoje oči, a keď uvidela Petra, vzpriamila sa do sedu; (41)i podal jej ruku a postavil ju⁶²², i zavolať svätých a tie vdovy a predstavil ju živú. (42)A to sa stalo známym po celej Joppe a mnohí vierou spolahli na⁶²³ Pána; (43)a stalo sa, že on hodne dní v Joppe ostal u akéhosi Šimona, garbiara.

10 No akýsi muž v Césarei, – me-nom Kornelius, stotník z od-dielu, ktorý sa volal Italský, (2)pobožný a s celým svojím domom⁶²⁴ sa bojací⁶²⁵ Boha, aj ľudu dávajúci^{611 625} veľa almužien a ustavične Boha prosiaci⁶²⁵, – (3)vo vi-dení asi okolo deviatej hodiny dňa zre-teľne⁶²⁶ zbadal⁶²⁷ Božieho anjela, ako k nemu vošiel a povedal mu: Kornelius. (4)No on k nemu uprel zrak⁶²⁸, i ostal vylakaný a povedal: Čo je, *Pane? I pove-dal mu: Tvoje modlitby a tvoje almužny vystúpili⁶¹⁶ ako pripomienka⁶²⁹ pred Bo-hom; (5)a teraz pošli mužov do Joppy a obošli⁶³⁰ si Šimona, ktorý je prezývaný Peter; (6)ten⁶³¹ je hosťom⁶³² u akéhosi Šimona, garbiara, ktorého dom je⁶³³ pri mori. (7)A ako ten anjel, ktorý k nemu hovoril, odišiel, zavolať dvoch zo svojich čeladníkov a pobožného vojaka z tých, ktorí stále boli pri ňom⁶³⁴, (8)všetko⁶³⁵ im povyprával a vyslal ich do Joppy. (9)A v najtrajši deň, zakiaľ tamti boli na ceste a blížili sa k mestu, vystúpil⁶¹⁶ Peter

okolo šiestej hodiny na strechu⁶³⁵ pomodliť sa. (10)I ostal veľmi hladný a chcelo sa mu⁶³⁵ *volačo* okúsiť⁶³⁶; ne zakiaľ oni pripravovali, prišlo⁶³⁷ na neho vytrženie⁶³⁸, (11)i pozoruje, že nebo je otvorené⁶⁴⁰ a že zostupuje akási nádoba, stáby veľké prestieradlo, [uviazaná] za štyri rohy⁶³⁹ [a] znášajúca sa⁶⁴⁰ k zemi, (12)v ktorej boli⁶⁴¹ všetky štvornožce a plazy zeme a vtáci neba, (13)a zaznel⁶³⁷ k nemu hlas: Vstaň, Peter, zabíjaj a jedz⁶⁴². (14)A Peter povedal: V nijakom prípade, *Pane, pretože som nikdy nič obyčajného⁶⁴³ alebo nečistého⁶⁴⁴ nezjedol⁶⁴⁵. (15)I zaznelo⁶⁴⁶ k nemu opäť, druhý raz: Čo očistil Boh, nerob ty obyčajným⁶⁴⁷. (16)A toto sa stalo po trikrát a tá nádoba bola ihneď vzatá⁶⁴⁵ nahor do neba. (17)A ako bol Peter sám v sebe plný rozpakov⁶⁴⁸, čo to videnie⁶⁴⁸, ktoré uzel, asi znamená⁶⁴⁵, hľa⁶⁴⁹, pri vráťach⁶⁴⁹ zastali⁶⁵⁰ tí muži vyslaní od Kornelia, dotazmi vypátravší⁶⁵¹ Šimonov dom, (18)i zavolali a prezvedali sa, či tu je hosťom⁶⁰⁵ Šimon, ktorý je prezývaný Peter. (19)No zakiaľ Peter ešte stále uvažoval⁶⁵² o tom videní⁶⁴⁸, povedal mu Duch: Hľa, hľadajú ťa traja muži; (20)ale vstaň, zostúp a poberaj sa s nimi a nepochybuj nič, pretože som ich vyslal ja. (21)I zostúpil Peter k tým mužom a povedal: Hľa, ktorého hľadáte, som ja; aká je príčina, pre ktorú ste tu? (22)A oni povedali: Kornelius, stotník, muž spravodlivý a Boha sa bojací, aj osvedčený⁶⁵³ u celého národa Židov, bol od svätého anjela vnuknutím poučený⁶⁵⁴ oboslať⁶⁵² si ťa do svojho domu a vypočuť výroky od teba. (23)Pozval si ich teda dnu a uhostil⁶⁵⁵ a v zajtrajší deň vstal a vyšiel s nimi; a s ním išli⁶⁵⁶ podaktorí z bratov, ktorí boli z²⁴ Joppy. (24)A v zajtrajší deň vošli do Césarey a Kornelius, zozvúc⁶⁵⁷ si svojich príbuzných a dôverných⁶⁵⁸ priateľov⁶⁵⁹, na nich čakal; (25)a ako sa spalo, že Peter vošiel, stretol ho Kornelius, i padol k jeho⁶⁶⁰ nohám a poklonil sa⁶⁶¹, (26)no Peter ho pozdvihol, vraviac: Vstaň; aj ja sám som človek. (27)A rozprávajúc sa s ním, vošiel a badá⁶⁵⁶ mnohých zidených⁶⁶²; (28)i riekol k nim: Vám je povedomé, ako je Židovi⁶⁶³ nenáležit⁶⁶⁴ pripáť sa⁶⁴⁴ alebo pristupovať k volakomu

z druhého kmeňa; – a mne Boh ukázal, že žiadneho človeka *nemám* volať⁶⁶⁵ obyčajným⁶⁴³ alebo nečistým. (29)Preto som aj, súc oboslaný⁶⁵², bez odporu prišiel; pýtam sa⁶⁶⁶ teda, v akej veci ste si ma oboslali⁶⁶²? (30)A Kornelius riekol: Pred štyrmi dňami som sa až do tejto hodiny postil a v deviatu som sa modlil⁶⁶⁷ v svojom dome; a hľa, zastal predom mnou muž v skvúcom úbore (31)a rečie: Kornelius, tvoja modlitba bola vypočutá⁶⁶⁸ a tvoje almužny boli pred Bohom spomenuté⁶⁵. (32)Pošli teda do Joppy a privolaj si *sem*⁶⁶⁹ Šimona, ktorý je prezývaný Peter; ten⁶⁷⁰ je hosťom⁶⁷¹ v dome Šimona, garbiara, pri mori[; ten dostaviac sa prehovorí k tebe]. (33)Hneď nato som teda k tebe poslal a ty si sa pekne zachoval⁶⁷², že si sa dostavil. My všetci sme teda teraz tu pred Bohom, vypočuť všetky veci, ktoré ti sú od Boha nariadené⁶⁷³. (34)I otvoril Peter svoje ústa a povedal: Popravde⁶⁷⁴ začínam chápať⁶⁷⁵, že Boh nie je prijímateľom osoby⁶⁷⁶, (35)lež je mu v každom národe vítaný⁶⁷⁷, kto sa ho bojí a pôsobí⁶⁷⁸ spravodlivosť. (36)Slovo⁶⁷⁹, ktoré vyslal k synom Israéla, prinášajúc blahú zvesť o pokoji skrze Ježiša Krista (ten⁶⁸⁰ je Pánom všetkých⁶⁸¹), (37)vy znáte⁶⁸² vec⁶⁸³, ktorá sa diala⁶⁸⁴ po celom Júdsku, počnúc po krste, čo kázal⁶⁸⁴ Ján, od Galiley, (38)Ježiša⁶⁸⁵, ktorý bol z²⁴ Nazareta, ako ho Boh pomazal Svätým Duchom a mocou; ten všadiaľ prechádzal⁶⁸⁴, pôsobiac⁶⁷⁸ dobré a liečiac všetky pod moc podrobovaných⁶⁸⁶ od diabla, pretože s ním bol Boh, (39)a svedkami všetkých vecí, ktoré vykonával aj na židovskom vidieku⁶⁸⁷ aj v Jerúsaleme [sme] my; toho aj odpravili⁵⁸⁶ povesením na drevo. (40)Toho⁶⁸⁰ Boh tretieho dňa vzkriesil a dal to, žeby sa on stal zrejme viditeľným⁶⁸⁸, (41)nie všetkému ľudu, lež nám, svedkom, od Boha vopred zvoleným³⁷, ktorí⁶⁸⁹ sme s ním potom, čo on spomedzi mŕtvych vstal, jedávali⁶⁸⁴ a pili⁶⁸⁴, (42)a dal nám pokyn kázať⁶⁸⁴ ľudu a dosvedčovať⁶⁹⁰, že on je ten, ktorý je od Boha určený³⁷ za sudcu⁶⁹¹ živých aj mŕtvych. (43)Tomu⁶⁸⁰ svedčia všetci proroci, že každý, kto v⁶²³ neho verí, dostane pre⁶⁹² jeho meno odpustenie hriechov.

(44)Zakiaľ Peter ešte hovoril tieto výroky⁶⁸³, padol⁶⁹³ na všetkých, ktorí počúvali tú reč⁶⁷⁹, Svätý Duch; (45)a verní⁶⁹⁴ z obriezky, kolí sa s Petrom prišli, užasli⁶⁸, že dar Svätého Ducha bol vyliaty⁵ aj na národy, (46)lebo im načúvali, ako hovoria jazykmi a vyvyšujú⁶⁹⁵ Boha. Tu Peter odvetil: (47)Či vari môže voľakto zabrániť vode⁶⁹⁶, žeby títo, ktorí dostali Svätého Ducha ako aj my, neboli pokrstení? (48)I nariadil, žeby boli v mene Pána pokrstení⁵. Tu ho požiadali⁶⁹⁷, žeby sa niekoľko dní pozdržal.

11 I počuli apoštoli a bratia, ktorí boli v⁶⁹⁸ Júdsku, že Božie slovo prijali aj národy; (2)a keď Peter vystúpil⁴⁷ do Jerúsalema, tí z obriezky sa s ním priecili, (3)vraviac: Vošiel si k mužom neobrezaným⁶⁹⁹ a s nimi si jedával⁶⁸⁴. (4)I začal Peter a po poriadku⁷⁰⁰ im podával výklad⁷⁰¹, vraviac: (5)Ja som sa modlil v meste Joppe⁷⁰² a vo vytržení⁷⁰³ som uzel videenie⁷⁰³, že zostupuje akási nádoba, staby veľké prestieradlo, za štyri rohy⁷⁰³ sa znášajúca⁷⁰³ z neba; i prišla až ku mne, (6)a uprúc na ňu zrak⁷⁰³, bedlivo som ju pozoroval⁷⁰³, i uvidel som štvornožce zeme a zvery a plazy a vtáky neba (7)a začul som aj hlas vraviaci mi: Vstaň, Peter, zabíjaj a jedz⁷⁰⁴. (8)I povedal som: V nijakom prípade, *Pane, pretože obyčajné⁷⁰⁴ alebo nečisté do mojich úst nikdy nevošlo. (9)A z neba hlas druhý raz odvetil: Čo očistil Boh, nerob ty obyčajným⁷⁰⁴. (10)A toto sa stalo po trikrát a všetko⁷⁰⁵ bolo zasa vytiahnuté⁵ do neba. (11)A hľa, hneď nato zastali pri dome⁷⁰⁶, v ktorom som bol, traja muži, vyslaní ku mne z⁷⁰⁶ Césarey; (12)a Duch mi povedal, žeby som s nimi išiel⁷⁰⁷ a nič nepochyboval. I išli⁷⁰⁷ so mnou aj títo šiesti bratia; a vošli sme do domu toho muža, (13)i dal nám vedieť⁷⁰⁷, ako uvidel anjela, že sa postavil v jeho dome a povedal [mu]: Vyšli [mužov]⁷⁰⁸ do Joppy a obošli si⁷⁰⁹ Šimona, ktorý je prezývaný Peter; (14)ten k tebe prehovorí výroky, ktorými⁷¹⁰ budeš zachránený⁸⁹ ty aj všetok tvoj dom. (15)A v tom, ako som začal hovoriť, na nich padol⁷¹¹ Duch priam tak ako na začiatku aj na nás; (16)i spomenul som si na výrok Pána, ako vravel: Ján síce krstil⁷¹¹

vodou, no vy budete pokrstení⁵ Svätým Duchom⁷¹¹. (17)Ak im teda Boh dal rovnaký dar ako aj nám, vierou spoľahnúvším na⁶²³ Pána Ježiša Krista, ktože som bol ja, žeby som⁷¹² Bohu bol mohol zabrániť⁷¹³? (18)A keď tieto veci počuli, upokojili sa⁷¹⁴ a oslavovali Boha, vraviac: Tak teda aj národom dal Boh pokánie k životu.

(19)Nuž teda tí, čo boli roztrúsení⁷¹⁵ od tiesne³⁸⁶, ktorá nastala pre Štefana⁷¹⁶, prešli až k⁷¹⁷ Foinikii a Kypru a Antiochii, nehovoriaci slovo⁷¹⁸ nikomu, iba ak jedine Židom. (20)No boli podaktorí z nich, Kyperčania a Kyrénčania^{719 720}, ktorí⁷²⁰, vojdúc do Antiochie, hovorili, hlásajúc blahú zvesť o Pánovi Ježišovi⁷²¹, aj ku Grékom; (21)i bola s nimi ruka Pána a veľký počet uveril a obrátil sa k Pánovi. (22)A reč⁷¹⁸ o nich sa dostala⁷²² do uší zhromaždenia, ktoré bolo v Jerúsaleme; i vypravili⁷²³ Barnabu, žeby až do Antiochie zašiel⁷²⁴; (23)a ten, dostaviac sa⁷²⁵ a uvidiac tú Božiu milosť, sa zaradoval a všetkých povzbudzoval⁷²⁶, žeby pri Pánovi ostávali s predsavzatím srdca, (24)pretože bol muž dobrý⁶¹⁰ a plný Svätého Ducha a viery; a Pánovi bol pridaný⁵ značný dav. (25)I vyšiel do Tarsu vypátrať⁷²⁷ Saula; a nájduc [ho] zaviedol [ho] do Antiochie (26)a stalo sa s nimi⁷²⁸ tak, že⁷²⁹ sa po⁷²⁹ celý rok schádzali v zhromaždení a vyučovali značný dav, aj že sa v Antiochii učeníkom ponajprv dostalo názvu Kristovci.

(27)A v oných dňoch prišli z⁷⁰⁶ Jerúsalema nadol do Antiochie proroci (28)a z nich jeden, menom Agabus, povstal a skrze Ducha naznačil⁷³⁰, že po celej obývanej zemi skoro⁷³¹ bude veľký hlad; ten⁷²⁰ za Klaudia⁷³² aj nastal. (29)Tu si podľa toho, ako sa komu z učeníkov dobre vodilo, zaumienili, každý z nich, volačo poslať⁷³³ na výpomoc⁷³⁴ bratom, ktorí bývali v Júdsku; (30)to aj vykonali a cez ruku Barnabu a Saula to odoslali k starším.

12 A onej doby položil Héródes, kráľ, ruky na podaktorých⁷³⁵ od zhromaždenia, zle s nimi zaobchádzajúc⁷³⁶. (2)I odpravil⁵⁸⁶ mečom⁷³⁷ Jakuba, Jánovho brata, (3)a zbadajúc⁷³⁷, že je to Židom vhod⁷³⁸, prikočil ešte⁷³⁹ k zatknutiu⁷⁴⁰ aj Petra (a boli dni nekvasených chlebov);

(4) zmocnil sa⁷⁴¹ ho tiež, vsadil ho do väzenia a odovzdal⁷⁴² štyrom štvoriciam vojakov strážiť ho; lebo ho zamýšľal⁷⁴³ po Minuti⁷⁴⁴ vyviešť⁷⁴⁵ pred ľud⁷⁴⁶. (5) Tak bol teda Peter strážený vo väzení, no od zhromaždenia sa za neho⁷⁴⁷ diala k Bohu usilovná⁷⁴⁸ modlitba. (6) A keď sa ho Héródes chystal⁷³¹ predviesť⁷⁴⁹, onej noci spal⁷⁵⁰ Peter medzi dvoma vojakmi, priviazaný dvoma reťazmi, a strážcovia striehli väzenie pred dverami; (7) a hľa, zastal tam⁷⁵¹ anjel PÁNA a v kobke sa zaskvelo svetlo, i udrel Petra do boka⁷⁵² a zobudil ho, vraviac: Rýchlo vstaň. A jeho reťaze od jeho rúk odpadli⁷⁵³ (8) a ten anjel k nemu povedal: Opáš sa a priviaž⁷⁵⁴ si svoje sandále; i spravil tak. I vraví mu: Prehod⁷⁵⁵ si svoj plášť⁷⁵⁵ a nasleduj ma. (9) I vyšiel a nasledoval [ho] a nevedel⁷⁵⁶, že to, čo sa skerze toho anjela deje, je skutočné, lež myslel, že zrie videnie. (10) I prešli prvou hliadkou, aj druhou, a prišli k železnej bráne, ktorá vedie do mesta; tá⁷⁵⁷ sa im sama od seba otvorila, i vyšli a došli o jednu uličku ďalej⁷⁵⁸ a hneď od neho ten anjel odstúpil. (11) A Peter prišiel k sebe a⁷⁵⁹ povedal: Teraz naozaj viem⁷⁵⁶, že *Pán od seba vyslal⁷⁶⁰ svojho anjela a vytrhol si⁷⁶⁰ ma z Héródesovej ruky a zo všetkého očakávania židovského ľudu⁷⁶¹. (12) A nadobudnúť jasné vedomie⁷⁶², prišiel k domu Márie, matky Jána, ktorý bol prezývaný Marek, kde ich bolo hodne pohromade⁷⁶³ a modlili sa; (13) a keď zaklopal na dvere vrát⁷⁶⁴, prišla počuť slúžka menom Ródé, (14) a rozpoznať⁷⁶⁵ Petrov hlas, od radosti vráta⁷⁶⁴ neotvorila, lež vběhla a dala vedieť⁷⁶⁵, že pred vrátami⁷⁶⁴ stojí Peter. (15) No oni k nej povedali: Šalieš. Ale ona neustupne tvrdila⁷⁶⁶, že sa vec má tak. Tu oni vraveli: Je to jeho anjel. (16) No Peter neprestával klopať, i otvorili a uvideli ho a užasli⁶⁸. (17) I pokynul⁷⁶⁷ im rukou, žeby mlčali, a vyrozprával [im], ako ho *Pán vyviedol z väzenia, a povedal: Dajte o týchto veciach vedieť⁷⁶⁵ Jakobovi a bratom. A vyšiel a pobral sa na iné miesto. (18) A keď nastal deň, bol medzi tými vojakmi nemalý rozruch, čože sa to s Petrom stalo; (19) a Héródes, vykonajúc po ňom pátranie a nedopadnúť⁷⁶⁸ ho, vyšetril tých strážcov a naručil, žeby boli od-

vedení⁷⁶⁹. I zišiel z²⁴ Júdska do Césarey a predlieval tam. (20) A bol v hnevnom spore s Týrčanmi a Sidónčanmi; a tí sa k nemu jednomyselne dostavili⁷⁷⁰, a získajúc priazeň⁷⁷¹ Blasta, kráľovho komorníka⁷⁷², vyprosovali si mier, pretože ich kraj sa vyžívoval z kráľovho. (21) A určného dňa si Héródes odial kráľovský úbor, zasadol na vyvýšenom sedadle⁷⁷³ a mal k nim verejný prejav, (22) a zhluknutý ľud privolával⁷⁷⁴: Hlas boha a nie človeka! (23) A Saul, splniac svoju službu⁷⁷⁵, vrátili sa z Jerúsáléma späť, a pribrali so sebou aj Jána, ktorý bol prezvaný⁷⁷⁶ Marek.

13 I boli v Antiochii v⁷⁷⁷ zhromaždení, ktoré tam bolo, proroci a učelia: Barnabáš aj Simeón, ktorý sa volal Niger⁷⁷⁸, a Lucius, Kyrénčan⁷⁷⁹, aj Manaén, spoludojčenec Héródesa, tetrarchu⁷⁷⁹, a Saul; (2) a keď oni slúžili⁷⁸⁰ Pánovi a postili sa, povedal Svätý Duch: Nože⁷⁸¹ mi oddelte⁷⁸² Barnabáša a Saula na tú činnosť⁷⁸³, ku ktorej som si ich povolal. (3) Tu vykonali pôst⁷⁸⁴, pomodlili sa, položili na nich ruky a prepustili ich; (4) a tak oni, súc vyslaní⁵ od Svätého Duha, zišli do Seleukie a odtadiaľ odplávali na Cyprus, (5) a ocitnúť sa v Salamine, zvestovali v synagógach Židov Božie slovo. A mali aj Jána za pomocníka⁷⁸⁵. (6) A prejdúc celým ostrovom až do Pafu, natrafili na akéhosi muža, kúzelníka⁷⁸⁶, nepravého⁷⁸⁷ proroka, Žida⁷⁸⁸, ktorému bolo meno Bariésus; (7) ten bol pri prokonzulovi⁷⁸⁹ Sergiovi Pavlovi, chápavom mužovi⁷⁹⁰. Ten⁷⁹¹ si Barnabáša a Saula privolal a zatúžil počuť Božie slovo. (8) No Elymas, ten kúzelník⁷⁸⁶ (lebo tak sa jeho meno prekladá), sa staval proti nim, usilujúc sa prokonzula⁷⁸⁹ od viery odvrátiť⁷⁹². (9) No Saul, – ten je tiež Pavol, – súc naplnený⁵ Svätým Duchom, na neho uprel zrak⁷⁹³ a (10) povedal: Ó, ty, plný všetkej ľsti a všetkého darebáctva⁷⁹⁴, syn diabla, nepriateľ všetkej spravodlivosti, neprestaneš prevracať priame cesty Pána? (11) A teraz, hľa – ruka Pána na teba⁷⁹⁵, i budeš na čas⁷⁹⁶ slepý a nebudeš vidieť

slnko. A naskutku na neho padlo⁷⁹⁶ šero⁷⁹⁷ a tma, i hľadal, chodiac sem-ta⁷⁹⁸, *takých*, ktorí by ho vodili za ruku. (12) Tu prokonzul⁷⁹¹, uvidiac, čo sa stalo, uveril, súc nad náukou Pána plný ohŕvenia⁷⁹⁹.

(13) A Pavol a jeho spoločnosť⁸⁰⁰, odraziac od Paфу, prišli do Pergy v Pamfýlii⁸⁰¹; a Ján sa od nich oddelil⁸⁰² a vrátil sa späť do Jerúsalema. (14) No oni prešli *územím*⁸⁰³ od Pergy a dostali sa⁸⁰⁴ do Antiochie v Pisídií⁸⁰¹; a sobotného dňa vstúpili do synagógy a usadli. (15) A po čítaní zákona a prorokov k nim predstavení tej⁸⁰⁵ synagógy odoslali odkaz⁸⁰⁶. Bratia⁸¹¹, ak máte⁸⁰⁷ k ľudu voľajaké slovo povzbudenia⁸⁰⁸, hovorte. (16) A Pavol vstal, pokynul⁸⁰⁹ rukou a povedal: Israélovci⁸⁰⁹ a vy, ktorí sa bojíte Boha, počujte: (17) Boh tohto ľudu Israéla si vyvolil našich otcov a povýšil ľud za pobytu⁸¹⁰ v egyptskej zemi⁸¹¹, i vyviedol ich z nej so vztyčeným ramenom (18) a *po*⁸¹² čas asi štyridsiatich rokov⁸¹³ ich láskyplne choval⁸¹⁴ v pustine; (19) i pohubil⁸¹⁵ sedem národov v zemi Kanaán a dal ich zem za dedičstvo im. (20) A po týchto veciach im *do konca doby* asi štyristo a päťdesiat rokov⁸¹⁶ dával⁸¹⁷ sudcov až po Samúela, proroka, (21) a potom⁸¹⁸ si vyprosili kráľa, i dal im Boh *na štyridsať rokov* Saúla, syna Kísa, muža z kmeňa Benjamína; (22) a zosadiac ho, vyzdvihol⁸¹⁹ im za kráľa Dávida, ktorému aj na svedectvo povedal⁸²⁰: Našiel som Dávida Jesajovho⁸²¹, muža podľa môjho srdca, ktorý vykoná všetky moje želania⁸²². (23) Z²⁴ jeho⁸²³ semena Boh podľa prísľubu priviedol Israélovi Záchrancu⁸²⁴, Ježiša; (24) pred jeho nástupom⁸²⁵ vopred vyhlásil Ján všetkému ľudu Israéla krst pokánia, (25) a ako Ján plnil svoj beh, vravel: Kto sa domýšľate⁸²⁶, že ja som? Nie som *to* ja⁸²⁷, lež hľa, po mne prichádza, ktorého nŕh opánku nie som hoden uvoľniť. (26) Bratia⁸²⁸, synovia rodu Abraháma, a tí medzi vami, ktorí sa boja Boha, slovo⁸²⁸ tejto záchrany⁸²⁴ bolo odoslané⁸²⁹ vám⁸³⁰, (27) lebo tí, ktorí bývajú v Jerúsaleme, aj ich vládcovia, keďže ho⁸²³ nespoznali⁸³¹, vyplnili aj hlasy prorokov, – ktoré sa čítajú po všetky soboty⁸³², – tým, že *ho* súdili⁸³³, (28) a hoci nezistili⁸³⁴ žiadnej viny *hodnej* smrti, vyprosili si *od* Piláta, žeby bol odpravený⁸³⁵. (29) A ako

dokonalí všetky veci o ňom napísané, zosňali *ho* z²⁴ dreva a uložili do hrobky, (30) no Boh ho spomedzi mŕtvych vzkriesil (31) a on sa po veľa dní ukazoval⁸³⁵ tým, ktorí s ním vystúpili⁴¹⁷ z²⁴ Galiley do Jerúsalema; (32) sú teraz jeho svedkami voči ľudu. (33) A my vám prinášame blahú zvesť o prísľube, ktorý sa dostal⁸³⁷ otcom, (33) že ho²²⁵ Boh naskrze⁸³⁸ vyplnil nám, ich deťom, tým, že dal povstať⁸³⁹ Ježišovi, ako je aj v druhom⁸⁴⁰ žalme napísané⁸⁴¹: Ty si môj syn, ja som tá dnes splodil. (34) No že mu dal vstať⁸³⁹ spomedzi mŕtvych (lebo sa už nemal vracat späť ku skaze⁸⁴²), riekol takto⁸⁴³: Dám vám spoľahlivé⁸⁴⁴ milosrdenstvá⁸⁴⁵ Dávida; (35) preto aj v inom vraví⁸⁴⁶: Nedáš svojmu milosrdnému⁸⁴⁷ zakúsiť⁸⁴⁷ skazu⁸⁴⁷. (36) Nuž, Dávid predsa, v svojom vlastnom pokolení poslúžiac⁸⁴⁸ Božiemu rozhodnutiu⁸⁴⁹, zosnul a bol pridaný k svojim otcom a skazu⁸⁴⁷ zakúsil⁸⁴⁷, (37) no ten, ktorého Boh vzkriesil, nezakúsil⁸⁴⁷ skazu⁸⁴⁷. (38) Nech je vám teda známe, bratia⁸¹¹, že sa vám skrze tohto zvestuje odpustenie hriechov; (39) a zo *stránky*⁸⁵⁰ všetkých vecí, zo *stránky*⁸⁵⁰ ktorých ste nemohli⁸⁵¹ byť za spravodlivých uznaní⁸⁵⁹ v Mojžišovom zákone⁸⁵², je každý, kto verí, za spravodlivého uznávaný v ňom⁸⁵². (40) Hľadte teda, žeby na [vás] neprišlo to, čo je rečené⁸⁶⁰ v prorokoch⁸⁵³: (41) Pozrite⁸⁵⁴, vy pohŕdači, a zadivte sa a zaniknite⁸⁵⁵, lebo vo vašich dňoch činím čin⁸⁵⁶ ja, čin⁸⁵⁶, v ktorý nijako neuveríte, ak vám bude kto o ňom rozprávať⁸⁵⁷. (42) A keď oni vychádzali, prosili⁸⁵⁸ ich, žeby k nim tieto výroky boli prevorené⁸⁵⁹ v ďalšiu sobotu; (43) a keď bolo zídienie rozpustené⁸⁵⁹, dali sa mnohí zo Židov a *Boha* uctievajúcich⁸⁶⁰ prístupencov³⁵⁷ nasledovať Pavla a Barnabu a tí⁸⁶¹ k nim hovorili a presviedčali ich, žeby ostávali pri Božej milosti. (44) A nasledujúcu⁸⁶² sobotu sa takmer celé mesto zišlo počuť Božie slovo⁸⁶³; (45) no Židia, uvidiac tie davy, boli naplnení⁸⁶⁴ žiarlivosťou⁸⁶⁴ a protirečili, [protirečiac⁸⁶⁵ a] urážlivo vraviac⁸⁶⁶, veciam hovoreným od Pavla. (46) A Pavol a Barnabas sa smelo⁸⁶⁷ vyslovili⁸⁶⁷ a povedali: Bolo nutné, žeby Božie slovo⁸⁶³ bolo prevorené⁸⁵⁹ najprv k vám; no keďže ho *od* seba odstrukujete

a sami seba považujete⁸⁶⁸ za nehodných večného života, hľa, obraciame sa k národom⁸⁶⁹, (47)lebo nám Pán prikázal takto⁸⁷⁰: Postavil⁸⁷¹ som ťa za svetlo národov, že by si bol na⁸⁷² záchranu⁸⁷³ až po posledok zeme. (48)A ľudia z národov⁸⁷⁴ sa počúvajúc *to* radovali a oslavovali slovo Pána; a koľkí boli určení⁸⁷⁵ na⁸⁷² večný život, uverili; (49)a slovo Pána sa roznášalo celým krajom. (50)No Židia poštvali⁸⁷⁶ ženy z vyšších kruhov⁸⁷⁷, uctievajúce *Boha*⁸⁶⁰, a popredných mužov mesta, a vzbudili na Pavla a Barnabu prenasledovanie, i vyhнали ich od svojich hraníc; (51)no oni na nich vytriasli prach svojich nôh a šli⁸⁶⁶ do Ikonie. (52)A učeníci boli napĺňaní radosťou a Svätým Duchom.

14 A v Ikonii sa stalo, že oni spolu⁸⁷⁸ vstúpili do synagógy Židov a prehovorili tak, že veľké množstvo aj Židov aj Grékov uverilo, (2)no tí Židia, ktorí boli nepovoľní⁸⁷⁹, zburovali⁸⁸⁰ a proti bratom zle naladili duše *ľudí* z národov. (3)Nuž *tam* teda predleli značný čas, smelo⁸⁶⁷ sa vyslovujúc⁸⁶⁷ *so spoliehaním* sa na Pána⁸⁸¹, a on dosvedčoval slovo svojej milosti, dávajúc *to*, žeby sa ich rukami dali znamenia a zázraky. (4)I rozdvajilo sa⁹⁰⁵ obyvateľstvo⁸⁸² mesta, a boli ktorí s Židmi a ktorí zasa s apoštolmi. (5)A ako *zo strany* aj *ľudí* z národov aj Židov s ich hodnosťami došlo k popudu⁸⁸³ stýrať a ukameňovať ich, (6)uvedomili si⁸⁸⁴ *to* a zutekali do miest v Lykaonii⁸⁸⁵, Lystry a Derby, a *do* okolitého kraja, (7)a hlásali⁸⁸⁶ blahú zvesť tam.

(8)A v Lystre sedával akýsi muž, nemohúci na nohy, od¹⁵³ útrobo¹⁵³ svojej matky [trvalo⁸⁸⁷] chromý, ktorý nikdy nechodil⁸⁸⁸; (9)tento Pavlovi načúval, keď hovoril, a on, uprúc k nemu zrak⁶²⁸ a zbadajúc⁸⁸⁹, že má vieru, že sa mu pomôže⁸⁹⁰, (10)povedal silným hlasom: Vstaň spriama na svoje nohy! I skočil a chodil; (11)no davy, zbadajúc⁸⁸⁹, čo Pavol vykonal, pozdvihli svoj hlas a vraveli po lykaonsky: Ľuďom sa pripodobnili a k nám zostúpili bohovia! (12)I volali Barnabu Diom a Pavla Hermom⁸⁹¹, keďže on bol ten, ktorý viedol slovo⁸⁹²; (13)a kňaz Dia, ktorý⁸⁹³ bol pred mestom, dopravil ku vrátam⁸⁹⁴ býky a vencovie⁸⁹⁵ a chcel s davy

obetovať. (14)No počujúc *to* apoštoli Barnabas a Pavol roztrhli svoje šatstvo a vyrazili⁸⁹⁶ k davu⁸⁹⁷, kričiac (15)a vraviac: Muži, *prečo* tieto veci robíte? Aj my sme ľudia rovnakých citov ako vy⁸⁹⁸ a prinášame vám blahú zvesť, žeby ste sa od týchto ničotných⁸⁹⁹ vecí obrátili k živému Bohu, ktorý vytvoril⁹⁰⁰ nebo a zem a more a všetky veci v nich; (16)ten za minulých pokolení dopustil, žeby sa všetky národy poberali svojimi cestami, (17)hoci, pravda, sám seba nenechal bez svedectva, pôsobiac dobro, dávajúc vám z neba dažďa a úrodné⁹⁰¹ obdobia, zasycujúc⁹⁰² vaše srdcia potravou a veseľosťou. (18)A vraviac tieto veci, stážka tie davy zadržali, žeby im neobetovali. (19)No prišli k *tomu* Židia z²⁴ Antiochie a Ikonie a nahovorili⁹⁰³ davy, Pavla dokameňovali a vliekli von z mesta, nazdávajúc sa, že je mŕtvý⁹⁰⁴. (20)No keď ho obkolesili učeníci, vstal a vstúpil do mesta a v zajtrajší *deň* s Barnabom vyšiel do Derby (21)a hlásali⁹⁰⁶ blahú zvesť onému mestu; i získali značne mnohých za učeníkov a vrátili sa späť do Lystry a Ikonie a Antiochie (22)a upevňovali⁹⁰⁷ duše učeníkov, povzbudzujúc⁹⁰⁸ *ich*, žeby zotrvali vo viere, a že do Božieho kráľovstva musíme vstúpiť⁹⁰⁹ mnohými tiesňami⁹⁰⁹. (23)A v každom zhromaždení im zvolili starších, s pôstmi sa pomodlili a poručili⁹¹⁰ ich Pánovi, v⁶²³ ktorého uverili; (24)i prešli Pisídiou, prišli do Pamfýlie, (25)hovorili⁹⁰⁶ slovo v Perge a zostúpili do Atalie, (26)a odtadiaľ odplávali do Antiochie, odkiaľ boli na tú činnosť⁹¹¹, ktorú splnili, odovzdaní⁹¹² Božej milosti. (27)A dostaviac sa⁹¹³ a zvolajúc zhromaždenie, zvestovali, koľké veci s nimi Boh vykonal, a že otvoril dvere viery národom. (28)I predleli s učeníkmi nemalý čas.

15 A podaktorí, prišli nadol z²⁴ Júdska, bratov vyučovali: Ak nebudete Mojžišovou obyčajou obrezaní⁹¹⁴, nemôžete byť zachránení⁸⁹. (2)Keď teda nastal rozbroj⁹¹⁵ a Pavlovi a Barnabovi nemalý s nimi⁹¹⁶ spor, ustanovili, žeby Pavol a Barnabáš a ktorí ďalší z nich o túto spornú otázku vystúpili⁹¹⁷ k apoštolom a starším do Jerúsalema. (3)Nuž teda oni, súc vyprevadení⁹¹⁸ od zhromaždenia,

prechádzali Foinikiou a Samáriou, vyprá-
vajúc⁹¹⁹ o obrátení ľudí z národov, a pô-
sobili všetkým bratom veľkú radosť.
(4)A dostanúc sa do Jerúsálema, boli od
zhromaždenia a apoštolov a starších uví-
taní⁵, i zvestovali, koľké veci s nimi Boh
vykonal. (5)A podaktorí uverivší z tých
zo²⁴ strany⁹¹⁹ farisejov spomedzi nich po-
vstali⁹²⁰ a vraveli, že je žiadúčne ich obre-
závať aj nakazovať im dodržiavať Mojži-
šov zákon. (6)A apoštoli a starší sa zišli⁹²¹
podívať sa na túto vec⁹²²; (7)a keď nastal
veľký spor⁹²³, vstal Peter a povedal k nim:
Bratia¹¹¹, vám je povedomé, že od dáv-
nych⁹²⁴ dní si Boh medzi vami vyvolil to,
žeby mojimi ústami národy⁹²⁵ počuli
slovo blahej zvesti a uverili; (8)a znalec
srdíc, Boh im vydal svedectvo, dajúc [im]
Svätého Ducha takisto⁹²⁶ ako aj nám
(9)a neurobil medzi nami aj nimi žiad-
neho rozdielu, očisťiac vierou ich srdcia.
(10)Nuž teraz: Čo Boha pokúšate⁹²⁷, žeby
ste na šiju učeníkov naložili jarmo, ktoré
ani naši otcovia ani my sme nezvládali
uniest? (11)Ale veríme, že budeme⁹²⁸ za-
chránení⁸⁹ milosťou Pána Ježiša – spôso-
bom⁹²⁹, ktorým aj tamtí. (12)A všetok zá-
stup⁹²⁹ zachoval mlčanie⁹³⁰, i načúvali
Barnabovi a Pavlovi, vyprávajúcim, koľké
znamenia a zázraky Boh skrze nich me-
dzi národmi vykonal. (13)A potom, čo
oni zamlkli, odvetil Jakub, vraviac: Bra-
tia¹¹¹, počujte ma. (14)Šimon vyzroprával,
ako⁹²⁶ Boh prvý raz obrátil zreteľ na to⁹³¹,
žeby si vzal⁹³² z národov ľud⁹³³ pre svoje
meno⁹³⁴; (15)a s tým súhlasia slová proro-
kov podľa toho, ako je napísané⁹³⁵: (16)Po
týchto veciach sa zasa vrátim a zasa zbu-
dujem Dávidov stan⁹³⁶, ktorý je zosutý⁹³⁷,
a zasa zbudujem jeho trosky a zasa ho
vztýčim⁹³⁸, (17)aby potom⁹³⁹ zvyšujúci
z ľudí vyhľadávali⁹⁴⁰ PÁNA, aj všetky ná-
rody, nad ktorými sa deje⁹⁴¹ dovolávanie
sa môjho mena⁹⁴², vraví PÁN, konajúci
tieto veci, (18)od večnosti⁹⁴³ známe.
(19)Preto ja súdim: Nepritažovať tým
z⁹⁴⁴ národov, obracajúcim sa k Bohu,
(20)ale⁹⁴⁵ im poslať list⁹⁴⁶, žeby sa zdržia-
vali od⁹⁴⁷ poškvrn model a smilstva
a toho, čo je zahrúdené, a krvi. (21)Moj-
žiš predsa od⁹⁴⁸ dávnych⁹⁴⁹ pokolení
v každom meste má tých, ktorí ho kážu,

veď sa po všetky soboty⁹⁴⁹ číta v synagó-
gach.

(22)Tu uznali apoštoli a starší s ce-
lým zhromaždením za vhodné⁹⁵⁰ spo-
medzi seba si vyvoliť mužov a s Pavlom
a Barnabom ich poslať do Antiochie:
Júdu, ktorý sa volal Barsabbas, a Silu, ve-
dúcich mužov medzi bratmi; (23)i napí-
sali svojou rukou [toto]: Apoštoli a starší
[a] bratia tým, ktorí sú v⁷⁷ Antiochii
a Sýrii a Kilikii, bratom, ktorí sú spome-
dli národov, pozdrav. (24)Keďže sme
počuli, že vás ktorisi, vyjdení⁹⁶² spomedzi
nás, znepokojili⁹⁵¹ rečami a rozrušujú⁹⁵²
vaše duše[, vraviac, že sa musíte dávať
obrezávať⁹⁵³ a dodržiavať zákon], hoci
sme im⁹⁵⁴ nič neprikázali, (25)dospeli
sme k jednomyselnosti a uznali sme za
vhodné⁹⁵⁰ vyvoliť si mužov a poslať ich
k vám s našimi milovanými Barnabom
a Pavlom, (26)ľuďmi, ktorí svoje žitía vy-
dali pre⁹⁵⁵ meno nášho Pána Ježiša Krista.
(27)Vyslali sme teda Júdu a Silu, ktorí
majú o tých istých veciach aj sami slo-
vom⁹⁵⁶ dať vedieť²⁵¹. (28)Lebo Svätý Duch
aj my sme uznali za vhodné⁹⁵⁰ nenakla-
dať⁹⁵⁷ vám⁹⁵⁸ navyše žiadnu ťarchu okrem
týchto nevyhnutných vecí: (29)Zdržiavať
sa od⁹⁴⁷ vecí modlám obetovaných a krvi
a zahrúdeného a smilstva; ak sa⁹⁵⁹
od⁹⁴⁸ týchto vecí budete bedlivo chrá-
niť⁹⁶⁰, pochodíte⁹⁶¹ dobre. Budte zdraví.
(30)Nuž oni teda súc prepustení⁹⁶²,
prišli⁹⁶³ do Antiochie, zvolali zástup⁹⁶⁴,
doručili⁹⁶⁴ ten list⁹⁶⁵; (31)a prečítajúc ho
zaradovali sa nad⁹⁶⁶ tým povzbudením⁹⁶⁷;
(32)a Júdas a Silas, súc sami tiež proroci,
povzbudzovali⁹⁶⁷ a posilňovali⁹⁶⁸ brat-
tov mnohými slovami⁹⁷⁰. (33)A stráviac
tam istý čas, boli od bratov s pokojom
prepustení⁹⁶² k tým, ktorí ich vyslali.
⁹⁷¹(35)No Pavol a Barnabas naďalej ostá-
vali v Antiochii, vyučujúc a v blahej zvesti
aj s mnohými inými hlásajúc slovo Pána.

(36)No po niekoľkých dňoch Pavol
k Barnabášovi povedal: Nože sa na-
vráťme a ponavštevujeme⁹⁷² tých bratov po
všetkých mestách⁹⁷³, v ktorých sme zves-
tovali slovo Pána, ako sa majú. (37)I na-
vrhol⁹⁷⁴ Barnabáš pribrať spolu aj Jána,
ktorý sa volal Marek, (38)no Pavol po-
važoval za správne⁹⁷⁵ toho, ktorý od nich

od Pamfylie odpadol⁹⁷⁶ a s nimi sa do práce⁹⁷⁷ nevydal, tohto spolu nepriberat. (39)Došlo teda k ostrému rozladeniu⁹⁷⁸, takže sa od seba navzájom odlúčili⁹⁷⁹ a že si Barnabáš pribral Marka a vyplával na Cyprus, (40)no Pavol si miesto *neho* zvolil⁹⁸⁰ Silu a vydal sa na cestu⁹⁸¹, súc od bratov odovzdaný⁵ Božej milosti, (41)i prechádzal Sýriou a Kilikiou, upevňujúc⁹⁸² zhromaždenia.

16 I dospel do Derby a do Lystry, a hľa, tam bol akýsi učeník menom Timotej, syn židovskej veriacej⁹⁸² ženy⁹⁸³, no otca Gréka, (2)ktorý mal *dobré* svedectvo od bratov, ktorí *boli* v Lystre a Ikóniu. (3)Tohto si Pavol želal⁹⁸⁴, žeby sa vydal na cestu⁹⁸¹ s ním, i vzal ho a obrezal, vzhľadom na Židov⁹⁸⁵, ktorí *boli* v oných miestach, lebo všetci⁷⁹ znali jeho otca, že⁹⁸⁶ bol⁹⁸⁷ Grék. (4)A ako precestúvali⁹⁸⁸ mestami, ukladali im zachovávať⁹⁸⁹ uznesenia⁹⁹⁰, dohodnuté⁹⁹¹ od apoštolov a starších, ktorí *boli* v Jerúsaleme. (5)A tak sa zhromaždenia vierou utužovali a denne sa rozmáhali počtom.

(6)A prejdúc Frygiou⁹⁹² a galatským krajom, – lebo im od Svätého Ducha bolo zabránené⁵ prehovoriť slovo v Ázii⁹⁹³, – (7)[a] dôjdúc po Mysiu⁹⁹⁴, pokúšali sa poberať sa do Bitýnie, a Ježišov Duch im nedovolil, (8)i minuli Mysiu a zostúpili do Tróady. (9)A za noci sa Pavlovi ukázalo videnie: Stál *tam* akýsi makedónsky muž⁹⁹⁵ a snažne ho prosil a vpravil⁹⁹⁶: Prejdi⁹⁹⁷ do Makedónie a pomôž nám! (10)A ako toto videnie uzrel, hneď sme zatúžili⁹⁹⁸ vydať sa na cestu⁹⁸¹ do Makedónie, usudzujúc⁹⁹⁹, že si nás privola Pán, priniesť im blahú zvest. (11)Odradili sme teda od Tróady a doplávali sme priamo¹⁰⁰⁰ na Samotraku¹⁰⁰¹, potom deň nato do Neapola (12)a odtadiaľ do Filip; to¹⁰⁰² je prvé mesto tej časti Makedónie, kolónia¹⁰⁰³. A v tomto meste sme predlievali⁹⁹⁶ niekoľko dní, (13)a sobotného dňa sme vyšli von z brány k rieke, kde bolo zvykom konať modlitbu¹⁰⁰⁴, i usadli sme a hovorili k ženám, ktoré sa zišli; (14)i počúvala akási žena menom Lýdia, predávajúca purpur, z mesta Tyateiry, uctievať¹⁰⁰⁵ Boha, ktorej srdce roztvoril Pán, žeby tým veciam od Pavla hovore-

ným venovala pozornosť. (15)A ako bola pokrstená⁵, aj jej dom¹⁰⁰⁶, jala sa snažne prosit¹⁰⁰⁷, vraviac: Ak ste uznali¹⁰⁰⁸, že som verná¹⁰⁰⁹ Pánovi, vstúpte do môjho domu a ostaňte¹⁰¹⁰; i primála nás *k tomu*¹⁰¹¹. (16)A keď sme sa poberali k modlitbe, stalo sa, že nás stretla akási slúžka majúca ducha Pytóna¹⁰¹², ktorá⁶⁸⁹ svojim pánom poskytovala¹⁰¹³ veštením veľa zisku; (17)tá sa dala v pätách¹⁰¹⁴ nasledovať Pavla a nás a kričala, vraviac: Títo ľudia sú nevoľníci Najvyššieho Boha, ktorí⁶⁸⁹ vám zvestujú cestu záchrany. (18)A toto robila po veľa dní a Pavlovi sa *to* stalo nanajvýš nepríjemným¹⁰¹⁵, i obrátil sa *k nej* a povedal tomu duchu: V mene Ježiša Krista ti prikazujem od nej vyjsť; i vyšiel tej istej hodiny. (19)A zbadačujúc¹⁰¹⁶ jej páni, že vyšla nádej na ich¹⁰¹⁷ zisk¹⁰¹⁸, chytili Pavla a Silu a zatiahli *ich* na trhovisko¹⁰¹⁹ pred úradníkov¹⁰²⁰, (20)i predviedli ich prětorom¹⁰²¹ a povedali: Títo ľudia krajne znepokojujú¹⁰²² naše mesto a sú¹⁰²³ to Židia, (21)a zvestujú obyčaje, ktoré nám nie je dovolené prijímať¹⁰²⁴ ani vykonávať, lebo sme Rimania. (22)A povstal proti nim aj¹⁰²⁵ dav, i postŕhali¹⁰²⁶ prětori¹⁰²¹ ich šatstvo a naručali *ich* palicovať. (23)A nakladúc im veľa rán, uvrhli *ich* do väzenia a žalárnikovi prikázali bezpečne¹⁰²⁷ ich strážiť; (24)a on, dostanúc taký príkaz, *ich* uvrhol do vnútorného väzenia a *ich* nohy zabezpečil¹⁰²⁷ v klade¹⁰²⁸. (25)A o polnoci sa Pavol a Silas modlili a Boha chválili spevom¹⁰²⁹ a vážni im napäto¹⁰³⁰ načúvali, (26)i nastalo zrazu veľké zemetrasenie, takže sa základy väznice zakolísali¹⁰³¹, i boli naskutku všetky dvere otvorené⁵ a putá všetkých uvoľnené. (27)A žalárnik ostal vytrhnutý zo spánku, a uvidiac dvere¹⁰³² väzenia otvorené⁸⁰, tasil svoj meč¹⁰³³ a už-úž chcel¹⁰³³ sám seba odpravoovať⁵⁸⁶, nazdávajúc sa, že väzni unikli. (28)No Pavol silným hlasom zvolal, vraviac: Nerob si nič zlé, veď sme všetci⁷⁹ tu! (29)I vypýtal svetlá, vrazil dnu, ostal rozochvený a padol pred Pavlom a Silom, (30)i doprevadil¹⁰³⁴ *ich* von a riekol: Páni, čo mám konať, aby som bol zachránený^{89?} (31)A oni povedali: Spolaľni sa vierou na⁶²³ Pána Ježiša a zachránený budeš¹⁰³⁵ – ty aj tvoj dom. (32)A prehovorili Božie

slovo k nemu, aj so všetkými, ktorí *boli* v jeho dome, (33) i vzal ich onej nočnej hodiny k *sebe* a umyl¹⁰³⁵ od rán, i bol nasutku pokrstený⁵ on aj všetci¹⁰³⁶ jeho¹⁰³⁷. (34) A vyviedol¹⁰³⁸ ich do svojho domu, prestrel¹⁰³⁹ stôl a so všetkým svojím domom¹⁰⁴⁰ sa rozjasal, že uveril Bohu. (35) A keď nastal deň, vyslali prétori¹⁰⁴¹ liktorov¹⁰⁴² s odkazom⁸⁰⁶: Prepust' tamtých ľudí. (36) I ohlásil¹⁰⁴³ žalárnik Pavlovi¹⁰⁴⁴ tieto slová: Prétori¹⁰⁴¹ vyslali, aby ste boli prepustení; teraz teda vyjdite a poberajte sa v pokoji. (37) No Pavol k nim riekol: Verejne¹⁰⁴⁵ nás, ktorí sme¹⁰⁴⁶ Rimania¹⁰⁴⁷, bez odsúdenia zbili a hodili do väzenia a teraz nás chcú potajmo vyhodit'¹⁰⁴⁸? Ba nie, lež nech sami prídu a vyvedú¹⁰³⁸ nás. (38) I ohlásili¹⁰⁴³ liktori¹⁰⁴² tieto výroky prétorom¹⁰⁴¹, a tí sa zľakli, počujúc, že to sú Rimania; (39) i prišli a jali sa ich snažne prosiť¹⁰⁴⁹, i vyviedli¹⁰³⁸ ich a žiadali, žeby z mesta odišli¹⁰⁵⁰. (40) A vyjdúc z väzenia, vošli k Lýdii, a keď uvideli bratov, povzbudili¹⁰⁴⁹ ich a odišli¹⁰⁵⁰.

17 A precestujúc Amfipolis a Apolóniu, prišli do Tesaloniky, kde bola synagóga Židov, (2) a Pavol podľa toho, čo mu¹⁰⁵¹ bolo obyčajou, k nim vošiel a po tri soboty s nimi mal rozhovory¹⁰⁵² na základe¹⁰⁵³ Písem, (3) otvárajúc¹⁰⁵⁴ ich a dokladajúc¹⁰⁵⁵, že KRISTUS musel trpieť¹⁰⁸⁷ a vstať spomedzi mŕtvych, a že: KRISTUS je tento – Ježiš, ktorého vám ja zvestujem. (4) I dali sa podaktorí z nich presvedčiť a pridružili sa¹⁰⁵⁶ k Pavlovi a Silovi, aj veľké množstvo Grékov, ktorí uctievali¹⁰⁰⁵ *Boha*, a nemalo z popredných žien¹⁰⁵⁷. (5) No Židia zažiarlili¹⁰⁵⁸, i pribrali si akýchsi¹⁰⁵⁹ ničomných¹⁰⁶⁰ chlapcov z populicnej zberby¹⁰⁶¹ a zohnali dav¹⁰⁶², i plnili mesto lomozom¹⁰⁶³; a prepadli Iasonov dom a hľadali ich, žeby ich mohli¹⁰⁶⁴ priviesť medzi zhluknutý ľud. (6) A nenájdúc¹⁰⁶⁵ ich, vliekli Iasona a ktorýchsi bratov pred politarchov¹⁰⁶⁶, volajúc: Títo, ktorí prevrátili¹⁰⁶⁷ svet¹⁰⁶⁸, sú prítomní aj tu (7) a Iason ich prijal¹⁰⁶⁹, a tí všetci konajú proti cisárovým uzneseniam¹⁰⁷⁰, vraviac, že je iný¹⁰⁷⁰ Kráľ¹⁰⁷¹, Ježiš. (8) A znepokojili dav aj politarchov¹⁰⁶⁵, keď oni tieto veci počúvali; (9) i vyžiadali si¹⁰⁷² od Iasona a ostatných záruku¹⁰⁷³ a prepustili¹⁰⁷⁴ ich¹⁰⁷⁵. (10) No

bratia hneď za noci odoslali¹⁰⁷⁶ Pavla aj Silu do Beroie, a oni¹⁰⁷⁷, keď sa tam dostali, odchádzali do synagógy Židov. (11) No títo boli ušlachtiljší¹⁰⁷⁸ od tých v Tesalonike, takí, že¹⁰⁷⁷ Božie slovo prijali so všetkou ochotou¹⁰⁷⁹ a denne skúmali¹⁰⁸⁰ Písma, či sa tie veci majú takto; (12) a tak z nich mnohí uverili, aj z Grékyň, žien z vyšších kruhov¹⁰⁸¹, aj nemálo mužov. (13) No ako tí Židia z²⁴ Tesaloniky zvedeli, že bolo Božie slovo od Pavla zvestované aj v Beroii, prišli aj tam a¹⁰⁸² búrlili¹⁰⁸³ dav; (14) a tu bratia Pavla ihneď vypravili¹⁰⁸⁴, žeby sa poberal smerom¹⁰⁸⁵ k moru, no Silas aj Timotej tam ostávali naďalej¹⁰⁸⁶; (15) a tí, ktorí Pavla sprevádzali¹⁰⁸⁷, ho zaviedli až do Atén a odchádzali odtiaľ¹⁰⁸⁸, prevezmúc¹⁰⁸⁹ pre Silu a Timoteja príkaz, aby k nemu čo najrýchlejšie prišli.

(16) No keď ich Pavol v Aténach vyčakával, vzrušoval sa v ňom bolestne¹⁰⁹⁰ jeho duch, keď pozoroval, ako to mesto je samá modla. (17) Tak teda mal v synagóge rozhovory s Židmi a tými¹⁰⁹¹, ktorí uctievali *Boha*¹⁰⁹¹, a na trhovisku¹⁰⁹¹ každý deň hovoril k tým, ktorí sa naskytovali; (18) no tiež sa s ním zrážali¹⁰⁹² podaktorí z epikúrovských a stoických¹⁰⁹³ mudrcov. A podaktorí vraveli: Čo asi tento táraj¹⁰⁹⁴ chce vraviť? A druhí¹⁰⁹⁵: Zdá sa, že je zvestovateľom cudzích božstiev¹⁰⁹⁶; pretože [im] hlásal blahú zvesť o Ježišovi a opätovnom vstaní¹⁰⁹⁷. (19) I schytili ho a zaviedli na Areopág¹⁰⁹⁸ a vraveli: Môžeme zvedieť, aká je táto¹⁰⁹⁹ nová náuka, od teba hlásaná¹¹⁰⁰? (20) Lebo do našich uší vnášaš akési prekvapujúce¹¹⁰¹ veci; chceme¹¹⁰² teda zvedieť, čo tieto veci majú znamenať¹¹⁰³. (21) Lebo všetci Aténčania a tam pobývajúci cudzinci nemali čas¹¹⁰⁴ na nič iné¹¹⁰⁵ ako hovoriť a počúvať voľačo stále novšie. (22) I postavil sa Pavol vprostred Areopágu¹⁰⁹⁸ a riekol: Muži aténski¹¹⁰⁶, po všetkých stránkach¹¹⁰⁷ pozorujem, že ste nad iných oddaní¹¹⁰⁸ klaňaniu sa božstvám¹⁰⁹⁶. (23) Lebo keď som *tadiaľto* prechádzal a dôkladne¹¹⁰⁹ pozoroval predmety vášho uctievania, natrafil som aj na oltárík¹¹¹⁰, na ktorom bolo napísané¹¹¹¹: Neznámemu Bohu. Tohto teda, ktorého nepoznajúc uctieвате, vám ja zvestujem. (24) Ten Boh, ktorý vytvoril¹¹¹² svet

a všetko, čo v ňom je, ten¹¹³, súc¹¹⁴ Pán neba a zeme, nesídlí v chrámoch rukami urobených (25) ani sa nedáva ošetrovať¹¹⁵ od rúk ľudí, ako by ešte voľačo¹¹⁶ potreboval, sám dávajúc život a dych a všetky veci všetkým. (26) I vytvoril¹¹⁷ z jednej krvi všetky národy¹¹⁷ ľudí, žeby bývali na všetkej tvári zeme, a určil príslušné¹¹⁸ obdobia a ohraničenia¹¹⁹ ich osídlenia, (27) žeby Boha hľadali, ak¹²⁰ by ho vôbec mohli voľajako nahmatať a nájsť, hoci sa, pravda, ani od jedného¹²¹ z nás nenachádza¹¹⁴ ďaleko; (28) ved' v ňom¹²² žijeme a hýbeme sa a sme, – ako povedali aj ktorisi z vašich básnikov: Sme predsa aj jeho potomstvo¹²³. (29) Súc teda v postavení Božieho potomstva^{114 123}, nesmieme sa nazdávať, že to, čo je Božské, je podobné zlatu alebo striebriu alebo kameňu, ryteckému¹²⁴ výtvoru¹²⁵ zručnosti¹²⁶ a dômyslu¹²⁷ človeka. (30) Nuž Boh teda tieto časy neznalosti prehliadol¹²⁸, no teraz¹²⁹ ľuďom velí, žeby sa všetci všade kajali, (31) keďže¹³⁰ ustanovil deň, v ktorom obývaný zem hodlá v spravodlivosti súdiť skrze muža¹²², ktorého určil, dôkaz¹³¹ všetkým podajúc tým, že mu dal opäť vstať⁹⁴ spomedzi mŕtvych. (32) A počujúc o opätovnom vstaní mŕtvych, robili si ktorí ústipky a ktorí zasa povedali: Vypočujeme¹³² ťa o tomto aj druhý raz. (33) Tak Pavol vyšiel z ich stredu, (34) no podaktorí ľudia¹³³ sa k nemu pripojili³⁹³ a uverili, medzi nimi aj Dionysios, areopagita¹³⁴, a žena menom Damaris a iní s nimi.

18 A po týchto veciach sa z Atén vzdialil¹³⁵ a prišiel do Korintu. (2) I natrafil na akéhosi Žida menom Aquila, rodom Pontána¹³⁶, nedávno¹³⁷ prišlého z¹³⁸ Itálie, aj Priscillu, jeho ženu, pretože Klaudius¹³⁹ rozkázal, žeby sa všetci Židia z Ríma vzdalovali^{135 140}, a dal sa k nim; (3) a pretože bol toho istého remesla, ostával pri nich a pracoval, lebo remeslom boli výrobcami stanov, (4) a po všetky soboty¹⁴¹ mal rozhovory¹⁴¹ v synagóge, presvedčujúc aj Židov aj Grékov. (5) A ako aj Silas aj Timotej prišli z¹³⁸ Makedónie nadol, bol Pavol plne zaujatý slovom¹⁴² a dosvedčoval¹⁴³ Židom, že KRISTUS už¹⁴⁴ je: Ježiš. (6) No keď oni kládli odpor¹⁴⁵ a urážlivo

hovorili¹⁴⁶, vytriasol si svoje⁶⁶⁰ šatstvo a povedal k nim: Vaša krv na vašu hlavu, ja, odteraz čistý¹⁴⁷, sa poberiem k národom⁸⁶⁹. (7) I prestúpil¹⁴⁸ odtadiaľ a prišiel do domu kohosi menom Iustus, Boha uctievať¹⁴⁹ceho¹⁴⁹, ktorého dom hraničil so synagógou. (8) No Krispus, predstavený tej¹⁴⁹ synagógy, s celým svojím domom uveril Pánovi⁶²³, aj mnohí z Korintánov počúvajúc nadobúdali vieru¹⁵⁰ a dávali sa krstiť¹⁵¹. (9) A Pán Pavlovi v noci skrze videnie povedal: Neboj sa, lež hovor a nezamĺkaj, (10) pretože som s tebou ja a nikto proti tebe nezakročí¹⁵², žeby s tebou zaobišiel zle¹⁵³, pretože mám v tomto meste veľa ľudu. (11) I usadil sa tam na¹⁵⁴ rok a šesť mesiacov a vyučoval medzi nimi Božiemu slovu. (12) No keď prokonzulom¹⁵⁵ Achaie¹⁵⁶ bol Gallio, pozdvihli sa Židia jednomyselne proti Pavlovi a zaviedli ho k sudcovskému stolu¹⁵⁷, (13) vraviac: Tento prehovára¹⁵⁸ ľudí uctievať Boha v rozpore so zákonom. (14) No keď sa Pavol chystal⁷³¹ otvárať ústa, povedal Gallio k Židom: Nuž, keby to bola voľajaká krivda¹⁵⁹ alebo podľa¹⁶⁰ darebáctvo¹⁶¹, pravdaže by som vás, ó Židia, podľa práva pripustil¹⁶², (15) no ak to sú otázky¹⁶³ týkajúce sa slova a mien a toho vášho zákona¹⁶⁴, prizrite k tomu¹⁶⁵ sami, [lebo] ja nehodlám¹⁶⁶ byť sudcom týchto vecí. (16) A odohnal ich od sudcovského stolca; (17) a Sóstena, predstaveného synagógy, všetci schytili a pred sudcovským stolcom tlkli, a Gallio na nič z týchto vecí nedbal. (18) A Pavol, ostanúc tam ešte¹⁶⁷ hodne dní, sa rozlúčil s bratmi a vyplával do Sýrie, a Priscilla a Aquila s ním; a v Kenchreách¹⁶⁸ si dal ostrihať hlavu, lebo mal sľub¹⁶⁹. (19) I dostal sa do Efesu a tamtých tam nechal, no sám vstúpil do synagógy a dal sa do rozhovorov¹⁷⁰ s Židmi; (20) no keď oni žiadali, žeby [pri nich] ostal na dlhší čas, nesúhlasil¹⁷¹, (21) lež sa s nimi rozlúčil a povedal: [Nastávajúci¹⁷² sviatok musím v každom prípade osláviť¹⁷³ v Jerúsaleme.] K vám sa zasa vrátim¹⁷⁴, ak¹⁷⁵ si Boh bude želať¹⁷⁶. I odrazil od Efesu, (22) a pristanúc¹⁷⁷ v Césarei, vyšiel nahor¹⁷⁸, pozdravil zhromaždenie a zišiel do Antiochie; (23) a stráviac tam akýsi čas, odišiel¹⁷⁹ a prechádzal

postupne⁷⁰⁰ galatským krajom a Frygiou, upevňujúc¹⁸⁰ všetkých učeníkov.

(24)No do Efesu sa dostal akýsi Žid menom Apollós, rodom Alexandrijec, výrečný¹⁸¹ muž, ktorý bol mocný v Písmach; (25)ten⁶³¹ bol poučený⁸⁰ o ceste Pána, a súc duchom vrelý, hovoril veci týkajúce sa Ježiša a presne¹⁸² *im* vyučoval, súc oboznámený⁸⁰ iba s Jánovým krstom. (26)A ten¹⁸³ sa v synagóge začal smelo¹⁸³ vyslovovať⁴¹⁸³; a Priscilla a Aquila, počujúc ho, vzali ho k sebe a vyložili mu Božiu cestu presnejšie¹⁸². (27)A keď on zamýšľal prejsť do Achaie¹⁸³, posmelili¹⁸⁴ ho bratia a napísali učeníkom, żeby ho láskavo prijali¹⁸⁵; a on dostanúc sa *tam* veľmi prosperel tým, ktorí milosťou uverili, (28)lebo na verejnosti¹⁸⁶ drvivô¹⁸⁷ vyvracal¹⁸⁸ všetky námietky Židov¹⁸⁹, dokazujúc Písmami, že KRISTUS už¹⁹⁰ je: Ježiš.

19 stalo sa, že Pavol prešiel vyššie položenými končinami a prišiel do Efesu; i natrafil na akýchsi učeníkov a (2)povedal k nim: Či ste dostali¹⁹¹, keď ste uverili, Svätého Ducha? A oni k nemu [povedali]: Dokonca¹⁹² sme ani nepočuli, či Svätý Duch už¹⁹⁰ je. (3)I povedal: V čo¹⁹³ ste teda boli pokrsteni⁵⁷⁸? A oni povedali: V Jánov krst¹⁹³. (4)A Pavol povedal: Nuž, Ján¹⁹⁴ krstil krstom pokánia a ľudu vravel, żeby uverili v⁶²³ toho, ktorý mal prísť po ňom, to jest v⁶²³ Ježiša. (5)A počujúc to boli pokrsteni⁵⁷⁸ v meno¹⁹³ Pána Ježiša, (6)a keď na nich Pavol položil [svoje⁶⁶⁰] ruky, prišiel na nich Svätý Duch, i hovorili jazykmi a prorokovali; (7)a všetci tí muži boli asi dvanásti. (8)I vošiel do synagógy a po tri mesiace sa smelo¹⁸³ vyslovoval¹⁸³, mával rozhovory¹⁹⁵ a presvedčoval o Božom kráľovaní¹⁹⁶. (9)No ako sa podaktorí zatvrdzovali¹⁹⁷ a boli nepovoľní¹⁹⁸, zle hovoriaci¹⁹⁹ o Ceste¹²⁰⁰ pred zástupom²⁹⁹, odstúpil od nich, učeníkov odlúčil¹²⁰¹ a denne mal rozhovory¹⁹⁵ v Tyrannovej škole. (10)A toto nastalo na¹²⁰² dva roky, takže slovo Pána počuli všetci obyvatelia Ázie³⁶⁴, aj Židia aj Gréci; (11)a Boh konal Pavlovými rukami nevšedné mocné činy, (12)takže na nemocných boli prikladané¹²⁰³ aj potné šatky¹²⁰⁴ alebo zástery¹²⁰⁵ z²⁴ jeho tela¹²⁰⁶ a choroby od nich

ustupovali¹²⁰⁷ a zlí duchovia vychádzali. (13)I pokúsili sa¹²⁰⁸ meno Pána Ježiša nad tými, ktorí mali zlých duchov, menovať ktorísi aj z potulných¹²⁰⁹ židovských zaklínačov, vraviac: Zaklínám vás Ježišom, ktorého káže Pavol; (14)a toto prevádzali akísi siedmi synovia Skevu, židovského veľkňaza¹²¹⁰. (15)No ten zlý duch im v odvetu povedal: Ježiša poznám a Pavol je mi povedomý, no vy – čo ste zač¹²¹¹? (16)A ten človek, v ktorom bol ten zlý duch, oboch¹²¹² opanoval, vyskakujúc¹²¹³ na nich¹²¹⁴, a¹²¹⁵ získal nad nimi prevahu¹²¹⁶, takže z oného domu unikli nahí a dorážaní. (17)A toto sa všetkým, aj Židom aj Grékom, ktorí obývali Efez, stalo známym, i padla¹²¹⁷ na nich všetkých bázeň a meno Pána Ježiša bolo vyvyšované¹²¹⁷; (18)a mnohí z tých, ktorí uverili, prichádzali, vyznávajúc a ohlasujúc¹²¹⁸ svoje skutky. (19)A značne mnohí z tých, ktorí sa boli zaoberali¹²¹⁹ všetečnými vecami¹²²⁰, poznávali tie knihy a pred všetkými ich spaľovali, i spočítali ich cenu¹²²¹ a zistili päťdesiatisíc strieborníakov. (20)Takto sa slovo Pána mocne vzrástalo a získavalo prevahu¹²¹⁶.

(21)A ako sa tieto veci vyplnili, uložil si v duchu Pavol prejsť Makedóniou a Achaiou¹²²² a poberať sa do Jerúsálema, a povedal: Keď¹²²³ sa dostanem¹²²⁴ tam, musím uvidieť aj Rím. (22)I vyslal do Makedónie dvoch z tých, ktorí mu poslúchovali¹²²⁵, Timoteja a Erasta, no sám¹²²⁶ sa ešte istý čas pozdržal v Ázii¹²²⁷. (23)A za onú dobu nastal o Cestu¹²²⁷ nemalý rozruch. (24)Lebo ktosi menom Démétrios, striebrotec, poskytoval¹²²⁷ výrobou strieborných chrámov¹²²⁸ Artemidy¹²²⁹ nemalý zárobok¹²³⁰ remeselníkom; (25)tých zvolal dohromady¹²³¹, aj tých, ktorí na takýchto veciach pracovali, a povedal: Muži, ste si vedomí, že náš blahobyt pochádza¹²⁵ z tejto živnosti¹²³⁰; (26)i pozorujete a počúvate, že tento Pavol nielen v Efeze, lež takmer v celej Ázii¹²²⁷ nahovoriac odvrátil¹²³² značný dav, vraviac, že tí, ktorí sa zhotovujú¹²³³ rukami, nie sú bohovia. (27)I hrozí nám nielen to, že náš obor¹²³⁴ príde do nevážnosti¹²³⁵, lež že sa aj CHRÁM veľkej bohyne Artemidy¹²²⁹ bude počítať¹²³⁶ za nič a že bude trpieť ujmu¹²³⁷ aj slávna veľkosť¹²³⁸ tej¹²³⁹, ktorú uctieva

celá Ázia¹²²⁷ aj obývaná zem¹²⁴⁰. (28)A počujú *to* a ostanúci plní zlosti, kričali, vraviac: Veľká je Artemis¹²²⁹ Efezanov! (29)A celé mesto bolo naplnené⁵ zmätkom¹²⁴¹ a jednomyseľne sa nahnuli do divadla¹²⁴², spolu strhnúť Gaia a Aristarcha, Makedóncov, Pavlových spulcestujúcich. (30)No keď Pavol zamýšľal medzi zhľuknutý ľud vstúpiť, nedovoľovali¹²⁴³ mu učenici; (31)a aj podaktorí z áziarchov¹²⁴⁴, ktorí mu boli priateľmi⁶⁵⁹, k nemu poslali naliehavý odkaz¹²⁴⁵, žeby sa do divadla¹²⁴² nevýdával. (32)Tak teda kričali rozliční ľudia rozličné veci¹²⁴⁶, lebo to zhromaždenie bolo zmätené¹²⁴¹ a väčšina nevedela, pre akú príčinu sa zišli. (33)No spomedzi davu naviedli¹²⁴⁷ Alexandra, ktorého dopredu postrkovali Židia; i pokynul¹²⁴⁸ Alexander rukou a chcel sa zhľuknutému ľudu obhajovať¹²⁴⁹. (34)No keď rozpoznali¹⁶³, že je Žid, zaznel⁴³⁶ od¹²⁵⁰ všetkých jeden hlas, i kričali asi po dve hodiny: Veľká je Artemis¹²⁵¹ Efezanov! (35)No mestský tajomník dav utišil, i vraví: Muži efezskí¹²⁵¹, ktoréž človek je taký, že¹²⁵² nevie, že mesto Efezanov je opatrovníkom chrámu veľkej Artemidy¹²⁵¹ a toho, čo spadlo z neba¹²⁵³? (36)Keďže teda tieto veci sú nepopierateľné, je žiadúčne, žeby ste zotrúvali v tichosti¹²⁵⁴ a nerobili nič prenáhlené; (37)lebo ste priviedli týchto mužov, ktorí ani nie sú vylupovači chrámu ani o vašej bohyni urážlivo nehovorí¹²⁵⁵ – (38)nuž teda, ak Démétrios a tí remeselníci s ním majú s volakým¹²⁵⁶ pravotu¹²⁵⁷, konajú sa zasadania súdu a sú prokonzuli¹²⁵⁵; nech sa navzájom stiahajú¹²⁵⁸. (39)A ak voľačo požadujete¹²⁵⁹, čo sa týka iných vecí, vyrieši¹²⁶⁰ sa *to* v riadnom¹²⁶¹ zhromaždení. (40)Lebo sme aj ohrození⁸⁰ tým, že budeme vzhľadom na dnešok¹²⁶² stíhaní¹²⁵⁸ pre povstanie, pretože nejestvuje¹²⁵⁴ žiadna príčina, ktorá by nám umožnila¹²⁶³ udať dôvod¹²⁶⁴ tohto zrotenia. (41)A povediac tieto veci, rozpusť¹²⁶⁵ zhromaždenie.

20 No potom, čo ten nepokoj¹²⁶⁵ prestal, si Pavol obosla⁷⁰⁹ učeníkov, poobjímal¹²⁶⁶ ich a odišiel¹²⁶⁷ pobrať sa do Makedónie; (2)a poprechádzajúc onými končinami a mnohými slovami¹²⁶⁷ ich popovzbudujúc¹²⁶⁷, prišiel do Grécka.

(3)I strávil *tam* tri mesiace, a keď mu, chystajúcemu sa⁷³¹ odplavovať sa do Sýrie, od Židov bol nastrojený¹²⁶⁸ úklad, došlo k rozhodnutiu¹²⁶⁹ vracat sa späť cez Makedóniu; (4)a až do Ázie³⁶⁴ ho sprevádzal Sópátros Pyrhov, Beroiej, a z Tesaloničanov Aristarchos a Sekundus, a Gaius a Timotej z Derby, a Ázijci³⁶⁴ Tychikos a Trofimos. (5)Tí išli¹²⁷⁰ napred a čakali nás v Tróade, (6)a my sme po dňoch nekvasených chlebov vyplávali od Filipi a v piatich dňoch sme prišli do Tróady k nim; tam sme predleli sedem dní. (7)A v prvý¹²⁷¹ deň po sobote¹²⁷¹, keď sme my boli zidení¹²⁷² lámať¹²⁷³ chlieb, k nim Pavol mal prehovor¹²⁷⁴, lebo zajtrajšieho dňa hodlal odchádzať¹²⁷⁵, a pretiahol reč až do polnoci. (8)A v tej vrchnej miestnosti¹²⁷⁵, kde sme boli zidení¹²⁷², bolo hodne fakiel¹²⁷⁶. (9)A akýsi mladý muž menom Eutychos, sediaci na okne, súc zmáhaný¹²⁷⁷ hlbokým spánkom, zakiaľ Pavol ešte ďalej hovoril¹²⁷⁴, spadol, od spánku súc zmŕtvý¹²⁷⁷, z²⁴ tretieho podlažia nadol a bol zdvihnutý⁵ mŕtvý. (10)No Pavol zostúpil, padol na neho, zovrel *ho* v objatí a povedal: Nevzrušujte sa¹²⁷⁸, veď jeho život¹²⁷⁹ je v ňom. (11)I vystúpil¹²⁸⁰, rozlámal chlieb a požil¹²⁸¹; a za značný čas pohovoriac, až do rozodnenia, tak odišiel¹²⁷⁹. (12)A toho chlapca doviedli živého a boli nezmerne potešení⁵. (13)No my sme išli¹²⁷⁰ napred na loď a odrazili do Assa, hodlajúc odtadiaľ Pavla brať na palubu¹²⁸², lebo tak si *to* bol zariadil, sám hodlajúc ísť peši. (14)A ako sa k nám v Asse pridali¹²⁸³, vzali sme ho na palubu¹²⁸² a prišli do Mitylény; (15)a odplavajúc odtadiaľ, dospeli sme deň nato naproti Chiu a druhého dňa sme prirazili k¹²⁸⁴ Samu, pobudli v Trogylliu a nasledujúceho dňa sme prišli do Miléty, (16)lebo Pavol bol rozhodol¹²⁸⁵ preplávať pomimo Efezu tak, aby⁵¹⁵ sa mu nestalo, žeby v Ázii³⁶⁴ premeškal čas, lebo sa náhlil dostať sa, ak by mu bolo možné¹²⁸⁶, na deň Päťdesiatky⁵⁶ do Jerúsálema. (17)No od Miléty pošlúc do Efezu, si odtadiaľ k sebe¹²⁸⁷ privolať starších zhromaždenia; (18)a ako sa k nemu dostavili, povedal im: Vám je povedomé, ako som sa od prvého dňa, keď¹²⁸⁸ som vkročil na pôdu¹²⁸⁹ Ázie³⁶⁴, na všetok ten čas dostal medzi

vás¹²⁹⁰ (19)^a¹²⁹¹ konal¹²⁹² Pánovi nevoľnícku službu¹²⁹³ so všetkou pokorou a slzami aj pokušeniami¹²⁹⁴, ktoré sa mi prihodzovali¹²⁹⁵ v úkladoch¹²⁹⁶ Židov; (20) ako som z tých vecí, ktoré osožia, nič nezamlčal¹²⁹⁷, žeby som vám to neohlásil¹²¹⁸ a vás nevyučoval¹²⁹⁸, na verejnosti¹²⁹⁹ aj po domoch, (21) naliehavo dosvedčujúc¹²⁹⁹ aj Židom aj Grékom pokánie, *pokánie*¹³⁰⁰ voči Bohu a vieru voči nášmu Pánovi Ježišovi Kristovi¹³⁰¹. (22) A teraz, hľa, ja sa poberám, súc v duchu zaviazaný¹³⁰², do Jerúsaléma, nevediac, aké veci sa tam so mnou stretnú, (23) ibaže mi Svätý Duch v každom meste naliehavo svedčí¹²⁹⁹, vraviac, že ma čakajú putá a strasti¹³⁰⁶. (24) Ale svojmu⁶⁶⁰ žitiu¹²⁷⁹ neprikladám žiadny význam, *ako by bolo* mne samému drahé¹³⁰³, žeby som dokonal¹³⁰⁴ svoj beh a službu¹³⁰⁵, ktorú som prijal¹³⁰⁶ od¹³⁰⁷ Pána Ježiša: naliehavo dosvedčovať¹²⁹⁹ blahú zvest' o Božej milosti. (25) A teraz, hľa, ja viem, že nikto z vás, medzi¹³⁰⁸ ktorými som poprechádzal, kázuc [Božie] kralovanie¹³⁰⁹, už nevidí¹³¹⁰ moju tvár; (26) preto vám v dnešný deň svedčím¹³¹¹, že som zo *stránky*¹³¹² krvi všetkých čistý, (27) lebo som neucúvol¹²⁹⁷, žeby som vám neohlásil¹²¹⁸ všetko Božie rozhodnutie¹³¹³. (28) Dávajte teda pozor sami na seba¹³¹³ aj na všetko stádočko, v ktorom si vás Svätý Duch postavil za dozorcov¹³¹⁴, byť pastiermi Božieho zhromaždenia¹³¹⁵, ktoré si dobyl krvou svojho vlastného¹³¹⁶. (29) [Lebo] ja viem [to], že po mojom odchode medzi vás vojdú krutí¹³¹⁷ vlci, nešetiaci³²² stádočko, (30) a spomedzi vás samých povstanú muži hovoriaci zvrátených vecí, žeby učeníkom strhávali¹³¹⁸ za sebou. (31) Preto bďte, pamätajúc, že som tri roky nocou *ani* dňom neprestal každého jednotlivca¹³¹⁹ so slzami napomínať. (32) A teraz vás zverujem¹³²⁰ Bohu a slovu jeho milosti, ktoré vás môže vybudovať a [vám] dať dedičstvo medzi všetkými posvätenými. (33) Nezachcelo sa mi ničieho striebra ani¹³²¹ zlata ani¹³²¹ ošate- nia; (34) viete sami, že mojím potrebám aj tým, ktorí boli so mnou, slúžili¹³²² tieto ruky – (35) vo všetkých veciach som vám ukázal¹³²³, že sa máme¹³²⁴, takto lopotiac, ujímať slabých¹³²⁵ a pamätať na slová Pána

Ježiša, že on povedal: Blaženejšie je¹³²⁶ dávať ako prijímať¹³²⁷.

(36) A povediac tieto veci, pokľakol na svoje kolená a s nimi všetkými sa pomodlil, (37) i nastal značný plač všetkých. I vrhli sa¹³²⁸ na Pavlova šiju a zasypávali ho bozkami¹³²⁸, (38) majúč bolesť¹³²⁹ najmä¹³²⁹ pre to slovo¹³³⁰, ktoré bol povedal, že už nebudú badať¹³³¹ jeho tvár. I vyprevádzali¹³³¹ ho k lodi¹³³².

21 A ako sa stalo, že sme¹³³³, odtrhnúc sa¹³¹⁸ od nich, odrazili, prišli sme priamou plavbou¹³³⁴ na Kós a ďalšieho *dňa* na Rodos a odtiaľ do Patary; (2) a zastihnúc¹³³⁵ loď, ktorá prevádzala¹³³⁶ do Foinikie, nastúpili sme a odrazili; (3) i zbadali sme na obzore¹³³⁷ Cyprus, zanechali ho naľavo a plávali k Sýrii¹²⁸⁴ a pristáli¹³³⁸ v¹³³⁸ Tyre, lebo tam mala loď skladať tovar¹³³⁹. (4) A dopátrajúc sa¹³⁴⁰ učeníkov, pozdržali sme sa tam sedem dní; a oni¹⁰⁷⁷ Pavlovi skrze Ducha vraveli, žeby do Jerúsaléma nevystupoval¹⁴⁷. (5) A keď sa stalo, že nám tie dni skončili¹³⁴¹, vyšli sme a poberali sa, a všetci nás so ženami a deťmi vyprevádzali¹³³¹ až von z mesta; i pokľakli sme na pobreží a pomodlili sa, (6) a navzájom sa poobjímajúc¹³⁴², nastúpili sme do lode a oni sa vrátili späť domov¹³⁴³. (7) A my sme od Tyru dospeli do Ptolemaidý a tak sme skončili plavbu¹³⁴⁴. I pozdravili¹³⁴² sme bratov a ostali u nich jeden deň, (8) a vyjdúc zajtrajšieho *dňa*, prišli sme do Césarey, a vojdúc do domu Filipa, hlásateľa blahej zvesti, ktorý bol z tých siedmich, ostali sme u neho; (9) a ten⁶³¹ mal štyri dcéry, panny, ktoré prorokovali. (10) A keď sme sa *tam* my po veľa dní zdržiavali, prišiel z²⁴ Júdska nadol akýsi prorok menom Agabus; (11) i prišiel k nám, uchopil Pavlov opasok, zviazal svoje ruky a nohy a povedal: Toto vraví Svätý Duch: Toho muža, ktorého je tento opasok, takto zviažu Židia v Jerúsaléma a vydajú do rúk národov¹³⁴⁵. (12) A ako sme tieto veci počuli, snažne sme prosili aj my aj miestni *ľudia*, žeby do Jerúsaléma nevystupoval⁷⁷. (13) No Pavol odvetil: Čo robíte, že plačete a moje srdce drvíte¹²⁴⁶? Veď ja som pre meno Pána Ježiša hotový nielen byť zviazaný⁵, lež aj umrieť v Jerúsaléma. (14) A keď sa

nedával¹³⁴⁷ prehovoríť, upokojili sme sa a povedali: Nech sa stane vôľa¹³⁴⁸ Pána¹³⁴⁹. (15)A po týchto dňoch sme schystali svoje veci¹³⁵⁰ a vystupovali⁷⁷ do Jerúsalema; (16)a spolu s nami sa vydali aj *ktorísi* z učeníkov od¹³⁵¹ Césarey, ktorí viedli akéhosi Mnasona, Cyperčana, oddávna¹³⁵² učeníka¹³⁵³, u ktorého sme mali byť ubytovaní¹³⁵⁴. (17)A keď sme sa dostali do Jerúsalema, prijali nás bratia s potešením¹³⁵⁵, (18)a *deň* nato s nami Pavol vstúpil k Jakubovi; dostavili sa aj všetci starší. (19)I pozdravil¹³⁵⁶ ich a vyprával jedno po druhom všetko, čo¹³⁵⁷ Boh jeho službou¹³⁵⁸ vykonal medzi národmi; (20)a oni počujúc *to* oslavovali Boha. A povedali mu: Pozoruješ, brat, koľké sú desaťtisíce Židov, ktorí uverili, a všetci ostávajú¹³⁵⁹ horlivcami pre zákon¹³⁶⁰, (21)no o tebe sa im donieslo¹³⁶¹, že všetkých Židov po všetkých národoch vyučuješ odpadnutiu od Mojžiša, vraviac, že nemajú obrezávať svoje¹³⁶⁰ deti ani sa riadiť¹³⁶² obyčajmi¹³⁶². (22)Čo je s *tým* teda? Celkom isto sa zdie¹³⁶³ zástup²⁹⁹, lebo počujú¹³⁶⁴, že si prišiel; (23)sprav teda toto, čo ti vravíme: Máme štyroch mužov, ktorí majú na sebe sľub¹³⁶⁵; (24)tých vezmi *so sebou*, očisť sa¹³⁶⁶ s nimi a zaplať ich výdaje¹³⁶⁷, aby si dali oholiť hlavu, i spoznajú¹³⁶⁴ všetci, že z tých vecí, ktoré sa im o tebe doniesli¹³⁶¹, nie je nič *pravda*, lež že si aj sám riadne počínaš¹³⁶⁸, zachovávajúc zákon. (25)A čo sa týka tých, ktorí uverili z národov¹³⁶⁹, sme my poslali list¹³⁷⁰ a rozhodli¹³⁷¹, žeby oni [z takých vecí nedodržiavali nič, iba] sa chránili¹³⁷² aj toho, čo je obetované⁸⁰ modlám, aj krvi aj zahrdúseného a smilstva. (26)Tu Pavol so *sebou* vzal tých mužov a nasledujúceho dňa sa očistil¹³⁶⁶ a vstúpil s nimi¹³⁷³ do CHRÁMU a vyhlásoval vyplnenie dní očisťovania, pokým za každého jednotlivca¹³⁷⁴ z nich nebol prinesený¹³⁷⁵ posvätný dar¹³⁷⁶. (27)A ako sa tých sedem dní takmer končilo¹³⁷⁷, zbadali ho v CHRÁME Židia¹³⁷⁸ z¹³⁵¹ Ázie³⁶⁴, i uvádzali v zmätok¹³⁷⁹ všetok dav a položili na neho ruky, (28)kričiac: Israellovcí¹³⁸⁰, pomáhajte¹³⁸¹! Toto²²⁵ je ten človek, ktorý všetkých všade vyučuje proti *nášmu* ľudu a zákonu a tomuto miestu, a ešte aj Grékov do CHRÁMU uviedol a toto sväté miesto zne-

čistil¹³⁸²! (29)Lebo predtým s ním v meste boli uvideli Trofíma z Efezu¹³⁸³ a nazdávali sa, že ho Pavol uviedol do CHRÁMU. (30)I bolo celé mesto rozvorené¹³⁸⁴ a nastal zbeh ľudu, i schytili Pavla a ťahali ho von z CHRÁMU; a dvere¹³⁸⁵ boli hneď zamknuté⁶⁵. (31)A zakiaľ sa oni dožadovali jeho zabitia, došlo tribunovi¹³⁸⁶ posádky¹³⁸⁷ nahor¹³⁸⁸ oznámenie, že celý Jerúsalem je vzbúrený¹³⁸⁹; (32)a on so *sebou* hneď nato vzal vojakov a stotníkov a zbehol na nich nadol; a oni, uvidiac tribuna¹³⁸⁶ a vojakov, prestali Pavla ťať. (33)Tu sa tribun¹³⁸⁶ priblížil, schytil ho a naručil, žeby bol zviazaný⁶⁵ dvoma reťazami, a prezvedal sa, kto *to* asi je a čo spravil. (34)A v dave volali¹³⁹⁰ rozliční ľudia rozličné veci¹³⁹¹, i naručil, nemôžuc sa pre ten lomoz¹³⁹² dozvedieť istotu, žeby bol vedený do pevnosti¹³⁹³; (35)no keď sa dostal na schody, prihodilo sa, že on bol¹³⁹⁴ od vojakov pre nápor¹³⁹⁵ davu nesený, (36)lebo ten zástup¹³⁹⁶ ľudu *ich* nasledoval s krikom: Preč s ním¹³⁹⁶! (37)No keď bol Pavol už-už uvádzaný do pevnosti¹³⁹³, vraví tribunovi¹³⁸⁶: Či mi je dovolené volať k tebe povedať? A on riekol: Vieš grécky? (38)Tak ty nie si ten Egypťan, ktorý pred týmito dňami spôsobil povstanie a do pustiny vyviedol tých štyrtisíc mužov *spomedzi* úkladných vrahov? (39)No Pavol povedal: Nuž, ja som Žid¹³⁹⁷ z Tarsu¹³⁹⁸, občan nie bezvýznamného mesta v Kilikii¹³⁹⁹, a prosím ťa, povol' mi k ľudu prehovoríť. (40)A keď on povolil, pokynul¹²⁴⁸ Pavol, stojac na schodoch, ľudu rukou, a keď nastalo úplné¹⁴⁰⁰ mlčanie, oslovil¹⁴⁰¹ *ich* hebrejským nárečím, **22** vraviac: (22:1)Bratia¹³⁹⁷ a otcovia, vypočujte túto¹⁴⁰² moju obhajobu pred vami¹⁴⁰³. (2)A počujúc, že ich oslovoval¹⁴⁰¹ hebrejským nárečím, zachovali tým skôr ticho. I reče: (3)Nuž ja som Žid¹³⁹⁷ zrodený¹⁴¹⁶ v Tarse v Kilikii¹³⁹⁹, no vychovaný¹⁴⁰⁴ v tomto meste pri nohách Gamalielových, vyučený¹⁴⁰⁴ podľa presnosti¹⁴⁰⁵ otcovského zákona, pre Boha súc¹⁴⁰⁶ horlivý¹⁴⁰⁷, tak¹⁴⁰⁸ ako ste dnes vy všetci, (4)a túto Cestu¹²⁰⁰ som¹⁴⁰⁹ prenasledoval¹⁴¹⁰ až na smrť, zväzujúc a do väzení odovzdávajúc aj mužov aj ženy, (5)ako mi je svedkom¹⁴¹¹ aj veľkňaz aj všetko staršovstvo; od¹³⁰⁷ nich som si tiež vzal¹⁴¹²

listy ku bratom a poberal sa do Damasku, žeby som do Jerúsáléma poviazaných priviedol aj tých, ktorí boli tam, aby boli potrestaní^{15 1413}. (6)A keď som sa poberal a blížil k Damasku, stalo sa mi, že okolo poludnia znenazadania vókol mňa z neba kľadokola blysko¹⁴¹⁴ značné svetlo, (7)i padol som k zemi¹⁴¹⁵ a začul hlas, ktorý mi vravel: Saúl, Saúl, čo ma prenasleduješ? (8)A ja som odvetil: Kto si, Pane? I povedal ku mne: Ja som Ježiš, Nazarej, ktorého ty prenasleduješ. (9)No tí, ktorí boli so mnou, síce to svetlo spozorovali [a ostali vylakaní], ale ten hlas, ktorý ku mne hovoril, nepočuli¹⁴¹⁷. (10)I povedal som: Čo mám vykonať, Pane? A Pán ku mne povedal: Vstaň a poberať sa do Damasku a tam k tebe o všetkých veciach, ktoré je ti určené⁸⁰ vykonať, bude prehovorené⁸⁵. (11)A keďže¹⁴¹⁸ som od slávy oného svetla nič nevidel, prišiel som do Damasku tak, že som bol od tých, ktorí boli so mnou, vedený za ruku. (12)A akýsi Ananias, muž podľa zákona pobožný, majúci od všetkých *tam* bývajúcich Židov *dobré* svedectvo, (13)ku mne prišiel, pristúpil¹⁴¹⁹ a povedal mi: Saúl, brat, prezri. A ja som tej istej hodiny prezrel a uvidel ho¹⁴²⁰ (14)a on povedal: Boh našich otcov si ťa vopred zvolil, žeby si spoznal jeho vôľu¹⁴²⁸ a uvidel Spravodlivého a počul hlas z jeho úst, (15)pretože mu voči všetkým ľuďom budeš svedkom tých vecí, ktoré si uvidel a počul. (16)A teraz – čo váhaš? Vstaň a daj sa pokrstiť¹⁴²¹ a zmy si¹⁴²² svoje hriechy, odvolajúc sa na jeho meno¹⁴²³. (17)A keď som sa vrátil späť do Jerúsáléma a v CHRÁME sa modlil, stalo sa mi, že som sa ocitol vo vytržení (18)a uvidel ho, ako mi vraví: Poponáhľaj sa a rýchlo z Jerúsáléma vyjdí¹⁴²⁴, pretože tvoje svedectvo o mne neprijmú¹⁰²⁴. (19)A ja som povedal: Pane, im je povedomé, že ja som uvádzal a po synagógach bĳal¹⁴²⁵ tých, ktorí sa vierou spoliehali¹⁴²⁶ na teba⁶²³, (20)a keď bola vylievaná krv Štefana, tvojho svedka, som sám tiež pri *tom* stál a schvaľoval *to* a strážil¹⁴²⁵ šatstvo tých, ktorí ho odpravovali⁵⁸⁶. (21)I povedal ku mne: Poberať sa, pretože ja ťa vypravím⁷²³ ďaleko k národom⁸⁶⁹. (22)I načúvali mu až po toto slovo; nato¹⁴²⁷ pozdvihli svoj

hlas, vraviac: Preč zo²⁴ zeme s takýmto¹⁴²⁸, veď sa mu nepatrilo žiť¹⁴²⁹. (23)A keď oni kričali a odmršťovali šatstvo a hádzali do vzduchu prach, naručil tribun¹⁴³⁰, žeby on bol vovádzaný do pevnosti¹⁴³⁰, a povedal, žeby bol vyšetrovaný bičovaním¹⁴³¹, aby sa riadne dozvedel⁶⁰¹, pre akú príčinu na neho tak pokrikovali¹⁴³². (25)No ako ho vopred napáli remeňmi, povedal Pavol k stotníkovi *tam* stojacemu: Či vám je dovolené bičovať človeka Rimana a neodsúdeného? (26)A keď *to* ten stotník počul, pristúpil a dal vedieť²⁵¹ tribunovi¹⁴³⁰, vraviac: Čo hodláš robiť? Veď tento človek je Riman. (27)I pristúpil tribun¹⁴³⁰ a povedal mu: Vrav mi – ty si Riman? A on riekol: Áno. (28)A tribun odvetil: Ja som si toto občianstvo zadovážil za veľkú sumu. A Pavol riekol: No ja som aj zrodený⁸⁰. (29)Tí teda, ktorí ho mali vyšetrovať, od neho hneď odstúpili, a aj tribun¹⁴³⁰ dostal strach, zistiť⁶⁰¹, že je *to* Riman, a pretože¹⁴³³ ho zviazal. (30)A zajtrajšieho dňa, chcjúc¹⁴³⁴ sa dozvedieť istotu o tom, z čoho je od Židov obžalúvaný, ho rozputnal a naručil, žeby sa zišli veľkňazi a všetka rada²³⁵; i zaviedol Pavla nadol a postavil pred nich¹⁴³⁵.

23 A Pavol k rade¹⁴³⁶ uprel zrak⁶²⁸ a povedal: Bratia¹⁴³⁷, ja som sa až do tohto dňa správal¹⁴³⁸ pred Bohom¹⁴³⁹ so všetkým dobrým⁶¹⁰ svedomím. (2)No veľkňaz Ananias nariadil tým, ktorí pri ňom stáli, biť ho po ústach¹⁴⁴⁰. (3)Tu k nemu Pavol povedal: Biť ťa bude Boh, obielená stena! A ty sedíš, chcjúc ma podľa zákona súdiť¹⁴⁴¹, a protizákonne narúčaš, žeby som bol bitý? (4)No tí, ktorí pri *tom* stáli, povedali: Na Božieho veľkňaza sa osopuješ¹⁴⁴²? (5)A Pavol riekol: Nevedel som, bratia, že je *to* veľkňaz; veď je napísané¹⁴⁴³: O vládcovi¹⁴⁴⁴ svojho ľudu neriekneš *nič* zle. (6)No Pavol, spoznajúc, že je *ich* jedna časť sadúkejev a druhá¹⁴⁴⁵ farisejev, vykrikol v rade¹⁴³⁶: Bratia¹⁴³⁷, ja som farisej, syn farisejev¹⁴⁴⁶ – som súdený ohľadne nádeje a opätovného vstania¹⁴⁴⁷ mŕtvych! (7)A keď *toto* prehovoril, nastala škriepka¹⁴⁴⁸ farisejev a sadúkejev a *to* množstvo sa rozdvajilo⁹⁰⁵; (8)lebo sadúkeji vravia, že niet opätovného vstania ani anjela ani ducha, no fariseji vy-

znávají oboje¹⁴⁴⁹. (9)I nastal veľký krik¹⁴⁵⁰ a pismári z tej časti farisejov povstali a tuho¹⁴⁵¹ sa hašterili, vraviac: Na tomto človekovi nezistujeme¹⁴⁵² nič zlé, a ak k nemu prehovoril duch alebo anjel...¹⁴⁵³ (10)A keď nastala veľká škriepka¹⁴⁴⁸, dostal tribun¹⁴⁵⁴ strach, žeby od nich Pavol nebol roztrhaný⁵, i naručil oddielu vojska zostúpiť, z ich stredu ho vyrvať a viesť do pevnosti¹⁴⁵⁵. (11)No v noci nato pri ňom¹⁴⁵⁶ zastal Pán a riekol: Buď bez obáv¹⁴⁵⁷, lebo ako si dosvedčoval^{1458 1459} veci mňa sa týkajúce v Jerúsáléme, tak musíš svedčiť¹⁴⁵⁹ aj v Ríme. (12)A keď nastal deň, utvorili Židia spolok¹⁴⁶⁰ a zakliali sa⁹⁹, vraviac, že ani nezajedia ani nevypijú, pokiaľ Pavla nezabijú¹⁴⁶¹. (13)A tých, ktorí túto spoločnú prísahu vykonali, bolo vyše štyridsať; (14)ti¹⁰⁷⁷ pristúpili k veľkňazom a starším a povedali: Kliatbou¹⁴⁶² sme sa⁹⁹ zakliali, že nič neokúsime, pokiaľ nezabijeme¹⁴⁶¹ Pavla. (15)Teraz teda vy s radou¹⁴³⁶ tribunovi¹⁴⁵⁴ volačo nahovorte¹⁴⁶³, tak aby⁵¹⁵ ho zaviedol nadol k vám¹⁴⁶⁴, ako by ste hodlali veci jeho sa týkajúce podrobnejšie¹⁴⁸² prešetrovať, a my sme hotoví ho odpraviť⁵⁸⁶ skôr ako sa priblíži. (16)No o tejto nástrahy¹⁴⁶⁵ počul syn Pavlovej sestry, i prišiel¹⁴⁶⁶, vstúpil do pevnosti¹⁴⁵⁵ a dal vedieť¹⁴⁶⁶ Pavlovi; (17)a Pavol si privolal jedného zo stotníkov a riekol: Tohto mladého muža odveď k tribunovi¹⁴⁵⁴, lebo mu má o čom dať vedieť¹⁴⁶⁶. (18)Nuž on ho teda vzal so sebou, zaviedol k tribunovi¹⁴⁵⁴ a rečie: Väzeň Pavol si ma privolal a požiadal, žeby som tohto mladého muža, ktorý ti má čo povedať, zaviedol k tebe¹⁴⁶⁷. (19)I chopil sa tribun¹⁴⁵⁴ jeho ruky, uchýlil sa do ústrania a prezvedal sa: Čo mi to¹⁴⁶⁸ máš dať vedieť¹⁴⁶⁹? (20)I povedal: Židia sa dohodli¹⁴⁷⁰ ťa požiadať tak, aby¹⁴⁷¹ si Pavla zajtra zaviedol nadol do rady¹⁴⁷¹, ako by si sa mal o ňom prezvedať čosi podrobnejšie¹⁴⁷¹; (21)nuž ty sa im nedaj prehovoriť, lebo na neho čiha¹⁴⁷² vyše štyridsať mužov z nich, ktorí¹⁹⁹ sa¹⁴⁷³ zakliali, že ani nezajedia ani nevypijú, pokiaľ ho neodpraví¹⁴⁷³. A teraz sú hotoví a očakávajú ten príslub od teba. (22)Nuž teda tribun¹⁴⁷³ toho mladého muža prepustil, nakázuc mu nikomu nevyklebetiť, že si mi¹⁴⁷⁴ vraj tieto veci vyjavil. (23)A privolal

si ktorýchsi dvoch zo stotníkov a povedal: Prihotovte dvesto vojakov, tak aby¹⁴⁷¹ sa mohli pobrať¹⁴⁷⁵ až do Césarey, a sedemdesiatich jazdcov a dvesto ľahkoodencov¹⁴⁷⁶ na tretiu nočnú hodinu¹⁴⁷⁷; (24)a pristaviť dobyčatá, aby na ne Pavla vysadili a bezpečne prepravili¹⁴⁷⁸ k Felixovi, vladárovi. (25)A napísal list majúci¹⁴⁷⁹ túto podobu¹⁴⁸⁰: (26)Klaudius Lysias veľmožnému⁹⁵⁰ vladárovi Felixovi, pozdrav. (27)Tohto muža, polapeného^{1481 1482} od Židov a už-už od nich odpravovaného¹⁴⁷³, som si vytrhol¹⁴⁸³, prichvátajúc s oddielom vojska a dozvediac sa¹⁴⁸⁴, že je Riman; (28)a chcúc¹⁴³⁴ spoznať obvinenie¹⁴⁸⁵, pre ktoré ho stíhali¹⁴⁸⁶, zaviedol som ho nadol do ich rady¹⁴⁷¹, (29)i zistil som, že je stíhaný¹⁴⁸⁶ o sporné otázky¹⁴⁸⁷ toho ich zákona, no že proti sebe nemá žiadnej sťažnosti¹⁴⁸⁶ hodnej smrti alebo pút. (30)No keď mi bolo udané^{1482 1488}, že sa proti tomuto mužovi [zo strany¹⁰⁵³ Židov] stroji¹⁴⁸⁹ úklad¹⁴⁹⁰, poslal som ho hneď nato k tebe, aj jeho žalobcom nakázuc veci, ktoré sú proti nemu, prejednávateľ¹⁴⁹¹ pred tebou. [Buď zdravý.] (31)Nuž teda tí vojaci podľa im daného rozkazu¹⁴⁹² Pavla vzali¹⁴⁹³ a za noci zaviedli do Antipatridy, (32)a zajtrajšieho dňa nechali jazdcov poberať sa s ním a vrátili sa späť do pevnosti¹⁴⁹³; (33)a oni¹⁹⁹ vstúpili do Césarey, odovzdali vladárovi ten list a tiež mu predviedli Pavla. (34)I prečítal list a spýtal sa, z¹⁴⁹⁴ ktorej oblasti správy je, a keď sa prezvedel, že z¹⁴⁹⁴ Kilikie, (35)riekol: Dôkladne¹⁴⁹⁵ ťa vypočujem, keď sa dostavia aj tvoji žalobcovia. A naručil, žeby bol strážený v prëtoriu¹⁴⁹⁶ Héróda.

24 A po piatich dňoch zostúpil veľkňaz Ananias so staršími a s rečníkom, akýmisi¹⁴⁹⁷ Tertullom, a ti¹⁹⁹ vladárovi podali hlásenie proti Pavlovi. (2)A keď on bol zavolaný¹⁴⁸², začal Tertullus žalovať, vraviac: Keďže sa skrze teba tešíme úplnému¹⁴⁹⁸ pokoji¹⁴⁹⁹, a že sa predvídavosťou tvojou²⁸⁷ zavádzajú¹⁵⁰⁰ pre tento národ¹⁵⁰¹ výborné¹⁵⁰² opatrenia¹⁵⁰³, (3)prijímame¹⁵⁰⁴ ich¹⁵⁰⁵ po všetkých stránkach¹⁵⁰⁶ a všade, veľmožný⁹⁵⁰ Felix, so všetkou vďačnosťou. (4)No aby som ťa naďalej nezdržíaval¹⁵⁰⁷, prosím snažne, žeby si nás krátko vypočul s dobrotivosťou¹⁵⁰⁸

tebe vlastnou¹⁵⁰⁹. (5) Lebo zústiati¹⁵¹⁰, že tento muž¹⁵¹¹ je mor a rozpútavač¹⁵¹² rozbroja¹⁵¹³ medzi všetkými Židmi, ktorí sú po celej obývanej zemi, aj náčelník tej sekty¹⁵¹⁴ Nazarejov, (6) ktorý sa pokúsil aj CHRÁM znesvätiť¹⁵¹⁵; toho sme sa aj zmocnili [a zaumienili sme si súdiť⁸³³ ho podľa zákona nášho²⁸⁷. (7) No prišiel k tomu Lysias, tribun¹⁴⁵⁴, s veľkým násilím¹⁵¹⁶ ho z našich rúk odvieďol (8) a jeho žalobcom naručil ísť k tebe.] Vyšetriať ho budeš môcť sám od neho zvedieť istotu⁶⁰¹ o tých veciach, z ktorých ho my obžalujeme. (9) A spolu zaútočili¹⁵¹⁷ aj Židia, tvrdiac, že sa tie veci majú tak. (10) No Pavol, keď mu vladár pokynul vraviť, odvetil: Súc si vedomý, že si už od¹⁵¹⁸ mnohých rokov tomuto národu sudcom, spokojne¹⁵¹⁹ sa obhajujem *vzhľadom* na tie veci, ktoré sa týkajú mňa samého, (11) lebo sa môžeš uistiť⁶⁰¹, že nie je¹⁵²⁰ viac ako dvanásť dní od toho *dňa*, keď som vystúpil⁴¹⁷ do Jerúsálema klaňať sa¹⁵²¹, (12) a nezastihli ma ani v CHRÁME, žeby som k voľakom mal prehovor¹⁵²² alebo vyvolával zhlukovanie davu, ani v synagógach ani po meste, (13) ani nemôžu tie veci, z ktorých¹⁵³⁷ ma teraz obžalujú, podprieť. (14) No toto ti vyznávam, že svätú službu Bohu¹⁵²³ konám¹⁵²⁴ tak – podľa tej Cesty¹²⁰⁰, ktorej vravia sekta¹⁵¹⁴, veriac všetkým veciam, ktoré *stoja*¹⁵²⁵ napísané po celom zákone a prorokmi, (15) majúť k Bohu nádej, ktorú aj títo majú za svoju¹⁵²⁶, že musí nastať⁷³¹ opätovné vstanie aj spravodlivých aj nespravodlivých¹⁵²⁷. (16) Pre túto príčinu¹⁵²⁸ sa aj sám cvičím¹⁵²⁹, žeby som vo všetkom¹⁵³⁰ mal voči Bohu aj ľudom svedomie bez závady¹⁵³¹. (17) I prišiel⁷²⁵ som po viacerých rokoch, žeby som svojmu národu¹⁵³² priniesol¹⁵³³ almužny a posvätné dary¹⁵³⁴; (18) pri tom ma v CHRÁME zastihli¹⁵¹¹ očisteného, nie s davom ani s lomozom¹⁵⁹²; no akísi Židia z¹⁰⁵³ Ázie¹⁵³⁵ – (19) tí by tu mali byť pred tebou a žalovať, ak vôbec čo proti mne majú, (20) alebo nech sami títo povedia, akú neprávosť¹⁵³⁵ pri mne zistili¹⁵¹¹, keď som stál pred radou²³⁵, (21) iba ak o to jedno zvolanie, ako¹⁵³⁶ som vykrikoval, stojac medzi nimi: Ja som dnes pred vami súdený ohľadne opätovného vstania¹⁵³⁷ mŕt-

vych. (22) A Felix, znajúc tie veci týkajúce sa Cesty¹²⁰⁰ dosť podrobne¹⁵³⁸, jednanie s nimi odročil¹⁵³⁹ a povedal: Vaše veci¹⁵⁴⁰ rozhodnem¹⁵⁴¹, keď zostúpi Lysias, tribun¹⁴⁵⁴. (23) A stotníkovi rozkázal strážiť si ho¹⁵⁴² a žeby mal úľavu, a nikomu z jeho blízkych¹⁵⁴³ nebrániť byť mu k ruke¹⁵⁴⁴.

(24) A po koľkýchsi dňoch sa Felix objavil¹⁵⁴⁵ s Drusillou, svojou⁶⁶⁰ ženou, ktorá bola Židovka, oboslať si⁷⁰⁹ Pavla a vypočul ho o viere v⁶²³ Krista; (25) a keď on rozprával¹⁵⁴⁶ o spravodlivosti a sebaovládaní¹⁵⁴⁷ a budúcom súde, ostal Felix vyľakaný a odvetil: Nateraz sa poberaj, a keď sa mi zasa naskytne príležitosť, privolám si ťa k sebe¹⁵⁴⁸; (26) zároveň aj dúfajúc, že mu od Pavla budú dané⁵ peniaze¹⁵²⁰; preto si ho aj častejšie¹⁵⁴⁹ obosielal a s ním sa rozprával. (27) No keď uplynuli¹⁵⁵⁰ dva roky, dostal Felix za nástupcu Porcia Festa; a chcjúc¹⁵⁵¹ sa Židom zavraždiť¹⁵⁵², zanechal¹⁵⁵³ Felix Pavla vo väzbe¹⁵⁵⁴.

25 Festus teda, nastúpiac v oblasti správy, vystúpil⁴¹⁷ po troch dňoch z²⁴ Césarey do Jerúsálema; (2) i podali mu veľkňazi a predáci Židov hlásenie proti Pavlovi, a snažne ho žiadali, (3) vyprosujúc si *to ako* milosť¹⁵⁵⁵ voči nemu¹⁵⁵⁶, tak aby¹⁵¹⁵ si ho oboslať⁷⁰⁹ do Jerúsálema, pričom chystali nástrahu¹⁵⁵⁷, žeby ho po ceste odpravili¹⁵⁵⁸. (4) Nuž ale Festus odvetil, že je Pavol strážený v Césarei a on sám že sa čoskoro hodlá poberať preč¹⁵⁵⁸. (5) Nech teda tí, ktorí sú vplyvní¹⁵⁵⁹ medzi vami, rečie, tiež¹⁵⁶⁰ zostúpia, a ak pri tomto mužovi voľačo je¹⁵⁶¹, nech ho obžalujú. (6) I predlél medzi nimi nie viac dní ako osem alebo desať, zostúpil do Césarey a zajtrajšieho *dňa* zasadol na sudcovskom stolci a naručil, že by bol Pavol privedený⁵ (7) A keď sa dostavil, obstali ho Židia, ktorí boli zostúpení³⁷ z²⁴ Jerúsálema, vznášajúc mnohé a ťažké obvinenia, ktoré nevládali dokázať, (8) pričom sa Pavol obhajoval: Ani proti zákonu Židov ani proti CHRÁMU ani proti cisárovi som ničím nezprehrešil. (9) No Festus, chcjúc¹⁵⁵¹ sa Židom zavraždiť¹⁵⁵², povedal Pavlovi v odvetu: Chceš¹⁵⁵¹ vystúpiť⁴¹⁷ do Jerúsálema a byť o tieto veci súdený¹⁵³⁷ v mojej prítomnosti¹⁵⁶² tam? (10) No Pavol povedal: Stojím pred sudcovským stolcom¹⁵⁶²

cisára a je žiadúce, žeby som bol súdený tu¹⁵⁶³. Židom som ničím neuškodil¹⁵⁶⁴, ako aj ty veľmi dobre¹⁵⁶⁵ vieš⁶⁰¹. (11) Nuž teda ak som škodca¹⁵⁶⁴ a ak som spáchal voľačo hodného smrti, nevyprosujem sa neu-mriet¹⁵⁶⁶, no ak z tých vecí, z ktorých ma títo obžalujú, nie je pravda nič, nemôže ma im nikto vydať napospas¹⁵⁵⁷. Odvolávam sa pred cisára^{1562 1568 1569}. (12) Tu sa Festus dohovoriť s poradným zborom a odvetil: Pred cisára^{1562 1568} si sa odvolal¹⁵⁶⁹, pred cisára¹⁵⁶² sa poberieš. (13) A keď prešlo kolkosi dní, zavítali do Césarey Agrippa, kráľ, a Berniké, žeby Festa pozdravili; (14) a ako tam predleli viacero dní, predložil Festus vec týkajúcu sa Pavla kráľovi, vraviac: Je akýsi muž, zanechaný¹⁵⁵³ ako väzeň od Felixu, (15) o ktorom, keď som sa dostal do Jerúsalema, podali veľkňazi a starší Židov hlásenie, dožadujú¹⁵⁷⁰ sa proti nemu odsudzujúceho nálezu¹⁵⁷¹. (16) Odvetil som k nim: Nie je Rimanom obyčajou vydať¹⁵⁷² volajakého človeka [do záhuby] skôr ako by obžalovaný stál žalobcom tvárou v tvár¹⁵⁷³ a ako by sa mu čo do stažnosti¹⁵⁷⁴ dostalo možnosti¹⁵⁷⁵ obhajoby. (17) Ako sa sem teda zišli, zasadol som, nerobiac žiadneho odkladu¹⁵⁷⁶, ďalšieho *dňa* na sudcovskom stolci a naručil, žeby ten muž bol privedený⁵; (18) no keď sa žalobcovia postavili, nevznášali proti nemu¹⁵⁷⁷ žiadneho obvinenia z tých vecí, akých som sa ja domýšľal¹⁵⁷⁸, (19) lež s ním¹⁵⁷⁸ mali akési škriepky¹⁵⁷⁸ o tom svojom¹⁵⁷⁹ náboženstve¹⁵⁸⁰ a o akomsi zomretom Ježišovi, o ktorom Pavol tvrdil, že žije. (20) No ja, nevediac si čo do vyšetrovania¹⁵⁸¹ týchto vecí¹⁵⁷⁷ rady, som vravel: Či by bol ochotný¹⁵⁸² poberať sa do Jerúsalema a byť ohľadne týchto vecí súdený¹⁵⁸² tam? (21) No keď sa Pavol odvolal¹⁵⁸³, žeby ostal strážený¹⁵⁸⁴ k rozsudku¹⁵⁸⁵ Velebného¹⁵⁸⁶, naručil som, žeby bol strážený¹⁵⁸⁴, pokiaľ ho k cisárovi nepošlem. (22) A Agrippa k Festovi [riekol]: Chcel¹⁵⁸² by som aj sám toho človeka počuť. Zajtra, rečie, si ho vypočuješ.

(23) Keď teda zajtrajšieho *dňa* prišiel Agrippa a Berniké s veľkou okázalosťou a vošli s vysokým dôstojníctvom¹⁵⁸⁷ a významnými mužmi mesta do prijímacej dvorany a keď Festus naručil, bol Pavol

privedený⁵ (24) a Festus rečie: Agrippa, kráľ, a všetci vy s nami prítomní muži, vidíte¹⁵⁸⁸ tohto, ohľadne ktorého sa na mňa obrátilo všetko množstvo Židov aj v Jerúsaleme aj tu, a volali proti nemu¹⁵⁸⁸, že nemá ďalej žiť. (25) No keď som si ja zistil¹⁵⁸⁹, že nič hodného smrti nespáchal, a keďže sa tento sám odvolal¹⁵⁸³ pred Velebného^{1586 1590}, rozhodol som sa posie-lať¹⁵⁹¹ ho, (26) no nemám nič spoľahlivého, čo o ňom¹⁵⁹² pánovi napísať; preto som ho privedol pred vás a najmä¹³²⁹ pred teba, kráľ Agrippa, tak aby⁵¹⁵ som mal¹⁵⁹³, keď sa výsluch¹⁵⁹⁴ vykoná¹⁵⁹⁵, čo by som napísal. (27) Lebo sa mi zdá nezmyselné¹⁵⁹⁶ pri posielaní väzňa neoznámiť aj obvine-nia¹⁵⁹⁷, ktoré proti nemu sú.

26 I riekol Agrippa k Pavlovi: Povo-luje sa ti hovoriť sám za seba¹⁵⁹⁸. Tu Pavol vystrel ruku a obhajoval sa: (2) Považujem sa¹⁵⁹⁹ za blaženého, kráľ Agrippa, že sa ohľadne všetkých týchto vecí, o ktoré ide v mojom stíhaní¹⁶⁰⁰ od Židov, mám dnes obhajovať pred tebou, (3) najmä¹³²⁹ preto, že ty si znalý všetkých obyčaji aj sporných otázok, ktoré sú *všade* medzi Židmi¹⁶⁰¹. Preto ťa prosím, aby si ma zhovievavo¹⁶⁰² vypočul. (4) Nuž teda: O spôsobe môjho života z mladosti, ktorý od začiatku prebehol¹⁶⁰³ v mojom národe v Jerúsaleme, vedľa¹⁶⁰⁴ všetci Židia, (5) poznajúc¹⁶⁰⁵ ma z minulosti¹⁶⁰⁶ od prvopočiatku¹⁶³³, ak sa im chce¹⁶⁰⁷ svedčiť: Že som žil¹⁶⁰⁸ podľa najprísnejšieho¹⁶⁰⁹ smeru¹⁶⁰⁹ našského¹⁶¹⁰ náboženstva¹⁶¹¹, ako farisej; (6) a teraz stojím, súc súdený pre nádej¹⁶¹² v prísľub^{1613 1614}, ktorý sa udal od Boha pre našich otcov, (7) ku ktorému¹⁶¹⁴ dopieľ sa nádeja našich dvanásť kmeňov, usilovne¹⁶¹⁵ konajúcich svätú službu¹⁶²⁴ nocou aj dňom; o túto nádej, kráľ, som stíhaný¹⁶⁰⁰ od Židov! (8) Prečo sa u vás súdi za nehodnovernú, či¹⁶¹⁶ Boh mŕtvych kriesi? (9) Nuž áno, ja sám som pojal myšlienku¹⁶¹⁷, že voči¹²⁵⁶ menu Ježiša, Nazareja, mám¹⁶¹⁸ veľa urobiť naprotiveň, (10) čo som v Jerúsaleme aj konal¹⁶⁰⁸, a dostanúc právomoc od veľkňazov, som mnohých zo svätých dal pod zámok¹⁶¹⁹ do¹⁶¹⁹ väzenia ja, a keď mali byť odpravovaní¹⁶¹⁹, odovzdával¹⁶⁰⁸ som hlas (11) a po všetkých synagogách som ich často

trestal a nútil rúhať sa, a súc *proti* nim preveľmi rozbesnený⁸⁰, prenasledoval som *ich* až aj do miest vonku; (12) a poberajúc sa v týchto veciach s právomocou a povolením veľkňazov do Damasku, (13) uvidel som prostred dňa po ceste, kráľ, svetlo nad skvelosť slnka, ktoré sa z neba zaskvelo vôkol mňa aj tých¹⁶²⁰, čo sa poberali so mnou. (14) A keď sme sa všetci zvalili k zemi, počul som hlas, vraviaci ku mne hebrejským nárečím: Saúl, Saúl, čo ma prenasleduješ? Krušno¹⁶²¹ je ti vyhadzovať¹⁶²² proti bodcom. (15) A ja som povedal: Kto si, Pane? A Pán povedal: Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ. (16) Ale vstaň a postav sa na svoje nohy, lebo som sa ti ukázal na toto: žeby som si ťa prihotovil¹⁶²³ za služobníka¹⁶²⁴ a svedka aj tých vecí, ktoré si uvidel, aj tých, čo do ktorých sa ti budem ukazovať, (17) vytrhujúc si¹⁴⁸³ ťa spomedzi ľudu¹⁶²⁵ aj národov, ku ktorým¹⁶²⁶ ťa ja vysielam (18) otvárať¹⁶²⁷ ich oči, žeby sa obracali¹⁶²⁷ od tmy do svetla a z právomoci¹⁶²⁸ Satana k Bohu, žeby sa im dostalo odpustenia hriechov a dedičstva¹⁶²⁹ medzi tými, ktorí sú posvätení⁸⁰ vierou, vierou¹⁶³⁰ vo⁶²³ mňa. (19) Nestal¹⁶³¹ som sa teda¹⁶³², kráľ Agrippa, toho nebeského videnia neposlušným¹⁶³⁴, (20) lež som, najprv tým, ktorí boli aj v Damasku aj Jerúsáléme aj do všetkého kraja Júdska, nato¹⁶³⁵ národom ohlasoval¹⁰⁴³, žeby sa kajali a obracali¹⁶³⁶ k Bohu a konali činy dôstojné pokánia. (21) Preto tieto veci ma Židia v chráme polapili¹⁶³⁷ a pokúšali sa zmárniť¹⁶³⁷; (22) až po tento deň teda stojím¹⁶³⁸, lebo¹⁶³⁹ som zakúsil¹⁶⁴⁰ prispenie¹⁶⁴¹, ktoré je od Boha, svedčiac¹⁶⁴² malému aj veľkému, nevraviac nič okrem tých vecí, o ktorých hovorili¹⁶⁴³ aj proroci aj Mojžiš, že sa musia diať: (23) Či¹⁶⁴⁴ bol KRISTUS určený⁸⁰ trpieť, či¹⁶⁴⁴ má ako prvý na základe¹⁶⁴⁵ opätovného vstania¹⁶⁴⁶ mŕtvych zvestovať aj ľudu¹⁶⁴⁷ aj národom svetlo. (24) A keď sa týmito vecami obhajoval, riekol Festus silným hlasom: Šalieš, Pavol, veľa učnosti¹⁶⁴⁸ ťa prevracia v šialenstvo. (25) No Pavol rečie: Nešaliem, veľmožný¹⁶⁴⁹ Festus, lež sa vyjadrujem výrokmi¹⁶⁵⁰ pravdy a triezvosti¹⁶⁵¹; (26) veď kráľ má vedomosť o týchto veciach a aj k nemu hovorím so všetkou otvorenos-

ťou¹⁶⁵², lebo som presvedčený⁸⁰, že mu z týchto vecí nie je nič tajné, toto predsa nie je spravené^{80 81} pokutne¹⁶⁵³. (27) Veríš, kráľ Agrippa, prorokom? Viem, že veríš. (28) A Agrippa k Pavlovi [riekol]: Za málo¹⁶⁵⁴ ma chceš presvedčiť¹⁶⁵⁵, žeby som sa stal Kristovcom. (29) A Pavol [povedal]: Rád by som si vyprosil *modlitbou* k Bohu, žeby ste sa, aj za málo aj za mnoho^{1654 1656}, stali, – nielen ty, lež aj všetci tí, ktorí mi dnes načúvajú, – takými, aký som aj ja, okrem týchto pút. (30) I vstal aj kráľ aj vladár aj Berniké a tí, ktorí s nimi sedeli, (31) pobrali sa stranou a hovorili k sebe navzájom, vraviac: Tento človek nie je páchatelom ničoho¹⁶⁵⁷ hodného smrti alebo pút. (32) A Agrippa k Festovi riekol: Tento človek mohol byť prepustený^{80 81}, keby sa nebol odvolal¹⁶⁵⁷ pred cisára¹⁶⁵⁷.

27 A ako bolo rozhodnuté¹⁶⁵⁸, že sa máme odplavovať¹⁶⁵⁹ do Itálie, odovzdávali Pavla a akýchsi iných¹⁶⁶⁰ väzňov stotníkovi oddielu¹⁶⁶¹ Velebného¹⁶⁶¹, menom Július. (2) I nastúpili sme na adramytskú loď, ktorá mala plávať do miest na pobreží¹⁶⁶² Ázie³⁶⁴, a odrazili sme; a s nami bol Aristarchos, Make-dónez z Tesaloniky¹⁶⁶³. (3) Druhého dňa sme prirazili k Sidónu¹⁶⁶⁴, i zachoval sa Július k Pavlovi¹⁶⁶⁵ blahovoľne¹⁶⁶⁶ a povolil mu pobrať sa ku priateľom¹⁶⁵⁹ a užiť¹⁶⁴⁰ ich starostlivosť¹⁶⁶⁷. (4) A odraziac odtiaľ, oboplávali sme Cyprus po záveternej strane¹⁶⁶⁸, pretože vetry boli opačného smeru. (5) I preplávali sme tým morom¹⁶⁶⁹ pozdĺž¹⁶⁷⁰ Kilikie a Pamfýlie¹⁶⁷¹ a pristáli¹⁶⁷² sme v Myre¹⁶⁷² v Lykii¹⁶⁷³, (6) a tam stotník našiel¹⁶⁷⁴ alexandrijskú loď, ktorá mala plávať¹⁶⁷⁵ do Itálie; i nasadil nás do nej. (7) I plávali sme po hodne dní pomaly a obťažne sme sa dostali ku¹⁶⁷⁰ Knidu; a pretože nám vietor ďalej nedovoľoval¹⁶⁷⁶, oboplávali sme po záveternej strane⁷⁷ pozdĺž¹⁶⁷⁰ Salmóny Krétu (8) a obťažným postupom popri nej sme prišli do akéhosi miesta¹⁶⁷⁷ zvaného Pekné¹⁶⁷⁸ Prístavy, ktorému nablízku bolo mesto La-saia. (9) A keď prešlo hodne času a plavba už bola nebezpečná¹⁶⁷⁹, pretože už aj pôst¹⁶⁸⁰ bol minul, radil¹⁶⁸¹ Pavol, (10) vraviac im: Muži, pozorujem¹⁶⁸², že plavba bude spojená¹⁶⁸³ s nešťastím¹⁶⁸⁴ a veľkou¹⁶⁸⁵

škodou¹⁶⁸⁶ nielen na náklade a lodi, lež aj na našich životoch¹⁶⁸⁷. (11)No stotník väčšmi¹⁶⁸⁸ dôveroval¹⁶⁸⁹ kormidelníkovi¹⁶⁹⁰ a majiteľovi¹⁶⁹¹ lode ako tým veciam vravným od Pavla; (12)a keďže ten prístav nemal polohu príhodnú na prezimovanie, priklonila sa väčšina k rozhodnutiu¹⁶⁹² odtadiaľ odraziť a na prezimovanie sa pokúsiť voľajako¹⁶⁹³ dospieť do Foinika, krétskeho prístavu¹⁶⁹⁴ obráteného na severovýchod a na juhovýchod¹⁶⁹⁵. (13)A keď zľahka zavial južný vietor, nazdali sa, že sú schopní uskutočniť¹⁶⁹⁶ svoje predsavzatie, i zdvihli *kotvy* a postupovali tesne popri Kréte. (14)No onedlho sa od¹⁶⁷⁰ nej¹⁶⁹⁷ strhol búrlivý víchor, ktorý sa volá EUROKLYDÓN¹⁶⁹⁸, (15)a keď bola loď zachvátená⁵ a nemohla vetru čeliť, vzdali sme sa a dávali sa unášať¹⁶⁹⁹; (16)i prehnlali sme sa po závernej strane akéhosi ostrovčeka zvaného¹⁷⁰⁰ Klauda a sťažka sme dokázali ovládnuť člň¹⁷⁰¹, (17)no vytiahli¹⁷⁰² ho¹⁷⁰³ a uchyľovali sa k pomocným¹⁷⁰⁴ opatreniam¹⁷⁰⁵, podpasujúc loď¹⁷⁰⁶. A bojac sa, žeby neboli zahnaní^{5 1707} do Syrti¹⁷⁰⁸, znížili rahná a tak sa dávali unášať¹⁶⁹⁹. (18)No keďže sme boli búrkou veľmi prudko zmietaní¹⁶⁹⁹, konali nasledujúceho *dňa* odhod¹⁷⁰⁹ (19)a tretieho *dňa* vlastnoručne povymršťovali¹⁷¹⁰ zariadenie lode. (20)A keď sa po veľa dní neobjavovalo¹⁷¹¹ ani slnko ani hviezdy a *stále*¹⁷¹² na nás doliehala nemalá búrka, napokon¹⁷¹³ sa úplne strácala¹⁷¹⁴ všetka nádej na možnosť našej záchrany. (21)A keď dlho trvalo¹⁷¹⁵ hladovanie¹⁷¹⁶, tu sa Pavol postavil v ich strede a povedal: Bolo predsa len¹⁷¹⁷ žiadúčne, ó muži, ma poslúchnuť¹⁷¹⁸ a od Kréty neodrážať, i ušetriť si toto nešťastie¹⁷¹⁹ a škodu¹⁷¹⁹. (22)A teraz vám radím¹⁷¹⁹ byť dobrej mysle, lebo nebude straty¹⁷²⁰ žitia¹⁷²¹ nikoho¹⁷²² z vás, iba lode. (23)Lebo tejto noci pri mne¹⁷²³ zastal anjel toho Boha, ktorého som, ktorému aj konám svätú službu¹⁷²⁴, (24)a vravel: Neboj sa, Pavol; musíš zastať pred cisárom¹⁷²³, a hľa, Boh ti uštedril všetkých tých, ktorí s tebou plávajú. (25)Preto buďte dobrej mysle, muži, lebo Bohu⁶²³ verím, že bude tak, ako¹⁷²⁴ bolo ku mne prehovorené⁵. (26)No máme byť zahnaní¹⁷²⁵ na akýsi ostrov. (27)A ako nastala štrnásta

noc, keď sme boli sem aj ta unášaní po Adrii¹⁷²⁶, domýšľali sa¹⁷²⁷ námorníci k polnoci, že sa k nim približuje akási zem; (28)i spustili olovnicu a zistili dvadsať siah¹⁷²⁸, a postúpiať¹⁷²⁹ trochu ďalej a opäť olovnicu spustiac, zistili pätnásť siah¹⁷²⁸. (29)A bojac sa, aby sme nebudaj¹⁷³⁰ nezapadli¹⁷²⁵ na útesové¹⁷³¹ miesta, mrštili¹⁷¹⁰ zo zadného konca lode štyri kotvy a túžili¹⁷³², žeby nastal deň.

(30)No keď sa námorníci pokúšali¹⁷³³ z lode zutekať a *pod* zámenkou, ako by hodľali z predného konca ďalej zatiahnuť kotvy¹⁷³⁴, na more spustili člň, (31)povedal Pavol stotníkovi a vojakom: Ak títo neostanú v lodi, nemôžete vy byť zachránení⁵. (32)Tu vojaci poodťínali laná člňa a nechali ho odpadnúť¹⁷²⁵. (33)A zakiaľ¹⁷³⁵ sa schyľovalo k nastávaní¹⁷³⁶ dňa, nabádal¹⁷³⁷ Pavol všetkých⁷⁹, žeby sa zúčastnili jedľa¹⁷³⁸, vraviac: Dnes štrnásť deň očakávajúce prežívate o hladu¹⁷¹⁶ a nič ste do úst¹⁷³⁹ nevzali; (34)preto vás nabádam¹⁷³⁷, žeby ste sa zúčastnili jedľa¹⁷³⁸, lebo to je¹⁷¹⁵ vec záchrany¹⁷⁴⁰ vašej¹⁷⁴¹; veď sa nepomínem¹⁷⁴¹ ani vlas z²⁴ hlavy nikoho z vás. (35)A povediac tieto veci, vzal chlieb, pred všetkými poďakoval Bohu, rozlomil¹⁷⁴² a začal jesť; (36) nadobudli všetci dobrú myseľ a sami si¹⁷³⁹ tiež vzali *čosi* jedľa. (37)A nás všetkých bolo na lodi dvestosedemdesiatšesť duší. (38)A súc jedlom nasýtení⁵, odľahčovali loď, vyhadzujúc pšenicu¹⁷⁴³ do mora. (39)A keď nastal deň, nepoznávali tú zem, no pozorovali akýsi záľiv, majúci *ploché* pobrežie, a rozhodli sa¹⁷⁴⁴, k tomu že sa pokúsia¹⁷⁴⁵ loď zahnať. (40)I poodtrhovali¹⁷⁴⁶ kotvy¹⁷⁴⁷ a púšťali ich do mora¹⁷⁴⁸, a zároveň uvoľnili väzby kormidiel¹⁷⁴⁹, nastavili prednú plachtu¹⁷⁵⁰ vanúcemu vetru a smerovali¹⁷⁵¹ k pobrežiu; (41)no zapadli¹⁷⁵² do miesta dvoch morí¹⁷⁵³, a nabehli s korábom na plytčinu, i uviazol predný koniec a ostal nehybný, kým zadný koniec bol trieštený od náporu vln. (42)I došlo k návrhu¹⁷⁵⁴ vojakov, aby vážňov smeli pozabíjať¹⁷⁵⁵, žeby voľaktory vyplávajúci neunikol¹⁷⁵⁶, (43)no stotník, chcúci¹⁷⁵⁴ Pavla zachovať v bezpečí¹⁷⁵⁷, im v tom úmysle zabránil a naručil, žeby tí, ktorí vedľa plávať, zoskákali najprv a vychádzali na zem (44)a ostatní

ktorí na doskách a ktorí zasa na všeličom z¹⁷⁵⁸ lode. A tak sa stalo, že všetci bezpečne vyviazli¹⁷⁵⁷ na zem.

28 A vyviaznuc bezpečne¹⁷⁵⁷, tu sme zvedeli¹⁷⁵⁹, že sa ten ostrov volá Melité¹⁷⁶⁰. (2)I preukazovali nám tam¹⁷⁶¹ divosi¹⁷⁶² nevednú láskavosť¹⁷⁶³; pre dážď, ktorý prikváčil¹⁷⁶⁴, a pre chlad zažali hranicu *dreva* a všetkých nás vzali k sebe. (3)A keď Pavol nazhŕňal [akési] množstvo raždía a priložil na tú hranicu, vyliezla od¹⁷⁶⁵ horúčosti vretenica a zachytila sa¹⁷⁶⁶ jeho ruky; (4)a ako tí divosi¹⁷⁶² uvideli to zviaera z jeho ruky visieť, vraveli k sebe navzájom¹⁷⁶³: Tento človek je isto vrah, ktorému Diké¹⁷⁶⁷, hoci z mora bezpečne vyviazol¹⁷⁵⁷, nedopustila žiť. (5)Nuž ale on to zviera striasol do ohňa a neutrpel nič zlého; (6)no oni čakali na to, že bude skoro¹⁷⁶⁸ opúchať¹⁷⁶⁹ alebo sa odrazu váľať mŕtvu. A keď na to zavela čakali a pozorovali, že sa mu¹⁷⁷⁰ nič neobvyklého¹⁷⁷¹ nedeje, vraveli, meniac svoju mienku, že je to¹⁷⁷² akýsi boh.

(7)A v okolí¹⁷⁷² toho miesta vlastnil¹⁷⁷³ pozemky prvý muž¹⁷⁷⁴ toho ostrova, menom Publius; ten sa nás ujal¹⁷⁷⁵ a s priateľskou pozornosťou¹⁷⁷⁶ nás po¹⁷⁷⁷ tri dni hostil. (8)I stalo sa, že toho Publia otec ležal sužovaný¹⁷⁷⁷ horúčkami¹⁷⁷⁸ a hnačkou¹⁷⁷⁹; a Pavol k nemu vstúpil, pomodlil sa a vyliečil ho, položiak na neho ruky. (9)No keď sa toto stalo, prichádzali aj ostatní, ktorí na tom ostrove mali nemoci, a dávali sa uzdravovať¹⁷⁸⁰; (10)tí nás aj poctili mnohými poctami a keď sme odchádzali¹⁷⁸¹, ešte nakládli¹⁴⁸² veci¹⁷⁸³ pre našu⁶⁶⁰ potrebu.

(11)A po troch mesiacoch sme odišli¹⁷⁸¹ lodou, ktorá na tom ostrove prezimovala, alexandrijskou so znakom Dioskúrov¹⁷⁸⁴. (12)A priraziaci k Syrakúsam¹⁷⁸⁵, pozdržali sme sa tri dni; (13)odtiaľ sme obídenním dospeli do Régia, a keď po jednom dni nato zadul⁴³⁶ južný vietor, prišli sme na druhý deň do Puteôl; (14)tam sme vyhľadali bratov a boli sme od nich uprosení¹⁷⁸⁶, žeby sme sa sedem dní pozdržali. A tak sme prišli do Ríma, (15)a bratia odtadiaľ, počujúc o nás, nám prišli v ústrety¹²⁷⁶ až po Forum Appii¹⁷⁸⁷ a Tres Tabernae¹⁷⁸⁸; a Pavol, uvidiac ich, poďakoval Bohu a nadobudol odvahu.

(16)A keď sme vstúpili do Ríma, [odovzdal stotník väzňov veliteľovi pretóriánov¹⁷⁸⁹, no] Pavlovi bolo povolené¹⁷⁸⁶ ostávať sám o sebe s vojakom, ktorý ho strážil. (17)A po troch dňoch sa stalo, že si zvolal tých, ktorí boli predákmi Židov, a keď sa zišli, vravel k nim: Ja som bol, bratia^m, hoci som sa nedopusť¹⁷⁹⁰ ničoho proti ľudu alebo otcovským obyčajom, z Jerúsaléma ako väzeň odovzdaný¹⁷⁸⁶ do rúk Rimanov; (18)tí¹⁰⁷⁷ ma vyšetriač zamýšľali prepustiť, pretože pri mne nejestvuje¹⁷⁹¹ žiadna vina *hodná* smrti, (19)no keďže Židia protirečili, bol som donútený¹⁷⁸⁶ odvolať sa pred cisára¹⁷⁹¹ – nie ako by som mal svoj národ z čoho obžalovať. (20)Pre túto príčinu som vás teda pozval¹⁷⁹¹, žeby som vás uvidel a oslovil¹⁷⁹², lebo túto reťaz okolo seba mám pre nádej Israéla. (21)A oni k nemu povedali: My sme o tebe z Júdska ani nedostali písomných zvestí ani sa nestalo, žeby sa dostavil voľakto z bratov a ohlásil¹⁰⁴³ alebo prehovoril o tebe voľačo zlého; (22)no želáme si¹⁷⁹³ od teba počuť, ako¹⁷⁹⁴ zmýšľaš, lebo o tejto sekte¹⁷⁹⁵ je nám, pravdaže, známe, že sa jej všade protirečí. (23)I určili si pre neho¹⁷⁹⁶ deň a mnohí prišli k nemu do ubytovne, i podával im svoj výklad¹⁸⁰⁸, vyhlasujúc¹⁷⁹⁷ Božie kraľovanie¹³⁰⁹ a presvedčajúc ich o Ježišovi, aj z²⁴ Mojžišovho zákona aj z prorokov, od včasného rána až do večera. (24)A podaktorí sa tými vecami, ktoré boli vravené, dávali presvedčiť¹⁷⁹⁸, a podaktorí zasa neverili¹⁷⁹⁹. (25)A vo vzájomnom nesúlase sa brali odtiaľ¹⁸⁰⁰, keď bol Pavol povedal jeden výrok: Dobré¹⁸⁰¹ prehovoril Svätý Duch k našim otcom skrze Isaiáša, proroka, (26)vraviac¹⁸⁰¹: Pober sa k tomuto ľudu a povedz: Počúvaním¹⁸⁰¹ budete počúvať a nijako nepochopíte, a hľadiac budete hľadiť a nijako neuzriete, (27)lebo srdce tohto ľudu zhrublo¹⁸⁰¹ a sluch ich uší otupeľ¹⁸⁰² a zažmúrili svoje oči, aby sa nebodaj¹⁸⁰³ nestalo, žeby očami uzreli a ušami počuli¹⁸⁰³ a srdcom pochopili a obrátili sa¹⁸⁰³ ku mne¹⁸⁰³ a žeby som ich vyliečil. (28)Nech je vám teda známe, že tento Boží prostriedok záchraný¹⁸⁰⁴ bol odoslaný¹⁸⁰⁵ národom; oni budú aj počú-

vať. [(29)A keď tieto veci povedal, Židia vchádzali, (31)a so všetkou smelosťou¹⁸⁰⁷
odišli, majúť medzi sebou veľký¹⁸⁰⁶ spor.] bez prekážky kázal Božie kraľovanie¹³⁰⁹
(30)I ostal celé dva roky vo vlastnom na- a vyučoval veciam týkajúcim sa Pána
jatom byte a vítal všetkých, ktorí k nemu Ježiša Krista.

SKUTKY APOŠTOLOV

- 1 Vl. „som si vypracoval“, stredný slovesný rod.
- 2 Vl. „slovo“, „reč“.
- 3 D. „ktorého, príkazuc apoštolom skrze Svätého Ducha, ktorých si vyvolil“.
- 4 Al. „prijatý“, no toto sloveso s predponou značiaccou „nahor“ má spravidla výraznejšie činný zmysel „vziať nahor“ („vzatie nahor“ u Luk. 9:51 je od neho odvodené). Trpnejšie „prijať“ je v kap. 3:21, kde je použité iné sloveso.
- 5 V dejovom zmysle.
- 6 Neurčitý čas, viď Luk. 22:15, pozn. 1358; Mat. 9:13, pozn. 363; Luk. 1:55, pozn. 100.
- 7 Vl. „pristavoval“ (v. 3), „boli sa im pristavili“, predminulý čas (v. 10).
- 8 D. „v mnohých dôkazoch“, viď Mat. 3:11.
- 9 Al. „povel“, „nakázal im“.
- 10 Vl. „neodlučovať“, iný výraz ako u Luk. 2:37.
- 11 Viď Luk. 24:49.
- 12 Vl. „o ktorom ste ma počuli al. vypočuli al. začuli“.
- 13 D. „vy nie po týchto“.
- 14 Viď Luk. 3:16, pozn. 245, ktorá celá platí aj tu.
- 15 Al. „obnovuješ“, „znova zriaďuješ“, „napravené vraciaš“, viď Mat. 17:11, pozn. 780; Marek 3:5, pozn. 78. Prítomný čas tu asi v zmysle „mieniš al. hodláš napraviť“.
- 16 Neurč. čas („spoznať čas každej jednotlivjej predpovedanej udalosti“).
- 17 D. „ktoré si v svojej vlastnej právomoci položil“, dá sa chápať i v zmysle „v svojej vlastnej právomoci určil al. ustanovil“.
- 18 Al. „prijmete“, tu má toto sloveso tento trpný význam.
- 19 Ako u Luk. 1:35; D. „moc na vás prísľého Svätého Ducha“, tiež „moc, keď na vás príde Svätý Duch“.
- 20 Viď Mat. 5:5.
- 21 Al. „napäto hľadeli“.
- 22 Ako u Luk. 7:12.
- 23 Al. „povedali: Galilejci“, viď v. 16, pozn. 35.
- 24 Vl. „od“.
- 25 Viď Mat. 6:10; ako „kráľovstvo“ vo v. 6.
- 26 Viď Luk. 19:29.
- 27 Tj. 2 000 lakťov (asi 900 m).
- 28 Tj. „do mesta“.
- 29 Vl. „na vrchné poschodie“, no tu značí miestnosť zriadenú na plochej streche domu.
- 30 Al. „trvalo“.
- 31 Viď Luk. 6:15.
- 32 Al. „všetci sa ustavične oddávali“.
- 33 Tj. „manželkami“.
- 34 Ako u Luk. 17:35.
- 35 D. „muži, bratia“, hebraizmus, porov. vyššie v. 11, pozn. 23.
- 36 Viď Mat. 26:55; 15:14.
- 37 V stavovom zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 38 Ako „bol... vylosovaný“ u Luk. 1:9; tu, pravda, ide o podiel na službe určený Pánom podľa zvrchovanej Božej vôle.
- 39 Al. „lós“ (Ján 19:24, viď tam aj koniec pozn. 932), „podiel lósom určený“.
- 40 D. „podiel tejto služby“, v. 25 obdobne.
- 41 Ako Luk. 10:40, pozn. 712; tu ide o službu al. úrad apoštola.
- 42 Viď Luk. 13:27; 18:12.
- 43 Žalm 69:25.
- 44 Viď Mat. 21:42, pozn. 992.
- 45 Viď Žalm 109:8.
- 46 Tj. „službu dozoru“, „úrad dozorců“.
- 47 Al. „vezme“, „prevezme“, v. 25 obdobne.
- 48 Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363; aj v zmysle „za každým sa zišli“, ďalej obdobne.
- 49 „Vchádzal a vychádzal“ je hebrejské úslovie súhrnne značiace všeobecný priebeh života človeka v jeho stykoch s druhými.
- 50 Vl. „k nám“, vzťahuje sa gramaticky na „vchádzal“ vyššie.
- 51 Viď v. 2.
- 52 Viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 53 Al. „označ“, „menuj“, viď Luk. 10:1, pozn. 657.
- 54 Vl. „prestúpil“, tj. „prestúpením odpadol“, tiež „stúpil vedľa“.
- 55 Tj. „bol nastal a plynul ako sviatok“.
- 56 Viď 1 Kor. 16:8.
- 57 Ako u Jána 21:2.
- 58 Viď Marek 9:7.
- 59 Al. „šum“, „zvuk“, no nie ako vo v. 6.
- 60 Nie „vetra“, oni počuli „dutie“ stáby ťažkého odychovania. Toto je tiež vlastný význam tohto slova v gréčtine („dych“ v kap. 17:25).
- 61 Al. možno „rozdelené“.
- 62 Al. „vyjadrovať“.
- 63 Al. „i bývali v Jerúsaleme“, tu sa vzťahuje najmä na tých, ktorí tam boli návštevou z príležitosti sviatkov Päťdesiatky.
- 64 Ako u Luk. 2:25.
- 65 Tj. „chýr“, D. „keď povstala táto reč“, tiež „keď nastal tento zvuk“, no zmysel je skôr ten, aký je podaný v texte. Ten dav sa zbehol pre to, čo sa tam dialo, nie vari žeby ono prudké dutie bolo bývalo všade počuť. To potvrdzuje koniec verša – zapôsobil na nich, že počuli svoje vlastné jazyky.
- 66 D. „to“, člen.
- 67 D. „bolo zmätené“, al. „spletené“, „zarazené“, „vzrušené“, v dejovom zmysle.
- 68 Viď Mat. 12:23.
- 69 Viď kap. 18:2, pozn. 1136; 16:6.
- 70 Viď Mat. 27:32; 23:15; 7:3, pozn. 261.
- 71 Al. „bezradnosti“, „načisto zmäteni“ (iný výraz ako vo v. 6, taký ako u Luk. 9:7, pozn. 589), v stavovom zmysle.
- 72 D. „iný k inému“, ako u Jána 4:37, pozn. 192, nie ako tu vo v. 13.
- 73 Vl. „čo by toto malo (D. „chcelo“) byť“.

- 74 Viď Luk. 15:2, pozn. 1006; tu má túto predponu sloveso značiace „robiť si úštipky“.
- 75 Vl. „po vrch naplnení“, v stavovom zmysle.
- 76 Al. „sladkým vínom“.
- 77 Viď v. 4.
- 78 Al. jednoducho „Židia“ al. „Júdovci“ (v. 14), „Israēlovci“ (v. 22), porov. kap. 1:16, pozn. 35.
- 79 Viď Mat. 24:39.
- 80 V stavovom zmysle.
- 81 Viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 82 Viď Mat. 1:22.
- 83 Jól 2:28.
- 84 Al. „paru“.
- 85 Vl. „prevráti“, no v tejto súvislosti je vhodnejší výraz v texte.
- 86 Grécky výraz, tu preložený „slávne sa prejavujúci“, sa používa v zmysle „skvelý“, „slávny“, „žiarivý“, no má tiež význam „zjavenia“, „ukázania“, „vystavenia“, viď Tit. 2:11, 13.
- 87 Neurčitý čas („jme sa dovolávať“, „pokúsi sa dovolať“).
- 88 Al. „sa odvolá na meno“.
- 89 Viď Mat. 10:22.
- 90 Al. „preukázaného“, „overeného“.
- 91 Vl. „podľa toho, ako“.
- 92 Viď Luk. 7:30; 22:2.
- 93 D. „ktorému Boh“.
- 94 Ako u Jána 6:39.
- 95 Vl. „uvolňiac“, „rozviažuc“, „popustiť“, „povoliť“, tj. „tlak al. väzbu bolesti“.
- 96 Al. „zbaviac al. sprostiac ho bolesti“; čo do výrazu „bolesti“ viď Mat. 24:8.
- 97 Viď Luk. 1:7; 24:16 („od nej ovládaný al. držaný“).
- 98 Al. „čo do neho“, predložka je tu použitá v cieľovom zmysle (prorocký výrok smeruje k Nemu, porov. 2 Peter 1:17, pozn. 55).
- 99 Žalm 16:8–11.
- 100 Vo v. 25 vl. „dopredu som videl“, sloveso ako vo v. 31, no tu v strednom rode, vyjadrujúcom osobný vzťah k videnému, ktorý lepšie vystihuje sloveso „hľadiť“. Vo v. 31 činný rod, neurčitý čas („uvidel“).
- 101 Viď Mat. 20:21; 24:29, pozn. 1147.
- 102 Viď Luk. 15:23.
- 103 Al. „usalaši“, „spočinie“, ako „hradiujú“ u Mat. 13:32.
- 104 Viď Luk. 1:47, pozn. 81.
- 105 Al. „že“.
- 106 Vl. „nezanecháš za sebou“, sloveso ako u Mat. 16:4, pozn. 739, navyše (vo v. 31 iba v niektorých rukopisoch) s predponou značiacou „vo voláčom“.
- 107 Viď Mat. 11:23, tu vl. „do hádu“ („nezanecháš ju tam, kam po opustení tela prišla“, v. 31 obdobne, porov. Ján 1:18, pozn. 34).
- 108 Al. „zbožnému“ (súvisí so „zbožnosti“ u Luk. 1:75), „svätému“ (ale pre tento pojem sa spravidla používa iný výraz, viď Hebr. 7:26, pozn. 315), „Bohu vyhovujúcu“; toto slovo tu je prekladom hebrejského „*chasid*“, ktoré značí „láskavého“, „dobrotivého“, „milosrdného“, ale aj takého, ktorý je (Božej) láskavosti al. milo-
- srdenstva al. priazne hodný a aj sa mu jej dostáva. Viď kap. 13:34n.
- 109 Slovo, ktoré súvisí so slovesom „pôsobiť skazu“ u Luk. 12:33; znamená „úplné zničenie al. skazu“ a v N. Zákone sa vždy používa o posmrtnom rozklade tela.
- 110 Vl. „s svojou tvárou“ („veselosťou, aká je v spojení s tvou tvárou“, tj. „prítomnosťou“).
- 111 Viď kap. 1:16.
- 112 Al. „bratia, k vám sa dá“.
- 113 Al. „smelosťou“, „úprimnosťou“, „bez obalu“, viď Ján 7:13, pozn. 349, no tu s predložkou „s“.
- 114 Vl. „v postavení al. zastávajúc službu proroka“, porov. Luk. 8:41, pozn. 567.
- 115 Al. „slávnostne al. so všetkou vážnosťou odprisahal“, D. „prisahou odprisahal“, no každé z týchto slov je iné (pre pojem „prisaha“, „prisahať“ má gréčtina dva rozličné výrazy, ktoré sú tu oba použité).
- 116 Al. „svoj“.
- 117 D. „prehovoril, uvidiac“.
- 118 Viď v. 24.
- 119 Ako „vyzdvihnutý“ u Jána 3:14.
- 120 Al. „dostanúc“ (v. 33), „prijmete“ (v. 38).
- 121 Žalm 110:1.
- 122 Al. „bolestne al. ťažko bodnutí al. zasiahnutí“, „omráčení“.
- 123 Viď Mat. 3:13n.
- 124 Ako u Mat. 18:5, no niektoré rukopisy tu majú doslovné znenie ako v texte.
- 125 D. „je“.
- 126 Vl. „do ďaleka“, tj. „do ďaleka zahnaní al. zájdení“.
- 127 Al. „spoznať“, no nie ako vo v. 28; D. „uvidieť“, zmysel ako v texte.
- 128 Ako u Luk. 16:28; tiež „slávnostne vyhlasoval“, podobne ako u Jána 13:21, pozn. 689, no tam je sloveso bez zosilňujúcej predpony.
- 129 Al. „povzbudzoval“, „snažne prosil“, „ponúkal“, viď kap. 16:39, pozn. 1049.
- 130 Vl. „budte vyslobodení“ v dejovom zmysle; vo v. 41 ako vo v. 38.
- 131 Al. „zachrániť“, vo v. 47 to isté sloveso.
- 132 Vl. „krivého“.
- 133 Viď Mat. 17:17.
- 134 Al. „plne al. ochotne al. s uspokojením prijali“, „prijali ako pravdu“, ako „uvítal“ u Luk. 8:40.
- 135 Viď kap. 1:14.
- 136 Al. „v“.
- 137 Podľa niektorých rukopisov „prichodila“, vl. „každý duši nastala („nastávala“), ako „sa dialo“ nižšie.
- 138 Al. „spolu“, ako v kap. 3:1 a u Luk. 17:35, no nesúvisí so „spoločné“ nižšie.
- 139 Viď Mat. 24:39; 19:22.
- 140 Výraz tu preložený „prostriedky na živobytie“ značí v jednotnom čísle pôvodne „bytie“, „jestvovanie“, potom „prostriedok na bytie al. jestvovanie“, „majetok“, „statok“, „imanie“, tiež „zásobu“. Tu sa čo do významu nevelmi líši od predošlého „majetky“; v tomto spojení sa hádam dá chápať spoločne v zmysle „vonkoncom

- všetko, čo mali“, alebo možno ako „nehnuteľné a hnu-
teľné imania“.
- 141** Sloveso ako „rozpredal“ u Mat. 13:46, tu, pravda,
nedokonavý minulý čas.
- 142** Tj. „peniaze ich predajom získané“, porov. Ján 12:5,
pozn. 601.
- 143** Vl. „že“.
- 144** Viď Mat. 3:14, pozn. 94.
- 145** Al. „po domoch“, v protiklade ku „CHRÁMU“.
- 146** Al. „úprimnosťou“, nepredstieranou štedrosťou,
prejavovanou skutkom; D. „v jasote a prostote“, viď
Mat. 3:11.
- 147** Al. „zúčastňovali stravovania“.
- 148** D. „celého“.
- 149** Al. „vzhľadom na všetok ľud“, „pokiaľ išlo o všetok
ľud“, predložková väzba ako u Luk. 18:1, pozn. 1129.
- 150** Vl. „ušetovaných al. zachraňovaných“, pričastie
prítomného času, vyznačujúce nie stav, lež triedu ľudí,
ktorých Boh chcel ušetriť. Ide o zostatok Izraela, ktorý
Pán teraz pridával ku zhromaždeniu. Viď Luk. 13:23.
- 151** Tj. smerom nahor (po schodoch).
- 152** Rukopisy, ktoré vynechávajú slová „ku zhromažde-
niu“ v kap. 2:47, spájajú slovo „spolu“ s koncom oného
verša; podľa nich by bolo našim čítať: „A *Pán denne
pospolu pridával tých, ktorí mali byť ušetrení. I vystu-
povali Peter a Ján v hodinu modlitby, totiž deviatu, do
CHRÁMU“ Možno je to správne znenie.
- 153** Viď Luk. 1:15.
- 154** D. „súč“, „trvajúc“, viď Luk. 7:25, pozn. 474.
- 155** Al. „do CHRÁMU vchodili“, no iné sloveso ako vo v. 3.
- 156** Vl. „k nemu“, „k nám“, predložka výrazne vyznačujú-
ca smer, ako u Jána 13:22, pozn. 690.
- 157** Sloveso ako u Luk. 22:56.
- 158** Viď Luk. 14:7, pozn. 962.
- 159** Al. „striebrá a zlato mi nenáleží (Luk. 8:3) al. pri mne
nie je“.
- 160** Viď Ján 7:30, pozn. 372.
- 161** Al. možno „zovrel al. stisol jeho“.
- 162** Vl. „stuhli“, „stvrkli“, D. „boli utvrdené al. utužené“;
vo v. 16 obdobne, no tam činný rod. Vo vv. 2 a 7n. Lu-
káš, ako nezriedka v svojich spisoch, podáva odborný
lekársky opis celého prípadu, používajúc presné od-
borné názvoslovie.
- 163** Viď Mat. 7:16.
- 164** Predložková väzba ako v kap. 2:47, pozn. 149, tu
v účelovom zmysle.
- 165** Viď Luk. 4:36, pozn. 298.
- 166** Viď Marek 5:42.
- 167** Viď Luk. 1:29; tá istá predložková väzba je vo v. 12,
D. „nad tým“.
- 168** Viď Ján 10:23.
- 169** V stavovom zmysle; slovami „zmeravení údivom“
je tu preložené prídavné meno súvisiace so slovesom
u Marka 16:5, pozn. 732, a odvodené od „hrôzou“ v pre-
došlom verši, viď tam pozn. 165.
- 170** Viď kap. 2:22; vo v. 14 obdobne „mužom, vrahom“.
- 171** Tu na rozdiel od v. 4 prostý 3. pád, ako u Luk. 4:20.
- 172** D. „on“.
- 173** Vl. „zapreli (Mat. 10:33) al. popreli ste“, v. 14 obdobne.
- 174** Al. „pred tvárou“, viď Luk. 2:31; prekladom v texte
je, nazdávam sa, vystihnúť vyzývavo odmietavý postoj
k Pilátovmu stanovisku, ktorý, ako sa vidí, vyjadruje
predložková väzba v gréčtine. Porov. Gal. 2:11.
- 175** Al. „hoci“.
- 176** D. „onen“, „tamten“.
- 177** Al. „sa rozhodol byť za al. usilovať sa o prepustenie“,
D. „usúdil al. sa rozhodol prepúšťať“; neurčitý spôsob
prítomného času s nedokonavým významom tu vyjad-
ruje, ako sa zdá, možnosť al. žiaducnosť prepustenia
al. snahu oň, nie prepustenie samo; sudcov postoj al.
stanovisko, nie rozsudok al. čin.
- 178** Al. „po vóli urobilo vrahom“, „žeby ste boli ku vďač-
nosti zviazaní (v dejovom zmysle) vrahom“, „žeby vám
(ako prejav priazne al. milosti) bol darovaný vrah“. Viď
Luk. 7:42, pozn. 498.
- 179** Al. „Vodcu“, no výraz značí volakoho, kto čosi začína
a v tom pokračuje.
- 180** D. „ktorého Boh“.
- 181** Al. „na základe viery“, viď 1 Kor. 1:4, porov. aj Luk.
1:47, pozn. 81.
- 182** D. „viera týkajúcej sa jeho mena“.
- 183** Viď Ján 6:2, pozn. 260.
- 184** D. „a viera, ktorá je“.
- 185** Al. „sa tak zachovali“.
- 186** Al. „v“, vl. „podľa“.
- 187** Viď Luk. 22:15.
- 188** Al. „aby boli vaše hriechy vytreté“ v dejovom zmysle,
no nie ako „aby“ nižšie. Viď Rim. 1:20, pozn. 52; tu úče-
lový zmysel tejto väzby v preklade nie je na závädu.
- 189** Tj. „keď tak urobíte“.
- 190** Al. „oddychu“, „úľavy“ (2 Mojš. 8:15, LXX).
- 191** Al. „prihotoveného“.
- 192** Al. „obnovenia“, „znovuzriadenia“, „opätovného
uveдения do žiadúceho stavu“, súvisí s „napraviť“
u Mat. 17:11.
- 193** Viď Luk. 1:55, 70.
- 194** Vl. „musí prijať“, ale sloveso „prijať“ sa vzťahuje na
minulosť; vari teda „musí podržať“, tj. „keď Ho prijalo.“
- 195** 5 Mojš. 18:15, 19.
- 196** D. „dá vám“.
- 197** Viď Mat. 22:24, pozn. 1032.
- 198** D. „podľa všetkých vecí, koľkokoľvek“.
- 199** Viď Mat. 2:6, pozn. 31.
- 200** Al. „no okrem toho“ (Ján 6:51).
- 201** Viď v. 21.
- 202** Viď Mat. 26:28.
- 203** Al. „usporiadal“, „uzavrel“, „ustanovil“, súvisí so
„zmluvy“ vyššie.
- 204** Viď v. 10, pozn. 164, tu v zreteľovom zmysle.
- 205** 1 Mojš. 22:18.
- 206** Al. „semene budú požehnané“, no sloveso má pred-
ponu, ktorej zmysel sa preklad v texte pokúša vystih-
núť. Porov. Ján 7:49, pozn. 393.
- 207** D. „žehnajúceho vás“.
- 208** Al. „v snahe odvrátiť“.
- 209** Al. „zastali pri nich“, ako u Luk. 2:9.

- 210 Viď Luk. 22:4, tu asi „veliteľ chrámovej stráže“.
- 211 Al. „nemilé“, „trápne“, „súc plní neľúbosti pre to“.
- 212 Viď Luk. 22:4; tu použitá väzba, zdá sa, zdôrazňuje výraz „spomedzi mŕtvych“ proti častejšiemu spojeniu „opätovné vstanie mŕtvych“.
- 213 Al. „uvrhli do väzby“, „dali strážiť“.
- 214 D. „spravený [asi]“, viď Mat. 21:42, pozn. 992.
- 215 D. „na“.
- 216 Al. „boli zhromaždení al. zvolaní“.
- 217 Viď Luk. 12:58, pozn. 902.
- 218 Viď Mat. 3:11.
- 219 Al. „volaní zodpovedať sa“, „vypočúvaní“.
- 220 D. „dobrodenie nemocného človeka“.
- 221 D. „v čom“, viď Mat. 3:11.
- 222 D. „tomuto“.
- 223 Viď Mat. 9:21, pozn. 377, vo v. 9 zosilňujúci tvar, ako tam vo v. 22, pozn. 379. Podstatné meno vo v. 12 je od tohto slovesa odvodené.
- 224 Al. „je predstavený al. postavený“.
- 225 D. „tento“.
- 226 Viď Mat. 21:42.
- 227 Tu tiež „záchraný“, „vyslobodenia“ (Luk. 1:69, v. 11); „v ktorom by sme mali byť zachránení“ (Mat. 10:22, v. 12).
- 228 Viď Luk. 23:32, pozn. 1470, tu na rozdiel od „druhom“ vo v. 11.
- 229 Al. „muselo“, D. „v ktorom sa nám má al. musí“.
- 230 Al. „otvorenosť“, ako v kap. 2:29.
- 231 Al. „pochopiac“, „uvedomiac si“.
- 232 Al. „nesčítaní“.
- 233 Al. „jednoduchí“.
- 234 Viď Luk. 21:15, pozn. 1305.
- 235 Viď Mat. 26:59.
- 236 Ako „hlbajúc“ u Luk. 2:19, tu v zmysle „dokopy znášali a porovnávali svoje rady al. názory“.
- 237 D. „k sebe navzájom“.
- 238 Al. „význačné“, „nápadné“, vl. „známe“ v zmysle „ktoré nemožno nezbadat“.
- 239 Al. „verejne známe“.
- 240 Vl. „nerozdelilo“, „nerozptýlilo“, „nerozprestrela“.
- 241 D. „hrozbou“, porov. Luk. 22:15, pozn. 1357.
- 242 Ako u Mat. 18:5.
- 243 Vl. „celkom“.
- 244 Viď Marek 9:2, pozn. 364.
- 245 Al. „radšej“.
- 246 Al. „počúvať skôr vás ako Boha“.
- 247 Al. „ešte väčšími“, no nie ako vo v. 17.
- 248 D. „si ich potrestali“, tj. „ich obvinili z voľačoho trestného a mohli ich potrestaním ukojiť svoju nenávisť“.
- 249 Viď Ján 12:9.
- 250 Vl. „nad tým“ (Luk. 1:29, pozn. 55).
- 251 Viď Mat. 2:8.
- 252 Viď Luk. 2:29, pozn. 183.
- 253 Al. „ty, ktorý si“ (v. 24), „ktorý si“ (v. 25).
- 254 Vl. „spravil“, „urobil“, ako „vykonať“ vo v. 28.
- 255 Žalm 2:1n.
- 256 Viď Mat. 27:46.
- 257 Slovami „sa... spurne rozsoptili“ je preložené sloveso, ktoré pôvodne značí vzpínanie sa a fŕkanie koňa, potom spupný hnev ľudí, spurnosť.
- 258 „Kmene ľudí“ (v. 25) a „kmene ľudu“ (v. 27) je preklad množného čísla slova spravidla prekladaného „ľud“, viď Luk. 2:31, pozn. 186; Zjav. 7:9, pozn. 215.
- 259 Al. „dali sa vymýšľať“.
- 260 Vl. „prázdne“.
- 261 Viď Luk. 12:58, pozn. 902; 17:35.
- 262 Viď v. 5.
- 263 Al. „Kristovi“, preklad v texte zachováva súvislosť s „pomazal“ vo v. 27.
- 264 Viď Marek 12:14, pozn. 517.
- 265 Al. „proti tvojmu svätému sluhovi Ježišovi“, no iná predložka ako vo v. 26, tá istá väzba ako „proti“ u Luk. 12:53.
- 266 Ako u Luk. 7:30.
- 267 Ako vo v. 13.
- 268 Vl. „poprosili“.
- 269 Viď Mat. 24:29, pozn. 11 a 1147.
- 270 Tu v stavovom zmysle („boli pokope“).
- 271 D. „a toho množstva... bolo srdce a duša jedna“.
- 272 Vl. „odovzdávali“, „odvádzali“ (Mat. 21:41; 22:21).
- 273 D. „svedectvo opätovného vstania“.
- 274 Viď Luk. 7:25, pozn. 459 („nebol [„boli“] v takých pomeroch, že by bol býval [„že boli“]) (kap. 4:34); „trval“, tj. „v svojej peňažnej hodnote“, viď kap. 2:45, pozn. 142 (kap. 5:4).
- 275 Ako u Mat. 13:44, 46, tu trpné prídastie v kap. 4:34 prítomného, v kap. 5:4 neurčitého času.
- 276 Viď kap. 2:45.
- 277 V dejovom zmysle, no čo do kap. 4:36 a 5:4 viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 278 Viď Mat. 1:23.
- 279 Al. „povzbudenia“.
- 280 D. „kým al. zakiaľ mn náležalo pole, predal ho“.
- 281 Viď Marek 10:23, pozn. 457, tu jednotné číslo.
- 282 Ako v kap. 2:45, tu jednotné číslo.
- 283 Al. „si tajne ponechal“, „spreneveril“.
- 284 V zmysle tajnej dohody.
- 285 Ako „zaluhal si“ vo v. 4, no tu je na rozdiel od v. 4 väzba so 4. pádom, ktorej zmysel vyjadrujem opisom v texte (nie „oluhal“, lebo Svätého Ducha, Vševedúceho, oluhať nemožno).
- 286 Tj. „nepredaný“.
- 287 Viď Mat. 7:3, pozn. 261.
- 288 Al. „prečo“.
- 289 Al. „prípád“, „túto vec“.
- 290 D. „nastala“.
- 291 Al. „oviažali“, tj. „na pochovanie“.
- 292 Vl. „roztup“.
- 293 Al. „predali“, iný výraz ako v kap. 4:34, pozn. 275; vl. „oddali“, tj. „dali preč od seba“, „či ste sa toho pozemku zbavili“.
- 294 Vl. „že vám“.
- 295 Tj., či On ich podvod vyjví.
- 296 Al. „mládici vstúpia zistili, že je mŕtva“.
- 297 Viď Luk. 15:15; 1:46.

- 298 Al. „sa pridávali“.
 299 Viď Luk. 2:13.
 300 D. „voláktorému“.
 301 Viď Luk. 6:18.
 302 D. „ktorí (Mat. 2:6) boli všetci“ (Mat. 24:39). Preklad v texte je pokusom o vyjadrenie zosilňujúceho významu oboch výrazov.
 303 Al. „tí sa... uzdravovali“.
 304 Vl. „volba“, tj. „skupina vyznačená názormi, ktoré si jej príslušníci zvolili“.
 305 Al. „nevraživosťou“, „revnivosťou“.
 306 Viď kap. 4:3.
 307 Viď Ján 20:19.
 308 Viď Mat. 26:59; 2:8.
 309 Al. „istote“, „spolahlivosti“.
 310 Tj. „veľkňaz“, „najvyšší kňaz“.
 311 Viď kap. 4:14; 2:12.
 312 Ako u Luk. 12:51; to isté slovo je „dostaviac sa“ vo vv. 21n.
 313 Al. „váženia, stoja v CHRÁME a vyučujú“.
 314 Al. „dal spytovať“.
 315 D. „nakázaním“, porov. kap. 4:17.
 316 Viď kap. 4:19.
 317 Vl. „na ktorého ste vy... položili ruky“, „ktorého ste vy... dostali do rúk“, s významom „zabili“.
 318 Viď kap. 3:15, pozn. 179.
 319 Al. „Vysloboditeľa“.
 320 Viď kap. 2:33.
 321 Al. „záležitosti“, vl. „výrokov“, ako vo v. 20.
 322 Charakter osôb.
 323 Vl. „rozpílovaní“, tj. slová apoštolov sa do nich sľaby zarezávali a uvádzali ich do zúrivosti.
 324 Viď Luk. 22:2; vo v. 33 inak „radili sa (nesúvisí s nasledovným „v rade“) o ich odpravení“.
 325 Al. „vyviest“, „poslať“, vl. „spraviť“, „urobiť“, tj. „zariadiť, aby vyšli“.
 326 Viď kap. 2:22.
 327 Ako u Luk. 12:1, no tu iná predložka („pri týchto ľuďoch“).
 328 Al. „do čoho sa hodláte púšťať“ (Luk. 22:23, pozn. 1371).
 329 Viď Mat. 19:5, pozn. 871.
 330 D. „pripojil sa k nemu počet asi štyristo mužov“.
 331 Al. „mu dôverovali“, „sa od neho dávali prehovoriť“, „si od neho dávali povedať“.
 332 Vl. „rozplynuli“, „boli rozpustení“.
 333 Vl. „odtiahol“, tj. „k odpadnutiu primal“, „ku vzburе zvedol“.
 334 Viď Mat. 26:31, pozn. 1252.
 335 Viď Ján 1:46.
 336 Tu spojovací spôsob, vyjadrujúci oproti oznamovaciemu spôsobu vo v. 39 väčšiu mieru neistoty a naznačujúci, ako sa zdá, že sa Gamaliel skôr klonil k mienke vyslovenej vo v. 39.
 337 Al. „zámer“, „rozhodnutie“.
 338 Tj. „uskutočňovanie tejto myšlienky“, obdobne ako „rozhodnutie a skutok“ u Luk. 23:51, kde „rozhodnutie“ je ten istý výraz ako „myšlienka“ tu a „skutok“ je síce slovo nie to isté ako „činnosť“ tu, ale s obdobným významom. Tu by sa možno dali oba tieto pojmy („myšlienka a jej uskutočňovanie“) zhrnúť jedným výrazom „toto hnutie“.
 339 Viď Ján 3:31.
 340 Al. „stroskoce“, „bude potlačená“ (v. 38), „porazíť“, „s nimi skoncovať“ (v. 39), na oboch miestach je v gréčtine to isté sloveso, no vzhľadom na odlišné spojenia sa sotva dá do slovenčiny vhodne preložiť rovnako.
 341 Tj. „týchto ľudí“.
 342 Viď Mat. 7:6.
 343 D. „aj“, „tiež“.
 344 Al. „bojujete“, vl. „aby ste neboli zistení al. nájdení ako prieiaci sa al. bojujúci“.
 345 Viď v. 36, pozn. 331.
 346 D. „od tváre“.
 347 Viď Luk. 20:35, pozn. 1254 a 1278, nie 1277.
 348 Hellénisti boli Židia rozptýlení medzi grécky hovoriacimi národmi, ktorí prijali grécky jazyk a obyčaje týchto národov; Hebreji boli Židia palestínski, hovoriaci aramejsky a zachovávajúci tradičné zvyklosti zeme.
 349 Al. „že ich vdovy sú“.
 350 Al. „starostlivosti“ (vv. 1, 4); príbuzné sloveso vo v. 2 ako u Mat. 4:11.
 351 Tj. „zanedbávané“.
 352 Al. „správne“, „slušné“, nielen „nepáči al. nevidí sa nám“, hoci „sa... zvidela“ vo v. 5 je príbuzné sloveso.
 353 Vl. „nad touto úlohou al. potrebou al. povinnosťou al. službou“.
 354 Al. „my budeme zotrvať“, viď kap. 1:14.
 355 D. „slova“.
 356 D. „pred všetkým zástupom“.
 357 Viď Mat. 23:15.
 358 Vl. „antiochijského“, „Antiochijca“.
 359 Al. „viery poslušný bol“, viď Ján 12:11, pozn. 607.
 360 Al. „veľké zázraky a“.
 361 Podľa podaktorých „Liberťanov“, tj. ľudí z mesta Libertum v Afrike.
 362 Al. „Prepustencov, a z“.
 363 Viď Mat. 27:32.
 364 Viď kap. 16:6.
 365 Al. „viedli rozpravu“ (Marek 12:28), „sa dohadovali“, väzba ako u Marka 9:14, pozn. 385.
 366 Viď Luk. 21:15.
 367 Gramaticky sa vzťahuje na „Ducha“, ale podľa zmyslu na „múdrosť a „Ducha“.
 368 Al. „proti“, ako u Marka 3:29, pozn. 106, no nie ako tu vo v. 13.
 369 Al. „poštvali“, „popudili“, „naplašili“, vl. „dôkladne rozhybali“.
 370 Al. „pristúpili“, „prepadli ho“, sloveso ako v kap. 4:1, pozn. 209.
 371 Al. „násilím sa ho zmocnili“, „so sebou ho odviekli“.
 372 Al. „odovzdal“, „zanechal“, viď Marek 7:13, pozn. 283.
 373 Viď kap. 3:4; 1:16.
 374 1 Mojž. 12:1.
 375 Viď Mat. 4:19.

- 376 Vl. „ktorúkoľvek“, porov. Hebr. 11:7; v. 7 obdobne.
- 377 D. „ani šlapaj nohy“.
- 378 1 Mojž. 13:16.
- 379 Al. „bezprávnym príšelcom“, „cudzincom“, no nesúvisí s „cudzej“ nižšie.
- 380 Viď Mat. 17:25.
- 381 Al. „*ho* budú trápiť“, „*mu* budú ubližovať“.
- 382 Viď Mat. 4:10; 26:28.
- 383 Al. „zanevražiac“, „zarevniac“.
- 384 Viď kap. 5:8, pozn. 293.
- 385 Viď v. 34.
- 386 Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 387 Al. „milosť“.
- 388 Ako „vodca“ u Mat. 2:6.
- 389 Viď v. 36.
- 390 Výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu, častejšie v LXX (1 Mojž. 24:25, 32; 42:47; 43:24; 5 Mojž. 11:15; Sud. 19:19), kde vždy značí „krmivo“, „obrok“, no používa sa aj o potrave ľudí; tu asi značí oboje, potravu pre praotcov aj krmivo pre ich statok.
- 391 D. „vyslal od seba“, „odoslal von“.
- 392 Vl. „bol daný“.
- 393 D. „stal zjavným“.
- 394 Štefan cituje podľa LXX.
- 395 D. „v sedemdesiatpäť dušiach, porov. Luk. 14:31.
- 396 D. „a Jozef si vyšľuč privolať svojho... duši“, porov. Mat. 2:16, pozn. 52.
- 397 Pridané na presnejšie vyjadrenie zmyslu slovesa „privolať“, ktoré má predponu zdôrazňujúcu zmenu miesta (podobne ako iné sloveso u Mat. 12:9, pozn. 500), „privolať, aby sa k nemu presťahovali“.
- 398 Vl. „preložení“, „premiestnení“.
- 399 Al. „za akúsi sumu peňazí“.
- 400 Tj. „splnenia prísľubu“, viď Luk. 24:49.
- 401 Vl. „ktorý Boh otvorene vyhlásil“, viď Mat. 7:23, pozn. 292 a 293.
- 402 Všetky tieto slovesá sú v neurč. čase; vo v. 17 by sa dalo preložiť aj „vzmohol sa a rozmnožil“, no nasledovné „dotiaľ, kým“ vyžaduje chápanie v zmysle ako u Mat. 4:2, pozn. 98, al. 9:13, pozn. 363, a podobne „zaobchodil“ vo v. 19 (no tam je možný aj zmysel „jal sa zaobchodiť“) a „bol... odchovávaný“ vo v. 20.
- 403 Viď Luk. 23:32, pozn. 1470.
- 404 Al. „jal sa chytrácky si počínať“.
- 405 Viď v. 6.
- 406 Viď Luk. 2:12.
- 407 Al. „pohadzovať“, „odkladať“, v. 21 obdobne, tam v dejovom zmysle.
- 408 D. „robiť ich novorodencov vysadenými“.
- 409 Viď kap. 3:19, pozn. 188.
- 410 Viď Mat. 2:1.
- 411 Al. „spanilý“, „ušľachtilo krásny“, výraz (gr. „*asteios*“) sa v neskoréj gréčtine používal o elegantnom oblečení; je odvodený od „*asty*“, „mesto“, a poukazuje teda na vycibrený mestský vkus. Tu D. „bol pôvabný Bohu“, známy hebraizmus.
- 412 Viď Mat. 4:2, pozn. 98.
- 413 Al. „vyživovaný“, v. 21 obdobne.
- 414 Vl. „sama sebe“.
- 415 Al. „vzdelaný“, „vychovaný“, v. 21 dejovom zmysle.
- 416 D. „štyridsaťročný čas“.
- 417 Tj. smerom nahor.
- 418 Al. „žeby navštívil“, ako „obzrite sa... po“ v kap. 6:5.
- 419 Al. „uvidel, že sa ktorémusi“.
- 420 Al. „ubližovalo“, „sa mu dialo príkorie“, vv. 26n. obdobne.
- 421 Vl. „ubránil al. obhájil si“, „jal sa brániť si“, stredný slovesný rod poukazuje na silný osobný záujem.
- 422 D. „udrel“, tj. „zabil“.
- 423 D. „tomu utláčanému“.
- 424 Al. „chce dať“.
- 425 Al. „záchranu“.
- 426 Al. „hašterili“, „zápasili“.
- 427 Vl. „spolu al. navzájom doháňal“, neurč. čas („dal sa nabádať“, „pokúsil sa primaf al. donútiť“).
- 428 Ako v kap. 1:16, no tu sa dá čítať aj „muži, [vy] ste bratia“.
- 429 Vl. „tomu, ktorý bol blízko“, viď Mat. 5:43.
- 430 Viď Luk. 12:14; 22:2.
- 431 D. „chceš odpaviť, akým spôsobom“.
- 432 D. „v tej reči“, tj. „v dôsledku al. moci (pod vplyvom) tej reči“, viď Mat. 3:11.
- 433 Viď Marek 12:26.
- 434 Al. „zjavu“, „pohľadu“, „podívaníu“.
- 435 Al. „vyšetriť“, „dôkladne pozrieť“.
- 436 D. „nastal“.
- 437 2 Mojž. 3:6–10; značí vlastne „došlo k výroku Hospodina“.
- 438 D. „videním“, zmysel ako v texte, porov. Luk. 22:15, pozn. 1357.
- 439 Al. „utrpenie môjho ľudu“.
- 440 Al. „stonanie“.
- 441 Stredný slovesný rod značí nielen „vyslobodil“, lež aj „ujal sa ich pre seba“.
- 442 Viď Mat. 4:19
- 443 Ako v kap. 3:13, „ktorému odporeli al. sa vzopreli“.
- 444 Viď v. 27.
- 445 Vl. „vykupiteľa“, porov. Luk. 21:28, pozn. 1331, kde príbuzný výraz.
- 446 Viď v. 30.
- 447 Vo vv. 36 a 40 smerom von, vo v. 41 smerom nahor.
- 448 D. „v zemi Egypta“, v. 40 obdobne.
- 449 Viď Mat. 4:2, pozn. 98; vo v. 36 sa týka neurč. času slovesa „konal“, vo v. 42 „prinášali“ v tomto a „brali so sebou“ v nasledovnom verši; na všetkých týchto miestach sa dá chápať aj v opakovacom zmysle, porov. Mat. 19:13, pozn. 885.
- 450 Viď kap. 3:22.
- 451 Al. „prejav“, „výroky“, vl. „slovká“, výraz sa spravidla používa o stručných Božích oznámeniach.
- 452 Neurč. čas, viď Mat. 27:34, pozn. 1342; Marek 6:26, pozn. 240, 243 a 244.
- 453 Al. „obrátili“, v. 42 obdobne.
- 454 2 Mojž. 32:1.
- 455 Al. „vyniesli“, „vzniesli“.

- 456** Viď kap. 2:26; Luk. 12:19, pozn. 847; 15:23; 16:19, pozn. 1070.
- 457** AL „dielach“, „prácach“, „výrobkoch“.
- 458** VL „vydal al. odovzdal ich uctievať“; inak viď Mat. 4:10, pozn. 112.
- 459** Amos 5:25–27.
- 460** VL „zabité zvieratá“.
- 461** Cituje sa podľa LXX; tu značí „kdeže, lež naopak“.
- 462** Vo vv. 43n. ako u Mat. 17:4; značí aj „obydlie“. Vo v. 46 je príbuzné slovo s týmž významom.
- 463** VL „na tamtú stranu Babylóna“.
- 464** Ako „vyobrazenia“ vo v. 43.
- 465** TJ „od predošlého pokolenia“.
- 466** AL „otcovia, vystriedajúc *predošlé pokolenie*, s Jósuum aj“. O mene „Jósua“ viď Hebr. 4:8.
- 467** Ako „držby“ vo v. 5 („keď sa ujmali držby“, „pri preberaní do držby“).
- 468** VL „vystřčil“ (nie ako vo v. 58), „vyrazil“.
- 469** D „voviedli“; neurč. čas sa tu významom blíži (dokonavému) predminulému času („mali vnesený“, „vniesli, takže tam bol“).
- 470** AL „milosti“.
- 471** AL „vyprosival“, porov. Luk. 10:24, pozn. 681, obdobne „pozabíjali“ vo v. 52; v obdobnom zmysle našim chápať i „neprenasledovali“ tamže (i tam neurč. čas), hoci tam by sa dalo povedať i „neuštvali“.
- 472** AL „žeby sa mu podarilo zaopatriť“, D „žeby zaopatril“, sloveso ako „došiel“ vyššie, viď Ján 12:14.
- 473** AL „nájsť miesto na bývanie“, viď Žalm 132:5, tu sa cituje podľa LXX.
- 474** Viď Luk. 1:32.
- 475** Is. 66:1n.
- 476** D „padáte proti“, tj. „vzdorujete“.
- 477** Neurčitý čas, viď pozn. 448 vyššie.
- 478** Ako „vopred zvestoval“ v kap. 3:18.
- 479** Viď Mat. 2:6; netýka sa „ktorého“ vo v. 52.
- 480** Viď kap. 5:33.
- 481** AL „škrípeli“, „zatínali“; „zatínanie“ u Mat. 8:12 je príbuzný výraz.
- 482** AL „proti nemu“, ako u Luk. 12:53; kap. 8:1 obdobne.
- 483** TJ „trvajúc v takom stave“, viď Luk. 7:25, pozn. 474.
- 484** Ako v kap. 1:10.
- 485** Viď Mat. 20:21.
- 486** Viď Luk. 10:18.
- 487** AL „dali sa kričať“.
- 488** AL „pridržali“, „stisli“.
- 489** AL „vrhli“ (nie ako vo v. 51), „zhrnuli“, „vyrútili“, „sa do neho pustili“.
- 490** Viď 5 Mojš. 17:7.
- 491** AL „dovolávajúceho sa“, „vzývajúceho“, no k tomu by bolo našim dodať „Boha“ al. „Pána“, no Boží Duch tu zrejme zámerne obidvoje vynecháva. „Dovolať sa“ v tomto zmysle, pravdaže, nemožno nikoho iného ako Boha, takže toto slovo, ako je tu použité, má veľmi obsažný význam. Preklad v texte je zvolený pre nedostatok vhodnejšieho výrazu.
- 492** VL „neváž“ („nedaj mu padnúť na váhu“), „nenechávajú stáť“ (tj. „v platnosti“); viď Mat. 26:15, pozn. 1230.
- 493** Súvisí s „odpravili“ u Luk. 22:2.
- 494** Viď Luk. 11:48 a porov. Rim. 1:32, pozn. 96.
- 495** AL „prišlo“, vl. „nastalo“.
- 496** D „rozsiati“.
- 497** TJ „pochovať“.
- 498** VL „vykonali al. usporiadali nad ním veľké bedovanie“.
- 499** AL „usiloval sa vykynožiť“, „nivočil“, „trýznil“.
- 500** D „po domoch“, ako „po krajoch“ vo v. 1.
- 501** AL „poprechádzali *krajinami*“.
- 502** AL „hľadeli na“.
- 503** VL „mnohá“, netýka sa vv. 9n.
- 504** Ako „prv... trvali“ u Luk. 23:12.
- 505** VL „magujúci“, viď Mat. 2:1, pozn. 21.
- 506** AL „vyvážajúci z miery“, ako u Luk. 24:22, viď aj Mat. 12:23, pozn. 517. Tu je použité prítomného času, vyjadrujúce stále trvanie deja.
- 507** Viď 2 Kor. 6:18, pozn. 282.
- 508** Viď Gal. 3:19; Hebr. 2:2.
- 509** Sloveso ako vo v. 9, pozn. 506; vo v. 11 dokonavý minulý čas, ktorý tu značí stav, do akého ich Šimon svojou činnosťou natrvalo uviedol, vo v. 13 čas nedokonavý minulý, s obdobným významom ako tvar vo v. 9.
- 510** VL „magiami“, ďalej viď v. 9, pozn. 505.
- 511** Viď Mat. 6:10; 3:6, 16.
- 512** D „Jána, ktori“, viď Mat. 2:6.
- 513** Ako u Jána 17:9, pozn. 831.
- 514** Neurčitý čas: „sa pomodlili“, „sa dali modliť“, „vykonali modlitby“, vv. 22 a 24 obdobne.
- 515** Viď Mat. 8:34.
- 516** Viď kap. 1:8; nesúvisí s „ostávali vo v. 16.“
- 517** Ako u Luk. 1:12.
- 518** TJ „trvali v takom stave al. charaktere“; ako „súc“ v kap. 7:55.
- 519** Viď kap. 19:5.
- 520** Viď Marek 10:23, pozn. 457.
- 521** AL „peniaze“, no nie ako na konci verša a vo v. 18.
- 522** D „sa získava“.
- 523** D „skrze peniaze“, „peniazmi“.
- 524** Ako „podiel“ u Luk. 10:42.
- 525** Ako v kap. 1:17.
- 526** D „priame“.
- 527** AL „ak“.
- 528** AL „azda“.
- 529** AL „zámer“, „plán“, „úklad“.
- 530** Viď 2 Peter 1:17, pozn. 55.
- 531** AL „sputnaní“, „väzbe“.
- 532** AL „nepravosti“ (Luk. 13:27).
- 533** AL „k Pánovi“ („v modlitbe k Pánovi“, „obrátiac sa s touto prosbou k Pánovi“).
- 534** Viď Luk. 1:35; 16:28, pozn. 1083.
- 535** D „podľa poludnia“.
- 536** VL „do Gázy“, viď Mat. 21:1, pozn. 940.
- 537** AL „táto“.
- 538** Étiopmi sa volali ľudia tmavej pleti, obývajúci krajiny na juh od Egypta; pre tieto krajiny sa používal názov Étiopia.
- 539** D „muž Étiop“, viď kap. 1:16, pozn. 35.

- 540** AL. „kľieštenec“, no pôvodný význam tohto slova je „komorník“, vl. „strážca spálne“ (na východných panovníckych dvoroch); bývali to, pravdaže, kľieštenci, a preto sa týmto slovom potom označovali aj kľieštenci vôbec.
- 541** AL. „mocný dvoran“, „veľmož“.
- 542** AL. „Kandaky“, ak, podľa podaktorých, ide o vlastné meno; v texte sa predpokladá, že ide o titul étiopskej panovníčky.
- 543** Viď Ján 12:20, pozn. 618.
- 544** Ako u Luk. 15:15.
- 545** AL. „rozumieš tomu“.
- 546** Viď Ján 16:13, pozn. 783.
- 547** AL. „pozval“, viď kap. 2:40, pozn. 129, no tu neurčitý čas.
- 548** Tj. nahor do voza (v. 31), nahor na breh (v. 39).
- 549** VL. „obsah“.
- 550** Is. 53:7n., LXX.
- 551** Výraz, ktorý sa používa najmä o zabíjaní jatočných zvierat.
- 552** Viď Ján 1:29.
- 553** Viď Mat. 23:23.
- 554** AL. „odňaté“, „odporvané“, ďalej obdobne.
- 555** D. „blahozvestoval mu Ježiša“.
- 556** Viď Mat. 3:14.
- 557** Verš 37 kap. 8, ako ho majú staršie preklady nemožno považovať za pôvodný; podobne koniec 5. a začiatok 6. verša kap. 9.
- 558** VL. „bol nájdený“ v dej. zmysle (kap. 8:40); al. „nájde“, „dopadne“ (kap. 9:2).
- 559** Viď Marek 3:29, pozn. 106.
- 560** VL. „na učeníkov Pána vydychoval al. do učeníkov Pána vdychoval vyhrážanie a vraždenie“.
- 561** Tj. „viery v Pána Ježiša“.
- 562** D. „ich poviazaných priviedol“.
- 563** AL. „zaplanulo“, „zažiarilo“; toto slovo sa používa o oslnivo jasných zjaveniach, pôvodne o „blýskaní“. Luk. 17:24 „blýskajúci“, 24:4 „žiariacich“.
- 564** VL. „oboblysto al. obžiarilo ho“.
- 565** AL. „hlas“, no znenie v gréčtine dáva ten zmysel, že počuli, ale nerozumeli.
- 566** Viď Ján 6:19.
- 567** Neurčitý čas („po celú tú dobu ani nezajedol ani sa nenapil“).
- 568** Viď Mat. 21:30.
- 569** AL. „k ulici“, vl. „na ulicu“.
- 570** Tj. „človeka z Tarsu“.
- 571** VL. „človeka al. kohosi menom Saul, Tarsana“.
- 572** Viď kap. 2:21, pozn. 88, tu prítomný čas, prídastie vyjadrujúce charakter osôb.
- 573** D. „nádobou (al. tiež „nástrojom“) vyvolenia“.
- 574** Neurčitý čas („na seba vzal“, dal sa nosiť“, „stal sa nositeľom môjho mena“, al. v tom zmysle ako u Mat. 9:13, pozn. 363).
- 575** VL. „pri svojich očiach otvorených“, v stav. zmysle; tiež „keď sa jeho oči otvorili“.
- 576** Viď Luk. 6:47, pozn. 439 a 440.
- 577** Viď kap. 4:8.
- 578** Viď Mat. 3:13.
- 579** AL. „dostanúc“, „požijúc“.
- 580** VL. „ocitol sa... medzi al. s učeníkmi“; táže predložková väzba je vo v. 28.
- 581** AL. (vo v. 21), D. „tento“.
- 582** Viď v. 14.
- 583** AL. „pustošil“, „hubil“, neurč. čas v podobnom zmysle ako napr. u Mat. 7:22, pozn. 289; tiež „zaumienil si vyhladiť“.
- 584** Viď kap. 2:6, pozn. 67.
- 585** VL. „znášajúci“, „skladajúci“, „zostavujúci“, tj. „dôkazy“.
- 586** Viď Luk. 22:2.
- 587** D. „Saulovi sa ich úklad stal známym“.
- 588** Viď Luk. 14:1, pozn. 955 a 956.
- 589** D. „aby ho odpravili“.
- 590** AL. „po múre“.
- 591** Viď Luk. 5:19.
- 592** Viď Mat. 15:37; 2:1.
- 593** Viď Luk. 15:15.
- 594** AL. „no veci sa ujal al. zasiahol al. prišiel k tomu... zaviedol ho“.
- 595** AL. „otvorene“, „verejne“, „úprimne“.
- 596** AL. „ako si... smelo počínal“, vl. „sa... osmeľoval“, v. 28 obdobne; vo v. 27 neurč. čas, viď Luk. 1:55, pozn. 100, vo v. 28 prechodník času prítomného, vyjadrujúci trvanie deja.
- 597** Viď kap. 1:21, pozn. 49.
- 598** Viď Marek 12:28.
- 599** Viď kap. 6:1; vl. „k hellénistom“, predložková väzba ako u Marka 9:16, pozn. 377.
- 600** AL. „kuli plány“, „oddávali sa myšlienke“, sloveso ako u Luk. 1:1, pozn. 3, tu nedokon. minulý čas.
- 601** Viď Mat. 7:16, pozn. 281.
- 602** Viď kap. 7:12, pozn. 391.
- 603** Tu má veľa rukopisov „zhromaždenie“ v jednotnom čísle a teda znenie „malo teda zhromaždenie... a vzrastalo“.
- 604** AL. „povzbudením“; inak „pokoj v budovaní sa a vzrastali, kráčajúc v bázni *Pána a úteche“.
- 605** D. „z“.
- 606** Viď Marek 2:4, pozn. 49; nesúvisí s „ležiaceho“ vyššie.
- 607** VL. „ktorí sa“, zámeno ako u Mat. 2:6, tu v zmysle „a tí sa tiež“; nielen že boli svedkami prejavu a účinku moci, lež na nich to, čo videli, aj zapôsobilo.
- 608** Ako „podrobne vykladať“ u Luk. 24:27.
- 609** AL. „Srna“, „Gazela“, „Jelenica“.
- 610** Viď Mat. 7:11.
- 611** AL. „dávala“, ako v kap. 10:2 a u Mat. 6:1, viď tam pozn. 211, tu sa, pravda, vzťahuje aj na „dobré činy“.
- 612** Ako „okúpaný“ u Jána 13:10.
- 613** AL. „neváhaj“, „nezdráhaj sa“, tiež „nešťíť al. neostýchať sa“.
- 614** Viď Luk. 2:15.
- 615** Viď Mat. 13:36; 2:1, pozn. 20.
- 616** Tj. „smerom nahor“.
- 617** Viď Mat. 24:1, pozn. 1093; tiež „vystavujú na odiv“.
- 618** VL. „ukazujú si na“, stredný slovesný rod, zmysel ako v texte. Netýka sa v. 40.

- 619 Tj. „spodné aj vrchné šatstvo“, viď Mat. 5:40.
 620 Viď v. 28.
 621 Al. „pomodlil sa“.
 622 Al. „pozdvihol ju“, „dal jej vstať“.
 623 Viď 2 Tim. 1:12.
 624 Al. „s celým svojím domom pobožný a“.
 625 Vyjadruje charakter osoby.
 626 Ako „zjavne“ u Jána 7:10.
 627 Viď Mat. 9:2.
 628 Viď Luk. 22:56.
 629 Vl. „na pripomienku“, ako „na... pamiatku“ u Mat. 26:13. Čo do predložkovej väzby viď kap. 7:53, pozn. 507.
 630 Al. „pozvi“, „predvolaj“.
 631 Al. „tento“.
 632 Al. „ubytovaný“.
 633 Al. „ktorý má dom“, D. „ktorému je dom“.
 634 Viď Marek 3:9, pozn. 84.
 635 Viď Mat. 24:39, pozn. 1143; 10:27; 21:29, pozn. 974.
 636 Al. „bol by rád volačo okúsil al. zajedol al. vzal do úst“.
 637 Vo v. 10 ako v kap. 5:5, vo v. 13 ako v kap. 7:31.
 638 Viď Marek 5:42, pozn. 212.
 639 Al. „na štyroch koncoch povrazov“.
 640 Al. „znášaná“, „spúštaná“, viď kap. 9:25, pozn. 591.
 641 Ako „súc“ v kap. 7:55.
 642 Obidve slovesá sú v neurčitom čase („ďaj sa zabíjať a ješť“, „nazabíjaj a zajedz si al. najedz sa“).
 643 Viď Marek 7:2, tu v zmysle volačoho kadekomu prístupného, všedného, neočisteného, neposväteného a teda nečistého, nesvätého.
 644 D. „všetko obyčajné alebo nečisté“.
 645 Al. „nezajedol“, „neokúsil“, no nie ako vo v. 10.
 646 D. „A hlas“.
 647 Al. „nepovažuj ty za obyčajné“, viď Mat. 15:11, pozn. 701.
 648 Viď kap. 2:12; 7:31.
 649 Viď Luk. 7:12; 16:20.
 650 Al. „ku vrátam prístupili“.
 651 Al. „postupne sa povypytyvavší na“, „sa navypyto-
 vavší, kým nenašli“.
 652 Al. možno „hlboko al. dôkladne uvažoval“.
 653 Ako v kap. 6:3, tu v zmysle „majúci dobrú povest“.
 654 Viď Mat. 2:12, pozn. 42.
 655 Al. „ubytoval“.
 656 Viď Mat. 13:36.
 657 Al. „zvolajúc“.
 658 Al. „blízkych“.
 659 Viď Mat. 11:19.
 660 Viď Ján 8:44, pozn. 433.
 661 Al. „jal sa klaňať“.
 662 V stavovom zmysle; al. „zisťuje, že sú tam mnohí zidení“.
 663 D. „mužovi, Židovi“, viď kap. 1:16, pozn. 35.
 664 Al. „nezákonné“, „protiprávne“, „neslušné“, ako sa Židovi nepatrí“.
 665 D. „vravieť“ („o žiadnom človekovi *nemám* vravieť, že je“).
 666 Ako „prezvedali sa“ vo v. 18.
 667 D. „som až do tejto hodiny bol, postiac sa a v de-
 viatu sa modliac“, spôsob vyjadrovania minulého času,
 častý najmä v Lukášových spisoch. Niektoré rukopisy
 vynechávajú slová „postiac sa a“.
 668 Ako u Luk. 1:13.
 669 Viď kap. 7:14, pozn. 397; tu obdobne.
 670 Al. „tento“, netýka sa slova „ten“ na konci v. 32.
 671 Ako vo v. 6.
 672 Viď Mat. 5:44, pozn. 195, 199 a 200.
 673 V stav. zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
 674 Ako v kap. 4:27.
 675 Vl. „chápem“, ako „povšimnú si“ v kap. 4:13, „ne-
 pochopila“ u Jána 1:5, tu, pravda, prítomný čas so
 zmyslom ako v texte; tiež „uvedomujem si“, „začínam
 si uvedomovať“.
 676 Viď Luk. 20:21, pozn. 1263, tu podstatné meno tohto
 významu.
 677 Ako u Luk. 4:19, „priateľný“.
 678 Al. „koná“, „vypracúva“, „uskutočňuje“, výraz vo
 v. 38 je príbuzný.
 679 Ako u Jána 17:6; vo v. 44 ten istý výraz.
 680 Viď v. 32; netýka sa slova „ten“ vo vv. 38 a 42
 a „toho“ vo v. 39.
 681 V zmysle alebo „všetkých vecí“ („všetkého“) alebo
 „všetkých ľudí“, tj. „Židov aj národov“.
 682 Al. „viete“ („oida“, viď 1 Kor. 8:1).
 683 Viď Luk. 1:37, pozn. 72; vo v. 44 ten istý výraz.
 684 Neurčitý čas („sa udala al. začala diať al. ku ktorej
 došlo“, „sa diala po celú dobu od počiatku až doteraz“,
 „sa rozšírila“, „jal sa kázať“, alebo v zmysle Mat. 9:13,
 pozn. 363; vv. 38 a 41n. a kap. 11:3 obdobne).
 685 4. pád; zmysel je azda „vec týkajúca sa Ježiša“, no
 väzba, ako sa zdá, vyjadruje skutočnosť, že vlastným
 obsahom a podstatou tejto „veci“ bol On sám.
 686 Al. „utláčaných“, „na ktorých sa páchalo násilie“,
 tiež vari „podrobených“ atď., no potom v stavovom
 zmysle.
 687 Al. „v kraji Židov“, viď Luk. 21:21, pozn. 1316.
 688 Al. „stal zjavným“.
 689 Viď Mat. 2:6.
 690 Viď Luk. 16:28, pozn. 1083; toto sloveso je tu na roz-
 diel od predošlého „kázať“ v prítomnom čase.
 691 Al. „určený sudca“, no hoci je preklad v texte formál-
 ne menej presný ako tento, vystihuje zmysel lepšie.
 692 Vl. „skrze“, preklad v texte načim chápať v príčin-
 nom zmysle.
 693 Viď kap. 8:16.
 694 Al. „veriaci“, „poslušní“, „dôveryhodní“, „spolahliví“.
 695 Ako u Luk. 1:46.
 696 Al. „zadržal al. odvrátil vodu“.
 697 Al. „jali sa ho žiadať“.
 698 Vl. „po celom“.
 699 D. „majúcim predkožku“.
 700 Viď Luk. 1:3, pozn. 13.
 701 D. „vykladal“, no to by hádam vyžadovalo predmet,
 preto v texte opis.
 702 D. „som bol v meste Joppe, modliac sa“.

- 703** Viď kap. 10:10, 17, 11; 3:4; 7:31, pozn. 435, no tu nedokonavý minulý čas; inak „dával som bedlivý pozor“.
- 704** Viď kap. 10:13, 14, 15.
- 705** Viď Mat. 24:39, pozn. 1143.
- 706** Viď kap. 10:17, 38.
- 707** Viď Mat. 13:36; 2; 8.
- 708** Toto slovo je tu veľmi nedostatočne rukopisne doložené.
- 709** Viď kap. 10:5.
- 710** D. „v ktorých“, viď Mat. 3:11.
- 711** Viď kap. 8:16; 1:5.
- 712** Al. „či som ja bol volakto, ktorý by“.
- 713** Viď kap. 10:47.
- 714** Al. „stíchli“ (Luk. 14:4).
- 715** Viď kap. 8:1.
- 716** Al. „v súvislosti so Štefanom“, ako „pri“ u Luk. 1:14, „nad“ tamže v. 29.
- 717** Al. „až do“, ako vo v. 22.
- 718** Viď Ján 17:6; vo v. 22 ten istý výraz.
- 719** Al. „muži kyperskí a kyrénski“, viď kap. 1:16, pozn. 35.
- 720** Viď Mat. 27:32; 2:6, pozn. 31.
- 721** Obdobne ako v kap. 8:35, pozn. 555.
- 722** D. „bola počutá“.
- 723** Viď kap. 7:12.
- 724** Viď Luk. 2:15; ako „prešli“ tu vo v. 19.
- 725** Viď Mat. 2:1, pozn. 20.
- 726** Viď kap. 2:40, pozn. 129; tiež „potešoval“.
- 727** Viď Luk. 2:44, pozn. 212, tu, pravda, neurčitý čas.
- 728** Vl. „im“.
- 729** Viď Mat. 9:10; 4:2, pozn. 98, tu sa týka sloviess „sa... schádzali“ a „vyučovali“.
- 730** Al. „predpovedal“, „dal znamenie“.
- 731** Viď Mat. 16:27, pozn. 764.
- 732** Rímsky cisár, panoval v rokoch 41–54.
- 733** Al. „tu podľa... vodilo, určili, každý z nich, *koľko* pošlú“.
- 734** Vl. „obsľuhu“ (Luk. 10:40).
- 735** D. „na podaktorých z tých“.
- 736** Al. „priložil ruky *k tomu*, žeby zle zaobchodil s podaktorými zo zhromaždenia“. Viď kap. 7:19, pozn. 402 a 405.
- 737** Viď Mat. 26:47; 2:16, pozn. 49.
- 738** Viď kap. 6:2, pozn. 352; Ján 8:29, pozn. 419.
- 739** Viď Luk. 20:11.
- 740** D. „ešte zatknúť“, viď Mat. 26:55.
- 741** Viď Ján 7:44.
- 742** D. „väzenia, odovzdajú“.
- 743** D. „zamýšľajúc ho“.
- 744** Viď Mat. 26:2.
- 745** Tj. smerom nahor, na vyvýšené miesto, aby ho všetci videli; tiež „predviess“, no sloveso má inú predponu ako „predváždzat“ vo v. 6.
- 746** D. „vyviess ľudu“.
- 747** Ako u Jána 17:19.
- 748** Viď Luk. 22:44, pozn. 1400.
- 749** Podľa niektorých rukopisov „predviess“.
- 750** Viď Luk. 22:45, pozn. 1402.
- 751** Al. „nad *ním*“, „pri *ňom*“ (Luk. 2:9), „pristúpil“ (Luk. 10:40).
- 752** D. „udrel Petrov bok“.
- 753** Vl. „z jeho (Ján 8:44, pozn. 433, netýka sa predošlého „jeho“) rúk vypadli“, zmysel ako v texte.
- 754** Vl. „podviaz“, tj. „priviaza zospodu“.
- 755** Viď Ján 19:2, pozn. 908 a 909.
- 756** Vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 757** D. „ktorá“, viď Mat. 2:6, no nie ako „ktorá“ vyššie.
- 758** Vl. „dopredu“.
- 759** D. „ocitnúť sa v sebe“.
- 760** Viď kap. 7:12, pozn. 391, v. 34.
- 761** D. „ľudu Židov“.
- 762** Al. „urobiac si v mysli súhrnný obraz“.
- 763** Viď Luk. 24:33.
- 764** Viď kap. 10:17.
- 765** Viď Mat. 7:16; 2:8.
- 766** Viď Luk. 22:59.
- 767** Vl. „potrepal“.
- 768** Značí skôr charakter osoby ako výsledok pátrania („neschopný dopadnúť“).
- 769** Tj. „na popravu“.
- 770** Vl. „u neho... boli prítomní“.
- 771** Vl. „nahovoriac“.
- 772** D. „Blasta, ktorý *bol* nad kráľovou spálňou“, iný výraz ako „komorník“ v kap. 8:27.
- 773** Al. „na rečníšti“.
- 774** Viď Luk. 23:21, pozn. 1457.
- 775** Viď kap. 11:29, pozn. 734.
- 776** Viď Mat. 10:3.
- 777** Viď kap. 11:1.
- 778** Lat. „Čierny“.
- 779** Viď Mat. 27:32; 14:1.
- 780** Slovo zdôrazňuje dôstojný a verejný charakter služby v zhromaždení; súvisí s „konania... úradu“ u Luk. 1:23, nie so „službu“ tu v kap. 12:25.
- 781** Viď Luk. 2:15, pozn. 246.
- 782** Viď Mat. 13:49, pozn. 633.
- 783** Al. „prácu“, „dielo“.
- 784** D. „postiac sa“, neurčitý čas, porov. Mat. 4:2.
- 785** Al. „sprievodcu“ (Luk. 1:2).
- 786** Viď Mat. 2:1, pozn. 21.
- 787** Al. „živého“.
- 788** Al. „akéhosi kúzelníka (porov. kap. 1:16, pozn. 35), židovského nepravého proroka“.
- 789** Rímsky úradník, správca istej oblasti pod zvrchovanosťou rímskej ríše.
- 790** Vl. „bol s prokonsulom Sergiom Pavlom, chápaným mužom“, tj. „v jeho družine“.
- 791** Al. „tentto“, netýka sa ostatných výskytov zámena „ten“ v tomto odieľe.
- 792** Vl. „prevrátiť“, ako vo v. 10.
- 793** Ako v kap. 3:4.
- 794** Al. „podlosti“, „zlomyseľnosti“, „lotrovstva“.
- 795** Al. „proti tebe“, ako u Luk. 12:53.
- 796** Viď Luk. 4:13; 1:12.
- 797** Al. „chmúra“, „hmla“, „zákal“.
- 798** Al. „dokola“.
- 799** Viď Mat. 7:28, pozn. 301.

- 800** D. „keď tí okolo Pavla“, úslovie v gréčtine obvyklé, majúci význam ako v texte.
- 801** AL „do pamfylskej Pergy“, D. „do Pergy Pamfylie“; v. 14 obdobne.
- 802** AL „odstúpil“ (Luk. 9:39), „sa odtiahol“.
- 803** AL „cestu“.
- 804** Ako „prišli“ u Mat. 2:1, nie ako tu vo v. 13.
- 805** D. „tí predstavení“.
- 806** D. „vraviac“.
- 807** D. „ak je vo vás“.
- 808** AL „útechy“, „napomenutia“.
- 809** Viď kap. 12:17; 2:22, pozn. 78.
- 810** AL „bezprávného návštevnictva“, „cudzinecťva“.
- 811** D. „v zemi Egypta“.
- 812** Viď Mat. 4:2, pozn. 98, tu sa týka slovesa „láskyplne choval“.
- 813** Ako v kap. 7:23.
- 814** AL „o nich sa matersky staral“, vl. „ich nosil ako dojčiaci žena“, výraz vyskytujúci sa v 5 Mojž. 1:31 (LXX).
- 815** VL „pozrážal“, „postŕhal“.
- 816** Nevrávi sa, odkedy sa toto obdobie ráta. Sudcov Boh dával po rozdelení zeme lósom a tento stav trval až po Samuéli, do konca 450 rokov, nech toto obdobie započalo kedykoľvek; veľmi pravdepodobne to bolo pri vyjdení z Egypta. Výrok neznačí, že sudcovia boli po celý čas 450 rokov; Boh ich dával vlastne len príležitostne.
- 817** Neurč. čas („zakaždým dňom“).
- 818** VL „od onej doby“, D. „odtadiaľ“.
- 819** AL „zobudil“, ako „vzkriesil“ vo v. 30.
- 820** Žalm 89:20; 1 Sam. 13:14.
- 821** VL „Dávada, ktorý je Jesajov“.
- 822** AL „všetku moju vôľu“, no „vôľa“ je v množ. čísle („všetky túžby mojej vôle“, „všetky veci, čo moja vôľa vyžaduje“).
- 823** D. „tohto“; netýka sa v. 24.
- 824** AL „Vysloboditeľa“ (v. 23), „tohto vyslobodenia“ (v. 26).
- 825** VL „vstupom“, „uvedením“, tj. „do verejnej služby“, „medzi ľud“; D. „pred tvárou jeho vstupu“, hebraizmus.
- 826** AL „tušíte“, „hádate“, „dohadujete sa“.
- 827** AL „kto... som, nie som ja“.
- 828** Viď kap. 1:16; 10:36.
- 829** AL „vyslané k“, v dej. zmysle.
- 830** AL „pre vás“.
- 831** D. „vládcovia, nespoznajúc ho“.
- 832** D. „po každú sobotu“; al. „nespoznali jeho ani hlasy prorokov, ktoré... soboty, vyplnili ich“.
- 833** Viď Ján 18:31.
- 834** AL „nenašli“, D. „a nezistiac“.
- 835** Viď Luk. 22:2; 1:55, pozn. 100.
- 836** D. „ktorí“, viď Mat. 2:6; zmysel je „to sú tí, ktorí“.
- 837** D. „stavšom sa“.
- 838** Vyjadruje význam zosilňujúcej predpony i dokon. min. času nasledovného slovesa „vyplnil“.
- 839** Vo v. 33 je tenže zmysel ako v kap. 3:22 (tam nejde o vstanie spomedzi mŕtvych), vo v. 34 ako „opäť vstať“ u Jána 6:39; na všetkých týchto miestach tože sloveso, no iné ako „vzkriesil“ vo v. 30.
- 840** V istom rukopise je, pravdepodobne správne, „v prvom“, podľa židovského ráťania, no väčšina rukopisov má znenie ako v texte.
- 841** Žalm 2:7.
- 842** Viď kap. 2:27.
- 843** Is. 55:3.
- 844** Viď kap. 10:45, pozn. 694.
- 845** Výraz „milosrdenstvá“ vo v. 34 vlastne značí „milosrdné veci“ a je to tvar toho istého slova ako „milosrdnému“ vo v. 35, viď kap. 2:27. V Žalme 89:19 sa slovo „chasíd“, ktorému tu zodpovedá „milosrdný“, uvádza do protikladu k slovu „kadóš“, „svätý“, o Hospodinovi. Začiatok tohto Žalmu hovorí, podobne ako tu vo v. 34 citovaný oddiel z Isaiáša, o „milosrdenstvách“ alebo „milostivých cestách“ Pána a potom vo v. 19 o Tom, v ktorom sú všetky tieto milosrdenstvá sústredené a o ktorom tu apoštol tento výraz používa.
- 846** Žalm 16:10.
- 847** Viď v. 34, pozn. 845; kap. 2:27.
- 848** AL „ďal sa do služieb“, „stal sa pomocníkom al. nápomocným“, „stal sa poslušným“; slovo súvisí s výrazom preloženým „pomocníka“ vo v. 5.
- 849** Viď Luk. 7:30; inak „poslúžil svojmu vlastnému pokoleniu Božím rozhodnutím“.
- 850** D. „od“; porov. Mat. 27:24, pozn. 1332.
- 851** Neurčitý čas („sa vám nepodarilo“, „nezvládali al. nedokázali ste“).
- 852** AL „Mojžišovým zákonom“, „skrže Mojžišov zákon“, viď Mat. 3:1f; iná predložka ako „skrže“ vo v. 38. Na konci verša obdobne.
- 853** Habak. 1:5.
- 854** Viď Ján 1:39.
- 855** AL „buďte zničení“, „zmiznite“.
- 856** AL „činnosť“, viď Ján 6:28, pozn. 290 a 291.
- 857** VL „podrobne al. obširne vyprávateľ“.
- 858** AL „žiadali“, vl. „považovali za vhodné al. žiadúce“.
- 859** V dejovom zmysle; vo v. 42 tiež „keď sa synagoga rozišla“.
- 860** Takto sa volali ľudia z národov, ktorí spoznali ničotu modlárstva a zbídili si ho, a zúčastňovali sa pobožností v synagogách.
- 861** D. „Barnabom, ktorí“, viď Mat. 2:6.
- 862** D. „prichodiacej“.
- 863** Viď Ján 17:6.
- 864** Viď kap. 5:17.
- 865** Znenie „protirečili protirečiac“, ktoré majú niektoré rukopisy, značí „zúrívo al. tvrdo protirečili“, porov. Luk. 22:15, pozn. 1357.
- 866** AL „rúhajúc sa“.
- 867** Viď kap. 9:27.
- 868** VL „súdite“.
- 869** AL „medzi národy“.
- 870** Is. 49:6.
- 871** AL „určil“, no nie ako vo v. 48.
- 872** Vo v. 47 aj „za“, ako vyššie, vo v. 48 „pre“.
- 873** Viď v. 26.

- 874** D. „národy“.
- 875** Vl. „zriadení“, „zaradení“, v stavovom zmysle; no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 876** Vl. „popohnali“, „podpichli“.
- 877** Viď Marek 15:43, pozn. 722.
- 878** Al. „rovnako“, tj. „ako inokedy“, D. „podľa toho istého“.
- 879** Viď Ján 3:36, pozn. 150.
- 880** Al. „rozjatrili“, „vydráždili“, sloveso ako „vzbudili v kap. 13:50.
- 881** D. „smelo sa vyslovujú na (tj. „ich smelosť bola založená al. spočívala na“) Pánovi“.
- 882** D. „množstvo“, ako vo v. 1.
- 883** Al. „k zámeru al. snahe“, „bol zosnovaný úklad al. útok al. prepadnutie“.
- 884** Al. „uvážili“, viď kap. 12:12, pozn. 762; celé postavenie premysleli, zhrnuli a zvážili a podľa toho sa riadili.
- 885** Al. „lykaonských miest“, D. „miest Lykaonie“.
- 886** Al. „a boli, hlásajúc“.
- 887** Viď kap. 3:2.
- 888** Tu majú niektoré rukopisy čas neurčitý, iné predminulý, významu dokonavého; obidvoje sa dá chápať v zmysle „nikdy sa neučil al. nezačal chodiť“, „nikdy nespravil ani kroka“.
- 889** Viď kap. 28:6.
- 890** D. „vieru pomôcť sa mu“, viď Mat. 9:21. Vázba s „že“ vyššie je preložená doslovne.
- 891** Zeus (skloňuje sa „Dia, Diovi“ atď.) a Hermés boli božstvá uctievané Grékmi a po nich aj inými národmi; Rimania ich volali Jupiter a Mercurius.
- 892** Lebo o Hermovi sa vravelo, že je poslom al. hovorcom ostatných božstiev.
- 893** Tj. „ktorého (Diov) chrám al. socha al. oboje“, stoťoznené v predstavách ľudu s božstvom.
- 894** Viď kap. 10:17, tu množné číslo („viacerým vrátam“); ide pravdepodobne o vráta domu, kde apoštoli bývali.
- 895** Závesy z kvetov, akými sa zdobili obetné zvieratá.
- 896** Al. „vyskočili“, „prudko vybehli“, „vyrútili sa“.
- 897** Al. „do davu“, „medzi dav“.
- 898** Al. „rovnakej povahy al. rovnakých slabostí al. bied al. utrpení ako vy“, „ktorým sa vodí rovnako ako vám“.
- 899** Al. „márných“, „k ničomu nevedúcich“, „bezvýsledných“.
- 900** Viď kap. 3:24; ako „robíte“ tu vo v. 15.
- 901** Vl. „plodonosné“.
- 902** Viď Luk. 1:53.
- 903** Viď kap. 12:20, pozn. 771.
- 904** Vl. „že zomrel“, dokonavý minulý čas.
- 905** Viď Mat. 27:51, pozn. 1360.
- 906** Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363; tiež „ohlásili“ (v. 21), „prehovorili“ (v. 25).
- 907** Al. „posilňovali“, „dokonavý“, sloveso ako u Luk. 22:32, so zosilňujúcou al. spresňujúcou predponou („dodávali oporu“).
- 908** Viď kap. 2:40, pozn. 129.
- 909** Viď Mat. 7:13; 24:21.
- 910** Al. „zverili“ (Luk. 23:46), no nesúvisí s „uверili“ nižšie.
- 911** Viď kap. 13:2.
- 912** Skôr v stavovom ako v dejovom zmysle; porov. Mat. 7:25, pozn. 300.
- 913** Viď kap. 9:39.
- 914** Al. „ak sa nedáte... obrezať“.
- 915** Al. „rozruch“.
- 916** Vl. „k nim“, predložková väzba ako u Luk. 18:1 a 11, pozn. 1129, v obdobnom zmysle ako tam, al. „proti nim“, ako v kap. 24:19; Luk. 23:12; Ef. 6:12.
- 917** Tj. smerom nahor, D. „vystupovali“, význam nedokonavého tvaru ako v kap. 3:13, pozn. 177.
- 918** Al. „vypravení“, vl. „dopredu poslaní“.
- 919** Viď kap. 13:41 (netýka sa vv. 12, 14); 5:17.
- 920** Vl. „farisejov vystáli“ (Marek 12:19).
- 921** Viď kap. 4:5.
- 922** Al. „reč“, „slovo“, „prizrieff k tejto veci“, predložková väzba ako „o... otázku“ tu vo v. 2, viď Mat. 19:17, pozn. 891.
- 923** Al. „keď prebehlo al. sa odohralo veľa dohadovania“.
- 924** Vl. „starých“, „starobyľých“.
- 925** Tj. „ľudia z národov“.
- 926** Vl. „podľa toho“ (v. 8), „podľa toho, ako“ (v. 13).
- 927** Al. „skúšate“, „vystavujete skúške“.
- 928** Al. „sme al. sme boli“ (Mat. 12:26, pozn. 520), D. „byť“.
- 929** Al. „veríme milosťou Pána Ježiša, že budeme zachránení spôsobom“.
- 930** Al. „zamlkol“, ako vo v. 13, viď Luk. 9:36, pozn. 622.
- 931** Al. „sa postaral o to“, ako „obzrite sa“ v kap. 6:3, „podívať sa“ v kap. 7:23.
- 932** Al. „nadobudol“, „získal“, „dostal“.
- 933** Al. voľnejšie „Boh pozrel na al. navštívil národy, žeby si z nich vzal ľud“.
- 934** Al. „v svojom mene“ (Mat. 24:5); podľa podaktorých rukopisov „svoju menu“.
- 935** Amos 9:11n. (LXX).
- 936** Viď Mat. 17:4.
- 937** Al. „padnutý“, „klesnutý“.
- 938** Al. „narovnáť“ (Luk. 13:13).
- 939** Tj. „keď sa tak stane“, porov. kap. 3:19.
- 940** Neurčitý čas, viď Mat. 22:17, pozn. 1023.
- 941** Vl. „nastalo“, dokonavý minulý čas.
- 942** Viď kap. 2:21.
- 943** D. „veku“.
- 944** Vl. „od“, no nie ako vo v. 21 a druhé „od“ vo v. 29.
- 945** Al. „lež“.
- 946** Al. „dať im pokyn“, „uložiť im“.
- 947** Vl. „stránili“, „vzdalovali“, „boli vzdialení“.
- 948** Vl. „z“, netýka sa v. 20 a prvého „od“ vo v. 29.
- 949** Viď v. 7; kap. 13:27.
- 950** Viď Luk. 1:3.
- 951** Viď Mat. 2:3.
- 952** Al. „mätú“, „podvracajú“.
- 953** Al. „že musíte byť obrezávaní“.
- 954** D. „ktorým sme“.
- 955** Ako „za“ u Jána 17:9.
- 956** Tj. „ústne“.

- 957** Ako vo v. 10, no tu je sloveso v strednom rode, ktorý mu dodáva význam „nenakladať sami od seba al. zo svojej strany“. Viď Gal. 2:2; pozn. 45, a v. 6, pozn. 65.
- 958** Prostý 3. pád tu má zmysel v podstate ten istý ako predložková väzba vo v. 10, ibaže tuto možno preniká aj význam „neukladať al. neprikazovať vám“.
- 959** Al. „sami seba“.
- 960** Ako „bedlivo uchovávala“ u Luk. 2:51, viď tam pozn. 221.
- 961** Al. „budete sa mať“, vl. „urobíte“, „budete robiť“, no viď Ef. 6:21, pozn. 278.
- 962** V dejovom zmysle; čo do v. 24 viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 963** Podaktorí čítajú „zišli“, tj. „nadol“.
- 964** Viď Luk. 2:13; 4:17, pozn. 271.
- 965** Al. „odkaz“, „posolstvo“, „pokyn“, „príkaz“.
- 966** Viď Luk. 1:29.
- 967** Al. „útechou“, ako v kap. 4:36 (v. 31); ako „nabádal“ v kap. 2:40 (v. 32); tieto dve slová sú navzájom príbuzné.
- 968** Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363.
- 969** Al. „upevňovali“, ako v kap. 14:22.
- 970** D. „mnohou al. hojnou rečou“.
- 971** Verš 34 starších prekladov chýba v najlepších rukopisoch.
- 972** Viď kap. 7:23, pozn. 418.
- 973** D. „po každom meste“.
- 974** Al. „zaumienil si“, „pojal úmysel“.
- 975** Al. „požadoval“, „trval na tom“, viď kap. 13:42, pozn. 858.
- 976** Viď Luk. 8:13.
- 977** Al. „činnosti“, ako v kap. 13:2.
- 978** Al. „k rozhorčeniu“, „k podráždenej nálade“.
- 979** Al. „rozlúčili“, „rozišli“.
- 980** Al. „si pribral“, iný výraz ako vo vv. 37n.
- 981** D. „vyšiel“, kap. 16:10 obdobne.
- 982** Viď kap. 14:22; 10:45, pozn. 694.
- 983** Al. „veriacej Židovky“, porov. kap. 1:16, pozn. 35.
- 984** Neurčitý čas („pojal želanie“); tiež „si obľúbil“, viď Mat. 12:7, pozn. 498.
- 985** Viď Ján 12:42, pozn. 635.
- 986** Podľa niektorých rukopisov „vedeli, že jeho otec“.
- 987** Al. „je“, obdobne ako u Jána 2:25, pozn. 101, no sloveso je tu iné, také ako tu v kap. 7:55, pozn. 483. Podľa prekladu v texte by už v onej dobe bol býval mŕtvý; to aj, ako sa vidí, naznačuje tu použitý slovesný čas.
- 988** Al. „prechádzali“ (Luk. 13:22), iný výraz ako tu vo v. 6 a v kap. 15:41.
- 989** Al. „odovzdávali na zachovávanie“.
- 990** Viď Luk. 2:1.
- 991** Al. „schválené“, „vynesené“ (nesúvisí s „uznesenia“ vyššie), „ustanovené“, „o ktorých bolo rozhodnuté“; v stavovom zmysle.
- 992** Al. „frygickým“.
- 993** „Ázia“ značí územie pod rímskou zvrchovanosťou v západnej časti Malej Ázie (dnešného Turecka), nie varí celý svetadiel, ktorý sa takto volá teraz.
- 994** Tj. „ku hraniciam Mysie“; dá sa chápať v zmysle „keď už došli tak ďaleko“.
- 995** Al. „akýsi Makedonec“.
- 996** Al. „videnie: bol tam... muž, stojac a snažne ho prosiac a vraviac“ (v. 9), „sme boli, predlievajúci“ (v. 12).
- 997** Al. „prestúp“ (Luk. 16:26); nie ako tu vo v. 6 a kap. 15:41.
- 998** Al. „vyvinuli snahu al. úsilie“.
- 999** Viď kap. 9:22, pozn. 585; tu v zmysle „zhŕňajúc všetky doterajšie skúsenosti a z nich vyvodzujúc“.
- 1000** Vl. „dobešli sme priamo“, sloveso značí rýchlu priamu plavbu al. jazdu.
- 1001** Al. „zamierili sme (vl. „rozbehli sme sa“) priamo k Samotrake“.
- 1002** D. „ktoré“ (Mat. 2:6).
- 1003** Mesto, v ktorom bola rímska posádka a ktorého občania mali rovnaké práva ako občania mesta Ríma.
- 1004** Al. „kde podľa zvyku bolo miesto modlitby“, vl. „kde bolo zvykom, žeby bola, al. kde podľa zvyku bola modlitba“.
- 1005** Viď kap. 13:43.
- 1006** Al. o čosi voľnejšie „ako sa dala aj so svojím domom pokrstiť“.
- 1007** Al. „snažne poprosila“, „vyslovila snažnú prosbu“.
- 1008** Al. „usúdili“, no nie ako vo v. 10; dokonavý minulý čas pripúšťa aj zmysel „uznávate al. súdite“.
- 1009** Viď kap. 10:45.
- 1010** Al. „vsťúpate a ostané v mojom dome“.
- 1011** Al. „dala sa nás nútiť (Luk. 24:29) al. na nás naliehať“.
- 1012** „Pytón“ je bájoslovné meno hada z gréckej povesti o veštiarni v Delfách; tu „duch Pytóna“ značí „ducha veštenia“.
- 1013** Al. prinášala, „dodávala“.
- 1014** Viď Luk. 23:55, no tu skôr „dotieravo“, „neodbytné“.
- 1015** Viď kap. 4:2, tu neurčitý čas.
- 1016** Viď Mat. 2:16, pozn. 49.
- 1017** Al. „ich nádej na“.
- 1018** Al. „že nádej na ich zisk je preč“, no „vyšla“ v texte je to isté slovo ako vo v. 18 a vzťahuje sa na „toho ducha“.
- 1019** Al. „námestie“, verejné zhromaždisko“.
- 1020** Viď Luk. 12:58.
- 1021** Rímski úradníci so súdnou právomocou.
- 1022** Ako u Mat. 2:3, pozn. 23, no tu so zosilňujúcou predponou, ktorej význam vyjadruje predošlé „krajne“.
- 1023** Sloveso ako vo v. 3, pozn. 987; netýka sa slova „sme“ vo v. 21.
- 1024** Viď Marek 4:20, pozn. 126.
- 1025** Vl. „spolu“, tj. „s panní onej slúžky“.
- 1026** Vl. „postřhali okolo“, tj. „z celého tela“.
- 1027** Ako u Marka 14:44 (v. 23); ako „zaistený“ u Mat. 27:64 (v. 24); slová navzájom príbuzné. Vo v. 24 vl. „si zabezpečil“, stredný slovesný rod, zdôrazňujúci služobnú horlivosť žalárnika.
- 1028** Vl. „do klady“ („zovretím do klady“).
- 1029** Viď Mat. 26:30, pozn. 1247.
- 1030** Al. „uchvátené“, „pozorne“.
- 1031** Viď Mat. 24:29, pozn. 1147; nesúvisí so „zemetrasenie“ vyššie.

- 1032** Množné číslo, ako vo v. 26.
1033 Viď Mat. 26:47; 16:27, pozn. 764.
1034 Vl. „zaviedol dopredu“.
1035 Viď v. 30; kap. 9:37.
1036 Viď Mat. 24:39; netýka sa v. 32.
1037 Viď v. 15, pozn. 1006, tu obdobne.
1038 Vo v. 34 smerom nahor (žalárnikov byt bol asi nad väzením); vo vv. 37 a 39 smerom von.
1039 Vl. „pristavil“, „predložil“.
1040 „So všetkým svojim domom“ je jedno slovo, príslovka („všedomovo“).
1041 Viď v. 20.
1042 Zriadení prétorov.
1043 Viď Mat. 2:8, pozn. 38.
1044 D. „k Pavlovi“.
1045 Vl. „obecne“, tj. „pred obcou“, súvisí s „obecnej“ v kap. 5:18.
1046 Viď v. 20, pozn. 1023.
1047 D. „ľudia, Rimania“, „rímski ľudia“, viď kap. 1:16, pozn. 35; tiež „nás, ľudí, ktorí sú Rimania“. Táto ani predošlá poznámka 1046 sa netýka v. 38.
1048 D. nás potajmo vyhadzujú (al. „vyháňajú“, preklad v texte zachováva príbuznosť s „hodili“ [ako „uvrhli“ vo v. 23] vyššie).
1049 Al. „ich chláholiti“, „ospravedlnili sa im“ (v. 39); tože sloveso ako „povzbudili“ (al. „potešili“) vo v. 40, „nabádal“ v kap. 2:40. Toto sloveso má veľmi rozsiahlu stupnicu významov; používa sa všeobecne pre hociaký druh oslovenia nejakej osoby za účelom vyvolania nejakého účinku.
1050 Vl. „vyšli“, ako na začiatku v. 40.
1051 D. „a podľa toho, čo Pavlovi“.
1052 Viď Marek 9:34; tu tiež „k nim mal prehovory“, sloveso môže značiť rozhovory aj preslovy.
1053 D. „od“.
1054 Ako u Luk. 24:32.
1055 Al. „predkladajúc“, „dôvodiac“, vl. „dokladajúc si“, stredný slovesný rod zdôrazňuje Pavlov osobný vzťah k veci; ako „si... uložili“ u Luk. 12:48, „zverujem“ tamže 23:46 (zvestované slovo sa sľaby zverovalo ich zodpovednosti).
1056 Vl. „i boli... presvedčení a pridružení“ v dejovom zmysle; posledné slovo značí „prideliť lósom“ a dá sa chápať v zmysle „boli (od Boha) pridelení Pavlovi a Silovi“ al. „spojili svoj lós al. údel s ich“.
1057 Al. „žien popredných mužov“, netýka sa kap. 13:50.
1058 Viď kap. 7:9.
1059 Al. „koľkýchsi“.
1060 Al. „podlých“, „zlých“, „nízkych“, „hrubých“.
1061 Al. „najnižších vrstiev“, „spodiny“, vl. „trhovisko-vých ľudí“, tj. „povaľáčov z trhoviska“.
1062 Al. „vyvolali zhluknutie“.
1063 Al. „revom“, „nepokojom“, „uvádzali mesto do zmätku“.
1064 Al. „boli dychtívi al. žiadostívi ich“.
1065 Viď kap. 12:19, pozn. 768.
1066 Titul mestských predstavených, význačný pre mesto Tesaloniku.
1067 Al. „rozburili“.
1068 Vl. „obývaný svet“, „obývanú zem“.
1069 Viď Luk. 10:38, tu dokonavý minulý čas („prijal a ešte stále sú u neho“).
1070 Viď Luk. 2:1; 23:32, pozn. 1470.
1071 Al. „že kráľom je iný“.
1072 Al. „ale dostali al. prijali“.
1073 Al. „uistenie“, „uspokojujúci sľub“, tj. najskôr taký, že Pavel z mesta odíde; D. „dosť“, tj. „zadosťučinenie“, porov. Marek 15:15, pozn. 688.
1074 Al. „ale keď dostali... záruku, prepustili“.
1075 Al. „i prepustili lasóna a ostatných, len keď od nich dostali záruku“.
1076 Al. „vyslali“.
1077 D. „ktorí“, viď Mat. 2:6.
1078 Vl. „udzorenejší“ (Luk. 19:12), tu zmysel ako v texte.
1079 Al. „odhodlanosťou“, „dychtivosťou“.
1080 Al. „posudzovali“, „vyšetrovali“.
1081 Viď kap. 13:50, tu tiež „žien mužov z vyšších kruhov“, obdobne ako vo v. 4.
1082 Al. „žeby“.
1083 Vl. „otriasali“, „zmietali“.
1084 Ako v kap. 7:12.
1085 D. „ako“, „akoby“, „staby“, no nešlo o predstieranie čohosi, aby sa protivníci uviedli na nepravú stopu; toto slovo sa používa aj v tom význame, ako je v texte.
1086 Viď Luk. 2:43, pozn. 209, no tu nedokonavý minulý čas, hoci niektoré rukopisy aj tu majú čas neurčitý („sa tam zdržali“).
1087 Al. „dopravovali“.
1088 D. „vychodili“.
1089 Al. „dostaúc“, zmysel asi je „keď odchodili, prevzali al. dostali“.
1090 Al. „rozhorčoval sa v ňom“.
1091 Viď v. 2, pozn. 1052; kap. 13:43; 16:19.
1092 Al. „dávali do reči“.
1093 Školy al. smery gréckej filozofie (mudrcstva).
1094 Al. „tulák“, „darmošľap“, „povaľáč“, „roznašáč zvestí al. klebiet“.
1095 D. „tí“, „niektorí“, no nie ako „podaktori“ vyššie.
1096 Al. „démonov“, v. 22 obdobne.
1097 Viď kap. 8:35, pozn. 555.
1098 Areopag bol súdny úrad v Aténach, dozerajúci na verejné mravy a na dodržiavanie predpísanej pocty božstvá; zasadal na vrštku tohože mena, takže tu môže ísť alebo o onen vrštek alebo o úrad, ktorý tam zasadal.
1099 Al. „čo je toto za“.
1100 D. „hovorená“.
1101 Al. „čudné“, vl. „cudzími sa javiace“, súvisí s „cudzích“ vo v. 18 a „cudzinci“ vo v. 21. Porov. 1 Petra 4:4, 12, pozn. 220.
1102 Viď Ján 18:39, pozn. 906.
1103 D. „aké al. ktoré tieto veci chcú byť“.
1104 Viď Marek 6:31.
1105 Al. „netrávil čas ničím iným“.
1106 Al. „riekol: Aténčania“, no tu nejde len o hebraizmus, ako v kap. 1:16; je to rečnícke oslovenie v gréčtine obvyklé.

- 1107 Al. „podľa všetkého“.
- 1108 D. „ste oddanejší“, tj. „od iných“.
- 1109 D. „znova“, „opäť“, tj. „vždy znova a znova“, taký je zmysel predpony nasledovného slovesa.
- 1110 Vl. „vyvýšené miesto“, „stupeň“, „podstavec“; v zmysle „oltár“ sa tento výraz používa najmä pre domáci oltár. V N. Zákone sa vyskytuje iba tu, v St. Zákone (LXX) vždy označuje oltáre pohanov alebo oltáre postavené bez Božieho príkazu, napr. oltár, ktorý pri Jordáne postavili dva a pol kmeňa (Jos. 22:10 atď.).
- 1111 V stavovom zmysle („na ktorom bol nadpis“).
- 1112 Viď kap. 4:24.
- 1113 Al. „tento“; netýka sa „ten“ vyššie.
- 1114 Viď kap. 7:55; to isté sloveso je aj vo v. 27 a taktiež vo v. 29, kde D. „súč teda Božie potomstvo“; opis v texte toto sloveso odlišuje od obidvojej „sme“ vo v. 28.
- 1115 Al. „obsluhovať“, „o seba sa starať“.
- 1116 Tj. „volačo viac al. navyše“.
- 1117 D. „všetok (tj. „každý“) národ“.
- 1118 Vl. „priradené“, „k tomu zriadené“.
- 1119 Al. „vymedzenia“.
- 1120 Al. „či“.
- 1121 D. „pravda, od jedného každého“.
- 1122 Al. „skrze neho“ (v. 28); D. „v mužovi“ (v. 31); viď Mat. 3:11.
- 1123 Al. „rod(u)“.
- 1124 Al. „sochárskemu“, „rezbárskemu“.
- 1125 Vl. „ryteľ al. okresenej al. vyrezávanej al. razenej (ako minca) vecí“.
- 1126 Al. „umenia“, „remesla“.
- 1127 Al. „výmyslu“, „vynaliezavosti“, „predstavivosti“.
- 1128 Al. „prepáčil“, „k týmto časom... neprihliadol“, „týchto čias doteraz nebadl“.
- 1129 D. „prehliadnuť, teraz“.
- 1130 Viď Luk. 2:7.
- 1131 Al. „uistenie“, „záruku“, to isté slovo ako „viera“.
- 1132 Al. „budeme ti načúvať“.
- 1133 Vl. „muži“, no toto slovo sa používa aj v zmysle prekladu v texte (tu medzi nimi bola aspoň jedna žena).
- 1134 Tj. „člen al. prísediaci Areopagu“, viď v. 19.
- 1135 Viď kap. 1:4.
- 1136 Tj. „z Pontu“, územia pri východnej časti južného pobrežia Čierneho mora.
- 1137 Al. „práve“, vl. „novo“, „čerstvo“.
- 1138 Vl. „od“, netýka sa výrazov „z Atén“ vo v. 1 a „z Ríma“ vo v. 2.
- 1139 Viď kap. 11:28.
- 1140 Tj. „že sa majú z Ríma vzdialiť“; porov. kap. 3:13, pozn. 177; Ján 20:27, pozn. 987.
- 1141 Viď kap. 13:27; 17:2.
- 1142 Al. „upútavaný al. pudený slovom“; preklad v texte načím chápať v stavovom zmysle; al. „oddával al. venoval sa plne al. usilovne slovu“. Viď 2 Kor. 5:14, pozn. 213.
- 1143 Viď Luk. 16:28, pozn. 1083; tiež „slávnostne vyhlasoval“.
- 1144 Pridané pre zreteľnosť; zmysel je „že Kristus už prišiel a že ním je Ježiš“. Porov. kap. 19:2, pozn. 1190.
- 1145 Viď Rim. 13:2, pozn. 682.
- 1146 Al. „rúhali sa“.
- 1147 Al. „ja som čistý; oteraz“.
- 1148 Viď Mat. 12:9, pozn. 500.
- 1149 Viď kap. 13:43, 15.
- 1150 Viď Ján 12:11.
- 1151 Al. „boli krstení“.
- 1152 Al. „sa na teba nevrhne“, „sa proti tebe nepostaví“.
- 1153 Al. „ti urobil zle“, „ti ublížil al. uškodil“.
- 1154 Al. „pobudol tam“.
- 1155 Viď kap. 13:7.
- 1156 Rímske správne územie, zahŕňajúce zhruba južnú časť dnešného Grécka.
- 1157 Al. „pred sudcovský stolec“, no iná predložka ako „pred“ vo v. 17.
- 1158 Al. „navádza“.
- 1159 Al. „nepravosť“, v zmysle činu, nie vlastnosti al. postoja.
- 1160 Viď kap. 17:5, pozn. 1060.
- 1161 Slovo príbuzné výrazu v kap. 13:10, pozn. 794, no tam ide skôr o vlastnosť, kým tu sa mieni čin al. činnosť („darebácky kúsok“, „samopašný výčin“).
- 1162 Vl. „zniesol“, „strpel“, tu odborný právnický výraz („pripustil by som vašu sťažnosť ku prejednaniu“).
- 1163 Al. „sporné otázky“, ako v kap. 15:2, „škriepky“.
- 1164 D. „zákona toho, ktorý je podľa vás al. pri vás al. medzi vami“.
- 1165 Viď Mat. 27:4.
- 1166 Al. „nie som ochotný“.
- 1167 Al. „keď Pavel pri nich ostal“.
- 1168 Korintské prístavište, asi 11 km od mesta.
- 1169 Tj. „mal záväzok sľubu“, viď 4 Mojž. 6:1–21.
- 1170 Viď kap. 17:2, pozn. 1052, tu neurčitý čas („porozprával“, „pohovárал sa“).
- 1171 D. „neprikývoľ“.
- 1172 Vl. „prichodiaci“.
- 1173 Al. „stráviť“, ako vo v. 23, vl. „vykonať“ (Mat. 26:18).
- 1174 Viď Mat. 2:12.
- 1175 Al. „keď“.
- 1176 Al. „bude Boh chcieť“.
- 1177 Vl. „ziduc“, no nie ako nižšie; obvyklý výraz pre prístátie lode.
- 1178 Al. „vystúpil“ (Ján 12:20, pozn. 617).
- 1179 Viď kap. 16:39.
- 1180 Viď kap. 14:22.
- 1181 Al. „učení“.
- 1182 Viď Mat. 2:8, pozn. 33.
- 1183 Viď v. 25, pozn. 631; kap. 9:27; 18:12.
- 1184 Al. „podnietili“, „pohli“.
- 1185 Al. „ho uvítali“ (Luk. 8:40).
- 1186 Viď kap. 16:37, pozn. 1045.
- 1187 Viď Luk. 23:10, pozn. 1439; tiež „mocne“, „prenikavo“, „pádne“.
- 1188 Al. „porážal“.
- 1189 D. „prekonával al. usvedčoval Židov“, no sloveso má dve zosilňujúce predpony, takže jeho význam plnšie vyjadruje opis, taký ako v texte al. podobný; má aj prízvuk morálny („zahanboval“, „obviňoval“).

- 1190** Viď kap. 18:5; čo do kap. 19:2 porovnaj Jána 7:39, kde slová „ešte nebol“ majú obdobný význam („ešte nebol daný“, „ešte nebol prišiel“).
- 1191** Viď kap. 1:8.
- 1192** Vl. „lež“ („nielen sme nedostali, lež“).
- 1193** Al. „na čo“, „akým krstom“, ďalej, aj vo v. 5, obdobne; predložka je tá istá ako „v“ vo v. 4.
- 1194** Al. „povedal: Ján, pravda“, „Ján síce“.
- 1195** Viď kap. 17:2.
- 1196** Podľa niektorých rukopisov „presvedčoval o veciach týkajúcich sa Božieho kraľovania“. Viď aj Mat. 6:10.
- 1197** Al. „boli zatvrdení“ v stavovom zmysle.
- 1198** Viď kap. 14:2.
- 1199** Viď Mat. 15:4.
- 1200** Viď kap. 9:2.
- 1201** Viď Mat. 13:49.
- 1202** Al. „sa dialo po“, neurčitý čas by potom bolo treba chápať v takom zmysle ako u Mat. 4:2, pozn. 98, al. 9:13, pozn. 363.
- 1203** Vl. „prinášané“, „nanášané“, podľa niektorých rukopisov „odnášané“.
- 1204** Viď Luk. 19:20.
- 1205** Remeselnícke pracovné zástery; podľa niektorých „opasky“.
- 1206** Vl. „kože“, „pleti“.
- 1207** Nesúvisí s „odstúpil“ vo v. 9; viď Luk. 12:58, pozn. 904; Hebr. 2:15, pozn. 102.
- 1208** Viď Luk. 1:1.
- 1209** Vl. „obchádzajúcich“.
- 1210** Al. „a boli to akísi... veľkňaza, ktorí toto prevádzali.“
- 1211** D. „ktorí ste“.
- 1212** Možno tam práve vtedy boli z oných siedmich iba dvaja; no slovo tu preložené „oboch“ nadobudlo v neskoršej gréčtine aj význam „všetci“, takže je možné, že sa výrok týka všetkých siedmich.
- 1213** Vl. „naskakujúc“, „priskakujúc“.
- 1214** Al. „proti nim“.
- 1215** Podľa niektorých rukopisov, možno správne, „duch, na nich vyskočil, oboch opanoval a“.
- 1216** Al. „prejavil nad nimi prevahu“, „uplatnil proti (iná predložka ako podľa pozn. 1214 vyššie) nim silu“; v. 20 obdobne.
- 1217** Viď Luk. 1:12, 46.
- 1218** Viď Ján 4:25, pozn. 181.
- 1219** Neurčitý čas, viď Luk. 5:39, pozn. 364.
- 1220** Al. „vecmi, do ktorých sa neradno miešať“, tj. „kúzlami“; tiež „zbytočnými vecmi“.
- 1221** D. „ceny“.
- 1222** Viď kap. 18:12.
- 1223** D. „potom, čo“.
- 1224** Al. „sa ocitnem“.
- 1225** Viď Mat. 4:11, pozn. 113.
- 1226** D. „vyšlúc do... Erasta, sám“.
- 1227** Viď kap. 16:6; 9:2 (predložková väzba ako u Mat. 19:17, pozn. 891); 16:16.
- 1228** Tj. strieborných modelov vtedy vychýreného chrámu v Efese, ktorý sa počítal medzi sedem divov sveta.
- 1229** Maloázijská bohyňa, známa pod týmto gréckym menom (lat. Diana).
- 1230** Ako „zisku“ v kap. 16:16; tu vo v. 24 aj „nemálo práce al. zamestnania“, obdobne vo v. 25, kde sa dá čítať aj „z tohto zárobku“.
- 1231** Vl. „spolu nakopil“, viď Luk. 24:33, pozn. 1547.
- 1232** Al. „prevrátil“, „k odstúpeniu al. prestúpeniu pohol al. primal“.
- 1233** D. „vznikajú“.
- 1234** Al. „odvetvie“, „remeslo“, „živnosť“ (nie ako vo v. 25), vl. „diel“, „časť“.
- 1235** Al. „zlej povesti“, „úpadku“.
- 1236** Neurčitý čas („že dôjde k počítaniu CHRÁMU... Artemidy“).
- 1237** Al. „upadať“, „rúcať sa“, vl. „bude poškodzovaná al. ponižovaná al. nadol strovaná al. nivočená“.
- 1238** Viď Luk. 9:43.
- 1239** D. „jej“; tiež „aj jej slávna veľkosť“.
- 1240** Viď kap. 17:6, pozn. 1068.
- 1241** Viď kap. 2:6, pozn. 67; tu (vo vv. 29 aj 32) je preklad doslovný; vo v. 32 v stavovom zmysle, tiež „rozjatrené“, „pobúrené“.
- 1242** Staroveké divadlá bývali pod šírym nebom a slúžili aj za verejné zhromaždiská (divadlo v Efese pojalo takmer 25 tisíc ľudí).
- 1243** Nedokonavý minulý čas tu vyjadruje ich vytrvalý a opakovane prejavovaný postoj.
- 1244** Úradníci menovaní spomedzi popredných osobností zeme, ktorí mali na starosti hlavne verejné slávnosti.
- 1245** D. „pošlúc, snažne prosili“.
- 1246** D. „iní čosi iné“, viď Ján 4:37, pozn. 192.
- 1247** Viď Mat. 14:8; nesúvisí s „postrkovali“ nižšie.
- 1248** Viď kap. 12:17.
- 1249** Al. „ospravedlňovať“.
- 1250** Vl. „zo“ („zo všetkých hrdiel“), al. „spomedzi“, ako vo v. 33.
- 1251** Viď v. 24; kap. 17:22, pozn. 1106.
- 1252** D. „je, ktorý“.
- 1253** Al. „od Dia“, viď kap. 14:12; ide o sochu Artemidy, o ktorej sa toto tvrdilo.
- 1254** D. „boli (ako „súc“ v kap. 7:55; to isté sloveso je „nejestvuje“ vo v. 40) utíšení“, v stavovom zmysle.
- 1255** D. „mužov, ani vypulovačov... ani... nehovoriacich“.
- 1256** Viď kap. 15:2, pozn. 916.
- 1257** Al. „návrh“, „právnú záležitosť“.
- 1258** Al. „poháňajú pred súd“, „volajú na zodpovedanie“, „na seba podávajú žaloby al. sťažnosti“; v. 40 obdobne.
- 1259** Sloveso ako u Mat. 6:32, pozn. 252.
- 1260** Viď Marek 4:34, pozn. 149.
- 1261** Vl. „zákonnom“.
- 1262** Vl. „na dnešný deň al. zbeň“.
- 1263** D. „vzhľadom na ktorú budeme môcť“.
- 1264** Al. „podat vysvetlenie“.
- 1265** Viď Mat. 14:15, pozn. 661; 26:5, pozn. 1215.
- 1266** Al. „pozdravil“.
- 1267** Viď kap. 16:39; 15:32; 11:3, tu neurčitý čas.

- 1268** D. „od Židov nastal“, ako „došlo k“ nižšie.
- 1269** Vl. „mienke“, „náзору“ („bola vyslovená a prijatá taká mienka“).
- 1270** Viď Mat. 13:36, pozn. 611.
- 1271** Viď Marek 16:2.
- 1272** Viď Mat. 18:20.
- 1273** Neurčitý čas („rozlámať“, „vykonať lámanie“).
- 1274** Viď kap. 17:2, pozn. 1052, tu ide o preslov; vo v. 9 to isté sloveso („pokračoval v prehovore“).
- 1275** Viď kap. 1:13.
- 1276** Viď Mat. 25:1.
- 1277** Al. „unášaň“, vl. „znášaň“, „strhovaný“, ďalej obdobne, smerom nadol.
- 1278** Al. „neštrácajte hlavu“, tiež „nelomzte“ (Mat. 9:23; Marek 5:39).
- 1279** Al. „duša“, v. 24 obdobne.
- 1280** Tj. nahor, tu možno aj v zmysle „vystúpil opäť“.
- 1281** Vl. „okúsil“, ako v kap. 10:10.
- 1282** D. „nahor“, „opäť“.
- 1283** Al. „sa s nami... zišiel“.
- 1284** Viď Mat. 21:1, pozn. 640.
- 1285** Al. „usúdiť“, „uznal za žiadúce“.
- 1286** Al. „náhlil, či by mu bolo možné dostať sa“.
- 1287** Viď kap. 7:14, pozn. 397.
- 1288** D. „od ktorého“.
- 1289** D. „do“, preklad v texte vyjadruje význam predpony predošlého slovesa „vkróčil“.
- 1290** Al. „k vám“, viď kap. 9:19, pozn. 580.
- 1291** Al. „Ázie, dostal medzi vás a po všetok ten čas“.
- 1292** Al. „Ázie, medzi vami za všetok ten čas prejavil al. po všetok ten čas prejavoval ako konajúci“.
- 1293** Al. „bol Pánovi nevoľníkom“.
- 1294** Al. „skúškami“.
- 1295** Neurčitý čas („veľa ráz prihodilo“).
- 1296** Al. „skrze úklady“, viď Mat. 3:11; tiež „za úkladov“, „pri úkladoch“.
- 1297** Al. „nezadržal“, „si nepodržel“, „nenechal pre seba“ (v. 20), „sa neodtiahol“ (v. 27).
- 1298** Neurčitý čas, ako u Mat. 5:19; tiež „nepoučil“, „nenaučil“.
- 1299** Viď kap. 18:28; 2:40, pozn. 128.
- 1300** D. „pokánie, ktoré je“.
- 1301** Al. „viera v nášho... Krista“, viď 2 Tim. 1:12, predložka táže ako „voči“ vyššie, vyjadrujúca smer k Bohu (Kristovi).
- 1302** Vl. „zviazaný“, v stavovom zmysle, tj. „s pocitom záväzku“.
- 1303** Al. „cenné“, al. „svoje žitie nijako nepovažujem za drahé sebe samému“.
- 1304** Vl. „drahé, ako dokonať“.
- 1305** Viď kap. 1:17; tiež „starostlivosť“.
- 1306** Al. „dostal“, „prevzal“.
- 1307** Viď Ján 1:14.
- 1308** Iná predložka ako vo v. 18.
- 1309** Viď Mat. 6:10.
- 1310** D. „že vy všetci, medzi... už neuvidíte“.
- 1311** Viď Gal. 5:3.
- 1312** Viď Mat. 27:24.
- 1313** Viď Luk. 7:30; 12:1.
- 1314** Al. „ustanovil dozorcami“.
- 1315** Al. „pásť Božie zhromaždenie“, viď Ján 21:16.
- 1316** Niet nijakej pochybnosti, že toto je správny preklad. Niektoré rukopisy majú znenie „svoju vlastnou krvou“, no tam došlo k porušeniu správneho textu, lebo odpisovači nepochopili jeho skutočný význam, ktorý je dojemným výrazom Božej lásky. Hoci je zaiste pravda o Kristovom Božstve základom všetkého, nemožno ju odvodzovať z tohto miesta.
- 1317** Al. „obťažní“, „neznesiteľní“, vl. „ťažkí“.
- 1318** Al. „odtrhovali“, ako v kap. 21:1, kde toto sloveso, ktoré vyvoláva predstavu násilia al. úsilia, vyjadruje, aké bolestné bolo toto lúčenie.
- 1319** D. „jedného každého“.
- 1320** Viď Luk. 23:46.
- 1321** Al. „alebo“.
- 1322** Viď kap. 13:36, pozn. 848, tu tiež neurčitý čas („vždy poslúžili“, „po celú tú dobu slúžili“).
- 1323** Viď Luk. 6:47, pozn. 439; tu tiež „dal príklad“.
- 1324** Al. „máte“, D. „je žiadúce“.
- 1325** Al. „nemocných“, tiež „pomáhať slabým“.
- 1326** D. „blažené je skôr al. radšej“, dá sa chápať aj doslovne v tomto zmysle.
- 1327** Al. „dostávať“, „brať“.
- 1328** Viď Luk. 1:12, pozn. 28; 7:38; 2:48.
- 1329** D. „najväčšími“.
- 1330** Viď Luk. 1:29, pozn. 55;
- 1331** Viď kap. 5:3.
- 1332** Al. „na loď“.
- 1333** Tu možno v zmysle „keď sme konečne“, porov. pozn. 1318 vyššie.
- 1334** Vl. „priamo dobehnúť al. sa rozbehnúť“, viď kap. 16:11, pozn. 1000.
- 1335** Al. „vyhľadávajú“.
- 1336** Al. „mala prevážať“.
- 1337** Al. „dostali do dohľadu“, „vynoril sa nám na obzore“.
- 1338** Viď kap. 18:22.
- 1339** Al. „zbavovať sa nákladu“.
- 1340** Viď Luk. 2:16.
- 1341** Vl. „že sme tie dni dokončili al. vyplnili“.
- 1342** Viď kap. 20:1, pozn. 1266.
- 1343** Viď Ján 19:27, pozn. 940.
- 1344** Al. „od Tyru nastúpili ďalšiu plavbu a dospeli do Ptolemaid“.
- 1345** Viď Mat. 20:19.
- 1346** Al. „rozmieľujete“, možno chápať v zmysle alebo pôsobenia bolesti alebo podlamovania pevnosti jeho úmyslu.
- 1347** Al. „nechcel dať“.
- 1348** Al. „želanie“.
- 1349** Al. „prehovoriť, povedali sme: Nech sa... Pána; a stíchli sme“, viď kap. 11:18, pozn. 714.
- 1350** Al. „sme sa nachystali“.
- 1351** Al. „z“, ako vo v. 27.
- 1352** D. „dávneho“, „starého“, nie v zmysle vysokého veku.
- 1353** Al. „ktorí nás mali viesť k akémusi Mnasónovi... učeníkovi“.

- 1354** Viď kap. 10:23, pozn. 655.
1355 Al. „radostne“.
1356 Viď v. 7.
1357 D. „vyprávál po jednej každej vec z tých, ktoré“.
1358 Viď kap. 20:24.
1359 Al. „sú“, v zmysle pevného zotrávania, viď Luk. 7:25, pozn. 474.
1360 D. „horlivcami zákona“.
1361 D. „boli poučení“, v dejovom zmysle, v. 24 obdobne.
1362 D. „ani chodiť“.
1363 D. „v každom prípade sa musí zísť“.
1364 Budúci čas.
1365 Viď kap. 18:18.
1366 Al. „daj sa očistiť“, vl. „buď očistený“ v dejovom zmysle; v. 26 obdobne.
1367 D. „vynalož na nich“ (Marek 5:26).
1368 Vl. „si v rade“, „držíš krok“, tj. „nevybočuješ z obvyklých medzi“.
1369 D. „čo sa týka národov uverivších“.
1370 Viď kap. 15:20.
1371 Al. „usúdili“.
1372 Ako „zachovávajúc“ vo v. 24.
1373 Al. „očistil sa s nimi a vstúpil“.
1374 Viď kap. 20:31.
1375 Viď Mat. 2:11.
1376 Al. „obet“, vl. „čo sa prináša“, „voľačo prinášané“.
1377 Vl. „sa chýlilo ku skončovaniu“.
1378 Vl. „Židia, ktorí boli“.
1379 Al. „rozruch“, „neporiadok“, „búrili“.
1380 Viď kap. 13:16.
1381 Viď Mat. 15:25, pozn. 718.
1382 Viď Mat. 15:11.
1383 D. „Efesana, „efeského Trofima“.
1384 D. „rozhybané“.
1385 Tj. všetky dvere vedúce do chrámovej oblasti.
1386 Viď Marek 6:21, pozn. 237; tu je tento výraz použitý presne v jeho význame ako vojenského hodnostného označenie. Ide o veliteľa jerúsalemskej posádky rímskeho vojska.
1387 Viď Mat. 27:27, pozn. 1334, tu vojenský útvar, ktorý bol v Jerúsaleme posádkou.
1388 Tj. do pevnosti Antonia, sídla rímskej posádky, odkiaľ nadol viedlo schodište priamo do nádvorja chrámu.
1389 Vl. „v zmätku“, „zmätený“ viď v. 27, pozn. 1379, a kap. 19:32, pozn. 1241. Znenie v texte je v stavovom zmysle.
1390 Vl. „na to al. stále al. ďalej volali“, viď Luk. 23:21, pozn. 1457.
1391 Viď kap. 19:32.
1392 Viď Mat. 26:5.
1393 Al. „kasárni“.
1394 Al. „musel byť“.
1395 Al. „násilie“.
1396 Viď Luk. 2:13; 23:18.
1397 D. „človek, Žid“ (kap. 21:39), „muži, bratia“, „muž, Žid“ (kap. 22:1, 3), viď kap. 1:16, pozn. 35.
1398 D. „Tarsan“, „tarský Žid“.
1399 Al. „kilického mesta“, D. „mesta Kilikie“, v kap. 22:3 obdobne.
1400 D. „mnohé“.
1401 Viď Luk. 23:20.
1402 Vl. „terajšiu“.
1403 Vl. „k vám“.
1404 Viď kap. 7:20, pozn. 413, v. 22, pozn. 415, tu na obidvoch miestach skôr v stavovom ako v dejovom zmysle; viď Mat. 7:25, pozn. 300.
1405 Tj. „presne podľa“, viď Mat. 2:8, pozn. 33, kde príbuzný výraz.
1406 Viď kap. 7:55, al. „ostávajúc“, ako v kap. 21:20. Netýka sa slova „ste“ nižšie.
1407 Al. „Boží horliviec“.
1408 D. „podľa toho“.
1409 D. „ktorý som túto Cestu“.
1410 Neurčitý čas „ďal som sa prenasledovať“, „som sa naprenasledoval“).
1411 Al. „mi môže dosvedčiť“.
1412 Al. „vyžiadal“, „dal vyhotoviť“, „prijal“.
1413 Al. „pokutovaní“, „bola na nich vykonaná pomsta“, nie ako u Luk. 23:16, 22.
1414 Vl. „vôkol mňa z neba oboblyso“, porov. kap. 9:3, pozn. 563 a 564.
1415 D. „k pôde“.
1416 Viď Ján 3:6.
1417 Tj. „tak, žeby boli rozumeli“, viď kap. 9:7, pozn. 565.
1418 D. „ako“.
1419 Viď Luk. 10:40; netýka sa vv. 26n.
1420 D. „prezrel na neho“.
1421 Tu je oproti trpnému rodu vo väčšine ostatných miest obdobne sa týkajúcich krstu, použitý stredný slovesný rod, výrazne vyjadrujúci vnútornú osobnú účasť kršteného a tu v texte preložený väzbou so zvrtným slovesom, akú v preklade spomenutej väčšiny ostatných miest spravidla uvádzam iba v poznámkach. Tento rozdiel sa týka iba neurčitého a budúceho času, lebo v ostatných časoch majú oba rody spoločné tvary. Tu použitá väzba by sa možno dala voľnejšie preložiť „prijmi krst“.
1422 Al. „daj si zmyť“, stredný slovesný rod; sloveso ako u Jána 13:10, pozn. 670, tu so spresňujúcou predponou.
1423 Viď kap. 2:21, pozn. 87 a 88.
1424 Al. „odíd“, ako v kap. 16:39.
1425 Vl. „bol som uvážňujúci... a bijúci al. bijajúci“ (v. 19), „som... bol stojací a schvaľujúci a strážiaci“ (v. 20), charakter osoby („taký som bol“).
1426 Al. „spoliehajú“, D. „tých... spoliehajúcich“, charakter osôb bez zreteľa na čas.
1427 D. „a“.
1428 Viď kap. 21:36.
1429 Tj. „dávno mal byť zabitý“.
1430 Viď kap. 21:31, 34.
1431 D. „bičmi“.
1432 Obdobne ako v kap. 21:34, pozn. 1390.
1433 Al. „uvedomiac si, že... a že“.

- 1434** Viď kap. 17:20.
1435 Vl. „k nim“ al. „medzi nich“.
1436 Viď kap. 22:30.
1437 Viď kap. 1:16; netýka sa v. 5.
1438 Al. „ja sa... správam“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
1439 Vl. „som až... dňa konal Bohu svoje občianske povinnosti al. svoje občianske povinnosti voči Bohu“.
1440 D. „biť jeho ústa“.
1441 Al. „žeby si ma... súdil“, D. „sedíš, podľa zákona ma súdiac“.
1442 Viď Ján 9:28.
1443 2 Mojž. 22:28.
1444 Al. „Na vládcu“.
1445 Viď Luk. 23:40.
1446 Množné číslo („z farisejského rodu“).
1447 Predložková väzba ako v Mat. 19:17, pozn. 891.
1448 Viď kap. 15:2, pozn. 915.
1449 Al. „to všetko“, viď kap. 19:16, pozn. 1212.
1450 Al. „hluk“, „vresk“.
1451 Al. „jeden cez druhého“, „spoločne“ (Luk. 15:2, pozn. 1006; tu má túto predponu sloveso „sa hašterili“).
1452 Viď Luk. 23:4.
1453 Koniec v. 9, ako ho majú staršie preklady, v najlepších rukopisoch nie je.
1454 Viď kap. 21:31.
1455 Viď kap. 21:34.
1456 Viď Luk. 2:9, pozn. 143.
1457 Viď Mat. 9:2, pozn. 348.
1458 Viď Luk. 16:28, pozn. 1083.
1459 Neurčitý čas („dosvedčil“, „podať svedectvo“); v texte sa tvary chápu v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363.
1460 Ako „zrotenia“ v kap. 19:40; inak „zosnovali... spriahanie“, nesúvisí s „prísahu“ vo v. 13.
1461 D. „pokým budú Pavla zabíjať“, v. 14 obdobne, tj. „sa chystať al. snažiť ho zabíjať“, „pokým to bude nevykonaným úmyslom“, viď Mat. 21:38, pozn. 957, a porov. Luk. 19:13, pozn. 1196.
1462 Tj. „slávnostne“, „tuho“, „so všetkou vážnosťou“, porov. Luk. 22:15, pozn. 1357.
1463 Vl. „dajte najavo“, ako „vyjavil“ vo v. 22.
1464 Viď kap. 22:30, pozn. 1435.
1465 Al. „úklade“, porov. v. 21, pozn. 1472.
1466 Viď Mat. 2:1, pozn. 20, v. 8.
1467 Al. „muža zaviedol k tebe, lebo ti má čo povedať“.
1468 D. „čo je to, čo“.
1469 Viď Mat. 2:8, pozn. 38; nesúvisí s „prezvedal sa“ vyššie.
1470 Viď Luk. 22:5.
1471 Viď vv. 15, 1, 15.
1472 Al. „mu chystá nástrahu al. strojí úklad“, súvisí s výrazom vo v. 16, pozn. 1465.
1473 Viď vv. 12, 15 (verša 21 sa pozn. 1461 k vv. 12 a 14 netýka, čo do verša 27 viď kap. 16:27); kap. 21:31.
1474 D. „ku mne“, „voči mne“.
1475 D. „aby sa pobrali“.
1476 Al. „kopijníkov“.
1477 D. „od tretej nočnej hodiny“.
1478 Al. „do bezpečia prepravili“, „do úplného bezpečia uviedli“.
1479 Al. „obsahujúci“.
1480 Vl. „vzor“, („ráz“).
1481 Viď Mat. 26:55, pozn. 1283.
1482 V dejovom zmysle; čo do v. 27 viď Mat. 12:26, pozn. 520.
1483 Viď kap. 7:34.
1484 Viď Ján 6:45.
1485 Al. „príčinu“.
1486 Viď kap. 19:38; „sťažnosti“ vo v. 29 je slovo od tohto slovesa odvodené.
1487 Predložková väzba ako vo v. 6, pozn. 1447.
1488 Viď Ján 11:57.
1489 D. „že proti... bude“.
1490 Al. „keď mi došlo udanie o úklade, ktorý sa... strojí“.
1491 Vl. „vravieť“, al. „o veciach... vypovedať“.
1492 Viď Luk. 17:10.
1493 Viď kap. 20:13, pozn. 1282; 22:23.
1494 Viď Ján 1:44, pozn. 66 a 67.
1495 Vyjadruje význam zosilňujúcej predpony nasledovného slovesa.
1496 Viď Mat. 27:27.
1497 Al. „akými rečníkom“.
1498 Al. „hlbokému“, vl. „mnohému“.
1499 Al. „keďže skrze teba dosahujeme al. sa nám darí dosahovať úplný pokoj“.
1500 Vl. „dejú“.
1501 Vl. „tomuto národu“.
1502 Al. „šťastné“, „blahodárne“.
1503 Al. „tvojou dostáva tomuto národu úspechov al. blahých pomerov“.
1504 Al. „uznávame“, „vitáme“, viď kap. 2:41, pozn. 134.
1505 Al. „to prijímame“.
1506 Al. „vždy“, „naskrze“.
1507 Al. „neobťažoval“, „nevyrušoval“.
1508 Al. „milostivosťou“, „blahovoľou“, „miernosťou“.
1509 Vl. „tvojou“, dôrazný tvar, nadobúdajúci tu význam ako v texte.
1510 Veta je trocha kusá; zistiť toto, zaumienili si ho súdiť.
1511 Al. „sme dopadli al. zastihli (ako vo vv. 12 a 18) tohto muža, ktorý“. Vo v. 20 tiež „našli“.
1512 Al. „podnecovač“, vl. „rozhybávač“, porov. kap. 21:30, pozn. 5.
1513 Al. „povstania“.
1514 Viď kap. 5:17, pozn. 304.
1515 Viď Mat. 12:5, pozn. 495.
1516 Al. „veľkou mocou al. silou“.
1517 Al. „sa jali útočiť“.
1518 Vl. „a“.
1519 Al. „ochotne“, „rád“, „smelo“, „s dôverou al. dobrou myslou“.
1520 D. „že mi nie je“, tj. „že nemám“.
1521 Viď Ján 12:20.
1522 Al. „s voľakým mal rozhovor“.
1523 D. „otcovskému“.

- 1524 Vid' Mat. 4:10.
 1525 Vid' Ján 2:17.
 1526 Ako „k sebe prijíma“ u Luk. 15:2; inak „očakávajú“, potom značí „nádej“ aj „splnenie nádeje“.
 1527 AL „nádej, že... nespravodlivých, ktoré aj sami títo očakávajú“.
 1528 AL „v tomto“.
 1529 AL „usilujem“, „usilovne dbám“.
 1530 AL „ustavične“.
 1531 AL „urážky“, „prekážky“, vl. „nárazu“.
 1532 D. „do svojho národa“, „k svojmu národu“, „pre svoj národ“.
 1533 VL „vykonal“.
 1534 Vid' kap. 21:26.
 1535 Vid' kap. 16:6; 18:14, pozn. 1159.
 1536 D. „ktoré“, „ktorým“.
 1537 Vid' kap. 23:6, pozn. 1447.
 1538 D. „podrobnejšie“, ako v kap. 23:15, tu zmysel ako v texte.
 1539 D. „si ich odsunul al. odkázal“, tj. „na neskoršie“, odborný právnický výraz so zmyslom ako v texte.
 1540 Vid' kap. 18:15, pozn. 1164.
 1541 AL „prešetím“, „preskúmam“.
 1542 AL „dať ho striežať“, „žeby bol strežený“.
 1543 D. „vlastných“.
 1544 Vid' kap. 13:36, pozn. 848, tu prítomný čas s nedokonavým významom („mu poslúhovať“, „o neho sa starať“).
 1545 Vid' v. 17, pozn. 725.
 1546 Vid' kap. 17:2, pozn. 1052.
 1547 AL „zdržanlivosti“, „striedmosti“.
 1548 Vid' kap. 7:14.
 1549 VL „hustejšie“, tiež „dost' zhusta“, „tým častejšie“.
 1550 D. „boli vyplnené“.
 1551 AL „želajúc si“, „stojac o to“, kap. 25:9 obdobne.
 1552 D. „si založiť vďačnosť“.
 1553 Vid' Mat. 16:4, pozn. 739.
 1554 Vid' Marek 15:7.
 1555 AL „priazeň“.
 1556 Tj. „Pavlovi“.
 1557 Vid' kap. 23:16.
 1558 VL „von“.
 1559 AL „mocní“, „uznávaní“, „schopní“.
 1560 VL „spolu“.
 1561 Podľa niektorých rukopisov „ak je pri tom mužovi voľačo nemiestne“.
 1562 VL „predo mnou“, ako vo vv. 10 a 12, no vo v. 9 na rozdiel od tamtých miest nie v tom zmysle, žeby Festus sám bol mal predseďať súdu; ten by bola mala vykonať židovská rada a Festus tu Pavlovi núka ochranu svojou prítomnosťou.
 1563 D. „cisára, kde je... súdený“.
 1564 Vo v. 10 vl. „neublížil“, „neukrivil“, „nedopustil sa bezprávia“, obdobne vo v. 11, kde D. „ak škodím“ atď., prítomný čas je tu použitý na vyjadrenie charakteru osoby.
 1565 VL „lepšie“, možno v zmysle „lepšie než aby si ma posielal spať pred súd židovskej rady“.
 1566 AL „nevyhovám (Luk. 14:18, pozn. 981) al. nevykrúcam sa zo al. nevyhýbam sa smrti“, „nezdráham sa umrieť“.
 1567 Obdobne ako v kap. 3:14, pozn. 178.
 1568 AL „k cisárovi“, „na cisára“, preklad v texte zachováva zhodu predpony nasledovného slovesa s predložkou „pred“ vo v. 12 nižšie.
 1569 AL „dovoľavam sa cisára“, obdobne vo v. 12, kde dokonavý minulý čas, porov. kap. 2:21; 22:16.
 1570 AL „doprosujú“, vid' Luk. 6:30, pozn. 413.
 1571 AL „odsúdenia“, porov. príbuzné sloveso u Mat. 12:7, pozn. 499.
 1572 Vid' v. 11, pozn. 1567.
 1573 D. „mal žalobcov podľa tváre“, tj. „tvárou v tvár pred sebou“.
 1574 Vid' kap. 23:29.
 1575 D. „miesta“.
 1576 AL „odročenia“, vid' kap. 24:22, kde je príbuzný výraz.
 1577 D. „o ňom“, „čo sa jeho týkalo“, al. možno (porov. v. 7) „žalobcovia postavili okolo neho, nevznášali“ (v. 18); „o týchto veciach“ (v. 20).
 1578 Vid' kap. 13:25; 15:2, pozn. 916; 18:15, pozn. 1163.
 1579 D. „vlastnom“, tu možno aj v zmysle „zvláštnom“, „čudnom“.
 1580 AL „povere“.
 1581 AL „skúmania“.
 1582 Vid' kap. 17:20, pozn. 1102; 23:6, pozn. 1447.
 1583 Vid' v. 11, pozn. 1549, tu neurčitý čas.
 1584 „Ostal strežený“ je neurčitý čas tohože slovesa ako „bol strežený“ nižšie v čase prítomnom, nedokonavého významu; inak vari „žeby bol uchovaný al. uchránený k rozsudku... bol chovaný al. chránený“.
 1585 AL „rozhodnutia“ (príbuzný výraz je v kap. 24:22, pozn. 1541), „rozsudku al. rozhodnutia“ ako výsledku „prešetrenia al. preskúmania“, „nálezu“, no nie ako vo v. 16. Inak „do rozsudku“, „na rozsudok“, možno chápať v zmysle časovom aj účelovom al. cieľovom.
 1586 AL „Vznešeného“, „Posvätného“, preklad latinského „Augustus“, titulu rímskych cisárov.
 1587 Vid' Marek 6:21.
 1588 Vid' Luk. 24:37; 23:21, pozn. 1457, tu je iné sloveso, no s tou istou predponou tohože významu.
 1589 AL „uvedomil“, „pochopil“.
 1590 Vid' v. 11, pozn. 1562 a 1568.
 1591 AL „usúdil som, žeby sa mal poslať“, vid' kap. 3:13, pozn. 177; tu možno v zmysle „chystať sa al. hľadiť ho poslať“, „pomýšľať na jeho poslanie“.
 1592 D. „o ktorom nemám čo splohliového“.
 1593 Neurčitý čas (vl. „nadobudol“, „získal“, aby sa mi dostalo“).
 1594 AL „vyšetrenie“.
 1595 D. „stane“, inak „aby sa mi skrze vykonanie výsluchu dostalo voľačo“.
 1596 AL „nezrovnalé“, „nelogické“.
 1597 VL „viný“.
 1598 Vid' Ján 17:19, pozn. 842.
 1599 AL „sám sebe“.

- 1600** Viď kap. 23:29, pozn. 1486 a 1487.
- 1601** Al. „ktoré sa týkajú (nie ako vo v. 7) Židov“, „ktoré sú záležitosťou Židov“.
- 1602** Al. „trpezlivo“, viď Jak. 5:7.
- 1603** D. „sa stal al. udal“, ako vo v. 6.
- 1604** Al. „aký bol spôsob... vedia“, „spôsob... znajú“, no nie ako vo v. 5; tu ide o vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 1605** Objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 1606** Vl. „vopred“, tj. „zo skorších čias“, predpona predošlého slovesa.
- 1607** Al. „bude chcieť“.
- 1608** Neurč. čas („celé ono obdobie som tak prežil“ [v. 5], „dal som sa konať a po celé obdobie som konal“, „zakaždým som odovzdal“ [v. 10]).
- 1609** Viď kap. 23:15, pozn. 1182; 5:17, pozn. 304.
- 1610** D. „nášho“, dôrazný tvar („ktoré je naše“, „nám vlastného“).
- 1611** Viď Jak. 1:26n.; netýka sa kap. 25:19.
- 1612** Vl. „na nádej“, tj. „na základe nádeje“, viď Luk. 1:47, pozn. 81.
- 1613** D. „nádej príslubu“.
- 1614** Tj. „v splnenie príslubu“ (v. 6), „ku splneniu príslubu“ (v. 7).
- 1615** D. „v usilovnosti“, tiež „neprestajne“, viď kap. 12:5, pozn. 748, kde príbuzný výraz.
- 1616** Viď v. 23; inak „prečo sa to... nehodnoverne, ak“.
- 1617** Al. „mne samému napadlo“.
- 1618** Al. „musím“, al. „kriesi“? Nuž teda, ja som... mám sám“.
- 1619** Viď Luk. 3:20; 22:2.
- 1620** Viď Luk. 2:9.
- 1621** Vl. „tvrd“.
- 1622** Tj. „kopytami“, ako dobyčťa proti bodcom, ktorými sa poháňa.
- 1623** Viď kap. 3:20, pozn. 191.
- 1624** Viď Luk. 1:2, pozn. 8.
- 1625** Tj. „Israeľa“.
- 1626** Al. „do ktorých“, „medzi ktorých“.
- 1627** Neurč. čas („otvoriť oči každého, žeby sa každý obrátil“, al. v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363).
- 1628** Tu aj „moci“.
- 1629** Al. „lósu“, „údelu“, inak „žeby prijali odpustenie... dedičstvo“.
- 1630** Vl. „vierou, ktorá je“, porov. Luk. 20:35, pozn. 1280.
- 1631** Al. „neprejavil“, „neukázal“.
- 1632** D. „odkiaľ som sa nestal“.
- 1633** Viď Luk. 1:3, pozn. 10; nesúvisí so „začiatku“ vo v. 4.
- 1634** Viď Luk. 1:17.
- 1635** Viď kap. 22:22.
- 1636** Tu na rozdiel od v. 18 prítomný čas, vyjadrujúci trvanie deja al. stavu.
- 1637** Viď kap. 23:27; 5:30.
- 1638** Dokonavý minulé čas („pevne stojím“, „som sa udržal“).
- 1639** Tj. „iba preto“.
- 1640** Vl. „dosiahol“, „stretol“, „dostal“, obdobne v kap. 27:3, kde je to isté sloveso s významom ako v texte.
- 1641** Al. „pomoc“, „podporu“.
- 1642** Viď 1 Tes. 2:12, pozn. 52; v niektorých rukopisoch znenie ako v Gal. 5:3, viď tam.
- 1643** Viď Luk. 1:55.
- 1644** Značí vlastne „že“ (uvádza kladnú odpoveď na otázku, či je tomu tak).
- 1645** D. „z“, ako v Rim. 1:17.
- 1646** Viď Rim. 1:4; al. „prvý z opätovného vstania“, potom by výraz „opätovné vstanie“ tu znamenal triedu ľudí opätovným vstaním vyznačených, porov. Hebr. 10:39, pozn. 541.
- 1647** Viď v. 17.
- 1648** Al. „sčítanosti“, vl. „spisov“ (Ján 7:15).
- 1649** Viď Luk. 1:2.
- 1650** Al. „vyslovujem výroky“, viď kap. 2:4, pozn. 62.
- 1651** Al. „zdravého rozumu“.
- 1652** Viď kap. 9:28, pozn. 596 a 697.
- 1653** D. „v kúte“.
- 1654** Tj. „za krátko“, al. „málo“, tj. „málo al. slabými dôvodmi“ (v. 28); „aj za krátko aj za dlho“, „aj málo aj mnohým“ (v. 29); D. „v mále“, „aj v mále aj v mnohom“.
- 1655** D. „presvieďaš“, tak možno prekladať, ak „za málo“ vyššie sa chápe ako „málo“ v zmysle pozn. 1654 hore. Možno tiež „o krátko ma presvedčíš“.
- 1656** Zmysel je „či za málo či za mnoho“, „či málo či mnohým“.
- 1657** D. „nepácha nič“, porov. kap. 25:11, pozn. 1564; viď kap. 25:25, pozn. 1583; v. 11, pozn. 1569.
- 1658** Al. „usúdené“, v dej. zmysle.
- 1659** Al. „žeby sme sa odplavovali“.
- 1660** Viď Luk. 23:32.
- 1661** Viď kap. 10:1; 25:21.
- 1662** D. „podľa“, tj. „pozdlž“.
- 1663** D. „Tesaloničan“.
- 1664** Al. „vplávali do Sidóna“.
- 1665** Al. „zaobišiel... s Pavlom“.
- 1666** Vl. „ľudomilne“, porov. kap. 28:2, pozn. 1763.
- 1667** Al. „pozornosť“, „zaopatrenie“.
- 1668** D. „podplávali sme Kypros“.
- 1669** Al. „to more“.
- 1670** Viď v. 2, pozn. 1662.
- 1671** Al. „vodami kilickými a pamfylskými“.
- 1672** Viď kap. 18:21.
- 1673** Al. „v lyckej Myre“, D. „v Myre Lykie“.
- 1674** Al. „natrafil na“, „vyhladal“.
- 1675** D. „loď plávajúcu“.
- 1676** Al. „Knidu, pretože... nedovoľoval; a“.
- 1677** Al. „k akémusi miestu“.
- 1678** Al. „Dobré“.
- 1679** Al. „neistá“.
- 1680** 3 Mojš. 16:29; bolo to teda koncom septembra alebo neskoršie.
- 1681** Al. „poučal“, „napomínal“.
- 1682** Al. „zistujem“.
- 1683** Al. „sa bude diať“.
- 1684** Al. „pohromou“, „nehodou“, „skazou“, „poškodením“.
- 1685** Vl. „mnohou“.

- 1686** AL. „stratou“.
- 1687** AL. „dušiach“, výraz, ktorý inak spravidla prekladám „žitie“, napr. Mat. 6:25 a i.
- 1688** AL. „skôr“, „radšej“.
- 1689** AL. „dával si povedať“, „bol ochotný poslúchnuť“.
- 1690** AL. „lodivodovi“.
- 1691** AL. „kapitánovi“.
- 1692** AL. „rade“, „uzneseniu“.
- 1693** D. „odrazil“, či by volajako mohli na prezimovanie“.
- 1694** D. „prístavu Kréty“.
- 1695** D. „hľadiaceho po juhozápadnom a severozápadnom vetre“, tj. „po smere vanutia týchto vetrov“.
- 1696** D. „že majú zvládnuté al. v moci“ („predsavzatie“ značí aj „uskutočnenie predsavzatia“, „to, čo si predsavzali“).
- 1697** TJ. „od Kréty“, tu v zmysle „dolu od nej al. z nej“ („z jej povrchu“).
- 1698** TJ. „široký („zoširoka sa ženúci“) al. juhovýchodný príboj“. Niektoré rukopisy tu majú prepis gréckolatinkej zloženiny „*eueraquilo*“, značiacej „severjuhovýchodný vietor“.
- 1699** AL. „boli (sme) unášaní“ (vv. 15n.), „sme sa búrkou... zmietali“ (v. 18).
- 1700** D. „podbehli sme akýsi ostrovček zvaný“.
- 1701** D. „stať sa ovládačmi člna“, ide o čln vo vleku lode, teraz naplnený vodou.
- 1702** TJ. „nahor“.
- 1703** D. „ktorý vytiahnuť“.
- 1704** AL. „bezpečnostným“, „zaistovacím“.
- 1705** AL. „prostriedkom“, D. „používali pomocné opatrenia“.
- 1706** TJ. „sťahujú lodný driek lanami“.
- 1707** AL. „nezapadli“, D. „nevypadli“, „neboli vyhodeni“, tj. alebo na plytčinu al. úskalie alebo zo svojho smeru a zanesení, kam nechceli; možno sú v tomto výraze obsiahnuté obe predstavy, porov. pozn. 1708 nižšie a v. 26.
- 1708** Záliv pri sev. pobreží Afriky, obávaný pre piesčiny a plytčiny.
- 1709** Odborný námornícky výraz pre núdzové zhadzovanie nákladu do mora.
- 1710** Vid' Mat. 27:5, pozn. 1314.
- 1711** Vid' Luk. 1:79, pozn. 128.
- 1712** Pridané na výstižnejšie vyjadrenie zmyslu nedokon. min. času nasledovného slovesa.
- 1713** AL. „naďalej“.
- 1714** D. bola dokola (tj. „vonkoncom“, „načisto“) odobieraná al. odtrhovaná“.
- 1715** VL. „keď bolo mnohé“, sloveso ako v kap. 7:55, pozn. 483, nie ako „bolo“ nižšie. To isté sloveso je vo v. 34.
- 1716** VL. „stav bez pokrmu“ (v. 21), „bez pokrmu“ (v. 33), vl. „bez pšenice“, vid' v. 38, pozn. 1743.
- 1717** AL. „nuž al. zaiste bolo“.
- 1718** AL. „preukázať mi poslušnosť“, ako v kap. 5:29.
- 1719** Vid' vv. 10, 9.
- 1720** VL. „odhodenia“.
- 1721** Vid' v. 10, pozn. 1687.
- 1722** D. „nebude žiadnej straty žitia“.
- 1723** AL. „predo mnou“, tá istá predložková väzba ako vo v. 24.
- 1724** D. „podľa ktorého spôsobu“.
- 1725** Vid' v. 17, pozn. 5 a 1707; ten istý výraz je vo v. 32, kde sa dá čítať aj „odplávať“.
- 1726** AL. „boli unášaní naprieč Adriou“, tj. morom medzi Sicíliou a južným Gréckom.
- 1727** Vid' kap. 13:25.
- 1728** Gr. „*orgyia*“, necelé 2 m.
- 1729** Vid' Luk. 24:51, pozn. 1563.
- 1730** Vid' Gal. 2:2, pozn. 48.
- 1731** AL. „hrbolaté“, „drsné“, „ostré“.
- 1732** AL. „prosili“, ako v kap. 26:29, „modlili sa“.
- 1733** AL. „usilovali“.
- 1734** AL. „napäť al. vystriel kotvové laná“, „kotva“ značí vlastnú kotvu aj s lanom.
- 1735** VL. „dotiaľ, kým“.
- 1736** Vid' Marek 13:4.
- 1737** Vid' kap. 2:40.
- 1738** Vid' kap. 2:46, pozn. 147.
- 1739** D. „k sebe“.
- 1740** AL. „to má do činenia so záchranou“, „to patrí k záchrane al. slúži na záchranu“.
- 1741** Vid' Mat. 7:3, pozn. 261; 5:29.
- 1742** AL. „odlomil“.
- 1743** AL. „obilie“ (Luk. 12:42), „potraviny“, „zásoby“.
- 1744** AL. „pojali úmysel“.
- 1745** Vid' v. 12.
- 1746** AL. „poodoberali“, vl. „poodtrhovali dokola“, tj. „všetky kotvy lode“, sloveso ako vo v. 20, pozn. 1714.
- 1747** AL. „poodrezovali kotvové laná“.
- 1748** AL. „púšťali sa na more“.
- 1749** Staroveké lode mávali po dvoch kormidlách, každé po jednej strane zadného konca, ktoré sa pri kotvení vyťahovali a uväzovali, aby svojimi pohybmi nanarážali na kotvové laná.
- 1750** AL. „zdvihli prednú plachtu proti“.
- 1751** AL. „zdvihli prednú plachtu a smerovali za vanúceho vetra“.
- 1752** Vid' Luk. 10:30, pozn. 692.
- 1753** D. „dvojmorského“, tj. do úžiny spájajúcej dve moria, al. do blízkoosti výbežku zeme z oboch strán morom omývaného.
- 1754** AL. „rade“.
- 1755** D. „väzňov zabíjali“, porov. Mat. 21:38, pozn. 985.
- 1756** VL. „nezutekal preniknutím“, „neprekľzol“.
- 1757** Vid' kap. 23:24, pozn. 1478; 1 Peter 3:20, pozn. 202; v kap. 28:4, D. „ktorému, bezpečne vyviaznutému z mora, Diké“.
- 1758** D. „na volajákych veciach, ktoré boli od“.
- 1759** AL. „rozpoznali“ (Mat. 7:16).
- 1760** Terajšia Malta.
- 1761** D. „ti“, člen, ako vo v. 4.
- 1762** Gr. „*barbaroi*“; týmto názvom označovali Gréci a Rimania cudzie národy, ktorých rečiam nerozumeli.
- 1763** VL. „ľudomilnosť“, „záľubu v ľudskosti al. v ľudoch“, vid' Tit. 3:4.
- 1764** Vid' Luk. 10:40, pozn. 713.

- 1765** Dá sa chápať v zmysle príčinnom aj miestnom („z“).
1766 Al. „zadrapila al. zahryzla sa do“.
1767 Bohyňa spravodlivosti.
1768 Viď Mat. 16:27.
1769 Al. „dostávať zápal“.
1770 Vl. „čo do neho“, „vzhľadom na neho“.
1771 Al. „nemilého“, „nežiadúcného“, vl. „nemiestneho“ (Luk. 23:41).
1772 D. „v tých miestach okolo“.
1773 Viď kap. 3:6.
1774 Úradný titul predstavených ostrova Melity.
1775 Al. „ten nás prijal“.
1776 Al. „starostlivosťou“, „zmyšľaním“, „blahosklone“, „prívetivo“.
1777 Viď Mat. 4:2, pozn. 98, tu sa týka slovesa „hostil“; 4:24.
1778 Tj. „záchvatmi horúčky“ – lekár Lukáš sa tu opäť presne odborne vyjadruje.
1779 Al. „úplavicou“.
1780 Al. „boli uzdravovaní“.
1781 Sloveso ako „odrazili“ v kap. 27:12.
1782 Al. „nanosili“; sloveso je v strednom rode („nanosili zo svojho“, „nanosili si“ v tom zmysle, že to mali za svoju vec al. že im na tom záležalo).
1783 Al. „pričinili al. postarali sa o veci“.
1784 Ochranné božstvá námorníkov.
1785 Viď kap. 27:3, pozn. 1664.
1786 V dejevnom zmysle; vo v. 14 tiež „dali sme sa... uprosiť“.
1787 Appiovo trhovisko al. námestie.
1788 Tri krčmy.
1789 Cisárska osobná stráž.
1790 D. „bratia, nedopustiac sa“.
1791 Viď kap. 7:55, pozn. 483; 25:11; 8:31, pozn. 547.
1792 Al. „k vám prehovoril“.
1793 Viď kap. 13:42, pozn. 858.
1794 D. „ktoré al. aké veci“.
1795 Viď kap. 24:5.
1796 D. „si mu“.
1797 Viď kap. 18:5, pozn. 1143.
1798 Tj. „súhlasili s nimi“, „mali ich za pravdivé“; výraz sa používa o takom uznaní voľajakej osoby, ktoré vedie k jej nasledovaniu, viď kap. 5:36, pozn. 331.
1799 „Nadalej zaujímali stanovisko nevery“, viď Marek 16:11, no tu nedokonavý minulé čas.
1800 Al. „odchodili“, no nie ako „odišli“ vo v. 29; „rozchodili al. odlučovali sa“.
1801 Viď Mat. 15:7, pozn. 195; 13:14, 15.
1802 D. „ušami ťažko počuli“, neurčitý čas v zmysle „začali ťažko počuť“.
1803 Viď Mat. 13:15.
1804 Viď Luk. 2:30, pozn. 184.
1805 Viď kap. 13:26.
1806 Vl. „mnohý“.
1807 Ako v kap. 4:13, tu tiež „slobodou“.
1808 Viď kap. 11:4, pozn. 701, tu stredný slovesný rod („svoj“).

LIST RIMANOM

Pavel, nevoľník Ježiša Krista, povolaný apoštol¹, oddelený² pre³ Božiu blahú zvest'⁴, (2)(ktorú *Boh* vopred prisľúbil⁴ skrze svojich prorokov⁵ v svätých spisoch⁶), (3)o jeho Synovi, (ktorý čo do mäsa povstal⁷ zo semena Dávidovho, (4)čo do Ducha⁸ svätosti⁹ bol v moci vyznačený^{10 25} ako Syn Boží, na základe¹¹ opätovného vstania mŕtvych¹²), Ježišovi Kristovi, našom Pánovi, (5)skrze ktorého sme dostali¹³ milosť a apoštolstvo k³ poslušnosti viery medzi všetkými národmi¹⁴ pre¹⁵ jeho meno; (6)medzi nimi¹⁴ ste aj vy povolani Ježiša Krista – (7)všetkým, ktorí sú v Ríme, Božím milovaným, povolaným svätým!: Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista.

(8)Predovšetkým teda svojmu Bohu skrze Ježiša Krista za vás všetkých ďakujem, že sa vaša viera rozhlasuje po celom svete; (9)áno, Boh, ktorému v svojom duchu konám svätú službu¹⁶ v blahej zvesti o jeho Synovi¹⁷, je mi svedkom, ako o vás¹⁷ neprestajne robím zmienku, (10)vždy si pri svojich modlitbách vyprosujúc, či by sa mi aspoň teraz¹⁸ podľa Božej vôle¹⁹ akosi pošťastilo²⁰ prísť k vám, (11)lebo veľmi túžim vás uvidieť, aby som vám mohol udeliť²¹ akýsi duchovný dar²², na to²³, žeby ste boli upevnení^{24 25}, (12)to jest vlastne²⁶ spoločne medzi sebou potešení^{25 27} vierou, ktorá je v nás navzájom²⁸, aj vašou aj mojou. (13)Tu²⁹ by som nerád³⁰, bratia, žeby vám bolo neznáme³¹, že prísť k vám som si často³² predsavzal (a až doposiaľ mi vždy bolo zabránené²⁵), aby sa mi dostalo akéhosi ovocia aj medzi vami, tak³³ ako aj medzi ostatnými národmi. (14)Som dlžníkom aj Grékom aj barbarom³⁴, aj múdрым aj nemysliacim³⁵; (15) tak som, pokiaľ záleží na mne, odhodlaný³⁶ ohlásiť blahú zvest' aj vám, ktorí ste v Ríme.

(16)Za blahú zvest' sa predsa nehanbím; veď je to Božia moc na záchranu³⁷ každému, kto verí, aj Židovi najprv, aj Grékovi, (17)lebo v nej na základe³⁸ viery

vychádza voči viere³⁹ najavo⁴⁰ Božia spravodlivosť⁴¹ podľa *toho*, ako je napísané⁴²: No spravodlivý bude žit' z³⁸ viery.

(18)Lebo najavo vychádza⁴⁰ Boží hnev⁴¹ z⁴³ neba na všetku bezbožnosť⁴⁴ a na nespravodlivosť⁴⁵ ľudí, ktorí pravdu vlastnia v nespravodlivosti^{45 46}.

(19)Pretože to, čo je o Bohu poznateľné⁴⁷, je medzi nimi zrejmé, lebo im to Boh ozrejmil, – (20)od stvorenia sveta sa predsa zreteľne⁴⁸ vidia, súc podľa urobených vecí⁴⁹ chápané myslou, jeho veci neviditeľné: Jeho navždy trvajúca⁵⁰ moc aj Božskosť⁵¹; a to ich robí neobhájiteľnými⁵².

(21)Pretože⁵³, spoznajúc Boha, *ho* ako Boha neoslávili ani⁵⁴ mu nepoďakovali, lež v svojich myšlienkach⁵⁵ prepadli ničote⁵⁶ a ich nechápavé srdce bolo zatemnené⁵⁷; (22)tvrdiac, že sú múdri, zblázneli⁵⁸ (23)a zamenili slávu neskaziteľného⁵⁹ Boha za podobu obrazu skazitelného⁵⁹ človeka a vtákov a štvornožcov a plazov. (24)Preto ich Boh [tiež] v chťivostiach⁶⁰ ich srdce prenechal nečistote⁶¹, žeby si medzi sebou zneuctievali svoje telá, (25)keď⁶² Božiu pravdu vymenili za lož⁶³ a predmetom náboženskej úcty a služby spravili tvora nad Tvorcu⁶⁴, ktorý je do vekov hoden velebenia. *AMÉN*.

(26)Pre túto príčinu ich Boh prenechal vášniam⁶¹ necti⁶⁵ – veď aj ich ženské⁶⁶ premenili prirodzené *ich* užívanie⁶⁷ na to, ktoré je proti prirodzenosti, (27)a podobne aj mužskí⁶⁶ nechali prirodzené užívanie⁶⁷ ženského pohlavia^{66 68} a vzplnuli v svojej náruživosti k sebe navzájom, žeby sa hanebnosti dopúšťali⁶⁹ mužskí⁶⁶ medzi mužskými⁶⁶ a sami na sebe si odnášali⁷⁰ náležitú⁷¹ odplatu svojho poblúdenia⁷². (28)A podľa *toho*, ako *oni* neuznali za dobré⁷³ mať Boha v plnom poznaní⁷⁴, prenechal ich Boh zavrhnutej⁷³ myslí⁷⁵, žeby prevádzali⁷⁶ neslušné⁷⁷ veci, (29)súc naplnení⁷⁸ všetkou nespravodlivosťou⁷⁹, podlosťou⁸⁰, hrabivosťou⁸¹, zlovoľou⁸², vrchovato plní^{78 83} závisť, vraždy,

sváru, lsti⁸⁴, zlých sklonov⁸⁵, (30) našepkávači^{78 86}, ohovárači⁷⁸, hodní⁷⁸ Božej nenávisťi⁸⁷, surovci^{78 88}, pyšní^{78 89}, vystatovači^{78 90}, vynaliezaci^{78 91} zlých vecí, rodičom neposlušní^{78 92}, (31) nechápavi⁷⁸, vierolomní^{78 93}, bez prirodzenej lásky, bez súcitu, (32) ktorí⁹⁴, dobre spoznajúc⁸³ Boží spravodlivý úsudok⁹⁵, že tí, ktorí takéto veci páchajú⁷⁶, sú hodní smrti, ich nielen prevádzajú⁷⁶, lež majú v nich záľubu spoločnú s tými, ktorí ich páchajú^{76 96}.

2 Preto si neobhájitelný⁹⁷, ó človeče, každý, ktorý súdiš; veď v čom súdiš iného, odsudzuješ sám seba, lebo ty, ktorý súdiš, páchaš⁷⁶ tie isté veci. (2) No vieme, že na tých, ktorí takéto veci páchajú⁷⁶, je podľa pravdy Boží súd – (3) a myslíš si toto, ó človeče, ktorý súdiš tých, ktorí takéto veci páchajú⁷⁶, a sám ich prevádzaš⁷⁶, že ty Božiemu súdu unikneš? (4) Alebo pohŕdaš bohatstvom jeho vľúdnosti a blahovôle⁹⁸ a zhovievavosti⁹⁹, nevediac¹⁰⁰, že tá tá Božia vľúdnosť¹⁰¹ vedie k pokániu? (5) No podľa svojej tvrdosti a nekajúceho srdca sám sebe hromadíš¹⁰² hnev, v deň¹⁰³ hnevu a zjavenia¹⁰⁴ spravodlivého súdu¹⁰⁵ Boha, (6) ktorý každému odplatí podľa jeho činov¹⁰⁶: (7) Tým, ktorí sa v¹⁰⁷ trpezlivej vytrvalosti¹⁰⁸ dobrej¹⁰⁹ činnosti^{106 110} usilujú o slávu a česť a neskazitelnosť¹¹¹, večný život, áno zato tým, ktorí sú zaujatí¹¹² a neposlušní⁹² pravde, no poslušní¹¹³ nespravodlivosti⁹⁷, hnev a pobúrenie, (9) tieseň¹¹⁴ a úzkosť¹¹⁵, na každú dušu človeka, ktorý spôsobuje¹¹⁵ zlé, aj Žida najprv, aj Gréka, (10) no sláva a česť a pokoj každému, kto pôsobí¹¹⁵ dobre¹⁰⁹, aj Židovi najprv, aj Grékovi, (11) lebo u Boha niet prijímania osoby¹¹⁶ – (12) áno, koľkí hrešili¹¹⁷ bez zákona¹¹⁸, bez zákona¹¹⁸ aj zahynú, a koľkí hrešili¹¹⁷ pod zákonom¹¹⁹, budú zákonom súdení, (13) (nie sú predsa pred Bohom spravodliví poslucháči zákona, lež prevádzatelia¹²⁰ zákona budú uznaní za spravodlivých, (14) lebo keď ľudia z národov¹²¹, ktorí zákona nemajú, prirodzenosťou prevádzajú¹²⁰ veci zákona, sú oni¹²², zákona nemajúc, sami sebe zákonom; (15) takí¹²³ prejavujú¹²⁴ dielo¹²⁵ zákona napísané¹²⁶ v svojich srdciach, pričom spolu svedčí aj ich svedomie a ich myšlienky sa medzi sebou na-

vzájom obžalávajú alebo aj obhajujú); (16) v deň, v ktorom bude Boh súdiť tajnosti¹²⁷ ľudí, podľa mojej blahej zvesti, skrze Ježiša Krista.

(17) No ak sa ty pomenúvaš Židom¹²⁸ a odpočíváš na zákone¹²⁹ a honosíš sa Bohom¹³⁰ (18) a poznáš vôľu¹³¹, a sú vyucovaný zo zákona, vieš posudzovať¹³², ktoré veci¹³³ sú dôležitejšie¹³⁴, (19) a doveruješ sám sebe¹³⁵, že si vodičom¹³⁶ slepcov, svetlom tých, ktorí sú v tme, (20) naprávačom¹³⁷ nerozumných, učiteľom nedospelých¹³⁸, majúcim vzor¹³⁹ poznania a pravdy v zákone – (21) ty teda, ktorý poučáš iného, sám seba nepoučáš? Ty, ktorý hlásaš: Nekradnúť, kradneš? (22) Ty, ktorý vravíš: Necudzoložiť, cudzoložíš? Ty, ktorý si ošklivíš modly, vylupuješ CHRÁMY? (23) Ty, ktorý sa honosíš zákonom¹³⁰, zneuctievaš Boha zákona prestupovaním? (24) Veď sa pre vás, ako¹⁴⁰ je napísané¹⁴¹, medzi národmi deje Božiemu menu rúhanie! (25) Áno, obriezka, pravdaže, osoží, ak vykonávaš zákon, lenže ak si zákona priestupníkom, stala sa tvoja obriezka neobriezka¹⁴². (26) Ak teda bude neobriezka¹⁴² dbať na spravodlivé požiadavky¹⁴³ zákona, či sa nestane, že sa jeho¹⁴⁴ neobriezka¹⁴² bude rátať za obriezku, (27) a že neobriezka¹⁴², ktorá je od¹⁴⁵ prirodzenosti, plniaca¹⁴⁶ zákon, bude súdiť teba, ktorý pod literou a obriezka¹⁴⁷ si zákona priestupníkom? (28) Žid predsa nie je ten, ktorý ním je zjavne¹⁴⁸, ani obriezka to, čo je¹⁴⁹ zjavne¹⁴⁸ v mäse, (29) lež ten je Žid, ktorý ním je v skryte¹⁴⁸, a obriezka srdca v duchu, nie v litere, ktorého¹⁵⁰ chvála¹⁵¹ je nie od¹⁴⁵ ľudí, lež od¹⁴⁵ Boha.

3 Čo teda má Žid navyše¹⁵², alebo aký je osov obriezky? (2) Veľa, na každý spôsob; a to najprv, pravdaže, že im boli zverené Božie výpovede¹⁵³. (3) Veď čo? Ak podaktorí neuverili¹⁵⁴, či¹⁵⁵ ich nevera urobí vieru v Boha márnou¹⁵⁶? (4) Preč s takou myšlienkou¹⁵⁷, lež nech Boh platí za pravdovravného¹⁵⁸, no každý človek za luhára¹⁵⁹, podľa toho, ako je napísané¹⁶⁰: Aby si sa tak ukázal spravodlivým¹⁶¹ v svojich slovách a vyhral, keď si súdený. (5) No ak naša nespravodlivosť¹⁶¹ potvrdzuje¹⁶² Božiu spravodlivosť, čo riek-

neme? Či je Boh nespravodlivý, pretože¹⁶³ uvažuje¹⁶⁴ hnev? Hovorím podľa človeka (6)(preč s takou myšlienkou¹⁵⁷ – ako potom bude Boh súdiť svet?), (7)totiž: Ak sa Božia pravda¹⁶⁵ rozmohla na jeho slávu v ľživosti¹⁶⁶ mojej¹⁶⁷, prečo som ja ešte aj súdený ako hriešnik, (8)a nie podľa toho, ako sa o nás urážlivo hovorí¹⁶⁸ a ako¹⁶⁹ ktorísi tvrdia, že my vravíme: Prevádzajme¹⁷⁰ zlé veci, aby prišli veci dobré¹⁰⁹? Tých¹⁷¹ odsúdenie je oprávnené.

(9)Čo teda? Máme pre seba *voľajakú* prednosť¹⁷²? Vonkoncom nie, veď sme prv obvinili aj Židov aj Grékov, že sú všetci pod hriechom, (10)podľa toho, ako je napísané: Niet spravodlivého, ani jedného, (11)niet, kto by mal pochopenie, niet toho, kto by vyhľadával^{173 174} Boha; (12)všetci sa odchyľili¹⁷⁵, napospol¹⁷⁶ sa stali naničhodnými¹⁷⁷, niet, kto by prevádzal^{170 173} dobrotu¹⁷⁸, niet dokonca ani¹⁷⁹ jedného¹⁸⁰. (13)Ich hrdlo – otvorený hrob, svojimi jazykmi vnadili¹⁸¹, pod ich perami jed kobier¹⁸², (14)ich¹⁷¹ ústa sú napchaté¹⁸³ preklínaním a horkosťou¹⁸⁴, (15)ich nohy rezké¹⁸⁵ vylievajú krv, (16)na ich cestách zmar¹⁸⁶ a bieda¹⁸⁷ (17)a cestu pokoja nepoznali¹⁸⁸; (18)Božej bázne pred ich očami niet¹⁸⁹. (19)I vieme, že zákon, kolké veci vraví, hovorí tým, ktorí sú pod zákonom¹⁹⁰, aby boli každé ústa zahradené²⁵ a všetok svet voči Bohu *aby* ostal¹⁵⁹ podrobený¹⁹¹ súdu¹⁹²; (20)preto pred ním žiadne¹⁹³ mäso na základe¹⁹⁴ činov *podľa* zákona¹⁹⁵ za spravodlivé uznané nebude, lebo skrze zákon *nastáva* plné poznanie¹⁹⁶ hriechu.

(21)No teraz je mimo zákona¹⁹⁷ zjavená¹⁸³ Božia spravodlivosť¹⁹⁴, od zákona aj prorokov dosvedčovaná¹⁹⁸, (22)totiž Božia spravodlivosť¹⁹⁴ skrze vieru v¹⁹⁹ Ježiša Krista pre všetkých²⁰⁰, a na všetkých, ktorí veria. Lebo niet rozdielu, (23)veď zhešíli²⁰¹ všetci a Božej slávy sa im nedostáva²⁰², (24)no za spravodlivých sú²⁰³ uznávaní zadarmo, jeho milosťou, skrze vykúpenie²⁰⁴, ktoré je v Kristu Ježišovi; (25)toho Boh vystavil²⁰⁵ za zľutovnicu²⁰⁶, skrze vieru v jeho krv²⁰⁷, pre prejavenie^{200 208} svojej spravodlivosti vzhľadom na prepáčenie²⁰⁹ predtým nastavších prehrešení (26)v Božej blahovôli²¹⁰; za

účelom prejavania²⁰⁸ svojej spravodlivosti v dobe terajšej, tak, aby on bol spravodlivý a za spravodlivého uznávajúci²¹¹ toho, *kto je z viery v¹⁹⁹ Ježiša*. (27)Kde je teda to honosenie sa? Bolo²¹² vylúčené. Skrze aký zákon? Činov? Vôbec nie, lež skrze zákon viery, (28)lebo súdime, že človek je za spravodlivého uznávaný vierou bez ohľadu na činy¹⁹⁷ *podľa* zákona²¹³. (29)Alebo²¹⁴ je Boh len *Bohom* Židov? Či nie aj národov? Ba áno, aj národov, (30)priam preto, že Boh je jeden a ten za spravodlivú uzná obriezku na základe¹⁹⁴ viery a neobriezku²¹⁵ zasa skrze vieru. (31)Rušíme²¹⁶ teda skrze vieru zákon? Ani pomyslieť¹⁵⁷, lež zákon zdôrazňujeme²¹⁷.

4 Čoho teda riekeme, že došiel²¹⁸ Abrahám, náš otec čo do mäsa? (2)Áno, ak bol Abrahám uznaný²⁵ za spravodlivého na základe¹⁹⁴ činov, má sa čím honosiť²¹⁹, ale nie pred Bohom²²⁰. (3)Čože vraví Písmo²²¹? I uveril Abrahám Bohu a *to* mu bolo zarátané^{25 222} k spravodlivosti²²³. (4)Nuž, kto koná činy²²⁴, tomu sa odmena nezaráťva²²² ako milosť²²⁵, lež ako podľnosť²²⁵, (5)no kto činy nekoná²²⁶, ale sa vierou spolieha na²²⁷ toho, ktorý bezbožného²²⁸ vie uznať²²⁹ za spravodlivého, tomu sa k spravodlivosti²³⁰ zarátáva²³⁰ jeho viera, (6)priam tak²³¹, *ako* aj Dávid ohlasuje²³² blaženosť človeka, ktorému Boh zarátáva²³⁰ spravodlivosť bez ohľadu na činy²³³; (7)Blažení tí, ktorých bezzákonnosti boli²³⁴ odpustené a ktorých hriechy boli²³⁴ prikrýté; (8)blažený muž, ktorému PÁN nijako nezaráťva²³⁰ hriech.

(9)Táto blaženosť teda: *Vzťahuje sa* na obriezku či aj na neobriezku²¹⁵? Veď vravíme, že Abrahámovi bola k spravodlivosti²³⁰ zarátaná²³⁰ jeho viera – (10)ako teda bola zarátaná²³⁰? Keď bol v obriezke či v neobriezke²¹⁵? Nie v obriezke, lež v neobriezke²¹⁵, (11)a znamenie obriezky dostal za pečat spravodlivosti viery, ktorú *mal* v neobriezke²¹⁵, na to, žeby on bol²³⁵ otcom všetkých, ktorí veria v stave²³⁶ neobriezky²¹⁵, na to, žeby aj im bola spravodlivosť zarátaná^{230 235}, (12)a otcom obriezky²³⁷ nielen pre tých²³⁸, ktorí sú z obriezky, lež aj pre tých²³⁸ ktorí sa riadia²³⁹ šlapajami viery nášho otca Abraháma, ktorú *mal* v neobriezke²¹⁵.

(13)Abrahámovi alebo jeho semenu sa predsa prisľubilo, že on bude dedičom sveta, *dostalo* nie skrze zákon, lež skrze spravodlivosť viery. (14)Veď ak sú dedičmi tí, ktorí sú na základe¹⁹⁴ zákona, je viera zbavená zmyslu^{240 241} a prisľub zrušená^{241 242}, (15)lebo zákon spôsobuje hnev; no kde niet zákona, *niet* ani prestupovania. (16)Preto je to na základe¹⁹⁴ viery, aby to bolo ako milosť²⁴², takže ten prisľub je²³⁵ spoľahlivo platný²⁴³ pre všetko semeno²³⁸, nielen pre to²³⁸, ktoré je na základe¹⁹⁴ zákona, lež aj pre to²³⁸, ktoré je na základe¹⁹⁴ viery Abrahámovej; on je otcom nás všetkých, (17)(podľa toho, ako je napísané²⁴⁴; Určil²⁴⁵ som ťa za otca mnohých národov), pred Bohom, ktorému uveril, ktorý oživuje mŕtvych a povoláva veci, ktoré nie sú, ako by boli²⁴⁶; (18)on proti nádeji v nádeji²⁴⁷ uveril, takže sa stal²³⁵ otcom mnohých národov podľa toho, čo je rečené^{241 248}: Také bude tvoje semeno; (19)a neoslabil vo viere, neprihliadol na²⁴⁹ svoje už umŕtvené²⁵⁰ telo, súc²⁵¹ asi storočný a na umŕtvenosť²⁵⁰ Šarínej matrice, (20)a nezapochyboval²⁵² neverou o Božom prisľube, lež bol posilnený²⁵³ vierou, i vzdal Bohu slávu²⁵⁴ (21)a bol plne uistený²⁵³, že čo prisľúbil, je mocný aj vykonať; (22)preto mu to tiež bolo zarátané²³⁰ k spravodlivosti²³⁰. (23)A že mu bolo zarátané²³⁰, bolo²³⁴ zapísané nielen vzhľadom na²⁵⁵ nás, ktorým sa to zarátovať²³⁰ bude, vierou sa spoliehajúcich na²²⁷ toho, čo spomedzi mŕtvych vzkriesil²⁵⁶ Ježiša, nášho Pána; (25)ten bol vydaný²⁵ pre naše previnenia²⁵⁷ a vzkriesený^{25 258} pre naše uznanie za spravodlivých.

5 Súc teda na základe²⁵⁸ viery za spravodlivých uznani^{25 259}, máme skrze nášho Pána Ježiša Krista voči Bohu²⁶⁰ mier²⁶¹; (2)skrze neho vlastnime²⁶² vieru aj prístup do tejto priazne²⁶³, v ktorej stojíme, a honosíme sa v nádeji²⁶⁴ Božej slávy.

(3)A nielen to, lež sa aj honosíme strastmi^{114 265}, vediac, že strast¹¹⁴ spôsobuje²⁶⁶ vytrvalosť²⁶⁷ (4)a vytrvalosť²⁶⁷ osvedčenosť a osvedčenosť nádej, (5)a nádej nezahabuje²⁶⁸, pretože skrze Svätého Ducha, ktorý nám bol²⁵⁹ daný²⁵, je v našich srd-

ciach rozliata²⁶⁹ Božia láska²⁷⁰. (6)Veď Kristus, keď sme my ešte boli bezmocní, v pravý čas umrel za²⁷⁰ bezbožných²⁷¹ – (7)za²⁷⁰ spravodlivého predsa sotva kto bude umierať; áno, vari by sa voľakto aj mohol odvážiť²⁷² umrieť za²⁷⁰ dobrého²⁷³, (8)no Boh svoju²⁷³ lásku k nám potvrdzuje²⁷⁴ tak, že za²⁷² nás Kristus umrel, keď sme my ešte boli hriešnici. (9)Oveľa skôr teda budeme teraz, súc v moci jeho krvi²⁷⁵ uznani^{25 259} za spravodlivých, skrze neho zachránení²⁷⁶ od hnevu, (10)lebo ak sme boli²⁵⁹, súc nepriatelja, zmierení²⁵ s Bohom²⁷⁷ skrze smrť jeho Syna, budeme, súc zmierení^{25 259 277}, oveľa skôr zachránení²⁷⁶ v moci jeho života²⁷⁵.

(11)A nielen to, lež sa aj honosíme²⁷⁸ Bohom²⁶⁵ skrze nášho Pána Ježiša Krista, skrze ktorého sa nám teraz tohto zmiernenia²⁷⁷ dostalo.

(12)²⁷⁹Pre túto príčinu priam tak ako skrze jedného človeka do sveta vošiel²⁸⁰ hriech a skrze hriech smrť a tak smrť prešla na všetkých ľudí²⁸⁰, pretože²⁸¹ všetci zhrešili, (13)lebo hriech až do zákona v svete bol, no ak niet zákona, nepripisuje sa hriech na ťarchu²⁸², (14)ale od Adama až po Mojžiša kralovala²⁸³ smrť aj nad tými, ktorí nezahrešili²⁸⁴ v podobe²⁸⁵ prestúpenia Adama; on je predobrazom toho, ktorý mal prísť²⁸⁶. (15)Ale nie je so skutkom priazne²⁸⁷ tak ako s previnením^{288 287}? Áno, ak previnením²⁵⁷ jedného mnohí poumierali, oveľa skôr²⁸⁹ sa voči mnohým²⁹⁰ rozmohla Božia milosť a obdarovanie v milosti, ktorá je skrze²⁹¹ jedného človeka, Ježiša Krista. (16)A nie je s darom ako s tým, čo nastalo skrze jedného zhrešivšieho²⁹²? Áno, z jedného^{293 194} posiel súd na²⁹⁵ odsúdenie a z mnohých¹⁹⁴ previnení²⁵⁷ zasa²⁹⁶ skutok priazne²⁸⁷ na²⁹⁵ priznanú²⁹⁷ spravodlivosť²⁹⁸; (17)lebo ak sa previnením²⁵⁷ jedného skrze jedného ujala kralovania smrť, budú oveľa skôr²⁸⁹ tí, ktorým sa dostáva hojnosti milosti a daru²⁹⁹ spravodlivosti³⁰⁰, kralovať skrze jedného, Ježiša Krista, v živote);³⁰¹ (18)takže teda ako bolo skrze jedno previnenie²⁵⁷ voči všetkým ľuďom na²⁹⁵ odsúdenie, tak je aj skrze jednu uskutočnenú spravodlivosť²⁹⁸ voči všetkým ľuďom na²⁹⁵ priznávanie²⁹⁷ spravodlivosti³⁰² cieľom ži-

vota³⁰³, (19)lebo priam tak, ako sa mnohí skrze neuposlúchnutie³⁰⁴ jedného človeka dostali do postavenia hriešnikov³⁰⁵, dostanú sa aj skrze poslušnosť jedného mnohí do postavenia spravodlivých³⁰⁵. (20)No popri *tom* zasiahol³⁰⁶ zákon, aby sa previnenie²⁵⁷ rozmnožilo; no kde sa rozmnožil hriech, nadmieru sa rozmohla milosť, (21)aby priam tak, ako sa hriech ujal kráľovania v moci smrti³⁰⁷, sa ujala kráľovania aj milosť skrze spravodlivosť^{300 308} k večnému životu skrze Ježiša Krista, nášho Pána.

6 Čo teda riekne? Máme naďalej ostávať v hriechu, aby sa rozmnožila milosť? (2)Preč s takou myšlienkou³⁰⁸ – ako budeme *my*, ktorí⁹⁴ sme hriechu umreli, ešte v ňom žiť? (3)Či³⁰⁹ je vám neznáme³¹⁰, že kolki sme boli pokrstení²⁵ v³¹¹ Krista Ježiša, boli sme pokrstení²⁵ v³¹¹ jeho smrť? (4)Skrze krst sme teda boli³¹² s ním v³¹¹ smrť pochovaní²⁵, aby sme aj *my*, priam tak, ako bol Kristus skrze Otcovu slávu vzkriesený^{25 256} spomedzi mŕtvych, vykročili³¹³ v novosti života³¹⁴, (5)áno, ak sme s *ním* zrazení³¹⁵ zobrazením³¹⁶ jeho smrti, bude s nami predsa tak aj *čo do*³¹⁷ opätovného vstania, (6)lebo je nám známe³¹⁸ toto: Že náš starý človek bol³¹² s *ním* ukrižovaný²⁵, aby bolo s telom hriechu skoncované^{312 25 319}, žeby sme *my* už hriechu neotročili; (7)veď ten, kto umrel, je zo *stránky*³²⁰ hriechu uznaný³²¹ za spravodlivého. (8)Nuž ak sme s Kristom umreli, veríme, že s ním budeme aj žiť, (9)vediac³²², že Kristus, súc³¹² vzkriesený^{25 256} spomedzi mŕtvych, už neumiera, smrť nad ním³²³ už nepanuje, (10)lebo nakoľko³²⁴ umrel, umrel hriechu raz prevždy, no nakoľko³²⁴ žije, žije Bohu. (11)Tak aj vy samých seba rátajte³²⁵ za mŕtvych hriechu, no zato živých Bohu v Kristu Ježišovi; (12)nech teda vo vašom smrteľnom tele nekraľuje hriech, takže by ste poslúchali³²⁶ jeho³²⁷ chůtky³²⁸, (13)ani hriechu nevydávajte³²⁹ svoje údy *za* nástroje³³⁰ nespravodlivosti⁷⁹, lež vydajte³²⁹ sami seba Bohu stáby živých spomedzi mŕtvych a svoje údy Bohu *za* nástroje³³⁰ spravodlivosti. (14)Nebude predsa nad vami³²³ panovať hriech, veď ste nie pod zákonom, lež pod milosťou.

(15)Čo teda? Máme sa dať hrešiť, pretože sme nie pod zákonom, lež pod milosťou? Preč s takou myšlienkou³³¹! (16)Neviete³²², že komu sami seba vydávate³²⁹ *za* nevoľníkov na³³¹ poslušnosť, *tomu* nevoľníkmi ste, koho³³² poslúchate, či hriechu³³² na³³¹ smrť alebo poslušnosti³³² na³³¹ spravodlivosť? (17)No vďaka Bohu, že ste boli nevoľníkmi hriechu³³³, no zo srdca ste poslúchli ten druh^{333 334} náuky, do ktorého ste boli uvedení^{25 335}, (18)a súc³¹² vyslobodení²⁵ od hriechu, boli ste³¹² daní *za* nevoľníkov²⁵ spravodlivosti³³². (19)Pre slabosť vášho mäsa vravím po ľudsky: Totiž, priam tak, ako ste svoje údy vydali³²⁹ v nevoľníctvo³³⁶ nečistote a bezzákonnosti³³² na³³¹ bezzákonnosť³³⁷, vydajte³²⁹ svoje údy teraz v nevoľníctvo³³⁶ spravodlivosti³³² *na* posvätenie³³⁸; (20)veď ste, keď ste boli nevoľníkmi hriechu³³³, boli voči spravodlivosti slobodní³³⁹; (21)nuž, aký ste vtedy mali úžitok³⁴⁰ vo veciach, za ktoré sa teraz hanbite^{7 341}? Veď cieľ³⁴² oných vecí je smrť. (22)No teraz, súc³¹² od hriechu vyslobodení²⁵ a daní *za* nevoľníkov²⁵ Bohu, máte svoj úžitok³⁴³ na³⁴³ posvätenie³⁴³ a *za* cieľ³⁴³ večný život, (23)lebo odpata³⁴⁴ hriechu³⁴⁵ je smrť, no Boží skutok priazne³⁴⁶ večný život v Kristu Ježišovi, našom Pánovi.

7 Či³⁴⁶ je vám neznáme³⁴⁶, bratia, (hovorím predsa *ku* známym zákona), že zákon nad človekom³⁴⁶ panuje, po koľký čas žije? (2)Žena, ktorá je za mužom, je predsa zákonom priviazaná *k* mužovi, ktorý žije, no ak muž umrie, je od zákona svojho³⁴⁷ muža oprostená^{183 348}. (3)I dostane sa jej teda, zakaiaľ jej³⁴⁷ muž žije, názvu cudzoložnica, ak sa oddá³⁴⁹ inému mužovi, no ak jej³⁴⁷ muž umrie, je od toho zákona slobodná, i nebude cudzoložnicou, oddajúc³⁴⁹ sa inému mužovi. (4)Takže aj vy, moji bratia, ste skrze Kristovo tele boli usmrtení²⁵ zákonu a tým³²⁶ ste sa oddali³⁴⁹ inému, – tomu, ktorý bol vzkriesený^{25 256} spomedzi mŕtvych, – aby sme niesli³⁵⁰ úžitok³⁵¹ Bohu.

(5)Veď keď sme boli v mäse, vyvíjali vaše hriechov, ktoré³⁵² boli skrze zákon, svoju činnosť³⁵³ v našich údoch na³⁴³ nesenie³⁵⁰ úžitku³⁵¹ smrti³⁵⁴, (6)no teraz, umrúc v *tom*³⁵⁵, v čom sme mocou boli držaní,

sme boli od zákona oprostení^{25 348 356}, takže nevoľnícku službu konáme³⁵⁶ v novosti ducha a nie v starobe litery.

(7)Čo teda riekname? Je zákon hriechom? Preč s takou myšlienkou!³⁵⁷ Ale³⁵⁸ hriech som nespoznal³⁵⁹, iba ak skrze zákon; ba ani chtivosť³⁶⁰ by som si nebol uvedomil³⁷⁵, keby zákon nebol vravel³⁶¹. Nebudeš chtivý³⁶⁰. (8)No hriech, získajúc skrze ten príkaz východisko útoku³⁶², vo mne všetku chtivosť³⁶⁰ spôsobil³⁶³. Lebo bne zákona³⁶³ je hriech mŕtvý (9)a ja som kedysi bez zákona³⁶³ žil; no keď prišiel príkaz, ožil hriech (10)a ja som umrel, i bolo zistené⁴²⁵, že príkaz, ktorý bol na³⁴³ život, priam ten mŕ³⁶⁴ bol na³⁴³ smrť, (11)lebo hriech, získajúc skrze ten príkaz východisko útoku³⁶², ma podviedol³⁶⁵ a skrzeň zabil. (12)Takže zákon je zaiste svätý, aj príkaz svätý a spravodlivý a dobrý¹⁰⁹; (13)mne sa teda smrťou stalo to, čo je dobré¹⁰⁹? Ani pomyslieť³⁶⁶, lež hriech, spôsobujúci³⁶³ mi, aby sa ako hriech prejavil, smrť skrze to, čo je dobré¹⁰⁹; aby sa hriech skrze príkaz stal³⁶⁷ nadmieru hriešnym. (14)Veď vieme³⁷⁵, že zákon je duchovný, no ja som z mäsa³⁶⁸, predaný^{183 374} pod hriech³⁶⁹; (15)veď čo uskutočňujem³⁶³, neuznávam, lebo nie to konám³⁷⁰, čo si želim³⁷¹, lež čo nenávidím, to prevádzam³⁶⁶. (16)No ak prevádzam³⁶⁶ to, čo si neželám³⁷¹, prisvedčujem zákonu, že je správny³⁷²; (17)no potom³⁷³ to už neuskutočňujem³⁶³ ja, lež hriech, ktorý vo mne sídli. (18)Veď viem³⁷⁵, že vo mne, to jest v mojom mäse, nesídlí dobré¹⁰⁹; áno, želanie³⁷¹ pri mne je³⁷⁶, no nie uskutočňovanie³⁷⁷ toho, čo je správne^{377 378}, (19)lebo prevádzam³⁷⁹ nie dobré³⁷⁹, ktoré si želim³⁷⁹, lež zlé, ktoré si neželám³⁷⁹, to konám³⁷⁹. (20)No ak prevádzam³⁷⁹ to, čo si ja neželám³⁷⁹, neuskutočňujem³⁷⁷ to už ja, lež hriech, ktorý vo mne sídli. (21)A tak sám na sebe³⁸⁰, ktorý si želim³⁷⁹ prevádzať³⁷⁹ to, čo je správne³⁷⁷, zisťujem³⁸¹ zákon, že práve pri mne³⁸⁰ je³⁷⁶ zlé; (22)áno, čo do vnútorného človeka si tiež³⁸² ľubujem v Božom zákone, (23)no v svojich údoch vidím iný zákon, vedúci vojnu³⁸³ proti zákonu mojej mysle a zájímajúci ma zákonom³⁸⁴ hriechu, ktorý je v mojich údoch. (24)Ja biedny človek! Kto ma vyproští³⁸⁵ z tohto

tela³⁸⁶ smrti? (25)Ďakujem Bohu skrze Ježiša Krista, nášho Pána. I konám teda ja sám nevoľnícku službu³⁸⁷ myslou zákonu Božiemu, no zato mäsom zákonu hriechu.

8 Nuž teda tým, ktorí sú v Kristu Ježišovi, *nieť* žiadneho odsúdenia; (2)áno, zákon Ducha života v Kristu Ježišovi ma vyslobodil od zákona hriechu a smrti. (3)Lebo to, čo bolo nemožné zákonu³⁸⁸, keďže³⁸⁹ príčinou mäsa³⁹⁰ bol slabý³⁹¹, – Boh, pošlúc svojho³⁹² Syna v podobe mäsa hriechu a vo veci hriechu³⁹³, odsúdil hriech v mäse, (4)aby spravodlivá požiadavka³⁹⁴ zákona bola splnená²⁵ v nás, ktorí chodíme³⁹⁵ nie podľa mäsa³⁹⁶, lež podľa Ducha³⁹⁶, (5)lebo tí, ktorí sú podľa mäsa³⁹⁶, majú na mysli veci mäsa, no tí podľa Ducha³⁹⁶ veci Ducha; (6)zmýšľanie mäsa je, pravdaže, smrť, no zmýšľanie Ducha život a pokoj, (7)pretože zmýšľanie mäsa je nepriateľstvo voči Bohu, lebo sa Božiemu zákonu nepodriaďuje, ba ani nemôže, (8)a tí, ktorí sú v mäse, sa nemôžu Bohu zaľúbiť. (9)No vy ste nie v mäse, lež v Duchu³⁹⁷, ak, pravda³⁹⁸, vo vás sídli Boží Duch; no ak voľakto Kristovho Ducha³⁹⁷ nemá, ten nie je jeho, (10)no ak je vo vás Kristus, je telo síce vzhľadom na³⁹⁹ hriech mŕtve, no Duch je život vzhľadom na³⁹⁹ spravodlivosť. (11)No ak vo vás sídli Duch toho, ktorý Ježiša vzkriesil²⁵⁶ spomedzi mŕtvych, oživí ten, ktorý Krista spomedzi mŕtvych vzkriesil²⁵⁶, aj vaše smrteľné telá, vzhľadom na³⁹⁹ Ducha, ktorý dnu vo vás sídli. (12)Tak teda, bratia, sme dlžníci, nie mäsu, žeby sme žili podľa mäsa³⁹⁶; (13)áno, ak žijete podľa mäsa³⁹⁶, spejete k umieraniu⁴⁰⁰, no ak skutky tela Duchom usmrcujete, budete žiť, (14)lebo kolíki sú Božím Duchom vedení, tí sú Boží synovia. (15)Veď ste neprijali⁴⁰¹ ducha nevoľníctva opäť na bázeň, lež ste prijali⁴⁰¹ ducha³⁹⁷ osvojenia za synov⁴⁰², v ktorom voláme ABBA, Otče. (16)Sám Duch svedčí⁴⁰³ naším duchom, že sme Božie deti, (17)a ak deti, *potom* aj dedičia, jednak dedičia Boží, jednak spoludedičia Kristovi, ak, pravda⁴⁰⁴, spolu⁴⁰⁵ trpíme, aby sme spolu⁴⁰⁵ aj boli oslávení²⁵.

(18)Lebo rátam, že utrpenia terajšej doby nie sú nič hodné voči budúcej sláve,

ktorá pre nás má byť zjavená^{25 406 407}. (19)Veď dychtivé vyzneranie⁴⁰⁸ stvorenia⁴⁰⁹ sústredene⁴¹⁰ vyčkáva zjavenie⁴⁰⁶ Božích synov – (20)lebo stvorenia⁴⁰⁹ bolo podriadené⁴¹¹ ničote⁴¹², nie z vlastného popudu⁴¹³, lež príčinou⁴¹⁴ toho, ktorý ho podriadil, – (21)v nádeji⁴¹⁵, že aj samo stvorenia⁴⁰⁹ bude vyslobodené^{25 416} od nevoľníctva skazenosti⁴¹⁷ do slobody slávy Božích detí. (22)Áno, vieme³²², že všetko stvorenia⁴⁰⁷ až doteraz spolu⁴⁰⁵ vzdychá⁴¹⁸ a spolu⁴⁰⁵ sa zviňa v bolestiach⁴¹⁹; (23)a nielen *ono*, lež aj *my* sami, majúci prvotiny Ducha, aj *my* sami v sebe⁴²⁰ vzdycháme⁴¹⁸, sústredene⁴⁰⁸ vyčkávajúc osvojenie za synov⁴²¹, oslobodenie⁴²² nášho tela. (24)Lebo sme boli zachránení⁴¹¹ v nádeji⁴²³, no videná nádej nie je nádejou – veď čo sa kto ešte⁴²⁴ nádeja na *to*, čo vidí? – (25)no ak sa nádejame na *to*, čo nevidíme, sústredene⁴⁰⁸ vyčkávame s vytrvalosťou⁴²⁵. (26)A tak tiež aj Duch pripája svoju pomoc⁴²⁶ našej slabosti; veď nevieme³²², za čo sa máme modlievať⁴²⁷ podľa *toho*, čo je žiaduce, ale Duch sám sa v prospech⁴²⁸ prihovára nevýslovnými vzdychmi, (27)a ten, ktorý skúma srdcia, vie³²², aké je zmýšľanie Ducha, pretože⁴²⁹ sa v prospech⁴²⁸ svätých prihovára v súlade s Bohom⁴³⁰. (28)No vieme^{322 431}, že tým, ktorí Boha milujú, spolupôsobia všetky veci na dobré⁴⁰⁹, tým, ktorí sú povolani¹⁸³ podľa predsavzatia⁴³², (29)lebo ktorých vopred poznal⁴³³, aj predurčil za rovnostvorných s obrazom⁴³⁴ jeho Syna, takže on je⁴³⁵ prvorodený medzi mnohými bratmi; (30)a ktorých predurčil, tých aj povolal, a ktorých povolal, tých aj uznal za spravodlivých, a ktorých uznal za spravodlivých, tých aj oslávil.

(31)Čo teda riekneme na tieto veci? Ak za⁴²⁸ nás je Boh, ako proti nám? (32)*Ten*, ktorý predsa ani svojho vlastného Syna neušetril, lež ho za⁴²⁸ nás všetkých vydal – akože by nám s ním neušetril⁴³⁶ aj všetky veci? (33)Kto podá sťažnosť⁴³⁷ proti Božím vyvoleným? *Ten*, ktorý uznáva⁴³⁸ za spravodlivých je Boh – (34)kto je *ten*, ktorý môže odsúdiť⁴³⁸? *Ten*, ktorý umrel⁴³⁹, – no radšej: *Bol* [aj] vzkriesený²⁵⁶, – je Kristus, ktorý je aj na

Božej pravici, ktorý sa v náš prospech⁴⁴⁰ aj prihovára – (35)kto nás odlúči od KRISTOVEJ lásky? Útlak⁴⁴¹ či úzkosť⁴⁴² či prenasledovanie či hlad či nahota či nebezpečenstvo či meč⁴⁴³? (36)Podľa *toho*, ako je napísané⁴⁴⁴: Pre teba sme celý deň usmrcovaní, boli⁴⁴⁵ sme zarátaní za⁴⁴⁶ jaťočné ovce⁴⁴⁷; (37)no vo všetkých týchto veciach skrze toho, ktorý si nás zamiloval, sme viac ako víťazmi⁴⁴⁸, (38)lebo som presvedčený⁴⁴⁹, že ani smrť ani život ani anjeli ani kniežatstvá⁴⁵⁰ ani terazšie ani budúce⁴⁵¹ veci ani mocnosti (39)ani výška ani hĺbka ani ktoré iné stvorenia nás nebude môcť odlúčiť od Božej lásky, ktorá je v Kristu Ježišovi, našom Pánovi.

9 Vrávim pravdu v Kristovi, nelužem, – svedčí so mnou moje svedomie v Svätom Duchu, – (2)že mám v svojom srdci veľký zármutoč a neprestajnú bolesť⁴⁵². (3)Bol by som si veru⁴⁵³ želal⁴⁵⁴ byť ja sám od KRISTA ako prekliatiec vzdialený⁴⁵⁵ v prospech⁴⁴⁰ mojich bratov, mojich⁴⁵⁶ príbuzných čo do mäsa – (4)to sú⁴⁵⁷ Izraelovci, ktorých je synovstvo⁴⁵⁸ aj sláva⁴⁵⁹ aj zmluva⁴⁶⁰ aj zákonodarstvo aj svätá služba⁴⁶¹ aj prísľuby, (5)ktorých sú otcovia a z ktorých je, čo do mäsa, KRISTUS, ktorý je nado všetkými, Boh⁴⁶² do vekov hodný velebenia. **AMÉN.**

(6)No nie tak, ako žeby Božie slovo bolo zlyhalo⁴⁶³; lebo nie všetci, ktorí sú z Izraela⁴⁶⁴, sú Izrael, (7)ani nie sú všetci detmi, pretože sú Abrahámové semeno, lež⁴⁶⁵: Semeno ti bude nazvané^{466 25} v Isákovi; (8)to jest, že nie deti mäsa⁴⁶⁴ sú deti Božie, lež deti prísľubu sa rátajú za semeno, (9)veď slovo to⁴⁶⁷: Podľa tohto⁴⁶⁸ obdobia prídem a Sára sa dostane syna, je slovo⁴⁶⁹ prísľubu⁴⁷⁰. (10)A nielen *to*, lež aj keď Rebeka nosila plod manželského súžitia⁴⁷¹ od¹⁴⁵ jedného, Isáka, nášho otca, (11)dokiaľ predsa ešte neboli zrodení²⁵ ani nič⁴⁷² dobrého¹⁰⁹ alebo ničomného⁴⁷³ nevykonali (aby v platnosti ostávalo Božie predsavzatie⁴⁷⁴, ktoré je v zmysle⁴⁷⁵ vyvolenia, záležajúce nie na činoch, lež na tom⁴⁷⁶, ktorý povoláva), (12)bolo jej rečené^{25 477}: Váši budú nevoľníkmi⁴⁷⁸ menšiemu; (13)podľa *toho*, ako je napísané⁴⁷⁹: Jakóba som si zamiloval, no Ésau som znenávidel⁴⁸⁰.

(14) Čo teda riekne? *Je vari pri Bohu nespravodlivosť*^{79?} Preč s takou myšlienkou^{357!} (15) Veď Mojžišovi vraví⁴⁸¹: Zmilujem sa, nad kýmkoľvek sa zmilujem⁴⁸², a zľutujem sa, nad kýmkoľvek sa zľutujem⁴⁸²; (16) takže to teda je vec nie toho, kto chce⁴⁸³, ani toho, kto beží⁴⁸⁴, lež Boha, ktorý sa zmilúva⁴⁸². (17) Veď faraónovi Písmo vraví⁴⁸⁵: Priam na to som ťa pozdvihol⁴⁸⁶ spomedzi⁴⁸⁷ ľudí, aby som tak⁴⁸⁸ pri tebe ukázal⁴⁸⁹ svoju moc⁴⁹⁰, a moje meno aby tak⁴⁸⁸ bolo rozhlásené²⁵ na všetkej zemi; (18) tak sa teda zmilúva, nad kým chce⁴⁸², a zatvrdzuje, koho chce⁴⁸².

(19) Riekneš mi teda: Čo ešte žehre^{491?} Ktože odoláva⁴⁹² jeho vôli^{493?} (20) Veď áno, ale kto si ty, ó človeče, že⁴⁶³ odvrávaš⁴⁹⁴ Bohu? Riekne vari výrobok výrobcovi⁴⁹⁵: Čo si ma urobil takto? (21) Alebo⁴⁹⁶ nemá hrnčiar nad ilom⁴⁹⁷ právomoc⁴⁹⁸ urobiť z tej istej hmoty⁴⁹⁹ ktorú nádobu na účel dôstojný⁵¹⁶ a ktorú zasa na nie dôstojný^{516?} (22) A ak Boh, chcúci⁴⁸³ ukázať⁴⁸⁹ hnev a dať na známosť, čoho je mocný⁵⁰⁰, znášal⁵⁰¹ vo veľkej⁵⁰² zhovievavosti⁹⁹ nádobu hnevu, uspôsobený⁵⁰³ na záhubu; (23) a aby na známosť dal bohatstvo svojej slávy na nádobách zmlčovania⁵⁰⁴, ktoré vopred prihotovil na slávu, (24) nás, ktorých aj povolal, nielen zo Židov, lež aj z národov...? (25) Ako aj vraví v Hoseášovi⁵⁰⁵: Povolám Nie-môj-luď za svoj ľud a Nie-milú⁵⁰⁶ za milú^{506 507}; (26) i bude, že na tom mieste, kde im bolo rečené²⁵: Vy ste nie môj ľud, tam budú povolani²⁵ za synov⁵⁰⁷ živého Boha⁵⁰⁸. (27) A Isaiáš čo do Israela⁵⁰⁹ volá⁵¹⁰: Bárs by počet Isaellových synov bol ako piesok mora, zachránený bude²⁷⁶ pozostatok, (28) lebo on vec dovádza do konca a urýchľuje⁵¹¹ v spravodlivosti, pretože PÁN na zemi vykoná urýchlenie⁵¹¹ vecí⁵¹². (29) A podľa toho, ako Isaiáš riekol predtým⁵¹³: Keby nám PÁN *SABAÓTH*⁵¹⁴ nebol zanechal semena, boli by sme bývali spravení⁵¹⁵ takými ako Sodoma a pripodobnení²⁵ Gomore.

(30) Čo teda riekne? Že ľudia z národov, ktorí⁵¹⁷ sa za spravodlivosťou nehнали⁵¹⁸, spravodlivosť uchopili⁵¹⁹, a to tú spravodlivosť, ktorá je na základe¹⁹⁴

viery, (31) no Israeľ sa za zákonom spravodlivosti hnal⁵¹⁸, no⁵²⁰ k zákonu⁵²¹ nedobehol⁵²². (32) Prečo? Pretože sa to dialo nie na základe¹⁶⁴ viery, lež sťaby na základe¹⁹⁴ činov; narazili na kameň nárazu (33) podľa toho, ako je napísané⁵²³: Hľa, kladiem na Sióne kameň nárazu a skalu pádu⁵²⁴, a kto na ňom vierou spočíva²²⁷, nebude zahanbený^{25 525}.

10 Bratia, blahá záľuba môjho vlastného⁵²⁶ srdca a prosba, ktorá je za nich⁵²⁷ k Bohu, je na záchranu^{528 37}; (2) áno, dosvedčujem im, že horlivosť pre Boha⁵²⁹ majú, ale nie podľa náležitého⁵³⁰ poznania, (3) lebo sa, nepoznajúc spravodlivosť, ktorá je Božia, a usilujúc sa zdorazniť⁵³¹ svoju [spravodlivosť] vlastnú, spravodlivosti, ktorá je Božia, nepodriadili⁵⁴⁷. (4) Lebo Kristus je koniec⁵³¹ zákona na spravodlivosť každému, kto verí.

(5) Veď Mojžiš opisuje tú spravodlivosť, ktorá je na základe¹⁹⁴ zákona⁵³²: Človek, ktorý tieto veci⁵³³ vykoná⁵³⁴, bude skrze ne⁵³⁵ žiť; (6) no spravodlivosť, ktorá je na základe¹⁹⁴ viery, vraví takto⁵³⁶: Nepovedz v svojom srdci: Kto vystúpi⁵³⁷ do neba? – to jest, Krista priviesť nadol⁵³⁸ – (7) alebo: kto zostúpi do bezdna? – to jest, Krista vyviesť^{537 539} spomedzi mŕtvych. (8) Lež čo vraví? Výrok je blízko teba, v tvojích ústach a v tvojom srdci, to jest, výrok viery, ktorý kážeme: (9) Ak svojimi ústami⁵³⁵ vyznáš Ježiša ako Pána⁵⁴⁰ a v svojom srdci uveríš, že ho Boh vzkriesil²⁵⁶ spomedzi mŕtvych, budeš zachránený²⁷⁶, (10) lebo srdcom sa verí na spravodlivosť a ústami sa vyznáva na záchranu³⁷. (11) Písmo predsa vraví⁵²³: Nikto⁵⁴¹, kto na ňom vierou spočíva²²⁷, nebude zahanbený^{25 525}, (12) lebo niet rozdielu medzi Židom a Grékom⁵⁴², veď ten istý PÁN všetkých je bohatý⁵⁴³ voči všetkým, ktorí sa ho dovolávajú⁵⁴⁴ – (13) áno, každý, ktokoľvek sa bude dovolávať⁵⁴⁴ mena PÁNA, bude zachránený^{276 545}. (14) Nuž, ako sa budú dovolávať⁵⁴⁴ toho, v²²⁷ ktorého neuverili? A ako uveria v toho, o ktorom nepočuli? A ako počujú bez kázuceho^{546?} (15) A ako budú kázať⁵⁴⁶, ak nebudú vyslaní²⁵ – podľa toho, ako je napísané⁵⁴⁸: Aké krásne sú nohy tých, ktorí v blahej zvesti hlásajú pokoj⁵⁴⁹, tých, ktorí v blahej zvesti hlá-

sajú dobre¹⁰⁹ veci! (16) Ale nie všetci blahú zvesť poslúchli, lebo Isaiáš vraví⁵⁵⁰: Pane, kto uveril našej zpráve⁵⁵¹? (17) Takže viera je na základe⁵⁵² počutia zprávy⁵⁵¹ a počutie zprávy⁵⁵¹ skrze Boží výrok. (18) Ale vravím: Či nepočuli? Ba áno, zaiste: Ich hlas vyšiel do všetkej zeme a ich výroky ku koncom⁵⁵³ obývaného sveta⁵⁵⁴. (19) Ale vravím: Či Izrael nespoznal? Najprv vraví Mojžiš⁵⁵⁵: Ja vás doženiem k žiarlivosti prostredníctvom⁵⁵⁶ nie-národa, doženiem vás k hnevu prostredníctvom⁵⁵⁶ národa nechápavého. (20) Potom sa smelo odvažuje Isaiáš a vraví⁵⁵⁷: Bol som nájdený²⁵ tými⁵⁵⁸, ktorí nehľadali mňa¹⁶⁷ ⁵⁵⁹, stal som sa zjavným⁵⁶⁰ tým, ktorí sa nepýtali na⁵⁶¹ mňa¹⁶⁷. (21) No k⁵⁶² Izraelovi vraví: Po⁵⁶³ celý deň som svoje ruky vystieral k ľudu nepovoľnému⁵⁶⁴ a protirečiacemu.

11 I vravím: Či Boh svoj ľud *od* seba zapudil⁵⁶⁵? Ani pomyslieť⁵⁶⁶, veď aj ja som Izraelovec, zo semena Abrahámovho, kmeňa Benjamínovho. (2) Boh svoj ľud, ktorý vopred poznal⁵⁶⁶, *od* seba nezapudil⁵⁶⁵; či⁵⁶⁶ neviete⁵⁶⁷, čo Písmo vraví v *príbehu* o Eliášovi⁵⁶⁸, ako si Bohu sťažuje na Izraela⁵⁶⁹: (3) PANE, tvojich prorokov pozabíjali, tvoje oltáre poskopávali, i ostal som ponechaný len ja, a o moje žitie sa usilujú⁵⁷⁰? (4) Ale čo mu vraví Božia odpoveď⁵⁷¹? Ponechal som si⁵⁷² sedemtisíc mužov, ktorí⁵⁷⁴ nesklonili⁵⁷³ koleno pred Baalom⁵⁷⁴. (5) Tak teda aj v terajšej dobe vznikol⁵⁷⁵ ostatok podľa výberu⁵⁷⁶ milosti; (6) no ak milostou, už nie na základe⁵⁵² činov, inak⁵⁷⁷ milosť prestáva byť²⁷⁸ milostou.

(7) Čo teda? Čo Izrael naháňa⁵⁷⁹, na to nenatrafil⁵⁸⁰, no výber⁵⁷⁶ natrafil⁵⁸⁰ a ostatní boli zatvrdení⁵⁸¹ (8) podľa *toho*, ako je napísané⁵⁸²: Boh im dal ducha omráčenia⁵⁸³, oči na nevidenie a uši na nečutie⁵⁸⁴, po dnešný deň. (9) A Dávid vraví⁵⁸⁵: Nech je im ich stôl spravený⁵⁸⁶ pascou a osídлом a nástrahou⁵⁸⁶ a odplatou, (10) ich oči nech sú zatemnené²⁵, žeby nevideli⁵⁸⁴, a ich chrbát ustavične skrívaj⁵⁸⁷.

(11) I vravím: Či sa potkli, aby padli⁵⁸⁸? Ani pomyslieť⁵⁸⁶, lež ich poklesnutím⁵⁸⁹ nastala záchrana národom, takže³²⁶ boli dohnaní²⁵ k žiarlivosti⁵⁹⁰. (12) No ak je ich poklesnutie⁵⁸⁹ bohatstvom sveta

a ich úbytok⁵⁹¹ bohatstvom národov, čím skôr²⁸⁹ ich plný počet⁵⁹²? (13) Lebo vravím vám, národom: Nakolko som ja, pravda, apoštolom národov, oslavujem svoju službu⁵⁹³, (14) pokúšajúc sa *tých*, ktorí sú moje mäso, dohnat k žiarlivosti⁵⁹⁰ a produktových z nich zachrániť⁵⁹⁴. (15) Veď ak je ich zavrhnutie⁵⁹⁵ zmierením⁵⁹⁶ sveta, čím *bude* ich prijatie, ak nie životom medzi mŕtvych?

(16) Veď ak sú sväté prvotiny, *potom* aj cesto, a ak je svätý koreň, *potom* aj konáre. (17) A ak ktorési z konárov boli vylomené²⁵ a ty, ktorý si z planej olivy, si bol vštepený²⁵ medzi ne a stal si sa spoluúčastným koreňa [a] tučnosti olivy, (18) nevystatuj sa⁵⁹⁷ nad⁵⁹⁸ konáre; no ak sa nad *ne* vystatuješ^{597 598 599}, nenesieš ty koreň, lež koreň teba. (19) I riekaš: Tie konáre boli vylomené²⁵, aby som bol vštepený²⁵ ja. (20) Správne⁶⁰⁰; boli vylomené²⁵ neverou a ty stojíš vierou. Nezmysľaj povýšene, lež sa boj; (21) áno, ak Boh neušetril konáre prirodzené⁶⁰¹, aby sa neboďaj⁶⁰² nestalo, žeby neušetril ani teba⁶⁰³.

(22) Pozri teda Božiu dobrotu⁶⁰⁴ aj prísnosť⁶⁰⁵: Na tých, ktorí padli, je prísnosť⁶⁰⁵ a na teba zasa dobrota⁶⁰⁴ Božia, ak v tej добрôte⁶⁰³ zotrvaš⁶⁰⁶, inak⁶⁰⁷ budeš vyťatý²⁵ aj ty. (23) A aj tamti, ak nezotrvať⁶⁰⁶ v tej nevere, budú vštepení²⁵, áno, Boh je mocný ich opäť vštepiť; (24) veď ak si ty bol vyťatý²⁵ z olivy podľa prirodzenosti planej a proti prirodzenosti vštepený²⁵ do dobrej⁶⁰⁸ olivy, čím skôr²⁸⁹ budú v svoju vlastnú olivu⁶⁰⁹ vštepení²⁵ oni¹²², ktorí⁶¹⁰ sú podľa prirodzenosti? (25) Lebo by som nerád⁶¹¹, bratia, žeby ste nepoznali toto tajomstvo, – aby ste neboli múdri⁶¹² sami v sebe, – že zatvrdnutosť⁶¹³ u Izraela⁶¹⁴ sčasti nastala dotiaľ, kým vojde plný počet⁵⁹² z národov, (26) a tak všetok Izrael bude zachránený²⁷⁶ podľa *toho*, ako je napísané⁶¹⁵: Zo Siónu príde Vyprostituteľ⁶¹⁶; odvráti od Jakóba bezbožnosti⁶¹⁷, (27) a toto⁶¹⁸ je zmluva⁴⁶⁰ *odo*⁶¹⁹ mňa im, keď odnímam ich hriechy. (28) Čo do blahej zvesti sú síce vzhľadom na⁶²⁰ vás nepriateľmi, no čo do vyvolenia vzhľadom na⁶²⁰ otcov milovaní; (29) Božie dary⁶²¹ a povolanie sa predsa neľutujú⁶²²; (30) veď ako ste kedysi [ani]

vy Bohu neverili⁶²³, no teraz ste došli zmilovania⁶²⁴ ich⁶²⁵ neverou⁶²⁶, priam (31) tak ani oni⁶²⁵ teraz neverili⁶²⁶ zmilovaniu nad vami⁶²⁷, aby zmilovania došli^{624 628} aj oni; (32) áno, Boh všetkých spolu zamkol⁶²⁹ do nevery⁶²⁶, aby sa nad všetkými zmiloval. (33) Ó, hlbina Božieho bohatstva aj múdrosti aj znalosti! Aké nevyskúmateľné sú jeho úsudky a nevystopovateľné jeho cesty! (34) Áno, kto spoznal myseľ PÁNA alebo kto sa stal jeho poradcom? (35) Alebo kto mu prv dal, i bude mu odplatené^{630 25?} (36) Veď všetky veci sú z neho a skrze neho a pre neho; jemu sláva do vekov. AMÉN.

12 Snažne vás teda prosím⁶³¹, bratia, pre⁶³² Božie zľutovania⁶³³, žeby ste svoje telá vydali⁶³⁴ za živú, svätú, Bohu príjemnú obeť, svoju rozumnú svätú službu⁶³⁵; (2) a nedávajte sa prispôbovať⁶³⁶ tomuto svetu⁶³⁷, lež premieňať⁶³⁸ obnovením [vašej] mysle, takže budete⁶³⁹ vedieť posudzovať⁶³⁹, čo je dobrá¹⁰⁹ a príjemná a dokonalá Božia vôľa⁶⁴⁰. (3) Lebo pravím skrze milosť, ktorá mi bola daná²⁵, každému, kto je medzi vami, žeby nezmyšľal vyššie ako⁶⁴¹ je žiadúce zmyšľáť, lež žeby zmyšľal so zreteľom na zdravé zmyšľanie⁶⁴², ako Boh každému pridelil mieru viery. (4) Veď ako¹⁴⁰ máme v jednom tele veľa údov, no tie údy nemajú všetky tú istú pôsobnosť⁶⁴³, (5) priam tak sme mnohí, v Kristovi jedno telo a ako jednotlivci⁶⁴⁴ jedni druhých údy. (6) No majú podľa milosti, ktorá nám bola daná²⁵, rozdielne dary⁶⁴⁵, či proroctvo, *to prorokujeme* úmerne k viere⁶⁴⁶, (7) či obsluhu⁶⁴⁷, *to pracujeme* v obsluhu⁶⁴⁷, či kto vyučuje, v vyučovaní, (8) či kto povzbudzuje^{631 647}, v povzbudzovaní^{631 647}, kto rozdáva⁶⁴⁸, *nech to koná* v úprimnosti⁶⁴⁹, kto stojí v popredí⁶⁵⁰, so snaživosťou^{651 652}, kto sa zmilúva, s radosťou ochotou^{652 653}. (9) Láska *nech* je nepredstieraná⁶⁵⁴, šťítte sa⁶⁵⁵ zlého, lipnúc k dobrému¹⁰⁹, (10) v⁶⁵⁶ bratskej náklonnosti⁶⁵⁷ *súc* k sebe navzájom nežne láskaví⁶⁵⁸, v⁶⁵⁶ úcte⁶⁵⁹ sa navzájom predchádzajú, (11) v⁶⁵⁷ snaživosti⁶⁵¹ nie leniví⁶⁶⁰, v⁶⁵⁶ duchu vreli, konajúci nevolnícku službu⁶⁶⁰ Pánovi, (12) v⁶⁶¹ nádeji sa radujúc, v⁶⁶¹ strasti¹¹⁴ trpezliví⁶⁶², v⁶⁶¹ modlitbe zotrúvajúci⁶⁶³, (13) potrebám svä-

tých prispievajúci⁶⁶⁴, dávajúc si záležať na⁶⁶⁵ pohostinnosti. (14) Tých, ktorí vás prenasledujú⁶⁶⁵, žehnajte, žehnajte a nezlorečte. (15) Radovať sa s radujúcimi sa a plakať s plačúcimi, (16) na seba navzájom rovnako myslieť⁶⁶⁶, nemysliac na vysoké veci, lež sa združujúc s nízkymi⁶⁶⁷; nechcete byť⁶⁶⁸ sami u seba múdri⁶¹², (17) nikomu zlým za zlé neodplacajúc, vopred sa starajúc o veci správne⁶⁶⁹ pred všetkými ľuďmi⁶⁷⁰, (18) zachovávajúc, ak možno z vašej strany⁶⁷¹, so všetkými ľuďmi pokoj⁶⁷²; (19) nepomstiac sami seba, milovaní, lež dávajte⁶⁷³ miesto hnevu, veď je napísané⁶⁷⁴: Pomsta mne, odplatím ja, vraví PÁN. (20) Ak teda tvoj nepriateľ hladuje⁶⁷⁵, kŕm ho, ak smädne⁶⁷⁵, napájaj ho, lebo konajúc toto, nakopíš⁶⁷⁶ na jeho hlavu žeravého uhlia⁶⁷⁷. (21) Nedávaj sa od zlého premáhať, lež premáhaj zlé dobrým^{109 678}.

13 Každá duša nech sa podriaďuje⁶⁷⁹ vrchnostiam⁶⁸⁰, ktoré sú nad ňou⁶⁸¹. Niet predsa vrchnosti⁶⁸⁰, iba ak od Boha, a tie, ktoré sú, sú od Boha zriadené¹⁸³, (2) takže kto sa protiví⁶⁸² vrchnosti⁶⁸⁰, stavia⁶⁸³ sa na odpor Božiemu nariadeniu, a tí, ktorí sa na odpor stavajú⁶⁸³, privádzajú⁶⁸⁴ sami sebe odsúdenie. (3) Vládovia predsa sú nie postrachom činnosti dobrej¹⁰⁹, lež zlej. Želáš si teda nemať z vrchnosti⁶⁷⁹ strach? Prevádzaj⁶⁸⁵ dobré¹⁰⁹ a dostane sa ti od⁶⁸⁶ nej pochvaly, (4) veď ona je Božím posluhom⁶⁸⁷ tebe na dobré¹⁰⁹. No ak prevádzas^{675 685} zlé, maj strach, lebo nenosí meč⁶⁸⁷ zbytočne; veď je Božím posluhom⁶⁸⁷, pomstiteľom ku hnevu⁶⁸⁸ *proti* tomu, kto pácha⁶⁸⁵ zlé. (5) Preto je nutné sa podriaďovať⁶⁷⁸, nielen pre hnev⁶⁸⁸, lež aj pre svedomie. (6) Pre túto príčinu predsa aj dane uhrádzate⁶⁸⁹; veď to sú Boží činovníci⁶⁹⁰, majúci práve toto trvalo na starosti⁶⁹¹. (7) Všetkým odvádzajte⁶⁹², čo im patrí⁶⁹³: Komu daň, daň, komu clo⁶⁹⁴, clo⁶⁹⁴, komu bázeň, bázeň, komu česť, česť. (8) Nedlhujte⁶⁹⁵ nikomu nič, iba ak navzájom sa milovať, lebo kto iného miluje, má splnený⁶⁹⁶ zákon; (9) veď nebudeš cudzoložiť, nebudeš vraždiť, nebudeš krahnúť, nebudeš chtivý⁶⁹⁷, a ak je aký iný prikaz, zhŕňa sa⁶⁹⁸ v tomto slove, totiž⁶⁹⁹: Budeš milovať toho, *ktorý* je ti blízko⁷⁰⁰,

ako sám seba. (10) Láska tomu, *ktorý* je blízko⁷⁰⁰, nepôsobí zlého; náplňou⁷⁰¹ zákona je teda láska.

(11) Aj toto⁷⁰²: Pretože známe⁷⁰³ dobu, že už je čas⁷⁰⁴, žeby sme sa zobudili zo spánku; teraz je predsa naša záchrana³⁷ bližšie ako keď sme uverili. (12) Noc pokročila a priblížil sa⁷⁰⁵ deň, odložme teda od seba⁷⁰⁶ činy tmy a odejme⁷⁰⁷ sa zbrojou svetla; (13) vykročme⁷⁰⁸ počestne, ako vo dne, nie v hodokvasoch a opilstve⁷⁰⁹, nie v smilnení^{709 710} a bezuzdnosti⁷⁰⁹, nie v svároch a žiarlivosti⁷¹¹, (14) lež sa oďte Pánom Ježišom Kristom a nerobte si vo pred starost' čo do chutí³²⁸ mäsa⁷¹².

14 A toho, kto je vo viere slabý, k sebe prijímajte; nie na rozsudzovania⁷¹³ sporných otázok⁷¹⁴. (2) Ktorý si je napríklad presvedčený⁷¹⁵, že si smie zajasť⁷¹⁶ všetkého⁷¹⁷, no ten, kto je slabý, jedáva zelinu⁷¹⁸. (3) Kto jedáva, nech nezvažuje toho, kto nejedáva, a kto nejedáva, nech nesúdi toho, kto jedáva, veď ho k sebe prijal Boh; (4) kto si ty, že⁷¹⁹ súdiš čeladníka patriaceho druhému? Stojí alebo padá svojmu vlastnému pánovi; no bude postavený⁷²⁵, veď Pán je mocný ho postaviť. (5) Ktorý zasa hodnotí⁷²⁰ jeden deň nad druhý⁷²¹, a ktorý hodnotí⁷²⁰ každý deň rovnako; každý nech je v svojej vlastnej mysli plne uistený⁷⁸³. (6) Kto si všima dňa⁷²², všima si⁷²² Pánovi, a kto jedáva, jedáva Pánovi, lebo ďakuje Bohu; a kto nejedáva, nejedáva Pánovi a ďakuje Bohu. (7) Veď nikto z nás nežije sám seba a nikto sám seba neumiera; (8) áno, aj keď žijeme, žijeme Pánovi, aj keď umierame, umierame Pánovi – aj ak teda žijeme aj ak umierame, sme vlastníctvom Pána. (9) Veď na to Kristus umrel a ožil, aby sa ujal panovania aj nad mŕtvymi aj nad živými⁷²³. (10) No ty, čo svojho brata súdiš? Alebo aj ty, čo svojho brata zvažuješ? Veď budeme všetci postavení⁷²⁵ pred Boží sudcovský stolec⁷²⁴, (11) je predsa napísané⁷²⁵: Ako že žijem ja, vraví PÁN, skloní sa predou mnou⁷²⁶ každé koleno a každý jazyk sa bude priznávať k Bohu⁷²⁷; (12) takže každý z nás odovzdá Bohu vyučovanie⁷²⁸ sám za seba. (13) Už sa teda navzájom nesúdme, lež radšej usúďte toto: Nekláť bratovi prekážku⁷²⁹ alebo nástrahu⁷³⁰.

(14) Viem a som presvedčený⁷³¹ v Pánu Ježišovi, že nič *nie* je nečisté⁷³² samo o sebe, iba ak tomu, kto ráta, že voľačo nečisté⁷³² je; tomu⁷³³ je to nečisté⁷³². (15) Veď, ak sa tvoj brat pre pokrm rmúti, nechodíš už v súlade s láskou⁷³⁴; nehub⁷³⁵ svojím pokrmom toho⁷³⁶, za¹⁵ ktorého umrel Kristus. (16) Nech sa teda vaše dobré⁷³⁷ neohovára; (17) Božie kraľovanie⁷⁷³ predsa nie je jedlo a pitie, lež spravodlivosť a pokoj a radosť v Svätom Duchu. (18) Áno, kto KRISTOVÍ koná nevoľnícku službu⁷³⁷ v tomto, je príjemný Bohu a uznávaný⁷³⁸ ľuďmi.

(19) Tak sa teda žehnáme⁷³⁹ za vecami pokoja a za vecami budovania, budovania vzájomného⁷⁴⁰. (20) Nerúcaj Božie dielo pre pokrm; všetky veci síce sú čisté, ale zlé je to tomu človekovi, ktorý pojedá s prekážkou⁷⁴¹. (21) Je správne³⁷² nezajasť si mäsitých pokrmov⁷⁴² ani nevypiť vína ani nič, v čom⁷⁴³ tvoj brat naráža⁷⁴¹ alebo upadá v nástrahu⁷⁴⁴ alebo je slabý. (22) Ty máš vieru? Maj – sám pri sebe pred Bohom; blažený, kto sám seba nemusí súdiť⁷⁴⁵ v tom, čo schvaľuje⁷³⁸. (23) No kto pochybuje, ak si zaje, je odsúdený⁷⁸³, pretože je to nie na základe¹⁹⁴ viery; no všetko, čo je nie na základe¹⁹⁴ viery, je hriech.

15 No my, ktorí sme silní⁷⁴⁶, sme povinní⁷⁴⁷ slabosti nesilných⁷⁴⁶ niest' a nie sami sebe sa chcieť zaľúbiť⁷⁴⁸; (2) každý z nás nech sa chce zaľúbiť⁷⁴⁸ blížkemu⁷⁴⁹ na dobré⁷³⁷, k budovaniu. (3) Veď ani KRISTUS sa sám seba nechcel zaľúbiť⁷⁴⁸, lež podľa toho, ako je napísané⁷⁵⁰: Hanobení tých, ktorí ťa hanobia, napadali na mňa. (4) Áno, koľké veci boli prv napísané⁷²⁵, boli napísané⁷²⁵ na poučenie naše⁷⁶⁷, aby sme skrze vytrvalosť⁷⁵¹ a skrze povzbudenie⁷⁵² Písem mali nádej. (5) Nuž, keď vám Boh vytrvalosti⁷⁵¹ a povzbudení⁷⁵² dá medzi sebou navzájom zmýšľať to isté podľa Krista Ježiša, (6) aby ste jednomyseľne, jednými ústami⁷⁵³ mohli oslavovať⁷⁵⁴ toho, *ktorý* je Boh a Otec⁷⁵⁵ nášho Pána Ježiša Krista. (7) Preto sa k sebe navzájom prijímajte podľa toho, ako aj KRISTUS k sebe prijal vás na Božiu slávu.

(8) Lebo vravím, že sa Ježiš Kristus stal služobníkom⁷⁵⁶ obriezky v prospech⁷⁵⁷ Božej pravdy na potvrdenie³²⁶ prisľubov

daných otcom⁷⁵⁸ (9) *a na to*, žeby Boha za⁷⁵⁷ zmlovanie⁷⁵⁹ oslávili⁷⁶⁰ národy podľa *toho*, ako je napísané⁷⁶¹: Pre túto príčinu sa k tebe⁷⁶² budem priznávať⁷⁶³ medzi národmi a vyspevovať⁷⁶⁴ tvojemu menu. (10) A opäť vraví⁷⁶⁵: Rozveseľte sa⁷⁶⁶, národy, s⁷⁶⁷ jeho ľudom; (11) a opäť⁷⁶⁸: Chváľte, všetky národy, PÁNA, a nech ho vychvália⁷⁶⁰ všetky národnosti⁷⁶⁹. (12) A opäť Isaiáš vraví⁷⁷⁰: Bude koreň Jesaja a ten, ktorý povstáva⁷⁷¹ vládnuť nad národmi⁷⁷³; v⁷⁷² ňom sa budú národy nádejať. (13) Nuž, kiež vás Boh nádeje naplní všetkou radosťou a pokojom vo verení na to, žeby ste sa v nádeji rozmáhali³²⁶ v moci Svätého Ducha.

(14) No som o vás presvedčený⁷³¹, moji bratia, aj ja sám, že aj sami oplývate⁷⁷⁴ dobrotou⁷⁷⁵, súc naplnení¹⁸³ všetkým poznáním, schopní⁷⁷⁶ aj navzájom sa napomínať. (15) No napísal som vám [bratia], sčasti dosť odvážne⁷⁷⁷, chcejúc vás upomenúť⁷⁷⁸, vzhľadom na milosť, ktorá mi bola daná²⁵ od Boha (16) na to, žeby som ja bol³²⁶ voči národom vykonávateľom služby⁷⁷⁹ Ježiša Krista, vykonávajúcim kňazovstvo⁷⁸⁰ v Božej blahej zvesti⁷⁸¹, aby sa obeť národov⁷⁸² stala⁸⁰⁸ veľavítanou, súc posvätená¹⁸³ Svätým Duchom⁷⁸³. (17) Mám teda *právo* na honosenie sa v Kristu Ježišovi, *pokiaľ ide o veci* týkajúce sa Boha.

(18) Neodvážim sa, pravda, voľačo hovoriť o veciach, ktoré Kristus pre poslušnosť⁷⁸⁴ národov nespôsobil skrze mňa, slovom a činom, (19) v moci znamení a zázrakov, v moci Božieho Ducha, takže som od Jerúsálema a dookola až po Illyrikum⁷⁸⁵ splna rozhlásil⁷⁸⁶ blahú zvest' o Kristovi⁷⁸⁷; (20) a tak som mal za vec svojej cti hlásať blahú zvest' nie *tam*, kde meno Krista už bolo vyslovené²⁵⁷⁸⁸, aby som nebudoval na základ kohosi druhého⁷⁸⁹, (21) lež podľa *toho*, ako je napísané⁷⁹⁰: *Tí*, ktorým o ňom nebola prinesená²⁵ zvest'⁷⁸⁸, uzrú, a ktorí nepočuli, pochopia. (22) Preto mi aj často bolo znemožňované⁷⁹¹ prísť k vám, (23) no teraz, nemajúc už v týchto oblastiach miesta a od značných rokov majúc veľkú túžbu k vám prísť, (24) kedykoľvek⁷⁹² by som sa poberal do Španielska (lebo sa nádejam, že tamtade sa pobera-

júc⁷⁹³, vás pozriem a budem tam od vás vyprevadený²⁵⁷⁹⁴, keď vás najprv trochu užijem⁷⁹⁵), ...⁷⁹⁶ (25) no teraz sa, obsluhujúc svätých⁷⁹⁷, poberám do Jerúsálema, (26) lebo Macedónii a Achaii⁷⁹⁸ sa stalo potešením vybrať medzi sebou akýsi príspevok⁷⁹⁹ pre chudobných zo svätých, ktorí sú v Jerúsaleme; (27) áno, stalo sa im potešením, a sú ich dlžníkmi, veď ak sa národom dostalo úcti⁷⁹⁹ na ich veciach duchovných, sú im dlžní⁸⁰⁰ poslúžiť⁸⁰¹ vo veciach hmotných⁸⁰². (28) Toto teda dokončiac a dajúc si nimi spečatiť toto ovocie⁸⁰³, vydám sa⁸⁰⁴ cez vás do Španielska (29) a viem, že prichádzajúc k vám, prídem v plnosti Kristovho požehnania. (30) No prosím vás snažne⁸⁰⁵, bratia, pre⁸⁰⁶ nášho Pána Ježiša Krista a pre⁸⁰⁶ lásku Ducha, žeby ste sa dali so mnou zápasiť v modlitbách k Bohu za¹⁵ mňa, (31) aby som bol vyprostený²⁵³⁸⁵ od tých v Júdsku, ktorí neveria⁸⁰⁷, a aby moja obsluha⁸⁰⁹, ktorá je pre Jerúsalem, sa stala⁸¹⁰ svätým veľavítanou; (32) aby som k vám podľa Božej vôle⁸¹¹ prišiel s radosťou⁸¹² a s nami sa zotavil⁸¹³. (33) A Boh pokoja *nech je* so všetkými vami. AMÉN.

16 I odporúčam vám Foibu, našu sestru, – to je obsluhovateľka⁸³⁸ zhromaždenia, ktoré je v Kenchrách⁸¹⁴, – (2) aby ste ju v Pánovi k *sebe* prijali, dôstojne svätých a prispeli⁸¹⁵ jej, v ktorejkoľvek záležitosti by vás potrebovala, lebo aj ona bola spravená⁸¹⁰⁵¹⁵ zástankyňou⁸¹⁶ mnohých, aj mňa samého. (3) Pozdravte Prisku a Aquilu, mojich spolupracovníkov v Kristu Ježišovi, (4) (ktorí⁸¹⁷ za¹⁵ moje žitie nasadili⁸¹⁸ vlastnú⁸¹⁹ šiju, ktorým dakujem nielen ja, lež aj všetky zhromaždenia národov), (5) a zhromaždenie, ktoré je v⁸²⁰ ich dome. Pozdravte Epaineta, môjho milovaného, ktorý je prvotinou Ázie⁸²¹ pre Krista. (6) Pozdravte Máriu, ktorá⁸¹⁷ sa pre vás mnoho naložila. (7) Pozdravte Andronika a Iúniu, mojich príbuzných a mojich spoluzajatcov, ktorí⁸¹⁷ sú vychýrení⁸²² medzi apoštolmi, ktorí aj sú v Kristovi dlhšie ako ja⁸²³. (8) Pozdravte Ampliu, môjho milovaného v Pánovi. (9) Pozdravte Urbana, nášho spolupracovníka v Kristovi, a Stachya, môjho milovaného. (10) Pozdravte

Apella, osvedčeného⁸²⁴ v Kristovi. Pozdravte tých z Aristobúlových. (11) Pozdravte Héródióna, môjho príbuzného. Pozdravte z Narkissových tých, ktorí sú v Pánovi. (12) Pozdravte Tryfainu a Tryfósu, ktoré v Pánovi lopotia. Pozdravte Persidu, milovanú, ktorá⁸¹⁷ sa v Pánovi mnoho nalopotila. (13) Pozdravte Rufa, v Pánovi vyvoleného, a matku jeho aj moju. (14) Pozdravte Asynkrita, Flegonta, Herma, Patrobu, Hermu a tých bratov s nimi. (15) Pozdravte Filologa a Júliu, Nérea a jeho sestru, Olympu a všetkých tých svätých s nimi. (16) Pozdravte sa navzájom svätým bozkom⁸²⁵. Pozdravujú vás všetky Kristove zhromaždenia. (17) No prosím vás snažne⁸⁰⁵, bratia, žeby ste si všímali⁸²⁶ tých, ktorí pôsobia roztržky⁸²⁷ a nástrahy⁸²⁸, proti náuke, ktorú ste vy spoznali⁸²⁹, a odvracajte⁸³⁰ sa od nich, (18) lebo takíto sú nevoľníkmi⁴⁷⁸ nie nášmu Pánovi, Kristovi, lež vlastnému⁸¹⁹ bruchu, a lahodnými⁸³¹ slovami a peknou rečou podvádzajú⁸³² srdcia dôverčivých⁸³³. (19) Vaša poslušnosť, pravdaže, dospela ku všetkým⁸³⁴, z vás⁸³⁵ sa teda radujem, no

rád by som⁸³⁶, žeby ste boli múdri čo do dobrého⁸³⁶ a prostodušní⁸³⁶ čo do zlého. (20) No Boh pokoja rýchlo zdrví⁸³⁷ Satana pod vaše nohy. Milosť nášho Pána Ježiša Krista s vami.

(21) Pozdravuje vás Timotej, môj spolupracovník, a Lucius a Iasón a Sósipatros, moji príbuzní.

(22) Pozdravujem vás v Pánovi ja, Tertius, ktorý som tento list napísal. (23) Pozdravuje vás Gaius, môj hosťiteľ, aj celého zhromaždenia. Pozdravuje vás Erastos, mestský účtovník⁸³⁹, a Quartus, brat. (24) Milosť nášho Pána Ježiša Krista so všetkými vami. AMÉN.

(25) A tomu, ktorý vás môže upevniť²⁴ podľa mojej blahej zvesti a kázne⁸⁴⁰ o Ježišovi Kristovi⁸⁴¹, podľa odhalenia tajomstva⁸⁴² vo večných časoch zmlčaného⁸⁴³, (26) no teraz vyjaveného^{25 411} a skrze prorocké Písma podľa nariadenia večného Boha pre poslušnosť⁸⁴⁴ viery oznámeného²⁵ do všetkých národov⁸⁴⁵ – (27) Bohu, ktorý jediný je múdry⁸⁴⁶, skrze Ježiša Krista, ktorému⁸⁴⁷ sláva do vekov. AMÉN.

RIMANOM

- 1 Tj. „apoštol v dôsledku povolania“; v. 7. obdobne.
- 2 V stavovom zmysle, inak viď Mat. 13:49, pozn. 633; od slovesa tu vo v. 4, pozn. 10, sa toto líši iba spresňujúcou predponou.
- 3 V cieľovom al. účelovom zmysle, ako „k“ vo v. 5.
- 4 Slová „blahej zvesti“ a „vopred prisľúbil“ sú odvodené od toho istého kmeňa.
- 5 Viď Mat. 1:22.
- 6 AL „Pismach“, no tu bez člena, takže výraz nadobúda všeobecný význam; apoštol píše veriacim z národov, ktorým pojem „svätých Písem“ nebol taký bežný ako Židom.
- 7 Viď Ján 8:58, pozn. 452.
- 8 Často sa nedá rozhodnúť, či je správne písať „Duch“ či „duch“, pretože prítomnosť a moc Svätého Ducha vyznačuje aj stav a výraz zahŕňa oboje. Tak je tomu aj tu; ide o Božskú, nielen ľudskú, dokonalosť, a to skrze Svätého Ducha, a predsa je to Kristov stav, no stav spočívajúci v prítomnosti a moci Svätého Ducha a plne ich vyjadrujúci. Preto je tu „Duch“, ale hovorí sa o Synovi zjavenom na zemi a o tom, čo Ho vyznačovalo. Opätovné vstanie bolo dôkazom, no kto mal oči na videnie, videl, čo sa prejavilo v mäse a bolo aj na zemi obhájené v Duchu, v tom istom Duchu, ktorý bol aj oživujúcou mocou v opätovnom vstaní, ako v 1 Petra 3:18.
- 9 „Svätosť“ tu značí povahu a vlastnosť samu o sebe (2 Kor. 7:1; 1 Tes. 3:13). Iné je „posvätenie“, praktický účinok a charakter v činnosti (kap. 6:19, 22; 1 Kor. 1:30; 1 Tes. 4:3, 7; 2 Tes. 2:13; 1 Tim. 2:15; Hebr. 12:14; 1 Peter 1:2). Iný výraz pre „svätosť“ je v Hebr. 12:10 (iba tam).
- 10 AL „preukázaný“, vl. „vymedzený“, „určený“.
- 11 Viď Skut. 26:23, pozn. 1645; tamojšia poznámka 1646 sa tohto miesta, okrem odkazu naň, pravdaže netýka.
- 12 Nie „z mŕtvych“, ako je nepresne v mnohých prekladoch; netýka sa vzkriesenia samého Pána, lež tých, ktorých On vzkriesil; viď aj Mat. 27:52–54.
- 13 AL „prijali“.
- 14 AL „vo všetkých národoch“ (v. 5), „v nich“ (v. 6).
- 15 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 16 Viď Mat. 4:10.
- 17 D. „zvesti jeho Syna“, „ako vás“.
- 18 AL „už raz“, „konečne“.
- 19 AL „želaní“, D. „v Božej vôli“.
- 20 Nie v tom zmysle, aby cesta šťastne dopadla, lež aby sa vôbec uskutočnila.
- 21 D. „vám udelil“ (Luk. 3:11).
- 22 Ako „skutok priazne“ v kap. 5:15.
- 23 Väzba ako vo v. 20, pozn. 52.
- 24 Viď Luk. 22:32.
- 25 V dejovom zmysle.
- 26 D. „ved“, „totiž“.
- 27 AL „povzbudení“.
- 28 Tj. „každý vierou, ktorá je v druhých“.
- 29 Tj. „čo sa toho týka“.
- 30 AL „nechcem“, „neželám si“.
- 31 Viď kap. 6:3.
- 32 AL „veľa ráz“.
- 33 D. „podľa toho“.
- 34 Viď Skut. 28:2, pozn. 1762.
- 35 Viď Luk. 24:25.
- 36 Viď Mat. 26:41; tu vl. „tak moja (D. „pri mne súca“, „na mne záležajúca“) odhodlanosť“.
- 37 AL „vyslobodenie“.
- 38 D. „z“; na konci verša ponechané doslovné znenie, keďže ide o citát.
- 39 AL „pre vieru“, „viere“.
- 40 VL „sa voči viere odhaľuje“, v. 18 obdobne.
- 41 V gréčtine bez člena; Božia spravodlivosť bola vtedy úplne nová myšlienka, rovnako ako Boží hnev z neba, nie hnev na zemi. Blahá zvest' je Božia moc na záchranu, lebo najavo vyšla Božia spravodlivosť, tj. taký druh spravodlivosti, nie spravodlivosť vyžadovaná od človeka.
- 42 Hab. 2:4.
- 43 VL „od“.
- 44 AL „neúctu“.
- 45 Viď Luk. 16:9; tiež „proti všetkej bezbožnosti a proti nespravodlivosti“.
- 46 AL „nespravodlivosťou zadržávajú al. zatajujú pravdu“.
- 47 AL „známe“; ide o to, čo sa dá spoznať prirodzeným poznaním bez Božieho zjavenia.
- 48 Vyjadruje zmysel predpony nasledovného slovesa.
- 49 AL „diel“, „vytvorených (Skut. 4:24) vecí“, „výtvorov“, no nesúvisí so „stvorenia“ vyššie. D. „urobenými vecmi“.
- 50 Viď Júd. 6.
- 51 Čo Boha vyznačuje, Jeho vlastností; nie „Božstvo“, viď Kol. 2:9.
- 52 AL „neospravedlivenými“; väzba v gréčtine vyjadruje nielen tvrdenie, že takí sú, lež aj zistenie následku ozrejmienia Božej stvoriteľskej slávy v tom, čo sa dá vidieť. „Aby boli neobhájitelní“ by vyjadrovalo úmysel; zmysel výroku je vyjadrený opisom v texte (D. „na to, žeby oni boli neobhájitelní“, tj. ich neobhájitelnosť je dôsledkom, nie priam cieľom).
- 53 Toto je druhý dôvod; prvý je uvedený vyššie vo vv. 19n.
- 54 AL „alebo“.
- 55 Vnútorne úvahy mysle („premýšľania“ u Luk. 5:22, „rozumovanie“ tamže 9:46n.).
- 56 VL „zničotneli“; viď príbuzný výraz v Skut. 14:15, pozn. 899.
- 57 V dejovom zmysle; al. „stemnelo“.
- 58 Viď Mat. 5:13, pozn. 143.
- 59 AL „(ne)hynúceho“, „(ne)porušiteľného“, „skaze (ne)-podliehajúceho“.
- 60 Viď kap. 7:7.
- 61 VL „vydal al. odovzdal do nečistoty“, v. 26 obdobne.
- 62 D. „ktorí“, viď Mat. 2:6; tu je zmysel „keď sú takí, že“.

- 63 Al. „nepravdu“ (nesúvisí s „pravdu“ vyššie), „podvod“, „klam“.
- 64 Al. „stvorenie (ako vo v. 20, no tu v zmysle „stvoreniu vecí al. bytostí“, viď Kol. 1:23) nad Stvoriteľa“.
- 65 Al. „necnosti“, „hanebnosti“.
- 66 Al. „osoby ženského („mužského“) pohlavia“, ako „mužské a ženské pohlavie“ u Mat. 19:4; ďalej obdobne.
- 67 Al. „obcovanie (s ženským pohlavím)“.
- 68 Ako „ženské“ vo v. 26, jedn. číslo.
- 69 Vl. „hanebnosť uskutočňovali al. dovrhovali“.
- 70 Ako „nedostal späť“ u Luk. 18:30; tu D. „navzájom, hanebnosti sa dopúšťajú... si odnášajú“.
- 71 D. „ktorá náležala al. mala byť“.
- 72 Viď Mat. 27:64, pozn. 1379.
- 73 Al. „neschválili“, „zavrhlí“, sloveso značí „preskúmať“, „preskúmaním osvedčiť“ a teda „schváliť“ (Luk. 12:56, pozn. 898), so záporom „po preskúmaní zavrhnúť“ (príbuzné je „zamietli“ u Mat. 21:42). Obdobne „zavrhnutej“ nižšie značí „neschválenej“, „neosvedčenej“ v tom istom zmysle; podľa niektorých značí tento výraz „myseľ bez morálneho zmyslu“.
- 74 Tj. „Boha plne poznaného“, „plné poznanie Boha“, „plné poznanie“ je odvodené od slovesa u Mat. 7:16, pozn. 281, ktoré je tu vo v. 32.
- 75 Obdobne ako vo v. 24, pozn. 61.
- 76 Sloveso tu prekladané „prevádzať“ značí „konať al. pôsobiť trvalo al. sústavne“, oproti „páchať“ vo vv. 32nn., ktoré vyjadruje skôr jednotlivé činy.
- 77 Al. „nenáležitý“, „nepatričný“.
- 78 V stavovom zmysle; D. „veci, naplnených“, 4. pád, týka sa osôb, o ktorých je reč; obdobne je v gréčtine 4. pád u všetkých výrazov ďalej, ktoré sú takto označené.
- 79 Viď Luk. 16:9.
- 80 Viď Mat. 22:18.
- 81 Viď Ef. 5:3, pozn. 205.
- 82 Al. „zlobou“, „zlom“.
- 83 Viď Mat. 23:28.
- 84 Al. „podvodu“.
- 85 Al. „mravov“, „zlomyseľnosti“.
- 86 Al. „udávači“, „donášači“.
- 87 Al. „Bohu odporní“, sotva „Boha nenávidiaci“. Tento výraz nadobudol význam „hnusne zlý“, „ohavný“; je to označenie morálneho stavu.
- 88 Al. „utŕhači“, „drží“, „svojvoľníci“.
- 89 Al. „príliš okázali“, „nadutí“, „spupní“.
- 90 Al. „chvastúni“.
- 91 Al. „vymýšľajú“, „vyhľadávajú“.
- 92 Viď Luk. 1:17.
- 93 Al. „zradcovia“, „nedodržiavajúci dohody“.
- 94 Viď Mat. 2:6.
- 95 Al. „požiadavku“ (Luk. 1:6), „čo spravodlivá Božia vôľa vyžaduje“.
- 96 Nielsen že ich ich vážne strhujú, lež oni sa, súc načisto skazení, radujú z toho, že druhí hrešia, združujúc sa v tom v myšlienkach a v duchu s nimi a majú v tom záľubu.
- 97 Viď kap. 1:20.
- 98 Al. „ohľadu“, „strpenia“, „zdržanlivosti“ v zmysle zdržania sa hnevu vzhľadom na zlo.
- 99 Al. „trpezlivosti“ (Jak. 5:7).
- 100 Viď kap. 6:3, pozn. 310.
- 101 D. „to Božie vlúdne“, netýka sa „vlúdnosti“ vyššie.
- 102 Viď Mat. 6:20, pozn. 232.
- 103 Tj. „hnev, ktorý sa prejaví v deň“. Inak „na deň“.
- 104 Vl. „odhalenia“.
- 105 Iný výraz ako v kap. 1:32, pozn. 95.
- 106 Viď Ján 6:28, pozn. 290 a 291.
- 107 D. „podľa“, porov. Skut. 3:17, pozn. 186.
- 108 Viď Jak. 5:7, 11.
- 109 Viď Mat. 7:11.
- 110 Viď Skut. 13:2.
- 111 Nie „nesmrteľnosť“, ide o vzkriesenie al. premenenie tela, je to teda súčasť pravdy Kristovectva; príbuzný výraz je v kap. 1:23, pozn. 59. Inak „túžia po sláve a cti a neskazitelnosti“.
- 112 D. „tým zo zaujatosti“.
- 113 Viď Skut. 5:36, pozn. 331.
- 114 Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 115 Viď kap. 8:35, pozn. 442; 1:27, pozn. 69; vo v. 10 tože sloveso bez upresňujúcej predpony, akú má vo v. 9 aj v kap. 1:27.
- 116 Viď Ef. 6:9.
- 117 Neurčitý čas („sa nahrešili“, „po celý život hrešili“).
- 118 Vl. „bezzákonne“.
- 119 D. „v zákone“, tj. „v okruhu vplyvu a pôsobnosti zákona“.
- 120 Viď kap. 1:28; vo v. 13 odvodené podst. meno, vyjadrujúce charakter.
- 121 D. „keď národy“.
- 122 D. „títo“.
- 123 D. „ktorí“, viď Mat. 2:6.
- 124 Al. „ukazujú“.
- 125 Viď v. 7, pozn. 106 a 110.
- 126 Al. „vryté“, je to „dielo zákona“, nie „zákon“.
- 127 Al. „skryté veci“.
- 128 Al. „dávaš sa pomenúvať Židom“, „nosiš al. si dávaš meno Žid“.
- 129 Al. „spoliehaš sa na zákon“, „opieraš sa o zákon“, „hovieš si v zákone“, „upokojuješ sa zákonom“, viď Luk. 10:6, pozn. 660.
- 130 D. „v Bohu“ (v. 17), „v zákone“ (v. 23).
- 131 Al. „želanie“, tj. „Božie“, dalo by sa vari písať „Vôľu“, „želanie“, al. inak možno „jeho (Ján 8:44, pozn. 433) vôľu“.
- 132 Al. „rozlišovať“, vl. „posudzujes“, „rozlišujes“.
- 133 Al. „schvaľuješ (viď kap. 1:28, pozn. 73) veci, ktoré“.
- 134 Viď Mat. 6:26, pozn. 245; tiež „rozlišovať veci, ktoré sú rozdielne“.
- 135 Al. „si sám o sebe pevne presvedčený“.
- 136 Viď Mat. 15:14.
- 137 Al. „cvičiteľom“, „vychovávateľom“, „usmerňovateľom“.
- 138 Al. „neplnoletých“.
- 139 Al. „tvar“, „podobu“, „vonkajší výzor“.
- 140 D. „podľa toho, ako“.

- 141 Is. 52:5; Ez. 36:20–23.
 142 D. „predkožkou“, vv. 26n. obdobne.
 143 Vid' kap. 1:32, pozn. 95.
 144 Tj. „spravodlivého neobrezaného“.
 145 D. „z“.
 146 Vl. „dokonávajúca“, „vykonávajúca“, no nie ako vo v. 25; vid' tiež Mat. 17:24, pozn. 800.
 147 Vl. „skrze literu a obriezku“; táto predložková väzba vyjadruje aj daný stav, tu vl. stav zodpovednosti, do akého vlastnenie litery zákona a obriezky Žida v skutočnosti uvádza.
 148 D. „v tom, čo je zjavné al. viditeľné“ (v. 8), „v tom, čo je skryté“ (v. 29).
 149 D. „tá, ktorá je“.
 150 Tj. „pravého Žida“.
 151 V hebrejčine súvisí s menom „Žid“, vl. „Júdicec“.
 152 AL „čím teda Žid vyniká“, vl. „čo je prednosťou (nie ako vo v. 9) al. výhodou al. vynikajúcosťou Žida“.
 153 Vid' Skut. 7:38; tu vl. „boli poverení Božími výpoveďmi“, v dejevom zmysle.
 154 Vid' Marek 16:11, pozn. 741.
 155 AL „čo ak podaktorí neuverili? Či“.
 156 AL „ak sa podaktorí stali nevernými, či ich nevernosť zruší al. zmari Božiu vernosť“.
 157 Vid' Luk. 20:16, pozn. 1251.
 158 Vid' Mat. 22:16.
 159 Vl. „nech najavo vychodí Boh ako pravdovravný, no každý človek ako luhár“, D. „nech sa Boh stáva pravdovravným, no každý človek luhárom“, vid' Luk. 10:36, pozn. 703. Obdobne možno chápať aj „ostal“, tj. „stal sa“ vo v. 20.
 160 Žalm 51:4.
 161 Vid' Luk. 10:29, pozn. 689; 16:9.
 162 AL „preukazuje“, „odporúča“, „zdôrazňuje“, „vyhlasuje“.
 163 D. „ktorý“.
 164 V slovenčine nie celkom správne, lebo „hnev“ je cit a „uvažuje“ sa k tomuto pojmu nehodí, no výraz v gréčtine značí aj „prejav al. následok hnevu“, „súd“, „trest“.
 165 AL „pravdovravnosť“, vid' v. 4.
 166 AL „lži“; zmysel je alebo „ľživosťou“ alebo „napriek ľživosti“.
 167 Vid' Mat. 7:3, pozn. 261.
 168 AL „ako sa nám utíha“.
 169 D. „podľa toho, ako“, ako vyššie.
 170 Vid' kap. 1:28; vo v. 8 neurčitý čas („dajme sa prevádzať“, al. v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363).
 171 D. „ktorých“, tj., vo v. 8, „názorov al. ľudí, ktorí to tvrdia“. Netýka sa „ich“ vo vv. 13, 15n. a 18.
 172 AL „predstierame volačov“, „vyhovárane sa“, no tvar je možné chápať aj v zmysle „sme predstihovaní“, „majú druhú prednosť pred nami“.
 173 D. „niet chápujúceho, niet toho vyhľadávajúceho“ (v. 11), „niet prevádzajúceho“ (v. 12)
 174 Vid' Hebr. 12:17, tu tvar prítomného času, vyjadrujúci charakter.
 175 AL „odklonili“, vl. „vychýlili“.
 176 AL „zároveň“.
 177 AL „sa zvrhli al. zdarebáčili“, vid' pribuzný výraz u Mat. 25:30.
 178 AL „užitočnosť“, tj. „čosi užitočného“; tiež „prejavoval vládnuť“.
 179 D. „niet až do“.
 180 Žalm 141:3.
 181 AL „ľstivo narábali“, „klamali“, „podvádzali“; Žalm 5:9.
 182 Žalm 140:3.
 183 V stavovom zmysle.
 184 AL „trpkosťou“, „pálčivosťou“, „štipľavosťou“, „pichľavosťou“.
 185 AL „vrtké“, „bystré“, vl. „ostré“.
 186 AL „skaza“, vl. „zdrvenie“, „rozdrvenie“.
 187 AL „trampoty“, „trmácanie“, „lopota“.
 188 Is. 59:7n.
 189 Žalm 36:1.
 190 Vid' kap. 2:12.
 191 Netýka sa budúcnosti, je to už teraz skutočnosťou.
 192 AL „prepadol trestu“.
 193 D. „každému“.
 194 Vid' kap. 1:17.
 195 Tj. „činov, aké zákon nariaďuje“.
 196 Vid' kap. 1:28.
 197 AL „nezávisle na zákone“, „bez zreteľa na zákon“, tá istá väzba je vo v. 28 s obdobným významom.
 198 AL možno „dosvedčená“, no potom v stavovom zmysle.
 199 AL „týkajúcu sa“.
 200 Vl. „ku všetkým“, v smerovom zmysle (v. 22); „na prejavenie“ (nie ako „na“ vo v. 22), v cieľovom zmysle (v. 25).
 201 AL „hrešili“, ako v kap. 2:12.
 202 Vl. „za Božou slávu ostávajú pozadu al. sa oneskorujú“.
 203 D. „nedostáva, súc za spravodlivých“.
 204 Vid' Ef. 1:7, pozn. 15.
 205 AL „vopred určil“, ako „si... predsavzal“ v kap. 1:13; Ef. 1:9; stredný slovesný rod („si vystavil“, „z vlastného popudu vystavil“).
 206 3 Mojš. 16:13–15; výraz sa v N. Zákone vyskytuje ešte len v Hebr. 9:5, kde má takýto význam. Podľa niektorých ho možno chápať v zmysle „zadosťučinenie“, „prostriedok zadosťučinenia“, nie však „zmierenie“ al. „prostriedok zmierenia“.
 207 D. „v jeho krvi“, vid' Marek 1:15, pozn. 15; inak „zadosťučinenie, skrze vieru, v moci jeho krvi“, vid' Mat. 3:11.
 208 AL „verejný dôkaz“, v. 26 obdobne; odvodené od slovesa v kap. 2:15, pozn. 124.
 209 Vl. „prejdenie“, „prehliadnutie“, „nedbanie“. Boh blahovoľne prepáčil hriechy starozákonných veriacich a zadosťučinenie, ktoré nastalo v Kristovi, ukázalo Jeho spravodlivosť v tejto veci. Teraz je zjavená spravodlivosť sama a na ňu sa našim spoliehať.
 210 Vid' kap. 2:4.
 211 „Tak, aby on bol“ je väzba ako v kap. 1:20, pozn. 52; tu sa dá chápať v zmysle „aby bolo zrejmé, že on je sprava“.

- vodlivý a za spravodlivého uznáva“, al. „aby on ostal spravodlivým a pritom mohol za spravodlivého uznať“.
- 212 Al. „je“, viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 213 Viď v. 20.
- 214 Al. „či“, no nie ako nižšie.
- 215 Viď kap. 2:25.
- 216 Al. „robíme márnym“, ako vo v. 3, „maríme“, „zbavujeme platnosti al. obsahu“, „odpratávame“.
- 217 Al. „potvrďujeme“, „vyzdvihujeme“, „dávame zákonu vyniknúť“.
- 218 Al. „čo... našiel al. zistil“.
- 219 D. „má chválu“, tj. „predmet honosenia“.
- 220 Al. „voči Bohu“, „u Boha“.
- 221 1 Mojž. 15:6.
- 222 Al. „prisúdené“, „pririeknuté“, „priznané“, no nie ako vo vv. 2 a 5; v. 4 obdobne.
- 223 Nie „za spravodlivosť“, lebo tým by sa viere pripisovala hodnota spravodlivosti, no zmysel je ten, že bol uznaný za spravodlivého na základe viery. „Za“ by znamenalo primálo o spravodlivosti a priveľa o hodnote viery. Vieru možno rátať za spravodlivosť bez toho, žeby pritom spravodlivosť dosiahala požadovanú hodnotu, no ak sa viera ráta k spravodlivosti, prejavuje sa plná hodnota spravodlivosti samej o sebe, „človek sa považuje za spravodlivého“. Je to hebrejské úslovie; viď Žalm 106:31. V 1 Mojž. 15:6 je väzba bez predložky; tam je zmysel zrejmý.
- 224 Al. „vyvíja činnosť“.
- 225 D. „podľa milosti“, „podľa podľnosti“.
- 226 Viď v. 4.
- 227 Viď 2 Tim. 1:12.
- 228 Al. „neuctivého“, viď kap. 1:18, pozn. 44, kde je odvodený výraz.
- 229 Vl. „uznáva“, ako napr. v kap. 3:26, tu opis pre zreteľnosť.
- 230 Viď v. 3.
- 231 D. „priam podľa toho“.
- 232 Viď Luk. 9:31, pozn. 607.
- 233 Viď kap. 3:28; Žalm 32:1n.
- 234 Al. „sú“ (v. 7), „je“ (v. 23), viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 235 Väzba ako v kap. 1:20, pozn. 52; vo v. 11 je preklad v podstate doslovný, vo v. 16 je táto väzba odlišená od „aby“ vyššie, inak azda „tým sa ten prisľub stáva“. Vo v. 18 možno aj „a to ho urobilo“, ako v kap. 1:20, al. „uверil v to, že sa stane“.
- 236 D. „za“.
- 237 „Otec obriezky“ značí, že v ňom sa prvý raz uskutočnilo pravé oddelenie pre Boha.
- 238 D. „tým“, 3. pád množ. čísla, opis v texte je pre zreteľnosť; v. 16 obdobne.
- 239 Al. „idú v rade“, „držia krok“, viď Skut. 21:24, pozn. 1368.
- 240 D. „vyprázdnená“.
- 241 V stav. zmysle, vo v. 14 s významom zosilňujúcim („zbavená všetkého zmyslu“, „celkom zrušený“).
- 242 Viď kap 3:31; 4:4.
- 243 Vl. „spolahlivý“, „pevný“, „istý“.
- 244 1 Mojž. 17:5.
- 245 D. „postavil“, „položil“.
- 246 D. „veci nie súce ako súce“, tj. „(ne)jestvujúce“.
- 247 Viď Luk. 1:47, pozn. 81; inak „na základe nádeje“, no nie ako tu vo v. 16. Je to stav Abrahámovej mysle, keď uveril.
- 248 1 Mojž. 15:5.
- 249 Al. „nevezal do úvahy“, „neobzrel sa na“, sloveso ako v Skut. 7:31, pozn. 435, tu v takomto zmysle.
- 250 Al. „odumreté“, „mŕtvosť“, „odumretosť“.
- 251 Viď Skut. 7:55.
- 252 Al. „nezaváhal“.
- 253 V dejovom zmysle; al. „zosilnel“ (v. 20), „nadobudol plné uistenie“ (v. 21).
- 254 Al. „česť“, „chválu“.
- 255 Al. „pre“, ako vo v. 25, nie ako vo v. 16.
- 256 Viď Marek 16:6.
- 257 Viď Mat. 6:14.
- 258 Viď v. 24; kap. 1:17.
- 259 Tu všade preniká aj stavový zmysel, viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 260 Al. „vzhľadom na Boha“ (nie ako v kap. 4:23), „vo vzťahu k Bohu“.
- 261 Al. „pokoj“, no tu ide o „mier“, ukončenie nepriateľstva.
- 262 Vl. „získali sme“, „dostalo sa nám“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti („získali sme a máme“), zároveň so zosilňujúcim významom („spolahlivo al. trvalo vlastnime“). Prekladom v texte sa tento výraz odlišuje od iného tvaru „máme“ tohto slovesa vo v. 1.
- 263 Al. „milosti“.
- 264 Viď kap. 4:18.
- 265 D. „v strastiach“ (v. 3), „v Bohu“ (v. 11), iná predložka ako na konci v. 2, táže ako vo vv. 9n.
- 266 Viď kap. 2:9, tu aj „vytvára“, „dotvára“, „vedie k“.
- 267 Al. „trpezlivosť“, „vydržanie“, viď Jak. 5:11.
- 268 Al. „nesklamáva“, viď Luk. 13:17, pozn. 929.
- 269 Al. „vyliata“, v stavovom zmysle, no viď aj Mat. 7:25, pozn. 300.
- 270 Viď Ján 5:42; 17:19, pozn. 842.
- 271 Viď kap. 4:5.
- 272 D. „aj odvažoval“, tvary prítomného času, nedokonavého významu, sa často používajú v zmysle prekladu v texte.
- 273 Viď Mat. 7:11; 21:8, pozn. 948.
- 274 Viď kap. 3:5.
- 275 D. „v jeho krvi“ (v. 9), „v jeho živote“ (v. 10), predložka „en“ („v“), použitá v morálnom zmysle, často značí „v moci“, „vo vnútornom charaktere“, tak často „v mäse“, „v duchu“, viď Mat. 3:11. „Skrze“ vo vv. 9n. je iná predložka.
- 276 Viď Mat. 10:22.
- 277 Nesúvisí s „mier“ vo v. 1; vl. „boli (...voči Bohu) zmenení“ v zmysle „do poriadku al. žiadúceho stavu uvedení“. Obdobne slovesné podstatné meno vo v. 11.
- 278 D. „aj sa honosiac“, netýka sa vv. 2n.
- 279 Tu sa začína druhý oddiel listu. Doteraz sa preberala otázka „hriechov“, teraz pôjde o „hriech“.
- 280 Al. „vnikol“, „prenikla ku všetkým ľuďom“.

- 281** Viď Fil. 3:12, pozn. 182.
- 282** Tu iné sloveso ako „zarátať“ al. „zaratúvať“ v kap. 4:3 a ďalej; tam ide sľaby o súdne priznanie akéhosi charakteru, tu o to, že sa komusi čosi pripisuje na účet. Toto sloveso je v N. Zákone iba tu a vo Filém. 18.
- 283** Neurčitý čas, ako „sa... ujala kraľovania“ vo v. 17; tu je zmysel „ujala sa kraľovania a kraľovala po celú tú dobu“ („zakraľovala si“, „nakraľovala sa“).
- 284** Viď kap. 3:23; tu ide o charakter osôb.
- 285** Al. „podľa podoby“; je to poukaz na Hos. 6:7, „oni ako Adam prestúpili zmluvu“; tu ide o Israéla, no s tými, ktorí zákona nemali, tak nebolo. Väzba vyjadruje dodanie charakteru čomusi, čo sa deje.
- 286** D. „toho budúceho“, viď kap. 8:38.
- 287** Al. „darom al. skutkom milosti“, v. 16 obdobne.
- 288** Al. „so skutkom priazne nie je tak ako s previnením“, D. „nie ako previnenie, tak skutok priazne (?)“.
- 289** Al. „väčšími“.
- 290** Viď kap. 3:22, pozn. 200.
- 291** Al. „je milosťou“.
- 292** Al. „s darom nie je ako... zhrševšieho“, D. „nie ako skrze jedného zhrševšieho je dar (?)“.
- 293** Tj. „previnenia“ al. „činu“.
- 294** Tj. súd je založený na jednom čine, má v ňom sľaby svoj pôvod, obdobne skutok priazne v mnohých previneniach, na ktoré odpovedá milosť.
- 295** V cieľovom zmysle.
- 296** Al. „pošiel síce al. pravdaže súd na odsúdenie, no z mnohých previnení“.
- 297** Al. „nadobudnutí“ (v. 6), „nadobúdanie“ (v. 18).
- 298** Výrazmi „priznaná spravodlivosť“ (v. 16) a „uskutočnená spravodlivosť“ (al. „uskutočnenie spravodlivosti“, v. 18) je tu preložené grécke „*dikaíōma*“ (viď kap. 1:32, pozn. 95; 2:26, pozn. 143), výraz všeobecne značiaci konkrétny al. praktický prejav spravodlivosti. Vo v. 16 značí, na rozdiel od „priznávania spravodlivosti“ („*dikaíōsis*“) vo v. 18, stav, do akého „priznanie spravodlivosti“ al. „uznanie za spravodlivého“ človeka uvádza; vo v. 18 na rozdiel od „spravodlivosti“ ako vlastnosti al. povahy, charakteru („*dikaíosynē*“, napr. tu vo vv. 17, 21; kap. 3:5, 25n.), spravodlivosť prakticky uskutočnenú jedným spravodlivým človekom v Jeho živote a smrti a trvajúcu v svojej hodnote.
- 299** Al. „ktorí prijímajú hojnosť... a dar“.
- 300** Tu značí charakter spravodlivého („*dikaíosynē*“), viď pozn. 238 vyššie.
- 301** Tu končí vsuvka započatá v. 13.
- 302** Ako „uznanie za spravodlivých“ v kap. 4:25.
- 303** Tj. „ktoré znamená život al. vedie k životu“.
- 304** Viď príbuzné sloveso u Mat. 18:17, pozn. 837.
- 305** D. „boli („budú...“) ustanovení hriešnikmi“ („spravodlivými“).
- 306** Al. „vníkol“, „vložil sa do vecí“, vl. „vošiel“.
- 307** Viď vv. 9n., pozn. 275.
- 308** Viď v. 17, deje sa to na tomto základe; kap. 3:4.
- 309** Viď kap. 3:29, pozn. 214.
- 310** Vl. „ste neznali toho“, „neviete“, objektívne poznať, viď 1 Kor. 8:1.
- 311** Viď Skut. 19:3–5, pozn. 1193; tu aj „pre Krista Ježiša“, „pre (jeho) smrť“, „do (jeho) smrti“.
- 312** Viď kap. 5:1, pozn. 259.
- 313** Al. „chodili“, „kráčali“; potom našim neurč. čas chápať ako u Mat. 9:13, pozn. 363.
- 314** Tj. „v novom živote“.
- 315** Tj. „plne stotožnení“; al. „s ním vyrastení“, viď Luk. 8:7, pozn. 513; nie „spolu zasadení al. vštípení“. D. „sme sa stali s ním zrastenými“, dokonavý minulý čas našim chápať v stavovom zmysle („stali sme sa a sme“).
- 316** Ako „podobu“ v kap. 1:23.
- 317** D. „budeme predsa aj“.
- 318** D. „vstania, poznajúc“ (viď v. 3, pozn. 310).
- 319** Al. „aby bolo telo hriechu zrušené al. zmarené al. odstránené al. odpratané al. odbavené“; viď kap. 3:31, pozn. 216.
- 320** Viď Skut. 13:39, pozn. 850.
- 321** V stav. zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300; dokonavý min. čas s dosahom do prítomnosti, zároveň so zosilňujúcim významom („je celkom zbavený akéhokolvek obvinenia“, „je oslobodený“ v zmysle súdneho konania).
- 322** Vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 323** V orig. prostý 2. pád („ho“ [v. 9], „vás“ [v. 14], tj. „nie je jeho [nebude vaším] pánom“).
- 324** Al. „pokiaľ“, D. „čo“, možno aj v zmysle „čo sa týka toho, že“.
- 325** Al. „považujte“, viď kap. 4:3n., pozn. 222.
- 326** Väzba ako v kap. 1:20, pozn. 52.
- 327** Tj. „tela“.
- 328** Viď Ján 8:44.
- 329** Al. „neposkytujte“, „nepoddávajte“, obdobne ďalej, i vo vv. 16 a 19. „Nevydávajte“ (v. 13) a „vydávate“ (v. 16) je prítomný čas, vyjadrujúci trvanie činnosti al. deja, na rozdiel od „vydajte“ vo vv. 13 a 19 a „ste vydali“ vo v. 19 v čase neurčitom („urobte [urobili ste] tak raz prevždy“; alebo možno aj „vydávajte“ a „ste vydávali“ v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363). Sloveso (ako „pristaviť“ v Skut. 23:24, to je jeho pôvodný význam) značí „dať k službe al. k ruke al. na voľné použitie“, viď Mat. 26:53, pozn. 1281.
- 330** Al. „náradie“, „zbrane“, „zbroj“, „zariadenie“.
- 331** Viď kap. 3:4; 5:16.
- 332** V orig. 3. pád, vo v. 16 D. „komu“.
- 333** V orig. 2. pád, vo v. 17 D. „toho druhu“.
- 334** Al. „rázu“, „podobu“, „povahy“, „vzoru“, „formy“, „typu“ (gr. „*typos*“).
- 335** Al. „poučení“, vl. „odovzdaní“, „vydani“, no nie ako vo v. 13 a ďalej.
- 336** Vl. „za nevoľné“, prídavné meno vyjadrujúce postavenie nevoľníka.
- 337** Tj. „na bezzákonný spôsob života“.
- 338** Viď kap. 1:4, pozn. 9.
- 339** Tj. „spravodlivosť nebola vašim pánom“, „nemali ste ku spravodlivosti žiadny vzťah“; nevoľník mohol mať len jedného pána a ak im bol pánom hriech, nemohla ním byť spravodlivosť.
- 340** Vl. „ovocie“.

- 341 Al. „úžitok? Veci, za ktoré sa teraz hanbíte!“
- 342 Al. „koniec“.
- 343 Viď vv. 21, 15, 20, 21.
- 344 Vl. „žold“ (Luk. 3:14).
- 345 Tj. alebo „odplata za hriech“, alebo „odmena, ktorú („žold, ktorý“) hriech vypláca“.
- 346 Viď kap. 5:15; 6:3, 9, pozn. 323.
- 347 Viď Ján 8:44, pozn. 433.
- 348 Viď Gal. 5:4, pozn. 207.
- 349 Vl. „dostane“, ďalej, aj vo v. 4 (tam aj v zmysle „boli oddaní“) obdobne.
- 350 Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363; tiež „priniesli“, „začali niesť“. Vo v. 5 v obdobnom zmysle.
- 351 Viď kap. 6:21.
- 352 Tj. „vášne“.
- 353 Viď Mat. 14:2, pozn. 646.
- 354 3. pád.
- 355 Al. „tomu“.
- 356 Viď Mat. 12:25n., pozn. 520; 6:24, pozn. 239.
- 357 Viď kap. 3:4.
- 358 Al. „lež“.
- 359 Viď kap. 6:6, pozn. 318.
- 360 Al. „túžbu“, „žiadostivosť“, „nebudeš túžiť“, „nebudete žiadostiví“.
- 361 2 Mojš. 20:17.
- 362 Al. „výhodu“, „oporný bod“, „chopiac sa... príležitosti“.
- 363 Viď kap. 2:9, pozn. 115; 3:21, pozn. 197.
- 364 Vl. „život, mi sám“.
- 365 Al. „načisto oklamal“.
- 366 Viď kap. 3:31.
- 367 Al. „sa ukázal al. prejavil“, no nie ako „prejavil“ vyššie, viď Luk. 10:36, pozn. 703.
- 368 Viď 1 Kor. 3:1.
- 369 Tj. „pod moc al. panstvo hriechu“.
- 370 Viď kap. 1:32, pozn. 76.
- 371 Al. „(ne)chcem“, vo v. 18 „chcenie“, „vôľa“.
- 372 Viď Mat. 5:16, pozn. 152.
- 373 Al. „takto“, vl. „teraz“, porov. Jána 8:40, pozn. 425.
- 374 Sloveso ako u Mat. 13:46, pozn. 630.
- 375 Viď kap. 6:9, pozn. 322.
- 376 Vl. „je mi naporúdzí“, „ponecháva sa mi“, „je na mne“, vo v. 21 v zmysle „pridíža sa mňa“, „lípne na mne“.
- 377 Viď vv. 17, 16.
- 378 Niektoré rukopisy majú znenie „no uskutočňovanie... je správne, sa mi nedarí al. nedostáva“, „k uskutočňovaniu... nedospievam“.
- 379 Viď vv. 15, 12, 15.
- 380 Výrazy „sám na seba“ a „práve pri mne“ opisne vyjadrujú dôraz na zámene „mne“, v gréčtine vyjadrený dôrazným tvarom tohto zámena.
- 381 Al. „nachodím“.
- 382 Vl. „spolu“, vyjadruje význam predpony nasledovného slovesa; zmysel je „ako iní tak zmýšľajúci“, „spolu s takými“, porov. Žalm 119:63. Tiež „veľmi“, „srdečne“.
- 383 Vl. „na vojnovéj výprave“, vyjadruje charakter.
- 384 D. „v zákone“, viď Mat. 3:11.
- 385 Viď Mat. 6:13.
- 386 Al. „z tela tejto“.
- 387 Viď Mat. 6:24, pozn. 239.
- 388 D. „to nemožné zákona“.
- 389 D. „v tom, že“, inak vari „nemohúcnosť zákona, spočívajúca v tom, že“.
- 390 D. „skrze mäso“.
- 391 V Pavlovom slohu často badať prerušenie vetnej súvislosti; jeho živá a zavše vzrušená myseľ zhusta odbočuje od smeru svojich myšlienok a potom sa tam, kde odbočila, už nevracia. No tu sa dá chápať aj v zmysle „pokiaľ ide o to, čo bolo nemožné“.
- 392 Viď Mat. 21:8, pozn. 948.
- 393 Al. „čo do hriechu“, „o hriech“.
- 394 Viď kap. 2:26.
- 395 Charakter osôb.
- 396 Al. „v súlade s mäsom“ („Duchom“).
- 397 Ďalší príklad toho, ako je nefahko rozhodovať, či písať „Duch“ a či „duch“, viď kap. 1:4, pozn. 8. Tu zrejme ide o stav a charakter veriaceho, no ten je výsledkom prítomnosti Ducha.
- 398 Al. „veď predsa“.
- 399 Viď kap. 4:23.
- 400 Viď Mat. 16:27, pozn. 764.
- 401 Al. „nedostali“.
- 402 „Osvojenie za synov“ je tenže výraz ako „synovstvo“ v kap. 9:4 a Gal. 4:5.
- 403 Vl. „spolu svedčí“, viď v. 17.
- 404 Viď v. 9.
- 405 Tj. „s ním“ (v. 17), „spoločne“ (v. 22); viď kap. 7:22, pozn. 382, a porov. Fil. 4:3, pozn. 210.
- 406 Vl. „odhaleň“, v. 19 obdobne.
- 407 Vázba ako vo v. 13, pozn. 400, viď Gal. 3:23; 1 Kor. 3:22; preklad vyjadruje dôraz, ktorý je v pôvodine na protiklade medzi „terajšej“ a „budúcej“.
- 408 Al. „napäté al. túžobné al. ustavičné očakávanie“, vl. „vyzeralo al. očakávanie s vytrčenou hlavou“.
- 409 Al. „stvorenia“, ďalej obdobne, viď Kol. 1:23.
- 410 Vyjadruje význam zosilňujúcej predpony, ktorú majú slová „dychtivé vyzeranie“ aj „vyčkáva“ (obdobne vo vv. 23 a 25) a ktorá značí „od-“, tj. „v odvrátení sa od všetkého ostatného“.
- 411 Viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 412 Al. „márnosti“, „bezvýslednosti“.
- 413 Al. „dobrovoľne“, „samovoľne“.
- 414 Viď Ján 6:57.
- 415 Ako v kap. 4:18.
- 416 Súvisí so „slobody“ nižšie, no nie s „oslobodenie“ vo v. 23.
- 417 Al. „skazenia“, „skazy“.
- 418 Al. „stone“, v. 23 obdobne (v. 22); „stonmi“ (v. 26).
- 419 Viď príbuzné podst. meno u Mat. 24:8, pozn. 1105.
- 420 Vl. „sami v sebe samých“.
- 421 Viď v. 15.
- 422 Ako u Luk. 21:28.
- 423 Al. „na nádej“, „pre nádeje“, v cieľovom zmysle, D. „nádeji“, 3. pád, al. „nádejou“.
- 424 Vl. „aj“, „tiež“.

- 425 D. „skrze vytrvalosť“; viď kap. 5:3.
 426 AL. „sa spolu a za nás ujíma“, viď Luk. 10:40, pozn. 717.
 427 Neurčitý čas („sa kedy máme pomodliť“).
 428 Vo v. 26 vyjadruje význam predpony nasledovného slovesa, rovnakej ako predložka „za“ vo vv. 31n. (Ján 17:19, pozn. 842), preložená vo v. 27 pre zachovanie súvislosti s v. 26 tiež „v prospech“.
 429 AL. „že“.
 430 D. „podľa Boha“.
 431 Nadväzuje na „nevieme“ vo v. 26.
 432 AL. „úmyslu“, „zámeru“.
 433 VL. „spoznal“, tu zmysel ako v texte; objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
 434 D. „spoluprávných (viď v. 17, pozn. 405) obrazu“, 2. pád.
 435 AL. „bude“, „žeby on bol“, viď kap. 1:20, pozn. 52.
 436 D. „akože nám s ním neuštedrí“, budúci čas.
 437 AL. „začne stíhanie“, viď Skut. 19:38, pozn. 1258, tu opis vzhľadom na nasledovnú predložkovú väzbu.
 438 D. „ten uznávajúci... ten odsudzujúci“, príchastia vyjadrujúce charakter.
 439 D. „ten umretý“; netýka sa ostatných obdobných výrokov ďalej v tomto verši.
 440 Viď kap. 8:27.
 441 Viď Mat. 13:21.
 442 AL. „stiesnenosť“.
 443 Viď Mat. 26:47.
 444 Žalm 44:22.
 445 AL. „sme“, viď Mat. 12:26, pozn. 520.
 446 D. „ako“.
 447 VL. „ovce zabitia“, viď Skut. 8:32, pozn. 551.
 448 D. „viac ako (tj. „úplne al. bezvýhradne“) víťazíme“.
 449 AL. „pevne presvedčený“, v stavovom zmysle; dokonavý minulé čas so zosilňujúcim významom.
 450 AL. „vrchnosti“, „vlády“.
 451 AL. „ktoré majú skoro nastať“, viď v. 18, pozn. 407.
 452 Viď Mat. 24:8.
 453 Tu možno aj „dokonca“.
 454 Viď Skut. 27:29, pozn. 1732.
 455 V stav. zmysle; D. „bol prekliatcom od KRISTA“, „od“ v zmysle oddelenia, vzdialenia, no viď aj 2 Tes. 1:9, pozn. 25.
 456 AL. „bolesť – bol by som si... vzdialený – pre svojich bratov, svojich“. Zdá sa, že apoštol slová „v prospech mojich bratov...“ („pre svojich bratov...“) v mysli spája aj so svojím zárukou aj s tým, ako ďaleko jeho srdce v láske k Izraelovi zachodilo; to (podľa tohto poňatia) vyjadruje vsuvkou a nato pokračuje vo vete. Tento nedostatok dôslednej gramatickej stavby je u Pavla veľmi častý; je to príznak vrelosti jeho slohu a dodáva dôrazu tomu, čo vraví. Miloval Izraela ako Mojžiš (2 Mojš. 32:32); jeho bolesť bola trvalá, želanie o ktorom hovorí, bolo, ako u Mojžiša, iba okamžitým prejavom toho, ako sa dal uniesť svojimi citmi.
 457 D. „ktorí sú“, viď Mat. 2:6, tu v zmysle „to sú predsa“, porov. Luk. 9:30, pozn. 606.
 458 Viď kap. 8:15, pozn. 402.
 459 AL. „chvála“, „česť“.
 460 Viď Mat. 26:28.
 461 Viď Ján 16:2, pozn. 778.
 462 AL. „je ako Boh nad všetkými“.
 463 AL. „vyšlo navnivoč“, D. „vypadlo“, „prepadlo“, „stroskotalo“ (Skut. 27:17, pozn. 1707).
 464 D. „z Izraela, tí al. títo“ (v. 6), „mäsa, tie al. tieto“ (v. 8).
 465 1 Mojš. 21:12.
 466 AL. „sa ti bude volať“.
 467 1 Mojš. 18:10.
 468 AL. „v tomto“, „po tomto“, „okolo tohto“.
 469 AL. „vec“, „záležitosť“.
 470 Apoštolovi ide o to, aby ukázal, že slovo, ktoré cituje a na ktorom všetko závisí, je vec prísľubu, nie aké je to slovo a čo je jeho obsahom.
 471 D. „nosila (vl. „mala“) manželské súžitie“, zmysel ako v texte.
 472 D. „čo“.
 473 Viď Ján 3:20.
 474 Viď kap. 8:28.
 475 D. „podľa“.
 476 D. „vyvolenia, nie z činov, lež z toho“.
 477 1 Mojš. 25:23.
 478 Viď Mat. 6:24.
 479 Mal. 1:2n.
 480 Viď Mat. 6:24, pozn. 240.
 481 2 Mojš. 33:19.
 482 AL. „budem zmlúvať („zľutovať“), v zmysle „som al. budem ochotný sa zmlúvať“ („zľutovať“); v. 16 obdobne. Vo v. 15 tvar prítomného času, významu nedokonavého, vo vedľajšej vete vyjadruje trvalý postoj al. úmysel vedúci k činu vyjadrenému vo vete hlavnej budúci časom, ktorý tam má význam dokonavý.
 483 AL. „si želá“, ďalej obdobne.
 484 AL. „sa derie dopredu“, „usiluje“.
 485 2 Mojš. 9:16.
 486 AL. „zobudil“, „vyvolal“.
 487 Viď 1 Kor. 6:14, pozn. 209.
 488 Viď Mat. 8:34, pozn. 341; tu nejde o vlastný cieľ al. úmysel, lež o prostriedok al. spôsob, akým sa dosiaha.
 489 VL. „verejne ukázal“, „prejavil“; v. 22 obdobne.
 490 AL. „sa ukázal čo do svojej moci“.
 491 AL. „je nespokojný“, „vyčíta“, „prejavuje nevôľu“, „hľadá al. nachodí závädy“.
 492 VL. „odolal“, (Luk. 21:15), dokonavý minulé čas s obsahom do prítomnosti („odolal a naďalej odoláva“).
 493 AL. „prekazil jeho úmysel“. Azda má Pavol na mysli Jóna 4:22.
 494 Viď Luk. 14:6, pozn. 960.
 495 VL. „uhnetený vec tomu, kto ju uhnetol“.
 496 Viď kap. 3:29.
 497 Ako „blato“ u Jána 9:6.
 498 Obdobne ako u Mat. 10:1, pozn. 396 a 397.
 499 VL. „cesta“.
 500 VL. „svoju možnosť al. moc“, iný výraz ako „moc“ vo v. 16, no príbuzný.
 501 Neurčitý čas („vytrval v znášaní“, porov. Ján 13:1, pozn. 659).
 502 VL. „mnohé“.

- 503** V stavovom zmysle; al. „uspôsobivšie sa“.
- 504** Al. „súciť“ (Mat. 9:13), no súvisí so „zmlujem sa“ tu vo v. 15 a ďalej.
- 505** Al. „skrže Hoseáša“; Hos. 2:23.
- 506** Al. „(Nie-)milovanú“; viď 1 Tes. 1:4.
- 507** Al. „nazvem Nie-môj-lud svojím ľudom a Nie-milú milou“, v. 6 obdobne; no apoštolov dôkaz z Písma je založený na tom, že „povolám“ vo v. 25 a „povolani“ vo v. 26 je to isté sloveso ako „povolal“ vo v. 24, kde neznačí „nazval“.
- 508** Hos. 1:10.
- 509** Al. „za Israēla“, ako u Jána 17:19, pozn. 842, al. „nad Israēlom“.
- 510** Is. 10:22n.
- 511** Al. „skracuje“, „skrátene“, vl. „zrezáva“, „zrezanie“.
- 512** D. „urýchlení vec“; podľa niektorých rukopisov by bolo treba čítať „lebo PÁN vec na zemi vykoná, dovádzajúc ju do konca a urýchľujúc“.
- 513** Al. „predpovedal“; Is. 1:9.
- 514** Tj. „Hospodin vojsk al. zástupov“.
- 515** Viď Mat. 21:42.
- 516** Viď 2 Tim. 2:20n., pozn. 81 a 82.
- 517** D. „že národy, ktoré“.
- 518** Al. „spravodlivosť horlivo nenasledovali al. nevyhľadávali“, v. 31 obdobne.
- 519** Al. „uchvátili“, „pochopili“, tj. „pochopili a prijali“.
- 520** D. „Israēl, za... sa ženúc“.
- 521** Tj. „k tomu, čo bolo vlastným zmyslom a cieľom zákona“.
- 522** Al. „nedospel“.
- 523** Is. 8:14; 28:16.
- 524** Al. „príčiny úrazu“ (Mat. 18:7).
- 525** Viď kap. 5:5.
- 526** Vyjadruje zmysel dôrazného tvaru zámena „môjho“.
- 527** Viď Ján 17:19; niektoré rukopisy majú znenie „za Israēla“, avšak „za nich“ je správnejšie a oveľa krajšie, lebo ukazujú, aký bol apoštol zaujatý svojím predmetom.
- 528** Apoštolov sloh je tu opäť trocha nesúvislý, čo je pre neho príznačné (viď kap. 8:3; 9:3). „Na záchranu“ značí, že to by uspokojilo jeho srdce a k tomu cieľu smerovali jeho modlitby, nie o súd, hoci boli zlé a zavrhlí Krista. No súd ešte nebol vyšiel najavo.
- 529** V orig. 2. pád („týkajúcu sa Boha“).
- 530** Al. „plného“, ako v kap. 1:28, no tu je zmysel ako v texte.
- 531** Viď kap. 3:31; 6:21n., pozn. 342 a 423.
- 532** 3 Mojž. 18:5.
- 533** D. „ktorý ich“.
- 534** Viď Mat. 12:50, sloveso ako tu v kap. 1:28, pozn. 76, porov. aj Mat. 7:24, pozn. 297.
- 535** D. „v nich“ (v. 5), „v svojich ústach“, ako vo v. 8 a „v svojom srdci“ nižšie (v. 9), netýka sa v. 10, viď Mat. 3:11.
- 536** 5 Mojž. 30:12nn.
- 537** Tj. smerom nahor.
- 538** Al. „zviešť“, tj. „nadol“, sloveso má tú istú predponu ako „zostúpi“ vo v. 7, preklad v texte je v záujme zreteľnosti.
- 539** Viď Hebr. 13:20, pozn. 774.
- 540** Al. „vyznáš Pána Ježiša“.
- 541** D. „každý“.
- 542** D. „rozdielu aj Žida aj Gréka“.
- 543** Ako „hojnosť majúci“ u Luk. 1:53; inak „PÁN všetkých je ten istý, bohatý“.
- 544** Al. „sa na neho odvolávajú“, ďalej obdobne; vo v. 13 neurčitý čas, viď Skut. 2:21, pozn. 87 a 88, vo v. 14 čas budúci, ktorý sa dá chápať v dokonavom aj v nedokonavom zmysle („sa odvolajú“ aj „sa budú odvolávať“).
- 545** Viď Jólé 2:32.
- 546** Al. „hlásajúceho“, „hlásať“, no nie ako „hlásajú“ vo v. 15 nižšie.
- 547** Al. „nedali podriaďiť“, vl. „lebo nepoznajúc... neboli podriadení“ v dejovom zmysle.
- 548** Is. 52:7.
- 549** Al. „mier“.
- 550** Is. 53:1.
- 551** „Zpráva“ vo v. 16 je ten istý výraz ako „počutie zprávy“ vo v. 17 a značí obidva pojmy, v. 18 nadväzuje na druhý z týchto významov.
- 552** Viď v. 5.
- 553** Viď Luk. 11:31.
- 554** Žalm 19:4.
- 555** 5 Mojž. 32:21.
- 556** Týmto výrazom sa pokúšam vystihnúť zmysel väby predložky „epi“ s 3. pádom, tu vyjadrujúcej podnet k čomusi, čo sa deje, alebo stav, za akého sa to deje, nie prostriedok alebo nástroj; taký význam by mal prostý 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pád alebo predložka „skrže“. Tu je táže predložková väzba ako v kap. 5:14, pozn. 285.
- 557** Is. 65:1n.
- 558** Al. „dal som sa nájsť tým al. tými“.
- 559** Al. „netúžili po mne“.
- 560** Viď Skut. 10:40, pozn. 688.
- 561** Al. „nedopytovali na“.
- 562** Viď Luk. 18:1, 9, pozn. 1129; netýka sa teže predložky nižšie v tomto verši.
- 563** Viď Mat. 4:2, pozn. 98, tu sa týka neurč. času slovesa „rozprestierať“.
- 564** Viď Skut. 14:2.
- 565** Al. „(ne)odstrčil“ (Skut. 7:27).
- 566** Viď kap. 3:31; 8:29, aj tu neurčitý čas; 6:3, netýka sa v. 1.
- 567** Ako v kap. 6:16.
- 568** 1 Král. 19:14–18.
- 569** Al. „pravoti“ (vl. „prihovára“, ako v kap. 8:27) sa proti Israēlovi“.
- 570** Al. „po mojom žítí pátrajú“.
- 571** Vl. „vraví vnuknutie al. veštbu“, viď príbuzné sloveso u Mat. 2:12, pozn. 41 a 42.
- 572** Al. „sám sebe“.
- 573** Vl. „neohli“.
- 574** „Baal“ je tu ženského rodu; túto modlu uctievali v Sýrii v mužskej aj ženskej podobe. V pôvodine prostý 3. pád.
- 575** „Vznikol a trvá“, viď Ján 1:3, pozn. 5.

- 576 Tj. „vyvolenia“ (v. 5), „vyvolených“ (v. 7), výraz značí aj akt vyvolenia aj to, čo bolo vyvolené.
- 577 Vl. „potom“.
- 578 D. „sa už nestáva“.
- 579 Viď Mat. 6:32, pozn. 252.
- 580 Al. „to nedostihol al. nedosiahol“, nižšie obdobne; znenie v texte zachováva v preklade rovnakosť predpôn u tohto a predchádzajúceho slovesa (akýsi druh slovnej hry) v pôvodine.
- 581 Viď Marek 6:52, pozn. 273, tu v dejovom zmysle.
- 582 5 Mojž. 29:4; Is. 6:9n; 29:10.
- 583 Al. „ospanlivosti“, „driemoty“, „omámenia“.
- 584 Vl. „oči nevidenia a uši nečutia“, vo v. 9 tá istá väzba.
- 585 Žalm 69:22n.
- 586 Viď Mat. 21:42; 18:7, pozn. 757.
- 587 Neurčitý čas („vždy znova skrív“, al. možno „navždy skrív“).
- 588 Tj. „či ich potknutie sa značí ich úplný a konečný pád al. skazu“.
- 589 Viď Mat. 6:14, pozn. 228; tu možno aj „potknutím sa“, v. 12 obdobne, lebo toto slovo do istej miery súvisí aj s „sa potkli“ na začiatku v. 11.
- 590 Nadväzuje na kap. 10:19.
- 591 Al. „strata“, „zmenšenie“, „oslabenie“.
- 592 D. „plnosť“, „úplnosť“.
- 593 Viď Skut. 1:17.
- 594 D. „službu, či by som volajako tých... moje mäso, dohnal... z nich zachránil“, porov. Skut. 27:12.
- 595 Viď Skut. 27:22, pozn. 1720.
- 596 Viď kap. 5:11.
- 597 Al. „nevyfahuj“, „nevypínaj“, ďalej obdobne.
- 598 Al. „nepodceňuj“, ďalej obdobne.
- 599 Al. „chceš vystatovať“.
- 600 Viď Marek 7:37, pozn. 326.
- 601 D. „podľa prirodzenosti“, ako vo v. 24.
- 602 Viď Gal. 2:2, pozn. 48.
- 603 Toto je ďalší príklad neúplnej gramatickej stavby; dá sa chápať takto: „sa boj (áno... prirodzené), aby sa nebudaj“ atď.; začiatok v. 21 pridáva ďalšiu myšlienku, plniacu apoštolovu myseľ, no veta je kusá.
- 604 Viď kap. 3:12, pozn. 178; tu značí „vládnosť“.
- 605 Al. „strohosť“, D. „prikrkosť“.
- 606 Al. „naďalej ostaneš“, ako v kap. 6:1; v. 23 obdobne.
- 607 Viď v. 6.
- 608 Nesúvisí s „dobrotu“ vo v. 22, no zato so „správne“ vo v. 20.
- 609 D. „budú svojej vlastnej olive“.
- 610 Vl. „tieto (tj. „konáre“), ktoré“.
- 611 Viď kap. 1:13.
- 612 Viď Mat. 7:24, pozn. 299.
- 613 Viď Marek 3:5.
- 614 D. „zatvrdnutosť Izraelovi“.
- 615 Is. 59:20n.
- 616 Vl. „ten, ktorý vyproštuje“ (Mat. 6:13).
- 617 Viď kap. 1:18; množné číslo značí rozličné prejavy bezbožnosti.
- 618 D. „táto“.
- 619 Vl. „zmluva, ktorá je odo“. Viď Ján 1:14, pozn. 23; netýka sa v. 26.
- 620 Al. „pre“, ako v kap. 4:25.
- 621 Viď kap. 1:11.
- 622 Al. „sú neodvolateľné“, vl. „nelutovateľné“, výraz, odvodený od slovesa u Mat. 21:29, pozn. 976, je v Novom Zákone ešte len v 2 Kor. 7:10, viď tam pozn. 309.
- 623 Viď Ján 3:36, pozn. 150, tu neurčitý čas v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363.
- 624 Trpný rod slovesa „zmluvať sa“.
- 625 D. „týchto“, v. 31 obdobne, no netýka sa konca tamtoho verša.
- 626 Viď sloveso vo v. 30 vyššie, pozn. 623; „neviera“ je podstatné meno od neho odvodené s obdobným významom, iné ako „nevere“ vo v. 23.
- 627 D. „vášmu“ dôrazný tvar.
- 628 Židia neuverili v zmlovanie, ktorého sa dostalo národom, a tým sami vzhľadom na seba stratili blahú zvesť o Božej milosti, takže ich právo na prísľuby zaniklo a oni sa napokon stanú predmetmi púheho zmlovania ako hociaký úbohý pohan; no týmto zmlovaním Boh uskutočnil svoje prísľuby, na ktoré oni z hľadiska svojej zodpovednosti všetko právo stratili. To práve je apoštolovi podnetom k výrazu jeho obdivu Božej múdrosti.
- 629 Al. „všetkých zhruľu“ (Luk. 5:6).
- 630 Is. 40:13; Jób 41:11.
- 631 Viď Skut. 16:39, „povzbudzovanie“ vo v. 8 je odvodený výraz.
- 632 Vl. „skrže“, netýka sa kap. 11:36.
- 633 Množné číslo značí rozličné prejavy Božieho zľutovania; možno chápať aj ako hebraizmus („veľké al. všestranne zľutovanie“).
- 634 Viď kap. 6:13, pozn. 329, neurčitý čas tu ako tam.
- 635 Viď kap. 9:4.
- 636 Viď 1 Peter 1:14.
- 637 Viď 1 Kor. 1:20, pozn. 32.
- 638 Vl. „pretvárať“, sloveso značí zásadnú, úplnú, podstatnú zmenu, nadobúdanie vonkoncom nového charakteru.
- 639 Viď kap. 1:20, pozn. 52; 2:18, pozn. 132 a 133.
- 640 Al. „želanie“.
- 641 Vl. „privysoko nad to, čo“.
- 642 Al. „zdravému rozumu“ (Marek 5:15), „rozmáznosti“, „triezvenu úsudku“, preklad v texte je pokusom o zachovanie súvislosti s predošlým slovesom „zmyšľať“.
- 643 Al. „prácu“, „činnosť“.
- 644 D. „a po jednom“.
- 645 Viď kap. 11:29.
- 646 D. „podľa úmernosti viery“.
- 647 Viď Skut. 6:1; 11:23; 13:15, pozn. 808.
- 648 Viď Luk. 3:11, pozn. 236.
- 649 Vl. „jednoduchosti“, al. „štedrosti“, „bez váhania“, „ochotne“, „nevyhýbajúc sa tomu s lichými výhovorkami“.
- 650 Al. „je predstavený“, „zastáva vedúce postavenie“.
- 651 Al. „úsilím“, „horlivosťou“, v. 11 obdobne.
- 652 D. „v snaživosti“, „v radostnej ochote“.

- 653 Al. „s jasnou tvárou“.
- 654 Al. „nepokrytecká“.
- 655 Al. „hrozte sa“; D. „štitiac sa“.
- 656 Al. „čo do“, potom by, pravda, všade nasledoval 2. pád.
- 657 Al. „láske“, „záľube v bratoch“, súvisí s „*fileó*“, viď Ján 21:15, pozn. 1011.
- 658 Al. „plní nežného citu“.
- 659 Al. „ctí“.
- 660 Viď Mat. 25:26; 6:24, pozn. 239.
- 661 Viď vv. 10n.
- 662 Al. „vytrvalí“, viď Jak. 5:11; nesúvisí so „zotrúvajúcu“ nižšie.
- 663 Viď Skut. 1:14; v kap. 13:6 tože sloveso.
- 664 Vl. „sa zúčastňujúcu“, porov. kap. 15:26n., pozn. 799.
- 665 Al. „usilovne sa venujúcu“, „usilujúcu“, viď kap. 9:30, pozn. 518. Vo v. 14 tože sloveso.
- 666 Tu (nie nižšie, hoci je to tože sloveso) v zmysle „súc pozorní al. ohľaduplní k sebe navzájom“.
- 667 Tj. „osobami“ al. „vecmi“; al. „pridružujú k nízkym“, vl. „dávajúc sa odvádzat al. sa odvracajúc (tj. „od vysokých vecí“) s nízkymi“, al. „spolu sa dávajúc k nízkym“.
- 668 Vl. „nestávejte sa“ (Zjav. 2:10, pozn. 48).
- 669 Al. „dobré“ (Mat. 5:16), tj. „prezieravo dbajúc o všetko, čo je slušné a náležité, čo sa patrí“.
- 670 Al. „v očiach všetkých ľudí“.
- 671 D. „možno, to z vás“, tj. „*pokiaľ ide o to, čo je z vás*“.
- 672 Viď Marek 9:50.
- 673 Neurčitý čas „zakaždým dajte“, al. v tom zmysle ako u Mat. 9:13, pozn. 363; netýka sa pokynov vo vv. 20n.
- 674 5 Mojš. 32:35.
- 675 Al. „bude hladovať“, „bude smädnúť“ (kap. 12:20), „budeš prevádzat“ (kap. 13:4).
- 676 Al. „nahrnieš“, „navališ“, porov. 2 Tim. 3:6, pozn. 121.
- 677 D. „uhlia ohňa“, Prísl. 25:21n.
- 678 D. „v dobrom“, viď Mat. 3:11.
- 679 Al. „je podriadená“, v stavovom zmysle; v. 5 obdobne.
- 680 Viď Luk. 12:11.
- 681 Al. „ktoré nad *ňou* držia ochranu“, „ktoré sú nad *ňu* vyššie“.
- 682 Vl. „sa zoraďuje (ako vojsko k útoku) proti“; je to protiklad k „sa podriaďuje“ vo v. 1.
- 683 Vl. „postavil(i)“, dokonavý minulý čas („zaual[i] také stanovisko a zotrúvajú[ú] na ňom“).
- 684 Vl. „nadobudnú“, „získajú“, budúci čas.
- 685 Viď kap. 1:32.
- 686 D. „z“; netýka sa v. 1.
- 687 Viď Mat. 20:26; 26:47.
- 688 Viď kap. 3:5, pozn. 164.
- 689 Viď Mat. 17:24, pozn. 800; iný výraz ako vo v. 7, pozn. 781.
- 690 Al. „služobníci“, „úradníci“, výraz značí osoby verejne činné.
- 691 Al. „sú práve na toto naporúdzi“ (Marek 3:9), „práve tomuto sa trvalo venujú“, ako Skut. 6:4 no tu čosi odlišná väzba, výraznejšie cieľová („ich činnosť, ktorej sa trvalo venujú, smeruje práve k tomuto“).
- 692 Viď Mat. 22:21, pozn. 1023 a 1028.
- 693 Vl. „odvádzajte dľžoby al. povinnosti“, súvisí so slovesom vo v. 8, pozn. 695.
- 694 Viď Mat. 17:25.
- 695 Al. „nedľhujete“, „nie ste al. nebuďte povinní“.
- 696 Al. „plní“, dokonavý minulý čas, porov. Luk. 17:10, pozn. 1103, „splnil a to má trvalú platnosť“. Správaním al. konaním vyplývajúcim z lásky je zákon vopred splnený skôr ako sa jeho požiadavky uplatnia.
- 697 Viď kap. 7:7; 2 Mojš. 20:13-17.
- 698 Vl. „zhľňa sa pod jednu hlavu“ (Ef. 1:10), tu v zmysle „je zhrnutý (potom v stavovom zmysle) v jednej hlavnej myšlienke“.
- 699 D. „v tom“, člen priradený k nasledovnému výroku; 3 Mojš. 19:18.
- 700 Viď Mat. 5:43.
- 701 D. „plnosťou“, tj. „súhrnom zákona“, „celým zákonom“.
- 702 Uvádza ďalšie zdôvodnenie rečeného.
- 703 D. „toto: znajúc al. vediac“, vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 704 Al. „hodina“, „chvíľa“.
- 705 Al. „je blízko“, dokonavý minulý čas; súvisí s „bližšie“ vo v. 11, no nie s „blízko“ vo v. 10.
- 706 Al. „zobľečne si“.
- 707 Tu aj „obľrime“.
- 708 Viď kap. 6:4.
- 709 V pôvodine množné číslo (jednotlivé prejavy al. prípady týchto hriechov a necností).
- 710 Al. „nehanebnostiach“.
- 711 Viď Skut. 5:17.
- 712 Al. „starosť čo do mäsa pre jeho chůtky“.
- 713 Al. „škriepky týkajúce sa“.
- 714 Viď Luk. 9:46n., pozn. 641.
- 715 Vl. „verí“; netýka sa v. 14.
- 716 Al. možno „má toľkú vieru, že zaje“.
- 717 Al. „sa najesť všetkého“, „zjesť hocičo“.
- 718 Al. „zeleninu“.
- 719 D. „ktorý“, no nie ako vo v. 5.
- 720 Vl. „súdi“, „posudzuje“.
- 721 D. „deň nad deň“.
- 722 Al. „venuje pozornosť (dňu)“, viď kap. 12:16, pozn. 666.
- 723 Viď kap. 6:9, pozn. 323.
- 724 D. „všetci budeme predstavení Božiemu sudcovskému stolcu“.
- 725 Is. 45:23.
- 726 D. „napísané: Žijem... PÁN, že sa mne skloní“ (vl. „ohne“).
- 727 Al. „veľbiť Boha“.
- 728 Viď Mat. 12:36.
- 729 Vl. „na čo sa naráža“.
- 730 Viď Mat. 18:7, pozn. 757.
- 731 Viď kap. 8:38.
- 732 Viď Skut. 10:14, pozn. 643.
- 733 D. „onému“.
- 734 D. „podľa lásky“.
- 735 Al. „nenič“.
- 736 D. „oného“.

- 737 Viď Mat. 7:11; 6:24, pozn. 239.
- 738 AL „osvedčený pred“, „vážený“, „schvaľovaný“, vo v. 22 príbuzné sloveso, viď kap. 1:28, pozn. 73.
- 739 Viď kap. 9:30.
- 740 D „budovania, ktoré je voči sebe navzájom“.
- 741 Viď v. 13; vo v. 21 príbuzné sloveso.
- 742 VL „mäso“.
- 743 Tj. „ak to robí“.
- 744 Viď Mat. 13:57, pozn. 641.
- 745 D „nesúdi“.
- 746 AL „mocní“, „mohúci“, „vládzuci“, „bezmocných“, „nemohúcich“, „nevládnych“.
- 747 AL „dlhujeme“.
- 748 VL „sa ľúbiť“, no zmysel je ako v texte, porov. Tit. 2:9, pozn. 52; ďalej obdobne, vo v. 3 neurčitý čas („nikdy sa nezaľúbil al. nepokúsil zaľúbiť“).
- 749 Viď Skut. 7:27.
- 750 Žalm 69:9.
- 751 AL „trpezlivosť“, v. 5 obdobne; viď Jak. 5:11.
- 752 AL „útechu“, v. 5 obdobne.
- 753 D „v jedných ústach“, viď Mat. 3:11.
- 754 D „oslavovali“.
- 755 Viď 1 Kor. 15:24.
- 756 VL „obsluhovateľom“.
- 757 Viď kap. 8:27, pozn. 428; tá istá predložková väzba je vo v. 9, no tam má význam príčinný.
- 758 D „prísľubov otcov“.
- 759 Viď kap. 9:23.
- 760 AL „sa dali oslavovať“, v. 11 obdobne.
- 761 Žalm 18:49.
- 762 D „sa ti“.
- 763 Viď kap. 14:11.
- 764 VL „brnkať“ na strunovom nástroji, tj. „spievať s takým doprovodom“.
- 765 5 Mojž. 32:43.
- 766 Viď Luk. 15:23.
- 767 AL „medzi“.
- 768 Žalm 117:1.
- 769 Viď Zjav. 7:9, pozn. 215; tu aj „všetci ľudia“.
- 770 Is. 11:10.
- 771 AL „opäť povstáva“.
- 772 Viď Luk. 1:47; netýka sa v. 13.
- 773 Viď Mat. 6:10.
- 774 Viď Mat. 23:28, pozn. 1080.
- 775 Vlastnosť „dobrého“ v zmysle Mat. 7:11.
- 776 AL „takže môžete“.
- 777 AL „[bratia,] čosi odvážnejšie“.
- 778 D „ako upomínajúc vás“.
- 779 VL „verejnej služby“, „úradu“, viď kap. 13:6, pozn. 690; tu značí kohosi, kto koná kňazskú službu, viď Skut. 13:2, pozn. 780, kde je sloveso od tohto výrazu odvodené.
- 780 AL „kňazsky činným al. pôsobiacim“. Viď Hebr. 7:11, pozn. 276.
- 781 AL „Božou blahou zvestou“, v gréčtine prostý 4. pád („kňazsky vykonávajúcim al. prevádzajúcim Božiu blahú zvest“, „kňazsky činným *pokiaľ ide o* Božiu blahú zvest“).
- 782 AL „posvätný dar (Skut. 21:26) národov“, tj. „národy ako obeť“.
- 783 D „v Svätom Duchu“, viď Mat. 3:11.
- 784 V cieľovom zmysle („na privedenie k poslušnosti“).
- 785 Rímska správna oblasť, územie medzi Jadranským morom a Dunajom.
- 786 D „naplnil“.
- 787 AL „zvest Kristovu“.
- 788 D „kde Kristus bol menovaný“ (v. 20), „nebolo zvestované“ (v. 21), neurčitý čas.
- 789 AL „základ druhému patriaci“, ako v kap. 14:4.
- 790 Is. 52:15.
- 791 Viď Gal. 5:7, pozn. 212.
- 792 VL „akokoľvek“, vyjadruje možnosť aj úmysel.
- 793 VL „keď budem prechodiť“.
- 794 Viď Skut. 15:3.
- 795 VL „keď vami najprv trochu budem zaplnený al. zasýtený“ (Luk. 1:53).
- 796 Veta je opäť kusá, prerušená slovami „lebo sa nádejam“.
- 797 Viď Mat. 4:11.
- 798 Viď Skut. 18:12.
- 799 VL „potešením vykonať si al. uskutočniť si akúsi účasť al. spoločenstvo“, tj. „prejav účasti al. spoločenstva“, vo v. 27 je sloveso od tohto výrazu odvodené.
- 800 AL „povinní“, no súvisí s „dĺžnikmi“ vyššie.
- 801 Viď Skut. 13:2, pozn. 780.
- 802 D „mäsových“.
- 803 Tj. „potvrdiť (Ján 6:27) odovzdanie ovocia hore spomenutej služby“.
- 804 VL „odidem“.
- 805 Viď Skut. 16:39.
- 806 Viď kap. 12:1.
- 807 AL „sú nepovoľní“ (Skut. 14:2).
- 808 AL „ukázala“, „prejavila“, „osvedčila“, viď Luk. 10:36, pozn. 703.
- 809 Viď Skut. 6:1.
- 810 Viď kap. 15:16, pozn. 808.
- 811 Viď 2 Kor. 8:5.
- 812 D „v radošti“.
- 813 AL „si oddýchol al. pohovel“ (Mat. 26:45).
- 814 Viď Skut. 18:18.
- 815 AL „pomohli“, „postavili sa k službe al. na pomoc“, viď Mat. 26:53, pozn. 1281, tu podmetovo.
- 816 AL „ochrankyňou“, toto označenie, ktoré sa v Ríme dávalo tzv. patrónom (to boli bohatí ľudia, ktorým sa chudobní zverovali do ochrany a za to sa im zaväzovali k istým službám; alebo obhajcovia pred súdmi), je obzvláštnou poctou pre Foibu, ktorá svojou verne vykonávanou službou bola mnohým na osoh. Je to dotyk apoštoloého srdca v uznaní, v ktorom nikdy nezlyhal; oni jej mali byť ku službe, ako tamti chudobní ľudia patrónovi, ale ona bola „patrónkou“.
- 817 Viď Mat. 2:6; netýka sa vzťahných zámen bez takéhoto označenia v tomto oddiele.
- 818 VL „podložili“, tj. sfaby „pod meč kata“.
- 819 Viď Mat. 21:8.
- 820 AL „po celom“.

- 821** Viď Skut. 16:6.
822 Al. „význační“.
823 D. „ktorí sa aj stali (tj. „boli uvedení al. dospeli do postavenia“ – dokonavý min. čas, „stali sa a sú“) v Kristovi predtým mnou“.
824 Viď kap. 14:18, pozn. 738.
825 Viď 1 Kor. 16:20.
826 Viď Luk. 11:35, pozn. 774.
827 Al. „rozopre“.
828 Viď kap. 11:9.
829 Viď Ján 6:45, pozn. 312.
830 Viď kap. 3:12, pozn. 175.
831 Viď Luk. 5:39.
832 Al. „naskrze oklamávajú“.
833 Al. „nevinných“, „neškodných“, „nepodozrievavých“, „netušiacich nič zlého“.
834 Tj. „k sluchu všetkých“, „stala sa všetkým známou“.
835 Viď Luk. 1:14, pozn. 33.
836 Viď Mat. 12:38; 7:11; 10:16.
837 Viď Luk. 9:39, pozn. 627; Zjav. 2:27, pozn. 78.
838 Viď 1 Tim. 3:8, pozn. 98.
839 Al. „správca“, ako napr. u Luk. 12:42.
840 Viď 1 Kor. 1:21.
841 D. „kázne Ježiša Krista“, no zmysel vyjadruje skôr znenie v texte („kázne *týkajúcej sa* Ježiša Krista“). Podobne v 1 Kor. 1:6.
842 Tajomstvo teda nebolo súčasťou toho, čo vyšlo najavo v tamtých obdobiach času, kedy Boh rozvíjal Svoje plány v stvorení; vtedy to bol od večnosti skrytý zámer. Viď 1 Kor. 2:7–10; Ef. 3:2–11; Kol. 1:25–27; 2:2n.
843 V stavovom zmysle
844 Viď kap. 15:18.
845 Al. „medzi všetky národy“, „ku všetkým národom“, predložka ako „pre“ vyššie.
846 D. „jedinému múdre mu Bohu“, zmysel ako v texte.
847 Prírodná stavba vety by vyžadovala zámeno „tomu“ al. „jemu“, takéto nedôslednosti sú pri dlhých vsuvkách u Pavla časté.

PRVÝ LIST KORINŤANOM

Pavol, povolaný apoštol³ Ježiša Krista, podľa Božej vôle⁴, a Sôstenés, brat, (2)Božiemu zhromaždeniu, ktoré je v Korinte, posväteným v Kristu Ježišovi, povolaným svätým, so všetkými, ktorí sa na každom mieste dovolávajú⁵ mena nášho Pána Ježiša Krista – aj ich aj nášho: (3)Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista.

(4)Vždy svojmu Bohu za vás⁶ ďakujem vzhľadom na⁷ Božiu milosť, ktorá vám bola daná² v Kristu Ježišovi, (5)že ste v ňom boli vo všetkom obohatení¹⁷, v každom slove⁸ aj všetkom poznaní (6)(podľa toho, ako svedectvo o KRISTOVI⁶⁷⁹ bolo vo vás⁹ potvrdené²), (7)takže v žiadnom dare¹⁰ nemáte nedostatku a sústredene vyčkávané¹⁰ zjavenie¹¹ nášho Pána Ježiša Krista, (8)ktorý vás aj až do konca potvrdí ako neobviniteľných¹² v deň nášho Pána Ježiša Krista. (9)Verný je Boh, ktorým ste do spoločenstva jeho Syna Ježiša Krista, nášho Pána, boli povolaní².

(10)No vyzývam¹³ vás, bratia, pre¹⁴ meno nášho Pána Ježiša Krista, aby ste všetci vraveli to isté a aby medzi vami nebolo rozkolov, lež aby ste boli plne zjednotení¹⁵ v tej istej myslí a v tej istej mienke. (11)Lebo mi o vás, moji bratia, od tých od Chloy¹⁶ bolo poukázané² na to¹⁸, že medzi vami sú sváry; (12)to vravím o tom¹⁹, že každý z vás vraví: Ja som Pavlov, a ja zasa Apollóov, a ja Kéfasov, a ja Kristov. (13)Je KRISTUS rozdelený¹? Bol vari za vás²⁰ ukrižovaný² Pavol, alebo ste boli pokrstení²¹ v²¹ meno Pavla? (14)Ďakujem Bohu, že som nikoho z vás nepokrstil, iba ak Krispa a Gaia, (15)aby voľakto nepovedal, že som krstil²² v²¹ meno svoje²³ – (16)áno, pokrstil som aj Stefanov dom, inak neviem, či som pokrstil voľakoho ďalšieho; (17)Kristus ma predsa nevyšlal krstiť, lež hlásať blahú zvesť, nie v múdrosti slova, aby KRISTOV kríž nestratil svoj význam²⁴. (18)Veď slovo o kríži²⁵ je tým, ktorí hynú, bláznovstvom, no nám, ktorí dochádzame

záchranu²⁶, je Božou mocou; (19)je predsa napísané²⁷: Zahubím múdrosť múdrych²⁸ a chápaivosť chápaivých odstránim²⁹. (20)Kde je mudrc, kde učenec³⁰, kde rozumkár³¹ tohto veku³²? Nespravil Boh múdrosť sveta bláznivou³³? (21)Áno, keďže – Božou múdrosťou³⁴ – svet Boha nespoznal skrze múdrosť, zalúbilo sa³⁵ Bohu zachrániť²⁶ tých, ktorí veria, skrze bláznovstvo kázne³⁶, (22)keďže aj Židia pýtajú³⁷ znamenia, aj Gréci sa usilujú³⁸ o múdrosť, (23)kým my kážeme Krista ako ukrižovaného, Židom urážku³⁹ a národom zasa bláznovstvo, (24)no tým istým, aj Židom aj Grékom, ktorí sú povolaní, Krista ako Božiu moc a Božiu múdrosť, (25)pretože to Božie bláznovstvo⁴⁰ je múdrejšie od ľudí a tá Božia slabosť⁴⁰ je silnejšia od ľudí. (26)Veď pozerajte na⁴¹ svoje povolanie, bratia⁴²: Nie mnohí mudrci čo do mäsa, nie mnohí mocní, nie mnohí urodzení; (27)ale⁴³ veci sveta⁴⁴ bláznovské si vyvolil Boh, aby zahanboval⁴⁵ mudrcov, a veci sveta⁴⁴ slabé si vyvolil Boh, aby zahanboval⁴⁵ veci silné, (28)a veci sveta⁴⁴ neurodzené a znevažované si vyvolil Boh, [a] veci, ktoré nie sú, aby zrušil⁴⁶ tie, ktoré sú, (29)tak aby⁴⁷ sa žiadne⁴⁸ mäso pred Bohom nehonosilo⁴⁹; (30)no vy ste z neho v Kristu Ježišovi, ktorý nám bol spravený⁵⁰ múdrosťou od Boha a spravodlivosťou a posvätením⁵¹ a oslobodením⁵², (31)aby – podľa toho, ako je napísané⁵³: Kto sa honosí, nech sa honosí v PÁNOVI.

2 Aja, bratia, prídúc k vám, som neprišiel vám Božie svedectvo zvestovať so znamenitosťou⁵⁴ reči alebo múdrosti, (2)lebo som sa rozhodol nič medzi vami nevedieť⁵⁵, iba ak Ježiša Krista, a toho ako ukrižovaného. (3)I dostal som sa ja k vám⁵⁶ v slabosti a v strachu a vo veľkej⁵⁷ triaške – (4)a moje slovo a moja kázeň⁵⁸? Nie v presvedčivých slovách múdrosti, lež v dôkaze⁵⁹ Ducha a moci, (5)aby vaša viera nebola založená v múdrosti ľudí, lež v moci Božej.

(6)No medzi dokonalými⁶⁰ múdrosť hovoríme, no nie múdrosť tohto veku⁶¹ ani vládcov tohto veku⁶¹, ktorí zaniakajú⁶⁶, (7)lež hovoríme múdrosť Božiu v tajomstve, *múdrosť* ukrytá⁶², ktorú Boh pred vekmi⁶¹ predurčil na našu slávu, (8)ktorú⁶³ nikto z vládcov tohto veku⁶¹ nespoznal⁶⁴ (keby boli spoznali⁶⁴, neboli by predsa Pána slávy ukrižovali), (9)lež – podľa *toho*, ako je napísané⁶⁵: Veci, ktoré oko neuvidelo a ucho nepočulo a *ktoré* na srdce človeka nevystúpili⁶⁶, ktoré Boh prihotovil tým, ktorí ho milujú. (10)No nám *ich* Boh odhalil skrze [svojho] Ducha, lebo Duch skúma všetky veci, aj Božie hlbiny. (11)Ktože z ľudí zná⁶⁷ veci človeka, iba ak duch človeka, ktorý je v ňom? Tak *ani* Božie veci nespoznal^{64,68} nikto, iba ak Boží Duch. (12)No my sme nadobudli⁶⁹ nie ducha sveta, lež Ducha⁷⁰, ktorý je z Boha, aby sme znali⁶⁷ tie veci, ktoré nám od Boha boli užstedené⁷¹, (13)ktoré aj hovoríme, nie slovami naučenými⁷² ľudskou múdrosťou, lež naučenými⁷² Duchom, duchovné veci vykladajúc⁷³ duchovnými *prostriedkami*. (14)No duševný⁷⁴ človek veci Božieho Ducha neprijíma, lebo sú mu bláznovstvom, a nemôže *ich* spoznať^{64,75}, lebo sa musia chápať^{76,77} duchovne, (15)no duchovný⁷⁸ chápe⁷⁶ všetky veci, kým sám nie je chápaný⁷⁶ od nikoho, (16)veď⁷⁹: Kto spoznal⁶⁴ myseľ PÁNA a bude ho⁸⁰ poučať⁸¹? No myseľ Krista máme my.

3 A ja som k vám, bratia, nemohol⁸² hovoriť^{82,83} ako k duchovným, lež ako k *ľuďom* z mäsa⁸⁴, ako k batolátam⁸⁵ v Kristotvi. (2)Napájal⁸² som vás mliekom, nie *hutným* pokrmom, lebo ste ešte nemohli; ale⁸⁶ ani teraz ešte nemôžete, (3)veď ste ešte na úrovni mäsa⁸⁴ – áno, dokiaľ je medzi vami žiarlivosť⁸⁷ a svár, či ste nie na úrovni mäsa⁸⁸ a nechodíte po spôsobe⁸⁹ človeka? (4)Veď keď volakto vraví: Ja som Pavlov, a iný zasa: Ja Apollóov, nie ste ľudia? (5)Kto vlastne je Apolló? A kto Pavel? Posluhovia⁹⁰, skrze ktorých ste uverili, a ako každému dal Pán: (6)Ja som sadiť⁹¹, Apolló zalieval^{91,92}, no rast dával^{91,93} Boh, (7)takže ani sadič⁹⁴ nie je nič ani zalieváč^{92,94}, lež darca⁹³ rastu⁹⁴, Boh. (8)A sadič⁹⁴ a zalieváč^{92,94} sú jedno, no každý do-

stane svoju vlastnú odmenu podľa svojej vlastnej lopoty, (9)lebo sme spoločne Božími pracovníkmi⁹⁵, ste Božie hospodárstvo⁹⁶, Božia stavba⁹⁷. (10)Podľa Božej milosti, ktorá mi bola daná², som ako múdry staviť položil základ a ďalej buduje⁹⁸ druhý, no nech každý pozerá, ako ďalej buduje⁹⁸. (11)Nikto, pravda, nemôže položiť druhý základ okrem toho, ktorý položený je⁹⁹ – to¹⁰⁰ je Ježiš Kristus; (12)nuž, ak kto na [tento] základ ďalej buduje zlatom, striebrom, drahými kameňmi, drevom¹⁰¹, senom, slamou⁹⁸, (13)každého dielo sa stane zrejým, lebo *ho* ukáže¹⁰² deň, pretože sa zjavuje¹⁰³ v ohni a oheň preskúša dielo každého, aké je. (14)Ak čie dielo, ktoré ďalej zbudoval⁹⁸, ostane, dostane odmenu, (15)ak čie dielo bude spálené², bude poškodený^{2,104}, no sám bude zachránený¹⁰⁵, no tak, ako cez oheň¹⁰⁶. (16)Neviete¹⁰⁷, že ste Boží chrám a že vo vás⁹ sídli Boží Duch? (17)Ak kto Boží chrám kazí¹⁰⁸, toho skazí¹⁰⁸ Boh, lebo Boží chrám je svätý a takí¹⁰⁹ ste vy. (18)Nech nikto nepodvádza¹¹⁰ sám seba; ak kto myslí, že je¹¹¹ v tomto veku¹¹² medzi vami múdry¹¹², nech sa stane bláznom¹¹³, aby sa stal múdrym¹¹². (19)Veď múdrosť tohto veku¹¹² je pred Bohom¹¹⁴ bláznovstvom; je predsa napísané¹¹⁵: Ktorý lapá mudrcov v ich úskočnosti¹¹⁶; (20)a opäť¹¹⁷: PÁN pozná rozumovania¹¹⁸ mudrcov, že sú ničotné¹¹⁹. (21)Takže nech sa nikto nehonosí ľudmi¹²⁰, veď všetky veci sú vaše, (22)či Pavel či Apolló či Kéfas či svet či život či smrť či terazšie či budúce¹²¹ veci, všetky sú vaše, (23)no vy Kristovi a Kristus Boží.

4 Nech nás človek takto považuje za¹²² Kristových služobníkov¹²³ a správčov Božích tajomstiev. (2)Na správcoch sa tu ďalej¹²⁴ žiada¹²⁵, aby každý¹²⁶ bol zistený¹²⁷ verným – (3)nuž, mne je za najmenšiu vec, aby som bol vyšetrovaný¹²⁸ od vás alebo od ľudského dňa¹²⁹. Ba ani sám seba nevyšetrujem¹³⁰; (4)sám o sebe, pravda, si nie som ničoho vedomý¹³¹, no v tom nie som spravodlivý^{132,1}, veď ten, ktorý ma vyšetruje¹³⁰, je Pán. (5)Takže nesúďte nič predčasne, kým nepride Pán; on aj skryté¹³³ veci tmy osvetlí aj zámary srdc vyjaví a vtedy sa každému *dostane* pochvala od Boha.

(6)Nuž tieto veci som, bratia, v ich použití preniesol¹³⁴ sám na seba a na Apollóa vzhľadom na vás, aby ste sa na nás naučili tomu, čo *znamená* nie nad to [zmýšľať], čo je napísané, aby ste sa pre¹³⁵ kohosi¹³⁶ jeden proti druhému¹³⁷ nenadúvali. (7)Ktože tá robí voľačím obvláštynym¹³⁸? A čo máš, čo si nedostal? A ak si aj dostal, čo sa honosíš, ako by si nebol dostal¹³⁹? (8)Už ste nasýtení¹⁴⁰, už ste zbohatli, bez nás ste sa ujali kralovania – a keď by ste sa len boli kralovania ujali, aby sme sa s vami ujali kralovania aj my! (9)Myslím veru, že nás, apoštolov, Boh ako posledných vystavil¹⁴¹ ako určených na smrť, pretože sme boli spravení¹⁴² divadlom svetu, aj anjelom aj ľuďom. (10)My blázni pre Krista, no vy prezieraví¹⁴² v Kristovi, my slabí, no vy silní, vy slávni, no my bez cti – (11)až po terajšiu hodinu aj hladujeme aj smádneme aj nahotu trpíme aj pášťami sa do nás búši aj bez domova sme (12)a lopotíme, pracujúc svojimi vlastnými rukami; súc tupení¹⁴³, žehnáme, súc prenasledovaní, znášame, (13)súc urážaní, snažne prosíme¹⁴⁴; boli sme spravení¹⁴² stáby pomyjami¹⁴⁵ sveta, smetami¹⁴⁶ všetkých, až doteraz. (14)Tieto veci píšem, nie žeby som vás zahanboval, lež¹⁴⁷ vás napomínam ako svoje milované deti – (15)áno, keby ste mali desaťtisíc vychovávateľov v Kristovi, predsa nie veľa otcov, veď som vás v Kristu Ježišovi blahou zvestou splodil ja, (16)snažne vás teda prosím¹⁴⁴, stávajte sa mojimi napodobňovateľmi¹⁴⁸.

(17)Pre túto príčinu som vám poslal Timoteja, ktorý je moje milované a verné dieťa v Pánovi; ten vám pripomenie moje cesty, aké¹⁴⁹ sú v Kristovi, podľa toho, ako všade, v každom zhromaždení, vyučujem. (18)No ktorisi sa naduli, ako by som k vám nemal prísť¹⁵⁰, (19)no prídem k vám rýchlo, ak bude Pán chcieť¹⁵¹, a spoznám nie reč, lež moc tých nadutcov; (20)Božie kralovanie¹⁵⁸ predsa *nespočíva* v reči, lež v moci. (21)Čo chcete¹⁵¹? Mám k vám prísť s prútom či s láskou a duchom¹⁵² tichosti¹⁵³?

5 Všeobecne¹⁵⁴ počut'¹⁵⁵, že medzi vami je smilstvo, a také smilstvo, akého¹⁵⁶ *niet* ani medzi národmi, žeby voľakto mal

ženu svojho¹⁵⁷ otca – (2)a vy ste nadutí! a nedali ste sa radšej žalostiť, aby bol ten, ktorý tento čin vykonal, z vášho stredú odstránený¹⁵⁹. (3)Áno, ja som [ako] telom síce neprítomný, no duchom prítomný, už ako prítomný usúdil¹⁶⁰, žeby ste toho, ktorý sa tohto tak dopustil¹⁶¹, (4)v mene nášho Pána Ježiša Krista (keď sa s mocou nášho Pána Ježiša Krista zídete, vy a duch môj¹⁶²), (5)toho, *ktorý je* taký, vydali Satanovi na zhubu mäsa, aby v deň Pána Ježiša bol zachránený¹⁶² duch. (6)To, čím sa vy honosíte¹⁶³, *je* nie dobre¹⁶⁴; neviete¹⁶⁵, že trocha kvasu skvasuje celé cesto? (7)Ten starý kvas vymyte¹⁶⁶, aby ste boli novým¹⁶⁷ cestom podľa *toho*, ako ste nekvasení, veď aj bolo obetované¹⁶⁸ naše Minutie¹⁶⁹ – Kristus, (8)takže sviatkujme, nie so starým kvasom, ani s kvasom zlovoľe¹⁷⁰ a podlosti¹⁷⁰, lež s nekvasenými chlebmi¹⁷¹ úprimnosti¹⁷² a pravdy.

(9)V liste som vám napísal: Nezmiešavať¹⁷³ sa so smilníkmi – (10)nie vôbec, z tohto sveta smilníkmi alebo hrabivcami¹⁷⁴ a násilníkmi¹⁷⁵ alebo modlármi, to by ste potom museli zo sveta vyjsť, (11)lež¹⁷⁶ som vám napísal¹⁷⁷: Nezmiešavať¹⁷³ sa, keby voľakto, kto sa menuje bratom, bol smilník alebo hrabivec¹⁷⁴ alebo modlár alebo utľhač¹⁷⁸ alebo opilec alebo násilník¹⁷⁵ – s takýmto ani nejeseť. (12)Čože ma do súdenia¹⁷⁹ aj tých vonku? Nemáte vy súdiť¹⁸⁰ tých vnútri? (13)No tých vonku súdi¹⁸⁰ Boh – toho zlosyna¹⁸¹ spomedzi seba vypracte.

6 Odvažuje sa kto z vás, ak má *akú* vec¹⁸² proti inému, súdiť sa pred nepravdivými a nie pred svätými? (2)Či¹⁸³ neviete¹⁸⁵, že svätí budú súdiť svet? A ak má od vás¹⁸⁴ byť¹⁸⁰ súdený svet, ste nehodní súdiť najmenešie veci¹⁸⁵? (3)Neviete¹⁸⁵, že budeme súdiť anjelov? Tobôž veci všedného života¹⁸⁶! (4)Nuž teda, ak budete mať súdy¹⁸⁵ o veci všedného života¹⁸⁶, dosadzujte¹⁸⁷ tých, *ktorí sú* v zhromaždení malej vážnosti¹⁸⁸ – týchto! (5)Hovorím¹⁸⁹ na zahanbenie vám – to¹⁹⁰ medzi vami niet ani jedného múdreho, ktorý by medzi svojimi bratmi¹⁹¹ mohol¹⁹² rozsúdiť? (6)Ale brat sa s bratom súdi, a to pred neveriacimi! (7)Vlastne je vám už, pravda, vonkoncom závadou¹⁹³, že pravoty medzi

sebou máte – prečo radšej netrpíte krivdu¹⁹⁴, prečo sa radšej nenechávate ukracovať¹⁹⁵, (8) lež sami krivdíte¹⁹⁴ a ukracujete¹⁹⁵, a to bratov? (9) Či¹⁸³ neviete, že páchatelia krivd¹⁹⁶ Božie kráľovstvo nezdedia? Nemýľte sa¹⁹⁷ – ani smilníci ani modlári ani cudzoložníci ani robiaci sa ženami¹⁹⁸ ani súložníci s mužským pohlavím (10) ani zlodeji ani hrabivci¹⁹⁹ ani opilci ani utŕhači¹⁹⁹ ani násilníci¹⁷⁵ nezdedia Božie kráľovstvo. (11) A týmto²⁰⁰ ste podaktorí bývali, ale ste sa obmyli²⁰¹, ale²⁰² ste boli²⁰³ posvätení², ale²⁰² ste boli²⁰³ uznaní² za spravodlivých, v mene Pána Ježiša a v Duchu²⁰⁴ nášho Boha.

(12) Všetky veci sú mi dovolené, ale nie všetky osožia; všetky veci sú mi dovolené, ale ja od niktovej nebudem uvedený²⁰⁵ pod právomoc²⁰⁶. (13) Pokrmý bruchu a brucho pokrmom, a Boh navnívoč obráti²⁰⁷ aj toto aj tieto; no telo nie smilstvu, lež Pánovi, a Pán telu, (14) a Boh svojou mocou aj Pána vzkriesil²⁰⁸ aj nás spomedzi mŕtvych vzkriesi²⁰⁹. (15) Neviete²⁰⁹, že vaše telá sú údy Krista? Mám teda údy Krista vziať a spraviť údy smilnice? Preč s takou myšlienkou²⁰⁹! (16) Alebo²⁰⁹ neviete²⁰⁹, že kto sa pripája²¹⁰ k smilnici, je jedno telo? Stanú sa predsa, vraví²¹¹, tí dvaja jedným mäsom²¹¹. (17) No kto sa pripája²¹⁰ k Pánovi, je jeden Duch. (18) Utekajte pred smilstvom – každé prehrešenie, ktoréhokoľvek sa človek dopustí, je mimo²¹² tela, no kto smilní, hreší proti svojmu vlastnému telu; (19) či²⁰⁹ neviete²⁰⁹, že vaše telo je chrám Svätého Ducha, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha, a že nie ste sami svojí? (20) Veď ste boli²⁰³ kúpení² za cenu²¹³, oslavujte²¹⁴ teda v svojom tele²¹⁵ Boha.

7 A čo sa týka vecí, o ktorých ste [mi] napísali: Je dobré¹⁶⁴ človekovi nesiahať na ženu, (2) no vzhľadom na smilstvá²¹⁶ nech každý má ženu svoju²¹⁷ a každá nech má svojho vlastného muža, (3) muž nech žene odvádza²¹⁸, čo jej patrí²¹⁸, a podobne aj žena mužovi. (4) Žena právomoc nad svojím vlastným telom²¹⁹ nevykonáva, lež muž, a podobne ani muž právomoc nad svojím vlastným telom²¹⁹ nevykonáva, lež žena – (5) neukracuje²²⁰ sa navzájom, iba ak, povedzme²²¹, na základe²²² dohody,

na čas, aby ste sa uvoľnili²²³ na modlitbu²²⁴, a buďte zasa spolu²²⁵, aby vás pre vašu nezdržanlivosť²²⁶ nepokúšal Satan. (6) No toto vravím v zmysle⁸⁹ privolenia²²⁷, nie v zmysle⁸⁹ nariadenia, (7) veď by som rád²²⁸, žeby všetci ľudia boli ako aj ja sám, ale každý má svoj vlastný dar²²⁸ od²²² Boha, ktorý tak a ktorý zasa tak. (8) No nesobášeným a vdovám vravím: Je im dobré¹⁶⁴, ak ostanú ako aj ja, (9) no ak sa nevedia ovládnuť²²⁹, nech sa zosobášia, lebo je lepšie sa zosobášiť ako horieť. (10) A zosobášeným velím nie ja, lež Pán: Žena nech sa od muža neodlúčuje (11) (no ak sa aj odlúči, nech ostáva nevydatá alebo nech sa s mužom zmieri), a muž nech ženu neopúšťa²³⁰. (12) Ostatným potom vravím ja, nie Pán: Ak má ktorý brat ženu neveriacu a ona je ochotná²³¹ s ním bývať, nech ju neopúšťa²³⁰; (13) a žena, ktorá²³² má muža neveriaceho, a on je ochotný²³¹ s ňou bývať, nech svojho¹⁵⁷ muža neopúšťa²³⁰ – (14) veď neveriaci muž je v žene²³³ posvätený¹ a neveriaca žena je posvätená¹ v bratovi²³³, lebo veď inak by vaše deti boli²³⁴ nečisté, no takto²³⁵ sú sväté. (15) No ak sa neveriaci odlúčiť chce²³⁶, nech sa odlúčuje, brat alebo sestra v takýchto okolnostiach²³⁷ nie je v porobe^{238 239}, a²⁴⁰ Boh nás povolal k pokoju²⁴¹. (16) Čože vieš, žena, či svojho¹⁵⁷ muža zachrániš? Alebo čo vieš, muž, či zachrániš svoju¹⁵⁷ ženu? (17) No inak, ako každému Pán pridelil, ako každého Boh povolal, tak nech chodí; a tak stanovujem²⁴² vo všetkých zhromaždeniach. (18) Bol voľakto povolaný² ako obrezaný³? Nezahľadzaj si obriezku²⁴³. Bol voľakto povolaný² v neobriezke²⁴⁴? Nedávaj sa obrezávať – (19) obriezka nie je nič a neobriezka²⁴⁴ nie je nič; ale²⁴⁵ dodržiavanie Božích príkazov. (20) V ktorom povolaní bol každý povolaný², v tom nech ostáva. (21) Bol si povolaný² ako nevoľník? Nech ti na tom nezáleží; ale ak sa aj môžeš stať slobodným, radšej to použi. (22) Veď nevoľník, ktorý bol v Pánovi povolaný², je oslobodencom²⁴⁶ Pána; podobne [aj] ten, kto bol povolaný² ako slobodný, je nevoľníkom Krista. (23) Boli ste kúpení² za cenu²⁴⁷, nestávajte sa nevoľníkmi²³⁹ ľudí. (24) V čom bol každý povolaný, bratia, v tom nech pred Bohom ostáva.

(25) A čo sa týka panicov a panien²⁴⁸, nemám nariadenie Pána, no podávam svoju mienku ako *taký*, ktorému sa od Pána dostalo zmilovania²⁴⁹, žeby bol verný²⁵⁰.

(26) Nazdávam sa teda, že je²⁵⁰ dobré²⁵¹ toto, vzhľadom na terajšiu nutnosť²⁵²: že je človekovi dobré²⁵¹ byť tak, ako je²⁵³. (27) Si priviazaný¹ k žene? Neusiluj sa o²⁵⁴ uvoľnenie. Si od ženy uvoľnený¹? Neusiluj sa o²⁵⁴ ženu; (28) no ak sa aj zosobašiš, nezhrješ²⁵⁵, a ak sa zosobašíš panice alebo panna, nezhrješ^{248 255}, no takito budú mať čo do mäsa²⁵⁶ trampoty²⁵⁷ a ja vás chcem šetriť²⁵⁸. (29) No vravím toto, bratia: Čas je skrátený²⁵⁹; ďalej²⁶⁰, aby²⁶¹ aj tí, ktorí ženy majú, boli ako nemajúci²⁶² *ich*, (30) a ktorí plačú, ako neplačúci²⁶³, a ktorí sa radujú, ako neradujúci sa²⁶³, a ktorí kupujú, ako nevlastniaci^{263 264}, (31) a ktorí používajú svet, ako nie splna ho využívajúci^{263 265}, lebo ráz²⁶⁶ tohto sveta sa pomíňa, (32) i rád by som²⁶⁷, žeby ste vy boli bez ustarostenosti²⁶⁸. Neženatý sa starosť²⁶⁸ o veci Pána, ako sa zaľúbi Pánovi, (33) no kto sa oženil, starosť sa²⁶⁸ o veci sveta, ako sa zaľúbi žene. (34) Je rozdiel²⁶⁹: Žena a panna; nevydatá sa starosť²⁶⁸ o veci Pána, aby bola svätá aj telom aj duchom, no tá, ktorá sa vydala, sa starosť²⁶⁸ o veci sveta, ako sa zaľúbi mužovi. (35) No toto vravím na váš vlastný ošoh, nie aby som vám položil²⁷⁰ slučku, lež na to, čo je slučné, a aby ste boli bez rozptyľovania²⁷¹ Pánovi k ruke²⁷². (36) No ak sa volakto nazdáva, že vzhľadom na svoje panictvo²⁷³ koná nesuslučne, ak má kvet života za sebou, a ak sa tak musí diať, nech robí, čo si želá²⁷⁴, nehreší – nech sa sobášia. (37) No kto vo svojom srdci pevne stojí, nemajúc²⁶³ *toho* potrebu, a má moc²⁷⁵ čo do svojej vlastnej vôle²⁷⁴ a v svojom srdci sa rozhodol²⁷⁶ *pre* to, žeby svoje panictvo²⁷³ uchovával, robí dobre²⁷⁷. (38) Takže aj ten, kto do manželstva vydáva²⁷⁸, robí dobre²⁷⁷ a kto do manželstva nedáva²⁶³, robí lepšie. (39) Žena je viazaná¹, po koľký čas jej muž žije, no ak muž zosne, je slobodná vydať sa, za koho si želá²⁷⁴; jedine v Pánovi. (40) No blaženejšia je, ak ostane tak⁷⁹ – podľa mienky mojej⁷³, no myslím, že aj ja mám Božieho Ducha.

8 A čo sa týka vecí obetovaných modlám: Vieme^{280A} (pretože poznanie^{280B} máme všetci – poznanie^{280B} nadáva, no buduje láska; (2) ak volakto myslí, že čosi vie^{280A}, nepozná^{280B 281} ešte nič tak²⁸², ako by poznat^{280B} mal^{281 283}, (3) no ak kto miluje Boha, ten je²⁸¹ spoznaný^{1 280B} od neho), – (4) teda: Čo sa týka požívaní²⁸⁴ vecí obetovaných modlám, vieme^{280A}, že modla *nie* je na svete nič a že *nieť* žiadneho iného Boha, iba jeden, (5) a veď nech si trebárs aj sú *takí*, ktorým sa vravi bohovia, či v nebi či na zemi (akože práve mnohí bohovia a mnohí páni sú), (6) ale nám je jeden Boh, Otec, z ktorého sú všetky veci, a my pre²⁸⁵ neho, a jeden Pán, Ježiš Kristus, skrze ktorého sú všetky veci, aj my skrze neho. (7) Ale to poznanie²⁸⁶ je nie vo všetkých a podaktorí až doteraz jedávajú ako vec obetovanú modlám so svedomím *čo do* modly, a ich svedomie, sú slabé, sa potriesňuje²⁸⁷. (8) No pokrm nás Bohu neodporúča²⁸⁸, ani o *nič* neprihádzame²⁸⁹, ak nezajeme, ani *nič* nezískavame²⁹⁰, ak zajeme, (9) no hľadte, aby sa nebudaj²⁹¹ toto vaše právo²⁹² nestalo slabým prekážkou²⁹³. (10) Veď ak ktosi uvidí teba, ktorý máš poznanie²⁸⁶, ležaj *pri stole* v dome modiel, či jeho (, ktorý je slabý,) svedomie nebude posmelené²⁹⁴ na jedenie modlám obetovaných vecí? (11) A ten slabý, brat, pre²⁹⁵ ktorého umrel Kristus, tým tvojím poznaním^{286 296} zahynie; (12) no takto, hrešiť proti bratom a ráňajúc²⁹⁷ ich slabé svedomie, hrešíte proti Kristovi. (13) Práve preto, ak pokrm môjmu bratovi dáva podnet k úrazu²⁹⁸, nikdy²⁹⁹ mäsitých pokrmov³⁰⁰ ani neokúsím³⁰¹, aby som svojmu bratovi podnet k úrazu nedal²⁹⁸.

9 Nie som slobodný? Nie som apoštol? Či som nevidel Ježiša, nášho Pána? Nie ste vy moje dielo v Pánovi? (2) Ak nie som apoštolom pre druhých³⁰², som predsa aspoň³⁰³ pre vás³⁰², veď pečatou môjho apoštolstva ste vy v Pánovi. (3) Obhajoba moja^{23 304} voči³⁰⁵ tým, ktorí vyšetrujú³⁰⁶ mňa³⁰⁴, je táto: (4) Nemáme vari právo²⁹² jest a piť³⁰⁷? (5) Nemáme vari právo²⁹² vodievat' so sebou³⁰⁸ sestru, svoju ženu, ako aj ostatní apoštoli, aj bratia Pána, aj Kéfas? (6) Alebo³⁰⁹ len ja

a Barnabas nemáme právo²⁹² nepracovať³¹⁰? (7) Kto kedy koná vojnovú službu na vlastné trovy³¹¹? Kto vysadzuje vinicu a nejedáva z jej ovocia? Alebo kto je pastierom³¹² stáda³¹² a nejedáva z mlieka stáda³¹²? (8) Hovorím vari tieto veci podľa mienky človeka³¹³? Či³⁰⁹ tieto veci nevraví aj zákon? (9) V Mojžišovom zákone je predsa napísané³¹⁴: Mlátiacemu hovädziemu dobyťčatu nezaložíš náhubok – záleží vari Bohu na hovädzom dobytku? (10) Či³⁰⁹ to vravi vonkomom pre²⁹⁵ nás? Ba, pre²⁹⁵ nás to bolo¹⁷ napísané, že³¹⁵ oráč má orať v nádeji³¹⁶, aj mlatec – v nádeji³¹⁶, že sa bude podieľať³¹⁷. (11) Ak sme my vám rozsievali³¹⁸ veci duchovné, bolo by to čosi veľké, keby sme my žali³¹⁹ vaše veci hmotné³²⁰? (12) Ak sa na tomto práve²⁹², čo sa týka vás, podieľajú³¹⁷ druhí, nie³²¹ tým skôr my? Ale my sme toto právo²⁹² nepoužili, lež všetko známe³²², aby sme blahej zvesti o Kristovi³²³ neurobili³²⁴ prekážku. (13) Neviete³²⁵, že tí, ktorí pracujú na posvätných veciach³²⁶, jedávajú z toho, čo je posvätné³²⁷ – tí, ktorí sú oltár k službe³²⁸, sa s oltárom delia? (14) Tak aj tým, ktorí vyhlasujú blahú zvest, Pán ustanovil²⁴² z blahej zvesti žiť. (15) No ja som nič z týchto vecí nepoužil³²⁹, a nie preto som tieto veci napísal, aby sa tak pri mne stalo – veru, bolo by mi dobré¹⁶⁴ radšej³³⁰ umrieť ako aby tento môj predmet honosenia sa³³¹ ktosi urobil bezobsažným³³². (16) Veď ak hlásam blahú zvest, nemám sa čím honosiť³³¹, lebo na mňa dolieha³³³ nutnosť³³⁴ – áno, mne je beda, ak nebudem blahú zvest hlásať; (17) lebo ak to konám z vlastného popudu³³⁵, mám odmenu, ak nie z vlastného popudu³³⁵, som poverený¹ správou³³⁶. (18) Akú to teda ja mám odmenu? Aby som, hlásajúc blahú zvest, urobil blahú zvest bezplatnou³³⁷, takže³³⁸ som pri blahej zvesti nevyužil svoje právo³³⁹ ako mne patriace³⁴⁰. (19) Lebo som, súc od všetkých slobodný, sám seba dal za nevoľníka pre všetkých³⁴¹ aby som čím viacerých³⁴² získal; (20) i stal som sa pre Židov³⁴¹ stáby Židom, aby som získal Židov; pre tých³⁴¹, ktorí sú pod zákonom, stáby kýmisi pod zákonom, sám pod zákonom nie súc, aby som získal tých, ktorí sú pod zákonom; (21) pre tých³⁴¹, ktorí sú bez

zákona³⁴³, stáby kýmisi bez zákona³⁴³ (nie súc³⁴⁴ bez zákona³⁴³ Bohu³⁴⁶, lež zákonne poddaný³⁴⁵ Kristovi³⁴⁶), aby som získal tých, ktorí sú bez zákona³⁴³; (22) pre slabých³⁴¹ som sa stal [stáby] slabým, aby som získal slabých – pre všetkých³⁴¹ som sa stal a som³⁴⁷ všetkým, aby som všemožne³⁴⁸ voľaktorých zachránil, (23) a príčinou³⁴⁹ blahej zvesti všetko konám, aby som sa stal³⁵⁰ spoločníkom³⁵¹ s ňsou.

(24) Neviete³²⁵, že tí, ktorí bežia na závodisti, bežia síce všetci, no cenu dostáva jeden? Bežte tak, aby ste ju dobyli³⁵²! (25) No každý, kto zápolí³⁵³, je vo všetkom zdržanlivý³⁵⁴; ibaže oni, pravda, aby dostali skazitelný³⁵⁵ veniec³⁵⁶, no my neskazitelný³⁵⁵. (26) Takže ja bežím tak – stáby nie neisto; tak zápasím päsťami³⁵⁷ – nie ako by som búšil do vzduchu, (27) lež ubíjam³⁵⁸ a do nevoľníctva uvádzam svoje telo, aby som nebudaj²⁹¹, hoci som kázal³⁵⁹ druhým, sám neostal³⁶⁰ zamietnutý³⁶¹.

10 Lebo by som nerád³⁶¹, bratia, žeby vám bolo neznáme³⁶², že naši otcovia boli všetci pod oblakom a všetci prešli morom (2) a všetci sa v tom oblaku a v tom mori³⁶³ dali pokrstiť³⁶⁴ pre Mojžiša³⁶⁵, (3) a všetci sa napojedali³⁶⁶ toho istého duchovného pokrmu, (4) a všetci sa napili³⁶⁶ toho istého duchovného nápoja, lebo pili³⁶⁷ z duchovnej skaly, ich nasledujúcej (a tou skalou bol Kristus); (5) ale vo väčšine z nich sa Bohu nezaľúbilo³⁶⁸, lebo ich bolo naprestieraných³⁶⁹ v pustine. (6) No tieto veci boli spravené³⁶⁹ predobrazmi nás, aby sme neboli³⁷⁰ chťivci zlých vecí, ako³⁷¹ sa ich zachcelo³⁷² aj tamtým; (7) ani sa nestávajúce³⁷³ modlármí, ako³⁷¹ podaktorí z nich, ako je napísané³⁷⁴: Ľud usadol zajesť a vypiť, i vstali hrať sa³⁷⁵; (8) ani nesmilnime, ako³⁷¹ sa smilstva dopustili³⁷⁶ podaktorí z nich, a jedného dňa ich dvadsaťtritisíc padlo; (9) ani nepokúšajme³⁷⁷ Krista, ako³⁷¹ sa pokúšania dopustili³⁷⁶ podaktorí z nich, a zhynuli od hadov; (10) ani nehundrite, ako³⁷¹ sa hundrania dopustili³⁷⁶ podaktorí z nich, a zhynuli od zhubcu. (11) Nuž, tamtým sa všetky tieto veci prihodili ako predobrazy a boli³⁷⁷ napísané na napomenutie nás, na ktorých pripadli³⁷⁸ konce vekov. (12) Kto teda myslí³⁷⁹, že stojí, nech hľadá, žeby

nepadol. (13)Nezachvátilo vás pokušenie, iba ak ľudské, a Boh je verný, on vás nenechá upadnúť do pokušania³⁷⁶ nad to, na čo stačíte, lež vykoná s pokušením aj východisko, žeby ste ho stačili³⁸⁰ uniesť³⁸¹. (14)Práve preto, moji milovaní, od modlárstva utekajte. (15)Hovorím ako ku prezieravým³⁸², posúďte vy, čo vravím: (16)Kalich požehnania, ktorý žehnáme, – či to nie je účastnosť³⁸³ KRISTOVEJ krvi? Chlieb, ktorý lámeme – či to nie je účastnosť³⁸³ KRISTOVHO tela, (17)pretože sme mnohí jeden chlieb, jedno telo, lebo sa na tom jednom chlebe³⁸⁴ všetci podieľame³⁸⁵? (18)Hľadte na Israéla čo do mäsa: Či nie sú tí, ktorí jedávajú obete, účastníkmi³⁸³ ol-tára³⁸⁶? (19)Čo teda vravím? Že vec modle obetovaná je voľačo? Alebo že modla je voľačo? (20)Ale³⁸⁷ čo obetujú [národy], obetujú démonom a nie Bohu³⁸⁸, a ja by som nerád³⁶¹, žeby ste sa vy stávali účastníkmi³⁸³ démonov³⁸⁶. (21)Nemôžete piť kalich Pána aj kalich démonov; nemôžete sa podieľať³⁸⁵ na stole Pána aj na stole démonov. (22)Alebo³⁸⁹ Pána doháňame³⁹⁰ k žiarlivosti? Sme vari silnejší od neho?

(23)Všetky veci sú dovolené, ale nie všetky osožia; všetky veci sú dovolené, ale nie všetky budujú. (24)Nech sa nikto neusiluje o svoje, lež o to, čo je druhého³⁹¹. (25)Všetko, čo sa na mäsovom trhu predáva, jedzte a nič pre³⁹² svedomie nevyšetrujte, (26)veď zem je *vlastníctvom* PÁNA, aj jej náplň. (27)No ak vás pozve voľakto z neveriacich a chce sa vám³⁹³ ísť, jedzte všetko, čo sa vám bude predkladať, a nič pre³⁹² svedomie nevyšetrujte; (28)no ak vám voľakto povie: Toto je posvätná obet³⁹⁴, nejedzte – pre³⁹² tamtoho, ktorý vás upozornil, a *pre* svedomie – (29)to vravím o svedomí vôbec nie tvojom, lež toho druhého³⁹¹. Načože³⁹⁵ má byť³⁹⁶ moja sloboda súdená od iného³⁹⁷ svedomia? (30)Ak sa ja na voľačom s vďačnosťou podieľam³⁹⁸, čo sa má o mne zle hovoriť³⁹⁹ za to, za čo ja ďakujem? (31)Či teda jete či pijete alebo čokoľvek konáte, konajte všetko na Božiu slávu; (32)nestávajte sa prekážkou⁴⁰⁰ ani Židom ani Grékom ani Božiemu zhromaždeniu (33)podľa toho, ako sa a ja vo všetkých veciach chcem zaľúbiti⁴⁰² všetkým, neusilujúc sa o osoh svoj¹⁶²,

lež mnohých, aby boli zachránení¹⁶².
11 Stávajte sa mojimi napodobňovateľmi⁴⁰¹ podľa toho, ako aj ja Kristovým.

(2)Nuž, chválím vás, že ma vo všetkých veciach máte na pamäti⁴⁰³ a zachováвате vydané pokyny podľa toho, ako som vám ich vydal⁴⁰⁴. (3)No rád by som²⁶⁷, žeby ste vedeli⁴⁰⁵, že každého muža hlavou je KRISTUS, no hlavou ženy muž a hlavou KRISTA Boh. (4)Každý muž, modliaci sa alebo prorokujúci, majúc na hlave⁴⁰⁶, potupuje⁴⁰⁷ svoju hlavu, (5)a každá žena, modliaca sa alebo prorokujúca s hlavou nezahalenou, potupuje⁴⁰⁷ hlavu svoju⁴⁰⁸, lebo je to jedno a to isté, ako by bola oholená⁴⁰⁹ – (6)áno, ak sa žena nezahaľuje, nech sa dáva aj strihať, no ak je žene hanba dávať sa strihať alebo holiť, nech sa zahaľuje. (7)Muž si predsa, pravdaže, hlavu zahaľovať nemá⁴¹⁰, súc⁴¹¹ Božím obrazom a slávou, no žena je sláva muža, (8)lebo nie je muž z ženy, lež žena z muža, (9)veď ani stvorený nebol² muž pre⁴¹² ženu, lež žena pre⁴¹² muža – (10)pre túto príčinu má⁴¹⁰ žena mať na hlave právomoc⁴¹³, vzhľadom na⁴¹² anjelov. (11)V Pánovi jednako *nie* je ani žena bez muža⁴¹⁴ ani muž bez ženy⁴¹⁴, (12)lebo ako je žena z muža, priam tak je aj muž skrze ženu, a všetky veci z Boha. (13)Posúďte sami v sebe⁴¹⁵: Je slušné, žeby sa žena k Bohu modliła nezahalená? (14)A neučí vás aj sama prirodzenosť, že muž síce, ak nosí dlhé vlasy – jemu je to zneuctením, (15)no žena, ak nosí dlhé vlasy – jej je to slávou⁴¹⁶, pretože sú jej dané⁴⁰⁹ namiesto závoja. (16)No ak si kto mieni⁴¹⁷ ľubovať v škriepkach, my takejto obyčaje nemáme, ani Božie zhromaždenia. (17)No velím vám toto⁴¹⁸, nechváliac⁴¹⁹, že⁴²⁰ sa schádzate nie na lepšie, lež na horšie. (18)Áno, veď, po prvé, keď sa schádzate ako zhromaždenie⁴²¹, počúvam, že sú⁴²² medzi vami rozkoly, a čosi z toho⁴²³ verím; (19) veď musia aj strany⁴²⁴ medzi vami byť, aby sa osvedčení⁴²⁵ medzi vami stali zjavnými. (20)Keď sa teda spolu⁴²⁵ schádzate, nie je to jest⁴²⁶ Pánovu⁴²⁷ večeru⁴²⁸, (21)veď pri tom jedení⁴²⁶ každý svoju vlastnú večeru⁴²⁸ berie vopred⁴²⁹, potom⁴³⁰ ktorý hladuje a ktorý sa zasa

opíja⁴³¹. (22)Veď či na jedenie a pitie nemáte domy? Alebo Božím zhromaždením pohrdáte a tých, ktorí nemajú, zahanbujete⁴³²? Čo vám mám povedať? Mám vás pochváliť⁴³³? V tom nechválím! (23)Ja som predsa od Pána prevzal, čo som vám aj odovzdal⁴³⁴, že Pán Ježiš v tú noc, v ktorej dochádzalo k jeho vydaniu^{434 435}, vzal chlieb, (24)poďakoval, rozlámал ho a povedal: Toto je moje telo, ktoré je za¹³⁵ vás; toto konajte na pripomínanie si⁴³⁶ mňa⁴³⁷. (25)Taktiež aj kalich po večeri^{428 437}, vraziac: Tento kalich je nová zmluva⁴³⁸ v krvi mojej⁴³⁸; toto konajte, kolkokoľvek ráz budete piť, na pripomínanie si⁴³⁶ mňa⁴³⁷. (26)Áno, kolkokoľvek ráz jete tento chlieb a pijete kalich, vyhlasujete smrť Pána až dotiaľ, kým nepríde; (27)ktokoľvek teda bude ten chlieb jesť alebo kalich Pána piť nehodne⁴³⁹, bude vinný⁴⁴⁰ čo do tela a krvi Pána. (28)No nech človek sám seba skúma⁴⁴¹ a tak nech je z toho chleba a pije z toho kalicha, (29)lebo jedák a pijak⁴⁴² sám sebe je a pije súd⁴⁴³, lebo nerozlišuje⁴⁴⁴ telo⁴⁴⁵. (30)Pre túto príčinu sú medzi vami mnohí slabí⁴⁴⁶ a chorľaví a hodne ich usína⁴⁴⁷; (31)no keby sme rozoberali⁴⁴⁴ sami seba, neboli by sme súdení, (32)no súc súdení, sme od Pána vyhovávaní⁴⁴⁸, aby sme neboli odsúdení² so svetom. (33)Takže, moji bratia: Schádzajúc sa⁴⁴⁹ na jedenie⁴²⁶, vyčkáajte sa navzájom; (34)ak voľakto hladuje, nech jedáva doma, aby ste sa neschádzali na súd⁴⁴³. Ostatné veci si potom zariadením⁴⁵⁰, kedykoľvek⁴⁵¹ prídem.

12 A čo sa týka duchovných prejavov, nerád by som⁴⁵¹, bratia, žeby ste ich boli neznali⁴⁵². (2)Viete⁴⁵², že keď ste boli ľuďmi z národov⁴⁵³, dávali ste sa, akokoľvek súc odvádzaní, vodiť k bezhlaším modlám; (3)preto vám oznamujem, že nikto, v Božom Duchu⁴⁵⁴ hovoriac, nevraví: Ježiš nech je prekliaty, a nikto nemôže povedať: Pán Ježiš⁴⁵⁵, iba ak v Svätom Duchu⁴⁵⁴. (4)No sú rozličnosti darov⁴⁵⁶, no ten istý Duch, (5)a sú rozličnosti služieb⁴⁵⁷ a ten istý Pán, (6)a sú rozličnosti pôsobení⁴⁵⁸, no ten istý Boh, ktorý pôsobí⁴⁵⁹ všetky veci vo všetkých. (7)No každému sa dáva prejav Ducha na osoh, (8)lebo ktorému sa skrze Du-

cha dáva slovo múdrosti a ďalšiemu zasa podľa toho istého Ducha slovo poznania⁴⁶⁰ (9)a inému v tom istom Duchu⁴⁵⁴ viera, a ďalšiemu v tom istom Duchu⁴⁵⁴ dary⁴⁵⁶ liečení⁴⁶¹, (10)a ďalšiemu pôsobenia mocných činov⁴⁵⁸, a ďalšiemu prorocktvu, a ďalšiemu rozoznávania⁴⁶² duchov, a inému druhu jazykov, a ďalšiemu výklad⁴⁶³ jazykov. (11)No tieto všetky veci pôsobí⁴⁵⁹ jeden a ten istý Duch, každému osve rozdeľujúc⁴⁶⁴ podľa toho, ako zamýšľa⁴⁶⁵. (12)Lebo podľa toho, ako je telo jedno a má mnohé údy, no všetky údy tela, súc⁴⁶⁶ mnohé, sú jedno telo, priam tak aj KRISTUS; (13)veď my všetci sme boli v jednom Duchu^{454 467} v jedno telo pokrstení², či Židia či Gréci, či nevoľníci či slobodní, a všetci sme boli jedným Duchom napojení^{2 468}. (14)Veď ani telo je nie jeden úd, lež mnohé. (15)Keby noha povedala: Pretože som nie ruka, nie som z tela – vskutku⁴⁶⁸ preto nie je z tela⁴⁶⁹ (16)A keby ucho povedalo: Pretože som nie oko, nie som z tela – vskutku⁴⁶⁸ preto nie je z tela⁴⁶⁹ (17)Keby celé telo bolo oko, kde by bol sluch? Keby celé bolo ucho, kde by bol čuch? (18)No takto⁴⁷⁰ si Boh údy umiestnil⁴⁷¹, každý z nich jednotlivu v tele podľa toho, ako si zaumienil⁴⁷²; (19)no keby všetko bolo jeden úd, kde by bolo telo? (20)No takto⁴⁷⁰ sú síce údy mnohé, no telo jedno⁴⁷³. (21)Oko nemôže povedať ruke: Nie je mi tá treba⁴⁷⁴, alebo zasa hlava nohám: Nie je mi vás treba⁴⁷⁴, (22)lež práve naopak⁴⁷⁵ – údy tela, ktoré sa zdajú byť⁴⁷⁶ slabšie, sú nutne potrebné, (23)a tie, ktoré sa nám zdajú byť menej čestné v tele⁴⁷⁷, tie obkladáme hojnejšou ctou, a našim neslušným údom sa dostáva hojnejšej slušnosti, (24)no našim slušným údom toho nie je treba⁴⁷⁴. Ale Boh zostavil⁴⁷⁸ telo tak, že hojnejšiu česť dal tomu údu, ktorý mal nedostatok⁴⁷⁹, (25)aby v tele nebolo rozkolu, lež aby sa údy o seba navzájom rovnako⁴⁸⁰ starostili⁴⁸¹; (26)a či trpí jeden úd, trpia všetky údy spolu, či sa oslavuje jeden úd, radujú sa všetky údy spolu. (27)Nuž, vy ste telo Krista a jednotlivu⁴⁸² údy, lež aby sa v zhromaždení podaktorých umiestnil^{471 483}: po prvé apoštolov, po druhé prorokov, po tretie učiteľov, potom zázračné

moci, potom dary⁴⁵⁶ liečení⁴⁶¹, pomoci⁴⁸⁴, riadenia⁴⁸⁴, druhy jazykov. (29) Sú vari všetci apoštolí? Sú vari všetci proroci? Sú vari všetci učiteľia? *Majú*⁴⁸⁵ vari všetci zázračné moci? (30) Majú vari všetci dary⁴⁸⁷ liečení⁴⁸⁷? Hovorí vari všetci jazykmi? Prekladajú⁴⁸⁸ vari všetci? (31) No horlite za väčšie dary⁴⁸⁷ a⁴⁸⁹ ukážem⁴⁹⁰ vám ešte oveľa výbornejšiu cestu.

13 Ak hovorím jazykmi ľudí aj anjlov, no nemám lásky, stal som sa⁴⁹¹ zvučiacej mosadzou⁴⁹² alebo cvendziacim čínelom⁴⁹³. (2) A ak mám proroctvo a viem⁴⁹⁴ všetky tajomstvá a všetko poznateľné⁴⁹⁵ a mám všetku vieru, takže *môžem* prestavovať vrchy, no nemám lásky, nie som nič. (3) A ak všetko, čo mám⁴⁹⁶, vynaložím na pokrmu⁴⁹⁷ a svoje telo odovzdám, aby som bol upálený⁴⁹⁸, no nemám lásky, nie je mi to nič platné. (4) Láska je zhovievavá⁴⁹⁸, je vľúdna; láska nežiarli⁴⁹⁹, láska nie je opovážlivá⁵⁰⁰, nenadáva sa, (5) nespráva sa neslušne, neusiluje sa o svoje veci, nenecháva sa vydráždiť, nepričítuje⁵⁰¹ zlého, (6) neraduje sa nad⁵⁰² nepravdou⁵⁰², lež sa raduje s pravdou, (7) všetko znáša⁵⁰³, všetko verí, *na* všetko sa nádeja, všetko vydrží⁵⁰⁴. (8) Láska sa nikdy nepomína⁵⁰⁵, no či proroctvá, *tie* zaniknú⁵⁰⁶, či jazyky, *tie* prestanú, či poznanie⁴⁹⁵, to zanikne⁵⁰⁶, (9) veď spoznáваме⁴⁹⁵ sčasti a prorokujeme sčasti, (10) no keď príde dokonalé, čiastočné⁵⁰⁷ zanikne⁵⁰⁶. (11) Keď som bol dieťa⁵⁰⁸, hovoril som ako dieťa⁵⁰⁸, zmýšľal som ako⁵⁰⁹ dieťa⁵⁰⁸, usudzoval som ako dieťa⁵⁰⁸; keď som sa stal mužom, skoncoval⁵⁰⁶ som s detskými vecami⁵¹⁰. (12) Áno, teraz vidíme⁵¹¹ cez *matné* okno⁵¹², nejasne⁵¹³, no vtedy tvárou v tvár; teraz spoznáвам⁴⁹⁵ sčasti, no vtedy spoznáм⁴⁹⁵ plne⁵¹⁴, tak²⁸², ako som aj plne spoznaný^{495 514 2} bol⁵¹⁵. (13) Nuž, teraz ostáva viera, nádej, láska, tieto tri veci, no láska je z nich *najväčšia*⁵¹⁵.

14 Žeňte sa⁵¹⁶ za láskou a horlite za duchovné prejavy, no nado-všetko⁵¹⁷, aby ste prorokovali. (2) Lebo kto hovorí jazykom⁵¹⁸, hovorí nie k ľuďom, lež k Bohu, lebo nikto nerozumie⁵¹⁹, no *on* duchom hovorí tajomstvá; (3) no kto prorokuje, hovorí k ľuďom *na* budovanie a povzbudenie⁵²⁰ a útechu⁵²¹. (4) Kto

hovorí jazykom, buduje sám seba, no kto prorokuje, buduje zhromaždenie. (5) Nuž, rád by som²⁶⁷, žeby ste vy všetci hovorili jazykmi, no radšej, aby ste prorokovali – veď kto prorokuje, je väčší ako kto hovorí jazykmi, leda keby prekladal⁵²², aby sa zhromaždeniu dostalo budovania. (6) A teraz, bratia: Ak k vám prídem a budem hovoriť jazykmi, čo vám budem platný, ak k vám neprehovorím alebo v zjavení⁵²³ alebo v poznani⁶⁴ alebo v proctve alebo v náuke? (7) Dokonca neživé veci, vydávajúce hlas⁵²⁴, či flauta či harfa: Ak nebudú zvukom⁵²⁵ dodávať rozdielnosti⁵²⁶, ako sa spozná⁶⁴, čo sa na flaute alebo harfe hrá⁵²⁷? (8) Áno, ak aj trúba vydá nezreteľný⁵²⁸ hlas⁵²⁴, kto sa bude pripravovať do vojny? (9) Tak aj vy, čo sa týka jazyka: ak nevydáte⁵²⁹ zrozumiteľného slova, ako sa spozná⁶⁴, čo sa hovorí? Veď budete hovoriť do vzduchu! (10) Toľké sú, keby na to prišlo⁵³⁰, na svete druhy rečí⁵²⁴, a žiadny nevýrečný⁵³¹; (11) ak teda nebudem vedieť⁶⁷ význam⁵³² reči⁵²⁴, budem hovoriacemu barbarom⁵³³ a hovoriaci *bude* barbarom⁵³³ u mňa⁵³⁴. (12) Tak aj vy: Keďže ste horlivo žiadostiví⁵³⁵ duchov⁵³⁶, usilujte sa o to, aby ste sa rozmáhali⁵³⁷ na budovanie zhromaždenia. (13) Preto nech sa ten, kto hovorí jazykom, modlí, aby vedel prekladať⁵³⁸, (14) lebo ak sa modlím jazykom, modlí sa môj duch, no môj rozum⁵³⁹ je bez úžitku⁵⁴⁰. (15) Čo je s *tým* teda? Budem sa modliť duchom, no budem sa modliť aj rozumom⁵³⁹; budem vyspevovať⁵⁴¹ duchom, no budem vyspevovať⁵⁴¹ aj rozumom⁵³⁹; (16) veď ak vysloviš dobrorečenie⁵⁴² duchom, ako riečne ten, ktorý zaujíma⁵⁴³ miesto nevedomého⁵⁴⁴, svoje⁵⁴⁵ *AMÉN* na to tvoje⁵⁴⁶ ďakovanie, keďže nevie⁶⁷, čo vraví? (17) Áno, ty síce pekne⁵⁴⁷ ďakuješ, ale iný sa nebuduje. (18) Ďakujem Bohu, že hovorím jazykom väčšími *od* vás všetkých, (19) ale v zhromaždení by som radšej⁵⁴⁸ prehovoril päť slov svojím rozumom⁵³⁹, aby som poučil aj druhých, ako desaťtisíc slov v jazyku. (20) Bratia, nestávajte sa⁵⁴⁹ v myslí⁵⁵⁰ malými dieťkami, lež buďte detinskí⁵⁵¹ v zlom, no v myslí⁵⁵⁰ sa stávajte⁵⁴⁹ dospelými⁵⁵². (21) V zákone je napísané⁵⁵³: Budem k tomuto ľudu hovoriť skrze inojazyčných^{554 555} a skrze iné pery⁵⁵⁴, a ani

tak ma nevypočujú⁵⁵⁶, vraví PÁN. (22)Jazyky sú teda za znamenie nie tým, ktorí veria, lež neveriacim, a proroctvo nie neveriacim, lež tým, ktorí veria. (23)Ak sa teda spolu⁵⁵⁷ zide celé zhromaždenie a všetci hovoria jazykmi, a vojdú nevedomí⁵⁵⁸ alebo neveriaci, nerieknú, že šaliete? (24)No ak všetci prorokujú a vojde ktosi neveriaci alebo nevedomý⁵⁵⁸, je od všetkých usvedčovaný⁵⁵⁹, je od všetkých preskúmaný⁵⁶⁰, (25)skryté⁵⁶⁰ veci jeho srdca sa stávajú zjavnými, a tak padne na tvár a bude sa klaňať⁵⁶¹ Bohu, ohlasujú⁵⁶², že Boh je skutočne medzi vami.

(26)Čo je s tým teda, bratia? Kedykoľvek sa schádzate, má každý [z vás] žalm, má náuku, má jazyk, má zjavenie⁵⁶³, má výklad⁵⁶⁴; všetko nech sa deje na budovanie. (27)Či kto hovorí jazykom – po dvoch alebo najviac troch, a každý zvlášť⁵⁶⁵, a jeden nech prekladá⁵⁶²; (28)no ak vykladača⁵⁶⁴ niet, nech v zhromaždení mlčí a hovorí sám k sebe a Bohu; (29)a nech hovoria dvaja alebo traja proroci a druhí nech posudzujú⁵⁶⁶; (30)no ak bude zjavené^{563 2} ďalšiemu⁵⁶⁷ tam sediacemu, nech ten prvý mlčí. (31)Môžete, pravdaže, prorokovať po jednom všetci, aby sa všetci učili a všetci boli povzbudzovaní; (32)a duchovia prorokov sa podriaďujú⁵⁶⁸ prorokom, (33)lebo Boh je *Boh* nie neporiadku⁵⁶⁹, lež pokoja, ako vo všetkých zhromaždeniach svätých⁵⁷⁰.

(34)[Vaše] ženy nech⁵⁷¹ v zhromaždeniach mlčia, lebo im sa nepovoľuje hovoriť, lež podriaďovať sa⁵⁶⁸, podľa *toho*, ako vraví aj zákon⁵⁷², (35)a ak si želajú⁵⁷³ čosi sa dozvedieť⁵⁷⁴, nech sa dopytujú svojich vlastných mužov doma; žene je predsa hanba hovoriť v zhromaždení. (36)Či vyšlo Božie slovo od vás alebo dospelo jedine k vám⁵⁷⁵? (37)Ak volakto myslí, že je prorok alebo duchovný⁵⁷⁶, nech rozpoznáva⁵⁷⁷ tie veci, ktoré vám píšem, že sú príkazom Pána; (38)no ak *to* kto nespoznáva⁵⁷⁸, nech nespoznáva⁵⁷⁸. (39)Horlíte teda, bratia, za prorokovanie, a jazykmi hovoriť nebráňte, (40)no všetko nech sa deje slušne a podľa poriadku.

15 No oznamujem vám, bratia, blahú zvesť, ktorú som vám ako blahú zvesť ohlásil, ktorú ste prijali, v ktorej

aj stojíte, (2)skrže ktorú aj dochádzate záchrany⁵⁷⁹ (ak sa pevne držíte slova, ktorým som vám blahú zvesť ohlásil), leda keby ste boli uverili nadarmo. (3)Veď som vám odovzdal⁵⁸⁰ predovšetkým⁵⁸¹, čo som aj prijal, že Kristus umrel za⁵⁸² naše hriechy podľa Písem, (4)a že bol pochovaný², a že bol tretieho dňa vzkriesený^{2 583} podľa Písem, (5)a že sa ukázal Kéfasovi, potom tým dvanástim, (6)nato sa ukázal viac ako päťsto bratom naraz, z ktorých väčšina až doteraz ostáva, no podaktorí aj zosnuli, (7)nato sa ukázal Jakubovi, potom všetkým apoštolom, (8)a naposledy zo všetkých, priam staby nedochôdčatu, sa ukázal aj mne; (9)áno, ja som najmenší z apoštolov a¹⁰⁰ nie som hoden⁵⁸⁴ apoštolom sa nazývať⁵⁸⁵, pretože som Božie zhromaždenie prenasledoval⁵⁸⁶, (10)no Božou milosťou som, čo som, a tá jeho milosť, *milosť*⁵⁸⁷ voči mne, nevyšla naprázdno⁵⁸⁸, lež som sa nalopotil hojnejšie *od* nich všetkých, no nie ja, lež tá Božia milosť, ktorá *bola* so mnou. (11)Či teda ja či tamtí, tak kážeme a tak ste uverili. (12)Nuž, ak sa káže o Kristovi, že je⁵⁸⁹ spomedzi mŕtvych vzkriesený, ako *to*, že ktorísi medzi vami vravia⁵⁹⁰, že opätovného vstania niet? (13)Veď ak niet opätovného vstania, nie je⁵⁸⁹ ani Kristus vzkriesený, (14)no ak nie je⁵⁸⁹ Kristus vzkriesený, potom je aj naša kázeň⁵⁸ bezobsažná⁵⁸⁸ a bezobsažná⁵⁸⁸ je aj vaša viera; (15)a tiež sa zisťuje, že sme lživí⁵⁹¹ Boží svedkovia, pretože sme o Bohu svedčili⁵⁹², že KRISTA vzkriesil⁵⁹³, ale ho⁵⁹⁴ nevzkriesil⁵⁹³, ak sa totiž, pravda, mŕtvi nekriesia⁵⁹⁵ – (16)áno, ak sa mŕtvi nekriesia⁵⁹⁵, nie je⁵⁸⁹ ani Kristus vzkriesený, (17)no ak nie je⁵⁸⁹ Kristus vzkriesený, je vaša viera ničotná¹⁹, ešte ste v svojich hriechoch. (18)Potom aj tí, ktorí zosnuli v Kristovi, zahynuli; (19)ak máme v Kristovi nádej⁵⁹⁶ jedine v tomto živote, sme poľutovaniahodnejší *od* všetkých ľudí.

(20)(Nuž ale⁵⁹⁷ Kristus spomedzi mŕtvych vzkriesený je⁵⁸⁹, ako prvotina tých, ktorí sú zosnuli⁵⁹⁸. (21)Lebo keďže skrže človeka nastala smrť, *nastane* skrže človeka aj opätovné vstanie mŕtvych, (22)lebo ako v Adamovi všetci umierajú, priam tak v KRISTOVI aj všetci budú

oživení². (23)No každý vo svojom vlastnom poradí⁵⁹⁹: Prvotina – Kristus; nato tí, *ktorí sú* KRISTOVI, pri jeho príchode; (24)potom koniec, keď bude kraľovanie odovzdávať⁶⁰⁰ tomu, *ktorý je* Boh a Otec⁶⁰¹, keď všetku⁶⁰² vládu⁶⁰³ a všetku⁶⁰² vrchnosť⁵⁶⁸ a moc⁶⁰⁴ zruší⁶⁰⁵. (25)Lebo až dotiaľ, kým všetkých, *ktorí sú* nepriatelia⁶⁰⁶ položí pod svoje nohy, musí kraľovať on; (26)*ako* posledný nepriateľ sa ruší^{605 607} smrť. (27)Pod jeho nohy predsa podriadil všetky veci⁶⁰⁸; no keď povie, že všetky veci sú podriadené¹, je zrejmé, že okrem toho, *ktorý* mu všetky veci podriadil. (28)A keď mu všetky veci budú podriadené², vtedy bude aj sám Syn podriadený² tomu, *ktorý* mu všetky veci podriadil, aby všetko vo všetkých⁶⁰⁹ bol Boh.)

(29)Čo potom budú robiť tí, ktorí sa dávajú krstiť⁶¹⁰ za mŕtvych⁶¹¹, ak sa mŕtvi vôbec nekriesia⁵⁹⁵? Čo sa za nich⁶¹¹ aj dávajú krstiť⁶¹⁰? (30)Čo sa aj my každej hodiny vydávame do nebezpečenstva? (31)Denne umieram – pri honosení sa vami⁶¹², ktoré mám v Kristu Ježišovi, našom Pánovi; (32)ak som, *hovoriac* po spôsobe⁸⁹ človeka, v Efeze zápasil⁶¹³ so zvermi⁶¹⁴, aký mám⁶¹⁵ osoh⁶¹⁶, ak sa mŕtvi nekriesia⁶¹⁷? Dajme sa jesť a piť, veď zajtra umierame⁶¹⁸! (33)Nemýľte sa¹⁹⁷ – zlé styky⁶¹⁹ kazia dobré⁶²⁰ mravy! (34)Vytriezvíte spravodlivo⁶²¹ a nehrešte, veď podaktorí nemajú znalosť⁶²² Boha – hovorím na zahanbenie vám.

(35)Ale volakto riekne: Ako sa tí mŕtvi kriesia a s akým telom⁶²³ prichádzajú? (36)Nerozumný! Čo seješ ty, neožíva, iba ak umrie; (37)a čo seješ, nie to telo seješ, ktoré vznikne, lež holé zrno, povedzme⁶²⁴ pšenice alebo voľačoho z ostatných, (38)no telo mu dáva Boh podľa *toho*, ako si zaumienil⁶²⁴, a každému zo semien jeho vlastné telo. (39)Nie každé mäso je to isté mäso, lež jedno je ľudí a druhé⁶⁸⁰ zasa mäso dobytčiat a ďalšie⁵⁶⁷ [mäso] vtákov a ďalšie⁵⁶⁷ rýb; (40)a *sú* telá nebeské⁶²⁵ a telá pozemské, ale iná je sláva nebeských⁶²⁵ a iná zasa pozemských, (41)jedna je sláva slnka a druhá⁶⁸⁰ zasa sláva mesiaca a ďalšia⁵⁶⁷ sláva hviezd; áno, hviezda sa *od* hviezdy v sláve líši. (42)Tak aj opätovné vstanie mŕtvych: Seje sa v skazenosti⁶²⁶,

kriesi sa v neskaziteľnosti⁶²⁶, (43)seje sa v necti, kriesi sa v sláve, seje sa v slabosti, kriesi sa v moci⁶²⁷, (44)seje sa telo duševné⁶²⁸, kriesi sa telo duchovné; ak je telo duševné⁶²⁸, je aj duchovné, (45)tak je aj napísané⁶²⁹: Prvý človek Adam sa stal živou dušou⁶³⁰, posledný Adam oživujúcim duchom⁶³⁰. (46)Ale prvé *nebolo* to, čo je duchovné, lež to, čo je duševné⁶²⁸, potom to, čo je duchovné: (47)Prvý človek zo zeme, hlinený⁶³¹, druhý⁶³² človek z neba; (48)aký je ten, *ktorý je* hlinený⁶³¹, takí aj tí, *ktorí sú* hlinení⁶³¹, a aký ten, *ktorý je* nebeský⁶²⁵, takí aj tí, *ktorí sú* nebeskí⁶²⁵, (49)a tak²⁸², ako sme nosili⁶³³ obraz toho, *ktorý je* hlinený⁶³¹, budeme nosiť⁶³⁴ aj obraz toho, *ktorý je* nebeský⁶²⁵. (50)No hovorím toto, bratia: Že mäso a krv nemôžu zdediť Božie kráľovstvo, ani skazenosť⁶²⁶ nededí neskaziteľnosť⁶²⁶.

(51)Hľa, vravím vám tajomstvo: Nie všetci zosneme, lež¹⁴⁷ budeme všetci zmenení², (52)razom⁶³⁵, v mihnutí oka, pri⁶³⁶ poslednej trube, lebo zatrúbi a mŕtvi budú vzkriesení² neskaziteľní³⁵⁵ a my budeme zmenení². (53)Áno, toto skaziteľné³⁵⁵ sa musí odiať neskaziteľnosťou⁶²⁶ a toto smrteľné sa musí odiať nesmrteľnosťou; (54)a keď sa toto skaziteľné³⁵⁵ odeje neskaziteľnosťou⁶²⁶ a toto smrteľné sa odeje nesmrteľnosťou, vtedy sa uskutoční⁶³⁷ to slovo, ktoré *stojí*⁶³⁸ napísané⁶³⁹: Smrť bola pohltená^{2 640} k víťazstvu⁶⁴¹. (55)Kde je, smrť, tvoje žihadlo⁶⁴², kde, smrť, tvoje víťazstvo⁶⁴³? (56)Nuž, žihadlo⁶⁴² smrti je hriech a moc hriechu zákon, (57)no vďaka Bohu, *ktorý* nám skrze nášho Pána Ježiša Krista dáva víťazstvo; (58)takže sa stávajú⁶⁴⁹, moji milovaní bratia, stálymi⁶⁴⁴, nepohnuteľnými⁶⁴⁵, vždy sa rozmáhajú v práci Pána, vediac, že vaša lopota nie je v Pánovi márna⁶⁴⁶.

16 A čo sa týka zbierky, ktorá je pre svätých, sa aj vy zachovajte priam tak, ako som ustanovil⁶⁴⁷ zhromaždeniam Galatie: (2)Vždy prvý⁶⁴⁸ deň po sobote⁶⁴⁸ nech každý z vás sám u seba odkladá a sporiť⁶⁴⁹, čokoľvek sa mu darí⁶⁵⁰, aby sa zbierky nediali vtedy, keď prídeme; (3)a keď sa dostavím, pošlem tých⁶⁵¹, ktorýchkoľvek schválite⁶⁵², s listami, žeby váš prejav štedrosti⁶⁵³ odniesli do Jerúsáľama,

(4) a ak bude vhodné⁶⁵⁴, žeby som sa poberal aj ja, poberú sa so mnou. (5) Ak vám prídem, keď⁶⁵⁵ prejdem Macedóniou, lebo Macedóniou prejsť mienim⁶⁵⁶. (6) No možno sa u vás zdržím alebo aj prezimujem, aby ste vy ma vyprevadili⁶⁵⁷, kamkoľvek sa budem pobať. (7) Lebo by som vás teraz nerád⁶⁵⁸ uvidieť mimoidúc; áno, nádejam sa, že sa u vás akýsi čas pozdržím, ak Pán povolí⁶⁵⁹. (8) No až do Pätdeiatky⁶⁶⁰ sa pozdržím v Efeze, (9) lebo sú mi otvorené⁶⁶¹ veľké a účinné⁶⁶¹ dvere, a odporcov⁶⁶² veľa.

(10) No ak príde Timotej, hľadte, aby sa u vás ocitol bez obáv, veď koná dielo⁶⁶³ Pána ako aj ja. (11) Nech si ho teda nikto nezneváži, a vyprevadte⁶⁵⁷ ho v pokoji, aby prišiel ku mne, lebo ho s bratmi vyčkávam. (12) A čo sa týka Apollóa, brata: Veľa som sa ho snažne naprosil⁶⁶⁴, aby k vám s bratmi zašiel, ale vôbec nebolo jeho želaním, aby prišiel teraz, no príde, keď⁶⁵⁵ sa mu naskytne príležitosť. (13) Bdejte, pevne stojte⁶⁶⁵ vo viere, po-

čínajte si mužne, buďte silní; (14) všetky vaše veci nech sa dejú v láske.

(15) No snažne vás prosím⁶⁶⁴, bratia (znáte⁶⁶⁶ dom Stefanu, že je prvotinou Achaie⁶⁶⁷ a že sa sami oddali⁶⁶⁸ svätým na obsluhu), (16) aby ste sa aj vy podriadovali⁶⁶⁸ takýmto, aj každému, kto spolupracuje a lopotí. (17) No z príchodu⁶⁶⁹ Stefanu a Fortunata a Achaika sa radujem, pretože čoho sa nedostávalo z vašej strany⁶⁷⁰, doplnili oni⁶⁷¹, (18) lebo občerstvili⁶⁷² ducha môjho aj vášho⁶⁷². Takýchto teda uznávajte⁶⁷². (19) Pozdravujú vás zhromaždenia Ázie⁶⁷³. Veľmi vás v Pánovi pozdravujú Aquila a Priscilla so zhromaždením, ktoré je v⁶⁷⁴ ich dome. (20) Pozdravujú vás všetci bratia. Pozdravte sa navzájom svätým bozkom⁶⁷⁵.

(21) Pozdrav rukou mojou²³, Pavlovou⁶⁷⁶. (22) Ak kto Pána [Ježiša Krista] neľúbi⁶⁷⁷, nech je *ANATHEMA* – *MARAN ATHA*⁶⁷⁸. (23) Milosť Pána Ježiša Krista s vami. (24) Moja láska so všetkými vami v Kristu Ježišovi. *AMÉN*.

1. KORINTĀNOM

- 1 V stavovom zmysle.
- 2 V dejovom zmysle.
- 3 Viď Rim. 1:1, 7.
- 4 Viď 2 Kor. 8:5.
- 5 Viď Skut. 9:14.
- 6 Viď Ján 16:26.
- 7 Viď Luk. 1:14, pozn. 33, v. 29, pozn. 55, v. 47, pozn. 81; predložková väzba vyjadruje príležitosť al. podmienku, za ktorej k čomusi dochodí, skôr ako príčinu toho; viď aj Rim. 4:18, pozn. 247.
- 8 Oznámenie Božích myšlienok v blahej zvesti, ako v kap. 2:1; viď Ján 17:6; Hebr. 6:1.
- 9 Al. „medzi vami“.
- 10 Viď Rim. 1:11; 8:19.
- 11 Vl. „odhalenie“, ako v Rim. 16:25.
- 12 Vl. „nestihateľných“ v zmysle Skut. 19:38, 40, pozn. 1258.
- 13 Viď Skut. 2:40, pozn. 129.
- 14 Viď Rim. 12:1.
- 15 Al. „dokonale spojení“, aby každý jednotlivec mal svoje miesto a tak aby sa vytvoril dokonalý celok, alebo, keby sa tento celok porušil, aby sa zasa v tomže zmysle napravil; ako „opravujú“ u Mat. 4:21, tu dokonavý minulé čas so zosilňujúcim významom.
- 16 Al. „od tých Chloiných“, „od tých, ktorí sú Chloini al. od Chloy, tj. „od príslušníkov domácnosti ženy menom Chloé“.
- 17 Viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 18 Al. „oznámené al. dané na vedomie“, „dostalo sa mi upozornenia“, vl. „bolo mi vyjavené al. vysvetlené“.
- 19 Al. „o tomto“, vl. „vravím (tj. „mienim“, „chcem povedať“) to al. toto“.
- 20 Viď Ján 17:19, pozn. 842; niektoré rukopisy majú znenie ako tu vo v. 4.
- 21 Viď Skut. 19:3nn., pozn. 578 a 1193.
- 22 Neurčitý čas, ako v Skut. 1:5; tu možno aj v zmysle „voľakoho pokrstil“. Netýka sa v. 17.
- 23 Viď Mat. 7:3, pozn. 261.
- 24 Viď Rim. 4:14, pozn. 240, tu, pravdaže, v dejovom zmysle.
- 25 D. „slovo kríža“, viď v. 6, pozn. 679.
- 26 Al. „vyslobodenia“, viď Mat. 10:22 (v. 18, D. „sme zachraňovaní al. vyslobodzovaní“, al. možno „zachránení al. vyslobodení“ v stav. zmysle; porov. Skut. 2:47, pozn. 150); „vyslobodiť“ (v. 21).
- 27 Is. 29:14.
- 28 Al. „mudrcov“, ako vo vv. 20, 26n.
- 29 Al. „vylúčim“, „zaznám“, viď Marek 7:9, pozn. 292.
- 30 Al. „vzdelanec“, „písmár“.
- 31 Vl. „kto koná učenie rozpravy“; tiež „učiteľ mudrcova“.
- 32 Al. „sveta“ (nie ako na konci verša a ďalej v tomto oddele), „behu tohto sveta“, viď kap. 2:6; 3:18; Mat. 13:22, pozn. 589.
- 33 Al. „bláznovstvom“, viď Mat. 5:13, pozn. 143.
- 34 D. „v Božej múdrosti“, tj. „pôsobením al. riadením Božej múdrosti“.
- 35 Al. „stalo sa sľasťou“ (Luk. 12:32).
- 36 Značí obsah zvesti na rozdiel od „kázania“, činnosti kázaceho.
- 37 Viď Luk. 6:30, pozn. 413.
- 38 Al. „Grékom ide“, viď Ján 1:38, pozn. 53.
- 39 Viď Mat. 13:41, pozn. 617; 18:7, pozn. 757; porov. tamže 11:6, pozn. 456, a viď aj Gal. 5:11.
- 40 D. „to Božie bláznovské“ („slabé“).
- 41 Al. „vidíte“.
- 42 D. „bratia, že“.
- 43 Al. „lež“.
- 44 Tj. „veci, ktoré u sveta platia za“.
- 45 Viď Luk. 13:17, pozn. 929.
- 46 Viď Rim. 3:31, pozn. 216.
- 47 Viď Mat. 8:34.
- 48 D. „každé“.
- 49 Neurčitý čas („sa nejalo honosiť“, „neprejavilo honosenie sa“).
- 50 Viď Mat. 21:42.
- 51 Rim. 1:4, pozn. 9.
- 52 Viď Luk. 21:28.
- 53 Is. 45:25; Jer. 9:24.
- 54 Al. „prevahou“, „povznesenosťou“, „vynikajúcosťou“.
- 55 Vl. „som neuznal za vhodné voľáčo medzi vami vedieť“, vedomé poznanie, viď kap. 8:1.
- 56 Al. „i ocitol som sa ja u vás“.
- 57 Vl. „mnohej“.
- 58 Viď kap. 1:21.
- 59 Al. „osvedčení“, „overení“.
- 60 Tj. „dospelými“.
- 61 Viď kap. 1:20.
- 62 Al. „v tajomstve, ktorá je ukrytá“, vl. „tú ukrytú“.
- 63 Vv. 9nn. sa zdajú nasvedčovať, že tu ide o „múdrost“, no vzhľadom na nasledovnú zmienku o „Pánovi slávy“ nie je vylúčené, že apoštol má na mysli „slávu“.
- 64 Objektívne poznanie, viď kap. 8:1.
- 65 Is. 64:4.
- 66 Tj. smerom nahor, ako „vzchodia“ u Luk. 24:38.
- 67 Vedomé poznanie, viď kap. 8:1.
- 68 Al. „nepozná“, dokonavý minulé čas s dosahom do prítomnosti.
- 69 Viď Skut. 1:8, pozn. 18.
- 70 Aj tu (viď Rim. 1:4, pozn. 8) je obťažné rozhodnúť, či písať „Ducha“ (Osoba Svätého Ducha) či „ducha“ (stav vyznačujúci človeka).
- 71 Al. „z milosti darované“, v dejovom zmysle.
- 72 D. „v (slovách) naučených“.
- 73 Sloveso znamená vl. „zmiešavať“, „zostavovať“, no v LXX často „vykladať“, „oznamovať“ (1 Mojš. 40:8; 41:12, 15), „rozhodnúť a rozhodnutie oznámiť“ (4 Mojš. 15:34).
- 74 Al. „prirodzený“, ovládaný len svojou stvorenou dušou, bez učenia a moci Svätého Ducha.

- 75 Tu tiež „im porozumieť“.
- 76 Vl. „posudzovať“, „skúmať“, „vyšetrovať“ a tým „rozpoznávať“, „osvojovať si pochopenie“, v. 15 obdobne. Znenie v texte hádam najlepšie vyhovuje všetkým spojeniam v tomto oddele.
- 77 D. „sa chápu“.
- 78 Tj. „duchovný človek“ v protiklade k „duševnému“ vo v. 14.
- 79 Is. 40:13n.
- 80 D. „ktorý ho bude“, tj. „že ho bude“.
- 81 Viď Skut. 9:22, pozn. 585, tu zmysel ako v texte.
- 82 Neurčitý čas („nemohol som si dovoliť“, „neumožnilo sa mi“ [netýka sa v. 2], ďalej najskôr v tom zmysle ako u Mat. 9:13, pozn. 363, al. Luk. 1:55, pozn. 100).
- 83 AL. „prehovoriť“.
- 84 Vo v. 1 vl. „mäsový“, výraz pôvodne značiaci materiál, z ktorého niečo je (Rim. 7:14; 2 Kor. 3:3), no tu (a podobne v Hebr. 7:16) sa významom blíži príbuznému výrazu, vo v. 3 preloženému „na úrovni mäsa“, značiacemu tiež niekedy materiál, no inokedy iné pojmy, hmotné i morálne („hmotné“ v kap. 9:11, obdobne Rim. 15:27, „mäsa“ v 2 Kor. 1:12; 1 Peter 2:11; v tomto poslednom oddele vidno, ako hmotné a morálne pojmy do seba navzájom zasiahajú).
- 85 Viď Mat. 21:16.
- 86 AL. „lež“ („nielen vtedy, lež ani teraz“).
- 87 Viď Skut. 5:17.
- 88 Viď pozn. 84 vyššie.
- 89 D. „podľa“.
- 90 Viď Mat. 20:26.
- 91 Viď vv. 1n., pozn. 82.
- 92 Tože sloveso ako „napájal“ vo v. 2.
- 93 AL. „pôsobil“ (v. 6), „pôsobca“ (v. 7).
- 94 Vl. „ten sadiaci („zalievajúci“, „rast dávajúci“)“, príchastia prítomného času vyjadrujúce trvalý charakter.
- 95 Nie „Božími spolupracovníkmi“ v zmysle „spolupráce s Bohom“; to by zachádzalo príďaleko. Výraz v gréčtine značí „tovariša“, „pomocníka“; oni boli spolupracovníkmi navzájom a konali dielo svojho Pána, Boha. Viď 2 Kor. 6:1.
- 96 Tj. „gazdovstvo“, al. „orba“, „orná pôda“, „roľa“.
- 97 Značí vl. „budovanie“, potom aj „budovu“; nesúvisí so „staviteľ“ vo v. 10, lež s „buduje“ tamže a ďalej.
- 98 AL. „buduje na ňom“, vl. „nadbudúva al. pribudúva“, ďalej obdobne; vo v. 12 „ak kto na [tento] základ pribudúva zlato, striebro, drahé kamene, drevo, seno, slamu“.
- 99 Vl. „ktorý leží“.
- 100 D. „ktorý“.
- 101 D. „drevami“, tj. „kusmi dreva“.
- 102 Viď kap. 1:11, pozn. 18.
- 103 Tj. „deň“, viď 2 Tes. 2:8; vl. „odhaľuje“; netýka sa charakteru diela.
- 104 AL. „utrpi stratu“.
- 105 Viď Mat. 10:22.
- 106 Tj. „hoci prejde ohňom“; oheň mu neublíži.
- 107 Viď Rim. 6:16.
- 108 AL. „(z)ničiť“, „(z)ahubiť“.
- 109 D. „svätý, ktorí“, viď Mat. 2:6.
- 110 Viď Rim. 16:18.
- 111 AL. „ak sa kto zdá byť“.
- 112 Viď kap. 1:20, 19.
- 113 AL. „bláznivým“, „bláznovským“.
- 114 AL. „u Boha“.
- 115 Jób 5:13.
- 116 Viď Luk. 20:23.
- 117 Žalm 94:11.
- 118 Viď Luk. 9:7.
- 119 Viď Skut. 14:15.
- 120 D. „v ľudoch“.
- 121 Viď Rim. 8:38.
- 122 D. „ako“, netýka sa v. 3.
- 123 Viď Luk. 1:2, pozn. 8.
- 124 AL. „vôbec“, „ostatne“.
- 125 Vl. „hladá“, „vyhľadáva“.
- 126 D. „kto“, „voľakto“.
- 127 AL. „nájdený“, „sa ukázal“.
- 128 Viď kap. 2:14, pozn. 76; tu má apoštol na mysli vyšetrovanie predchodiacie súdu, výsluch, ako napr. v Skut. 24:8. Tu neurčitý čas („bol podrobený vyšetrovaniu“).
- 129 Tj. „dňa súdu“; týmto výrazom sa mieni terajšie obdobie, keď súd vykonáva človek v stave vzbury proti Bohu, v protiklade ku „dňu Pána“ (1 Tes. 5:2; 2 Tes. 2:2).
- 130 Viď pozn. 128 vyššie; tu prítomný čas.
- 131 Vl. „svedomý“, tj. „mám čisté svedomie“.
- 132 Vl. „za spravodlivého uznaný al. uznávaný“ (Rim. 5:1), „ospravedlnený al. obhájený“ (Luk. 10:29, pozn. 689); dokonavý min. čas s dosahom do prítomnosti.
- 133 AL. „tajné“.
- 134 Apoštol vlastne má na mysli tých, ktorí medzi Korinťanov prišli s veľkými nárokmi a s vysokou mienkou o sebe, a prenáša tieto myšlienky na seba a na Apollóa, aby poukázal na všeobecne platnú zásadu bez toho, žeby oné osoby menoval.
- 135 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 136 D. „jedného“, ako nižšie.
- 137 Viď Luk. 23:40.
- 138 Vl. „fa odlišuje“, tj. „robí odlišným“, ako „neurobil... rozdielu“ v Skut. 15:9.
- 139 D. „ako nedostavíš“, tj. „ako by si bol taký, čo nedostal“ (charakter osoby).
- 140 AL. „sýti“.
- 141 AL. „predviedol“, „vyviedol“, tj. stáby do arény na smrť pred zrakmi divákov.
- 142 Viď Mat. 21:42; 7:24.
- 143 Viď Ján 9:28, pozn. 472.
- 144 Viď Skut. 16:3.
- 145 AL. „spláškami“.
- 146 AL. „kalom“, „odpadom“, vl. „obterom“, „oškrabkom“, tj. „špinou zotretou al. zoškrabanou pri čistení čohosi“.
- 147 AL. „ale“.
- 148 AL. „prejavuje sa ako moji napodobňovatelia“; viď i Zj. 2:10, pozn. 48.
- 149 D. „ktoré“.
- 150 D. „neprichodil“, viď Luk. 19:13, pozn. 1196.

- 151 AL. „si želať“, neurč. čas („ak sa Pánovi zalúbi al. zachce“, ako u Jak. 4:15) – (v. 19); „si želáte“ (v. 21).
- 152 D. „v prúte či v láske a duchu“.
- 153 Vlastnosť „tichých“ (Mat. 5:5).
- 154 AL. „vôbec“.
- 155 V nedokonavom zmysle, D. „čuje al. počúva sa“.
- 156 D. „ktorého“, viď Mat. 2:6.
- 157 Viď Ján 8:44, pozn. 433.
- 158 Viď Mat. 6:10.
- 159 V dejovom zmysle, sloveso ako u Jána 17:15, pozn. 837.
- 160 AL. „rozhodol“, dokonavý min. čas („rozhodol pevne“).
- 161 Viď Rim. 1:27.
- 162 Viď Mat. 7:3, pozn. 261; 10:22.
- 163 D. „tá vaša chvála“, viď Rim. 4:2, pozn. 219.
- 164 Viď Mat. 5:16.
- 165 Viď kap. 3:16.
- 166 AL. „vypláknite“, tj. „čistením al. vymývaním odstráňte znútra“.
- 167 Tj. „novo zarobeným“, „čerstvým“.
- 168 Viď Marek 14:12, pozn. 621, no tu v dokonavom (dejovom) zmysle.
- 169 Viď Mat. 26:2.
- 170 Viď Rim. 1:29.
- 171 D. „v starom kvase, ani v kvase... lež v nekvasených chleboch“.
- 172 VL. „rýdzosti“.
- 173 AL. „nestýkať“.
- 174 Súvisí s „hrabivosť“ u Marka 7:22.
- 175 Viď Luk. 18:11, pozn. 1144.
- 176 D. „no teraz“, zmysel ako v texte, porov. Ján 8:40, pozn. 425.
- 177 Tj. „myslel som to takto“, al. možno „teraz“ vyššie chápať doslovne, v zmysle „teraz vám píšem“, viď 2 Kor. 2:3, pozn. 66.
- 178 Súvisí so slovesom u Jána 9:28, pozn. 472.
- 179 D. „čože mi súdiť“.
- 180 D. „nesúдите“ (kap. 5:12), „ak od vás je“ (kap. 6:2); zmysel je „vášmu súdu podliehajú tí, ktorí sú vnútri („podlieha svet“)“. V obdobnom zmysle sa dá chápať „súdiť“ v kap. 5:13.
- 181 Viď Mat. 13:19.
- 182 AL. „záležitosť“, „spor“, „rozopru“, tiež „mrzutosť“, „neprijemnosť“.
- 183 Viď Rim. 3:29, pozn. 214.
- 184 D. „vo vás“, viď Mat. 3:11; tu možno i v zmysle „ak je vo vás („medzi vami“ al. „vo vašich rukách“) právomoc súdiť“.
- 185 D. „nehodní najmenších súdov“, „súd“ tu značí „súdny úrad“, takže zmysel je „ste nehodní účinkovať ako súdy (tj. „ako súd v rozličných prípadoch“) o najmenšie veci“. V. 4 obdobne („mať také prípady, že budete účinkovať ako súdy“).
- 186 Ako „o živobytie“ u Luk. 21:34.
- 187 Tj. „za sudcov“.
- 188 AL. „znevažovaní“, „za nie považovaní“.
- 189 AL. „hovorím to“.
- 190 D. „tak“.
- 191 D. „medzi svojím bratom a bratom“.
- 192 D. „bude môcť“.
- 193 AL. „chýbou“, „nedostatkom“, „tým strácate“, tj. „na svojej vnútornej morálnej hodnote“, viď Rim. 11:12, pozn. 591.
- 194 AL. „bezprávie“, „príkorie“, „nespravodlivosť“, „si... nenechávate ubližovať al. krivdiť“. V. 8 obdobne.
- 195 Viď Marek 10:19, tu prít. čas.
- 196 AL. „nespravodliví“, ako vo v. 1; súvisí s „krivdíte“ vyššie.
- 197 Viď Gal. 6:7.
- 198 Tj. pri homosexuálnom akte; inak „zženštilci“, „rozmažnanci“, „zhýralci“, „rozkošníci“, vl. „mäkkí“ („zmäččilci“).
- 199 Viď kap. 5:10n.
- 200 D. „týmto vecmi“.
- 201 AL. „dali obmyť“, viď Skut. 22:16, pozn. 1422.
- 202 Tu možno aj „nadt“ (Luk. 16:21, pozn. 1073).
- 203 AL. „ste“, viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 204 AL. „spravodlivých, menom... a Duchom“, viď Mat. 3:11.
- 205 AL. „ja sa od... nedám uviesť“.
- 206 V gréčtine súvisí s „dovolené“ vyššie, v zmysle „nikto nej nebudie všetko dovolené voči mne“, „mám na všetky veci právo, no nikto nej nedám právo na seba“.
- 207 Viď kap. 1:28, pozn. F); Rim. 6:6, pozn. 319.
- 208 Viď Marek 16:6.
- 209 Viď Rim. 9:17, pozn. 486 a 487, sloveso, tu aj tam, tože ako tu vyššie, viď pozn. 488, s predponou, ktorej význam vyjadruje „spomedzi“, 6:16; 3:40, 29, pozn. 214.
- 210 Viď Luk. 15:5.
- 211 Viď Mat. 19:5.
- 212 D. „zvonku“.
- 213 Tj. „draho“, viď Luk. 22:15, pozn. 1357.
- 214 Neurč. čas, viď Rim. 15:9, pozn. 760.
- 215 AL. „svojím telom“, viď Mat. 3:11.
- 216 Tj. „prípady smilstva“.
- 217 Viď Mat. 21:8, pozn. 948; 7:3, pozn. 261.
- 218 Viď Rim. 13:7, pozn. 692 a 693, no tu je sloveso v prítomnom čase s nedokonavým významom (trvanie deja al. stavu, trvalý postoj al. stanovisko).
- 219 Viď Luk. 22:25, pozn. 1376.
- 220 Viď kap. 6:7n.; sloveso znamená „volať ako neprávo“ o čosi pripraviť, „volakomu odpierať, na čo má právo“, tu v zmysle „sami sebe navzájom“.
- 221 D. „čosi“.
- 222 D. „z“.
- 223 VL. „uprázdnil“.
- 224 AL. „mohli oddať modlitbe“.
- 225 Viď Luk. 17:35.
- 226 Viď Mat. 23:25, pozn. 1079.
- 227 AL. „pripustenia“, „ohľadu“, vl. „porozumenia al. spolúčenia“ a z neho vyplývajúceho súhlasu.
- 228 Viď Rim. 16:19; 1:11.
- 229 D. „sa neovládajú“.
- 230 AL. „neprepúšťa“, ako u Mat. 13:36, no nie ako napr. tamže 5:31nn.

- 231** Al. „uzrozumená“, „súhlasí“, „schvaľuje“ (Luk. 11:48); vo výraze je obsiahnutý aj pojem záľuby (Rim. 1:32, pozn. 96). V. 13 obdobne.
- 232** Viď Mat. 2:6.
- 233** Al. „ženou“, „bratom“, viď Mat. 3:11.
- 234** D. „inak... sú“.
- 235** D. „teraz“, porov. kap. 5:11, pozn. 176 a 177 („teraz“ by bolo na rozdiel od stavu za St. Zákona, napr. Ezr. 10:3).
- 236** D. „odlučuje“, ako nižšie.
- 237** Al. „prípadoch“.
- 238** Vl. „zotročený“ („zotročená“), v stavovom zmysle.
- 239** Vari aj v zmysle „je vyslobodený“ („vyslobodená“) z poroby al. otroctva“, „stal(a) sa (a je) nezávislým“ („nezávislou“). Obdobne sa dá chápať väzba vo v. 23: „usilujte sa al. chcete (Zjav. 2:10, pozn. 48) sa stať nie nevoľníkmi“, tj. „slobodnými“.
- 240** Al. „no“, „veď“.
- 241** D. „v pokoji“ („k životu v pokoji“).
- 242** Viď kap. 16:1.
- 243** D. „nepretahuj si al. nedávaj si preťahovať“, tj. „predkožku“, takouto operáciou si podaktorí Židia v pohanskom prostredí dávali obriezku odstraňovať.
- 244** Viď Rim. 2:25.
- 245** Tj. „lež dôležité je“.
- 246** Tj. „prepustencom“, no súvisí so „slobodný“ nižšie a vo v. 21.
- 247** Viď kap. 6:20.
- 248** D. „týka panícov“ al. „týka panien“, gr. „*parthenos*“, hoci pôvodne ženského rodu, značí „pannu“ aj „panica“, viď Zjav. 14:4, kde je toto slovo v mužskom rode. Obdobne vo v. 28: „ak sa osobáš paníc, nezheší“, al. „ak sa osobáš panna, nezheší“, že sa mienia obidve pohlavia, naznačuje nasledovné „takito“.
- 249** Viď Rim. 11:30, pozn. 624.
- 250** Viď Skut. 10:45; 7:55, pozn. 483.
- 251** Viď v. 1.
- 252** Al. „biedu“, „núdu“, „tieseň“.
- 253** Viď 2 Peter 3:4, pozn. 171.
- 254** Al. „nehľadáť“.
- 255** Al. „nezheší si“, nezheší(a)“, viď Ján 15:6, 8, pozn. 748.
- 256** D. „mäso“
- 257** Viď Mat. 13:21, pozn. 586, iný výraz ako tu vo v. 26, pozn. 252.
- 258** D. „šetím“.
- 259** Al. „stlačený“, „zhustený“, „stiesnený“.
- 260** Al. „ostatne“.
- 261** Al. „naďalej aby“.
- 262** Charakter osôb.
- 263** Viď v. 29, pozn. 262.
- 264** Vl. „nepodriavajúci“, tj. „pre seba“.
- 265** Al. „nenakladajúci s ním ako so svojím“, viď kap. 9:18.
- 266** Al. „výzor“ (Fil. 2:8), „vonkajšok“, „zriadenie“, „spôsob“, tj. súhrn všetkého, čím sa terajší svet prejavuje al. vyznačuje. Tiež „nádhra“, „lesk“, „skvelosť“.
- 267** Viď Rim. 16:19.
- 268** Viď Mat. 28:14, pozn. 1395; 6:25, pozn. 243.
- 269** D. „rozdielna“, vl. „rozdelená“, tj. „rozlíšená“, v stavovom zmysle.
- 270** Al. „na vás hodil“.
- 271** Viď Luk. 10:40.
- 272** Al. „službe“, „aby ste sa bez... Pána pridržali“.
- 273** Vl. „svoju pannu“, viď v. 25, pozn. 248.
- 274** Al. „chce“, „by rád“ (v. 36, v. 39 obdobne), „želaní“ (v. 37).
- 275** Inde spravidla prekladám „právomoc“.
- 276** Viď kap. 5:3, pozn. 160; aj tu dokonavý minulý čas („sa pevne rozhodol“).
- 277** Viď Marek 7:37.
- 278** Tj. „svoje panictvo“, inak niektorí predpokladajú, že Korintania v rámci otázok manželstva vyslovili aj osobitný dopyt týkajúci sa vydávania dcér rodičmi a že apoštol teraz k tomuto prechádza od všeobecne preberaného predmetu bez toho, žeby ho formálne ako zvláštny odsek odlišil.
- 279** Viď v. 26, pozn. 253.
- 280A a B** V gréčtine N. Zákona sa pre pojem „poznať“ al. „vedieť“ používajú najmä dve slovesá, „*ginóskō*“ a „*oida*“ (a výrazy od nich odvodené), ktoré čo do hláskovej podoby, no nie presne a jednoznačne čo do významu, zodpovedajú slovenským slovesám „znať“ a „vedieť“. Prvé znamená poznanie tzv. objektívne – čo sa kto naučil al. dozvedel; druhé vyjadruje vnútorné povedomie mysle, vedomé poznanie vnútorným duševným zrením, ktoré je nie priamo odvodené od ničoho vonkajšieho. Viď Ján 8:55, pozn. 447 a 411; 13:7, pozn. 667 a 668; Hebr. 8:11, pozn. 359 a 360. Sloveso „*oida*“ sa používa o Kristovi, rovnako o Jeho znalosti Otca ako o Jeho vedomosti o pokrýtkyťe farisejov a sadúkejov, o Pavlovej znalosti „človeka v Kristovi“ a o vedomí Kristovca, že má večný život; viď aj kap. 16:15; 2 Tim. 1:12; 3:14n. Rozdiel vo význame týchto dvoch výrazov je často nepatrný a objektívne poznanie môže prejsť vo vedomé, no nie naopak. Od „*oida*“ je tiež odvodený grécky výraz pre „svedomie“, viď kap. 4:4, pozn. 131. Na začiatku 8. kapitoly sú číslom pozn. 280A vyznačené výrazy vyjadrujúce poznanie vedomé, číslo pozn. 280B označuje poznanie objektívne.
- 281** Al. „nespoznal“, „by bol mal spoznať“ (v. 2), „bol“ (v. 3), dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 282** D. „podľa toho“.
- 283** Vl. „ako je žiadúce poznať“.
- 284** Viď Ján 4:32, pozn. 188; súvisí s „pokrm“ (ako „potravou“ tam, v. 34) tu vo vv. 8, 13.
- 285** V cieľovom al. záujmovom zmysle.
- 286** Viď v. 1, pozn. 280B.
- 287** Vl. „zamazáva“.
- 288** D. „nepredstavuje“, tj. „v priaznivom svetle“.
- 289** Al. „nie sme pozadu al. v nevýhode“.
- 290** Al. „nemáme navyše“, „nie sme vo výhode“.
- 291** Viď Gal. 2:2, pozn. 48.
- 292** Al. „voľnosť“, „právomoc“.
- 293** Viď Rim. 14:13.
- 294** V dejovom zmysle; al. „posilnené al. upevnené“, D. „vybudované“, vari v zmysle „opevnené“, „obrnené“.

- 295 V príčinnom zmysle, iné ako v kap. 8:6.
 296 D. „v tom tvojom poznaní“, viď Mat. 3:11.
 297 Vl. „bijúc“, „tlčúc“.
 298 Viď Mat. 5:29.
 299 D. „do veku“.
 300 Viď Rim. 14:21.
 301 Viď Luk. 22:16.
 302 D. „druhým“, „vám“, opis v texte pre zreteľnosť.
 303 Viď Luk. 11:8, pozn. 732.
 304 Dôrazné tvary zámen „moja“ a „mňa“ tu značia „pokiaľ ide o mňa“.
 305 AL. „odpoveď moja“.
 306 Viď kap. 4:3.
 307 Tj. „dať sa zadarmo vyžívať od svätých“; neurčitý čas („zakaždým zjasať a vypíť“).
 308 Vl. „vodíť koldokola“, „obchádzať a mať vždy pri sebe“.
 309 Viď Rim. 3:29, pozn. 214; netýka sa vv. 1 a 7.
 310 Tj. „nezarábať si na živobytie prácou“.
 311 Vl. „žold“.
 312 Viď Ján 21:16; 10:16.
 313 AL. „len ako človek“.
 314 5 Mojž. 25:4.
 315 Tj. „napísané, a značí to, že“.
 316 Viď Rim. 4:18.
 317 „*Metechó*“, viď Hebr. 2:14.
 318 Neurčitý čas v zmysle kap. 3:2, pozn. 82.
 319 D. „ak budeme my žat“.
 320 Viď Rim. 15:27.
 321 Tj. „nemohli by sme“.
 322 Toto sloveso pôvodne značí „kryť“, „skrývať“, „ob-
 sahovať“, „tajiť v sebe“ a potom vôbec „tajiť“, „zamľčovať“,
 potom „neprepúšťať“ (ako nádoba al. loď vodu), a teda
 „odolávať“, tu teda v zmysle „znášame mlčky“, „všet-
 ky krivdy do seba pojme a nesťažujeme si“, „svoje
 práva hlasno neuplatňujeme“, alebo tiež „všetkému
 odolávame“.
 323 Obdobne ako v kap. 1:6, pozn. 679.
 324 D. „nedali“, tj. „nepoložili do cesty“.
 325 Viď kap. 8:1.
 326 AL. „vykonávajú posvätné úkony al. obrady“.
 327 AL. „z CHRÁMU“, to isté slovo ako „posvätné“.
 328 Viď kap. 7:35, pozn. 272, tu príbuzný výraz obdob-
 ného významu.
 329 „Nepoužil a nepoužívam“, „rozhodol som sa nepou-
 žívať a trvať na tom“, dokonavý minulý čas na rozdiel
 od času neurčitého vo v. 12.
 330 AL. „skôr“, „mi lepšie“.
 331 Viď kap. 5:6, pozn. 163.
 332 Viď Rim. 4:14, pozn. 240.
 333 AL. „dolieha to na mňa ako“.
 334 AL. „je mi to uložené ako povinnosť“.
 335 Viď Rim. 8:20.
 336 Tj. „ustanovený za správcu“; zmysel je „konám iba
 svoju povinnosť“.
 337 AL. „predložil blahý zvest ako bezplatnú“.
 338 Väzba ako v Rim. 1:20, pozn. 52.
 339 Viď v. 4.
 340 Tj. „podľa vlastnej vôle“, viď kap. 7:31, pozn. 265.
 Apoštol mal právo na hmotné zaopatrenie, keďže ho
 Pán vyslal kázať, ale nevyužil ho; nebolo by to bývalo
 zneužitie, ale on ho nevyužil pre seba ako čosi, čo mu
 náležalo, lebo vo všetkom myslel na Kristovu slávu.
 341 Obdobne ako vo v. 2, pozn. 302; tu na odlíšenie od
 „všetkým“ (6. [podľa staršieho poňatia 7.] pád jedn. č.)
 nižšie.
 342 Vl. „aby som väčšinu“, zmysel ako v texte.
 343 Vl. „bezzákonní“, ďalej obdobne.
 344 Charakter osoby.
 345 Tj. „náležíte al. riadne poddaný“, viď Skut. 19:39,
 pozn. 1261. Slovo je odvodené od „zákon“, no neznačí
 jednoducho „pod zákonom“, ako vo v. 12.
 346 Niektoré rukopisy tu majú 2. pád („bez zákona, čo
 sa týka Boha, lež súc zákonným poddaným Krista“).
 347 Viď Ján 1:3, pozn. 5.
 348 AL. „všetkými spôsobmi“, „akokoľvek“, „za každú
 cenu“.
 349 Viď kap. 8:11; Ján 6:57, pozn. 320.
 350 Tu aj „ukázal“, „prejavil“.
 351 Viď Mat. 23:30; tu má toto slovo ešte predponu,
 ktorá zdôrazňuje spoluúčastnosť a ktorej význam sa
 usilujem vyjadriť väzbou „spoločníkom s ňou“, na-
 miesto správneho „jej spoločníkom“ (inak, povedzme,
 „jej súspoločníkom“). Tento výraz so zdôrazňujúcou
 predponou prekladám inde, kde to súvislosť pripúšťa
 (tj., kde je uvedený predmet spoluúčasti), „spoluúčast-
 ník“ al. „spoluúčastný“ (Rim. 11:17; Fil. 1:7; Zjav. 1:9). Viď
 tiež Hebr. 2:14, pozn. 97.
 352 Viď Rim. 9:30, pozn. 519; ako „dostáva“ vyššie, so
 zosilňujúcou predponou, tu vari v zmysle „celkom isto
 al. stoj čo stoj dostali“.
 353 AL. „sa preteká“.
 354 AL. „sa vo všetkom ovláda“, ako v kap. 7:9.
 355 Viď Rim. 1:23.
 356 AL. „korunu“, no tu ide o „veniec“, aký dostávali ví-
 ťazní pretekári a zápasníci.
 357 Tj. „boxujem“.
 358 Viď Luk. 18:5, pozn. 1137.
 359 Neurčitý čas, viď Mat. 7:22, pozn. 289, v orig. pre-
 chodníková väzba.
 360 Viď v. 23, pozn. 350.
 361 Viď Rim. 1:28, pozn. 73, v. 13.
 362 Objektívne poznanie, viď kap. 8:1, tu aj „žeby ste ne-
 rozumeli tomu al. nedbali toho al. nevníмали si to“.
 363 AL. možno „tým oblakom a tým morom“, viď Mat. 3:11.
 364 Viď Skut. 22:16, pozn. 1421.
 365 Viď Gal. 3:27, pozn. 142.
 366 Viď Ján 6:49; 4:14.
 367 Tu nedokon. min. čas.
 368 AL. „Boh nenašiel svoju slasť“ (Mat. 3:17).
 369 Tj. „ich mŕtvol“; al. „naváňané“, „boli sklátení“, v dej.
 zmysle.
 370 Viď Rim. 1:20, pozn. 52.
 371 D. „podľa toho, ako“, netýka sa druhého „ako“ vo v. 7.
 372 Viď Rim. 7:7, pozn. 360; „chťivci“ vyššie je odvodený
 výraz.

- 373 Al. „nechcete stať“.
- 374 2 Mojž. 32:6.
- 375 Al. „zabávať sa“, „vystrájať“, „žartovať“, „hopkať“, „tancovať“.
- 376 Opisy neurč. času slovies „smilniť“, „pokúšať“, „hundrať“, „byť pokúšaný“.
- 377 Viď Mat. 4:7; netýka sa tvaru neurč. času nižšie; 12:26, pozn. 520.
- 378 Al. „ku ktorým dospeli“, „ktorých zastihli“.
- 379 Viď Jak. 1:26.
- 380 Podľa niekt. rukopisov „žeby sa stačilo“.
- 381 Al. „vydržať“.
- 382 Viď Mat. 7:24.
- 383 Al. „spoločenstvo“ (v. 16), „spoločníkmi“ (Mat. 23:30 – vv. 18, 20).
- 384 D. „z toho jedného chleba“; netýka sa v. 21.
- 385 Viď kap. 9:10.
- 386 Al. „v spoločenstve s oltárom“ (v. 18), „vchodili do spoločenstva al. mali čosi spoločné s démonmi“ (v. 20).
- 387 Al. „ale že“, „lež že“.
- 388 5 Mojž. 32:16n., 21.
- 389 Viď Rim. 3:29; netýka sa v. 19.
- 390 Al. „chceme dohnať“.
- 391 Ako u Luk. 23:40.
- 392 Viď kap. 8:11.
- 393 Al. „želáte si“.
- 394 Al. „obef božstvu“.
- 395 Viď Mat. 27:46.
- 396 D. „načože je“.
- 397 Viď Ján 4:37, pozn. 192.
- 398 Viď v. 21.
- 399 D. „čo sa o mne zle hovorí“.
- 400 Vl. „nárazom al. príčinou nárazu“, D. „stávajú sa bezprekážkovými al. beznárazovými“; porov. Rim. 14:13.
- 401 Viď kap. 4:16, pozn. 148.
- 402 Viď Rim. 15:1.
- 403 Viď 2 Tim. 1:4.
- 404 Al. „odovzdané pokyny... odovzdal“; tieto výrazy sa používajú o hociakých pokynoch al. poučeníach, ústnych al. písomných.
- 405 Viď kap. 8:1, pozn. 280A.
- 406 Vl. „po celej hlave“, „cez hlavu“, nie ako vo v. 10.
- 407 Al. „zahŕňa hanbou“, viď Luk. 13:17, pozn. 929.
- 408 Viď kap. 7:2, pozn. 217.
- 409 V stav. zmysle; vo v. 5 D. „to isté s oholenou al. pri oholenej“.
- 410 Vl. „nie je povinný“ (v. 7), skôr v zmysle „je povinný nezaťažovať“, „je povinná“ (v. 10).
- 411 Ako v Skut. 7:55; tu je zmysel „majúc také postavenie“. Netýka sa „je“ nižšie.
- 412 Viď kap. 8:11, pozn. 295; vo v. 10 táže predložka.
- 413 Tj. „znak právomoci“, ktorej podlieha.
- 414 Viď Rim. 3:21, pozn. 197.
- 415 Al. „medzi sebou“.
- 416 Viď Ján 5:41; vyšnitia z vetnej väzby sú tu príznakom chvatnosti Pavlovho slohu, no možno ide aj o hebraizmus.
- 417 Al. „ak sa komu vidí“, „ak kto považuje za vhodné“.
- 418 Tj. „čo nasleduje“.
- 419 Viď v. 2.
- 420 Al. „nechváliac vás, pretože“.
- 421 D. „v zhromaždení“, tj. „v charaktere, postavení a dôstojnosti toho, čím zhromaždenie je“.
- 422 Viď v. 7, pozn. 411, tu v zmysle „jestvujú“, „pretrvávajú“; netýka sa „byť“ vo v. 19.
- 423 D. „akúsi časť“.
- 424 Viď Skut. 5:17.
- 425 Viď Rim. 16:10.
- 426 Neurčitý čas („zajest“, „vykonať jedenie“, vv. 21 a 33 obdobne).
- 427 Tento tvar vyhradzujem na preklad prídavného mena, ktoré značí „Pánovi patriaci al. prislúchajúci“, „na Pána sa vzťahujúci“ a v N. Žákone sa vyskytuje iba tu a v Zjav. 1:10; inde sa v pôvodine tento pojem vyjadruje 2. pádom podstatného mena „Pán“, ktorý dôsledne prekladám doslovne, aj keď to niekde (kap. 10:26; Rim. 14:8) treba pre zreteľnosť čímsi doplniť.
- 428 Viď Luk. 14:12.
- 429 Tj. „pred ostatnými“, inak „dáva prednosť svojej vlastnej večeri“.
- 430 D. „a“.
- 431 Al. „je opitý“.
- 432 Viď vv. 4n., pozn. 407.
- 433 Vl. „pochválím vás“, budúci čas.
- 434 Al. „vydal“, ako nižšie a vo v. 2.
- 435 D. „v ktorej bol vydávaný“.
- 436 Tento výraz má činný význam „privádzania si na myseľ“.
- 437 Viď Luk. 22:19n.
- 438 Viď Mat. 26:28; 7:3, pozn. 261.
- 439 Al. „nedôstojne“, „nenáležite“.
- 440 Ako „bude podliehať“ u Mat. 5:21nn., „prepadáť trestu“ tamže 26:66.
- 441 Ako „preskúša“ v kap. 3:13, no tu prítomný čas, nedokonavého významu. Viď aj Rim. 1:28, pozn. 73.
- 442 Tj. „kto pri Pánovej večeri jednoducho len je a pije, ako by to bol obyčajný pokrm a nápoj“.
- 443 Al. „obvinenie“ (nesúvisí s „vinný“ vo v. 27), „dôvod na súd“, obdobne vo v. 34, kde je zmysel „aby vaše schádzanie sa nevedlo k súdu“.
- 444 Viď kap. 4:7, pozn. 138; tu vo v. 29 „nedbá al. si nevedomuje svätú jedinečnosť al. výlučnosť toho, čím je Kristovo telo, a má ho za čosi všedné, obyčajné“. Tenže výraz je vo v. 31, kde značí rozbor a posúdenie vlastného vnútra; súvisí so slovom „súd“ a znamená aj „rozsudzovať“, no nie tu.
- 445 Al. „kto totiž je a pije tak, že nerozlišuje telo, sám sebe je a pije súd“, „kto totiž je a pije, sám sebe je a pije súd, ak nerozlišuje telo“.
- 446 Al. „nemocní“.
- 447 Al. „spia“, viď Luk. 22:45, pozn. 1402.
- 448 Al. „cvičení“, „podrobovaní nápravnej výchove“, „karhaní“, viď aj Luk. 23:16, pozn. 1450.
- 449 Al. možno „súc zidení“, v stavovom zmysle.
- 450 Ako v Skut. 20:13, stredný rod slovesa v kap. 16:1 tu, pozn. 647.

- 451 Viď Rim. 15:24, tu hádam v zmysle „keď volákedý“; 1:13.
- 452 Viď kap. 8:1, pozn. 280A a 280B.
- 453 D. „národmi“.
- 454 Tj. „v moci Božieho Ducha“, ďalej obdobne, viď Mat. 3:11.
- 455 Al. „Ježiš je Pán“.
- 456 Viď Rim. 1:11.
- 457 Viď Skut. 1:17.
- 458 Al. „účinkov“ (v. 6), „účinky moci“ (v. 10).
- 459 Sloveso ako u Mat. 14:2, pozn. 646.
- 460 Ako v kap. 8:1.
- 461 Vl. „liekov“, no tu značí „uzdravovaní“.
- 462 Súvisí so slovesom v kap. 11:29, pozn. 444.
- 463 Al. „preklad“.
- 464 Súvisí s „rozličnosťou“ vo vv. 4nn.
- 465 Al. „je ochotný“ (Mat. 11:27), „chce“ (Skut. 17:20).
- 466 Tj. „hoci sú“.
- 467 Tu aj „jedným Duchom“, no iná väzba ako na konci verša.
- 468 Porov. Luk. 18:30.
- 469 Al. „nie som z tela, nie je napriek tomu mimo (D. „nie z“) tela.“
- 470 Viď Ján 8:40, pozn. 425.
- 471 Al. „uložil“, „rozostavil“, „rozložil“.
- 472 Al. „sa mu zalúbilo“, „pojal želanie“.
- 473 Al. „sú síce mnohé údy, no jedno telo“.
- 474 Viď Mat. 3:14, pozn. 94; nesúvisí s „potrebné“ vo v. 2.
- 475 Vl. „lež ovela skôr“.
- 476 Viď kap. 11:7, pozn. 411; netýka sa „sú“ nižšie a „byť“ vo v. 23.
- 477 D. „nečestnejšie tela“, je otázka, či apoštol má na mysli „neslušné“ údy či „slušné“, ktoré nemajú také miesto ako napr. časti obličaja.
- 478 Al. „zložil“, „sklbil“, „zladiť“, vl. „zmiešal“ (Hebr. 4:2).
- 479 Viď Mat. 19:20.
- 480 D. „to isté“.
- 481 Viď Mat. 6:25.
- 482 D. „sčasti“, tj. „po častiach“, „každý osobitne“, netýka sa v. 18.
- 483 Tu aj „ustanovil“.
- 484 4. pád množného čísla.
- 485 Al. možno „sú“, porov. Skut. 8:10, pozn. 225.
- 486 Tj. „dostali sme vypiť“, nie vari „zapojení“ al. „pripojení“.
- 487 Viď v. 9.
- 488 Vl. „presne prekladajú“, viď Skut. 9:36, pozn. 608.
- 489 Al. „no vy horlíte za čím väčšie dary; i“. Porov. kap. 14:12.
- 490 D. „ukazujem“, tj. „chystám sa al. môžem al. chcem ukázať“.
- 491 Viď Luk. 10:36, pozn. 702 a 703.
- 492 Al. „medou“, „bronzom“.
- 493 Al. „gongom“.
- 494 Vedomé poznanie.
- 495 Objektívne poznanie, viď kap. 8:1; vo v. 2, D. „a všetko poznanie“.
- 496 Viď Mat. 19:21, pozn. 896.
- 497 Tj. „pre chudobných“, vl. „skrímm“, sloveso ako „křm“ v Rim. 12:20.
- 498 Al. „trpezlivá“, viď Jak. 5:7.
- 499 Viď Skut. 7:9; ako „horlíte“ v kap. 12:31, tu v odlišnom zmysle.
- 500 Tj. „držá“ aj „nerozvážna“; tiež „nechvasce sa“.
- 501 Viď Rim. 4:3, pozn. 222.
- 502 Viď Luk. 1:29, pozn. 55; 16:9, pozn. 1057.
- 503 Viď kap. 9:12.
- 504 Al. „strpiť“, „trpezlivo pretrvávajú“.
- 505 Viď Rim. 9:6, pozn. 463.
- 506 Viď Rim. 3:31, pozn. 216; vo v. 11 to isté sloveso, dokonavý minulý čas („skoncoval som natrvalo“).
- 507 Vl. „príde to, čo je dokonalé, to, čo je sčasti“.
- 508 Al. „batola“ (Mat. 21:16).
- 509 Tj. „mal som na mysli to, čo má na mysli“ (Mat. 16:23; Rim. 8:5; Fil. 3:19; Kol. 3:2).
- 510 D. „s vecmi dieťaťa al. batolaťa“.
- 511 Al. „hľadíme“.
- 512 Tj. „cez čosi, čo prekáža zreteľnému videniu“, toto slovo značí aj „zrkadlo“, no tu je použité o okne, ktorým sa vyzerá z domu von; vtedy neboli okná z jasne priesačného skla, lež z polopriesačného materiálu.
- 513 Vl. „v názaku al. hádanke“.
- 514 Viď Mat. 7:16, pozn. 281.
- 515 Viď Mat. 12:26, pozn. 520; 18:1.
- 516 Viď Rim. 9:30.
- 517 Vl. „radšej“, ako vo v. 5, „skôr“.
- 518 V celom tomto oddiele značí „jazyk“ reč, ktorou sa hovorí, najmä v zmysle „daru jazykov“, nie telesný ústroj.
- 519 Vl. „nečuje“, tj. „tak, aby rozumel“.
- 520 Al. „útechu“, ako v Skut. 9:31, no nie ako na konci verša tu.
- 521 Súvisí so slovesom u Jána 11:19, 31, pozn. 554.
- 522 Viď kap. 12:30.
- 523 Vl. „odhalení“.
- 524 Al. „zvuk“, no nie ako nižšie vo v. 7. Ten istý výraz je vo vv. 10n., kde v danej súvislosti má zmysel ako v texte.
- 525 Al. „tónom“.
- 526 Al. „roztupu“, tj. „výškového rozlíšenia tónov“.
- 527 Al. „čo sa píska alebo brnká“, D. „čo sa flautuje alebo harfuje“.
- 528 Al. „neistý“.
- 529 Al. „aj vy, ak jazykom nevydáte“, no aj tak tu platí pozn. 518 k v. 2.
- 530 Al. „napríklad“, „hádam“, „povedzme“, „ktovie ktoré sú“.
- 531 D. „bezhlasy“, ako v kap. 12:2, tj. „nemajúci čo povedať“, „neschopný vyjadrovať myšlienky“.
- 532 Vl. „moc“, „silu“, tj. „čo je reč schopná vyjadriť“.
- 533 Viď Skut. 28:2, pozn. 1762.
- 534 D. „vo mne“, tj. „v mojej predstave al. dojme“.
- 535 D. „horlivci“.
- 536 Nie „duchovných vecí al. darov al. prejavov“, to síce v zásade zmyslu zodpovedá, no predsa skutočný význam výroku skresľuje. Korinfania boli ako bývalí

- ctitelia démonov v nebezpečenstve, že budú účinkovanie démonov zamieňať s účinkovaním Svätého Ducha; nedržali sa náležite jednoty Ducha, lež túžili po moci voľakej duchovnej bytosti, aby dosiahli osobnú významnosť; taký je človek. Apóstol bol teda nútený im poukázať na rozdiel medzi démonmi a Svätým Duchom. Preklad v texte vyjadruje skutočnosť osobného účinkovania duchovných bytostí, hoci pre Kristovca, pravdaže, môže ísť iba o jediného Ducha – Ducha Božieho.
- 537** Al. „oplývali“.
- 538** Viď kap. 12:30; tu D. „aby prekladal“.
- 539** Ako „mysel“ u Luk. 24:45, no nie ako tu v. 20.
- 540** Al. „neplodný“.
- 541** Viď Rim. 15:9.
- 542** Al. „žehnanie“, „chváloreč“; podľa niektorých rukopisov „ak budeš dobrorečiť“, tvar prítomného času, významu nedokonavého; preklad v texte je podľa tých rukopisov, ktoré tu majú to isté sloveso v čase neurčitom.
- 543** D. „vyplňa“.
- 544** Viď Skut. 4:13, pozn. 233.
- 545** Viď Ján 8:44, pozn. 433; netýka sa v. 19.
- 546** Vl. „na tom tvojom“, tj. „na základe toho tvojho“.
- 547** Viď Mat. 5:44.
- 548** D. „rád“, viď Rim. 16:19, tu zmysel ako v texte.
- 549** Viď kap. 4:16.
- 550** Al. „vnútri“, „srdci“, „cite“, „zmýšľaní“, D. „myslami“, atď., výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba v tomto verši.
- 551** Sloveso odvodené od „dieťa“ v kap. 13:11, no nesúvisí s „dieťami“ vyššie.
- 552** Al. „dokonalými“, ako v kap. 2:6.
- 553** Is. 28:11n.
- 554** Viď Luk. 23:32, pozn. 1470; D. „v inojazyčných“, „v iných perách“, viď Mat. 3:11.
- 555** Tj. „ľudí“.
- 556** Viď Luk. 1:13.
- 557** Viď kap. 11:20.
- 558** Viď v. 16.
- 559** Viď Ján 3:20, pozn. 129.
- 560** Viď kap. 2:14n., pozn. 76; 4:3n., pozn. 128 a 130, v. 5.
- 561** Al. „pokloní sa“.
- 562** Viď Mat. 2:8, pozn. 38.
- 563** Vl. „odhalenie“, v. 30 obdobne.
- 564** Al. „preklad“, v. 28 obdobne, súvisí so slovesom vo v. 27, pozn. 522, no bez predpony, akú toto sloveso má tam.
- 565** D. „po časti“; iná predložka ako vyššie.
- 566** Viď kap. 11:29, 31, pozn. 444; tu v zmysle „nech slovo starostlivo sledujú a skúmajú al. rozoberajú v myslí.“
- 567** Viď Marek 6:15.
- 568** Viď Rim. 13:1.
- 569** Viď Luk. 21:9.
- 570** Ide o „zhromaždenia svätých“, nie „sväté zhromaždenia“.
- 571** Al. „pokoja. Ako vo všetkých... nech [vaše] ženy“, tomuto poňatiu by nasvedčoval v. 36, hoci potom, pravda, opakovanie slov „v zhromaždeniach“ znie akosi ťažkopádne. No je to vec výkladu, nie prekladu.
- 572** 1 Mojš. 3:16.
- 573** Al. „chcú“.
- 574** Viď Ján 6:45; al. „sa naučí“, ako tu vo v. 31.
- 575** D. „k vám jediným“.
- 576** Viď kap. 2:15.
- 577** Viď Mat. 7:16.
- 578** Al. „nevie“, „je neznalý“.
- 579** Al. „vyslobodenia“, vl. „ste zachraňovaní“, al. vari „zachránení“, no potom v stavovom zmysle. Porov. Skut. 2:47, pozn. 150.
- 580** Viď kap. 11:23.
- 581** D. „medzi prvými vecmi“.
- 582** Viď Ján 17:19, pozn. 842; tu v zmysle „v náš prospech čo do našich hriechov“.
- 583** Viď Marek 16:6; tu dokon. min. čas so zosilňujúcim významom („celkom isto al. natrvalo vzkriesený“, viď vv. 12 a ďalej).
- 584** Al. „spôsobilý“ (Mat. 3:11).
- 585** Al. „volať“.
- 586** Viď Skut. 22:4.
- 587** D. „jeho milosť, ktorá sa stala al. bola al. sa deje al. je“.
- 588** D. „nebola spravená (Mat. 21:42) al. ukázaná prázdnou al. lichou al. bezvýslednou“; to isté prídavné meno je vo v. 14, viď kap. 9:15.
- 589** Al. „(ne)bol“, dokonavý minulé čas, ako vo v. 4, no tam, ako vyplýva zo slov „tretieho dňa“, je zdôraznená skôr skutočnosť vzkriesenia ako udalosti, v dejovom zmysle, kým tu ide o to, že je to skutočnosť dokonaná a trvalá, tj. že „Kristus žije“ (stavový zmysel).
- 590** Al. „ako ktorí... môžu vraviť“.
- 591** Al. „nepravi“.
- 592** Neurčitý čas („dosvedčili“, al. v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363).
- 593** Tu oproti vv. 4, 12 a ďalej. neurčitý čas.
- 594** D. „vzkriesil, ktorého“.
- 595** Tj. „ak kriesenie mŕtvych nie je skutočnosťou“.
- 596** D. „ak sme uchopivší nádej (príčasie dokonavého minulého času – „uchopivší a držiaci“) v Kristovi“.
- 597** D. „no teraz“, viď Ján 8:40, pozn. 425; tu je významový odtieň tam spomenutý vyjadrený slovosledom ďalšieho textu.
- 598** Al. „ktorí zosnuli“, no tu oproti neurčitému času vo v. 18 čas dokonavý minulé.
- 599** Pôvodne vojenský výraz („oddiele“, „čate“, „útvaru“).
- 600** Podľa niektorých rukopisov „keď kráľovanie odovzdá“.
- 601** D. „Bohu a Otcovi“, no tieto dva výrazy sú staby v jedno spojené spoločným členom; opis v texte je pokusom o inak obťažné vyjadrenie zmyslu tejto väzby.
- 602** Al. „každú“.
- 603** Viď Luk. 12:11, pozn. 812; Rim. 8:38, pozn. 450.
- 604** Al. „silu“ (Luk. 9:1, tu možno, obdobne ako tam, čítať aj „právomoc a silu“, „právo a moc“).
- 605** Viď Rim. 3:31.
- 606** Tj. „ktorí sa tak prejavujú al. ako takí rozpoznávajú“.

- 607 Tj. „musí sa zrušiť“.
- 608 Žalm 8:6.
- 609 Al. „vo všetkom“, tj. „vo všetkých veciach“; preklad v texte znamená „vo všetkých osobách al. bytostiach“. Porov. Skut. 10:36, pozn. 681.
- 610 Al. „sú krstení“.
- 611 Al. „na mieste mŕtvych“, „vzhľadom na mŕtvych“, D. nad mŕtvymi“; na konci verša obdobne.
- 612 D. „pri vašom (dôrazný tvar) honosení sa“, tj. „akože sa vami honosím“.
- 613 Neurčitý čas („sa dal zápasíť“, „podstúpil al. vykonal zápas“).
- 614 Možno chápať doslovne aj obrazne.
- 615 D. „aký mi“.
- 616 Al. „úžitok“, „zisk“, „prednosť“.
- 617 Viď v. 15.
- 618 Is. 22:13.
- 619 Vl. „spoločnosti“, „družiny“, teda „spoločenské styky“; tiež „rozhovory“.
- 620 Al. možno „jemné“, viď Luk. 5:39, pozn. 365; tiež „náležité“, „slušné“, „riadne“, súvisí s „dobrotu“ v Rim. 3:12.
- 621 Tj. „správne“, „ako sa patrí“.
- 622 D. „majú neznalosť“.
- 623 Al. „v akom tele“.
- 624 Viď kap. 14:10, pozn. 530; 12:18.
- 625 Viď Ján 3:12.
- 626 Viď Rim. 8:21; 2:7.
- 627 Al. „seje sa v nemoci, kriesi sa v sile“.
- 628 Viď kap. 2:44.
- 629 1 Mojš. 2:7.
- 630 D. „v živú dušu“, „v oživujúceho ducha“.
- 631 Al. „prachový“, „zemitý“, obdobne vo vv. 48n.; príbuzné je slovo „zeminu“ u Marka 6:11, no nie „zeme“ tu.
- 632 Radová číslovka, nie ako vo vv. 39n.
- 633 Neurč. čas, v zmysle napr. Mat. 9:13, pozn. 363; al. možno „donosíme“, viď Ján 15:6, 8, pozn. 748.
- 634 Al. „ponesieme“, inak „ako sme na seba vzali... vezmeme na seba al. budeme mať na sebe“.
- 635 D. „v nedeliteľnom“, tj. „v čase tak krátkom, že sa nedá deliť“.
- 636 D. „v“, ako vyššie.
- 637 D. „stane“.
- 638 Viď Luk. 4:17, pozn. 274.
- 639 Is. 25:8.
- 640 Sloveso má predponu vyjadrujúcu smer nadol, viď Mat. 23:24, pozn. 1077.
- 641 Vl. „do víťazstva“, tj. „bola pohltená a tak sa dosiahlo víťazstvo“.
- 642 Al. „bodec“ (Skut. 26:14).
- 643 Hos. 13:14.
- 644 Al. „pevnými“.
- 645 Tj. „nepohnuteľnými z miesta al. inam“.
- 646 D. „prázdna“.
- 647 Toto sloveso pôvodne znamená „rozostaviť“ al. „usporiadať“, najmä oddiely vojska, napr. k bitke, no potom aj akýkoľvek rozkaz nariaďujúci vykonanie voľajakeho plánu.
- 648 Viď Marek 16:2.
- 649 Viď Mat. 6:19, pozn. 232.
- 650 Viď Rim. 1:10, pozn. 20.
- 651 Al. „týchto“.
- 652 Viď Rim. 1:28, pozn. 73.
- 653 Al. „priazne“, „láskavosti“, „lásky“, D. „vašu štedrosť“ atď., al. jednoducho „váš dar“.
- 654 Al. „hodno“, „dostojné“.
- 655 Tu možno aj „kedykoľvek“.
- 656 D. „prechodím“, no viď v. 8.
- 657 Viď Skut. 15:3.
- 658 Viď Rim. 1:13.
- 659 Vl. „bude povoľovať“, tj. „bude chcieť al. si želať al. ochotný povoliť“, tvar prítomného času. Niektoré rukopisy tu majú čas neurčitý s významom doslovne ako v texte.
- 660 Vl. „päťdesiateho dňa“, totiž od soboty po sviatku Minutia (Mat. 26:2), viď 3 Mojš. 23:16, porov. aj Luk. 6:1, pozn. 369). Znenie v texte vyjadruje skutočnosť, že sa táto radová číslovka používala ako podst. meno (ženského rodu, lebo taký je rod slova „deň“ v gréčtine) na označenie tohto sviatku, takže sa aj hovorí o „dni Päťdesiatky“ (Skut. 2:1; 20:16).
- 661 Al. „sľubné“, „pôsobivé“, „veľa činnosti vyžadujúce“.
- 662 Viď Luk. 13:17.
- 663 Viď Ján 6:28, pozn. 290 a 291.
- 664 Viď Skut. 16:39.
- 665 Viď 2 Tes. 2:15.
- 666 Vedomé poznanie, viď kap. 8:1: vnútorné vedomie o povahe tejto rodiny.
- 667 Viď Skut. 18:12.
- 668 V podstate je zmysel tento, no nevystihuje sa tým plne obsah apoštolského výroku. Slovo znamená „ustanoviť“, „menovať“, ako napr. dôstojníka vo vojsku; Stefanás a jeho rodina sa sami určili na obsluhu svätých.
- 669 Vl. „nad príchodom“, viď Luk. 1:29, pozn. 55.
- 670 D. „pretože nedostatok váš“, „váš“ je v dôraznom tvare, no nie ako „vášho“ vo v. 18.
- 671 D. „tito“.
- 672 Viď Mat. 11:28, pozn. 489; 7:3, pozn. 261, v. 16, pozn. 281, tu je zmysel ako v texte.
- 673 Viď Skut. 16:6.
- 674 Viď Rim. 16:5.
- 675 D. „v svätom bozku“, viď Mat. 3:11.
- 676 Al. „Pavlov“, tj. „pozdrav“.
- 677 Viď Ján 21:15.
- 678 Znamená „preklaty – Pán prichodí“.
- 679 D. „kázne Ježiša Krista“, no zmyselvyjadruje skôr znenie v texte („kázne týkajúcej sa Ježiša Krista“). Obdobne v 1 Kor. 1:6.
- 680 Viď Ján 4:37, pozn. 192.

DRUHÝ LIST KORINTĀNOM

Pavol, apoštol Ježiša Krista, podľa Božej vôle¹, a Timotej, brat, Božiemu zhromaždeniu, ktoré je v Korinte, so všetkými svätými, ktorí sú v celej Achaii²: (2) Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista.

(3) *Nech je velebený ten, ktorý je Boh a Otec*³ nášho Pána Ježiša Krista, Otec zľutovaní⁴ a Boh všetkého povzbudení⁵, (4) ktorý nás povzbudzuje⁵ pri všetkej našej tiesni⁶, takže⁷ my môžeme tých, ktorí sú v akejkolvek⁸ tiesni⁶, povzbudzovať⁵ tým povzbudením⁵, ktorým sme sami od Boha povzbudzovaní⁵, (5) pretože ako⁹ sa voči nám rozmáhajú KRISTOVE utrpenia, tak sa skrze KRISTA rozmáha aj naše povzbudenie⁵. (6) No či sme tiesnení⁶, je to pre¹⁰ vaše povzbudenie⁵ a záchranu¹¹, ktorá sa pôsobí v trpezlivom znášaní¹² tých istých utrpení, ktorými trpíme aj my (7) (a naša nádej o vás je pevná), či sme povzbudzovaní⁵, je to pre¹⁰ vaše povzbudenie⁵ a záchranu¹¹, lebo vieme¹³, že ste účastníkmi¹⁴ ako¹⁵ utrpení, tak aj povzbudení⁵. (8) Lebo by sme neradi¹⁶, bratia, žeby ste boli v neznalosti¹⁶ o našej tiesni⁶, ktorá [nám] nastala v Ázii¹⁷, že na nás doláhla nad našu silu nadmerná ťarcha¹⁸, takže sme prepadli beznádeji aj čo do života; (9) áno, sami sme v sebe samých nadobudli¹⁹ rozsudok²⁰ smrti, aby sme sa spoliehali²¹ nie sami na seba, lež na Boha²², ktorý kriesi mŕtvych, (10) ktorý nás z tolkej²³ smrti vyprostí²⁴ a vyprosťuje²⁴, na ktorého sa nádejame¹⁹ že nás aj naďalej²⁵ bude vyprostovať²⁴, (11) aj za vašej spoločnej pomoci prosbou za¹⁰ nás, aby dar²⁶, udelený nám²⁷ prostredníctvom²⁸ mnohých osôb²⁹, sa stal predmetom vďaka mnohých³⁰ za¹⁰ nás. (12) Veď toto je naše honosenie sa: Svedectvo nášho svedomia, že sme sa v svete, a nado všetko³¹ u vás³², správali³³ v Božej³⁴ prostote³⁵ a úprimnosti³⁶ (nie v múdrosti mäsa³⁷, lež v Božej milosti); (13) veď vám nepíšeme iných³⁸ vecí ako tie, ktoré dobre poznáte³⁹ a uznávate⁴⁰, a nádejám sa, že až

do konca budete uznávať⁴⁰ (14) tak⁴¹, ako ste šťastí uznali⁴⁰ nás, že sme predmet vášho honosenia sa priam tak ako⁴² aj vy nášho⁴³, v deň Pána Ježiša. (15) A s touto dôverou som prv zamýšľal prísť k vám, aby ste mali druhý⁴⁴ úžitok⁴⁵, (16) a cez vás prejsť⁴⁶ do Macedónie a z⁴⁷ Macedónie zasa prísť k vám a od vás⁴⁸ byť vyprevedený⁴⁹ do Júdska. (17) Nuž, či som sa vari zachoval ľahkomyselne⁵⁰, keď som toto zamýšľal? Alebo zamýšľam, čo zamýšľam, po spôsobe⁵¹ mäsa, aby pri mne bolo áno, áno aj nie, nie? (18) Ba, ako že je Boh verný⁵², naše slovo k vám nie je áno aj nie; (19) Boží Syn, Ježiš Kristus, ktorý bol vyhlásený⁵³ medzi vami skrze nás – skrze mňa a Silvana⁵⁴ a Timoteja – sa predsa nestal⁵⁵ akýmsi áno aj nie, lež v ňom nastalo a trvá⁵⁵ áno, (20) lebo kolké sú Božie prísluby, v ňom je áno a v ňom je AMÉN, Bohu na slávu⁵⁷ skrze nás. (21) A ten, ktorý nás s vami upevňuje v Krista⁵⁸ a pomazal nás, je Boh, (22) ktorý si nás aj spečatil a v našich srdciach dal závdavok Ducha.

(23) No ja sa dovoľávam Boha za svedka na svoju dušu, že som do Korintu zatiaľ²⁵ preto neprišiel⁵⁹, žeby som vás šetril; (24) nie že nad vašou vierou⁶⁰ panujeme, lež sme spolupracovníci vašej radosti; ved vierou stojíte.

2 No sám v sebe⁶¹ som usúdil⁶² toto: Keď k vám zasa prídem, aby to nebolo so zármutkom⁶³. (2) Veď ak zarmucujem ja vás, ktože [je] ten, ktorý ma môže obveseliť⁶⁴, ak nie ten, kto sa pre⁶⁵ mňa rmúti? (3) A napísal som⁶⁶ [vám] práve toto⁶⁷, aby som príduc nemal zármutok z⁶⁸ tých, z ktorých by som sa mal radovať; v dôvere vo⁶⁹ vás všetkých, že radosť moja⁷⁰ je radostou vás všetkých. (4) Lebo som vám napísal⁷¹ z veľkej⁷² tiesne⁷³ a zovretia srdca s mnohými slzami⁷⁴, nie aby ste boli zarmútení⁷⁵, lež aby ste spoznali lásku, ktorou k vám oplývam⁷⁶. (5) No ak ma kto zarmúti⁷⁷, zarmúti⁷⁷ nie mňa, lež šťastí (aby som nepreťažoval⁷⁸) vás všetkých; (6) takémuto stačí toto pokarhanie⁷⁹,

ktorého sa mu dostalo od mnohých⁸⁰, (7) takže by ste naopak mali radšej prejať milosť⁸¹ a povzbudiť⁸², aby takýto nebudaj⁸³ nebol pohltý⁸⁴ prílišným⁸⁵ zármutkom. (8) Preto vás nabádam⁸², žeby ste ho uistili láskou⁸⁶; (9) veď preto⁸⁷ som vám aj napísal⁷, aby som spoznal, podrobíac vás skúške⁸⁸, či ste vo všetkom⁸⁹ poslušní. (10) No komu prepačujete⁸¹ vy, tomu aj ja – veď ak som čo prepáčil^{77 81} aj ja, prepáčil som^{77 81} to⁹⁰ pre⁹¹ vás v osobe⁹² Krista, (11) aby sa Satanovi nad nami nedostalo prevahy⁹³, lebo nám jeho myšlienky⁹⁴ nie sú neznáme.

(12) Nuž, prídúc za účelom⁹⁵ blahej zvesti o KRISTOVI⁹⁶ do Tróady, – a mal som v Pánovi aj otvorené dvere, – (13) nenadobudol som v svojom duchu upokojenia⁹⁷, lebo som Tita, svojho brata, nenašiel; ale⁹⁸ rozlúčil som sa s nimi a odišiel⁹⁹ do Macedónie. (14) No vďaka Bohu, ktorý nás v KRISTOVI vždy vodí v triumfe¹⁰⁰ a skrze nás na každom mieste šíri¹⁰¹ vôňu poznania jeho, (15) pretože sme Bohu Kristovou láskou¹⁰² v tých, ktorí dochádzajú záchranu¹⁰³, aj v tých, ktorí hynú – (16) ktorým vôňou od¹⁰⁴ smrti k smrti a ktorým zasa vôňou od¹⁰⁴ života k životu. A kto na tieto veci stačí? (17) Nekupčíme predsa, ako mnohí¹⁰⁵, s Božím slovom¹⁰⁶, lež ako z úprimnosti¹⁰⁶, lež ako z Boha, hovoríme v Kristovi pred Bohom.

3 Začínáme opäť odporúčať¹⁰⁷ sami seba? Alebo vari potrebujeme, ako niektorí, listy odporúčajúce¹⁰⁷ k vám alebo [odporúčajúce¹⁰⁷] od¹⁰⁴ vás? (2) Naším listom, vpísaným¹⁰⁸ v našich srdciach, spoznávaným a čítaným¹⁰⁹ od všetkých ľudí, ste vy, (3) prejavujúci sa, že ste list Krista, vyhotovený⁷³ našou službou¹¹⁰, vpísaný^{108 111} nie čerňou, lež Duchom živého Boha, nie v doskách kamenných, lež v doskách srdca z mäsa¹¹²; (4) a takúto máme k Bohu skrze KRISTA dôveru, (5) nie žeby sme sami od seba boli spôsobilí¹¹³ pomyslieť si čosi ako sami zo seba, lež naša spôsobilosť¹¹³ je z Boha; (6) on nás aj usposobil¹¹³ za služobníkov¹¹⁰ novej zmluvy¹¹⁴, nie listy, lež ducha¹¹⁵, lebo litera zabíja, no Duch oživuje. (7) (No ak služba¹¹⁰ smrti v literách, vtesaná^{108 111} v kameňoch, bola zavedená^{75 116} so slávou¹¹⁷, takže synovia

Israéla nemohli na¹¹⁸ tvár Mojžiša uprieť zrak¹¹⁸ pre slávu jeho tváre¹¹⁹, ktorá zanikala^{120 121}, (8) ako by predsa tým skôr v sláve netrvala¹²² služba¹¹⁰ Ducha? (9) Veď ak je¹²³ slávou služba¹¹⁰ odsúdenia, oveľa skôr slávou oplýva¹²⁴ služba¹¹⁰ spravodlivosti – (10) áno, vzhľadom na túto prenesmiernu slávu ani to, čo je¹²⁷ oslávené^{108 111 125}, po tejto stránke¹²⁶ oslávené¹²⁵ nie je^{111 127}; (11) veď ak za slávy¹²⁸ nastalo to, čo zaniká^{120 121}, oveľa skôr trvá v sláve to, čo ostáva. (12) Majúc teda takúto nádej, počínáme si s veľkou¹²⁹ otvorenosťou¹³⁰, (13) a nie podľa toho, ako práve Mojžiš na svoju tvár kládol zástierku tak¹³¹, aby synovia Israéla neupreli zrak¹¹⁸ na¹¹⁸ cieľ¹³² toho, čo zaniká^{120 121}. (14) No ich myslenie¹³³ bolo zatvrdené¹³⁴, lebo až po dnešný deň pri čítaní starej zmluvy¹¹⁴ ostáva nedostieraná¹³⁵ tá istá zástierka, ktorá¹³⁶ zaniká¹²⁰ v Kristovi; (15) nadto¹³⁷ leží až podnes, keď sa číta Mojžiš, zástierka na ich srdci, (16) no akonáhle¹³⁸ sa obráti¹³⁹ k Pánovi, odníma sa¹⁴⁰ tá zástierka.)¹⁴¹ (17) Nuž, tým Duchom¹¹⁵ je Pán, a kde Duch Pána, [tam] sloboda; (18) no my všetci, hľadiac na slávu Pána s odostretosťou¹⁰⁸ tvárou, sme podľa toho istého obrazu premieňaní¹⁴² od slávy k sláve, ako práve od Pána Ducha.

4 Pre túto príčinu, majúc túto službu¹¹⁰ podľa toho, ako sme došli zmlovania¹⁴², nechabujeme, (2) lež sme sa odriekli skrytých¹⁴³ vecí hanby¹⁴⁴ a nechodíme v klame¹⁴⁵ ani podvodne nenakladáme s Božím slovom¹⁴⁶, lež vyjavovaním pravdy sami seba odporúčame¹⁴⁷ každému svedomiu ľudí pred Bohom. (3) No ak aj naša blahá zvešť je zastreťá¹⁰⁸, je zastreťá¹⁰⁸ v tých¹⁴⁸, ktorí hynú, (4) v ktorých¹⁴⁸ boh tohto sveta¹⁴⁹ oslepil myslenia¹⁵⁰ nevercov¹⁵¹, žeby sa [im] nezaskvelo¹⁵² rozsvietenie sa blahej zvesti o sláve¹⁵³ KRISTA, ktorý je obraz Boha. (5) Nekážeme predsa sami seba, lež Krista Ježiša ako Pána, a sami seba ako vašich nevoľníkov¹⁵⁴ pre¹⁵⁵ Ježiša, (6) pretože ten Boh¹⁵⁶, ktorý povedal, žeby z tmy zažiarilo svetlo, ten zažiaril v našich srdciach na rozsvietenie sa poznania¹⁵⁷ Božej slávy v tvári [Ježiša] Krista. (7) No tento poklad máme v hlinených¹⁵⁸ nádobách (aby tá prenesmiernosť

moci bola Božia a nie z nás), (8)súc všemožne¹⁵⁹ tiesnení, ale nie do úzkych vŕhaní, rady si nevediac, ale bezradnosti¹⁶⁰ neprepadajúc¹⁶¹, (9)súc prenasledovaní, ale nie opúšťaní¹⁶², súc zrážaní¹⁶³, ale nehynúc; (10)vždy na tele všade¹⁶⁴ nosiac Ježišovu mŕtvosť¹⁶⁵, aby bol na našom tele prejavenný⁷⁵ aj Ježišov život, (11)lebo my, ktorí žijeme, sa pre¹⁵⁵ Ježiša stále vydávame do smrti¹⁶⁶, aby bol aj Ježišov život prejavenný⁷⁵ na našom smrteľnom mäse. (12)Takže v nás svoju činnosť vyvíja¹⁶⁷ smrť, no vo vás život. (13)A majúť toho istého ducha viery podľa toho, čo stojí¹⁶⁸ napísané¹⁶⁹: Uveril som, preto som prehovoril, veríme aj my, preto aj hovoríme, (14)vediac, že ten, ktorý vzkriesil Pána Ježiša, s Ježišom vzkriesi a s vami pred seba postaví aj nás; (15)veď pre¹⁵⁵ vás sú všetky veci, aby milosť, rozmnoživšia sa skrze mnohých¹⁷⁰, rozhojnila dakovanie na Božiu slávu. (16)Preto nechabujeme, lež, aj keď náš vonkajší človek podlieha skaze¹⁷¹, predsa sa deň čo deň obnovuje človek vnútorný; (17)áno, tá chvíľková ľahkosť¹⁷² našej tiesne¹⁸⁶ nám všetko prevyšujúcou mierou¹⁷³ vytvára¹⁷⁴ večnú váhu¹⁷⁵ slávy; (18)pritom si nevšímame¹⁷⁶ veci viditeľné¹⁷⁷, lež veci neviditeľné¹⁷⁷, lebo veci viditeľné¹⁷⁷ sú dočasné, no veci neviditeľné¹⁷⁷ sú večné.

5 Vieme predsa, že ak bude náš pozemský dom-stan¹⁷⁸ zrúcaný⁷⁵, máme budovu z Boha, dom nie rukami urobený, večný, v nebesiach – (2)veď aj v tomto vzdycháme¹⁷⁹, vrúcne¹⁸⁰ túžiac navyše¹⁸¹ sa odiať našim príbytkom, ktorý je z neba, (3)ak, pravda, aj keď sme sa odiali, nebudeme nájsť^{175 182} nahí; (4)veď aj, ktorí sme v tomto stane¹⁷⁸, vzdycháme¹⁷⁹ pod ťarchou na nás doliehajúcou¹⁸³, no pritom by sme sa neradi¹⁸⁴ zodiali, lež navyše¹⁸¹ odiali, aby to, čo je smrteľné, bolo pohltené^{175 185} od života. (5)A ten, kto si nás práve na toto utvoril¹⁸⁷, je Boh, ktorý nám aj dal závdavok Ducha. (6)Sme teda vždy spokojní¹⁸⁸ a vieme¹⁸⁹, že súc nastahovaní^{190 108} v tele, sme vystahovaní^{190 191} od Pána (7)(veď chodíme vo viere¹⁹², nie vo videní¹⁹²); (8)nuž, sme spokojní¹⁸⁸ a radšej by sme si priali¹⁹³ vystahovať sa¹⁹¹ z tela a nastahovať sa¹⁹⁰ k Pánovi; (9)preto sa

tiež, či sme nastahovaní^{190 108} a či vystahovaní^{108 191}, horlivo usilujeme¹⁹⁴ byť jemu príjemní. (10)Veď my všetci musíme byť prejavení¹⁹⁵ pred sudcovským stolcom KRISTA, aby si každý odniesol¹⁹⁶ veci vykonané v tele¹⁹² podľa tých¹⁹⁷, ktoré vykonal, či dobré^{198 199} či zlé¹⁹⁹. (11)Znájúc²⁰⁰ teda bázeň²⁰¹ Pána, ľudí presvedčame²⁰², no Bohu sme sa prejavili¹⁹⁵ a nádejame sa, že sme sa prejavili¹⁹⁵ aj vo vašich svedomiach; (12)neodporujeme²⁰⁷ vám predsa opäť samých seba, lež vám dávame²⁰³ príležitosť²⁰⁴ na honosenie sa²⁰⁵ nami²⁰⁶, aby ste ju mali proti tým, ktorí sa honosia vonkajškom²⁰⁷ a nie srdcom²⁰⁸. (13)Veď či sme bez seba²⁰⁹, je to pre Boha²¹⁰, či sme triezvi²¹¹, je to pre vás²¹⁰; (14)áno, KRISTOVA láska²¹² obmedzuje²¹³ nás, usúdivších toto²¹⁴: Že umrel jeden za²⁰⁶ všetkých a teda všetci umreli²¹⁵, (15)a za²⁰⁶ všetkých umrel, aby tí, ktorí žijú, nežili už sami seba, lež tomu, ktorý umrel za²⁰⁶ nich a bol vzkriesený²¹⁶. (16)Takže my odtiaľ nikoho neznáme²⁰⁰ čo do mäsa; a ak sme aj čo do mäsa spoznali²¹⁷ Krista, predsa ho tak už nepoznáme²¹⁷; (17)takže, ak je kto v Kristovi, nastalo²¹⁸ nové²¹⁹ stvorenie²²⁰; staré²²¹ veci prešli, hľa, všetky veci sa stali²²² novými^{219 223}, (18)a tie sú všetky z toho Boha²²⁴, ktorý nás skrze [Ježiša] Krista sám so sebou²²⁵ zmieril²²⁶ a službu^{227 245} toho zmierenia^{226 228} dal nám: (19)Ako že bol Boh v Kristovi, zmierujú²²⁶ svet sám so sebou, nezaratúvajú²²⁹ im ich previnení²³⁰, a slovo toho zmierenia^{226 228} si uložil v nás. (20)Sme teda pre Krista²³¹ vyslancami²³² a²³³ Boh skrze nás stáby snažne prosí^{234 235}: Pre Krista²³¹ prosíme²³⁶: Dajte sa s Bohom²²⁵ zmieriť^{226 237} – (21)spravil sa s nás²³¹ hriechom toho, ktorý hriechu nespoznal²³⁸, aby sme sa my v ňom stali Božou spravodlivosťou.

6 No pracujúc spolu²³⁹, tiež snažne prosíme²³⁴, žeby ste Božiu milosť neprijali naprázdno (2)(veď vraví²⁴⁰: Vypočul som ťa vo víťanom²⁴¹ období a pomohol som ti v deň záchrany²⁴² – hľa, teraz je obdobie veľavítané²⁴¹, hľa, teraz je deň záchrany²⁴²); (3)v ničom nedávajúc²⁴³ žiadneho podnetu k úrazu²⁴⁴, aby služba^{227 245} nebola pohanená²⁴⁶, (4)lež sa²⁴⁷ ako Boží posluhovia^{245 248} vo všetkom

osvedčujúc^{243 249}: vo veľkej⁷² trpezlivosti²⁵⁰, v strastiach¹⁸⁶, v biedach²⁵¹, v tiesniach²⁵², (5) v ranách, vo väzeniach, v nepokojoch²⁵³, v lopotách, v bdeniach, v pôstoch, (6) v čistote, v poznani, v zhovieavosti²⁵⁰, vo vľúdnosti, v Svätom Duchu, v nepredstieranej²⁵⁴ láske, (7) v slove pravdy, v Božej moci; zbraňami²⁵⁵ spravodlivosti správa aj zlava, (8) slávou²⁵⁵ aj zneuctením²⁵⁵, zlým chýrom²⁵⁵ aj dobrým chýrom²⁵⁵: Ako podvodníci²⁵⁶, ale pravdovravní²⁵⁷, (9) ako neznámi, ako dobre známi²⁵⁸, ako umierajúci, a hľa, žijeme, ako trestaní²⁵⁹, ale neusmrcovaní, (10) ako zarmucovaní²⁶⁰, no stále sa radujúci, ako chudobní, no mnohých obohacujúci, ako nič nemajúci ale všetky veci vlastniaci.

(11) Naše ústa sú k vám otvorené¹⁰⁸, Korintania, naše srdce je rozšírené^{108 261} – (12) v nás nie ste stiesnení^{108 262}, lež ste stiesnení^{108 262 263} v svojom vnútri²⁶⁴, (13) no na odplatu sa taktiež²⁶⁵ (vravím ako vlastným deťom) rozšírite²³⁷ aj vy.

(14) Nedávajte sa v nerovnaký záprah²⁶⁶ s neveriacimi – akéže podielníctvo²⁶⁷ spravodlivosti²⁶⁸ a bezzákonosti²⁶⁸? Alebo aké spoločenstvo²⁶⁹ svetlu s tmou²⁷⁰? (15) A aká zhoda²⁷¹ Kristovi s Beliarom²⁷⁰? Alebo aká účasť²⁷² veriacemu²⁷² s neveriacimi? (16) A aký súhlas²⁷⁴ Božiemu chrámu s modlami²⁷³? Vy predsa ste chrám živého Boha, podľa toho, ako Boh povedal²⁷⁵: Budem medzi nimi²⁷⁶ sídlit²⁷⁷ a medzi nimi²⁷⁸ sa prechádzať, i budem ich Bohom a oni mi budú ľudom. (17) Preto²⁷⁹ z ich stredu vyjdite a odlúčte sa²⁸⁰, vraví PÁN, a na nečisté nesiahajte²⁰⁷ a ja vás prijem²⁸¹, (18) i budem vám za²⁸² Otca a vy mi budete za²⁸² synov a dcéry, vraví PÁN, Všemocný²⁸³.

7 Majúc teda tieto prísľuby, milovaní, očistíme sa od všetkého potriesnenia²⁸⁴ mäsa aj ducha a dovŕšujeme svätosť²⁸⁵ v Božej bázni.

(2) Vpustite²⁸⁶ nás – nikomu sme neukrídili²⁸⁷, nikoho nezničili²⁸⁸, nikoho nevyužili²⁸⁹; (3) nevravim²⁹⁰ na odsúdenie, veď som predtým riekol, že ste v našich srdciach, aby sme spolu umreli a spolu žili⁷. (4) Veľká²⁹¹ je moja²⁹² otvorenosť²⁹³ voči vám, veľký²⁹¹ môj²⁹² jasot pre²⁹⁴ vás; som naplnený²⁹⁵ povzbude-

ním²⁹⁶, prekypujem radosťou pri všetkej našej tiesni²⁹⁷ – (5) a veru, keď sme prišli do Macedónie, nenadobudlo naše mäso žiadneho upokojenia²⁹⁸, lež *sme boli* všemožne²⁹⁸ tiesnení²⁹⁷: Zvonku boje, znútra obavy; (6) no ten, ktorý povzbudzuje²⁹⁶ ponížených, Boh, nás povzbudil²⁹⁶ príchodom Tita²⁹⁹, (7) a nielen jeho príchodom²⁹⁹, lež aj povzbudením^{296 299}, ktorým bol povzbudený^{296 75} *vzhľadom* na vás³⁰⁰, zvestujúc nám vašu vrúcnu túžbu, vaše kvílenie, vašu horlivosť za²⁹⁴ mňa, takže som sa tým väčší³⁰¹ zaradoval. (8) Lebo aj keď³⁰² som vás tým listom²⁹⁹ zarmútil, neľutujem, hoci som aj³⁰² ľutoval, lebo vidím, že vás tamten list zarmútil, hoci len³⁰² na čas. (9) Teraz sa radujem – nie že³⁰³ ste boli zarmútení⁷⁵, lež že³⁰³ ste boli zarmútení⁷⁵ na pokánie – áno, boli ste zarmútení⁷⁵ v súlade s Bohom³⁰⁴, takže³⁰⁵ ste od²⁸ nás neboli v ničom poškodení^{75 306}, (10) veď zármutok v súlade s Bohom³⁰⁴ spôsobuje pokánie na záchranu³⁰⁸, ktoré netreba ľutovať³⁰⁹, no zármutok sveta spôsobuje smrť – (11) veď hľa, akú vo vás práve to, že ste boli zarmútení³¹⁰ v súlade s Bohom³¹⁰, spôsobilo pilnosť³¹¹, ba aj³¹² ospravedlňovanie sa³¹³, ba aj³¹² pohoršenie³¹⁴, ba aj³¹² bázeň, ba aj³¹² vrúcnu túžbu, ba aj³¹² horlivosť, ba aj³¹² zadostučinenie³¹⁵ – vo všetkom ste preukázali³¹⁶, že vy sami ste v tej záležitosti čistí. (12) Aj keď som vám teda napísal, *bolo to* nie pre³¹⁷ toho, kto ukrídlil³¹⁸, ani pre³¹⁷ toho, komu bolo ukrívdene^{318 75}, lež pre³¹⁷ to, žeby bola voči vám pred Bohom prejavená⁷⁵ naša pilná horlivosť^{311 319}, ktorá je za³²⁰ vás. (13) Pre túto príčinu sme povzbudení^{321 108} a tým skôr sme sa pri svojom povzbudení³²¹ ešte³²² hojnejšie³²³ zaradovali nad³²⁴ radosťou Tita, pretože jeho duch je od všetkých vás občerstený^{108 325 326}. (14) Veď³²⁷ ak som sa bol vami³²⁸ čosi pochválil³²⁹, nebol som zahanbený^{75 330}, lež tak, ako sme všetko podľa pravdy³³¹ hovorili³³² vám, bolo *ako* pravda ukázané^{75 333} aj naše honosenie sa pred Titom; (15) a jeho vnútorné city³³⁴ voči vám vrúcnejú³³⁵, keď si pripomína poslušnosť všetkých vás, ako ste ho s bázňou a triaškou prijali. (16) Radujem sa, že pokiaľ ide o vás³³⁶, môžem byť vo všetkom upokojený^{108 337}.

8 No oznamujeme vám, bratia, Božiu milosť³³⁸, ktorá je daná^{108 326} v zhromaždeniach Macedónie, (2) že vo veľkej³³⁹ skúške tiesne³⁸⁶ sa hojnosť ich radosti a ich hlboká chudoba rozhojnila v bohatstvo ich úprimnej štedrosti³⁴⁰. (3) Lebo podľa možnosti³⁴¹, dosvedčujem, a nad možnosť³⁴¹, z vlastnej vôle, (4) s veľmi³³⁹ snažnou žiadosťou nás prosili³⁴² o uskutočnenie tej milosti³³⁸ a účasti³⁴³ v starostlivosti³⁴⁴ o³⁴⁵ svätých, (5) a to nie podľa toho, ako sme boli pojali nádej³⁴⁶, lež sami seba dali najprv Pánovi, potom²⁴⁷ nám, podľa Božej vôle³⁴⁸, (6) takže⁷ sme povzbudili³⁴⁹ Tita, aby u vás³⁵⁰ podľa toho, ako predtým započal, tiež túto milosť³⁵¹ aj dokončil; (7) ale³⁵² aby ste priam tak, ako máte hojnosť vo všetkom, vo viere aj slove aj poznaní aj všetkej pilnosti³⁵³ aj svojej³⁵⁴ láske k nám, mali hojnosť aj v tejto milosti³⁵¹. (8) Nevravím to ako nariadenie³⁵⁵, lež pre³⁵⁶ pilnú horlivosť³⁵³ iných, a chcúc overiť³⁵⁷ pravosť lásky vašej³⁵⁸. (9) Poznáte predsa milosť³⁵¹ nášho Pána Ježiša Krista, že pre³⁵⁶ vás schudobnel, súc bohatý, aby ste vy zbohatli chudobou jeho³⁵⁸; (10) i podávam v tomto svoju mienku, lebo to osoží vám, ktorí³⁵⁸ ste už³⁵⁹ od vlašajška započali nielen s vykonaním, lež aj s chcením^{360 361}. (11) No teraz dokončíte aj vykonanie, tak aby³⁶² podľa toho, aká bola ochota³⁶³ chcenia³⁶⁰, priam také bolo aj dokončenie z toho, čo máte. (12) Veď ak je³⁶⁴ ochota³⁶³, je víťaz³⁶⁵ podľa toho, čokoľvek³⁶⁶ má, nie podľa toho, čo nemá. (13) Nie, pravdaže, aby druhí mali³⁶⁷ pohodlie³⁶⁸ a vy³⁶⁷ tieseň¹⁸⁶, (14) lež na základe³⁶⁹ rovnosti: v terajšej dobe váš nadbytok pre³⁷⁰ nedostatok tamtých, aby sa aj nadbytok tamtých dostal vášmu nedostatku³⁷¹, tak aby³⁶² nastala rovnosť (15) podľa toho, ako je napísané³⁷²: Kto nazbieral veľa, nezvýšilo mu³⁷³, a kto málo, nebol ukrátený⁷⁵.

(16) No vďaka Bohu, ktorý tú istú pilnú horlivosť³⁵³ pre³⁷⁴ vás dáva v srdci Tita, (17) lebo to povzbudenie³⁴⁹, pravdaže, prijal, no odišiel⁹⁹ k vám³⁷⁵ z vlastnej vôle, súc³⁷⁶ plný pilnej horlivosti³⁵³. (18) No spolu s ním sme poslali brata, ktorý má chválu³⁷⁷ v blahej zvesti po všetkých zhro-

maždeniach; (19) a nielen to, lež bol od zhromaždení aj zvolený⁷⁵ ako náš spulcestujúci, s touto milosťou³⁵¹, preukazovanou našou službou³⁷⁸ na slávu samého Pána a na dôkaz našej ochoty^{363 379}, (20) varujúc sa toho, žeby nám pri tomto bohatstve³⁸⁰, poskytovanom našou službou³⁷⁸, kto čo vytkol³⁸¹; (21) áno, staráme sa vopred o veci správne³⁸² nielen pred Pánom³⁸², lež aj pred ľuďmi³⁸². (22) A s nimi sme poslali nášho brata, o ktorom sme sa veľa ráz³⁸³ presvedčili³⁵⁷, že je v mnohých veciach³⁸⁴ pilne horlivý³⁵³, a teraz oveľa pilnejšie horlivý³⁵³ pre³⁵⁶ veľkú dôveru³⁸⁵, ktorú má vo vás. (23) Či ide o Tita, to je spoločník³⁸⁶ môj³⁵⁸ a spolupracovník vo vašom záujme³⁸⁷, či naši bratia, to sú vyslanci³⁸⁸ zhromaždení, Kristova sláva. (24) Dokážte³⁸⁹ teda voči nim pred tvárou³⁹⁰ zhromaždení dôkaz³⁹¹ svojej lásky a nášho honosenia sa³⁹² vami³⁹².

9 Je mi predsa veru zbytočné vám písať o starostlivosti³⁹³ o³⁹³ svätých, (2) veď znám vašu ochotu³⁹³, pre ktorú sa vami³⁹² honosím voči Makedóncom, že Achaia² je od vlašajška pripravená¹⁰⁸, a vaša horlivosť podnietila³⁹⁴ väčšinu³⁹⁵; (3) no tých bratov som poslal, aby sa to, prečo sa vami³⁹² honosíme³⁹⁶, po tejto stránke³⁹⁷ neukázalo bezobsažným³⁹⁸, aby ste boli pripravení¹⁰⁸ podľa toho, ako som vravel³⁹⁹, (4) aby sme nebodaj⁴⁰⁰, keby so mnou prišli Makedónci a našli vás nepripravených, neboli v tomto spoliehaní sa⁴⁰¹ zahabnení⁴⁰² my, nech nevravíme⁴⁰³ vy. (5) Uznal som teda za nutné tých bratov vyzvať⁴⁰⁴, aby k vám zašli vopred a toto vaše vopred ohlásené požehnanie⁴⁰⁵ vopred usporiadali⁴⁰⁶, žeby tak bolo napohotové⁴⁰⁷ ako požehnanie⁴⁰⁵ a nie ako čosi vymámené⁴⁰⁸. (6) No platí toto: Kto seje poskromne⁴⁰⁹, bude poskromne⁴⁰⁹ aj žať, a kto seje s žehnaniami⁴⁰⁵, bude s žehnaniami⁴⁰⁵ aj žať; (7) každý podľa toho, ako si srdcom predsavzal, nie smutne⁴¹⁰ alebo z donútenia, lebo Boh miluje veselého⁴¹¹ darcu. (8) No Boh môže voči vám všetko dobrodenie⁴¹² rozhojniť, aby ste sa, majúc vo všetkom vždy všetok dostatok, rozhojňovali na všetko dobré¹⁹⁸ dielo⁴¹³. (9) podľa toho, ako je napísané⁴¹⁴: Rozsypal, dal biednym, jeho spravodlivosť ostáva navždy⁴¹⁵.

(10)Nuž ten, ktorý splna⁴¹⁶ poskytuje⁴¹⁷ semeno tomu, kto seje, a chlieb na jedenie, poskytne⁴¹⁸ a⁴¹⁹ rozmnoží vašu sejbu a dá vzrast plodom⁴²⁰ vašej spravodlivosti; (11)budete vo všetkom bohatnúť⁴²¹ do všetkej úprimnej štedrosti⁴²², ktorá¹³⁶ skrze nás spôsobuje ďakovanie Bohu, (12)pretože starostlivosť³⁹³ tejto služby⁴²³ nielen dopĺňa mieru toho, čoho sa svätým nedostáva⁴²⁴, lež sa aj rozhojňuje⁴²⁵ mnohými ďakovaniami Bohu, (13)keď následkom dôkazu tejto starostlivosti⁴²⁶ Boha oslavujú pre vašu poddanosť⁴²⁷ vyznania⁴²⁸ voči⁴²⁹ blahej zvesti o KRISTOVI⁴³⁰ a úprimnú štedrosť⁴³¹ podieľania sa⁴³² voči nim a voči všetkým (14)a svojou prosbou za⁴³³ vás po vás vrúčne túžia⁴³⁴ pre prenesmiernu Božiu milosť, ktorá je na vás. (15)Bohu vďaka za jeho nevyliciteľný dar.

10 No ja sám, Pavol, vás pre tichosť⁴³⁵ a miernosť⁴³⁶ KRISTA⁴³⁷ snažne prosím⁴³⁸ – ja, ktorý síce medzi vami som tvárou v tvár⁴³⁹ ponížený⁴⁴⁰, no súc neprítomný⁴⁴¹ si na vás trúfam⁴⁴², – (2)no prosím⁴⁴³, aby som si, súc⁴⁴⁴ prítomný, nemusel trúfnuť⁴⁴² s tou sebadôverou, s ktorou sa hodlám⁴⁴⁵ odvážiť⁴⁴⁶ proti podaktorým, čo nás považujú⁴⁴⁵ za chodiacich podľa mäsa⁴⁴⁷. (3)Áno, v mäse chodíme, ale⁴⁴⁸ vojnu podľa mäsa⁴⁴⁷ nevedieme⁴⁴⁹, – (4)veď zbrane nášho vedenia vojny⁴⁴⁹ sú nie zbrane mäsa⁴⁵⁰, lež Božsky⁴⁵¹ mocné na rúcanie⁴⁵² pevností, – (5)rúcajúc⁴⁵² mudrovania⁴⁴⁵ a všetko vysoké, čo sa pozdvihuje⁴⁵³ proti poznaniu Boha, a zajímajúc každú myšlienku v poslušnosť KRISTA, (6)a majúc napohotove potrestanie⁴⁵⁴ každého neuposlušnuctva⁴⁵⁵, keď sa vaša poslušnosť naplní. (7)Hľadáte na veci podľa vonkajšieho javu^{439,456} Ak voľakto dôveruje⁴⁵⁷ sám sebe, že je Kristov, nech zasa sám u seba má na mysl⁴⁴⁵ to, že ako⁹ je Kristov on, tak aj my. (8)A veru, aj keď sa čosi väčšmi³¹ pochválim⁴⁰² čo do našej právomoci, ktorú [nám] Pán dal na budovanie a nie na rúcanie⁴⁵² vás, nebudem sa musieť hanbiť. (9)Aby som nevzbudil zdanie, ako by som vás zastráňoval listami, (10)pretože listy vraj⁴⁵⁸ sú síce pádne⁴⁵⁹ a mocné⁴⁶⁰, no osobný zjav⁴⁶¹ biedny⁴⁶² a reč nestojí za nič⁴⁶³; (11)takýto nech má na mysl⁴⁴⁵

to, že akí sme rečou skrze listy, súc neprítomní⁴⁴¹, takí budeme aj činom, súc⁴⁴⁴ prítomní. (12)Neodvažujeme sa, pravda, zaradiť alebo prirovnat⁴⁶⁴ sami seba k podaktorým z tých, ktorí odporúčajú⁴⁶⁵ sami seba; ale oni, sebou⁴⁶⁶ samými sami seba meriac a k sebe samým sami seba prirovnávajúc⁴⁶⁴, nechápu. (13)No my sa nebudeme honosiť do bezmerna⁴⁶⁷, lež podľa miery okruhu⁴⁶⁸, ktorý nám Boh miery prideliť, žeby sme dosiahli až aj k vám; (14)nenafahujeme sa⁴⁶⁹ predsa príliš, ako by sme k vám nedosahovali⁴⁷⁰ (veď sme v blahej zvesti o KRISTOVI⁴⁷¹ až aj k vám dospeli⁴⁷²), (15)nehonosiť sa do bezmerna⁴⁷³ lopotami⁴⁷⁴ kohosi druhého⁴⁷⁵, no majúť nádej, že sa, ak porastie vaša viera, medzi vami vzmôžeme⁴⁷⁶ podľa⁴⁷⁷ nášho okruhu⁴⁷³, aby sme mohli ešte hojnejšie⁴⁷⁸ (16)zaniest blahú zvest do končín za vami; nie sa honosiť⁴⁷⁹ v okruhu⁴⁷³ kohosi druhého⁴⁷⁵ čo do hotových vecí. (17)No kto sa honosí, nech sa honosí v PÁNOVI; (18)nie je predsa osvedčený¹⁰⁸ ten⁴⁸⁰, kto odporúča⁴²⁶ sám seba, lež koho odporúča⁴²⁶ Pán.

11 Kiež by ste ma znášali v akejsi troške nerozumu – ale aj tak ma znášajte! (2)Veď pre vás žiarlim Božou žiarlivosťou, lebo som vás oddal⁴⁸¹ jedinému mužovi, žeby som vás KRISTOVI predstavil ako čistú pannu; (3)no bojím sa, aby nebodaj⁴⁰⁰, ako ten had svojou úskočnosťou⁴⁸² podviedol⁴⁸³ Evu, [tak] vaše myšlienky⁴⁸⁴ neboli pokazené⁷⁵ a zbavené⁴⁸⁵ jednoduchosti⁴⁸⁶ čo do KRISTA. (4)Veď predsa ak káže, kto prichádza, druhého Ježiša, ktorého sme nekázali⁴⁸⁷, alebo ak dostávate iného⁴⁸⁸ ducha, ktorého ste nedostali, alebo inú⁴⁸⁸ blahú zvest, ktorú ste neprijali, znášali by ste⁴⁸⁹ to pekne⁴⁹⁰. (5)Myslím, pravda, že v ničom nie som⁴⁹¹ za tými veľapoštolmi; (6)aj keď som neumelý⁴⁹² rečou, ale nie poznaním, veď sme voči vám⁴⁹³ vo všetkých veciach všemožne⁴⁹⁴ vyjavili⁴⁹⁵ pravdu. (7)Či⁴⁹⁶ som spáchal hriech, ponížujúc sa, aby ste boli vyvýšení⁷⁵ vy, pretože som vám blahú zvest zvestoval⁴⁸⁷ rečou, zdarma? (8)Druhé zhromaždenia som olupoval⁴⁸⁷, berúc⁴⁸⁷ plat⁴⁹⁹ na obsluhu vás, (9)a keď som u vás bol a ocitol⁵⁰⁰ sa v nedostatku,

nestal som sa príživníkom⁵⁰¹ nikoho (lebo čoho sa mi nedostávalo, dodali⁵⁰² bratia, ktorí prišli z⁵⁸ Macedónie), a vo všetkom som sa udržal a udržím bez zataženia pre vás. (10) Ako že je vo mne Kristova pravda⁵⁰³, nebude mne⁵⁰⁴ toto moje honosenie sa v oblastiach Achaie⁵⁰⁵ zarazené^{575 506}. (11) Prečo? Pretože vás nemilujem? To vie Boh. (12) No čo konám, aj konať budem, aby som odňal⁵⁰⁷ zámienku⁵⁰⁸ tým, ktorí zámienku⁵⁰⁸ chcú⁵⁰⁹, aby boli v tom, čím⁵¹⁰ sa honosia⁵¹¹, prejaví^{575 512} takými⁴¹ ako aj my; (13) lebo takito sú nepraví⁵¹³ apoštoli, podvodní⁵¹⁴ pracovníci, pretvorujúci sa na Kristových apoštolov⁵¹⁵. (14) A nečudo – veď sám Satan sa pretvoruje na anjela⁵¹⁵ svetla, (15) nič⁵¹⁶ veľké teda, ak sa aj jeho služobníci⁵¹⁷ pretvorujú za služobníkov^{517 518} spravodlivosti; ich koniec bude podľa ich činov.

(16) Opäť vravím: Nech si voľakto nepomyslí⁵¹⁹, že som nerozumný; no ak predsa, prijmite ma hoci aj ako nerozumného, aby som sa aj ja čosi málo pochváľil⁵²⁰. (17) Čo hovorím, nehovorím v súlade s Pánom⁵²¹, lež stáby v nerozume, v tomto sebedomí⁵²² honosenia sa; (18) keďže sa mnohí honosia čo do mäsa, pochváľim sa⁵²⁰ aj ja. (19) Veď nerozumných radi znášate, súc rozumní⁵²³ – (20) áno, znášate, keď vás ktosi biedne⁵²⁴ zotročuje, keď vás ktosi zožiera, keď ktosi berie, keď sa ktosi povyšuje, keď vás ktosi bije do tváre. (21) To vravím vzhľadom na pohanu⁵²⁵, ako že sme my boli⁵²⁶ slabí⁵²⁷; no v čom sa odvažuje⁵²⁸ hocikto (vravím v nerozume), odvažujem sa⁵²⁸ aj ja. (22) Sú Hebrejci⁵²⁹? Aj ja. Sú Izraelovci? Aj ja. Sú semeno Abrahámovo? Aj ja. (23) Sú služobníci⁵¹⁷ Krista? (Hovorím, ako by som sa pomáňal⁵³⁰ rozumom:) Ja nadmieru⁵³¹. Prehorne v lopotách, nadmerne v ránoch, prehorne vo väzeniach, často⁵³² v nebezpečiach smrti⁵³³; (24) od Židov som päťkrát dostal štyridsať bez jednej⁵³⁴, (25) trikrát som bol spalicovaný, raz som bol skameňovaný, trikrát som prežil stroskotanie lode, noc aj deň som strávil v hlbine; (26) často⁵³² na cestách⁵³⁵, v nebezpečiach na riekach⁵³⁶, v nebezpečiach od lupičov, v nebezpečiach

od²⁸ vlastného rodu, v nebezpečiach od²⁸ národov, v nebezpečiach v meste, v nebezpečiach v pustatine, v nebezpečiach na mori, v nebezpečiach medzi nepravými bratmi, (27) v lopote a drine, často⁵³² v bdeniach, v hlade a smäde, často⁵³² v pôstoch, v zime a nahote⁵³⁷. (28) Okrem vonkajších⁵³⁸ vecí denný nápor na mňa – ustarostenosť⁵³⁹ o všetky zhromaždenia⁵³⁶ – (29) kto je slabý⁵²⁷, a ja nie som slabý⁵²⁷, kto sa potkýna⁵³⁹, a ja sa nepálím? (30) Ak je žiadúce sa honosiť, budem sa honosiť vecami svojej slabosti⁵⁴⁰; (31) ten, ktorý je Boh a Otec³ Pána Ježiša, ktorý je do vekov velebený⁵⁴¹, vie⁵⁴², že nelužem. (32) V Damasku mal etnarcha⁵⁴³ Aretu, kráľa, mesto Damaštanov pod strážou, chcúci sa ma zmocniť⁵⁴⁴, (33) i bol som v noši spustený⁵⁷⁵ oknom po múre⁵⁴⁵ a unikol som jeho rukám.

12 Honosiť sa mi veru je nie osožné, lebo⁵⁴⁶ prídem k videniam a zjaveniam⁵⁴⁷ Pána. (2) Zná⁵⁴² človeka v Kristovi, pred štrnástimi rokmi (či v tele, neviem⁵⁴², či mimo tela, neviem⁵⁴², Boh vie⁵⁴²), takého, že bol zachvátený^{575 548} až ku tretiemu nebu; (3) a zná⁵⁴² takého človeka (či v tele či mimo tela, neviem⁵⁴², Boh vie⁵⁴²), (4) že bol zachvátený⁵⁷⁵ do raja a počul nevyrieknuteľné výroky o veciach, o ktorých človekovi nie je dovolené prehovoríť⁵⁴⁹. (5) Takýmto⁵⁵⁰ sa budem honosiť, no sám sebou⁵⁵⁰ sa honosiť nebudem, iba ak v svojich slabostiach⁵⁵¹. (6) Áno, ak sa mi zachce pochváliť sa⁵⁵¹, nebudem nerozumný, lebo budem vraviť pravdu; no zdržiavam sa, žeby si voľakto o mne nepomyslel viac ako⁵⁵² čo na mne⁵⁵³ vidí alebo ak voľačo odo⁵⁵⁴ mňa počúva. (7) A aby som sa touto premiérou zjavení⁵⁴⁷ príliš nevyvyšoval⁵⁵⁵, bol mi daný⁵⁷⁵ osten⁵⁵⁶ pre mäso⁵⁵⁷, Satanov posol, aby do mňa búšil pástou, aby som sa príliš nevyvyšoval⁵⁵⁵. (8) Za⁵⁵⁸ toto som Pána trikrát snažne prosil⁵⁵⁹, aby to odo mňa odstúpilo; (9) i riekol mi: Stačí ti moja milosť, lebo [moja] moc sa dovŕšuje⁵⁶⁰ v slabosti⁵⁵¹. Veľmi rád⁵⁶¹ sa teda budem honosiť skôr v svojich slabostiach⁵⁵¹, aby sa na mne usúdila⁵⁶² moc KRISTA; (10) preto si ľubujem v slabostiach⁵⁵¹, v prikoriach⁵⁶³, v biedach⁵⁶⁴, v prenasledovaniach, v tiesniach⁵⁶⁴ pre⁵⁵⁸

Krista, lebo keď¹³⁸ som slabý⁵⁶⁵, vtedy som mocný.

(11) Stal som sa nerozumným – vy ste ma donútili; áno, ja by som mal byť odporúčaný od vás, veď som v ničom nestal⁵⁶⁵ za tými veľapoštolmi, aj keď nie som nič. (12) Znamená apoštola boli predsa medzi vami uskutočnené^{675 566} vo všetkej trpezlivosti⁵⁶⁷ znameniami aj zázrakmi a mocnými činmi. (13) V čomže⁵⁶⁸ sa vám stala ujma oproti ostatným zhromaždeniam, ibaže som sa ja sám nestal vašim príživníkom⁵⁶⁹? Prepáčte⁵⁷⁰ mi túto krivdu⁵⁷⁰. (14) Hľa, tentokrát⁵⁷¹ som hotový prísť k vám tretí raz a príživníkom⁵⁶⁹ sa nestanem⁵⁷², veď mi nejde o⁵⁷³ to, čo je vaše, lež o vás; sporiť⁵⁷⁴ predsa majú nie deti pre rodičov⁵⁷⁵, lež rodičia pre deti⁵⁷⁵, (15) a ja za⁵⁵⁸ vaše duše veľmi rád⁵⁶¹ poniesim výlohy⁵⁷⁶ a cele budem vynaložený^{575 576}, aj keď, preveľmi⁵⁷⁷ vás milujúc, som milovaný pramálo⁵⁷⁸.

(16) No nech je *tak*, nepreťažil⁵⁷⁹ som vás ja, ale súc⁵⁸⁰ prefikany⁵⁸¹, dostal som vás Istou. (17) Či som, čo sa týka volakoho z tých, ktorých som k vám vyslal, vás cez neho využil⁵⁸²? (18) Povzbudil⁵⁸² som Tita a s ním som vyslal toho brata: Či vás volajako⁵⁸³ využil⁵⁸² Titus? Nechodili⁵⁸⁴ sme tým istým duchom, nie tými istými šlapajami?

(19) Dávno si myslíte, že sa ospravedľňujeme⁵⁸⁵ vám. Hovoríme pred Bohom v Kristovi, a to všetko, milovaní, pre¹⁰ vaše budovanie. (20) Lebo sa bojím, aby sa nebodaj⁴⁰⁰ nestalo, že by som vás príduc nenašiel *takými*, akými by som rád⁵⁸⁶, a žeby som ja od vás⁵⁸⁷ nebol nájdený⁷⁵ *takým*, akým by ste neradi⁸⁴; aby nebodaj⁴⁰⁰ neboli sváry, žiarlivosť^{588 589}, zlosť⁵⁸⁸, zaujatosť⁵⁸⁸, ohovárania, našepkávania⁵⁹⁰, nadúvanie sa⁵⁸⁸, neporiadky⁵⁹¹; (21) žeby ma, keď zasa prídem, môj Boh vzhľadom na⁵⁹² vás nepokoril a žeby som sa nemusel dať⁵⁹³ žalostiť *pre* mnohých z tých, ktorí predtým upadli do hriechov⁵⁹⁴ a nedali

sa z nečistoty a smilstva a bezuzdnosti, ktorú napáchali, na pokánie.

13 Tentokrát⁵⁷¹ k vám prichádzam⁵⁹⁵ tretí raz; každá záležitosť⁵⁹⁶ bude založená⁵⁹⁶ na slove⁵⁹⁶ dvoch a troch svedkov⁵⁹⁶. (2) Vopred⁴⁹⁷ som riekol a vopred vravím – ako súc⁵⁹⁸ druhý raz prítomný, a teraz neprítomný⁵⁹⁹, – tým, ktorí predtým upadli do hriechov⁵⁹³, a ostatným všetkým, že ak opätovne prídem, nebudem *nikoho* šetriť. (3) Keďže požadujete⁶⁰⁰ osvedčenie⁶⁰¹ toho, že vo mne⁶⁰² hovorí Kristus⁶⁰³ (ktorý je voči vám nie slabý, lež je medzi vami⁶⁰⁴ mocný, (4) lebo aj keď bol ukrižovaný⁷⁵ v slabosti⁶⁰⁵, predsa žije Božou mocou⁶⁰⁵, a my sme zaiste slabí v ňom, ale budeme s ním žiť Božou mocou⁶⁰⁴ voči vám⁶⁰⁶), (5) skúšajte sami seba, či⁶⁰⁷ ste vo viere, osvedčujte⁶⁰¹ sami seba – či sami seba⁶⁰⁸ nerozpoznávate⁶⁰⁹, že je vo vás Ježiš Kristus, ibaže by ste, pravda⁵⁸³, boli neosvedčení^{610 108}? (6) Nuž, nádejам sa, že spoznáte, že my neosvedčení^{610 108} nie sme; (7) no modlíme sa k Bohu, žeby ste nevykonali nič zlé, nie *preto*, aby sme sa my ukázali ako osvedčení^{601 108}, lež aby ste vy konali to, čo je správne⁶¹¹ a my žeby sme boli sľaby neosvedčení^{610 108}. (8) Veď nemôžeme nič proti pravde, lež za¹⁰ pravdu; (9) áno, radujeme sa, keď⁶¹² my sme slabí a vy ste mocní. No modlíme sa aj za toto: Za vaše zdokonalenie⁶¹³. (10) Pre túto príčinu vám, súc neprítomný⁵⁹⁹, tieto veci píšem, aby som, súc⁵⁹⁸ prítomný, nemusel prísne⁶¹⁴ zakročiť⁶¹⁵ podľa právomoci, ktorú mi Pán dal na budovanie a nie na rúcanie.

(11) Ostatne sa, bratia, radujte⁶¹⁶, spejte k dokonalości⁶¹⁷, prijímajte povzbudzovanie⁶¹⁸, rovnako⁶¹⁹ zmýšľajte, žite v pokoji⁶²⁰ a Boh lásky a pokoja bude s vami. (12) Pozdravte sa navzájom svätým bozkom⁶²¹. (13) Pozdravujú vás všetci svätí, (14) Milosť Pána Ježiša Krista a Božia láska a spoločenstvo Svätého Ducha so všetkými vami.

2. KORINŤANOM

- 1 Viď kap. 8:5.
- 2 Viď Skut. 18:12.
- 3 Viď 1 Kor. 15:24.
- 4 Viď Rim. 12:1.
- 5 AL „útechy“, „teš“, ďalej obdobne, viď Skut. 16:40.
- 6 Viď Mat. 13:21, pozn. 586, sloveso vo v. 6 je príbuzné.
- 7 Vázba ako v Rim. 1:20, pozn. 52.
- 8 D. „všetkej“, ako vyššie.
- 9 D. „podľa toho, ako“.
- 10 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 11 AL „vyslobodenie“, „pomoc“.
- 12 VL „v trpezlivosti“ al. „vytrvalosti“, viď Jak. 5:11.
- 13 D. „záchrany, veci“, vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 14 Viď 1 Kor. 10:18.
- 15 D. „že ako ste účastníkmi“.
- 16 Viď 1 Kor. 10:1, pozn. 361 a 362.
- 17 Viď Skut. 16:6.
- 18 D. „že sme boli... nadmerne zaťaženi“ v dejovom zmysle.
- 19 AL „máme“ (Rim. 5:2 – v. 9), „sme pojalí nádej“ (v. 10), dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 20 VL „odsudok“, „odsúdenie“.
- 21 D. „aby sme boli spoľahnúvsi sa“, tvar dokonavého minulého času s dosahom do prítomnosti, zároveň so zosilňujúcim významom („plne sa spoliehali“).
- 22 D. „na seba, lež na Bohu“ („svojou dôverou al. spoliehaním spočívali na...“).
- 23 Tj. „tolkého nebezpečenstva“.
- 24 Viď Mat. 6:13.
- 25 VL „ešte“.
- 26 Viď Rim. 1:11.
- 27 D. „dar, ktorý je pre nás al. voči nám“.
- 28 D. „z“.
- 29 VL „tvár“.
- 30 D. „aby zaň skrze mnohých bolo ďakované“, neurčitý čas („poďakované“, „nastalo al. bolo vykonané ďakovanie“).
- 31 D. „hojnejšie“.
- 32 AL „voči vám“.
- 33 Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363.
- 34 Tj. „takej, akú chce Boh pri človekovi vidieť a akú pri ňom vytvára“.
- 35 Viď Rim. 12:8, pozn. 649.
- 36 Viď 1 Kor. 5:8.
- 37 Ako „na úrovni mäsa“ v 1 Kor. 3:3.
- 38 Tu nie „inakších“, „odlišných“, lež „druhých“, „ďalších“.
- 39 Niektorí čítajú „ktoré čítate“, toto sloveso má, pravda, aj takýto význam, no tu ide o to, čo spoznali a čomu sa naučili od apoštola, keď bol medzi nimi.
- 40 Viď 1 Kor. 16:18.
- 41 D. „podľa toho“.
- 42 D. „práve podľa toho, ako“.
- 43 Viď 1 Kor. 9:15, pozn. 331.
- 44 Radová číslovka.
- 45 AL „dobrodienie“, vl. „priazeň“, „milosť“, „láskavosť“, tj. „prejav priazne“ atď., porov. 1 Kor. 16:3, pozn. 653, kde je ten istý výraz ako tu.
- 46 AL „zášť“ (Luk. 2:15).
- 47 D. „od“, no nie ako nižšie.
- 48 Tj. „vami“.
- 49 AL „sa dať vyprevadiť“. Viď Skut. 15:3.
- 50 AL „nestálo“, „kolísavo“, D. „použil ľahkomyselnosť“ atď.
- 51 D. „podľa“.
- 52 D. „Boh je verný, že“.
- 53 V dejovom zmysle, al. „kázaný“, neurčitý čas („ktorého (tj. „o ktorom“) kázanie sa vykonalo“).
- 54 Tj. „Silu“ (Skut. 18:5).
- 55 AL „neprejavil“, „neukázal“, na konci verša obdobne.
- 56 Apoštol tu od neurčitého času predošlého „sa... nestal“ prechodí k dokonavému času minulému (porov. Ján 1:3, pozn. 5); nehovorí o charaktere svojej kázne, lež vyhlasuje, že overenie všetkej Božej pravdy je v Osobe Kristovej.
- 57 AL „AMÉN Bohu al. s Bohom al. pred Bohom, na slávu. Možno tiež čítať takto: „lež v ňom nastalo a trvá áno (lebo... AMÉN) Bohu na slávu.“
- 58 AL „ku Kristovi“, „do Krista“, tj. „nás pevne spája s Kristom al. pripája ku Kristovi“.
- 59 Tj. „že som svoj príchod preto odložil“.
- 60 Viď Rim. 6:9, pozn. 323.
- 61 AL „sám u seba“.
- 62 AL „sa rozhodol pre“.
- 63 D. „toto: neprísť k vám zasa so zámutkom“; zmysel ako v texte, opis pre zreteľnosť.
- 64 D. „ma obveseľuje“.
- 65 D. „zo“.
- 66 Týka sa toho, čo apoštol práve píše; je to neurčitý čas tzv. listový (pisateľ sa pri písaní stáby prenáša do doby, kedy bude adresát list čítať).
- 67 Niektorí sa nazdávajú, že sa tieto slová týkajú prvého listu; potom, pravda, by bolo našim prekladať „a napísal som [vám] práve to, čo som napísal“. No tak to sotva je, lebo potom by bol apoštol asi použil iný výraz, a nasledovné slová sa zrejme vzťahujú na prítomnosť, kedy sa apoštol chystá prísť.
- 68 D. „od“.
- 69 AL „spoliehajú sa na“; použitý je tvar dokonavého minulého času so zosilňujúcim významom („v plnej dôvere“, „plne sa spoliehajú“).
- 70 Viď Mat. 7:3, pozn. 261.
- 71 Toto sa týka prvého listu; no teraz sa apoštolovi dostalo úfavy Titovými zvestmi.
- 72 VL „mnohej“.
- 73 AL „úzkosti“, viď kap. 1:4.
- 74 VL „za mnohých slz“, viď kap. 3:11, pozn. 128.
- 75 V dejovom zmysle.
- 76 VL „ktorú k vám prehojne (D. „hojnejšie“) mám“.
- 77 Dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.

- 78 Al. „nepriťažoval“, al. možno „nenadsadzoval“, „nepreháňal“.
- 79 Al. „trest“.
- 80 Tj. „od zhromaždenia ako celku“.
- 81 Al. „prepáčiť“, ako vo v. 10, viď Luk. 7:42.
- 82 Al. „potešiť“ (v. 7), „snažne prosím“ (v. 8), viď Skut. 16:39n., pozn. 1049.
- 83 Viď Rim. 11:21.
- 84 Viď 1 Kor. 15:54, v dejovom zmysle, ako aj tam.
- 85 Al. „nadmerným“, „prehojným“, D. „hojnejším“.
- 86 Vl. „potvrdili lásku k nemu“, „dodali láske k nemu platnosti“.
- 87 D. „na toto“ al. „k tomuto“, tj. „cieľu“, „účelu“.
- 88 D. „spoznal vašu osvedčenosť“.
- 89 D. „čo do všetkého“.
- 90 D. „čo som prepáčil aj ja, ak som čo prepáčil“.
- 91 V príčinnom zmysle“.
- 92 D. „tvári“.
- 93 Al. „voči nám... výhody“, „aby sme neboli od Satana prestení“.
- 94 Al. „úmysly“, „úklady“.
- 95 D. „k“, „na“, v cieľovom zmysle, ako „do“ nižšie.
- 96 Obdobne ako 1 Kor. 1:6, pozn. 679.
- 97 Al. „úlavy“ (Skut. 24:23).
- 98 Al. „lež“ („nemajúc pokoja, nezdržal som sa tam, lež“).
- 99 D. „vyšiel“.
- 100 „Triumf“ býval slávnostný výjazd do Ríma, aký konávali rímski vojvodovia po víťazných vojnách. V sprievode verejne vodili zajatcov a pálili kadidlo atď., potom ktorých zajatcov usmrtili a ktorým darovali život; „lúba vôňa“ bola teda jedným vôňou smrti, druhým vôňou života, podobne ako blahá zvesť, ktorá, keď sa prijme, je prostriedkom k životu, no keď sa zamietne, na odsúdenie, akokoľvek je lúbezná.
- 101 Vl. „robí verejne známou“, „prejavuje“.
- 102 Iný výraz ako vo vv. 14 a 16.
- 103 Viď 1 Kor. 15:2; al. „ušetrenia“, charakter osôb (Luk. 13:23; Skut. 2:47).
- 104 D. „z(o)“, tj. „pôvodom z al. od“.
- 105 Al. „nie sme predsa ako mnohí, kupčiaci“.
- 106 Al. „nerozpredávame Božie slovo v malom“, podľa iných „nefaľšujeme al. neznehodnocujeme al. neriedime Božie slovo“.
- 107 Viď kap. 10:12.
- 108 V stavovom zmysle.
- 109 Al. „dobré známym“, porov. kap. 1:13, pozn. 39.
- 110 D. „ktorým bolo poslušné od nás“, sloveso ako u Mat. 4:11, pozn. 113 (kap. 3:3); viď Mat. 20:26, pozn. 933 (kap. 3:6); viď Skut. 1:17 (kap. 3:7nn.; 4:1).
- 111 Viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 112 Viď 1 Kor. 3:1.
- 113 Al. „schopní“, „súci“, „oprávnení“; obdobne podstatné meno nižšie a sloveso vo v. 6.
- 114 Viď Mat. 26:28.
- 115 Al. „Ducha“, v. 17 obdobne, viď Rim. 1:4, pozn. 8.
- 116 Al. „nastolená“, viď Mat. 21:42, pozn. 992.
- 117 D. „v sláve“, viď Mat. 3:11; nehovorí sa, že oná služba bola slávna, lež že onen systém bol so slávou zavedený al. nastolený.
- 118 Viď Skut. 3:4.
- 119 2 Mojž. 34:29–35.
- 120 Viď 1 Kor. 2:6.
- 121 Al. „zaniká“ (v. 7), zanikalo“ (vv. 11, 13), v gréčtine prídastie značiace charakter veci bez ohľadu na čas. Netýka sa v. 14.
- 122 D. „ako tým skôr... nebude“, tj. „trvať al. jestvovať“.
- 123 Al. „bola“.
- 124 Al. „sa rozmáha“.
- 125 Al. „slávou obdarené al. vyznačené“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 126 D. „v tejto časti“.
- 127 Al. „(ne)bolo“, znenie v texte načim chápať v stavovom zmysle.
- 128 Al. „so slávou“ (nie ako vo v. 7), D. „skrze slávu“, „vyznačené slávou“.
- 129 Vl. „mnohou“.
- 130 Vl. „používame al. uplatňujeme mnohú otvorenosť“ (Skut. 2:29).
- 131 D. „na to“, „k tomu“; iná predložka ako nižšie.
- 132 Tj. „na to, k čomu tamto zanikajúce smerovalo“; možno „naplnenie“, „vyplnenie“.
- 133 Al. „myšlienky“, ako v kap. 2:11.
- 134 Viď Marek 6:52, pozn. 273, tu v dejovom zmysle, no viď Mat. 12:25n., pozn. 520.
- 135 Al. možno „neodostretá“, v stav. zmysle, no nie ako „odostretou“ vo v. 18.
- 136 Viď Mat. 2:6.
- 137 Viď Luk. 16:21.
- 138 Al. „kedykoľvek“.
- 139 Tj. „srdce“.
- 140 Viď Skut. 27:20, pozn. 1714, v. 40, pozn. 1746.
- 141 Tu končí vsuvka, začatá v. 7.
- 142 Viď Rim. 12:2; 11:30.
- 143 Viď 1 Kor. 4:5.
- 144 Tj. „vecí, za aké sa každý hanbí a preto ich skrýva“.
- 145 Viď Luk. 20:23, pozn. 1266.
- 146 Al. „nefaľšujeme Božie slovo“, iný výraz ako v kap. 2:17.
- 147 D. „hanby, nechodiac... nenakladajúc... odporúčajúc“, väzba značí charakter („nie sme takí, žeby sme chodili...“). Viď kap. 10:12.
- 148 Al. „medzi tými“, v. 4 obdobne.
- 149 Viď 1 Kor. 1:20, pozn. 32.
- 150 Viď kap. 3:14.
- 151 Azda v zmysle „neverecké myslenia“.
- 152 Al., podľa rukopisov vynechávajúcich slovko „im“, „aby nevybadali al. nepostrehli al. nerozpoznali“. Väzba ako v Rim. 1:20, pozn. 52.
- 153 Obdobne ako v Rim. 16:25, pozn. 841.
- 154 Al. „lež že Kristus Ježiš je Pánom a my sami vašimi nevoľníkmi“.
- 155 V príčinnom zmysle.
- 156 Al. „pretože Boh“.
- 157 Objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 158 Al. „kameninových“, „hrnčiarском tovare“, výraz naznačuje krehkosť, rozbitnosť.

- 159 D. „vo všetkom“.
- 160 Al. „bez nádeje“, ako v kap. 1:8, no súvisí s „rady si nevediac“ vyššie.
- 161 Al. „nevidiac východiska, ale nie súc celkom bez východiska“, „súc v rozpakoch, ale nezúfajúc“.
- 162 Viď Skut. 2:27, pozn. 106; tu možno aj „opustení“, no potom v stavovom zmysle.
- 163 Al. „skľučovaní“, „ponižovaní“, vl. „nadol zhadzovaní“.
- 164 Vl. „vôkol“, „semtam“, sloveso „nosiac“ má predponu takéhoto významu.
- 165 Ako „umŕtvenosť“ v Rim. 4:19; tu ide o morálny charakter smrti.
- 166 Al. „žijeme, sme pre... vydávaní na smrť“.
- 167 Viď Rim. 7:5.
- 168 Viď Luk. 4:17, pozn. 274.
- 169 Žalm 116:10.
- 170 Božia milosť, sama o sebe dokonalá, sa rozmnožuje v tých, na ktorých pôsobí, takže sa rozmáha ďakovanie. Pavol bol vydaný, no všetko bolo pre zhromaždenie; bolo to teda dobrodenie nielen pre neho, lež, ešte väčšou mierou, pre všetkých, takže sa milosť al. dobrodenie rozmnožilo a viedlo ku rozhojneniu vdiak. Spôsob vyjadrenia tejto myšlienky je zvláštny, no zmysel jasný a pozoruhodný.
- 171 Viď Luk. 12:33, pozn. 867.
- 172 D. „to chvíľkovo ľahké“.
- 173 D. „nadmerne do nadmernosti“.
- 174 Viď Rim. 5:3, pozn. 266; tu aj „uskutočňuje“, „dobýva“, „získava“.
- 175 Al. „farchu“, „hodnotu“.
- 176 Viď Rim. 16:17; D. „slávy, nevšímajúc si“, viď v. 2, pozn. 147.
- 177 D. „(ne)videné“.
- 178 Al. „chatrč“, „búda“, v. 4 obdobne; vo v. 1 D. „dom stanu“.
- 179 Viď Rim. 8:23.
- 180 Al. „veľmi“ (Rim. 1:11).
- 181 Tj. „ako vrchným odevom cez spodný“.
- 182 Al. „zistení“.
- 183 D. „súc zaťažovaní al. nhetení“.
- 184 Viď Rim. 1:13.
- 185 Viď 1 Kor. 15:54.
- 186 Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 187 Viď kap. 4:17, pozn. 174, tu aj „podmanil“, „naklonil“, „pripravil“.
- 188 Al. „smeli“, „dobrej mysle“, „máme nádej al. dôveru al. odvahu“.
- 189 D. „súc teda... a vediac“, ich stav. Netýka sa v. 8.
- 190 Vl. „doma“, „bývame“, „sme prítomní“, „držujeme sa“, ďalej obdobne.
- 191 Vl. „mimo domova“, „v cudzine“, „na cestách“, ďalej obdobne.
- 192 Predložková väzba ako v kap. 3:11, pozn. 128; vo v. 10 je zmysel „veci, ktoré pri svojom uskutočňovaní mali svoje sídlo v tele“.
- 193 Al. „radšej voľme“, „skôr al. lepšie by sa nám páčilo“.
- 194 Vl. „máme za vec svojej cti“ (Rim. 15:20).
- 195 Al. „ukázaní“, v dejovom zmysle (v. 10); dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti, teda tiež „sme zjavní al. zrejmi“ (v. 11).
- 196 Viď Ef. 6:8.
- 197 Al. „vzhľadom na tie“.
- 198 Viď Mat. 7:11.
- 199 Jedn. číslo stredného rodu („dobro“, „zlo“).
- 200 Ako „vieme“ vo vv. 1, 6.
- 201 Tj. „ako sa načím Pána báť“.
- 202 Al. „prehovárane“.
- 203 D. „dávajúc“.
- 204 Viď Rim 7:8, pozn. 362; bezúhonné správanie apoštolov poskytovalo jeho priateľom stáby základňu v zápase proti jeho ohováračom.
- 205 Tento výraz spravidla značí „predmet honosenia“, tj. „to, čím sa kto honosí“, ako 1 Kor. 5:6, pozn. 163; 9:15; tu je zmysel azda „aby ste sa mali čím honosiť, to jest nami“.
- 206 Vl. „pre nás“, „za nás“, ako vo vv. 14n.; viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 207 Vl. „tvárou“.
- 208 D. „v tvári a nie v srdci“, viď Mat. 3:11.
- 209 Viď Marek 3:21, pozn. 98, tu neurčitý čas ako tam („prišli sme o zdravý rozum“).
- 210 D. „Bohu“, „vám“, ak sa stal stáby bláznom pre Božiu slávu, tj. ak stratil zreteľ na požehnané praktické úvahy lásky, ktorá bola jeho postojom voči ľuďom, bolo to preto, aby bol „bez seba“, tj. „vo vytržení“, s Bohom a pre Boha. Jeho vytrženie nebolo vzruchom bláznovstva, lež ak bol „bez seba“, bol s Bohom, a ak bol „triezvy“, boli to oné praktické úvahy lásky na ich dobré.
- 211 Al. „pri zdravom rozume“, viď Rim. 12:3, pozn. 642.
- 212 Al. „láska ku Kristovi“.
- 213 Al. „zvierá“, „tiesni“, tj. „obmedzuje na oné dve hore uvedené možnosti voľby“. Porov. Skut. 18:5, pozn. 1142.
- 214 Al. „dospevších k tomuto úsudku“.
- 215 Al. „boli zomreli al. mŕtvi“, neurč. čas; ide o stav, aký pri nich Kristova smrť dokázala, nie žeby ich stav bol následkom Kristovej smrti.
- 216 Viď Marek 16:6; al. „za nich umrel a bol vzkriesený“, slová „za nich“ sa môžu vzťahovať na „umrel“ i na „bol vzkriesený“, no skôr je „bol vzkriesený“ stáby dodatkom a stojí samo o sebe.
- 217 Tu oproti vv. 1, 6 a 11 objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 218 Al. „je“, „jestvuje“.
- 219 „Kainos“, viď Hebr. 12:24.
- 220 Al. „tvorstvo“, viď Kol. 1:23; tu nejde o to, že človek v Kristovi je ako jednotlivec novým stvorením („tvorom“), lež že je dôkazom skutočnosti, že nastalo nové stvorenie al. že jestvuje nové tvorstvo.
- 221 Al. „dávne“ (Luk. 9:8), „starobylé“.
- 222 Dokonavý minulý čas („stali sa a sú“, viď Ján 1:3, pozn. 5).
- 223 Podľa niektorých rukopisov „hľa, nastali veci nové“.
- 224 Al. „z Boha“.
- 225 D. „sám seba“ (v. 18), „Bohu“ (v. 20).
- 226 Viď Rim. 5:10n.
- 227 Viď Skut. 1:17.

- 228 Al. „službu („slovo“) zmierenia“.
- 229 Viď Rim. 4:3nn.
- 230 Viď Mat. 6:14.
- 231 Predložková väzba ako vo v. 12, pozn. 206; vo v. 20 v dvojakom zmysle ako vo Filém. 13, pozn. 25, vo v. 21 ako vo v. 12 a 14n.
- 232 Al. „konáme al. odovzdávame teda... posolstvo“.
- 233 Al. „kým“, „pričom“.
- 234 Viď Skut. 16:39.
- 235 Keďže bol Boh v Kristovi a oni Jeho vyslanci, snažne prosiaci na Jeho mieste, potom On sfaby snažne prosil cez nich. Apoštol svoj výrok o Bohu, ktorý snažne prosí, zmierňuje slovom „sfaby“, no v podstate to toľko znamená, lebo on prosil na Jeho mieste. Výrok je obťažné preložiť presne, hoci jeho zmysel je zrejmy a krásny.
- 236 Iný výraz ako „prosiť“ vyššie.
- 237 Vl. „buďte zmierení“ (kap. 5:20), „buďte rozšírení“ (kap. 6:12), v dejovom zmysle.
- 238 Viď v. 16; tu vyjadruje charakter osoby.
- 239 Al. „spoločne“, tj. „navzájom“, viď 1 Kor. 3:9, pozn. 95; spojenie je v slove „snažne prosíme“.
- 240 Is. 49:8.
- 241 Al. „priaznivom“, viď Luk. 4:19; „nanajvýš priaznivé“.
- 242 Al. „vyslobodenia“.
- 243 Prechodníky sa vzťahujú na „prosíme“ vo v. 1.
- 244 Vl. „nárazu“, al. „nekladieme prekážky“.
- 245 Slová navzájom príbuzné.
- 246 Al. „napadnutá“, „znevážená“, „zosmiešnená“, aby službe nebolo nič vytknuté, v dejovom zmysle.
- 247 Al. „sami seba“.
- 248 Viď Mat. 20:26.
- 249 Viď kap. 4:2, pozn. 147; Rim. 3:5, pozn. 162.
- 250 Al. „vytrvalosti“ (v. 4), „trpezlivosti“ (v. 6), viď Jak. 5:7, 11.
- 251 Viď Luk. 21:23, pozn. 1320.
- 252 Al. „úzkostiach“.
- 253 Viď Luk. 21:9, pozn. 1297.
- 254 Al. „nepokrytekej“.
- 255 Al. „so zbraňami“, „cez slávu a zneuctenie, cez zlý... chýr“, „za slávy aj zneuctenia, za zlého... chýru“, všade tá istá predložka, ktorá sa dá chápať aj v zmysle „význačení zbraňami“ atď., viď kap. 3:11, pozn. 128.
- 256 Al. „zvodcovia“, „bludári“.
- 257 Viď Mat. 22:16.
- 258 Al. „uznávaní al. rozpoznávaní“ (Mat. 7:16).
- 259 Viď Luk. 23:16, pozn. 1450.
- 260 Al. „smútiaci“, „zarmútení“ v stav. zmysle.
- 261 Nie varí, že predtým bolo bývalo úzke, ale Pavol bol prv ich zlým stavom a správaním sfaby vohnaný do seba, no teraz sa rozvíja, sprístupňuje.
- 262 Tj. „(ne)musíte sa tiesniť“, „(ne)máte nedostatok miesta“, sloveso ako „do úzkych vŕhnutí“ v kap. 4:8.
- 263 Tu aj v zmysle „robite sa tesnými“.
- 264 Al. „svojich vnútorných citoch“, D. „útrobách“.
- 265 D. „na tú istú odplatu“, tj. „oplaťte nám rovnaké rovnakým“.
- 266 D. „nestávajte sa nerovnako al. rôzne spriahnutými“, 5 Mojž. 22:10.
- 267 Súvisí s „metechó“, viď Hebr. 2:14.
- 268 3. pád.
- 269 Súvisí s „koinóneó“, viď Hebr. 2:14.
- 270 D. „voči tme al. vzhľadom na tmú“, v. 15 obdobne.
- 271 Al. „dohoda“, „súladi“, „súhlas“, no nie ako vo v. 16.
- 272 Viď Skut. 8:21; 10:45, pozn. 694.
- 273 Týchto miest sa poznámka 270 vyššie netýka.
- 274 Al. „uzrozumenie“, príbuzné sloveso je „uzrozumený“ u Luk. 23:51.
- 275 3 Mojž. 26:11n.
- 276 Al. „v nich“.
- 277 Vl. „medzi nimi vnútri sídlí“, podobne ako pozn. 278.
- 278 vl. „vnútri“, význam predpony, ktorú tu majú slovesá „sídlíť“ a „sa prechádzať“.
- 279 Is. 52:11.
- 280 Viď Mat. 13:49; tu obdobne ako v. 13 tu vyššie, pozn. 237.
- 281 Vl. „prijmem dovnútra“, „vpustím“, no nie ako v kap. 7:2.
- 282 D. „v“, tj. „stanem sa vám Otcom“, „stanete sa mi synmi a dcérami“.
- 283 Viď Zjav. 1:8.
- 284 Vl. „zamazania“.
- 285 Viď Rim. 1:4.
- 286 Al. „pojmite“, tj. „do svojich sŕdc“, „urobte nám miesto“, „otvorte nám svoje srdcia“, viď Mat. 19:11, pozn. 879.
- 287 Viď 1 Kor. 6:8.
- 288 Al. „nepriviedli na mizinu“, vl. „neskazili“ (1 Kor. 3:17).
- 289 Al. „nepreštili“, „na nič účt sme sa neobohatili“, viď kap. 2:11, pozn. 93.
- 290 Al. „nevrávim to“.
- 291 Vl. „mnohá“, „mnohý“.
- 292 D. „mi“, tj. „veľkú („veľký“) mám“.
- 293 Viď Skut. 2:29.
- 294 Viď kap. 5:12, 14n., pozn. 206; tu vo v. 4 tiež „moje honosenie sa vami“.
- 295 V stavovom zmysle („plný“).
- 296 Al. „útechou“ (vv. 4, 7), „teší“, „potešil“ (v. 6), „potešený“ (v. 7). Viď Skut. 16:39, pozn. 1049.
- 297 Viď Mat. 13:21, pozn. 586; sloveso vo v. 5 je príbuzné.
- 298 Viď kap. 2:13; 4:8.
- 299 D. „v príchode Tita“, ďalej obdobne, viď Mat. 3:11.
- 300 Vl. „povzbudený nad vami“, viď Luk. 1:29, pozn. 55.
- 301 Al. „skôr“.
- 302 „Aj keď“, „hoci... aj“ a „hoci len“ sú preklady toho istého výrazu; prvý, v podstate doslovný, vystihuje apoštolov cit jemnejšie ako „hoci... aj“, to na druhom mieste vyjadruje krajinu, do akej apoštol v svojich citoch zachodil: jeho list bol vonkoncom správny, Bohom vdychnutý, no on ako jednotlivec pociťoval úzkosť, i dáva im najavo, ako ďaleko išla jeho láska; preto na treťom mieste týmže výrazom vyjadruje to, ako sa ho aj dočasny ich zármutok dotýkal.
- 303 Al. „pretože“.
- 304 Viď Rim. 8:27.
- 305 D. „aby“, zmysel ako v texte.

- 306 Viď 1 Kor. 3:15.
- 307 Al. „nečistého sa nepridíajte“, „k nečistému nelipnite“ (Ján 20:17, pozn. 978).
- 308 Al. „vyslobodenie“.
- 309 Vl. „nelutované“, „nelutovateľné“.
- 310 Viď v. 9.
- 311 Al. „sňahu“, „čulosť“, „úsilie“, „pilnú horlivosť“, ako vo v. 12, no nie ako „horlivosť“ vo v. 11 nižšie.
- 312 Viď Luk. 16:21, pozn. 1073.
- 313 Al. „sňahu o ospravedlnenie sa“.
- 314 Al. „nevôľu“, „rozhorčenie“, „rozhorčenie“, viď príbuzné sloveso u Mat. 20:24, pozn. 929.
- 315 Al. „zaistenie práva“, „pomstu“, viď Luk. 18:7, pozn. 1133.
- 316 Al. „potvrdili“ (Rim. 3:5).
- 317 V zreteľovom zmysle.
- 318 Viď v. 2.
- 319 Al. „voči vám prejavená... horlivosť pred Bohom“.
- 320 Viď v. 7; podľa niektorých rukopisov, možno správne, „vaša pilná horlivosť... za nás“, so zmyslom „aby ste spoznali, ako ste nás napriek vplyvom bludných učiteľov vpravde milovali“; porov. v. 7.
- 321 Viď vv. 6n.
- 322 Al. „okrem svojho povzbudenia“.
- 323 „Tým skôr... hojnejšie“ je úslovie v gréčtine obvyklé, ktoré sa sťažka dá presne preložiť. Výraz „tým skôr“ často zdôrazňuje 2. stupeň („hojnejšie“) a tak sa chápe v Roháčkovom preklade („o mnoho“), no nemá vždy iba tento význam; naznačuje nevyjadrenú pohnútku. Kľúčom k pochopeniu zmyslu je azda v. 14.
- 324 Viď v. 7, pozn. 300.
- 325 Viď Mat. 11:28, pozn. 489.
- 326 Al. „bol... občerstvený“ (kap. 7:13), „bola daná“ (kap. 8:1), viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 327 Al. „nad radosťou Tita (pretože... občerstvený), pretože“. V tomto liste sa často strieda „ja“ a „my“, ako na tomto mieste, a to nie bez príčiny; „ja“ je osobnejší Pavlov poukaz na seba samého.
- 328 Viď kap. 5:12, pozn. 206.
- 329 Ako „sa honosia“ v kap. 5:12, a súvisí s „honosenie sa“ tu vo v. 14; neurčitý čas tu vyžaduje preklad ako v texte.
- 330 Viď Luk. 13:17, pozn. 929.
- 331 D. „v pravde“.
- 332 Viď Luk. 1:55.
- 333 Vl. „sa pravdou stalo al. bolo spravené“, viď Mat. 21:42, pozn. 992; Luk. 10:36, pozn. 703.
- 334 D. „jeho útroby“.
- 335 D. „sú hojnejšie al. „viac“, príslovka) voči vám“.
- 336 D. „že vo vás“.
- 337 Viď kap. 5:6, pozn. 188.
- 338 Al. „priazeň“, „láskavosť“, „dobrodrenie“; v. 4 obdobne.
- 339 D. „mnohej“, tiež „mnohonásobnej“ (v. 2), „mnohou“ (v. 4).
- 340 Vl. „ich úprimnosti“ (Rim. 12:8), tu zmysel ako v texte.
- 341 Vl. „moc(i)“.
- 342 D. „prosiac“.
- 343 D. „o tú milosť a účasť“; ide o milosť a priazeň preukazovanú chudobným v daroch. Pavol o túto priazeň nemusel na Makedoncov naliehať; oni sami ho prosili o účasť v tejto službe, tj. aby sa on, hoci apoštol, stal nástrojom ich prejavu tejto milosti. „Milosť a účasť“ je činným prejavom priazne voči židovským svätým. Viď v. 19.
- 344 Al. „obsluhu“ (Skut. 6:1).
- 345 Al. „pre“, v cieľovom zmysle; D. „starostlivosti, ktorá je pre“.
- 346 D. „sa boli nádejali“, neurčitý čas.
- 347 D. „a“.
- 348 Al. „želanía“, D. „skrze Božiu vôľu“. Netýka sa ostatných „podľa“ v tomto oddiele.
- 349 Al. „vyzvali“ (1 Kor. 1:10 – v. 6), „výzvu“ (v. 17).
- 350 Al. „vzhľadom na vás“.
- 351 Viď v. 1.
- 352 Tj. „no pritom mi ide o to“.
- 353 Viď kap. 7:11, pozn. 311; vo vv. 17 a 22 odvodené prídatné meno, vo v. 17 D. „pilnejšie (tj. „veľmi pilne“) horlivý“, ako ku koncu v. 22, kde, pravda, načim 2. stupeň chápať doslovne.
- 354 D. „z vás“, tj. „vychodíacej“. Netýka sa „vašej“ vo v. 8.
- 355 D. „podľa nariadenia“.
- 356 V príčinnom zmysle; vo v. 8 vl. „skrze“, tj. azda „pod dojomom“; čo do v. 9 viď Ján 6:57, pozn. 320.
- 357 Al. „preskúšať“ (1 Kor. 3:13), porov. Rim. 1:28, pozn. 73; ten istý výraz je vo v. 22 („ktorého sme veľa ráz overili“). Vo v. 8 vl. „a overujúcu“; možno aj „lež chcúcu pilnou horlivosťou... overiť aj“.
- 358 Viď Mat. 7:3, pozn. 261; vo v. 9 D. „tamtoho“, tj. „takého“; 2:6.
- 359 D. „predtým“, ako vo v. 6.
- 360 Al. „túžbou“, v. 11 obdobne.
- 361 D. „nielen vykonanie, lež aj chcenie“, tj. „že ste to vykonali nie z povinnosti, lež zo srdca“.
- 362 Viď Mat. 8:34.
- 363 Viď Skut. 17:11; tiež „sňaha“, „pričinnosť“, v. 19 obdobne.
- 364 Vl. „je naporúdzi“.
- 365 Vl. „veľavítaná“; al. „je človek vítaný“.
- 366 Al. „čo azda“; inak „čokoľvek kto“.
- 367 D. „aby druhým“, „a vám“.
- 368 Al. „úľavu“ (Skut. 24:23), v orig. 1. pád.
- 369 Viď Rim. 1:17.
- 370 V cieľovom zmysle.
- 371 D. „pre váš nedostatok“, ako vyššie.
- 372 2 Mojž. 16:18.
- 373 Vl. „nevzmohol sa“, tj. „príliš“, „nezískal nazvyž“.
- 374 Viď kap. 7:12.
- 375 Al. „Tita, takže to povzbudenie nielen prijal, lež k vám odišiel“, iná väzba ako „lež (...) aj“ vo vv. 19, 21.
- 376 Viď Skut. 7:55.
- 377 D. „ktorého chvála“.
- 378 Viď kap. 3:3, pozn. 110.
- 379 D. „a na našu ochotu“.
- 380 Al. „hojnosti“, „štedrosti“, „hodnote“, vl. „jadrnosti“, „tučnosti“, „plnej zrelosti“, „rozkvete“, „bujarosti“, „rozkvete“, výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu.

- 381** Viď kap. 6:3.
382 Viď Rim. 12:17.
383 Al. „často“.
384 Al. „veľa ráz v mnohých veciach presvedčili, že je“.
385 D. „horlivý mnohodu dôverou“.
386 Viď Mat. 23:30.
387 Al. „pre vás“, predložka ako vo v. 4, pozn. 345, nie ako vo v. 22.
388 Viď Ján 13:16.
389 Viď Rim. 2:15, pozn. 124.
390 D. „do tváre“.
391 Viď Rim. 3:25n., pozn. 208; tu možno ide o hebraizmus, obdobne ako u Luk. 22:15, pozn. 1357 („podajte presvedčivý dôkaz“).
392 Viď kap. 1:12 (tj., v kap. 8:24, „dôkaz toho, že naše honosenie sa je oprávnené“); 5:12, pozn. 206; v kap. 9:3 v podstate tá istá väzba ako v kap. 8:24, ibaže v čosi zdôraznenom zmysle (D. „náš predmet honosenia sa, ktoré je pre vás“).
393 Viď kap. 8:4 (vo v. 1 iná predložka ako „o“ vyššie), T1, tiež „viem o vašej ochote“, vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
394 Al. „povzbudila“, „pobodla“, „popohnala“.
395 Al. „mnohých“, viď kap. 2:6.
396 Viď 1 Kor. 5:6.
397 Viď kap. 3:10.
398 D. „nebolo vyprázdnené“, porov. 1 Kor. 9:15.
399 Viď Mat. 14:4.
400 Viď Gal. 2:2.
401 Al. „sebavedomí“.
402 Viď kap. 7:14.
403 D. „aby sme nevraveli“.
404 Viď 1 Kor. 1:10.
405 Vo v. 5 je zmysel zrejmý, hoci výraz trochu nezvyčajný. Ide, rovnako ako vo v. 6, o ducha, v akom kto dáva; tak, ako dáva Boh, sú ochotný žehnať, máme dávať aj my, a kto tak dáva, bude tak aj žať.
406 Al. „zostavili“, „prihotovili“, no nesúvisí s nasledovným „napohotove“.
407 Al. „prihotovené“, v stavovom zmysle.
408 Al. „vynútené“ (nesúvisí s „donútenia“ vo v. 7), D. ako hrabivosť, viď Ef. 5:3, pozn. 205. Výraz je odvodený od slovesa (kap. 2:11, pozn. 93; 7:2, pozn. 289), vyjadrujúceho túžbu voľačo mať, no aj snahu (získať nad voľákym prevahu za účelom vylákania al. vynútenia čohosi.
409 Al. „skúpo“, D. „šetne“.
410 D. „zo zármutku“.
411 Prísł. 22:8; LXX; al. „usmiateho“, „radostne ochotného“, viď príbuzné podstatné meno v Rim. 12:8, pozn. 653.
412 Viď kap. 8:1, pozn. 338.
413 Al. „čin“.
414 Žalm 112:9.
415 D. „do veku“.
416 Vyjadruje význam zosilňujúcej predpony nasledovného slovesa; „poskytne“ nižšie je bez tejto predpony.
417 Al. „dodáva“, „zaobstaráva“.
418 Al. „postará sa o“, „dodá al. zaobstará osivo pre“ (slovo „sejbu“ značí aj „osivo“, Luk. 8:5), „ponesie náklad al. trovy“, „vystrojí“, „vybaví“.
419 Al. „seje, poskytne aj chlieb na jedenie a“.
420 Viď Mat. 26:29.
421 D. „spravodlivosti, súc obohacovaní vo všetkom“.
422 Viď kap. 8:2.
423 Al. „úradu“, ako „konania... úradu“ u Luk. 1:23, porov. Skut. 13:2, pozn. 780.
424 D. „nielen navyše dopĺňa nedostatky svätých“.
425 Al. „lež aj vedie k hojnosti“.
426 Viď v. 12.
427 Al. „poddanosť vášho“.
428 Tj. „poddanosť prejavujúca sa vyznaním“, al. „ktorá je prejavom vyznania“.
429 Tj. „poddanosť voči“, al. „poddanosť priznania sa k“.
430 Viď 1 Kor. 1:6, pozn. 679.
431 Viď v. 11.
432 Tj. „štedrosť prejavujúca sa podieľaním sa“; al. „spoločenstva“, „štedrosť, ktorá je prejavom spoločenstva“.
433 Viď Ján 17:19.
434 Viď kap. 5:2, tu v zmysle „prejavujú svoju vrúcnu túžbu“.
435 Viď 1 Kor. 4:21.
436 Viď Skut. 24:4, pozn. 1508.
437 Al. „tichosťou a miernosťou *Krista“, D. „skrze tichosť...“.
438 Viď Skut. 16:39.
439 D. „som podľa tváre“ (v. 1), „na tie veci, ktoré sú podľa tváre“ (v. 7).
440 Al. „pokorný“, „nepatrný“.
441 Al. „vzdialený“, v. 11 obdobne („z ďaleka“).
442 Al. „som al. stávam sa drzý“, v. 2 obdobne.
443 Viď kap. 5:20.
444 Tj. „keď budem(e)“.
445 Všetky tieto slovesá sú preklady tohože slovesa gréckeho; „mudrovania“ vo v. 5 je príbuzný výraz, no „myšlienku“ tamže nie.
446 Al. „smelo vystúpiť“.
447 Viď Rim 8:4.
448 D. „v mäse chodiť“.
449 Al. „nebojujeme“ vl. „nekonáme vojnovú službu“, v. 4 obdobne.
450 Viď 1 Kor. 3:3, pozn. 84; Rim. 15:27, pozn. 802.
451 Al. „podľa Boha“, no nie ako vo vv. 2n., „pred Bohom“, „skrze Boha“, D. „Bohu“, porov. Skut. 7:20, pozn. 411, al. možno „Bohom“.
452 Vl. „strhávajúce“, „strhávajú“, tj. smerom nadol v protiklade k „sa pozdvihuje“ nižšie.
453 D. „každú výšku pozdvihujúcu sa“.
454 Viď kap. 7:11, pozn. 315.
455 Viď Rim. 5:19.
456 Al. „hľadte na veci, ktoré sú pred očami“ (tj. „oči-vidné“)!
457 Viď kap. 2:3, pozn. 69.
458 D. „rečie ktosi“.
459 Vl. „ťažké“.

- 460 AL. „silné“, „dôrazné“.
- 461 D. „prítomnosť tela“.
- 462 VL. „slabý“, „chatrný“.
- 463 Viď 1 Kor. 6:4, pozn. 188.
- 464 Viď 1 Kor. 2:13, pozn. 73; tu v takomto zmysle. Slovesá „zaradiť“ a „prirovnat“ sa v orig. líšia iba predponami.
- 465 Viď Rim. 3:5, pozn. 162.
- 466 D. „v sebe“.
- 467 Ide nielen o nemierne honosenie sa; je to aj narážka na bludných učiteľov, ktorí chodili, kam ich Boh neposlal.
- 468 VL. „meradla“, „pravidla“, tu značí „okruh pôsobnosti“.
- 469 AL. „nemusíme sa natahovať“.
- 470 Tj. „nevedeli dosiahnuť“.
- 471 Viď Rim. 16:25, pozn. 841.
- 472 VL. „predstihli“, tj. „prišli skôr ako hocikto“.
- 473 Viď v. 13.
- 474 D. „v lopotách“.
- 475 Viď Rim. 15:20.
- 476 VL. „budeme zväčšení al. rozšírení al. posilnení“.
- 477 AL. „že sa skrze vás rozšíriť čo do“, tj. že im Korintánia pomôžu rozšíriť svoj okruh pôsobnosti; znenie v texte značí skôr, že ich postavenie medzi Korintánmi bude upevnené, ich vážnosť vzrastie, takže nebudú mať toľko práce v Korinte a budú sa môcť uvoľniť pre pôsobenie inde.
- 478 D. „vzmôžeme... do hojnosti, aby sme mohli“.
- 479 Viď 1 Kor. 1:29, pozn. 49, netýka sa v. 17 tu.
- 480 D. „onen“.
- 481 AL. „zasnubil“.
- 482 Viď Luk. 20:23.
- 483 Viď Rim. 16:18.
- 484 Viď kap. 2:11.
- 485 D. „pokazené od“.
- 486 Viď Rim. 12:8, pozn. 649; tu neznačí povahovú črtu, lež učenie o Kristovi; čo v jednoduchosti podržiava verné srdce, vyučované v pravde.
- 487 Neurčitý čas, vo vv. 4, 7 v zmysle ako u Mat. 9:13, pozn. 363, vo v. 8 ako u Luk. 1:55, pozn. 100.
- 488 Viď Luk. 23:32, pozn. 1470.
- 489 AL. „znášali ste“.
- 490 Viď Mat. 15:7.
- 491 AL. „som neostal“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 492 Viď Skut. 4:13, pozn. 233.
- 493 AL. „pred vami“.
- 494 D. „vo všetkom“, ako vo v. 9.
- 495 D. „poznaním, lež vo všetkých veciach voči vám vo všetkom vyjaviac“.
- 496 Viď Rim. 6:3.
- 497 VL. „ako blahú zvest zvestoval al. ohlásil“ (1 Kor. 15:1).
- 498 AL. „príjmajúc“, no nie ako vo v. 4 (ako „nedostali“) tam.
- 499 VL. „žold“.
- 500 D. „a súc prítomný u vás a ocitnúc sa“.
- 501 VL. „lenivým prívieskom“.
- 502 D. „môj nedostatok navyše doplnili“.
- 503 D. „Kristova pravda je vo mne, že“.
- 504 D. „čo do mňa“, al. „pre mňa“.
- 505 Viď Skut. 18:12.
- 506 AL. „umľčané“, vl. „zastavené“, „zaťaté“, „zahatané“, „zahradené“ (Rim. 3:19).
- 507 D. „odrezal“, „odťal“.
- 508 Viď Rim. 7:8, pozn. 362; „východisko“ ich útokov al. čachrov, „príčinu“ na zdôvodnenie al. „podklad“ na podloženie ich tvrdení, „príležitosť“.
- 509 AL. „si želajú“.
- 510 D. „boli, v čom“.
- 511 Tu doslovne takto, nie ako napr. v 1 Kor. 5:6, pozn. 163.
- 512 VL. „nájdení al. zistení“.
- 513 AL. „lživí“.
- 514 AL. „ľstiví“.
- 515 AL. „berúci na seba podobu... apoštolov“, v. 14 obdobne.
- 516 D. „nie“.
- 517 Viď kap. 3:6.
- 518 D. „ako služobníci“ („ak sa... prestrojujú [maskujú] za služobníkov“, hrajú úlohu služobníkov“, sloveso ako vo vv. 13n., no predložková väzba odlišná).
- 519 AL. „nech voľakomu nenapadne“.
- 520 Viď kap. 7:14; vo v. 18 obdobne, lebo sa tu budúci čas tiež chápe v dokonavom zmysle.
- 521 D. „podľa Pána“.
- 522 Viď kap. 9:4, pozn. 401; tu možno aj „pri tomto opodstatňovaní“.
- 523 Viď Mat. 7:24, pozn. 299; tu súvisí s „nerozumných“ vyššie.
- 524 AL. „naskrze“, „do krajnosti“, zmysel zosilňujúcej predpony nasledovného slovesa.
- 525 Tj. „prítom myslím na pohanu al. si uvedomujem pohanu“, viď kap. 10:10, pozn. 462.
- 526 Neurčitý čas, vari v zmysle „sa ukázali al. zachovali ako“.
- 527 AL. „biedni“, „chatrní“, „bezmocní“, v. 29 obdobne, porov. odvodené podstatné meno vo v. 30, pozn. 540. Vo v. 21 sa možno dá chápať aj v čosi ironickom zmysle: „uvedomujem si ‚pohanu‘, ako že v tomto (viď v. 20) sme naozaj boli slabí“. Porov. kap. 12:13.
- 528 AL. „môže(m) sa odvážiť“.
- 529 Viď Skut. 6:1.
- 530 D. „hovorím, pomiňajúc sa“.
- 531 Slovo tu preložené „nadmieru“ neznačí „väčšmi“, výraz „ako by som sa pomiňal rozumom“ poukazuje na nezvyčajnosť toho, čo apoštol hovorí. Čítil, že byť služobníkom Krista je čosi nesmierne vznešené, a preto tu neopakuje slová „v nerozume“, lež vraví „pomiňajúc sa rozumom“. Jeho srdce mu nedovoľovalo povedať, že je služobníkom Krista, bez toho, že by bol tento výraz starostlivo zvažoval. Hoci „prehojne“ vlastne doslovne značí „hojnejšie“, nie je tu tento výraz použitý v takomto zmysle; slová „nadmierne“ a „často“ nasvedčujú tomu, že apoštolovi nejde o porovnávanie. Zanecháva svoji úbohých súperov ďaleko za sebou a jeho duša sa s hlboko precitovaným uspokojením vracia ku

- všetkému, čo pre Krista zniesol. Jeho „nerozum“ nám Boh dal na úžitok.
- 532** Al. „veľa ráz“.
- 533** D. „v smrtiach“, viď kap. 1:10, pozn. 23.
- 534** Viď 5 Mojš. 25:3; z obavy pred porušením tohto príkazu omylom pri počítaní rán sa dávalo iba 39 rán.
- 535** D. „cestovaniach“.
- 536** D. „nebezpečenstvách riek“ (v. 26), „ustarostenosť všetkých zhromaždení“ tj. „týkajúca sa...“ (v. 28).
- 537** Tj. „v nedostatku ošatenia“.
- 538** Al. „ďalších“, „ostatných“.
- 539** Viď Mat. 13:22, 57, pozn. 641.
- 540** Al. „nemoci“, „chorľavosti“, „úbohosti“, „chatrnosti“.
- 541** Al. „hodný velebenia“.
- 542** Vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 543** Vládca rímskeho správneho územia.
- 544** Viď Ján 7:30, pozn. 372.
- 545** Al. „cez múr“ (Skut. 9:25).
- 546** Podľa niektorých rukopisov by bolo treba čítať: „Je žiadúce sa honosiť? Osobné to síce nie je, ale“. Možno je to správne znenie.
- 547** Vl. „odhaleliam“, v. 7 obdobne.
- 548** D. „zachváteného takého“, netýka sa v. 4.
- 549** D. „výroky, ktoré človekovi... vysloviť“, „výrok“ značí aj to, o čom sa hovorilo. Výpovede sa týkali vecí nevhodných pre tento nižší svet a náš smrteľný stav.
- 550** Väzba ako v kap. 5:12, pozn. 206.
- 551** Viď kap. 11:30; 7:14.
- 552** D. „nepomyslel nad“.
- 553** D. „čo ma“, tj. „čo vidí, že som“.
- 554** D. „z“, netýka sa v. 8.
- 555** Al. „nebol príliš vyvyšovaný“.
- 556** Al. „tŕň“, vl. „špicatý kôl“.
- 557** D. „osteň mäsu“.
- 558** Viď Ján 17:19 pozn. 842.
- 559** Neurčitý čas („poprosil“, „predložil snažnú prosbu“).
- 560** Al. uskutočňuje“ (Ján 19:28, nie ako vo v. 12 tu), „dospieva k dokonalosti“ (Luk. 13:32).
- 561** Vl. „najradšej“.
- 562** Vl. „si na mne zriadila stan“.
- 563** Al. „urážkach“; viď aj Skut. 27:10, pozn. 1684.
- 564** Viď kap. 6:4.
- 565** Viď kap. 11:21, 5, pozn. 491, tu neurčitý čas.
- 566** Viď Rim. 2:9, pozn. 115.
- 567** Al. „vytrvalosti“, viď Jak. 5:11.
- 568** D. „čože je to, čo“.
- 569** Viď kap. 11:9.
- 570** Viď Luk. 7:42; 16:9, pozn. 1057.
- 571** D. „toto“.
- 572** Al. „nebudem“.
- 573** Viď Ján 7:18.
- 574** Viď 1 Kor. 16:2.
- 575** D. „rodičom“, „deťom“.
- 576** Al. „vynaložím“, podobne ako nižšie, kde však má sloveso zosilňujúcu predponu („cele“).
- 577** Vl. „hojnejšie“, ako „prehojne“ v kap. 11:23.
- 578** Vl. „menej“, súvisí so „sa... stala ujmá“ vo v. 13; al. „čím väčší vás milujem, tým menej som milovaný“.
- 579** Sloveso vl. značí „vážou al. ťarchou stlačiť nadol“.
- 580** Viď Skut. 7:55.
- 581** Al. „úskočnosť“, súvisí s „úskočnosťou“ v kap. 11:3.
- 582** Viď kap. 7:2; 8:6.
- 583** D. „volačo“, v kap. 13:5 tiež „nebudaj“ (nie ako v kap. 12:20), „vôbec“, „hľadám“, „asi“.
- 584** Neurčitý čas v zmysle Mat. 7:22, pozn. 289.
- 585** Al. „obhajujeme“.
- 586** Viď Rim. 16:19.
- 587** D. „vami“ al. „vám“ („pred vami“, „voči vám“).
- 588** V pôvodine množné číslo, značiace rozličné prejavy týchto nepravostí.
- 589** Viď Skut. 5:17.
- 590** Súvisí s „našepkávajúci“ v Rim. 1:30.
- 591** Viď Luk. 21:9.
- 592** Al. „Boh u“.
- 593** D. „sa nedal“.
- 594** Vl. „zhrešili“, no opis v texte lepšie vyjadruje zmysel tu použitého tvaru dokonavého minulého času.
- 595** Al. „mienim prísť“, viď Luk. 19:13, pozn. 1196.
- 596** Viď Mat. 18:16.
- 597** Tu aj „predtým“.
- 598** Tj. „keď som bol“ (v. 2), „keď budem“ (v. 10).
- 599** Viď kap. 10:1.
- 600** Al. „hľadáte“, „pátrate po“, „pýtate sa na“; viď kap. 12:14, pozn. 573; 1 Kor. 4:2, pozn. 125.
- 601** Al. „dôkaz“, ako v kap. 9:13, „skúšku“, ako v kap. 8:2 (v. 3); viď 1 Kor. 11:28, pozn. 441 (v. 5) a 19, pozn. 425 (v. 7).
- 602** Al. „skrze mňa“, viď Mat. 3:11.
- 603** D. „osvedčenie Krista vo mne hovoriaceho“.
- 604** Al. „vo vás“.
- 605** D. „zo slabosti“, „z Božej moci“, viď Rim. 1:17, pozn. 38.
- 606** Al. „pre vás“.
- 607** Al. „ak“.
- 608** Al. „sami na sebe“.
- 609** Viď Mat. 7:16.
- 610** Viď Rim. 1:28, pozn. 73; 1 Kor. 9:27, pozn. 361.
- 611** Al. „dobré“ (Mat. 5:16).
- 612** Al. „kedykoľvek“, „keď vari“.
- 613** Al. „napravenie“, „uviedenie do poriadku al. riadneho stavu“; súvisí so slovesom v 1 Kor. 1:10, pozn. 15.
- 614** Al. „stroho“, D. „prikro“, „strmo“.
- 615** Al. „sa zachovať“, vl. „použiť“, tj. „prísny postup“, porov. kap. 1:17, pozn. 50; 3:12, pozn. 129; D. „aby som prísne nezakročil“.
- 616** Al. „buďte zdraví al. pozdravení“, no nie ako vo vv. 12n.
- 617** Al. „ku plnému zjednoteniu“, viď 1 Kor. 1:10, tu prítomný čas nedokonavého významu.
- 618** Al. „útechu“, „potešovanie“, viď Skut. 16:39n., pozn. 1049; vl. „dávajte sa povzbudzovať al. potešovať“.
- 619** D. „to isté“.
- 620** Viď Marek 9:50, pozn. 430.
- 621** Viď 1 Kor. 16:20.

LIST GALAŤANOM

Pavol, apoštol, nie od ľudí ani skrze človeka, lež skrze Ježiša Krista a Boha Otca, ktorý ho vzkriesil spomedzi mŕtvych, (2) a všetci bratia, ktorí sú so mnou, zhromaždeniam Galatie: (3) Milosť vám a pokoj od Boha Otca a Pána Ježiša Krista, (4) ktorý dal sám seba za naše hriechy¹, tak aby si nás vytrhol² z terajšieho zlého veku³, podľa vôle⁴ toho, *ktorý je náš Boh a Otec*⁵, (5) ktorému sláva na veky vekov. *AMÉN.*

(6) Žasnem, že tak rýchlo od toho, ktorý vás v milosti⁶ Krista povolal, prebiehate⁷ k inej⁸ blahej zvesti, (7) hoci⁹ druhej niet¹⁰, ibaže sú ktorísi¹¹, čo vás znepokojujú¹² a radi by¹³ blahú zvesť o Kristovi¹⁴ prevrátiť. (8) Ale ak vám hoci aj my alebo anjel z neba bude ako blahú zvesť hlásať *hocičo* okrem¹⁵ toho, čo sme vám ako blahú zvesť ohlásili, nech je prekliaty¹⁶, (9) ako sme predtým riekli, vravím opäť aj teraz: Ak vám kto ako blahú zvesť hlása *hocičo* okrem¹⁵ toho, čo ste prijali, nech je prekliaty¹⁶. (10) Veď či chcem teraz uspokojiť¹⁷ ľudí či Boha? Alebo sa usilujem ľúbiť sa^{18 19} ľuďom? Keby som sa ešte chcel ľuďom zaľúbiť¹⁹, nebol by som nevoľník Krista. (11) No o blahej zvesti, ktorá bola odo mňa ako blahá zvesť ohlásená²⁰, vám, bratia, oznamujem, že *ona* je nie podľa človeka, (12) lebo som ja ju ani neprijal ani som *jej* nebol vyučený²⁰ od²¹ človeka, lež zjavením²² Ježiša Krista. (13) Veď ste počúvali²³ o mojom *vlastnom*²⁴ správaní²⁵ kedysi v Židovstve, že som Božie zhromaždenie nadmieru prenasledoval a vyhľadal²⁶ ho (14) a v Židovstve predčil²⁷ mnohých rovesníkov v svojom rode, súc²⁸ preveľmi²⁹ horlivý čo do podaní³⁰ svojich otcov³¹. (15) No keď Boh, ktorý si ma vyhradil³² už³³ od³⁴ útroby³⁴ mojej matky a povolal svojou milosťou, uznal za dobré³⁵ (16) zjaviť³⁶ vo mne svojho Syna, aby som ho v blahej zvesti hlásal medzi národmi, *zachoval som sa*³⁷ *hneď tak, že*³⁷ som sa neuchýlil o radu k mäsu a krvi, (17) ani som nevyšiel³⁸ do Jerúsálema

k tým, *ktorí boli* apoštolmi pred o mnou, lež som odišiel do Arábie a zasa som sa vrátil späť do Damasku. (18) Nato som po troch rokoch do Jerúsálema vyšiel³⁸ zoznámiť sa s Petrom³⁹ a pozdržal som sa u neho pätnásť dní; (19) no iného z apoštolov som neuvidel, iba ak Jakuba, brata Pána. (20) Nuž, čo vám píšem, hľa, pred Bohom, že nelužem. (21) Nato som prišiel do oblastí Sýrie a Kilikie; (22) no zhromaždeniam Júdska, ktoré sú v Kristovi, som bol osobne⁴⁰ neznámy, (23) lež sa len dopočúvali⁴¹: Ten, ktorý nás kedysi prenasledoval, teraz v blahej zvesti hlása tú vieru, ktorú kedysi vyhľadal⁴². (24) A oslavovali pre mňa⁴³ Boha.

2 Nato som o štrnásť rokov opäť do Jerúsálema vystúpil³⁸ s Barnabom a spolu som pribral aj Tita. (2) To som vystúpil³⁸ podľa⁴⁴ zjavenia⁴⁶ a predložil som im svoju⁴⁵ blahú zvesť, ktorú kážem medzi národmi, no osobitne⁴⁶ tým, ktorí sú uznávaní⁴⁷, aby som nebudaj⁴⁸ nebežal alebo nebol bežal⁴⁹ naprázdno, (3) (ale ani Titus, ktorý *bol* so mnou, súc⁵⁰ Grék, nebol nútený⁵¹ dať sa obrezať⁵²), (4) a to pre⁵³ tých kradmo⁵⁴ vovedených nepravých bratov, ktorí⁵⁵ kradmo⁵⁴ vnikli⁵⁶ vyslediť našu slobodu, ktorú máme v Kristu Ježišovi, aby nás biedne⁵⁷ zotročili⁵⁸. (5) Tým sme ani na hodinu⁵⁹ povoľne⁶⁰ neustúpili, aby pravda blahej zvesti u vás trvalo ostala⁶¹. (6) No od tých, ktorí boli⁶² uznávaní⁴⁷, že čím si sú, – nech už boli hocijakí, nič ma do toho⁶³, Boh neprijíma osobu⁶⁴ človeka; mne tí uznávaní⁴⁷ veru nič navyše neuložili⁶⁵, (7) lež naopak, zbadajú⁶⁶, že som poverený⁶⁶ blahou zvestou pre neobriezku⁶⁷, tak⁶⁸ ako Peter pre obriezku⁶⁷, (8) (lebo ten, ktorý pôsobil⁶⁹ v Petrovi čo do apoštolstva obriezky, pôsobil⁶⁹ aj vo mne čo do národov), (9) a spoznając milosť, ktorá mi bola daná²⁰, podalí Jakub a Kéfas a Ján, ktorí boli⁷⁰ uznávaní⁷⁰, že sú stĺpy, mne a Barnabovi pravice spoločenstva, aby sme my išli k národom⁷¹ a oni k obriezke⁷¹. (10) Jedine aby sme pamätali

na chudobných, čo¹⁰⁸ som sa práve toto aj vynasnažil vykonať.

(11) No keď Peter⁷² prišiel do Antiochie, postavil som sa mu do tváre na odpor, pretože bol hoden odsúdenia⁷³; (12) lebo predtým, kým neprišli ktorisi od Jakuba, jedával spolu s ľuďmi z národov⁷⁴, no keď prišli, odťahoval sa⁷⁵ a odlučoval⁷⁶, bojac sa tých z obriezky, (13) a s ním sa dali pokrytecky si počínať⁷⁷ aj ostatní Židia, takže tým ich pokrytectvom⁷⁷ bol spolu strhnutý^{78,20} aj Barnabas. (14) Ale keď som uvidel, že nekráčajú⁷⁹ priamo podľa pravdy⁸⁰ blahej zvesti, povedal som Petrovi⁷² pred všetkými: Ak ty, súc²⁸ Žid, žiješ na spôsob národov⁸¹ a vôbec nie po židovsky, ako *to*, že nútiš národy požidovčovať sa⁸²? (15) My, prirodzenostou Židia a nie hriešnici z národov, (16) no vediaci, že človek nie je⁸³ uznávaný za spravodlivého na základe⁸⁴ činov podľa zákona⁸⁴, lež iba vierou v Ježiša Krista, aj my sme v⁸⁵ Krista Ježiša uverili, aby sme boli za spravodlivých uznani²⁰ na základe⁸⁴ viery v Krista a nie na základe⁸⁴ činov podľa zákona⁸⁴, pretože na základe⁸⁴ činov podľa zákona⁸⁴ žiadne⁸⁶ mäso za spravodlivé uznané nebude²⁰. (17) Nuž, ak sme my, usilujúc sa byť uznani²⁰ za spravodlivých v Kristovi, sami tiež boli zistení⁸⁷ ako hriešnici, je potom Kristus služobníkom⁸⁷ hriechu? Preč s takou myšlienkou⁸⁸! (18) Veď ak tie veci, ktoré som zrúcal⁸⁹, opäť budujem, vyhlasujem⁹⁰ sám seba za priestupníka; (19) veď som ja skrze zákon zákonu umrel, aby som žil⁹¹ Bohu, (20) som s Kristom ukrižovaný⁹² a žijem nie⁹³ už ja, lež vo mne žije Kristus, a čo teraz v mäse žijem, žijem vo viere, viere v⁹⁴ Božieho Syna, ktorý ma miloval⁹⁵ a za⁹⁵ mňa vydal sám seba. (21) Tú Božiu milosť nezamietam⁹⁶, veď ak je spravodlivosť skrze zákon, potom Kristus umrel nadarmo.

3 Ó, bezmyšlienkovití⁹⁷ Galaťania, kto vás očaril? Veď vám⁹⁸ bol Ježiš Kristus pred očami vymalovaný^{20,99} ako [medzi vami] ukrižovaný⁹²! (2) Len toto by som sa od vás rád¹³ dozvedieť¹⁰⁰: Dostali ste Ducha na základe⁸⁴ činov podľa zákona⁸⁴ či na základe⁸⁴ zprávy¹⁰¹ viery? (3) Takí bezmyšlienkovití⁹⁷ ste? Započnúc v Duchu, chcete sa teraz stať dokonalými¹⁰²

v mäse? (4) Toľké veci ste vytrpeli zbytočne, a či ozaj zbytočne? (5) Ten teda, ktorý vám hojne poskytuje¹⁰³ Ducha a pôsobí medzi vami prejavy moci¹⁰⁴, *koná to* na základe⁸⁴ činov podľa zákona⁸⁴ či na základe⁸⁴ zprávy¹⁰¹ viery? (6) Tak¹⁰⁵ ako Abrahám uveril Bohu a *to* mu bolo zarátané¹⁰⁶ k spravodlivosti¹⁰⁶; (7) vedzte¹⁰⁷ teda, že tí, ktorí sú na základe⁸⁴ viery, tí¹⁰⁹ sú synovia Abraháma. (8) A Písmo, vopred uzrúc, že Boh uznáva *ľuďi* z národov za spravodlivých na základe¹¹⁰ viery, vopred Abrahámovi ohlásilo blahú zvesť¹¹¹: V tebe príde požehnanie na¹¹² všetky národy. (9) Požehnávaní teda sú s veriacim¹¹³ Abrahámom tí, ktorí sú na základe¹¹⁰ viery, (10) lebo koľkí sú na základe¹¹⁰ činov podľa zákona¹¹⁰, sú pod zlorečením, veď je napísané¹¹⁴: Zlorečenie na každého¹¹⁵, kto nezotráva vo všetkých veciach, ktoré *stojá*¹¹⁶ napísané v knihe¹¹⁶ zákona, žeby ich vykonal. (11) No že zákonom¹¹⁷ nikto pred Bohom za spravodlivého uznávaný nie je¹¹⁸, je zrejme, pretože¹¹⁹: Spravodlivý bude žiť z¹¹⁰ viery; (12) no zákon je nie z¹¹⁰ viery, lež¹²⁰: Kto tieto veci vykoná, bude žiť nimi¹¹⁷. (13) Kristus nás zo zlorečenia zákona vykúpil, stanúc sa zlorečením za¹²¹ nás (pretože je napísané¹²²: Zlorečenie na každého¹¹⁵, kto visí na dreve), (14) aby sa požehnanie Abraháma v Kristu Ježišovi dostalo k národom¹²³, aby sme skrze vieru nadobudli prísľub¹²⁴ Ducha.

(15) Bratia, hovorím po spôsobe¹²⁵ človeka: Dokonca ani zmluvu¹²⁶ človeka, nadobudnuvšiu právoplatnosť, nikto neodvoláva¹²⁷ alebo *žeby* k nej pridával ďalšie ustanovenia. (16) No Abrahámovi boli rečené²⁰ prísľuby, aj jeho semenu; neraví: A semenám, ako o mnohých, lež ako o jednom: A tvojmu semenu¹²⁸; tým je Kristus. (17) I vravím toto: Zmluvu¹²⁶, vopred nadobudnuvšiu právoplatnosť od Boha, nezbavuje právoplatnosti zákon – zavedený¹²⁹ po štyristotridsiatich rokoch – takže by¹³⁰ zrušil¹³⁰ prísľub. (18) Veď ak je dedičstvo na základe¹¹⁰ zákona, nie je už na základe¹¹⁰ prísľubu, no Boh *ho* Abrahámovi uštedril skrze prísľub. (19) Čo teda zákon? Bol pridany²⁰ vzhľadom na prestupovania¹³¹, kým by prišlo semeno, ktorému bolo¹³² prísľubené, nariadený^{20,133}

skrze anjelov v ruke prostredníka. (20)No prostredník nie je jedného¹³⁴, a Boh je jeden.

(21)Je teda zákon proti Božím príslubom? Ani pomyslieť!¹³⁰¹ Áno, keby bol býval daný²⁰ zákon, ktorý by mohol oživiť, bola by spravodlivosť skutočne na základe¹⁰⁰ zákona, (22)ale Písmo všetko spolu zamklo¹³⁵ pod hriech, aby na základe¹⁰⁰ viery v Ježiša Krista bol príslub¹²⁴ daný²⁰ tým, ktorí veria. (23)No predtým, kým neprišla viera, boli sme pod opaterou¹³⁶ zákona¹³⁷, spolu zamknutí¹³⁵ k viere¹³⁸, ktorá mala¹³⁹ byť zjavená^{20 140}, (24)takže sa zákon stal naším vychovávateľom ku Kristovi¹³⁸, aby sme boli uznani²⁰ za spravodlivých na základe¹⁰⁰ viery; (25)no keď viera prišla, nie sme už pod vychovávateľom. (26)Veď ste všetci skrze vieru v Krista Ježiša¹⁴¹ Boží synovia; (27)áno, kolíky ste boli pokrstení¹⁴² pre Krista¹⁴², odiali ste sa Kristom; (28)niet Žida ani Gréka, niet nevoľníka ani slobodného, niet mužského ani ženského pohlavia, lebo ste všetci v Kristu Ježišovi jeden. (29)No ak ste vy Kristovi, potom ste Abrahámoovo semeno, dedičia podľa príslubu.

4 I vravím: Po koľký čas je dedič maľoletý¹⁴³, nelíši sa nič od nevoľníka, súc všetkých¹⁴⁴ pánom; (2)ale je až do doby, ktorá je od otca vopred určená, pod poručníkmi a správcami. (3)Tak aj my: Keď sme boli maľoletí¹⁴⁵, boli sme podrobení¹⁴⁶ v nevoľníctvo pod živly¹⁴⁷ sveta; (4)no keď prišlo naplnenie času, vyslal Boh od seba¹⁴⁸ svojho Syna, prišlého¹⁴⁹ z ženy, prišlého¹⁴⁹ pod zákon, (5)aby tých pod zákonom vykúpil, aby sme dostali¹⁵⁰ synovstvo¹⁵¹. (6)No pretože ste synovia, vyslal Boh od seba¹⁴⁸ do vašich srdiec Ducha svojho Syna, volajúceho¹⁵² ABBA, Otče; (7)už teda si nie nevoľník, lež syn, no ak syn, potom aj dedič skrze Boha¹⁵³.

(8)No vtedy ste, pravda, o Bohu nevediac¹⁵⁴, nevoľnícky slúžili¹⁵⁵ tým, ktorí prirodzenosťou nie sú bohovia; (9)no teraz, keď ste Boha spoznali¹⁵⁴ – no radšej¹⁵⁶: Boli od Boha spoznani^{154 157 20} – ako to, že sa zasa navraciate k bezmocným¹⁵⁸ a bedárskym¹⁵⁹ živlom¹⁴⁷, ktorým by ste sa zasa radi¹³ dať novo¹⁶⁰ do nevoľníckej služby¹⁵⁵? (10)Dávate si záležať na dodr-

žiavaní¹⁶¹ dní a mesiacov a období a rokov – (11)bojím sa o vás, aby som sa nebudaj¹⁶² pre vás nebol nalopotil zbytočne.

(12)Stávajte sa¹⁶³ takými ako ja, pretože aj ja som sa stal takým ako vy, bratia, prosím vás. Nič ste mi neukrividili¹⁶⁴, (13)veď viete¹⁵⁴, že som vám blahú zvest prvý raz ohlásil za slabosti¹⁶⁵ mäsa, (14)a moje pokušenie, ktoré bolo v mojom mäse, ste si neznevážili ani nezoškľivili¹⁶⁶, lež ste ma prijali ako Božieho anjela, ako Krista Ježiša. (15)Nuž, aká [bola]¹⁶⁷ vaša blaženosť¹⁶⁸ Áno, dosvedčujem vám, že by ste, ak možné, boli vylúpali a dali mi svoje oči. (16)Stal som sa teda vašim nepriateľom, vraviac vám pravdu? (17)Horlia¹⁶⁹ o¹⁷⁰ vás – nie správne¹⁷¹, lež vás chcú vymknúť¹⁷², aby ste horlili¹⁶⁹ o¹⁷⁰ nich; (18)no v správnej¹⁷³ veci¹⁷⁴ sa horlivo usilovať¹⁶⁹ je správne¹⁷³ vždy a nielen keď som u vás prítomný – (19)moje detičky, pre ktoré opäť mám pôrodné bolesti¹⁷⁵, kým vo vás bude vytvarovaný^{20 176} Kristus, (20)a chcel by som byť u vás prítomný teraz a zmeniť svoj hlas, lebo som pre¹⁷⁷ vás v rozpakoch¹⁷⁸. (21)Vravte mi, vy, ktorí chcete byť pod zákonom: Nepočúvate zákon? (22)Veď je napísané¹⁷⁹, že Abrahám nadobudol dvoch synov, jedného zo slúžky¹⁸⁰ a jedného zo slobodnej panej¹⁸¹, (23)ale ten zo slúžky¹⁸⁰ bol splodený¹⁸² podľa mäsa a ten zo slobodnej panej¹⁸¹ na základe príslubu¹⁸³. (24)Tieto¹⁸⁴ veci majú obrazný význam¹⁸⁵, lebo to¹⁸⁶ sú dve zmluvy¹²⁶, totiž jedna z¹⁸⁷ vrchu Sinaja, plodiaca do nevoľníctva, to^{184 188} je Hagar, (25)lebo Hagar je vrch Sinaj v Arábii a zhoduje sa s tým Jerúsalemom¹⁸⁹, ktorý je teraz, lebo je so svojimi deťmi v nevoľníctve¹⁹⁰. (26)No ten Jerúsalem, ktorý je hore, je slobodný; to^{184 188} je naša matka.

(27)Veď je napísané¹⁹¹: Rozveseľ sa, neplodná, ktorá nerodíš¹⁹², prepukni vo¹⁹³ výskot¹⁹⁴, ktorá nemá pôrodných bolesti¹⁹⁵, pretože deti opustenej¹⁹⁶ je viac¹⁹⁷ ako tej, ktorá má muža.

(28)No vy, bratia, ste deti príslubu podľa vzoru Isáka; (29)ale ako vtedy ten, ktorý bol splodený¹⁸² podľa mäsa, prenasledoval toho splodeného podľa Ducha, priam tak aj teraz. (30)Ale čo vraví Písmo¹⁹⁸? Vyžen tú slúžku¹⁸⁰ aj toho jej

syna, syn slúžky predsa nijako nebude dediť so synom slobodnej *panej*¹⁸¹. (31) Nie sme teda, bratia, deti slúžky¹⁸⁰, lež slobodnej *panej*¹⁸¹.

5 K tej slobode¹⁹⁹ nás vyslobodil Kristus; držte sa²⁰⁰ teda a nezaplietajte sa zasa do jarma nevoľníctva. (2) Hľa, vravím vám ja, Pavol, že ak sa budete dávať obrezávať²⁰¹, nebude vám Kristus nič platný; (3) a ďalej svedčím²⁰² každému človekovi, ktorý sa obrezávať dáva²⁰¹, že je povinný²⁰³ vykonať celý zákon. (4) Vy, ktoríkoľvek²⁰⁴ sa zákonom²⁰⁵ dávate uznávať²⁰⁶ za spravodlivých, ste prišli o všetok úžitok²⁰⁷ z KRISTA, vypadli²⁰⁸ ste z milosti; (5) my predsa nádej spravodlivosti sústreďene vyčkáваме²⁰⁹ Duchom na základe²⁰⁹ viery, (6) lebo v Kristovi Ježišovi nič nevládze ani obriezka ani neobriezka²⁰⁹, lež viera prejavujúca svoju pôsobnosť²⁰⁹ láskou. (7) Bežali ste dobre²¹⁰; kto vám cestu²¹¹ zaťal²¹², žeby ste neboli povolní²¹³ pravde? (8) Tá povolnosť²¹³ je nie z toho, ktorý vás povoláva; (9) trocha kvasu skvasuje celé cesto. (10) Ja som o²¹⁴ vás v Pánovi presvedčený²¹⁵, že nič druhé myslieť nebudete, a kto vás znepokojuje¹², ponešie vinu²¹⁶, nech je to hocikto²¹⁷.

(11) No ja, bratia, ak ešte kážem obriezku, *prečo* som ešte prenasledovaný? Potom je urážka²¹⁸ kríža odprataná²¹⁹ 16! (12) Kiež sa tí, ktorí vás poburujú²²⁰, sami²²¹ odrežú²²²! (13) Vy ste predsa boli povolani²⁰ k²²³ slobode, bratia, len tú slobodu *nemať* za²²⁴ zámienku²²⁵ pre mäso²²⁶, lež si v láske²²⁷ buďte nevoľníkmi²²⁸ navzájom; (14) veď všetok zákon je splnený¹⁶ v jednom slove²²⁹, v tomto: Budeš milovať toho, *ktorý* je ti blízko²³⁰, ako sám seba. (15) No ak jeden druhého²³¹ hryziete a zožierate, hľadte, aby ste jeden od druhého²³¹ neboli pohltení²⁰ 232.

(16) No vravím: Choďte v Duchu²³³ a nijako nebudete uskutočňovať²³⁴ túžbu²³⁵ mäsa, (17) lebo mäso svojou túžbou²³⁵ smeruje²³⁶ proti Duchu a Duch proti mäsu a tieto veci si navzájom odporujú, aby ste nekonali tie²³⁷ veci, ktoré²³⁸ si želáte²³⁹; (18) no ak ste vedení Duchom²³³, nie ste pod zákonom. (19) A činy mäsa sú všeobecne známe²⁴⁰: Sú to²⁴¹ smilstvo, nečistota, bezuzdnosť, (20) modlárstvo,

kúzelníctvo, nepriateľstvá, sváry, žiarlivosť²⁴², zlosť²⁴², zaujatosť²⁴², roztržky²⁴³, strany²⁴⁴, (21) závišť²⁴², vraždy, opilstvo²⁴², hodokvasy a tomu²⁴⁵ podobné veci, o ktorých vám vopred vravím²⁴⁶, tak¹⁰⁵ ako som aj predtým povedal²⁴⁷, že tí, ktorí takéto veci páchajú, Božie kráľovstvo nezdedia. (22) No ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť²⁴⁸, vlúdnosť, dobrotá²⁴⁹, vernosť²⁵⁰, (23) tichosť²⁵¹, sebaovládanie²⁵² – proti takýmto veciam niet zákona; (24) no tí, ktorí sú KRISTOVI, mäso s vášňami aj chtivosťami²³⁵ 253 ukrižovali. (25) No ak žijeme Duchom²³³, aj sa Duchom²³³ riadime²⁵⁴; (26) nestávajme sa prázdnyimi chvastúňmi, navzájom sa vyzývajúci²⁵⁵, navzájom si závidiacimi.

6 Bratia, keď aj bude *ktorýsi* človek zastihnutý²⁰ 256 vo volajacom previnení²⁵⁷, naprávajte²⁵⁸ takéhoto v duchu tichosti²⁵⁸ vy, ktorí ste duchovní²⁵⁸; pritom dávaj pozor²⁵⁹ sám na seba, žeby si do pokúšenia neupadol²⁶⁰ aj ty.

(2) Neste vzájomne svoje ťažkosti²⁶¹ a tak splňte²⁶² zákon KRISTA²⁶³; (3) lebo ak sa voláko nazdáva, že²⁶⁴ voláča je, nie súc nič, klame v mysli sám seba, (4) no nech každý svoje dielo overuje²⁶⁵ a potom sa bude mať čím honosiť²⁶⁶ len sám *vzhľadom* na seba a nie na iného, (5) lebo každý ponesie svoj vlastný náklad²⁶⁷.

(6) A ten, kto je vyučovaný v slove, nech sa s tým, kto vyučuje, vo všetkých dobrých²⁶⁷ veciach²⁶⁸ podieľa²⁶⁹.

(7) Nemýľte sa²⁷⁰, Bohu sa nemožno poškľabovať²⁷¹; áno, čokoľvek bude človek siať, to bude aj žať, (8) pretože kto seje pre svoje mäso²⁷², bude z mäsa žať skazu²⁷³, no kto seje pre Ducha²⁷², bude z Ducha žať večný život. (9) No neklesajme na myslí²⁷⁴, konajúc to, čo je správne²⁷⁵, veď súc neumdlievajúci²⁷⁶, budeme svojím²⁷⁶ časom žať; (10) tak teda, ako máme čas²⁷⁷, pôsobme²⁷⁸ to, čo je dobré²⁶⁷, voči všetkým, no najmä²⁷⁹ voči príslušníkom domácnosti viery.

(11) Pozrite, aký dlhý list²⁸⁰ som vám vlastnou²⁸¹ rukou napísal. (12) Kolkí sa chcú²⁸² pekne ukázať²⁸³ v mäse, tí vás nútia dávať sa obrezávať²⁸⁴, len aby neboli prenasledovaní pre KRISTOV kríž²⁸⁵, (13) veď ani sami tí, ktorí sa obrezávať dávajú²⁸⁴ 286,

zákon nezachovávajú, ale chcú²⁸², žeby ste sa vy dávali obrezávať²⁸⁴, aby sa mohli pochváliť²⁸⁷ vo vašom mäse²⁸⁸. (14)No mne nech sa nestane²⁸⁹, žeby som sa honosil, iba ak v kríži²⁸⁸ nášho Pána Ježiša Krista, skrze ktorého²⁹⁰ je svet ukrižovaný¹⁶ mne a ja svetu; (15)veď [v Kristovi Ježišovi] ani obriezka nič nie je²⁹¹ ani neobriezka²⁹²,

lež nové stvorenie, (16)a kolík sa budú riadiť²⁹³ týmto pravidlom²⁹⁴, pokoj na nich a zmlovanie, aj na Božieho Israéla.

(17)Ostatne²⁹⁵ nech mi nikto nepôsobí neprijemnosť²⁹⁶, veď ja na svojom tele nosím značky²⁹⁷ Pána Ježiša. (18)Milosť nášho Pána Ježiša Krista s vaším duchom, bratia. AMÉN.

GALAŤANOM

- 1 Viď Ján 16:26, pozn. 807.
- 2 Viď Skut. 7:34.
- 3 Viď 1 Kor. 1:20.
- 4 Al. „želanía“.
- 5 Al. „Boh a náš Otec“; inak viď 1 Kor. 15:24.
- 6 Al. „Kristovou milosťou“, viď Mat. 3:11.
- 7 Al. „prestupujete“, „sa odvraciate inam“, vl. „dávate al. nechávate sa prekladať“, viď Skut. 7:14, pozn. 397; tiež „podliehate zmene al. zmenám“.
- 8 Viď Luk. 23:32.
- 9 D. „ktorej“.
- 10 Al. „ktorá nie je druhou *blahou zvesťou*“.
- 11 Al. „akísi“.
- 12 Viď Ján 14:1, pozn. 688.
- 13 Viď Mat. 12:38.
- 14 Viď Rim. 16:25, pozn. 841.
- 15 Al. „vyše“.
- 16 V stavovom zmysle.
- 17 Al. „získať al. nakloniť si“, vl. „prehovárať“, „presviďčam“.
- 18 Al. „mi ide o to (Ján 7:18), žeby som sa ľúbil“.
- 19 Viď Rim. 15:1nn., pozn. 748.
- 20 V dejovom zmysle.
- 21 Viď Ján 1:14; netýka sa „odo mňa“ vo v. 11.
- 22 Vl. „odhalením“, D. „skrze odhalenie“.
- 23 Viď Mat. 5:21.
- 24 Vyjadruje zmysel dôrazného tvaru predošlého „mojom“.
- 25 Al. „spôsobe života“, no nie ako v Skut. 26:4.
- 26 Ako v Skut. 9:21, no tu, rovnako ako predošlé „prenasledoval“ (na rozdiel od napr. Skut. 26:4), v nedokonavom minulom čase („usiloval sa vyhladiť“).
- 27 Vl. „robit pokroky nad“.
- 28 Viď Skut. 7:55.
- 29 Viď 2 Kor. 12:15, tu aj v zmysle „oveľa väčšími“.
- 30 Viď Mat. 15:2n.
- 31 Vl. „svojich otcovských podaní“.
- 32 Viď Mat. 13:49, pozn. 633.
- 33 Vložené, aby bolo zrejmé, že ide o časovú hranicu.
- 34 Viď Luk. 1:15.
- 35 Al. „keď sa Bohu... zaľúbilo“, no nie ako vo v. 10.
- 36 Vl. „odhaliť“ (kap. 1:16), „odhalenia“ (kap. 2:2).
- 37 Pridané pre jasnosť zmyslu; „hneď som sa neuchýlil“ by mohlo znamenať, že tak urobil neskoršie, no zmysel je ten, že túto myšlienku ihneď zamietol.
- 38 Tj. „smerom nahor; v kap. 1:17 majú niektoré rukopisy znenie „neodišiel“, obdobne ako nižšie v tomto verši.
- 39 Podľa niektorých rukopisov, možno správne, „s Kéfom“; ide, pravdaže, o tú istú osobu.
- 40 D. „tvárou“.
- 41 D. „lež boli len počúvajúce“.
- 42 Viď v. 13.
- 43 D. „vo mne“ („mali vo mne príčinu oslavovať“).
- 44 Al. „na základe“.
- 45 Vl. „predložil som si im“, tj. „predložil zo svojej strany“, stredný slovesný rod.
- 46 Al. „stranou“.
- 47 Al. „čosi znamenajú“, „vychýrení“, „slovutní“; v. 6 obdobne.
- 48 Al. „voľajako“, výraz podobného významu ako u Mat. 5:25, pozn. 175.
- 49 Al. „či nebudaj nebežím alebo som *nebežal*“, „nebol bežal“ („som *nebežal*“) je v neurčitom čase („nevykonal al. nepodnikol beh“).
- 50 Tj. „hoci bol“; nie ako v kap. 1:14.
- 51 Neurčitý čas („nedali sa ho nútiť“, „neprinútili ho“).
- 52 Vl. „byť obrezaný“ v dejovom zmysle.
- 53 V príčinnom zmysle.
- 54 Al. „podludne“.
- 55 Viď Mat. 2:6.
- 56 Al. „sa votreli al. vlúdili“.
- 57 Viď 2 Kor. 12:20; tú istú predponu má sloveso „vyšliedť“ vyššie.
- 58 Slovesný tvar naznačuje určitost úmyslu al. domnelú istotu výsledku („že nás... zotročia“). Viď v. 19; Kol. 2:8; Zjav. 22:14.
- 59 Al. „na chvíľu“.
- 60 D. „podriadenosťou“.
- 61 Al. „u vás vytrvala“ (Luk. 22:28).
- 62 Al. „sú“.
- 63 Al. „nič mi na tom nezáleží“, vl. „nerobí mi to žiadny rozdiel“.
- 64 Viď Luk. 20:21.
- 65 Sloveso „navyšie uložiť“ tu súvisí s „predložil“ vo v. 2; čo im Pavel predložil, nepokúšali sa doplniť. Aj tu, ako vo v. 2, pozn. 45, je stredný slovesný rod („nepridali nič zo svojho“). Vetná stavba je prerušená; dá sa čítať „čímsi sú (nech... človeka), mne tí uznávaní veru nič... neuložili“.
- 66 Vl. „uvidiac“.
- 67 D. „zvestou neobriezky“ (Rim. 2:25), „obriezky“.
- 68 D. „podľa toho, ako“.
- 69 Viď 1 Kor. 12:6, tu neurč. čas („prejavil pôsobenie“, „vyvinul činnosť“).
- 70 Viď v. 6.
- 71 Al. „medzi národy“ („obriezku“).
- 72 Viď kap. 1:18.
- 73 Al. „usvedčený zo zla“, v stavovom zmysle.
- 74 D. „s národmi“.
- 75 Al. „stránil sa“, „cúval“ (Skut. 20:27).
- 76 Viď Mat. 13:49.
- 77 Al. „pretvarovať sa“, „pretvárkou“.
- 78 Vl. „odvedený“.
- 79 Prítomný čas tu vyjadruje charakter.
- 80 Predložková väzba ako u Luk. 12:47, pozn. 878.
- 81 D. „po národsky“, obdobne ako „po židovsky“ nižšie.
- 82 Al. „po židovsky si počínať“, jediné slovo („židovať“).
- 83 Tj. „nemôže byť“.
- 84 Viď Rim. 1:17; 3:20.
- 85 Viď 2 Tim. 1:12.
- 86 D. „každé“.

- 87 Viď 2 Kor. 11:12, pozn. 512; 3:6.
 88 Viď Rim. 3:4.
 89 D. „ak veci, ktoré som zrúcal, tieto“.
 90 Viď Rim. 3:5, pozn. 162.
 91 Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363, al. možno „ožil“, viď v. 4, pozn. 58.
 92 V stav. zmysle; čo do kap. 2:20 viď Mat. 7:25, pozn. 300.
 93 Al. „ukrižovaný, no žijem, nie“.
 94 Vl. „viere, ktorá je v“.
 95 Viď Ján 3:16; 17:19, pozn. 842.
 96 Viď Luk. 10:16; tiež Marek 7:9, pozn. 292; 1 Kor. 1:19, pozn. 29.
 97 Al. „nemysliaci“ (Luk. 24:25).
 98 D. „očaril, ktorým“.
 99 Vl. „predmaľovaný“, ako predloha al. vzor, tiež „ako vymaľovaný predstavený“.
 100 Viď Ján 6:45.
 101 Viď Rim. 10:16.
 102 D. „dokončujete sa al. si“, no aj „zdokonaľujete sa“, zmysel ako v texte.
 103 Viď 2 Kor. 9:10, pozn. 416 a 417.
 104 Viď Mat. 7:22, pozn. 290.
 105 D. „podľa toho“.
 106 Viď Rim. 4:3.
 107 Al. „spoznávate“, „rozumiete“, objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
 108 Obdobný hebraizmus ako v Zjav. 3:8, pozn. 102.
 109 Al. „títo“; netýka sa „tí“ vyššie a vo v. 9.
 110 Viď Rim. 1:17.
 111 1 Mojž. 12:9.
 112 Viď Skut. 3:25.
 113 Viď Skut. 10:45, pozn. 694.
 114 5 Mojž. 27:26.
 115 Viď Ján 7:49.
 116 Viď Luk. 4:17.
 117 D. „v zákone“ (v. 11), „v nich“ (v. 12), tj. „v moci al. účinnosti zákona“ atď., viď Mat. 3:11.
 118 Viď kap. 2:16.
 119 Hab. 2:4.
 120 3 Mojž. 18:5.
 121 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
 122 5 Mojž. 21:23.
 123 Viď kap. 2:9.
 124 Tj. „splnenie prísľubu“, viď Luk. 24:49.
 125 D. „podľa“.
 126 Viď Mat. 26:28.
 127 Al. „nerušiť“ (Marek 7:9), no nie ako tu vo v. 17.
 128 1 Mojž. 22:18.
 129 D. „nastaviť“.
 130 Viď Rim. 1:20, pozn. 52; 3:31.
 131 Tj. „aby dal vyniknúť zlu prejavenejmu v prestupovaniach“.
 132 Al. „je“, dokonavý minulý čas.“
 133 Viď 1 Kor. 16:1, pozn. 647.
 134 Tj. „prostredníka netreba, ak sa k voľacomu zaväzuje iba jedna strana zmluvy“.
 135 Viď Rim. 11:23; vo v. 23 v stavovom zmysle.
 136 Al. „strážou“.
 137 D. „boli sme opatrovaní pod zákonom“.
 138 Viď Ef. 1:14, pozn. 26.
 139 Viď Mat. 16:27, pozn. 764.
 140 Vl. „odhalená“.
 141 Viď Ef. 1:15.
 142 Viď Skut. 19:5, pozn. 578 a 1193; tiež „ku Kristovi“, ako vo v. 24.
 143 Viď Mat. 11:25, pozn. 482.
 144 Viď Skut. 10:36.
 145 Viď v. 1.
 146 V stavovom zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
 147 Al. „základné prvky“, „prvopočiatky“, „princípy“, v. 9 obdobne. Ide o stvorené veci, ktoré mali závažný význam v starozákonnej sústave aj v náboženstvách národov (beh nebeských telies, určujúci čas, viď v. 10, zvieratá potrebné na obete, atď.).
 148 Viď Skut. 7:12, pozn. 391.
 149 Vl. „povstávšieho“, „vzniknutého“, „ocitnutejšieho sa“, zmysel ako v texte (nesúvisí s „prišlo“ vyššie); tiež „narodeného“, ale to je druhotný význam tohto slova. Viď Ján 8:58, pozn. 452.
 150 Vl. „dostali od“, tj. „Boha“, ako dar z milosti; Židia boli v porobe zákona, národy nemali právo na nič. No toto sloveso značí aj „dostali späť“, ako u Luk. 6:34, viď tam v. 30, pozn. 413, takže vzhľadom na Židov tu azda možno vidieť aj náznak toho, že sa im v Kristovi vracia synovstvo (Rim. 9:4) pre ich nevernosť a neposlušnosť stratené.
 151 Viď Rim. 8:15, pozn. 402.
 152 Tj. „Ducha“.
 153 Tj. „Boh sám ňa spravil dedičom“.
 154 Vo vv. 8 a 13 vedomé, vo v. 9 objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
 155 Viď Mat. 6:24, pozn. 239; vo vv. 8 aj 9 to isté sloveso v neurčitom čase, vo v. 8 s významom „slúžili po celý ten čas“.
 156 Al. „ba čo viac“.
 157 Tu v zmysle „uznaní“.
 158 Al. „slabým“, „chabým“.
 159 Al. „chudobným“, „žobráckym“.
 160 Viď Ján 3:3; „nové“ bolo to, že teraz išlo o porobu v spojení so zákonom a nie s modlami.
 161 Al. „bedlivo dodržiavate“, sloveso ako u Marka 3:2, pozn. 56.
 162 Viď kap. 2:2.
 163 Najskôr v zmysle „usilujte sa stať“.
 164 Viď 1 Kor. 6:8.
 165 Viď 2 Kor. 3:11, pozn. 128.
 166 D. „ani ste nevyplnili“.
 167 Podľa niektorých rukopisov, možno správne, „nuž, kde je tá“.
 168 Al. „blaženosti“.
 169 Al. „sú zapálení“, na konci verša obdobne; vo v. 18 tože sloveso v strednom rode, zdôrazňujúcom osobný záujem, no možno ho chápať aj trpne („byť predmetom horlivosti“).
 170 Al. „pre“.

- 171 Al. „dobré“ (Marek 7:37).
 172 Al. „vylúčiť“, „odlúčiť“, tj. „znemožniť vám prístup k nám“.
 173 Vid' Mat. 5:16, pozn. 152.
 174 D. „v správnom“.
 175 Vl. „sa zvíjám“, porov. príbuzné podstatné meno u Mat. 24:8, pozn. 1105.
 176 Al. „stvárnený“, „nadobudne tvárnosť“, sloveso vyskytujúce sa v N. Zákone iba tu, no súvisí so slovom „povaha“ u Marka 16:12 a vo Fil. 2:6n.
 177 D. „vo“ („vo vás je toho príčina“).
 178 Vid' Mat. 24:4, pozn. 1503; Ján 13:22, pozn. 691.
 179 1 Mojž. 16:15; 21:2.
 180 Išlo, pravdaže, o nevoľníčku, otrokyňu, no tu nie je takto označená.
 181 Pridané, aby bolo zrejme, že predošlé „slobodnej“ je v protiklade k „služke“ al. „otrokyni“; vid' kap. 3:28. Podobne je „sloboda“ v kap. 5:1 protikladom „nevoľníctva“.
 182 Al. „sa zrodil“ (Mat. 2:1).
 183 D. „skrze príslub“.
 184 D. „ktoré“, ďalej obdobne, vid' Mat. 2:6.
 185 Al. „treba chápať obrazne“.
 186 D. „tieto“.
 187 Vl. „od“.
 188 Vid' Luk. 9:30, pozn. 606.
 189 Al. „zodpovedá tomu Jerúsálemu“.
 190 Vid' Mat. 6:24, pozn. 239.
 191 Is. 54:1.
 192 Vid' Mat. 2:2.
 193 Al. „vyraz“.
 194 Al. „radostné volanie“; D. „prepukni a zavýskaj“.
 195 Vid' v. 19.
 196 D. „pustej“.
 197 D. „deti... mnohé, skôr“.
 198 1 Mojž. 21:10.
 199 Al. „tou slobodou“.
 200 Vl. „stojte pevne“.
 201 Al. „sa obrezávať“, v. 3 obdobne.
 202 Vl. „slávnostne vyhlasujem“, „zaprisahám sa“.
 203 Vl. „dlhý“.
 204 Vid' Mat. 5:39, pozn. 188.
 205 D. „v zákone“, vid' Mat. 3:11.
 206 Al. „chcete byť uznaní“.
 207 Slovmi „ste prišli o všetok úžitok z“ je opísané sloveso, ktoré je nelahko preložiť. Je to trpný rod slovesa značiaceho „zrušiť“, „odstrániť“, „účinnosti zbaviť“, tu s predložkou „od“, takže teda zmysel je „byť zbavený účinku volačoho“. S tou istou predložkou ako tu je tento výraz použitý v Rim. 7:6 („oprosení“), no tam nejde o úžitok, lež o účinok zákona, ktorý nad nimi už nemal moci, stal sa neúčinným; tak túto Kristus. Nejde o odlúčenie od Krista osobne, lež od všetkého, čo je v Ňom pre nás.
 208 Vid' Skut. 27:17, pozn. 1707.
 209 Vid' Rim. 8:19; 1:17; 2:25; 7:5, pozn. 353.
 210 Vid' Marek 7:37.
 211 D. „kto vás“.
 212 Al. „odrezal“.
 213 Al. „poslušní pravdy“, „nedávali sa pravde presvedčať al. prehovárať al. dať si od pravdy povedať“ (v. 7); „poslušnosť“, „ochota dať si povedať“, „lahkovernosť“ (v. 8); v tomto zmysle sa týka povolnosti Galatov voči bludným učiteľom, no výraz sa dá chápať aj činne („prehováranie“, „presvedčanie“), a potom by značil činnosť oných bludárov. Príbuzné je aj sloveso „som presvedčený“ vo v. 10.
 214 D. „čo do“.
 215 Al. „dôverujem“, vid' vv. 7n., pozn. 213, a Mat. 27:43, pozn. 1350; tu v zmysle „plne al. cele presvedčený“.
 216 Al. „súd“, „obvinenie“.
 217 Týka sa aj charakteru, vid' Mat. 5:39, pozn. 188.
 218 Vid' 1 Kor. 1:23; „urážlivosť“, „hanba“.
 219 Vid' Rim. 6:6, pozn. 319, tu dokonavý minulý čas so zosilňujúcim významom („načisto odpratáná“).
 220 Al. „vedú na scestie al. do zmätku“, ako „prevrátili“ v Skut. 17:6.
 221 D. „aj“, tj. „dokonca“.
 222 Al. „poburujú, dajú aj vyrezať“.
 223 Predložka vyjadruje stav, do akého boli povolani, podmienku a charakter povolania, vid' Rim. 4:18, pozn. 247; 5:14, pozn. 285.
 224 D. „v“, „na“ („aby sa neobrátila na“).
 225 Vid' 2 Kor. 11:12.
 226 D. „zámienku mäsu“.
 227 D. „skrze lásku“; služba má byť láskou vyznačená. Porov. 2 Kor. 3:11, pozn. 128.
 228 Vid' Mat. 6:24, pozn. 239; tiež „navzájom si služte láskou“, no preklad v texte vyjadruje protiklad k „slobode“ vyššie.
 229 3 Mojž. 19:18.
 230 Vid' Mat. 5:43.
 231 Vl. „ak sa navzájom“, „aby ste od seba navzájom“.
 232 Vl. „strávení“ (Luk. 9:54).
 233 Al. „Duchom“ (v. 16), „v Duchu“ (v. 18); vo v. 16 sa výraz „chodte“ týka všeobecného spôsobu života, podobne ako „podľa Ducha“ v Rim. 8:4n., no vo v. 18 ide o nasledovanie istého pokynu al. pravidiel, ako v kap. 6:16; Rim. 4:12; Fil. 3:16; to vyznačuje chodenie, vedenie a život, a nástrojom toho je Duch.
 234 Al. „plniť“ (Rim. 2:27).
 235 Al. „chtiivosť(ou)“, vid' Rim. 7:7.
 236 D. „mäso túži al. je chtivé al. žiadostivé“, vid' Rim. 7:7, pozn. 360.
 237 Al. „tieto“.
 238 Vl. „ktorékoľvek“.
 239 Al. „by ste radi“.
 240 Al. „sú zjavné al. zrejme“.
 241 D. „ktoré sú“, vid' Mat. 2:6.
 242 Vid' 2 Kor. 12:20, pozn. 588 a 589.
 243 Vid' Rim. 16:17.
 244 Vid' Skut. 5:17.
 245 D. „týmto“.
 246 Al. „predpovedám“, v nedokonavom zmysle.
 247 Al. „predpovedal“, v dokonavom zmysle.
 248 Al. „trpezlivosť“, vid' Jak. 5:7.

- 249 Viď Rim. 15:14.
 250 Al. „viera“, no tu skôr ako v texte, „spolahľivosť“, „dôveryhodnosť“.
 251 Viď 1 Kor. 4:21.
 252 Viď Skut. 24:25.
 253 Al. „svoje mäso s jeho (al. „svojimi“) vášňami aj jeho (al. „svojimi“) chtivosťami“, viď Ján 8:44, pozn. 433.
 254 Viď Rim. 4:12.
 255 Tj. „vyzývavo sa správajúcimi“, „provokujúcimi“.
 256 Al. „pristihnutý“, „prekvapený“, vl. „skôr (tj. „ako sa nazdá“) chytený“.
 257 Viď Mat. 6:14; al. „voľajakým previnením“, potom v zmysle „postihnutý“, „zachvátený“.
 258 Viď 1 Kor. 1:10, pozn. 15, al. „usilujte sa napraviť“, 4:21; 2:15.
 259 Al. „hľad“ (Luk. 11:35).
 260 D. „nebol pokúšaný“, neurčitý čas.
 261 Al. „bremená“, „farchy“.
 262 Vl. „celkom splňte“, „doplňte“ (Mat. 13:14).
 263 Narážka na ich záľubu v zákone Mojžiša.
 264 Al. „ak sa zdá, že ktosi“.
 265 Viď 2 Kor. 8:8; al. „skúma“ (1 Kor. 11:28).
 266 Viď Rim. 4:2.
 267 Viď Mat. 11:28 (nie ako „ťažkosti“ vo v. 2); 7:11.
 268 Viď Luk. 12:18n., pozn. 842.
 269 Rim. 12:13, pozn. 664; 2 Kor. 9:13, pozn. 432.
 270 Al. „nedávajte sa klamať“, no nie ako vo v. 3.
 271 Vl. „nepošľabuje“, viď Luk. 16:14, pozn. 1064.
 272 Al. „do svojho mäsa“, „do Ducha“.
 273 Al. „skazenosť“ (Rim. 8:21).
 274 Al. „neochabujme“.
 275 Tj. „ak budeme takí“.
 276 D. „vlastným“.
 277 Tu aj „príležitosť“.
 278 Al. „pracujeme“, „robme“; tu ide o určitejšie prejavy činnosti služby, kým „konajúc... správne“ vo v. 9 sa týka charakteru správania.
 279 D. „najväčšími“.
 280 Pre apoštola to bol dlhý list, lebo ho písal vlastnoručne, inokedy zvyčajne diktoval. Iní čítajú „akými veľkými literami“ a vzťahujú tieto slová len na nasledovný text, podľa nich vlastnoručný dodatok diktovaného listu. Potom by bolo výraz „napísal“ treba chápať v zmysle pozn. 66 k 2 Kor. 2:3.
 281 D. „svojou“, dôrazný tvar.
 282 Al. „by radi“, „želajú si“.
 283 Al. „zapôsobil dobrým dojmom“.
 284 Viď kap. 5:2.
 285 D. „Kristovým krížom“ (Kristov kríž bol podnetom al. dôvodom na prenasledovanie).
 286 Tu majú niektoré rukopisy tvar dokonavého min. času („sú obrezaní“, v stav. zmysle).
 287 D. „sa pochválili“, viď 2 Kor. 7:14.
 288 Al. „vaším mäsom“, „krížom“.
 289 Viď Luk. 20:16.
 290 Al. „ktorý“, tj. „kríž“; podľa znenia v texte „Krista“.
 291 D. „čosi je“.
 292 Viď Rim. 2:25.
 293 Viď kap. 5:25.
 294 Viď 2 Kor. 10:13, pozn. 468.
 295 Al. „naďalej“, „nabudúce“.
 296 Viď Mat. 26:10, pozn. 1222.
 297 Apoštol myslí na jazvy po ranách, ktorých sa mu dostalo v službe Pánovi, a porovnáva ich so značkami, aké majitelia otrokov vypaľovali na ich telá a tak ich označovali ako svoje vlastníctvo.

LIST EFESANOM

Pavol, apoštol Ježiša Krista podľa Božej vôle¹², svätým, ktorí sú v Efese³, a verným⁴ v Kristu Ježišovi: (2) Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista.

(3) *Nech je velebený ten, ktorý je Boh a Otec*⁵ nášho Pána Ježiša Krista, ktorý nás požehnal všetkým duchovným požehnaním⁶ v nebeských⁷ miestach³¹ v Kristovi (4) podľa toho, ako si nás v ňom pred založením sveta vyvolil, žeby sme boli pred ním⁸ svätí a bezúhonní v láske, (5) a predurčil nás na osvojenie za synov⁹ skrze Ježiša Krista pre seba podľa blahej záľuby¹⁰ svojej vôle¹, (6) na chválu slávy jeho milosti¹¹, v ktorej nás do priazne pojal¹² v Milovanom¹³; (7) v tom¹⁴ máme oslobodenie¹⁵ skrze jeho krv, odpustenie previnení¹⁶ podľa bohatstva jeho milosti¹¹, (8) ktorou nás vo všetkej múdrosti a prezieravosti¹⁷ zahrnul¹⁸; (9) oznámil nám tajomstvo svojej vôle¹ podľa svojej blahej záľuby¹⁰, ktorú si v sebe predsavzal (10) čo do usporiadania¹⁹ *týkajúceho sa* naplnenia dôb: Zhrnúť si všetky veci pod jednu hlavu v KRISTOVI, veci na nebesiach a veci na zemi, v ňom, (11) v ktorom sme tiež nadobudli dedičstvo, súc podľa predsavzatia toho, ktorý všetky veci pôsobí²⁰ podľa rozhodnutia svojej vôle¹, predurčení²¹ (12) na to, žeby sme na chválu jeho slávy boli my, ktorí sme predtým zložili²² nádej v tom Kristovi, (13) v ktorom²³ aj vy, počujúc²⁴ slovo pravdy, blahú zvesť o vašej záchrane²⁵, v ktorom ste aj, keď ste uverili, boli spečatení²¹ Svätým Duchom prísľubou; (14) ten je závädkom nášho dedičstva do²⁶ oslobodenia¹⁵ dobytého vlastníctva na chválu jeho slávy.

(15) Pre túto príčinu aj ja, keď som počul o viere v Pána Ježiša²⁷, ktorá je vo vás²⁸, a láske, ktorú máte ku všetkým svätým, (16) za vás neprestávam ďakovať, konajúc [o vás] zmienku pri svojich modlitbách, (17) aby vám Boh nášho Pána Ježiša Krista, Otec slávy, dal ducha múdrosti a zjavenia²⁹ v plnom poznaní³⁰ jeho; (18) *aby ste*

oči vášho srdca *mali* osvietené³², takže by ste³³ vedeli³⁴, aká³⁵ je nádej jeho povolania [a] aké³⁵ bohatstvo slávy jeho dedičstva v svätých³⁶ (19) a aká³⁵ prenesmierna veľkosť jeho moci voči nám, ktorí veríme, podľa pôsobenia²⁰ mohutnosti jeho sily, (20) ktorou zapôsobil^{20 37} v KRISTOVI, keď ho vzkriesil spomedzi mŕtvych; i posadil ho na svojej pravici v nebeských⁷ miestach (21) vysoko nad každú vládu³⁸ a vrchnosť³⁸ a moc³⁸ a panstvo⁷² a každé meno menované nielen vo veku³⁸ tomto, lež aj v budúcom, (22) a všetky veci podriadil pod jeho nohy³⁹ a dal to, žeby on bol nado všetkými vecami hlava zhromaždeniu, (23) ktoré⁴⁰ je jeho telo, plnosť toho, ktorý naplnia

2 všetko vo všetkých⁴¹; (2:1) a vás, ktorí ste boli mŕtvi v svojich previneniach⁴² a hriechoch – (2) v tých ste kedysi chodili⁴³ podľa behu³⁸ tohto sveta, podľa toho, ktorý vládne právomocou³⁸ nad ovzduším⁴⁴, ducha, ktorý teraz pôsobí²⁰ v synoch³⁶ neposlušnosti⁴⁵, (3) medzi ktorými sme sa kedysi v chťivostiach⁴⁵ nášho mäsa pohybovali^{43 46} aj my všetci, konajúc želania⁴⁷ mäsa a myšlienok rozumu⁴⁸, i boli sme prirodzenosťou deťmi hnevu ako aj ostatní, (4) no Boh, súc pre svoju veľkú⁴⁹ lásku, ktorou nás miloval⁵⁰, bohatý súcitom⁵¹, (5) nás, keď sme tiež⁵² boli mŕtvi v previneniach⁴², s KRISTOM oživil (ste milostou zachránení^{32 53}), (6) a spoločne⁵⁴ vzkriesil a spoločne⁵⁴ v nebeských⁷ miestach posadil v Kristu Ježišovi, (7) aby vo vekoch, ktoré nadchádzajú, ukázal⁵⁵ prenesmierne bohatstvo svojej milosti vo vľúdnosti k nám⁵⁶ v Kristu Ježišovi. (8) Áno, ste tou milostou skrze vieru zachránení^{32 53} a to nie je z⁵⁷ vás, je to Boží dar, (9) nie na základe⁵⁷ činov, aby sa voľakto nehonosil⁴³; (10) sme predsa dielo⁵⁷ jeho, súc stvorení²¹ v Kristu Ježišovi na⁵⁸ dobré⁵⁹ činy, ktoré Boh vopred prihotovil, aby sme v nich chodili⁴³.

(11) Preto pamätajte, že vy, v mäse kedysi národy, ktorým sa vraví neobriezka⁶⁰, – od toho, čomu sa vraví obriezka, rukou

vykonávaná na⁶¹ mäse, – (12)že ste v tamtej dobe boli bez Krista, odcudzení^{32 62} od obce Izraela a cudzinci⁶³ čo do zmlúv⁶³ prísľubu, nemajúci nádeje a bez Boha⁶⁴ vo svete; (13)no teraz ste v Kristu Ježišovi vy, ktorí ste kedysi boli ďaleko, KRISTOVOU krvou⁶⁵ privedení⁶⁶ blízko⁶⁷. (14)Veď on je náš mier⁶⁸, ktorý oboje spravil jedným a priehradu⁶⁹ oplotenia⁷⁰ zručal (15)tým, že v svojom mäse odpratal⁷¹ nepriateľstvo, zákon prikazov *spočívajúci* v ustanoveniach⁷³, aby to dvoje⁷⁴ sám v sebe spracoval⁷⁵ v jedného nového človeka, chcúc zaviesť⁷⁶ mier⁶⁸, (16)a aby oboje⁷⁴ v jednom tele uviedol v súlad⁷⁷ s Bohom skrze kríž; ním⁷⁸ nepriateľstvo zabil, (17)i prišiel a ohlásil v blahej zvesti mier⁶⁸ vám, ktorí ste boli ďaleko, a mier⁶⁸ tým, ktorí boli blízko⁷⁹, (18)lebo jedni aj druhí⁷⁴ skrze neho máme jedným Duchom⁷⁸ prístup k Otcovi. (19)Tak teda už nie ste cudzinci⁷⁹ a návštevníci⁸⁰, lež ste spoluobčania svätých a príslušníci Božej domácnosti, (20)príbudovaní^{21 81} na základe⁸² apoštolov a prorokov, pričom je hlavným národným *kameňom* sám Ježiš Kristus, (21)v ktorom všetka stavba⁸³, dovedna sklbovaná⁸⁴, rastie v svätý chrám v Pánovi, (22)v ktorom sa aj vy spolu budujete⁸⁵ v sídlo Boha v osobe Ducha⁸⁶.

3 Z tejto príčiny ja, Pavol, väzeň KRISTA Ježiša pre⁸⁷ vás, národy, (2)(ak ste, pravda, počuli o správe⁸⁸ Božej milosti, ktorá mi čo do⁸⁹ vás bola daná^{21 90}, (3)že mi odhalením⁹¹ bolo oznámené²¹ tajomstvo [podľa *toho*, ako som predtým stručne⁹² napísal, (4)a čo sa toho týka⁹³, môžete čítajúc porozumieť môjmu vyznaniu sa⁹⁴ v tajomstve KRISTA], (5)ktoré [v] iných pokoleniach nebolo synom ľudí oznámené²¹ *tak*, ako bolo teraz v Duchu⁷⁸ odhalené²¹ jeho svätým apoštolom a prorokom: (6)Že tí, ktorí sú z národov⁹⁵, sú spoludedičia a spolutelom a spolupodielníkmi [jeho] prísľubu v Kristu Ježišovi skrze blahú zvest; (7)tej služobníkom⁹⁶ som sa stal podľa daru Božej milosti, ktorý mi bol daný^{21 97} pôsobením^{91 20} jeho moci. (8)Táto milosť bola daná²¹ mne, menšiemu ako najmenší zo všetkých svätých, žeby som medzi národmi ohlásil blahú zvest o nevystihnuteľnom⁹⁸ bohatstve KRISTA

(9)a všetkých osvietil *poznáním toho*, aká⁹⁹ je správa⁸⁸ tajomstva od vekov ukrytého¹⁰⁰ v Bohu, ktorý stvoril všetky veci, (10)aby teraz skrze zhromaždenie vládám¹⁰¹ a vrchnostiam¹⁰¹ v nebeských¹⁰¹ miestach bola oznámená²¹ prerozmanitá Božia múdrosť (11)podľa predsvzatia vekov¹⁰², ktoré¹⁰³ pojal¹⁰⁴ v KRISTU Ježišovi, našom Pánovi; (12)v ňom máme smelosť¹⁰⁵ a prístup v dôvere skrze vieru v¹⁰⁶ neho. (13)Preto prosím¹⁰⁷, žeby ste pri¹⁰⁸ mojih strastiach¹⁰⁹ pre⁸⁷ vás – to¹¹⁰ je vaša sláva – neochabovali¹¹¹. (14)Z tejto príčiny skláňam¹¹² svoje kolená pred Otcom¹¹³ [nášho Pána Ježiša Krista]¹¹⁴, (15)od¹¹⁵ ktorého sa menuje¹¹⁶ každá rodina¹¹⁷ v nebesiach aj na zemi, (16)aby vám podľa bohatstva svojej slávy dal mocou zmohutniť skrze jeho Ducha čo do vnútorného človeka, (17)žeby¹¹⁸ sa KRISTUS skrze vieru usídlil vo vašich srdciach a vy aby ste boli zakorenení¹¹⁹ a založení¹¹⁹ v láske, (18)aby ste plne zvládali¹²⁰ so všetkými svätými sa dobrať *toho*¹²¹, aká¹²² je šírka a dĺžka a hĺbka a výška, (19)i spoznať KRISTOVU lásku¹²³, ktorá poznanie prevyšuje, aby ste boli naplnení²¹ do všetkej Božej plnosti. (20)A tomu, ktorý je mocný spraviť oveľa hojnejšie nad všetky veci, ktoré si vyprosujeme alebo na ktoré myslíme¹²⁴, podľa tej moci, ktorá v nás vyvíja svoju činnosť¹²⁵, (21)jemu v zhromaždení v Kristu Ježišovi sláva do všetkých pokolení veku vekov. AMÉN.)¹²⁶ (4:1)Nabádam¹²⁷ vás teda ja, väzeň v Pánovi, žeby ste chodili¹²⁸ dôstojne toho povolania, ktorým ste boli povolaní²¹, (2)so všetkou pokorou a tichosťou¹²⁹, so zhovievavosťou¹³⁰, navzájom sa znášajúc v láske, (3)vyasnažujúc sa zachovávať¹³¹ jednotu Ducha v zväzku¹³² pokoja. (4)Je jedno telo a jeden Duch¹³³, ako¹³⁴ ste aj boli povolaní²¹ v jednej nádeji vášho povolania; (5)jeden Pán, jedna viera, jeden krst; (6)jeden Boh a Otec všetkých, ktorý je nad všetkými a skrze všetkých a vo všetkých vás. (7)No každému jednotlivcovi¹³⁵ z nás bola daná²¹ milosť podľa miery KRISTOVHO obdarovania; (8)preto vraví¹³⁶: Vystúpil do výšky, zajaté privedol¹³⁷ zajatectvo a ľuďom dal dary – (9)no čo je to, že vystúpil, ak nie, že aj zostúpil do nižších končín zeme? (10)Ten, ktorý zostúpil, je ten istý, ktorý

aj vystúpil vysoko nad všetky nebesá, aby naplnil všetky veci; (11) a on dal ktorých¹³⁸ za apoštolov a ktorých¹³⁸ zasa za prorokov a ktorých¹³⁸ za hlásateľov blahej zvesti a ktorých¹³⁸ za pastierov a učiteľov, (12) na¹¹³ zdokonaľovanie¹³⁹ svätých za účelom¹⁴⁰ diela obsluhy¹⁴¹, za účelom¹⁴⁰ budovania KRISTOVHO tela, (13) kým my¹⁴² všetci dospejeme do¹⁴⁰ jednoty viery a plného poznania³⁰ Božieho Syna, do¹⁴⁰ dospelého muža, do¹⁴⁰ miery postavy¹⁴³ KRISTOVEJ plnosti, (14) aby sme už neboli batofatá¹⁴⁴, zmietané príbojom a sem-ta¹⁴⁵ unášané každým vetrom toho učenia, ktoré je v¹⁴⁶ šúdiarstve¹⁴⁷ ľudí, v¹⁴⁶ nepoctivom chytárctve¹⁴⁸, na¹⁴⁹ sústavné¹⁵⁰ balamutenie¹⁵¹, (15) lež rastme¹⁵², pravdu držiace¹⁵³ v láske, vo všetkých veciach¹⁵⁴ do neho, ktorý je hlava, KRISTUS, (16) z ktorého si všetko telo, dovedna skĺbované¹⁵⁵ a v celistvosti udržiavané¹⁵⁶ každým spojím¹⁵⁷ prívodu¹⁵⁸ podľa pôsobenia²⁰ každej jednotlivce¹⁵⁹ časti v jej miere, uskutočňuje rast tela za účelom¹⁴⁹ svojho budovania v láske.

(17) Toto teda vravím a dosvedčujem¹⁶⁰ v Pánovi, že by ste už nechodili¹⁶¹ podľa toho, ako chodia aj [ostatné] národy v ničotnosti¹⁶² svojej mysle, (18) súc zatemení³² v rozume, odcudzení³² Božiemu životu následkom neznalosti, ktorá v nich je, príčinou zatvrdnutosti¹⁶⁴ ich srdca; (19) tí¹⁶⁵, súc zbavení³² všetkého cítenia¹⁶⁶, sami seba odovzdali bezuzdnosti za účelom¹⁴⁹ páchania všetkej nečistoty s lačnou neukojenou dychtivosťou¹⁶⁷. (20) No vy ste nie takto pochopili¹⁶⁸ KRISTA, (21) ak ste ho¹⁶⁹ totiž počuli a v ňom boli vyučení²¹ podľa toho, ako je pravda v Ježišovi¹⁷⁰: (22) Že ste čo do prvého správania⁷¹ od seba odložili starého človeka, ktorý sa podľa klamných chtivostí¹⁷² ruší⁷⁴, (23) a obnovujete⁸⁹ sa⁷⁵ v duchu⁷⁶ svojej mysle (24) a odiali ste sa novým¹⁷⁷ človekom, ktorý bol stvorený podľa Boha¹⁷² v pravdivej spravodlivosti a svätosti¹⁷³. (25) Preto od seba odložte lož⁷⁸ a každý s tým, ktorý je mu blízko¹⁷⁹, hovorte pravdu, pretože sme jedni druhých údmi. (26) Hnevajte sa a nehrňte; nech nad vašim rozhnevaním slnko nezachádza (27) ani nedávajte miesta diablovi. (28) Kradoš¹⁸⁰ nech už nekradne, lež nech radšej lopotí, robiac¹⁸¹

rukami voľačo dobré¹⁸², aby mal čo udieľať¹⁸³ tomu, kto má núdzu¹⁸⁴. (29) Nech z vašich úst nevychádza žiadne¹⁸⁵ škarredé¹⁸⁶ slovo, lež iba¹⁸⁷ voľajaké dobré⁵⁹ na¹⁴⁹ potrebné budovanie¹⁸⁸, aby prinieslo¹⁹⁰ dobrodenie¹⁹¹ tým, ktorí počujú. (30) A nezarmucujte Svätého Božieho Ducha, ktorým¹⁹² ste boli spečatení¹⁹² na¹⁹² deň oslobodenia¹⁹²; (31) nech je od vás odstránená¹⁹² všetka horkosť¹⁹³ a zlosť¹⁹⁴ a hnev a krik a urážlivá reč so všetkou zlovolou¹⁹⁵, (32) a stávajte sa¹⁹⁶ k sebe navzájom vlúdny, cituplní¹⁹⁷, medzi sebou si¹⁹⁸ prepačujú¹⁹⁹ podľa toho, ako aj Boh v Kristovi prepáčil²⁰⁰ vám.

5 Stávajte sa¹⁹⁶ teda, ako milované deti, napodobňovateľmi Boha (2) a choďte v láske podľa toho, ako nás aj KRISTUS miloval²⁰¹ a za²⁰¹ nás vydal sám seba ako posvätný dar²⁰² a obeť Bohu na lúbeznú vôňu²⁰³. (3) No smilstvo a žiadna²⁰⁴ nečistota alebo bezuzdná chtivosť²⁰⁵ nech sa podľa toho, ako sa patrí svätým, medzi vami ani nemenuje, (4) ani oplzlosť²⁰⁶ a bláznovské²⁰⁷ hovorenie alebo vtipkovanie, veci nenáležité, lež radšej²⁰⁸ ďakovanie. (5) To predsa viete; je vám známe²⁰⁹, že žiadny²⁰⁴ smilník alebo nečistý alebo bezuzdný chlivec²⁰⁵, ktorý je modlár, nemá dedičstva v KRISTOVOM a Božom kráľovstve. (6) Nech vás nikto neklame prázdny, keď pre tieto veci na synov neposlušnosti²¹⁰ prichádza Boží hnev²¹¹, (7) nestávajte sa¹⁹⁶ teda ich spolupodielníkmi – (8) áno, kedysi ste boli tmou, no teraz svetlom v Pánovi; choďte ako deti svetla (9) (lebo plod²¹² svetla je vo všetkej добрôte²¹³ a spravodlivosti a pravde), (10) skúmajúc²¹⁴, čo je Pánovi príjemné, (11) a nemajte spoločnosti s neplodnými činmi tmy, lež ich radšej²⁰⁸ aj karhajte²¹⁵, (12) veď o tých veciach, ktoré sa od nich skryto²¹⁶ dejú, je hanba aj hovoriť. (13) No všetky veci²¹⁷, odhaľované čo do svojej pravej povahy²¹⁵ od svetla, vychádzajú²¹⁸ najavo, lebo svetlo je to, čo si všetko najavo vyvádza. (14) Preto vraví²¹⁹: Zobúdzaj sa, kto spíš²²⁰, a vstaň spomedzi mŕtvych, a KRISTUS ťa ožiari. (15) Hľadte teda, ako máte starostlivo²²¹ chodiť, nie ako nemúdry, lež ako múdry, (16) využívajúc si²²² príležitosť²²³, pretože

dni sú zlé. (17)Pre túto príčinu sa nestávajú¹⁹⁶ nerozumnými, lež chápujúcimi, čo²²⁴ je vôľa²²⁵ Pána, (18)a neopijajte sa vínom, v ktorom je rozpustenosť, lež sa dávajte naplňať Duchom²²⁶, (19)hovoriac si medzi sebou¹⁹⁸ v žalmoch a chválospevoch a duchovných piesňach, spievajúc a hudúc²²⁷ Pánovi svojím srdcom²²⁶, (20)vždy za²⁰¹ všetky veci tomu, *ktorý je Boh a Otec*, ďakujúc v mene nášho Pána Ježiša Krista, (21)v Kristovej bázni sa seba navzájom podriaďujú.

(22)Vy ženy [sa podriaďte²²⁸] svojim vlastným mužom ako Pánovi, (23)pretože muž je hlava ženy, ako aj KRISTUS hlava zhromaždenia; on [je] Záchranca tela. (24)Ale ako je zhromaždenie podriadené²²⁸ KRISTOVI, priam tak aj ženy svojim vlastným mužom vo všetkom. (25)Vy muži svoje ženy milujte podľa *toho*, ako aj KRISTUS zhromaždenie miloval²²⁹ a zaň²²⁹ vydal sám seba, (26)aby ho posvätil, očistiac²³⁰ ho kúpeľom vody v slove²³¹, (27)aby on sám seba zhromaždenie predstavil slávne, nemajúce²³² škvrny ani vrásky alebo voľačoho z takýchto vecí, lež aby bolo sväté a bezúhonné. (28)Tak sú aj muži povinní²³³ svoje ženy milovať ako svoje telá; kto miluje svoju ženu, miluje sám seba, (29)veď svoje mäso nikto nikdy neznenávidel, lež ho vyživuje a nežne chová²³⁴ tak²³⁵, ako aj KRISTUS zhromaždenie, (30)lebo sme údy jeho tela [z jeho mäsa a z jeho kostí]; (31)pre túto príčinu opustí človek svojho otca aj mat' a príľne k svojej žene²³⁶, i stanú sa tí dvaja jedným mäsom²³⁶. (32)Toto tajomstvo je veľké, no ja vravím²³⁷ o Kristovi a o zhromaždení²³⁸; (33)jednak o vy, každý jednotlivcovi²³⁹, nech svoju ženu tak miluje ako sám seba, a žena aby sa muža bála.

6 Vy deti buďte poslušné svojim rodičom v Pánovi, lebo toto je spravodlivé. (2)Cti svojho otca aj mat', to²⁴⁰ je prvý príkaz²⁴¹ s prísľubom²⁴²: (3)Aby sa ti dobre povodilo²⁴³, i budeš dlhoveký na zemi. (4)Vy otcovia²⁴⁴ svoje deti nerozhnevávajte, lež ich vychovávajte²⁴⁵ v nápravnom pôsobení a napomínaní Pána.

(5)Vy nevoľníci buďte svojim²⁴⁶ pánom čo do mäsa poslušní s bážňou a triaskou v jednoduchosti²⁴⁷ svojho srdca ako

KRISTOVI, (6)nie so službou^{248 249} naoko ako ľuďom sa chcúci zaľúbiť²⁵⁰, lež ako nevoľníci Krista, z duše konajú Božiu vôľu²⁵¹, (7)slúžiac²⁴⁹ s oddanosťou²⁵¹ stáby Pánovi a nie ľuďom, (8)vediac, že čokoľvek dobré²⁵² každý vykoná, to si od Pána odnesie²⁵², či nevoľník, či slobodný. (9)A vy páni voči nim konajte tie isté veci a vyhrážanie zanechajte, vediac, že aj ich aj váš Pán je v nebesiach, a u neho niet prijímania osoby²⁵³.

(10)Ostatne, bratia, nadobúdajte moc v Pánovi a v mohutnosti jeho sily; (11)odejte sa Božou plnou výzbrojou²⁵³, aby ste sa mohli postaviť proti diablovým úškokom²⁵⁴. (12)Veď nám niet boja proti krvi a mäsu, lež proti vládam²⁵⁵, proti vrchnostiam²⁵⁵, proti svetovládcam tejto tmy, proti duchovným *mocnostiam* zloby v nebeských²⁵⁵ miestach. (13)Pre túto príčinu na seba vezmite Božiu plnú výzbroj²⁵³, aby ste zvládali²⁵⁶ v zlý deň odolať²⁵⁷, všetko uskutočniť²⁵⁸ a postaviť sa. (14)Postavte sa teda, opášuc sa na svojom bedre pravdou²⁵⁹ a odejúc sa kyrasom²⁶⁰ spravodlivosti (15)a nohy si obujúc²⁶¹ v hotovosť na blahú zvesť²⁶² pokoja, (16)cez²⁶³ všetko na seba vezmúc štít²⁶⁴ viery, ktorým²⁵⁹ budete môcť uhasiť všetky zapálené²⁶⁵ šípy toho zlosyna²⁶⁶. (17)Tiež prijmite²⁶⁷ prilbu záchrany²⁶⁸ a meč²⁶⁹ Ducha, ktorým je Božia reč²⁷⁰, (18)všetkou modlitbou a prosbou sa v každej dobe v Duchu modliac a súc práve na toto ostrážiti²⁷¹ so všetkou ustavičnosťou a prosbou²⁵⁹ o²⁷² všetkých svätých, (19)aj za²⁷² mňa, aby mi bolo dané slovo²⁷² v otvorení mojich úst, žeby som so smelosťou^{259 273} oznamoval²⁷⁴ tajomstvo blahej zvesti, (20)pre²⁷² ktorú²⁷⁵ som vyslancom²⁷⁶ v reťazi, aby som sa v nej²⁷⁵ smelo²⁷³ vyslovoval²⁷⁴, ako mám hovoriť²⁷⁴.

(21)No aby ste aj vy vedeli, čo je so mnou²⁷⁷, ako sa mám²⁷⁸, oznámí vám všetko Tychikos, milovaný brat a verný²⁷⁹ služobník⁹⁶ v Pánovi, (22)ktorého som k vám práve na toto poslal, aby ste spoznali naše záležitosti²⁸⁰ a aby povzbudil²⁸¹ vaše srdcia.

(23)Pokoj bratom a láska s vierou od Boha Otca a Pána Ježiša Krista. (24)Milosť so všetkými, ktorí nášho Pána Ježiša Krista milujú v neskazitelnosti²⁸².

EFESANOM

- 1 Al. „želania“.
- 2 Vid' 2 Kor. 8:5, pozn. 348 (platí celá aj tu).
- 3 Slová „v Efese“ v niekoľkých rukopisoch chýbajú; po-daktorí tento list bez dostatočnej príčiny považujú za akýsi druh obežníka, porov. Kol. 4:16.
- 4 Vid' Skut. 10:45.
- 5 Vid' 1 Kor. 15:24.
- 6 D. „vo všetkom duchovnom požehnaní“, predložková väz-ba zdôrazňuje moc a hodnotu požehnaní, vid' Mat. 3:11.
- 7 Vid' Ján 3:12.
- 8 Vid' Kol. 1:22, pozn. 59.
- 9 Vid' Rim. 8:15.
- 10 Vid' Mat. 11:26.
- 11 Al. „priazne“.
- 12 Tj. „uviedol do postavenia v milosti al. priazni“. Toto sloveso, odvodené od „milosť“ al. „priazeň“ vyššie, sa vyskytuje tu a u Luk. 1:28, pozn. 54; do tohto posta-venia vstupujeme v Milovanom. Podľa niektorých ru-kopisov možno čítať „jeho milosti, ktorou nás zdarma obdaril al. ktorú nám zdarma uštedril“.
- 13 Vl. „v Tom, ktorý je milovaný“, vid' 1 Tes. 1:4, pozn. 8.
- 14 Tj. „v Milovanom“.
- 15 Al. „vykúpenie“, v. 14 obdobne, no zmysel je ako v texte, lebo toto slovo zdôrazňuje skôr stav, do akého vykúpenie uvádza, ako výplatu.
- 16 Vid' Mat. 6:14.
- 17 Vid' Luk. 1:17, pozn. 39.
- 18 Vl. „ktorú voči nám vo všetkej... rozhojnil“ al. „kto-rej... dal pretiekať“. Nesúvisí so „zhrnúť“ vo v. 10.
- 19 Al. „správy“, vl. „domosprávy“.
- 20 Vid' 1 Kor. 12:6.
- 21 V dejovom zmysle.
- 22 Al. „ktorí od prvej máme“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 23 Al. „v Kristovi, v ktorom máte nádej“.
- 24 Vid' Mat. 13:15, pozn. 575; al. „počúviť“.
- 25 Al. „vyslobodení“, nesúvisí s „oslobodenie“ vo vv. 7 a 14. Vid' aj 1 Kor. 1:6, pozn. 679.
- 26 Tj. „do doby“, al. „k“, „na“, „s výhľadom na“, porov. Gal. 3:24, pozn. 138. Možno spojiť aj so „spečatení“ vo v. 13; „boli Svätým... dedičstva, spečatení k al. do“.
- 27 D. „v Pánu Ježišovi“, vid' Marek 1:15, pozn. 15.
- 28 Al. „pri vás“, „medzi nami“.
- 29 Vl. „odhalenia“.
- 30 Vid' Rim. 1:28.
- 31 Tu možno aj „veciach“, netýka sa ďalších výskytov tohto výrazu v tomto liste.
- 32 V stavovom zmysle.
- 33 Vid' Rim. 1:20, pozn. 52.
- 34 Vedomé poznanie, vid' 1 Kor. 8:1.
- 35 Vl. „ktorá“, „ktoré“, vo v. 19 tiež „čím je tá“.
- 36 Al. „medzi svätými“, kap. 2:2 obdobne, ako „medzi ktorými“ v kap. 2:3.
- 37 Al. „ktorej pôsobenie al. ktorú svojím pôsobením prejavil“.
- 38 Vid' 1 Kor. 15:24 (v kap. 2:2 je ten istý výraz ako „vrch-nosť“); 1:20, pozn. 32.
- 39 Žalm 8:6.
- 40 Vid' Mat. 2:6; netýka sa ostatných výskytov vzťaž-ných zámen v tomto oddiele.
- 41 Vid' 1 Kor. 15:28.
- 42 Vid' kap. 1:7.
- 43 Neurčitý čas, vid' Mat. 7:22, pozn. 289; vo vv. 9n. skôr v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363, vo v. 10 aj „vykročili“ (Rim. 6:4).
- 44 Al. „vzduchom“, väzba ako u Mat. 10:1, pozn. 397.
- 45 Vid' Rim. 11:30, pozn. 626; 7:7.
- 46 Al. „obcovali“, ako „sa... správali“ v 2 Kor. 1:12.
- 47 Vid' Skut. 13:22, pozn. 822.
- 48 „Myšlienky rozumu“ je množ. číslo slova preložené-ho „rozum“ u Mat. 22:37.
- 49 D. „mnohú“.
- 50 Vid' Ján 3:16.
- 51 D. „v súcite“.
- 52 Al. „aj keď sme“.
- 53 Al. „vyslobodení“, dokonavý minulý čas; zdôrazňuje sa nie zásada, podľa ktorej sme zachránení, lež skutoč-nosť toho, čo sa vykonalo a trvá.
- 54 Nie „spoločne s Kristom“, lež „spoločne navzájom“, „nás aj vás“ („Židov aj národy“).
- 55 Vid' Rim. 9:17.
- 56 Vl. „na nás“, ako „na všetkých“ v Rim. 3:22; ide o to, čo je naozaj dané, nielen o to, čo je v Božom srdci.
- 57 Vid' Rim. 1:17, 20, pozn. 49.
- 58 Vid' Gal. 5:13, pozn. 223.
- 59 Vid' Mat. 7:11.
- 60 Vid' Rim. 2:25.
- 61 Vl. „v“, ako vyššie.
- 62 Nesúvisí s „cudzincami“ nižšie, lež s „cudzích“ u Mat. 17:25n.
- 63 Vid' Mat. 25:35; 26:28.
- 64 Vl. „bezbožní“, zmysel ako v texte.
- 65 D. „v... krvi“, vid' Mat. 3:11.
- 66 Vid' Mat. 21:42, pozn. 992.
- 67 Al. „boli ďalekí... boli spravení blízky“.
- 68 Vid' Rim. 5:1.
- 69 Vl. „medzistenu“.
- 70 Al. „plota“, „ohrady“.
- 71 Vid' Rim. 6:6, pozn. 319.
- 72 Vid' 2 Peter 2:10.
- 73 Vid' Luk. 2:1, pozn. 130.
- 74 D. „tých dvoch“ (v. 15), „tých oboch“ (v. 16), „lebo tí obaja“ (v. 19).
- 75 Al. „usporiadal“, „zostavil“, „zriadil“, „zbudoval“, „za-ložil“, ako „stvoreni“ vo v. 10.
- 76 D. „zavádzajúc“, sloveso ako „spravil“ vo v. 14. Nesú-visí s „uviedol“ vo v. 16.
- 77 Vid' Kol. 1:20.
- 78 D. „v ňom“ (v. 16), „v jednom Duchu“, obdobne ako v kap. 3:5 („v moci (jedného) Ducha“, v. 17); vid' Mat. 3:11.

- 79 Vid' v. 13; 12.
 80 Vid' Skut. 7:6.
 81 Vl. „nadbudovaní“, tj. „ako nadstavba“, vid' 1 Kor. 3:10, 2, pozn. 98.
 82 Tu doslovne takto, nie ako v Rim. 1:17.
 83 Vid' 1 Kor. 3:9; tu sú naznačené všetky jednotlivé zložky stavby, ktorá sa tu chápe nie ako dokončená, lež ako „rastúca v svätý chrám“. Apoštol vidí stavbu ako celok, ale zložený z jednotlivých častí, živých kameňov, medzi ktoré boli veriaci z národov v Efese zabudovaní, aby už teraz boli Božím sídlom skrze prítomnosť Ducha.
 84 Al. „sa skľubujúca“, al. aj „skľbená“ v stavovom zmysle, no tvar vyjadruje priebeh deja; tu (nie v kap. 4:16) aj „spájaná al. sa spájajúca väzbou“ v zmysle staviteľskom.
 85 Al. „ste aj vy spolu budovaní“.
 86 D. „v Duchu“, vid' Hebr. 1:2, pozn. 5.
 87 Al. „za“ (Ján 17:19, pozn. 842).
 88 Vid' kap. 1:10, pozn. 19.
 89 Al. „mi vzhľadom na al. pre“, v zmysle cieľovom al. zreteľovom, nie ako „pre“ vo v. 1.
 90 Tj. „zverená“.
 91 D. „podľa odhalenia“ (v. 3), „podľa pôsobenia“ (v. 7).
 92 D. „v mále“.
 93 Vid' Luk. 18:1, 9, 11, pozn. 1129.
 94 Tj. „ako sa vyznám“, vl. „chápaniu“, „chápanosti“. Nesúvisí s „oznámené“ vo vv. 3, 5 a obdobne 10.
 95 D. „že národy“.
 96 Vid' 2 Kor. 3:6.
 97 Podľa niektorých rukopisov „ktorá mi bola daná“.
 98 Vl. „nevystopovateľnom“ (Rim. 11:33).
 99 Vid' kap. 1:18.
 100 Al. „utajeného“, v stavovom zmysle, no vid' Mat. 7:25, pozn. 300.
 101 Vid' kap. 1:21, 20.
 102 Al. „večného predsavzatia“.
 103 Tj. „predsavzatie“.
 104 Vl. „spravil“, „urobil“.
 105 Vid' Skut. 4:13.
 106 Vid' Rim. 3:22.
 107 Vl. „si vyprosujem“, ako vo v. 20.
 108 D. „v“, vid' Mat. 3:11.
 109 Vid' Mat. 13:21, pozn. 586; tiež „pre moje strasti“, no nie ako „pre“ nižšie.
 110 D. „ktorá“, vid' Mat. 2:6.
 111 Al. „neklešali na mysl“.
 112 Vid' Rim. 11:4.
 113 V kap. 3:14 vl. „k al. voči Otcovi“, predložková väzba ako vo v. 4, pozn. 93. Tu, aj v kap. 4:12 (tam v cieľovom al. účelovom zmysle) použitá predložka (gr. „pros“) upozorňuje na predmet, ktorý bol dosiahnutý al. u ktorého volakto al. volačo je (u Boha“, Ján 1:1).
 114 Slová v zátvorkách mnohí vynechávajú, no sú dobre doložené gréckymi rukopismi aj starými prekladmi a preto sa tu ponechávajú; jednako nie je vylúčené, že je to neskoršia vsuvka.
 115 D. „z“.
 116 Al. „podľa ktorého je menovaná“, no nie ako „podľa“ nižšie.
 117 Slovo „rodina“ je v gréčtine odvodené od „otec“.
 118 Vztahuje sa na predošlé „aby vám dal“.
 119 V stavovom zmysle (no vid' Mat. 7:25, pozn. 300), tvary dokonavého minulého času so zosilňujúcim významom („hlboké zakorenení“, „pevne založení al. pevný základ majúci“).
 120 Al. „nadbudili plnú schopnosť“, vl. „silu“.
 121 Vid' Ján 1:5, pozn. 8; Skut. 10:34, pozn. 675.
 122 Vid' kap. 1:19.
 123 Al. „lásku ku Kristovi“, tj. „lásku týkajúcu sa Krista“, „milovanie Krista“; potom by išlo o Otcovu lásku k Nemu, do poznania ktorej nás chce uvádzať Otcovo Duch.
 124 Al. „ktorým rozumieme“.
 125 Vid' Rim. 7:5.
 126 Celá kap. 3 okrem v. 1 je vsuvka.
 127 Vid' Skut. 2:40.
 128 Vid' kap. 2:10.
 129 Vid' 1 Kor. 4:21.
 130 Al. „trpezlivosťou“ (Jak. 5:7n.).
 131 Al. „dodržiavať“ (Mat. 19:17), vid' Ján 8:51, pozn. 446; vl. „strážiť“, „chrániť“.
 132 Vid' Skut. 8:23; tu ide o jednotiace puto, praktické zjednotenie ako ľudí na zemi.
 133 Al. „telo je jedno a Duch jeden“.
 134 D. „podľa toho, ako“.
 135 D. „jednému každému“.
 136 Žalm 68:18.
 137 Al. „do výšky, zajať“.
 138 D. „tých“, „týchto“.
 139 Výraz v podstate toho istého významu ako „zdokonalenie“ v 2 Kor. 13:9.
 140 Gr. „eis“, predložka týkajúca sa toho, čo má kto ako cieľ na mysli al. k čomu smeruje; vid' Marek 11:1, kde „k“ (dvakrát) je „eis“, „pri“ je „pros“, vid' pozn. 113 vyššie.
 141 Al. „starostlivosti“, vid' Skut. 1:17, pozn. 41.
 142 D. „tí“, člen.
 143 Vid' Luk. 19:3.
 144 Vid' Mat. 21:16.
 145 Al. „dokola“.
 146 Slová „v šudiarstve“ atď. sa vzťahujú najskôr na „učenie“, to bolo významné sfaby falošnou hrou v kocky a navyše sústavným balamutením. Predložka „v“ (vid' Mat. 3:11) vyjadruje moc a charakter tohto učenia. „Toho“ je zdôrazňujúci člen.
 147 Vl. „(falošnej) hre v kocky“.
 148 Al. „v úskočnosti“ (Luk. 20:23).
 149 Vid' v. 12.
 150 Al. „Istivo vymyslené al. premyslené“.
 151 Al. „podvádzanie“, „klamanie“, D. „na sústavnosť balamutenia“.
 152 Neurč. čas, najskôr v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363, al. „dajme sa rásť“.
 153 Al. „hovoriac“, „vyznávajúci“, „pravdiví súc“, „pravdou sa riadiac“, v orig. jediné slovo („pravdujúci“).
 154 Al. „čo do všetkých vecí“.
 155 Vid' kap. 2:21.
 156 Vl. „dovedna spájané“; nesúvisí so „spojom“ nižšie.

- 157 Al. „kľbom“ (nesúvisí so „skľbované“ vyššie), „vázom“.
- 158 Al. „zásobovania“, „dodávky“, „prísunu“; slovo má zdôrazňujúci člen, takže sa dá čítať aj „toho prívodu, ktorý je“, obdobne ako vo v. 14 („toho“). Člen vyjadruje to, že „prívod“ od Krista je dosť známy, aby sa naň dalo takto poukázať; to zdôrazňuje aj slová „z ktorého“.
- 159 D. „jednej každej“.
- 160 Viď Gal. 5:3, pozn. 202.
- 161 Tu na rozdiel od v. 1 prítomný čas, vyjadrujúci trvalý stav al. dej al. postoj.
- 162 Viď Rim. 8:20, pozn. 412.
- 163 Viď kap. 2:12.
- 164 Viď Marek 3:5, predložka ako u Jána 6:57.
- 165 Viď Mat. 2:6, pozn. 31.
- 166 Vl. „úplne znečitlivení“.
- 167 D. „v lačnej... dychtivosti“; viď kap. 5:3, pozn. 205.
- 168 Viď Ján 6:45, pozn. 312; tu na rozdiel od „vyučiť“ nižšie.
- 169 Tj. „zpravu al. zvest o ňom“; porov. Skut. 10:38, pozn. 685.
- 170 Meno má zdôrazňujúci člen; dáva sa vyniknúť Jemu osobne.
- 171 Viď Gal. 1:13.
- 172 Tj. „súc vedený klamnými chtivosťami“ (v. 22), „v súlade s Bohom“ (v. 24).
- 173 D. „chtivosti (Rim. 7:7) klamu“ (v. 22), „spravodlivosti a svätosti (od „*hosios*“, Hebr. 7:26) pravdy“ (v. 24).
- 174 Al. „kazi“, „nič“, v zmysle fyzickom aj morálnom, porov. 1 Kor. 3:17, pozn. 108.
- 175 Al. „ste obnovovaní“, odvodené od „*neos*“, viď Hebr. 12:24, pozn. 717.
- 176 Al. „duchom“, viď kap. 2:18, pozn. 78.
- 177 „*Kainos*“, viď Hebr. 12:24, pozn. 717.
- 178 Tj. „všetku nepravdu a klam“.
- 179 Viď Mat. 5:43.
- 180 D. „kradnúcí“, prídastie vyjadruje charakter osoby.
- 181 Možno aj v zmysle „aby robil al. mohol robiť“, no iná väzba ako „aby...“ nižšie.
- 182 D. „to, čo je dobré“.
- 183 Viď Luk. 3:11.
- 184 Viď Marek 2:25, pozn. 70, tu prítomný čas, prídastie vyjadruje charakter.
- 185 D. „každé“.
- 186 Viď Mat. 7:17n., pozn. 285.
- 187 D. „lež ak“.
- 188 D. „budovanie potreby al. toho, čoho treba“.
- 189 Al. „žeby ste... a obnovovali“, no viď jednoznačné znenie v Kol. 3:9n.
- 190 Al. „poskytlo“, „preukázalo“, vl. „dalo“.
- 191 Al. „milost“, „priazeň“, „láskavosť“.
- 192 Viď kap. 2:16, 18, pozn. 78; 1:13, pozn. 21, v. 14, pozn. 26 a 15.
- 193 Viď Rim. 3:14.
- 194 Al. „popudenie“, „vášeň“.
- 195 Viď Rim. 1:29.
- 196 Viď Gal. 4:12.
- 197 Viď 1 Peter 3:8.
- 198 Viď Kol. 3:13.
- 199 Viď Luk. 7:42.
- 200 Al. „prepačujúcimi“.
- 201 Viď Ján 3:16; 17:19, pozn. 842.
- 202 Viď Skut. 21:26.
- 203 D. „na vôňu (2 Kor. 2:14, 16) ľúbej vône“ (tamže v. 15).
- 204 Viď kap. 4:29.
- 205 Al. „lačná neukojená dychtivosť“, ako v kap. 4:19. Tento výraz znamená „túžbu mať stále viac“ a teda aj „hrabivosť“ (Marek 7:22), no nie je významovo obmedzený len na žiadostivosť peňazí. Vo v. 5 je príbuzný výraz s obdobným významom.
- 206 Vl. „hanebnosť“ (súvisí s „hanba“ vo v. 12), tu v tomto užšom význame.
- 207 Tu azda „neslušne“.
- 208 Al. „skôr“.
- 209 D. „viete („*oida*“), znajúc („*ginóskó*“), viď 1 Kor. 8:1.
- 210 Viď kap. 2:2.
- 211 Viď Rim. 3:5, pozn. 164.
- 212 Al. „ovocie“, no súvisí s „neplodnými“ vo v. 11.
- 213 Viď Rim. 15:14.
- 214 Al. „schvaľujúc to“, viď Rim. 2:18, pozn. 132 a 133.
- 215 Al. „usvedčujte“, „odhaľujte čo do ich pravej povahy“, ako vo v. 13, viď Ján 3:20, pozn. 129.
- 216 Al. „tajne“.
- 217 Al. „hovoriť, no všetky“.
- 218 Al. „povahy, sú od svetla vyvádzané“.
- 219 Is. 60:1.
- 220 Ako u Luk. 22:46, viď tam pozn. 1402 k v. 45.
- 221 Viď Mat. 2:8, pozn. 33.
- 222 D. „vykupujúci si“, v zmysle sľaby „usilujúc sa skúpiť al. povykupovať všetko, čo v obchode majú“, tj. „plne vyčerpávajú všetky možnosti, ktoré príležitosť poskytuje“; viď Dan. 2:8, LXX. Sloveso je tu v strednom rode („si“), vyjadrujúc om silný osobný záujem.
- 223 Al. „priaznivú dobu“.
- 224 Al. „ktorá“.
- 225 Al. „želanie“.
- 226 D. „v Duchu“ (v. 18, netýka sa predošlého „vínom“, kde je preklad doslovný), „v svojom srdci“ (v. 19); viď Mat. 3:11.
- 227 Viď Rim. 15:9, pozn. 764; od tohto slovesa je odvodený výraz „žalm“.
- 228 Viď Rim. 13:1; vo v. 24 obdobný tvar v stavovom zmysle.
- 229 Viď v. 2.
- 230 Slová „posvätiť“ a „očistiť“ môžu vyjadrovať súčasné alebo po sebe nasledujúce deje; tiež „posvätil očistením“, „tým, že očistil“.
- 231 Al. „skrze slovo“, viď Mat. 3:11; inak viď Ján 17:8, pozn. 829.
- 232 Vyjadruje charakter.
- 233 Al. „dlžní“.
- 234 Vl. „a zahrieva“.
- 235 D. „podľa toho“.
- 236 Viď Mat. 19:5, pozn. 871 (tu predložková väzba významovo výraznejšie cieľového) a 872.

- 237 Al. „to hovorím al. vravím“.
- 238 D. „čo do Krista a do zhromaždenia“.
- 239 D. „vy, ktorí ste po jednom každý“.
- 240 D. „ktorý“ (Mat. 2:6).
- 241 2 Mojž. 20:12; 5 Mojž. 5:16.
- 242 D. „v prísľube“, tj. „zdôraznený prísľubom“.
- 243 D. „stalo“.
- 244 Al. možno „rodičia“, no nie ako vo v. 1.
- 245 Vl. „vyživujte“, ako v kap. 5:29.
- 246 Viď Ján 8:44, pozn. 433; týka sa v tomto oddiele iba tohto miesta.
- 247 Viď Rim. 12:8, pozn. 649.
- 248 D. „podľa služby“, tj. „vyznačujúc sa takou službou“.
- 249 Vl. „nevoľníctvom“ (v. 6), „súc nevoľníkmi“ (v. 7).
- 250 Al. možno „sa zaliečajúci“; inak viď Rim. 15:1, pozn. 748; tu je „ľuďom sa chcúci zalúbiť“ jediné slovo.
- 251 Al. „náklonnosťou“, „dobrosrdečnosťou“, „ochotou“.
- 252 Al. „toho sa mu od Pána dostane“.
- 253 Viď Luk. 20:21, pozn. 1263, tu podstatné meno vyjadrujúce taký postoj; 11:22.
- 254 Al. „Istivo premysleným úkladom“, viď kap. 4:14, pozn. 150.
- 255 Viď kap. 3:10.
- 256 Al. „dokázali“, „nadobudli schopnosť“, „aby sa vám podarilo“.
- 257 Al. „na odpor sa postaviť“.
- 258 Al. „prekonať“, znamená „vykonať a dokonca doviest všetko, čo je určené a na čo sme vyzvaní, napriek všetkému odporu“.
- 259 D. „v pravde“ (v. 14, netýka sa „kyrasom“ nižšie), „v ktorom“ (v. 16), „vo všetkej ustavičnosti a prosbe“ (v. 18), „v smelosti“ (v. 19), viď Mat. 3:11.
- 260 Kovový plát kryjúci hrud.
- 261 Vl. „podviažuc“, viď Skut. 12:8, pozn. 754.
- 262 D. „hotovosť blahej zvesti“.
- 263 D. „na“.
- 264 Tj. „všetko ešte prikrýjúc štítom“, porov. 2 Kor. 5:4, pozn. 181; ide o veľký štvorhranný štít, kryjúci celú postavu.
- 265 Al. „horiace“, tj. „s horiacou hmotou na konci“.
- 266 Viď Mat. 13:19.
- 267 Sloveso trpnejšieho významu ako „na seba vezmiť“ vo v. 13; možno v tom je tiež ponaučenie.
- 268 Vl. „nástroja al. prostriedku záchrany“ (Skut. 28:28), tu zmysel ako v texte.
- 269 Viď Mat. 26:47.
- 270 Viď Ján 17:8, pozn. 829, tu jedn. číslo.
- 271 Viď Marek 13:33, pozn. 593.
- 272 Viď Ján 16:26, pozn. 807; 17:19, pozn. 842, v. 6.
- 273 Viď Skut. 4:13 (v. 19); 9:27 (v. 20).
- 274 Neurč. čas, viď Luk. 1:55, pozn. 100.
- 275 Al. „pre ktoré“, „v ňom“, ak sa týka „tajomstva“, podľa znenia v texte sa týka „blahej zvesti“.
- 276 Viď 2 Kor. 5:20.
- 277 D. „tie veci čo do mňa“.
- 278 Vl. „čo robím“, no značí činnosť aj stav.
- 279 Viď Skut. 10:45.
- 280 D. „tie veci o nás“.
- 281 Viď Skut. 16:40.
- 282 Viď Rim. 2:7.

LIST FILIPANOM

Pavol a Timotej, nevoľníci Ježiša Krista, všetkým svätým v Kristu Ježišovi, ktorí sú vo Filipách, s dozorcami a obsluhovateľmi: (2) Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista.

(3) Ďakujem svojmu Bohu za všetko², čo si o vás pamätám³, (4) vždy pri každej svojej prosbe, s radosťou konajúc prosbu za¹ všetkých vás (5) vzhľadom na vašu² účasť v⁴ blahej zvesti od prvého dňa až doteraz, (6) v dôvere⁵ práve v to, že ten, ktorý vo vás dobré⁶ dielo započal, *ho* do dňa Ježiša Krista dokončí; (7) áno⁷, pre mňa⁸ je⁹ spravodlivé o všetkých vás takto¹⁰ zmýšľať, pretože ma máte v srdci a aj v mojich putách aj v obhajobe a potvrdzovaní blahej zvesti ste všetci vy spoluúčastníkmi¹¹ mojej¹² milosti. (8) Veru, Boh je môj svedok, ako po všetkých vás vrúčne túžim¹³ vo vnútorných citoch¹⁴ Krista Ježiša.

(9) A modlím sa za toto, aby sa vaša láska ešte väčšmi a väčšmi rozmáhala v plnom poznaní¹⁵ a všetkej vnímavosti¹⁶, (10) takže¹⁷ by ste vedeli posudzovať¹⁷, ktoré veci¹⁷ sú dôležitejšie¹⁷, aby ste na¹⁸ Kristov deň boli rýdzi¹⁹ a bez potknutia sa²⁰, (11) naplnení²¹ ovocím²² spravodlivosti, ktoré je skrze Ježiša Krista, na Božiu slávu a chválu.

(12) No chceme²³, žeby ste vedeli²⁴, bratia, že pomery, v ktorých som²⁵, sa vyvinuli²⁶ skôr na podporu²⁷ blahej zvesti, (13) takže o mojich putách sa v celom prétoriu²⁸ a pre všetkých ostatných²⁹ stalo zrejým³⁰, že sú v Kristovi³¹, (14) a že bratia väčšinou³² nadobudli v Pánovi dôveru v moje putá³³, i odvažujú sa oveľa viac³⁴ bez strachu hovoriť Božie slovo. (15) Podaktorí síce KRISTA kážu aj zo³⁵ závesti a sváru, no podaktorí aj z³⁵ dobrehého úmyslu; (16) ktorí³⁶ z lásky, vediac³⁴, že som postavený^{21,37} na obhajobu blahej zvesti, (17) a ktorí³⁶ zasa zo zaujatosti zvestujú KRISTA, nie čisto, domnievajú sa, že mojím putám pôsobia³⁸ strasť³⁹. (18) Nuž, čože, aspoň sa každým spôs-

bom, či ako zámienka, či v pravde⁴⁰, zvestuje Kristus, a v tom sa radujem, ba aj radovať budem, (19) lebo viem²⁴, že sa mi to obráti na⁴¹ záchranu⁴² skrze vašu prosbu a prívod⁴³ Ducha Ježiša Krista (20) podľa môjho dychtivého vyzerania⁴⁴ a nádeje, že sa v ničom nebudem musieť hanbiť⁴⁵, lež vo všetkej smelosti⁴⁶, ako vždy, *tak* aj teraz, bude Kristus v mojom tele vyvýšený⁴⁷, či skrze život, či skrze smrť. (21) Lebo mne je žiť Kristus a umrieť zisk; (22) no ak žiť v mäse, to mi je úžitkom⁴⁸ práce⁴⁹, a čo si mám vyvoliť⁵⁰, neviem⁵¹. (23) No som zvieraný⁵² od⁵³ tých dvoch vecí, majúč túžbu za uvoľnením⁵⁴ a aby som bol⁵⁵ s Kristom, [lebo] *to je*⁵⁶ o veľmi veľa lepšie, (24) no vzhľadom na vás⁵⁷ je nutnejšie v mäse ďalej ostávať; (25) a na to sa spoliehajú³³, viem²⁴, že ostanem a ešte⁵⁸ so všetkými vami pobudnem⁵⁹ na váš pokrok⁶⁰ a na vašu radosť viery, (26) aby sa vaše honosenie sa⁶¹ vo mne rozmáhalo⁶² v Kristu Ježišovi mojou osobnou⁶³ prítomnosťou zasa pri vás. (27) Len sa správajte⁶⁴ dôstojne blahej zvesti o KRISTOVI⁶⁵, aby som, či keď prídem a vás uvidím, či v neprítomnosti tie veci o vás počúval, že sa držíte⁶⁶ v jednom duchu, jednou dušou zápoliac spoločne s vierou⁶⁷ v blahú zvest⁶⁵ (28) a od odporcov⁶⁸ sa v ničom nedávajúc plašiť; to⁶⁹ je im dôkaz⁷⁰ záhuby, no vašej záchranu⁷¹, a to od Boha, (29) pretože vám bolo⁷² pre⁷³ Krista užstrednené^{74,75} nielen v⁷⁶ neho veriť, lež aj pre⁷³ neho trpieť (30) a postupovať⁷⁷ ten istý zápas, aký ste pri mne uvideli a o akom teraz pri mne počúvate.

2 Ak teda je aká útecha⁷⁸ v Kristovi, ak je aká upokojujúcosť lásky, ak je aké spoločenstvo Ducha, ak sú aké vnútorné city⁷⁹ a zľutovania, (2) doplňte⁸⁰ moju radosť, aby ste rovnako⁸¹ zmýšľali, majúč tú istú lásku, v duši spojení⁸², jednotne zmýšľajúc, (3) nič⁸³ v duchu⁸⁴ zaujatosti alebo prázdneho chvastúňstva, lež jedni druhých v pokore považujúc za prevyšujúcich samých seba, (4) majúč každý

na zreteli⁸⁵ nie prednosti⁸⁶ svoje, lež každý aj prednosti⁸⁶ iných. (5)Áno, nech je vo vás⁸⁷ to zmyšľanie, čo bolo⁸⁸ aj v Kristu Ježišovi, (6)ktorý, trvajúc⁸⁹ v povahe⁹⁰ Boha, neuznal to, že bol⁹¹ roveň⁹² Bohu, za lup⁹³, (7)lež sám seba vyprázdnil⁹⁴, tým, že na seba vzal^{95,96} povahu⁹⁰ nevoľníka a ocitol sa^{96,97} v podobe ľudí, (8)a súc výzorom prejavý^{97,98} ako človek, ponížil sám seba, i stal sa^{96,99} poslušným až do smrti, a to smrti kríž. (9)Preto ho tiež Boh nadmieru povýšil a uštedril⁷⁵ mu meno, ktoré je nad každé meno, (10)aby sa pri Ježišovom mene sklonilo¹⁰⁰ každé koleno bytostí nebeských¹⁰¹ aj pozemských aj podsvetných (11)a každý jazyk aby vyznal, že Ježiš Kristus je Pánom na slávu¹⁰² Boha Otca.

(12)Takže, moji milovaní, podľa toho, ako ste vždy poslúchli, nielen ako v mojej prítomnosti, lež teraz oveľa skôr v mojej neprítomnosti, uvádzajte s bážňou a triaškou svoju záchranu¹⁰³ v skutok¹⁰⁴. (13)Veď je to Boh¹⁰⁵, ktorý pre svoju¹⁰⁶ blahú záľubu¹⁰⁷ vo vás¹⁰⁸ aj chcenie¹⁰⁹ aj pôsobenie^{110,111} pôsobí¹¹¹; (14)konajte všetky veci bez hundraní a rozumovaní¹¹², (15)aby ste sa ukázali ako¹¹³ bez závary a prostodušní¹¹⁴, bezúhonné Božie deti prostred pokriveného¹¹⁵ a zvráteného¹¹⁶ pokolenia¹¹⁶, i objavujete sa¹¹⁷ medzi nimi ako svetlá¹¹⁸ vo svete, (16)predkladajúc¹¹⁹ slovo života, na to, žeby som sa ja v Kristov deň mal čím honosiť¹²⁰, že som naprázdno nebežal¹²¹ ani sa naprázdno nenalopotil. (17)Ale aj keď dochádza k tomu, aby som bol vyliaty¹²² na obeť a službu¹²³ vašej viery, radujem sa, a radujem sa so všetkými vami, (18)a taktiež⁸¹ sa radujte aj vy, a radujte sa so mnou. (19)No nádejam sa v Pána Ježiša¹²⁴, že vám skoro¹²⁵ pošlem Timoteja, aby aj mne bolo dobre v duši¹²⁶, keď spoznám, ako sa vám vodí¹²⁷. (20)Lebo nemám nikoho rovnako zmyšľajúceho¹²⁸, ktorý¹²⁹ by sa o to, ako sa vám vodí¹²⁷, opravdivo¹⁰ starostil¹³¹, (21)lebo všetci sa usilujú o¹³² veci svoje, nie o veci Ježiša Krista.

(22)No jeho osvedčenosť poznáte, že so mnou konal¹³³ nevoľnícku službu¹³⁴ v blahej zvesti¹³⁵ ako dieťa otcovi; (23)nuž teda tohto sa nádejam poslať, akonáhle

nadobudnem prehľad o tom, ako sa veci majú so mnou¹²⁷, hneď nato; (24)no dôverujem¹³⁶ v Pána¹²⁴, že skoro¹²⁵ prídem aj sám. (25)No uznal som za nutné k vám poslať Epafrodita, môjho brata a spolupracovníka a spolubojovníka, no vášho vyslanca¹³⁷ a vykonávateľa služby¹³⁸ pre moju potrebu¹³⁹, (26)keďže bol plný túžby¹⁴⁰ po všetkých vás a hlboko sklúčený¹⁴¹, pretože ste počuli, že onemocnel; (27)a veru onemocnel, takmer na smrť¹⁴², ale Boh sa nad ním zmiloval, a nielen nad ním, lež aj nado mnou, aby sa mi nedostalo zármutku na zármutok. (28)Tým náhlivejšie¹⁴³ som ho teda poslal¹⁴⁴, aby ste sa, uvidiac ho, opäť¹⁴⁵ zaradovali a ja žeby som bol menej zarmútený¹⁴¹. (29)Prijmite ho teda v Pánovi k sebe so všetkou radosťou a majte takýchto v úcte, (30)pretože sa pre¹⁴⁶ prácu priblížil až k smrti; dal svoje¹⁴⁷ žitie do stávky, aby doplnil, čoho sa nedostávalo vašej službe¹⁴⁸ voči mne.

3 Ostatne sa, moji bratia, radujte v Pánovi; mne nie je zaťažko¹⁴⁹ písať vám tie isté veci a vám je to zasa uistením¹⁵⁰. (2)Vystríhajte sa¹⁵¹ psov¹⁵², vystríhajte sa¹⁵¹ zlovoľných pracovníkov^{152,153}, vystríhajte sa¹⁵¹ rozriezky^{152,154}; (3)obriezka predsa sme my, ktorí svätú službu konáme¹⁵⁵ Božím¹⁵⁶ Duchom a honosíme sa v Kristu Ježišovi a na mäso¹⁵⁷ sa nespoliehame¹³⁶, (4)akokoľvek ja aj v mäse mám na čo sa spoliehať^{136,158}, ak si voľakto druhý myslí, že sa môže spoliehať¹³⁶ na mäso¹⁵⁷, tým skôr ja: (5)Obriezku osem dňov¹⁵⁹, z rodu Israéla, kmeňa Benjamína, Hebrej¹⁶⁰ z Hebrejov¹⁶⁰, čo do zákona farizej, (6)čo do horlivosti prenasledovateľ zhrmaždenia, čo do spravodlivosti, ktorá je v zákone, sa prejaviac¹⁶¹ bez závary. (7)Ale veci, ktoré¹²⁹ mi boli ziskom, tie som pre¹⁴⁶ KRISTA uznal¹⁶³ za škodu¹⁶⁴; (8)ba¹⁶⁵ vlastne¹⁶⁶ aj uznávam¹⁶³, že všetky veci sú škodou¹⁶⁴ vzhľadom na¹⁴⁶ to, ako ich prevyšuje¹⁶⁷ poznanie Krista Ježiša, môjho Pána, pre¹⁴⁶ ktorého som bol v tom všetkom poškodený^{162,168} a uznávam¹²⁹, že sú to odpadky¹⁶⁹, aby som získal Krista (9)a bol nájdený¹⁶² v ňom, nemajúc¹⁷⁰ spravodlivosti svojej¹⁷¹, ktorá by bola¹⁷² na základe¹⁷³ zákona, lež tú, ktorá je skrze vieru v¹⁷³ Krista, tú spravodlivosť, ktorá je z Boha prostredníctvom

viery¹⁷³, (10) žeby som spoznal jeho a moc jeho opätovného vstania a účasť na jeho utrpeniach, súc utváraný v súlade¹⁷⁴ s jeho smrťou, (11) keby som len¹⁷⁵ voľajako¹⁷⁶ dopel k opätovnému vstaniu von¹⁷⁷, vstaniu¹⁷⁸ spomedzi mŕtvych. (12) Nie že som *to* už dosiahol alebo už som došiel dokonalosti¹⁷⁹, no ženiem sa¹⁸⁰, keby som *to* len¹⁷⁵ predsa¹⁸¹ uchvátil, lebo¹⁸² som od Krista [Ježiša] tiež bol uchvátený¹⁸². (13) Bratia, ja si sám o sebe nemyslím, že *to* mám uchvátené¹⁸³, no jedno – zabúdajúc na veci, ktoré sú vzadu, no zato sa vystierajúc za vecami, ktoré sú vpredu, (14) ženiem sa¹⁸⁴ po cieľi¹⁸⁵ za cenou¹⁸⁶ Božieho povolania zhora v Kristu Ježišovi. (15) Kolík teda *sme* dokonali¹⁸⁷, zmýšľajme takto¹⁸⁸, a ak zmýšľate voľajako¹⁸⁸ inak, odhalí vám Boh aj to, (16) len sa tým, k čomu *sme* dospeli, aj¹⁸⁹ riadiť¹⁹⁰; (17) stávajte sa spoločne mojimi napodobňovateľmi¹⁹¹ a všimajte si¹⁹² tých, ktorí tak chodia, ako⁷ máte za vzor nás. (18) (Veď chodia mnohí, o ktorých som vám často¹⁹³ vravel a teraz vravím aj s plačom, že sú nepriatelia KRISTOVHO KRÍŽA, (19) ktorých koniec *je* záhuba, ktorých boh *je* brucho a sláva v ich hanbe, ktorí majú na mysli¹⁹⁴ pozemské veci.) (20) Lebo náš štát¹⁹⁵ jestvuje¹⁹⁶ v nebesiach a z neho aj sústredene vyckávame¹⁹⁷ Pána Ježiša Krista ako Záchrancu¹⁹⁸, (21) ktorý nášmu telu poníženia dodá nového výzoru¹⁹⁹, *aby bolo* rovnovážne²⁰⁰ s jeho telom²⁰¹ slávy, podľa pôsobenia²⁰² moci, ktorú má, žeby si aj všetky veci podriadil²⁰³.

4 Takže sa, moji bratia, – milovaní a vrúčne vytúžení²⁰⁴, moja radosť a môj veniec²⁰⁵, – takto v Pánovi držte⁶⁶, milovaní. (2) Nabádam²⁰⁶ Euodiú a nabádam²⁰⁶ Syntychu, žeby rovnako²⁰⁷ zmýšľali v Pánovi; (3) áno, žiadam aj teba, popravde *môj*²⁰⁸ spolufahúň²⁰⁹, chápaj sa *toho* spolu s nimi²¹⁰, veď ony²¹¹ spolu so mnou zapolili¹³³ v blahej zvesti, aj s Klementom²¹² a ostatnými mojimi spolupracovníkmi, ktorých mená sú v knihe života.

(4) Vždy sa radujte v Pánovi; opäť riek-
nem: Radujte sa. (5) Vaša umiernenosť²¹³
nech je spoznaná¹⁶² všetkými ľuďmi; Pán
je blízko; (6) nestarostite sa²¹⁴ o nič, lež

vo všetkom nech sú vaše žiadosti modlitbou a prosbou s ďakovaním oznamované Bohu²¹⁵ (7) a Boží pokoj, ktorý prevyšuje všetok rozum²¹⁶, bude vaše srdcia aj vaše myšlienky²¹⁷ opatrovať²¹⁸ skrze Krista Ježiša²¹⁹. (8) Ostatne, bratia: Kolké veci sú pravdivé, kolké ctihodné²²⁰, kolké spravodlivé, kolké čisté, kolké ľube²²¹, kolké majú dobrý zvuk²²², ak je aká cnosť a ak je aká chvála²²³, o tých veciach uvažujte; (9) veci, ktoré ste sa aj dozvedeli²²⁴ aj prijali aj počuli aj uvideli pri mne, tie konajte a Boh pokoja bude s vami²²⁵. (10) No veľmi som sa v Pánovi zaradoval, že ste aspoň teraz²²⁶ opäť oživilí²²⁷ svoje myslenie²²⁸ na⁷³ mňa, hoci ste *ma* isto²²⁹ aj *predtým* na mysli mali²²⁸, ibaže ste nemali príležitosť. (11) Nie že vravím²³⁰ z²³¹ nedostatku, lebo ja som sa v *pomeroch*, v ktorých som, naučil²²⁴ sám si stačiť; (12) viem aj byť poníž-
žený²¹²³², viem aj mať hojnosť, do všetkého a do všetkých vecí som zasvätený²¹²³³, aj byť sýty²³⁴ aj hladovať, aj mať hojnosť aj mať nedostatok, (13) všetko vládzem²³⁵ v tom²³⁶, ktorý mi dodáva moci. (14) Jednako ste sa pekne zachovali²³⁶, že ste prejavili spoluúčasť na mojej tiesni²³⁶; (15) a viete aj vy, Filipania, že mi na začiatku blahej zvesti, keď som odišiel z²³⁷ Macedónie, neprejavilo žiadne zhromaždenie účasť v zmysle²³⁸ vydania a príjmu, iba ak jedine vy, (16) pretože²³⁹ ste mi aj v Tesalonike aj raz aj dvakrát poslali pre *moju* potrebu – (17) nie že sa zháňam²⁴⁰ za darmi, lež²⁴¹ sa zháňam²⁴⁰ za ovocím, ktoré sa množí vo váš prospech²³⁸. (18) I dostal som²⁴² všetko a mám hojnosť, som plne uspokojený²¹²⁴³, prijímuc od Epafrodita tie veci od vás, ľubeznú vôňu²⁴⁴, vítanú²⁴⁵ obeť, Bohu príjemnú. (19) No môj Boh plne vyhovie všetkej vašej potrebe²⁴⁶ podľa svojho bohatstva v sláve v Kristu Ježišovi; (20) a tomu, ktorý je náš Boh a²⁴⁷ Otec²⁴⁸, sláva²⁴⁹ na veky vekov. AMÉN.

(21) Pozdravte každého svätého v Kristu Ježišovi. Pozdravujú vás bratia, ktorí sú so mnou. (22) Pozdravujú vás všetci svätí, najmä²⁵⁰ tí z cisárovho domu. (23) Milosť Pána Ježiša Krista s vašim duchom. AMÉN.

FILIPANOM

- 1 Viď Ján 16:26, pozn. 807; 17:19, pozn. 842, v. 6.
- 2 Al. „na základe al. z podnetu všetkého“ (v. 3), „na základe vašej“ (v. 5), viď Luk. 1:14, pozn. 33, v. 29, pozn. 55, v. 47, pozn. 81.
- 3 D. „za všetku pamäť vás sa týkajúcu“, al. „za každú spomienku al. pri každej spomienke na vás“.
- 4 Al. „čo do“.
- 5 Viď 2 Kor. 2:3.
- 6 Viď Mat. 7:11.
- 7 D. „podľa toho, ako“.
- 8 V orig. prostý 3. pád, dôrazný tvar („mne“).
- 9 Al. „ja mám za“.
- 10 D. „toto“.
- 11 Viď 1 Kor. 9:23, pozn. 351.
- 12 Tj. „mne danej“, tiež „so mnou účastník mi al. spoločníkmi“, viď 1 Kor. 9:23, pozn. 351.
- 13 Viď 2 Kor. 5:2.
- 14 D. „v útrobach“.
- 15 Viď Rim. 1:28.
- 16 Al. „jemnocitu“, „postrehu“, „schopnosti duchovného aj morálneho úsudku“, súvisí so slovesom u Luk. 9:45, pozn. 638. Tiež „aby vaša... väčšmi oplývala plným poznaním a všetkou vnímavosťou“.
- 17 Viď Rim. 1:20, pozn. 52 (netýka sa v. 13); 2:18.
- 18 Viď Ef. 1:14, pozn. 26.
- 19 Al. „úprimní“.
- 20 Viď Skut. 24:16, pozn. 1531.
- 21 V stavovom zmysle.
- 22 Al. „úplní čo do ovocia“.
- 23 Viď Skut. 17:20.
- 24 Vo v. 12 objektívne, vo vv. 16, 19 a 25 vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 25 Viď Ef. 6:21, pozn. 277.
- 26 Al. „vyšli“, „vyústili“, „dopadli“, „sa obrátili“ (nie ako vo v. 19), D. „prišli“.
- 27 Al. „osoh“, vl. „pokrok“.
- 28 Viď Mat. 27:27, tu sídlo prétoriánov (Skut. 28:16) al. ich veliteľa.
- 29 D. „a všetkým ostatným“, tj. „ľuďom“, al. „na všetkých ostatných miestach“.
- 30 Al. „všeobecne al. verejne známym“, D. „takže moje putá... sa stali zrejmy“.
- 31 Tj. „nie putá zločinca“.
- 32 D. „že najviacerí bratia“.
- 33 Al. „dôverujúc (2 Kor. 2:3, pozn. 69) mojim putám“, „súc uistení o mojih putách“, lebo predtým bola obava, že sa za ne staby za putá zločinca budú hanbiť. Inak „bratia väčšinou, majú v Pánovi dôveru skrze moje putá“, tj. súc povzbudení k činnosti, keď on z nej bol vyradený; no lepší zmysel dáva znenie v texte. Tenže výraz je vo v. 25.
- 34 D. „hojnejšie“.
- 35 Ako „príčinou“ u Jána 6:57; nie ako „z(o)“ tu vo vv. 16n.
- 36 Nesúvisí s „podaktorí“ vo v. 15.
- 37 Al. „určený“, D. „položený“, „ležím“.
- 38 Vl. „vzbudí“.
- 39 Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 40 D. „či zámienkou, či pravdou“.
- 41 Viď Luk. 21:13.
- 42 Al. „vyslobodenie“.
- 43 Viď Ef. 4:16.
- 44 Viď Rim. 8:19, pozn. 408 a 410.
- 45 Al. „že... nebudem sklamaný“.
- 46 Viď Skut. 4:13.
- 47 Viď Luk. 1:46; v dejovom zmysle; al. „vyvyšovaný“.
- 48 Al. „ovocím“.
- 49 Tj. „príležitosťou ešte voľačo užitočné vykonať“.
- 50 Vl. „si vyvolím“.
- 51 Al. „neviem povedať“.
- 52 Al. „tiesnený“, viď 2 Kor. 5:14, pozn. 213.
- 53 Vl. „z“.
- 54 Viď Luk. 12:36, pozn. 868.
- 55 D. „za tým: uvoľní sa a byť“.
- 56 Al. „to by bolo“.
- 57 Al. „pre vás“ v príčinnom zmysle; viď v. 15, pozn. 35.
- 58 Al. „popri vás“.
- 59 Ako „ostanem“ vyššie, s dvoma predponami („ešte“ al. „popri“ a „so“).
- 60 Viď v. 12, pozn. 27.
- 61 Viď 2 Kor. 5:12, pozn. 205.
- 62 Tj. „aby ste vo mne mali čím sa ešte väčšmi honosiť“, ako v 2 Kor. 5:12.
- 63 Pridané na vyjadrenie zmyslu dôrazného tvaru predošlého zámena „mojou“.
- 64 Viď Skut. 23:1, pozn. 1439.
- 65 D. „Kristovej“, „vierou blahej zvesti“, viď Rim. 16:25, pozn. 841.
- 66 Viď Gal. 5:1.
- 67 Tj. „zúčastňujúc sa zápalenia, ktoré podstupuje viera, a stotožňujúc sa s ním“, „zápaliac na prospech viery“.
- 68 Viď Luk. 13:17.
- 69 D. „ktorý“ (Mat. 2:6), v zmysle „taký“, tj. „dôkaz“.
- 70 Viď Rim. 3:25n., pozn. 208.
- 71 Al. „vyslobodenia“.
- 72 Viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 73 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 74 V dejovom zmysle, no čo do kap. 1:29 viď pozn. 72 vyššie.
- 75 Al. „z milosti darované“ (kap. 1:29), „udelili“ (kap. 2:9).
- 76 Viď 2 Tim. 1:12.
- 77 D. „trpieť, majúť al. držiac“.
- 78 Al. „povzbudenie“, no tu je vhodnejší preklad v texte. Apoštol má na mysli svoje pocity, keď mu z tak ďaleka poslali podporu, a dodáva stáby: ak chcete, aby som bol plne šťastný, buďte všetci medzi sebou jedynoseľní.
- 79 Viď kap. 1:8.
- 80 Al. „dovršte“ (Ján 15:11, pozn. 757).
- 81 D. „to isté“.

- 82 V stavovom zmysle, D. „súdušní“, „spolodušní“, tj. sľaby „majúc jednu spoločnú dušu“.
- 83 Tj. „nech sa nič nedeje“, al. „nezmyšľajúc (viď v. 2) nič“.
- 84 D. „podľa“.
- 85 Al. „všimajúc si“ (Rim. 16:17); tu značí charakter („súc tak“).
- 86 Al. „výhody“, „záujmy“, no apoštolovi ide o to, aby každý uznával schopnosti a dary, ktoré Boh dal druhým, a vážil si ich.
- 87 Al. „medzi vami“.
- 88 D. „nech sa vo vás zmýšľa to, čo“.
- 89 Al. „súc“ (Skut. 7:55).
- 90 Výraz (gr. „*morfé*“) značí vnútorný podstatný charakter, proti „podobu“ („*homoióma*“) vo v. 7 a „výzoru“ („*schéma*“), 1 Kor. 7:31, pozn. 266) vo v. 8.
- 91 D. „neuznal byť“.
- 92 Tj. „na tej istej úrovni“.
- 93 Al. „za korist“; podľa niektorých „za vítané obohatenie al. získanú cenu“ („výhru“).
- 94 Al. „sa zriekol“; to všetko je v protiklade ku prvému Adamovi. Druhý Človek tým, že sa človekom stal, vyprázdnil al. sa zriekol sám seba.
- 95 Al. „prijmúc“.
- 96 V pôvodine prechodníky neurčitého času („vezmúc“, „ocitnúc sa“, „stanúc sa“), značiace súčasný dej a majúce zároveň aj vysvetľujúci význam, ako je to vyjadrené prekladom v texte.
- 97 To isté sloveso ako „stal sa“ vo v. 8.
- 98 Viď 2 Kor. 11:12, pozn. 512.
- 99 Tu možno aj v zmysle „ukázal sa“, „vyšiel najavo“ (nie ako „prejavil sa“ vyššie), viď Luk. 10:36, pozn. 703; potom by tento prechodník mal význam následného deja.
- 100 Viď Rim. 11:4.
- 101 Viď Ján 3:12.
- 102 Al. „Pánom, na slávu“ („vyznal... na slávu“).
- 103 Al. „vyslobodenie“.
- 104 Al. „dovádzajte... do dôsledkov“, „privádzajte... k výsledkom“, „uplatňujte (tj. „v praktickom živote“, vl. „uskutočňujte“) svoju záchranu“.
- 105 D. „veď Boh je ten“, zmysel ako v texte.
- 106 Al. možno „pre svoju“ (Ján 8:44, pozn. 433).
- 107 Viď Ef. 1:5, tu v zmysle „v záujme svojej blahej záľuby“ (predložka ako u Jána 17:19, pozn. 842).
- 108 Viď v. 5.
- 109 Al. „želanie“.
- 110 D. „aj chcieť aj pôsobiť“, netýka sa podstatných mien slovesných vo v. 14.
- 111 Viď 1 Kor. 12:6; vnútorné pôsobenie moci, prejavujúce sa vo výsledkoch. Sloveso je toho istého kmeňa ako „uvádzajte... v skutok“ vo v. 12.
- 112 Viď Luk. 24:38.
- 113 Viď v. 8, pozn. 99; tu načím v texte uprednostniť znenie s významom tam uvedeným v poznámke.
- 114 Viď Mat. 10:16.
- 115 Viď Skut. 2:40.
- 116 Viď Mat. 17:17.
- 117 Al. „vychádzate“, výraz sa používa o vychádzaní slnka atď.
- 118 Vl. „svetelné telesá“, „nositelia svetla“, v zmysle pozn. 117 vyššie možno myslieť aj na nebeské telesá.
- 119 Vl. „držiac pred sebou“ (a tak ukazujú), „nastavujú al. vystavujú“, „predstavujú“, tiež „podržiavajú“, tj. „zachovávajú“.
- 120 D. „na predmet (tj. „na to, žeby sa to stalo predmetom“) honosenia sa (1 Kor. 9:15) mne na (Ef. 1:14, pozn. 26) Kristov deň“.
- 121 Viď Gal. 2:2, pozn. 49.
- 122 D. „keď som vylievaný“, tj. ako úliatba, liata čiže mokrá obeť.
- 123 Viď 2 Kor. 9:12.
- 124 D. „v Pánu Ježišovi“ („skladám nádej v...“, v. 24 obdobne).
- 125 Vl. „rýchlo“.
- 126 Al. „aby som aj ja bol dobrej mysle“.
- 127 D. „tie veci o al. okolo al. čo sa týkajú vás“, v. 23 obdobne.
- 128 D. „rovnodušného“.
- 129 Viď Mat. 2:6.
- 130 Vl. „plnoprávne“, „v pravom zmysle slova“, „riadne“, „vlastno“, príslovka k „vlastnému“ v 1 Tim. 1:2.
- 131 Viď 1 Kor. 7:32nn.; tu D. „ktorý sa... bude starosť“.
- 132 Viď Ján 7:18, pozn. 340.
- 133 Neurčitý čas, viď Mat. 7:22, pozn. 289.
- 134 Viď Mat. 6:24, pozn. 239.
- 135 Al. „pre blahú zvesť“, viď aj kap. 1:5, pozn. 4.
- 136 Viď 2 Kor. 2:3, pozn. 69.
- 137 Viď Ján 13:16.
- 138 Viď Rim. 15:16.
- 139 Al. „núdzu“, D. „služby mojej potreby“.
- 140 Al. „veľmi túžil“ (Rim. 1:11).
- 141 Viď Mat. 26:37; aj tu v stavovom zmysle.
- 142 Vl. „veľmi blízko smrti“, „takmer ako smrť“, viď Hebr. 2:14, pozn. 98.
- 143 Al. „naliehavejšie“, „s väčším záujmom“, „väčšími mi na tom záležalo“.
- 144 Viď 2 Kor. 2:3, pozn. 66.
- 145 Al. „keď ho opäť uvidíte“.
- 146 Viď kap. 1:24, pozn. 57.
- 147 Viď Ján 8:44, pozn. 433.
- 148 Viď 2 Kor. 9:12; D. „nedostatok vašej al. váš nedostatok služby“.
- 149 Al. „nudno“, „nezunúva al. nelení sa mi“, vl. „lenivo“ (Mat. 25:26, pozn. 1194).
- 150 D. „isté“, „bezpečné“.
- 151 Al. „všímajte si“.
- 152 Al. „tých, ktorí sú (al. možno „vidte, kto sú“) psi“ („zlovolní pracovníci“, „rozriezka“).
- 153 Tj. „pracovníkov al. pôsobcov zlého“.
- 154 Tj. „dokaličenia“, „okypenia“, no tu v zmysle „nepravých obriezky“, „paobriezky“, ide o tých, ktorí si zakladali na tom, že sú „obriezka“ a pohrdali „neobriezskou“ (Ef. 2:11), no v skutočnosti boli „paobriezskou“, lebo ich obriezka bola len vonkajšia oproti pravej, tj. duchovnej obriezke.

- 155 Viď Mat. 4:11.
 156 Podľa niektorých závažných rukopisov „Bohu“.
 157 D. „v mäse“, ako „v Kristu Ježišovi“ vyššie.
 158 D. „mám dôveru al. spoliehanie sa“, tj. „predmet dôvery al. spoliehania sa“.
 159 Tj. „obrezaný ôsmeho dňa“.
 160 Viď Skut. 6:1.
 161 Viď kap. 2:15, pozn. 113.
 162 V dejovom zmysle.
 163 Vo v. 7 dokonavý minulý čas („uznal a uznávam“), vo v. 8 to isté sloveso dvakrát v čase prítomnom („považujem“, „pokladám“).
 164 Al. „stratu“, „ujmu“, v. 8 obdobne.
 165 Vl. „ale“, „lež“, („nielen to, lež aj“).
 166 Al. „zaiste“, „dokonca“.
 167 Al. „nad ne vyniká“, D. „na prevyšovanie al. vynikanie“.
 168 Al. „prišiel o al. stratil všetko“.
 169 Tj. alebo „telesné odpadky“ („výmety“) alebo „zvyšky“, „omrvinky“ jedál zhadzované al. padajúce zo stola a ponechávané psom. Porov. v. 2 („psov“) a Mat. 15:26n.
 170 Al. „v ňom ako nemajúci“.
 171 Viď Mat. 7:3, pozn. 261.
 172 Al. „je“.
 173 Viď Rim. 1:17; 3:22; 10:19, al. „vo viere“ (Rim. 5:14, pozn. 285), tiež „spočívajúcu na viere“, „na základe viery“, no nie ako „na základe“ vyššie.
 174 Al. „nadobúdajúci súhlasnú tvárnosť“, vl. „súc spoluutváraný“.
 175 Vl. „či by som“, porov. Rim. 11:14, pozn. 594.
 176 Viď Gal. 2:2, pozn. 48, tu v zmysle „nech je akokoľvek“.
 177 Vl. „opätovného vystupania“, výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu; príbuzné sloveso viď u Marka 12:19, pozn. 522.
 178 Viď Luk. 20:35.
 179 Al. „som dokonalý“, dokonavý min. čas.
 180 Viď Rim. 9:30.
 181 Vl. „aj“, „tiež“.
 182 Vl. „na základe toho, že“, predložka ako vo v. 9, pozn. 173. Bola to skutočnosť odôvodňujúca jeho očakávanie výsledku, viď Rim. 5:12, pozn. 281. Chcel uchvátiť, ale už bol sám tiež uchvátený. Niektorí prekladajú „uchvátil to, na čo“; potom by to bolo v zmysle Gal. 5:13, pozn. 223.
 183 Al. „že som to uchvátil“, dokonavý minulý čas na rozdiel od času neurčitého vo v. 12, porov. Luk. 17:10, pozn. 1103.
 184 Viď v. 12.
 185 Al. „podľa cieľa“, predložka udáva smer, ktorým sa beh riadi.
 186 Al. „k cene“.
 187 Viď 1 Kor. 2:6; nesúvisí s „dospelí“ vo v. 16.
 188 D. „toto“, „voľačo“.
 189 Vl. „aj to; jednak, k čomu sme dospeli, práve tým sa“.
 190 Viď Rim. 4:12.
 191 Viď 1 Kor. 4:16; vl. „sa mojimi spolupodobňovateľmi“.
 192 Viď Rim. 16:17.
 193 Al. „veľa ráz“.
 194 Ako „zmyšľajú“ vo v. 15.
 195 Tj. „ríša, ktorej sme občanmi“.
 196 Viď Luk. 7:25, pozn. 474.
 197 Viď Rim. 8:19.
 198 Al. „Vysloboditeľa“.
 199 Vl. „naše telo poníženia pretvorí“ (2 Kor. 11:13), no sloveso nesúvisí s nasledovným „rovnovážne“, lež s „výzorom“ v kap. 2:8.
 200 Vl. „spolutváre“, „sútvare“.
 201 Tu oproti Rim. 8:29, pozn. 434, väzba s 3. pádom („rovnovážne... telu“).
 202 Viď 1 Kor. 12:6.
 203 D. „pôsobenia toho, že si môže aj všetky veci podriadiť“.
 204 Viď 2 Kor. 5:2, pozn. 180.
 205 Al. „koruna“.
 206 Viď Skut. 2:40, tu aj „snažne prosím“, ako napr. tamže 16:39.
 207 Viď kap. 2:2.
 208 Vl. „teba, pravý“, viď 1 Tim. 1:2, pozn. 4.
 209 Vl. „zapriahnutý pod spoločným jarmom“, gr. „syzyge“; možno ide o muža menom Syzygos, potom by výraz „pravý“ (viď pozn. 208 vyššie) značil, že oslovený je popravde tým, čo jeho meno vyjadruje.
 210 Al. „pomáhaj im“ (Luk. 5:7), no znenie v texte zachováva aj v tomto výrazе význam predpony „sy(n)“ („spolu-“, „sú-“), ktorá (zdá sa, že zámerne) sa v tomto oddiele (a vlastne nápadne často v celom liste, niekde prekladaná predložkou „s[ol]“ i inak, viď v. 14; kap. 1:7, 25, pozn. 59, v. 27; 2:2, pozn. 82, v. 25; 3:10, pozn. 174, v. 17, pozn. 191, v. 21, pozn. 200) niekoľko ráz opakuje a ktorú má aj meno Syntyché.
 211 D. „s nimi, ktoré“, viď Mat. 2:6.
 212 Iná väzba ako „spolu s(o)“ vyššie.
 213 Al. „poddajnosť“, „ústupčivosť“, „netrvanie na svojich právach“; D. „to vaše umiernené“.
 214 Viď Mat. 6:25.
 215 Vl. „pred Boha“, „voči Bohu“, al. „pred Bohom“, „u Boha“.
 216 Al. „mysel“ (Rim. 7:23 a inde).
 217 Al. „úmysly“.
 218 Viď Gal. 3:23, pozn. 136 a 137.
 219 D. „v Kristu Ježišovi“, viď Mat. 3:11.
 220 Al. „dôstojné“, „vznešené“.
 221 Al. „hodné obľuby“.
 222 Al. „chýr“, D. „kolké ľubozvúčné“.
 223 Tj. „čosi chváľlitebné al. chváľhodné“, nie v zmysle „honosenia sa“.
 224 Viď Ján 6:45, pozn. 312.
 225 Viď v. 3, pozn. 212.
 226 Rim. 1:10.
 227 Vl. „k vypučaniu al. rozkvetu priviedli“.
 228 Viď kap. 3:19, pozn. 194.
 229 „Hoci... isto“ je tu zmysel tohto úslovja (ako „lebo“ v kap. 3:12), zmierňujúceho jemnú výčitku naznačenú slovami „aspoň teraz“ („nechcem povedať, že ste

- predtým na mňa nemysleli, iba ste nemali príležitosť to dokázať“).
- 230** AL. „to vravím“.
- 231** AL. „po stránke“, „čo do“.
- 232** VL. „ponižovaný“.
- 233** AL. „poznám tajomstvo všetkého a všetkých vecí“.
- 234** AL. „nakrmený“, v stav. zmysle.
- 235** AL. „všetkého som schopný“, „mám na všetko silu“.
- 236** Vid' Mat. 3:11, pozn. 86; 5:44; 13:21, pozn. 586.
- 237** VL. „vyšiel od“.
- 238** VL. „na účet“ (v. 15), „na váš účet“, tj. „v prospech vášho účtu“ (v. 17).
- 239** AL. „že“.
- 240** Vid' Mat. 6:32.
- 241** AL. „ale“.
- 242** AL. mám“, potvrdenie príjmu, vid' Mat. 6:2, pozn. 15.
- 243** VL. „naplnený“, zosilnený tvar („celkom naplnený“).
- 244** Vid' Ef. 5:2.
- 245** Vid' Luk. 4:19.
- 246** D. „vyplní všetku vašu potrebu“.
- 247** AL. „Boh a náš“.
- 248** Vid' 1 Kor. 15:24.
- 249** „Sláva“ tu má zdôrazňujúci člen („tá sláva, ktorá mu prislúcha“).
- 250** D. „najväčšími“.

LIST KOLOSANOM

Pavol, apoštol Krista Ježiša, podľa Božej vôle³, a Timotej, brat, (2)svätým a verným⁴ bratom v Kristovi, ktorí sú v Kolosách: Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca [a Pána Ježiša Krista].

(3)Ďakujeme tomu, *ktorý je* Boh a Otec² nášho Pána Ježiša Krista, a vždy sa⁵ za¹ vás modlíme, (4)keď⁵ sme počuli o vašej viere v Krista Ježiša⁶ a láske, ktorú máte ku všetkým svätým, (5)pre⁷ nádej, ktorá vám *je* odložená⁸ v nebesiach, o ktorej ste predtým počuli v slove pravdy blahej zvesti, (6)ktorá⁹ sa dostala k vám¹⁰, ako¹¹ *je* aj vo všetkom svete [a] nesie ovocie a rastie, ako¹¹ aj medzi vami¹² odo dňa, v ktorom ste *ju* počuli¹³ a plne spoznali¹⁴ Božiu milosť v pravde (7)podľa *toho*, ako ste sa dozvedeli¹⁵ od Epafru, nášho milovaného spolunevoľníka, ktorý je verný⁴ Kristov posluha¹⁶ pre¹ vás, (8)ktorý nám aj poukázal¹⁷ na vašu lásku v Duchu.

(9)Pre túto príčinu sa aj my odo dňa, v ktorom sme o *tom* počuli, neprestávame za¹ vás modliť a vyprosovať si, aby ste boli naplnení¹⁸ plným poznaním¹⁹ jeho vôle²⁰ vo všetkej múdrosti a duchovnej²¹ chápanosti, (10)žeby ste chodili²² dôstojne Pána na všemožnú²³ záľubu, nesúc ovocie v každom dobrom²⁴ čine²⁵ a rastúc plným poznaním¹⁹ Boha, (11)súc posilňovaní všetkou silou²⁶ podľa moci²⁷ jeho slávy na všetku trpezlivosť a zhovievavosť²⁸ s radosťou, (12)ďakujúc²⁹ Otcovi, ktorý nás uspôsobil³⁰ pre účasť³¹ na údele³¹ svätých v svetle, (13)ktorý nás vyprostil z právomoci tmy a preniesol³² do kráľovstva Syna jeho lásky; (14)v tom máme oslobodenie³³, odpustenie hriechov, (15)on je obraz neviditeľného Boha, prvorodený všetkého stvorenstva³⁴, (16)pretože ním²⁶ boli stvorené¹⁸ všetky veci³⁵, veci v nebesiach aj veci na zemi, viditeľné aj neviditeľné, či tróny, či panstvá⁵⁰, či vlády³⁶, či vrchnosti³⁶, všetky veci³⁵ sú stvorené³⁷ skrze³⁸ neho a pre³⁹ neho, (17)a on je pred všetkými⁴⁰ a ním²⁶ sa všetky veci³⁵ držia⁴¹ pohromade. (18)A hlava tela, zhromaž-

denia, je on, ktorý je začiatok, prvorodený spomedzi mŕtvych, aby sa prvým⁴² vo všetkých veciach⁴³ stal on, (19)pretože všetkej Plnosti⁴⁴ sa stalo slasťou v ňom sa usúdiť (20)a skrze³⁸ neho voči³⁹ sebe⁴⁵ v súlad uviesť⁴⁶ všetky veci³⁵ zavedením mieru⁴⁷ skrze³⁸ krv jeho kríža – skrze³⁷ neho, či veci na zemi, či veci v nebesiach – (21)a vás, ktorí ste kedysi boli odcudzení⁴⁸ a nepriatelia⁴⁹ v myslí⁵¹, zlými činmi⁵², však uviedla⁵³ v súlad⁵⁴ teraz⁵⁵, (22)v tele jeho mäsa skrze⁵⁶ smrť, žeby vás pred *seba* postavila⁵³ svätých a bezúhonných a neobviniteľných⁵⁸ pred ňou⁵³, (23)ak totiž naďalej ostávate vo viere⁵¹ založení⁶⁰ a stáli a neodchyľujúci sa⁶¹ od nádeje blahej zvesti, ktorú ste počuli, ktorá bola vyhlásená¹⁸ vo všetkom stvorenstve⁶³, čo je pod nebom, ktorej služobníkom³⁰ som sa stal ja, Pavol.

(24)Teraz⁶⁴ sa radujem v utrpeniach pre¹ vás a pozostatky⁶⁵ Kristových strastí⁶⁶ splácam a⁶⁷ doplňam v svojom mäse za¹ jeho telo, ktorým je zhromaždenie; (25)toho služobníkom³⁰ som sa stal ja podľa Božej domosprávy⁶⁸, ktorá mi bola daná¹⁸ *vzhľadom* na⁶⁹ vás, žeby som k úplnosti doviedol⁷⁰ Božie slovo, (26)tajomstvo ukryté⁷¹ od vekov a od pokolení, no teraz bolo vyjavené¹⁸ jeho svätým, (27)ktorým Boh chce⁷³ oznámiť, aké⁷⁴ je bohatstvo slávy tohto tajomstva medzi národmi⁷⁵; tým je Kristus vo vás, nádej slávy, (28)a toho zvestujeme my, napomínajúc každého človeka a vyučujúc každého človeka vo všetkej múdrosti, aby sme každého človeka predstavili dokonalého⁷⁶ v Kristovi; (29)na to aj lopotím a zápasím podľa jeho pôsobenia⁷⁷, ktoré v svojej moci vo mne pôsobí⁷⁸.

2 Lebo by som rád⁷⁸, žeby ste vedeli, kolký zápas mám⁷⁹ o¹ vás aj tých, ktorí sú v Laodikei, a kolkí moju tvár v mäse neuvideli, (2)aby ich srdcia boli povzbudené¹⁸ a oni aby boli zjednotení⁸¹ v láske a pre⁶⁹ všetko bohatstvo plnej istoty⁸² chápania, pre⁶⁹ plné

poznanie⁸³ Božieho tajomstva, (3) v ktorom sú všetky poklady múdrosti a poznania utajené⁸⁴. (4) A toto vrávám, aby vás nikto klamlivo neprehováral⁸⁵ podmanivou⁸⁶ rečou⁸⁷; (5) veď aj keď som mäsom neprítomný, som predsa duchom s vami, radujúc sa a vidiac váš poriadok a utuženosť vašej viery, *viery*⁸⁸ v⁶⁹ Krista. (6) Ako ste teda KRISTA Ježiša, Pána⁸⁹, prijali, choďte v ňom, (7) súc zakorenení⁹⁰ a ďalej budovaní⁹⁰ v ňom a upevňovaní⁹¹ vo viere podľa *toho*, ako ste boli vyučení¹⁸, rozmáhajúc sa v nej s ďakovaním⁹². (8) Hľadte, nech nebude⁹³ voľakto taký, že bude chcieť za korisť⁹⁴ odviesť⁹⁵ vás⁹⁶, záľubou v múdrosti⁹⁷ a prázdny klamom podľa podania⁹⁸ ľudí, podľa živlov⁹⁹ sveta a nie podľa Krista. (9) Veď všetka Plnosť Božstva¹⁰⁰ telesne sídli v ňom (10) a úplní¹⁰¹ ste v ňom, ktorý je hlava všetkej vlády³⁶ a vrchnosti³⁶, (11) v ktorom ste aj boli obrezaní¹⁸ obriezku nie rukou vykonanou, vo vyzlečení z tela mäsa, v obriezke KRISTA, (12) a boli ste pochovaní¹⁸ s ním v krste, v ktorom ste s *ním* boli aj¹⁰² vzkriesení¹⁸ skrze vieru v pôsobenie⁷⁷ Boha, ktorý spomedzi mŕtvych vzkriesil jeho, (13) a vás, ktorí ste boli mŕtvi¹⁰³ v previneniach¹⁰⁴ a neobriezke¹⁰⁵ vášho mäsa, oživil s ním; všetky previnenia¹⁰⁴ nám prepáčil¹⁰⁶; (14) vytrel¹⁰⁷ rukopis¹⁰⁸ nám na ťarchu¹⁰⁹ ustanoveniami¹¹⁰, ktorý bol proti nám, i odstránil¹¹¹ ho z cesty¹¹² a pribil ho ku krížu; (15) vlády³⁶ a vrchnosti³⁶ si odzbrojil¹¹³ a verejne¹¹⁴ vystavil na obdiv¹¹⁵, keď ich skrzeň¹¹⁶ viedol¹¹⁷ v triumfe¹¹⁸.

(16) Nech vás teda voľakto nesúdi v jedle alebo v pití alebo vo veci¹¹⁹ sviatku alebo novu mesiaca alebo sobôt; (17) to je tieň budúcich vecí, no telo je Kristovo. (18) Nech vás nikto podvodne o cenu nepripravuje, konajúc svojvoľne¹²⁰ v pokore a uctievaní¹²¹ anjelov, vtierajúc¹²² sa do vecí, ktoré nevidel¹²³, bezdôvodne¹²⁴ sa nadúvajúc myslou¹²⁵ svojho mäsa (19) a nedržiac¹²⁶ sa hlavy, z ktorej všetko telo, zásobované¹²⁷ a v celistvosti udržiavané¹²⁸ spojmí¹²⁸ a zväzmi, rastie Božím rastom.

(20) Ak ste teda s Kristom odumreli živlom⁹⁹ sveta, čo si dávate ukladať ustanovenia¹³⁰ ako v svete žijúci? (21) Nesiahni, neokús, nezaväď – (22) o veciach, ktoré sú

všetky na¹³¹ skazenie spotrebou¹³², – podľa príkazov a náuk ľudí, (23) (ktoré¹³³, pravda, sú také, že majú¹³⁴ zdanie¹³⁵ múdrosti v svojvoľnom náboženstve¹²¹ a pokore a nešetrení tela, nie v akejsi cti¹³⁶) na¹³⁰ uspokojenie mäsa.

3 Ak ste teda boli spolu s KRISTOM vzkriesení¹⁸, usilujte sa¹³⁷ o veci hore, kde KRISTUS sedí na Božej pravici; (2) majte na mysli¹³⁸ veci hore, nie veci na zemi. (3) Veď ste umreli a váš život je s KRISTOM skrytý⁸ v Bohu; (4) keď KRISTUS, náš život, bude zjavený¹³⁹, vtedy s ním v sláve budete zjavení¹³⁹ aj vy.

(5) Umŕtvujte¹⁴⁰ teda svoje údy, ktoré sú na zemi, smilstvo, nečistotu, vášeň, zlú žiadostivosť a tú bezuzdnú chtivosť¹⁴¹, ktorá¹³³ je modlárstvom; (6) pre tieto veci na synov neposlušnosti¹⁴² prichádza Boží hnev¹⁴². (7) Kedysi ste v nich chodili¹⁴² aj vy, keď ste v týchto veciach žili, (8) no teraz to všetko aj vy *od* seba odložte – hnev, zlosť¹⁴², zlovoľu¹⁴², rúhanie¹⁴³, hanebnú¹⁴⁴ reč z vašich úst. (9) Neluhajte si¹⁴⁵ navzájom, keď ste si vyzliekli¹⁴⁶ starého človeka s jeho skutkami (10) a odišli ste sa novým¹⁴⁷, ktorý sa obnovuje¹⁴⁸ pre¹⁴⁹ plné poznanie¹⁴⁹ podľa obrazu toho, ktorý ho stvoril, (11) v ktorom¹⁵⁰ niet Gréka a Žida, obriezky a neobriezky¹⁰⁵, barbara¹⁵¹, Skýta¹⁵², nevoľníka, slobodného, lež všetko a vo všetkých¹⁵³ KRISTUS.

(12) Odejte sa teda ako Boží vyvolení, svätí a milovaní¹⁵⁴, vnútornými citmi¹⁵⁵ zľutovaní¹⁵⁶, vlúdnosťou, pokorou, tichosťou¹⁵⁷, zhovievavosťou¹⁵⁸, (13) navzájom sa znášajúc a medzi sebou si¹⁵⁹ prepačujúc¹⁰⁶, ak má kto¹⁶⁰ proti komu sťažnosť¹⁶¹, – podľa *toho*, ako KRISTUS prepáčil¹⁰⁶ vám, tak aj vy, – (14) a na tieto všetky veci láskou¹⁶², ktorá je zväzok¹⁶³ dokonalosti. (15) A rozhodcom vo vašich srdciach nech je KRISTOV pokoj, ku ktorému ste aj boli v jednom tele povolaní¹⁸, a stávajú sa¹⁶⁴ vďačnými.

(16) Nech vnútri vo vás bohato sídli KRISTOVO slovo, vo všetkej múdrosti sa medzi sebou¹⁵⁹ vyučujte a napomínajte¹⁶⁶, žalmami a chválospevmi a duchovnými piesňami¹⁶⁷, v *duchu* milosti v svojich srdciach spievajúc Bohu. (17) A všetko, čokoľvek konáte¹⁶⁸ v slove alebo v čine,

všetky veci *konajte* v mene Pána Ježiša, ďakujúc Bohu Otcovi skrze neho.

(18) Vy ženy sa podriaďujte¹⁶⁹ svojim¹⁷⁰ mužom, ako je náležité v Pánovi. (19) Vy muži svoje¹⁷⁰ ženy milujte a nebuďte k nim ostrí¹⁷¹. (20) Vy deti buďte vo všetkom poslušné svojim¹⁷⁰ rodičom, lebo toto je v Pánovi príjemné. (21) Vy otcovia svoje deti nedráždite, aby nemalomysleli. (22) Vy nevoľníci buďte vo všetkom poslušní svojim¹⁷⁰ pánom čo do mäsa, nie v službách¹⁷² naoko ako ľuďom sa chcějúcí zaľúbiť¹⁷³, lež v jednoduchosti¹⁷³ srdca, bojac sa Pána; (23) čokoľvek konáte¹⁶⁸, pracujcie z duše, stáby Pánovi a nie ľuďom, (24) vediač, že od Pána dostanete¹⁷⁴ odplatu dedičstva; ste nevoľníkmi¹⁷⁵ Pánu–Kristovi! (25) Veď kto krivdí¹⁷⁶, odnesie si¹⁷⁷, v čom ukrivdil¹⁷⁶, a prijímania **4** osoby¹⁷⁸ niet. (4:1) Vy páni nevoľníkom poskytujte to, čo je spravodlivé a čo sa patrí¹⁷⁹, vediač, že aj vy máte Pána v nebesiach.

(2) Zotrvávajte v¹⁸⁰ modlitbe, bdejúc v nej s ďakovaním¹⁸¹, (3) modliac sa zároveň aj za¹⁸² nás, aby nám Boh otvoril dvere slova, *žeby sme mohli hovoriť*¹⁸³ Kristovo tajomstvo, pre⁷ ktoré som aj zviazaný⁸, (4) aby som ho vyjavoval^{183 184}, ako mám hovoriť¹⁸³. (5) Voči tým, ktorí sú vonku, chodte v múdrosti, využívajúc príležitosť¹⁸⁵; (6) vaše slovo *nech je* vždy v milosti, okorenené^{8 186} soľou, žeby ste vedeli, ako máte každému jednotlivcovi¹⁸⁷ odpovedať¹⁸⁸.

(7) Čo je so mnou¹⁸⁹, všetko vám oznámí Tychikos, milovaný brat a verný¹⁸⁹ služobník¹⁸⁹ a spolunevoľník v Pánovi, (8) ktorého som k vám práve na toto poslal, aby spoznal, ako sa vám vodí¹⁹⁰, a povzbudil¹⁸⁰ vaše srdcia, (9) s Onésimom, verným¹⁸⁹ a milovaným bratom, ktorý je spomedzi vás. *Tí vám oznámia všetky tunajšie veci.*

(10) Pozdravuje vás Aristarchos, môj spoluzajatec, a Marek, bratanec¹⁹¹ Barnabu, o ktorom ste dostali príkazy, (ak k vám príde, prijmite ho), (11) a Iésus, ktorému sa vraví Iustus; tí sú z obriezky. *Títo sú jediní spolupracovníci pre Božie kráľovstvo, ktorí*¹⁹² mi boli spravení²⁰⁰ potechou¹⁹³. (12) Pozdravuje vás Epafras, ktorý je spomedzi vás, nevoľník Krista Ježiša, vždy za¹ vás zápasiaci v modlitbách, aby ste zastali dokonali a úplní¹⁹⁴ vo všetkom Božom želaní¹⁹⁵; (13) áno, dosvedčujem mu, že pre¹ vás aj tých v Laodikei a tých v Hierapoli má¹⁹⁶ mnoho námahy. (14) Pozdravuje vás Lukáš, milovaný lekár, a Démas. (15) Pozdravte bratov v Laodikei a Nymfu a zhromaždenie, ktoré je v¹⁹⁷ jeho dome. (16) A keď tento list bude prečítaný¹⁸ u vás, zariaďte, aby bol prečítaný¹⁸ aj v zhromaždení Laodičanov, a ten z Laodikey aby ste prečítali aj vy. (17) A Archippovi povedzte: *Hľaď si služby*¹⁹⁸, ktorú si v Pánovi prevzal, aby si ju splnil. (18) Pozdrav rukou mojou¹⁹⁹, Pavlovou¹⁹⁹. Pamätajte na moje putá. Milosť s vami.

KOLOSANOM

- 1 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 2 Viď 1 Kor. 15:24.
- 3 Viď 2 Kor. 8:5.
- 4 Viď Skut. 10:45.
- 5 Al. „Krista, vždy, keď sa“ (v. 3), „lebo“ (v. 4), v orig. prechodníkové väzby.
- 6 Viď Ef. 1:15.
- 7 V príčinnom zmysle.
- 8 V stavovom zmysle.
- 9 Tj. „blahá zvest“.
- 10 Al. „medzi vás“, „je prítomná u vás al. medzi vami“.
- 11 D. „podľa toho, ako“.
- 12 Al. „vo vás“.
- 13 Al. „ste počuli“.
- 14 Viď Mat. 7:16, pozn. 281.
- 15 Viď Ján 6:45.
- 16 Viď Mat. 20:26.
- 17 Viď 1 Kor. 1:11, pozn. 18.
- 18 V dejovom zmysle.
- 19 Viď Rim. 1:28; nesúvisí s „naplnení“ vo v. 9 vyššie.
- 20 Al. „želaní“.
- 21 Al. „duchovnej múdrosti a“.
- 22 Viď Ef. 4:1.
- 23 D. „všetku“.
- 24 Viď Mat. 7:11.
- 25 Al. „všetkom dobrom diele“.
- 26 D. „vo všetkej sile“ (v. 11), „v ňom“, tj. „v Jemu vlastnej moci Jeho Osoby“ (v. 16), viď Mat. 3:11.
- 27 Al. „mocnejšie všetkou mocou podľa vlády al. mohutnosti“.
- 28 Al. „vytrvalosť a trpezlivosť“, viď Jak. 5:7.
- 29 Al. „zhovievavosť, s radosťou ďakujúc“.
- 30 Viď 2 Kor. 3:6.
- 31 Viď Skut. 8:21, pozn. 524 a 525, tu D. „účasť údelu“, 26:18, pozn. 1629.
- 32 Al. „presadil“, „premiestnil“, vl. „prestavil“.
- 33 Viď Ef. 1:7.
- 34 Viď v. 23.
- 35 Tj. „ako celok“, „veškerenstvo“, v. 20 obdobne.
- 36 Viď Ef. 3:10.
- 37 Viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 38 V zmysle prostredníka al. nástroja.
- 39 V prospechovom al. cieľovom zmysle; al. „vzhľadom na neho“. „Ním“, „skrze neho“ a „pre neho“, mocou stvorenie vyznačujúcou, jeho činným nástrojom a cieľom je Kristus. Tá istá predložka je vo v. 20, kde nadobúda aj význam „so sebou“.
- 40 Viď Skut. 10:36, pozn. 681.
- 41 Al. „stojá“, „trvajú“.
- 42 Al. „prvenstvo al. prednosť majúcim“.
- 43 Al. „medzi všetkými“.
- 44 Tj. „Plnosti Božstva“, viď kap. 2:9.
- 45 „Sebe“ je tu zámeno mužského rodu, hoci „Plnosť“ je v gréčtine rodu stredného; vzťahuje sa zároveň na Krista a ukazuje Jeho nedielnú jednotu s Plnosťou.
- 46 Al. „zmieriť“, no nesúvisí s „mieru“ nižšie, viď Rim. 5:10; oproti iným miestam, kde sa sloveso „zmieriť“ vyskytuje, má tu a v Ef. 2:16 zdôrazňujúcu predponu, ktorá mu dodáva zmyslu podľa znenia v texte, možno aj „opäť zmieriť“.
- 47 Viď Ef. 2:15; tu D. „zavedúc mier“, viď Ef. 5:26, pozn. 230, slovesný tvar je muž. rodu, viď v. 19, pozn. 45. Oproti tvaru prítomného času v Ef. 2:15 je tu tvar času neurčitého s dokonavým významom a je to jediné (zložené) slovo.
- 48 Viď Ef. 2:12.
- 49 D. „vás, kedysi súčich odcudzených a nepriateľov“, charakter osôb nehľadiac na čas.
- 50 Viď 2 Peter 2:10.
- 51 Al. „rozumie“ (Mat. 22:37); „myslou“, „rozumom“ (v. 21) „vierou“ (v. 23), no nie ako „zlými činmi“ nižšie.
- 52 Viď vv. 11 a 16, pozn. 26.
- 53 Tj. „Plnosť“, „Plnosťou“, viď v. 19.
- 54 Viď v. 20.
- 55 Al. „činmi, teraz jednak uviedla“.
- 56 Viď v. 16.
- 57 Al. „si predstavila“.
- 58 Viď 1 Kor. 1:8.
- 59 Vl. „v jej očiach“.
- 60 Viď Ef. 3:17.
- 61 D. „nehýbajúci sa z miesta al. inam“, charakter osôb.
- 62 Al. „kázaná“, neurčitý čas.
- 63 Gr. „ktisis“; používa sa pre „stvorenie“ ako čin aj pre „stvorenie“ al. „tvora“ vo všeobecnom zmysle. Iné je „ktisma“ (1 Tim. 4:4, pozn. 129).
- 64 Predtým sa stal služobníkom (v. 23), teraz bol vo väzení, ale v utrpeniach sa radoval.
- 65 Al. „nedostatky“, „čo ešte zvyšuje“.
- 66 Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 67 Slová „splácam a“ sú pokusom o inak obťažné vyjadrenie zmyslu predpony nasledujúceho slovesa „doplňam“.
- 68 Al. „správy“ (Ef. 3:2).
- 69 Al. „čo do“, „pre“, ako v kap. 2:2; tam aj „na“, v cieľovom zmysle („s cieľom dosiahnuť“); viď 2 Tim. 1:12 (kap. 2:5).
- 70 Al. „vyplnil“, viď Mat. 5:17, pozn. 155, tu zmysel ako v texte.
- 71 Viď Ef. 3:9.
- 72 Al. „prejavené“, „vyšlo najavo“.
- 73 Al. „si želal“, neurčitý čas („si zaumienil“, „pojal želanie“, „sa Bohu zaľúbilo“).
- 74 Viď Ef. 1:19.
- 75 Al. „v národoch“, tj. „v ľuďoch z národov“, ako „vo vás“ nižšie.
- 76 Viď Fil. 3:15.
- 77 Viď 1 Kor. 12:6.
- 78 Viď Rim. 7:5, pozn. 353; 16:19.
- 79 Al. „podstupujem“ (Fil. 1:30).
- 80 Viď Skut. 16:40.

- 81 Viď Ef. 4:16, pozn. 156.
 82 Al. „uistenia“, súvisí s „plne uistený“ v Rim. 14:5; viď aj Luk. 1:1, pozn. 7.
 83 Viď Rim. 1:28.
 84 Viď Luk. 8:17.
 85 Vl. „nepresviedčal al. neprehováral chybnými výpočtami al. falošným dôvodením“.
 86 Al. „páčivou“, „očarujúcou“, „pôsobivou“, „zaliečavou“.
 87 D. „v podmanivej reči“.
 88 D. „viery, ktorá je“.
 89 Al. „za Pána“.
 90 Viď 1 Kor. 3:10.
 91 Al. „uistoňvaní“, no nesúvisí s „istoty“ vo v. 2. „Zakorenenie“ nastalo a trvá (dokonavý minulý čas), „budovanie“ a „upevňovanie“ sa ďalej deje (prítomný čas s nedokonaným významom).
 92 D. „v ďakovaní“; al. „ďakovaním v nej oplývajúci“.
 93 Slovesný tvar naznačuje priamo hroziace nebezpečenstvo, porov. Gal. 2:4, pozn. 58.
 94 Al. „lup“.
 95 D. „voláкто, ktorý bude al. by bol za korisť odvádzajúci“.
 96 Zdôraznené.
 97 Gr. „filosofia“.
 98 Viď Mat. 15:3.
 99 Viď Gal. 4:3.
 100 Tj. „Podstaty Božstva“ v absolútnom zmysle, nie „Božskosti“, ako v Rim. 1:20.
 101 Al. „celkom naplnení“, zosilňujúci tvar; Plnosť al. Úplnosť Božstva je v Kristovi voči nám a my sme v Kristovi úplní voči Bohu.
 102 Al. „krste; v ktorom ste boli aj spolu“, ak sa „v ktorom“ týka Krista; podľa prekladu v texte sa týka „krstu“.
 103 Obdobne ako v kap. 1:21, pozn. 49.
 104 Viď Mat. 6:14.
 105 Viď Rim. 2:25.
 106 Viď Luk. 7:42.
 107 Výraz, ktorý sa používal o zrušení voľajakého zákonného ustanovenia; ako v Skut. 3:19.
 108 Al. „úpis“, záväzok, ku ktorému sa človek priznáva podpisom.
 109 V účtovníckom zmysle; vl. „proti nám“, no nie ako nižšie.
 110 Tj. „k plneniu ktorých zaväzoval“.
 111 Dokonavý minulý čas („odstránil splna a natrvalo“).
 112 D. „z prostriedku“ (2 Tes. 2:7, pozn. 52).
 113 Vl. „vyzliekol“, súvisí s „vyzlečení“ vo v. 11.
 114 D. „na verejnosti“.
 115 Al. „spravil podívaním“, ako „vystavil verejnej hanbe“ u Mat. 1:19.
 116 Tj. „skrze kríž“; al. „skrze neho“, tj. „Krista“; D. „v ňom“.
 117 Neurčitý čas („vykonal to“).
 118 Viď 2 Kor. 2:14.
 119 Al. „po stránke“ (2 Kor. 3:10).
 120 Al. „majúc záľubu“ (Mat. 12:7, pozn. 498).
 121 Viď Jak. 1:26n., pozn. 59.
 122 Al. „pletúť“.
 123 Podľa niektorých rukopisov „uvidel“; podľa nich by bol zmysel „oddávajúc sa veciam al. chodiac al. žijúc („vyžívajúc sa“) vo veciach, ktoré vraj uvidel“.
 124 Vl. „zbytočne“, „nadarmo“.
 125 D. „od mysle“.
 126 Nesúvisí s „udržiavané“ nižšie.
 127 Viď 2 Kor. 9:10, pozn. 416 a 417.
 128 Viď Ef. 4:16.
 129 D. „umreli od žilvov“.
 130 Al. „sa podrobujete ustanoveniam“, „sa viažete al. dávate viazať ustanoveniami“.
 131 Viď Ef. 4:12, pozn. 140 (v. 22), pozn. 113 (v. 23).
 132 Označuje v zmysle rímskeho práva druh vecí, o vlastnení ktorých platili osobitné ustanovenia.
 133 Viď Mat. 2:6.
 134 D. „sú majúce“.
 135 Al. „chýr“, „o ktorých sa dá čosi tvrdiť“.
 136 Tj. „ctí, aká prislúcha telu“. Zátvorky vyznačujú, že k uspokojeniu mäsa smerovalo všetko úsilie oných zvodcov.
 137 Al. „stojte“, „nech vám ide“ (Ján 7:18).
 138 Viď Fil. 3:19.
 139 Viď Marek 16:12, pozn. 743 a 157.
 140 Neurčitý čas („umŕtvite“, „poumŕtvujte“, no skôr „dajte sa umŕtvovať“, al. v obdobnom zmysle ako u Mat. 22:17, pozn. 1023).
 141 Viď Ef. 5:3.
 142 Viď Ef. 2:2; 5:6; 2:2; 4:31.
 143 Al. „urážlivú reč“.
 144 Al. „oplzlú“.
 145 D. „k sebe“.
 146 Al. „ste sa vyzliekli zo“.
 147 Gr. „Neos“.
 148 Odvodené od gr. „kainos“, viď Hebr. 12:24.
 149 Viď kap. 2:2.
 150 D. „kde vnútri“.
 151 Viď 1 Kor. 14:11.
 152 Skýti boli národ, ktorý sídlil na sever od Čierneho mora.
 153 Viď 1 Kor. 15:28.
 154 Viď 1 Tes. 1:4.
 155 D. „útrokami“.
 156 Viď Rim. 12:1.
 157 Viď 1 Kor. 4:21.
 158 Al. „trpezlivosťou“, viď Jak. 5:7.
 159 D. „a sami sebe“, v. 16 obdobne.
 160 Al. „ak bude kto mať“.
 161 Al. „výčitku“, „žalobu“.
 162 Tj. „sa odjeďte“, viď v. 12, porov. Ef. 6:16, pozn. 263 a 264.
 163 Viď Ef. 4:3.
 164 Viď 1 Kor. 4:16.
 165 Al. „slovo vo všetkej múdrosti, medzi sebou sa“, rozhodnutie medzi týmito dvoma poňatiami je otázka duchovného pochopenia. Pavol vyučoval vo všetkej múdrosti (kap. 1:28) a tak v nich malo slovo sídlíť.

- 166** D. „vyučujú a napomínajú“.
- 167** Slová „žalmami... piesňami“ sa možno dajú skôr spojiť s nasledovným „spievajúc“ ako s predošlými slovami, ale v Ef. 5:19 je „hovoriac... v žalmoch“ atď.
- 168** AL. „budete konať“.
- 169** Viď Rim. 13:1.
- 170** Viď Ján 8:44, pozn. 433; netýka sa v. 21.
- 171** AL. „horkí“, „trpkí“, „pichľaví“, „štipľaví“, „prísni“, „krutí“.
- 172** VL. „nevoľníctvach“, tj. „výkonoch nevoľníckej služby“.
- 173** Viď Ef. 6:6, 5.
- 174** Viď Gal. 4:5, pozn. 150, tu v zmysle „dostanete ako čosi očakávané al. vám prislúchajúce“.
- 175** Viď Mat. 6:24.
- 176** Viď 1 Kor. 6:7.
- 177** Viď Ef. 6:8.
- 178** Viď Ef. 6:9.
- 179** D. „a patričnosť al. slušnosť al. primeranosť“.
- 180** Viď Skut. 1:14.
- 181** D. „v ďakovaní“.
- 182** Viď Ján 16:26, pozn. 807.
- 183** Viď Ef. 6:20, pozn. 274.
- 184** AL. „vyjavil“.
- 185** Viď Ef. 5:16.
- 186** Viď Marek 9:50, pozn. 429.
- 187** D. „jednému každému“.
- 188** V nedokonavom zmysle (prítomný čas).
- 189** Viď Ef. 6:21.
- 190** Viď Fil. 2:19.
- 191** AL. „synovec“, al. vôbec „príbuzný“.
- 192** Viď Mat. 2:6; netýka sa ostatných vzťažných (zámien v tomto oddiele.
- 193** AL. „utíšením“, „úľavou“.
- 194** Viď kap. 2:10; podľa niektorých rukopisov „plne uistení“.
- 195** AL. „vo všetkej Božej vôli“, tj. „vo všetkom, čo je Božia vôľa al. želanie“.
- 196** Viď kap. 2:1.
- 197** Viď Rim. 16:5.
- 198** Viď Skut. 1:17.
- 199** Viď 1 Kor. 16:21.
- 200** Viď Mat. 21:42, pozn. 992.

PRVÝ LIST TESALONIČANOM

Pavol a Silvanus² a Timotej zhromaždeniu Tesaloničanov v Bohu Otcovi a Pánu Ježišovi Kristovi: Milosť vám a pokoj.

(2)Vždy za¹ všetkých vás Bohu ďakujeme, konajúc o vás zmienku pri svojich modlitbách, (3)neprestajne pred tým, *ktorý je náš Boh* a³ Otec⁴, pamätajúc na vašu prácu⁵ viery a lopotu lásky a trpezlivosť⁶ nádeje v⁷ nášho Pána Ježiša Krista, (4)vediac, bratia od Boha milovaní⁸, o vašom vyvolení. (5)Veď naša blahá zvesť k vám bola uvedená⁹ nielen v slove, lež aj v moci a v Svätom Duchu a v naskrze¹⁰ plnej istote¹¹, podľa *toho*, ako viete, akými sme medzi vami pre¹² vás boli spravení¹³, (6)a vy ste boli spravení⁹ napodobňovateľmi nás a Pána, prijímúc slovo vo veľkej¹⁰ tiesni¹⁴ a s radosťou Svätého Ducha, (7)takže ste sa stali vzormi všetkým veriacim v Macedónii a v Achaii¹⁵. (8)Áno, slovo Pána sa rozozvučalo¹⁶ od vás; vaša viera, *viera*¹⁷ voči Bohu¹⁸, sa rozhlásila¹⁹ nielen v Makedonii a v Achaii¹⁵, lež na každom mieste, takže nám netreba²⁰ voľačo vravieť, (9)lebo oni sami o vás dávajú vedieť²⁰, akého sa nám dostalo vstupu k vám a ako ste sa od modiel obrátili k Bohu, žeby ste boli nevoľníkmi²⁰ Bohu živému a pravému²¹ (10)a očakávali²² z nebies jeho Syna, ktorého vzkriesil spomedzi mŕtvych, Ježiša, nášho Vysloboditeľa²³ z²⁴ prichádzajúceho hnevu²⁵.

2 Veď sami viete, bratia, o tom našom vstupe, *ktorý sme mali* k vám, že k nemu nedošlo²⁶ naprázdno, (2)lež že sme sa, – predtým prejdúc utrpením²⁷ a súc stýraním²⁸, ako²⁹ viete, vo Filipách, – v našom Bohu osmelili vo veľkom³⁰ zápase³⁰ k vám³¹ prehovoriť Božiu blahú zvesť. (3)Naša výzva³², pravda, *nebola* z podvodu³³ ani z nečistoty ani v ľsti, (4)lež podľa *toho*, ako sme boli od Boha schválení³⁴, žeby sme boli poverení²⁸ blahou zvesťou, tak hovoríme, nie ako chcjúci sa zaľúbiť³⁶ ľuďom, lež Bohu, ktorý skúma³⁴ naše srdcia. (5)Veď sme

ani nikdy neboli zistení¹³ *ako ľudia* úlisnej reči³⁸, ako²⁹ viete, ani so zámenkou pre hrabivosť³⁹ – svedkom je Boh – (6)ani žeby nám bolo išlo⁴⁰ o⁴¹ slávu⁴¹ spomedzi ľudí, ani od vás ani od druhých, keď sme ako Kristovi apoštoli mohli byť na ťarchu⁴², (7)lež sme vprostred vás boli zistení¹³ láskavými⁴³, akoby dojčiaci žena nežne chovala⁴⁴ vlastné⁴⁵ deti. (8)Tak nám, prahnúcim po vás, bolo slastou podeliť sa s vami⁴⁶ nielen o Božiu blahú zvesť, lež aj o vlastné⁴⁵ žitia, pretože ste nám boli spravení⁹ milovanými. (9)Pamätáte si preda, bratia, našu lopotu a drinu – nocou aj dňom pracujúc, aby sme voľakoho z vás nezatažili, sme vám kázali⁴⁷ Božiu blahú zvesť; (10)svedkami ste vy aj Boh, ako zbožne⁴⁸ a spravodlivo a bez závydy sme k vám, ktorí veríte, boli zistení¹³, – (11)priam tak⁴⁹, *ako viete*, ako sme vás, každého jednotlivca⁵⁰ z vás, ako otec svoje deti nabádali⁵¹ a utešovali (12)a zaprisahávali⁵², aby ste⁵³ chodili dôstojne Boha, *ktorý vás povoláva*⁵⁴ do vlastného⁵⁵ kráľovstva a slávy. (13)A pre túto príčinu aj my neprestajne Bohu ďakujeme, že keď sa vám od nás dostalo slova Božej zprávy⁵⁶, prijali ste *ho* nie *ako* slovo ľudí, lež, ako⁵⁷ naozaj je, *ako* slovo Božie⁵⁸, ktoré⁵⁹ vo vás, ktorí veríte, aj vyvíja svoju činnosť⁶⁰. (14)Áno, vy, bratia, ste boli spravení⁶¹ napodobňovateľmi Božích zhromaždení, ktoré sú v Júdsku v Kristu Ježišovi, lebo ste aj vy od svojich vlastných⁶² súkmeňovcov vytrpeli tie isté veci ako⁵⁷ aj oni od Židov; (15)tí aj Pána Ježiša zabili aj prorokov, aj nás vyšťvali a Bohu sa neľúbia a sú proti všetkým ľuďom, (16)brániac nám hovoriť⁶³ k ľuďom z národov⁶⁴, aby boli zachránení⁶⁵; tým³³ vždy dopĺňujú⁶⁶ svoje hriechy. No prikváčil⁶⁷ na nich zvrchovaný⁶⁸ hnev²⁵.

(17)No my, bratia, súd od vás nákrátko⁶⁹ osirením odlúčení⁷⁰, – tvárou, nie srdcom, – sme vo veľkej⁷¹ túžbe vyvinuli *tým* usilovnejšiu snahu⁷² uvidieť vašu tvár. (18)Preto sme si zaumienili⁷³ k vám prísť,

totiž ja, Pavol, aj raz aj dvakrát, a Satan nám zafal cestu⁷⁴. (19) Ktože je naša nádej alebo radosť alebo veniec⁷⁵ honosenia sa? Či nie aj⁷⁶ vy pred naším Pánom Ježišom pri jeho príchode? (20) Naša sláva a radosť ste predsa vy.

3 Preto, nevediac už obstať⁷⁷, sme uznali za dobré zdržať sa⁷⁸ v Aténach sami (2) a poslali sme Timoteja, nášho brata a spolu s nami Božieho pracovníka⁷⁹ v blahej zvesti o KRISTOVI⁸⁰, na upevnenie⁸¹ vás a povzbudenie⁸² [vás] čo do vašej viery, (3) žeby sa v týchto tiesniach⁸³ nikto nekolísal⁸⁴ (sami predsa viete, že sme na toto určení⁸⁵, (4) veď aj keď sme u vás boli, predpovedali⁸⁶ sme vám, že skoro tiesnení⁸³ budeme⁸⁷ ako⁸⁷ sa aj stalo a ako viete). (5) Pre túto príčinu som aj ja, nevediac už obstať⁷⁷, poslal, aby som spoznal⁸³ vašu vieru, či vás nebudaj⁸⁸ nepokúšal⁸⁹ pokušiteľ, a naša lopota žeby nevyšla naprázdno. (6) No keďže k nám Timotej od vás práve prišiel a priniesol nám blahú zvest' o vašej viere a láske a že na nás vždy máte dobrú⁹⁰ spomienku, vrúcne⁹¹ túžiac⁹² nás uvidieť, priam tak⁹³ ako aj my vás, (7) pre túto príčinu sme z⁹⁴ vás, bratia, pri⁹⁴ všetkej našej strasti⁹⁵ a tiesni⁹⁶ boli potešení⁹⁷ skrze vašu vieru, (8) pretože teraz žijeme, ak sa vy v Pánovi držíte⁹⁸. (9) Áno, akým ďakovaním sa môžeme Bohu za⁹⁹ vás odplatiť, za⁹⁴ všetku tú radosť, ktorou sa pre¹⁰⁰ vás pred naším Bohom radujeme, (10) nocou aj dňom nadmieru úpenlivo¹⁰¹ prosiac, žeby sme mohli uvidieť¹⁰² vašu tvár a zdokonaľiť¹⁰³ 53, čoho sa nedostáva vašej viere¹⁰⁴? (11) No sám ten, ktorý je náš Boh a³ Otec⁴, a náš Pán Ježiš kiez usmerní¹⁰⁵ našu cestu k vám, (12) a vám kiez Pán dá rozmôcť sa a oplývať¹⁰⁶ láskou k sebe navzájom a ku všetkým, priam tak⁹³ ako aj my k vám, (13) na upevnenie⁵³ vašich sŕdc, aby boli bez závary v svätosti¹⁰⁷ pred tým, ktorý je náš Boh a³ Otec⁴, pri príchode nášho Pána Ježiša so všetkými jeho svätými.

4 Nuž a ostatne, bratia, vás v Pánu Ježišovi žiadame a nabádame¹⁰⁸, podľa toho, ako ste od nás prijali¹⁰⁹ to¹¹⁰, ako máte chodiť a ľubiť sa¹¹¹ Bohu, podľa toho, ako aj chodíte, aby ste sa rozhojňovali ešte väčšmi. (2) Viete predsa, aké sme vám

skrze Pána Ježiša dali pokyny. (3) Áno, toto je Božia vôľa¹¹²: Vaše posvätenie¹⁰⁷, žeby ste sa stránili¹¹³ smilstva; (4) žeby každý jednotliviec¹¹⁴ z vás vedel svoju nádobu vlastníť¹¹⁵ v posvätení¹⁰⁷ a cti, (5) (nie vo vášni chtivosti priam tak⁹³ ako aj národy, ktoré neznajú Boha¹¹⁶), (6) takže by sa v tej záležitosti¹¹⁷ nedopúšťal prestúpenia¹¹⁸ a neubližoval svojmu bratovi¹¹⁹, pretože Pán je pomstiteľom¹²⁰ všetkých týchto vecí podľa toho, ako sme vám aj predtým povedali a plne¹²¹ dosvedčili. (7) Boh nás predsa nepovolal k¹²² nečistote, lež v posvätení¹⁰⁷; (8) preto teda, kto toto¹²³ zľahčuje¹²⁴, zľahčuje¹²⁴ nie človeka, lež Boha, ktorý vám¹²⁵ aj dal svojho Svätého Ducha.

(9) A o bratskej náklonnosti¹²⁶ vám písať netreba¹²⁷, veď ste vy sami Boží vyučenci, aby ste³³ sa navzájom milovali; (10) veď to aj robíte voči všetkým bratom, ktorí sú v celej Macedónii, no nabádame¹⁰⁷ vás, bratia, žeby ste sa rozhojňovali ešte väčšmi (11) a za vec svojej cti mali to, žeby ste nažívali¹²⁸ ticho¹²⁹ a zaoberali sa svojimi vlastnými vecami a pracovali svojimi [vlastnými] rukami podľa toho, ako sme vám nakázali¹³⁰, (12) aby ste voči tým, ktorí sú vonku, chodili počestne a nikoho¹³¹ vám nebolo treba¹³².

(13) No neradi by sme¹³³, bratia, žeby ste boli neznali¹³³ toho, čo sa týka zosnulých, aby ste sa nermútili tak¹³⁴, ako aj ostatní, ktorí nemajú¹³⁵ nádeje. (14) Veď ak veríme, že Ježiš umrel a opäť vstal, privedie s ním Boh aj tých, ktorí skrze Ježiša zosnuli. (15) (Lebo vám slovom¹³⁶ Pána vravíme toto: Že my, žijúci, pozostávajúci¹³⁷ do príchodu Pána, nijako tých, ktorí zosnuli, nepredstihneme¹³⁸, (16) pretože Pán sám so zvolávajúcim povelom¹³⁶ 139 140, s hlasom¹³⁶ 140 archanjela a s Božou trúbou¹³⁶ 140 zostúpi z¹⁴¹ neba a najprv vstanú¹⁴² mŕtvi v Kristovi; (17) potom budeme my, žijúci, pozostávajúci¹³⁷, zároveň s nimi uchvátení¹²⁸ v oblakoch Pánovi v ústrety¹⁴³ do vzduchu a tak vždy budeme s Pánom. (18) Týmto slovami¹³⁶ sa teda navzájom 5 povzbudzujte¹⁴⁴.) (5:1) No o časoch a obdobiach, bratia, vám netreba¹³², žeby sa vám písalo, (2) veď sami podrobne¹⁴⁵ viete, že deň Pána prichádza tak, ako zlodej v noci; (3) keď budú¹³⁸ vraviť:

Pokoj a bezpečie, vtedy ich¹⁴⁶ prikvačí nečakaná zhuba priam *tak* ako bolesť¹⁴⁷ tehotnú, i neuniknú¹³⁸ nijako. (4)No vy, bratia, nie ste v tme, aby vás ten deň prepadol ako zlodej, (5)všetci vy ste predsa synovia svetla a synovia dňa; nenáležíme noci ani tme¹⁴⁸, (6)tak teda nespíme¹⁴⁹ ako ostatní, lež bdejme a budme triezvi; (7)veď tí, ktorí spia¹⁴⁹, spia¹⁴⁹ v noci, a ktorí sú opití, sú opití v noci, (8)no my, náležajúc dňu¹⁴⁸, budme triezvi, odejúc sa kirasom¹⁴⁹ viery a lásky a *ako* prilbou nádejou¹⁵⁰ záchrany¹⁵¹, (9)pretože nás Boh neurčil¹⁵² na hnev²⁵, lež na nadobudnutie záchrany¹⁵¹ skrze nášho Pána Ježiša Krista, (10)ktorý za¹⁵³ nás umrel, aby sme, či bdieme, či spíme¹⁴⁹, spolu¹⁵⁴ s ním ožili¹⁵⁵. (11)Preto sa navzájom povzbudzujte¹⁴⁴ a jeden druhého¹⁵⁶ budujte tak¹³⁴, ako aj robíte.

(12)No žiadame vás, bratia, žeby ste znali¹⁵⁷ tých, ktorí medzi vami lopotia a sú vaši predstavení¹⁵⁸ v Pánovi a napomínajú vás, (13)a prenesmierne si ich v láske vážili pre¹² ich prácu. Medzi sebou zachovávajúte pokoj¹⁵⁹. (14)No nabádame¹⁶⁰

vás, bratia: Napomínajte neporiadnych¹⁶¹, utešujte malodušných, podopierajte slabých, budte voči všetkým zhovievaví¹⁶²; (15)hľadte, žeby voľakto voľakomu za zlé neodplatil zlým, lež sa vždy žeňte za¹⁶³ dobrým⁹⁰, voči sebe navzájom a voči všetkým. (16)Vždy sa radujte, (17)neprestajne sa modlite, (18)vo všetkom ďakujte, lebo toto *je* voči vám Božia vôľa¹⁶⁴ v Kristu Ježišovi; (19)Ducha neuhášajte, (20)proroctvá nepodceňujte, (21)no všetko overujte¹⁶⁵: To, čo *je* správne¹⁶⁶, podržiavajte¹⁶⁷, (22)každého druhu¹⁶⁸ mrzkosti¹⁶⁹ sa strážte¹⁶⁴. (23)A nech sám Boh pokoja vás posväti *za* cele dokonalých¹⁷⁰ a kiež *je* v svojej celistvosti¹⁷¹ uchránený²⁸ váš duch aj duša aj telo bez úhony pri príchode nášho Pána Ježiša Krista. (24)Verný *je* ten, ktorý vás povoláva¹⁷², ktorý *tak* aj urobí. (25)Bratia, modlite sa za⁹⁹ nás. (26)Pozdravte všetkých bratov svätým bozkom¹⁷³. (27)Zaprisahávam vás Pánom, žeby tento list bol prečítaný²⁸ všetkým [svätým] bratom. (28)Milosť nášho Pána Ježiša Krista s vami.

PRVÝ LIST TESALONIČANOM

- 1 Viď Ján 16:26, pozn. 807.
- 2 Viď 2 Kor. 1:19.
- 3 Viď Fil. 4:20.
- 4 Viď 1 Kor. 15:24.
- 5 Al. „dielo“, „činnosť“.
- 6 Al. „vytrvalosť“, viď Jak. 5:11.
- 7 Viď Rim. 3:22.
- 8 Tvar dokonavého minulého času („trvalo al. vrúcne milovaní“).
- 9 Viď Mat. 21:42, pozn. 992.
- 10 D. „mnohej“ (kap. 1:5n.), „mnohom“ (kap. 2:2).
- 11 Viď Kol. 2:2.
- 12 V príčinnom zmysle.
- 13 Al. „prejavení“, „ukázaní“ (Fil. 2:15), viď Luk. 10:36, pozn. 703; Fil. 3:6. Ten istý výraz s obdobným významom je v kap. 2:1, 5, 7 a 10.
- 14 Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 15 Viď Skut. 18:12.
- 16 Vl. „zazvučalo von“.
- 17 D. „viera, ktorá je“.
- 18 Al. „vzhľadom na Boha“, „týkajúca sa Boha“.
- 19 D. „vyšla“, tj. „zvest o nej“.
- 20 Viď Mat. 3:14, pozn. 94; 2:8; 6:24.
- 21 Viď Ján 17:3.
- 22 Sloveso vyskytujúce sa v N. Zákone iba tu; značí trpezlivé a dôverčivé očakávanie.
- 23 Viď Rim. 11:26.
- 24 Viď Zjav. 3:10, pozn. 107.
- 25 Viď Rim. 3:5, pozn. 164.
- 26 Dokonavý minulý čas: „nedošlo k nemu na prázdno a jeho výsledok trvá“, porov. Luk. 10:36, pozn. 702 (v. 1), „plne al. natrvalo schválení“ (v. 4).
- 27 D. „vytrpiac“, „potrpiac“
- 28 V dejovom zmysle.
- 29 Vl. „podľa toho, ako“.
- 30 Al. „úsilí“, „námahe“, „nebezpečenstve“.
- 31 Al. „u vás“.
- 32 Viď Skut. 13:15, pozn. 808.
- 33 Viď Mat. 27:64.
- 34 Viď Rim. 1:28, pozn. 73.
- 35 V stavovom zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 36 Viď Rim. 15:1.
- 37 Al. „schvaľuje“, ako vyššie, prítomného času, vyjadrujúce charakter („skúmateľovi al. schvaľovateľovi našich srdiec“).
- 38 D. „neboli zistení al. nájdení v reči úlisnosti“.
- 39 D. „v zámienke hrabivosti“, viď Marek 7:22.
- 40 Vl. „ani ako usilujúci sa“.
- 41 Viď Ján 7:18.
- 42 D. „v ťarche al. bremene“, al. „vo vážnosti al. dôleživosti“, so zmyslom „robiť sa dôležitými“.
- 43 Al. „neznými“, no nie ako „nežne“ nižšie, „jemnými“.
- 44 Viď Ef. 5:29.
- 45 Vl. „svoje“, čosi dôraznejšie ako vo v. 11.
- 46 Viď Luk. 3:11, pozn. 236.
- 47 Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363.
- 48 Viď Skut. 2:27, pozn. 108, tu odvodená príslovka.
- 49 D. „priam podľa toho“.
- 50 D. „jedného každého“.
- 51 Viď Skut. 2:40.
- 52 Vl. „dosvedčovali“, v strednom rode nadobúda význam ako v texte; D. „viete, ako, vás... deti, nabádajúc a utešujúc a zaprisahávajúci“, tj. „že to bolo s nabádaním“ atď.
- 53 Vázba ako v Rim. 1:20, pozn. 52.
- 54 Al. „povolával“, D. „povolávajúceho vás“, vyjadruje charakter bez ohľadu na čas; vl. „toho Boha, ktorý vás povoláva“, no ani tak nie je presne vystihnúť zmysel väzby v gréčtine, ktorá zachováva Božiu absolútnosť a pridáva charakter „povolávajúceho“.
- 55 Viď vv. 7n.
- 56 Viď Rim. 10:16n., pozn. 551.
- 57 D. „podľa toho, ako“.
- 58 Al. v činnejšom zmysle „prijmúc od nás slovo...“, chopili ste sa ho nie ako slova... je, ako slova Božieho; prvé sloveso sa týka počutia, druhé prijatia al. uchopenia vierou.
- 59 Al. „slovo Boha, ktorý“.
- 60 Viď Rim. 7:5.
- 61 Viď Mat. 21:42, pozn. 992.
- 62 Tu na rozdiel od vv. 7n. a 12 preklad doslovný.
- 63 Neurčitý čas, viď Luk. 1:55.
- 64 D. „k národom“.
- 65 Viď Mat. 10:22.
- 66 Neurčitý čas; každý taký čin sfaby doplní časť miery ich hriechov.
- 67 Viď Mat. 12:28, pozn. 524.
- 68 Vl. „zvrchované“, „do krajnosti“, D. „do konca“, ako u Jána 13:1.
- 69 D. „na dobu chvíle al. hodiny“.
- 70 V dej. zmysle; „osirením odlúčení“ je v gréčtine jediné slovo, (vl. „odsirotení“); preklad v texte zachováva zdôrazňujúci význam predložky a predpony „apo“ („od“).
- 71 Vl. „mnohej“.
- 72 D. „sme sa tým hojnejšie vynasnažili al. jali snažiť“.
- 73 Al. „pojali želanie“.
- 74 Viď Gal. 5:7, pozn. 211 a 212.
- 75 Al. „koruna“.
- 76 Al. „práve“.
- 77 D. „preto, neobstávajúc už“, v. 5 obdobne, viď 1 Kor. 9:12, pozn. 322, tu zmysel ako v texte.
- 78 Vl. „byť opustení al. zanechaní“, v dej. zmysle, al. „dať sa opustiť al. zanechať“.
- 79 Viď 1 Kor. 3:9, pozn. 95; podľa niektorých rukopisov „brata a Božieho služobníka“, ako v 2 Kor. 3:6.
- 80 Viď Rim. 16:25, pozn. 841.
- 81 Viď Luk. 22:32.
- 82 Viď Skut. 16:40.
- 83 Viď Mat. 13:21, pozn. 586, vo v. 4 príbuzné sloveso („utláčani“, „trýznení“ atď.).
- 84 Al. „žeby týmito tiesňami nebol nikto otriasaný“.

- 85 Vl. „položení“, „postavení“, v stav. zmysle, no vid' Mat. 7:25, pozn. 300.
- 86 V nedokonanom zmysle.
- 87 Vid' Mat. 16:27, pozn. 764; možno chápať v zmysle „že tak musí byť“, tj. „že je to údelom Kristovcov“, al. že k tomu v samej Tesalonike skoro dôjde; možno mal apoštol na mysli oboje.
- 88 Vid' Gal. 2:2.
- 89 Vid' Mat. 4:1.
- 90 Vid' Mat. 7:11.
- 91 Al. „na nás máte... vždy vrúcne“.
- 92 Vid' 2 Kor. 5:2.
- 93 D. „priam podľa toho“, v kap. 4:5 v zmysle „to by ste boli priam takí“.
- 94 Predložka vyjadruje podnet al. podmienku al. príležitosti, vid' Luk. 1:47, pozn. 81; 2 Kor. 7:7, pozn. 300; Fil. 1:3, pozn. 2; 3:9, pozn. 173.
- 95 Vid' Luk. 21:23.
- 96 Vid' v. 3.
- 97 Al. „povzbudení“, v dejovom zmysle, vid' Skut. 16:40.
- 98 Vid' Gal. 5:1.
- 99 Vid' Ján 16:26, pozn. 807.
- 100 Vid' kap. 1:5.
- 101 Vl. „prenesmierne“.
- 102 D. „sme uvideli“.
- 103 Al. „napraviť“, vid' 2 Kor. 13:11, pozn. 617, tu neurčitý čas.
- 104 D. „nedostatky vašej viery“.
- 105 Al. „urovná“, „upravi“, vl. „upriami“ (Luk. 1:79). Jednotné číslo je výrazom jednoty Boha Otca a Krista Pána, hoci osobne sú zreteľne rozlíšení.
- 106 Neurčitý čas („aby nastalo oplývanie“, al. „vás kiez Pán rozmnoží a rozhojní“).
- 107 Vid' Rim. 1:4, pozn. 9.
- 108 Vid' Fil. 4:2.
- 109 Al. „sa vám od nás dostalo“, ako v kap. 2:13, pozn. 58.
- 110 Tj. „poučenie o tom“.
- 111 Tj. „chodiť tak, aby ste sa ľúbili“.
- 112 Al. „želanie“, tu bez člena, takže výrok nadobúda zmysel „toto je vec Božej vôle al. vec taká, že si ju sám Boh želá“.
- 113 Vl. „držali stranou al. ďaleko od“.
- 114 D. „jeden každý“.
- 115 Značí aj „získavať“, „ujímať sa vlastnenia“, no tu v zmysle „uchovávať“, „podržiavať“, nie „zadovažovať si“; vid' Luk. 18:12, pozn. 1145; 21:19, pozn. 1312.
- 116 Al. „nevedia o Bohu“, vedomé poznanie, vid' 1 Kor. 8:1, tu prítomnosť vyjadruje charakter.
- 117 Zjemňujúci výraz pre obcovanie s ženou, manželkou vlastnou alebo iného.
- 118 D. „neprestupoval“, tj. „práva svojho brata“; al. „nepoškodzovať“, „neprehliadal“, „neopomínal“ svojho brata.
- 119 Al. „nepreľstieval al. nezneužíval (tj. „dôveru“) svojho brata“, vid' 2 Kor. 2:11, pozn. 93.
- 120 D. „pomstiteľom, čo sa týka“.
- 121 Al. „naliehavo“ (Luk. 16:28).
- 122 Vid' Gal. 5:13.
- 123 Al. „svojho brata v tomto“.
- 124 Vid' Luk. 10:16, pozn. 669.
- 125 D. „do vás“ al. „medzi vás“, hádam aj v zmysle „pre vás“, v prospechovom al. cieľovom zmysle.
- 126 Vid' Rim. 12:10.
- 127 D. „nemáte potrebu“.
- 128 Al. „boli“, „správali sa“.
- 129 Al. „pokojne“, „kludne“.
- 130 Al. „dali pokyn al. pokyny“, súvisí s „pokyny“ vo v. 2.
- 131 Al. „ničoho“.
- 132 Vid' v. 9.
- 133 Vid' 1 Kor. 12:1.
- 134 D. „podľa toho“, netýka sa kap. 5:2.
- 135 Charakter osôb“.
- 136 D. „v slove“, ďalej obdobne.
- 137 Al. „zvyšujúci“, ako zvyšok zanechávania“.
- 138 Al. „nemáme predstihnúť“ (kap. 4:15), „keď azda budú“, „nemajú uniknúť“ (kap. 5:2).
- 139 Al. „s predvolaním“, „s predvolávajúcou al. zvolávajúcou výzvou“.
- 140 Al. „za povelu“ atď.
- 141 Vl. „od“.
- 142 Al. „opäť vstanú“, ako vo v. 14.
- 143 Vid' Mat. 25:1.
- 144 Vid' Skut. 16:40.
- 145 Vid' Mat. 2:8.
- 146 D. „im“, tj. „na nich“.
- 147 Vid' Mat. 24:8.
- 148 D. „nie sme noci ani tmy“, v. 8 obdobne.
- 149 Vid' Ef. 5:14; 6:14.
- 150 Porov. 1 Kor. 13:13.
- 151 Al. „vyslobodenia“.
- 152 Vid' kap. 3:3, pozn. 85; tu, pravda, ide o dej. zmysel.
- 153 Vid' Ján 17:19, pozn. 842.
- 154 Al. „zároveň“, ako v kap. 4:17.
- 155 Tj. „nabudli život s ním spoločný“, tiež „žili“, vid' Tit. 2:12.
- 156 D. „jeden jedného“.
- 157 Ako v kap. 4:5.
- 158 Vid' Rim. 12:8, pozn. 650.
- 159 Vid' Marek 9:50.
- 160 Vid' kap. 4:10.
- 161 Al. „nepodriadujúcich sa“.
- 162 Al. „trpezliví“, vid' Jak. 5:7.
- 163 Vid' Rim. 9:30.
- 164 Vid' kap. 4:3.
- 165 Al. „skúmajte“ (1 Kor. 11:28).
- 166 Vid' Mat. 5:16, pozn. 152.
- 167 Al. „toho... sa pridajte“.
- 168 Vl. „podobu“, „tvaru“, „vzhľadu“.
- 169 D. „mrzkého“, tj. „čo je mrzké“, no na rozdiel od „správneho“ vo v. 21 bez člena; „správne“ al. „dobré“ jestvuje samo o sebe, kým „mrzké“ al. „zlé“ nie; aby som mal predstavu zlého, musím predpokladať jestvovanie dobrého.
- 170 Tj. „do úplnej dokonalosti“.
- 171 D. „celistvý“, „úplný“, „plne zdravý“ v morálnom zmysle; príbuzný výraz je „plné zdravie“ v Skut. 3:16.
- 172 Vid' kap. 2:12, prvú časť pozn. 54.
- 173 Vid' 1 Kor. 16:20.

DRUHÝ LIST TESALONIČANOM

Pavol a Silvanus³ a Timotej zhromaždeniu Tesaloničanov v Bohu Otcovi a Pánu Ježišovi Kristovi: (2) Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista.

(3) Sme povinní za² vás, bratia, vždy Bohu ďakovať tak⁴, ako je dôstojné, pretože vaša viera nadmieru rastie a vzájomná láska⁵ každého jednotlivca⁶ z vás sa množí, (4) takže my sami sa vami⁷ v Božích zhromaždeniach honosíme pre vašu vytrvalosť⁸ a vieru vo všetkých vašich prenasledovaniach a tiesniach⁹, ktoré znášate – (5) zrejmä známka¹⁰ spravodlivého Božieho súdu, aby ste¹¹ vy boli plne uznaní¹² za hodných Božieho kráľovstva, pre¹³ ktoré aj trpíte, (6) ak je aspoň¹⁴ pred Bohom spravodlivé tým, ktorí vás tiesnia⁹, odplatiť tiesňou⁹, (7) a vám, ktorí ste tiesnení⁹, odpočinkom¹⁴ s nami pri zjavení¹⁵ Pána Ježiša z¹⁶ neba s anjelmi jeho moci (8) v planúcom ohni¹⁷, ktorý bude vykonávať pomstu nad tými, ktorí neznajú¹⁸ Boha¹⁹, a tými²⁰, ktorí nie sú poslušní¹⁸ blahej zvesti o našom Pánovi, Ježišovi Kristovi²¹; (9) tí²² budú pykať pokutou²³ večnej zhuby²⁴ od²⁵ tváre²⁶ Pána a od²⁵ slávy jeho sily, (10) keď príde, žeby bol oslávený¹ v svojich svätých a spravený¹ predmetom obdivu vo všetkých, ktorí uverili, (pretože nášmu svedectvu voči vám sa uverilo), v tamten deň. (11) Na toto sa aj za² vás vždy modlíme, aby vás náš Boh uznal za hodných toho povolania a v moci dovŕšil²⁷ všetku blahú záľubu²⁸ svojej dobroty²⁹ a dielo viery, (12) tak aby³⁰ bolo vo vás oslávené¹ meno nášho Pána Ježiša [Krista]³¹ a vy v ňom podľa milosti nášho Boha a Pána Ježiša Krista.

2 No žiadame vás, bratia, vzhľadom na príchod nášho Pána Ježiša Krista a naše zídienie sa³² k nemu, (2) aby³³ ste neboli hneď³⁴ otrasení³⁵ v myslí³⁶ ani sa nedávali zstrašovať³⁷ ani žiadnym duchom ani žiadnym slovom³⁸ ani žiadnym listom, ako že od³⁹ nás, ako že nadišiel deň Pána. (3) Nech vás nikto žiadnym spôsobom⁴⁰

nepodvedie⁴¹, pretože sa tak nestane, iba ak najprv príde odpadnutie⁴² a bude zjavený^{43 44} človek hriechu, syn záhuby⁴⁵, (4) ktorý sa stavia na odpor a nadmieru sa vyvyšuje⁴⁶ proti všetkému⁴⁷, čomu sa vraví Boh alebo predmet uctievania, takže sám usadne do Božieho chrámu, vystavujúc⁴⁸ sám seba, že je Boh. (5) Nepamätáte sa, že som vám tieto veci vravil, súc ešte u vás? (6) A teraz viete, čo zdržiava⁴⁹, aby on bol³³ zjavený^{43 44} v svojej dobe⁵⁰; (7) áno, tajomstvo bezzákonnosti už svoju činnosť vyvíja⁵¹, iba je tu ten, ktorý teraz zdržiava⁴⁹, kým odíde⁵², (8) a vtedy bude zjavený^{43 44} ten bezzákonný človek, ktorého Pán Ježiš zničí⁵³ dychom⁵⁴ svojich úst a s ktorým skoncuje⁵⁵ objavením sa⁵⁶ svojho príchodu; (9) ktorého⁵⁷ príchod je podľa pôsobenia⁵⁸ Satana vo všetkej⁵⁹ moci a znameniach a zázrakoch lži (10) a vo všetkom⁵⁹ klame nespravodlivosti⁶⁰ pre tých⁶¹, ktorí hynú⁶², za to, že neprijali lásku pravdy⁶³ na to, žeby³³ boli zachránení⁶⁴, (11) a pre túto príčinu im Boh poslať⁶⁵ pôsobenie⁵⁸ podvodu⁶⁶ na to, žeby³³ uverili lži, (12) aby boli súdení⁶⁷ všetci, ktorí neuverili¹⁸ pravde, lež sa im zaľúbilo¹⁸ v nepravosti⁶⁰. (13) No my sme povinní za² vás vždy Bohu ďakovať, bratia od Pána milovaní⁶⁸, že si vás Boh od začiatku zvolil na záchranu v posvätení⁶⁹ Duchom a viere v pravdu⁷⁰; (14) na to vás povolal našou blahou zvestou, na nadobudnutie slávy⁷¹ nášho Pána Ježiša Krista. (15) Tak teda, bratia, pevne stojte⁷² a držte sa⁷³ vydaných pokynov⁷⁴, ktorým ste boli vyučení⁴⁴, či slovom³⁸, či našim listom. (16) No nech sám náš Pán Ježiš Kristus a náš Boh a Otec, ktorý nás miloval⁷⁵ a nám dal večnú útechu a dobrú⁷⁶ nádej v milosti, (17) povzbudí⁷⁷ vaše srdcia a upevní⁷⁸ vás v každom dobrom⁷⁶ číne a slove.

3 Ostatne sa za¹⁸ nás, bratia, modlite, aby slovo Pána bežalo⁷⁹ a bolo oslavované tak⁴, ako aj u vás, (2) a aby sme boli vyprostení¹ od nežiadúcich⁸⁰ a zlých ľudí, lebo viera nie je údelom všetkých.

(3)No verný je Pán, ktorý vás upevní⁸¹ a od zlého uchráni; (4)a v Pána⁸² dôverujeme⁸² *vzhľadom* na vás, že tie veci, ktoré velíme⁸³, aj konáte aj konať budete. (5)No keď Pán upriami⁸⁴ vaše srdcia na Božiu lásku⁸⁵ a na KRISTOVU trpezlivosť⁸⁶.

(6)No velíme⁸³ vám, bratia, v mene nášho Pána Ježiša Krista, žeby ste sa vyhýbali⁸⁷ každému bratovi chodiacemu neporiadne⁸⁸ a nie podľa vydaného pokynu⁸⁹, ktorý od nás prijal⁹⁰. (7)Veď sami viete, ako je žiadúce nás napodobňovať, pretože sme sa medzi vami neporiadne nezachovali⁸⁸ (8)ani sme si chleba od voľakoho nezajedli zadarmo, lež v lopote a drine nocou aj dňom pracujúc, na to, žeby sme nezatažili voľakoho z vás; (9)nie že nemáme práva, ležs aby sme vám sami seba dali za vzor na napodobňovanie nás. (10)Ba aj keď sme u vás boli,

velili⁸³ sme vám toto: Ak sa komu nechce pracovať, nech ani neje. (11)Lebo počúvame, že *sú* medzi vami ktorísi chodiaci neporiadne⁸⁸, vôbec nepracujúci, ale do všetkého sa pletúci⁹¹; (12)nuž takýmto velíme⁸³ a vyzývame⁹² *ich* v Pánu Ježišovi, aby s tichosťou⁹³ pracovali a jedli vlastný⁹⁴ chlieb. (13)No vy, bratia, neochabujte v správnom počínaní; (14)no ak voľakto nie je poslušný nášmu slovu skrze list, toho si poznajte a nestýkajte sa⁹⁵ s ním, aby bol zahanbený¹, (15)*ale* nepovažujte *ho* za⁹⁶ nepriateľa, lež *ho* napomínajte ako brata. (16)No keď vám sám Pán pokoja ustavične dáva⁹⁷ pokoj každým spôsobom. Pán so všetkými vami.

(17)Pozdrav rukou mojou⁹⁸, Pavlovou⁹⁸; to je znamenie v každom liste, tak písavam. (18)Milosť nášho Pána Ježiša Krista so všetkými vami.

DRUHÝ LIST TESALONIČANOM

- 1 V dejovom zmysle.
- 2 Vid' Ján 16:26, pozn. 807.
- 3 Vid' 2 Kor. 1:19.
- 4 D. „podľa toho“.
- 5 D. „láska k sebe navzájom“.
- 6 D. „jedného každého“.
- 7 D. „vo vás“.
- 8 Al. „trpezlivosť“, vid' Jak. 5:11.
- 9 Vid' 1 Tes. 3:3n.
- 10 „Zrejme známka“ je v gréčtine jedno slovo, príbuzné slovu „dôkaz“ vo Fil. 1:28; no tam ide skôr o hodnovernosť vlastnú dôkazu, tu o uznanú presvedčivosť známky.
- 11 Väzba ako v Rim. 1:20, pozn. 52.
- 12 Vid' Ján 17:19, pozn. 842.
- 13 Al. „lebo predsa je“.
- 14 Vid' 2 Kor. 2:13, pozn. 97; 8:13, pozn. 186.
- 15 Vl. „odhalený“.
- 16 Vl. „od“.
- 17 D. „v ohni plameňa“.
- 18 Charakter osôb.
- 19 Vid' 1 Tes. 4:5.
- 20 D. „plameňa, dávajúceho pomstu tým... a tým“.
- 21 Vid' Rim. 16:25, pozn. 841.
- 22 D. „ktorí“, vid' Mat. 2:6.
- 23 Al. „trestom“, „výkonom spravodlivého rozsudku“.
- 24 D. „budú ako pokutou pykať večnou zhubou“.
- 25 V zmysle alebo „odlúčenia od“ alebo tak, že „zhuba príde odtiaľ“.
- 26 Al. „prítomnosti“.
- 27 Vl. „naplnil“.
- 28 Vid' Mat. 11:26.
- 29 Vid' Rim. 15:14.
- 30 Vid' Mat. 8:34.
- 31 Niektoré rukopisy slovo „Krista“ tu, možno správne, vynechávajú, no v mnohých z najlepších rukopisov je.
- 32 Al. „zvolanie“, „zhromaždenie“ v dej. zmysle, zodpovedá slovesu u Mat. 23:37, pozn. 1090; inak „pri príchode... a našom zidení sa“, tj. „s odvolaním sa na...“.
- 33 Väzba ako v Rim. 1:20, pozn. 52; vo v. 6 možno aj „dovtedy, kým bude“ (Ef. 1:14, pozn. 26).
- 34 D. „rýchlo“.
- 35 Vid' Mat. 4:29, tu aj „ste sa... nedali otriasť“.
- 36 D. „od mysle“, tj. „otrasením odvieť od ustáleného a trpezlivo usudzujúceho myslenia“.
- 37 Vid' Mat. 24:6.
- 38 Al. „rečou“.
- 39 D. „skrže“.
- 40 D. „podľa žiadneho spôsobu“.
- 41 Vid' Rim. 16:18.
- 42 Al. „odstúpenie“.
- 43 Vl. „odhalený“, vv. 6 a 8 obdobne.
- 44 V dejovom zmysle.
- 45 Vid' Ján 17:12.
- 46 Al. „bude stavať... vyvyšovať“, pričastie vyjadrujúce charakter bez ohľadu na čas.
- 47 A zároveň „nad všetko“, odpor a spupné vyvyšovanie samého seba, porov. Is. 10:15; Dan. 11:36n.
- 48 Vid' 1 Kor. 4:9.
- 49 Al. „drží na uzde“, „krotí“.
- 50 Tj. „nie skôr“.
- 51 Vid' Rim. 7:5.
- 52 Al. „ustúpi z cesty“, vid' Kol. 2:14, pozn. 112, vl. „zmizne (D. „dostane sa“) z prostriedku“, no to je úslovie, ktoré jednoducho značí „nebude už tu“.
- 53 Vl. „strávi“, ako oheň (Luk. 9:54), podľa niektorých rukopisov „odpravi“ (Luk. 22:2).
- 54 Al. „duchom“.
- 55 Vid' 1 Kor. 13:11.
- 56 Vid' Tit. 2:13; iný výraz ako „zjavenie“ tu v kap. 1:7.
- 57 Tj. „človeka hriechu“.
- 58 Vid' 1 Kor. 12:6.
- 59 Tj. „všetkého druhu“, „všemožnej“, v. 10 obdobne.
- 60 Vid' Luk. 16:9, pozn. 1057.
- 61 D. „tým“, 3. pád množ. čísla.
- 62 Al. „sú stratení“, v stav. zmysle.
- 63 Azda v zmysle „pravdivú lásku“; podľa iných „lásku ku pravde“.
- 64 Vid' Mat. 10:22.
- 65 Prít. čas tu, oproti v. 7, vyjadruje morálnu skutočnosť, nie vari, žeby sa tak už dialo.
- 66 Vid' Mat. 27:64.
- 67 Vid' 1 Peter 4:6.
- 68 Vid' 1 Tes. 1:4.
- 69 Vid' Rim. 1:4, pozn. 9.
- 70 D. „posvätení Duchu a viere pravdy“.
- 71 „Slávy“ je bez člena; výrok vyjadruje charakter povolania.
- 72 Vid' Gal. 5:1, pozn. 200.
- 73 Vid' Marek 7:3.
- 74 Vid' 1 Kor. 11:2, pozn. 404.
- 75 Vid' Ján 3:16.
- 76 Vid' Mat. 7:11.
- 77 Vid' Skut. 16:40; „útechu“ vyššie je príbuzný výraz.
- 78 Vid' Luk. 22:32.
- 79 Tj. „rýchlo sa šírilo“.
- 80 Al. „zvrátených“, „neslušných“, vid' Skut. 28:6, pozn. 1771.
- 81 Vid' v. 18.
- 82 Vid' Fil. 2:24.
- 83 Al. „nakazujeme“ (1 Tes. 4:11), ďalej obdobne; v 1Tim. 1:5 príbuzný výraz.
- 84 Vid' 1 Tes. 3:11, pozn. 105.
- 85 Al. „láske k Bohu“.
- 86 Al. „vytrvalosti“, viz Jak. 5:11.
- 87 Ako „varujú sa“ v 2 Kor. 8:20.
- 88 Vid' 1 Tes. 5:14, pozn. 161; tu vo v. 6 odvodená príslovka, vo v. 7 odvodené sloveso.
- 89 Vid' kap. 2:15.
- 90 Vid' 1 Tes. 4:1.
- 91 V orig. slovná hra asi v zmysle „vôbec sa nevenujúci práci, ale príliš sa venujúci tomu, do čoho ich nie“.

92 Vid' 1 Kor. 1:10.

93 Al. „pokojom“, „klúdom“.

94 Vid' 1 Tes. 2:7.

95 Vid' 1 Kor. 5:9, pozn. 173.

96 D. „ako“, ako nižšie.

97 Neurčitý čas, vid' Mat. 7:22, pozn. 289. al. „vo všetkom (Skut. 24:16) dá“.

98 Vid' 1 Kor. 16:21.

PRVÝ LIST TIMOTEJOVI

Pavel, apoštol Ježiša Krista² podľa nariadenia Boha, nášho Záchrancu³, a Krista Ježiša, našej nádeje, (2)Timotejovi, vlastnému⁴ dieťaťu vo viere: Milosť, zmilovanie, pokoj od Boha, nášho Otca, a Krista Ježiša, nášho Pána. (3)Podľa toho, ako som ťa poprosil, poberajúc sa do Macedónie, žeby si sa pozdržal v Efeze, aby si ktorýmsi prikázal¹ nevyučovať odlišne (4)ani nevenovať pozornosť⁵ bájam a nekonečným rodokmeňom; tie⁶ podporujú skôr spory ako Božiu domosprávu⁷, ktorá je vo viere. (5)No cieľom toho príkazu¹⁸ je láska z čistého srdca a dobrého⁹ svedomia a nepredstieraného¹⁰ viery; (6)týchto vecí sa podaktorí minuli¹¹ a odchýlili sa¹² k ničotnému táranu, (7)chcú¹³ byť učiteľmi zákona a nerozumejú ani tým veciam, ktoré vravia, ani o ktorých húževnato uisťujú. (8)Nuž, vieme, že zákon je dobrý¹⁴, ak ho kto zákonne¹⁵ používa, (9)vediac to, že zákon sa netýka¹⁶ spravodlivého, lež bezzákonných a nepodriadených¹⁷, bezbožných¹⁸ a hriešnych, nesvätých¹⁹ a nečistých²⁰, otcovrahov a matkovrahov, zabíjačov²¹ ľudí, (10)smilníkov, súdožníkov s mužským pohlavím, únoscov, luhárov, krivoprisažníkov, a ak čo iné odporuje zdravému učeniu (11)podľa blahej zvesti slávy²² blaženého Boha, ktorou som bol poverený²³ ja²⁴; (12)[a] som vďačný⁵² Kristu Ježišovi, nášmu Pánovi, ktorý mi udelil moc²⁵, že ma uznal verným²⁶ a určil²⁷ si na službu²⁸ (13)toho, ktorý predtým bol rúhač a prenasledovateľ a surovec²⁹; ale došiel som zmilovania³⁰, pretože som z neznalosti konal³¹ v nevere. (14)I rozmnožila sa nadmieru milosť nášho Pána s vierou a láskou, ktorá je v Kristu Ježišovi; (15)spôľahliv²⁶ a všetkého uvítania hodné je slovo, že Kristus Ježiš prišiel do sveta zachrániť hriešnikov, z ktorých prvý som ja. (16)Ale zmilovania som došiel³⁰ pre tú príčinu, aby na mne prvom Ježiš Kristus prejavil³² všetku zhovievavosť³³, žeby som bol ukázkou³⁴ tých³⁵, ktorí sa na neho budú vierou spoliehať³⁶

pre³⁷ večný život. (17)A Kráľovi vekov, neškazitelnému³⁸, neviditeľnému, jedinému Bohu, česť a sláva na veky vekov. AMÉN. (18)Tento príkaz ti, *moje* dieťa Timotej, zverujem³⁹ podľa prorociev o tebe⁴⁰, ktoré predchádzali⁴¹, aby si⁴² v nich⁴³ bojoval⁴⁴ riadny⁴⁴ boj⁴⁴, (19)zachovávajúc⁴⁵ vieru⁴⁶ a dobré⁴⁹ svedomie. To podaktorí od seba odvrhli⁴⁷ a čo do viery⁴⁶ stroskotali; (20)z nich je Hymenaios a Alexander, ktorých som odovzdal Satanovi, aby nápravnou výchovou boli naučení²³⁴⁸ nerúhať sa.

2 Predovšetkým teda nabádam⁴⁹, žeby sa konali prosby, modlitby, príhovory⁵⁰, ďakovania za⁵¹ všetkých ľudí, (2)za⁵¹ kráľov a všetkých, ktorí sú vo vysokom postavení⁵³, aby sme trávili nerušené⁵⁴ a tiché⁵⁵ živobytie vo všetkej pobožnosti a dôstojnej vážnosti⁵⁶; (3)áno, to je správne¹⁴ a vítané⁵⁷ pred našim Záchrancom⁵⁸ Bohom, (4)ktorý si želá⁵⁹, žeby všetci ľudia boli zachránení⁵⁸²³ a prišli k plnému poznaniu⁶⁰ pravdy. (5)Boh je predsa jeden a prostredník Boha a ľudí jeden⁶¹, človek Kristus Ježiš, (6)ktorý dal sám seba ako výkupnú náhradu⁶² pre⁶³ všetkých na svedectvo svojimi⁶⁴ časmi; (7)na to som bol určený⁶⁵²³ ja za hlásateľa a apoštola (vravím pravdu, nelužem), učiteľa národov vo viere a pravde.

(8)Chcem⁶⁶ teda, žeby sa na každom mieste modlili muži, povznášajúc zbožné⁶⁶ ruky bez hnevu a rozumovania⁶⁷; (9)žeby sa taktiež aj ženy pri usporiadanom⁶⁸ zovňajšku⁶⁹ so skromnosťou⁷⁰ a rozvážnosťou⁷¹ zdobili⁷² nie umnými účesmi⁷³ a zlatom alebo perlami alebo nákladným ošatením⁷⁴, (10)lež, ako⁷⁵ sa patrí ženám priznávajúcim sa k Božej bázni⁷⁶, skrze dobré⁴⁹ činy. (11)Žena nech sa v tichosti⁷⁷ učí⁷⁸ vo všetkej podriadenosti, (12)no vyučovať žene nepovoľujem, ani ovládať muža, lež byť v tichosti⁷⁷. (13)Prvý bol predsa utvorený²³⁷⁹ Adam, potom Eva, (14)a Adam oklamán²³ nebol, lež žena, súc naskrze⁸⁰ oklamaná²³, sa ocitla v pre-

stúpení; (15)no pri rodení⁸¹ detí bude uchránená^{23,82}, ak ostanú⁸³ vo viere a láske a posvätení⁸⁴ s rozvážnosťou⁷⁰.

3 Spôľahlivé⁸⁵ je slovo: Ak kto baží po dozorstve⁸⁶, túži po krásnej¹⁴ práci. (2)Nuž, dozorca musí byť bez pohany⁸⁷, muž jednej ženy, triezvy, rozvážny⁷⁰, mravný⁶⁸, pohostinný⁸⁸, schopný vyučovať, (3)nie privyknutý vínu, nie bitkár, lež umiernený⁸⁹, nehašterivý, nemajúci záľuby v peniazoch⁹⁰, (4)dobre⁹¹ vedúci svoj vlastný dom⁹², deti majúci v podriadenosti so všetkou dôstojnou vážnosťou⁵⁶; (5)(no ak kto nevie viesť svoj vlastný dom⁹², ako sa bude starať o⁹³ Božie zhromaždenie?) (6)nie nováčik⁹⁴, aby nadujúc sa⁹⁵, nezapadol do diablovej viny⁹⁶. (7)No musí mať aj dobré⁹⁷ svedectvo od tých zvonku, aby nezapadol do hanby a diablovej pasce. (8)Obsluhovatelia⁹⁸ *nech sú taktiež dôstojne vážni*⁹⁹, nie dvojakej reči, neoddaávajúci sa množstvu vína, netúžiaci po mrzkom zisku, (9)podržiavajúci¹⁰⁰ tajomstvo viery v čistom svedomí; (10)a tí nech sú najprv skúšaní, potom, ak proti nim niet námietok¹⁰¹, nech obsluhujú⁹⁸. (11)Ženy¹⁰² *nech sú taktiež dôstojne vážne*⁹⁹, neohováračné¹⁰³, triezve, vo všetkých veciach verne¹⁰⁴. (12)Obsluhovatelia⁹⁹ *nech sú každý mužom*¹⁰⁵ jednej ženy, dobre⁹¹ vedúci deti aj svoje vlastné domy¹⁰⁶. (13)Lebo tí, ktorí dobre⁹¹ zastanú obsluhu⁹⁸, dobývajú sami sebe dobrý⁹⁷ stupeň¹⁰⁷ a mnoho smelosti¹⁰⁸ vo viere, *viere* v Krista Ježiša¹⁰⁹. (14)Tieto veci ti píšem v nádeji, že k tebe skôr¹¹⁰ pridem, (15)no ak budem meškať, aby si vedel, ako je žiadúce správať sa v Božom dome, ktorým¹¹¹ je zhromaždenie živého Boha, stĺp a základňa¹¹² pravdy. (16)A nesporne¹¹³ je tajomstvo pobožnosti veľké. Boh bol zjavený^{114,23} v mäse, obhýjený^{23,115} v Duchu, ukázaný²³ anjelom¹¹⁶, vyhlásený^{23,117} medzi národmi, uverilo sa v neho¹¹⁸ v svete, bol v sláve vzatý^{23,119} nahor.

4 No Duch výslovne vraví, že v neskorších dobách podaktorí *od viery odpadnú*¹²⁰, venujúc pozornosť¹²¹ podvodným¹²² duchom a učeniam démonov, (2)v pokrytectve hovoriacich¹²³ lož, na svojom vlastnom svedomí *staby* žeravým železom znečitlivených¹²⁴, (3)brániacich

sobašit' sa, *nariadujúcich* zdržiavať sa¹²⁵ pokrmov, ktoré Boh stvoril na používanie¹²⁶ s ďakovaním pre tých¹²⁷, ktorí sú verní¹⁰⁵ a poznajú¹²⁸ pravdu. (4)Veď každé Božie stvorenie¹²⁹ je dobré⁹⁸ a nič *nie je* na odhodenie, ak sa prijímá¹³⁰ s ďakovaním, (5)lebo sa Božím slovom a oslovovaním¹³¹ *Boha* posväcuje. (6)Predkladajú¹³² bratom tieto veci, budeš dobrý⁹⁷ služobník¹³³ Krista Ježiša, vyživovaný¹³⁴ slovami viery a dobrého⁹⁷ učenia, ktoré si plne nasledoval¹³⁵. (7)No svetským¹³⁶ a babským bájam sa vyhýbaj, lež sa cvič k¹³⁷ pobožnosti, (8)lebo telesné cvičenie je užitočné na¹³⁷ málo, no pobožnosť je užitočná na¹³⁷ všetko, majúci prísľub života terajšieho aj budúceho. (9)To slovo je spoľahlivé¹³⁸ a hodné všetkého uvítania; (10)veď na¹³⁹ to lopotíme a znášame hanobenie¹⁴⁰, pretože sa nádejame¹⁴¹ na živého Boha¹⁴², ktorý je Zachovávateľom¹⁴³ všetkých ľudí, najmä¹⁴⁴ veriacich¹³⁸. (11)Tieto veci prikazuj a vyučuj *im*. (12)Nech nikto nepohŕda tvojou mladosťou, lež sa stávajú¹⁴⁵ vzorom veriacich^{138,146} v slove, v správaní¹⁴⁷, v láske, vo viere, v čistote¹⁴⁸. (13)Kým prídem¹⁴⁹, venuj sa¹⁵⁰ čítaniu, povzbudzovaniu¹⁵¹, vyučovaniu. (14)Nezanedbávaj¹⁵² dar¹⁵³, ktorý je v tebe, ktorý ti bol daný²³ skrze proroctvo s pokladaním rúk staršovstva. (15)Týmto vecami sa zapodievaj¹⁵⁴, v týchto veciach ži¹⁵⁵, aby tvoj pokrok bol zrejмый všetkým; (16)buď bedlivý sám o¹⁵⁶ seba aj o učenie, ostávajú v nich¹⁵⁷ stále¹⁵⁸, lebo konajúc toto, uchrániš sám seba aj tých, ktorí ti načúvajú¹⁵⁹.

5 Na staršieho sa nerozkrikuj¹⁶⁰, lež *ho* napomínaj¹⁶¹ ako otca, mladších ako bratov, (2)staršie ženy ako matky, mladšie ako sestry vo všetkej čistote¹⁴⁸. (3)Vdovy, ktoré sú skutočne vdovy, cti; (4)no ak má ktorá vdova deti alebo potomkov, nech sa *oni* učia¹⁶² byť pobožní¹⁶³ najprv voči svojmu vlastnému domu a rodičom¹⁶⁴ sa odvďačovať¹⁶⁵, lebo to je vítané¹⁶⁶ pred Bohom. (5)No tá, ktorá je skutočne vdova a osamelá, sa nádeja¹⁴¹ na Boha¹⁴² a vytrvávajú v prosbách a modlitbách nocou aj dňom; (6)no tá, ktorá je zvyknutá na pôžitkárstvo¹⁶⁷, je zaživa mŕtva¹⁶⁸. (7)A tieto veci prikazuj, aby oni boli bez pohany¹⁶⁹. (8)No ak kto nerobí

opatrenia pre svojich vlastných a najmä¹⁴⁴ pre¹⁷⁰ príslušníkov svojej domácnosti, zaprel vieru a je horší *od neveriaceho*. (9) Do zoznamu nech sa pojíma vdova, ktorá dosiahla nie menej ako šesťdesiat rokov¹⁷¹, žena jedného muža, (10) osvedčená¹⁷² v dobrých⁹⁷ činoch, ak vychovala deti, ak preukazovala¹⁷³ pohostinnosť, ak umývala¹⁷³ nohy svätých, ak vypomáhala^{173 174} utláčaným¹⁷⁵, ak sa pilne oddávala^{173 176} všetkému dobrému⁹ dieľu¹⁷⁷. (11) No mladšie vdovy odmietaj, lebo keď proti Kristovi zbujnejú, chce sa im vydávať sa; (12) nesú¹⁷⁸ vinu¹⁷⁹, pretože odvrhli¹⁸⁰ prvú vieru, (13) a pritom¹⁸¹ sa aj učia¹⁸² byť zahálčivé a chodiť po domoch¹⁸³, a nielen zahálčivé, lež aj klebetné a všetečné, a hovoriť, čo sa nemá. (14) Potom som radšej za to¹⁸⁴, žeby sa mladšie vydávali, rodili¹⁸⁵ deti, viedli domácnosť¹⁸⁶, nedávali žiadnu príležitosť¹⁸⁷ odporcovi – následkom potupy¹⁸⁸. (15) Lebo ktorési sa už za Satanom odchýlili¹⁸⁹. (16) Ak má voľakto, – veriaci alebo veriaci, – vdovy, nech im vypomáha^{190 191} a nech sa nezatažuje zhromaždenie, aby mohlo vypomôcť^{190 192} tým, ktoré sú skutočne vdovy.

(17) Starší, ktorí vedenie dobre⁹¹ zastávajú¹⁹³, nech sa považujú za hodných dvojitej cti, najmä¹⁴⁴ tí, ktorí lopotia v slove a učení. (18) Písmo predsa vraví¹⁹⁴: Mlátiacemu hovädziemu dobyťčatu nezaľožíš náhubok, a¹⁹⁵: Pracovník je hoden svojej mzdy. (19) Žalobu proti staršiemu neprijímaj¹⁹³, okrem ak podľa dvoch alebo troch svedkov¹⁹⁷. (20) Tých, ktorí hrešia, usvedčuj¹⁹⁸ pred všetkými, aby aj ostatní mali bázeň. (21) Zaprisahávam ťa¹⁹⁹ pred Bohom a Kristom Ježišom a vyvolenými anjelmi, aby si bez predpojatosti tieto veci zachoval a nič nekonal podľa *osobnej* náklonnosti.

(22) Na nikoho ruky hneď²⁰⁰ nepokladaj ani nemaj nič spoločné s hriechmi²⁰¹ druhých²⁰²; sám seba udržiavaj čistým²⁰³. (23) Nepi už *len* vodu, lež užívaj trochu vína pre²⁰⁴ svoj žalúdok a svoje časté²⁰⁵ nemoci²⁰⁶. (24) Hriechy podaktorých ľudí sú vopred zrejme a vopred sa berú na súd, a podaktorých *ich* hriechy aj nasledujú²⁰⁷; (25) a taktiež sú vopred zrejme aj dobré²⁰⁸

činy, a tie, s ktorými sa veci²⁰⁹ majú inak, sa nemôžu zatajiť²¹⁰.

6 Kolki sú nevoľníci pod jarmom, nech svojich vlastných veliteľov²¹¹ uznávajú za hodných všetkej cti, aby sa Božiemu menu a učeniu nedalo rúhanie: (2) A ktorí majú veliteľov²¹¹ veriacich²⁶, nech *ich* nezľahčujú, pretože sú bratia, lež nech slúžia tým poddanejšie²¹², pretože tí, ktorí majú osoh²¹³ z dobrej práce, sú verní²⁶ a milovaní. Týmto veciam vyučuj a nabádať²¹⁴ k nim. (3) Ak kto vyučuje odlišne a nepristupuje na zdravé slová, *slová*²¹⁵ nášho Pána Ježiša Krista, a učenie, ktoré je v súlade s pobožnosťou²¹⁶, (4) je nadutý²¹⁷ a nevie nič, lež chorie na spory a hašterenia o slová, z ktorých pochádza závisť, svár, urážlivé reči²¹⁸, zlé upodozrievania, (5) ustavičné potýčky ľudí v mysli načisto skazených a pravdy zabavených, nazdávajúcich sa, že pobožnosť znamená²¹⁹ zisk²²⁰. (6) Áno, pobožnosť so skromnosťou²²¹ zisk je, veľký. (7) Nič sme predsa do sveta nevnesli; [jasné.] že²²² ani vyniesť nič nemôžeme, (8) no majú obživu²²³ a prikrytie^{223 224}, uspokojíme²²⁵ sa s týmito vecami. (9) No tí, ktorí chcú²²⁶ byť bohatí, zapadajú do pokúšania a pasce a mnohých nemúdrych²²⁷ a škodlivých chtivostí²²⁸, ktoré²²⁹ ľudí ponárajú do zhuby a skazy²³⁰. (10) Áno, záľuba v peniazoch²³¹ je koreňom²³² všetkých ziel a podaktorí, tiahnuc sa²³³ k nej, zblúdili preč od viery a sami seba prebodali mnohými bolesťami²³⁴. (11) No ty, ó Boží človeče, pred týmito vecami utekaj a žeň sa za²³⁵ spravodlivosťou, pobožnosťou, vierou, láskou, vytrvalosťou²³⁶, tichosťou ducha²³⁷; (12) namáhaj sa usilovne v dobrom⁹⁷ zápase²³⁸ viery, chop sa večného života²³⁹, ku ktorému²⁴⁰ si bol povoláný²³, a vyznal si dobré⁹⁷ vyznanie v prítomnosti²⁴¹ mnohých svedkov. (13) Velím ti v prítomnosti²⁴¹ Boha, ktorý všetko uchováva pri živote, a Krista Ježiša, ktorý dobré⁹⁷ vyznanie dosvedčil pred Pontiom Pilátom, (14) to nariadenie bez poškvrny, bez pohany¹⁶⁹ dodržať až do objavenia sa²⁴² nášho Pána Ježiša Krista, (15) ktoré svojou dobou²⁴³ ukáže ten, *ktorý* je blažený a jediný Mocnár, Kráľ tých, ktorí kraľujú,

a Pán tých, ktorí panujú, (16)ktorý jediný má nesmrteľnosť a sídli v neprístupnom svetle, ktorého nikto z ľudí neuvidel ani uvidieť nemôže, ktorému česť a večná vláda²⁴⁴. *AMÉN*.

(17)Tým, ktorí sú v terajšom veku²⁴⁵ bohatí, veľa nezmýšľať povýšene ani sa nenádejať na neistotu bohatstva, lež na Boha²⁴⁶, ktorý nám bohato všetky veci poskytuje na úžitok²⁴⁷, (18)konať dobré⁹,

byť bohatí v dobrých⁹⁷ činoch, byť štedrí, ochotní deliť sa; (19)sami sebe sporiť²⁴⁸ na dobrý⁹⁷ základ do budúcnosti, aby sa mohli chopiť²⁴⁹ toho²³⁹, čo je skutočne život²⁵⁰.

(20)Ó Timotej, zachovaj zverený vklad, odvracajúc sa²⁵¹ od svetských²⁵¹ prázdnych táranín a protikladov ľživo *tak* menovaného poznania; (21)podaktorí, priznávajúci sa k nemu, sa čo do viery minuli cieľa²⁵¹. Milosť s tebou.

1. TIMOTEJOVI

- 1 Al. „nakazujeme“ (1 Tes. 4:11), ďalej obdobne; v 1 Tim. 1:5 príbuzný výraz.
- 2 Podľa niektorých rukopisov „Krista Ježiša“.
- 3 Al. „Vysloboditeľa“.
- 4 Vl. „pravému“, „plnoprávnemu“, výraz značiaci zákonné (manželské) dieťa, tu, pravdaže, v prenesenom zmysle.
- 5 Al. „ani sa neoddávať“, „ani myseľ neprikladať k“.
- 6 D. „ktoré“, viď Mat. 2:6.
- 7 Viď Kol. 1:25; al. „napomáhajú skôr spory ako Božiu domosprávu“.
- 8 Týka sa v. 3.
- 9 Viď Mat. 7:11.
- 10 Al. „nepokryteckej“.
- 11 Al. „od týchto vecí... pobúdlili al. zašli na scestie“.
- 12 Vl. „boli odchýlení“, viď Hebr. 12:13, pozn. 686 a 39.
- 13 Al. „želajúc si“, „radi by“.
- 14 Viď Mat. 5:16, pozn. 152.
- 15 Tj. „náležite“, „riadne“, odvodené od „zákon“.
- 16 Odborný právnický výraz vymedzujúci obor platnosti zákonného ustanovenia.
- 17 Al. „neposlušných“, „nepoddaných“.
- 18 Viď Rim. 4:5.
- 19 Viď Skut. 2:27, pozn. 108, tu opak tohto pojmu.
- 20 Viď kap. 4:7, pozn. 136, tu značí osoby zmyšľania a správania nečistého, nesvätého.
- 21 Al. „vrahov“, no nesúvisí s „otcovrahov a matkovrahov“ vyššie.
- 22 Al. „o sláve“.
- 23 V dejovom zmysle.
- 24 Al. „ktorá bola zverená (nie ako vo v. 18) mne“.
- 25 Al. „vďačný tomu, ktorý... moc, Kristu... Pánovi“.
- 26 Viď Skut. 10:45, pozn. 694.
- 27 Viď 1 Tes. 5:9.
- 28 Viď Skut. 1:17.
- 29 Viď Rim. 1:30; al. „násilník“, „tyran“, „tupiteľ“, „hanobiteľ“.
- 30 Viď Rim. 11:30.
- 31 Neurčitý čas, viď Mat. 7:22, pozn. 289.
- 32 Viď Rim. 2:15.
- 33 Al. „trpezlivosť“, viď Jak. 5:7.
- 34 D. „zhovievavosť, na al. za ukážku“, inak „příklad“, „vzor“, „obraz“, vl. „nákras“, „náčrt“.
- 35 Nie „tým“ al. „pre tých“. Pavel bol ukážkou Kristových ciest pri takých ľuďoch, ako nepochybne aj pri spurných Židoch v budúcnosti. S tými, ktorí Krista sprevádzali za Jeho života tu na zemi, to tak nebolo; milosť, pravdaže, bola tá istá, no nie ten istý prejav alebo tá istá „ukážka“ tejto milosti.
- 36 Viď 2 Tim. 1:12.
- 37 V cieľovom zmysle.
- 38 Viď Rim. 1:23.
- 39 Viď Luk. 23:46.
- 40 Viď Marek 9:13, pozn. 381.
- 41 Al. „predchádzajú“, charakter prorociev bez ohľadu na čas.
- 42 Možno chápať v zmysle „zverujem... aby si“, al. „predchádzali, aby si“.
- 43 Tj. „v ich moci“, „súč nimi posilňovaný“.
- 44 Viď 2 Kor. 10:3n., pozn. 449.
- 45 Al. „podržiavajúc“, „majúc“.
- 46 „Viera“ tu značí dvojce: učenie, ktoré prichodí od Boha, a stav duše, prijímajúcej ho. V prvej časti v. 19 značí vnútornú pôsobivosť milosti, chápujúcej sa pravdy; v druhej časti sa tí, ktorí odvrhli dobré svedomie, viery nedržali a stratili ju aj ako učenie.
- 47 Al. „odstrčili“ (Skut. 13:46), „zapudili“ (Rim. 11:1n.).
- 48 Al. „aby boli vycvičení“ (Skut. 7:22).
- 49 Viď Skut. 2:40.
- 50 Al. „žiadosti“, osobné a dôverné rozhovory medzi Bohom a tými, ktorí sú schopní k Nemu sa blížiť.
- 51 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 52 D. „mám vďačnosť“.
- 53 Viď príbuzné sloveso v Rim. 13:1, pozn. 681.
- 54 Al. „pokojné“, „nerušené zvonku“.
- 55 Naznačuje pokoj znútra, tichosť nerušiacu pokoj druhých.
- 56 Al. „a ctihodnosti“, súvisí s „ctihodné“ vo Fil. 4:8.
- 57 Al. „prijemné“.
- 58 Al. „Vysloboditeľom“ (v. 3), „vyslobodení“ (v. 4).
- 59 Al. „chce“, no nie ako vo v. 8.
- 60 Viď Rim. 1:28.
- 61 Al. „je predsa jeden Boh a jeden prostredník Boha a ľudí“.
- 62 „Výkupnú náhradu“ je v gréčtine jedno slovo, ako „výkupné“ u Mat. 20:28, ale (iba tu) s predponou značiacou zastúpenie alebo nahradenie, ako tam predložka „za“. „Výkupná náhrada“ je „pre všetkých“, „v prospech všetkých“, ale „za mnohých“ al. „na mieste mnohých“.
- 63 Viď vv. 1n., pozn. 51; preklad v tomto verši túto predložku odlišuje od „za“ u Mat. 20:28, viď tam pozn. 395 a tu predošlú pozn. 62.
- 64 Viď Gal. 6:9.
- 65 Viď kap. 1:12.
- 66 Viď Skut. 17:20; 2:27, pozn. 108.
- 67 Viď Luk. 24:38.
- 68 Al. „slušnom“, „mravnom“, ako v kap. 3:2.
- 69 Týka sa nielen odevu, lež všetkého vystupovania, ktorým sa žena prejavuje; odev je toho, pravda, významnou zložkou.
- 70 Al. „cudnosťou“, „hanblivosťou“.
- 71 Al. „počestnosťou“, „triezvosťou“, v kap. 3:2 príbuzné prídavné meno, tiež „zdravého úsudku“.
- 72 Al. „upravovali“, súvisí s „usporiadanom“ vyššie, vari teda „pri úpravnom... upravovali“.
- 73 Vl. „nie pletencami“, tj. „vlasov“, zmysel ako v texte.
- 74 D. „nie v pletencoch a zlate alebo perlách alebo nákladnom ošatení“.
- 75 D. „čo“.
- 76 Al. „uctievaniu Boha“.

- 77 Vid' 2 Tes. 3:12; súvisí s „tiché“ vo v. 2.
 78 Vid' Ján 6:45, pozn. 312, porov. aj 1 Kor. 14:35, pozn. 574; nesúvisí s „vyučovať“ vo v. 12.
 79 D. „uhnetený“.
 80 Vid' Rim. 7:11, pozn. 365.
 81 D. „cez rodenie“ (vl. „plodenie“, vid' Mat. 2:1, tu je „rodenie detí“ jediné slovo), tj. „v priebehu rodenia“.
 82 Al. „zachovaná“.
 83 Tj. „ženy“.
 84 Vid' Rim. 1:4, pozn. 9.
 85 Vid' kap. 1:15.
 86 Al. „snaží al. uchádza sa o dozorstvo“, „tiahne sa k dozorstvu“, vl. „siaha al. sa vystiera po dozorstve“, inak vid' Skut. 1:20.
 87 D. „nepolapiteľný“, tj. „ktorého nemožno prichytiť pri ničom zlom“.
 88 Vid' Tit. 1:8, pozn. 15.
 89 Vid' Fil. 4:5, pozn. 213.
 90 Vid' Luk. 16:14, pozn. 1063, tu opak oného pojmu.
 91 Vid' Marek 7:37.
 92 Vl. „stojaci v čele svojho vlastného domu“, v. 5 obdobne: vid' Rim. 12:8, pozn. 650.
 93 Vid' Luk. 10:34n., pozn. 697.
 94 Al. „novo obrátený“, D. „novo zasadený“, porov. 1 Kor. 3:6.
 95 Vl. „súc nadutý“ (D. „zmámený“, „opojený“, tj. „dostoynostou svojho postavenia a pýchou“), v dejovom zmysle.
 96 Toto slovo značí dôvod obžaloby vinníka; „vína“ Pána Ježiša bola uvedená na kríži – obvinenie, odôvodnenie obžaloby. Tak je tento výraz použitý aj tu; Satan sa nad pýchou pre vlastné prednosti a neostal v pravde. Porov. tiež 1 Kor. 11:29, pozn. 443.
 97 Vid' Mat. 5:16.
 98 Vid' Skut. 6:1–6; vo vv. 10 a 13 (tam v neurčitom čase) odvodené sloveso, vid' Mat. 4:11.
 99 Vid' Fil. 4:8, pozn. 220.
 100 Vid' kap. 1:19, pozn. 45.
 101 Vl. „ak sú (D. „súc“) neobviniteľní“ (1 Kor. 1:8).
 102 Tj. „manželky dozorcov a obsluhovateľov“.
 103 Al. „neutŕhačné“, vid' príbuzné sloveso u Luk. 16:1, pozn. 1040.
 104 Vid' Skut. 10:45.
 105 D. „sú muži“, zmysel ako v texte.
 106 Vid' v. 4.
 107 Al. „hodnosť“, „postavenie“.
 108 Vid' Hebr. 10:19.
 109 D. „viere, ktorá je v Kristu Ježišovi“. Vid' Ef. 1:15.
 110 D. „rýchlejšie“, tj. „ako list“, no píše pre prípad, žeby sa oneskoril; týka sa jeho obáv, že ho voľačo zdrží.
 111 Vid' Luk. 9:30, pozn. 606.
 112 Al. „opora“.
 113 D. „uznávane“, „doznávané“.
 114 Al. „vyšiel najavo“.
 115 Vid' Mat. 11:19, pozn. 11 a 477. Podľa niektorých rukopisov, možno správne, „ten, ktorý bol zjavený v mäse, bol obhájený“.
 116 Al. „uzretý anjelmi“.
 117 Vid' 2 Kor. 1:19.
 118 Al. „sa mu“.
 119 Vid' Skut. 1:2.
 120 Vid' Luk. 8:13.
 121 Vid' kap. 1:4.
 122 Al. „bludným“.
 123 Al. „skrze pokrytectvo tých, kto hovoria lož“. Podľa prekladu v texte Duch stotožňuje hovoria ceho so zlým duchom, ktorý hovorí skrze neho, a prechádza od jedného ku druhému; tak je to v N. Zákone často.
 124 D. „na... svedomí vypálených“, zmysel ako v texte.
 125 Vid' 1 Tes. 4:3, pozn. 113.
 126 Vl. „podieľanie al. zúčastňovanie sa“, vid' príbuzné sloveso v Skut. 2:46, pozn. 147.
 127 D. „tým“, znenie v texte je pre zreteľnosť.
 128 Vl. „plne poznajú“ (Mat. 7:16, pozn. 281) al. „uznávajú“; dokonavý minulé čas („spoznali a poznajú“).
 129 Al. „tvor“, „stvorená vec al. bytosť“ („ktisima“, na rozdiel od „ktisis“ v Kol. 1:23, vid' tam pozn. 63).
 130 D. „súc prijímané“.
 131 Vid' kap. 2:1, pozn. 50 (nesúvisí so „slovom“ vyššie). Stvorenie, v Adamovi padlé, patrí verným a pravdu poznajúcim, pretože k nim hovorí Boh a oni slobodne hovoria k Nemu. Tým je všetko postavené na novú pôdu, lebo sme sa opäť stretli s Bohom; do tohto spojenia sme uvedení v milosti, nie už prirodzenosťou, lež Božím slovom.
 132 Al. „pripomínajúc“, „na srdcia kladúc“, „radiac“.
 133 Vid' 2 Kor. 3:6.
 134 Al. „vyživený“ v stavovom zmysle.
 135 Vid' Luk. 1:3, pozn. 12; tu možno dokonavý minulé čas chápať v zmysle „doteraz verne nasleduje“.
 136 Znamená všetko, čo je vl. „prístupné“, tj. „kadekomo“, a teda „neposvätné“, „nesväté“, potom „všedné“, „nízke“, „prízemné“, „hrubé“; vid' kap. 1:9, pozn. 20.
 137 Vid' Ef. 4:12, pozn. 113.
 138 Vid' Skut. 10:45, pozn. 694.
 139 Vid' Ef. 4:13, pozn. 140.
 140 D. „sme hanobení“, možno chápať aj ako stredný slovesný rod („nechávame sa hanobiť“).
 141 Dokonavý minulé čas („pojali sme nádej a stále sa nádejame“, kap. 5:5 obdobne).
 142 D. „na živom Bohu“, tj. „naša (kap. 4:10, „nej“, kap. 5:5) nádej je založená na...“ Vid' aj Luk. 1:47, pozn. 81.
 143 Vid' kap. 1:1, pozn. 3.
 144 D. „najväčšími“.
 145 Vid' Zjav. 2:10, pozn. 448.
 146 V zmysle kap. 1:16, pozn. 35.
 147 Vid' Gal. 1:13.
 148 Al. „cudnosti“.
 149 Vid' Luk. 19:13.
 150 Vid' kap. 1:4, pozn. 5.
 151 Vid' Skut. 13:15, pozn. 808.
 152 Vid' Mat. 22:5, pozn. 1005.
 153 Vid' Rim. 1:11.
 154 Al. „týchto vecí si hľad' al. bedlivo všímaj“, „tieto veci pestuj“, „v týchto veciach sa cvič“ (Marek 13:11, pozn. 577, nie ako tu vo v. 7).

- 155 D. „bud“, tj. „bud cele“.
- 156 Vid' Luk. 14:7, pozn. 962.
- 157 Tj. „v týchto veciach“, vid' v. 15.
- 158 AL. „ďalej“ (Fil. 1:24).
- 159 AL. „budú načúvať“, pričastie vyjadrujúce charakter („svojich poslucháčov“).
- 160 AL. „staršieho ostro nekarhaj“.
- 161 Vid' Skut. 2:40, pozn. 129.
- 162 Vid' kap. 2:11.
- 163 AL. „mať úctu“ (nesúvisí s „cti“ vo v. 3), „pobožne al. úctivo si počínať“.
- 164 VL. „predkom“.
- 165 D. „odovzdávať odpłaty al. náhrady“.
- 166 Vid' kap. 2:3.
- 167 AL. „žijúca rozkošnický al. bujne“.
- 168 D. „žijúc zomrela“, dokonavý minulý čas.
- 169 Vid' kap. 3:2.
- 170 VL. „ak sa kto vopred nestará o... a najmä o“ (Rim. 12:17).
- 171 D. „stavšia sa nie menej ako šesťdesiatročnou“.
- 172 V stav. zmysle, al. „osvedčovaná“, „ktorej sa dostáva svedectva“.
- 173 Neurč. čas, vid' Mat. 7:22, pozn. 289; Luk. 1:55, pozn. 100.
- 174 AL. „prispeievala“, „poskytovala pomoc al. podporu“.
- 175 Vid' 1 Tes. 3:4, pozn. 83.
- 176 VL. „nasledovala“, vid' 1 Peter 2:21, pozn. 147.
- 177 AL. „každému... činu“, ako vyššie.
- 178 VL. „majú“, tj. „na seba“.
- 179 Vid' kap. 3:6.
- 180 Vid' Marek 7:9, pozn. 292.
- 181 VL. „zároveň“.
- 182 Vid' v. 3.
- 183 VL. „obchádzať domy“, člen pri slove „domy“ naznačuje, že ide o domy známe, svätých alebo iných ľudí.
- 184 Ako „chcem teda“ v kap. 2:8, tu v zmysle ako v texte („než by sa mali správať takto, potom nech sa už teda radšej vydávajú“ atď.). Porov. Ján 18:39.
- 185 Vid' kap. 2:15; aj tu je „rodili deti“ jedno slovo.
- 186 AL. „hospodárili doma“.
- 187 Vid' Rim. 7:11, pozn. 362.
- 188 Vid' Ján 9:28, pozn. 472, tu odvodené podstatné meno; vl. „vdaka potupe“; odporca by v potupe, ktorá by svätých postihla pre ich nenáležitú správanie, našiel príležitosť na uplatnenie svojej nepriateľskej činnosti. Slovo „odporca“ používa Pavel priamo o Satanovi v jeho pôsobení skrze ľudí; dobre poznal jeho činnosť a účasť v takých veciach a vedel, že potupa, ktorá na veriacich dopadá, je mu vždy vítanou príležitosťou; tej sa on vždy ochotne chápe.
- 189 Vid' kap. 1:6.
- 190 Vid' v. 10, pozn. 174.
- 191 Tu proti dokonavému tvaru na konci verša a proti v. 10 prítomný čas, nedokonavého významu.
- 192 AL. vari „vypomáhať“ v takom zmysle ako vo v. 10, pozn. 173.
- 193 Vid' Rim. 12:8, pozn. 650.
- 194 5 Mojz. 25:4.
- 195 Mat. 10:10; Luk. 10:7.
- 196 Vid' Marek 4:20, pozn. 126.
- 197 D. „na dvoch... svedkoch“, tj. „na základe ich svedectva“. Porov. Mat. 18:16.
- 198 Vid' Ján 3:20, pozn. 129.
- 199 Vid' Luk. 16:28, pozn. 1083.
- 200 D. „rýchlo“, tj. „unáhlené“.
- 201 AL. „sa nezúčastňuj hriechov“.
- 202 AL. „cudzimi“ (Mat. 17:25).
- 203 AL. „cudným“.
- 204 V príčinnom zmysle.
- 205 D. „husté“.
- 206 AL. „slabosti“, „nevoľnosti“.
- 207 Vid' 1 Peter 2:21, pozn. 147.
- 208 Vid' Mat. 5:16; netýka sa kap. 6:2.
- 209 D. „a tie, ktoré sa“.
- 210 AL. „skryť“.
- 211 Vid' Luk. 2:29, pozn. 183.
- 212 D. „nech sú nevoľníkmi (Mat. 6:24) tým skôr“.
- 213 VL. „ktorým sa pomáha“ (Luk. 1:54, pozn. 99).
- 214 Vid' Skut. 2:40.
- 215 D. „slová, ktoré sú“.
- 216 D. „podľa pobožnosti“.
- 217 Vid' kap. 3:6, tu v stavovom zmysle.
- 218 AL. „rúhania“.
- 219 D. „je“, ako vo v. 6.
- 220 Tj. „že pobožnosť je prostriedok na nadobudnutie al. zdroj zisku“.
- 221 AL. „striedmosťou“, vl. „sebestačnosťou“, tj. „spokojnosťou s tým, čo máme“.
- 222 AL. (ak s niektorými rukopismi vynecháme predošlý výraz v hranatých zátvorkách) „takže“, „a preto“, „ved“.
- 223 V gréčtine množné číslo („veci na obživu a prikrytie potrebné“).
- 224 Tj. „odev a prístrešie“.
- 225 VL. „budeme uspokojení“, v dejovom zmysle.
- 226 Vid' Skut. 17:20; tu vyjadruje aj želanie.
- 227 Vid' Gal. 3:1, pozn. 97.
- 228 Vid' Rim. 7:7; nesúvisí s „chcú“ vyššie.
- 229 Vid' Mat. 2:6.
- 230 Vid' Ján 17:12, pozn. 835.
- 231 VL. „striebr“, vid' príbuzný výraz u Luk. 16:14, pozn. 1063.
- 232 Tj. „jedným z koreňov“, nie jediným, no záľuba v peniazoch je tým vyznačená.
- 233 Vid' kap. 3:1, pozn. 86.
- 234 VL. „seba nabadali na mnohé bolesti“.
- 235 Vid' Rim. 9:30.
- 236 AL. „trpezlivosťou“, vid' Jak. 5:11.
- 237 AL. „tichou povahou“, výraz toho istého významu ako „tichosti“ v 1 Kor. 4:21.
- 238 AL. „usilovnej námahe“, porov. 1 Tes. 2:2, pozn. 30; vl. „zápas (rozkazovací spôsob slovesa „zápasíť“, „pasuj sa“, porov. Luk. 13:24, pozn. 939) dobrý al. riadny zápas“, ako v 2 Tim. 4:7.
- 239 AL. „uchváť al. zachýť večný život“, v. 19 obdobne.
- 240 AL. „do ktorého“.

241 Al. „pred očami“.

242 Viď Tit. 2:13.

243 D. „vlastnými dobami“.

244 Al. „moc“, „sila“.

245 Viď 1 Kor. 1:20.

246 Viď kap. 4:10, pozn. 141 a 142.

247 Al. „pôžitok“.

248 D. „sporiac“, ako v 1 Kor. 16:2, no tu s predponou značiacou „od“, tj. „odkladajúc stranou“.

249 D. „aby sa chopili“.

250 D. „života, ktorý *ním je* skutočne“.

251 Viď kap. 1:6, pozn. 12; 4:7; 1:6, pozn. 11.

DRUHÝ LIST TIMOTEJOVI

Pavel, apoštol Ježiša Krista¹ podľa Božej vôle² v súlade s prísľubom³ života, ktorý je v Kristu Ježišovi, (2) Timotejovi, milovanému dieťaťu: Milosť, zmilovanie⁴, pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša, nášho Pána.

(3) Som vďačný²⁷ Bohu, ktorému od svojich predkov s čistým svedomím⁵ konám svätú službu⁶, ako neprestajne podržiam⁷ spomienku na teba v svojich prosbách nocou aj dňom, (4) vrúcne⁸ túžiac uvidieť ťa, súc pamätlivý⁹ tvojich slz, aby som bol naplnený¹⁰ radosťou; (5) upamätávajúc sa¹¹ na nepredstieranú¹² vieru, ktorá v tebe bola¹³; tá¹⁴ sa usídlila¹⁵ najprv v tvojej starej matke Loide a tvojej matke Eunike, a som presvedčený¹⁶, že aj v tebe. (6) Pre túto príčinu ti pripomínam, žeby si znova roznechoval¹⁷ Boží dar¹⁸, ktorý v tebe je skrze polozenie mojich rúk; (7) Boh nám predsa nedal ducha zbabelosti, lež moci a lásky a múdrej rozvážnosti¹⁹. (8) Nehanbi sa²⁰ teda za svedectvo nášho Pána ani za mňa, jeho väzňa, lež vytrp²¹ zlé spolu s blahou zvesťou²² podľa moci Boha, (9) ktorý nás zachránil²³ a svätým povolaním povolal nie podľa našich činov³, lež podľa vlastného predsavzatia a milosti³, ktorá nám bola daná¹⁰ v Kristu Ježišovi pred večnými časmi, (10) no teraz prejavená¹⁰ objavením sa²⁴ nášho Záchrancu²³ Ježiša Krista, ktorý skoncoval so smrťou²⁵ a do svetla uviedol život a neskaziteľnosť²⁶ skrze blahú zvesť. (11) Na to som bol určený¹⁰ 27 ja za hlásateľa a apoštola a učiteľa národov; (12) pre túto príčinu tiež tieto veci trpím, ale sa nehanbím a viem, komu som uveril²⁸, a som presvedčený²⁹, že má moc³⁰ do 31 tamtoho dňa zachovať vklad, ktorý som mu zveril³². (13) Podržiavaj³³ si prehľad³⁴ zdravých slov, ktoré si odo mňa počul, vo viere a láske, ktorá je v Kristu Ježišovi; (14) zachovaj ten hodnotný³⁵ zverený vklad skrze Svätého Ducha, ktorý dnu v nás sídli. (15) To, že sa všetci, ktorí sú v Ázii³⁶, odo mňa odvrátili, vieš³⁷;

z nich je Fygellos a Hermogenés. (16) Kiež Pán udelí³⁸ zmilovanie domu Onésifora, pretože on ma často³⁹ osviežil a za moju reťaz sa nehanbil⁴⁰, (17) lež ma, ocitnúc sa v Ríme, veľmi usilovne hľadal⁴⁰ a našiel, – (18) kiež mu Pán dá nájsť zmilovanie od Pána v tamten deň, – a koľko sa naposluchoval⁴¹ v Efeze, vieš³⁷ ešte lepšie⁴² ty.

2 Ty teda, moje dieťa, buď silný⁴³ v milosti, ktorá je v Kristu Ježišovi, (2) a tie veci, ktoré si v prítomnosti⁴⁴ mnohých svedkov odo mňa počul, zveruj⁴⁰ 45 spoľahlivým⁴⁶ ľuďom, ktorí⁴⁷ budú spôsobili vyučovať⁴⁰ aj iných. (3) Ujmi sa svojej účasti na utrpení⁴⁸ ako dobrý³⁵ vojak Ježiša Krista⁴⁹; (4) nikto, kto sa do vojenskej služby⁵⁰ dáva⁵¹, sa nezaplieta do záujmov⁵² občianskeho života, aby sa záľúbil tomu, kto ho do vojenskej služby⁵⁰ najal. (5) A tiež, keď⁵³ voláko zápolí, nie je ovenčovaný, iba ak by bol zápolil⁴⁰ podľa pravidiel⁵⁴; (6) roľník musí najprv lopotiť, kým sa mu bude dostávať podielu na úrode⁵⁵.

(7) Mysli na to⁵⁶, čo vravím; veď ti Pán dá vo všetkých veciach pochopenie. (8) Pamätaj na Ježiša Krista vzkrieseného¹⁶ spomedzi⁵⁷ mŕtvych, zo semena Dávidovho, podľa mojej blahej zvesti, (9) v ktorej trpím zlé, až po putá, ako zločinec, ale Božie slovo sputnané nie je¹⁶. (10) Pre túto príčinu všetky veci trepzlivo znášam pre vyvolených, aby aj oni dosiahli záchranu⁵⁸, ktorá je v Kristu Ježišovi, s večnou slávou. (11) To slovo je spoľahlivé⁴⁶; áno, ak sme spolu⁵⁹ umreli, budeme aj spolu⁵⁹ žiť, (12) ak trepzlivo znášame, budeme aj spolu⁵⁹ kraľovať, ak zapierame, zaprie nás aj on⁶⁰, (13) ak sme neverní⁴⁶ 61, on⁶⁰ ostáva verný⁴⁶ – nemôže predsa zaprieť sám seba.

(14) Na tieto veci upomínaj a pred Pánom zaprisahávaj⁶², žeby sa nehašterili o slová – na⁶³ nič užitočné⁶⁴ – k⁶⁵ podvracaniu poslucháčov. (15) Vynasnaž sa Bohu sám seba predstaviť za osvedčeného⁶⁶, pracovníka, ktorý sa nemá za čo hanbiť,

rovnno krájajúceho slovo pravdy. (16) No svetským⁶⁷ prázdnyim táraninám sa zďaleka vyhýbaj⁶⁸, lebo oni⁶⁹ postúpia k ešte väčšej⁷⁰ bezbožnosti⁷¹ (17) a ich slovo sa bude rozožierať⁷² ako sneť⁷³; z nich je Hymenaios a Filétos, (18) ktorí⁴⁷ sa čo do pravdy minulí cieľa⁷⁴, vraviac, že opätovné vstanie už nastalo⁷⁵, a vieru podaktorých prevracajú. (19) No pevný⁷⁶ Boží základ predsa⁷⁷ stojí^{75,78}, majúc túto pečať: Pán pozná tých, ktorí sú jeho, a: Nech každý, kto menuje meno Pána, odstúpi od nepravosti⁷⁹; (20) a vo veľkom dome sú nielen nádoby¹⁰⁵ zlaté a strieborné, lež aj drevené a hlinené⁸⁰, a ktoré na účel dôstojný⁸¹ a ktoré zasa na nie dôstojný⁸²; (21) nuž, ak kto sám seba od týchto vecí⁸³ vyčistí⁸⁴, bude nádobou¹⁰⁵ na dôstojný účel⁸¹, posvätenou¹⁶, súcou na použitie⁸⁵ pre Hospodára⁸⁶, prihotovenou¹⁶ na každé dobré⁸⁷ dielo⁸⁷. (22) No pred mladíckymi chůtkami⁸⁸ utekaj a žeň sa za⁸⁹ spravodlivosťou, vierou, láskou, pokojom s tými, ktorí sa Pána dovolávajú z čistého srdca. (23) No bláznivým a nezmyselným⁹⁰ otázkam sa vyhýbaj; vieš, že plodia hašterenia, (24) a nevoľník Pána sa hašteriť nemá, lež byť láskavý⁹¹ ku všetkým, schopný vyučovať, znášajúci zlé⁹², (25) v tichosti⁹³ usmerňujúci⁹⁴ tých, ktorí sa zanovito stavajú na odpor; azda im Boh voľakedy⁹⁵ dá⁹⁶ pokánie na uznanie⁹⁷ pravdy (26) a aby sa prebrali⁹⁸ z diablovej pasce, súc od neho polapení^{16,99}, pre vôľu¹⁰⁰ jeho¹⁰¹.

3 No vedz toto: Že v posledných dňoch nadídu obťažné¹⁰² doby, (2) lebo ľudia budú ľúbiaci samých seba, ľúbiaci peniaz¹⁰³, vystatovační¹⁰⁴, pyšní¹⁰⁶, rúhaví¹⁰⁷, rodičov neposlúšní¹⁰⁸, nevďační¹⁰⁸, nesväti¹⁰⁹, (3) bez prirodzenej lásky, nezmieriiteľní¹¹⁰, utrhační¹¹¹, bez sebaovládania¹¹², neskrotní¹¹³, neľúbiaci dobré^{114,115}, (4) zradní, tvrdohlaví¹¹⁶, nadutí^{117,116}, skôr¹¹⁸ ľúbiaci rozkoše¹¹⁴ ako ľúbiaci Boha¹¹⁴, (5) majúci vonkajšiu tvárnosť pobožnosti, no jej moc zapierajúci¹¹⁹, a od tých sa odvracaj; (6) veď z tých sú tí, ktorí sa vľudujú do domov a zajímajú žieňatá¹²⁰ zavalené^{116,121} hriechmi, vedené rozličnými chůtkami¹²², (7) stále sa učiace¹²² a nikdy ku plnému poznaniu¹²³ pravdy nemôžuce prísť. (8) No ako¹²⁴ sa Iannés a Iambrés postavili proti

Mojžišovi, tak sa aj títo stavajú proti pravde, ľudia v mysli načisto¹²⁵ skazení¹¹⁶, čo do viery zavrhnúť^{16,123}; (9) no nepostúpia ďalej, lebo ich šialenosť¹²⁶ bude všetkým úplne¹²⁵ zrejmá, akou sa stala aj táto¹²⁷ oných. (10) No ty si sa plne oboznámil¹²⁸ s mojim učeníim, správaním¹²⁹, predsavzatím, vierou, zhovievavosťou¹³⁰, láskou, vytrvalosťou¹³⁰, (11) prenasledovaniami, utrpeniami, aké mi nastali v Antiochii, v Ikóniu, v Lystre, aké prenasledovania som podstúpil¹³¹, a zo všetkých ma Pán vyprostil. (12) A budú, pravdaže, prenasledovaní všetci, ktorí si želajú¹³² žiť pobožne v Kristu Ježišovi, (13) no zlí ľudia a šalební kaukliari¹³³ postúpia k horšiemu, zvodcovia aj zvádzaní¹³⁴. (14) No ty ostávaj v tých veciach, ktorým si sa naučil¹²² a o ktorých si bol uistený¹³⁵, vediac, od koho si sa im naučil¹²², (15) a pretože od útleho detstva¹³⁶ poznáš posvätné Písma, ktoré ťa môžu spraviť múdрым na záchranu³⁸ skrze vieru, vieru v Krista Ježiša¹³⁷. (16) Všetko Písmo je vdýchnuté¹⁶ Bohom a užitočné na vyučovanie, na usvedčovanie¹³⁸, na naprávanie, na výchovu, ktorá je v spravodlivosti, (17) aby Boží človek bol dokonalý¹³⁹, dokonale vystrojený^{16,140} na každé dobré¹⁴¹ dielo¹⁴¹.

4 Zaprisahávam ťa¹⁴¹ v prítomnosti Boha a Krista Ježiša, ktorý skoro bude¹⁴² súdiť živých aj mŕtvych, a jeho objavením sa²⁴ a jeho kralovaním¹⁴³: (2) Hlásaj^{144,145} slovo, naliehaj¹⁴⁴ pri príležitosti aj mimo¹⁴⁶ príležitosti, usvedčuj^{138,144}, karhaj¹⁴⁴, povzbudzuj^{144,147} vo všetkej zhovievavosti¹³⁰ a náuke¹⁴⁸. (3) Veď bude doba, keď zdravé učenie neznesú, lež sami sebe nakopia¹⁴⁹ učiteľov podľa svojich vlastných chůtok¹⁵⁰, majúc svrbenie¹⁵¹ v uchu, (4) a odvrátia ucho od pravdy, no zato sa odchýlia¹⁵² k bájam. (5) No ty buď vo všetkých veciach triezvy¹⁵³, vytrp¹⁵⁴, vykonaj dielo hlásateľa blahej zvesti, cele splň svoju službu¹⁵⁴. (6) Lebo ja už dospievam k tomu, žeby som bol vyliaty¹⁵⁵ – áno, mne¹⁵⁶ nadišla doba uvoľnenia¹⁵⁷; (7) svoj¹⁵⁸ dobrý¹⁵⁹ zápas som dozápasil¹⁶⁰, svoj¹⁵⁸ beh som dokončil¹⁶⁰, svoju¹⁵⁸ vieru som uchoval¹⁶⁰; (8) naďalej¹⁶¹ je mi odložený¹⁶² veniec¹⁶³ spravodlivosti, ktorý mi v tamten deň odovzdá Pán, spravodlivý Sudca,

a nielen mne, lež aj všetkým, ktorí jeho objavenie sa²⁴ milujú¹⁶⁰. (9)Vynasnaž sa prísť ku mne rýchlo, (10)lebo Démas ma opustil¹⁶⁴, zamilujúc si terajší vek¹⁶⁵, i pobral sa do Tesaloniky, Krescens do Galatie, Titus do Dalmatie; (11)pri mne je len Lukáš. Vezmi¹⁶⁶ Marka a priveď ho so sebou, lebo sa mi na obsluhu¹⁵⁴ dobre hodí¹⁶⁷, (12)keďže som Tychika odoslal do Efezu. (13)Ten cestovný plášť, ktorý som nechal v Tróade u Karpa, hľad' priniesť¹⁶⁸, keď pôjdeš, aj knihy¹⁶⁹, najmä¹⁷⁰ pergameny. (14)Alexander, medikováč, sa voči mne dopustil mnohých¹⁷¹ zlých vecí; Pán mu odplatí¹⁷² podľa jeho činov. (15)Aj ty sa ho chráň, lebo sa tvrdo¹⁷³ postavil proti tomu¹⁷⁴, čo vravíme my¹⁷⁵. (16)Pri mojej

prvej obhajobe ku mne neprišiel¹⁷⁶ nikto, lež ma všetci opustili¹⁶⁴; kiež im to nebude zarátan¹⁷⁷10. (17)No zastal pri mne Pán a posilnil ma, aby skrze mňa bola kázeň plne vyhlásená¹⁰178 a aby ju počuli všetci ľudia z národov¹⁷⁹, i bol som z tlamy leva vyprostený¹⁰ – (18)Pán ma vyprostí zo¹⁸⁰ všetkej zlej činnosti a zachová¹⁸¹ pre svoje nebeské¹⁸² kráľovstvo; jemu sláva na veky vekov. AMÉN.

(19)Pozdrav Prisku a Aquilu a dom Onésifora. (20)Erastos ostal v Korinte, no Trofima som zanechal v Miléte nemocného. (21)Vynasnaž sa prísť pred zimou. Pozdravuje ťa Eubúlos a Pudens a Linus a Klaudia a všetci bratia. (22)Pán Ježiš Kristus s tvojím duchom. Milosť s vami.

2. TIMOTEJOVI

- 1 Podľa podaktorých rukopisov „Krista Ježiša“.
- 2 Viď 2 Kor. 8:5.
- 3 D. „podľa príslubu“, iná predložka ako vyššie, no tá istá ako vo v. 9.
- 4 Nesúvisí s „milovanému“ vyššie.
- 5 D. „v čistom svedomí“.
- 6 Viď Mat. 4:10.
- 7 Vl. „mám“, tj. „na myslí“.
- 8 Viď 2 Kor. 5:2.
- 9 Dokonavý minulý čas: „spomenúc a pamätajúc sa“ (v. 4), „pevne presvedčený“ (v. 5), „plne uveril al. pevne verím“ (v. 12).
- 10 V dejovom zmysle.
- 11 Al. „službu (zakiaľ neprestajne... radosťou), upamätávajú sa“, tj. „som vďačný, upamätávajú sa“.
- 12 Al. „nepokryteckú“.
- 13 Al. „je“, no skôr „bola a nádejam sa, že stále je“, lebo sa zdá, že dochodilo k akejsi ťažkosti, viď v. 6, pozn. 17.
- 14 D. „ktorá“, no nie ako vyššie, viď Mat. 2:6.
- 15 Vl. „usídliť dnu“ (Rim. 8:11).
- 16 V stavovom zmysle.
- 17 Toto slovo značí „roznečovať, čo vyhasína“, „oživovať, čo zomiera“ (1 Mojš. 45:27, LXX). Predmetom celého listu je činná sila v upadajúcom stave zhromaždenia.
- 18 Viď Rim. 1:11.
- 19 Tj. „spokojnej, zdravej, trpezivej mysle“.
- 20 Neurčitý čas „nezahanbi sa“, „nezačni sa hanbiť“, vl. „nebuď zahanbený“ v dejovom zmysle).
- 21 Al. „ďaj sa trpieť“.
- 22 „Blahá zvesť“ je tu zosobená, ako u Pavla často.
- 23 Al. „vyslobodil“ (v. 9), „Vysloboditeľa“ (v. 10).
- 24 Viď Tit. 2:13.
- 25 Viď 1 Kor. 13:11.
- 26 Viď Rim. 2:7.
- 27 Viď 1 Tim. 1:12.
- 28 Sloveso „veriť“ alebo „uveriť“ sa v N. Zákone vyskytuje v rozličných spojeniach: s prostým 3. pádom, ako tu („[u]veriť volakomu al. volačomu“, Mat. 21:55; Ján 5:24, 47); s predložkou „eis“ („v“, „do“) s 4. pádom (často u Jána) znamená vieru v osobu ako predmet viery (Ján 14:1); s predložkou „epi“ („na“) a s 4. pádom vyjadruje pojem dôvery, vzhliadania k volakomu s dôverou (prekladám „spolahnúť al. spoliehať sa vierou na“: Skut. 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rim. 4:5, 24); tá istá väzba je u Mat. 27:42 (niektoré rukopisy tam majú prostý 3. pád, iné „epi“ s 3. pádom) preložená doslovne, ale v slovenčine nie celkom rovnoznačným obratom „uверíme na neho“, ktorý sa tam hádam jednako hodí k zlomyseľne posmešnému tónu výroku; s „epi“ a 3. pádom (ktorý zodpovedá v slovenčine 5., podľa staršieho poňatia 6. pádu) je u Luk. 24:25 a v citátoch Is. 28:16 (Rim. 9:33; 10:11; 1 Peter 2:6) – „vierou spočívať na“. Pomerne zriedkavé je spojenie s „en“ („v“) a 3. (v slovenčine 5. [6.]) pádom, ktoré značí presvedčenie

o pravde volačoho, prijatie výroku ako pravdivého (Marek 1:15).

- 29 Viď v. 5.
- 30 D. „je mocný“.
- 31 Viď Ef. 1:14.
- 32 D. „môj zverený vklad“, ako vo v. 14; nesúvisí s „uveril“ vyššie.
- 33 Viď v. 3.
- 34 Tj. „aby si kedykoľvek vedel jasne a určito povedať, čoho sa pridržáš“. Viď 1 Tim. 1:16, pozn. 34; tu toto slovo značí súhrnný prehľadný výklad nejakej sústavy učenia.
- 35 Viď Mat. 3:10, pozn. 84.
- 36 Viď Skut. 16:6.
- 37 „Oida“ (v. 15), „ginósko“ (v. 18), viď 1 Kor. 8:1.
- 38 D. „dá“, ako vo v. 18.
- 39 Al. „veľa ráz“.
- 40 Neurčitý čas: „nikdy sa nezahanbil“, viď aj v. 8, pozn. 20 (kap. 1:16), „mnoho sa ma nahľadal“ (tamže v. 17), „zver každému z nich“ (kap. 2:2; o „vyučovať“ tamže viď Mat. 5:19); „vykonal zápolenie“ (kap. 2:5).
- 41 Al. „naobsluhoval“.
- 42 Al. „veľmi dobre“.
- 43 Al. „nadobúdaj moc“.
- 44 D. „skrze“, viď Rim. 2:27, pozn. 147; 2 Kor. 3:11, pozn. 128; tu značí okolnosti al. stav vecí, za akého k tomu došlo.
- 45 Viď Luk. 23:46.
- 46 Viď Skut. 10:45, pozn. 694; vo v. 13 odvodené sloveso.
- 47 Viď Mat. 2:6.
- 48 Al. „spolu vytrp zlé“, ako v kap. 1:8.
- 49 Podľa niektorých rukopisov „Krista Ježiša“.
- 50 Al. „do vojnovej služby“, „na vojnovú výpravu“.
- 51 Al. „koná vojenskú službu“, „zúčastňuje sa vojnovej výpravy“.
- 52 Al. „zamestnaní“, „prác“.
- 53 Al. „a aj keď“ v zmysle „hoci“, „trebárs“; v texte sa „tiež“ chápe ako jednoducho uvádzajúce iný príklad, hoci väzba môže mať i onen prípusťkový význam.
- 54 D. „zákonite“.
- 55 Al. „podielu na úrode sa najprv musí dostávať lopotiacemu roľníkovi“.
- 56 Al. „rozumej tomu“, „dbaj na to“.
- 57 Ako „zo“ nižšie.
- 58 Al. „vyslobodenie“.
- 59 Al. „s nim“.
- 60 D. „onen“.
- 61 Viď Marek 16:11, pozn. 741; tu prít. čas nedokon. významu so zmyslom ako v texte.
- 62 Viď 1 Tim. 5:21.
- 63 Viď Ef. 4:12, pozn. 140.
- 64 Al. „na nič užitočného“.
- 65 Viď Gal. 5:13, pozn. 223.
- 66 Al. „overeného“, „vyskúšaného“.
- 67 Viď 1 Tim. 4:7.

- 68 Vl. „obchádzaj“ (D. „obstávať si“), tj. „vyhýbaj sa obľúkom“, „Sa vyhýbaj“ vo v. 23 je iný výraz.
- 69 Tj. „tí, ktorí tak hovoria“.
- 70 Al. „ešte ďalej čo do“, „to privedú ešte ďalej v“.
- 71 Vid Rim. 1:18.
- 72 Al. „bude bujnieť“, D. „bude mať pašu“.
- 73 Al. „rakovina“.
- 74 Vid 1 Tim. 6:21.
- 75 Dokonavý minulý čas so zosilňujúcim významom („popravde al. v plnom rozsahu nastalo“ [v. 18.], „pevne al. trvalo stojí“ [v. 19]).
- 76 D. „tuhý“, tj. „odolný“, „dôkladný“.
- 77 „No... predsa“ je preklad častice vyjadrujúcej pevné uistenie tam, kde sa azda dá čakať pochybnosť, „prevracanie“ vo v. 18 by mohlo viesť k pochybnostiam o Božom základe, „no predsa“ ten pevne stojí. Bezpodstatné sú hľbania o tom, čo tým základom je, najmä zo strany tých, ktorí hovoria o tzv. „neviditeľnej cirkvi“ („cirkev“ čiže „zhromaždenie“ nie je základ, lež budova na základe postavená). Je to jednoducho Boží základ v abstraktnom zmysle – čo je z Boha uprostred všeobecného úpadku.
- 78 Vid Ján 1:26.
- 79 Vid Luk. 16:9, pozn. 1057.
- 80 Vid 2 Kor. 4:7.
- 81 D. „na česť al. dôstojnosť“, tj. „na čestné al. vznešené použitie“.
- 82 D. „na nečesť“, tj. „na obyčajné al. všedné al. podradné použitie“.
- 83 Vid vv. 16–18.
- 84 Tj. „dôkladne očistiť“; sloveso ako v 1 Kor. 5:7, pozn. 166, ktorého predpona („ek-“, slov. „vy-“) tu má zosilňujúci význam (porov. slovenské „vyumývať“ a pod.).
- 85 Al. „dobré použiteľnou“.
- 86 D. „Hospodárovi“ (Luk. 2:29).
- 87 Vid 1 Tim. 5:10.
- 88 Vid Ján 8:44.
- 89 Vid Rim. 9:30.
- 90 Vl. „nevychovaným“, „nevyučíčeným“, tj. „neučeným“, „nevedomým“, aj „nepodriadeným“, tj. „otázkam takýchto ľudí“; myslí nie je podriadená Bohu, takže sa človek riadi svojim vlastným rozumom a vôľou („blázniv“ v Prísľ. 8:5; 15:14, LXX).
- 91 Vid 1 Tes. 2:7.
- 92 Tj. „protivenstvo“, „utrpenia“.
- 93 Vid 1 Kor. 4:21.
- 94 Vl. „vychovávať“, „vychovu naprávať“, súvisí s výrazom vo v. 23, pozn. 90.
- 95 Vid Mat. 5:25.
- 96 D. „či by im Boh voľakedy nedal“.
- 97 Al. „plné poznanie“, ako v kap. 3:7 (Rim. 1:28).
- 98 Al. „vytriezveli“.
- 99 Vid Luk. 5:10, pozn. 326.
- 100 Al. „želanie“; zmysel je „na uskutočňovanie jeho vôľe“, no použitá predložka (ako „na“ vo v. 25) má výrazne cieľový zmysel a vyvoláva predstavu „zamerania sa na jeho vôľu s cieľom vyhovieť jej“, podobne ako iná, ale v tomto spojení významom blízka predložková väzba u Luk. 12:47, pozn. 878. Táže predložka ako tu je aj u Mat. 12:41, pozn. 544, s týmže významom.
- 101 D. „oného“, tu v zdôrazňujúcom zmysle, vid Mat. 7:3, pozn. 261. Je otázka, či ide o vôľu diabla („polapení pre vôľu jeho“), či o vôľu Božiu („sa prebrali... pre vôľu jeho“ následkom pokánia, ktoré im, polapeným v diablovej pasci, Boh môže dať). Pravdepodobnejší je druhý zmysel.
- 102 Vid Mat. 8:28, pozn. 334.
- 103 Vl. „budú samolúbici, striebrolúbici“ (Luk. 16:14, pozn. 1063; sloveso „budú“ tu je iné ako „súť“ tam).
- 104 Vid Rim. 1:30, pozn. 90.
- 105 Al. vôbec „domáce potreby“, „náčinie“, v. 21 obdobne.
- 106 Vid Rim. 1:30, pozn. 89.
- 107 Al. „zle al. urážlivo hovoriaci“.
- 108 Vid Luk. 1:17; 6:35.
- 109 Vid 1 Tim. 1:9.
- 110 Al. „neúprosní“, vl. „nechcejúci uzatvárať zmluvy“.
- 111 Vid 1 Tim. 3:11, pozn. 103.
- 112 Vid príbuzné podst. meno u Mat. 23:25, pozn. 1079.
- 113 Al. „ľúti“, „diví“.
- 114 Zložené slová obdobné tamtým vo v. 2, pozn. 103.
- 115 Vid Mat. 7:11.
- 116 Al. „prenáhľaní“ (Skut. 19:36).
- 117 Vid 1 Tim. 3:6.
- 118 Al. „radšej“, „väčšmi“.
- 119 Al. „zaprevší“, dokonavý minulý čas („zaprevší a na tom trvajúci“).
- 120 Zdrobnenina je tu použitá v hanlivom zmysle.
- 121 Vid Rim. 12:20, pozn. 676, tu zosilňujúci tvar.
- 122 Vid Ján 8:44; 6:45, pozn. 312; nesúvisí s „učením“ vo v. 10 ani s „vyučovanie“ vo v. 16.
- 123 Vid Rim. 1:28.
- 124 Vid Skut. 7:28.
- 125 Vyjadruje zmysel zosilňujúcej predpony nasledujúceho výrazu.
- 126 Vid Luk. 6:11.
- 127 Tj. „šialenosť“, v texte doslovný preklad.
- 128 Vid Luk. 1:3, pozn. 12.
- 129 Vl. „vedením“, tj. „životu“.
- 130 Al. „trpezlivosťou“, kap. 4:2 obdobne, vid Jak. 5:7, 11.
- 131 Vid 1 Kor. 10:13, pozn. 381.
- 132 Al. „chcú“, „radi by“.
- 133 Al. „klamári“, „šarlatáni“.
- 134 Al. „podvádzajúci aj podvádzaní“, „do bludu uvádzajúci aj blúdiaci“.
- 135 V dejevom zmysle, no vid Mat. 12:26n., pozn. 520.
- 136 D. „od nemlúvaťa“ (Luk. 18:15).
- 137 Vid 1 Tim. 3:13.
- 138 Vid príbuzné sloveso u Jána 3:20, pozn. 129, to isté ako „usvedčuj“ tu v kap. 4:2.
- 139 Tj. „čo do spôsobilosti“, „hotový“, tj. „s hotovým al. ukončeným výcvikom al. vzdelaním“; tiež „vyrovnaný“.
- 140 Al. „vybavený plnou spôsobilosťou al. všetkými predpokladmi“, sloveso odvodené od „dokonalý“ vyššie, podobne ako „plne vyskolený“ u Luk. 6:40; tam je len iná zosilňujúca predpona.
- 141 Vid 1 Tim. 5:10, 21.

142 Viď Mat. 16:27.

143 Tj. „zaprisahávam... jeho kraľovaním“; viď aj Mat. 16:28. Niektoré rukopisy majú znenie „mŕtvych, podľa jeho objavenia (al. „skrze jeho objavenie“, „pri jeho objavení“) sa...“, ktoré sa dá chápať aj v tom zmysle, že súd bude podľa moci a slávy Jeho objavenia sa a kraľovania, al. pri tej príležitosti.

144 Neurč. čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363; Luk. 1:55, pozn. 100.

145 Al. „káž“.

146 Al. „bez“.

147 Viď Skut. 16:40.

148 Tj. „zhovievavo, ale trvajúc na náuke podľa pravdy“.

149 Viď Rim. 12:20, tu so smerovou predponou.

150 Ján 8:44.

151 Al. „že by sa dávali škrabkať al. štekliť“.

152 Viď 1 Tim. 1:6.

153 Tj. „maj jasnú myseľ, nepodliehajúcu nezdravým vplyvom, nedávajúcu sa miasť ničím opojným“.

154 Viď 2 Kor. 3:3; ten istý výraz je vo v. 11, no tam má význam ako v texte (Skut. 6:1).

155 Viď Fil. 2:17; tu D. „už som vylievavý“.

156 D. „môjho“, dôrazný tvar, zmysel ako v texte („čo sa mňa týka“).

157 Viď Fil. 1:23, tu odvodené podstatné meno.

158 Viď Ján 8:44, pozn. 433.

159 Viď Mat. 5:16.

160 Dokonavý minulý čas: „mám (riadne) dozapasený“ (viď aj 1 Tim. 1:13, pozn. 31), „mám (celkom) dokončený“,

„mám (plne) uchovanú“ (v. 7), „si (vrela) zamilovali a stále milujú“ (v. 8).

161 Tj. „všetko sa skončilo a teraz mi teda ostáva to, že“.

162 Viď Kol. 1:5.

163 Al. „koruna“.

164 Viď Skut. 2:27, pozn. 106.

165 Viď 1 Kor. 1:20.

166 Viď Skut. 20:13, pozn. 1282.

167 Viď kap. 2:21, pozn. 85.

168 D. „nes“, „prinášaj“, viď Ján 20:27, pozn. 987.

169 Viď Luk. 4:17.

170 D. „najväčšími“.

171 D. „medikováč, mi preukázal al. voči mne prejavil mnoho“.

172 Ako „odovzdá“ vo v. 8.

173 Al. „tuho“, „prudko“, „začato“, D. „veľmi“.

174 Sloveso v dokonavom minulom čase („je veľkým protivníkom al. odporcom toho“).

175 D. „proti slovám al. rečiam našim“, preklad v texte lepšie vyjadruje zmysel dôrazného tvaru zámena „naším“.

176 Viď Mat. 3:1, pozn. 69.

177 Viď Rim. 4:3.

178 Al. „kázanie plne uskutočnené“, ako „cele splň“ vo v. 5, no viď pozn. 36 k 1 Kor. 1:21.

179 Al. „všetky národy“.

180 Vl. „od“.

181 Al. „uchráni“, „zachráni“.

182 Viď Ján 3:12.

LIST TITOVÍ

Pavol, nevoľník Boží a apoštol Ježiša Krista podľa viery Božích vyvolených a plného poznania¹² pravdy, ktorá je podľa pobožnosti¹, (2)^{v3} nádeji večného života, ktorý Boh, neschopný lži, prisľúbil pred večnými časmi, (3)no svoje slovo svojou dobou⁴ zjavil v kázni⁵, ktorou som bol poverený⁶ ja podľa nariadenia nášho Záchrancu⁷, Boha, – (4)Titovi, vlastnému⁸ dieťaťu podľa viery nám spoločnej: Milosť a pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša, nášho Záchrancu⁷.

(5)Na Kréte som ťa ponechal z tejto príčiny: Aby si ostatné⁹ veci ešte uviedol do úplného poriadku a v každom meste ustanovil starších, ako som ti nariadil ja: (6)Ak je voľakto neobviniteľný¹⁰, muž jednej ženy, majúci veriace¹¹ deti, nie také, na ktoré sú sťažnosti pre rozpustenosť¹², alebo nepodriadené¹³. (7)Dozorca predsa neobviniteľný¹⁰ byť musí, ako Boží správca: Nie svojhlavý¹⁴, nie popudlivý, nie prikyknutý vínu, nie bitkár, netúžiaci po mrzkom zisku, (8)lež pohostinný, ľúbivci dobré¹⁵, rozvážny¹⁵, spravodlivý, zbožný¹⁶, striedmy¹⁷, (9)pridržajúci¹⁸ sa spoľahlivého¹¹ slova podľa náuky¹⁹, aby bol schopný aj povzbudzovať zdravým učením²⁰ aj premáhať²¹ odporujúcich. (10)Lebo sú mnohí a spurní¹³ ničotní tárači a podvádzaci myslí, najmä²² tí, ktorí sú z obriezky, (11)ktorým je nutné zatvárať ústa; tí²³ prevracajú celé domy, pre mrzký zisk vyučujúce veciam, ktorým sa vyučovať nemá. (12)Ktorýsi²⁴ z nich, ich vlastný prorok, povedal: Krétania sú vždy luhári, zlá zver, lenivé bruchá; (13)toto svedectvo je pravdivé a pre túto príčinu ich prísne²⁵ karhaj²¹, aby boli vo viere zdraví (14)a nevenovali pozornosť²⁶ židovským bájam a príkazom ľudí odvracajúcich sa od pravdy. (15)Čistým sú všetky veci čisté, no poškvrneným²⁷ a neveriacim¹¹ nie je čisté nič, lež aj ich myseľ a svedomie je poškvrnené²⁷; (16)vyznávajú, že o Bohu vedia²⁸, no svojimi²⁹ činmi ho zapierajú, súc ohavní a nepovoľní³⁰ a vzhla-

dom na akékoľvek³¹ dobré³² dielo³² bezcenní³¹. (2:1)No ty hovor veci, ktoré sa patria na zdravé učenie: (2)Starci nech sú triezvi, dôstojní³⁴, rozvážní³⁵, zdravívoviere, láske, trpezlivosti³⁶; (3)staréni taktiež *nech sú* vo vystupovaní také, ako sa patrí na osoby majúce do činenia s posvätnými vecami³⁷, neohováračné³⁸, nie zotročené množstvom vína, vyučujúce správnym³⁹ veciam: (4)Aby mladé ženy viedli⁴⁰ k tomu, žeby ľúbili svojich mužov, ľúbili svoje deti, (5)boli rozvážne⁴⁰⁴¹, cudné, pilné v domácich prácach, dobrotivé⁴², podriadené⁴³ svojim vlastným mužom, aby sa o Božom slove nehovorilo zle⁴⁴. (6)Mladších mužov taktiež nabádať⁴⁵, žeby si počínali rozvážne⁴⁰, (7)sám seba podávajúc čo do všetkých vecí za vzor dobrých³⁹ činov⁷¹: V učení neporušenosť⁴⁶, dôstojnú vážnosť⁴⁷, (8)zdravé slovo, ktoré nemožno odsúdiť⁴⁸, aby protivník⁴⁹ bol zahanbený⁶, nemajúc o nás čo škaredého⁵⁰ povedať; (9)nevoľníci nech sa vlastným veliteľom⁵¹ podriaďujú⁴³, vo všetkých veciach usilujú sa ľubiť⁵², neodvrávajú, (10)neokrádajú⁵³, lež prejavujú⁵⁴ všetku poctivú³⁹ vernosť⁵⁵, aby vo všetkých veciach ozdobovali učenie⁵⁶, učenie⁵⁷ nášho Záchrancu⁵⁸ Boha. (11)Veď sa objavila⁵⁹ Božia milosť, prinášajúca záchranu⁵⁸ pre všetkých ľudí⁶⁰, (12)vyučujúca⁶¹ nás, aby sme si odopreli bezbožnosť⁶² a svetské⁶³ chůtky⁶⁴ a žili⁶⁵ v terajšom behu vecí⁶⁶ rozumne⁶⁷, spravodlivo a pobožne, (13)očakávajúce blaženú nádej a objavenie sa⁵⁹ slávy nášho veľkého Boha a Záchrancu⁵⁸ Ježiša Krista, (14)ktorý za⁶⁸ nás dal sám seba, aby si⁶⁹ nás vykúpil od všetkej bezzákonosti a sám sebe očistil⁷⁰ ľud vyhradený za vlastníctvo⁷¹, horlivý v dobrých³⁹ činoch⁷². (15)Tieto veci hovor a nabádať⁴⁵ a karhaj²¹ so všetkým plnomocenstvom⁷³; nech ťa nikto nepreziera⁷⁴.

3 Upomínaj ich, žeby sa podriaďovali⁴³ úradom⁷⁵, vrchnostiam⁷⁵, preukazovali poslušnosť a boli hotoví na všetko

dobré⁴² dielo⁷², (2) o nikom zle nehovorili⁴⁴, boli nehašteriví, umiernení⁷⁶, prejavujú⁵⁴ všetku tichosť⁷⁷ voči všetkým ľuďom. (3) Veď aj my sme kedysi boli bezmyšlienkovití⁷⁸, nepovoľní³⁰, blúdili sme⁷⁹, otročiac rozličným chútkam⁶⁴ a rozkošiam, tráviac život v zlobe a závesti, plní zášti⁸⁰, nenávidiac sa navzájom; (4) no keď sa objavila⁸¹ vlúdnosť⁸² a v ľuďoch záľuba⁸³ nášho Záchrancu⁸⁴ Boha, (5) zachránil⁸⁴ nás nie na základe⁸⁵ činov⁷², činov⁸⁶ v spravodlivosti, ktoré sme vykonali my, lež podľa súcitu svojho⁸⁷, kúpeľom obrodu⁸⁸ a¹⁰⁵ obnovením Svätého Ducha, (6) (ktorého na nás bohato vylial skrze Ježiša Krista, nášho Záchrancu⁸⁴.) (7) aby sme sa, súc za spravodlivých uznani⁶ milosťou jeho^{87 89}, stali dedičmi podľa nádeje večného života. (8) To slovo je spoľahlivé⁹⁰, i chcem⁹¹, žeby si na týchto veciach dôsledne trval⁹², aby

tí, ktorí veria⁹³ Bohu⁹⁴, pamätali na⁹⁵ pilné pestovanie dobrých⁹⁶ činov^{72 97}; tieto veci sú dobré⁹⁶ a ľuďom užitočné, (9) no bláznivým sporom a rodokmeňom a svárom a haštereniam sa o zákon sa zďaleka vyhýbaj⁹⁸, lebo sú neužitočné a ničotné⁹⁹. (10) Sektárskeho⁹⁹ človeka po jednom a druhom napomenutí odmietaj¹⁰⁰; (11) vieš, že takýto je zvrátený^{101 27} a hreší, súc sám skrze seba odsúdený²⁷.

(12) Keď k tebe pošlem Artemu alebo Tychika, vynasnaž sa prísť ku mne do Nikopolu, lebo tam som sa rozhodol prezimovať. (13) Zénu, zákonníka¹⁰², a Apollóa starostlivo vyprav na cestu¹⁰³, aby im nič nechýbalo, (14) a aj naši nech sa učia¹⁰⁴ pilne pestovať dobré⁹⁶ činy^{72 97} pre nutné potreby, aby neboli neplodní. (15) Pozdravujú ťa všetci, ktorí sú pri mne. Pozdrav tých, ktorí nás ľúbia vo viere. Milosť so všetkými vami.

TITOVÍ

- 1 Al. „v súlade s vierou... a plným poznaním“, ďalej obdobne; viď 2 Tim. 1:1, pozn. 3.
- 2 Viď Rim. 1:28.
- 3 Vl. „na“, viď Rim. 4:18, pozn. 247, tu podmienka apoštolského poslanca.
- 4 D. „vlastnými dobami“.
- 5 Viď 1 Kor. 1:21.
- 6 V dejovom zmysle.
- 7 Al. „Vysloboditeľa“.
- 8 Viď 1 Tim. 1:2.
- 9 Al. „zvyšujúce“, tj. „ešte do poriadku neuvedené“.
- 10 Viď 1 Kor. 1:8.
- 11 Viď Skut. 10:45, pozn. 694; vo v. 15 opak tohto pojmu.
- 12 D. „nie v obžalobe rozpustenosti“.
- 13 Viď 1 Tim. 1:9, pozn. 17.
- 14 Vl. „samolúby“, „samolúbo preceňujúci vlastnú mienku a zaťato na nej trvajúci“.
- 15 Viď 2 Tim. 3:3, pozn. 114 a 115; aj predošlé „pohostinný“ je obdobne zložené slovo (vl. „lúbiaci hosti“); v. 2.
- 16 Viď Skut. 2:27, pozn. 108.
- 17 Al. „zdržanlivý“, „vediaci sa ovládať“, „ukáznený“, viď príbuzné podstatné meno v Skut. 24:25, pozn. 1547.
- 18 Viď Mat. 6:24, pozn. 242.
- 19 Viď Skut. 2:42.
- 20 D. „v zdravom učení“, viď Mat. 3:11.
- 21 Viď Ján 3:20, pozn. 129.
- 22 D. „najväčšími“.
- 23 D. „ktorí“, viď Mat. 2:6.
- 24 Al. „ktosi“.
- 25 Viď 2 Kor. 13:10.
- 26 Viď 1 Tim. 1:4.
- 27 V stavovom zmysle.
- 28 Al. „Boha znajú“, no nesúvisí s „vyznávajú“ vyššie; vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 29 Viď Ján 8:44, pozn. 433.
- 30 Viď Luk. 1:17, pozn. 38.
- 31 Vl. „všetko“, „každé“.
- 32 Viď 1 Tim. 5:10.
- 33 Vl. „bezecnými zistení“, „zavrhnutí“ (Rim. 1:28).
- 34 Viď Fil. 4:8, pozn. 220.
- 35 Viď 1 Tim. 3:2.
- 36 Al. „vytrvalosti“, viď Jak. 5:11.
- 37 Al. „svätyňou“, „kňazstvom“; slová „také... vecmi“ sú tu prekladom jediného slova tohto významu.
- 38 Viď 2 Tim. 3:11.
- 39 Viď Mat. 5:16, pozn. 152.
- 40 Viď 1 Tim. 3:2, pozn. 70; vo vv. 4 a 6 odvodené slovesá, vo v. 4 pôvodne „nabádali k rozvážnosti“, potom „cvičili“, „poúčali“, „vštepovali“ postojom, radou, napominaním, podávaním návodov atď.
- 41 Vl. „boli lúbiace mužov, lúbiace deti (2 Tim. 3:3n, pozn. 114), rozvážne“.
- 42 Viď Mat. 7:11, pozn. 270.
- 43 Viď Rim. 13:1, pozn. 679.
- 44 Al. „sa Božiemu slovu nedialo rúhanie“, v kap. 3:2 to isté sloveso, no tam ho načim chápať iba ako v texte.
- 45 Viď Skut. 2:40.
- 46 Al. „neskazenosť“.
- 47 Viď 1 Tim. 2:2.
- 48 Al. „napadnúť“, viď Gal. 2:11, pozn. 73.
- 49 D. „ten z protivej strany“.
- 50 Viď Ján 3:20, pozn. 127.
- 51 Viď 1 Tim. 6:1.
- 52 Al. „byť príjemní“, vl. „nech sa... lúbia al. sú príjemní“, no zmysel vyjadruje preklad v texte. Výraz sa inde používa o Kristovci voči Bohu al. Kristovi; ale „lúbiť sa“ je skutočnosť; nemožno nikoho nabádať, aby sa lúbil, lež aby sa usiloval lúbiť sa, a to je zmysel, o aký tu ide.
- 53 Viď Skut. 5:2, pozn. 283.
- 54 Viď Rim. 2:15.
- 55 Vlastnosť „verných“ (Skut. 10:45).
- 56 Tj. „boli na ozdobu učeniu“.
- 57 D. „učenie, ktoré je“.
- 58 Al. „Vysloboditeľa“, vo v. 11 vl. „milosť záchranná al. vyslobodzujúca“.
- 59 Vl. „bola slávne prejavená“ (nesúvisí s „prejavujú“ vo v. 10); viď Skut. 2:20, pozn. 86; Luk. 1:79, pozn. 128. Vo v. 13 odvodené podstatné meno, „slávne zjavenie al. prejavenie“, nesúvisí so „slávy“ nižšie.
- 60 D. „všetkým ľuďom“, inak „veď sa všetkým ľuďom zjavia... záchranu“, no lepší zmysel dáva znenie v texte.
- 61 Nesúvisí s „učenie“ vo v. 10; inak „vycvičujúca“ (Skut. 7:22, pozn. 415), „vychováajúca“, „naprávajúca“.
- 62 Viď Rim. 1:18.
- 63 Iný výraz ako napr. v 1 Tim. 4:7.
- 64 Viď Ján 8:44.
- 65 Neurčitý čas („začali al. prežili život“).
- 66 Al. „veku“ (1 Kor. 1:20), tu však ide o židovský pojem súčasného stavu večí v protiklade k novému stavu, ktorý zavedie Mesiáš.
- 67 Al. „rozvážne“, príslovka ku prídavnému menu napr. v kap. 1:8; „striedmo a uvážlivo“.
- 68 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 69 Viď Skut. 7:34, pozn. 441.
- 70 Al. „nás očistil ako al. za“.
- 71 Al. vari „ľud zvláštny“, no nie v zmysle „nezvyčajný“, lež „osobitne pre seba“, „vymienený“.
- 72 Viď 1 Tim. 5:10, pozn. 177.
- 73 Al. „právomocou“, „zvrchovanosťou“, vl. „nariadením“, tj. „právom nariaďovať“.
- 74 Vl. „svojím myslením neobchádza“, al. „nepovažuje sa voči tebe za primúdrehu“.
- 75 Viď Luk. 12:11.
- 76 Viď 1 Tim. 3:3.
- 77 Viď 1 Kor. 4:21.
- 78 Viď Gal. 3:1.
- 79 Al. „blúdici“, inak viď Mat. 18:12.
- 80 Al. „hodní zášti“, odporní“.
- 81 Viď kap. 2:11.

- 82 Al. „dobrota“ (Rim. 3:12), „láskavosť“.
- 83 Vl. „a ľudomilnosť“, vid' Skut. 28:2, pozn. 1763; Ján 21:15, pozn. 1011.
- 84 Al. „Vysloboditeľa“ (vv. 4, 6), „vyslobodil“ (v. 5).
- 85 Vid' Rim. 1:17.
- 86 Vl. „činov, ktoré sú al. *boli* al. *by boli* al. *by boli bývali*“.
- 87 Vid' Mat. 7:3, pozn. 261.
- 88 Na rozdiel od pojmu „zrodil sa novo“ (Ján 3:3) značí „obrodienie“ zmenu postavenia, nový stav vecí; slovo je v N. Zákone použité iba tu a u Mat. 19:28, o budúcom kraľovaní Záchrancu.
- 89 D. „oného“, tj. „Božej“, vid' v. 4.
- 90 Vid' 1 Tim. 1:15.
- 91 Vid' Skut. 17:20.
- 92 Al. „žeby si čo do týchto vecí bol húževnato dôsledný“.
- 93 Vid' Ján 6:69, pozn. 331.
- 94 Vid' 2 Tim. 1:12.
- 95 Al. „dbali o“.
- 96 Vid' Mat. 5:16.
- 97 Al. „na to, žeby vynikali al. boli prví v dobrých činoch“, v. 14 obdobne.
- 98 Vid' 2 Tim. 2:16.
- 99 Vid' Skut. 14:15; 5:17, pozn. 304, tu odvodené prídavné meno.
- 100 Možno chápať v zmysle trvalého postoja, al. „hľad' odmietnuť“, vid' Ján 20:27, pozn. 987.
- 101 Vl. „obrátený naruby“.
- 102 Vid' Mat. 22:35.
- 103 Al. „vypravad“ (Skut. 15:3).
- 104 Vid' Ján 6:45, pozn. 312.
- 105 Al. „obrodenia, totiž“, vid' Ján 3:5, pozn. 106.

LIST FILÉMONOVI

Pavol, väzeň Krista Ježiša, a Timotej, brat, Filémonovi, milovanému, a nášmu² spolupracovníkovi, (2)aj Apfii, sestre, a Archippovi, nášmu spoluobojovníkovi, a zhromaždeniu, ktoré je v³ tvojom dome: (3)Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista. (4)Vždy svojmu Bohu ďakujem, konajúc zmienku o tebe⁴ pri svojich modlitbách, – (5)lebo počúvam⁵ o tvojej láske a viere, ktorú máš voči Pánu Ježišovi a voči všetkým svätým, – (6)tak aby⁶ sa tvoje účastiťstvo⁷ viery stalo účinným v uznaní⁸ všetkého dobrehého⁹, ktoré je v nás voči Kristu [Ježišovi]¹⁰. (7)Áno, sme veľmi vďační a povzbudení¹¹ tvojou láskou, pretože skrze teba, brat, je vnútro¹² svätých občerstvené¹³.

(8)Preto, hoci mám¹⁴ v Kristovi mnoho smelosti¹⁵ ti to, čo je náležité, nariadať, (9)pre lásku¹⁶ radšej snažne prosím¹⁷, súc taký, – ako Pavol, stavec, a teraz aj väzeň Ježiša Krista¹⁸, – (10)snažne ťa prosím¹⁷ za¹⁹ dieťa svoje²⁰, za toho, ktorého som splodil ja v [svojich] putách, Onésima, (11)ktorý sa ti kedysi na nič nehodil²¹, no teraz sa dobre hodí²² tebe aj mne, ktorého som [ti] poslal²³ späť, (12)[no ty k sebe vezmi] jeho, to jest vnútro²⁴ moje²⁰; (13)ja som zamýšľal podržať si ho pre

seba, aby ma za²⁵ teba v putách pre blahú zvest'²⁶ obsluhoval²⁷, (14)no nechcel som nič spraviť²⁸ bez ohľadu na mienku tvoju^{20,29}, aby tvoje dobrodenie⁹ bolo nie stáby z³⁰ nutnosti, lež z³⁰ ochoty³¹. (15)Veď azda preto bol *od teba* na čas³² odlúčený³³, aby si ho cele vlastnil³⁴ navždy³⁵, (16)nie už ako nevoľníka, lež viac než³⁶ nevoľníka: Milovaného brata, najmä³⁷ pre mňa³⁸ – a čím skôr pre teba³⁸, aj v mäse aj v Pánovi! (17)Ak teda považuješ³⁹ za spoločníka⁴⁰ mňa, vezmi ho k sebe ako mňa; (18)no ak ťa v čom poškodil⁴¹ alebo *ti čo* dlhuje, pripíš to na ťarchu⁴² mne. (19)Ja, Pavol, som *to* napísal rukou svojou²⁰, ja to splatím⁴³ – nech ti nemusím vraviť⁴⁴, že mi navyše dlhuješ aj sám seba; (20)áno, brat, kiež sa *od* teba dostane prospechu⁴⁵ mne – občerstviť^{24,46} v Kristovi moje vnútro²⁴. (21)Napísal som²³ ti, dôverujúc⁴⁷ tvojej poslušnosti, vediac, že spravíš aj viac, než³⁶ čo⁴⁸ vravím; (22)no zároveň mi aj hotuj ubytovanie⁴⁹, lebo sa nádejam, že vám skrze vaše modlitby budem darovaný⁵⁰. (23)Pozdravuje ťa Epafras, môj spolupracovník v Kristu Ježišovi, (24)Marek, Aristarchos, Démas, Lukáš, moji spolupracovníci. (25)Milosť nášho Pána Ježiša Krista s vaším duchom.

FILÉMONOVI

- 1 V stavovom zmysle.
- 2 AL „nášmu milovanému a“.
- 3 Viď Rim. 16:5.
- 4 D. „tvoju zmienku“.
- 5 D. „modlitbách, počúvajúc“.
- 6 Viď Mat. 8:34.
- 7 AL „spoločenstvo“.
- 8 Viď 2 Tim. 2:25.
- 9 Viď Mat. 7:11.
- 10 Tá istá predložková väzba ako vo v. 5; tu tiež „pre al. *vzhľadom* na al. cieľom Krista [Ježiša]“.
- 11 D. „máme mnohú vďačnosť a povzbudenie nad“ (Luk. 1:29, pozn. 55, v. 47, pozn. 81).
- 12 D. „útrob“.
- 13 Viď Rim. 15:32, pozn. 813; 1 Kor. 16:18; tu dokonavý minulý čas v zosilnenom zmysle („hojne al. trvalo ob-
čerštené“). Viď aj Mat. 7:25, pozn. 300.
- 14 D. „preto, majúť“.
- 15 AL „plné právo“.
- 16 V príčinnom zmysle.
- 17 AL „nabádam (fa)“ (Skut. 2:40).
- 18 Niektorí čítajú „Krista Ježiša“.
- 19 Viď Ján 16:26, pozn. 807.
- 20 Viď Mat. 7:3, pozn. 261.
- 21 Viď príbuzný výraz u Mat. 25:30, pozn. 1199; tu možno čítať aj „ktorý ti kedysi bol na škodu“, no znenie v texte zachováva súvislosť s nasledovným „sa dobre hodí“.
- 22 Viď 2 Tim. 4:11; je tu láskyplná slovná hra s menom „Onésimos“, ktoré značí „prospešný“, hoci je odvodené od iného kmeňa ako tento výraz.
- 23 Tj. „ktorého [ti] posielam“ (v. 11), „píšem“ (v. 21), viď 2 Kor. 2:3, pozn. 66.
- 24 Viď v. 7.
- 25 Ján 17:19, pozn. 842; tu táto predložka nadobúda zároveň aj význam „na mieste“ (bol by aj Filémonovi slúžil tým, že by sa bol miesto neho staral o Pavla; porov. 2 Kor. 5:20, pozn. 231 – „pre Krista“ a zároveň „na Kristovom mieste“).
- 26 D. „v putách blahej zvesti“; vari možno chápať aj v tomto doslovnom význame, viď 2 Tim. 1:8, pozn. 22.
- 27 Viď Mat. 4:11.
- 28 Viď Marek 6:26, pozn. 240, 243 a 244; inak „ja by som si ho bol radšej podržal... no zaumienil som si nič nespraviť“.
- 29 Viď Rim. 3:21, pozn. 197.
- 30 D. „podľa“.
- 31 AL „nie sfaby z prinútenia, lež z vlastného popudu“.
- 32 AL „na chvíľu“.
- 33 V dejovom zmysle.
- 34 Tj. „vlastnil, dostanúc ho späť, lebo ti patrí“, viď Fil. 4:18, pozn. 242.
- 35 D. „večného“.
- 36 D. „lež nad“, v. 21 obdobne.
- 37 D. „najväčšími“.
- 38 D. „mne“, „tebe“.
- 39 VL „máš“, „držíš“.
- 40 Viď Mat. 23:30.
- 41 AL „ak ti v čom ukrivil al. sa dopustil bezprávia“, viď 1 Kor. 6:7n., pozn. 194, no tu ide o hmotné poškodenie.
- 42 Viď Rim. 5:13.
- 43 VL „splatím ako pokutu“, „odpykám“.
- 44 D. „aby som ti nevraavel“.
- 45 Výraz, od ktorého je odvodené meno „Onésimos“, viď v. 11, pozn. 22.
- 46 Tu neurčitý čas.
- 47 Viď 2 Kor. 2:3, pozn. 69, tu väzba s prostým 3. pádom.
- 48 VL „než tie veci, ktoré“.
- 49 AL „pohostinstvo“.
- 50 Viď Skut. 3:14, pozn. 178.

LIST HEBREJOM¹

Zadáva Boh po mnohých častiach a mnohými spôsobmi k otcom hovoril² v prorokoch; (2) k nám k posledku³ týchto dní prehovoril⁴ v osobe Syna⁵, ktorého určil⁶ za dediča všetkých vecí, skrze ktorého aj vytvoril⁷ svety⁸, (3) ktorý, súc výronom žiary⁹ jeho slávy a výrazom¹⁰ jeho podstaty¹¹ a udržiavajúc¹² všetky veci výrokom svojej moci, [sám skrze seba] si vykonal¹³ zmytie hriechov a usadol na pravici veličenstva na výsostiach, (4) zaujmúc tým lepšie miesto *od* anjelov, čím¹⁴ znamenitejšie¹⁵ meno dedí¹⁶ nad nich. (5) Ktorémuže z anjelov kedy povedal¹⁷: Ty si môj Syn, ja som ťa dnes splodil¹⁸ – a opäť^{18 19}: Ja mu budem za²⁰ otca a on mi bude za²⁰ syna? (6) A opäť¹⁸, keď uvedie²¹ prvorodeného do obývaného sveta, vraví²²: A nech sa mu všetci Boží anjeli klaňajú²³. (7) A o anjeloch²⁴ vraví²⁵: Ktorý svojich anjelov robí duchmi²⁶ a svojich vykonávateľov služby²⁷ plameňom ohňa – (8) no zato o Synovi^{24 28 29}: Tvoj trón, Bože, *je* do večného veku³⁰ a žezlom tvojho kráľovania³¹ *je* žezlo priamosti³²; (9) zamiloval si si spravodlivosť a znenávidel si³³ bezzákonnosť – pre túto príčinu ťa Boh, tvoj Boh, pomazal olejom jasotu nad tvojich druhov³⁴; (10) a³⁵: Ty si, PANE, pri počiatkoch založil zem a nebesá sú diela tvojich rúk; (11) ony sa pomínú³⁶, no ty pretrvávaš³⁷, i zostarnú³⁸ všetku ako šata (12) a skrátiš ich ako prikrývku a budú vymenené³⁹, no ty si Ten Istý⁴⁰ a tvojich rokov neubudne⁴¹. (13) A o ktorom⁴² z anjelov kedy riekol⁴³: Sed' po mojej pravici⁴⁴, kým tvojich nepriateľov nepoložím za podnož tvojich nôh? (14) Či oni všetci nie sú službu konajúci⁴⁵ duchovia, na obsluhu⁴⁶ vysielaní vzhľadom na tých, ktorí majú⁴⁷ dedič záchranu⁴⁸?

2 Pre túto príčinu musíme tým veciam, ktoré boli počuté^{49 50}, venovať oveľa bedlivejšiu⁵¹ pozornosť⁵², aby sme sa nebodaj⁵³ nezošmykli stranou⁵⁴. (2) Veď ak sa slovo, ktoré bolo prehovoréné⁵⁰ skrze

anjelov, povedalo *ako*⁵⁵ spoľahlivo platné⁵⁶ a každému prestúpeniu a neuposlúchnutiu⁵⁶ sa dostalo oprávnenej⁵⁶ odplaty⁵⁷, (3) ako unikneme my, zanedbajúc⁵⁸ takú veľkolepú⁵⁹ záchranu⁴⁸? Tá⁶⁰ sa začala zvestovať⁶¹ skrze Pána a voči nám bola potvrdená⁵⁰ od tých, ktorí počuli; (4) tomu navyše aj⁶² Boh vydával svedectvo i znameniami a zázrakmi a rozličnými mocnými činmi, i prídelmí⁶³ Svätého Ducha podľa svojho želania⁶⁴.

(5) Budúci⁶⁵ obývaný svet, o ktorom hovoríme, predsa nepodriadil anjelom. (6) Veď kdesi ktosi dosvedčil⁶⁶, vraviac⁶⁷: Čo je človek, že na neho spomínaš⁶⁸, alebo syn človeka, že ho navštevuješ⁶⁹? (7) Proti anjelom si ho čosi málo⁷⁰ znížil⁷¹, ovenčil⁷² si ho slávou a ctou [a ustanovil si ho nad dielami svojich rúk], (8) všetky veci si podriadil pod jeho nohy. V tom, že mu, pravda, podriadil všetky veci⁷³, nechal nič mu nepodriadené⁷⁴, no teraz ešte nevidíme všetky veci podriadené^{75 80} jemu, (9) no hľadáme *na*⁷⁶ Ježiša, ktorý bol proti anjelom čosi málo⁷⁰ znížený⁷⁷, pre⁷⁸ utrpenie smrti⁷⁹ ovenčeného^{72 80} slávou a ctou; tak aby⁸¹ Božou milosťou okúsil smrť za⁸² všetko⁸³. (10) Áno, patrilo sa jemu, príčinou⁷⁸ ktorého všetky veci sú a skrze⁸⁴ ktorého všetky veci sú, na uvedenie⁸⁵ mnohých synov do slávy spraviť pôvodcu⁸⁶ ich záchranu⁴⁸ dokonalým⁸⁷ skrze⁸⁴ utrpenia.

(11) Veď aj ten, ktorý posväcuje⁸⁸, aj tí, ktorí sú posväcovaní⁸⁸, sú všetci z jediného, a pre tú príčinu sa nehanbí ich volať bratmi, (12) vraviac⁸⁹: Ohlásim⁹⁰ tvoje meno svojim bratom, vprostred zhromaždenia ťa budem chváliť spevom⁹¹. (13) A opäť^{89 92}: Ja budem mať dôveru⁹³ v neho⁹⁴, a opäť^{89 95}: Hľa, ja a dieťaťká, ktoré mi dal Boh. (14) Keďže teda dieťaťká sú spoločne účastné⁹⁶ krvi a mäsa, prijal podiel⁹⁷ na tých istých veciach takmer rovnako⁹⁸ aj on, aby mohol skrze smrť skoncovať⁹⁹ s tým, ktorý má¹⁰⁰ vládu¹⁰¹ smrti, to jest s diablom, (15) a odbreme-

niť¹⁰² tých, koľkí po všetok život boli strachom zo smrti držaní v otroctve.

(16)Veď sa predsa vari neujíma anjelov, lež sa ujíma semena Abraháma, (17)takže¹⁰³ sa mu patrilo¹⁰⁴ vo všetkom¹⁰⁵ byť pripodobnený³⁹ bratom, aby sa mohol stať¹⁰² súcitným a verným¹⁰⁶ veľkňazom čo do vecí týkajúcich sa Boha, na to, *aby bol schopný urobiť zadosť za hriechy ľudu*, (18)lebo v tom, čo sám vytrpel, prestojac skúšky^{107 108}, môže tým, ktorí sú skúšaní^{107 109}, pomáhať¹¹⁰.

3 Takže¹⁰³, svätí bratia, podielníci⁹⁷ nebeského¹¹¹ povolania, povážte¹¹² toho, *ktorý je* Apoštol a Veľkňaz¹¹³ nášho vyznania, Ježiša, (2)ktorý je verný¹⁰⁷ tomu, kto ho ustanovil, ako aj Mojžiš v celom jeho dome¹¹⁴, (3)ba za hodného *natolko* väčšej nad Mojžiša slávy je uznávaný⁸⁰ on¹¹⁵, nakoľko väčšiu česť *od* domu má ten, kto ho zriadil¹¹⁶. (4)Každý dom predsa býva od voľakoho zriaďovaný¹¹⁶, no ten, ktorý zriaďuje¹¹⁶ všetky veci, *je* Boh; (5)a Mojžiš, pravdaže, *bol* v celom jeho dome verný^{106 114} ako vznešený služobník¹¹⁷ na svedectvo vecí, o ktorých sa malo *budúce* prehovoriť, (6)no Kristus ako Syn nad jeho¹¹⁸ domom, a jeho¹¹⁹ domom sme my, ak, pravda, udržíme smelosť¹²⁰ a honosenie sa¹²¹ nádeje pevnej až dokonca.

(7)Preto, ako¹²² vraví Svätý Duch¹²³: Dnes, ak začujete jeho hlas, (8)nezatvrdzujte svoje srdcia ako pri tom roztrpčení¹²⁴ v deň pokúšania¹²⁵ v pustine, (9)kde¹²⁶ ma vaši otcovia podrobili pokúšaniam¹²⁵ vyšetrovaním¹²⁷ a videli moje činy *po*¹²⁸ štyridsať rokov. (10)Preto som na toto pokolenie¹²⁸ zanevrel¹²³ a povedal som: Stále srdcom blúdila, veď oni moje cesty nespoznali; (11)ako¹³⁰ som v svojom hneve odprisahal: Ak vstúpia¹³¹ do môjho odpočinku! (12)Hľadte¹³², bratia, nech nebodaj⁵³ vo voľakom¹³³ z vás nebude¹³⁴ zlé srdce nevery v odpadnutí¹³⁵ od živého Boha, (13)lež sa sami¹³⁶ povzbudzujte¹³⁷ každý deň,okiaľ sa volá¹³⁸: Dnes¹³⁹, aby voľakto¹³³ z vás nebol zatvrdený³⁹ klamom hriechu. (14)Áno, stali sme sa¹⁴⁰ druhmi¹⁴¹ KRISTA, ak, pravda, udržíme začiatok spoliehania sa pevný¹⁴² až do konca, (15)keď¹⁴³ sa vraví: dnes, ak začujete jeho hlas, nezatvrdzujte svoje srdcia ako pri

tom roztrpčení¹²⁴ (16)¹⁴⁴(ktoríže *to* boli, čo začuli a roztrpčili¹²⁴? Nie vari všetci tí, ktorí skrze Mojžiša vyšli z Egypta? (17)A na ktorých zanevrel¹²⁹ na štyridsať rokov? Či nie na tých, ktorí zhrešili, ktorých mŕtvoly¹⁴⁵ padli v pustine? (18)A ktorým odprisahal, že do jeho odpočinku nevstúpia, ak nie tým, ktorí si nedali povedať¹⁴⁶? (19)I vidíme, že nemohli¹⁴⁷ vstúpiť

4 pre neveru; (4:1)bojme¹⁴⁸ sa teda, aby sa nebodaj⁵³, zakiaľ sa v *platnosti* ponecháva prísľub vstupu do jeho odpočinku, o voľakom¹³³ z vás nezдалo, že *ho* premeškal¹⁴⁹. (2)Veď sme predsa obdarení blahou zvestou¹⁵⁰ priam tak¹⁵¹ ako aj tamtí, ale tamtým slovo tej zprávy¹⁵² nesožilo^{147 153}, nie súc v tých, ktorí začuli, zmiešané^{150 154} s vierou; (3)do toho odpočinku predsa vstupujeme my¹⁵⁵, ktorí sme uverili, podľa *toho*, ako riekol: Ako¹³⁰ som v svojom hneve odprisahal: Ak vstúpia¹³¹ do môjho odpočinku! – napriek tomu, že od založenia sveta boli práce¹⁵⁶ spravené¹⁵⁷, (4)lebo o siedmom *dni* kdesi riekol takto¹⁵⁸: A v siedmy deň Boh odpočinul od všetkých svojich prác¹⁵⁹; (5)a v tomto zasa: Ak vstúpia¹⁵⁹ do môjho odpočinku! (6)Keďže teda ostáva *pri tom*, (6)že doňho ktorísi vstúpia¹⁶⁰, a tí, ktorým sa blahej zvesti dostalo¹⁶¹ skôr, nevstúpili pre nepovolnosť¹⁶², (7)určuje opäť akýsi deň, vraviac v Dávidovi¹⁶³: Dnes, po tolkom čase (podľa *toho*, ako je rečené^{77 80} predtým): Dnes, ak začujete jeho hlas, nezatvrdzujte svoje srdcia; (8)veď keby im bol dal odpočinúť Jósua¹⁶⁴, nebol by po týchto veciach hovoril o ďalšom dni. (9)Božímu ľudu teda *akýsi*¹⁶⁵ sobotňajší spoch¹⁶⁶ zvyšuje¹⁶⁷, (10)lebo kto do jeho odpočinku vstúpil, sám tiež odpočinul od svojich prác¹⁵⁹ priam *tak* ako Boh od svojich vlastných. (11)Vynasnažme sa teda do oného odpočinku vstúpiť, aby voľakto nepadol podľa toho istého príkladu nepovolnosti¹⁶²; (12)veď Božie slovo *je* živé a účinné a reznejšie nad každý dvojsečný meč¹⁶⁸, a prenikajúce až k rozdeľeniu duše a ducha¹⁶⁹ a klbov aj špiku¹⁷⁰ a *je* rozlišovateľom¹⁷¹ úvah a úmyslov srdca, (13)a niet stvorenia¹⁷², ktoré by pred nim *nebolo* zrejmé, lež všetky veci *sú* očiam toho¹⁷³, s ktorým máme do činenia¹⁷⁴, nahé a odhalené^{175 80 176}.

(14)Majúc teda veľkého veľkňaza, ktorý prešiel^{176 177} nebesami, Ježiša, Božieho Syna, držme sa svojho¹⁷⁸ vyznania; (15)veď nemáme veľkňaza neschopného pociťiť sústrasť s našimi slabosťami, lež majúceho za sebou pokúšania^{176 179} vo všetkom¹⁸⁰ podobne¹⁸¹, okrem hriechu¹⁸². (16)So smelosťou¹⁸³ teda pristupujeme¹⁸³ ku trónu milosti, aby sme došli súcitu a dosiahli milosť na včasnú pomoc.

5 Každý veľkňaz, braný spomedzi ľudí, sa predsa pre⁸² ľudí ustanovuje čo do vecí týkajúcich sa Boha, aby prinášal aj dary aj obete za⁸² hriechy¹⁸⁴, (2)súc¹⁸⁵ schopný mať strpenie¹⁸⁶ s neznalými a blúdiacimi¹⁸⁷, keďže aj sám je obklopený^{180 188} slabosťou, (3)a príčinou tejto¹⁸⁹ má¹⁹⁰ ako¹²² za¹⁹¹ ľud, tak aj sám za¹⁹¹ seba obetovať¹⁹² za⁸² hriechy¹⁸⁴. (4)A tú česť si nikto neberie sám, lež je¹⁹³ povolávaný od Boha, priam¹⁵¹ ako aj Áron; (5)tak sa ani KRISTUS neoslávil sám, žeby bol spravý²³³ veľkňazom, lež ten, ktorý o ňom prehovoril¹⁹⁴: Ty si môj Syn, ja som ťa dnes splodil, (6)ako¹²² aj na inom mieste¹⁹⁵ vraví¹⁹⁶: Ty si navždy¹⁹⁷ kňazom podľa poriadku Melchisedeka. (7)A on¹⁹⁸ za dní svojho mäsa, predložiac prosby aj úpenlivé žiadosti k tomu, ktorý ho zo¹⁹⁹ smrti mohol vyslobodiť²⁰⁰, so silným volaním a slzami (a pre svoju¹⁷⁸ nábožnosť^{201 202} bol vypočutý^{203 39}), (8)nadobudol skúsenosť poslušnosti²⁰⁴, akokoľvek bol²⁰⁵ Syn²⁰⁶, z²⁰² tých vecí, ktoré vytrpel, (9)a súc spravý³⁹ dokonalým²⁰⁷, stal sa všetkým, ktorí mu sú poslušní, pôvodcom²⁰⁸ večnej záchrany²⁰⁰, (10)súc od Boha vymenovaný³⁹ za veľkňaza²⁰⁹ podľa poriadku Melchisedeka. (11)Máme o ňom veľa čo vraviť a je to nľahko vyložiteľné vravením²¹⁰, keďže ste sa stali²¹¹ čo do sluchu²¹² lenivými²¹³ – (12)veď ste predsa za ten čas mali byť učiteľmi, zatiaľ čo²¹⁴ vám je opäť treba²¹⁵ vyučovať vás, ktoré sú začiatkové prvky^{216 217} Božích výpovedí²¹⁸, a stali ste sa²¹¹ potrebujúcimi²¹⁵ mlieko [a] nie hutnú stravu; (13)každý, pravdaže, kto požíva²¹⁹ mlieko, je neskúsený²²⁰ čo do slova spravdivosti, lebo je nedorastený²²¹, no dospelým²⁰⁷, ktorí majú zmysly²²² návykom vycvičené na rozlišovanie aj dobrého²²³ aj zlého, patrí²²⁴ hutná strava.

6 Preto nechajme začiatkové slovo^{217 225} o KRISTOVI²²⁶ a smerujme²²⁷ k tomu, čo patrí k dospelosti²⁰⁷, nezapúšťajúc si zasa základ pokánia z²⁰² mŕtvych činov a spoliehania sa vierou²²⁸ na Boha, (2)nauky²²⁹ o namáčaníach²³⁰ aj o pokladaní rúk aj o opätovnom vstaní mŕtvych a o večnom súde²²⁶; (3)a to budeme konať, ak, pravda, Boh dovolí²³¹. (4)Nemožno veru opäť k pokániu obnovovať²³² tých, ktorí raz boli osvietení³⁹ aj okúsili nebeský¹¹¹ dar a boli spravení²³³ podielníkmi²³⁴ Svätého Ducha (5)a okúsili dobrú²²³ Božiu reč²³⁵ aj mocné činy budúceho veku, (6)a odpadli²³⁶; tí sami sebe opäť križujú a verejnej hanbe vystavujú Božieho Syna. (7)Veď zem, ktorá sa napila často na ňu prichádzajúceho dažďa a rodí tým²³⁷, pre ktorých sa aj obrába, užitočnú²³⁸ rastlinu²³⁹, dostáva podiel na požehnaní od Boha, (8)no ak vynáša²⁴⁰ trnie a bodľač, ukázala sa ako bezcenná²⁴¹ a blízka prekliatiu a jej koniec je spálenie²⁴². (9)No čo sa týka vás, milovaní, sme presvedčení²⁴³ o veciach lepších a spojených so záchranou²⁴⁴, aj keď hovoríme takto; (10)Boh predsa nie je nespravodlivý, žeby zabudol na vašu prácu a lásku, ktorú ste voči jeho menu prejavili²⁴⁵ tým, že ste poslúchovali²⁴⁶ a posluhujete²⁴⁷ svätým; (11)no túžime po tom, žeby každý z vás tú istú snahu²⁴⁸ o plnú istotu nádeje prejavoval²⁴⁵ až do konca, (12)aby ste sa nestali leňochmi²⁴⁹, lež napodobňovateľmi²⁵⁰ tých, ktorí skrze vieru a trepezlivosť²⁵¹ sú dedičmi prísľubov^{252 253}.

(13)Veď Boh pri svojom prísľube²⁵⁴ Abrahámovi, keďže nemal skrze koho väčšieho odprisať, odprisal sám skrze seba, (14)vraviac²⁵⁵: Či ťa veru zehnajúc požehnám a rozmnožujúc ťa rozmnožím²⁵⁶; (15)a tak trepezlivo vytrvajú²⁵¹, domohol sa prísľubu²⁵³. (16)Áno, veď ľudia prisahajú skrze kohosi väčšieho a prisaha na potvrdenie im je ukončením každého protirečenia, (17)a Boh v tej veci²⁵⁷, zamýšľajúc²⁵⁸ dedičom presvedčivejšie²⁵⁹ ukázať na²⁶⁰ nezmeniteľnosť²⁶¹ svojho úmyslu²⁵⁸, zasiahol²⁶² prisahou, (18)aby sme mali silné povzbudenie²⁶³ skrze dve nezmeniteľné²⁶¹ skutočnosti, v ktorých Bohu nemožno zaluhať, my,

ktorí sme sa zutekajúc uchýlili²⁶⁴ uchopiť nám predloženú nádej; (19) tú máme ako kotvu duše, aj bezpečnú aj pevnú²⁶⁵, a vstupujúcu dnu za oponu²⁶⁶, (20) kam ako predchodca²⁶⁷ pre⁸² nás vstúpil Ježiš, stanúc sa navždy²⁶⁸ veľkňazom podľa poriadku Melchisedeka.

7 Lebo ten Melchisedek, Kráľ Saléma, kňaz Najvyššieho Boha²⁶⁹, ktorý sa stretol s Abrahámom vracajúcim sa späť od pobitia kráľov a požehnal ho, (2) ktorému Abrahám od všetkého oddelil²⁷⁰ desiatok, podľa výkladu²⁷¹ poprvé, pravda, Kráľ spravodlivosti, no potom aj Kráľ Saléma, to jest Kráľ pokoja, (3) bez otca, bez matky, bez rodokmeňa, nemajúci ani začiatku dní ani konca života, lež majúci svoju podobu od Božieho Syna²⁷², ostáva²⁷³ natrvalo²⁷⁴ kňazom. (4) Nože si všimajte²⁷⁵, aký veľký bol tento, ktorému [aj] Abrahám, praotec, dal desiatok z najlepších častí koristi. (5) A, pravda, tí zo synov Leviho, ktorí prijímajú kňazský úrad²⁷⁶, majú príkaz podľa zákona brať desiatky od ľudu, to jest od svojich bratov, akokoľvek vyšších z Abrahámovho bedra; (6) no ten, ktorého od²⁷⁷ nich nemožno rodopisne odvodiť²⁷⁸, vzal desiatky²⁷⁹ od Abraháma a požehnal²⁷⁹ toho, ktorý mal prísľuby. (7) Nuž, je mimo všetkého protirečenia, že je požehnávané nižšie²⁸⁰ od prednejšieho²⁸¹; (8) a desiatky tu, pravda, prijímajú smrteľní²⁸² ľudia, no tam *tosí*, o ktorom je svedectvo, že žije, (9) a cez Abraháma, tak povediac²⁸³, boli desiatky vzaté²⁷⁹ aj od Leviho, ktorý desiatky prijíma; (10) veď bol ešte v otcovom bedre, keď sa s ním Melchisedek stretol. (11) Nuž teda: Ak skrze leviovské kňazovstvo²⁷⁶ bola dosiahnutá dokonalosť²⁸⁴ (veď v spojení s ním²⁸⁵ dostal²⁸⁶ ľud zákon), aká ešte potreba, żeby povstával iný kňaz podľa poriadku Melchisedeka a nevolal²⁸⁷ sa podľa poriadku Árona? (12) Ak sa, pravda, mení kňazovstvo²⁷⁶, nastáva nutne²⁸⁸ aj zmena²⁸⁹ zákona, (13) lebo ten, o ktorom²⁹⁰ sa tieto veci vravia, patri²⁸⁶ k inému kmeňu²⁹¹, z²⁹² ktorého sa nik oltáru neoddal²⁸⁶ 293; (14) veď je vopred jasné, že náš Pán vzišiel²⁹⁴ z Júdu, a čo do tohto kmeňa Mojžiš nič neprehovoril o kňazoch. (15) A úplne jasné

je to tým skôr²⁹⁵, ak povstáva iný kňaz podľa podoby Melchisedeka, (16) ktorý je uvedený²⁸⁶ 296 nie podľa zákona príkazu týkajúceho sa mäsa²⁹⁷, lež podľa moci nezrušiteľného²⁹⁸ života, (17) lebo sa dosvedčuje²⁹⁹: Ty si navždy²⁹⁹ kňazom podľa poriadku Melchisedeka. (18) Nastáva teda jednak odvolanie³⁰⁰ predošlého príkazu pre jeho slabosť a neosožnosť (19) (zákon predsa dokonalým nespravil nič), jednak navyše zavedenie lepšej nádeje, skrze ktorú sa k Bohu blížime³⁰¹. (20) A nakoľko to nie je bez prísažného záväzku³⁰² (21) (oni³⁰³, pravda, sú kňazi bez prísažného záväzku³⁰² uvedení²⁸⁶ 296, kým on³⁰³ s prísažným záväzkom³⁰² skrze toho, ktorý o ňom³⁰⁴ vravel³⁰⁵: PÁN odprisahal a nebude ľutovať³⁰⁶: Ty si navždy³⁰⁷ kňazom [podľa poriadku Melchisedeka]), (22) natoľko sa Ježiš stal³⁰⁷ ručiteľom lepšej zmluvy³⁰⁸. (23) A oni³⁰⁹ sú, pravda, mnohí za kňazov uvedení³⁰⁷, pretože zotrvať je im bránené smrťou, (24) no on³⁰⁹, pretože trvá navždy³⁰⁹, má kňazovstvo³⁰⁹ neprenosné³¹⁰; (25) preto¹⁰³ aj môže tých, ktorí k Bohu pristupujú skrze neho, do krajnosti³¹¹ zachraňovať³¹², vždy žijúc na prihováranie sa za³¹³ nich. (26) Áno, takýto veľkňaz nám bol primeraný³¹⁴: svätý³¹⁵, bez čohokoľvek zlého³¹⁶, nepoškvrnený⁸⁰, oddelený⁸⁰ 317 od hriešnikov a vyvýšený nad nebesá³¹⁸, (27) ktorý nemá každodennú povinnosť³¹⁹, ako práve *tamí* veľkňazi, vznášať³²⁰ obete najprv za³¹³ svoje vlastné hriechy, potom za hriechy³²¹ ľudu; veď toto³²² vykonal raz prevždy tým, že za obeť vzniesol³²⁰ sám seba. (28) Áno, zákon za veľkňazov ustanovuje ľudí majúcich slabosť, no slovo prísažného záväzku³²³, ktorý *nastal* po zákone³²⁴, Syna, navždy²⁶⁸ spraveného⁸⁰ 317 77 dokonalým³²⁵.

8 Nuž na tých veciach, o ktorých je reč, je hlavné³²⁶ *toto*: Máme za veľkňazu takého³²⁷, ktorý usadol na pravicí trónu veličenstva v nebesiach (2) ako vykonávateľ služby²⁷ svätých miest a pravého³²⁸ stanu³²⁹, ktorý zrubil³³⁰ PÁN [a] nie človek.

(3) Každý veľkňaz sa predsa ustanovuje na prinášanie³³¹ aj darov aj obetí, takže¹⁰³ je nutné, żeby aj on¹⁵ čosi mal, čo by prinášal³³¹ 332. (4) Nuž, pravda, keby bol na

zemi, nebol by ani kňazom, zakiaľ *tu* sú tí, ktorí dary prinášajú³³¹ podľa zákona (5) (takí, že³³³ slúžia³³³ obraznému znázorneniu³³⁴ a tieňu nebeských³³⁵ vecí podľa *toho*, ako bol vnuknutím³³⁵ poučený³³⁵ Mojžiš, majú zhotovovať³³⁶ stan³²⁹, – hľad, rečie predsa³³⁷, žeby si všetky veci urobil podľa vzoru, ktorý ti bol ukázaný³⁹ na vrchu), (6) no teraz došiel³³⁸ znamenitejšej³³⁹ služby³³⁹, nakoľko je aj prostredníkom lepšej zmluvy³⁴⁰, ktorá³⁴⁰ je uzakonená^{338 341} na základe lepších prísľubov³⁴². (7) Veď keby tamtá prvá bola bez závary, nehľadalo by sa miesto pre druhú³⁴³, (8) lebo zisťuje závalu³⁴⁴, keď³⁴⁵ im³⁴⁶ vraví³⁴⁷: Hľa, prichádzajú dni, vraví PÁN, i³⁴⁸ uskutočním³⁴⁹ *vzhľadom* na dom Israéla a *vzhľadom* na dom Júdu³⁵⁰ novú³⁵¹ zmluvu³⁴⁰, (9) nie podľa tej zmluvy³⁴⁰, ktorú som urobil s ich otcami³⁵² v deň, keď som sa chopil³⁵³ ich ruky, žeby som ich vyviedol z egyptskej zeme³⁵⁴, pretože oni v tej mojej zmluve³⁴⁰ nezotrvali a mne na nich prestalo záležať³⁵⁵, vraví PÁN; (10) pretože zmluva³⁴⁰, ktorú si po tamtých dňoch s domom Israéla³⁵² zriadim³⁵⁶, *bude* táto, vraví PÁN: Kladúc³⁵⁷ svoje zákony do ich mysle³⁵⁸, napíšem ich aj na ich srdcia, i budem im za²⁰ Boha a oni mi budú za²⁰ ľud. (11) A nijako nebudú každý svojho *spoluobčana* a každý svojho brata vyučovať, vraviac: Spoznaj³⁵⁹ PÁNA, pretože ma všetci budú znať³⁶⁰ *sami od seba*, od malého [medzi nimi³⁶¹] až po veľkého medzi nimi³⁶¹; (12) pretože budem milosrdný³⁶² k ich nepravostiam³⁶³ a nikdy³⁶⁴ si už nespomeniem na ich hriechy a na ich bezzákonnosti³⁶⁵. (13) V tom, že vraví: Noví^{351 366}, uznal prvú za³⁶⁷ starú³⁶⁸; no čo starne³⁶⁹ a vekom sa trati³⁷⁰, je blízke zániku³⁷¹.

9 No aj prvá *zmluva*, pravdaže, mala pravidlá³⁷² svätej služby³⁷³ a svätýňu³⁷⁴, *svätýňu* pozemskú³⁷⁵, (2) lebo bol zriadený³⁷⁶ stan³⁷⁷; prvý, v ktorom *bol* aj svietnik³⁷⁷ aj stôl a vyložená zostava³⁷⁸ chlebov; tomu³⁴⁰ sa vraví³⁷⁹ Svätý; (3) potom za druhou³⁴³ oponou stan³⁵², ktorému sa vraví³⁷⁹ Svätý svätých³⁸⁰, (4) obsahujúci³⁸¹ zlatú kadidelnicu a schranu zmluvy³⁸⁰, zo všetkých strán³⁸² vôkol potiahnutú zlatom, v ktorej *bol* zlatý krčah,

obsahujúci³⁸¹ mannu, a Áronova palica, ktorá bola vypučala, a dosky zmluvy³⁸⁰, (5) a hore nad ňou *boli* cherúbi slávy, zatienujúci zltovnicu. O týchto veciach dopodrobna³⁸³ vravieť teraz niet *času*³⁸⁴.

(6) Nuž, keď³⁸⁵ si tieto veci takto zriadene^{376 80}, vchádzajú do prvého stanu³⁸⁵ sväté služby³⁸⁵ odbavovať³⁸⁵ kňazi po všetok čas, (7) no zato do druhého³⁸⁵ len veľkňaz raz *do* roka, nie bez krvi, ktorú prináša³⁸⁵ sám za⁸² seba a za poblúdenia³⁸⁶ ľudu. (8) Tým Svätý Duch poukazuje *na*³⁸⁷ toto: Že cesta *do* svätých miest³⁸⁸ ešte nie je zjavená^{80 389}, dokiaľ prvý stan³²⁹ má svoje postavenie³⁹⁰; (9) on³⁹¹ je obrazným náznakom³⁹² pre prítomné³⁹³ obdobie, podľa ktorého sa prinášajú³⁸⁵ aj dary aj obete, neschopné toho, kto koná svätú službu³⁹⁴, spraviť čo do svedomia dokonalým³⁹⁵, (10) len na základe pokrmov a nápojov a rozličných namáčaní³⁹⁵ – pravidlá³⁹⁶ mäsa³⁹⁷, uložené do obdobia nápravy³⁹⁸. (11) No Kristus, príduc³⁹⁹ ako veľkňaz budúcich⁴⁰⁰ dobrých⁴⁰¹ vecí⁴⁰² v spojení s lepším⁴⁰³ a dokonalejším stanom³²⁹, nie rukami zhotoveným (to jest nie tohto stvorenia⁴⁰⁴), (12) ani s krvou kozlov a teliat, lež so svojou vlastnou krvou⁴⁰⁵, vstúpil raz prevždy do svätých miest³⁸⁸, dosiahnuť⁴⁰⁶ si⁴⁰⁷ večné vykúpenie. (13) Áno, ak krv kozlov a býkov a popol jalovice, skrápajúci poškvrnených⁴⁰⁸, posväcuje k čistote mäsa, (14) čím skôr krv KRISTA, ktorý skrze večného Ducha sám seba bezúhonného priniesol za *obet*³⁸⁵ Bohu, očistí vaše svedomie od mŕtvych činov na konanie svätej služby³⁹⁴ živému Bohu? (15) A pre túto príčinu je prostredníkom novej⁴⁰⁹ zmluvy³⁸⁰, tak aby⁴¹⁰ sa, keď nastala smrť na oslobodenie⁴¹¹ od prestúpení, ktoré *sa stali* za prvej zmluvy³⁸⁰, povolaným dostalo prísľubu⁴¹² večného dedičstva. (16) (Veď kde je závet⁴¹³, musí nutne dochádzať k smrti⁴¹⁴ závetcu⁴¹⁵; (17) závet⁴¹⁶ je predsa platný⁴¹⁷ pri mŕtvych, keďže nijako nemá účinnosti⁴¹⁸, keď závetca⁴¹⁵ žije.) (18) Teda⁴⁰³ ani prvá *zmluva* nie je nastolená^{419 420} bez krvi; (19) veď keď každý príkaz bol podľa zákona od Mojžiša povedaný³⁹ všetkému ľudu, vzal krv teliat a kozlov s vodou a šarlátovou vlnou a hyssopom⁴²¹ a pokropil aj samu knihu⁴²² aj všetok ľud,

(20) vraviac⁴²³: Toto je krv zmluvy³⁰⁸, ktorú voči vám⁴²⁴ prikázal Boh; (21) a tiež stan³²⁹ a všetky nádoby na službu⁴²⁵ podobne pokropil krvou. (22) A takmer všetky veci sa podľa zákona krvou očisťujú a bez vylitia krvi odpustenie nenastáva; (23) je⁴²⁶ teda nutné, żeby sa obrazné znázornenia⁴²⁷ vecí v nebesiach očisťovali týmito, no zato nebeské⁴²⁸ veci samy nad tieto lepšími obeťami. (24) KRISTUS predsa nevstúpil do svätých miest⁴²⁸ rukami zriadených⁴²⁹, zobrazení⁴³⁰ skutočných⁴³¹, lež do samého neba, teraz sa za⁸² nás objaví⁴³² Božej tvári, (25) ani aby sám seba za obeť prinášal⁴³³ veľa ráz⁴³⁴, ako práve veľkňaz do svätých miest⁴²⁸ rok čo rok vstupuje s krvou nie svojou⁴³⁵, (26) lebo potom by bol musel od založenia sveta veľa ráz⁴³⁴ trpieť⁴³⁶; lenže on⁴³⁷ je zjavený⁴²² raz pri skončení vekov na odpratanie⁴³⁹ hriechu jeho obeťou, (27) a ako⁴⁴⁰ je ľudom uložené⁴⁴¹ raz umrieť a potom súd, (28) tak bol aj KRISTUS raz prinesený³⁹ za obeť⁴³³ na to, żeby⁴⁴² na seba vzal⁴⁴³ hriechy mnohých, a bude ukázaný³⁹ tým, ktorí ho sústredene⁴⁴⁴ vyčávajú, druhý raz bez vzťahu ku hriechu⁴⁴⁴ na záchranu⁴⁴⁵.

10 Lebo zákon, obsahujúci⁴⁴⁶ tieň budúcich dobrých⁴⁴⁶ vecí⁴⁴⁶, nie sám obraz skutočnosti⁴⁴⁷, nikdy nemôže tých, ktorí pristupujú⁴⁴⁸, k dokonalosti priviesť⁴⁴⁹ obeťami, rok čo rok tými istými, ktoré trvale⁴⁵⁰ prinášajú⁴³³. (2) Neboli by sa inak prestali prinášať⁴³³, pretože by tí, ktorí konajú svätú službu³⁹⁴, už nemali žiadneho svedomia čo do hriechov, súc raz očistení⁴²⁰ 451? (3) Ale v nich je⁴⁵² rok čo rok hriechov pripomínanie⁴⁵³; (4) krv býkov a kozlov predsa nie je schopná hriechov zbavovať⁴⁵⁴. (5) Preto vraví⁴⁵⁵, vstupujúc do sveta: Obeť a posvätný dar⁴⁵⁶ si si neželal⁴⁵⁷, no zostrojil si si⁴⁵⁸ pre mňa⁴⁵⁹ telo; (6) obeť cele spaľované⁴⁶⁰ a za hriech¹⁹¹ sa ti nezaľúbili⁴⁶¹. (7) Tu som povedal: Hľa, prichádzam (v zvitku⁴⁶² knihy⁴²² je o mne napísané) vykonať, Bože, tvoje želanie⁴⁶³. (8) Vyššie vravel: Obete a posvätné dary⁴⁶⁴ a obeť cele spaľované⁴⁶⁰ a za hriech¹⁹¹ si si neželal⁴⁶⁴ ani sa ti nezaľúbili⁴⁶¹ (ktoré⁴⁶⁵ sa prinášajú⁴³³ podľa zákona), a (9) tu riekol: Hľa, prichádzam vykonať tvoje želanie⁴⁶³ – odstraňuje⁴⁶⁶ prvé,

aby ustanovil druh⁴⁶⁷ – (10) a v tomto želaní⁴⁶³ 468 sme posvätení⁴⁶⁹ skrze prinesenie⁴⁶⁴ tela Ježiša Krista za obeť raz pre vždy. (11) A každý kňaz, pravdaže, stojí, keď denne⁴⁷⁰ slúži⁴⁷¹ a veľa ráz⁴⁷² prináša⁴³³ tie isté obeť, ktoré⁴⁶⁵ nikdy nemôžu odňať⁴⁷³ hriechy, (12) no on¹⁵, priniesúc⁴³³ za hriechy³¹³ jednu obeť, natrvalo⁴⁷⁴ po Božej pravici⁴⁴ usadol (13) a naďalej vyčkáva, kým nebudú jeho nepriatelia položení za podnož jeho nôh⁴³, (14) lebo jedným prinesením⁴⁶⁴ obeť spravil tých, ktorí sú posväcovaní⁴⁷⁵, natrvalo⁴⁷⁴ dokonalými⁴⁷⁵. (15) A svedčí nám o tom aj Svätý Duch, lebo potom, čo sa rieklo⁴⁷⁶: (16) Zmluva⁴⁷⁶, ktorú si voči nim po oných dňoch zriadim⁴⁷⁶, bude táto, vraví PÁN: Kladúc⁴⁷⁶ svoje zákony na ich srdcia, napíšem ich aj na ich mysle⁴⁷⁶; (17) a nikdy⁴⁷⁶ už nespomeniem na ich hriechy a na ich bezzákonnosť⁴⁷⁶. (18) No kde je odpustenie ich⁴⁷⁷, niet už prinášania⁴⁶⁴ obeť za hriech¹⁹¹.

(19) Majúc teda, bratia, v Ježišovej krvi⁴⁶⁸ smelosť⁴⁷⁸ ku vstupu⁴⁷⁹ do svätých miest⁴⁸⁰, (20) novú⁴⁸¹ a živú cestu, ktorú nám zasvätil⁴⁸² cez oponu, to jest jeho ľudskosť⁴⁸³, (21) a nad Božím domom veľkého kňaza, (22) pristupujeme⁴⁸⁴ s opravdivým⁴⁸⁵ srdcom v plnom uistení viery, súc na srdciach⁴⁸⁶ skropením očistení⁴⁶⁹ 487 77 od zlého svedomia a na tele⁴⁸⁶ okúpaní⁴⁶⁹ 77 488 v čistej vode⁴⁸⁹. (23) Vyznanie nádeje podržiavajme nezlo mné⁴⁹⁰ (veď ten, ktorý dal príslub⁴⁹¹, je verný), (24) a venujme si navzájom pozornosť k podnecovaniu⁴⁹² lásky a dobrých²²³ činov, (25) nezanechávajúc⁴⁹³ svoje schádzanie⁴⁹⁴ sa, ako¹²² je to ktorými obyčajom⁴⁹⁵, lež sa navzájom povzbudzujúc⁴⁹⁶, a to tým skôr, čím väčší² vidíte blížiť sa deň⁴⁹⁸. (26) Áno, ak po prijatí⁴⁹⁹ plného poznania⁵⁰⁰ pravdy úmyselne⁵⁰¹ hrešíme, nezvyšuje⁵⁰² už žiadna obeť za hriechy⁵⁰³, (27) lež akési strašné vyčkávanie súdu a žiar ohňa, ktorý bude zožierať⁵⁰⁴ protivníkov. (28) Ak kto zamietol⁵⁰⁵ 506 zákon Mojžišov, bez zľutovania pri⁵⁰⁷ dvoch alebo troch svedkoch umiera; (29) čím horšieho trestu, myslíte, za hodného bude považovaný ten, kto Božieho Syna pošliapal⁵⁰⁶ a krv zmluvy³⁰⁸, ktorou⁵⁰⁸ bol posvätený³⁹, neuznal⁵⁰⁶ iba ak

za obyčajnú⁵⁰⁹ a Ducha milosti urazil^{506 510}? (30) Známe predsa toho, ktorý povedal⁵¹¹: Mne pomsta, ja odplátim, vraví PÁN; a ďalej: PÁN bude svoj ľud súdiť. (31) Je strašné upadnúť⁵¹² do rúk živého Boha.

(32) No pripomínajte si skoršie dni, v ktorých ste, súc osvietení³⁹, vydržali⁵¹³ mnoho zápolenia v utrpeniach⁵¹⁴, (33) jednak⁵¹⁵ sa stávajúc divadlom aj v pohánach aj v trýzniach⁵¹⁶, no jednak⁵¹⁵ súc aj spravení⁵¹⁶ spoločníkmi⁵¹⁶ tých, ktorým sa takto vodilo⁵¹⁷; (34) prejavovali⁵¹⁸ ste predsa aj sústrasť väzňom⁵¹⁹ a s radosťou ste pripustili⁵²⁰ plienenie⁵²¹ toho, čo ste mali⁵²², vediac, že pre seba⁵²³ máte lepší majetok⁵²⁴, a trvalý. (35) Neodhadzujte teda svoju smelosť⁵²⁵, ktorá⁴⁶⁵ so sebou nesie⁵²⁶ veľkú odplatu⁵²⁷; (36) áno, treba vám⁵²⁸ vytrvalosť⁵²⁹, aby ste, vykonajúc Božiu vôľu⁵³⁰, získali⁵³¹ príslub⁵³². (37) Veď ako veľmi, ako veľmi⁵³³ ešte málo! Ten, ktorý prichádza⁵³⁴, sa dostaví⁵³⁵ a nebude odkladať⁵³⁶. (38) No spravodlivý⁵³⁷ bude žiť z⁵³⁸ viery; a: Ak sa stiahne späť⁵³⁹, nenachádza v ňom moja duša záľubu⁵⁴⁰. (39) No my sme nie z tých, ktorí sa stahujú späť⁵⁴¹ na záhubu⁵⁴², lež z viery^{541 543} na zachovu⁵⁴⁴ duše.

11 Nuž a viera je opodstatnenie vecí⁵⁴⁵, v ktoré sa nádejame, presvedčenie⁵⁴⁶ o skutočnostiach⁵⁴⁷, ktoré sa nevidia; (2) veď v nej⁵⁴⁷ sa starším dostalo svedectva. (3) Vierou rozumieme tomu⁵⁴⁸ že svety⁵⁴⁹ sú zostrojené⁵⁵⁰ Božím výrokem⁵⁵¹, takže⁴⁴² to, čo sa vidí, nevzniklo zo zjavných⁵⁵² vecí. (4) Vierou priniesol⁵⁵³ Abel Bohu obeť hodnotnejšiu⁵⁵⁴ nad Kaina, skrze ktorú⁵⁵⁵ sa mu dostalo svedectva, že je spravodlivý, lebo jeho darom⁵⁵⁶ vydával svedectvo Boh; a skrze ňu, hoci umrel⁵⁵⁷, ešte hovorí⁵⁵⁸. (5) Vierou bol Enóch prenesený^{559 39}, žeby nevidel smrť, a nebolo možné ho nájsť⁵⁶⁰, pretože ho preniesol⁵⁵⁹ Boh, lebo sa mu pred [jeho] prenesením⁵⁵⁹ dostalo svedectva⁵⁶¹, že sa Bohu zaľúbil^{561 562}, (6) no bez viery sa mu zaľúbiť⁵⁶² nemožno, lebo kto k Bohu pristupuje⁵⁴⁷, musí uveriť, že Boh je a že sa tým, ktorí ho vyhladávajú⁵⁶³, stáva odplatiťom⁵⁶⁴. (7) Vierou zriadil³⁷⁶ Nôe, súc vnuknutím poučený⁵⁶⁵ čo do vecí, ktoré ešte nebolo vidieť, súc pohnutý³⁹ bážňou⁵⁶⁶, schranu na

ušetrenie⁵⁶⁷ svojho domu, skrze ktorú⁵⁵⁵ odsúdil svet a stal sa dedičom spravodlivosti, ktorá je podľa viery.

(8) Vierou poslúchol Abrahám, súc povolávaný, žeby vyšiel na miesto, ktorého sa mu malo dostávať⁵⁶⁸ za dedičstvo, i vyšiel, nevediac, kam ide. (9) Vierou sa v zemi príslubu stal návštevníkom⁵⁶⁹ ako v cudzej⁴³⁵ a býval⁵⁷⁰ v stanoch s Isákom a Jakómom, spoludedičmi toho istého príslubu, (10) lebo vyčakával mesto, ktoré má základy, ktorého strojom⁵⁷¹ a tvorcom⁵⁷² je Boh. (11) Vierou sa aj samej Sáře dostalo⁵⁶⁸ sily⁵⁷³ na ujatie sa⁵⁷⁴ semena, a to mimo príležitosti⁵⁷⁵ veku⁵⁷⁶, keďže toho, ktorý dal príslub⁵⁷⁷, uznala za verného; (12) preto tiež od⁵⁷⁸ jedného, a to umŕtveného, boli naplodení⁵⁷⁹ množstvom toľkí⁵⁷⁹ ako hviezdy neba a ako nespočetný piesok, ktorý je pozdĺž okraja⁵⁸⁰ mora.

(13) Tito všetci pومnierali vo viere⁵⁸¹ a príslubov⁵⁸² sa im nedostalo⁵⁶⁸, ale⁵⁸³ ich zďaleka videli⁵⁸⁴ a vítali^{584 585} a vyznávali⁵⁸⁴, že na⁵⁸⁶ zemi sú cudzincami⁵⁸⁷ a pútníkmi⁵⁸⁸. (14) Isteže tí, ktorí takéto veci vravia, dávajú jasne najavo⁵⁸⁹, že sa zháňajú⁵⁸⁹ za otčinou; (15) a, pravdaže, keby boli spomínali na tú, z ktorej vystúpili, boli by mali príležitosť⁵⁹⁰ sa vrátiť⁵⁹¹, (16) lenže oni⁵⁹² bažia⁵⁹³ po lepšej, to jest nebeskej⁵⁹¹. Preto sa Boh za nich nehanbí, žeby sa nazýval⁵⁹⁴ aj⁵⁹⁵ Bohom ich, lebo im pripravil mesto.

(17) Vierou priniesol^{331 596} Abrahám, súc skúšaný, Isáka za obeť; áno⁵⁹⁷, ten, ktorý si privlastnil⁵⁹⁸ prísluby, prinášal^{331 599} za obeť svojho⁷⁷⁸ jednorodeného, – (18) o ktorom⁶⁰⁰ bolo prehovorené^{601 39}: Semeno ti bude nazvané^{594 39} v Isákovi, – (19) usúdiac⁶⁰², že Boh môže aj spomedzi mŕtvych vzkriesiť⁶⁰³, a odtiaľ ho v obraznom náznaku⁶⁰⁴ aj zasa dostal⁶⁰⁴. (20) Vierou požehnal Isák Jakóba a Ésaua čo do budúcných vecí. (21) Vierou požehnal Jakób umierajúc každého z Jozefových synov a poklonil sa⁶⁰⁵ na vrchu⁶⁰⁶ svojej palice⁶⁰⁷. (22) Vierou urobil Jozef skonávajúc pripomienku o vyjdení synov Israëla a dal príkaz⁶⁰⁸ o svojich kostiach.

(23) Vierou bol Mojžiš, keď sa zrodil⁶⁰⁹, po tri mesiace skrývaný⁶¹⁰ od svojich rodičov, pretože uvideli, že dieťaťko je pô-

vabné⁶¹¹, a nezlakli sa kráľovho rozkazu. (24)Vierou odoprel Mojžiš, stanúc sa veľkým, dávať si vraviť syn faraónovej dcéry (25)a radšej si zvolil s Božím ľudom znášať zlé zaobchádzanie⁶¹² ako mať dočasný pôžitok⁶¹³ hriechu, (26)uznajúce⁶¹⁴ Kristovu pohanu za bohatstvo väčšie od pokladov Egypta, lebo sústredene hľadali⁶¹⁵ k odplate⁶¹⁶. (27)Vierou opustil⁶¹⁷ Egypt a nezlakol sa kráľovej zlosti, lebo vytrval, ako by bol videl toho, *ktorý je neviditeľný*. (28)Vierou usporiadal⁶¹⁸ Minutie⁶¹⁹ a nakropenie⁶²⁰ krvi, aby ten, ktorý hubil prvorodenstvo⁶²¹, sa ho⁶²² nedotkol.

(29)Vierou prešli Červeným morom ako cez suchú zem; o to sa pokúšiac Egypťania, boli pohltení⁶²³.

(30)Vierou padli múry Jericha, súc obkolesen⁶²⁹ na sedem dní.

(31)Vierou Raab, neviestka, nezahynula⁶²⁴ s tými, ktorí neuverili⁶²⁵, prijímúc vyzvedačov s pokojom.

(32)A čo ešte mám vraviť? Veď mi nepostačí čas, ak budem vyprávať⁶²⁶ o Gedeónovi a Barakovi aj Samsónovi a Jeftovi aj Dávidovi a Samúelovi aj prorokoch, (33)ktorí skrze vieru porážali⁶²⁷ kráľovstvá, pôsobili^{627 628} spravodlivosť, domohli sa prísľubov⁴¹², zapchávali⁶²⁷ tlamy levov, (34)uháľali⁶²⁷ moc ohňa, unikali⁶²⁷ ostriam meča⁶²⁹, od slabosti prechádzali⁶²⁷ k moci⁶³⁰, bývali spravení^{627 631} silnými vo vojne, na útek zaháňali⁶²⁷ vojská⁶³² cudziarov⁴³⁵. (35)Ženy svojich mŕtvych dostávali⁶²⁷ opätovným vstaním⁶³³ *späť*; druhí zasa boli mučení^{627 634} a nepripustili⁶³⁵ oslobodenie⁴¹¹, aby dosiahli lepšie opätovné vstanie, (36)a iní *na seba* brali⁶²⁷ skúšku⁶³⁶ posmeškov a bičovaní, a aj⁶³⁷ pút a väzenia. (37)Boli kameňovaní⁶²⁷, pílení⁶²⁷, pokúšaní⁶²⁷, umierali⁶²⁷ vraždením mečom⁶³⁰, chodili⁶²⁷ sem-tam v ovčích rúnach, v kozích kožiach, stráďajúc, súc utláčaní⁶³⁸, znášajúc zlé zaobchádzanie⁶³⁹ (38)(a svet ich nebol hodný), blúdiac v pustatinách a vrchoch a jaskyniach⁶⁴⁰ a dierach⁶⁴¹ zeme.

(39)A títo všetci, dôjdúc svedectva skrze vieru, prísľuby⁴¹² nezískali⁶⁴², (40)lebo Boh vopred vyhlíadal čosi lepšie pre⁶⁴³ nás, aby bez nás neboli spravení³⁹ dokonalými⁶⁴⁴.

12 Nuž teda aj my, majúč vôkol seba⁶⁴⁵ toľký oblak svedkov⁶⁴⁶, *od seba odložíme všetku záťaž*⁶⁴⁷ a hriech, lebo ten⁶⁴⁸ ľahko obchvátí⁶⁴⁹, a s vytrvalosťou⁶⁵⁰ bežme v zápase⁶⁵¹, ktorý je⁶⁵² pred nami, (2)sústreďujúc zrak⁶⁵³ na pôvodcu⁶⁵⁴ a dovŕšiťa viery Ježiša, ktorý so zreteľom na radosť, ktorá bola⁶⁵² pred ním, zniesol⁶⁵⁵ kríž, pohrdnúc hanbou, i usadol⁶⁵⁶ na pravici Božieho trónu. (3)Áno, posúďte náležite⁶⁵⁷ toho, ktorý sám proti sebe zniesol^{658 659} toľké protirečenie od hriešnikov, aby ste nepodľahli únave, zomdlievajúc v svojich dušiach. (4)Ešte ste sa v zápase odporu⁶⁶⁰ proti hriechu nevzopreli až do krvi – (5)a celkom ste zabudli *na*⁶⁶¹ povzbudenie²⁶³, ktoré⁶⁶² sa k vám prihovára ako k synom⁶⁶³: Mój synu, nepodceňuj nápravnú výchovu⁶⁶⁴ PÁNA ani nezomdlievaj, súc od neho karhaný⁶⁶⁵. (6)Veď PÁN podrobuje nápravnej výchove⁶⁶⁴, koho miluje, a šľahá⁶⁶⁶ každého syna, ktorého uznáva⁶⁶⁷. (7)Čo znášate⁶⁵⁸, je za účelom nápravnej výchovy^{664 668}, Boh sa k vám chová ako k synom⁶⁶⁹ – ktože je syn bez toho, žeby ho otec podroboval⁶⁷⁰ nápravnej výchove⁶⁶⁴? (8)No ak ste bez nápravnej výchovy⁶⁶⁴, na ktorej sa dostalo⁶⁵⁹ podielu všetkým⁶⁷¹, potom ste nepravé deti a nie synovia. (9)A ďalej: Mali sme predsa za vykonávateľov nápravnej výchovy⁶⁷² otcov nášho mäsa, a mali sme ich v úcte; nemáme sa oveľa skôr⁶⁷³ podriaďiť Otcovi duchov a⁶⁷⁴ žiť⁶⁷⁵? (10)Áno, oni³⁰³, pravdaže, nápravnú výchovu vykonávali⁶⁶⁴ na málo dní podľa svojho zdanía, no on³⁰³ na osov, k dosiahnutiu⁶⁷⁶ podielu na jeho svätosti⁶⁷⁶. (11)A každá nápravná výchova⁶⁶⁴ sa nateraz⁶⁷⁷ zdieľa *vecou* nie radosti, lež zármutku, no napokon poskytuje⁶⁷⁸ tým, ktorí ňou sú vycvičení⁶⁷⁹, pokojné ovocie spravodlivosti.

(12)Preto narovnajte⁶⁸⁰ zvesen⁶⁸¹ ruky a ochrnutím postihnuté kolená⁶⁸² (13)a svojim nohám⁶⁸³ zriadte rovné⁶⁸⁴ dráhy⁶⁸⁵, aby to, *čo je chromé*, nebolo vychýlené^{686 39}, lež radšej vyliečené³⁹. (14)Žeňte sa⁶⁸⁷ za pokojom so všetkými a za posvätením⁶⁷⁶, bez ktorého nikto Pána neuvidí, (15)dozerajúc, žeby *nebol* voľakto premárňujúci⁶⁸⁸ Božiu milosť⁶⁸⁹,

žeby neobťažoval⁶⁹⁰ voľajáký nahor vy-
rážajúci koreň horkosti⁶⁹¹ a ním *aby* mnohí
neboli poškvnení⁶⁹²; (16)žeby *nebol*
voľajáký⁶⁹³ smilník alebo nesvätý⁶⁹⁴, ako
Ésau, ktorý za jedno jedlo⁶⁹⁵ odpredal⁶⁹⁶
svoje prvorodenské práva – (17)viete
predsa, že keď potom aj chcel⁶⁹⁷ pozhna-
nie zdediť, bol zamietnutý⁶⁹⁸ (lebo nena-
šiel miesto⁶⁹⁹ pre pokánie⁷⁰⁰), hoci ho⁷⁰¹ so
slzami vyhľadával⁷⁰².

(18)Nepristúpili ste predsa k [vrchu]
hmatateľnému a ohňom rozpálenému
a k čierňave a chmúre⁷⁰³ a búrke⁷⁰⁴
(19)a huku⁷⁰⁵ trúby a zvuku výrokov, kto-
rého poslucháči si s ospravedľňovaním sa
vyprosili⁷⁰⁶, žeby im navyše nebolo pove-
dané^{707 39} ani slovo (20)(lebo nevedeli
zniest⁷⁰⁸, čo sa dôrazne prikazovalo⁷⁰⁹:
A ak sa vrchu dotkne⁷¹⁰ zviera, bude uka-
meňované⁷¹¹; (21)a to, čo sa zjavovalo⁷¹¹,
bolo také strašné, že Mojžiš povedal: Som
vydesený⁸⁰ a rozochvený⁸⁰); (22)lež ste
pristúpili k vrchu Siónu; ⁷¹²a k mestu ži-
vého Boha, nebeskému⁷¹¹ Jerúsálemu;
a k desaťtisícom anjelov, (23)všeobec-
nému snemu⁷¹³; a ku zhromaždeniu prvo-
rodených, zapísaných⁷¹⁴ v nebesiach;
a k Bohu, sudcovi všetkých⁷¹⁵; a k duchom
spravodlivých, spravených dokonalými⁷¹⁶;
(24)a k Ježišovi, prostredníkovi novej⁷¹⁷
zmluvy³⁰⁸, a ku krvi skropenia⁷¹⁸, hovoria-
cej lepšie nad Abela. (25)Hľadte, žeby ste
hovoriaceho neodmietli⁷⁰⁶; veď ak ne-
nikli tamtí, odmietnúc⁷⁰⁶ toho, ktorý
Božiu reč vravel⁷¹⁹ na zemi, týka sa to
oveľa skôr⁷²⁰ nás, ak sa odvraciam⁷²¹ od
toho, ktorý *hovorí* z⁷²² neba, (26)ktorého
hlas vtedy otriasol⁷²³ zemou, no teraz pri-
slúbil⁷²⁴, vraviac⁷²⁵: Ja ešte raz zaklám
nielen zemou, lež aj nebom. (27)No toto:
Ešte raz poukazuje na⁷²⁶ odstránenie⁷²⁷
vecí, ktorými sa dá otriasť⁷²³, ako vytvore-
ných⁷, aby tie, ktorými sa otriasť nedá⁷²³,
ostali; (28)preto, ujmajúc sa kráľovstva
neotrasiteľného⁷²³, držíme sa milosti⁷²⁸,
ktorou Bohu príjemne konajme svätú
službu³⁹⁴ s nábožnosťou⁴⁶⁷ a posvätnou
bázňou⁷²⁹; (29)veď aj⁷³⁰ náš Boh je stravu-
júci oheň⁷³¹.

13 Nech stále trvá⁷³² bratská náklon-
nosť⁷³³; (2)nezabúdajte na pohos-
tinnosť, veď skrze tú podaktorí nevdo-

jak⁷³⁴ pohostili anjelov. (3)Spomínajte⁷³⁵
na väznov stáby spolu uväznení^{736 80}, na
tých, s ktorými sa zle zaobchádza⁷³⁷, ako
takí, ktorí ste sami tiež v tele. (4)Manžel-
stvo *nech* je všemožné⁷³⁸ v úcte⁷³⁹ a lôžko
nepoškvnené⁸⁰, no smilníkov a cudzo-
ložníkov bude Boh súdiť. (5)Spôsob⁷⁴⁰
života *nech* je bez záľuby v peniazoch⁷⁴¹,
spokojte sa so svojimi prítomnými po-
mermi⁷⁴²; veď on riekol⁷⁴³: Nijako sa tá ne-
vzdám ani tá nijako neopustím⁷⁴⁴, (6)ta-
kže môžete smelo⁷⁴⁵ vraviť⁷⁴⁶: Mne je
pomocníkom PÁN, i nebudem sa báť: Čo
mi vykoná človek?

(7)Pamätajte na svojich vodcov, ktorí⁷⁴⁷
vám hovorili² Božie slovo; výsledok⁷⁴⁸ ich
správania⁷⁴⁹ si dôkladne všimajte⁷⁵⁰ a ich
vieru napodobňujte. (8)Ježiš Kristus
je Ten Istý⁷⁷⁸ včera aj dnes aj do vekov.
(9)Nedávajte sa stranou⁷⁵¹ unášať všeli-
jakými⁷⁵² a cudzími⁷⁵³ náukami; je predsa
dobré²²³, žeby srdce bolo uistované⁷⁵⁴
milosťou, nie pokrmami; tým, ktorí
v týchto veciach chodili⁷⁵⁵, sa nedostalo
úžitku. (10)Máme oltár, z ktorého tí,
ktorí slúžia⁷⁵⁶ stanú⁷⁵⁷, nemajú právo je-
dávať⁷⁵⁵, (11)lebo ktorých zvierat krv [za
hriech¹⁹¹] sa skrze veľkňaza vnáša do svä-
tých miest⁴⁸⁰, tých telá sa mimo⁷⁵⁸ tábora
spalujú; (12)preto aj Ježiš, aby posvätil
ľud svojou vlastnou krvou, trpel⁷⁵⁵ vonku
za⁷⁵⁸ bránou. (13)Vychádzajme⁷⁵⁹ teda von
z⁷⁵⁸ tábora k nemu, nesúc jeho pohanu;
(14)veď tu nemáme trvalé mesto, lež sa
zháňame⁷⁶⁰ po meste budúcom. (15)Skrze
neho teda ustavične k Bohu vznášajme⁷⁶¹
obet chvály, to jest ovocie pier, vyznáva-
júcich jeho meno. (16)No nezabúdajte
na dobročinnosť a podieľanie sa⁷⁶², lebo
v takýchto obetiach si Boh veľmi ľubuje.
(17)Svojich vodcov poslúchajte⁷⁶³ a po-
dobujte sa⁷⁶⁴, veď oni nad vašimi dušami
bdejú⁷⁶⁵ ako *takí*, ktorí budú odovzdávať
vyúčtovanie⁷⁶⁶; aby to konali s radosťou
a nie za vzdychov⁷⁶⁷, lebo to by sa vám ne-
vyplácalo⁷⁶⁸.

(18)Modlite sa za nás¹⁹¹, veď si dô-
verujeme, že máme dobré²²³ svedomie,
túžiac⁷⁶⁹ sa vo všetkých veciach riadne⁷⁷⁰
správať⁷⁴⁹. (19)A žeby ste toto konali⁷⁵⁵,
prosím *tým* usilovnejšie⁷⁷¹ *preto*, aby som
vám bol rýchlejšie⁷⁷² navrátený⁷⁷³.

(20) No keď Boh pokoja, ktorý spomedzi mŕtvych opäť⁷⁷⁴ vyviedol⁷⁷⁵ nášho Pána Ježiša, veľkého pastiera oviec, v moci⁷⁷⁶ krvi⁷⁷⁷ večnej zmluvy⁷⁷⁹, (21) vás zdokonalí⁷⁸⁰ v každom dobrom⁸⁰¹ čine na uskutočnenie⁷⁸¹ jeho vôle⁷⁸², uskutočňujúc^{781 783} vo vás to, čo je pred ním príjemné, skrze Ježiša Krista; jemu sláva na veky vekov. *AMÉN.* (22) No prosím vás snažne,

bratia, žeby ste znášali⁷⁸⁴ to slovo napomenutia⁷⁸⁵, veď som vám napísal⁷⁸⁵ len krátko⁷⁸⁶.

(23) Vedzte, že náš brat Timotej je prepustený⁷⁸⁷; ak bude môcť prísť⁷⁸⁸ skoro⁷⁸⁹, navštívím⁷⁹⁰ vás s ním. (24) Pozdravte všetkých svojich vodcov a všetkých svätých. Pozdravujú vás z⁷⁹¹ Italie. (25) Milosť so všetkými vami. *AMÉN.*

LIST HEBREJOM

- 1 Presnejšie ako „Židom“, viď Skut. 6:1; názov „Židia“ zahŕňa Hebrejov aj hellénistov, no tento list je písaný Hebrejom.
- 2 Viď Luk. 1:55.
- 3 Hebrejský výraz značiaci koniec doby zákona a dobu uvedenia Mesiáša (Is. 2:2).
- 4 AL „hovoriť“, ako vo v. 1; porov. Ján 9:29, pozn. 473, tu, pravda, neurčitý čas, no s významom obdobným ako čas použitý tam.
- 5 D „v Synovi“, no väzba tu sa líši od väzby „v prorokoch“ vo v. 1 tým, že je bez člena, kým tamtá je s členom; tento rozdiel je dôležitý, no nie je ľahké ho vhodne vyjadriť v slovenčine. Ide o to, že keď Boh hovoril v prorokoch, používal si ich ako Svoje ústa; no to je iné ako keď hovoril „v Synovi“. Najbližšie pravému významu by azda bolo „ako Syn“, hoci ani to je nie celkom presné. Bol to sám Boh, ktorý hovoril; nie skrze kohosi iného, ani ako Otec, ani v Osobe Otca, ani jednoducho skrze Svätého Ducha s použitím inej osoby, nie Božskej, lež sám ako Božská Osoba, a tou Osobou je Syn. Podobne možno chápať obdobnú väzbu v Ef. 2:22, pozn. 86, týkajúcu sa Osoby Ducha.
- 6 Viď 1 Tes. 5:9.
- 7 Viď Skut. 4:24, pozn. 254.
- 8 AL „veky“ (1 Kor. 1:20), tu židovský výraz značiaci vesmír.
- 9 AL „vyžiarení“, čímsi, čo plne vyjadruje slávu, ktorá je v čomsi inom; tak nám svetlo podáva predstavu o tom, čím je slnko, a stan zmluvy ukazoval, čím bol jeho vzor na vrchu.
- 10 AL „odtlačkom“, „odrazom“.
- 11 „Podstaty jeho bytia“, nie „jeho osoby“ ide o Boha, nie o Otca.
- 12 AL „podpierajúc“, vl. „nesúc“; prechodník vyjadrujúci charakter.
- 13 Tu je toto sloveso v strednom slovesnom rode, ktorý mu dáva osobitný zvrtný význam, porov. Skut. 7:34, pozn. 441. Úžitku z toho sa dostáva nám ako hriešnikom, no vykonalo sa to bez nás v Jeho vlastnej Osobe a diele a v Jeho záujme.
- 14 D „výsostiach, stanúc sa natoľko lepším od anjelov, natoľko“, zmysel ako v texte.
- 15 Viď Mat. 6:26.
- 16 VL „zdedil“, dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 17 Žalm 2:7.
- 18 AL „ďalej“.
- 19 1 Par. 17:13.
- 20 Viď 2 Kor. 6:17.
- 21 AL „keď opäť uvedie“, ide o udalosť prejavujúcu slávu Kristovej Osoby, nie o časový údaj.
- 22 Žalm 97:7.
- 23 Neurčitý čas („poklonia“, „dajú sa klaňať“, „vykonajú klaňanie“).
- 24 VL „čo do anjelov“, v. 8 obdobne, predložková väzba ako u Luk. 18:1, 9, 11, pozn. 1129.
- 25 Žalm 104:4.
- 26 AL „vetrami“.
- 27 Viď Rim. 15:16.
- 28 Tu aj „k Synovi“.
- 29 Žalm 45:6n.
- 30 D „do veku veku“, tj. „do veku, ktorý je vek veku“.
- 31 Viď Mat. 16:18.
- 32 AL „úprimnosti“.
- 33 AL „po celý život si miloval spravodlivosť a nenávidel“.
- 34 Viď Luk. 5:7.
- 35 Žalm 102:25–27.
- 36 Viď Mat. 5:21.
- 37 AL „stále ostávaš“.
- 38 Viď Luk. 12:33, pozn. 865.
- 39 V dejovom zmysle.
- 40 „Ten, ktorý večne trvá a nemení sa“; všetko stvorené sa mení. Je to Boží titul, viď 5 Mojž. 32:39, v hebrejčine vl. „ja som ON“, a tak možno chápať aj väzbu v gréčtine („ten, ktorý je ON“).
- 41 Viď Luk. 16:9.
- 42 Obdobne ako vo v. 8, pozn. 24 a 28.
- 43 Žalm 110:1.
- 44 Viď Mat. 20:21.
- 45 Prídavné meno odvodené od výrazu vo v. 7, pozn. 27.
- 46 Viď Skut. 6:1; nesúvisí so „službu“ vyššie.
- 47 Viď Mat. 16:27, pozn. 764.
- 48 AL „vyslobodenie“, kap. 2:10 obdobne.
- 49 Tj. „ktoré sme počuli“.
- 50 V dej. zmysle.
- 51 D „hojnejšie venovať“.
- 52 Viď 1 Tim. 1:4.
- 53 Viď Mat. 7:6.
- 54 Tj. „z cesty“, „neminuli sa cieľa“.
- 55 VL „stalo“.
- 56 Viď Rim. 4:16; 5:19; 3:8.
- 57 VL „výplaty mzdy al. odmeny“.
- 58 Ide nielen o zanedbanie ponúkanej záchrany, lež aj o ľahostajnosť tých, ktorí, ako tu, podľa mena a vyznania boli vnútri; viď kap. 8:9, pozn. 355; Mat. 22:5, pozn. 1005; 1 Tim. 4:14.
- 59 D „zanedbajúc toľkú“.
- 60 D „ktorá“, viď Mat. 2:6.
- 61 D „hovoriť“.
- 62 Obdobne ako v Skut. 16:22, pozn. 1025.
- 63 AL „podielmi“, tj. „pridelenými al. udelenými darmi“.
- 64 AL „vôle“, „chcenia“; inak „záchranu, ktorá sa... počúvali, čomu navyše... želania?“
- 65 Medzi Židmi známe rozdelenie: vek terajší a vek budúci, ktorý uvedie Mesiáš; viď kap. 6:5; 9:9, pozn. 393; Tit. 2:12.
- 66 Viď Luk. 16:28, pozn. 1083.
- 67 Žalm 8:4–6.
- 68 Činné rozpomínanie sa, lebo jeho predmetu sa venuje starostlivosť.
- 69 AL „na neho obraciaš zreteľ“.

- 70 Al. „krátko“.
- 71 Vl. „zmenšil“, v. 9 obdobne.
- 72 Al. „korunoval“, v. 9 obdobne.
- 73 Tj. „to, že mu... veci, značí, že“.
- 74 Tu, proti „podriadené“ nižšie, odvodené prídavné meno.
- 75 Proti ostatným miestam výskytu tohto slovesa v tomto oddiele je tu tvar dokon. min. času, v zosilnenom zmysle („plne al. trvalo podriadené“).
- 76 Al. „vidíme“, iné sloveso ako vo v. 8, výraznejšie ako ono vyjadrujúce vedomý záujem hľadacieho.
- 77 Viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 78 V príčinnom, vo v. 9 možno aj v cieľovom zmysle; čo do v. 10 viď Ján 6:57.
- 79 Slová „pre... smrti“ možno vzťahovať na „znižený“ (potom by bolo treba chápať predložku „pre“ vo v. 9 v cieľovom zmysle) aj na „ovenčenieho“; pre prvý zmysel svedčí v. 10, „ovenčenie“ je splnením výroku žalmu.
- 80 V stavovom zmysle.
- 81 Viď Mat. 8:34; slová „tak aby“ uvádzajú dodatočne pripojenú vetu („ponížený... tak aby“, al. vari „tak že teda išlo o to, aby“).
- 82 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 83 Al. „za každého“.
- 84 Ťažie predložka ako vyššie a vo v. 9, pozn. 78, no tu s 2., kým tam so 4. pádom.
- 85 Al. vôbec „v súvislosti s uvedením“.
- 86 Viď Skut. 3:15.
- 87 „Spraviť dokonalým“ značí v liste Hebrejom „vybaviť plnou spôsobilosťou“ na uvedenie do nejakého úradu al. činnosti; niektorí toto sloveso prekladajú „zasvätiť“, „posvätiť“, no je iné ako „posväcuje“, „posväcovaní“ vo v. 11.
- 88 Značí charakter osôb, „posväcovateľ aj posväcovanci“.
- 89 Žalm 22:22.
- 90 Viď Mat. 2:8, pozn. 38.
- 91 Viď Skut. 16:25.
- 92 Is. 8:17, LXX.
- 93 D. „budem (pevne) dôverujúci“, viď 2 Kor. 2:3, pozn. 69.
- 94 Vl. „na ňom“, viď Luk. 1:47, pozn. 81.
- 95 Is. 8:18.
- 96 Tj. „boli uvedené do tohto stavu a trvale v ňom ostávajú ako v svojom prirodzenom údele“.
- 97 Je úmyselný rozdiel medzi slovesami tu preloženými „sú spoločne účastné“ („*koinónes*“) a „prijal podiel“ („*metechó*“). Prvé, ktoré sa týka „dieťaťiek“, značí spoločné podieľanie sa na tom istom údele prirodzenosti, tu ešte zdôraznené zosilňujúcim tvarom (dokonavého minulého času); druhé, tu o Kristovi (v čase neurčitom, vyjadrujúcom jednoduchú udalosť), značí vždy čosi, čo je akosi mimo osoby, ktorá je podmetom, ale čo ona na seba berie alebo na čom podiel prijíma. Druhý výraz je použitý napr. v kap. 5:13 („požíva mlieko“) a v 1 Kor. 9:10 (o „podieľaní sa“ oráča a mlata na nádeji rozsievača) a 10:17, 21, kde „podieľanie sa“ je prejavom „účastnosti“ („*koinónia*“) vo v. 16. Obdobný rozdiel je medzi podstatnými menami „*koinónos*“ (spravidla prekladám „spoločník“) a „*metochos*“ („druh“, množ.
- číslo „*metochoi*“, „po dielniči“, tj. „povolání k podielu“ tu v kap. 3:1; predtým boli „*koinónoi*“ práv Izraëla), viď Mat. 23:30; Luk. 5:7, 10; prvé značí trvalejšie a vnútornéjšie spoločenstvo ako druhé, vyjadrujúce spojenie skôr vonkajšieho rázu.
- 98 Al. „podobne“; značí vl. „veľmi blízko tomu“. Tento výraz sa v N. Zákone vyskytuje ešte len vo Fil. 2:27, pozn. 142, kde je vlastne k tejto príslovke použité prídavné meno, ale v príslovkovej platnosti; tam súvislosť jeho význam vyjadruje veľmi zreteľne.
- 99 Viď 1 Kor. 13:11.
- 100 Al. „mal“, D. „s tým majúci“.
- 101 Al. „moc“.
- 102 D. „aby skrze smrť skoncoval... a odbremenil“, v. 17 obdobne.
- 103 D. „odkiaľ“.
- 104 Tj. „keď sa stal človekom“.
- 105 D. „podľa al. čo do všetkého“.
- 106 Viď Skut. 10:45.
- 107 Al. „pokúšania“, „pokúšani“.
- 108 Vl. „súc skúšaný“, neurčitý čas.
- 109 Prítomný čas, vyjadrujúci trvanie stavu al. deja.
- 110 Neurčitý čas („pomôcť každému“).
- 111 Viď Ján 3:12.
- 112 Al. „všimnite si“, „obráťte pozornosť al. zreteľ na“.
- 113 Viď 1 Kor. 15:24, pozn. 601.
- 114 4 Mojš. 12:7.
- 115 D. „tento“.
- 116 Al. „zostrojil“, „zariadil“, ďalej obdobne.
- 117 Slovmi „vznešený služobník“ prekladám grécke „*therapón*“, čo zvyčajne značí služobníka urodzeného pôvodu a vo vysokom a dôstojnom postavení, dobrovoľne z ochoty slúžiaceho na dvore panovníka („panoš“, „páža“, „dvoran“). V N. Zákone iba tu, v LXX často, napr. práve v tu citovanom oddiele 4 Mojš. 12:7.
- 118 Tj. „Božím“, v ktorom bol Mojžiš verný ako „*therapón*“.
- 119 Al. nad domom toho, ktorého“.
- 120 Viď kap. 10:9.
- 121 Viď 2 Kor. 5:12, pozn. 205, tu hádam v zmysle „honorovanie sa tým, čím sa nádej honosí“.
- 122 D. „podľa toho, ako“.
- 123 Žalm 95:7–11.
- 124 Al. „pobúrení“, „vyzývanom správaní“, „rozjatreaní“, vo v. 16 príbuzné sloveso.
- 125 Al. „skúšky“, vo v. 9 obdobne; tam vl. „pokúšali“, „skúšali“, neurčitý čas. Slovo „ma“ v niektorých rukopisoch chýba; potom v zmysle „dopustili sa pokúšania“.
- 126 Al. „ktorým“, tj. „pokúšaním“.
- 127 Al. „overovaním“, „skúmaním“, viď príbuzné sloveso v Rim. 1:28, pozn. 73; D. „vo vyšetrovaní“ atď.
- 128 Viď Mat. 4:2, pozn. 98; tu sa týka slovesa „videli“ („dostalo sa im príležitosti vidieť“); 17:17.
- 129 Al. „sa rozhneval“, „som si toto pokolenie zošklivil“, v. 17 obdobne.
- 130 Al. „a tak“.
- 131 Hebraizmus značiaci „nijakým činom nevstupia“, viď Marek 8:12, pozn. 341.

- 132 Al. „majte sa na pozore“.
- 133 Al. „volaktorom“, v. 13 obdobne.
- 134 Viď Kol. 2:8.
- 135 Viď Luk. 8:13, pozn. 521.
- 136 Al. „vzájomne“.
- 137 Viď Skut. 16:40.
- 138 Tj. „deň“.
- 139 Al. „dneškom“.
- 140 Dokonavý minulý čas („stali sme sa a sme“).
- 141 Ako v kap. 1:9, lebo toto miesto má pisateľ na mysli; tu nejde o „podielnikov“, ako v tejto kapitole v. 1, hoci, pravdaže, výraz v pôvodine je ten istý.
- 142 Tj. „svoje spoliehanie sa také pevné ako na začiatku“.
- 143 Al. „zakiaľ“, „kedže“, D. „v tom, že“.
- 144 Vv. 16–19 sú vsuvkou.
- 145 D. „údy“; niektorí chápu v tom zmysle, že sa ich telá rozpadli na kusy.
- 146 Viď Rim. 11:30, pozn. 623.
- 147 Neurčitý čas: „nedokázali“, „nezahládali“, „nepodari- lo al. znemožnilo sa im“ (kap. 3:19), „nepriineslo osoh“ (kap. 4:2).
- 148 Vl. „zlaknime“.
- 149 Al. „že ostal pozadu“, „prišiel neskoro“, „ho nedo- siahol“.
- 150 V stav. zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300, dokona- vý minulý čas: „dostalo sa nám jej a máme ju“, „nezmie- šalo sa a ostalo nezmiešané“.
- 151 D. „priam podľa toho“.
- 152 Al. „slovo, ktoré počuli al. začuli“, viď Rim. 10:11 a „začuli“ tu nižšie.
- 153 Al. „nebolo nič platné“.
- 154 Al. „zlúčené“, „späté“, „nesplynúc“, viď 1 Kor. 12:24, pozn. 478.
- 155 D. „tí“.
- 156 Al. „diela“, „činy“.
- 157 Viď Mat. 21:42; tj. „začali jestvovať“, a tým boli práce privedené k určenému výsledku, takže Bohu sa odpo- činku už dostalo.
- 158 1 Mojš. 2:2.
- 159 Viď v. 3.
- 160 Al. „majú vstúpiť“, „žeby... vstúpili“, skutočnosť bez zreteľa na čas.
- 161 Sloveso ako na začiatku v. 2, pozn. 150, no tu v ne- určitom čase.
- 162 Al. „nedanie si povedať“, v. 6 obdobne, viď kap. 3:18, pozn. 146, a Rim. 11:30, pozn. 626. Tu sa cituje LXX 5 Mojš. 1:26 a 4 Mojš. 14:43; tieto miesta sa týkajú Božieho vyhlásenia, že ich mŕtvoly padnú v pustine 4 Mojš. 14:29, 32).
- 163 Tj. „v Dávidových spisoch“, „u Dávída“, al. „skrze Dávída“.
- 164 V pôvodine „Iésús“, grécky tvar mena „Jósua“, to isté meno ako „Ježiš“.
- 165 Pridané na vyjadrenie toho, že „sobotnejší spoch“ je bez člena a že teda ide o akýsi pre tú chvíľu blíž- šie neurčený „sobotnejší spoch“, ktorý bol v Písmach predpokladaný, no nie uskutočnený pred príchodom Krista a vykonaním Jeho diela.
- 166 Gr. „sabbatismos“, „sobotovanie“, „sobota“, hebr. „šabbath“, značí „odpočinok“.
- 167 Ako „ostáva“ vo v. 6, tu v zmysle ako v texte.
- 168 Viď Mat. 27:47; podaktorí sa nazdávajú, že sa tu mie- ni nôž na úpravu tiel zabitých zvierat na obetovanie, ktorým sa telá zvierat otvárali, takže bolo vidno všetky vnútornosti.
- 169 Tj. „duše od ducha“.
- 170 D. „špikov“, tj. „špiku v každej kosti“.
- 171 Al. „posudzovateľom“.
- 172 Viď Kol. 1:23, pozn. 63.
- 173 D. „jeho“.
- 174 Al. „ktorého sa týka naša reč“.
- 175 Toto sloveso vl. značí „zvrátením hlavy dozadu od- kryť hrdlo, tu v zmysle ako v texte“.
- 176 Tvary dokonavého minulého času so zosilňujúcim významom („celkom al. naskrze odhalené“ [v. 13]; „prešiel všetkými“ [v. 14]; „do krajnosti pokúšaného al. vyskúšaného“ [v. 15]).
- 177 Al. „prenikol“, no nie ako vo v. 12.
- 178 Viď Ján 8:44, pozn. 433.
- 179 Al. „vyskúšaného“, „preskúšaného“, „skúseného“.
- 180 Viď kap. 2:17.
- 181 Vl. „podľa podobnosti“.
- 182 Viď Rim. 3:21, pozn. 197.
- 183 Viď kap. 10:19, 1.
- 184 Tu táto predložková väzba značí „pre zahľadenie al. v záujme zahľadania hriechov“.
- 185 Tj. „musí byť“.
- 186 Al. „porozumenie“, „ohľad“, vl. „mierniť svoje city“, tj. „city neville al. neľúbosti“; al. „mať istú mieru sú- strasti“ v protiklade k dokonalej sústrasti Krista, o kto- rej sa hovorilo v kap. 4:15.
- 187 Viď Mat. 18:12.
- 188 Vl. „obložený“.
- 189 Viď Ján 6:57.
- 190 Vl. „je povinný“.
- 191 Viď Ján 16:26, pozn. 807.
- 192 Vl. „prinášať“, ako vo v. 1, tj. „obete“.
- 193 D. „súc“, tj. „leží ju získava, súc“.
- 194 Viď kap. 1:5, 8, pozn. 24 a 28.
- 195 Al. „v inom žalme“.
- 196 Žalm 110:4.
- 197 D. „do veku“, nie ako „natrvalo“ v kap. 7:3, viď tam.
- 198 D. „Melchisedeka; ktorý“.
- 199 Tj. „z nebezpečenstva“, porov. 2 Kor. 1:10, pozn. 23; iná predložka ako vo v. 8, pozn. 202.
- 200 Al. „zachrániť“ (v. 7), „vyslobodenia“ (v. 9).
- 201 Vlastnosť „nábožného“ (Luk. 2:25), al. „bázeň“, „svä- tú úctu“.
- 202 D. „od svojej nábožnosti“ (kap. 2:7), „od“ (kap. 2:8 a 6:1).
- 203 Viď Luk. 1:13.
- 204 Vl. „naučil sa poslušnosti“, sloveso ako u Jána 6:45, pozn. 312, tu zmysel ako v texte („nadobudol skúse- nosť toho, čo poslušnosť značí“).
- 205 Al. „je“, D. „súc“.
- 206 Týka sa citátu zo Žalmu 2:7 vo v. 5.

- 207 Viď kap. 2:10 a Luk. 13:32, pozn. 948; príbuzné výrazy vo v. 14 a v kap. 6:1 sa v gréčtine často používajú v takom zmysle ako tam.
- 208 Vl. „tým, ktorý je príčinou“; nie ako v kap. 2:10.
- 209 Al. „oslovený al. pozdavený ako veľkňaz“.
- 210 D. „o ktorom je nám reč mnohá a neľahko vyložiteľná vravieť“.
- 211 Viď Luk. 10:36, pozn. 702 a 703.
- 212 D. „uši“.
- 213 Al. „ťažkopádny“, „tupými“, „netečnými“.
- 214 D. „veď za ten čas súc povinni byť učiteľmi“.
- 215 Viď Mat. 3:14, pozn. 94, pričastie nižšie obdobne („majúcimi potrebu“).
- 216 Viď Gal. 4:3, pozn. 147.
- 217 D. „prvky začiatku“ (kap. 5:12), „slovo začiatku“ (kap. 6:1).
- 218 Viď Skut. 7:38.
- 219 Viď kap. 2:14, pozn. 97.
- 220 Nesúvisí so „skúsenosť“ vo v. 8.
- 221 Al. „nedospelý“ (Mat. 11:25), no nesúvisí s „dospeľým“ vo v. 14 a „dospelosti“ v kap. 6:1.
- 222 Vl. „zmyslové ústroje“, „čudlá“.
- 223 Viď Mat. 5:16.
- 224 D. „dospelých, ktorí... zlého, je“.
- 225 Výraz značí myšlienku aj jej slovné vyjadrenie, viď 1 Kor. 1:5.
- 226 D. „slovo začiatku Krista“ (v. 1), „náuky umývaní aj pokladaní... opätovného vstania... večného súdu“ (v. 2), zmysel ako v texte.
- 227 Al. „pokračujeme“, vl. „nesme sa“, „dávajme sa niest“.
- 228 D. „a viery“, viď 2 Tim. 1:12.
- 229 Tj. „základ spočívajúci v pokání... náuke“.
- 230 Al. „umývaníach“, viď Marek 7:3n.
- 231 D. „bude dovoľovať“, tj. „chcieť dovoliť“, viď Rim. 9:15, pozn. 482.
- 232 V podstate ako v Kol. 3:10; značí „robiť čímsi celkom novým, odlišným od predošlého“, viď kap. 12:24. Slová „opäť... obnovovať“ sú v pôvodine vo v. 6 za slovom „odpadli“.
- 233 Viď Mat. 21:42; netýka sa kap. 5:9.
- 234 Viď kap. 3:1.
- 235 Viď Ján 17:8, pozn. 829, tu jedn. číslo.
- 236 Vl. „padli stranou“, predpona ako u slovesa v kap. 2:1, pozn. 54.
- 237 D. „oným“.
- 238 Al. „hodiacy sa“ (Luk. 9:62; 14:35).
- 239 Al. „rodí rastlinu užitočnú tým... obrába“.
- 240 D. „no vynášajú(a)“.
- 241 Al. „je zavrhnutá“ (Rim. 1:28).
- 242 D. „na spálenie“, „k spáleniu“ (je určená na spálenie“, „speje k spáleniu“).
- 243 Zosilnený tvar („pevne presvedčení“).
- 244 Al. „vyslobodením“; inak „týkajúcich sa záchranu“, no nie ako na začiatku verša.
- 245 Viď Rim. 2:15.
- 246 Neurčitý čas („dali sa poslúhovať“, „často poslúžili“, „veľa sa naposlúhovali“).
- 247 D. „prejavili, naposlúhujúc sa (viď Fil. 2:7, pozn. 96) ... aj poslúhujúc“.
- 248 Al. „pilnosť“, „úsilie“.
- 249 Viď kap. 5:11, pozn. 213.
- 250 Viď 1 Kor. 4:16, pozn. 148.
- 251 Al. „zhovievavosť“, viď Jak. 5:7; vo v. 15 odvodené sloveso.
- 252 Vl. „dedia prísľuby“, charakter osôb.
- 253 Tu v zmysle „splnenia prísľubov“ (v. 12, v. 15 obdobne), viď Luk. 24:49.
- 254 Vl. „keď prisľúbil“, D. „prisľúbiac“, prechodník neurčitého času.
- 255 1 Mojž. 22:17.
- 256 Tj. „bohato ti požeňm a nadmieru ťa rozmnožím“, viď Luk. 22:15, pozn. 1357.
- 257 Al. „preto“.
- 258 Al. „chcejúc“, „súc rozhodnutý“, „svojej vôle“, „svojho rozhodnutia“.
- 259 D. „hojnejšie“.
- 260 Viď Mat. 24:1.
- 261 Al. „neodvolateľnosť“, „nezvratnosť“, v. 18 obdobne. Viď kap. 12:27, pozn. 727.
- 262 Al. „zakročil“, „vlozil sa do vecí“.
- 263 Viď Skut. 13:15.
- 264 Vl. „sme zutekali“, zmysel ako v texte.
- 265 Al. „istú“.
- 266 D. „do vnútra opony“, tj. „priestoru za oponou“.
- 267 Vl. „predbežec“.
- 268 Viď kap. 5:6.
- 269 Viď Marek 5:7.
- 270 Al. „pridelil“.
- 271 D. „súc vykladaný“.
- 272 Tj. čo do skutočností v 1. knihe Mojžišovej oznámených a zamľčaných; vl. „pripodobnený (D. „odpodobnený“, so zmyslom ako v texte) Božiemu Synovi“.
- 273 Tj. „tento Melchisedek“.
- 274 Al. „nepretržite“, „neustále“, nevyjadruje nekonečnosť, hoci tá sa nevyučuje, oproti „navždy“ v kap. 5:6 a 6:20, kde ide o nekonečné trvanie.
- 275 Al. „pozorujte“, „sa dívajte“.
- 276 „Kňazský úrad“ („hierateia“, len tu vo v. 5 a u Luk. 1:9) je osobné postavenie človeka, ktorému sa ho dostáva; naproti tomu výraz „kňazovstvo“ („hierósyné“, vv. 11n., 24; použil som ho ešte pri preklade slovesa „hierúrgeō“, „vykonávam kňazovstvo“ v Rim. 15:16) okrem toho označuje systém kňazskej služby aj samú kňazskú službu, jej hodnotu a dôstojnosť; tento azda nie celkom spisovný výraz používam na rozlíšenie od prekladu „kňazstvo“ iný význam majúceho slova „hierateuma“ v 1. liste Petra 2:5, 9, viď tam.
- 277 D. „z“, „spomedzi“.
- 278 Vyjadruje nielen skutočnosť samú o sebe, lež aj charakter a postavenie osoby.
- 279 Tvary dokonavého minulého času, azda so zdôrazňujúcim významom („vzal desiatky od samého al. dokonca od Abraháma“, „požehnal dokonca toho“ [v. 6], „vzaté aj od samého al. dokonca od Leviho“ [v. 9]).
- 280 Vl. „menšie“.

281 Al. „vyššieho“, vl. „lepšieho“.

282 D. „umierajúci“.

283 D. „ako al. staby povedať slovo al. reč“, vl. „povedať povedané“.

284 D. „bola dokonalosť“, no znenie v texte opisne vyjadruje zmysel tu použitého výrazu „dokonalosť“, nie celkom zhodné s oným v kap. 6:1, pozn. 207 (tu vl. „uskutočnenie al. dosiahnutie dokonalosti“, viď Luk. 1:45, pozn. 78).

285 Al. „na jeho základe“.

286 Tvary dokonavého minulého času s dosahom do prítomnosti („dostal a má“ [v. 11], „pripojil sa a patrí“, „neoddal a nevenuje sa“ [v. 13], „bol uvedený a ostáva“ [v. 16, v. 21 obdobne]).

287 D. „nevtraval“ („nevtravalo sa mu“).

288 D. „z nutnosti“.

289 Viď kap. 12:27, pozn. 727; „mení“ vyššie je príbuzné sloveso, viď kap. 11:5, pozn. 559. Porov. aj kap. 6:17n., pozn. 261.

290 Viď Marek 9:12n., pozn. 381.

291 Vl. „prijal podiel na inom kmeni“, viď pozn. 286 vyššie a kap. 2:14, pozn. 97.

292 D. „od“; netýka sa v. 14.

293 Al. „zamestnania s oltárom al. služby pri oltári neujal“, sloveso ako v 1 Tim. 1:4, pozn. 5.

294 Ako slinko al. ako výhonok rastliny, obidva obrazy sú pravdivé a grécky výraz sa používa v prvom aj v druhom zmysle. Porov. Luk. 1:78, pozn. 127.

295 D. „ešte hojnejšie“.

296 D. „nastal“, „vznikol“, „stal sa ním“, v. 21 obdobne.

297 Viď 1 Kor. 3:1, pozn. 84.

298 Al. „nerozborného“, „nepretrhnutelného“, „nevyvrátiťelného“.

299 Viď kap. 5:6, pozn. 196 a 197.

300 Al. „odstránenie“, „zrušenie“ (nesúvisí s „nezrušiteľného vo v. 16), „zbavenie platnosti“.

301 Al. „môžeme blížii“.

302 Al. „prísahného uistenia“, „slávnostnej prísahy“, ďalej obdobne; viď Skut. 2:30, pozn. 115; tu sú obidva tam spomenuté výrazy spojené do jedného slova.

303 D. „tí“, „ten“.

304 Viď kap. 1:8, pozn. 24 a 28, v. 13, pozn. 42.

305 Al. „vraví“; Žalm 110:4.

306 Viď Mat. 21:29.

307 Viď kap. 5:6; 7:16, pozn. 286 a 296.

308 Viď Mat. 26:28.

309 Viď v. 21; kap. 5:6; 7:11.

310 Vl. „neprechodiace“, tj. „na iného“.

311 Al. „do všetkých dôsledkov“, viď Luk. 13:11, pozn. 916.

312 Al. „vyslobodzovať“.

313 Viď kap. 5:1, pozn. 82 a 184.

314 Al. „vhodný“, „žiaducny“, „sa nám hodil“.

315 VN. Zákone sa pre pojem „svätý“ používajú dva výrazy: „*hagios*“, a ako tu, „*hosios*“. Najčastejšie sa vyskytuje „*hagios*“, zodpovedajúce hebrejskému „*kadosš*“, ak sa tento výraz používa o Bohu, vyznačuje Ho ako Bytosť svätú, dokonale poznajúcu dobré a zlé a bezvýhradne si želajúcu dobré a nie zlé; ak sa použije o ľuďoch, značí

osoby pre Boha oddelené od zlého a všednosti. „*Hosios*“ vyjadruje pojem zbožnosti, nesvetskosti; Boha vyznačuje ako milosrdného a milostivého, Krista ako Toho, v ktorom sú sústredené všetky charakterové črty milosti a dokonalej zbožnosti. Ak sa použije o ľuďoch, vyjadruje súhrn toho, čo je v človekovi primerané Božej povahe a vytvára ju v protiklade k ľudskej vôli; týka sa prejavov citov primeraných vzťahom, v akých sme voči Bohu, a pretože tieto city vlastne tvoria charakter svätosti, používa sa tento výraz vo význame „svätý“ v tomto zmysle. Viď Skut. 2:27, pozn. 108; 13:34n., pozn. 846; 1 Tim. 2:12, pozn. 26; Tit. 1:8, pozn. 16; Zjav. 15:4; 16:5.

316 Al. „bez ľsti“, „bez zlých myšlienok“, viď Rim. 16:18, pozn. 833.

317 Dokonavý minulý čas („plne oddelený“ [v. 26], „k úplnej dokonalosti“ [v. 28]).

318 V dejovom zmysle, vl. „staviš sa vyšším od nebies“.

319 Vl. „nutnosť“, „nie je každodenne nútený“.

320 Tj. „niesť al. vynášať nahor“, „pozdvihovať“, tiež „obetovať“, no nesúvisí s nasledovným výrazom „obeteť“, ďalej obdobne.

321 D. „za tie, ktoré sú“.

322 Tj. „toto posledné“, tj. „obef za hriechy ľudu“, al. „toto obetovanie“, pravdaže za iných; no dôraz je na slovách „raz prevdž“.

323 Viď vv. 20n.

324 Tj. „po zavedení zákona“.

325 Viď kap. 2:10.

326 Al. „súhrn tých vecí...je“; ide o to, k čomu pisateľov výklad smeruje, o podstatu toho, o čom hovorí. „Veci, o ktorých je reč“, sú predmetom, ktorý ho zamestnáva, a vyúsťujú do tohto.

327 Al. „máme takého veľkňaza“.

328 Viď Ján 17:3.

329 Viď Mat. 17:4.

330 Neurčitý čas („zrušenie uskutočnil“), sloveso sa používa o rozložení stanu, porov. príbuzný výraz u Jána 7:2, pozn. 335, al. „zriadil“, no nie ako v kap. 3:3n.; vl. „upevnil“, porov. Skut. 2:23, kde „pribiť“ je to isté sloveso s upresňujúcou predponou.

331 Viď Mat. 2:11.

332 Tu neurčitý čas („*zakaždým* priniesol“; netýka sa tvaru „prinášanie“ vyššie ani v. 4).

333 Viď Mat. 16:28; 4:10, pozn. 112.

334 Al. „náznaku“, „zobrazení“.

335 Viď Mat. 2:12, pozn. 41 a 42, no tu na rozdiel od tamtoho miesta dokonavý minulý čas („dôkladne al. podrobne poučený“, porov. aj kap. 11:17, pozn. 596).

336 Vl. „dokončovať“.

337 2 Mojš. 25:40.

338 Dokonavý minulý čas: „došiel a má al. vykonáva“, „plne al. natrvalo uzakonená a platí“.

339 Viď 2 Kor. 9:12, pozn. 423; súvisí s výrazom vo v. 2 tu, pozn. 27.

340 Viď Mat. 26:28; 2:6, pozn. 31.

341 Al. „právne al. zákonite zavedená“, v stavovom zmysle.

- 342 D. „na lepších prísľuboch“.
- 343 Radová číslovka; v kap. 8:7 D. „miesto druhej“ (2. pád).
- 344 Viď Rim. 9:19, pozn. 491; súvisí so „závadý“ vyššie“.
- 345 D. „zistiš tú závadu“.
- 346 Al. „zistuje pri nich závadu („vyčíta im“, „žehre na nich“), keď“.
- 347 Jer. 31:31–34.
- 348 Al. „že“.
- 349 Vl. „dovrším“, „dokonám“, „do konca dovediem“.
- 350 Al. „voči domu Izraela a voči domu Júdu“.
- 351 „Kainos“, viď kap. 12:24.
- 352 Vl. „urobil ich otcom“ (v. 9), „dňoch domu Izraela“ (v. 10).
- 353 Al. „ujal“, ako v kap. 2:16.
- 354 Viď Skut. 7:36.
- 355 Al. „ja som o nich prestal dbať al. sa starať“, „ja som sa voči nim stal ľahostajným“, ako „zanedbajúc“ v kap. 2:3.
- 356 Viď Skut. 3:25.
- 357 Vl. „dávajúc“.
- 358 Al. „rozumu“ (Mat. 22:37).
- 359 Objektívne poznanie.
- 360 Vedomé poznanie; slová v lomených zátvorkách sú pridané na rozlíšenie týchto významov.
- 361 D. „z nich“; tiež „od [ich] malého po ich veľkého“.
- 362 Viď Mat. 16:22, pozn. 754.
- 363 Viď Luk. 16:9, pozn. 1057.
- 364 Al. „vôbec“, „nijako“.
- 365 Tj. „prejav bezzákonnosti“, „bezzákonné činy“.
- 366 Tu aj v zmysle sľaby „neopotrebovanú“, „nepoužitú“, aká bola „nová“ hrobka u Mat. 27:60 a Jána 19:41.
- 367 Al. „vyhlásil prvú za“, „spravil prvú“.
- 368 Al. „zastaranú“, „opotrebovanú“, „vetchú“; tvar dokonavého minulého času so zosilneným významom („vonkom zastaranú“).
- 369 Al. „zastaráva“, „sa opotreboáva“, viď Luk. 12:33, pozn. 865. „Uznal... za starú“ a „starne“ je činný a trpný rod toho istého slovesa.
- 370 Al. „a odumiera al. doživa“, ako „dosiahneš vysoký vek“ u Jána 21:18.
- 371 Al. „zmiznutiu“.
- 372 Viď Rim. 1:32, pozn. 95.
- 373 Viď Ján 16:2, pozn. 778.
- 374 D. „sväté miesto“.
- 375 Vl. „svetskú“, viď Tit. 2:12, pozn. 63; tiež „svätý svetový poriadok“ – to by bol svätý poriadok stanu, zobrazujúci nezmernú oblasť, v ktorej sa Božia sláva zjavuje v Kristovi. Inak načím prekladať ako v texte.
- 376 Viď kap. 3:3.
- 377 Viď Mat. 17:4; tu aj „oddiel stanu“, „miestnosť“, „sieň“, 5:15.
- 378 Al. „výloh“, „výstava“, „predloženie“.
- 379 Al. „vravelo“.
- 380 Tj. „Najsvätejší“.
- 381 Vl. „majúci v sebe“.
- 382 Viď Luk. 19:43.
- 383 D. „podľa časti“, tj. „po častiach“.
- 384 Al. „netreba“.
- 385 Viď vv. 2n., 1; kap. 8:5, pozn. 336 (D. „odbavujúci“), 7, 3, pozn. 331.
- 386 Vl. „neznalosti“, tj. „mimovoľné hriechy“.
- 387 Viď 1 Kor. 1:11.
- 388 Tj. „najsvätejšej svätynie“.
- 389 Viď Marek 16:12, pozn. 743.
- 390 Vl. „státie“, „trvanie“, „svoje miesto“.
- 391 D. „ktorý“, viď Mat. 2:6.
- 392 Al. „je podobnosťou“, vl. „prirôvaním“ (Mat. 13:3) a i.).
- 393 Vl. „nastavšie“. „Prítomné“ obdobie je v protiklade k „obdobiu nápravy“ vo v. 10. List Hebrejom má na zreteli jedine stan, nie chrám, v ďalšom výklade sa stále prihliada na skutočnosť, že obeť sa vtedy ešte prinášali. Nedalo sa povedať „terajší vek“ (viď kap. 2:5, pozn. 65), lebo Mesiáš už bol prišiel a ukrižovali Ho, no pre Hebrejov ešte nebol v plnom zmysle nastal „vek budúci“, keďže sa obeť podľa „pravidiel mäsa“ (v. 10) ešte stále konali. „Obrazný náznak“ mohol byť jedine pre „prítomné obdobie“ na zemi; vzory boli v nebesiach.
- 394 Viď Mat. 4:10.
- 395 Viď kap. 2:10; 6:2, D. „len na pokrmoch a nápojoch a... namáčaniach“. Viď aj Rim. 4:18, pozn. 247; 1 Kor. 1:4, pozn. 7.
- 396 Rim. 1:32, pozn. 95.
- 397 Tj. „majúce povahu al. týkajúce sa mäsa“.
- 398 Vl. „narovnania“, tj. „zavedenia správneho poriadku vecí“.
- 399 Viď Mat. 3:1.
- 400 D. „nastanúcich“, tj. „ktoré majú al. mali nastať“.
- 401 Viď Mat. 7:11.
- 402 „Budúce dobré veci“ sú požehnania prisľúbené v spojení s Kristom. List Hebrejom, hoci patrí Kristovcom a preberá veľmi vzácne predmety, nevedie do vlastného postavenia zhromaždenia; to len spomína v kap. 2 a 12.
- 403 Vl. „väčším“.
- 404 Viď Kol. 1:23.
- 405 D. „vecí skrze väčší a dokonalejší stan... zhotovený... ani skrze krv... lež skrze... krv“. Predložka tu použitá vyjadruje, že Jeho príchod nastal v moci týchto vecí a bol nimi vyznačený. Nejde ani o miesto ani o prostriedok; porov. Rim. 2:27, pozn. 147; 2 Kor. 3:11, pozn. 128.
- 406 Al. „(vy)nájduť“.
- 407 Obdobne ako v kap. 1:3, pozn. 13.
- 408 Viď Mat. 15:11, pozn. 701.
- 409 Viď kap. 8:8.
- 410 Viď Mat. 8:34.
- 411 Viď Ef. 1:7.
- 412 Viď kap. 6:15.
- 413 Ten istý výraz ako „zmluva“ vo v. 15 a inde, viď Mat. 26:28, pozn. 1243; vv. 16n. sú vsuvkou, ktorou sa mimochodom spomína iný druh „zmluvy“ al. „usporiadania“.
- 414 D. „závet, je nutné, že by sa prinášala al. spôsobovala (al. možno „bola prinesená al. spôsobená“ v stavovom

- zmysle) smrť". Niektorí chápu v zmysle „žeby sa prinášala („bola prinesená“) zvesť al. svedectvo o smrti“.
- 415** Vl. „toho („ten“), čo závet zanecháva“, viď Skut. 3:25, pozn. 203.
- 416** Viď v. 16.
- 417** Vl. „pevný“, „istý“.
- 418** Vl. „sily“, „moci“.
- 419** Al. „slávnostne zavedená“, „zasvätená“, v stavovom zmysle; dokonavý minulý čas s dosahom do prítomnosti.
- 420** Al. „nebola nastolená“, viď Mat. 7:25, pozn. 300. Obdobne v. 26 a kap. 10:2.
- 421** Rastlina, ktorej trsy sa používali na obradné kropenie; porov. Ján 19:29.
- 422** Viď Luk. 4:17.
- 423** 2 Mojš. 24:8.
- 424** Al. „vzhľadom na vás“, no nie ako v kap. 8:8; viď kap. 1:7, pozn. 24.
- 425** Viď 2 Kor. 9:12; D. „nádoby služby“, tiež „služobné potreby al. náčinie“.
- 426** Al. „bolo“.
- 427** Viď kap. 8:5.
- 428** Viď v. 8.
- 429** Al. „zhotovených“, ako vo v. 11.
- 430** Tj. stáby vyrazených razidlom; tým boli skutočné veci v nebesiach, Mojžišovi ukázané.
- 431** Al. „pravých“ (Ján 17:3).
- 432** Viď Mat. 27:53, pozn. 1365.
- 433** Viď kap. 8:3, pozn. 331.
- 434** Al. „často“.
- 435** Viď Mat. 17:25, pozn. 805.
- 436** Viď Luk. 22:15.
- 437** Viď Ján 8:40.
- 438** Viď Marek 16:12, pozn. 743, tu dokonavý minulý čas.
- 439** Viď kap. 7:18, pozn. 300.
- 440** Vl. „pokiaľ“, „nakoľko“.
- 441** Viď Kol. 1:5, pozn. 8.
- 442** Väzba ako v Rim. 1:20, pozn. 52.
- 443** Viď 1 Peter 2:24.
- 444** Viď Rim. 8:19; 3:21, pozn. 197, tj. „nemajúc s hriechom do činenia“. Prvý raz naše hriechy niesol a Boh Ho hriechom spravil, hoci On sám bol bez hriechu; no teraz, keď splna odpratá hriechy tých, ktorí Ho vyčkávajú, a uviedol ich do úžitku Jeho obete, sa im ukáže bez toho, žeby mal s hriechom do činenia, lebo hriech, pokiaľ ide o nich, bol zahľadený, keď On prišiel prvý raz.
- 445** Al. „vyslobodenie“.
- 446** Viď kap. 9:4, 11.
- 447** Al. „predmetov“.
- 448** Al. „sa približujú“.
- 449** Viď kap. 2:10, pozn. 87, tu odlišné znenie pre zreteľnosť.
- 450** Viď kap. 7:3, pozn. 274.
- 451** Al. „splna al. natrvalo očistení“, dokonavý minulý čas.
- 452** Al. „ale nimi sa deje“.
- 453** Viď 1 Kor. 11:24.
- 454** Al. „hriechy odnímať al. zahľádzať“, inak „nemožno predsa, žeby krv... hriechov zbavovala“.
- 455** Žalm 40:6–8.
- 456** Viď Skut. 21:26; súvisí s „prinášať“ vo vv. 1n., 8; tenže výraz je vo vv. 10, 14 a 18, pozn. 464.
- 457** Neurčitý čas („obete... sa ti nezažiadalo“, „po obeti... si nezatúžil“).
- 458** Al. „sklbil al. zostavil si si“, sloveso ako v 1 Kor. 1:10, pozn. 15, no tu v neurčitom čase a v strednom slovesnom rode, ktorý tu možno chápať v obdobnom zmysle ako v kap. 1:3, pozn. 13; v protiklade k starozákonným, obetiam zvierat, ktoré samy o sebe nemali žiadnu hodnotu, sa tu tento tvar zdá naznačovať Božiu záľubu v dokonalej obeti Kristovej.
- 459** D. „si si mi“, znenie v texte pre zreteľnosť.
- 460** Viď Marek 12:33.
- 461** Al. „si neschválil“.
- 462** Al. „kapitole“, „záhlaví“.
- 463** Al. „tvoju vôľu“, ďalej obdobne; preklad v texte zachováva súvislosť so slovami „si si neželal“ vo vv. 5, 8.
- 464** Viď v. 5 pozn. 456 a 457.
- 465** Viď Mat. 2:6.
- 466** Al. „rušiť“.
- 467** Viď kap. 5:7.
- 468** Tj. „v dôsledku tohto želania“ (v. 10), „v moci Ježišovej krvi“ (v. 19), viď Mat. 3:11.
- 469** Al. „celkom al. natrvalo posvätení“, v. 22 obdobne, dokonavý minulý čas, v stavovom zmysle.
- 470** Al. „denne stojí, keď“.
- 471** Viď Skut. 13:2, pozn. 780.
- 472** Viď kap. 9:25n.
- 473** Viď Skut. 27:20, pozn. 1714, v. 40, pozn. 1746.
- 474** Viď v. 1, pozn. 450; vo v. 12 sa vzťahuje na „usadol“, nie na „obeť“, keď Svoje dielo dokoná, nemusí už povstávať, aby v ňom pokračoval, lež mohol usadnúť a tak ostať. Kňazi denne stáli, no On natrvalo sedí.
- 475** Viď kap. 2:11 (tu na rozdiel od v. 10 vyššie, pozn. 469, kde ide o trvalý výsledok raz vykonaného posvätenia), v. 10 (tu tvar dokonavého minulého času, „spravil... naskrze dokonálými“).
- 476** Viď kap. 8:10, 12.
- 477** D. „týchto“.
- 478** Al. „slobodu“, „voľnosť“, „nenútenosť“.
- 479** Al. „vchodeniu“, „vojdeniu“.
- 480** Viď kap. 9:8.
- 481** Vl. „čerstvú“, „nedávno zriadenú“, viď príbuznú prísluvku v Skut. 18:2, pozn. 1137.
- 482** Tj. „slávnostne otvoril“, „vysvätil“, viď kap. 9:18, pozn. 419.
- 483** D. „mäso“.
- 484** Viď v. 1.
- 485** Al. „pravým“ (Ján 17:3).
- 486** Al. „čo do srdca“ („tela“).
- 487** D. „skropení“.
- 488** Viď Ján 13:10.
- 489** Vl. „čistou vodou“.
- 490** Al. „neochvejné“, vl. „neohybne“.
- 491** D. „prisľúbil“.

- 492 Al. „pobádanie“, vl. „podpichovanie“, „vydražďovanie“.
- 493 Viď Skut. 2:27, pozn. 106.
- 494 Viď 2 Tes. 2:1, pozn. 32.
- 495 Al. „ako ktorísi majú obyčaj“.
- 496 Viď Skut. 16:40.
- 497 Vl. „a to natoľko skôr, nakoľko“.
- 498 Al. „ten deň“.
- 499 Al. „nadobudnutí“, „potom, čo sa nám dostalo“.
- 500 Viď Rim. 1:28.
- 501 Al. „svojoľofne“, „dobrovoľne“.
- 502 Viď kap. 4:9.
- 503 Viď v. 6.
- 504 Al. „ktorý má al. je určený zožierať“.
- 505 Viď Luk. 13:16.
- 506 Al. „zamietne“ (v. 28), „pošliape“, „neuzná“, „urazí“ (v. 29), pričastia bez časového významu.
- 507 Vl. „na“ („na základe svedectva dvoch...“).
- 508 D. „v ktorej“, viď vv. 10, 19, pozn. 468.
- 509 Viď Marek 7:2; Skut. 10:14.
- 510 Al. „potupil“.
- 511 5 Mojš. 32:35n.
- 512 Vl. „vpadnúť“, „zapadnúť“.
- 513 Viď 1 Kor. 13:7.
- 514 D. „zápolenia utrpení“.
- 515 D. „toto“.
- 516 Viď Mat. 13:21, pozn. 586, vl. „aj pohanami aj trýžňami“, 21:42; 23:30.
- 517 Vl. „ktorí sa takto správali“, tj. „takýto život viedli“.
- 518 Al. „pociťovali“, ako v kap. 4:15; aj tu neurčitý čas („veľa ráz al. celým svojim postojom prejavili“).
- 519 Al. „s väzňami“.
- 520 Vl. „prijali“.
- 521 Al. „lúpež“.
- 522 Viď Mat. 19:21.
- 523 D. „sami seba“.
- 524 Viď Skut. 2:45, pozn. 140, tu jednotné číslo.
- 525 Viď v. 19.
- 526 D. „ktorá má“.
- 527 Viď kap. 2:2.
- 528 Viď Mat. 3:14.
- 529 Al. „trpezlivosť“, viď Jak. 5:11.
- 530 Al. „želanie“, ako vo v. 7.
- 531 Al. „si dobyli“, „si odniesli“ (Ef. 6:8, nesúvisí s „nesie“ vo v. 35).
- 532 Viď kap. 6:12, 15.
- 533 Vl. „veď koľko, koľko“.
- 534 Viď Mat. 11:3.
- 535 Vl. „pride“, no iné sloveso ako „prichodiť“ vyššie.
- 536 Viď Mat. 24:48.
- 537 Podľa mnohých závažných rukopisov „môj spravodlivý“, tj. „Boží“, ktorého On za takého uznáva.
- 538 Viď Rim. 1:17.
- 539 Tj. „ak sa volakto stiahne späť“, viď Gal. 2:12, pozn. 75; netýka sa „spravodlivého“. V oddiele, ktorý apoštol cituje (Hab. 2:3n.) sa nijako nevraví, že by sa späť stiahol spravodlivý žijúci z viery; dokazuje to hebrejský text aj LXX. V celom tomto liste sa s Hebrejmi, ktorí

- uznali Pána Ježiša za Mesiáša, zaobchodí ako s Božím ľudom, tj. ľuďom prijatým za podmienky viery; tak v kap. 13:12: „aby posvätil ľud svojou vlastnou krvou“. Nie je tu nič o posvätení Duchom, no pisateľ trvá na praktickej pravde „spravodlivý bude žiť z viery“; a potom hovorí: „ak sa stiahne späť“, tj. hocikto zaujímajúci postavenie vyznávajúceho veriaceho. No ak žije z viery, potom sa späť nestiahne: Skrátka: jeden charakter je život z viery, druhý je vyznačený stiahnutím sa späť.
- 540 Al. „slasť“ (Mat. 3:17).
- 541 D. „zo stiahnutia al. sťahovania sa späť“; chápe sa tu, podobne ako nasledovné „vera“, za triedu ľudí takým charakterom vyznačených (porov. „obriezka“ a „neobriezka“ v Ef. 2:11 a inde, tj. „obrezaní“ a „neobrezaní“).
- 542 Viď Ján 17:12, pozn. 835.
- 543 Dá sa chápať aj v zmysle „sme nie ľudia sťahovania (tj. „vyznačení sťahovaním“) ...lež ľudia viery“.
- 544 Vl. „dobytie“, ako „dobyťého vlastnictva“ v Ef. 1:14, „nadobudnutie“ (1 Tes. 5:9; 2 Tes. 2:14).
- 545 Al. „spoliehanie sa na veci“, „uistenie al. pevné presvedčenie (nie ako nižšie) o veciach“.
- 546 Al. „dôkaz“, vl. „usvedčenie“, viď 2 Tim. 3:16, pozn. 138.
- 547 Viď kap. 10:1, 19, pozn. 468.
- 548 Al. „chápeme“, „si uvedomujeme“.
- 549 Viď 1 Kor. 1:20, pozn. 32.
- 550 Al. „boli zostrojené“ v dej. zmysle, no je to dokonavý min. čas; znenie v texte načím chápať v zmysle stavovom (Mat. 7:25, pozn. 300). Viď kap. 10:5; inak tiež „usporiadané“ (2 Kor. 9:5).
- 551 Viď Ján 6:63.
- 552 Al. „zrejmych“, „javiacich sa“.
- 553 Viď kap. 8:3.
- 554 Al. „lepšiu“, vl. „väčšiu“, „hojnejšiu“.
- 555 Môže sa vzťahovať na „vieru“ ako aj na „obeť“ (v. 4), resp. „schranu“ (v. 7).
- 556 3. pád množného čísla; D. „pri jeho daroch“, „na základe jeho darov“, predložka ako u Luk. 1:47, pozn. 81.
- 557 D. „skrže ňu umrúť“.
- 558 Mieni sa pravdepodobne hlas, ktorý k Bohu volal zo zeme (1 Mojš. 4:10) a o ktorom sa predpokladá, že ho stále ešte počúť ako svedectvo Abelovej viery.
- 559 Viď Skut. 7:16.
- 560 D. „nebol nachádzaný“.
- 561 Tvary dokonavého minulého času, zosilňujúce: „plného svedectva“ (netýka sa vv. 2, 4), „veľmi zaľúbil“.
- 562 Tak prekladajú LXX slová „chodil s Bohom“ v 1 Mojš. 5:24.
- 563 Viď kap. 12:17, tu prítomný čas.
- 564 Súvisí s „odplaty“ v kap. 2:2.
- 565 Viď Mat. 2:1.
- 566 Al. „úctou“, „nábožnosťou“, viď príbuzné prídavné meno u Luk. 2:25, pozn. 173.
- 567 Al. „záchranu“, nesúvisí so „schranu“ vyššie.
- 568 Al. „ktoré mal (Mat. 16:27, pozn. 764) prijímať“, vv. 11, 13 obdobne.
- 569 Ako „si... na návštevu“ u Luk. 24:18, neurčitý čas („zaujal postavenie návštevníka“; dá sa chápať aj v zmysle pozn. 570 nižšie).

- 570** Neurč. čas („usídlil sa“, no pokračovanie vyžaduje preklad ako v texte, viď Mat. 9:13, pozn. 363).
- 571** Vl. „umelcom“, „remeselníkom“ (Skut. 19:24, 38), tu v zmysle „pôvodcom plánov“, „architektom“.
- 572** Tj. „zhotoviteľom“, „výrobcom“, „vykonávateľom stavby“.
- 573** Al. „schopnosti“.
- 574** Tj. „aby sa v nej semeno ujal“, vl. „zapustenie“ (pribuzné sloveso je v kap. 6:1); tiež „založenie“ (kap. 4:3), ak sa nasledovné „semena“ chápe ako „potomstva“.
- 575** Al. „primeranosti“, „vhodnosti“.
- 576** Viď Ján 9:21.
- 577** Viď kap. 10:23.
- 578** Al. „z“.
- 579** D. „podľa toho“.
- 580** D. „perý“.
- 581** D. „podľa viery“, tj. „vierou vyznačení“, porov. Skut. 3:17, pozn. 186.
- 582** Tu v zmysle splnenia prísľubov, „toho, čo mali prísľúbené“, viď kap. 6:15; „Prísľubov“ samých osebe sa im dostalo, no nie ich splnenia.
- 583** Al. „lež“.
- 584** Neurčitý čas v zmysle Luk. 10:24, pozn. 681; tiež „každý z nich uvidel“ atď.
- 585** Al. „zdravili“, „objímali“ (Skut. 20:1).
- 586** Vl. „v“, viď Mat. 5:5, pozn. 134.
- 587** Viď Mat. 25:35; nesúvisí s „cudzej“ vo v. 9.
- 588** Al. „vyhnancami“, vl. „prechodnými obyvateľmi“.
- 589** Viď Mat. 27:53, pozn. 1365 (tu je zmysel predpony vyjadrený slovom „jasne“); 6:32.
- 590** Ako vo v. 11, no tu v zmysle „dosť času“.
- 591** Viď Mat. 2:12.
- 592** Viď Ján 8:40, pozn. 425.
- 593** Ako v 1 Tim. 3:1, pozn. 86.
- 594** Al. „dával nazývať“, „volal“, v. 18 obdobne.
- 595** Vl. „nazývať sa navyše“, ako „prezvali“ u Mat. 10:25.
- 596** Je pozoruhodné, že slovesá „priniesol“ tu a „usporiadal“ vo v. 28 sú v dokonavom minulom čase. Ostatné udalosti, ktoré sa tu spomínajú v čase neurčitom, sú dejinné skutočnosti významu viacmenej prechodného, no tieto dve majú význam trvalý, lebo obrazne alebo stavajú veriaceho na novú pôdu alebo sa predstavujú ako trvajúce čo do svojho obrazného významu až do doby napísania listu. Nejde o trvanie vo vonkajšom zmysle, lebo nakropenie krvi nastalo iba raz.
- 597** Vl. „a“.
- 598** Tu (v N. Zákone okrem tohto miesta ešte len v Skut. 28:7, „sa... ujal“) použitý výraz značí „vziať na seba“, „prevziať“ v zmysle fyzickom aj napr. o záväzku a pod. Abrahám sa v mysli chopil prísľubov a privlastnil si ich, a predsa bol ochotný Isáka obetovať. Prijal prísľuby do srdca a Bohu dôveroval natoľko, že bol hotový sa ich čo do mäsa vzdať.
- 599** Nedokonavý minulý čas, vari v zmysle „hodlal al. bol ochotný priniesť“, porov. Mat. 5:23, pozn. 171, kde je tvar prítomného času v podobnom význame.
- 600** Al. „ku ktorému“, porov. kap. 1:8, 13; potom by sa tieto slová, pravda, týkali Abraháma, kým preklad v texte ich vzťahuje na Isáka.
- 601** 1 Mojš. 21:12.
- 602** Al. „uväzňiac“, viď Rim. 4:3, pozn. 222 („prípísal al. prisúdil al. priznal Bohu túto moc“).
- 603** Al. „zbudiť“, „povzbudiť“.
- 604** Viď kap. 9:9; 10:36, pozn. 531; sloveso v použití ako na tomto mieste znamená „dostať spáť, čo sme mali a stratili, hoci sa zdalo, že sme to stratili navždy“. Tento zmysel je tu vzhľadom na obetovanie Isáka celkom zrejmy.
- 605** Al. „dal sa klaňať“, „vykonal klaňanie“
- 606** Tj. „súc opretý o vrch“.
- 607** 1 Mojš. 47:31, LXX.
- 608** D. „vierou pripomenul Jozef skonávajúc o... a prikázal“.
- 609** Al. „bol splodený“, viď Mat. 2:1.
- 610** Neurčitý čas, viď Mat. 4:2, pozn. 98; tiež „na tri mesiace skrytý“, v dejovom zmysle.
- 611** Viď Skut. 7:20.
- 612** Al. „zlé“, „týranie“, „byť vystavovaný zlému zaochádzaniu“, „byť týraný al. vystavovaný týraniu“.
- 613** Viď 1 Tim. 6:17, pozn. 247.
- 614** Tj. „lebo uznal“, no iná väzba ako nižšie, pozn. 615; preklad obidvoch väzieb v texte je doslovný.
- 615** Sloveso s tou istou predponou, akú má v obdobnom zmysle iné sloveso v Rim. 8:19, viď tam pozn. 410.
- 616** Al. „na odplatu“, no v cieľovom zmysle; viď kap. 2:2.
- 617** Viď Mat. 16:4.
- 618** Al. „vykonal“, inak viď v. 17, pozn. 596.
- 619** Viď Mat. 26:2.
- 620** Al. „nanesenie“, vl. „nalíatie“.
- 621** V pôvodine vl. „prvorodené veci“, D. „(tie) prvorodené“, množné číslo stredného rodu. Zmysel je ako v texte („všetko prvorodené“, porov. „to sväté“ u Luk. 1:35).
- 622** Tj. „prvorodenstva“, v orig. „ich“, tj. „prvorodených“, viď predložil poznámku 621.
- 623** Viď 1 Kor. 15:54.
- 624** Al. „nebola zahubená“, nesúvisí s „hubil“ vo v. 28.
- 625** Viď Rim. 1:31.
- 626** Al. „chcieť vyprávať“, D. „čas, vyprávajúcemu“.
- 627** Neurč. čas v zmysle Luk. 1:55, pozn. 100.
- 628** Al. „vykonávali“.
- 629** Viď Mat. 26:47.
- 630** Vl. „mocneli“.
- 631** Viď Mat. 21:42; netýka sa v. 40.
- 632** Vl. „tábory“.
- 633** D. „z opätovného vstania“.
- 634** Al. „utlkaní“.
- 635** Viď kap. 10:34.
- 636** Al. „prijímali skúšku“, „iným sa dostávalo skúšky“.
- 637** Vl. „a ešte“.
- 638** Viď 1 Tes. 3:4, pozn. 83.
- 639** Viď v. 25.
- 640** Al. „dúpätách“, „brlohoch“ (Mat. 21:13).
- 641** Al. „rozsadlinách“, „prievach“, „roklíach“.

- 642 Viď kap. 10:36.
 643 Vl. „o“, „čo do“, tu zmysel ako v texte.
 644 Viď kap. 5:9.
 645 Vl. „okolo nás ležiaci“, „nás obklopujúci“.
 646 Tj. „svedkov pravdy o živote z viery“.
 647 Vl. „hmotu“, „masu“.
 648 D. „hriech, ktorý“.
 649 Al. „opletie“, „opance“, vl. „obstane“, al. aj „ku ktorému ľahko dochádza al. dôjde“.
 650 Al. „trpezlivosťou“, viď Jak. 5:11, tu predložková väzba ako v 2 Kor. 3:11, pozn. 128.
 651 D. „bežme zápas“.
 652 D. „lež“, v. 2 obdobne.
 653 Sloveso v podstate toho istého významu ako v kap. 11:26, pozn. 615.
 654 Viď Skut. 3:15.
 655 Al. „vydržal“, súvisí s „vytrvalosťou“ vo v. 1.
 656 Dokonavý minulý čas („usadol natrvalo“, „usadol a sed“).
 657 Ako „dôkladne“ v Skut. 17:23, viď tam pozn. 1109; „uvážte, aby ste posúdili cenu al. hodnotu“; výraz sa používa aj v zmysle porovnania s voľacím al. voľakým iným.
 658 Viď v. 2, pozn. 655.
 659 Dokonavý minulý čas („zniesol v plnom rozsahu“ [v. 3, no to sa netýka tohto slovesa vo v. 2, kde neurčitý čas, ani vo v. 7, kde je čas prítomný], „dostalo a dostáva“ [v. 8]).
 660 Vl. „ste sa zápasia“, sloveso má predponu vyjadrujúcu pojem odporu.
 661 Al. „vypustili z pamäti“, dá sa chápať aj ako otázka.
 662 Viď Mat. 2:6; netýka sa ostatných takto neoznačených výskytov tohto zámena v tomto oddiele.
 663 Al. „s a vami rozpráva ako so synmi“; Prísł. 3:11n.
 664 Al. „cvičenie“ (nie ako vo v. 11, pozn. 679), „nápravné pôsobenie“ (Ef. 6:4), ďalej obdobne; sloveso vo vv. 6n. a to isté vo v. 10 je odvodené, viď 1 Kor. 11:32, pozn. 448.
 665 Viď Ef. 5:11.
 666 Vl. „bičuje“.
 667 Tj. „za svojho“, vl. „prijíma“, viď Marek 4:20, pozn. 126; tiež „schvaľuje“, tj. „ktorý je mu milý“.
 668 Al. „ako nápravná výchova“, tj. „nie ako prejav hnevu“; niektoré rukopisy majú znenie „ak znášate nápravnú výchovu“.
 669 Al. „s vami zaobchodí ako so synmi“.
 670 D. „syn, ktorého otec nepodrobuje“.
 671 D. „ktorej podielníkmi (viď kap. 3:1) sa stali všetci“.
 672 Viď Rim. 2:20, pozn. 137.
 673 Al. „oveľa radšej“.
 674 Al. „nepodriadiť sa oveľa... a nebudeme“.
 675 Al. „nadobudnúť život“.
 676 Viď Rim. 1:20, pozn. 52; 1:4, pozn. 9.
 677 D. „čo do prítomnosti“, „pre prítomnosť“.
 678 Vl. „odovzdáva“.
 679 V stavovom a zosilnenom zmysle („dôkladne vycvičení“).
 680 Viď Luk. 13:13; Skut. 15:16, pozn. 938; al. „napravte“ al. vari „vzpružte“, no súvisí s „rovné“ vo v. 13.
 681 Vl. „uvoľnené“, „ponechané (visieť)“, „spustené“.
 682 Is. 35:3.
 683 Al. „svojimi nohami“ („vyšliapte“).
 684 Al. „rovnými spravte“.
 685 Vl. „koľaje“, „vyjazdené al. vychodené cesty“.
 686 Viď 1 Tim. 1:6, pozn. 12, „nezišlo al. nebolo zvedené z cesty“; tu sa s ohľadom na súvislosť („vyliečené“ nižšie) pozdáva aj preklad „vykľbené“, „vytknuté“ v lekárskom zmysle.
 687 Viď Rim. 9:30.
 688 Al. „premeškávajúci“.
 689 Al. „oneskorujúci sa za Božou milosťou“ (D. „od Božej milosti“).
 690 Viď Luk. 6:18.
 691 Viď Rim. 3:14.
 692 Viď Ján 18:28.
 693 Al. „voľakto“.
 694 Viď 1 Tim. 4:7, pozn. 136.
 695 Viď Ján 6:55.
 696 Viď Skut. 7:9.
 697 Al. „si želal“, „túžil“.
 698 Viď Mat. 21:42, tu s obdobným významom ako príbuzný výraz napr. v Rim. 1:28, pozn. 73; 1 Kor. 9:27, pozn. 361; 2 Kor. 13:5nn., pozn. 610.
 699 Al. „príležitost“.
 700 D. „miesto pokánia“.
 701 Tj. „požehnanie“, viď 1 Mojž. 27:24. Mnohí vzťahujú toto zámeno na výraz tu preložený „pokánie“, ktorý značí aj „zmenu mysle“; potom by išlo o zmenu stanoviska Isáka aj o odvolanie dôsledkov predošlého Ěsauovho zneváženia prvorođenstva. Slovo „miesto“ by potom bolo treba chápať obdobne ako napr. v Rim. 12:19 v zmysle „možnosti“, „umožnenia“, „voľnej dráhy“, takže podľa tohto poňatia by tento oddiel znel „zamietnutý, lebo nedosiahol možnosť odvolania, hoci“ atď. No nijako sa nedá zámeno „ho“ vzťahovať na „miesto“, lebo toto zámeno je v gréčtine ženského rodu, rovnako ako aj „požehnanie“ aj „pokánie“ („zmena“, „odvolanie“), kým „miesto“ je rodu mužského.
 702 Al. „usilovne hľadal“, „oň... veľmi usiloval“, neurčitý čas („vyvinul veľké úsilie al. usilovnú snahu“).
 703 Viď 2 Peter 2:4.
 704 Al. „víchrici“, „vreniu“, „sopteniu“.
 705 Viď Skut. 2:2.
 706 Vl. „sa ospravedlnili (Luk. 14:18) al. vyhovorili“; ten istý výraz je vo v. 25 s významom „s ospravedľňovaním al. vyhováraním sa (ne)odmietli“.
 707 D. „im nepripojilo al. nedodalo“.
 708 D. „neznášali“, al. obdobne ako u Jána 16:12 (hoci tam je iné sloveso), „nezniesli“.
 709 2 Mojž. 19:13.
 710 Al. „prikazovalo: Ak sa vrchu dotkne aj“.
 711 Al. „to videnie“.
 712 Použitie spojky „a“ ukazuje v tomto oddiele veľmi zreteľne rozdelenie predmetov.
 713 Al. „slávnostnému zhromaždeniu“, no nie ako „zhromaždeniu“ nižšie.

- 714** Viď Luk. 2:3, tu dokonavý min. čas („natrvalo zapísaných“).
- 715** Viď Skut. 10:36.
- 716** Viď kap. 7:28, pozn. 80, 317, 77 a 325.
- 717** Vl. „čerstvej“, „mladej“ („neos“); inde sa pre „novú“ zmluvu užíva slovo „*kainos*“, tj. „nového al. iného druhu“; viď aj kap. 8:13, pozn. 366. „Nový človek“ v Ef. 4:24 je „*kainos*“, „nového druhu“, v Kol. 3:10 „*neos*“, „nestarnúci“, „mladiství“.
- 718** Al. „skrúpania“.
- 719** Viď Mat. 2:12, pozn. 41 a 42.
- 720** Al. „väčšmi“.
- 721** D. „na zemi, oveľa skôr my, odvracajúc sa“.
- 722** Vl. „od“.
- 723** Viď Mat. 24:29; vo v. 27 D. „ktoré sa (ne)otriasajú“, vo v. 28 odvodené prídavné meno.
- 724** Dokonavý minulý čas („s istotou al. natrvalo prísúbil“).
- 725** Hagg. 2:6.
- 726** Viď 1 Kor. 1:11, pozn. 18.
- 727** Vl. „prenesenie“, ako v kap. 11:5, „výmenu“, viď kap. 7:12, pozn. 289.
- 728** Al. „majme vďačnosť“ (1 Tim. 1:12, pozn. 52).
- 729** Al. „a hrôzou al. úzkosťou“.
- 730** Al. „predsa“.
- 731** 5 Mojž. 4:24; 9:3.
- 732** Al. „nech ostáva“, ako v kap. 12:27, tu prítomný čas s nedokonavým významom.
- 733** Viď Rim. 12:10.
- 734** D. „si neuvedomili (vl. „zabudli“), že“.
- 735** Viď kap. 2:6.
- 736** Vl. „zviazaní“.
- 737** Viď kap. 11:25, pozn. 612.
- 738** Al. „pri všetkých“.
- 739** Značí nielen, že sa na manželstvo má dbať a v čistote ho udržiavať, lež aj že sa tento zväzok sám osebe má chovať v úcte.
- 740** Al. „smer“.
- 741** Viď 1 Tim. 3:3.
- 742** Tj. „s tým, čo práve máte“.
- 743** Jos. 1:5; 5 Mojž. 31:6.
- 744** Viď Skut. 2:27.
- 745** Al. „kľudne“.
- 746** Al. „tak, žeby sme smelo vraveli al. mohli vraviť“.
- 747** Viď Mat. 2:6; netýka sa vzťahných zámen v tomto oddiele bez tohto označenia.
- 748** Vl. „východ“, ako „východisko“ v 1 Kor. 10:13, tu v zmysle „koniec“, „cieľ“.
- 749** Viď Gal. 1:13; tu vo v. 18 príbuzné sloveso.
- 750** Ako „dôkladne pozoroval“ v Skut. 17:23.
- 751** Viď kap. 2:1.
- 752** Al. „rozičnými“, „stále novými al. inými“, tiež „Istivo vymyslenými“.
- 753** Al. „čudnými“.
- 754** Viď Kol. 2:7, pozn. 91.
- 755** Neurč. čas: vo v. 9 „sa *dost* nachodili“, tj. „aby nadobudli dostatok skúsenosti“; čo do vv. 10, 12 a 19 viď Mat. 12:4; Luk. 22:15; Mat. 9:13, pozn. 363.
- 756** Viď Mat. 4:10, pozn. 112.
- 757** Viď kap. 9:2.
- 758** Viď Luk. 13:33, pozn. 950; vo vv. 12n. táže predložka.
- 759** Al. „chcime al. snažme sa vyjsť“, vyjadruje aj trvalý postoj.
- 760** Viď Mat. 6:32.
- 761** Viď kap. 7:27.
- 762** Viď 2 Kor. 9:13.
- 763** Viď Skut. 5:36.
- 764** Al. „buďte ústupní al. poddajní“.
- 765** Viď Marek 13:33, pozn. 593.
- 766** Viď Mat. 12:36.
- 767** D. „nie vzdychajúc“.
- 768** Vl. „to by vám *nebolo* výhodné“, viď príbuzné sloveso u Luk. 17:2.
- 769** Al. „chcejúc“, „želajúc si“.
- 770** Viď Marek 7:37, pozn. 326.
- 771** D. „hojnejšie“, „väčšmi“.
- 772** Al. „skôr“.
- 773** V dej. zmysle, sloveso ako u Mat. 12:13, pozn. 506, viď aj Skut. 1:6, pozn. 15.
- 774** Al. „nahor“.
- 775** Slovesný tvar vyjadruje charakter bez zreteľa na čas.
- 776** Al. „hodnote“.
- 777** Viď Mat. 3:11, pozn. 86.
- 778** Viď kap. 1:12.
- 779** Viď Mat. 26:28; Ezech. 37:26.
- 780** Al. „plne zjednotí“ (1 Kor. 1:10).
- 781** Al. „vykonanie“, „vykonávajúc“.
- 782** Al. „želaní“.
- 783** Tu aj „vytvárajúc“ (Skut. 4:24, pozn. 254).
- 784** Tj. „boli ochotní zniesť“.
- 785** Viď Skut. 13:15, pozn. 1009; 15:20, pozn. 946.
- 786** D. „len krátkymi slovami“.
- 787** Vl. „uvoľnený“, „odviazaný“, v stav. zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 788** D. „ak bude prichodiť“.
- 789** Vl. „skôr“, viď v. 19, pozn. 772; tu značí „skôr ako si myslím“, porov. Ján 13:27, pozn. 698; 1 Tim. 3:14.
- 790** D. „uvidím“, „pozriem“.
- 791** D. „tí od“.

LIST JAKUBA

Jakub, nevoľník Boží a Pána Ježiša Krista, dvanástim kmeňom, ktoré sú v rozptýlení¹, pozdrav. (2) *Za samú² radosť uznajte, moji bratia, keď³ upadnete⁴ do rozličných pokušení⁵, (3) vediac, že osvedčenie⁶ vašej viery spôsobuje⁷ vytrvalosť⁸, (4) no vytrvalosť⁸ nech má dokonalé uplatnenie⁹, aby ste boli dokonalí a celiství¹⁰ a aby vám nič nechýbalo. (5) No ak komu z vás chýba múdrosť, nech ju vyprosuje od¹¹ Boha, ktorý všetkým ochotne¹² dáva a nevyčíta, a bude mu daná¹³. (6) No nech vyprosuje, nič nepochybujúc, lebo kto pochybuje, podobá sa príboju mora, hnanému vetrom a sem-ta zmietanému¹⁴; (7) taký¹⁵ človek nech sa veru nedomnieva, že od¹¹ Pána čosi dostane; (8) je to muž dvojakej duše¹⁶, na všetkých svojich cestách neustálený¹⁷.*

(9) No nech sa brat poníženy¹⁸ honosí v svojom povýšení (10) a boháč v svojom ponížení, pretože zájde¹⁹ ako kvet trávy; (11) áno, vzišlo slnko so svojím²⁰ žiarom²¹ a trávu vysušilo, i odpadol jej kvet a pominul sa²¹ pôvab jej²² vzhľadu²³ – tak uvädne aj boháč v svojich podnikaniach²⁴. (12) Blažený muž, ktorý znáša²⁵ pokúšenie⁵, pretože, ukážuc sa²⁶ osvedčeným, dostane veniec²⁷ života; ten On prisľúbil tým, ktorí ho milujú. (13) Nech nikto, súc pokúšaný, nevraví: Som pokúšaný od²⁸ Boha; Boh je predsa nepokúšateľný od zlých vecí a sám nikoho nepokúša, (14) lež každý je pokúšaný, súc odvieľkaný²⁹ a vábený³⁰ od³¹ svojej vlastnej chtiivosti³²; (15) chtivosť³² potom počnúc rodí³³ hriech, no hriech, súc plne dokonaný³⁴, plodí³⁵ smrť. (16) Nemýľte sa³⁶, moji milovaní bratia. (17) Od³⁷ Otca svetiel zhora zostupujúce je³⁸ každé dobré³⁹ danie a každý dokonalý dar⁴⁰; u neho niet úchyľky⁴¹ ani zatônenia⁴² z obratu⁴³. (18) Podľa svojej vôle⁴⁴ nás splodil³⁵ slovom pravdy, takže⁴⁵ sme akýmisi prvotínami jeho tvorov.

(19) Nech je teda, moji milovaní bratia, každý⁴⁶ človek rýchly na počutie, pomalý na prehovorenie, pomalý na hnev;

(20) hnev muža predsa nespôsobuje⁷ Božiu spravodlivosť. (21) Preto *od* seba odložte všetku špinu a nadmieru zloby a v tichosti⁴⁷ prijmite vštepene slovo, ktoré môže zachrániť⁴⁸ vaše duše. (22) No stávajte sa⁴⁹ vykonávateľmi slova a nielen poslucháčmi, prelstievajúcimi⁵⁰ sami seba, (23) pretože ak je voľakto poslucháčom slova a nie vykonávateľom, ten sa podobá mužovi prezerajúcemu⁵¹ svoju prirodzenú tvár⁵² v zrkadle; (24) áno, poprezera⁵¹ sám seba a odišiel a hneď zabudol, aký je⁵³. (25) No kto sa zadíva⁵⁴ do dokonalého zákona, *zákona*⁵⁵ slobody, a pri *ňom* zotrva a stane⁵⁶ sa nie zábudlivým poslucháčom⁵⁷, lež vykonávateľom činu, ten bude v tom svojom vykonávaní blažený. (26) Ak voľakto myslí, že je⁵⁸ náboženský⁵⁹, nedržiac⁶⁰ svoj jazyk na uzde, lež oklamávajúc svoje srdce, takého náboženstvo⁵⁹ je ničotné⁶¹. (27) Náboženstvo⁵⁹ pred tým, *ktorý je* Boh a Otec⁶², čisté a nepoškvrnené⁶³ je toto: navštevovať siroty a vdovy v ich strasti⁶⁴, sám seba uchovávať nepotriesneného⁶⁵ od sveta.

2 Moji bratia, neudržiavajte vieru v⁶⁶ nášho Pána slávy Ježiša Krista v spojení s prijímaním⁶⁷ osôb⁶⁸. (2) Áno, ak do vašej synagógy vstúpi muž so zlatým prsteňom, v vselom úbore, a vstúpi aj chudobný v úbore zašpinenom, (3) a vy pohľadíte na toho, ktorý na seba má⁶⁹ ten skvelý úbor, a poviete: Ty sadaj tu riadne⁷⁰, a tomu chudobnému poviete: Ty si staň tam alebo sadaj tu pod moju podnož – (4) neurobili ste medzi sebou rozdiel a nestali⁷⁶ ste sa sudcami so zlými myšlienkami⁷¹? (5) Počujte, moji milovaní bratia: Nevyyvolil si Boh tých, *ktorí sú* pre svet⁷² chudobní, za bohatých vo viere a dedičov kráľovstva, ktoré prisľúbil tým, ktorí ho milujú? (6) No vy ste chudobného zneuctili! Nepáchajú na vás boháci násilie⁷³ a nevláčia vás oni na súdy? (7) Nerúhajú sa oni krásnemu⁷⁴ menu, ktorého dovolávanie sa⁷⁵ nastalo⁷⁵ medzi vami? (8) Ak, pravda, plníte⁷⁶ kráľovský zákon podľa Písma⁷⁷: Budeš mi-

lovať toho, *ktorý* je ti blízko⁷⁸, ako sám seba, konáte správne⁷⁸; (9) no ak prijímate osobu⁷⁹, dopúšťate sa hriechu a od zákona ste usvedčovaní⁸⁰ ako priestupníci. (10) Áno, ktokoľvek⁸¹ dodrží celý zákon a v jednej veci⁸² sa potkne, stal sa⁸³ vinným *čo do všetkých*; (11) veď ten, *ktorý* povedal: Nebudeš cudzoložiť, povedal aj: Nebudeš vraždiť; ak teda necudzoložíš, ale vraždíš, stal si sa⁸³ priestupníkom zákona. (12) Horvorte tak a konajte tak ako *takí*, ktorí máte byť⁸⁴ súdení zákonom slobody; (13) áno, bezsúctný súd tomu, kto súcit nepreukázal⁸⁵; súcit sa nad súd povznáša⁸⁶.

(14) Aký osoh⁸⁷, moji bratia, ak ktosi vraví, že má vieru, no nemá činov? Či ho tá viera môže zachrániť? (15) Veď ak brat alebo sestra sú⁸⁸ nahí⁸⁹ a v nedostatku dennej stravy (16) a ktosi z vás im povie: Chodte v pokoji, hľadte sa zohriať a nasýtiť⁹⁰, no nedáte im potrieb tela – aký osoh⁸⁷? (17) Tak je aj viera, ak so sebou nenesie⁹¹ činov, sama osebe mŕtva. (18) Ale ktosi riekne: Ty máš vieru a ja mám činy; ukáž mi svoju vieru bez⁹² činov a ja ti svoju vieru ukážem zo⁹² svojich činov. (19) Ty veríš, že Boh je jeden; konáš správne⁷⁸; veria aj démoni, a chvejú sa⁹³. (20) No chceš spoznať, ó prázdny človeče, že viera bez⁹² činov je mŕtva⁹⁴? (21) Nebol Abrahám, náš otec, uznany⁹⁵ za spravodlivého na základe⁹² činov, obetujúc⁹⁶ Isáka, svojho syna, na oltári⁹⁷? (22) Pozoruješ⁹⁸, že viera účinkovala pri jeho činoch⁹⁹ a že skrze činy⁹² sa dokonalou ukázala¹⁰⁰ jeho viera (23) a splneným sa ukázalo¹⁰⁰ Písmo, ktoré vraví¹⁰¹: I uveril Abrahám Bohu a *to* mu bolo zarátané¹⁰² na spravodlivosť¹⁰², a bol nazvaný⁹⁵ Božím priateľom¹⁰³. (24) Vidíte, že človek je uznávaný za spravodlivého na základe⁹² činov a nielen na základe⁹² viery. (25) A nebola podobne za spravodlivú na základe⁹² činov uznaná⁹⁵ aj Raab, neviestka, prijímúca¹⁰⁴ a inou cestou vypustiac poslov? (26) Áno, ako je telo bez⁹² ducha mŕtve, priam tak je aj viera bez⁹² činov mŕtva.

3 Nechcete byť mnohí¹⁰⁵ učiteľmi, moji bratia, vediac, že sa nám dostane ťažšieho¹⁰⁶ rozsudku¹⁰⁷. (2) Veď sa všetci¹⁰⁸ často¹⁰⁹ potkávame; ak sa volakto nepotkyňa v slove, to¹¹⁰ je dokonalý muž, schopný udržať na uzde aj celé telo. (3) Hľa, do úst

koní kladíme zubadlá, žeby⁴⁵ nás poslúchali, a celé ich telo obraciam¹¹¹; (4) hľa, aj lode, ktoré sú také veľké a poháňané tuhými vetrami, sa veľmi malým¹¹² kormidlom obracajú¹¹³, kamkoľvek zamýšľa¹¹⁴ snaha¹¹⁵ vodiča¹¹⁶. (5) Tak je aj jazyk malý úd a veľkými vecami sa chvasce¹¹⁷. Hľa, trocha ohňa¹⁵⁶ – koľký les¹¹⁸ zažne! (6) A jazyk je oheň, svet nespravodlivosti¹¹⁹; jazyk medzi našimi údmi vystupuje ako poškvŕňovač celého tela a podpaľáč¹²⁰ behu prirodzenosti¹²¹, a je podpaľovaný od peklá¹²². (7) Áno, každý rod¹²³ aj zvierat aj vtákov aj plazov aj morských živočíchov sa dá krotiť¹²⁴ a je¹²⁵ skrotený rodom¹²³ ľudským, (8) áno, jazyk nikto z ľudí skrotiť nemôže – nepokojné¹²⁶ zlo, vrchovato plný¹²⁷ smrtonosného jedu. (9) Ním¹²⁸ velebíme¹²⁹ Pána a Otca¹³⁰ a ním¹²⁸ zlorečíme¹³¹ ľuďom podľa Božej podoby vzniknutým; (10) z tých istých úst vychádza velenie¹²⁹ aj zlorečenie¹³¹. Nehodí sa, moji bratia, žeby sa tieto veci takto diali. (11) Či vari prameň z toho istého otvoru chrlí sladké aj horké¹³²? (12) Či môže, moji bratia, figovník vydať¹³³ olivy alebo vinič figy? Ani *ne* môže solisko vydať¹³³ sladkú vodu.

(13) Kto je medzi vami múdry a vzdelaný¹³⁴? Nech svoje činy ukáže riadnym¹³⁵ správaním¹³⁶ v tichej¹³⁷ múdrosti; (14) no ak v svojom srdci máte horkú¹³² žiarlivosť¹³⁸ a zaujatosť, nevystatujte sa¹³⁹ a neľuhajte proti pravde. (15) Toto¹⁴⁰ nie je múdrosť dolu prichádzajúca zhora, lež pozemská, duševná¹⁴¹, démonská, (16) lebo kde žiarlivosť¹³⁸ a zaujatosť, tam rozvrat¹⁴² a každá ničomná¹⁴³ vec¹⁴⁴. (17) No tá múdrosť zhora je, pravda, najprv čistá, potom pokojná, umiernená¹⁴⁵, povolná¹⁴⁶, vrchovato plná¹²⁷ súcitu a dobrého³⁹ ovocia¹⁴⁷, nepochybujúca¹⁴⁸, nepredstieraná¹⁴⁹. (18) No ovocie spravodlivosti v pokoji sa¹⁵⁰ rozsieva tým, ktorí pokoj pôsobia.

4 Odkiaľ sú medzi vami boje¹⁵¹ a odkiaľ hašterenia? Či nie odtiaľto: Z vašich rozkoší, ktoré vedú vojnu¹⁵² vo vašich údoch? (2) Túžite a nemáte; vraždíte a žiarlite¹⁵³ a domôcť sa nemôžete; hašteríte sa a bojujete; nemáte, pretože si nevyprosujete; (3) prosíte a nedostávate, pretože si vyprosujete zle, aby ste *to* utratili¹⁵⁴ v svojich rozkošiach. (4) Cudzolož-

nice! Neviete, že priateľstvo¹⁵⁵ so svetom¹⁵⁷ je nepriateľstvo¹⁵⁸ s Bohom¹⁵⁷? Ktokoľvek si teda zaumieni¹⁵⁹ byť priateľom¹⁶⁰ sveta, uvádza sa do postavenia¹⁶¹ nepriateľa¹⁵⁸ Božieho. (5) Čí¹⁶² myslíte, že Písmo hovorí naprázdno? Smeruje prahnutie Duča¹⁶³, ktorý sa v nás usídlil, k závisťi? (6) No dáva väčšiu milosť; preto vraví¹⁶⁴: Pyšným¹⁶⁵ kladie Boh odpor¹⁶⁵, no pokorným¹⁶⁶ dáva milosť. (7) Podriadte sa¹⁶⁷ teda Bohu, vzoprite sa diabluvi, i zuteká od vás; (8) približte sa k Bohu a približí sa k vám. Umyte¹⁶⁸ ruky, hriešnici, a očistite srdcia, vy, ktorí ste dvojakej mysle; (9) pocíťte svoju biedu¹⁶⁹ a dajte sa žalostiť a plakať; váš smiech nech je prevrátený¹⁷⁰ na žalosť a radosť na skleslosť; (10) pokorte¹⁷¹ sa¹⁶⁷ pred PÁNOM a povýši vás.

(11) Nehovorte proti sebe navzájom, bratia; kto hovorí proti bratovi alebo svojho brata súdi, hovorí proti zákonu a súdi zákon; no ak súdiš zákon, si nie vykonávateľ zákona, lež sudca. (12) Zákonodarca a sudca je jeden, ktorý môže zachrániť¹⁴⁸ aj zahubiť; no kto si ty, že¹⁷² toho, ktorý je blízko¹⁷³, súdiš?

(13) Nuž teraz vy, ktorí vravíte: Dnes alebo zajtra sa poberieme do toho a toho mesta a strávieme tam rok a budeme obchodovať a nadobudneme zisk – (14) vy, ktorým¹⁷³ nie je známe, čo bude zajtra¹⁷⁴ ([veď] aký je váš život? Veď je to para, ktorá sa nakrátko¹⁷⁵ objavuje a potom mizne), (15) miesto aby ste vraveli: Ak sa Pánovi zaľúbí¹⁷⁶ a dožijeme sa, vykonáme aj toto alebo tamto. (16) Lenže vy¹⁷⁷ sa honosíte v svojej vystatovačnoscí¹⁷⁸; všetko také honosenie sa je zlé. (17) Kto teda vie konať, čo je správne¹⁷⁹, a nekoná, tomu¹⁸⁰ je to hriechom.

5 Nuž teraz, vy boháči, sa dajte plakať a skučte nad svojimi biedami¹⁸¹, ktoré na vás prichádzajú. (2) Vaše bohatstvo je spráchnivené¹⁸² a vaše šatstvo je rozozraté¹⁸² molmi, (3) vaše zlato a striebro je rozleptané¹⁸² a ich zhubný povlak¹⁸³ bude na svedectvo proti vám a bude vaše mäso¹⁸⁴ stravovať ako oheň. Nahromadili ste v posledných dňoch pokladov; (4) hľa, mzda robotníkov, ktorí kosili¹⁸⁵ vaše pozemky, od vás neprávom zadržaná¹⁸⁶, kričí, a volania žencov¹⁸⁷ vnikli¹⁸⁸ do uší

PÁNA SABAÓTH¹⁸⁹. (5) Oddali ste sa na zemi prepychu¹⁹⁰ a pôžitkárstvu¹⁹¹, vykrmili ste svoje srdca [ako] v jatočný deň¹⁹²; (6) odsúdili ste¹⁹³, zavraždili ste spravodlivého – nekladie vám odpor¹⁹⁴.

(7) Buďte teda, bratia, až do príchodu Pána trpezliví¹⁹⁵. Hľa, roľník vyčkáva cennú úrodu zeme, súc pri nej¹⁹⁶ trpezlivý¹⁹⁵, kým sa jej nedostane raného aj neskorého dažďa; (8) nadobudnite trpezlivosť¹⁹⁵ aj vy, upevnite¹⁹⁶ svoje srdcia, pretože príchod Pána sa približil¹⁹⁷. (9) Nestážujte si, bratia, na seba¹⁹⁸ navzájom, aby ste neboli súdení¹⁹⁹; hľa, sudca stojí pred dvermi. (10) Za príklad²⁰⁰ znášania²⁰¹ zlého a trpezlivosti¹⁹⁵ si, bratia, vezmite prorokov, ktorí hovorili²⁰² v mene PÁNA; (11) hľa, tých, ktorí vytrvali¹⁹⁵, máme za blažených²⁰³. Počúvali²⁰² ste o vytrvalosti¹⁹⁵ Jóba a vídali²⁰² ste výsledok²⁰⁴ PÁNA, že PÁN je plný vnútorného súcitu²⁰⁵ a útrpný.

(12) No predto všetkými vecami, bratia: Nezaprisahávajte sa, ani nehom ani zemou ani ktorou ďalšou prisahou, lež nech vaše áno je áno a vaše nie nech je nie, aby ste neprepadli súdu²⁰⁶.

(13) Musí medzi vami voľakto znášať²⁰¹ zlé? Nech sa modlí. Je voľakto dobrej mysle? Nech spieva žalmy²⁰⁷. (14) Je medzi vami voľakto nemocný? Nech k sebe povolá starších zhromaždenia a tí nech sa nad ním¹⁹⁶ pomodlia²⁰⁸ a potru ho olejom v mene Pána, (15) a modlitba viery chabému²⁰⁹ pomôže²¹⁰ a Pán ho pozdvihne, a ak sa dopustil²¹¹ hriechov, bude mu odpustené¹³. (16) Previnenia²¹² si teda navzájom vyznávajte a za²¹³ seba navzájom sa modlite, tak aby ste²¹⁴ boli vyliečení¹³. Vručna²¹⁵ prosba spravodlivého vládze veľa; (17) Eliáš bol človek rovnakých citov ako my²¹⁶ a modlil sa²⁰⁸ modlitbou²¹⁷, žeby nepršalo²¹⁸, i nepršalo²¹⁹ na zem po tri roky a šesť mesiacov, (18) a opäť sa modlil²⁰⁸, i dalo nebo dážď a zem spôsobila vypučanie jej úrody.

(19) Moji bratia, ak medzi vami voľakto poblúdi²²⁰ od pravdy a voľakto kto ho privedie späť²²¹, (20) nech vie, že ten, kto hriešnika späť privedie²²¹ z poblúdenia²²² jeho cesty, zachráni²²³ dušu zo smrti a zastre množstvo hriechov.

LIST JAKUBA

- 1 Viď Ján 7:35.
- 2 Vl. „všetku“.
- 3 Al. „kedykoľvek“.
- 4 Viď Luk. 10:30, pozn. 692.
- 5 Al. „skúšok“, v. 12 obdobne.
- 6 Viď 1 Peter 1:7.
- 7 Viď Rim. 5:3.
- 8 Al. „trpezlivosť“, viď kap. 5:11.
- 9 Al. „účinnosť“, tj. „voľnú ruku na pôsobenie“ tiež „so sebou nesie (Hebr. 10:35) dokonalé počínanie“.
- 10 Viď 1 Tes. 5:23, pozn. 171.
- 11 Viď Ján 1:14.
- 12 Viď Rim. 12:8, pozn. 649, tu príbuzná príslovka.
- 13 V dejovom zmysle.
- 14 Al. „vždy znova rozpútanému al. rozvírovanému“.
- 15 D. „onen“.
- 16 Vl. „dvojdušný“, porov. Fil. 2:2, pozn. 82. Je to prístavok nie k „taký človek“, lež ku „kto pochybuje“ (v. 6); v. 7 je vsuvka, v. 8 s ním nemá priame spojenie, lež je morálnym vysvetlením obrazu vo v. 6. Jakubov sloh sa vyznačuje takýmto vetami rázu stručných prípo-
viedok.
- 17 Al. „vrtkavý“.
- 18 Al. „pokorný“, „nízkeho postavenia“.
- 19 Vl. „prejde“.
- 20 Viď Ján 8:44, pozn. 433; netýka sa vv. 8–10.
- 21 Viď Mat. 20:12, pozn. 916; 5:29.
- 22 Al. „jeho“, tj. „kvetu“; znenie v texte sa týka „trávy“.
- 23 Vl. „jej tváre“.
- 24 Al. „chodeníach“, „cestách“, no nie ako vo v. 8.
- 25 Viď Hebr. 12:2; iný výraz ako v Hebr. 13:22.
- 26 Viď Fil. 2:15.
- 27 Al. „korunu“.
- 28 Iná predložka ako vo vv. 5, 7.
- 29 Al. „strhávaný“.
- 30 Vl. „navnádzaný“.
- 31 Iná predložka a ko vo vv. 5, 7 aj 13.
- 32 Viď Rim. 7:7.
- 33 Viď Mat. 2:2, pozn. 22.
- 34 Al. „dovŕšený“, v dejovom zmysle, „vyspejúc“.
- 35 Vl. „rodí“, iné slove so ako vyššie, hoci v podstate tohože významu; v. 18 obdobne.
- 36 Viď Gal. 6:7.
- 37 Ako vo v. 13.
- 38 Charakter „dania“ a „daru“, viď kap. 3:15.
- 39 Viď Mat. 7:11.
- 40 Tj. „nie pokušenie na zlé“.
- 41 Al. „odklonu“, „premeny“.
- 42 Al. „zatmenia“.
- 43 Al. „zvratu“, „zmeny“, „striedania“.
- 44 D. „rozhodnúc sa“, „zaumieniac si“, „pojímúc úmysel“; možno chápať aj v zmysle „pretože sa rozhodol“ atď. Je to prejav Jeho zvrchovanej vôle.
- 45 Vázb a ako v Rim. 1:20, pozn. 52.
- 46 Mnohé rukopisy tu majú znenie, možno správne,
„To viete, moji milovaní bratia. [No] nech je každý“, al.
„Vedzte, moji milovaní bratia: Nech je každý“.
- 47 Viď 1 Kor. 4:21.
- 48 Al. „vyslobodiť“.
- 49 Viď 1 Kor. 4:16, pozn. 148.
- 50 Viď Kol. 2:4, pozn. 85.
- 51 Viď Skut. 7:31, pozn. 435.
- 52 D. „tvár svojho rodu al. pôvodu“ (Mat. 1:1).
- 53 D. „bol“.
- 54 D. „nahne“, tj. „aby sa dobre poďíval“, viď Luk. 24:12; Ján 20:5.
- 55 D. „zákona, ktorý je“.
- 56 Al. „ukáže“, ako vo v. 12; kap. 2:4 obdobne.
- 57 D. „poslucháčom zábudlivosti“.
- 58 Al. „ak sa voľakto zdá byť“, porov. 1 Kor. 10:12.
- 59 Tj. „bedlivý vykonávateľ („bedlivé vykonávanie“) vonkajšej stránky služby Bohu“, tj. „obradov“.
- 60 Charakter osoby.
- 61 Viď Skut. 14:15.
- 62 Viď 1 Kor. 15:24.
- 63 Viď Hebr. 7:26.
- 64 Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 65 Ako „bez poškvŕny“ v 1 Tím. 6:14; nesúvisí s „nepoškvŕnené“ vyššie.
- 66 Viď Rim. 3:22.
- 67 D. „v prijímaníach“, tj. sľaby „v moci al. v područí prijímaní“, množ. číslo značí jednotlivé prejavy tohto postoja.
- 68 Viď Ef. 6:9.
- 69 Viď Ján 19:5.
- 70 Al. „pekne“ (Mat. 15:7), tj. „ako sa patrí“.
- 71 D. „sudcami zlych myšlienok“, ako napr. „ľudia zlych mravov“.
- 72 D. „...sú svetú“.
- 73 Viď Skut. 10:38, pozn. 686.
- 74 Al. „dobrému“ (Mat. 5:16).
- 75 Viď Skut. 15:17, tu neurč. čas.
- 76 Viď Rim. 2:27.
- 77 3 Mojš. 19:18.
- 78 Viď Mat. 5:43; 15:7, pozn. 195.
- 79 Viď Luk. 20:21; tu zloženina odvodená od podst. mena vo v. 1 tu.
- 80 Viď Ján 3:20, pozn. 129.
- 81 Viď Mat. 5:39.
- 82 D. „v jednom“, možno „v jednom príkaze“.
- 83 Viď Luk. 10:36, pozn. 702.
- 84 Viď Mat. 16:27, pozn. 764.
- 85 Viď Luk. 10:37, tu ako „konajte“ vo v. 12.
- 86 Viď Rim. 11:18, pozn. 597 a 598, tu v zmysle „nad súdom prevláda al. triumfuje“.
- 87 Viď 1 Kor. 15:32.
- 88 Viď Skut. 7:55, pozn. 483.
- 89 Viď Ján 21:7; tu značí „majú nedostatok ošatenia“.
- 90 D. „zohrievajte sa a kŕmte“ (Mat. 14:20, pozn. 667).
- 91 Viď Hebr. 10:35.

- 92 Viď Rim. 3:21, pozn. 197; 1:17, pozn. 38; táže predložkovú väzbu je aj vo vv. 21n. a 24n.
- 93 Al. „desia sa“, „mrazí ich“.
- 94 Tu (nie vo vv. 17 a 26) podľa niektorých rukopisov, možno správne, „ne(ú)činná“, „neplodná“, viď Mat. 20:3, pozn. 910.
- 95 V dej. zmysle; vo vv. 21, 25 preniká i zmysel „ukázal(a) sa uznaným“ („uznanou“), obdobne ako vo vv. 22n.
- 96 V dokon. zmysle, vl. „vznesúc“ (Hebr. 7:27).
- 97 Viď 1 Peter 2:24, pozn. 150.
- 98 Vl. „vidíš“, no nie ako vo v. 24, „hľadíš“.
- 99 D. „s jeho činmi“.
- 100 D. „bola dokonalou spravená“ (Hebr. 5:9 – v. 22), „a bolo splnené“ (v. 23), zmysel ako v texte, porov. Luk. 10:36, pozn. 703.
- 101 1 Mojš. 15:6.
- 102 Viď Rim. 4:3.
- 103 Is. 41:8, viď Mat. 11:19; porov. Ján 15:15.
- 104 Viď Luk. 10:38.
- 105 D. „nie mnohí sa stávajú“.
- 106 D. „väčšieho“.
- 107 Viď Luk. 20:47.
- 108 Viď Mat. 6:32.
- 109 Vl. „mnoho“, „čo do mnohých vecí“.
- 110 D. „ten“, „tento“.
- 111 Vl. „inam al. inokade vieme“.
- 112 D. „najmenším“.
- 113 Viď v. 3.
- 114 Al. „sa rozhoduje“, „si volí“.
- 115 Al. „popud“, „podnet“.
- 116 Al. „kormidelníka“, ale nesúvisí s „kormidlom“ vyššie; D. „napriamovača“, tj. „toho, kto dáva lodi priamy smer“.
- 117 Al. „na veľké veci sa opovažuje“, „veľký rozruch pôsobí“.
- 118 Al. „koľko dreva“.
- 119 Viď Luk. 16:9.
- 120 Al. „zaujímá postavenie al. hrá úlohu poškrvňovača... a podpalača“.
- 121 Al. „rodu“, no nie ako vo v. 7, „pôvodu“, viď kap. 1:23, pozn. 52.
- 122 „Gehenna“, viď Mat. 11:23, pozn. 478.
- 123 Al. „druh“, „povaha“, nižšie obdobne.
- 124 D. „je krotený“, tj. „krotiteľný“.
- 125 Al. „bol“, znenie v texte načim chápať v stavovom zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 126 Viď kap. 1:8, pozn. 17.
- 127 Viď Mat. 23:28.
- 128 D. „v ňom“, viď Mat. 3:11.
- 129 Viď Luk. 1:64, pozn. 112; vo v. 10 príslušné podstatné meno.
- 130 Slová „Pána“ a „Otca“ sú spojené spoločným členom; to v istom zmysle vyjadruje jednotu, tu (možno) iba vzhľadom na velebenie.
- 131 Ako u Mat. 5:44; vo v. 10 príslušné podstatné meno.
- 132 Viď Rim. 3:14, tu príslušné prídavné meno; vo v. 11 tiež „sladkú aj horkú vodu“.
- 133 Viď Mat. 3:8, pozn. 79.
- 134 Al. „ma júci vedomosti“, „vyznajúci sa“, „zbehlý“.
- 135 Viď Mat. 13:8.
- 136 Viď Gal. 1:13; tu D. „z riadneho správania“.
- 137 D. „v tichosti“, viď 1 Kor. 4:21.
- 138 Viď Skut. 5:17.
- 139 Viď Rim. 11:18; tu sa vzťahuje, ako aj nasledujúce „neľuhajte“, na slová „proti pravde“.
- 140 D. „táto“.
- 141 Viď 1 Kor. 2:14.
- 142 Viď Luk. 21:9, pozn. 1297.
- 143 Viď Ján 3:20.
- 144 Viď 1 Kor. 6:1.
- 145 Viď Fil. 4:5, pozn. 213.
- 146 Al. „ústupčivá“, „dávajú sa povedať“, „poslušná“.
- 147 Tu (nie vo v. 18) množné číslo („dobrých plodov al. druhov ovocia“).
- 148 Al. „nestranička“, neškriepna, v protiklade k svárli- vému predstieraniu múdrosti; praktická spravodlivosť prináša ovocie pokoja tým, ktorí pokoj pôsobia.
- 149 Al. „nepokrytecká“.
- 150 Al. „spravodlivosti sa v pokoji“, no lepšie je znenie v texte, porov. Hebr. 12:11.
- 151 Al. „vojny“, no nesúvisí s „vedú vojnu“ nižšie, ale zato s „bojujete“ vo v. 2.
- 152 Viď 2 Kor. 10:3.
- 153 Viď Skut. 7:9.
- 154 Viď Marek 5:26, pozn. 193.
- 155 Al. „obľuba“, „priazeň“; súvisí s „priateľom“ nižšie.
- 156 Podľa niektorých rukopisov, možno správne, „koľký oheň“, no potom v zmysle „aký nepatrný“.
- 157 D. „sveta“, „Boha“, stav vzťahov medzi dvoma stranami. Na konci verša je v gréčtine tá istá väzba, chápe sa ako „náš stav voči Bohu“, no to je výstraha pre svedomie.
- 158 Nesúvisí s „priateľstvo“ a „priateľom“ vyššie.
- 159 Al. „sa rozhodne“, „pojme úmysel“.
- 160 Viď Mat. 11:19.
- 161 Sloveso ako v kap. 3:6, pozn. 120.
- 162 Al. „alebo“.
- 163 D. „Prahne (ako „veľmi túžim“ v Rim. 1:11) Duch“.
- 164 Prísl. 3:34.
- 165 Viď Rim. 1:30; 13:2, pozn. 682, aj tu protiklad k „podriadte sa“ vo v. 7.
- 166 Viď Luk. 1:52, pozn. 91.
- 167 Vl. „buďte podriadení“, v. 10 obdobne.
- 168 Vl. „očistite“, no nie ako nižšie.
- 169 Al. „ponorte sa do svojej biedy“, „upadnite do biedy“, tiež „buďte zdvení“ v dejovom zmysle, no súvisí s „biedami“ v kap. 5:1.
- 170 V dejovom zmysle; viď Skut. 2:20, pozn. 85.
- 171 Viď 1 Peter 5:6.
- 172 D. „ktorý“, no nie ako vo v. 14, pozn. 173.
- 173 Viď Mat. 5:43; 2:6.
- 174 D. „známe to, čo je zajtrajška“.
- 175 Vl. „na málo“.
- 176 Al. „zachce“, „zažiada“.
- 177 Viď Ján 8:40.
- 178 Al. „chvastúnstvo“, viď príbuzný výraz v Rim. 1:30,

- pozn. 90; D. „v svojich vystatovačnosťach“, porov. 2 Peter 3:11, pozn. 193.
- 179** Viď 2 Kor. 13:7.
- 180** D. „vediacemu teda konať... a nekonajúcemu, jemu“, hebraizmus.
- 181** Al. „trampotami“, „strastami“.
- 182** V stav. zmysle, no viď Mat. 7:25, pozn. 300 („spráchnivelo“ atď.).
- 183** Al. „zhrdzavené a ich hrdza“, no aj „otrávené a ich jed“ (viď kap. 3:8; Rim. 3:13).
- 184** D. „mäsa“.
- 185** Neurčitý čas, viď Mat. 7:22, pozn. 289.
- 186** Viď Marek 10:19, pozn. 451.
- 187** Vl. „tých, ktorí žali“, neurčitý čas, viď pozn. 184 vyššie.
- 188** Dokonavý minulý čas („vnikli natrvalo“).
- 189** Viď Rim. 9:29.
- 190** Al. „pohýrili al. zahýrili ste si“, „bujne al. rozkošníci ste si požíli“.
- 191** Viď 1 Tim. 5:6; tiež „užili ste pôžitkov“, „dopriali ste si“.
- 192** Vl. „deň zabíjania“, porov. Rim. 8:36, pozn. 447.
- 193** Viď Mat. 12:7.
- 194** Viď Rim. 13:2, pozn. 682.
- 195** Na začiatku v. 7 neurčitý čas ako vo v. 8, no skôr v zmysle „trpezlivo vyčkajte“ (nie ako „vyčkáva“ nižšie), „pozhovejte“ (Mat. 18:26, 29); nižšie vo v. 7 čas prítomný („zhovievajúci“). Slovom „trpezlivosť“, „trpezlivý“, „byť trpezlivý“ sa prekladajú grécke výrazy odvodené od dvoch kmeňov; tu vo vv. 7, 8, 10; Hebr. 6:12 je výraz preložený (al. príbuzný preloženému) v Rim. 2:4; 2 Tim. 4:2; 1 Peter 3:20 „zhovievavosť“; druhý kmeň je vo vv. 11n., „vytrvalosť“, výraz, ktorý sa podľa súvislosti tiež prekladá „trpezlivosť“, „trpezlivá vytrvalosť“ (Luk. 21:19) a pod., obdobne príslušné výrazy slovesné. Všeobecne značia výrazy prvého druhu spravidla trpezlivosť vzhľadom na osoby, výrazy druhého druhu vzhľadom na veci (okolnosti, pomery); kto je „zhovievavý“, nedá sa ľahko vydráždiť k hnevu, človek vyznačený „vytrvalosťou“ v tomto zmysle znáša aj veľké skúšky a neklesá na mysl (Rim. 5:3; 2 Kor. 1:6, pozn. 12).
- 196** Viď Luk. 1:14, pozn. 33, v. 29, pozn. 55; 22:32.
- 197** Dokonavý minulý čas („je blízko“).
- 198** Vl. „nevzdychajte“ (Marek 7:34) proti sebe“.
- 199** Viď 1 Peter 4:6.
- 200** Viď Ján 13:15.
- 201** Vl. „trpenia“, nesúvisí s „trpezlivosťou“ nižšie (v. 10); „trpí medzi vami voľakto“ 2 Tim. 2:9 – v. 13).
- 202** Neurčitý čas, viď Luk. 1:55 (v. 10); Mat. 5:21, pozn. 163 (v. 11, tam aj „počuli“, „uvideli“).
- 203** Viď Luk. 1:48, pozn. 84.
- 204** Vl. „koniec“, „cieľ“, tj. „k čomu PÁN Jóba priviedol“, „čo uňho dosiahol“.
- 205** Vl. „mnohociťný“, D. „mnohovŕtnostnosť“, „mnohoútrobný“, viď príbuzné sloveso u Mat. 9:36.
- 206** D. „nepadli pod súd“.
- 207** Viď Rim. 15:9, pozn. 764; Ef. 5:19, pozn. 227.
- 208** Al. „dajú modliť“, „vykonajú modlitby“. Neurčitý čas v obdobnom zmysle je aj vo vv. 17n., no tam sa dá chápať aj v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363. Netýka sa vv. 13 a 16.
- 209** Al. „zomdlenému“, „utrmácanému“.
- 210** Viď Mat. 9:21.
- 211** D. „ak je dopustivší sa“.
- 212** Viď Mat. 6:14.
- 213** Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 214** Viď Mat. 8:34.
- 215** Vl. „pôsobilá“, „účinne sa uplatňujúca al. prejavujúca“, viď Mat. 14:2, pozn. 646. Tu sa toto pôsobenie prosby vzťahuje na osobu prosiaceho, ktorého uvádza do súladu s Božou vôľou a robí ho v modlitbe „vrúcny“, al. „rozhodným“, „pribojným“.
- 216** Viď Skut. 14:15.
- 217** Tj. „usilovne“, porov. Luk. 22:15, pozn. 1357.
- 218** Neurčitý čas („nezapršalo“, „nedalo sa pršať“), al. v zmysle pozn. 219 nižšie.
- 219** Viď Mat. 4:2, pozn. 98, al. v zmysle pozn. 218 vyššie.
- 220** Al. „bude zvedený“ (Mat. 24:4).
- 221** Vl. „navráti“.
- 222** Viď Mat. 27:64, pozn. 1379.
- 223** Al. „vyslobodí“ (Jak. 5:20), „vyslobodenie“ (1 Peter 1:5, 9, obdobne 10).

PRVÝ LIST PETRA

Peter, apoštol Ježiša Krista, pútnikom² v rozptýlení³ v Ponte⁴, Galatii, Kapadokii, Ázii⁴ a Bitynii⁵, vyvoleným⁶ (2) podľa predvídania Boha Otca v posvätení⁷ Duchom⁹ pre poslušnosť a pokropenie krvou⁹ Ježiša Krista: Kiež je vám rozmnožená¹⁰ milosť a pokoj.

(3) *Nech je velebený ten, ktorý je Boh a Otec*¹¹ nášho Pána Ježiša Krista, ktorý nás podľa svojho veľkého¹² súcitu opäť splodil pre nádej, živú skrze opätovné vstanie Ježiša Krista spomedzi mŕtvych, (4) pre neskaziteľné¹³ a nepoškvrnené¹⁴ a nevädnuce dedičstvo, uchované¹⁵ v nebesiach pre vás, (5) ktorí ste Božou mocou⁸ skrze vieru opatrovaní¹⁶ pre záchranu¹, hotoví¹⁷, žeby bola zjavená¹⁰ v poslednej dobe. (6) V tom¹⁹ jasáte, trochu zatiaľ²⁰, ak treba, súc zarmucovaní²¹ rozličnými skúškami¹⁸, (7) aby bola zistená¹⁰ osvedčená hodnota²⁴ vašej viery, – oveľa cennejšia od zlata, ktoré sa pomiňa²⁵, no osvedčuje sa²⁶ ohňom⁸, – na²⁷ chválu a slávu a česť pri zjavení¹⁸ Ježiša Krista, (8) ktorého nezurúč milujete, na²⁷ ktorého zatiaľ²⁰ neviadiac, no v *ktoreho* veriac, jasáte radosťou nevýslovnou a plnou slávy²⁸, (9) odnášajúc si²⁹ cieľ svojej viery, záchranu¹³⁰ duší³¹. (10) Čo do tejto záchraný¹ sa proroci, ktorí prorokovali³² o³³ milosti, určenej³⁴ pre vás³⁵, *veľa* navyspytávali a navyskúmavali, (11) skúmajúc, na²⁷ ktorú alebo akú dobu poukazoval³⁶ Kristov Duch, ktorý *bol* v nich, vopred svedčiaci o utrpeniach určených²⁴ pre³⁵ Krista a slávach³⁷ po nich³⁸; (12) im bolo odhalené¹⁰, že nie sami sebe, lež vám posluhovali³⁹ týmito vecami⁴⁰, čo vám teraz boli ohlásené¹⁰ skrze tých, ktorí vám v Svätom Duchu, zoslanom⁴¹ z⁴² neba, ohlásili blahú zvesť; do nich⁴³ sa anjeli túžia zadívať⁴⁴. (13) Preto si dopášte⁴⁵ bedrá svojej mysle⁴⁶, buďte triezvi a dokonale sa chopte nádeje⁴⁷ na milosť, ktorá sa vám má priniesť⁴⁸ pri zjavení⁴⁹ Ježiša Krista, (14) ako deti poslušnosti, nedávajúc sa prispôsobovať⁵⁰ chůtkam⁵¹, ktoré *ste mali* prv vo vašej neznalosti,

(15) lež ako je svätý ten, ktorý vás povolal³², dajte sa spraviť⁵³ aj vy svätými vo všetkom spôsobe života⁵⁴, (16) pretože je napísané⁵⁵: Staňte sa svätými, pretože ja som svätý. (17) A ak sa *ako* Otca dovoláivate⁵⁶ toho, ktorý bez prijímania osôb⁵⁷ súdi podľa činnosti⁵⁸ každého⁵⁹, prežijete⁵⁴ svoj čas návštevnictva⁶⁰ v bázni, (18) vediať, že ste boli nie skazitelnými¹³ vecami, striebrom alebo zlatom, vykúpení¹⁰ zo svojho ničotného⁶¹ spôsobu života⁵⁴, dochovaného⁶² od otcov, (19) lež cennou krvou staby baránka⁶³ bez úhony a bez poškvrny, krvou Krista⁶⁴, (20) vopred, pravda, známeho⁶⁵ pred založením sveta, no vzhľadom na vás prejaveneho¹⁰ k posledku⁶⁷ časov; (21) vy⁶⁸ skrze neho veríte v⁶⁹ Boha, ktorý ho vzkriesil spomedzi mŕtvych a dal mu slávu, takže vaša viera aj nádej je⁷⁰ k Bohu⁶⁹ *upretá*. (22) Majú svoje duše očistené⁶⁵ poslušnosťou⁷¹ pravdy pre⁶⁹ nepredstieranú⁷² bratskú náklonnosť⁷³, vrelo⁷⁴ si z rýdzich⁷⁵ srdiec druh druhu zamilujte, (23) súc opäť splodení⁶ nie zo semena⁷⁶ skazitelného¹³, lež neskazitelného¹³, skrze živé a trvalé Božie slovo⁷⁷; (24) veď⁷⁸ všetko mäso je ako tráva a všetka jeho sláva ako kvet trávy – tráva uschla a [jej] kvet odpadol, (25) no reč⁷⁹ Pána trvá navždy⁸⁰. No to je tá reč⁷⁹, ktorá vám⁶⁹ bola ohlásená¹⁰ v blahej zvesti.

2 Odložte teda *od* seba všetku zlovlú⁸¹ a všetku lešť a pokrytectvá a závisť⁸² a všetky ohovárania a (2) rozotúzte sa⁸³ ako práve zrodené nemľuvnáta⁸⁴ po bezlestnom⁸⁵ rozumovom⁸⁶ mlieku slova, aby ste ním⁷¹ vyrástli⁸⁷ pre záchranu⁶⁹, (3) ak ste, pravda, okúsili, že PÁN je dobrotivý⁸⁸. (4) Pristupujúc k nemu, živému kameňu, od ľudí síce zamietnutému⁸⁹, no u Boha vyvolenému⁶, cenenému⁹⁰, (5) sa aj vy⁹¹ budujete⁹² ako živé kamene, duchovný dom, sväté kňazstvo⁹³, žeby ste vznášali⁹⁴ duchovné obete, Bohu veľavítané skrze Ježiša Krista, (6) pretože v Pisme je obsiahnuté⁹⁶: Hľa, kladiem na Sióne hlavný⁹⁷ nárožný kameň, vyvolený,

cenený⁹⁰, a kto na ňom vierou spočíva⁹⁸, nijako nebude zahanbený⁹⁸. (7) Vám teda, ktorí veríte, je cennosťou⁹⁹, no pre neposlušných¹⁰⁰ kameňom, ktorý budovatelia⁸⁹ zamietli⁸⁹ (ten bol spravený⁸⁹ hlavou nárožia⁸⁹) (8) a kameňom nárazu a skalou pádu⁹⁸. Oni, súc neposlušní¹⁰⁰, narážajú na¹⁰¹ slovo; na to aj boli určení¹⁰². (9) No vy ste rod vyvolený⁶, kráľovské kňazstvo⁹³, národ svätý¹⁰³, ľud získaný za vlastníctvo, tak aby ste¹⁰⁴ vyhlasovali⁹⁵ výbornosti toho, ktorý vás z tmy povolal do svojho podivuhodného svetla, (10) vy¹⁰⁶, kedysi nie-ľud, no teraz ľud Boží, ktorí ste sa netešili zmilovaní¹⁰⁷, no teraz ste zmilovania došli¹⁰⁸.

(11) Milovaní, ako návštevníkov¹⁰⁹ a pútnikov² vás nabádam¹¹⁰, žeby ste sa stránili¹¹¹ chuťok⁵¹ mäsa¹¹², ktoré¹¹³ vedú vojnu¹¹⁴ proti duši, (12) a svoje správanie¹¹⁵ medzi národmi mali riadne¹¹⁶, aby, v čom¹¹⁷ vás ohovárajú¹¹⁸ ako konajúcich zlé, v deň navštívenia¹¹⁹ oslávili Boha na základe¹²⁰ vašich riadnych¹¹⁶ činov, ktoré na vlastné oči pozorujú.

(13) Podriadujte sa^{95 121} [teda] pre Pána každému ľudskému ustanoveniu¹²², či kráľovi ako najvyššiemu¹²³, (14) i vladárom od¹²⁴ neho posielaným na pomstu nad konajúcimi¹²⁵ zlé a chválu konajúcich dobré¹²⁶, (15) pretože Božia vôľa¹²⁷ je taká, žeby ste, konajúc dobré¹²⁶, umlčovali¹²⁸ neznalosť nerozumných ľudí, (16) ako slobodní, ale nie ako majúci slobodu za zástierku¹²⁹ zlovoľe⁸¹, lež ako Boží nevoľníci. (17) Všetkým preukazujte česť⁹⁵, bratstvo milujte, Boha sa bojte, kráľa ctíte¹³⁰. (18) Vy čeladníci *buďte* vo všetkej bázni podriadení¹³¹ pánom¹³², nielen dobrým¹²⁶ a umierneným¹³², lež aj zlostným¹³³, (19) lebo to je chváľitebné¹³⁴, ak voľakto pre svedomie pred Bohom¹³⁵ znáša¹³⁶ trudné pomery¹³⁷ a nespravodlivo trpí. (20) Akáže sláva¹³⁸, ak budete trpezliví¹³⁹, keď budete hrešiť a bude sa do vás búšiť pästami? Ale ak budete trpezliví¹³⁹, keď budete konať dobré¹⁴⁰ a trpieť, to je u Boha chváľitebné¹⁴¹. (21) Na to ste predsa boli povolaní¹⁴², veď aj Kristus za¹⁴³ vás¹⁴⁴ trpel¹⁴⁵, zanechávajúc vám¹⁴⁴ vzor¹⁴⁶, aby ste sa dali nasledovať¹⁴⁷ jeho šlapaje; (22) on sa hriechu nedopustil ani v jeho

ústach nebola nájdená¹⁴² leš; (23) on, súc tupený¹⁴⁸, neopátoval tupenie¹⁴⁸, trpiac nevyhrážal, lež sa odovzdával¹⁴⁹ tomu, ktorý súdi spravodlivo; (24) on sám v svojom tele na dreve na seba vzal¹⁵⁰ naše hriechy, aby sme hriechom odumreli¹⁵¹ a žili¹⁵² spravodlivosťou; jeho podliatinami¹⁵³ ste boli vyliečení^{142 154}, (25) veď ste blúdili ako ovce¹⁵⁵, no teraz ste boli navrátení^{142 156} k pastierovi a dozorcovi vašich duší.

3 Podobne ženy, *buďte*¹⁵⁷ podriadené¹⁵⁸ svojim vlastným mužom, aby, aj ak ktorí sú¹⁵⁹ nepovoľní¹⁶⁰ slovu, boli bez slova získaní¹⁴² správaním¹¹⁵ žien, (2) keď vaše čisté správanie¹¹⁵, ktoré je v bázni, spozorujú na vlastné oči. (3) Vaša¹⁵⁷ ozdoba nech nie je tá, ktorá je zvonku, čo do zaplietania vlasov a ovešievania sa zlatými vecami alebo odievania sa šatstvom, (4) lež skrytý človek srdca v neskaziteľnosti¹⁶¹ tichého¹⁶² a pokojného¹⁶³ ducha, ktorý je pred Bohom veľkej ceny. (5) Veď tak sa¹⁶⁴ kedysi zdobili aj tie sväté ženy, ktoré sa nádejali¹⁶⁵ na Boha¹⁶⁶, súc podriadené¹⁵⁸ svojim vlastným mužom, (6) ako Sára bola poslušná¹⁶⁷ Abrahámovi, volajúc ho pánom, a vy ste boli spravené⁸⁹ jej deťmi, konajúc dobré¹⁴⁰ a nebojac sa¹⁶⁵ žiadneho postrachu. (7) [Vy] muži podobne, v súlade s poznaním¹⁶⁸ spolu bývajúc ako so slabšou nádobou, totiž¹⁶⁹ ženskou, udielajúc *im* česť aj ako spoludedičia milosti života, aby¹⁷⁰ sa vašim modlitbám nekladli prekážky¹⁷¹.

(8) A nakoniec: *Buďte* všetci rovnakého zmýšľania, sústrastní, naklonení bratom¹⁷², cituplní¹⁷⁴, nízkeho zmýšľania¹⁷³, (9) neodplácajúc zlým za zlé alebo tupením¹⁷⁵ za tupenie¹⁷⁵, lež naopak ťehnajúc, pretože na to ste boli povolaní¹⁰, aby ste požehnanie zdedili. (10) Áno¹⁷⁶, kto si želá¹⁷⁷ milovať život a uvidieť dobré¹²⁶ dni, nech svoj jazyk zadrží od zlého a pery, žeby nehovorili¹⁷⁸ leš, (11) a nech sa od zlého odkloní a koná¹⁷⁸ dobré¹²⁶, usiluje¹⁷⁸ sa o pokoj a ženie sa^{178 179} za ním, (12) pretože oči PÁNA *sú upreté* na spravodlivých a jeho uši *naklonené* k ich proseniu¹⁸⁰, no tvár PÁNA je proti tým¹⁸¹, ktorí konajú¹⁸² zlé veci. (13) A kto s vami zaobíde zle¹⁸³, ak sa stanete napodobňovateľmi¹⁸⁴ toho, čo je dobré^{126 185}? (14) Ale keby ste pre

spravodlivosť aj trpeli, ste blažení; no nestrachujte sa¹⁷⁸ ich strašenia ani sa neznepokojujte¹⁷⁸, (15)lež PÁNA, KRISTA v svojich srdciach posväťte, vždy súc hotoví¹⁸⁶ na odpoveď¹⁸⁷ každému, kto od vás o nádeji, ktorá je vo vás, pýta¹⁸⁸ vysvetlenie¹⁸⁹, ale s tichosťou¹⁹⁰ a bážňou¹⁹¹, (16)majúc dobré¹²⁶ svedomie, aby tí, ktorí vášmu dobrému¹²⁶ správaniu¹⁹⁵ v Kristovi utfahajú¹⁹², boli naplnení¹⁹⁰ hanbou¹⁹³, v čom¹⁹⁴ vás ohovárajú¹⁹⁴ ako konajúcich zlé. (17)Lepšie je predsa, keby si želalo Božie želanie¹⁹⁵, trpieť ako konajúci dobré¹²⁶ než ako konajúci zlé; (18)veď aj Kristus raz trpel¹⁷⁸ vzhľadom na hriechy¹⁹⁶, spravodlivý za nespravodlivých¹⁹³, aby nás privedol k Bohu; bol síce usmrtený¹⁰ čo do mäsa¹⁹⁷, no oživený¹⁰ čo do Ducha¹⁹⁷, (19)v ktorom sa aj bol pobral a kázal¹⁷⁸ duchom, ktorí sú vo väzení, (20)pretože si kedysi nedali povedať¹⁹⁸, keď Božia zhovievavosť¹⁹⁹ sústredene²⁰⁰ vyčkávala v dňoch Nóeho, zakiaľ bola zriadená²⁰¹ schrana, do ktorej málo, to jest osem, duší bolo uvedených¹⁰ do úplného bezpečia²⁰² cez vodu²⁰³. (21)Tá ako zobrazenie²⁰⁴, krst, teraz uvádza do bezpečia²⁰⁵ aj vás, nie odstránenie²⁰⁶ špiny mäsa, lež požiadavka²⁰⁷ o dobré¹²⁶ svedomie²⁰⁸ na Boha skrze opätovné vstanie Ježiša Krista, (22)ktorý sa pobral do neba a je na Božej pravici, i boli mu podriadení¹⁰ anjeli a vrchnosti¹¹ a moci¹¹.

4 Keďže teda Kristus za nás¹⁹⁶ čo do mäsa¹⁹⁷ trpel¹⁷⁸, ozbrojte sa aj vy tým istým zmýšľaním, pretože²⁰⁹ kto v mäse trpel²¹⁰, prestal s hriechom²¹¹, (2)aby²¹² čas ešte v mäse ostávajúci dožil nie chtivosťami²¹² ľudí, lež želaníu²¹³ Božiemu. (3)Áno, stačí [nám] ten prešlý čas, žeby sme sa boli dosť nauskutočňovali²¹⁴ vôle²¹⁵ národov a nachodili²¹⁶ v bezuzdnosti²¹⁷, chtivostiach²¹², nemiernom požívaní²¹⁷ vína, hodokvasoch, pijatike²¹⁷ a nenáležitom²¹⁸ modlárstve²¹⁷. (4)Pri tom²¹⁹ sú začudovaní²²⁰, že s nimi už nebežíte do tej istej stoky²²¹ rozpustenosti, i rúhajú sa; (5)tí odovzdajú vyúčtovanie²²² tomu, ktorý je hotový súdiť²²³ aj živých aj mŕtvych. (6)Veď na to bola blahá zvesť hlásaná²²³ aj mŕtvym, aby síce po stránke ľudskej²²⁴ čo do mäsa²²⁵ boli súdení²²³, no po

stránke Božej²²⁴ čo do Ducha²²⁵ žili. (7)No priblíži sa koniec všetkých vecí, nadobudnite teda rozvážnosť²²⁶ a vytriezвите na modlitby. (8)No pred všetkými vecami medzi sebou²²⁷ majte²²⁸ vrelú²²⁹ lásku, pretože láska zastiera množstvo hriechov; (9)bez hundrania *buďte* voči sebe navzájom pohostinní; (10)podľa *toho*, ako každý dostal dar²³⁰, sa ním medzi sebou²²⁷ obsluhujte^{228 231} ako riadni²³¹ správcovia rozličnej Božej milosti: (11)Ak kto hovorí – ako Božie výpovede²³², ak kto obsluhuje²³¹ – ako zo sily, ktorú dodáva²³³ Boh, aby vo všetkých veciach bol oslavovaný Boh skrze Ježiša Krista, ktorý má slávu a vládu²³⁴ na veky vekov. *AMÉN*.

(12)Milovaní, nebuďte začudovaní²²⁰ tou skúškou ohňom²³⁵, ktorá sa vám na vyskúšanie medzi vami²³⁶ deje, ako by sa vám prihodzovalo čosi čudné²²⁰, (13)lež sa, pokiaľ máte účasť²³⁷ na Kristových utrpeniach, radujte, aby ste sa s jasotom mohli zaradovať²³⁸ aj pri zjavení²³⁹ jeho slávy. (14)Ak ste v Kristovom mene hanobení, ste blažení, pretože si na vás spočívá²⁴⁰ Duch slávy a Bož²⁴¹ [z ich strany²²⁴ sa mu deje rúhanie, no zato z vašej strany je oslavovaný]. (15)Nech, pravda, voľakto z vás netrpí ako vrah alebo kradoš²⁴² alebo konajúci zlé alebo sľedič za vecami druhých; (16)no keď ako Kristovec, nech sa nehanbí, lež nech v tomto mene oslavuje Boha. (17)Veď je doba započatia súdu od Božieho domu²⁴³; a ak najprv od nás, aký *bude* koniec tých, ktorí sú Božej blahej zvesti neposlušní²⁴⁴? (18)A ak záchrany²⁴⁵ sťažka dochádza²⁴⁶ spravodlivý, kde sa objaví bezbožný²⁴⁷ a hriešnik?

(19)Nech teda aj tí, ktorí podľa Božej vôle²⁴⁸ trpia, zverujú²⁴⁹ svoje duše v konaní dobrého¹²⁶ vernému Stvoriteľovi.

5 Starších, ktorí sú medzi vami, nabádam¹⁰ ja, ktorý som spolustarší a svedok Kristových utrpení, ktorý som aj účastník²⁵⁰ slávy, čo bude skoro²⁵¹ odhaľovaná: (2)Buďte pastiermi²⁵² Božieho stádočka²⁵³, ktoré je medzi vami, dozerajúc nie z povinnosti²⁵⁴, lež z vlastného popudu²⁵⁵, ani pre mrzký zisk, lež ochotne²⁵⁶, (3)ani ako by ste panovali²⁵⁷ nad svojimi²⁵⁸ dŕžavami²⁵⁹, lež sa stádočku²⁵³ stávajúte²⁵⁷ vzormi²⁶⁰; (4)a keď

bude zjavený⁶⁶ najvyšší pastier, odnesiete si²⁹ nevädnu⁶¹ veniec²⁶² slávy.

(5) Podobne sa vy mladší podriaďujte²⁶³ starším, a všetci sa pevne obviažte pokorou²⁶⁴ voči sebe navzájom, pretože²⁶⁵ pyšným²⁶⁶ Boh kladie odpor²⁶⁶, no pokorným²⁶⁷ dáva milosť. (6) Pokorte sa²⁶⁸ teda pod mocnú Božiu ruku, aby vás v pravý čas²⁶⁹ povýšil, (7) a všetku svoju ustarostenosť²⁷⁰ uvalte²⁷¹ na neho, lebo jemu na vás záleží²⁷².

(8) Vytriezвите, precitnite²⁷³; váš protivník, diabol, obchádza ako ručiaci²⁷⁴ lev, hľadajúc, koho by pohlti²⁷⁵ – (9) vzoprite sa mu, súc pevní²⁷⁶ vierou, vediac, že tie isté utrpenia²⁷⁷ sa uskutočňujú²⁷⁸ pri va-

šom bratstve, ktoré je v svete. (10) No Boh všetkej milosti, ktorý vás povolal ku svojej večnej sláve²⁷⁹ v Kristu Ježišovi, vás, keď trochu potrpíte, sám zdokonalí²⁸⁰, upevní²⁸¹, posilní, základom opatrí²⁸²; (11) jemu sláva a vláda²⁸³ na veky vekov. AMÉN.

(12) Cez Silvana²⁸⁴, verného²⁸⁵ brata, ako rátam, som vám²⁸⁶ krátko²⁸⁷ napísal, povzbudzujúc²⁸⁸ a dosvedčujúc, že pravá Božia milosť je táto, v ktorej stojíte²⁸⁹.

(13) Pozdravuje vás spoluvyvolená²⁹⁰, ktorá je v Babylone, a Marek, môj syn. (14) Pozdravte sa navzájom bozkom²⁹¹ lásky. Pokoj vám všetkým, ktorí ste v Kristovi.

1. LIST PETRA

- 1 Al. „vyslobodi“ (Jak. 5:20), „vyslobodenie“ (1 Peter 1:5, 9, obdobne 10).
- 2 Viď Hebr. 11:13.
- 3 Viď Ján 7:35.
- 4 Viď Skut. 18:2; 16:6.
- 5 Al. „rozptýleným pútnikom pontským... a bitynským“, D. „pútnikom rozptýlenia Pontu... a Bitynie“.
- 6 V stavovom zmysle.
- 7 Viď Rim. 1:4, pozn. 9.
- 8 Al. „skrze po svätenie“, no nie ako „skrze“ vo vv. 3, 5, „posvätením“, no iná väzba ako „Duchom“ a „krvou“ nižšie (v. 2); D. „v Božej moci“ (v. 5, v. 6n. obdobne); viď Mat. 3:11.
- 9 D. „Ducha“, „krví“.
- 10 V dejovom zmysle.
- 11 Viď 1 Kor. 15:24.
- 12 Vl. „mnohého“.
- 13 Viď Rim. 1:23.
- 14 Viď Hebr. 7:26.
- 15 Dokonavý minulý čas („bezpečne al. natrvalo uchované“).
- 16 Viď Gal. 3:23.
- 17 Al. „pripravenú“, v stav. zmysle.
- 18 Vl. „odhalená“, ako vo v. 12 (v. 5), „odhalení“ (v. 7).
- 19 Al. „v nej“, tj. „v poslednej dobe“.
- 20 Vl. „teraz“, „doposiaľ“.
- 21 Neurč. čas („často al. niekedy zarmútení“), v dejovom zmysle.
- 22 Al. „pokúšeniami“.
- 23 Al. „nájdená“.
- 24 Tj. „to, čo sa vo vašej viere osvedčí, v skúškach obstojí“, tenže výraz je u Jak. 1:3, pozn. 6, kde sa tiež dá chápať v tomto zmysle.
- 25 Viď Mat. 5:29.
- 26 Viď Luk. 12:56, pozn. 898.
- 27 Táže predložka ako „pre“ vo vv. 2–5 a 10n.; vo v. 8 sa vzťahuje na „nevidiac“ aj na „veriac“; táže predložka ako „v“ napr. tu vo v. 21, pozn. 69, čo v preklade vyjadrujú slová pridané v lomených zátvorkách.
- 28 D. „oslávenou“.
- 29 Viď Ef. 6:8.
- 30 Al. „ako cieľ svojej viery si odnášajú záchranu“.
- 31 V protiklade k pozem skej al. dočasnej záchrane, akú boli ako Židia zvyknúť očakávať.
- 32 Viď Luk. 1:55, pozn. 100.
- 33 Predložka ako „čo do“ na začiatku verša.
- 34 D. „tej, ktorá bola“, v. 11 obdobne.
- 35 Al. „milosti, ktorá je k vám“ (v. 10), „utrpeniach, ktoré sa týkali“ (v. 11).
- 36 Viď 1 Kor. 1:11, pozn. 18.
- 37 Možno hebraizmus so zmyslom „veľkej al. všestrannej slávy“.
- 38 D. „po týchto“.
- 39 Al. „sami seba, lež vás obsluhovali“.
- 40 D. „nimi“, zmysel ako v texte.
- 41 Al. „odoslanom“, „vyslanom“.
- 42 Vl. „od“.
- 43 D. „do ktorých“, viď pozn. 40 vyššie.
- 44 Viď Jak. 1:25.
- 45 Vl. „nadvážte“, „opášte nahor“, tj. „vysúkajte šatu a opášte“.
- 46 Al. „rozu mu“.
- 47 Al. „sa nádejou spoľahnite“, vl. „nádejajte sa“, neurčitý čas.
- 48 D. „sa vám nesie“.
- 49 Viď v. 7.
- 50 Al. „neprišpôsobujúc sa“, vyznačuje stav, v akom treba chodiť.
- 51 Viď Ján 8:44.
- 52 D. „podľa povolavšieho vás svätého“.
- 53 Vl. „budte spravení“, viď Mat. 21:42, pozn. 992, tu na rozdiel od v. 16.
- 54 Viď Gal. 1:13, pozn. 25, vo v. 17 príbuzné sloveso, viď 2 Kor. 1:12, pozn. 33.
- 55 3 Mojš. 19:2.
- 56 Al. „ak aj Otcom voláte“, viď Hebr. 11:16, pozn. 595.
- 57 Viď Ef. 6:9; tu je „bez prijímania osôb“ jedno slovo (príslovka).
- 58 Al. „činu“, „diela“.
- 59 2. pád, vzťahuje sa na „činnosti“ („činnosti každej osoby“).
- 60 Viď Skut. 13:17, pozn. 810.
- 61 Viď Skut. 14:15.
- 62 Al. „odovzdaného“, porov. príbuzný výraz u Mat. 15:2, pozn. 687; tu je „dochovaného od otcov“ jediné slovo.
- 63 Viď Ján 1:29.
- 64 Al. „cennou krvou, ako krvou Krista, Baránka“, „cennou krvou Krista ako baránka“.
- 65 Tvary dokonavého minulého času: „poznaného“ (v. 20), „očistiť svoje duše“ (v. 22).
- 66 Viď Marek 16:12, pozn. 743 a 157.
- 67 Viď Hebr. 1:2.
- 68 D. „ktorí“, tj. „na vás... ktorí“.
- 69 Viď 2 Tim. 1:12; tá istá predložková väzba je na konci verša (tam so zmyslom ako v texte, tiež „na Boha“), v. 22, viď v. 7n., pozn. 27, a v. 25 („pre vás“, no skôr „k vám“, „medzi vás“).
- 70 Al. „aby vaša... bola“.
- 71 D. „v poslušnosti“ (kap. 1:22), „v ňom“ (kap. 2:2).
- 72 Al. „nepokryteckú“.
- 73 Viď Rim. 12:10.
- 74 Al. „horlivo“, „usilovne“, viď Luk. 22:44, pozn. 1400.
- 75 Al. „čistých“ (nesúvisí s „očistené“ vyššie), „neskalených“.
- 76 Vl. „siatby“.
- 77 Viď Ján 17:6.
- 78 Is. 40:6–8.
- 79 Viď Ján 17:8, pozn. 829, tu jednotné číslo.
- 80 D. „do veku“.
- 81 Viď Rim. 1:29.

- 82 Tj. „prejavý pokrytectva a závisť“.
- 83 Ako „veľmi túžim“ v Rim. 1:11, neurč. čas.
- 84 Viď Luk. 18:15.
- 85 Tj. „nefalošanom“, „neporušenom“, „neriedenom“, v texte je doslovný preklad; odvodené od „leš“ vo v. 1.
- 86 Značí čosi primerané rozumovým schopnostiam mysle v protiklade k telu; odvodené od „logos“ („slovo“ v kap. 1:23), preto je pridané „slova“ na vyjadrenie tejto spojitosti.
- 87 Al. „boli privedení k rastu“, „dali sa rásť“, al. v zmysle Mat. 9:13, pozn. 363.
- 88 Viď Luk. 6:35, pozn. 421.
- 89 Viď Mat. 21:42.
- 90 Al. „drahému“ (Luk. 7:2), „váženému“ (tamže 14:8); v. 6 obdobne.
- 91 D. „sami“, no v tom by v slovenčine asi príliš prenikal zmysel „sami seba“, kým v gréčtine ide o význam „aj vy sami“.
- 92 Al. „budujte“, „aj sami ste budovaní“.
- 93 „Hierateuma“, zbor kňazov.
- 94 Viď Hebr. 7:27.
- 95 Neurčitý čas („veľa ráz vzniesli“, „dali sa vznášať“), vv. 9, 13, 17 obdobne.
- 96 Is. 28:16.
- 97 Nesúvisí s „hlavou“ vo v. 7.
- 98 Viď Rim. 9:33.
- 99 Al. „hodnotou“, „ctou“, súvisí s „cenenému“ vo v. 4.
- 100 Viď Ján 3:36, pozn. 150; vo v. 7 v pôvodine prostý 3. pád, ako „vám“ vyššie, opis v texte je v záujme zreteľnosti.
- 101 Al. „potkýňajú sa o“, súvisí s „narázu“ vo v. 7.
- 102 Viď 1 Tes. 5:9, aj tu v dejovom zmysle.
- 103 2 Mojš. 19:6.
- 104 Viď Mat. 8:34.
- 105 Al. „cnosti“, „zásluhy“.
- 106 D. „ktorí“, ako nižšie.
- 107 Al. „neboli predmetmi zmluvania“.
- 108 Hos. 1:10; 2:23; viď Rim. 11:30; to isté sloveso je „sa netešili zmluvaniu“ vyššie, no tam je v dokonavom minulom čase, tu v neurčitom.
- 109 Viď Skut. 7:6.
- 110 Viď Skut. 2:40.
- 111 Viď 1 Tes. 4:3.
- 112 Viď 1 Kor. 3:3, pozn. 88.
- 113 Viď Mat. 2:6; netýka sa vzťahných zámen v tomto oddiele bez tohto označenia.
- 114 Viď 2 Kor. 10:3.
- 115 Viď Gal. 1:13.
- 116 Viď Mat. 13:8.
- 117 V zmysle „vzhľadom na čo“, týka sa celého spôsobu života.
- 118 Al. „hovoria proti vám“ (Jak. 4:11).
- 119 Nesúvisí s „návštevníkov“ vo v. 11.
- 120 Viď Rim. 1:17.
- 121 Vl. „budte podriadení“ v dejovom zmysle.
- 122 Al. „zriadeniu“.
- 123 Viď Rim. 13:1, pozn. 681.
- 124 D. „skrže“.
- 125 Al. „potrestanie konajúcich“.
- 126 Viď Mat. 7:11.
- 127 Al. „želanie“.
- 128 Viď Mat. 22:34.
- 129 Tj. „čosi na zastieranie“.
- 130 To isté sloveso ako „preukazujte česť“ vyššie, no tu, ako všetky ďalšie slovesá v tomto verši, v čase prítomnom, vyjadrujúce trvalý postoj).
- 131 V stavovom zmysle, al. „podriadiť sa“, tu na rozdiel od v. 13 prítomný čas.
- 132 Viď 1 Tim. 6:1, pozn. 187; 3:3.
- 133 Al. „mrzutým“, „zvrhlým“, „pokriveným“ (Skut. 2:40).
- 134 Al. „vec hodná uznania“, „príjemnosť“, „láskavosť“, „úslužnosť“, „milosť“, „milá služba“, „milosť“.
- 135 D. „svedomie týkajúce sa Boha“.
- 136 Al. „podstupu je“ (2 Tim. 3:11).
- 137 D. „zármutky“, porov. Ján 16:21, pozn. 797.
- 138 Al. „chvála“ (nesúvisí s „chváľitebné“ nižšie a vo v. 19), „preslávenosť“, „vychýrenosť“.
- 139 Al. „trpezlivo znášať“ (2 Tim. 2:10, 12), viď Jak. 5:11, pozn. 195; Hebr. 12:2, pozn. 655; nie ako „znáša“ tu vo v. 11, ani nesúvisí so slovesom „trpieť“ v tomto oddiele.
- 140 Viď Mat. 7:11; apoštol teda vo v. 20 má na mysli viac ako všeobecne „riadne“ al. „správne“ konanie al. správanie Kristovca.
- 141 Viď v. 19.
- 142 V dej. zmysle; čo do vv. 21 a 24n. viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 143 Viď Ján 17:19, pozn. 842.
- 144 Podľa niektorých rukopisov „nás“, „nám“.
- 145 Viď Luk. 22:15; netýka sa ostatných výskytov tvarov slovesa „trpieť“ v tomto oddiele.
- 146 D. „predpis“, tj. „predlohu pre krasopis“.
- 147 Vl. „v päťach nasledovať“, sloveso má predponu takého významu.
- 148 Viď Ján 9:28, pozn. 472.
- 149 Nie v zmysle „porúčal všetko, čo musel trpieť, posudku iného“, lež „odovzdával sa a všetko prijímal z Božej ruky“.
- 150 Nie „na drevo vyniesol“, tu použité sloveso, hoci ono, pravda, značí aj „nahor vyniesť“, sa v LXX používa aj o zástup nom nesení hriechov 4 Mojš. 14:33; Is. 53:11) a v spojení s predložkou „epi“ („na“) so 4. pádom, ako tu, je technickým výrazom pre obetovanie al. spaľovanie obete, keď už je na oltári (2 Mojš. 29:18, 25; 3 Mojš. 3:16 a veľa iných miest) al. na voľačom, čo je namiesto oltára (napr. Sud. 13:19), nie pre vyzdvihnutie obete na oltár; porov. i Jak. 2:21.
- 151 Vl. „sa vzdialili“, „odstúpili“.
- 152 Viď Tit. 2:12.
- 153 D. „podliatinou“, ako by všetky stopy po bičovaní splývali v jednu podliatinu.
- 154 Is. 53:5.
- 155 Al. „ste boli ako ovce, blúdiac“.
- 156 Al. „obrátene“.
- 157 Al. „nech sú“ (v. 1), „ich“ (v. 3).
- 158 Viď kap. 2:18.
- 159 Al. „aj keby ktorí boli“.

- 160 Viď Skut. 14:2.
 161 Al. „v neskaziteľnej ozdobе“, D. „v tom, čo je neskaziteľné“; viď Rim. 1:23
 162 Viď Mat. 5:5.
 163 Viď 1 Tim. 2:2, pozn. 55.
 164 Al. „samy seba“.
 165 Charakter osôb.
 166 Viď kap. 1:21, pozn. 69.
 167 Neurčitý čas („stala sa poslušnou“, „uskutočnila poslušnosť“, „prežila život v poslušnosti“).
 168 D. „podľa poznania“.
 169 D. „tou“.
 170 Väzba ako v Rim. 1:20, pozn. 52.
 171 Viď Gal. 5:7, pozn. 212.
 172 Al. „ľúbici al. majúci radi bratov“, viď príbuzné podst. meno v Rim. 12:10, pozn. 657.
 173 Al. „pokorní“.
 174 Al. „nežného srdca“, „nežných citov“, vl. „dobrovnútornostní“, porov. príbuzné sloveso u Mat. 9:36, pozn. 391.
 175 Ako „potupy“ v 1 Tim. 5:14.
 176 Žalm 34:12–16.
 177 Al. „chce“, „by rád“.
 178 Tvary neurčitého času: „prestali hovoriť“, „neprehovorili“ (v. 10); „uskutoční konanie“, „vynaloží úsilie“, „rozbehne sa a vytrvá“ (v. 11); „nezláknete sa“, „neupadnite v strach“, „neznepokojte sa“, „neupadnite v nepokoj“ (Mat. 2:3 – v. 14); viď Luk. 22:15 (v. 18 a kap. 4:1, netýka sa slov „trpeli“ a „trpieť“ vo v. 14 a 17); „začal al. vykonal kázanie“ (v. 19).
 179 Viď Rim. 9:30.
 180 Al. „prosbe“, tj. „konaniu prosieb“.
 181 D. „na tých“, ako „na“ vyššie, no tu v zmysle ako v texte; ako „proti“ u Luk. 12:53, viď tam pozn. 894.
 182 Tu na rozdiel od v. 11 prítomný čas, vyjadrujúci charakter.
 183 Viď Skut. 18:10.
 184 Al. „ak sa ukážete al. prejavíte ako napodobňovatelia“.
 185 Al. „toho, ktorý je dobrý“.
 186 Viď kap. 1:5.
 187 Al. „obhajobu“.
 188 Viď Luk. 6:30.
 189 Al. „vyúčtovanie“, „odôvodnenie“, význam zahŕňa obe predstavy. Viď kap. 4:5, pozn. 222; Mat. 12:36, pozn. 537; Skut. 19:40, pozn. 1264.
 190 Viď 1 Kor. 4:21.
 191 Ako „strašenia“ vo v. 14.
 192 Viď Mat. 5:44.
 193 Viď Luk. 13:17, pozn. 929.
 194 Viď kap. 2:12.
 195 Al. „chcela Božia vôľa“, viď Hebr. 10:7.
 196 Viď Ján 16:26, pozn. 807; 17:19, pozn. 842.
 197 D. „mäsom“, „Duchom“.
 198 Viď Ján 3:36, pozn. 150; D. „vo väzení, kedysi si nedávším povedať“.
 199 Al. „trpezlivosť“, viď Jak. 5:7.
 200 Viď Rim. 8:23.
 201 Viď Hebr. 3:3.
 202 Výraz značí „bezpečne dospieť na miesto zachrany cez nebezpečenstvá a ťažkosti“, viď Skut. 23:24, pozn. 1478; 27:44, pozn. 1757.
 203 Voda znamenala smrť a skazu; prejdúc cez ňu sa zachránili.
 204 Viď Hebr. 9:24, tu ako prídavné meno („zobrazujúca“).
 205 Al. „zachraňuje“, „vyslobodzuje“, sloveso ako vo v. 20, pozn. 202, ibaže bez zosilňujúcej a spresňujúcej predpony.
 206 Vl. „odloženie“.
 207 Al. „záväzok“, „svedectvo“; toto slovo, ktorého preklad je veľmi obťažný a ktoré značí aj „otázku“ (nie „opýtanie sa“, lež „predmet otázky“), sa používalo ako právny výraz pre „požiadavku al. záväzok zmluvy“. Tu znamená, že sa pred Bohom voľačo požaduje (tj. „dobré svedomie“) a nadobúda v krste ako v obraze opätovného vstania Ježiša Krista.
 208 D. „požiadavka dobrého svedomia“.
 209 Al. „že“.
 210 Viď pozn. 178 vyššie.
 211 D. „od al. čo do hriechu“, al. „odpočinul od hriechu“, dokonavý minulý čas („nemá už s hriechom do činenia“).
 212 Viď Rim. 1:20, pozn. 52; 7:7.
 213 Al. „vôli“, no nie ako vo v. 3.
 214 Viď Rim. 1:27, pozn. 69, neurčitý čas, D. „čas naukuotočňovať sa“. Niektoré rukopisy tu majú dokonavý minulý čas s obdobným významom.
 215 Al. „zámeru“, „úmyslu“, „rozhodnutia“.
 216 Dokonavý minulý čas v obdobnom zmysle ako „sa... naukuotočňovali“ vyššie.
 217 Viď Rim. 13:13, pozn. 709.
 218 Viď Skut. 10:28.
 219 Viď kap. 2:12, pozn. 117.
 220 V stavovom zmysle, al. „prekvapení“, „sa im vidí zvláštne al. nezvyčajné“, vo v. 12 obdobne, tam aj príbuzné prídavné meno (vl. „cudzie“).
 221 Vl. „vylievania sa do“, tj. „aby ste sa vylievali al. vrhali do“; al. „pretekania“ v zmysle „nadmieri“.
 222 Viď kap. 3:15, pozn. 189.
 223 Neurčitý čas: „podrobí súdu“, „vykoná súd“ (v. 5, v. 6 obdobne, v dejovom zmysle); „veľa ráz ohlásená“, „bolo vykonané hlásanie“ (v. 6).
 224 D. „podľa al. čo do ľudí“ („Boha“), v. 14 obdobne.
 225 Viď kap. 3:18.
 226 Al. „dajte sa zdravo zmyšľať“ (Rim. 12:3, pozn. 642, tu neurčitý čas).
 227 D. „sami voči sebe“.
 228 D. „majúc“ (v. 8), „obsluhujúc“ (v. 10).
 229 Viď kap. 1:22, pozn. 74, tu príslušné prídavné meno.
 230 Viď Rim. 1:11.
 231 Viď Mat. 4:11; 13:8.
 232 Viď Skut. 7:38.
 233 Viď 2 Kor. 9:10, pozn. 418.
 234 Viď 1 Tim. 6:16; D. „ktorému je sláva a vláda“.
 235 Vl. „požiar“ (Zjav. 18:9), tu zmysel ako v texte; nesúvisí s „vyskúšanie“ nižšie.

- 236 Al. „pri vás“.
- 237 „*Koinóné*“, viď Hebr. 2:14, pozn. 97.
- 238 D. „aby ste sa jasajúc zaradovali“.
- 239 Vl. „odhalení“.
- 240 Vl. „oddychuje“, „hovie“ (Mat. 26:45).
- 241 Al. „*Duch slávy a Duch Boží*“.
- 242 Viď Mat. 9:19n.; „zlodej“ doslovne značí to isté ako „konajúci zlé“ nižšie.
- 243 Ezech. 9:6.
- 244 Viď Ján 3:36, pozn. 150.
- 245 Al. „vyslobodenia“, tj. na zemi v skúškach a súdoch, postihujúcich najmä Kristovcov zo Židov. Viď Skut. 2:47, pozn. 131 a 150.
- 246 Viď 1 Kor. 1:18.
- 247 Viď Rím. 4:5.
- 248 Al. „želania“.
- 249 Viď Luk. 23:46.
- 250 „*Koinónos*“, viď Hebr. 2:14, pozn. 97.
- 251 Viď Mat. 16:27.
- 252 Viď Ján 21:16, tu neurčitý čas („staňte sa pastiermi“, „ujmite sa pastierskej služby a vykonajte ju“); všetko správanie a konanie v tomto charaktere sa chápe ako čosi, čo ho utvára – mali konať v tomto charaktere a tým ho získať.
- 253 Súvisí s „budte pastiermi“ vyššie vo v. 2.
- 254 Vl. „z nutnosti“, tj. „donútené“.
- 255 Viď Hebr. 10:26, pozn. 501.
- 256 Viď Mat. 26:41, pozn. 1264, tu príslušná príslovka.
- 257 D. „ako panujúci“, „sa... stávajúci(i)“.
- 258 Viď Ján 8:44, pozn. 433.
- 259 Al. „údelmi“ (Kol. 1:12), „dedičstvami“ (Skut. 26:18). Apoštol má na mysli svätých a postoj starších voči nim; „džřavami“ sa nemieni „stádočko“, lež ide o to, že starší si nemajú počínať, ako by „stádočko“ bolo ich „džřavou“.
- 260 Al. „prejavujte ako vzory“.
- 261 Výraz čosi odlišný od slova rovnako preloženého v kap. 1:4; tu je na mysli veniec z rastliny, ktorej meno značí „nevädnučí“. Zmysel, je, pravda, ten istý, lebo ide o obrazný význam.
- 262 Al. „korunu“.
- 263 Viď kap. 2:13.
- 264 D. „si zauzlíte (tj. „na uzol uviažte“) pokoru“ al. „sa zauzlíte pokorou“.
- 265 Prísl. 3:34.
- 266 Viď Rím. 1:30; 13:2, pozn. 682.
- 267 Viď Luk. 1:52, pozn. 91.
- 268 Al. „ponížte sa“, „budte pokorení al. ponížení“ v dejovom zmysle, „dajte sa pokoriť al. ponížiť“.
- 269 Al. „pri príležitosti“.
- 270 Viď Mat. 13:22.
- 271 Vl. „narúčajte“ (Luk. 19:35).
- 272 Al. „on o vás dbá al. sa stará“.
- 273 Al. „nadobudnite bedlivosť al. ostrážitosť“, sloveso ako u Marka 13:33, pozn. 593, neurčitý čas.
- 274 Al. „zavýjajúci“, „revúci“.
- 275 Viď 1 Kor. 15:54.
- 276 Viď 2 Tim. 2:19.
- 277 D. „tie isté *druhy* al. *spôsoby* al. *prípady* utrpení“.
- 278 Al. „dovíšujú“, „k tým istým utrpeniam dochádza“.
- 279 Al. „do svojej večnej slávy“.
- 280 Al. „uvedie do poriadku“, viď 1 Kor. 1:10, pozn. 15.
- 281 Viď Luk. 22:32.
- 282 Al. „v základe upevní“, „do základu zapustí“, vl. „zaľoží“ (Mat. 7:25).
- 283 Viď 1 Tim. 6:16.
- 284 Viď 2 Kor. 1:19.
- 285 Viď Skut. 10:45.
- 286 Al. „Silvana, vám verného... som“.
- 287 D. „skrze málo slov“.
- 288 Viď Skut. 16:40.
- 289 Podľa niektorých rukopisov „staňte si“, „postavte sa“.
- 290 Možno ide o „bratstvo“, spomenuté vo v. 9 (v gréčtine ženského rodu), alebo o Petrovu manželku.
- 291 D. „v bozku“, viď Mat. 3:11.

DRUHÝ LIST PETRA

Šimon-Peter, nevoľník a apoštol Ježiša Krista, tým, ktorým rovnocenná viera ako nám pripadla¹ v spravodlivosti² nášho Boha a Záchrancu³ Ježiša Krista: (2) Kiež je vám rozmnožená⁴ milosť a pokoj v plnom poznaní⁵ Boha a Ježiša, nášho Pána, (3) ako nám jeho Božská moc darovala⁶ všetky veci pre život a pobožnosť⁷ plným poznaním^{5,8} toho, ktorý nás povolal slávou a cnosťou⁹, (4) ktorými⁸ nám daroval^{6,10} veľmi veľké¹¹ a cenné prísľuby¹², aby ste týmito⁸ boli spravení¹³ účastníkmi¹⁴ Božskej prirodzenosti, uniknúť skaze¹⁵, ktorá v svete je v chtivosti¹⁶.

(5) No práve preto aj zároveň¹⁷ uplatnite¹⁸ všetku snahu¹⁹ a v svojej viere si navyše dodajte²⁰ cnosť⁹, a v cnosti⁹ poznanie, (6) a v poznaní sebaovládanie²¹, a v sebaovládaní²¹ vytrvalosť²², a vo vytrvalosti²² pobožnosť, (7) a v pobožnosti bratskú náklonnosť²³, a v bratskej náklonnosti²³ lásku²⁴. (8) Lebo ak tieto veci pri vás sú²⁵ a rozmáhajú²⁶ sa, robia²⁷ vás nie lenivými²⁸ ani neplodnými čo do plného poznania⁵ nášho Pána Ježiša Krista, (9) lebo pri kom týchto vecí niet²⁹, *ten* je slepý, krátkozraký, a zabudol na očistenie od svojich dávnych³⁰ hriechov. (10) Preto sa, bratia, *tým* skôr vynasnažte¹⁹ robiť si svoje povolanie a vyvolenie spoľahlivo platným³¹, lebo ak tieto veci robíte³², niako sa nikdy nepotknete³³; (11) áno, takto vám vstup do večného kráľovstva nášho Pána a Záchrancu³ Ježiša Krista bude hojne poskytnutý^{4,20}.

(12) Preto si vezmem na starosť³⁴ vás stále na tieto veci³⁵ upomínať, hoci o nich viete³⁶ a ste v prítomnej pravde upevnení³⁷, (13) no považujem za spravodlivé, naľkoľko som v tomto stánku³⁸, upomínaním³⁹ vás burcovať⁴⁰, (14) vediať³⁶, že odloženie toho môjho stánku²⁸ je blízke⁴¹, podľa toho, ako mi aj náš Pán Ježiš Kristus vyjavil⁴²; (15) no vynasnažím sa¹⁹, žeby ste aj po vyjdení⁴³ mojom⁴⁴ mali kedykoľvek⁴⁵ možnosť pripamätávať si tieto veci. (16) Veď sme vám moc a príchod nášho

Pána Ježiša Krista oznámili nie tak, že by sme sa boli riadili vymudrovanými bájami⁴⁶, lež ako takí, ktorí boli spravení⁴⁷ očitými svedkami⁴⁸ jeho⁴⁹ veličnostvennosti⁵⁰. (17) Lebo sa mu dostalo zo strany⁵¹ Boha Otca cti a slávy⁵², keď mu od⁵³ veľkolepej⁵⁴ slávy bol donesený⁴ takýto hlas: Tento je môj milovaný Syn, v ktorom⁵⁵ som ja našiel svoju slasť – (18) a tento hlas, donesený⁴ z neba, sme my počuli, súc s ním na tom svätom vrchu. (19) A máme potvrdené⁵⁶ prorocké slovo; dobre⁵⁷ robíte, ak mu venujete, ako lampe svietiacej v pošmúrnom⁵⁸ mieste, pozornosť, pokým vo vašich srdciach nepresvitne deň a nevzide zornica⁵⁹, (20) vediať⁶⁰ najprv toto: Že žiadne⁶¹ prorockto Písma sa nevysvetľuje *svojím* vlastným⁶² výkladom⁶³. (21) Veď prorockto nikdy⁶⁴ nebolo donesené⁴ vôľou⁶⁵ človeka, lež svätí Boží ľudia hovorili⁶⁶, súc nesení⁶⁷ od⁵³ Svätého Ducha.

2 No medzi ľudom povstávali^{66,68} aj lživí⁶⁹ proroci, ako aj medzi vami budú lživí⁶⁹ učelia; tí⁷⁰ kradmo⁷¹ zavedú zhubné názory⁷² a budú popierať⁷³ Veliťela⁷⁴, ktorý ich kúpil, uvádzajúc sami na seba rýchlu⁷⁵ zhubu; (2) a ich bezuzdnými spôsobmi⁷⁶ sa budú riadiť⁴⁶ mnohí a ceste pravdy sa pre nich bude diať rúhanie. (3) I budú s vami z⁷⁷ hrabivosti⁷⁸ kupčiť⁷⁹ vycibrenými⁸⁰ slovami; no rozsudok⁸¹ im⁸² oddávna nezhahá⁸³ a ich zhuba nedrieme. (4) Áno, ak Boh neušetril anjelov, ktorí zhršli, lež ich uvrhol do najhlbšej priepasti tmy a odovzdal povrazom chmúrnosti⁸⁴, žeby boli strážení na súd⁸⁵, (5) a neušetril starý⁸⁶ svet, lež zachoval Nóeho, ôsmeho⁸⁷, hlásateľa spravodlivosti, a na svet bezbožných⁸⁸ uviedol⁸⁹ potopu, (6) a na podvrátenie odsúdil a spojnil mestá Sodomu a Gomoru⁹⁰ a *tak* ich vystaviť⁹¹ za príklad pre hodlajúcich⁹² viesť bezbožný život⁸⁸, (7) a spravodlivého Lóta, gniaveného⁹³ od⁹⁴ bezuzdného⁹⁵ spôsobu života⁹⁶ tých neviazancov⁹⁷, vyprostil⁹⁸ (8) (lebo tento spravodlivý, usídlený⁹⁹ v ich strede¹⁰⁰, deň zo dňa hľa-

dením a počúvaním mučil spravodlivú dušu ich bezzákonnými činmi), (9) *vie* *Pán pobožných vyprošťovať⁹⁸ zo skúšky a nespravodlivých¹⁰¹ strážiť na deň súdu⁸⁵, žeby boli trestaní, (10) a najmä¹⁰² tých, ktorí sa v chtivosti¹⁶ poškvrnenia¹⁰³ pobe-
rajú za mäsom a pohŕdajú panstvom¹⁰⁴, opovážliví, svojhlaví¹⁰⁵, nehrozia¹⁰⁶ sa urážlivo hovoriť o dôstojnostiach^{107 108}, (11) kým¹⁰⁹ anjeli, súc silou a mocou väčší, proti nim pred PÁNOM urážlivého¹⁰⁸ súdu nevynášajú¹¹⁰, (12) no títo, ako nerozumné¹¹¹ zvieratá, prirodzene¹¹² splo-
dené na polapenie a skazu¹¹³, urážlivo hovoria¹⁰⁸ do vecí¹¹⁴, ktoré nepoznajú¹¹⁵, a v svojej skazenosti¹¹³ aj skazení¹¹⁶ budú, (13) odnášajúc si¹¹⁷ odplatu nespravod-
livosti¹¹⁸; za rozkoš považujú¹¹⁹ pominu-
teľné¹²⁰ hýrenie¹²¹; škvrny špiny a hanby¹²², hýriaci¹²³ v svojich klamoch, hodujú¹²⁴
s vami, (14) oči majú vrchovato plné¹²⁵ cudzoložstva¹²⁶ a neschopné prestať *od*
hriechu, vábiac¹²⁷ neupevnené¹²⁸ duše, majú srdce vycvičené v žiadostivosti¹²⁹,
deti zlorečenia; (15) opustiac¹³⁰ priamu cestu, poblúdili, vyberúc sa nasledovať¹³¹
cestu Balaama Bosorovho, ktorý *si* zami-
loval odmenu nespravodlivosti¹³², (16) no dostalo sa mu pokarhanie¹³³ *jeho* vlastnej
prevrátenosti¹³⁴. Nemý¹³⁵ fahúň¹³⁶, ozvúc sa hlasom¹³⁷ človeka, zabránil prorokovej
šialenosti¹³⁸. (17) Títo sú bezvodné pra-
mene a hmly hnané smršťou¹³⁹, ktorým je [navždy¹⁴⁰] vyhradená^{141 99} chmúrnosť¹⁴²
tmy, (18) lebo, ozývajú sa nabubrenos-
ťami¹⁴³ ničotnosti¹⁴⁴, vábia¹²⁷ chůtkami^{137 145}
mäsa, bezuzdnosťou¹⁴⁶, tých, ktorí o málo
unikli tým, ktorí sa pohybojú¹⁴⁷ v blude¹⁴⁸,
(19) prisľubujú¹⁴⁹ im slobodu, sami
súc¹⁵⁰ otrokmi skazenosti¹⁵¹, lebo komu¹⁵²
kto podľahol^{153 154}, tým je aj zotročený¹⁵⁴.
(20) Áno, ak poznaním^{137 155} Pána a Zá-
chrancu³ Ježiša Krista poškvrnám¹⁵⁶ sveta
unikli, a opäť sa zapletúc¹⁵⁴, týmto pod-
liehajú^{153 157}, stali sa¹⁵⁴ im posledné veci
horšími *od* prvých; (21) bolo by im bývalo
veru lepšie poznanie cesty spravodli-
vosti nemať^{155 158} ako ju spoznať¹⁵⁵ a *od*
svätého prikazu, ktorý im bol vydaný⁴,
sa obrátiť späť. (22) Tu sa im prihodilo¹⁵⁴
to, *čo vraví slovo* pravdivého príslovia¹⁶⁰:
Pes navrátiť sa k svojmu vlastnému vy-

vratku, a: Okúpavšia sa¹⁶¹ sviňa do válnia
sa¹⁶² v kale¹⁶³.

3 Tento list vám, milovaní, píšem už
ako druhý; v nich *oboch*¹³⁷ burcujem¹⁶⁴
vašu rýdzu¹⁶⁵ myseľ upomínaním¹³⁷, (2) že-
by ste boli upamätaní⁴ na výroky vopred
rečené⁹⁹ *od*¹⁶⁶ svätých prorokov a na príkaz
Pána a Záchrancu³ skrze¹⁶⁷ vašich apošto-
lov, (3) vediac¹⁶⁸ najprv toto: Že na konci¹⁶⁹
dní s posmechom¹³⁷ prídu posmievači, po-
berajúci sa podľa svojich vlastných chů-
tok¹⁴⁵ (4) a vravia: Kde je ten prisľub⁷⁰
jeho príchodu? Veď odvtedy, čo zosnuli
otcovia, pretrvávajú všetky veci tak⁷¹, *od*
začiatku stvorenia. (5) Áno, im je pre ich
zanovitosť¹⁷² tajné to, že nebesá boli od-
dávná, aj zem, v súdržnosti zriadená^{173 174 99}
Božím slovom z vody a vo vode¹⁷⁵,
(6) a skrze tieto vody zahynul¹⁷⁶ vtedajší¹⁷⁷
svet, súc vodou zatopený⁴; (7) no terazšie¹⁷⁷
nebesá, aj zem, sú jeho slovom ucho-
vané^{174 99 178}, súc strážené pre oheň¹⁷⁹ na deň
súdu¹⁸⁰ a zahynutia¹⁷⁶ bezbožných¹⁸¹ ľudí.
(8) No nech vám, milovaní, nie je tajné
toto jedno: Že u PÁNA je jeden deň ako tisíc
rokov a tisíc rokov ako jeden deň; (9) PÁN
s prisľubom¹⁸² nemešká, ako *to* podaktorí
za meškanie považujú, lež je k vám zho-
vievavý¹⁸³, nechcejúc¹⁸⁴, žeby ktorí zaho-
ynuli¹⁷⁶, lež žeby všetci dospeli k pokániu.
(10) No ten deň PÁNA príde ako zlodej; ne-
besá v ňom svištiac¹⁸⁵ zájdu¹⁸⁶ a živly¹⁸⁷, súc
pálené¹⁸⁸, budú rozpustené¹⁸⁹ a zem
a diela, ktoré sú na nej, budú spálené^{4 188}.

(11) Ak sa teda tieto všetky veci takto
budú rozpúšťať^{189 190}, akí²⁰⁹ máte byť¹⁹¹
vy v svätom správaní¹⁹² a pobožnosti¹⁹³,
(12) očakávajúc a náhliac¹⁹⁴ príchod
toho Božieho dňa, pre ktorý¹⁹⁵ nebesá
horia¹⁹⁶ budú rozpustené¹⁸⁹ a živly¹⁸⁷,
súc pálené¹⁸⁸, sa tavia^{197?} (13) A podľa
jeho prisľubu¹⁹⁸ očakávame nové nebesá
a novú zem, v ktorých sídli spravodlivosť.
(14) Preto sa, milovaní, očakávajúc tieto
veci, vynasnažte¹⁹⁸, žeby ste ním boli v po-
koi nájdení⁴ bez poškvrny a bez úhony,
(15) a zhovievavosť¹⁸³ nášho Pána pova-
žujte za záchranu¹⁹⁹, podľa *toho*, ako vám
napísal aj náš milovaný brat Pavel podľa
múdrosti, ktorá mu bola daná⁴, (16) ako
aj vo všetkých [svojich²⁰⁰] listoch, ho-
voriac v nich o týchto veciach; medzi

nimi²⁰¹²⁰² sú podaktoré²⁰¹ ťažko pochopiteľné a nevedomí²⁰³ a neupevnení²⁰⁴ ich, ako aj ostatné Písma, na svoju vlastnú záhubu¹⁷⁶ prekrúcajú.

(17) Vy sa teda, milovaní, vopred *to* vediac²⁰⁵, chráňte, aby ste neboli tiež²⁰⁶

zvedení¹⁴²⁰⁷ bludom¹⁴⁸ tých neviazancov²⁰⁸, a nevypadli zo svojej vlastnej upevnenosti²⁰⁴, (18) lež rastte v milosti a poznaní²⁰⁵ nášho Pána a Záchrancu¹⁹⁹ Ježiša Krista; jemu sláva aj teraz aj do dňa večnosti. *AMÉN*.

2. LIST PETRA

- 1 Viď Skut. 1:17; tu ide obdobne o vieru a všetky požehnaní s ňou spojené.
- 2 Al. „spravodlivosťou“, „skrze spravodlivosť“, vv. 2 a 4 obdobne, viď Mat. 3:11.
- 3 Al. „Vysloboditeľa“.
- 4 V dejevom zmysle.
- 5 Viď Rim. 1:28.
- 6 Dokon. min. čas („natrvalo daroval[a]“).
- 7 Al. „veci týkajúce sa života a pobožnosti“, predložk. väzba ako u Luk. 18:1, 9, 11, pozn. 1129.
- 8 Vl. „skrze plné poznanie“, nižšie a vo v. 4 obdobne, iná predložk. väzba ako vo vv. 1n. a 4, pozn. 2.
- 9 Viď 1 Peter 2:9, pozn. 105; vo v. 5 aj „udatnosť“, „duchovnú energiu“, „zdatnosť“. Vo v. 3 podľa niektorých rukopisov „vlastnou slávou a cnosťou“, no toho by sa netýkala pozn. 8 tam.
- 10 Al. „sú (v stav. zmysle) al. boli (v dej. zmysle) darované“.
- 11 D. „najväčšie“.
- 12 Výraz vyskytujúci sa iba tu a v kap. 3:13, čosi odlišný od inak obvyklého slova značiaceho „prísľub“ a majúci význam „dania prísľubu“, „prísľubu daného“.
- 13 Viď Mat. 21:42.
- 14 „*Koinónoi*“, viď Hebr. 2:14, pozn. 97.
- 15 Viď Gal. 6:8.
- 16 Viď Rim. 7:7.
- 17 Al. „popri tom“, „ešte k tomu“.
- 18 Vl. „vneste“.
- 19 Viď Hebr. 6:11 (v. 5); al. „si... dajte záležať“ (v. 10, v. 15 obdobne).
- 20 Viď 2 Kor. 9:10, pozn. 416 a 417.
- 21 Viď Skut. 24:25.
- 22 Al. „trpezlivosť“ (Jak. 5:11).
- 23 Viď Rim. 12:10.
- 24 Al. „majúc vieru, dodajte si ešte cnosť... lásku“, „svoju vieru doplňte cnosťou... láskou“.
- 25 Viď Fil. 3:20, pozn. 196; vl. „vám sú“, tj. „máte ich“.
- 26 Al. „množia“.
- 27 Vl. „ustanovujú“, „uvádzajú do po stavenia al. dodávajú charakter“; netýka sa v. 10.
- 28 Viď Mat. 12:36, pozn. 535; 20:3, pozn. 910.
- 29 D. „komu tieto veci nie sú (nie ako vo v. 8) prítomné“.
- 30 Vl. „zadáva (Hebr. 1:1) *spáchaných*“.
- 31 Viď Rim. 4:16.
- 32 Al. „budete robiť“.
- 33 Al. „nenarazíte“, „neutrpite úraz“, „nepadnete“.
- 34 Vl. „bude na mne“, bude moja vec“, al. „budem dodávať“, znenie v texte spája oba významy.
- 35 Viď Mat. 19:17, pozn. 891.
- 36 Al. „ich poznáte“, v. 14 obdobne, vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 37 Viď Luk. 22:32; tu v stav. zmysle; D. „vás...“, hoci... vodiacich a v... upevnených“.
- 38 Viď Skut. 7:46.
- 39 Viď kap. 3:1.
- 40 Viď Marek 4:38, tu i „roznecovať“, „v bedlivosti udržiavať“.
- 41 D. „rýchle al. náhlivé“.
- 42 Viď 1 Kor. 1:11, pozn. 18.
- 43 Viď Luk. 9:30.
- 44 Viď Mat. 7:3, pozn. 261 („keď už tu nebudem ja“).
- 45 Vl. „zakaždým“.
- 46 Vl. „boli dali nasledovať vymudrované báje“, neurčitý čas, kap. 2:2 obdobne, budúci čas; sloveso so zosilňujúcou predponou, s akou sa vyskytuje iba v tomto liste.
- 47 Viď Mat. 21:42; D. „nie jímúc sa nasledovať... lež súc spravení“.
- 48 Al. „na vlastné oči spozorovávšími al. uvidevšími“ (1 Peter 3:2, tu podstatné meno príbuzné tam použitému slovesu); iný výraz ako u Luk. 1:2, značí „prípustnými ku priamemu videniu slávy“ a používal sa o zosvätencoch do tajných obradov niektorých východných náboženstiev.
- 49 D. „oného“.
- 50 Viď Luk. 9:43, pozn. 634.
- 51 Vl. „od“ (Ján 1:14), no nie ako „od“ nižšie.
- 52 D. „lebo dostanúc al. prijímúc... česť a slávu“.
- 53 Vl. „pod“, tj. „pod mocou al. vplyvom“, nie v miestnom zmysle; značí pôvodcu al. činiteľa, od ktorého volajúca činnosť vychodí al. sa deje.
- 54 Al. „nádhernej“, „skvelejš“, vl. „aká prislúcha komusi veľkému“.
- 55 Tu na rozdiel od Mat. 17:5 aj 3:17 a súběžných miest, no rovnako ako u Mat. 12:18, vl. „ku ktorému“, „do ktorého“. Táto cieľová predložková väzba sa, pravdaže, dá chápať v zmysle jednoducho zreteľovom („čo do ktorého“, „vzhľadom na ktorého“), no nazdá sa, že v nej možno vidieť aj hlbší význam, totiž taký, že city Božieho srdca sa niesli, smerovali ku Kristovi. On bol stredom a cieľom Jeho myšlienok a zvrchovaným predmetom Jeho slasti. Tá istá väzba je v Skut. 8:23 („v žilči“), kde obdobne vyjadruje, k čomu smerovala prevrátená myseľ Šimona.
- 56 D. „istejšie“, „spoločlivejšie“, viď Rim. 4:16, pozn. 243.
- 57 Viď Marek 7:37.
- 58 Vl. „špinavom“, „spustnutom“.
- 59 D. „svetlonos“.
- 60 Al. „poznajúc“, objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 61 D. „každé“.
- 62 Tj. „osobitným“, „jeho samého sa týkajúcim“.
- 63 D. „sa nestáva vecou vlastného al. ne podlieha vlastnému výkladu (vl. „riešeniu“, „rozlíšteniu“, „rozuzleniu“, viď príbuzné sloveso u Marka 4:34, pozn. 149, a v Skut. 19:39, pozn. 1260). Prorocktá Písma nie sú ľudské výroky a načim ich chápať Duchom a podľa Ducha, ktorý ich vyslovil; zmyslu prorocktva sa nemožno dobráť ľudským výkladom jednotlivého oddielu (ktorý má svoj vlastný význam a výklad), ako by jeho pôvodcom bol človek, lebo ono je prejavom Božích myšlienok a bolo dané tak, že svätí Boží ľudia hovorili

- pod mocou Svätého Ducha. Dalo by sa takmer povedať „žiadne proroctvo sa samo nevysvetľuje“.
- 64 Al. „kedysi“.
- 65 Al. „želaním“.
- 66 Viď Luk. 1:55, pozn. 100.
- 67 Al. „vedení“, „pučení“, „uchvacovaní“, „hnaní“, ako „ženúceho sa“ v Skut. 2:2, preklad v texte zachováva súvislosť s predošlým „donesením“.
- 68 Viď Ján 1:6.
- 69 Al. „nepraví“.
- 70 D. „ktorí“, viď Mat. 2:6.
- 71 Viď Gal. 2:4.
- 72 Al. „smery“ (Skut. 26:5), „seky“ (tamže 24:5), „hnutia“, D. „názory zhuby“.
- 73 D. „a popierajú“, al. „názory, popierajúce aj“.
- 74 Viď 1 Tim. 6:1.
- 75 Viď kap. 1:14, pozn. 41.
- 76 D. „bezudnosťami“, viď aj v. 18, pozn. 146.
- 77 D. „v“.
- 78 Viď Ef. 5:3, pozn. 205.
- 79 Al. „budú vás... vykorisťovať al. vysávať“.
- 80 Al. „strojenými“, „vyumelkovanými“.
- 81 Viď Luk. 20:47; 1 Tim. 3:6, pozn. 96.
- 82 D. „slovami; ktorým rozsudok“.
- 83 Viď Mat. 20:3, 6, tu odvodené sloveso.
- 84 Al. „ponurosti“.
- 85 Al. „do súdu“, v. 9 obdobne, viď Ef. 1:14, pozn. 26.
- 86 Al. „dávny“, no nesúvisí s „oddávna“ vo v. 3.
- 87 Tj. „jedného z ôsmich“.
- 88 Viď Rim. 4:5, vo v. 6 odvodené sloveso.
- 89 Al. „svetu bezbožných prívodil“.
- 90 D. „mestá Sodomy a Gomory“, inak „podvrátením a spolpoštením vykonal súd nad mestami Sodomou a Gomorou“.
- 91 Al. „určil“ (1 Tes. 3:3, 5:9), tvar dokonavého minulého času, vyjadrujúci trvalý charakter výstrahy.
- 92 Al. „tých, ktorí budú“, D. „příklad hodlajúcich“, dá sa možno chápať aj v obdobnom zmysle ako v 1 Tim. 1:16, pozn. 34 a 35 („příklad“ tu je, pravda, iný výraz ako „ukážkou“ tam), no vzhľadom na nasledovný poukaz na budúcnosť sa zdá pravdepodobnejší zmysel ako v texte.
- 93 Al. „drveného“, al. vari „zgniaveného“, „zdrveného“, no potom v stavovom zmysle; sloveso ako v Skut. 7:24, pozn. 423.
- 94 Viď kap. 1:17, pozn. 53.
- 95 D. „v bezudnosti“.
- 96 Viď Gal. 1:13, pozn. 25.
- 97 Al. „zvrhlíkov“, „nemravníkov“.
- 98 Viď Mat. 6:13.
- 99 V stavovom zmysle.
- 100 Vl. „medzi nimi vnútri“, viď 2 Kor. 6:16, pozn. 276, 277 a 278.
- 101 Viď 1 Kor. 6:9, pozn. 196.
- 102 D. „najväčšími“.
- 103 Tj. „poškvrnenej chtivosti“ al. „súc chťiví poškvrnenia“.
- 104 Tj. „akoukoľvek vládou al. právomocou nad sebou“, v Ef. 1:21 a Kol. 1:16 tento výraz označuje stupeň v poradí tried al. hodností anjelov, na čo sa možno myslí aj tu, viď pozn. 108 nižšie.
- 105 Viď Tit. 1:7.
- 106 D. „nechvejú“.
- 107 Al. „slávach“, tj. anjelských mocnostiach v ich dôstojnom postavení.
- 108 Al. „rúhať sa dôstojnostiam“ (v. 10, v. 12 obdobne), „rúhavého“ (v. 11).
- 109 D. „kde“.
- 110 Al. „obvinenia nevznášajú“.
- 111 Al. „nehovoriace“, „nemé“.
- 112 D. „ako prirodzené“.
- 113 Viď Gal. 6:8, pozn. 273; Rim. 8:21, pozn. 417.
- 114 D. „vo veciach“.
- 115 Al. „ktorým nerozumejú“, porov. Júd. 10, pozn. 22.
- 116 Tj. „zahubení“.
- 117 Viď Ef. 6:8.
- 118 Viď Luk. 16:9.
- 119 D. „považujúci(i)“, vyjadruje charakter.
- 120 D. „to, ktoré je v jednom dni“.
- 121 Viď Luk. 7:25, pozn. 476, a príbuzné sloveso u Jak. 5:5, pozn. 190; tiež „hýrenie vo dne“, v protiklade k 1 Tes. 5:7n.
- 122 D. „škvrny (nesúvisí s „poškvrnenia“ vo v. 10) a hanby al. úhony“, viď príbuzné sloveso v 2 Kor. 6:3, pozn. 246.
- 123 Sloveso ako u Jak. 5:5, pozn. 190, so zosilňujúcou predponou, ktorá mu dodáva význam „kochajúci sa“, „vychutnávajúci“, „hýrivo sa pohrzujúci“.
- 124 Vl. „hojne al. bohato hodujú“.
- 125 Viď Mat. 23:28.
- 126 D. „cudzoložnice“.
- 127 Viď Jak. 1:14.
- 128 Odvodené od slovesa u Luk. 22:32, pozn. 1385.
- 129 Viď Ef. 5:3, pozn. 205, tu vo význame „zmyselnej chtivosti a snahy o zvedenie“, „vyvychenené v zvádzaní“.
- 130 Viď Mat. 16:4.
- 131 Viď kap. 1:16, pozn. 46.
- 132 Viď Luk. 16:9.
- 133 Al. „usvedčenia“, súvisí so slovesom u Jána 3:20, pozn. 129.
- 134 Al. „prečinu“, vl. „porušenia zákona“, D. „protizákonnosti“, „mimozákonnosti“.
- 135 D. „bezhlasý“.
- 136 Viď Mat. 21:3.
- 137 D. „v hlase“ (kap. 2:16), „v chůtkach“ (v. 18), „v poznani“ (v. 20), „v upomínaní“ (kap. 3:1, táže väzba je „v nich oboch“, takže tam sa dá čítať aj „nimi oboma“), „v posmechu“ (v. 3), viď Mat. 3:11.
- 138 Vl. „pomínutiu sa rozumom“, D. „mimorozumovosti“, príbuzné sloveso je v 2 Kor. 11:23, pozn. 530. Tento výraz (gr. „parafroia“) je v pôvodine vytvorený obdobne a znie podobne ako predošlé „ničomnosť“ („paranomía“), takže tu možno ide o akýsi druh slovné hry.
- 139 Viď Marek 4:37.
- 140 D. „do veku“.
- 141 Vl. „uchránená“, „ustrážená“.
- 142 Viď kap. 2:4.

- 143 D. „nabubrenými vecmi al. slovami“.
- 144 Vid' Skut. 14:15.
- 145 Vid' Ján 8:44.
- 146 Vid' Rim. 13:13; možno aj v zmysle v. 2, pozn. 76.
- 147 Vid' Ef. 2:3.
- 148 Vid' Mat. 27:64, pozn. 1379.
- 149 Vzťahuje sa na „vábíu“ vo v. 18.
- 150 Vid' Skut. 7:55.
- 151 Vid' Rim. 8:21.
- 152 AL „čomu“.
- 153 Sloveso ako „sa... stala ujma“ v 2 Kor. 12:13, tu v zmysle ako v texte.
- 154 Dokonavý minulý čas („podlieha“ v stavovom zmysle“, „v čej al. čoho moci kto je“; „otročí“ v stavovom zmysle; tak načim chápať aj znenie v texte. Vo vv. 20 a 22 obdobne ide o trvalú platnosť al. účinkov al. výsledkov takto vyjadreného deja).
- 155 VL „plným poznaním“, ako v kap. 1:3, obdobne sloveso vo v. 21.
- 156 Súvisí s „poškvrnenia“ vo v. 10, no nie so „škvŕny“ vo v. 13.
- 157 Tu prítomný čas, skôr v dejovom zmysle.
- 158 D. „cestu spravodlivosti nespoznat“, dokonavý minulý čas; opis v texte je pokusom o odlišenie od neurčitého času nasledovného „spoznať“.
- 159 D. „z“ („z okruhu jeho moci al. vplyvu“).
- 160 Prísl. 26:11; vid' Ján 10:6, pozn. 493.
- 161 Vid' Ján 13:10.
- 162 Predložková väzba ako v kap. 1:17, pozn. 55, tu možno v obdobnom zmysle ako v Skut. 8:23, pozn. 530.
- 163 D. „váľania sa kalu“, možno chápať aj doslovne („kde sa váľa [tj. „je rozliaty“] kal“), al., podľa niektorých rukopisov, „do miesta váľania sa v kale“ (D. „kalu“, tj. „kalnatého“, „bahnitého“, „miesto váľania sa“ je v pôvodine jedno slovo).
- 164 Vid' kap. 1:13.
- 165 Vid' Fil. 1:10.
- 166 Vid' kap. 1:17; netýka sa v. 4.
- 167 D. „ktorý je“.
- 168 Vid' kap. 1:20.
- 169 D. „pri posledných veciach“.
- 170 Vid' Luk. 24:49.
- 171 Tj. „ako doposiaľ al. ako boli al. sú“; praktický zmysel tohto úslovia vid' u Jána 4:6. Ide o súčasný a naďalej trvajúci stav. Vid' aj Skut. 20:11; 27:17; 1 Kor. 7:26.
- 172 D. „im, toto chcúcim al. si želajúcim, je“; zmysel ako v texte.
- 173 AL „pohromade udržiavaná“ (Kol. 1:17).
- 174 Dokonavý mi nulý čas, vid' kap. 2:20, 22, pozn. 154, tu možno i v zosilňujúcom zmysle („pevne udržiavaná [v. 6], „starostlivo uchované al. uchovávané“ [v. 7]).
- 175 D. „skrze vodu“, ako vo v. 6, no tu v miestnom zmysle.
- 176 Vid' Ján 17:12, pozn. 835.
- 177 D. „ten, ktorý bol vtedy“ (v. 6), „tie, ktoré sú teraz“ (v. 7).
- 178 VL „ako poklad uložené“.
- 179 D. „ohňu“, prostý 3. pád.
- 180 Vid' kap. 2:9.
- 181 Vid' Rim. 4:5.
- 182 Tj. „so splnením prísľubu“, vid' Luk. 24:49.
- 183 AL „voči vám trepezlivý“ (v. 9), „trepezlivosť“ (v. 15), vid' Jak. 5:7.
- 184 Vid' Skut. 17:20.
- 185 VL „svišťavo“, „sýčivo“, „jačavo“.
- 186 Vid' Jak. 1:10.
- 187 Vid' Gal. 4:3.
- 188 AL „horiac“, „zhoria“, no nie ako „horiac“ vo v. 12.
- 189 AL „sa rozplynú“, v. 11 obdobne.
- 190 VL „rozpúšťajú al. sú rozpúšťané“, možno chápať aj v zmysle „ak sú takej povahy“.
- 191 Vid' Skut. 7:55, pozn. 483.
- 192 Vid' Gal. 1:13.
- 193 D. „v svätých správaniach a pobožnostiach“, tj. „každý z vás v svätom...“ Možno chápať aj ako hebraizmus v zosilňujúcom zmysle, porov. 1 Peter 1:11, pozn. 37.
- 194 AL „u skorujúc“, tj. v mysli, „túžobne si želajúc, aby užuž bol tu“.
- 195 V príčinnom zmysle.
- 196 AL „planúc ohňom“.
- 197 Vyjadruje charakter „dňa“.
- 198 Vid' kap. 1:4, 10.
- 199 AL „vyslobodenie“ (v. 15), „Vysloboditeľa“ (v. 18).
- 200 Vid' Ján 8:44, pozn. 433.
- 201 Tj. „vec(m)“.
- 202 AL „v nich“, tj. „listoch“.
- 203 AL „nevzdelaní“, „neučení“.
- 204 Vid' kap. 2:14.
- 205 AL „poznajúc“ (v. 17), súvisí s „poznani“ vo v. 18, objektívne poznanie, vid' 1 Kor. 8:1; týchto miest sa netýka pozn. 154 ku kap. 2:20n.
- 206 VL „spolu“, predpona nasledovného slovesa.
- 207 Vid' Gal. 2:13, pozn. 78.
- 208 Vid' kap. 2:7.
- 209 Vid' Luk. 1:29, pozn. 59 („čo za ľudia“).

PRVÝ LIST JÁNA

Čo bolo od začiatku, čo sme počuli, čo sme svojimi očami uvideli, *na* čo sme sa dívali¹ a čo naše ruky ohmatali, čo do slova života, (2) a ten život bol prejavový², i uvideli sme a svedčíme a vám ohlasujeme³ večný život, ktorý³ bol pri Otcovi a bol prejavový² nám:) (3) čo sme uvideli a počuli, ohlasujeme³ vám, aby ste aj vy mali spoločenstvo s nami, no spoločenstvo naše⁴ je aj²⁴ s Otcom a s jeho Synom Ježišom Kristom. (4) A tieto veci vám píšeme, aby vaša radosť bola plná⁴.

(5) A toto⁵ je zvesť, ktorú sme počuli od neho a zvestujeme vám: Že Boh je svetlo a niet v ňom nijakej temnoty.

(6) Ak povieme, že s ním máme spoločenstvo, a chodíme v tme, lužeme a neprevádzame⁶ pravdu.

(7) No ak chodíme vo svetle, ako je vo svetle on, máme medzi sebou⁷ spoločenstvo a krv Ježiša Krista, jeho Syna, nás očisťuje od každého hriechu.

(8) Ak povieme, že hriechu nemáme, klameme⁸ sami seba a pravda v nás nie je.

(9) Ak svoje hriechy vyznávame, je *on* verný a spravodlivý, aby nám hriechy odpustil a od každej nespravodlivosti⁹ nás očistil.

(10) Ak povieme, že sme nezhréšili¹⁰, robíme ho luhárom a jeho slovo¹¹ v nás nie je.

2 Moje detičky, tieto veci vám píšem, aby ste nehrešili¹²; a ak kto zhreší, máme u Otca Orodovníka¹³, Ježiša Krista, spravodlivého, (2) a on je zadostučinným vzhľadom na naše hriechy, no nie len vzhľadom na tie, ktoré sú naše⁴, lež aj vzhľadom na celý svet.

(3) A po¹⁴ tomto spoznáваме^{15 16}, že ho poznáme^{10 15}: Či sme bedliví o jeho príkazy. (4) Kto vraví: Poznám^{10 15} ho, a o jeho príkazy bedlivý nie je, je luhár a v tom¹⁷ nie je pravda. (5) No ktokoľvek je bedlivý o jeho slovo¹¹, v tom¹⁷ sa naozaj láska k Bohu stala^{10 18} dokonalou¹⁹; po¹⁴ tomto spoznáваме^{15 16}, že sme v ňom. (6) Kto

vraví, že v ňom ostáva, je povinný aj sám²⁰ chodiť [tak,] ako²¹ chodil¹² on²¹.

(7) Milovaní, nepíšem vám nový príkaz, lež príkaz starý, ktorý ste mali od začiatku; ten starý príkaz je to slovo¹¹, ktoré ste počúvali¹². (8) No predsa²² vám píšem nový príkaz, *to*, čo je skutočné²³ v ňom aj vo vás, pretože temnota sa pomína a pravé²⁵ svetlo už svieti²⁵. (9) Kto vraví, že je vo svetle, a svojho brata nenávidí, je až doteraz v temnote²⁶. (10) Kto svojho brata miluje, ostáva v svetle a niet v ňom príčiny úrazu²⁷, (11) no kto svojho brata nenávidí, je v temnote a chodí v temnote a nevie²⁸, kam ide²⁹, pretože temnota oslepila jeho oči.

(12) Píšem vám, detičky, pretože³⁰ pre jeho meno vám sú odpustené^{31 32} hriechy.

(13) Píšem vám, otcovia, pretože³⁰ ste spoznali³¹ toho, ktorý je od začiatku. Píšem vám, mladíci, pretože³⁰ ste premohli³¹ toho zlosyna³³. Píšem vám, dieťatká, pretože³⁰ ste spoznali³¹ Otca.

(14) Napísal som vám, otcovia, pretože³⁰ ste spoznali³¹ toho, ktorý je od začiatku.

Napísal som vám, mladíci, pretože³⁰ ste silní a Božie slovo¹¹ vo vás ostáva, i premohli³¹ ste toho zlosyna³³. (15) Nemilujte svet ani veci v svete; ak kto miluje svet, Otcova láska³⁴ v ňom nie je, (16) pretože nič z toho³⁵, čo je vo svete, – túžba³⁶ mäsa a túžba³⁶ očí a vystatovačnosť³⁷ živobytia, – nie je z Otca, lež je zo sveta, (17) a svet sa pomína, aj jeho túžba³⁶, no kto koná Božiu vôľu³⁸, ostáva navždy³⁹.

(18) Dieťatká, je posledná hodina⁴⁰, a podľa toho, ako ste počúvali⁴¹, že prichádza antikrist, povstalo⁴² aj teraz veľa antikristov; odtiaľ spoznáваме⁴³, že je posledná hodina⁴⁰. (19) Vyšli spomedzi nás, ale z⁴⁴ nás neboli, veď keby boli bývali z⁴⁴ nás, boli by s nami⁴⁵ ostali; ale *to* aby boli prejavení², že žiadny z nich z⁴⁴ nás nie je⁴⁶. (20) A vy máte pomazanie⁴⁷ od Svätého a všetky veci viete²⁸; (21) napísal som vám nie preto, že neviete²⁸ pravdu,

lež pretože⁴⁸ ju viete²⁸, a že žiadna⁴⁶ lož z pravdy nie je. (22)Kto je luhár, ak nie ten, kto popiera, že Ježiš je⁴⁹ KRISTUS? Toto⁵⁰ je antikrist, kto⁵¹ popiera Otca aj Syna. (23)Ktokoľvek⁴⁶ popiera Syna, nemá ani Otca; kto Syna vyznáva, má aj Otca. (24)Čo ste vy⁵² počúvali⁴¹ od začiatku, nech vo vás ostáva; ak vo vás *to*, čo ste počúvali⁴⁶ od začiatku, ostane, ostanete aj vy v Synovi aj v Otcovi, (25)a toto⁵⁰ je ten prísľub, ktorý nám prisľúbil on, večný život. (26)Tieto veci som vám napísal o tých, ktorí vás zvädzajú⁵³; (27)a vy⁵² – vo vás ostáva to pomazanie⁴⁷, ktoré ste od neho dostali⁵⁴, a netreba vám⁵⁵, aby vás kto počúval⁵⁶, lež ako vás o všetkých veciach poučá⁵⁶ priam to⁵⁷ pomazanie⁵⁸, a je pravdivé⁵⁸ a nie je *to* lož, a podľa *toho*, ako vás poučilo⁵⁶, ostanete⁵⁹ v ňom.

(28)A teraz, detičky, v ňom ostávajúce, aby sme, ak bude zjavený²⁶⁰, mali smelosť⁶¹ a neboli od neho pri jeho príchode zahanbení⁶².

(29)Ak viete⁶³, že *on* je spravodlivý, znajte^{63 64}, že každý, kto prevádza⁶ spravodlivosť, je z neho splodený⁶⁵. **3** (3:1) Pozrite, čo za⁶⁶ lásku nám Otec dal: aby sme boli nazvaní⁶² Božími deťmi; pre túto príčinu nás svet nepozná⁶³, pretože nespoznal^{63 67} jeho. (2)Milovaní, teraz sme Božie deti, a čo budeme, nevyšlo ešte najavo^{2 68}; vieme⁶³, že ak *to* najavo vyjde^{2 60 69}, budeme podobní jemu, pretože ho budeme vidieť tak⁷⁰, ako je. (3)A každý, kto v⁷¹ ňom má túto nádej, očisťuje sám seba, tak⁷⁰ ako je čistý on⁷².

(4)Každý, kto prevádza⁶ hriech, prevádza⁶ aj bezzákonnosť⁷³, a⁷⁴ hriech je bezzákonnosť⁷³; (5)a viete⁶³, že on⁷² bol zjavený², aby naše hriechy odňal⁷⁵, a v ňom hriechu niet. (6)Ktokoľvek⁷⁶ v ňom ostáva, nehreší⁷⁷; ktokoľvek⁷⁶ hreší⁷⁷, nevidel⁶⁷ ho ani ho nespoznal^{63 67}.

(7)Detičky, nech vás nikto nezvádza⁷⁸. Kto prevádza⁶ spravodlivosť, je spravodlivý, tak⁷⁰ ako je spravodlivý on⁷²; (8)kto prevádza⁶ hriech, je z diabla, pretože diabol hreší⁷⁷ od začiatku. Na to bol Boží Syn zjavený², aby diablove činy zrušil⁷⁹. (9)Ktokoľvek⁷⁶ je splodený⁶⁵ z Boha, hriech neprevádza⁶, pretože v ňom ostáva jeho semeno, i nemôže hrešiť⁷⁷,

pretože je splodený z Boha. (10)Po⁸⁰ tomto sú zjavné⁸¹ deti Božie a deti diabla: Ktokoľvek⁷⁶ neprevádza^{6 82} spravodlivosť, nie je z Boha, ani kto svojho brata nemiluje⁸². (11)Veď toto⁵ je zvesť, ktorú ste od začiatku počúvali⁸³: Aby sme sa navzájom milovali, (12)nie tak⁷⁰ ako Kain bol z toho zlosyna⁸³ a svojho brata zabil⁸⁴; a z príčiny čoho ho zabil⁸⁴? Pretože jeho činy boli zlé, a tie, ktoré boli jeho brata, spravodlivé.

(13)Nedivte sa, bratia, ak vás svet nenávidí. (14)My vieme⁶³, že sme prestúpili zo smrti do života, pretože milujeme bratov. Kto nemiluje⁸² brata, ostáva v smrti; (15)každý, kto svojho brata nenávidí, je zabíjač ľudí, a viete⁶³, že žiadny⁸⁵ zabíjač ľudí v sebe večného života trvale nemá⁸⁵.

(16)Po⁸⁰ tomto sme spoznali^{63 67} lásku: Pretože on⁷² za nás⁸⁶ položil svoje žitie. Aj my sme povinní za bratov⁸⁶ klásť⁸³ svoje žitia. (17)No ktokoľvek⁸⁷ má životné potreby⁸⁸ sveta a pozoruje, že jeho brat má núdzu, a zamkne⁸⁹ pred ním⁹⁰ svoje vnútro⁹¹ – ako v ňom ostáva Božia láska⁹²?

(18)Detičky, nemilujme slovom ani jazykom, lež činom a pravdou; (19)a po⁹³ tomto spoznáme^{93 94}, že sme z pravdy a presvedčíme^{94 95} pred ním svoje srdcia: (20)Že ak nás naše⁹⁶ srdce odsudzuje⁹⁷, je⁹⁸ Boh väčší od nášho srdca a pozná⁹³ všetky veci. (21)Milovaní, ak nás naše⁹⁶ srdce neodsudzuje⁹⁷, máme voči Bohu smelosť⁶¹, (22)a o čokoľvek prosíme, od neho dostávame, pretože sme bedliví o jeho príkazy a prevádzame⁶ veci v jeho očiach⁹⁹ príjemné¹⁰⁰. (23)A jeho príkaz je tento: Aby sme [u]verili menu¹⁰¹ jeho Syna Ježiša Krista a navzájom sa milovali podľa *toho*, ako nám dal príkaz; (24)a kto je bedlivý o jeho príkazy, ostáva v ňom a on v ňom. A po⁹³ tomto spoznáваме^{93 102}, že v nás ostáva: Podľa¹⁰³ Ducha, ktorého nám dal.

4 Milovaní, neverte každému duchu¹⁰¹, lež duchov skúmajte¹⁰⁴, či sú z Boha, pretože do sveta vyšlo¹⁰⁵ veľa nepravých¹⁰⁶ prorokov. (2)Po⁹³ tomto poznáte⁹³ Božieho Ducha: Každý duch, ktorý vyznáva¹⁰⁷ Ježiša Krista prísľeho¹⁰⁵ v mase, je z Boha, (3)a žiadny¹⁰⁸ duch, ktorý

Ježiša Krista v mäse prišlého¹⁰⁵ nevyznáva¹⁰⁷, z Boha nie je; a to¹⁰⁹ je ten, ktorý je duch¹¹⁰ antikrista, o ktorom, ste počuli¹⁰⁵, že prichádza, a je v svete už teraz. (4) Vy ste z Boha, detičky, a premohli ste¹⁰⁵ ich¹¹¹, pretože ten, ktorý je vo vás, je väčší ako ten, ktorý je v svete. (5) Oni sú zo sveta¹¹²; pre túto príčinu hovoria ako zo sveta *pochádzajúci* a svet im načúva. (6) My sme z Boha; kto Boha pozná⁹³, načúva nám; ten, kto z Boha nie je, nenačúva nám. Podľa¹⁰³ tohto spoznáваме^{93 102} ducha pravdy a ducha podvodu¹¹³.

(7) Milovaní, milujeme sa navzájom, pretože láska je z Boha a každý, kto miluje, je z Boha splodený¹¹⁴ a Boha pozná⁹³. (8) Kto nemiluje¹⁰⁵, nespozná^{93 115} Boha, pretože Boh je láska. (9) V tomto bola Božia láska prejavená² voči nám¹¹⁶: Že Boh do sveta vyslal svojho jednorodného Syna, aby sme skrze neho ožili. (10) V tom je láska, nie že sme my milovali¹¹⁷ Boha, lež že on miloval¹¹⁷ nás a svojho Syna vyslal ako zadostučinenie vzhľadom na naše hriechy.

(11) Milovaní, keďže¹¹⁸ nás takto miloval¹¹⁷ Boh, sme aj my povinní navzájom sa milovať¹¹⁹. (12) Boha nikto nikdy neuzrel¹²⁰; ak sa navzájom milujeme¹²¹, ostáva Boh v nás a láska k nemu je v nás spravená¹²² dokonale¹²². (13) Po¹²² tomto spoznáваме¹²², že ostávame v ňom a on v nás: Že nám dal¹²³ zo svojho Ducha; (14) a my sme uzreli¹²³ a svedčíme, že Otec vyslal Syna ako Záchrancu¹²⁴ sveta.

(15) Ktokoľvek¹²⁵ vyzná, že Ježiš je Boží Syn, ostáva Boh v ňom a on v Bohu; (16) a my sme spoznali¹²³ a uverili¹²³ v lásku, ktorú má Boh voči nám¹²⁶. Boh je láska a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh v ňom. (17) V tomto sa láska pri nás¹²⁷ stala¹²² dokonale¹²², aby sme mali smeľ⁶¹ v deň súdny: Že tak⁷⁰, ako je on¹²⁸, sme v tomto svete aj my. (18) V láske niet strachu, lež dokonalá láska zaháňa strach von, pretože strach so sebou nesie¹²⁹ tráseň¹³⁰, a kto má strach¹³¹, nestal sa¹²² v láske dokonalým¹²². (19) My milujeme¹²¹, pretože on nás miloval¹¹⁷ ako prvý.

(20) Ak voľakto povie: milujem Boha, a svojho brata nenávidí, je luhár; áno, kto nemiluje^{121 82} svojho brata, ktorého

vidí¹²³, ako môže milovať¹²¹ Boha, ktorého nevidí¹²³? (21) I máme od neho tento príkaz: Aby ten, kto miluje¹²¹ Boha, miloval¹²¹

5 aj svojho brata; (5:1) každý, kto verí, že Ježiš je KRISTUS, je splodený¹¹⁴ z Boha, a každý, kto miluje¹²¹ toho, kto splodil^{114 132}, miluje¹²¹ aj toho z neho splodeného¹¹⁴. (2) Po¹²² tomto spoznáваме¹²², že milujeme¹²¹ Božie deti: Keď milujeme¹²¹ Boha a sme bedliví o jeho príkazy. (3) Áno, toto¹³³ je láska k Bohu¹³⁴: Aby sme boli bedliví o jeho príkazy, a jeho príkazy nie sú ťažké, (4) pretože všetko splodené¹¹⁴ z Boha víťazí nad svetom¹³⁵, a toto je to víťazstvo, ktoré nad svetom zvíťazilo^{132 135}: Naša viera; (5) kto je ten, kto víťazí nad svetom¹³⁵, iba ak ten, kto verí, že Ježiš je Boží Syn?

(6) Toto je ten¹³³, ktorý prišiel v spojení s vodou a krvou¹³⁶, Ježiš *Kristus; nelen s vodou¹³⁷, lež s vodou¹³⁷ a s krvou¹³⁷, a Duch je ten, ktorý svedčí, pretože Duch je pravda¹³⁸, (7) pretože tí, ktorí svedčia, sú traja¹³⁹, (8) Duch a voda a krv, a tí traja sú v jedno¹⁴⁰. (9) Ak prijímame svedectvo ľudí, je Božie svedectvo väčšie, pretože toto je to Božie svedectvo: To, ktoré¹⁴¹ dosvedčil¹²³ o svojom Synovi. (10) Kto verí v¹⁰¹ Božieho Syna, má svedectvo sám v sebe; kto Bohu¹⁰¹ neverí⁸², spravil¹²³ ho luhárom, pretože neuveril¹²³ v¹⁰¹ svedectvo, ktoré Boh o svojom Synovi dosvedčil¹²³; (11) a toto je to svedectvo: Že nám Boh dal večný život a ten život je v jeho Synovi. (12) Kto má Syna, má život; kto Božieho Syna nemá⁸², nemá života.

(13) Tieto veci som vám napísal, aby ste vedeli¹⁴², že večný život máte – ktorí veríte v¹⁰¹ meno Božieho Syna.

(14) A toto¹³³ je smelosť⁶¹, ktorú máme voči nemu: Že ak si vyprosujeme voľačo podľa jeho vôle¹⁴³, načúva nám, (15) a ak vieme¹⁴², že nám načúva, nech si vyprosujeme hocičo, vieme¹⁴², že tie predmety prosieb¹⁴⁴, o ktoré sme ho¹⁴⁵ poprosili, máme.

(16) Ak voľakto uvidí svojho brata hrešiť hriechom nie na smrť, bude prosiť a dá mu život – tým, ktorí hrešia nie¹⁴⁶ na smrť. Je hriech na smrť; nie o tom¹⁴⁷ vravím, aby žiadal¹⁴⁸. (17) Každá nespravodlivosť⁹ je hriech; a je hriech nie na smrť.

(18)Vieme¹⁴², že nikto¹⁴⁹, kto je splodený¹⁴⁹ z Boha nehreší¹⁴⁹, lež kto bol z Boha splodený¹⁵⁰, je sám o seba bedlivý a ten zlosyn¹⁵¹ na neho nesiaha. (19)Vieme¹⁴², že sme z Boha, a svet v tom zlosynovi^{151 152} celý leží; (20)a vieme¹⁴², že prišiel Boží

Syn a dal nám porozumenie¹⁵³, aby sme poznali¹⁵⁴ toho pravého¹⁵⁵, a sme v tom pravom¹⁵⁵, v jeho Synovi Ježišovi Kristovi. On⁵⁰ je pravý¹⁵⁵ Boh a večný život.

(21)Detičky, chráňte¹⁴⁸ sa¹⁵⁶ pred modlami¹⁵⁷.

1. LIST JÁNA

- 1 Viď Ján 1:14.
- 2 Viď Marek 16:12, pozn. 743 a 157.
- 3 Viď Mat. 2:8, pozn. 38, tu v zmysle „späť prinášame zvest o čomsi, čo sme spoznali“, v. 6.
- 4 Viď Ján 14:27, pozn. 736, „spoločenstvo, ktoré máme my“, kap. 2:2 obdobne (tam odlišené od nedôrazného „našich“ vyššie); 16:24.
- 5 D. „táto“.
- 6 Viď Rim. 1:28.
- 7 D. „so sebou navzájom“.
- 8 Viď Mat. 24:4, pozn. 1096.
- 9 Viď Luk. 16:9.
- 10 Dokon. min. čas: „nie sme vinní hriechom“ (kap. 1:10, oproti „zhreši“ v kap. 2:1, kde čas neurčitý); „sme ho spoznali a poznáme“ (kap. 2:3, v. 4 obdobne); „stala (a je) vonkoncom“ (v. 5).
- 11 Viď Ján 17:6; Hebr. 6:1.
- 12 Viď Mat. 5:21, pozn. 163; 9:13, pozn. 363; vo v. 1 aj „nezhrešili“. Netýka sa „chodiť“ vo v. 6.
- 13 Viď Ján 14:16.
- 14 D. „v“, viď Mat. 3:11.
- 15 Objektívne poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 16 Al. „vieme“.
- 17 Al. „v tomto“, ako vo v. 3 a v. 5 nižšie.
- 18 Al. „bola al. je spravená“.
- 19 Al. „bola al. je privedená al. dospela k dokonalosti“, „v tom naozaj Božia láska došla svojho cieľa“.
- 20 Al. „je aj on“ povinný“.
- 21 Viď Ján 12:50; 1:8.
- 22 Vl. „naproti tomu“ (Mat. 4:7); „naopak“, „po inej stránke“.
- 23 Ako v Skut. 12:9, tj. „skutočnosťou“, tu značí „uskutočnené“, porov. Ján 8:25, pozn. 415; súvisí s „pravé“ nižšie a ešte užšie s „naozaj“ vo v. 5.
- 24 Al. „navyššie“, „dokonca“, „predsa“ (nie ako v kap. 2:8).
- 25 Viď Ján 1:9, 5, pozn. 7.
- 26 „Temnota“ je prirodzený stav hriešneho človeka bez Boha, ktorý je svetlo; preto u Jána 1:5 „svetlo sa objavuje v temnote, a temnota ho nepochopila“. „Pravé svetlo“ svieti, či ho kto vidí či nie; no hoci podaktorí svetlo prijali, nedá sa povedať, že sa temnota pominula, lebo tak sa stalo len pre tých, ktorí kedysi „boli tmou“, no teraz svetlo v Pánovi“. Nie je to teda tak ako keď bol Kristus na zemi; vtedy temnota nepochopila svetlo v temnote svietiace, lež ho chcela uhasiť. Kým bol On na svete, bol svetlom sveta, no teraz sa temnota pomíňa.
- 27 Viď Mat. 18:7.
- 28 Vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 29 Al. „odchodí“.
- 30 Al. „že“.
- 31 Dokonavý minulý čas: „odpustené natrvalo“ (v. 12), „poznáte“, ako vo vv. 3n. (vv. 13n.), „premhli natrvalo“ (vv. 13, 15).
- 32 V stavovom zmysle.
- 33 Al. „zvfázili nad tým zlosynom“, viď Mat. 13:19.
- 34 Al. „láska k Otcovi“.
- 35 D. „všetko to“.
- 36 Al. „chtivosť“ (Rim. 7:7).
- 37 Viď Jak. 4:16, tu jednotné číslo; „vypínavosť“, „okázalosť“, „velikášstvo“.
- 38 Al. „želanie“.
- 39 D. „do veku“.
- 40 „Hodina“ značí v Jánových spisoch „čas“, „dobu“, „chvilu“ (Ján 5:35), dobu čímsi vyznačenú.
- 41 Viď Mat. 5:21.
- 42 „Povstalo a je“, viď Ján 1:3, pozn. 4 a 5.
- 43 Viď v. 3.
- 44 Tá istá predložka ako „spomedzi“ vyššie.
- 45 Al. „pri nás“, „medzi nami“.
- 46 D. „že všetci z nás nie sú“ (v. 19), „každá“ (v. 21), „každý, kto“ (v. 23).
- 47 Skôr „to, čím sa pomazáva“ („masť“, „olej“) než „pomazanie“ ako úkon (vo v. 20 „máte masť, ktorou ste pomazaní, na seba“ – stav pomazaných).
- 48 D. „nenapísal som vám, že... lež“.
- 49 D. „nie je“ („tvrdí, že nie je“).
- 50 D. „tento“.
- 51 Al. „antikrist je tento: kto“.
- 52 D. „vy – čo ste“, podobne ako vo v. 27; zmysel je „čo sa vás týka“.
- 53 Viď Mat. 24:4, tu prítomný čas („usilujú sa zvesti“).
- 54 Al. „prijali“.
- 55 Viď Mat. 3:14, pozn. 94.
- 56 Al. „vyučoval“, ďalej obdobne; na konci verša aj „naučilo“.
- 57 Al. „samo to“, „to isté“.
- 58 Viď v. 20, pozn. 47.
- 59 Al. „budete ostávať“.
- 60 Tj. „môže sa to stať každej chvíle, a ak sa to stane“.
- 61 Viď Hebr. 10:19.
- 62 V dejovom zmysle.
- 63 Viď kap. 2:11; 3, pozn. 15.
- 64 Al. „znáte“, „viete“, prítomný čas.
- 65 Viď Ján 1:13, pozn. 19, tu oproti tamtomu miestu dokonavý minulý čas v stav. zmysle.
- 66 Viď Luk. 1:29.
- 67 Vo v. 1 neurčitý čas, čo do v. 6 a 16 viď kap. 2:13n., pozn. 31; obdobný význam má „neuvidel“ vo v. 6; netýka sa „nepozná“ vo v. 1, kde čas prítomný.
- 68 Tj. nie viditeľne; netýka sa zjavenia pre vieru.
- 69 Al. „ak bude zjavený on“, ako v kap. 2:28.
- 70 D. „podľa toho“.
- 71 D. „na“, viď 1 Tim. 4:10, pozn. 142.
- 72 Viď Ján 1:8.
- 73 Nie „prestúpenie zákona“, lebo hriech bol na svete už pred vydaním zákona (Rim. 5:13; 7:13). „Bezzákonnosť“ je stav bez zásady zákona, tj. Božej vlády nad dušou, snaha o uplatnenie vlastnej vôle bez ohľadu na vôľu Božiu. Na konci verša sa dá čítať aj „bezzákonnosť je hriech“.
- 74 Al. „lebo“, „totiž“.
- 75 Viď Ján 1:29.

- 76 Viď kap. 2:23.
 77 Tu oproti kap. 2:1 prítomný čas, značiaci trvalú a sústavnú činnosť, charakter osoby.
 78 Viď kap. 2:26; nesúvisí s „prevádza“ nižšie.
 79 Al. „diablove diela al. skutky odčinil“.
 80 Viď kap. 2:3.
 81 Al. „zrejme“, súvisí so „zjavený“ napr. vo v. 8.
 82 Charakter osoby.
 83 Viď Mat. 5:21, v. 16 obdobne; 13:19.
 84 Výraz používaný spravidla o zabíjaní obetných al. jaťočných zvierat; nesúvisí so „zabíjač“ vo v. 15.
 85 Viď kap. 2:21.
 86 Viď Ján 5:38; 17:19, pozn. 842.
 87 Tu doslovne takto, nie ako vo v. 10.
 88 Vl. „živobytie“ (Luk. 15:12, 30; 21:4).
 89 Viď Mat. 6:6.
 90 Vl. „od neho“; netýka sa v. 19.
 91 Viď 2 Kor. 6:12.
 92 Al. „láska k Bohu“.
 93 Viď kap. 2:3, pozn. 15 a 16; sloveso okrem kap. 3:19 a 4:8 tu všade v prítomnom čase, v kap. 4:2 v zmysle „môžete spoznať“, obdobne možno aj v vo v. 6 a kap. 3:24.
 94 Budúci čas.
 95 Viď Mat. 28:14, pozn. 1394.
 96 Viď Ján 8:44, pozn. 433; netýka sa „nášho“ vo v. 20.
 97 Viď Gal. 2:1; súvisí so slovesom „(s)poznať“ napr. vo v. 19 a nižšie tu.
 98 D. „že je“, „že“ v texte sa vzťahuje na „po tomto“ vo v. 19; ukazuje, čo je skúšobným kameňom. Opakovanie „že“ nie je nič neobvyklé (Ef. 2:11n.). Že „je Boh väčší“, je, pravda, skutočnosť prenikavo skúmajá.
 99 Al. „pred ním“, no nie ako vo v. 19.
 100 Viď Ján 8:29.
 101 Viď 2 Tim. 1:12.
 102 Al. „poznáme“.
 103 D. „z“.
 104 Viď 1 Tes. 5:21, pozn. 165.
 105 Dokonavý minulý čas: „vyšlo a v svete je“ (v. 1); „prišlého a ostávajúceho“ (v. 2n., znenie v texte v stavovom zmysle); „počuli ste a viete“ (v. 3); čo do v. 4 viď kap. 2:13.
 106 Al. „lživých“.
 107 Charakter osôb.
 108 D. „každý“.
 109 Al. „toto“, al. „ten“, „tento“ („duch“ je v gréčtine stredného rodu).
 110 Al. „to je pôsobenie al. moc“.
 111 Tj. „nepravých prorokov“, viď v. 1; viď aj kap. 2:13, pozn. 33.
 112 Porov. Ján 3:31, pozn. 146.
 113 Viď Mat. 27:64.
 114 Viď kap. 2:29.
 115 Tu neurčitý čas.
 116 D. „v nás“, ako predmetoch lásky, „v tom, čo sa nás týka“; značí viac ako „smerom k“. Pojem Božej lásky je nemenný, ona večne trvá sama osebe, ale tak bola prejavená, čo sa týka nás.
 117 Viď Ján 3:16, pozn. 117.
 118 D. „ak“, ako vo v. 12.
 119 Tohto miesta sa pozn. 117 vyššie a vo v. 10 netýka.
 120 Dokonavý minulý čas („neuzrel a ne[u]zrie“).
 121 Viď v. 11, pozn. 119.
 122 Viď kap. 2:5, vo v. 12 odlišná väzba, jednoznačne vyjadrujúca stavový zmysel; druhá časť pozn. 19 ku kap. 2:5 sa netýka v. 18; 3.
 123 Dokon. minulý čas: „dal a máme“ (v. 13), „uzreli a máme tú skúsenosť“ (v. 14); čo do v. 16 viď Ján 6:69, pozn. 331; „(ne)uvidel a o sobne (ne)pozná“ (v. 20). Podobne je v kap. 5:9n. týmto časom vyjadrený trvalý dosah toho, čo slovesá vyjadrujú.
 124 Al. „Vysloboditeľa“.
 125 Viď kap. 3:17.
 126 Viď v. 9.
 127 Al. „s nami“ („s nami došla svojho cieľa“).
 128 Viď Ján 1:8; netýka sa v. 19.
 129 Viď Hebr. 10:35.
 130 Vl. „trest“; tu ide o trýznivý pocit strachu pred trestom.
 131 Vl. „sa strachuje al. bojí“.
 132 Neurč. čas, oproti ostatným tvarom sloves „splodiť“ tu a „premohli“ v kap. 2:13, ktoré sú v dokonavom minulom čase.
 133 D. „táto“ (vv. 3, 14), „tento je“ (v. 6).
 134 Al. „Božia láska“, no tu načim jednoznačne uprednostniť znenie v texte, oproti kap. 2:5, 3:17 a 4:12, kde sa výraz dá chápať v oboch významoch.
 135 Al. „premáha“ („premohlo“) svet“, viď kap. 2:13.
 136 Viď Hebr. 9:12, pozn. 405.
 137 D. „vo vode“, „v krvi“, viď Mat. 3:11.
 138 Al. „pravda je Duch“.
 139 Koniec v. 7 a začiatok v. 8, ako ich majú staršie preklady, nemožno považovať za pôvodné.
 140 Tj. „smerujú v svojom svedectve k jednému cieľu al. zámeru“.
 141 Podľa niektorých rukopisov „svedectvo, že al. pretože“.
 142 Viď kap. 2:11.
 143 Al. „želanía“.
 144 Al. „vyprosené veci“, vl. „prosby“ (Luk. 23:24), „žiadosti“ (Fil. 4:6).
 145 D. „prosieb, ktoré sme od neho“.
 146 Charakter hriechu al. hrešenia (1 Ján 5:16); charakter osôb a Osoby (2 Ján 7).
 147 D. „onom“, „tamtom“.
 148 Neurčitý čas, viď Mat. 9:38, pozn. 394 (1 Ján 5:16), 22:17, pozn. 1023, al. „uchráňte“ (v. 21), 5:21 (2 Ján 6).
 149 Viď kap. 2:21, pozn. 46, v. 29; 3:6.
 150 Viď Ján 1:13, pozn. 19, tu neurčitý čas v dejovom zmysle ako tam, na rozdiel od „splodený“ tu vyššie, pozn. 149.
 151 Viď Mat. 13:19.
 152 Al. „v zle“, viď Mat. 5:37, no v tomto liste sa všade inde tento výraz používa v zmysle znenia v texte.
 153 Al. „rozum“ (Mat. 22:37).
 154 Viď kap. 2:3, pozn. 15; al. „mohli (s)poznať“.
 155 Viď Ján 17:3.
 156 Al. „sami seba“.
 157 D. „od modiel“.

DRUHÝ LIST JÁNA

Starší vyvolenej panej a jej deťom, ktoré ja milujem v pravde³, a nielen ja, lež aj všetci, ktorí pravdu spoznali⁴, (2)pre pravdu, ktorá v nás ostáva, i bude navždy⁵ s nami. (3)Bude s vami milosť, zmilovanie, pokoj od⁶ Boha Otca a od⁶ Pána Ježiša Krista, Otcovho Syna, v pravde a láske.

(4)Veľmi som sa zaradoval, pretože som zistil, že *niektoré* z tvojich detí chodia v pravde⁷ podľa *toho*, ako sme dostali príkaz od⁶ Otca. (5)A teraz ťa žiadam, pani, nie ako by som ti písal príkaz nový, lež ktorý sme mali od začiatku: Aby⁸ sme sa navzájom milovali, (6)a toto⁹ je láska: aby sme chodili podľa jeho príkazov. Toto⁹ je ten príkaz podľa *toho*, ako ste od začiatku počúvali², aby ste v ňom chodili, (7)pretože do sveta vyšlo veľa podvodní-

kov¹⁰, tí, ktorí nevyznávajú¹ Ježiša Krista prichádzajúceho¹⁰ v mäse. Toto⁹ je podvodník¹⁰ a antikrist. (8)Hľadte si sami seba, aby sme nestratili, (4)čoho sme sa dopracovali, lež *aby sme* dostali¹² plnú mzdu¹³. (9)Ktokoľvek¹⁴ ide ďalej¹⁵ a neostáva v náuke o Kristovi¹⁶, nemá Boha; kto v tej náuke ostáva, ten má aj Otca aj Syna. (10)Ak k vám voľakto prichádza a túto náuku neprináša, neberte ho do domu a nepozdravujte ho¹⁷, (11)lebo kto ho pozdravuje¹⁷, má účasť¹⁸ na jeho zlých činoch.

(12)Hoci vám mám¹⁹ veľa čo²⁰ písať, rozhodol som sa nie pre²¹ papier a čerň, lež sa nádejam, že sa k vám dostanem a prehovorím od úst k ústam, aby naša radosť bola plná²². (13)Pozdravujú ťa deti tvojej vyvolenej sestry.

1 Charakter hriechu al. hrešenia (1 Ján 5:16); charakter osôb a Osoby (2 Ján 7).

2 Neurčitý čas, viď Mat. 9:38, pozn. 394 (1 Ján 5:16), 22:17, pozn. 1023, al. „uchráňte“ (v. 21), 5:21 (2 Ján 6).

3 Nie „vpravde“ (tj. „skutočne“) milujem, hoci zaiste, ako tu apoštol učí, niečo inej skutočnej lásky okrem lásky „v pravde“; je to druh lásky, porov. v. 4.

4 Viď 1 Ján 2:13.

5 D. „do veku“.

6 Viď Ján 1:14; iná predložka ako v spojení „od začiatku“ vo vv. 5n.

7 Viď 3 Ján 3, pozn. 8.

8 Apoštol od svojej vlastnej žiadosti prechodí ku Kristovmu príkazu: „aby“.

9 D. „táto“, „tento“.

10 Viď Mat. 27:64; 11:3, pozn. 453, porov. Ján 7:27, pozn. 369.

11 Tj. „kto Ho tak nevyznáva“.

12 Viď Gal. 4:5, pozn. 150; Kol. 3:24, pozn. 174.

13 Al. „od menu“.

14 Viď 1 Ján 2:23.

15 Al. „dopredu“, tj. „riadi sa tým, čomu sa vraví „pokrok“ al. „vývoj“, a neostáva v tom, čo bolo od začiatku“.

16 Al. „náuke KRISTA“, v texte v zmysle Rim. 16:25, pozn. 841.

17 D. „nevravte mu pozdrav“, v. 11 obdobne; netýka sa v. 13 ani 3 Ján 14.

18 „Koinónéō“, viď Hebr. 2:14, pozn. 97.

19 D. „majúc vám“.

20 Vl. „veľa vecí“.

21 D. „skrže“, tj. „použiť“.

22 Viď Ján 16:24.

TRETÍ LIST JÁNA

Starší milovanému Gaiovi, ktorého ja milujem v pravde².

(2)Milovaný, žiadam si³, žeby si vo všetkých veciach⁴ prospieval⁵ a bol zdravý tak⁶, ako prospieva⁵ tvoja duša. (3)Veru som sa veľmi zaradoval, keď prichádzali bratia a svedčili o tvojej pravdivosti⁷, totiž⁶ ako ty v pravde⁸ chodíš; (4)nemám väčšej radosti od týchto vecí: Ak počúvam⁹, že v pravde⁸ chodia deti moje¹⁰. (5)Milovaný, verne konáš, čokoľvek si urobil pre bratov, a to hostí¹¹ (6)(oni tvoju lásku dosvedčili pred zhromaždením), a správne¹² budeš konať, ak ich vypraviš¹³ dôstojne Boha. (7)Veď vyšli pre Meno¹⁴, nič neberúc¹⁵ od tých z národov¹⁶; (8)my teda sme povinní takýchto podporovať¹⁷, aby sme sa prejavovali ako¹⁸ spolupracovníci pravdy. (9)Napísal som čosi zhromažde-

niu, ale Diotrefés, ktorý by rád bol prvým z nich, nás neprijíma¹⁹; (10)pre túto príčinu, ak prídem, pripomením jeho činy, ktoré koná, klebetiac na nás²⁰ zlými slovami, a nemajúc dosť na týchto veciach, ani sám bratov neprijíma¹⁹, a tým, ktorí chcú²¹, bráni a vyháňa²² ich zo zhromaždenia. (11)Milovaný, nenapodobňuj zlé, lež dobré²³; kto koná dobré²³, je z Boha, kto koná zlé, Boha neuvidel²⁴. (12)Démétrios má plné²⁵ svedectvo od všetkých, aj od samej pravdy, a svedčíme aj my, a vieš, že naše svedectvo je pravdivé.

(13)Mal by som²⁶ ti veľa čo¹ napísať, ale nerád by som ti písal²⁷ čerňou a trstinou, (14)no nádejam sa, že ťa čoskoro²⁸ uvidím a pohovoríme od úst k ústam. Pokoj tebe²⁹. Pozdravujú ťa priatelia³⁰; pozdravuj priateľov³⁰ menom³¹.

1 Vl. „veľa vecí“.

2 Viď 2 Ján 1.

3 Viď Skut. 27:29, pozn. 1732.

4 D. „čo do všetkých vecí“.

5 Al. „sa mal dobre“, „sa ti darilo“, nižšie obdobne.

6 D. „podľa toho“.

7 Al. „úprimnosti“; ako „pravde“ nižšie, tu zmysel ako v texte.

8 Al. „pravdivosti“, ako vo v. 3 vyššie.

9 Al. „že (nie ako nižšie) počúvam“, D. „aby som počúval“, viď Ján 8:56, pozn. 451.

10 Viď Mat 7:3, pozn. 261.

11 Viď Mat. 25:43, pozn. 1210.

12 Viď Marek 7:37, pozn. 326.

13 Viď Skut. 15:3, pozn. 918.

14 Al. „v záujme Mena“, viď Ján 17:19, pozn. 842; al. možno „jeho meno“ (Ján 8:44, pozn. 433).

15 Al. „nedostávajúc“.

16 Viď Mat. 5:47.

17 Al. „prijímať“, sloveso iného kmeňa, no s touže pred-

ponou ako u Luk. 10:38, pozn. 708, a tu s obdobným významom; aj „ujímať sa“, „brať pod ochranu“.

18 Viď Fil. 2:15, pozn. 113.

19 Sloveso tohože kmeňa ako u Luk. 10:38, no s inou predponou; porov. v. 8, pozn. 17.

20 Tj. „očerňujúc nás“, súvisí s „klebetné“ v 1 Tim. 5:13; značí aj „sľintajúc“.

21 Viď Skut. 17:20.

22 Al. „vypudzuje“, „vystrkuje“, „vyhadzuje“, „vylučuje“.

23 Viď Mat. 7:11.

24 Viď 1 Ján 3:6.

25 D. „Démétriovi bolo al. je vydané“, dokon. min. čas so zosilňujúcim významom.

26 Al. „mal som“.

27 Viď Mat. 12:38, pozn. 539; netýka sa v. 9.

28 Vl. „hneď“.

29 Vl. „ti“, nedôrazný tvar.

30 Viď Mat. 11:19.

31 Viď Ján 10:3.

LIST JÚDU

Júdas, nevoľník Ježiša Krista, a brat Jakuba, povolánym¹, ktorí sú milovaní¹² v Bohu Otcovi a uchovaní¹²³ Ježišovi Kristovi⁴: (2)Kiež je vám rozmnožený⁵ súcit a pokoj a láska.

(3)Keď som, milovaní, vyvíjal⁶ všetku snahu⁷ písať vám o našej spoločnej záchrane⁸, nastala mi⁹ nutnosť napísať vám na povzbudenie¹⁰, žeby ste usilovne¹¹ zápasili o vieru, ktorá raz bola zverená⁴⁵¹² svätým. (4)Lebo sa kradmo¹³ vlúdili akísi ľudia, ktorí sú¹⁴ dávno vopred zapísaní¹²¹⁵ pre tento rozsudok¹⁶, bezbožní¹⁷, prevracajúci¹⁸ milosť nášho Boha na bezuzdnosť a popierajúci nášho jediného Veliteľa¹⁹ a²⁰ Pána Ježiša Krista.

(5)No chcem²¹ vás upomenúť, vás, ktorí ste raz všetky veci zvedeli²², že keď PÁN vyslobodil⁸ ľud z egyptskej zeme²³, po druhých tých, ktorí neuverili, zahubil; (6)aj anjelov, ktorí neuchovali³ svoj pôvodný stav²⁴, lež svoje vlastné bydlie opustili, uchováva²³ v navždy trvajúcich²⁵ putách²⁶ pod chmúrnosťou²⁷ na súd²⁷ veľkého dňa – (7)ako Sodoma a Gomora a mestá okolo nich, ktoré sa spôsobom podobným ako títo²⁸ nezriadené oddali smilstvu a odišli za mäsom iného druhu²⁹, sú predložené¹³⁰ za príklad³¹, podliehajúc pokute³² večného ohňa. (8)No aj títo rojkovia napriek tomu podobne poškvŕňujú mäso, no tiež zavrhnú³³ panstvo³⁴ a urážlivo hovoria o dôstojnostiach³⁴ – (9)áno, keď sa Michaél, archanjel, majúč rozopru s diablom, dohadoval³⁵ o Mojžišovo telo, neopovážil sa vyniesť súd³⁶ urážlivou rečou³⁴³⁷, lež povedal: Nech ťa pokarhá PÁN; (10)no títo, o koľkých veciach sú nevedomí²², o tých hovoria urážlivo³⁴, a v koľkých zasa, ako nerozumné³⁸ zvieratá, sú od prirodzenosti³⁹ zbehli, v tých dochádzajú skazy⁴⁰. (11)Beda im, pretože sa pobrali cestou Kaina a za odmenu sa vrhli do poblúdenia⁴¹ Balaama a zahynuli odbojníctvom⁴² Koreho; (12)títo sú

úskalí⁴³ na vašich hostinách lásky⁴⁴, bez bázne s *vami* hodujú⁴⁵, pasúc⁴⁶ samých seba, bezvodné oblaky, unášané⁴⁷ vetrami, jesenné⁴⁸ stromy bez ovocia, dvakrát odumreté⁵, vykorenené⁵, (13)divé vlny mora, ako penu vyvrhujúce svoje hanebnosti⁴⁹, bludné hviezdy, ktorým je navždy⁵⁰ vyhradená⁵⁰ chmúrnosť⁵⁰ tmy. (14)A Enóch, siedmy od Adama, prorokoval⁵¹ aj o týchto, vraviac: Hľa, Pán prišiel medzi svojimi svätými desaťtisícmi⁵² (15)vykonať proti všetkým súd a usvedčiť⁵³ všetkých ich bezbožných¹⁷ zo⁵⁴ všetkých ich činov⁵⁵ bezbožnosti⁵⁶, ktorých sa bezbožne nadopúšťali⁵⁷, a zo⁵⁴ všetkých tvrdosti⁵⁸, ktorých proti nemu nahovorili bezbožní¹⁷ hriešnici. (16)To⁵⁹ sú hundraši, žehrajúci⁶⁰ na svoj osud, poberajúci sa podľa svojich chútok⁶¹, a ich ústa hovoria nabubrenosti⁶², i obdivujú⁶³ osoby⁶⁴ pre svoj osoh. (17)No vy si, milovaní, spomeňte na výroky prv rečené⁶⁵ od apoštolov nášho Pána Ježiša Krista, (18)že vám vraveli: Pri posledku času budú posmievači, poberajúci sa podľa svojich chútok⁵⁵⁶¹ bezbožnosti⁵⁶⁶⁶; (19)to⁵⁹ sú tí, ktorí [sa⁶⁷] naskrze odlučujú⁶⁸, duševní⁶⁹, nemajúci Ducha. (20)No vy, milovaní, budujúc sa⁶⁷ na svojej najsvätejšej viere⁷⁰, modliac sa v Svätom Duchu, (21)sa⁶⁷ uchovajte⁷¹ v Božej láske⁷², očakávajúč zmilovanie⁷³ nášho Pána Ježiša Krista na večný život. (22)A nad niektorými sa zmlúvajte, robiac rozdiel, (23)a niektorých zasa zachraňujte⁷⁴ v bázni, vychvacujúc ich z ohňa⁷⁵, nenávidiac aj tú tuniku⁷⁶ od mäsa poškvŕnenú.

(24)No tomu, ktorý vás môže bez potknutia sa uchrániť a bez úhony s jasotom postaviť pred svojou slávou, (25)jedinému Bohu, nášmu Záchrancovi⁷⁴, skrze Ježiša Krista, nášho Pána, sláva, veľičenstvo, vláda⁷⁷ a zvrchovanosť⁷⁸ spred celého veku⁷⁹ aj teraz aj do všetkých vekov. AMÉN.

LIST JÚDU

- 1 V stavovom zmysle.
- 2 Tvary dokon. min. času: „vrúcne al. trvalo milovaní“ (1 Tes. 1:4), iný tvar ako „milovaní“ tu vo v. 3 a inde; „bezpečne u chovaní“ (v. 1); „natrvalo zapísaní“ (v. 4); „viete“ (v. 5); „uvážnil a stále tak uchováva“, oproti neurčitému času predošlého „neuchovali“ (sloveso to isté, v. 6).
- 3 Al. „udržaní“, „ustrážení“, v. ž obdobne.
- 4 Tj. „pre Ježiša Krista“, al. „Ježišom Kristom“.
- 5 V dejevom zmysle.
- 6 Vl. „konal“.
- 7 Viď Hebr. 6:11.
- 8 Al. „vyslobodení“ (v. 3), „zachránil“ (v. 5).
- 9 D. „dostal al. nadobudol som“.
- 10 D. „napísať vám, povzbudzujúc“, viď Skut. 16:40.
- 11 Al. „vytrvalo“, „naďalej“, „stále“, „vždy znova“, význam predpony nasledovného slovesa.
- 12 Vl. „odovzdaná“, „vydaná“.
- 13 Viď Gal. 2:4.
- 14 Al. „boli“, viď Mat. 7:25, pozn. 300.
- 15 Sloveso značí „určení (verejným) oznámením al. vyhlásením“; sú to tí, ktorí už dávno boli takto označení.
- 16 Al. „obvinenie“, „súd“, viď 1 Kor. 11:29, pozn. 443.
- 17 Viď Rim. 4:5.
- 18 Vl. „prenášajúci“, „prekladajúci“.
- 19 Viď 1 Tim. 6:1.
- 20 Al. „jedineho Veliteľa a nášho“.
- 21 Viď Skut. 17:20.
- 22 Vedomé poznanie, vo v. 10 oproti objektívnemu v 2 Petra 2:12, pozn. 115, viď 1 Kor. 8:1.
- 23 Viď Skut. 7:36.
- 24 Vl. „začiatok“, tj. „začiatkový stav“.
- 25 Výraz vyskytujúci sa v N. Zákone iba tu a v Rim. 1:20; oproti výrazu tu vo v. 7 a na iných miestach prekladaneému slovom „večný“ a zdôrazňujúcemu nekonečnosť trvania a vzťah k budúcu veku vyjadruje tento výraz skôr neprerušenosť, nepremennosť.
- 26 Vl. „uchováva... trvajúcimi putami“, zmysel ako v texte.
- 27 Viď 2 Peter 2:4.
- 28 D. „podobný týmto“.
- 29 D. „iným mäsom“, opis v texte pre zreteľnosť (porov. Luk. 23:32, pozn. 1470).
- 30 D. „ležia vpredu“, tj. „pred očami“.
- 31 Al. „ukážku“.
- 32 Al. „znášajúc pokutu“.
- 33 Al. „zľahčujú“ (1 Tes. 4:8).
- 34 Viď 2 Peter 2:10n., pozn. 104, 107 a 108.
- 35 Viď Marek 9:34, pozn. 408, tu nedokonavý minulý čas.
- 36 Viď 2 Peter 2:11.
- 37 D. „súd urážlivej reči al. rúhania“.
- 38 Viď 2 Peter 2:12.
- 39 D. „sú prirodzene“.
- 40 Vl. „sú kazení“, viď 2 Peter 2:12, pozn. 116.
- 41 Viď Mat. 27:64, pozn. 1379; al. „prepadli (vl. „sa vyliali“, porov. 1 Peter 4:4, pozn. 221) poblúdeniu“.
- 42 Vl. „protirečením“.
- 43 Gr. „*spilades*“, zradné „útesy“ skryté pod morom, o ktoré sa príboj triešti. Podľa mnohých ide o „poškvrny“, no toto poňatie sa zdá byť ovplyvnené súbežným oddielom v 2 Petra 2:13, kde je podobne znejúce slovo „*spiloi*“, „škvvrny“.
- 44 D. „láskach“, zmysel ako v texte.
- 45 Viď 2 Peter 2:13.
- 46 Sloveso ako „buď pastierom“ u Jána 21:16, no tu skôr vo význame slovesa tam vo vv. 15 a 17 preloženého „pas“, viď tam pozn. 1012.
- 47 Vl. „unášané mimo al. stranou“ (Hebr. 13:9).
- 48 Tj. ako v neskorej jeseni, bez listia a bez ovocia.
- 49 Vl. „hanby“, no nejde o hanbu, ktorú by pociťovali, lež o veci im na hanbu, hoci oni to necítia.
- 50 Viď 2 Peter 2:17.
- 51 Viď Mat. 15:7, pozn. 697.
- 52 Al. „prišiel v sile svojich svätých desatisícov“ (Luk. 14:31).
- 53 Viď Ján 3:20, pozn. 129.
- 54 Vl. „čo do“.
- 55 Al. „všetkých činov ich“ (v. 15), „podľa chýtok svojich“ (v. 18).
- 56 Viď Rim. 1:18.
- 57 Viď 2 Peter 2:6, pozn. 88.
- 58 Vl. „tvrdých vecí al. slov al. rečí“.
- 59 D. „títo“, ako vo vv. 10, 12.
- 60 Viď Rim. 9:19.
- 61 Viď Ján 8:44.
- 62 Viď 2 Peter 2:18.
- 63 D. „nabubrenosti, obdivujú“.
- 64 Viď Mat. 22:16.
- 65 Al. „predpovedané“, v stavovom zmysle.
- 66 Množné číslo tu je najpravdepodobnejšie hebraizmus („veľkej al. úplnej bezbožnosti“).
- 67 Al. „sami seba“.
- 68 Sloveso ako u Mat. 13:49 s predponou, ktorej význam vyjadruje predošlé „naskrze“; ak sa, podľa mnohých rukopisov, vynechá zámeno „sa“ vyššie, treba chápať v zmysle „rozlučujú“, tj. „vyvolávajú rozkoly al. roztržky“.
- 69 Viď 1 Kor. 2:14.
- 70 Al. „ďalej sa budujú (1 Kor. 3:10) svojou... vierou“.
- 71 Viď v. 6.
- 72 Al. „láske k Bohu“.
- 73 Viď Rim. 9:23, tu súvisí so slovesom vo v. 22.
- 74 Al. „vyslobodzte“ (v. 22), „Vysloboditeľovi“ (v. 25).
- 75 Správne znenie tohto oddielu je predmetom sporov, lebo v rukopisoch je veľa rozličných odchýlok. Tu podaný preklad je podľa prijateľného textu, no pozdáva sa aj znenie „a niektorých, ktorí sa prú, usvedčujte, a iných zasa zachraňujte“ atď. Možno je to správne znenie. Ide o to, že načim rozlišovať: kto sa prie, toho umlčať, iných s bážňou zachraňovať vychyvacaním z ohňa v nenávisti ku každej stopke zlého.
- 76 Viď Mat. 5:40.
- 77 Viď 1 Tim. 6:16.
- 78 Vl. „právomoc“.
- 79 Al. „všetkeho behu času“.

ZJAVENIE¹

Zjavenie¹ Ježiša Krista, ktoré mu Boh dal, žeby svojim² nevoľníkom ukázal veci, ktoré sa rýchlo³ musia stať; i vyjavil ich znameniami⁴ skrze vyslanie⁵ svojho anjela svojmu² nevoľníkovi Jánovi, (2) ktorý dosvedčil Božie slovo a svedectvo Ježiša Krista, koľké veci uvidel. (3) Blažený, kto číta, a ktorí počúvajú slová proroctva a sú bedliví o veci, ktoré v ňom *stojá*⁶ napísané, lebo tá doba je blízko.

(4) Ján siedmim zhromaždeniam, ktoré sú v Ázii⁷: Milosť vám a pokoj od *toho*, ktorý je a ktorý bol a ktorý má prísť⁸, a od siedmich Duchov, ktorí sú pred jeho trónom, (5) a od Ježiša Krista, ktorý je verný svedok, prvorodený mŕtvych⁹ a vládca¹⁰ kráľov zeme. Tomu, ktorý nás miluje a umyl nás od našich hriechov svojou krvou¹¹ (6) a spravil nás kráľovstvom, kňazmi tomu, ktorý je jeho Boh a Otec¹², jemu sláva a moc¹³ na veky vekov. *AMÉN.*

(7) Hľa, prichádza s oblakmi a uvidí ho každé oko, aj tí, ktorí¹⁴ ho prebodli; a všetky kmene zeme¹⁴ pre neho budú bedovať. Áno; *AMÉN.*

(8) Ja som *ALFA* a *ÓMEGA*¹⁵, vraví PÁN, Boh¹⁶, ktorý je a ktorý bol a ktorý má prísť⁸. Všemocný¹³.

(9) Ja, Ján, váš brat a spoluúčastník¹⁷ v strasti¹⁸ a kraľovaní¹⁹ a trpezlivosti²⁰ v Ježišovi, som sa pre Božie slovo a Ježišovo svedectvo ocitol na ostrove, ktorý sa volá Patmos. (10) V Pánovi²¹ deň som sa ocitol v Duchu a za sebou som počul silný hlas stáby trúby, (11) vraviacej: Čo zrieš²², zapíš do knihy⁶ a pošli siedmim zhromaždeniam: do Efesu a do Smyrny a do Pergamu a do Tyateiry a do Sárd a do Filadelfie a do Laodikey.

(12) I obrátil som sa, žeby som zrel²² ten hlas, ktorý¹⁴ so mnou [pre]hovoril, a obrátiac sa uvidel som sedem zlatých lúč²³ (13) a vprostred tých [siedmich] lúč²³ *kohosi* podobného Synovi človeka²⁴, odiateho v *rúcho* siahajúce po päty a na prsiach²⁵ opásaného zlatým opaskom; (14) a jeho hlava a vlasy biele

ako biela vlna, ako sneh, a jeho oči ako plameň ohňa, (15) a jeho nohy podobné ušľachtilej²⁶ mosadzi, stáby rozpálenej v peci, a jeho hlas ako hlas mnohých vôd. (16) A v svojej pravej ruke mal²⁷ sedem hviezd a z jeho úst vychádzal²⁷ ostrý dvojsečný meč²⁸, a jeho obličaj ako *keď* slnko svieti v svojej sile.

(17) A keď som ho uvidel, padol som k jeho nohám ako mŕtvy; i položil na mňa svoju pravicu, vraviac: Neboj sa. Ja som Prvý²⁹ a Posledný²⁹ (18) a Živý²⁹; i stal som sa mŕtvym, a hľa, som živý na veky vekov a mám kľúče smrti aj hádu³⁰. (19) Zapíš teda tie veci, ktoré si uvidel, a tie, ktoré sú, a tie, ktoré sa budú³⁰ diať po nich³¹. (20) Tajomstvo tých siedmich hviezd, ktoré si uvidel v mojej pravici, aj tých sedem zlatých lúč^{32 33}: Tých sedem hviezd sú anjeli tých siedmich zhromaždení, a tých sedem lúč³² je sedem zhromaždení.

2 Anjelovi zhromaždenia, ktoré je v Efese, napíš: Tieto veci vraví ten, ktorý v svojej pravici drží³⁴ tých sedem hviezd, ktorý sa prechádza vprostred tých siedmich zlatých lúč³²:

(2) Viem o твоjich činoch³⁵ a o [tvojej] lopote a o tvojej trpezlivosti^{36 37}, a že nemôžeš zniesť zlých; a tých, ktorí o sebe vravia, že sú apoštolí, a nie sú, si preskúšal a zistil, že sú luhári; (3) a máš trpezlivosť³⁷ a pre moje meno si *veľa* zniesol a neukonal³⁸ si sa. (4) Ale mám proti tebe, že si nechal svoju prvú lásku. (5) Pamätaj teda, odkiaľ si padol, a daj sa na pokánie a daj sa konať prvé činy³⁵; no ak nie, prichádzam k tebe³⁹, a ak sa nedáš na pokánie, pohnem tvojou lampou³² z jej miesta. (6) Ale toto máš, že nenávidíš činy³⁵ mikuľášovcov, ktoré nenávidím aj ja.

(7) Kto má ucho, nech počuje⁴⁰, čo Duch vraví zhromaždeniam. Tomu, kto víťazí, dám mu jedávať⁴¹ z⁴² dreviny⁴³ života, ktorá je v Božom raji.

(8) A anjelovi zhromaždenia, ktoré je v Smyrne, napíš: Tieto veci vraví Prvý²⁹ a Posledný²⁹, ktorý sa bol stal mŕtvym a ožil:

(9)Viem o tvojej strasti¹⁸ a chudobe, – ale si bohatý, – a o tupení^{36 44} od⁴⁵ tých, ktorí o sebe vravia, že sú Židia, a nie sú, lež synagóga Satana. (10)Nič sa neboj *tých vecí*, ktoré skoro budeš³⁰ trpieť; hľa, diabol skoro bude³⁰ *ktorýchsi* z vás uvrhovať do väzenia, aby ste boli preskúšaní⁴⁶, a budete mať strasť¹⁸ za desať⁴⁷ dní. Bud⁴⁸ verný⁴⁹ až do smrti a dám ti veniec⁵⁰ života.

(11)Kto má ucho, nech počuje⁴⁰, čo Duch vraví zhromaždeniam. Kto víťazí, nebude nijako poškodený^{46 51} od⁴⁵ tej druhej⁵² smrti.

(12)A anjelovi zhromaždenia, ktoré je v Pergame, napíš: Tieto veci vraví ten, ktorý má ten ostrý dvojsečný meč²⁸:

(13)Viem, kde sídlíš, kde je trón Satana, a pridržaš sa môjho mena a nezaprel si svoju vieru⁵³ ani v dňoch, v ktorých *bol* Antipas, môj verný⁴⁹ svedok, ktorý bol zabitý⁴⁶ medzi vami⁵⁴, kde sídli Satan. (14)Ale mám proti tebe trochu vecí: Že tam máš pridržajúcich sa náuky Balaama, ktorý Balaka učil pred synov Izraela položiť nástrahu⁵⁵, žeby sa dali jest modlám obetované veci a smilniť; (15)tak aj ty máš pridržajúcich sa podobne náuky mikulášovcov. (16)Daj sa teda na pokánie; no ak nie, prichádzam k tebe⁵⁶ rýchlo a mečom^{28 57} svojich úst s nimi povediem vojnu⁵⁸.

(17)Kto má ucho, nech počuje⁵⁹, čo Duch vraví zhromaždeniam. Tomu, kto víťazí, dám mu skrytej manny, a dám mu biely kamienok a na ten kamienok napísané nové⁶⁰ meno, ktoré nepozná⁶¹ nikto, iba ak ten, kto *ho* dostáva⁶².

(18)A anjelovi zhromaždenia, ktoré je v Tyateire, napíš: Tieto veci vraví Boží Syn, ktorý má svoje oči ako plameň ohňa, a jeho nohy sú podobné ušľachtilej⁶³ mosadzi: (19)Viem o твоjich činoch⁶³ a láske a viere a službe⁶⁴ a o tvojej trpezlivosti^{61 65}, a že твоjich posledných činov⁶³ je viac *od* prých. (20)Ale mám proti tebe, že povoľuješ tej⁶⁶ žene, Jezabeli⁶⁷; *to* je tá, ktorá sama sebe vraví prorokynia a zväzda⁶⁸ mojich *vlastných*⁶⁹ nevoľníkov, žeby sa dali smilniť a jest modlám obetované veci. (21)I poskytol⁷⁰ som jej čas, aby sa dala na pokánie, a nechce sa jej zo svojho smilstva na pokánie sa dať. (22)Hľa, vrhám ju na lôžko, a tých, ktorí s ňou cudzoložia, do

veľkej strasti¹⁸, ak sa z jej⁷¹ činov⁶³ nedajú na pokánie, (23)a jej deti pozabijám smrťou^{57 72}, i spoznajú všetky zhromaždenia, že ja som ten, ktorý skúma ľadvinu a srdcia, a dám vám každému podľa vašich činov⁶³. (24)No vám, ostatným⁷³, ktorí *ste* v Tyateire, kolíki túto náuku nemajú⁷⁴, ktorí⁷⁵, ako vravia, nespoznali hlbok Satana, vravím: Ďalšej tarchy na vás neuvrhujem, (25)avšak čo máte, *toho* sa pridržte⁷⁶ dovtedy, kým neprídem. (26)A kto víťazí a kto je až do konca bedlivý o moje činy⁶³, dám mu právomoc nad národmi (27)a bude ich pásť⁷⁷ železnou palicou⁵⁷, – rozbíjajú⁷⁸ sa ako⁷⁹ hrnčiarsky tovar, – ako som *ju*⁸⁰ aj ja dostal⁶² od⁸¹ svojho Otca. (28)A dám mu rannú hviezdu.

(29)Kto má ucho, nech počuje⁵⁹, čo Duch vraví zhromaždeniam.

3 A anjelovi zhromaždenia, ktoré je v Sardách, napíš: Tieto veci vraví ten, ktorý má tých siedmich Božích Duchov a tých sedem hviezd:

Viem o твоjich činoch^{61 63}, že máš meno, že žiješ, a si mŕtvý. (2)Bud⁸² bdelý⁸³ a upevňuj⁸⁴ zvyšné⁷³ veci, ktoré sa chystajú⁸⁵ umrieť; lebo som nezistil, žeby tvoje činy⁶³ *boli* pred mojím Bohom úplné⁸⁶. (3)Pamätaj teda, ako si prijal⁸⁷ a počúval⁸⁸, a buď o *to* bedlivý a daj sa na pokánie. Ak sa teda nezobudíš⁸⁹, prídem [na teba] ako zlodej a nijako nespoznáš, v akú hodinu na teba prídem. (4)Ale máš v Sardách trochu mien, ktoré svoje šatstvo nepotriesnili⁹⁰, i budú sa so mnou prechádzať v bielom⁹¹, pretože sú *toho* hodní.

(5)Kto víťazí, ten⁹² sa oblečie v biele šatstvo⁹³ a jeho meno nijako nevytriem z knihy života, a vyznám jeho meno pred svojím Otcom a pred jeho anjelmi.

(6)Kto má ucho, nech počuje⁹⁴, čo Duch vraví zhromaždeniam.

(7)A anjelovi zhromaždenia, ktoré je vo Filadelfii, napíš: Tieto veci vraví Svätý⁹⁴, Pravdovravný^{94 95}, ktorý má Dávidov kľúč, ktorý⁹⁶ otvára – a nikto nezamkne⁹⁷, a zamkyna⁹⁷ – a nikto neotvorí⁹⁸.

(8)Viem o твоjich činoch⁹⁹. Hľa, postavil¹⁰⁰ som pred tebou otvorené dvere¹⁰¹, čo¹⁰² ich nikto nemôže zamknúť⁹⁷, pretože máš malú moc a moje slovo si zachoval¹⁰³ a moje meno si nezaprel. (9)Hľa,

dopúšťam, *aby*¹⁰⁰ zo Satanovej synagógy tých, ktorí o sebe vravia, že sú Židia, a nie sú, lež lužú, – hľa, pohnem¹⁰⁴ ich, aby prišli a pred tvojimi nohami sa poklonili¹⁰⁵ a spoznali, že som ťa ja miloval¹⁰⁶. (10) Pretože si zachoval¹⁰³ slovo mojej trpezlivosti³⁷, zachováš¹⁰³ ťa aj ja z¹⁰⁷ hodiny skúšky, ktorá má¹⁰⁸ nastávať¹⁰⁹ na celom obývanom svete, preskúšať tých, ktorí sídlia na zemi. (11) Prichádzam rýchlo; pridržaj sa¹¹⁰ toho, čo máš, aby tvoj veniec⁵⁰ nikto ne vzal.

(12) Kto víťazí, spravím ho stĺpom v chráme môjho Boha, i nevyjde už nikdy von a napíšem na neho meno môjho Boha a meno mesta môjho Boha, nového⁶⁰ Jerúsálema, – *to je to*¹¹¹, čo zostupuje z neba od môjho Boha, – a svoje nové⁶⁰ meno.

(13) Kto má ucho, nech počuje⁹⁴, čo Duch vraví zhromaždeniam.

(14) A anjelovi zhromaždenia, ktoré je v Laodikei, napíš: Tieto veci vraví ten, *ktorý je AMÉN*, verný¹¹² a pravdovravný⁹⁵ svedok, začiatok Božieho stvorenia¹¹³:

(15) Viem o твоjich činoch⁹⁹, že nie si ani studený ani vrúci – kiež by si bol studený alebo vrúci! (16) Takto, pretože si vlažný a ani studený ani vrúci, ťa hodlám¹⁰⁸ zo svojich úst vyvrátiť. (17) Pretože vravíš: Som bohatý a oplývam bohatstvom¹¹⁴ a ničoho mi netreba¹¹⁵, a nevieš, že ten biedny, a ten polutovaniahodný a chudobný a slepý a nahý, si ty, (18) radím ti kúpiť odo mňa zlato prepálené^{114 116} ohňom¹¹⁷, aby si zbohatol, a biele šatstvo, aby si sa obliekol a *aby* sa prestala javiť¹¹⁸ hanba tvojej nahoty, a očnú masť¹¹⁹, vo trieť do твоjich očí, aby si videl¹²⁰. (19) Ja karhám¹²¹ a nápravnej výchove podrobujem¹²², koľkýchkoľvek ľúbim¹²³, buď teda horlivý a daj sa na pokánie. (20) Hľa, stojím pri dverách^{124 125} a klopem; ak kto začuje môj hlas a dvere¹²⁴ otvorí, vojdem k nemu a budem večerať s ním¹²⁶ a on so mnou¹²⁶.

(21) Kto víťazí, dám mu zasadiť¹²⁷ so mnou¹²⁶ na tróne, ako som aj ja zvíťazil a zasadol so svojim Otcom¹²⁶ na¹²⁷ jeho tróne.

(22) Kto má ucho, nech počuje¹²⁸, čo Duch vraví zhromaždeniam.

4 Po týchto veciach som uvidel, a hľa, v nebi otvorené dvere¹²⁴, a ten prvý hlas, ktorý som bol počul stáby *hlas* so mnou¹²⁶ hovoriacej trúby, vraviaci: Vystúp¹²⁹ sem a ukážem ti veci, ktoré sa musia stať po týchto veciach.

(2) Hneď som sa ocitol v Duchu; a hľa, v nebi stál¹³⁰ trón a na tom tróne *ktosi* sediaci, (3) a ten sediaci na pohľad podobný jaspisovému kameňu a sardu¹³¹, a kol¹³² trónu dúha na pohľad podobná smaragdu. (4) A kol¹³² trónu dvadsaťštyri trónov¹³³, a na tých trónoch¹³⁴ sediacich dvadsaťštyri starších, oblečených¹³³ v bielom šatstve, a na ich hlavách zlaté vence^{133 135}. (5) A z toho trónu vychádzajú blesky a hlasy¹³⁶ a hromy; a sedem ohnivých fakiel¹³⁷, horiacich¹³⁸ pred trónom, ktoré sú siedmi Boží Duchovia. (6) A pred trónom stáby sklené more, podobné kríšťu, a vprostred trónu a vokol¹³² trónu štyri živé bytosti, spredu aj zozadu posiate¹³⁹ očami; (7) a prvá živá bytosť podobná levovi a druhá živá bytosť podobná teľatu a tretia živá bytosť majúca tvár stáby človeka a štvrtá živá bytosť podobná lietajúcemu orlovi, (8) a tie štyri živé bytosti, každá z nich sama osebe¹⁴⁰ majúca po šesť krídiel, sú kol¹³² a zvnútra posiate¹³⁹ očami a dňom *ani* nocou neprestávajú vraviť¹⁴¹: Svätý, svätý, svätý PÁN, Boh¹⁴², Všemocný¹⁴², ktorý bol a ktorý je a ktorý má prísť¹⁴². (9) A keď¹⁴³ tie živé bytosti budú vzdávať slávu a česť a vďaku tomu, ktorý sedí na tróne, ktorý žije na veky vekov, (10) padne tých dvadsaťštyri starších pred tým, ktorý sedí na tróne, a budú sa tomu, ktorý žije na veky vekov, klaňať a pred trón hádzať¹⁴⁴ svoje vence¹³⁶, vraviaci: (11) Si hoden, náš Pane a Bože, prijať slávu a česť a moc, lebo všetky veci si stvoril ty, i sú¹⁴⁵ a stvorené boli¹⁴⁶ pre¹⁴⁶ tvoju vôľu¹⁴⁷.

5 I uvidel som na pravici¹³⁴ toho, ktorý sedel¹⁴⁸ na tróne, knihu⁶, popísanú zvnútra aj zozadu, zapečatenú siedmimi pečatami; (2) a uvidel som silného anjela, vyhlasujúceho mohutným hlasom¹⁴⁹: Kto je hoden otvoriť tú knihu⁶ a zrušiť¹⁵⁰ jej pečate? (3) I nemohol nikto, v nebi ani na zemi ani pod zemou, tú knihu⁶ otvoriť ani *na ňu* hľadieť; (4) a ja som, pretože sa nenašiel nikto hodný¹⁵¹ tú knihu⁶ otvoriť

ani na ňu hľadieť, veľmi plakal. (5)A jeden z tých starších mi vraví: Neplač; hľa, zvíťazil lev, ktorý je z kmeňa Júdu, koreň Dávida, takže môže tú knihu⁶ a jej sedem pečatí otvoriť.

(6)I uvidel som vprostred toho trónu a tých štyroch živých bytostí a vprostred tých starších stáť Baránka¹⁵² stáby zabitého^{153 154}, majúceho sedem rohov a sedem očí; to¹⁵⁵ sú siedmi Boží Duchovia, vyslaní¹⁵⁴ do celej¹⁵⁶ zeme. (7)I prišiel a vzal ju z pravej toho, ktorý sedel¹⁵⁷ na tróne; (8)a keď tú knihu⁶ vzal, padli tie štyri živé bytosti a tých dvadsaťštyri starších pred tým Baránkom¹⁵², majúce¹⁵⁸ každý harfu a zlaté čaše¹⁵⁹, naplnené^{154 160} kadivami; to¹⁵⁵ sú modlitby svätých. (9)I spievajú novú⁶⁰ pieseň, vraviac: Si hoden vziať tú knihu⁶ a otvoriť jej pečate, pretože si bol zabitý^{153 46} a za svoju krv¹⁶¹ si Bohu kúpil ľudí z každého kmeňa a jazyka a ľudu a národa (10)a spravil si ich nášmu Bohu kráľmi¹⁶² a kňazmi, i budú kralovať nad zemou.

(11)I uvidel som, a počul som hlas mnohých anjelov vôkol¹⁶³ trónu a tých živých bytostí a tých starších; a ich počet bol desaťtisíce desaťtisícov a tisíce tisícov, (12)vraviacich mohutným hlasom: Hoden je ten zabitý^{153 154} Baránok¹⁵² prijať¹⁶⁴ moc a bohatstvo a múdrosť a silu a česť a slávu a velebenie¹⁶⁵. (13)A každého tvora, ktorý je v nebi a na zemi a pod zemou a [ktoré] na mori, a všetky veci v nich, som počul vraviť: Tomu, ktorý sedí na tróne, a Baránkovi¹⁵² velebenie¹⁶⁵ a česť a sláva a vláda¹⁶⁶ na veky vekov. (14)A tie štyri živé bytosti raveli: AMÉN. A tí starší padli a dali sa klaňať¹⁶⁷.

6 I uvidel som, keď ten Baránok¹⁵² otvoril jednu z tých siedmich pečatí, i začul som jednu z tých štyroch živých bytostí vraviť ako hlas hromu: Poď¹⁶⁸ [a pozri¹⁶⁹]¹⁷⁰. (2)I uvidel som, a hľa, biely kôň, a ten, ktorý na ňom¹⁷¹ sedel, majúci luk, a bol mu daný¹⁷² veniec¹⁷³, i vyšiel víťaziac a aby zvíťazil.

(3)A keď otvoril druhú pečať, začul som druhú živú bytosť vraviť: Poď¹⁶⁸ [a pozri¹⁶⁹]¹⁷⁰. (4)I vyšiel ďalší kôň, ryšavý¹⁷⁴, a tomu, ktorý na ňom¹⁷¹ sedel, bolo mu dané¹⁷² odňať¹⁶⁴ mier [zo⁴²] zeme a aby

sa navzájom pozabíjali¹⁵³, a bol mu daný¹⁷² veľký meč¹⁷⁵.

(5)A keď otvoril tretiu pečať, začul som tretiu živú bytosť vraviť: Poď¹⁶⁸ [a pozri¹⁶⁹]¹⁷⁰. I uvidel som, a hľa, čierny kôň, a ten, ktorý na ňom¹⁷⁶ sedel, majúci v svojej ruke váhy; (6)i počul som vprostred tých štyroch živých bytostí stáby hlas vraviaci: Choinix¹⁷⁷ pšenice za denár¹⁷⁸ a tri choinixy¹⁷⁷ jačmeňa za denár¹⁷⁸, a olej a víno nepoškodzuje^{179 180}.

(7)A keď otvoril štvrtú pečať, začul som štvrtú živú bytosť vraviť¹⁸¹: Poď¹⁶⁸ [a pozri¹⁶⁹]¹⁷⁰ (8)I uvidel som, a hľa, plavý¹⁸² kôň, a ten, ktorý na ňom sedel – meno mu Smrť, a nasledoval ho¹⁸³ hádés¹⁸⁴, i bola mu nad štvrtinou zeme daná¹⁸⁵ právomoc zabíjať^{180 186} mečom²⁸ a hladom a smrťou¹⁸⁷ a od zverov zeme¹⁸⁸.

(9)A keď otvoril piatu pečať, uvidel som pod oltárom duše pozabíjaných¹⁸⁹ pre Božie slovo a pre svedectvo, ktorého sa držali¹⁹⁰; (10)i zvolali¹⁹¹ silným hlasom, vraviac: Až dokedy, Panovník¹⁹², Svätý¹⁹³ a pravdivý¹⁹³, nesúdiš a nepomstiš našu krv na¹⁹⁴ tých, ktorí sídlia na zemi? (11)I bolo im každému dané⁴⁶ biele rúcho a bolo im rečené⁴⁶, aby sa ešte na malú chvíľu upokojili¹⁹⁵, kým budú doplnení^{46 196} aj ich spolunevoľníci aj ich bratia, ktorí majú byť¹⁹⁷ zabíjaní¹⁸⁶ ako aj oni.

(12)I uvidel som, keď otvoril šiestu pečať, že¹⁹⁷ nastalo veľké zemetrasenie a slnko ostalo čierne ako srsténé vrece a mesiac celý ostal sfarby krvou¹⁹⁸, (13)a hviezdy neba napadali¹⁹⁹ na zem ako keď figovník, zmietaný od veľkého vetra, zhadzuje svoje nezrelé ovocie; (14)a nebo bolo odsunuté^{46 200} ako zvinaná²⁰¹ kniha⁶ a každým vrchom a ostrovom bolo pohnuté⁴⁶ z ich miest. (15)A kráľ zeme a veľmoži a vojvodcovia²⁰² a boháči a siláci²⁰³ a každý nevoľník aj slobodný sa skryli do jaskýň a do skál vrchov (16)a vravia tým vrchom a tým skalám: Padnite na nás a skryte nás pred tvárou²⁰⁴ toho, ktorý sedí na tróne, a pred hnevom²⁰⁴ Baránka²⁰⁵, (17)pretože prišiel ten veľký deň jeho hnevu, a kto môže obstať?

7 A po tomto som uvidel na štyroch koncoch²⁰⁶ zeme stáť štyroch anjelov, zadŕžajúcich²⁰⁷ štyri vetry zeme, aby

nedul vietor na zemi ani na mori ani na žiadny²⁰⁸ strom; (2) a od východu slnka som uvidel vystupovať¹²⁹ ďalšieho anjela, majúceho²⁰⁹ pečať živého Boha, i privola¹⁹¹ silným hlasom tým štyrom anjelom, čo²¹⁰ im bolo dané¹⁸⁵ poškodzoť^{179 180} zem aj more, (3) vraviac: Nepoškodzuje^{179 180} zem ani more ani stromy, kým nevoľníkov nášho Boha na ich čelách označíme pečatou²¹¹. (4) I počul som počet pečatou označených^{211 154}, stoštyridsaťštyritisíc označených¹⁵⁴ pečatou²¹¹, z každého kmeňa synov Izraela: (5) z kmeňa Júdu dvanásttisíc označených¹⁵⁴ pečatou²¹¹, z kmeňa Rúbena dvanásttisíc, z kmeňa Gada dvanásttisíc, (6) z kmeňa Aséra dvanásttisíc, z kmeňa Neftalíma dvanásttisíc, z kmeňa Manasséa dvanásttisíc, (7) z kmeňa Simeóna dvanásttisíc, z kmeňa Leviho dvanásttisíc, z kmeňa Isachara dvanásttisíc, (8) z kmeňa Zabulóna dvanásttisíc, z kmeňa Jozefa dvanásttisíc, z kmeňa Benjamína dvanásttisíc označených²¹² pečatou²¹².

(9) Po týchto veciach som uvidel, a hľa, veľký²¹³ dav, čo²¹⁴ ho nikto nemohol spočítať, z každého národa a kmeňov a národností²¹⁵ a jazykov, stojaci^{216 217} pred trónom a pred Baránkom²⁰⁵, oblečení^{218 154} v biele rúcha a v ich rukách palmy²¹⁷, (10) i volajú²¹⁹ silným hlasom, vraviac: Záchraňa²²⁰ je od nášho Boha, ktorý sedí na tróne, a od Baránka^{205 221}. (11) A všetci anjeli stáli kol²²² trónu a tých starších a tých štyroch živých bytostí; i padli pred trónom na svoje tváre a dali sa klaňať¹⁶⁷ Bohu, (12) vraviac: AMÉN, velebenie²²³ a sláva a múdrosť a vďaka a česť a moc a sila nášmu Bohu na veky vekov. AMÉN.

(13) A jeden z tých starších odvetil, vraviac mi: Títo, ktorí sú oblečení¹⁵⁴ v tie biele rúcha, kto²²⁴ sú a odkiaľ prišli? (14) I riekol som mu: Pane, to vieš ty. I povedal mi: To²²⁵ sú tí, ktorí prichádzajú z tej veľkej tiesne²²⁶ a vyprali svoje rúcha a vybielili ich v Baránkovej²⁰⁵ krvi. (15) Pre túto príčinu sú pred Božím trónom a konajú mu dňom aj nocou svätú službu²²⁶ v jeho chráme, a ten, ktorý sedí na tróne, sa nad nimi²²⁷ usídli²²⁸. (16) Nebudú už hladovať ani už nebudú smädnúť ani na nich nijako nebude dotierať²²⁹ slnko ani žiadny²⁰⁸

žiar, (17) pretože Baránok²⁰⁵, ktorý je na prostred trónu, bude ich pastierom²³⁰ a dovedie²³¹ ich ku prameňom vôd života, a Boh z ich očí vytrie každú slzu.

8 A keď otvoril siedmu pečať, nastalo v nebi asi na pol hodiny mlčanie. (2) I uvidel som siedmich anjelov, ktorí stoja pred Bohom, a bolo im daných⁴⁶ sedem trúb. (3) A prišiel ďalší anjel a postavil sa k oltáru, majúci²³² zlatú kadidelnicu, i bolo mu dané⁴⁶ veľa kadív, aby dodal modlitbám všetkých svätých účinnosti²³³ pri²³⁴ zlatom oltári, ktorý bol pred trónom; (4) a dym tých kadív vystúpil¹²⁹ pred Bohom s modlitbami²³⁵ svätých z ruky toho anjela. (5) A ten anjel tú kadidelnicu vzal a naplnil²³⁶ ju z ohňa oltára a zhodil na zem, i nastali hlasy¹³⁶ a hromy a blesky a zemetrasenie.

(6) A tí siedmi anjeli, ktorí mali tých sedem trúb, sa pripravili, aby trúbili²³⁷.

(7) I zatrúbil prvý a nastalo krupobitie a oheň, premiešané krvou²³⁸, a bolo to⁴⁶ hodené⁴⁶ na zem, i bola spálená^{46 239} tretina zeme a bola spálená^{46 239} tretina stromov a bola spálená^{46 239} všetka zelená tráva.

(8) A zatrúbil druhý anjel a do mora stáby bol hodený⁴⁶ veľký vrch, horiaci ohňom, i ostala tretina mora krvou (9) a poumierala tretina tvorov, ktorí boli v mori, ktorí mali duše²⁴⁰, a bola zničená^{46 241} tretina lodí.

(10) A zatrúbil tretí anjel a z neba padla veľká hviezda, horiaca ako fakla²⁴², a padla na tretinu riek a na prameň vôd. (11) A menu tej hviezdy sa vraví Palina, i ostala tretina vôd palinou a mnohí z ľudí z tých vôd poumierali, pretože zhorkli.

(12) A zatrúbil štvrtý anjel a bola udretá^{46 243} tretina slnka a tretina mesiaca a tretina hviezd, aby tretina ich bola zatemnená⁴⁶ a aby po svoju tretinu nezasvietil²⁴⁴ deň a podobne noc.

(13) I uvidel som a začul som jedného orla letiaceho v strede neba, vraviaceho silným hlasom: Beda, beda, beda tým, ktorí sídlia na zemi, pre zvyšujúce²⁴⁵ hlasy²⁴⁶ trúb²⁴⁷ tých troch anjelov, ktorí majú trúbiť¹⁰⁸.

9 A zatrúbil piaty anjel, i uvidel som hviezdu z neba padnutú¹⁵⁴ na zem, a bol jej daný⁴⁶ kľúč od šachty²⁴⁸ bezdna.

(2)I otvorila šachtu²⁴⁸ bezdna a z tej šachty²⁴⁸ vystúpil¹²⁹ dym ako dym z veľkej pece, a od²⁴⁶ toho dymu z tej šachty²⁴⁸ bolo zatemnené⁴⁶ slnko aj ovzdušie²⁴⁹. (3)A z toho dymu vyšli²⁵⁰ na zem kobyľky a bola im daná⁴⁶ schopnosť²⁵¹, ako majú schopnosť²⁵¹ štúry zeme; (4)a bolo im rečené⁴⁶, aby neubližovali²⁵² tráve zeme ani ničomu²⁵³ zelenému ani žiadnemu²⁵³ stromu, iba ak ľuďom, ktorí²⁵⁴ nemajú na svojich čelách Božiu pečat'. (5)A bolo im dané⁴⁶, aby ich nezabíjali, lež aby boli po²⁵⁴ päť mesiacov mučení⁴⁶; a ich muka bola ako muka od štúra, keď¹⁴³ človeka zraní²⁵⁵. (6)I budú ľudia v tamtých dňoch hľadať smrť a nijako ju nebudú nachádzať²⁵⁶, a budú túžiť umrieť – a smrť od nich uteká. (7)A podoby tých kobyliiek boli podobné koňom prihotoveným¹⁵⁴ do vojny²⁵⁷ a na ich hlavách²⁵⁸ stáby vence¹³⁵ podobné zlatu a ich tváre ako tváre ľudí; (8)a mali vlasy ako vlasy žien a ich zuby boli ako levov, (9)a mali kyrsy²⁵⁹ ako kyrsy²⁵⁹ železné a zvuk ich krídel bol ako zvuk vozov s veľa koňmi bežiacimi²⁶⁰ do vojny²⁵⁶. (10)A majú chvosty podobné štúrom²⁶¹ a žihadlá, a v tých ich chvostoch bola ich schopnosť²⁵¹ ubližovať²⁵² ľuďom po²⁵⁴ päť mesiacov. (11)Majú nad sebou kráľa, anjela bezdna; meno mu hebrejsky Abaddón²⁶², a v gréčtine má meno Apolýón²⁶³.

(12)Prvé²⁶⁴ beda odišlo – hľa, po týchto veciach prichádza ešte dvojce beda.

(13)A zatrubil šiesty anjel, i počul som od²⁶⁵ štyroch rohov zlatého oltára, ktorý je pred Bohom, jeden hlas, (14)vraviaci tomu šiestemu anjelovi, ktorý mal trúbu: Uvoľni tých štyroch anjelov, ktorí sú zviazaní¹⁵⁴ 266 pri tej veľkej rieke Eufrate. (15)I boli uvoľnení⁴⁶ tí štyria anjeli, ktorí sú prihotovení¹⁵⁴ na hodinu a deň a mesiac a rok, aby zabíjali tretinu ľudí. (16)A počet vojsk na koňoch²⁶⁷ bol dvakrát desaťtisíc desaťtisícov; ten ich počet som počul.

(17)A tak som vo videní uzrel kone a tých, ktorí na nich sedeli, majúcich ohnivé a hyacintové²⁶⁸ a sírové kyrsy²⁵⁹; a hlavy tých koní boli ako hlavy levov a z ich tlám vychádza oheň a dym a síra. (18)Od týchto troch pohrôm bola zabitá⁴⁶ tretina ľudí, od²⁶⁵ ohňa a dymu a síry,

ktoré vychádzajú²⁶⁹ z ich tlám. (19)Lebo schopnosť²⁷⁰ tých koní je v ich tlame a v ich chvostoch, lebo ich chvosty sú podobné hadom²⁷¹ a majú hlavy a nimi²⁷² ubližujú²⁷³. (20)A zvyšujúci²⁷³ z ľudí, ktorí týmito pohromami²⁷² zabíjajú neboli⁴⁶, sa nedali na pokánie z činov²⁷³ svojich rúk, aby sa prestali klaňať²⁷⁴ démonom a zlatým a strieborným a mosadzným²⁷⁵ a kamenným a dreveným modlám, ktoré nemôžu ani hľadiť ani počúvať ani choď, (21)a nedali sa na pokánie zo svojich vražd ani zo svojich kúzlíctiev ani zo svojho smilstva ani zo svojich krádeží.

10 I uvidel som z neba zostupovať ďalšieho silného anjela, oblečeného¹⁵⁴ v oblak²⁷⁶; a na jeho hlave²⁷⁷ dúha, a jeho tvár ako slnko, a jeho nohy ako ohnivé stĺpy²⁷⁸; (2)a v svojej ruke mal²⁷⁹ otvorenú¹⁵⁴ knižku. I postavil²⁸⁰ svoju pravú nohu na mori a ľavú na zemi (3)a volal²⁸¹ mohutným hlasom, priam tak ako reve lev. A keď zavola²⁸¹ 282, prehovorilo svojimi hlasmi²⁸³ sedem hromov. (4)A keď tých sedem hromov prehovorilo²⁸², chystal som sa¹⁰⁸ písať; i počul som z neba hlas vraviaci: Zapečať tie veci, ktoré tých sedem hromov prehovorilo, ale nezapisuj ich.

(5)A ten anjel, ktorého som uvidel stáť na mori a na zemi, pozdvihol svoju pravú ruku k nebu (6)a odprisahal pri tom, ktorý žije na veky vekov, ktorý stvoril nebo aj veci, ktoré sú v ňom, a zem aj veci, ktoré sú na²⁸⁴ nej, a more aj veci, ktoré sú v ňom, že už nebude odkladu²⁸⁵, (7)lež v dňoch hlasu siedmeho anjela, keď sa bude chystať¹⁰⁸ trubiť²⁸⁶, bude aj dovŕšené⁴⁶ 287 Božie tajomstvo, ako oznámil bláhu zvest svojím nevoľníkom, prorokom.

(8)A ten hlas, ktorý som počul z neba, opäť hovoril so mnou a vravel²⁸⁸: Choď, vezmi tú knižku, ktorá je otvorená¹⁵⁴ v ruke toho anjela, ktorý stojí na mori a na zemi. (9)I odišiel som k tomu anjelovi a vravel som mu, žeby mi tú knižku dal. I vraví mi: Vezmi a zjedz ju, i spraví tvoje brucho horkým²⁸⁹, ale v твоjich ústach bude sladká ako med. (10)I vzal som tú knižku z ruky toho anjela a zjedol som ju, i bola v mojich ústach ako med sladká, a keď som ju dojedol, zhorklo²⁸⁹

moje brucho. (11)I vravia mi: Musíš opäť prorokovať²⁹⁰ o národnostiach²⁹¹ a národov a jazykoch a mnohých kráľoch²⁹².

11 A bola mi daná⁴⁶ trstina, podobná palici²⁹³, so slovami²⁹⁴: Vstávaj a zmeraj Boží chrám a oltár a tých, ktorí sa v ňom klaňajú; (2)a nádvorie, ktoré je zvonku pred chrámom²⁹⁵, vynechaj vonku²⁹⁶ a nemeraj ho, pretože bolo vydané⁴⁶ národom, i budú na sväté mesto štyridsaťdva mesiacov šliapať²⁹⁷. (3)A dvom svojim svedkom dám, že²⁹⁸ budú tisíc dvestošesťdesiat dní prorokovať, súc obľechením¹⁵⁴ vo vrecia. (4)To²⁹⁹ sú tie dve olivy a tie dve lampy³⁰⁰, ktoré stoja pred Pánom zeme; (5)a ak im kto chce³⁰¹ ublížiť, vychádza z ich úst oheň a stravuje³⁰² ich nepriateľov; a ak im kto chce³⁰¹ ublížiť, musí byť takto zabitý⁴⁶. (6)Tí²⁹⁹ majú právomoc zamknúť³⁰³ nebo, aby za dní ich prorokovania nepršal dážď, a majú právomoc nad vodami, obracať ich na krv, a zem udrieť hociakou pohromou³⁰⁴, koľkokol'koľvek ráz sa im zachce³⁰¹. (7)A keď svoje svedectvo dokončia³⁰⁵, povedie ten zver, ktorý vystupuje^{129 306} z bezdna, s nimi vojnú³⁰⁷ a premôže ich³⁰⁸ a zabije ich (8)a ich mŕtvola bude na ulici toho veľkého mesta, ktoré³⁰⁹ sa duchovne volá Sodoma a Egypt, kde aj ich Pán bol ukrižovaný⁴⁶, (9)a ľudia z národností²⁹¹ a kmeňov a jazykov a národov ich mŕtvolu za tri a pol dňa vídajú³¹⁰ a nedopúšťajú ich mŕtvoly³¹¹ položiť do hrobky; (10)a tí, ktorí sídlia na zemi, sa nad nimi radujú a veselia a budú si navzájom posilať dary, pretože títo, tí dvaja proroci, tým, ktorí sídlia na zemi, spôsobili muky³¹². (11)A po tých troch a pol dňoch do³¹³ nich vstúpil duch³¹⁴ života z Boha, i postavili sa na svoje nohy; a na tých, ktorí ich pozorovali³¹⁵, padol³¹⁶ veľký strach. (12)A z neba som počul silný hlas, vraviaci im: Vystúpte¹²⁹ sem. I vystúpili¹²⁹ v oblaku do neba a ich nepriatelja ich spozorovali³¹⁵. (13)A v tamtej hodine nastalo veľké zemetrasenie a desatina toho mesta padla, a v tom zemetrasení bolo zabité⁴⁶ sedem tisíc mien ľudí; a zvyšujúci³¹⁷ boli naplnení⁴⁶ strachom³¹⁸ a vzdali³¹⁹ slávu Bohu neba.

(14)Druhé beda odišlo – hľa, rýchlo prichádza tretie beda.

(15)I zatrúbil siedmy anjel a v nebi zazneli³²⁰ silné hlasy, vraviace: Nastalo kralovanie nášho PÁNA a jeho KRISTA nad svetom³²¹, i bude kralovať na veky vekov. (16)A tých dvadsaťštyri starších, ktorí sedia³²² na svojich trónoch³²² pred Bohom, padlo na svoje tváre, i dali sa Bohu klaňať³²², (17)vraviac: Ďakujeme ti PANE, Bože³²², Všemocný³²², ktorý si a ktorý si bol³²², že si sa chopil svojej veľkej moci a ujal si sa kralovania. (18)I boli národy rozhnevane⁴⁶ a prišiel tvoj hnev a doba mŕtvych, žeby boli súdení^{46 323}, a dať odmenu tvojim nevoľníkom, prorokom, a svätým a tým, ktorí sa boja tvojho mena, malým aj veľkým, a zničiť²⁴¹ tých, ktorí ničia^{241 324} zem.

(19)A Boží chrám v nebi bol³²⁵ otvorený⁴⁶ a ukázala sa v jeho chráme schrana jeho³²⁶ zmluvy³²⁷, i nastali blesky a hlasy¹³⁶ a hromy a zemetrasenie a veľké krupobitie.

12 A v nebi sa ukázalo veľké znamenie: žena oblečená¹⁵⁴ v slnko a pod jej nohami mesiac a na jej hlave veniec¹⁷³ dvanástich hviezd; (2)a súcťehotná, kričala, zvíjajúc sa³²⁸ a trpiac muky pôrodu³²⁹.

(3)A ukázalo sa v nebi ďalšie znamenie, a hľa, veľký ohnivý³³⁰ drak, majúci sedem hláv a desať rohov, a na jeho hlavách³³⁰ sedem čeleniek³³¹; (4)a jeho chvost vlečie tretinu hviezd neba, i zhodil ich na zem. A ten drak zastal pred tou ženou, ktorá sa chystala¹⁰⁸ porodiť, aby, keď porodí, jej dieťa zožral³³². (5)I porodila syna mužského pohlavia, ktorý má¹⁰⁸ všetky národy pást³³² železnou palicou³³², a to jej dieťa bolo uchvátené⁴⁶ k Bohu a k jeho trónu; (6)a tá žena zutekala do pustyne, čo³³³ tam má od Boha prihotovené¹⁵⁴ miesto, aby ju tam tisíc dvestošesťdesiat dní živil.

(7)I nastala v nebi vojna³³⁴: Michaél a jeho anjeli sa dali³²⁹ viesť vojnú³³⁴ s tým drakom, a drak sa dal bojovať^{334 335}, aj jeho anjeli, (8)a nezvládal³³⁶, ani sa v nebi už nenašlo ich miesto; (9)i bol ten veľký drak, ten starý³³⁷ had, ktorý sa volá Diabol a Satan, ktorý zvädza⁴⁸ celý obývaný svet, zhodený^{46 338}, bol zhodený^{46 338} na zem, a s ním boli zhodení^{46 338} jeho anjeli.

(10)A v nebi som počul silný hlas, vraviaci: Teraz nastalo vyslobodenie³³⁹ a sila³⁴⁰ a kralovanie³⁴¹ nášho Boha a prá-

vomoc³⁴⁰ jeho KRISTA, pretože žalobca našich bratov, ktorý ich pred naším Bohom dňom aj nocou obžalával³⁴², bol zhodený^{46 338}; (11) a oni nad ním zvíťazili³⁴³ pre¹⁴⁶ krv Baránka²⁰⁵ a pre¹⁴⁶ slovo svojho svedectva, a svoje žitie nemilovali³⁴⁴ až do smrti. (12) Pre túto príčinu sa veselte, vy nebesá aj vy, ktorí v nich máte svoj stan³⁴⁴. Beda zemi a moru, pretože diabol zostúpil k vám a má veľkú zlosť, vediac, že má málo času³⁴⁵.

(13) A keď ten drak uvidel, že bol zhodený^{46 338} na zem, dal sa tú ženu, ktorá³⁰⁹ porodila to *dieťa* mužského pohlavia, prenasledovať. (14) I boli tej žene dané⁴⁶ dve krídla veľkého orla, aby mohla letieť³⁴⁶ do pustiny na svoje miesto, čo³⁴⁷ tam je preč od³⁴⁸ toho hada živena za dobu a doby a pol doby. (15) A had za tou ženou vypustil zo svojich úst vodu ako riekú, aby ju spravil korisťou rieky³⁴⁹. (16) A tej žene pomohla zem; i otvorila zem svoje ústa a tú riekú, ktorú drak zo svojich úst vypustil, pohltila³⁵⁰. (17) A drak sa na tú ženu³⁵¹ rozhneval a odišiel viesť^{352 353} vojnu³⁰⁷ so zvyšujúcimi³⁵⁴ z jej semena, ktorí sú bedliví o Božie príkazy a držia sa³⁵⁵ Ježišovo svedectva.

(18) I postavil som sa na piesok mora a uvidel som z mora vystupovať¹²⁹ zvera majúceho desať rohov a sedem hláv, a na jeho rohoch desať čeleniek³⁵⁶ a na jeho hlavách³⁵⁶ mená rúhania. (2) A ten zver, ktorého som uvidel, bol podobný dráďáci, a jeho nohy ako medvedie³⁵⁷ a jeho ústa ako ústa leva; a ten drak mu dal svoju silu³⁴⁰ a svoj trón a veľkú právomoc³⁴⁰. (3) A jednu z jeho hláv som videl stáby na smrť ubitú³⁵⁸; a tá jeho smrteľná rana³⁵⁹ bola uzdravená⁴⁶ a celá zem bola udivená^{46 360} za tým zverom. (4) I dali sa klaňať drakovi, pretože tomu zverovi dal právomoc, a dali sa klaňať tomu zverovi, vraviac: Kto je tomu zverovi podobný a kto s ním môže viesť vojnu^{353 361}? (5) I boli mu dané⁴⁶ ústa hovoriace veľké veci a rúhania; a bola mu daná⁴⁶ právomoc pôsobiť^{352 353 362} po štyridsaťdva mesiacov. (6) I otvoril svoje ústa na rúhanie voči Bohu, rúhať sa³⁵³ jeho menu a jeho stanu³⁶³ a tým, ktorí svoj stan majú³⁶⁴ v nebi; (7) a bolo mu

dané⁴⁶ viesť^{352 353} vojnu³⁰⁷ so svätými a zvíťaziť nad nimi³⁶⁴. A bola mu daná⁴⁶ právomoc nad každým kmeňom a ľudom a jazykom a národom; (8) a budú sa mu klaňať všetci, ktorí sídlia na zemi, *každý*, ktorého meno nie je od založenia sveta zapísané¹⁵⁴ v knihe života zabitého³⁵⁸ Baránka²⁰⁵. (9) Ak kto má ucho, nech počuje. (10) Ak kto [odvádza] do zajatia³⁶⁵, ide do zajatia; ak kto bude mečom³⁶⁶ zabíjať³⁶⁷, musí byť mečom³⁶⁶ zabitý^{46 367}. Tu je trepezlivosť³⁶⁷ a viera svätých.

(11) A zo zeme som uvidel vystupovať¹²⁹ ďalšieho zvera, i mal dva rohy podobné baránkovi^{205 367} a hovoril ako drak; (12) a vykonáva³⁵² všetku právomoc toho prvého zvera pred ním, a zem a tých, ktorí v nej³⁶⁸ sídlia, pohýna³⁵², aby sa dali klaňať³⁶⁹ tomu prvému zverovi, čo³⁴⁷ bola jeho smrteľná rana³⁵⁹ uzdravená⁴⁶. (13) A koná³⁵² veľké znamenia, takže pôsobí^{352 370} aj zostupovanie ohňa³⁷¹ z neba na zem pred ľuďmi, (14) a tých, ktorí sídlia na zemi, zvädza⁶⁸ z príčiny tých znamení³⁷², ktoré mu bolo dané⁴⁶ pred tým zverom vykonať³⁵², a vraví, žeby tí, ktorí sídlia na zemi, zhotovili³⁵² tomu zverovi, čo má ranu od meča³⁶⁶ a ožil, obraz; (15) a bolo mu dané⁴⁶ dať tomu obrazu zvera dych³⁷³, aby ten obraz zvera aj prehovoril³⁷⁴ a pôsobil³⁷⁵, aby boli, koľkíkoľvek sa tomu obrazu zvera nepoklonia³⁷⁵, zabiti^{375 46}. (16) A pôsobí³⁷⁵, *pokiaľ ide o* všetkých, malých aj veľkých a bohatých aj chudobných a slobodných aj nevoľníkov, aby im dali na ich pravej ruke alebo na ich čelo značku³⁷⁶ (17) a aby nikto nemohol nič kúpiť alebo predat'³⁷⁴, iba ak ten, kto tú značku³⁷⁶ má, meno toho zvera alebo číslo jeho mena. (18) Tu je múdrosť: Kto má dôvtip³⁷⁷, nech číslo toho zvera spočíta, lebo je to číslo človeka a jeho číslo je šesťstošesťdesiatšesť.

14 A uvidel som, a hľa, na vrch Sión zastaví Baránok²⁰⁵ a s ním³⁷⁸ stoštyridsaťštyri tisíce, majúce³⁷⁹ na svojich čelách napísané¹⁵⁴ jeho meno a meno jeho Otca. (2) I počul som z neba hlas ako hlas mnohých vôd a ako hlas veľkého hromu, a ten hlas, ktorý som počul, *bol* stáby harfeníkov hrajúcich³⁸⁰ na svojich harfách; (3) i spievajú pred trónom a pred tými

štyrmi živými bytosťami a tými staršími novú³⁸¹ pieseň, a tú pieseň sa nikto nemohol naučiť, iba ak tých stoštyridsať štyri tisíc, ktorí sú kúpení¹⁵⁴ zo⁴² zeme. (4) To³⁸² sú tí, ktorí neboli potriesnení^{46 383} s ženami, lebo sú panici; títo³⁸², ktorí nasledujú Baránka²⁰⁵, kamkoľvek ide³⁸⁴. Tí³⁸² boli z⁴² ľudí kúpení⁴⁶ ako prvotiny Bohu a Baránkovi²⁰⁵ (5) a v ich ústach¹⁰¹ sa nenašla lož, [lebo] sú bezúhonní.

(6) A v strede neba som uvidel letieť ďalšieho anjela, majúceho⁷³² večnú blahú zvesť, žeby blahú zvesť priniesol tým³⁸⁵, ktorí sú usadení^{380 386} na zemi, a každému národu a kmeňu a jazyku a ľudu³⁸⁵, (7) vraviac silným hlasom: Zlaknite sa³⁸⁷ Boha a vzdajte mu slávu, lebo prišla hodina jeho súdu, a pokloňte sa³⁷⁵ tomu, ktorý vytvoril^{375 192} nebo a zem a more a pramene vôd.

(8) A dal sa nasledovať ďalší, druhý anjel, vraviac: Padol, padol veľký Babylon, ktorý všetky národy napojil z vína popudenia³⁸⁸ svojho smilstva.

(9) A dal sa ich nasledovať ďalší, tretí anjel, vraviac silným hlasom³⁸⁹: Ak sa kto klania tomu zverovi a prijíma na svojom čele alebo na svoju ruku značku³⁷⁶, (10) bude aj on piť z vína Božieho popudenia, ktoré je bez prímiesi³⁹⁰ namiešané^{154 391} v kalichu jeho hnevu, a bude pred svätými anjelmi a pred Baránkom²⁰⁵ mučený v ohni a síre; (11) a dym ich muky vystupuje¹²⁹ na veky vekov, i nemajú tí, ktorí sa klaňajú tomu zverovi a jeho obrazu, a ak kto prijíma značku³⁷⁶ jeho mena, dňom ani nocou oddychu³⁹². (12) Tu je trpezlivosť³⁷ svätých, ktorí sú bedliví o Božie príkazy a vieru v Ježiša.

(13) I začul som z neba hlas vraviaci: Zapiš: Blažení mŕtvi, ktorí odteraz umierajú v Pánovi. Áno, vraví Duch, aby si oddýchli³⁹³ od³⁹⁴ svojich lopôt, lebo ich činy³⁹⁵ ich³⁷⁸ nasledujú.

(14) A uvidel som, a hľa, biely oblak, a na tom oblaku³⁹⁶ ktosi sediaci, podobný³⁹⁷ Synovi človeka, majúci³⁹⁸ na svojej hlave³⁹⁸ zlatý veniec³⁹⁸ a v svojej ruke ostrý kosák; (15) a z chrámu vyšiel ďalší anjel a privolával³⁹⁹ silným hlasom tomu, ktorý sedel na oblaku: Pošli⁴⁰⁰ svoj kosák a žni⁴⁰¹, pretože prišla hodina žatia⁴⁰²,

pretože žatva zeme vyschla⁴⁰³. (16) A ten, ktorý sedel na tom oblaku, priložil⁴⁰⁴ svoj kosák na zem, i bola zem požatá⁴⁴⁶.

(17) A z chrámu, ktorý je v nebi, vyšiel ďalší anjel, a aj on mal³⁹⁸ ostrý kosák; (18) a z oltára vyšiel ďalší anjel, ktorý má⁴⁰⁵ právomoc nad ohňom, a ozval sa⁴⁰⁶ silným hlasom tomu, ktorý mal³⁹⁸ ten ostrý kosák, vraviac: Pošli⁴⁰⁰ svoj ostrý kosák a očes⁴⁰⁷ strapce viniča zeme, lebo jeho hrozná plne dozreli. (19) I priložil⁴⁰⁴ ten anjel svoj kosák k zemi⁴⁰⁸ a očesal⁴⁰⁷ vinič zeme a strapce nahádzal do veľkého lisu Božieho popudenia. (20) A ten lis bol šliapaný^{46 409} vonku za mestom⁴¹⁰, i vyšla z toho lisu krv až po zubadlá koní, tak asi tisíc šesťsto stadií⁴¹¹.

15 I uvidel som v nebi ďalšie znamenie, veľké a podivuhodné: siedmich anjelov, majúcich³⁹⁸ sedem pohrôm, posledných, lebo v nich bude Božie popudenie dovŕšené⁴¹².

(2) A uvidel som stáby sklené more, zmiešané s ohňom, a tých, ktorí víťazili⁴⁰⁵ nad tým zverom a nad jeho obrazom a nad číslom⁴¹³ jeho mena, zastavších na to sklené more, majúcich³⁹⁸ Božie harfy; (3) i spievajú pieseň Mojžiša, Božieho nevoľníka, a pieseň Baránka⁴¹⁴, vraviac: Veľké a podivuhodné sú tvoje činy, PANE, Bože⁴¹⁴, Všemocný⁴¹⁴, spravodlivé a dôveryhodné⁴¹⁵ sú tvoje cesty, Kráľ národov. (4) Ktože by sa tá⁴¹⁶ nezlakol⁴¹⁷, PANE, a neoslavoval⁴⁰⁹ tvoje meno? Áno⁴¹⁸, len ty si Svätý⁴¹⁹; áno⁴¹⁸, všetky národy prídu a pred tebou sa poklonia⁴²⁰, pretože tvoje spravodlivosti⁴²¹ boli zjavené⁴²².

(5) A po týchto veciach som uvidel, že²⁹⁸ chrám stanu³⁶³ svedectva v nebi bol otvorený⁴⁶ (6) a tí siedmi anjeli, ktorí mali³⁹⁸ tých sedem pohrôm, z toho chrámu vyšli, súc odiati⁴²³ čistým skvúcim ľanom a okolo hrudí sú opásaní⁴²³ zlatými opaskami. (7) A jedna z tých štyroch živých bytostí dala tým siedmim anjelom sedem zlatých čiaš⁴²⁴, naplnených^{423 424} popudením Boha, ktorý žije na veky vekov; (8) a chrám bol naplnený^{46 424} dymom od¹⁸⁴ Božej slávy a od⁴²⁵ jeho moci, a do chrámu nemohol nikto vstúpiť, pokiaľ tých sedem pohrôm tých siedmich anjelov nebolo dokončených⁴²⁶.

16 I začul som z chrámu silný hlas, vraviaci tým siedmim anjelom: Chodte a povylievajte tých sedem čias⁴²⁷ Božieho popudenia k zemi⁴²⁷.

(2)I odišiel prvý a vylial svoju čašu⁴²⁷ na zem⁴²⁸, i dostala sa na ľudí, ktorí mali značku⁴²⁹ toho zvera a ktorí sa klaňali jeho obrazu, zlá a tráplivá⁴³⁰ vredovitosť⁴³¹.

(3)A druhý vylial svoju čašu⁴²⁷ do mora, i ostalo krvou⁴³² stáby mŕtveho a každá živá duša⁴³³ v mori umrela.

(4)A tretí vylial svoju čašu⁴²⁷ do riek a [do] prameňov vôd, i ostali krvou⁴³²; (5)i začul som anjela vôd vraviť: Spravodlivý si ty, ktorý si a ktorý si bol, Svätý⁴³⁴, že si tieto veci usúdil, (6)pretože krv svätých⁴³⁵ a prorokov vylievali⁴³⁶, i dal si im krv piť⁴³⁶; sú toho hodní. (7)A oltár som začul vraviť: Áno, PANE, Bože⁴³⁷, Všemocný⁴³⁷, dôveryhodný⁴³⁷ a spravodlivé sú tvoje súdy.

(8)A štvrtý vylial svoju čašu⁴²⁷ na slnko, i bolo mu dané⁴⁴⁶ páliť⁴³⁶ ľudí ohňom⁴³⁸; (9)i boli ľudia pálení^{436 46} veľkým pálením⁴³⁹ a dali sa rúhať menu Boha, ktorý mal⁴⁴⁰ nad týmito pohromami moc⁴⁴¹, a nedali sa na pokánie, vzdať mu slávu.

(10)A piaty vylial svoju čašu⁴²⁷ na trón toho zvera, i ostalo jeho kráľovstvo zatemnené; i hrýzli od⁴²⁵ utrpenia⁴⁴² svoje jazyky (11)a dali sa pre svoje utrpenia^{425 442} a pre svoje vrede^{425 431} rúhať Bohu neba a nedali sa zo svojich činov³⁹⁵ na pokánie.

(12)A šiesty vylial svoju čašu⁴²⁷ na tú veľkú riekú Eufrat, i vyschla jej voda, aby bola pripravená⁴⁴⁶ cesta kráľov od východu slnka. (13)A uvidel som z úst toho draka a z úst toho zvera a z úst toho nepravého⁴⁴³ proroka troch nečistých duchov, ako žaby, (14)lebo to sú duchovia démonov, konajúci znamenia, ktorí sa vypravujú⁴⁴⁴ ku kráľom celého obývaného sveta zhromaždiť ich do vojny⁴⁴⁵ [oného] veľkého dňa Boha, Všemocného⁴³⁷. (15)(Hľa, prichádzam ako zlodej; blažený, kto bdie a dbá o svoje šatstvo, aby nechodil nahý a aby nezreli⁴⁴⁶ jeho hanbu.) (16)I zhromaždil ich k miestu⁴⁴⁷, ktoré sa hebrejsky volá Armagedón.

(17)A siedmy vylial svoju čašu⁴²⁷ na ovzdušie⁴⁴⁸, i vyšiel od chrámu neba, od trónu, silný hlas, vraviaci: Stalo sa⁴⁴⁹.

(18)I nastali⁴⁴⁹ blesky a hlasy⁴⁵⁰ a hromy, a nastalo⁴⁴⁹ veľké zemetrasenie, aké nenastalo⁴⁴⁹ odvtedy, čo na zemi povstali⁴⁵¹ ľudia – tolké zemetrasenie, také veľké.

(19)A to veľké mesto ostalo⁴⁵¹ na tri časti a mesta národov padli; a pred Bohom bol pripomenutý⁴⁴⁶ veľký Babylon, dať mu kalich vína popudenia jeho hnevu.

(20)A každý ostrov zutekal a vrchy sa nenašli; (21)a z neba na ľudí zostupuje veľké krupobitie, asi talentové⁴⁵². A ľudia sa pre pohromu⁴⁵³ toho krupobitia dali rúhať Bohu, pretože tá pohroma od neho je veľmi veľká.

17 I prišiel jeden z tých siedmich anjelov, ktorí mali⁴⁵³ tých sedem čias⁴⁵³, a prehovoril so mnou, vraviac: Pod⁴⁵⁴, ukážem ti odsúdenie⁴⁵⁵ tej veľkej smilnice, ktorá sedí na mnohých vodách, (2)s ktorou smilnili⁴⁵⁶ králi zeme; a tí, ktorí obývajú zem, boli z vína jej smilstva opití⁴⁶. (3)I odniesol ma v duchu do pustiny a uvidel som ženu sediacu na šarlátovom zverovi⁴⁵⁷, posiatom⁴⁵⁷ menami rúhania, majúcom sedem hláv a desať rohov. (4)A tá žena bola oblečená⁴⁵⁴ v purpur a šarlát a ošperkovaná^{454 458} zlatom a drahým kamením⁴⁵⁹ a perlami a v svojej ruke mala zlatý pohár, naplnený^{457 454} ohavnosťami a nečistými vecami jej smilstva⁴⁶⁰, (5)a na svoje čelo napísané⁴⁵⁴ meno: Tajomstvo, veľký Babylon, mať smilnic a ohavnosť zeme. (6)A tú ženu som uvidel opitú⁴⁵⁴ z krvi svätých a z krvi Ježišových svedkov; a keď som ju uvidel, podivil som sa veľkým podivením. (7)A ten anjel mi povedal: Prečo si sa podivil? Ja ti rieknem tajomstvo tej ženy a toho zvera, ktorý ju nesie, ktorý má tých sedem hláv a tých desať rohov. (8)Ten zver, ktorého si uvidel, bol a nie je a má¹⁰⁸ vystupovať¹²⁹ z bezdna a odchádzať do záhuby; a tí, ktorí sídlia na zemi, ktorých mená nie sú od založenia sveta napísané⁴⁵⁴ na knihu⁶ života, sa budú diviť, zrúcať⁴⁴⁶ toho zvera, že bol a nie je, a bude prítomný⁴⁶¹. (9)Tu je dôvtip⁴⁶², ktorý²¹⁷ so sebou nesie⁴⁶³ múdrosť⁴⁶⁴: Tých sedem hláv je sedem vrchov, čo⁴⁶⁵ na nich tá žena sedí. (10)A sú⁴⁶⁶ siedmi králi; piati padli, jeden je, ďalší ešte neprišiel, a keď príde, musí ostať krátko⁴⁶⁷; (11)a ten zver, ktorý bol a nie

je, je aj sám ôsmy aj je z tých siedmich a odchádza do záhuby. (12)A tých desať rohov, ktoré si uvidel, sú desiatí králi, ktorí⁴⁶⁸ ešte kráľovstvo nedostali, ale⁴⁶⁹ právomoc ako králi dostávajú v jednu hodinu s tým zverom. (13)Tí majú jednu mienku a dávajú svoju silu a právomoc³⁴⁰ tomu zverovi; (14)tí povedú vojnu⁴⁷⁰ s Baránkom⁴⁷¹ a Baránok⁴⁷¹ ich premôže⁴⁷¹, pretože je Pán pánov a Kráľ kráľov, a tí s ním sú povolaní¹⁵⁴ a vyvolení¹⁵⁴ a verní⁴⁹.

(15)I vraví mi: Tie vody, ktoré si uvidel, kde tá smilnica sedí, sú národnosti²⁹¹ a davy a národy a jazyky; (16)a tých desať rohov, ktoré si uvidel, a ten zver, tí tú smilnicu znenávidia⁴⁷² a spravia ju opustenou^{154 473} a nahou, a budú jesť jej mäso⁴⁷⁴ a budú ju spaľovať⁴⁷² v ohni⁴⁷⁵, (17)lebo Boh dal do ich srdíc, žeby vykonali⁴⁷⁶ jeho mienku a zachovali sa⁴⁷⁶ jednomyseľne⁴⁷⁷ a dali svoje kráľovstvo tomu zverovi, do- kiaľ Božie slová nebudú uskutočnené^{46 478}. (18)A tá žena, ktorú si uvidel, je to veľké mesto, ktoré má kráľovskú moc⁵¹⁴ nad kráľmi⁵¹⁵ zeme.

18 Po týchto veciach som uvidel z neba zostupovať ďalšieho anjela, majúceho veľkú právomoc, a od¹⁹⁴ jeho slávy bola osvetlená⁴⁶ zem. (2)I zvolal⁴⁷⁹ mocným hlasom⁴⁸⁰, vraviac: Padol, padol veľký Babylon, a stal sa sídlom démonov a skrýšou⁴⁸¹ každého nečistého ducha a skrýšou^{481 482} každého nečistého a nenávideného vtáka, (3)pretože všetky národy majú z vína popudenia⁴⁸³ jeho smilstva vypité⁴⁸⁴, i smilnili⁴⁸⁵ s ním⁴⁸⁶ králi zeme a obchodníci zeme zbohatli zo sily⁴⁸⁷ jeho rozkošníctva⁴⁸⁸.

(4)A z neba som počul ďalší hlas, vraviac: Vydite z neho, môj ľud, aby ste sa nestali spoluúčastníkmi jeho hriechov a aby sa vám nedostalo z jeho pohrôm, (5)pretože jeho hriechy boli⁴⁸⁹ spolu napoplené^{46 490} až do neba a Boh si spomenul na jeho neprávosti⁴⁹¹. (6)Odpláťte mu tak, ako odplácal^{485 492} on, a zdvojnásobte [mu] dvojnásobky⁴⁹³ podľa jeho činov³⁹⁵; v kalichu, ktorý miešal⁴⁸⁵, mu namiešajte dvojnásobok⁴⁹³. (7)Kolkó sa naoslavoval sám seba a naužíval⁴⁹⁴ rozkošníctva⁴⁸⁸, toľko mu dajte muky a žalosti. Pretože vo svojom srdci vraví: Sedím ako kráľovná,

a vdova nie som a žalosti nijako neuvidím – (8)pre túto príčinu pridú v jeden deň jeho pohromy, smrť a žalosť a hlad, i bude spálený⁴⁶ v ohni⁴⁹⁵, pretože PÁN, Boh¹⁶, ktorý ho súdil⁴⁹⁶, je silný⁴⁹⁷. (9)A králi zeme, ktorí s ním⁴⁸⁶ smilnili⁴⁸⁵ a rozkošníctva sa naužívali^{488 494}, sa nad ním, keď budú zrietať⁴⁴⁶ dym jeho požiaru, dajú⁴⁹⁸ plakať a bedovať, (10)stojac pre strach z jeho muky z ďaleka, a budú vraviť: Beda, beda – to veľké mesto, Babylon, to silné⁴⁹⁷ mesto, že jednej hodiny prišiel tvoj súd! (11)Aj obchodníci zeme nad ním plačú a žalostia, pretože ich náklad⁴⁹⁹ už nikto nekupuje, (12)náklad⁴⁹⁹ zlata a striebra a drahého kamenia⁵⁰⁰ a perál⁵⁰¹ a kmentu⁵⁰² a purpuru a hodvábu⁵⁰² a šarlátu, ani žiadne⁵⁰³ tujové⁵⁰⁴ drevo ani žiadne⁵⁰³ náradie⁵⁰⁵ slonovinové ani žiadne⁵⁰³ náradie⁵⁰⁵ z najcenejšieho dreva a mosadze⁵⁰⁶ a železa a mramoru, (13)ani škoricu a amómon⁵⁰⁷ a kadivá a voňavku⁵⁰⁸ a kadidlo⁵⁰⁹ a víno a olej a jemnú múku a pšenicu a dobytok a ovce, ani z koní a vozov a tiel⁵¹⁰, ani duše ľudí. (14)A zrelé ovocie, predmet túžby tvojej duše, ti ušlo⁵¹¹, a všetky blahobytné⁵¹² a skvúce⁵¹³ veci sa ti⁵¹¹ stratili a už nikdy ich nenájdu. (15)Obchodníci s týmito vecami⁵¹⁶, ktorí z⁴² neho⁵¹⁷ zbohatli, budú pre strach z jeho⁵¹⁷ muky stáť z ďaleka, plačúc a žalostiac, (16)vraviac: Beda, beda – to veľké mesto, oblečené¹⁵⁴ v kment⁵¹⁸ a purpur a šarlát a ošperkované^{154 518} zlatom a drahým kamením⁵¹⁸ a perlami⁵¹⁹, (17)že toľké bohatstvo bolo jednej hodiny spustošené⁴⁶¹ A každý kormidelník⁵²⁰ a každý, kto pláva na volajaké miesto, aj námorníci a kolki pracujú na mori, zastali z ďaleka (18)a kričali, zrúcať⁴⁴⁶ dym jeho⁵¹⁷ požiaru, vraviac: Tomuto veľkému mestu ktoré bolo podobné? (19)I nasypali⁵²¹ na svoje hlavy zeminu⁵²² a kričali, plačúc a žalostiac, vraviac: Beda, beda – to veľké mesto, v ktorom všetci, ktorí mali na mori lode, zbohatli z jeho nádhery⁵²³, že bolo jednej hodiny spustošené⁴⁶¹!

(20)Vesel' sa nad ním, nebo, aj vy svätí a vy apoštolí a vy proroci, pretože⁵²⁴ Boh na ňom rozsúdil váš súd⁵²⁵!

(21)A jeden silný anjel zdvihol⁵²⁶ kameň, ako veľký žarnov⁵²⁷, a zhodil ho

do mora, vraviac: Tak bude útokom⁵²⁸ zhodený⁴⁶ Babylon, to veľké mesto, a už vôbec⁵²⁹ nikdy sa nenájde; (22) a už vôbec⁵²⁹ nikdy sa v tebe nepočuje hlas harfeníkov a hudobníkov a písačov⁵³⁰ a trubačov, a už vôbec⁵²⁹ nikdy sa v tebe nenájde žiadny⁵³¹ remeselník žiadneho⁵³¹ remesla⁵³², a už vôbec⁵²⁹ nikdy sa v tebe nepočuje zvuk⁵³³ žarnova⁵²⁷, (23) a už vôbec⁵²⁹ nikdy v tebe nezasvieti⁵³⁴ svetlo lampy, a už vôbec⁵²⁹ nikdy sa v tebe nepočuje hlas ženicha a nevesty, pretože veľmoži zeme boli tvojimi obchodníkmi, pretože všetky národy boli zvedené^{46 68} tvojím kúzníctvom⁵³⁵. (24) A našla sa v ňom krv⁵³⁶ prorokov a svätých a všetkých na zemi zabitých^{534 537}.

19 Po týchto veciach som v nebi počul stáby silný hlas početného davu, vraviaceho⁵³⁸: *HALLÉLÚJA!* Záchra-^{na}²²⁰ a sláva a moc nášho Boha, (2) pretože jeho súdy sú dôveryhodné⁵³⁹ a spravodlivé, pretože súdil⁴⁹⁶ tú veľkú smilnicu, ktorá⁵⁴⁰ svojím smilstvom⁵³⁵ kazila⁵⁴¹ zem, a z jej ruky pomstil⁵⁴² krv svojich nevoľníkov. (3) I rieklí druhý raz: *HALLÉLÚJA!* A jej dym vystupuje⁵⁴³ na veky vekov. (4) A tých dvadsaťštyri starších padlo, aj tie štyri živé bytosti, a dali sa klaňať⁵⁴⁴ Bohu, ktorý sedí⁵⁴⁴ na tróne⁵⁴⁴, vraviac: *AMÉN, HALLÉLÚJA!* (5) A z trónu vyšiel hlas, vraviaci: Chváľte nášho Boha, všetci vy jeho nevoľníci [a] vy, ktorí sa ho bo-^{jíte}, malí aj veľkí!

(6) I počul som stáby hlas početného davu a stáby hlas mnohých vôd a stáby hlas silných hromov, vraviacich: *HALLÉLÚJA*, pretože PÁN, náš Boh, Všemocný⁵⁴⁴, sa ujal kráľovania! (7) Radujme sa a jasajme a vzdajme mu chválu, pretože prišla Baránkova⁵⁴⁴ svadba a jeho žena sa⁵⁴⁵ pripravila; (8) i bolo jej dané, aby si obliekla⁵⁴⁶ kment⁵⁴⁷, skvúci [a] čistý, lebo ten kment⁵⁴⁷ sú uskutočnené spravodlivosti⁵⁴⁸ svätých. (9) I vraví mi: Zapiš: Blaženi, ktorí sú pozvaní^{549 554} na večeru⁵⁵⁰ Baránkovej²⁰⁵ svadby. A vraví mi: Toto⁵⁵¹ sú pravdivé⁵³⁹ Božie slová. (10) I padol som pred jeho nohami, žeby som sa mu klaňal⁵⁵²; a vraví mi: Pozor, nie! Som⁵⁵³ tvoj spolunevoľník, aj tvojich bratov, ktorí sa držia³⁵⁵ Ježišovho svedectva.

Klaňaj sa⁵⁵² Bohu. Lebo duch prorocstva je Ježišovo svedectvo.

(11) I uvidel som nebo otvorené¹⁵⁴, a hľa, biely kôň, a ten, ktorý na ňom⁵⁵⁴ sedí⁵⁵⁴, [zvaný] Verný^{554 112} a Pravý^{539 554}, i súdi a vedie vojnu⁵⁵⁵ v spravodlivosti⁵⁵⁶. (12) A jeho oči – plameň ohňa, a na jeho hlave⁵⁵⁷ veľa čeleniek⁵⁵⁷; a má⁵⁵⁸ napísané¹⁵⁴ meno, ktoré nepozná nikto, iba ak on, (13) a je oblečený¹⁵⁴ v šatu⁵⁵⁹ zmáčanú^{154 560} krvou a jeho meno je nazvané¹⁵⁴ Božie Slovo. (14) A nasledovali ho na bielych koňoch vojská, ktoré sú v nebi, odiati¹⁵⁴ v biely čistý kment⁵⁴⁷; (15) a z jeho úst vychádza ostrý [dvojsečný] meč⁵²⁸, aby ním⁵⁶¹ udrel na⁵⁶² národy. A železnou palicou⁵⁶¹ ich bude pást⁵⁶³ on, a on šliape lis vína popudenia hnevu Boha, Všemocného⁵⁶³. (16) A na šatu⁵⁵⁹ a na svojej⁵⁶⁴ stehno⁵⁶⁵ má⁵⁵⁸ napísané¹⁵⁴ meno: Kráľ kráľov a Pán Pánov.

(17) I uvidel som v slnku stáť jedného anjela, i zvolal⁵⁶⁶ silným hlasom, vraviac všetkým vtákom, ktorí lietajú v strede neba: Podťe⁵⁶⁷, zhromaždite sa⁵⁶⁸ na veľkú Božiu večeru⁵⁵⁰, (18) aby ste zajedli mäsa⁵⁶⁹ kráľov a mäsa⁵⁶⁹ vojvodcov⁵⁶⁹ a mäsa⁵⁶⁹ silákov⁵⁶⁹ a mäsa⁵⁶⁹ koní a tých, ktorí na nich⁵⁵⁴ sedia⁵⁵⁴, a mäsa⁵⁶⁹ všetkých, aj slobodných aj nevoľníkov a malých a veľkých.

(19) A uvidel som toho zvera a kráľov zeme a ich vojská, zhromaždené¹⁵⁴ viest⁵⁶⁹ vojnu⁵⁶⁹ s tým, ktorý sedel¹⁵⁴ na tom koni, a s jeho vojskom. (20) I bol ten zver chytený^{570 46}, aj ten nepravý⁵⁷¹ prorok, ktorý bol s ním, ktorý pred ním konal⁵⁶⁹ znamenia, a tími⁵⁶¹ vzdal^{569 68} tých, ktorí prijali značku⁴²⁹ toho zvera, a tých, ktorí sa klaňajú⁵⁷² jeho obrazu; obaja boli zaživa hodení⁴⁶ do jazera ohňa, ktoré horí siroú⁵⁶¹. (21) A ostatní boli pozabíjaní^{46 573} mečom^{28 561} toho, ktorý sedel¹⁵⁴ na tom koni, vychádzajúcim z jeho úst, a z ich mäsa⁵⁶⁹ boli všetci vtáci nasýtení⁵⁷⁴.

20 I uvidel som z neba zostopovať anjela, majúceho⁵⁷⁵ kľúč od bezdna, a na svojej ruke⁵⁵⁴ veľkú reťaz; (2) i zmocnil sa toho draka, toho starého⁵⁷⁵ hada, ktorý je diabol a Satan, a zviazal ho na tisíc rokov (3) a hodil ho do bezdna a nad ním zamkol a zapečatil, aby už národy nezdžal^{569 68}, pokiaľ tých tisíc rokov nebude ukončených⁴⁶.

Po týchto veciach musí byť na krátky⁵⁷⁶ čas uvoľnený⁴⁶.

(4)A uvidel som tróny, i usadli na ne, a bol im daný⁴⁶ súd, a duše⁵⁷⁷ postínaných¹⁵⁴ pre Ježišovo svedectvo a pre Božie slovo, a ktorí⁵⁷⁸ sa tomu zverovali ani jeho obrazu nepoklonili a na čelo a na svoju ruku neprijali značku⁴²⁹, i ožili a na tisíc rokov sa ujali kralovania⁵⁷⁹ s KRISTOM; (5)ostatní z mŕtvych neožili, pokiaľ tých tisíc rokov nebolo ukončených⁴⁶. Toto je prvé opätovné vstanie; (6)blažený a svätý, kto v tom prvom opätovnom vstani má podiel – nad tými nemá právomoci tá druhá⁵⁸⁰ smrť, lež budú Božími a KRISTOVÝMI kňazmi a budú s ním tisíc rokov kralovať.

(7)A keď tých tisíc rokov bude ukončených⁴⁶, bude Satan zo svojho väzenia uvoľnený⁴⁶ (8)a vyjde zviest⁵⁸⁰ národy, ktoré sú v štyroch kútoch⁵⁸⁰ zeme, Góga a Magóga, zhromaždiť ich do vojny⁴⁴⁵, čo⁵⁸¹ je ich počet ako piesok mora. (9)I vystúpili¹²⁹ na šírku zeme a obklúčili tábor svätých a to milované⁵⁸² mesto; a z neba [od Boha] zostúpil oheň a strávil⁵⁸³ ich. (10)A diabol, ktorý ich zvädzal⁵⁸⁰, bol hodený⁴⁶ do jazera ohňa a síry, kde je aj ten zver aj ten nepravý⁵⁸³ prorok; i budú na veky vekov dňom aj nocou mučení.

(11)A uvidel som veľký biely trón a toho, ktorý na ňom sedel¹⁸³, od tváre ktorého zutekala zem aj nebo a nenašlo sa im miesta; (12)a uvidel som pred tým trónom stáť mŕtvych, veľkých a malých, i boli otvorené⁴⁶ knihy⁶; a bola otvorená⁴⁶ ďalšia kniha⁶, ktorá je kniha života, a mŕtvi boli súdení^{46 584} na základe⁵⁸⁵ vecí zapísaných¹⁵⁴ v tých knihách⁵ podľa ich činov³⁹⁵. (13)A more vydalo mŕtvych, ktorí v ňom boli, a smrť a hádés¹⁸⁴ vydali mŕtvych, ktorí boli v nich, i boli súdení^{46 584}, každý podľa svojich činov³⁹⁵. (14)A smrť a hádés¹⁸⁴ boli hodené⁴⁶ do jazera ohňa: Toto⁵⁸⁶ je tá druhá⁵⁸⁰ smrť, jazerom⁵⁸⁷ ohňa. (15)A ak kto nebol nájdený⁴⁶ zapísaný¹⁵⁴ v knihe⁶ života, bol do toho jazera ohňa hodený⁴⁶.

21 A uvidel som nové⁶⁰ nebo a nové⁶⁰ zem, lebo prvé nebo a prvá zem zašli⁵⁸⁸ a mora už niet.

(2)A uvidel som z neba od Boha zostupovať sväté mesto, nové⁶⁰ Jerúsalem, prihotovené¹⁵⁴ ako nevestu ozdobenú¹⁵⁴

pre jej⁵⁸⁹ muža⁵⁹⁰. (3)A začul som z neba silný hlas, vraviaci: Hľa, Boží stan⁵⁹¹ je s⁵⁹² ľudmi⁵⁹³, i usúdli sa⁵⁹⁴ s⁵⁹² nimi a oni budú jeho ľud⁵⁹⁵ a Boh sám⁵⁹⁶ bude s⁵⁹² nimi, ich Boh⁵⁹⁷, (4)a vytrie z ich očí každú slzu; a smrti už nebude, ani žalosti ani kriku ani utrpenia⁵⁹⁸ už nebude, lebo prvé veci zašli⁵⁸⁸. (5)A ten, ktorý sedel⁵⁸³ na tróne, povedal: Hľa, robím všetky veci novými⁶⁰. A vraví [mi]: Pís⁵⁹⁹, lebo tieto slová sú spoľahlivé⁶⁰⁰ a pravdivé⁶⁰¹. (6)A povedal mi: Stalo sa⁶⁰¹. Ja som ALFA a ÓMEGA⁶⁰¹, začiatok a koniec; ja tomu, kto smädne, zdarma dám z prameňa vody života. (7)Kto víťazí, zdedí tieto veci, i budem mu Bohom a on mi bude synom, (8)no zbabelým⁶⁰² a neveriacim⁶⁰³ [a hriešnikom] a ohavným⁶⁰⁴ a vrahom a smilníkom a kúzelníkom a modlárom a všetkým luhárom ich podiel v jazere, ktoré horí ohňom a sírou; to je tá druhá⁵⁸⁰ smrť.

(9)I prišiel jeden z tých siedmich anjelov, ktorí mali tých sedem čias⁴²⁴, naplnených⁴²⁴ siedmimi poslednými pohromami, a prehovoril so mnou, vraviaci: Pod⁵⁶⁷, ukážem ti nevestu, Baránkovu²⁰⁵ ženu. (10)I odniesol ma v Duchu na veľký a vysoký vrch a ukázal mi sväté mesto Jerúsalem, zostupujúce z neba od Boha, majúce Božiu slávu. (11)Jeho jas⁶⁰⁵ bol podobný najcennejšiemu kameňu, stáby křišťálovitému⁶⁰⁶ kameňu jaspisovému⁶⁰⁷; (12)malo⁶⁰⁸ veľký a vysoký múr; malo⁶⁰⁸ dvanásť brán⁶⁰⁹ a na tých bránach⁶⁰⁹ dvanásť anjelov a napísané¹⁵⁴ mená, ktoré sú [mená] dvanásť synov Israéla. (13)Od východu tri brány⁶⁰⁹ a od severu tri brány⁶⁰⁹ a od juhu tri brány⁶⁰⁹ a od západu tri brány⁶⁰⁹; (14)a múry mesta mali⁶⁰⁸ dvanásť základov a na nich mená dvanásť apoštolov Baránka⁶⁰⁵.

(15)A ten, ktorý so mnou hovoril, mal za mieru zlatú trstinu, aby zmeral to mesto a jeho brány⁶⁰⁹ a jeho múr; (16)a to mesto leží štvoruhlasté a jeho dĺžka je priam tolká ako⁶¹⁰ šírka. I zmeral to mesto tou trstinou na dvanásť tisíc stadií⁶¹¹; jeho dĺžka a šírka a výška sú rovnaké. (17)A zmeral jeho múry, stoštyridsaťštyri laktov⁶¹², miera človeka, to jest anjela.

(18)A stavivo jeho múrov: jaspis; a mesto čisté zlato, podobné čistému

sklu. (19) Základy múrov mesta *boli* ozdobené¹⁵⁴ všelijakým⁶¹³ drahým kamením⁶¹⁴: prvý základ jaspis, druhý zafír, tretí chalcedón, štvrtý smaragd, (20) piaty sardonyx, šiesty sard⁶¹⁴, siedmy chrysolit, ôsmy beryl, deviaty topas, desiaty chrysopras, jedenásty hyacint⁶¹⁴, dvanásty ametyst. (21) A tých dvanásť brán⁶⁰⁹ – dvanásť perál, každá jednotlivá⁶¹⁵ z tých brán⁶⁰⁹ bola z jednej perly, a ulica mesta čisté zlato, ako priehľadné sklo. (22) A chrámu som v ňom neuvidel, lebo jeho chrámom je PÁN, Boh¹⁶, Všemocný⁶¹⁶, a Baránok⁶⁰⁵. (23) A tomu mestu nie je treba¹¹⁵ slnka ani mesiaca, aby mu svietili, lebo ho osvetlila Božia sláva a jeho lampou je Baránok⁶⁰⁵; (24) a v jeho⁶¹⁷ svetle⁶¹⁸ budú chodiť národy a králi zeme do neho nesú svoju slávu. (25) A jeho brány⁶⁰⁹ sa vo dne nijako nebudú zamkovať⁶¹⁹; noci tam, pravdaže, nebude. (26) I zanesú⁶²⁰ do neho slávu a česť národov (27) a nijako do neho nevstúpi nič⁶²¹ obyčajné⁶²² a prevádzajúce⁶²³ ohavnosť a lož, lež iba⁶²⁴ tí, ktorí sú zapísaní¹⁵⁴ v knihe⁶ života Baránka^{605 625}.

22 I ukázal mi riekú vody života, jasnú⁶²⁶ ako krištál, vychádzajúcu z Božieho a Baránkovho⁶⁰⁵ trónu; (2) vprostred jeho⁶¹⁷ ulice a z tej aj z onej strany tej rieky⁶²⁷ drevina⁴³ života, rodiaca dvanásť ovocí, poskytujúca⁶²⁸ svoje ovocie každého mesiaca, a lístie tej dreviny⁴³ na uzdravovanie národov, (3) i nebude už žiadneho z prekliatie⁶²⁹. A bude v ňom Boží a Baránkov⁶⁰⁵ trón a jeho nevoľníci mu budú konať svätú službu⁶³⁰ (4) a budú vidieť jeho tvár a na ich čelách bude jeho meno. (5) A nebude už noci a nebude treba lampy a svetla slnka, pretože na nich bude svietiť⁶³¹ PÁN, Boh¹⁶, a budú na veky vekov kraľovať.

(6) A povedal mi: Tieto slová sú spoľahlivé⁶⁰⁰ a pravdivé⁶³² a PÁN, Boh duchov prorokov, vyslal svojho anjela, žeby jeho nevoľníkom ukázal veci, ktoré sa rýchlo⁶³² musia stať. (7) A hľa, prichádzam rýchlo; blažený, kto je bedlivý o slová proroctva tejto knihy⁶.

(8) A ja, Ján, ktorý som tieto veci počul a zrel⁶³³, a keď som počul a uzrel⁶³³, padol som, žeby som sa klaňal⁶³³ pred nohami toho anjela, ktorý mi tieto veci ukazoval. (9) I vraví mi: Pozor, nie! Som⁶³³ tvoj spolunevoľník, aj tvojich bratov, prorokov, a tých, ktorí sú bedliví o slová proroctva tejto knihy⁶. Klaňaj sa⁶³³ Bohu.

(10) A vraví mi: Slová proroctva tejto knihy⁶ nezapечатuj; tá doba je blízko. (11) Kto krivdí^{634 635}, nech ešte krivdí^{634 636}, a špinavý nech sa ešte zašpiní a spravodlivý nech ešte spravodlivosť prevádza^{636 623} a svätý nech je ešte posvätený⁶³⁷. (12) Hľa, prichádzam rýchlo a so mnou moja odmena, žeby som každému odplatil, aká bude jeho činnosť⁶³⁸. (13) Ja som ALFA a ÓMEGA⁶¹⁶, prvý a posledný, začiatok a koniec.

(14) Blažení, ktorí perú svoje rúcha, aby mali právo⁶³⁹ na drevinu⁶⁴⁰ života, a nech bránami⁶⁴⁰ vstúpia do mesta. (15) Vonku sú psi a kúzelníci a smilníci a vrahovia a modlári a každý ľúbici^{635 123} a prevádzajúci^{635 623} lož.

(16) Ja, Ježiš, som poslal svojho anjela, žeby vám tieto veci v zhromaždeniach dosvedčil⁶⁴¹. Ja som koreň a rod⁶⁴² Dávda, skvúca [a] ranná hviezda. (17) A Duch a nevesta vravia: Prichádzaj⁶⁴³! A kto počúva, nech povie: Prichádzaj⁶⁴²! A kto smädne, nech prichádza⁶⁴³; kto chce⁶⁴⁴, nech si zdarma naberie vody života.

(18) Každému, kto počúva slová proroctva tejto knihy⁶, dosvedčujem ja: Ak kto k týmto veciam pridá, pridá mu⁶⁴⁵ Boh pohrôm, ktoré sú v tejto knihe⁶ zapísané⁶⁴⁶; (19) a ak kto od slov knihy⁶ tohto proroctva odíme⁶⁴⁷, odíme⁶⁴⁷ Boh jeho podiel od dreviny⁶³⁹ života a zo svätého mesta, veci, ktoré sú v tejto knihe zapísané⁶⁴⁶.

(20) Ten, ktorý tieto veci dosvedčuje, vraví: Áno, prichádzam rýchlo. – AMÉN, prichádzaj⁶⁴³, Pane Ježišu.

(21) Milosť Pána Ježiša Krista so všetkými svätými.

ZJAVENIE

- 1 Vl. „odhalenie“.
- 2 Al. „jeho“.
- 3 D. „v rýchlosti“.
- 4 Al. „naznačil al. oznámil *ich*“, nesúvisí so „zjavenie“ vyššie.
- 5 D. „vyšlúc skrze“.
- 6 Viď Luk. 4:17.
- 7 Viď Skut. 16:6.
- 8 Al. „ktorý prichodí“, D. „ten prichodiaci“, no tu sa nemyslí priamo na príchod Pána ako na práve očakávanú udalosť, hoci, pravda, myšlienku na budúce očakávané uplatnenie Božej moci nemožno úplne vylúčiť; no slová „ktorý je a ktorý bol a ktorý má prísť“ sa zaiste týkajú trvalej povahy Božej bytosti takže znenie v texte azda najlepšie vystihuje zmysel. Grécky výraz má význam budúci (Marek 10:30, pozn. 463; Luk. 18:30, pozn. 1164, sčasti aj Marek 11:10); výraz „ten, ktorý má prísť“ sa stal menom očakávaného Mesiáša (Mat. 11:3; Hebr. 10:37), no tu je najprv podstatné Bytie („ktorý je“, porov. 2 Mojž. 3:14), a len potom minulosť a budúcnosť.
- 9 Tu oproti Kol. 1:18 nie „spomedzi mŕtvych“.
- 10 Viď Luk. 12:58, pozn. 902.
- 11 Vl. „okúpál (Ján 13:10) nás... v svojej krvi“.
- 12 Viď 1 Kor. 15:24.
- 13 Viď 1 Tim. 6:16, pozn. 244; vo v. 8 vl. „Vševládny“, no nesúvisí s „vládca“ vo v. 5.
- 14 Viď Mat. 2:6, týka sa na tejto stránke len tohto miestaj; 5:5.
- 15 Tj. „*Ómega*“, „*alfa*“ a „*ómega*“ súmená litier gréckej abecedy, prvej a poslednej.
- 16 Viď Luk. 1:32.
- 17 Viď 1 Kor. 9:23, pozn. 351.
- 18 Viď Mat. 13:21, pozn. 586.
- 19 Al. „kráľovstve“.
- 20 Al. „vytrvalosti“, viď Jak. 5:11.
- 21 Viď 1 Kor. 11:20, pozn. 427.
- 22 Al. „na čo hľadiš“, v. 12 obdobne.
- 23 Viď Mat. 5:15, pozn. 150, tu značí lampu so stojanom ako jediný predmet.
- 24 „Synovi človeka“ je bez člena, ide tu teda o charakter známy z Písma (Dan. 7:13) pod týmto menom, nie o podobu Toho, ktorého Ján poznal. Táto kapitola zodpovedá Dan. 7, ibaže Ján Ho teraz vidí na zemi. „Syn človeka“ je titul, ktorý sa tým, že ho Pán Ježiš používal sám o Sebe, stal osobným, no u Daniéla vyznačuje charakter a tak aj tu, hoci, pravda, ide o tú istú Osobu.
- 25 Viď Luk. 11:27.
- 26 Al. „jagavej“.
- 27 D. „majúci“, „vychodiaci“.
- 28 Viď Luk. 2:35.
- 29 Vl. „ten prvý“ („posledný“, „živý“), tj. „ten, ktorý je prvý“ atď.
- 30 Viď Mat. 11:23; 16:27, pozn. 764.
- 31 D. „po týchto“.
- 32 Viď v. 12.
- 33 V pôvodine 4. pád (vzťahuje sa na „uvidel“).
- 34 Al. „svojou pravcou ovláda“.
- 35 Al. „dielach“, „prácach“ (1 Tes. 1:3), v. 5 obdobne.
- 36 Al. „poznám tvoje činy... a tvoju trpezlivosť“, v. 9 obdobne, vedomé poznanie, viď 1 Kor. 8:1.
- 37 Viď kap. 1:9.
- 38 Súvisí s „lopote“ vo v. 2.
- 39 D. „prichodím ti“.
- 40 Al. „počúva“ (Mat. 5:21).
- 41 Viď Ján 6:31.
- 42 Vl. „od“.
- 43 Viď Luk. 23:31.
- 44 Al. „rúhaní“, „urážlivej reči“.
- 45 D. „z“, vo v. 9 azda i „spomedzi“.
- 46 V dejovom zmysle.
- 47 D. „strast' desiatich“.
- 48 Vl. „stávaj sa“ („usiluj sa stať“).
- 49 Viď Skut. 10:45.
- 50 Al. „korunu“.
- 51 Al. „nijako mu nebude ublížené“.
- 52 Radová číslovka.
- 53 Tj. vari „vieru vo mňa“.
- 54 Vl. „u vás“.
- 55 Viď Mat. 13:41, pozn. 617.
- 56 Viď v. 5.
- 57 D. „v meči“ (v. 16), „v smrti“ (v. 23), „v železnej palici“ (v. 27), viď Mat. 3:11.
- 58 Al. „budem bojovať“.
- 59 Viď v. 7.
- 60 „*Kainos*“, viď Hebr. 12:24.
- 61 Al. „nevie“, ako vo v. 19 a kap. 3:1, viď v. 2, pozn. 36.
- 62 Al. „prijíma“, v. 27 obdobne.
- 63 Viď kap. 1:15; 2:2.
- 64 Viď Skut. 1:17.
- 65 Viď v. 2.
- 66 Podaktorí čítajú „svojej“; napokon sa v takom zmysle dá chápať aj znenie v texte, viď Ján 8:44, pozn. 433. To by naznačovalo zodpovedné postavenie, obdobne Achabovu, a to je vlastne význam „anjela“, je to sľaby symbolický zástupca zhromaždenia, videný v tých, ktorí sú zodpovední, a to sú vlastne všetci.
- 67 Al. „trpiš al. nechávaš (Mat. 3:15) tú ženu, Jezabel“.
- 68 Viď Mat. 24:4.
- 69 Dôrazný tvar zámena „mojich“.
- 70 Vl. „dal“, ako „dám“ vo vv. 23, 26, 28, no nie ako „dala“ a „dať“ nižšie a obdobne vo vv. 20 a 22.
- 71 Tj. „Jezabeliných“.
- 72 Tj. „celkom isto pozabíjam“, porov. Luk. 22:15, pozn. 1357.
- 73 Al. „zvyšným“, ako v kap. 3:2.
- 74 Al. „nedržia“, no nesúvisí so „sa pridržte“ vo v. 25.
- 75 Viď Mat. 2:6; netýka sa vzťahných zámen tu bez takéhoto označenia.
- 76 Al. „čo máte, pevne podržte“, ako „pridržať sa“ vo v. 13 a obdobne vo vv. 14n.

- 77 Ako „bud' pastierom“ u Jána 21:16.
 78 Al. „drvia“ (Luk. 9:39, pozn. 627).
 79 Al. „palicou, ako sa rozbíja“.
 80 Tj. „právomoc“, viď v. 26.
 81 Viď Ján 1:14.
 82 Viď kap. 2:10.
 83 Vl. „bdejúci“.
 84 Viď Luk. 22:32, pozn. 1385 a 1386.
 85 Viď Mat. 16:27, pozn. 764; vl. „sa chystali“ (nedokonavý minulý čas), no to by značilo, že (v rozpore so skutočnosťou) už tak nie je. Ide o stav, v akom veci zistil ten, ktorý ich mal upevňovať, a tento stav, pravda, naďalej trvá.
 86 Al. „plné“ (Ján 16:24).
 87 Viď kap. 2:17, pozn. 62.
 88 Viď Mat. 5:21.
 89 Al. „ak teda nebudeš bdieť“, neurč. čas („ak sa nestane, žeby si bdel“).
 90 Viď 1 Kor. 8:7.
 91 Viď Ján 20:12.
 92 Al. „tento“.
 93 D. „v bielom šatstve“.
 94 Viď kap. 2:7; 1:17n., pozn. 29.
 95 Viď Mat. 22:16; Ján 17:3, pozn. 824.
 96 Týka sa „Svätého...“, nie „klúča“.
 97 Al. „nezatvorí“, „zatvára“, v. 8 obdobne.
 98 Podľa niekt. rukopisov „neotvára“.
 99 Viď kap. 2:2, pozn. 35 a 36.
 100 Vl. „dal“ (v. 8), „dávam to, aby“ (v. 9), hebraizmy.
 101 Jednotné číslo.
 102 D. „ktoré“, zodpovedá hebr. vzťažnej častici „ašer“, obdobe slov „čo“ tu, text teda doslovne prekladá hebr. väzbu, tu prevedenú do gréčtiny.
 103 Ako „bud' bedlivý“ vo v. 3, neurč. čas; „zachovám“ vo v. 10 je, pravda, čas budúci.
 104 Vl. „spravím“, „urobím“, ako vo v. 12, zmysel ako v texte.
 105 Al. „sa dali klaňať“.
 106 Viď Ján 3:16.
 107 Al. „od“, tj. „z nebezpečia“, porov. 2 Kor. 1:10, pozn. 23.
 108 Viď Mat. 16:27, pozn. 764.
 109 D. „prichodiť“, ako vo v. 11.
 110 Viď kap. 2:25, tu prítomný čas nedokon. významu.
 111 Al. „ten“, tj. „Jerúsalem“.
 112 Viď Skut. 10:45.
 113 Viď Kol. 1:23.
 114 Vo v. 17 vl. „zbohatol som“, oproti „zbohatol“ (neurč. čas) vo v. 18 dokon. min. čas s dosahom do prítomnosti a zosilňujúcim významom; obdobne v. 18 („riadne prepalené“, zdôraznené ešte nasl. „ohňom“, viď nižšie pozn. 116 a Luk. 22:15, pozn. 1357).
 115 Viď Mat. 3:14, pozn. 94.
 116 Ako „rozpalenej“ v kap. 1:15, súvisí s „ohňom“ nižšie.
 117 D. „z ohňa“.
 118 Vl. „nebola prejavená“, zmysel ako v texte.
 119 „Očnú masť“ je jedno slovo; nesúvisí s „očí“ nižšie.
 120 Viď kap. 1:11n., pozn. 22.
 121 Viď Ef. 5:11.
 122 Viď Hebr. 12:6.
 123 Viď Ján 21:15.
 124 Viď v. 8.
 125 Vl. „zastal som ku dverám“, dokon. min. čas.
 126 Al. „u mňa“, „pri mne“, no nie ako „pri dverách“ vyššie; v kap. 4:1 skôr v zmysle „ku mne“.
 127 D. „v“, tj. možno „v moci všetkého, čo trón znamená“, netýka sa kap. 4:2, 4, 9n., 5:1.
 128 Viď kap. 2:7.
 129 Tj. smerom nahor.
 130 Vl. „ležal“, tj. „bol umiestnený“ v stav. zmysle.
 131 Al. „karneolu“, drahokamu červenej farby.
 132 V tomto oddiele značí „kol“ postavenie okolo čohosi ako stredy a v spojení s tým, ako napr. bahor kolesa, „vôkol“ jednoduché obklopenie čohosi. Prvá predložka sa používa častejšie a v oboch významoch, druhá iba v poslednejšom.
 133 V pôvodine 4. pád („uvidel som 24 trónov“ atď.).
 134 D. „na tie tróny“, tj. „usadnuvších“, kap. 5:1 obdobne; netýka sa v. 2, 9n., kap. 3:21 a „na tróne“ v kap. 5:1.
 135 Al. „koruny“.
 136 Al. „zvuky“.
 137 Viď Mat. 25:1, tu oproti „lampám“ v kap. 1:12 vlastné zdroje svetla; D. „fakieľ ohňa“.
 138 V pôvodine 1. pád.
 139 Vl. „napchaté“, v stav. zmysle.
 140 D. „jedna podľa jednej z nich“.
 141 D. „nemajú oddychu (Mat. 11:29), vraviac“, tu v zmysle ako v texte (hebraizmus).
 142 Viď kap. 1:8, pozn. 16, 13 a 8; tu je, v spojení s trónom, najprv „bol“ – ide o dianie „v čase“.
 143 Al. „kedykoľvek“.
 144 Al. „klásť“.
 145 D. „boli“, porov. kap. 3:2, pozn. 85.
 146 V príčinnom zmysle.
 147 Al. „tvoje želanie“.
 148 Al. „sedí“, ako v kap. 4:9n., je to vlastne titul, „Sediaci na tróne“.
 149 D. „v mohutnom hlase“.
 150 Al. „sňať“, „odstrániť“, vl. „uvoľniť“, rozviazať“.
 151 Al. „nebol nikto zistený hodným“.
 152 Tu a v celej knihe Zjavenia vl. „Jahniatko“ (Ján 21:15), vo v. 6 bez člena („akéhosi Baránka“, „kohosi stáby Baránka“).
 153 Viď 1 Ján 3:12, pozn. 84; neurč. čas v kap. 6:4 možno chápať aj v obdobnom zmysle ako v kap. 6:8, viď tam pozn. 180.
 154 V stavovom zmysle.
 155 D. „ktoré“, týka sa vo v. 6 „siedmich očí“, vo v. 8 „zlatých čias“.
 156 D. „všetkej“, možno aj v zmysle „každej“.
 157 Viď v. 1.
 158 Týka sa „starších“.
 159 Al. „misý“.
 160 Vl. „napchaté“.
 161 D. „v svojej krvi“ („v moci al. hodnoty svojej krvi“, viď Mat. 3:11).
 162 Podľa niektorých rukopisov „kráľovstvom“, ako v kap. 1:6, no je to vlastne titul al. meno.

- 163 Viď kap. 4:6.
 164 Al. „vziať“, ako v kap. 5:7–9; v kap. 5:12 tiež „dostať“.
 165 Al. „požehnanie“, vl. „dobrorečenie“.
 166 Viď 1 Tim. 6:16.
 167 Al. „poklonili sa“.
 168 Al. „prichod“.
 169 Viď Ján 1:46.
 170 Slová „a pozri“ vo vv. 1 a 3 sú pochybné, asi dodatočne pridané v niektorých rukopisoch.
 171 D. „na neho“, viď kap. 4:4, pozn. 134.
 172 Skôr v stavovom zmysle, nie že ho dostal práve vtedy; mal, čo mu bolo dané.
 173 Al. „koruna“.
 174 D. „ohnivý“.
 175 Viď Mat. 26:47.
 176 Viď vv. 1n. (pozn. 176 sa netýka v. 8).
 177 Dutá miera, asi 1 liter.
 178 Viď Mat. 18:28.
 179 Al. „neublížuj“, kap. 7:2n. obdobne.
 180 Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363.
 181 Tu podľa niektorých rukopisov „počul som hlas štvrtej živej bytosti, vraviaci“.
 182 Vl. „bledý“.
 183 D. „s ním“.
 184 Viď Mat. 11:23.
 185 Ako v kap. 6:2, 4, hoci tvar je ten istý ako v kap. 6:11, pozn. 46.
 186 Iný výraz ako vo v. 9.
 187 D. „v meči a v hlade a v smrti“, viď Mat. 3:11.
 188 Viď Ezech. 14:21.
 189 Viď kap. 5:6, 9, pozn. 153 a 154.
 190 Al. „ktoré nosili“.
 191 Al. „skrikli“, „dali sa volať al. kričať“, kap. 7:2 obdobne.
 192 Viď Skut. 4:24.
 193 Viď kap. 1:18, pozn. 29; 3:7, pozn. 95.
 194 D. „z“.
 195 Vl. „si oddýchlí al. pohoveli“ (Mat. 26:45).
 196 Tj. čo do počtu.
 197 Viď Mat. 16:27, pozn. 764; 9:10.
 198 Al. „ostal *taký* ako krv“.
 199 Al. „sa dali padať“.
 200 Al. „ustúpilo“.
 201 Tj. „ako keď sa zvíja“, al. možno „zvinutá“ v stavovom zmysle.
 202 Al. „vojenský hodnostári“, viď Marek 6:21, pozn. 237.
 203 Al. možno „mocní *ľudia*“, „mocipáni“.
 204 D. „od tváre“, „od hnevu“.
 205 Viď kap. 5:6.
 206 Al. „rohoch“, „kútoch“, „uhloch“, viď kap. 4:4, pozn. 134.
 207 Al. „ovládajúcich“.
 208 D. „každý“.
 209 Al. „nesúceho“, „držiaceho“.
 210 D. „ktorým“, viď kap. 3:8, pozn. 102.
 211 D. „spečatíme“, ďalej obdobne.
 212 Viď vv. 3n.
 213 D. „mnohý“.
 214 D. „ktorý“, viď kap. 3:8, pozn. 102.
 215 Množné číslo slova „*laos*“ („ľud“, najmä Izrael ako Boží ľud, no aj Boží ľud terajšieho obdobia); preklad v texte je pokusom o riešenie ťažkosti vyplývajúcej z toho, že „ľud“ v slovenčine nemá významovo zodpovedajúce množ. číslo („ľudia“ je iný pojem, hoci sa množ. číslo slova „*laos*“ dá aj tak prekladať [Luk. 2:31], no nie tu). Porov. Skut. 4:25, 27, pozn. 258, kde značí kmene Izraela.
 216 Množné číslo.
 217 1. pád.
 218 V pôvodine 4. pád („uvidel som... oblečených“).
 219 Vl. „kričia“.
 220 Al. „vyslobodenie“.
 221 Viď Žalm 3:8; tu vl. „zachrana je uskutočnená al. *spôsobená* našim Bohom... a Baránkom“, v gréčtine 3. pád, tu zodpovedajúci slovenskému 6. (podľa staršieho poňatia 7.) pádu; to je síce (v takomto spojení) v gréčtine vari nezvyčajné, no zato časté v hebrejčine, kde 3. pád neraz značí pôvodcu čohosi, napr. práve „zachrany“ v hebr. znení citovaného Žalmu 3:8, takže je odôvodnené chápať túto väzbu tu ako hebraizmus, akých je v Zjavení veľa. Inak, ak by sa trvalo na cieľovom význame 3. pádu, aký má napr. vo v. 12, by bol zmysel „vdaka za al. zásluha o zachranu patrí nášmu Bohu“ atď.
 222 Viď kap. 4:3.
 223 Viď kap. 5:13.
 224 D. „ktorí“, no nie ako vyššie a vo v. 14.
 225 D. „títo“.
 226 Viď Mat. 24:21; 4:10.
 227 Vl. „na nich“ 4. pád, ako vo v. 16.
 228 Viď Ján 1:14, pozn. 21.
 229 Al. „útočiť“, vl. „padať“ („ich napádať“).
 230 Viď Ján 21:16.
 231 Viď Mat. 15:14, pozn. 704 a 705.
 232 Viď kap. 7:2.
 233 Al. „aby ich pridali k modlitbám... svätých“.
 234 Al. „na“.
 235 Tu v orig. 3. pád bez predložky; zmysel je vari „v spojení s modlitbami, aby sa im dodalo účinnosti“ podľa v. 3. Možno je to hebraizmus; porov. aj kap. 7:10, pozn. 221.
 236 Vl. „napchal“.
 237 Neurčitý čas („sa dali trúbiť“, „zatrúbili“, ako vo vv. 7n., 10, 12; kap. 9:1, 13; 11:15, „odtrúbili“, „vykonali trúbenie“). Netýka sa „trúbiť“ vo v. 13.
 238 D. „v krvi“.
 239 Al. „zhorela“, súvisí s „horiaci“ vo v. 8 a obdobne vo v. 10.
 240 Al. „životy“, viď Mat. 16:25, pozn. 761.
 241 Viď Luk. 12:33, pozn. 867.
 242 Viď Mat. 25:1.
 243 Al. „postihnutá al. zasiahnutá al. ranená“ (nie ako v kap. 9:5).
 244 Viď Ján 1:5, pozn. 7.
 245 Al. „ostatné“.
 246 Al. „zvuky“, D. „zo zvyšujúcich hlasov“, ako „z tých vód“ vo v. 11; kap. 9:2 obdobne, predložka ako „z“ vo v. 3.

- 247 D. „trúby“, 2. pád jedn. čísla.
 248 Al. „priepesti“, vl. „studne“ (Luk. 14:5), ďalej obdobne.
 249 Viď Ef. 2:2; väzba tu je, pravda, iná.
 250 Tj. smerom von.
 251 Vl. „moc“, „právmoc“, „voľnosť v konaní“, tu zmysel ako v texte.
 252 Viď kap. 6:6; pozn. 179 a 180.
 253 D. „všetkému“, „každému“.
 254 Viď Mat. 2:6; 4:2, pozn. 98, vo v. 5 sa týka slovesa „boli... mučení“, vo v. 10 „ubližovať“.
 255 Viď Marek 14:47, pozn. 652.
 256 Viď Mat. 7:7n, pozn. 267.
 257 Al. „boja“, al. „na vojnu al. boj“.
 258 D. „hlavy“, porov. kap. 4:4, pozn. 134.
 259 Viď Ef. 6:14.
 260 D. „vozov veľa koní bežiacich“.
 261 V zmysle „ako chovostí štúrov“, hebraizmus.
 262 Tj. „záhuba“ (Jób 26:6; 28:22).
 263 Tj. „hubiteľ“.
 264 Viď Marek 16:2.
 265 D. „z(o)“, vo v. 1, 3 tiež „spomedzi“; netýka sa prvého „od“ vo v. 18.
 266 Al. „vo väzbe“ (Marek 15:7).
 267 D. „vojsk koňa“.
 268 Tj. „farby hyacintu“, drahoukamu farby tmavomodrej, podľa iných tmavopurpurovej, hnedoružovej al. červenožltej.
 269 Al. „vychodil“, v pôvodine príčastie vyjadrujúce charakter bez ohľadu na čas; vl. „ktorá (tj. „sira“) al. ktorý (tj. „oheň“ al. „dym“) vychodí al. vychodil(a)“.
 270 Viď v. 3.
 271 Tu doslovne, nie ako vo v. 10.
 272 D. „v nich“, v. 20 obdobne.
 273 Viď kap. 6:6; pozn. 179, tu prítomný čas; 8:13; 2:2.
 274 Vl. „sa nedali klaňať“, tj. „sa dali neklaňať“.
 275 Al. „bronzovým“, „medeným“.
 276 Nesúvisí s „oblečeného“ vyššie.
 277 Viď kap. 9:7, pozn. 258.
 278 D. „stlpy ohňa“.
 279 D. „majúci(i)“.
 280 Vl. „položil“, viď Mat. 5:15, pozn. 148; nesúvisí so „stát“ a „stojí“ vo vv. 5 a 8.
 281 Neurčitý čas („dal sa volať“, „zavolať“, ako nižšie „urobil prevolanie“). Viď kap. 6:10.
 282 Vo v. 3 v zmysle „dokončil volanie“, vo v. 4 aj „dohovorilo“.
 283 Tu aj „vydalo svoje hlasy“.
 284 D. „v“, ako vyššie aj nižšie.
 285 Vl. „času“, zmysel ako v texte.
 286 Al. „keď bude trúbiť“. V texte je doslovný preklad, no zmysel asi je „keď bude trúbiť, na čo sa chystá“.
 287 Vl. „bolo al. je dovršené“ (al. „uskutočnené“ [Luk. 12:50; Gal. 5:16], „splnené“ [Rim. 2:27]). neurč. čas, viď Ján 15:8; pozn. 748. V Zjavení je často neurčitý čas, kde by sa dal použiť aj iný; takéto zrejme hebraizmy sú tu hojné.
 288 D. „hovoriaci so mnou (viď kap. 4:1, pozn. 126) a vraviaci“, 4. pád.
 289 Al. „trpkým“, „pálčivým“, viď Kol. 3:19, pozn. 171; vo v. 10 tože sloveso.
 290 Neurč. čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363; Luk. 1:55, pozn. 100; netýka sa „obracat“ v kap. 11:6.
 291 Viď kap. 7:9.
 292 Vl. „nad národnosťami... a mnohými kráľmi“, al. „vzhľadom na národnosti“ atď.; viď 1 Kor. 1:4. pozn. 7.
 293 Al. „prútu“, „tyčí“.
 294 D. „palici, vraviaci“.
 295 D. „zvonku chrámu“.
 296 Al. „vylúč al. vypust al. vyjmi von“.
 297 Al. „budú sväté... pošliapávať“.
 298 Viď Mat. 9:10.
 299 D. „tí al. títo“, ako vo v. 6.
 300 Viď kap. 1:12.
 301 Al. „ak si... želá“, obdobne neurč. čas vo v. 6.
 302 Ako „zjedz“ v kap. 10:9, tu prítomný čas.
 303 Al. „zatvoríť“.
 304 D. „v každej al. všetkej pohrome“.
 305 Viď kap. 10:7, pozn. 287.
 306 Al. „bude vystupovať“, príčastie vyjadrujúce charakter bez zreteľa na čas.
 307 Al. „boj“.
 308 Al. „zvítazí nad nimi“.
 309 Viď Mat. 2:6.
 310 Al. „vidia“, „na ich... hľadia al. hľadievajú“.
 311 4. pád mn. čísla.
 312 D. „proroci tých, kto... mučili“, neurč. čas.
 313 D. „v“.
 314 Al. „dych“.
 315 Al. „sa na nich (po)ďávali“.
 316 Viď Luk. 1:12; netýka sa v. 13.
 317 Al. „ostatní“.
 318 Ako „ostali vylakané“ u Luk. 24:5.
 319 Al. „dali sa vzdávať“.
 320 D. „nastali“, ako nižšie a vo v. 13.
 321 Viď Rim. 6:9, pozn. 323; tiež „nastalo svetové kráľovstvo... KRISTA“, viď Mat. 6:10.
 322 Viď kap. 5:1, pozn. 148; 4:4; 1:8; 4; tu sa nevraví „ktorý má prísť“, vzhľadom na význam tohto výrazu.
 323 Viď 1 Peter 4:6, pozn. 223.
 324 Porov. 1 Kor. 3:17, kde „(s)kazi“ je to isté sloveso, iba bez zosilňujúcej predpony, akú má tu.
 325 Al. „bol v nebi“.
 326 Al. „jeho schrana“.
 327 Viď Mat. 26:28.
 328 Viď Gal. 4:19, pozn. 175.
 329 D. „súc mučená porodiť“ (v. 2), „vojna Michaél a... dať sa“, tj. „vojna taká, že Michaél... sa dali“ (v. 7), hebraizmy.
 330 Viď kap. 6:4, pozn. 174; 9:7; netýka sa v. 1.
 331 Al. „korún“, odznakov kráľovskej hodnosti (gr. „diadémata“), nie ako „veniec“ vo v. 1 a inde.
 332 Viď kap. 11:5, pozn. 302, neurčitý čas; 2:27.
 333 D. „kde“, viď kap. 3:8, pozn. 102.
 334 Viď kap. 9:7; 2:16, pozn. 58.
 335 Tj. „nezutekal“, „neustúpil“, „viesť vojnu“ vyššie značí útok, „bojovať“ tu obranu, no sloveso v gréčtine je to isté.

- 336 Al. „nedosiahol prevahu“, „na nič sa nezmohol“, „nič nedokázal“.
- 337 Al. „dávny“, „starobylý“, tj. „oddávna pôsobiaci a ako taký známy“.
- 338 Al. „vyhodený“, „vyhnaný“, nižšie vo v. 9 obdobne.
- 339 Al. „záchrana“.
- 340 Viď Luk. 9:1.
- 341 Viď Mat. 6:10.
- 342 Al. „obžalúva“, vyjadruje charakter bez zreteľa na čas.
- 343 Al. „ho premohli“.
- 344 Viď Ján 13:1; 1:14, pozn. 21, tu prít. čas.
- 345 Al. „príležitosti“, ako „dobu“ atď. vo v. 14.
- 346 D. „aby letela“.
- 347 Viď v. 6; kap. 13:12 obdobne (D. „ktorého“).
- 348 D. „je od tváre“.
- 349 D. „riekou strhnutou al. unesenou“.
- 350 Viď 1 Kor. 15:54.
- 351 D. „nad tou ženou“, viď Luk. 1:29, pozn. 55.
- 352 Všetky tieto slovesá sú prekladom jedného a tohože gréckeho slovesa.
- 353 Neurč. čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363; aj „začať“, „podniknúť“ (kap. 12:17; 13:7), „dať sa do vojny al. boja“, „vo vojne al. boji sa stretnúť“ (kap. 13:4); „dať sa rúhať“ (kap. 13:6); o kap. 13:5 viď Mat. 4:2, pozn. 98.
- 354 Al. „ostatnými“.
- 355 Viď kap. 6:9.
- 356 Viď kap. 12:3; 9:7, netýka sa „na jeho rohoch“ vyššie.
- 357 D. „medveďa“.
- 358 Viď kap. 5:6, pozn. 153 a 154.
- 359 D. „rana smrti“.
- 360 Tj. „zbláznená“, „celá preč“ od oddivu al. úzasu.
- 361 Al. „bojovať“, tu je, oproti v. 6 a kap. 12:17, „viesť vojnu“ jedno slovo.
- 362 Al. „prevádzať“ (Rim. 1:28), tj. „svoje pôsobenie“. Porov. Dan. 8:12, 24.
- 363 Viď Skut. 7:43.
- 364 Viď kap. 12:12, 11.
- 365 Podľa niektorých rukopisov „zhromažďuje zajatectvo“.
- 366 Viď Mat. 26:47; 3:11, pozn. 86.
- 367 Viď kap. 6:8, pozn. 186; 1:9; 9:10, pozn. 261.
- 368 Al. „na nej“, no nie ako „na zemi“ vo v. 14; tu aj vo v. 11 možno ide o Zem prísľubu, viď Luk. 21:23.
- 369 Al. „poklonil“, ako vo v. 15 a kap. 14:7.
- 370 D. „aby pôsobilo“, viď Ján 8:56, pozn. 451.
- 371 D. „aj oheň zostupovať“.
- 372 Viď Ján 6:57, pozn. 320.
- 373 Al. „ducha“.
- 374 Al. „hovoril“ (v. 15), „nemohol kupovať alebo predávať“ (v. 17), viď Luk. 1:55, pozn. 100.
- 375 Viď kap. 12:17, pozn. 352; 13:12, pozn. 369; 6:8, pozn. 186.
- 376 Al. „vryp“, „zárez“, „vrub“, „vpich“.
- 377 Al. „rozum“ (Fil. 4:7), „bystrosť“.
- 378 Al. „u neho“, „pri ňom“, tá istá predložková väzba je vo v. 13 (D. „s nimi“, netýka sa vv. 4 a 9.).
- 379 V pôvodnom texte doslovne takto.
- 380 Vl. „harfujúcich“.
- 381 „Kainos“ viď Hebr. 12:24.
- 382 D. „tí“, „tito“, ako nižšie (nie ako prvé „tí“ v tomto verši).
- 383 Al. sa nedali potriesniť“, sloveso ako v 1 Kor. 8:7.
- 384 Al. „odchodí“.
- 385 Vl. „voči tým“, D. „na tých“, ďalej obdobne.
- 386 D. „na tých, kto sedia“, nie ako „sídliť“ v kap. 3:10 a inde.
- 387 Al. „nadobudnite bázeň“.
- 388 Tu (nie vo v. 10) aj „vášne“.
- 389 D. „v silnom hlase“, netýka sa v. 7.
- 390 D. „nezmiešané“, tj. „neriedené“, v stav. zmysle.
- 391 Al. „pripravené“, v texte doslovný preklad, hoci v zdánlivom rozpore s predošlým (v pôvodine nasledovným) príbuzným výrazom.
- 392 Viď Mat. 11:29.
- 393 Viď Mat. 11:28, pozn. 489.
- 394 D. „zo“.
- 395 Viď kap. 2:2.
- 396 Viď kap. 4:4, pozn. 134; netýka sa vv. 15n.
- 397 D. „kohosi sediaceho, podobného“, viď kap. 4:4, pozn. 133, no „majúci“ nižšie je v 1. páde.
- 398 Viď kap. 7:2; 9:7, pozn. 258 a 135; pozn. 398 tu sa týka iba niektorých rukopisov.
- 399 Viď kap. 7:2, tu nedokon. min. čas.
- 400 Hebraizmus značiaci tu „nasad“, „prilož“ (no nie ako vo vv. 16, 19), „vzťahni“, tj. „ruku s kosákom“, viď Jól 3:13, kde „priložte“ je vl. „pošlite“, „vyšlite“. Porov. Marek 4:29, kde je v tomže zmysle použité iné sloveso s podobným významom.
- 401 Neurč. čas („požni“, „zožni“, „daj sa žať“, „vykonaj žatie“).
- 402 D. „hodina žať“, v zmysle pozn. 401 vyššie.
- 403 Tj. „ako zrelé obilie“, značí viac ako „dozrela“.
- 404 Al. „hodil“, „zhodil“, ako „nahádzal“ vo v. 19, no sloveso tiež znamená „poľožiť“, ako napr. v kap. 2:14, „kladíme“ u Jak. 3:3.
- 405 Al. „mal“ (kap. 14:18), „vítazia“ (kap. 15:2), pričastia vyjadrujúce charakter bez zreteľa na čas.
- 406 Vl. „zavolať“, „privolať“, no nie ako vo v. 15.
- 407 Viď Luk. 6:44.
- 408 Ako „na zem“ v kap. 8:5, no nie ako tu vo v. 16.
- 409 Neurč. čas: „nastalo al. sa vykonalo šliapanie“ (kap. 14:20), „nedal sa oslavovať“, „neoslávil“ (kap. 15:4).
- 410 D. „zvonku mesta“.
- 411 Viď Luk. 24:13, tu teda asi 300 km.
- 412 Viď kap. 10:7.
- 413 D. „zvíťazili z toho zvieraťa a z jeho obrazu a z čísla“, al. „od toho...“, hebraizmus, značiaci „stali al. prejavili sa silnejšími od...“.
- 414 Viď kap. 5:6; 1:8.
- 415 Vl. „pravdivé“ (Ján 4:37), „pravé“ (tamže 17:3).
- 416 Vl. „kto by sa ňa nijako al. vskutku“, porov. Luk. 18:30, pozn. 1163.
- 417 Viď kap. 14:7.
- 418 Vl. „pretože“, ako nižšie.

- 419 „*Hosios*“, viď Hebr. 7:26, pozn. 315; vl. „ten svätý“, porov. kap. 1:17n., pozn. 29.
- 420 Al. „budú al. dajú sa klaňať“.
- 421 Viď kap. 19:8.
- 422 Al. „vyšli najavo“. Viď Marek 16:12, pozn. 743 a 157.
- 423 V stavovom zmysle.
- 424 Viď kap. 5:8.
- 425 D. „z“; tá istá predložka je vo v. 11 („z príčiny“).
- 426 Viď kap. 10:7, pozn. 46 a 287.
- 427 Viď kap. 5:8; 14:19, tá istá predložka ako „do“ vo vv. 3n.
- 428 Podľa niektorých rukopisov „k zemi“, ako vo v. 1.
- 429 Viď kap. 13:16.
- 430 Al. „obťažujúca“, „neprijemná“, vl. „zlá“, no nie ako vyššie.
- 431 Vl. „rana“, „vred“, ako vo v. 11, tiež „pliaga“, „pohroma“, no nie ako vo vv. 15:1, 8 a inde.
- 432 Vo v. 4 D. „ostal o krvou“, na oboch miestach tiež „vznikla krv“, no zmysel je skôr ako v texte: čo videl, nadobudlo takú povahu.
- 433 D. „duša života“, hebraizmus.
- 434 Viď kap. 15:4.
- 435 „*Hagios*“, viď Hebr. 7:26, pozn. 315.
- 436 Neurčitý čas, viď Mat. 7:22, pozn. 289; Ján 4:12, pozn. 162 (v. 6); „podrobiť páleniu“, „vykonať pálenie“ (v. 8, obdobne v. 9).
- 437 Viď kap. 18; 15:3.
- 438 D. „v ohni“, viď Mat. 3:11; netýka sa slov „veľkým pálením“ vo v. 9.
- 439 Al. „žiarom“, ako v kap. 7:16, no súvisí s predošlým slovesom „páliť“.
- 440 Viď kap. 14:18, pozn. 405.
- 441 Ako „právomoc“ v kap. 11:6 a inde.
- 442 Al. „bolesti“, „strasti“, „biedy“, súvisí s „tráplivá“ vo v. 2.
- 443 Al. „ľživého“.
- 444 Al. „vychádzajú“, no nie ako „vyšiel“ vo v. 17.
- 445 Al. „boja“.
- 446 Viď kap. 1:11n.
- 447 Al. „do miesta“, ako „do vojny“ vo v. 14, nie ako „ku kráľom“ tamže.
- 448 Viď kap. 9:2.
- 449 Vo v. 17 dokonavý minulý čas („už je to“, „je po všetkom“, „hotovo“), vo vv. 18n. čas neurčitý, sloveso všade to isté.
- 450 Tu aj „zvuky“.
- 451 Viď pozn. 449 vyššie.
- 452 Tj. „váhy asi jedného talentu“, viď Mat. 18:24.
- 453 Viď v. 11, pozn. 425; kap. 7:2; 5:8.
- 454 Viď Mat. 4:9.
- 455 Al. „rozsudok (Luk. 20:47; Júd. 4) týkajúci sa“.
- 456 Neurčitý čas, viď Mat. 7:22, pozn. 289.
- 457 Viď kap. 4:4, pozn. 134, v. 8; 5:8.
- 458 D. „ozlatená“.
- 459 D. „kameňom“.
- 460 Podľa niektorých rukopisov „smilstva zeme“.
- 461 Al. „a príde“, no nie ako vo v. 10.
- 462 Viď kap. 13:18.
- 463 Viď Hebr. 10:35.
- 464 4. pád.
- 465 Viď kap. 12:6.
- 466 Al. „sedí; sú to aj“.
- 467 Viď Jak. 4:14, pozn. 175.
- 468 Viď Mat. 2:6; netýka sa ostatných vzťažných zámen tu.
- 469 Al. „lež“.
- 470 Al. „bude bojovať“.
- 471 Viď kap. 5:6; 11:7.
- 472 Al. „budú nenávidieť“, „spália ju“, ako v kap. 18:8.
- 473 Al. „osamotenou“, „olúpenou“, ako „spustošené“ v kap. 18:17, 19.
- 474 D. „mäsa“.
- 475 Al. „ohňom“, viď Mat. 3:11, v texte doslovné znenie.
- 476 Ako „spravia“ vo v. 16.
- 477 D. „vykonali jednu mienu“.
- 478 Viď Luk. 12:50, tu budúci čas; sloveso ako „bude... dovŕšené“ tu v kap. 10:7.
- 479 Vl. „skríkol“.
- 480 D. „v mocnom hlase“.
- 481 Vl. „ochranou“, tiež „vzámením“.
- 482 Tu azda aj „kľetkou“.
- 483 Viď kap. 14:8.
- 484 Obdobne ako u Luk. 17:10, pozn. 1103; porov. aj Ján 9:29, pozn. 473.
- 485 Viď kap. 17:2.
- 486 V pôvodine „s ňou“, obdobne všetky ostatné zámená a slovesné prídastia týkajúce sa „Babylóna“, lebo toto meno je v gréčtine ženského rodu. Viď aj v. 7.
- 487 Al. „moci“, „nadmiery“, „vysokého stupňa“, „vášnivosti“; možno i „zbohatli pôsobením al. účinkom“.
- 488 Al. „bujnosti“, „prepychu“, „svojvôle“, „samopaše“, vo vv. 7 a 9 odvodené sloveso.
- 489 Al. „sú“, viď Mat. 12:26, pozn. 520.
- 490 Vl. „napospájané“, D. „zglejené“, „stmlenené“.
- 491 Viď Skut. 18:14, pozn. 1159.
- 492 D. „mu, ako odpáľal aj“.
- 493 D. „dvojnásobné“, prvý raz množné, druhý raz jednotné číslo stredného rodu.
- 494 Al. „užil“, „si nadovoľoval al. dovolil“, v. 9 obdobne.
- 495 Viď kap. 17:16.
- 496 Viď 1 Peter 4:5.
- 497 Al. „mocný“, ako vo v. 2; v. 10 obdobne.
- 498 Al. „naučovali, nad... požiaru, budú“.
- 499 Vl. „lodný náklad“, viď Skut. 21:3, pozn. 1339, súvisí so slovesom napr. tu v kap. 5:8, pozn. 160; tiež „tovar“, vo v. 12 „tovar zo“.
- 500 Viď kap. 17:4.
- 501 V orig. jednotné číslo.
- 502 D. „kmentového“, „hodvábneho“, tj. „tovaru al. šatstva“.
- 503 D. „aj všetko“.
- 504 Voňavé drevo afrického ihličnatého stromu.
- 505 Al. „nádobu“, „tovar“, „predmet“ (Marek 11:16).
- 506 Viď 1 Kor. 13:1.
- 507 Rastlina, z ktorej sa vyrábala voňavá masť.
- 508 Viď Mat. 26:7.

- 509** Tento výraz (v N. Zákone len tu a u Mat. 2:11) značí voňavú živicu stromu kadidlovníka, oproti slovu „kadivá“ vyššie, s ktorým v orig. nesúvisí a ktorý používam vo všeobecnom zmysle aj pre iné látky, používané na vykiadanie.
- 510** Tj. „otrokov“.
- 511** D. „od teba“ (odišlo).
- 512** D. „tučné“, gr. „lipara“.
- 513** Gr. „lampra“, možno je tu akýsi druh slovnej hry, založenej na zvukovej podobe týchto dvoch výrazov.
- 514** Al. „kraľovanie“.
- 515** Tu doslovne takto, nie ako v kap. 11:15, pozn. 321.
- 516** D. „obchodníci týchto vecí“.
- 517** Tj. „Babylóna“.
- 518** Viď v. 12; kap. 17:4.
- 519** Tu je oproti v. 12 preklad doslovný, hoci niektoré rukopisy aj tu majú jednotné číslo.
- 520** Viď Skut. 27:11.
- 521** Al. „dali sa sypať“.
- 522** Viď Marek 6:11.
- 523** Vl. „hodnoty“, „váženosti“, „cennosti“.
- 524** Al. „že“.
- 525** Tj. „vykonal nad ním súd a tak rozhodol váš spor“, viď Is. 34:8.
- 526** Al. „vzal“, „uchopil“.
- 527** Viď Mat. 18:6.
- 528** Al. „náporom“, „násilím“, „nárazom“, „prudkosťou“.
- 529** Al. „a nech už“.
- 530** Viď Mat. 9:23.
- 531** D. „každý“, „každého“.
- 532** Al. „umelec žiadneho umenia“.
- 533** Ako „hlas“ vyššie, vo v. 23 a v kap. 19:1, 5n.
- 534** Al. „sa neobjaví“.
- 535** D. „v tvojom kúzelníctve“, kap. 19:2 obdobne.
- 536** D. „našli sa v ňom krvi“, hebraizmus.
- 537** Viď 1 Ján 3:12.
- 538** D. „vraviacich“.
- 539** Viď kap. 15:3, pozn. 415.
- 540** Viď Mat. 2:6; netýka sa v. 4.
- 541** Al. „ničila“, „hubila“, „nedokonavý minulý čas“.
- 542** V dokonavom zmysle („vykonal pomstu“).
- 543** Tj. nahor.
- 544** Viď kap. 5:14, 1, pozn. 148; 4:4, pozn. 134, týka sa iba niektorých rukopisov, iné majú doslovné znenie ako v texte; 1:8; 5:6.
- 545** Al. „sama seba“.
- 546** Al. „aby sa obliekla v“.
- 547** Viď kap. 18:12.
- 548** Viď Rim. 5:18, pozn. 298; v hebrejčine sa množné číslo výrazov značiacich čin vyjadrujúci istú vlastnosť, používa na označenie tejto vlastnosti; možno je tak aj tu, viď Žalm 11:7, kde v hebr. znení je „spravodlivosti“. No ide o spravodlivosť praktickú, nie pričítanú, ako to znenie v texte napokon aj vyjadruje.
- 549** Viď Mat. 22:3n.
- 550** Viď Luk. 14:12.
- 551** D. „tieto“.
- 552** Neurčitý čas v zmysle ako vo v. 4, pozn. 544.
- 553** Al. „hľaď, žeby si nie; som“.
- 554** Viď kap. 4:4, pozn. 134, netýka sa vv. 14, 19 a 21; 5:1; 1:17, pozn. 29.
- 555** Viď kap. 13:4, pozn. 361.
- 556** Tu na rozdiel od v. 8 ide o charakter.
- 557** Viď kap. 9:7, pozn. 258; 12:3.
- 558** D. „čeleniek, majúc(i)“, v. 16 obdobne.
- 559** Viď Mat. 5:40, pozn. 192.
- 560** Al. „zmŕčenú“.
- 561** D. „v ňom“, ďalej obdobne.
- 562** Al. „aby sa ním jal biť al. udierať“.
- 563** Viď kap. 2:27; 1:8.
- 564** Al. „na svoju šatu a na svoje“.
- 565** Al. „bok“, kde sa nosil meč.
- 566** Viď kap. 6:10.
- 567** Viď Mat. 4:19.
- 568** Vl. „buďte zhromaždení“ v dej. zmysle.
- 569** Viď kap. 17:16; 6:15; 12:17, pozn. 352, 353 a 307.
- 570** Viď Ján 7:30, pozn. 372.
- 571** Al. „ľživý“.
- 572** Tu tvar prít. času, vyjadrujúci charakter.
- 573** Viď kap. 6:8.
- 574** Viď Mat. 14:20.
- 575** Viď kap. 7:2; 12:9.
- 576** Vl. „malý“.
- 577** 4. pád („uvidel som... duše“).
- 578** Viď Mat. 2:6; tu sa týka iba tohto miesta.
- 579** Viď Rim. 5:14, pozn. 283.
- 580** Viď kap. 2:11; 19:20 (aj vo v. 8 možno „zvádzať“ v zmysle ako tam a tu vo v. 10); 7:1, pozn. 206 (okrem odkazu na kap. 4:4).
- 581** D. „ktorých“, viď kap. 3:8, pozn. 102.
- 582** Viď 1 Tes. 1:4.
- 583** Viď kap. 11:5; 19:20; 5:1.
- 584** Viď 1 Peter 4:6.
- 585** Viď Rim. 1:17.
- 586** D. „táto“.
- 587** Al. „táto druhá smrť je jazero“.
- 588** D. „odišli“.
- 589** Al. „svojho“.
- 590** D. „ozdobenú jej al. svojmu mužovi“.
- 591** Viď Skut. 7:43.
- 592** Al. „medzi“.
- 593** Nesúvisí s „ľud“ nižšie.
- 594** Viď Ján 1:14, pozn. 21 okrem poslednej vety.
- 595** Podľa niektorých rukopisov „ľudia“ (Luk. 2:31), no viď pozn. 593 vyššie a kap. 7:9, pozn. 215.
- 596** Al. „a on, Boh“.
- 597** Al. „jeho ľuďom a Boh sám s nimi bude ich Bohom“.
- 598** Viď kap. 16:10.
- 599** Neurčitý čas („daj sa písať“, „vykonaj písanie“, „zapísať“).
- 600** Viď 1 Tim. 1:15.
- 601** Viď kap. 15:3, pozn. 415; 16:17, niektoré rukopisy majú znenie „stali sa“, tj. „tieto slová“ („sú uskutočnené“); 1:8.
- 602** Viď Mat. 8:26, pozn. 328.
- 603** Al. „neverným“.

- 604 Vl. „ohavnými spraveným“, „zohaveným“, no pravdaže v morálnom zmysle.
- 605 Viď Fil. 2:15, pozn. 118, tu v zmysle ako v texte („ako nositeľ svetla bolo podobné“).
- 606 Al. „krištáľovo jagavému“, D. „krišťálujúcemu“.
- 607 Obdobne ako v kap. 9:10, pozn. 261.
- 608 D. „majúce“.
- 609 Viď Luk. 16:20, pozn. 1072.
- 610 D. „dĺžka koľká aj“.
- 611 Viď Luk. 24:13, tu teda asi 2 300 km.
- 612 Viď Mat. 6:27.
- 613 D. „každým“, „všetkým“.
- 614 Viď kap. 17:4; 4:3; 9:17.
- 615 D. „po jednej každej“.
- 616 Viď kap. 1:8.
- 617 Tj. „mesta“.
- 618 D. „a jeho svetlom“ al. „skrže jeho svetlo“.
- 619 Al. „zatvárať“.
- 620 Al. „ponesú“.
- 621 D. „všetko“, kap. 22:3 obdobne.
- 622 Viď Skut. 10:14.
- 623 Viď Rim. 1:28.
- 624 D. „lož, ak nie“.
- 625 Tj. „v Baránkovej knihe života“ al. „v knihe Baránkovho života“.
- 626 Al. „jagavú“, ako „skvúci“ v kap. 19:8.
- 627 D. „ulice a tej rieky odtiaľto aj tamodtiaľ“.
- 628 Vl. „odovzdávajúca“; viď Mat. 21:41, pozn. 988.
- 629 Al. „prekľatej veci“; zosilnený výraz, súvisí s „tuho kliať“ u Mat. 26:74.
- 630 Viď Mat. 4:10.
- 631 Sloveso ako „osvetlila“ v kap. 21:23.
- 632 Viď kap. 15:3, pozn. 415; 1:1, netýka sa vv. 7, 12 a 20.
- 633 Viď kap. 1:11n.; 19:10.
- 634 Viď 1 Kor. 6:8.
- 635 Príčasie prítomného času, vyjadrujúce charakter.
- 636 Neurčitý čas, viď Mat. 9:13, pozn. 363; al. „nech sa ešte nakrivdí“ („naprevádza spravodlivosť“).
- 637 V dejevom zmysle; al. „nech sa ešte dá posvätiť“.
- 638 Viď Skut. 13:2.
- 639 D. „aby ich právo bolo“; viď Gal. 2:4, pozn. 58.
- 640 Viď Luk. 23:31; 16:20, pozn. 1072.
- 641 Al. „dosvedčoval“, obdobne ako u Mat. 5:21, pozn. 163, no iný tvar ako prítomný čas vo vv. 18 a 20.
- 642 Tj. „potomok“ („z rodu“).
- 643 Al. „pod“, nižšie obdobne, viď Ján 20:27, pozn. 987.
- 644 Al. „si želá“.
- 645 Vl. „ak kto na tieto veci naloží, naloží na neho“, sloveso značí „pridať“ aj „naložiť“, predložka „na“ a predpona „na“ je v pôvodine tá istá.
- 646 Al. „opísané“, „napísané“, „vypísané“, v stavovom zmysle.
- 647 Al. „odtrhne“, „odorve“.

Príbeh Miloša Pavlíka

Miloš Pavlík sa narodil v Brne v roku 1922 v rodine právnika – otec pracoval na miestnom Najvyššom súde. Keď mal dva roky, rodičia vystúpili z cirkvi. Cestu k Bohu a viere našiel vo svojich dvadsiatich rokoch.

Ako vynikajúci študent musel čakať na ukončenie vysokoškolského štúdia na koniec vojny, počas ktorej vysoké školy zavreli Nemci. Ihneď po ich otvorení získal v zrýchlenom štúdiu počas dvoch rokov červený diplom na Prírodovedeckej fakulte Masarykovej univerzity v Brne.

Prevrat v roku 1948 mu znemožnil absolvovať dvojročnú stáž v USA. Na žiadosť profesora Úlehly dočasne ostáva na Masarykovej univerzite. Jeho talent a pracovitosť by mu nepochybne zaistili úspešnú akademickú kariéru, ale ďalšia práca na univerzite mu bola komunistami znemožnená kvôli jeho neskrývanej viere v Boha.

Našiel si miesto v mikrobiologickom laboratóriu v Šumperku. V tej dobe už bol ženatý s manželkou Vlastou a otcom prvého zo štyroch detí. Ale i tu si ho komunistický režim našiel a začal mu kvôli jeho viere spôsobovať ťažkosti. Vzápätí nasleduje sťahovanie až na východné Slovensko, do Šarišských Michalian pri Prešove. Za ďalšie štyri roky sa s celou rodinou objavuje na Orave, v Trstenej. Odtiaľ bolo len na skok do Dolného Kubína, kde žil až do roku 2009.

Celých štyridsať rokov vlády komunistov bol kvôli viere považovaný za človeka nebezpečného pre režim. Celú dobu bol sledovaný a jeho domov bol pravidelne podrobovaný rozsiahlym domovým prehliadkam. V záznamoch ŠtB bol Miloš Pavlík nazývaný „náboženským fanatikom“ a jeho korešpondencia s kresťanmi v zahraničí vyvolávala podozrenie, že sa pokúša rozvrátiť republiku...

Okrem mikrobiológie sa vo svojom čínorodom živote zaoberal na vedeckej úrovni aj matematikou a samozrejme biblistikou.

Jeho mimoriadny talent na jazyky mu umožnil zvládnuť nielen biblickú gréčtinu, hebrejštinu a aramejštinu, ale výborne hovoril aj po nemecky, anglicky a španielsky. Veľmi dobre ovládal aj francúzštinu a ďalšie jazyky. Keď sa napríklad v roku 1968 vydal na pracovnú cestu do Holandska, naučil sa počas niekoľkých predchádzajúcich týždňov po holandsky tak, že sa k veľkému údivu Holanďanov s nimi rozprával ich materčinou. Z niekoľkých jazykov sám preložil množstvo kresťanskej literatúry. Pri prekladaní piesní, poézie a chvál použil i svoj básnický talent.

Jeho viera bola celoživotným hľadaním Boha. Hľadaním pravdy v Písme aj v živote. Vyústila do túžby preložiť Bibliu iným spôsobom, než ostatné preklady do češtiny a slovenčiny. Jeho túžbou bolo vytvoriť preklad, ktorý by čitateľom čo najpresnejšie ukazoval, ako biblický text znie a ako je vyjadrený v pôvodných jazykoch.

Vo svojich šesťdesiatich rokoch (v roku 1982) začal svoju 27 rokov trvajúcu prácu. Najskôr písal preklad na obyčajnom písacom stroji. Používal niekoľko kopírovacích papierov, aby mohol výsledky svojej práce chrániť na rôznych miestach pred policajnými prehliadkami. Jednotlivé kópie označoval menami svojich detí z bezpečnostných dôvodov, aby nemohol byť krivo obvinený z rozširovania nepovolených materiálov.

M. Pavlík v roku 2009

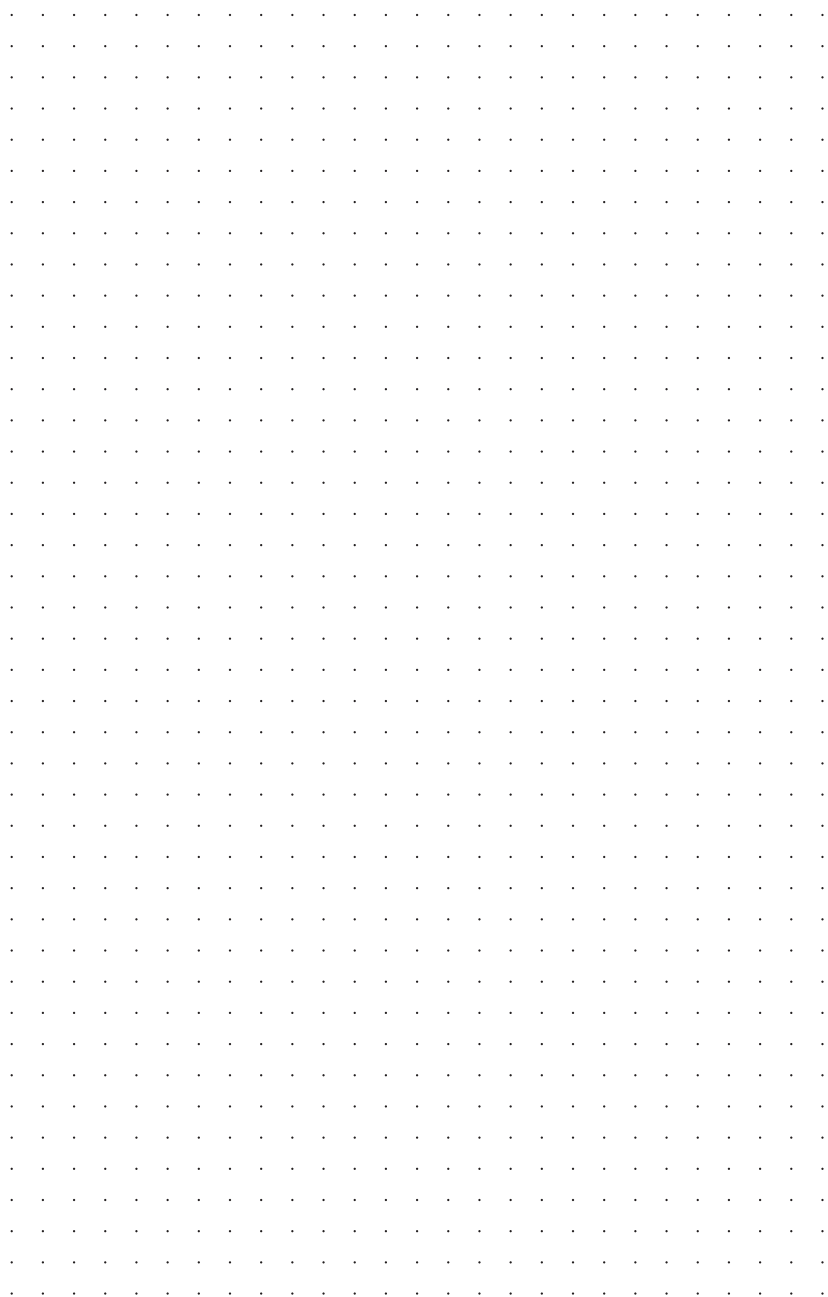
V druhej polovici osemdesiatych rokov mu bol zo zahraničia darovaný prvý počítač ATARI. Práve na ňom dokončil slovenský a český Nový zákon, ktorý v oboch jazykoch knižne vydal v deväťdesiatych rokoch minulého storočia a to vlastným nákladom s pomocou syna Rostislava. Vybavený bežným počítačom PC XT pokračoval v práci na Starom zákone až do jeho dokončenia na jar v roku 2009.

Zaujímavá skúsenosť ho čakala krátko po zmene režimu. Vďaka pomoci svojich priateľov v zahraničí uskutočnil cestu okolo sveta a na väčšine kontinentov prednášal o svojej viere a prekladateľskej práci.

Počas posledného roku života na ňom bola vidieť obrovská túžba dielo dokončiť. Keď musel zo zdravotných dôvodov zostať v nemocnici, vyžiadal si hneď pri prvej návšteve svojich blízkych, aby mu doniesli počítač a asi štyri rôzne Biblie. Po návrate domov mu prestali fungovať nohy. Napriek tomu napoly sedel a napoly ležal pri písacom stole a naďalej pracoval. Podľa syna Rostislava mu bolo dané zhora, aby prácu dokončil. Mal 87 rokov, keď dokončené dielo zveril Rostislavovi s prosbou, aby sa postaral o jeho knižné vydanie. O necelé dva mesiace po dokončení prekladu si ho Pán povolal k sebe.

Poznámky

Poznámky

Poznámky

Poznámky

Poznámky

BIBLIA

ŠTUDIJNÝ PREKLAD MILOŠA PAVLÍKA

Preklad:
Miloš Pavlík

Vedúci projektu: Ing. Jan Škraňka, Jan Talafant, MSc
Odborná redakcia slovenskej jazykovej korektúry:
PhDr. Zuzana Smilková, Ing. arch. Lucia Krupová,
Mgr. Alžbeta Kostúriková, Anna Majerčáková
Odborná poradkyňa pre hebrejský jazyk: Mgr. Ráchel Polohová
Obálka a logo: Mgr. art. Eva Turčáková
Sadzba písmom Comenia a Comenia Sans: Luboš Kendra
Tlač: C. H. Beck, Nemecko

V roku 2022 vydala
KVARTUS MEDIA k. s.,
SNP 3986/1,
767 01 Kroměříž,
e-mail: info@kvartus.cz

Na Slovensku distribuuje Porta libri družstvo,
knižné vydavateľstvo, predaj a distribúcia kníh
Legionárska 4404/4
811 07 Bratislava
www.porta.sk

Prvé vydanie, 2022

Z tohto prekladu Biblie je povolené neobmedzene citovať, je povolené publikovať, rozmnožovať a distribuovať celé dielo i jeho časti, za podmienky nemenenia a neupravovania textu. Vždy je však nutné uviesť, že ide o Bibliu, študijný preklad Miloša Pavlíka (PAS).

www.milos-pavlik.eu

ISBN 978-80-88039-08-2